

Тем, что эта книга дошла до Вас, мы обязаны в первую очередь библиотекарям, которые долгие годы бережно хранили её. Сотрудники Google оцифровали её в рамках проекта, цель которого – сделать книги со всего мира доступными через Интернет.

Эта книга находится в общественном достоянии. В общих чертах, юридически, книга передаётся в общественное достояние, когда истекает срок действия имущественных авторских прав на неё, а также если правообладатель сам передал её в общественное достояние или не заявил на неё авторских прав. Такие книги – это ключ к прошлому, к сокровищам нашей истории и культуры, и к знаниям, которые зачастую нигде больше не найдёшь.

В этой цифровой копии мы оставили без изменений все рукописные пометки, которые были в оригинальном издании. Пускай они будут напоминанием о всех тех руках, через которые прошла эта книга – автора, издателя, библиотекаря и предыдущих читателей – чтобы наконец попасть в Ваши.

Правила пользования

Мы гордимся нашим сотрудничеством с библиотеками, в рамках которого мы оцифровываем книги в общественном достоянии и делаем их доступными для всех. Эти книги принадлежат всему человечеству, а мы – лишь их хранители. Тем не менее, оцифровка книг и поддержка этого проекта стоят немало, и поэтому, чтобы и в дальнейшем предоставлять этот ресурс, мы предприняли некоторые меры, чтобы предотвратить коммерческое использование этих книг. Одна из них – это технические ограничения на автоматические запросы.

Мы также просим Вас:

- **Не использовать файлы в коммерческих целях.** Мы разработали программу Поиска по книгам Google для всех пользователей, поэтому, пожалуйста, используйте эти файлы только в личных, некоммерческих целях.
- **Не отправлять автоматические запросы.** Не отправляйте в систему Google автоматические запросы любого рода. Если Вам требуется доступ к большим объёмам текстов для исследований в области машинного перевода, оптического распознавания текста, или в других похожих целях, свяжитесь с нами. Для этих целей мы настоятельно рекомендуем использовать исключительно материалы в общественном достоянии.
- **Не удалять логотипы и другие атрибуты Google из файлов.** Изображения в каждом файле помечены логотипами Google для того, чтобы рассказать читателям о нашем проекте и помочь им найти дополнительные материалы. Не удаляйте их.
- **Соблюдать законы Вашей и других стран.** В конечном итоге, именно Вы несёте полную ответственность за Ваши действия – поэтому, пожалуйста, убедитесь, что Вы не нарушаете соответствующие законы Вашей или других стран. Имейте в виду, что даже если книга более не находится под защитой авторских прав в США, то это ещё совсем не значит, что её можно распространять в других странах. К сожалению, законодательство в сфере интеллектуальной собственности очень разнообразно, и не существует универсального способа определить, как разрешено использовать книгу в конкретной стране. Не рассчитывайте на то, что если книга появилась в поиске по книгам Google, то её можно использовать где и как угодно. Наказание за нарушение авторских прав может оказаться очень серьёзным.

О программе

Наша миссия – организовать информацию во всём мире и сделать её доступной и полезной для всех. Поиск по книгам Google помогает пользователям найти книги со всего света, а авторам и издателям – новых читателей. Чтобы произвести поиск по этой книге в полнотекстовом режиме, откройте страницу <http://books.google.com>.

Widener Library

3 2044 010 575 157

C 11378.86
*

Harvard College Library

FROM THE BEQUEST OF
JOHN HARVEY TREAT
OF LAWRENCE, MASS.
(Class of 1862)

ΕΙΣ ΔΟΞΑΝ
ΠΑΤΡΟΣ ΥΙΟΥ ΚΑΙ ΑΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ
ΤΟΥ ΕΝΟΣ ΘΕΟΥ

Π Η Δ Α Λ Ι Ο Ν

ΤΗΣ ΝΟΗΤΗΣ ΝΗΣ ΤΗΣ ΜΙΑΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ
ΤΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΗΤΟΙ

ΑΠΑΝΤΕΣ ΟΙ ΙΕΡΟΙ ΚΑΙ ΘΕΙΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ

ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΚΑΙ ΠΑΝΕΥΦΗΜΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ, ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΩΝ ΣΥΝΟΔΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΑΤΑ
ΜΕΡΟΣ ΘΕΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ, ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ ΜΕΝ ΧΑΡΙΝ ΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑΣ ΕΚΤΙΘΕΜΕΝΟΙ ΔΙΑ ΔΕ ΤΗΣ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΚΟΙΝΟΤΕΡΑΣ
ΔΙΑΔΕΚΤΟΥ ΠΡΟΣ ΚΑΤΑΛΗΨΙΝ ΤΩΝ ΑΠΛΟΥΣΤΕΡΩΝ ΕΡΜΗΝΕΥΟΜΕΝΟΙ

ΠΑΡΑ

^{Σεργίου}
ΑΓΑΘΙΟΥ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ ΚΑΙ ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ

ΚΑΙ ΜΕΤ' ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΣ ΑΝΑΚΡΙΘΕΝΤΕΣ ΚΑΙ ΔΙΟΡΘΩΘΕΝΤΕΣ
ΨΗΦΩ ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΓΙΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΠΑΡΑ ΤΟΥ
ΣΟΦΟΛΟΓΙΩΤΑΤΟΥ ΔΙΔΑΚΣΑΛΟΥ ΚΑΙ ΙΕΡΟΚΗΡΥΚΟΣ ΚΥΡΙΟΥ ΔΩΡΟΘΕΟΥ

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΤΥΠΟΙΣ

ΕΚΔΟΘΕΝΤΕΣ ΑΔΕΙΑ: ΜΕΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΡΟΠΗ: ΚΑΙ ΕΠΙΤΑΓΗ: ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ
ΑΓΙΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΕΠΙΣΤΑΣΙΑ: ΤΟΥ ΕΝ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΙΣ ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ ΑΘ. ΤΟΥ ΕΞ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΔΕ

ΥΠΟ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΓΚΑΡΠΟΛΑ ΤΟΥ ΟΛΥΜΠΙΟΥ

ΤΟ ΤΡΙΤΟΝ ΥΠΟ ΣΕΡΓΙΟΥ Χ. ΡΑΦΤΑΝΗ ΗΠΕΙΡΩΤΟΥ

ΝΥΝ ΔΕ ΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΥΠΟ

Α. ΣΤ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΗΣΑΝΤΟΣ ΟΥΚ ΟΛΙΓΟΝ ΕΙΣ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΑΗ. ΦΕΡΕΤΟΠΟΥΛΟΥ

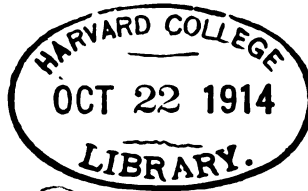

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΒΛΑΣΤΟΥ Χ. ΒΑΡΒΑΡΡΗΓΟΥ

1886

C 11378.88

Treat fiscal

Ἀριθ. Πρωτ. 3,068.

Ἀριθ. Διεκπ. 1873.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἡ ἹΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ ΑΠΟΣΤΟΛΟΝ ΦΕΡΕΤΟΠΟΥΛΟΝ

Εἰς ἀπάντησιν τῆς ὑμετέρας ἀναφοᾶς, ἀπὸ 30 Ἀπριλίου ἐ. ἔ. ποιεῖται ἡμῖν γνωστὸν, ὅτι ἡ Σύνοδος ἀποδεχομένη τὴν αἴτησιν ὑμῶν περὶ ἀνατυπώσεως τοῦ Πηδαλίου, ὡς λίαν ἀναγκαίου καὶ χρησίμου τοῖς πᾶσιν, ἐγκρίνει τὴν ἀνατύπωσιν αὐτοῦ ἀλλ' ἄνευ προσθήκης τινὸς ἢ ἀφαιρέσεως,

Ἐν Ἀθῆναις τῇ 30 Μαΐου 1886.

- † Ὁ Ἀθηνῶν ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ Π.
- † Ὁ Μαντινείας ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ
- † Ὁ Τρίκκης ΜΕΛΕΤΙΟΣ
- † Ὁ Οἰτύλου ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ
- † Ὁ Θαυμακοῦ ΜΙΣΑΗΛ

Ὁ Γραμματεὺς
Π. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ
Ἀρχιμ.

Πᾶν ἀντίτυπον μὴ φέρον ᾧδε τὴν τοῦ κυρίου Ἀπ. Φερετοπούλου σφραγίδα καὶ τὴν τοῦ ἐκδότου ὑπογραφήν θεωρεῖται κλοπιμαῖον καὶ τιμωρηθήσεται κατὰ τὸν νόμον.

JUN -3 1916

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥΣ

Κατὰ πόσον ὠφέλιμος καὶ ἀναγκαία κατέστη ἡ παροῦσα ἱερά Βίβλος τῶν θείων καὶ ἱερῶν Κανόνων, ἐπονομαζομένη ΠΗΔΑΛΙΟΝ, εἶναι ἤδη ἀποδεδειγμένον ἐκ τῆς παντελοῦς ἐκλείψεως ἀντιτύπων τῶν τριῶν ἄχρι τοῦδε γενομένων ἐκδόσεων. Ἐξεδόθη τὸ πρῶτον ἐν Λειψία τῆς Σαξωνίας, κατὰ τὸ 1800, τῇ ἐπιστάσει τοῦ ἱερομονάχου Θεοδωρήτου, ὅστις αὐθαιρέτως ἔκαμε διαφόρους προσθήκας εἰς τὰ σχόλια τῶν Ἑρμηνευτῶν Αἰ προσθηκαὶ αὗται, ἀπάδουσαι πρὸς τὸ πνεῦμα τῶν Κανόνων καὶ ἀποδοκιμασθεῖσαι παρὰ τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, διεγράφησαν ἀκολούθως διὰ λευκοῦ χρώματος, ὡς προκύπτει ἐκ τοῦ δημοσιευομένου γράμματος τοῦ ἀοιδίμου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Νεοφύτου, ἐπὶ τῆς πρώτης πατριαρχείας τοῦ ὁποίου ἐπεκυρώθησαν τὰ σχόλια τῶν πρώτων διερμηνευτῶν Ἀγαπίου ἱερομονάχου καὶ Νικοδήμου μοναχοῦ.

Τὴν πρώτην ἐκδοσιν, μετὰ συνοδικὴν ψήφον ἐπεθεώρησαν, οἱ σοφοὶ καὶ ἐν ἀρεταῖς διαπρέψαντες διδάσκαλοι, Δωρόθεος ἱεροκέρυξ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, Ἀθανάσιος ὁ Πάριος, καὶ ὁ πρῶην Μητροπολίτης Κορίνθου Μακάριος· οὕτω δὲ κεκαθαρμένην τὴν βίβλον ἐξέδοτο δεύτερον ὁ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει Κ. Γκαρπολάς, ἐν Ἀθήναις τῷ 1841, λίαν εὐστόχως ἀφιερῶσας αὐτὴν εἰς τοὺς ἀειμνήστους ἀδελφούς Ζωσιμᾶ διὰ τὰς ἀπείρους πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἀγαθοεργίας των.

Τὸ δὲ τρίτον ταυτὴν ἐξέδοτο ὁ ἀξιόσεβαστος Σέργιος Ραφτάνης, ἐν Ζακύνθῳ κατὰ τὸ 1864 ἀφιερῶσας ταύτην εἰς τὸ χρισεπώνυμον πλήρωμα τῶν Ὀρθοδόξων.

Συμφώνως δὲ πρὸς τὴν τρίτην ἐκδοσιν τὴν τοῦ κυρίου Σ. Ραφτάνη, ἐκδίδομεν καὶ ἡμεῖς τὸ τέταρτον τὴν ἱεράν ταύτην βίβλον πιστῶς καὶ ἀναλλοιώτως, ἥτις ἐμπεριέχει τὰ ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Γκαρπολά παραλειφθέντα, ἥτοι τὸ τελευταῖον μὴ διαγεγραμμένον ἐν τῇ πρώτῃ ἐκδόσει σχόλιον τοῦ Κ'. Κανόνος τῆς Α'. Συνόδου, καὶ τὴν πρὸς τὴν Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ἀφιερωτικὴν ἐπιστολὴν τῶν διερμηνευτῶν, πρὸς αἰωνίαν μνήμην αὐτῶν.

Ἦτις ἐκδοσιν ὡς ἐξῆς ἐν τῇ ὑφ' ἡμῶν δημοσιευθείσῃ ἀγ-

Α Γ Γ Ε Λ Ι Α

ΠΕΡΙ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΤΟΥ ΠΗΔΑΛΙΟΥ

ΠΑΞΙΓΝΩΣΤΟΣ είναι ή υπέροχος αξία τῆς θειοτάτης ταύτης βίβλου τοῦ **ΠΗΔΑΛΙΟΥ**, ὥστε νά μὴ ἦναι ἀνάγκη νὰ ἐξάρωμεν ἡμεῖς αὐτήν. Βίβλος, ἣτις περιλαμβάνει ἅπαντας τοὺς Θεοὺς καὶ ἱεροῦς κανόνας τῶν τε ἁγίων καὶ πανευφήμων Ἀποστόλων, τῶν ἁγίων Οἰκουμενικῶν τε καὶ τοπικῶν Συνόδων καὶ τῶν κατὰ μέρος θείων Πατέρων, ἔτι δὲ καὶ τὴν πολυτιμωτάτην ἐργασίαν τοῦ ὁσιωτάτου Νικοδήμου, Βίβλος τοιαύτη εἶναι αξία τοῦ ὀνόματος αὐτῆς. Καὶ καθὼς ἀδύνατον ἀβλαβῶς νὰ πλεύσῃ καὶ ἀσφαλῶς νὰ προτορμισθῇ εἰς τὸν σκοπούμενον λιμένα τὸ πλοῖον ἄνευ πηδαλίου, οὕτως ἀδύνατον εἶναι πᾶς χριστιανὸς καὶ πᾶσα ἡ Ἐκκλησία νὰ διαπλεύσῃ ἀσφαλῶς τὴν θάλατταν τοῦ παρόντος βίου καὶ εἰσέλθῃ εἰς τὸν ποδούμενον λιμένα τῆς σωτηρίας ἄνευ τῆς κτήσεως καὶ χρήσεως τῆς ἱεῖρας ταύτης βίβλου τοῦ **ΠΗΔΑΛΙΟΥ**. Τοῦτο συναισθανόμενοι ὠρμήθημεν εἰς τὴν ἐκδοσὶν αὐτοῦ. Ἄλλ' ἐξέλιπεν ἡ βίβλος, δύναται τις νὰ εἴπῃ, καὶ θέλομεν ἡμεῖς νὰ ἐκδώσωμεν αὐτήν; Σχεδὸν ἐξέλιπε· τὰ δὲ ὀλίγιστα εὐρισκόμενα σῶματα παρὰ τῷ ἐκδότῃ οὐχὶ ὀλιγώτερον τῶν 16 δραχμῶν πωλοῦνται· ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις καὶ μάλιστα ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἄνω τῶν 20 δραχμῶν· καὶ οὐδὲ εὐρίσκονται. Ἡμεῖς δὲ ὀρίζομεν τὴν τιμὴν τοῦ **ΠΗΔΑΛΙΟΥ** ἐλαχίστην, ὡς κατωτέρω, καὶ οὕτω καὶ ἄκοντας, ὡς εἰπεῖν. ποιούμεν τοὺς χριστιανούς νὰ ἀποκτήσωσιν εὐκόλως ἀνεκτίμητον πνευματικὸν θησαυρὸν τὸ **ΠΗΔΑΛΙΟΝ**· ἐνῷ ἡδὴ πρέπει νὰ μεταβαίη τις ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν, ἵνα εὖρῃ ἐν σῶμα τῆς χρησιμωτάτης ταύτης βίβλου πρὸς μελέτην ἢ ἐπίλυσιν ἀπορίας τινός. Ποιοῦμεν δὲ γνωστὸν ἔτι θέλομεν ἔχει ὑπ' ὄψιν τὰς μέχρι τούδε ἐκδόσεις καὶ ἰδίως τὰς δύο τελευταίας, ὅτι θέλομεν δώσει πᾶσαν προσοχὴν καὶ ἐπιμέλειαν περὶ τὴν ἐκτύπωσιν γενησομένην ἐπὶ ἐκλεκτοῦ χάρτου καὶ μετὰ φιλοκαλίας τυπογραφικῆς.

Ὀρίζομεν δὲ τὴν τιμὴν αὐτοῦ μόνον εἰς δραχμὰς 7 διὰ τοὺς ἐν τῷ ἐσωτερικῷ καὶ 9 διὰ τοὺς ἐν τῷ ἐξωτερικῷ συνδρομητὰς. Διὰ τοὺς μὴ συνδρομητὰς ὅμως Δραχ. 14. Οὕτω νομίζομεν καθίσταται πάνδημον τὸ **ΠΗΔΑΛΙΟΝ**. Εὐελπιστοῦμεν ὅτι οἱ συναισθανόμενοι ὡς ἡμεῖς τὴν χρησιμότητα τοῦ Πηδαλίου καὶ τὴν ὑπὸ τοιοῦτους ὅρους ἐκδοσὶν αὐτοῦ θέλουσι συνδράμει ἡμᾶς εἰς ἐγγραφὴν συνδρομητῶν, ὧν ἡ πληθὺς θὰ ὀδηγήτῃ ἡμᾶς εἰς ἐναρξιν τοῦ ἔργου.

Ἐπικαλούμενος δὲ ἐπιείκειαν καὶ συγγνώμην διὰ τὰ διαφυγόντα μοι τυχὸν μικρότατα τυπογραφικὰ λάθη, ἅτινα ἄλλως τε εἰς ὀγκόδη βιβλία εἰσὶν ἀναπόφευκτα.

Ἀφιερω τούτην πρεπόντως εἰς τὸν ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει Σεβαστὸν μοι γέροντα Βικτωρα μοναχὸν Γιαννικόπουλον ἢ Μαζιώτην, τὸν ἐν ἀρεταῖς καὶ τελείᾳ ἀκτημοσύνη διαπρέψαντα, μονάσαντα δὲ κατὰ τὸ 1863, καὶ ἀποβιώσαντα κατὰ τὸ 1878, τὸν ἐξαγαγόντά με ἐκ τῆς πεπλανημένης ὁδοῦ τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, καὶ καθοδηγήσαντά με εἰς τὴν ὁδὸν τῆς εὐσεβείας καὶ Εὐαγγελικῆς διαγωγῆς τῆς μητρὸς ἡμῶν ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀσκήσαντα δὲ ἐν ὄλῳ τῷ διαστήματι τούτῳ ἐν τινὶ ἐκκλησιδίῳ τῶν ἁγίων Ἀναργύρων ἐξωθεν τοῦ Αἰγίου τῆς ἐπαρχίας Αἰγιαλίας καὶ πολλοὺς πειρασμοὺς ὑποστάντα παρὰ τινῶν τῶν ἐκείσε (ὧν περιττὰ τὰ ὀνόματα) ἐν ᾧ (ἐκκλησιδίῳ) καὶ τινὰς βελτιώσεις ἐποιήσατο οὗτος, ὡς καὶ ἐγὼ μετὰ τὸν τούτου θάνατον.

Ὀρεῖλω δὲ οὐκ ὀλίγην εὐγνωμοσύνην εἰς τὸν συνεργόν μου κύριον Ἀπόστολον Φερεστόπουλον ἔμπορον τὸν πολλὰ μοχθήσαντα εἰς τὸ ἔργον τούτο, ὅπως λάβῃ πέρασ, ἔτι δὲ καὶ θυσιάσαντα. Δὴν δὲ ὁ Κύριος κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς καρδίας αὐτοῦ καὶ πᾶσαν τὴν βουλήν του πληρῶσαι, ἣν εἶχε περὶ τῆς ἐκτυπώσεως τῆς ἱεῖρας ταύτης βίβλου χάριν τοῦ φωτισμοῦ καὶ τῆς ψυχικῆς ὠφελείας τῶν πολλῶν.

Παρακαλοῦμεν οὖν ὑμᾶς ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, ὅπως εὐχρησθε καὶ ὑπὲρ ἡμῶν τῶν πολλὰ μοχθησάντων εἰς τούτο τὸ ἔργον πρὸς Κύριον, ὅπως πληρώσῃ τὸν πόθον τῶν καρδιῶν ἡμῶν ὃν ἔχομεν, ὅς ἐστίν. ἡ ἀποκατάστασις τῶν ἡμετέρων ψυχῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Τοῦτο καὶ ἡμεῖς ὑπὲρ ὑμῶν εὐχόμεθα.

Ἐρρωσθε ἐν Κυρίῳ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 1 Νοεμβρίου 1886.

ΤΗ, ΙΕΡΑΡΧΙΚΩΤΑΤΗ,

ΘΕΟΚΥΒΕΡΝΗΤΩ ΚΑΙ ΤΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΑΠΑΝΤΩΝ

ΜΗΤΡΙ ΦΙΛΟΣΤΟΡΓΟΤΑΤΗ,

ΑΓΙΑ, ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΜΕΓΑΛΗ, ΕΚΚΛΗΣΙΑ,

ΤΗΝ ΜΕΤ' ΕΥΛΑΒΕΙΑΣ ΑΠΑΣΗΣ ΥΪΚΗΝ ΑΜΑ ΚΑΙ ΔΟΥΛΙΚΗΝ

ΠΡΟΣΚΥΝΗΣΙΝ ΑΠΟΝΕΜΟΜΕΝ.

Εἰς τὰς Ἱεράς ΣΟΥ ἀγκάλας ἀφιερῶται, ὡ κοινή ΜΗΤΕΡ τῶν ὀρθοδόξων, ἀγία τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ μεγάλη ΕΚΚΛΗΣΙΑ, τὸ Πηδάλιον τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἡ παροῦσα λέγω, ἐρμηνευτικὴ τῶν θείων Κανόνων Βίβλος· καὶ ἡ ἀφιέρωσις οἰκειοτάτη καὶ κατὰ πάντα λόγον δικαίου πρέπουσα. Πάντες γάρ, εὖ οἶδα, συνομολογήσουσι, χωρὶς νὰ ἐξαιρηθῇ οὐδὲ εἷς, ὅτι, ὅσον εἶναι χρειώδης ἡ Ναυτικὴ Πυξὶς εἰς τοὺς ναυτικούς, καὶ τὸ Πηδάλιον ὅσον εἶναι ἀναγκαῖον εἰς τὰς Ναῦς, τόσον εἶναι χρειώδης καὶ ἡ συλλογὴ τῶν Ἱερῶν Κανόνων, ἡ νοητὴ δηλαδὴ αὕτη Πυξὶς, καὶ τὸ Πνευματικὸν τοῦτο Πηδάλιον τόσον εἶναι ἀναγκαῖον καὶ ἀπαραίτητόν ΣΟΙ τῇ Πνευματικῇ καὶ Σεβασμίᾳ ΝΗΙ, τῇ ἀντιτύπῳ καὶ ἐκπροσωπούσῃ τὴν οἰκουμενικὴν καὶ παγκόσμιον ὀκλάδα τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ὄντως Πηδάλιον ἄλλο καὶ Πυξὶς πνευματικὴ ἢ Κανονικὴ αὕτη Βίβλος ἐστὶν ἐπειδὴ αὕτη μόνη, κατὰ ἀλήθειαν, ἀκριβῶς καὶ ἀπαρεγκλίτως ἀφορᾷ εἰς τὸν Πόλον, εἰς αὐτὸν δηλαδὴ τὸν Οὐρανόν· καὶ μετ' αὐτὴν, ὡσάν μετ' Πηδάλιον, εἰμπορεῖ ἀσφαλέςτατα, καὶ ἀκινδυνώτατα πᾶσα ἡ τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ Ἐκκλησία νὰ διευθύνῃ τὸν δρόμον τοῦ πλοῦς τῆς, εἰς ἐκεῖνον τὸν ὄντως γαλήνιον Λιμένα τῆς μακαρίας καὶ ἀκηράτου λήξεως. Τοῦτο δὲ τὸ νοητὸν Πηδάλιον ἐτεκτήνατο μὲν πάλαι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, διὰ τῶν Θεοσόφων Ἀποστόλων καὶ τῶν κατὰ καιροὺς ἁγίων Συνόδων. Οἰκουμενικῶν τε καὶ Τοπικῶν, καὶ τῶν κατὰ μέρος μεγάλων τῆς ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ Ἱεραρχῶν. Πολλοὶ δὲ μετ' ἐκείνους ἕτεροι, συνεργοὶ τε καὶ ἀντιλήπτορες, κυβερνήσαντες, αὐτὸ συνεπεσκέυσαν, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ δύσληπτα διηρημήνευσαν, συμβιβάζοντες καλῶς τὰ δοκοῦντά πως ἀντιβαίνειν ἀλλήλοις. Ἐκ δὴ τούτων καὶ ἡμεῖς τὰς ἐρμηνείας συνεργανισάμενοι, καὶ ὑφ' ἑν, ὡς ἐνήν, ἐν συνόψει ἀθροίσαντες, τὸν παρόντα δὴ πόνον ΣΟΙ τῇ Θεοπεσίᾳ ΜΗΤΡΙ, ἐν ἀπλῇ τῇ φράσει προσφέρομεν. Ἄνοιξον τοίνυν, ὦ θεία ΜΗΤΕΡ, τὰς Ἱερωτάτας ἀγκάλας σου, ὡς ὁ πάλαι Νομικὸς Ἱερεὺς, καὶ ὑπόδεξι τοῦτον γηθυσύνως, ὡς δράγμα χίδρων νεόδρεπτόν τε καὶ ἱερώτατον. « Ὑπόδεξαι, ὦ Μυριοφόρε ΝΑΥΣ, ἡ κατὰ τὸν Παρομιαστὴν, ἐμπορευομένη μακρόθεν καὶ συνάγουσα τὸν πλοῦτον σεαυτῇ, τὸ ἐδικόν σου Πηδάλιον » (Παροιμ. λά. 14).

φημία, τὸν τόμον τῆς Ἁγίας καὶ Οἰκουμενικῆς τετάρτης Συνόδου ἐν τοῖς κόλποις δεξαμένη, πάσης διαβολῆς τῶν ἐναντίων ἀνώτερον διεφύλαξεν, οὕτω καὶ ΣΥ, ἢ καὶ τὸ Ζωοῦριστον. Λείψανον αὐτῆς δὴ ταύτης τῆς πανευφήμου Εὐφημίας, ὡς θησαυρὸν ἐν σεαυτῇ κατέχουσα, τὴν παροῦσαν Βίβλον ἐγκολπωσαμένη, τὴν οὐ μόνους τοὺς τῆς τετάρτης, ἀλλὰ καὶ πασῶν ἀπλῶς τῶν ἁγίων Συνόδων Οἰκουμενικῶν τε καὶ Τοπικῶν, καὶ τῶν κατὰ μέρος Πατέρων τοὺς ἔρους καὶ Κανόνας ἐμπεριέχουσαν, διὰ τῆς ἐγκολπώσεως ταύτης καὶ προστασίας, ἀπάσης διαβολῆς τῶν μωμοσκόπων ἀνωτέραν διαφύλαξον, ἀξιόχρεων καὶ ἀναντίρρητον πᾶσι τοῖς χριστωνύμοις λαοῖς ποιουμένη τὴν ταύτης ἀνάγνωσιν, τῇ Αὐθεντίᾳ τῆς Συνοδικῆς τε καὶ Ἀποστολικῆς ἀποφάσεως. Τοῦτο ἡμεῖς δεόμεθα. Τοῦτο μετ' ἡμῶν ἱκετεύουσι πᾶσαι αἱ ΘΕΟΝ ποθοῦσαι ψυχαί, αἱ ἀπὸ τῆς πολυκυμάντου καὶ πολυσάλου ταύτης ζωῆς, πρὸς τὸν ἀκύμαντον ἐκείνον βίον τῆς μακαρίας ἡμῶν πατρίδος διαπλέουσαι· καὶ εἴθε μὴ τῶν ἐλπίδων ἐκπέσοιμεν ἅπαντες.

Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Παντοκράτορος τῆς κατὰ τὸ ἅγιον Ὄρος τοῦ Ἄθω κειμένης. ἀψ' γ'. Δεκεμβρίου δ'.

Τῆς Ὑμετέρας Ἱεραρχικωτάτης, Οἰκουμενικῆς καὶ Θεοδοξάστου
Μεγαλειότητος, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἐλάχιστα ἅμα καὶ εὐπειθέστατα.

ΙΣΟΝ ΑΠΑΡΑΛΛΑΚΤΟΝ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΝΕΟΦΥΤΟΥ Ζ΄.

ΕΠΙΣΤΑΝ ἡ αὐτοαλήθειά ἐστιν ὁ Χριστὸς καὶ ὁ τῆ ἀληθείᾳ ἀντιβαίνων ἄρα αὐτῷ τῷ Χριστῷ ἀντιβαίνει· διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς κατὰ χρέος μαρτυρούμεθα πᾶσαν τὴν τῆς Βίβλου ταύτης ἀλήθειαν, πρὸς πληροφoρίαν τῶν ἀναγινωσκόντων. Κατὰ τὴν πρώτην ἡμῶν Πατριαρχίαν προσηνέχθη ἡμῖν τουτὶ τὸ νεωτύπωτον Κανονικὸν, διὰ τοῦ λογιωτάτου Ἀγαπίου Πελοποννησίου, ἐπὶ σκοπῷ, ἵνα θεωρηθὲν καὶ ἀνακριθὲν τύποις ἐκδοθῆ εἰς κοινὴν τῶν ὀρθοδόξων ὠφέλειαν· ἀνεκοινώσαμεν λοιπὸν τὰ περὶ τῆς Βίβλου τοῖς τότε ἐνδημοῦσι καὶ συνεδριάζουσι πανιερωτάτοις Ἀρχιερεῦσι· πάντων δὲ συναινεσάντων, μόνος ὁ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γεγωνῶς Πατριάρχης πρώην Κωνσταντινουπόλεως Κύρ. Γεράσιμος, Δέρκων ὢν τῷ τότε, σὺν αὐτῷ δὲ καὶ ὁ πρώην Λαρίσσης Μελέτιος, εἰς μὲν τὴν θεωρίαν τῆς Βίβλου ἐνέδωκαν, τύποις δὲ ἐκδοθῆναι ἀντέφησαν, προτείναντες, ὅτι οὐ δεῖ τὰ Κανονικὰ τῆς Ἐκκλησίας πεζῇ φράσει ἐκδίδοσθαι, ἵνα μὴ τὰ τῶν ἱερῶν Κανόνων γνώριμα γίνωνται τῷ χυδῆν λαῷ. Ἄλλ' ἡμῶν ἀντικρουσαμένων, ὅτι εἰ ταῦτα οὕτως εἶχεν, οὐκ ἔδει ὄλως οὐδὲ τῇ Ἑλλάδι φωνῇ ἀπαρχῆς τοὺς ἱεροὺς ἐκδοθῆναι Κανόνας, καθότι τῷ τότε καιρῷ καθομιλουμένη ὑπῆρχεν αὕτη καὶ αὐτοῖς τοῖς βαναύσοις καὶ χειροτέχνοις· ταῦτα (φαμέν) ἡμῶν ἀντικρουσαμένων, μάταιος ὁ ἐκείνων λόγος καὶ ἀνίσχυρος ἀπεδείχθη· καὶ δὴ ψήφῳ μὲν ἡμῶν, συναινέσει δὲ πάντων τῶν ἁγίων Ἀρχιερέων, θεωρηθῆναι τὴν Βίβλον συνοδικῶς ἀπεφάνθη· διὸ καὶ ἐνεχειρίσθη τῷ σοφολογιωτάτῳ διδασκάλῳ καὶ ἱεροκήρυκι τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας Κύρ. Δωροθέῳ, ὡς εἰδήμονι τῶν ἱερῶν Κανόνων καὶ πολυμαθείᾳ καὶ ἀρετῇ διαπρέποντι, ὅστις ποιησάμενος τῆς ἐγχειρισθείσης αὐτῷ Βίβλου τὴν θεωρίαν, ἀμέσως ἡμῖν ἐνεχειρίσει ταύτην. μηδὲν ἐν αὐτῇ προσειπῶν εὐρηκέναι ἐναντίον, ὀλίγα δ' ἄττα εὐδιόρθωτα τοῖς τῶν Κανόνων μεταφρασταῖς· ἀλλὰ πρὸς ἐντελεῆ πληροφoρίαν τῆς Ἐκκλησίας προὔτρεψατο ἡμῶς ἐξαποστειλαὶ τὴν Βίβλον καὶ τῷ ἐν Χίῳ διατελοῦντι σοφολογιωτάτῳ διδασκάλῳ Κύρ. Ἀθανασίῳ Παρίῳ καὶ τῷ ἐκεῖσε διατρίβοντι πανιερωτάτῳ πρώην Κορίνθου Κύρ. Μακαρίῳ, οἷς περ ταύτην ἐξαποστείλαντες, ἐλάβομεν καὶ παρ' αὐτῶν τὴν καλὴν περὶ τῆς Βίβλου μαρτυρίαν· εἶτα διωρισάμεθα καὶ ἐστάλη ἡ Βίβλος τοῖς μεταφρασταῖς ἐν τῷ ἁγιωνύμῳ Ὅρει, ὅπως ἰδίῳις ἡμῶν ἐξόδοις ἀντιγραφῇ καὶ διορθωθῇ· ὅπερ καὶ ἐγένετο ἐπὶ σκοπῷ, ἵνα καὶ τύποις αὐτὴν ἐκδώσωμεν πάλιν ἰδίῳις ἡμῶν ἀναλώμασι. Ἄλλ' ἐν τούτοις παραιτηθέντες τῆς προστασίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου, ὑστερήθημεν τοῦ τοιούτου ψυχωφελοῦς μισθοῦ· διὸ καὶ οἱ ἐν τῷ Ὅρει Ὀσιώτατοι Πατέρες ἐξ ἐράνου, καὶ πολλοὶ ἄλλοι τῶν ἐκτὸς διατελούντων τοῦ Ὄρους, τύποις αὐτὴν ἐκδεδώκασιν· ἀλλ' ὁ ἐπιστατήσας εἰς τὴν τυπογραφίαν Θεοδώρητος, ἐπειδὴ ἐπρόσθεσεν εἰς μίαν τοιαύτην Βίβλον, δίχα τῆς γνώμης τῶν μεταφραστῶν, καὶ τῶν κατ' ἐπιταγὴν Ἐκκλησιαστικὴν θεωρησάντων τὴν Βίβλον ἀξιολόγων ἀνδρῶν, προσθήκας αὐτοῦ πολὺ τὸ ἄτοπον ἐχούσας· διὰ τοῦτο κατὰ τὸν τοῦ δικαίου λόγον, αἱ προσθήκαι αὐταὶ ἐσκεπάσθησαν, ἵνα μὴ τὰ γνήσια τοῖς νόθοις παραμιγνύμενα, τὸ εὐγενὲς τῆς Βίβλου διαλυμαίνωνται, καὶ ἀντ' ὠφελείας τοῖς ἀναγινώσκουσι βλάβην οὐ τὴν τυχοῦσαν προξενήσωσι, καὶ σωματικὴν καὶ ψυχικὴν. Α'. διὰ τί ἐν ταῖς προσθήκαις ταύταις λέγει, ὅτι τῷ σαββάτῳ ἀνέστη ὁ Κύριος

ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Β'. ὅτι νὰ γίνωνται γονυκλήσiai ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς Κυριακῆς. καὶ κατ' αὐτὴν τὴν κυρίαν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς. Γ'. ὅτι τὸ σάββατον ἔχει τὰ αὐτὰ προνόμια ὅπου ἔχει καὶ ἡ Κυριακὴ, διὰ τὴν καὶ αὐτὸ τύπος εἶναι τῆς Ἀναστάσεως. Δ'. ὅτι μὲ ἓνα τρόπον σοφιστικόν, ἀνακαινίζει τὰ παλαιὰ σκάνδαλα, ὅπου ἠκολούθησαν ἐν τῷ ἁγίῳ Ὄρει περὶ τῶν μνημοσύνων, τὰ ὅποια, χάριτι Χριστοῦ, καὶ ἦτον καὶ εἶναι κατασειγασμένα, εἰς καιρὸν ὅπου ἡ τοῦ Χριστοῦ ἁγία Ἐκκλησία, προνοομένη τῆς κοινῆς εἰρήνης τῶν μοναχῶν, διὰ τριῶν συνοδικῶν γραμμάτων αὐτῆς μὲ φρικτὰς ἀρὰς ἐμπόδισεν, ἵνα μὴ κινηθῆ τις, οὔτε νὰ εἰπῆ, οὔτε νὰ γράψῃ περὶ τούτων. Ε'. ὅτι κατηγορεῖ ὡς ἀσύμφωνα καὶ ἐναντία ἅπαντα τὰ τοῦ ἁγίου Ὄρους Τυπικὰ, τὰ ὅποια δὲν εἶναι ἐναντία μὲ τὸ καθολικὸν Τυπικόν, ἀλλ' εἶναι σαφήνεια μᾶλλον καὶ ἀνάπτυξις τῶν ἀσαφῶν καὶ συνεπτυγμένων τόπων τοῦ καθολικοῦ Τυπικοῦ. ΣΤ'. ὅτι ἀπλῶς ἐν ταῖς προσθήκαις ταύταις ἀντίκειται εἰς τοὺς Κανόνας τῶν ἁγίων Οἰκουμενικῶν καὶ τοπικῶν Συνόδων, καὶ εἰς τὰς παραδόσεις τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Ζ'. δὲ καὶ τελευταῖον ἐτόλμησεν ὁ πάντολμος νὰ γράψῃ μέσα εἰς ἓνα τοιοῦτον βιβλίον, ἐν οἷς ἀναφέρει περὶ τοῦ ἀντιχρίστου, ἓνα τόσον φοβερὸν καὶ τολμηρὸν λόγον, ὥστε ὅπου ἐφρίξαμεν, ὄχι μόνον νὰ τὸν παραδώσωμεν γραφῇ, ἀλλ' οὐδὲ ἔλωσ ὀνομαστὶ νὰ τὸν προφέρωμεν, διὰ τὸ κινδυνῶδες καὶ διὰ τὴν τῆς ἀτοπίας ὑπερβολὴν· αὐταὶ δὲ αἱ προσθήκαι εὐρίσκονται εἰς τὰ ἀκόλουθα τῆς Βίβλου καταβατὰ 96, 104, 141, 167, 183, 184, 203, 204, 212, 300, 383, 399, 449, 502, 504, 533, 548, 549, καὶ εἴτις τῶν ἀλλαγῶν τῆς γῆς ἀγορασάντων ἐκ τῶν κανονικῶν τούτων Βιβλίων, βούλεται ἐξαλεῖψαι τὰς ῥηθείσας νότους προσθήκας καὶ διορθῶσαι τὸ ἑαυτοῦ βιβλίον, εὐρέτω τοὺς ἀριθμοὺς τῶν ἄνω καταβατῶν, ἐν οἷς αἱ προσθήκαι εὐρίσκονται. Ἐπὶ τούτῳ γὰρ καὶ ἐγένετο τὸ παρὸν δι' ἡμετέρας Πατριαρχικῆς ὑπογραφῆς κατασφαλισθὲν, καὶ διὰ τὴν σύστασιν τοῦ Βιβλίου, καὶ διὰ τὸ κοινῆ συμφέρον. Εἴη δὲ ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις πᾶσι τοῖς ἐν εὐλικρινεῖᾳ ἀναγινώσκουσι.

αὐθ'. κατὰ μῆνα Αὐγουστον.

† Ὁ πρῶην Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχης ΝΕΟΦΥΤΟΣ.

Διὰ τῆς νηὸς ταύτης εἰκονίζεται ἡ καθολικὴ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, τῆς ὁποίας, τρόπις μὲν εἶναι ἡ πρὸς τὴν ἁγίαν Τριάδα ὀρθόδοξος πίστις. Δοκοὶ δέ, καὶ σανίδες, τὰ τῆς πίστεως δόγματα καὶ αἱ παραδόσεις. Ἰστός, ὁ σταυρός. Ἄρμενα, ἡ Ἐλπίς, καὶ Ἀγάπη. Κυβερνήτης, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Πρωρεῖς καὶ ναῦται, οἱ Ἀπόστολοι, καὶ οἱ τῶν Ἀποστόλων διάδοχοι, καὶ κληρικοὶ πάντες. Γραμματικοὶ καὶ νοτάριοι, οἱ κατὰ καιροὺς διδάσκαλοι. Ἐπιβάται, ἅπαντες οἱ ὀρθόδοξοι χριστιανοί. Θάλασσα, ὁ παρὼν βίος. Πνεῦμα γαληνὸν καὶ ζεφεῖριον, αἱ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πνοαὶ τε καὶ χάριτες. Ἄνεμοι, οἱ κατ' αὐτῆς πειρασμοί. Πηδάλιον δὲ αὐτῆς, δι' οὗ πρὸς τὸν οὐράνιον λιμένα ἰθύνεται, ἡ παρούσα βίβλος τῶν ἱερῶν Κανόνων ἐστὶ. Ὅρα καὶ τὸν θεῖον Χρυσόστομον νηὶ παρεικάζοντα τὴν Ἐκκλησίαν (τόμ. 5'. σελ. 426. στίχ. 10. Καὶ τόμ. ζ. σελ. 502, στίχ. 20 τῆς ἐν Ἑτῶν ἑκδόσεως).

ΤΟΙΣ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΓΗΣ ΕΝΤΕΤΕΘΕΜΕΝΟΙΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΙΣ ΤΗΝ ΜΕΤ' ΕΥΛΑΒΕΙΑΣ ΠΡΟΣΚΥΝΗΣΙΝ
ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΑΔΕΛΦΙΚΟΝ ΑΣΠΑΣΜΟΝ

ΕΛΛΗΣΙ τε και βαρβάρους, σοφοῖς τε και ἀνόητοις ὀφειλέτης εἰμί. [Ρωμ. α', 14.] Ταῦτα εἶναι τὰ λόγια ὅπου ἐξεφώνησεν ὁ ἐν Χριστῷ λαλῶν Παῦλος, ὁ μέγας τῶν ἐθνῶν ἐν πίστει και ἀληθείᾳ διδάσκαλος. Διὰ τὴν διδασκίαν με αὐτὰ ὅλους ἐκείνους ὅπου ἀγαποῦν τὴν κοινὴν ὠφέλειαν τοῦ πληθίου, νὰ μὴ ὀμιλοῦν, ἢ νὰ συγγράφουν με γλώσσαν μόνον Ἑλληνικὴν, ἵνα δι' αὐτῆς ὠφελοῦν μόνους τοὺς πεπαιδευμένους τε και σοφοὺς, ἀλλὰ και νὰ ὀμιλοῦν, και νὰ συγγράφουν και με γλώσσαν ἀπλοϊκὴν ἐν ταύτῳ, ἵνα δι' αὐτῆς ἐπίσης ὠφελοῦν και τοὺς ἀτόπους και ἀπλοϊκοὺς ἀδελφούς. Ποῖαν γὰρ ὠφέλειαν, εἰπέ μοι, ἡμπορεῖ νὰ λάβῃ ἓνας ἀπλοῦς ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσιν ἐνὸς βιβλίου μόνον Ἑλληνικοῦ; δὲν θέλει νομισθῆ εἰς αὐτὸν ὁ τὸ βιβλίον γράψας βάρβαρος, και αὐτὸς ἀντιστρόφως εἰς τὸν συγγράψαντα βάρβαρος; και οἱ δύο ὁμοῦ οὐκ εἰσονται εἰς ἕνα λαλοῦντες; ἐὰν γὰρ (φησὶν ὁ ἴδιος Παῦλος ἐλέγχων τοὺς Κορινθίους, διατὶ ἐκαυχῶντο πῶς ἔλαβον τὸ χάρισμα νὰ λαλοῦν γλώσσας, και δὲν ἐπαρεκάλουν νὰ λάβουν ἐν ταύτῳ και τὸ χάρισμα νὰ ἐρμηνεύουν αὐτὰς εἰς τοὺς ἄλλους, και ἀκολούθως νὰ οἰκοδομῶσι τὴν Ἐκκλησίαν), ἐὰν γὰρ φησὶ, μὴ εἰδῶ τὴν δύναμιν τῆς φωνῆς, εἶσομαι τῷ λαλοῦντι βάρβαρος, και ὁ λαλῶν ἐμοὶ βάρβαρος. [ἀ. Κορινθ. ιδ', 11.] Καὶ ὠφελεῖται μὲν ὁ Ἕλλην και σοφὸς ἀπὸ τὰ Ἑλληνικά, ἀλλ' ὁ ἀπλοῦς και ἄσοφος ἀδελφὸς οὐκ οἰκοδομεῖται.

Διὰ τοῦτο και ἡμεῖς εἰς τὴν ἀποστολικὴν ταύτην ἀκολουθοῦντες διδασκαλίαν, ἠθελήσαμεν διὰ τῆς παρούσης βίβλου νὰ ὠφελήσωμεν ἐν ταύτῳ και τοὺς ἐλλογίμους και σοφοὺς, και τοὺς ἀπλοϊκοὺς και ἄσοφοι. Ἐκείνους μὲν, με τὸ Ἑλληνικὸν κείμενον τῶν θεῶν και ἱερῶν Κανόνων, ἀποστολικῶν, συνοδικῶν τε και μερικῶν. Τούτους δὲ, με τὴν ἀπλουστέραν τῶν αὐτῶν Κανόνων ἐρμηνείαν τε και ἐξήγησιν (1), και ἀντιστρόφως πάλιν, τοὺς μὲν ἐλλογίμους και σοφοὺς ἠθελήσαμεν νὰ ὠφελήσωμεν με τὴν ἐρμηνείαν, παραθέμενοι λελυμένα εἰς αὐτοὺς τὰ ὑπὸ τῶν παλαιῶν σοφῶν ἐν τοῖς κανόνσιν εὑρισκόμενα ἀπορα και μὴ παρὰ πάντων ἐκ τοῦ προχείρου νοούμενα· τοὺς δὲ ἀπλουστέρους, με τὸ Ἑλληνικὸν, κἀνοντές τους νὰ ἔχουν εἰς αὐτοὺς τὴν προσήκουσαν ὑπόληψιν, και νὰ μὴ τοὺς νομίζουν τῆς ἐδικτῆς μας κοιλίας γεννή-

(1) Ἐντεῦθεν δεικνύεται πόσον εἶναι ψυχρὸς, πόσον μάταιος και πόσον ἄλογος ὁ λόγος τινῶν, φησὶν, ὅτι οἱ θεῖοι Κανόνες δὲν πρέπει νὰ ἐξηγῶνται εἰς τὸ ἀπλοῦν. Τί λέγεις, ἄνθρωπε, ὅποιος και ἂν ἦσαι ὁ ταῦτα λέγων; και εἶναι δίκαιον, οἱ θεῖοι και ἱεροὶ Κανόνες νὰ ἦναι μεταφρασμένοι μὲν εἰς τὰ ἀραβικά, εἰς τὰ συριακά, εἰς τὰ αἰθιοπικά, και νὰ ἦναι ἐξηγημένοι εἰς τὰ λατινικά, ἰταλικά, σλαβωνικά, ἀγγλικά, και σχεδὸν κάθε γένος τῶν καλουμένων χριστιανῶν, εἶναι δίκαιον νὰ ἔχη τοὺς ἱεροὺς Κανόνες

τὸ γένος τῶν ὀρθοδόξων Ἀνατολικῶν Γραικῶν, μέσα εἰς τοῦ ὁποίου τὰ σύνορα και αἱ σύνοδοι συνεκροτήθησαν, και οἱ πατέρες τῶν Κανόνων ἐξήγησαν, και οἱ ἐξηγηταὶ τούτων ἐβλάστησαν, εἶναι δίκαιον, λέγω, μόνον τοῦτο τὸ γένος νὰ στερηθῆ και νὰ μὴ ἔχη τοὺς θεῖους Κανόνες μεταφρασμένους εἰς τὴν ἰδίαν γλώσσάν του; Και ἂν τὸ ἐδικὸν μας γένος εἶχε πρότερον τοὺς Κανόνες τούτους ἐλληνικοὺς, διατὶ ἤξευρε τὰ ἑλληνικά, πῶς δὲν πρέπει τὸ αὐτὸ νὰ ἔχη και τώρα τοὺς Κανόνες ἀπλοῦς, διατὶ

ματα. Καί τούτους καί εκείνους ομοῦ, πλουτίζοντες μέ ἕνα βιβλίον, δύσκολον μὲν νά εὑρεθῆ, διὰ τὸ ὀλιγοτύπων, δυσκολώτερον δὲ νά ἀποκτηθῆ ἀπὸ τὸν καθ' ἕνα, διὰ τὸ πολυέξοδον. Τοῦτο ἐστάθη ἡ πρώτη καί καθολικὴ αἰτία ὅπου παρεκίνησεν ἡμᾶς, ἀδελφοί, νά ἐλθωμεν εἰς τὴν ἐγγείρησιν τῆς παρούσης βίβλου.

Ἐστάθη ἀκόμη καί ἄλλη μία εἰδικωτέρα αἰτία ἡ ἐφεξῆς. Δὲν ὑπεφέραμεν, ἀγαπητοί, νά βλέπωμεν εἰς πολλὰ πολλῶν πνευματικῶν γυδαιονομικῶνα χειρόγραφα, κατακερματισμένους τοὺς θείους τούτους καί ἱεροὺς Κανόνας, νενοθευμένους, ψευδεπιγράφους, ἄλλους ἀντ' ἄλλων, καί τὰς ἐρμηνείας τῶν ἐξηγητῶν ἀντὶ τῶν κυρίως Κανόνων ἐκλαμβανόμενας, καί τὸ χειρότερον, ὅτι καί τὰς ἐρμηνείας ταύτας περιέχοντα, διεφθαρμένας, παρεξηγημένας καί ἀλλόκοτά τινα καί ἐτραχυμένα διδασκώστας. Ἐξ ὧν τί ἐτίκτετο; καρπὸς θανατηφόρος βεβαιότατα, καί ἀπωλείας παραίτιος ψυχικῆς, καί εἰς τοὺς κακῶς διορθοῦντας πνευματικούς, καί εἰς τοὺς κακῶς ὑπ' αὐτῶν διορθουμένους ἀμαρτωλοὺς. Εἶπερ, κατὰ τὴν κοινὴν παρομίαν, ὁ σκαμῆς κανῶν σκαμῆὰ ποιεῖ καί τὰ κανονίζόμενα. Ὅθεν ἡμεῖς, διὰ νά θεραπεύσωμεν τὰ θανατηφόρα ρεύματα ταῦτα, διὰ τῶν ὁποίων ἐποτίζοντο οἱ ἀδελφοί μας ἀνατροπὴν θολερὰν κατὰ τὸν προφήτην, [Ἀββ. β', 15.] ἐσπουδάσαμεν νά ἀναδράμωμεν εἰς τὰς πρώτας πηγὰς, καί ἀπὸ ἐκεῖ νά ἐξαντλήσωμεν γλυκύτατα, καθαρὰ καί ζωηρὰ τὰ ὕδατα τὸ λέγω φανερώτερα, ἐσπουδάσαμεν νά εὕρωμεν τὰ βιβλία τῶν ἱερῶν Πανδέκτων, καί ἀπὸ ἐκεῖ, ὅχι μόνον νά μεταγράψωμεν ὁλόκληρον καί ἀκέραιον αὐτολεξεί τὸ Ἑλληνικὸν κείμενον τῶν θείων Κανόνων, ἀλλὰ καί νά μελετηθῶμεν εἰς τὴν ἀπλουστέραν ταύτην διάλεκτον τὰς ἀληθεῖς καί Ἑλληνικὰς ἐρμηνείας τῶν γνησίων καί παρὰ τῆς ἐκκλησίας ἐγκρινομένων ἐξηγητῶν τῶν θείων καί ἱερῶν Κανόνων. Πρῶτον μὲν, καί ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καί σχεδὸν πανταχοῦ, τοῦ τὴν πρώτην τάξιν ἔχοντος θαυμαστοῦ καί ἐπιφανοῦς Ἰωάννου τοῦ Ζωναρά (1), καί ἐπομένως Θεοδώρου τοῦ Βαλασαμῶνος (2),

(1) Ἰωάννης ὁ Ζωναρᾶς ἦν ἐπὶ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ κατὰ τὸ 1118 ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ μέγας δὲ Δρουγγάριος χρηματίσας πρότερον τῆς βίβλης, καί πρωτοασκρήτης, μοναχὸς ὕστερον ἔγινεν ἐν τῇ μονῇ, ὡς λέγουσι, τῆς ἁγίας Γλυκερίας, καί παρακινήθει ἀπὸ τινος, ὡς αὐτὸς τοῦτο λέγει ἐν τῇ προοιμίῳ τῶν Κανόνων, σοφώτατα καί ἄριστα πάντων τῶν μετὰ ταῦτα ἐρμηνευτῶν ἐξηγήσατο τοὺς θείους καί ἱεροὺς Κανόνας τῶν ἁγίων καί πανευφημῶν Ἀποστόλων, τῶν ζ'. οἰκουμενικῶν συνόδων καί πάντων τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, ὡς μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ ἀνώνομος τις παρὰ Λέοντι τῷ Ἀλατίφ ἔστι δὲ τὴν φράσιν σαφῆς τε ἕμα καὶ κομψός. Εἰς τούτου τὰς ἐρμηνείας τῶν πολλὰ κατ' ἔχρος ἠκολούθησε μετὰ ταῦτα ὁ Βαλασαμῶν, ὥστε ὅπου ὅχι μόνον ἀναφέρει ταύτας εἰς τὰς ἐδικὰς τοῦ ἐρμηνείας κατὰ τὸ νόημα, ἀλλὰ εἰς τὰ περισσώτερα μέρη καί αὐτὰς τὰς ἰδίας λέξεις καί περιόδους μεταχειρίζεται τοῦ Ζωναρά, καί ὑπερφυέστατον αὐτὸν ὀνομάζει εἰς πολλὰ μέρη, καί μάλιστα εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῆς πρὸς Ἀιμοῦν ἐπιστολῆς τοῦ Μιχ. Ἀθανασίου καθὼς καί ὁ Βλάσταρις παρομοίως ὑπερφυῆ αὐτὸν ὀνομάζει, ὁ δὲ Ἀνώνομος παρὰ Ἀλατίφ θαυμαστὸν Ζωναρᾶν καλεῖ. Αἱ ἐρμηνείαι του ὅμως ὅλαι δὲν σώζονται· οὔτε γὰρ εἰς τοὺς κανόνας τοῦ Νύσσης, ἢ τοῦ Τιμοθέου, ἢ τοῦ Θεοφίλου, ἢ τοῦ Κυρίλλου σώζεται τις ἐρμηνεία τοῦ Ζωναρά ἐν ταῖς Πανδέκταις. Κοντὰ δὲ εἰς τὰς τῶν κανόνων ἐρμηνείας, καί γενικὴν ἱστορίαν συνέγραψεν ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἕως τῆς βασιλείας Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, ἀλλὰ δὴ καί τοὺς ἀναστασίμους τῆς ὀκτωῆχου κανόνας τοῦ Δαμασκηνοῦ εἰς πλάτος ἠρμήνευσεν.

(2) Θεόδωρος ὁ Βαλασαμῶν ἦν ἐπὶ τῆς βασιλείας Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ καί Μιχαὴλ, πατριάρχου τῆς Ἀρχιῆλου, τοῦ καί ὑπάτου τῶν φιλοσόφων, κατὰ τὸ τέλος τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος, ὕστερότερος κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ζωναρά καί αὐτοῦ δὴ τοῦ Ἀριστηνοῦ, διάκονος χρηματίσας τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, καί νομοφύλαξ, καί χαρτοφύλαξ, καί πρῶτος τῶν Βλαχερινῶν. Κατὰ δὲ τὸ 1203 βασιλεύοντος Ἰσακίου τοῦ Ἀγγέλου, καί πατριαρχεῦοντος Γεωργίου τοῦ Παλίου, παραγγέλλεται αὐτῷ ἐπισημασθῆναι

ἔγραψεν, αἵτινες εἶναι αἱ πρὸς τὸν Μάρκον Ἀλεξανδρείας. Ἀφ' οὗ δὲ ἡ Κωνσταντινούπολις ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν, κατὰ τὸ 1204 ἔτος, ἐχειροτονήθη καί πατριάρχης Ἀντιοχείας, καί ἐπιγράμματα συνέθηκεν εἰς τὸν διαληφθέντα Γεώργιον τὸν Ξεφιλίνον. Οὗτος οὖν διὰ προσταγῆς τοῦ βασιλέως Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ καί ὑπὸ Μιχαὴλ τοῦ πατριάρχου παρακινήθει, ἐτι διάκονος ὢν, ὡς αὐτὸς τοῦτο λέγει ἐν τῇ προοιμίῳ τοῦ νομοκάνωνος, τοὺς παρὰ τοῦ Φωτίου συνοψισθέντας δεκατέσσαρας τίτλους τῶν βασιλικῶν νόμων, ταῦτον εἶπεν τὸ νομοκάνων τοῦ ἁγιωτάτου Φωτίου, ἐσχολίασε καί εἰς πάντας τὰς τοῦ θεοῦ κανόνας, ἀποστολικούς, συνοδικούς τε καί πατρικούς, ἐρμηνείας ἐποίησε πλατυτάτας καί πολυστίχους, αἵτινες σώζονται ἕως τοῦ νῦν· δύο δὲ μέρη συμπληροῦσι τὰς ἐρμηνείας αὐτοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. ὢν τὸ πρῶτόν ἐστιν αὐτὴ δὴ ἡ τοῦ Ζωναρά προλαβοῦσα ἐρμηνεία, τὴν ὁποίαν ὅχι μόνον κατὰ τὸ νόημα, ἀλλὰ καί κατὰ τὰς λέξεις αὐτὰς μεταχειρίζεται τὸ δεύτερον μέρος τῆς ἐρμηνείας τοῦ εἶναι νόμοι πολιτικοὶ καί σημειώματα πατριαρχικά, καί Νεαραὶ βασιλείων. Περὶ μὲν οὖν τῶν ἐξηγήσεων τοῦ ἀνδρὸς τούτου, εἴτε ἐπιτυχᾶναι, εἴτε καί μή, ἡμεῖς μὲν οὐ λέγομεν, αἰδοί τοῦ ἀνδρὸς, καίτοι ἐν πολλοῖς αὐτὸν διορθοῦντες, ἐξω τῆς ἀληθείας ἐκπίπτοντα, καί ἐναντιούμενον αὐτὸν ἑαυτῷ ἀποδεικνύοντες· μαρτυρήσει δὲ ἀντὶ ἡμῶν ὁ σοφὸς ἀνὴρ Ἰωάννης ὁ Κίτρος, ἐν οἷς γράφει (σελ. 333 τοῦ Γιοῦρ. Γραικ.) πρὸς Κωνσταντῖνον Καθδούσαν τὸν Δυρραχίου περὶ τοῦ Βαλασαμῶνος λέγων· «ὁ ἑρὸς οὗτος ἀνὴρ ὁ Ἀντιοχείας, τρίτων μὲν ἦν ἐς ἀκρίβεις τῶν νομικῶν καί κανονικῶν νομοθετημάτων τὰ μὲντοι συγγράμματα τούτου, ὅσα πρὸς κανονικά καί νομικά λήμματα ἐξηγήθησαν, οὐκ εἰς τὸ πᾶν ἀκριβείας ἐχόμενα καταφαίνονται· ἀλλὰ τὸ παράδοξον, ὥσπερ ἀνεὶ ἐκλήθης μάλιστα καί παροράσεις προΐοντα, καίτοι καί ἐφ' ἑαυτῶν μεριζόμενα· ἐγὼ δὲ, καί ζωντος ἐκείνου, πολλῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει νομοτριβουμένων ἀκήκοα, ἐπιλαμβανομένων τινῶν τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου γυμνοδοτήματων, ὡς μὴ κατὰ μοῖραν ἐξεγενθέντων, ἐν τε κανόνων ἐρμηνείαις καὶ νόμων, καί ἄλλοις τοῖς

σπανιάκις δὲ Ἀλεξίου τοῦ Ἀριστηνοῦ (1), πολλάκις τοῦ ἀνωνύμου (2), καὶ ἄλλων (3).

Κοντὰ δὲ εἰς τὴν ἐρμηνείαν ἐσπουδάσαμεν, ἐκ πλαγίου παντὸς τοῦ εἰς ἐξήγησιν προκειμένου κανό-
νος, νὰ παρασημειώσωμεν μὲ Ἑλληνικούς χαρακτῆρας καὶ τὸν ἀριθμὸν ὄλων ἐκείνων τῶν Κανόνων, ὁ-
ποῦ εἶναι ὁπωσοῦν σύμφωνοι μὲ τὸν ἐξηγούμενον καθ' αὐτό. Εἶτα καὶ εἰς τοῦτο μὴ ἀρκεσθέντες, μετὰ
πολλοῦ κόπου ἐπεμελήθημεν καθ' ἓνα ἀπὸ αὐτοὺς ἐκείνους τοὺς παραλλήλους καὶ συμφώνους κανόνας
νὰ ὑποστρώσωμεν μὲ βραχυλογία ὑποκάτω τῆς ἐρμηνείας τοῦ κυρίου Κανόνος, κἀνοντες καὶ ἐκείνων
εὐσύνοπτον τὴν ἔννοιαν μὲ τὸν τρόπον τοῦτον. Ὡσὰν ὁποῦ ἀπὸ μόνον τὸν ἀριθμὸν, ἂν δὲν ἰδῆ καθ' ἓνα
εἰς τὸν τόπον του, ὁ ἀναγινώσκων τίποτε δὲν καταλαμβάνει, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἀνοίγῃ συχνὰ τὸ βιβλίον,
καὶ νὰ ἐρευνᾷ ποῦ εὐρίσκονται οἱ σημειούμενοι. Τὸ ὅποιον πῶς εἶναι ἐργῶδες καὶ ζάλης πολλῆς πρόξε-
νον, τίς δὲν τὸ ὁμολογεῖ; Διὰ τοῦτο ἡμεῖς ἠθελήσαμεν νὰ κάμωμεν καὶ τοῦτον τὸν κόπον ξεχωριστά. Εἰ
γὰρ καὶ φαίνεται ἡ περιληπτικὴ αὕτη συμφωνία τρόπον τινὰ περιττὴ διὰ τὴν ταυτολογία, κατὰ ἄλ-
λον ὅμως τρόπον εἶναι ἀναγκαία διὰ τὴν τῶν ἀναγινωσκόντων εὐκολίαν. Διότι ἀσυγκρίτως εὐκολώτερον
εἶναι εἰς τὸν ἀναγνώστην νὰ εὐρίσκῃ εἰς ἓνα μέρος συναγμένους ἐν συντόμῳ ὄλους τοὺς συμφωνούντας
κανόνας, καὶ μὲ μίαν ὁματίαν νὰ θεωρηθῆ ποῦ συμφωνοῦν, καὶ ποῦ διαφέρουν, πᾶρξ νὰ γυρίζῃ τόσα
φύλλα, διὰ νὰ εὐρίσκῃ εἰς τὴν ἑ. ἢ ἡ. ἢ ι. τυχὸν κανόνας, καὶ ἕως ὁποῦ νὰ εὐρίσκῃ τὸν ἓνα, νὰ ἀλησημονᾷ
τὸν ἄλλον, καὶ ἀκολούθως νὰ ματαιοπονῆ ζητῶν τὰ δυσπερίληπτα.

Ὡστε, ἂν πολλὰ νομοκάνονα εὐρίσκωνται εἰς ὑποθέσεις ἀνάγοντα τοὺς ἱεροὺς Κανόνας, διὰ τὸ εὐ-
σύνοπτόν τε καὶ ευκολομνημόνευτον (καθὼς εἶνε τὸ τοῦ Ματθαίου Βλαστάρεως, τὸ τοῦ Φωτίου καὶ ἄλ-
λων), δὲν εἶναι ἐστερημένον τοῦ τοιούτου καυχήματος, καὶ τὸ Κανονικὸν τοῦτο. Σχεδὸν γὰρ κάθε κανὼν ὁ
συμφωνίαν ἔχων μία διαφορετικὴ ὑπόθεσις ἐστίν. Ἄει δὲ καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς μὲν τοὺς πρώτους
τῆ τάξεϊ κανόνας ἢ συμφωνία τῶν ὑπέρων γίνεται, οἱ δὲ ὑπεροὶ εἰς τοὺς πρώτους ἀναφέρονται. Ὀλι-
γάκις δὲ οἱ πρώτοι εἰς τοὺς ὑπέρους ἀνακαλοῦνται.

Ἴνα δὲ πλήρης ἡ συμφωνία γένηται, ἀπηνηθήσαμεν καὶ τοὺς Κανόνας τῶν λοιπῶν πατέρων, τῶν
μὴ ὑπὸ οἰκουμενικῆς συνόδου βεβαιωθέντων, λέγω δὴ τοῦ ἀγίου Νικηφόρου (4), τοῦ Νικολάου Πατριάρχ-

πρὸς τὸν Ζωναρᾶν συγκρινόμενος, ὡς ἀτελής παῖς πρὸς τέλειον
ἄνδρα εὐρίσκειται· ἀγκαλιὰ καὶ ὁ Πατριάρχης Φιλόθεος παρὰ Ἀρ-
μενοπούλῳ (σελ. 288 τοῦ Γιοῦρ. Γραϊκορ.) καὶ ὁ ἅγιος Μάρκος ὁ
Ἐφέσου ἐν τῷ Τόμῳ τῆς ἀγάπης (σελ. 583), καὶ ὁ Γεννάδιος ὁ
Σχολάριος ἐν τῷ αὐτῷ τόμῳ (σελ. 264) σοφώτατον ἐν τοῖς νό-
μοις καὶ Κανόσι καλοῦσιν αὐτὸν.

(1) Ἀλέξιος ὁ Ἀριστηνός ἐν τοῖς χρόνοις καὶ αὐτὸς ἦν τοῦ
Βασιλέως Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ, μεταγενέστερος τοῦ Ζωναρᾶ,
ὀλίγον δὲ προγενέστερος τοῦ Βαλαλαμῶνος, κατὰ τὸ 1166 ἔτος
τῆς σωτηρίας· διάκονος δὲ καὶ νομοφύλαξ τῆς μεγάλης ἐκκλη-
σίας γενόμενος, ἐπιτομὴν εἰς πάντας τοὺς ἱεροὺς κανόνας ἐποίη-
σεν, ὃ δὴ καὶ νομοκάνονα ὀνομάζεται.

(2) Ὁ ἀνωνύμος ἐρμηνευτὴς ὅτι μὲν ἦτο ἄλλος ἀπὸ τὸν Ἀ-
ριστηνόν, καὶ ὅτι ὑστερώτερος ἐκείνου, μαρτυρεῖ τὰ παρ' αὐτοῦ
λεγόμενα ἐν μὲν γὰρ τῷ οὐ'. ἀποστολικῶ λέγει περὶ τῆς ἐπι-
τομῆς τοῦ Ἀριστηνοῦ ὁ τὸν παρόντα συνοψήσας κανόνα, οὐ κα-
λῶς τοῦτον ἐνόησεν· ἐν δὲ τῷ ιθ'. τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ περὶ τοῦ αὐ-
τοῦ Ἀριστηνοῦ λέγει· ὁ γοῦν συνοψήσας τὸν παρόντα κανόνα,
τὸν μὲν ἐν πλάτει κείμενον ἀφορισμὸν τῶν διγμάτων, τῷ ἀθε-
τοῦντι τὴν παρθενίαν παρέδραμεν· ὅθεν θαυμάζω πῶς ὁ Δοσί-
θεος καὶ ἄλλοι ὑπέλαβον νὰ ἦνε οὗτος ὁ Ἀριστηνός· τινὲς δὲ
λέγουσι νὰ ἦναι Συμεὼν ὁ Μάγιστρος καὶ Λογοθέτης. Ἐρμη-
νεῖαν οὖν καὶ οὗτος ποιεῖται εἰς τοὺς ἱεροὺς κανόνας, ἕως τοῦ
πδ'. τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, συντομωτέραν μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖ-
στον τῆς τοῦ Ζωναρᾶ καὶ Βαλαλαμῶνος, ἐν ἐνίοις δὲ καὶ πλατυ-
τέραν, τῆς δὲ τοῦ Ἀριστηνοῦ φείποτε πλατυτέραν.

(3) Κοντὰ δὲ εἰς τούτους μερικὰ ἐρανίσθημεν καὶ ἀπὸ τὸ

νομοκάνονα τοῦ σοφοῦ ἐν ἱερομονάχοις Ματθαίου τοῦ Βλαστάρ-
εως, ὅστις ἤκμαζε κατὰ τὸ 1335 ἔτος, καὶ ἠκολούθησεν εἰς τὰς
ἐρμηνείας τοῦ Ζωναρᾶ, καὶ μάλιστα τοῦ Βαλαλαμῶνος, ἀπὸ τὸν
Ἰωσήφ τὸν Αἰγύπτιον, ὅστις ἐστάθη παραφραστὴς καὶ ἐρμηνευ-
τῆς τῶν κανόνων εἰς τὰ ἀραβικά καὶ πρεσβύτερος ἐχειροτονήθη,
ἀκμάζων κατὰ τὸ 1398 ἔτος, ἀπὸ τὰ νομοκάνονα Ἰωάννου τοῦ
Ἀντιοχείου καὶ Ἰωάννου τοῦ ἀπὸ σχολαστικῶν, τοῦ χρηματίσαν-
τος μὲν πρότερον πρεσβυτέρου Ἀντιοχείας, ὑστερον δὲ εὐρισκο-
μένου ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀποκρισιάρχου τοῦ Ἀναστασίου Ἀν-
τιοχείας κατὰ τὸν Ζωναρᾶν (Δοσίθ. σελ. 514. τῆς δωδεκαβί-
βλου), ὑπὸ Ἰουστινιανοῦ γενομένου Πατριάρχου Κωνσταντινου-
πόλεως, μετὰ τὸ ἐξορισθῆναι τὸν Πατριάρχον Εὐθύχιον, καὶ ὡς
ἀγίου ἑορταζομένου ἐν τῷ μηνί αὐτῳ τῆ λα'. Φεβρουαρίου, ὅστις,
κατὰ μὲν τὸν Δοσίθεον, ἄλλος ἐστίν ἀπὸ τὸν Ἀντιοχέα Ἰωάν-
νην, κατὰ δὲ ἄλλους ὁ αὐτός ἐστι μὲ τὸν Ἀντιοχέα· ἐκαλεῖτο
γὰρ οὗτος καὶ Ἀντιοχεύς, διατὶ ἐγένετο, ὡς εἴπομεν, τῆς Ἀν-
τιοχείας πρεσβύτερος· εἰ δὲ καὶ ἡμεῖς συνεισφέρωμεν μέρος τι εἰς
τὴν ἐρμηνείαν ταύτην, οὐχὶ μίαν φιλήν μεταφράσιν ποιήσαντες
τῆς λέξεως, καθὼς ἤθελε νομίσαι τινὰς, ἀλλὰ τὰ ἐν τοῖς ἐξηγη-
ταῖς ἐλλείποντα ἀναπληρώσαντες, τὰ ἀσαφῆ σαφηνίσαντες, τὰ
ἐναντία διορθώσαντες καὶ τὰ περιττὰ περικόψαντες, τοῦτο, λέγω,
θέλωσι τὸ γνωρίσει· οἱ φιλόλογοι ἀπὸ τὴν παράλληλον θέσιν καὶ
τῆς ἐλληνικῆς καὶ τῆς εἰς τὸ ἀπλοῦν ἐρμηνείας ταύτης.

(4) Τοῦ ὁποίου, παρὰ μὲν τῷ τόμῳ τῶν συνοδικῶν ιζ' μόνον
κανόνες εὐρίσκονται, παρ' ἄλλοις δὲ λζ'. Ἐξτὸ δὲ κατὰ τὸ 814 ἔτος
ὁ ἅγιος οὗτος, ἀλλὰ τούτου τοῦ κανόνα καὶ ξεχωριστὰ ἐγρά-
ψαμεν ἐν τῷ τέλει, μεταφρασμένους εἰς τὸ ἀπλοῦν.

χου Κωνσταντινουπόλεως (1), τοῦ Ἰωάννου Κίτρος (2), τοῦ Νικήτα (3) καὶ Πέτρου, διακόνου καὶ χαρτοφύλακος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας (4), τοὺς τοῦ Ἰησοῦ τοῦ κανόνας (τοὺς ὁποίους καὶ ἰδιαιτέρως ἐν τῷ τέλει τῶν κανόνων ἑλληνιστὶ ἐτάξασαν διὰ τὴν αἰτίαν ὅπου λέγομεν ἐκεῖ), καὶ τούτους εἰς τὴν συμφωνίαν συνηριθμήσαμεν. Οὐ παρεσημειώσαμεν ὁμῶς ἐξωθεν ἐν τῷ περιθωρίῳ καὶ τοὺς ἀριθμοὺς αὐτῶν. Τοῦτο γὰρ τὸ προνόμιον ἐδώκαμεν εἰς μόνους τοὺς ὑπὸ τῆς οἰκουμένης σ'. συνόδου βεβαιωθέντας, καὶ ἀκολούθως οἰκουμένην ἰσχύοντες, καὶ παρὰ τῶν ἐρμηνευτῶν, καὶ τῆς ἐκκλησίας ὡς καθολικοὺς κανόνας ἀποδεχθέντας τε καὶ ἐρμηνευθέντας.

Οὐ μόνον δὲ τούτους, ἀλλὰ καὶ τὰ θεσπίσματα καὶ νόμους τῶν βασιλέων, μάλιστα δὲ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, καὶ Δίγιστα (5), Κώδικάς τε (6) καὶ Ἰνστιτούτα (7) καὶ Νεαρὰς (8), καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, τοὺς πολιτικούς νόμους φιλοκαλήσαντες, ἐρανίσθημεν καὶ ἐξ αὐτῶν ὅσα ἦτο ἢ σύμφωνα ὁπωσοῦν τοῖς ἱεροῖς Κανόνσιν, ἢ καὶ ἀναπληρωτικὰ τούτων. Ὅσα δὲ ἦτο ἐναντία, ἠκυρώσαμεν, καθὼς αὐτὸ τοῦτο οἱ αὐτοὶ πάλιν πολιτικοὶ νόμοι θεσπίζουσι (9).

(1) Τοῦ ὁποίου, παρὰ μὲν τῷ αὐτῷ τόμῳ τ' ἄλλοι κανόνες εὑρίσκονται, παρὰ τοῖς ἀκριβεστέροις δὲ, ἰα'. Ἐποίησε δὲ τούτους ἐπὶ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ κατὰ τὸ 1084 ἔτος, τοὺς ὁποίους ἠρμηνεύσαν ὁ Βαλαμίων, οὗς καὶ αὐτοὺς ἐγράψαμεν χωριστά.

(2) Τοῦ ὁποίου κανόνες σώζονται ἐν χειρογράφοις κώδιξι λα' ἐν εἰδὲ ἀποκρίσεως πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Δυρραχίου τὸν Καθβέιλαν, ὅστις ἐξῆ ὀλίγον ὕστερον ἀπὸ τὸν Βαλαμ. ἢ σχεδὸν κατὰ τὸν αὐτὸν αἰῶνα.

(3) Τοῦ ὁποίου Κανόνες ἰ' σώζονται σταλέντες πρὸς Κωνσταντῖνον ἐπίσκοπον ἐν χειρογράφοις κώδιξι.

(4) Τούτου σώζονται ἀποκρίσεις κδ' ἐν τῷ β' τόμῳ τῆς συλλογῆς τῶν συνοδικῶν, σελ. 1001, τὰς ὁποίας ἐποίησε πρὸς ἄλλα τῶσα ἰσχύριμα ἐρωτήματα ὅπου ἐρωτήθη ἐξῆ δὲ κατὰ τὸ 1100 ἔτος.

(5) Δίγιστα, ὄνομα ἔστι λατινικόν σημαίνει δὲ ἀπλῶς διατάξι, καὶ διατάξεις πληθυντικῶς ἐνταῦθα δὲ ὁλοὶ τοὺς νόμους τοῦ Ἰουστινιανοῦ, τοὺς ὁποίους ἐκ διαφόρων ἐθνῶν συναξας ἐποίησεν ἐξ αὐτῶν πεντήκοντα βιβλία, τοὺς πλείον ἐλεγκτοὺς, καὶ τοὺς ὀνόμασε Δίγιστα καθὼς περὶ τῶν πρακτικῶν καὶ μὴ πρακτικῶν διατάξεσσι.

(6) Κώδιξι, εἶναι λέξις ἑλληνική, καὶ σημαίνει δέριμα λαμβάνεται δὲ περιεκτικῶς ἀπὸ βιβλίου δερματίνου, καθὼς ἐνταῦθα λέγεται γὰρ Κώδικας τὸ νομικὸν δωδεκάβιβλον τοῦ Ἰουστινιανοῦ, εἰς τρεῖς κώδικας διαιρούμενον.

(7) Ἰνστιτούτα ἔστι λέξις λατινική σημαίνει δὲ εἰσαγωγὴν ἐνταῦθα ὁλοὶ τὴν νομικὴν προπαίδειαν ὅπου ἔκαμεν ὁ Ἰουστινιανὸς πρὸς κατὰλήψιν τῆς τῶν νόμων ἐπιστήμης.

(8) Νεαρὰς, εἶναι ἢ νεωστὶ ἐκδοθεῖσα διάταξις ὅτουδὲποτε βασιλέως, καὶ σημαίνει νόμον πολιτικόν.

(9) Σημειῶσαι δὲ, ὅτι τρεῖς μεγάλοι καὶ σοφοὶ ἄνδρες ἐσύνταξαν τοὺς βασιλικούς νόμους ὁ σοφώτατος Φώτιος, εἰς ἰδ' τίτλους ἀνακεφαλαιώσας τὰ Ἰνστιτούτα, καὶ Δίγιστα, καὶ Κώδικας, καὶ Νεαρὰς τοῦ Ἰουστινιανοῦ ὁ σοφὸς ἀνὴρ Μιχαὴλ ὁ ἀνθύπατος καὶ κριτὴς, Ἀτταλειάτης ἐπιλεγόμενος, κατὰ κέλευσιν Μιχαὴλ τοῦ Δούκα, εἰς τίτλους ης'. Τοὺς πολιτικούς τούτους νόμους περιλαβὼν, ὡς εὑρίσκονται εἰς τὸ β' βιβλίον τοῦ Γεωργίου Γραϊκορωμ., καὶ ὁ σοφὸς Κωνσταντῖνος ὁ Ἀρμενόπουλος καὶ κριτὴς τῆς Θεσσαλονίκης, εἰς ἑξ βιβλία συντεμῶν αὐτοὺς, ἦτις καὶ Ἐξάβιβλος καλεῖται. Ἐκ τούτων δὲ τῶν τριῶν, μᾶλλον ἔγγραψεν ἢ τοῦ Φωτίου σύνοψις, ὡς ἀκριβεστέρα ἔκαμαν δὲ καὶ ὁ Λέων, καὶ Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς τοῦ ἐκλογὴν συντομωτέραν εἰς τοὺς νόμους τοῦ Ἰουστινιανοῦ, καὶ ἐπιδύρωσιν εἰς τὸ φιλαν-

θρωπότερον. ἦτις περιέχεται εἰς τίτλους ογ' καὶ εὑρίσκεται εἰς τὸ β' βιβλίον τοῦ Γεωργίου Γραϊκορ., σελ. 79. Ἐπειδὴ δὲ, ὡς εἶπομεν, ἐκρίναμεν νὰ συναρμώσωμεν μὲ τοὺς ἱεροὺς Κανόνας, καὶ τοὺς πολιτικούς νόμους τῶν βασιλέων, δὲν θίγει εἶναι ἐξω τοῦ πρέποντος, τὸ νὰ ἀναφέρωμεν ἐν συντόμῳ ἐδῶ χάριν τῶν φιλομαθῶν πῶθεν ἔλαβον τὴν ἀρχὴν οἱ πολιτικοὶ οὗτοι νόμοι. Τὸν παλαιὸν καιρὸν οὔτε οἱ βασιλεῖς εἶχον κατὰστασιν, οὔτε οἱ νόμοι αὐτῶν εἶχον εὐταξίαν τινά. Πρῶτος δὲ ὁ Ἄππιος Κλαύδιος, μὲ ἄλλους δέκα ἄνδρας ὁμοῦ, ἐσύναξε μὲν ὅσα νόμιμα εὑρίσκοντο εἰς τοὺς Ῥωμαίους, ἢ ἄγραφα ἢ γεγραμμένα, δισκορπισμένα ὄντα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ καὶ ἀσύνητα ἔστειλε δὲ καὶ ἔφερεν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας καὶ τοὺς νόμους τοῦ Δράκοντος καὶ Σόλωνος, καὶ ἀπὸ ἄλλους τόπους τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἐξ αὐτῶν διαλέξας τὰ καλῆτερα, ἔκαμε δώδεκα βιβλία, Δωδεκάβιβλον ὀνομάσας αὐτά. Μετὰ τὸν Ἄππιον ἄλλοι πάλιν σοφοί, ἔχοντες ἀρχηγὸν τὸν Γάϊον, ἔκαμαν ἄλλας νομοθεσίας. Καὶ μετὰ τούτους ἄλλοι διάφοροι βασιλεῖς ἐγράψαν διαφόρους νόμους καὶ ἐρμηνείας, καθὼς τοὺς ἐφάνη συμφέρον διὰ τὴν πολιτείαν εἰς τρόπον ὅτι, τὰ βιβλία τῶν νόμων τούτων ἐπληθύνθησαν, ὡς λέγει ὁ αἰσθητὸς Δοσίθεος καὶ ἄλλοι, καὶ ἐγιναν περισσότερα ἀπὸ δύο χιλιάδας, ἕως εἰς τὸν καιρὸν τοῦ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου ταῦτα δὲ πάντα ἐσύναξεν ὁ αὐτὸς Ἰουστινιανὸς μὲ τὸ μέσον τῶν σοφῶν ἀνδρῶν, Ἰωάννου Πατρικίου τοῦ Τριβουνιανοῦ, Θεοφίλου καὶ Θεοδώρου, εἰς πεντήκοντα βιβλία, τὰ ὅποια ὀνόμασε Δίγιστα, ἦτοι διατάξις. Αὐτὸς ὁ ἴδιος βασιλεὺς ἔκαμε καὶ τρεῖς Κώδικας, ὀνομαζομένους Γρηγοριανόν, Ἐρμογενειανόν καὶ Θεοδοσιανόν, τοὺς ὁποίους ἐνώσας μὲ τοὺς νόμους, ὅπου ἔκαμε διὰ Θεοδοσίου, Ἀνατολίου καὶ Ἰσιδώρου, ἐποίησε δώδεκα βιβλία, καὶ τὰ ὀνόμασε Δωδεκάβιβλον τῶν Κωδικῶν. Αὐτὸς ἔκαμε καὶ τὴν εἰσαγωγὴν καὶ προπαίδειαν τῶν νόμων, τὴν ὁποίαν Ἰνστιτούτα ὀνόμασεν, ἦτις ἦτο ὡσὰν πρῶτα στοιχεῖα εἰς ἐκείνους ὅπου ἐμάνθανον τοὺς νόμους αὐτοὺς ἐσύναξε εἰς χωριστὸν βιβλίον καὶ τὰς Νεαρὰς, ἦτοι τὰς νέας διατάξεις, ὅλων τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων καὶ τὰς ἐδικὰς του, αἵτινες ἦσαν ἑκατὸν ἐβδομήκοντα. Οὐ μόνον δὲ τούτους πάντας τοὺς νόμους ἐσύναξεν ὁ Ἰουστινιανός, ἀλλὰ καὶ μετέφρασεν αὐτοὺς ἐκ τῆς λατινικῆς εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, καὶ ἐξήγγησεν αὐτοὺς μὲ τὸ μέσον τῶν ἀνωτέρω σοφῶν, καὶ μάλιστα τοῦ Τριβουνιανοῦ, ὅστις καθὼς ἦτο ἐπιδέξιος εἰς τὸν νοῦν, ἔτσι ἦτο ἐπιδέξιος καὶ εἰς τὴν φιλαργυρίαν. Διὰ τοῦτο παίρνοντας ἄσπρα ἀπὸ ἐκείνους ὅπου εἶχον ὑποθέσεις, ἢ ἄλλαξε τοὺς νόμους κατὰ τὸ θέλημα ἐκείνων ὅπου τοῦ τὰ ἐδίδαν, ἢ τοὺς ἀφι-

Τελευταῖον δὲ ἐσπουδάσαμεν νὰ πλουτίσωμεν τὸ βιβλίον καὶ μὲ διαφόρους φιλολογικὰς ὑποσημειώσεις συντελούσας ἢ πρὸς περισσοτέραν σαφήνειαν τῆς ἐρμηνείας, ἢ καὶ πρὸς συμβιβασμὸν τῶν ἐναντιοφανῶν κανόνων, ἢ καὶ κατὰ ἄλλον τινὰ τρόπον χρήσιμα, διὰ νὰ κατασκευάσωμεν μὲ ταῦτα πάντα ποθητὴν καὶ ἐρασιμίαν τὴν βιβλίον εἰς ὅλους. Ὡστε ὁποῦ ἢ παρ' ἡμῶν προτιθεμένη τράπεζα πνευματικὴ εἰς τοὺς ἀδελφούς, δὲν εἶναι λιτὴ καὶ μονοειδής, διὰ νὰ φέρῃ ἀηδίαν καὶ κόρον εἰς τοὺς ἐδικούς της συνδαιτυμόνας, ἀλλ' εἶναι καὶ διάφορος καὶ κατὰ πάντα ὠφέλιμος, διὰ νὰ προξενῇ ἐν ταύτῳ καὶ ἡδονὴν καὶ ὠφέλειαν. Ὁ Ἕλληνας ἀπερίεργος ἀναγινώσκει μόνον τὸ Ἑλληνικὸν κείμενον τοῦ Κανόνος καὶ εὐχαριστεῖται.

Ὁ ἀπλοῦς καὶ ἀπερίεργος ἀναγινώσκει τὴν ἐρμηνείαν μοναχὴν καὶ ἀρκεῖται. Ὁ περίεργος ἀναγινώσκει καὶ τὴν συμφωνίαν καὶ ἀναπαύεται.

Ὁ περίεργος καὶ κατὰ πολλὰ φιλόπνοος, ἀναγινώσκει ἀκόμη καὶ τὴν ὑποσημείωσιν καὶ ἠδύναται.

Ἐν τῷ τέλει δὲ τῶν ἱερῶν Κονόνων ἐπροσθέσαμεν καὶ τὴν περὶ συνοικεσιῶν διδασκαλίαν ὡς ἀναγκαίαν (1). Τούτων οὕτως εἰρημένων, καὶ τῆς ἐξηγήσεως τῶν ἱερῶν Κανόνων ἀναγκαιοτάτης οὔσης πρὸς τὴν κοινὴν ἀπάντων τῶν χριστιανῶν σωτηρίαν, καιρὸς ἀρμόδιος εἶναι νὰ ἐκφωνήσω ἐκεῖνο τὸ προφητικὸν τοῦ Βαρούχ· «Αὕτη ἡ βίβλος τῶν προσταγμάτων τοῦ Θεοῦ, καὶ νόμος ὁ ὑπάρχων εἰς τὸν αἰῶνα». [Βαρούχ. δ'. 1]. Αὕτη ἡ βίβλος εἶναι ἢ μετὰ τὰς ἁγίας Γραφὰς ἁγία Γραφή, ἢ μετὰ τὴν Παλαιὰν καὶ Καινὴν διαθήκην Διαθήκη. Τὰ μετὰ τὰ πρῶτα καὶ θεόπνευστα λόγια, δεῦτερα καὶ θεόπνευστα λόγια. Αὕτη ἐστὶ τὰ αἰώνια ὄρια, ἃ ἔθεντο οἱ πατέρες ἡμῶν, καὶ νόμοι οἱ ὑπάρχοντες εἰς τὸν αἰῶνα καὶ ὑπὲρ πάντας τοὺς ἐξωτερικοὺς καὶ βασιλικοὺς νόμους τῶν Διγέστων, τῶν Ἰνστιτούτων, τῶν Κωδίκων, τῶν Νεαρῶν ὑπερέχοντες. Ἐκείνους μὲν γὰρ βασιλεῖς μόνον ἐξέδωκαν, τούτους δὲ, αἱ μὲν σύνοδοι, οἰκουμενικαὶ τε καὶ τοπικαὶ, διὰ Πνεύματος ἁγίου, ὡς εἶπομεν, ἐθέτισαν, οἱ δὲ βασιλεῖς ἐπεκύρωσαν. Αὕτη ὡς ἀληθῶς ἐστὶ, καθὼς αὐτὴν ἐπωνομάσαμεν, τὸ Πηδαλιον τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου αὐτὴ κυβερνωμένη, ἀσφαλῶς τοὺς ἐν αὐτῇ ναύτας καὶ ἐπιβάτας, ἱερωμένους τε λέγω καὶ λαϊκοὺς, πρὸς τὸν ἀκύμαντον παραπέμπει τῆς ἄνω βασιλείας λιμένα. Αὕτη ἐστὶν ὁ καρπὸς καὶ τὸ ἀποτέλεσμα καὶ ὁ σκοπὸς, διὰ τὸν ὁποῖον τόσοι βασιλεῖς ἐξώδευσαν καὶ ἐκοπίασαν, τόσοι Πατριάρχαι ἴδρωσαν, τόσοι ἀρχιερεῖς θεοφόροι καὶ πνευματοπόροι ἀπὸ τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης ὠδοιπόρησαν (καὶ γηραλέοι καὶ ἀσθενεῖς πολλὰκις ὑπάρχοντες) καὶ συνόδους οἰκουμενικὰς τε καὶ τοπικὰς συνέκρότησαν καὶ τότους χρόνους ἐμόχθησαν.

Καὶ ἵνα ἐπὶ παραδείγματος δηλώσω τὸ πᾶν, καθὼς ἡ πανουργικὴ ἁγία Τριάς, τὸν πρῶτον καὶ ὑλικὸν τοῦτον κόσμον δημιουργήσασα μὲ διαφόρους φυσικοὺς κανόνας τῶν στοιχείων αὐτὸν συνηρμόσατο, ἐξ ὧν ἡ τάξις, καὶ ἐκ τῆς τάξεως ἡ συνοχὴ τοῦ παντὸς διασώζεται, καὶ γίνεται καθὼς εἶπεν ὁ Ὀρφεύς, ὅλη ἡ κτίσις μία μουσικὴ συμφωνία ἐκ διαφόρων κανόνων, ὡσπερ ἐκ τινων πολυειδῶν καὶ πολυμιγῶν φθόγγων ἀνακρουομένη, τοιουτοτρόπως ἢ αὐτὴ Τριάς καὶ τὸν δεῦτερον τοῦτον καὶ νοητὸν κόσμον τῆς Καθολικῆς ἐκκλησίας κατασκευάσατο, μὲ τοὺς ἱεροὺς τούτους καὶ θείους Κανόνας συνέδηθεν αὐτὸν καὶ συνέπηξε· ἐξ ὧν ἢ τῶν Πατριαρχῶν ἀποτίκτεται εὐταξία, ἢ τῶν Ἀρχιερέων ἀρμονία, ἢ τῶν Ἱερέων κοσμιότης, τῶν Διακόνων ἢ σεμνοπρέπεια, τῶν Κληρικῶν ἢ σεβασμιότης, τῶν Μοναχῶν ἢ εὐρυθ-

νε σκοτεινοὺς καὶ ἀμφιβόλους, διὰ νὰ μὴ καταλαμβάνουν οἱ ἀναγινώσκοντες καὶ διὰ νὰ πίπτουν εἰς διχόνοιαν· ὕστερον δὲ Λέων ὁ σοφὸς, συνάξας ὅλα τὰ Δίγιστα καὶ τοὺς Κώδικας καὶ τὰ Ἰνστιτούτα καὶ τὰς Νεαράς τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ καθάρσας αὐτά, τὰ ἦνωσεν ὅλα εἰς ἐξήκοντα βιβλία, ἅτινα καὶ Ἐξήκοντάβιβλον ὠνόμασε, τὴν ὁποίαν διεμοίρασεν εἰς ἐξ τμήματα καὶ τεύχη μεγάλα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ καθ' ἓν βιβλίον περιεῖχε πολλὰ. Τελευταῖον δὲ Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος, ὁ υἱὸς τοῦ Λέοντος, δευτέραν ἀνακάθαρσιν ἐποίησε τῶν νόμων τούτων, καὶ τὰ μὲν ἐνεργούντα νόμιμα ἐκ τῶν τῆς Πεντηκονταβίβλου τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ τῶν τῆς Δωδεκαβίβλου, τὰ ἔβαλεν εἰς τὴν Ἐξήκοντάβιβλον τοῦ πατρὸς του Λέοντος, τὰ δὲ ἀπρακτῆσαντα, ἀφῆκεν ἔξω· ἀπρακτῆσαντα δὲ λέγω, καθὸ οὐκ ἐτέθησαν εἰς τὰ βασιλικὰ ὑπὸ τοῦ Πορφυρογέννητου, καὶ καθὼς ἐφάνη εὐλογον εἰς αὐτὸν, καὶ οὐχὶ εἰς πάντας τοὺς βασιλεῖς· ἐπειδὴ, ὡς λέγει ὁ σο-

φὸς Δοσίθεος (σελ. 443 τῆς Δωδεκαβίβλ.), ἡ τάξις ὁποῦ ἔβαλεν εἰς τοὺς νόμους ὁ Ἰουστινιανός, σύγκρισιν οὐκ ἔχει, οὔτε εὐρεθῆσεται ἄλλος εἰπεῖν ἢ γράφαι καλλίονα. Διὰ τοῦτο εἶπε καὶ Μιχαὴλ ὁ Ἀτταλειάτης, ὅτι πολλὰς μὲν Νεαράς ὁ Λέων ἐξέδωκεν (αἴτινες κατὰ τὸν Βλάσταριν ἦτο ἑκατὸν ὀκτώ, ἢ ὡς ἄλλοι λέγουσιν, ἑκατὸν εἴκοσιν), ὅλα δὲ μὲν ἐκράτησαν· ἀλλ' ἐκεῖναι μόναι, ὅσαι ἐπροστέθησαν εἰς τὰ ἐλλείποντα τῶν Νεαρῶν τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ ὅσαι ἐγράφησαν εἰς ὑποθέσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἄλλοι νόμοι δὲν ἦτο (σελ. 77 τῆς Γιοῦρις). Νόμος δὲ εἶναι, κατὰ τὸν Βαρίνον, βασιλικὸν πρόσταγμα ἢ διάταξις διορθωτικὴ παντὸς ἐκουστίου καὶ ἀκουσίου πλημμελήματος· ἢ λόγος προστασῶν ἃ δεῖ, καὶ ἀπαγορευῶν ἃ μὴ δεῖ. Καλοῦνται δὲ οἱ πολιτικοὶ νόμοι, τύποι πραγματικοὶ καὶ θεῖα Γράμματα.

(1) Ταύτην μάλιστα συναρνήσαμεν ἐκ τῆς βίβλου τῆς καλουμένης Γιοῦρις λατινικὰ, ἦγουν τοῦ νομίμου τοῦ Γραικορωμαϊκοῦ.

μία, τῶν Πνευματικῶν πατέρων ἢ πρὸς διόρθωσιν ἀπαιτουμένη γνώσις, τῶν βασιλέων ἢ παρὰ πάντων ὀφειλομένη τιμὴ, καὶ πάντων ἀπλῶς τῶν χριστιανῶν ἢ πρῆπουσα χριστιανὸς διαγωγή καὶ κατάστασις, καὶ καθολικῶς εἶπεν, ἐκ τῶν ἱερῶν τούτων Κανόνων ἢ κάτω ἐκκλησιαστικὴ ἱεραρχία γίνεται μίμημα καὶ ἐκσφράγισμα τῆς οὐρανοῦ ἱεραρχίας. Καὶ αἱ δύο ἐμοῦ ἱεραρχίαι ἀποκαθιστῶνται μία, ἐν μέλῳ, ἀνακρουομένη ἐναρμόνιόν τε καὶ πάγγερδον. Ἐκβαλε τοὺς κανόνας τῶν στοιχείων ἀπὸ τῆν ὑλικὴν κτίσιν, καὶ παρευθὺς λύεται ἡ τάξις, καὶ, λυομένης τῆς τάξεως, ὅλον τὸ πᾶν ἀφανίζεται. Ἐκβαλε καὶ τοὺς ἱεροὺς τούτους κανόνας ἀπὸ τῆν ἐκκλησίαν, καὶ παρευθὺς ἐπεισέρχεται ἡ ἀταξία, καὶ ἐκ τῆς ἀταξίας ἅπανα ἢ ἱερὰ αὐτῆς διακόσμησις ἀφανίζεται.

« Ἐπιστρέφου λοιπὸν, Ἰακώβ, καὶ ἐπιλαβοῦ αὐτῆς. » [Βαρούχ δ. 2]. Ἐπιστρέφητε, Πατριάρχαι, Ἄρχιερεῖς, Ἱερεῖς, Κληρικοί, Μοναχοὶ καὶ οἱ λοιποὶ ἅπαντες πνευματικοὶ πατέρες καὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, καὶ ἐπιλάβεσθε τῆς βίβλου ταύτης μετὰ τὰ δύο σας χεῖρα (1). « Πορεύεσθε πρὸς τὴν λύμψιν κατέναντι τοῦ φωτὸς αὐτῆς, ἵνα φωτισθῆτε φωτισμὸν γνώσεως αἰώνιον. Ἀγαλλισθε ἐπὶ τὰ λόγια τῆς ὑπὲρ τοὺς εὐρίσκοντας σκύλα πολλὰ. [Ψαλμ. ριγ', 162] Ὅτι τὰ λόγια αὐτῆς ἀγνὰ, ἀργύριον πεπωρωμένον, δοκίμιον τῆ γῆ, κεκαθαρισμένον ἑπταπλασίως. » [Ψαλ. ια' 7.] Εἶτε διὰ τῆς ἀνακρίσεως τῶν ἑπτὰ οἰκουμενικῶν συνόδων δοκιμασθέντα καὶ καθαρισθέντα, εἶτε καὶ πολλαπλασίως διὰ τῶν τοπικῶν καὶ τῶν μερικῶν πατέρων, τοῦ ἑπτὰ παρὰ τῆ Γραφῆ ἀντι τοῦ πολλακίς λαυβανομένου. Ἐπιλαβόμενοι δὲ, μὴ γίνεσθε μόνον τῶν θείων νόμων τούτων ἀναγνώσται καὶ ἀκροαταί, ἀλλὰ καὶ ποιηταί. « Οὐ γὰρ οἱ ἀκροαταί τοῦ νόμου δίκαιοι παρὰ τῷ Θεῷ, ἀλλ' οἱ ποιηταί τοῦ νόμου δικαιωθήσονται. » Ἴνα μὴ οἱ εἰς ζωὴν Κανόνες οὗτοι ὑπάρχοντες φυλαττόμενοι εὐρεθῶσιν εἰς θάνατον, ἀθετούμενοι.

Προσθήσω δὲ καὶ τὰ ἐξῆς τοῦ Βαρούχ. « Μακάριοι ἔσμεν, Ἰσραὴλ, ὅτι τὰ ἀρεστὰ τῷ Θεῷ ἡμῖν γνωστά ἔστι. Μακάριοι ἐστὲ, χριστιανοὶ ἀδελφοί, ὅτι διὰ τῆς βίβλου ταύτης ἤξιώθητε νὰ γνωρίσετε τὰ εὐάρεστα τῷ Θεῷ πατρικὰ καὶ συνοδικὰ παραγγέλματα. Ὁ Θεὸς Δαβὶδ εἶπεν, ὅτι ὕστερα ἀπὸ τὰς πολλὰς ἀστραπὰς καὶ ταραχὰς ἐφάνηκαν αἱ πηγαὶ τῶν ὑδάτων καὶ ἐξεσκεπάσθησαν τὰ θεμέλια τῆς οἰκουμένης· « καὶ ἀστραπὰς ἐπλήθυνε, καὶ συνετάραξεν αὐτοὺς, καὶ ὤφθησαν αἱ πηγαὶ τῶν ὑδάτων, καὶ ἀνεκαλύφθη τὰ θεμέλια τῆς οἰκουμένης. » [Ψαλ. ιζ'. 17.] Καὶ εἰς τὴν ὑπόθεσίν μας ἀρμοδιώτατα τινὰς ἡμπορεῖ νὰ τὰ νοήσῃ ἀλληγορικῶς. Ὅτι, ἀφ' οὗ ὁ Κύριος ὡς ἄλλας ἀστραπὰς ἐπλήθυνε τὰς ἀγίας συνόδους, καὶ δι' αὐτῶν συνετάραξε καὶ ἠφάνισεν αὐτοὺς, ἤγουν τοὺς κακόφρονας αἰρετικούς, τότε καὶ αἱ πηγαὶ αὐταὶ τῶν πνευματικῶν καὶ ζωηρῶν ὑδάτων ὤφθησαν, καὶ τὰ νοητὰ θεμέλια ταῦτα τῆς οἰκουμένης, δηλ. τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἀνεκαλύφθησαν. Ὅτι, προηγουμένως μὲν αἱ θεῖαι σύνοδοι, πρὸς ἀνατροπὴν τῶν δυσσεβῶν αἱρέσεων ἠθροίσθησαν, ἀθροισθεῖσαι δὲ, καὶ τὰ πρὸς τὸν τῶν χριστιανῶν βίον συντείνοντα ἐθέσπισαν, εἶτε νόματα οὐράνια θέλει τὰ ἐνομάσει τινὰς, ὡσὰν ὅπου διὰ τούτων τὸ πρόσωπον ἅπαν τῆς ἐκκλησίας ποτίζεται, εἶτε θεμέλια πνευματικά, ἐπάνω εἰς τὰ ὅποια πᾶσα χριστιανικὴ οἰκοδομὴ ἐδράζεται. Ἀλλ' ὤφθησαν μὲν καὶ ἀνεκαλύφθησαν ἅπασι τότε εἰς τὸ εἶναι ἐλθόντα. ὤφθησαν δὲ καὶ νῦν καὶ ἀνεκαλύφθησαν διὰ τῆς ἀπλουστερας, ὡς εἶπομεν, ἐξηγήσεως, καὶ ἐτι μᾶλλον διὰ τῆς τοῦ τύπου ἐκδόσεως.

Τίνες δὲ καὶ οἱ τὸ μέγα τοῦτο ἀγαθὸν καὶ τὴν ἀναγκαιοτάτην καὶ μεγαλωφελεστάτην ταύτην βίβλον τῆ τυπογραφίᾳ ἐκδεδωκότες; Οἱ ἐν τῷ ἀγίῳ Ὅρει τοῦ Ἄθω ὄσιώτατοι πατέρες, οἱ τε ἐν τοῖς ἱεροῖς Μοναστηρίοις, καὶ Σκήταις, καὶ Κελλίοις τὸν μοναδικὸν βίον ἀσκούμενοι, σὺν τοῖς ἐν τῷ Ὅρει εὐρεθεῖσιν ἀγίοις ἀρχιερεῦσι, καὶ τισιν ἄλλοις φιλοχριστοῖς. Οὗτοι καὶ γὰρ οἱ εὐλογημένοι, κοντὰ εἰς τὰ ἄλλα καλὰ ὅπου κἀμνοῦσι φιλοξενούντες τοὺς ξένους, καὶ πολυειδῶς ἐλεούντες τοὺς πτωχοὺς ἀδελφοὺς, ἀκούσαντες περὶ τῆς βίβλου ταύτης, ὅτι εἶναι ἀναγκαῖα καὶ ὠφελιμωτάτη εἰς ὅλον τὸ γένος τῶν ἐρθεοῶζων χριστιανῶν, προεθυμήθησαν ἅπαντες καὶ κατέβαλον ἕκαστος, κατὰ τὴν δύναμιν καὶ προαίρεσίν του, τὰ εἰς τὴν τυπογραφίαν ταύτης δαπανηθέντα χρήματα, ἵνα διὰ τούτου μὲν ὠφελήσῃ καὶ θρέψῃ πνευματικῶς τοὺς ἀδελφοὺς, καθὼς τοὺς τρέφουσι καὶ σωματικῶς· εἴ γε κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον « ἄρτος ἀγγέλων ἔστι λόγος τοῦ Θεοῦ, ὃ ψυχὰι τρέφονται Θεὸν πεινώσται, διὰ τῆς ὠφελείας δὲ ταύτης πλη-

(1) Μάλιστα δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ πνευματικοί, ἢ ὅσοι μέλλουν νὰ γένουν ἀρχιερεῖς καὶ πνευματικοί, τὴν βίβλον ταύτην πρέπει νὰ κρατοῦν εἰς τὰς χεῖρας παντοτεινά, εἰς τρόπον ὅτι, νὰ κοιμῶνται ἐπάνω εἰς αὐτὴν ὡσὰν ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τοῦ Ὁμήρου τὴν Ἰλιάδα, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ Κανόνας τόσο συχνὰ νὰ μελετοῦν, ὥστε ὅπου νὰ ἤξεύρουν αὐτοὺς ἀπὸ στόματος, ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ

ἐξαιρέτως εἶναι, ἢ μέλλουν νὰ ᾄδῃ, οἱ κυβερνῆται τοῦ καραβίου τῆς ἀγίας ἐκκλησίας, καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἤξεύρουν νὰ κρατοῦν ἐπιστημονικῶς τὸ πηρόλιον αὐτῆς, ἥτοι τοὺς ἐν τῇ βίβλῳ ταύτῃ Κανόνας, ἵνα διὰ τῆς ἐμπείρου αὐτῶν κυβερνήσεως ἐλευθερόνουν τοὺς ἀμαρτωλοὺς ἀπὸ τῆν φουρτούαν τῆς ἀμαρτίας.

ρώσωσι τὴν ἐντολὴν τῆς βασιλίδος τῶν ἀρετῶν ἀπατῶν, τῆς ἀγάπης. Ἐπεὶ, κατὰ τὸν αὐτὸν πάλιν θεολόγον· «ἀγάπη χρῆμα καθαρὸν καὶ Θεοῦ ὄντως ἄξιον, ἔργον δὲ αὐτῆς ἢ μετὰδοσις. Καὶ διὰ τῶν δύο νόμου κάμνουσι τὸ ἔργον τῶν νεφελῶν». Καθὼς γὰρ αἱ νεφέλαι λαμβάνουσι τὰς λεπτὰς ἀτμίδας ἐκ τοῦ στοιχείου τοῦ ὕδατος, καὶ πάλιν στρέφουν καὶ ἐκχέουσιν αὐτὰς εἰς αὐτὸ μὲ μίαν ἄφθονον βροχὴν, τοιοῦτοτρόπως καὶ αὐτοὶ, λαμβάνοντες τὴν σωματικὴν ἐλεημοσύνην ἀπὸ τοῦς χριστιανοῦς, πάλιν στρέφουσι καὶ μεταδίδουσιν αὐτὴν εἰς αὐτοὺς διὰ τῆς πνευματικῆς ταύτης ἐλεημοσύνης, φημί δὴ, τῆς τυπογραφίας τοῦ παρόντος ψυχοφειλεστάτου βιβλίου, τοσοῦτον ἀνωτέραν καὶ κρείττονα, ὅσον ἢ ψυχὴ εἶναι κρείττων καὶ ἀνωτέρα τοῦ σώματος. Ὅντως ἐπαινετὸς ὁ ζῆλος αὐτῶν καὶ δίκαιος νὰ κηρύττεται εἰς αἰῶνα αἰῶνος! Ὅντως φιλάδελφος ἢ προθυμία! Ὅντως θεάρεστος ἢ μετὰδοσις! καὶ τοσοῦτω μᾶλλον, ὅσον οὐκ ἐκ τοῦ περισσέματος, ἀλλ' ἐκ τοῦ στερήματος τῶν περισσοτέρων γέγονε (1). Δι' ὃ καὶ ἀξία νὰ ἀκούσῃ παρὰ Κυρίου ἐκεῖνο ὁποῦ ἤκουσεν ἢ χήρα, ἢ ἐκ τοῦ στερήματος αὐτῆς βαλοῦσα εἰς τὸ γαζοφυλάκιον καὶ εἰς τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ· «ἀληθῶς λέγω ὑμῖν, ἢ χήρα ἢ πτωχὴ αὕτη πλεῖον πάντων ἔβαλε. Πάντες γὰρ οὗτοι ἐκ τοῦ περισσέματος αὐτῶν ἔβαλον εἰς τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ, αὕτη δὲ ἐκ τοῦ στερήματος» (Λουκ. κα', 3).

Δέξασθε λοιπὸν ὑπταίαις χερσὶ τὴν πολυωρελῆ καὶ μεγαλωρελῆ ταύτην βίβλον, καὶ τὴν εὐθὺς μετὰ τὰς ἀγίας Γραφὰς ἀναγκαίαν ταύτην γραφὴν, ἅπασαι αἱ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαι δέξασθε. «Καὶ ὁ λαὸς ὁ ἀμαθὴς καὶ νήπιος, ὁ πρὶν ἐν σκότει τῆς ἀγνοσίας τῶν ἱερῶν Κανόνων καθήμενος, ἴδε τὸ μέγα τοῦτο τῆς ἐπιγνώσεως φῶς, καὶ φωτίσθητι.» [Ἡσ. θ', Ματθ. δ'. 16]. «Ἡ δὴλωσις γὰρ, φησὶ, τῶν λόγων σου φωτιεῖ καὶ συνετιεῖ νηπίους». [Ψαλμ. ρη' 130.]. Καὶ τὴν σωτηρίαν σας διὰ ταύτης πραγματευόμενοι, εὐχαριστεῖτε μὲν διὰ παντὸς καὶ δοξάζετε τὸν Θεόν, τὸν διὰ τῆς χάριτός του πρόξενον ὑμῖν γεγόμενον τοῦ τοιοῦτου καλοῦ· χεῖρας δὲ ἰκέτιδας πρὸς αὐτὸν αἶροντες, δεήθητε ὑπὲρ τε τῶν κοπιασάντων, καὶ ἔργω, καὶ λόγῳ, καὶ μεταδόσει βιβλίων, καὶ ἀντιγραφῆ, καὶ τῆ τῶν τύπων ἐπιστάσι, καὶ διαφόροις ἄλλοις τρόποις συνἔργησάντων εἰς τὴν βίβλον ταύτην. Πρὸ δὲ πάντων, καὶ ἐν πᾶσι, καὶ μετὰ πάντων, δεήθητε ὑπὲρ τῶν ἐκδεδωκότων τύποις αὐτὴν ὀσιωτάτων πατέρων καὶ λοιπῶν εὐσεβῶν, ὡς ἂν τὸ πολυτάραχον τοῦ βίου κλυδώνιον ἐν γαλήνῃ, καὶ ἀγάπῃ, καὶ ἁρμοσίᾳ, καὶ τῆ ἄλλῃ σωρείᾳ τῶν ἀρετῶν διελθόντες, ἀχρεῖμαστοὶ εἰς τὸν λιμένα τῆς ἄνω καταντήσωσι βασιλείας, καὶ τῆς ποθουμένης ἐπιτύχωσι σωτηρίας. Ἐρρωσθε (2).

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ ΕΝ ΓΕΝΕΙ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ

Τί ἐστὶ Κανὼν ;

Κανὼν, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν (ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆς λθ'. ἐπιστολῆς τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου) κυρίως μὲν εἶναι ξύλον, κοινῶς πῆγυς ὀνομαζόμενον, τὸ ὁποῖον μεταχειρίζονται οἱ τεχνῖται διὰ νὰ ἰσάζουν τὰ ξύλα καὶ τὰς πέτρας, ὁποῦ δουλεύουσι. Βάλλοντες γὰρ τὸν πῆγυν τοῦτον εἰς τὰ δουλεύόμενα παρ' αὐτῶν, ἐὰν ταῦτα ἦναι στραβὰ, ἔσω, ἢ ἔξω, ἰσάζουσιν αὐτὰ καὶ εὐθεία κατασκευάζουσιν· ἐκ τούτου δὲ, κατὰ μεταφορὰν, ὀνομαζόμενοι Κανόνες καὶ αἱ ψῆφοι καὶ ἀποφάσεις, τόσον τῶν Ἀποστόλων, ὅσον καὶ τῶν οἰκουμηνικῶν καὶ τοπικῶν συνόδων καὶ τῶν κατὰ μέρος ἁγίων Πατέρων, οἱ εἰς τὴν παροῦσαν βίβλον περιεχόμενοι. Διατὶ καὶ αὐτοὶ, ὡσὰν τόσοι πῆγυες εὐθεῖς καὶ ἴσιοι, ἀποβάλλουσι μὲν ἀπὸ τοῦς ἱερωμένους, κληρικούς τε καὶ λαϊκοὺς, κάθε ἀταξίαν καὶ στρεβλότητα τῶν ἡθῶν, προξενουσι δὲ εἰς αὐτοὺς κάθε εὐταξίαν καὶ ἰσότητα ἐκκλησιαστικῆς καὶ χριστιανικῆς καταστάσεως καὶ ἀρετῆς (3).

(1) Οὐ μόνον οἱ ἐν τῷ ἁγίῳ ὄρει πατέρες κατέβαλον τὴν δαπάνην, ἀλλὰ καὶ ἕτεροι ἐκ διαφόρων μερῶν, ὧν τὰ ὀνόματα ὄρα ἐν τῷ τέλει τῆς βίβλου, ἔβαλον ὁμοῦ οἱ ἀγορεύεται τὰ πλείω, καὶ αὐτοὶ ἔγιναν αἰτία νὰ ἰδῶσι καὶ ἄλλοι καὶ νὰ παρακινήθωσιν εἰς τὸ καλὸν τοῦτο.

(2) Τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν τῆς ἐκδόσεως τῆς βίβλου ὄρα ἐν τῷ τέλει.

(3) Σημείωσαι δὲ, ὅτι, διὰ νὰ καταλάβῃ τινὰς εὐκολώτερα τοὺς παρόντας κανόνες, πρέπει νὰ ἤξεύρῃ ταῦτα τὰ κοινῶς θεωρούμενα ἀξιώματα εἰς ὅλους τοὺς κανόνες οἶον.

ἀ. Ὅτι οἱ κανόνες διαφέρουσιν ἀπὸ τοῦς ὄρους, ἀπὸ τοῦς νόμους,

ἀπὸ τὰ δεκρέτα καὶ ἀπὸ τὰς δεκρετάλεις ἐπιστολάς· διότι οἱ μὲν κανόνες τῶν συνόδων κυρίως περιέχουσιν ὄχι τὰ δόγματα τῆς πίστεως, (εἰμὴ σπανιάκις), ἀλλὰ τὴν τῆς ἐκκλησίας εὐταξίαν, καὶ κατὰστασιν. Οἱ δὲ ὄροι τῶν συνόδων κυρίως περιέχουσιν μόνον τὰ τῆς πίστεως δόγματα. Ἀγαθὰ καὶ κάποτε καταχρηστικῶς καὶ οἱ κανόνες ὀνομαζόμενοι ὄροι, ὡς τοῦτο δηλοῦται καὶ ἀπὸ διαφόρων κανόνων τῶν ἄλλων συνόδων, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὸν ἐ. τῆς ἐν Κερθαγ. καὶ ἀπὸ τὰ πρακτικὰ αὐτῆς, ὅπου λέγεται ὅτι ἀνεγνώσθησαν οἱ εἴκοσι ὄροι τῆς ἐν Νικαίᾳ, ἦτοι οἱ κ' κανόνες αὐτῆς. Διαφέρουσιν οἱ κανόνες ἀπὸ τοῦς νόμους, καθ' ὅτι νόμοι κυρίως ὀνομαζόμενοι οἱ πολιτικοὶ καὶ ἐξωτερικοὶ τῶν βασι-

«Ότι παρὰ πάντων πρέπει νὰ φυλάττωνται οἱ θεοὶ Κανόνες ἀπαρσαλέυτα. Οἱ γὰρ μὴ φυλαττοντες, εἰς φορικτὰ ἐπιτίμια ὑποβάλλονται.»

«Ταῦτα περὶ Κανόνων διατετάχθη ὑμῖν παρ' ἡμῶν, ὧ Ἐπίσκοποι. Ὑμεῖς δὲ ἐμμένοντες αὐτοῖς σω-
»θήσεσθε, καὶ εἰρήνην ἔξετε, ἀπειθοῦντες δὲ κολασθήσεσθε, καὶ πόλεμον μετ' ἀλλήλων αἰδίων ἔξετε, δι-
»κην τῆς ἀνηχοῦσας τὴν προσήκουσαν τιννῦντες. (οἱ Ἀπόστολοι ἐν τῷ ἐπιλόγῳ τῶν Κανόνων.).

«Τοὺς παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων καθ' ἐκάστην σύνοδον ἄχρι τοῦ νῦν ἐκτεθέντας κανόνας κρατεῖν
»ἐδικαιώσαμεν». (τῆς δ'. Καν. α.).

«Ἐδόξε τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ συνόδῳ, ὥστε μένειν καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν βεβαίους καὶ ἀσφαλεῖς πρὸς ψυχῶν
»θεραπείαν καὶ ἰατρειάν παθῶν τοὺς ὑπὸ τῶν πρὸ ἡμῶν ἁγίων καὶ μακαρίων Πατέρων δεχθέντας καὶ κυ-
»ρωθέντας, ἀλλαμὴν καὶ παραδοθέντας ἡμῖν, ὀνόματι τῶν ἁγίων καὶ ἐνδόξων Ἀποστόλων, πέ Κανόν-
»νας. Τῶν τε οἰκουμενικῶν τεσσάρων συνόδων κατ' ὄνομα. Τῶν τοπικῶν ὀνομαστὶ, καὶ τῶν κατὰ μέρος

λέων. Οἱ δὲ κανόνες εἶναι ἐσωτερικοὶ καὶ ἐκκλησιαστικοὶ καὶ ἰ-
»σχυρότεροι ἀπὸ τοὺς νόμους, καθὼς κατωτέρω θέλομεν εἰπεῖ χω-
»ριστά. * Διαφέρουσιν οἱ κανόνες ἀπὸ τὰ δεκρέτα, καθ' ὅτι, ὡς
»διδάσκει ὁ Γρατιανός, διαίρεσ. γ', οἱ κανόνες μὲν, ἢ ὑπὸ μερικῆς
»συνόδου ἐδιωρίσθησαν, ἢ ὑπὸ τῆς οἰκουμενικῆς ὠρίσθησαν, ἢ ἐβε-
»βαιώθησαν. Τὸ δὲ δεκρέτον εἶναι ἐκεῖνο, ὅπου ὁ Πατριάρχης ἀ-
»ποφαίνεται μετὰ τῆς συνόδου αὐτοῦ, πρὸς μηδενὸς συμβουλήν ἢ
»ἀπόκρισιν. Διαφέρουσιν ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὰς δεκρετάλεις ἐπιστο-
»λας, καθ' ὅτι: αὐταὶ διατάσσονται ἢ ἀπὸ Πάπαν. ἢ Πατριάρχην
»ἢ καὶ μετὰ τῆς συνόδου αὐτοῦ πρὸς δογματικὴν συμβουλήν (Δο-
»σίθ. σελ. 600 τῆς Δωδεκαβίβλου).

β'. Πρέπει νὰ ἤξεύρη τις, ὅτι ὅσοι κανόνες δὲν περιέχουσι
»φανερῶς τὸ ἐπιτίμιον ἐκείνων ὅπου τοὺς παραβαίνουσιν, αὐτοὶ κατὰ
»τὸ σιωπώμενον, δίδουσιν ἄδειαν εἰς τὸν κατὰ τόπον ἀρχιερέα
»νὰ δώσῃ εἰς αὐτοὺς ἀπαθῶς τὸ πρέπον καὶ ἀρμόδιον, ὅπου ἤθελε
»γνωρίσει. ὡς λέγει ὁ Βαλαμῶν ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ με τῆς ς'.
»ὅρα τὰ ἐπιτίμια τοῦ Νηστευτοῦ μετὰ τοὺς κανόνας αὐτοῦ, τὰ μὴ
»ἐν τοῖς ἄλλοις Κανόσιν ἀναφερόμενα.

γ'. Πρέπει τις νὰ ἤξεύρη, ὅτι ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ ἀμάρτημα
»ἄλλοι μὲν κανόνες ἐπιτιμῶσι περισσώτερον καιρόν. ἄλλοι δὲ ὀ-
»λιγώτερον, ἐπειδὴ κατὰ τὴν περισσοτέραν, ἢ ὀλιγώτεραν με-
»τάνοιαν τῶν ἀμαρτανόντων, οὕτω περισσώτερον ἢ ὀλιγώτερον καὶ
»τὸ ἐπιτίμιον αὐτῶν διορίζεται (περὶ οὗ ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν
»τοῦ ιβ'. τῆς α'), καὶ κατὰ τὴν περισσοτέραν ἢ ὀλιγώτεραν τῆς
»ἐκκλησίας αὐξήσιν καὶ κραταίωσιν (ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν
»τοῦ ιγ'. τοῦ Μεγάλου Βασιλείου).

δ'. Πρέπει νὰ ἤξεύρη καὶ ἓνας, ὅτι, κατὰ τὸ δ'. κεφ. τοῦ α'.
»τίτλου τοῦ Φωτίου, οἱ κανόνες δὲν ἐκτίθενται ἀπὸ ἓνα ἐπίσκο-
»πον, ἀλλ' ὑπὸ τῆς κοινότητος καὶ συνόδου τῶν ἐπισκόπων,
»καθὼς ὁ μζ'. Βασιλ. λέγει: «τοὺς πλείονας ἐπισκόπους ἐν ταυτῷ
»γενέσθαι, καὶ οὕτως ἐκθέσθαι τὸν κανόνα», καὶ ὁ ς'. τοῦ Νύσ-
»σης, λέγων: «τὸ καθ' ἡμᾶς εἰς ἐξουσίαν κανόνων οὐκ ἀξίόπι-
»στον».

ε'. «Ὅτι ὅποιος ὁμιλεῖ ἀπὸ συνοδικῶν κανόνων, ὁ λόγος του
»ἔχει τ' ἀξίόπιστον, κατὰ τὸν ς'. τοῦ Νύσσης.

ς'. «Ὅτι ὅποιος κατ' αὐτοὺς κάμνει, ἔχει τὸ ἀκίνδυνον, κατὰ
»τὸν ἴδιον μζ'. τοῦ Βασιλείου.

ζ'. «Ὅτι ὅποιος παραβαίνει κανόνα συνοδικόν, πρέπει νὰ λαμ-
»βάνῃ, ὡς εἴπομεν, τὸ ἐπιτίμιον, ὅπου διορίζει ὁ ὑπ' αὐτοῦ παρα-
»βαίνων κατὰ τὸν β' τῆς ς'. Συνοδικὴ δὲ κανόνες

εἶναι καὶ ὀνομάζονται οὐ μόνον οἱ ὑπὸ τῶν οἰκουμενικῶν ἐκτε-
»θέντες συνόδων, ἀλλὰ καὶ οἱ ὑπὸ τῶν τοπικῶν, καὶ ἐπὶ τού-
»τοις οἱ ὑπὸ τινῶν ἰδίᾳ συγγραφέντες ἁγίων. Καὶ δύναμιν μάλι-
»στα οἰκουμενικῶν κανόνων ἔχουσι, τῶσιν οἱ παρὰ τῶν τοπικῶν
»συνόδων, ὅσων καὶ οἱ παρὰ τῶν μερικῶν συντεθέντες ἁγίων: διότι
»οἰκουμενικῶν συνόδων τῆς τετάρτης, λέγω, καὶ ἕκτης καὶ
»ἐβδόμης ἐδοκιμάσθησαν καὶ ἐπεκυρώθησαν, ὡς φαίνεται ἐν τῷ α'.
»κανόνι τῆς τετάρτης τε καὶ ἐβδόμης, καὶ ἐν τῷ β'. τῆς Πενθέκτης.

η'. «Ὅτι ἐκεῖνο, ὅπου οἱ κανόνες φανερώς οὐ γράφουσι, τοῦτο
»ἐκ τῶν ὁμοίων τῶν ἐν τοῖς κανόσι γεγραμμένων πρέπει νὰ κρί-
»νεται καὶ νὰ συμπεραίνεται, καὶ ὅρα τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ιε'. τῆς
»ς', ἢ καὶ ἐκ τῶν συγγραμμάτων τῶν κατὰ μέρος Πατέρων, ἢ
»καὶ ἐκ τῆς διακρίσεως τοῦ ὀρθοῦ λόγου.

θ'. «Ὅτι πάντα τὰ σπάνια καὶ οἰκονομικὰ καὶ τὰ ἐξ ἀνάγκης,
»ἢ τινος πονηρᾶς συνήθειας, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, πάντα τὰ παρὰ
»κανόνας γενόμενα, νόμος καὶ κανὼν καὶ παράδειγμα τῆς ἐκκλη-
»σίας οὐκ ὑπάρχουσι, καὶ ὅρα τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ζη'. ἀποστολικοῦ.
»Πλὴν καὶ τῆς οἰκονομίας ταύτης καὶ ἀνάγκης παρελθούσης, πά-
»λιν οἱ κανόνες κρατοῦσιν. «Ὅρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ μς'. καὶ
»τὸν ιγ'. κανόνα τῆς α'.

ι'. «Ὅτι τὰ περισσώτερα ἐπιτίμια, τὰ ὑπὸ τῶν κανόνων διο-
»ριζόμενα, τρίτου προσώπου ὄντα, προστακτικῶς μὴ παρόντος,
»ἐξ ἀνάγκης χρειάζονται καὶ β'. πρόσωπον παρὸν (ὅπερ ἐστὶν ἡ
»σύνοδος), διὰ νὰ ἐνεργηθῶν καὶ ὅρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ γ'.
»ἀποστολικοῦ.

ια'. «Ὅτι οἱ κανόνες καὶ νόμοι ἐτίθησαν περὶ τῶν κοινῶν καὶ
»οὐ περὶ τῶν μερικῶν, καὶ περὶ τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον συμ-
»βαινόντων, καὶ οὐχὶ περὶ τῶν σπανίως ἀκολουθούτων.

ιβ'. «Ὅτι οἱ τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων κανόνες μᾶλλον ἰσχύουσι
»τῶν τοπικῶν, καὶ οἱ τῶν τοπικῶν μᾶλλον ἰσχύουσι τῶν κατὰ
»μέρος πατέρων, καὶ μάλιστα τῶν μὴ ὑπὸ συνόδου οἰκουμενικῆς
»κυρωθέντων καὶ ἀνάγκη τὸ ρητὸν τοῦ ἁγιωτάτου Φωτίου
»περὶ τούτου, κείμενον εἰς τὴν γ'. ὑποσημείωσιν τοῦ ιγ'. τῆς α'.

ιγ'. «Ὅτι ἐνθα οὐκ ἔστι κανὼν ἢ ἐγγράφος νόμος, κρατεῖ ἡ κα-
»λὴ συνήθεια, ἢ ὀρθῶς λόγῳ καὶ πολλοῖς ἔτεσι δοκιμασθεῖσα, καὶ
»μὴ ἐγγράφῳ κανόνι ἢ νόμῳ ἐναντιουμένη, τάξιν κανόνος καὶ νό-
»μου ἐπέχουσα καὶ ὅρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ α' τῆς ἐν Σαρδικῇ.

ιδ'. «Ὅτι πάντα τὰ κακῶς κριθέντα καὶ τυπωθέντα, οὐτε κα-
»νὼν οὐτε νόμος, οὐτε γρόνος, οὐτε συνήθεια βεβαίη, κατὰ τοὺς
»νομοὺς

»Πατέρων ὀνομαστί. Καὶ μηδενὶ ἐξεῖναι τοὺς προδηλωθέντας παραχαράττειν Κανόνας ἢ ἀθετεῖν».

«Εἰ δέ τις ἄλλῳ Κανόνα τινὰ τῶν εἰρημένων καινοτομῶν ἢ ἀνατρέπειν ἐπιχειρῶν, ὑπεύθυνος ἔσται «κατὰ τὸν τοιοῦτον Κανόνα, ὡς αὐτὸς διαγορεύει τὴν ἐπιτιμίαν δεχόμενος, καὶ δι' αὐτοῦ, ἐν ᾧ περ πταίει, »θεραπευόμενος». (τῆς ς'. β').

« Ἀγαλλώμενοι ἐπ' αὐτοῖς, ὡς εἰ τις εὖροι σκῦλα πολλά, ἀσπασίως τοὺς θεῖους κανόνας ἐνστερνιζόμεθα καὶ ὀλόκληρον τὴν αὐτῶν διαταγὴν καὶ ἀσάλευτον κρατούμεν, τῶν ἐκτεθέντων ὑπὸ τῶν σαλπύγγων τοῦ Πνεύματος πανευφήμων Ἀποστόλων, τῶν τε ἐξ ἁγίων οἰκουμενικῶν συνόδων καὶ τῶν τοπικῶς συναθροισθεισῶν, . . . Καὶ τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν, . . . Καὶ οὓς μὲν τῷ ἀναθέματι παραπέμπουσι, καὶ ἡμεῖς ἀναθεματίζομεν. Οὓς δὲ τῇ καθαιρέσει, καὶ ἡμεῖς καθαιρούμεν. Οὓς δὲ τῷ ἀφορισμῷ, »καὶ ἡμεῖς ἀφορίζομεν. Οὓς δὲ ἐπιτιμίῳ παραδιδάσκει, καὶ ἡμεῖς ὡσαύτως ὑποβάλλομεν». (τῆς ζ'. α').

«Θεσπίζομεν τοίνυν τάξιν νόμων ἐπέχειν τοὺς ἐκκλησιαστικούς Κανόνας, τοὺς ὑπὸ τῶν ἁγίων τεσσάρων συνόδων ἐκτεθέντας ἢ βεβαιωθέντας, τουτέστι τῆς ἐν Νικαίᾳ, καὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει, »καὶ τῆς ἐν Ἐφέσῳ πρώτης, καὶ τῆς ἐν Χαλκιδόνι.» (Ἰουστινιανοῦ Νεαρά ρλά.)

«Θεσπίζομεν τοίνυν τάξιν νόμων ἐπέχειν τοὺς ἐκκλησιαστικούς Κανόνας, τοὺς ὑπὸ τῶν ἁγίων ἑπτὰ »συνόδων ἐκτεθέντας ἢ βεβαιωθέντας (διὰ τοῦ βεβαιωθέντος ὁλοῦνται οἱ Κανόνες τῶν τοπικῶν συνόδων, καὶ τῶν κατὰ μέρος Πατέρων οἱ παρὰ τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων βεβαιωθέντες, κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα) τῶν γὰρ προεξημένων ἁγίων συνόδων τὰ δόγματα, καθάπερ τὰς θείας Γραφὰς δεχόμεθα, καὶ τοὺς »Κανόνας ὡς νόμους φυλάττομεν.» (τῶν Βασιλικῶν βιβλ. ἐ. τίτλ. γ'. κεφ. β'. παρὰ Φωτ. τίτλ. α'. κεφ. β').

« Ἡ τρίτη διάταξις τοῦ β'. τίτλ. τῶν Νεαρῶν τοὺς τῶν ἑπτὰ συνόδων Κανόνας θέλει κρατεῖν καὶ τὰ »δόγματα αὐτῶν, ὡς τὰς θείας Γραφὰς.» (παρὰ Φωτίῳ τίτλῳ α'. κεφ. β').

«Λέων ὁ σοφὸς (ἐν βιβλ. ἐ. Βασιλικῶν, τίτλ. γ'. κεφ. α.) λέγει, δεχόμεναι τὰς ἁγίας ἑπτὰ οἰκουμενικὰς »συνόδους ὡς τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον».

« Ὁρίσθη παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων χρῆναι καὶ μετὰ θάνατον ἀναθεματίζεσθαι τοὺς εἴτε εἰς πίστιν, »εἴτε εἰς Κανόνας ἀμαρτήσαντας. (ἡ οἰκουμ. ἐ. σύνοδος ἐν τῇ ἐπιστολῇ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, σελ. 392 τοῦ β'. τόμου τῶν συνοδικῶν) Ὅρα φοβερὸν λόγον, ἀγαπητέ.»

«Τοῖς ἐν καταφρονήσει τιθεμένοις τοὺς ἱεροὺς καὶ θεῖους Κανόνας τῶν ἱερῶν Πατέρων ἡμῶν, οἱ, καὶ »τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν ὑπερείδουσι, καὶ ὅλην τὴν χριστιανικὴν πολιτείαν κοσμοῦντες, πρὸς θεῖαν ὁδηγοῦσιν εὐλάβειν, ἀνάθεμα.» (ἡ σύνοδος ἢ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἢ μετὰ τὸν Κωνσταντῖνον τὸν Πορφυρογέν. σελ. 977 τοῦ β'. τόμ. τῶν συνοδικῶν, ἦτοι ὁ Τόμος τῆς ἐνώσεως.)

«Ὅτι οἱ θεοὶ Κανόνες ὑπὲρ τοὺς βασιλικοὺς νόμους ἰσχύουσιν.»

« Ἐν τῇ δ'. πράξει τῆς δ'. συνόδου γέγραπται «οἱ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες εἶπον. Τῷ θειοτάτῳ Δεσπότη »τῆς οἰκουμένης (τῷ Μαρκιανῷ δηλ.) ἤρσε, μὴ κατὰ τὰ θεῖα γράμματα ἢ πραγματικούς τύπους, τὰ »τῶν ὀσιωτάτων ἐπισκόπων προβαίνειν, ἀλλὰ κατὰ τοὺς Κανόνας τοὺς παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων νομοθετηθέντας. Ἡ σύνοδος εἶπε. Κατὰ τῶν Κανόνων, πραγματικὸν μηδὲν ἰσχύσει. Οἱ Κανόνες τῶν πατέρων κρατεῖτωσαν.» Καὶ πάλιν «δεόμεθα, ὥστε ἀργῆσαι ἀναντιρρήτως τὰ ἐπὶ βλάβῃ τῶν Κανόνων πραγματικά,πραχθέντα τισὶν ἐν πάσῃ ἐπαρχίᾳ κρατῆσαι δὲ τοὺς Κανόνας διὰ πάντων . . . πάντες τὰ αὐτὰ λέγομεν. Ὅλα τὰ πραγματικά ἀργῆσει. Οἱ Κανόνες κρατεῖτωσαν . . . Κατὰ τὴν ψῆφον τῆς ἁγίας »συνόδου, καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπαρχίαις ἀπάσαις τὰ τῶν Κανόνων κρατεῖτω.»

«Εἰ δέ τις μαχόμενον τύπον τοῖς νῦν ὠρισμένοις προκομίσει, ἄκυρον τοῦτον εἶναι ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ πάσῃ »καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ.» (τῆς γ'. δ. ἡ.)

«Οἱ τοῖς Κανόσιν ἐναντιούμενοι πραγματικοὶ τύποι, ἄκυροί εἰσι.» (βιβλ. α. τίτλ. β'. διατάξει ἰβ'. Φωτ. τίτλ. α. κεφ. β').

«Οἱ μὲν γάρ, ἤγουν οἱ Κανόνες, παρὰ βασιλέων καὶ ἁγίων Πατέρων ἐκτεθέντες, καὶ στηριχθέντες, ὡς αἰ »θεῖαι Γραφαὶ δέχονται. Οἱ δὲ νόμοι, παρὰ βασιλέων μόνον ἐδέχθησαν ἢ συνετέθησαν καὶ διὰ τοῦτο οὐ κατισχύσουσι τῶν θείων Γραφῶν οὐδὲ τῶν Κανόνων». (Βαλσαμῶν σχολ. εἰς τὸ ἀνωτέρω β'. κεφ. τοῦ Φωτίου.)

«Μὴ μοι τοὺς ἔξω νόμους λέγε· ἐπεὶ καὶ ὁ τελώνης νόμον πληροὶ τὸν ἔξωθεν, ἀλλ' ὅμως κολάζεται» (ὁ Χρυσόστομος ὁμιλ. νζ'. εἰς τὸ κατὰ Ματθ.) καὶ πάλιν «οὐδὲ γὰρ ἄπαντας ξυμφερόντως πολλακίς »εἰσφέρουσι τοὺς νόμους οἱ βασιλεῖς» (ὁμιλ. ς'. εἰς τοὺς ἀνδριάν.).

»πορίζουσι νόμοι· τὰ μὲν, ἐκείνοις συντρέχοντες, τὰ δὲ καὶ ἀναπληροῦντες, ἅπερ ἐκείνοις ἔσθ' ὅπη παρεῖ-
»ται.» (κεφάλ. ἐ. τοῦ στοιχ. Κ').

«Ὅτι οἱ θεοὶ **Κανόνες** καὶ ὑπὲρ τὰ τυπικὰ ἰσχύουσιν, ὅταν αὐτοῖς ἐναντιοῦνται ταῦτα,
καὶ μάλιστα τὰ κατὰ μέρος καὶ τοπικά.»

«Φησὶ γὰρ ὁ Βλάσταρις· ἀπὸ τῆς ρλά. Ἰουστινιανείου Νεαρῆς γνοίης ἄν, ὅτι τὰ γινόμενα παρὰ τῶν
»Κτιτόρων ἐν τοῖς Μαναστηρίοις τυπικὰ στέργειν ὀφείλουσιν, εἰ μὴ που τοῖς **Κανόν**σιν ἐναντιοῦνται.»
(κεφ. ις'. τοῦ λ'. στοιχ.).

Ἐπίγραμμα εἰς τοὺς ἱεροὺς **Κανόν**ας ἠρωελεγεῖον.

Εὔτε μὲν ὑλήεντα, Τριάς τεχνήσατο Κόσμον
Στοιχιακῶς Κανόνσιν, τὸν ρά. συνηρμόσατο.

Τοῖς ἐπὶ ἐμμενέων, Κόσμος μέγας οὔποτ' ὀλεῖται.
Τάξις τε ζαθέη, εὐνομίη τε πέλει.

Αὐτὰρ ὅτε Χριστοῦ, ἐπώνυμον ἤδρασε Κόσμον,
Τοῖς δ' ἱεροῖς Κανόνσιν, σύνδεσέ μιν προφρόνως.

Ἦν διὰ λοξὸν ἅπαν, ἔθος εἴργεται ἀμπλακιάων,
Ἄρμονίη δ' ἱερῆς, Εὐνομίης κρατέει.

Δεῦρ' ἴτε οἴσι μέμηλεν, ἔρωσ σοφίης θεοπνεύστου,
Τοὺς μάλα ἐνδυκέως, χεῖρσι λαμβάνετε.

Εἰς τὴν **Βίβλον** ἰαμβικόν.

Ἰθύνεται μὲν πᾶσα ναῦς πηδαλίῳ,
Βίβλῳ δὲ τῆδε πᾶσα ἡ Ἐκκλησία.

«Ὅσοι τῷ **Κανόν**ι τούτῳ στοιχήσουσιν, εἰρήνην ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἔλεος» (Γαλ. 5'. 16).

Τοῦ ἁγίου **Γρηγορίου** τοῦ **Θεολόγου**.

«Πῶς οὐκ ἄτοπον Ῥωμαίων μὲν νόμον μηδενὶ ἀγνοεῖν ἐξεῖναι, μηδ' ἂν σφόδρα ἦ τις ἀγροικίας καὶ ἀ-
»μαθέστατος, μηδὲ εἶναι νόμον τὸν βοηθοῦντα τοῖς πραττομένοις δι' ἄγνοιαν· τοὺς δὲ τῆς σωτηρίας ἀ-
»ργοεῖν μυσταγωγούς, τὰς τῆς σωτηρίας ἀρχάς, κἂν τ' ἄλλα τυγχάνωσι τῶν ἀπλουστέρων ὄντες, καὶ
»μὴ βαθεῖς τὴν διάνοιαν;» λόγ. εἰς τὸν μέγαν Ἀθανάσιον.

Τοῦ **Χρυσοστόμου**.

«Ἦκουσα καὶ οὐκ ἐτήρησα. . . οὐκ ἐτήρησας; κατέγνωσ σεαυτοῦ· εἰς τὸ ἡμισυ ἐτήρησας, κἂν μὴ
»τηρήσῃς, εἴπῃς δὲ, οὐκ ἐτήρησα. Ὁ γὰρ καταγνοὺς ἑαυτοῦ ἐπὶ τὸ μὴ τηρῆσαι, ἐπὶ τὸ τηρῆσαι σπου-
»δάζει.» (λόγ. δ'. περὶ Μετανοίας, σελ. 785 τοῦ 5'. τόμ. τῆς ἐν Ἑτῶν ἑκδόσεως).

Τοῦ ἁγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας.

« Ἀκούσωμεν τοίνυν ὅσοι τῆς ἀναγνώσεως τῶν Γραφῶν ἀμελοῦμεν, ὅσην ὑπομένομεν βλάβην, ὅσην » πενίαν οὐ γὰρ ἂν ποτε τῆς διὰ τῶν ἔργων ἐπιλαβώμεθα πολιτείας οἱ μηδὲ αὐτοὺς τοὺς νόμους εἰδό- » τες, καθ' οὓς πολιτεύεσθαι χρή. » Ὅρα ἐν τῇ εἰς τὸ κατὰ Ματθ. σειρᾷ κεφ. ιγ'. στοιχ. 52 ἐρμηνεύων τὸ, » διὰ τοῦτο, πᾶς γραμματεὺς, καὶ τὰ λοιπά. »

Τοῦ ἁγίου Μαξίμου.

« Πολλοὶ ἐσμεν οἱ λέγοντες, ὀλίγοι δὲ οἱ ποιῶντες· ἀλλ' οὖν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ οὐδεὶς ὄφειλε νο- » θεύειν διὰ τὴν ἰδίαν ἀμέλειαν, ἀλλ' ὁμολογεῖν μὲν τὴν ἑαυτοῦ ἀσθένειαν, μὴ ἀπόκρύπτειν δὲ τὴν τοῦ » Θεοῦ ἀλήθειαν, ἵνα μὴ ὑπόδοικοι γενώμεθα, μετὰ τῆς τῶν ἐντολῶν παραβάσεως, καὶ τῆς τοῦ λόγου » τοῦ Θεοῦ παρεξηγήσεως » (κεφ. πέ. τῆς δ'. ἑκατοντ. τῶν περὶ ἀγάπης. σελ. 329 τῆς Φιλοκαλ.)

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ.

Διάφοροι σύνοδοι, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν συνελεύσεις (1) ἀπὸ τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους κατὰ τινὰς (2) ἐγι- ναν. Πρώτη μὲν ἐν ἔτει 33 ἢ 34 ἀπὸ Χριστοῦ περὶ ἐκλογῆς ἀποστόλου, ἀντὶ τοῦ προδότου Ἰούδα, ὅτε, προτεθέντων Ἰωσήφ καὶ Ματθίου, ἔπεσεν ὁ κληρὸς ἐπὶ Ματθίαν. [Πράξ. α']. Δευτέρα δὲ, ὅταν μὲ τὸ νὰ ἦτο ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία τῶν πιστευσάντων, ὅσοι εἶχον χωράφια καὶ ὀσπήτια, ἢ ἄλλο τι, ἐπώλουν αὐτὰ καὶ ἔφερον τὰς τιμὰς εἰς τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων, διὰ νὰ κυβερνοῦν τοὺς μὴ ἔχοντας. [Πράξ. δ'. 4.] Ἀγκαλὰ καὶ ἡ συνέλευσις αὕτη δὲν συμπεραίνεται φανερῶς ἀπὸ τὸ κείμενον τῶν πράξεων. Τρί- τη, ὅταν ἐδιαλέχθησαν οἱ ἑπτὰ διάκονοι διὰ νὰ ὑπηρετοῦν εἰς τὰς τραπέζας. [Πράξ. ς'. 2.] Τετάρτη, ὅταν ἀκούσαντες οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἐκ περιτομῆς ἀδελφοί, ἔτι ἐδάπτισεν ὁ Πέτρος τὸν ἐθνικὸν Κορνή- λιον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, διεφέροντο μὲ αὐτόν. [Πράξ. ια'. 1. 2.] Πέμπτη, ὅταν οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ πρε- σβύτεροι ἐσυνάχθησαν διὰ νὰ θεωρήσουν τὸ ζήτημα, ἂν οἱ μὴ περιτεμνόμενοι κατὰ τὸν νόμον Μωσέως πιστοὶ δὲν ἠμποροῦν νὰ σωθοῦν, καθὼς τοῦτο ἔλεγόντινες καταβάντες ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας εἰς Ἀντιόχειαν. Τὴν ὁποίαν ταύτην, κυρίως σύνοδον καὶ συνέλευσιν τῶν Ἀποστόλων πρέπει νὰ ὀνομάζῃ καθε κριτικὸς, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν παράδειγμα, καὶ πρωτότυπον τῶν μετὰ ταῦτα συνόδων, ἐπειδὴ περιέχει καὶ τὸ ὀ- νομα, καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ ἰδιώματα τῶν συνόδων· «ἐξανεστήσαν γὰρ τινες τῶν ἀπὸ τῆς αἰρέσεως » τῶν Φαρισαίων, λέγοντες, ὅτι δεῖ περιτέμνειν αὐτούς » [Πράξ. ιε'. 5.] (ἰδοὺ ἡ ἔρις καὶ ἡ φιλονεικία, δι' » ἣν ἡ σύνοδος ἐχρηιάζετο)· «συνήχθησαν δὲ οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι» [Αὐτόθ. 6.] (ἰδοὺ ἡ σύνο- »δος καὶ ἡ συνέλευσις ὀνομαστὶ λεγομένη)· «πολλῆς δὲ συζητήσεως γενομένης,» [Αὐτόθ. 7.] (ἰδοὺ ἡ προ- » ηγουμένη ἔρευνα δι' αὐτήν)· «τότε ἔδοξε τοῖς Ἀποστόλοις καὶ τοῖς πρεσβυτέροις σὺν ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ.» [Αὐτόθ. 22.]. Καὶ «ἔδοξε τῷ ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν» [28.] κ. τ. (ἰδοὺ ἡ ψῆφος καὶ ἡ ἀπόφασις). Ἐγένετο δὲ ἡ συνέλευσις αὕτη μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Χριστοῦ ἔτει 17. Ἑκτη συνέλευσις τῶν Ἀπο- στόλων ἐγένετο ἐν ἔτει 56 ἢ 58, ὅταν, εἰσελθόντος τοῦ Παύλου πρὸς τὸν ἀδελφόθεον Ἰάκωβον, «παρεγέ- νοντο πρὸς αὐτὸν ἅπαντες οἱ πρεσβύτεροι». [Πράξ. κά. 18.] Τινὲς δὲ θέλουσι νὰ ἐγινε καὶ ἄλλη συνέλευ- σις τῶν Ἀποστόλων ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἣτις ἐξέθετο κανόνας θ', καθὼς σημειώουσι μερικοὶ Δυτικὸι πατέ- ρες (περὶ οὗ ὄρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ πέ. ἀποστολικοῦ), καὶ ἄλλαι ἀκόμα, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἡ μεγαλωτά-

(1) Εἶπα συνελεύσεις μᾶλλον, διὰτὶ ὁ ἅγιος Μάρκος ὁ Ἐφέ- σου ἐν τῇ ἐν Φλωρεντίᾳ συνόδῳ ἀπεκρίθη πρὸς τοὺς Λατίνους, ἡμεῖς συνέλευσιν τῶν Ἀποστόλων ὀνομάζομεν καὶ ὄχι σύνοδον, καθὼς Σιλλεστρὸς ὁ μέγας ἐκκλησιάρχης γράφει, τμήμα ς'. κεφ. ς'. καὶ ὀρθῶς ὁ σοφώτατος ἀπεκρίθη· σύνοδος μὲν γὰρ ἐστὶν ἡ τῶν τῆς ἐκκλησίας λογάδων, ἐκ διαφόρων ἐπαρχιῶν καὶ κλιμάτων τῆς γῆς, εἰς μίαν τινὰ πόλιν συλλογῆ· συνέλευσις δὲ, ἡ αὐτῶν τούτων

(2) Ὁ Δοσίθεος ἀπὸ σελ. 14. ἕως 18 τῆς Δωδεκαβίβλου ἀνα- φέρει ταύτας. Ὁμοίως καὶ ὁ Σπυρίδων ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Μίλιας ἐν τῇ σελ. 1015. τοῦ β'. τόμου τῆς συλλογῆς τῶν συνόδων αὐ- τολεξεῖ παρὰ τοῦ Δοσιθέου ταύτης ἐρανισθεῖς. Πλὴν καὶ οἱ δύο ἀτάκτως περιέχουσι τὰς συνελεύσεις τῶν Ἀποστόλων ταύτας κατὰ τὸν ἄριθμόν. Διὰ τοῦτο ἡμεῖς, ἀκολουθήσαντες μᾶλλον εἰς τὴν τάξιν τῶν κεφαλαίων τῶν ἀποστολικῶν πράξεων, εἰς τὰξιν αὐτὰς καλλίωτον ἐπαράσασκεν τὸν ἀριθμὸν ἐναλλόμενος

τη και αξιόλογος συνέλευσις, λεγουσιν οἱ Δυτικοί, νὰ ἔγινεν ἐν ἔτει 44, ὅταν οἱ Ἀπόστολοι ἔμελλον νὰ χωρισθοῦν ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον. Εἰς τὴν ὁποίαν ἐσύνθεταν καὶ τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως (περὶ οὗ ἔρα τὴν β'. ὑποσημείωσιν τοῦ α. τῆς σ'). τὸ λεγόμενον τῶν ἀγίων Ἀποστόλων.

Τούτων οὕτως εἰρημένων, εἰς ποίαν συνέλευσιν ἀπὸ αὐτὰς ἐξέδωκαν διὰ τοῦ Κλήμεντος οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι τοὺς παρόντας πὲρ Κανόνας αὐτῶν, κάμμιαν ἀκριβῆ εἰδήσιν περὶ τούτου ἢ ἀρχαιοῦτος δὲν μᾶς ἐπαρέδωκε στοχαστικῶς (1). ὅμως ἤμπορεῖ νὰ εἰπῆ τινὰς, ὅτι ἐδιώρισαν τούτους κατὰ τὴν ρηθεῖσαν ἐκείνην μεγαλωτάτην καὶ αξιόλογον αὐτῶν συνέλευσιν, ὅταν ἔμελλον νὰ χωρισθοῦν καὶ νὰ διασπαροῦν εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου.

Ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ αἰρετικοί, ἴσως δὲ καὶ τινες ἀπὸ τοὺς Δυτικοὺς (εἶπα δὲ ἴσως, ὅτι, κατὰ τὴν μαρτυρίαν Ἀντωνίου Φορέστου Γεζουβίτου, ἐν τῇ περὶ τῆς ἱερωσύνης προπαρασκευῆ, ἢ ἐν Τριδέντῳ αὐτῶν οἰκουμενικῇ σύνοδος ἐκύρωσεν ἅπαντας τὸν ἀριθμὸν πὲρ ἐλεγχόμενοι εἰς τὰς καινοτομίας αὐτῶν ἀπὸ τοὺς παρόντας Κανόνας, ἀνοίγουσι τὰ στόματα κατ' αὐτῶν, λέγοντες, ὅτι δὲν εἶναι ἢ ὅλοι ἢ μερικοὶ γνήσιοι Κανόνες τῶν ἀγίων ἀποστόλων. Ἡμεῖς μὲ πολλὴν ἐπιμέλειαν ἐσπουδάσαμεν νὰ τοὺς περιφράξωμεν μὲ χιλίους θυρεοὺς, καὶ μὲ ὅλας τὰς βολίδας τῶν δυνατῶν, κατὰ τὸ ἄσμα, ἵνα καὶ ἀπὸ αὐτὴν μόνην τὴν θεωρίαν τοῦ πλήθους τῆς πανοπλίας φοβῆται ἀπὸ μακρόθεν κάθε πολέμιος. Τὸ λέγω φανερώτερα. Ἐπιμελήθημεν νὰ εὕρωμεν, ποῖοι μὲν Κανόνες συνόδων βεβαιούσιν τοὺς ἀποστολικούς τούτους Κανόνας αὐτολεξεί, ποῖοι δὲ βεβαιούσιν αὐτοὺς μὲ μόνον τὸ ὄνομα, ἀποστολικοί.

Καὶ οἱ μὲν αὐτολεξεί βεβαιούμενοι εἶναι οὗτοι:

Ὁ ε'. ἀποστολικὸς ἀπὸ τὸν ιγ'. τῆς σ'.
 Ὁ ιζ'. καὶ ιη'. ἀπὸ τὸν γ'. τῆς σ'.
 Ὁ κβ'. καὶ κγ'. ἀπὸ τὸν η'. τῆς α. καὶ β'.
 Ὁ κς'. ἀπὸ τὸν σ'. τῆς σ'.
 Ὁ κζ'. ἀπὸ τὸν θ'. τῆς α. καὶ β'.
 Ὁ κθ'. ἀπὸ τὸν ε'. τῆς ζ'.
 Ὁ λ'. ἀπὸ τὸν γ'. τῆς ζ'.

Ὁ λδ'. ἀπὸ τὸν θ'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ.
 Ὁ λη'. ἀπὸ τὸν ιβ'. τῆς ζ'.
 Ὁ μ'. ἀπὸ τὸν κδ'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ.
 Ὁ μα'. ἀπὸ τὸν κέ. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ.
 Ὁ νγ'. ἀπὸ τὰ πρακτικὰ τῆς ζ'.
 Ὁ ξδ'. ἀπὸ τὸν νέ. τῆς σ'.
 Ὁ ογ'. ἀπὸ τὸν ι. τῆς α. καὶ β'.

Οἱ δὲ μὲ τὸ ὄνομα μόνον Ἀποστολικοί, εἶναι οὗτοι:

Ὁ ιβ'. ιγ'. καὶ ις'. ἀποστολικοί, ἀπὸ τὴν ἐπιστολὴν Ἀλεξάνδρου Ἀλεξανδρείας, ἣν ἐπιστέλλει πρὸς Ἀλέξανδρον Κωνσταντινουπόλεως (παρὰ Θεοδωρήτ. Βιβλ. α. κεφ. δ'. ἢ παρ' ἄλλοις γ'. τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας).

Ὁ ιδ'. καὶ ιε'. ἀποστολικὸς ἀπὸ τὸν ιε'. τῆς α. ἀλλὰ δὴ καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιστολὴν ὁποῦ στέλλει ὁ μέγας Κωνσταντῖνος πρὸς τὸν Εὐσέβιον Καισαρείας (παρ' Εὐσεβίῳ ἐν τῇ ζωῇ Κωνσταντίνου Βιβλ. γ'. κεφ. νθ'. καὶ ξ'. ἢ παρ' ἄλλοις ξα.).

Ὁ λδ'. καὶ λε'. ἀπὸ τὸν η'. τῆς γ'.

Ὁ δ'. ἀπὸ τὰ ἐν Κωνσταντινουπόλει πραχθέντα συνοδικὰ ὑπομνήματα περὶ Ἀγαπίου καὶ Βαγαδίου, ἧτοι ἀπὸ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει τοπικὴν σύνοδον, περὶ ἧς ὅρα μετὰ τὴν ἐν Σαρδικῇ.

Οἱ πὲρ ἀποστολικοὶ ἅπαντες βεβαιοῦνται ἀπὸ τὸν β'. τῆς σ'. καὶ ἀπὸ τὸν α. τῆς ζ'. καὶ ἢ σ'. δὲ καὶ ρλζ'. Ἰουστιανιάνειος Νεαρά, βεβαιούσαι τούτους, λέγουσι: «Τοῦτο δὲ ἔσσεσθαι πιστεύομεν, εἶπερ ἡ

(1) Εἶπα στοχαστικῶς, καὶ ὄχι βεβαίως, διὰτὶ ὁ ἅγιος Μελέτιος (λόγ. περὶ ἀζύμων) φέρων εἰς μαρτυρίαν τὸν περὶ τῶν ἀζύμων ἀποστολικὸν Κανόνα λέγει, ὅτι ὁ Κλήμης ἔγραψε τοὺς ἀποστολικούς Κανόνας, προσταγῇ Πέτρου καὶ Παύλου, (ὅτι δὲ ἡ αὐτὴ φράσις τῶν ὑπὸ τοῦ Κλήμενος γραφειῶν ἀποστολικῶν Διαταγῶν σώζεται καὶ εἰς τοὺς Ἀποστολικούς Κανόνας, βεβαιότατα θέλει τὸ σονομολογήσει κάθε Κριτικὸς ἐξ ἀπλῆς μόνης ἀναγνώσεως) ἀλλὰ καὶ Γεώργιος ὁ Σουγδουρῆς, εἰς τὰς περιόδους Πέτρου καὶ Παύλου λέγει, ὅτι, ἐνωθέντες ἐν Ἀντιοχείᾳ Πέ-

καὶ αὐτὸς δὲ ὁ ἴδιος Κλήμης γράφει ἐν τῷ πρ'. ἀποστολικῷ τὸ ἐδικόν του ὄνομα. Ἦτο δὲ ὁ ἅγιος Κλήμης ὄχι μόνον μαθητὴς καὶ ὁπαδὸς τοῦ ἀποστόλου Πέτρου, καθὼς ἀναφέρει ἡ πρὸς Τραλλησίους ἐπιστολὴ Ἰγνατίου τοῦ Θεοφώρου λέγουσα «Ἀνέγκλητος καὶ Κλήμης Πέτρου» (λειτουργοῦντες) χρηματίσας ἐπίσκοπος τῆς Ρώμης, ἢ ἀμέσως μετὰ τὸν Πέτρον ἢ τέταρτος, μετὰ Πέτρον δηλαδὴ καὶ Ἄνον καὶ Κλητὸν, ἢ Ἀνάκλητον, ἢ Ἀνέγκλητον. Ἀλλὰ καὶ μαθητὴς Παύλου, ὡς τοῦτο δηλοῖ ἡ πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολὴ τοῦ Παύλου λέγουσα «Μετὰ καὶ Κλη-

»τῶν ἱερῶν Κανόνων παρατήρησις φυλάττειτο, ἦν οἱ τε δικαίως ὑμνούμενοι καὶ προσκυνητοὶ καὶ αὐτόπται καὶ ὑπηρέται τοῦ θεοῦ λόγου παραδεδώκασιν Ἀπόστολοι, καὶ οἱ ἅγιοι Πατέρες ἐφυλάξαντο καὶ ὑψηγήσαντο».

Μέμνηται αὐτῶν καὶ ὁ Θεοδοσίος καὶ Οὐαλεντινιανὸς ἐν τῇ σάρκα, φερόμενοι κατὰ Εἰρηναίου ἐπισκόπου Τύρου (ὄρα Δοσίθε. σελ. 610 τῆς Δωδεκαβίβ.). Βεβαιοῦσι δὲ τούτους καὶ οἱ τῶν Κανόνων ἐξηγηταί, ὁ Ζωναρᾶς, λέγων, ὁ Βλασαμὸν, Ἀλέξιος ὁ Ἀριστηνὸς, Συμεὼν ὁ Μάγιστρος καὶ Λογοθέτης, ὁ Ἱερομόναχος Ματθαῖος ὁ Βλάσταρις, Ἰωσήφ ὁ Αἰγύπτιος καὶ ὁ Φώτιος· Βεβαιοὶ δὲ τούτους καὶ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς, λέγων «Κανόνες τῶν ἁγίων Ἀποστ. διὰ Κλήμεντος (βιβλ. δ'. κεφ. 18 περὶ ὁρθ.) πέ». Κανόνας τῶν ἁγίων Ἀποστ. λέγει καὶ Ἰωάννης ὁ Ἀντιοχεὺς ἐν τίτλ. ν', καὶ Ἰωάννης ὁ ἀπὸ Σχολαστικῶν ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν τῷ προοιμίῳ τῆς συλλογῆς τῶν Κανόνων, οὕτω λέγει· «Οἱ μὲν ἅγιοι »τοῦ Κυρίου μαθηταὶ καὶ Ἀπόστολοι πέ διὰ Κλήμεντος Κανόνας ἐξέθεντο». Ἀφίνω νὰ λέγω ὅτι οἱ κέ Κανόνες τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ, ὅχι μόνον εἶναι σύμφωνοι κατὰ τὸ νόημα μὲ τοὺς ἀποστολικούς, ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρα ρητὰ ἐξ αὐτῶν περιέχουσι διεσπαρμένα. Ἀπόδειξις τῆς γνησιότητος τῶν ἀποστολικῶν Κανόνων εἶναι καὶ ἡ κατὰ τὸ νόημα συμφωνία καὶ παραλληλία τῶν λοιπῶν Κανόνων, τόσον συνοδικῶν, ὅσον καὶ τῶν κατὰ μέρος Πατέρων, ἥτις φαίνεται ἐν ἐκάστῳ ἀποστολικῷ εἰς τὸ παρὸν Βιβλίον. Δύσκολον μὲν εἶναι, μᾶλλον δὲ ἀδύνατον, νὰ πιστεῦσῃ τις, ὅτι ἀπὸ ταύτομάτου καὶ κατὰ τύχην ἐσυμφώνησαν μὲ αὐτοὺς τόσαι σύνοδοι οἰκουμενικαί, τόσαι τοπικαί, καὶ τόσοι κατὰ μέρος Πατέρες. Καὶ ἐξ ἐναντίας πάντῃ εὐκολώτατον εἶναι νὰ πιστεῦσῃ τις, ὅτι τόσοι καὶ τόσοι Κανόνες, ἔχοντες ἔμπροσθεν αὐτῶν τοὺς ἀποστολικούς τούτους, ὡτὰν τόσα πρωτότυπα παραδείγματα καὶ θεμέλια βασιμώτατα, κατὰ μίμησιν ἐσυμφώνησαν μὲ αὐτοὺς καὶ ἐπάνω αὐτῶν ἐποικοδομήθησαν.

ΟΙ ΠΕ' ΚΑΝΟΝΕΣ

ΤΩΝ

ΑΓΙΩΝ ΚΑΙ ΠΑΝΣΕΠΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΚΟΙΝΗΝ ΔΙΑΛΕΚΤΟΝ ΤΑΥΤΗΝ ΕΡΜΗΝΕΥΟΜΕΝΟΙ

ΚΑΝΩΝ Α'.

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ χειροτονείσθω ὑπὸ Ἐπισκόπων δύο ἢ τριῶν (1).

|| Τῆς α'. δ'.
Τῆς ζ'. γ'.

Ἑρμηνεία

Η λέξις Ἐπίσκοπος πρῶτον μὲν καὶ κυρίως ἀποδίδεται, παρὰ ταῖς θείας καὶ ἀγίαις Γραφαῖς, εἰς τὸν τὰ πάντα ἐφορῶντα καὶ ἐπισκοποῦντα Θεόν, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Ἰωῶ λέγων· «Αὕτη ἡ μερίς ἀνθρώπου ἀσεβοῦς παρὰ Κυρίου. Καὶ κτήμα ὑπαρχόντων αὐτῷ παρὰ τοῦ Ἐπισκόπου» (ἡτοι τοῦ Θεοῦ) (κεφ. κ'. 29.). Καὶ πάλιν. «Ἡ δὲ ἐπισκοπὴ σου ἐφύλαξέ μου τὸ πνεῦμα». (ι'. 12.). Καὶ εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὡς λέγει ὁ ἐν Ἀποστόλοις Κορυφαῖος Πέτρος περὶ αὐτοῦ· «Ἦτε γὰρ ὡς πρόβατα πλανώμενα, ἀλλ' ἐπιστρέφητε νῦν ἐπὶ τὸν ποιμένα καὶ Ἐπίσκοπον τῶν ψυχῶν ἡμῶν» (α'. Πέτρ. β'. 25.). Δεύτερον δὲ καὶ κατὰ χάριν ἢ φωνὴ αὕτη ἀποδίδεται εἰς τοὺς ὑπὸ Θεοῦ ψηφισθέντας, καθὼς λέγει περὶ τοῦ Ἐλεάζαρ ὁ ἴδιος Θεός· «Ἐπίσκοπος Ἐλεάζαρ υἱὸς Ἀαρῶν τοῦ ἱερέως.» (Ἀριθμῶν δ'. 16.). Καὶ πρὸς Ἰεζεκιὴλ λέγει ὁ Θεός· «Υἱὲ ἀνθρώπου, σκοπὸν δέδωκά σε τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ.» (γ'. 12.) καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, Ἐπίσκοποι ὀνομάζονται ἐν τῇ Παλαιᾷ Γραφῇ, τόσον οἱ τῶν ἐσω-

Τῆς ἐν Ἀντιοχείας ἰδ' τῆς ἐν Λαοδικείᾳ ἰβ'. τῆς ἐν Σαρδ. ζ'. τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει α'.

(1) Ὁ Ῥώμης Ἀνάκλητος λέγει, ὅτι ὁ α'. οὗτος Κανὼν εἶναι λόγος τοῦ ἀποστόλου Πέτρου, καὶ ὅτι, κατὰ τὴν νομοθεσίαν τοῦ Κανῶνος τούτου, χειροτόνησαν τὸν ἀδελφῶθεον Ἰάκωβον οἱ τρεῖς Ἀπόστολοι, ὁ Πέτρος καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης. Καὶ ἀγκαλιὰ ὁ θεῖος Χρυσόστομος λέγει, ὅτι χειροτόνησεν αὐτὸν ὁ Κύριος. Ἄλλ' ἴσως ὁ μὲν Κύριος ἐψήφισεν αὐτὸν Ἐπίσκοπον Ἱεροσολύμων (τῆς κατὰ Χρυσόστομον χειροτονίας ἀντὶ ψήφου ἐκλαμβανόμενης), οἱ δὲ τρεῖς Ἀπόστολοι, μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου, διὰ τῆς θείας ἱεροτελεστίας χειροτόνησαν αὐτὸν ὡς καὶ ὁ Δοσίθεος μαρτυρεῖ ἐν σελ. 3 τοῦ α'. βιβλ. περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις Πατριαρχευσάντων. Διὰ τί δὲ ὁ μὲν Ἐπίσκοπος χειροτονεῖται ἀπὸ τρεῖς ἢ δύο Ἐπισκόπων, ὁ δὲ Πρε-

σβύτερος καὶ οἱ λοιποὶ Κληρικοὶ, ἀπὸ ἑνα καὶ μόνου; πιθανόν ἐστίν, ὅτι τοῦτο νὰ ᾖναι τὸ ἐσωτερικόν, καὶ μᾶλλον ἐγγύτερον αἴτιον. Ἐπειδὴ γὰρ κατὰ τὸν Ἀπόστολον τὸ ἐλάττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται (ἐβρ. ζ'. 7', ἕπερ ἰδίᾳ περὶ τῆς ἱεροσύνης εἴρηται) εἰς μὲν τὴν τοῦ Πρεσβυτέρου, ἐλάττονος ὄντος χειροτονίαν, ἀρκεῖ εἰς καὶ μόνος Ἐπίσκοπος, ὡς κρείττων καὶ υπερβάθμιος ὁμολογουμένως ἐκείνου ὢν· εἰς δὲ τὴν τοῦ Ἐπισκόπου, ὁμοταγοῦς καὶ ὁμοβαθμοῦ ὄντος, καὶ οὐχὶ ἐλάττονος, οὐκ ἀρκεῖ εἰς μόνος Ἐπίσκοπος, ὡς ὁμοβάθμιος καὶ μὴ κρείττων ἐκείνου ὢν. Ἰνα οὖν τὸ κρείττον τὸ ἐλάττον εὐλογησῇ, δύο ἢ τρεῖς τὸν ἑνα χειροτονοῦσιν. Ἐπειδὴ ὁμολογουμένως, ἀγαθοί, ἦτοι χριστιανοί, οἱ δύο ὑπὲρ τὸν ἑνα εἰσὶν, ὡς λέγει Σολομών. Ἐκκλ. δ'.

τερικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν Διοικήσεων καὶ πραγμάτων ἐπιτηρηταὶ καὶ φύλακες, καθὼς εἶναι γεγραμμένον περὶ τοῦ ἀνωτέρω Ἐλεάζαρ, ὅτι εἶχε τὴν ἐπισκοπὴν ὅλης τῆς σκηνῆς (Ἄριθ. δ'. 16.), καὶ περὶ τοῦ ἀρχιερέως Ἰωδαὲ ὅτι κατέστησεν Ἐπισκόπους εἰς τὸν οἶκον Κυρίου. «Καὶ ἔθηκεν ὁ ἱερεὺς ἐπισκόπους εἰς τὸν οἶκον Κυρίου» (δ'. Βασιλ. ιά. 18.), ὅσον καὶ οἱ τῶν ἐξωτερικῶν καὶ πολιτικῶν πραγμάτων καὶ Διοικήσεων ἐπιτηρηταὶ, καθὼς γέγραπται· «Ὁργίσθη Μωϋσῆς ἐπὶ τοῖς Ἐπισκόποις τῆς δυνάμεως, χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους» («Ἄριθμ. λα. 14.）」 οὐδεὶς ὅμως ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους ἐψηφίσθη ἢ ὠνομάσθη Ἐπίσκοπος, ζῶντος ἐπὶ γῆς τοῦ Κυρίου, τοῦ μόνου ὄντος Ἐπισκόπου τῶν ψυχῶν ἡμῶν, ἀλλὰ μόνην τὴν ἐξουσίαν εἶχον τοῦ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον καὶ τοῦ ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια. (Ματθ. α'. Μάρκ. γ'.) Μετὰ δὲ τὴν ἐκ νεκρῶν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐξανάστασιν καὶ ἀνάληψιν, ἀποσταλέντες οὗτοι παρ' αὐτοῦ, ὡς αὐτὸς ἀπεστάλη παρὰ τοῦ Πατρὸς, εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα, καὶ πᾶσαν λαβόντες ἐξουσίαν τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν καὶ πάντα τὰ χαρίσματα τοῦ Πανκράτου Πνεύματος ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς Πεντηκοστῆς, ὅχι μόνον τὸ ἀποστολικὸν εἶχον ὄνομα ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ δὴ καὶ τὸ ἐπισκοπικὸν αὐτὸ, καθὼς μαρτυρεῖ ὁ ἱερεὺς Ἐπιφάνιος, αἰρ. κζ'. «Πρῶτοι Πέτρος καὶ Παῦλος, οἱ Ἀπόστολοι αὐτοὶ καὶ Ἐπίσκοποι.» Ὡσαύτως καὶ οἱ λοιποὶ πάντες, καθὼς βεβαιοῦσιν οἱ Πατέρες. «Διὰ τοῦτο καὶ ὑπὸ τριῶν ἐπισκόπων ἢ δύο διώρισαν νὰ χειροτονοῦνται οἱ κατὰ πόλεις Ἐπίσκοποι. Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ κατὰ χώρας καὶ πόλεις κηρύσσοντες, ὡς λέγει ὁ ἱερεὺς Κλήμης, ἐπιστ. α. πρὸς Κορινθ. «Καθίστανον τὰς ἀπαρχὰς αὐτῶν, δοκιμάσαντες τῷ Πνεύματι, εἰς Ἐπισκόπους καὶ Διακόνους τῶν μελλόντων πιστεύειν.» Ὅθεν καὶ ὁ θεοφόρος Ἰγνάτιος, γράφων πρὸς τοὺς ἐν Τράλλεσι πιστοὺς παραγγέλλει· «Αἰδεῖσθε δὲ καὶ τὸν Ἐπίσκοπον ὑμῶν, ὡς Χριστὸν, καθ' ὃ ὑμῖν οἱ μακάριοι διατάξαντο Ἀπόστολοι.» Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς λέξεως Ἐπίσκοπος. Ἡ δὲ λέξις χειροτονία ἐτυμολογεῖται ἀπὸ τὸ τεῖνω, ἥτοι ἐξαπλῶν τὰς χεῖρας, καὶ ἔχει δύο σημαίνόμενα· διότι χειροτονία ὀνομάζεται καὶ ἡ ψῆφος καὶ ἐκλογή ἀπλῶς τινος ἀξιωματος, ἢ ὁποῖα ἐγένετο μὲ τὴν ἐκτασιν τῶν τοῦ δήμου χειρῶν, κατ' ἐκεῖνο τὸ Δημοσθενικόν· «Κἂν ὄντιναοῦν χειροτονήτητε στρατηγόν.» [Λόγ. α. κατὰ Φιλίππ.] Καὶ μάλιστα κατὰ τὸ πάλαι τῆς Ἐκκλησίας ἐπικρατήσαν ἔθος, ὅτε ἀνεμποδίστως τὰ πλήθη συναχόμενα ἐχειροτόνου, ἥτοι ἐψήφισον, διὰ τῆς ἐκτάσεως τῶν χειρῶν τοὺς ἀρχιερεῖς, ὡς λέγει ὁ Ζωναράς, κἂν ἔπειτα τοῦτο ἢ ἐν Λαοδικεῖᾳ σύνοδος, ἐν τῷ πέμπτῳ αὐτῆς Κανόνι ἠκυρώσεν, εἰπούσα· «Ὅτι οὐ δεῖ τὰς χειροτονίας, ἥτοι τὰς ψῆφους, ἐπὶ παρουσίᾳ ἀκροωμένων γίνεσθαι.» Χειροτονία δὲ τὴν σήμερον ὀνομάζεται ἢ διὰ τῶν εὐχῶν καὶ τῆς ἐπικλήσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος γινομένη τοῦ ἀρχιερέως ἱεροτελεστία, βάλλοντος ἐν ταῦτῳ καὶ τὴν χειρὰ τοῦ ἐπάνω εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ χειροτονουμένου, κατὰ τὸ Ἀποστολικὸν ἐκεῖνο· «χ ε ἱ ρ α ς τ α χ ε ἰ ω ς μ η δ ε ν ἰ ἐ π ἰ τ ῖ θ ε ἰ.» Καὶ εἶναι τὸ πρᾶγμα τοῦτο τοῖς ὅλοις γνωριμώτατον. Ὅριζει λοιπὸν ὁ Κανὼν οὗτος, ὅτι καθεὶ Ἀρχιερεὺς (εἴτε Μητροπολίτης εἶναι δηλ. ἢ Ἀρχιεπίσκοπος ἢ Ἐπίσκοπος) ἄς χειροτονῆται ἀπὸ δύο Ἐπισκόπων ἢ τρεῖς. (1) Φαίνεται δὲ ὅτι τὸ σχῆμα τοῦ λόγου εἶναι προθύστερον· τὸ γὰρ ἀσχηματίστον καὶ ἀπλούστερον ἦτο, ἂν οὕτως ἔλεγεν· Ἐπίσκοπος χειροτονεῖσθω ὑπὸ ἐπισκόπων τριῶν ἢ (τὸ ὀλιγώτερον) δύο. Οὕτως αἱ τῶν Ἀποστόλων διαταγαὶ ἀσχηματίστως τὸν αὐτὸν Κανόνα ἐξέθεντο, λέγουσαι· «Ἐπίσκοπον δὲ προστάσσομεν χειροτονεῖσθαι ὑπὸ τριῶν Ἐπισκόπων, ἢ τὸ γοῦν ἑλαττον ὑπὸ δύο.» (2).

Συμφωνία.

«Συμφώνως μὲ τὸν παρόντα Κανόνα καὶ διάφοροι ἄλλοι Κανόνες νομοθετοῦσι. Πρέπει μὲν γὰρ ἢ ὅλοι οἱ «τῆς Ἐπαρχίας ἐπίσκοποι (κατὰ τὸν δ'. τῆς α. καὶ γ'. τῆς ζ'. καὶ ιθ'. Ἀντιοχείας,) ἢ πολλοὶ (κατὰ τὸν ιγ'. τῆς Καρθαγ.) νὰ συνάγωνται καὶ νὰ χειροτονοῦσι τὸν Ἐπίσκοπον. Ἐπεὶ δὲ τοῦτο εἶναι δύσκολον, τὸ ὀλιγώτερον πρέπει νὰ τὸν χειροτονοῦσι τρεῖς, καὶ οἱ λοιποὶ νὰ γίνωνται σύμφηφοι εἰς τὴν χειροτονίαν αὐτοῦ διὰ τῶν γραμμάτων τους. Βεβαιῶν δὲ τὸν Ἀποστολικὸν τοῦτον ὁ νή. τῆς ἐν Καρθαγ. λέγει, ὁ ἀρχαῖος τύπος φυλαχθήσεται, ἵνα ὅχι ὀλιγώτεροι (3) ἀπὸ τοὺς τρεῖς Ἐπισκόπους ἀρκέσωσιν εἰς χειροτονίαν Ἐπισκόπου, ὅ, τε Μη-

(1) «Οἱ δὲ χειροτονούμενοι Ἐπίσκοποι πρέπει νὰ ἴναι προβεβηκότις τὴν ἡλικίαν, δηλαδὴ ὄχι ὀλιγώτερον ἀπὸ πενήντα χρόνων, ἐξω μόνον, ἂν εἰς ἐπαρχίαν μικρὰν προβεβηκὼς τις δὲν εὐδύσκειται, κατὰ τὰς Ἀποστολικὰς διαταγ. β. βλ. β'. κεφ. α'. καὶ κατὰ νβ'. ἐπιστολ. Ἰ. τοῦ ἁγίου Κυπριανοῦ, ἢ καὶ ὑπὲρ τὸ «τριακοστὸν ἔτος, κατὰ τὴν ρλζ'. Νεαρὰν τοῦ Ἰουστινιανοῦ.»

(2) Ὅριζεται δὲ ὁ Ἐπίσκοπος ἀπὸ τὸν Λέοντα καὶ Κωνσταντίνου τοὺς βασιλεῖς οὕτω· «Ἐπίσκοπος ἐστὶν ἐπιτηρητῆς καὶ ἐπιμελητῆς πασῶν τῶν ἐκκλησιαζομένων ψυχῶν τῶν ἐν τῇ αὐτοῦ ἐπαρχίᾳ, δυνάμειν ἔχων τελεστικὴν, Πρεσβυτέρου, Διακόνου καὶ Ἀναγνώστου καὶ Ψάλτου καὶ Μοναχοῦ. Ἴδιον δὲ Ἐπίσκοποι, τοῖς μὲν ταπεινοῖς συγκατέρχεσθαι, καταφρονεῖν δὲ τῶν ἐπαίρουμένων. . . . Καὶ προκινουμένῳ τοῦ ποιμνίου, καὶ τῶν ἐνεσθῶν σπενονισθῶν, οὐκ εἶναι ὀδύνην ποιεῖσθαι» (ἐκ τῶν

«τίτλ. ἢ σελ. 92. τοῦ β'. τοῦ Γεοργ. Μητροπολίτης δὲ διὰ τοῦτο καλεῖται ὁ Ἐπίσκοπος, κατὰ τὸν Φιλαδελφείας Γαβριὴλ» (ἐν τῷ περὶ ἱερουσύν.) διὰ τί εἶναι ὡς Μητὴρ τῆς πόλεως του. «τὴν ὁποῖαν χρεωστὴ νὰ τρέφῃ καὶ πνευματικῶς μὲ τὰς διδασχὰς καὶ μὲ τὴν ζωὴν καὶ τὰ ἅγια ἔργα τοῦ καὶ μὲ τὰ εἰσοδήματα τῆς ἐπαρχίας, ὅρα καὶ εἰς τὸν νή. Ἀποστολικόν. Ὅτι οὐδὲ συνθήσει ἀπωφελεστάτη ἠκολούθησεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, οἱ μέλλοντες χειροτονεῖσθαι Ἐπίσκοποι νὰ γίνωνται πρῶτον Μοναχοί, ἔπειτα νὰ γίνωνται Ἐπίσκοποι, ὅρα εἰς τὴν ὁποσίμῃ τοῦ νή. Ἀποστολικοῦ.

(3) Ἴσως διὰ τοῦτο εἶπεν ὅχι ὀλιγώτεροι ἀπὸ τοὺς τρεῖς, οὐκ ἐναντιοῦμενος τῷ Ἀποστολικῷ, ἀλλὰ διὰ τὸ ἐν τοῖς καιροῖς ἐκείνοις ὄν περισσότερον πλῆθος τῶν Ἐπισκόπων, ἢ ἐν τοῖς τῶν Ἀποστόλων καιροῖς ἐν οἷς ἦν καὶ ἡ ἀνάγκη τοῦ διωκτοῦ

»τροπολίτης δηλ. και δύο άλλοι Ἐπίσκοποι. Αὐτὸ τοῦτο λέγει και δ α. Κανὼν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει το-
 »πικῆς συνόδου. Καὶ δ ιβ'. δὲ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ διορίζει, ὅτι, μετὰ τὴν κρίσιν τῶν περὶ Ἐπισκόπων, πρέπει νὰ
 »καθίστανται οἱ Ἐπίσκοποι εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχήν. Ἐὰν δὲ, κατὰ συμβεβηκός, μείνη εἰς μίαν ἐπαρχίαν
 »ἕνας μόνος Ἐπίσκοπος, ὅστις παρακαλούμενος ἀπὸ τὸν Μητροπολίτην οὔτε ὑπάγη, οὔτε διὰ γραμμάτων συμ-
 »ψηφίση τὸν μέλλοντα χειροτονηθῆναι Ἀρχιερέα, τότε ὁ Μητροπολίτης πρέπει και νὰ ψηφίῃ και νὰ χειροτονῇ
 »αὐτὸν διὰ τῶν τῆς πλησιοχώρου ξένης ἐπαρχίας Ἐπισκόπων, ὁμοίως και αὐτὸν τοῦτον τὸν Μητροπολίτην οἱ
 »πλησιόχωροι αὐτοὶ πρέπει νὰ ψηφίζουν και νὰ χειροτονοῦν, κατὰ τὸν ς'. τῆς Σαρδικῆς. Αἱ δὲ τῶν Ἀποστό-
 »λων διαταγαὶ (βιβλ. ἡ κεφ. κζ'.) προστάζουν, ὅτι ἐκεῖνος ὁποῦ χειροτονηθῆ ἀπὸ ἕνα Ἐπίσκοπον, νὰ καθαιρε-
 »ται ὁμοῦ μετὰ τὸν χειροτονήσαντα, ἕξω μόνον ἂν κατὰ ἀνάγκην διωγμοῦ ἢ ἄλλην τινὰ αἰτίαν, δὲν ἠμποροῦν
 »πολλοὶ νὰ συναγοῦν και μετὰ τὴν ψῆφον τούτων χειροτονηθῆ ἀπὸ ἕνα. Καθὼς δὲ Σιδῆριος ἐχειροτονήθη Ἐπίσκο-
 »πος Παλαιστίνης, κατὰ τὸν Συνέσιον, ὄχι ὑπὸ τριῶν, ἀλλ' ὑπὸ ἐνὸς Ἐπισκόπου, τοῦ Φίλωνος, διὰ τὸ ἀπαβῆ-
 »σίσαστον τῶν Ἐπισκόπων ἐν τοῖς καιροῖς ἐκείνοις.»

ΚΑΝΩΝ Β'.

Πρεσβύτερος ὑπὸ ἐνὸς Ἐπισκόπου χειροτονείσθω και Διάκονος, και οἱ λοιποὶ Κληρικοί.

Ἑρμηνεία

Οὗτος ὁ Κανὼν διορίζεται, ὅτι κάθε Πρεσβύτερος και Διάκονος, και ὅλοι οἱ λοιποὶ Κληρικοί, (1), Ὑποδιά-
 κωνοι δηλ., Ἀναγνώσται και ψάλται, και οἱ καθ' ἑξῆς, νὰ χειροτονῶνται ἀπὸ ἕνα μόνον Ἐπίσκοπον. (2)

ΚΑΝΩΝ Γ'.

Εἴ τις Ἐπίσκοπος ἢ Πρεσβύτερος παρὰ τὴν τοῦ Κυρίου διάταξιν τὴν ἐπὶ τῇ οὐσίᾳ, προ-
 »σενέγκοι ἕτερά τινα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, ἢ μέλι, ἢ γάλα, ἢ ἀντὶ οἴνου σίκερα ἐπιτηδευτά,
 »ναι ς. ἢ ζῶά τινα, ἢ ὄσπρια, παρὰ τὴν διάταξιν, καθαιρείσθω: πλην νέων χιδῶρων,
 »σταφυλῆς, τῷ καιρῷ τῷ δέοντι. Μὴ ἐξὸν δὲ ἔστω προσάγεθαι τι ἕτερον πρὸς τὸ θυσιαστή-
 »ριον ἢ ἔλαιον εἰς τὴν λυχνίαν, και θυμίαμα τῷ καιρῷ τῆς ἁγίας προσφορᾶς.

Ἀποστολ. δ.
 Τῆς ς'. κζ'.
 ββ'. κζ'. 40'.
 Τῆς Καρθ. μδ'.
 Θεοφίλου γ.

Ἑρμηνεία.

Ὅταν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς παρέδωκεν εἰς τοὺς Ἀποστόλους τὸ μυστήριον τῆς θείας ἱερουργίας,

(1) Κληρικοί, ἀπλῶς μὲν και καθολικῶς ὀνομάζονται. ὅλοι ἐ-
 »καίνοι. ὁποῦ ἔχουσι χειροθεσίαν ἱερατικὴν και ἐκκλησιαστικὴν
 ἀπὸ Ἐπισκόπου και τῶν ἐφεξῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως,
 ἕως ἀναγνώστου, και ψάλτου, και ἐφοριστοῦ, και θυρωροῦ, κατὰ
 τὸν κς', ξη' και δ. Ἀποστολικὸν Κανὼνα και κδ'. και λ'. τῆς
 Λαοδικ. και τὴν ἐπιστολὴν τοῦ μεγάλου Βασιλείου πρὸς τοὺς ὑφ'
 ἑαυτὸν χωρεπισκόπους, και τὸ νομικὸν Φωτίου, τίτλ. α. κεφ.
 λά., δι' δ και ἡ ργ'. τοῦ Ἰουστινιανοῦ Νεαρά λέγει οὕτως: «Τοὺς
 »δὲ Πρεσβυτέρους, και Διακόνους, και ὑποδιακόνους και Ἀναγνώ-
 »στας, και Ψάλτας, οὗς πάντας κληρικούς καλοῦμεν. Ὅστινες και
 »κανονικοὶ λέγονται κατὰ τὸν ς'. Ἀντιοχείας και ἄλλους κανό-
 »νας. Κυρίως δὲ κληρικοὶ ὀνομάζονται ὅλοι οἱ ἕξω τοῦ βήματος
 »χειροθεσίαν ἔχοντες.» Ὁ δὲ Βαλαμών, ἔρμην. εἰς τὸν νά. τοῦ
 Βασιλ., λέγει ὅτι και οἱ Μοναχοὶ κληρικοὶ ὀνομάζονται. Ὀνομά-
 »σθησαν δὲ κληρικοὶ, κατὰ τὸν Χρῦσανθον (σελ. 6'. τοῦ Συνταγ-
 »ματίου) ἀπὸ τὸν κληρὸν ὁποῦ ἔδωκεν οἱ ἀπόστολοι περὶ τοῦ
 »Ματθίου τὴν σήμερον δὲ κληρικοὶ ὀνομάζονται: ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖ-
 »στον οἱ τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἀρχοντεία και ὀφφίκια ἔχοντες, τό-
 »σον ἱερωμένοι, ὅσον και λαϊκοί.

ἢ χειροθεσία γενικωτέρα τῆς χειροτονίας). οἱ δὲ οἰκονόμοι και
 »ἐκδοτικοὶ και προσημναριοὶ νὰ προβάλλονται, κατὰ τὸν 6'. τῆς
 »δ'. κατὰ δὲ τὸν Θεσσαλονικῆς Συμεῶν, οἱ μὲν Ἐπίσκοποι, Πρε-
 »σβύτεροι και Διάκονοι χειροτονοῦνται, οἱ δὲ Ὑποδιάκονοι χει-
 »ροθετοῦνται, οἱ δὲ Ἀναγνώσται σφραγίζονται, μετὰ ὅλα ταῦτα ὁ
 »παρῶν Κανὼν οὐδὲ μίαν διαφορὰν κάμνει, ἀλλὰ εἰς ὅλους τοὺς
 »Κληρικούς λέγει τὸ ὄνομα τῆς χειροτονίας. Καὶ τοῦτο δὲ ση-
 »μειῶσαι, κατὰ τὸν Χρυσόστομον (λόγῳ α. πρὸς Φιλίππησ. σελ.
 »δ. τοῦ δ'. τόμ.), ὅτι και ὁ Ἐπίσκοπος, Πρεσβύτερος και Διάκο-
 »νος ὀνομάζεται (ὡς περιέχων τὰς τούτων ἐνεργείας) και ἀντι-
 »στρόφως οἱ Πρεσβύτεροι, Ἐπίσκοποι ὀνομάζονται (αὐτόθι).
 »Ὅτι δὲ και οἱ Πρεσβύτεροι και Διάκονοι ἐψηφίζοντο, ὡς οἱ
 »Ἐπίσκοποι, πρόδηλον ἀπὸ τὸν γ'. τῆς ζ'. συνόδου και τὸν ζ'.
 »Θεοφίλου. Καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος ἐρμηνεύων εἰς τὸ ἡ.
 »κεφ. τῶν Ἀριθμ. τὸ ρητὸν ἐκεῖνο: Καὶ προσάξεις τοὺς Λευίτας
 »ἐναντὶ Κυρίου και ἐπιθήσουσιν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τὴν εἰς τὰς χεῖρας αὐ-
 »τῶν ἐπὶ τοὺς Λευίτας (ἔδαφ. 1.), λέγει τοῖς ἐπὶ ἱερουργίαν διὰ
 »Χριστοῦ καλοῦμένοις, ἐπιψηφίζοντα: λαοί», ἀγκαλὰ και ἡ ψῆ-
 »φος αὕτη δὲν ἐνεργεῖται τὴν σήμερον. Τὸν τύπον δὲ τῆς συμ-
 »μαρτυρίας ὁποῦ δίδεται εἰς τοὺς χειροτονησομένους Πρεσβυ-
 »τέρους και Διακόνους, ὅρα ἐν τῷ τέλει τῆς βίβλου. Ἦτις συμ-
 »μαρτυροῦσιν, ὑπογενοαυμένη οὕσα μετὰ τὰς ὑπονοασὰς τῶν ἐγκλι-

(2) «Σημειώσαι, ὅτι, ἀγκαλὰ και οἱ Ἐπίσκοποι, Πρεσβύτεροι,
 »Διάκονοι και Ὑποδιάκονοι λέγονται κυρίως νὰ χειροτονῶνται,
 »οἱ Ἀναγνώσται και Ψάλται νὰ σφραγίζονται, εἴτ' οὖν νὰ χει-

εδιέταξεν εἰς αὐτοὺς νὰ μὴ τὸ ἐπιτελοῦσι μὲ ἄλλο κζνένα εἶδος, πζρεξ μὲ ζρτον καὶ οἶνον, ἐσμῖγμένον μὲ τὸ νερόν, αὐτὸς πρῶτος τοῦτο ποιήσας ἐπὶ τοῦ Μυστικου δειπνου, ὡς ἐν τῇ τοῦ ἀγίου Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθεοῦ λειτουργίᾳ γέγραπται· «Ἐξ οἴνου κεράσας (τὸ ποτήριον δηλ.) καὶ ὕδατος.» Διὰ τοῦτο καὶ οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι εἰς τὸν παρόντα κανόνα διορίζουν, ὅτι ὁποῖος Ἐπίσκοπος ἢ Πρεσβύτερος παραβαίνοντας τὴν διάταξιν, ὅπου ὁ Κύριος ἐδιώρισε διὰ τὴν ἀναίμακτον ταύτην θυσίαν, ἤθελε προσφέρῃ ἐπάνω εἰς τὴν ἀγίαν τράπεζαν ἄλλα τινὰ εἶδη, ἢ μέλι λόγου χάριν, ἢ γάλα, ἢ ἀντὶ διὰ οἶνον, σικερα κατασκευαστά, ἤγουν κάθε ποτὸν ὅπου ποιεῖ μέθην, καθὼς εἶναι τὸ ρακί, ὅπου κατασκευάζεται ἀπὸ διάφορα πωρικὰ. ἢ καθὼς εἶναι ὁ ζυθος, ἢτοι ἡ λεγομένη μύρα, ἀπὸ κριθάρι κατασκευαζομένη, ἢ ἄλλο τι παρόμοιον, ἢ προσφέρῃ πουλιά, ἢ ζῶα τινὰ, ἢ ὄσπρια, ὁ τοιοῦτος ζς καθίρεται (1). Ἄς προσφέρωνται δὲ εἰς τὸ θυσιαστήριον νέα χίδρα ἢγουν νέων ἀσταχῶν σίτου δράγματα, καθὼς καὶ οἱ Ἑβραῖοι ταῦτα τῷ Θεῷ προσέφερον, «νέα γάρ, φησὶ, χίδρα πεφρυγμένα οὐ φάγεσθε, ζως ἂν προσενέγκητε ἡμεῖς τὰ δῶρα τῷ Θεῷ ὑμῶν»· Καὶ πάλιν· «οἴσετε δράγματα ἀπαρχῆν τοῦ θεισμοῦ ὑμῶν πρὸς Ἁεῦτε. κγ'. τὸν ἱερέα.» καὶ σταφύλια. Ὅχι ὁμως ὡς ἀναίμακτον θυσίαν τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου, μὴ γένοιτο, ἀλλ' ὡσάν ἀπαρχαὶ καὶ πρωτοφανήσιμοι καρποὶ εἰς τὸν πρέποντα καιρὸν ὅπου ἤθελαν ὠρμάσουν(2). Ὅστε δὲν εἶναι συγκεχωρημένον νὰ προσφέρῃ τινὰς ἄλλο τι εἰς τὸ ἅγιον βῆμα, πζρεξ λάδι διὰ φωταγωγίαν καὶ θυμίαμα εἰς τὸν καιρὸν ὅπου τελεῖται ἡ θεία λειτουργία.

Συμφωνία

«Συμφώνως μὲ τὸν παρόντα καὶ ὁ ἐξῆς δ' διορίζει, ὅτι τὰ ἄλλα πωρικὰ νὰ μὴ προσφέρωνται εἰς τὸ θυσιαστήριον, ἀλλ' εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἐπισκόπου, ὡς πρωτοφανήσιμα. Ὁ δὲ μδ' τῆς ἐν Καρθ. διορίζεται ἄλλο τι νὰ μὴ προσφέρηται εἰς τὰ ἅγια μυστήρια, εἰμῆ μόνον ζρτος, καὶ οἶνος ἠνωμένος μὲ τὸ νερόν (3)· ὁ δὲ κη. τῆς ς'.

(1) Πρέπει νὰ ἤξεύρωμεν, ὅτι τὰ ἐπιτίμια ὅπου διορίζουν οἱ Κανόνες, ἤγουν τὸ καθαιρεῖσθω, τὸ ἀφορίζεσθω, καὶ τὸ ἀνάθεμα ἔστω, αὐτὰ κατὰ τὴν γραμματικὴν τέχνην εἶναι γ'. προσώπου προστακτικοῦ, μὴ παρόντος. Εἰς τὸ ὅποιον διὰ νὰ μεταδοθῇ ἢ προσταγῇ αὕτη. ἐξ ἀνάγκης χρειάζεται νὰ ἦναι β'. πρόσωπον παρόν. Τὸ ἐξηγῶ καλλιῶτερα. Οἱ Κανόνες προστάζουσι τὴν σύνοδον τῶν ζώντων ἐπισκόπων νὰ καθαίρουν τοὺς ἱερεῖς, ἢ νὰ ἀφορίζουν, ἢ νὰ ἀναθεματίζουν τοὺς λαϊκοὺς, ὅπου παραβαίνουσι τοὺς κανόνας. Ὅμως, ἂν ἡ σύνοδος δὲν ἐνεργήσῃ ἐμπράκτως τὴν καθάρεισιν τῶν ἱερέων, ἢ τὸν ἀφορισμὸν, ἢ ἀναθεματισμὸν τῶν λαϊκῶν. οἱ ἱερεῖς αὐτοὶ καὶ οἱ λαῖκοι. οὔτε καθηρημένοι εἶναι ἐνεργεῖα, οὔτε ἀφορισμένοι ἢ ἀναθεματισμένοι. Ὑπόδικος ἤμωσ, ἐδῶ μὲν εἰς τὴν καθάρεισιν καὶ ἀφορισμὸν ἢ ἀναθεματισμὸν, ἐκεῖ δὲ εἰς τὴν θεῖαν δίκην. Καθὼς καὶ ὅταν ἕνας Βασιλεὺς προστάξῃ τὸν δούλον του νὰ δειρῃ ἕναν ἄλλον, ὅπου τοῦ ἔσφαλεν. ἕαν ὁ προσταχθεὶς δούλος δὲν ἐνεργήσῃ τοῦ Βασιλέως τὴν προσταγὴν, ἄδαρτος ἔμεινεν ἐκείνος ὅπου ἔσφαλεν εἰς τὸν Βασιλέα, ὑπόδικος ὁμως εἰς τὸν δαρυδόν. Ὅθεν σφάλουσι μεγάλως ἐκεῖνοι οἱ ἀνόητοι. ὅπου λέγουσιν, ὅτι εἰς τοὺς παρόντας καιροὺς ὅλοι οἱ παρὰ κανόνας χειροτονηθέντες ἱερωμένοι εἶναι ἐνεργεῖα καθηρημένοι. Ἱεροκατήγορος γλώσσα εἶναι ἐκείνη ὅπου ἀνόητως τὰ τοιαῦτα λόγια φλυαρεῖ, μὴ νοοῦσα, ὅτι ἡ προσταγῇ τῶν Κανόνων. χωρὶς τὴν ἐμπρακτον ἐνεργεῖαν τοῦ β'. προσώπου, ἢτοι τῆς συνόδου, εἶναι ἀτέλεστος, ἀμέσως καὶ πρὸ κρίσεως μὴ ἐνεργοῦσα καθ' ἑαυτήν. Αὐτοὶ οἱ ἴδιοι θεοὶ Ἀπόστολοι φανερὰ ἐξηγοῦσι τὸν ἑαυτὸν τους μὲ τὸν μς'. Κανόνα τους, ἐπειδὴ δὲν λέγουσι πῶς ἤδη εὐθὺς ἐνεργεῖα εὑρίσκειται καθηρημένος, ὅποιος Ἐπίσκοπος ἢ Πρεσβύτερος δεχθῇ τὸ τῶν αἵρετικῶν βῆπτισμα, ἀλλὰ καθαιρεῖσθαι προστάζομεν, ἤγουν νὰ παρασταθῇ εἰς κρίσιν. καὶ ἂν ἀποδειχθῇ πῶς τοῦτο ἔκμα, τότε ζς γυμνωθῇ μὲ τὴν ἰδικὴν σας ἀπόφασιν ἀπὸ τῆν ἰωρσύνῃν, τοῦτο προστάζομεν.

(2) Διὰ ταύτην τὴν ἀφορισμὸν, ὡς φαίνεται, κατὰ τὴν ἐορτὴν τῆς κομιήσεως τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ἐποφάσεσιν στα-

φύλια εἰς τὸν Πατριάρχην μέσα εἰς τὸ θυσιαστήριον τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν Βλαχέρναις, μετὰ τὸ τέλος τῆς θείας λειτουργίας, ὡς λέγει ὁ Βαλσαμών, τὴν σήμερον δὲ ἢ εἰς περισσοτέρους τόπους ἐπικρατοῦσα συνήθεια εἶναι νὰ προσφέρωνται τὰ τοιαῦτα σταφύλια κατὰ τὴν ἐορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος, καὶ νὰ εὐλογῶνται παρὰ τοῦ ἱερέως. Ἡθελε δὲ ἀπορήσῃ τινὰς, διατὶ μόνον τὰ ἀστάχυα τοῦ σίτου καὶ τὰ σταφύλια νὰ ἀξιοθῶν τῆς τόσης τιμῆς, καὶ νὰ προσφέρωνται μέσα εἰς τὸ θυσιαστήριον, καὶ ὄχι κζμμία ἄλλη ὀπώρα; Ἴσως διὰ τοῦτο, διατὶ ἐκ τούτων γίνεταὶ ὁ ζρτος καὶ ὁ οἶνος, τὰ ὅποια εἰς σῶμα καὶ αἷμα μεταβάλλονται τοῦ Κυρίου. Ὅτι δὲ τὰ νέα χίδρα δὲν εἶναι ὄσπρια, ὡς ἠρμήνευσεν ὁ Βαλσαμών, δῆλον γίνεταὶ ἐξ αὐτοῦ τούτου τοῦ ἰδίου κανόνος, τοῦ τὰ ὄσπρια ἀπαγορεύσαντος φανερώς. Τὰ χίδρα, καὶ ὁ Θεοδώρητος νέα ἀστάχυα ἠρμήνευσεν εἰς τὴν ἐξηγήσειν τοῦ Λευιτικου, καὶ Φίλων ὁ Ἰουδαῖος. Ὁ δὲ μδ' τῆς Καρθαγένης ρητῆς λέγει νὰ προσφέρωνται ἀπαρχαὶ ἀπὸ σταφυλῶν καὶ σίτου.

(3) Σαφέστερα ἀπὸ ὅλους τοὺς Προφήτας καὶ διακεκριμένως προεφήτευσεν τὰ τρία ταῦτα εἶδη τῆς χριστιανικῆς θυσίας ὁ Σολομών λέγων, ὡς ἀπὸ μέρους τῆς ἐνουποστάτου τοῦ θεοῦ Σοφίας, εἰς τὸ ἕνατον κεφάλαιον τῶν Παροιμιῶν, ἐλθετε, φάγετε τὸν ἐμὸν ζρτον, καὶ πίετε οἶνον, δν κειέρακα ὑμῖν. Ἀντὶ δὲ τοῦ, δν κειέρακα, ἢ Ἀραβικῆ μεταφράσεις ἔχει συγκεκεραμμένον ὕδατι. Καὶ ὅρα τὸ κ'. κεφ. τοῦ Χρυσοῦ Πονήματος τοῦ ραββὶ Σαμουήλ. Σημειῶσα, δὲ, ὅτι ἡ ἐνωσις τοῦ οἴνου καὶ τοῦ ὕδατος ἐν τῷ ποτηρίῳ ἅπαξ γίνεταὶ ἐπὶ τῆς θείας λειτουργίας, ἐν τῇ προθέσει δηλ. μόνον κατ' ἀρχάς· τὸ γὰρ ὕστερον ἐν τῷ κοινωνικῷ βαλλόμενον ὕδαρ μόνον ζῖον, δι' ἄλλην αἰτίαν, βάλλεται· καὶ ὅρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ λβ'. τῆς ς'. Ὅθεν κακῶς ποιοῦσὶ τινες κζμνοντες δευτέραν ἐνωσιν ἐπὶ τοῦ χειροδικου, βάλλοντες οἶνον καὶ ὕδαρ ἐν τῷ ποτηρίῳ. Καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ζς παύσουν τὸ ἀποπον, ἕνα μὴ ὑπὸ κανόνα καὶ ἐπιτίμιον πέσωσιν. Οὐδέποτε γὰρ ἄλλοτε γίνεταὶ δευτέρα ἐνωσις, εἰμῆ ὅταν τύχη νὰ χυθῶν τὰ ἅγια, ἢ νὰ λησημειώσῃ ὁ ἱερεὺς· καὶ ὅρα εἰς τὴν αὐτὴν ὑποσημείωσιν τοῦ λβ'. τῆς ς'.

εὐρίζει, ὅτι τὰ σταφύλια ὅπου φέρονται εἰς τὸ ἅγιον βῆμα, πρέπει νὰ εὐλογοῦνται ἀπὸ τὸν ἱερέα μὲ ξεχωριστὴν εὐχὴν καὶ εὐλογίαν ἀπὸ τῶν μυστηρίων. ἵνα ἡμεῖς λαμβάνοντες ταῦτα μὲ εὐλογίαν ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν ἱερέων, εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ, ὅπου διὰ τῆς τῶν καιρῶν εὐκράσιας οἰκονομεῖ τὰ πρὸς ζωάρκειαν ἡμῶν. Τοὺς δὲ μὴ ποιούντας οὕτως ἱερεῖς, ἀλλὰ συνάπτοντας τὰ σταφύλια ταῦτα τῷ σίματι καὶ αἵματι τοῦ Κυρίου, καθιχεύουσι ὑποβάλλει. Ὁ δὲ λβ'. τῆς αὐτῆς ἐλέγχει τοὺς Ἀρμενίους ὡς προσφέροντας οἶνον μόνον, καὶ ὄχι ἠνωμένον μὲ τὸ νερόν. Ὁ δὲ ηθ'. τῆς αὐτῆς, ἐμποδίζει καὶ τὸ νὰ προσφέρονται εἰς τὸ θυσιαστήριον ἐψημένα κρέατα. Ὁ δὲ νζ'. τῆς αὐτῆς ῥητῶς ἐμποδίζει τὸ νὰ προσφέρονται εἰς τὸ θυσιαστήριον γάλα καὶ μέλι. Ἀγκυλὰ καὶ ταῦτα νὰ ἐπροσφέροντο πρότερον κατὰ τὸν ρηθέντα μδ'. τῆς Καρθαγέν. διὰ τὰ νήπια. Ὁ δὲ η. τοῦ Θεοφίλου διορίζει τί νὰ γίνωνται, ὅσα μείνουν ἀπὸ τὰς προσφορὰς καὶ τὰ νάματα.

ΚΑΝΩΝ Δ'.

Ἡ ἄλλη πᾶσα ὀπωρὰ εἰς οἶκον ἀποστελλέσθω, ἀπαρχὴ τῷ Ἐπισκόπῳ καὶ τοῖς Πρεσβυτέροις, ἀλλὰ μὴ πρὸς τὸ θυσιαστήριον. Δῆλον δὲ, ὡς ὁ Ἐπίσκοπος καὶ οἱ Πρεσβύτεροι ἐπιμερίσουσι τοῖς Διακόνους καὶ τοῖς λοιποῖς Κληρικοῖς.

Ἀποστόλ. γ'. τῆς ς'. κη' λβ' νζ'. νθ'. τῆς Καρθαγ. μδ'. τοῦ Θεοφλ. η'.

Ἑρμηνεία.

Ὁ Κανὼν οὗτος διορίζει, ὅτι ὅλα τὰ ἄλλα πωρικὰ (ἔξω τῶν σταχυῶν τοῦ σίτου καὶ τῆς σταφυλῆς καὶ τοῦ ἐλαίου καὶ τοῦ θυμιάματος) νὰ μὴ προσφέρονται εἰς τὸ ἅγιον βῆμα, ἀλλὰ νὰ ἀποστέλλωνται εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ἐπισκόπου καὶ τῶν Πρεσβυτέρων, ὅταν ἦναι πρωτοφανήσιμα, ἵνα οἱ ταῦτα ἀποστέλλοντες ἀξίαν εὐχαριστίαν ἀναπέμψωσι τῷ Θεῷ δι' αὐτῶν, ὅπου τοιαῦτα ἀγαθὰ τοὺς ἐχάρσεν. Φανερόν δὲ εἶναι, ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος καὶ οἱ Πρεσβύτεροι: δὲν θέλουν τὰ ἀπολαύσουν μόνοι τους, ἀλλὰ θέλουν τὰ διαμοιράσουν καὶ εἰς τοὺς Διακόνους καὶ τοὺς λοιποὺς Κληρικοὺς, διὰ νὰ συμμεθέξωσι καὶ αὐτοὶ (1). Ὅρα τὴν ἐρμηνείαν τοῦ γ'. ἀποστολικοῦ.

ΚΑΝΩΝ Ε'.

Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα μὴ ἐκβαλλέτω προφάσει εὐλαβείας. Ἐὰν δὲ ἐκβάλῃ, ἀφορίζέσθω ἐπιμένων δὲ, καθαιρέσθω.

Οἱ ιγ'. μη'. τῆς ς'. τῆς ἐν Γάγγρ. δ'. τῆς ἐν Καρθαγ. δ'. λγ'.

Ἑρμηνεία.

Ὁ μὲν παλαιὸς Νόμος ἐτυγχῶρει εἰς τοὺς ὑπανδρευμένους νὰ χωρίζουν τὰς γυναϊκάς των, ὁπόταν ἤθελαν καὶ χωρὶς κάμμιαν εὐλογον ἀφορμὴν. Ὁ δὲ Κύριος εἰς τὸ Εὐαγγέλιον ἐμπόδισε τοῦτο σφοδρῶς. Ὅθεν καὶ οἱ Ἀπόστολοι, ἀκολουθοῦντες τὴν τοῦ Κυρίου διαταγὴν, ἐμποδίζουσι τοῦτο εἰς τὸν παρόντα Κανὼνα, καὶ λέγουσιν ὁ Ἐπίσκοπος, ἢ ὁ Πρεσβύτερος, ἢ ὁ Διάκονος, ἂς μὴ ἐκβάλῃ, ἥτοι ἂς μὴ χωρίζῃ βιαίως, τὴν γυναϊκά του, χωρὶς τὴν συμφωνίαν δηλ. ἐκείνης, διὰ πρόφασιν καὶ σχῆμα εὐλαβείας· εἰ δὲ καὶ τὴν χωρίσῃ, ἂς ἀφορίζεται, ἕως οὗ νὰ καταπεισθῇ νὰ τὴν πάρῃ πάλιν εἰς τὴν οἰκίαν του. Εἰ δὲ καὶ ἐπιμένῃ εἰς τὸ πείσμα του, καὶ δὲν θέλει νὰ τὴν παραλάβῃ, ἂς καθαιρεται τῆς ἱερωσύνης τελείως. Ἐπειδὴ καὶ φαίνεται μὲ τοῦτο ὅπου κάμνει, πῶς ἀτιμάζει τὸν γάμον, ὅστις εἶναι κατὰ τὸν Ἀπόστολον τίμιος. [Ἐβρ. ιγ' 4.]. Καὶ πῶς νομίζει τὴν κλίτην καὶ τὴν μίξιν ἀκάθαρτον, ἥτις ἀπὸ τὸν ἴδιον Ἀπόστολον ὠνομάσθη ἀμίαντος. [Αὐτόθι]. Ἄφινω νὰ λέγω, ὅτι μοιχεία καὶ εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦτον μεσολαβεῖ καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος· «Ὁς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, παρ' ἐκτὸς λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχεύσθαι.» [Ματθ. ε. 32]. Ἐφη δὲ καὶ ὁ Ἀπόστολος· «δέδεσται γυναϊκί; μὴ ζῆτει ὀλύσιν.» [Κορινθ. ζ.]. Καὶ μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους, εἰ μὴ τι ἂν ἐκ συμφώνου πρὸς καιρὸν, ἵνα σχολάζητε τῇ ἠησείᾳ καὶ τῇ προσευχῇ.» (Αὐτόθι, 5). (2)

(1) Καθαρώτερα οἱ ἴδιοι Ἀπόστολοι περὶ τούτων διοριζόμενοι εἰς τὰς ἑαυτῶν διαταγὰς, βιβλ. β'. κεφ. κζ', λέγουσιν, ὅτι τὰ ὀπωρικὰ καὶ πρωτοφανήσιμα, καὶ ἡ δεκαταῖς τοῦ σίτου, τοῦ οἴνου καὶ τοῦ ἐλαίου καὶ τῶν ἄλλων γεννημάτων, νὰ ἀποστέλλωνται εἰς τὸν Ἐπίσκοπον καὶ τοὺς Πρεσβυτέρους, ἵνα αὐτοὶ διαμοιράζωσι ταῦτα εἰς τοὺς κληρικοὺς, δηλ. εἰς μὲν τοὺς ἔξω τοῦ βήματος ἀπὸ ἐν μερίδιον, εἰς δὲ τοὺς ἔσω τοῦ βήματος, ἀπὸ δύο μερίδια. Ὅρα δὲ καὶ τὸ δ'. βιβλ. τῶν αὐτῶν διαταγῶν κεφ. ς'. ζ'. θ'. ι. ἵνα μάθῃς ἀπὸ ποίους πρέπει νὰ δέχωνται οἱ κληρικοὶ τὰ τοιαῦτα δῶρα καὶ κανίσκια, καὶ ἀπὸ ποίους νὰ μὴ

τὰ δέχωνται. Ἴδε καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ η. τοῦ Θεοφίλου.

(2) Σημείωσαι, ὅτι εἰς τοὺς παλαιούς καιροὺς ἦτο συγχωρημένον νὰ ἔχωσι γυναϊκας οἱ Ἐπίσκοποι, διὰ τοῦτο καὶ ὁ παρὼν κανὼν διορίζει νὰ μὴ χωρίζῃ ὁ Ἐπίσκοπος τὴν γυναϊκά του. Ἀπὸ δὲ τὸν καιρὸν τῆς πρώτης συνόδου φαίνεται, ὅτι ἐπεκράτησε συνήθεια νὰ μὴ ὑπανδρεύωνται οἱ ἱερωμένοι, καὶ μάλιστα οἱ ἀρχιερεῖς· ὅσοι ὁμως ἤθελον, καὶ οὐκ ἐξ ἀνάγκης, ὡς τοῦτο δηλοῦται ἀπὸ τὰ λόγια, ὅπου ἐπρότεινε ὁ ἅγιος Παφνούτιος ὁ ὁμολογητὴς καὶ Ἐπίσκοπος μίαις πόλεως τῶν ἁγίων Θεβαίων εἰς τὴν ε. σύνοδον ἐκείνην, ὡς θέλομεν εἰπεῖ ἐν τῇ ἀκολουθῇ ὑπο-

Συμφωνία.

«Οὕτω καὶ ἡ ς'. ἐν τῷ ιγ'. αὐτῆς Κανόνι διορίζει, ὅτι νὰ μένουσιν στερεὰ καὶ ἀχώριστα τὰ συνοικέσια τῶν ἱερωμένων, καὶ ὄντες οὗτοι πρὸ τοῦ ἱερωθῆναι ὑπανδρευμένοι, νὰ μὴ ἐμποδίζωνται ἐκ τοῦ γάμου εἰς τὸ νὰ λάβουσιν τὴν ἱερωσύνην, μήτε νὰ χρεωστοῦν δταν χειροτονοῦνται νὰ ἔμολογοῦν, ὅτι ἀφ' οὗ γένουσι ἱερεῖς, νὰ χωρίζωνται ἀπὸ τὰς γυναῖκας των.», καθὼς τοιαύτη παράνομος συνθήκη ἐπεκράτησεν εἰς τὴν Ῥώμην. Εἰ δὲ καὶ ὁ δ'. καὶ ἡ γ' Κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ λέγουσιν, ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι καὶ Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι καὶ Ὑποδιάκονοι νὰ σωφρονοῦν καὶ νὰ ἀπέχουσι ἀπὸ τὰς γυναῖκας των κατὰ τοὺς ἰδίους δρους, ἀλλ' οἱ ἐρμηνευταὶ τῶν Κανόνων, ὁ Ζωναρῆς, λέγω, καὶ ὁ Βαλασαμῶν, καὶ μάλιστα ἡ ς'. ἐν τῷ ιγ'. Κανόνι, ἐρμηνεύοντες τοὺς ἀνωτέρω Κανόνας, λέγουσιν, ὅτι νὰ ἀπέχῃ κατὰ τοὺς καιροὺς μόνον τῆς ἐφημερίας των, καὶ ὄχι πάντοτε, πλὴν τῶν Ἐπισκόπων καὶ δρα ἔχει (1).

Ἀποστ. π.δ.
πγ'. τῆς δ'.
γ'. ς'. τῆς ζ'.
ι'. τῆς α'. καὶ
β'. α'. τῆς
Καρθ. ιη'.

ΚΑΝΩΝ Γ'.

Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, κοσμικὰς φροντίδας μὴ ἀντιλαμβάνετω. Εἰ δὲ μὴ, καθαιρέσθω.

Ἑρμηνεία

Δὲν εἶναι συγχωρημένον εἰς τοὺς ἱερωμένους νὰ ἐμπλέκωσι τὸν ἑαυτὸν τοὺς εἰς πράγματα κοσμικὰ ἀλλὰ, νὰ καταγίνωνται εἰς τὴν θεῖαν ὑπηρεσίαν τοῦ ἐπαγγέλματός των, καὶ νὰ φυλάττωσι τὸν νοῦν αὐτῶν ἐλεύθερον ἀπὸ κάθε σύγχυσις καὶ παραγῆν βιωτικὴν. Ὅθεν καὶ ὁ παρὼν Κανὼν διορίζεται, ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος, ἢ ὁ Πρεσβύτερος, ἢ ὁ Διάκονος, ἄς μὴ ἀναδέχεται εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ φροντίδας βιωτικὰς. Εἰ δὲ καὶ ἀναδέχεται ταύτας καὶ δὲν θέλει νὰ τὰς ἀποβάλῃ ἀπὸ λόγου του, ἀμὴ ἐπιμένει εἰς αὐτάς, ἄς καθαιρέται. Τὸ δὲ νομικὸν τοῦ Φωτίου τίτλω ἡ., λέγει, ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι δὲν πρέπει νὰ λαμβάνωσι φροντίδας καὶ νὰ γίνωνται ἐπίτροποι, οὔτε αὐτῶν τῶν ἰδίων τοὺς συγγενῶν, κατὰ τὸν ιγ'. ιδ'. ιε'. τίτλ. α'. βιβλ. γ'. τῶν Βασιλικῶν), ἔξω μόνον ἂν ἡ ἐπιτροπικὴ αὐτῆ ᾖ διὰ νὰ μοιρασθοῦν ψυχικὰ, καὶ ἐλεημοσύνη διὰ τὸν ἀποθνήσκοντα συγγενῆ τους, κατὰ τὴν ζή. Νεαρὰν τοῦ σοφοῦ Λέοντος. Ἀνάγνωθι καὶ τοὺς ἀνωτέρω συμφώνους Κανόνας, ἐμποδίζοντας ἀπὸ τοὺς κληρικὸς τὰς κοσμικὰς φροντίδας.

Ἀποστ. ζ.δ. β.
α'. τῆς ς'. ι.
τῆς Ἀποστ. α.
τῆς Ἀποστ. λζ'.
λγ'. τῆς Καρθ.
ζ'. π.δ. ρ.ζ'.

ΚΑΝΩΝ Ζ'.

Εἰ τις Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, τὴν ἁγίαν τοῦ Πάσχα ἡμέραν πρὸ τῆς ἑαρινῆς ἰσημερίας μετὰ Ἰουδαίων ἐπιτελέσει, καθαιρέσθω.

σημειώται τοῦ παρόντος κανόνος. Κανὼν ἡμῶς βιβλαϊκὸς τῆς συνθηκῆς ταύτης. ἀκόμη δὲ ἔχο. Ἡ δὲ ἁγία καὶ οἰκουμένη ἡ σύνοδος μετὰ ταῦτα καὶ διὰ κανόνος ἐπεσφράγισεν τὴν συνθηκὴν ταύτην. διορίσασα ἐν τῷ ιβ'. αὐτῆς κανόνι ἀναγκαίως νὰ μὴ ἔχουσι γυναῖκας μόνον οἱ Ἐπίσκοποι. Ὅχι ἀθετοῦσα τὸν Ἀποστολικὸν τοῦτον κανόνα (οὗ γὰρ διορίζει, ὅτι, οἱ ἔχοντες γυναῖκας Πρεσβύτεροι νὰ ἐκβάλλουσιν. ἤθουν νὰ χωρίζουσιν αὐτάς, βιαίως καὶ χωρὶς συμφωνίας αὐτῶν [τὸ ὅποιον τοῦτο εἶναι ἐναντίον εἰς τὸν Ἀποστολικὸν κανόνα], ἀλλὰ μὲ κοινὴν συμφωνίαν καὶ εὐχαρίστησιν χωριζομένων τῶν γυναικῶν. οὕτως οἱ ἔχοντες αὐτάς Πρεσβύτεροι, ἢ Διάκονοι, ἢ Ὑποδιάκονοι, νὰ χειροτονοῦνται Ἐπίσκοποι, κατὰ τὸν μῆ. τῆς αὐτῆς) ἀλλὰ προνοουμένη λέγει, διὰ τὴν σωτηρίαν καὶ περισσοτέραν προκοπὴν τῶν Χριστιανῶν, καὶ διὰ τὸ ἀκατηγόρητον τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος. Καὶ γὰρ καὶ ὁ Μωυσῆς, ὕστερα ἀφ' οὗ ἔξωθη τοῦ προφητικοῦ χαρίσματος, πλέον μὲ γυναῖκα δὲν ἔσμιξε, κατὰ τὸν ἔργον Ἐπιφάνιον. (τόμ. β'. βιβλ. γ'. αἰρέσι. πζ').

(1) Ἐπειδὴ δὲ οἱ Λατῖνοι προφέρουσι τὸν θεῖον Ἐπιφάνιον, αἰρέσι. ν'. λέγοντα, τὸν μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα οὐδέχεται ἡ ἐκκλησία εἰς ἱερωσύνην, ἂν μὴ ἀπ' αὐτῆς ἐγκρατευθῇ, μὲ τὸν ὅποιον συμφωνεῖ καὶ ὁ Ἰννοκέντιος καὶ ὁ Διάλογος: ρητέον, ὅτι ἡμῖν οὐ μέλει τί εἶπον ἢ τί ἐφρόνησαν μερικοὶ πατέρες. ἀλλὰ τί λέ-

γει ἡ Γραφή καὶ αἱ οἰκουμηνικαὶ σύνοδοι καὶ ἡ κοινὴ τῶν πατέρων δόξα. Οὗ γὰρ δόγμα συνιστᾷ ἡ γνώμη, τινῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Λέγει δὲ καὶ ὁ Σωζόμενος, β.βλ. α. κεφ. κγ'. ὅτι: «ὁ ὁμοῦλογητὴς Παρθένος εἰς τὴν πρώτην ἐν Νικαίᾳ σύνοδον δὲν ἀφῆκε νὰ ἐμποδισθῇ ὁ γάμος τῶν ἱερέων. τοῦτο θελήτων τινῶν. ἀλλ' εἶπεν ὅτι ὁ τῶν ἱερέων γάμος σωφροσύνη ἐστίν. καὶ πρέπει νὰ ἀφεθῇ ἕκαστος εἰς τὴν προαίρεσιν αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἀρχαίαν τῆς ἐκκλησίας παράδοσιν.» Γράφει δὲ καὶ ὁ Παῦλος Τιμοθέῳ: «διάκονοι ἔστωσαν μιᾶς γυναικὸς ἄνδρες.» Καὶ Τίτῳ: «εἴ τις ἐστὶν ἀνέγκλητος μιᾶς γυναικὸς ἀνὴρ.» καὶ ἡ ἐν Γάγγρα σύνοδος ἀναθεματίζει τοὺς μὴ μεταλαμβάνοντας ἀπὸ ὑπανδρῶν ἱερεῖς, κανόν, δ'. διότι: τὸ κωλύειν τὸν γάμον τῶν ἱερέων, εἶναι φρόνημα τῶν αἰρετικῶν, καὶ μάλιστα τῶν Μανιχαίων. ὡς λέγει ὁ Ἀδριαντίνος. αἰρέσει μ'. καὶ μς'. ἀλλὰ γὰρ καὶ τὰ παραδείγματα μαρτυρεῖ. Φίλιξ γὰρ ὁ Ῥώμης, υἱὸς ἦν Φίλιχος ἱερέως. Ἀγαπητὸς ὁ Πάπας, υἱὸς ἦν Γορδιανοῦ πρεσβυτέρου. Γελάσιος ὁ Πάπας, υἱὸς ἦν Βαλλερίου ἐπισκόπου. Καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἱερέων ἦσαν υἱοὶ μαρτυρεῖ δὲ ὁ αὐτὸς Ἐπιφάνιος ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, ὅτι: ἡ γνώμη, ἐκείνη εἰς μερικοὺς μόνον ἐκράτει, καὶ ὄχι εἰς πάντας, ἴσως δὲ καὶ συμβουλευτικῶς τρόπῳ τοῦτο λέγει, οὐ βιαίῳ.

Ἑρμηνεία. (1)

Δύο ἰσημερινὸς κάμνει τὸν χρόνον ὁ ἥλιος, μίαν μὲν κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἀνοιξέως, ἄλλην δὲ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ φθινοπώρου. Καὶ λέγονται ἰσημερίαι, ἐπειδὴ τότε ἴση εἶναι ἡ ἡμέρα μετὰ τὴν νύκτα, καὶ ἀντιστρόφως ἡ νύκτα μετὰ τὴν ἡμέραν. Καὶ ἡ μὲν φθινοπωρινὴ ἰσημερία γίνεται κατὰ τὸν Σεπτέμβριον μῆνα, ὅταν ὁ ἥλιος ἐμβαίῃ εἰς τὴν ἀ. μοῖραν τοῦ Ζωδίου τοῦ κλινομένου Ζυγοῦ. Ὅχι τοῦ ἐνάστρου καὶ αἰσθητοῦ, ἀλλὰ τοῦ ἀνάστρου καὶ νοητοῦ. Ἡ δὲ ἑαρινή, ἣτοι ἡ τῆς ἀνοιξέως ἰσημερία, γίνεται κατὰ τὸν Μάρτιον μῆνα, ὅταν ὁ ἥλιος ἐμβαίῃ εἰς τὴν ἀ. μοῖραν τοῦ Ζωδίου, τοῦ καλουμένου Κριοῦ, ὅχι τοῦ αἰσθητοῦ καὶ ἐνάστρου, τοῦ ὄντος μεταβλητοῦ,

(1) Περὶ τῆς εὐρίσεως τοῦ Πάσχα Κανόνιον ἐξείρετον, καὶ ὅπου δὲν ἐδύνατο νὰ γένη καλλίτερον, λέγει: Ματθαῖος ὁ Βλάσταρις, συνεκρότησε καὶ ἐξέθετο ἡ ἅγια καὶ οἰκουμενικὴ Α΄ σύνοδος, κατὰ τὸν ἀ. κανόνα τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου. Τὸ ὅποιον εἰς μὲν τοὺς κανόνας τῆς ἀ. συνόδου δὲν εὐρίσκειται· εὐρίσκειται δὲ, ὡς λέγει ὁ Βαλασαμῶν, εἰς τὰ ἐκείνης πρακτικᾶ. Σώζεται δὲ ἤδη, καὶ παρὰ Ματθαίῳ τῷ Βλαστάρει. καὶ ἐν τοῖς ἁγίοις Εὐαγγελίοις τετυπωμένον, καὶ εἰς ἄλλα βιβλία πολλὰ. Τὴν ἀκριβῆ μαθησίαν τοῦ πασχαλίου τούτου γνῶσιν ἡμεῖς ἀφίνοντες νὰ τὴν μαυθάνουσι καθ' αὐτὸ καὶ ξεχωριστὰ οἱ ἐδικοί μας πασχαλιολόγοι, τόσον μόνον λέγομεν εἰς τὴν παρούσαν ὑποσημείωσιν, ὅτι τέσσαρά τινα ἀναγκαῖα ζητοῦνται διὰ τὸ ἐδικὸν μας Πάσχα. Πρῶτον, ὅτι τὸ Πάσχα πρέπει νὰ γίνεταί πάντοτε ὕστερα ἀπὸ τὴν ἰσημερίαν τῆς ἀνοιξέως. Δεύτερον, ὅτι δὲν πρέπει νὰ γίνεταί εἰς τὴν αὐτὴν ἡμέραν μετὰ τὸ νομικὸν φάσκα τῶν Ἰουδαίων (τὰ ὅποια ταῦτα καὶ τὰ δύο διορίζονται ἀπὸ τὸν παρόντα ζ΄ ἀποστολ.). Τρίτον, ὅτι νὰ μὴ γίνηται ἀπλῶς καὶ ἀορίστως ὕστερα ἀπὸ τὴν ἰσημερίαν, ἀλλ' ὕστερα ἀπὸ τὴν πρώτην πανσέληνον τοῦ Μαρτίου, ὅπου τύχη μετὰ τὴν ἰσημερίαν, καὶ τέταρτον, ὅτι νὰ γίνεταί τὴν πρώτην Κυριακὴν ὅπου τύχη ὕστερα ἀπὸ τὴν πανσέληνον (ταῦτα δὲ τὰ δύο ἐκ παραδόσεως ἔχομεν, καὶ ὅχι ἀπὸ κανόνα). Ὅθεν διὰ νὰ φυλάττωνται καὶ οἱ τέσσαρες αὐτοὶ διορισμοὶ ἐξίσου εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην, καὶ νὰ ἐορτάζωσιν οἱ Χριστιανοὶ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τὸ ἅγιον Πάσχα, καὶ νὰ μὴ χρειάζωνται κάθε χρόνον ἀστρονόμων καὶ συνόδων, συνήρμησαν οἱ θεόσοφοι Πατέρες τὸ περὶ τοῦ Πάσχα κανόνιον. Σημειώσαι δὲ, ὅτι διὰ τὴν ἀνωμαλίαν τῆς κινήσεως τῆς σελήνης δὲν φυλάττεται πάντοτε ὁ τέταρτος διορισμὸς, ἀλλὰ κάποτε παραβιάζεται. Ἐπειδὴ, κατὰ τὸν αὐτὸν Βλάσταριν, μετὰ τριακόσια ἔτη, δύο ἡμέρας μετὰ τὴν πρώτην πανσέληνον, συμβαίνει νὰ γίνεταί τὸ νομικὸν φάσκα, ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ. Αὗται δὲ αἱ δύο ἡμέραι, ὅπου περισσεύουσιν ἀπὸ τὴν ἀνωμαλίαν ταύτην, προστιθέμεναι ὑπερβαίνουσι κάποτε τὴν πρώτην Κυριακὴν ὅπου τύχη, ὕστερα ἀπὸ τὴν πανσέληνον τοῦ Μαρτίου, κατὰ τὴν ὅποιαν Κυριακὴν τότε ἐορτάζομεν τὰ Βατῆα, καὶ κατὰ τὴν ἐρχομένην ποιούμεν Πάσχα. Ἀπὸ τὴν παράθεσιν δὲ ταύτην τὴν ὀλίγην κάμμία παρατροπὴ τῆς εὐσεβείας, οὔτε ἀποτόν τι, ἢ κίνδυνος ψυχικὸς δὲν ἀκολουθεῖ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεὸς Χρυσόστομος (λόγῳ τῷ εἰς τοὺς τὰ πρῶτα Πάσχα νηστεύοντας) λέγει· χρόνων ἀκρίβειαν καὶ ἡμερῶν παρατήρησιν δὲν ἤξευρε ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία. Ἐπειδὴ ὅσαι φοραὶ τρώγει τὸν ζωοποιὸν ἄρτον τοῦτον, καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο πίνει, καταγγέλει τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου, καὶ Πάσχα ἐπιτελεῖ· ἀλλ' ἐπειδὴ εἰς τὴν πρώτην σύνοδον ἐσυνέχθησαν οἱ Πατέρες καὶ ἐδιώρισαν πότε νὰ γίνεταί τὸ Πάσχα, τιμῶσα ἡ Ἐκκλησία πανταχοῦ τὴν συμφωνίαν καὶ ἔνωσιν, ἐδέχθη τὸν διορισμὸν ὅπου ἐκείνοι ἔλαβαν. Λοιπὸν ἔπεισε, κατὰ τὸν Χρυσόστομον, νὰ πο-

τιμήσουν καὶ οἱ Λατίνοι τὴν συμφωνίαν καὶ ἔνωσιν τῆς Ἐκκλησίας περισσότερον ἀπὸ τὴν παρατήρησιν τῶν χρόνων (τῆς ἰσημερίας δηλ. ὅπου ἐκατέθη τώρα εἰς τὰς 14 Μαρτίου, οὔσα ἐπὶ τῆς πρώτης συνόδου εἰς τὰς 14 Μαρτίου) καὶ νὰ ἐορτάζωσιν τὸ Πάσχα μετὰ ἡμᾶς τοὺς Γραικοὺς, καὶ ὅχι νὰ ἀτιμάζωσιν τοὺς τριακοσίους ἐκείνους θεοφόρους καὶ πνευματοφόρους Πατέρας, ὅπου ἐνομοθέτησαν τοῦτο κατὰ θεῖον φωτισμὸν, νομίζοντες τούτους ὡς ἀνοήτους, καὶ ὑβρίζοντες εἰς τὴν κοινὴν μητέρα πάντων ἡμῶν Ἐκκλησίαν, διότι (λέγει ἀκολουθῶς ὁ χρυσόστομος ἐξήτωρ), ἂν καὶ ἡ Ἐκκλησία ἔσφαλε, βέβαια δὲν ἤθελε κατορθωθῆ, τόσον μεγάλον καλὸν ἀπὸ τὴν ἀκριβῆ ταύτην φύλαξιν τοῦ καιροῦ, ὅσον μεγάλον κακὸν ἤθελε προξενηθῆ ἀπὸ τὴν διαίρεισιν αὐτῆν καὶ τὸ σχίσμα, τὸ ἀπὸ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἐπειδὴ λέγει· «δὲν φροντίζει ὁ Θεὸς καὶ ἡ Ἐκκλησία διὰ τοιαύτην παρατήρησιν τῶν χρόνων καὶ ἡμερῶν πάρεξ διὰ μοναχὴν ἢ τὴν ὀμόνοιαν καὶ εἰρήνην.» Καὶ βλέπε, ἀγαπητέ, πῶς ὁ θεὸς Χρυσόστομος ὀνομάζει σχισματικούς τοὺς Λατίνους διὰ τὴν ἐκαίνοτόμησιν τὸ πασχαλιὸν τοὺς καὶ Καλανταρίον, ὅχι διὰ τὴν εἶναι τοῦτο, ὅσον κατὰ τὴν ἰσημερίαν, ὀρθόν· εἰδὸτι καὶ ἡμεῖς βλέπομεν πῶς ἡ ἰσημερία ἀληθῶς ἐμεινεν ὀπίσω ἡμέρας 14, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐχωρήθησαν κατὰ τοῦτο ἀπὸ ἡμᾶς, τὸ ὅποιον εἶναι ἐγκλημα ἀσυγχώρητον, κατὰ τὸν αὐτὸν ἅγιον. Λέγει γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ, ὅτι τὸ νὰ νηστεύσῃ τις καὶ τὸ νὰ κάμῃ Πάσχα εἰς τοῦτον τὸν καιρὸν ἢ εἰς ἐκείνον, μετὰ τὴν εἰκοστὴν πρώτην τοῦ Μαρτίου, θετέον, ὡς κάμνομεν ἡμεῖς οἱ Γραικοὶ, ἢ μετὰ τὴν ἐνδεκάτην Μαρτίου, ὡς κάμνουσιν οἱ Λατίνοι, τοῦτο δὲν εἶναι ἐγκλημα. «Τὸ δὲ νὰ σχίσῃ τις τὴν Ἐκκλησίαν καὶ νὰ ἀντιστέκηται φιλονεικῶς, καὶ νὰ κάμῃ διχοστασίας καὶ διαίρεισιν, καὶ νὰ χωρίζῃ τὸν ἑαυτὸν τοῦ πάντοτε ἀπὸ τὴν κοινὴν σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας, τοῦτο εἶναι ἀμάρτημα ἀσυγχώρητον, καὶ ἡ κατηγορία ἀξίον, καὶ πολλὴν ἔχει τὴν κόλασιν καὶ τιμωρίαν.» Ἄς ἤξεύρουσιν γὰρ, ὅτι καὶ αἱ οἰκουμενικαὶ σύνοδοι, ὅπου μετὰ τὴν πρώτην ἔγιναν, καὶ οἱ λοιποὶ Πατέρες, ἔβλεπον ναὶ καὶ αὐτοὶ, ὡς σοφοὶ ὅπου ἦτο, πῶς ἐκατέθη πολὺ ἡ ἰσημερία· ἀλλ' ὅμως δὲν ἤθελον νὰ τὴν μεταθέσωσιν ἀπὸ τὴν 14 Μαρτίου, ὅπου τὴν ἡῦρεν ἡ ἀ σύνοδος, προτιμῶντες περισσότερον τὴν συμφωνίαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἔνωσιν ἀπὸ τὴν ἀκρίβειαν τῆς ἰσημερίας. ἣτις δὲν προξενεῖ οὔτε εἰς τὴν εὐρεσιν τοῦ ἐδικοῦ μας Πάσχα κάμμιαν σύγχυσιν, οὔτε βλάβην εἰς τὴν εὐσεβείαν, μάλιστα δὲ καὶ προξενεῖ ἡ ἀκρίβεια αὕτη εἰς τοὺς Λατίνους δύο μεγάλας ἀτοπίας, τὸ νὰ ἐορτάζωσιν δηλ. τὸ Πάσχα ἢ μετὰ Ἰουδαίων, ὅπερ ἐναντίον ἐστὶν εἰς τὸν κανόντα ἀποστολικὸν κανόνα, ἢ πρὸ τῶν Ἰουδαίων. Ὅτι δὲ περισσότερον εὐαρεστεῖται ὁ Θεὸς εἰς τὴν τάξιν τοῦ πασχαλίου, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, τοῦ καλανταρίου τοῦ ἐδικοῦ μας, παρὰ εἰς τὴν ἀκρίβειαν τοῦ πασχαλίου καὶ καλανταρίου τῶν Λατίνων, φανερὸν εἶναι ἀπὸ τὰ θαύματα ὅπου ἔδειξε καὶ δεῖκνυει ἕως τώρα δι' αὐτό. Διότι, κατὰ

ἀλλὰ τοῦ νοητοῦ καὶ ἀνάστρου, τοῦ ὄντος ἀμεταβλήτου κατὰ τοὺς ἀστρονόμους. Ἡ ἑαρινὴ λοιπὸν αὐτῆ ἰσημερία, διὰ τὴν ἀνωμαλίαν τῆς ἀπὸ δυσμῶν εἰς ἀνατολὰς ἰδίας κινήσεως τοῦ ἡλίου, δὲν γίνεται πάντοτε εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, ἀλλ' εἰς μὲν τὸν καιρὸν τῶν ἀγίων Ἀποστόλων ἦτον εἰς τὴν κβ'. τοῦ Δρύστρου, ἦτοι τοῦ Μαρτίου, κατὰ τὰς διαταγὰς τῶν αὐτῶν Ἀποστόλων (βιβλ. ε. κεφ. ιζ'), ἢ κατ' ἄλλους εἰς τὴν κγ'. εἰς δὲ τὸν καιρὸν τῆς οἰκουμένης ἀ. συνόδου ἦτον εἰς τὴν κά. Μαρτίου, κατὰ τὸν Σεβαστὸν καὶ ἄλλους. Καὶ τῶρα εἰς τοὺς ἐδικούς μας καιροὺς, γίνεται εἰς τὴν ιά. ἢ καὶ ι. σχεδὸν τοῦ Μαρτίου (κατὰ μὲν γὰρ τοὺς παλαιούς ἀστρονόμους, τὸν Πτολεμαῖον καὶ ἄλλους, ἐν νυχθήμερον καταβαίνει ἡ ἰσημερία εἰς τριακασίους χρόνους, καὶ ὀλίγον τι περισσοτέρους. Κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους, ἐν νυχθήμερον καταβαίνει εἰς χρόνους ρλδ', ὡς φαίνεται ἐν σελ. 540 τοῦ Τόμου τῆς ἀγάπης.) Τούτων οὕτω προεγνωσμένων, ὁ παρῶν Ἀποστολικὸς Κανὼν διορίζει, ὅτι ὁποῖος Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, ἤθελεν ἐορτάσῃ τὸ ἅγιον Πάσχα προτιότερα ἀπὸ τὴν ἰσημερίαν τῆς ἀνοιξέως, μαζὺ μὲ τὸ νομικὸν Πάσχα τῶν Ἰουδαίων, ἀς καθαιρέται. (διότι καὶ ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους οἱ μὲν σοφώτεροι ἐφύλαττον τὸ κατὰ τὴν ἰσημερίαν ἐορτάζειν τὸ Πάσχα κατὰ τὸν Βλάσταριν, καθὼς ὁ Μωϋσῆς τοῦτο διέταξεν, οἱ δὲ ἀγροικότεροι ἐώρταζον αὐτὸ πρὸ τῆς ἰσημερίας κατὰ τὸν παρόντα Κανόνα, καὶ ἀκολούθως δις ἐν τῷ αὐτῷ ἐνιαυτῷ τὸ Πάσχα ἐώρταζον, καθὼς τοῦτο δηλοῖ ἡ ἐπιστολὴ Κωνσταντίνου τοῦ Βασιλέως ἢ περὶ τοῦ Πάσχα (1), κειμένη ἐν τῷ ἀ. βιβλ. τῆς ἱστορίας τοῦ Θεοδώρητου, κεφ. ι. ἢ θ'. παρ' ἄλλοις). Πότε δὲ τοῦτο νὰ ἐπιτελεῖ; ὕστερα ἀπὸ τὴν ἰσημερίαν δηλ. καὶ ὕστερα ἀπὸ τὸ νομικὸν Πάσχα. Ὑστερα μὲν ἀπὸ τὴν ἰσημερίαν, διατὶ ἡ ἰσημερία μὲ τὸ νὰ ἦναι μέτρον διζιρετικὸν τοῦ τελείου ἐνιαυτοῦ, ἀνίσως πρὸ τῆς ἰσημερίας ἐορτάσωμεν, κάμνομεν δύο φοραὶς Πάσχα εἰς τὸν αὐτὸν χρόνον, καὶ ἀκολούθως δύο φοραὶς σημαδεύομεν τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἐὰν δὲ μετὰ τὴν ἰσημερίαν ἐορτάσωμεν, ἓνα μόνον Πάσχα κάμνομεν τὸν χρόνον, καὶ ἀκολούθως ἓνα καταγγέλλομεν τὸν θάνατον τοῦ Χριστοῦ δι' ὃ καὶ οἱ ἴδιοι Ἀπόστολοι ἐν ταῖς διαταγαῖς (βιβλ. ε. κεφ. ιζ') ταῦτά φασι' «δεῖ ὑμᾶς, ἀδελφοί, τὰς ἡμέρας τοῦ Πάσχα ἀκριβῶς ποιῆσθαι, μετὰ πάσης ἐπιμελείας, μετὰ τροπὴν ἰσημερινὴν, ὅπως μὴ δις τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐνὸς παθήματος μνείαν ποιῆσθε ἀλλ' ἅπαξ τοῦ ἔτους, τοῦ ἅπαξ ἀποθανόντος.» Ὑστερα δὲ πάλιν ἀπὸ τὸ Πάσχα τῶν Ἰουδαίων ἓνα μὲν, διὰ τὸ νὰ προηγήται ὁ τύπος, ἦτοι ἡ σφαγὴ τοῦ ἀμνοῦ, καὶ ἔπειτα νὰ ἀκολουθῇ τὸ τυπούμενον, ἦτοι ὁ τοῦ Κυρίου θάνατος καὶ ἡ ἀνάστασις. Καὶ ἄλλο δὲ, διὰ τὸ νὰ μὴ ἐορτάζωμεν εἰς ἄλλην ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος, καθὼς οἱ Ἰουδαῖοι ἐορτάζουσιν ὅποιαν ἡμέραν τύχη ἢ ἰδ' τῆς σελήνης, ἀλλὰ πάντοτε εἰς Κυριακὴν, ὡς καὶ τοῦτο εἰς τὸν αὐτὸν τόπον οἱ Ἀπόστολοι λέγουσι. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ὅταν κάμμίαν φορὰν συμπέσῃ τὸ νομικὸν Πάσχα εἰς ἡμέραν Κυριακὴν, ἡμεῖς δὲν ἐορτάζομεν κατ' αὐτὴν τὸ Πάσχα, ἀλλὰ τὴν ἐρχομένην Κυριακὴν, ἵνα μὴ τοῖς Ἰουδαίοις συνεορτάσωμεν. Ἐπειδὴ καὶ κατ' αὐτὴν τῶν πραγμάτων τὴν ἀλήθειαν πρῶτον τότε οἱ Ἰουδαῖοι τὸ ἐδικὸν τοὺς Πάσχα ἐώρτασαν, καὶ ὕστερον ἡ τοῦ Κυρίου ἀνάστασις ἐγένε, τῆς ὁποίας τύπον καὶ ἐνθύμησιν φέρει τὸ Πάσχα ὅπου τῶρα κατ' ἔτος ἡμεῖς ἐορτάζομεν.

Συμφωνία.

Ὅτι δὲ μὲ τοὺς Ἰουδαίους δὲν πρέπει νὰ συνεορτάζωμεν, ἢ τὰ τῶν ἐορτῶν αὐτῶν δῶρα καὶ ἄζυμα νὰ δε-

τὰ μέρη τῆς ἐν Αἰγύπτῳ Ἡλιοπόλεως, ὅπου εἶναι αἱ δύο μεγάλαι Πυραμίδες, ἐνεργεῖ ὁ Θεὸς κάθε χρόνον τοιοῦτον παράδοξον, δηλ. κατὰ τὸ ἑσπέρας τῆς μεγάλης πέμπτης τῆς ἐδικῆς μας (ἔχ. τῶν Λατίνων), ξερᾶ ἢ γῆ λεῖψανα καὶ κόκκαλα παλαιὰ ἀνθρώπινα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα γαμίξει ἓνας εὐρύχωρος κάμπος, ἄτινα στέκονται ἕως τὴν πέμπτην τῆς Ἀναλήψεως, καὶ τότε κρύπτονται καὶ παντελῶς δὲν φαίνονται, ἕως οὐ νὰ ἔλθῃ πάλιν ἡ μεγάλη πέμπτη. Τοῦτο δὲν εἶναι κἀνένας μῦθος, ἀλλὰ ἀληθινὸν καὶ βέβαιον, μαρτυρημένον ἀπὸ παλαιούς καὶ νέους ἱστορικούς, μάλιστα δὲ ἀπὸ τὸν Γεώργιον Κορέσιον τὸν Χίον καὶ ἀπὸ τὸν ἀοιδίμον πατριάρχην τῶν Ἱεροσολύμων Νεκτάριον, ὃς τις εἰς τὸν ἀραβικὸν χρονολόγον, ὅπου συνέγραψε, τὸ διηγείται ἐν σελίδ. 266 καὶ μὲ τοὺς ὀφθαλμούς του φαίνεται, ἐξ ὧν λέγει παρακάτω, ὅτι τὸ εἶδε (προμηνύουσι δὲ τὰ ἀνθρώπινα κόκκαλα ταῦτα τὴν μέλλουσαν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν, καθὼς τὰ εἶδε καὶ ὁ προφήτης Ἰεζεκιήλ) γράφει δὲ καὶ ὁ βῆθεις Κορέσιος, ὅτι ὁ Πασχασίνος ἔγραψε πρὸς Λέοντα (ὡς δείκνυται ἐν τῇ ἐγ'. ἐπιστολῇ Λέοντος), ὅτι ἐορταζόντων ποτὲ τὸ Πάσχα, τῶν μὲν ἀνατολικῶν τῇ κβ'. Ἀπριλίου, τῶν δὲ δυτικῶν, τῇ κά. Μαρτίου, μία βρῦσις ξηρὰ οὕσα πρότερον ἐγάμισεν ἀπὸ νερὸν τῇ κβ'. Ἀπριλίου, εἰς τὸ Πάσχα τὸ ἐδικὸν μας δηλαδὴ, καὶ ὄχι τῶν Λα-

τίνων. Ὅρα τὸν Δοσίθεον, βιβλ. ιβ'. περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχουσάντων σελίδ. 1192, διηγούμενον ὅτι εἰς τὸ Βελιγράδιον, εὐρισκομένου ποτὲ τοῦ Ἱεροσολύμων Πατρίου. ἠκολούθησεν ἓνα θαῦμα, βεβαιωτικὸν μὲν τοῦ ἡμετέρου καλανδαρίου, ἀναρετικὸν δὲ τοῦ τῶν Λατίνων ἦτοι ἡ ζύμη ἢ ὑπὸ Λατινίδος μὲν ζυμωθείσα κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ, μεταβληθείσα δὲ εἰς πέτραν κίσσηρα.

(1) Ὁ γὰρ ἱσαπόστολος μέγας Κωνσταντίνος, κοντὰ εἰς τὰ ἄλλα καλὰ ὅπου ἔκαμε, καὶ τοῦτο προσέθηκε, τὸ νὰ παρακαλέσῃ τὴν οἰκουμένην ἀ. σύνοδον νὰ διορίσῃ νὰ ἐορτάζηται τὸ ἅγιον Πάσχα εἰς ὕλην τὴν οἰκουμένην ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Δὲν ὑπέφερε γὰρ ὁ μακάριος νὰ βλέπῃ διὰ τὴν ἐορτὴν ταύτην τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ διηρημένην, συνόδους πολλὰς εἰς διάφορα μέρη γινομένης, καὶ ἀντιφερομένους δι' αὐτὴν τοὺς Δυτικούς ἀπὸ τοὺς Ἀσιανούς, τοὺς μὲν ἀκολουθοῦντας εἰς τὴν συνήθειαν τῶν πρὸ αὐτῶν πρεσβυτέρων, τοὺς δὲ Ἀσιανούς ἀκολουθοῦντας τῇ ἐπιστηθίῳ Ἰωάννῃ καὶ τοῖς λοιποῖς Ἀποστόλοις, ὡς γράφει ὁ Πολυκράτης Σμύρνης πρὸς τὸν Βικτορα Ῥώμης, κατὰ τὸν Εὐσεβ. βιβλ. ε. κεφ. κγ'. ὅρα καὶ τοὺς περὶ τοῦ Πάσχα λόγους τοῦ Χρυσόστομου, ἐν οἷς θαυμαστῶς ἀλληγορεῖ εἰς τὸν Χριστὸν τὰ τοῦ παλαιοῦ Πάσχα.

χώμεθα, και δ δ. Ἀποστολικὸς διορίζει, ἀλλὰ και δ λζ'. και λη. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ. Ἄλλ' οὔτε πρέπει νὰ προσευχόμεθα μὲ αὐτοὺς, κατὰ τὸν ξβ'. Ἀποστολικὸν, οὔτε ἔλαιον νὰ πηγαίνωμεν εἰς τὰς συναγωγὰς των, κατὰ τὸν οά. Ἀποστολικὸν. Καθίζει δὲ τοὺς ἱερωμένους ὁ α'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ, τοὺς μὴ φυλάττοντας τὸν περὶ τοῦ Πάσχα ὄρον τῆς α. συνόδου, ἀλλὰ μετὰ Ἰουδαίων τοῦτο ἐπιτελοῦντας. Ὁ δὲ ξ'. και πά. και ριζ'. τῆς ἐν Κερθαγένῃ διορίζουν περὶ τῆς ἡμέρας τοῦ Πάσχα πότε νὰ εὑρίσκεται και ποῦ νὰ γράφεται, και εἰς τοὺς ἄλλους νὰ διαλαλῆται. Ὁ δὲ ιά. τῆς ς'. ἐμποδίζει ἀκόμη και τοῦ νὰ προσκαλῆ τινὰς Χριστιανὸς τοὺς Ἰουδαίους εἰς ἱατρίαν, ἢ νὰ συλλοῦεται μὲ αὐτούς.

ΚΑΝΩΝ Η'.

Εἴ τις Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, ἢ ἐκ τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ, προσφορᾶς γενόμενης. μὴ μεταλάβῃ, τὴν αἰτίαν εἰπάτω : και εἰάν ἢ εὐλογος, συγγνώμης τυγχανέτω. Εἴ δὲ μὴ λέγοι, ἀφριζέσθω, ὡς αἴτιος βλάβης γενόμενος τῷ λαῷ και ὑπόνοιαν ἐμποιήσας κατὰ τοῦ προσενέγκαντος, ὡς μὴ ὑγιῶς ἀνενέγκαντος (1).

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρῶν Κανῶν θέλει, ὅτι ὅλοι, και μάλιστα οἱ ἱερωμένοι, νὰ ἦναι προετοιμασμένοι και ἄξιοι νὰ μεταλάβουν τὰ θεία μυστήρια, ὅταν γίνεται ἡ προσφορὰ, ἢ γοῦν ἡ ἱερουργία τοῦ σώματος τοῦ Κυρίου. Εἴ δὲ τινὰς ἀπὸ αὐτοῦς δὲν μεταλάβῃ παρῶν εἰς τὴν θείαν λειτουργίαν, ἄς εἰπῆ τὴν αἰτίαν διὰ τὴν ὁποίαν δὲν ἐμετάλαβε (2)· και εἰ μὲν ἦναι δικαία και εὐλογος, ἄς λαμβάνῃ συγχώρησιν, εἰ δὲ και δὲν θέλει νὰ τὴν εἰπῆ, ἄς ἀφορίζεται. Ἐπειδὴ και γίνεται αἴτιος βλάβης εἰς τὸν λαόν, μὲ τὸ νὰ δίδῃ ἀφορμὴν νὰ ὑποπτευθῆ τὸ πλῆθος, πῶς ὁ ἱερεὺς ἐκεῖνος ὁποῦ ἔλειτούργησεν εἰναι ἀνάξιος, και διὰ τοῦτο δὲν ἠθέλησε νὰ κοινωνήσῃ ἀπὸ αὐτόν.

ΚΑΝΩΝ Θ'.

Πάντας τοὺς εἰσιόντας πιστοὺς και τῶν Γραφῶν ἀκούοντας, μὴ παραμένοντας δὲ τῇ Τῆς ς'. ξζ' τῆς ἐν προσευχῇ και τῇ ἀγίᾳ Μεταλήψει, ὡς ἀταξίαν ἐμποιοῦντας τῇ Ἐκκλησίᾳ. ἀφορίζεσθαι γρή. Ἀντιοχ. 6'. Τιμ. γ' ιγ'.

Ἑρμηνεία.

Και οἱ δύο ἐξηγηται τῶν ἱερῶν Κανόνων, ὁ Ζωνωρᾶς, λέγω, και ὁ Βαλσαμών ἐρμηνεύοντες, τὸν παρόντα Ἀποστολικὸν κανόνα, συμφώνως λέγουσιν ὅτι, ὅσοι Χριστιανοὶ ἐμβαίνουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὅταν ἐπιτελῆται ἡ θεία λειτουργία, και ἀκούουσι μὲν τὰς θείας Γραφὰς, δὲν προσμένουσι δὲ μέχρι τέλους, μῆτε μεταλαμβάνουσι, αὐτοὶ πρέπει νὰ ἀφορίζωνται, ὡς ἂν ὁποῦ προξενούσιν ἀταξίαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Και ὁ μὲν Ζωνωρᾶς λέγει αὐτολεξεῖ· «πάντας ὁ παρῶν Κανῶν ἀπαιτεῖ, τῆς ἀγίας ἐπιτελουμένης θυσίας, μέχρι τέλους προσκαρτερεῖν τῇ εὐχῇ και τῇ ἀγίᾳ μεταλήψει.» Και οἱ λαϊκοὶ γὰρ συνεχῶς μεταλαμβάνειν τότε ἀπητοῦντο. Ὁ δὲ Βαλσαμών· «Ὁ τοῦ παρόντος κανόνος διορισμὸς δριμύτατός ἐστιν· ἀφρίζει γὰρ τοὺς ἐκκλησιάζοντας και μὴ παραμένοντας μέχρι τέλους μηδὲ μεταλαμβάνοντας» (3).

(1) Ἐν ἄλλοις οὐχ εὑρηται τὸ. ὡς μὴ ὑγιῶς ἀνενέγκαντος.

(2) Ἀπὸ τὸν παρόντα κανόνα λύεται ἡ ἐναντιοφάνεια ὁποῦ γενᾶται ἀνάμεσα εἰς τὸν ἀκόλουθον θ'. Ἀποστολικὸν κανόνα και εἰς τὸν Χρυσόστομον και εἰς τοὺς λοιποὺς κανόνες τῶν συνόδων και Πατέρων· διότι ὁ μὲν Ἀποστολικὸς κανὼν ὁ θ'. διορίζει νὰ ἀφορίζωνται ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ Χριστιανοὶ ὁποῦ ἐμβαίνουν εἰς τὴν λειτουργίαν και ἀκούουσι τὰς Γραφὰς και μάλιστα δὲν μεταλαμβάνουσι. Και ὁ Χρυσόστομος λέγει νὰ εὐχαρίστωνται ἐξω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν και νὰ μὴ προσεύχωνται μαζί μὲ τοὺς πιστοὺς ἐκεῖνοι. ὁποῦ δὲν εἰναι ἐτοιμασμένοι νὰ μεταλάβουν. Λέγει γὰρ (ὁμιλ. γ'. πρὸς Ἐφεσίους)· «δὲν εἶσαι ἄξιος νὰ μεταλάβῃς; Ἀντιπὸν οὐδὲ ἄξιος εἶσαι νὰ συμπροσεύχησαι μὲ τοὺς ἀξιῶς μεταλαβεῖν. Ἀκούεις τὸν Διάκονον ὁποῦ φωνάζει, ὅσοι κείσθε ἐν μετανοίᾳ ἐξέλθετε. Ὅσοι δὲν μεταλαμβάνουσιν, ἐν μετανοίᾳ εἰσέλθετε.»

»ὅσοι δὲν ἠμπορεῖτε νὰ προσευχηθῆτε, ἐξέλθετε, στέκις ἀδιάντροπα και δὲν ἐξέρχεσαι και ἐσύ;» Οἱ δὲ ἱεροὶ κανόνες τῶν συνόδων και τῶν Πατέρων εἰς πολλὰ μέρη ὀρίζουσιν ἐκ τοῦ ἐναντίου νὰ στέκωνται μαζί μὲ τοὺς πιστοὺς και νὰ συμπροσεύχωνται εἰς τὴν λειτουργίαν πολλοὶ μετανοοῦντες, ὅμως νὰ μὴ μεταλαμβάνουσι. Τὴν ἐναντιοφάνειαν λοιπὸν ταύτην λύει και συμβιβάζει ὁ ἡ. οὗτος κανὼν, προστάζωντας τὸν συμπροσευχόμενον μὲ τοὺς πιστοὺς και μὴ μεταλαμβάνοντα νὰ λέγῃ τὴν αἰτίαν ὁποῦ ἐμποδίζεται και δὲν μεταλαμβάνει· διότι μὲ τὸν τρόπον τοῦτον και συμπροσεύχεται μέχρι τέλους, και μῆτε μεταλαμβάνει, μῆτε ἀφορίζεται. Ἐνδέχεται γὰρ νὰ τοῦ συνέβῃ τι ἀνθρώπινον, δηλονότι ἢ νερόν νὰ ἐπιεν, ἢ νὰ ἐξέρασεν, ἢ ἄλλο τι νὰ ἐπαθε.

(3) Συνέχειαν τῆς θείας Μεταλήψεως διδάσκει ὁ παρῶν κανὼν.

Συμφωνία.

« Συμφώνως με τὸν παρόντα Κανὸνα διορίζεται καὶ ὁ β'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ, λέγων. ὅλοι ἐκεῖνοι ὅπου ἐμβαίνουσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐν καιρῷ τῆς θείας λειτουργίας, καὶ ἀκούουσι μὲν τὰς γραφὰς, ἀποστρέφονται δὲ (ταῦτ' οὖν εἶπεν δι' εὐλάβειαν τάχα καὶ ταπεινοφροσύνην ἀποφεύγουσι, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ἀρίστου ἐρμηνευτοῦ Ζωναρά) τὴν θείαν μεταλήψιν, κατὰ ἀτάξιν τινὰς, οὗτοι, λέγω, ἄς ἀφορίζονται. Τὴν συνέχειαν τῆς μεταλήψεως βεβαίως καὶ ὁ ζς'. τῆς ς'. προστάζων τοὺς χριστιανούς εἰς ὅλην τὴν διακρινήσιμον ἑβδομάδα νὰ σχολάζουσιν εἰς ψαλμούς καὶ ὕμνους, καὶ νὰ κατατρῶσιν τὰ θεία μυστήρια. Ἀλλὰ δὴ καὶ ἐκ τοῦ γ'. κανόνος τοῦ ἁγίου Τιμοθέου ἡ συνέχεια τῆς μεταλήψεως συμπεραίνεται. Εἰγὼρ ἐκεῖνος συγχωρεῖ τὸν δακιμονιζόμενον νὰ μεταλαμβάνῃ, ὅχι ὁμοῦ καθ' ἑκάστην, ἀλλὰ κατὰ Κυριακὴν μόνον (καὶ ἐν ἄλλοις ἀντιγράφοις γέγραπται, κατὰ καιροὺς μόνον), ἐπόμενον εἶναι, ὅτι οἱ μὴ δακιμονιζόμενοι συγχωροῦνται νὰ μεταλαμβάνουν ἀκόμη συχνότερον. » Τινὲς δὲ θέλουσιν, ὅτι διὰ τοῦτο ὁ αὐτὸς Τιμόθεος, κανὸν γ', διορίζει τὸ Σάββατον καὶ τὴν Κυριακὴν νὰ μὴ συνευρίσκωνται τὰ ἀνδρογόνα ἐκ συμφώνου, διὰ νὰ μεταλάβουν δηλ. ἐπειδὴ τῷ τότε καιρῷ εἰς αὐτὰς μόνον τὰς ἡμέρας, ὡς εἶπομεν, ἐτελεῖτο ἡ θεία λειτουργία. Βεβαίως δὲ τὴν γνώμην αὐτῶν ταύτην καὶ ὁ θεῖος Ἰουστίνος, λέγων ἐν τῇ β'. ἀπολογίᾳ, ὅτι « τῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἡλίου, ἦγον τῇ Κυριακῇ, ἐ συναθροίζοντο πάντες οἱ χριστιανοὶ εἰς τὰς ἐκκλησίας (αἱ ὁποῖαι διὰ τοῦτο καὶ Κυριακὰ ὀνομάζοντο) καὶ μετελάμβανον τὰ θεία μυστήρια. Ὅτι δὲ καὶ πάντοτε οἱ χριστιανοὶ πρέπει νὰ συγχάζουν εἰς τὴν θείαν κοινωνίαν, βεβαίως ἀπὸ τὴν δύσιν ὁ θεῖος Ἀμβρόσιος λέγων οὕτω » « Βλέπομεν πολλοὺς ἀδελφούς νὰ συναθροίζωνται ἀμελέστερα εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ μάλιστα κατὰ τὰς Κυριακάς νὰ μὴ ἦναι παρόντες εἰς τὰ μυστήρια. » Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς, κατηγορῶν τοὺς μὴ συνεχῶς μεταλαμβάνοντας, λέγει περὶ τοῦ μυστικοῦ ἄρτου » « Ὁ θεὸς ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς τὸν ἄρτον τοῦτον καθημερινόν, καὶ ἡμεῖς ποιοῦμεν αὐτὸν ἐνικύσιον. » Ἀπὸ δὲ τῆς Ἀσίας, μάλιστα κατ' ἐξαιρέτον, ὁ θεῖος Χρυσόστομος ἀπαιτεῖ τοῦτο ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς. Καὶ ἴδεν ἐν τῷ προοίμιῳ εἰς τὴν πρὸς Ρωμαίους ἐρμηνείαν λόγῳ ἢ καὶ πρὸς Ἑβραίους λόγῳ ἢ εἰς τὰς Πράξεις, καὶ ὁμιλίᾳ, ἐ. τῆς α'. πρὸς Τιμόθεον, καὶ ὁμιλίᾳ ιζ'. τῆς πρὸς Ἑβραίους, καὶ λόγῳ τῷ εἰς τοὺς τὰ πρῶτα Πάσχα νηστεύοντας, ὁμιλίᾳ γ'. πρὸς Ἑβραίους, λόγῳ πρὸς τοὺς ἀπολιμπανόμενους τῶν θείων συνάξεων, ὁμιλίᾳ κη'. τῆς α'. πρὸς Κορινθίους, λόγῳ εἰς τὸν μακάριον Φιλογόσιον, καὶ λόγῳ περὶ νηστείας. Ἐν οἷς ὅρα πόσον ἀγωνίζεται καὶ πόσα ρητορεύει ἡ κκλησία ἐκεῖνη γλῶσσα, διὰ νὰ παρκεινήσῃ τοὺς Χριστιανούς νὰ μεταλαμβάνωσιν εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν, καὶ ἀξίως, καὶ συνεχῶς. Ὅσα δὲ καὶ τὸν μέγαν Βασίλειον ἐπιστολῇ πρὸς Καισαρίην Πατρικίαν, καὶ λόγῳ α'. περὶ βαπτίσματος. (1) Ἀλλὰ καὶ ὁποιος δώσῃ προσοχὴν εἰς τὰς εὐχὰς ὅλης τῆς θείας λειτουργίας, τάχα δὲν βλέπει φανερά, πῶς ὅλοι αὐταὶ ἀποβλέπουσιν εἰς τὸ νὰ μεταλαμβάνωσιν οἱ συναθροιζόμενοι Χριστιανοὶ εἰς τὴν λειτουργίαν, ὅσοι δηλαδὴ εἶναι ἀξιοί ;

ΚΑΝΩΝ Γ'.

Εἴ τις ἀκοινωνήσῃ, καὶ ἐν οἴκῳ συνέζησῃ, οὗτος ἀφορίζεσθω.

Ἑρμηνεία.

Τὸ ὄνομα ἀκοινωνήτης ἔχει τρεῖς σημασίας· διότι, ἡ δηλοῖ τὸν συνεσθῆτα μὲν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ συμπροσευχόμενον μὲ τοὺς λοιποὺς Χριστιανούς, μὴ κοινωνοῦντα δὲ τὰ θεία Μυστήρια· ἡ δηλοῖ τὸν μήτε κοινω-

εἶναι ἀδύνατον νὰ μεταλαμβάνουν οἱ Χριστιανοὶ καθ' ἑκάστην ἰδοῦ ὅπου ἐπιστομίζεται ἀπὸ τὸν παρόντα κανόνα, καὶ ἄκων ὁμολογεῖ πῶς εἶναι ὀρμιύτατος, διατὶ ἀφορίζει τοὺς φεύγοντας καὶ μὴ μεταλαμβάνοντας. Πῶς γὰρ οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι ἤθελαν νὰ νομοθετήσουν πρᾶγμα ἀδύνατον ; Ἐπειτα ὁ κανὼν δὲν λέγει καθ' ἑκάστην, ἀλλὰ τοὺς μὴ παραμένοντας τῇ ἀγίᾳ μεταλήψει, ὅταν δηλαδὴ τελεῖται ἡ θεία λειτουργία. Τοὺς δὲ παρεξηγούντας τὸν κανόνα, καὶ λέγοντας ὅτι ἀφορίζει τοὺς μὴ καρτεροῦντας εἰς τὴν λειτουργίαν, ἕως οὗ νὰ μεταλάβωσιν οἱ ἀξιοί, ἐπιστομίζει Ματθαῖος ὁ Βλάσταρις στοιχείῳ δ. κεφ. κέ. λέγων· « ἐγὼ νομίζω, ὅτι οἱ παλαιοὶ Χριστιανοί, καθὼς ἐσπούδαζον νὰ πιστεῦσιν ὀρθῶς παρομοίως ἐσπούδαζον καὶ νὰ πολιτεύωνται ὀρθῶς. Διὰ τοῦτο καὶ πολλοὶ καλὰ ἔθιμα ὅπου ἀναφέρουσιν οἱ θεοὶ κανόνες, συνθηζόμενα εἰς τοὺς τότε καιροὺς, αὐτὰ τώρα εἰς τοὺς ἐδούλους μας καιροὺς εἶναι ἀλλοιότικα καὶ διαφορετικά. Τόσον

μεν, ὥστε οὐδὲ νὰ πιστεύωμεν ἂν κἀμίαν φοράν οἱ Χριστιανοὶ ἐφθασαν εἰς τόσην ἀρετὴν, ὅπου νὰ μεταλαμβάνουν συνεχῶς εἰς κάθε λειτουργίαν ὅπου ἐγένετο. »

(1) Καὶ ὁ μέγας τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος νομοθετεῖ ἐν τῷ κατὰ Χριστὸν δικαλόγῳ, ὅτι οἱ Χριστιανοὶ νὰ κοινωνοῦν κάθε Κυριακῇ, καὶ κάθε μεγάλῃ ἐορτῇ (σελ. 951. τῆς Φιλοκαλ.) ὁμοίως καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Συμεὼν λέγει, ὅτι νὰ μὴ ἀφίνον οἱ Χριστιανοὶ νὰ ἀπερνοῦν τεσσαράκοντα ἡμέραι, ἀλλ' ὅσον εἶναι δυνατὸν καὶ ὑπερφορτώτερα νὰ μεταλαμβάνουν, καὶ κάθε Κυριακῇ, ἂν ἦναι τρόπος, καὶ μάλιστα οἱ γέροντες καὶ ἀσθενεῖς (κεφ. τζ'). Ἀλλὰ καὶ ἡ ὀρθόδοξος Ὁμολογία (σελ. 111) λέγει, ὅτι οἱ εὐλαβέστεροι Χριστιανοὶ νὰ ἐξομολογούνται κάθε μῆνα. Εἰ δὲ τοῦτο δῆλον ὅτι καὶ νὰ κοινωνοῦν κάθε μῆνα, νὰ κοινωνοῦν ὁμοῦ μὲ τὴν πρέπουσαν προετοιμασίαν τῆς συντριβῆς, ἐξομολογήσεως, ἱκανοποιήσεως, καὶ τῆς κατὰ δύναμιν ντ-

νοῦντα, μήτε συνιστάμενον καὶ προσευχόμενον μετὰ τοὺς πιστοὺς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ ἀφορίζόμενον ἀπὸ αὐτοῦ καὶ εὐγαίνοντα ἔξω τῆς ἐκκλησίας καὶ προσευχῆς· ἡ τελευταῖον δηλοῖ κάθε κληρικὸν ὁποῦ γένει ἀπὸ τὸν κληρὸν ἀκοινωνήτος. Ἐπίσκοπον θετέον, ἀπὸ τοὺς συνεπισκόπους του, Πρεσβύτερον, ἀπὸ τοὺς συμπρεσβυτέρους του, ἢ Διάκονον, ἀπὸ τοὺς συνδιακόνους του, καὶ καθ' ἑξῆς. Καὶ κάθε μὲν ἀκοινωνήτος, ταῦτ' οὖν εἶπειν ἀφορισμένος ἀπὸ τοὺς πιστοὺς τοὺς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, εἶναι ἐνταῦθα καὶ ἀκοινωνήτος ἀπὸ τὰ Μυστήρια· κάθε δὲ ἀκοινωνήτος ἀπὸ τὰ Μυστήρια, δὲν εἶναι ἀκοινωνήτος καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τῶν πιστῶν, καθὼς εἶναι οἱ καθαιρεθέντες κληρικοί, καὶ ἀπὸ τῶν μετανοούντων οἱ συνεστῶτες, οἱ ὅποιοι μήτε κοινωνοῦσι, μήτε τῆς ἐκκλησίας ἐξέρχονται ὡς οἱ κατηχούμενοι, καθὼς εἶπομεν. Ὁ δὲ παρὼν Κανὼν ἀκοινωνήτον ἐκλαμβάνει κατὰ τὴν δευτέραν σημασίαν· Διὸ καὶ λέγει· ὅποιος ἤθελε συμπροσευχηθῆ μετὰ ἐκεῖνον ὁποῦ διὰ ἁμαρτίας ἀφορίσθη ἀπὸ τὴν ἐπιτήρησιν καὶ τὴν προσευχὴν τῶν πιστῶν, καὶ δὲν ἤθελε συμπροσευχηθῆ μετὰ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἀλλὰ μετὰ εἰς οἶκον, ὁ τοιοῦτος, ἢ ἐρωμένος εἶναι ἢ λαϊκὸς ὡς ἀφορίζεται ὁμοίως μετὰ ἐκεῖνον ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὴν μετὰ τῶν Χριστιανῶν προσευχὴν, διατὶ αὐτὴ ἢ συγκοινωνία τῆς προσευχῆς, τὴν ὁποῖαν καμνεὶ μετὰ τὸν ἀφορισμένον, γνωρίζοντας καὶ ἠξερῶντας αὐτὸν τοιοῦτον, ἀποβλέπει εἰς ἀτιμίαν καὶ καταφρόνησιν τοῦ ἀφορίσαντος, καὶ διαβάλλει αὐτὸν ὡς ἀδικῶς ἀφορίσαντα.

ΚΑΝΩΝ ΙΑ'.

Εἴ τις καθηρημένῳ, Κληρικὸς ὢν, Κληρικῶ συνεύξεται, καθαιρεῖσθω καὶ αὐτός.

Ἑρμηνεία.

Κατὰ δύο τρόπους δύναται νὰ ἐξηγηθῆ ὁ παρὼν Κανὼν. Εἰ μὲν γὰρ τὸ, συνεύξεται λαμβάνεται ἀντὶ τοῦ συλλειτουργήσῃ, τὸ νόημα ὅλον τοῦ Κανόνος εἶναι τοῦτο. Ὅποιος κληρικὸς συλλειτουργήσῃ ἐν γνώσει μετὰ καθηρημένον κληρικόν, ὡς καθαιρέται καὶ αὐτὸς ὁμοίως μετὰ ἐκεῖνον (ὃ καὶ μάλλον ὀρθότερον)· εἰ δὲ τὸ, συνεύξεται δηλοῖ κατὰ τὴν κυριολεξίαν του, τὸ νὰ συμπροσευχηθῆ ἢ ἔννοια τοῦ Κανόνος εἶναι αὕτη. Ὅποιος κληρικὸς συμπροσευχηθῆ ἐν γνώσει μετὰ τὸν κληρικόν ἐκεῖνον ὁποῦ ὄχι μόνον ἐκαθέρθη, ἀλλὰ καὶ ἀπετόλμησεν ὑστερὰ ἀπὸ τὴν καθαιρέσιν νὰ ἐνεργήσῃ τι τῶν τοῦ κλήρου, ἢ καὶ ἐκαθέρθη μὲν διὰ ἁμαρτήματα ἀπὸ τὸ κληρικάτον του, μετὰ δὲ τὴν καθαιρέσιν, πάλιν πεσὼν εἰς τὰ αὐτὰ ἁμαρτήματα, ἀφορίσθη καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιτήρησιν ἀκόμη καὶ προσευχὴν τῶν πιστῶν, ὁ τοιοῦτος, λέγω, ὡς καθαιρέται ὁμοίως μετὰ ἐκεῖνον.

ΚΑΝΩΝ ΙΒ'.

Εἴ τις Κληρικὸς, ἢ Λαϊκὸς ἀφορισμένος, ἦτοι ἄδεκτος, ἀπελθὼν ἐν ἐτέρῳ πόλει προσδεχθῆ, ἄνευ γραμμάτων συστατικῶν, ἀφορίζεσθω, καὶ ὁ δεξάμενος, καὶ ὁ δεχθεὶς.

Ἑρμηνεία.

Ἄλλος εἶναι ὁ ἀφορισμένος, καὶ ἄλλος ὁ ἄδεκτος. Ὁ μὲν γὰρ ἀφορισμένος, χωρίζεται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν προσευχὴν τῶν πιστῶν. Ὁ δὲ ἄδεκτος, διὰ πολλοὺς τρόπους ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα δὲν δέχεται. Ὁ παρὼν λοιπὸν Κανὼν ἐνομηθεὶς καὶ τοὺς δύο ὁμοῦ, μόνον περὶ τοῦ ἄδεκτου ἀναφέρει ἐδῶ. Δι' ὃ, καὶ τὸ, ἦτοι, δὲν εἶναι ἐξηγηματικὸν τοῦ ἀφορισμένου, ἀλλὰ μόνον διαζευτικὸν ὁποῦ διακρίνει τὸν ἀφορισμένον ἀπὸ τὸν ἄδεκτον. (1) Ὅθεν ὀρίζει οὕτως· Ἀνίσως κληρικὸς ἢ λαϊκὸς γένουσι ἄδεκτοι ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα τους· (ὁ μὲν λαϊκὸς ἴσως, διότι ἐκατηγόρηθη ἀπὸ αὐτὸν διὰ κάνα σφάλμα· ὁ δὲ κληρικὸς διότι ἐξῆται νὰ χειροτονηθῆ, καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς ἐξετάσας τὰ κατ' αὐτὸν, εὔρε κάποιος ἀμφιβολίας, διὰ τὰς ὁποίας δὲν τὸν ἐδέχθη εἰς χειροτονίαν) ἔπειτα ὑπάγουσι εἰς ἄλλην πολιτείαν, καὶ ἤθελαν δεχθῶν ἀπὸ τὸν ἐκεῖσε Ἀρχιερέα, χωρὶς νὰ ἔχουν γράμματα τοῦ Ἀρχιερέως των, συστατικά καὶ τῆς πίστεως, καὶ τῆς ζωῆς, καὶ τῆς χειροτονίας, μάλιστα δὲ τῆς κατηγορηθείσης αὐτῶν ὑπολήψεως (2), ὡς ἀφορίζεται καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς ὁποῦ τοὺς

Ἀποστολ. ιβ'.
 λγ'. τῆς δ'. ια',
 ιγ'. τῆς ε'. ιζ'.
 τῆς ἐν Ἀντιοχ.
 ε'. ζ'. η'. ια'.
 τῆς ἐν Σαρδιν.
 ζ'. η'. θ'.

Τῆς ἐν Λαοδικ.
 μα'. μβ'. τῆς
 ἐν Καρθ. να'.
 ιγ'. ρις'.

(1) Ὁ μὲν ι. ια'. Ἀποστολ. φαίνεται, ὅτι, διαλαμβάνουσι περὶ ἀφορισθέντων καὶ καθαιρεθέντων, τῶν μενόντων ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐν ἣ ἀφορίσθησαν. Ὁ δὲ παρὼν, περὶ τῶν εἰς ἄλλην ἐπαρχίαν ἀπερχομένων ἀφορισμένων.

(2) Τρία γράμματα ἦτο συνήθεια νὰ λαμβάνουν οἱ κληρικοὶ ὁποῦ ἐπήγαιναν ἀπὸ ἓνα τόπον εἰς ἄλλον. Δύο μὲν, ἐκεῖνοι ὁποῦ ἦσαν ἀκατηγόρητοι κατὰ τὴν ὑπόληψιν ἀπὸ τὰ ὅποια, τὸ μὲν ἓνα ὀνομάζετο ὑπατικόν, διὰ τὴν ἐναντίωσιν εἰς τίνος ὑπάτου τὸν κληρὸν, καὶ εἰς ὅποιον ἠμίαν ἐνεοροτονήθησαν. κατὰ τὸν ιζ'.

τῆς Καρθαγίν. ὑπογεγραμμένον παρὰ τοῦ Ἀρχιερέως, διὰ νὰ φαίνηται ἡ τάξις τῶν πρότερον καὶ ὑστερον χειροτονηθέντων· τὸ δὲ ἄλλο, ὀνομάζετο ἀπολυτικόν καὶ εἰρηρικόν, τὸ ὅποιον ἐφαινώμενον, ὅτι αὐτοὶ ἔχουσι τὴν ἀπόλυσιν καὶ δὲν ἐμποδίζονται ἀπὸ τὸ νὰ ἐνεργούσι τὰ τοῦ κλήρου εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον, ὅπου ἤθελαν ὑπάγουσι. Κατὰ τὸν ζ'. καὶ η'. Ἀντιοχίας. καὶ ιζ' τῆς ε'. καὶ ια'. τῆς Καρθαγίν. Ἐλάμβανον δὲ πρὸς τοῦτους καὶ τρίτον γράμμα ἐκεῖνοι οἱ κληρικοὶ, ὁποῦ ἐκατηγορήθησαν μὲν εἰς τὴν ὑπόληψιν αὐτῶν ἀθωώθησαν δὲ, τὸ ὅποιον ὀνομάζετο συ-

ἐδέχθη ἔτσι, καὶ αὐτοὶ ὁποῦ τοιοῦτοτρόπως ἐδέχθησαν ἀπὸ αὐτόν. Ἐκεῖνος μὲν, διατι παρὰ τοὺς Κανόνας, χωρὶς γραμμάτων ἐδέχθη αὐτοὺς, οὗτοι δὲ, ἢ διατι δὲν ἐφρόντισαν νὰ λάβουν συστατικά τῆς ὑπολήψεως αὐτῶν γράμματα, ἢ διατι εἰπόντες ψεύματα, ἠπάτησαν τὸν Ἐπίσκοπον καὶ τοὺς ἐδέχθη.

ΚΑΝΩΝ ΙΓ'.

Ἀποστολ. ιβ'.
τῆς ἐν Καρθ.
ρις'.

Εἰ δὲ ἀφορισμένος εἶη, ἐπιτεινέσθω αὐτῷ ὁ ἀφορισμὸς (1) ὡς ψευσαμένῳ, καὶ ἠπατήσαντι τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρῶν Κανῶν ἠνωμένος εἶναι μὲ τὸν ιβ'. Κανόνα, καὶ κατὰ τὴν ἔννοιαν, καὶ κατὰ τὴν σύνταξιν καὶ φράσιν. Ἐπειδὴ ἐκεῖνος μὲν, ὡς εἶπομεν, ὁμίλησε περὶ κληρικοῦ, καὶ λαϊκοῦ τοῦ ἀδέκτου. Οὗτος δὲ ὁμιλεῖ περὶ κληρικοῦ, καὶ λαϊκοῦ ἀφορισμένου, οὕτω λέγων. Ἀνίσως κληρικός, ἢ λαϊκός εἶναι ἀφορισμένοι ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα των, πηγαίνοντες δὲ εἰς ἄλλον τόπον, κρύφουσι καὶ δὲν ὁμολογήσουσι, ὅτι εἶναι ἀφορισμένοι, καὶ διὰ τὸ κρύφειν αὐτὸ, ἤθελαν δεχθοῦν ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα τοῦ τόπου ἐκείνου, ὅστις δὲν ἤξευρε τὸν ἀφορισμὸν εἰς τοὺς τριούτους ἄς αὐξήσῃ περισσότερο ὁ ἀφορισμὸς, ἐπειδὴ εἶπον ψεύματα καὶ ἐγέλασαν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν Ἀρχιερέα τοῦ τόπου ἐκείνου.

ΚΑΝΩΝ ΙΔ'.

Τῆς α. ἰ. ε. τῆς
δ'. ε'. τῆς ἐν
Ἀντιοχ. ιβ'. κα.
τῆς ἐν Σαρδ. α'.
β'. τῆς Καρθ. ζ'.

Ἐπίσκοπον μὴ ἐξεῖναι καταλείψαντα τὴν ἑαυτοῦ παροικίαν, ἑτέρα ἐπιπηδῶν, κἂν ὑπὸ πλειόνων ἀναγκάζηται, εἰ μὴ τις εὐλογος οἰτία ἢ ἡτοῦτο βιαζομένη αὐτὸν ποιεῖν, ὡς πλέον τι κέρδος δυνάμενον αὐτοῦ τοῖς ἐκείσε, λογῶ εὐσεβείας συμβαλλέσθαι. Καὶ τοῦτο δὲ οὐκ ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ κρίσει πολλῶν Ἐπισκόπων καὶ παρακλήσει μεγίστη.

στατικὸν καὶ κανονικὸν, διὰ τὶ ἐσύνιστα καὶ ἀθῶνε τὴν κατηγορηθεῖσαν τούτων φήμην καὶ ὑπόληψιν, κατὰ τὸν μά. τῆς ἐν Λαοδικεῖα καὶ τὸν ἡ. τῆς ἐν Ἀντιοχεῖα, καὶ μάλιστα τὸν ια. τῆς δ'. καὶ κατὰ τὸν Ἀποστολικὸν τοῦτον ιβ'. κανόνα. Καὶ ὁποῖος μὲν ἐλάμβανε γράμμα ἀπολυτικὸν καὶ εἰρηρικὸν, δὲν εἶχε χρεῖαν νὰ λάβῃ καὶ ὑπατικὸν, ἢ συστατικὸν. Ὅποῖος δὲ ἐλάμβανε συστατικὸν, ἢ ὑπατικὸν, ἀνάγκη ἦτο νὰ λάβῃ πρὸς τοὺς καὶ ἀπολυτικὸν. Ὅθεν καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος (ὁμιλία ια. τῆς πρὸς Ἑβραίους καὶ πρὸς Ἐφεσίους) «πρέπει, λέγει, οἱ Ἀρχιερεῖς νὰ ἐρευνῶσι τοὺς κληρικοὺς καὶ ἱερεῖς ὁποῦ ὑπάγουσι ἐξένοι εἰς τὰς ἐπαρχίας των, ἂν λέγουσι τὸν ἑαυτὸν τοὺς κληρικοὺς καὶ ἱερεῖς. Διὰ τὶ δὲν εἶναι χωρὶς κίνδυνον ἢ ἀνεξέταστος κοινωνία καὶ ὑποδοχὴ αὐτῶν καὶ καθὼς μάχονται καὶ πολυπραγμονοῦσιν ἂν εἶναι τῇ ἀληθείᾳ ὀρθόδοξοι καὶ πιστοί, ἔτσι πρέπει νὰ πολυπραγμονοῦσι καὶ ἂν εἶναι ἀληθῶς χειροτονημένοι ἱερεῖς καὶ ὄχι ἀδιαφόρως νὰ συγκοινωνοῦσι μετὰ τοὺς ἀληθῶς ὄντας ἱερεῖς, καὶ μετὰ τοὺς λέγοντας τὸν ἑαυτὸν ὡς ἱερωμένους, μὴ ὄντας δέ. Ἐπειδὴ, ἂν ἔσσι ἀδιαφόρους ὄλους ἐπίσης προσδέχονται, ἄνω κάτω θέλουσι γένη τὰ τῆς Ἐκκλησίας πράγματα. Εἰ δὲ καὶ οἱ εἰς ἄλλον τόπον ἀπερχόμενοι ζητοῦσι μόνον τροφὴν καὶ κυβέρνησιν ὡς πτωχοὶ, νὰ μὴ ἔχῃ τὰ τοὺς ἐξετάξῃ τὰ τοιαῦτα ὁ Ἀρχιερεὺς». Σημειώσαι δὲ ὅτι ἀπολυτικὸν γράμμα ἐλάμβανον καὶ οἱ Ἐπίσκοποι ἀπὸ τὸν Μητροπολίτην τοὺς ἀποδημοῦντες, κατὰ τὸν λά. τῆς ἐν Καρθαγέν. Ἀλλὰ καὶ οἱ πένητες εἰρηρικὰ ἐλάμβανον, διὰ νὰ περιέρχωνται χάριν ἐλέους, κατὰ τὸν ια. τῆς δ'. Ἐστέλλοντο δὲ καὶ γράμματα πρὸς τὸν Βασιλέα καὶ τοὺς ἄρχοντας τοῦ παλατίου ἀπὸ τοὺς Ἐπισκόπους παρακαλεστικά διὰ τὴν βοήθειαν τῶν ὀρφανῶν καὶ πενήτων, καὶ τὴν τῶν καταδίκων λύτρωσιν, κατὰ τὸν ζ'. καὶ ἡ. καὶ θ'. τῆς ἐν Σαρδικῇ. Οἱ δὲ πρὸς τὸν Βασιλέα ἀπερχόμενοι Ἐπίσκοποι, καὶ Πρεσβύτεροι, καὶ κληρικοὶ, πρέπει νὰ ἔχουν γράμματα καὶ ὄλων τῶν Ἐπισκόπων τῆς ἐπαρ-

χίας, μάλιστα δὲ τοῦ Μητροπολίτου κατὰ τὸν ια. Ἀντιοχίας. Τὰ γράμματα δὲ ταῦτα τὰ πρὸς τὸν Βασιλέα, λέγει ὁ Ἀρμενόπουλος, ὅτι ὀνομάζονται εἰρηρικαὶ ἐπιστολαί, (τμήματος γ'. ἐπιγραφ. β'. τῆς ἐπιτομ. τῶν Κανόνων) εἶπον δὲ ἀνωτέρω, ὅτι τὰ συστατικά γράμματα, ἦτο συστατικά καὶ τῆς πίστεως. Διὰ τὶ ἀφ' οὗ οἱ Ἀρειανοὶ ἠλλαξαν τὸ εἶδος τοῦ βαπτίσματος, λέγοντες: Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς τοῦ μεζονος, καὶ τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἐλάττονος, καὶ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἡττονος, κατὰ τὸν Κεδρηνόν. Καὶ τὸ, Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ, καὶ ἀγίῳ Πνεύματι μεταστρέψαντες ἔλεξαν Δόξα Πατρὶ, δι' Υἱοῦ, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι καὶ ἀκολούθως μετὰ τὸ νὰ ὑπεκρίνοντο πολλοὶ τὴν ὀρθόδοξίαν, ἵνα μὴ ἀπατώνται οἱ ὀρθόδοξοι, ἐτάχθη νὰ γράφηται τὸ συστατικὸν τοιοῦτοτρόπως. π'. ἡ. α. π'. ἤγουσι Πατὴρ, Υἱός, ἄγιον Πνεῦμα. Καὶ μετὰ τὴν ὑπόθεσιν ἐπισφραγίζετο τὸ γράμμα μετὰ τὸ, Ἀμήν. Σημειώσαι πρὸς τοῦτο, ὅτι ἐσυνεβίβησαν νὰ στελλωνται ἀπὸ τοὺς νεοχειροτονήτους, καὶ εἰς τοὺς νεοχειροτονήτους Πατριάρχας τριῶν λογῶν γράμματα, καλούμενα, Συνοδικὰ, Ἀμοιβαία, καὶ Ἐνθρονιαστικά. Καὶ Συνοδικὰ μὲν ἐλέγοντο αἱ ἐπιστολαί, τὰς ὁποίας ἐπεμπεν ἕκαστος τῶν Πατριάρχων εἰς τοὺς ἄλλους Πατριάρχας ὁμολογῶν τὴν ὀρθόδοξον πίστιν, κατὰ τὴν γνώμην τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, οὕτω καλούμεναι, διὰ τὴν συνοδικὴν ἐγγραφὴν. Ἀμοιβαία δὲ ἦσαν, αἱ ἐπιστολαί, αἵτινες ἐξήχθον τοῖς Πατριάρχαις καὶ συναινέσουσι δι' ἀπορίσεως εἰς τὴν χειροτονίαν τοῦ Πατριάρχου ἐκείνου. Καὶ Ἐνθρονιαστικά, αἱ ἐπιστολαὶ ἐκείναι ὁποῦ ἐγίνοντο εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς εἰς τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον προβιάσεως τοῦ Πατριάρχου, ταῦτῶν εἰπεῖν τὰ συγχαρητικά καλούμενα νῦν. (ὄρα τὸν Δοσίθεον σελ. 408 τῆς δωδεκαβίβλου). Τὸν τύπον τοῦ Συστατικοῦ καὶ Ἀπολυτικοῦ Γράμματος, ὅρα ἐν τῇ τέλει τῆς βίβλου.

(1) Ἐν ἄλλοις Κώδικε: μέχρι τούτου τελειοῦται ὁ παρῶν κανῶν, τὸ δὲ ἐξῆς οὐ κεῖται.

Ἑρμηνεία.

Ἄλλο εἶναι Ἐπιπήδησις καὶ Ἐπίβασις, ἀπὸ μίαν ἐπαρχίαν εἰς ἄλλην, καὶ ἄλλο εἶναι μετάθεσις καὶ μετάβασις (1). Καὶ ἡ μὲν Ἐπιπήδησις εἶναι, ὅταν πλεονεκτικῶς, καὶ αὐτοπροαιρέτως κινούμενος ὁ Ἀρχιερεὺς, ἀφήσῃ τὴν ἐπαρχίαν του (ἢ μὴ ἔχων ἐπαρχίαν σχολάζῃ) καὶ ἀρπάσῃ ἄλλην παραλόγως, ἣτις καὶ κατακρίνεται, καὶ εἰς νανονικὰ ὑπόκειται Ἐπιτίμια, κατὰ τὸν α'. καὶ β'. τῆς ἐν Σαρδικῇ. Ἡ δὲ μετάθεσις εἶναι, ὅταν διὰ μεγάλην ἀνάγκην, καὶ στηριγμὸν τῆς εὐσεβείας, ὑπὸ πολλῶν Ἐπισκόπων παρακαλούμενος ὁ Ἀρχιερεὺς, μεταβῇ ἀπὸ μίαν ἐπαρχίαν εἰς ἄλλην, πρὸς περισσοτέραν Πνευματικὴν τῶν ἐπαρχιωτῶν ἐκείνης ὠφέλειαν, (καὶ τοῦτο δὲ ἴσως πρὸς καιρὸν, καὶ ὄχι εἰς ὄλυν του τὴν ζῶν), ἣτις καὶ συγχωρεῖται κατὰ τινὰς οἰκονομίας. (2) Ὅθεν καὶ ὁ παρὼν Κανὼν διορίζει, ὅτι δὲν εἶναι συγκεχωρημένον ὁ ἐπίσκοπος νὰ ἀφίη τὴν ἐδικήν του ἐπαρχίαν, πλεονεκτικῶς καὶ ἀπὸ λόγου του, χωρὶς καμμίαν εὐλογον αἰτίαν, νὰ ἐπιπηδῇ εἰς ἄλλην, καὶ ἀναγκάζεται νὰ κάμῃ τοῦτο καὶ ἀπὸ ἄλλους. Τότε δὲ νὰ μεταβαίη εἰς ἐπαρχίαν ἄλλην, μικροτέραν ἢ μεγαλητέραν, ἢ χηρεύουσαν, ὅταν ᾖ: α) καμμία εὐλογος καὶ δικαία αἰτία, ὅπου τὸν βιάζει εἰς τοῦτο. Ἡγουν, ὅταν δύναται νὰ προξενήσῃ εἰς τοὺς χριστιανοὺς τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης, περισσότερον κέρδος ψυχικόν, καὶ Πνευματικὴν ὠφέλειαν, μετὸν εὐσεβῆ λόγον τῆς διδασκαλίας του, ἀπὸ ἄλλου τινά. Πλὴν, καὶ τοῦτο νὰ μὴ τὸ κάμῃ ἀφ' ἑαυτοῦ του, δηλαδὴ μὲ κίνημα ἰδικόν του, ἀλλὰ νὰ τὸ κάμῃ με κρίσιν, καὶ ψῆφον πολλῶν Ἐπισκόπων, καὶ μετὰ μεγάλην παρακάλεσιν, καὶ ἀξίωσιν. (3) Ἀνάγνωθι καὶ τοὺς ἐν τῷ περιθωρίῳ συμφώνους Κανόνας

ΚΑΝΩΝ ΙΕ'.

«Εἰ τις Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, ἢ ὅλως τοῦ καταλόγου τῶν Κληρικῶν, ἀπολείψας τὴν ἑαυτοῦ παροικίαν, εἰς ἑτέραν ἀπέλθῃ, καὶ παντελῶς μεταστὰς, διατρέβῃ ἐν ἄλλῃ, ἢ παρὰ γνώμην τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου, τοῦτον κελεύομεν μηκέτι λειτουργεῖν. Εἰ μάλιστα, ἢ προσκαλούμενου αὐτὸν τοῦ Ἐπισκόπου αὐτοῦ ἐπανελθεῖν, οὐχ ὑπήκουσεν, ἐπιμένων τῇ ἀταξίᾳ ὡς λαϊκὸς μέντοι ἐκέῖτε κοινωνεῖτω.»

Τῆς α'. ἐ. ις'. τῆς δ'. ἐ. ι. κ'. κγ'. τῆς ε'. ιζ'. ιη'. τῆς ζ'. ἐ. ιε. τῆς Ἀτιοχ. γ'. τῆς Σαρδι. ἐ. ις'. ιζ' τῆς Καρθ. ξγ'. λη'.

(1) Παρὰ δὲ τῷ Βαλσαμῶνι καὶ Βλάσταρι διαφέρει ἡ μετάθεσις καὶ μετάβασις. Ἡ μὲν γὰρ μετάθεσις εἶναι ὅταν μετατεθῇ τινὰς Ἀρχιερεὺς σοφὸς καὶ ἐνάρετος (ἔχων ὅμως ἐπαρχίαν) εἰς μεγαλητέραν ἢ καὶ μικροτέραν ἐπαρχίαν διὰ στηριγμὸν τῆς κινδυνευούσης εὐσεβείας ὡς ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος μετετέθη ἀπὸ Σασίμων εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Μετάβασις δὲ εἶναι ὅταν τινὰς σχολάζων Ἀρχιερεὺς (διὰ τὴν τυχόν ἐνυριεῦσθαι ἢ ἐπαρχία του ἀπὸ ἔθνικου) μεταβῇ εἰς ἄλλην σχολάζουσαν ἐπαρχίαν μετὰ κοινῆν γνώμην τῆς συνόδου διὰ τὴν σοφίαν αὐτοῦ καὶ ἀρετήν. Συγχωροῦνται δὲ καὶ αἱ δύο αὗται νὰ γίνωνται, ὡς λέγει ὁ Βαλσαμῶν, διὰ τὸν κανόνα τοῦτον, καὶ διὰ τὸν ις'. τῆς ἐν Ἀτιοχίᾳ.

(2) Ὅρα τὸν αὐτόμονον Πατριάρχην Δοσίθεον βιβλίῳ γ'. περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις Πατριαρχευσάντων σελίδ. 220. Σημειοῖ δὲ καὶ ὁ Ἀρμενόπουλος φανερός (τμήμ. α. ἐπιγραφῆ δ'. τῆς ἐπιτομ. τῶν κανόνων). ὅτι ἡ μετάθεσις αὕτη τοῦ Ἐπισκόπου, ἢ ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος δηλουμένη, εἶναι πρὸς καιρὸν μόνον καὶ ὄχι πάντοτε, ὠφελείας χάριν τοῦ λαοῦ, καὶ πάλιν νὰ ἐπαναστρέφῃ εἰς τὴν ἰδίαν του ἐπαρχίαν.

(3) Καθὼς ὁ ἀγιώτατος Πρόεδρος ἀπὸ Κυζίκου, καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἀπὸ Σασίμων, καὶ πολλοὶ ἄλλοι μετὰ τοιοῦτον οἰκονομικὸν καὶ ἐξ ἀνάγκης τρόπον, καταλιπόντες τὰς ἐπισκοπὰς, καὶ Μητροπόλεις ὅπου εἶχον πρότερον, μετετέθησαν εἰς τὸν οἰκουμενικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὡς ὁ Μελέτιος, ἀπὸ Σιβαστειᾶς εἰς Βερροίαν. ἔπειτα εἰς Ἀντιόχειαν. Καὶ ὁ Ἀλεξάνδρος, ἀπὸ Φλαυιάδος (ἣτις ᾖν ὑπὸ τὴν Ἀναβαρζίαν) εἰς Ἱεροσόλυμα. Καὶ ὁ μέγας Εὐστάθιος, ἀπὸ Βερροίας τῆς ἐν Συρίᾳ εἰς Ἀντιόχειαν, καὶ ἄλλοι. Ἐπειδὴ δὲ (λέγει ὁ Δοσίθεος βιβλίῳ γ'. τῆς δωδεκαβίβλου σελ. 221.) ἡ οἰκονομία αὕτη ἔγινεν εἰς πολλοὺς, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς νῦν καιροῖς, αἰτία κακίας, διὰ

ράνομος. Ἐπειδὴ τὰ κατὰ καιροὺς οἰκονομικῶς καὶ κατὰ ἀνάγκην γινόμενα, νόμος τῆς Ἐκκλησίας οὐ γίνονται. Ὅθεν καὶ ἡ συνοδικὴ ἀπόκρισις, ὅπου ἔδωκεν ὁ Κωνσταντινουπόλεως Μαννουὴλ ἐν ἔτει 1250. ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος ποιήσας παραίτησιν τῆς Ἐπισκοπῆς του, δύναται νὰ μετατεθῇ εἰς ἄλλην Ἐπισκοπὴν, βουλή τοῦ Μητροπολίτου καὶ τῶν λοιπῶν Ἐπισκόπων. Ἡ ἀπόκρισις, λέγει, αὕτη ὀλέθριός ἐστι, καὶ ὡς τοῖς κανόσιν ἐναντιουμένη ἀπόβλητος. Δι' ὅ και ὁ Καισαρείας Ἀρέθας, αἱ μεταθέσεις λέγει πλεονεξίας χάριν, καὶ δόξης κενῆς ἐφέσει ἐνεργοῦνται, ὧν ἑκάτερον βδελυκτὸν, τὸ μὲν, ὡς εἰδωλολατρεία, τὸ δὲ, ὡς ἐωσφόρου νόσημα. Ἐγράφε δὲ καὶ ὁ Ῥώμης Ἰούλιος τοῖς Ἐυσεβιανοῖς. Εἰ ἀληθῶς ἴσῃ καὶ τὴν αὐτὴν ἠγείσθε τιμὴν τῶν Ἐπισκόπων, καὶ μὴ ἐκ τοῦ μεγέθους τῶν πόλεων κρίνετε τοὺς Ἐπισκόπους, ἔδει τὸν πεπιστευμένον μικρὰν, μένειν ἐν τῇ πιστευθείσῃ, καὶ μὴ ἐξουθενεῖν τὴν πεπιστευμένην, μεταβαίνειν δὲ εἰς τὴν μὴ ἐγγειρομένην, ἵνα τῆς μὲν παρὰ Θεοῦ δοθείσης, καταφρονῇ, τὴν δὲ τῶν ἀνθρώπων κενδοδοξίαν ἀγαπήσῃ. Καὶ ὁ Πάπας Δάμασος ἔγραφε πρὸς Παυλίνον. Ἡμεῖς τοὺς ἀπὸ μίαν ἐπαρχίαν εἰς ἄλλην μεταβαίνοντας, ἕως τότε ἀλλοτρίους τῆς ἰδικῆς μας κοινωνίας ἔχομεν, ἕως ὅτου πρὸς τὴν ἰδικὴν ἡμῶν ἐπιστρέψωσιν ἐπαρχίαν. Λέγει δὲ καὶ Θεοδώρητος, Λόγῳ κβ'. κεφ. ι'. Ἀνίσως Ἐπίσκοπος μεταβῇ ἀπὸ τόπον εἰς τόπον, καὶ αἰ χεῖροτονηθῇ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ ἄλλος Ἐπίσκοπος, νὰ μὴν ἀργός, ἀπὸ τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα. ὁ ἀρχιερεὺς τὴν ἰδικήν του ποιμένην, ἕως ὅπου νὰ ἀποθάνῃ ἐκεῖνος ὅπου ἐχειροτονήθῃ εἰς τὴν αὐτοῦ ἐπαρχίαν. Ἴδε καὶ Σωκράτους βιβλ. ζ'. κεφ. λς'. Σημειῶσαι ὅτι οἰκονομικῶς, καὶ ὑποβιβασμὸς Ἐπισκόπων ἔγενεν ἀπὸ μεγαλητέραν δηλ. ἐπαρχίαν εἰς μικροτέραν. Ἰωάννης γὰρ ὁ Κωδωνάτος ἀπὸ Ἀλεξανδρείας μετετέθη εἰς Τύρον. Ἐφ' ἧ δὲ καὶ τις τῶν νομικῶν, ὅτι, τὸν δύο

Ἑρμηνεία.

Ὁ ς'. Κανὼν τῆς δ'. συνόδου προτάζει νὰ μὴ χειροτονῆται Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, ἢ ἄλλος τις Κληρικὸς ἀπλῶς καὶ ἀορίστως εἰς κάθε ἐκκλησίαν, ἀλλὰ διωρισμένος εἰς ἐκκλησίαν πόλεως, ἢ χωρίου, ἢ εἰς μοναστήριον. Ὅποιος λοιπὸν ἀπὸ αὐτοὺς μὲ τοιοῦτον τρόπον χειροτονηθῆ, διορίζει ὁ παρὼν Ἀποστολικὸς, νὰ μὴ ἀφίη τὴν ἰδικήν του διωρισμένην ἐκκλησίαν, καὶ νὰ πηγαίη εἰς ἄλλην ξένης ἐπαρχίας, χωρὶς τὴν γνώμην καὶ ἀπολυτικὴν ἐπιστολὴν τοῦ ἰδικοῦ του Ἐπισκόπου. Εἰ δὲ καὶ τοῦτο ἤθελε κάμῃ, προστάζομεν νὰ μὴ ἐνεργῆ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐκείνην κἀνενα λειτούργημα τῆς Ἱερωσύνης, ἢ τοῦ κλήρου, καὶ μάλιστα ἀνίσως τὸν ἐπροσκάλεσεν ὁ Ἐπίσκοπος του νὰ ἐπιστρέψῃ, αὐτὸς δὲ μένοντες εἰς τὴν ἀταξίαν, καὶ τὸ πείσμα του, δὲν ἔκαμεν ὑπακοὴν εἰς τὸ νὰ ἐπιστρέψῃ. Ὡσὰν λαϊκὸς ὅμως ἄς συμπροσεύχεται μὲ τοὺς χριστιανοὺς ἐκείνης τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἄς μεταλαμβάνῃ ὁμοῦ μὲ αὐτοῦς. Ἀνάγνωθι καὶ τοὺς ἐν τῷ περιθωρίῳ Κανόνας.

ΚΑΝΩΝ ΙΓ'.

Τῆς ς'. ζ'. α'.
τῆς Ἀντιοχ.
γ'. τῆς Καρθ.
εγ'. εδ'.

Εἰ δὲ ὁ Ἐπίσκοπος, παρ' ᾧ τυγχάνουσι, παρ' οὐδὲν λογιζόμενος τὴν καθ' αὐτῶν ορι-
σθεῖσαν ἀργίαν, δεῖξεται αὐτοὺς ὡς Κληρικούς, ἀφορίζεσθω ὡς διδάσκαλος ἀταξίας.

Ἑρμηνεία.

Μόνος ὁ τῆς Καρχηδόνος Ἐπίσκοπος ἔχει τὴν ἄδειαν ἐξ ἀρχαίου ἔθους νὰ λαμβάνῃ ὅθεν θέλει (πάντως δὲ ἐκ τῶν ὑποκειμένων αὐτῷ Ἐπισκόπων) Κληρικούς, καὶ νὰ τοὺς συναριθμῆ εἰς τὰς ἐκκλησίας τῆς ἰδικῆς του ἐπαρχίας, κατὰ τὸν ζδ'. Κανὼνα τῆς αὐτῆς συνόδου, (1) εἰς δὲ τοὺς ἄλλους Ἐπισκόπους, ποτὲ δὲν δίδεται μία τοιαύτη ἄδεια. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ παρὼν Ἀποστολικὸς κανὼν, ἐξηρητημένος ὄντας ἀπὸ τὸν ἀνωτέρω Κανόνα, καὶ κατὰ τὴν φράσιν καὶ κατὰ τὸ νόημα, λέγει· «Εἰ δὲ καὶ ὁ Ἐπίσκοπος, εἰς τοῦ ὁποῖου τὴν ἐπαρχίαν εὕρισκον-
ται οἱ ξένοι αὐτοὶ Κληρικοί, καὶ μ' ὄλον ὁποῦ ἤξεύρει, ὅτι, αὐτοὶ εἶναι ἀργοὶ, κατὰ τοὺς Κανόνας, ὑπὸ τοῦ Ἀρ-
χιερέως των, ὅμως ἤθελε καταφρονήσῃ τὴν ἀργίαν ταύτην, καὶ δεχθῆ τούτους ὡσὰν Κληρικούς, ἐνεργοῦντας τὰ
τοῦ κλήρου αὐτῶν, δηλ. ὁ τιοῦτος, λέγω, Ἐπίσκοπος, ἄς ἀφορίζεται· ἐπειδὴ γίνεται διδάσκαλος ἀταξίας καὶ
σκανδάλων.» Ἀνάγνωθι καὶ τοὺς ἐν τῷ περιθωρίῳ συμφώνους Κανόνας.

ΚΑΝΩΝ ΙΖ'.

Τῆς ς'. γ'. τοῦ
Βασιλ. ιβ'.

Ὁ ὅστις γάμοις συμπλακεῖς μετὰ τὸ βάπτισμα, ἢ παλλακὴν κτησόμενος, οὐ δύναται
εἶναι Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, ἢ ὄλος τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ.

Ἑρμηνεία.

Ὅσα μὲν ἀμαρτήματα πράξῃ ὁ ἄνθρωπος πρὸ τοῦ βαπτίσματος, δὲν ἔμπορουν νὰ τὸν ἐμποδίσουν ἀπὸ τὴν ἱερωσύνην καὶ τὸν κλῆρον, ἐπειδὴ καὶ πιστεύομεν, ὅτι τὰ ἀποπλύνει ὅλα τὸ ἅγιον Βάπτισμα· ὅχι δὲ καὶ ὅσα πράξῃ ὕστερα, ἀφοῦ βαπτισθῆ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ παρὼν Κανὼν διορίζει, ὅτι, ὅποιος ὕστερα ἀπὸ τὸ ἅγιον Βάπτισμα ὑπανδρεύσῃ δύο φαραῖς, (ὑπανδρεύεται δὲ δύο φαραῖς ὅχι μόνον ἐκεῖνος ὁποῦ πάρῃ μὲ γάμον δευτέραν γυναῖκα, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ μετὰ ἱερολογίας ἀρραβωνισθῆ δευτέραν γυναῖκα, ἢ πάρῃ μὲ γάμον τὴν ἀρραβωνιασμένην μὲ ἄλλον, (2) ἢ ἔχει γυναῖκα παλ-

(1) Κατὰ τὸν Βαλααμῶνα ἡ ἄδεια αὕτη ἐδόθη χάριν φιλοτιμίας ἀπὸ τὴν γ'. Νεαρὰν τοῦ Ἰουστινιανοῦ, καὶ εἰς τὸν Κωνσταντινουπόλεως παναγιώτατον Πατριάρχην τὸ νὰ λαμβάνῃ δηλ. καὶ νὰ δέχεται ἄλλων ἐπαρχίων (πάντως δὲ τῶν ὑποκειμένων αὐτῷ) κληρικούς, καὶ νὰ συναριθμῆ αὐτοὺς εἰς τὰς Ἐκκλησίας τῶν ἐδικῶν του ἐπαρχίων. καὶ χωρὶς τὴν ἀπολυτικὴν ἐπιστολὴν τοῦ Ἀρχιερέως των. Ὅμως, διὰ νὰ σώζηται ἡ φιλαδελφία καὶ τὸ ἀσκανδάλιστον, πρέπει καὶ αὐτὸς νὰ λαμβάνῃ καὶ νὰ δέχεται τούτους, μὲ τὴν ἐρώτησιν καὶ ἄδειαν τοῦ Ἀρχιερέως των, καθὼς αὐτὸ τοῦτο καὶ ὁ ρηθεὶς ζδ'. τῆς ἐν Καρθαγ. ὑποδήλοι. Ὁ δὲ Βλάσταρις εἰς τὸ στοιχ. α κεφ. θ'. λέγει ὅτι καὶ ὁ Βουλγαρίας, καὶ ὁ Κύπρου κατὰ τὴν ρλ'. τοῦ Ἰουστινιανοῦ Νεαρὰν ἔλαβον τὴν αὐτὴν ἄδειαν μὲ δέχοντες κληρικούς ἐκ τῶν

ἄλλων τῶν ὑποκειμένων αὐτοῖς, καὶ νὰ τοὺς προβιβάζουν εἰς Ἐπισκόπους.

(2) Ἡ μνηστεία. ἦτοι ὁ ἀρραβωνιασμὸς, ὁποῦ γίνῃ κατὰ τὴν ὑποτύπωσιν τοῦ βασιλέως Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, καὶ τὸ σημεῖωμα τοῦ Πατριάρχου Νικολάου, δηλαδὴ μὲ τὰς συνθήκας ἱερὰς εὐχὰς, καὶ μὲ τὸ σύνθημα εἰς τοὺς ἀρραβωνιαζομένους φίλημα, καὶ ὅταν, ὁ μὲν ἄνθρωπος εἶναι δεκαπέντε χρόνων, ἢ δὲ γυνὴ δεκατριῶν, κατὰ τὸ νεώτερον θεῖσισμα τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ σοφοῦ· ἡ μνηστεία, λέγω, ὁποῦ γένηται μὲ τοῦτον τὸν τρόπον, δὲν διαφέρει ἀπὸ τὸν τέλειον γάμον, κατὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ βασιλέως κυρίου Νικηφόρου τοῦ Βοτανεράτου, καὶ τὸν Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχην Ἰωάννην τὸν Ἐπιφάνιον, καὶ τὴν περὶ αὐτῶν ἐπιπέμωσιν τὴν ἐπισημοτάτην τὴν τοῦ Νικηφόρου ἀπόφασιν

ληπτοι, καθὼς λέγει ὁ μακάριος Παῦλος. [ἀ. Τιμοθ. γ'. 2.] 'Ὁ δὲ γ'. τῆς ε'. λέγει, ὅτι οἱ Πρεσβύτεροι, Διάκονοι, ἢ Ἰποδιάκονοι, ὅπου ἔλαβον χάριαν, ἢ μετὰ τὴν χειροτονίαν ἔπεσαν εἰς γάμον παράνομον, οὗτοι χωρίζονται ἀπὸ τὰς γυναικῶν, νὰ ἀργουσιν ἀπὸ τὴν ἱερωσύνην εἰς ὀλίγον καιροῦ διάστημα, καὶ νὰ ἐπιτιμῶνται. Ἐπει-
τα νὰ ἐπαναλαμβάνουσι τοὺς οἰκείους τῆς ἱερωσύνης βαθμοὺς, εἰς μεγαλύτερον ὅμως βαθμὸν νὰ μὴν προκό-
πτωσιν, ἀγκυλὰ καὶ ἡ ε'. συγκαταβατικῶς οἰκονόμησε τότε τοὺς τοιοῦτους, ἀπὸ τότε ὅμως καὶ ὕστερον, ὥρισε
ἢ αὐτὴ νὰ κρατῆ πάλιν ὁ παρὼν Ἀποστολικὸς κανὼν.

Τῆς ε'. γ'. κς'.
τῆς ἐν Νεοκαί.
β'. Βασιλ. κγ'.
μζ'. Θεοφ. ε'.

ΚΑΝΩΝ ΙΘ'.

'Ὁ δὺω ἀδελφὰς ἀγόμενος, ἢ ἀδελφιδὴν, οὐ δύναται εἶναι κληρικός.

Ἑρμηνεία

Ἀπὸ τοὺς γάμους, ἄλλοι μὲν λέγονται ἀθέμιτοι, ὅσοι γίνονται μετὰ συγγενῶν ἢ χριστιανῶν, ἄλλοι δὲ πα-
ράνομοι, καθὼς εἶναι, ὅταν λάβῃ τινὰς εἰς γυναῖκα ἐκείνην, τῆς ὁποίας ὁ πατὴρ τοῦ ἐστάθῃ νηπιόθεν ἐπίτροπος,
καὶ ἄλλοι κατὰκριτοι, καθὼς εἶναι, ὅταν τινὰς λάβῃ εἰς γυναῖκα τὴν ἀφιερωμένην εἰς τὸν Θεόν, Καλογραφίαν.
Μὲ κοινὸν δὲ ὄνομα, ὅλοι οὗτοι οἱ γάμοι ἡμποροῦν νὰ ὀνομασθῶν ἄθεσμοι, (καθὼς ἡ ε'. ἐν τῷ γ'. κανόνι κοι-
νῶς ἀθέσμους ὀνομάζει τοὺς περιεχομένους γάμους ἐν τῷ ιζ'. καὶ ιθ'. κανόνι τῶν Ἀποστόλων.) ὁ δὲ παρὼν κα-
νὼν μόνον περὶ ἀθεμίτων γάμων διαλαμβάνει, ὀρίζων. Ὅποιος λάβῃ εἰς γυναῖκα δὺω ἀδελφὰς, ἢ πάσῃ τὴν με-
γάλην ἀνεψιάν του, δὲν ἡμπορεῖ νὰ γένη Κληρικός. Δι' ὅτι καθε ἀθέμιτος γάμος, εἴτε ἐξ αἵματος, εἴτε ἐκ συμ-
πενθερίας εἶναι, ὄχι μόνον ἐμποδίζει νὰ ἀπὸ τοῦ νὰ μὴ γένη Κληρικός, ἀλλὰ καὶ βάλλει ὑποκάτω εἰς ἐπιτι-
μιαν. Ὁ γὰρ μέγας Βασιλεὺς ἀναφέρων τοὺς δὺω ἀδελφὰς λαμβάνοντας εἰς τὸν οἶ. πζ'. αὐτοῦ κανόνα, ζ' χρό-
νους κανονίζει νὰ ἀπέχωσι τῶν μυστηρίων, κατὰ τὸν οἶ., ὁ δὲ β'. τῆς ἐν Νεοκαισαρεία διορίζει νὰ ἐξωθῆται τῆς
Μετακλίψεως μέχρι θανάτου ἢ γυνῆ ἐκείνη, ὅπου πάρη δὺω ἀδελφούς. Ὁ δὲ κζ'. κανὼν τοῦ μεγάλου Βασιλείου
ὀρίζει, ὅτι ὁ Πρεσβύτερος ἐκεῖνος ὅπου περιπέση ἐν ἀγνοίᾳ εἰς γάμον ἄθεσμον, ἤτοι ἔχοντα συγγένειαν, νὰ με-
τέχη μόνον τὴν τιμὴν τῆς καθέδρας, ἀπὸ δὲ τὰς ἄλλας ἐνεργείας τῆς ἱερωσύνης νὰ ἰπέχη, καὶ οὔτε κρυφίως,
οὔτε φανερά νὰ εὐλογῇ τινα, ἀλλ' οὔτε νὰ μεταλαμβάνῃ τινά. Τοῦτον τὸν ἴδιον κανόνα τοῦ Βασιλείου αὐτολε-
ξεῖ ἀναφέρει ἡ ε'. σύνοδ. ἐν τῷ κς'. αὐτῆς κανόνι, προσθέτουσα, ὅτι, νὰ χωρίζεται ὁ ἄθεσμος γάμος πρῶτον,
καὶ οὕτω νὰ ἔχη τὴν τιμὴν τῆς καθέδρας. Ὁ δὲ ε'. τοῦ Θεοφίλου λέγει, ὅτι ὁ πρὸ τοῦ βαπτίσματος λαβὼν τὴν
ἀνεψιάν αὐτοῦ, καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα χειροτονηθεὶς διάκονος, οὐ καθίρεται, ἐὰν ἐκείνη ἀπέθανε, ἢ αὐτὸς
ἀφῆκεν αὐτὴν πρὸ τοῦ συνευρεθῆναι σαρκικῶς μετ' αὐτήν. Ὁ δὲ πολιτικὸς νόμος, Βιβλ. ξ'. τίτλ. λζ', προστάζει,
ὅτι ὅλοι οἱ ἀθέμιτοι γάμοι νὰ χωρίζονται καὶ νὰ τιμωρῶνται. Οἱ δὲ συνευρισχόμενοι μετ' ἄλλω ἀδελφῶν, ἢ μετ'
τὴν ἀνεψιάν τους (ὡς ὁ Ἀποστολικὸς οὗτος κανὼν διακελεύεται) προστάζει νὰ κήπτωνται τὰς μύτας, καὶ νὰ
ξυλιζῶνται καὶ αὐτοὶ, καὶ αἱ γυναῖκες ὅπου μετ' αὐτῶν συνευθρήσαν. Ἐὰν δὲ καὶ δὲν θελήσουν νὰ χωρίζονται
οἱ τοιοῦτοι, πρέπει μετ' αὐθεντικὴν ἐξουσίαν στανικῶς νὰ χωρίζονται.

ΚΑΝΩΝ Κ'.

Τῆς δ'. λ'. ἢ Κληρικός ἐγγύας διδούς, καθαιρεῖσθω.

ἀπὸ τοὺς νόμους, μένει μὲν εἰς τὸν ἐδικὸν του βαθμὸν, εἰς ἄλλον
δὲ μεγαλύτερον οὐ προβιβάζεται.» πρέπει προτιμότερον νὰ ἔχωσι
τὸ κύρος ὅτι Ἀποστολικὸς κανὼν καὶ ὁ τοῦ μεγάλου Βασιλείου,
πάρει οἱ νόμοι οἱ ἐξωτερικοί. Ἐνα μὲν, διὰ τὸ ὁ ἱερός Φώτιος
σύνοψιν κάμνει εἰς τὸ νομικὸν του τῶν Νεαρῶν ἀπλῶς, καὶ ὄχι
τῶν ἱερῶν Κανόνων κατὰ πρῶτον σκοπὸν, καὶ ἄλλο δὲ, διὰ τὸ ὁ
βαθμὸς τοῦ ἀναγνώστου συναριθμοῦμενος ὑπὸ τοῦ Βαλσαμίνου
μετ' τοὺς βαθμοὺς τῶν ἱερωμένων, δείκνυται, ὅτι εἶναι ἐκ τοῦ κα-
ταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ. Ὁ δὲ ἀνὰ χεῖρας οὗτος Ἀποστολικὸς
κανὼν προστάζει, ὅτι ὁ δίγαμος δὲν ἡμπορεῖ τελείως νὰ ἴναι
τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ. Καὶ ἂν ὁ μέγας Βασιλεὺς παν-
τελῶς ἐκβάλῃ τοὺς δίγαμους τῆς ὑπηρεσίας ἀπλῶς, πόσῃ μάλ-
λον τὸν ἀναγνώστην, πλέον τῶν ἄλλων κατωτέρων ὑπηρετῶν ἔ-
χοντα; ὅθεν ὁ Ἀναγνώστης καὶ μετὰ τὸν κληρὸν δευτερογα-
μήσας, φαίνεται, ὅτι πρέπει νὰ καθαιρεθῇ ἀπὸ τὸ κληρικῶτον
του. Ὁ δὲ γ'. τῆς ε'. λέγει, ὅτι ἀπὸ τοὺς τότε ἐν ἀγνοίᾳ εἰς
δὺω γάμους περιπεσόντας ἱερωμένους, ὅσοι μὲν ἐδουλώθησαν εἰς
τὸν Θεόν ἀπὸ τῶν ἄλλων, οὐκ ἐπιτρέπεται. Ὅσοι δὲ ἀνέστησαν

ἀπὸ λόγου τοῦ ἐκείνου, καὶ ἐχωρίσθησαν ἀπὸ τὸν παράνομον
αὐτὸν γάμον, οὗτοι νὰ παύωσιν ἀπὸ καθε ἱερατικῆν ὑπηρεσίαν
εἰς διορισμένον τινὸς χρόνου διάστημα. μετὰ τοῦτο δὲ, νὰ λαμ-
βάνουσι πάλιν τοὺς οἰκείους βαθμοὺς τῆς ἱερωσύνης, εἰς μεγαλή-
τερον ὅμως βαθμὸν νὰ μὴ προκόπτωσιν. Ἀπὸ τότε δὲ καὶ ὕστε-
ρον ὥρισε ἢ αὐτὴ νὰ κρατῆ πάλιν ὁ παρὼν Ἀποστολικὸς κα-
νὼν, ὅν καὶ ἐκθίτε αὐτολεξεῖ. Γράφει δὲ καὶ ὁ Πάπας Οὐρβα-
νὸς τῷ Ἐπισκόπῳ Βίνωνι ταῦτα Διγάμους, καὶ γερῶν ἄνδρας,
ἀπὸ τῶν ἱερῶν βαθμῶν ἀφορίζομεν. Δι' ὁ καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ Ἐ-
λεγκμων ἀπέβαλε τὸν ὑπερπλοῦτον ἐκεῖνον δίγαμον, ὅστις ἐδίδεν
εἰς αὐτὸν, μεγάλτην ἀνάγκην ἔχοντα, σίτον ὅσον ἤθελε, καὶ ἐ-
κατὸν πεντήκοντα λίτρας χρυσοῦν, ἵνα μόνον χειροτονήσῃ αὐ-
τὸν ἱεροδιάκονον, εἰπὼν πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνο τὸ μνήτης ἄξιον λόγιον
«Κάλλιον φαίνεται μοι ἐκλείψαι τὸν ἥλιον, ἢ λείψαι τὸν θεῖον
νόμον.» (Συμεὼν ὁ μεταφραστὴς εἰς τὸν βίβλ. αὐτοῦ). Καὶ ὁ θεὸς
δὲ Αὐγουστίνος λέγει «προστάττομεν μὴ τις ἀθέσμους χειρο-
τονίας ποιήσῃ, μὴ δίγαμον, ἢ τὸν μὴ παρθένον μυσταθεύοντα,

Ἑ ρ μ η ν ε ί α.

Δύω σημαινόμενα ἔχει, τὸ νὰ δώσῃ τινὰς ἐγγύας. Διότι, ἢ δίδει τινὰς τὸν ἑαυτὸν του ἐγγυητὴν διὰ ἄλλον, (1) ἢ δίδει ἄλλον ἐγγυητὴν διὰ τὸν ἑαυτὸν του. Ὁ δὲ παρῶν κανὼν κατὰ τὸ πρῶτον σημαινόμενον ἐκλαμβάνων, τὸ νὰ δώσῃ τινὰς ἐγγύας, λέγει· Ὅποιος κληρικὸς ἤθελε δώσῃ τὸν ἑαυτὸν του ἐγγυητὴν διὰ ἄλλον, ἀς καθήκοντα. Ἐπειδὴ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον, ἡ γινομένη ἐγγύησις, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὰ ἀνθρώπινα καταγίνεται καθήκοντα, ἤτοι εἰς ὑποθέσεις τελωνείων, καὶ χαρατζίων, καὶ ὑποθέσεις ἀσπρῶν, καὶ συντόμως εἰπεῖν εἰς τὰς δοσοληψίας τῶν πραγματευτῶν Ἀπὸ τὰ ὅποια βιωτικὰ καὶ κοσμικὰ πράγματα, πρέπει οἱ κληρικοὶ νὰ ᾖναι ἐλεύθεροί· καὶ μάλιστα εἰς τὰς τοικύτας ἐγγυήσεις ἀκολουθοῦσι καὶ ἄλλοι πολλοὶ πειρασμοί, εἰς τοὺς ὁποίους δὲν πρέπει αὐτοὶ νὰ ρίπτουν τὸν ἑαυτὸν τους θεληματικῶς. Ἐὰν γὰρ, φησὶν ὁ παροιμιστὴς, ἐγγυήσῃ σὸν φίλον, παραδώσεις τὴν χεῖρα ἔχθρῳ, διὰ τοῦτο λέγει μὴ δίδου σαυτὸν εἰς ἐγγύησιν αἰσχυρόμενος. Ἐὰν γὰρ μὴ ἔχῃς πόθεν ἀποτίσεις, λήφονται τὸ στρῶμα τὸ ὑπὸ τὰς πλευράς σου. [Παροιμ. ς'. ε. καὶ κβ'. 26.] Διὰ τὰ βιωτικὰ, ὡς εἶπομεν, κέρδη καὶ πράγματα, δὲν πρέπει νὰ δίδωσιν οἱ κληρικοὶ τὸν ἑαυτὸν τους ἐγγυητὴν. Διότι, ἂν καὶ εἴμεθα προσταγμένοι νὰ βάλλωμεν τὴν ψυχὴν μας διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ ἀδελφοῦ μας, ὅχι ὁμοίως εἰς τὰ ἀνθρώπινα καθήκοντα, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον (ἕρ. κατ' ἐπιτομ. ρξβ'). Διὰ δὲ τὸ συμφέρον τῶν ἀδελφῶν, κατὰ σκοπὸν τῆς εἰς Θεὸν εὐκρεσότητος, ὅχι μόνον ἐγγυητὰς πρέπει νὰ δίδωσι τὸν ἑαυτὸν τους οἱ κληρικοὶ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἰδίαν αὐτῶν ψυχὴν χάριν λόγου· ἐὰν ἕνας κληρικὸς, ἀπαντήσας ἕνα ὁποῦ τραβίζεται ἀδίκως διὰ νὰ βαλθῇ εἰς φυλακὴν, ἐπειδὴ καὶ δὲν ἔχει νὰ δώσῃ κανένα ἐγγυητὴν πρὸς τὸν κριτὴν διὰ λόγου του, ἤθελεν ἐλεῆσθαι τὴν συμφερόν του, καὶ δώσῃ τὸν ἑαυτὸν του ἐγγυητὴν διὰ τὸν ἀδελφόν, ὁ τοιοῦτος, λέγω, κληρικὸς, οὐ μόνον καθαίρεται, ἀλλὰ καὶ ἐπαινεῖται παρὰ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ὡς πληρώσας Εὐαγγελικὴν καὶ Θεῖαν ἐντολήν· Ῥύσασθε γὰρ, φησὶν, ἀδικούμενον, καὶ ἀγομένου εἰς θάνατον, καὶ ἐκπιοῦν κτεινομένου μὴ φείσῃ. [Ἡσαϊ, ε. 17. Παροιμ. κδ'. 11.] Καὶ ταῦτα μὲν διὰ τὸ ἀ. σημαινόμενον, τὸ νὰ μὴ δίδῃ τις τὸν ἑαυτὸν του ἐγγυητὴν διὰ ἄλλον, ὡς εἴρηται. Ἡ δὲ οἰκουμενικὴ δ'. σύνοδος, κατὰ τὸ β'. σημαινόμενον ἐκλαμβάνουσα, τὸ ἐγγύας δίδόναι, ἐζήτησεν ἐν τῷ λ'. αὐτῆς κανόνι, νὰ δώσουν ἐγγυητὰς ἄλλους διὰ λόγου των οἱ τῆς Αἰγύπτου Ἐπίσκοποι, οἱ δὲν ἀναχωροῦν ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἕως οὐ νὰ χειροτονηθῇ Ἀλεξανδρείας ἀρχιεπίσκοπος, καὶ με τοῦτον τὸν τρόπον συμφωνοῦσιν οἱ κανόνες, ὁ Ἀποστολικὸς δηλ. καὶ ὁ τῆς δ'. καὶ δὲν ἐναντιοῦνται ἀναμεταξύ τους. Ἐπειδὴ ὁ μὲν Ἀποστολικὸς κατ' ἄλλο σημαινόμενον ἐξέλαβε τὸ ἐγγύας δίδόναι, ὁ δὲ τῆς δ'. κατ' ἄλλο. (2)

ΚΑΝΩΝ ΚΑ'.

Εὐνοῦχος, εἰ μὲν ἐξ ἐπιτηρείας ἀνθρώπων ἐγένετο, ἢ διωγμῷ ἀφῆρηθη τὰ τῶν ἀνδρῶν, ἢ οὕτως ἔφυ, καὶ ἔστιν ἄξιος, Ἐπίσκοπος γινέσθω.

Ἀποσ. κβ'. κγ'. κδ'. τῆς δ'. ὁ δ'. τῆς δ'. καὶ β'. ὁ γ'.

Ἑ ρ μ η ν ε ί α.

Εἰς τρεῖς διαιροῦνται οἱ εὐνοῦχοι, εἰς σπάδωνας, θλιβίας, καὶ ἐκτομίας. Καὶ σπάδωνες μὲν εἶναι ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐγεννήθησαν ἀπὸ τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς των, χωρὶς δίδυμα καὶ παιδογόνα μόρια, περὶ τῶν ὁποίων ὁ Κύριος εἶπεν· «Εἰσὶν εὐνοῦχοι, οἵτινες ἐγεννήθησαν οὕτως ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτῶν [Ματθ. ιθ'. 12.] (καθὼς ἦν ὁ Δωρόθεος, ὁ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Ἐκκλησίας πρεσβύτερος, ὡς μαρτυρεῖ Εὐσέβιος ἐκκλ. ἱστορ. βιβλ. ζ'. κεφ. λβ'), θλιβίαι δὲ εἶναι ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων τὰ παιδογόνα μόρια ἐλίψαν καὶ ἐσφιγζάν οἱ γονεῖς των, ὅταν ἦτον νήπια, καὶ τὰ ἕκαμην ἀχρησता πρὸς παιδοποιεῖαν, με τὸ σφιγζίμον ἐκεῖνο· ἐκτομίαι δὲ εἶναι ἐκεῖνοι ὁποῦ ἀπέβαλον τὰ γεννητικὰ μόρια, ἢ με μαχαίρι, ἢ με ἄλλην τέχνην καὶ μηχανήν. (3) Τούτων οὕτω προεγνωσμένων, λέγει ὁ παρῶν

(1) Κατὰ τοῦτο τὸ σημαινόμενον, οὐδὲ γυναῖκα ἢμπορεῖ νὰ δώσῃ ἐγγύας· ἤθουν νὰ δώσῃ τὸν ἑαυτὸν της ἐγγυητὴν δι' ἄλλον. Ἀλλ' οὔτε ἂν ἐγγυηθῇ, κρίνεται διὰ τὴν ἐγγύησιν. Τότε δὲ μόνον ἐνέχεται· εἰς κρίσιν διὰ τὴν ἐγγύησιν, ὅταν πάρῃ τίποτε χάρισμα, διὰ νὰ ἐγγυηθῇ· διότι τὸ χάρισμα ὁποῦ ἔλαβε, τὴν κάμνει κατάκριτον διὰ τὴν ἐγγύησιν. Ἀρμενόπουλ. Βιβλ. γ'. τίτλ. ς'.

(2) Εἰς δὲ τὸ νομικὸν τοῦ Φωτίου, τίτλ. θ'. κεφ. λδ'. διατάζει κἀ. καὶ λβ'. τοῦ γ'. τίτλ. τοῦ δ' βιβλ. τοῦ Κώδικος, διορίζεται, ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι καὶ ἀπλῶς οἱ κληρικοὶ, ὅταν κρίνωνται, νὰ μὴ δίδωσιν ἐγγύας, ἤτοι ἐγγυητὰς διὰ λόγου των ὁμοίως αἱ διατάξεις αὗται, ὅταν αἱ Νεαρά ἀπὸ τοῦ Κωνσταντινίου τοῦ Πορφυρογεννήτου ἐναθροίσθησαν. Ἐν ἔξῃ ἄρθεσι εἰς τὸ ἴδιον καὶ

κατὰ τὸν Βαλασαμῶνα. Ὅθεν δὲν ἔχουσι τὸ κῦρος καὶ τὴν ἰσχύν ἢ ἐγγυητὰς ἐμποδίζει τούτους νὰ μὴ γίνωνται, ὡς εἶπομεν, εἰς δοσοληψίας, καὶ ἀνθρώπινα καθήκοντα, καὶ ὕχι εἰς τὰ κατ' ἐντολήν συμφέροντα τοῖς ἀδελφοῖς. Καὶ ἡ ργ'. δὲ Νεαρά τοῦ Ἰουστινιανοῦ λέγει, ὅτι· οἱ Κληρικοὶ ἐγγύας νὰ μὴ δίδουν, ὅταν κρίνωνται, ἀλλὰ μόνον ὑποσχετικὴν ὁμολογίαν χωρὶς ὄρκον. Οἱ δὲ Ἀρχιερεῖς κρίνομενοι, μήτε ἐγγυητὰς νὰ δίδουν, μήτε ὁμολογίας νὰ κάμνουν. Σημείωσαι δὲ ὅτι τινὲς τὴν ἐγγύησιν ἐνόησαν ἀντὶ τὴν κοινῶς λεγομένην προξενίαν, διότι οἱ ἱερωμένοι καὶ κληρικοὶ οὔτε προξενηταὶ ἀρραβῶνων καὶ ὑπανδρείας δὲν πρέπει νὰ γίνωνται.

(3) Ἀπὸ δὲ τοὺς τοιοῦτους ἐκτομίας, ἄλλων μὲν εἶναι κομ-

κανών· Ἄνισως τινὰς καὶ ἐγένεν εὐνοῦχος ἀπὸ κακίαν καὶ βλάβην ἀνθρώπων, ἢ εἰς καιρὸν διωγμοῦ ἐκόπησαν ἀπὸ τοὺς διώκτας τὰ παιδογόνα μόρια τῶν ἀνδρῶν· ἢ ἐγεννήθη ἔτσι ἐκ κοιλίας μητρὸς του, εἶναι δὲ ἄξιος διὰ ἱεροσύνην, ἃς γίνεται Ἐπίσκοπος, (1) ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς δὲν ἐγένεν αἷτιος τοῦ τοιοῦτου εὐνοουχισμοῦ, ἀλλ' ἢ ὑπὸ τῆς φύσεως, ἢ ὑπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων, ἔπαθε τὸ τοιοῦτον κακὸν, διὰ τὸ ὅποιον πρέπει νὰ ἐλεῖται, καὶ ὄχι νὰ μισῆται, καὶ νὰ παιδεύηται. Περὶ τοῦ εὐνοουχισμοῦ ἔτι, διορίζουσι καὶ οἱ ἀκόλουθοι κανόνες, ὁ κβ'. κγ'. καὶ κδ'. τῶν Ἀποστόλων. Ὁ δὲ α'. τῆς α'. συνόδου κανὼν λέγει, ὅτι ὅποιος κληρικὸς διὰ ἀσθένειαν εὐνοουχισθῆ ὑπὸ ἰατρῶν, ἢ ὑπὸ βαρβάρων, οὗτος ἃς μὲν ἐν τῷ κληρῷ· λκιὸς δὲ ὦν, ἃς κληροῦται. Ὅστις δὲ ὑγιὲς ὦν, εὐνοούσῃ τὸν ἑαυτὸν του, οὗτος, κληρικὸς μὲν ὦν, ἃς παύη ἀπὸ τὸ νὰ ἐνεργῆ τὰ τῆς ἱεροσύνης του· λκιὸς δὲ ὦν ἃς μὴ γίνεται κληρικὸς. Ὁ δὲ ἡ'. τῆς α'. καὶ β'. κανὼν, τοῦτον τὸν ἴδιον κανόνα τῆς α'. προτιθεὶς, λέγει· Ὅποιος μὲν κληρικὸς εὐνοούσῃ ἄλλον τινὰ, ἢ αὐτὸς μὲ τὸ χεῖρ του, ἢ ἄλλον βάλῃ, ἃς καθαιρέται· ὅποιος δὲ λαϊκὸς κάμη τοῦτο, ἃς ἀφορίζεται. Εἰ δὲ ἱερεὶς, ἢ λαϊκοί, εὐνοούσῃ τοὺς ἔχοντας πάθος τι, οὐ κατακρίνονται.

ΚΑΝΩΝ ΚΒ'.

Ἀποσ. κα'.
κγ'. κδ'. τῆς α'.
α'. τῆς α' καὶ
β'. γ'.

Ὁ ἀκρωτηριάσας ἑαυτὸν, μὴ γινέσθω κληρικὸς· αὐτοφρονεῦτής γάρ ἐστιν ἑαυτοῦ, καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ δημιουργίας ἐχθρὸς.

Ἑρμηνεῖα.

Ὁ μὲν ἀνωτέρω εἰρημένος κανὼν οὐρίζει διὰ τοὺς εὐνοουχισθέντας στανικῶς, ὁ δὲ παρὼν διὰ τοὺς εὐνοουχισθέντας θεληματικῶς, λέγων· Ὅποιος ἤθελεν εὐνοούσῃ τὸν ἑαυτὸν του μὲ τὸ θέλημά του, ὑγιὲς ὦν, ἢ μὲ τὰ χεῖρά του, ἢ βάλῃ ἄλλον καὶ τὸν εὐνοούσῃ, ἃς μὴ γίνεται κληρικὸς. (2) Ἐπειδὴ αὐτὸς εἶναι μοναχὸς του φονεὺς τοῦ ἔαυτοῦ του, καὶ ἐχθρὸς τῆς δημιουργίας τοῦ Θεοῦ. Διατὶ ὁ μὲν Θεὸς ἐδημιούργησεν αὐτὸν ἄνδρα, μὲ δλα τὰ παιδογόνα μόρια, αὐτὸς δὲ ἐκβάλλοντας αὐτὰ, μεταβάλλει τὸν ἑαυτὸν του εἰς μίαν ἀλλόκοτον καὶ παράξενον φύσιν· ἐπειδὴ, οὔτε ἄνδρας εἶναι, δικτὶ δὲν δύναται νὰ ἐνεργῆσῃ τὰ τῶν ἀνδρῶν, καὶ νὰ γεννήσῃ ὁμοιον αὐτῷ ἄνθρωπον· οὔτε πάλιν γυνή, διότι δὲν δύναται τὰ τῶν γυναικῶν νὰ πάθῃ, ἢτοι νὰ ἐγγαστρῶθῃ, καὶ νὰ γεννήσῃ ὡς αἱ γυναῖκες, ἀλλὰ τρόπον τινὰ εἶναι ἕνα τρίτον τέρας, καὶ ὡσὺν νὰ εἴπῃ τινὰς, εἶναι μέσον ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν· ὅρα καὶ τὴν ἑρμηνεῖαν τοῦ κβ'. Ἀποστολικοῦ.

ΚΑΝΩΝ ΚΓ'.

Ἀποσ. να'.
κβ'. κδ'. τῆς
α'. α'. τῆς α'.
β'. γ'.

Εἴ τις κληρικὸς ὦν, ἑαυτὸν ἀκρωτηριάσῃ, καθαιρέσθω. Φονεὺς γάρ ἐστιν ἑαυτοῦ.

Ἑρμηνεῖα.

Καὶ οὗτος ὁ κανὼν παρομοίως μὲ τὸν ἄνωθεν, περὶ εὐνοουχισμοῦ διαλαμβάνει· πλὴν ἐκεῖνος μὲν οὐρίζει νὰ μὴ γίνηται κληρικὸς, ὅποιος λαϊκὸς ὦν, ἢθελεν εὐνοούσῃ τὸν ἑαυτὸν του, οὗτος δὲ λέγει, ὅτι ἐὰν τινὰς κληρικὸς ὦν πρότερον, ὕστερον ἢθελεν εὐνοούσῃ τὸν ἑαυτὸν του ὑγιαίνοντα, ἢ ἄλλον βάλῃ καὶ τὸν εὐνοούσῃ, νὰ

μὲ γυναῖκα νὰ συνευρεθῶσιν. ἄλλου δὲ εἶναι μόνον κοιμμένα τὰ διδύμα, ἀλλ' ὄχι· καὶ ὁ καυλὸς· οἵτινες καὶ μὲ γυναῖκας ἠμποροῦν νὰ ἁμαρτάνουν, ἀγαθὰ καὶ νὰ μὴ κάμουν παιδὶ. καὶ πόλεμον σφοδρότερον αἰσθάνονται ἀπὸ ἐκείνους ὅπου ἔχουσι τὰ μόρια ὅλα καὶ παιδοποιουσίν. Καθὼς ὁ μέγας Βασίλειος περὶ τούτων κατὰ πλάτος ὁμιλεῖ εἰς τὸν περὶ παρθενίας λόγον αὐτοῦ. Περὶ ὧν καὶ ὁ Σεραχ λέγει· «ἐπιθυμία εὐνοούχου ἀποπαρθενώσαι νεάνην» (κ'. α'. καὶ λ'. 20). Ἴσως δὲ τοιοῦτος ἦτο καὶ ὁ Πεντησφῆς ὁ εὐνοῦχος τοῦ βασιλέως Φαραῶ, ὁ αὐθέντης Ἰωσήφ τοῦ Παγκάλου, μὲ τὸ νὰ ἀναγινώσκωμεν, ὅτι εἶχε γυναῖκα τὴν βασισμένην τὸν, Ἰωσήφ. Σημείωσαι· ὅτι ὁ ἱερὸς Αὐγουστίνος ἀναφέρει πῶς ἕνας νέος ἔδωκε γράμμα εἰς τὸν ἡγεμόνα Φίληκα παρακαλεστικόν, διὰ νὰ εὐνοούσῃ ὑπὸ ἐνὸς ἱατροῦ, ὅστις οὐκ ἐτόλμα διὰ τὸ βασιλικὸν πρόσταγμα νὰ εὐνοούσῃ αὐτὸν, ὡσὺν ὅπου ὁ εὐνοουχισμὸς εἶναι πᾶγμα ἀνόσιον, ἐμποδισμένον καὶ ἀπὸ τὸν Θεϊκὸν νόμον καὶ ἀπὸ τὸν βασιλικόν. Ἀλλὰ καὶ ὁ θεῖος Ἰουστίνος, ἐν τῇ β'. ἀπολογία, λέγει· ὅτι ἱατροὶ τινες ἔλεγον πῶς δὲν ἠμποροῦν νὰ εὐνοούσῃ τινὰ, χωρὶς τὴν ἄδειαν τοῦ ἡγεμόνος.

(1) Καθὼς τοιοῦτος ἦτο ὁ Νικήτας, κατὰ τὸν Χωνειάτην Νικήταν λέγοντα· «Ἦν τις εὐνοῦχος ἀρχιερατικῶς προσδρεύων τῆς τῶν Χωωνῶν πόλεως, Νικήτας τοῦνομα, πάσης ἀρετῆς καταγόμενος· ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἰγνάτιος, εὐνοῦχος ἦτο.» Περὶ τῶν εὐνοούχων λέγει καὶ ὁ Θεὸς εἰς τὸ Δευτερονόμιον· «Οὐκ εἰσελεύσεται Ἰσραὴλ, οὐδὲ ἀποικισκόμενος εἰς ἐκκλησίαν Κυρίου.» (Κεφ. γ'. 1.).

(2) Ἐπειδὴ μερικοὶ κακόφρονες αἰρετικοί, καὶ μάλιστα οἱ Οὐαλλήσιοι, ἀκούοντες τὸν Κύριον νὰ λέγῃ, ἀνίσως ὁ ὀφθαλμὸς σου ὁ δεξιὸς σὲ σκανδαλίξῃ, ἐκβαλε αὐτὸν ὁμοίως καὶ ἐὰν ἡ χεῖρ σου ἢ ὁ πούς σου ὁ δεξιὸς σκανδαλίξωσί σε, ἐκκοψον αὐτὰ, κακῶς καὶ σφαλερῶς ἐξήγησαν τὸ ρητόν. Ὅθεν καὶ ἔλεγον, ὅτι πρέπει τινὰς νὰ ἀκρωτηριάξῃ καὶ νὰ κόπη τὰ μέλη, ἐκεῖνα, ὅπου τὸν παρακινουσίν εἰς ἁμαρτίαν, καθὼς ὁ θεῖος Ἐπιφάνιος τοὺς τοιοῦτους ἀναφέρει αἰρετικούς. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ὅσοι τοιοῦτοι εὐρεθῶν, ὅπου νὰ ἀκρωτηριάξουν τὰ μέλη τοῦ σώματος των, ὑγιεῖς ὄντες, ὑποκειμένοι εἶναι καὶ αὐτοὶ εἰς τὸ ἐπιτίμιον τοῦ παρόντος Ἀποστολικοῦ κανόνος, καθὼς εἶναι καὶ ἔχθροί τῆς δημιουργίας

καθαίρηται· ἐπειδὴ εἶναι φονεὺς τοῦ ἑαυτοῦ του.(1) Ὅχι μόνον δὲ οἱ θεοὶ κανόνες, ἀλλὰ καὶ οἱ πολιτικοὶ νόμοι παιδεύουσιν ἐκείνους ὅπου εὐνοουχίσουν ἢ τὸν ἑαυτὸν τους, ἢ ἄλλους, μὲ διαφόρους παιδείας, ἢτοι μὲ ἀρπαγὴν τῶν ὑπαρχόντων τους, μὲ ἐξορίαν, μὲ ταυτοπάθειαν, ἢ γουν νὰ εὐνοουχίζηται καὶ αὐτὸς ὑπ' ἄλλου ἀνθρώπου. Καὶ ἀνί-σως τινὰς δούλους ἤθελεν εὐνοουχισθῆ, ἀν ἦναι ὑγιής, ἢ ἄρρωστος, προστάζουν οἱ νόμοι νὰ γίνηται ἐλεύθερος. Φώ-τιος κεφ. ιδ'. τοῦ α', τίτλ. Ἀνάγνωθι καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ κα'. Ἀποστολικοῦ.

ΚΑΝΩΝ ΚΑ'.

Λαϊκὸς ἑαυτὸν ἀκρωτηριάσας, ἀφοριζέσθω ἔτη τρία. Ἐπίβουλος γὰρ ἐστὶ τῆς ἑαυτοῦ ζώης.

Ἀποστολ. α'. κβ'. κγ'. τῆς α'. α'. τῆς α'. καὶ β'. γ'.

Ἐρμηνεία.

Εἰ δὲ λαϊκὸς εἶναι ἐκεῖνος ὅπου ἤθελεν ἀκρωτηρίαση, καὶ εὐνοουχίση τὸν ἑαυτὸν του ὑγιαίνοντα, ἢ ἄλλον βάλῃ καὶ τὸν εὐνοουχίση, προστάζει ὁ πκρὼν καιὼν νὰ ἀφοριζήται ἀπὸ τὰ μυστήρια καὶ ἀπὸ τὴν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ συνάθροισιν τῶν χριστιανῶν χρόνους τρεῖς· ἐπειδὴ μὲ τὸν εὐνοουχισμὸν αὐτὸν γίνεταί ἐπίβουλος τῆς ζωῆς του.

ΚΑΝΩΝ ΚΕ'.

Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος ἐπὶ πορνείᾳ, ἢ ἐπιπορκίᾳ, ἢ κλοπῇ, ἀλόους, κα-θαίρεισθω, καὶ μὴ ἀφοριζέσθω. Λέγει γὰρ ἡ Γραφή, «Ὅχι ἐκδικήσεις δις ἐπὶ τὸ αὐτό.» Ὡσαύ-τως καὶ οἱ λοιποὶ κληρικοί.

Τῆς α'. θ'. τῆς ς'. δ'. κα' τῆς ἐν Νεοκαιο. α'. η'. τῆς Καρθ. λε'. τοῦ Βασιλ. γ'. ιζ'. λβ'. μδ'. να'. ο'.

Ἐρμηνεία.

Ὅλοι οἱ ἱερωμένοι καὶ κληρικοὶ πρέπει νὰ ἦναι καθαροὶ, καὶ ἀνέγκλητοι, διὰ τοῦτο καὶ ὁ παρὼν κανὼν διο-ρίζει ἔτσι. Ὅποιος Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος ἤθελε πιασθῆ, ἢ γουν ἤθελεν ἀποδειχθῆ, πῶς ἐκκαμε πορνείαν, ἢ παράβασιν ὄρκου (2) ἢ κλεψίαν, κεφαλαιώδη δηλ. κατὰ τὸν κή. τοῦ Νηστευτοῦ, ἢτοι κεφαλικὴν τι-μωρίαν ἐπάγουσαν. Κεφαλικὴ δὲ τιμωρία δὲν εἶναι ὁ ἀποκεφαλισμὸς, ἢ θάνατος ἄλλος· ὡς ἐρμηνεύει ὁ Βαλσα-μῶν, σχολιάζων τὸ κέ. κεφ. τοῦ θ'. τίτλου τοῦ νομοκάνονος τοῦ Φωτίου, ἀλλὰ ἐξορία, τύφλωσις, κόψιμον τῆς χειρὸς, καὶ ἄλλα ὅμοια (3), ἃς καθαίρηται μὲν ἀπὸ τὴν ἱερωσύνην, ἃς μὴ ἀφοριζήται δὲ καὶ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν καὶ προσευχὴν τῶν Χριστιανῶν. Διότι λέγει ἡ θεία Γραφή· Δὲν θέλεις παιδεύσει δύο φοραῖς ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ

τοῦ Θεοῦ. Ἐπειδὴ τὰ ἀνωτέρω λόγια τοῦ Κυρίου δὲν νοοῦνται κατὰ τὸ γράμμα, ἀλλὰ ἐξηγοῦνται τροπολογικῶς. Ἦτοι, ἐὰν ἔχωμεν συγγενεῖς, ἢ φίλους τὸσον πολλὰ οἰκείους καὶ ἀγαπητοὺς εἰς ἡμᾶς, καθὼς εἶναι τὰ μέλη τοῦ σώματός μας, ἢ φιλία ὅμως τῶν τοιούτων μᾶς ἐμποδίζει ἀπὸ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, πρέπει νὰ ἀποκόπτωμεν ἀπὸ λόγου μας τὴν τοιαύτην προσπάθειαν καὶ φιλίαν, προτιμώντες τὴν τοῦ Θεοῦ ἀγάπην, καὶ τὴν σω-τηρίαν τῆς ἡμετέρας ψυχῆς, καθὼς ὁ θεὸς Χρυσόστομος, ὁ Θεοφύλακτος, ὁ Ἐπιφάνειος, καὶ ἄλλοι Πατέρες ἐξηγοῦσι τὸ τοι-ούτον ἔχον. «Σημειῶσαι, δὲ, ὅτι τοὺς εὐνοούχους, ὁ μὲν Θεολό-γος Γρηγόριος ὀνομάζει, ἐν γυναιξίν ἄνδρας, καὶ ἐν ἀνδράσι γυ-ναικας, ὁ δὲ μέγας Βασίλειος (ἐπιστολ. πρὸς Συμπλίκιαν) τὸ «γένος τῶν εὐνοούχων καλεῖ ἄτιμον, πανώλεθρον, ἄναδρον, σι-θηροκατάδικον, καὶ ἄλλα πολλὰ, προσθέτων ὅτι οὐδὲ εἰς μαρ-τυρίαν εἶναι ἀξιώπιστον.» Ὁ δὲ θεὸς Ἀπόστολος, κατὰρας ὑ-πεύθυνον κρίνει ἐκεῖνον ὑπὸ εὐνοουχίση τὸν ἑαυτὸν του. Οὕτω γὰρ καταράται τοὺς ἀναστατοῦντας τοὺς Γαλάτας «ὄφελον καὶ ἀπο-κόψονται (ἢτοι εὐνοουχισθῆνται, ὡς ἐρμηνεύει ὁ Χρυσόστομος καὶ ὁ Θεοφύλακτος) οἱ ἀναστατοῦντες ὑμᾶς.» (Γαλάτ. ε', 12).

(1) Ὅθεν ἀκολούθως τῷ Ἀποστολικῷ παρόντι κανόνι, ὁ Ἀ-λεξανδρείας Δημήτριος ἐκάθισεν, κατὰ τὸν Σωκράτην, τὸν Ὀρι-γένην, ἐπειδὴ καὶ ἀπετόλμησε νὰ εὐνοουχίση τὸν ἑαυτὸν του (ἀγ-καλὰ καὶ ἄλλοι λέγουσιν ὅτι σοφὸς ὢν ὁ Ὀριγένης, εὐρήσκει βεβα-τανόν τι καὶ φάρμακον, μὲ τὸ-ὅποιον ἐξήρανε τὴν βίξαν τῆς σκρυώσεως σαρκὸς) ἀνάγνωθι καὶ τὸν Ἐπιφάνειον ὅπου ἀναφέ-ρει, αἰρέσει· ἐδ', τὰ θρυλλούμενα περὶ τῆς εὐνοουχίσεως Ὀριγένους.

Ἀλλὰ καὶ ὁ θεὸς Ἀθανάσιος ὁμιλῶν διὰ τὸν Ἀντιοχείας Λεόν-τιον, τὸν πρὸ τοῦ Εὐδοξίου, εἶπεν ὅτι δὲν ἤρμοζεν εἰς ἐκεῖνον, ὅτε ἀρχιερωσύνη, οὔτε κοινωνία· διατι αὐτὸς ἑαυτὸν εὐνοου-σεν, ἵνα μετ' ἐξουσίας κοιμᾶται· εἰς τὸ ἐξῆς μετ' Εὐστολίας τι-νός, γυναικὸς μὲν δι' αὐτὸν, λεγομένης δὲ παρθένου. Ἀπολογία α'. πρὸς Κωνσταντί.

(2) Σημειῶσαι, ὅτι οἱ μὲν κανόνες, ἐπιπορκίαν λέγουσι τὴν πα-ράβασιν τοῦ ἐν ἀληθείᾳ γενομένου ὄρκου, οἱ δὲ νόμοι οἱ πολιτι-κοί, ἐπιπορκίαν λέγουσι καὶ τὸν ἐπὶ ψευδαί γενομένον ὄρκον. Κατὰ τὸν ιγ'. τίτλ. κεφ. ιη'. τοῦ νομικοῦ τοῦ Φωτίου, ὅθεν καὶ ὁ ἐπιπο-ρκήσας, εἴτε κατὰ τὸ ἓνα, εἴτε κατὰ τὸ ἄλλο ἱερωμένος, καθαίρειται.

(3) Σημειῶσαι δὲ πρὸς τούτους, ὅτι ἐπειδὴ μὲν ἡ ἱεροσύλια εἶναι καὶ συγγενὴς μὲ τὴν κλεψίαν καὶ τῆς κλεψίας βαρύτερα· διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἐπὶ ἱεροσυλίᾳ ἀλόους Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, καθαίρειται· κατὰ τὸν ι'. τῆς α'. καὶ β'. ἐπειδὴ δὲ τὸ ἔγκλημα τῆς καθοσιώσεως ὁμοίον ἐστὶ μὲ τὸ τῆς ἱεροσυλίας· διὰ τοῦτο καὶ ὁ τῆ καθοσιώσεως περιπεσὼν ἱερωμένος, καθαίρειται. Τί δὲ ἐστὶ καθοσιώσις, ὅρα εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ οβ'. Ἀπο-στολικοῦ. Σημειῶσαι δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι, ἐπειδὴ ὁ ξα'. Ἀποσο-λικὸς ἐμποδίζει νὰ μὴ ἱερούται ὅποιος πρὸ τῆς χειροτονίας ἐλεγ-χθῆ, πῶς ἔκαμε πορνείαν, ἢ μοιχείαν, ἢ ἄλλην τινὰ ἀμαρτίαν ἀπηγορευμένην ἀπὸ τοὺς πιστοὺς· τὰ δὲ ἀμαρτήματα ὅπου ἀνα-φέρει ὁ παρὼν κανὼν εἶναι ἀπηγορευμένα. ἄρα ταῦτα, ὅχι μόνον εἶναι καθαρητικὰ τῆς ἱερωσύνης, ἀλλὰ καὶ κωλυτικὰ ἐν ταύτῳ τῆς ἱερωσύνης, καὶ οἱ πρὸ τῆς ἱερωσύνης ἐπὶ τούτοις ἐλεγχθέν-τες δὲν ἱερώνονται.

ἀμάρτημα. Παρόμοια μὲ τοὺς ἱερωμένους καθαιροῦνται μὲν ἀπὸ τὸν κληρὸν τοὺς, οὐκ ἀφορίζονται δὲ, καὶ ὅσοι ἄλλοι κληρικοί ἤθελαν πιασθῶν εἰς τὰ εἰρημένα ἴδια ἀμαρτήματα. Δύω δὲ πράγματα προσοχῆς ἄξια εἰς τὸν παρόντα κανὼνα περιλαμβάνονται· ἓνα μὲν, ὅτι, οἱ ἱερωμένοι οὗτοι καὶ κληρικοί, ἀγκαλιὰ καὶ δὲν ἀφορίζονται ἀπὸ τὴν κοινωνίαν, ἤτοι τὴν συνάθροισιν καὶ προσευχῆν τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ Χριστιανῶν, ὡς οἱ κατηγούμενοι, κατὰ τὸν γ'. καὶ λβ'. καὶ νά. τοῦ μεγ. Βασιλείου, δὲν μεταλαμβάνουν ὁμοῦ καὶ τῶν ἀγοράντων μυστηρίων κατὰ τὸν αὐτὸν ὡς ἀνάξιοι ὄντες, καὶ ὑπὸ κανόνα. Ἔως οὗτου ἤθελε κρίνει εὐλογον ὁ Ἀργιεὺς, ἢ ὁ τούτων πνευματικός. (1) Καὶ ἄλλο δὲ, ὅτι οἱ πιασθέντες, ὄχι εἰς ὄλα, ἀλλὰ εἰς τοῦτα μόνον τὰ ἀμαρτήματα, ὅπου ἀναφέρει ὁ παρὼν κανὼν, ἱερωμένοι τε καὶ κληρικοί (ἂν δὲ πιασθῶν καὶ εἰς ἄλλα ὁμοῦ τούτων, εἰς μοιχείαν δηλ. ἢ εἰς ἱεροσυλίαν) καθαιροῦνται μόνον καὶ δὲν ἀφορίζονται. Διατί εἶναι καὶ ἄλλα ἀμαρτήματα, εἰς τὰ ὅποια ὅσοι ἱερωμένοι καὶ κληρικοί πιασθῶν, καὶ καθαιροῦνται ὁμοῦ καὶ ἀφορίζονται. Καθὼς εἶναι οἱ χειροτονηθέντες μετ' ἄσπρα, ἢ μετ' ἐξουσίαν τῶν ἀρχόντων, κατὰ τὸν κθ'. καὶ λ'. κινῶνα τῶν Ἀποστόλων. Σημείωσι δὲ, ὅτι, οἱ ἱερωμένοι καὶ κληρικοί, ὅπου διὰ τὰ ἀνωτέρω ἀμαρτήματα ἐκαθάροντο μὲν, δὲν ἀφορίζοντο δὲ, ἐὰν πάλιν ἐπιπτον μετὰ τὴν καθάρσιν εἰς τὰ αὐτὰ, ἢ εἰς ἄλλα ἀμαρτήματα, τότε καὶ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν παντελῶς ἀφορίζοντο ὡς οἱ κατηγούμενοι. Δι' ὅ καὶ ὁ ἁ. τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ διορίζων, ὅτι, ὁ Πρεσβύτερος ἐὰν πορνέυσῃ ἢ μοιχεύσῃ, ἀφορίζεται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, ὡς οἱ λαϊκοὶ μετανοοῦντες. Οὗτος, λέγω, ἄριστα συμβιβάζεται μετὰ τὸν παρόντα Ἀποστολικὸν, καὶ ἐννοηθῆ, ὅτι, λέγει διὰ τὸν δις, ἢ τρίς πορνέυσαντα, ἢ μοιχεύσαντα Πρεσβύτερον.

Συμφωνία.

Ἄλλὰ καὶ ὁ ἡ. τῆς αὐτῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ λέγει, ὅτι καθαιρεται ὁ ἱερεὺς ὅπου συζῆ μετὰ τὴν μοιχευθεῖσαν γυναῖκά του. Ὁ δὲ κθ. τῆς ς'. λέγει· Οἱ διὰ κωνονικὰ ἐγκλήματα παντελῶς καθαιρεθέντες κληρικοί, εἰ μὲν θεληματικῶς μετανοήσωσιν, ἄς κρυφύουν τὰ μαλλίκα κατὰ τὸ σχῆμα τῶν κληρικῶν ὄχι καὶ δὲν θέλουν νὰ παραιτήσωσιν τὴν ἀμαρτίαν θεληματικῶς, ἄς τρέφουσι τὰ μαλλίκα, καθὼς οἱ λαϊκοί. Ὁ δὲ ιζ'. τοῦ Βασιλείου λέγει, πῶς ἐκεῖνοι ὅπου ὤμοσαν ὅτι νὰ μὴ ἐνεργοῦσι τὰ τῆς ἱερωσύνης Πρεσβύτεροι, (ἐκ τινος ἀνάγκης καὶ κινδύνου) φανερά μὲν δὲν πρέπει νὰ ἱεουργοῦσι (διὰ νὰ μὴ σκανδαλίζουσι δηλ. τοὺς γινώσκοντας αὐτοὺς ὅτι ὤμοσαν, ἀλλὰ κρυφίως ὁμοῦ νὰ μετανοῶσι διὰ τὸν ὄρκον ὅπου ἔκχμαν. Ὁ δὲ θ. τοῦ αὐτοῦ κανὼν διορίζει, ὅτι ἐὰν Διάκονος, ἢ Πρεσβύτερος ἀμαρτήσῃ μετὰ γυναικὸς μέχρι μόνου φιλήματος, τῆς μὲν Ἱερωσύνης θέλει παύσει πρὸς καιρὸν κατὰ τὸν Ζωναρον, τὰ δὲ μυστήρια θέλει ἀιωθῆ νὰ μεταλαμβάνῃ μαζὺ μετὰ τοὺς συμπρεσβυτέρους καὶ συνδιακόνους του. Εἰ δὲ φανερωθῇ ὅτι ἡμαρτέ τι περισσότερον ἀπὸ τὸ φίλημα, θέλει καθαιρεθῆ. Ὁ δὲ δ'. τῆς ς'. καθαιρεῖ τὸν Ἐπίσκοπον, ἢ Πρεσβύτερον, ἢ Διάκονον, ἢ ἄλλον τινὰ κληρικὸν ὅπου σμιχθῆ μετὰ γυναῖκα ἀφιερωμένην τῷ Θεῷ, ταῦτόν εἰπεῖν καλογοραῖαν. Ὁ δὲ Ἰωάννης ὁ Νηστευτῆς λέγει, ὅτι, ἐὰν τις πρὸ τοῦ νὰ ἱερωθῆ ἔπεσεν εἰς μαλακίαν, (ἢ ὅποια, κατ' ἴδιαν πορνεία λέγεται ἀπὸ μερικὸς ἀγίους) οὗτος νὰ ἐπιτιμᾶται, ἐπειτα νὰ ἱερωταῖ. Εἰ δὲ μετὰ τὴν ἱερωσύνην ἔπεσε, νὰ μὲν ἀργὸς ἓνα χρόνον, καὶ νὰ κανονίζηται μετὰ ἄλλα ἐπιτίμια, καὶ οὕτω νὰ ἱεουρογῆ. Εἰ δὲ μετὰ τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀμαρτίας, πάλιν πέσῃ δῶ φοραῖς καὶ τρεῖς εἰς τοῦτο τὸ πάθος, ὁ τοιοῦτος νὰ καθαιρεταῖ, καὶ νὰ ἔρχηται εἰς τάξιν ἀναγνώστου.

ΚΑΝΩΝ ΚΖ'.

Τῆς δ' αὐτῆς τῆς
ς' ς' τῆς Καθ.
θ' λγ' Βασιλ.
εθ'.

Τῶν εἰς κληρὸν προελθόντων ἀγάμων κελεύομεν, βουλομένους γαμεῖν, ἀναγνώστας καὶ ψάλτας μόνον.

Ἐρμηνεία.

Οἱ μὲν Πρεσβύτεροι, καὶ Διάκονοι, καὶ Ὑποδιάκονοι, πρὸ τοῦ νὰ χειροτονηθῶν, ἔχουν ἄδειαν νὰ λάβουν γυναῖκα, καὶ μετὰ τὸν γάμον νὰ χειροτονῶνται. Ἐὰν δὲ ὕστερα ἀπὸ τὴν χειροτονίαν ἤθελαν ὑπανδρευθῆ, καθαι-

(1) Εἰ δὲ καὶ ἤθελεν εἰπῆ τινας, ὅτι, οἱ καθαιρεθέντες κληρικοί δις ἐκδικοῦνται ἀνίσως δὲν μεταλάβωσιν. ἄς μάρη, ὅτι δὲν ἐκδικοῦνται δις, καθ' ὃ τὸν τῆς καθαιρέσει δὲν ἀφορίζονται καὶ ἐκ τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τὸν Ἀποστολικὸν τοῦτον κανόνα (καὶ τοῦτο διατί δὲν ἀποδίδεται πλέον εἰς αὐτοὺς ὁ κληρὸς καὶ ἡ ἱερωσύνη, ὡς λέγει ὁ Βασιλεὺς, καν. γ'), καὶ ὄχι καθ' ὃ δὲν μεταλαμβάνουσι. Διότι, ἂν ἦτο ἔτσι, καὶ οἱ λαϊκοὶ ἀκόλουθον ἦτο νὰ ἐκδικοῦνται δις, ὅπερ οὐ πρέπει. Ἐπειδὴ, ὅταν αὐτοὶ ἡμάρτανον θανασίμως, ὄχι μόνον ἐδιώκοντο ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τῶν πιστῶν, ὁμοῦ μετὰ τοὺς κατηγούμενους, ἀλλὰ οὐτε μεταλάμβανον. Καὶ ὁμοῦ οὐ λέγονται νὰ ἐκδικοῦνται δις. Διατί ἡ ἀποχὴ τῆς θέας κοινωνίας δὲν ἐλογίζετο ἐκδικησις εἰς αὐτοὺς. Ἄλλὰ

τί ταῦτα λέγω; ἄς μάρη ὁ τοῦτο προτείνων, ὅτι ὄχι μόνον πρέπει νὰ ἀπέχῃ τῆς κοινωνίας οἱ καθαιρεθέντες κληρικοί, ἀλλὰ πρέπει καὶ διὰ συντριμμοῦ τῆς σαρκὸς, καὶ πάσης δουλαγωγίας, νὰ χωρίζονται καὶ ἀπὸ τὰς ἡρόνας, διὰ τὰς ὁποίας ἔχασαν τὴν ἱερωσύνην, κατὰ τὸν γ'. τοῦ αὐτοῦ Βασιλείου κανόνα. Ὡσὲν τοῦ μόνου ἡ ἀποχὴ τῆς κοινωνίας δὲν εἶναι ἱκανὴ νὰ τοὺς ἱατρεύσῃ ἀπὸ τὰ πάθη. Σημείωσα: πρὸς τοῦτοις, ὅτι ὄχι μόνον εἰ μετὰ τὴν χειροτονίαν πορνέυσαντες, ἢ μοιχεύσαντες, ἢ καὶ ἄλλα κωλυτικὰ ἀμαρτήματα ποιήσαντες, ἀλλὰ καὶ οἱ πρὸ τῆς χειροτονίας ταῦτα ποιήσαντες, ἐὰν μετὰ τὴν χειροτονίαν ὁμολογήσωσιν ταῦτα ἢ ἐλεγχθῶν, καθαιροῦνται παρομοίως καὶ αὐτοὶ, κατὰ τὸν θ'. τῆς α'. ὅν καὶ ἀνάγνωθι.

ρονται ἀπὸ τὸν βαθμὸν τοὺς κατὰ τὸν ς' τῆς ς'. Οἱ δὲ ἀναγνώσται, καὶ ψάλται καὶ οἱ κατώτεροι κληρικοὶ ἔχουσι τὴν ἀδειαν νὰ ὑπανδρευθοῦν, καὶ ἀποῦ γένουν κληρικοὶ ἀπροκριματίστως, καὶ νὰ προβαίνουν καὶ εἰς μείζονα βαθμὸν. Ὅθεν καὶ ὁ παρὼν κανὼν προστάζει τοὺς τοιοῦτους νὰ ὑπανδρευῶνται καὶ μετὰ τὸ κληρωθῆναι ὅπως μὲ θεόδοξον γυναῖκα, καὶ ὄχι μὲ ἐτεροδόξον, κατὰ τὸν ιδ'. κανὼνα τῆς δ'. Οἰκουμενικῆς συνόδου. Ὁ δὲ θ'. τῆς ἐν Καρθαγ. διορίζει· ὅτι ὅταν οἱ ἀναγνώσται φθάσουν εἰς ἡλικίαν τῆς ἡβης, ἦτοι ιδ'. χρόνων, νὰ ἀναγκάζωνται, ἢ νὰ ὑπανδρευθοῦν, ἢ νὰ ὁμολογήσουν ἐγκράτειαν, ἦτοι νὰ παρθενεύουν. Ἀποῦ δὲ ὑπανδρευθοῦν, νὰ μὴ ἀναγκάζωνται νὰ ἐγκρατεύωνται περισσότερον ἀπὸ τὸ δικταταγμένον, κατὰ τὸν λγ'. τῆς αὐτῆς. Ὁ δὲ ξθ'. τοῦ μεγάλου Βασιλείου λέγει, ὅτι ἀναγνώστης, ἐὰν πέσῃ μὲ τὴν ἀρραβωνιστικὴν τοῦ πρὸ τοῦ νὰ στεφανωθῆ, νὰ ἀγοῆται ἐνα χρόνον, εἴτα νὰ δέχεται, εἰς μεγκλήτερον δὲ βαθμὸν νὰ μὴ ἀναβαίη. Ἐὰν δὲ κλεψιγαμῆσῃ χωρὶς ἀρραβῶνα. ἄς πύη τῆς ὑπηρεσίας. Ὁ δὲ ς'. τῆς ς'. αὐτολεξεὶ ἐκτίθεται τὸν πρόντα κανὼνα. (1)

ΚΑΝΩΝ ΚΖ'.

Ἐπίσκοπον, ἢ Πρεσβύτερον, ἢ Διάκονον, τύπτοντα πιστοῦς ἀμαρτάνοντας, ἢ ἀπίστους ἀδικήσαντας, καὶ διὰ τῶν τοιούτων φοβεῖν ἐθέλοντα, καθαιρεῖσθαι προστάσσομεν. Οὐδαμοῦ γὰρ ὁ Κύριος τοῦτο ἡμᾶς ἐδίδαξε. Τούναντιον δὲ, αὐτὸς τυπτόμενος, οὐκ ἀντέτυπτε· λοιδορούμενος, οὐκ ἄντελοιδορεῖ· πάσχων, οὐκ ἠπέιλει.

Τῆς α' καὶ β'.
θ' τῆς Ἀντιοχ.
ε' τῆς Καρθ.
νς' ξβ' ος' ρ'.
πγ' λθ' ρ' ρς'.
ρς' α' Πιτ. β'.
23.

Ἑρμηνεία.

Διδάσκων ὁ Κύριος τοὺς μαθητάς του τὰς θείας ἐντολάς του ἔλεγεν· «Ἐκεῖνα ὅπου λέγω εἰς ἐσᾶς τοὺς μαθητάς μου, τὰ λέγω καὶ εἰς ὄλους τοὺς Χριστιανούς.» [Μαρκ. ιγ'. 37] Μία δὲ ἀπὸ τὰς ἐντολάς του εἶναι, τὸ νὰ στρέφωμεν τὴν ἀριστεράν μας σιαγόνα, εἰς ἐκεῖνον ὅπου ἤθελε μᾶς κτυπήσῃ εἰς τὴν δεξιάν. [Ματθ. ε. 39.] Ἄν λοιπὸν ἀπὸ ὄλους τοὺς Χριστιανούς ἡ ἐντολὴ αὕτη πρέπη νὰ φυλάττηται, πολὺ περισσότερον ἀπὸ τοὺς ἰερωμένους, καὶ μάλιστα τοὺς Ἐπισκόπους, περὶ τῶν ὁποίων ἔγραψεν ὁ θεὸς Παῦλος πρὸς Τιμόθεον, ὅτι πρέπει ὁ Ἐπίσκοπος νὰ μὴ ᾖ πλήκτης. [ἀ. Τιμόθ. γ'. 3.] Διὰ τοῦτο καὶ ὁ παρὼν κανὼν λέγει· Ὅποιος Ἐπίσκοπος ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος κτυπᾷ τοὺς Χριστιανούς ἐκείνους ὅπου σφάλλουν εἰς αὐτόν· ἢ τοὺς ἀπίστους, ὅπου ἤθελαν ἀδικήσῃ ἄλλους, καὶ θέλει τάχα, ὅτι μὲ τὰ τοιαῦτα κτυπήματα νὰ κάμῃ νὰ τὸν φοβοῦνται οἱ λοιποὶ, προστάζομεν νὰ καθαιρεῖται ὁ τοιοῦτος. Διότι ὁ Κύριος εἰς κἀνένα μέρος τοῦ Εὐαγγελίου δὲν μᾶς ἐδίδαξε τοῦτο νὰ κάμνωμεν· μάλιστα δὲ ὄλον τὸ ἐναντίον μᾶς ἐδίδαξε μὲ τὸ παράδειγμά του. Ἐπειδὴ δερνόμενος ἀπὸ τοὺς στρατιώτας καὶ Ἰουδαίους, ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πάθους, δὲν ἐσήκωσε χεῖρ νὰ τοὺς δέισῃ καὶ αὐτός. Κατηγορούμενος καὶ ὑβριζόμενος, δὲν ὑβρίζεν, οὔτε ἐκατηγόρει. Καὶ πάσχων ἐπάνω εἰς τὸν σταυρὸν, δὲν ἐφοβείζε νὰ τοὺς παιδεύσῃ, ἀλλὰ παρεκάλει τὸν Πατέρα του νὰ τοὺς συγχωρήσῃ. «Τοῦ ὁποίου Κυρίου μιμηταὶ πρέπει νὰ ᾖναι καὶ οἱ ἱερωμένοι, ἐλέγχοντες μὲν τοὺς ἀμαρτάνοντας καὶ ἀδικοῦντας, ἵνα καὶ οἱ λοιποὶ φόβον ἔχωσι.» [ἀ. Τιμόθ. ε. 20], καθὼς λέγει ὁ Παῦλος, καὶ σωφρονίζοντες αὐτούς, ποτὲ μὲν, μὲ διδασκαλίαν καὶ νουθεσίαις, ποτὲ δὲ, καὶ μὲ τὰ Ἐκκλησιαστικὰ ἐπιτίμια, ὄχι δὲ καὶ ἐκδικοῦντες μὲ ζῆγῃν καὶ θυμὸν, τὴν ἀτιμίαν θετέον, ἢ τὸ σφάλμα ὁποῦ οἱ τοιοῦτοι ἔκαμαν εἰς αὐτούς, ἢ δερνοντες αὐτούς καὶ ζυλιζοντες.» Τοῦτον τὸν ἴδιον κανὼνα καὶ ὁ θ'. τῆς α'. καὶ β'. ἀναφέρει λέγει, ὅτι ὄχι μόνον καθαιροῦνται οἱ ἰερωμένοι ἐκεῖνοι ὅπου κτυπήσουν οἱ ἴδιοι μὲ τὸ χεῖρ των, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι ὅπου βιάλλουν ἄλλους νὰ κτυπήσουν. (2)

(1) Περὶ δὲ τῆς χειροθεσίας καὶ τοῦ ἐπαγγέλματος τῶν ἀναγνωστών, καὶ περὶ τοῦ ἐπαγγέλματος τῶν ψαλτῶν, ὄρα τὸν λγ'. καὶ ος'. τῆς ς'.

(2) Εἶπα δὲ ὅτι δὲν πρέπει νὰ δαίρνοσιν οἱ ἱερωμένοι τοὺς ἀμαρτάνοντας εἰς αὐτούς, διὰτὶ ἐκείνους ὅπου ἀμαρτάνουσιν εἰς τὰ θεία, καὶ εἰς τὸν Θεόν, καὶ μήτε μὲ νουθεσίας μήτε μὲ ἐπιτίμια σωφρονίζονται, ἡμποροῦν νὰ τοὺς σωφρονίζουσι ἰερωμένους ὄντας, ἢ λαϊκοὺς, μὲ τῆς ἐξωτερικῆς ἐξουσίας τὴν δύναμιν, κατὰ τὸν ε'. Ἀντιοχ. καὶ τὸν ος'. πβ'. πγ'. λθ'. ρ'. ρς'. ρξ'. Καρθαγένη. καὶ τὸν θ'. τῆς α'. καὶ β'. ἐπειδὴ τότε δὲν φαίνονται νὰ ἐκδικοῦσι πλέον τὸν ἑαυτὸν τους, ἀλλὰ τὸν Θεὸν ὅπου ἀτιμάζεται καὶ ὑβρίζεται. Ὅθεν καὶ ὁ Κύριος ὁ τοὺς εἰς αὐτόν ἀμαρτάνοντας μήτε κτυπῶν μήτε λοιδορῶν, ἔκαμε φραγγέλιον ἀποσχινόν, καὶ κτυπῶντας ἐξέβαλε τοὺς πραγματευτάς καὶ σαράφιδας ἀπὸ τὸ ἱερόν, διὰτὶ ἠμάρτανον εἰς τὸν Θεόν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς του ἔκαμαν ἀπύλαιον ληστῶν καὶ οἶκον ἐμπορίου. Πρέπει ὁμοῦ νὰ στοχασθῶμεν, ὅτι ἀγαθὰ καὶ οἱ ἐξηγητὰ τῶν κανόνων, Ζωναρᾶς καὶ Βαλασμῶν, ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ Βουλγαρίας Θεο-

φύλακτος, ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ κατὰ Ἰωάννην. λέγουσιν, ὅτι ὁ Κύριος ἐκτύπησε τοὺς ἐν τῇ ἱερῇ πραγματευομένους, μὲ ὄλον τοῦτο καὶ οἱ δ'. Εὐαγγελιστὰι, ὅπου διηγούνται τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, δὲν γράφουσιν ὅτι ἐκτύπησεν. ἀλλὰ μόνον ὅτι ἐξέβαλε αὐτούς. Ὅθεν καὶ ὁ μέγας Βασίλειος (ὄρα κατὰ πλάτος ὁμίλ. μ'.) λέγει ὅτι μόνον τοῖς περὶ τὸ ἱερόν πωλοῦσι καὶ ἀγοράζουσι τὴν μάστιγα ἐπανετείνετο. Ὅπου θέλει νὰ εἰπῇ ὅτι ἐσύκωσε μὲν κατ' ἐπάνω αὐτῶν τὸ φραγγέλιον καὶ ἐφοβείρισε νὰ τοὺς κτυπήσῃ, οὐχὶ δὲ καὶ ὅτι τοὺς ἐκτύπησε. Κατὰ τοῦτον τὸν λόγον φαίνεται καὶ ὁ Χρυσόστομος, ὅτι θέλει νὰ σωφρονίζονται οἱ βλάσφημοι μὲ πληγαῖς ὡς εἰς Θεὸν ἀμαρτάνοντας. Διότι λέγει (ὁμίλ. α'. ἀνορίαντ.). «Ἀνίσως καὶ ἀκούσας τινοὺς νὰ βλάσφημῇ τὸν Θεὸν μέσα εἰς τὸ παζάρι, ἢ εἰς τὸ δίσπρατον, πλησίασε κοντά, καὶ ἐλεγεαὶ τον διὰ τὴν βλάσφημίαν του. Ἄν δὲ καὶ κάμη χρεῖα νὰ τὸν κτυπήσῃ, κτύπησέ τον.» Ὅρα ὅτι δὲν λέγει ὁ ἅγιος ἀποφασιστικὰ νὰ κτυπᾷ τινας τὸν βλάσφημον, ἀλλὰ μὲ ὑπόθεσιν καὶ κεκολασμένως, ἀν κάμη χρεῖα. Καὶ τοῦτο δὲ σημειώσεται, ὅτι, ἂν καὶ ὁ ἅγιος λέγῃ τοῦτο ἐκ περισυίας, πλὴν αὐτὸς ὁ τοῦτο λέγων, ποτὲ δὲν ἔκαμε

ΚΑΝΩΝ ΚΗ'.

Τῆς ἐν Ἀντιοχ.
δ'. ιβ'. ιε'. τῆς
ἐν Σαρδ. ιδ'. Ε-
πιστολ. Βασιλ.
πρὸς Γρηγορ.
ἧτις ἐστὶ Καν.
πτή.

Εἰ τις ἐπίσκοπος ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος καθαιρεθεὶς δικαίως, ἐπὶ ἐγκλήμασι φανεροῖς, τολμήσειεν ἄφαθαι τῆς ποτὲ ἐγγχειρισθείσης αὐτῷ λειτουργίας, οὗτος παντάπασιν ἐκκοπέσθω τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐρμηνεία.

Ὁ παρὼν Κανὼν διορίζει, ὅτι ἀνίσως τινὰς Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος ἢ Διάκονος καθαιρεθῶν δικαίως καὶ νομίμως δι' ἐγκλήματα φανερά καὶ ἀποδεδειγμένα, (1) ὁ μὲν Ἐπίσκοπος, ἀπὸ τὴν σύνοδον, ὁ δὲ Πρεσβύτερος καὶ Διάκονος, ἢ ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπόν τους, ἢ ἀπὸ τὴν σύνοδόν τους, ὕστερα δὲ ἀπὸ τὴν τοιαύτην νόμιμον καθάρσειν, ἀνίσως ἤθελαν ἀποτολμήσουν νὰ μεταχειρισθοῦν πάλιν τὴν δοθείσαν ποτε εἰς αὐτοὺς λειτουργίαν, (2) (λειτουργίαν ἐδῶ ἐννοεῖ, καὶ τὴν ἀχειρωσύνην τοῦ Ἐπισκόπου, καὶ τὴν ἱερωσύνην τοῦ Πρεσβυτέρου καὶ Διακό-

παρόμοιον πρᾶγμα. Ὁ δὲ Βαλσαμῖν λέγει ὅτι οἱ ἱερωμένοι, διδάσκαλοι ὄντες παιδίων, ἐὰν διὰ εὐταξίαν, ἢ διὰ μάθησιν, ἐλαφρὰ καὶ χωρὶς κἀνένα θυμὸν ἢ ἐκδίκησιν παιδεύουσιν μὲ τὸ χεῖρ κἀνὲν ἀπὸ αὐτὰ, οὐ προκριματίζονται. Κἀλλιον ὅμως εἶναι διὰ τὴν σεμνότητα τῆς ἱερωσύνης, καὶ τὰ ἐπιτίμια τῶν κανόνων, νὰ συγχωροῦν εἰς ἄλλους μαθητὰς νὰ παιδεύουν τὰ παιδιά οὕτως ἐλαφρὰ, καὶ ὄχι αὐτοὶ μὲ τὰς χεῖράς των. Ἐπάνω δὲ εἰς ὅλα, πρέπει νὰ ὑποσημειώσωμεν ὅτι οἱ ἐξουσιασται διὰ τῶν ὁποίων προστάζουσιν οἱ κανόνες νὰ σωφρονίζονται, οἱ ἄτακτοι, ἦσαν τότε εὐσεβεῖς καὶ πιστοὶ, καὶ ἀκολούθως δὲν ἦτο κίνδυνος νὰ θανατώσουν, ἢ ἄλλο τι ἄτοπον νὰ κάμουν εἰς τοὺς παρ' αὐτῶν σωφρονιζομένους. Τώρα δὲ εἰς τοὺς ἐδικούς μας χρόνους, ἐπειδὴ οἱ ἐξωτερικοὶ εἶναι ἄπιστοι καὶ ἀσεβεῖς, διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ παραδίδονται ἀπὸ τοὺς Ἐκκλησιαστικοὺς εἰς τὰς χεῖράς των οἱ ἄτακτοῦντες. Κίνδυνος γὰρ ἀκολουθεῖ καὶ φόβος, ἕνα μὲν μήπως παραλαμβάνοντας τοιοῦτους οἱ ἐξουσιασται αὐτοὶ εἰς τὰς χεῖράς των, ἀντὶ νὰ τοὺς παιδεύουν διὰ σωφρονισμὸν μόνον, τοὺς θανατώσουν ὀλίποτε (καθὼς τοῦτο ἐμπράκτως πολλὰκι καὶ εἰς πολλὰς ἐπαρχίας ἠκολούθησε), καὶ ἀκολούθως πέσουν οἱ παραδόντες αὐτοὺς ἱερωμένοι, εἰς φρόνον ἀκούσιον, ὅστις εἶναι καθαιρετικὸς τοῦ βαθμοῦ των, κατὰ τὸν ζ'. Ἀποστολικόν, καὶ ἄλλο δὲ, διατὶ ἐνδέχεται νὰ ἀπιστήσουν ἀπὸ τὸν φόβον τοὺς οἱ τοιοῦτοι ἄτακτοι παραδιδόμενοι εἰς τοὺς ἀσεβεῖς, καθὼς καὶ πλειστάκι γίνεται. Καὶ ἀγκαλὰ εὐρίσκωμεν τινὰς ἀγίους κτυπήσαντας διὰ σωφρονισμὸν ὡσὰν τὸν ἅγιον Παχώμιον ὅπου ἐκτύπησε τὸν μαθητὴν του Σιλβανὸν, καὶ τὸν Ἐλεῆμονα Ἰωάννην, κτυπήσαντα τὸν μοναχὸν ὅπου ἐπεριπάτει εἰς τὸ παζάρ, μὲ τὴν κόρην, καὶ τὸν θεῖον Βενέδικτον κτυπήσαντα ἕνα του μαθητὴν μὲ τὴν ράβδον του (Βύεργ, σελ. 365) ὅμως τὰ τοιαῦτα σπάνια ὄντα, νόμος τῆς Ἐκκλησίας οὐ γίνονται, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, καὶ τὸ παρὰ κανόνας οὐχ ἔλκεται εἰς ὑπόδειγμα κατὰ τοὺς νομικοὺς.

(1) Οἱ δικαίως καὶ ἐπὶ ἐγκλήμασι φανεροῖς καθαιρεθέντες κληρικοί ὑπὸ συνόδου τελείας (ἰδὲλ. πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἐπισκόπων καὶ τοῦ Μητροπολίτου), δὲν ἠμποροῦν πλέον νὰ κάμωσιν ἐκκλητον, ἦτοι νὰ θεωρήσουν τὴν κρίσιν των εἰς μεγαλήτερον Ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον ἐπειδὴ εἰς τοὺς τοιοῦτους δὲν δίδεται πλέον χώρα ἀπολογίας, ἢ ἐλπίδα ἀποκαταστάσεως εἰς ἄλλην σύνοδον, κατὰ τὸν δ'. καὶ ιε'. τῆς Ἀντιοχείας. Εἰ δὲ τοῦτο εἶναι ἀληθές, καθὼς καὶ εἶναι, λοιπὸν ἢ τῆς ἐκκλήτου βοήθεια δὲν δίδεται εἰς κάθε ἕνα ὅπου καταδικασθῆ, καθὼς οὐκ ὀρθῶς λέγει ὁ Βαλσαμῖν εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ιβ'. κανόνος τῆς Ἀντιοχείας, οὔτε πᾶσα ὑπόθεσις ἠμπορεῖ νὰ ἐκκαλεσθῆ εἰς ἀνώτερον κριτήριον. Διότι οὔτε ἢ τῶν αἰρετικῶν κριτῶν ἀπόφασις εἰς ἄλλο ἀνάγεται δικαστήριον, κατὰ τὸν ρθ'. καὶ ρι'. Καρθαγένης, οὔτε ἐ-

κείνου τοῦ Κληρικοῦ, ὅπου ἀναχωρήσει ἀπὸ τὴν ἐδικὴν του παροικίαν καὶ Ἐκκλησίαν, ἢ καθάρσεις, ἢ μετὰ παραινεσίν τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου γενομένη, χωρὶν ἔχει τοῦ λοιποῦ ἀπολογίας, κατὰ τὸν γ'. Ἀντιοχείας οὔτε ἐκείνου ὅπου ἀπίστη μὲν τὴν μεγαλήτεραν σύνοδον, τρέξη δὲ εἰς τὸν βασιλεῖα, κατὰ τὸν ιβ'. τῆς αὐτῆς. Ἀφ' ἧν νὰ λέγω, ὅτι, κατὰ τὸ νομικὸν τοῦ Φωτίου (τίτλ. θ'. κεφάλ. ς'). οὔτε ἡ κρίσις τοῦ Ἐπαρχοῦ τῶν πραιτωρίων, καὶ τῆς πόλεως, εἰς ἐκκλητον ὑπόκειται, οὔτε ἡ τοῦ βασιλέως καὶ τῆς συγκλήτου, οὔτε ἡ τοῦ Πατριάρχου, (καὶ ὅρα περὶ τοῦτου τὴν α'. ὑποσημείωσιν τοῦ προλόγου τῆς α'.) ἀλλ' οὔτε κατὰ τὸν Ἀρμενιόπουλον (βιβλίω α'. τίτλ. δ'.) δύναται, νὰ ἀναβιάσῃ τὴν κρίσιν του εἰς μεῖζον δικαστήριον ἐκείνος, ὅπου καθ' οἰονδήποτε τρόπον εὐχρησθη καὶ πτωπήσῃ, ὅταν ἐγένετο ἡ ἀπόφασις τῆς κρίσεώς του. Ἐκ τῶν ἐρημμένων τούτων λοιπὸν συμπεραίνεται, ὅτι εἶναι νόθος ὁ κανὼν ἐκείνος, τὸν ὅποιον, κατὰ μὲν τοῦ Ἀθανασίου ἐπρότειναν οἱ Ἀρειανοί, κατὰ δὲ τοῦ Χρισστούμου ἐπρότεινεν ὁ Ἀλεξανδρείας Θεόφιλος ἔχει δὲ οὕτως «Ὅποιος Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, δικαίως, ἢ ἀδίκως καθαιρεθεὶς, ἂν αὐτὸς ἀπὸ λόγου του ἤθελεν ἐπαναλάβῃ τὴν Ἐκκλησίαν του πρὸ τοῦ νὰ γείνη σύνοδος, εἰς αὐτὸν δὲν δίδεται πλέον τόπος ἀπολογίας εἰς ἄλλην σύνοδον.» Φανερὸν γὰρ εἶναι, ὅτι οἰοῦστος κανὼν, οὐ διαστέλλει ἀναμέσον δικαίου καὶ ἀδίκου, ἀλλ' ἐπίσης καὶ τοὺς δύο καταδικάζει εἰς τὴν αὐτὴν ποινήν καὶ καταδίκην καὶ διὰ τοῦτο ἐναντιόνηται μὲν εἰς τὴν θεῖαν Γραφήν, ἧτις δὲν θέλει νὰ παιδεύεται ὁ δίκαιος ὡς ὁ ἀσεβὴς (Γενέτ. ιη'). ἐναντιόνηται δὲ πάλιν καὶ εἰς τὸν ιδ'. τῆς Σαρδικῆς, καθ' ὃ, οὗτος μὲν λέγει, ὅτι ὁ ἀδίκως καθαιρεθεὶς, καὶ πρὸ τῆς συνόδου ἐπανελθὼν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν του, νὰ μὴ ἔχη εἰς τὸ ἐξῆς τόπον ἀπολογίας. Ὁ δὲ τῆς Σαρδικῆς μὲ πικρότερα μόνον καὶ βαρύτερα λόγια σωφρονίζων τὸν τοιοῦτον, δὲν λέγει, ὅτι νὰ μὴ εὐρίσκη τόπον ἀπολογίας εἰς ἄλλην σύνοδον. Ὅθεν ὁ κανὼν οὗτος, ἐπειδὴ καὶ συνετίθη ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν, καὶ οὐκ ὀρθὰ λέγει, ἡθετήθη ἀπὸ τὴν ἐν Σαρδικῇ.

(2) Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, ἂν ἡ χειροτονία, τὸ βάπτισμα, ὁ ἀγιασμός καὶ τὰ ἄλλα, ὅπου ἤθελαν τολμήσουν οἱ δικαίως καὶ διὰ ἐγκλήματα φανερά ὑπὸ συνόδου καθαιρεθέντες, καὶ διὰ τοῦτο ἄλλης ἐκκλήτου βοήθειαν μὴ ἔχοντες, ἔχουν τάχα τὸ κύρος καὶ τὴν ὑπόστασιν, ἢ εἶναι ἄκυρα παντελῶς, ἀνυπόστατα καὶ ὡσὰν νὰ μὴ ἐγιναν τελείως, καὶ διὰ τοῦτο χρειάζονται νὰ γίνουν ἐξ ὑπαρχῆς ἀπὸ ἱερέα μὴ καθηρημένον. Φαίνεται ὅτι κατὰ τινὰς, εἶναι ἄκυρα καὶ ἀνύπαρκα παντελῶς, καὶ διὰ τοῦτο εἶναι χρεῖα νὰ γίνουν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν, ὡσὰν νὰ μὴ ἐγιναν τελείως πρότερον. Διατὶ, ἂν αἱ χειροτονία καὶ ἄλλα ἱεροτελεστία, ὅπου ἤθελαν κάμῃ παρ' ἐνορίαν κἀνένας Ἐπίσκοπος, ἦναι ἄκυρα κατὰ τὸν ιγ'. τῆς Ἀν-

νου.) οί τοιοῦτοι, λέγω, ἄς ἀφορίζωνται παντελῶς ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν. Ἐνα μὲν, διὰ τὴν ἄκραν τόλμην καὶ ἀδιαντροπίαν τους, ἄλλο δὲ, διατὶ εἰς τοὺς ἱερωμένους, μετὰ τὴν καθαιρέσιν, ἄλλη κανονικὴ παιδεία δὲν μένει πάρεξ τὸ νὰ ἀφορισθοῦν παντελῶς καὶ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν. Καὶ τοῦτο δικαίως. Διότι ἀνίσως, κατὰ τὸν ἰδ'. τῆς Σαρδικῆς, ἐκεῖνος ὁποῦ δὲν καθαιρεθῆ δικαίως, ἤθελεν ἀποτολήσῃ νὰ ἐνεργήσῃ τὰ τοῦ κλήρου, πρὸ συνοδικῆς ἄλλης κρίσεως, πρέπει νὰ σωφρονίζεταί με πικρά καὶ αὐστηρά λόγια. Ἀνίσως, κατὰ τὸν ε'. τῆς ἀ. ἐκεῖνος ὁποῦ γένη ἀποσυνάγωγος, ὄχι ἀπὸ δικαιοσύνην, ἀλλὰ ἀπὸ κάποιαν μικροψυχίαν καὶ φιλονεικίαν τοῦ Ἐπισκόπου του, οὐδὲ αὐτὸς δύναται νὰ μεταχειρισθῇ τὴν ἱερατικὴν πρὸ συνοδικῆς ἐξετάσεως, πῶσφ μᾶλλον δὲν ἤμπορεῖ νὰ ἐνεργήσῃ τὴ τῆς ἱερωσύνης, ὁ δικαίως, διὰ ἀμαρτήματα καθαιρεθεὶς φανερά; Καὶ ἂν ὁ μέγας Βασιλεῖος τὸν ἀργηθέντα ὑπ' αὐτοῦ μόνον, Γρηγόριον, φοβερίζῃ, ὅτι θέλει τὸν καταδικάσει εἰς τὸ ἀνάθεμα, ἂν τολμήσῃ νὰ ἐνεργήσῃ τὴ πρὸ τῆς διορθώσεώς του, πῶς δὲν πρέπει νὰ ἐκκοπῇ τελείως ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, ὁ δικαίως καὶ διὰ φανερά ἀμαρτήματα καθαιρεθεὶς, μετὰ δὲ τὴν καθαιρέσιν τολμήσῃ νὰ μεταχειρισθῇ κἀνένα ἱερατικόν;

τιοχείας, πῶσφ μᾶλλον τὰ τολμηθέντα ἔργα τοῦ δικαίως καὶ νομίμως καθαιρεθέντος εἶναι ἄκυρα καὶ ἀνύπαρκτα; Εἰ δὲ καὶ εἰπῆ τις ὅτι κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόστομον (ὁμιλ. β'. τῆς β'. πρὸς Τιμόθεον, καὶ ια'. τῆς πρὸς Θεσσαλ. α'. καὶ η'. τῆς πρὸς Κορινθ. δ.) ἡ χάρις μὴ πάντας χειροτονοῦσα, διὰ πάντων ὅμως καὶ αὐτῶν τῶν ἀναξίων ἐνεργεῖ: καὶ ἀποκρινόμεθα ὅτι καὶ διὰ πάντων ἐνεργεῖ τῶν ἀκαθαιρέτων, ἀλλ' ὄχι: καὶ διὰ τῶν καθηρημένων καὶ ἀποχειροτονηθέντων. Ἡἴτα διὰ τὰ τολμηθέντα ἔργα τοῦ δικαίως καὶ διὰ φανερά ἀμαρτήματα καθηρημένου, ὅτι δέονται νὰ γένουν πάλιν ὡς μὴ ὄντα ὄλωσ. Διατὶ αἱ ἱεροτελεστία ὁποῦ τολμήσῃ νὰ κάμῃ ὁ μὴ δικαίως καθαιρεθεὶς, καὶ διὰ τοῦτο ἀπὸ ἄλλην μεγαλύτεραν σύνοδον ἀθωωθείς, δὲν ἤμπορεῖ τις νὰ εἰπῆ ὅτι χρειάζονται καὶ αὐταὶ νὰ γένουν δεύτερον, ὡς ἀνύπαρκτα καὶ μὴ ὄντα. Ἐπειδὴ ἂν ἦτο ἔτσι, ἔπρεπεν ὁ καθαιρεθεὶς αὐτὸς, ὅταν ἀθωώνετο, καὶ νὰ ἀναχειροτονηθῆ δεύτερον. Ἀλλὰ μὴν, κατὰ τὸν ν'. τῆς Καρθαγίνης ἐμποδίζοντα τὰς ἀναχειροτονήσεις, αὐτὸς δὲν ἐδευτεροχειροτονήθη. λοιπὸν εἶχε τὴν δύναμιν τῆς ἱερωσύνης (εἰ καὶ τὴν ἐνέργειαν δὲν εἶχεν ὑπὸ τῆς καθαιρέσεως) ὅθεν καὶ τὰ τολμηθέντα παρ' αὐτοῦ ἔργα δὲν πρέπει νὰ ἀναδευτερόνωνται. Ὁ μὲν γὰρ δικαίως καθαιρεθεὶς, καὶ ἐσωτερικῶς ἀπὸ λόγου του διὰ τὴν ἀναξιοτήτά του, καὶ ἐξωτερικῶς ἀπὸ τὴν σύνοδον, ἔγασε τὴν ἐνέργειαν τῆς ἱερωσύνης. Ὁ δὲ ἀδίκως καθαιρεθεὶς, μόνον ἐξωτερικῶς, καὶ οὐχὶ ἀφ' ἐαυτοῦ ἐστερήθη τὸ ἐνεργεῖν. Ἦμπορεῖ δὲ νὰ παρομοιωθῇ, ὡς λέγουσὶ τινες, ὁ μὲν δικαίως καθαιρεθεὶς, με ἓνα τεχνίτην, τοῦ ὁποῦ καὶ τὰ χέρια ἔγιναν κολλὰ ἀπὸ λόγου του, καὶ νὰ πιάσων δὲν ἤμποροῦν, καὶ τὰ ὄργανα τῆς τέχνης, του ἐπῆραν. Ὅθεν, καὶ ἂν τὰ χέρια του, θετῶν, κινῆ, εἰς μάτην τὰ κινεῖ, καὶ τὸ ὑπ' αὐτῶν γινόμενον ἔργον φαίνεται μὲν νὰ ἔχῃ, ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ δὲν εἶναι, τόσον διὰ τὴν κολληότητά των, ὅσον καὶ διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν ὀργάνων. Ὁ δὲ ἀδίκως καθαιρεθεὶς παρομοιάζει με τὸν τεχνίτην, ὁποῦ ἔχει μὲν τὰ χέρια γερά, δὲν ἔχει ὅμως καὶ τῆς τέχνης τὰ ὄργανα. Δι' ὅ καὶ ὅταν αὐτὰ τοῦ δοθοῦν πάλιν, δύναται νὰ τὰ πιάσῃ καὶ νὰ ἐνεργήσῃ τὴν τέχνην του. Εἰ δὲ καὶ πρὶν τοῦ δοθοῦν, αὐτὸς ἀπὸ λόγου του τὰ πιάσῃ πάλιν, δύναται νὰ ἐνεργήσῃ τὴν τέχνην, καὶ τὸ ἔργον του εἶναι ἔργον τῇ ἀληθείᾳ. Ὁ δὲ κολλῶς ὄν, ἦτο: ὁ δικαίως καθαιρεθεὶς, οὔτε πρὶν τοῦ δοθοῦν, οὔτε ἀφ' οὗ τοῦ δοθοῦν τὰ ὄργανα, ἤμπορεῖ νὰ τὰ πιάσῃ καὶ νὰ κάμῃ τὴν ἀποτέλεσμα με αὐτά. Εἰ δὲ καὶ εἰπῆ τινὰς ὅτι δὲν πρέπει νὰ δευτερωθοῦν αἱ χειροτονίαι καὶ τὰ βαπτίσματα τοῦ δικαίως καθηρημένου, διὰ τί ὁ κανὼν ἐμποδίζει: τὰς δευτερώσεις τοῦ βαπτίσματος καὶ τῶν χειροτονιῶν, ἄς μάθῃ ὅτι ἐμποδίζει ναί, τὰς δευτερώσεις τῶν ὄντων βαπτισμάτων καὶ χειροτονιῶν, ὄχι καὶ τῶν μὴ ὄντων, ὁποῖα εἰσι τὰ παρὰ τῶν δικαίως καθαιρεθέντων γινόμενα. Καὶ ὁ μέγας Βασιλεῖος ἐν τῷ γ'. κανόνι λέγει, ὅτι ὁ ἀ-

παξ καθαιρεθεὶς Διάκονος διαρκῆ ἔχει τὴν δίκην τῆς καθαιρέσεως, καὶ ἀπλῶς ἅπαντες οἱ τὴν πρὸς θάνατον ἀμαρτίαν ἀμαρτάνοντες κληρικοί τοῦ βαθμοῦ κατὰγονται φησὶν, ἐν τῷ λδ'. αὐτοῦ κανόνι, καὶ οὐκ ἀποδίδεται πλέον εἰς αὐτοὺς ὁ κλήρος καὶ ἡ ἱερωσύνη. Εἰ δὲ οὐκ ἀποδίδεται, ὅτλην ὅτι καὶ αἱ ἱεροπραξίαι ὁποῦ ἤθελαν κάμῃ, λογίζονται ὡσὰν νὰ ἔγιναν καὶ ἀπὸ λαϊκούς, εἰς τῶν ὁποῖων τὸν τόπον αὐτοὶ ἐπερρίφθησαν. Ὁ δὲ Μανουὴλ ὁ Μαλαζὸς ὁ Νοτάριος εἰς τὴν μετάφρασιν τῶν κανόνων ὁποῦ ἔκαμε κατὰ τὸ ἀφξ'. ἐν κεφ. λ'. λέγει, ὅτι ὁ Κωνσταντινουπόλεως ὠρίσεν, ὅσοι ἐχειροτονήθησαν ἀπὸ καθηρημένους Ἀρχιερεῖς εἰ μὲν ἤξευραν τὴν αὐτῶν καθαιρέσιν, νὰ ἦναι καθηρημένοι καὶ αὐτοὶ καὶ νὰ μὴ δευτεροχειροτονῶνται: εἰ δὲ καὶ δὲν ἤξευραν, νὰ δευτεροχειροτονῶνται ἀπὸ ἀκαθαιρέτους. Καὶ ὁ Θεόδωρος ὁ Στουδίτης λέγει, πῶς ὁ καθηρημένος ἱερεὺς δὲν κάμνει κἀνένα ἔργον ἱερατικόν, ἀλλὰ κοσμικὸς εἶναι καθὼς τὸ πρότερον, καὶ χάριν ἀγίου Πνεύματος δὲν ἔχει, διατὶ ἐπάρθη ἀπὸ αὐτόν. Καὶ ἂν δώσῃ εἰς τινὰ ἱερωσύνην, ἐκεῖνος ἱερεὺς δὲν εἶναι. Τούτων οὕτω λεγομένων, ἐμοὶ γοῦν ἀμφίβολα τὰ ρηθέντα λογίζεται, καὶ τί νὰ εἰπῶ ἀποφαντικῶς δὲν ἤξεύρω, ἐπειδὴ οὔτε ὁ παρῶν Ἀποστολικὸς, οὔτε ὁ δ'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ, λέγουσιν τί περὶ τούτων. Πότερον, αἱ παρὰ τῶν δικαίως καθηρημένων ἱεροπραξίαι τολμηθεῖσαι, ὡς μὴ ὄντα, λογίζονται, καθὼς καὶ αἱ παρὰ τῶν αἰρετικῶν, κατὰ τὸν μς'. Ἀποστολικόν, ἢ ὡς ὄντα; μάλαστα δὲ καὶ ἐξαιρέτως, διατὶ βλέπω τὸν ς'. τῆς δ'. οἰκουμενικῆς νὰ λέγῃ ἄκυρον τὴν χειροτονίαν τοῦ ἀπολύτως χειροτονηθέντος, οὐχὶ ὡς ἀνύπαρκτον καὶ ἀνυπόστατον, οὔτε διατὶ εἶναι ἀνύπαρκτα καὶ ὡς μὴ ὄντα καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἐνεργηθησόμενα μυστήρια, ἀλλ' ὡς ἀργὴν μένειν, καὶ καὶ μὴ εἰς ἐνέργειαν καὶ πράξιν βαλλομένην, καὶ ὄχι: διὰ ἄλλο, εἰμὴ διὰ ἀτιμίαν καὶ ὕβριν τοῦ χειροτονήσαντος. Ἐπειδὴ δὲ τὰ ὅμοια ἐκ τῶν ὁμοίων πρέπει νὰ συμπεραίνωνται καὶ νὰ κρίνωνται, λοιπὸν καὶ τὰ ἄκυρα ὁποῦ διορίζει: ὁ γ'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ, πρέπει νὰ νοηθοῦν καὶ νὰ ἐκληφθοῦν, καθὼς ἡ δ'. σύνοδος τὰ ἐνόησε καὶ τὰ ἐξέλαβε, καὶ ὕψι, καθὼς οἱ ἀνωτέρω τὰ ἐνοούσι καὶ τὰ ἐκλαμβάνουσιν. Ὅρα δὲ καὶ ἐν τῷ β'. τῶν Πρακτικῶν κεφ. 93. Σύνοδον ὀλόκληρον ἐν Κωνσταντινουπόλει συναχθεῖσαν ἐπὶ βασιλείᾳ Ἰωάννου τοῦ Κομνηνοῦ, καὶ Πατριάρχου Μιχαὴλ τοῦ Ὁξείτου ἐν ἔτει 1143, ἥτις κατηγορεῖ τὸν Λεόντιον, διατὶ ἐβάπτισε δεύτερον τὸν ὑπὸ ἱερέως καθηρημένου ἐπὶ φανεροῖς ἐγκλήμασι: βαπτισθέντα, με τὸ νὰ ἐνόμισε πῶς δὲν εἶναι: τέλειον τὸ ὑπὸ καθηρημένου γεγονὸς βάπτισμα. Ἀλλὰ καὶ Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος ἐν τῇ πρὸς Νικήταν ἐπιστολῇ λέγει, ὅτι: εἶναι: ἄγια καὶ τέλεια τὰ παρὰ τῶν καθηρημένων τολμηθέντα. Ἀπὸ τοῦτο συνομολογεῖ καὶ ὁ σοφὸς Εὐγένιος ὁ Βούλγαρος ἐν ταῖς Κριτικαῖς ἐπιστάσεσι τῆς τοῦ Νεοφύτου γραμματικῆς, φέρων συνήγορον Νικόλαον τὸν Καβδάσιαν.

Συμφωνία.

«Λέγει δὲ καὶ ὁ λζ'. τῆς ἐν Καρθαγέν. ὅτι αὐτὸς ἑαυτὸν καταδικάζει ὁ Ἐπίσκοπος ἐκεῖνος, ἢ οἷοσδήποτε κληρικὸς, ὁ ὅποιος, ἀφ' οὗ γένη ἀκρινώτης, πρὸ τοῦ νὰ κριθῆ, ἀποτολήσῃ νὰ συγκοινωνήσῃ μὲ ἄλλους. Ὁ δὲ τὸν καταδικασθέντα εἰς ἐκκλησίαν ἐκδικῶν, νὰ ζημιούται, καὶ τῆς τιμῆς νὰ ἐκπίπτῃ, κατὰ τὸν α'. τῆς αὐτῆς Καρθαγέν. Ὁ δὲ καταδικασθεὶς δικαίως ἀπὸ τοὺς Ἐπισκόπους, καὶ ἐν ἄλλοις τόποις μὲ εἰρηνεύων, καὶ ἐκεῖ πρέπει νὰ κατατρέγεται κατὰ τὸν οδ'. τῆς αὐτῆς. Ὁ δὲ ζ'. τοῦ Ἡρακλείου Νικήτα, θέλει νὰ διώκῃται ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν ὅποιος ἰερούργησῃ, ἀφ' οὗ κανονικῶς καθαιρεθῆ, ἕως νὰ μετανοήσῃ, καθὼς οἱ λαϊκοὶ, καὶ νὰ λάβῃ τὸ ἐπιτίμιον εἰς τὴν τάξιν τῶν μετανοούντων. Ὁ δὲ πολιτικὸς νόμος, ἐν βιβλίῳ γ'. Βασιλικῶν, τίτλ. α'. κεφ. α', οὕτω διορίζει. Ἐὰν ὁ καθαιρεθεὶς ὑπὸ τῆς συνόδου Ἐπίσκοπος ἤθελε προξενήσῃ ταραχὴν, διὰ νὰ λάβῃ πάλιν τὴν Ἐπισκοπὴν του, πρέπει νὰ διώκῃται μακρὰν ἀπὸ αὐτὴν ρ'. μίλια, καὶ μήτε εἰς τὸν Βασιλέα νὰ πηγαίῃ. Ἐκεῖνοι δὲ ὅπου τὸν διαφεντεύωσι, νὰ πίπτωσιν ὑπὸ παιδείαν. Λέγει ἕμως ὁ θεὸς Χρυσόστομος (λόγ. γ'. περὶ ἱερῶσυν.). ὅτι ὅποιος καθαιρεθῆ διὰ φθόνον, ἢ ἄλλην ἄδικον αἰτίαν, αὐτὸς εἰς μὲν τὸν ἑαυτὸν του προξενεὶ μισθὸν μεγαλήτερον ἀπὸ τὸν τῆς ἱερῶσυνης· ὅθεν καὶ πρέπει νὰ χαιρῇ, καὶ ὄχι νὰ λυπῆται· εἰς δὲ τοὺς ἀδικῶς αὐτὸν καθήραντας, προξενεὶ κόλασιν.

ΚΑΝΩΝ ΚΘ'.

Τῆς δ' β'. τῆς
 ς'. κβ'. κγ'. τῆς
 ζ'. δ'. ε'. θ'.
 Βασ. κ'. Ἐπισ.
 Γεν. νά. καὶ
 Ταρασίου. Να-
 οὐμ α'. 9.

Εἰ τις Ἐπίσκοπος διὰ χρημάτων τῆς ἀξίας ταύτης ἐγκρατῆς γένοιτο, ἢ Πρεσβύτερος ἢ Διάκονος, καθαιρεῖσθω, καὶ αὐτὸς, καὶ ὁ χειροτονήτας, καὶ ἐκκοπέσθω παντάπασι καὶ τῆς κοινωσίας, ὡς Σίμων ὁ μάγος ὑπ' ἐμοῦ Πέτρου. (1)

Ἑρμηνεία.

Εἰς μὲν τὸν κέ. κανόνα τοὺς εἶπον οἱ Θεοὶ Ἀπόστολοι, ὅτι οὐκ ἐκδικήσεις δις ἐπὶ τὸ αὐτό. Εἰς δὲ τὸν παρόντα κανόνα, μὲ διπλὴν παιδείαν παιδεύουσι τοὺς χειροτονουμένους μὲ ἀργύρια, διὰ τὴν υπερβολὴν τῆς κακίας, λέγοντες οὕτω· Ὅποιος Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, λάβῃ τὴν ἀξίαν τῆς ἱερῶσυνης μὲ ἄσπρα, ἅς καθαίρεται καὶ αὐτὸς ὅπου ἐχειροτονήθη, καὶ ἐκεῖνος ὅπου τὸν ἐχειροτόνησε, καὶ ἅς ἀφορίζεται παντελῶς καὶ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν καὶ προσευχὴν τῶν πιστῶν, καθὼς ἀφώρισθη καὶ ὁ Σίμων ὁ μάγος ἀπὸ ἐμένα τὸν Πέτρον. Διότι βαρύτερον ἁμάρτημα καὶ χειρότερον δὲν ἠμπορεῖ νὰ εὑρεθῆ, ὡσάν τὸ νὰ πωλῆ τινὰς καὶ νὰ ἀγοράσῃ τὴν ἀπόλητον καὶ ἀνεξαγόραστον χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ὅθεν καὶ ὁ θεὸς Τραχάσιος γράφωντας πρὸς τὸν Ρώμης Ἀδριανόν, ἀποδεικνύει, ὅτι οἱ χειροτονούντες μὲ ἄσπρα εἶναι πλεον δυσσεβέστεροι ἀπὸ τὸν πνευματομάχον Μακεδόνιον· ὡσάν ὅπου, ἐκεῖνος μὲν, ἐρλυάσει, πῶς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι δούλον καὶ κτίσμα τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, οἱ δὲ χειροτονούντες μὲ ἄσπρα, δούλον ἐδικόν τοὺς φαίνονται πῶς κάμνουσι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, πωλοῦντες αὐτὸ ὡς δούλον εἰς τοὺς δίδοντας τὰ χρήματα, καὶ οἱ χειροτονούμενοι ὁμοίως ὡς δούλον αὐτὸ παρὰ τῶν πωλούντων, ἀγοράζουσι· Καὶ καθὼς ὁ προδότης Ἰούδας τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ ἐπώλησεν· ἔτσι καὶ αὐτοὶ διὰ τῶν ἀργυρίων πωλοῦσι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· πλὴν ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ τοῦ Τρασιίου, φαίνεται ὅτι ὁ θεὸς Χρυσόστομος σὺν τῇ περὶ αὐτὸν συνόδῳ, ἔκαμαν συγκατάβασιν καὶ ἐσυγχώρησαν νὰ μεταλαμβάνουν μέσα εἰς τὸ βῆμα, ὅσοι ἔδωκαν ἄσπρα εἰς τὸν Ἀντωνίνον Ἐπίσκοπον, καὶ ἐχειροτονήθησαν. (2)

(1) Ἐν ἄλλοις γράφεται ὑπὸ τοῦ Πέτρου.

(2) Ὁ δὲ Πάπας Γρηγόριος γράφων πρὸς τὸν Ρηγαν Κάρλον λέγει, ὅτι «οἱ Σιμωνιακοὶ εἶναι οἱ μέγιστοι πάντων τῶν αἰρετικῶν.» (σελ. 323 τοῦ τόμ. τῆς Ἀγάπ.), καὶ Γεννάδιος ὁ Σχολάριος λέγει, ὅτι «ἡ Σιμωνία εἶναι αἴτιον, δι' ἃ οἱ Χριστιανοὶ περιέπεσαν ταῖς ἐκ τῶν ἀθίων βαρβάρων συμφοραῖς, ὅτι μέγιστον τῶν ἁμαρτημάτων, καὶ δυσσέδημα πάνδεινον, καὶ ὅτι ἐστὶν αἴρεσις περὶ τὸ πρῶτον τῆς πίστεως ἄρθρον.» (σελ 207 τοῦ αὐτοῦ τόμ.) Ὁ δὲ Πηλουσιώτης Ἰσίδωρος λέγει· «Πᾶς οὖν, ὅστις ἱερῶσυνην ἐκπρίεται, Καίφας Χριστοκτόνος εὐρίσκειται. Ἄ γὰρ ἔργος πιστευθῆναι οὐ δύναται, ταῦτα δόγμασι ἀσεβείᾳ πορίζεται.» (ἐπιστολ. τι'). Διὰ ταῦτα λοιπὸν πάντα πρέπει νὰ καταργηθοῦν τὸσον τὸ χρυσόβουλλον τοῦ βασιλέως Ἰσαακίου τοῦ Κομνηνοῦ, ὅπου διατάσσει, ὅτι «πρέπει νὰ πέρνῃ ὁ χειροτονῶν Ἀρχιερεὺς ἀπὸ τοὺς χειροτονουμένους ἱερεῖς φλωρία ἑπτὰ, ἓνα ἀπὸ τὸν Ἀναγνώστην, τρία ἀπὸ τὸν Διάκονον καὶ τρία ἀπὸ τὸν Πρεσβύτερον, ὅσον καὶ τὰ συνοδικὰ ψηφίσματα Μιχαὴλ καὶ Νικολάου τῶν Πατριαρχῶν,] τὰ ἐπικυροῦντα τὸ ἄνωθεν χρυσόβουλλον, ἐπειδὴ ἐναντιῶνται φανερά εἰς τοὺς Ἀποστολικούς, Συνοδικούς καὶ Πατρικούς κανόνας. Οἱ δὲ τοὺς κανόνιν ἐναντιούμε-

νοι πολιτικοὶ νόμοι, νόμοι ἄκυροί εἰσι καὶ ὅρα σελ. ιη'. ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς βίβλου.» Λέγει δὲ καὶ ὁ Χρυσόστομος ὅτι «οὗ συμφερόντως εἰσφέρουσι πολλάκις τοὺς νόμους οἱ Βασιλεῖς (ὁμίλ. ς'. εἰς τοὺς ἀνδριάντας)· ἀφίνω νὰ λέγω, ὅτι καὶ αὐτοὶ πάλιν οἱ πολιτικοὶ νόμοι ἀναίρουσι τὸ ρηθὲν Χρυσόβουλλον. Ἡ γὰρ ρηγ'. τοῦ Ἰουστινιανοῦ Νεαρά, κειμένη ἐν βιβλίῳ γ'. τῶν Βασιλικῶν, τίτλ. α'. κεφ. θ'. θεσπίζει νὰ φυλάττεται περισσότερον ἀπὸ ὅλα ἢ προσταγῇ αὐτῇ, τὸ νὰ μὴ χειροτονῆθῃ, δηλ. τινὰς μὲ ὄσιν χρυσοῦ, ἢ ἄλλων τινῶν παγμάτων καὶ εἰδῶν· εἰ δὲ καὶ γένη, τοῦτο, τὸσον ἐκεῖνοι, ὅπου εἰδῶσιν, ὅσον καὶ ἐκεῖνοι, ὅπου λαμβάνουσι, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι ὅπου ἐμβαλίνουσι εἰς τὰς ὁδοὺς ταύτας μεστῆται, μόνου τοὺς καταδικάζουσι τὸν ἑαυτὸν τους, κατὰ τὰς θέλας Γραφῶν καὶ τοὺς ἱεροὺς κανόνας, καθαιρούμενοι ἀπὸ τὴν ἱερῶσυνην καὶ τὴν τοῦ κλήρου τιμὴν. Τὰ δὲ ἄσπρα ὅπου δόθωσιν εἰς χειροτονίαν, νὰ δίδωνται εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἢ ἐπαρχίαν ἐκείνην τῆς ὁποίας ἤβηλσαν νὰ ἀγοράσουσιν τὴν προστασίαν. Ὁ δὲ μεσιτεῶν ἢ διαφεντεύων τὰς τοιαύτας χειροτονίας, προστάζει νὰ διδῇ, εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐκείνην διπλᾶ ἀπὸ ὅσα ἔδωκαν οἱ χειροτονηθέντες πρὸς τοὺς χειροτονήσαντας»

Σ υ μ φ ω ν έ α .

«Όχι δὲ μόνον οἱ Ἐπίσκοποι, καὶ Πρεσβύτεροι, καὶ Διάκονοι, κατὰ τὸν παρόντα κανόνα, ἀλλὰ καὶ οἱ Ὑποδιάκονοι, καὶ Ἀναγνώσται, καὶ Ψάλται, ἕως οἰκονόμου, καὶ ἐκδίκου, καὶ προσημοναρίου, ὅλοι, λέγω, κοινῶς ἐπὶ ἡρώμασι χειροθετούμενοι, καθαιροῦνται κατὰ τὸν β'. τῆς δ'. κατὰ δὲ τὴν ἐπιστολὴν Γενναδίου, καὶ τῆς κτάρᾳ τοῦ ἀναθέματος ὑποβάλλονται. Ἀλλὰ καὶ ὅσοι γένουσι μεσίται εἰς τὰς τοιαύτας διὰ χρημάτων χειροθεσίας, κληρικοὶ μὲν ὄντες, καθαιροῦνται, λαϊκοὶ δὲ, ἢ μονάζοντες, ἀναθεματίζονται, κατὰ τὸν ἴδιον β'. τῆς δ'. συνόδου κανόνα. Καὶ ὁ κβ'. τῆς ς'. καθαιρεῖ τοὺς ἐπὶ χρώμασι χειροτονουμένους τε καὶ χειροτονήσαντας, Ἐπισκόπους, καὶ κληρικούς. Ὁ δὲ ε'. τῆς ζ'. εἰς τὸν ἔσχατον βαθμὸν καταβιβάζει τοῦ οἰκείου τάγματος τοὺς ἐγκαινωμένους μὲν ὅτι διὰ χρημάτων συνηοιμήθησαν εἰς τὸ τάγμα τῶν ἐκκλησιαστικῶν, ὀνειδίζοντες δὲ τοὺς ἄλλους, ὅτι χωρὶς δόσεως χρημάτων ἐτάχθησαν μετὰ τοὺς κληρικούς. Ἐκφέρει δὲ αὐτολεξεί καὶ τὸν παρόντα Ἀποστολικὸν, καὶ τὸν β'. τῆς δ'. Ἀλλὰ καὶ ὁ ιθ'. τῆς αὐτῆς ζ'. προτάζει, μὴτε οἱ προσερχόμενοι εἰς τὸ ἱερικὸν τάγμα, μὴτε εἰς τὸ μοναχικόν, διὰ χρημάτων νὰ δέχωνται. Ὁ δὲ κγ'. τῆς ς'. προσθέτει, ὅτι νὰ καθαιρῶνται ὅσοι Ἐπίσκοποι, ἢ Πρεσβύτεροι, ἢ Διάκονοι ζητήσουσι ἄσπρα, ἢ ἄλλο εἶδος ἀπὸ ἐκείνους, εἰς τοὺς ὁποίους ἤθελαν μεταδώσουσι τὰ θεία μυστήρια, χάριν τῆς μεταλήψεως. Ὁ δὲ δ'. τῆς ζ'. ἀφορίζει τὸν Ἐπίσκοπον ὅπου ἀφορίσῃ τινὰ κληρικόν του. ἢ ἀργήσῃ, ἢ ναὸν Θεοῦ κλείσῃ, δι' ἀπαίτησιν ἀεγυρίου ἢ ἄλλου εἶδους τιμῆς. Ὅρα καὶ τὴν συγκατάθεσιν ὅπου μεταχειρίζεται ὁ μέγας Βασίλειος περὶ τῶν σιμωνιακῶν εἰς τὴν γ'. ὑποσημείωσιν τοῦ ζ'. αὐτοῦ κανόνος.

ΚΑΝΩΝ Α΄.

Εἰ τις Ἐπίσκοπος κοσμικοῖς ἄρχουσι γρησάμενος, δι' αὐτῶν ἐγκρατῆς ἐκκλησίας γένοιτο, καθαιρείσθω, καὶ ἀφοριζέσθω. Καὶ οἱ κοινωνοῦντες αὐτῷ πάντες.

Τῆς δ'. β'. τῆς ζ'. γ'. ε'. τῆς Λαοδικ. ιγ'.

Ἑ ρ μ η ν ε ί α

Καὶ οὗτος ὁ κανὼν παρομοίως μετὰ τὸν ἀνωτέρω διπλᾶ παιδεύει ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ ἀμάρτημα, λέγων· Ὅποιος Ἐπίσκοπος ἤθελε μεταχειρισθῆ ἄρχοντας κοσμικούς, καὶ διὰ μεσιτείας αὐτῶν πάρῃ κάμμιαν Ἐπισκοπὴν ἢ Μητροπόλιν, ἢ καθαιρῆται ἐν ταύτῳ, καὶ ἢ ἀφορίζεται ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας. Ὅμοίως καὶ ὅσοι ἤθελαν συκοινωνήσουσι μετὰ αὐτὸν κληρικοὶ, εἴτε οἱ χειροτονήσαντες αὐτὸν δηλαδὴ Ἀρχιερεῖς, εἴτε Πρεσβύτεροι, ἢ Διάκονοι, ἢ Ὑποδιάκονοι, ἢ Ἀναγνώσται, ὅλοι, λέγω, ἢ καθαιρῶνται ἀπὸ τὸν κληρὸν αὐτῶν, καὶ ἢ ἀφορίζονται.

Σ υ μ φ ω ν έ α .

«Οἱ δὲ μεσιτεύσαντες αὐτοὶ ἄρχοντες, ὄχι μόνον ἀφορίζονται, ἀλλὰ καὶ ἀναθεματίζονται ἀπὸ τὸν β'. τῆς δ'. ὡς εἴρηται. Καὶ μάλιστα ἂν ἢ χειροτονία αὐτῆ εἰς τὴν ὅποιαν ἐμεσίτευσαν, διὰ χρημάτων ἐγένετο. Ἐπειδὴ κατὰ τὸν γ'. τῆς ζ'. δὲν πρέπει οἱ κοσμικοὶ ἄρχοντες νὰ ψηφίζουσι Ἐπισκόπους, ἢ Πρεσβυτέρους, ἢ Διακόνους, οὐτε οἱ ὄχλοι νὰ κάμνουν τὰς ἐκλογὰς τῶν ἱερωμένων, κατὰ τὸν ιγ' τῆς ἐν Λαοδικείᾳ (κατὰ προηγούμενον τρόπον δηλαδὴ), ἀλλὰ οἱ ὄμοταγεῖ· Ἐπίσκοποι καὶ Ἱερεῖς.» Εἶπα κατὰ προηγούμενον τρόπον, ὅτι, δὲν ψηφίζουσι οἱ λαϊκοὶ, ἐπειδὴ, κατὰ ἐπόμενον τρόπον. πρέπει νὰ ἐρωτῶνται καὶ αὐτοὶ ἂν συναينوῦσιν εἰς τὴν ψῆφον, ἢ ὅλοι, ἢ οἱ περισσύτεροι (καὶ ὄρα εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ β'. Ἀποστολικοῦ κανόνος, καὶ τοῦ ε'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ), ἀ. διότι, ἂν αὐτοὶ ἔχουσι νὰ ἀποδείξουν κατὰ τοῦ ὑποψηφίου κάμμιαν κατηγορίαν ἀληθῆ, πρέπει νὰ ἐμποδίζηται ἢ χειροτονία του, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ξα'. Ἀποστολικοῦ. καὶ β'. ἂν καὶ αὐτοὶ δὲν συναينوῦσιν εἰς τὴν ψῆφόν του, ἐνδέχεται νὰ μὴ δεχθῶν τὸν Ἀρχιερέα ἐκεῖνον ὅπου ψηφίσῃ μόνῃ ἢ σύνοδος, καὶ ἐντεῦθεν νὰ ἀκολουθήτῃ σύγχυσις καὶ διαίρεσις μετὰ τῶν Ἀρχιερέων καὶ τῶν Χριστιανῶν ἀγκαλὰ καὶ τὴν σήμερον δὲν ἐνεργεῖται, οὔτε αὐτὴ ἢ κατὰ ἐπόμενον τρόπον ἐρώτησις τῶν λαϊκῶν καὶ συναίνεσις. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ξα'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΛΑ΄.

«Εἰ τις Πρεσβύτερος, καταφρονήσας τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου, χωρὶς συναγάγει, καὶ Ουσιαστικῆρον ἕτερον πῆξῃ, μηδὲν κατεγνωκῶς τοῦ Ἐπισκόπου ἐν εὐσεβείᾳ, καὶ δικαιοσύνῃ, καθαιρείσθω, ὡς φίλαρχος. Τύραννος γάρ ἐστίν· ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ λοιποὶ κληρικοὶ, καὶ ὅσοι ἂν αὐτῷ προσθῶνται, οἱ δὲ λαϊκοὶ ἀφοριζέσθωσαν.» Ταῦτα δὲ μετὰ μίαν, καὶ δευτέρην, καὶ τρίτην παράκλησιν τοῦ Ἐπισκόπου, γινέσθω.

Τῆς δ'. ιη. τῆς ς'. λα. λαδ'. τῆς α'. καὶ β'. ιγ'. ιδ'. ε. τῆς ἐν Γάγγρ. ς'. τῆς ἐν Ἀντιοχ. ε. τῆς ἐν Καρθ. ε. ια. ξβ'.

Ἑ ρ μ η ν ε ί α .

Τάξις συνέχει καὶ τὰ οὐράνια, καὶ τὰ ἐπίγεια, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον. Πρέπει λοιπὸν ἢ εὐταξία καὶ πανταχοῦ μὲν νὰ φυλάττηται ὡς συνεχτικὴ καὶ συστατικὴ, καὶ μάλιστα δὲ εἰς τοὺς ἐκκλησιαστικούς, οἱ ὅποιοι

ἔχουν χάρος νὰ γνωρίζωσιν ὁ καθείς τὰ ἰδικὰ των μέτρα, καὶ τὰ ὄρια τῆς οὐλειας τᾶς εὐσεως νὰ μὴ ὑπερβαίνουσιν· Ἄλλ' οἱ μὲν Πρεσβύτεροι, καὶ Διάκονοι, καὶ κληρικοὶ πάντες, νὰ ὑποτάσσωνται εἰς τὸν ἰδικὸν τους Ἐπίσκοπον· οἱ δὲ Ἐπίσκοποι, εἰς τὸν ἰδικὸν τους Μητροπολίτην· οἱ δὲ Μητροπολίται, εἰς τὸν ἰδικὸν τους Πατριάρχην. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ παρῶν Ἀποστολικὸς κανὼν διορίζεται οὕτως· Ὅποιοι Πρεσβύτεροι ἤθελε καταφρονήσῃ τὸν ἰδικὸν του Ἐπίσκοπον, καὶ χωρὶς νὰ γνωρίσῃ αὐτὸν πῶς σφάλλει φανερά, ἢ εἰς τὴν εὐσέβειαν, ἢ εἰς τὴν δικαιοσύνην ταύτων εἰπεῖν, χωρὶς νὰ γνωρίσῃ αὐτὸν πῶς εἶναι φανερά, ἢ αἰρετικὸς, ἢ ἄδικος, ἤθελε συμμαζῶν κατ' ἴδιαν τοὺς Χριστιανοὺς, καὶ κτίσας ἄλλην ἐκκλησίαν (1) ἤθελε λειτουργῆ εἰς αὐτὴν ξεχωριστά, χωρὶς τὴν ἄδειαν καὶ γνώμην τοῦ Ἐπισκόπου του (2), ὁ τοιοῦτος ὡς φιλάρχος, ἄς καθαίρηται· ἐπειδὴ ὡς τύραννος μὲ βίαν καὶ τυραννίαν, ζῆτει νὰ σφετερίσῃ τὴν ἀνήκουσαν ἐξουσίαν τῷ Ἐπισκόπῳ του. Ἄλλὰ καὶ ὅσοι μὲν ἄλλοι κληρικοὶ συμφωνήσουν μὲ αὐτὸν εἰς τὴν τοιαύτην ἀποστασίαν, ἄς καθαίρωνται παρομοίως καὶ αὐτοί· ὅσοι δὲ λαϊκοὶ, ἄς ἀφορίζωνται. Ταῦτα ὁμῶς νὰ γίνωνται, ἀφ' οὗ ὁ Ἐπίσκοπος παρακινήσῃ μὲ γλυκάδα καὶ ἡμερότητα τρεῖς φοαῖς τοὺς ἀπ' αὐτοῦ χωρισθέντας νὰ λειψοῦν ἀπὸ τοιοῦτον κίνημα, καὶ αὐτοὶ σταθοῦν εἰς τὸ πείσμα των. Ὅσοι δὲ χωρίζονται ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπον τους πρὸ συνοδικῆς ἐξετάσεως, δικτὶ αὐτοὺς κηρύττει δημοσίᾳ κάμμίαν κακοδοξίαν καὶ κίρσειν, οἱ τοιοῦτοι, ὄχι μόνον εἰς τὰ ἀνωτέρω ἐπιτίμια δὲν ὑπόκεινται, ἀλλὰ καὶ τὴν πρόπουσάν εἰς τοὺς ὁδοδόξους τιμὴν ἀξιοῦνται, κατὰ τὸν ἰ. ε. τῆς ἀ. καὶ β'.

Συμφωνία

Συμφώνως, καὶ σχεδὸν μὲ τὰς αὐτὰς λέξεις ἀναφέρει τὸν Ἀποστολικὸν, καὶ ὁ ἰ. ε. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ, τοῦτο μόνον προστιθεὶς, ὅτι, ἐὰν οἱ παρασυνάγωγοι αὐτοὶ ἱερωμένοι μετὰ τὴν καθίρεσίν των πάλιν ταράττωσι τὴν Ἐκκλησίαν, νὰ σφραγίζωνται μὲ παιδεῖν ἐξωτερικὴν (περὶ ἧς ὄρα τὴν ἀ. ὑπόσημ. τοῦ κζ'. Ἀποστολικῷ). Καὶ ὁ ἰ. ε. τῆς δ'. καὶ λδ'. τῆς ς'. καθαιροῦσι τοὺς κληρικοὺς ὁποῦ κάμμοισι συνωμοσίαν, καὶ φατρίαν κατὰ τοῦ Ἐπισκόπου των, καὶ τὸν συγκληρικὸν αὐτῶν. Ὁ δὲ ς'. καθιρεῖ τοὺς βαπτίζοντας, ἢ λειτουργοῦντας εἰς εὐκτηρίους

(1) Τὰ δὲ Πατριαρχικὰ σταυροπήγια τῶν Μοναστηρίων καὶ Ἐκκλησιῶν, ὁποῦ εἰς διαφόρους Μητροπόλεις, καὶ Ἀρχιεπισκοπὰς, καὶ ἐπισκοπὰς οἰκοδομοῦνται, ταῦτα δὲν εἶναι θυσιαστήρια ἑτεροῦ. οὔτε οἱ ταῦτα οἰκοδομοῦντες εἰς τὰ τοῦ παρόντος Ἀποστολικῷ κανόνι ὑπόκεινται ἐπιτίμια, κατὰ τὸν Βαλαμῶνα. Ἐπειδὴ γὰρ αἱ Μητροπόλεις, καὶ Ἀρχιεπισκοπαὶ εἰς τοὺς Πατριάρχας ἐμοιράσθησαν, καὶ οἱ Μητροπολίται πάντες, καὶ Ἀρχιεπίσκοποι ὑποκείμενοι ὄντες εἰς τὴν τῶν Πατριάρχων διοίκησιν κατὰ τὸν ς'. καὶ ζ'. τῆς ἀ. καὶ τὸν β'. καὶ γ'. τῆς β'. ἀναφέρουσιν ἐν ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς τὸ ἐκείνων ὄνομα· διὰ τοῦτο, κατὰ τὴν τῶν ἱερῶν κανόνων ταύτων περίληψιν, δίκαιον ἔχουσιν οἱ Πατριάρχαι εἰς τὰς διαμοιρασθείσας αὐτῶν Μητροπόλεις, καὶ Ἀρχιεπισκοπὰς νὰ δίδωσι Σταυροπήγια, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῶν νὰ μνημονεύηται ἐν αὐτοῖς. Ἐπεὶ δὲ ἡ ὑπόθεσις περὶ Σταυροπηγίων ἐστὶν ἐνταῦθα, ὑποσημειοῦμεν τὸν περὶ τούτων ἐντελῆ, καὶ διακεκριμένον λόγον, ὡς φαίνεται καθαρῶς εἰς τὴν 235 καὶ 236 σελ. τῆς Γιοῦρ. Γραϊκορωμ. Τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ συγγίλιον τοῦ Πατριάρχου Γερμανοῦ οὕτω διορίζεται, ὅτι· εἰς ἐκεῖνα μόνα τὰ Μοναστήρια, ἢ καθολικὰς Ἐκκλησίας, ἢ εὐκτηρίους οἴκους, πρέπει νὰ μνημονεύηται τὸ ὄνομα τοῦ Πατριάρχου, εἰς τοῦ ὁποῦ τὰ θεμέλια ἐβάλλθη. Πατριαρχικὸν Σταυροπήγιον, ἢ τοῦ Σταυρὸς παρὰ τοῦ Πατριάρχου ἀποσταλείς, καὶ οὕτως ἐπάνω εἰς τὸν Πατριαρχικὸν αὐτὸν Σταυρὸν ἐκτίσθησαν. Εἰς τὰ τοιαῦτα γὰρ κάμμία μετοχὴ δὲν εἶναι εἰς τὸν κατὰ τὸν ἄρχον Ἀρχιερέα μήτε ἀπὸ τὰς ἱεροπραξίας, μήτε ἀπὸ Ἡγουμένου σφραγίδα, μήτε ἀπὸ σφαλμάτων ψυχικῶν ἀνάγκαις, ἕως ὅπου μήτε αὐτὰ τὰ κανονικὰ δύναται νὰ ζητῆ ἀπὸ τοὺς ἐν αὐτοῖς· διότι ὅλοι οἱ ἱερωμένοι, ὁποῦ εἰς τὰ τοιαῦτα Μοναστήρια, καὶ Ἐκκλησίας, καὶ εὐκτηρία, εὐρίσκονται, εἶναι καὶ ὀνομάζονται Πατριαρχικοὶ, καὶ ὑπόκεινται εἰς τὸν Πατριαρχικὸν ἕξαρχον. Ὅπου δὲ Σταυρὸς Πατριαρχικὸς δὲν ἐβάλλθη, ἀπὸ τὴν ἀρχὴν εἰς τὰ θεμέλια, ἐκεῖ ὁ κατὰ χώραν Ἀρχιερεὺς ἐξουσιάζει καὶ τζεφλίκι μοναστηρίου καὶ μετόχι· εἶναι, καὶ παραλαύριον, καὶ εὐκτηρίος οἶκος, καὶ εἰς αὐτὰ πρέπει νὰ μνημονεύηται τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Αὐτοὺς πρέπει νὰ σφραγίζῃ τὸν ἐν αὐτοῖς Ἡγουμένον, νὰ ἐξετάζῃ καὶ νὰ κρίνῃ αὐτὰ νὰ πέρνῃ ἐξ αὐτῶν τὰ κα-

νονικὰ εἰσοδήματα, νὰ χειροτονῆ εἰς αὐτὰ, νὰ συγχώρῃ ἢ νὰ ἐμποδίσῃ, τοὺς γάμους των, καὶ ἀπλῶς νὰ ἔχη εἰς αὐτὰ κάθε ἄλλο προνόμιον ἐπισκοπικόν. Ὅσοι δὲ ἄνθρωποι ἐκατόχησαν εἰς τὸν τόπον τῶν Πατριαρχικῶν Σταυροπηγίων πρὸ τοῦ αὐτὰ νὰ οἰκοδομηθοῦν, ἢ καὶ ὕστερα, ἀφ' οὗ οἰκοδομηθοῦν, οὗτοι, ἐντόπιοι μὲν ὄντες, νὰ ἦναι ὑποκείμενοι κατὰ πάντα εἰς τὸν κατὰ τὸν ἄρχον Ἀρχιερέα, εἰ δὲ ξένοι, νὰ ὑπόκεινται εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Ἐξάρχον, καὶ πάλιν (σελ. 237.)· Οἱ Πατριαρχικοὶ Ἐξάρχου δὲν πρέπει νὰ ἐξουσιάζουν τὰ χωρία τῶν Πατριαρχικῶν Μονῶν, ἢ τὸν ἐν αὐτοῖς λαόν, ἢ τὰ εὐκτήρια, ὅσα μὲ Πατριαρχικὸν Σταυρὸν δὲν θεμελιώθη· καὶ κτισθῶσιν..... ἐπειδὴ αὐτὰ ἀπὸ τὸν κατὰ χώραν Ἐπίσκοπον ἐξουσιάζονται. Ὅθεν ἐκ τῶν λόγων ταύτων συνάγεται· ὅτι δὲν πρέπει νὰ γίνωνται Πατριαρχικὰ Σταυροπήγια τὰ ὄντα οἰκοδομημένα Μοναστήρια, ἢ Ἐκκλησίας, ἢ εὐκτήρια, μετὰ τὴν οἰκοδομήν, ἀλλὰ πρὸ τῆς οἰκοδομῆς. Καὶ ἀπὸ αὐτὰ μερικὰ μόνον, κατὰ φιλοτιμίαν, καὶ προνόμιον δοθέν εἰς τοὺς Πατριάρχας, ἀλλ' οὐχί καὶ πάντα τὰ μέλλοντα οἰκοδομηθῆναι μοναστήρια, ἢ Ἐκκλησίας, ἢ εὐκτήρια, ἵνα μὴ οἱ κανόνες παραβιῶνται, ὁποῦ διορίζουν, ὅτι, τὰ Μοναστήρια, καὶ οἱ μοναχοὶ νὰ ὑπόκεινται εἰς τοὺς κατὰ τὸν ἄρχον Ἀρχιερεῖς. Καὶ ὄρα τὸν δ'. τῆς δ'. ὅτι, κατ' ἐπιταγὴν Ἐπισκόπου ποιεῖ Σταυροπήγιον καὶ Πρεσβύτερος.

(2) Λέγει δὲ ὁ θεὸς Χρυσόστομος (εἰς τὴν ια'. ὁμιλ. πρὸς Ἐφεσίους)· ὅτι εἶπεν ἓνας ἅγιος ἄνθρωπος, ποῖς οὐδὲ αἷμα μαρτύριον ἢ μπορεῖ νὰ ἐξαλείψῃ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ χωρισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς διαίρεσεως, καὶ τὸ νὰ σχίσῃ τινὰς τὴν Ἐκκλησίαν εἶναι χειρότερον κακόν, ἀπὸ τὸ νὰ πέσῃ, εἰς αἵρεσιν. Γράφει δὲ καὶ Διονύσιος ὁ Ἀλεξανδρείας καὶ ὁμολογητῆς ἐν τῇ πρὸς Ναυάτον Ἐπίσκοπον ἐπιστολῇ, ὅτι πρέπει νὰ πάθῃ τινὰς, ὅτι κακὸν καὶ ἄν ἦναι, μόνον νὰ μὴ σχίσῃ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ὅτι εἶναι ἐνδοξότερον τὸ μαρτύριον, ὁποῦ ἤθελεν ὑπομείνῃ τινὰς διὰ νὰ μὴ σχίσῃ τὴν Ἐκκλησίαν, παρὰ τὸ μαρτύριον ὁποῦ ἤθελεν ὑπομείνῃ διὰ νὰ μὴ εἰδωλολατρήσῃ, ἐπειδὴ εἰς μὲν τὸ ὑπὲρ τοῦ μὴ εἰδωλολατρήσῃ, μαρτύριον, διὰ τὴν ὠφελείαν τῆς ἰδικῆς του ψυχῆς μαρτυρεῖ· εἰς δὲ τὸ ὑπὲρ τοῦ μὴ σχίσῃ τὴν Ἐκκλησίαν, διὰ τὴν ὠφελείαν καὶ ἔνωσιν ὅλης τῆς Ἐκκλησίας μαρτυρεῖ.

οίκους, παρὰ γνώμην τοῦ Ἐπισκόπου των. Ὅρα καὶ τὸν ζβ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ. Οὐ μόνον δὲ οὗτος, ἀλλὰ καὶ ὁ ιγ'. τῆς πρωτοθευτέρως κανῶν, καθαιρεῖ τὸν Πρεσβύτερον καὶ Διάκονον ἐκεῖνον, ὁποῦ διὰ κάποια ἐγκλήματα τοῦ Ἐπισκόπου του, ἤθελε χωρισθῆ ἀπὸ τὴν κοινωνίαν αὐτοῦ, καὶ τὸ ὄνομά του δὲν ἤθελεν ἀναφέρει, κατὰ τὸ σύνθημα, ἐν ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς, πρὸ τοῦ νὰ γένη περὶ τῶν ἐγκλημάτων αὐτοῦ συνοδικὴ ἐξέτασις. Ὁμοίως καὶ Ἐπίσκοπος καθαιρεταί, ἐὰν κατὰ τοῦ ἰδίου Μητροπολίτου τολμήσῃ τοιοῦτόν τι, κατὰ τὸν ιδ'. τῆς αὐτῆς α'. καὶ β'. Καὶ Μητροπολίτης ὡσαύτως καθαιρεταί, ἐὰν χωρὶς τὸν ἑαυτὸν τὸν ἀπὸ τὴν κοινωνίαν τοῦ οἰκείου Πατριάρχου, κατὰ τὸν ιε'. τῆς αὐτῆς. Κατὰ δὲ τὸν ς'. τῆς ἐν Γάγγρα, καὶ ι. καὶ ια'. τῆς Καρθ. οἱ ἀπὸ τοῦ Ἐπισκόπου αὐτῶν χωρισθέντες Πρεσβύτεροι, ὄχι μόνον καθαιροῦνται, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀναθέματι ὑποβάλλονται. Ταῦτα μὲν ἐρέθησαν διὰ ἐκείνους ὁποῦ χωρίζονται ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπόν τους διὰ πρόφασιν ἐγκλημάτων τινῶν. Ὁ δὲ α. τοῦ μεγάλου Βασιλείου μὲ ἀργίαν μόνον προσωρινὴν τῆς ἱερωσύνης παιδεύει τοὺς παρασυναγώγους ἱερεῖς.

ΚΑΝΩΝ ΑΒ'.

«Εἴ τις Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος ὑπὸ Ἐπισκόπου γένηται ἐν ἀφορισμῷ, τοῦτον μὴ ἐξεῖ-
ναι παρ' ἑτέρου δεχθῆναι, ἀλλ' ἢ παρὰ τοῦ ἀφορίσαντος αὐτόν· εἰ μὴ ἂν κατὰ συγκυρίαν
τελευτήσῃ ὁ ἀφορίσας αὐτόν Ἐπίσκοπος.

Ἄποστολ. ιβ'.
ιγ'. τῆς α'. ε'.
τῆς ἐν ἀγ. Σο-
φία α. τῆς ἐν
Ἀντιοχείᾳ ς'.
τῆς ἐν Σαρδ.
ιδ'. τῆς ἐν Καρθ.
ια'. λζ'. ρμα'.

Ἑρμηνεία.

Καὶ εἰς τὸν ιβ'. καὶ ιγ'. κανόνα τους εἶπον οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι, ὅτι οἱ ἄδικοι καὶ ἀφορισμένοι ὄντες κλη-
ρικοί, ἀπὸ τοὺς ἰδικούς των Ἐπισκόπους, δὲν πρέπει νὰ δέχονται ἀπὸ ἄλλους Ἐπισκόπους. Καὶ εἰς τοῦτον δὲ
παρομοίως, αὐτὸ τὸ ἴδιον διορίζουσι μὲ κάποιαν προσθήκην, λέγοντες· Ὅποιος Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος ἤθελεν
ἀφορισθῆ ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπόν του, αὐτὸς δὲν εἶναι συγκεχωρημένον νὰ δεχθῆ, καὶ νὰ λυθῆ ἀπὸ τὸν ἀφορισμόν,
ὄχι μόνον ἀπὸ ἄλλης ἐπαρχίας Ἐπίσκοπον, ἀλλ' οὐδὲ ἀπὸ ἄλλον ὄντα ἐν τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας καὶ Μητροπόλεως,
ἀλλὰ μόνον νὰ δέχεται καὶ νὰ λύηται τοῦ ἀφορισμοῦ, ἀπὸ ἐκεῖνον τὸν ἴδιον Ἐπίσκοπον ὁποῦ τὸν ἀφώριτεν· ἐξω
μόνον, ἂν κατὰ τύχην ἀποθάνῃ ὁ ἀφορίσας Ἐπίσκοπος, ἢ Μητροπολίτης, ἢ Πατριάρχης, πρὸ τοῦ νὰ λάβῃ τὴν
συγχώρησιν ὁ Πρεσβύτερος, ἢ ὁ Διάκονος. Διότι τότε ἡμπορεῖ καὶ ὁ Ἐπίσκοπος, ἢ Μητροπολίτης, ἢ Πατριάρ-
χης ὁ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀφορίσαντος χρηματίσας διάδοχος, νὰ τοὺς λύῃ ἀπὸ τὸν δεσμόν, καὶ ὄχι ἄλλος.
Δύω δὲ πράγματα πρέπει νὰ σημειώσῃ τινὰς εἰς τὸν παρόντα Ἀποστολικὸν κανόνα· ἓνα μὲν, ὅτι ὅλοι ἐκεῖνοι
ὁποῦ ἀφορισθῶσιν ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπόν τους, εἴτε δικαίως, εἴτε ἀδίκως, πρέπει νὰ στέκουν ἔτσι ἀφορισμένοι, καὶ νὰ
μὴ τολμήσουσιν νὰ καταφρονοῦν τὸν ἀφορισμόν, ἕως νὰ γένη περὶ τούτου ἐκκλησιαστικὴ ἐξέτασις, κατὰ τὸν ιδ'. τῆς
Σαρδικῆς, καὶ τὸν λζ'. τῆς Καρθαγ. (1), ἐξω μόνον ἀνίσως ἤθελεν καταδικασθῶν, πρὸ τοῦ νὰ κριθῶν, καὶ νὰ
προσκαλεσθῶν εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον (2). Καὶ ἄλλο δὲ, ὅτι, κατὰ μὲν τὸν ρκά. τῆς Καρθαγ. ἀνίσως ὁ
Ἐπίσκοπος ἤθελεν ἀφορίσῃ τινὰ, διὰ τί ἐξομολογηθεῖς πρότερον τὸ ἀμάρτημά του εἰς αὐτόν, ὕστερον τὸ ἀρνήθη,
πρέπει καὶ οἱ ἄλλοι Ἐπίσκοποι νὰ μὴ συγκοινωνοῦν μὲ τὸν ἀφορίσαντα, ἐν ὅσῳ καιρῷ καὶ αὐτὸς δὲν συγκοι-
νωνεῖ μὲ τὸν ἐπὶ τοιαύτῃ αἰτίᾳ ἀφορισμένον ὑπ' αὐτοῦ. Καὶ τοῦτο νὰ γίνεταί, διὰ νὰ φυλάττεται ὁ Ἐπίσκοπος
νὰ μὴ κατηγορῆ κάθενά χωρὶς νὰ ἡμπορῆ νὰ ἀποδείξῃ τὴν κατηγορίαν. Κατὰ δὲ τὸ νομικὸν τοῦ Φωτίου, τίτλ. καὶ
κεφ. θ'. καὶ τὸν σχολιαστὴν Βαλσαμῶνα, ἀνίσως Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἤθελεν ἀφορίσῃ τινὰ ἀπὸ τὴν κοινο-
νίαν (εἴτε τὴν τῶν μυστηρίων, κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα καὶ Βλάσταριν, εἴτε καὶ τὴν μετὰ τῶν πιστῶν σύστασιν,

(1) Δὲν λέγει ὀρθῶς ὁ Βαλσαμῶν λοιπὸν ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ
λβ'. Κανόνος τῆς ἐν Καρθαγ. διοριζόμενος τρόπον τινὰ, ὅτι οἱ
ἀκαίως ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου ἀφοριζόμενοι δὲν ἔχουν ἀνάγκη
νὰ φυλάττεται τὸν τοιοῦτον ἀφορισμόν, ἐπειδὴ οἱ κανόνες οὗτοι
τὸ ἐναντίον διορίζονται. Ἐκ τοῦ κανόνος δὲ τούτου συμπεραίνε-
ται, ὅτι καὶ οἱ Πνευματικοὶ δὲν πρέπει νὰ λύουσιν τὰ ἐπιτίμια τῶν
ἄλλων ὁμοταγῶν των Πνευματικῶν, ἂν αὐτὰ δὲν ἦναι παρὰ κα-
κῶνας καὶ πάντῃ ἄλογα.

(2) Διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος, ἐπειδὴ καὶ ἐγκαλεῖτο,
διατι δὲν ἐφύλαξε τὸν ἀφορισμόν ὁποῦ ἐξεφώνησε κατ' αὐτοῦ ἢ
περὶ τὸν Θεόφιλον σύνοδος, ἀλλὰ ἠθέτησεν αὐτόν, πρὸ ἄλλης
συνοδικῆς ἐξετάσεως, ἀπελογηθῆ λέγων, ὅτι δὲν ἐπαρσάθη εἰς
τὴν κρίσιν ὀλίγερα, οὔτε τὰς κατηγορίας ἤκουσε τῶν κατηγορῶν
του, οὔτε παντελῶς καιρὸς τοῦ ἐδόθη διὰ νὰ ἀπολογηθῆ, (ὁ με-
ταφραστὴς εἰς τὸν βίον τοῦ Χρυσοστόμου) καθὼς καὶ ὁ οδ'. Ἀ-
ποστολικὸς διορίζει, ἐν καὶ ἀνάγνωθι. Σημειώσαι δὲ, ὅτι τρία
εἶδη εἶναι ἀφορισμοῦ. Ὁ μὲν γὰρ θεῖός ἐστι, περὶ οὗ εἴρηται διὰ
τὸν Παῦλον, ὅτι ἦτο ἀφορισμένος ἐκ κοιλάς μητρὸς του παρὰ

θεοῦ εἰς τὸ Εὐαγγέλιον (Ῥωμ. ια'). ὁ δὲ εὐλόγος καὶ κανονικός.
ὁ κατὰ κανόνας γινόμενος· καὶ τρίτος, ὁ ἄλογος, καὶ παρὰ κα-
νόνας γινόμενος. Ὁ μὲν οὖν ἀφορισμὸς ὁ παρὰ τῶν πάλαι γινόμε-
νος, περιέχει χωρισμόν, ἢ τῶν μυστηρίων, ἢ τῆς Ἐκκλησίας
καὶ προσευχῆς τῆς μετὰ τῶν πιστῶν. ἢ τῆς συναναστροφῆς τῶν
Κληρικῶν, ἀπὸ τοὺς ὁμοταγῆς συγκληρικῶν των, ὡς εἴπομεν ἐν
τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ ι'. Ἀποστολικοῦ. Ὁ δὲ νῦν γινόμενος ἀφο-
ρισμὸς, περιέχων χωρισμόν ἀπὸ τῆς ἀγίας καὶ ὁμοουσίου Τριά-
δος, καὶ κατὰραν ἀσυγχωρησίαν τε καὶ ἀλύσιαν, ἕως καὶ μετὰ θά-
νατον, δὲν ἔχει ὁμοιότητα μὲ τὸν ἀφορισμόν των παλαιῶν, ἀλλ'
ἔρχεται νὰ ἦναι ὅμοιος μὲ τὸ ἀνάθεμα. περὶ οὗ ὅρα τὰ προλε-
γόμενα τῆς ἐν Γάγγρα. Ὅθεν τὰ λόγια ταῦτα, ὡς μὴ ὄντα κα-
κονικά, δὲν πρέπει νὰ γράφονται εἰς τὰ ἀφοριστικά. Σὺ δὲ μοι
ἴρα πῶς εἶναι σύμφωνος μὲ τὸν παρόντα Ἀποστολικὸν καὶ ὁ α.
τῆς ἐν τῇ ἀγίᾳ Σοφίᾳ, διορίζων νὰ ἦναι καὶ ἀπὸ τὸν Κωνσταν-
τινουπόλεως, οἱ ἀπὸ τὸν Ῥώμης ἀφορισμένοι, ἢ καθηρημένοι, ἢ
ἀναθεματισμένοι ὑπάρχοντες.

καὶ προσευχὴν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ) χωρὶς κἀμμίαν κανονικὴν καὶ εὐλογον αἰτίαν, ὁ μὲν ἀφορισμὸς αὐτὸς νὰ λήθῃται ἀπὸ τὸν μεγαλύτερον ἱερέα, ὁ δὲ ἀφοριστὴς Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, νὰ ἀφορίζῃται ἀπὸ τὸν ἀνωτέρον του, ὅσον καιρὸν ἐκεῖνος καταλαμβάνει ὅτι εἶναι ἀρκετὸς. Τοῦτο δὲ νὰ γίνεταί διὰ νὰ παθαῖνῃ δικαίως ἐκεῖνο τὸ ἴδιον ὅπου εἰς τὸν ἄλλον ἀδίκως ἐνήργησεν. Ὅθεν τόσον ἐν τῷ α. τόμῳ τῶν πρακτικῶν τῶν συνόδων, σελ. 11. γράφεται ὅτι καὶ ζῶντος ἀκόμη τοῦ ἀφορισαντος, ὁ ἀφορισμὸς λύεται ἀπὸ τὴν σύνοδον, ἐὰν δικαίως δὲν γένη. Ὅσον καὶ ὁ ζ'. τοῦ Νικολάου λέγει, ὅτι ὁ ἄλογος δεσμὸς, τὸν ὅποιον ἤθελε κάμῃ ἡγούμενος τελευτῶν, εἰς ἄλλον, διὰ νὰ μένῃ ἐν τῇ ἡγουμένῃ, ἀναχωρήσαντα δὲ ἔπειτα, οὗτος ὁ δεσμὸς, λέγω, εἶναι ἀνίσχυρος, καὶ διὰ τοῦτο ὁ δεσμευθεὶς, παρὰ Ἀρχιερέως λύεται (1). Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ιβ'. Ἀποστολικοῦ.

ΚΑΝΩΝ ΛΓ'.

Ἀποστολ. ιβ'.
τῆς δ'. ια', ιγ'.
τῆς ε'. ιδ'. τῆς
Ἀντιοχ. ζ'. ἢ
τῆς Λαοδ. μα.
τῆς Καρθ. λα'.
ιζ'.

«Μηδένα τῶν ξένων Ἐπισκόπων, ἢ Πρεσβυτέρων, ἢ Διακόνων ἄνευ συστατικῶν προσδέχεσθαι. Καὶ ἐπιφερομένων δὲ αὐτῶν, ἀνακρινέσθωσαν καὶ εἰ μὲν ὡς κήρυκες τῆς εὐσεβείας, προσδέχεσθωσαν, εἰ δὲ μήγε, τὰ πρὸς χρείαν αὐτοῖς ἐπιχωρηγήσαντες, εἰς κοινω- νίαν αὐτοὺς μὴ προσδέξῃσθε. Πολλὰ γὰρ κατὰ συναρπαγὴν γίνεται.

Ἑρμηνεία.

Εἰς τὸν ιβ'. αὐτῶν κανὼνα διορίζουσι οἱ Ἀπόστολοι νὰ μὴ δέχῃται κἀνένας ξένος κληρικὸς ἀπὸ ἄλλον Ἐπίσκοπον, χωρὶς νὰ ἔχη γράμματα συστατικά. Καὶ εἰς τὸν παρόντα δὲ κανὼνα παρομοίως τοῦτο αὐτὸ διορίζουσι, μὲ κἀποῖαν προσθήκην, λέγοντες· Κἀνένας ξένος Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, δὲν πρέπει νὰ προσδέχῃται ἀπὸ ἄλλους Ἐπισκόπους, χωρὶς νὰ ἐπιφέρῃ γράμματα, ὁ μὲν Ἐπίσκοπος τοῦ Μητροπολίτου του, ὁ δὲ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος τοῦ Ἐπισκόπου, ἢ Μητροπολίτου του, συστατικὰ καὶ τῆς πίστεως, καὶ τῆς καλῆς ζωῆς, μάλιστα δὲ τῆς κατηγορηθείσης αὐτοῦ ὑπολήψεως. Ἀλλὰ καὶ ἂν ἐπιφέρωσι μαζί τους τὰ τοιαῦτα συστατικά, πάλιν ἂς ἐξετάζωνται ἂν ἦναι ὀρθόδοξοι ἢ ὄχι· διότι ἴσως νὰ σφάλωσιν εἰς τὴν πίστιν. Καὶ ἐκεῖνος ὅπου ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς τὰ συστατικά γράμματα, τὸ σφάλμα τοῦτο δὲν ἤξευρεν. Ἐὰν δὲ ἐξεταζόμενοι εὐρεθῶσιν ὅτι εἶναι κήρυκες τῆς ὀρθοδοξίας καὶ εὐσεβείας, τότε ἂς προσδέχωνται εἰς κοινωσίαν. (ἂς μὴ συγχωρῶνται ὁμοῦ καὶ νὰ συναριθμηθῶσιν εἰς κἀμμίαν ἐκεῖσε ἐκκλησίαν, καὶ νὰ ἐνεργῶσι τὰ τῆς ἱερωσύνης, χωρὶς νὰ ἔχουν κοντὰ εἰς τὰ συστατικά γράμματα, καὶ γράμμα ἀκόμη ἀπολυτικῶν, καὶ δηλωτικῶν, ὅτι ἔχουν τὴν ἀδειαν νὰ ἐνεργοῦν, ὅπου ὑπάγουσιν, τὸ τῆς ἱερωσύνης λειτουργήματα, κατὰ τὸν ιζ'. τῆς ε'.) Εἰ δὲ καὶ ἤθελαν εὐρεθῆ κακοδόξοι καὶ αἰρετικοὶ, μὴ συκοινωνήσῃτε, λέγει, μὲ αὐτούς· ἀλλὰ δότε εἰς αὐτούς τὰ χρεῖώδη καὶ ἀναγκαῖα, καὶ ἀποστείλατέ τους νὰ ὑπάγουσιν· διότι πολλὰ ἄτοπα ἀκολουθοῦν ἀπὸ τοὺς τοιοῦτους ξένους κατὰ συναρπαγὴν, μὲ τὸ νὰ μὴ γίνῃται περὶ αὐτῶν ἡ πρέπουσα ἔρευνα. Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ιβ'. κανόνος τῶν Ἀποστόλων.

ΚΑΝΩΝ ΛΔ'.

Τῆς α. ε'. ζ'.
τῆς β'. β'. γ'.
τῆς γ'. ἢ τῆς
δ'. κη'. τῆς ε'.
λς'. λθ'. τῆς
Ἀντιοχ. θ'.

«Τοὺς Ἐπισκόπους ἐκάστου ἔθνους, εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν αὐτοῖς πρῶτον, καὶ ἡγεῖσθαι αὐτὸν ὡς κεφαλὴν, καὶ μηδὲν τι πράττειν περιττὸν ἄνευ τῆς ἐκεῖνου γνώμης· μόνον δὲ πράττειν ἕκαστον, ὅσα τῇ αὐτοῦ παροικίᾳ ἐπιβάλλει, καὶ ταῖς ὑπ' αὐτὴν χώραις. Ἀλλὰ μηδὲ ἕκείνος ἄνευ τῆς πάντων γνώμης ποιεῖτω τι. Οὕτω γὰρ ὁμόνοια ἔσται, καὶ δοξασθήσεται ὁ Θεὸς, διὰ Κυρίου ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι, ὁ Πατὴρ, καὶ ὁ Υἱὸς, καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα.»

Ἑρμηνεία.

Καθὼς, ὅταν ἡ κεφαλὴ ἀσθενῇ, καὶ δὲν προβάλλῃ ὑγιαίνουσαν τὴν ἰδικὴν τῆς ἐνέργειαν, καὶ τὰ ἐπίλοιπα μέλη τοῦ σώματος κκκῶς ἔχουσιν, ἢ καὶ ἄχρηστα γίνονται παντελῶς· τέτοιας λογῆς, καὶ ὅταν ὁ τάξιν ἐπέχων κεφαλῆς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, δὲν ἔχη τὴν πρέπουσαν εἰς αὐτὴν τιμὴν, καὶ ὅλον τὸ λοιπὸν σῶμα τῆς Ἐκκλη-

(1) Ὅσοι δὲ ἀδίκως ἀφορισθῶν, διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ἦτοι, ἢ διὰ τὴν πίστιν, ἢ διὰ τὰς παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας, ἢ καὶ διὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Χριστοῦ, οὗτοι πρέπει νὰ χαίρουσιν, ἐπειδὴ καὶ εἶναι μακαρισμοῦ ἄξιοι, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, ὅστις εἶπε· «Μακάριοί ἐστε, ὅταν μισήσωσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὅταν ἀφορίσωσιν ὑμᾶς, καὶ ἐνεδίωσι, καὶ ἐκβάλωσι τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς πονηρὸν, ἐνεκα τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. (Λουκ. ε'. 22). Περὶ δὲ τῶν ἀλόγως ἀφοριζόντων καὶ κατὰ πάθος, ταῦτα φησὶν ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος ἐν κεφ. ζ'. τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας. Οὕτω καὶ τὰς ἀφοριστικὰς ἔχουσιν οἱ Ἱεράρχαι· δυ-

νάμεις, ὡς ἐκφαντορικοὶ τῶν θείων δικαιωμάτων, οὐχ ὡς ταῖς αὐτῶν ἀλόγοις ὁρμαῖς τῆς πανσόφου θεαρχίας, εὐφύμως εἰπεῖν, ὑπερηφαντικῶς ἐπομένως. Ἀλλ' ὡς αὐτῶν, ὑποφοιτικῶς ὑποκλινοῦντι τῷ τελεταρχικῷ Πνεύματι, τοὺς κεκρυμένους Θεῖς, κατ' ἀξίαν ἀφορίζοντων. Καὶ πάλιν· τοὺς μὲν οὖν ἐνθέους Ἱεράρχας, οὕτω καὶ τοὺς ἀφορισμοῖς, καὶ πάσαις ταῖς Ἱεραρχικαῖς δυνάμεισι χρηστέον, ὅπως ἂν ἡ τελεταρχία αὐτοὺς θεαρχία κινήσῃ.» Ταῦτα δὲ ἐρμηνεύων ὁ θεῖος Μάξιμος, φησὶν· «ἐὰν παρὰ τὸν σκοπὸν τοῦ Θεοῦ ἀφορισθῇ ὁ Ἱεράρχης, οὐχ ἔπεται αὐτῷ τὸ θεῖον κρίμα. Κατὰ γὰρ θείων κρίσιν, καὶ οὐ διὰ θέλημα ἴδιον, ταῦτα ὀφείλει ἐπιφέρειν.»

σίας ἀτάκτως βέβαια ἔχει διὰ νὰ κινηθῇ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ παρὼν κανὼν διορίζει· Ὅτι ὅλοι οἱ Ἐπίσκοποι τῆς κάθε ἐπαρχίας πρέπει νὰ γνωρίζουν ἐκεῖνον, ὅπου εἶναι πρῶτος ἀνάμεσα εἰς αὐτοὺς, (1) ἦτοι τὸν Μητροπολίτην καὶ νὰ νομίζωσιν αὐτὸν ὡς κεφαλὴν ἰδικῆν των, καὶ χωρὶς τὴν αὐτοῦ γνώμην νὰ μὴ κάμνουν κἀνένα πρᾶγμα περιττόν· ὅπου δὲν ἀνήκει δηλαδὴ εἰς τὰς ἐνορίας τῶν Ἐπισκόπων τους, ἀλλ' ὑπερβαίνουν αὐτὰς ἀποβλέπει εἰς τὴν κοινὴν ὄλην τῆς ἐπαρχίας κατάστασιν· καθὼς, λόγου χάριν, εἶναι τὰ περὶ δογμάτων ζητήματα, αἱ οἰκονομίαι καὶ διορθώσεις τῶν κοινῶν σφαλμάτων, αἱ καταστάσεις καὶ χειροτονίαι τῶν Ἀρχιερέων, καὶ ἄλλα παρόμοια. Ἀλλὰ νὰ συνάγωνται εἰς τὸν Μητροπολίτην, καὶ μαζί με αὐτὸν νὰ συμβουλευῶνται διὰ τὰ τοιαῦτα κοινὰ πρᾶγματα, καὶ ἐκεῖνο ὅπου ἤθελε φανῆ περὶ αὐτῶν καλλίτερον, κοινῶς νὰ ἀποφασίζηται. Ὁ καθ' ἓνας ἀπὸ τοὺς Ἐπισκόπους, ἐκεῖνα μόνον νὰ πράττῃ καθ' ἑαυτὸν, χωρὶς τὴν γνώμην τοῦ Μητροπολίτου του, ὅσα ἀνήκουσιν εἰς τὰ ὅρια τῆς ἐπισκοπῆς του, καὶ εἰς τὰς χώρας, ὅπου εἰς τὴν ἐπισκοπὴν του εἶναι ὑποκειμένοι. Καθὼς ὁμοίως οἱ Ἐπίσκοποι δὲν πρέπει νὰ πράττωσι κἀνένα πρᾶγμα κοινὸν χωρὶς τὴν γνώμην τοῦ Μητροπολίτου, ἔτσι παρόμοιως καὶ ὁ Μητροπολίτης, δὲν πρέπει νὰ κάμνῃ κἀνένα τοιοῦτον κοινὸν πρᾶγμα μόνος καὶ καθ' ἑαυτὸν, χωρὶς τὴν γνώμην ὄλων του τῶν Ἐπισκόπων. (2) Διὰ τί με τοῦτον τὸν τρόπον θέλει εἶναι ὁμόνοια καὶ ἀγάπη, ἀνάμεσα καὶ εἰς τοὺς Ἐπισκόπους, καὶ Μητροπολίτας, καὶ εἰς κληρικούς, καὶ εἰς λαϊκούς. Ἐκ δὲ τῆς ὁμοιοῦς ταύτης καὶ ἀγάπης θέλει δοξασθῆ ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ, διὰ μέσου τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ, Κυρίου δὲ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅστις ἐφάνερωσεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὸ τοῦ Πατρὸς του ὄνομα, καὶ τὴν ἀγάπην ἐνομοθέτησε, λέγων· ἂν τούτω γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστέ, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις». [Ἰωάν. ιγ'. 35.] Καὶ θέλει δοξασθῆ ἐν τῷ ἁγίῳ του Πνεύματι, τὸ ὅποῖον διὰ τῆς χάριτός του ἤνωσεν ἡμᾶς εἰς μίαν πνευματικὴν συνάφειαν. Ταῦτόν εἰπὲν, ἐκ τῆς ὁμοιοῦς ταύτης, θέλει δοξασθῆ ἡ ἁγία Τριάς, ὁ Πατὴρ, ὁ Υἱὸς, καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν φωνὴν, τὴν λέγουσαν· Ὁὗτω λαμψάτω τὸ φῶς ἡμῶν ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ἡμῶν τὰ καλὰ ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα ἡμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.» (3) [Ματθ. έ. 16]

Συμφωνία.

Τὰ αὐτὰ, καὶ σχεδὸν ἀπαράλλακτα με τὸν παρόντα κανὼνα διορίζεται καὶ ὁ θ'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ. Δι' 8 καὶ ὁ ς'. τῆς α'. προστάζει ὅτι τὰ ἀρχαῖα ἔθη νὰ κρατοῦν, τὰ κατὰ τὸν Ἀποστολικὸν κανὼνα δηλαδὴ τοῦτον ἐπικρατήσαντα· ὥστε ὁ Ἀλεξανδρείας νὰ ἐξουσιάζῃ τὰ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ Λιβύῃ, καὶ Πενταπόλει, ἐπειδὴ καὶ εἰς τὸν Ρώμης τοιαύτη συνθήκη εἶναι. Ὅμοίως καὶ ὁ Ἀντιοχείας νὰ ἐξουσιάζῃ τὰς ἐδικὰς του ἐπαρχίας, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, εἰς κάθε Ἐκκλησίαν καὶ Μητρόπολιν νὰ σώζωνται τὰ ἴδια προνόμια· καὶ ὁ κάθε Μητροπολίτης δηλ. νὰ ἐξουσιάζῃ τὰς ὑποκειμένας αὐτῷ ἐπαρχίας. Ὁ δὲ ζ'. τῆς αὐτῆς διορίζει, ὅτι, ὁ Αἰλίας, ἦτοι ὁ Ἰεροσολύμων, νὰ ἔχῃ τὴν ἀκολουθίαν τῆς ἀρχαίας τιμῆς καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς οἰκείας Μητροπόλεως. Ὁ δὲ γ'. τῆς β'. προστάζει νὰ ἔχῃ τὰ πρεσβεία τῆς τιμῆς ὁ Κωνσταντινουπόλεως. Καὶ ὁ η'. τῆς γ'. ἀβίαστα θέλει νὰ ἦναι καὶ καθαρὰ τὰ προσόντα ἐκάστη ἐπαρχία δίκαια ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς, κατὰ τὸ παλαιὸν ἔθος, καὶ μάλιστα τὰ τῆς Κύπρου. Ἀλλὰ καὶ ὁ λθ'. τῆς ς'. τὸν αὐτὸν ἡ. τῆς γ'. ἐπικυροῖ.

ΚΑΝΩΝ ΔΕ'.

«Ἐπίσκοπον μὴ τολμᾶν ἔξω τῶν ἑαυτοῦ ὄρων χειροτονίας ποιεῖσθαι, εἰς τὰς μὴ ὑποκειμένας αὐτῷ πόλεις, καὶ χώρας. Εἰ δὲ ἐλεγχθῆι τοῦτο πεποιηκῶς παρὰ τὴν τῶν κατεχόντων τὰς πόλεις ἐκεῖνας ἢ τὰς χώρας γνώμην, καθαιρεῖσθω καὶ αὐτὸς καὶ οὐς ἔχει προτόνησεν.»

|| Τῆς β'. β'. τῆς γ'. ἢ τῆς ς'. καὶ τῆς Ἀντιοχ. ιγ'. καὶ τῆς Σαρδ. γ'. ε. 16'.

(1) Σημειῶσαι, ὅτι ὁ τῶν Ἐπισκόπων πρῶτος, λέγεται κατὰ μὲν τὸν ς'. Σαρδικῆς, ἐπίσκοπος τῆς Μητροπόλεως, καὶ Ἐξάρχος τῆς ἐπαρχίας, κατὰ δὲ τὸν λδ'. καὶ ἄλλους τῆς ἐν Κιθ. πρωτεύων. Κατὰ δὲ τὸν μς'. τῆς αὐτῆς ὀνομάζεται· Ἐπίσκοπος τῆς πρώτης καθίδρας, κοινῶς δὲ κατὰ τοὺς περισσοτέρους κανὼνας ὀνομάζεται· Μητροπολίτης. Ὁ δὲ τῶν Μητροπολιτῶν πρῶτος ὀνομάζεται, ἢ Ἐξάρχος τῆς διοικήσεως, κατὰ τὸν θ'. καὶ ιζ'. τῆς δ'. καὶ ς'. τῆς β'. ἢ Πατριάρχης· καὶ ὅρα τὴν β'. ὑποσημειῶσιν τοῦ ς'. τῆς α'. Ἐξάρχος δὲ τῶν ἱερέων, ἢ ἄκρος ἱερεὺς οὐ λέγεται κατὰ τὸν μς'. τῆς Κιθ. ἐπειδὴ δν λόγον καὶ τάξιν ἔχει ὁ Μητροπολίτης πρὸς τοὺς Ἐπισκόπους, τὸν αὐτὸν ἔχει καὶ ὁ Πατριάρχης πρὸς τοὺς Μητροπολίτας. Καὶ καθὼς ὁ Μητροπολίτης εἶναι πρῶτος καὶ κεφαλὴ τῶν Ἐπισκόπων, οὕτως εἶναι καὶ ὁ Πατριάρχης, πρῶτος καὶ κεφαλὴ τῶν Μητροπολιτῶν διὰ τοῦτο καὶ ὁ παρὼν Ἀποστολικὸς κανὼν, ὄχι περισσότερον νοεῖται διὰ τοὺς

Ἐπισκόπους πρὸς τὸν Μητροπολίτην. παρὰ διὰ τοὺς Μητροπολίτας πρὸς τὸν Πατριάρχην, ἀλλ' ἐξ Ἰησοῦ καὶ διὰ τοὺς δύο ὁμοῦ. (2) Διὰ τοῦτο καὶ Ἰωάννης ὁ Κίτρου λέγει, ὅτι, ἐὰν ὁ Μητροπολίτης λειτουργήσῃ εἰς Ἐπισκοπὴν Ἐπισκόπου, πρέπει νὰ τὸ κάμνῃ μετὰ τὴν γνώμην καὶ ἄδειαν τοῦ Ἐπισκόπου του. Εἰς τὰ διπτύχα ὁμοῦ νὰ μνημονεύῃ τὸ ὄνομα τοῦ Πατριάρχου, καὶ οὐχὶ τοῦ Ἐπισκόπου του. Ἐπειδὴ εἶναι ἀνοίκειον ὁ μεγαλύτερος νὰ ἀναφέρῃ τὸ ὄνομα τοῦ μικροτέρου, παρὰ Ἀρμενοπούλ. ἐπιτομ. κανον. (Ἐπιγραφ. δ'). (3) Ὅθεν καὶ οἱ τῆς Αἰγύπτου Ἐπίσκοποι· παρουσιάζοντες ἐν τῇ δ'. συνόδῳ, ἠκολούθησαν εἰς τὸν παρόντα Ἀποστολικὸν, καὶ δὲν ὑπέγραψαν πρὸς τὸ παρὸν εἰς τὴν τοῦ Λέοντος ἐπιστολὴν, εἰπόντες, ὅτι χωρὶς τὴν γνώμην τοῦ ἐν αὐτοῖς πρώτου, ἦτοι τοῦ Ἀλεξανδρείας, δὲν ἔχουν τὴν ἄδειαν νὰ κάμνουν κἀνένα πρᾶγμα (πράξ. δ'. τῆς δ'. συνόδου, ὅρα καὶ τὸν λ'. τῆς δ').

Ἑρμηνεία.

Καὶ οὗτος ὁ κανὼν διὰ τὴν ὁμόνοιαν καὶ εὐταξίαν τῶν Ἐπισκόπων καὶ Μητροπολιτῶν ἐδιωρίσθη, λέγων ὁ Ἐπίσκοπος δὲν πρέπει νὰ τολμᾷ ἔξω τῶν ὁρίων τῆς Ἐπισκοπῆς του νὰ κάμνη χειροτονίας, ἢ ἄλλο Ἐκκλησιαστικὸν λειτουργημὰ νὰ ἐνεργῇ εἰς τὰς πολιτείας ἐκείνας καὶ χώρας, ὅπου δὲν εἶναι εἰς αὐτὸν ὑποκειμεναι (ἄλλ' οὐδὲ ὁ Μητροπολίτης ἔχει τὴν ἄδειαν νὰ πηγαίῃ εἰς τὰς ἐνορίας τῶν Ἐπισκόπων του, καὶ νὰ ἐκτελῇ χειροτονίας, ἢ ἄλλο τι ἀρχιερατικόν.) Τότε δὲ μόνον ἔχει τὴν ἄδειαν νὰ ἐνεργῇ τὰ τοιαῦτα, ὅταν ἤθελε προσκαλεσθῆ ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα τῶν τόπων ἐκείνων. Εἰ δὲ καὶ ἤθελε φανερωθῆ πῶς ἔκκαμε τοῦτο ἀφ' ἑαυτοῦ του, χωρὶς τὴν γνώμην καὶ ἄδειαν τῶν Ἀρχιερέων, ὅπου ἐορίζουσι τὰς πόλεις ἐκείνας, καὶ χώρας, ἃς καθαιρέται καὶ αὐτὸς ὅπου ὑπερόρια ἐχειροτόνησε, καὶ ἐκεῖνοι ὅπου ἀπὸ αὐτὸν ἐχειροτομήθησαν. (1) Διατι μὲ τοῦτον τὸν τρόπον φαίνονται πῶς εἶναι εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον δῶα Ἐπίσκοποι ἐνταῦτῳ, ἢ δῶα Μητροπολίται, τὸ ὅποιον εἶναι παρὰ νόμον, καὶ ἐμποδισμένον ἀπὸ τὸν ἡ. τῆς α. συνόδου, καὶ ἀπὸ τὸν εἶ. τῆς δ'.

Ὅθεν καὶ ἡ ε'. εἰς τὸν κ'. αὐτῆς κανόνα διριρίζει, ὅτι ὁποιος ὑπάγει εἰς ξένην Ἐπισκοπὴν, καὶ διδάσκει δημοσίως ἀφ' ἑαυτοῦ του, χωρὶς τὴν ἄδειαν τοῦ κατὰ τόπον Ἐπισκόπου, νὰ παύη ἀπὸ τὴν Ἀρχιερωσύνην, καὶ νὰ ἐνεργῇ μόνον τὰ τοῦ Πρεσβυτέρου. Ἴσως ὄχι διὰ ἄλλον σκοπὸν, πᾶρξ' διὰ νὰ μὴ γίνηται τοῦτο τὸ ἄτοπον, τὸ νὰ ᾖναι δηλαδὴ ἐν τῇ αὐτῇ Ἐπισκοπῇ, δῶα Ἐπίσκοποι ἐνταῦτῳ, ἄλλα μὲν ὁ ἕνας θέλων, ἄλλα δὲ ὁ ἄλλος, τὸ ὅποιον αὐτὸς νὰ κάμνη ἐτόλμησε. Διότι ἂν αὐτὸς δὲν ἦτον ὁ σκοπὸς τῆς συνόδου ταύτης, διὰ τί νὰ καταβιβάζη τὸν Ἐπίσκοπον εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ Πρεσβυτέρου, εἰς καιρὸν ὅπου ἡ κατάβασις αὕτη εἶναι ἱεροσυλία, κατὰ τὸν καθ'. τῆς δ'. ; Καὶ ἂν ὁ ὑπερόρια διδάσκων Ἐπίσκοπος ἦναι τῆς Ἐπισκοπῆς ἀνάξιος, ἀνάξιος πρέπει νὰ ᾖναι καὶ τοῦ Πρεσβυτέρου· εἰ δὲ εἶναι τοῦ Πρεσβυτέρου ἄξιος, διὰ τί νὰ μὴ ᾖναι καὶ τῆς Ἐπισκοπῆς; Φανερὸν λοιπὸν εἶναι, ὅτι διὰ τοῦτο εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ Πρεσβυτέρου τοῦτον καταβιβάζει, διὰ νὰ μὲνη πάλιν ἕνας Ἐπίσκοπος εἰς μίαν Ἐπισκοπὴν, καὶ ὄχι δῶα. Ἡμεῖς γὰρ οὗτος ἀμέσως εἰς τὸ Ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα, δῶα Ἐπισκόπους ποιήσας εἶναι ἐν τῇ αὐτῇ Ἐπισκοπῇ, δι' ἃ καὶ καθαιρέται ἀπὸ αὐτοῦ οὐχ ἡμαρτε δὲ εἰς τὸ τοῦ Πρεσβυτέρου, καθ' ὅτι, δῶα καὶ πολλοὶ Πρεσβύτεροι δὲν εἶναι ἐμποδισμένον νὰ ᾖναι ἐν τῇ αὐτῇ ἐπισκοπῇ, δι' ἃ οὐδὲ καθαιρέται ἀπὸ αὐτοῦ, (εἰ καὶ ὁ Ζωνναρὸς καὶ Βαλσαμὸν λέγουσιν, ὅτι ὁ παρὰ γνώμην τοῦ κατὰ τόπον Ἐπισκόπου δημοσίως διδάσκων, διὰ τοῦτο εἰς τὸν τοῦ Πρεσβυτέρου κατὰ γὰρ βαθμὸν, ἵνα ταπεινωθῇ, ὡς φιλοδοξήσας καὶ ὑψωθεῖς.) Ὅθεν καὶ ὁ ἱερός Φώτιος (τίτλ. θ'. κεφ. ια') εἰς λύσιν τῆς ἐναντιοφρηνείας τῶν κανόνων, τοῦ καθ'. δηλαδὴ τῆς δ'. καὶ τοῦ κ'. τῆς ε'. τὸν ἡ. τῆς α. ἐπρότεινε. Πλὴν καὶ τὸ τοῦ Πρεσβυτέρου λειτουργημὰ πρέπει νὰ ἐνεργῇ ὁ ὑπερόριος Ἐπίσκοπος, μὲ τὴν ἄδειαν καὶ γνώμην τοῦ κατὰ τόπον ἐπισκόπου. Εἰ δὲ καὶ δὲν εἶναι μὲ τὴν ἄδειαν ἐκεῖνου, οὐδὲ αὐτὸ ἔμπορεῖ νὰ ἐνεργῇ, ἄλλὰ ἀπερνεῖ ὡσάν ἕνας λαϊκός, ἕως οὐ εὑρίσκειται εἰς τὸν ξένον ἐκεῖνον τόπον, κατὰ τοὺς κανόνας. Διὰ νὰ συμπεριζώμεν δὲ τὸ πᾶν τοῦ παρόντος Ἀποστολικοῦ κανόνος, λέγομεν ἔτσι. Ὁ Ἐπίσκοπος ὅπου εἰς ξένην Ἐπισκοπὴν κατὰ γνώμην τοῦ Ἐπισκόπου ἐπιτελεῖ ἀρχιερατικὸν λειτουργημὰ, δὲν τὸ ἐπιτελεῖ μὲ τὴν δυνάμιν, καὶ ἐνεργεῖαν τῆς ἰδικῆς του Ἐπισκοπῆς, (διότι μὲ τοῦτον τὸν τρόπον ἤθελαν εἶναι εἰς μίαν Ἐπισκοπὴν δῶα Ἐπίσκοποι, ὡς δῶα ξεχωριστὰς δυνάμεις καὶ ἐνεργείας ἔχοντες;) ἄλλὰ μὲ τὴν ἐπισκοπικὴν δυνάμιν καὶ ἐνεργεῖαν τοῦ κατὰ τόπον (Ἐπισκόπου) διότι μὲ τοῦτον τὸν τρόπον, οἱ δῶα Ἐπίσκοποι λογιζονται ὡς ἕνας Ἐπίσκοπος.) Καὶ ἂν τοῦτο εἶναι ἔτσι, καθὼς καὶ εἶναι, ἐκεῖνος ὅπου παρὰ γνώμην τοῦ κατὰ τόπον Ἐπισκόπου ἐνεργήσῃ τι ἀρχιερατικὸν καθαιρέται καὶ ἀπὸ τὴν ἰδικὴν του ἐπισκοπικὴν δυνάμιν, τὴν

(1) Ἦθελε δὲ ζητήσῃ τινὰς ἂν οἱ χειροτονηθέντες ἀπὸ τὸν ὑπερόριον Ἀρχιερέα Κληρικοί, χωρὶς τῆς γνώμης τοῦ ἐνορίου Ἀρχιερέως, καὶ καθαιρεθέντες, ἔμπορουν νὰ λάβωσι πάλιν τὸν βαθμὸν τοῦ κλήρου, ἀπὸ τὸν ὅποιον ἐξέπεσον, ἢ δὲν ἔμπορουν; Φαίνεται ὅτι ἔμπορουν, ὡς λέγουσι τινες, ἐπειδὴ ὄχι διὰ ἐγκλήματα κανονικά, ὄχι διὰ ἀμαρτίαν ἰδικὴν τῶν ἀπὸ τὸν κλῆρον ἐξώθησαν, ἀλλὰ διὰ τὴν αἰτίαν τοῦ αὐτοῦ παρ' ἐνορίαν χειροτονήσαντος, καὶ μάλιστα, ἂν καὶ δὲν ἤξευραν ὅτι ὁ χειροτονήσας αὐτοῦ, παρὰ γνώμην τοῦ κατὰ τόπον Ἀρχιερέως τοὺς ἐχειροτόνησεν. Ἐπειδὴ δὲ νὰ ἀναλάβωσι τὸν βαθμὸν τοῦ κλήρου τῶν ἔμπορουν, ἀρὰ γὰρ μὲ δευτέραν χειροθεσίαν τοῦ κατὰ τόπον Ἀρχιερέως; ὡς καθηρημένον, τοῦτον ἀναλαμβάνουν, ἢ μὲ μόνην τὴν αὐτοῦ συγκατάθεσιν καὶ τὸ σπέρμα; Ἴσως μὲ μόνην τὴν αὐτοῦ συγκατάθεσιν: τοῦτο μὲν, διότι εἶναι ἀπηγορευμένον νὰ γίνωται δευτέρα χειροτονήσας, κατὰ τοὺς κανόνας: τοῦτο δὲ, καὶ διατι, καθὼς ἂν ἕνας ἀρπάσῃ μίαν γυναῖκα καὶ χωρὶς τὴν γνώμην τοῦ Ἀρχιερέως καὶ τῶν γονέων τῆς γυναίκος, βάλῃ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα καὶ τοὺς στεφανώσῃ, ἂν μετὰ ταῦτα τὸ μῆθη ὁ Ἀρχιερέως, καὶ οἱ γονεῖς τῆς γυναίκος, καὶ στέρξουν εἰς τὸν γάμον, οὐ γίνονται πάλιν δευτέρα ἱερολογία. (Ὅθεν καὶ ὁ μέγας Βασί-

λειος εἰς τὸν κβ'. Κανόνα θέλει μὲ μόνην τὴν θέλησιν τῶν γονέων νὰ ἔχη τὸ κύρος καὶ τὴν σύστασιν τὸ τοιοῦτον ἐξ ἀραγῆς συνοικέσιον): τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ χειροτονία τῶν παρὰ τοῦ ὑπερόριου Ἀρχιερέως χειροτονηθέντων, ἂν μόνον στέρξῃ ὁ κατὰ τόπον Ἀρχιερέως, ἔχει τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχύν, ὡσάν νὰ ἦτο καὶ χειροτονία αὐτόχρημα ἰδικῆ του. Διότι καθὼς ἡ τῆς καθαιρέσεως τῶν τοιοῦτων αἰτία προήλθεν ἀπὸ τὴν ἀκουσιότητα τῆς γνώμης τοῦ κατὰ τόπον Ἀρχιερέως, οὕτω καὶ τὸ κύρος τῆς χειροτονίας αὐτῶν προέρχεται ἀπὸ τὴν θέλησιν καὶ γνώμην τοῦ ἰδίου Ἀρχιερέως. Φανερὸν δὲ εἶναι, ὅτι, ἐκεῖνος ὅπου ὁμολογήσῃ νὰ φυλάξῃ παρθενοῖαν καὶ νὰ μὴ ὑπανδρευθῇ, ἂν, χειροτονηθῆς ἀπὸ ὑπερόριον Ἀρχιερέα καθαιρεθῇ, ἂν, χειροτονηθῆς ἀπὸ ὑπερόριον Ἀρχιερέα καθαιρεθῇ, ἂν δύναται ὑστερον νὰ ὑπανδρευθῇ, διατι ἐξώθη ἀπὸ τὸν κλῆρον του, ἐπειδὴ δὲν ἔμπορεῖ νὰ προσαισθῇ, ὅτι διὰ τὴν αἰτίαν τὸν κλῆρον ἔκαμε τὴν ὁμολογίαν τῆς παρθενοῖας ὅθεν ἐκπίπτοντας ἀπὸ τὸν κλῆρον, ἀθετεῖ καὶ συνεκπίπτει ἐνταῦτῳ καὶ ἀπὸ τὴν παρθενοῖαν: διότι ἦτο ἄδεια εἰς αὐτὸν νὰ ὑπανδρευθῇ πρὸ τοῦ, καὶ νὰ κληρωθῇ ἔπειτα. Λοιπὸν, ὄχι διὰ τὸν κλῆρον ἠγάπησε τὴν παρθενοῖαν, ἵνα καὶ διὰ τὴν ἐκπτώσιν τοῦ κλήρου μισήσῃ τὴν παρθενοῖαν, ἀλλὰ τὴν ἠγάπησεν, αὐτὴν καθ' ἑαυτήν, ὅθεν καὶ νὰ τὴν ἀθετήσῃ δὲν ἔμπορεῖ

ἁποίαν μὴ ἔχων, ὡς ὑπερόριος ὢν, (1) ἐνήργησε· καὶ ἀκόμη ἀπὸ τὴν ξένην τοῦ κατὰ τόπον Ἐπισκόπου, τὴν ὁποίαν ἠδύνατο μὲν νὰ ἔχη μὲ τὴν ἐκείνου γνώμην καὶ ἄδειαν, ἔκλεψε δὲ ταύτην καὶ ἰδιοποιήθη.

Συμφωνία.

«Τὰ αὐτὰ καὶ ὁ β'. τῆς β'. διορίζεται νὰ μὴ ἐπιβαίῃ τινὰς (εἴτε Πατριάρχης, εἴτε Μητροπολίτης) εἰς ἄλλας ὑπερόριους διοικήσεις διὰ νὰ χειροτονῇ, ἢ ἄλλας Ἐκκλησιαστικὰς οἰκονομίας νὰ ἐκτελῇ. Ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ ἡ. τῆς γ'. διορίζει νὰ μὴ ἔχη ἐξουσίαν ὁ Ἀντιοχείας νὰ χειροτονῇ εἰς τὴν Κύπρον ὑπὲρ τὰ ὄρια τῆς αὐτῆς διοικήσεως, ὅπερ ἔστι, λέγει, παρὰ τοὺς Ἀποστολικούς κανόνας, τὸν παρόντα δηλ. Καὶ ὁ ιγ'. δὲ καὶ κβ'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συμφώνως διορίζονται ὅτι κἀνένας Ἐπίσκοπος νὰ μὴ τολμᾷ νὰ ἐπιβαίῃ εἰς τὴν ξένην ἐπαρχίαν, καὶ νὰ χειροτονῇ τινὰς· ἔξω μόνον ἂν ὑπάγῃ μὲ γράμματα προσκλητικὰ τοῦ Ἐπισκόπου· εἰ δὲ παρὰ ταῦτα ποιήσοι, νὰ μένουν ἄκυραι αἱ χειροτονίαι, καὶ πᾶσαι αἱ ἄλλαι ὑπ' αὐτοῦ τελεσθεῖσαι ἱεροπραξίαι. Εἰ δὲ καὶ ἓνας Ἐπίσκοπος ἔχει κτήματα, θετέον καὶ ὑποστατικὰ εἰς ἄλλου Ἐπισκόπου ἐπαρχίαν, ὁ ιε'. τῆς Σαρδικῆς συγχωρεῖ μὲν ὅτι νὰ πηγαίνῃ οὗτος, διὰ νὰ συγκομιζῇ τοὺς καρπούς, καὶ ἐν τρισὶν ἑβδομασί νὰ ἐκκλησιάζηται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ὅπου γειτονεύει μὲ τὰ ὑποστατικὰ του, συνεχέστερον ὁμοῦ νὰ μὴ πηγαίνῃ εἰς τὴν πόλιν ὅπου εἶναι ὁ Ἐπίσκοπος. Ὅτι δὲ οὐδὲ νὰ διδάσκῃ Ἐπίσκοπος δύνάται ὑπερόρια ἄνευ τῆς γνώμης τοῦ κατὰ τόπον Ἐπισκόπου, ὁ κ'. τῆς ε'. ἀνωτέρω ἐδήλωσε, καὶ ὁ ια'. τῆς Σαρδικῆς. Ὁ δὲ γ'. τῆς Σαρδικῆς, ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλ' οὔτε νὰ διαβιάνῃ, συγχωρεῖ Ἐπίσκοπος, εἰς ἄλλου Ἐπισκόπου ἐπαρχίαν, χωρὶς νὰ προσκλησθῇ.» (2)

ΚΑΝΩΝ ΔΓ'.

«Εἰ τις χειροτονηθεὶς Ἐπίσκοπος, μὴ καταδέχοιτο τὴν λειτουργίαν, καὶ τὴν φροντίδα τοῦ λαοῦ τὴν ἐχειρισθεῖσαν αὐτῷ, τοῦτον ἀφωρισμένον συγχάενει, ἕως ἂν καταδέξηται. Ὡσαύτως καὶ Πρεσβύτερος, καὶ Διάκονος. Εἰ δὲ ἀπελθὼν, μὴ δεχθεῖν, οὐ παρὰ τὴν ἑαυτοῦ γνώμην, ἀλλὰ παρὰ τὴν τοῦ λαοῦ μοχθηρίαν, αὐτὸς μὲν ἔστω Ἐπίσκοπος, ὁ δὲ κληρὸς τῆς πόλεως ἀφορίζεσθω, ὅτι τοιοῦτου λαοῦ ἀνυποτάκτου παιδεύεται οὐκ ἐγένοντο.»

Τῆς ε'. λζ'. τῆς Ἀγκύρας. τῆς Ἀντιοχείας ιε'. ιη'.

Ἐρμηνεία.

«Πείθεσθε τοῖς ἡγούμενοις ἡμῶν καὶ ὑπαίχετε» [Ἐβρ. ιγ'. 17.] Καὶ, «ἐν ᾧ ἐκλήθης, ἐν τούτῳ καὶ μένε,» [ἀ. Κορινθ. ζ'. 24.] λέγει ὁ θεὸς Ἀπόστολος. Τοῦτο δὲ τὸ ἴδιον διορίζει καὶ ὁ παρῶν κανὼν λέγων· Ὅποιος χειροτονηθῆ διὰ τῆς θείας τῶν εὐχῶν ἱεροτελεστίας, Ἐπίσκοπος μιᾶς ἐπαρχίας, ἢ Πρεσβύτερος, καὶ Διάκονος μιᾶς ἐνορίας, ἐπειτα δὲν καταδέχεται τὸ θεῖον αὐτὸ λειτουργήμα, καὶ τὴν προστασίαν τοῦ λαοῦ ὅπου ἐνεχειρίσθη εἰς αὐτὸν, ἀλλὰ ἀντιλέγει, καὶ δὲν ὑπάγει εἰς τὴν λαχοῦσαν αὐτοῦ Ἐκκλησίαν, ὁ τοιοῦτος ἄς ἀφορίζεται, ἕως ὅπου νὰ καταδεχθῇ νὰ ὑπάγῃ. Εἰ δὲ καὶ ὑπάγει μὲν εἰς τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Ἐπισκόπου, ὁ δὲ τῆς ἐπαρχίας λαὸς, διὰ τὴν ἰδικὴν του ἀνυποταξίαν, καὶ μοχθηρίαν, καὶ ὄχι διὰ κάμμίαν πονηρὰν γνώμην, καὶ αἰτίαν ἀξιοκατηγόρητον τοῦ Ἐπισκόπου, δὲν ἠθελε τὸν ὑποδεχθῆ, αὐτὸς μὲν ἄς ᾖ Ἐπίσκοπος, ἥτις ἄς μετέχη τῆς ἀξίας, καὶ λειτουργίας τῆς πρεπούσης εἰς τὸν Ἐπίσκοπον, οἱ δὲ κληρικοὶ τῆς μὴ ὑποδεξαμένης αὐτὸν ἐπαρχίας, ἄς ἀφορίζωνται, ἐπειδὴ δὲν ἐπαιδαγώγησαν μὲ τὴν διδασκαλίαν, καὶ τὸ καλὸν τοὺς παράδειγμα τὸν τοιοῦτον ἀνυπότακτον λαόν. (3)

ΚΑΝΩΝ ΔΖ'.

«Δεύτερον τοῦ ἔτους σύνοδος γινέσθω τῶν Ἐπισκόπων, καὶ ἀνακρινέτωσαν ἀλλήλως τὰ δόγματα τῆς εὐσεβείας, καὶ τὰς ἐπιπτώσας Ἐκκλησιαστικὰς ἀντιλογίας διαλυέτωσαν, ἅπαξ μὲν, τῇ τετάρτῃ ἑβδομάδι τῆς Πεντηκοστῆς, δεύτερον δὲ Ἰππερβερεταιίου δωδεκάτῃ.»

Τῆς α. ε'. τῆς δ'. ιθ'. τῆς ε'. ἡ. τῆς ε'. ε'. τῆς Ἀντιοχείας κ'. τῆς Λαοδ. μ'. τῆς Καρθ. κ'. ε'. ε'. ε'. π. α. π. π. π. ε'. ρδ'.

(1) Ὅθεν καὶ ὁ θεὸς Χρυσόστομος, ὁμιλῶν γ'. πρὸς Καλασσ. λέγει, ἕως ὅπου εἰς τὸν θρόνον τοῦτον τῆς Κωνσταντινουπόλεως εὐρισκόμεθα, ἕως ὅπου ἔχομεν τὴν προεδρίαν, ἔχομεν καὶ τὴν ἀξίαν τῆς προεδρίας καὶ δύναμιν, εἰ καὶ ἀνάξιοι εἰμεθα.

(2) Εἰ δὲ καὶ ὁ θεὸς Ἐπιφάνιος, ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀλλὰ καὶ ὁ Εὐσέβιος Σαμοσατών. κατὰ Θεοδώρητον, λόγῳ δ'. κεφ. ιγ'. καὶ ὁ Ἀθανάσιος κατὰ τὸν Σωκράτην βιβλ. β'. κεφ. κβ'. καὶ ἄλλοι, ἔπαρ' ἐνορίαν εὐρίσκονταί χειροτονήσαντες, ἀλλὰ περιστατικὰ ὄντα τὰ τοιαῦτα καὶ πρὸς καιρὸν, νόμος τῆς Ἐκκλησίας οὐ γίνονται. Δι' ὅ, κατὰ τὸν ἴδιον Σωκράτην, μέμφιν τοῦτο προξένησε τῷ Ἀθανασίῳ. Ἀλλὰ καὶ ὁ θεὸς Ἐπιφάνιος ὑποκατηγόρειαν διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἐγένετο. Σημειῖται δὲ,

ὅτι, κατὰ τὸν Δοσίθεον, τὸ παρ' ἐνορίαν διττὸν ἔστι. Πρῶτον, ἐὰν ᾖ τις τινὰς Ἀρχιερεὺς εἰς ἐπαρχίαν ἄλλου, καὶ χειροτονήσῃ ἐπαρχιώτην ἐκείνου· καὶ δεύτερον, ἐὰν τις χειροτονήσῃ τινὰ, ὅστις διὰ καταρρόνησιν τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου, ἔρχεται πρὸς αὐτόν, καὶ χειροτονηθεὶς ἐπανέρχεται εἰς τὰ ἴδια. Ἐὰν δὲ χειροτονήσῃ τινὰς ξένον τινὰ μετοικήσαντα εἰς τὴν αὐτοῦ Ἐπαρχίαν, λαϊκὸν ὄντα καὶ ὄχι κληρικὸν ἄλλης ἐπαρχίας, τοῦτο παρ' ἐνορίαν οὐκ ἔστι.

(3) Σημειῖται ἀπὸ τὸν παρόντα κανόνα πῶς πρέπει νὰ ᾖναι οἱ Κληρικοὶ· ὄχι μόνον δηλαδὴ πεπαιδευμένοι αὐτοὶ, ἀλλὰ καὶ ἱκανοὶ νὰ παιδεύωσι καὶ νὰ σωφρονίζωσιν ἄλλους. Διὰ τὴν αἰτίαν, ἰδοὺ πῶς, ἀγκαλὰ καὶ αὐτοὶ νὰ μὴ ἐγίναν αἴτιοι τοῦ κακοῦ, ἐπειδὴ ὁμοῦ καὶ δὲν ἐπαιδαγώγησαν τὸν λαόν τους καλὰ, ἀφορίζονται, καὶ πίπτουσιν ὑποκάτω εἰς κανονικὰ ἐπιτίμια.

Ἑρμηνεία.

Διὰ τὰς περὶ δογματῶν ἀμφιβολίας, καὶ διὰ τὰς Ἐκκλησιαστικὰς ἀντιλογίας, ὅπου ἔχει ὁ κάθε ἕνας, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, διὰ τὰ κανονικὰ ζητήματα, προστάζουσιν οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι εἰς τούτον τὸν κανόνα, ὅτι δύο φοραὶ τὸν χρόνον νὰ γίνηται τοπικὴ σύνοδος τῶν Ἐπισκόπων, μετὰ τοῦ Μητροπολίτου τῆς κάθε ἐπαρχίας, διὰ νὰ ἐξετάζωσιν ἀναμεταξύ των τὰς ἀμφιβολίας ὅπου ἀκολουθοῦν εἰς τῆς εὐσεβείας τὰ δόγματα, καὶ νὰ διαλύωσι κάθε ἀντιλογίαν Ἐκκλησιαστικὴν ὅπου ἤθελε τύχη νὰ ἔχῃ κἀνένας πρὸς τὸν Ἀρχιερέα του, ἢ διὰ τί, θετέον, ἀφορίσθη ἀπὸ αὐτὸν, ἢ διὰ τί ἄλλην παιδείαν ἐκκλησιαστικὴν παρ' αὐτοῦ ἀδίκως ἔλαβε. Καὶ ἡ μὲν μία σύνοδος, νὰ γίνηται εἰς τὴν τετάρτην ἐβδομάδα τῆς Πεντηκοστῆς, ἤτοι μετὰ τὸ ἅγιον Πάσχα, ἢ δὲ ἄλλη, εἰς τὴν δωδεκάτην τοῦ ὑπερβερεταίου, ἤτοι τοῦ Ὀκτωβρίου μηνός (1). Τί δὲ διαφέρει ἡ τοπικὴ σύνοδος ἀπὸ τὴν οἰκουμενικὴν, δρα εἰς τὰ προλεγόμενα τῆς α. συνόδου. Ὅμοίως καὶ τί διαφέρει τῆς χωρικῆς, δρα εἰς τὰ προλεγόμενα τῆς ἐπὶ Κυπριανοῦ γενομένης. Σύνοδος δὲ ἀπλῶς εἶναι, κατὰ τὸν Βλάστριν, ἄθροισμα Ἀρχιερέων, γινόμενον, ἢ διὰ νὰ ἐκδοθῇ ἀπόφασις διὰ τὴν εὐσέβειαν (καὶ εὐταξίαν τῆς Ἐκκλησίας), ἢ διὰ νὰ ἀναίρεθῇ μὲ τὰ ὄπλα τῆς εὐσεβείας κἀμμία ζημία προλαβοῦσα, ἢ μέλλουσα τῆς εὐσεβείας (καὶ ἀρετῆς).

ΚΑΝΟΝ ΔΗ.

«Πάντων τῶν Ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ὁ Ἐπίσκοπος ἐγέτω τὴν φροντίδα, καὶ ὀδιοικεῖτω αὐτὰ, ὡς τοῦ Θεοῦ ἐφορῶντος. Μὴ ἐξείναι δὲ αὐτῷ σφετερίζεσθαι τι ἐξ αὐτῶν, ἢ συγγενέσιν ἰδίους τὰ τοῦ Θεοῦ χαρίζεσθαι. Εἰ δὲ πένητες εἶεν, ἐπιγορηγείτω, ὡς πένητες, ἀλλὰ μὴ προφάσει τούτων, τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἀπεμπολεῖτω.»

Ἑρμηνεία.

Ἄνισως ὁ Ἐπίσκοπος ἐμπιστεύεται τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, τῶν ὁποίων ὅλος ὁ κόσμος δὲν εἶναι ἀντάξιος, πολλῶ μᾶλλον πρέπει νὰ ἐμπιστεύεται τῆς Ἐκκλησίας τὰ πράγματα. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ παρῶν κανὼν διορίζει,

(1) Ὑπερβερεταῖος, κατὰ τοὺς Μακεδόνας ὀνομάζεται ὁ Ὀκτώβριος. Οἱ γὰρ Μακεδόνες οὕτω τοὺς μῆνας ὀνομάζουσιν, ἐὰν ἀπὸ Μαρτίου, θετέον, τὴν ἀρχὴν τούτων ποιήσωμεν. Δύστρος. Ξανθικός. Ἀρτεμισίος, Δαίσιος, Πανέμος, Δῶος, Γορπιαῖος, Ὑπερβερεταῖος, Δίος, Ἀπελλαῖος, Αὔδυναῖος, Περτίος. Ἡ αἰτία δὲ, δι' ἣν μὲ Μακεδονικὸν ὄνομα ὀνομάζει ὁ κανὼν τὸν Ὀκτώβριον, εἶναι διότι τῷ τότε καιρῷ ἐμετροῦντο οἱ χρόνοι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς Βασιλείας τοῦ Μακεδόνα Ἀλεξάνδρου, ἕως τοῦ Βασιλέως Ἰουστινιανοῦ κατὰ τὸν ς'. αἰῶνα· τότε γὰρ Διονυσίος τις μοναχὸς, Μικρὸς ἐπιλεγόμενος, ἐφεῦρε τὴν ἀπὸ γεννήσεως Χριστοῦ ἐποχὴν τῶν χρόνων, καὶ καταμέτρῃσιν τὴν κοινὴν ταύτην εἰς ὅλους οὖσαν (δι' 8 καὶ Διονυσιακῇ ὀνομάζεται αὕτη, ἣτις, κατὰ τοὺς δοκιμωτέρους, ἕως καὶ περισσοτέρους, χρονολόγους, τέσσαρας χρόνους εἶναι ὀπίσω ἀπὸ τὸ ἀληθές καὶ κύριον ἔτος. Ἦτοι ἂν τῶρα ἔχωμεν 1797. τὸ ἀληθές ἔτος εἶναι 1804· καὶ δρα σελ. 94. τοῦ περὶ ἀνεξιθρησκείας βιβλ. τοῦ Κυροῦ Εὐγενίου), καὶ ἀπὸ τότε καὶ ὕστερον ἀντὶ τῆς ἀπὸ Διοκλητιανοῦ χρονικῆς ἀναμετρήσεως, ἄρχισαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ νὰ μετρῶνται οἱ χρόνοι ἀπὸ Χριστοῦ. Ἔτι σημειῶσαι, ὅτι καὶ ὁ καιρὸς, καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν τοπικῶν συνόδων τούτων, κατὰ ἄλλον τρόπον οἰκονομήθησαν ἀπὸ τὰς μετὰ ταῦτα συνόδους. «Διότι, ὁ μὲν καιρὸς τῆς μιᾶς ἀπὸ τὰς δύο ταύτας συνόδους, μετετέθη συμπεφρόντως ἀπὸ τὸν ε. τῆς Οἰκουμενικῆς α. συνόδου, εἰς τὸ νὰ συναθροίζηται προτιήτερα ἀπὸ τὴν Ἁγίαν Τεσσαρακοστὴν, διὰ νὰ ἀσκηθῇ ἀπὸ τὸ μέσον μὲ τὴν κρίσιν τῆς συνόδου κάθε διαφορά καὶ ἐμπάθεια ὅπου ἤθελαν ἔχῃ οἱ Κληρικοί καὶ Λαϊκοὶ ἠπρὸς ἀλλήλους, καὶ πρὸς τὸν Ἀρχιερέα των, καὶ ἔτσι νὰ προσφερθῇ ἀπὸ αὐτοὺς καθαρῶς καὶ ἀπαθῶς πρὸς τὸν Θεόν, τῆς νηστείας τὸ ὄψρον. Ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν αὐτῶν τοπικῶν συνόδων, κατὰ μὲν τὸν ρηθέντα ε. τῆς α. συνόδου, καὶ τὸν ιθ'. τῆς δ'. καὶ τὸν κ'. Ἀντιοχείας, ἐφυλάχθη ἀπαράλλακτος, εἰς

τὸ νὰ γίνωνται δηλονότι αὐτὰ δύο φοραὶ τὸν χρόνον. Κατὰ ὁδὸν τὸν ἡ. τῆς ς'. καὶ τὸν ς'. τῆς ζ'. καὶ τὸν κς'. καὶ ξ'. καὶ ρδ'. τῆς Καρθαγένης, καὶ τὸ κ'. καὶ κβ. κεφ. τοῦ α. τίτλ. τοῦ γ'. βιβλίου τῶν Βασιλικῶν, ἐλαττώθη, εἰς τὸ νὰ γίνηται μίαν ἑποχὴν τῶν χρόνων συνόδους, διὰ τὰς δυσκολίας τῆς ὁδοπορίας, καὶ τὰς ἄλλας περιστάσεις ὅπου ἐμπόδιζον. Ἀλλὰ καὶ αὕτη ἐδιδωρίσθη ἀπὸ τὸν πά. τῆς ἐν Καρθ. νὰ γίνηται κατὰ τὴν κβ. Αὐγούστου. Ὁ δὲ ξδ. τῆς αὐτῆς λέγει, ὅτι ἐν τῷ καιρῷ τῆς συνόδου νὰ ἐπισκέπηται αὐτοπροσώπως διὰ τῶν ἐν τῇ συνόδῳ παρόντων τοποτηρητῶν, κάθε ἐπαρχία. Προστάζει δὲ ὁ μ'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ, ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι νὰ πηγαίνουσι εἰς τὴν σύνοδον ταύτην διὰ νὰ διδάσκουσι, καὶ νὰ διδάσκωνται τὰ πρέποντα. Ὅποιος δὲ ἄρχων ἤθελεν ἐμπόδιση νὰ μὴ γίνηται ἡ τοιαύτη σύνοδος, ἄς ἀφορίζηται κατὰ τὸν ς'. τῆς ζ'. Ὅσοι δὲ Μητροπολίται ἤθελαν ἀμελήση εἰς τοῦτο, ἢ ὅσοι Ἐπίσκοποι ὄντες ὑγιεῖς, καὶ ἐλεύθεροι ἀπὸ ἀναγκαίαν φροντίδα, δὲν ἤθελαν εὐρεθῆ παρόντες εἰς τὰς συνόδους αὐτὰς, νὰ ἐπιτιμῶνται ἀδελφικῶς. Ἐὰν δὲ τινες δὲν φανερώσουσι εἰς τὸν πρωτεύοντα, ἢτοι Μητροπολίτην, τὸ ἐμπόδιον, διὰ τὸ ὅποιον δὲν ἐπαρουσιάσθησαν εἰς τὴν σύνοδον, νὰ γίνωνται ἀκοινωνῆτοι ἀπὸ τοὺς ἄλλοις· εἰς μόνην δὲ τὴν παροικίαν τους νὰ κοινωνοῦνται, κατὰ τὸν πδ'. καὶ πέ. τῆς Καρθαγ. Ὁ δὲ Φώτιος, τίτλ. καὶ κεφ. ἢ. διορίζει ὅτι, οἱ ἄρχοντες ἐκεῖνοι ὅπου δὲν ἀναγκάζουσι τοὺς Ἀρχιερεῖς νὰ κάμνωσι τὰς τοιαύτας συνόδους, ἢ ὅπου δὲν τὸ φανερώσουσι εἰς τὸν Βασιλέα, νὰ τιμωρῶνται· μὲ μεγαλωτάτας παιδείας. Καὶ πάλιν ἐν τῷ αὐτῷ τίτλῳ καὶ κεφ. λέγει, ὅτι πρὸς μὲν τοὺς Μητροπολίτας, νὰ γίνωνται σύνοδοι τῶν Ἐπισκόπων, πρὸς δὲ τοὺς Πατριάρχας, νὰ γίνωνται σύνοδοι τῶν Μητροπολιτῶν. Ὅτι δὲ οὐκ ἐναντιοῦται τῷ Ἀποστολικῷ τούτῳ κανόνι ὁ ρδ'. τῆς ἐν Καρθαγ. ὄρα ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ ἐκείνου.»

Ἀποστ. μα'.
τῆς δ'. κς'. τῆς
ζ'. α'. β'. τῆς
α. καὶ β'. ζ'.
τῆς Ἀγκ. ιε.
τῆς ἐν Γάγγρα
ζ'. τῆς Ἀντιοχ.
κδ'. κέ.
τῆς Καρθ. λδ'.
μά. Θεφ. α'.
Κυρίου. β'.

ἄτι οἱ Ἐπίσκοποι ἄς ἔχη τὴν φροντίδα ὄλων τῶν πραγμάτων τῆς Ἐκκλησίας, εἴτε χωραφίων καὶ ἀκινήτων ἀποκτημάτων, εἴτε κειμηλίων καὶ κινουμένων, καὶ ἄς τὰ κυβερνᾷ με φόβον καὶ προσοχὴν, στοχαζόμενος, ὅτι, ἔχει τὸν Θεὸν ἔφορον καὶ ἐξεταστὴν εἰς τὴν κυβέρνησιν αὐτῶν. Πλὴν, ἂν καὶ ἔχη τὴν φροντίδα αὐτῶν καὶ κυβέρνησιν, ὅμως δὲν ἔχη καὶ ἄδειαν νὰ οικειοποιητῆται καὶ νὰ λέγῃ ὅτι εἶναι ἰδικόν του κἀνένα πρᾶγμα ἀπὸ αὐτά, ἢ νὰ χαρίζῃ εἰς συγγενεῖς του τὰ ἀφιερωμένα πρᾶγματα εἰς τὸν Θεόν. Εἰ δὲ καὶ οἱ συγγενεῖς του αὐτοὶ εἶναι πτωχοὶ, ἄς διδῇ καὶ εἰς αὐτοὺς τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν, καθὼς δίδει καὶ εἰς τοὺς ἄλλους πτωχοὺς. Ἦτοι ἄς ἐλεῆ αὐτοὺς ὡς πτωχοὺς ἀπλῶς, καὶ ὄχι ὡς συγγενεῖς. Ὅμως ἄς τοὺς ἐλεῆ ἀπὸ τὰς καρποφορίας καὶ σιτηρέσια ὅπου κατ' ἔτος συνάγονται ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας τὰ πρᾶγματα, καὶ ὄχι ἐξ αἰτίας αὐτῶν νὰ ἔχη τὴν ἄδειαν νὰ πωλῇ κἀνένα ἀπὸ αὐτά.

Σ υ μ φ ω ν έ α .

• Συμφώνως καὶ αὐτολεξεῖ με τὸν ἀνωτέρω Ἀποστολικόν, καὶ ὁ κδ' τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ λέγει, ὅτι, πρέπει νὰ διοικῶνται μετὰ κρίσεως καὶ ἐξουσίας τοῦ Ἐπισκόπου τὰ τῆς Ἐκκλησίας πρᾶγματα, καὶ καὶ πρέπει νὰ φυλάττωνται καλῶς εἰς τὴν ἐχουσαν αὐτὰ Ἐκκλησίαν μετὰ πίστεως τῆς εἰς τὸν πάντων ἔφορον Θεόν. Καὶ ὁ β'. δὲ τοῦ Κυρίλλου λέγει νὰ μένωσιν ἀναφαίρετα εἰς τὰς ἐχούσας Ἐκκλησίας, τόσον τὰ κειμήλια, ὅσον καὶ τὰ ἀκίνητα κτήματα· οἱ δὲ Ἐπίσκοποι νὰ διοικοῦσι τὴν οἰκονομίαν τῶν συμβαινόντων ἐξόδων. Ὁ δὲ ιε'. τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ λέγει, ὅτι ὅσα πρᾶγματα τοῦ κυριακοῦ (1) πωλήσουν οἱ Πρεσβύτεροι χωρὶς τὴν γνώμην τοῦ Ἐπισκόπου, νὰ τὰ πέρνῃ ὀπίσω αὐτοῦ. Ὁ δὲ ζ'. καὶ ἡ. τῆς ἐν Γάγγρ. ἀναθεματίζει ἐκείνους ὁποῦ πέρνουσιν, ἢ διδοῦσι τὰς καρποφορίας τῆς Ἐκκλησίας, χωρὶς τὴν γνώμην τοῦ Ἐπισκόπου καὶ τοῦ οἰκονόμου. Ἐν δὲ τῷ νομικῷ τοῦ Φωτίου, τίτλ. καὶ κεφ. β'. διατάξ. κά. τοῦ β'. τίτλ. τοῦ α. βιβλ. τοῦ Κώδικος, γέγραπται, ὅτι ἐκεῖνος ὁποῦ ἀγοράζει ἱερὰ σκεύη, καὶ ἀπλώματα, ἢ λαμβάνει αὐτὰ ἀμανέτι, καὶ δίδει ἄσπρα δανεικὰ, νὰ χάνῃ τὰ ἄσπρα του: ἐξω μόνον ἂν ἀγοράζῃ αὐτὰ, διὰ νὰ δοθοῦν τὰ ἄσπρα εἰς ἐλευθερίαν σκλαβωμένων. Ὁμοίως ἐν τῇ αὐτῇ διατάξει σημειοῦται, ὅτι νὰ μὴ γίνηται τῶν ἀναγκαιῶν καὶ ἀκινήτων πραγμάτων τῶν ἱερῶν ἀποξένωσις ἐκ τῆς ἐχούσης αὐτὰ Ἐκκλησίας. Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ οβ'. Ἀποστολικοῦ. Ἡ δὲ γ'. διατάξις τοῦ β'. τίτλ. τῶν Νεαρῶν, ἥτις ἐστὶ Νεαρὰ Ἰουστινιάνειος ρλά, κειμένη ἐν βιβλ. ε. τίτλ. γ'. (παρὰ Φωτίῳ τίτλ. β'. κεφ. α'), διορίζει, ὅτι, ἀνίσως ἀφήσῃ τινὰς εἰς σεβάσιμον οἶκον, ἀπὸ διαθήκης δωρεάν τινα διὰ ψυχικόν, οἰονδήποτε δηλ. πρᾶγμα καὶ ἂν ἦναι, εἰ μὲν τὸ πρᾶγμα αὐτὸ εἶναι κοντὰ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ὅπου ἀφιερῶθη, νὰ μὴ ἀποξενόνηται ἀπὸ αὐτήν. Εἰ δὲ εἶναι μακρὰν, καὶ θέλουσιν καὶ τὰ δύο μέρη, καὶ οἱ τῆς Ἐκκλησίας δηλαδὴ οἰκονόμοι καὶ προεστῶτες, καὶ οἱ κληρονόμοι ἐκείνου ὁποῦ τὸ ἄφητεν, ἔχουσι τὴν ἄδειαν νὰ τὸ ἀλλάξουσιν με ἄλλο πρᾶγμα ὁποῦ νὰ ἦναι κοντὰ καὶ νὰ ἔχη εὐλοκοκίμιστον τὴν καρποφορίαν ἢ ἐσοδείαν, ἠδίδοντες, ἂν κάμη χρεῖα, καὶ προσθήκῃν εἰς τὴν ἀλλάξιαν, ὄχι ὀλιγώτερον ἀπὸ τὸ τέταρτον τῆς τιμῆς τοῦ πρᾶγματος ἐκείνου ὅπου ἀφῆθη. Εἰ δὲ καὶ θέλουσιν νὰ τὸ πωλοῦν, νὰ πέρνουν τόσῃν τιμῇν δι' αὐτὸ, ὅσην ἠμποροῦσε νὰ εὐγάλῃ ἀπὸ τὴν ἐσωδίαν καὶ καρποφορίαν του λέ'. χρόνους. Ἡ τιμὴ ὅμως αὐτῇ νὰ δίδηται πάλιν εἰς τὴν ἰδίαν Ἐκκλησίαν, εἰς τὴν ὁποίαν τὸ τοιοῦτον ψυχικόν κατελείφθη. (2)

(1) Κυριακόν λέγει ἐνταῦθα τὸν ναὸν τῆς Ἐπισκοπῆς. ἢ Μητροπόλεως. Νοεῖται ὅμως ὡς κυριακόν καὶ πᾶς ναὸς μιᾶς ἐνορίας, πόλεως, ἢ χώρας. Ἐλαθεν ὁ συγγραφεὺς τῆς ἐρμηνείας τὴν φωνὴν αὐτὴν, κυριακόν, ἀπὸ τοὺς ναοὺς τῶν μοναχῶν ἀσκητῶν, ὅτινες οὕτως ὀνομάζουσιν ἀπὸ ἀρχαίαν συνήθειαν τὸν ἱερὸν ναὸν, εἰς τὸν ὁποῖον, ἐσυνάζοντο ἀπὸ τὰ ἡσυχαστήρια αὐτῶν ἐκάστη Κυριακῇ, καὶ ἤκουον τὴν θείαν λειτουργίαν.

(2) Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἐπίσκοπος πρέπει ὄλως διόλου νὰ καταγινηται εἰς τὴν Πνευματικὴν ἐπιμέλειαν τῶν ψυχῶν, καὶ δὲν ἔχει καιρὸν νὰ φροντίξῃ περὶ τῶν τοιοῦτων πραγμάτων, πρέπει μετὰ τὴν γνώμην ὄλου τοῦ ἱερατείου, κατὰ τὸν ι'. Θεοφίλου νὰ κάμη οἰκονόμον ἀπὸ τὸν κληρὸν του, διὰ νὰ οἰκονομῇ τὰ τοιαῦτα τῆς Ἐκκλησίας κτήματα, κινήτα καὶ ἀκίνητα, ἵνα μὴ διασκορπίζωνται καὶ κακῶς ἐξοδεύωνται, κατὰ τὸν κς'. τῆς δ'. Εἰ δὲ καὶ ὁ Ἐπίσκοπος δὲν θέλει νὰ κάμη οἰκονόμον εἰς αὐτὰ, αὐτὸς μὲν νὰ ἐπιτιμᾶται κανονικῶς, κατὰ τὸν αὐτὸν κς'. τῆς δ'. νὰ ἔχη δὲ τὴν ἄδειαν ὁ Μητροπολίτης νὰ ἀποκαθιστᾷ οἰκονόμον εἰς τὰ πρᾶγματα τῆς Ἐπισκοπῆς. Ὁμοίως καὶ ὁ Πατριάρχης νὰ ἔχη τὴν ἄδειαν νὰ καθιστᾷ οἰκονόμον εἰς τὰ πρᾶγματα τῆς Μητροπόλεως, ἐὰν ὁ Μητροπολίτης δὲν θέλῃ νὰ τὸν καταστήσῃ κατὰ τὸν ια'. τῆς ζ'. Καὶ εἰ μὲν τὰς καρποφορίας καὶ σιτηρέσια τῶν Ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἤθελε διαμοιράξῃ ὁ Ἐπίσκοπος εἰς τοὺς ἀδελφοὺς του καὶ συγγενεῖς, ἔχη ἵνα παιδεύηται ἀπὸ τὴν

σύνοδον τῆς ἐπαρχίας, κατὰ τὸν κε'. Ἀντιοχείας. Εἰ δὲ καὶ ἤθελε δώσῃ, ἢ πωλήσῃ εἰς ἄρχοντας, ἢ ἄλλους τινὰς, ἢ ὄλως ἀλλοτριώσῃ ἀπὸ τὴν Ἐπισκοπὴν κἀνένα τῆς Ἐκκλησίας πρᾶγμα, νὰ ἦναι ἄκυρος ἢ ὀσὶς αὐτῇ, ἢ ἢ πώλησις, ἢ ἀλλοτριώσις. κατὰ τὸν ιβ'. τῆς ζ'. καὶ ὁ πωλήσας αὐτὸ Ἐπίσκοπος νὰ διώκηται ἀπὸ τὴν Ἐπισκοπὴν. (Αὐτὰ τὰ ἴδια νὰ παθαίη καὶ ὁ Ἠγούμενος ὁποῦ πωλήσῃ πρᾶγμα τι τοῦ Μοναστηρίου.) Ἐὰν δὲ ἦναι κάμμία ἀνάγκη νὰ πωλήσῃ κἀνένα πρᾶγμα Ἐκκλησιαστικόν, ἢ διὰ τι δὲν κάμη καρπὸν, ἀλλὰ ζημίαν, ἢ διὰ νὰ δοθοῦν τὰ ἄσπρα τῆς πωλήσεως εἰς ἐξαγορὰν σκλάβων Χριστιανῶν, κατὰ τὸ νομικόν τοῦ Φωτίου (τίτλ. καὶ κεφ. β').), τότε νὰ τὸ πωλῇ μετὰ τὴν γνώμην τῆς συνόδου, καὶ τῶν Πρεσβυτέρων, κατὰ τὸν μα'. Καθ. ἢ, ἂν δὲ ἔχη καιρὸν νὰ λάβῃ γνώμην παρ' αὐτῶν, κἀν νὰ λάβῃ τὴν μαρτυρίαν τῶν γειτόνων, κατὰ τὸν λδ'. τῆς Καθ. πλὴν καὶ τότε νὰ πωλῇ αὐτὸ ὄχι εἰς ἄρχοντας ἀμέσως, ἢ ἐμμέσως, ἀλλὰ εἰς κληρικούς ἢ γεωργοὺς, κατὰ τὸν ιβ'. τῆς ζ'. ἥτις καὶ τὸν παρόντα Ἀποστολικόν ἐκθέτει αὐτολεξεῖ. Εἰ δὲ καὶ πωλήσῃ αὐτὸ χωρὶς τὴν τῶν γειτόνων μαρτυρίαν, νὰ ἦναι ὑπεύθυνος εἰς τὸν Θεόν, καὶ εἰς τὴν σύνοδον, καὶ ξένος τῆς τοῦ Ἐπισκόπου τιμῆς κατὰ τὸν λδ'. Καρθαγ. Ὁ δὲ τῆς α'. καὶ β'. ζ', ἐπιτιμᾷ τὸν Ἐπίσκοπον, ὁποῦ ἐξοδεύει τὰ πρᾶγματα τῆς κινδυνευούσης Ἐπισκοπῆς του εἰς τὸ νὰ κτίξῃ μοναστήρια. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀποστολικὸς μα' εἰς τὴν ἐξουσίαν καὶ φροντίδα τοῦ Ἐπισκόπου ὑποβάλλει τὰ τῆς Ἐκκλησίας πρᾶγματα. »

ΚΑΝΩΝ ΛΘ'.

Τῆς ζ'. δ'. τῆς
Λαοδ. νζ'. τῆς
Καρθαγ. ζ'. ζ'.
μα'. ν'.

«Οἱ Πρεσβύτεροι, καὶ Διάκονοι, ἄνευ γνώμης τοῦ Ἐπισκόπου μεδὲν ἐπιτελείωσαν, ἄυτὸς γὰρ ἔστιν ὁ πεπιστευμένος τὸν λαὸν τοῦ Κυρίου, καὶ τὸν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν αὐτῶν λόγον ἀπαιτηθησόμενος.»

Ἑρμηνεία

Ὁ παρὼν Ἀποστολικὸς κανὼν διορίζει, ὅτι οἱ Πρεσβύτεροι, καὶ οἱ Διάκονοι χωρὶς τὴν γνώμην καὶ ἄδειαν τοῦ Ἐπισκόπου τῶν, δὲν ἠμποροῦν νὰ ἐνεργήσουν κανένα ἱερατικὸν λειτουργήμα, τόσον ἀπὸ ἐκεῖνα, ὅπου ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἀρχιερατικὴν ἐξουσίαν τοῦ Ἐπισκόπου, ὅσον καὶ ἀπὸ ἐκεῖνα, τῶν ὁποίων ἔχουσι μὲν αὐτοὶ τὴν δύναμιν, διὰ τοῦ Μυστηρίου τῆς χειροτονίας, τὴν δὲ ἐνέργειαν αὐτῶν νὰ ἐπιτελέσουν δὲν ἠμποροῦν χωρὶς τοῦ Ἀρχιερέως τὴν γνώμην. (Ταῦτα δὲ χάριν παραδείγματος εἶναι, τὸ νὰ μὴ ἐξομολογῶν μῆτε νὰ συγχωρῶν τοὺς μετανοοῦντας, κατὰ τὸν ζ'. ζ'. καὶ ν'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ, (1) τὸ νὰ ἀφισρῶνται τὰς παρθέτους εἰς τὸν Θεόν, κατὰ τὸν ζ'. τῆς αὐτῆς, τὸ νὰ μὴ χειροθετοῦν καὶ κείρου Ἀναγνώστας, ἢ Μοναχοὺς, καὶ ἄλλα παρόμοια.) Ἐπειδὴ, λέγει, ὁ Ἐπίσκοπος κυρίως καὶ κατ' ἐξοχὴν, ἐνεπιστεύθη τὸν λαὸν τοῦ Κυρίου, καὶ κατ' ἐξοχὴν αὐτὸς, ὡς ποιμὴν, ἔχει νὰ ζητηθῆ χρωστικῶς ἀπὸ τὸν Θεόν, λογαρισμὸν ἀκριβὸν διὰ τὰς ψυχὰς τοῦ ποιμνίου του.

Συμφωνία.

«Ὅθεν κατὰ τὸν παρόντα κανόνα, καὶ εἰς τὰς διαταγὰς αὐτῶν διορίζουσιν οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι (βιβλ. β'. κεφ. λά. καὶ λβ'.) ὅτι ὁ Διάκονος δὲν ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ ἀπ' ἑαυτοῦ του εἰς τοὺς στενοχωρουμένους κληρικοὺς οὔτε αὐτὴν τὴν διανομὴν, καὶ τὸν μοιρασμὸν τῶν πρωτοφανησίμων δρωρῶν, καὶ ἄλλων καρπῶν, ὅπου προσφέρονται εἰς τοὺς Ἐπισκόπους ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς. Ἀλλὰ διαμοιράζει ταύτας μὲ τὴν εἶδησιν, καὶ γνώμην τοῦ Ἐπισκόπου. Μὲ τὴν γνώμην καὶ εἶδησιν τοῦ Ἐπισκόπου καὶ οἱ Πρεσβύτεροι πωλοῦν πράγματα τῆς ἐκκλησίας, ὅταν τύχῃ ἀνάγκη (ὄρα ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ λθ'. Ἀποστολικῶ) καὶ ἐξομολογῶν καὶ συγχωρῶν τοὺς μετανοοῦντας, κατὰ τὸν ζ'. καὶ ν'. τῆς Καρθαγ. καὶ Μοναχοὺς ἀποκείρου, κατὰ τὸν Βαλσακμῶν ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ ιδ'. τῆς ζ'. καὶ Ἀναγνώστας χειροθετοῦν ἐν τῷ ἰδίῳ Μοναστηρίῳ, ὄντες Ἠγούμενοι διὰ χειροθεσίας Ἐπισκόπου, κατὰ τὸν ιδ'. τῆς ζ'. ἀλλὰ καὶ Ὑποδιάκονους, κατὰ τὸν ζ'. τοῦ Νικηφόρου, καὶ Σταυροπήγιον κάμνουσι κατὰ τὸν κθ'. τοῦ αὐτοῦ Νικηφόρου, καὶ ἀφαιρῶντες ὄλους τοὺς ὑποκειμένους εἰς αὐτοὺς κληρικοὺς τε καὶ λαϊκοὺς, ὅταν σφάλῃ, κατὰ τὰς διαταγὰς τῶν Ἀποστόλων (βιβλ. ἡ. κεφ. κθ'.) καὶ πολλὰ ἄλλα κατὰ γνώμην ἐνεργούσιν τοῦ Ἐπισκόπου. Ἀλλὰ καὶ οἱ Διάκονοι, λαμβάνοντες τὴν ἐξουσίαν τοῦ Ἐπισκόπου, κανονίζουσι τοὺς κατωτέρους ἀπὸ αὐτοὺς κληρικοὺς, καὶ λαϊκοὺς, τὰ δὲ μεγάλα σφάλματα ἐκείνων, ἀναφέρουσιν εἰς τὸν Ἐπίσκοπον, κατὰ τὰς αὐτὰς διαταγὰς (βιβλ. β'. κεφ. μδ'.) καὶ εἰς καιρὸν δὲ ὅπου δὲν εἶναι παρὼν Πρεσβύτερος, ἔχουν ἄδειαν νὰ ἀφορίζουν τοὺς κατωτέρους κληρικοὺς, ὅταν διὰ σφάλματα εἶναι ἄξιοι νὰ ἀφορισθῶν, κατὰ τὰς αὐτὰς διαταγὰς. (βιβλ. ἡ. κεφ. κθ'.) Δι' ὁ ἀκολούθως τῷ παρόντι Ἀποστολικῶ, καὶ ὁ Θεοφόρος Ἰγνάτιος ἐν τῇ πρὸς Μαγνησίους ἐπιστολῇ ταῦτά φησιν. Ὡσπερ οὖν ὁ Κύριος. Ἄνευ τοῦ Πατρὸς οὐδὲν ποιεῖ, οὕτω καὶ ὑμεῖς ἄνευ τοῦ Ἐπισκόπου. Μηδὲ Πρεσβύτερος, μηδὲ Διάκονος. Καὶ ἐν τῇ πρὸς Σμυρναίους ἐπιστολῇ. Οὐκ ἐξόν ἐστι χωρὶς τοῦ Ἐπισκόπου, οὔτε βαπτίζειν, οὔτε προσφέρειν, οὔτε θυσίαν προσκομίζειν, οὔτε δοχὴν ἐπιτελεῖν, ἀλλ' ὅ ἂν ἐκεῖνῳ δοκῇ, κατ' εὐαρέστησιν Θεοῦ. Ἴνα ἀσφαλὲς εἴη καὶ βέβαιον, πᾶν ὃ ἂν πράσσητε. Ὁ δὲ νζ'. τῆς ἐν

(1) Ὅθεν καὶ οἱ Πρεσβύτεροι, τόσον οἱ ἄγαμοι, ὅσον καὶ οἱ ὑπανδρῶν, δι' ἐνταλτηρίου καὶ προτροπῆς λαμβάνουσι παρὰ τοῦ Ἀρχιερέως, τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν τὴν Ἐξουσίαν. Ἐχόντες γὰρ οὗτοι μέσα εἰς τὴν ἱερωσύνην δυνάμει ἐμπεριεχόμενον τὸ δεσμεῖν καὶ λύειν τὰς ἀμαρτίας, διὰ τῆς προτροπῆς ταύτης καὶ τοῦ ἐνταλτηρίου προσλαμβάνουσι καὶ τὴν τούτου ἐνέργειαν. Πολλοὶ δὲ Ἀρχιερεῖς, οὐ μόνον δι' ἐνταλτηρίου καὶ ψιλῆς προτροπῆς, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ διὰ χειροθεσίας ποιοῦσι τοὺς Πνευματικοὺς, τὸ ὅποιον εἶναι κρεῖττον καὶ ἀσφαλέστερον, καὶ οὐδὲν ἄτοπον γεννᾷ. Ἡ γὰρ χειροθεσία αὕτη εὐλογίας ἐστὶ μετὰδοσις, κατὰ τὸν Τάρασιον, καὶ τὴν ζ'. σύνοδον (καὶ ὄρα τὴν ὑπόσημ. τοῦ ἧ'. τῆς α'.) καὶ χάριτος Πνευματικῆς κατὰ τὰς Πράξεις. Διὰ τῶν χειρῶν γὰρ φησὶ τῶν Ἀποστόλων, ἐδίδοτο τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Καὶ εὐλογός ἐστιν αὕτη νὰ γίνεται, τόσον κατ' ἐκείνους ὅπου λέγουσιν ὅτι ἐμπεριέχεται δυνάμει εἰς τὴν ἱερωσύνην τὸ δεσμεῖν καὶ λύειν, ὅσον καὶ κατ' ἐκείνους ὅπου λέγουσιν τὰ ἐναντία. Ἐνας ἀπὸ τοὺς ὁποίους φαίνεται νὰ ἴναι καὶ ὁ Θεσσαλονικῆς Συμεὼν. «Λέγει

γὰρ (ἀποκρ. ια.) ὅτι οἱ Πρεσβύτεροι δὲν ἔχουν ὄμοῦ μὲ τὴν χειροτονίαν καὶ τὸ δεσμεῖν καὶ λύειν, ἀλλὰ μόνον οἱ Ἐπίσκοποι. Κατὰ προτροπὴν δὲ καὶ ἐνταλμα τῶν Ἐπισκόπων, καὶ κατὰ ἀνάγκην, καὶ αὐτοὶ δύνανται νὰ τὸ ἐνεργῶν. Λέγει δὲ ὁ λ'. Κανὼν Ἰωάννου τοῦ Κίτρου, ὅτι, ὅσοι Πνευματικοὶ λάβουσι ἑμίαν φορὰν τὴν ἄδειαν καὶ ἐκλογὴν παρὰ τοῦ Ἀρχιερέως νὰ ἐξομολογῶν, δὲν κάμνει χρεῖα πλέον νὰ λαμβάνουσι πάλιν αὐτὴν ἀπὸ τῶν ἐκείνου διὰδοχῶν. Τὸ γὰρ ἀπαξ γεννηθὲν, δὲν δύναται νὰ γεννηθῆ δύο φοραῖς. Κατὰ ἄλλον γὰρ τρόπον δὲν δύναται οὗτοι νὰ στερηθῶν τὴν χάριν τῆς πνευματικῆς διαγωγῆς, ἐξ ὧ μόνον ἂν πέσουν εἰς κανένα ἀμάρτημα. Τότε γὰρ καθαίρουσιν καὶ τῆς ἱερωσύνης, καὶ τοῦ Πνευματικῆς ἐπαγγέλματος. Ὡστε κατὰ τὸν κανόνα τούτου, οἱ πνευματικοὶ πρέπει νὰ ἔχουσι ἐνεργούσαν τὴν ἱερωσύνην. Ὅσοι δὲ δὲν ἐνεργούσιν διὰ τινὰ καλωτικὰ τῶν ἀμαρτημάτων, οὐδὲ πρέπει νὰ ἐξομολογῶν. Καὶ ὅσοι τοῦτο ποιεῖσι, παρὰ κανόνας ποιοῦσι. Καὶ ὄρα ὑπερπλάτύτερον τὴν ὑπόσημ. τοῦ ρβ'. τῆς ζ'.

» Λαοδικεῖα προστάζει, μήτε οἱ Χωρεπίσκοποι, καὶ ἔξαρχοι, μήτε οἱ Πρεσβύτεροι, νὰ κάμνουσι τι χωρὶς τὴν γνώμην τοῦ τῆς πόλεως Ἐπισκόπου.

ΚΑΝΩΝ Μ'.

« Ἐστω φανερά τὰ ἴδια τοῦ Ἐπισκόπου πράγματα, (εἶγε καὶ ἴδια ἔχοι) καὶ φανερά τὰ Κυριακά. Ἦν ἐξουσίαν ἔχη, τὰ ἴδια τελευτῶν ὁ Ἐπίσκοπος, οἷς βούλεται, καὶ ὡς βούλεται, καταλείψαι. Καὶ μὴ προσφάσει τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων διαπίπτειν τὰ τοῦ Ἐπισκόπου, ἔσθ' ὅτε γυναῖκα, καὶ παῖδας κεκτημένου, ἢ συγγενεῖς, ἢ οἰκέτας. Δίκαιον γὰρ παρὰ Θεῶ, καὶ ἀνθρώποις, τὸ μήτε τὴν ἐκκλησίαν ζημίαν τινὰ ὑπομένειν ἀγνοία τῶν τοῦ Ἐπισκόπου πραγμάτων, μήτε τὸν Ἐπίσκοπον, ἢ τοὺς αὐτοῦ συγγενεῖς, προσφάσει τῆς ἐκκλησίας δημεύεσθαι. Ἡ καὶ εἰς πράγματα ἐμπίπτει τοὺς αὐτῶ διαφέροντας, καὶ τὸν αὐτοῦ θάνατον δυσφημίαις περιβάλλεσθαι. »

Τῆς δ' κβ'. τῆς ε' λ' τῆς Ἀντιοχ. κδ'. τῆς Καρθαγ. λ'. μ'. πθ'.

Ἑρμηνεία.

Οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι μὴ προτιμῶντες κἀνένα πρᾶγμα περισσότερον ἀπὸ τὴν δικαιοσύνην, ὀρίζουσιν εἰς τὸν κανόνα τοῦτον, ὅτι πρέπει νὰ ἦναι φανερά, τόσοι τὰ πράγματα ὅπου ἔχει ὁ Ἐπίσκοπος ἰδικά του (ἂν καὶ ὅλως πρέπει νὰ ἔχη ἰδικά του, αὐτὸς ὅπου εἶναι νεκρὸς τῷ κόσμῳ, καὶ τοῖς τοῦ κόσμου πράγμασιν), εἴτε ἐκεῖνα ὅπου ἀπέκτησε προτοῦ νὰ γένη Ἐπίσκοπος, εἴτε ἐκεῖνα ὅπου ἤλθον εἰς αὐτὸν ἀπὸ κληρονομίαν, ἢ δωρεὰν τῶν συγγενῶν του. Τόσον, λέγω, πρέπει νὰ ἦναι φανερά τὰ πράγματα τοῦ Ἐπισκόπου, ὅσον καὶ τὰ πράγματα τῆς Ἐκκλησίας, τῆς Ἐπισκοπῆς, ἢ τῆς Μητροπόλεως. Διὰ ποῖον τέλος; διὰ νὰ ἔχη τὴν ἐξουσίαν ὁ Ἐπίσκοπος, ὅταν ἀποθῆσκῃ, νὰ ἀφίη τὰ ἰδικά του πράγματα (1) εἰς ἐκεῖνους ὅπου θέλει, καὶ μὲ ὅ,τι λογῆς τρόπον θέλει, πλὴν νὰ τὰ ἀφίη εἰς ὀρθόδοξα πρόσωπα, καὶ ὄχι εἰς αἰρετικά, (2) καὶ διὰ νὰ μὴ χάνωνται ἐξ αἰτίας τῶν πραγμάτων τῆς Ἐκκλησίας, τὰ πράγματα τοῦ Ἐπισκόπου, ὁ ὅποιος ἐνδέχεται μερικαῖς ῥοραῖς νὰ ἔχη γυναῖκα (καὶ ὅρα τὸν ε. Ἀποστολικὸν) καὶ τέκνα, ἢ συγγενεῖς, ἢ δούλους, πτωχοῦς. Ἐπειδὴ δίκαιον εἶναι, καὶ κοντὰ εἰς τὸν Θεὸν, καὶ κοντὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, μήτε ἡ Ἐκκλησία νὰ ζημιῶνται εἰς τὰ ἰδικά της πράγματα ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς, ἢ τοὺς δανειστάς τυχόν τοῦ Ἐπισκόπου, μὲ τὸ νὰ μὴ ἦναι ξεχωριστὰ τὰ πράγματα ἐκεῖνου, ἀλλὰ ἀνακατωμένα μὲ τὰ τῆς Ἐκκλησίας πράγματα, μήτε ὁ Ἐπίσκοπος, ἢ οἱ τοῦ Ἐπισκόπου συγγενεῖς νὰ ὑστεροῦνται τὰ ἀνήκοντα εἰς αὐτοὺς πράγματα, μὲ τὸ νὰ ἦναι ἀνακατωμένα μὲ αὐτὰ τῆς Ἐκκλησίας τὰ πράγματα. Ἀλλὰ μήτε εἶναι δίκαιον, οἱ συγγενεῖς καὶ κληρονόμοι τοῦ Ἐπισκόπου νὰ πίπτουν εἰς πειρασμούς, καὶ λόγια πολλὰ καὶ κριτήρια, διὰ νὰ χωρίσουν ἀπὸ τὰ πράγματα τῆς Ἐκκλησίας τὰ ἐκεῖνου πράγματα, καὶ ἐξ αἰτίας τούτων ἀπάντων νὰ βλασφημῆται ἡ μνήμη τοῦ ἀποθανόντος Ἐπισκόπου, ἀντὶ νὰ μακαρίζεται. Λοιπὸν, διὰ νὰ λείπουν ὅλαι αὐταὶ αἱ λογοτριβαὶ, πρέπει ὁ Ἐπίσκοπος νὰ ἔχη κατάστιχον καθαρὸν τῶν ἰδικῶν του πραγμάτων, καὶ κατὰ τὸ κατάστιχον αὐτὸ, νὰ κάμνῃ διαθήκην (3) εἰς τὸν θάνατόν του, καὶ νὰ ἀφίη, ὡς εἶπομεν, τὴν περιουσίαν του εἰς ἐκεῖνους ὅπου θέλει. «(Πλὴν ἐκεῖνοι ὅπου κληρονομήσουν τὸν Ἐπίσκοπον, ἐκεῖνοι πρέπει καὶ νὰ πληρώσουν, ἂν ἔχη χρέος) εἰ δὲ καὶ ὁ Ἐπίσκοπος, ἢ καὶ κάθε ἄλλος κληρικὸς, ἢ καὶ δικλόνισσα, ἤθελεν ἀποθάνῃ χωρὶς νὰ κάμῃ διαθήκην τῶν ἰδίων του πραγμάτων, καὶ χωρὶς νὰ ἔχη νομίμους κληρονόμους, τὰ πράγματα τούτων κληρονομεῖ ἡ Ἐκκλησία ἐκεῖνη, εἰς τὴν ὅποιαν ἦτο χειροτονημένοι, κατὰ τὸ νομικὸν τοῦ Φωτίου, τίτλ. ι. κεφ. ε. διατάζει γ'. τοῦ β'. τίτλ. τῶν Νεαρῶν.»

Συμφωνεία.

« Τοῦτον τὸν Ἀποστολικὸν ἐκτιθεμένην ἐν τῷ κδ'. κανόνι αὐτῆς ἢ ἐν Ἀντιοχείᾳ, τὰ αὐτὰ διορίζεται. Ὁ δὲ κβ'. τῆς δ'. δὲν εἶναι συγκεχωρημένον, λέγει, οἱ κληρικὸι νὰ διαρπάξωσι τὰ πράγματα τοῦ Ἐπισκόπου μετὰ τὸν θάνατόν του, καθὼς καὶ ἀπὸ τοὺς παλαιούς κανόνας (ἰδιὸν δὲ ὅτι, τὸν παρόντα Ἀποστολικὸν, καὶ τὸν τῆς Ἀντιοχείας) τοῦτο ἐμποδίσθη· εἴτε μὴ, νὰ κινδυνεύουν νὰ χάνουν τοὺς βαθμούς των. Ὁ δὲ λβ'. τῆς ε'. λέγει, ὅτι οὐδὲ ὁ Μητροπολίτης ἔχει τὴν ἄδειαν νὰ πάρῃ τα πράγματα τοῦ Ἐπισκόπου τοῦ ἀποθανόντος, ἀλλ' οἱ κληρικὸι τῆς ἐπισκοπῆς πρέπει νὰ τὰ φυλάττωσιν, ἕως νὰ γένη νέος Ἐπίσκοπος διὰ νὰ τὰ δώσουν εἰς αὐτόν. Εἰ δὲ κληρικὸι, κατὰ τύχην, δὲν ἔμειναν εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν, νὰ τὰ φυλάττη καὶ ὁ Μητροπολίτης σῶα, ἕως νὰ τὰ δώσῃ εἰς τὸν μέλλοντα χειροτονηθῆναι. »

(1) Εἶπομεν ὅτι ἐκεῖνα ὅπου ἀπέκτησε πρὸ τοῦ νὰ γένη Ἐπίσκοπος νὰ ἦναι φανερά, καὶ νὰ τὰ ἀφίη ὅπου θέλει, διατὶ κατὰ τὸν μ'. τῆς ἐν Καρθαγ. ἐὰν οἱ Ἐπίσκοποι, καὶ Κληρικὸι προτοῦ, ὄντες πτωχοὶ, ἀπέκτησαν ὑστερον ἐν τῇ Ἐπισκοπῇ, καὶ τῶ κλήρῳ πράγματα κινητὰ ἢ ἀκίνητα, πρέπει νὰ τὰ ἀφίωσιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὅπου εἰσὶν Ἐπίσκοποι, ἢ Κληρικὸι, (ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ πράγματα ὅπου ἀπέκτησαν, ἀπὸ φιλοτιμίαν τινός, ἢ κληρονομίαν συγγενεῖς, πρέπει νὰ ἀφιερῶνται εἰς τὴν Ἐκ-

κλησίαν αὐτῶν ἐκεῖνο ὅπου προαιροῦνται.)
 (2) Ἐπισηθὸ ὁ πθ'. τῆς ἐν Καρθαγ. διορίζεται ὅτι νὰ ἀναθεματίζηται καὶ μετὰ τὸν θάνατόν του ὁ Ἐπίσκοπος ὅπου ἀφήσῃ κληρονόμους τοῦ Ἑλληνικῆς, ἢ αἰρετικῆς. Ἀλλὰ καὶ ὁ λ'. τῆς αὐτῆς ἐμποδίζει τοὺς Ἐπισκόπους καὶ Κληρικὸους νὰ μὴ χαρίζωσι τὰ πράγματα των εἰς αἰρετικούς, κἂν καὶ συγγενεῖς αὐτῶν οὗτοι εἶναι.
 (3) Τὸν τύπον τῆς Διαθήκης, ὅρα ἐν τῷ τέλει τῆς βίβλου.

ΚΑΝΩΝ ΜΑ'.

'Αποστολ. λή.
τῆς δ'. κς'. τῆς
τῆς ζ'. ιβ'. τῆς
'Αντιοχ. κδ'.
κς'. Θεοφ. ι'.
ια'. Κορ. β'. β'.
δ. Κορ. β. θ'.
13. αὐτῶ. 7.

«Προστάσσομεν τὸν Ἐπίσκοπον ἐξουσίαν ἔχειν τῶν τῆς Ἐκκλησίας πραγμάτων. Εἰ
» γὰρ τὰς τιμίας τῶν ἀνθρώπων ψυχὰς αὐτῷ πιστευτέον, πολλοῦ ἂν δέη περὶ τῶν χρημά-
» των ἐντέλλεσθαι, ὥστε κατὰ τὴν αὐτοῦ ἐξουσίαν πάντα διοικεῖσθαι, καὶ τοῖς δεομένοις διὰ
» τῶν Πρεσβυτέρων καὶ Διακόνων ἐπιχορηγεῖσθαι μετὰ φόβου Θεοῦ καὶ πάσης εὐλαβείας,
» μεταλαμβάνειν δὲ καὶ αὐτὸν τῶν δεόντων (εἶγε δέοιτο) εἰς τὰς ἀναγκαίας αὐτοῦ χρείας, καὶ
» τῶν ἐπιξενουμένων ἀδελφῶν, ὡς κατὰ μηδένα τρόπον αὐτοὺς ὑστερεῖσθαι. Ὁ γὰρ νόμος τοῦ
» Θεοῦ διετάξατο, τοὺς τῷ θυσιαστηρίῳ προτεδρεύοντας ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου τρέφεσθαι.
» Ἐπεὶ περ οὐδὲ στρατιώτης ποτὲ ἰδίῳις ὀψωνίοις ὄπλα κατὰ πολεμίων ἐπιφέρειται.»

Ἑρμηνεία.

Καὶ οὗτος, ὁ κανὼν παρομοίως μὲ τὸν λή. κανόνα δίδει εἰς τὸν Ἐπίσκοπον τὴν ἐξουσίαν ὅλην τῶν ἐκκλησια-
στικῶν πραγμάτων, λέγων· Προστάσσομεν ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος νὰ ἔχη τὴν ἐξουσίαν τῶν πραγμάτων τῆς Ἐκκλησίας.
Διότι, ἀνίσως ἐμπιστευόμεν εἰς αὐτὸν τὰς τιμίας ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, τῶν ὁποίων ὄλος ὁ κόσμος δὲν εἶναι ἀν-
τάξιος, πολὺ ὑστερούμεθα, ἦτοι, δὲν χρειάζεται νὰ παραγγέλλωμεν, ὅτι διὰ τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἄπρα καὶ
πράγματα, πρέπει νὰ διοικῶνται κατὰ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ, καὶ νὰ μοιράζωνται εἰς τοὺς πτωχοὺς, καὶ πένητας
μετὰ φόβου Θεοῦ καὶ πάσης εὐλαβείας, διὰ μέσου τῶν Πρεσβυτέρων καὶ Διακόνων. (1) Καὶ διὰ τί νὰ διοικῶνται
αὐτὰ καὶ νὰ μοιράζωνται μὲ τὸ μέσον τούτων; διὰ νὰ φυλάττη τὸν ἑαυτὸν τοῦ ὁ Ἐπίσκοπος ἀνώτερον ἀπὸ
κάθε ὑποψίαν, καὶ κατηγορίαν, ὡς ὅτι τάχα αὐτὸς μόνος τὰ κατατρώγει καὶ κακῶς τὰ οἰκονομεῖ. «Ἐπειδὴ καὶ
» πρέπει νὰ προνοῆται καλὰ, οὐ μόνον ἐνώπιον Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον ἀνθρώπων, καθὼς καὶ ὁ Παρομιαστῆς
» εἶπε πρότερον, καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ὑστερον, καὶ νὰ φυλάττη τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἀπρόσκοπον εἰς ὄλους, καὶ
» ἀνεπίληπτον εἰς τὰ πάντα.» [Παροιμ. γ'. 4. Ρωμ. ιβ'. 17, ἀ. Κορινθ. ι. 32. ἀ. Τιμοθ. γ'. 2.] Πλὴν, καὶ ὁ
Ἐπίσκοπος, λέγει, πρέπει νὰ ἀπολαμβάνη ἀπὸ τὰ πράγματα τῆς Ἐκκλησίας τὰ ἐξόδα, τόσον διὰ τὰς ἀναγ-
καίας χρείας τὰς ἰδικὰς του, (ἐὰν δὲν ἔχη ἰδικὰ του δηλ. ἀλλ' εἶναι πτωχός,) ὅσον καὶ διὰ τὰς χρείας ὄλων
τῶν ξένων ἀδελφῶν, ὅπου ἤθελαν ἔλθῃ εἰς αὐτὸν, ὥστε ὁποῦ, κατ' οὐδένα τρόπον, οὔτε αὐτὸς, οὔτε οἱ ξένοι νὰ
ὑστεροῦνται τῶν ἀναγκαίων. Διότι καὶ ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ ἐπρόσταξε νὰ τρέφονται ἀπὸ τὸ θυσιαστήριον, ἦτοι
ἀπὸ τὰς θυσίας τὰς προσφερομένας εἰς τὸ θυσιαστήριον, οἱ εἰς τὸ θυσιαστήριον παραστέκοντες καὶ θυσιάζοντες
ἱερεῖς (2), καὶ κἀνένας ποτὲ στρατιώτης δὲν ἀσκήνει ἄρματα κατὰ τῶν ἐχθρῶν· ἦτοι δὲν πηγαίνει εἰς τὸν πό-
λεμον μὲ ἐδικὰ του ἐξόδα. Ὅρα δὲ, ὅτι λέγει ὁ κανὼν, πῶς πρέπει οἱ Ἀρχιερεῖς νὰ ἐξοδεύουν ἀπὸ τὰ σιτηρέσια
τῆς Ἐκκλησίας μόνον εἰς τὰς ἀναγκαίας χρείας των. καὶ ὄχι εἰς τὰ περιττὰ, καὶ εἰς τρυφὰς, καὶ ξεφαντώματα,
καὶ πῶς πρέπει νὰ ἦναι φιλόξενοι, φιλόπτωχοι, καθὼς ὁ μακάριος Παῦλος παραγγέλλει. εἰς τὸν Τίτον καὶ τὸν
Τιμόθεον νὰ ἦναι οἱ Ἀρχιερεῖς. [ἀ. Τιμόθ. γ'. 2. Τιτ. ἀ. 8.]

Συμφωνία.

«Συμφώνως δὲ μὲ τὸν παρόντα Ἀποστολικὸν διορίζεται καὶ ὁ ια'. τοῦ Θεοφίλου λέγων, ὅτι, αἱ χῆραι καὶ
οἱ πένητες, καὶ οἱ ξένοι, πρέπει νὰ λαμβάνουν κάθε ἀνάπαυσιν ἀπὸ τὰ τῆς Ἐκκλησίας πράγματα, καὶ κἀνείς
» Ἐπίσκοπος νὰ μὴ οἰκαιοποιῆται αὐτά. Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ λή. Ἀποστολικοῦ.»

'Αποστ. μγ'.
νδ'. τῆς ς'. θ'.
ν'. τῆς ζ'. κβ'.
τῆς Λαοδ. κδ'.
νε'. τῆς Καρθ.
μζ'. ξθ'.

ΚΑΝΩΝ ΜΒ'.

«Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, κύβοις σκολάζων, καὶ μέθαις, ἢ παυσάσθω, ἢ
» καθαιρείσθω.»

Ἑρμηνεία.

Οἱ ἱερωμένοι πρέπει νὰ ἦναι ἔμπροσθεν εἰς ὄλους ζωντανὸν παράδειγμα καὶ εἰκὼν κάθε εὐταξίας καὶ ἀρε-

(1) Δι' ὃ καὶ Ἰουστίνος ὁ φιλόσοφος καὶ μάρτυς ἐν τῇ β'. ἀπολογία ὑπὲρ Χριστιανῶν, τάδε φησίν. Οἱ εὐποροῦντες δὲ καὶ βουλόμενοι κατὰ προαίρεσιν ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ, ὃ βούλεται, δίδωσι, καὶ τὸ συλλεγόμενον παρὰ τῷ προεστῶτι ἀποτίθεται, καὶ αὐτὸς ἐπικουρεῖ ὄφρα τοῖς τε καὶ χήραις, καὶ τοῖς διὰ νόσον, ἢ δι' ἄλλην αἰτίαν λειπομένοις, καὶ τοῖς ἐν δεσμοῖς οὔσι, καὶ τοῖς παρεπιδήμοις οὔσι ξένοις, καὶ ἀπλῶς, πᾶσι τοῖς ἐν χρεῖᾳ οὔσι κηδεμῶν γίνεται

(2) Κατὰ γὰρ τὸν Θεοδώρητον, ἐρμηνεύοντα τὸ ς'. καὶ ζ'. ἐδά-
φιον τοῦ γ'. κεφ. του Λευιτικῆ, ἀπὸ τὰ θυσιαζόμενα ζῶα (ἐξω
μόνον ἀπὸ τὰ ὀλοκαυτώματα) ἄλλα μὲν μέλη ἐπροσφέροντο εἰς
τὸ θυσιαστήριον, οἷον τὰ δύο νεφρὰ μὲ τὸ ἀξύγγι των. Τὸ
ἀξύγγι ὅπου ἦτο ἐπάνω εἰς τὴν κοιλίαν, καὶ ἐπάνω εἰς τὰ μη-
ρία, καὶ ὁ λοβὸς, τοῦ σικοτίου, τὰ δὲ ἄλλα κρέατα ἐδίδοντο εἰς
τοὺς ἱερεῖς διὰ νὰ τὰ τρώγουν (ὄρ. σελ. 974. τοῦ α. τόμ. τῆς
'Οκτατεύχου).

της, και παρκίνησις προς κάθε αγαθοεργίαν. Ἄλλ' ἐπειδὴ και μερικοὶ ἀπὸ αὐτοῦ παραστρατίζουσι ἀπὸ τὸ καλὸν και τὴν ἀρετὴν, και κταγίνονται εἰς κύβους, ἤτοι ἀζάρια, (κοντὰ εἰς αὐτὰ ἐννοοῦνται, και τὰ χαρτία, και ἄλλα παιγνίδια), ἀλλὰ και εἰς μέθαις και φαγοπότια. Διὰ τοῦτο ὁ παρὼν Ἀποστολικὸς κανὼν διορίζει, ὅτι ὁποῖος Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος καταχίνεται εἰς τὰ τοιαῦτα ἄσεμνα ἔργα, ἢ νὰ παύσῃ ἀπὸ αὐτῶν, ἢ νὰ καθαίρεται ἀπὸ τὴν ἱερωσύνην.

Συμφωνία.

«Παρομοίως και ὁ μγ'. τῶν Ἀποστόλων κανὼν διορίζεται, ὅτι οἱ κληρικοὶ ἐκεῖνοι. ἀλλὰ δὴ και οἱ λαϊκοὶ, ὅπου καταγίνονται εἰς μέθαις και ἀζάρια, ἢ νὰ πύουσι, ἢ νὰ ἀφορίζωνται. Ὅχι μόνον δὲ ἐμποδίζονται οἱ κληρικοὶ νὰ μὴ μεθοῦν, ἀλλ' οὔτε ὅπως νὰ ἐμβαίνουν εἰς καπηλεῖον νὰ τρώγουν, κατὰ τὸν νδ'. τῶν Ἀποστόλων, και τὸν θ'. τῆς ς'. και τὸν μζ'. Καρθαγένης, και τὸν κδ'. Λαοδικεῖας, ἀλλ' οὔτε ὅπως νὰ ἔχουν ἐργαστήριον καπηλείου, κατὰ τὸν αὐτὸν θ'. τῆς ς', και ὅλοι δὲ οἱ κληρικοὶ, και οἱ λαϊκοὶ Χριστιανοὶ, εἶναι ἐμποδισμένοι ἀπὸ τὸν ν'. κανὼνα τῆς οἰκουμενικῆς ς'. συνόδου, νὰ μὴ παίζουσιν ἀζάρια, ἢ χαρτία, ἢ ἄλλα παιγνίδια. Εἰ δὲ και ἤθελαν φανερωθοῦν τοιαῦτα παίζοντες, οἱ μὲν κληρικοὶ νὰ καθαίρωνται, οἱ δὲ λαϊκοὶ νὰ ἀφορίζωνται. Πρὸς τούτοις ὁ νέ. τῆς Λαοδικεῖας διορίζει, ὅτι δὲν πρέπει νὰ κάμνωσι συμπόσια με συμφωνίαν, και με ρεφενέδες πολλῶν ἐντυχτῶν, οὔτε οἱ ἱερωμένοι οὔτε οἱ κληρικοὶ, ἀλλ' οὔτε οἱ λαϊκοὶ. Ὁ δὲ ξθ'. τῆς Καρθαγέν. προστάζει νὰ παύσουν οἱ Χριστιανοὶ ἀπὸ τοῦ νὰ κάμνουν συμπόσια και χοροὺς, και παιγνίδια εἰς τὰς μνήμας και ἑορτὰς τῶν μαρτύρων, και τῶν λοιπῶν ἁγίων, ὡσὰν ὅπου εἶναι ταῦτα ἴδια τῶν Ἑλλήνων, και τῆς ἐκείνων πλάνης και ἀθεότητος. Ἄλλ' οὔτε πρέπει οἱ Χριστιανοὶ νὰ τρώγουν και νὰ πίνουν με μουσικὰ ὄργανα, και με πορνικὰ και δαιμονιώδη τραγούδια, κατὰ τὸν κβ'. τῆς οἰκουμενικῆς ζ'. συνόδου. Τὸ δὲ νομικὸν τοῦ Φωτίου τίτλ. θ'. κεφ. κζ'. λέγει, ὅτι ἡ λδ'. διατάξις τοῦ δ'. τίτλ. τοῦ α. βιβλ. τοῦ κώδικος θεσπίζει: Ὅποῖος Ἐπίσκοπος, ἢ κληρικὸς παίζει τοὺς κύβους, ἢ ἄλλα τοιαῦτα παιγνίδια, ἢ συγκοινωνεῖ με ἐκεῖνους ὅπου τὰ παίζουσι, ἢ κάθηται κοντὰ τοὺς και βλέπει ὅταν τὰ παίζουσι, νὰ ἀφορίζεται ἀπὸ κάθε ἱερὰν λειτουργίαν, και νὰ χάνῃ τὸ σιτηρέσιον ὅπου πέρνει ἀπὸ τὴν Ἐπισκοπὴν, ἢ τὸν κληρὸν του, ἕως οὗ νὰ μετανοήσῃ εἰς τόσον διωρισμένον καιρὸν. Εἰ δὲ και ἤθελεν ἐπιμείνῃ εἰς τὴν κακίαν του και μετὰ τὸν καιρὸν ὅπου τοῦ δοθῇ εἰς μετανοίαν, τελείως νὰ διώκηται ἀπὸ τὸν κληρὸν με τὴν περιουσίαν του, και νὰ γίνῃται βουλευτὴς, ἤτοι κοσμικὸς ὀφθαλμιάλος τῆς πολιτείας ἐκείνης, ὅπου ἦτο κληρικὸς. Αὐτὰ δὲ τὰ ἴδια νὰ παθαίνουσι και οἱ κληρικοὶ ἐκεῖνοι ὅπου θεωροῦσι κυνήγια και ἄλλα θέατρα. Εἶναι ὁμοίως ἄδεια εἰς τὸν Ἐπίσκοπον, ὅταν ἰδῇ τὴν πρόθυμον μετανοίαν τοῦ παίζοντος κληρικοῦ, νὰ ὀλιγοστεύῃ ἀναλόγως τὸν καιρὸν τοῦ ἐπιτιμίου τῆς ἀργίας, και ὀγληγορότερα νὰ τοῦ διδῇ τὴν ἄδειαν νὰ ἱεουργῇ, κατὰ τὸ λθ'. τοῦ αὐτοῦ, τίτλ. διατάξ. β'. τοῦ α. τίτλ. τῶν Νεαυρῶν ἢ δὲ ργ'. Ἰουστινιάνειος Νεαυρῶν, κατὰ τὸν Ἀρμενόπουλον, προστάζει νὰ ἀφορίζωνται οἱ μέθαις και κύβοις σχολάζοντες κληρικοὶ, και νὰ ἐγλειώνται μέσα εἰς τὸ μοναστήριον (1) ὅρα και τὸν κδ'. τῆς ς'»

ΚΑΝΩΝ ΜΓ'.

«Υποδιάκονος, ἢ Ἀναγνώστης, ἢ Ψάλτης, τὰ ὅμοια ποιῶν, ἢ παυσάσθω, ἢ ἀφορίζεσθω. Ὡσαύτως και Λαϊκός.»

|| Ἀποστ. μδ'.
|| νδ'. τῆς ς'. θ'.
|| ν'. τῆς Λαοδ.
|| κδ'. νέ. τῆς
|| Καρθ. μζ'. ξθ'.

Ἑρμηνεία.

Και οὗτος ὁ Κανὼν διατάσσεται, ὅτι, ὁποῖος Ὑποδιάκονος ἢ Ἀναγνώστης ἢ Ψάλτης κάμνει τὰ ὅμοια, ὅπου ἐμποδίζει ὁ ἀνωτέρω μβ'. Κανὼν, ἤτοι παίζει ἀζάρια, ἢ χαρτία, ἢ ἄλλα παιγνίδια, και καταγίνεται εἰς μέθαις και φαγοπότια, ἢ νὰ παύῃ ἀπὸ τὰ τοιαῦτα ἄσεμνα ἔργα, ἢ μὴ παύων, νὰ ἀφορίζεται. Ὅμοίως και οἱ λαϊκοὶ ὅπου εἰς αὐτὰ τὰ ἴδια καταγίνονται, ἢ νὰ πύουσι ἀπὸ αὐτῶν, ἢ νὰ ἀφορίζωνται ἀπὸ τὴν σύναξιν πῶν πιστῶν. Ὅρα και τὸν προλαβόντα μβ'. Κανὼνα.

(1) Ὅρα δὲ και τὸν θεῖον Χρυσόστομον ἀποδεικνύοντα, ὅτι τὸ νὰ κυβεύῃ τις, και νὰ παίζῃ παιγνίδια, εἶναι αἴτιον πολλῶν κακῶν. «Ἡ περὶ τὸ κυβεύειν σπουδῆ, βλασφημίας, ζημίας, ὀργῆς, λοιδορίας και μυρία ἕτερα τούτων δεινότερα πολλάκις εἰρηγάζασατο» σελ. 554. τοῦ ς'. τόμ. λόγ. ἐ. ἀνδριάντ.) Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης συναριθμεῖ με τοὺς κλέπτας ὅλους τοὺς κυβευτὰς, και χαρτοπαίχτας, λέγων: «Ὁ μὲν τοι, κυβευτὴς, και ὁ λωποδύτης, και ὁ ληστὴς τῶν ἀνελευθέρων εἰσίν. Αἰσχροκερδὴς γάρ.» (Ἡθικ. Νικομ. βιβλ. 4.) Διὰ τοῦτο και ἡ ργ'. τοῦ Ἰουστινιανοῦ

Νεαυρῶν τοὺς τοιοῦτους παιγνιδάτορας ἱερωμένους τοὺς ἀπογομνώνει ἀπὸ κάθε ἱεροπραξίαν, και προστάζει: νὰ κλειώνται τρεῖς χρόνους μέσα εἰς Μοναστήριον. Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος θεραπεύων ἐκεῖνους ὅπου μεθοῦν, λέγει: «ἡ νηστεία τὴν μέθην θεραπεύστω» ἢ ὁ Ψαλμὸς, τὴν αἰσχροὶν μελωδίαν ἐπὶ πᾶσιν, ἢ ἐλεημοσύνην ἐξαγοραζέτωσε ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας» (λόγ. κατὰ μεθούτων) ὅθεν και οἱ ἀπὸ μέθης ξεράσαντες, με τοιαύτας θεραπείας τῆς νηστείας και ἐλεημοσύνης πρέπει νὰ διορθώνονται πολλῶν μάλλον.

ΚΑΝΟΝ ΜΑ'.

Τῆς δ. ιζ'. τῆς
ς'. τῆς Λαοδ'.
δ'. τῆς Καρθ. ε.
ς'. Βασιλ. ιδ'.

«Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος τόκους ἀπαιτῶν τοὺς δανειζομένους, ἢ παυσάσθω, ἢ καθαιρείσθω.»

Ἑρμηνεία.

«Τὸ νὰ δανείζη τινὰς τὸ ἀργύριόν του μὲ διάφορον, εἶναι ἐμποδισμένον καὶ ἀπὸ τὸν παλαιὸν Νόμον. Λέγει ἡ γὰρ ὁ Θεὸς ἐν τῷ Δευτερονόμιῳ (κεφ. κγ') οὐκ ἐκτοκιεῖς τῷ ἀδελφῷ σου τόκον ἀργυρίου, καὶ τόκον βρωμάτων, καὶ τόκον παντὸς πράγματος.» Καὶ ὁ Δαβὶδ ἐπαιδῶντας τὸν δίκαιον, κοντὰ εἰς τὰς ἄλλας του ἀρετὰς καὶ ταύτην προσαριθμεῖ, λέγων· «τὸ ἀργύριον αὐτοῦ οὐκ ἔδωκεν ἐπὶ τόκῳ.» [Ψαλ. ιδ'. 6]. Εἰ δὲ τοῦτο ἦτον ἐμποδισμένον κοντὰ εἰς τοὺς Ἰουδαίους, πολλῶ μᾶλλον εἶναι ἐμποδισμένον τῶρα κοντὰ εἰς ἡμᾶς τοὺς Χριστιανούς. (1) «μεῖζον γὰρ τοῦ ἱεροῦ ᾤδε.» [Ματθ. ιβ'. 6.]. Εἰ δὲ ἀπὸ ὄλους τοὺς Χριστιανούς τοῦτο ἀπηγόρευται, πόσω μᾶλλον ἀπὸ τοὺς ἱερωμένους καὶ Κληρικούς, οἱ ὅποιοι πρέπει νὰ ἦναι τύπος καὶ παράδειγμα παντὸς καλοῦ; Καὶ μάλιστα ἀπὸ τοὺς ἀσκητὰς, καὶ ἐρημίτας, τοὺς ἐσταυρωμένους τῷ κόσμῳ; Ἀσκητὴς καὶ τοκιστὴς, ἀπαράδεκτον τοῖς ὄλοις κατὰ ἀλήθειαν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἀκοήν. Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ ὁ παρῶν Ἀποστολικὸς κανὼν διορίζει· ὅτι, ὅποιοι Ἐπίσκοποι, ἢ Πρεσβύτεροι, ἢ Διάκονοι, δανείζοντας τὰ ἄσπρα του, ζητεῖ ἀπὸ τοὺς χρεωφειλέτας διάφορον, ἢ νὰ παύσῃ ἀπὸ τὴν τοιαύτην αἰσχροκέρδειαν, ἢ νὰ καθαιρέται. Παρομοίως, ἐντεῦθεν πρέπει καὶ οἱ Μοναχοὶ νὰ δέχωνται τὰ ἀρμόδια αὐτοῖς ἐπιτίμια, ἢ γοῦν ἀφορισμὸν, καὶ ἀκοινωνησίαν, μὲ στερεὰν ὑπόσχεσιν, ὅτι νὰ ἀπέχουν εἰς τὸ ἐξῆς ἀπὸ τὴν φανεράν καὶ ἀξιοκατάκριτον παρανομίαν ταύτην.

Συμφωνεία.

«Τοῦτο τὸ ἴδιον προστάσσοι καὶ ὁ ι. τῆς ς'. καὶ ὁ δ'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ, ἐμποδίζοντας τοὺς ἱερωμένους νὰ μὴ πέρνουσι, οὔτε εἰς τὰ ἑκατὸν δώδεκα γρόσια τὸν χρόνον παράνω διάφορον, πρὸς ἓνα γρόσι δηλαδὴ τὸν ἑκάστη μῆνα, οὔτε τὸ ἡμισυ τούτων· ἦτοι οὔτε ἐξ εἰς τὰ ἑκατὸν. Ὁ δὲ ιζ'. τῆς α. δχι μόνον τοὺς ἱερωμένους ἐμποδίζει ἀπὸ τὴν τοιαύτην πλεονεξίαν καὶ αἰσχροκέρδειαν, ἀλλὰ καὶ ὄλους ἀπλῶς τοὺς κανονικούς, ἦτοι τοὺς Κληρικούς. Ὁ δὲ ε. τῆς Καρθαγ. πηγαίνωντας παρεμπρὸς, ἐμποδίζει τοὺς λαϊκοὺς, καὶ πολλῶ μᾶλλον τοὺς Κληρικούς, δχι μόνον ἀπὸ ἄσπρα νὰ μὴ πέρνουσι διάφορον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ κάθε οἰονδήποτε πράγμα, διατι, ἂν (κατὰ τὴν Νεαράν Λέοντος, Ἀρμενόπ. βιβλ. γ'. τίτλ. ζ') οἱ Κληρικοὶ δὲν συγχωροῦνται νὰ καταγίνωνται εἰς πράγματα βιωτικά, πᾶρεξ εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικά, πῶς θέλου συγχωρηθῆ νὰ πέρνουσι διάφορον; Ὁ δὲ κ'. τῆς αὐτῆς Καρθαγένης λέγει, ὁ Κληρικὸς ὅσα ἄσπρα δανείσῃ, τόσα νὰ πέρνη, καὶ ὅτι ἄλλο εἶδος δώση, ἐκεῖνο

(1) «Ὅθεν καὶ ἡ Νεαρά τοῦ Λέοντος ὀρίζει, ὅτι, ἂν καὶ οἱ προηγουμένοι βασιλεῖς ἀπὸ λόγου μας ἐδέχθησαν τὸ διάφορον διὰ τὴν σκληροκαρδίαν, καὶ ὀμότητα τῶν δανειστῶν. ἡμεῖς ὅμως ἐκρίναμεν δίκαιον νὰ λείπῃ παντελῶς ἀπὸ τὴν πολιτείαν τῶν Χριστιανῶν τὸ τοιοῦτον, ὡς ἀνοίκειον εἰς τὴν ζωὴν αὐτῶν, καὶ ἐμποδισμένον ἀπὸ τοὺς θεοὺς νόμους. Διὰ τοῦτο προστάσσει ἡ γαληνότης ἡμῶν, νὰ μὴ ἔχη ἄδειαν τις, τελείως, εἰς κἀμίαν ὑπόθεσιν νὰ πάρῃ διάφορον, μήπως θέλοντες νὰ φυλάττωμεν νόμον ἀνθρώπινον, παραβῶμεν τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ.» Ἄλλ' ὅσον καὶ ἂν πάρῃ τινὰς δανειστὴς, νὰ λογαριάζηται εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦ χρέους. (Ἀρμενόπουλ. βιβλ. γ'. τίτλ. ζ'.) Εἰ δὲ καὶ τὸ σχόλιον τοῦ β'. τίτλ. κεφ. δ. τοῦ νομικοῦ τοῦ Φωτίου, λέγει, ὅτι ἡ ρλδ. Νεαρά τοῦ Ἰουστινιανοῦ, κειμένη ἐν βιβλ. ε'. τίτλ. γ'. κεφ. θ'. ὀρίζει, ὅτι, ἀνίσως καὶ ἀφήσῃ τινὰς εἰς τὴν διαθήκην του δωρεάν εἰς εὐσεβεῖς αἰτίας, (ἦτοι εἰς ἐλευθερίας τυχόν σκλαβωμένων, εἰς κτίρια ἱερῶν ναῶν, εἰς πενήτων καὶ ὀρφανῶν ἀνηλικίων κυβερνήσεις, καὶ τροφὰς), προστάζομεν ἀνάμεσα εἰς ἐξ μῆνας, ἀφ' οὗ φανερωθῇ ἡ τοιαύτη διαθήκη, νὰ δίδεται ἡ δωρεὰ αὕτη καὶ τὸ ψυχικὸν εἰς τὰ πρόσωπα ὅπου ἀφῆθη. Εἰ δὲ καὶ οἱ ἐπίτροποι καὶ οἱ οἰκονόμοι τῆς διαθήκης τοῦ ἀποθανόντος ἤθελαν ἀναβάλλουν τὸν καιρὸν ὑπὲρ τοὺς ἐξ μῆνας, καὶ δὲν δώσουν τὸ ψυχικὸν αὐτὸ, νὰ τὸ δίδουν πλέον μὲ διάφορον, καὶ κἄθι νόμιμον ἀξίτησιν ἀπὸ τὸν καιρὸν, ὅπου ἀπέθανεν ἐκεῖνος ὅπου τὸ ἀφῆσεν. Ἀνίσως, λέγω, καὶ ἡ Νεαρά αὕτη οὕτω διορίζεται καὶ ὁ Φώτιος ἀπὸ τούτου λέγει πρὸς τὸν β'. κεφ. κλ' ἂν δὲ

σχολιαστὴς Βαλαμῶν λέγει, ὅτι πρέπει νὰ εὐχαριστήσωμεν τὸν Πατριάρχην Φώτιον διατὶ ἐρμήνευσε καλῶς, πῶς πρέπει οἱ Ἐπίσκοποι καὶ κληρικοὶ νὰ ζητοῦν διάφορα. Τοῦτο δὲν πρέπει τελείως νὰ συγχύσῃ τὸν ἀναγινώσκοντα. Διατὶ ὁ μὲν Φώτιος θέλει νὰ ζητῶσι διάφορα οἱ κληρικοὶ, δχι διὰ τὰ ἄσπρα, ἢ διὰ ἄλλα πράγματα, ὅπου αὐτοὶ ἰδικὰ τοὺς δανείζουσι, διότι τοῦτο εἶναι ἐναντίον εἰς τοὺς ἱεροὺς Κανόνας, καὶ εἰς τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ εἰς τὸν θεῖον Νόμον, ἀλλὰ, καθὼς εἶναι ὀλοφάνερρον ἀπὸ τὰ ἴδια λόγια τῆς Νεαρᾶς, διάφορον ἐννοεῖ, πῶς πρέπει νὰ ζητοῦν, διὰ ἐκεῖνα τὰ ψυχικὰ ὅπου ἀφῆναι οἱ ἀποθανόντες εἰς πρόσωπα χρεωζόμενα, διὰ ψυχικὴν σωτηρίαν τοὺς, οἱ δὲ οἰκονόμοι τῶν ἀποθανόντων τὰ κατακρατοῦν διὰ νὰ τὰ τρώγουν αὐτοὶ, καὶ ἀναβάλλουσι τὸν καιρὸν τῆς τούτων δόσεως. Ὅθεν δὲς μὴ ἐπιστηρίζονται οἱ τοκισταὶ καὶ τοκογλόφοι εἰς τὰ λόγια ταῦτα τοῦ Βαλαμῶντος, διατὶ αὐτὰ εἶναι τῆ ἀληθείᾳ ράβδος καλαμίνη, κατὰ τὸν προφήτην, ἢ μᾶλλον εἰπέει, κλάμος συντετριμμένος ἀφ' ἑαυτοῦ. [Ἰεζεκ. ιθ'. 6. Ματθ. ιβ'. 20.] καὶ τίποτε δὲν τοὺς βοηθεῖ, ἀλλὰ μᾶλλον τοὺς ρίπτει κατὰ γῆς καὶ τοὺς ἐγκραμενίζει εἰς ψυχῶλεθρον βάραθρον. Διότι, ἀνίσως ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ ἔχωμεν ἐντολὴν Εὐαγγελικὴν, ὅταν δανείζωμεν νὰ μὴ ἐπιζώμεν νὰ πάρωμεν οὐδὲ αὐτὸ τὸ κεφάλαιον «δανείζετε, μηδὲν ἀπελπίζοντες» (Λουκ. ς'. 35). Καὶ ὁ Σειράχ λέγει «ἐάν δανείσῃς, ὡς ἀπολυτωλὴκὸς γίνου» (ἡ. 15.), πῶς θέλομεν συγχωρηθῆ ἀνίσως πέρνωμεν καὶ διάφορον;

μόνον νὰ λαμβάνη. Ὁ δὲ Νικηφόρος ὁ ὁμολογητὴς προστάζει ἐν τῷ κθ'. αὐτοῦ Κανόνι νὰ μὴ μεταλαμβάνου-
σιν οἱ ἱερεῖς τοὺς κληρικοὺς, ἢ τοὺς λαϊκοὺς ἐκείνους, ὅπου δὲν παύουσιν ἀπὸ τὸ νὰ λαμβάνωσι διάφορα, ἀλλ'
οὔτε ὄλως νὰ συντρώγη τινὰς μὲ αὐτούς. Λέγει δὲ καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος (ὁμιλ. μά. εἰς τὴν γένεσιν) προτι-
θέμενος τὸ τοῦ νόμου ἐκεῖνο, Οὐκ ἐκτοκίεις τῷ ἀδελφῷ σου καὶ τῷ πλησίον σου. [Δευτ. κγ'. 19.] «Ποῖαν ἀπο-
υλογία νὰ ἔχομεν νὰ δώσωμεν ἡμεῖς οἱ Χριστιανοί, ὅπου γινόμεθα καὶ ἀπὸ αὐτοῦ; τοὺς Ἰουδαίους ὠμότεροι;
καὶ ὅπου εὐρισκόμεθα κατώτεροι, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν χειρότεροι ἀπὸ τοὺς ἐν τῷ Νόμῳ Ἑβραίους, ὕστερα ἀπὸ τὴν
ἐχάριν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τὴν ἔνσαρκον οἰκονομίαν τοῦ Δεσπότη τοῦ ὄλων; ἐπειδὴ ἐκεῖνοι μὲν διάφορον δὲν
ἐπερναν ἀπὸ τοὺς ὁμοπίστους Ἰουδαίους, ἡμεῖς δὲ ἀποτολμῶμεν νὰ πέρνωμεν διάφορα καὶ τόκους ἀπὸ τοὺς
ἀδελφούς μας Χριστιανούς.» Ὅρα δὲ καὶ τί λέγει ὁ μέγας Βασίλειος ἐρμηνεύωντας τοῦ ἰδ'. ψαλμοῦ τὸ ρητὸν
ἐκεῖνο τὸ λέγον· «Τὸ ἀργύριον αὐτοῦ οὐκ ἔδωκεν ἐπὶ τόκῳ.» [Ψαλμ. ἰδ'. 6.] Ὅπου, κοντὰ εἰς τὰ ἄλλα καὶ
ταῦτα λέγει. Ἀπάνθρωπον μὲ ὑπερβολὴν εἶναι τῇ ἀληθείᾳ τὸ πρᾶγμα τοῦτο, ὃ μὲν πένης καὶ πτωχὸν νὰ δα-
νεῖται ἀπὸ τὸν πλούσιον, διὰ νὰ πρηγορήσῃ τὴν δυστυχίαν του, ὃ δὲ πλούσιος νὰ μὴ ἀρκῆται εἰς τὸ κε-
φάλαιον, ἀλλὰ νὰ ζητῇ νὰ συνάξῃ κέρδη καὶ διάφορα ἀπὸ τὴν δυστυχίαν τοῦ πτωχοῦ. Τόκος δὲ, ἦτοι γέννα,
ὠνομάσθη τὸ διάφορον τῶν ἄσπρων, διὰ τὴν πολλὴν γονιμότητα τοῦ κακοῦ, ἐπειδὴ τῶν τοκογλύφων καὶ το-
κιστῶν τὰ ἄσπρα, εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν ὅπου δανείζονται, εἰς τὸν αὐτὸν καὶ γεννῶται, καὶ ἄλλα ἤδη ἔτοιμα
εἶναι νὰ γεννηθῶν. Ἡ τάχα, διὰ τοῦτο ὠνομάσθη τὸ διάφορον τόκος καὶ γέννα, διὰτὶ φυσικὰ προξενεῖ λύ-
πας καὶ κοιλοπονήματα εἰς τοὺς χρεωρεϊλέτας; Καὶ καθὼς εἶναι λυπηρὸν πρᾶγμα εἰς τὴν ἐγκαστρωμένην γυ-
ναῖκα οἱ πόνοι τῆς γέννας: ἔτσι καὶ εἰς τὸν χρεωρεϊλέτην εἶναι λυπηρὸν ὅταν ἔλθῃ ἡ διορία τοῦ καιροῦ διὰ
νὰ πληρώσῃ τὸ διάφορον. Ἐν δὲ τῷ ἰδ'. αὐτοῦ κανόνι λέγει, ἐκεῖνος ὅπου πέρνει διάφορον, ἐὰν θελήσῃ νὰ μι-
μνήσῃ εἰς πτωχὸν τὸ ἀδικον αὐτὸ κέρδος, καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἀρήσῃ τὴν φιλαργυρίαν, ἡμπορεῖ νὰ γένη ἱερεὺς.
Ἀνάγκωθι καὶ τὸ ἰθ'. κεφ. Ἰεζεκιήλ, ὅπου, ἐκεῖνος μὲν ὅπου, κοντὰ εἰς τὰς ἄλλας του ἀρετὰς ἀκόμη καὶ τὸ
ἀργύριον αὐτοῦ ἐπὶ τόκῳ οὐ δώσει, καὶ πλεονασμὸν οὐ λήψεται, κρίνεται ἄξιος διὰ νὰ ζῇ. Ἐκεῖνος δὲ ὅπου,
κοντὰ εἰς τὰς ἄλλας του κακίας, καὶ μετὰ τόκου δανείζει, ἄξιος θανάτου κρίνεται. Τὸ δὲ ς'. κεφ. τοῦ δ'.
εἰβλ. τῶν Ἀποστολικῶν διαταγμάτων προστάζει τοὺς ἱερεῖς, νὰ μὴ δέχωνται, οὔτε τὰς προσφορὰς καὶ καρ-
ποφορίας τῶν λαμβανόντων διάφορα.»

ΚΑΝΟΝ ΜΕ'.

«Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος αἰρετικοῖς συνευξάμενος, μόνον, ἀφοριζέσθω,
»εἰ δὲ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς, ὡς Κληρικοῖς ἐνεργῆσαί τι, καθαιρεῖσθω.»

Ἀποστ. ξε'.
τῆς γ'. β'. δ'.
τῆς Λαοδ. ς'.
θ'. λβ'. λγ'. λδ'.
λζ'. Τιμοθ. θ'.

Ἑρμηνεῖα.

Ὁ παρὼν Κανὼν διορίζει, ὅτι ὅποιος Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος ἤθελε συμπροσευχηθῆ μοναχᾶ,
ἀλλ' ὄχι καὶ νὰ συλλειτουργήσῃ, μὲ αἰρετικούς, ἢ ἀφορίζεται. Ἐπειδὴ ὅποιος μὲ τοὺς ἀφορισμένους συμπροσεύ-
χεται (καθὼς τοιοῦτοι εἶναι οἱ αἰρετικοί) πρέπει νὰ συναφορίζεται καὶ αὐτός, κατὰ τὸν ι. τῶν αὐτῶν Ἀποστόλων.
Εἰ δὲ καὶ ἐσυγχώρησεν εἰς τοὺς αἰρετικούς αὐτοὺς νὰ ἐνεργήσουν κἀνενα λειτουργήμα, ὡσάν Κληρικοί, ἢ καθάι-
ρεται. Ἐπειδὴ ὅποιος Κληρικὸς συλλειτουργήσῃ μὲ καθηρημένους (καθὼς τοιοῦτοι εἶναι καὶ οἱ αἰρετικοί, κατὰ
τὸν β'. καὶ δ'. τῆς γ'), συγκαθαίρεται καὶ αὐτός, κατὰ τὸν ια. τῶν Ἀποστόλων. Πρέπει γὰρ τοὺς αἰρετικούς
νὰ μισοῦμεν καὶ νὰ ἀποστρεφώμεθα, ἀλλ' ὄχι ποτὲ καὶ νὰ συμπροσευχώμεθα μὲ αὐτούς, ἢ νὰ συγχωροῦμεν εἰς
αὐτοὺς νὰ ἐνεργήσουν τι ἐκκλησιαστικὸν λειτουργήμα, ἢ ὡς Κληρικοί, ἢ ὡς Ἱερεῖς.

Συμφωνεῖα

Ὁ δὲ ξε'. Ἀποστολικὸς λέγει, ὅτι ὅποιος ἐμβῆ εἰς συναγωγὴν αἰρετικῶν διὰ νὰ προσευχηθῆ, Κληρικὸς μὲν
ὦν, ἢ καθαιρεται, Λαϊκὸς δὲ, ἢ ἀφορίζεται. Ἡ δὲ ἐν Λαοδικείᾳ, κατὰ μὲν τὸν ς'. αὐτῆς, δὲν συγχωρεῖ νὰ
ἐμβαίνουν οἱ αἰρετικοὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, κατὰ δὲ τὸν λβ'. «δὲν πρέπει, λέγει, νὰ λαμβάνη τινὰς τὰς παρὰ τῶν
αἰρετικῶν εὐλογίας, ἢ ὅποιας εἶναι ἀλογίας, καὶ ὄχι εὐλογίας, ἀλλ' οὔδὲ πρέπει νὰ συμπροσεύχηται τινὰς μὲ
αἰρετικούς ἢ σχισματικούς κατὰ τὸν λγ'. τῆς αὐτῆς. Ὁ δὲ λδ'. ἀναθεματίζει τοὺς ἀφίνοντας τοὺς μάρτυρας
τοῦ Χριστοῦ καὶ πορευομένους εἰς τοὺς ψευδομάρτυρας τῶν αἰρετικῶν. Ὁ δὲ θ'. Τιμοθέου δὲν συγχωρεῖ νὰ στεί-
κωνται παρόντες αἰρετικοὶ ἐν τῷ καιρῷ τῆς θείας λειτουργίας, ἔξω μόνον ἂν ὑπόσχωνται νὰ μετανοήσουν, καὶ
νὰ ἀφήσουν τὴν αἵρεσιν. Ἀλλὰ καὶ ὁ θ'. τῆς ἐν Λαδικείᾳ ἀφορίζει τοὺς Χριστιανούς ὅπου πηγαίνουν εἰς τὰ κο-
μητήρια, ἢ μαρτύρια τῶν αἰρετικῶν διὰ νὰ προσευχηθῶν, ἢ χάριν ἰατρείας τῶν ἀσθενῶν αὐτῶν. Ἀλλ' οὔτε
πρέπει νὰ συνορατῶν κἀνεὶς Χριστιανὸς μὲ τοὺς αἰρετικούς, οὔτε νὰ δέχεται τὰ παρ' αὐτῶν πεμπόμενα εἰς αὐ-

ΚΑΝΟΝ ΜΖ΄.

Ἄποσ. μζ'. ζή.
τῆς β'. ζ'. τῆς
ς'. ζή'. τῆς ἐν
Καρχ. α'. Βασ.
α'. κ'. μερ. β'.
Κορινθ. ζ'. 15.

«Ἐπίσκοπον, ἢ Πρεσβύτερον, αἰρετικῶν δεξαμένους Βύπτισμα, ἢ Ουσίαν, καθαιρεῖσθαι
» προστάσσομεν, τίς γὰρ συμφώνησις Χριστῶ πρὸς βελίαιρ; ἢ τίς μερίς πιστῶ μετὰ ἀπίστου;»

Ἐρμηνεία.

Οἱ ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ πρέπει νὰ ἀποστρέφονται τοὺς αἰρετικοὺς, καὶ τὰς τῶν αἰρετικῶν τελετάς. Μᾶλλον δὲ αὐτοί, οἱ αἰρετικοὶ δηλ. πρέπει νὰ ἐλέγχωνται καὶ νὰ νουθετῶνται ἀπὸ τοὺς Ἐπισκόπους καὶ Πρεσβυτέρους, μήπως ἤθελαν καταλάβουν καὶ ἐπιστρέφουν ἀπὸ τὴν πλάνην των. Διὰ τοῦτο ὁ παρὼν Κανὼν διορίζει, ὅτι, ὅποιοι Ἐπίσκοποι, ἢ Πρεσβύτεροι ἤθελαν ἀποδεχθῆ ὡς ὀρθοὶν καὶ ἀληθινὸν τὸ βύπτισμα τῶν αἰρετικῶν (1) ἢ

(1) Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἅγιος Ἱερομάρτυς Κυπριανὸς ὁ χρηματίσας Καρχηδόνος Ἐπίσκοπος, καὶ ὅλη ἡ περὶ αὐτὸν σύνοδος τῶν ὀγδοήκοντα τεσσάρων Ἐπισκόπων, ἢ ἐν Καρχηδόνι συγκροτηθεῖσα, ἀκολουθοῦντες εἰς τὸν παρόντα Ἀποστολικὸν Κανὼνα τὸν ἀποβάλλοντα τὸ βύπτισμα τῶν αἰρετικῶν ἀπλῶς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν ζή'. Ἀποστολικὸν, τὸν λέγοντα, ὅτι οἱ παρὰ τῶν αἰρετικῶν βαπτισθέντες, ἢ χειροτονηθέντες, δὲν εἶναι δυνατὸν, ταῦτὸν εἰπεῖν, ἀδύνατον εἶναι νὰ ᾔναι οὔτε Χριστιανοί, οὔτε κληρικοί, ἀκολουθοῦντες, λέγω, εἰς τοὺς κανόνας τούτους, κανόνα ἐξέθεντο, διὰ τοῦ ὁποῦ ἀποβάλλουσι τὸ βύπτισμα τῶν αἰρετικῶν καὶ σχισματικῶν ὁμοῦ. Ἀποδεικνύοντες τοῦτο, καὶ ἐκ πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων γραφικῶν ρητῶν, μάλιστα δὲ ἐξ ἐκείνου τοῦ Ἀποστολικοῦ «Εἰς Κύριος, μία Πίστις, ἐν Βάπτισμα. (πρὸς Ἐφεσ. δ').) Εἰ γὰρ, φησί, μία εἶναι ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία, καὶ ἐν εἶναι τὸ ἀληθὲς Βάπτισμα, πῶς ἡμπορεῖ νὰ ᾔναι ἀληθὲς Βάπτισμα τὸ τῶν αἰρετικῶν καὶ σχισματικῶν, εἰς καιρὸν ὅπου αὐτοὶ δὲν εἶναι μέσα εἰς τὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλ' ἐξέκοπησαν ἀπὸ αὐτὴν διὰ τῆς αἰρέσεως;» Εἰ δὲ ἀληθὲς εἶναι τὸ βύπτισμα τῶν αἰρετικῶν καὶ σχισματικῶν, ἀληθὲς δὲ εἶναι καὶ τὸ τῆς ὀρθοδόξου καὶ Καθολικῆς Ἐκκλησίας, λοιπὸν δὲν εἶναι ἐν βύπτισμα, καθὼς ὁ Παῦλος βοᾷ, ἀλλὰ δύο, «ὅπερ ἐστὶν ἀτοπώτατον.» Προσθέτουσι δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι ἡ γνώμη αὕτη, τὸ νὰ μὴ δέχωνται τὸ βύπτισμα τῶν αἰρετικῶν, δὲν εἶναι καινούρια καὶ πρόσφατος ἰδική τους, ἀλλὰ παλαιά, καὶ ἀπὸ τοὺς προγενεστέρους αὐτῶν δεδοκιμασμένη. Ταύτης τῆς συνόδου τὸν Κανὼνα καὶ ἡ ἁγία Οἰκουμενικὴ ς'. σύνοδος (Κανὼν β'). ἐπεσφράγισε, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ὅπου ἦτο πρῶτον κανὼν συνόδου τοπικῆς καὶ μερικῆς, ἦδη ἐστὶ κανὼν συνόδου Οἰκουμενικῆς, ὡς ὑπὸ ταύτης ἐπισφραγισμένος. Συμφώνως μὲ τὸν ἅγιον Κυπριανὸν καὶ τὴν περὶ αὐτὸν σύνοδον, καὶ Φιριλιανὸς ὁ χρηματίσας ἔξαρχος τῆς ἐν Ἰκονίῳ συνόδου, ὃν ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ α. κανόνι αὐτοῦ ἰδικὸν του ὀνομάζει, ὡς Ἐπίσκοπον ὄντα Καισαρείας, ἀκυροὶ καὶ ἀποβάλλει τὸ βύπτισμα τῶν αἰρετικῶν. Γράφων γὰρ πρὸς τὸν ἅγιον Κυπριανὸν, ταῦτα λέγει «ἀλλὰ ποῖος ἂν καὶ νὰ ἔφθασεν εἰς τὸ ἄκρον τῆς τελειότητος καὶ σοφίας, ἔμπορεῖ νὰ διισχυρισθῆ, ἢ νὰ πιστεῦσῃ ὅτι μοναχὴ ἢ τῶν τριῶν ὀνομάτων τῆς ἁγίας Τριάδος ἐπίκλησις εἶναι ἀρκετὴ πρὸς ἀφῆσιν τῶν πλημμελημάτων, καὶ πρὸς τὸν ἁγιασμὸν τοῦ βαπτίσματος, ἂν δὲν εἶναι δηλαδὴ ὀρθόδοξος καὶ ἐκεῖνος ὅπου βαπτίζει;» Ἀνάγνωθι τὴν ἐπιστολὴν ὅλην αὐτοῦ κειμένην ἐν τῷ περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις Πατριαρχευσάντων (βιβλ. α. κεφ. ις'. παράγραφ. δ'). ἀναγκαίαν ὡσαν πρὸς ταύτην τὴν ὑπόθεσιν. Συνάδει εἰς τὴν γνώμην ταύτην καὶ ὁ μέγας Βασίλειος, οὐ καὶ αὐτοῦ τοὺς κανόνας ἐπεσφράγισεν ἡ Οἰκουμενικὴ ς'. σύνοδος (Καν. β'), Προθέμενος γὰρ εἰς τὸν α. αὐτοῦ κανόνα νὰ εἰπῆ ποῖα βαπτίσματα εἶναι δεκτὰ, καὶ

ποῖα ἄδεκτα, εἰς δύο ταῦτα μοιράζει, λέγοντας: «Ὅτι τὸ μὲν βύπτισμα τῶν αἰρετικῶν, ἦτοι τῶν παντελῶς χωρισμένων ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ κατ' αὐτὴν τὴν πίστιν διαφερόντων ἀπὸ τοὺς ὀρθοδόξους, καὶ ὧν ἡ διαφορά ἀποβλέπει παρευθὲς εἰς τὴν πρὸς Θεὸν πίστιν, ἐφάνη εὐλογον εἰς τοὺς ἀρχαίους παντελῶς νὰ ἀθετηθῆ. Τὸ δὲ βύπτισμα τῶν σχισματικῶν, ἐφάνη μὲν εὐλογον εἰς τὴν περὶ τὸν Κυπριανὸν καὶ Φιριλιανὸν τὸν ἰδικὸν μας σύνοδον, νὰ ἀθετηθῆ καὶ αὐτὸ, ὡσαν ὅπου οἱ σχισματικοί, οἱ «καθαροί, λέγω, ὀνομαζόμενοι, καὶ ἐγκρατεῖται, καὶ σακκοφόροι καὶ ὑδροπαραστάται καὶ ἄλλοι, ἐχώρισαν κατὰ τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ χωρισθέντες δὲν εἶχον τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἰς τοῦ λόγου τοὺς πλέον, ὡσαν ὅπου ἡ μετὰ δόσιν αὐτῆς διεκόπη» ὅθεν ὡς λαϊκοὶ γενόμενοι, οὔτε χάρισμα εἶχον πνευματικόν, οὔτε εἶχον ἐξουσίαν νὰ βαπτίζουσι, ἢ νὰ χειροτονοῦν, καὶ ἀκολουθῶς οἱ παρ' αὐτῶν βαπτίζομενοι, ὡς παρὰ λαϊκῶν βαπτίζομενοι, ἐπρόσταξαν νὰ βαπτίζωνται μὲ τὸ ἀληθινὸν τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας Βάπτισμα» ἀλλ' ὅμως ἐπειδὴ καὶ ἐφάνη εὐλογον εἰς μερικοὺς Πατέρας τῆς Ἀσίας νὰ ᾔναι δεκτὸν τὸ Βάπτισμα τῶν σχισματικῶν διὰ κάποιαν οἰκονομίαν τῶν πολλῶν, ἃς εἶναι δεκτὸν. Σημειώσαι δὲ, ὅτι τὸ βύπτισμα τῶν σχισματικῶν ὅπου εἰς τὸν α. κανόνα του δέχεται, εἰς τὸν μζ'. κανόνα του τὸ ἀθετεῖ, λέγωντας, ἡμεῖς μὲ ἓνα λόγον, τοὺς καθαρῶς, καὶ ἐγκρατεῖτας, καὶ σακκοφόρους, ὅλους βαπτίζομεν. «Εἰ δὲ καὶ εἶναι ἀπηγορευμένον κοντὰ εἰς ἑσᾶς ὁ ἀναβαπτισμὸς διὰ κάποιαν οἰκονομίαν, καθὼς εἶναι κοντὰ εἰς τοὺς Ρωμαίους, ὅμως ὁ ἰδικὸς μας λόγος ἃς ἔχη δύναμιν νὰ ἀθετηθῆ, δηλ. τὸ βύπτισμα τῶν τοιούτων.» Ὅθεν ἂν τὸ βύπτισμα τῶν σχισματικῶν ἀθετηθῆ ὁ μέγας Βασίλειος, μὲ τὸ νὰ τοὺς ἐλείψεν ἡ τελειωτικὴ χάρις, «περιττὸν εἶναι λοιπὸν καὶ τὸ νὰ ζητῆ τινας ἂν πρέπει νὰ βαπτίζομεν τοὺς αἰρετικούς.» Ἐν δὲ τῷ κ'. κανόνι αὐτοῦ ἀποφασιστικὰ λέγει, ὅτι τοὺς αἰρετικούς οὐ δέχεται ἡ Ἐκκλησία, ἢ χωρὶς νὰ βαπτίσῃ αὐτούς. Τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχει καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος, οὐ καὶ αὐτοῦ τοὺς λόγους ἢ ἐκτὴ ἐπεσφράγισε σύνοδος. Λέγει γὰρ ἐν τῷ τρίτῳ λόγῳ κατὰ Ἀρειανῶν «Οἱ Ἀρειανοὶ κινδυνεύουσι καὶ εἰς αὐτὸ τὸ πλήρωμα τοῦ μυστηρίου, λέγω τὸ βύπτισμα. Διότι ἀνίσως ἢ διὰ τοῦ βαπτίσματος τελειώσις δίδεται εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, οὐ δὲ Ἀρειανοὶ δὲν λέγουσι Πατέρα ἀληθινόν, μὲ τὸ νὰ ἀρνοῦνται τὸ ἐξ αὐτοῦ ὅμοιον τῆς οὐσίας, ἀρνοῦνται δὲ καὶ τὸν ἀληθινὸν Υἱόν, καὶ ἄλλον ἀναπλάττοντες μὲ τὴν φαντασίαν των ἕκ μὴ ὄντων κτιζόμενον, ὀνομαζόμενοι τοῦτον Υἱόν, πῶς τὸ παρ' αὐτῶν διδόμενον βύπτισμα δὲν εἶναι τελείως ἀνωφελὲς καὶ ἄμεινον; Καὶ φαίνεται μὲν κατὰ προσποίησιν, ὅτι εἶναι βύπτισμα, ἀλλὰ τῆ ἀληθείᾳ δὲν ἔχει κάμψαν βοήθειαν πρὸς τὴν πίστιν καὶ τὴν εὐσείβειαν. Οὐ γὰρ ὁ λέγων ἀπλῶς, Κύριε, ἐκεῖνος

τὴν παρ' αὐτῶν προσαγομένην θυσίαν, ὃ τοιοῦτος, προστάζομεν νὰ καθαιρεθῆ. Ἐπειδὴ ποίαν συμφωνίαν ἔχει ὁ Χριστὸς μὲ τὸν διάβολον; ἢ ποίαν μερίδα ἔχει ὁ πιστὸς μὲ τὸν ἄπιστον; Διότι ἐκεῖνοι ὁποῦ δέχονται τὰ παρὰ τῶν αἵρετικῶν, ἢ τὰ ὅμοια φρονήματα ἐκείνων ἔχουσι καὶ αὐτοὶ, ἢ τὸ ὀλιγώτερον δὲν ἔχουσι προθυμίαν νὰ ἐλευθερώσῃ αὐτοὺς ἀπὸ τῆν κακοδοξίαν των. Οἱ γὰρ συνευδοκοῦντες εἰς τὰς ἐκείνων τελετὰς, πῶς δύνανται νὰ ἐλέγξουσιν αὐτοὺς διὰ νὰ παροικήσῃ τὴν κακοδοξίαν καὶ πεπλανημένην των αἵρεσιν;

οἶδεν καὶ ὀρθὸν βάπτισμα, ἀλλ' ἐκεῖνος ὁποῦ καὶ τὴν ἐπίκλησιν τοῦ ὀνόματος λέγει, καὶ τὴν πίστιν ἔχει ὀρθήν. Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ ὁ Σωτὴρ δὲν ἐπαρηγγεῖλεν εἰς τοὺς Ἀποστόλους νὰ βαπτίζωσι μόνον ἀπλῶς, ἀλλὰ πρῶτον τοὺς εἶπε νὰ μαθητεύσῃ τοὺς μέλλοντας βαπτισθῆναι, καὶ ἔτσι νὰ βαπτίζουσιν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, διὰ νὰ γένη ὀρθὴ ἡ πίστις ἀπὸ τῆν μάθησιν, καὶ μὲ τὴν ὀρθὴν πίστιν νὰ προστεθῆ ἡ τελείωσις τοῦ βαπτίσματος. Διὰ τοῦτο καὶ ἄλλαι πολλὰ αἵρέσεις, λέγουσι μὲν τὰ ὀνόματα μόνον τῆς ἁγίας Τριάδος, ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν φρονοῦσι ταῦτα ὀρθῶς, καὶ τὴν πίστιν ἔχουσιν ὑγιᾶ, ἀνωφελεῖς ἔχουσι καὶ τὸ παρ' αὐτῶν διδόμενον βάπτισμα, μὲ τὸ νὰ ὑστερῆται τὴν εὐσέβειαν. Ὡστε ὁποῦ ἀκολουθεῖ, ὅτι ὁ ραντιζόμενος ἀπὸ αὐτοὺς νὰ μολύνηται: μᾶλλον μὲ τὴν ἀσέβειαν, παρὰ νὰ λυτρώνηται ἀπὸ αὐτῆν. Λοιπὸν καὶ οἱ τὰ Ἀρείου φρονοῦντες, καὶ ἀναγινώσκουσι τὰ γεγραμμένα, καὶ λέγουσι τὰ ὀνόματα τῆς ἁγίας Τριάδος εἰς τὸ βάπτισμα αὐτῶν, ὅμως πλανοῦσι τοὺς λαμβάνοντας ἐπὶ τὸ βάπτισμα παρ' αὐτῶν, ἐπειδὴ εἶναι τῶν ἄλλων αἵρετικῶν ἀσεβέστεροι. Ἀλλὰ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος συμφώνως μὲ τοὺς προρρηθέντας ἁγίους λέγει ἐν τῷ εἰς τὸ ἅγιον βάπτισμα λόγῳ, πρὸς τοὺς Ἀρειανούς, ἢ καὶ Μακεδονιανούς ἀποτεινόμενος, ὄντας κατηχομένους. Εἰ δὲ ἀκόμη χολαίνεις, καὶ δὲν καταδέχεσαι τὸ τέλειον τῆς Θεότητος τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Πνεύματος. Ζήτησα: ἄλλον νὰ σὲ βαπτίσῃ, ἢ μᾶλλον εἶπεν νὰ σὲ πνίξῃ ἐν τῷ βαπτίσματι, ἐπειδὴ καὶ ἐγὼ δὲν ἔχω τὴν ἀδειαν νὰ χωρίζω τὴν Θεότητα τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Πνεύματος, ἀπὸ τὴν Θεότητα τοῦ Πατρὸς, καὶ νὰ σὲ κάμνω νεκρὸν, εἰς τὸν καιρὸν ὁποῦ πρέπει: νὰ σὲ ἀναγεννήσω διὰ τοῦ βαπτίσματος, ὥστε ὁποῦ οὔτε τὸ χάρισμα τοῦ βαπτίσματος νὰ ἔχῃς, οὔτε τὴν ἐλπίδα ὁποῦ γεννᾶται ἀπὸ τὸ βάπτισμα, μὲ τὸ νὰ χάσῃς ἐν ταῖς ὀλιγαῖς συλλαβαῖς τοῦ ὁμοουσίου καὶ ὁμοουσίου, τὴν σωτηρίαν σου. Ἐπειδὴ ὅποιον ἀπὸ τὰς τρεῖς ὑποστάσεις ἤθελες καταβιβάζῃς ἀπὸ τὸ ἀξίωμα τῆς Θεότητος, ὄλην τὴν ἁγίαν Τριάδα καταβιβάζεις ἀπὸ αὐτὸ, καὶ τὸν ἑαυτὸν σου ὑστερεῖς ἀπὸ τὴν ὁδία τοῦ βαπτίσματος τελειῶσιν. Λέγει δὲ καὶ ὁ Θεὸς Χρυσόστομος (ὁμιλ. εἰς τὸ ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος) ὅς μὴ σὲ γαλάσσου, ὡς ἀκρατὰ, τὰ τῶν αἵρετικῶν συστήματα: βάπτισμα γὰρ ἔχουσι, ἀλλ' οὐ φώτισμα, καὶ βαπτίζονται μὲν κατὰ τὸ σῶμα, κατὰ δὲ τὴν ψυχὴν δὲν φωτίζονται. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἅγιος Λέων ἐν τῇ πρὸς Νικητῆαν ἐπιστολῇ, «οὐδεὶς αἵρετικὸς, λέγει, ἁγιασμὸν παρέχει διὰ τῶν μυστηρίων.» Ὁ δὲ Ἀμβρόσιος ἐν τῷ περὶ τῶν κατηχομένων, «τὸ τῶν δυσσεβῶν βάπτισμα, λέγει, οὐχ ἀγιάζει.» Τούτων οὕτως εἰρημένων, δικαίως ἤθελεν ἀπορήσῃ τις, διὰ τί ἡ ἁγία καὶ Οἰκουμενικὴ β'. σύνοδος εἰς τὸν ζ'. αὐτῆς Κανόνα, ἀλλὰ δὴ καὶ ἡ Οἰκουμενικὴ ς'. εἰς τὸν η'. αὐτῆς, δὲν ἀπέβαλον ὄλων τῶν αἵρετικῶν τὸ βάπτισμα, κατὰ τοὺς Ἀποστολικούς Κανόνας, καὶ τὴν περὶ τὸν ἅγιον Κυπριανὸν σύνοδον, καὶ ὄλους τοὺς ἄλλους μεγάλους καὶ θεοσόφους Πατέρας, τοὺς προρρηθέντας, ὧν τὰ συγγράμματα αὐτῆ ἢ ἰδία, ὡς εἶπομεν, Οἰκουμενικὴ ς'. ἐν τῷ β'. Κανόνι αὐτῆς ἐπεσφράγισεν, ἀλλὰ ἄλλων μὲν αἵρετικῶν ἐδέχθη τὸ βάπτισμα, ἄλλων δὲ οὐχί; Διὰ νὰ γένη εὐληπτος ἡ λύσις τῆς ἀπορίας ταύτης, εἶναι χρεῖα

νὰ προηξέωρῃ τινὰς, ὅτι δύο εἶδη κυβερνήσεως καὶ διορθώσεως φυλάττονται εἰς τὴν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν. Τὸ ἐν εἶδος ὀνομάζεται Ἀκρίβεια, τὸ δὲ ἄλλο, ὀνομάζεται Οἰκονομία καὶ Συγκρατάσας, μὲ τὰ ὅποια κυβερνοῦσι τὴν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν οἱ τοῦ Πνεύματος οἰκονόμοι. Πότε μὲν μὲ τὸ ἓνα, πότε δὲ μὲ τὸ ἄλλο. Λοιπὸν οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι εἰς τοὺς προρρηθέντας κανόνας των, καὶ οἱ μνημονευθέντες ἅπαντες ἅγιοι, ἐμεταχειρίσθησαν τὴν Ἀκρίβειαν, καὶ διὰ τοῦτο ἀποβάλλουσι μὲ τελειότητα τὸ βάπτισμα τῶν αἵρετικῶν, αἱ δὲ δύο Οἰκουμενικαὶ σύνοδοι ἐμεταχειρίσθησαν τὴν Οἰκονομίαν, καὶ τῶν μὲν Ἀρειανῶν καὶ Μακεδονιανῶν τὸ βάπτισμα ἐδέχθησαν, καὶ ἄλλων τῶν δὲ Εὐνομιανῶν καὶ ἄλλων ἀκόμη, δὲν ἐδέχθησαν. - Διότι, εἰς τοὺς καιροὺς μάλιστα τῆς β'. συνόδου ἤμαζαν οἱ Ἀρειανοὶ καὶ Μακεδονιανοὶ, καὶ ὅχι μόνον ἦσαν εἰς τὸ πλῆθος πολλοὶ, ἀλλὰ καὶ μεγάλας εἶχον δυνάμεις καὶ κοντὰ εἰς τοὺς βασιλεῖς, καὶ κοντὰ εἰς τοὺς ἄρχοντας, καὶ τὴν σύγκλητον. Ὅθεν, ἓνα μὲν διὰ νὰ τοὺς ἐλύσῃ εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν, καὶ νὰ τοὺς διορθώσῃ εὐκολότερα, ἄλλο δὲ διὰ νὰ μὴ τύχῃ καὶ τοὺς ἐξαγριώσῃ περισσότερο κατὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν Χριστιανῶν, καὶ γένεαι χειρότερον τὸ κακὸν, οἰκονόμησαν οὕτω τὸ πρᾶγμα, «οἱ οἰκονομοῦντες τοὺς λόγους αὐτῶν ἐν κρίσει.» [Ψαμ. μα'. β.] οἱ Θεοὶ ἐκεῖνοι Πατέρες, καὶ ἐσυγκατέθηκαν νὰ δεχθῶν τὸ βάπτισμα αὐτῶν. Ὅτι δὲ δὲν λέγομεν ταῦτα προῖκα, καὶ μὲ φιλὰ λόγια, μάρτυρες εἰς τοῦτο εἶναι οἱ δύο μεγάλοι Πατέρες, ὁ Βασίλειος, λέγω, καὶ ὁ Γρηγόριος. Ὁ μὲν γὰρ μέγας Βασίλειος, φοβούμενος τὰς βασιλικὰς καὶ ἀρχοντικὰς δυνάμεις τῶν πνευματομάχων, καὶ ὑποστελλόμενος μήπως ἐφορηήσῃ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Καισαρείας, ἣτις τότε ἦτο ὁ μονοφυῆς φοινῆ τῆς ὀρθοδοξίας, ἐμεταχειρίσθη τὴν οἰκονομίαν, καὶ μέχρις ἱκανοῦ καιροῦ δὲν ὀνόμαζε φανερά Θεὸν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Ὁ δὲ μέγας Γρηγόριος θέλωντας νὰ φανερώσῃ τὰς δυνάμεις καὶ τὴν ἀγριότητα τῶν Ἀρειανῶν καὶ Μακεδονιανῶν, εἰς αὐτὸν τὸν συντακτήριον λόγον ὁποῦ κάμνει πρὸς τοὺς ρν'. Ἐπισκόπου αὐτῆς τῆς Οἰκουμενικῆς β'. συνόδου, λέγει, περὶ αὐτῶν ταῦτα: «Τιφόντι γὰρ θῆρες ὀδονοὶ ἐπιπεπτόκασιν τῇ Ἐκκλησίᾳ, οἱ μὴδὲ μετὰ τὴν αἰθρίαν νῆμαυν φειδόμενοι, ἀλλ' ἀναισχυντοῦντες εἶναι καὶ τοῦ καιροῦ ἄδυνατῶτεροι.» Ἐνθα φανεροῦναι, ὅτι καὶ μ' ὄλον ὁποῦ ὁ βασιλεὺς ἦτον ὀρθόδοξος, μ' ὄλον ὁποῦ ἐπαρρησιόσθη ἡ ὀρθοδοξία, καὶ σύνοδος ἐγένετο κατ' αὐτῶν Οἰκουμενικὴ, ὅμως ἐκεῖνοι ἀκόμη δεινοὶ καὶ ἄγριοι ἦτο κατὰ τῆς ὀρθοδοξίας, καὶ δυνατώτεροι ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς. Εἶπε δὲ καὶ ἀνωτέρω ὁ μέγας Βασίλειος, ὅτι τῶν Καθαρῶν, εἴτ' οὖν Ναυατιανῶν τὸ βάπτισμα (τὸ ὁποῖον ἐδέχθη καὶ ἡ β'. καὶ ἡ ς'.) ἐδέχθη διὰ οἰκονομίαν τῶν πολλῶν. Διότι, ἂν ὁ λόγος οὗτος τῆς Οἰκονομίας ἴδεν ἦτο, πῶς ἡ ς'. σύνοδος δὲν ἤθελεν ἐναντιῶνεται καὶ εἰς τὸν ἑαυτὸν τῆς, καὶ εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν β'. σύνοδον, δεχομένη μὲν αὐτῆ τὸ βάπτισμα τινῶν αἵρετικῶν, ἐπισφραγίζουσα δὲ τοὺς Κανόνας τοῦ Βασιλείου, ὁ ὁποῖος εἰς τὸν α'. καὶ μζ'. Κανόνα παντελῶς ἀθετεῖ τὸ τῶν αἵρετικῶν βάπτισμα; Τάχα δὲν ἀνεγίνωσκεν αὐτῆ τοὺς Κανόνας τοῦ Βασιλείου; ἢ διὰ τί νὰ μὴ κάμῃ ἐξαιρέσιν, νὰ εἰπῇ ὅτι ἐπισφραγίζομεν ὄλους τοὺς ἄλλους κανόνας του, ἔξω μόνον ἀπὸ τὸν α'. καὶ μζ'.; Φανερὸν εἶναι λοιπὸν, ὅτι ἀφῆκε νὰ νοούμεν

ΚΑΝΟΝ ΜΖ΄.

Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος τὸν κατὰ ἀλήθειαν ἔχοντα βίπτισμα, ἐὰν ἄνωθεν βαπτίση, ἢ τὸν μεμολυσμένον παρὰ τῶν ἀσεβῶν ἐὰν μὴ βαπτίσῃ, καθαιρείσθω, ὡς γελῶν τὸν σταυρὸν, καὶ τὸν τοῦ Κυρίου θάνατον, καὶ μὴ διακρίνων ἱερέας ψευδοῦς ἐρέων.

Ἄποστ. μς'.
ἐγ. τῆς β'. ζ'.
τῆς ς'. ἡ. πδ'.
τῆς ἐν Καρχ.
α'. τῆς ἐν Καρθ.
λέ. νζ'. π'. Βα-
σιλ. δ. κ'. μζ'.

ἡμεῖς, πῶς ὁ μὲν μέγας Βασιλεῖος μεταχειρίζεται τὴν Ἀκριβειαν, αὐτὴ δὲ, καὶ ἡ Οἰκουμενικὴ β'. ἐμεταχειρίσθησαν τὴν Οἰκονομίαν, καὶ οὕτω δὲν φαίνεται κάμμία ἀντίφασις, ἢ ἐναντιότης ἀνάμεσά των. Καὶ οὗτος μὲν ὁ λόγος τῆς Οἰκονομίας εἶναι ἡ πρώτη καὶ κυριωτάτη αἰτία, διὰ τὴν ὅποیان αἱ σύνοδοι αὐταί, ἄλλων μὲν αἰρετικῶν ἐδέχθησαν τὸ βάπτισμα, καὶ ἄλλων ὄχι. Κοντὰ δὲ εἰς τὸν λόγον τῆς Οἰκονομίας ἐστάθη καὶ δευτέρα αἰτία, διὰ τὴν ὅποیان οὕτως ἐποίησαν. Αὕτη δὲ εἶναι, διότι, ἐκείνοι μὲν οἱ αἰρετικοί, τῶν ὁποίων ἐδέχθησαν τὸ βάπτισμα, ἐφύλαττον ἀπαράλλακτον καὶ τὸ εἶδος, καὶ τὴν ὕλην τοῦ βαπτίσματος τῶν ὀρθοδόξων, καὶ ἐβαπτίζοντο κατὰ τὸν τύπον τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Ἐκείνοι δὲ οἱ αἰρετικοί, τῶν ὁποίων τὸ βάπτισμα δὲν ἐδέχθησαν, ἐπαραχάραξαν τὴν τελετὴν τοῦ βαπτίσματος καὶ διέφθειραν, ἢ τὸν τρόπον τοῦ εἶδους, ταῦτόν εἰπὲν τῶν ἐπικλήσεων, ἢ τὴν χρῆσιν τῆς ὕλης, ταῦτόν εἰπὲν τῶν καταδύσεων καὶ ἀναδύσεων. Καὶ ὅτι αὕτη ἐστάθη ἡ ἀφορμὴ, μάρτυρες ἀξιόπιστοι, πρῶτον αὐτὰ τὰ ἴδια λόγια τοῦ ζ'. Κανόνος τῆς β'. συνόδου. Διὰ τί γὰρ ἄλλο, τῶν μὲν Εὐνομιανῶν καὶ Σαβελλιανῶν τὸ βάπτισμα δὲν ἐδέχθη, τῶν δὲ Ἀρειανῶν καὶ Μακεδονιανῶν ἐδέχθη, εἰς καιρὸν ὅπου ἐπίσης, καὶ Εὐνομιανοί, καὶ Ἀρειανοί καὶ Μακεδονιανοί εἶναι παγχάλεποι αἰρετικοί; (καὶ γὰρ ὁ Εὐνόμιος παρομοίως μὲ τὸν Ἀρειὸν ἐβλασφήμει εἰς τὴν θεότητα τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ καὶ τοῦ Πατρὸς, λέγων αὐτὸν κτίσμα τοῦ Πατρὸς, καὶ ὑπουργόν, καθὼς φαίνεται ἐν τῷ β'. κατ' Εὐνομίου λόγῳ τοῦ μεγάλου Βασιλείου. Καὶ παρομοίως μὲ τὸν Μακεδόνιον ἐβλασφήμει εἰς τὴν θεότητα τοῦ Πνεύματος, λέγων αὐτὸ τρίτον εἶναι τῆ φύσει ἀπὸ τὸν Πατέρα, ὡς τοῦτο φαίνεται ἐν τῷ γ'. κατ' Εὐνομίου λόγῳ τοῦ αὐτοῦ Βασιλείου.) καὶ οἱ Σαβελλιανοί καὶ Ἀρειανοί εἶναι ἰσοδύναμοι κατὰ τὰς αἰρέσεις, κατὰ τὸν θεολόγον Γρηγόριον, λέγοντα, εἶσον εἰς ἀσέβειαν, καὶ Σαβελλίως συνάψαι, καὶ Ἀρειανῶς διαστήσαι, τὸ ἡμὲν, τῷ προσώπῳ, τὸ δὲ, ταῖς φύσεσι.» Καὶ πάλιν, «τὸ γὰρ »κακὸν ἐν ἀμφοτέροις ὅμοιον, κἄν ἐν τοῖς ἐναντίοις εὐρίσκηται.» Καὶ ἡ μὲν τοῦ Σαβελλίου δόξα εἰσάγει ἐν Ἰουδαϊσμῶν. κατὰ τὸν ἱερὸν Φώτιον, ἡ δὲ τοῦ Ἀρειοῦ, εἰσάγει τὸν Ἑλληνισμὸν διὰ τί οὖν οἱ ἰσοδύναμοι ὄντες κατὰ τὰς αἰρέσεις, δὲν ἀπεδέχθησαν καὶ ἰσοδυνάμως ἀπὸ τὴν σύνοδον; Φανερόν εἶναι, ὅτι οἱ μὲν Ἀρειανοί καὶ Μακεδονιανοί ἐβαπτίζοντο ἀπαράλλακτως, ὡς καὶ οἱ ὀρθόδοξοι, εἰς τρεῖς ἀναδύσεις καὶ καταδύσεις, καὶ εἰς τρεῖς ἐπικλήσεις τῆς ἁγίας Τριάδος, χωρὶς νὰ παραχράζουσι οὔτε τὸ εἶδος τῶν ἐπικλήσεων, οὔτε τὴν ὕλην τοῦ ὕδατος. (διότι ἀγαλὰ καὶ ὁ Ἀρειανὸς Οὐάλης νόμον ἔθετο νὰ γίνηται τὸ βάπτισμα εἰς μίαν καταδύσιν, ὡς λέγει ὁ Δοσίθεος, σελ. 86. τῆς Δωδεκαβίβλου, ἀλλ' ὁ νόμος οὗτος οὐκ εἰσηκούσθη, οὐδὲ ἐκυρώθη, ἀλλ' ἤπρακτεσε παρὰ τοῖς Ἀρειανοῖς. Ἐπειδὴ οὔτε μνησθὲν τούτου ὄλως ποιεῖται ὁ κανὼν, ἐν οἷς ἀναφέρει τὸ τῶν Ἀρειανῶν βάπτισμα, οὔτε ὁ Ζωναρᾶς, ἢ ὁ Βαλασμῶν, ἢ ὁ Ἀριστηνός, ἢ ὁ Ἀνόνημος, οἱ τῶν Κανόνων ἐρμηνευταί, τούτο λέγουσι. Καὶ ἀγαλὰ μετήλλαξαν καὶ τὰς ἐπικλήσεις τοῦ βαπτίσματος οἱ Ἀρειανοί, κατὰ τὸν Κεδρινόν, καὶ τὸν αὐτὸν Δοσίθεον, λέγοντες εἰς τὸ

ὄνομα τοῦ Πατρὸς τοῦ μεζζονος, καὶ τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἐλάττονος, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος τοῦ ἥττονος. Ἄλλ' οὐχὶ πρὸ τῆς β'. συνόδου ἐποίησαν ταύτην τὴν μεταλλαγὴν, ἀλλ' ὕστερον, ὡς ὁ αὐτὸς λέγει Δοσίθεος). Οἱ δὲ Εὐνομιανοὶ παραχράζαντες τὸν τρόπον τῆς ὕλης τοῦ βαπτίσματος, εἰς μίαν μόνον καταδύσιν ἐβαπτίζοντο ὡς αὐτὰ τὰ λόγια ἐπὶ λέξεως ἔχει τοῦ Κανόνος: «Εὐνομιανούς γὰρ, φησὶ, τοὺς εἰς μίαν καταδύσιν βαπτίζομένους κτλ.» καθὼς καὶ οἱ Σαβελλιανοὶ τὸν τρόπον τοῦ εἶδους τοῦ βαπτίσματος, ταῦτόν εἰπὲν τὰς τρεῖς ἐπικλήσεις διαφθείροντες, ἐδίδασκον. πῶς ὁ Πατὴρ, καὶ ὁ Υἱὸς, καὶ τὸ Πνεῦμα εἶναι ἓνα πρόσωπον. Ὅτι δὲ ἐβαπτίζοντο κατὰ τὸν τύπον τοῦ τῆς Ἐκκλησίας βαπτίσματος οἱ αἰρετικοὶ ἐκείνοι, τῶν ὁποίων τὸ βάπτισμα ἡ σύνοδος ἐδέχθη, μάρτυς εἶναι καὶ ὁ ἐρμηνεὺς τῶν κανόνων Ζωναρᾶς. Ἀναπτύσσει γὰρ τὸν ζ'. τῆς β'. συνόδου κανόνα, τὰς φησὶ ἐπὶ λέξεως: «Οὐκ ἀναβαπτίζονται οὖν οὗτοι, ὅτι περὶ »τὸ ἅγιον βάπτισμα κατ' οὐδὲν ἡμῖν διαφέρονται, ἀλλ' ἐπίσης »τοῖς ὀρθοδόξοις βαπτίζονται.» Ὅτι δὲ ἐκ τοῦ ἐναντίου, οὐ κατὰ τὸν τύπον τοῦ τῆς Ἐκκλησίας βαπτίσματος ἐβαπτίζοντο οἱ αἰρετικοὶ ἐκείνοι, τῶν ὁποίων οὐκ ἐδέχθη τὸ βάπτισμα, μάρτυς πάλιν ὁ αὐτὸς Ζωναρᾶς. λέγων: «Τούτους τοῖνον, καὶ τοὺς ἄλλους πάντας αἰρετικούς, βαπτίζεσθαι οἱ ἱεροὶ Πατέρες ἐθέτισσαν.» Ἡ γὰρ οὖν ἔτυχον τοῦ θείου βαπτίσματος, ἢ τυχόντες, οὐκ ὀρθῶς, οὐδὲ κατὰ τὸν τύπον τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας αὐτοῦ ἔτυχον». Λοιπὸν, διότι μὲν οἱ αἰρετικοὶ ἐκείνοι ἐφύλαττον τὸν τύπον τοῦ Ἀποστολικοῦ βαπτίσματος, οἱ Κανόνες τῶν δύο συνόδων ἐκείνων τοὺς ἐδέχθησαν ὡς βαπτισμένους, ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ οἰκονομίαν, ὡς εἶπομεν. Ὅτι ἂν τοὺς ἔλειπεν ἡ οἰκονομία, β.βαιύτατα δὲν ἤθελαν σταθῆναι ἐναντίοι τῶν Ἀποστολικῶν Κανόνων, ὅπου προστάσσει τὸ ἐναντίον. τουτέστι νὰ μὴ δεχόμεθα τὸ τῶν αἰρετικῶν βάπτισμα. Ὅλη τούτη ἡ θεωρία, ὅπου ἕως τώρα ἐκάμαμεν ἐδῶ, δὲν εἶναι περιττὴ, μάλιστα εἶναι καὶ ἀναγκαιοτάτη, ἀπλῶς μὲν διὰ κάθε καιρὸν, μάλιστα δὲ τὴν σήμερον, διὰ τὴν μεγάλην λογοστρίβην, καὶ πολλὴν ἀμφισβήτησιν, ὅπου γίνεται διὰ τὸν τῶν Λατίνων βάπτισμα, ὄχι μοναχὰ ἀναμεταξύ ἡμῶν καὶ τῶν Λατίνων, ἀλλὰ καὶ μεταξύ ἡμῶν καὶ τῶν Λατινοφρόνων. Λοιπὸν ἀκολουθοῦντες εἰς τὰ εἰρηγμένα, ἐπειδὴ ὁ τύπος τοῦ Ἀποστολικοῦ Κανόνος τὸ ἀπαιτεῖ, λέγομεν, ὅτι τὸ τῶν Λατίνων βάπτισμα εἶναι ψευδώνυμον βάπτισμα, καὶ διὰ τοῦτο, οὔτε κατὰ τὸν λόγον τῆς ἀκριβείας εἶναι δεκτὸν, οὔτε κατὰ τὸν λόγον τῆς οἰκονομίας. Δὲν εἶναι δεκτὸν κατὰ τὸν λόγον τῆς ἀκριβείας, α'. διατι εἶναι αἰρετικοί. Ὅτι δὲ οἱ Λατίνοι εἶναι αἰρετικοί, δὲν εἶναι κάμμία χρεία ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ κάμωμεν κάμμιαν ἀπόδειξιν. Αὐτὸ γὰρ τοῦτο, ὅπου τόσον μῖσος καὶ τόσην ἀποστροφὴν ἔχομεν ἤδη τούτους αἰῶνας πρὸς αὐτούς, εἶναι μία φανερὰ ἀπόδειξις, ὅτι ὡς αἰρετικούς τοὺς βδελυκτόμεθα, διὰ λογῆς δηλαδὴ καὶ τοὺς Ἀρειανούς, ἢ Σαβελλιανούς, ἢ πνευματομάχους Μακεδονιανούς. Μὰ ἀνίσως τινὰς ἀγαπᾷ νὰ καταλάβῃ καὶ ἀπὸ βιβλίου τὰς αἰρέσεις των, αὐτὰς θέλει τὰς εὑρεῖ ὅλας μὲν εἰς τὰ βιβλία τοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κυρίου Δοσιθέου τοῦ παπομάστιγος, μὲ τὰς σο-

Ἑρμηνεία

Ἐνα Βάπτισμα εἶναι παραδεδομένον εἰς ἡμᾶς τοὺς Ὀρθοδόξους Χριστιανοὺς, [Ἐφεσ. δ'. 4.] τόσον ἀπὸ τὸν Κύριόν μας, ὅσον καὶ ἀπὸ τοὺς θεοὺς Ἀποστόλους, καὶ ἁγίους Πατέρας, ἐπειδὴ καὶ ἕνας ἐστάθη ὁ σταυρὸς καὶ ὁ θάνατος τοῦ Κυρίου, εἰς τῶν ὁποίων τὸν τύπον τὸ βάπτισμα γίνεται. Διὰ τοῦτο ὁ παρῶν Ἀποστολικὸς κανὼν διορίζει, ὅτι ὁποῖος Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος ἤθελε βαπτίσῃ δευτέραν φορὰν ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς, ὡσὺν τὸν τελείως ἀβάπτιστον ἐκεῖνον ὁποῦ ἐβαπτίσθη ἀληθῶς κατὰ τὴν διαταγὴν τοῦ Κυρίου, καὶ τῶν Ἀποστόλων, καὶ τῶν θείων Πατέρων, ἀπαραλλάκτως δηλαδὴ κα'ὼς βαπτίζονται οἱ ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ, ὁ τοιοῦτος ἄς κα-

φωτάτας ἀναίρεσις των. Πλὴν ἱκανὴν εἶδῃσιν ἡμπορεῖ νὰ λάβῃ καὶ ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ σοφοῦ Μηνιάτου, τὸ ἐπιγραφόμενον Πέτρα σκανδάλου· ἀρκούσι δὲ ὅσα περὶ αὐτῶν ὁ ἅγιος Μάρκος ὁ Ἐφέσου ἐν τῇ Φλωρεντία (συνελεύσει κε') παρήρσι εἶπεν οὕτως «ἡμεῖς δι' οὐδὲν ἄλλο ἀπεσχίσθημεν τῶν Λατίνων, ἀλλ' ἢ ὅτι εἰσιν, οὐ μόνον σχισματικοὶ, ἀλλὰ καὶ αἰρετικοί.» Δι' ὃ οὐδὲ πρέπει ὄλους ἐνωθῆναι αὐτοῖς. Καὶ ὁ μέγας δὲ Ἐκκλησιάρχης Σιλβέστρος (τμήμ. θ'. κεφ. ε') ἔλεγεν· «Ἡ τῶν Λατίνων διαφορά, αἰρεσίς ἐστι, καὶ οὕτως εἶχον αὐτὴν οἱ πρὸ ἡμῶν.» Λοιπὸν ὄντας ὁμολογούμενον, πῶς οἱ Λατίνοι εἶναι παμπάλαιοι αἰρετικοί, ἐν πρώτοις εὐθὺς ἀπὸ τοῦτο εἶναι ἀβάπτιστοι, κατὰ τὸν μέγαν Βασιλεῖον ἀνωτέρω, καὶ τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἁγίους, Κυπριανὸν καὶ Φιριλιανόν. Διὰ τὴν λαϊκὴν γενόμενοι, μετὰ τὸ νὰ ἐξεκόπησαν ἀπὸ τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, δὲν ἔχουσι πλέον μετὰ λόγου τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, διὰ τῆς ὁποίας οἱ ὀρθόδοξοι Ἱερεῖς τελειοῦσι τὰ μυστήρια. Ἐν τοῦτο ἐπιχειρήμα, τὸ ὁποῖον, τόσον εἶναι ἰσχυρὸν καὶ ἀναντίρρητον, ὅσον εἶναι ἰσχυροὶ καὶ ἀναντίρρητοι οἱ Κανόνες τοῦ μεγάλου Βασιλείου, καὶ τοῦ ἱερομάρτυρος Κυπριανοῦ, ὡσὺν ὁποῦ ἔλαβον, καὶ ἔχουν μάλιστα τὸ κύρος ἀπὸ τὴν ἁγίαν καὶ Οἰκουμενικὴν ε'. σύνοδον. β'. οἱ Λατίνοι εἶναι ἀβάπτιστοι, διὰ τὴν ὁποῖαν φυλάττουσι τὰς τρεῖς καταδύσεις εἰς τὸν βαπτίζομενον, καθὼς ἄνωθεν ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία παρὰ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων παρέλαβεν. Οἱ προγενέστεροι Λατίνοι καινοτομήσαντες πρώτοι τὸ Ἀποστολικὸν βάπτισμα, ἐπίχρυσιν ἐμεταχειρίζοντο, ἦγον ὀλίγον τι ὕδωρ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ παιδὸς χύνοντες, τὸ ὁποῖον εἰσέτι καὶ νῦν εἰς κάποιους τόπους ἐνεργεῖται, οἱ δὲ περισσότεροι μετὰ δέσμη ἀπὸ τρίχας χοίρου, τρεῖς φορὰς ρίπτουσι ὀλίγας ρανίδας νεροῦ εἰς τοῦ βρέφους τὸ μέτωπον. Εἰς ἄλλους δὲ τόπους, καθὼς ἡμῖν ἀνήγγειλεν ἐκεῖθεν τις πρὸς ἡμᾶς ἐπιστρέψας, ὀλίγον τι βαμπάκι (καθένας δὲ ἡξέυρει, πόσον νερὸν ἡμπορεῖ νὰ σηκώσῃ τὸ βαμπάκι) λέγει, βουτήσαντες εἰς τὸ ὕδωρ, χροῦσι μετὰ ἐκεῖνο τὸ παιδίον, καὶ τὸ βαπτίζουσι. Λοιπὸν ἀβάπτιστοι οἱ Λατίνοι, διὰ τὴν ὁποῖαν κάνουν τὰς τρεῖς καταδύσεις καὶ ἀναδύσεις, κατὰ τὴν Ἀποστολικὴν παράδοσιν. Περὶ τούτων τῶν τριῶν καταδύσεων πόσον εἶναι ἀναγκαῖα καὶ ἀπαραίτητοι εἰς τελείωσιν τοῦ βαπτίσματος, δὲν λέγομεν. Ὅποῖος ἀγαπᾷ ἄς ἀναγνώσῃ, ἀλλὰ κατὰ πᾶσαν ἀνάγκη ἄς ἀναγνώσῃ τὸ ἐγχειρίδιον τοῦ πολυμαθεστάτου καὶ σφωτάτου Εὐστρατίου τοῦ Ἀργέντου. Ἄλλὰ καὶ ἡμεῖς εἰς τὸν ν'. Ἀποστολικὸν Κανὸνα θέλομεν εἰπῆ, ὅσα ἡ νῦν χρεῖα ἀπαιτεῖ. Εἰ δὲ καὶ τις ἐξ αὐτῶν τῶν Λατίνων, ἢ καὶ τῶν Λατινοφρόνων, ἤθελε προβάλλῃ τὰς τρεῖς ἐπικλήσεις τῆς ἁγίας Τριάδος, δὲν πρέπει νὰ καμύνηται πῶς ἀλησμόνησεν ἐκεῖνα ὁποῦ ἦκουσεν ἀνωτέρω ἀπὸ τὸν ἱερὸν Φιριλιανόν, καὶ ἀπὸ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον ἦγον πῶς εἶναι ἀργὰ δηλαδὴ καὶ ἀνευρέγητα τὰ ὑπέρθεια ἐκεῖνα ὀνόματα, προφερόμενα ἀπὸ τῶν αἰρετικῶν τὰ στόματα. Διὰ τὴν ὁποῖαν οὕτω δὲν εἶναι, βεβαιότατα πρέπει νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι καὶ τὰ κακογραῖδια κάμνουσι θαύματα, μετὰ τὸ νὰ ἐπάδουσι τὰ θεῖα ὀνόματα. Ὅταν λοιπὸν οἱ Λατίνοι, καὶ ὡς αἰρετικοὶ βά-

πτισμα δὲν δύνανται νὰ τελειώσουν, διὰ τὴν ὁποῖαν ἀπώλεσαν τὴν τελεταρχικὴν χάριν, καὶ κοντὰ εἰς τοῦτο, ἔτι καὶ τὸ Ἀποστολικὸν ἀνέτρεψαν βάπτισμα τῶν τριῶν καταδύσεων. Λοιπὸν, λέγω, ἐκεῖνοι ὁποῦ δέχονται τὸ τῶν Λατίνων ράντισμα, ἄς στοχασθοῦν τί ἔχουν νὰ ἀποκριθοῦν εἰς τὴν αὐθεντίαν τοῦ παρόντος Ἀποστολικοῦ Κανόνος, καὶ ἔτι τοῦ ἐξῆς μζ'. Ἡξεύρω τί προβάλλουσι οἱ ἄμισθοι δεφένσορες τοῦ Λατινικοῦ ψευδοβαπτίσματος. Προβάλλουσι γὰρ ὅτι μετὰ μῦρον ἐσυνεθίσεν ἡ Ἐκκλησία μας νὰ δέχηται τοὺς ἀπὸ Λατίνων ἐπιστρέφοντας, καὶ εὐρίσκεται καὶ κάποια διατύψεις, ὁποῦ διαλαμβάνει τί λογῆς νὰ τοὺς δεχόμεθα. Καὶ πρὸς ταῦτα ἀπλᾶ καὶ δίκαια ἀποκρινόμεθα ταῦτα. Ὅτι φθάνει, ὁποῦ ὁμολογῆσι, πῶς μετὰ μῦρον τοὺς ἐδέχθητο. Λοιπὸν εἶναι αἰρετικοί. Διὰ τί γὰρ μετὰ μῦρον, ἂν δὲν ἦσαν αἰρετικοί; λοιπὸν ὄντων ὁμολογουμένως αἰρετικῶν, δὲν εἶναι πιθανόν, ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἡ ὀρθόδοξος καὶ Ἀποστολικὴ ἤθελεν ἐπιτήδεον νὰ ἀθετῇ τοὺς Ἀποστολικούς τούτους Κανόνες, καὶ τοὺς συνοδικούς ὁποῦ προεστειμεύσαμεν. Ἄλλὰ καθὼς φαίνεται, καὶ καθὼς εἶναι πρέπει νὰ πιστεύσωμεν, κάποιαν τινα μεγάλην οἰκονομίαν ἤθελον νὰ μεταχειρισθῇ εἰς τοὺς Λατίνους ἡ Ἐκκλησία, ἔχουσα καὶ παράδειγμα εἰς τὸν σκοπὸν τῆς τῆν μεγάλην ἐκείνην καὶ ἁγίαν Οἰκουμενικὴν σύνοδον τὴν δευτέραν. Οἰκονόμησε γὰρ ἡ β'. σύνοδος, ὡς εἶπομεν, καὶ ἐδέχθη τὸ βάπτισμα τῶν Ἀρειανῶν καὶ Μακεδονιανῶν, μετὰ σκοπὸν καὶ ἐλπίδα τῆς ἐκεῖθεν ἐπιστροφῆς τε καὶ ἐπιγνώσεως, καὶ διὰ νὰ μὴ γένουν ἀγριώτεροι θῆρες κατὰ τῆς Ἐκκλησίας, ὡσὺν ὁποῦ ἦσαν καὶ πλῆθος ὑπέρπολυ, καὶ δυνατοὶ κατὰ τὰ ἐξω πράγματα. Καὶ τοῦ σκοποῦ τούτου, καὶ τῆς ἐλπίδος ἐπέτυχον. Διὸτι μετὰ τὴν οἰκονομίαν ταύτην καὶ ἡμερώτεροι ἐκεῖνοι πρὸς τοὺς ὀρθοδόξους ἐγένοντο, καὶ τόσον πρὸς τὴν εὐσέβειαν ἐπιστρέψαντες, ὡστε ὁποῦ εἰς ὀλίγους χρόνους, ἡ τελείως ἐξέλιπον, ἢ πολλὰ ὀλίγοι ἔμειναν. Οἰκονόμησαν λοιπὸν ὁμοίως καὶ οἱ πρὸ ἡμῶν, καὶ ἐδέχθησαν τὸ βάπτισμα τῶν Λατίνων, κατὰ τὸν δεύτερον μάλιστα τρόπον, διὰ τὴν ὁποῖαν ὁ παπισμὸς τότε ἤμαζε, καὶ ὄλας τὰς δυνάμεις τῶν τῆς Εὐρώπης βασιλείων εἶχεν εἰς τὰς χεῖρας του, τὸ δὲ βασιλεῖον τὸ ἰδικὸν μας ἔπνεε τὰ λείψια. Ὅθεν ἦτο ἀνάγκη, ἂν ἡ οἰκονομία αὕτη δὲν ἐγένετο, νὰ ἐγείρῃ τὰ Λατινικὰ γένη ὁ Πάπας κατὰ τῶν Ἀνατολικῶν, νὰ αἰχμαλωτίζουσι, νὰ φονεύουσι, καὶ ἄλλα μύρια εἰς αὐτοὺς νὰ κάμνουσι δεινά. Ἄλλὰ τῶρα ὁποῦ κακὰ τοιαῦτα δὲν δύνανται εἰς ἡμᾶς νὰ κάμνουσι, μετὰ τὸ νὰ ἐπίστησεν εἰς ἡμᾶς ἡ θεῖα πρόνοια φύλακα τοιοῦτον, ὁποῦ καὶ αὐτῶν ἐκείνων τῶν ἀγερῶχων εἰς τέλος κατέβαλε τὴν ὀφρῶν, τῶρα, λέγω, ὁποῦ τίποτε καθ' ἡμῶν δὲν ἰσχύει ἡ λύσσα τοῦ παπισμοῦ, τί πλέον οἰκονομία χρειάζεται; ἡ οἰκονομία γὰρ ἔχει μέτρα καὶ ὅρια, καὶ δὲν εἶναι παντοτινὴ καὶ ἀόριστος. Δι' ὃ καὶ ὁ Θεοφύλακτος Βουλγαρίας λέγει· «Ὁ κατ' οἰκονομίαν ποιῶν τι, οὐχ ὡς ἀπλῶς καλὸν τοῦτο ποιεῖ, ἀλλ' ὡς πρὸς καιρὸν χρεῖωδες (ἔρμηνεία εἰς τὸ ε'. 11. τῆς πρὸς Γαλάτ.)» ἱκανῶς ὠκονομήσαμεν, λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῷ πρὸς τὸν Ἀθαν. ἐγκωμῶ. μήτε τὸ ἀλλότριον προσλαμβάνοντες, καὶ τὸ ἡμέτερον

θαίρηται, ἐπειδὴ μὲ τὸν δεύτερον αὐτὸν ἀναβαπτισμόν, ἀνασταυρώνει καὶ πραδειγματίζει τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸ ὅποιον ἀδύνατον λέγει ὁ Παῦλος, καὶ δευτερόναι τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου, τοῦ ὁποίου πλέον ὁ θάνατος δὲν κυριεύει [Ἐβρ. ς'. 4. Ῥωμ ς'. 5.] κατὰ τὸν ἴδιον Παῦλον. (1) Ὁμοίως καὶ ὁ πρῶτος Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος δὲν ἤθελε βαπτίσῃ μὲ τὸ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας βάπτισμα τὸν μεμολυσμένον, ἤτοι βαπτισθέντα παρὰ τῶν ἀσεβῶν, ἤγουν τῶν αἰρετικῶν, ἀς καθαιρήται, ἐπειδὴ καὶ περιπαίζει τὸν σταυρὸν καὶ τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου, νομίζοντας κακῶς καὶ σφαλερῶς, ὅτι τὸ μεμολυσμένον καὶ συγχμασμένον βάπτισμα τῶν αἰρετικῶν εἶναι τύπος τοῦ σταυροῦ καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Κυρίου, τὸ ὅποιον δὲν εἶναι, καὶ διὰ τοῦτο ἀποδέχεται αὐτὸ, καὶ ἔχει ἴσον μὲ τὸ βάπτισμα τῶν ὀρθοδόξων. Καὶ πρὸς τούτους, ἐπειδὴ καὶ δὲν διακρίνει τοὺς ἀληθεῖς ἱερεῖς τῶν ὀρθοδόξων ἀπὸ τοὺς ψευδεῖς ἱερεῖς τῶν αἰρετικῶν ἀλλ' ἐξίσου καὶ τοὺς δύο ὡς ἀληθεῖς ἀποδέχεται. Οὔτε γὰρ τὸ μυστήριον βάπτισμα τῶν αἰρετικῶν κάμνει Χριστιανούς ἀληθεῖς τοὺς εἰς αὐτὸ βαπτιζομένους, οὔτε ἡ χειροτονία αὐτῶν κάμνει ἀληθεῖς ἱερεῖς τοὺς χειροτονοούμενους, κατὰ τὸν ξη' Ἀποστολικόν. Σημειῶσαι δὲ ὅτι, ὡς εἶπομεν, εἰς τύπον τοῦ σταυροῦ καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Κυρίου τὸ ξηγιον Βάπτισμα γίνεται. «Ὅσοι γὰρ, φησὶν ὁ Παῦλος, εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθημεν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν.» Καὶ, «συνετέφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον.» Καὶ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Ἀλλὰ καὶ ὁ σταυρὸς βάπτισμα ὠνομάσθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου, κατὰ τὸν Χρυσόστομον, εἰπόντος, «Τὸ βάπτισμα, ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι, βαπτισθήσθε. [Ῥωμ. ς'. 9. Ματθ. κ'. 22—23.]» Καὶ πάλιν «Βάπτισμα ἔχω βαπτισθῆναι, καὶ πῶς συνέλγωμαι ἕως οὗ τελεσθῇ!» [Λουκᾶς ιβ'. 50.]

φθείροντες, ὃ κακῶν ὄντως ἐστὶν οἰκονόμων. Ἔτσι λέγω καὶ ἐγώ. Βέβαια κακὴ οἰκονομία εἶναι αὕτη, ὅταν διὰ μέσου αὐτῆς οὔτε τοὺς Λατίνους ἠμποροῦμεν νὰ ἐπιστρέψωμεν, καὶ ἡμεῖς παραβαίνομεν τὴν ἀκρίθειαν τῶν ἱερῶν Κανόνων, καὶ δεχόμεθα τῶν αἰρετικῶν τὸ ψευδοβάπτισμα. «Οἰκονομητέον γὰρ ἔνθα μὴ παρανομητέον,» λέγει ὁ θεῖος Χρυσόστομος. «Ὅτι δὲ οἰκονομικῶς ἐγίνεν ἡ διατύπωσις ἐκείνη, ἀπὸ τοῦτο εἶναι φανερόν, ὅτι ἕως τότε οἱ Ἀνατολικοὶ ἐβάπτισον τοὺς ἐπιστρέφοντας Δυτικούς, καθὼς αὐτὸ τοῦτο μαρτυρεῖ ἡ ἐν Λατερανῶν τῆς Ῥώμης τοπικὴ σύνοδος, γενομένη κατὰ τὸ 451. ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ. Λέγει γὰρ αὕτη εἰς τὸν δ'. Κανὸνα τῆς, ὅτι οἱ Ἀνατολικοὶ δὲν ἐλειτούργουν ἐκεῖ ὅπου ἤθελε λειτουργήσῃ πρότερον Δυτικός, ἂν δὲν ἔκαμον πρῶτον ἁγιασμόν, πρὸς καθαρισμόν. Καὶ ἔπειτα λέγει, ὅτι αὐτοὶ οἱ Ἀνατολικοὶ ἀνεβάπτισον καὶ τοὺς προσερχομένους τῇ ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡς μὴ ἔχοντας δηλαδὴ βάπτισμα ἄγιον καὶ Ἀποστολικόν. (Ῥοα Δοσιθ. σελ. 8. 24. τῆς Δωδεκαβίβλου) Λοιπὸν, ὅταν ἕως τότε, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν ἰδίων ἐχθρῶν, οἱ Ἀνατολικοὶ τοὺς ἐβάπτισον, δηλον, ὅτι διὰ μεγάλῃν οἰκονομίαν ὕστερον ἐμεταχειρίσθησαν τὸν τοῦ Μύρου τρόπον, ἐπειδὴ δὲν συνέφερον εἰς τὴν ἐσχάτην ἀσθένειαν τοῦ ἡμετέρου γένους, νὰ ἐξάψουν ἐπιπλέον τὴν μανίαν τοῦ παπισμοῦ. καὶ μὲ τοῦτο ἀκόμη, ὡς τὸν ὅπου τότε κατήργησαν καὶ ἄκυρα ἐποίησαν τὰ ἐν τῇ Φλωρεντίᾳ κακῶς γεγόμενα, καὶ πολὺς διὰ ταῦτα ἦτο ὁ Λατινικὸς βρασμός. Ὡστε, τῆς οἰκονομίας παρελθούσης, ἡ ἀκρίθεια, καὶ οἱ Ἀποστολικοὶ Κανόνες πρέπει νὰ ἔχουν τὸν τόπον τους.

(1) Δὲν λέγει λοιπὸν ὀρθῶς ὁ Βαλαμῶν ἐν τῇ ἐρμηνεΐᾳ τοῦ ιθ'. κανόνος τῆς α'. ἢ καὶ ἄλλοι τυχόν τοῦ Βαλαμῶντος ὁμόφρονες, ὅτι πρέπει νὰ βαπτίζονται δευτέραν φορὰν ἐκεῖνοι, ὅπου ὄντες πρότερον ὀρθόδοξα βαπτισμένοι, ὕστερον ἔγιναν αἰρετικοὶ, καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν ἐπιστρέψουν εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν. Φέροντες εἰς μαρτυρίαν τὸν παρόντα Ἀποστολικὸν κανόνα, καὶ τὸν ιθ'. τῆς α', ὅπου λέγει, «Ὅτι οἱ Παυλιανίσαντες, ὅταν προσφύγουν εἰς τὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν, πρέπει νὰ ἀναβαπτίζονται δὲν λέγουσι, λέγω, οὗτοι ὀρθῶς διὰ τρία αἴτια: α'. διατὶ μὲ τὸν ἀναβαπτισμόν τοῦτον ὅπου αὐτοὶ θέλουσι, δύο βαπτίσματα εἰσάγουσιν ἐν τῇ Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ, ἥτις ἐν τῇ Συμβόλῳ τῆς πίστεως ἐν ὁμολογεῖ τὸ βάπτισμα, λαμβάνουσα τὴν ἀφορμὴν τῆς τοιαύτης ὁμολογίας ἀπὸ τὸν Παῦλον εἰπόντα, «εἰς Κύριον, μία Πίστις, ἐν Βάπτισμα.» (Ἐφ. δ'. 4.) Καὶ ὅσον τὸ κατ' αὐτοὺς ἀνασταυρώνουσι: μὲ τὸν ἀναβαπτισμόν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν

σταυρὸν αὐτοῦ καὶ τὸν θάνατον δευτερόνους, ὅπερ ἐστὶν ἀσεβέστατον. «Ἐκουσίως γὰρ, φησὶν, ἀμαρτανόντων ἡμῶν, οὐκ ἔτι περὶ ἀμαρτιῶν ἀπολείπεται θυσία» ἦτοι σταυρὸς, καὶ τὸ τοῦ σταυροῦ ἀντίτυπον βάπτισμα» (Ἐβρ. ι'). κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόστομον (ὁμιλ. κ'. πρὸς Ἐβρ.) μᾶ γὰρ θυσία, λέγει, τετελείωκεν εἰς τὸ διηκεῖς τοὺς ἁγιαζομένους. (Ἐβρ. ι'). καὶ ἀδύνατον τοὺς ἀπαξ φωτισθέντας, «εἶτα παραπεσόντας (δηλονότι Ἰουδαίωμ) καὶ ἀπλῶς αἰρέσει, κατὰ τὸν Χρυσόστομον), πάλιν διὰ μετανοίας ἀνακαίνιζαι, ἀνασταυροῦντας ἑαυτοῖς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ» (Ἐβρ. ς'.) ιβ'. ὅτι ὁ Ἀποστολικὸς οὗτος Κανὼν, ἐν εἰς μαρτυρίαν τῆς γνώμης αὐτῶν φέρουσι, δὲν λέγει διὰ τοὺς ὀρθοδόξους πρότερον βαπτισθέντας, ἀλλὰ διὰ τοὺς ἀπὸ γεννήσεως αἰρετικῶς ὄντας, καὶ παρ' αὐτῶν μεμολυσμένους, εἶτα πρὸς τὴν ὀρθόδοξον ἐλθόντας. Ὅθεν καὶ δὲν λέγει νὰ ἀναβαπτίζωμεν αὐτούς, ὡς πρότερον ὄντας βεβαπτισμένους, ἀλλὰ νὰ βαπτίζωμεν, (ἐὰν γὰρ φησὶ, μὴ βαπτίσῃ) ὡς μὴ ὄντας ποτὲ ὀρθοδόξους βεβαπτισμένους. Ὁ δὲ ιθ'. τῆς α'. λέγων νὰ ἀναβαπτίζονται οἱ Παυλιανίσαντες, Παυλιανίσαντας ὀνομάζει τοὺς ἀπὸ γεννήσεως ἔχοντας τὴν ἀρεσιν τοῦ Παύλου, καὶ ὄχι τοὺς ὕστερον γενομένους τοιοῦτους (εἰ καὶ τοιοῦτόν τι φαίνεται νὰ σημαίῃ ἡ λέξις τοῦ παυλιανίζω). ἐπειδὴ ἡ Οἰκουμενικὴ ς'. σύνοδος ἐν τῷ 451. αὐτῆς κανόνι, ἐνθυμούμενη αὐτὸν τὸν ἴδιον κανόνα τῆς α'. τὸ, Παυλιανισάντων, εἰς τὸ, Παυλιανιστῶν μετέβαλεν, ὁμοίως δηλονότι: μὲ τὸ Δονατιστῶν, καὶ Μοντανιστῶν, τὰ ὅποια ὀνόματα φανερώνουσι τὴν ἀπὸ γεννήσεως ἀρεσιν μᾶλλον καὶ ὄχι τὴν ὕστερον γενομένην. Καθὼς καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ Βαλαμῶν, ἀλλὰ καὶ ὁ Ζωναράς, κατὰ τὸ νόημα τοῦτο ἐρμηνεύουσι τὸν κανόνα, ὡς θέλομεν ἰδῆ ἐν τῇ ἐρμηνεΐᾳ ἐκείνου. Εἰ δὲ καὶ ὁ Κανὼν αὐτὸς ἐμεταχειρίσθη, τὴν λέξιν τοῦ ἀναβαπτίζω, τὸ ὅποιον φανερώνει τὸ, δευτέραν φορὰν βαπτίζω, ἀλλὰ τὴν ἐμεταχειρίσθη ὄχι κυρίως, ἀλλὰ καταχρηστικῶς ἀναφέρωντας δηλαδὴ τὸ βάπτισμα τὸ ἐδικὸν μας πρὸς τὸ βάπτισμα τοῦ αἰρετικοῦ Παύλου. Καθὼς καὶ ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸν μζ'. κανόνα τὴν αὐτὴν λέξιν ἐμεταχειρίσθη τοῦ ἀναβαπτισμοῦ, ὄχι πῶς ἦτο ἀληθὲς βάπτισμα ἐκεῖνο, ἀλλὰ καθὼς ἐκεῖνοι οἱ αἰρετικοὶ τὸ ὠνόμαζον. Καθὼς καὶ ὁ Παῦλος εἶπε Θεοῦς καὶ Κυρίου τοὺς τῶν Ἑλλήνων θεοῦς, ὄχι πῶς ἦσαν τῆ ἀληθείᾳ θεοὶ, ἀλλὰ καθὼς ἐκεῖνοι τοὺς ὠνόμαζον (ἀ. πρὸς Κορινθ. η'). Καὶ γ'. ὅτι, ἂν ἦτο συγκεχωρημένον νὰ βαπτίζονται πάλιν οἱ Χριστιανοὶ ἐκεῖνοι ὅπου γένουν αἰρετικοὶ ἢ ἀρνῆθουν τὴν πίστιν, διὰ τὴν ἰδίαν πρῶτην σύνοδον ἐν τῷ ια'. καὶ ιβ'. αὐτῆς Κανόνι, διαρίζει, ὅτι οἱ ἀρ-

ΚΑΝΩΝ ΜΗ΄.

Τῆς ς'. πζ'.
τῆς Ἀγκ. κ'.
τῆς Καρθαγέν.
γ'. Βασ. θ'.
κα'. λέ. καιοζ'.

Εἰ τις Λαϊκὸς τὴν ἐκυτοῦ γυναῖκα ἐκβαλὼν, ἑτέραν λάβοι, ἢ παρὰ ἄλλου ἀπλευ-
μένῃν, ἄφοριζέσθω. (1)

νηθέντες εἰς τὸν καιρὸν τοῦ διωγμοῦ, νὰ κάμουν τόσους χρόνους ἀκροώμενοι, καὶ τόσους ὑποπίπτοντες, εἰς καιρὸν ὅπου ἦτο δυνατὸν νὰ τοὺς βαπτίσῃ δευτέραν φοράν, καὶ ἔτσι καὶ αὐτοὺς νὰ καθαρίσῃ ἀπὸ τὴν ἄρνησιν, καὶ αὐτὴ νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τόσους κόποις καὶ φροντίδας τῆς τούτων ψυχικῆς διορθώσεως; Διὰ ταῦτα λοιπὸν τὰ αἰτία δὲν εἶναι συγκεχωρημένον νὰ βαπτίσῃ τινὰς δευτέραν φοράν τὸν ἀληθῶς βεβαπτισμένον, κατὰ τὸν μζ'. τοῦτον Ἀποστολικὸν, καὶ τὸν υζ'. τῆς Καρθαγ. ἂν καὶ παρὰ αἰρετικῶν ἐμολύνθη, ἐπειδὴ καὶ μένει τὸ πρῶτον βάπτισμα, ὅτι τὰ χαρίσματα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀμεταμέλητα. Δι' ὃ καὶ ὁ λέ. τῆς ἐν Κυρθ. ἐν συγχωρεῖ νὰ ἀναβαπτίζονται οἱ καθαιρεθέντες Κληρικοί διὰ ἐγκλήματα, καὶ οὕτω πάλιν νὰ προβιβάζωνται εἰς ἱερωσύνης βαθμὸν. Καθαρίζεται δὲ τις ἀπὸ τὸν μολυσμὸν τῆς αἰρέσεως, μὲ τὸν ἀναθεματισμὸν τῆς αὐτῆς αἰρέσεως, μὲ μετάνοιαν ἀξιόλογον, μὲ τὴν διάταξιν τῶν Ἰλαστικῶν εὐχῶν τοῦ Πατριάρχου Μεθοδίου, τὰς ὁποίας ἡ Ἐκκλησία ἀναγινώσκει εἰς τοὺς ἀρνησαμένους. καὶ τελευταίον μὲ τὴν σφραγίδα τοῦ ἁγίου Μύρου Ὑστερον δὲ ἀπὸ τὴν πρέπουσαν δοκιμασίαν, καὶ Κανὸνα τὸν διορισθέντα παρὰ τοῦ πνευματικοῦ πατρὸς, καὶ μὲ τὸ σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Κυρίου, «Τὸ αἷμα γάρ, φησὶ, τοῦ Χριστοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας» (ἀ. Ἐπιστ. Ἰωάννου ἀ.). Τὰ δὲ παιδία τῶν Ἀγαρηνῶν ὅπου βαπτίζονται εἰς τὸ ἰδικὸν μας βάπτισμα, ὄχι μὲ σκοπὸν εὐσεβῆ, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ γίνωνται τὰ σῶματα αὐτῶν νοσῶδη, ἢ δυσῶδη, ἀπεφασίσθη συνδικῶς, ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου κυρίου Λευκᾶ νὰ βαπτίζονται δευτέρον, ἀνίσως ἤθελαν ἔλθῃ εἰς τὴν ἐδικὴν μας πίστιν, ἐπειδὴ εἰς τὸ βάπτισμα αὐτῶν δὲν ἦτο σύμφωνος ἡ τῶν ἀσεβῶν αὐτῶν γονέων πίστις. Ὁμοίως πρέπει νὰ βαπτίζονται καὶ ἐκεῖνοι ὅπου ἤθελαν βαπτισθῆ ἀπὸ ἀνέρον μὲν, σχηματισθέντα δὲ ψευδῶς, ὅτι εἶναι ἱερεῖς. Καὶ πρὸς τούτοις ἐκεῖνοι, ὅπου ἤθελαν βαπτισθῆ ἀπὸ λαϊκῶν ἐν καιρῷ κινδύνου, ἂν δὲν ἀποθάνουν, ἀλλὰ ζήσουν μετὰ ταῦτα. ἐπειδὴ κατὰ τὸν μζ'. τοῦτον Ἀποστολικὸν, εἰς μόνους τοὺς Ἐπισκόπους, καὶ Πρεσβυτέρους εἶναι ἄδεια νὰ βαπτίζου, καὶ ὄχι εἰς λαϊκοὺς, κατὰ τὸν ἀ. τοῦ Βασιλείου, ὅπου λέγει, τοὺς παρὰ λαϊκῶν βαπτισθέντας βαπτίζομεν. Τὸ γὰρ ἐν καιρῷ κινδύνου καὶ κατὰ περίστασιν γινόμενον δὲν εἶναι νόμος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, κατὰ τὸν ιζ'. τῆς ἀ. καὶ β'. τὰ αὐτὰ λέγει καὶ Βαλσαμίων καὶ ὁ Βλάσταρις. Πρέπει δὲ νὰ προσθέσωμεν καὶ τοῦτο εἰς τὴν παρούσαν ὑποσημείωσιν, ὅτι κατὰ τὸν π'. τῆς Καρθ. καὶ πδ'. τῆς ς'. πρέπει νὰ βαπτίζονται τὰ παιδία ἐκεῖνα ὅπου μῆτε αὐτὰ ἤξεύρου ἂν ἐβαπτίσθησαν διὰ τὸ ἀνήλικον, μῆτε ἄλλοι μάρτυρες εὐρίσκονται βεβαιούντες, ὅτι ἐβαπτίσθησαν. Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημ. τοῦ κδ'. τοῦ Νηστευτοῦ, περὶ τοῦ ἐν κινδύνῳ ὑπὸ ἀνέρου βαπτισθέντος νηπίου, ὅτι δηλαδὴ, ἐὰν αὐτὸ ζήσῃ, βαπτίζεται ὑπὸ ἱερέως. Καθ' ὅτι καὶ Διονύσιος ὁ Ἀλεξανδρείας Ἰουδαῖον τινα, βαπτισθέντα ὑπὸ λαϊκοῦ ἐν καιρῷ ἀσθενείας θάνατον ἀπειλούστος, ἐβάπτισεν αὐτὸν ἑξαρχῆς, ἀφ' οὗ πάλιν ἀνέζησεν, ὡς ἱστορεῖται ἐν τόμ. ια'. σελ. 188. τῆς Βυζαντιδος. Προσθέτομεν δὲ ἐδῶ, ὅτι, ἂν ὁ Λαϊκὸς ἐν καιρῷ ἀνάγκης δύναται νὰ τὰ βαπτίσῃ, δύναται ἀκολούθως καὶ νὰ τὰ μυρώσῃ, καὶ νὰ τὰ κοινωνήσῃ (καὶ ὅρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ νη. τῆς ς'). Εἶναι δὲ γνώμη τινῶν, ὅτι τὰ ὑπὸ λαϊκῶν ἐν ἀνάγκῃ βαπτισθέντα νη-

πια, πρέπει νὰ μνημονεύονται μετὰ τῶν ὀρθοδόξων. ἐὰν ἀποθάνουν, ὡς ἐν ἐλπίδι ὄντα Θεοῦ ἐλέους τυχεῖν. Τὰ δὲ μὴ ἐν ἀνάγκῃ βαπτισθέντα παρὰ λαϊκοῦ καὶ ἀνέρου, ὑποκρινομένου δὲ τὸν ἱερέα, ταῦτα ἀποθανόντα νὰ μὴ μνημονεύονται, ἀβάπτιστα γὰρ εἰσι. Σημειῶσαι δὲ, ὅτι τοὺς Λατίνους δὲν λέγομεν ὅτι ἀναβαπτίζομεν, ἀλλ' ὅτι βαπτίζομεν. Ἐπειδὴ τὸ βάπτισμα αὐτῶν ψευδεταί τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Καὶ οὐχ ὀλιγὸς ἐστὶ βάπτισμα, ἀλλὰ ράντισμα μόνον ψιλόν.

(1) Ἡ μὲν ἀκρίβεια, καὶ ἡ τοῦ Κυρίου ἀπόφασις, ἐξίσου θέλει μῆτε ὁ ἄνδρας νὰ χωρίσῃ τὴν γυναῖκά του, μῆτε ἡ γυναῖκα τὸν ἄνδρα τῆς. Ἐπίσης γὰρ ὁ Κύριος καὶ διὰ τὸν ἄνδρα, καὶ διὰ τὴν γυναῖκα εἶπεν· «Ὅς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾶται ἐπ' αὐτήν.» Καὶ ἐὰν γυνὴ ἀπολύσῃ τὸν ἄνδρα αὐτῆς, καὶ γαμηθῇ ἄλλῳ, μοιχᾶται (Μάρκ. ι'. 11.), χωρὶς νὰ προσθήσῃ τὸ παρεκτός λόγου πορνείας ἢ ἐπὶ τοῦ ἀνδρός μόνον, ἢ ἐπὶ τῆς γυναικὸς μόνον, ἀλλ' ἀρῆκε τοῦτο νὰ τὸ νοούμεν ἡμεῖς ἀδιαφόρως καὶ εἰς τοὺς δύο. Ἡ δὲ τῆς Ἐκκλησίας συνθήεια, εἰς μὲν τὸν ἄνδρα διδαι τὴν ἐξουσίαν νὰ χωρίσῃ τὴν γυναῖκά του, εὐρών αὐτὴν πορνευομένην, ἢ μοιχευομένην, ἢ δὲ γυναῖκα νὰ μὴ χωρίσῃ τὸν ἄνδρα, καὶ εὐρὴ αὐτὸν πορνεύοντα, ἢ μοιχεύοντα. Εἰ δὲ καὶ ἤθελε τὸν χωρίσῃ ἐπὶ λόγῳ πορνείας ἢ μοιχείας, καὶ ἐκεῖνος μὴ ὑποφέρωντας ὑπανδρευθῆ μὲ δευτέραν γυναῖκα, ἢ μὲν χωρήσασα αὐτὸν πρώτη γυναῖκα, ἐκεῖνη ἔχει τὴν ἁμαρτίαν τοῦ τοιοῦτου χωρισμοῦ, ὁ δὲ ἄνδρας εἶναι ἀξίως συγχωρήσεως, διατὶ ἐδευτεροῦ ὑπανδρευθῆ, καὶ ἡ δευτέρα αὐτοῦ, γυνὴ δὲν κατακρίνεται ὡς μοιχαλῖς. Ταύτην τὴν συνθήειαν, ἥτις ἀπὸ τὸν Ῥωμαϊκὸν καὶ πολιτικὸν νόμον ἐπροχώρησεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, δὲν ἀποδέχεται ὁ Θεολόγος Γρηγόριος. Λέγει γάρ (Ἀδῶν τῷ εἰς τὸ ρητὸν τοῦ Εὐαγγελίου, ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους) «Τοὺς πολλοὺς καὶ κοινολαίτας ἀνθρώπους βλέπω σφαλερῶς νοούντας διὰ τὴν σωφροσύνην. Καὶ τὸν νόμον ὅπου ἔχουσι περὶ αὐτῆς, τὸν βλέπω ἄνισον, καὶ ἀνώμαλον. Ἐπειδὴ, διὰ ποίαν ἀφορμὴν ὁ νόμος οὗτος ἐπὶ τὴν μὲν γυναῖκα παιδεύει, ἂν πορνεύσῃ, εἰς δὲ τὸν ἄνδρα διδαι ἄδειαν νὰ πορνεύῃ; Καὶ ἂν μὲν ἡ γυνὴ ἐπιβουλεύθῃ τὴν κοίτην τοῦ ἀνδρός, κρίνεται ὡς μοιχαλῖς, ἂν δὲ ὁ ἄνδρας ἔχωντας τὴν γυναῖκά του, πορνεύσῃ μὲ ἄλλας γυναῖκας, εἶναι ἀνεύθυνος; δὲν δέχομαι τὴν νομοθεσίαν αὐτὴν, δὲν ἐπαινῶ τὴν συνθήειαν. Ἄνδρες ἦσαν ἐκεῖνοι ὅπου ἔκαμαν τὸν νόμον αὐτὸν, καὶ διὰ τοῦτο μόνον κατὰ τῶν γυναικῶν ἐνομοθέτησαν. Ἐπειδὴ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι νομοθέται τοῦ πολιτικοῦ τούτου νόμου, εἰς μὲν τοὺς πατέρας ἐνομοθέτησαν νὰ ἦναι τὰ τέκνα ὑπεξουσία, τὸ δὲ ἀσθενέστερον μέρος, ἦτοι τὴν μητέρα, γυναῖκα οὖσαν ἀσθενῆ, ἄφησαν ἀνεπιμέλητον, μὴ νομοθετήσαντες νὰ ἦναι τὰ τέκνα καὶ εἰς αὐτὴν ὑπεξουσία. Ὁ δὲ Θεὸς δὲν ἐνομοθέτησεν ἔτσι, ἀλλὰ λέγει, τίμα τὸν Πατέρα σου καὶ τὴν Μητέρα σου, ἥτις ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη ἐν ἐπαγγελίαις, ἵνα εὖ σοι γένηται. (Ματθ. ιε'. Μάρκ. ζ'. Δευτερ. v'. ε'. Ἐξοδ. κ'. Ἐκκλῆσ. γ'.) Καὶ, ὁ κακολογῶν Πατέρα ἢ Μητέρα θανάτῳ τελευτάτω. Ἐξίσου καὶ ἐπὶ τοῦ πατρὸς καὶ ἐπὶ τῆς μητρὸς, καὶ καὶ τὴν ὑπακοὴν ἐτίμησε, καὶ τὴν ὕβριν ἐπαιδέωσε. Καὶ, εὐλογία πατρὸς, στηρίζει οἶκον τέκνων, κατὰ δὲ μητρὸς ἐκρίζοι θεμέλια. Βλέπετε τὴν ἰσότηνα τῆς νομοθεσίας; ἕνας εἶναι ὁ

Ἑρμηνεία.

«Ἐπειδὴ καὶ ὁ Κύριος διέταξεν εἰς τὸ Εὐαγγέλιον, ὅτι ὁς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, παρεκτός λόγου πορνείας, ποιῇ αὐτὴν μοιχᾶσθαι. Καὶ ὁς ἂν ἀπολελυμένην γαμήσῃ μοιχᾶται. [Ματθ. ε. 32. καὶ ἰθ'. 7.] Διὰ τοῦτο καὶ οἱ Θεοὶ Ἀπόστολοι ἀκολουθοῦντες τὴν διάταξιν τοῦ Κυρίου, λέγουσιν εἰς τὸν παρόντα αὐτῶν κανόνα» Ὅποιος ἀαικὸς ἤθελε χωρῆσαι τὴν γυναῖκά του χωρὶς λόγου πορνείας, ἤγουν μοιχείας, (ὁ γὰρ Εὐαγγελιστὴς

ποιητὴς τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναίκος. Ἐνα χῶμα εἶναι καὶ οἱ δύο. Ἐνας νόμος εἶναι καὶ εἰς τοὺς δύο. Μία ἀνάστασις. Ἐξί σου ἀπὸ τὸν ἄνδρα, καὶ ἀπὸ τὴν γυναῖκα ἐγεννήθημεν, καὶ ἐν χρέος ἀπὸ τὰ τέκνα εἰς τοὺς γονεῖς χρεωστῆται. Πῶς λοιπὸν σὺ ὁ νομοθέτης ἄνδρας, ζητεῖς σωφροσύνην ἀπὸ τὴν γυναῖκα, σὺ δὲ οὐ σωφρονεῖς; πῶς ζητεῖς ἐκεῖνο ὅπου δὲν δίδεις; πῶς ἔχωντας σῶμα ὁμοῖον μὲ τὸ τῆς γυναίκος, ἀνομοίως νομοθετεῖς; εἰ δὲ καὶ στοχαζέσαι τὰ ἐπὶ τῆς παρακοῆς κακὰ, ἤμαρτεν ἡ γυνὴ; ἀλλ' ἤμαρτε καὶ ὁ Ἀδάμ. Καὶ τοὺς δύο, ὁ ὅφρις ἠπάτησε, οὔτε οὔτε ἡ γυνὴ εὐρέθη ἀσθενεστέρα εἰς τὸ νὰ ἀπατηθῇ. οὔτε ὁ ἄνδρας δυνατώτερος εἰς τὸ νὰ μὴ ἀπατηθῇ. Εἰ δὲ καὶ στοχαζέσαι τὰ ἐπὶ τῆς ἀναπλάσεως καλὰ, ἤξευρε ὅτι ὁ Χριστὸς καὶ τοὺς δύο ἔσωσε μὲ τὰ πάθη του. Ἐγίνε διὰ τὸν ἄνδρα σὰρξ; ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν γυναῖκα. Ἀπέθανε διὰ τὸν ἄνδρα; ἀλλὰ καὶ ἡ γυνὴ μὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ σώζεται. Νομίζεις ἴσως ὅτι ἐτίμησε τὸν ἄνδρα, ἐπειδὴ ἐγεννήθη ἀπὸ τὸ σπέρμα τοῦ Δαβὶδ; ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν Παρθένον γεννηθεὶς ἐτίμησε τὴν γυναῖκα. Ἐσονταί, λέγει, οἱ δύο εἰς σὰρκα μίαν, καὶ ἡ μία σὰρξ λοιπὸν πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν ὁμοτιμίαν. Ὁ δὲ Παῦλος καὶ εἰς τὸν ἄνδρα τὴν σωφροσύνην νομοθετεῖ μὲ ποῖον τρόπον; τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστὶ. ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν (Ἐφ. ε. 1.) Καλὸν εἶναι εἰς τὴν γυναῖκα νὰ ἐντρέπηται τὸν Χριστὸν, διὰ μέσου τῆς ἐντροπῆς ὅπου δείχνει εἰς τὸν ἄνδρα τῆς; καλὸν εἶναι καὶ εἰς τὸν ἄνδρα νὰ μὴ ἀτιμᾶζῃ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, διὰ μέσου τῆς ἀτιμίας ὅπου κάμνει εἰς τὴν γυναῖκά του, πορνεύοντας ἄλλην. Ὅμοίως δὲ καὶ ὁ Χρυσόστομος αὐτὸ τοῦτο μαρτυρεῖ ἐν τῇ ε. ὁμιλ. τῆς α. πρὸς Θεσσαλ. Παρκαλῶ, λέγει, ἄς φυλακτώμεθα ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν ταύτην. Διατὶ καθὼς ἡμεῖς οἱ ἄνδρες παιδεύομεν τὰς γυναῖκάς μας, ὅταν προδώσῃ τὴν τιμὴν τῶν εἰς ἄλλους, ἔτσι καὶ ἡμεῖς παιδεύομεν, ἂν ὄχι οἱ νόμοι τῶν Ῥωμαίων, ἀλλ' ὁ Θεὸς, ὅταν προδώσωμεν τὴν τιμὴν τῶν γυναικῶν μας, καὶ πορνεύσωμεν μὲ ἄλλαν, ἐπειδὴ καὶ τοῦτο, δηλαδὴ ἡ τῶν ἀνδρῶν ἀμαρτία μὲ ἄλλην, μοιχεία εἶναι. Μοιχεία γὰρ εἶναι, ὄχι μόνον τὸ νὰ μοιχευθῇ ἀπὸ ἄλλον ἢ ὑπανδρὸς γυνὴ, ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ μοιχεύσῃ ἄλλην ὁ ὑπανδρευμένος ἀνὴρ. Πρόσεχε ἀκριβῶς εἰς τοῦτο ὅπου σοῦ λέγω. . . Δὲν εἶναι μοιχεία τοῦτο μοναχὰ τὸ νὰ ἀμαρτήσῃ οἱ ὑπανδρευμένοι ἄνδρες εἰς γυναῖκα ὑπανδρὸν ξένην, ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ ἀμαρτήσῃ εἰς γυναῖκα ἀνυπανδρὸν, καὶ τοῦτο ὁμοίως μοιχεία εἶναι. Διατὶ, ἂν καὶ ἡ γυναῖκα ἐκείνη μὲ τὴν ὁποίαν ἀμαρτήσῃ δὲν εἶναι δεδεμένη μὲ ἄνδρα, ἀλλὰ σὺ ὁ ἀμαρτάνων εἶσαι δεδεμένος μὲ γυναῖκα. Καὶ διὰ τοῦτο τὸν νόμον ἐπαρέβδης, καὶ ἀδίκησες τὴν ἰδίαν σου σὰρκα. Διὰ τὴ γὰρ ἐσὺ παιδεύεις τὴν γυναῖκά σου, καὶ καὶ ἤθελε πορνευθῆ μὲ ἐλευθέρου ἄνδρα; ἔδωκεναι διατὶ εἶναι μοιχεία, καὶ μὲ ὅλον ὅπου ὁ πορνεύσας αὐτὴν δὲν ἔχει γυναῖκα, ἀλλὰ διατὶ ἡ γυναῖκά σου εἶναι δεδεμένη μὲ ἄνδρα. Λοιπὸν καὶ σὺ, ἐπειδὴ εἶσαι δεδεμένος μὲ γυναῖκα, ὅταν πορνεύσῃς μὲ ἐλευθέρου γυναῖκα, μοιχεία ὁμοίως εἶναι καὶ ἡ ἐδική σου αὕτη πορνεία. Ὁ Ἀπολύσας, λέγει ὁ Κύριος, τὴν γυναῖκα αὐτοῦ παρεκτός λόγου πορνείας, ποιῇ αὐτὴν μοιχευθῆσαι, καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμήσῃ μοιχᾶται. [Ματθ. ε. 32. ἰθ'.

7]. Καὶ ἂν τοῦτο ἔτσι ἦναι, δὲν μοιχεύει πολλῷ μᾶλλον ἐκεῖνος ὅπου ἔχοντας τὴν γυναῖκά του, μὲ ἐλευθέρου γυναῖκα συμφοβεῖται; καὶ. Φανερόν εἶναι εἰς τὸν κάθε ἕνα. Ὅχι μόνον δὲ ὁ Γρηγόριος, καὶ ὁ Χρυσόστομος, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Βασίλειος δὲν ὑποφέρει νὰ ἀκολουθῇ εἰς τὴν συνήθειαν αὐτὴν, ἥτις ἀθετεῖ τὴν παραδεδομένην ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐντολήν, τόσον εἰς ἄλλα μέρη, ὅσον καὶ εἰς τὸν ἰσθμὸν τῶν Ἑθνεῶν του. Λέγει δὲ καὶ εἰς τὸν λέ. αὐτοῦ Κανόνα. Ὅταν ἡ γυναῖκα ἀφήσῃ τὸν ἄνδρα τῆς, πρέπει νὰ ἐξετάζωμεν διὰ ποῖαν αἰτίαν τὸν ἀφήσῃ, καὶ εἰ μὲν φανῇ ὅτι ἡ γυνὴ ἀλόγως, καὶ χωρὶς αἰτίαν ἀφήκεν αὐτὸν, ὁ μὲν ἄνδρας νὰ ἦναι ἄξιος συγχωρήσεως, ἡ δὲ γυνὴ, κανόνος καὶ ἐπιτιμίου, ὡς αἰτία γινομένη τοῦ κακοῦ. Εὐλόγως δὲ αἰτία τοῦ χωρισμοῦ τοῦ ἀνδρογόνου ἄλλη κάμνεια δὲν εἶναι, εἴμῃ ἡ πορνεία, ἡ ἡ μοιχεία τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναίκος. Ἀλλὰ καὶ ἡριζ'. Ἰουστινιανέως Νεαρά, κεκλιμένη ἐν β. βλ. τῶν βασιλικῶν κη. τίτλ. ζ'. διορίζει, ὅτι ἐὰν ὁ ἄνδρας ἔχῃ γυναῖκα ἄλλην, ἡ εἰς τὴν πόλιν ὅπου εὐρίσκεται ἡ εἰς τὸ ὁσπήτιόν του, καὶ συμφοβεῖται μὲ αὐτὴν, ἡ δὲ γυνὴ αὐτὴν τοῦ ἤθελε τοῦ εἰπεῖ νὰ ἀπέχῃ ἀπὸ ἐκείνης, καὶ ἐκεῖνος δὲν θέλει νὰ ἀπέχῃ, δίδεται ἄδεια νὰ λυθῇ ὁ γάμος διὰ τὴν ζηλοτυπίαν τῆς γυναίκος, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ταύτην ζηλοτυπίαν, ἄλλαι μὲν γυναῖκες τρώγου φαρμάκι καὶ θανατώνονται, ἄλλαι χάνουσι τὰς φρίνας τῶν, ἄλλαι ἐγκρανεύζονται, καὶ ἄλλαι ἄλλα ἀτοπώτατα πράττουσιν, καθὼς τὰ τοιαῦτα παραδείγματα ἀκολουθοῦν καθημερινῶς εἰς κάθε σχεδὸν πόλιν, καὶ νῆσον, καὶ χωρίον. Διατὶ, καθὼς εἶναι μεστὸς ζήλου ὁ θυμὸς τοῦ ἀνδρὸς διὰ τὴν μοιχευθεῖσαν γυναῖκά του, ὡς λέγει ὁ Σολομὸν (Παροιμ. ς'. 34.) καὶ οὐ φοβέται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως. Οὐκ ἀνταλλάσσεται οὐδενὸς λύτρου τὴν ἔχθραν, οὐδ' οὐ μὴ διαλυθῇ πολλῶν δώρων. Τοιοῦτοτρόπως (ἵνα μὴ λέγω καὶ περισσώτερον) μεστὸς ζήλου εἶναι καὶ ὁ θυμὸς, ἥτοι ἡ καρδία τῆς γυναίκος, διὰ τὸν πορνεύοντα ἄνδρα τῆς. Πλὴν σημειώσαι, ὅτι, ἀγκαλὰ καὶ ὁ Κύριος ἐσυγχώρησε νὰ χωρίζονται οἱ ἄνδρες ἀπὸ τὰς γυναῖκάς των ἐπὶ λόγῳ πορνείας. ἥτοι μοιχείας ὁ Ἀρχιερεὺς ὁμοίως δὲν πρέπει νὰ δίδῃ ἄδειαν εἰς αὐτοὺς καὶ νὰ δευτεροῦσαν δρεῦνται, ἀλλὰ νὰ τοὺς ἀφίησιν ἔτσι χωρισμένους εἰς πολὺ διάστημα καιρῶν, ἕως ὅπου τὸ πορνεύσαν, ἥτοι μοιχευθεῖς μέρος, νὰ μετανοήσῃ, νὰ προσέσῃ, καὶ νὰ κάμῃ ὑπόσχεσιν ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς νὰ φυλάξῃ τὴν τιμὴν τοῦ ἄλλου μέρους, καὶ οὕτω πάλιν νὰ νόωνται. Διατὶ καὶ ὁ Κύριος δὲν ἐσυγχώρησε νὰ χωρίζονται ἀπλῶς διὰ μόνην τὴν μοιχείαν, ἀλλὰ κυρίως μὲν καὶ κατὰ πρῶτον λόγον διὰ τὸν ζῆλον, ὅπου ἀκολουθεῖ ἀπὸ τὴν τοιαύτην μοιχείαν, καὶ διὰ τὸν φόβον ὅπου ἐκ τοῦ ζήλου ἀκολουθεῖ. Κατὰ δὲ δεῦτερον λόγον, καὶ διὰ τὴν σύγχυσιν καὶ νῦθευσιν τῶν γενῶν, ὅπου ἔπειτα ἐκ τῆς τοιαύτης μοιχείας, ὡς λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος. Ὅστε καθὼς λέγει ὁ Ζωναρᾶς ἐν Ἐρμηνείᾳ τοῦ θ'. καὶ κβ. Κανόνος τοῦ Βασιλείου, δὲν ἀναγκάζεται μὲν ὁ ἀνὴρ, ἐὰν δὲν θῆλῃ, εἰς τὸ νὰ ἔχῃ τὴν μοιχαλίδα γυναῖκά του, ἀλλ' ἐὰν θῆλῃ, ἀποκριματίστως ἔχει ταύτην, καὶ συνοικεῖ μὲ αὐτήν. Τί λέγω ἀποκριματίστως; ἐπαινετός καὶ φρονιμώτατος εἶναι ὁ ἄνδρας ἐκεῖνος, ὅπου δεχθῆ πάλιν τὴν γυναῖκά του, καὶ πορνεύσαν, (ἐπὶ ὑποσχέσει ὅμως νὰ μὴ ἀμαρτήσῃ εἰς τὸ ἐξῆς) διὰ δύο

και δευτεροῦ πανδρευθοῦν, ὡς μοιχοὶ πρέπει νὰ κανονίζωνται ἐπτά χρόνους νὰ μὴ κοιωνήσουν, κατὰ τὸν πζ'. τῆς ς'. τὸν κ'. τῆς ἐν Ἀγκύρ. καὶ τὸν οζ'. καὶ λζ'. Βασιλείου. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ργ'. τῆς ἐν Καρθαγέν. δριζόντα, ὅτι, ἂν τὰ ἀνδρόγυνα χωρισθοῦν ἄνευ πορνείας, ἢ πρέπει νὰ μένουν ἀνύπανδρα, ἢ πρέπει νὰ διαλλαγοῦν, καὶ νὰ ἐνωθοῦν, ὡς λέγει τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος, α'. Κορινθ. ζ'.

ΚΑΝΟΝ ΜΘ'.

Ματθ. κη. 19. | Εἴ τις Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου διάταξιν μὴ βαπτίσοι εἰς Πατέρα, καὶ Υἱόν, καὶ ἅγιον Πνεῦμα. Ἄλλ' εἰς τρεῖς ἀνάρχους, ἢ εἰς τρεῖς υἱούς, ἢ εἰς τρεῖς παρακλήτους, καθαιρείσθω.

Ἑρμηνεία.

Ὅταν ὁ Κύριος ἀπέστειλε τοὺς μαθητάς του εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου, εἶπεν αὐτοῖς· «πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Λοιπὸν καὶ ὁ παρὼν Ἀποστολικὸς κανὼν διορίζει, ὅτι ὅποιος Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος δὲν βαπτίση μὲ τοιοῦτον τρόπον, κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου αὐτὴν διαταγὴν, ἀλλὰ εἰς τρεῖς ἀνάρχους, καὶ εἰς τρεῖς υἱούς, καὶ εἰς τρεῖς Παρακλήτους, ἄς καθίρεται. Ἐπειδὴ τινὲς αἰρετικοὶ, βλασφημοῦντες εἰς τὴν ἁγίαν Τριάδα, τοιοῦτοτρόπως ἐβαπτίζοντο. Ἡ δὲ τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησία, ἐν ἀναρχον παρέλαβε λέγειν τὸν Πατέρα, διὰ τὸ ἀναίτιον, καὶ ἀγέννητον. Ἀγαθὰ καὶ ὁ Υἱὸς ἀναρχος λέγεται κατὰ τὴν χρονικὴν ἀρχὴν, καθὼς θεολογεῖ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος. Ὡσαύτως καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ κατὰ τὴν αἰτίαν καὶ φυσικὴν ἀρχὴν. Τοῦτο γὰρ μόνον ἴδιον τοῦ Πατρὸς ἐστὶ. Καὶ ἓνα Υἱὸν διὰ τὴν ἄρρητον γέννησιν. Καὶ ἓνα παράκλητον, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, διὰ τὴν ὑπὲρ λόγον αὐτοῦ ἐκ τοῦ Πατρὸς μόνου ἐκπόρευσιν. Σημείωσαι δὲ ὅτι ὅλοι οἱ κανόνες τῶν Ἀποστόλων ὅπου περὶ τοῦ βαπτίσματος ἀναφέρουσιν, Ἐπισκόπων μόνον καὶ Πρεσβυτέρων κάμνουσιν ἐνθύμησιν. Ἐπειδὴ καὶ εἰς μόνους αὐτοὺς εἶναι ἄδεια νὰ βαπτίζουν, καὶ οὐχὶ εἰς Διακόνους, ἢ ἄλλους τινὰς Κληρικούς.

ΚΑΝΟΝ Ν'.

Τῆς θ'. ζ' || Εἴ τις Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος μὴ τρία βαπτίσματα μιᾶς μυήσεως ἐπιτελέσῃ, ἀλλὰ **Ματθ. κη. 16.** ἓν βάπτισμα, τὸ εἰς τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου διδόμενον, καθαιρείσθω. «Οὐ γὰρ, εἶπεν, ὁ Κύριος, εἰς τὸν θάνατον μου βαπτίσατε, ἀλλὰ πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.»

Ἑρμηνεία.

Τρία εἶναι τὰ ἀναγκαιότατα, καὶ πάντῃ πάντως ἀπαραίτητα ἐν τῷ μυστηρίῳ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος· Νερὸν ἡγιασμένον· Κατάδυσις τριτὴ καὶ ἀνάδυσις ἐν τῷ ὕδατι, καὶ Ἐπίκλησις τῶν τριῶν ὑπερθέων ὑποστάσεων. Εἰς τὸν ἀνώτερον μθ'. Κανὼνα οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι περὶ τῶν τριῶν ἐπικλήσεων ἐπρόσταξαν καὶ ἐδίδαξαν, ποῖα νὰ λέγωμεν ὀνόματα, καὶ μὲ ποίαν τάξιν. Εἰς δὲ τὸν παρόντα ν'. διζτάττουσιν ἀκολούθως περὶ τῶν τριῶν καταδύσεων καὶ ἀναδύσεων. Ὡσὰν ὅπου, ὡς εἶπομεν, εἶναι ἀναγκαῖαι (1) κατὰ τὰ ἀπλῶς λεγόμενα ἀναγκαια, καὶ

αὐτοὺς, λέγει· «Ὅτι δὲν ἔχει νὰ μᾶς κρίνῃ ὁ Θεὸς κατὰ τοὺς ἐνόμους αὐτοὺς, ἀλλὰ κατὰ τοὺς νόμους ὅπου αὐτὸς ἐνομοθέτησε περὶ τοῦ γάμου. Μία μόνη εὐλογος αἰτία χωρισμοῦ εἶναι ἢ ἀπὸ τῶν νόμων διοριζομένη, κατὰ τὸν Λέοντα καὶ Κωνσταντίνου τοὺς βασιλεῖς, ὅταν τὸ ἐν μέρος ἐπιβουλεύση τὴν υἱωὴν τοῦ ἄλλου. (τίτλ. ιγ'. τῆς ἐκλογ. τῶν νόμ.). Χωρίζεται ὑπροσέτι τὸ ἀνδρόγυνον εὐλόγως, ὅταν τὸ ἐν μέρος ᾖναι ὀρθόδοξον, καὶ τὸ ἄλλο αἰρετικόν, κατὰ τὸν οδ'. τῆς ς'. ὅταν ᾖναι συγγένεια ἐξ αἵματος, ἢ ἐξ ἀγχιστείας, κατὰ τὸν οδ'. τῆς αὐτῆς, ἢ ἐκ τοῦ Βαπτίσματος, κατὰ τὸν νγ'. τῆς αὐτῆς, καὶ ὅταν ὁ αὐθέντης τοῦ ἀνδρόγυνου δὲν θέλῃ νὰ συναινέσῃ εἰς τὸν υἱάμον του, κατὰ τὸν μ'. μα'. καὶ μβ'. Βασιλείου. Τὸν τύπον δὲ τοῦ Διαζυγίου Γράμματος ὄρα ἐν τῷ τέλει τῆς βίβλου.

(1) Εἶναι δόγμα ἀναντιρρήτων τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως, ὅτι ὁ θάνατος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐστάθη ἓνα ἀναγκαιὸν μέσον πρὸς τὴν σωτηρίαν ὅλου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, καὶ διὰ τὴν κα-

ταλλαγὴν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεόν. Διότι χωρὶς αὐτὸν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ φιλιωθῇ ποτὲ μὲ τὸν Θεὸν ὁ ἄνθρωπος, ἀλλὰ ἦτο ἀνάγκη νὰ μένῃ εἰς τοὺς αἰῶνας ἐχθρὸς αὐτοῦ ἀδιάλλακτος. Καὶ τοῦτο ὁμῶν ὁ Παῦλος ἔλεγεν· «Ἐχθροὶ ὄντες, κατηλλάγημεν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ.» (Ῥωμ. ε'). Ὅθεν καὶ διὰ νὰ ἐνεργῆται πάντοτε ἡ μνήμη τῆς ἀρρήτου ταύτης εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον, καὶ διὰ νὰ ἐνεργῆται εἰς τὸ ἔξῃ πάντοτε ἢ ἐκ τοῦ θανάτου τούτου σωτηρία τῶν ἀνθρώπων, τὸσον αὐτὸς ὁ τὸν θάνατον τούτου ὑπομείνας σαρκί, καὶ τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἀρχηγὸς Κύριος, ὅσον καὶ οἱ θεσπέσιοι αὐτοῦ Μαθηταί, καὶ ὅλοι οἱ θεοφόροι Πατέρες διετάξαντο, νὰ γίνεται ἀναγκαιῶς καὶ ἀπαραίτητως ὁ τύπος καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ θανάτου τούτου εἰς κάθε μυστήριον, καὶ εἰς κάθε ἱεροπραξίαν καὶ ἀγιστεῖαν τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἀλλὰ κατ' ἐξοχὴν τρόπον, ὁ τύπος τοῦ Δεσποτικοῦ θανάτου εἰς τὸ μυστήριον ἐνεργεῖται τοῦ Βαπτίσματος, διὰ τῶν ἐν αὐτῷ τελοῦμένων τριῶν

συστατικαί τοῦ ἄλθου· καὶ ὀρθοδόξου βαπτίσματος. Καὶ χωρὶς αὐτῶν, οὐδὲ ὅλως βάπτισμα ἢ μπορεῖ νὰ ὀνομάζεται. Διότι, ἂν τὸ βαπτίζω θέλει νὰ εἶπῃ κοινότερον βουτῶ, λοιπὸν ἀπὸ τὰς καταδύσεις τὰς ἐν τῷ ὕδατι, ταῦτόν εἶπεν ἀπὸ τὰ τρία βουτήματα, ἢ βαπτίσματα, βούτημα καὶ βίπτισμα ὀνομάζεται, καὶ οὐκ ἀπὸ ἄλλο τι. Ἄλλ' ἴδωμεν καὶ τί ἐπὶ τῆς λέξεως διορίζουσιν οἱ Ἀπόστολοι. Ὅποιος Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος ἐν τῷ ἐνὶ μυστηρίῳ τοῦ βαπτίσματος δὲν ἐπιτελέσει τρία βαπτίσματα, ἢ τρεῖς καταδύσεις, ἀλλὰ μίαν μόνον κατάδυσι, γινομένην τάχα εἰς τὸν ἕνα θάνατον τοῦ Κυρίου, ἄς καθαίρεται. (Ὁρα τὸν Ἀποστολικὸν τοῦτον Κανόνα προφητικῶς ἀνατρέποντα τὸν Εὐνόμιον, τὸν πρῶτον ἐν τῷ βαπτίσματι ἐπινοήσαντα τὴν μίαν κατάδυσι, ὡς προείπομεν. Ἰσως δὲ καὶ ἄλλοι αἱρετικοὶ τοῦτο ἐποίουν ἐν τῷ καιρῷ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων.) Ἐπειδὴ δὲν εἶπεν ὁ Κύριος εἰς ἡμᾶς τοὺς Ἀποστόλους του, ὅταν μᾶς ἔστειλεν εἰς τὸ κή-

καταδύσεων. Εἶπα κατ' ἐξοχὴν, ἐπειδὴ εἰς ὅλα τὰ ἄλλα, ἐκτός τοῦ ἀνθρώπου, γίνεται ὁ τύπος τοῦ Κυριακοῦ θανάτου. Ἄλλ' εἰς τὸ ἄγιον Βάπτισμα, αὐτὸς ἐν ἑαυτῷ ἐνεργεῖ τὸν τοῦ Κυρίου θάνατον ὁ ἀνθρώπος· τουτέστιν αὐτὸς ὁ βαπτιζόμενος τυπικῶς ἀποθνήσκει καὶ συνθάπτεται τῷ Χριστῷ ἐν τῷ ὕδατι τοῦ Βαπτίσματος. Καὶ μάρτυς ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέγων· «ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθημεν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν, συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον. » (Ῥωμ. ς'. 9.) Λοιπὸν διὰ νὰ γίνηται εἰς ἡμᾶς τὸ ὁμοίωμα τοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς τριήμερου ταφῆς αὐτοῦ, ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ γίνωνται αἱ τρεῖς καταδύσεις· εἰ δὲ ἀλλέως, ἀδόνατον. Καὶ ἄκουσον πόσον εἶναι σύμφωνος μετὰ τὴν θείαν Γραφὴν καὶ μετὰ τοὺς Κανόνας τῶν Ἀποστόλων περὶ τῆς ἀνάγκης τῶν καταδύσεων, καὶ ἡ τῶν Πατέρων παράδοσις. Αὐτίκα γὰρ ὁ τοῖς Ἀποστόλοις σύγχρονος καὶ κρυφιομύστης Διονύσιος μετὰ τὴν συνηθισμένην του μεγαλόδοξον φράσιν ταῦτα θεηγορεῖ· «Τὸν οὖν ἱερῶς βαπτιζόμενον ἢ συμβολικῆ διδασκαλίᾳ μυσταγωγεῖ, ταῖς ἐν τῷ ὕδατι τρεῖσι καταδύσει, τὸν θεαρχικὸν τῆς τριμερονύκτου ταφῆς Ἰησοῦ τοῦ ζωοδότου μιμνεσθαι θάνατον. Καὶ πάλιν Οἰκείως ἢ εἰ ὕδατος ὀλικὴ κάλυψις εἰς τὴν τοῦ θανάτου καὶ τοῦ τῆς ταφῆς ἀειδοῦς εἰκόνα παρελήθηται. Καὶ ἀλλαχοῦ, τρεῖς μὲν οὖν αὐτὸν (τὸν κατηχούμενον δηλ.) ὁ Ἱεράρχης βαπτίζει ταῖς τρεῖσι τοῦ τελομένου καταδύσει· καὶ ἀνυδύσει, τὴν τρίτην τὴν θείας μακαριότητος ἐπιβοήσας ὑπόστασιν. Κύριλλος ὁ Ἱεροσολύμων ἐν τοῖς κατηχητικοῖς, καὶ ἐνταῦθα διὰ συμβόλου τὴν τριήμερον τοῦ Χριστοῦ αἰνιττόμενος ταφήν. Καθάπερ γὰρ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν τρεῖς ἡμέρας, καὶ τρεῖς νύκτας ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς γῆς ἐποίησεν, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν τῇ πρώτῃ ἀναδύσει, τὴν πρώτην ἐμμείσθη τοῦ Χριστοῦ, ἐν τῇ γῇ ἡμέραν, ἐν δὲ τῇ καταδύσει, τὴν νύκτα. Καὶ πάλιν, ὡσπερ ὁ Ἰησοῦς τὰς οἰκουμηνικὰς ἁμαρτίας ἀναλαβὼν ἀπέθανεν, ἵνα θανατώσας τὴν ἁμαρτίαν, ἀναστήσῃ σε ἐν δικαιοσύνῃ, οὕτω καὶ σὺ καταβάς εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ τρόπον τινὰ συνταφεῖς ὡσπερ ἐκεῖνος ἐν τῇ πέτρᾳ, ἔγειρεσαι ἐν καινότητι ζωῆς περιπατῶν. Καὶ αὖθις ἐπὶ τὴν ἄγλαν τοῦ Θεοῦ Βαπτίσματος ἐχειραγωγείσθε Κολυμβήθραν, ὡς ὁ Χριστὸς ἀπὸ τοῦ σταυροῦ ἐπὶ τὸ προκειμένον μνήμα. Καὶ πάλιν ὡσπερ ὁ Χριστὸς ἐν τῇ Ἰορδάνῃ λουσαζόμενος ποταμῷ, καὶ τῶν φώτων τῆς Θεότητος μεταδὸν τοῖς ὕδασι, ἀνεβαινεν ἐκ τούτων, καὶ Πνεύματος ἁγίου ἐπιφοίτησις οὐσιώδης αὐτῷ ἐγένετο, τῷ ὁμοίῳ ἐπαναπαυομένου τοῦ ὁμοίου, οὕτω καὶ ἡμῖν ἀναβεθηκόσιν ἀπὸ τῆς Κολυμβήθρας τῶν ἱερῶν ναμάτων, ἐδόθη χρίσμα τὸ ἀντίτυπον, οὗ ἐχρίσθη Χριστός. Ἀθανάσιος ὁ πολύτλας ἐρμηνεύων τὸ Ἀποστολικὸν ἐκεῖνο, σύμφυτον γεγονάμεν τῷ ὁμοίωματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Σύμφυτοι γεγονάμεν, ἤγουν μέτοχοι, ὡσπερ τὸ σῶμα τὸ Δεσποτικὸν ταφὴν ἐν τῇ γῇ, ἔφρουσε σωτηρίαν τῷ κόσμῳ, οὕτω καὶ τὸ ἡμῶν σῶμα ταφὴν ἐν τῷ Βαπτίσματι ἔφρουσε δικαιοσύνην ἡμῖν αὐτοῖς. Τὸ δὲ ὁμοίωμα οὕτως ἔχει. Ὡσπερ ὁ Χριστὸς ἀπέθανεν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀνέστη, οὕτω καὶ ἡμεῖς

ἐν τῷ Βαπτίσματι θνήσκοντες ἀνιστάμεθα. Τὸ γὰρ καταδύσαι τὸ παιδίον ἐν τῇ Κολυμβήθρᾳ τρίτον καὶ ἀναδύσαι, τοῦτο δηλοῖ τὸν θάνατον καὶ τὴν τριήμερον ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ. Βασίλειος ἐν τρισὶν οὖν καταδύσει καὶ ἰσαριθμοῖς ταῖς ἐπικλησεσι, τὸ μυστήριον τοῦ Βαπτίσματος τελειοῦται, ἵνα καὶ ὁ τοῦ θανάτου τύπος ἐξεκονισθῇ, καὶ τῇ παραδόσει τῆς θεογνωσίας τὰς ψυχὰς φωτισθῶμεν οἱ βαπτιζόμενοι. Καὶ ἀλλαχοῦ, ἐν οἴδαμεν τὸ σωτήριον Βάπτισμα, ἐπειδὴ εἰς ἐστὶν ὁ ὑπὲρ τοῦ κόσμου θάνατος, καὶ μία ἢ ἕκ νεκρῶν ἀνάστασις, ὧν τύπος ἐστὶ τὸ Βάπτισμα. Καὶ πάλιν· Πῶς οὖν κατορθοῦμεν τὴν εἰς ἔδου κατάβασιν; μιμούμενοι τὴν ταφήν τοῦ Χριστοῦ. Οἴονεῖ γὰρ ἐνθάπτεται ἐν τῷ ὕδατι τῶν βαπτιζομένων τὰ σώματα. Καὶ κατωτέρω, τὸ μὲν οὖν ὕδωρ, τοῦ θανάτου τὴν εἰκόνα παρέχει, τὸ δὲ πνεῦμα, τὴν ζωοποιὸν ἐνίησι δύναμιν. Ὁ Νύσσης Γρηγόριος ἐν τῷ κατηχητικῷ. Ἡ δὲ εἰς τὸ ὕδωρ κάθοδος, καὶ τὸ τρεῖς ἐν αὐτῷ γενέσθαι τὸν ἄνθρωπον, ἕτερον ἐμπεριέχει μυστήριον. . . . Καὶ αὖθις, ὁ τοίνυν Θεὸς ἡμῶν καὶ Σωτὴρ τὴν ὑπὲρ ἡμῶν οἰκονομίαν πληρῶν, τὸ τέταρτον ὑπέηθε στοιχεῖον τὴν γῆν, ἡμεῖς δὲ Βάπτισμα παραλαμβάνοντες εἰς μίμησιν τοῦ Κυρίου, καὶ διδασκάλου καὶ καθηγεμόνος ἡμῶν, εἰς γῆν μὲν οὐ θαπτόμεθα, ἐπὶ δὲ τὸ συγγενὲς τῆς γῆς στοιχεῖον τὸ ὕδωρ ἐρχόμενοι, ἐκείνῳ ἑαυτοὺς ἐγκρύπτομεν, ὡς ὁ Σωτὴρ τῇ γῇ, καὶ τρίτον τοῦτο ποιήσαντες, τὴν τριήμερον ἑαυτοῖς τῆς ἀναστάσεως χάριν ἐξεκονίζομεν. Ὁ Χρυσόστομος (ὁμίλ. κδ'. εἰς τὸν Ἰωάν.) τίς ὁ λόγος τοῦ Βαπτίσματος; θεῖα τελεῖται ἐν αὐτῷ σύμβολα, τάφος καὶ νέκρωσις, καὶ ἀνάστασις, καὶ ζωὴ, καὶ ταῦτα ὁμοῦ γίνεται πάντα. Καθάπερ γὰρ ἐν τινὶ τάφῳ τῷ ὕδατι καταδύοντων ἡμῶν τὰς κεφαλὰς, ὁ παλαιὸς ἄνθρωπος θάπτεται, καὶ καταδύς κάτω κρύπτεται ὅλος καθάπαξ, εἴτα ἀνανευόντων ἡμῶν, ὁ καινὸς ἀνίσταται πάλιν. Καὶ αὖθις (ὁμίλ. μ'. τῆς α'. Κορινθ.) Καὶ τὸ βαπτίζεσθαι καὶ καταδύεσθαι, εἴτα ἀνανεῦναι, τῆς εἰς ἔδου καταβάσεώς ἐστι σύμβολον καὶ τῆς ἐκείθεν ἀδόου. Δι' ὃ καὶ τάφον τὸ Βάπτισμα ὁ Παῦλος καλεῖ, λέγων· Συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ Βαπτίσματος. Καὶ πάλιν, ὅπερ ἐστὶν ἡ μήτρα τῷ ἐμβρύῳ, τοῦτο τῷ πιστῷ τὸ ὕδωρ. Ἐν γὰρ τῷ ὕδατι διαπλάττεται καὶ μορφοῦται. Ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης διὰ τῶν τριῶν καταδύσεων, τὰς τρεῖς ἡμέρας τῆς τοῦ Κυρίου ταφῆς σημαίνει τὸ Βάπτισμα. Ἀλλὰ τί φέρω εἰς μαρτυρίαν τοὺς παλαιούς καὶ ἡμετέρους πατέρας πρὸς σύστασιν τῆς ἀνάγκης τῶν ἐν τῷ Βαπτίσματι καταδύσεων; ἄς ἀναγνώσῃ ὅποιος ἀγαπᾷ τὸν σοφὸν ἄνδρα, καὶ τῶν Λατίνων θεολόγον Κορδέριον, καὶ θέλει ἰδῆ αὐτὸν ἐν τῷ περὶ Βαπτίσματος αὐτοῦ λόγῳ, πῶς ἀνατρέπει τὴν πονηρὰν γνώμην τοῦ Ἀκυνάτου Θωμᾶ, ὅπου δοξάζει ὅτι εἶναι πρᾶγμα ἀδιάφορον τὸ νὰ γένη τὸ Βάπτισμα μετὰ τὰς τρεῖς καταδύσεις, ἢ νὰ μὴ γένη, καὶ πῶς ἀποφασίζει νὰ φυλάττωνται ἀπαραλλάκτως αἱ τρεῖς καταδύσεις καὶ ἀναδύσεις, κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ Βαπτίσματος τῆς Ἀνατολικῆς ἡμῶν Ἐκκλησίας. Ἀλλὰ γὰρ καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα τῶν κο-

ρυγμα· Εἰς τὸν θάνατόν μου βαπτίζετε, ὄχι· ἀλλὰ μᾶς εἶπε· Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ἦτοι βαπτίζετε αὐτοὺς εἰς τρεῖς καταδύσεις καὶ ἀναδύσεις, καὶ εἰς κάθε μίαν καταδύσιν, ἐν ἑαυστὸν ὄνομα ἐπιλέγτε τῆς ἁγίας Τριάδος. Διότι μὲ τὴν μίαν μὲν καταδύσιν καὶ ἀνάδυσιν, οὔτε ὁ τριημερονύκτιος θάνατος τοῦ Σωτῆρος ἐναργῶς παριστάνεται, οὔτε τὸ μυστήριον καὶ ἡ θεογνωσία τῆς ἁγίας Τριάδος ὀλότελα φανεροῦται. Ὅθεν καὶ τὸ τοιοῦτον βάπτισμα, ὡς ἔρημον ἐν καὶ τῆς θεολογίας, καὶ τῆς ἐνσάρχου οἰκονομίας, ἀσεβέστατόν ἐστι καὶ κακοδοξότατον. Μὲ τὰς τρεῖς δὲ καταδύσεις καὶ ἀναδύσεις, καὶ ἡ εἰς τὴν ἁγίαν Τριάδα πίστις σαφῶς καταγγέλλεται, καὶ ὁ τριημερονύκτιος θάνατος καὶ ταφή καὶ ἀνάστασις τοῦ Σωτῆρος ἐν ταύτῳ εἰκονίζεται. Καὶ ἀκολούθως, διὰ τούτων τὸ ἡμέτερον βάπτισμα συνέχει ἐν ἑαυτῷ τὰ δύο πρῶτιστα τῆς καθ' ἡμᾶς ὁρθοδόξου πίστεως δόγματα, τῆς θεολογίας, λέγω, τῆς ζωοποιῶς Τριάδος, καὶ τῆς ἐνσάρχου τοῦ Θεοῦ Λόγου οἰκονομίας.

ΚΑΝΟΝ ΝΑ΄.

Ἀποσολ. νγ'.
τῆς ς'. γ'. τῆς
Ἀγκ. ιδ'. τῆς
ἐν Γάγγρα α'.
θ'. ιδ'. κά. Βα-
σιλ. πς'.

«Εἴ τις Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, ἢ ὅλων τοῦ καταλόγου τοῦ Ἱερατικοῦ, γάμου, καὶ κρεῶν, καὶ οἴνου, οὐ δι' ἄσκησιν, ἀλλὰ διὰ βδελυρίαν ἀπέχηται, ἐπιλαθόμενος, ὅτι πάντα καλὰ λίαν, καὶ ὅτι ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, ἢ ἀλλὰ βλαστημῶν διαβάλλοι τὴν δημιουργίαν, ἢ διορθούθῳ, ἢ καθαιρείθῳ, καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀποβαλλέσθῳ. Ὡσαύτως καὶ λαϊκός.»

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ πάντα εἶναι καθαρὰ εἰς τοὺς καθαρὸς τὴν συνείδησιν. [Τίτ. ἀ. 15.] «Καὶ πᾶν κτίσμα Θεοῦ εἶναι καλὸν, καὶ οὐδὲν ἀπόβλητον μετὰ εὐχαριστίας λαμβανόμενον, [ἀ. Τιμόθ. γ'. 4.] καθὼς λέγει ἰδίᾳ ὁ Παῦλος, καὶ «κἀνένα δὲν εἶναι κοινόν, ἢ ἀκάθαρτον κατὰ τὴν ἐδικὴν του φύσιν καὶ ἐντότητα, [Ρωμαίους ιδ'. 14.] διὰ τοῦτο καὶ οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι εἰς τὸν παρόντα Κανόνα αὐτῶν κοινῶς διορίζουσιν, ὅτι ὁποῖος Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, ἢ ὅλων ἐκ τοῦ καταλόγου ὑπάρχων τῶν Ἱερῶν καὶ Κληρικῶν, ἀληθμονήσας ὅτι πάντα ὅσα ἐποίησεν ὁ Θεὸς εἶναι πολλὰ καλὰ, «Καὶ ὅτι ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον ἄρσεν καὶ θῆλυ,» [Γεν. ἀ.] ἤθε-

λυμθηρῶν, μέσα εἰς τὰς ὁποίας ἐβαπτίζοντο καὶ ἐκολούθουν οἱ βαπτιζόμενοι, ἡμπορεῖ δι' ἑαυτοῦ μόνον νὰ παραστήσῃ τὴν ἀνάγκην τῶν καταδύσεων, χωρὶς ἄλλας πολλὰς ἀποδείξεις. Ὅθεν ἐν ταῖς διαταγαῖς τῶν Ἀποστόλων γέγραπται, βιβλ. ζ'. κεφ. με'. ὅτι εἰς τὸ ὕδωρ καταβαίνει ὁ βαπτιζόμενος. Καὶ πάλιν ἐστὶ τοῖνον τὸ μὲν Βάπτισμα εἰς τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου διδόμενον· τὸ δὲ ὕδωρ, ἀντὶ τῆς ταφῆς· τὸ ἐλαιον, ἀντὶ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου. Ἡ σφραγίς, ἀντὶ τοῦ Σταυροῦ. Τὸ μύρον, θεοβαίως τῆς ὁμολογίας. . . . Ἡ καταδύσις, τὸ συναποθανεῖν. Ἡ ἀνάδυσις, τὸ συναναστῆναι. (βιβλ. γ'. κεφ. ιζ'.) Δι' ὃ καὶ κατὰ τὴν νύκτα τοῦ μεγάλου Σαββάτου ἦτο καὶ εἶναι ἕως τὴν σήμερον συνήθεια νὰ βαπτίζωνται οἱ κατηχούμενοι, καθὼς τοῦτο δηλοῦσι καὶ αἱ Ἀποστολικαὶ αὐταὶ διαταγαὶ βιβλ. ε'. κεφ. ιθ'. καὶ ὁ με'. τῆς ἐν Λαοδικεῖα Κανών. Καὶ ὁ λόγος ἐστὶ, διατὶ ἡ νύξ τοῦ τοῦ μεγάλου Σαββάτου εἶναι μέσον τῆς ταφῆς καὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, κατὰ τὸν Βαλααμῶνα καὶ Ζωναρᾶν. ὦν τύπος εἶναι αἱ τοῦ Βαπτίσματος καταδύσεις καὶ ἀναδύσεις. Ἰνα δηλ. ὁ βαπτιζόμενος, μὴ μόνον συνθάπτεται, καὶ συνανίσταται τῷ Χριστῷ κατὰ τὰς καταδύσεις καὶ ἀναδύσεις τοῦ Βαπτίσματος, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν. Ἐν δὲ τῷ λεξικῷ Φραντζέσκου τοῦ Πιλάτου εἶναι γεγραμμένον, ὅτι ὁ ἅγιος Ὅθων διὰ τριῶν καταδύσεων ἐβάπτισε. Φοβούμενος δὲ λέγει, μήπως οἱ Λατῖνοι ἀθετήσαντες τοὺς Ἀποστολικούς θεσμούς τοὺς ἐπὶ τοῦ Βαπτίσματος διαταχθέντας, ὕβριν εἰς αὐτοὺς προσηνέσουσιν, ἐπρόσταξε νὰ κατασκευασθοῦν κολυμβήθραι ἐκ μαρμάρων, καὶ νὰ στερεωθοῦν μέσα εἰς τὰς Ἐκκλησίας. ἐξέχουσαι ἀπὸ τὴν γῆν ἕως ἑνα γόνατον, διὰ νὰ ἡμποροῦν μέσα εἰς αὐτὰς νὰ καταδύωνται μὲ εὐρυχωρίαν τὰ βαπτιζόμενα νήπια. Ὅθεν καὶ ἐν τῇ κατὰ Βενετιανῶν Ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Μάρκου τοιαύτη Κολυμβήθρα

εὑρίσκεται ἕως τὴν σήμερον, εἰς κατασχόνην τῶν Παπιστῶν Ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ Πάπας Πιλάγιος συμφώνως ἀποφαίνεται, ὅτι ἀναγκαίως χρειάζονται αἱ τρεῖς καταδύσεις εἰς τὸ ἅγιον Βάπτισμα. Ἐκ πάντων οὖν τῶν εἰρημένων τούτων ποῖον συμπέρασμα ἔπεται; ὅτι, ἐπειδὴ αἱ τρεῖς καταδύσεις καὶ ἀναδύσεις ἀναγκαῖαι εἰσὶν ἐν τῷ βαπτίσματι, διὰ νὰ εἰκονισθῇ δι' αὐτῶν ὁ τριημερονύκτιος θάνατος, καὶ ταφή, καὶ Ἀνάστασις τοῦ Σωτῆρος, ἐν οἷς ἡ σωτηρία, καὶ ἄφεσις, καὶ κατακλαγῆ, δίδονται παρὰ Θεοῦ τοῖς ἀνθρώποις. Ἄρα τὸ Λατινικὸν ράντισμα, τῶν καταδύσεων καὶ ἀναδύσεων ἐν ἔρημον, ἀκολούθως ἔρημον καὶ τοῦ τύπου τοῦ τριημερονυκτίου θανάτου, καὶ τῆς ταφῆς, καὶ Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ὑπάρχει. Ἐν δὲ τούτων, ὄθλον ἐστὶ καὶ ὁμολογούμενον, ὅτι καὶ ἔρημον πάσης χάριτος ἐστὶ καὶ ἁγιασμοῦ καὶ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν. Εἰ δὲ οἱ Λατῖνοι ἀνθίστανται, ὅτι τὸ ἑαυτῶν ράντισμα διὰ τῶν ἐπικληθῆσεν τῆς ἁγίας Τριάδος παρεκτικὸν ἐστὶν ἁγιασμοῦ καὶ χάριτος, ἕς μάθωσιν, ὅτι δὲν τελειοῦται τὸ Βάπτισμα διὰ μόνων τῶν τῆς Τριάδος ἐπικληθῆσεν, ἀλλὰ δεῖται ἀναγκαίως καὶ τοῦ τύπου τοῦ θανάτου καὶ τῆς ταφῆς καὶ ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου. Ἐπειδὴ οὔτε μόνη ἢ εἰς τὴν Τριάδα πίστις σώζει τὸν βαπτιζόμενον, ἀλλὰ σὺν αὐτῇ ἀναγκαῖα ὑπάρχει καὶ ἡ εἰς τὸν θάνατον τοῦ Μεσίου πίστις, καὶ οὕτω δι' ἀμφοτέρων ἐντὸς τῆς σωτηρίας καὶ μακαριότητος γίνεται οὗτος. «Ἐν τρισὶ γὰρ καταδύσεσι (καλὸν γὰρ τὸ τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἐπαναλαβεῖν) καὶ ἰσαριθμοῖς ταῖς ἐπικληθῆσεν, τὸ μυστήριον τοῦ βαπτίσματος τελειοῦται, ἵνα καὶ ὁ τοῦ θανάτου τύπος ἐξεικονισθῇ, καὶ τῇ παραδόσει τῆς θεογνωσίας τὰς ψυχὰς φωτισθῶμεν οἱ βαπτιζόμενοι.» Σημειῶσαι ὅμως, ὅτι, καθὼς λέγομεν πῶς εἶναι ἀρετικὸν καὶ ἄδικτον τὸ Βάπτισμα τῶν Λατίνων, διὰ τὰ εἰρημένα, οὕτω πρέπει καὶ ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι νὰ

λεν ἀπέχη ἀπὸ τὸν γάμον, καὶ ἀπὸ τὴν βρωσίον τοῦ κρέατος, καὶ τὴν πόσιν τοῦ οἴνου, ὄχι διὰ ἀσκησιν καὶ ἐγκράτειαν τῆς σαρκός, (1) ἀλλὰ διὰ τί σιχαίνεται ταῦτα, καὶ μὲ τὸν τρόπον τοῦτον βλασφημεῖ καὶ διαβάλλει τὴν δημιουργίαν τοῦ Θεοῦ, ὅτι εἶναι ἀκάθαρτος καὶ κακῆ, ὁ τοιοῦτος, λέγω, ἡ ἄς διορθωθῆ, καὶ ἄς μάθῃ νὰ μὴ βδεύεται ταῦτα καὶ ἀποστρέφεται, στοχαζόμενος, ὅτι οὔτε ὁ γάμος, καὶ ἡ νόμιμος μετὰ γυναικὸς συνάφεια εἶναι βλαβερὰ, οὔτε τὰ κρέατα, οὔτε ὁ οἶνος, ἀλλ' ἡ κακὴ τούτων μεταχειρίσις. Διότι, ἂν ἦτο κακὰ καὶ βλαβερὰ, δὲν ἤθελαν δημιουργηθῆν ἀπὸ τὸν Θεόν, ὅστις εἶναι φύσει ἀγαθός. Εἰ δὲ καὶ δὲν διορθωθῆ, ἄς καθαίρηται, καὶ ἐν ταῦτῳ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν ἄς ἀφορίζεται. Ὁμοίως δὲ καὶ ὁποῖος λαϊκὸς ἤθελε σιχαίνεται ταῦτα, ἄς ἀφορίζεται.

προσέχωμεν καλῶς εἰς τὸ ἰδικόν μας, νὰ μὴ γίνεταί μέσα εἰς λεκάνας καὶ σκαφίδια, μέσα εἰς τὰ ὅποια, μόλις ὀλίγον τι μέρος τῶν ποδῶν τῶν βαπτιζομένων παιδίων βουτᾶται. Καὶ ἀφίνω νὰ λέγω, πῶς καὶ πολλάκις περιτρέπονται καὶ τὰ σκαφίδια ἐκεῖνα, καὶ χύνεται τὸ ἀγίασμα. Ὅθεν, ἂν ἐλίγγωμεν τοὺς Λατίνους, πῶς ἤθετταν τὸ Ἀποστολικὸν Βάπτισμα, πρέπει ἐκ τοῦ ἐναντίου ἡμεῖς νὰ ἐχωμεν τὸ ἰδικόν μας ἀκίδυνον καὶ ἀνεπίληπτον. Καὶ περὶ τούτου, καθὼς καὶ διὰ τὰ ἄλλα πάντα, ἡ φροντίς καὶ τὸ χρέος ἐπίκειται εἰς τοὺς ποιμένας τῶν ψυχῶν. Ἡμεῖς ὡς τόσον κάμνομεν τοῦ σκοποῦ τὸ ἔργον, καὶ φωνάζομεν, δίδοντες τὴν εἰδήσιν, αὐτοὶ δὲ τὰ ἑαυτῶν σκοπεῖτωσαν ὡς λόγον ἀποδώσαντες. Προσθέτομεν ἀκόμη καὶ τοῦτο, ὅτι, ἀνίσως κατὰ τὸν μέγαν τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριον, ὁ Κύριος τὴν εἰς ἔξου καθόσον τε καὶ ἀνάβασιν προσηγορεύσας ἡμῖν διὰ τοῦ κατ' αὐτὸν βαπτίσματος τοῖς πιστοῖς τελεῖν, ἔπειτα τοῦτο παρέδωκεν εἰς σωτηρίαν. (λόγ. β', περὶ βαπτίσματος). Ἐπειδὴ τὸ ὀρθόδοξον βάπτισμα, δὲν εἶναι τύπος μόνης τῆς ταφῆς τοῦ σώματος τοῦ Κυρίου, ὡς εἶπεν ὁ Ἀπόστολος καὶ οἱ ἄλλοι Πατέρες, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ τῆς εἰς ἔξου καταβάσεως τῆς ψυχῆς του, ὡς εἶπεν ἀνωτέρω ὁ Βασίλειος καὶ ὁ Χρυσόστομος. Ἰνα, κατ' αὐτὸν πάλιν τὸν Γρηγόριον, διὰ μὲν τοῦ τύπου τῆς ταφῆς τοῦ Χριστοῦ, τὸ σῶμα θεωρηθῆ τοῦ βαπτιζομένου· διὰ δὲ τοῦ τύπου τῆς εἰς ἔξου καταβάσεως, θεωρῆ ἡ ψυχὴ του· λοιπὸν, καθὼς τὰ σπέρματα καὶ φυτὰ, ἐὰν δὲν φυτευθῶν βαθέως εἰς τὴν γῆν, ἀλλὰ μένουν ἐπάνω εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, δὲν δύνανται νὰ βλαστήσουν καὶ νὰ καρποφορήσουν, ἀλλὰ, ἢ ξηραίνονται, ἢ καταπατοῦνται, ἢ διαρπάζονται ἀπὸ τὰ πετεινά· τοιοτοτρόπως καὶ οἱ δυστυχεῖς Λατῖνοι, ἐπειδὴ καὶ δὲν γίνονται σύμφυτοι κατὰ τὸν Ἀπόστολον, ἦτοι δὲν συμφυτεύονται μαζὶ μὲ τὸν Χριστὸν, ὡς φυτὰ ἐν τῷ βαπτίσματι. Τοῦτο γὰρ διηλοῖ τὸ, σύμφυτοι, κατὰ τὸν Βασίλειον, λέγοντα· «Συνταφέντες τῷ Χριστῷ, οὐ νεκρότητος φθορὰν ἐκδεχόμεθα, ταφὴν δὲ, καὶ ὡς περ φυτεῖαν σπερμάτων μμοόμεθα. Καὶ πάλιν, συμφυτευθέντες ἐν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου, πάντως συναγαρόμεθα. Τῆς γὰρ φυτείας τὸ ἀκοιλόθως σημαίνον μμοόν τοιοῦτον. (λόγ. α', περὶ βαπτίσματος σελ. 163B, τοῦ β', τμή.) Καὶ μάλιστα διὰ καὶ ὁ Κύριος, μὲ τὸ «φυτὸν καὶ σπέρμα τοῦ σίτου παρωμοίασε τὸν ἑαυτὸν του, καὶ ἐτὴν ταφὴν του, μὲ τὴν τοῦ σίτου φύτευσιν, εἰπὼν, ἐὰν ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσῶν εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ, ἦτοι φυτευθῆ καὶ «ἐνταφιασθῆ (Ἰωάν. 12', 24.) πολὺν καρπὸν φέρει.» Ἐπειδὴ, λέγω, καὶ οἱ Λατῖνοι δὲν συμφυτεύονται μὲ τὸν διφυῆ κόκκον Χριστὸν ἐν τῷ ὕδατι τοῦ βαπτίσματος, διὰ τοῦτο, οὔτε τὸ σῶμα αὐτῶν θεωρεῖται, οὔτε ἡ ψυχὴ, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, νὰ βλαστήσουν σωτηρίαν δὲν ἔμποροῦν, ἀλλὰ ξηραίνονται καὶ ἀπολλύονται.

(1) Τόσον ἀπὸ τὸν παρόντα Ἀποστολικόν, ὅσον καὶ ἀπὸ τὸν 18', τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ, ὁρθὸν καὶ ἀληθέστατον ἔπεται πόρισμα, ὅτι τινες, καὶ Ἐπίσκοποι, καὶ Πρεσβύτεροι, καὶ Διάκονοι, οἱ μὴ ὄντες μοναχοί, καὶ τῷ τότε καιρῷ, καὶ τώρα, ἐξ οἰκείας θελήσεως δὲν ἔτρωγον κρέας, οὔτε τρώγουσιν ὄχι διὰ βδελυρίαν, ἢ ἄλλην

τινὰ κακοφροσύνην αἵρετικὴν ἄπαγε! (τῶν Ἑλλήνων γὰρ τοῦτο ἦτον ἴδιον, οἱ ὅποιοι διὰ τοῦτο κρέας δὲν ἔτρωγον, διὰτ' ἐδόξαζον ὅτι τὰ ἄλογα ζῶα ἔχουσι ψυχὴν, ὅθεν οὐδὲ νὰ τὰ σφάζουσαν ἐτόλμου, καθὼς ἀναφέρει ὁ Πλούταρχος. Ἀλλὰ καὶ τῶν Μαρκανιστῶν, καὶ ἀπλῶς τῶν Μανιχαίων, κατὰ τὸν Ἐπιφάνιον καὶ τὸν ἐγκρατιστῶν, κατὰ τὸν Βασίλειον καὶ τὸν Βογομίλων, κατὰ τὸν Βαλαμῶνα). Ἀλλὰ δι' ἄσκησιν, καθὼς ἀναφέρει ὁ παρῶν Κανὼν, καὶ δι' ἐγκράτειαν τῆς σαρκός, κατὰ τὸν 18', τῆς Ἀγκύρας· εἶπα, οἱ μὴ ὄντες μοναχοί Ἐπίσκοποι, καὶ Πρεσβύτεροι, καὶ Διάκονοι, ὅτι εἶχον θλίμμα νὰ ἐγκρατεύονται τὸ κρέας, ἢ νὰ τὸ ἐσθίωσιν. Ἀφ' οὗ δὲ ἐσυναθίσθη εἰς τὴν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν ἡ τοιαύτη ἐπωφελεστάτη συνήθεια νὰ μὴ γίνωνται τινες Ἐπίσκοποι, πρὸ τοῦ νὰ γένουν μοναχοί (ἦτις βεβαιούται ἀπὸ τὰ λόγια ὅπου εἶπον ὅτι Καισαρείας, καὶ ὁ Χαλκηδόνος πρὸς τὸν τοποτηρητὴν τοῦ Πάπα Ἰωάννου ἐν τῇ ἐπιφωτίῳ γενομένη συνόδῳ, ἔχοντα οὕτω· «Καὶ ἐν τῇ Ἀνατολῇ οὐδεὶς μὴ μοναχὸς ἐγένετο, οὐ γίνεται Ἐπίσκοπος, ἢ Πατριάρχης. Καὶ πάλιν, Ἐν τῷ καιρῷ τῆς τούτου (τοῦ Φωτίου δηλ.) ἢ Ἀρχιερωσύνης, πολλοὶ συνεψηφίσθησαν καὶ κληρικοὶ μοναχοί!.) Καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Συμεὼν, (κεφ. σζς'). λέγει, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τοὺς περισσοτέρους τῶν μελλόντων γίνεσθαι Ἐπισκόπων ἢ μοναχῶν ποιοῦσα πρότερον, οὕτως Ἐπισκόπους καθιστᾷ. Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημ. τοῦ π'. Ἀποστολικοῦ. Ἀφ' οὗ, λέγω, ἡ τοιαύτη συνήθεια ἐπεκράτησε, μήτε αὐτοὺς κρῶφαγῆν δεῖ, (λέγει ὁ ἀσίδιμος Δοσίθεος ἐν τῇ Δωδεκαβίβλῳ, σελ. 779, ἦτοι ὁ Πατριάρχης πρὸς τοὺς Πατριάρχας, καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς πρὸς τοὺς Ἀρχιερεῖς, οὐκ ἔγω). καὶ ὅσοι καταλύουσιν, παρὰ τὸ πρότερον ποιοῦσιν, ἐπειδὴ μέγιστον τοῖς ἀπλοῖς τῶν Χριστιανῶν προξένουσι ἀνάβαλον καὶ πρὸς τούτους πᾶσι. Δι' ὃ καὶ ὁ Κεδρήνδος κατηγορεῖ τὸν Ἐπίσκοπον τοῦ Κοπρωνίου Κωνσταντινῶν, τὸν Πατριάρχην, ὅτι ἀπὸ μοναχοῦ ἐγένετο στεφανίτης, ἦτοι «κληρικὸς, καὶ κρῶφαγῆς.» Εἰ δὲ οἱ Ἀρχιερεῖς, κατὰ τὸν Ἀρχιερεῖα τοῦτον καὶ Πατριάρχην Δοσίθεον, δὲν πρέπει νὰ κρῶφαγῶσι, πόσον μᾶλλον οἱ μοναχοί; οἵτινες διὰ τρία αἴτια μάλιστα πρέπει τοῦ κρέατος νὰ ἀπέχουσι. Πρῶτον διὰτ' ὁ σκοπὸς καὶ τὸ τέλος τοῦ μοναχικοῦ ἐπαγγέλματος εἶναι σωφροσύνη, παρηνία, καὶ τοῦ σώματος χαλινωγραφία καὶ ὑποπισμός. Ἡ δὲ τοῦ κρέατος βρωσίς λιπαρωτάτη οὔσα ἀπὸ ὅλα τὰ φαγητὰ, ἐπομένως ἐναντιόνηται εἰς τὴν σωφροσύνην καὶ παρηνίαν, ταῦτόν εἰπεῖν, ἐναντιόνηται εἰς τὸν σκοπὸν καὶ τὸ τέλος αὐτό, μὲ τὸ νὰ γαργαλίῃ τὴν σάρκα, καὶ νὰ ἀσυνώνη πόνεμον ἀτόπων ὀρέξεων καὶ ἐπιθυμιῶν κατὰ τῆς ψυχῆς. Καὶ ἂν, κατὰ τὸν Βασίλειον, οἱ μοναχοὶ πρέπει νὰ μεταχειρίζονται ὄχι τὴν παχρίαν διαίταν, ἀλλὰ τὴν ὀλίγον τὸ τροφίμον ἔχουσαν, καὶ ἂν οὔτε τὸ ἥδυτερα τῶν φαγητῶν πρέπει νὰ τρώωσιν, ὡσάν ὅπου ταῦτα εἶναι φιληθονία, κατὰ τὸν αὐτὸν ἅγιον (ὅρα κατὰ Πλάτ. ο.α', πῶς εἶναι πρέπον νὰ τρώωσι κρέας, τὸ ὅπου εἶναι καὶ παχύτατον ἀπὸ ὅλα τὰ φαγητὰ, καὶ τροφικώτατον, καὶ ἥδύτατον· Δεύτερον, δὲν πρέπει οἱ μοναχοὶ νὰ κρῶφαγῶσι, διὰτ' παρα-

Συμφωνία

«Συμφώνως καὶ εἰς τὸν νῦν. αὐτῶν Κανόνα καθαιροῦσι τοὺς Ἱερωμένους, τοὺς μὴ ἐν τῆς ἑορταῖς ἐσθίοντας κρέας, καὶ πίνοντας οἶνον, ὄχι διὰ ἀσκησιν. ἀλλὰ διὰ βδελυρίαν, οἱ ἴδιοι Ἀπόστολοι. Ἡ δὲ ἐν Γάγγρα σύνοδος, καὶ ἀναθέματι καθυποβάλλει, τόσον ἐκείνους ὅπου κατηγοροῦσι τὸν γάμον, καὶ σιχαίνονται τὴν Χριστιανὴν γυναῖκα τὴν κοιμωμένην μετὰ τοῦ νομίμου ἀνδρὸς αὐτῆς, ἐν τῷ α'. Κανόνι, καὶ δὴ καὶ τοὺς παρθενεύοντας, ὄχι δι' αὐτὸ τὸ τῆς παρθενίας καλὸν, ἀλλὰ διατὶ βδελύσσονται τὸν νόμιμον γάμον, Κανόνι θ'. καὶ τὴν γυναῖκα ἐκείνην ὅπου ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὸν ἀνδρα τῆς, ὡς βδελυττομένην τὸν γάμον, Καν. ιδ'. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ ς'. ἐν τῷ ιγ'. Κανόνι αὐτῆς, ἀκολουθοῦσα καὶ τὸν παρόντα Ἀποστολικὸν, καὶ τὸν ε. προσέτι, διορίζει, ὅτι νὰ μένουν στερεὰ καὶ ἀδιαχώριστα τῶν Ἱερωμένων τὰ συνοικέσια, καὶ τινὰς ἐξ αὐτῶν νὰ μὴ ἐμποδίζηται ἀπὸ τὸ νὰ ἱερωθῇ, ἐπειδὴ καὶ ἔχει γυναῖκα νόμιμον, μὲ τὸ νὰ ἦναι «τίμιος ὁ γάμος καὶ ἡ κοίτη ἀμίκτος,» (Ἑβρ. ιγ' 4.) κατὰ τὸν Ἀπόστολον. Ἡ δὲ ἐν Ἀγκύρα σύνοδος, Καν. ιδ'. εἰρίζει, ὅτι, οἱ Πρεσβύτεροι, καὶ οἱ Διάκονοι ἐκεῖνοι, ὅπου δὲν τρώγουσι κρέας δι' ἐγκράτειαν, πρέπει νὰ γεύωνται ὀλίγον τι ἀπὸ αὐτοῦ, διὰ νὰ μὴ δώσουν ὑπόψιν, ὅτι τὸ σιχαίνονται, καὶ πάλιν νὰ ἐγκρατεύονται καὶ νὰ μὴ τρώωσιν.

ΚΑΝΩΝ ΝΒ'.

Τῆς Κερθ. νγ'. Ἐἰς τῆς Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, τὸν ἐπιστρέφοντα ἀπὸ ἀμαρτίας οὐ προσδέχεται, ὁδ'. Ματθ. ιη'. ἀλλ' ἀποβάλλεται, καθαιρεῖσθω. ὅτι λυπεῖ Χριστὸν τὸν εἰπόντα. «Χαρὰ γίνεται ἐν οὐρανῷ ἅπαι ἐπὶ ἑνὶ ἀμαρτωλῷ μετανοῶντι.» 42. Λουκ. ιε'. 7.

Ἐρμηνησία.

«Τὸν ἐρχόμενον πρὸς με οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω, [Ἰωάν. ς'. 37.] λέγει ὁ Κύριος.» Διὰ τοῦτο καὶ οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι εἰς τοῦτον τὸν κανόνα διορίζουσιν ὅτι, ὅποιος Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, δὲν ὑποδέχεται τὸν ἀπὸ ἀμαρ-

βαίνουσι τὴν ἀρχαιοτάτην ταύτην παρὰ τοῖς μοναχοῖς συνήθειαν, λέγω δὴ τὴν τοῦ κρείατος ἀποχήν. Ὅτι δὲ παλαιοτάτη ἐστὶν ἡ τοιαύτη κεχαριτωμένη συνήθεια, καὶ πρὸ τῶν χρόνων τῆς Βασιλείσης Θεοφανοῦς, φανερὸν εἶναι καὶ ἀπὸ τὴν μαρτυρίαν ὅπου εἴπομεν ἀνωτέρω. Ὁ γὰρ Κοπρώνυμος ἦτο πρὸ τῆς Θεοφανοῦς ἑκατονπεντήκοντα χρόνους. Διηγείται δὲ καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος (ἐν τῷ α'. λόγῳ πρὸς Θεόδωρον ἐκπεσόντα) ὅτι ἕνας μοναχὸς εἰς τὰς ἐρήμους εὐρισκόμενος, παρεκάλεε τὸν συγκατοικόν του νὰ ὑπάγῃ νὰ τοῦ φέρῃ κρέας νὰ φάγῃ, εἰ δὲ καὶ δὲν ἤθελε νὰ ὑπάγῃ (διὰ τὸ ἄτοπον δηλ. καὶ ἐμποδισμένον ζήτημά του), ἐφοβήριζεν ὅτι αὐτὸς μόνος ἔχει νὰ καταβῇ εἰς τὴν ἀγοράν. Καὶ ἀλλαχού ὁ αὐτός, διηγούμενος τὰς συνθεσίας τῶν τότε Μοναστηρίων, λέγει: «Πάντα ἐκεῖ καθαρά κνίσσης, αἰμάτων» (λόγ. ιδ'. τῆς α'. πρὸς Τιμόθ. σελ. 307 τόμ. δ'). Ἰστορεῖ καὶ ὁ Νικηφόρος Γρηγοράς ἐν τῇ «Ρωμαϊκῇ ἱστορίᾳ, ὅτι ἡ γυνὴ Ἰωάννου τοῦ Γλυκίως καὶ λογοθέτου ἔγινε μοναχὴ, καὶ ἐζήτηε νὰ γένῃ καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς μοναχός. Ὁ δὲ βασιλεὺς λίαν αὐτὸν ἀγαπῶν τὸν ἐμπόδιεν, ἐπειδὴ ἔχοντας κατοχυρίας εἰς τὰ ἄβρα καὶ βασανιζόμενος κατὰ καιροῦς, ἀνάγκη ἦτο νὰ τρώγῃ κρέας, κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἱατρῶν, ἀρ' οὐ δὲ ἤθελε γένῃ μοναχός. τοῦτο πλέον νὰ κάμῃ δὲν ἦτο ἔννομον καὶ ἐπαινετόν. Καὶ ὁ Θεσσαλονικὴς δὲ θεῖος Γρηγόριος φανερῶς λέγει, ὅτι ἡ κρεωφαγία εἶναι ἐμποδισμένη ἀπὸ τοὺς μοναχοῦς. (λόγῳ α'. τῶν ὑπερῶν ὑπὲρ τῶν ἱερῶς ἡσυχάζοντων). Ὁ δὲ βασιλεὺς Νικηφόρος ὁ Βουλγαριῆς, γενόμενος μοναχός, ἀρ' οὐ ἔχασε τὴν Βασιλείαν, καὶ ἐρωτηθεὶς ἐὰν μεγαλοψύχως ὑποφῆρῃ τὴν καλογερικὴν ζωὴν, ἀπεκρίθη οὕτω: «Μόνη ἡ ἀποχὴ τοῦ κρείατος πικραίνει με, περὶ δὲ τῶν ἄλλων μικρὰ μοι φροντίς.» (Μελ. Ἁθωνῶν Ἐκκλησ. ἱστορ. τόμ. 6'. σελ. 414) καὶ ὁ βίος δὲ Ἰωάννου τοῦ τῆς Κλίμακος, λέγων ὅτι ὁ ἅγιος ἤρθε ἅπαντα, ἃ ἀμέμπτως ἐφείταται τῇ ἐπαγγελίᾳ, τοῦτο βεβαίως. «Ὅρα καὶ τὸν Εὐεργετινὸν σελ. 425. Ἀλλὰ τί ταῦτα λέγω φέρωντας μαρτυρίας ἐκ τῶν ἀνθρώπων; αὐτὴ ἡ Κυρία Θεοτόκος ἐμαρτύρησε μόνη τῆς: πόσον καὶ

ἀρχαία, καὶ ψυχωφελεστάτη εἶναι ἡ τοῦ κρείατος ἀποχή, παραγγέλλασα διὰ θαυματουργίας πρὸς τὸν ἀγιώτατον ἐκείνον Δουσίθιον, ἔτι παιδίον ὄντα, πρὸς τοῖς ἄλλοις, καὶ νὰ μὴ τρώγῃ κρέας, καθὼς τοῦτο διηγείται ὁ σοφὸς Ἀββᾶς Δουρόθεος. Σφραγίς δὲ τῶν εἰρημένων τούτων, ἔς ἦναι ὁ λδ'. Κανὼν τοῦ ἁγίου Νικηφόρου τοῦ Ὁμολογητοῦ, λέγων φανερῶς ταῦτα: «Ἀνίσως μοναχὸς ρίψῃ τὸ ἅγιον σχῆμα, κρεωφαγίῃ καὶ λάβῃ γυναῖκα, ὁ τοιοῦτος, ἐὰν δὲν μετανοῇ, πρέπει νὰ ἀναθεματισθῇ, ἢ κατανικῶς ἐνδύομενος τὸ σχῆμα, νὰ κλειθῆται μέσα εἰς Μοναστήριον». Γράφει δὲ καὶ ὁ Βουλγαρίας Θεοφύλακτος κατὰ τῶν Μοναχῶν τῶν Λατίνων καὶ κατηγορεῖ αὐτοὺς πῶς ἔτρωγαν τὸ ζωμὸν τοῦ κρείατος, καὶ ἀκολουθῶς ἀποβάλλει τὴν κρεωφαγίαν τῶν μοναχῶν ὡς μὴ προσηκόντως γινόμενήν. Λέγει δὲ καὶ ὁ ἅγιος Μελέτιος ὁ Ὁμολογητὴς ἐν τῇ κατ' αὐτὸν ἀλφαβηταγραφίᾳ ὅτι: οἱ μὲν καὶ λαϊκοὶ καὶ μοναχοὶ ἔχουν χρεὶς νὰ φυλάττουν τὰς τοῦ Θεοῦ ἐντολάς, οἱ δὲ μοναχοὶ ἐξαιρέτως πρέπει νὰ ἔχουν τὴν παρθενίαν, τὴν φυγὴν τοῦ κόσμου, καὶ τὴν τοῦ κρείατος ἀποχήν, οὕτω λέγων: «Πάντες τηρεῖν τὰς προσταγὰς ὑπέλοιμεν τοῦ κτίστου. Τοῦτο καὶ μόνον μοναχοῖς πρόσσιν ἐξαιρέτως τοῦτο καὶ μόνον ἔχουσι προσφέρειν τῇ Δεσπότη, τὴν παρθενίαν, τὴν φυγὴν τῶν κοσμικῶν πραγμάτων, τὴν ἀποχήν τοῦ κρείατος, καὶ τὴν στένωσιν καὶ θλίψιν.» Τρίτον δὲ καὶ τελευταῖον, δὲν πρέπει νὰ τρώγουν οἱ μοναχοὶ κρέας, ἂν ὄχι αὐτοὶ διατὶ εἶναι ἐμπόδιον πρὸς τὸν σκοπὸν καὶ τὸ τέλος τοῦ μοναχικοῦ πολιτεύματος, ἂν ὄχι τόσον διατὶ εἶναι ἐναντίον τῆς ἀρχαιοτάτης παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν Πατέρων, ἀλλὰ περισσότερο, διὰ τὸ κοινὸν σκάνδαλον ὅπου προξενεῖ εἰς τὰς καρδίας τῶν πολλῶν. Οἱ μοναχοὶ τρώγουν κρέας. Τούτῃ εἶναι μία πρότασις ὅπου καὶ ἐκ μόνης ἀνοῆς γίνεται πρόσκομμα εἰς πολλούς. Διότι τόσον ὁ Ἀπόστολος ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος ἔλεγεν: «Οὐ μὴ φάγω κρέας εἰς τὸν αἰῶνα, ἵνα μὴ τὸν ἀσκήσαν μου σκανδαλίσω» [α'. Κορινθ. 13] καὶ πάλιν, καλὸν τὸ μὴ φαγεῖν κρέας, μηδὲ πίνειν οἶνον, μηδὲ ἐν ᾧ ὁ ἀδελφός σου σκανδαλί-

τας ἐπιστρέφοντα καὶ μετανοοῦντα, ἀλλὰ ἀποβάλλει τοῦτον καὶ ἀποδιώκει, ὡς ὁ Ναυᾶτος ἐκεῖνος, σιχαινό-
μενος αὐτόν. τρόπον τινά, καὶ ἀποστρέφόμενος διὰ τὰς ἀμαρτίας του, ἃς καθίρεται· διότι μὲ τοῦτο ὁποῦ κάμνει
λυπεῖ τὸν Χριστόν, ὅστις εἶπε «χαρᾶ γίνεται εἰς τὸν οὐρανόν.» ἦτοι εἰς τοὺς ἐν οὐρανῷ Ἀγγέλους, διὰ ἕνα
ἀμαρτωλόν, ὅπου μετανοεῖ ἀπὸ τὰς προτέρας του ἀμαρτίας. [Λουκ. ιε'. 7.] Καὶ ἂν αὐτὸς πάλιν ὁ ἴδιος εἶπεν
«οὐκ ἤλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἀμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν,» [Ματθ. θ'. 13.] φανερόν ἐστι ὁ μὴ δεχόμενος
τοὺς ἀμαρτωλοὺς, ἐναντιοῦται καὶ ἀντιπράττει τῷ Χριστῷ, ὁ δὲ ἐναντιούμενος τῷ Χριστῷ, δὲν εἶναι μαθητὴς
αὐτοῦ, ὁ δὲ μὴ ὢν μαθητὴς, οὐδὲ ἄξιός ἐστιν νὰ ἔχη τὴν ἰερωσύνην. Πῶς γὰρ δύναται νὰ τὴν ἔχη, καὶ νὰ ᾔηται
δεκτὸς τῷ Χριστῷ, ὁ ἀντίχριστον ἑαυτὸν ποιήσας, καὶ ἐναντιούμενος τῷ ἐκείνου θελήματι ;

Σ υ μ φ ω ν έ α .

« Ἀκολούθως δὲ καὶ ὁ νγ'. τῆς ἐν Καθαγένῃ διορίζεται, νὰ μὴ ἀρνήται τινὰς Ἐπίσκοπος τὴν τοῦ Θεοῦ γέ-
νην καὶ καταλλαγὴν εἰς τοὺς σκηνηκούς καὶ μίμους, καὶ ἀρνητὰς, ὅταν ἐπιστρέφουν πρὸς τὸν Θεόν. Οἱ δὲ τοι-
οῦτοι χριστιανίσαντες, νὰ μὴ ἀναγκάζονται νὰ ἐπιστρέφουν εἰς τὰ ἴδια παίγνια, κατὰ τὸν ὅσ'. τῆς αὐτῆς. Διὰ
τοῦτο οἱ ἴδιοι Ἀπόστολοι εἰς τὰς διαταγὰς των, Βιβλ. β'. κεφ. ιε'. καὶ μ'., παραγγέλλουσιν εἰς τὸν Ἐπίσκο-
πον, ὅτι ἐκεῖνους τοὺς ἀνθρώπους ὅπου ἤθελεν ἀφορισθεῖν ἀπὸ τοὺς λοιποὺς Χριστιανούς διὰ ἀμαρτίας των,
« αὐτὸς νὰ μὴ τοὺς ἀποβάλλῃ, ἀλλὰ νὰ συναναστρέφῃται μετ' αὐτοῦς, ἐπιμελούμενος αὐτῶν, παρακαλῶν, ὑπο-
στηρίζων, καὶ λέγων εἰς αὐτοὺς « ἰσχύσατε χεῖρες ἀνεμείναι, καὶ γόνατα παρακλυμμένα,» [Ἦσ λε'. 3.] μή-
πως ἀπὸ τὴν ὑπερβολὴν τῆς λύπης γένουν ἄρρονοι καὶ τρελοί. Καθὼς καὶ ὁ Παῦλος ἐπρόσταξε τοὺς Κορινθίους
νὰ συναναστρέφοντα καὶ νὰ κάμουν ἀγάπην μετ' τὸν πρῶτον ἀφορισθέντα ἐκεῖνον, ἵνα μὴ ἀπὸ τὴν περισσοτέραν
λύπην καταποθῇ ὑπὸ τοῦ σατανᾶ καὶ ἀπογνωσθῇ. Ἀνάγκωθι καὶ τὴν ἐπιστολὴν Διονυσίου τοῦ Ἀρεσπαγίτου,
τὴν ὁποῖαν γράφει πρὸς τὸν θεραπευτὴν Δημόφιλον, καὶ ἴδε πόσον αὐτὸν ἐλέγχει καὶ ἐπιπλήττει, διατὶ ἀπε-
λάκτισε καὶ ἀπέβαλεν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τὸν ἐκ τῆς ἀμαρτίας ἐπιστραφέντα καὶ μετανοήσαντα ἄνθρωπον.
Ὁ δὲ ἅγιος Νεῖλος γράφων πρὸς τινὰ Πρεσβύτερον Χαρικλῆν ὀνομαζόμενον, καὶ σκληρὸν πρὸς τοὺς μετανοοῦν-
τας φαινόμενον, ἐλέγχει τοῦτον, διατὶ ἀπατόλησεν νὰ καταποντίσῃ τὸν Φαυστίνον εἰς ὑπερβολικὴν λύπην, καὶ
τοὶ ἐξομολογηθέντα παρησῆξ μετὰ πολλὴν ταπεινώσιν. Τὰ λόγια τοῦ πατρὸς εἶναι ταῦτα· « Ὡς φαίνεται, Χρι-
στικῆ, εἰς μὲν τὸ νὰ φυτεῖς τὰς ἀμπέλους τοῦ Χριστοῦ εἶσαι ἀργός, εἰς δὲ τὸ νὰ ἐκκόπτῃς τὰς ὑπ' αὐτοῦ πε-

ζεται, ἢ ἀσθεναί. [Ῥωμ. ιδ'. 21.] Ὅσον καὶ ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν ἀπὸ τὸ ἄλλο, εὐρισκόμενος ποτὲ εἰς τράπεζαν, ἔχουσαν κρέας, δὲν ἠθέλησε νὰ φάγῃ, εἰπὼν, ὅτι τοῦτο τὸ κάμνει διὰ νὰ μὴ προξενήσῃ σκάνδαλον εἰς τοὺς ἐκεῖσε Χριστιανούς. Εἰ δὲ καὶ οἱ κρεωφαγῶντες ἡμέτεροι μοναχοί, διὰ νὰ ἐλευθερωθοῦν ἀπὸ τὸν ἐλεγχον τῆς συνειδήσεως προτείνουσιν, ὅτι καὶ ὁ Βασίλειος λέγει (διατάξει κ'.) πῶς ἐσυγχωρήθη ὑπὸ τῶν Πατέρων, νὰ βάλ-
λεται εἰς τὰ λάχανα, ἢ ὄσπρια, προσέψιμα, ταριχευτὸν, ταῦτόν εἰπὼν ξύγγι ἀλατισμένον ὕειον, ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ Παχώμιος ἔτρεφε χοίρους εἰς τὸ Μοναστήριον, καὶ ὁ Συμεὼν ὁ νέος Θεολόγος ἔτρεφε περιστέρους. Ἄς μάθωσιν, ὅτι τὰς προφασιστολογίας ταύτας προτείνουσι παρομοίως καὶ οἱ τῶν Λατίνων μοναχοί. Πρὸς μὲν οὖν τὸ τοῦ μεγάλου Βασιλείου, ρητέον ὅτι ἐσυγχωρήθη καὶ, παρὰ τῶν ἐν τῷ Πόντῳ ἀσκουμένων, νὰ βάλλεται εἰς τὰ ὄσπρια τὸ τοιοῦτον ξύγγι, πρῶτον μὲν, ἐξ ἀνάγκης, τὸ νὰ μὴ εὐρίσκητο εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη ἔλαιον, κατὰ τὸν Δοσίθειον· δεύτερον, διατὶ, ὡς λέγουσι τινες, ἠκολούθει ἀσθένεια εἰς τοὺς ἀδελφούς ἀπὸ τὸ πάντη ἀνάστυον φαγητόν· τρίτον, διατὶ καὶ τόσον ὀλίγον ἐδά-
λετο, ὅπου τελείως δὲν ἐπροξένη κάμμιαν ἠρόνην, οὔτε ὅπως ἐψήνητο, κατὰ τὰ λόγια τοῦ ἁγίου· «Τὸ γὰρ ἐλάχιστον ἐκεῖνο ἔπιμα εἰς τοσοῦτον πλῆθος ὕδατος, ἢ σπερματώδους, εἰ τύχοι βρωμάματος ἐμβληθέν, οὐ τρυφῆς ἐστὶ κατηγόρημα, ἀλλὰ ἀκριβε-
στάτη τῶν ἀσκητῶν καὶ ταλαίπωρος ὄντως ἐγκράτεια.» Καὶ τέταρτον, ὅτι, ἂν καὶ τοῦτο λέγει ὁ Βασίλειος, ἀλλ' οὐ παρὰ τοῦτο καὶ τὴν κρεωφαγίαν συγχωρεῖ. Μάλιστα δὲ ὅλον τὸ ἐναν-
τίον, ἀποβάλλει μὲν τὴν παχειὰν δαιταν, ὡς εἴπομεν, καὶ τὰ πα-
ραρτύματα, καὶ τὰ ἡδύτερα φαγητὰ φιληδονίαν καλεῖ, ἐπαινεῖ δὲ τὴν ὀλίγον τρέφειμον ἔχουσαν βρωσίν, καὶ τὰ εὐτελέστατα καὶ εὐπόριστα φαγητὰ, ὅτι λογῆς εἶναι τὸ ἔλαιον καὶ ὁ οἶνος καὶ τὰ ὄσπρια καὶ τὰ τοιαῦτα. Πρὸς δὲ τὸ τοῦ ἁγίου Παχωμίου, καὶ

τοῦ ἁγίου Συμεὼν, ρητέον, ὅτι ταῦτα ἔτρεφον πρῶτον μὲν διὰ τοὺς ξένους, καὶ δεύτερον διὰ τοὺς ἀσθενοῦντας μοναχοὺς, κατὰ τὸν Δοσίθειον, καθὼς διὰ τοὺς ἀσθενεῖς εἶχον καὶ λουτρά εἰς τὰ μοναστήριά των. Ἀλλὰ καὶ τώρα, ἂν ἀσθενῇ τις μοναχὸς εἰς κίνδυνον θανάτου, καὶ λάβῃ παραγγελίαν ἀπὸ τῶν ἱατρῶν νὰ φά-
γῃ κρέας, δὲν κατακρίνεται· ἂν φάγῃ, ὅτι μεταχειρίζεται τοῦτο πρὸς ἰατρείαν, καὶ ὄχι πρὸς ἠδονὴν καὶ γαστρομαργίαν. Εἰ δὲ καὶ εἰπῇ τις, ὅτι ἡ ἐν Γάγγρα σύνοδος ἐν τῷ 6'. αὐτῆς Κανόνι ἀναθεματίζει τὸν κατακρίνοντα ἐκεῖνον ὅπου τρώγῃ κρέας, ἀλλ' ἡ αὐτὴ σύνοδος ἀπολογεῖται πάλιν ἐν τῷ κα'. Κανόνι, ὅτι εἶπε τοῦτο διὰ ἐκεῖνους ὅπου δὲν τρώγουν κρέας ὄχι διὰ ἀσκησιν, ἀλλὰ διὰ ὑπερηφάνειαν, ἢ καὶ διὰ βδελυρίαν· καὶ προσθέτει λέγουσα· « Ἡμεῖς καὶ ἐγκράτειαν μετὰ σεμνότητος καὶ θεοσεβείας γινω-
μμένην ἀποδεχόμεθα.» Ἐπειδὴ δὲ εἰρητικοί. οἱ ὀνομαζόμενοι ἐγκρατεῦται, οἵτινες ἐσυγχάινοντο τὰ κρέατα καὶ δὲν τὰ ἔτρω-
γαν, προβάλλουσιν εἰς ἡμᾶς, τὸ, διατὶ δὲν τρώγομεν καὶ ἡμεῖς ὅλων τῶν ζώων τὸ κρέας, ἀποκρίνεται ὁ μέγας Βασίλειος πρὸς αὐτοὺς λέγων· Καν. πς'. ὅτι κατὰ μὲν τὴν ἀξίαν, ὅλα τὰ κρέα-
τα ὡς λάχανα χόρτα λογίζονται κοντὰ εἰς ἡμᾶς, ὡς εἶπεν ὁ Θεός. Ὡς λάχανα χόρτο δέδωκα ὑμῖν τὰ πάντα. (Γεν. θ'. 3.) Κατὰ δὲ τὴν διάκρισιν τοῦ συμφέροντος, καθὼς δὲν τρώγομεν ὅλα ἀπλῶς τὰ χορτάρια, ἀλλὰ μόνον τὰ ἀβλαβῆ καὶ ὠφέλιμα· ἔτσι οὔτε ὅλα τὰ κρέατα τρώγομεν, ἀλλὰ μόνον τὰ ἀβλαβῆ καὶ χρήσιμα εἰς τὴν υγίαν τοῦ σώματος. Διότι γέστον εἶναι καὶ τὸ κύνειον, καὶ τὸ ὑσκίαμον. Κρέας εἶναι καὶ τοῦ γυπὸς, καὶ σκύ-
λου τὸ κρέας, ἀλλὰ καθὼς δὲν τρώγῃ τις φρόνιμος τὸ κύνειον καὶ τὸ ὑσκίαμον, διατὶ εἶναι φαρμακερὰ καὶ θανατηφόρα, ἔτσι παρομοίως δὲν ἤθελε φάγῃ τινὰς σκύλον, ἢ γύπα, διατὶ εἶναι καὶ βλαβερὰ εἰς τὴν υγίαν, καὶ ἄνοστα εἰς τὴν γούσιν, ἐξω μόνον ἂν εὐρίσκηται εἰς μεγάλην ἀνάγκην καὶ πείναν. Τότε γὰρ, ἂν φάγῃ

φυτευμένας, καὶ νὰ τὰς ρίπτῃς ἔξω τοῦ ἀμπελώνος, εἶσαι πρόθυμος. Μὴ λέγῃς, ἄνθρωπε, ὅτι ὅστις ἐπταίσε μὲν, ἐξομολογεῖται δὲ μὲ τὸν λόγον, δὲν εἶναι δεκτὸς ἀπὸ τὸν Θεόν. Διότι ταῦτα λέγων, δὲν εἶσαι μακρὰν ἀπὸ τοὺς Ναυκτιανούς, οἱ ὅποιοι ἀρνοῦνται τὴν μετάνοιαν μετὰ τὸ βίπτισμα, ὡς μὴ καταδεχόμενος καὶ σὺ τὴν διὰ στόματος μετάνοιαν, καὶ μάλιστα ὅπου ἔμαθες τὸν μέγαν Μωϋσῆν, ζήτησαντα ὄχι ἀμελῶς, ἀλλὰ βιαίως τὸν τράγον ἀπὸ τὸν Ἀαρῶν, καὶ φανερώσαντα μὲ τοῦτο τὴν τῆς ἀμαρτωλῆς ψυχῆς ἐξομολόγησιν, καὶ συγχώρησιν. Ναι, καλὸν καὶ ἀρμοδιώτατον εἶναι νὰ μετανοῇ ἡ ψυχὴ μὲ ἔργα, νηστείαν δηλαδὴ, καὶ κακοπάθειαν σώματος. Ὅμως, ἂν τύχῃ τινὰς ἀπὸ ἀδυναμίαν σώματος, ἢ ἀπὸ ἄλλο σύμβημα, καὶ στερηθῇ αὐτὰ, τὰ βοηθήματα, ἔχει ὁμοίως τὴν ἀπὸ στόματος ἐξομολόγησιν καθαρὰν, δεκτὸς ἐστὶν ἀπὸ τὸν Θεόν, ὅστις ἀπέθανε διὰ τὰς ἀμαρτίας μας. Καθὼς καὶ ὁ Μωϋσῆς εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς Σκηνῆς ἔσμιξε μὲ βύσσον καὶ χρυσάφι τὰς γιδότριγας, τὰ τίμια μὲ τὰ ἄτιμα. Ὁ Τελώνης, σὲ ἐρωτῶ, μὲ ποίους κόπους ἐσώθη; δὲν ἐσώθη μὲ ψιλὰ λόγια ταπεινώσεως; ὁ Ληστής, μὲ ποίους ἰδρωτάς μετετέθη ἀπὸ τὸν σταυρὸν εἰς τὸν Παράδεισον; δὲν ἐσώθη μὲ ὀλίγα λόγια; ὁμοίως καὶ ὁ Μανασσῆς. Λοιπὸν, ὦ Χαρικλῆ, μὴ ἀκούης μόνον τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ Θεοῦ, ἀμὴ βλέπῃς καὶ τὴν ἀμετρονίαν τοῦ φιλανθρωπίου. Τὸ γὰρ ἔλεός σου, φησί, μέγα ἐπ' ἐμέ. [Ψαλμ. πβ'. 13.] Μὴ λέγῃς λοιπὸν ἀστόχαστα, ὅτι, ὁ Θεὸς δὲν δέχεται λόγια μετаноίας. Διότι θέλω σοῦ εἰπῆ καὶ ἐγὼ Ὁ Ἀσῆμι καὶ χρυσάφι καὶ τὰς λοιπὰς πλουσίας δωρεὰς θέλει ὁ Θεός, ἀμὴ δύο φόβας τῆς χήρας δὲν δέχεται; καὶ πῶς θέλεις μὲ πληροφορήσει, ὅτι ἠξέυρεις τὴν Γραφήν, μὴ ἐνθυμούμενος τοῦ Σωτῆρος τὰ λόγια; δὲν θέλει, λέγει, ὁ Πατὴρ μου νὰ ἀπολεσθῇ κἀνένας ἀπὸ τοὺς μικροὺς τούτους, [Ματθ. ιη'.] καὶ σὺ, θέλεις πολλοὺς καὶ μεγάλους; ἐναντία τοῦ Σωτῆρος διδάσκεις, ἄνθρωπε, καὶ ποῦ βάνεις τὸ τοῦ Ἡσαίου Λέγε σὺ πρῶτος τὰς ἀμαρτίας σου, ἵνα δικαιοθῆς. [Ἠσ. μγ'. 26.]; Δέχεται ὁ Θεός ὅπου μᾶς ἐπλάσεν, οὐ μόνον ἀγγελίαν σώματος, μαρτυρικοὺς ἀγῶνας, καὶ ἀσκητικούς, ἀλλὰ καὶ σκυθρωπότητα προσώπου, ὅταν γίνεται διὰ τὰ ἀμαρτήματα. Καὶ καρπὸν χειλέων, ὁμολογούντων τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ. Διότι, ἄλλοι μὲν δύνανται νὰ ἀντιπολεμοῦν, ἄλλοι δὲ πάλιν δὲν δύνανται διὰ τὸ εὐκολονίκητον. Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ συντόμως, πολλὰ γίνονται ἀπὸ τοὺς ἀμαρτωλοὺς, τὰ ὅποια φαίνονται ὅτι εἶναι μικρὰ, ὁμοίως προξενοῦν μεγάλην σωτηρίαν εἰς τοὺς μετανοοῦντας. Βλέπε καὶ τὸν Μωϋσῆν, ἢ μάλλον τὸν Θεὸν διὰ τοῦ Μωϋσέως, ὅπου διορίζει νὰ προσφέρουν διὰ τὰς ἀμαρτίας των οἱ ἄνθρωποι, ὄχι μόνον βόδια καὶ τριαγία (τὰ ὅποια ἔχουν οἱ πλούσιοι), ἀλλὰ φροντίζωντας διὰ τοὺς κεκοπιασμένους, καὶ συνταπεινούμενος μὲ τοὺς ταπεινοὺς, διὰ νὰ μὴν ἀπελπισθῶν, ἐσυγκατέθεσε τὸν νόμον, ἕως καὶ εἰς περιστερί, καὶ εἰς ὀλίγον σερμιδάλι. Λοιπὸν καὶ σὺ, Πρεσβύτερε, περιποιῶ τὸν ἄνθρωπον ὅπου δείχνει καρδίαν συντετριμμένην, καὶ ἐπίστρεφε καὶ σῶζε αὐτόν, ζητῶντας ἀπὸ τοὺς ἀμαρτωλοὺς, ὄχι μόνον καρποὺς κατορθωμάτων καὶ ἀσκητικὰ ἔργα, ἀλλὰ δεχόμενος καὶ λόγια κατανοητικὰ ἐκείνου, ὅπου ἐξομολογεῖται μὲ ταπεινώσιν καὶ συντριβὴν καρδίας.»

ΚΑΝΩΝ ΝΓ'.

Ἀποσ. νά. τῆς
Ἀγγ. ιδ'. τῆς
ἐν Γάγγ. α'. θ'.
ιδ'. ιη'. Βασιλ.
πς'.

Εἴ τις Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν ἑορτῶν οὐ μεταλαμβάνει κρεῶν καὶ οἴνου. βδελυσσόμενος, καὶ οὐ δι' ἄσκησιν, καθαιρείσθω. Ὡς κεκουτηριασμένος τὴν ἰδίαν συνειδήσιν, καὶ αἴτιος σκανδάλου πολλοῖς γενόμενος.

ΚΕ ρ μ η ν ε ἰ α.

Καὶ οὗτος ὁ Κανὼν προμοίως μὲ τὸν νά'. (ὅν καὶ ἀνάγνωθι) διορίζεται, ὅτι ὅποιος Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος εἰς τὰς ἑορτασίμους ἡμέρας δὲν τρώγει κρέας, οὔτε πίνει οἶνον, ὄχι διὰ ἄσκησιν καὶ ἐγκράτειαν, (1) ἀλλὰ διατὶ τὰ συγχαίνεται, ἄς καθίρσεται. Ὡσάν ὅπου εἶναι κεκουτηριασμένος, ἦτοι ἀναίσθητος

καὶ σκύλον, ἢ γύπα, δὲν ἀμαρτάνει. καθότι αὐτὰ δὲν εἶναι ἐμποδισμένα ἀπὸ τὴν νέαν γραφήν. Οἱ γὰρ Ἀπόστολοι, ἐν μὲν ταῖς Πράξεσι (καρ. κβ'. 29.) ἐμπόδισαν νὰ μὴ τρώγῃ τινὰς μόνον τὰ εἰδωλόθωτα, καὶ τὸ αἶμα, καὶ τὸ πικρὸν, ἐν δὲ τῇ ἐγ'. Κανὼν ὁμοίως ἐμπόδισαν νὰ μὴ τρώγῃ τινὰς θηριάλωτον, θηρσιμαῖον, καὶ αἶμα. Εἰ δὲ καὶ ἀνθίσταται τις λέγων, ὅτι ὁ κύων καὶ ὁ γύπας ὀνομάζονται ἀκάθαρτα ἀπὸ τὴν παλαιὰν Γραφήν, ἀποκρινόμεθα ὅτι, ὄχι διατὶ εἶναι βδελυκτὰ καὶ συγχαραρὰ ἔτσι ὀνομάζονται· οὐδὲν γὰρ κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον εἰς τὴν ἑαυτοῦ φύσιν εἶναι, εἴπομεν, ἀλλ' ἔτσι ὀνομάζονται διὰ τρεῖς αἰτίας. Ἡ πρώτη καὶ κυριωτάτη αἰτία εἶναι, καθὼς ἀνωτέρω τὴν ἡμετέραν οὐ μέγας Βασίλειος, διατὶ ὅλα τὰ ἀκάθαρτα εἶναι βλαβερὰ εἰς τὴν υγίαν τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ τῶν ἰατρῶν παιδὲς αὐτὸ τοῦτο προσβιβάζουσι. Δευτέρα, διατὶ ἔτσι νομίζονται κοντὰ εἰς τὴν ὑπόληψιν τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὸν Προκόπιον. Καὶ τρίτη, διὰ νὰ μὴ προσκυνήσωσιν αὐτὰ οἱ Ἰουδαῖοι· ὡς θεοὺς,

κατὰ τὸν Θεοδώρητον. Ὡστε ἀγαπῶντας ὁ Θεὸς τὴν υγίαν τοῦ σώματός μας, καὶ θέλωντας νὰ μᾶς κάμῃ νὰ μὴ, τὰ τρώγωμεν, τὰ ὀνόμασεν ἀκάθαρτα. Ἴνα καὶ ἀπὸ αὐτὸ τὸ ὄνομά των μισῶμεν ταῦτα καὶ ἀποφεύγωμεν.

(1) Ἐκ τοῦ Κανόνος τούτου ὡς πῆριμά τι συνάγεται, ὅτι δὲν καθαιροῦνται οἱ Ἐπίσκοποι, καὶ Πρεσβύτεροι, καὶ Διάκονοι, ὅπου ὄχι διὰ βδελυρίαν, ἀλλὰ δι' ἄσκησιν ἀληθῆ καὶ ἐγκράτειαν, ἢ τελείως δὲν τρώγουν κρέας, οὔτε πίνουν οἶνον, ἢ πρὸς καιρὸν καὶ ἐπὶ διορισμέναις ἡμέραις. ἂν καὶ δὲν ἤθελαν φάγουν, ἢ πίνουν, καὶ εἰς τὰς ἡμέρας τῶν ἑορτῶν. Ἀλλὰ ὅτι καὶ οἱ λοιποὶ ὅπου τῶν τοιούτων (ἢ καὶ ἄλλων τινῶν βρωμάτων) ἀπέχονται, εἴτε μοναχοεἶτε λαϊκοὶ, δι' ἄσκησιν καὶ ἐγκράτειαν, ἀπὸ τὸν παρόντα Κανὼνα ὡς παραβάται οὐ κατακρίνονται, κατὰ τὴν γνώμην καὶ τῶν δύο ὁμοῦ τῶν ἁγίων Κανόνων ἐρημιτικῶν, Ζωναρᾶ, λέγω, καὶ Βαλααμῶνος. Ἐν ἀπέχοντα τούτων καὶ ἐν ταῖς ἑορτασίμοις ἡμέραις. Διότι, οὔτε βδελύσσονται αὐτὰ, καθὼς λέγει ὁ Κανὼν,

(καθ' ὁμοιότητα τῶν μελῶν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, τὰ ὅποια δταν τύχη νὰ καοῦν, μένουσ ἀνάισθητα), ἢ μεμολυσμένος (καθ' ὁμοιότητα ἐκεῖνῶν ὁποῦ ἔχουσι καυτῆρας, ἢτοι φοντανέλλας, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἐξέρχεται ὕλη καὶ μολυσμὸς), εἰς τὴν συνείδησίν του, καὶ ὡσάν ὁποῦ γίνεται αἷτιος σκανδάλου εἰς τοὺς πολλοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι συναθροίζόμενοι εἰς τὰς ἐορτὰς, εἶχον συνήθειαν νὰ κάμνουσ ἀγάπας, ἤγουσ κοινὰς τραπέζας, καὶ νὰ συντρώγουσ ὅλοι μαζύ· τὰς ὁποίας ὁ Παῦλος Κυριακὸν δειπνῶν, ἦτοι κοινὸν ὀνομάζει, εἰς τὴν πρὸς Κορινθ. α'. ἐπιστολὴν κεφ. ια'. 21, (περὶ ὧν δρα τὴν ὑπόσημ. τοῦ ὀδ'. τῆς ς'.)

Συμφωνία.

Συμφῶνως καὶ ὁ Παῦλος ἰδίᾳ εἰς τὴν πρὸς Τιμόθ. α'. κεφ. δ'. 2. κεκαυτηριασμένους ὠνόμασε τοὺς αἵρετικούς ἐκεῖνους, ὁποῦ ἐδίδασκον νὰ ἀπέχουσι οἱ ἀνθρώποι διὰ βδελυρίαν ἀπὸ τὰ βρώματα. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν Ἀποστολικὸν νά'.

ΚΑΝΟΝ ΝΑ'.

Εἰ τις κληρικὸς ἐν καπηλείῳ φωραθείη ἐσθίων. ἀφοριζέσθω. Πάρεξ τοῦ ἐν πανδοχείῳ ἐν ὁδῷ δι' ἀνάγκην καταλύοντος.

|| Αποσ. μβ'. μγ'. τῆς ς'. θ'. τῆς ς'. ςβ'. Λαοδ. κδ'. τῆς Καρθ. μς'. εθ'.

Ἑρμηνεία.

Οἱ τῷ Θεῷ κεκληρωμένοι πρέπει νὰ ἦναι εἰς τοὺς λαϊκούς ὑπόδειγμα βίου σεμνοῦ, ἵνα μὴ ἐξ αἰτίας αὐτῶν βλασημῆται τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ παρὼν κανὼν διορίζει, ὅτι ὅποιοι Κληρικὸς εὔρεθῆ νὰ τρώγῃ ψωμί μέσα εἰς καπηλεῖον, ἢς ἀφορίζεται. Διατί τὸ νὰ ἐμβαίωσιν αὐτοὶ εἰς καπηλεῖον, τί ἄλλο φανερόναι, πάρεξ πὼς ἔχουσι ζωὴν ἄσεμον, καὶ πὼς εἶναι διεσθαρμένοι, ὄχι μόνον κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τῶν φαγητῶν καὶ ποιωτῶν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰ ἄλλα τῶν ἡθῶν, ὡσάν ὁποῦ, μετὰ τὸ νὰ συμμαζώνωνται εἰς τὰ καπηλεῖα ἄσεμοι ἀνδρες καὶ ἄσεμναι γυναῖκες, βέβαια ἐκεῖνος ὁποῦ συναναστρέφεται μετ' αὐτούς, δὲν θέλει μείνῃ ἀμέτοχος τῆς ἐκείνων κακίας. Ἐπειδὴ κατὰ τὸν Παῦλον «Φθειροῦσιν ἡθῆ χρῆσθ' ὀμιλίαι κακίαι» [α'. Κορινθ. ιε'. 33.], ἔξω μόνον ἂν ὁ Κληρικὸς εὔρισκόμενος εἰς τὸν δρόμον, καὶ μὴ ἔχοντες εἰς ποῖον ἄλλο δασπήτιον νὰ κοινοῦσθαι, ἤθελεν ἔμβῃ μέσα εἰς πανδοχεῖον καὶ χάινι διὰ νὰ ἀναπαυθῆ ἐξ ἀνάγκης. Ἀνάγνωθι καὶ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Ἀποστολικοῦ μβ'. Κανόνος.

ΚΑΝΟΝ ΝΕ'.

Εἰ τις Κληρικὸς ὑβρίσῃ τὸν Ἐπίσκοπον, καθαιρείσθω. Ἄρχοντα γὰρ τοῦ Λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς.

|| Τῆς ἐν τῇ ἀγ' Σοφίᾳ γ'. ἐξοδ' ςβ'. 28.

Ἑρμηνεία.

Ὁ Ἐπίσκοπος καὶ Ἀρχιερεὺς εἰς τύπον ὧν τοῦ Κυρίου, καὶ κεφαλὴ τοῦ τῆς Ἐκκλησίας σώματος αἰσθητῆ λογιζόμενος, πρέπει νὰ ἀπολαμβάνῃ περισσοτέραν ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἱερωμένους τιμὴν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ παρὼν Κανὼν διορίζει, ὅτι ὅποιοι κληρικὸς ἤθελεν ὑβρίσῃ τὸν Ἐπίσκοπον, ἢ καθίρειται, (1) ἐπειδὴ εἶναι γεγραμμέ-

οὔτε εἰς τὰς ἄλλας ἡμέρας ἐσθίοντες αὐτὰ, εἰς μόνας τὰς ἐορτὰς τούτων ἀπέχονται, ἀλλ' ἐπίσης καὶ εἰς ἐκεῖνας, καὶ εἰς ταῦτας ἀπέχονται δι' ἐγκράτειαν μόνην. Πλὴν διὰ νὰ ἦναι ἡ ἀποχή καὶ νηστεία τῶν τοιούτων ἀσκανδάλιστος πάντῃ. κοντὰ εἰς τοὺς πολλοὺς, εἶναι καλλίτερον οἱ τοιοῦτοι· καὶ εἰς τὰς ἡμέρας τῶν ἐορτῶν, κατ' ἴδιαν καὶ καθ' ἑαυτοὺς τὸν ἄρτον αὐτῶν νὰ ἐσθίωσιν. Ἔτσι συνάγεται ἀκολούθως τὸ αὐτὸ καὶ ἔμπροσθεν.

(1) Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ Φώτιος, τίτλ. θ'. κεφ. λς', λέγει, ὅτι, τὸ θ'. βιβλ. τοῦ κώδικος τίτλ. ς'. διατάξ, ἀ. διορίζεται πὼς ὁ τὸν βασιλεῖα ὑβρίζων δὲν τιμωρεῖται· οὔτε τι σκληρὸν ἢ τραχὺ ὑπομένει· διότι, ἢ ἀπὸ κουφρότητα ὑβρίσῃ τὸν βασιλεῖα, καὶ πρέπει νὰ καταφρονῆται· ὡς κοῦφος ἢ ἀπὸ ἀγνωσίαν, καὶ πρέπει νὰ ἐλεῆται· ἢ ὡς ἀδικούμενος, καὶ πρέπει νὰ συγχωρηται· ἔτσι· καὶ ὁ τὸν Ἀρχιερεῖα ὑβρίζων, καθ' ὁμοιότητα καὶ ἀναλογίαν, δὲν πρέπει νὰ τιμωρῆται, εἴτε ὡς κοῦφος, εἴτε ὡς ἀνόητος καὶ φλύαρος, εἴτε ὡς ἀδικούμενος. Ἐπειδὴ ἂν ὁ βασιλεὺς ὁποῦ εἶναι πρόσωπον ἐξωτερικόν, ἐμποδίζεται ὑπὸ τοῦ νόμου νὰ μὴ παιδεύῃ τοὺς τοιοῦτους ὁποῦ τὸν ὑβρίσουσιν, πόσω μᾶλλον ὁ Ἀρχιερεὺς ὁποῦ εἶναι πρόσωπον ἐσωτερικόν, καὶ πνευ-

ματικόν, καὶ τοῦ πρῶτου καὶ ἀμνησικακοῦ Χριστοῦ μιμητῆς γεννησιώτατος, ἔξω μόνον ἂν ὁ ὑβρίσας ἦναι ἐμβροθῆς εἰς τὸν νοῦν, καὶ αὐθάδης καὶ τολμητίας· αὐτὸ τὸ ἴδιον πρέπει νὰ νοῆται καὶ διὰ τοὺς ὑβρίζοντας Πρεσβύτερον, καὶ Διάκονον· οἱ δὲ φιλευσεβεῖς νόμοι τῶν βασιλείων προστάζουσι, ὅτι, ὅποιοι ἔμβῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, δταν τελοῦνται τὰ Μυστήρια, ἢ ἄλλα ἄγναι λειτουργία, καὶ ὑβρίσῃ τὸν Ἐπίσκοπον, ἢ ἐμποδίσῃ νὰ μὴ τελουθῶν ταῦτα, νὰ τιμωρῆται κεφαλικῶς. Τοῦτο τὸ ἴδιον νὰ φυλάττηται καὶ δταν γίνωνται λιτανεῖαι, καὶ δεήσεις, καὶ εὐρίσκωνται ἐκεῖ Ἐπίσκοποι καὶ Κληρικοί. Ἦγουσ τὸ νὰ ἐξορίζεται ὅποιοι ὑβρίσῃ τούτους, καὶ τὸ νὰ παιδεύηται κεφαλικῶς, ὅποιοι ταραξῆ τὴν λιτανεῖαν καὶ δεήσιν. Ἐκ τοῦ Κανόνος τούτου συμπερανον, ὅτι καὶ ὅποιοι ὑβρίσῃ τὸν σαρκικόν του πατέρα, ἢ τὸν πνευματικόν του γέροντα, πρέπει νὰ ἐπιτιμᾶται. «Ὁ κακολογῶν ἢ γὰρ φησὶ πατέρα ἢ μητέρα (ὅστις καὶ ἂν ἦναι· εἴτε κληρικὸς, ἢ λαϊκὸς, ἢ μοναχὸς). θανάτῳ τελευτάτω.» (Λευιτικ. κ'. 9. καὶ Ματθ. ιε. 4.) θάνατος δὲ τούτων εἶναι ἡ στέρησις τῆς θείας κοινωνίας, ἢ τὸ κοντὰ εἰς τοὺς φρονιμοὺς θάνατος ἀληθῶς λογίζεται· κατὰ τὸν νέ. Βασιλείου.

νον ἐν τῷ νόμῳ. Δὲν θέλεις κακολογήσει τὸν προσετώτα τοῦ λαοῦ σου καὶ ἄρχοντα, εἴτε ἐσωτερικὸν δηλαδὴ καὶ πνευματικὸν, εἴτε ἐξωτερικὸν καὶ σωματικὸν. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ Ἀρχιερεὺς ὁ Ἐπίσκοπος λέγεται, ὡς ἄρχων τῶν ἱερέων, καὶ Ἱεράρχης, ὡς ἄρχων τῶν ἱερέων, κατὰ τὸν θεῖον Μάξιμον, καὶ τὸν Ἀρεοπαγίτην Διονύσιον. Ὁ δὲ γ' τῆς ἐν τῇ ἀγίᾳ Σοφίᾳ λέγει· Ὅποιος τολμήσῃ νὰ κτυπήσῃ, ἢ νὰ φυλακώσῃ Ἐπίσκοπον, καὶ χωρὶς αἰτίαν, ἢ καὶ μὲ αἰτίαν ἐπίπλαστον καὶ ψευδῆ, ὁ τοιοῦτος νὰ ἀναθεματίζεται.

ΚΑΝΩΝ ΝΓ'.

Εἴ τις Κληρικὸς ἕβρισι Προσβύτερον, ἢ Διάκονον, ἀφορίζεσθω.

Ἑρμηνεία.

Οἱ Προσβύτεροι καὶ Διάκονοι, χειρῶν ἔχοντες τόπον, διὰ μέσου τῶν ὁποίων κυβερνᾷ τὴν Ἐκκλησίαν ὁ Ἐπίσκοπος, πρέπει μὲν καὶ αὐτοὶ νὰ ἀπολαμβάνωσι τὴν προσήκουσαν τιμὴν, ὅχι ὅμως καὶ ὄσσην πρέπει νὰ λαμβάνῃ ὁ Ἀρχιερεὺς. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ παρῶν Κανὼν διορίζεται, ὅτι ὅποιος Κληρικὸς ἤθελεν ἕβριση Προσβύτερον, ἢ Διάκονον, ἢ ἀφορίζεται μόνον (τὸ ὅποσον εἶναι ἐλιγώτερα παιδεῖα), καὶ ὅχι ἢ καθαίρεται, ὡσὺν ἐκεῖνος ὁποῦ ἕβριση Ἀρχιερέα (τὸ ὅποσον εἶναι μεγαλητέρα παιδεῖα). Διότι, καθὼς ἡ μὲν κεφαλή εἶναι ἀνωτέρα ἀπὸ τὰς χεῖρας καὶ τὰ λοιπὰ μέλη τοῦ σώματος, αἱ δὲ χεῖρες εἶναι κατώτεροι ἀπὸ τὴν κεφαλὴν· ἔτσι ἀκολουθῶς καὶ οἱ ἀτιμᾶζοντες τὴν κεφαλὴν, μεγαλητέρας παιδεῖας δέονται, οἱ δὲ ἀτιμᾶζοντες τὰς χεῖρας ἐλιγώτερον παιδεῖαν χρειάζονται.

ΚΑΝΩΝ ΝΔ'.

Εἴ τις Κληρικὸς γωλὸν, ἢ κωρὸν, ἢ τυρλὸν, ἢ τὰς βάσεις πεπληγμένον γλευκῶσι, ἀφορίζεσθω. Ὁσαύτως καὶ λαϊκός.

Ἑρμηνεία.

Ἐκεῖνοι ὁποῦ ἔχουσι μέλη τοῦ σώματος πεπληρωμένα καὶ μισερὰ, πρέπει μάλιστα νὰ ἐλεῶνται, νὰ βοηθῶνται καὶ νὰ χειρουργῶνται ἀπὸ τοὺς ἔχοντας τὰ μέλη σῶα καὶ ὑγιᾶ, ὅχι νὰ περιγελῶνται καὶ νὰ περιπαίζονται. Ὅθεν ὁ παρῶν Κανὼν διορίζει, ὅτι, ὅποιος κληρικὸς περιπαίξῃ κωτῶν, ἢ κωρῶν, ἢ τυρλῶν, ἢ πληγωμένον καὶ μισερὸν ὄντα κατὰ τοὺς πόδας, ἢ ἀφορίζεται. Ὅμοιος δὲ καὶ λαϊκὸς ἂν κάμῃ τοῦτο ἢ ἀφορίζεται. Διότι, μήπως δὲν εἶναι ἀρετὴ ἡ τιμωρία καὶ παιδεῖα ἑποῦ δίδει εἰς αὐτοὺς ὁ Θεὸς, κρίμασιν, οἷς αὐτὸς μόνος οἶδε, καὶ διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἄνθρωποι πέρνοντες τὴν κρίσιν τοῦ Θεοῦ, προσθέτουν εἰς τοὺς ταλαιπώρους αὐτοὺς, παιδεῖαν ἐπάνω εἰς τὴν παιδεῖαν, μὲ τοὺς ἐμπαιγμοὺς αὐτῶν καὶ τοὺς καταγέλωτας; ὦ ἀθεοφοβίαι καὶ ἀπονοίας μεγάλης! Μὴ διὰ τὸν Κύριον, μὴ, ἀδελφοί μου, τολμήσητε εἰς τὸ ἐξῆς, ἢ νὰ περιπαίξετε, ἢ νὰ ἀποφεύγητε ἀπὸ τοὺς τοιοῦτους μισερῶς, ὡς ἀπὸ πυρὸς καὶ μιάσματος, συνευθίζοντες νὰ λέγητε τὴν ἄλογον καὶ ἀρρονεστάτην παροιμίαν ἐκείνην· Φεύγετε τοὺς σημειωμένους, ἀλλὰ μᾶλλον συντρέχετε καὶ βοηθεῖτε αὐτοῖς πᾶσι τοῖς τρόποις, οἷς δύνασθε, ἵνα καὶ παρὰ τοῦ Κυρίου ἐλεηθῆτε, φανέντες περὶ τοὺς συνδούλους συμπαθητικοὶ τε καὶ εὐσπλαγνοὶ. Δι' ὃ καὶ ὁ Θεὸς προστάζει μῆτε νὰ κατηγορῆ τινὰς τὸν κωρὸν, διατὶ δὲν ἀκούει, μῆτε νὰ βάλῃ σκοντάματα ἔμπροσθεν εἰς τὰ ποδάρια τοῦ τυρλοῦ, διατὶ δὲν βλέπει. «Ὁὐ κακῶς ἐρεῖς κωρὸν, καὶ ἀπέναντι τυρλοῦ οὐ προσθέσεις σκάνδαλον καὶ φοβηθήσῃ Κύριον τὸν Θεόν σου. (Λευιτ. ιθ' 14.).

Τῆς δ' κεί. τῆς
ζ'. ιθ'. π'. τῆς
α'. καὶ β'. ις'.
τῆς Σαρδ. ια'.
ιβ'. τῆς Κερθ.
οθ'. πβ'. πς'.
ρλ. ρλβ'. ρλγ'.
τοῦ Νύσσης ζ'.
τοῦ Πέτρου ι'.

ΚΑΝΩΝ ΝΕ'.

Ἐπίσκοπος ἢ Προσβύτερος ἀμελῶν τοῦ Κλήρου ἢ τοῦ λαοῦ, καὶ μὴ παιδεύων αὐτοὺς τὴν εὐσεβείαν, ἀφορίζεσθω· ἐπιμένων δὲ τῇ ἀμελείᾳ καὶ ραθυμίᾳ, καθαίρεσθω.

Ἑρμηνεία.

Χρέος ἀπαραίτητον εὐρίσκεται εἰς τὸν Ἐπίσκοπον νὰ διδάσκη καθ' ἑκάστην τὸν ὑποκείμενον αὐτῷ λαὸν τὰ εὐσεβῆ δόγματα, καὶ νὰ ρυθμίζῃ αὐτὸν πρὸς πίστιν ἐρθρὴν καὶ πολιτείαν ἐνάρετον. Λέγει γὰρ ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Προφήτου Ἰεζεκιήλ, πρὸς τοὺς προσετώτας τῶν λαῶν. «Υἱὲ ἀνθρώπου, σκοπὸν τέθεικά σε τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ, καὶ τῷ οἴκῳ Ἰούδα· εἰ μὴ διαστείλῃ, μηδὲ λαλήσῃς, ἀποθάνεται ὁ ἄνομος ἐν τῇ ἀνομίᾳ αὐτοῦ, καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐκ τῆς χειρὸς σου ἐκζητήσῃ.» [Ἰεζ. γ'. 17.]. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ παρῶν Κανὼν διορίζεται· Ὅποιος Ἐπίσκοπος, ἢ Προσβύτερος (διδακτικὸς εἶναι καὶ τοὺς Προσβυτέρους χρῆ,) (1) ἀμελεῖ τοὺς κληρικούς του, καὶ ὅλον τὸν

(1) Διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος λέγει· «Ὁὐ πολὺ τὸ ἡμέσον αὐτῶν (τῶν Προσβυτέρων δηλ.) καὶ τῶν Ἐπισκόπων. » Καὶ γὰρ καὶ αὐτοὶ διδασκαλίαν εἰσὶν ἀναδεγεμένοι καὶ προστασίαν τῆς Ἐκκλησίας.....τῇ γὰρ χειρονομία μόνη ὑπερβεβή-

κασι, καὶ τούτῳ μόνῳ δοκοῦσι πλεονεκτεῖν τῶν Προσβυτέρων» (ὁμιλ. ια'. τῆς πρὸς Τιμόθ. α'. ἐν τῇ ἀρχῇ) ὅρα καὶ εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ιθ' τῆς ζ'.

ἐπίλοιπον λαόν, καὶ δὲν διδάσκει αὐτοὺς τὰ τῆς εὐσεβείας δόγματα καὶ ἔργα, ἃς ἀφορίζεται ἕως οὐ νὰ διορθωθῇ. Εἰ δὲ καὶ ἐπιμένει εἰς τὴν ἀμέλειαν καὶ ρηθυμίαν του, ἃς καθαίρεται ὀλότελξ, ὡς τῆς ἐπισκοπῆς καὶ τοῦ προσβυτερίου ἀνάξιος (1).

Συμφωνεῖα.

• Ἀλλὰ δὴ καὶ ἡ ς'. ἐν τῷ ιθ'. Κανόνι αὐτῆς διορίζει, ὅτι πρέπει μὲν καὶ κάθε ἡμέραν νὰ διδάσκωσι τὸν κληρὸν καὶ τὸν λαόν τους οἱ προσετώτες τῶν λαῶν, ἐξαιρέτως δὲ καὶ μάλιστα εἰς τὰς Κυριακάς, διαλεγόντες ἀπὸ τὰς θείας γραφῆς τὰ τῆς ἀληθείας νοήματα, καθὼς αὐτὰ ἐρμηνεύουσι οἱ τῆς Ἐκκλησίας πατέρες καὶ Θεοφρόνοι διδάσκαλοι. Ὁ δὲ ρλβ'. τῆς ἐν Καρθαγ. λέγει, ἐὰν Ἐπίσκοπος ἀμελῶν τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ αἵρετικῶν, ὑπομνησθῇ ἀπὸ τοῦς γειτονοῦντας Ἐπισκόπους περὶ τούτου, καὶ μετὰ ἑξ μῆνας δὲν φροντίσῃ περὶ αὐτῶν, νὰ ἀφορίζηται ἕως οὐ τούτου κάμῃ. Ὁμοίως καὶ ὁ ρλγ'. διορίζεται, ὅτι ἐὰν εἰς ἑξ μῆνας ἀρ' οὐ ὑπομνησθῇ περὶ τῶν γειτονοῦντων ὁ ἀμελῶν τῶν αἵρετικῶν τόπων του, Ἐπίσκοπος, δὲν δεῖξῃ κἀμμίαν περὶ αὐτῶν ἐπιμέλειαν, οἱ τόποι αὐτοὶ νὰ δίδωνται εἰς ἄλλον Ἐπίσκοπον, ὅπου ἡμπορεῖ νὰ τοὺς ἐπιστρέψῃ. Ἐὰν δὲ ὁ ἀμελής Ἐπίσκοπος εἴπῃ ψευδῶς, ὅτι οἱ αἵρετικοὶ ἐκεῖνοι ἠνώθησας τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐπεμελήθη αὐτῶν, ὁ τοιοῦτος νὰ χάνῃ καὶ τὴν Ἐπισκοπὴν, κατὰ τὸν ρλγ'. τῆς αὐτῆς. Ὁ δὲ οθ'. τῆς αὐτῆς διορίζει, ὅτι οὐδὲ εἰς ἄλλους τόπους, ὑποκειμένους αὐτῷ πρέπει νὰ διατρίβῃ πολὺ, ἀμελῶντας τὴν φροντίδα τοῦ τόπου ἐκεῖνου ὅπου ἔχει τὸν ἴδιον θρόνον. Ὁ δὲ ις'. τῆς α'. καὶ β'. καθαιρεῖ τὸν λείποντα ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν του, ὑπὲρ τοῦς ἑξ μῆνας, (χωρὶς νόσου καὶ Βασιλικῆς ἢ Πατριαρχικῆς ὑπηρεσίας) καὶ προστάζει, ἄλλος νὰ χειροτονῆται ἀντὶ αὐτοῦ. Ὁ δὲ ια'. καὶ ιβ'. τῆς Συρδικῆς καὶ εἰς ὀλιγώτερον καιρὸν διορίζει νὰ μὴ λείπῃ ἀπὸ αὐτὴν, ἦτοι τρεῖς ἐβδομάδας μόνον. Αὐτὸ τοῦτο διορίζει καὶ ὁ π'. τῆς ς'. ὁ δὲ κε'. τῆς δ'. ἕως εἰς τρεῖς μῆνας μόνον διορίζει νὰ ἀναβάλλουν οἱ Μητροπολιταὶ τὰς χειροτονίας τῶν Ἐπισκόπων τους, ἕξω μόνον ἀν' ἀπὸ ἀνάγκην ἀπαραίτητον ἀπεράσῃ περισσότερος καιρὸς. Διὰ τὴν ὁποίαν ἀνάγκην, καὶ τὰς διχονοίας τοῦ λαοῦ, διορίζει ὁ πβ'. τῆς ἐν Καρθ. ἀνάμεσα εἰς ἕνα χρόνον νὰ γίνηται Ἐπίσκοπος εἰς τὴν χρεούσαν ἐπαρχίαν, καὶ ὄχι περισσότερον. Ἀλλὰ καὶ ὁ πς'. αὐτῆς εἰς πολὺν καιρὸν δὲν θέλει νὰ ἀφίωνται ἔρημοι Ἐπισκόπου αἱ ἐπαρχίαι. Καὶ ὁ ι'. δὲ τοῦ Πέτρου καθαιρεῖ τοὺς ἀφήσκοντας μὲν τὸ τοῦ Κυρίου ποίμνιον, ὑπάγοντας δὲ ἀρ' ἑαυτῶν εἰς τὸ μαρτύριον καὶ ἀρνηθέντας πρῶτον, ὕστερον δὲ πάλιν ὁμολογήσαντας τὴν πίστιν. Τόσον εἶναι μέγα καὶ ἀπαραίτητον τὸ χρεὸς τῶν Ἀρχιερέων, ὅπου ἔχουσι πρὸς τὸν ἐμπιστευθέντα αὐτοῖς λαόν. Ὅθεν, ἂν καὶ ἄλλο δὲν τοὺς πικραίνῃ εἰς τὸ νὰ μὴ ἀμελῶσιν, ἀλλὰ νὰ νήρωσι, καὶ ἃς παρακινήσῃ τὸ ὄνομα τοῦ Ἐπισκόπου ὅπου ἔχουσι, τὸ ὁποῖον σημαίνει βίβλιν καὶ σκοπὸν. Οἱ εἰς τὴν βίβλιν ὄντες, πρέπει νὰ ἀγρυπνοῦσι καὶ νὰ βλέπωσιν, ὄχι νὰ ἀμελῶσι καὶ νὰ νυστάξωσι. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ μέσα εἰς τὸ θυσιαστήριον τὸ ἱερὸν σύνθρονον ἱδρύεται, ἵνα, ὁ μὲν Ἀρχιερεὺς ἀναθίνων καὶ κθεζόμενος εἰς αὐτὸ βλέπῃ ἀπὸ ὑψηλῆς, ὡσὲν ἀπὸ βίβλιν τὸν ὑποκειμένον αὐτῷ λαόν, καὶ ἀκριβέστερον τοῦτον ἐπισκοπῇ, οἱ δὲ Πρεσβύτεροι συνιστάμενοι καὶ συγκαθεζόμενοι μὲ αὐτὸν, παρακινοῦνται ἐντεῦθεν νὰ ἐφορῶσι καὶ αὐτοὶ καὶ νὰ κατακρίξωσι τὸν λαόν, ὡς σύμπονοι δοθέντες εἰς τὸν Ἐπίσκοπον, καθὼς λέγει ὁ Ζωναρᾶς. Αὐτὸ τὸ ἴδιον νόημα φανερῶνει καὶ ὁ θρόνος τοῦ ἀρχιερέως ὁ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἱστάμενος, ὑψηλότερος τῶν ἄλλων, καὶ Σκοπιὰ ὑπερτάτη διὰ τοῦτο ὀνομαζόμενος καὶ ἱερὰ τοῦ θρόνου περιουσία, κατὰ τὸν διάκονον Ἰγνάτιον (ἐν τῷ βίῳ τοῦ Πατριάρχου Νικηφόρου, (2). Εἰ δὲ καὶ ὁ Ἐπίσκοπος καὶ οἱ πρεσβύτεροι εἶναι ἀμαθεῖς, καὶ δύναμιν δὲν ἔχουσι εἰς τὸ νὰ διδάσκωσι, πρέπει συμρώνως νὰ προσκλυθῶν ἀπὸ ἄλλους τόπους διδασκάλους τε καὶ ἱεροκήρυκας, τὰ πρὸς ζωάρκειαν αὐτοῖς, καὶ τιμὴν τὴν προσήκουσαν ἀπονέμοντες (3), νὰ καθι-

(1) Δι' ὃ καὶ ἰδία ὁ Παῦλος ἐν τῇ α. πρὸς Τιμόθεον γ'. 2. λέγει. «Ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος πρέπει νὰ ἴναι διδασκαλικός.» Καὶ πρὸς Τίτον (ἀ. 9.) «Ὅτι νὰ ἀντέχηται τοῦ κατὰ τὴν διδασκαλίαν πιστοῦ λόγου, διὰ τὴν ἡμπορῆ νὰ παρακινή τοὺς ἄλλους πρὸς τὴν ὑγιαίνουσαν διδασκαλίαν, καὶ νὰ ἐλέγχῃ τοὺς ἀντιλέγοντας εἰς αὐτήν.»
 (2) Δι' ὃ καὶ ὁ Εὐσέβιος ἱστορεῖ, ὅτι ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἔκαμε τοὺς θρόνους τῶν Ἀρχιερέων ὑψηλοτέρους ἀπὸ τοὺς τῶν ἄλλων. «Ἀλλὰ γὰρ ἦδε τὸν νεῶν ἐπιπέλετας, θρόνους τε τοῖς ἀνωτάτω εἰς τὴν τῶν προέδρων τιμὴν.» Καὶ προσέτι βάρους ἐν τάξει τοῖς καθόλου κατὰ τὸ πρόπον κοσμήσας. Καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος λέγει εἰς τὰ ἔπη του, ὅτι εὐρισκόμενος ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐβλεπεν εἰς τὸ ὑνεῖρόν του, ὅτι αὐτὸς μὲν ἐκάθητο εἰς θρόνον ὑψηλότερον, (ἐν τῷ νεῷ τῆς ἀγίας Ἀναστασίας), οἱ δὲ ἄλλοι ἐκάθητο παρακάτω ἀπὸ αὐτόν.
 «Ἐξεσθαι δοκίμασον ὑπερβρονος οὐχ ὑπερβρως, οὐδὲ γὰρ οὐδὲ ὄναρ, τίον ἀγνηορίην.
 «Οἱ δὲ μοι ἀμφοτέρωθεν ὑπεδριβάντω γηραιοί, πτόμνης ἡγεμόνες ἔκκρητος ἡλικίη,
 «Οἱ δ' ἀρ' ὑποδρηστῆρες ἐν εἰμασι παμφανώσωσιν,
 «Ἔστασαν ἀγγελικῆς εἰκόνας ἀγλαίης.»

(3) Δι' ὃ καὶ ἡ Νεαρά τοῦ αὐσίου Βασιλέως Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ ἐδιώρισεν, εἰς τὸν κάθε διδάσκαλον τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας νὰ δίδονται πενήντα μόδια σίτος, καὶ τρεῖς λίτρας νομισμάτων, ἦτοι διακόσια δεκαεξ νομισμάτων (ἐκάστη γὰρ λίτρα οβ'. νομισμάτων περιέχει), τιμὴν δὲ νὰ ἔχουσι τὸ νὰ στέκωνται εὐθὺς ὕστερα ἀπὸ τοὺς βασιλικούς ἄρχοντας, καὶ νὰ παραστέκωνται κοντὰ εἰς τὸν Πατριάρχην ὡς πρόσωπον ἐκεῖνου ἐπιχροντες· καὶ ἐκ τῶν διδασκαλικῶν, ἐδιώρισε νὰ προβαίνουσι εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ ἀρχοντίκια, ἦτοι ὀφφίκια. Εἴρηκε δὲ καὶ ὁ Παῦλος ὅτι «Οἱ κοπιῶντες ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ διπλῆς τιμῆς ἀξιοῦσθωσαν» (α'. Τιμόθ. ε'. 17). καὶ πάλιν λέγει· «Ἐρωπύωμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, εἰδέναι τοὺς κοπιῶντας ἐν ὑμῖν, καὶ καὶ προϊσταμένους ὑμῶν ἐν Κυρίῳ, καὶ νοθετοῦντας ὑμᾶς, καὶ ἠγείσθαι αὐτοὺς ὑπερεκπερισσοῦ ἐν ἀγάπῃ διὰ τὸ ἔργον αὐτῶν» (α'. Θεσσαλ. ε'. 12). καὶ πάλιν· «Ὅστω καὶ ὁ Κύριος οὐδέταξέ τοῖς τὸ Εὐαγγέλιον καταγγέλλουσιν, ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου ἐξῆν» (α' Κορινθ. 13). Γράφουσι δὲ οἱ Ἀπόστολοι καὶ ἐν ταῖς Διαταγαῖς (β. βλ. ζ'. κερ. ι') ταῦτα· «Τὸν λαλοῦντά σοι

στῶσι σχολεῖα εἰς τὰς αὐτῶν παροικίας, καὶ διὰ μέσου ἐκείνων νὰ πληρῶνωσι τὸ χρέος τῆς διδασκαλίας, ὅπου αὐτοὶ χρεωστοῦσιν εἰς τὸν λαόν, ἀλλῶως, τῶν Κανόνων ἢ αὐθεντία πρέπει νὰ ἰσχύη πάντοτε.

ΚΑΝΟΝ ΝΘ'.

«Εἰ τις Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, τινὸς τῶν κληρικῶν ἐνδεὸς ὄντος, μὴ ἐπιχορηγῶσ' ἢ Ἄπος. δ'. μα'. πτὰ δέοντα, ἀποριζέσθω. Ἐπιμένων δὲ, καθαιρείσθω, ὡς φρονεῦσας τὸν ἀδελφόν αὐτοῦ»

Ἑρμηνεία.

Τὰ πράγματα καὶ εἰσοδήματα τῶν Ἐκκλησιῶν, ὀνομάζονται πτωχικά· διότι πρέπει νὰ διαμοιράζωνται εἰς τοὺς πτωχοὺς. Καὶ ἂν πρέπη νὰ διαμοιράζωνται εἰς πτωχοὺς ἄλλους, καὶ ἐνδεεῖς ἀπὸ τοὺς προεστῶτας τῶν Ἐκκλησιῶν, πόσω μᾶλλον πρέπει νὰ διαμοιράζωνται ταῦτα εἰς τοὺς ὑποκειμένους αὐτοῖς Κληρικοὺς, πενομένους καὶ χρεῖαν ἔχοντας; Διὰ τοῦτο καὶ ὁ παρὼν Κανὼν διορίζει, ὅτι ὁποῖος Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος δὲν δίδει τὰ πρὸς ζωὴν ἀναγκαῖα ἀπὸ τὰ εἰσοδήματα τῆς Ἐπισκοπῆς, ἢ τῆς ἐνορίας (εἶχον γὰρ καὶ αἱ τῶν Πρεσβυτέρων ἐνορίαὶ εἰσοδήματα, περὶ ὧν ὄρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ δ'. τῆς δ'.) εἰς τὸν χρεῖαν ἔχοντα Κληρικὸν τῆς Ἐπισκοπῆς ἐκείνης, ἢ τῆς ἐνορίας, ἃς ἀπορίζεται, ἕως οὐ νὰ ἀρχίσῃ νὰ δίδῃ. Εἰ δὲ καὶ ἐπιμένῃ εἰς τὴν ἀσπλαγχίαν του, ἃς καθαιρέται παντελῶς, διατὶ, ὅσον εἰς τὴν ἰδικήν του προαίρεσιν, φονεὺς ἔγινε τοῦ ἀδελφοῦ του· ὁ γὰρ μὴ ἔχων τὰ συστατικά τῆς ζωῆς, βέβαια ἀποθνήσκει, ὁ δὲ ἔχων καὶ μὴ διδούς εἰς τὸν μὴ ἔχοντα καὶ κινδυνεύοντα, ἀναντιρρήτως φονευτὴς ἐκείνου ἐστίν. Εἰ δὲ καὶ ἐκεῖνος πραγματικῶς δὲν ἀπέθανε, τῆς θείας προνοίας χορηγησάσης αὐτῷ δι' ἄλλων φιλοπτώχων τὰ ζωαρχῆ, ὅμως ὁ ἔχων καὶ μὴ διδούς, φονευτὴς κρίνεται διὰ τὴν ἀσπλαγχίαν του καὶ ὀμότητα. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν δ'. Ἀποστολικόν· καὶ προσέτι τὸν μα'. διορίζοντα, ὅτι ἀπὸ τὰ πράγματα καὶ εἰσοδήματα τῶν ἐκκλησιῶν πρέπει νὰ κυβερνᾷ ὁ Ἐπίσκοπος τὰς χρεῖας, τόσον τὰς ἰδικὰς του, ὅσον καὶ τὰς χρεῖας τῶν ξένων ἀδελφῶν ὅπου τύχουν. Εἰ δὲ τὰς χρεῖας τῶν ξένων πρέπει νὰ κυβερνᾷ, πόσω μᾶλλον τὰς χρεῖας τῶν ὑποκειμένων αὐτῷ κληρικῶν;

ΚΑΝΟΝ Ε'.

Εἰ τις τὰ ψευδεπίγραφα τῶν ἀσεβῶν βιβλία, ὡς ἅγια ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας δημοσιεύει, ἢ τῆς σ'. β'. ἐγ'. ἐπὶ λύμῃ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ Κλήρου, καθαιρείσθω τῆς ζ'. θ'. λαοῦ. νά.

Ἑρμηνεία.

Ἀπὸ τὰ βιβλία, ἄλλα μὲν, παρὰ αἰρετικῶν καὶ ἀσεβῶν συγγραφέντα, εἰς ὀνόματα ἁγίων ψευδῶς ἐπεγράφησαν, πρὸς ἀπάτην καὶ πλάνην τῶν ἀπλουστέρων· καθὼς εἶναι τὸ τοῦ κατὰ Θωμᾶν ὀνομαζόμενον Εὐαγγέλιον, παρὰ τῶν Μανιχαίων μὲν συγγεγραμμένον, ἐπιγεγραμμένον δὲ τῷ τοῦ Ἀποστόλου Θωμᾶ ὀνόματι· αἱ ὀνομαζόμεναι Ἀποκαλύψεις Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ, Ἰακώβ, καὶ τῆς Θεοτόκου· αἱ τοῦ Χρυσόμαλλου φλυαρίαι, τὰς ὁποίας ὁ αἰρετικὸς Πάμφιλος Θεολογικὰ ἐπη ἐπέγραψε, καὶ ἄλλα μυρία τοιαῦτα, τῶν ὁποίων μνεῖαν κἀμνεῖ ὁ Ἅγιος Μελέτιος (1) ὁ ὁμολογητὴς διὰ στίχων πολιτικῶν, ἐν τῷ κατ' αὐτὸν ὀνομαζόμενῳ ἀλφαβηταλφαβήτῳ. Ἄλλα δὲ ὀρθόδοξα ὄντα καὶ εὐσεβῆ, καὶ παρὰ ὀρθοδόξων καὶ ἁγίων συγγεγραμμένα, ἐνοθεύθησαν πρὸς τῶν αἰρετικῶν

τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ δοξάσεις, μνησθήσῃ δὲ αὐτοῦ ἡμέρας καὶ ἐννοκτὸς τιμήσεις δὲ αὐτὸν, οὐχ ὡς γεννήσεως αἴτιον, ἀλλ' ὡς τοῦ εὐ εἶναι σοι πρόξενον γενόμενον. ὅπου γὰρ περὶ Θεοῦ διδασκαλία. ἐκεῖ ὁ Θεὸς πάρεστιν. Ἐκλήτῃσεις καθ' ἡμέραν τὸ πρόσωπον τῶν ἁγίων, ἵνα ἐπαναπαύῃ τοῖς λόγοις αὐτῶν· οὐ ποιήσεις ἔχθραν πρὸς αὐτοὺς, ἀναμνησθεῖς Δαθὰν καὶ Ἀβερρών τοὺς ἀντιστάνας Μωσῆ.» Περὶ τῶν διδασκάλων τούτων τῆς Ἐκκλησίας λέγει διὰ τοῦ Ἡσαίου ὁ Θεός· «Καὶ ἐπὶ τῶν τευχῶν σου, Ἱερουσαλήμ, κατέστησα φύλακας ὅλην τὴν ἡμέραν, καὶ ὅλην τὴν νύκτα, οἱ δὲ τέλος οὐ σιωπήσουσιν, μιμνησόμενοι Κυρίου». (Ἡσ. ξβ'. δ.) «Ὅθεν κατὰ τὸ λόγιον τοῦτο, καὶ οἱ διδάσκαλοι καὶ ἱεροκήρυκες χρεωστοῦν νὰ μὴ ἀμελοῦν τὸ ἔργον τους, ἀλλὰ παντοτινὰ νὰ διδάσκωσι τὸν λαόν.

(1) Ἄτινα πρὸς τοὺς εἰρημένους εἰσὶ ταῦτα. Ἀποκαλύψεις Ἀδάμ, Ἀδάμ· Προσευχὴ Ἰωσήφ τοῦ Παγκάλου· Μωσέως ἀποκαλύψεις καὶ διαθήκη· ψαλμοὶ Ἐλδὰ καὶ Σολομῶν· ξένοι ρήσεις Ἡσαίου· ἀποκαλύψεις Σοφοῦ. Ἡ τρίτη τοῦ Ἐσδρα· ἀποκα-

λύψεις τῆς Θεοτόκου· καὶ Πέτρου· καὶ Παύλου· ἢ ἐπιστολὴ Βαρνάβα· αἱ περίοδοι τῶν Ἀποστόλων· ἢ βιβλίος Ματθαίου καὶ Βαρνάβα· Κλήμεντος διδασκαλία· αἱ τοῦ Παύλου πράξεις· ἢ διδαχὴ Ἰγνατίου καὶ Πολυκάρπου· αἱ βιβλίοι τῶν μαθητῶν Σίμωνος, Δημᾶ τε καὶ Κλεόβου καὶ Νικολάου. Βιβλία δὲ τῶν αἰρετικῶν Μανιχαίων, ἔβδομον Εὐαγγέλιον· ἢ ἐπιτάλλοις ἀγάπῃ· ἢ πραγματεῖα βῶν εὐχῶν· ἢ πραγματεῖα τῶν Γιγάντων· Εὐαγγέλιον Φιλίππου· τὰ παιδικὰ τοῦ Χριστοῦ· αἱ πράξεις τοῦ Ἀνδρίου. Ὁ δὲ ἅγιος Νικηφόρος ἐν τῷ γ'. καὶ δ'. αὐτοῦ Κανόνι (οἵτινες φέρονται ἐν τῷ β'. τόμῳ τῆς ἀσπληστῆς Συλλογῆς τῶν Κανόνων σελ. 918.) λέγει, ὅτι δὲν πρέπει νὰ δεχθῶμεθα τὴν ἀποκαλύψιν Παύλου, καὶ τὰ βροντολόγια, καὶ σεληνόδρομια, καὶ κалаνδολόγια. Βιβλία γὰρ καὶ ἀκάθαρτα ταῦτα· οὔτε τὴν ἀποκαλύψιν Ἐσδρα καὶ Ζωσιμᾶ, καὶ τὰ ὅσα μαρτύρια τοῦ ἁγίου Γεωργίου, (καὶ τῶν ἁγίων μαρτύρων Κρηθίου καὶ Ἰουλίτης). Σημειῖται ὅτι ἡ σοφία τοῦ Σολομῶντος ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας δημοσιῶς ἀναγινώσκειται μετὰ τῶν κανονιζομένων βιβλίων τῆς

υστερον : καθως ενοθευθησαν υπο των κακοδοξων, αι των Αποστολων δια Κλημεντος διαταγαι, δι' ο και απεβλήθησαν, ως λεγει τουτο η σ'. οικουμενικη εν τω β'. αυτης Κωνω. Και τα αποκριφα Ηλιου, και Ιερειμου, και Ενωχ, και άλλων ακομη Προφητων και Πατριαρχων (1). Οθεν και ο παρων Αποστολικος Κανων διοριζεται : οτι οποιος ηθελε δημοσιευση και βαλη να αναγιωσκωνται επ' εκκλησιας ως αγια, τα ψευδεπιγραφα βιβλια των ασεβων και κακοδοξων, δια να βλαψη ψυχικως τον κοινον λαον και τους Κληρικοις, ως καθαιρεται. Τα τοικυτχ γαρ βιβλια πρεπει να κατακρινωνται, η το ολιγωτερον να κατακρυπτωνται, και οχι επ' εκκλησιας να αναγιωσκωνται.

Συμφωνεα.

« Δι' ο, και η σ'. εν τω ζγ'. Κανονι διοριζει, οτι τα παρα των εχθρων της αληθειας πλασηεντα ψευδως μαρτυρολογια, δια να ατιμαζουσι τους του Χριστου Μαρτυρας, και δια να φερουσι τους λαους εις απιστιαν με τα αλλοκοτα οπου περιεχουν, ταυτα, λεγω, ως μη δημοσιευωνται, αλλα ως παραδιδωνται εις το πυρ. Αλλα και οι παραδεχομενοι ταυτα ως αληθη, ως αναθεματιζωνται. » Δεν κλινουσι λοιπον καλα εκεινοι οπου επ' εκκλησιας αναγιωσκουσι την ιστοριαν οπου επιγραφεται εις το ονομα Ιακωβου του αδελφου θεου, κατ' την εορτην του γενεθλιου της Θεοτόκου : ενα μεν, διότι περιεχει πολλα αλλοκοτα πραγματα, τα οποια ουδεις άλλος Πατηρ της Εκκλησιας μας αναφερει, καθως μαλιστα ειναι εκεινο οπου λεγει, πως ο μνηστηρ Ιωσηφ εφερε μιαν

Γραφης, διατι κανονικον βιβλιον ονομαζεται απο τον λ'. της εν Καρθαγ. συνόδου Κανόνα. Πρασιτι και ο Αθανάσιος εν τη εορτασει κη αυτου επιστολη τοις αναγιωσκουμένοις βιβλίοις ταύτην συναριθμει. Ει δε τινες αποκριφον αυτην ονομαζουσι, κακος λεγονται, ελεγχόμενοι υπο της αυτης του Αθανασίου επιστολης. Και ορα την υποσημειωσιν του πε'. Αποστολικου, αλλα δη και την ερμηνειαν. Σημειωσαι προς τουτοις, οτι ο συγγραφευς του συνοδου βιβλίου γράφει, οτι η οικουμενικη α' συνόδος δια θαύματος εγνωρισε τα ενδιάθηκα και κανονικα βιβλια, και τα αποκριφα και νόθα των αιρετικων βαλουσα γαρ όλα ομού υποκάτω εις την αγίαν τράπεζαν, και παρακαλίσασα τον Κύριον, ω του θαύματος ! τα μεν κανονικα βιβλια ευρεν επάνω εις την αγίαν τράπεζαν, τα δε αποκριφα υποκάτω.

(1) Είπα πως ενοθευθησαν τα αποκριφα Ηλιου και Ιερειμου και Ενωχ, και άλλων ακομη Πατριαρχων, διατι εως εις τους καιρους των αγίων Αποστολων ησαν ανόθευτα και καθαρά. Δι' ο ο μεν Παυλος, απο μεν τα αποκριφα του Ηλιου ελαβε το ρητον εκεινο οπου γράφει εις το β'. κεφ. της προς Κορινθ. α. το λεγον « Αλλα καθως γεγραπται, α οφθαλμοι ουκ ειδε, και ους ουκ ηκουσε, και επι καρδιαν ανθρωπου ουκ ανιση, α εηπομιασεν ο Θεος τοις αγαποσιν αυτον. » Καθως μαρτυρει τουτο, πρωτον μεν Γρηγόριος τις Αρχιερατικος χρηματιστας Ταρασιου Πατριαρχου, του θεου του σοφου Φωτιου, δευτερον δε αυτος ο σοφος Φωτιος εις τα ζητηματα τα ονομαζόμενα Αμφιλόχεια, παρα του Γρηγοριου τουτο λαβων. Ουδαμου γαρ εν τοις σωζόμενοις βιβλίοις της αγίας Γραφης το ρητον τουτο του Παυλου ουτως ευρισκεται αυτολεξει. Απο δε τα αποκριφα του Ιερειμου ελαβε το ρητον εκεινο οπου αναφερει εις το ε. της προς Εφεισιους, το λεγον, δι' ο λεγει « εγειραι ο καθουδων, και ανεστα εκ των νεκρων, και επιφασει σοι ο Χριστος » καθως και τουτο βεβαιου ο ιδιος Γρηγόριος και ο κριτικωτατος Φωτιος. Ο δε Αποστολος Ιουδας εις την καθολικην του επιστολην μιαν ολόκληρον περικοπην αναφερει εκ των αποκριφων του Ενωχ. Οιον, προφητευσε δε και τουτοις. Ιεδομος απο Αδαμ, Ενωχ λεγων. « Ιδου ηλθε Κυριος εν μυριασιν αγιας αυτου, ποιησαι κρισιν εκατα παντων, και εξελεγειαι παντας τους ασεβεις αυτων κτλ. » ητο δε και άλλων Πατριαρχων αποκριφα. Δι' ο ο δις ανωτερω μνημονευθεις Άγιος Μελετιος αναφερει περι το τέλος του Αλφαβηταλαφητου του ενα ρητον του Πατριαρχου Ασηρ περι του θανατου διαγορευου, οτι, δηλαδη ο θανατος ειναι ελεγχος και αποδειξις της ζωης του ανθρωπου. Διατι, αν ο θανατος ηναι κα-

λος του ανθρωπου, επεται ως επι το πλειστον να ηναι και η ζωη του καλη ην δε πονηρος, επεται ακολουθως να ηναι και η παρασημνη ζωη αυτου πονηρα και κακη. Αγραφα δε ταυτα παντα τα αποκριφα ονομαζει ο Τερτυλλιανος, ως μη οντα γεγραμμενα εις την αγίαν Γραφην. Ου μενον δε εν τοις χρονοις των Αποστολων, αλλα και εν τοις χρονοις Μωσιως τοιαυτα ησαν βιβλια αποκριφα κατ' τον Απολιναριον. Και δηλον εστι απο εκεινο το εν τοις Αριθμοις αναφερομενον. Δια τουτο λεγεται εν βιβλιω « Πόλεμος του κυριου την ζωη εολογισε, και » τους χειμαρρους ανων κτλ. » (Αριθ. κ. 11). Αναγκαιον δε ειναι να προσθεσωμεν και τουτο εις την παρουσαν υποσημειωσιν, οτι το γ'. κεφ. του α. τιτλου του α'. βιβλ. των Βασιλικων θεσπιζει να καίωνται τα κατ' των Χριστιανων συγγραφευτα του Πορφυριου συγγράμματα, και τα του Νεστοριου, και οσα δεν συμφωνουσι με τας εν Νικαια και Εφεισω συνόδους. Το δε κβ'. κεφ. του α. βιβλ. του α. τιτλ. των Βασιλικων θεσπιζει, οτι οι τα ρηθιντα βιβλια εχοντες και αναγιωσκοντες, εσχάτως τιμωρουνται. Το αυτο κεφ. του αυτου τιτλ. και βιβλ. διοριζει, οτι πρεπει να καίωνται : τα κατ' της γ'. Συνόδου γραφευτα απο τον Νεστοριον, και οτι δεν εχει αδειαν τινα να εχη αυτα, η να τα αναγιωσκη, η να τα μεταγραψη, η να τα ενθυμαται ολωσ, η να τα δεχεται εις οιοδητινα τροπον ο δε παραβαινων τον νομον τουτον, να διαρπαζεται : τα υπαρχοντά του απο τον δημον. Το δε κεφ. του αυτου τιτλ. και βιβλίου θεσπιζει, οτι δεν εχει αδειαν τινας να γραψη, η να αναγιωσκη, η να υπαγορευη, η να εχη συγγράμματα κατ' της δ'. Συνόδου, διότι παντοτινα εξοριζεται. Και οτι οποιος υπάγη δια να τα μάθη, να πληρωνη εις το δημόσιον δεκα λιτρας χρυσιου. Και οτι οποιος διδάσκει τα εμποδισημενα, εσχάτως τιμωρεται, και οτι τα του Ευτυχου και Απολιναριου συγγράμματα καίονται. Οσοι δε αρχοντες και οφφικιαλοι βασιλικοι, και εκδοικοι παραβλήψωσι ταυτα, δεκα λιτρας χρυσαφι να ζημιοουνται. Το δε τελευταιον θεμα του κγ'. κεφ. του αυτου τιτλ. και βιβλίου προστάζει, οτι τιμωρεται, οποιος δεν φανερωση τα των Μανιχαίων βιβλια δια να καουσι. Η δε ε. διάταξις του α. τιτλ. των Νεαρων προστάζει : να κόπτονται τα χερια εκεινων οπου εχουν βιβλια του Σιθιρου και δεν τα καλουσι. (Παρα Φωτιω τιτλ. ιβ'. κεφ. γ'). Δια τι ταυτα παντα αναφεραμεν ; ινα δειξωμεν, οτι, αν των αιρετικων τα βιβλια πρεπει να κατακαίονται και οι αναγιωσκοντες ταυτα εσχάτως τιμωρουνται, πσω μαλλον, και ασυγγριτως πσω, πρεπει να κατακαίονται τα βιβλια του αυτου Βολταιρου, τα φανεραν θειαν διδασκοντα : Τα αντινοιστιανικα : Τα μαρμαρα του

διὰ τὴν ὑπηρετήσῃ εἰς τὸν φρικτὸν καὶ ἀτπρον ἐκεῖνον, καὶ ὑπὲρ διάνοιαν ἐκ τῆς Περθένου τοκετὸν τοῦ Κυρίου μας. Καὶ ἄλλο δὲ, διότι ὁ ρηθεὶς ἅγιος Μελέτιος συγκαταριθμεῖ καὶ ταύτην τὴν ἱστορίαν μὲ τὰς νόθους καὶ ψευδεπιγράφους βιβλίους τῶν αἰρετικῶν. Ὁ δὲ θ'. τῆς ζ'. καθαρῆι μὲν τοὺς Κληρικούς, ἀφορίζει δὲ τοὺς λαϊκοὺς καὶ Μοναχοὺς ἐκείνους, ἐποῦ κρύπτον, καὶ δὲν φανερώνουν τὰ κατὰ τῶν ἁγίων εἰκόνων ψευδοσυγγράμματα, διὰ τὴν μὴ δημοσιεῦσθαι, ἀλλὰ τὴν βαλθῆναι μὲ τὰ ἄλλα βιβλία τῶν αἰρετικῶν εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

ΚΑΝΟΝ ΕΑ΄.

Τῆς δ' ε' τῆς
ἐν Καρθ. νθ'.
ρλη'.

«Εἰ τις κατηγορία γένηται κατὰ πιστοῦ, πορνείας, ἢ μοιχείας, ἢ ἄλλης τινὸς ἀπηγορευμένης πράξεως, καὶ ἐλεγχθείη, εἰς κλῆρον μὴ προαγέσθω.»

Ἑρμηνεία.

Ἐκεῖνος ἐποῦ πισθῆ εἰς πορνείαν, ἢ μοιχείαν, ἢ ἄλλον τοιοῦτον ἀτόπημα, ὄχι μόνον Κληρικὸς ὢν καὶ ἱερωμένος, κατὰ τὸν κέ. τῶν Ἀποστόλων, ἀλλὰ καὶ λαϊκὸς ὢν, κωλύεται νὰ γένη, ὄχι μόνον ἱερεὺς, ἀλλὰ καὶ Κληρικὸς ἀπλῶς, ἀναγνώστης δηλαδὴ, ἢ ψάλτης, ἢ θυρωρὸς, καὶ ὄλιγος τῶν ἐξω τοῦ βήματος λεγομένων, καθὼς ὁ παρὼν Κανὼν διορίζεται, οὕτωςι λέγων· «Ἀνίσως ἤθελε γένη κατηγορία ἀπὸ τινος ἐναντίον Χριστιανοῦ ἁγίου, ὡς ὅτι τάχα ἐπόρνευσεν, ἢ ἐμοίχευσεν, ἢ ἄλλο κἀνὲν ἀμάχημα ἔκαμεν, ἐμποδισμένον ἀπὸ τοῦ ἱερούς Κανόνας, ὁ τοιοῦτος Χριστιανὸς, ἐάν τῇ ἀληθείᾳ φανερωθῆ, ὅτι ἔπραξε τὸ ἀμάχημα ἐκεῖνο, περὶ τοῦ ὁποῦ κατηγορεῖται, ἂς μὴ προάγῃται εἰς κλῆρον, ἕτοι ἂς μὴ χειροθετῆται Κληρικὸς τῆς Ἐκκλησίας. Πρέπει δὲ μὴ ἐξετάζωνται πρῶτον τὰ πρόσωπα τῶν κατηγορῶν καὶ ἀντιλεγόντων, νὰ μὴ ᾖναι δοῦλοι καὶ ἀπελεύθεροι, νὰ μὴ ᾖναι ἐμποδισμένοι ἀπὸ τοῦ πολιτικοῦ νόμου εἰς τὸ νὰ κατηγοροῦν, κατὰ τὸν ρλῆ. Κερθαγέν. Νὰ μὴ ᾖναι κατηγορημένοι καὶ αὐτοὶ ἀπὸ ἄλλους. Οὗτοι γὰρ πάντες δὲν εἶναι δεκτοὶ εἰς κατηγορίαν καθ' οἰουδήποτε προσώπου, ἐάν πρῶτον δὲν ἀποδείξουν τὸν ἑαυτὸν τοὺς ἀθῶν ἀπὸ τὰ ἐγκλήματα ἐκεῖνα, διὰ τὰ ὁποῖα κα-

κόσμου; Ἡ κοινὴ πανοῦκλα καὶ γάγγρινα, καὶ ἀπώλεια τῶσων καὶ τῶσων ψυχῶν; Πόσῃ ἀσυγκρίτως, πρέπει καὶ νὰ τιμωροῦνται ἐσχάτως; Καὶ νὰ ἐξορίζωνται, καὶ νὰ διαρπάζωνται τὰ ὑπάρχοντά των, καὶ οἱ γράφοντες ταῦτα, καὶ οἱ τυπώνοντες, καὶ οἱ ἔχοντες καὶ ἀναγιώσκοντες, καὶ οὐχὶ κατακαίοντες; Ὁρθοδόξοτατο: βασιλεῖς! βασιλεῖς οἱ τὸ τοῦ Χριστοῦ ἐπικαλούμενοι ὄνομα! Μιμηθῆτε τοὺς ὀρθοδόξους ἐκείνους καὶ χριστιανικωτάτους βασιλεῖς ὁποῦ τοὺς νόμους τούτους κατὰ τῶν Αἰρετικῶν καὶ Ἑλληνικῶν βιβλίων ἐθέσπισαν. Καὶ ζῆλον λαθόντες εἰς τὴν βασιλικὴν σας καρδίαν, διὰ τὸν βασιλεύσαντα ὑμᾶς Κύριον, θεσπίσατε μὲ ἴδικτα καὶ σάκρας καὶ διπλώματα, Νισαράς καὶ νόμους σας, νὰ ἀφανισθοῦν ἀπὸ τὸν κόσμον τὰ ἄγχιτρα ταῦτα τῆς πλάνης, τὰ διδασκαλεῖα τῆς ἀθεότητος καὶ τοῦ αὐτοματισμοῦ. Παρακινεῖ ὑμᾶς εἰς τοῦτο καὶ ὁ Σοφὸς καὶ ὁμοιος ὑμῶν βασιλεὺς εἰς τὰς Παροιμίας του (κεφ. κ'. 26.) λέγων, «λικμήτωρ ἀσεβῶν βασιλεὺς σοφός.» Ἐοιδάται Πατριάρχαι, Ἀρχιερεῖς, ἱερεῖς, σπουδαστάσατε δι' ἀγάπην Χριστοῦ νὰ ἐμποδίσῃτε μὲ τελειότητα ἀπὸ τοὺς ὑποκειμένους ὑμῖν Χριστιανοὺς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν τοιοῦτων ἀσεβησάτων βιβλίων· Χριστιανοὶ ἀδελφοί! βλέπετε σὰς παραγγέλλει ὁ θεὸς Παῦλος (Κολασσ. κεφ. β'. 8.) «βλέπετε μὴ τις ὑμᾶς ἔσται ὁ συλαγωγῶν διὰ τῆς φιλοσοφίας καὶ κενῆς ἀπάτης.» Ποῖα δὲ εἶναι ἡ φιλοσοφία αὕτη; Ἡ Ἐπικουρῖος ἀποκρίνεται: Κλήμης ὁ Στρωματεὺς (λόγῳ, ἀ.), ἐπειδὴ ἀναίρει τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐπαίνει τὴν ἡδονὴν, καὶ ὅποια ἄλλη ἀκόμη εἶναι τοιαύτη, ἥτις ἐτίμησε τὰ στοιχεῖα, καὶ δὲν ἐβαλεν ἐπάνω εἰς αὐτὰ τὴν ποιητικὴν αἰτίαν, τὸν Θεὸν δηλ. μήτις ἐφαντάσθη τὸν Δημιουργόν. «ὦ, πόσον εἶναι ὁμοιοτάτη μὲ τὴν παλαιὰν τοῦ Ἐπικουροῦ ἡ νέα φιλοσοφία τοῦ Βολταίρου! Διατί αὐτὸς μὴ δεχόμενος Ἀποκάλυψιν, καὶ τὸν Θεὸν τὸν ποιητὴν τοῦ παντός καὶ Δημιουργόν ἀναίρει, καὶ τὴν αὐτοῦ πρόνοιαν ἀνατρέπει. Καὶ καθὼς ἐπέγραψεν εἰς τὰς θύρας τῶν κήπων του ὁ Ἐπικουρος «ἦδε τιμᾶται ἡ ἡδονὴ ὡς ἄκρον ἀγαθόν» (κατὰ τὸν Λαέρτιον). ἔστι ὁ νέος Ἐπικουρος καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν, καὶ εἰς τὸ μέ-

σον, καὶ εἰς τὸ τέλος, καὶ πανταχοῦ τῶν βιβλίων του ἐπιγράφει τὴν τοιαύτην ἐπιγραφήν, καὶ τὴν φύσιν μόντην γινώσκει, καὶ ἄλλο οὐδὲν. Φεύγετε λοιπὸν, ἀδελφοί, ἀπὸ τὴν τοιαύτην φιλοσοφίαν, ἡ ὅποια δὲν εἶναι φιλοσοφία, ἀλλὰ, καθὼς τὴν εἶπεν ὁ Παῦλος, κενὴ ἀπάτη, φιλοσοφία, ἀλογία, κτήνεσι καὶ ἀλόγοις πρίπουσα, καὶ ὄχι λογικῆς, σχήματι μόνον καταπλήττουσα, καὶ πιθανότατι λόγων, κατὰ τὸν θεῖον Δαμασκηνόν, μακρὰν δὲ τῆς ἀληθείας ἀφρησθηκυῖα· ἥτις κοντὰ ὁποῦ κρημνίζει τοὺς πειθόμενους αὐτῇ εἰς τὴν τῆς κολάσεως καταδίκην, τοὺς κάμνει καὶ παρομοίους μὲ τοὺς χοίρους, καὶ τὰ ἀνόητα ζῶα, ἀρηγῆς καὶ τῆς φύσεως, καὶ τῆς κτίσεως, καὶ τῆς πίστεως, καὶ τῆς λογικότητος. Ἐπειδὴ καὶ φύσις, καὶ κτίσις, καὶ λόγος, καὶ Γραφή, κηρύττουσι τὸν τούτων δημιουργόν, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, αὐτοὶ δὲ μόνον ἀρνούνται τοῦτον, καὶ γίνονται ἀχάριστα κτίσματα, καὶ κατὰ τοῦ ἰδίου πλάστου πολέμια. Πρέπει δὲ προσέτι νὰ ἡξυρόμεν, ὅτι, Γεώργιος ὁ Σουγδουρῆς ἐν τῷ προομίῳ εἰς τὸν βίον τοῦ προφήτου Ἠλίου ἀπαριθμεῖ νόθα καὶ ταῦτα. Τὴν δευτέραν Ἀποκάλυψιν Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, ἥτις ἀρχινᾷ. Ἀκουσον ὦ δίκαιε Ἰωάννη. Τὸν λόγον εἰς τὴν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου τοῦ αὐτοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου (ὅστις φαίνεται νὰ ᾖναι ὁ ἴδιος ἐκεῖνος, ὁποῦ παρ' ἄλλοις ἐπιγράφεται, Ἰωάννου Θεσσαλονίκης) καὶ τὴν ἐπιστολὴν, ὁποῦ ἔπεσεν ἀπὸ τοὺς Οὐρανοὺς, ὡς λέγουσιν τινὲς, διὰ τὴν ἁγίαν Κυριακὴν. Ἐτι καθὼς πρέπει νὰ ἀποβῶμεν καὶ τὰ Αἰρετικὰ βιβλία, ἐποῦ πρέπει νὰ ἀποβῶμεν καὶ τὰ Ἐρωτικά βιβλία, καθὼς εἶναι τοῦ Ἐρωτοκρίτου, τῆς Ἐρωφίλης, τῆς Βασσοπούλλας καὶ ἄλλων ὁμοίως καὶ τὰ γελιωτοποιὰ καὶ ἄσεμνα, καθὼς εἶναι ἡ Χαλιμᾶ, ὁ Μπερτόλδος, τοῦ Σπανοῦ ἢ φυλλάδα, καὶ τοῦ Γαιδιάρου, καὶ τὰ ὅμοια, διατί, κατὰ τὸν Ἀποστολικὸν τούτων Κανόνα, λύμην καὶ βλάβην προξενούσιν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν Χριστιανῶν. Καὶ ὅσοι γράφουν, ἢ τυπώνουν, ἢ ἀγράφουν, ἢ διαβάθουν, ἢ ἀκούουν αὐτὰ, βαρῆς ἀμαρτάνουσι καὶ ἂς διορθωθοῦν, Ἀνάγνωθι καὶ τὸν β'. καὶ γ'. Κανόνα τοῦ Νικητοῦ ἐν τῇ προσθήκῃ.

ατηγορούνται, κατὰ τε τὸν Ἀρμενόπουλ. βιβλ. ἀ. τίτλ. β'. καὶ κατὰ τὸν ς'. τῆς Οἰκουμένης; β'. συνόδου. ἢ ἄνισως λοιπὸν οἱ κατήγοροι εἶναι ἐλεύθεροι ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω, καὶ ἀποδείξουν ἀληθῆ τὴν κατηγορίαν τὴν κατὰ τοῦ ὑποψήφιου ἐκείνου, ὁ τοιοῦτος δὲν γίνεται Κληρικός. εἰ δὲ δὲν δυνηθῶν νὰ τὴν ἀποδείξουν ἀνάμυστα εἰς τρεῖς μῆνας, αὐτοὶ μὲν νὰ ἀφορίζωνται παντοτινὰ ἀπὸ τὴν κοινωνίαν τῶν ἀγαθῶν Μυστηρίων ὑπὸ τοῦ μέλλοντος χειροτονῆσαι τὸν Κληρικὸν Ἀρχιερέως, ὡς συκοφάνται καὶ διαβολεῖς, ὁ δὲ συκοφαντηθεὶς καὶ κατηγορηθεὶς ἀδίκως, νὰ χειροτονῆται Κληρικός, ὡς καθαρὸς φανεὶς καὶ ἀνεύθυνος τῆς κατηγορίας: καθὼς παρκελεύεται ἡ ἀ. διάταξις τοῦ ἀ τίτλ. τῶν Νεαρῶν. (Φώτιος τίτλ. ἀ. κεφ. η'.) Διὰ τοῦτο δριζύει ἡ αὐτὴ Νεαρά, ὅτι αἱ χειροτονίαι, ἤτοι αἱ ψῆφοι τῶν Ἐπισκόπων καὶ Κληρικῶν, πρέπει νὰ γίνωνται ἔμπροσθεν εἰς ὄλον τὸν λαὸν τῆς Ἐκκλησίας, διὰ νὰ ἔχη ἄδειαν ὁποῖς θέλει νὰ λέγῃ. (1) Ὅθεν ἀκολούθως καὶ ἡ Καρθαγέν. Κανὼν νθ'. αὐτὸ τὸ ἴδιον λέγει, δριζύουσα ὅτι, ἀνίσως, ὅταν γίνωνται αἱ ψῆφοι καὶ ἐκλογαὶ τῶν Ἀρχιερέων, γεννηθῆ ἀπὸ τινος κῆμμιζ ἀντιλογίαι κατηγορίας καὶ ἐγκλημάτων, νὰ ἐξετάζωνται οἱ ἀντιλέγοντες, καὶ ἀφ' οὗ φανῆ ὁ ὑποψήφιος καθαρὸς ἔμπροσθεν εἰς τὸ πρόσωπον ὄλου τοῦ λαοῦ ἀπὸ τὰς κατ' αὐτοῦ ἐπαγομένους κατηγορίας, τότε νὰ χειροτονῆται Ἐπίσκοπος. Δῆλον δὲ ὅτι τοῦτο ὁποῦ λέγει ἡ σύνοδος διὰ τοὺς Ἐπισκόπους, νοεῖται ὁμοίως καὶ διὰ τοὺς Κληρικούς· περὶ οὗ ὄρα τὰς ὑποσημειώσεις τοῦ β'. Ἀποστολικοῦ, καὶ τοῦ ε. καὶ ιγ'. τῆς ἐν Αποδικεῖα, καὶ τὸν λ'. Ἀποστολικόν.»

ΚΑΝΩΝ ΕΒ'.

«Εἴ τις Κληρικός διὰ φόβον ἀνθρώπινον, Ἰουδαίου, ἢ Ἑλληνος, ἢ Αἰρετικοῦ, ἀρνήσῃται, εἰ μὲν τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, ἀποβαλλέσθω, εἰ δὲ τὸ ὄνομα τοῦ Κληρικοῦ, καθαιρεῖσθω. Μετανοήσας δὲ, ὡς Λαϊκὸς δευθῆτω.»

Τῆς ἀ. ε. τῆς Ἀγκ. ἀ. β. γ'. ἰβ'. τοῦ Πέτρ. ἰ. ἰδ'. Ἀθαν. ἐπισ. πρὸς Ρουφιανόν, Βασιλ. με'. Θεοφ. β'.

Ἐρμηνεῖα.

Ὁ παρὼν Κανὼν προστάζει, ὅτι ὁποῖος Κληρικός διὰ φόβον ἀνθρώπινον κολάσεων, Ἰουδαίων δηλ. ἢ Ἑλλήνων, ἢ Αἰρετικῶν, ἤθελεν ἀρνηθῆ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, ὁ τοιοῦτος ἀφ' οὗ μετανοήσῃ, ὄχι μόνον ἀς καθίρεται ἀπὸ τὸν Κλήρον, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ ἀς ἐκβάλληται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ νὰ στέκηται εἰς τὴν τάξιν τῶν μετανοούντων. Εἰ δὲ διὰ φόβον ἀνθρώπινον ἤθελεν ἀρνηθῆ τὸ ὄνομα τοῦ κλήρου του, ταῦτόν εἰπεῖν, πῶς εἶναι ὁ δεῖνα Κληρικός, ἢ Ἀναγνώστης δηλαδή, ἢ Ψάλτης, ἢ ἄλλο τι, ἀς καθίρεται μόνον ἀπὸ τὸ κληρικῶν του. Δίκαιον γὰρ εἶναι νὰ στερηθῆ ἐκεῖνο ὁποῦ ἀρνήθη, καὶ δὲν ἠθέλησε νὰ εἰπῇ πῶς τὸ ἔχει. Ἀφ' οὗ δὲ ὁ τοιοῦτος μετανοήσῃ, ἀς δέχεται εἰς κοινωνίαν τὴν μετὰ τῶν πιστῶν ὡσὰν λαϊκός, ἤτοι, ἀς συμπρσεύχεται μὲ τοὺς πιστοὺς.

Συμφωνεῖα

Ἄ. καὶ β'. τῆς ἐν Ἀγκύρα διορίζουσιν, ὅτι οἱ Πρεσβύτεροι ἐκεῖνοι, καὶ οἱ Διάκονοι, ὁποῦ ἀληθῶς διὰ τὰ βασιανιστήρια τῶν διωκτῶν ἐθυσίασαν καὶ ἠρνήθησαν, ὕστερον δὲ πάλιν νικήσαντες τὸν ἔχθρον, ὡμολόγησαν τὴν πίστιν, αὐτοὶ, λέγω, προστάζει, νὰ ἔχουσι τὴν τιμὴν τῆς μετὰ τῶν Πρεσβυτέρων καθέδρας, νὰ μὴ προσφέρωσιν ὄμως, ἢ νὰ διδάσκωσιν, ἢ ὄλωσ τι ἱερατικὸν νὰ ἐνεργῶσιν. Ὅμοίως δὲ καὶ ὁ ε'. Πέτρου, πάσης ἀποστερεῖ ἱερεῖς λειτουργίας τοὺς θεληματικῶς μὲν καὶ ἀφ' ἑαυτῶν ὀρμήσαντας εἰς τὸ μαρτύριον, ἀρνηθέντας δὲ, ὕστερον δὲ πάλιν νικήσαντας, καὶ τὴν πίστιν ὁμολογήσαντας. Ὅσοι δὲ Κληρικοί, μὲ βίβην πολλὴν ἔλαβον λιθωνωτῶν εἰς τὰς χεῖρας, ἢ βρῶμά τι, καὶ τὴν πίστιν ἐβάστασαν γενναίως: οὗτοι, ὄχι μόνον δὲν χάνουσι τὴν λειτουργίαν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ μετὰ ὁμολογητῶν συναριθμοῦνται, κατὰ τὸν ἰδ'. Πέτρου. Ὅχι μόνον δὲ οἱ μετὰ τὸ ἱερωθῆναι ἀρνηθέντες καθαιροῦνται, ἀλλὰ καὶ ὅσοι προτοῦ ἀρνηθέντες, ὕστερον ἐχειροτονήθησαν, (1) γνωσθέντες καθαιροῦνται. Καὶ ὄρα τὸν ε'. τῆς ἀ.

(1) «Ἡ δὲ ε'. διάταξις, ἣτις ἐστὶ ρλζ'. Ἰουστινιανου Νεαρά κειμένη ἐν βιβλίῳ γ'. τῶν βασιλικῶν τίτλ. ἀ. κεφ. η'. (παρὰ Ἐπιφ. τίτλ. ἀ. κεφ. η'.) λέγει ὅποῖος ἤθελε κατηγορήσῃ τὸν μέλλοντα γενέσθαι Ἐπίσκοπον, ἢ Πρεσβύτερον, ἢ ἄλλον Κληρικόν καὶ Ἠγούμενον, διὰ κάθε λογῆς κατηγορίαν, ἀς ἀναβάλλεται ἡ χειροτονία, καὶ ἀς κἀμνη ἐξέτασιν ὁ μέλλων χειροτονῆσαι τούτους Ἀρχιερεῖς, ἕως τρεῖς μῆνας μὲ πολλὴν ἀκρίβειαν, καὶ εἰ μὲν εὐρεθῆ ὁ κατηγορούμενος ὑπεύθυνος εἰς τὰς κατηγορίας, ἀς ἐμποδίζηται ἡ χειροτονία, ὄχι καὶ εὐρεθῆ ἀνεύθυνος, ἀς γίνηται. Εἰ δὲ πρὸ ἐξετάσεως ἤθελε χειροτονήσῃ αὐτόν, νὰ καθαιρέται καὶ ὁ χειροτονήσας, καὶ ὁ χειροτονηθεὶς.»
(2) «Σημειώσαι δὲ, ὅτι κατὰ τὸν Χρυσόστομον (ὀμίλ. γ'. εἰς τὴν Ἀγγιν) δὲν εἶναι ἕνας τρόπος ἀρνήσεως, ἀλλὰ πολλοὶ οἱ ἐπίσκοποι, τῶς ὁποῖος ὁ Παῦλος ὑπονοήσας ἔλεγε: Θεὸν ἀπολογουσιν εἰδῆναι. τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται (Τίτ. ἀ'). καὶ πάλιν, εἰ δέ τις τῶν ἰδίων, καὶ μάλιστα τῶν οικείων οὐ προνοεῖ, τὴν πίστιν ἠρνηται καὶ ἐστὶν ἀπίστου χείρων (ἀ'. Τιμόθ. ε'.) καὶ πάλιν, φεύγετε τὴν πλεονεξίαν, ἣτις ἐστὶν εἰδωλολατρεία, ὅθεν καὶ ὁ με'. τοῦ Βασιλείου λέγει, ὅτι, ὁποῖος Χριστιανὸς ὑβρίζει μὲ τὰ ἔργα τοῦ τὸν Χριστὸν, τίποτε δὲν ἀφελεῖται ἀπὸ μόνον τὸ ὄνομα τοῦ Χριστιανισμοῦ.» Ὅρα καὶ τὸν ἰδ'. τῆς ἀ. Φοβερὰ δὲ ἀληθῶς εἶναι ἡ ἱστορία, ὁποῦ ἀναφέρεται εἰς τὸν βίον τοῦ μεγάλου Παύλου. Οὗτος γὰρ εἶχε μαθητὴν, πρὸς τὸν ὁποῖον ἕνας Ἑβραῖός ποτε εἶπε ταῦτα ὁ Χριστὸς, ὁποῦ προσκυνεῖτε ἐσεῖς, δὲν εἶναι ἐκείνος, ὁποῦ μέλλει νὰ ἔλθῃ, ἀλλὰ ἄλλος. Πρὸς τὰ ὁποῖα λόγια μὲ ἀπλότητα ἀπεκρίθη ἐκείνος τοῦτο μόνον, ἵσως ἔτσι εἶναι ἡ ἀλήθεια καὶ παρευθός, ὡ τοῦ θύματος! ἔλασε τὴν γάβην τοῦ ἁγίου Βασιλείου. Ὅθεν ἀπὸ τῶν α.

ἔλασε τὴν γάβην τοῦ ἁγίου Βασιλείου. Ὅθεν ἀπὸ τῶν α.

ΚΑΝΟΝ ΕΓ΄.

Τῆς ε΄. 28. 29 || «Εἴ τις Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, ἢ ὄλωσ τοῦ καταλόγου τοῦ Ἱερατικοῦ, φάγη κρέα ἐν αἵματι ψυχῆς αὐτοῦ, ἢ θηριάλωτον, ἢ θησιμαῖον, καθαιρέσθω. Τοῦτο γὰρ ὁ Νόμος ἀπέπειν. Εἰ δὲ Λαϊκὸς εἶη, ἀφορίζεσθω.»

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ καὶ ὁ Θεὸς δίδωντας τὸν περὶ τῶν βρωμάτων νόμον εἰς τὸν Νῶε, εἶπεν αὐτῷ· «Ὡς λάχανα χόρτου ἠδέδωκα ὑμῖν τὰ πάντα, πλὴν κρέας ἐν αἵματι ψυχῆς οὐ φάγεσθε.» [Γεν. θ΄. 3. 4]. Διὰ τοῦτο εἰς τὸν παρόντα Κανόνα οἱ Θεοὶ Ἀπόστολοι διορίζουσι, ὅτι ὁποῖος Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, ἢ ὄλωσ ἐκ τοῦ καταλόγου ὑπάρχων τῶν Ἱερέων καὶ Κληρικῶν, ἤθελε φάγη κρέας μετ' αἵμα, τὸ ὅποτον εἶναι ψυχὴ τοῦ ζώου, ἤτοι πνικτὸν, κατὰ τὸν Χρυσόστομον, ἢ ἤθελε φάγη θηριάλωτον, ἤτοι ζῶον πιασμένον καὶ σκοτωμένον ἀπὸ λυκῶν, θετέον, ἢ ἀπὸ ἀρκουάδων, ἢ ἄλλο τοιοῦτον, ἢ καὶ ἀπὸ ὄρνεον· ἢ ἤθελε φάγη θησιμαῖον, ἤτοι νεκρὸν καὶ φορισμένον ἀπὸ λόγου τοῦ· ὁ φαγὼν, λέγω, τὰ τοικῦτα Κληρικὸς, ἂς καθαιρέται, ἐπειδὴ καὶ ὁ νόμος τὰ ἐμπόδιζε νὰ μὴ τρώγωνται, (1) τόσον ὁ δοθεὶς εἰς τὸν Νῶε, ὡς ἐπομεν, ὅσον καὶ ὁ δοθεὶς εἰς τὸν Μωϋσῆν, ἐν κεφ. ιζ΄. τοῦ Λευιτικοῦ. Εἰ δὲ Λαϊκὸς εἶναι ἐκεῖνος ὅπου ἤθελε τὰ φάγη, ἂς ἀφορίζεται.

Θεράν ἱστορίαν ταύτην ἂς κρατήσουν οἱ Χριστιανοὶ τὴν γλῶσσάν τους, καὶ ἂς μὴ λέγουν τὰς ἀρνησιθεύς ταύτας φωνάς. Ἄν δὲν ἔλθω ἀπὸ τὸ δίκαιον τοῦ δεῖνος, Χριστιανὸς νὰ μὴ ἀποθάνω, καὶ ἄλλα παρόμοια· διατὶ φοβοῦμαι, ὅτι ἐκ τούτου χάνουν καὶ αὐτοὶ τὴν χάριν τοῦ ἀγίου Βαπτίσματος, καὶ δὲν δύνανται νὰ τὴν ἀναλάβουν, ὡς ὁ προφητεῖς, χωρὶς μεγάλην μετάνοιαν καὶ ἱκανοποίησιν. Τόσον γὰρ λεπτὸν πρᾶγμα εἶναι ἡ πίστις, ὥστε ὅπου ἡμπορεῖ νὰ τὴν ἀρνηθῆ καὶ ὁποῖος παραθῆ μίαν μοναχὴν συλλαβὴν, ἢ κάμη ἓνα νεῦμα μοναχὸν κατὰ τῆς πίστεως. Δι' ὅ καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος λέγει· οἱ τῆς εὐσεβείας ἀθληταὶ εἴλοντο προθύμως πάσχειν ἂ κάμπται καὶ τὸν ἀκμινώστατον, καὶ ταῦθ' ὑπερ ὀφθαλμοῦ ἴσως μιᾶς, ἢ καὶ νεύματος ἑνός, κακῶς σῶζοντες ἐξ ἀρνησιθεύς. Θεὸς γὰρ ἐστὶν ἐν βραχίεϊ τὸ καίμενον, ὄν περ προδοῦσιν, ἄλλον οὐκ ἔστι λαβεῖν (παρὰ τῆ σειρᾶ τοῦ κατὰ Ματθ. κεφ. 10.) Ὁ δὲ θεὸς Χρυσόστομος, λέγει· ἀρνησιθεύς οὐδὲν χειρὸν ἀμάρτημα (λόγ. περὶ μετανοίας).

(1) «Διάφοροι εἶναι αἱ αἰτίαι, διὰ τὰς ὁποίας ἐπρόσταξεν ὁ Θεὸς νὰ μὴ τρώγη τινὰς αἵμα. Ὁ Θεοδώρητος λέγει, ὅτι, διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ τρώγηται αἷμα, διατὶ αὐτὸ εἶναι ψυχὴ τοῦ ζώου. Ὅθεν ὁ μὲν ἐσθίων κρέας χωρὶς τοῦ αἵματος, εἶναι πτὸ ἴδιον, ὡσὰν νὰ ἐσθίῃ καὶ λάχανον ἀψυχον. Ὁ δὲ μετὰ τοῦ αἵματος, φανερὸν, ὅτι ἐσθίει ζῶον ψυχὴν. Ὁ Χρυσόστομος λέγει, ὅτι διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ τρώγηται τὸ αἷμα, διότι αὐτὸ ἤτον ἀφιερωμένον νὰ προσφέρηται εἰς μόνον τὸν Θεόν. Ἡ καὶ ἡδιότι θέλωντας ὁ Θεὸς νὰ ἐμποδίσῃ τοὺς ἀνθρώπους νὰ μὴ χύνωσι ἀνθρώπινα αἵματα, διὰ τοῦτο προστάζει μηδὲ τὸ αἷμα τῶν ζῶων νὰ τρώγωνται, ἵνα μὴ κατ' ὀλίγον ἐκ τούτου συνειθίσουν εἰς τὰς ἀνδροφονίας. Ὁ Ἀδελφὸς λέγει, ὅτι διὰ τοῦτο προστάζει ὁ Θεὸς νὰ τρώγουν οἱ ἀνθρώποι τὰ κρέατα καθαρὰ ἀπὸ αἵμα, διὰ νὰ τοὺς διδάξῃ μετὰ τοῦτο νὰ μὴ ἦναι ἀπάνθρωποι· καὶ αἰμοβόροι· ὡσὰν τὰ θηρία, τὰ ὅποια ὅσα ζῶα θηρεύουσι, πτὰ τρώγουσιν ὡμοσπάρκτα μετὰ τὸ αἷμα, ἀλλὰ νὰ διαφέρουσι ἀπὸ τὰ θηρία, καὶ ὡς ἄνθρωποι· λογικοὶ νὰ θυσιάζουσι πρῶτον πτὰ ζῶα, νὰ χύνωσι τὸ αἷμά των, καὶ οὕτω μετὰ διαφόρους τρόπους νὰ μαγειρεύουσιν τὰ κρέατα αὐτῶν, καὶ νὰ τὰ ἐσθίωσι. Φθάνει γὰρ ὅπου γίνονται τόσον σκληροὶ καὶ ἀσπλαγχνοί, ὥστε νὰ τὰ σφάζουσιν, ἀλλ' ὄχι νὰ φθάνουν εἰς τὴν ὑπερβολὴν ἀσπλαγχνίας, ὥστε καὶ μετὰ τὸ αἷμα νὰ τὰ ἐσθίωσιν.» Ἡ πλέον ὅμως κυριωτέρα αἰτία, καὶ πλέον ἐγγυτέρα εἰς ἀλή-

μα, εἶναι ἐτούτη. Τὸ αἷμα ἔχει τύπον τῆς ἀλύου καὶ ἀβρώτου καὶ ἀθανάτου ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου διὰ δύο αἰτίας· πρώτην, διότι καθὼς τὸ αἷμα τῶν ζῶων, καὶ ὡς θερμότερον, καὶ ὡς πνευματωδέστερον, καὶ ὡς εὐκινητότερον τῶν ἄλλων ὑγρῶν, εἶναι ψυχὴ αὐτῶν ἀλογός τε καὶ ὕλική· ἔτσι ἡ ἀλύος καὶ λογικὴ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, ἂν καὶ νὰ μὴ ἦναι αἷμα, ὡς ἀτόματος καὶ ἀλύος, μεταχειρίζεται ὅμως ὡσὰν ἓνα ὄργανον καὶ ὄργανον τῶν ἐνεργειῶν τῆς τὸ ἀνθρώπινον αἷμα διὰ τὰς ἰδίας αἰτίας· καὶ δευτέραν, διότι τὸ αἷμα τῶν ζῶων ἐγένετο εἰς ἐξίλασιν τῶν λογικῶν ψυχῶν τῶν ἀνθρώπων, ὡς λέγει τοῦτο εἰς τὸ Λευιτικὸν ὁ Θεὸς (κεφ. ιζ΄. 11.) «Ἡ ψυχὴ πάσης σαρκὸς, αἷμα αὐτοῦ ἐστὶ. Καὶ ἐγὼ ἔδωκα αὐτὸ ὑμῖν ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου μου ἐξιλάσκεσθαι περὶ τῶν ψυχῶν ὑμῶν. Τὸ γὰρ αἷμα αὐτοῦ ἀντὶ ψυχῆς ἐξιλάσεται.» Λοιπὸν ὁποῖος τρώγει αἷμα, ψυχὴν λογικὴν τρώγει, ἤ εἰς τύπον ἐκεῖνὸ ἐστὶν. Εἰ δὲ τρώγει αὐτὴν, ὄθλον ὅτι καὶ σωματικὴν αὐτὴν καὶ ὕλικήν, ἀκολουθῶν δὲ καὶ θνητὴν ἀπεργάζεται. «Ἐὰν γὰρ τοῦτο φάγη, λέγει ὁ Θεοδώρητος, τὸ ἀνωτέρω ἐρμηνεύων ρητὸν, ψυχὴν ἐσθίει. Λογικὴς γὰρ ψυχῆς τοῦτο τάξιν πληροῖ· διότι φόνον τὴν βρῶσιν ἐκάλεσεν.» Ὅστε οἱ Λατίνοι, καὶ ὅσοι ἄλλοι ἐσθίουσι πνικτὰ, ἢ θηριάλωτα, ἢ θησιμαῖα, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, κρέας μετ' αἷμα, καὶ τὸ χειρίστον, αἷμα μοναχὸν, οὗτοι εἰς μέγα δόγμα σφάλλουσι. Θνητὴν γὰρ τὴν λογικὴν ψυχὴν, καὶ ὕλικήν, καὶ παθητὴν ὡς τὰ σῶματα δογματίζουσι μετὰ τοῦτο ὅπου κάμνουσιν. Ἐπειδὴ ὅσα εἰς τὸν τύπον γίνονται, εἰς αὐτὸ τὸ τυποῦμενον ἀναφέρονται. Ταῦτον εἰπεῖν, ὅσα εἰς τὴν βρῶσιν τοῦ αἵματος ἀκολουθοῦν, αὐτὰ καὶ εἰς τὴν λογικὴν ψυχὴν διαβαίνουν, διὰ τοῦτο καὶ θάνατον ἠπέλησεν ὁ Θεὸς ἐναντίον εἰς ἐκείνους ὅπου αἷμα ἐσθίουσι· «Πᾶς ὁ ἐσθίων αὐτὸ, ἐξολοθρευθήσεται. (αὐτὸθ. 13.)» ἴσως δὲ καὶ κατὰ μυστικώτερον νόημα ἡ τοῦ αἵματος βρῶσις ἀπηγορεύθη διὰ νὰ δηλωθῆ, ὅτι, καθὼς τὸ αἷμα δὲν ἐτρώγετο ἀδιαφύρως καὶ παρομοίως μετὰ τὸ κρέας· ἔτσι καὶ τὸ πανακήρατον αἷμα τοῦ Θεανθρώπου Ἰησοῦ δὲν πρέπει νὰ ἐσθίηται ἀδιαφύρως καὶ παρομοίως μετὰ τὰ ἄλλα βρώματα, ἀλλὰ μετὰ ξεχωριστὴν καὶ ἐξαιρέτην εὐλάβειαν, καὶ πίστιν ἀδίστακτον. Ὅτι δὲ τὰ αἵματα τῶν θυσιαῶν, τύπον εἶχον τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ, μέρτυς εἶναι ὁ Θεὸς Ἀπόστολος, τοῦτο βεβαιῶν, ἐν ὅλῃ τῇ πρὸς Ἑβραίους καὶ μετὰ τοῦ Ἀποστόλου, ὁ τῶν Θεῶν Πατέρων γράφει· Ἐκεῖνο δὲ ὅπου λέγει ὁ Ἀριγένης ἐν τῷ κατὰ Κέλσου· ὅτι διὰ τοῦτο δὲν τρώγο-

Συμφωνία.

α' Ἀλλὰ γὰρ καὶ εἰς τὸν νέον Νόμον τοῦ Εὐαγγελίου τὰ τοιαῦτα ἐμποδίζονται νὰ μὴ τρώγονται. Συνζήθεντες γὰρ οἱ ἴδιοι οὗτοι Ἀπόστολοι, ἔγραψαν πρὸς τοὺς ἐθνικοὺς τοὺς κατοικοῦντας εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, καὶ Συρίαν, καὶ Κιλικίαν, ταῦτα· Ἐδοξε τῷ ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν, μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν βῆρος, πλὴν τῶν ἐπάναγκες τούτων. Ἀπέχεσθαι εἰδωλοθύτων, καὶ αἵματος, καὶ πορνείας». [Πράξ. ἐ. 28. 29.] Ἡ αἰτία δὲ, διὰ τὴν ὁποίαν ἐμποδίζονται τὰ θηριάλωτα, ἢ ὄρνεοπάτακτα ζῶα, ἢ θησιμαῖα, ἢ πνικτὰ εἶναι, διατι δὲν χύνεται ὅλον τὸ αἷμα αὐτῶν, ἀλλὰ μένει μέσα εἰς αὐτὰ, διασκορπιζόμενον εἰς τὰ φλεβίδια ὄλου τοῦ κρέατος, (1) ἀπὸ τὰ ὅποια νὰ εὐγγ δὲν εἶναι τρόπος. Δι' ὃ οἱ ἐσθίοντες αὐτὰ, κρέα ἐν αἵματι ψυχῆς αὐτοῦ ἐσθίουσι. Καὶ ὁ ξζ'. δὲ τῆς ς'. καθαιρεῖ μὲν τὸν Κληρικὸν ἐκεῖνον ὅπου φάγη αἷμα μὲ ῥιονδήτινα τρόπον καὶ τέχνην, τὸν δὲ Λαϊκὸν ἀφορίζει. Ἐμποδίζει δὲ καὶ ὁ β'. τῆς ἐν Γάγγρ. τὸ νὰ τρώγεται αἷμα καὶ πνικτὸν καὶ εἰδωλόθυτον.

ΚΑΝΩΝ ΕΑ'. (2)

«Εἰ τις Κληρικὸς εὐρέθη τὴν Κυριακὴν ἡμέραν νηστεύων, ἢ τὸ Σάββατον πλὴν τοῦ ἐνὸς μόνου, καθαιρεῖσθω. Εἰ δὲ Λαϊκὸς ἀφορίζεσθω».

Τῆς ς'. νε'. νε'.
τῆς ἐν Γάγγρ.
ιη'. τῆς ἐν Λα-
οδ. κθ'. Πέτρ.
ιε'. Θεοφ. α'.

Ἑρμηνεία.

Ἄλλο εἶναι νηστεία, ἄλλο λύσις νηστείας, καὶ ἄλλο κατάλυσις νηστείας. Καὶ νηστεία μὲν κυρίως εἶναι, ἢ τελεία ἀσιτία, ἢ καὶ τὸ νὰ τρώγη τινὰς μίαν φοράν τὴν ἡμέραν, κατὰ τὴν ἐνάτην ὥραν, μὲ ξηροφαγίαν, ἄρτου δηλονότι μόνου καὶ ὕδατος. Λύσις δὲ τῆς νηστείας εἶναι, τὸ νὰ φάγη τινὰς πρὸ τῆς ἐνάτης ὥρας, καὶ ὡς σὺκα, καὶ ὡς σταφίδας, καὶ ἄλλο τοιοῦτό τι. Ἡ καὶ τὸ νὰ φάγη ἔξω ἀπὸ τὸν ἄρτον, καὶ τὸ ὕδωρ, καὶ ἄλλα μερικὰ εἶδη βρωσίμων λιτῶν καὶ εὐτελῶν λόγου χάριν, Ὀσπρια, Οἶνον, ἢ Ἐλαιον, ἢ Ὀστρακὸδερμη. Κατάλυσις δὲ νηστείας εἶναι, ὅταν τρώγη τινὰς ἀπὸ ὅλα τὰ βρώσιμα, καὶ κρέας, θετέον καὶ ὀψάρια, καὶ γάλα, καὶ τυρὶ, καὶ τὰ λοιπά. Λοιπὸν εἰς τὸν παρόντα Κανὼνα διορίζουσιν οἱ Θεοὶ Ἀπόστολοι, ὅτι ὁποῖος Κληρικὸς εὐρέθη νὰ νηστεύῃ τὴν ἡμέραν τῆς Κυριακῆς ἢ τοῦ Σαββάτου, μὲ ἀσιτείαν τελείαν, ἢ καὶ μὲ ξηροφαγίαν ἐν τῇ ἐνάτῃ, ἔξω ἀπὸ ἕνα καὶ μόνον Σάββατον: δηλαδή τὸ Μέγα Σάββατον, κατὰ τὸ ὅποιον εὐρίσκετο εἰς τὸν τάφον τοῦ Κυρίου τὸ Σῶμα, καθ' ὃ καὶ οἱ ὀρθόδοξοι πάντες νηστεύομεν, κατὰ τὴν φωνὴν τοῦ Κυρίου ὁποῦ εἶπεν· α' Ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι, ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ Νυμφίος, καὶ τότε νηστεύουσιν· (καὶ ὄρα σημ. τοῦ κθ'. τῆς ς'.)» [Ματθ. θ'. 15] ὁ τοιοῦτος, λέγω, Κληρικὸς, ἂς καθαιρεται, εἰ δὲ Λαϊκὸς εἶναι ὁ ταύτας τὰς ἡμέρας νηστεύων, ἂς ἀφορίζεται. Τὸ μὲν γὰρ Σάββατον δὲν νηστεύομεν, κυρίως μὲν καὶ οὐσιωδῶς, διατι εἶναι καταπαύσιμος ἡμέρα, εἰς τὴν ὁποίαν κατέπαυσεν ὁ Θεὸς ἀπὸ τῶν ἔργων τῆς δημιουργίας αὐτοῦ, κατὰ τὰς διαταγὰς (βιβλ. ἐ. κεφ. ιδ'), καταχρηστικῶς δὲ καὶ ἐπουσιωδῶς, διατι οἱ Μαρκιωνισταὶ ἐνήστευον εἰς αὐτὸ, ἀντιφερόμενοι εἰς τὴν τιμὴ τοῦ τῶν ὄλων Δημιουργοῦ, κατὰ τὸν ἄγιον Ἐπιφάνιον αἰρέσει τῇ κατὰ Μαρκίωνος. Λέγει δὲ καὶ ὁ Μαργουίνιον ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ ια'. κανὼνος τῆς ἐν Ἀγίου. ὅτι ἐνήστευον κατὰ τὸ Σάββατον, καὶ οἱ αἰρετικοὶ καλούμενος Κολουθιανοὶ, καὶ Ἀπολιναριοὶ, πρὸς λύτρωσιν τῶν κεκοιμημένων. Λοιπὸν κοντὰ εἰς τὴν καθ' αὐτὸ καὶ ἐσωτερικὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ἐν τῷ Σαββάτῳ οὐ νηστεύομεν, ἥτις ἐστίν, ὡς εἶπομεν, ἢ κατὰπαυσις τοῦ τῶν δ-

(ἦτο γὰρ τινες ὅπου ἔλεγον ὅτι οἱ δαίμονες ἐτρέφοντο ἀπὸ τὰς ἀναθυμιάσεις τοῦ αἵματος). Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνο ὅπου λέγει Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς ὅτι τοῦ Ὀριγένης διδάσκαλος, ὅτι δὲν πρέπει νὰ τρώγουν οἱ ἄνθρωποι αἷμα, διατι ἡ σάρκα ἢ ἰδική των γεωργεῖται καὶ οἰκονομεῖται μὲ τὸ αἷμα, ταῦτα, λέγω, ὡς μὴ ἔχοντα τὴν δύναν, ἐσχατον ἐβάλλθησαν.

(1) Ὅθεν ἐκεῖνοι ὅπου σκοτόνοσι μὲ τρυφῆν ζῶα τετράποδα, ἢ πουλῖα, καὶ παρευθὲς δὲν τὰ σφάζουσι, διὰ νὰ χυθῇ ὅλον τὸ αἷμα τῶν, μεγάλως ἁμαρτάνουσιν, ὡς κρέας ἐν αἵματι ψυχῆς ἐσθίοντες, καὶ τὸν παρόντα Ἀποστολικὸν παραβαίνοντες Κανὼνα. Τί γὰρ διαφέρουσι, παρακαλῶ, τὰ θηριάλωτα, ἢ ὄρνεοπάτακτα ζῶα, χερσαῖα, ἢ πουλῖα, τὰ ὅποια ἐμποδίζει ὁ Κανὼν, ἀπὸ ἐκεῖνα ὅπου μὲ μολύβη σκοτόνεται; σχεδὸν οὐδέν. Διότι, καθὼς μέσα εἰς ἐκεῖνα μένει πάντοτε αἷμα, ἔτσι ὁμοίως καὶ μέσα εἰς αὐτὰ. Λοιπὸν πρέπει εὐθὺς ὅπου οἱ θηρευταὶ σκοτώσων κυνήγιον, νὰ τὸ σφάζωσι διὰ νὰ χύνηται ὅλον τὸ αἷμα του, καθὼς τοῦτο προστάζει καὶ ὁ Θεὸς, λέγων· α' Ἄνθρωπος, ἄνθρωπος τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ἢ τῶν προσηλύτων τῶν προσκειμένων ἐν ὑμῖν, δς

αὐτὸ τῇ γῆ» (Λευϊτικ. ιη'. 13). Ἐντεῦθεν καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ Κίτρος λέγει· ὅτι, ἀνίσως ἐμπέση εἰς ἀγγεῖον κἀνενα ζῶφιον ἀπὸ τὰ λεγόμενα ἀκάρτα, εἰ μὲν καὶ εἶναι ἄσηπον, καὶ πρὸ ὀλίγου πεσμένον, νὰ μὴ ρίπτηται τὸ πρᾶγμα ὅπου εἶναι εἰς τὸ ἀγγεῖον, ἀλλὰ ἀγιαζόμενον νὰ ᾖ εἰς χρῆσιν καὶ τροφῆν. Ἐξω μόνον ἂν ἀγιάζῃ νὰ τὸ φάγη ὁ ἔχων, ἢ καὶ βλάβηται εἰς τὴν ὑγείαν του ἀπὸ αὐτό. Εἰ δὲ καὶ τὸ ζῶφιον ἤθελε σαπήσῃ, νὰ ρίπτηται τὸ ἐν τῷ ἀγγεῖῳ ὑγρὸν, ὅχι μόνον διατι βλάπτει τὴν ὑγείαν ἢ τοῦτου τροφῆ, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ μὴ φαίνεται ὅτι τρώγει πνικτὸν, καὶ θησιμαῖον, καὶ αἷμα ζῶου, (ταῦτα δὲ τὰ ἐμποδιζόμενα) ὁ τοῦτο ἐσθίων. Ὅθεν καὶ ἡ νη'. Νεαρὰ Λέοντος τοῦ σοφοῦ διορίζει, ὅτι, οἱ πωλοῦντες, ἢ τρώγοντες τὸ οἰονδήποτε εἶδος φαγητοῦ, ὅπου νὰ ἔχη αἷμα, νὰ ξυλλίζωνται, νὰ κουρεύωνται, καὶ παντοτινὴν ἐξορίαν νὰ κατακρίνωνται, καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν νὰ διαρπάζωνται. Ὅσοι δὲ ἄρχοντες καὶ κριταὶ δὲν παιδεύουσι τοὺς τοιοῦτους, νὰ ζημιώνωνται δέκα λίτρας χρυσάφι.

(2) Ἰστέον, ὡς ἐν τισὶ μὲν τῶν ἐκδόσεων, ὁ παρὼν Κανὼν ξς'. εὐρίσκεται, ἐν τισὶ δὲ, ξδ'. αἷς καὶ ἡμεῖς ὡς περισσοτέρας ἡκο-

λων Δημιουργοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ἀκόμη δὲν νηστεύομεν ἵνα μὴ δόξωμεν, ὅτι, συμφωνοῦμεν μὲ τοὺς εἰρημένους αἰρετικούς. Τὴν δὲ Κυριακὴν οὐ νηστεύομεν, διὰ τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν πηγκόσμιν χαρὰν καὶ ἀνάστασιν. Τὸ μὲν γὰρ Σάββατον τῆς ἁ. δημιουργίας καὶ πλάσεως τοῦ κόσμου φέρει ὑπόμνησιν, ὡς τέλος αὐτῆς καὶ σφραγίς. Ἡ δὲ Κυριακὴ εἰκόνα σώζει τῆς δευτέρας δημιουργίας καὶ ἀναπλάσεως ὡς ἀρχὴ ταύτης, μᾶλλον δὲ καὶ ὡς ἀρχὴ τῆς ἁ. δημιουργίας.

Συμφωνία.

«Διὰ τοῦτο καὶ ἡ σ'. σύνοδος καινὴ νέ. βεβαιούσα τὸν παρόντα Ἀποστολικὸν κανόνα, προστάζει νὰ τὸν φυλάττουσιν ἀπαρχάρακτον καὶ οἱ εἰς τὴν παλαιὰν Ῥωμὴν εὐρισκόμενοι, οἵτινες ἐνήστευον τὰ Σάββατα τῆς ἀγίας μ. χαρμοσύνης δὲ ἡμέραν τὴν Κυριακὴν ὀνομάζει καὶ ὁ ἱερομάρτυς Πέτρος κάνομι ιε'. Πλὴν καὶ τούτων λεγομένων, δὲν δίδεται ἄδεια εἰς τινὰ νὰ καταλύῃ τὰ Σάββατα καὶ τὰς Κυριακάς τῆς μ'. εἰς τυρὶ καὶ αὐγᾶ, κατὰ τὸν ις'. τῆς σ'. ἀλλ' εἰς μόνον οἰνέλαιον, καὶ ὀστρακὸδεσμᾶ. Ἀλλ' οὔτε ἔχει ἄδειαν τινὰς νὰ ἀργῇ ἀπὸ κάθε ἔργου ἐν τῷ Σάββατῳ, εἰμὴ ἐν Κυριακῇ. Ἀναθεματίζει γὰρ ὁ κθ'. τῆς ἐν Λαοδικ. ὡς Ἰουδαίζοντες, τοὺς τοῦτο ποιοῦντας Χριστιανούς. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐν Γάγγρα σύνοδος καινὴ ιη'. ἀναθεματίζει τοὺς νηστεύοντας ἐν Κυριακῇ, ὅχι διὰ ἀληθινὴν ἀσκησιν καὶ ἐγκράτειαν, ἀλλὰ διὰ νομιζομένην, ἥτοι σχηματιζομένην μόνον καὶ ὑποκριτικὴν, καὶ ἐπειδὴ ὁ νγ'. τῶν Ἀποστόλων καθαιρεῖ τὸν Κληρικόν, ὅπου εἰς τὰς ἑορτάς δὲν τρώγει κρέας, οὔτε πίνει οἶνον, ὅχι διὰ ἀσκησιν καὶ ἐγκράτειαν, ἀλλὰ διατὶ ταῦτα σιχαίνεται.» Συνάγεται ἀκολούθως, ὅτι δὲν εἶναι παραβάται τοῦ Κανόνος τούτου ἐκεῖνοι, ὅπου διὰ ἀληθινὴν ἀσκησιν μετὰ θεοσεβείας καὶ σεμνότητος γινομένην, νηστεύοντες εἰς δέκα τυχόν, ἢ δεκαπέντε ἡμέρας, νηστεύουσιν ἐπομένως καὶ τὰ ἀναμεταξὺ εἰς τὰς ὀρισμένους ἡμέρας ταύτας τυχαίνοντα Σάββατα καὶ Κυριακάς, καθὼς καὶ ὁ Ζωναρᾶς, καὶ ὁ Βαλασαμῶν συμφῶνως, τόσον εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ νγ', ὅσον καὶ τοῦ παρόντος Ἀποστολικοῦ τούτου λέγουσι. (1) Πλὴν καὶ αὐτοί, εἰς τὰς ἡμέρας ταύτας, καὶ μάλιστα εἰς τὴν Κυριακὴν, πρέπει νὰ μὴ νηστεύουσιν ὅλην τὴν ἡμέραν, ταῦτόν εἰπεῖν νὰ μὴ ἀπενοῦσιν ὀλότελα ἄπιτοι, ἀλλὰ νὰ λύσιν τὴν νηστείαν, καὶ πρὸ τῆς ἐνάτης, καὶ μὲ κάποιον εἶδος βρωσίμου λυτικόν, ἀλλ' οὐ καταλυτικόν. Καθὼς καὶ ὁ ἁ. Κανὼν Θεοφίλου, διὰ νὰ ἀπορῶγῃ τὰς αἰρέσεις ἐκείνων, ὅπου δὲν ἐτίμουσαν τὴν ἡμέραν τῆς Κυριακῆς, ἔλυσε τὴν νηστείαν ταύτης μὲ μόνην τὴν μετὰ λήψιν τῶν Φοινίκων, λίαν ἐπιστημόνως καὶ διακριτικῶς. Ὡσπερ γὰρ ἐκεῖνος μὲ τὴν λύσιν ταύτην τῆς νηστείας, καὶ τοὺς Κανόνας ἐφύλαξε τοὺς διορίζοντες νὰ μὴ νηστεύωμεν ἐν Κυριακῇ, καὶ τὸ αἰδέσιμον τῆς νηστίμου παρεμνοῦσιν τῶν Θεοφανείων ἐτήρησεν, ἐπιστάσης ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ: οὕτω καὶ αὐτοὶ μὲ τὴν λύσιν τῆς νηστείας ὅπου θέλουσι κάμῃ διὰ τῆς μεταλήψεως βρωσίμου τινὸς ὀλίγου, πρὸ τῆς ἐνάτης ὥρας, καὶ παραβάται τῶν Κανόνων οὐ γίνονται, καὶ τὸν σκοπὸν τῆς ἐγκρατείας καὶ ἀσκήσεως αὐτῶν κατορθοῦσιν. (2) Ἐπιβεβαιοῦσι δὲ τὴν ἐν Σάββατῳ δι' ἀσκησιν καὶ ἀληθῆ ἐγκράτειαν νηστείαν καὶ ὁ Θεὸς Ἱερώνυμος. Πρὸς γὰρ τὸν ἐρωτήσαντα Λυκίνιον ἀνίσως πρέπει νὰ νηστεύῃ τὸ Σάββατον, ἀπεκρίθη: «Ὡς ὄρα δὲν γὰρ ἐδίδου Θεὸς δύνασθαι ἡμᾶς νηστεύειν καθ' ἡμέραν.» Οὐ διὰ βδελυρίαν δηλαδὴ τῶν βρωμάτων, οὐ διὰ νομιζομένην καὶ ἐπίπλαστον ἀσκησιν, οὐ διὰ καταφρόνησιν τῶν Κανόνων, οὐ διὰ τινὰ νομικὴν τήρησιν, ἀλλὰ διὰ ἐγκράτειαν, ὡς εἶπομεν, ἀληθῆ, καὶ εὐλόγησαν «εἰ γὰρ ὁ ἀγωνιζόμενος πάντα ἐγκρατεύεται.» [ἁ. Κορινθ. θ'. 25].

Ἀποσ. ζ'. με.
σα'. τῆς σ'. ια'.
Ἀποσ. ἁ. Λαοδ.
ς'. λβ'. λγ'. λδ'.
λη'.

ΚΑΝΩΝ ΕΒ'.

«Εἰ τις Κληρικὸς, ἢ Λαϊκὸς εἰσελθοῖ εἰς συναγωγὴν Ἰουδαίων, ἢ Αἰρετικῶν, προσεύξασθαι, καὶ καθαιρεῖσθαι καὶ ἀφοριεῖσθαι.» (3)

(1) Οἱ δὲ Λατῖνοι δὲν ἠμποροῦν νὰ προφασισθοῦν ὅτι νηστεύουσιν δι' ἀσκησιν τὸ Σάββατον ὅχι. Διότι, καθὼς γράφει ὁ Πλάτινας, Ἰννοκέντιος ὁ Πάπας ἀνέτρεψε μὲν τὴν νηστείαν τῆς Τετράδος, ἀντ' αὐτῆς δὲ εἰσήγαγε τὴν νηστείαν τοῦ Σαββάτου. Πῶς λοιπὸν ἡ νηστεία τοῦ Σαββάτου ἠμπορεῖ δι' ἀσκησιν νὰ νηστεύηται παρὰ τοῖς Λατῖνοις, οἵτινες κακῶς τὸ καλὸν οἰοῦνται, καὶ μὲ τὴν παράνομον τοῦ Σαββάτου νηστείαν, τὴν νόμιμον καταλύουσιν τῆς Τετράδος νηστείας; Ὅτι δὲ οὐ δεῖ ἐν τῷ Σαββάτῳ καὶ Κυριακῇ νηστεύειν, μάρτυρες, πρὸς τοὺς ρηθείσι Κανόνσι, καὶ Ὁ Βασίλειος, καὶ ὁ Θεὸς Χρυσόστομος. Ὁ μὲν λέγων ὁμιλ. ια'. εἰς τὴν ἐξαήμερον: «Ἡδὴ σεαυτὸν ἄξιον παρασκευάσον τῆς σεμνοτάτης νηστείας, ἐπειδὴ πέντε ἡμερῶν νηστεία ἡμῖν προεκκήρυκται.» Πέντε ἡμέρας, λέγει, νηστίμους τῆς ἐβδομάδος, χωρὶς Σαββάτου καὶ Κυριακῆς: ὁ δὲ Χρυσόστομος ὁμιλ. τῆ αὐτῆς: «Τοῖς τὸν δρόμον τῆς νηστείας δεξιμένοις, καθάπερ σταθμούς, καὶ καταγῶγια, καὶ ἀκτὰς καὶ αἰγιαλοὺς, καὶ λιμένας τὰς δύο ταύτας ἡμέρας, ἥτοι τὸ Σάββατον καὶ τὴν Κυριακὴν, βραχὺ τι διαναπαύσασθαι κεχάρισται ἡμῖν ὁ Δεσπότης.» Γράφει

δὲ καὶ ὁ Θεὸς Ἰγνάτιος ἐν τῇ πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολῇ. «Ἐἴ τις Κυριακὴν καὶ Σάββατον νηστεύει πλὴν ἐνὸς Σαββάτου τοῦ Πάσχα, οὗτος Χριστοκτόνος ἐστίν.» Ὁ δὲ θεὸς Ἐπιφάνιος οὕτω λέγει: «Τὰς Κυριακάς ἀπάσας τροφίμαίας ἡγείται ἡ ἀγία αὕτη καθολικὴ Ἐκκλησία, καὶ συνάξεις ἀπ' ἑωθεν ἐπιτελεῖ, οὐ νηστεύει. Ἀνακόλουθον γὰρ ἐστὶν ἐν Κυριακῇ νηστεύειν.» Ὁ δὲ θεὸς Αὐγουστίνος μὲ τὸ παράδειγμα τῶν Ἀποστόλων τιλόντων ἐν Σαββάτῳ, καὶ τριβάντων τοὺς στάχους, καὶ ἐσθόντων, ἀποδεικνύει ἐν αὐτῇ καὶ ὅτι τῷ Σαββάτῳ δὲν πρέπει νὰ νηστεύῃ τινὰς, καθὼς καὶ οἱ Ἀπόστολοι δὲν ἐνήστευον, ἀλλ' ἔτρωγον τοὺς στάχους, καὶ ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀργῇ, ἀλλὰ νὰ ἐργάζηται, καθὼς καὶ οἱ Ἀπόστολοι ἐτρίβον τοὺς στάχους μὲ τὰς χεῖράς.»

(2) Δι' ὁ καὶ ὁ ἄγιος Μελέτιος ὁ ὁμολογητῆς, λέγει: «Τὴν διαφορίαν λέγουσι καταλύσιν πολλάκις. Ἐνάτης τὴν κατάλυσιν, τῆς κεκανομισμένης» (βαθυίδι λζ').

(3) Ἐν ἄλλοις δὲ οὕτως ἔχει: Ὁ μὲν, καθαιρεῖσθαι. Ὁ δὲ, ἀφοριεῖσθαι.

Ἑρμηνεία

Μέγα ἀμάρτημα λογιάζεται ὁ παρὼν κανὼν τὸ νὰ ἔμῃ τινὰς Χριστιανὸς μέσα εἰς συναγωγὴν Ἰουδαίων, ἢ Αἰρετικῶν, διὰ νὰ προσευχηθῇ. «Τίς γὰρ μερίς πιστῶ μετὰ ἀπίστου,» [β'. Κορινθ. σ'. 15.] κατὰ τὸν Θεῖον Ἀπόστολον; Διότι, ἂν οἱ ἴδιοι Ἰουδαῖοι ἐμβαίνοντες εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῶν, καὶ θυσίας ποιῶντες, παρανομοῦσι, μετὸ νὰ ἦναι ἐμποδισμένοι ἔξω τῆς Ἱερουσαλήμ θυσίας νὰ προσφέρωσι, κατὰ τὸν νόμον; (ὡς μαρτυρεῖ τοῦτο Ἰουστίνος ὁ θεῖος ἐν τῷ πρὸς Γρύφωνα διαλόγῳ, ὁ Σωζόμενος Ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ βιβλ. ε'. κεφ. 21. καὶ ὁ Χρυσόστομος λόγῳ β'. κατὰ Ἰουδαίων,) πόσω μᾶλλον παρνομεῖ ὁ Χριστιανὸς ἐκεῖνος ὁποῦ συμπροσεύχεται μετὸς σταυρωτάς τοῦ Χριστοῦ; ἀλλὰ καὶ ἡ τῶν Αἰρετικῶν Ἐκκλησία καὶ σύναξις, ὡς ἐναντίῃ φρονοῦσα εἰς τοὺς ὁρθοδόξους, δὲν πρέπει νὰ τιμᾶται, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ ἀποβάλληται. Ὅθεν καὶ ὁ παρὼν Κανὼν διορίζεται, ὅτι, ὁποῖος Κληρικὸς, ἢ Λαϊκὸς, ἤθελε ἔμῃ μεσθ εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων, καὶ αἰρετικῶν χάριν προσευχῆς, ὁ μὲν Κληρικὸς, ὡς μεγάλη ἀμαρτήσας, ἄς καθαιρῆται ἐν ταύτῳ, καὶ ἄς ἀφορίζηται, ὁ δὲ Λαϊκὸς; ἄς ἀφορίζηται μόνον. Ἐπειδὴ καθὸ Λαϊκὸς, ὀλιγώτερον ἤμαρτεν ἀπὸ τὸν Κληρικὸν, τοῦτο ποιήσας, καὶ ἐπειδὴ καθαιρεθῆναι, ὡς Λαϊκὸς ὢν, οὐ δύναται. Ἡ, ἑρβότερον, καθὼς ἄλλοι ἐρμηνεύουσιν, ὁ μὲν Κληρικὸς ὁ εἰς συναγωγὴν Ἰουδαίων, ἢ Αἰρετικῶν εἰσελθὼν διὰ νὰ προσευχηθῇ, ἄς καθιρῆται, ὁ δὲ Λαϊκὸς ἄς ἀφορίζηται. Ἀνάγνωθι καὶ τὰς ἐρμηνείας τοῦ ζ'. καὶ μέ. τῶν Ἀποστολικῶν Κανόνων.

ΚΑΝΩΝ ΕΣ'.

«Εἰ τις Κληρικὸς ἐν μάχῃ τινὰ κρούσας, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐνὸς κρούσματος ἀποκτείνας, καθαιρέσθω διὰ τὴν προπέτειαν αὐτοῦ. Ἐὰν δὲ Λαϊκὸς ἦ, ἀφορίζεσθω».

Τῆς σ'. λα'.
 Ἀγλ. κα'. κβ'.
 κγ'. Ἀθαν. ἐ-
 πιστ. Βασ. β'.
 ἡ. ια'. ιγ'. λγ'.
 μγ'. νβ'. νδ'.
 νς'. νζ'. τοῦ
 Νύσσης ε'.

Ἑρμηνεία.

Εἰς μὲν τὸν κζ'. Κανὼνα αὐτῶν καθαιροῦσιν οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι τοὺς Κληρικοὺς ὁποῦ τύπτουσι ἢ πιστοὺς ἀμαρτήσαντας, ἢ ἀπίστους ἀδικήσαντας, καθὼς εἰς τὴν ἐκεῖνου ἐρμηνείαν εἶπομεν. Εἰς δὲ τὸν παρόντα Κανὼνα διορίζουσιν ὅτι, ἀνίσως τινὰς Κληρικὸς ἐν καιρῷ μάχης, ἤτοι φιλονεικίης, ἤθελε κτυπήσῃ τινὰ καὶ μίαν μόνην βρεματίαν καὶ ἀπὸ αὐτὴν μοναχὴν ἤθελε τὸν θανατώσῃ, ὁ τοιοῦτος ἄς καθιρῆται, (1) ἂν ὄχι διατὶ ἐκτύπησε μίαν μόνην βρεματίαν· ἂν ὄχι διότι δὲν ἤθελε νὰ τὸν φονεύσῃ, ἀλλὰ διότι ἐνίκηθη ὑπὸ τοῦ θυμοῦ καὶ ἐφάνη προπέτης καὶ ἀυθιχθῆς, ἀσκηκῶσας χεῖρι καὶ πτυπήσας, τὸ ὁποῖον εἶναι ἐμποδισμένον ἀπὸ τοῦ Κληρικοῦ, (ἀφίνω νὰ λέγω διὰ τὴν μεγάλην καὶ θανάτιμον ἀμαρτίαν τοῦ φόνου ὁποῦ ἔκαμεν)· εἰ δὲ Λαϊκὸς ἦναι· ὁποῦ ἔκαμε τὸν τοιοῦτον φόνον, ἄς ἀφορίζηται καὶ ἀπὸ τὰ μυστήρια, καὶ τὴν σύναξιν καὶ ἐκκλησίαν τῶν πιστῶν.

Συμφωνεία.

«Σημειῶται δὲ, ὅτι κατὰ τὸν ἡ. τοῦ μεγάλου Βασιλείου, ἄλλοι μὲν εἶναι φόνοι ἀκούσιοι, ἄλλοι δὲ ἐκούσιοι, καὶ ἄλλοι ἀνάμεσα εἰς τοὺς ἀκουσίους καὶ ἐκούσιους, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν πλησιάζοντες εἰς τοὺς ἐκούσιους. Καὶ ἀκούσιος μὲν φόνος εἶναι, ὅταν τινὰς ρίπτωντας λίθον διὰ νὰ κτυπήσῃ δένδρον, ἢ σκύλον, τύχῃ καὶ κτυπήσῃ ἄνθρωπον. Ἐκούσιος δὲ, ὅταν τινὰς πάρῃ μαχαίρῃ, ἢ τουφεκίῃ διὰ νὰ σκοτώσῃ, ὅτι λογῆς εἶναι καὶ οἱ κλέπται, καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ ὑπάγουν εἰς τὸν πόλεμον. Καὶ κατὰ τὸν ε'. τοῦ Νύσσης, ἐκούσιος φόνος εἶναι ἐκεῖνος ὁποῦ γένη με προσημασίαν καὶ μελέτην. Κιντὰ δὲ εἰς τοὺς ἐκούσιους εἶναι, ὅταν μαχόμενος τινὰς με ἄλλον, κτυπήσῃ αὐτὸν με ξύλον, ἢ με τὸ χεῖρι τοῦ ἀσπλαγγῆ, καὶ εἰς τόπον κινδυνώδη καὶ καιρίον. Ὁ δὲ Νύσσης εἰς τὸν ἀνωτέρω κανὼνα του, ἐκούσιον τὸν τοιοῦτον φόνον κρίνει (2), ὅτι λογῆς δηλαδὴ φόνος εἶναι ὁ ἀνωτέρω ὁποῦ

(1) Σημειῶσαι, ὅτι ἀγαθὰ καὶ οὗτος καθαιρεταί· μόνον καὶ δὲν ἀφορίζεται ἀπὸ τὴν προσευχὴν τῶν πιστῶν ἐκ τῆς Ἐκκλησίας. δὲν συγχωρεῖται ὁμοῦ καὶ νὰ μεταλαμβάνῃ τα Θεῖα μυστήρια, με τοὺς πιστοὺς, ἕως ἐκείνου τοῦ καιροῦ, ὁποῦ εὖρη εὐλογον ὁ Ἀρχιερεὺς, ἢ ὁ Πνευματικὸς του Πατῆρ, καθὼς εἶπομεν ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ κε'. Ἀποστολικῶν.

(2) «Εἰς τὸν φόνον ἐνέχεται καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ κατασκευάζει φάρμακον διὰ νὰ φονεύσῃ ἄνθρωπον, καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ πωλεῖ αὐτὸ, καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ τὸ ἔχει, κατὰ τὸ νομικὸν Φωτίου τίτλ. θ'. κεφ. κέ' οὐδὲν γὰρ διαφέρει τὸ νὰ φονεύσῃ τινὰς, καὶ τὸ νὰ δώσῃ αἰτίαν φόνου. Τὸ δὲ νὰ φονεύσῃ με φαρμάκι τινὰς, εἶναι· μεγαλύτερον ἀπὸ τὸ νὰ φονεύσῃ με μαχαίρῃ. Τὴν ἰδίαν λοιπὸν καταδικην πρέπει νὰ λαμβάνουσι καὶ οἱ δύο. κατὰ τὸ ε'. βιβλ. τῶν Βασιλικῶν τίτλ. λγ'. κεφ. λδ'. βιβλ. τῶν Βασιλικῶν τίτλ. λγ'. κεφ. λδ'.

νου ὑπάγεται καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ δώσει εἰς τινὰ προπετῶς ἰατρικὰ κατὰ τὸν Φωτ. τίτλ. θ'. κεφ. κέ'. Ἐὰν δὲ τύχῃ καὶ κτυπήσουσι πολλοὶ, ἀθῆλος δὲ εἶναι ἐκεῖνος ὁποῦ ἐφόνευσεν, ὅλοι πρέπει νὰ ἐγκαλοῦνται ὡς φονεῖς, κατὰ τὸ ε'. βιβλ. τῶν Βασιλ. τίτλ. Ὁ δὲ φονεύσας πρέπει νὰ εὐγάλῃ τὴν προίκα τῆς γυναίκος του καὶ τὰς προγαμιαίας δωρεάς, καὶ τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς κληρονομίας τῶν παιδιῶν του, καὶ τὴν ὑπόλοιπον αὐτοῦ περιουσίαν νὰ τὴν μοιράξῃ εἰς τρία, καὶ τὰ δύο μερίδια νὰ δίδῃ εἰς τὴν γυναῖκα καὶ παιδιὰ τοῦ φονευθέντος· τὸ δὲ ἓν νὰ κρατῇ αὐτὸς· Ἀρμενόπουλ. β'. βιβλ. ε'. κεφ. ε'. Ὁ φόνος δὲ ὁποῦ κάμνει ὁ ἐξουσιαστὴς ἐνόμως καὶ δικαίως εἶναι ἀνεύθυνος, κατὰ τὰς διαταγὰς τῶν Ἀποστόλ. βιβλίων ζ'. κεφ. β'. Σημειῶσαι ὅτι ὡς φονεὺς καταδικάζεται καὶ ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἐν καιρῷ μάχης ἀκούσας ἄν εἶναι μεροληπιῶδες ὑπέκειντο εἰς αὐτὸν

ἀναφέρει ὁ παρῶν Ἀποστολικὸς Κανὼν, ἐκούσιος κατὰ τὸν Νύσσης, ἐγγὺς τοῦ ἐκουσίου, κατὰ τὸν Βασίλειον, διότι ἐμεταχειρίσθη τοιοῦτον ὄργανον διὰ τὸ κτυπήσῃ, καὶ διότι ἀσπλαγχνά εἰς τόπον θανατηφόρον ἐκτύπησε τὸν ἄνθρωπον, νικημένος ὁλος διόλου ὄντας ὑπὸ τοῦ θυμοῦ. Καὶ διὰ τὸ εἰπωμὶν μὲ συντομίαν, ὁ μὲν φόνος, κατὰ τὸ νομικὸν τοῦ Φωτίου, τίτλ. θ'. κεφ. κς'. πρέπει νὰ θεωρῆται ἀπὸ τὴν διάθεσιν καὶ γνώμην τοῦ φονεύοντος, ἂν εἶχε δηλαδὴ γνώμην καὶ σκοπὸν διὰ τὸ φονεύσῃ, ἢ ὄχι· ἢ δὲ διάθεσις πάλιν πρέπει νὰ θεωρῆται ἀπὸ τὸ ὄργανον ὅπου μεταχειρίζεται εἰς τὸν φόνον. Διὰ τοῦτο πολλαὶ φορεαὶ, ἐκεῖνος ὅπου κτυπήσῃ μὲν, δὲν φονεύσῃ δὲ, ὡς φονεὺς τιμωρεῖται, διὰ τὴν γνώμην ὅπου εἶχε εἰς τὸ νὰ φονεύσῃ. Ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ, ἐκεῖνος ὅπου φονεύσῃ, δὲν τιμωρεῖται ὡς φονεὺς, ἀνίσως μόνον εἶχε γνώμην νὰ κτυπήσῃ καὶ ὄχι νὰ φονεύσῃ. Ὡστε, ἀπὸ τὰ δύο ταῦτα κρίνεται ἡ διαφορὰ τῶν ἐκουσίων φόνων καὶ τῶν ἀκουσίων, ἀπὸ τὴν διάθεσιν καὶ ὁρμὴν τοῦ κτυπήσαντος, καὶ ἀπὸ τὸ ὄργανον ὅπου ἐμεταχειρίσθη. (1) Εἰς τοὺς ἐκούσιους φόνους συναριθμοῦνται καὶ αἱ γυναῖκες ἐκεῖναι ὅπου δίδουσι βότανα εἰς τὰς ἐγγαστρωμένας διὰ τὸ θανατωθῆναι τὰ ἔμβρυα, ὁμοίως καὶ ἐκεῖναι ὅπου ταῦτα δέχονται ὡς ἡ ζ'. κατὰ τὸν ἱερά. αὐτῆς Κανόνα, καὶ ἡ ἐν Ἀγκύρᾳ κατὰ τὸν ἱερά. αὐτῆς, καὶ ὁ Βασίλ. κατὰ τὸν β'. καὶ ἡ Κανὼνα ὀρίζουσι. Φιλάνθρωπότερον δμως, οὐχὶ μέχρι τέλους ζωῆς, ἀλλὰ εἰς δέκα χρόνους αὐτὰς κλονίζουσι, ὅ, τε τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ αὐτὸς οὗτος ὁ κβ'. καὶ ὁ β'. Βασιλείου: ἀλλὰ δὴ καὶ αἱ γυναῖκες ἐκεῖναι, ὅπου δίδουσι εἰς κῆποιους τινὰ φάρμακα καὶ βότανα διὰ τὸ ἐλκύσθαι αὐτοὺς εἰς τὸν σαρκινὸν αὐτῶν ἔρωτα, τὰ ὅποια προξενοῦν σκοτοδινίαν εἰς τοὺς λαμβάνοντας, καὶ πολλάκις καὶ θανατῶνουν αὐτοὺς, καθὼς τοῦτο εἰς τὸν προρρηθέντα ἡ. Κανόνα ἀναφέρει ὁ μέγας Βασίλειος. Καὶ ἡ γυνὴ δὲ ὅπου ἀμελήσῃ τὸ παιδίον τῆς καὶ ἀποθάνῃ, φονεύτρια λογίζεται, κατὰ τὸν λγ' καὶ βδ'. τοῦ αὐτοῦ Βασιλείου. Ὁ δὲ Νηστευτῆς Κανὼν κς'. λέγει, ὅτι αἱ ρίπτουσαι τὰ βρέφη τῶν εἰς τὰς πόλεις τῶν ἐκκλησιῶν, ὡς φονεύτρια λογίζονται. Ὁ δὲ Ἀρμενόπουλος (ἐπιτομ. τῶν Κανόνων) προσθέτει, ὅτι καὶ διὰ συνοδικῆς ἀποφάσεως αὐτὸ τοῦτο διαώρισθη. Ἐν δὲ τῷ κγ'. ὁ ἴδιος Νηστευτῆς λέγει, ὅτι ἡ μήτηρ ὅπου πέσει εἰς τὸν ὕπνον τῆς ἐπάνω εἰς τὸ βρέφος τῆς καὶ ἀποθάνῃ, ὡς φονεύτρια λογίζεται, ἐὰν ἐξ ἀμελείας καὶ ἀκρασίας αὐτῆς τοῦτο ἔγινεν. Ἐν δὲ τῷ μγ'. Κανὼν λέγει, ὅποιος ἔδωκε πληγὴν θανατηφόρον εἰς τὸν ἀδελφόν του, οὗτος φονεὺς εἶναι, εἴτε αὐτὸς ἔλαμψε τὴν ἀρχὴν καὶ ἐκτύπησεν, εἴτε ὁ ἀδελφὸς του. Τὸν μὲν οὖν ἀκούσιον φόνον, ἡ μὲν ἐν Ἀγκύρᾳ σύνοδος κατὰ τὸν κγ'. αὐτῆς Κανόνα ἐν ἐπταετίᾳ ἢ πενταετίᾳ κλονίζει, ὁ δὲ Βασίλειος Κανὼν νζ'. ἔνδεκα χρόνους. Καὶ Κανὼν ια'. λέγει, ὅτι εἶναι ἱκανοὶ οἱ ἔνδεκα χρόνοι ὅπου ἔρθασε νὰ ἀπεράσῃ τις, εἰς τιμωρίαν τοῦ ἀκουσίου φόνου ὅπου ἔλαμψε. Ὁ δὲ Νύσσης Κανὼν ε'. ἐν ἐννέκ. χρόνοις. Ὁ δὲ Νηστευτῆς Κανὼν κ'. εἰς τρεῖς χρόνους. Τὸν δὲ ἐκούσιον, ἡ μὲν ἐν Ἀγκύρᾳ εἰς ὅλην τὴν ζωὴν χωρίζει τῶν μυστηρίων, κλονὶ κβ'. ὁ δὲ Βασίλειος εἰς εἴκοσι ἔτη, κλονὶ νς'. ὁ δὲ Νύσσης εἰς εἰκοσιεπτὰ, καὶ ὁ δὲ Νηστευτῆς κλονὶ κ'. εἰς πέντε χρόνους. Ὅσοι δὲ Κληρικοὶ κτυπήσουν καὶ φονεύσουν τοὺς κλέπτας ὅπου ἦλθον κατ' ἐπάνω τῶν, καθαιροῦνται κατὰ τὸν νε'. Βασίλ. Καὶ ὁ Νύσσης δὲ λέγει, ἐν τῷ ε'. κανόν. κβ. ἀκουσίως τις φονεύσῃ, ἀπόβλητός ἐστι τῆς χάριτος τῆς ἱερωσύνης. Καὶ καθολικῶς εἰπεῖν, ἅπαντες οἱ Κληρικοὶ ὅπου φονεύσουν, ἢ ἐκούσιως, ἢ ἀκουσίως, ἢ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι μὲ τὰς χεῖράς των, ἢ ἄλλους βάλλουν καὶ φονεύσουν, εἶναι καθηρημένοι, κατὰ τὴν διάγνωσιν Κωνσταντίνου Πατριάρχου τοῦ Χλικρινοῦ. (2) Ἐκεῖνοι δὲ ὅπου πηγαίνουν εἰς τὸν πόλεμον καὶ φονεύουν τοὺς ἐχθροὺς διὰ τὴν εὐσέβειαν, καὶ σωφροσύνην καὶ κοινὴν εἰρήνην τῶν ἀδελφῶν των, οὗτοι κατὰ μὲν τὸν Ἀθανάσιον, ἐπιστολῇ πρὸς Ἀρμοῦν, εἶναι ἐπίκαιροι ἄξιτοι, κατὰ δὲ τὸν Βασίλειον, τρεῖς χρόνους μόνον τῶν μυστηρίων ἀπέχουσιν ὡς μὴ ἔχοντες τὰς χεῖρας αὐτῶν καθαρὰς ἀπὸ αἵματα. Κανὼν ιγ'. τὴν δὲ λύσιν τῆς ἐναντιοφανεῖας ταύτης, ὅρα εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ αὐτοῦ ιγ'. τοῦ Βασιλείου (3).

καὶ πολιτείας, καὶ μολύνει καὶ τοὺς ἄλλους, καὶ γίνεται πολλῶν φόνων αἴτιος.

(1) «Ὁχι ἀργῶς καὶ ματαίως προσετίθη ὁμοῦ μὲ τὸ ὄργανον, καὶ ἡ τοῦ κτυπήσαντος διάθεσις καὶ ὁρμή. Ἐπειδὴ, κατὰ τὸν θεῖον Βασίλειον, ἀσκητικῆ διατάξει ἰδ'. μαχαίρια μεταχειρίζονται καὶ οἱ φονεῖς, καὶ οἱ ἱατροὶ, ἀλλὰ μὴ ἔχοντες καὶ οἱ δύο τὸν αὐτὸν σκοπὸν, καὶ τὴν αὐτὴν διάθεσιν· οἱ μὲν φονεῖς μεταχειρίζονται ταῦτα διὰ τὸ θανατῶνουν, οἱ δὲ ἱατροὶ διὰ τὸ ἰατρῶν.»

(2) Εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Πατριάρχου τούτου διεγνώσθη καὶ ἀπεφασίσθη συνοδικῶς, ὅτι ἐκεῖνος ὅπου δύναται μὲν νὰ φύγῃ καὶ νὰ γλυτωθῇ ἀπὸ τὴν ὁρμὴν τοῦ ληστοῦ, δὲν φύγῃ δὲ, ἀλλὰ σταθῇ καὶ θανατώσῃ μὲ μελέτην, ὡς φονεὺς ἐπιτιμᾶται περισσότερο ἀπὸ τρεῖς χρόνους. Ὅποιος δὲ παρακαλεσθεὶς πολλὰ, ἐπήγῃ καὶ ἐζήτησῃ καὶ τῦρε τὸν κλέπτην καὶ τὸν ἐθανάτωσε διὰ τὸ συμφέρον τὸ κοινόν, ὁ τοιοῦτος νὰ ἀξιώνηται καὶ βραβεῖων. Ὅμως διὰ τὸ ἀσφαλέστερον εὐρέθη εὐλογον καὶ αὐτὸς τρεῖς χρόνους νὰ ἐπιτιμᾶται. Ὁ δὲ Βαλασαμῶν προσθέτει, ὅτι εἶδεν ἱερέα καθαιρεθέντα, διότι πέρνοντος αὐτοῦ τὸ βι-

βλίον του, μὲ φιλονεικίαν ἀπὸ ἑνα ἄλλον ἱερέα, ἐλειποθύμῃσεν ἐκεῖνος ἐκ τούτου καὶ ἀπέθανεν. Ὁμοίως καὶ ἄλλον ἱερομόναχον εἶδε καθαιρεθέντα, διότι ἀνθυβρίσαντος ἄλλον μοναχόν, μὴ ὑπομείνας ἐκεῖνος τὴν ὕβριν, ἐστέναξε βαρέως καὶ μὲ τὸν στεναγμὸν ὁμοῦ ἐξεψύχησεν. Εἶδε δὲ λέγει, καὶ Ἀρχιερέα καθαιρεθέντα διὰ τὸ ἐφόνευσεν Ἀγαρηνὸν ἐν καιρῷ πολέμου, τὸ ξίφος κατ' αὐτοῦ ἐπανατέμναντα.

(3) Ἀρὰ γε δὲ καὶ ὁ σπεκουλάτωρ καὶ ὁ δήμιος, ὁ ὁποῖος φορεῖ τὴν μάχαρην τοῦ ἄρχοντος, καὶ εἶναι Θεοῦ διάκονος, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, ἐκδικος, εἰς ὁρμὴν τῷ τὸ κανὼν πρόσονται. Καὶ οὗτος, λέγω, πρέπει νὰ ἐπιτιμᾶται, καὶ νὰ κλονίζηται ἢ ὄχι; Ἐπειδὴ κατὰ τὸν Χρυσόστομον, αὐτὸς δὲν εἶναι ὅπου θανατῶνει, οὐ δὲ ὁ ἀποφασίζων τὸν θάνατον ἄρχοντας, ἀλλ' ἡ κακία τοῦ θανατωμένου (ὁμίλ. ζ'. τῆς β'. πρὸς Κορινθίους) Ναι, πρέπει νὰ ἐπιτιμᾶται διὰ δύο αἰτία. Πρῶτον, διὰ τὸ ἔγινεν ἐπιτίμειος εἰς τὸ νὰ κάμῃ φόνους καὶ κακὰ ὡσὰν μία κακοποιὸς δύναμις, καὶ ὡσὰν ἑνα σκευὸς ὄχι εἰς τιμὴν, ἀλλὰ εἰς ἀτιμίαν ὑπερεπὸν, ὄχι εἰς τὸ κατ' εὐδοκίαν καὶ εὐάρεστον θέλημα τοῦ Θεοῦ, εἰς τὸ ὅποιον πρί-

ΚΑΝΩΝ ΕΖ'.

«Εἰ τις παρθένον ἀμνήστειτον βιασάμενος ἔχοι, ἀφορίζεσθω. Μὴ ἐξεῖναι δὲ αὐτῷ ἐπέ- || Βασ. κβ'. κγ'.
ραν λαμβάνειν, ἀλλ' ἐκείνην κατέχειν, ἣν καθηρέτισατο, κἄν πενιχρὰ τυγχάνῃ.» || κε'. κς'.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρῶν Κανὼν διορίζει, ὅτι ὅποιος μὲ βίαν καὶ δυναστείαν φθείροι παρθένον, ὅπου δὲν εἶναι ἀρραβωνισμένη μὲ ἄλλον, καὶ ἔχοι ταύτην εἰς τὴν οἰκίαν του, ἃς ἀφορίζεται διὰ τὴν βίαιον ταύτην φθορὰν, καὶ ἃς μὴ ἔχη ἄδειαν νὰ πάρῃ ἄλλην γυναῖκα, ἀλλὰ ἐκείνην τὴν ἰδίαν, ὅπου αὐτὸς μόνος ἐδι'άλεξε, κἄν καὶ ἦναι ταπεινὴ εἰς τὸ γένος καὶ πτωχὴ.

Συμφωνία.

Ὁ δὲ μέγας Βασιλεὺς, τὴν ὑπόθεσιν τοῦ παρόντος Κανόνος ἀναφέρων εἰς τὸν κβ'. καὶ κέ. Κανόνα, διορίζει νὰ ἔχη μὲν εἰς γυναῖκα τὴν βιασθεῖσαν ὁ φθείρας αὐτήν, νὰ κανονίζηται ὁμοίως μὲ τὸ ἐπιτίμιον τῆς πορνείας. Τέσσαρες χρόνους δηλαδὴ νὰ μὴ κοινωνήσῃ. Ἐν δὲ τῷ κς'. λέγει ὁ αὐτὸς, ὅτι οἱ πορνεύσαντες πρότερον, καὶ ὑστερον ὑπανδρευόμενοι, καλλίτερον μὲν εἶναι νὰ χωρίζωνται, εἰ δὲ καὶ κατ' οὐδένα τρόπον δὲν στέργουν νὰ χωρισθοῦν, ἃς ἀφίνωνται ἀχώριστοι. (1) Πρέπει ὁμοίως εἰς τοιαύτην ὑπόθεσιν νὰ ἐξετάζωνται καὶ ἐκεῖνα ὅπου λέγει ὁ Θεὸς εἰς τὸν κβ'. τοῦ Δευτερονομίου, ἧτοι, ἂν ἡ παρθένος εὐρέθη εἰς ἔρημον τόπον, καὶ ἂν ἐφώναζε καὶ δὲν εὐρέθη τινὰς νὰ τῆς βοηθήσῃ. Τότε γὰρ εἶναι ἀνεύθυνος... Τῇ νεάνιδι, φησὶν, οὐκ ἔστιν ἀμάρτημα θανάτου, ὡς εἴ τις ἐπαναστῆ ἄνθρωπος ἐπὶ τὸν πλησίον, καὶ φονεύσῃ τὴν αὐτοῦ ψυχὴν, οὕτω τὸ πρᾶγμα τοῦτο, ὅτι ἐν τῷ ἀγρῷ εὗρεν αὐτήν. Ἐβόησεν ἡ νεανίς, καὶ οὐκ ἦν ὁ βοηθήσων αὐτήν. Ὅχι καὶ δὲν εὐρέθη εἰς ἔρημον τόπον οὔτε ἐφώναζε, φαίνεται ὅτι μὲ τὴν θέλησίν τῆς τὴν ἔφθειρε. (ὅρα καὶ τὴν ἀ. ὑπόσημ. τοῦ β'. Κανόνος Γρηγορίου τοῦ Θαυματουργοῦ). Εἰ δὲ καὶ ὁ βιασάμενος αὐτήν ἔχοι γονεῖς (ἢ εἶναι ὑπανδρος), ἔχοι δὲ καὶ ἡ βιασθεῖσα παρθένος, καὶ δὲν στέργουν, εἴτε ἐκεῖνοι, εἴτε οὗτοι νὰ γένῃ τὸ συνοικέσιον, κατὰ μὲν τὸν κβ'. τοῦ Βασιλείου, πρέπει νὰ μὴ βιασθοῦν εἰς τοῦτο· κατὰ δὲ τὸν πολιτικὸν νόμον (Ἀρμενόπουλ. βιβλ. 5'.

πει καὶ ἡμεῖς νὰ συνευδοκῶμεν, μιμούμενοι τὴν αὐτοῦ ἀγαθότητα, κατὰ τὸν μέγαν Βασιλεῖον (ὅρα κατ' ἐπιτομὴν σος'). ἀλλὰ εἰς τὸ κατὰ παραχώρησιν θέλημα τοῦ Θεοῦ, εἰς τὸ ὅποιον δὲν θέλει ὁ Θεὸς νὰ συνεργοῦμεν ἡμεῖς, κατὰ τὸν ἴδιον Βασιλεῖον (αὐτόθι), καταδικάζοντες ἐκείνον ὅπου ὁ Θεὸς πατάσσει, καὶ προστιθέμενος ἐπὶ τὸ ἄλλος τῶν τραυμάτων αὐτοῦ. «Διότι μεταχειρίζεται μὲν ὁ Θεὸς τοὺς ἐφ' ἑαυτῶν κακοὺς γαγονότας, εἴτε δαίμονας, εἴτε ἀνθρώπους, ὅργανα εἰς τὸ νὰ παιδεύσῃ τοὺς ἀμαρτάνοντας, διὰ τὸ συμφέρον αὐτῶν, μισεῖ δὲ ὁμοίως αὐτοὺς καὶ ἀποστρέφεται, κατὰ τὸν σοφὸν Συνέσιον, διότι ἐγένανον χρήσιμοι εἰς τὸ νὰ κακοποιῶν τοὺς ἄλλους, καὶ διότι εἶναι ἐχθροὶ καὶ ἀφανιστικοὶ τοῦ πλάσματός του.» Δεύτερον, διατὶ ὁ δόλιμος καὶ σπεκουλάτωρ, ἢ καὶ ὁ δαίμων ὅπου τιμωρεῖ τοὺς ἀνθρώπους, δὲν ἔχει τοιαύτην γνώμην καὶ σκοπὸν ὅταν σκοτόνῃ τοὺς ἀνθρώπους, πᾶς κάμνει ὑπηρεσίαν εἰς τὸν Θεὸν μὲ τοῦτο, ἀλλὰ κακὴν προαίρεσιν ἔχων κατὰ τὸν ἴδιον Συνέσιον, χαίρει εἰς τὰς συμφορὰς τῶν ἄλλων καὶ αἵματα. Λοιπὸν δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἀποφύγῃ τὴν καταδίκην, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ἐφόνευσεν ἐκείνους ὅπου ἦσαν θανάτου ἄξιοι. Διότι αὐτὴν τὴν ἀπολογία ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ καὶ ὁ Ἰούδας. Ἐπρεπε γὰρ ὑπὲρ τῆς πάντων σωτηρίας νὰ σταυρωθῇ ὁ Χριστὸς, ἀλλ' ὁμοίως οὐαὶ καὶ ἀλλοίμονον εἰς ἐκείνον, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου ἐσταυρώθη. «Εἰ δὲ ὁ Χρυσόστομος, λέγει, (κερ. ε. πρὸς Γαλάτ.) ὅτι τὸ ὄργανον κἀνάνας δὲν μισεῖ οὔτε ἀποστρέφεται, ἀλλὰ τὸν μεταχειριζόμενον τὸ ὄργανον.» Τοῦτο, λέγω, οὕτως ἔχει ἐπὶ τοῦ ἀψύχου ὄργανου, ὅχι ἐπὶ τοῦ ἐμφύχου καὶ λογικοῦ, ὅποιος ὁ σπεκουλάτωρ ἐστίν. Ὅθεν ἐκ τούτων δέκνυται, ὅτι καὶ οἱ τζελάται καὶ δόλιοι πρέπει νὰ ἐπιτιμῶνται. Ἀλλὰ δὴ καὶ ἐκεῖνοι ὅπου συνακολουθοῦν μὲ τοὺς τζελάτας διὰ νὰ βλέπουν τοὺς θανατωθησομένους πρέπει νὰ μὴ μένουν ἀνεπιτίμητοι, διὰ τὴν ὁμιότητα ὅπου δεικνουν, θέλοντες νὰ βλέπουν σφαγὰς ἀνθρώ-

πων καὶ αἵματα ἐκχυνόμενα, τὰ ὅποια ἀνατριγιάζει καὶ μόνον νὰ τὰ φαντασθῇ τινὰς.
(1) Ἀπορίας δὲ ἄξιον εἶναι, διατὶ, τόσον ὁ παρῶν Ἀποστολικὸς Κανὼν, ὅσον καὶ ὁ κβ'. καὶ κέ. τοῦ Βασιλείου συγχωροῦν νὰ ἔχουν εἰς γυναῖκας οἱ φθείραντες αὐτὰς, ἐν δὲ τῷ κς'. ὁ αὐτὸς Βασιλεὺς λέγει, ὅτι νὰ χωρίζωνται οἱ κατὰ πορνείαν συναπτόμενοι. Ὁ μὲν οὖν Βασιλεὺς θέλωντας νὰ λύσῃ τὴν ἀπορίαν ταύτην, λέγει, ὅτι εἰς μὲν τοὺς ἀνωτέρω κανόνας ὁ Βασιλεὺς λέγει περὶ παρθένου διαφθορείσης, ἢ ὅποια, ἐὰν μὴ λάβῃ εἰς ἄνδρα τὸν φθείραντα αὐτήν, ἄτιμος θέλει μείνῃ καὶ ἀξία ἐλείους· διότι ἄλλος τινὰς δὲν λαμβάνει αὐτήν γυναῖκα διὰ τὴν φθορὰν. Εἰς δὲ τὸν κς'. περὶ πόρνης διαλαμβάνει, φθορείσης μὲν πρότερον ἀπὸ ἄλλον, ὑστερον δὲ ἀπὸ ἄλλον πορνευθείσης· ἢ τοιαύτη γὰρ, ἐὰν μὴ λάβῃ εἰς ἄνδρα τὸν πορνεύσαντα αὐτήν, δὲν ζημιούται, οὔτε ἀδικεῖται τόσον, ὅσον ἡ ἀνωτέρω. Ὅθεν καὶ τὸ νὰ χωρίζωνται οἱ τοιοῦτοι εἶναι καλλίτερον. Ἐπειδὴ δὲ οὐδὲν τοιοῦτον λέγει ὁ Ζωναράς, καὶ ἐπειδὴ ὁ μέγας Βασιλεὺς πορνείαν ὀνομάζει καὶ τὴν τῆς παρθένου φθορὰν εἰς τὸν κβ'. Κανόνα, διὰ τοῦτο δὲν ἀρέσκει εἰς ἡμᾶς ἡ γνώμη αὐτῆ τοῦ Βασιλεῦς, ὡς μὴ τῷ ὀρθῷ λόγῳ, καὶ τῷ σκοπῷ τοῦ ἁγίου σύμφωνος. Εἰς λύσιν λοιπὸν τῆς ἀπορίας λέγομεν, ὅτι ἀφ' οὗ ὁ μέγας Βασιλεὺς εἶπε περὶ τῶν ἐκ διαφθορᾶς προλαβούσης εἰς γάμον συναπτομένων, εἰς τὸν κβ'. καὶ κέ. τελευταῖον ἐπιφέρει εἰς τὸν κς'. Κανόνα γενικώτατον καὶ καθολικὸν περὶ πάντων τῶν κατὰ πορνείαν συναπτομένων, εἴτε παρθένου καὶ ἀδιαφθόρου, εἴτε διεφθαρμένης πρότερον ἀπὸ ἄλλον γυναικὸς, λέγων· «Ἡ πορνεία δὲν εἶναι γάμος, ἀλλ' οὐδὲ γάμου ἀρχή. ὥστε ἂν ἦναι δυνατόν νὰ χωρίζωνται οἱ τοιοῦτοτρόπως μὲ προγαμιαίαν πορνείαν ὑπανδρευόμενοι, τοῦτο εἶναι καλλίτερον· καὶ διὰ τί εἶναι καλλίτερον νὰ χωρίζονται; διότι, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, ὁ μὲν γάμος εἶναι τίμιος καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος, [Πρὸς Ἑβρ. γ'] ὁ δὲ τοι-

τίτλ. γ'). εἰ μὲν ὁ βιασάμενος εἶναι πλούσιος, νὰ δίδῃ εἰς τὴν βιασθεῖσαν παρθένον μίαν λίτραν χρυσοῦ (1), εἰ δὲ εἶναι πτωχός, νὰ τῆς δίδῃ τὸ ἡμισυ τῆς περιουσίας του. Εἰ δὲ τελείως πτωχός, νὰ ραβδίζῃται, νὰ κωρευέται, καὶ νὰ ἐξορίζῃται. Εἰ δὲ φθείροι τινὰς κόρην πρὸ τῆς ἡλικίας αὐτῆς, ἤτοι πρὸ τοῦ νὰ φθάσῃ εἰς δεκατρεῖς χρόνους, νὰ κόπτηται ἡ μύτη του, καὶ νὰ δίδῃ καὶ τὸ ἡμισυ τοῦ πλούτου αὐτοῦ εἰς τὴν φθαρθεῖσαν κόρην. (κυτόθι).

ΚΑΝΩΝ ΕΗ'.

Ἀποστ. μς'.
μζ'. τῆς δ. ἡ.
τῆς β'. ζ'. τῆς
ς'. ἡέ. τῆς
Καρθ. νζ'. ος'.
ρα'.

«Εἰ τις Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος δευτέραν χειροτονίαν δέξεται παρά τινος, καθαιρείσθω καὶ αὐτὸς καὶ ὁ χειροτονήσας. Εἰ μὴ γε ἄρα συσταῖ, ὅτι παρά αἰρετικῶν ἔχει τὴν χειροτονίαν. Τοὺς γὰρ παρά τῶν τοιούτων βαπτισθέντας, ἢ χειροτονηθέντας, οὔτε πιστοὺς, οὔτε κληρικοὺς εἶναι δυνατὸν.

Ἑρμηνεία.

«Τὸ νὰ χειροτονηθῇ τινὰς δύο φοραὶς, διαφόρως ἢ μπορεῖ νὰ νοηθῇ. Ἡ διατι ὁ χειροτονηθεὶς κατεργόνησε τὸν πρότερον αὐτὸν χειροτονήσαντα. Ἡ διατι νομίζει ὅτι θέλει λάβῃ περισσοτέραν χάριν ἀπὸ τὸν δεύτερον αὐτὸν χειροτονήσαντα, ὡς πίστιν ἔχων πρὸς ἐκεῖνον περισσοτέραν. Ἡ δὲ ἄλλην κάμμιαν τοιαύτην αἰτίαν. Ὅθεν ὁ παρών

οὔτος, ἐκ πορνείας γάμος ὢν, ἀκολούθως οὔτε γάμος ὄλως ἐστὶ. «Καὶ ἡ τοιαύτη κοίτη δὲν εἶναι ἀμίαντος, ἀλλὰ μεμιασμένη καὶ ἀκάθαρτος. Τοὺς τοιούτους γὰρ, οὐχὶ ὁ Θεὸς συνέζευξε καθὼς εἶναι γεγραμμένον εὐς ὁ Θεὸς συνέζευξεν. οὐδὲ ὁ λόγος καὶ ἡ τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ ἱερέως εὐλογία, ἀλλὰ ἀσέλγεια καὶ ἀκρασία.» [Ματθ. ιθ'. β.]. Πῶς δὲ οἱ τοιοῦτοι εἶναι ἄξιοι νὰ λάβουν δταν εὐλογοῦνται τοὺς στεφάνους εἰς τὰς κεφαλὰς των, οἵτινες εἶναι σύμβολον τῆς νίκης, ὅτι δὲν ἐνίκηθησαν ἀπὸ τὴν ἡδονὴν οἱ στεφανούμενοι, ἀλλὰ ἀτήτητοι ἔμειναν κατὰ τὸν Χρυσόστομον (ὁμιλ. θ'. τῆς δ. πρὸς Τιμόθ.). Αὐτοὶ ἐξ ἐναντίας ἀπὸ τὴν ἀκρασίαν καὶ ἡδονὴν κατατροπωθέντες ἢ πῶς εἶναι ἄξιοι νὰ κοινωνήσουν τὰ θεία μυστήρια ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μετὰ τὴν εὐλόγησιν, ὡς εἶναι ἡ τάξις τῆς ἁγίας μας Ἐκκλησίας, αὐτοὶ οἱ ὑπὸ κανόνα ὄντες διὰ τὴν πορνείαν; β'. διότι, ἂν οἱ τοιοῦτοι δὲν χωρίζωνται, θέλει ἀνοιχθῆ μία θύρα ἀπωλείας εἰς ὅλους τοὺς ἀκολάστους καὶ ἀκρατεῖς, νὰ φθείρουν πρῶτον τὰς γυναῖκας, καὶ ἔπειτα νὰ εὐλογοῦνται μετὰ αὐτάς. Πολλοὶ δὲ καὶ ἐπίτηδες διὰ τοῦτο θέλουν φθεῖρει ταύτας προτοῦ, διὰ νὰ ἢμποροῦν μετὰ τὴν φθορὰν ταύτην νὰ λάβουν ταύτας γυναῖκας, καὶ ἂν θέλουσι, καὶ μὴ θέλωσιν οἱ αὐτῶν γονεῖς. Ἐξ ἐναντίας δὲ, ἂν οἱ τοιοῦτοι χωρίζωνται, ὁ τοιοῦτος χωρισμὸς θέλει γένῃ ἕνας χαλινός, καὶ μάλιστα εἰς τὰς γυναῖκας, νὰ μὴ προδίδουσι τὸν ἑαυτῶν τῶν εἰς τοὺς ἄνδρας διὰ νὰ τὰς φθείρουν προτοῦ. στοχαζόμεναι, ὅτι, ἂν τοῦτο γένῃ, ὄχι μόνον δὲν θέλουν λάβῃ εἰς ἄνδρας τοὺς φθαρντας αὐτάς, ἀλλὰ θέλουν μείνῃ ἄτιμαί καὶ καταφρονημέναι εἰς ὅλην τὴν ζωὴν, καὶ μόνον ἔχουν νὰ κερδίσουν τὴν ἀμαρτίαν καὶ κόλασιν. Διὰ ταῦτα οὖν τὰ αἴτια εἶναι καλλίτερον καὶ ἀκριβέστερον, οἱ κατὰ πορνείαν συναπτόμενοι, ὄχι μόνον νὰ μὴ συνάπτωνται καὶ νὰ εὐλογῶνται ὄλως ἀπὸ τὴν ἀρχὴν, ἀλλὰ καὶ ἀφ' οὗ φθάσουν νὰ συναφθοῦν καὶ νὰ εὐλογηθοῦν, νὰ χωρίζωνται. Τοῦτο γὰρ δηλοῖ ὁ χωρισμὸς ὅπου λέγει ὁ ἅγιος. Ἐπιπρέπει δὲ ἀκολούθως κατὰ συγχώρησιν καὶ συγκατάβασιν, ὅτι ἂν οἱ κατὰ πορνείαν συναφθέντες αὐτοὶ καὶ οἱ δύο ἀπαραιτήτως στέργουν τὸ συνοικέσιον, καὶ κατ' οὐδένα τρόπον δὲν θέλουν νὰ χωρισθοῦν, νὰ ἐπιτιμῶνται μὲν ὡς πόρνοι, ἄς ἀφίνωνται δὲ ἀχώριστοι, διὰ νὰ μὴ ἀκολουθῆτῃ ἄλλο τι πρᾶγμα χειρότερον, ἢ νὰ θανατώσων δαγλαδῆ τὸν ἑαυτῶν τοὺς μὴ ὑποφέ-

ροντες τὸν ἔρωτα, ἢ νὰ πορνεύουν καὶ νὰ μοιχεύουν κρυφίως, καὶ ἀφ' οὗ ἀκόμη χωρισθοῦν, κατὰ τὸν Ζωναράν. Ὅθεν ἐπομένως κατὰ τὴν ὁμοίαν συγχώρησιν καὶ συγκατάβασιν φαίνεται νὰ ὁμιλῇ καὶ ὁ παρών Ἀποστολικὸς, ἐν ταύτῳ δὲ καὶ διὰ συστολὴν τοῦ κακοῦ. Κατὰ συγχώρησιν μὲν, ἵνα μὴ χεῖρόν τι γένηται, καὶ ἢ φθαρεῖσα παρθένος αὕτη θέλουσα ἄνδρα τὸν φθείραντα αὕτην, ἀφθεῖσα δὲ ἀπὸ αὐτὸν, μὴ ὑποφέρουσα τὴν κατασχύνην καὶ ὄνηδος, θανατωθῇ, καθὼς τοιοῦτον ἐμπράκτως ἠκολούθησεν εἰς πολλὰς. Καὶ μάλιστα διότι ἐκ βίας τοῦ ἀνδρός, καὶ ὄχι ἐκ θελήματος οἰκείου ἐφθάρη, ὅπερ δοκεῖ εἰς αὐτὴν ἀφόρητον. Εἴ τις γὰρ, φθῆ, βιασάμενος ἔχοι τὴν ὁμοίαν βίαν ταύτην οὐ προστίθησιν ὁ Βασιλεὺς ἐν τῷ κε'. Κανόνι, ἀλλὰ μόνον τὴν φθορὰν. Διὰ συστολὴν δὲ τοῦ κακοῦ, ἵνα οἱ πλούσιοι φθείροντες ἐκ βίας πτωχὰς γυναῖκας καὶ ἀπὸ τὸν Ἀποστολικὸν τοῦτον βιαζόμενοι νὰ πέρνουν αὐτάς: ὁμοίως δὲ καὶ γυναῖκες πλούσιαι φθειρόμεναι ἐκουσίως ἀπὸ τινος πτωχοῦ ἀνδρός, καὶ ἀναγκαζόμεναι νὰ λάβουν αὐτοὺς, συστῆλλωνται τόσον οἱ ἄνδρες ὅσον καὶ αἱ γυναῖκες ἀπὸ τὸ νὰ κάμνωσι τοιαῦτα, στοχαζόμενοι ὅτι ἔχουν νὰ λάβουν τοιαύτας πτωχὰς καὶ τῷ γένει ταπεινάς, ἢ πτωχοὺς καὶ ταπεινοὺς, ὅπερ δοκεῖ αὐτοῖς ἀνυπόφορον. Ὅτι δὲ περὶ τοιούτων πλουσίων φαίνεται νὰ ὁμιλῇ προσιδωρισμένως ὁ Κανὼν, δηλοῦται ἀπὸ ἐκεῖνο ὅπου προστίθει: Ἄλλ' ἐκένην κατέχειν, ἢν καθρητήσατο, καὶ πενιχρὰ τυγχάνῃ. Ταῦτα μὲν οὕτως. Ὅποιος δὲ ἤθελε λάβῃ εἰς γυναῖκα κάμμιαν διεφθαρμένην ἀπὸ ἄλλου καὶ πόρνην, χωρὶς νὰ μεσολαβῆσῃ εἰς αὐτοὺς προτίτερα κάμμιαν πορνείαν, οὔτος ἐγὼ δὲν ἢμπορῶ νὰ εἰπῶ πόσον μέγα καλὸν κάμνει, συμμαζόνοντας ἕνα πρόβατον ἀπολωλὸς, καὶ οὐζόντας μίαν ψυχὴν χαϊμένην. Τόσον μόνον λέγω, ὅτι, γίνεται μιμητῆς αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅς τις ἐπήρῃ διὰ νόμῳν του τὴν πόρνην καὶ ἀμαρτωλῶν φύσιν τῶν ἀνθρώπων, μὴ λογισάμενος αὐτῆς τὰς προτέρας ἀμαρτίας, ὡς προείπομεν εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ μῆ'. Ἀποστολικοῦ.

(1) Ἡ λίτρα περιέχει ὀβ'. νομίσματα. Πόσον δὲ ἦτο τὸ κάθε νόμισμα κατὰ ἀκριβείαν, ἀδόλον. Νῦν δὲ ἡ λίτρα περιέχει οὐγγίαν δώδεκα ἢ οὐγγίαν, δράμια, ὀκτώ' καὶ τὸ δράμι, κόκκους ἐξήκοντα. Φανερὰν δὲ εἶναι ὅτι ὁ τοιοῦτος κοντὰ εἰς τὴν ὁμοίαν ταύτην, καὶ ὡς πόρνος ἐπιτιμᾶται Ἐκκλησιαστικῶς.

Κανών διορίζει, ὅτι ὁποῖος Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, ἤθελε δεχθῆ δευτέραν χειροτονίαν (1) ἀπό τινα, ἄς καθαιρέται καὶ αὐτός, καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ τὸν ἐχειροτόνησεν. Ἔξω μόνον ἂν ἀποδειχθῆ, ὅτι ἔχει τὴν χειροτονίαν ἀπὸ αἰρετικῶν. Διότι οἱ παρὰ τῶν αἰρετικῶν βαπτισθέντες, ἢ χειροτονηθέντες, οὔτε ὄλως Χριστιανοὶ δύνανται νὰ ᾔναι μὲ τὸ αἰρετικὸν αὐτὸ βάπτισμα, ἢ μάλλον εἰπεῖν μύθισμα, οὔτε ἱερεῖς καὶ Κληρικοί, μὲ τὴν αἰρετικὴν ταύτην χειροτονίαν. Διὰ τοῦτο ἀκινδύνως οἱ τοιοῦτοι καὶ βαπτίζονται παρὰ τῶν ὀρθοδόξων ἱερέων, καὶ χειροτονοῦνται παρὰ τῶν ὀρθοδόξων Ἐπισκόπων. (2) Ὅθεν ἀκολούθως καὶ ὁ μέγας Βασίλειος γράφων πρὸς Νικοπολίτας, λέγει· Ἐγὼ δὲν θέλω συναριθμῆσαι ποτὲ μὲ τοὺς ἀληθεῖς ἱερεῖς τοῦ Χριστοῦ, ἐκεῖνον ὁποῦ ἐχειροτονήθη καὶ ἔλαβε προστασίαν λαοῦ ἀπὸ τὰς βεβήλους χεῖρας τῶν αἰρετικῶν πρὸς ἀνατροπὴν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως.

Σ υ μ φ ω ν έ α .

Εἰ δὲ καὶ ἡ α'. ἐν τῷ ἡ. ἐδέχθη τὰς χειροτονίας τῶν Ναυατιανῶν, καὶ ἡ ἐν Καρθαγένῃ ἐν τῷ οζ'. τὰς τῶν Δονατιστῶν, ἀλλὰ οἱ μὲν Ναυατιανοὶ δὲν ἦσαν αἰρετικοὶ, ἀλλὰ σχισματικοὶ, κατὰ τὸν α'. Βασιλείου, αἱ δὲ τῶν Δονατιστῶν χειροτονίαι ἐδέχθησαν ἀπὸ τὴν ἐν Καρθαγένῃ, διὰ τὴν μεγάλην ἀνάγκην καὶ ἔνδειαν ὁποῦ εἶχεν ἡ Ἀφρικὴ ἀπὸ κληρικών, κατὰ τὸν ζς'. αὐτῆς Κανόνα· ταῦτόν εἰπεῖν ἐδέχθησαν οἰκονομικῶς καὶ ἐξ ἀνάγκης. Δι' ὃ καὶ ἡ ἐν Ἰταλίᾳ σύνοδος ταύτας οὐκ ἐδέχθη, ὡς μὴ τοιαύτην ἀνάγκην ἔχουσα, κατὰ τὸν οζ' τῆς αὐτῆς. Ἀλλὰ καὶ ἡ αὐτὴ ἐν Καρθαγένῃ σύνοδος ἐν τῷ ρά. Κανόνι θέλει νὰ ζῆμιουῦνται δέκα λίτρας χρυσοῦ, ὅσοι χειροτονήσονται αἰρετικοὺς, ἢ χειροτονηθῶν ἀπὸ αὐτοῦς, ἢ δεχθῶν αὐτοὺς νὰ λειτουργοῦν. Καὶ ἡ Οἰκουμενικὴ δὲ ζ'. σύνοδος, εἰ καὶ ἐδέχθη τὰς χειροτονίας τῶν αἰρετικῶν Ἐκονομάχων (οὐχὶ ὁμῶς τῶν πρωτάρχων τῆς αἰρέσεως, καὶ τῶν ἐμπαθῶς ἐγκειμένων καὶ μὴ γνησίως καὶ ἀληθῶς μετανοούντων, ὡς εἶπεν ὁ θεὸς Ταράσιος· ἀλλὰ τῶν ἀκολουθησάντων τοῖς πρωτάρχαις, καὶ ἀληθῶς καὶ γνησίως μετανοούντων. Περὶ οὗ δρα τὴν ἐρμηνείαν τῆς πρὸς Ρουφινικὸν ἐπιστολῆς τοῦ μεγάλου Ἀθωνασίου) καὶ τοὺς παρ' αὐτῶν χειροτονηθέντας, πάλιν δὲν ἀνεχει-

(1) Διὰ ποίαν αἰτίαν ἀπὸ τὰ ἑπτὰ μυστήρια, μόνα δύο δὲν διπλασιάζονται, τὸ βάπτισμα καὶ ἡ τῆς ἱερωσύνης χειροτονία; Οἱ μὲν σχολαστικοὶ λέγουσιν, διότι ἀφίουν καὶ τυπῶνουν αὐτὰ χαρακτῆρα ἀνεξάλειπτον, ὅς τις κατ' αὐτοὺς (ἐν τῷ δ'. τῆς Θεολογίας, ὡς κεῖται παρὰ Νικολάφ τῷ Βούλγαρι· ἐν τῇ κατηχήσει) εἶναι ποιότης πραγματικῆ ἐνυπάρχουσα τῇ ψυχῇ, καὶ δύναμις ὑπερφύης. Εἰς τὴν γνώμην ταύτην τῶν σχολαστικῶν ἠκολούθησαν σχεδὸν καὶ ὅλοι οἱ ἑδικοί μας νεώτεροι Θεολόγοι, καὶ μάλιστα ὁ Κορέσιος. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, ὅτι διὰ τοῦτο ταῦτα μόνα δὲν διπλασιάζονται εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ζωὴν τῶν ὑποδεχομένων αὐτὰ, διατὶ γίνονται εἰς τύπον τοῦ θανάτου τοῦ Κυρίου, ὅς τις ἄπαξ γεγωνῶς, οὐκ ἔτι διπλασιάζεται. Οἱ μὲν γὰρ βαπτιζόμενοι, εἰς τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου βαπτίζονται, κατὰ τὸν Παῦλον, καὶ τὸν μζ'. ἀποστολικόν. Οἱ δὲ ἱερεῖς ἐκπεσόντες τῆς ἱερωσύνης, διὰ τοῦτο δὲν χειροτονοῦνται ἐκ δευτέρου, ἐπειδὴ ἐκτυποῦσι τὸν πρῶτον καὶ μέγαν ἱερέα, ὅς εἰσηλθὼν ἐφάπαξ εἰς τὰ ἔργα, αἰωνίαν λύτρωσιν εὐράμενος, κατὰ τὸν Παῦλον, καὶ μένει εἰς τὸ διηκεῖς ἀδιάπτωτον ἔχων τὴν ἱερωσύνην· τοῦτο κατ' ἐμὴν γνώμην εἶναι τὸ αἴτιον ὁποῦ δὲν μεταχειροτονεῖται ὁ ἱερεὺς. Ἀδιάπτωτος γὰρ ἐν τῷ Χριστῷ ἡ ἱερωσύνη. Ὅθεν καὶ ὁ τύπος αὐτοῦ πρέπει νὰ στέκη πάντοτε εἰς τὴν ἀπαίτουμένην τῇ ἱερωσύνῃ καθαρότητα, διὰ νὰ σώζηται καλῶς ἢ ὁμοίως, μεταξὺ τοῦ ἀρχετύπου καὶ τοῦ ἱερέως τοῦ τυποῦντος αὐτόν. Καὶ ἄλλο δὲ, διατὶ ὁ ἱερεὺς κυρίως εἰς τοῦτο συνίσταται εἰς τὸ νὰ ἱερατεῦῃ, ἥτοι νὰ θυσιάζῃ τὸ μυστικὸν ἱερεῖον, ὃ ἐστὶν ἡ ἀνάμακτος θυσία, δι' ἧς ὁ εἰς θάνατον καταγγέλλεται τοῦ Κυρίου, κατὰ τὸν Παῦλον. Εἰ γὰρ ἦν ἀποχρῶν λόγος τοῦ μὴ δευτεροῦσθαι τὰ μυστήρια ταῦτα, ὁ παρὰ τῶν σχολαστικῶν ἐπινοηθεὶς χαρακτῆρ· διατὶ τὸ μῦρον δευτεροῦται, καίτοι σφραγὶς καλούμενον, καὶ σφραγίδα καὶ χαρακτῆρα ἐντυποῦν τῇ ψυχῇ; λέγει γὰρ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης· «Καὶ ὑμεῖς τὸ χρίσμα, ὃ ἐλάβετε ἀπ' αὐτοῦ, ἐν ὑμῖν μένει» (ἀ. Ἰω. β'. 27.) Καὶ ὁ Παῦλος· Ὁ σφραγισάμενος ὑμᾶς, φησὶ, καὶ εὐὸς τὸν ἀρραβῶνα τοῦ Πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν (β'. Κορ. ἀ. 22.), ἀλλὰ καὶ ὁ Δαβὶδ, χριστὸν Κυρίου τὸν Σαοὺλ ὀνομάζει, οὐ μόνον μετὰ τὴν

ἐξουθένησιν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ μετὰ θάνατον (β'. Βασίλ. ἀ. 11). Ὅθεν διὰ τὸν λόγον τοῦτον, ἦτοι τὸν μοναδικὸν θάνατον τοῦ Κυρίου, καὶ ἕνας μόνον Διάκονος, καὶ ἕνας μόνον Πρεσβύτερος, καὶ ἕνας μόνον Ἀρχιερεὺς πρέπει νὰ χειροτονηθῆ ἐν μιᾷ λειτουργίᾳ, καὶ οὐχὶ δύο, ἢ πολλοὶ κατὰ τὸν Θεσσαλονικτῆ Συμμεῶν (Ἀποκρ. λθ') καὶ κατὰ τὸν Ἰωβ ἐν τῷ συνταγματικῷ τοῦ Χρυσάνθου. Ὅσοι δὲ δὲν χειροτονηθῶν μοναδικῶς, οὗτοι τί εἶναι, δὲν ἤξεύρει, λέγει ὁ αὐτὸς Συμμεῶν, ὡς μὴ χειροτονηθέντες κατὰ τὴν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας. Ἀγκαλιὰ καὶ ἀναγνώσται καὶ ὑποδιάκονοι πολλοὶ ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ λειτουργίᾳ χειροτονοῦνται ὡς ἀτελέστερα μέρη τῆς ἱερωσύνης, καὶ ὡς ἔξω τοῦ βήματος, κατὰ τὸν αὐτὸν Ἰωβ (αὐτόθ.)· διὰ τὸν λόγον τοῦτον, ἦτοι διὰ νὰ μὴ διπλασιάζηται ὁ μοναδικὸς θάνατος τοῦ Χριστοῦ, ἐδώρισε καὶ ἡ ἐν Ἀντισιοδώρῳ τῇ πόλει τοπικῆς σύνοδος ἐπὶ Ἡρακλείου κατὰ τὸ χιγ'. ἔτος συναχθεῖσα· Νὰ μὴ γίνωνται δύο λειτουργίαι ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν τράπεζαν· «Οὐκ ἔξεστιν ἐν μιᾷ τραπέζῃ κατὰ τὴν αὐτὴν δύο λειτουργίας εἰπεῖν· οὐδὲ ἐν τῇ αὐτῇ τραπέζῃ, ἐν ἣ ὁ Ἐπίσκοπος ἐλειτούργησε, τὸν Πρεσβύτερον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ λειτουργῆσαι»· ὅπερ παραβαίνουσαν οἱ παπισταὶ. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἡμέτεροι ἱερεῖς, οἱ δύο φορεῖς λειτουργοῦντες, τάχα διὰ παρηρησίαν, βαρέως ἀμαρτάνουν, καὶ ἄς παύσουν εἰς τὸ ἐξῆς τὸ ἄτοπον τοῦτο.

(2) Δι' ὃ καὶ ὁ Βαλαμῶν (Ἀποκρ. λ'. σελ. 378. τοῦ Γιοῦρις) λέγει, ὅτι ἂν αἰρετικὸς ἱερεὺς, ἢ διάκονος βαπτισθῆ (ἢ μυρωθῆ) ἢ μὲν προτέρω αὐτοῦ ἱερωσύνη, ὡς μιαρωσύνη, καὶ ὡς μὴ ὄσα λογίζεται. Ἄν δὲ μετὰ ταῦτα εὐρεθῆ ἄγιος, γίνεται καὶ ἱερεὺς καὶ Ἀρχιερεὺς. Ἐπειδὴ λοιπὸν κατὰ τὸν παρόντα Ἀποστολικόν, οἱ αἰρετικοὶ ἱερωσύνην δὲν ἔχουν, ἄρα καὶ τὰ παρ' αὐτῶν ἱερουργούμενα κοινὰ εἶσι, καὶ χάριτος καὶ ἁγιασμοῦ ἄμοιρα. Ὅθεν ἀκολούθως καὶ τὰ τῶν αἰρετικῶν Λατίνων ἄζυμα καὶ μυστήρια, κοινὰ εἶσι καὶ οὐκ ἔργα κατὰ τὸν μς'. Ἀποστολικόν. Εἰ δὲ καὶ Δημήτριος ὁ Χωματεινὸς (σελ. 320. τοῦ Γιοῦρις) καὶ Ἰωάννης ὁ Κίτρος (Ἀποκρ. ιβ'. ἐν χειρογράφῳ σωζομένῃ) εἶπον ὅτι δὲν σφάλλομεν, ἂν νομίζωμεν ἄγρια τὰ παρὰ τῶν Λατίνων ἱερουργούμενα, τοῦτο εἶπον ὡς βεβαπτισμένους τότε δεχθ-

ρωτόνησεν ὀρθοδοξήσαντας, καθὼς φαίνεται ἐν τῇ α'. πράξει αὐτῆς, ἀλλὰ τοῦτο οἰκονομικῶς ἐποίησε διὰ τὸ πολὺ πλῆθος ὁποῦ τότε ἐπεπόλαζε τῶν εἰκονομάχων. Καθὼς καὶ ἡ Οἰκουμένη β'. τινῶν αἰρετικῶν δι' οἰκονομίαν ἐδέχθη τὸ βάπτισμα, ὡς προείπομεν. Ὅθεν ὡς μὴ ὄσον τὴν τοιαύτην καιρικὴν καὶ περιστατικὴν οἰκονομίαν ποιησαμένη, οὐκ ἐναντιοῦται εἰς τὸν παρόντα Ἀποστολικὸν Κανόνα. Καὶ γὰρ καὶ ὁ Πατριάρχης Ἀνατόλιος ὑπὸ τοῦ αἰρετικοῦ Διοσκόρου καὶ τῆς περὶ αὐτὸν αἰρετικῆς συνόδου ἐχειροτονήθη, καὶ ὁ ἅγιος Μελέτιος ὁ Ἀντιοχείας ὑπὸ Ἀρειανῶν, κατὰ τὸν Σωζόμενον βιβλ. δ'. κεφ. κη'. καὶ ἄλλοι πολλοὶ ὑπὸ αἰρετικῶν ἐχειροτονήθησαν, καὶ μετὰ ταῦτα, ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων ἐδέχθησαν. Ἀλλὰ σπάνια τὰ τοιαῦτα καὶ κατὰ περιστάσιν, κανονικῆς ἀκριβείας λειπόμενα, οὐ νόμος δὲ Ἐκκλησίας τὸ κατὰ περιστάσιν γινόμενον καὶ τὸ σπάνιον, κατὰ τε τὸν ε'. τῆς α'. καὶ β'. καὶ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, καὶ τὴν β'. πράξιν τῆς ἐν τῇ ἀγίᾳ Σοφίᾳ συνόδου, καὶ τὸ νομικὸν ἐκεῖνο τὸ λέγον' Τὸ, παρὰ Κανόνας, οὐχ ἔλκεται πρὸς ὑπόδειγμα. Τὰς δευτέρας χειροτονήσεις τῶν ὀρθοδόξων ἐμποδίζει καὶ ὁ ν'. Καρθαγένης. Ἀνάγνωθι καὶ τὰς ἐρμηνείας καὶ ὑποσημειώσεις τοῦ μς'. καὶ μζ' Κανόνος τῶν Ἀποστόλων».

ΚΑΝΩΝ ΕΘ'.

Τῆς ς'. κθ'.
πθ'. Λαοδ. μθ'.
να'. νθ'. Πέτρ.
ιε'. Διονυσ. α'.
Τιμ. η'. ι'.

«Εἰ τις Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, ἢ Ὑποδιάκονος, ἢ Ἀναγνώστης, ἢ Ψάλτης, τὴν ἁγίαν Τεσσαρακοστὴν οὐ νηστεύει, ἢ Τετράδα, ἢ Παρασκευὴν, καθαιρεῖσθω. Ἐκτὸς εἰμὴ δι' ἀσθένειαν σωματικὴν ἐμποδίζοιτο. Ἐὰν δὲ λαϊκὸς ἦ, ἀφορίζεσθω».

Ἑρμηνεία.

Ὅλους ὁμοῦ καὶ ἱερωμένους, καὶ λαϊκοὺς προτάζει ὁ παρῶν Κανῶν νὰ νηστεύωσι παρομοίως καὶ ἐπίσης, τὸσον τὴν μεγάλην Τεσσαρακοστὴν (1) ὅσον καὶ κάθε Τετράδα, καὶ Παρασκευὴν, ταῦτα ἐπὶ λέξεως λέγων' Ὅποιος Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, ἢ Ἀναγνώστης, ἢ Ψάλτης δὲν νηστεύει τὴν ἁγίαν Τεσσαρακοστὴν, ἢ κάθε Τετράδα, καὶ Παρασκευὴν, ἃς καθαιρέται, ἔξω μόνον ἂν δὲν δύναται νὰ νηστεύῃ διὰ ἀσθένειαν τοῦ σώματος· εἰ δὲ λαϊκὸς εἶναι ὁ ταύτας μὴ νηστεύων, ἃς ἀφορίζεται. Τὴν μὲν γὰρ ἁγίαν Τεσσαρακοστὴν νηστεύομεν, κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόστομον (λόγῳ εἰς τοὺς τὰ πρῶτα Πάσχα νηστεύοντας) ὄχι διὰ τὸ Πάσχα, ὄχι διὰ τὸν Σταυρὸν, ἀλλὰ διὰ τὰς ἀμαρτίας μας. . . ἐπειδὴ τὸ Πάσχα δὲν εἶναι ὑπόθεσις νηστείας καὶ πένθους, ἀλλ' εὐφροσύνης καὶ χαρᾶς. Ὅθεν δὲν πρέπει νὰ λέγωμεν διὰ τὸν Σταυρὸν. Οὐ γὰρ δι' ἐκεῖνον πενθοῦμεν· μὴ γένοιτο· ἀλλὰ διὰ τὰ ἐδικὰ μας ἀμαρτήματα. Νηστεύομεν δὲ τὴν Τεσσαρακοστὴν, κατὰ τὴν μίμησιν τοῦ Κυρίου, ὁποῦ ἐνήστευσεν ἐπὶ τοῦ ὄρους ἡμέρας τεσσαράκοντα. Τὰς δὲ δύο ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος νηστεύομεν, τὴν μὲν Τετράδα, διατι εἰς τὴν ἡμέραν αὐτὴν, ἔγινε τὸ συμβούλιον διὰ τὴν προδοσίαν τοῦ Κυρίου μας· τὴν δὲ Παρασκευὴν, διατι εἰς τὴν ἡμέραν ταύτην ἔπαθε σαρκὶ τὸν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας μας θάνατον, καθὼς ὁ ἱερομάρτυς Πέτρος λέγει ἐν τῇ ιε'. αὐτοῦ Καν. καὶ ὁ θεὸς Ἰερώνυμος. (2) Ἐπειδὴ δὲ ὁ ν'. τῆς ἐν Λαο-

μενοι, ἐπειδὴ ἀκόμη δὲν εἶχον ἀθετήσῃ τὰς ἀναδύσεις καὶ καταδύσεις τοῦ βαπτίσματος. Ὅρα δὲ ὅτι οἱ ταῦτα λέγοντες, πάλιν προσθέτουν ὅτι νὰ μὴ μεταλαμβάνῃ τινὰς ὀρθόδοξος ἐξ αὐτῶν. Κατὰ τοῦτον τὸν λόγον πρέπει νὰ νοηθῇ καὶ ἐκεῖνο ὁποῦ γράφει ὁ Βρυένιος περὶ αὐτῶν ἐν τῇ πρὸς Νικήταν ἐπιστολῇ· ἀλλὰ καὶ πρὸ πεντακοσίων ἤδη χρόνων καὶ ἐπέκεινα, οἱ Ἀνατολικοὶ ὡς κοινὰς εἶχον τὰς ἱεροπραξίας τῶν Δυτικῶν. Δι' ὃ, καὶ ὅπου ἐλειτούργουν οἱ Λατίνοι, πρῶτον ἔκαμαν ἀγιασμὸν οἱ Ἀνατολικοὶ πρὸς καθαρισμόν, εἶτα ἐλειτούργουν. Καὶ ὅρα τὸν Κανόνα τῆς ἐν Λαοδικῇ Συνόδου ἐν τῇ ὑποσημειώσει τοῦ μς'. Ἀποστολικῷ·

(1) Ἀποδεκάτωσις γὰρ αὕτη ὅλου τοῦ χρόνου ἐστὶ, κατὰ τοῦτον τὸν γλαφυρὸν λογαριασμὸν, ὁποῦ κάμνει ὁ Βλάσταρις. Ὁ χρόνος ἔχει ἡμέρας 365, καὶ ἡμ'. ἔχει ἐπὶ τὰς ἐβδομάδας, ἀπὸ τὰς ὁποίας εὐγαλιοντα τὰ Σάββατα καὶ αἱ Κυριακαὶ· ἔξω, εἰς τὰς ὁποίας νηστεία οἶνον καὶ ἐλαίον οὐ γίνεται, μένου ἡμέρας 35· βῆλλομεν καὶ τὸ μέγα Σάββατον, καὶ γίνονται ἡμέρας 36, ἧτις εἶναι ἀποδεκάτωσις τῶν 360 ἡμερῶν τοῦ χρόνου. Προσθέτομεν καὶ τὴν νύκτα τοῦ μεγάλου Σαββάτου ἕως τὸ πρῶτ' τῆς Λαμπρᾶς μισῆν ἡμέραν, διὰ τὰς πέντε ἡμέρας ὁποῦ ἔμειναν τοῦ χρόνου, καὶ ἰδού γίνεται τελεία ἡ τῶν ἡμερῶν τοῦ χρόνου ἀποδεκάτωσις. Ἐσημειώσαι ὅτι εἰς ὅλην τὴν μ'. μίαν μόνην φอรὰν καταλούμεν ὀψάριον, εἰς τὴν ἑορτὴν δηλ. τοῦ Εὐαγγελισμοῦ μόνον, καθὼς τὰ χειρόγραφα Τυπικὰ τοῦ ἁγίου Ὅρους διορίζουν. Πλὴν ἂν ὁ Εὐαγγελισμὸς τύχη εἰς τὴν μεγάλην ἐβδο-

μάδα, οἶνον μόνον καὶ ἐλαίον καταλούμεν κατὰ τὰ Τυπικὰ, τὰ χειρόγραφα καὶ τυπωμένα. Ὅθεν νεώτερον χέρι εἶναι ἐκεῖνο ὁποῦ ἔγραψεν εἰς τὰ τυπωμένα Τυπικὰ καὶ εἰς τὰ Τριψῆδια νὰ καταλούμεν ὀψάριον καὶ εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν Βαίων. Καὶ Νικόλαος δὲ ὁ Πατριάρχης ἐν τοῖς στίχοις, εἰς μόνην τὴν ἑορτὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ λέγει νὰ ἐσθίωνται ὀψάρια. Δι' ὃ τοῦτο μανθάνοντες, ἃς ἀκολουθοῦμεν εἰς τοὺς τύπους τῶν ἁγίων, καὶ οὐχ' εἰς τὰ νεωτερίσματα τῶν αἰρετικῶν, τῇ κοιλίᾳ χαρίζομενοι.

(2) Ἐξαιροῦνται αἱ Τετράδαις καὶ Παρασκευαῖς τῆς Διακαινησίμου ἐβδομάδος, καὶ τῆς μετὰ τὴν Πεντηκοστὴν ἐβδομάδος, εἰς τὰς ὁποίας καταλούμεν, τὰς μὲν τῆς Διακαινησίμου, διὰ τὴν χαρὰν τῆς ἀναστάσεως τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου, τὰς δὲ τῆς μετὰ τὴν Πεντηκοστὴν ἐβδομάδος, διὰ τὴν χαρὰν τῆς ἐπελευθεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἵνα καὶ κατὰ τοῦτο ὁμοούσιον φανῇ τῷ Υἱῷ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ μηδὲν ἕλαττον ἔχον ἐκεῖνον, καθὼς λέγει ὁ Κίτρου ἐν τῷ κθ'. αὐτοῦ κανόνι. Τὴν δὲ κατάλοιπον ὁποῦ κάμνομεν τῶν Τετράδων ἢ Παρασκευῶν, εἰς τὰς ὁποίας συμβαίνουσι αἱ ἑορταὶ τῶν Χριστοῦ γεννῶν καὶ τῶν Θεοφανείων, φαίνεται πῶς τὴν θεραπείαν ἢ προλαβοῦσα νηστεία τῆς Παραμονῆς, ἧτις εἶναι τετυπωμένη νὰ γίνηται πάντοτε εἰς τὰς ἑορτάς ταύτας, διὰ ταύτην λογίζω τὴν ἀφορμὴν. Ἡ δὲ κατάλοιπος ὁποῦ γίνεται εἰς τὰς Τετράδας καὶ Παρασκευὰς, τοῦ δωδεκαήμερου τῆς πρὸ τῆς ἀποκρίτου, καὶ τῆς τυροσάγου ἐβδομάδος, ἀπὸ κανένα μέρος δὲν ἔμπορεῖ νὰ θεραπευθῇ. Ἡ δὲ αἰτία ὁποῦ

δικεῖα προστάζει νὰ ξηροφγοῦμεν ὄλην τὴν Τεσσαρακοστὴν, καθὼς καὶ ὁ θεὸς Ἐπιφάνιος αἰρέσει οὕτως. λέγει, ἐν τῇ Τεσσαρακοστῇ νηστεία, ξηροφωγία, καὶ ἀγνεΐα. Ὁ δὲ παρῶν Ἀποστολικὸς Κανὼν, εἰς τὸν λόγον τῆς νηστείας συνηρίθμησε τὴν Τετραδάδα καὶ Παρασκευὴν μετὰ τὴν Τεσσαρακοστὴν, λοιπὸν καὶ ἡ νηστεία ἐκάστης Τετραδάδος καὶ Παρασκευῆς διὰ ξηροφωγίας πρέπει νὰ γίνηται παρόμοια μετὰ τὴν νηστείαν τῆς Τεσσαρακοστῆς. Ξηροφωγία δὲ εἶναι τὸ νὰ τρώγῃ τινὰς ἄπαξ τῆς ἡμέρας εἰς τὴν ἐνάτην ὥραν, χωρὶς νὰ ἐσθίῃ ἔλαιον, ἢ νὰ πίνῃ οἶνον, ὡς τοῦτο προείπομεν ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ ζδ'. Ἀποστολικοῦ. Ὅθεν καὶ ὁ Βασιλευσίων ἐμποδίζει μῆτε ὀστρακοδέρματα νὰ τρώγωνται ἐν δ'. καὶ ζ'. καὶ ἐν τῇ Τεσσαρακοστῇ. Συμμαρτυρεῖ δὲ τῇ ἀληθείᾳ ταύτῃ καὶ ὁ θεὸς Ἐπιφάνιος λέγων· «Νηστεία Τετραδῆ καὶ Προσαββάτῳ, ἥτοι Παρασκευῇ, ἕως ὥρας ἐνάτης.» Ἀλλὰ

φέρουσι τινες εἰς τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ νηστεύουσιν εἰς μὲν τὸ δωδεκαήμερον οἱ Ἀρμένιοι διὰ τὸν κύνα ἀρτζιβουρίου, εἰς δὲ τὴν πρὸ τῆς ἀποκρίως ἑβδομάδα οἱ Νινευίται, εἰς δὲ τὴν τυροφάγον οἱ Τετραδίται. Ἡ αἰτία, λέγω, αὕτη εἶναι πάντῃ ἀδύνατος καὶ ψυχρά· καθ' ὅτι ὅλοι ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι δὲν διακρινόμεθα ἀπὸ τοῦς κακοδόξους καὶ αἰρετικούς, μετὰ τὰ βρώματα, ἀλλὰ μετὰ τῆς πίστεως δόγματα. «Δι' ὃ καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγε, τὸν νόμον τῶν ἐντολῶν ἐν δόγμασι καταργήσας.» Διὰ τοῦτο, τὸσον ὁ Βασιλευσίων, ὅσον καὶ Ἰωάννης ὁ Κίτρουσ ὅπου λέγουσι νὰ καταλύωμεν τὰς Τετραδάς ταύτας καὶ Παρασκευάς, διατὶ νηστεύουσιν εἰς αὐτὰς οἱ ἄνω ρηθέντες αἰρετικοί, δὲν λέγουσιν ἀόριστως νὰ καταλύουσιν οἱ ὀρθόδοξοι ὅλοι, ἀλλ' ἐκεῖνοι μόνον ὅπου συνοικοῦσι, καὶ συναναστρέφονται μετὰ τοῦς ρηθέντας αἰρετικούς. Ὁ μὲν γὰρ Βασιλευσίων ἐν τῇ νβ' ἀποκρίσει ὅπου κάμνει πρὸς τὸν Ἀλεξανδρείας Μάρκον ταῦτ' αὖτις· «Πλὴν καὶ τοῦτο γενήσεται, ὅταν τις μετὰ τῶν Τετραδῶν, ἢ Ἀρμενίων συναυλιζήται. Ὁ δὲ Ἰωάννης ἐν τῇ κζ' ἀποκρίσει ὅπου κάμνει πρὸς τὸν Δυρραχίου Καθάσιαν, παρομοίως λέγει. Καὶ μάλιστα εἰ τοιούτοις τύχοιμεν συναυλιζόμενοι μὴ οὖν τῇ προφάσει ταύτῃ τῇ γαστρὶ χαρίζομεθα.» Γράφει δὲ καὶ Νικόλαος ὁ Πατριάρχης πρὸς Ἀναστάσιον τὸν Συναίτην ταῦτα διὰ στίχων·

- »Τὴν ἑβδομάδα οὖν λαλῶ τὴν πρὸ τῆς ἀποκρίως,
- »Ἦν καὶ ἐπονομάζομεν τὴν τοῦ ἀρτζιβουρίου·
- »Οἱ πλείστοι· ἔθος ἔλαβον ἀδεῶς καταλύειν,
- »Τετραδά καὶ Παρασκευὴν οἱ κοσμικοὶ τὸ κρέας.
- »Ὡσαύτως καὶ οἱ Μοναχοὶ τυροῦ μεταλαμβάνειν
- »Καλῶς νοοῦντες ἀληθῶς καὶ πράττοντες ὁμοίως.
- »Εἰ μὲν φυλῆς κατάγονται ἐκ τῆς τῶν Ἀρμενίων
- »Καὶ εἶχον καὶ τὴν αἴρσιν τὴν τοῦ ἀρτζιβουρίου,
- »Καλῶς ποιοῦσι λύοντες ἅπασαν ὑπόψιν.
- »Εἰ δὲ πιστοὶ ὀρθόδοξοὶ εἰσι καὶ ἐκ προγόνων,
- »Εἰς μάτην προφασίζονται λύοντες τὴν νηστείαν.

Λοιπὸν δὲ ἐπιστομισθῶν ἀπὸ τὰ λόγια ταῦτα ἐκεῖνοι, ὅπου μὴ-τε συνοικοῦντες μετὰ Ἀρμενίους (οἱ γὰρ ἄλλοι, οἱ Τετραδίται, λέ-λέγω, καὶ Νινευίται, ἐν τοῖς νῦν καιροῖς οὐχ εὕρισκονται) μῆτε ἀπὸ τὸ γένος τῶν Ἀρμενίων ὀρμώμενοι, ἀγαθῶς καταλύουσι τὰς ρηθείσας Τετραδάς καὶ Παρασκευάς, καὶ ἅς μάθουν ὅτι, ὄχι πρὸς ἐναντίωσιν τῶν Ἀρμενίων τοῦτο ποιοῦσιν, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς τῇ γαστρὶ χαρίζομενοι. Εἰς καιρὸν ὅπου καὶ ἐκεῖνοι ἀκόμη ὅπου, ἢ συνοικοῦσι μετὰ Ἀρμενίους, ἢ ἀπὸ τὸ γένος τῶν Ἀρμενίων κατάγονται, διὰ νὰ ἀποφύγουν τὴν ὑπόψιν τῆς αἰρέσεως, δύνανται μετὰ τὴν κατέλυσιν μιᾶς συγκεχωρημένης ἡμέρας ἀπὸ τὸ δωδεκαήμερον, ἢ τῆς Τρίτης δηλαδὴ, ἢ τῆς Πέμπτης, νὰ ἀναστρέψουν τοὺς ὄλην τὴν ἑβδομάδα νηστεύοντας. Κοντὰ δὲ εἰς τὴν νηστείαν τῆς Τετραδάδος καὶ Παρασκευῆς, διορίζεται ἐν τοῖς τυπικοῖς, νὰ νηστεύηται ἀπὸ τοῦς μοναχοῦς καὶ ἐκάστη Δευτέρα τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ. Ὅποιος δὲ καὶ ἀπὸ τοῦς κοσμικοῦς θέλει νὰ νηστεύῃ ταύτην, ἐπαινετὸς εἶναι παρὰ Θεῷ, καὶ τὸν πρέποντα αὐτῷ μισθὸν λήψεται. Διότι, αἰ τῶν καλῶν ἢ ἐπίτασις, πλείω

τὴν εὐεργεσίαν ποιεῖται. Ἡξέυρομεν δὲ καὶ ἡμεῖς, καὶ αὐτοῖς τοῖς ὀφθαλμοῖς εἶδομεν καὶ ἄνδρας πολλοὺς, μάλιστα δὲ γυναῖ-κας, ἐν τῷ κόσμῳ τὴν δευτέραν νηστεύοντας ἀπαρραλλάκτως καθὼς καὶ τὴν τετραδά καὶ παρασκευὴν. Ὁρθὸς δὲ καὶ εὐλογώ-τατος συλλογισμὸς ἐστὶν οὗτος ὁ περὶ τῆς νηστείας τῆς β'. ὑπὸ πολλῶν προτεινόμενος, ἔχων οὕτως· Ὁ Κύριος μᾶς προστάζει, ὅτι, ἂν ἡ δικαιοσύνη μας δὲν περισσεύῃ πλεῖον τῶν Γραμμα-τέων καὶ Φαρισαίων, δὲν ἔμποροῦμεν νὰ εἰσελθῶμεν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Φαρισαῖοι ἐνήστευον δύο ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος, κατ' ἐκεῖνο τὸ τοῦ Φαρισαίου, Νηστεύ-οις τοῦ Σαββάτου· λοιπὸν ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ τρεῖς ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος χρεωστοῦμεν νὰ νηστεύωμεν· ἦτοι β'. δ'. καὶ ζ'. καὶ ὄχι μόνον δύο τὴν δ'. καὶ ζ'. διὰ νὰ περισσεύῃ ἡ δικαιοσύνη μας ἀπὸ τὴν δικαιοσύνην τῶν Φαρισαίων· (ὅτι δὲ τὴν δ'. καὶ ζ'. ἐνήστευον οἱ Φαρισαῖοι, τὸ λέγει ὁ θεὸς· Χρυσόστομος κα-θαρά· λόγ. εἰς τὸν Τελώνην καὶ Φαρισα. σελ. 463, τὸμ. ζ'.). Ὁ δὲ ἅγιος Μελέτιος ὁ ὁμολογητὴς λέγει, ὅτι πρέπει νὰ νη-στεύεται ἡ β'. διὰ νὰ ἀρχίξῃ ἡ ἑβδομάς ἀπὸ νηστείας. (βαθμίδ. λε'). Σημειῶσαι δὲ, ὅτι ἐπειδὴ ὁ ιθ'. Καν. τῆς ἐν Γάγγρα ἀνα-θηματίζει τοὺς καταλύοντας μετὰ λογαριασμοῦς καὶ προφάσεις ἐδι-κάς τῶν τὰς παραδεδομένας νηστείας εἰς τὸ κοινὸν, χωρὶς ἀσθε-νείας σωματικῆς· διὰ τοῦτο πρέπει ὅλοι, καὶ ἱερωμένοι καὶ λαϊ-κοί, κοντὰ εἰς τὴν νηστείαν τῆς μεγάλης μ'. νὰ φυλάττουν καὶ τὰς τρεῖς ταύτας νηστείας, τὴν τοῦ σαρανταήμερου, λέγω, εἰς τιμὴν τοῦ γεννηθσομένου Χριστοῦ γενομένην καὶ εἰς τὴν τῶν ἡμετέρων ἀμαρτημάτων ἐξάλειψιν. Τὴν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καλομένην, γινομένην ὄχι διὰ τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους, καθὼς τινες λέγουσιν, ὄχι διὰ τὴν τοῦ ἁγίου Πνεύματος καθόδον, ἀλλὰ προηγουμένως μὲν καὶ κυρίως διὰ τὴν προλαβοῦσαν ἐπταήμερον ἄνεσιν, ὡς λέγουσιν αἱ τῶν Ἀποστόλων διαταγαὶ (β:βλ. ε'. κεφ. κ')., ἐπομένως δὲ καὶ κατὰ λόγον συμβεβηκότα, διατὶ οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι ἐνήστευσαν καὶ οὕτως ἐπέμποντο εἰς τὸ κήρυγμα. Τότε γὰρ (φασὶν αἱ Πράξεις κεφ. ιγ'. ζ'.) νηστεύσαντες καὶ προσευξάμενοι, καὶ ἐπιθέντες τὰς χεῖρας αὐτοῖς, ἀπέλυσαν, ὡς λέγει ἡ ὀρθόδοξος ὁμολογία (σελ. 409.). Ταύτης δὲ τῆς νηστείας μέμνηται καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος (λόγῳ περὶ τῶν διαβαλλόντων τὴν ἐν τῷ διωγμῷ φυγῆν) λέγων· «Τῇ ἑβδομάδι μετὰ τὴν ἁγίαν «Πεντηκοστὴν ὁ λαὸς νηστεύσας, ἐξῆλθε περὶ τὸ κοιμητήριον εὐχασθαι· καὶ ὁ ιθ'. κανὼν τοῦ ἁγίου Νικηφόρου· καὶ τρίτην τὴν τοῦ Αὐγουστού εἰς τιμὴν τῆς Θεοτόκου, ἥτις μάλιστα ἐνήστευον ἐν τῷ καιρῷ τῆς κοιμησεῖς τῆς, κατὰ τὸν Θεσσαλονίκης Συ-μεῶν. (Ἀπόκρ. νδ'.) Πρέπει δὲ νὰ φυλάττουν ταύτας, ὄχι μετὰ ξηροφωγίαν, καθὼς τὴν μεγάλην μ'. ἀλλὰ μετὰ οἶνον καὶ ἰχθυο-φαγίαν, ἔχων μόνον τὴν Τετραδάδος καὶ Παρασκευῶν ὅπου τυχαί-νουν ἀναματαξὶ εἰς τὰς νηστείας αὐτάς, καὶ ἔξω τῆς νηστείας τοῦ Αὐγουστού, κατὰ τὴν ὅποιαν ἄπαξ μόνον ἐν τῇ εορτῇ τῆς Μεταμορφώσεως ἰχθύος μεταλαμβάνομεν. Διότι αἱ νηστεῖαι αὐ-ται, ἀγαθὰ καὶ ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων δὲν εἶναι διωρισμένα, οὐκ ἔστιν ἄλλο ἔργον, νὰ φυλάττωμεν καὶ τὰς τῶν Πατέρων πα-

καὶ ὁ Φιλοστόργιος (βιβλ. ἰ. ἐκκλ. ἱστορ.) λέγει, «Ἡ νηστεία τῆς Τετράδος καὶ Παρασκευῆς δὲν περιορίζεται εἰς μόνην τὴν ἀποχὴν τοῦ κρέατος, ἀλλὰ κανονίζεται αὕτη εἰς τὸ νὰ μὴ γευθῆ τινας τελείως τροφῆς ἕως τῆς ἐσπέρας. Ὅθεν καὶ ὁ μακάριος Βενέδικτος εἰς τὸν μ.κ. Κανόνα αὐτοῦ διορίζει τοὺς ὑποτασσομένους αὐτῷ Μοναχοὺς νὰ νηστεύουν τὴν Τετράδα καὶ Παρασκευὴν ἕως ὥρας ἐνάτης.» Λέγει δὲ καὶ ὁ θεοφόρος Ἰγνάτιος ἐν τῇ πρὸς Φιλιππησίους αὐτοῦ ἐπιστολῇ «Τεσσαρακοστὴν μὴ ἐξουθενεῖτε, μίμησιν γὰρ περιέχει τῆς τοῦ Κυρίου πολιτείας. Μετὰ τὴν τοῦ πάθους ἑβδομάδα, μὴ παρράτε Τετράδα καὶ Παρασκευὴν νηστεύοντες, πένησιν ἐπιχορηγοῦντες τὴν περίσσειαν.» Ἄς μὴ παραλογίζωνται λοιπὸν τινες λέγοντες, ὅτι ἡ νηστεία τῆς Τετράδος καὶ Παρασκευῆς δὲν εἶναι νομοθεσία Ἀποστολική. Ἰδοὺ γὰρ οἱ Ἀπόστολοι ὅπου εἰς μὲν τοὺς Κανόνας αὐτῶν συνριθμοῦσι ταύτην μὲ τὴν νηστείαν τῆς μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, εἰς δὲ τὰς διαταγὰς αὐτῶν μὲ τὴν νηστείαν τῆς μεγάλης ἑβδομάδος. Διότι εἶναι γεγραμμένοι εἰς αὐτάς, «Χρὴ νηστεύειν μεγάλην ἑβδομάδα, καὶ Τετράδα καὶ Παρασκευὴν.» (1) Ἀλλὰ τί εἶπον οἱ νομοθετοῦσιν αὐτὴν οἱ Ἀπόστολοι; αὐτὸς ὁ ἴδιος Χριστὸς τὴν νηστείαν τῶν δύο ἡμερῶν τούτων ἐνομοθέτησε. Καὶ ὅτι τοῦτο εἶναι ἀληθές, ἀκουσον αὐτῶν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, τί λέγουσιν εἰς τὰς διαταγὰς βιβλ. ἐ κεφ. ιδ'. «Παρῆγγειλεν ἡμῖν αὐτὸς νηστεύειν Τετράδα καὶ Παρασκευὴν.» Βλέπεις ὅτι αὐτὸς ὁ Κύριος εἶναι νομοθέτης τῆς νηστείας τούτων; Ἐπειδὴ δὲ, ὡς ἀπεδείχθη, ἴση εἶναι ἡ νηστεία τῆς Τεσσαρακοστῆς μὲ τὴν νηστείαν τῆς δ' καὶ ς'. ἴση ἀκολουθῶς εἶναι καὶ ἡ λύσις τῶν δύο τούτων νηστειῶν κοντὰ εἰς τοὺς ἀσθενεῖς. Ὅθεν, καθὼς ὁ Τιμόθεος εἰς τὸν ἡ. καὶ ἰ. αὐτοῦ Κανόνα, συγχωρεῖ τὴν μὲν γυναῖκα ὅπου γεννήσῃ μέσα εἰς τὴν Τεσσαρακοστὴν νὰ πῖν οἶνον, καὶ νὰ φάγῃ τροφὴν ἀρεκτὴν, ὅσον νὰ ἤμπορῇ νὰ βαστάσῃ, τὸν δὲ πολλὰ ξηρανθέντα ἀπὸ ὑπερβολικῆν ἀσθένειαν συγχωρεῖ νὰ φάγῃ λάδι ἐν τῇ Τεσσαρακοστῇ: «τὸ γὰρ μεταλαμβάνειν ἐλαίου τὸν ἀπαξ ἑκτακέντα, φησὶ, δίκαιόν ἐστι» τοιοῦτοτρόπως πρέπει νὰ συγχωρῆται νὰ μεταλαμβάνῃ μόνον ἐλαιον, καὶ νὰ πῖνῃ οἶνον ἐν τῇ δ' καὶ ς'. ὅποιος κατεξήρανθη ἀπὸ μεγάλης ἀσθένειαν. Δι' θ, καὶ ὁ θεὸς Ἰερώνυμος λέγει, «τῇ Τετάρτῃ καὶ Παρασκευῇ οὐ χρὴ λυθῆναι νηστείαν χωρὶς μεγάλης ἀνάγκης.» Τὸ αὐτὸ λέγει καὶ ὁ ἱερεὺς Αὐγουστίνος. (2) Ὅμως, ἐπειδὴ καὶ οἱ φιλόσοφοι

ραδύσεις διὰ τὴν μακρὰν συνήθειαν, τὴν ἀντὶ νόμου κρατοῦσαν, κατὰ τοὺς ἱεροὺς καὶ πολιτικοὺς νόμους. Καὶ διατε, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον (δρ. ἡθικ. ο'.) καὶ εἰς ἐκεῖνα ὅπου δὲν εἶναι ὑπὸ τῆς Γραφῆς ὠρισμένα, πρέπει νὰ παρακινουῖμεν τὸν καθ' ἕνα πρὸς τὸ καλλίτερον καὶ ψυχωφελέστερον: τὴν τοῦ Αὐγουστου νηστείαν ἀναφέρει καὶ ὁ γ'. τοῦ Νικολάου, ἀλλὰ καὶ ὁ τόμος τῆς Ἐνώσεως ἀναφέρει τὴν νηστείαν τοῦ Αὐγουστου καὶ τὴν τοῦ σαρανταήμερου. Καὶ ὅρα εἰς τὸν γ'. τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ. Ὅθεν οἱ ἐν ταῖς τρισὶ νηστείαις ταύταις ἐπτά μόνον ἡμέρας νηστεύοντες, ὡς παραβάται τῆς ἀρχαίας θεσμοθεσίας τῆς Ἐκκλησίας καταδικάζονται.

(1) Εἰ δὲ ἴση εἶναι ἡ νηστεία τῆς δ' καὶ τῆς ς' μὲ τὴν νηστείαν τῆς μ'. φανερόν, ὅτι καθὼς δὲν γίνονται γάμοι ἐν τῇ μ' κατὰ τὸν νδ'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ: ἔτσι, δὲν πρέπει νὰ γίνωνται γάμοι οὔτε ἐν τῇ δ' καὶ ς'. Εἰ δὲ τοῦτο, φανερόν ὅτι μῆτε τὰ ἀνδρόγυνα πρέπει νὰ σμιγῶνται σαρκικῶς ἐν ἐκάστῃ Τετράδι καὶ ς'. διὰ τὸ τῆς νηστείας σεμνὸν καὶ αἰδέσιμον, καθὼς μηδὲ ἐν τῇ μ'. πρέπει νὰ σμιγῶνται. Ἄτοπον γὰρ εἶναι, ἀπὸ μὲν τὸ ἕνα μέρος νὰ μὴ καταλόουσι τὰς νηστείας ταύτας διὰ βρωμάτων, ἀπὸ δὲ τὸ ἄλλο μέρος, νὰ καταλόουσι ταύτας μὲ τὴν σαρκικὴν μίξιν καὶ ἡδονήν. Ὅθεν ἐξίσου πρέπει νὰ νηστεύοις ταύτας καὶ μὲ τὴν ἀποχὴν τῶν ἐμποδισμένων ἐν ταῖς νηστείαις βρωμάτων, καὶ μὲ τὴν ἀποχὴν τῶν τῆς σαρκικῆς μίξεως θελημάτων. Ὅθεν ὁ προφήτης Ἰωὴλ αἰνιτιτόμενος, ὅτι ἐν καιρῷ νηστείας πρέπει νὰ σφωρονῶσι τὰ ἀνδρόγυνα, ἔλεγεν: «Ἀγιασάτε νηστείαν, κηρύξατε θεραπειαν... ἐξελεθῆτω νυμφίος ἐκ τοῦ κοιτῶνος αὐτοῦ, καὶ νύμφη ἐκ τοῦ παστοῦ αὐτῆς» (κεφ. β'.) ὁ δὲ θεὸς Παῦλος φανερά λέγει, ὅτι τὰ ἀνδρόγυνα ἐκ συμφώνου πρέπει νὰ ἀπέχουσι τῆς σαρκικῆς μίξεως, διὰ νὰ σχολάζουσι εἰς τὴν νηστείαν, καὶ εἰς τὴν προσευχὴν, (ἀ. Κορινθ. ζ'. 5.) ἦγουν νὰ ἀπέχουσι, καὶ ὅταν ἦναι, ὡς εἶπομεν, νηστεία, καὶ ὅταν προσεύχωνται καὶ ἐτοιμάζωνται νὰ μεταλάβουν τὰ θεία μυστήρια καὶ τὸ Σάββατον καὶ τὴν Κυριακὴν, κατὰ τὸν ιγ'. τοῦ ἁγιοῦ Κανόνα, καὶ ἀπλῶς καθ' ἑαυτὰς τὰς ἑορτάς, εἰς τὰς ὁποίας ἡ πνευματικὴ θυσία ἀναφέρεται τῷ Θεῷ. Ὅρα καὶ τὴν

ἀ'. ὑποσημείωσιν, τοῦ ιγ'. τῆς ς' καὶ τὴν ὑποσημ. τοῦ γ'. Διονυσίου. Ὅρα δὲ καὶ τὸν Βαλαμῶνα ἐν τῇ πρὸς Μάρκον ν'. ἀποκρίσει λέγοντα, ὅτι τὰ ἀνδρόγυνα ὅπου δὲν ἐγκρατεύονται τῇ μεγάλῃ μ'. ὄχι μόνον δὲν πρέπει νὰ μεταλάβουν κατὰ τὸ Πάσχα, ἀλλὰ καὶ μὲ ἐπιτέμια πρέπει νὰ διορθωθοῦν. Ὅρα καὶ τὸν Χρυσόστομον (λόγ. περὶ Παρθενίας σελ. 260. τοῦ ς'. τόμ.) φέροντα εἰς μαρτυρίαν τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ἰωὴλ, καὶ λέγοντα: «Ὅτι ἂν οἱ νεόνυμφοι, ὅπου ἔχουσιν ἀκμαίαν τὴν ἐπιθυμίαν, καὶ σφριγῶσαν τὴν νεότητα, καὶ ἀχαλίωσον τὸν πόθον, δὲν πρέπει νὰ σμιγῶν ἐν καιρῷ νηστείας καὶ προσευχῆς, πόσω μᾶλλον τὰ ἄλλα ἀνδρόγυνα ὅπου δὲν ἔχουν τόσην βίαν ἀπὸ τὴν σάρκα δὲν πρέπει νὰ σμιγῶν.» Πῶς δὲ οἱ παλαιοὶ χριστιανοὶ ἐνήστευαν τὴν ἁγίαν τεσσαρακοστὴν διὰ ξηροφαγίας καὶ νηστείας μέχρι τῆς ἐσπέρας, ἀκουσον τοῦ θεοῦ Χρυσοστόμου λέγοντος: «Εἰσὶ τινες οἱ πρὸς ἀλλήλους φιλοτιμούμενοι καὶ θαυμάσιαν ἄμιλλαν ποιῶμενοι, καὶ οἱ μὲν ὀλοκλήρους ἡμέρας δύο διατελοῦσιν ἄσιτοι, εἰ δὲ οὐκ οἶνον μόνον, οὐδὲ ἐλαίου, ἀλλὰ παντὸς ἐδέσματος χρῆσιν τῆς αὐτῶν ἐκβάλλοντες τραπέζης, ἄρτω καὶ ὕδατι χρώμενοι μόνον, τὴν τεσσαρακοστὴν διανύουσιν ἅπασαν.» Καὶ πάλιν λέγει, «ἰδοὺ τὴν ἡμέραν ἄσιτοι διετέλασμεν σήμερον ἅπασαν, καὶ τράπεζαν ἐν ἐσπέρᾳ παραθησόμεθα» (Χρυσόστομ. λόγ. δ'. Ἀνδριάντ. σελ. 490. τοῦ ς'. τόμ.).

(2) Ἐντεῦθεν γίνεται φανερόν πόσον ἀξιοκατάκριτοι εἶναι ἐκεῖνοι ὅπου ἐγέμωσαν τὰ νεοτύπωτα ὠρολόγια ἀπὸ καταλύσεις οἴνου καὶ ἐλαίου, βαλμένας ὄχι μόνον εἰς τοὺς μεγάλωνόμους ἀγίους, ἀλλὰ καὶ εἰς ἀγίους μικροῦ ὀνόματος, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν εἰς ἀδοξολογήτους, τὰς ὁποίας δὲν ἔχουσι τὰ σωζόμενα παλαιὰ χειρόγραφα, καὶ τετυπωμένα ὠρολόγια. Ὅθεν οἱ τὴν εἰδησι ταύτην λαμβάνοντες, διορθωθήτωσαν, καὶ τοῖς παλαιοῖς μᾶλλον, ἢ τοῖς νέοις ἀκολουθήτωσαν. Διὰ νὰ πληρώσωμεν δὲ τὸν περὶ νηστειῶν λόγον, καὶ τοῦτο ἐνταῦθα προσθέτομεν, ὅτι τὰς τρεῖς νηστείας, τῶν Χριστοῦ γεννῶν, τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ τοῦ Αὐγουστου, ἐπικυροῦν ἀκόμη, καὶ Συμεὼν ὁ Θεσσαλονίκης, (Ἄποκρ. νδ'.) καὶ αἱ ἀπ' ἀρχῆς Διατάξεις, καὶ τὰ κοινὰ τυπικὰ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν καὶ Στουδιτῶν, καὶ πάντα ἀπλῶς τὰ ἴδια

θέλοντες νά καταλύουσι τήν Τεσσαρακοστήν καί τὰς δ'· καί ς'· ἢ προφασίζονται πῶς εἶναι ἀσθενεῖς, χωρὶς νά ᾔναι, ἢ καί θντες ἀσθενεῖς, λέγουσιν, ὅτι δέν εἶναι ἀρκετόν μόνον τὸ ἔλαιον καί ὁ οἶνος νά ὑποστηρίξῃ τήν ἀδυναμίαν τους, διὰ ταύτας τὰς προφασιολογίαις εἶναι χρεῖα νά ἐρωτᾶται ἰατροί τις ἔμπειροι, ὁμοῦ καί θεοφοβούμενος, πῶτον φαγητόν εἶναι ἀρκετόν εἰς ὑποστηριγμὸν τῆς ἀσθενείας, καί οὕτω κατὰ τὸν διορισμὸν τοῦ ἱατροῦ, νά ἀπολύῃ ὁ Ἀρχιερεὺς ἢ ὁ Πνευματικὸς τὸν ἀσθενῆ εἰς τὸ νά λύῃ τήν νηστείαν, καί νά μὴ ἐμπιστευῆται εἰς μόνον τὰ προφασιστικὰ λόγια τῶν ἀσθενῶν, καί μάλιστα, ὅταν οἱ τοιοῦτοι ἀσθενεῖς τύχῃσι νά ᾔναι ἐκ τῶν λεγομένων εὐγενῶν.

Συμφωνία.

« Ἀλλὰ γὰρ καί ὁ μθ'· τῆς ἐν Ακαδικείᾳ, ὅπου λέγει νά μὴ γίνηται τελεία λειτουργία ἐν τῇ Τεσσαρακοστῇ, καί ὁ νά· ὅπου λέγει νά μὴ γίνωνται Μαρτύρων γενέθλια ἐν τῇ Τεσσαρακοστῇ καί ὁ νβ'· τῆς αὐτῆς διορισμῶν. νά μὴ γίνωνται γάμοι ἐν Τεσσαρακοστῇ, ὅλοι, λέγω, οἱ Κανόνες οὗτοι τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ἔχουσι μὲ τοὺς προεκτεθέντας Κανόνας. Τὴν νηστείαν γὰρ καί αὐτοὶ προσβεβαιοῦσι καί τὸ πένθιμον τῆς ἀγίας Τεσσαρακοστῆς. Διὰ τὰ ὁποῖα καί μέσα εἰς αὐτὴν δέν συγχωροῦνται γάμοι καί γενέθλια νά ἐπιτελῶνται, ὡς χωρὶς καί καταλύσεως ὑπόθεσιν ἔχοντα. Ὅθεν ἀκολούθως καί ἡ ς'· ἐν τῷ πθ'· αὐτῆς Κανόνι διορίζει ὄχι μόνον μὲ νηστείαν, ἀλλὰ καί μὲ προσευχὴν καί μὲ κατάνυξιν καρδίας νά ἐπιτελοῦμεν τὰς τοῦ ἀγίου πάθους ἡμέρας, ὡσάν ὅπου ἡ νηστεία μόνη δέν ὠφελεῖ, κατὰ τὸν Χρυσόστομον λέγοντα (ὁμιλ. γ'· πρὸς τοὺς Ἀντιοχ.)· αὐτὴ τῶν βρωμάτων ἀποχὴν μόνον (ποιῶμεν δηλ.), ἀλλὰ καί τὴν τῶν ἀμαρτημάτων καί ὁ Ἰσίδωρος ἐπιστολ. 403· αὐδὲν ἡ νηστεία βρωμάτων ὀνήσει τοὺς μὴ πάσαις νηστεύοντας αἰσθήσει· ὁ γὰρ ἀγωνιζόμενος πάντα ἐγκρατεύεται. » λέγει δὲ καί ὁ ἅγιος Νικηφόρος, ἐν μὲν τῷ ις'· αὐτοῦ Κανόνι, ὅτι δέν πρέπει νά κάμνωσιν οἱ Μοναχοὶ ἔργα γεωργικὰ εἰς τὴν Τεσσαρακοστὴν διὰ νά εὐρίσκουν πρόφασιν νά καταλύσωσιν ἔλαιον καί οἶνον. Ἐν δὲ τῷ ιθ'· ὅτι εοῖ ἐν τῷ Μοναστηρίῳ Μοναχοὶ πρέπει νά τρώγουν ἀπαξ τῆς ἡμέρας τῇ δ'· καί ς'· Σημείωσαι δὲ ὅτι Τεσσαρακοστὴν λέγων ὁ πρῶν Ἀποστολικὸς, μὲ τὴν Τεσσαρακοστὴν ὁμοῦ συμπεριλαμβάνει καί ὅλην τὴν μεγάλην ἑβδομάδα τοῦ πάθους, καί αὐτὴ γὰρ ὁμοίως πρέπει νά νηστεύεται. » Καί ὅρα τῆς ὑποσημείωσιν τοῦ κθ'· τῆς ς'·

ΚΑΝΩΝ Ο'.

« Εἰ τις Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, ἢ ὄλως τοῦ καταλόγου τῶν Κληρικῶν, νηστεύει μετὰ Ἰουδαίων, ἢ εορτάζει μετ' αὐτῶν, ἢ δέχοιτο παρ' αὐτῶν τὰ τῆς εορτῆς ξένια, οἶον ἄζυμα, ἢ τι τοιοῦτο, καθαιρείσθω. Εἰ δὲ Λαϊκὸς εἶη ἀφορίζεσθω. »

Ἄπος. ζ'. ξε'.
ρα'. τῆς ς'. ια'.
Ἀντιοχίας α'.
Λαοδ. κθ'. λζ'.
λη'. Καρθ. ξ'.
πα'. ριζ'.

Ἑρμηνεία.

Ἄνισως ἐκεῖνος ὅπου μὲ ἀφωρισμένους μόνον συμπροσευχηθῇ, ἀφορίζεται, ἢ μὲ καθηρημένους μόνον, συκαθαίρεται· πῶσφ μᾶλλον ὁ μετὰ τῶν χριστοκτόνων Ἰουδαίων συναστῶν καί συνεορτάζων, Κληρικὸς μὲν ὢν καθαιρείται, Λαϊκὸς δὲ, ἀφορίζεται ; ὅθεν καί ὁ πρῶν Κανὼν διορίζει, ὅτι ὁποῖος Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, ἢ ὄλως ὑπάρχων ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν Κληρικῶν, νηστεύει μὲ μὲ τοὺς Ἰουδαίους, ἢ εορτάζει μὲ αὐτοὺς τὸ Πάσχα, ἢ ἄλλας εορτάς, ἢ δέχεται ἀπὸ αὐτῶν τὰ ξένια δῶρα τῆς εορτῆς των, ὅτι λογῆς εἶναι τὰ ἄζυμα (1) (τὰ ὁποῖα αὐτοὶ κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ Πάσχα αὐτῶν τρώγουν, καί εἰς πᾶσαν εορτὴν αὐτῶν,

τυπικὰ τῶν βασιλικῶν μονῶν τοῦ ἀγίου Ὄρους. Ἀλλὰ καί αὐτὸ τοῦτο τὸ νά ὀνομάζεται ἡ Τεσσαρακοστὴ μεγάλη, φανερώνει, ὅτι εἶναι καί ἄλλαι νηστεῖαι, αὐτὴ ὅμως ὑπερέχει, καθὼς τοῦτο κομψῶς συνάγει· Συμεὼν ὁ Θεσσαλονίκης (Ἄποκρ. νς'. |· Ἐν ταῖς νηστείαις οὖν τῶν Χριστοῦ γεννῶν, καί τῶν ἀγίων Ἀποστόλων. γ'· μὲν καί ε'. γίνεται κατάλυσις εἰς ἔλαιον καί οἶνον, καί ὄχι εἰς ὄψριον, κατὰ τὰ τυπικὰ τὴν β'· δὲ, δ'· καί ς'· νηστεύομεν ἀπὸ ἔλαιον καί οἶνον, καί ἐν αὐταῖς εἰ τύχοι Ἀληθλοῦσα, ἢ τοῖ ἀδοξολόγητος ἅγιος, γίνεται ἐνάτη, μονοφαγία, καί ξηροφαγία. Εἰ δὲ τύχοι δοξολογούμενος ἅγιος, γίνεται διφαγία. Δι' ὃ καί Βαλασμών συμφώνως μὲ τὰ τυπικὰ λέγει, « ὅτι οἱ μὴ ἔχοντες ἀσθένειαν σώματος καί ἐνδειαν, ἀλλὰ δι' ἀκρασίαν διφαγοῦντες ἐν ταῖς νησισίμοις ἡμέραις τῶν Χριστοῦ γεννῶν, τῶν ἀγίων Ἀποστόλων, καί τοῦ Αὐγούστου, καί διὰ τοῦτο ἀτιμάζοντες τὴν ἐγκράτειαν ὅλης τῆς ἡμέρας, πρέπει νά ἐπιτιμηθοῦν. » (Ἄποκρ. νδ'. σελ. 388. τοῦ Γιοῦρ).

κρὰ κουρμπάνια τῶν Ἀγαρηνῶν, καί ἐξαιρέτως ἐκεῖνα τῶν θεοστουγῶν Μπαεραμίων τους, καί ὅσα ἄλλα συνειθίζουσι εἰς τὰ σατανικὰ καί θεομισῆ συνειθία τῶν παιδίων τους. Ἐντεῦθεν γίνεται φανερόν, πῶσον ἀξιοκατάχρητοι εἰσὶν οἱ Λατίνοι, οἱ καινοτομήσαντες τὸ μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας, καί εἰσάξαντες ἐν αὐτῷ τὰ Ἰουδαϊκὰ ἄζυμα. Ὅτι δὲ καινοτομία ἐστὶ τὰ ἄζυμα, πρόδηλον. Ἀπὸ γὰρ Χριστοῦ, ἕως τοῦ ἀνγ'. ἔτους, δι' ἐνζύμου ἄρτου ἐλειτούργει ἡ τῶν Δυτικῶν Ἐκκλησία· κατὰ τὸ ἔτος γὰρ τοῦτο Λέων ὁ ἕννατος πρῶτος ἐφευρετὴς τῶν ἀζύμων ἐγένετο. Ψευδέστατον δὲ ἀπεδείχθη τὸ παρὰ τῶν Λατίνων προτεινόμενον, ὅτι ὁ Κύριος ἐτέλεσε τὸν μυστικὸν Δείπνον δι' ἀζύμου ἄρτου, α'. ἀφ' οὗ εὐρήθη ἐνζυμὸς ἄρτος, αὐτὸς ὁ ὑπὸ τοῦ Κυρίου παραδοθείς. Διηγείται γὰρ Νικόλαος ὁ Ἰδρόντος ἐν τῷ κατὰ ἀζύμων, ὅτι, ὅταν οἱ Φράγγοι ἔλαβον τὴν Κωνσταντινούπολιν, εὗρον εἰς τὸ Βασιλικὸν σκευοφυλάκιον, τὰ τίμια ξύλα, τὸν ἀκάνθινον στέφανον, τὰ σανδάλια τοῦ Σωτῆρος, καί ἕνα καρφί. Εὗρον δὲ καί ἐν τινὶ σκευῇ χρυσῷ λιθομαργαριτικοκολλητῷ ἄρτον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἔδωκεν ὁ Κύριος τοῖς Ἀποστόλοις

(1) Σημείωσαι ἀπὸ τὸν παρόντα Κανόνα, ὅτι ὁμοίως πρέπει νά παιδεύωνται καί ἐκεῖνοι ὅπου δέχονται καί τρώγουσι τὰ μι-

καὶ εἰς πᾶσαν θυσίαν ἄζυμα ἐπρόφερναν), ἢ τοιοῦτον ἄλλον παρόμοιον, ὡς καθαιρέται. Εἰ δὲ λαϊκὸς εἶναι, ὡς ἀφορίζεται. Διότι, κἄν οἱ τὰ τοιαῦτα δεχόμενοι, καὶ συνηστεύοντες καὶ συνορτάζοντες, δὲν εἶναι ὁμόφρονες μετὰ τοὺς Ἰουδαίους, (ὅτι ἂν ἦσαν τοιοῦτοι, ἔπρεπεν ὄχι νὰ καθαιρεθοῦν ἢ νὰ ἀφορισθοῦν, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀναθέματι νὰ παραδοθοῦν, κατὰ τὸν κθ'. τῆς Λαοδικ.). Ἄλλ' ὁμως δίδουσι σκανδάλου ἀφορμὴν, καὶ ὑποψίαν ὅτι τιμῶσι τῶν Ἰουδαίων τὰς τελετάς, τὸ ὁποῖον εἶναι τῶν ὀρθοδόξων ἀλλότριον. Ἀφίνω νὰ λέγω, ὅτι καὶ μολύνονται οἱ τοιοῦτοι μετὰ τὴν συναναστροφὴν τῶν Χριστοκτόνων. Πρὸς τοὺς ὁποίους λέγει ὁ Θεὸς, νηστείαν καὶ ἀργίαν καὶ τὰς ἐορτάς ὑμῶν μισεῖ ἡ ψυχὴ μου. Ὅρα εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ζ'. Ἀποστολικοῦ.

ΚΑΝΩΝ ΟΑ'.

Ἀποστ. ζ'. ξε'.
ο'. τῆς ε'. ια'.
Ἀντιοχ. α'.
Λαοδικ. κθ. λζ'.
λη'. Καρθ. νθ'.
πβ'. ρκγ'.

«Εἰ τις Χριστιανὸς ἔλαιον ἀπενέγκῃ εἰς ἱερὸν ἔθνῶν, ἢ εἰς συναγωγὴν Ἰουδαίων ἐν ταῖς ἐορταῖς αὐτῶν, ἢ λύχνους ἄπτοι, ἀφορίζεσθω.»

Ἑρμηνεία.

Καὶ οὗτος ὁ Κανὼν παρομοίως μετὰ τὸν ἀνωτέρω ἀφορίζει τὸν Χριστιανὸν ἐκεῖνον, ὁποῦ ἤθελε προσφέρει εἰς ἱερὸν ἔθνικῶν καὶ εἰδωλολατρῶν, ἢ εἰς συναγωγὴν Ἰουδαίων, ὅταν ἔχουν τὰς ἐορτάς των, λάδι, ἢ ἀνάπτη τοῦς λύχνους αὐτῶν. Φαίνεται γὰρ ἀπὸ τοῦτο ὁποῦ κἀμνεῖ, ὅτι φρονεῖ διὰ ἀληθινὰς τὰς ψευδοτελετάς ἐκείνων, καὶ τὰ μεμολυσμένα μυστήρια. Ἀνάγνωθι καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ζ'. Ἀποστολικοῦ.

ΚΑΝΩΝ ΟΒ'.

Ἀποστ. ογ'.
τῆς α' καὶ β'.
ε'. τοῦ Νύσση.

«Εἰ τις Κληρικὸς, ἢ Λαϊκὸς, ἀπὸ τῆς ἁγίας ἐκκλησίας ἀφείληται κηρὸν ἢ ἔλαιον, ἀφορίζεσθω, καὶ τὸ ἐπίπεμπτον προστιθέτω μεθ' οὗ ἔλαβεν.»

Ἑρμηνεία.

Ὁ μὲν παρῶν Κανῶν διορίζεται ὅτι, ὁποῖος Κληρικὸς, ἢ Λαϊκὸς ἤθελε πάρεχαι ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν κηρὸν, ἢ λάδι, καὶ μεταχειρισθῆ ταῦτα εἰς χρῆσιν ἀνέρον καὶ κοινῆν, ὡς ἀφορίζεται. Καὶ ἀφ' οὗ τὰ ἐπιστρέφει ὀπίσω εἰς τὴν αὐτὴν ἐκκλησίαν σῶα καὶ δλόκληρα, καθὼς τὰ ἐπῆρεν, ὡς δίδη πρὸς τοῦτοις εἰς αὐτὴν, καὶ ἀπὸ τὰ πέντε μερίδια ὁποῦ αὐτὰ ἀξίζουσι, τὸ ἕνα. Ὁ δὲ Ἀριστίνδος πενταπλῶν ἡρμήνευσε. Ὅστε κατ' αὐτὸν ὁ Κανὼν λέγει, ὅτι νὰ ἐπιστρέφῃ ὁ ἱεροσουλῆσας τὸ κηρὸν ἢ λάδι, ὁποῦ ἐπῆρε, καὶ ἀκόμη πέντε τόσον. Καὶ Ἰωσήφ δὲ ὁ Αἰγύπτιος ὁ τοὺς Κανόνας παραφάσας Ἀραβικῶς, πενταπλάσιον παρέφρασε τὸ ἐπίπεμπτον, ἀλλ' ὁμως ἡ προτέρα ἐρμηνεία κρείττων ἐστὶ. Τὸ γὰρ ἐπίπεμπτον, ἢ ἐπιδέκατον τῶν καρπῶν, ὁποῦ ἐδίδαν οἱ Ἑβραῖοι εἰς τοὺς ἱερεῖς, εὐρισκόμενον εἰς πολλὰ μέρη τῆς ἁγίας Γραφῆς, οὗ δηλοῖ πενταπλάσιον, ἢ δεκαπλάσιον, ἀλλ' εἰς τὰ πέντε, ἢ εἰς τὰ δέκα, ἕνα. Δι' ὃ καὶ ὁ Ἀνώνυμος τῶν Κανόνων ἐρμηνευτὴς ἐπίπεμπτον πάλιν αὐτὸ ἡρμήνευσε.

Συμφωνία.

«Ὁ δὲ ι. τῆς α. καὶ β'. Συνόδου λέγει. Ὅτι ἐκεῖνοι οἱ κληρικοὶ ὁποῦ ἀρπάσουσι κλεπτικῶς, ἢ εἰς ὑπηρεσίαν ἀνέρον μεταχειρισθοῦν κἀνένα ἀπὸ τὰ ἱερὰ σκεύη, καὶ ἄμφω ὁποῦ εἶναι μέσα εἰς τὸ ἅγιον βῆμα, τελείως εἶναι καθηρημένοι ἀπὸ τὸν βαθμὸν τους. Διότι, τὸ μὲν νὰ μεταχειρισθοῦν ταῦτα εἰς ὑπηρεσίαν ἀνέρον, τοῦτο εἶναι βεβήλωσις τῶν ἁγίων καὶ ἱερῶν· τὸ δὲ καὶ νὰ τὰ ἀρπάσουσι, τοῦτο εἶναι ἱεροσυλία. Ἐκείνους δὲ ὁποῦ μεταχειρίζονται εἰς ὑπηρεσίαν ἀνέρον ἢ ἐδικὴν των, ἢ ἄλλων, τὰ ἐξώθεν τοῦ ἁγίου βήματος ὄντα ἱερὰ σκεύη καὶ ἄμφω, τούτους λέγει καὶ ὁ ογ'. Κανὼν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἀφορίζει, καὶ ἡμεῖς τοῦτον συναφορίζομεν. Ἐκείνους δὲ ὁποῦ παντελῶς ἀρπάζουσι αὐτὰ ἀπὸ τὸν Ναὸν, τούτους εἰς τὸ ἐπιτίμιον ὑποβάλλομεν τῶν ἱεροσούλων. Τὸ ἐπιτίμιον δὲ τῆς ἱεροσυλίας κατὰ τὸν ἡ. τοῦ Νύσσης, κοντὰ μὲν εἰς τὴν παλαιὰν γραφὴν δὲν ἦτον ἐλαφρότερον ἀπὸ τὸ ἐπιτίμιον τοῦ φόνου. Ἐπειδὴ τόσον ὁ φονεὺς, ὅσον καὶ ὁ ἱεροσουλός, μετὰ τὴν αὐτὴν τιμωρίαν τοῦ λιθοβολισμοῦ ἐπαδεύοντο. (ὡς φαίνεται τοῦτο ἀπὸ τοῦ παραδείγματος Ἀχρ. υἱοῦ Χαριμῆ) Κοντὰ δὲ εἰς τὴν ἐκ-

Δι' ὃ καὶ ἐπιγραφὴν τοιαύτην εἶχε· Ἐνθάδε κείται ὁ θεῖος ἄρτος, ὃν ὁ Χριστὸς τοῖς μαθηταῖς ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ Δείπνου διένειμεν, εἰπὼν· Ἐσθίετε, φάγετε, τοῦτό ἐστι· τὸ σῶμά μου.» Ἐπειδὴ δὲ ἦτον ἔνζυμος, ἤβουλήθησαν νὰ τὸν γρύψουν οἱ εὐρόντες αὐτὸν δυτικοί, ὁ Ἀλβεστανίος Ἐπίσκοπος, καὶ ὁ Βηθλεὲμ ὑποψήφιος, ἀλλ' οὐκ ἤδυνήθησαν Θεοῦ εὐδοκίᾳ· (μαρτυρεῖ δὲ ἀληθῆ τὴν ἱστορίαν ταύτην καὶ Γεώργιος ὁ Κερκύρας, ἀκμάσας κατὰ τὸ ἀρμς'. ἔτος.) Καὶ β'. ἀπεδείχθη, ἀφ' οὗ πρῶτος ὁ Ἰωάννης

Ἱεροσολύμων, καὶ παρ' αὐτοῦ ὕστερον τὴν ἀφορμὴν λαβὼν ὁ πολυμαθὴς Εὐστράτιος ὁ Ἀργέντης κατὰ ἀζύμων συνέγραψε, καὶ λόγοις γραφικοῖς καὶ ἀναντιρρήτοις ἀπέδειξε, ὅτι ὁ Κύριος οὐκ ἔφαγε νομικὸν φάσμα, ἐν ᾧ παρεδόθη χρόνῳ, καὶ ἀκολούθως, οὐδὲ δι' ἀζύμων τὸν μυστικὸν Δείπνον ἐτέλεσεν. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν Δοσίθεον βιβλ. η'. κεφ. β'. καὶ Νικόλαον Βούλγαριν ἐν τῇ ἱερᾷ Κατηχήσει. Digitized by Google

κλησιαστικὴν συνήθειαν, ἔγινε συγκατάθεσις, καὶ ἐπιτιμᾶται ἡ ἱερουσαλὶκὴ ὀλιγώτερον ἀπὸ τὴν μοιχείαν. (1) Ὁ δὲ Πάππας Βονιφάτιος ὁ ε΄ λέγει, ὅτι οἱ ἱερόσυλοι εἰς κάθε κειρὸν πρέπει νὰ ἀνυπεμπτίζωνται.

ΚΑΝΩΝ ΟΓ΄.

Σκευὸς χρυσοῦν, ἢ ἀργυροῦν ἁγιασθὲν, ἢ ἐθόνην, μηδεὶς ἔτι εἰς οἰκείαν χρῆσιν σφετερι- || Ἀποστ. οβ΄.
ζέσθω, παρὰνομον γάρ. Εἰ δὲ τις φωραθείη, ἐπιτιμᾶσθω ἀρορισμῶ. || τῆς α΄ καὶ β΄.
|| ἰ. τοῦ Νῦσ. ἡ.

Ἑρμηνεῖα

Καὶ οὗτος ὁ Κανὼν παρομοίως μὲ τὸν ἀνωτέρω ἐμποδίζει τὴν τῶν ἱερῶν κοινὴν χρῆσιν, διορίζων ταῦτα· Κἀνένας ἀς μὴ πέρνη, οὔτε ἀς μεταχειρίζεται εἰς ὑπηρεσίαν ἐδικὴν τοῦ σκευῆ χρυσοῦ καὶ ἀργυροῦ, ἢ ποδίας καὶ ἄμφια, τὰ ὅποια εἶναι ἁγιασμένα καὶ ἀφιερωμένα τῷ Θεῷ, (2) διότι τὸ πάρισμον αὐτὸ, καὶ ἡ μεταχειρίσις εἶναι πρᾶγμα θεοστυγὲς καὶ παρὰνομον. Εἰ δὲ καὶ ἤθελε φανερωθῆ τινὰς ὅτι κάμνει τοῦτο, ἀς λαμβάνη ἀφορισμοῦ ἐπιτίμιον, ἥτοι ἀς ἀφορίζεται. Ποίαν δὲ παιδεῖν λαμβάνουσι παρὰ Θεοῦ οἱ τὰ ἀφιερωμένα αὐτῷ πράγματα βεβηλοῦντες, καὶ εἰς χρῆσιν κοινὴν μεταχειριζόμενοι, ἐδειξε μάλιστα πάντων Βαλτάσαρ ὁ βασιλεὺς, ὅστις,

(1) Σημείωσαι, ὅτι ἀγκαλὰ καὶ ὁ τόπος· διακρίνη τὸν κλέπτην ἀπὸ τὸν ἱερόσυλον, κατὰ τὸ ιζ΄. διάταγμα τοῦ ιθ΄. τίτλ. τοῦ μη΄. βιβλ. ὡς λέγει τὸ τοῦ Φωτίου νομικόν, τίτλ. β΄. καὶ κεφ. β΄. ἥτοι, ἂν ὁ τόπος, ἀπὸ τὸν ὁποῖον κλεφθῆ τὸ πρᾶγμα ᾖναι ἱερὸς Ναὸς, λέγεται Ἱερουσαλᾶ· ἂν δὲ ᾖναι τόπος κοινὸς, λέγεται κλεψία ἀπλῶς. Κυρίως ὅμως τὴν ἱερουσαλίαν χαρακτηρίζει τὸ κλοπιμαῖον πρᾶγμα. Διότι, ὁ μὲν κλέψας πρᾶγμα ἱερὸν, ὡς ἱερόσυλος κατακρίνεται, ὁ δὲ ἰδιωτικὴν ἁγίαν εἰκόνα τυχόν, ἢ ἄλλο τι, ὡς κλέπτης μόνον παιδεύεται· (καὶ σημειώσαι τοῦτο διὰ τοὺς λέγοντας, ὅτι ὁ κλέπτων εἰκόνα, ἢ ἅγιον Λεῖψανον, ἢ βιβλίον, ἢ τοιοῦτον ἄλλο, οὐκ ἔστι κλέπτης, ἐπειδὴ δι' εὐλάβειαν κλέπτει· ἰδοὺ γὰρ οὗτος κλέπτης ἐδῶ ὀνομάζεται, καὶ ὡς κλέπτης παιδεύεται). Ὅθεν καὶ τὸ νὰ κλέψῃ τινὰς ἀπὸ ἱερῶν ἄσπρα κοινὰ καὶ ἰδιωτικά, δὲν εἶναι ἱερουσαλία, ἀλλὰ κλεψία ἀπλῶς. Τὸ δὲ νὰ κλέψῃ πράγματα ἀφιερωθέντα τῷ Θεῷ, καὶ ἀπὸ τόπον κοινόν, τοῦτο ἱερουσαλία ἐστὶ. Πολλῶ δὲ μᾶλλον ἱερόσυλός ἐστιν ὁ κλέψας καὶ ἀπὸ τόπον ἱερὸν, καὶ πρᾶγμα ἀφιερωμένον τῷ Θεῷ. Ἱερὸν δὲ πρᾶγμα ἐστὶ· τὸ διὰ τοῦ ἱερέως ἀφιερωθὲν εἰς τὸν Θεὸν δημοσίως. Τὰ γὰρ ἰδιωτικά, δὲν εἶναι ἱερὰ, ἀλλὰ κοινὰ καὶ ἀκαθιέρωτα. α΄ Ὅθεν τὰ μὲν μὴ ἀφιερωθέντα ἅγια, καὶ πωλοῦνται καὶ δωροῦνται, καὶ εἰς πολὺν καιρὸν ἐξουσιάζονται· τὰ δὲ ὀπισθῆποτε ἱερὰ, δὲν ἐξουσιάζονται ἀπὸ ἄλλους, εἰμὴ ἀπὸ μόνους τοὺς Ἐκκλησιαστικούς. Σημείωσαι δὲ, ὅτι, κατὰ τὸν Ἀρμενόπουλον βιβλ. ς΄. τίτλ. ε΄. «ἐκεῖνος ὅπου ἔμβη μέσα εἰς τὸ ἱερὸν βῆμα καὶ κλέψῃ τίποτε σκευὸς ἱερὸν ἀπὸ τὰ ἐκεῖσε εὐρισκόμενα ἡμέραν καὶ νύκτα, ὁ τοιοῦτος τυφλίνεται καὶ ἀπὸ τὰ δύο ὀμμάτια. Ἐκεῖνος δὲ ὅπου κλέψῃ τι ἀπὸ τὰ εὐρισκόμενα ἔξω τοῦ βήματος εἰς τὸν ἄλλον ναόν, ὁ τοιοῦτος ἀφ' οὗ πιασθῆ, δέρνεται, κουργεῖται, καὶ ἐξορίζεται. Ἐκεῖνοι λοιπὸν ὅπου κλέπτουσι ἀπὸ δημοσίου ναοῦ, ἱερόσυλοι εἶναι, καὶ ὡς ἱερόσυλοι τιμωροῦνται. Οἱ δὲ κλέπτοντες ἀπὸ μικροῦ ναοῦ, καὶ ἰδιωτικὰ ἱερὰ, ἥτοι ἀφύλακτα, τιμωροῦνται περισσότερο μὲν ἀπὸ τοὺς κλέπτας, ὀλιγώτερον δὲ, ἀπὸ τοὺς ἱερούλους. Βιβλ. μη΄. τίτλ. ιγ΄. διατάξ. γ΄. (Φώτ. τίτλ. β΄. κεφ. β΄.) Ἡ δὲ α΄. διάταξις τοῦ β΄. τίτλ. τῶν Νεαρῶν εἰς ἐπιτίμια ὑποβάλλει ἐκεῖνους ὅπου βάνουσι ἀμαντία τὰ ἱερὰ σκευῆ, ἢ πωλοῦσι αὐτὰ, ἢ χωνεύουσι, ἢ τὰ ἄλλοτριούσι τῆς ἐκκλησίας ὅπου τὰ ἔχει, καὶ τὰ δίδουσι εἰς ἐξουσίαν ἄλλων. Ἐξω μόνον ταῦτα πάντα γίνονται, ἂν τὰ ἐξ αὐτῶν χρήματα δοθῶσιν εἰς ἐλευθερίαν τῶν αἰχμαλώτων. Εἰ δὲ εἶναι περιττὰ τὰ τοιαῦτα σκευῆ, συμβῆ δὲ νὰ ἔχη γορός ἢ ταῦτα ἔγουσα ἐκκλη-

σία, εἶναι ἄδεια κατὰ τὴν αὐτὴν νὰ πωλοῦνται εἰς ἄλλην ἐκκλησίαν ὅπου δὲν ἔχει, ἢ νὰ χωνεύωνται, καὶ ἡ τιμὴ των νὰ δίδεται εἰς τὸ χρέος, ὥστε ὅπου νὰ μὴ ἀποξενωθῶσι τῆς ἐκκλησίας τὰ ἀκίνητα αὐτῆς πράγματα. Ἡ δὲ δ΄. διάταξις τίτλ. β΄. βιβλ. ι΄. διορίζει νὰ μὴ πέρνουν οἱ κληρονόμοι τὰ ἀποκτηθέντα ἐξ ἱερουσαλίας. Ἐκεῖνος δὲ ὅπου ἀγοράζει ἱερὰ σκευῆ, ἢ ἄμφια, ἢ λαμβάνει ταῦτα ἐνέχειρον, χάνει τὴν τιμὴν ὅπου ἔδωκε, καὶ τὰ ἱερὰ πάλιν ἀποδίδονται εἰς τὴν ἔχουσαν αὐτὰ ἐκκλησίαν διὰ μέσου τῶν Ἐπισκόπων, καὶ οἰκονόμων, καὶ ἂν ἐχώνευσαν αὐτὰ, καὶ δὲν φαίνονται, ζητεῖται ἡ τιμὴ των, κατὰ τὴν ιζ΄. διάταξιν τοῦ β΄. τίτλ. τοῦ α΄. βιβλ. τοῦ κώδικος. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἔγκλημα τῆς καθοσιώσεως εἶναι ὅμοιον μὲ τὸ ἔγκλημα τῆς ἱερουσαλίας, κατὰ τὸ μη΄. βιβλ. τίτλ. δ΄. διατάξ. α΄. διὰ τοῦτο ὁ εἰς ἐκεῖνο περιπεσὼν, καὶ ὡς ἱερόσυλος καταδικάζεται. Καθοσιώσις δὲ εἶναι κατὰ τὸ α΄. κεφάλαιον, βιβλ. ζς΄. τῶν Βασιλικῶν, τίτλ. λς΄. ἂν τινὰς σφάλῃ εἰς τὸν Ῥωμαϊκὸν δῆμον. Ἐὰν κατὰ δόλον, ἔξω ἀπὸ τὴν προσταγὴν τοῦ Βασιλέως, κάμῃ νὰ ᾖναι ἀρματωμένοι ἄνθρωποι· ἐν τῇ πόλει κατὰ τῆς αὐτῆς πόλεως, ἢ νὰ κατακρατηθῆ τόπος, ἢ ἱερὸν, ἢ νὰ γένη σύναξις στασιώδους ἀποστατῶν, ἢ νὰ φονευθῆ ὁ ἄρχων. Καθοσιώσις εἶναι καὶ ἀνίσως τινὰς πέμψῃ γράμματα, ἢ μηνυτὴν εἰς τοὺς ἐχθρούς, ἢ ἀνίσως δώσῃ εἰς αὐτοὺς κἀνένα σημάδι, ἢ βοηθήσῃ εἰς αὐτοὺς, ἢ παρακινήσῃ στρατιώτας πρὸς ἀποστασίαν καὶ ταραχὴν κατὰ τῆς πολιτείας.—Σημείωσαι δὲ ὅτι καὶ ὁ Βαλσαμὼν κάμνει διάκρισιν ἀφιερωμένου ἀπὸ ἁγίου, λέγων, ὅτι, ὅλα μὲν τὰ ἱερὰ καὶ ἀφιερωμένα, εἶναι ἅγια, ὅλα δὲ τὰ ἅγια, δὲν εἶναι καὶ ἱερὰ, ἥτοι ἀφιερωμένα. Διότι ὁ εἰς νόμισμά τι χαρᾶττόμενος τύπος τοῦ σταυροῦ, ἅγιος μὲν εἶναι, οὐχὶ δὲ καὶ ἱερὸς (ἂν τὸ νόμισμα ἐκεῖνο δὲν εἶναι δηλ. καὶ ἀφιερωμένον)· ὅθεν ὁ κλέπτων ἄσπρα τυπομένα μὲ τὸν σταυρὸν, ἢ τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, ὡς κλέπτης μὲν κατακρίνεται, οὐχὶ δὲ καὶ ὡς ἱερόσυλος.

(2) Σημείωσαι ὅμως, ὅτι κατὰ τὴν ζ΄. ἀπόκρισιν τοῦ Ἰωάννου Κίτρους, ἐν χειρογράφοις σωζομένην, ἐτὰ ἐργαλεία ὅπου ὑπηρετήσουσι εἰς τὴν ἀνακαίνισιν τῶν χαλασθέντων ἱερῶν σκευῶν δὲν πρέπει, οὔτε νὰ μένουσι ἀργὰ, οὔτε νὰ ρίπτωνται εἰς τὴν θάλασσαν διὰ τοῦτο, ἐπειδὴ δὲν ἔλαβον παρευθὸς καὶ τὸν ἁγιασμόν, μὲ τὸ νὰ ἤγγισαν εἰς τὰ ἱερὰ, ἀλλ' οὐδὲ ὁ τόπος, ὅπου τὰ χωνεύουσι οἱ τεχνῖται πρέπει νὰ κατασκαφῆ, ἢ νὰ σκεπασθῆ μὲ ἄλλην ὕλην, διὰ νὰ μὴ πατῆται τάχα. Διότι, καθὼς τὰ χεῖριά μας, ὅπου πιάουσι, ποτὲ μὲν τὰ ἅγια, ποτὲ δὲ τὰ ρύπη τοῦ σώματός μας, δὲν τὰ ἔχομεν ὡς ἅγια, οὔτε ὡς ρυπαρά· ἔτσι

ἐπειδὴ καὶ ἐβεβήλωσε τὰ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ σκεύη, ὅπου ἐκούρσευσεν ὁ πατήρ του Ναβυχοδονόσορ ἀπὸ τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ τὸν ἐν Ἱερουσαλὴμ, κάμνοντας νὰ πίνουν τὸν οἶνον μὲ αὐτὰ τὸσον αὐτοὺς, ὅσον καὶ οἱ μεγιστάνες, καὶ παλλακαί, καὶ αἱ πράκτοιοι αὐτοῦ, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἰδίᾳ νυκτὶ ὅπου τοῦτο ἐποίησεν, ἐθανατώθη, καὶ διηρέθη ἡ βασιλεία αὐτοῦ εἰς Μήδους καὶ Πέρσας. [Δαυὶδ β΄.] Ὁ δὲ Πάπας Στέφανος, κατὰ τὸν Πλάτωνα, λέγει, ὅτι τὰ ἱερὰ ἄμφια, οὔτε ἱερεὺς δύναται νὰ τὰ μεταχειρισθῆ εἰς ἐξωτερικὰς χρείας. Ἀνάγνωθι καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ἀνωτέρω ὁβ΄ Κανόνος.

ΚΑΝΩΝ ΟΔ΄.

τῆς β΄. ς΄. τῆς δ΄.
θ΄. ιζ΄. κα΄. τῆς
Ἄντιοχ. ιδ΄. ιε΄.
τῆς Σαρδ. δ΄.
τῆς Κερθ. η΄.
ιβ΄. ις΄. κζ΄. ις΄.
ρς΄. ρλα΄. ρλζ΄.
ρλη΄. ρλθ΄. Θε-
οφ. θ΄.

Ἐπίσκοπον κατηγορηθέντα ἐπὶ τινι, παρὰ ἀξιοπίστων ἀνθρώπων, καλεῖσθαι αὐτὸν ἀναγκαῖον ὑπὸ Ἐπισκόπων, καὶ μὲν ἀπαντήσῃ καὶ ὁμολογήσῃ, ἢ ἐλεγχθῆ, ὀρίζεσθαι τὸ ἐπιτίμιον. Ἐὰν δὲ καλούμενος μὴ ὑπακούσῃ, καλεῖσθαι καὶ δεῦτερον, ἀποστελλομένων ἐπὶ αὐτὸν δύο Ἐπισκόπων. Ἐὰν δὲ καὶ οὕτω μὴ ὑπακούσῃ, καλεῖσθαι καὶ τρίτον, δύο πάλιν Ἐπισκόπων ἀποστελλομένων πρὸς αὐτὸν, ἐὰν δὲ καὶ οὕτω καταφρονήσας, μὴ ἀπαντήσῃ, ἢ σύνοδος ἀποφαινέσθαι κατ' αὐτοῦ τὰ δοκοῦντα, ὅπως μὴ ἐξῆς κερδαίνειν φυγοδικῶν.

Ἑρμηνεία.

Ἡ κατὰ τοῦ Ἐπισκόπου κατηγορία, τὴν ὁποῖαν ἀναφέρει ὁ παρῶν Κανὼν, δὲν εἶναι διὰ ὑπόθεσιν χρηματικὴν, ἤτοι διὰ πρᾶγμα ἰδίον τινος καὶ οἰκείαν μέμφιν, ὡς ὅτι ἀδικήθη τυχὸν ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπον, ἢ ἐπλεονεκτήθη, καθὼς οὐ καλῶς ἠρμήνευσεν ὁ Βαλσαμῶν, ἀλλὰ διὰ ὑπόθεσιν Ἐκκλησιαστικὴν, ἢ ὁποῖα δύναται νὰ κατασεισῇ τὸν βαθμὸν του. Καὶ πόθεν δηλον; Ἀπὸ τοῦς ἀξιοπίστους ἀνθρώπους, τοῦς ὁποίους κατηγοροῦντες, καὶ μέμφεις ἰδίας, δὲν ἐξετάζονται εἴτε ἐρθόδοξοι εἶναι εἴτε κακόδοξοι, εἴτε διαβεβλημένοι εἴτε ἀδιάβλητοι, ταῦτὸν εἰπεῖν ἀξιοπίστοι, ἀλλ' ὁποῖοι καὶ ἂν εἶναι οἱ τοιοῦτοι, δέχονται εἰς κατηγορίαν, κατὰ τὸν ς΄. τῆς β΄. καὶ τὸν η΄. καὶ κζ΄. τῆς Κερθ. οἱ δὲ διὰ Ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις κατηγοροῦντες αὐτὸν, πρέπει νὰ ᾖναι καὶ ἐρθόδοξοι καὶ ἀδιάβλητοι, εἴτουν ἀξιοπίστοι, ἄλλως γὰρ εἰς κατηγορίαν οὐ παραδέχονται, κατὰ τοῦς αὐτοὺς Κανόνες. Δι' ὃ καὶ ὁ Ζωνκρᾶς σύμφωνος φαίνεται μὲ τὴν τοιαύτην τοῦ Κανόνος ἐκδοχὴν. Λέγει λοιπὸν ὁ Κανὼν ἄνισως τινὰς Ἐπίσκοπος ἤθελε κατηγορηθῆ ἀπὸ ἀξιοπίστους, καὶ ἀκατηγόρητους ἀνθρώπους, διὰ κἀνένα Ἐκκλησιαστικὸν ἔγκλημα, εἶναι ἀνάγκη νὰ καλῆται ἀπὸ τοῦς Ἐπισκόπους εἰς κρίσιν καὶ ἂν μὲν ἔλθῃ καὶ ὁμολογήσῃ αὐτοὺς ἀφ' ἐαυτοῦ, ὅτι εἶναι ἀληθῆς ἡ τοιαύτη κατηγορία, ἢ, ἀρνούμενος αὐτοῦ, ἂν ἀποδειχθῇ διὰ ἀναντιρρήτων ἐλέγχων ἀπὸ τοῦς κατηγοροῦς, τότε νὰ ἐρίζηται παρὰ τῶν Ἐπισκόπων τὸ ὀφειλόμενον κατ' αὐτοῦ ἐπιτίμιον. Ἀνίως δὲ καλεσθῆ, καὶ δὲν ὑπακούσῃ νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν κρίσιν, ἢ ἀποστέλλωνται πρὸς αὐτὸν δύο Ἐπίσκοποι, καὶ ἢ τὸν καλοῦσι καὶ δεῦτερον. Ἐὰν δὲ πάλιν καὶ δὲν ὑπακούσῃ, ἢ ἀποστέλλωνται καὶ αὖθις δύο Ἐπίσκοποι πρὸς αὐτὸν, καὶ ἢ τὸν καλοῦσι καὶ τρίτον. Εἰ δὲ καὶ τὴν τρίτην φορὰν καταφρονήσῃ καὶ δὲν ὑπάγῃ, εἰς τὸ ἐξῆς πλέον ἢ σύνοδος τῶν Ἐπισκόπων ἢ ἀποφασίσῃ κατ' αὐτοῦ καὶ μὴ παρόντος, ἐκεῖνα ὅπου φανοῦσιν εἰς αὐτὴν δίκαια καὶ νόμιμα ἐπιτίμια, διὰ νὰ μὴ λογιάζῃ ὅτι κερδαίνει μὲ τοῦτο καὶ ὠφελεῖται, φεύγωντας τὴν κρίσιν καὶ ἀνθεβάλλοντας τὴν καιρὸν.

Συμφωνία.

Ὁ δὲ κζ΄. τῆς ἐν Κερθ. προσθέτει, ὅτι εἰς τὸν κατηγορούμενον Ἐπίσκοπον, πρέπει παρὰ τῆς συνόδου τῶν Ἐπισκόπων νὰ στέλλωνται γράμματα παρακαλεστικά, καὶ ἐὰν εἰς διορίαν ἐνὸς μηνὸς δὲν ὑπάγῃ, νὰ γίνηται ἀκοινωνήτος. Εἰ δὲ καὶ ἀποδείξῃ, ὅτι ἀπὸ ἀνυχκαίης ἀσχολίας δὲν ἐπήγε, νὰ τοῦ δίδεται ἀκόμη διορία ἄλλου ἐνὸς μηνός. Μετὰ δὲ τὸν δεῦτερον μῆνα ἂν δὲν ὑπάγῃ, νὰ γίνηται ἀκοινωνήτος, ἕως οὗ νὰ ἀποδειχθῇ ἀθῶος ἀπὸ τὸ ἔγκλημα, διὰ τὸ ὁποῖον κατηγορεῖται. Ὁ δὲ Βαλσαμῶν λέγει, ὅτι τὰ τρία προσκαλέσματα ὁποῦ λέγει ὁ Κανὼν νὰ γίνωνται: εἰς τὸν κατηγορηθέντα Ἐπίσκοπον, τριάνοντα ἡμέρας περιέχει τὸ κάθε ἕνα. Ὡστε, ὅπου ἂν ὁ κατηγορούμενος Ἐπίσκοπος μετὰ τρεῖς μῆνας δὲν παρασταθῇ εἰς τὴν κρίσιν τῆς συνόδου, καταδικάζεται καὶ μονομερῶς (1) καὶ τότε μὲν εἰς τὸν καιρὸν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, μὲ τὸ νὰ μὴ ἦτον ἀκόμη Πα-

πρέπει νὰ λογιᾶζωμεν καὶ τὰ ἐργαλεῖα ταῦτα, ἐξ ὧν ἂν ἀφιερῶθησαν δημοσίᾳ εἰς θεοὺς ναοὺς· τότε γὰρ ὡς ἱερὰ νομίζονται. Εἰ δὲ καὶ εἰπούμεν ὅτι αὐτὰ ἔλαβον ἁγιασμόν, ὅμως ἡ δραστικὴ δύναμις τοῦ πυρὸς ἀποβάλλει τὸν τοιοῦτον ἁγιασμόν, δι' ὃ καὶ οἱ Βασιλικοὶ νόμοι προστάζουν ὅτι τὰ ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ σκεύη τῶν ἐκκλησιῶν νὰ γωνεύωνται πρῶτον, καὶ ἔτσι νὰ δίδωνται εἰς ἐξαγορὰν τῶν αἰχμαλώτων. Ἄλλ' οὐδὲ τὰ ἱερὰ ἄμφια καὶ αἱ στολαὶ τῶν ἱερῶν βεβηλοῦνται ἂν πλυθοῦν. Κατὰ γὰρ τὸν α΄. τοῦ Νικηφόρου, ἂν τὸ ἀντιμίνσιον ὅπου πλυθῇ κατὰ ἄγνοιαν, δὲν ἀποβάλλῃ τὸν ἁγιασμόν, οὐδὲ βεβηλοῦται, πῶσφ μᾶλλον τὰ

ἄλλα ἄμφια πλυθόμενα δὲν βεβηλοῦνται; φαίνεται δὲ ἀπὸ τὸ, κατὰ ἄγνοιαν τοῦτο ὅπου λέγει ὁ Νικηφόρος: Ὅτι δὲν πρέπει ἀπλῶς νὰ πλύνωνται τὰ ἀντιμίνσια, καὶ τὰ καλύμματα τῶν ἁγίων Ποτηρίων. Εἰ δὲ καὶ τελείως χαλάσουν, τὸσον αὐτὰ, ὅσον καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἱερατικὰ φορέματα, καὶ ποδῖαι, συμβουλευόν τινες, ὅτι πρέπει νὰ καίωνται εἰς τὸ πῦρ (ὃ καὶ κάλλιον), ἢ νὰ ρίπτωνται εἰς τὸ βᾶθος τῆς θαλάσσης, ἢ νὰ ἀποτίθενται εἰς τόπον ἀπάτητον. Ὅρα καὶ εἰς τὸν α΄. τοῦ Νικηφόρου.

(1) Ὁ τοιοῦτος δὲ καθαίρεται, καὶ ὅχι ὡς λέγει τὸ ἐναντίον ὁ Βαλσαμῶν. Διότι καὶ ἡ Οἰκουμένη γ' σύνοδος τρεῖς φορὰς

τριχορείχ. ἀπεπέλλοντο εἰς προσκάλεσμα τοῦ Ἐπίσκοπου Ἐπίσκοποι δύο, τῶρα δὲ ἀρκεῖ εἰς τὸ νὰ προσκαλεσθῆ, καὶ ἡ τῶν Πατριαρχικῶν νοταρίων αὐτοπιστία. Κατὰ δὲ τὸν ιβ'. τῆς Καρθαγ. καὶ ρα'. δώδεκα μὲν Ἐπίσκοποι κρίνουσι τὸν Ἐπίσκοπον, ἐξ δὲ τὸν Πρεσβύτερον, τρεῖς τὸν Διάκονον, καὶ ὁ ἐδικὸς τῶν Μητροπολίτης καὶ Ἐπίσκοπος (1). Ἐὰν ὁμοως, κατὰ συναίνεσιν, αἰρετοὺς κριτὰς διορίσουσιν, ἂν καὶ αὐτοὶ εἴναι ἑλιγώτεροι ἀπὸ τοὺς διορισθέντας, νὰ μὴ ἐκκαλῶσι τὴν κρίσιν τῶν κατὰ τὸν ις'. καὶ ρε'. καὶ ρλα'. τῆς αὐτῆς. Ἐὰν δὲ τις Ἐπίσκοπος ὑποσχέθῃ μὲν πρῶτον νὰ θεωρηθῆ ἡ κρίσις τοῦ παρὰ τοῖς Ἐπισκόποις, ὕστερον δὲ δὲν θελήσῃ, νὰ γίνηται ἀκοινωνήτος. Ἔως ὁμοως νὰ λάβῃ πέρας ἡ ὑπόθεσις του, κατὰ τὸν γς'. τῆς αὐτῆς, νὰ μὴ ἐξωθήται τῆς Ἐπισκοπῆς. Ἐὰν δὲ τις κατηγορῆ τὸν Ἐπίσκοπον, πρῶτον νὰ θεωρηθῆ ἡ κρίσις εἰς τοὺς Ἐπισκόπους τῆς συνόδου τῆς ἐπαρχίας. Εἰ δὲ ἀδυνατήσῃ αὕτη, νὰ θεωρηθῆ ἡ κρίσις εἰς τὴν μείζονα σύνοδον τῆς διοικήσεως (2) κατὰ τὸν ς'. τῆς α'. Ἐὰν δὲ τις ἔχῃ κρίσιν μὲ τὸν Μητροπολίτην, νὰ πηγαίνη, ἢ εἰς τὸν ἑξάρχον τῆς διοικήσεως, ἢ εἰς τὸν Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὸν θ'. καὶ ιζ'. τῆς δ'. Ἐὰν δὲ, κρινομένου τοῦ Ἐπισκόπου, ἄλλοι μὲν ἀπὸ τοὺς Ἐπισκόπους τῆς ἐπαρχίας ἀθωοῦσιν αὐτὸν, ἄλλοι δὲ κατακρίνουσιν. ὁ Μητροπολίτης νὰ καλῆ καὶ ἄλλους πλησιοχώρους Ἐπισκόπους, καὶ νὰ κρίνωσι τὴν ὑπόθεσιν κατὰ τὸν ιδ'. τῆς ἐν Ἀντιοχ. Ἐὰν δὲ ὅλοι συμφώνως οἱ τῆς ἐπαρχίας Ἐπίσκοποι μίαν κατ' αὐτοῦ ποιήσωσιν ἀπόφασιν, ὁ οὕτω καταδικασθεὶς, νὰ μὴ κρῖνηται πλέον εἰς ἄλλους, κατὰ τὸν ιε'. τῆς αὐτῆς. Ὁ δὲ δ'. τῆς Σαρδικῆς διορίζεται, ὅτι ἐὰν ὁ καθαιρεθεὶς Ἐπίσκοπος ἀπὸ τοὺς γείτονας Ἐπισκόπους, λέγῃ ὅτι ἔχει πάλιν ἀπολογία, νὰ μὴ χειροτονηθῆ ἄλλος ἀντ' αὐτοῦ, ἔως νὰ γένη καλλιτέρα ἐξέτασις. Ὅτι δὲ καὶ οἱ εἰς ἐγκληματα ὑποθέσεις κατηγοροῦντες τοὺς Ἐπισκόπους καὶ κληρικούς πρέπει νὰ ἦναι ἀνθρώποι: ἀδιάβλητοι καὶ ὀρθόδοξοι, διορίζει καὶ μάλιστα ὁ ρλη'. τῆς Καρθ. ὁποῦ λέγει, ὅτι δὲν εἶναι δεκτοὶ εἰς κατηγορίαν Κληρικῶν οἱ δοῦλοι, οὔτε οἱ ἐλευθερωθέντες, κατὰ τῶν ἰδίων δεσποτῶν, οὔτε οἱ μῦθοι καὶ ἄτιμοι, καὶ ἀπλῶς, ὅλοι ἐκεῖνοι ὅπου δὲν δέχονται εἰς κατηγορίαν ἀπὸ τοὺς πολιτικούς νόμους. Ἀλλὰ καὶ ὁ ρθ'. τῆς αὐτῆς συνόδου λέγει: Ἐκεῖνος ὁποῦ κατηγορεῖ διὰ πολλὰ ἐγκλήματα Κληρικῶν, ἐὰν τὸ πρῶτον ἐγκλημα δὲν δυνηθῆ νὰ ἀποδείξῃ, νὰ μὴ δέχηται πλέον εἰς τὰ λοιπὰ ὡς πιστός. Ἀλλ' οὐδὲ οἱ ὄντες ἔτι ἐν ἀφορισμῶ, εἰς κατηγορίαν οὐ δέχονται κατὰ τὸν ρζ'. τῆς αὐτῆς. Εἰ δὲ κατὰ τῶν Κληρικῶν τὰ τοιαῦτα πρόσωπα εἰς κατηγορίαν οὐ δέχονται, πολλῶ μᾶλλον οὐ δέχονται κατὰ τῶν Ἐπισκόπων. Λέγει δὲ καὶ ὁ κζ'. τῆς δ'. ὅτι πρέπει νὰ ἐξετάζηται ἡ ὑπόληψις τῶν κατηγορούντων τοὺς Ἐπισκόπους, καὶ Κληρικούς· τὸ αὐτὸ λέγει καὶ ὁ θ'. Θεοφίλου. Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ς'. τῆς β'. καὶ θ'. τῆς δ'.

ΚΑΝΩΝ ΟΕ'.

Τῆς α'. β'. τῆς Καρθ. μ'. Θεοφ. θ'. Δευτερ. ιζ'. 6. || «Εἰς μαρτυρίαν τὴν κατὰ Ἐπίσκοπου, αἰρετικὸν μὴ προσδέχεσθαι, ἀλλὰ μηδὲ πιστὸν ἓνα μόνον· ἐπὶ στόματος γὰρ δύο, ἢ τριῶν μωρτύρων σταθήσεται πᾶν ῥῆμα».

Ἐρμηνεία.

Ὅχι μόνον οἱ κατηγοροῦντες τὸν Ἐπίσκοπον δὲν πρέπει νὰ ἦναι αἰρετικοί, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, ἀλλ' οὐδὲ οἱ κατ' αὐτοῦ μαρτυροῦντες, ἀλλ' οὐδὲ ἓνας καταμαρτυρῶν Ἐπίσκοπου δεκτός ἐστι. Δι' ὃ λέγει ὁ παρῶν Κανὼν, νὰ μὴ προσδέχηται εἰς τὸ νὰ μαρτυρήσῃ κατὰ τοῦ Ἐπισκόπου αἰρετικὸς, ἀλλ' οὐδὲ ἓνας μόνος ὀρθόδο-

προσκαλέσσα τὸν Νεστόριον, ἐκάθηρεν αὐτὸν, ὡς μὴ ὑπακούσαντα. Ὅμοιος καὶ ἡ Δ'. τὸν Διόσκουρον, ὡς δῆλον ἐκ τῶν πρακτικῶν. Ὁ δὲ Χρυσόστομος, καὶ τετράκις καλεσθεὶς ἀπὸ τὴν ἐν τῇ δρυὶ κατ' αὐτοῦ σύνοδον, καὶ μὴ ἀπαντήσας, δὲν ἦτο καταδίκης ἄξιος, καθ' ὅτι οἱ ἴδιοι καλοῦντες Ἐπίσκοποι ἦσαν καὶ ἔχθροι φανεροὶ τῆν κρίσι, καὶ διότι ἔλεγεν, ὅτι δὲν ἀποφεύγει τὴν κρίσιν, μόνον τοὺς ἐχθροὺς του, ἂν εὐγάλωσιν ἀπὸ τὴν τάξιν τῶν δικαστῶν καὶ κατηγορῶν, οὓς καὶ ἐξ ὀνόματος ἐσημείωσεν. Ἡ δὲ Νεαρὰ Βασιλείως Μανουὴλ θεοσπίζει, ὅτι, ὄχι μόνον οἱ Ἐπίσκοποι, ἀλλὰ, καὶ ὅλοι ἀπλῶς οἱ ἐνάγοντες καὶ ἐναγόμενοι, ὁποίας καταστάσεως καὶ ἂν ἦναι, νὰ καλοῦνται μὲ τρία ἔγγραφα μηνύματα, τριάκοντα ἡμερῶν διορίαν ἔχοντα τὸ καθ' ἓνα, καὶ ὄχι μὲ ὀλιγοήμερα, εἰς ὅποιανδήποτε ὑπόθεσιν ἔχουσι. (παρὰ Βλάστари).

(1) Σημειῶσαι, ὅτι καὶ ἐκ τῶν πρᾶχθέντων ὑπομνημάτων ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ Νεκταρίου Πατριάρχου περὶ Ἀγαπίου καὶ Βαγαθίου τῶν ἀντεχομένων τῆς Ἐπισκοπῆς Βόστρης, ἄπεδρα μετὰ τὴν ἐν Σαρδικῇ Σύνοδον, ἐγίνετο φανερόν, ὅτι, δὲν πρέπει νὰ καθαιρῆται Ἐπίσκοπος, ἂν δὲν ἦναι παρῶν εἰς τὴν κρίσιν, οὔτε πρέπει νὰ καθαιρῆται ἀπὸ τρεῖς Ἐπισκόπους, ἢ δύο,

ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ψῆφον τῆς συνόδου τῶν περισσοτέρων τῆς ἐπαρχίας Ἐπισκόπων, ὡς καὶ οἱ Ἀποστολικοὶ Κανόνες διορίζαντο, ὁ παρὼν ὀρθοδόξος οὗτος. Ἀλλὰ καὶ ὁ Παῦλος (Πράξεις κεφ. α'. 16) λέγει: «ὅτι οὐδὲ εἰς τοὺς Ῥωμαίους ἦτο συνήθεια νὰ χαρίζεται ἄνθρωπος εἰς θάνατον (καὶ ἀπλῶς νὰ καταδικάζεται), ἂν πρῶτον ὁ κατηγορούμενος δὲν ἔχῃ κατὰ πρόσωπον τοὺς κατηγοροῦντες του, καὶ ἂν δὲν λάβῃ ἄδειαν νὰ ἀπολογηθῆ, διὰ τὸ ἐγκλήμα του. «Οὐκ ἔστιν ἔθος Ῥωμαίοις χαρίζεσθαι τινα ἄνθρωπον εἰς ἀπώλειαν, πλην ἢ ὁ κατηγορούμενος κατὰ πρόσωπον ἔχοι τοὺς κατηγοροῦντες, τόπον τε ἀπολογίας λάβοι περὶ τοῦ ἐγκλήματος.» Καὶ ὁ Νικόδημος εἶπε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους: «Μὴ ὁ νόμος ἡμῶν κρῖνῃ τὸν ἄνθρωπον, ἐὰν μὴ ἀκοῦσῃ παρ' αὐτοῦ πρότερον, καὶ γινῶ τί ποιεῖ;» (Ἰων. ζ'. 15.) «ἤφσιν γὰρ ὁ Θεὸς περὶ τοῦ λατρεύσαντος θεοῖς ἑτέροις οὕτω πρὸς τὸν Κριτὴν· Καὶ ἀναγγελη σοι, καὶ ἐκζητήσεις σφόδρα, καὶ ἰδοὺ ἀληθῶς γέγονε τὸ ῥῆμα. Γεγένηται τὸ βέβηλυγμα τοῦτο ἐν Ἰσραὴλ. καὶ ἐξέξεις τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, καὶ τὰ ἐξῆς.» (Δευτερ. ιζ'. 4.)

(2) Τίς δὲ ἡ διοίκησις, καὶ τίς ὁ ἑξάρχος αὐτῆς, δεῖ εἰς τὴν ξεχωριστὴν ἐρμηνείαν τῶν τοιούτων Κανόνων.

ξος και πιστός. Ἐπειδὴ καὶ εἶναι γεγραμμένον εἰς τὸν Νόμον τὸν παλαιόν· Ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων, ἢ τριῶν, θέλει σταθῆ καὶ βεβαιωθῆ κάθε λόγος καὶ κατηγορία ἀμφίβολος. (1)

Συμφωνία

«Τὰ αὐτὰ καὶ ὁ μέγας Παῦλος ἰδίᾳ γράφων τῷ Τιμοθέῳ λέγει· «Κατὰ Πρεσβυτέρου κατηγορίαν μὴ παραδέχου, ἐκτός εἰ μὴ ἐπὶ δύο μαρτύρων ἢ τριῶν» [ἀ. Τιμοθ. ε. 19]. Ὁ δὲ ρμ'. Κανὼν τῆς ἐν Κερθαγένῃ διορίζεται, ὅτι, ὅσα πρόσωπα δὲν εἶναι δεκτὰ εἰς κατηγορίαν, ταῦτα δὲν εἶναι δεκτὰ οὔτε εἰς μαρτυρίαν. Ἄλλ' οὔτε εἰς μαρτυρίαν δὲν εἶναι δεκτοὶ ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποίους ἤθελε φέρῃ ὁ κατήγορος ἀπὸ τὸ ἐδικόν του ὁσπήτιον, ταῦτ' οὖν εἰπεῖν, οἱ συγγενεῖς τοῦ κατηγόρου καὶ οἰκετοὶ καὶ ὑπεξούσιοι· οὔτε πρέπει νὰ προσδέχεται ἡ μαρτυρία τινός, ἀνήθου ὄντος παρακάτω ἀπὸ τοὺς δεκατέσσαρας χρόνους, κατὰ τὸν αὐτὸν κανὼνα τῆς ἐν Κερθαγ. Ἀγκαλὰ καὶ τὸ κ'. κεφ. τοῦ α. τίτλ. τοῦ κα'. βιβλίου λέγει, ὅτι νὰ μὴ δέχεται εἰς μαρτυρίαν ὁ μὴ ὢν εἰκοσι χρόνων. Ἡ δὲ α. ἐν τῷ β'. αὐτῆς κανόνι προστάζει, ὅτι ὁ ἐπὶ δύο, ἢ τριῶν μαρτύρων ἐλεγχόμενος διὰ τι ἀμάρτημα Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος νὰ παύῃ τοῦ Κλήρου. Ἀλλὰ καὶ ὁ θ'. Θεοφίλου διορίζει, ὅτι ὁ ἐπὶ πορνείᾳ διαβλαλλόμενος κληρικὸς πρέπει, ἀποδεικνυομένου τοῦ ἐγκλήματός του ὑπὸ ἀξιοπίστων μαρτύρων, νὰ ἐκβάλλεται τοῦ Κλήρου. (2) Ὁ δὲ λη'. τῆς ἐν Κερθαγέν. λέγει, ὅτι, ἂν ὁ κατήγορος δὲν ἠμπορῇ νὰ φέρῃ μάρτυρας ἀπὸ τὸν τόπον τοῦ κατηγορουμένου, διὰ φόβον τινά, νὰ συγκροτήται τὸ κριτήριον εἰς τόπον κοντήτερον, εἰς τὸν ὁποῖον εὐκολα ἠμποροῦν νὰ ἔλθουν οἱ μάρτυρες. Ὁ δὲ ξη'. τῆς αὐτῆς λέγει νὰ μὴ ἔλκωνται εἰς κριτήριον οἱ Κληρικοὶ ἄκοντες, διὰ νὰ μαρτυροῦν. Ἐνας δὲ μάρτυρας δὲν πιστεύεται πώποτε, κἄν καὶ ᾗναι μέγας, καὶ ἀξιωματικὸς, ἢ συγκλητικὸς, κατὰ τὸν θ'. τίτλ. κεφ. β'. τοῦ νομικοῦ τοῦ Φωτίου. Ὅρα καὶ τὸν οδ'. Ἀποστόλικόν.

ΚΑΝΩΝ ΟΣ'.

τῆς Ἀντιοχ. κγ'. τῆς Κερθ. μ'. Ὅτι οὐ γρη τὸν Ἐπίσκοπον τῷ ἀδελφῷ, ἢ τῷ υἱῷ, ἢ τῷ συγγενεῖ χαριζόμενον, εἰς τὸ ἀξίωμα τῆς Ἐπισκοπῆς χειροτονεῖν ὃν βούλεται κληρονόμους γὰρ τῆς Ἐπισκοπῆς ποιεῖσθαι οὐ δίκαιον, τὰ τοῦ Θεοῦ χαριζόμενον πάθει ἀνθρωπίνῳ· οὐ γὰρ τὴν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν ὑπὸ κληρονόμους ὀφείλει τιθέσθαι. Εἰ δὲ τις τοῦτο ποιήσῃ, ἄκυρος μενέτω ἢ χειροτονία· αὐτὸς δὲ ἐπιτιμᾶσθω ἀφορισμῷ.

(1) «Σημειώσαι, ὅτι ἂν τὸ πλῆθος τῶν μαρτύρων δὲν εἶναι ἀξιόπιστον, πρέπει νὰ ἐρευνηθῆ ὁ τρόπος καὶ ἡ προαίρεσις αὐτῶν, κατὰ τὰς Ἀποστολικὰς διαταγὰς, βιβλ. β'. κεφ. μθ'. Δυνατὸν γὰρ εἶναι πολλαῖς φοραῖς, καὶ δύο καὶ τρεῖς, καὶ πολλοὶ μάρτυρες νὰ συμφωνήσῃ ἐπὶ κακῷ, καὶ νὰ μαρτυρήσῃ ψευδῶς, καθὼς ἐψευδομαρτύρησαν κατὰ τῆς Σωσάνης, κατὰ τοῦ Ναβουθαί, κατὰ τοῦ Στεφάνου, καὶ κατὰ τοῦ Κυρίου. Διότι ἀξιοπίστοι, λέγει ὁ α. τίτλ. τοῦ κα'. βιβλ. τῶν Βασιλικῶν (Φώτιος τίτλ. θ'. κεφ. β'.) πρέπει νὰ ᾗναι οἱ μάρτυρες. Ἀξιοπίστοι δὲ ὄντες, περιττὸν πρᾶγμα φαίνεται νὰ ᾗναι τὸ νὰ ὀμνύουν. Ὁ μύσαντες γὰρ πίπτουν εἰς ὑπόψιν ὅτι δὲν ἔχουν τὸ ἀξιόπιστον, ἀπὸ τὸν τρόπον καὶ τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, καὶ διὰ τοῦτο θέλουν νὰ βεβαιώσῃ καὶ νὰ πιστεύουν τὰς μαρτυρίας αὐτῶν μὲ τοὺς ὅρκους. Δι' ὃ κατὰ τὸν Ἀρμενόπουλον, εἶναι καὶ νόμος ὅπου λέγει νὰ μὴ ὀμνύουν οἱ μάρτυρες (βιβλ. α. τίτλ. α.) Λέγωντας δὲ ὁ νόμος νὰ ᾗναι οἱ μάρτυρες ἀξιόπιστοι, φανερὸν ὅτι ἐμποδίζει νὰ μὴ μαρτυροῦν ἀνθρωποὶ χαμερπεῖς, ἄσωτοι, ἄσχημοι, ἄγνωστοι, θηριωμάχοι, μίμοι, χορευτάδες, ἢ κατακριθέντες εἰς δημόσιον δικαστήριον, πῶς ἐσυκοφάντησάν τινα, ἢ πῶς ἐμοίχευσαν, ἢ ἐκλεψαν, ἢ ἄλλην τοιαύτην ἀθεμιτοῦργίαν ἔκαμαν. καὶ δὲν ἀθωώθησαν ἀπὸ τὴν κατάκρισιν μετὰ ταῦτα, ἢ καὶ ἐβάλλθησαν εἰς ἄλυσιν καὶ φυλακὴν διὰ τὰ ρηθέντα αὐτὰ ἄτοπα καὶ κακά. Ὅποιος μαρτυρήσῃ εἰς κατηγορίαν τινός πρότερον, δὲν μαρτυρεῖ πάλιν ὕστερον εἰς βοήθειάν του. Εἰς τὰς ἐγκληματικὰς υποθέσεις κάμνει χρεῖαν νὰ μὴ πιστεύωνται μόνον αἱ φωναὶ τῶν μαρτύρων, ἀπόντων δηλαδὴ, ἀλλὰ νὰ ᾗναι παρόντες αὐτοπροσώπως αὐτοὶ καὶ νὰ ἀναγκάζωνται νὰ σαφηνίζον καὶ τὸ ἀμάρτημα, καὶ τὸν χρόνον, καὶ τὸν μῆνα, καὶ τὸν τόπον, καθ' ὃν ἔγινε τὸ ἀμάρτημα, καὶ μὲ ποῖον πρόσωπον νὰ μὴ ἀναγκάζωνται ὅμως

νὰ μαρτυροῦν, καὶ τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ὥραν. Ἐὰν δὲ ταῦτα νὰ ἀποδείξουν δὲν ἠμποροῦν, νὰ ἐξορίζωνται. Οἱ ἄρχοντες καὶ ἱερεῖς, δὲν τραβίζονται εἰς τὸ νὰ μαρτυρήσῃ χωρὶς τὸ θέλημα τους, ἀλλὰ θεληματικῶς. Οἱ δὲ Ἀρχιερεῖς, καὶ ἂν θέλουν νὰ μαρτυρήσῃ ἀπὸ λόγου των, νὰ μὴ καλοῦνται εἰς τὸ νὰ μαρτυροῦν, ἀλλὰ νὰ ἐρωτῶνται μόνον εἰς τὸ ὁσπήτιον. Αἰρετικὸς δὲ καὶ ἄπιστος κατὰ ὀρθοδόξου δὲν μαρτυροῦσι κατὰ τὸν Ἀρμεν. βιβλ. α. τίτλ. ς'. καὶ τὸ α. βιβλ. τοῦ Κώδικος τοῦ ε'. τίτλ. διατάξ. κα'. τοῦ νομικοῦ Φωτίου τίτλ. θ'. κεφ. β'. ἕνας δὲ κατὰ τοῦ ἄλλου οἱ πιστοὶ μαρτυροῦσιν. Αἱ δὲ διαταγαὶ τῶν Ἀποστόλων, βιβλ. β'. κεφ. ν'. λέγουσι νὰ μὴ μὲν ἀτιμώρητος ὁ τῶν κακῶν μάρτυς, ἀδικὸς δηλαδὴ καὶ ψευδής. Ὅς καὶ ὁ Παρομιαιστής αὐτὸ τοῦτο λέγει, παρ' οὗ καὶ οἱ Ἀπόστολοι τὸ ρητὸν ἐδανείσθησαν. Ὁ δὲ Χρυσόστομος (λόγῳ ὅτι τρεῖς δουλείας εἰσῆγαγεν ἢ ἀμαρτία), λέγει εἰς κατηγορίαν ἐκεῖνον ὅπου ὕβρισεν, ἢ ἔδειρε τὸν πατέρα του, ἀρκεῖ χωρὶς ἄλλην ἀποδείξιν ἢ μαρτυρία τοῦ ἰδίου πατρὸς. Καὶ μὲ δίκαιον τρόπον, διότι ποτὲ δὲν ἤθελε γένῃ κατήγορος τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ὁ πατήρ, ὅστις καὶ χρήματα καὶ ὑπάρχοντα, καὶ αὐτὴν πολλὰκις τὴν ζωὴν προτιμᾷ νὰ ἐκδραπηνῆ διὰ τὸν υἱόν του, ἂν ἡ ὕβρις ὅπου ἔκαμεν εἰς αὐτὸν ὁ υἱός, δὲν ᾗτο ἀληθὴς καὶ ὑπερβολικὴ. Ἡ δὲ ργ'. Νεαρά τοῦ Ἰουστινιανοῦ, καὶ ἡ ος'. Λέοντος τοῦ σοφοῦ, διορίζουν, ὅτι, ἂν ἱερεῖς ἢ Διάκονοι ψευδομαρτυρήσῃ εἰς χρηματικὴν καὶ ἐξωτερικὴν ὑπόθεσιν χωρὶς νὰ κάμουν ὄρκον, οὔτε νὰ ἀργίζωνται τρεῖς χρόνους, καὶ νὰ ἐμβάλλωνται εἰς Μοναστήριον. Εἰ δὲ κάμουν καὶ ὄρκον, νὰ καθαιροῦνται τῆς ἱερωσύνης. Ἐὰν δὲ εἰς ὑπόθεσιν ἐγκληματικὴν καὶ Ἐκκλησιαστικὴν μαρτυρήσῃ ψευδῶς, νὰ καθαιροῦνται, καὶ εἰς Μοναστήριον νὰ ἐγκλείωνται.

(2) α' Ὁ δὲ Ζωναρᾶς λέγει, ὅτι ὅταν ἡ κατηγορία ἀποβλέπη

Ἑ ρ μ η ν ε ί α.

Ἡ Ἀρχιερατικὴ ἐξουσία εἶναι ὁμολογουμένως χάρις καὶ δωρεὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Πῶς λοιπὸν δύναται τις νὰ χάριση ταύτην εἰς ἄλλον, ὡς κληρονομικὸν δίκαιον; Δι' ὃ καὶ ὁ παρὼν Ἀποστολικὸς Κανὼν διορίζει, ὅτι δὲν πρέπει ὁ Ἐπίσκοπος νὰ κάμνη χάριν, καὶ νὰ χειροτονη διάδοχον εἰς τὸ ἀξίωμα τῆς Ἐπισκοπῆς ὅποιον θέλει ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς του, ἢ τοὺς υἱούς του, ἢ τοὺς συγγενεῖς του, διότι δὲν εἶναι δίκαιον νὰ κάμνη τις κληρονόμους τῆς Ἐπισκοπῆς, καὶ Ἀρχιερωσύνης, (καθὼς δηλαδὴ κάμνει καὶ τῶν ἄλλων πραγμάτων τῶν κοσμητικῶν), καὶ νὰ χαρίζη τὰ χαρίσματα τοῦ Θεοῦ, ὅποια εἶναι ἡ Ἀρχιερατικὴ ἐξουσία, διὰ πάθος ἀνθρώπινον, ἤτοι διὰ σχέσιν συγγενικὴν καὶ φιλιαν· ἀλλ' οὔτε πρέπει νὰ βάλῃ τις τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ ὑποκάτω εἰς κληρονομίαν, κάμνωντάς την νὰ ὀνομάζεται πατρογονικὸν δίκαιον. Εἰ δέ τις τῶν Ἐπισκόπων ἤθελε κάμνη τοῦτο, καὶ χειροτονήσῃ διάδοχον τῆς Ἐπισκοπῆς κἀνένα του συγγενῆ, ἄκυρος μὲν ἄς ᾔνῃ ἡ χειροτονία τοῦ οὔτου χειροτονηθέντος, αὐτὸς δὲ ὁ χειροτονήσας τοῦτον ἄς ἀφορίζεται ὑπὸ τῆς Συνόδου γὰρ πρέπει νὰ γίνωνται οἱ Ἐπίσκοποι. Καὶ ἂν κατὰ τὸν μ'. τῆς ἐν Καρθαγέν. οἱ Ἐπίσκοποι δὲν ἔχουν ἐξουσίαν νὰ ἀφίουν εἰς τοὺς συγγενεῖς των, ἢ εἰς ὄσους ἄλλους βουληθῶν, τὰ ὑποστατικὰ ὅπου μετὰ τὴν Ἐπισκοπὴν ἀπέκτησαν, εἰς λόγον κληρονομίας, (ἔξω μόνον, ὅσα ἀπέκτησαν ἀπὸ κληρονομίαν συγγενῶν τους, ἢ φιλοτιμίαν κυρίως εἰς αὐτοὺς γενομένην παρὰ τινος) πῶς δύνανται νὰ ἀφήσουν ὡς κληρονομίαν εἰς τοὺς συγγενεῖς των, ἢ εἰς ὄσους ἄλλους θελήσουν, αὐτὴν τὴν Ἐπισκοπὴν;

Σ υ μ φ ω ν ε ί α.

«Δι' ὃ συμφώνως καὶ ὁ κγ'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ προτάζει νὰ μὴ ἔχη ἐξουσίαν ὁ Ἐπίσκοπος νὰ κάμνη ἀντὶ διὰ λόγου του διάδοχον, κἀν εἰς τὰ λοιπὰ εὐρίσκηται τῆς ζωῆς (1), ἀλλὰ ἡ Σύνοδος καὶ κρίσις τῶν Ἐπισκόπων νὰ ἔχη τὴν ἐξουσίαν νὰ κάμνη Ἀρχιερεῖς τὸν ἀξίον εὐρεθέντα, μετὰ τὴν κοίμησιν τοῦ προκατόχου Ἀρχιερέως. Ὅθεν αὐτὸ τοῦτο ἦτο ἀπηγορευμένον καὶ κοντὰ εἰς τὸν παλαιὸν Ἰσραήλ. Διὰ τοῦτο καὶ ἐκατηγόρουν τὸν Μωϋσῆν πῶς ἀνεβίβασεν εἰς τὸ ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης τὸν ἀδελφὸν του Ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱούς αὐτοῦ. Καὶ ἂν ὁ Θεὸς διὰ σημείου τῆς βλαστητάσης ράβδου δὲν ἐβεβαίονεν εἰς ἐκείνους τὴν ἱερωσύνην, τάχα, ἤθελεν καθαιρεθῆν ἀπὸ αὐτῆν.»

ΚΑΝΩΝ ΟΖ'.

«Εἰ τις ἀνάνηρος ἢ τὸν ὀφθαλμὸν, ἢ τὸ σκέλος πεπληγμένος, ἄξιος δὲ ἐστὶν Ἐπίσκοπος ἢ Τῆς ς'. λγ'. πῆς, γενέσθω. Οὐ γὰρ λῶδη σώματος αὐτὸν μιαίνει. ἀλλὰ ψυχῆς μολυσμός.»

Ἑ ρ μ η ν ε ί α.

Ὁ μὲν παλαιὸς νόμος ἐπρόσταζε νὰ μὴ ἔχουν κἀνένα μῶμον εἰς τὸ σῶμα οἱ μέλλοντες γενέσθαι ἱερεῖς, ἀλλὰ νὰ ᾔνῃ ἀστικοί, καὶ ὀλομελεῖς, καὶ ἄμωμοι. «Πᾶς γὰρ ἄνθρωπος, φησὶν, ὃς ἐστὶν ἐν αὐτῷ μῶμος, οὐ προσελεύσεται. Ἀνθρωπος τυφλός, ἢ χωλός, ἢ κολοβόρριν, ἢ ὠτόμητος. Ἡ ἄνθρωπος, ὃς ἂν ᾔνῃ ἐν αὐτῷ σὺντριμμα χερσὶς, ἢ σὺντριμμα ποδός, ἢ κυρτός, ἢ ἐφηλος (2) ἢ πτίλλος τοὺς ὀφθαλμούς (3) ἢ ἄνθρωπος, ὃς ἂν ᾔνῃ ἐν αὐτῷ ψώρα ἀγρία, ἢ μονόρρις.» [Λευιτ. κἀ. 18. 20]. Ἀλλὰ καὶ ἂν μετὰ τὴν ἱερωσύνην ἤθελεν λάβουν κἀνένα τοιοῦτον ψεγάδι εἰς τὸ σῶμα, ἔπκυον ἀπὸ τὸ νὰ ἱεουργοῦν. Ὁ δὲ νέος τῆς χάριτος τοῦ Εὐαγγελίου, ψεγάδια τοιοῦτα καὶ κολοβώματα τοῦ σώματος οὐ λογίζεται ὡς ἐμπόδιον τῆς ἱερωσύνης, ἀλλὰ μᾶλλον ἀπαιτεῖ νὰ ἔχουσι καθαρὰν τὴν ψυχὴν παντὸς ρύπου. Δι' ὃ καὶ ὁ παρὼν Κανὼν λέγει· Ἀνίσως τις ᾔνῃ βεβλαμμένος εἰς τὸν ὀφθαλμὸν, ἤτοι εἶναι μὲ ἓνα ὀμμάτι, ἢ ἔχει διστροφούς τοὺς ὀφθαλμούς, ἢ κοντοβλέποντας, ἢ ἔχει τσικισμένον τὸ σκέλος, ταῦτόν εἰπεῖν εἶναι χωλός· ἢ ἔχει κἀνένα ἄλλο τοιοῦτο κολόβωμα καὶ βλάβην εἰς τὸ σῶμα, τὸ ὅποιον δὲν ἐμποδίζει εἰς τὸ νὰ ἐνεργῶνται αἱ ἱεροπραξίαι, ἄξιός δὲ εἶναι ὁ ταῦτα ἔχων διὰ νὰ γίνῃ Ἐπίσκοπος, ἄς γίνηται, ἐπειδὴ τὸ κολόβωμα τοῦ σώματος δὲν κάμνει αὐτὸν ἀνάξιον, ἀλλὰ ὁ ἐξ ἁμαρτίας μολυσμός τῆς ψυχῆς.

Σ υ μ φ ω ν ε ί α.

Ὁ δὲ λγ'. τῆς ς'. ἀφορίζει τοὺς Ἀρχιερεῖς, ὅπου κάμνουσι κληρικούς ἐκείνους μόνους, ὅπου κατάγονται

εἰς ἔκπτωσιν τοῦ βαθμοῦ, οὔτε δὴ πιστῶν, καὶ ἀνεπιλήπτων ἢ μαρτυρία εἶναι ἀρκετὴ, ἀλλὰ τριῶν, ἢ πέντε, καὶ ὅρα εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ θ'. τοῦ Θεοφίλου, ἐν ἣ εὐρήσεις καὶ τὴν δ'. Ἀπόκρισιν Νικήτα Ἡρακλείας. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ φιλευσεβεῖς νόμοι τῶν Βασιλέων τοῦτο τὸ ἀξιοματικὸν ἀπόφθεγμα ἀποφαίνονται· «Κρεῖσσον τὰ ἁμαρτήματα καταλιμπάνειν ἀνεκδίκητα, ἢ τινὰς ἀναίτιως κολάζεσθαι.» (παρὰ τῷ Βλάστρ).
(1) Δι' ὃ καὶ ὁ Θεοδώρητος ἐν βιβλ. ε'. κεφ. κγ'. τῆς Ἐκ-

κλησιαστικῆς ἱστορ. λέγει· οὔτε γὰρ ἀνθ' ἑαυτοῦ τῷ τελευτῶντι (Ἀρχιερεῖ δηλ.) χειροτονεῖν ἐπιτρέπουσιν (οἱ Κανόνες δηλαδὴ).

(2) Ἐφηλίδα εἶναι μία ἀσθένεια ὅπου ἀκολουθεῖ εἰς τὸ μέτωπον, ἢ ὅποια συνεθίζει νὰ μελανιάζῃ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ δέρματος· οὕτως αὐτὴν ἐρμηνεύει Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρ. Ἐφηλος, οὖν ὁ τὴν ἀσθένειαν ταύτην ἔχων.

(3) Πτίλλος, ὁ μαθημένα ἔχων τὰ βλέφαρα κατὰ τὸν Βαρινον, καὶ ἀπλῶς, ὁ ἔχων πάθος τι περὶ τοὺς ὀφθαλμούς.

ἀπὸ γένος ἱερατικόν, διορίζων ὅτι δὲν πρέπει νὰ βλέπουν εἰς τὸ γένος ἰουδαϊκῶς, ἀλλὰ πολλῶ μᾶλλον εἰς τὴν ἀξιοσύνην τῆς ψυχῆς. Ὁ δὲ ἅγιος Νικηφόρος ἐν τῷ ἡ. αὐτοῦ Κανόνι λέγει, ὅτι χειροτονοῦνται καὶ οἱ ἀπὸ παλαιότητος καὶ διαγμάτων γεννηθέντες, ἀν ἦναι ἄξιοι. Αὐτὸ τὸ ἴδιον λέγει καὶ ὁ θ'. τοῦ Νικητᾶ Ἑρακλείας.

ΚΑΝΩΝ ΟΗ'.

«Κωφὸς δὲ ὢν, καὶ τυφλὸς, μὴ γινέσθω Ἐπίσκοπος, οὐχ ὡς μεμιασμένος, ἀλλ' ἵνα μὴ τὰ Ἐκκλησιαστικὰ παρεμποδίζοιτο.

Ἑρμηνεία.

Ἐάν ὁμοίως, λέγει ἀκολούθως ὁ παρῶν Κανὼν, τινὰς εἶναι κωφὸς, καὶ ἀπὸ τὰ δύο αὐτῶν, καὶ τυφλὸς ἀπὸ τὰ δύο ὁμώματα, ὁ τοιοῦτος, ἄς μὴ γίνηται Ἐπίσκοπος, ὅχι διότι εἶναι μεμολυσμένος ἐκ τούτων καὶ ἀνάξιος, ἀλλὰ διατι ἐκ τῶν κολοβωμάτων τούτων ἐμποδίζεται νὰ ἐνεργῇ τὰς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἱεροπραξίας. Ὁ γὰρ μὴ βλέπων, ἢ ἀκούων, πῶς δύναται νὰ ἱερουργήσῃ; ἢ νὰ πιάσῃ τὰ ἄγια, ἢ νὰ ἀναγνώσῃ; ἢ νὰ ἀκούσῃ τὰ πρῶτα τοῦ λαοῦ ἐκφωνούμενα λόγια; Σημειώσαι δὲ, ὅτι οἱ μετὰ τὴν ἱερωσύνην κωφωθέντες, ἢ τυφλωθέντες, δὲν πρέπει νὰ καθαιροῦνται ἀπὸ αὐτὴν, ἀσυμπαθὲς γὰρ τὸ τοιοῦτον διότι ὁ πολιτικὸς νόμος ἐν βιβλ. ἡ. τίτλ. α. κεφ. α. θέματι δ'. λέγει: Ὅτι ὁ τυφλὸς καὶ δικάζειν δύναται, καὶ οὐκ ἀποκινεῖται τῆς συγκλήτου, ἐξουσίαν ὁμοίως ἄλλην δὲν λαμβάνει, ἀλλὰ μένει εἰς ἐκείνην ὅπου εἶχε πρὸ τοῦ πάθους (1).

ΚΑΝΩΝ ΟΘ'.

Τῆς ς'. ζ'. Τιμ. || «Ἐάν τις δαιμόνα ἔχη, Κληρικὸς μὴ γινέσθω, ἀλλὰ μηδὲ τῶν πιστῶν συνευχέσθω. β'. γ'. ιε'. || Καθαρισθεὶς δὲ προσδέχεσθω, καὶ ἐάν ἦ ἄξιος, γινέσθω.»

Ἑρμηνεία.

Κάθε δαιμονιζόμενος ὡς ἀν ἀκάθαρτος κρίνεται, ἐπειδὴ καὶ δίδει ὑπόψιν ὅτι διὰ φαυλότητα τῆς ζωῆς του ἔδωκεν ἄδειαν εἰς τὸν διάβολον καὶ ἐμβήκεν εἰς αὐτόν. Πῶς λοιπὸν ὁ τοιοῦτος εἰς κληρὸν θέλει προβασθῆ; ἐπειδὴ καὶ μῦρον δοχεῖω σαπρῶ οὐ πιστεύεται, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον. Ὅθεν ὁ παρῶν Κανὼν διορίζει, ὅτι ἀνίσως τινὰς ἔχη δαιμόνιον παντοτινόν, ὁ τοιοῦτος ἄς μὴ γίνηται Κληρικὸς. Ἀλλὰ μηδὲ ἄς προσευχῆται ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ μετὰ τοὺς πιστοὺς, διὰ νὰ μὴ ταράττῃ τὴν προσευχὴν καὶ δοξολογίαν αὐτῶν τὴν εἰς Θεόν, μετὰ τὰς ἀταξίας καὶ δαιμονιώδεις κραυγὰς του, τὰς συνήθεις εἰς τοὺς δαιμονιζομένους. Ἀφ' οὗ δὲ καθαιροῦνται καὶ ἐλευθερωθῆ ἀπὸ τὸ δαιμόνιον, ἄς προσδέχεται εἰς τὴν μετὰ τῶν πιστῶν προσευχὴν καὶ ἀν ἦναι ἄξιος διὰ νὰ γένη Κληρικὸς, ἄς γίνηται.

Συμφωνία.

Διὰ τί δὲ ὁ τρίτος τοῦ Ἀλεξανδρείας Τιμοθέου Κανὼν συγχωρεῖ τὸν δαιμονιζόμενον νὰ μεταλαμβάνῃ, ἐάν δὲν ἐξομολογῇ ἢ βλασφημῇ τὸ μυστήριον, εἰς καιρὸν ὅπου ὁ παρῶν Κανὼν, οὔτε νὰ συμπροσεύχεται αὐτὸν συγχωρεῖ μετὰ τοὺς πιστοὺς; Ὅτι, ὁ μὲν παρῶν Κανὼν λέγει διὰ τὸν ἐνεργούμενον ὑπὸ τοῦ δαιμόνος παντοτινῶς, καὶ χωρὶς διακοπῆν, ὁ δὲ τοῦ Τιμοθέου, διὰ τὸν ἐνεργούμενον ὑπὸ τοῦ δαιμόνος μετὰ διακοπὴν κἄποτε, καὶ εἰς μερικὸν καιρὸς. Δι' οὗ καὶ συγχωρεῖ αὐτὸν, ὅταν δὲν ἐνεργῆται καὶ πάσχι, νὰ μεταλαμβάνῃ τῶν θείων μυστηρίων. Καὶ τοιοῦτοτρόπως συμβιβάζονται οἱ Κανόνες καὶ οὐκ ἐναντιοῦνται ἀλλήλοις. Πλὴν καὶ ὁ δαιμονιζόμενος εἰς μερικὸν καιρὸς, δὲν πρέπει νὰ κληροῦται καὶ νὰ γίνηται ἱερεὺς, ἵνα μὴ ἡ ἱερωσύνη βλασφημηθῆ ἐντεῦθεν, καὶ ἵνα μὴ ἐν καιρῷ τῆς φρικτῆς Ἱερουργίας, ἐνεργήσαντος αὐτὸν τοῦ δαιμόνος, τὰ ἅγια περιυβρισθοῦν. Τοῦτο τὸ ἴδιον λέγει καὶ ὁ Πατριάρχης Νικόλαος διοριζόμενος, ἐν τῷ δ'. αὐτοῦ Κανόνι ὅτι, ἀν τις πάσχων ἀπὸ μέλαιναν χολῆν, φαίνεται εἰς τοὺς πολλοὺς ὅτι ἔχει δαιμόνιον, ἄς μεταλαμβάνῃ. Εἰ δὲ τῇ ἀληθείᾳ δαιμονίζεται, ἄς ἀπέχη τῆς κοινωνίας. (2) «Ὁ δὲ τῆς ἐν Τρούλλῳ λέγει, ὅτι, ἐκεῖνοι ὅπου ὑποκρίνονται πῶς ἔ-

(1) Ὅθεν καὶ ὁ Βαλαμών ἐν τῇ 23. ἐρωταποκρίσ. πρὸς Μάρκον Ἀλεξανδρείας, συνάπτων ὁμοῦ τοὺς δύο τούτους Ἀποστολικούς, τὸν οζ', λέγω, καὶ οη'. τοῦτον, λέγει, νὰ ἱεουργῇ μὲν ἀκωλύτως ὁ ἔχων τινὰ λῶδην σώματος καὶ ἀσθένειαν ἐάν εἴ ἐξ αἰτίας τῆς ἀσθενείας ἐμποδίζονται αἱ τῆς ἱερωσύνης ἐνέργειαι, παύει μὲν τῆς ἱεροπραξίας ὁ ἀσθενῶν, οὐκ ἀλλοτριοῦται ὁμοίως καὶ τοῦ ἀξιώματος, ἀλλὰ μᾶλλον ὁ τοιοῦτος οἰκτειρηθήσεται, καὶ ἀπολαύσει μὲν τῆς προτέρας τιμῆς, εἴη δὲ καὶ τὰ πρὸς ζωάρκειαν, καὶ τὰ λοιπὰ, κατὰ τὴν προτέραν συνήθειαν.

(2) Σημειώσαι ὁμοίως, ὅτι οἱ δαιμονιζόμενοι ἢ παντοτινῶς ἢ

κατὰ καιροῦς, ἐάν κινδυνεύσιν εἰς θάνατον, ἀπαραιτήτως πρέπει νὰ μεταλαμβάνουν μετὰ τὸν τρόπον ὅπου ἤθελε δοκιμάσῃ ὁ ἱερεὺς. Διότι, ἐν οἱ εἰς θανάσιμους ἁμαρτίας εὐρισκόμενοι καὶ μετανοοῦντες, ἐν καιρῷ θανάτου συγχωροῦνται ἀπὸ τὴν εὐσπλαγγίαν τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὸν ε'. Κανὼνα τοῦ Νύσσης καὶ ἄλλους κανόνες, νὰ μεταλαμβάνουν τὰ μυστήρια, ἵνα μὴ στερηθῶσι τοιοῦτου ἐφοδίου, πῶς μᾶλλον οἱ δαιμονιζόμενοι πρέπει νὰ μεταλαμβάνουν, οἵτινες πολλάκις καὶ μὴ ἁμαρτήσαντες θανάσιμῶς, διὰ κρίματα τοῦ Θεοῦ ἀκατέληπτα, παραχωροῦνται νὰ ἐνεργῶνται ὑπὸ τοῦ δαιμόνος; ὁμοίως καὶ ἐάν οἱ δαιμονιζό-

χουν δαιμόνιον, χωρίς να έχουν, ως επιτιμώνται με εκείνο τὸ ἴδιον ἐπιτίμιον ὅπου λαμβάνουν οἱ ἀληθῶς ὄντες δαιμονιζόμενοι, καὶ εἰς τὰς ὁμοίας ἐκείνων σκληραγωγία; καὶ νηστείας αἰ; ὑποβάλλονται καὶ αὐτοί.»

ΚΑΝΩΝ Η'.

Τὸν ἐξ ἔθνικοῦ βίου προσελθόντα, καὶ βαπτισθέντα, ἢ ἐκ φαύλης διαγωγῆς, οὐ δίκαιόν ἐστι πάραυτα προχειρίζεσθαι Ἐπίσκοπον. Ἄδικον γάρ. τὸν μηδέπω πείραν ἐπιδειξάμενον, ἐτέρων εἶναι διδάσκαλον, εἰ μή που κατὰ Θεῖαν χάριν τοῦτο γένηται.

|| Τῆς α'. β'. τῆς α'. καὶ β'. ιζ'. τῆς Νεοκαισ. ιβ'. τῆς Σαρδ. ι'. τῆς Λαοδ. γ'. Κυρλ. δ'.

Ἑρμηνεία.

Ἐκ τῶν παρῶν κανῶν διορίζεται, ὅτι δὲν εἶναι δίκαιον νὰ γίνεταί Ἐπίσκοπος παρευθὺς, ἐκεῖνος ὅπου, ἢ ἀπὸ ἔθνικους καὶ ἀπίστους ἔλθῃ εἰς τὴν εὐσεβῆ πίστιν καὶ βαπτισθῆ, ἢ ἀπὸ ζωὴν μοχθηρὰν καὶ κακεντρέχη, ἔλθῃ εἰς μετάνοιαν, ὅποια εἶναι τῶν σκηνικῶν, καὶ μίμων, καὶ τοιούτων ἄλλων (1)· διότι ἄδικον πρᾶγμα εἶναι καὶ σφαλερὸν νὰ γίνηται τῶν ἄλλων διδάσκαλος, ὁποῖός ἐστιν ὁ Ἐπίσκοπος, ἐκεῖνος ὅπου ἀκόμη δὲν ἔδωκε δοκιμὴν καὶ ἀπόδειξιν, ἂν ᾗται κατὰ τὴν πίστιν ὑγιῆς, καὶ κατὰ τὴν ζωὴν ἀκατηγόρητος. Ἡ δὲ δοκιμὴ αὕτη καιρὸν χρειάζεται, καὶ εἰς ὀλίγον διάστημα δὲν δύναται νὰ δοθῆ. Ἐξω μόνον τότε νὰ προχειρίζεται, ἐὰν ἐκ Θεῖας χάριτος γένη ἀποκάλυψις δι' αὐτὸν, καθὼς ἐγένεν εἰς τὸν Ἀπόστολον Ἀνανίαν, διὰ τὸν Παῦλον, εἰπόντος τοῦ Κυρίου πρὸς αὐτὸν ἐν ὄρατι· «Πορεύου, ὅτι σκευὸς ἐκλογῆς μοί ἐστιν οὗτος, τοῦ βραστάσαι τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον ἔθνῶν, καὶ Βασιλέων, υἱῶν τε Ἰσραήλ. (2)

Συμφωνία.

Τοῦτο τὸ ἴδιον παραγγέλλει καὶ ἰδίᾳ ὁ Παῦλος πρὸς Τιμόθεον λέγων· σμῆ νεόφυτον (χειροτόνει δηλαδὴ) ἦτοι, νεοκατήχητον καὶ νεωστὶ φυτευθέντα εἰς τὴν ἀμπελον τοῦ Χριστοῦ, ἵνα μὴ τυφωθῆς εἰς κρίμα ἐμπέση καὶ πκγίδα τοῦ διαβόλου. [ἀ. Τιμ. γ'. 6.] Ὅθεν καὶ ὁ β'. τῆς πρώτης Συνόδου Κανῶν προστάζει, ὅτι, οἱ ἐξ ἔθνικοῦ βίου προσελθόντες εἰς τὴν πίστιν, μήτε εἰς Ἐπισκοπὴν, μήτε εἰς πρεσβυτέριον νὰ ἀνάγωνται, ἐὰν πρῶτον δὲν δώσουν δοκιμασίαν πολλὴν τῆς αὐτῶν πίστεως καὶ ζωῆς. Καὶ ὁ γ'. δὲ τῆς Λαοδικ. δὲν πρέπει λέγει νὰ ἰσροῦνται οἱ νεωστὶ βαπτισθέντες. Ὁ δὲ τῆς ἐν Σαρδικῇ ι'. διορίζει νὰ μὴ γίνηται τις Ἐπίσκοπος ἐκ τῆς ἀγορᾶς πλούσιος, ἢ σχολαστικὸς, ἀνίσως πρότερον δὲν κάμη ὑπηρεσίαν Διακόνου καὶ Πρεσβυτέρου, ἵνα γνώριμος διὰ ταύτης γένηται ἡ πίστις καὶ καλοκῆχαρία αὐτοῦ, καὶ ἵνα μὴ νεόφυτος νομισθῆ, ἀλλ' ἐν ἐκάστῳ βαθμῷ μὲ

μενοι οὔτοι ἐν καιρῷ ὅπου πάσχουν, κρημνίσουν ἑαυτοὺς, ἢ κατὰ ἄλλον τρόπον φονευθοῦν, πρέπει νὰ ψάλλωνται καὶ νὰ μνημονεύωνται, καὶ νὰ θάπτονται ὑπὸ ἱερέων· «ὅτι δὲν ἦσαν εἰς τὸν ἑαυτὸν τους, ἀλλ' ἐξω ἑαυτῶν, ὡς ὑπὸ τοῦ δαιμονος ἐνεργούμενοι,» κατὰ τὸν ιδ'. κανόν. τοῦ Τιμοθ. Πρὸς τούτους, ἐὰν ὁ δαιμονιζόμενος δὲν καθαρισθῆ ἀπὸ τοῦ δαιμόνιου, δὲν δύναται νὰ βαπτισθῆ, εἰς κίνδυνον δὲ θανάτου βαπτίζεται, κατὰ τὸν β'. τοῦ Τιμοθίου. Εἰ δὲ ἐν τῷ θανάτῳ βαπτίζεται, ἄρα καὶ ἐν τῷ θανάτῳ ματαλαθεῖν συγχωρεῖται. Ἐὰν δὲ γυνὴ δαιμονίζεται τόσον, ὥστε καὶ σίδερα νὰ φορῆ, δὲν δύναται νὰ τὴν χωρήσῃ ὁ ἄνδρας τῆς, ἐπειδὴ μοιχεία εἰς τὸ πρᾶγμα δὲν μεσολαθεῖ κατὰ τὸν ιε'. Τιμοθίου. Πρέπει δὲ νὰ ἠξεύρωμεν ὅτι, κατὰ τὸν μέγαν τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριον (Κυριακῆ δ'. τῶν νηστειῶν), κατὰ δύο τρόπους οἱ δαίμονες τοὺς ἀνθρώπους πειράζουσιν. Ἡ κατ' ἐνέργειαν, ἀφανῶς δηλ. καὶ ἐξωτερῶς, καθ' ὃ πάντας τοὺς ἀνθρώπους ἐνοχλοῦσι μὲ τὰς προσβολὰς τῶν λογισμῶν καὶ παθῶν, ἢ κατ' οὐσίαν, ἦτοι φανερῶς καὶ ἐνδοτέρως, ὡς ἐπὶ τῶν δαιμονιζομένων. Οὐσιωδῶς γὰρ τρόπον τινὰ εἰς αὐτοὺς οἱ δαίμονες εἰσέρχονται, καὶ τὴν κρᾶσιν ἀλλοιοῦντες τοῦ σώματος, καὶ μάλα τὰ τοῦ ἐγκεφάλου, καὶ αὐτοὺς κυριεύοντες, ἐξω ἑαυτῶν τούτους ποιοῦσι. Δ' ὁ καὶ περὶ τοῦ Ἰουδα γέγραπται, ὅτι εἰσήλθεν εἰς ἐκεῖνον ὁ Σατανᾶς, κατακυριεύσας αὐτοῦ, ἐξωτερῶς οὐκ εἶπεν ὅτι, καὶ διὰ τῶν λογισμῶν προσβάλλων αὐτῷ. Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ γ'. τοῦ Τιμοθίου.

γίνονται Κληρικοί, διὰ νὰ μὴ ἀκολουθῆ ἐκ τούτου ὕβρις καὶ ἀτιμία εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸ γ'. βιβλ. τῶν Βασιλικῶν, τίτλ. ι'. κεφ. κζ'. Γέγραπται δὲ καὶ ἐν τῇ καλουμένῃ Ἐκκλησιαστικῇ Διατάξει βιβλ. γ'. ὅτι βουλευτῆς, ἢ ταξιώτης αἰ μὴ γίνεταί Ἐπίσκοπος, ἀνίσως πρότερον δὲν μονάσῃ ἰε. χρόνους· εἰ δὲ ὀλιγώτερον ἀπὸ τοὺς ἰε. γένη, νὰ γίνηται πάλιν ταξιώτης, καὶ βουλευτῆς ὡς πρότερον.»

(2) «Καθὼς ἐγένεν εἰς τὸν ἅγιον Ἀμβρόσιον Ἐπίσκοπον Μεδιολάνων, περὶ τοῦ ὁποίου γράφει ὁ Θεοδώρητος ββλ. δ'. κεφ. ζ'. τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας· «Ταῦτα μαθὼν ὁ Βασιλεὺς, προσέταξε παραυτίκα καὶ μυηθῆναι (ἦτοι βαπτισθῆναι) καὶ χειροτονηθῆναι τὸν ἀξιεπαῖνον ἄνδρα... Ὑπέλαθε γὰρ θεῖαν εἶναι τὴν ψῆφον, ἐκ τῆς τῶν τὰ ἐναντία φρονούντων τεκμαιρόμενος συμφωνίας. Ἀλλὰ καὶ ὁ Σωκράτης περὶ αὐτοῦ γράφει, βιβλ. δ'. κεφ. λ'. τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας. Ὁ δὲ Βασιλεὺς θαυμάσας τὴν τοῦ λαοῦ ἁμόνοιαν, Θεοῦ τε ἔργον εἶναι γνοὺς τὸ γινόμενον, ἐδήλου τοῖς Ἐπισκόποις ὑπουργεῖν τῷ Θεῷ κλυεῖναι χειροτονεῖν. Καὶ ὁ Σωζόμενος βιβλ. ζ'. κεφ. κδ'. συνέβαλεν ἐπὶ ὁμοιοῖα τῆς ἐν Μεδιολάνῳ Ἐκκλησίας ταῦτα βραβεῦν τὸν Θεόν. Γράφει δὲ ὁ αὐτὸς Σωζόμενος καὶ διὰ τὸν Νεκτᾶριον Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως, πῶς ἀκόμη ἐνδεδυμένος ὢν τὴν τοῦ ἁγίου βαπτίσματος στολὴν, ἀναγορεύεται κοινῇ τῆς συνόδου ψήφῳ Ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, ἀντὶ ἡγεμόνος τῆς Σαμοσάτων πόλεως, καὶ προσέθησιν ὅτι οὐκ ἀθεῖ ταῦτα συνέβαινε, βιβλ. ζ'. κεφ. η'. τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας.»

(1) «Ἀλλὰ καὶ οἱ ταξιώται (ἦτοι ὀφφικιάλοι) δὲν πρέπει νὰ

καιροῦ διάστημα ὄχι ὀλιγώτατον δοκιμασθῆ. Ἄλλὰ καὶ δ' ιζ'. τῆς α'. καὶ β'. τὰ αὐτὰ διορίζεται νὰ μὴ ἀναβαίη τις παρευθὺς εἰς τὸ ὕψος τῆς ἐπισκοπῆς ἀπὸ λαϊκούς καὶ μοναχούς, ἐὰν πρότερον δὲν ἐξετασθῆ εἰς τοὺς Ἐκκλησιαστικούς βαθμούς. Ὁ δὲ ιβ'. τῆς ἐν Νεοκαισρεῖα ἐμποδίζει νὰ γίνηται Πρεσβύτερος ἐκεῖνος ὁποῦ ἐν ἀσθενείᾳ ὦν βαπτισθῆ, εἰ μὴ διὰ σπουδῆν αὐτοῦ καὶ σπάνιν ἀνθρώπων. Ὁ δὲ γ'. τοῦ Κυρίλλου ἐμποδίζει τὸ νὰ γίνωνται Κληρικοί οἱ νεόνυμφοι, ἢ οἱ ἐκβεβλημένοι ἀπὸ Ἀρχιερέων, ἢ ἀπὸ μοναστήριον, καὶ ὅλων οἱ διαβεβλημένοι.»
Περὶ οὗ δρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ιθ'. τῆς α'.

ΚΑΝΩΝ ΠΑ'.

Ἄποσ. ς'. κγ'. τῆς δ'. γ'. ζ'. τῆς ζ'. ι'. τῆς α'. καὶ β'. ια'. τῆς Καρθ. ιη'.

«Εἶπομεν, ὅτι οὐ γρή Ἐπίσκοπον, ἢ Πρεσβύτερον καθιέναι ἑαυτὸν εἰς δημοσίας διοικήσεις, ἀλλὰ προτευκαίρειν ταῖς Ἐκκλησιαστικαῖς χρεῖαις. Ἡ πειθέσθω οὖν τοῦ τομῆ ποιεῖν, ἢ καθαιρείσθω. Οὐδεὶς γὰρ δύναται οὐτὶ κυρίως δουλεύειν, κατὰ τὴν Κυριακὴν παρακλίευσιν.

Ἑρμηνεία.

Καὶ οὗτος ὁ Κανὼν παρομοίως μὲ τὸν ς'. ὁρίζει οἱ ἱερωμένοι νὰ μὴ περιπλέκωνται εἰς πράγματα κοσμικά, λέγων· Εἶπομεν, (κατὰ τὸν ς'. διηλκθὴ Κανὼνα ἡμῶν) ὅτι δὲν πρέπει ὁ Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος νὰ καταβιάζῃ τὸν ἑαυτὸν τοῦ εἰς πολιτικάς καὶ κοσμικάς φροντίδας καὶ κυβερνήσεις, ἀλλὰ νὰ προσεδρεύῃ εἰς τὰς τῆς Ἐκκλησίας ὑπηρεσίας καὶ χρεῖας. Λοιπὸν, ἢ ἄς πεισθῆ νὰ μὴ κάμνη τοῦτο εἰς τὸ ἐξῆς, ἢ ἂν δὲν πεισθῆ, ἄς καθαιρέται. Διότι κἀνέναν δὲν ἡμπορεῖ νὰ δουλεύῃ εἰς δύο αὐθέντας, καὶ εἰς τοὺς δύο νὰ ἀρέσῃ, καλῶς λέγει ὁ Κύριος. [Ματθ. ς'. 24. Λουκ. ις'. :3.] Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ς'. Ἀποστολικοῦ.

ΚΑΝΩΝ ΠΒ'.

Τῆς δ'. δ'. τῆς ς'. πε'. τῆς ἐν Ἄγκ. γ'. τῆς Καρθ. ογ'. ι'. τοῦ Βασ. μ'. μα' μβ'. Ἐπισ. πρὸς Φιλῆμ.

«Οἰκέτας εἰς κληρὸν προχειρίζεσθαι ἄνευ τῆς τῶν δεσποτῶν γνώμης, οὐκ ἐπιτρέπομεν. ἐπὶ λύπη τῶν δεσποτῶν τῶν κεκτημένων, οἴκων γὰρ ἀνατροπὴν τὸ τοιοῦτον ἐργάζεται. Εἰ δὲ ποτε καὶ ἄξιος φανείη οἰκέτης πρὸς χειροτονίαν βλαμοῦ, οἷος καὶ ὁ ἡμέτερος Ὀνήσιμος ἐράνη, καὶ συγχωρήσωσιν οἱ δεσπότες, καὶ ἐλευθερώσωσι, καὶ τοῦ οἴκου ἐξαποστείλωσι, γινέσθω.»

Ἑρμηνεία.

Δὲν πρέπει νὰ κάμνη τις ἐκεῖνα ὁποῦ γίνονται εἰς τοὺς ἄλλους σκανδάλου καὶ λύπης αἷτια. Αἴτιον δὲ σκανδάλου καὶ λύπης, τὸ νὰ χειροτονῆ τις δοῦλον παρὰ γνώμην τοῦ ἐδικοῦ τοῦ αὐθέντου. Δι' ὃ καὶ ὁ παρὼν Κανὼν κωλύει τοῦτο, λέγων· Δὲν συγχωροῦμεν νὰ προβιάζωνται δοῦλοι εἰς Κληρὸν καὶ ἱερωσύνην, χωρὶς τὴν γνώμην τῶν αὐθέντων αὐτῶν, διὰ νὰ μὴ λυπήσωμεν αὐτοὺς τοὺτους τοὺς αὐθέντας αὐτῶν. Διότι τοῦτο τὸ πρᾶγμα, οἴκους ὀλοκλήρους ἀνατρέπει· (τυχὸν γὰρ ὁ κληρωθεὶς δοῦλος νὰ ἦτο, ἢ διοικητὴς τοῦ οἴκου τοῦ αὐθέντου του, ἢ νὰ ἦτο ἐπιστάτης εἰς ἐργαστήριόν του, ἢ ἄσπρα τοῦ αὐθέντου του νὰ εἶχεν εἰς χεῖράς του, καὶ διὰ ταῦτα πάντῃ νὰ ἐπροξένησε λύπην εἰς τὸν αὐθέντην του ἢ χειροτονία του.) Εἰ δὲ καὶ ὁ δοῦλος ἤθελε φανῆ ἄξιος διὰ χειροτονίαν, καθὼς ἐφάνη καὶ ὁ ἐδικὸς μας Ὀνήσιμος, πρέπει ὁ Ἐπίσκοπος νὰ κοινολογήῃ τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν αὐθέντην του, καὶ ἂν ἐκεῖνος στέρξῃ καὶ συναινέσῃ, καὶ ἐπὶ στόματος δύο, ἢ τριῶν μαρτύρων ἐλευθερώσῃ αὐτὸν, κατὰ τὸν πέ'. τῆς ς'. καὶ ἀποστείλῃ αὐτὸν ἀπὸ τὸν οἶκόν του, εἰς σημεῖον τῆς τελείας ἐλευθερίας, τότε ἄς χειροτονῆται. Ἔτσι καὶ ὁ Παῦλος ἔκαμε, καὶ δὲν ἠθέλησε νὰ κρατήσῃ τὸν δοῦλον Ὀνήσιμον, καὶ μ' ὅλον ὁποῦ εὔρεν αὐτὸν εὐχρηστον εἰς τὴν διακονίαν τοῦ κηρύγματος, ἀλλ' ἐπεμψεν αὐτὸν πρὸς τὸν αὐθέντην αὐτοῦ Φιλῆμονα.

Συμφωνία.

Ἄλλ' οὐδὲ εἰς μοναστήρια πρέπει νὰ δέχωνται δοῦλοι διὰ νὰ μονάσουν, χωρὶς τὴν γνώμην τοῦ αὐθέντου αὐτῶν, κατὰ τὸν δ'. τῆς δ'. Καὶ ἡ δούλη δὲ ὁποῦ παρὰ γνώμην τοῦ αὐθέντου τῆς ὑπανδρευθῆ, ἐπόρνευτε, κατὰ τὸν μ'. καὶ μβ'. Βασιλείου, διότι, κατ' αὐτὸν, αἱ συμφωνίαι καὶ ὑποσχέσεις τῶν ὑπεξουσιῶν καμμίαν βεβαιότητα δὲν ἔχουσι. Καὶ κατὰ τὸν μα'. αὐτοῦ, ὁ γάμος ὁποῦ παρὰ γνώμην γένηται τοῦ αὐθέντου, τῆς δούλης χήρας, διαλύεται, ἐὰν ἐκεῖνος δὲν θέλῃ. Δι' ὃ καὶ ἡ ἐν Γάγγρα, Κανὼν γ'. ἀναθεματίζει ἐκεῖνον, ὁποῦ διὰ πρόφασιν θεοσεβείας διδάσκει τὸν δοῦλον νὰ καταφρονῆ τὸν αὐθέντην του καὶ νὰ ἀνχωρῆ ἀπὸ τὴν ὑπηρεσίαν του. Κατὰ δὲ τὸν ογ'. τῆς ἐν Καρθ. αὶ ἐλευθερία τῶν δούλων πρέπει νὰ κηρύττωνται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. (1)

(1) Σημειώσαι, ὅτι ὑπεξούσιοι κατὰ τοὺς νόμους λέγονται τετραῶς. Ἡ τύχη, ὅλον οἱ δούλοι πρὸς τοὺς αὐθέντας, ἢ φύσει, ὅλον οἱ παῖδες πρὸς τοὺς πατέρας, ἢ γάμψ, ὅλον ἡ γυνὴ πρὸς τὸν ἄνδρα, καὶ ἀντιστρόφως ὁ ἄνθρωπος πρὸς τὴν γυναῖκα, ἢ ἀπογραφή, ὅλον οἱ ταξιώται εἰς τοὺς στρατηγούς (προσθέτουσι τι-

νες καὶ ε'. ὑπεξουσιότητα, πνευματικῆ συνταγῆ, ὅταν ἔχουν οἱ ὑποτακτικοὶ πρὸς τοὺς Γέροντας). Περὶ μὲν οὖν τῆς ὑπεξουσιότητος τῆς γυναικὸς πρὸς τὸν ἄνδρα, καὶ τοῦ ἀνδρὸς πρὸς τὴν γυναῖκα, ὅρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ μη'. τῆς ς'. περὶ δὲ τῆς ὑπεξουσιότητος τῶν παίδων πρὸς τοὺς πατέρας, ὅρα τὴν ὑποση-

ΚΑΝΩΝ ΗΓ'.

Ἐπίσκοπος ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, στρατεία σχολάζων, καὶ βουλούμενος ἀμφότερα κατέχειν, Ρωμαϊκὴν καὶ ἱερατικὴν διοίκησιν, καθυβρίσθω. Τὰ γὰρ Καίσαρος, Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ, τῷ Θεῷ.

Ἄποστ. ς. παλ. τῆς δ. γ. ζ. τῆς ε. ι. τῆς α. καὶ β. ια. τῆς Καρθ. ιγ.

Ἑρμηνεία.

Καὶ εἰς ἄλλους Κανόνας οἱ Θεοὶ Ἀπόστολοι ἐμποδίζουσι τοὺς ἱερωμένους νὰ μὴ διοικοῦσι δημόσια πράγματα, καὶ φροντίδας νὰ ἀναδέχωνται κοσμικὰς, ἀλλὰ καὶ εἰς τοῦτον παρομοίως αὐτὸ τοῦτο ποιοῦσι λέγοντες Ὅποιοι Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, κατχίνεται εἰς στρατείαν, ἤτοι, ὅχι εἰς μεταχειρίσιν ὀπλων καὶ πολέμων, ἀλλὰ εἰς διοικήσιν πραγμάτων στρατιωτικῶν, οἷον διανομὴν σιτηρεσιῶν τῶν στρατιωτῶν, ὑποδοχὴν τῶν τροφῶν αὐτῶν, καὶ ἄλλας τοιαύτας κυβερνήσεις, τὰς ὁποίας οἱ πολιτικοὶ στρατείας ὀνομαζέουσιν. Ὅς τις λοιπὸν, λέγει, καταγίνεται εἰς τὰ τοιαῦτα, καὶ θέλει νὰ ἔχη καὶ τὰ δῶν, καὶ ἐξουσίαν Ρωμαϊκὴν βασιλικὴν, καὶ διοίκησιν ἱερατικὴν καὶ Ἐκκλησιαστικὴν, ταῦτόν εἰπεῖν, ἐξουσίαν ἐξωτερικὴν καὶ ἐσωτερικὴν, (1) ὁ τοιοῦτος, ἐὰν δὲν πύσῃ ἀπὸ αὐτὰ, ἀεὶ καθαιρέται, διότι τὰ πράγματα καὶ αἱ ἐξουσίαι τοῦ Καίσαρος καὶ βασιλέως, εἰς τὸν Καίσαρα πρέπει νὰ δίδωνται, ἤτοι, εἰς ἀνθρώπους ἐξωτερικοὺς καὶ βασιλικούς· τὰ πράγματα δὲ καὶ αἱ ἐξουσίαι τοῦ Θεοῦ, εἰς τὸν Θεόν, παρομοίως πρέπει νὰ δίδωνται· ταῦτό εἰπεῖν, εἰς ἀνθρώπους θεσίους καὶ ἐσωτερικοὺς, ὅποιοι εἶναι οἱ Ἐπίσκοποι, καὶ Πρεσβύτεροι, καὶ Διάκονοι. Ἀνάγνωθι καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ς'. Ἀποστολικῆς.

μείωσιν τοῦ κζ'. τῆς δ'. καὶ τοῦ μβ'. τῆς ἐν Καρθαγίνῃ, καὶ τὸν λη'. Βασιλείου. Περὶ δὲ τῆς ὑπεξουσιότητος τῶν δούλων πρὸς τοὺς αὐθέντας (ἐν μέρει δὲ καὶ περὶ τῆς ὑπεξουσιότητος τῶν στρατιωτῶν πρὸς τοὺς στρατηγούς) ἐδῶ ὁμιλοῦμεν. Ἡ μὲν οὖν θ'. καὶ ι'. καὶ ια'. Νεαρὰ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ διορίζει, ὅτι, ἐκεῖνος ὁ δούλος ὁποῦ κατὰ ἄγνοιαν τοῦ αὐθέντου εἶναι γέννη Κληρικὸς, ἢ Μοναχὸς, ἢ Ἐπίσκοπος, ἂν μὲν ἦτο φευγάτος ἀπὸ αὐτὸν, ἕως τρεῖς χρόνους, νὰ ἀναζητηθῆται ὑπὸ τοῦ αὐθέντου του, καὶ εὐρεθείς νὰ ἐπιστρέφῃ πάλιν εἰς τὴν προτέραν τύχην καὶ νὰ ᾖ δούλος· ἂν δὲ ἦτο φανερός εἰς αὐτὸν καὶ ἐκληρώθῃ, ἢ ἐμύνασῃ, διορίζει νὰ ζητηθῆται μόνον ἕως ἑνα χρόνον. Ὁ δὲ Φώτιος τίτλ. α. κεφ. λς'. φησὶν, ὅτι κατὰ τὴν λς'. διάταξιν τοῦ γ'. τίτλ. τοῦ α. βιβλ. τοῦ κώδικος, ὁ δούλος οὔτε κατὰ γνώμην τοῦ δεσπότη κληροῦται, ἀνίσως πρῶτον δὲν ἐλευθερωθῇ. Ἡ δὲ β'. διάταξις τοῦ α. τίτλ. τῶν Νεαρῶν θεσπίζει, ὅτι ἐὰν ἐκληρωτο ὁ δούλος, ἤξευρεν ὁ δεσπότης καὶ δὲν ἀντέλεγεν, ἐλευθεροῦται. Καὶ Μιχαὴλ δὲ ὁ Ἀπταλιώτης ἐν τῇ συνόψει τίτλ. γ'. λέγει, ὅτι ἐλευθεροῦται ὁ δούλος, ἐὰν, ὅταν ἐχειροτονεῖτο, ἐγένωσκεν ὁ αὐθέντης αὐτοῦ, καὶ ἐσιώπα. Ἡ αὐτὴ δὲ διάταξις λέγει, ὅτι ἡ ἐπισκοπὴ ἐλευθεροὶ καὶ τοὺς δούλους ἀπὸ τὴν ὑπεξουσιότητα τῶν αὐθέντων αὐτῶν, καὶ τοὺς στρατιώτας ἀπὸ τὴν τῶν στρατηγῶν αὐτῶν, ἐὰν κατὰ τὴν γνώμην τῶν κρατούντων αὐτοὺς γένηται ἀγλαθῆ. Σημειώσαι δὲ πρὸς τούτους, ὅτι ὁ νόμος λέγει πῶς, ἂν ἐπερωτᾶται τινὰς, καὶ δὲν ἀντιλέγῃ, ἀλλὰ σιωπᾷ, ἐὰν μὲν ᾖ τὸ πρᾶγμα περὶ οὗ ἐρωτᾶται πρὸς κέρδος του, ἀντισυγκατανεύοντος λογίζεται, ἐὰν δὲ ᾖ πρὸς ζημίαν του, ἀντιἀρνούμενος. Πλὴν ὁ εἰδὼς τὴν χειροτονίαν τοῦ δούλου αὐτοῦ, καὶ μὴ ἀντιλέγων, καὶ μὲ ὄλον ὁποῦ εἶναι πρὸς ζημίαν του τὸ πρᾶγμα, ἕμως ἀντι συναινούντος λαμβάνεται, καὶ τοῦτο εἶναι ἐδικὸν διὰ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ κληρωθέντος ἀγλαθῆ. Οὕτως ἐν τῷ σχολείῳ τοῦ Βαλααμῶνος γέγραπται τὸ εἰς τὸ κείμενον τοῦ α. τίτλ. κεφ. λς'. Φωτ. νομικόν. Προσέτι, κατὰ τὸν Ἀρμεν. βιβλ. α. τίτλ. ιη. ἐλευθεροῦται ὁ δούλος, ἐὰν ἀποθάνῃ ὁ αὐθέντης του χωρὶς νὰ κάμῃ διαθήκην. Ὅποιοι ἀγοραστῆ ἀπὸ τοὺς πολεμίους, εἰ μὲν εἶναι πλούσιος, νὰ δίδῃ τὴν τιμὴν του, καὶ νὰ ἐξαγοράζηται· εἰ δὲ εἶναι πτωχὸς, νὰ δουλεύῃ τρεῖς ἢ πέντε

χρόνους ἐκεῖνον ὁποῦ τὸν ἐξηγόρασε, καὶ ἔτσι νὰ ἐλευθερωθῆται. Ἐλευθεροῦται καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ μὲ εἰδῆσιν τοῦ αὐθέντου του ἔγινε στρατιώτης, ἢ Μοναχὸς, ἢ Κληρικὸς. Ἐκεῖνοι δὲ οἱ δούλοι, ὁποῦ ἀφήσουν τὴν ἀσκήσιν, Μοναχοὶ γεγονότες, καὶ εἰς ἄλλην πολιτείαν ἐλθοῦσι, νὰ γίνωνται πάλιν δούλοι κατὰ τὸ δ'. βιβλ. τίτλ. α. κεφ. ια. τίμα ιγ'. (ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ε'. τῆς α. καὶ β'. καὶ τὸν Ἀρμενόπουλον αὐτόθι.) Σημειώσαι δὲ πρὸς τούτους, ὅτι δύο λογίαν εἶναι οἱ δούλοι, ἄλλοι μὲν γεννῶνται δούλοι, ὅσοι ἀπὸ δούλας γεννηθοῦν, ἄλλοι δὲ γίνονται, ὅσοι αἰχμαλωτισθοῦν ἀπὸ τοὺς πολεμίους. οἱ δὲ μὲ μισθὸν δουλεύοντες εἰς αὐθέντας δὲν εἶναι κυρίως δούλοι, ἀλλὰ μόνον μισθωτοί. Περὶ τούτων λέγει ὁ θεὸς Χρυσόστομος (ὁμιλ. δ'. πρὸς τίτλ.) κατηγορίας ἄξιος εἶναι ἐκεῖνος ὁποῦ μὲ πρόφασιν ἐγκρατείας, χωρίζῃ τὰς γυναῖκας ἀπὸ τοὺς ἄνδρας τῶν, καὶ τοὺς δούλους ἀπὸ τοὺς αὐθέντας αὐτῶν. Ὁ δὲ Σεραφὴ λέγει, «οἰκίστην συνειδὸν ἀγαπάτω σου ἡ ψυχὴ, καὶ μὴ στερήσῃς αὐτὸν ἐλευθερίας» (ζ'. 21.).

(1) «Εἰς δύο διαίρεται ἡ ἐξουσία καὶ ἀρχή. Ἄλλη μὲν εἶναι κοσμικὴ, τὴν ὁποῖαν ἐνεπίστευσεν ὁ Θεὸς εἰς τοὺς Βασιλεῖς, καὶ τοὺς ἄρχοντας, ἄλλη δὲ εἶναι πνευματικὴ, τὴν ὁποῖαν ἐνεχείρισεν ὁ Θεὸς εἰς τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ τῶν ψυχῶν οἰκονόμους. Ἐναντία δὲ ἡ μία μὲ τὴν ἄλλην ὑπάρχει· ἡ μὲν γὰρ εἶναι ἐπίγειος, ἡ δὲ, εἶναι Οὐράνια. Ἡ μὲν φορεῖ μάχαιραν καὶ θανατοῖ, ἡ δὲ πρῶτος συγχωρεῖ καὶ ζωοποιεῖ. Δι' ὃ καὶ ὁ Χρυσόστομος φησὶν, ἄλλοι ἔροι βασιλείας, καὶ ἄλλοι ὅροι ἱερωσύνης. Ὁ βασιλεὺς τὰ ἐνταῦθα πεπίστευται, ἐγὼ τὰ Οὐράνια· (ἐγὼ ὅταν εἶπω, τὸν ἱερέα λέγω)· ὁ βασιλεὺς σώματα ἐμπιστεύεται, ὁ δὲ ἱερεὺς, ψυχὴν. Ὁ βασιλεὺς λοιπάδας χρημάτων ἀφήσιν, ὁ δὲ ἱερεὺς λοιπάδας ἀμαρτημάτων. Ἐκεῖνος ἀναγκάζει, οὗτος παρακαλεῖ. Ἐκεῖνος ὄπλα ἔχει αἰσθητὰ, οὗτος ὄπλα Πνευματικά». (Δύο. δ'. εἰς τὸν Ὄζϊαν σελ. ριθ'. τόμ. ε.). Τὸ αὐτὸ δὲ ἄστοπον ἀκολουθεῖ ἀνίσως, ἢ ὁ βασιλεὺς τομῆσιν νὰ ἐπιβαίνει τοῦ βήματος, ἢ ὁ Ἀρχιερεὺς νὰ βασιλεῖαί νὰ ζώνηται· μάχαιραν, καθὼς ἔπαθε τοῦτο ὁ Δίκερως Γίγας τῆς Ρώμης. ὁ Πάπας φημί, ὁ ὁποῖος κοντὰ ὁποῦ εἶναι ἐσωτερικὸς καὶ κατὰ πνεῦμα Ἀρχιερεὺς, θέλει νὰ ᾖ ἐξωτερικὸς, καὶ κατὰ σῶμα βασι-

ΚΑΝΩΝ ΠΔ΄.

«Εἰ τις ὑβρίσῃ βασιλέα, ἢ ἄρχοντα παρὰ τὸ δίκαιον, τιμωρίαν τινύτω. Καὶ εἰ μὲν Κληρικὸς, κα-
θαιρέσθω, εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφορίζεσθω.

Ἑρμηνεία.

Ὁ μὲν Μωσαϊκὸς νόμος λέγει, «ἄρχοντα τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κκκω;», [Ἐξοδ. κβ'. 28.] ὁ δὲ κορυφαῖος Πέτρος ἰδίᾳ, τὸν βασιλέα τιμᾷτε. [ἁ. Πέτρ. β'. 17.] Ὁ δὲ Παῦλος προτάζει νὰ ὑπερευχόμεθα διὰ τοὺς βασι-
λεῖς καὶ πάντας τοὺς ἐν ὑπεροχῇ. [Γιμοθ. β'. 2.] καὶ ἀπιστοὶ εἶναι. Ἐνταῦθα δὲ κοινῶς οἱ Ἀπόστολοι λέγου-
σιν, οἱ δὲ πρῶτος ὑβρίσῃ βασιλέα, ἢ ἄρχοντα παρὰ τὸ δίκαιον, καὶ χωρὶς κρυμμένην δικαίαν αἰτίαν, ἃς τιμωρῆται,
καὶ εἰ μὲν εἶναι κληρικὸς, ἃς καθίρηται, εἰ δὲ λαϊκὸς, ἃς ἀφορίζεται. Ὑβρις δὲ κοινὰ εἰς τοὺς βασιλεῖς λογι-
ζονται: οἱ δομιότεροι ἐλεγχοί. Ἐμποδίσας δὲ ὁ κανὼν τὸν παρὰ τὸ δίκαιον τὸν βασιλέα ὑβρίζοντα, ἀρῆκε κατὰ
τὸ σιωπώμενον νὰ ἐνοουῦμεν ἐξ ἀντιδιαστολῆς, ὅτι, ἐὰν οἱ βασιλεῖς καὶ ἄρχοντες ἀσεβοῦσιν, ἢ ἀμάρτανουσιν,
συγχωροῦνται νὰ ἐλέγχουν αὐτοὺς ἐκεῖνοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἀνήκει τὸ νὰ ἐλέγχουν τοιαῦτα πρόσωπα. Ἀλλὰ γὰρ
οὐδὲ αὐτὸς ὁ ὑβρίσας πρέπει νὰ τιμωρῆται εὐθύς (1) καὶ ὅρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ νε'. Ἀποστολικοῦ.

ΚΑΝΩΝ ΠΕ΄.

Τῆς ς'. β'. Λα-
οδικ. νζ'. ξ'.
Καθ. λβ'. νδ'.
Ἀθαν. λθ'. ἑορ-
ταστικῇ ἐπιστ.
Γρηγόριος Θε-
ολόγος ἐν τοῖς
αὐτοῦ ἐπιστ.
Ἀμφιλόχιος.

Ἔστω ὑμῖν πᾶσι κληρικὸς καὶ λαϊκὸς βιβλία σεβάσματα καὶ ἅγια. Τῆς μὲν πα-
λαιᾶς διαθήκης, Μωυσέως πέντε: Γένεσις: Ἐξόδος: Λευκτικόν: Ἀριθμοί: Δευτερονόμιον: Ἰη-
σοῦ Ναυῆ ἐν Κριτῶν ἐν Ρουθ ἐν. Βασιλειῶν τέσσαρα. Παραλειπομένων τῆς βίβλου τῶν ἡ-
μερῶν δύο. Ἐσθῆρ δύο. Ἐσθῆρ ἐν Μακκαβαίων τρία: Ἰωβ ἐν ψαλτήριον ἐν, Σολουῶντος
τρία, Παροιμίαι. Ἐκκλησιαστής καὶ Ἄσμα Ἄσμάτων Προφητῶν δώδεκα: ἐν Ἰσαίου ἐν
Ἰερραίου ἐν Ἰεζεκιήλ: Δανιήλ ἐν. Ἐξωθεν δὲ ὑμῖν προσιστορεῖσθω μανθάνειν ὑμῶν τοὺς νέους,
τὴν σοφίαν τοῦ πολυμαθοῦς Σειράχ. Ἡμέτερα δὲ, τουτέστι τῆς καινῆς Διαθήκης, Εὐαγγέλια
τέσσαρα, Μκθίου, Μάρκου, Λουκᾶ καὶ Ἰωάννου. Παύλου ἐπιστολαὶ δεκατέσσαρες: Πέτρου ἐπιστολαὶ
δύο: Ἰωάννου ἐπιστολαὶ τρεῖς: Ἰακώβου μία: Ἰούδα μία: Κλήμεντος ἐπιστολαὶ δύο: καὶ αἱ διαταγαὶ
ὑμῖν τοῖς Ἐπισκόποις δι' ἐμοῦ Κλήμεντος ἐν ὅκτῳ βιβλίῳ προσηφωνημέναι, (ὅς οὐ γρη δημοσιεύειν
ἐπὶ πάντων διὰ τὰ ἐν αὐταῖς μυστικά) καὶ αἱ Πράξεις ἡμῶν τῶν Ἀποστόλων. (2)

λεύς: νὰ εὐλογῇ καὶ νὰ θανατοῖ, νὰ κρατῇ τὴν ποιμαντικὴν βα-
κυρίαν, καὶ μάχαιραν τὴν φονευτήριαν. Μῆτις ἄδικτος, καὶ τί-
ρας ἀλλόκοτος! Ἄς ἰδῇ λοιπὸν οὗτος ὅτι παραβάτης τοῦ πα-
ρόντος: Ἀποστολικοῦ Κανόνος εὐρίσκεται, καὶ καθαιρέσει ὑπό-
κειται ἀμφότερα βυθόμενος ἔχειν, καὶ Ῥωμαϊκὴν ἀρχὴν, καὶ
Ἰερατικὴν διοίκησιν. Πρὸς τοῦτο χρησιμώτατα εἶναι τὰ ὑπὸ τοῦ
Ἰσίου τοῦ Ἐπισκόπου Κωνσταντινου, πρὸς Κωνσταντίνον τὸν
μέγαν εἰρημένα, (Παρὰ Ἀθανασίῳ ἐπιστολῇ τοῖς ἀπανταχοῦ
τὸν μονήρη βίον ἀποῦσι). «Σοὶ βασιλείαν ὁ Θεὸς ἐνεχείρισεν,
ἡμῖν τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐπίστευσε: καὶ ὡσπερ ὁ τὴν σὴν ἀρχὴν
ὑποκλέπτων, ἀντιλέγει τῷ διαταξαμένῳ Θεῷ: οὕτω φερόμενος μὴ
καὶ σὺ τὰ τῆς Ἐκκλησίας εἰς σεαυτὸν ἔλκων, ὑπεύθυνος ἐκκλη-
ματι μεγάλῳ γένη.» Ἀπόδοτε, γέγραπται, τὰ τοῦ Καίσαρος
Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ. Οὐτε τοίνυν ἡμῖν ἄρχειν
ἐπὶ τῆς γῆς ἔξεστι. (τί ἂν εἶποι: πρὸς ταῦτα ὁ διαρχὼν Πάπας)
οὕτε σὺ τοῦ θυμῶν ἐξουσίαν ἔχεις. ὦ Βασιλεῦ.»

(1) Διὰ τὰ καταπαύον τὴν ὄργην οἱ θεοῦτατοι βασιλεῖς,
καὶ νὰ γίνονται: φιλόανθρωποι πρὸς τοὺς ὑβριστάς των, ἃς λά-
βουν παράδειγμα ἀπὸ τὸν μέγαν Κωνσταντίνον, καὶ ἀπὸ τὸν
μέγαν Θεοδοσίον. Ὁ μὲν γὰρ Κωνσταντίνος, ἐπειδὴ τινες ἐλι-
θοδόλῃσαν τὴν εἰκόνα του, καὶ παρεκίνοῦν αὐτὸν οἱ φίλοι: του
νὰ τιμωρήσῃ τοὺς ὑβριστάς, διότι μὲ τοὺς λῃθοὺς ἐπλήγωσαν τὸ
πρόσωπόν του: αὐτὸς ψηλαφήσας τὸ πρόσωπόν του, καὶ χαμο-
γελάσας εἶπε ταῦτα τὰ ἀξιωμακόμενα λόγια: «Οὐδαμῶς πλη-
γὴν ἐπὶ τοῦ μετώπου γεγεννημένην ὄρω, ἀλλ' ὑγιῆς μὲν ἡ κεφα-
λὴ, ὑγιῆς δὲ ἡ ὄψις ἅπασα. (Χρυσόστομος λόγ. κ'. Ἀνδριάντ.
σελ. 599. τοῦ ς'. τόμ.). Ὁ δὲ Θεοδοσίος, καὶ μ' ὄλον ὅπου οἱ

Ἀντιοχεῖς ἐκρήμισαν τοὺς ἀνδριάντας του, καὶ ἄλλας ἀτοπίας
ἔκαμαν, ὅμως ὅταν ἐπῆγεν ὁ Ἀντιοχεῖας Φλαυιανὸς, καὶ τὸν
παρεκάλεσε, τόσον ἡμερώθη ὁ θυμὸς του, ὥστε ὅπου εἶπε ταῦτα
τὰ φιλόανθρωπα ῥήματα πρὸς αὐτόν. Καὶ τί θαυμαστὸν καὶ μέ-
γα. εἰ τοῖς ὑβρισκῶν ἀφήσωμεν τὴν ὄργην ἀνθρώποις οὖσιν, ἄν-
θρωποι καὶ αὐτοὶ τυγχάνοντες, ὅπου γὰρ ὁ τῆς οἰκουμένης Δεσπό-
της. . . . ὑπὲρ τῶν σταυρωτάντων αὐτὸν τὸν Πατέρα παρεκά-
λει λέγων: ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἶδασί τί ποιοῦσι; (Χρυσόστ.
αὐτοῦ σελ. 602.) Ἄς δισωπῆσῃ τοὺς βασιλεῖς εἰς τὸ νὰ ἡμε-
ρώνωσι τὸν θυμὸν τους καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα, ὅπου ἔχουν τὸ, Βα-
σιλεύς. Ὅρίζεται γὰρ ἀπὸ τὸν Λέοντα, καὶ Κωνσταντίνον τοὺς
ἀμύλους των Βασιλεῖς οὕτω: «Βασιλεύς ἐστὶν ἕνωμος ἐπιστασία,
κοινὸν ἀγαθὸν πᾶσι τοῖς ὑπηκόοις, μήτε κατὰ ἀντιπάθειαν τι-
μωρῶν, μήτε κατὰ προσπάθειαν ἀγαθοποιῶν. β'. Σκοπὸς τῷ
Βασιλεῖ, τῶν ὄντων καὶ ὑπαρχόντων δι' ἀγαθότητος ἢ ψυχῆς
καὶ ἀσφάλειας. γ'. Τέλος τῷ Βασιλεῖ τὸ εὐεργετεῖν. δι' ὃ καὶ
εὐεργετῆς λέγεται. (Ἐν τῇ ἐκλογ. τῶν νόμ. τίτλ. β'. σελ. 83.
τοῦ β'. β. βλ. τοῦ Γεοργίου Γραϊκορομ.). Ὁ θέλων δὲ νὰ ἐξημε-
ρῶσῃ τὴν τῶν Βασιλέων ὄργην, ἃς ἀναγνώσῃ αὐτοῖ: παρὰ τῷ
Χρυσόστ. τὰ σοφώτατα, καὶ δουσηφωτικώτατα σχήματα καὶ ῥή-
ματα, ὅπου ἐμεταχειρίσθη ὁ Φλαυιανὸς πρὸς τὸν Θεοδοσίον.»

(2) Σημειώσαι δὲ, ὅτι εἰς πολλὰ βιβλία καὶ χειρόγραφα καὶ
τετυπωμένα, καὶ μάλιστα εἰς τὴν Σύνοψιν Ἀλεξίου τοῦ Ἀρι-
στηνοῦ, φέρονται καὶ ἄλλοι Κανόνες ἐπιγεγραμμένοι: οἱ μὲν, εἰς
τὸ ὄνομα τοῦ Πέτρου, οἱ δὲ, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Παύλου, τοὺς ὁ-
ποίους δὲν πρέπει νὰ δεχόμεθα, ἀλλὰ νὰ ἀποβάλλωμεν ὡς νό-
θους καὶ ψευδεπιγράφους. Ἐπειδὴ καὶ ἡ ἀγία οἰκουμένη ἡ ς'.

Ῥομηνεία

Ἄφ' οὗ οἱ Ἀπόστολοι ἐδίδασκον καὶ ἐνομοθέτησαν διὰ τῶν ἱερῶν αὐτῶν Κανόνων τίνι τῷ ἄρμόζει εἰς τοὺς ἱερωμένους καὶ ἀπλῶς εἰς τοὺς λαϊκοὺς Χριστιανούς νὰ πολιτεύωνται, τελευταίον διδάσκουσι, καὶ ποῖα βιβλία πρέπει νὰ ἀναγινώσκωσι. Καὶ τὰ μὲν ἀκανόνιστα καὶ ψευδεπίγραφα βιβλία ἐδίδασκον εἰς τὸν ζ'. αὐτῶν Κανόνα νὰ μὴ ἀναγινώσκωμεν, τὰ δὲ κανονισμένα καὶ ἄγια διὰ τοῦ πρώτου Κανόνος διδάσκουσιν ἡμᾶς νὰ ἀναγινώσκωμεν, ἅτινα καὶ ἀριθμοῦσιν, ὡς ἐδῶ φρίνονται καταστρωμένα. Μέννηται δὲ τῶν βιβλίων τούτων καὶ ἡ ἐν Λαοδικαίᾳ σύνοδος, Καν. ζ'. καὶ ἡ ἐν Κερθ. Καν. λβ'. Ἀλλὰ καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἐν τῇ λθ'. ἐπιστολῇ αὐτοῦ ἐπιστολῇ, καὶ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ἐν τοῖς ἔπεισι, καὶ Ἀμφιλόγιος ὁ Ἰκονίος διὰ στίχων Ἰζμβων. Ὁ τοῖνον μέγας Ἀθανάσιος ἐν τῇ ρηθείᾳ ἐπιστολῇ εἰς δύο διαίρει τὰ βιβλία ἅπαντα τῆς παλαιᾶς Γραφῆς εἰς κανονίζόμενα, καὶ εἰς ἀναγινωσκόμενα. Καὶ κανονίζόμενα μὲν τῆς παλαιᾶς Γραφῆς λέγει, ὅτι εἶναι βιβλία εἰσοδιῶν, κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν εἰκοσιδύο γραμμάτων τῶν Ἑβραϊκῶν (καθὼς αὐτὸ τοῦτο λέγει καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, καὶ ὁ θεῖος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός), τὰ ὁποῖα εἶναι ταῦτα. 1. Γένεσις. 2. Ἔξοδος. 3. Λευιτικόν. 4. Ἀριθμοί. 5. Δευτερονόμιον. 6. Ἰησοῦς Ναυῆ. 7. Κριταί. 8. Ρούθ. 9. Βασιλειῶν πρώτη καὶ δευτέρα ὁμοῦ (ἅτινα, καὶ Σαμουὴλ ὀνομάζονται παρὰ τοῖς Ἑβραίοις. Ἠ δὲ Γ' καὶ Δ'. Βασιλ. α. καὶ β'. Βασιλειῶν ὀνομάζονται) 10. Βασιλειῶν τρίτη καὶ τετάρτη ὁμοῦ. 11. Παρχλειπομένων πρώτη καὶ δευτέρα ὁμοῦ. 12. Ἔσδρα πρῶτον καὶ δεύτερον ὁμοῦ. 13. Ψαλμοί. 14. Προιμοί. 15. Ἐκκλησιαστής. 16. Ἄσμα Ἄσμάτων. 17. Ἰώβ. 18. Οἱ δώδεκα μικροὶ Προφῆται ὀνομαζόμενοι βιβλίον ἐν. 19. Ἠσαΐας. 20. Ἱερεμίας ὁμοῦ καὶ Θρηνοί, καὶ Βαρούχ, καὶ ἐπιστολή. 21. Ἰεζεκιήλ. 22. Δανιήλ. Ἀναγινωσκόμενα δὲ βιβλία ἀπὸ τῶν νεωστὶ κληρονομηθέντων εἰσὶ Σοφία Σολομῶντος, ἧτις καὶ πανάρετος λέγεται κατὰ τὸν Εὐσέβιον (βιβλ. 11. κεφ. 7. περὶ Εὐαγγελικῆς προπαρασκευῆς), Σοφία Σειράχ, ἧτις καὶ αὕτη πανάρετος λέγεται, κατὰ Γεώργιον τὸν Σύγγελλον. (Σημείωσαι δὲ ὅτι ὁ Σειράχ Ἐκκλησιαστικὸς παρὰ τοῖς Δυτικοῖς ὀνομάζεται.) Ἐσθήρ, Ἰουδῆ, καὶ Γωθίς. Σημείωσαι ὅμως ὅτι καὶ τὸ βιβλίον τῆς Ἐσθήρ ἐν ὄν, μετὰ τῶν Κανονιζομένων βιβλίων συναριθμεῖται, καθὼς καὶ ὁ πρῶτος Ἀποστολικὸς Κανὼν ἐν τοῖς κανονιζομένοις τοῦτο συγκαταλέγει, καὶ ἡ ἐν Λαοδικαίᾳ σύνοδος, καὶ ἡ ἐν Κερθαγ. Ἀλλὰ καὶ ἡ Σοφία τοῦ Σολομῶντος, καὶ Ἰουδίθ, καὶ ὁ Γωθίτ, τοῖς κανονιζομένοις βιβλίοις συναριθμοῦνται ὑπὸ τῆς ἐν Κερθαγένῃ συνόδου. Ὡς κανονικὰ δὲ βιβλία καταλέγονται ἀπὸ τὸν παρόντα Ἀποστολικόν, καὶ τὰ τρία βιβλία τῶν Μακκαβαίων. (1) Τῆς δὲ νέας Γραφῆς, Κανονικὰ βιβλία εἰσὶ ταῦτα. Τὰ δ'. Εὐαγ-

ύγιος ἐν τῷ β'. τοὺτους μόνους τοὺς π'. δέχεται ὡς ἀληθεῖς Κανόνας τῶν Ἀποστόλων, τοὺς δὲ ἄλλους, ψευδεπιγράφους λογίζεται, ταῦτα ἐπὶ λέξεως λέγουσα, «μηδενὶ ἐξεῖναι τοὺς προδηλωθέντας παραχαράττειν Κανόνας, ἢ ἀθετεῖν, ἢ ἐτέρους παρὰ τοὺς προκειμένους παραδέχεσθαι Κανόνας, ψευδεπιγράφους ὑπὸ τινῶν συντεθέντας, τῶν τὴν ἀληθεῖαν κατηλεύειν ἐπιχειρησάντων.» Πλὴν ἐπειδὴ καὶ ὁ Πισινοῦτος Ἐπίσκοπος Γρηγόριος εἶπεν εἰς τὴν ἁγίαν καὶ Οἰκουμενικὴν ζ'. σύνοδον, ὅτι ἡ ἐν Ἀντιοχ. γενομένη συνέλευσις τῶν Ἀποστόλων (ἀπὸ τοῦ ἐννεα Κανόνος αὐτῆς. οἳ τινες εὕρισκοντο ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης τῇ παρὰ Παμφίλου τοῦ Μάρτυρος γενομένη. ὡς σημειοῦσιν οἱ Δυτικοί), ἐν τῷ ὀγδόῳ αὐτῆς Κανόνι διώρισε νὰ μὴ πλανῶνται εἰς τὸ ἐξῆς οἱ σωζόμενοι εἰς τὰ εἰδῶλα, ἀλλὰ νὰ ἀντεικονίζων τὴν θεανδρικήν καὶ ἄχραντον στήλην τοῦ Χριστοῦ. Τοῦτον, λέγω, τὸν Κανόνα τῶν Ἀποστόλων δεχόμεθα, καὶ διότι ἡ ζ'. Οἰκουμενικὴ τοῦτον ἐδέξατο, καὶ διότι εἶναι σύμφωνος μὲ τὰς ἀρχαίας ἱστορίας. Καὶ γὰρ ἡ Αἰμορροῦσα ἀφίερσε στήλην εἰς τὸν Σωτῆρα ἐν τῇ Πανεάδι, ὡς ἱστορεῖ ὁ Εὐσέβιος βιβλ. ἐβδόμῃ κεφ. η'. ἢ ὁ Ἰουλιανὸς συνέτριψεν, ὡς ὁ Σωζόμενος λέγει. Βιβλ. γ'. κεφ. α. καὶ ὁ Νικηφόρος Βιβλ. ι'. κεφ. λ'. (παρὰ Δοσιθέῳ σελ. ιη. τῆς Δωδεκαβίβλ.). Ὅρα καὶ εἰς τὰ προλεγόμενα τῶν Ἀποστολικῶν Κανόνων τούτων. Αὐτὸ τοῦτο ἐρανισθεὶς παρὰ τοῦ Δοσιθέῳ καὶ Σπυρίδων ὀμιλίας ἐθήκεν ἐν τῷ β'. τόμῳ τῆς Συλλογῆς τῶν συνόδων, σελ. 4046.

(1) Σημείωσαι ὅτι ἄλλοι μὲν συναριθμοῦσι τὸν Δανιήλ μὲ τὸν Ἰεζεκιήλ, ὡς ἐν βιβλίον, καὶ οὕτω συμπληροῦσι τὸν κβ'. ἀριθμὸν τοῦ Ἑβραϊκοῦ ἀλφαβήτου, ἡ δὲ ἐν Λαοδικαίᾳ συναριθμοῦσε τὴν Ρουθ μὲ τοὺς Κριτάς ὡς ἐν βιβλίον, οὕτω συμπληροῖ τὸν κβ'. ἀριθμὸν, ὁ καὶ κριτεῖόν ἐστιν, ὡς ὑπὸ συνόδου βεβαιωθέν. Δὲν ἔχει λοιπὸν ἄρθως καὶ ἀσφαλῶς ἡ νῦν παρὰ πάντων γινω-

σκομένη καὶ εἰς τύπον ἐκδομένη σειρά καὶ τάξις, εἰς τὴν ὁποῖαν εὕρισκονται τὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς, διὰ πολλὰ αἷτια. Πρῶτον, διότι ἔχει εἰς δύο διηρημένον τὸ βιβλίον τῆς Ἐσθήρ, καὶ τὸ μὲν τάττει μετὰ τῶν Κανονιζομένων, τὸ δὲ δεύτερον μετὰ τῶν ἀποκρύφων, εἰς καιρὸν ὅπου ὁ παρὼν Ἀποστολικὸς Κανὼν ἐν αὐτῷ ρητῶς ὀνομάζει, καὶ ὁ ζ'. τῆς ἐν Λαοδικ. καὶ ὁ λ'. τῆς ἐν Κερθαγ. καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος καὶ Ἀμφιλόγιος, ὡς ἐν αὐτῷ ἀριθμοῦσι. Δεύτερον, διότι καὶ τοῦ Ἔσδρα τὰ δύο βιβλία εἰς δύο χωριστὰ μέρη τάττει, τὸ μὲν ἐν εἰς τὰ κανονιζόμενα, τὸ δὲ ἄλλο εἰς τὰ ἀπόκρυφα, εἰς καιρὸν ὅπου τὰ δύο ταῦτα βιβλία ὡς ἐν ἀριθμοῦσι καὶ ὁ παρὼν Ἀποστολικὸς Κανὼν, καὶ ἡ ἐν Λαοδικ. καὶ ἡ ἐν Κερθαγ. καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος, καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, καὶ ὁ ἅγιος Ἀμφιλόγιος. Τρίτον, διότι τὸν Βαρούχ, καὶ τὴν ἐπιστολὴν Ἱερεμίου διαίρει ἀπὸ τῶν προφητικῶν βιβλίων τοῦ Ἱερεμίου, καὶ συναριθμεῖ ταῦτα μετὰ τῶν ἀποκρύφων, εἰς καιρὸν ὅπου ἡ ἐν Λαοδικαίᾳ σύνοδος, καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος ὡς ἐν βιβλίον καὶ τὰ τρία συναριθμοῦσι. (Διὰ τί δὲ ἡ ἐν Λαοδικαίᾳ, ἐπιστολῆς Ἱερεμίου γράφει πληθυντικῶς, εἰς καιρὸν ὅπου μία μόνη εὕρισκεται; καθὼς καὶ ὁ Ἀθανάσιος ἐπιστολὴν ἐνικῶς ὀνομάζει, ἀπορῶ). Τέταρτον, ὅτι τῶν Μακκαβαίων τὰ τρία βιβλία μετὰ τῶν ἀποκρύφων συναριθμεῖ, τὰ ὅποια ὁ παρὼν Ἀποστολικὸς Κανὼν μετὰ τῶν κανονιζομένων συγκαταλέγει. Πέμπτον, διότι τὸ βιβλίον τοῦ Νεεμίου μετὰ τῶν κανονιζομένων ἀριθμεῖ, τοῦ ὁποῦ ὄλων μνησὶ οὐ γίνεται, οὔτε παρὰ τῷ Ἀποστολικῷ τούτῳ Κανόνι, οὔτε παρὰ τῇ ἐν Λαοδικ. συνόδῳ, οὔτε παρὰ τῇ ἐν Κερθαγ. οὔτε παρὰ τῷ μεγάλῳ Ἀθανασίῳ, Γρηγορίῳ τε καὶ Ἀμφιλόχῳ. Καὶ ἔκτον, διότι ἐν τισὶν ἐκδόσεσιν ἀπόκρυφα ὀνομάζει τὰ μὴ κανονιζόμενα βιβλία, εἰς καιρὸν ὅπου δὲν πρέπει ὅλως μὲ τοῦτο τὸ ὄνομα νὰ ὀνομάζωνται, κατὰ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον ἐν τῇ προρηθείᾳ

γέλια· Αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων· Αἱ ἐπτὰ καθολικαὶ Ἐπιστολαί· Ἰακώβου μίξ, Πέτρου δύο, Ἰωάννου τρεῖς, Ἰουδα μία· Παύλου ἐπιστολαὶ δεκατέσσαρες· Καὶ ἡ Ἀποκάλυψις. Περὶ τῆς ὁποίας ἀγκυλὰ καὶ λέγει ὁ θεὸς Ἀμφιλόχιος ἐν ταῖς Ἰάμβοις, ὅτι πολλοὶ μὲν ἐγκρίνουσιν ὡς γνησίαν, οἱ περισσότεροὶ δὲ τὴν κρίνουσιν ὡς ἄβουον. Ὅμως ὡς κλονιζόμενον βιβλίον ταύτην δέχεται ἡ ἐν Καρθαγ. σύνοδος, Καν. λ'. καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἐν τῇ λθ'. προσηθείσῃ ἐπιστολῇ, καὶ ὁ θεὸς Διονύσιος ὁ Ἀρσεοπαχίτης, μυστικὴν ἐποψίαν ταύτην ὀνομάζων, καὶ

ἐπιστολῇ· ὡς ἂν ὁποῦ τὸ ὄνομα, ἀπόκρυφα, ἐπειροχθῆ παρὰ τῶν Αἰρετικῶν, διὰ τὸ ἂν ἔμπορῶν μὲ αὐτὸ νὰ γράψωσιν ὅτι οἰλοῦσιν καὶ νὰ πλανῶσι τοὺς ἀπλουστέρους ὅτι εἶναι τάχα ἀπόκρυφα βιβλία τῶν ἁγίων, καὶ παλαιὰ· Λοιπὸν καλῶς ἂν ἔχῃ τὰ μὴ κλονιζόμενα βιβλία τῆς Παλαιᾶς, νὰ ὀνομάζωνται ἀναγιγνωσκόμενα, καὶ ὄχι ἀπόκρυφα. Ἀναγιγνωσκόμενα δὲ κυρίως καὶ μάλιστα ταῦτα πρέπει νὰ ὀνομάζωνται. Ὁ Νεεμίης. Ἡ Ἀλίνεις τῶν τριῶν Παίδων. Ὁ Βήλ καὶ Δράλων. Καὶ ἡ Σωσάννα, ἐπειδὴ καὶ τῶν βιβλίων τούτων, οὐδὲ μία μνήμη ἐμφέρεται, οὔτε εἰς τὸν παρόντα Ἀποστολικὸν, οὔτε εἰς τὴν ἐν Λαοδικ. οὔτε εἰς τὴν ἐν Καρθαγ. οὔτε εἰς τὸν μέγαν Ἀθαν. οὔτε εἰς τὸν θεῖον Γρηγόριον, οὔτε εἰς τὸν Ἀμφιλόχιον. (Ὁ δὲ Ὁριγένης εἶχεν ὀμίλιαν εἰς τὸν Νεεμίαν). Δὲν ἤθελεν ἦναι ἐξω τοῦ σκοποῦ τὸ νὰ προσθέσωμεν, ὡς ἐν παραρτήματος λόγῳ, εἰς τὴν παρούσαν ὑποσημείωσιν, καὶ τινα ἀναγκαῖα εἰς γνῶσιν τῶν σχολαζόντων τῇ ἁγίᾳ Γραφῇ, καὶ νὰ παραθέσωμεν ταῦτα τοῖς φιλολόγοις ὡς ἡδυσμᾶ τι καὶ ἄρτυμα. Ἐροῦμεν οὖν α'. τί ἐστὶν ἡ θεία Γραφή. β'. Ποσαπλοῦν τὸ νόημα τῶν ἱερῶν Γραφῶν. γ'. Τίνι διαλέκτῳ συνγράφησαν. δ'. Εἰς πόσα διαιρεῖται τὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς· Καὶ ε'. πόσαι ἐκδόσεις ἢ μεταφράσεις εἰσὶν αὐτῆς. Ἡ μὲν οὖν θεία Γραφή, ῥῆμα Θεοῦ ἐστὶν, αὐτοῦ ἐμπνέοντος γεγραμμένον. ῥῆμα μὲν Θεοῦ λέγεται, καθ' ὃ κοινωνεῖ ταῖς παραδόσεις, γεγραμμένον δὲ, καθ' ὃ διακρίνεται τῶν παραδόσεων, ῥῆμα οὐσῶν Θεοῦ ἄγραφον. Προσετέθη δὲ, αὐτοῦ ἐμπνέοντος, πρὸς διαφορὰν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Κανόνων καὶ Θεσπισμάτων, κατ' ἐπίστασιν Θεοῦ, οὐ κατ' ἐμπνευσιν γεγραμμένον· δι' ὃ οὐδὲ θεόπνευστοι γράφαί αὐτοὶ ὀνομάζονται· (σπανίως δὲ θεόπνευστοι καὶ οἱ Κανόνες τῶν συνόδων λέγονται, ὡς τοῦτο δηλοῦται εἰς διαφορὰ μέρη τῶν συνοδικῶν. Ὑποδηλοῦται δὲ καὶ εἰς τὴν πρὸς Κελεστίνον τῆς ἐν Καρθαγ. ἐπιστολῇ.) Καθὼς γὰρ ἔμπορῶν τινος νὰ στείλῃ γράμμα εἰς ἄλλον κατὰ δύο τρόπους, ἢ νὰ εἰπῇ εἰς τὸν γραφεὰ καὶ τὰ ἴδια λόγια ὅπου οἶμαι νὰ γράψῃ, ἢ μόνον νὰ εἰπῇ τὸ νόημα, καὶ νὰ ἀφήσῃ τὸν γραφεὰ νὰ ἐκθέσῃ τὸ νόημα ἐκεῖνο μὲ ἰδικήν του φράσιν καὶ λόγια· ἔτσι καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, εἰς μὲν τὰς Γραφάς, καὶ αὐτὰ τὰ λόγια ὑπεγόρευσεν, εἰς δὲ τὰς συνόδους αὐτὸ μόνον τὸ νόημα κατ' ἐπίστασιν καὶ φωτισμὸν αὐτοῦ. Διακρίνουσθ· ἵνα οἱ Θεολόγοι ἀπ' ἀλλήλων τὰ τρία ταῦτα· Ἀποκάλυψιν, Ἐμπνευσιν καὶ Φωτισμὸν, ἤτοι ἑλλαμψιν καὶ ἐπίστασιν. «Καὶ Ἀποκάλυψις μὲν ἐστὶ κατ' αὐτοῦς, ἀγνωστομένη ἀληθείας θεοῦ φανέρωσις· Ἐμπνευσις δὲ, κίνησις ἐσωτερικῆ, ὑπὸ τῆς ὁποίας διαγέρεται τις θεοῦ ἢ νὰ εἰπῇ, ἢ νὰ πράξῃ τί, χωρὶς νὰ παραλάβῃται ὁ νοῦς, ἢ τὸ αὐτεφώσισον τῆς θελήσεώς του· Φωτισμὸς δὲ καὶ ἑλλαμψις εἶνε βοήθεια καὶ ἐπίστασις Θεοῦ, διαφυλάττουσα τὸν λέγοντα ἢ γράφοντα ἀπὸ κάθε ἀπάτης καὶ σφαλμάτων. Πᾶσα μὲν οὖν ἡ θεία Γραφή διαχράσθη, ὄχι μόνον κατ' ἐπίστασιν, ἀλλὰ καὶ ἐμπνευσιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Πᾶσα γὰρ (φρῆσιν ὁ Πέτρος α'. ἐπιστολ.) προφητεία, ἰδίας ἐπιλύσεως οὐ γίνεται. Οὐ γὰρ θελήματι ἀνθρώπου ἠνέχθη ποτὲ προφητεία, ἀλλ' ὑπὸ Πνεύματος ἁγίου φερόμενοι, ἐλάλησαν οἱ ἅγιοι τοῦ Θεοῦ ἄνθρωποι. Καὶ πᾶσα Γραφή, θεόπνευστος καὶ ὠφέλιμος πρὸς διδασκαλίαν (β'. πρὸς Τιμόθ.) καὶ ὡς οὖν Δαβὶδ ἐν Πνεύματι Κύριον αὐτὸν καλεῖ, λέγων· Εἶπεν Κύριος τῷ Κυρίῳ μου; (Ματθ.) Δι' ὃ καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ

ἅγιον πιστεύομεν, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν Προφητῶν. Συμμεταρτυεῖ δὲ τῇ ἀληθείᾳ ταύτῃ ὁ θεοφόρος Ἰγνατίος, Ἰουστίνος, Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς, Ὁριγένης, Ἀθηναγόρας, Ἰερώνυμος, Αὐγουστίνος, καὶ πάντες ἀπλῶς· Δι' ὃ καὶ ὁ Χρυσόστομος ἐπιστηριζόμενος εἰς τὸν λόγον τοῦ Κυρίου ὅπου λέγει· «Ἰστα ἐν. ἢ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ Νόμου.» [Ματθ. ε' 18.] Οὐδὲ συλλαβὴν μίαν, λέγει, ἐτόλμησαν νὰ βάλουν ἀφ' ἑαυτῶν οἱ ἱεροὶ συγγραφεῖς· ὡς καὶ ὁ Αὐγουστίνος τοῦτο λέγει, ἐρμηνεύων τὸ, εἰς τῶν στρατιωτῶν λόγῳ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν ἐνούσιν. [Ἰωάν. 19'. 34.] Εἰ δὲ καὶ Διονύσιος ὁ Ἀλεξανδρεὺς, καὶ ὁ Ἰερώνυμος, λέγουσιν ὅτι τὰ μὲν μυστηριώδη καὶ κυριώτερα τῶν Γραφῶν καὶ ἐξ ἐμπνεύσεως τοῦ Πνεύματος ἐχαράχθησαν, τὰ δὲ ἱστορικὰ μὲ ἐπίστασιν αὐτοῦ μόνον, καὶ μὲ ἴδιον χαρακτῆρα τῶν συγγραψαμένων, συμπραίνοντες τοῦτο, πρῶτον μὲν ἀπὸ τὴν διάφορον φράσιν τοῦ Δεκαλόγου ὅπου κἀκεῖ· ὁ Μωυσῆς εἰς τὴν Ἐξόδον (κεφ. κ'. 12.) καὶ εἰς τὸ Δευτερονόμιον (ε'), δεῦτερον δὲ ὅτι, ὁ συγγραφεῖς τοῦ β'. τῶν Μακκαβαίων λέγει, ὅτι ἐτελείωσε τὸ πόνημα πολλῶ πόνῳ καὶ ἰδρώτι. Καὶ κεφ. εἰ. 38. «εἰ μὲν καλῶς καὶ εὐθίμως τῇ συντάξει (ἔχει δηλ. τὰ γεγραμμένα), τοῦτο καὶ αὐτὸς ἤθελεν, εἰ δὲ ἀτελῶς καὶ μετρίως, τοῦτο ἐφικτὸν ἦν μοι. Πῶς γὰρ ταῦτα, λέγουσιν, ἤρῳατο νὰ εἰπῇ ὁ συγγραφεῖς αὐτός; ἂν ὅλα κατὰ λέξιν, ἕως ἑνα Ἰστα τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον αὐτῷ ὑπεγόρευσε; πλὴν ἡ διαφορὰ ὅπου εἶναι ἀνάμεσα εἰς τὰς δύο δόξας αὐτὰς, ὀλίγη εἶναι καὶ παραμικρά. Καὶ αἱ δύο γὰρ δόξαι τὰ κυριώτερα τῆς Γραφῆς φρονούσιν, ὅτι ὑπὸ Πνεύματος ἐνεπνεύσθησαν καὶ ὑπεγόρευθησαν, καὶ ὅτι παρὸν εἰς τοὺς ἱεροὺς συγγραφεῖς τὸ Πνεῦμα, δὲν ἀφῆκεν αὐτοὺς εἰς κἀκεῖνα νὰ πλανηθοῦν. Ὅσα, πάντα τὰ ἐν ταῖς θεαῖς Γραφαῖς ἐν τῇ δόγμασι, καὶ ἱστορίαις, καὶ χρονολογίαις, ῥήματα Θεοῦ εἶναι. Ὁ δὲ Θεὸς εἶναι ἀληθινὸς (Ῥώμ. γ') καὶ Θεὸς τῆς ἀληθείας (Ψαλμ. λα') καὶ οὐχ ὡς ἄνθρωπος ψεύδεται (Ἀριθμ. κε'). Τὸ νόημα δὲ τῶν Γραφῶν εἰς δύο κατὰ πρώτην τομὴν διαίρεται, εἰς τὸ κατὰ γράμμα καὶ εἰς τὸ κατὰ Πνεῦμα. Καὶ νόημα μὲν κατὰ τὸ γράμμα εἶνε ἐκεῖνο ὅπου πρώτως καὶ ἀμέσως δηλοῖ τὸ γράμμα, ὡς ἐπὶ τοῦ εἰρημένου, Ἀβραὰμ δύο υἱοὺς ἔσχεν, ἕνα ἐκ τῆς παιδείας, καὶ ἕνα ἐκ τῆς ἐλευθερίας. Τὸ γράμμα τὸν Ἀβραὰμ φανερώνει, καὶ τὰς δύο γυναῖκας αὐτοῦ, τὴν Σάρραν τὴν ἐλευθερὰν, καὶ τὴν Ἄγαρ τὴν παιδισκὴν, καὶ δύο υἱοὺς, τὸν Ἰσαὰκ καὶ τὸν Ἰσμαὴλ. Νόημα δὲ κατὰ Πνεῦμα εἶναι, τὸ μὴ δηλούμενον ἀπὸ τὰς λέξεις καὶ τὸ γράμμα ἀμέσως, ἀλλὰ ἀπὸ τὸ σημαζόμενον τοῦ γραμματος. Ὡς ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρω, Ἄγαρ μὲν ἐνοεῖται ἡ γῆνη, καὶ κάτω Ἰερουσαλήμ, Σάρρα δὲ ἡ ἄνω Ἰερουσαλήμ καὶ ἡ Ἐκκλησία, ὡς ὁ Παῦλος αὐτὸ διεμνησθεῖ. (Γαλάτ. δ'.) Τὸ δὲ κατὰ γράμμα νόημα ὑποδιαιρεῖται εἰς κύριον καὶ μεταφορικόν. Καὶ κύριον μὲν, ὡς τὸ, ὁ Ἀβραὰμ ἐγέννησε δύο υἱοὺς, μεταφορικόν δὲ ὡς ἐκεῖνο τὸ, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς, ἐνθα τὰ δεξιά, οὐχὶ τὴν θέσιν τοῦ σώματος δηλοῦσιν, ἀλλὰ μεταφορικῶς τὴν ἰσότητά τῆς δόξης τοῦ Πατρὸς. Τὸ δὲ κατὰ Πνεῦμα νόημα εἰς τρία ὑποδιαιρεῖται· ἀλληγορικόν, τροπολογικόν καὶ ἀναγωγικόν. Τὸ μὲν οὖν ἀλληγορικόν τοὺς ἐν τῷ Μωσαϊκῷ Νόμῳ τύπους εἰς τὴν χάριν τοῦ Εὐαγγελίου ἀναφέρει. Τὸ τροπολογικόν δὲ, ἀποβλέπει εἰς τὴν τῶν γῶν καὶ τρόπων κοσμιότητα. Τὸ ἀναγωγι-

ᾧ σχολιαστῆς τοῦ ἁγίου Διονυσίου θεῖος Μάξιμος πολλοῦ τῶν σχολίων αὐτοῦ τρύτης μνημονεύουσι. Καί ὁ θεῖος Ἰερώνυμος λέγων αὐτὴν τὸ ὑψηλότερον βιβλίον τοῦ κόσμου. Εἰ δὲ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος δὲν ἀναφέρει ταύτην εἰς τὰ ἔπη του. ἀλλ' εἰς τὸν συντοκτῆριον λόγον ὁποῦ κάμνει πρὸς τοὺς ρν'. Ἐπισκόπους τῆς β'. συνόδου, φανερώς ἀναφέρει αὐτὴν, λέγων· πεῖθουμι γὰρ ἄλλους (Ἀγγέλους) ἄλλης ἐπιστατεῖν Ἐκκλησίας, ὡς Ἰωάννης διδάσκει με διὰ τῆς Ἀποκαλύψεως. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ὠριγένης εἶχεν ἐκθεσιν εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν. Μέννηται αὐτῆς καὶ Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρεῖς (σελ. 679. τῆς Πεντατεύχ.) καὶ Κλήμης ὁ Στραυματεὺς (σελ. 856. τῆς

κὸν δὲ, ἐπὶ τὴν τῶν μακρῶν δόξαν ἀνάγει τὰ λεγόμενα. Οἷον ἡ λέξις Ἰερουσαλήμ, ἀλληγορικῶς μὲν, σημαίνει τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ· τροπολογικῶς δὲ, τὴν ἐκάστου ἀνθρώπου ψυχὴν· ἀναγωγικῶς δὲ, τὴν ἄνω πόλιν, τὴν οὐράνιον Ἰερουσαλήμ. Ἐκ μὲν οὖν τοῦ κατὰ τὸ γράμμα νοήματος, ἡ Θεολογία ἀσφαλῶς καὶ ἀναγκαιῶς συμπεραίνει τὰ ἑαυτῆς συμπεράσματα, ἐκ δὲ τοῦ κατὰ τὸ πνεῦμα, οὐκ ἀναγκαιῶς μὲν. αἰεὶ δὲ ἡ ἀξιόχρους παιθεὶ εἰς τὸν διερμηνεύοντα ἐπιφέρεται. Πάντα δὲ τὰ παρὰ τοῖς Ἑβραίοις κανονιζόμενα βιβλία Ἑβραϊστὶ συνεγράφησαν, τὸ δὲ τοῦ Τωβίτ, καὶ τῆς Ἰουδιθ, εἰς γλῶσσαν Χαλδαϊκὴν. Ἡ δὲ Σοφία τοῦ Σολομώντος, κατὰ μὲν τὴν Ἀθαν. εἰ μὲν τοῦ Σολομώντος γνήσιον σύγγραμμά ἐστι, φανερόν ἐστι Ἑβραϊστὶ συνεγρῆται, κατ' ἄλλους δὲ ἐοῶνη, ὅτι περιέχει ἀποφθίγματα τινὰ τοῦ Σολομώντος, συγγεγραμμένα Ἑλληνικὰ ἀπὸ τῶν Φίλων, ἕνα τῶν ἐβδομήκοντα ἑρμηνευτῶν τῆς ἁγίας Γραφῆς. Τὸ δὲ τοῦ Ἰωβ βιβλίον, Ἀραβικὰ συνεγράφη, καὶ ὡς μὲν ὁ Πολυχρόνιος ἐν τῇ προομίᾳ τοῦ Ἰωβ, καὶ Νικητῆς ὁ τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου σχολιαστῆς λέγουσιν, ὑπὸ τοῦ Σολομώντος, ἢ συνεγράφη, ἢ μετεφράσθη, συμπεραίνοντας τοῦτο ἀπὸ ἕνα ρητῶν τοῦ Γρηγορίου εἰς τὸν ἑξῶτον Ἰουλιανὸν εὐρισκόμενον, τὸ ὅποιον, εἶναι μὲν τοῦ Ἰωβ, ὁ δὲ Θεολόγος λέγει ὅτι εἶναι τοῦ Σολομώντος, ἔχει δὲ οὕτω· «Μικρὸς μὲν καὶ μέγας ἐκεῖ ἐστὶ, καὶ θεράπων ὁμοῦ τῇ δεσπότῃ, τὸ τοῦ Σολομώντος φησὶ ξομαι.» (Ἄλλ' ἴσως τὸ ὄνομα τοῦ Σολομώντος ἐδῶ κείμενον, ἢ εἶναι παραδρομὴ τῆς μνήμης τοῦ ἁγίου, ἢ τοῦ ἀντιγραφῆως σφάλμα γραφικόν). Ὡς καὶ ἕνα τρόπον ἀπὸ τοὺς δύο τούτους, εὐρίσκεται καὶ εἰς τὸν περὶ προσευχῆς λόγον τοῦ θεῖου Χρυσόστομου τὸ ὄνομα τοῦ Σολομώντος, εἰς ρητῶν ὅπου εἶναι τοῦ σοφοῦ Σειράχ. «Ἦγουν, τὸ «βῆμα ποδός, καὶ γέλωσ δόδων κτλ.» Σειρ. 19'. 30. ὡς δὲ ἄλλοι θέλουσιν, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἰωβ συνεγράφη. Ἀλλὰ τὴν γνώμην ταύτην Ἰουλιανὸς ὁ Ἀλικαρνασσεὺς οὐ δέχεται. Οὐδὲ ποτε γὰρ ὁ θεῖος Ἰωβ πάθει φιλαυτίας ἐνικῆτο, ὥστε νὰ γένη ἐγκωμιστής τοῦ ἑαυτοῦ του. Ἄλλοι δὲ θέλουσιν, ὅτι συνεγράφη ἀπὸ τοὺς τρεῖς φίλους του, εὐξαμένου τοῦ Ἰωβ οὕτω· «Τίς ἂν δώη γραφῆναι τὰ ῥήματά μου, τεθῆναι δὲ αὐτὰ ἐν βιβλίῳ εἰς τὸν αἰῶνα;» Οἱ περισσώτεροι ὅμως θέλουσιν, ὅτι ἡ μετεφράσθη ἢ συνεγράφη, ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως, πρὸς παρηγορίαν τῶν τότε ἐν Αἰγύπτῳ κατατυραννουμένων Ἑβραίων ὑπὸ τοῦ Φαραώ. Τῶν Μακκαβαίων δὲ τὰ βιβλία, τὸ μὲν πρῶτον συνεγράφη Ἑβραϊστὶ, τὸ δὲ δευτέρον Ἑλληνιστὶ. Ἡ δὲ σοφία τοῦ Σειράχ Ἑβραϊστὶ μὲν συνεγράφη ὑπὸ Ἰησοῦ υἱοῦ Σειράχ, τὸν ὅποιον λέγουσιν τινες ὅτι ἐστάθη ἕνας ἀπὸ τοὺς ο'. ἑρμηνευτὰς τῆς ἁγίας Γραφῆς, ὑπὸ δὲ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ μετεφράσθη εἰς τὸ Ἑλληνικὸν καὶ ἀφιερῶθη εἰς τὸν ὁμώνυμον αὐτοῦ πάππον, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ προλόγου τοῦ βιβλίου. Εἰς τοὺς ἡρίτους δὲ τοὺς ἑδικούς μας μόνον τὸ Ἑλληνικὸν σώζεται. καὶ ὄχι τὸ Ἑβραϊκόν. Σημείωσαι δὲ, ὅτι ἀπὸ τὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς, πέντε βιβλία λέγονται στιχῆρᾶ, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, Ἀμφιλόχιον Ἰκονίου, καὶ Δαμασκηνὸν Ἰωάννην περὶ ὀρθοδοξίας βιβλ. δ'. ὁ Ἰωβ, οἱ Ψαλμοὶ τοῦ Δαβὶδ, καὶ τὰ τρία βιβλία τοῦ Σολομώντος, αἱ Παροιμίαι, ὁ Ἐκκλησιαστής, καὶ τὸ Ἔσθημα τῶν Ἀσμάτων. Λέ-

γονται δὲ οὕτω, διότι, καθὼς ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἔχει τὴν ποιητικὴν καὶ ἑμμετρον τέχνην τῶν στιχῶν, ἔτσι καὶ ἡ Ἑβραϊκὴ, εἶχε τέχνην τινὰ στιχοιουργικὴν, τὰ ποιήματα τῆς ὁποίας ἦσαν νοστιμώτερα καὶ γλυκύτερα εἰς τὸ αὐτὸ, ἀπὸ τὰ ἄλλα περὶ Ἑβραϊκὰ. Τῆς δὲ νέας Γραφῆς τὰ βιβλία, πάντα Ἑλληνιστὶ συνεγράφησαν, ἔξω μόνον τὸ κατὰ Ματθ. Εὐαγγέλιον, καὶ ἡ πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολὴ, αἵτινα συνεγράφησαν Ἑβραϊκῶς ἢ Συριακῶς, τὸ δὲ Ἑβραϊκὸν τοῦ κατὰ Ματθ. πρωτότυπον, οὐχ εὐρίσκεται, ἀλλ' οὐδὲ πᾶν ὁλόκληρον ἐστὶν ὁ τοῦτο μεταφράσας εἰς τὸ Ἑλληνικόν. Τινὲς δὲ φασιν ὅτι ἐστὶν Ἰάκωβος ὁ ἀδελφὸθεός. Τὴν δὲ πρὸς Ἑβραίους, ἢ ὁ Λουκάς, ἢ ὁ Βαρνάβας, ἢ ὁ Ρώμης Κλήμης μετέφρασεν. Εἶπον δὲ Συριακῶς, ὅτι τότε ἡ Ἀραβικὴ μὲ τὴν Συριακὴν ἦτο μειμιγμένη. Εἰ δὲ ὁ Βαρωνίος χρονολόγος Ἰησουϊτὴς λέγει, ὅτι τὸ κατὰ Μάρκον Εὐαγγέλιον συνεγράφη Λατινικῶς, ἀς χαίρεται μὲ τὴν γνώμην του, καὶ ἀς ἐντραπῆ τοὺς ἑδικούς μας Πατέρας λέγοντας, ὅτι συνεγράφη Ἑλληνιστὶ, καὶ μάλιστα τὸν ἱερὸν Αὐγουστίνον αὐτὸ τοῦτο β. βασιτοῦντα, βιβλ. 4 περὶ συμφων. Εὐαγγελιστ. κεφ. 6'. Τί ὁ ἂν εἴποιμεν πρὸς τὰ ἐμφερόμενα ἔπη Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ἐν οἷς λέγεται· «Μάρκος δ'. Ἰταλίτη, Λουκάς Ἀχαϊδὸς;» ἢ ὅτι νόθον τοῦτο ἐστὶ καὶ ἐπίσαστον, ἢ ὅτι τῶν πλειόνων ἢ ψῆφος πρέπει νὰ ἐπικρατῇ. Εἰ γὰρ αὕτη γνησίη γνώμη ἦν τοῦ Θεολόγου, πῶς ταύτην οὐκ οἶδεν ὁ θεῖος Ἰερώνυμος. ὁ μαθητῆς χρηματίας ἐκείνου, καὶ ὁ Αὐγουστίνος, ὁ ἄκρος φίλος Ἰερωνύμου; Σημειώσεως δὲ ἄξιον εἶναι ἐκεῖνο ὑποἰστορεῖ Νικόλαος ὁ Μαλαξὸς, ὅτι ὁ θεῖος Λουκάς ἔγραψε τὸ Εὐαγγέλιόν του ἐν τῇ μεγάλῃ Σπηλαίῳ, καθὼς διαλαμβάνει τὸ βασιλικὸν χρυσοδόουλον τῆς Μονῆς ταύτης. Πάντα δὲ τὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς, ὡς ἐκ τῆς ὕλης ὅπου περιέχουσι, διαφίρονται εἰς νομικά, ἱστορικά, ἠθικά καὶ προφητικά. Νομικὰ μὲν οὖν εἰσὶν ἡ Πεντάτευχος τοῦ Μωϋσέως, ἱστορικὰ δὲ, ὁ Ἰησοῦς, οἱ Κριταὶ, ἡ Ρουθ. αἱ Βασιλείαι, τὰ Παραλειπόμενα, τὰ δύο τοῦ Ἐσθρα, ὁ Τωβίτ, Ἰουδιθ, Ἐσθῆρ, οἱ Μακκαβαῖοι καὶ ὁ Ἰωβ. Ἠθικὰ δὲ ἡ σοφία τοῦ Σολομώντος, καὶ ἡ σοφία τοῦ Σειράχ, αἱ Παροιμίαι. Ἐκτὸς τῆς διαφίσεως ταύτης παραλείπεται τὸ Ἄσμα τῶν Ἀσμάτων, καὶ ὁ Ἐκκλησιαστής, διδασκαλεῖα ὄντα πρὸς ἀκριβεστέρην κατανόησιν τῶν κεφαλαιωδῶς ἐν τοῖς θεῖοις νόμοις γεγραμμένων. Προφητικὰ δὲ τελευταῖον τὰ βιβλία τῶν Προφητῶν, ἐπεφίροντα τοὺς πάντας εἰς φυλακὴν τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀποφυγὴν πάσης κακίας, καὶ τὸ μυστήριον τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας προαγγέλλοντα ἅπασιν. Ὅμοιος δὲ καὶ τῆς νέας Γραφῆς, ἄλλα μὲν εἶναι νομικά, ὡς τὰ δ'. Εὐαγγέλια, ἄλλα δὲ ἱστορικά, ὡς αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, πρὸς ἀκριβεστέρην τῶν θεῶν Εὐαγγελίων κατανόησιν συμβάλλουσαι. Τίς γὰρ σιγήσει ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις τοῦ βαπτίσματος τὴν δύναμιν, καὶ τὸ μυστήριον τῆς χάριτος, καὶ τὴν ἐπὶ Σταυροῦ ὑπὲρ ὡμῶν προσενεχθεῖσαν θυσίαν, χωρὶς τῶν ἐπιστολῶν τῶν Ἀποστόλων; καὶ μάλιστα τοῦ θεοῦ Παύλου; οὐδὲν δὲ κωλύει ἐν καὶ τὸ αὐτὸ βιβλίον νὰ ἴναι ἐνταυτῷ, καὶ νομικόν, καὶ ἠθικόν, ὡς τὸ βιβλίον τῆς Ἐξόδου, καὶ τὰ δ'. Εὐαγγέλια. Ἐκδόσεις δὲ ἢ μεταφράσεις τῆς παλαιᾶς Γραφῆς αἱ κριωτέραι εἶναι πέντε. Ἡ Ἑλληνικὴ, ἡ Συριακὴ, ἡ Ἀραβικὴ, ἡ Χαλδαϊκὴ,

Πεντατ.) δέχονται αὐτὴν καὶ Ἀπολινάριος, Ἐφραίμ, Παπίας, Ἰουστίνος, Εἰρηναῖος, Τερτυλλιανός, Λακτάντιος, Σεβήρος, Συλπίκιος, Αὐγουστίνος, Μεθόδιος, Ἰππόλυτος, Ἄνδρεῖς ὁ Καισαρείας, καὶ αὐτὴ ἡ Οἰκουμενικὴ β'. σύνοδος, ἔμπροσθεν τῆς ὁποίας ὁ Θεολόγος Γρηγόριος τὸν περὶ τῆς Ἀποκαλύψεως ἀναφέροντα συντακτῆριον ἐξεφώνησε λόγον. Ὁ Σάρδεων Μελιτών, καὶ Θεόφιλος ὁ Ἀντιοχείας, καὶ ἄλλοι. Αἱ δὲ δύο δὲ τοῦ Κλήμεντος ἐπιστολαὶ, τὰς ὁποίας ἀναφέρει ὁ παρῶν Ἀποστολικὸς Κανὼν, πρὸς Κορινθίους εἰσὶν ἐπιστελλόμεναι, ὡς ἀπὸ μέρους τῆς ἐν Ῥώμῃ Ἐκκλησίας, καὶ ἐκδεδομένα ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ α'. τόμου τῶν Παπτικῶν τῶν συνόδων, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ β'. νόθος κρίνεται ἀπὸ τὸν Φώτιον, φύλλ. 156 τῆς Μυριοβίβλου. Αἱ δὲ τῶν Ἀποστόλων Δικταγαί, αἵτινες καὶ διδασχὴ τῶν Ἀποστόλων ὀνομάζονται ὑπὸ τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου, καὶ ὑπὸ τοῦ β'. τῆς σ', ἀπεβλήθησαν μὲν ἀπὸ τὸν β'. Κανόνα τῆς Οἰκουμενικῆς σ'. συνόδου, ὡπὸν ὁποῦ ἐνοθεύθησαν ὑπὸ τῶν Αἰρετικῶν· ἐπειδὴ δὲ ὄχι ὅλα ἐνοθεύθησαν, ἀλλ' εἰς μέρη τινὰ, διὰ τοῦτο πολλοὶ τῶν Πατέρων καὶ πρὸ τῆς σ', οἷοι μάλιστα ἐστὶν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ ἱερὸς Μάξιμος, ρητὰ ἐξ αὐτῶν προεχειρίσθησαν. Καὶ ὁ μὲν Θεολόγος ἐν τῷ περὶ τοῦ Πάσχα λόγῳ τῷ, ἐπὶ τῆς φυλακῆς μου στήσομαι, πρόβητον ἀλληγορεῖ τὸν Χριστὸν διὰ τὸ τῆς ἀφθορίας ἔνδυμα, ὅπερ ρητὸν ἐκ τῶν δικταγῶν ἠρκύσθη, κατὰ τὸν Νικήταν, ὁ δὲ Θεὸς Μάξιμος

καὶ ἡ Ἰταλικὴ, ἤτοι Λατινικὴ. Ἡ μὲν οὖν Ἑλληνικὴ εἰς τέσσαρας ἐκδόσεις τὰς κυριώτερας διαίρεται. Καὶ α. μὲν καὶ ἀρχαιότητα εἶναι ἡ τῶν Ο'. ἢ οβ'. λεγόμενη, μεθερμηνεύσασα ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου, ὄχι μόνον τὴν Πεντάτευχον, ὡς σαφελῶς διασχυρίζεται ὁ Σκαλιέρος, καὶ ἄλλων νεωτέρων, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν τὴν παλαιὰν Διαθήκην, ὡς μαρτυροῦσιν Ἰουστίνος, Εἰρηναῖος, Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς, καὶ ἄλλοι πρὸ τῶν χρόνων τῶν Μακκαβαίων, ταῦτ' οὖν εἰπεῖν πρὸ Χριστοῦ σλ'. ἔτη· ἐξ ἧς ἐκδόσεως καὶ οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι τοὺς τῶν Προφητῶν χρησίμους ἠρανίσθησαν. Εἰ δὲ καὶ ὁ Ἰησοῦιτης Βελλαρίμιος λέγει, ὅτι ἡ τῶν Ο'. ἐκδοσις αὕτη εἶναι ἐλλειπὴς ἤδη, μάρτυρας φέρων τὸν τε θεῖον Ἰερώνυμον λέγοντα ἐν τῷ προλόγῳ τῶν Παραλειπομ. ὅτι ἡ ἀρχαία καὶ γνησία μεθερμηνεύσις διεσθάρη, καὶ ὅτι τὰ πρωτότυπα ταύτης σώζονται ἀλλήλων διαφέροντα· ἀλλὰ καὶ τὸν Ἰουστίνον λέγοντα ἐν τῷ πρὸς Τρύφωνα διαλόγῳ, ὅτι ὁ μὲν Ἀριστέως, ὑπασιπότης τις τοῦ βασιλέως Πτολεμαίου, μαρτυρεῖ ὅτι ἡ τῶν Ο'. ἐκδοσις σύμφωνος εἶναι μὲ τὰ Ἑβραϊκὰ πρωτότυπα, ἤδη δὲ αὕτη (λέγει παρ' αὐτοῦ ὁ ἅγιος) εἰς πολλὰ τῶν Ἑβραϊκῶν διαφέρει. Ὅμως ἄς μᾶθῃ ὁ Βελλαρίμιος, ὅτι ἡ ἐκδοσις τῶν Ο'. ἀνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς γνησία καὶ ὀκμίμως ἐκρίθη ἀπὸ τῆν Ἐκκλησίαν, καὶ αὐτὴν ἐμεταχειρίσθησαν εἰς μαρτυρίαν οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι, καὶ ὅλη ἡ Ἐκκλησία, ὄχι μόνον ἡ ἀνατολική, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ δυτικὴ πρὸ τῆς μεθερμηνεύσεως τοῦ Ἰερωνύμου εἰς τὴν Λατινίδα. Καὶ Φίλιον ὁ Ἰουδαῖος τοὺς Ο'. ἐπαινεῖ, ὄχι μόνον ὡς διερμηνευτὰς τῶν Γραφῶν, ἀλλὰ καὶ ὡς προφήτας θεῖου Πνεύματι ἐμπνευσθέντας. Καὶ ὁ Αὐγουστίνος (β.βλ. Περὶ πόλεως Θεοῦ) «τὸ Πνεῦμα, λέγει, τὸ φωτίσαν τοὺς Προφήτας ὅταν ἐκείνοι ἐκήρυξαν, τὸ αὐτὸ Πνεῦμα ἐφώτισε καὶ τοὺς Ο'. ὅταν ἐκεῖνα μεθερμηνεύσαν». Καὶ ὁ θεὸς Ἰουστίνος, καὶ ὁ Τερτυλλιανὸς λέγουσιν, ὅτι ὁ καθ' ἕνα ἐξ αὐτῶν εἰς ξεχωριστὰ ὁμήτια μετεγλώττισαν τὴν Γραφήν, καὶ ὡ τοῦ θαύματος! οὐδὲ τὸ παραμικρὸν, εὐρίθη νὰ ἔχη παράνω, ἢ παρακάτω ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον εἰς τὰ βιβλία ὅπου ἔγραψαν, ἀλλ' αἱ αὐτὰ λέξεις ἀπαρἀλλάκτως εἰς ὅλα εὐρίθησαν. Τίς λοιπὸν δύναται νὰ προτιμήσῃ ἄλλην ἐκδοσιν ἀπὸ τὴν θεόπνευστον ταύτην; εἰ δὲ καὶ εἰς μέρη τινὰ καὶ ὀλίγα διαφέρει αὕτη ἀπὸ τὰ Ἑβραϊκὰ πρωτότυπα, τί ἀπὸ τοῦτο; ἐτὸ Πνεῦμα (λέγει ὁ ἱερὸς Αὐγουστίνος β.βλ. Περὶ πόλεως Θεοῦ, ἀποκρινόμενος εἰς τοῦτο), τὸ Πνεῦμα, ἠμποροῦσε νὰ ἀφήσῃ τι, ἢ νὰ προσθήσῃ, διὰ νὰ μὴ λάθῃ ὑποψίαν τινὰς, ὅτι τέχνη ἀνθρωπίνῃ ἐγένετο εἰς τὴν τοιαύτην ἐκδοσιν, ἧτις κατὰ λέξιν μόνον ἔκαμε τὴν μετάφρασιν, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ ἐνοήσῃ ὅτι θεῖα δύναμις ἦτο ὅπου ἐφώτισε καὶ ἐκυβέρνησε τὸν νοῦν τοῦ μεθερμηνεύσαντος. Ἐὰν αὐτὰ διδάσκει, καὶ ἐν τῷ περὶ Χριστιανικ. διδασκαλίας β.βλ. Ρητῶν δὲ τοῦτο, ὅτι διαφέρει τὰ Ἑβραϊκὰ

πρωτότυπα ἀπὸ τῆν τῶν Ο'. μετάφρασιν, καθ' ὅτι, ὡς σημειοῖ ὁ Σύγκελλος, οἱ Ἰουδαῖοι διεσθάρησαν τὴν παλαιὰν Γραφὴν τοῦ Ἑβραϊκοῦ. Ἐν γὰρ τῷ Ἑβραϊκῷ κείμεναι, ὅτι, ὁ Νῶε ἐξῆσεν ἕως τοῦ νῆ. ἔτους τοῦ Ἀβραάμ, ὅπερ ψεῦδος ἐστὶ. Καὶ ὁ Ἰουστίνος ἐν τῷ πρὸς Τρύφωνα, λέγει, ὅτι τὸ τοῦ ἱε. Παλμοῦ εἶναι, εἶπατε ἐν τοῖς ἔθνεσιν ὅτι Κύριος ἐθαύρασε ἀπὸ τοῦ ξύλου διεσθάρησαν οἱ Ἰουδαῖοι ἀφελόντες τὸ, ἀπὸ τοῦ ξύλου. (Τὸ ὅσιον πρέπει νὰ λέγεται καὶ τώρα, ἀγκαλιὰ καὶ οὕτω νὰ μὴ εὐρίσκηται γεγραμμένον ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ο'. ἴσως διὰ τινὰ διασθορὰν τῶν ἀντιγραφῶν.) Τὸ, ὠρυξαν χεῖράς μου καὶ πόδας μου, οὐκ ἐστὶν ἐν τῷ Ἑβραϊκῷ, ὁ κῆρυξ ὁ ἐπὶ τοῦ Νῶε, τὸ Ἑβραϊκὸν μὲν λέγει ὅτι ἀνέστρεψεν, ὁ Ἰωάννης δὲ καὶ οἱ Ο'. καὶ ὁ Χρυσόστομος, καὶ Αὐγουστίνος καὶ Ἀμβρόσιος, περὶ τῆς κιβωτοῦ, καὶ ὁ Ἰερώνυμος ἐν τῇ παραφράσει, τὸ ἐναντίον λέγουσιν, ὅτι οὐκ ἀνέστρεψεν. Ὅθεν καὶ ὁ Ραββὶ Ἠλίας φανερὸς λέγει, ὅτι ἡ παλαιὰ Γραφὴ τοῦ Ἑβραϊκοῦ διαφέρει ἀπὸ τῆν νῦν σωζομένην Γραφὴν τοῦ αὐτοῦ. Ὅστε καλῶς λέγει ὁ Σύμελλος, ὅτι οἱ Ο'. ἐκ παλαιᾶς καὶ ἀδιασθάρου ἀντιγραφῆς τοῦ Ἑβραϊκοῦ ἠρμήνευσαν τὴν Γραφήν, καὶ τοῦτο δὴλον ἐντεῦθεν. Οἱ ἅγιοι Εὐαγγελιστὰὶ λέγουσι, καθὼς οἱ Ο'. μετέφρασαν ταῦτα Ἑλληνικὰ, ἀλλὰ μὴν ὁ Κύριος τὰ ἐλάλησεν ἀπὸ ἀληθῆς καὶ ἀδιάσθωρον πρωτότυπον Ἑβραϊκόν, ὡς Θεὸς ἀληθείας καὶ νομοδότης, λοιπὸν καὶ οἱ μεταφράσαντες ταῦτα ἐβδομήκοντα, τὸ ἴδιον ἀληθῆς καὶ ἀδιάσθωρον πρωτότυπον ἐμεταχειρίσθησαν. Ὅτι δὲ πασῶν τῶν ἄλλων μεθερμηνεύσεων ἡ τῶν Ο'. ἀξιοπιστοτέρα, καὶ διατὶ πρὸ τοῦ Χριστοῦ τὴν Γραφήν ἠρμήνευσαν, καὶ διατὶ ἦσαν πολλοὶ, καὶ διὰ τί σύμφωνοι, ἀρκεῖ εἰς μαρτυρίαν ὁ θεὸς Χρυσόστομος, ὁμ. ε'. εἰς τὸ κατὰ Ματθ. καὶ ἡμῖς. Νεαρὰ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, καὶ ὁ θεὸς Ἐπιφάνιος, αἰρέσει α'. Ὁ δὲ Χρυσόστομος, λόγῳ κζ'. πρὸς Ἰουδαίοντας, τόμ. σ'. ἰσελ. 323. λέγει, ὅτι αἱ ἐπὶ τοῦ Πτολεμαίου ἐρμηνευθεῖσαι Γραφαί, ἐν τῷ ναῷ τοῦ Σαράπιδος εἰσὶ μέχρι τοῦ νῦν (ἦν δὲ ὁ Σάραπις Θεὸς Αἰγυπτίων). Εἰ δὲ πολλοὶ τῶν Πατέρων ἐρμηνεύοντες τὰς Γραφὰς ἐμεταχειρίσθησαν εἰς λέξεις τινὰς τὰς ἐρμηνείας Ἀκύλα, Θεοδοτιανὸς καὶ Συμμάχου, τοῦτο ἐποίησαν, οὐχ ὅτι ἐπροτίμησαν αὐτὰς τῆς ἐρμηνείας τῶν Ο'. ἀλλ' ὅτι δι' αὐτῶν σαφηνίζονται μᾶλλον τινὰ ἐρμηνευθέντα ἀπὸ τοῦ Ο'. οἷτινες, κατὰ τὸ νόημα περισσώτερον, καὶ ὄχι κατὰ τὰ ρήματα καὶ λέξεις ἠρμήνευσαν τὰς Γραφὰς. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν Δοσίθεον σελίδ. 214. Καὶ περὶ μὲν τῆς ἐκδόσεως τῶν Ο'. ταῦτα Β'. δὲ ἐκδοσις ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Ἀκύλα τοῦ ἀπὸ Χριστιανῶν Ἰουδαίου ἀπὸ Ἀδριανῶν βασιλέως ἀπὸ Χριστοῦ ἔτι ρλ'. Γ'. ἡ τοῦ Σαμαρείτου, Συμμάχου τοῦ ἀπὸ Ἰουδαίων χριστιανισάντος, καὶ τῆν τῶν Ἐβιωνιτῶν αἵρεσιν ἀσπασαμένου ἐπὶ αὐτῆς

περικοπὰς ὀλοκλήρους ἐκ τῶν διαταγῶν μεταχειρίζεται εἰς τὰ τοῦ Διονυσίου σχόλια. Τί λέγω τοὺς μερικούς; αὐτὴ ἡ Οἰκουμένη ἐ. σύνοδος μαρτυρικὴν φέρει ἀπὸ τὰς διαταγὰς, ἐν τῇ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐπιστολῇ, ὅτι πρέπει ὑπὲρ τῶν τελευτώντων νὰ δίδωνται ἐλεγχοσύναι, σελίδι 392. τοῦ β'. τόμ. τῆς συλλογῆς τῶν συνόδων. Ἄλλὰ καὶ μετὰ τὴν ς'. ἐκ τῶν διαταγῶν μαρτυρικὴν προεχειρίσθη ἡ ἐν τῇ ἀγίᾳ Σοφίᾳ σύνοδος. Καὶ Μιχαὴλ δὲ ὁ Κηρουλλάριος καὶ Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχης, μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν συνόδου, ζῶν ἐν ἔτει 1053, μαρτυρικὴν προεχειρίσθη κατὰ τῆς κούρας τῶν γενεῶν, κειμένη ἐν τῷ α'. βιβλ. τῶν Ἀποστολικῶν διαταγ. κεφ. γ'. οὕτω λέγουσαν· «Οὐκ ἀπομαδραρώσετε τοὺς πώγωνας ὑμῶν· γυναιξὶ γὰρ εὐπρεπὲς ὁ κτίσας ἐποίησε Θεός, ἀνδράσι δὲ ἀνάμωστον ἐδικαίωσε.» Καὶ δεξ. σελ. 978. τοῦ β'. τόμ. τῶν συνοδικ. Καὶ νῦν καθὼς εὐρίσκονται τετυπωμέναι, δὲν μοὶ φαίνεται νὰ ἔχουν κἀνέναν νόθον ἢ ἄτοπον. Ὁ δὲ ποιμὴν ὁποῦ ἀναφέρει ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἐν τῇ πολλῆς ρηθείᾳ ἐπιστολῇ, βιβλίον ἐστὶ μὴ σωζόμενον εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς κειρούς. Ἴσως δὲ νὰ ἦτο τοιοῦτον, οἷός ἐστι καὶ ὁ λόγος ὁποῦ κἀνεὶ ὁ τῆς Κλίμακος Ἰωάννης πρὸς τὸν ποιμένα, καὶ συντόμως εἰπεῖν, βιβλίον τοῦτο ἦτο, διδάσκον τὸν ποιμένα τῶν λογικῶν προβάτων, τινὲ τρόπον νὰ ποιμήνη ταῦτα πρὸς νομὴν σωτηριώδη, καὶ πῶς νὰ φυλάττη ταῦτα ἀβλαβῆ ἐκ τῶν ἐνύχων τῶν νοητῶν λύκων, δακνύων τε καὶ κακοδόξων ἀνθρώπων. Ἀνήγγειλαν δὲ εἰς ἡμᾶς ὅτι, ὁ ποιμὴν οὗτος εὐρίσκειται βιβλίον πεμπτάλιον ἐν τινὶ Μοναστηρίῳ τῆς Ἑλλάδος, ποίημα Κουάρτου, ἐνὸς τῶν Ὁ. Ἀποστόλων. Τὸν ποιμένα ἀναφέρει καὶ ὁ ἅγιος Μάξιμος ἐν τοῖς σχολίοις τοῦ θεοῦ Διονυσίου, ἐστὶ δὲ τὸ μέγεθος αὐτοῦ, ὅσον ἐστὶ τὸ τοῦ Ψαλτῆρος. Σημείωσαι ὅτι ὁ νδ'. τῆς Καρθυγ. κοντὰ εἰς τὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας, προστάζει νὰ ἀναγινώσκωνται, καὶ οἱ βίοι τῶν Μαρτύρων, οἱ τὰ μαρτυρικὰ κειμένων περιέχοντες, εἰς τὰς ἡμέρας τῶν ἑορτῶν τους.

πορος Κομμόδου. Δ'. εἶναι ἡ τοῦ Θεοδοτίωνος, χριστιανισαντος μὲν πρῶτον, Μαρκιανισαντος δὲ ὑστερον, καὶ κατὰ τὴν αἴρεσιν αὐτοῦ ἐρμηνεύσαντος τὰς Γραφὰς ἐπὶ Ἀντωνίου Καρακάλλα, ἡ κατ' ἄλλοις ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Κομμόδου. Τούτων δὲ τῶν τριῶν ὑστέρων, δὲν σώζονται ὀλόκληροι αἱ μεταφράσεις, ἀλλὰ μόνον κλάσματα καὶ τμήματά τινα. Ταύτας δὲ τὰς δ'. ἐκδόσεις ὁ Ὀριγένης εἰς μίαν συναθροίσας βίβλον, τέσσαρας στυλοὺς ἔχουσαν ἐν ἑκάστῃ σελίδι, διὰ νὰ θεωρῶνται ὅλοι ὁμοῦ μὲ μίαν ἡματιαν. Τετραπλᾶ ὠνόμασε τὸ τοιοῦτον πόνημα. Κοντὰ δὲ εἰς τὰς δ'. αὐτὰς, γράφας καὶ τὸ Ἑβραϊκὸν πρωτότυπον ἀπὸ τὸ ἕνα καὶ ἄλλο μέρος τῶν σελίδων, Ἐξαπλᾶ τὴν βίβλον ὠνόμασε. Τελευταίον κοντὰ εἰς τὰς εἰς ταύτας, ἐνώσας καὶ τὴν ἐκδοσὶν ὁποῦ εὐρέθη ἐν Νικοπόλει, ἢ ἐν Ἱερικῷ ἐπὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μαμμαίας, καὶ τὴν ς'. τὴν εὐρέθεισαν ἐν Νικοπόλει τῇ πρὸς Ἀκτίους μετὰ τὸν διωγμὸν τοῦ Σευήρου, Ὀκταπλᾶ τὸ βιβλίον ὠνόμασεν, ἐκ τῶν δικτῶ στυλῶν ὁποῦ εἶχε, καὶ ταῦτα εἶναι τὰ πολυθρόλλητα τετραπλᾶ, καὶ ἑξαπλᾶ, καὶ ὀκταπλᾶ, τὰ παρὰ τοῖς πολλοῖς ἀγνωσόμενα. Σημείωσαι δὲ, ὅτι εὐρέθη καὶ ζ'. ἐκδοσις παρὰ Λουκιανοῦ, τοῦ μεγάλου ἀσκητοῦ καὶ μάρτυρος, ἐκδοθείσα ἐν Νικομηδείᾳ, ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως, ὅστις Λουκιανὸς ἀναγνοὺς τὰς προεγγραμμένας ἐκδόσεις, καὶ τὸ Ἑβραϊκὸν πρωτότυπον εὐρών, τὰ μὲν ἄλλοιπὴ ἐπέφρασε, τὰ δὲ περὶ τὰ ἐδιώρθωσεν. Αἱ μὲν οὖν τρεῖς ἐκδόσεις Ἀκύλα, Συμμάχου καὶ Θεοδοτίωνος οὐδέποτε ἐδοκιμάσθησαν καὶ ἐκυρώθησαν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ὡσάν ὁποῦ αὐτοὶ, μὲ τὸ νὰ ἦσαν ἄνδρες ἀποστάται, ἐπίτηδες ἄφριαν ἀσκητὴ τὰ περὶ Χριστοῦ προφητεύοντα ρητὰ. Δὲν εἶναι ὅμως καὶ αὐτὰ τόσον πολλὰ ἀνωφελεῖς, ἐπειδὴ, ὁ μὲν Ὀριγένης τὰ ἐλλείποντα ἀπὸ τὴν ἐκδοσὶν τῶν Ὁ. ἀνεπλήρωσεν ἐκ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Θεοδοτίωνος, συγγράφων τὰ ἑξαπλᾶ, ὁ δὲ Ἱερώνυμος λέγει ἐν τῇ προλόγῳ τῶν Ψαλμ. ὅτι ἤκουσέ ποτε νὰ ἀναγνωσθῆ ὁ προφήτης Δανιὴλ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν κατὰ τὴν ἐκδοσὶν τοῦ Θεοδοτίωνος, ἀλλὰ καὶ τῶρα κατὰ τὴν ἐκδοσὶν τοῦ Θεοδοτίωνος ἀναγινώσκεται ὁ Δανιὴλ, μὲ τὸ νὰ εὐρέθη συγκεχυμένη ἢ εἰς αὐτὸν ἐκδοσις τῶν Ὁ. ἤτις οὐδὲ σώζεται. Καὶ τσαυτὰ μὲν περὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐκδόσεως. Ἡ δὲ Συριακὴ, καὶ Ἀραβικὴ, καὶ Χαλδαϊκὴ ἐκδοσις ὠφελοῦσι καὶ αὐτὰ εἰς κατανόησιν τῶν Γραφῶν, καὶ μάλιστα ἡ Συριακὴ ἀρχαιοτέρα οὐσα καὶ γειτονέουσα

μὲ τὴν Ἑβραϊκὴν. Ταύτην γὰρ καὶ ὁ μέγας Βισίλειος ἐπαινεῖ εἰς τὴν ἑξαήμερον, καὶ ταύτην ὡς ὀρθῶς ἔχουσαν ἐμεταχειρίζετο ἡ ἐν Συρίᾳ Ἐκκλησία. Ἡ δὲ Χαλδαϊκὴ Ταργούμ ὠνομάσθη, ὅπερ σημαίνει παράφρασις, ὑπὸ τριῶν Ραββίνων συγγραφείσα κατὰ τὸν εἰ. αἰῶνα. Οὐκ ἐγκρίνεται δὲ αὕτη τῇ Ἐκκλησίᾳ, διότι εἰς πολλὰ μέρη ἔχει μύθους τινὰς ἐσπαρμένους· πέμπτη δὲ καὶ τελευταία ἐπαινεῖται ἡ Ἰταλικὴ, καὶ ἡ κατὰ Λατίνους λατινική. Ἦν δὲ ἡ μὲν Ἰταλικὴ ἀρχαιοτέρα, ἢ δὲ Λατινική (ἤτις καὶ Βουλγατὰ καλεῖται) ὑπὸ Ἱερωνύμου, σοφοῦ ἀνδρός, ὡς μαρτυρεῖ Ἀυγουστίνος, καὶ περὶ τὰς τρεῖς διαλέκτους ἐμπειροτάτου, ἐξεδόθη, ὅστις τῆς μὲν Παλαιᾶς μερικὰς βίβλους ἐκ τῆς Ἑβραϊδὸς εἰς τὴν Λατινίδα μεθρμήνευσε, τὴν δὲ Καινὴν, εἰς μερικὰ μόνον μέρη ἐπεδιώρθωσε. Ἀγαθὰ καὶ κατ' ἄλλους, ὁ Πατὴρ τῆς βουλγατῆς εἶναι ἄθλος. Πολλὰ δὲ ἐσφαλμένα περιέχει, καὶ πολλὰ μὴ ἐν τῷ Ἑβραϊκῷ κείμενα. Ὅθεν οὐδὲ προτιμητέα ἐστὶ τῆς τῶν Ὁ. ἐκδόσεως. «Ταῦτα εἰσὶ τὰ τῆς παλαιᾶς καὶ νέας Γραφῆς βιβλία ἅγια, κατὰ τοὺς Μακκαβαίους. τὰ ἐν χερσὶν ἡμῶν, αἱ πηγαὶ τοῦ Σωτηρίου κατὰ τὸν Ἀθανάσιον, αἱ ἀγιογράφοι δὶλοι, κατὰ τὸν Ἀρεοπαγίτην, τὰ ἐκδιθήκα, κατὰ τὸν Εὐσέβιον, καὶ τὰ κανονικὰ, κατὰ τὴν ἐν Καρθαγίνῃ Μελετάτη οὖν, ἀδελφοὶ καὶ Πατέρες, ἐν αὐτοῖς ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἵνα παρομοιωθῆτε τῷ μακαριζομένῳ δικαίῳ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Δαβὶδ. Ἀναγινώσκετε ταῦτα διττικῶς, ὅτι ἡ τῶν Γραφῶν ἀνάγνωσις, κατὰ τὸν Χρυσόστομον, τῶν οὐρανῶν ἐστὶν ὑπάνοξις, καὶ τὰ στίματα τῶν Προφητῶν. Θεοῦ εἰσὶ στόμα. Σχολάζετε ἐν αὐτοῖς διὰ παντός, ὅτι κατὰ τὸν Ἀυγουστίνον, ἅπαντος νοσήματος ψυχῆς ἐν ταῖς Γραφαῖς τὸ φάρμακον ἐναπόκειται. Ἐρευνάτε τὰς Γραφὰς, ἵνα ἐν αὐταῖς εὕρητε ζωὴν τὴν αἰώνιον, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος. Ἀναγινώσκοντες δὲ τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, φυλάττεσθε ἀπὸ τὰ νόθα τῶν καλουμένων Δευτερώσεων, ἀπὸ ὅσα δηλαδὴ λέγουσιν αὐτὰ περὶ θυσίας ἀλόγων ζώων, περὶ ἀμαρτιῶν, περὶ καθαρισμοῦ, περὶ ἀποπομπαίου, περὶ συνεχῶν λουτρῶν καὶ ραντισμάτων, καὶ ἀπὸ ὅσα ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας ἐγράφησαν εἰς τὸν Νόμον, κατὰ δεύτερον λόγον. Διαταγ. βιβλ. α. κεφ. γ. καὶ βιβλ. β'. κεφ. λη'. καὶ βιβλ. ς'. κεφ. κβ'.» Σημείωται ὅτι τὰ περισσώτερα τῆς ὑποσημειώσεως ταύτης ἐρανίσθησαν ἀπὸ τὸ ἀνείκτετον Θεολογικὸν τοῦ διδασκάλου Κυρίου Εὐγενίου.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Η άγια και Οικουμενική (1) πρώτη σύνοδος συνεκροτήθη εν Νικαίᾳ τῆς Βιθυνίας ἐπὶ Κωνσταντίου τοῦ μεγάλου, κατὰ τὸ ἀπὸ Χριστοῦ 325 ἔτις. Ἄνδρες δὲ προέχοντες ἐν αὐτῇ ἦσαν Ἄλεξανδρος ὁ Κωνσταντινουπόλεως, Βίτων καὶ Βιζέντιος οἱ Πρεσβύτεροι, μετὰ τοῦ ὁσίου τοῦ τῆς ἐν Ἰσπανίᾳ Κουδρούβης ἡ Κουεδούβης Ἐπι-

(1) Τίσασρά τινα χαρακτηριστικὰ ἰδιώματα τῶν Οἰκουμενικῶν συνόδων εὕρισκω σποράδην εἰς πολλοὺς εὕρισκόμενα, καὶ μάλιστα παρὰ Δοσιθέῳ (σελ. 1018. τῆς Δωδεκαβίβλου) ἐκ τῶν ὁσίων, τὰ μὲν τρία εἶναι πόρρω καὶ κοινὰ, καὶ εἰς τινὰς τοπικὰς συνόδους, τὸ δὲ ἓν εἶναι τὸ προσεχίστατον, καὶ διὰ τὸ νὰ εἰπῶ ἔτσι· ἡ οὐσιώδης, ἡ συστατικὴ, καὶ ἰδιαιτάτη διαφορά ἀπασῶν τῶν Οἰκουμενικῶν συνόδων. Καὶ πρῶτον μὲν ἰδίωμα ὄλων τῶν Οἰκουμενικῶν εἶναι, τὸ νὰ συναθροίζονται διὰ προσταγῶν, οὐχὶ τοῦ Πάπα, ἢ τοῦ δεῖνος Πατριάρχου, ἀλλὰ διὰ προσταγῶν Βασιλικῶν. Τοῦτο καὶ εἰς τὴν ἐν Σαρδικίᾳ τοπικὴν σύνοδον ἠκολούθησε, συναθροισθεῖσαν ὑπὸ Κωνσταντίου καὶ Κώνσταντος, καὶ εἰς τὴν ἐν Ἀντιοχείᾳ, προσταγῇ καὶ αὐτῆν τοῦ Κωνσταντίου συναθροισθεῖσαν, εἰ καὶ ἐπὶ σκοπῷ ἄλλῳ τῶν ἐγκαινίων τοῦ ἐν Ἀντιοχείᾳ Ναοῦ (Δοσιθ. 133. τῆς Δωδεκαβίβλου). Δεύτερον, τὸ νὰ γίνεται ζήτησις περὶ πίστεως, καὶ ἀκολουθῶς νὰ ἐκτίθεται ἀποφασίς, καὶ ὅρος δογματικὸς εἰς καθὲ μίαν ἀπὸ τὰς Οἰκουμενικὰς (Δοσιθ. σελ. 633. τῆς Δωδεκαβίβλου), ἀλλὰ καὶ τοῦτο εἰς τινὰς τοπικὰς ἠκολούθησεν, οἷον εἰς τὴν ἐν Κερθαγένῃ, ἥτις κατὰ τῆς αἰρέσεως Πελαγίου καὶ Κελεστίου ζήτησιν ποιήσασα, ὅρους δογματικὸς ἐξέθετο. Τρίτον, τὸ νὰ ᾖ πάντα τὰ ἐκτιθέμενα παρ' αὐτῶν δόγματα καὶ εἰ Κανόνες, ὀρθόδοξα, εὐσεβῆ καὶ σύμφωνα ταῖς θείαις Γραφαῖς, ἢ ταῖς προλαβοῦσαις Οἰκουμενικαῖς συνόδοις. Δι' ὃ καὶ πολυθρόλλητον εἶνε τὸ ἀξίωμα τοῦ ἁγίου Μαξίμου τὸ εἰς τοιαύτην ὑπόθεσιν ρηθέν· «Τὰς γενομένας συνόδους, ἡ εὐσεβῆς πίστις κυροῖ, καὶ πάλιν, ἡ τῶν δογμάτων ὀρθότης κρίνει τὰς συνόδους.» Ἀλλὰ καὶ τοῦτο τὸ ἰδίωμα, καὶ εἰς τὰς περισοτέρας τοπικὰς συνόδους εἶναι κοινόν, πλην τινῶν. Τέταρτον δὲ καὶ τελευταῖον, τὸ νὰ συμφωνήσων καὶ νὰ ἀποδεχθῶν τὰ παρὰ τῶν Οἰκουμενικῶν συνόδων διορισθέντα, καὶ κανονισθέντα ἅπαντες οἱ ὀρθόδοξοι Πατριάρχαι καὶ Ἀρχιερεῖς τῆς καθολικῆς Ἐκκλη-

σίας, εἴτε διὰ τῆς αὐτοπροσώπου παρουσίας αὐτῶν, εἴτε διὰ τῶν ἰδίων τοποτηρητῶν, ἢ καὶ τούτων ἀπόντων, διὰ γραμμάτων αὐτῶν. Αὕτη ἡ τῶν τῆς Οἰκουμένης Πατριάρχων καὶ Ἀρχιερέων συμφωνία εἶναι, ὡς εἶπομεν, ὁ τῶν Οἰκουμενικῶν συνόδων συστατικὸς καὶ διακριτικὸς χαρακτήρ. Συστατικὸς μὲν, διὰ τὴν συνιστᾶ ταύτας, καὶ τὰς κάμνει νὰ ᾖναι φερωνόμος Οἰκουμενικαῖ διακριτικὸς δὲ, διὰ τὴν εἰς οὐδεμίαν ἄλλην τοπικὴν σύνοδον θεωρούμενος, διακρίνει μόνος τὰς Οἰκουμενικὰς ἀπὸ τὰς τοπικὰς. Ὅθεν τὴν ἐπὶ Κοπρωνύμου γενομένην σύνοδον ἐν τῇ Βλαχίρνα, Οἰκουμενικὴν παρὰ τῶν εἰκονομάχων ὀνομασθεῖσαν, τύσον ὁ ἅγιος Γερμανὸς καὶ Δαμασκηνὸς, καὶ ὁ νῖος Στέφανος, καὶ ἄλλοι πολλοὶ, ὄσον καὶ ἡ ζ'. Οἰκουμενικὴ σύνοδος ἐν τῇ ς'. πράξει αὐτῆς ἔλεγξαν, εἰπόντες, ὅτι· χωρὶς συμφωνίας τῶν λοιπῶν ἀπάντων Πατριάρχων, Οἰκουμενικὴ οὔτε γίνεται, οὔτε λέγεται Σύνοδος. Ὁ γὰρ Ἐπιφάνιος ἐκ μέρους εἶπε τῆς ζ'. Συνόδου· «Πῶς δ' αὖ μεγάλη καὶ Οἰκουμενικὴ, ἢν οὔτε ἐδέξαντο, οὔτε συνεφώνησαν οἱ τῶν λοιπῶν Ἐκκλησιῶν πρόεδροι, ἀλλὰ ἀναθέματι ταύτην παρέπεμψαν;» (Δοσιθ. 634. τῆς Δωδεκαβίβλου). Μετὰ τοὺς αὐτοὺς σχεδὸν ἐλεγμὸς ἔλεγξε καὶ ὁ ἅγιος Μάξιμος τὴν ψευδοσύνοδον τοῦ Μονοθελήτου Πύρρου, διὰ τὴν ἐκεῖνος ἐνόμιζεν Οἰκουμενικὴν. Εἶπα δὲ, ὅτι· ἡ συμφωνία καὶ ἀποδοχὴ πάντων τῶν Πατριάρχων συνιστᾶ τὰς Οἰκουμενικὰς συνόδους, καὶ ὄχι μόνη ἡ αὐτοπροσώπου παρουσία αὐτῶν, ἢ ἡ διὰ τῶν ἰδίων τοποτηρητῶν. Ἐν ὅλαις γὰρ ταῖς ἐπτὰ Οἰκουμενικαῖς συνόδοις, οὐδεὶς Πάπας ἦτο παρῶν αὐτοπροσώπως, ἐν δὲ τῇ β'. ἢ καὶ ἐ. Οἰκουμενικῇ, οὔτε αὐτοπροσώπως, οὔτε διὰ τοποτηρητῶν ἦσαν παρόντες ὁ Δάμασος, καὶ Βιγίλιος οἱ Πάπαι, ἀλλ' αἱ Οἰκουμενικαὶ αὐταὶ πάλιν ἔμειναν Οἰκουμενικαὶ, διότι· οἱ αὐτοὶ Πάπαι συνεφώνησαν εἰς τὰ παρ' ἐκείνων ὀρισθέντα, καὶ διὰ γραμμάτων αὐτῶν, καὶ ὑπογραφῶν αὐτὰς ἀπεδέξαντο. Ὅτι δὲ μόνη ἡ αὐτοπροσώπου

σκόπους οί τρεις ὁμοῦ τὸν τόπον ἐπέχοντες τοῦ Ρώμης Σιλβέστρου καὶ Ἰουλίου, Ἀλέξανδρος ὁ Ἀλεξανδρείας, συναγωνιστὴν ἔχων τὸν μέγαν Ἀθανάσιον, Διάκονον τότε ὑπάρχοντα, Εὐστάθιος ὁ Ἀντιοχείας, Μακάριος ὁ Ἱεροσολύμων, Παφνούτιος καὶ Σπυρίδων, Ἰάκωβός τε καὶ Μάξιμος, ἄνδρες ἐστολισμένοι με ἀποστολικά χαρίσματα, καὶ μαρτυρικά πρήματα, καὶ ἄλλοι πολλοὶ ὄντες τὸν ἀριθμὸν, κατὰ τὴν κοινὴν καὶ παρὰ πάντων ὁμολογου-

παρουσία, ἢ ἡ διὰ τῶν ἰδίων τοποτηρητῶν δὲν συνιστᾶ τὰς Οἰκουμενικὰς συνόδους, ἀλλὰ μᾶλλον ἡ συμφωνία, ἔδειξαν αἱ δύο σύνοδοι, ἢ ἐν Σαρδικῇ, λέγω, καὶ ἢ ἐν Φλωρεντίᾳ ἢ μὲν γὰρ ἐν Σαρδικῇ, καὶ μ' ὄλον ὁποῦ ὠνομάσθη κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς Οἰκουμενικῆς, (ὅρα ἐν τῷ προλόγῳ αὐτῆς) καὶ παρόντες ἦσαν ἐν αὐτῇ ἄπαντες οἱ Πατριάρχαι, οἱ μὲν αὐτοπροσώπως, οἱ δὲ διὰ τοποτηρητῶν. Ἐπειδὴ ὅμως ἐχωρίσθησαν, καὶ δὲν ἐσυμφωνήσαν εἰς τὰ παρ' αὐτῆς ὀρισθέντα οἱ τῆς ἀνατολῆς Πατριάρχαι καὶ Ἀρχιερεῖς, ἡ Οἰκουμενικὴ κατὰ τὴν ἀρχὴν, τοπικὴ ἔγινε κατὰ τὴν ἀπόβασιν καὶ τὸ τέλος αὐτῆς. Ὁμοίως καὶ ἢ ἐν Φλωρεντίᾳ, καίτοι Οἰκουμενικὴ ὀνομασθεῖσα. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ τοποτηρητὴς τοῦ Ἀντιοχείας καὶ τῶν τῆς Ἀνατολῆς Ἐπισκόπων, καὶ πρῶτον αὐτοῦ τοῦ Ἀλεξανδρείας, Μάρκος, λέγω, ὁ ἀγιώτατος ἐκεῖνος τῆς Ἐφέσου, δὲν συνεφώνησεν εἰς αὐτὴν, ἡ οἰκουμενικὴ εἰς τοπικὴν μετετρέπη. Τί λέγω τοπικὴν; καὶ εἰς ψευδοσύνοδον μετετρέπη δικαίως, διατι δὲν εἶχεν οὔτε τὸ γ'. ἰδίωμα τῶν Οἰκουμενικῶν. Ὁ γὰρ παρ' αὐτῆς ὄρος δὲν ἦτο σύμφωνος τῇ θεῇ Γραφῇ καὶ ταῖς ἄλλαις συνόδοις. Ὁρᾷς ὅτι ἡ ἀσυμφωνία τινῶν Πατριαρχῶν, καὶ τὰς Οἰκουμενικὰς ποιεῖ τοπικὰς; ἐξ ἐναντίας δὲ ἢ πάντων τῶν Πατριαρχῶν τῆς Οἰκουμένης συμφωνία, καὶ τὰς τοπικὰς εἰς Οἰκουμενικὰς, καὶ καθολικὰς μεταβάλλει. Καθ' ὅτι αἱ παρὰ τῶν Οἰκουμενικῶν συνόδων, καὶ μάλιστα τῆς ς'. ἀποδεχόμεναι σύνοδοι τοπικαί, καὶ οἱ τούτων Κανόνες, οἰκουμενικόν, οἶον, καὶ καθολικόν κράτος λαμβάνουσι καὶ ἀξίωμα. Ἐκ τῶν εἰρημένων οὖν τούτων εὐκόλως ἤμπορεῖ νὰ σχηματισθῇ ὁ ὀρισμὸς τῆς Οἰκουμενικῆς συνόδου οὕτως: «Οἰκουμενικὴ σύνοδος ἐστὶν ἢ διὰ προσταγῆς Βασιλικῆς συναχθεῖσα, ἢ περὶ πίστεως ὄρον δογματικὸν ἐκθεμένη, ἢ εὐσεβῆ καὶ ὀρθόδοξα, καὶ σύμφωνα ταῖς ἀγλαῖς Γραφαῖς καὶ ταῖς προλαβούσαις Οἰκουμενικαῖς διορίζουσα, ἢ ἡ συμφωνία ἀπάντων τῶν τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας Πατριαρχῶν καὶ Ἀρχιερέων ἀπεδέξατο, εἴτε διὰ αὐτοπροσώπου παρουσίας, εἴτε διὰ τοποτηρητῶν, ἢ, καὶ τούτων ἀπόντων, διὰ γραμμάτων καὶ ὑπογραφῶν αὐτῶν. Πᾶσα λοιπὸν Οἰκουμενικὴ σύνοδος ἢ τὰ χαρακτηριστικὰ ταῦτα ἰδιώματα ἔχουσα, αὐτὴ ἐστὶν ἡ ἀγία καὶ καθολικὴ Ἐκκλησία, εἰς τὴν ὅποιαν ἐν τῷ Συμβόλῳ πιστεύομεν. Ἐντεῦθεν τέσσαρα ἄλλα, κατὰ τοὺς θεολογοῦντας, αὐτὴ πλουτεῖ ἰδιώματα. Α'. τὸ νὰ ᾖναι ἀείκως, καὶ ἀνέκλειπτος' καὶ ἄλλον, γὰρ φησὶ, παράκλητον δώσει ἡμῖν ἵνα μὴν μεθ' ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα. Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ἡμῶν εἰμὶ πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. [Ἰωάν. ιδ'. 16. Ματθ. κη'. 20. Ἰω. ιδ'. 26.] Β'. τὸ νὰ ᾖναι ἀλάνθαστος καὶ ἀναμάρτητος. Ἡ γὰρ Ἐκκλησία, ἥς πρόσωπον ἐπέχει ἡ Οἰκουμενικὴ σύνοδος, στύλος καὶ ἑδραῖωμα εἶναι τῆς ἀληθείας κατὰ τὸν Παῦλον (ἀ. Τιμοθ. γ'. 15.) καὶ ὅτι ταῖς Οἰκουμενικαῖς συνόδοις δοκεῖ, τοῦτο δοκεῖ καὶ τῷ τῆς ἀληθείας ἀγίῳ Πνεύματι, ἐκεῖνος, γὰρ φησὶν, ἡμᾶς διδάξει πάντα, καὶ ὑπομνήσει ἡμᾶς πάντα. Ὅπερ ἐπὶ τῶν Οἰκουμενικῶν μάλιστα συνόδων βέβαιον ἀποδείκνυται. Εἰ γὰρ ὁ ἡ'. Γρηγορίου τοῦ θαυματουργοῦ Κανὼν λέγοι, περὶ τοπικῆς συνόδου τῆς ἐν Ἀγκύρα, μέχρις ἂν κοινῇ περὶ αὐτῶν τι δόξησαν εἰληθεῖσαι ταῖς Ἀγλαῖς, καὶ πρὸ αὐτῶν τῷ ἀγίῳ Πνεύματι, πόσῳ μᾶλλον τοῦτο εἶναι ἀληθὲς περὶ Οἰκουμενικῶν συνόδων, λεγόμενον; εἰς τὰς ὅποιαις αὐτὸ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπιστατοῦν, φωτίζει ταύτας, καὶ δὲν τὰς ἀφι-

νει νὰ πλανηθοῦν εἰς τὰς ἀποφάσεις των; ἐμπνεῖ γὰρ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ ὁ Θεὸς τοῖς ἀναριθμητοῖς ἱερεῦσιν εἰς σύνοδον συνηθροισμένοις, κατὰ τὴν πρὸς Κελεστίνον τῆς ἐν Καρθαγ. συνόδου ἐπιστολήν. Γ'. τὸ νὰ ἔχη ὑπέρτατον, καὶ ἀνώτατον ἀξίωμα, ὄχι μόνον εἰς τὸ νὰ προτείνῃ συμβουλευτικῶς τὰ δίκαια καὶ ἀληθῆ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ νὰ ἀναγκάζῃ εἰς ὑποταγὴν τοὺς ἐναντιούμενους, τὰ προσήκοντα αὐτοῖς Ἐκκλησιαστικὰ ἐπιτήμια ἐπιφέρουσα, καὶ κρίνουσα καὶ ἀνακρίνουσα, καὶ Πάπας καὶ Πατριάρχας, καὶ τοὺς ἀπανταχοῦ τῆς Οἰκουμένης εὐρίσκομένους Ἀρχιερεῖς, κληρικούς τε καὶ λαϊκούς. Καὶ Δ'. νὰ ἐπιθέτῃ ὄρον, καὶ πέρασ εἰς κάθε ἀναφύμενον ζήτημα καὶ ὑπόθεσιν κοινὴν τε καὶ μερικὴν, καὶ νὰ διαλύῃ κάθε ἔριν καὶ φιλονεικίαν αἰρετικῶν καὶ σχισματικῶν.» Καθολικὴ, γὰρ φησὶν, ὁ Ἱεροσολύμων Κύριλλος (κατηχ. ιη.) καλεῖται ἡ Ἐκκλησία, ὅτι καθόλου διδάσκει. ἀνελλιπῶς καὶ ἀδιαφόρως πάντα τὰ δόγματα τὰ εἰς γινώσκιν ἀνθρώποις τείνοντα περὶ τε ὁρατῶν καὶ ἀορατῶν. «Ὅθεν καὶ παρὰ πάντων, οὐχὶ ἡ θεῖα Γραφή, ἀλλ' ἡ Οἰκουμενικὴ σύνοδος ἀνακηρύττεται ὁ ἔσχατος κριτὴς τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων, κατὰ τὸν ς'. τῆς β'. συνόδου Κανόνα, τοῦ ὁποῦοι κριτοῦ ἢ ψῆφος καὶ ἀπόφασις εἰς ἄλλου μεγαλητέρου κριτηρίου ἔκκλητον οὐχ ὑπόκειται. Εἰ γὰρ ἡ ἔκκλητος εἶναι ἀγωγή ἀπὸ οἰουδῆποτε δικαστηρίου ἐφ' ἕτερον μείζον δικαστήριον, κατὰ τὸ θ'. β.βλ. τῶν Βασιλικῶν, τίτλ. ἀ. ἢ ἀμφίβολος ψῆφος τῶν Ἐπισκόπων, εἰς τὴν μεγαλητέραν ἔκκλητον ὑπόκειται τῶν Μητροπολιτῶν, ἢ δὲ τῶν Μητροπολιτῶν εἰς τὴν τοῦ Ἐξάρχου, ἢ Πατριάρχου τῆς διοικήσεως, καὶ ἡ τοῦ Πατριάρχου εἰς τὴν τῆς Οἰκουμενικῆς συνόδου, καὶ ἐδῶ πλέον πᾶσα ἔκκλητος περαιοῦται καὶ τελειώνει, μετὰ τὸ νὰ μὴ εἶναι: ἄλλο τι κριτήριον μεγαλητέρον ἀπὸ τὴν Οἰκουμενικὴν σύνοδον. Εἰ δὲ καὶ τὸ κριτήριον τῶν Πατριαρχῶν εἰς ἔκκλητον οὐχ ὑπόκειται, κατὰ τὰ Βασιλικά, καὶ Ἰουστινιανόν, κα' Ἀέοντα τὸν σοφόν' ὅμως τοῦτο ἐννοεῖται, διατι δὲν δύναται ἄλλος Πατριάρχης νὰ γένη κριτὴς εἰς ἄλλου Πατριάρχου ἀπόφασιν, καὶ ἔχι διὰ τὴν Οἰκουμενικὴν σύνοδον, ἥτις ἀνακρίνει ταῦτα τὰ κεκριμένα ὑπὸ πάντων τῶν Πατριαρχῶν καὶ Παπῶν, ὡσὰν νὰ μὴ ἐκρίθησαν ὀλότελα. Καθ' ὅτι καὶ ἡ τοῦ ἐπαρχοῦ ψῆφος, ἀγκαλὰ καὶ εἰς ἔκκλητον δὲν ὑπόκειται, διατι δὲν ἀναψηλαφᾶται ὑπὸ ἄλλου τινός, μ' ὄλον τοῦτο τὰς ἀμφιβολίας ὑποῦ ὁ ἐπαρχος νὰ ἀποφασίσῃ δὲν ἤμπορεῖ, θεωρεῖ ταύτας καὶ ἀποφασίζει: ὁ ἴδιος Βασιλεὺς. Ὡστε, δν λόγον ἔχει ὁ Αὐτοκράτωρ ἐν τῇ πολιτείᾳ, τὸν αὐτὸν λόγον ἔχει καὶ ἡ Οἰκουμενικὴ σύνοδος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ (Δοσίθ. σελ. 309. καὶ 384. τῆς Δωδεκαβιβλ.). Εἶπα δὲ ὅτι ἔσχατος κριτὴς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ δὲν εἶναι ἡ ἀγία Γραφή, ὡς λέγουσι τοῦτο οἱ Λουθηροκαθολινοῖς, ἀλλ' ἡ Οἰκουμενικὴ σύνοδος, καθ' ὅτι εἰς πολλὰ μέρη ἀσαφῶς λαλοῦσα ἡ θεῖα Γραφή, καὶ ἕκαστος τῶν αἰρετικῶν πρὸς τὴν ἐδικήν του αἵρεσιν στρεβλῶν τὸ ἀσαφὲς νόημα τῶν Γραφῶν, ἐξ ἀνάγκης χρειάζεται ἐρμηνεία διὰ νὰ ἐξηγήσῃ τὸ ἀληθὲς αὐτῆς νόημα, ὅς τις δὲν εἶναι ἄλλος, παρὰ ἡ Οἰκουμενικὴ σύνοδος. Καὶ ἄλλο δὲ, διατι κοντὰ εἰς τὰ γνήσια, καὶ καθολικὰ βιβλία τῆς Γραφῆς, μετὰ τὸ νὰ ἐτόλμησαν νὰ ἐπιγράψουν ὡς Κανονικά καὶ τὰ νόθα καὶ αἰρετικά βιβλία των οἱ αἰρετικοί, διὰ τοῦτο ἡ Οἰκουμενικὴ σύνοδος ἐγκρίνει μὲν τὰ γνήσια, ἀποβάλλει δὲ τὰ νόθα καὶ ἀπόκρυφα, ὡς ἡ Οἰκουμενικὴ ς'.

μένην παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας 318. Κοντὰ δὲ εἰς αὐτοὺς, ἦτο καὶ ἕτερον πλῆθος κληρικῶν, πρεσβυτέρων, καὶ διακόνων. Συνήχθη δὲ αὕτη κατὰ τοῦ Ἀρείου, ὅστις ἐβλασφήμη, ὅτι ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι ὁμοούσιος μὲ τὸν Πατέρα, καὶ ἀκολουθῶς ἦν εἶναι Θεὸς ἀληθινός, ἀλλὰ κτίσμα καὶ ποίημα, (1) εἰς τρεῖς ἡμισυ δὲ χρόνους διακρέτασα, (καὶ ὁ Γελάσιος παρὰ Φωτίῳ ἀναγν. 256. εἰς ἐξ ἡμισυ λέγει) παρέδωκε τὸ κοινόν, καὶ ἐγνωσμένον παρὰ πᾶσι θετον, καὶ ἱερὸν τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως Σύμβολον, ἐν ᾧ τὸν τοῦ Θεοῦ Υἱὸν καὶ Λόγον, Θεὸν ἀληθινὸν ἀνεκέρυξεν, ὁμοούσιον μὲ τὸν Πατέρα, ἦτοι τὴν αὐτὴν οὐσίαν καὶ φύσιν μὲ τὸν Πατέρα ἔχοντα, καὶ ἐπομένως τὴν αὐτὴν δόξαν, καὶ ἐξουσίαν, καὶ κυριότητα, καὶ ἀϊδιότητα, καὶ πάντα τὰ λοιπὰ θεοπρεπῆ τῆς θείας φύσεως ἰδιώματα· ἔχει δὲ ἐπὶ λέξεως οὕτω· «Πιστεῦομεν εἰς ἕνα Θεὸν Πατέρα παντοκράτορα πάντων ὁρατῶν τε, καὶ ἀοράτων ποιητήν. Κεὶ εἰς ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν τὴν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν γεννηθέντα ἐκ τοῦ Πατρὸς μονογενῆ, τοῦτ' ἔστιν ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς. Θεὸν ἐκ Θεοῦ, ὧς ἐκ φωτός, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον (2) τῷ Πατρὶ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο,

περὶ τῶν Ἀποστολικῶν διαταγῶν ἐποίησε, καὶ ἡ α'. αὕτη (καὶ ὅρα τὴν ὑποσημείωσ. τοῦ ξ'. Ἀποστολικῶν). Δι' ὃ καὶ ὁ ἱερός Ἀγιοσύνης τοῦτο εἶδος κομφῶς ἐγνωμάτευσε, (Ἐπιστ. 154). «Εἰς τὸ Εὐαγγέλιον δὲν ἤθελα πιστεῦσαι, ἂν δὲν μὲ ἐπειθεν ἡ ἀξιοπιστία τῆς Ἐκκλησίας.» Συμπεραίνεται ἄρα ἐκ πάντων τῶν εἰρημένων, ὅτι οὐδεὶς δύναται νὰ ἐναντιωθῆ εἰς τὰς Οἰκουμενικὰς συνόδους, μένον εὐσεβῆς καὶ ὀρθόδοξος, ἀλλ' ἀπλῶς καὶ ἀδιορίστως ὁ καθεὶς γρεωστὴ νὰ πείθεται εἰς αὐτάς. Ὁ γὰρ ἀντιφερόμενος εἰς αὐτάς καὶ ἀντιπίπτων, εἰς αὐτὸ ἀντιφέρεται, καὶ ἀντιπίπτει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ λαλοῦν διὰ τῶν Οἰκουμενικῶν συνόδων, καὶ αἰρετικὸς καὶ ἀναθεματισμένος γίνεται, καθ' ὅτι καὶ ὁ Πάπας Διάλογος (β.βλ. ἀ. ἐπιστολῆ κδ'.) ἀναθεματίζει ἐκείνους ὅπου δὲν πείθονται εἰς τὰς Οἰκουμενικὰς συνόδους. Καὶ αὐταὶ αἱ ἴδιαι σὺνδοι τοὺς μὴ πειθόμενους αὐταῖς ἀναθεματίζουσι. Τί λέγω αἰρετικὸς; ὡς ἔθνικος καὶ ἀσεβῆς λογίζεται ὁ παρακούων τῆς Ἐκκλησίας, ἧς πρόσωπον ἐπέχει ἡ Οἰκουμενικὴ σύνοδος. «Ἐάν γὰρ, φησὶν ὁ Κύριος, καὶ τῆς Ἐκκλησίας παρακούση, ἔστω σοι ὡσεὶ ὁ ἔθνικος καὶ ὁ τελώνης,» [Ματθ. ιη'. 17]· ἐπειδὴ ἡ ὑστάτη ψῆφος καὶ κρίσις τῆς Ἐκκλησίας. ἡ Οἰκουμενικὴ ἐστὶ σύνοδος, κατὰ τὸν Ἀγιοσύνην. (Ἐπιστολῆ ρβ'.) Καὶ τοῦτο εἶναι ἐκεῖνο τὸ ἴδιον ὅπου ὁ Θεὸς ἐπρόσταξε νὰ φυλάττεται καὶ εἰς τὴν σύνοδον τῶν ἱερῶν τοῦ παλαιοῦ Νόμου. «Ἐάν δὲ, φησὶν, ἀδυνατήσῃ ἀπὸ σοῦ ρῆμα ἐν κρίσει ἀναμίσειον αἷμα αἵματος, καὶ ἀναμίσειον κρῖσις κρίσεως. . . . Καὶ ἐλεύσῃ πρὸς τοὺς ἱερεῖς, τοὺς Λευίτας, καὶ πρὸς τὸν κριτὴν· ὅς ἂν γένηται ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἐκζητήσαντες ἀναγγελοῦσί σοι τὴν κρίσιν. . . οὐκ ἐκκλινεῖς ἀπὸ τοῦ ρήματος, οὐ ἂν ἀναγγελοῦσί σοι, δεξιὰ οὐδὲ ἀριστερά. Καὶ ὁ ἄνθρωπος ὅς ἂν ποιήσῃ ἐν χειρὶ ὑπερηφανίας, ὥστε μὴ ὑπακούσαι τοῦ ἱερέως, ἡ τοῦ κριτοῦ, καὶ ἀποθάνεται ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, καὶ ἐξαρῆς τὸν ποτηρὸν ἐξ Ἰσραὴλ.» (Δευτερ. ιζ'. 2. 8.) Πρέπει δὲ κοντὰ εἰς τὰ εἰρημένα καὶ τοῦτο νὰ προσθήσωμεν, ὅτι ἐπτά μόναι κυρίως καὶ ἐξαιρέτως Οἰκουμενικαὶ ἐκλήθησαν σὺνδοι, διατι πᾶσαι αὐταὶ κατὰ τοὺς νόμους τῶν Οἰκουμενικῶν συνόδων συνεκροτήθησαν, καὶ διατι πᾶν ἕπερ ἦν ἀναγκαῖον εἰς γνῶσιν ἐν αὐταῖς διωρίσθη. Ὅθεν πάντα τὰ ἀναφοῦμενα ζητήματα ἐκ τῶν διορισθέντων ὑπὸ τῶν ἐπτὰ, εὐκόλως διαλύεται (Δοσιθ. σελ. 633. τῆς Δωδεκαβίβλ.) μετὰ δὲ τὴν ἐβδόμη, ἀγκαλὰ καὶ ἄλλαι ὀνομάσθησαν Οἰκουμενικαί, ὡς ἡ α'. καὶ β'. καὶ ἡ ἐν τῷ ναῶ τῆς ἁγίας Σοφίας, κατεχρηστικῶς ὅμως ὀνομάσθησαν οὕτω, διότι οὐδέμια ἐξ αὐτῶν κατὰ τοὺς νόμους τῶν Οἰκουμενικῶν συνεκροτήθησαν σὺνδῶν· δι' ὃ καὶ μετὰ τῶν ἐπτὰ Οἰκουμενικῶν συναριθμηθῆναι, καὶ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν αὐξῆσαι οὐκ ἔδυνήθησαν. Ἡ γὰρ ὑπὸ τῶν Λατίνων ὀγδόη Οἰκουμενικὴ ὀνομασθεῖσα, ἡ κατὰ Φωτίου, λέγω, γενομένη ὑστερον ὑπὸ τῆς ὑπὲρ Φωτίου γενομένης ἀπεκρούθη, καὶ μήτε ὅλως σύνοδος ὀνομάζεσθαι κτεκερίθη· ἀγκα-

λὰ δὲ καὶ ὅλαι αἱ ἐπτὰ Οἰκουμενικαὶ σὺνδοι, τῇ λόγῳ τοῦ εἶναι Οἰκουμενικαί, ἰσότημοι εἰσιν. Ἡ πρώτη ὅμως αὕτη σύνοδος, καὶ διὰ τὴν ἀρχαιότητα, καὶ διὰ τὴν ἀγιότητα, ἐστάθη καὶ στέκεται πάντοτε τὸ πρωτότυπον παράδειγμα, καὶ ἡ ἀρκτικὴ ἰδέα ὅλων τῶν Οἰκουμενικῶν, καὶ αὐτὴν ἐμιμήθησαν αἱ μετ' αὐτὴν καθ' ἑξῆς σὺνδοι, καὶ εἰς τὰς προσωπώσεις καὶ εἰς τὰ καθίσματα, καὶ εἰς τοὺς ὄρους, καὶ αὐτὴν ὁ Διάλογος κεφαλὴν ἀπασῶν τῶν συνόδων ὠνόμασε, καὶ ἕνας λόγος εἰς τὸ πάντων εὐρίσκεται στόμα, τὸ κρατεῖτω τὰ ἐν Νικαίᾳ ὀρισθέντα. Πολλὰ ἐκοπίασεν ἡ ἐν Καρθαγένῃ σύνοδος, καὶ εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς καὶ εἰς τοὺς Κανόνας τῆς, καὶ εἰς τὰς πρὸς Βονιφάτιον, καὶ Κελεστίνον ἐπιστολάς τῆς διὰ νὰ μὴ δεχθῆ ἄλλους Κανόνας, εἰμὴ τοὺς γνησίους τούτους Κανόνας τῆς ἐν Νικαίᾳ. Καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος, καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος μεγάλως ἐφώναζον νὰ μὴ κρατοῦν ἄλλοι, εἰ μὴ οἱ Κανόνες τῆς ἐν Νικαίᾳ.

(1) Ὁ γὰρ Ἀρείος, Ἀλεξανδρείας πρεσβύτερος ὢν, καὶ θέλωντας νὰ φύγῃ τὸ παρὰ τῶν ὀρθοδόξων διεγερθὲν μῖσος κατὰ Παύλου τοῦ Σαμοσατίως, ἄνθρωπον ψιλόν, ἐκ τῆς Παρθένου γεννηθέντα τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ δογματίζοντος, ἔλεγε μὲν αὐτὸν ὅτι προὔφεσθη τῆς κατὰ σάρκα γεννήσεως, ὅχι ὅμως ὡς Θεός, ἀλλ' ὡς ἐν τῶν κτισμάτων καὶ ποιημάτων ἐν χρόνῳ παρὰ τοῦ Πατρὸς δημιουργηθείς. Εἰς πότα δὲ κόμματα διεγρήθη ἡ τοῦ Ἀρείου αἵρεσις, ὅρα εἰς τὰς ὑποσημειώσεις τοῦ α'. τῆς β'. Οἰκουμενικῆς.

(2) Σημείωσαι ὅτι ἡ λέξις Ὀμοούσιον, καὶ πρὸ τῆς α'. Συνόδου ἦτο ἐν χρήσει εἰς τοὺς εὐσεβεῖς· ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὸν Θεῖον Ἰλάριον οἱ Σαββελιανοί, καὶ οἱ περὶ τὸν Σαμοσατία Παῦλον ἐμεταχειρίσθησαν ταύτην διὰ νὰ ἀναρέσουν τὴν Τριάδα τῶν θεαρχικῶν ὑποστάσεων, διὰ τοῦτο οἱ κατὰ Παύλου συνελόντες ἐν Ἀντιοχείᾳ ρπ'. Πατέρεις ἐν ἔτει 272. τὴν φωνὴν ταύτην ἀπέβαλον, κατὰ τὸ ὄνομα μόνον (ἀγκαλὰ καὶ κατὰ τὸ νόημα, καὶ τὸ σημαίνονμενον ὠμολόγουν αὐτὴν) διὰ νὰ μὴ δώσουν λαβὴν εἰς τοὺς αἰρετικούς, καὶ μάλιστα διατι ὁ Παῦλος σοφιστικῶς, τρεῖς οὐσίας ἐκ τῆς φωνῆς τοῦ ὁμοουσίου ἔλεγε εἶναι. Μία μὲν προῦφεστώσα τοῦ Πατρὸς, δύο δὲ τοῦ Υἱοῦ, καὶ γ'. τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ ἐξ ἐκείνης αὐτὰ νὰ προβάλλωντας ὡσὺν ἀπομυήματα, ὡς λέγει τοῦτο ὁ Ἀθανάσιος (ἐπιστολ. κατὰ τῆς Ἀρειανικῆς αἵρεσ.), ἡ δὲ ἐν Νικαίᾳ, Οἰκουμενικὴ οὐσα, διὰ τὸ ἀξίωμα αὐτῆς, οὐ μόνον κατὰ τὸ νόημα, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ ὄνομα ὤρσε νὰ κηρύττεται (ὅρα Δοσιθ. σελ. 1031. τῆς Δωδεκαβίβλ.). Ὀμοούσιον δὲ, καὶ ὅχι ὁμοούσιον, καθὼς ἔλεγον ὁμοιωτῶς οἱ Ἡμιανισταί, ἡ σύνοδος αὐτὴ τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ ἀνεκέρυξε. Τὸ μὲν γὰρ ὁμοῦ, ἦτο ταυτόν, ἐπὶ τῆς φύσεως λέγεται, κατὰ Ἀριστοτέλην ἐν τῇ λογικῇ, τὸ δὲ ὁμοῖον ἐπὶ τῆς ποιότητος, καὶ ἀπλῶς ἐπὶ τῶν συμβεβηκότων τῇ οὐσίᾳ, καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῆς οὐσίας καὶ φύσεως. Καὶ πάλιν, ὁμοούσιον εἶπον αὐτὸν, καὶ

τὰ ἐν τῷ Οὐρανῷ, καὶ τὰ ἐν τῇ γῆ. Τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα καὶ σαρκωθέντα, καὶ ἐνανθρωπήσαντα. Παθόντα· ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ· καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς Οὐρανοὺς καὶ καθεζόμενον ἐν δεξιᾷ τοῦ Πατρὸς. Πάλιν ἐρχόμενον κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς. Καὶ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα· τοὺς δὲ λέγοντας, ὅτι ἦν ποτε, ὅτε οὐκ ἦν, καὶ πρὶν γεννηθῆναι οὐκ ἦν, καὶ ὅτι ἐξ οὐκ ὄντων ἐγένετο, ἢ ἐξ ἑτέρας ὑποστάσεως, ἢ οὐσίας φάσκοντας εἶναι, ἢ τρεπτόν, ἢ ἀλλοιωτὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τούτους ἀναθεματίζει ἡ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία.» (1) Τοῦτο δὲ τὸ Σύμβολον, ὁ μὲν Ἱεροσολύμων Θεόδωρος πίστεως ὀρθὴν ὁμολογίαν ὠνόμασεν· ὁ δὲ Ρώμης Δάμασος, τεῖχος ὑπεναντίον τῶν ὄπλων τοῦ διαβόλου. Καὶ ἀπλῶς παρὰ πάσης τῆς Ἐκκλησίας καλεῖται ἡ χαρακτηριστικὴ σημασία, καὶ τὸ φλάμπουρον τῶν ὁρθοδόξων, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου αὐτοὶ, ὡς ἀληθεῖς στρατιῶται τοῦ Χριστοῦ, διακρίνονται ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀπὸ τοὺς ὑποκρινομένους μὲν τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, ὄντας δὲ ψευδαδέλφους καὶ κακοδόξους. Καὶ οἱ στρατιῶται γὰρ διὰ συμβόλων διακρίνουσι τοὺς συστρατιώτας αὐτῶν ἀπὸ τοὺς ὑπεναντίους. Ὅθεν καὶ ἐκ μεταφορᾶς τῶν στρατιωτικῶν συμβόλων ὠνομάσθη καὶ τὸ τῆς πίστεως Σύμβολον. Παρέδωκε δὲ καὶ τὸν περὶ τοῦ Πάισχα διορισμὸν, ὃν νῦν κρατεῖ ἀπαράτρωτον ἡ καθολικὴ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία. (περὶ οὗ ὄρα τὸν ζ'. Ἀποστολ. κόν, καὶ τὸν α'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ.) Ἀλλὰ δὴ καὶ τοὺς παρόντας εἰκοσιν ἱερούς Κανόνας ἐξέθετο, ἀορίστως μὲν ἐπικυρουμένους ἀπὸ τὸν α'. τῆς δ'. ὠρισμένως δὲ ἀπὸ τὸν β'. τῆς ε'. καὶ τὸν α'. τῆς ζ'. Σημειῶσαι δὲ ὅτι τὰ πρακτικὰ τῆς πρώτης συνόδου ταύτης ἤδη οὐχ εὐρίσκονται, οὔτε Ἑλληνικά, οὔτε Λατινικά, ἀλλὰ μόνον ἐκεῖνα, ὅσα ὁ Παμφίλου Εὐσέβιος, ὁ Ρουφῖνος, ὁ Σωκράτης, ὁ Σωζόμενος, ὁ Θεοδώρητος, καὶ Ἱερώνυμος καὶ ἄλλοι, ἐξαίρετως δὲ, καὶ μάλιστα ὁ ἐπὶ Ζήνωνος τοῦ βασιλέως ἐν ἔτει 476. Γελάσιος ὁ Κυζικηνὸς, ὁ ὕστερον καὶ Ἐπίσκοπος Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης γενόμενος· (ὄρα τόμ. α'. σελ. 151. τῆς συλλογῆς τῶν συνόδων) ταῦτα, λέγω, μόνον εὐρίσκονται, ὅσα οἱ ἀνωτέρω, καὶ ὁ Γελάσιος οὗτος, συνέγραψαν. Τὴν δὲ τοῦ Γελασίου συγγραφὴν, πρακτικὰ μὲν ὀνομάζει ὁ Χωνειάτης Νικήτας, ἱστορικὸν δὲ μᾶλλον, ἢ πρακτικὸν, ὁ Φώτιος· μνημονεύει δὲ αὐτῆς καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ Κυπαρισσιώτης. (ὄρα Δοσιθ. σελ. 108. τῆς Δωδεκαβίβλου.)

ΟΙ Κ'. ΚΑΝΟΝΕΣ

ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ Α΄ ΣΥΝΟΔΟΥ ΕΡΜΗΝΕΥΟΜΕΝΟΙ

ΚΑΝΩΝ Α΄.

Εἴ τις ἐν νόσῳ ὑπὸ ἰατρῶν ἐχειρουργήθη, ἢ ὑπὸ βαρβάρων ἐξετεμήθη, οὗτος μενέτω ἐν τῷ κλήρῳ. Εἴ δὲ τις ὑγιαίνων ἑαυτὸν ἐξέτεμε, τοῦτον καὶ ἐν τῷ κλήρῳ ἐξεταζόμενον πεπαῦσθαι προσήκει. Καὶ ἐκ τοῦ δεῦρο μηδένα τῶν τοιούτων χρῆναι πράγεσθαι· ὡς περὶ δὲ τοῦτο πρόδηλον, ὅτι περὶ τῶν ἐπιτηδεούντων τὸ πρᾶγμα καὶ τολμώντων ἑαυτοὺς ἐκτέμνειν εἴρηται, οὕτως, εἴ τινες ὑπὸ βαρβάρων, ἢ δεσποτῶν εὐνουχίσθησαν, εὐρίσκοντο δὲ ἄλλως ἄξιοι, τοὺς τοιοῦτους εἰς κλήρον προσίεται ὁ Κανὼν.

οὐχὶ συνοῦσιον, ἐπειδὴ, ὡς σημειοὶ ὁ θεὸς Ἐπιφάνιος, ἐν τῷ Ἀγκυρωτῷ, τὸ μὲν συνοῦσιον δηλοῖ ἔνωσιν χωρὶς τινος διακρίσεως (ὡς τὸ ἔλεγεν ὁ Σαββέλλιος), τὸ δὲ ὁμοῦσιον, τὴν μετὰ διακρίσεως δηλοῖ ἔνωσιν, καὶ τὴν ἑτέρας ἀπ' ἑτέρας ὑποστάσεως πρόδον.

(1) Σημειῶσαι ὅτι τὸ Σύμβολον τοῦτο τῆς ἐν Νικαίᾳ οὐ μόνον ἐνηλλαγμένον ὄλιγον εἶναι εἰς μερικὰ ἀπὸ τὸ ἐγνωσμένον τοῦτο εἰς ὅλους μας, καὶ καθημερινῶς ἀναγινωσκόμενον, ἀλλὰ καὶ τὸ, οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος, ὃν περιέχει οὔτε τὴν Θεολογίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ τὰ λοιπὰ ἄρθρα μέχρι τέλους. Ἡ γὰρ β'. σύνοδος καὶ ταῦτα ἀνεπλήρωσε, καὶ ἔφερεν αὐτὸ εἰς τὴν ἀπαράλλακτον ταύτην τάξιν, εἰς τὴν ὅποιαν τώρα τοῦτο ἀναγινώσκωμεν. Ὅθεν ἐν τῇ δ'. συνόδῳ πράξει ε'. σελ. 1515. τῆς Συλλογῆς τῶν συνόδων, τόμ. β'. ὅπου εὐρίσκεται τὸ σύμβολον τῆς ἐν Νικαίᾳ μὲ τὸ, οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος, σφάλμα ἐξάπαντος εἶναι τυπογραφικόν, ἐπειδὴ ὅπου ἄλλοθι εὐρίσκεται, χωρὶς τοῦ λόγου τοῦτου εὐρίσκεται· ὡς ἐν τῷ Συμβόλῳ αὐτῆς ταύτης τῆς ἐν Νικαίᾳ (σελ. 283. τοῦ α'. τόμου τῆς συλλογῆς τῶν συνόδων) ἐν τῇ ιη'. πράξει τῆς ε'. (σελ. 650. τοῦ

β'. τόμου τῶν συνόδων), ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς ἐν Καρθαγίνῃ συνόδου, παρὰ τῷ Σωκρ. βιβλίῳ α'. κεφ. ζ'. καὶ πανταχοῦ, καὶ ἐπειδὴ τὸν λόγον τοῦτον ἡ β'. προσέθηκεν Οἰκουμενικῇ, ὄρα καὶ ἐν τῷ προλόγῳ αὐτῆς. Ἐπι σημειῶσαι, ὅτι τὸ Σύμβολον τοῦτο τῆς ἐν Νικαίᾳ παρ' ἄλλοις μὲν Κώδιξιν εὐρίσκεται περιέχον τὸ, καὶ καθεζόμενον ἐν δεξιᾷ τοῦ Πατρὸς, παρ' ἄλλοις δὲ οὐ. Καὶ τοῦτο δὲ σημειοῦμεν ἐν ταῦτα, ὡς εἰδήσεως ἄξιον, ὅτι τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως ἐλέγετο εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν κατὰ μόνην τὴν μεγάλην Παρασκευὴν, ὅταν ὁ Ἐπίσκοπος ἕκαμὲ τὰς κατηχήσεις εἰς τοὺς κατηχομένους, ὅπου ἐτοιμάζοντο νὰ βαπτισθῶν κατὰ τὴν νύκτα τοῦ μεγάλου Σαββάτου, ἐπιφωσκούσης τῆς Δαμπροφύρου ἡμέρας, ὡς ἱστορεῖ Θεόδωρος ὁ Ἀναγνώστης βιβλ. β'. τῆς Ἐκκλ. ἱστορ. ἔπειτα ἐδιωρίσθη νὰ λέγεται εἰς κάθε λειτουργίαν ἀπὸ τὸν Κωνσταντινουπόλεως Τιμόθεον ἐν ἔτει 515. ἐπὶ Ἀναστασίου τοῦ βασιλέως, ὡς ὁ αὐτὸς λέγει Θεόδωρος. Ὑστερον δὲ ἐν ἔτει 545. Ἰουστίνος ὁ βασιλεὺς ἐδιώρισε πρῶτος, καὶ εἰς τί καιρὸν τῆς λειτουργίας τοῦτο νὰ λέγηται εἰς ὅλας τὰς Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς, ἤγουν πρὸ τῆς Κυριακῆς εὐχῆς τοῦ Πάτερ ἡμῶν.

Ἄπος. κα'.
κβ'. κγ'. τῆς
α'. καὶ β'. ἡ.

Ἑρμηνεία.

Διάφοροι Κανόνες τῶν Ἀποστόλων περὶ εὐνουχισμοῦ διορίζονται. Ἐπειδὴ δὲ, ὡς φαίνεται, ἀμελήθησαν ἐκεῖνοι, διὰ τοῦτο ἔκαμε χρῆμα νὰ διορίσῃ περὶ αὐτοῦ καὶ ὁ παρῶν Κανὼν, ὅστις καὶ λέγει· Ὅποιος διὰ πάθος καὶ ἀσθένειαν εὐνουχίσθη ἀπὸ ἰατροῦ, ἢ καὶ ἀπὸ βραβάρους ἐν καιρῷ ἐπιδρομῆς, οὗτος κληρικὸς ὢν, ὡς ἐνεργῆ τὰ τοῦ κλήρου. Ὅποιος δὲ ὑγιὴς ὢν, εὐνούχισε τὸν ἑαυτὸν του, οὗτος καὶ κληρικὸς ὢν, πρέπει νὰ παύῃ ἀπὸ τὰς ἐνεργείας τοῦ Κλήρου. Καὶ ἀπὸ τοὺς τοιούτους, ὅσοι εἶναι λαϊκοί, ἀπὸ τῆς σήμερον καὶ εἰς τὸ ἐξῆς, κἀνένας δὲν πρέπει νὰ γίνεται κληρικὸς. Καθὼς ὁμοίως τοῦτο λέγομεν διὰ ἐκείνους ὁποῦ ἐπίτηδες καὶ θεληματικῶς τολμῶσι νὰ εὐνουχίσουσιν τὸν ἑαυτὸν τους, τέτοιαις λογῆς πάλιν λέγομεν, ὅτι ἀνίσως τινὲς εὐνουχίσθησαν μὲν ἀπὸ βραβάρους, ἢ ἀπὸ τοὺς ἀσθέντας αὐτῶν, ταῦτον εἰπεῖν ἀκουσίως καὶ τυραννικῶς, εἶναι δὲ ἄξι·οι, οἱ τοιοῦτοι δέχονται ἀπὸ τὸν Κανόνα (ἢ τὸν παρόντα δηλ. ἢ τὸν κα'. Ἀποστολικὸν) εἰς τὸ νὰ κληρωθῶσιν. Ἀνάγνωθι καὶ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ κα'. Ἀποστολικοῦ.

ΚΑΝΩΝ Β'.

Ἀποστ. π'. τῆς α'. καὶ β'. ιζ. τῆς ἐν Σαρδ. ι'. τῆς ἐν Λαοδ. γ'. Κυρίλ. δ'.

Ἐπειδὴ πολλὰ, ἤτοι ὑπὸ ἀνάγκης, ἢ ἄλλως ἐπειγομένων τῶν ἀνθρώπων, ἐγένετο παρὰ τὸν Κανόνα τὸν Ἐκκλησιαστικόν, ὥστε ἀνθρώπους ἀπὸ ἐθνικοῦ βίου ἄρτι προσελθόντας τῇ πίστει, καὶ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ κατηχηθέντας, εὐθὺς ἐπὶ τὸν πνευματικὸν λουτρὸν ἄγει, καὶ ἅμα τῷ βαπτισθῆναι προτάγειν εἰς Ἐπισκοπὴν, ἢ εἰς Πρεσβυτέριον· καλῶς ἔδοξεν ἔχειν τοῦ λοιποῦ μηδὲνα τοιοῦτο γίνεσθαι· καὶ γὰρ καὶ χρόνου δεῖ τῷ κατηχομένῳ, καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα δοκιμασίας πλείονος. Σαρῆς γὰρ τὸ Ἀποστολικὸν γράμμα τὸ λέγον· «μὴ νεόφυτον, ἵνα μὴ τυφθεῖς εἰς κριμα ἐμπύτη καὶ παγίδα τοῦ διαβόλου.» [α'. Τιμοθ. γ'. 6.]. Εἰ δὲ, προϊόντος τοῦ χρόνου, ψυχικόν τι ἀμάρτημα εὐρεθῆι περὶ τὸ πρόσωπον, καὶ ἐλέγχῃτο ὑπὸ δύο, ἢ τριῶν μαρτύρων, πεπαύσθω ὁ τοιοῦτος τοῦ κλήρου. Ὁ δὲ παρὰ ταῦτα ποιῶν, ὡς ὑπεναντία τῇ μεγάλῃ συνόδῳ θρασυόμενος, αὐτὸς κινδυνεύσει περὶ τὸν κλῆρον.

Ἑρμηνεία.

Ἐκεῖνο ὁποῦ διορίζει ὁ π'. Κανὼν τῶν ἀγίων Ἀποστόλων, καὶ ὁ παρῶν Κανὼν διατάσσεται· λέγει γὰρ· Ἐπειδὴ κατὰ τοὺς προαπερασμένους καιροὺς ἠκολούθησαν νὰ γένουν πολλὰ πράγματα ἔξω ἀπὸ τὸν Ἐκκλησιαστικὸν Κανόνα (αὐτὸν τὸν π'. δηλ. τῶν Ἀποστόλων) εἴτε ὑπὸ ἀνάγκης, εἴτε ὑπὸ ἄλλης αἰτίας κινουμένων τινῶν, ὥστε ὁποῦ, αὐτοὶ νὰ βαπτίζωσι μὲν παρευθὺς ἐκείνους ὁποῦ πρὸ ὀλίγου ἀπὸ τὸν ἐθνικὸν καὶ ἄπιστον βίον προσήλθον εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν, καὶ εἰς ὀλίγον καιρὸν ἐκατηχήθησαν τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον, ὁμοῦ δὲ μετὰ τὸ βάπτισμα, νὰ προβιβάξουσιν αὐτοὺς καὶ εἰς Ἐπισκοπὴν, ἢ Πρεσβυτέριον, ταῦτον εἰπεῖν, νὰ χειροτονοῦσιν αὐτοὺς Πρεσβυτέρους καὶ Ἐπισκόπους· ἐπειδὴ, λέγω, ταῦτα ἔτσι παρανόμως προτοῦ ἐγίνοντο, ἐφάνη εὐλογον ἀπὸ τῶρα καὶ ὕστερα νὰ μὴ γίνωνται. Διότι ὁ κατηχούμενος, καὶ προτοῦ μὲν νὰ βαπτισθῆι χρειάζεται καιρὸν ἀρκετὸν (1) διὰ τὴν κατηχήθη, καὶ νὰ διδασθῆι καλῶς ἅπαντα τὰ τῆς πίστεως δόγματα, καὶ ἄφ' οὗ δὲ βαπτισθῆι, πάλιν χρειάζεται δοκιμασίαν πολλήν. Λέγει γὰρ ὁ Ἀπόστολος τῷ Τιμοθέῳ, μὴ νεόφυτον (χειροτόνει δηλ.) ἤτοι νεοκατήχητον, καὶ νεωστὶ φυτευθέντα εἰς τὴν ἄμπελον τοῦ Χριστοῦ, ἵνα μὴ ἐπαρθεῖς πέση εἰς τὸ ἴδιον

(1) Ὁ καιρὸς τῆς κατηχίσεως δὲν διορίζεται ἀπὸ ὅλους εἰς καὶ ὁ αὐτός. Ἀπὸ μὲν γὰρ τὰς Ἀποστολικὰς διαταγὰς ἕνα χρόνον διορίζεται νὰ κατηχῆται ὁ κατηχούμενος. Δύω ἀπὸ τὸν 42. Κανόνα τῆς ἐν Ἰλλιδριῆ τῇ Ἰσπανικῇ πόλει συνόδου τοπικῆς συγκροτηθείσης, ὀλίγον πρὸ τῆς α. Οἰκουμενικῆς. Καὶ ἀπὸ τὴν 144. Νεαράν δὲ τοῦ Ἰουστινιανοῦ δύο χρόνοι διορίζονται διὰ τοὺς προσερχομένους εἰς τὴν πίστιν Σαμαρείτας. Καὶ ἀπὸ τὸν 25. Κανόνα τῆς ἐν Ἀγάθῃ τοπικῆς συνόδου, συγκροτηθείσης ἐν ἔτει 506. ὀκτῶ μηνες ἐδιορίσθησαν διὰ τοὺς ἐπιστρέφοντας Ἰουδαίους. Ὁ δὲ η'. τῆς ζ'. θέλει νὰ μὴ δεχώμεθα τοὺς καθ' ὑπόκρισιν πιστεύοντας Ἑβραίους, ἀλλὰ τοὺς ἀληθῶς πιστεύοντας μόνον καὶ τὰ τῶν Ἑβραίων ἐλέγχοντας· τινὲς δὲ νομίζουσιν ὅτι εἰς τόσας μόνον ἡμέρας ἐγένετο ἡ κατήχησις, ὅσας ἔχει ἡ μεγάλη τεσσαρακοστῆ, συνάγοντες τοῦτο ἀπὸ τὸν μα'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ, καὶ τὴν πρὸς Παμμάχιον τοῦ Ἱερωνύμου ἐπιστολὴν, καὶ τὴν α. κατήχησιν Κυρίλλου Ἱεροσολύμων. Ἄλλ' ἴσως ἐκ τούτων δὲν συμπεραίνεται ἄλλο, πᾶρξι ὅτι εἰς τὴν μεγάλην μ'.

ἐγένετο τὸ τελευταῖον καὶ ἀκριβέστερον μέρος τῆς κατηχίσεως, διατὶ τότε οἱ κατηχούμενοι ἐβαπτίζοντο κατὰ τὴν νύκτα τοῦ μεγάλου Σαββάτου καὶ τῆς Λαμπρᾶς· μερικαὶς φοραὶς ὁμοίως ἐσυντέμνετο καὶ ὁ χρόνος τῆς κατηχίσεως διὰ ἀναγκῆς περιστάσις. Δι' ὅ οἱ κινδυνεύοντες εἰς θάνατον κατηχούμενοι, βαπτίζονται πρὸ τοῦ ὀρισμένου καιροῦ τῆς κατηχίσεως, κατὰ τὸν ιβ'. τῆς ἐν Νεοκαισαρ. τὸν μζ'. τῆς ἐν Λαοδικ. τὸν νδ'. πῆς ἐν Καρθαγ. τὸν ε. Βασιλείου καὶ τὸν ε. Κυρίλλου. Ἄλλὰ καὶ οἱ Βουργουζιῶνες, ἢ Βουργουνδιῶνες, ἔθνος τῆς Γαλλίας, διὰ τὴν θερμὴν πίστιν ὅπου ἔδειξαν εἰς τὸν Χριστὸν, καὶ διὰ τὴν ἀνάγκην ὅπου εἶχον νὰ πολεμήσουν μετὰ τοὺς ἐχθρούς των Οὐννοῦς, ἐπὶ τὰς ἡμέρας μόνον ἐκατηχήθησαν, καὶ τῇ ὀγδόῃ ἐβαπτίσθησαν ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπον μιᾶς πόλεως τῆς Γαλλίας. Σωκράτ. βιβλ. ζ'. κεφ. λ'. Πλὴν, κατὰ τὸν Κανόνα τοῦτον, εἶναι κἀλλιον νὰ ἀπερῆ καιρὸς πολὺς, ὅσος ἀρκεῖ εἰς δοκιμὴν τοῦ κατηχομένου περισσοτέρως.

ἀμάρτημα, καὶ εἰς τὴν ὁμοίαν παγίδα ὅπου ἔπεσαν ὁ διάβολος, ἦτοι εἰς τὴν ὑπερηφάνειαν. Εἰ δὲ ἀπερνῶντος τοῦ καιροῦ, ἤθελεν εὐρεθῆ εἰς τὸν μετὰ χρόνον καὶ δοκιμασίας καὶ κατηχηθέντα καὶ βαπτισθέντα, καὶ χειροτονηθέντα, κἀνενα ἀμάρτημα ψυχικὸν (1) καὶ ἐλεγχθῆ δι' αὐτὸ ἀπὸ δύο, ἢ τρεῖς μάρτυρας, ὁ τοιοῦτος δὲ παύη ἀπὸ τὸ νὰ ἐνεργῆ τὰ τῆς ἱερωσύνης. Ὅποιος δὲ θελήσῃ νὰ κάμῃ ἕξ ἀπὸ αὐτὰ, οὗτος ὡς θρασυδόμενος ἐναντίον τῆς μεγάλης συνόδου ταύτης, θέλει κινδυνεύσει καὶ εἰς τὴν ἱερωσύνην, ἦτοι θέλει καθαιρεθῆ. Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνεύειν τοῦ π'. Ἀποστολικοῦ.

ΚΑΝΩΝ Γ΄.

Ἀπηγόρευσε καθόλου ἡ μεγάλη Σύνοδος, μήτε Ἐπισκόπῳ, μήτε Πρεσβυτέρῳ, μήτε Διάκονῳ, μήτε ὄλως τινὶ τῶν ἐν κλήρῳ, ἐξείναι συνεισάκτων ἔχειν. Πλὴν εἰμὴ ἄρα μητέρα, ἢ ἀδελφὴν, ἢ θείαν, ἢ ἄ μόνον πρόσωπα πᾶσαν ὑποψίαν διαπέφευγεν.

Τῆς ς'. ε'. τῆς ς'. 23, κβ'. τῆς ἐν' Ἀγκύρα 1θ'. Καρθαγίν. με'. Βασ. πη'.

Ἐρμηνεία (2)

Οἱ ἱερωμένοι καὶ κληρικοὶ δὲν πρέπει νὰ προξενουσι κἀμμίαν αἰτίαν ὑποψίας καὶ σκανδάλου εἰς τὸν λαόν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ παρῶν Κανὼν διορίζεται, ὅτι, ἡ μεγάλη αὕτη Σύνοδος, ἡ πρώτη δηλαδὴ, ἐμπόδισε τελείως

(1) Ἀμάρτημα ψυχικόν, ὁ μὲν Ζωναράς λέγει κάθε ἀμάρτημα ἐκ παρατροπῆς τῶν τριῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεων, προερχόμενον, τοῦ Λογικοῦ, λέγω, τοῦ Θυμικοῦ, καὶ τοῦ Ἐπιθυμητικοῦ. Ὁ δὲ Βαλσαμῶν λέγει, κάθε ἀμάρτημα ὅπου προξενεῖ βλάβην εἰς τὴν ψυχὴν, εἴτε ἐκ σωματικῆς ὀρέξεως ἔχει τὴν ἀρχὴν, εἴτε ἐκ ψυχικῆς. Ἄλλοι δὲ ἀμάρτημα ψυχικὸν εἶπον, τὸ ἐκ τῶν ψυχικῶν παθῶν γινόμενον, ἦτοι ἐξ οἰήσεως, ἀνηκολίας, καὶ ἄλλων. Κυρίως ὅμως ἀμάρτημα ψυχικόν, περὶ οὗ λέγει ἐδῶ ὁ Κανὼν, εἶναι ὁ τύφος, καὶ ἡ ἔπαρσις, καὶ ἡ ὑπερηφάνεια· τοῦτο γὰρ μόνον τὸ πάθος ἀνήκει εἰς τὴν πνευματικὴν καὶ αὐλον φύσιν τῆς ψυχῆς, καὶ τοῦτο εἶναι τὸ κρίμα καὶ ἡ παγίδα, εἰς τὴν ὅποιον ἔπεσαν ὁ διάβολος, κατὰ τὸ ρητὸν τοῦ Ἀποστόλου ὅπου ἀναφέρει ἐδῶ ὁ Κανὼν, καὶ κατὰ τὴν ἐρμηνείαν ὅπου τοῦ κάμνει ὁ θεῖος Ἀμβρόσιος. Δι' ὃ καὶ ὁ ἱερός Ἀγούστινος (β.βλ. γ'. περὶ Πόλ. Θεοῦ) οὐκ ἔστι, λέγει, ὁ διάβολος, οὐδὲ μέθυσος, οὐδέ τι τοιοῦτον, ἔστι δὲ ἀλαζόν καὶ βάσκανος. Ἐὰν λοιπὸν ὁ Ἐπίσκοπος πέσῃ εἰς τὸ πάθος τῆς ὑπερηφανείας καὶ φανερώσῃ ταύτην διὰ λόγων καὶ ἔργων, καὶ ἐλεγχθῆ ἀπὸ δύο, ἢ τρεῖς μάρτυρας, νὰ παύῃ ἀπὸ τὸν κλήρον, διατι ἴσως διὰ νὰ ταπεινωθῆ, καὶ νὰ μετριάσῃ τὸ φρόνημά του, καὶ οὕτω πάλιν νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἐνέργειαν τῆς ἱερωσύνης. Εἰ δὲ καὶ μᾶλλον ὑπερηφανευθῆ, καὶ δὲν θελήσῃ νὰ παύσῃ, νὰ καθαιρῆται καὶ τελείως ἀπὸ τὸν βαθμὸν του. Ὅτι δὲ ἡ φανερὰ ὑπερηφάνεια καθαιρετική ἐστι, ἕτλον καὶ ἀπὸ τοὺς Ναυτιανούς, οἱ ὅποιοι διὰ τοῦτο τῆς Ἐκκλησίας ἀπεκηρύχθησαν, διότι ἐξ οἰήσεως καὶ ὑπερηφανείας ὠνόμαζον τὸν ἑαυτὸν τοὺς καθαρὸν, τοὺς δὲ ἀρνησαμένους ἐν τῷ καιρῷ τοῦ διωγμοῦ καὶ μετανοοῦντας. δὲν ἐδέχοντο, οὔτε μὲ τοὺς διγάμους ἐκοινώνουν. Μερικοὶ δὲ εἶπον ὅτι ψυχικὸν ἀμάρτημα ἐννοεῖ ὁ Κανὼν ἐδῶ τὸ κακόδοξον καὶ ἀσεδές φρόνημα. Ἀλλὰ ἂν τοῦτο ἦτο, ἔπρεπεν ὁ τοῦτο ἔχων, ὅχι νὰ παύῃ μόνον, ἀλλὰ καὶ σφοδρῶς νὰ καθαιρῆται, καὶ νὰ ἀποκηρύττεται τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἀνάσιμος ἀμαρτία εἶναι ἡ ὑπερηφάνεια, οἱ δὲ τὴν πρὸς θάνατον ἀμαρτίαν ποιοῦντες ἐκπίπτουσι τοῦ βαθμοῦ, κατὰ τὸν λβ'. Βασιλείου (δὲν καὶ ἀνάγνωθι) διὰ τοῦτο καὶ ὁ παρῶν Κανὼν τὸν τοιαύτη ἀμαρτίαν περιπαρέντα παιδεύει μὲ τὴν παῦσιν τῆς ἱερωσύνης.

(2) Ὅχι μόνον κοινῶς αἱ οἰκουμενικαὶ, καὶ τοπικαὶ σύνοδοι κατηγοροῦσι, καὶ ὑπὸ ἐπιτίμιον βάλλουσι ἐκείνους τοὺς κληρικούς, ἢ καὶ λαϊκοὺς ὅπου ἔχουσι ξένας γυναίκας μέσα εἰς τὰ

ὁσπήτιά των, εἴτε διὰ νὰ τοὺς ὑπηρετοῦσι, καθὼς ἦτο ὁ πρεσβύτερος Γρηγόριος, κατὰ τοῦ ὁποίου γράφει ὁ μέγας Βασίλειος, εἴτε διὰ πρόφασιν, πῶς εἶναι τάχα ἀπροστάτευται, καὶ δὲν ἔχουν κἀνενα νὰ τὰς προνοῆ, ἀλλὰ καὶ χωριστὰ οἱ θεῖοι Πατέρες ὁ καθεὶς δὲν ἔλειψε νὰ στηλιτεύσῃ τὸ τοιοῦτον κακόν. Ὁ μὲν γὰρ Θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὰ ἔπη του ἀπορεῖ, καὶ δὲν ἠξέυρει μὲ ποίους νὰ συναριθμήσῃ τοὺς ἔχοντας συνοίκους γυναίκας, τάχα μὲ τοὺς ὑπανδρευμένους, ἢ μὲ τοὺς ἀγάμους καὶ παρθένους, ἢ μέσον τῶν ὑπάνδρων, καὶ παρθένων, ταῦτα λέγων·

- »Τοὺς δὲ συνεισάκτους, ὡς δὴ φάσκουσι ἅπαντες,
- »Οὐκ οἶδ' εἴτε γάμῳ δώσομεν, εἴτε ἀγάμοις
- »Θήσομεν, εἴτε μέσον τι φυλάξομεν· οὐ γὰρ ἔγωγε,
- »Κἂν μὲ λέγηται κακῶς, πρᾶγμα τὸδ' αἰνέσομαι.

Ὁ δὲ ὁμώνυμος αὐτῷ Γρηγόριος ὁ Νύσσης ἐν τῷ περὶ παρθενίας, κατηγορῶν τοὺς τοιοῦτους, λέγει· οὐ μόνον τῇ γαστρὶ τὰ πρὸς ἡδονὴν χαρίζομενοι, ἀλλὰ καὶ γυναῖξί· κατὰ τὸ φανερόν συνοικοῦντες, καὶ ἀδελφότητα τὴν τοιαύτην συμβίβωσιν ὀνομάζοντες. Ὁ δὲ θεῖος Χρυσόστομος (λόγῳ πρὸς τοὺς ἔχοντας συνεισάκτους σελ. 214. τοῦ ς'. τόμ.) ταῦτά φησιν. «Εἶναι τινες, οἱ ὅποιοι πέρνοντες χωρὶς γάμου, καὶ συνουσίαν κόρας παρθένους, τὰς καθίζουσι μέσα εἰς τὰ ὁσπήτιά των παντοτινὰ, καὶ συγκατοικοῦσι μὲ αὐτὰς ἕως εἰς τὸ ἔσχατον γηρατειῶν των, ὅχι διὰ αἰτίαν παιδοποιίας· (ἐπειδὴ καὶ λέγουσι πῶς δὲν συνευρίσκονται μὲ αὐτὰς.) ὅχι διὰ αἰτίαν πορνείας, καὶ ἀσελγείας, (διότι λέγουσι ὅτι φυλάττουσιν αὐτὰς παρθένους καὶ καθαρὰς). Ἀνίσως δὲ καὶ ἐρωτήσῃ τινὰς αὐτοὺς διὰ ποῖαν αἰτίαν τοῦτο κάμνουσιν; ἔχουσι μὲν πολλὰς αἰτίας, καὶ ἀποκρίνονται, κἀμμίαν ὅμως δὲν ἔχουσι εὐλογον καὶ σεμνὴν. Διότι ἡ ἀληθὴς αἰτία τῆς τοιαύτης των συνοικήσεως δὲν εἶναι ἄλλη, παρὲξ μίᾳ προσπάθειᾳ καὶ ἡδονῇ, ἣτις δριμύτερον καὶ σφοδρότερον ἔχει τὸν ἔρωτα ἀπὸ ἐκείνους ὅπου συνοικοῦν μετὰ γυναῖκός νομίμου καὶ ὑπάνδρου. Ἐπειδὴ, ἡ μὲν νόμιμος γυναῖκα μὲ τὸ νὰ ᾖ ἡ ἀνεμπόδιστος ἢ συνουσία τοῦ συνοικοῦντος ἀνδρός, καὶ τὸν ἔρωτα παρηγορεῖ τὸν σφοδρὸν, καὶ εἰς χορτασμόν τῆς ἡδονῆς φέρει πολλάκις τὸν ἄνδρα, καὶ τὴν ἄμετρον καταπαύει ἐπιθυμίαν· χωρὶς δὲ αὐτὰ, καὶ τὰ κοιλοπυρήματα τῆς νομίμου γυναῖκός, ἢ γέννας τῶν παιδίων, ἢ ἀνατροφὰς αὐτῶν, καὶ ἡ ἀσθένεια ὅπου ἐκ τούτων ἀπάντων ἀκολουθοῦν εἰς αὐτὴν συνεχῶς, μαραινουσι τὸ ἄνθος τῆς ωραιότητός της, καὶ ἀκολουθῶς κάμνουσιν εἰς τὸν ἄνδρα

τὸ νὰ μὴ ἔχη ἐξουσίαν καὶ ἀδελφίαν, μήτε Ἐπίσκοπος, μήτε Πρεσβύτερος, μήτε Διάκονος, μήτε ἄλλος τις ἀπὸ τοὺς κληρικοὺς, νὰ ἔχη ξένην γυναῖκα μέσθ εἰς τὸ ὁσπήτιόν του, καὶ νὰ συγκοιτῇ με αὐτήν, ἔξω μόνον μητέρα, ἢ ἀδελφὴν, ἢ θείαν, ἢ μόνον ἐκεῖνα τὰ πρόσωπα ὅπου δὲν δίδουσιν ὑπόψιν.

Συμφωνία

Λέγει δὲ καὶ ἡ διάταξις τοῦ α'. τίτλ. τῶν Νεκρῶν, ἧτις ἐστὶ Νεαρά ρηγ'. τοῦ Ἰουστινιανοῦ οὕτως: «Ἐμποδίζομεν καὶ ἡμεῖς κατὰ τὴν τῶν θείων Κανόνων δύναμιν, νὰ μὴ ἔχουν γυναῖκα ξένην εἰς τὸν οἶκόν τους οἱ Πρεσβύτεροι, καὶ Διάκονοι, καὶ Ὑποδιάκονοι, καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι Κληρικοὶ ὅπου γυναῖκας νομίμους δὲν ἔχουσιν. Ἐξω μόνον νὰ ἔχουσι μητέρα, θυγατέρα καὶ ἀδελφὴν, καὶ τὰ ἄλλα πρόσωπα ὅπου εἶναι ἀνύποπτα. Εἰ δὲ ταῦτα δὲν φυλάξῃ τινὰς, ἀλλ' ὑπομνησθεὶς ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα, ἢ ἀπὸ τοὺς συγκληρικοὺς του, δὲν πεισθῇ νὰ ἐκβάλῃ τὴν γυναῖκα ὅπου ἔχει, ἢ κατηγορηθεὶς, ἀποδειχθῇ ὅτι ἀσέμνως συναναστρέφεται με αὐτήν, ὁ τοιοῦτος νὰ καθαιρεῖται, καὶ νὰ παραδίδεται εἰς τοὺς βουλευτὰς τῆς πόλεως ἐκείνης ὅπου εἶναι κληρικός.» Ἐὰν δὲ Ἐπίσκοπος καθόλου συγκοιτῇ με γυναῖκα, καθαιρεῖται (1). Σημείωσαι δὲ ἐνταῦθα δύο πράγματα, ἓνα μὲν ὅτι ἐκεῖ-

ἀδυνατώτερον τὸ κέντρον τῆς ἡρόνης. Εἰς δὲ τὴν συνείσακτον παρθένον δὲν ἀκολουθοῦν αὐτά. Διότι οὔτε ἡ συνουσία τοῦ μετ, αὐτῆς συνοικούντος ἡμπορεῖ νὰ χανυώσῃ τὸν ἀκράτητον τῆς ἐπιθυμίας του ἔρωτα, οὔτε κοίλοποντήματα καὶ παιδοτροφίαι μαραινουσι τὴν σάρκα τους, ἀλλὰ φυλάττουσαι εἰς πολλοὺς χρόνους τὸ κάλλος αἱ τοιαῦται γυναῖκες, με τὸ νὰ μένουν ἀπέιρακται ἀπὸ τὰ φθαρτικὰ τοῦ κάλλους αἷτια ὅπου εἴπομεν, γίνονται τεσσαράκοντα ἐτῶν, καὶ φαίνονται ὡραῖαι ὡσὰν κόραι καὶ νεάνιδες ὅπου εὐρίσκονται εἰς τὸν θάλαμον. Ὅθεν διπλῆ ἀσκήνεται ἡ ἐπιθυμία πρὸς τοὺς συνοικούντας με αὐτάς· πρῶτον διατὶ δὲν παρηγοροῦσι τὸν πρὸς αὐτάς πόθον τους με τὴν μίξιν, καὶ συνουσίαν, καὶ δεῦτερον, διατὶ ἡ ὑπόθεσις τοῦ πόθου τῶν μένει εἰς πολὺν καιρὸν ἀκμαία καὶ δυνατὴ, ἧτις εἶναι ἡ ὠραιότης τοῦ προσώπου καὶ καλλονὴ τῶν γυναικῶν. Λοιπὸν οἱ τοιοῦτοι, κατὰ μὲν τὸν μέγαν Βασίλειον (διατάζει ἀσκητικ. δ'.) βιαζόμενοι ἀπὸ τὰ πάθη δὲν αἰσθάνονται, ἀλλ' εἶναι ὡς φρενητιῶντες καὶ μεθυσμένοι. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν Χρυσόστομον (λόγῳ, ὅτι οὐ δεῖ εὐτραπελίζειν τὸν ἀσκητὴν) πᾶσαν ὥραν τραυματίζονται, πᾶσαν ὥραν θηριάλωτοι γίνονται, πᾶσαν ὥραν μοιχεύουσι, χανουόμενοι ἀπὸ τὸν τῆς σωφροσύνης δεσμόν. Καὶ μήπως εἶσαι (λέγει ὁ ἄγιος), λίθος ἀνάσθητος καὶ δὲν σκανδαλίζεσαι; ἄνθρωπος εἶσαι ὑποκείμενος εἰς πάθη τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Καὶ λοιπὸν πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ βάλῃ τινὰς πῦρ μέσα εἰς τὸν κόλπον του, ἢ νὰ περιπατῇ ἐπάνω εἰς τὴν ἀνθρακίαν, καὶ νὰ μὴ καίεται, ἡ ἄρτος ὢν εὐκατάφλεκτος; ἀλλ' ὁμοῦ λέγει πάλιν ὁ μέγας Βασίλειος (διατάξ. ἀσκητ. δ'.) ἂν καὶ συγχωρήσωμεν ὅτι δὲν νύτταται, μηδὲ σκανδαλίζεται ἀπὸ τὸ πάθος τῆς ἐπιθυμίας (ὁ ἔχων τὰς συνεισάκτους), πλὴν ἂν καὶ αὐτὸς δὲν πάσχει, μ' ὕλον τοῦτο δὲν ἡμπορεῖ με εὐκολίαν νὰ καταπεισῇ καὶ τοὺς ἄλλους ὅτι δὲν πάσχει. Τὸ δὲ νὰ σκανδαλίζῃ τινὰς τοὺς πολλοὺς, χωρὶς νὰ ᾖναι προκειμένη κάμμία ἀρετὴ, δὲν εἶναι χωρὶς κίνδυνον εἰς ἐκεῖνον ὅπου τὸ κάμνει. Ἐπειτα δὲ καὶ ἄλλο ἀκολουθεῖ· ἔστω, ὁ ἄνδρας δὲν βλάπτεται ἀπὸ τὴν θεωρίαν τῆς γυναικός, ἀλλὰ δὲν ἡμπορεῖ νὰ διίσχυρισθῇ, ὅτι καὶ ἡ γυναῖκα εἶναι ἔξω ἀπὸ τὰ πάθη τοῦ σώματος. Ὅθεν αὐτὴ ἢ ἀσθενὴς οὔσα κατὰ τὸν λογισμόν, ἢ καὶ τὸ πάθος δξύτατον ἔχουσα, ἔλαβε πάθος ἔρωτος πρὸς ἐκεῖνον ὅπου ἀφυλάκτως συναναστρέφῃ με αὐτήν, καὶ αὐτὸς μὲν δὲν ἐπληγώθη, ἐπληγώσε δὲ πολλὰς φορὰς χωρὶς νὰ ἠξέυρη. Λοιπὸν διὰ νὰ μὴ ἀκολουθοῦν ὅλα αὐτά, πρέπει νὰ φυλάττεται ὁ καθείς, καὶ ἂν ᾖναι δυνατὸν νὰ μὴ συναναστρέφεται παντελῶς με γυναῖκας. εἰ δὲ καὶ ἂν εἶναι δυνατὸν, κἂν νὰ ἀποφεύγῃ τὰς συχὰς, καὶ ἐπιτετα-

λιστα δὲ τῶν μοναζουσῶν καὶ κλογοραϊῶν καὶ ὅλοι μὲν οἱ κληρικοὶ τε καὶ λαϊκοί, μάλιστα δὲ οἱ μοναχοὶ καὶ κλογοραῖοι ἐπειδὴ τὸν ἴδιον πόλεμον ὅπου ἔχουν οἱ μοναχοὶ πρὸς τὰς μοναζούσας, τὸν αὐτὸν ἔχουσι καὶ αἱ μοναζούσαι πρὸς τοὺς μοναχοὺς. Δι' ὃ καὶ Ἀββᾶς Ἰσαὰκ νοθετῶν τὸν μοναχὸν, τοῦ λέγει πρὸς τούτους, ὅτι ἀπὸ τῶν κανονικῶν, ἦτοι τῶν κλογοραϊῶν, νὰ φεύγῃ ὡς ἀπὸ πυρός. Εἰ δὲ τὸ νὰ συναναστρέφεται τινὰς με γυναῖκας καὶ μοναζούσας, ἐμποδίζουσι οἱ ἄγιοι, πῶσω μᾶλλον τὸ νὰ συνοικῇ με αὐτάς; Ταῦτα ὅπου εἴπομεν διὰ ἐκείνους ὅπου ἔχουσι συνεισάκτους γυναῖκας, ἀρμόζουσι καὶ εἰς ἐκείνους ὅπου ἔχουσι εἰς τὰς οἰκίας των συνεισάκτους νέους ἀγενεῖους καὶ συγκοινοῦν με αὐτούς. Ὅθεν ὁ μέγας Γρηγόριος συμβουλεύει εἰς τὰ ἔπη του νὰ ἀποφεύγῃ οὐ μόνον ὁ παρθένος, ἀλλὰ καὶ κάθε ἄλλος, καὶ μάλιστα κληρικός, καὶ μοναχός ἀπὸ τὴν συνοικίαν τῶν τοιούτων νέων.

Ἄρσενά πάντ' ἐλέεινε συνείσακτον δὲ μάλιστα.

Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος εἰς τὸν ἀσκητικὸν λόγον ὅπου κάμνει περὶ ἀποταγῆς λέγει· ἀνίσως εἶσαι νέος κατὰ τὸ σῶμα, ἢ γέρον μὲν κατὰ τὸ σῶμα, νέος δὲ κατὰ τὸ φρόνημα, ἀπόφευγε τὴν συναναστροφὴν τῶν νέων ὡς ἀπὸ φλογός. Διότι ὁ ἐχθρὸς πολλοὺς κατακάσας ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν τῶν τοιούτων νέων, παρῶθεν εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον με πρόφασις πνευματικῆς ἀγάπης κατακρημνίσας αὐτούς εἰς τὸ τῶν σοδομιτῶν βέραθρον. Ἐρεθίζόμενοι γὰρ οἱ ἔχοντες τοὺς τοιούτους νέους (ὡς λέγει ὁ αὐτὸς Βασίλ. ἐν τῷ περὶ παρθεσίας) με τὴν ἐνθύμησιν πρὸς ἐκεῖνον, τὸ ὑποκείμενον, πρὸς τὸ ὅποιον φυσικὰ ἔλαβον τὴν ἐρωτικὴν κίνησιν, ἦτοι πρὸς τὴν γυναῖκα, ἐντεῦθεν ἀπὸ τὴν σχέσιν ὅπου ἔχουσι πρὸς τὸ κατὰ φύσιν, παρανομοῦν ἀναγκάζονται· καὶ πρὸς τὸ παρὰ φύσιν, ζητοῦντες τὸ θῆλυ ἐν τῷ ἄρρενι. Μὴ συγχωροῦμενοι δὲ, μηδὲ αὐτοὶ νὰ παρηγορήσων τὸν ἄτοπον ἔρωτά τους με τὴν παρὰ φύσιν μίξιν τοῦ ἄρρενος, παθαίνουσι τὰ ἴδια ἐκεῖνα ὅπου πάσχουσι καὶ οἱ τὰς συνεισάκτους γυναῖκας ἔχοντες. Ἐναντιζόμενοι γὰρ αὐτοὶ, (λέγει ὁ ἴδιος Βασίλειος εἰς τὸν ἀνωτέρω περὶ τῆς ἀποταγῆς λόγον) εἰς τὰ πρόσωπα τῶν ἀγενεῶν, καὶ σπέρμα ἐπιθυμίας δεχόμενοι ἀπὸ τὸν ἐχθρὸν, καὶ τῶν κακῶν σπορέα διάβολον, φθορὰς καὶ ἀπωλείας καρποφοροῦσι δράγματα. Φανερὰ δὲ εἶναι εἰς τοὺς φιλοστόρας καὶ τὰ πολλῶν δακρύων ἄξια κακὰ, ὅπου ἠκολούθησαν κατὰ διαφόρους καιροὺς εἰς τὸν κόσμον ἐξ αἰτίας τῶν ἀγενεῶν. Πολλὰ γὰρ καὶ μεγάλα λαῦραι καὶ μοναστήρια ἠφανίσθησαν, καὶ πολλῶν ἀνθρώπων ψυχαὶ εἰς τὰ πέταυρα τοῦ ἄδου κατήνησαν.»

(1) Σημείωσαι τὴν παρούσαν νεαράν, καὶ τοὺς ἀνωτέρω Κανόνους.

νοι ὁποῦ ἔχουν εἰς τὰς οἰκίας των πρόσωπα ἀνύποπτα, ὡς εἶπομεν, μητέρα δηλ. καὶ ἀδελφὴν, καὶ θεῖαν, καὶ ἄλλο, δὲν πρέπει νὰ ἔχουσιν εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ πρόσωπα ὑπόπτα διὰ νὰ ὑπηρετοῦν ὄχι ἐκείνους, ἀλλὰ ἐκεῖνα τὰ ἀνύποπτα, διατὶ πάλιν μὲ τοῦτον τὸν τρόπον παραβάται εὐρίσκονται, καὶ εἰς τὰ ἐπιτίμια ὑποβάλλονται τῶν Κανόνων. Ἀλλὰ πρέπει, ἢ μόνκι ἀφ' ἑαυτῶν νὰ ὑπηρετῶνται, ἢ καὶ ἢ δούλαις ὁποῦ μέλλουν νὰ τὰς ὑπηρετοῦν, νὰ ἦνκι ἀνύποπταις· ἄλλο δὲ, ὅτι οὔτε μὲ μοναχὰ τὰ ἀνύποπτα πρέπει οἱ μοναχοὶ νὰ συγκατοικοῦν οἱ ἔχοντες αὐτά. Διότι, ἂν ὁ ἀνωτέρω ρηθεὶς κβ'. τῆς ζ'. ἐμποδίζῃ καὶ τὸ νὰ τρώγῃ τινὰς μὲ μόνας τὰς συγγενίδας τους, αἵτινες εἶναι ἀνύποπταις, πόσω μάλλον ἐμποδίζει τὸ νὰ συγκατοικῇ μόνος μὲ αὐτάς; Λέγει γὰρ ὁ μέγας Βασιλεὺς (ἐν τῷ περὶ παρθενίας), ὅτι: ἡ τῆς σαρκὸς ἡδονὴ καὶ αὐτοῦς τους ὁμογαστρίους ἀδελφούς κατεπάλαισε, καὶ κάθε εἶδος ἀμαρτίας κατὰ μητέρων καὶ θυγατέρων ἐκαινοτόμησε, καθὼς καὶ τὸν Ἀμνὼν τὸν υἱὸν τοῦ Δαβὶδ διὰ τὴν φθορὰν τῆς ἀδελφῆς του Θημάρ ἐστηλίτευσε· [β'. Βασιλ. γ'.] διότι ἡ ἐλκυστικὴ καὶ μαγνητικὴ δύναμις τοῦ ἔρωτος, ὁποῦ ἐβέβλη φυσικῶς εἰς τὰ σώματα τῶν ἀνδρῶν πρὸς τὰς γυναῖκας, ἀπορρίψατα, λέγει, κάθε δρθὸν λογαριασμὸν, ὅτι, θετέον, ἐκεῖνη εἶναι μήτηρ, ἢ ἀδελφὴ, ἢ θεῖα, αὐτομάτως καὶ παρ' ἑαυτῶν θέλει νὰ σμίξῃ τὰ σώματα τῶν ἀνδρῶν μὲ τὰ σώματα τῶν γυναικῶν, ὅσον ξένων, ὅσον καὶ συγγενῶν, καὶ μ' ὄλον ὁποῦ ἐνδοθεν οἱ λογισμοὶ ἀντιπαλαίοντες, τοῦτο δὲν θέλουσιν.

ΚΑΝΩΝ Δ΄.

Ἐπίσκοπον προσήκει μάλιστα μὲν ὑπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ καθίστασθαι· εἰ δὲ δυσχερὲς εἴη τὸ τοιοῦτον, ἢ διὰ κατεπίγουσαν ἀνάγκην, ἢ διὰ μῆκος ὁδοῦ, ἐξάπαντος τρεῖς ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναγομένους, συμψήφων γενομένων καὶ τῶν ἀπόντων, καὶ συντιθεμένων διὰ γραμμάτων, τότε τὴν χειροτονίαν ποιῆσθαι. Τὸ δὲ κύρος τῶν γινομένων δίδοσθαι καθ' ἐκάστην ἐπαρχίαν τῷ Μητροπολίτῃ,

Ἀπος. α'. τῆς ζ'. γ'. τῆς ἐν Ἀντιοχ. ιβ'. τῆς Σαρδικ. ς'. τῆς ἐν Λαοδικ. ιβ'. τῆς Καρθαγ. ιβ'. νη. νθ'.

Ἐρμηνεία.

Ὁ παρὼν Κανὼν διορίζεται, ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος πρέπει μάλιστα νὰ χειροτονῆται ἀπὸ ὄλους τοὺς Ἐπισκόπους τῆς ἐπαρχίας· εἰ δὲ καὶ εἶνε δύσκολον νὰ συνχθῶν ὄλοι, ἢ διὰ κατεπίγουσαν ἀνάγκην, ἢ διὰ τὸ μακρὸν διάστημα τῆς ὁδοπορίας, ἐξάπαντος νὰ συνάγωνται τρεῖς Ἐπίσκοποι, οἱ δὲ ἀπόντες νὰ γίνωνται σύμφηφοι διὰ γραμμάτων εἰς τὴν χειροτονίαν, καὶ τότε νὰ χειροτονοῦσιν αὐτόν. Τὸ δὲ κύρος, καὶ ἡ ἐπισφράγις τῶν γινομένων ἀπάντων, ἦγουν τὸ κύρος τῆς ἤδη γενομένης ψήφου ὑπὸ πάντων τῶν Ἐπισκόπων, καὶ ὁ διορισμὸς τοῦ ἐνὸς ἀπὸ τοὺς ψηφισθέντας τρεῖς, (ὅτι τρεῖς κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν τύπον ψηφίζονται) ὁ διορισμὸς, λέγω, τοῦ ἐνὸς πρὸς τὸ δέξασθαι τὸ μήνυμα τῆς χειροτονίας. νὰ μένη καὶ νὰ ἀναφέρεται, ὡς ἂν εἰς κυριάρχην, εἰς τὸν Μητροπολίτην ἐκάστης ἐπαρχίας. (1) Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἐρμηνεύεται, ἦγουν Ζωναράς καὶ Βαλασαμῶν, ἐξηγοῦσι τὸ καθίστασθαι, ἀντὶ νὰ ψηφίζεται, καὶ ἄλλοι ἀντὶ νὰ χειροτονῆται, τοῦτο πρέπει νὰ ἡξυέρωμεν, ὅτι προηγουμένως καὶ κυρίως τὸ καθίστασθαι, τὸ γίνεσθαι σημαίνει. Καὶ καθίστασθαι ἀντὶ τοῦ, ποιῶ, ἀναδείκνυμι· λοιπὸν καὶ ἐνταῦθα προηγουμένως καὶ περιεκτικῶς, τὸ προσήκει καθίστασθαι δηλοῖ, ὅτι πρέπει νὰ γίνεται, νὰ ἀναδείκνυται, νὰ προχειρίζεται ὑπὸ πάντων. Εἶπα δὲ περιεκτικῶς καὶ προηγουμένως, ὅτι ἡ ἀνάδειξις αὕτη ἔχει τὰς ἱεράς· ἦγουν πρῶτον νὰ ψηφισθῇ, καὶ εἶτα νὰ χειροτονηθῇ. Καὶ οὕτω πληρεστάτως ἐνοοῦμεν, ὅτι κατέστη, δηλαδὴ ἔγινεν Ἐπίσκοπος. Ὡστε ὁποῦ τὸ καθίστασθαι, ἔχει καὶ τὰ δύο σημαζόμενα, καθὼς καὶ τὸ γίνεσθαι· σημαίνει γὰρ καὶ τὸ ψηφίζεσθαι, σημαίνει καὶ τὸ χειροτονεῖσθαι· τὸ μὲν ὑπὸ πάντων, τὸ δὲ ὑπὸ τριῶν, καὶ κατὰ τὸν παρόντα, καὶ κατὰ τὸν α'. Ἀποστολικὸν αὕτη σχεδὸν εἶναι ἐξήγησις τῆς ζ'. Οἰκουμενικῆς ἐν τῷ ἑαυτῆς γ'. καὶ ὅταν γὰρ τρεῖς μόνοι χειροτονῶσιν, ὑπὸ πάντων πρότερον ψηφίζεται, συμψήφων τῶν ἀπόντων γινομένων δι' ἐπιστολῶν.

(1) Δι' ὁ καὶ ὁ Θεοδώρητος βιβλ. α'. τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας κεφ. θ'. λέγει ὅτι οἱ πατέρες τῆς παρούσης α'. ἐν Νικαίᾳ Συνόδου, ἐπιστέλλοντες συνοδικὴν ἐπιστολὴν εἰς τοὺς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἐπισκόπους, γράφουσιν, ὅτι τὰς χειροτονίας τῶν Ἐπισκόπων πρέπει νὰ ἐπισφραγίζῃ ὁ Ἀλεξανδρεὺς Ἐπίσκοπος, συνεπιψηφίζοντες αὐτοῖς καὶ ἐπισφραγίζοντες τοῦ τῆς καθολικῆς Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου. Ὅθεν ὁ Συνέσιος ἐπιστέλλων πρὸς τὸν Θεόφρον γράφει περὶ τίνος Ἀντωνίου, ὁποῦ ἐμελλε νὰ γένη Ἐπίσκοπος· ὅτι εἰς τὴν αὐτοῦ χειροτονίαν τὸ κυριώτατον ὁποῦ ἐγγραφέτο ἦτο, ἡ τοῦ Θεοφίλου χεῖρ... γένοιτο· ἂν μοι βουλομένῳ κοινωνῶν αὐτὸν εἰς τὴν ὀρθότροπον ἱερουσύνῃν προσδέξασθαι.

Ἐνὸς οὖν ἐτι δεῖ τοῦ κυριωτάτου μὲν τοῖ τῆς ἱερᾶς σου χειρὸς. Καὶ ἡ ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος πράξει γ'. ἀναφέρουσα τὸν παρόντα Κανὼνα λέγει· Ὁ Κανὼν οὗτος διαγορεύει, ὅτι τὸ κύρος τῶν ἐν ἐκάστη ἐπαρχίᾳ γενομένων νὰ ἔχῃ ὁ Μητροπολίτης, καὶ αὐτὸς νὰ χειροτονῇ ὄλους τοὺς ὑποκειμένους αὐτῷ Ἐπισκόπους. Ὁ γὰρ ἱερός τύπος, κατὰ τὸν ἱερὸν Συμεὼν Θεσσαλ. ἐρμηνεύει, ὅτι ἡ μὲν σύνοδος νὰ ψηφίζῃ τρεῖς, καὶ νὰ ἀνάγωνται τῷ Μητροπολίτῃ ἢ τῷ Πατριάρχῃ· ἐκεῖνος δὲ νὰ ἀποφασίζῃ ἐνα τῶν τριῶν εἰς τὸ νὰ δεχθῇ τὸ τῆς χειροτονίας μήνυμα, καὶ ἡ αὐτὸς ὁ ἴδιος τῶν χειροτονει μετὰ καὶ ἄλλων Ἀρχιερέων συλλειτουργῶν, ἢ μὲ ἔκδοσιν ἐδικτῆν του ἄλλοι τὸν χειροτονῶν.

ΚΑΝΩΝ Ε΄.

Ἄπος. ιβ'. ιγ'.
λβ'. λζ'. τῆς δ'.
ιθ'. τῆς ε'. η'.
τῆς Ἀντιοχ. ε'.
κ'. τῆς Σαρδ. ι'.
κ'. τῆς Καρθ.
κς'. λζ'. ρδ'.
ρις'. ρμα'.

Περὶ τῶν ἀκοινωνήτων γενομένων, εἴτε τῶν ἐν κλήρῳ, εἴτε τῶν ἐν λαϊκῷ τάγματι, ὑπὸ τῶν καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν Ἐπισκόπων, κρατεῖται ἡ γνώμη, κατὰ τὸν Κανόνα τὸν διαγορευόντα, τοὺς ὑφ' ἑτέρων ἀποβληθέντας ὑφ' ἑτέρων μὴ προσέεισθαι. Ἐξετάζεσθω δὲ μὴ μικροψυχία ἢ φιλονεικία, ἢ τινι τοιαύτῃ ἀηδία τοῦ Ἐπισκόπου, ἀποσυνάγωγοι γεγένηται. Ἴνα οὖν τὴν πρέπουσαν ἐξέτασιν λαμβάνη, καλῶς ἔχειν ἔδοξεν, ἐκάστου ἐνιαυτοῦ, καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν δις τοῦ ἔτους συνόδους γίνεσθαι. Ἴνα κοινῇ πάντων τῶν Ἐπισκόπων τῆς ἐπαρχίας ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναγομένων. τὰ τοιαῦτα ζητήματα ἐξετάζονται. Καὶ οὕτως οἱ ὁμολογουμένως προσκεκρουκότες τῷ Ἐπισκόπῳ, κατὰ λόγον ἀκοινωνήτοι παρὰ πᾶσιν εἶναι δόξωσι, μέχρις ἂν τῷ κοινῷ τῶν Ἐπισκόπων δόξῃ τὴν φιλανθρωποτέραν ὑπὲρ αὐτῶν ἐκθέσθαι ψῆφον. Αἱ δὲ σύνοδοι γίνεσθωσαν, μία μὲν, πρὸ τῆς Τεσσαρακοστῆς, ἵνα πάσης μικροψυχίας ἀναιρουμένης, τὸ δῶρον καθαρὸν προσφέρηται τῷ Θεῷ· δευτέρα δὲ, περὶ τὸν τοῦ μετοπώρου καιρὸν.

Ἑρμηνεία.

Διορίζεται ὁ παρὼν Κανὼν ταῦτα, διὰ τοὺς κληρικούς καὶ λαϊκοὺς ὁποῦ ἀφορίσθησαν ἀπὸ τοὺς Ἐπισκόπους ἐκάστης ἐπαρχίας, ἃς κρατῆ καὶ ἃς μένη βεβηχία ἢ γνώμη ἢ οὕτω νομοθετημένη, καθὼς ὁ Κανὼν (λβ'. τῶν Ἄποστόλων δηλ. ἢ καὶ δ' ιβ'.) ὁ παλαιὸς ἐκεῖνος διορίζεται, ὅτι δηλ. νὰ μὴ δέχονται εἰς κοινωσίαν ἀπὸ ἄλλου Ἐπισκόπου οἱ ὑπὸ ἄλλων Ἐπισκόπων ἀφορισθέντες. Ὅμως ἃς γίνεται ἐξέτασις μήπως οἱ ἀφορισθέντες αὐτοὶ, ἀφορίσθησαν διὰ κάμμιαν μικροψυχίαν, ἢ φιλονεικίαν, ἢ ἄλλην τινὰ ἐμπάθειαν τοῦ Ἐπισκόπου. Ὅθεν, διὰ νὰ λαμβάνη τοῦτο τὴν πρέπουσαν ἐξέτασιν, καὶ τὰ τοιαῦτα ἄλλα ζητήματα, ἐράνη εὐλογον νὰ γίνωνται σύνοδοι τοπικαὶ δύο φοραῖς τὸν χρόνον εἰς κάθε ἐπαρχίαν, καὶ νὰ συνάγωνται ὅλοι κοινῶς οἱ Ἐπίσκοποι νὰ τὰ θεωροῦν, καὶ ἔτσι ἀφ' οὗ γένη ἢ τοιαύτη ἐξέτασις, οἱ φανερῶς ἀμαρτάνοντες εἰς τὸν Ἐπίσκοπον, καὶ μὲ δίκαιον τρόπον ἀφορισθέντες παρ' αὐτοῦ, νὰ μένουν ἀφορισμένοι, κατὰ τὸν τοῦ ἀκολούθου καὶ δικαίου λόγον, καὶ ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους Ἐπισκόπους, ἕως ὅτου φανῇ εὐλογον εἰς τὴν κοινότητα τῶν Ἐπισκόπων νὰ δώσωσιν ἀπόφασιν φιλανθρωποτέραν διὰ τοὺς ἀφορισθέντας αὐτούς. Ἐὰν γὰρ ὁ ἀφοριστὰς αὐτοὺς θετέον, σκληροῦνηται, καὶ μετὰ καιρὸν δὲν θέλῃ νὰ τοὺς λύσῃ ἀπὸ τὸν ἀφορισμὸν, ἢ καὶ ἐὰν ἀποθάνῃ, εἶναι ἄδεια εἰς τὴν σύνοδον, ἀφ' οὗ γνωρίσῃ ἀρκετὸν τὸν καιρὸν τοῦ ἐπιτιμίου, νὰ λύῃ τούτους ἀπὸ αὐτοῦ. Αἱ σύνοδοι δὲ αὗται ἃς γίνωνται, μία μὲν πρὸ τῆς τεσσαρακοστῆς, ἵνα διαλυομένης κάθε μικροψυχίας καὶ σφάλματος ὁποῦ ἢ ὁ Ἀρχιερεὺς ἔκαμε πρὸς τὸν κληρὸν καὶ τὸν λαὸν, ἢ ἀντιστρόφως ὁ κληρὸς καὶ ὁ λαὸς πρὸς τὸν Ἀρχιερέα, προσφερθῇ εἰς τὸν Θεὸν καθαρὸν, καὶ ἄμωμον τῆς νηστείας τὸ δῶρον. Ἡ δευτέρα δὲ ἃς γίνεται εἰς τὸν τοῦ φθινοπώρου καιρὸν. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν λβ'. καὶ λζ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Γ΄.

Ἄπος λδ'. τῆς
β'. β'. γ'. τῆς
γ'. η'. τῆς δ'.
κη'. τῆς ε'. λς'.
τῆς ἐν Ἀντι. ιθ'.
τῆς Καρ. ιγ'.

Τὰ ἀρχαῖα ἔθνη κρατεῖται, τὰ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Λιβύῃ, καὶ Πενταπόλει, ὥστε τὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἐπίσκοπον πάντων τούτων ἔχειν τὴν ἐξουσίαν, ἐπειδὴ καὶ τῷ ἐν Ρώμῃ Ἐπίσκοπῳ τοῦτο σὺνήθεός ἐστιν. Ὅμοίως δὲ καὶ κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν, καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπαρχίαις, τὰ πρεσβεία σώζεσθαι ταῖς ἐκκλησίαις. Καθόλου δὲ πρόδηλον ἐκεῖνο ὅτι εἴ τις χωρὶς γνώμης τοῦ Μητροπολίτου γένοιτο Ἐπίσκοπος, τὸν τοιοῦτον ἢ μεγάλη Σύνοδος ὠρίσει μὴ δεῖν εἶναι Ἐπίσκοπον. Ἐὰν μέντοι τῇ κοινῇ πάντων ψῆφῳ, εὐλόγῳ οὔσῃ, καὶ κατὰ Κανόνα ἐκκλησιαστικόν, δύο, ἢ τρεῖς, δι' οἰκείαν φιλονεικίαν ἀντιλέγῳσι, κρατεῖται ἡ τῶν πλειόνων ψῆφος.

Ἑρμηνεία. (1)

Ὁ παρὼν Κανὼν διορίζεται, ὅτι νὰ φυλάττωνται τὰ παλαιὰ ἔθνη τῶν τριῶν Πατριαρχῶν, τοῦ Ἀλεξανδρείας μὲν κυρίως καὶ κατὰ α'. λόγον, τοῦ Ἀντιοχείας δὲ, κατὰ δεύτερον λόγον, καὶ τοῦ Ρώμης συνεπτυγμένως καὶ

(1) Ἡ αἰτία ὁποῦ ἐξεδόθη ἀπὸ τὴν Σύνοδον ὁ παρὼν Κανὼν, εἶναι αὕτη. Συνήθεια ἦτο εἰς τοὺς Ἐπισκόπους τῆς Αἰγύπτου, καὶ Λιβύης, καὶ Πενταπόλεως νὰ ἔχουσι πρῶτον τὸν Ἀλεξανδρείας, καὶ χωρὶς τῆς ἐκείνου γνώμης νὰ μὴ πράττουσι κἀνένα ἐκκλησιαστικόν, ὡς ὁ Ἐπιφάνιος αἰρέσει ζα'. φησί. Ταύτην τὴν ἐξουσίαν μεταχειριζόμενος καὶ ὁ ἱερομάρτυς Πέτρος, ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας Ἐπίσκοπος, ἐκάθηρε τὸν Μελέτιον, Ἐπίσκοπον Δυκοπόλεως ἐν Θηβαῖδι, ὡς μαρτυρεῖ ὁ μέγας Ἀθανάσιος

ἐν τῇ β'. αὐτοῦ ἀπολογία. Σημειοὶ δὲ προσέτι ὁ αὐτὸς ἄγιος, ὅτι πρὸ τοῦ Πέτρου, ἐπειδὴ εἰς τὴν Πεντάπολιν τῆς ἄνω Λιβύης μερικοὶ Ἐπίσκοποι ἐδέχθησαν τὴν γνώμην τοῦ Σαββελίου, καὶ τόσον ἴσχυσαν τὰ ἐκείνου νόθα δόγματα, ὥστε μόλις ἐκηρύττετο εἰς τὰς ἐκκλησίας ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο μαθὼν Διονύσιος ὁ Ἀλεξανδρείας, ἀπέστειλε πρέσβεις πρὸς αὐτοὺς ἵνα μεταφέρουν αὐτοὺς εἰς τὸ ὀρθόδοξον δόγμα τῆς Ἐκκλησίας. Ἐκ τούτων δὴ φανερὸν γίνεται, ὅτι ὁ Ἀλεξανδρείας, καὶ πρὸ τῆς

περιληπτικῶς (περὶ δὲ τοῦ Ἱεροσολύμων ἰδιαιτέρως καὶ ξεχωριστὰ φησὶν ἡ παροῦσα σύνοδος ἐν τῷ ζ'. αὐτῆς Κανόνι, καὶ περὶ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως φησὶν ἡ β'. ἐν τῷ γ'. Κανόνι) ὥστε ὁ μὲν Πατριάρχης (τὸν ὁποῖον Ἐπίσκοπον ὀνομάζει ἐδῶ, μὲ τὸ νὰ μὴν ᾔτων ἀκόμη συνήθεια νὰ ὀνομάζεται τινὰς μὲ τὸ τοῦ Πατριάρχου ὄνομα) (1) τῆς Ἀλεξανδρείας, νὰ ἔχη τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἐπισκόπων καὶ Μητροπολιτῶν τῆς Αἰγύπτου, καὶ Λιβύης, καὶ Πενταπόλεως. Καθὼς καὶ εἰς τὸν Ρώμης Πατριάρχην ἡ αὐτὴ συνήθεια ἐπεκράτησε (2) νὰ ἔχη τὴν ἐξουσίαν καὶ προεδρίαν πάντων τῶν ἐσπερίων Ἐπισκόπων τε, καὶ Μητροπολιτῶν. Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ τῆς Ἀντιοχείας Πατριάρχης νὰ ἔχη τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἐπισκόπων, καὶ Μητροπολιτῶν τῆς Συρίας, Κοίλης Συρίας,

πρώτης ταύτης Συνόδου, εἶχε τὰ Πατριαρχικὰ προνόμια, καὶ ἐξ ἀρχαίου ἔθους (ὅπερ μάλιστα ἐπεκράτησεν ἀπὸ τὸν δδ'. Ἀποστολικὸν, λέγοντα, ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι ἐκάστου ἔθνους πρέπει νὰ γνωρίζουν ἓνα πρῶτον καὶ τὰ ἐξῆς) ἐξουσίαν εἶχεν ὄχι μόνον νὰ διοικῆ τὰ ἐκκλησιαστικὰ τῶν ἐκεῖσε ἐπαρχιῶν καὶ διοικήσεων, ἀλλὰ καὶ νὰ καθαιρῆ Ἐπισκόπους καὶ Μητροπολίτας, ἐκείνου τοῦ κλίματος. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ρηθεὶς Μελέτιος καθαιρεθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀλεξανδρείας, ἐπεχείρησε νὰ βιάσῃ τὸ τοιοῦτον ἔθος, καὶ νὰ τολμᾷ νὰ χειροτονῇ ἄλλους Ἐπισκόπους εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Ἀλεξανδρείας, διὰ τοῦτο ἡ παρούσα αὕτη ἐν Νικαίᾳ Σύνοδος ἀνενέωσε διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος τὸ ἀρχαῖον ἔθος, καὶ πάλιν ἐπεσφράγισε νὰ ἔχη ὁ Ἀλεξανδρείας τὴν ἐξουσίαν πάντων τῶν ἐν Αἰγύπτῳ καὶ τὰ ἐξῆς. Καὶ κατὰ ταύτην τὴν ἔννοιαν ἐξέλαβον τὸν ἀνά χειρας Κανόνα οἱ ἐξ Αἰγύπτου Ἐπίσκοποι, κατὰ τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον, πράξει τετάρτη (Δοσίθεος ἐν τῇ Δωδεκαβίβλ.) ἡ ἐξουσία δὲ αὕτη δηλοῦται καὶ ἐν τῷ λ'. Καν. τῆς δ'.

(1) Τὸ γὰρ ὄνομα Πατριάρχης πρῶτον ἤρξατο λέγεσθαι ἐν τοῖς χρόνοις Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ. Τῶν γὰρ Πατριαρχῶν πρῶτον λεγομένων ἰδιαιτέρως Ἐπισκόπων τῶν Ἀποστολικῶν θρόνων, ὁ Θεοδοσίος οὗτος πρῶτον ὠνόμασε τὸν Ρώμης Πατριάρχην, καὶ τὸν θεῖον Χρυσόστομον, ὡς τοῦτο δηλοῖ ὁ Σωκράτης βιβλ. ζ'. κεφ. λα'. Ἐρρήθη δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο καὶ ἐν τῇ ἐν Χαλκηδόνι Συνόδῳ, καὶ μάλιστα ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ὀνομάσθησαν Πατριάρχαι οἱ Πατριάρχαι. Σημαίνει δὲ δύο τινὰ τὸ ὄνομα τοῦτο, ἢ τοὺς Ἐπισκόπους ὅπου ἔγιναν ἔφοροι, καὶ ἔξαρχοι ἐν τισὶν ἐπαρχίαις καὶ διοικήσεσιν ἀπὸ κοινῆς σύνοδου, καθὼς ἔκαμε τοῦτο ἡ οἰκουμένη δευτέρα Σύνοδος, κατὰ τὸν Σωκράτην βιβλ. ε. κεφ. η. ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἓνας ἦτο καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος, ὑποκειμένος τῷ Καισαρείας. Ὀνομάσθησαν δὲ οὗτοι μὲ τοῦτο τὸ ὄνομα Πατριάρχαι οὐκ ἀπὸ τῆς ὑπεροχῆς τῶν θρόνων, ἀλλ' ἀπὸ τῆς συνοδικῆς ψήφου, ἵνα ἔχῃσι περισσοτέραν ἰσχύν πρὸς καταρύττεισιν καὶ ἐκρίζωσιν, καθ' ἃ καὶ ἴσοι ἦσαν τοῖς ἄλλοις Πατριαρχαῖς. Δι' ἃ καὶ ὁ Νύσσης πρὸς τὸν Φλαβιανὸν Ἀντιοχείας γράφων, κατὰ τοῦ Καισαρείας τοῦ αὐτὸν καταφρονήσαντος, ἔλεγεν. Εἰ κατὰ τὴν ἱερωσύνην τὸ ἀξίωμα κρῖνοιτο, ἴση παρὰ τῆς συνόδου καὶ μία γέγονεν ἀμφοτέρων ἡμῶν ἡ προνομία, μᾶλλον δὲ ἡ φροντίς τῆς τῶν κοινῶν διορθώσεως ἐν τῷ τὸ ἴσον ἔχειν. Ἡ σημαίνει κυρίως τοὺς Ἐπισκόπους τοὺς ἔχοντας τὴν πρῶτην τιμὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀπὸ τῆς ὑπεροχῆς τῶν οἰκείων θρόνων καὶ τὸ πρῶτον ἀξίωμα, οὐ προσωπικῶν δὲ ὡς τὸ ἐκείνων, ἀλλ' ἀνήκον τοῖς ἐκείνων θρόνοις κατὰ διαδοχὴν, οὔτινες πέντε ἦσαν, ὁ Ρώμης, ὁ Κωνσταντινουπόλεως, ὁ Ἀλεξανδρείας, ὁ Ἀντιοχείας, καὶ ὁ Ἱεροσολύμων. Οἱ ὅποιοι καὶ ὀνομάσθησαν κατὰ ἀκροστιχίδα οἰκουμένης Κάραι. Τὸ μὲν γὰρ Κ. δηλοῖ, Κωνσταντινουπόλεως, τὸ δὲ Α. Ἀλεξανδρείας, τὸ δὲ Ρ. Ρώμης, τὸ Α. Ἀντιοχείας, καὶ τὸ Ι. Ἱεροσολύμων. Ἐπειδὴ δὲ ὁ πρῶτος ἀφῆλθαι, ἔμεινε πρῶτος ὁ Κωνσταντινουπόλεως προσετίθη δὲ ὕστερον καὶ Πέμπτος ὁ τῆς μεγάλης Μοσχολίας. Ἀλλὰ καὶ οὗτος οὐκ ἔστι νῦν. Εἰ δὲ καὶ ὁ Ἀντιοχείας Πέτρος γράφων

πρὸς τὸν Ἀκυλῆτας εἶπεν, ὅτι μόνος αὐτὸς εἰδικῶς ἐλέγετο Πατριάρχης, ᾧ συνῆσε καὶ ὁ Βαλσαμῶν, ἀλλ' ὅμως οὐ βλέπομεν τί λέγουσιν οἱ Ἐπίσκοποι περὶ ἐαυτῶν, ἀλλὰ τί περὶ αὐτῶν λέγει ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία. Ὀνόμασε δὲ καὶ τὸν Ἐφέσου ὁ Διονύσιος, καὶ Τιμόθεος ὁ Ἄλλουρος, Πατριάρχην, ἀλλ' ἠθέτησεν ἡ δ'. σύνοδος τοῦτο. Ὀνόμασε καὶ Θεόδωρος ὁ ἱστορικὸς τὸν Θεσσαλονίκης Πατριάρχην, ἀλλ' οὕτως αὐτὸν προσεῖρηκεν, ἢ κατὰ τὸν λόγον τῶν ἐξάρχων, ὡς ἐποίησεν ἡ β'. ὡς εἴπομεν, ἢ, ὡς ἄλλοι λέγουσι, διὰ τὰς πολλὰς Ἐπισκοπὰς ὅπου εἶχεν εἰς τεσσαράκοντά που πληθυνομένης (Δοσίθεος ἐν τῇ Δωδεκαβίβλ.)

(2) Οὐκ ὀρθῶς ἐρμηνεύουσι τὸν παρόντα κανόνα οἱ ἀπὸ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας ὀρμώμενοι. Ὅθεν ὁ Πάπας Φίλιξ διαφερόμενος πρὸς τὸν Κωνσταντινουπόλεως Ἀκάκιον, διαφείρας εἶπεν, ὅτι ὁ Ρώμης Ἐπίσκοπος ἐν ἐκάστη συνόδῳ ἔχει τὸ κύρος, ὡς ὁ Κανὼν (ὁ παρὼν δηλ.) βούλεται τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου. Καὶ πρὸ αὐτοῦ ὁ τοῦ Λέοντος τοποτηρητῆς Πασχασίνος ἀντεστραμμένως προέφερε τὸν αὐτὸν Κανόνα ἐν τῇ δ'. συνόδῳ. Ἡμεῖς ὅμως ἐξ αὐτῶν τῶν ρημάτων τοῦ κανόνος εὐρίσκομεν τὸ ἀληθινὸν νόημα τῆς Συνόδου ταύτης. Λέγομεν λοιπὸν, ὅτι, ἐπειδὴ ὁ Μελέτιος παρέτρεψε τὰ δίκαια τοῦ Ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας, ὡς εἴπομεν, ἔδωκεν αἰτίαν εἰς τὴν σύνοδον ταύτην νὰ ἐκθέσῃ τὸν παρόντα Κανόνα, καὶ νὰ διορίσῃ ὄχι κἀνένα νέον, ἀλλὰ μόνον νὰ ἐπικυρώσῃ τὰς τάξεις ὅπου ἐσώζοντο ἐκ παλαιᾶς συνήθειας, ὄχι μόνον εἰς τοὺς Πατριάρχαις, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς Μητροπολίτας, καὶ ὄχι μόνον ἐν ταῖς χειροτονίαις τὰς ὁποίας παρέτρεπεν ὁ Μελέτιος, ἀλλὰ καὶ ἐν παντὶ ἄλλῳ δικαιοῦματι, ὅπου ἀνήκει τοῖς Πατριαρχαῖς καὶ Μητροπολίταις κατὰ τὰς ὑποκειμένας αὐτοῖς ἐκκλησίας. Τούτων προϋποτεθέντων, λέγει ὁ κανὼν. Τὰ ἀρχαῖα ἔθη κρατεῖτω, τὰ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Λιβύῃ καὶ Πενταπόλει, ὥστε τὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἐπίσκοπον πάντων τούτων ἔχειν τὴν ἐξουσίαν, ἐπειδὴ καὶ τῷ ἐν Ρώμῃ Ἐπισκόπῳ τοῦτο σύνθηές ἐστι. Ἐνθα σημειῶσαι, ὅτι ἡ τοῦτο ἀντωνυμία, δὲν ἀναφέρεται εἰς ἄλλο, κἀρεξ εἰς τὸ ἔθος, ὅπου θέλει νὰ εἰπῆ κοινότερον. Καθὼς καὶ εἰς τὸν Ρώμης Ἐπίσκοπον ἡ αὐτὴ συνήθεια ἐπεκράτησε, ποῖα; τὸ νὰ ἔχη τὴν ἐξουσίαν πάντων τῶν ὑποκειμένων αὐτῷ. Καθὼς γὰρ ἔχει τὴν αὐτὴν συνήθειαν ὁ Ρώμης μὲ τὸν Ἀλεξανδρείας, τοιοῦτοτρόπως ἔχει καὶ τὴν ἐξουσίαν τὴν αὐτὴν μὲ ἐκείνον. Ὅτι δὲ τοῦτό ἐστι τὸ νόημα τοῦ κανόνος, συμμαρτυρεῖ καὶ ἡ Ἀραβικὴ τῶν αὐτῶν κανόνων μετάφρασις, ἢτοι ἡ Ἀλεξανδρινὴ ἔκδοσις. Συμμαρτυρεῖ καὶ ὁ Αἰγύπτιος Ἰωσήφ ὁ ἀρχαῖος ἐρμηνευτῆς τῶν Κανόνων τῆς Συνόδου ταύτης. Συμμαρτυρεῖ ἡ εἰς τὸ Λατινικὸν μετάφρασις Διονυσίου τοῦ μικροῦ. Συμμαρτυρεῖ ἡ ἔκδοσις Ἰσιδώρου τοῦ Μερκάντορος, καὶ τέλος πάντων, συμμαρτυρεῖ ἡ μετάφρασις Ρουφίνου Πρεσβυτέρου Ἀκυλῆτας. Λοιπὸν, ἐπειδὴ οὕτως ἔχει τὸ ἀληθές, καὶ ἡ διοίκησις τῆς Ρώμης εἶναι περιωρισμένη ὡς καὶ τοῦ Ἀλεξανδρείας, μάττην φαντάζονται νὰ ἔχουν οἱ Ρωμαῖοι ἐκ τοῦ κανόνος τούτου ἀπεριόριστον ἐξουσίαν εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Σημειῶσαι δὲ ὅτι μὲ τὸ νὰ ᾔτω ἀνέριαι τὰ πρεσβεία τῆς Ρώμης, δὲν τὰ ἀνεκαίνισεν ὁ παρὼν κανὼν. Εἰ δὲ καὶ δὲν ᾔτω τὸ αὐτὸ ὅπου εἶπε περὶ τοῦ

Κιλικίας, Εκατέρως, Μετοποταμίας, και πασῶν τῶν ἄλλων ὑποκειμένων αὐτῷ διοικήσεων. (1) Οὐ μόνον δὲ τὰ προνόμια τῶν Πατριάρχων τούτων ὁ παρῶν Κανὼν προστάζει νὰ σωζῶνται, ἀλλὰ ἀκόμη και τὰ προνόμια τῶν ἄλλων ἐπαρχιῶν και ἐκκλησιῶν, τῶν ὑποκειμένων εἰς τοὺς Μητροπολίτας. Τόσον τοὺς Πατριάρχας ὄντας, ὅσον και τοὺς μὴ ὑποκειμένους Πατριάρχαις, τότε και νῦν, δηλ. τοὺς αὐτοκεφάλους, οἷον Ἀσίας, Πόντου, Θράκης, Κύπρου, Ἀφρικῆς και τῶν ἄλλων. (ἀγκαλὰ και ἄλλοι λέγουσιν, ὅτι, ἄλλας ἐπαρχίας ὀνομάζει ὁ Κανὼν ἐδῶ, συνεπτυγμένως τὰς διοικήσεις, τὰς ὑποκειμένας τοῖς ἄλλοις δυσὶ Πατριάρχεις τῆς Κωνσταντινουπόλεως, και τῷ Ἱεροσολύμων, και Μητροπολίτας νὰ ὀνομάζη μόνον τοὺς Πατριάρχας. Ἄλλ' ἡ πρώτη ἐρμηνεῖα κρείττων ἐστὶ, και ὄρα τὸν Δοσίθεον ἐν τῇ Δωδεκαβίβλ. σελ. 117, 123.) Ὡστε ὁποῦ κἀνέκ προχμα ἀναφερόμενον εἰς ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν νὰ μὴ γίνεταί χωρὶς τὴν γνώμην αὐτῶν. Ἐπειδὴ δὲ τὸ μεγαλύτερον και κυριώτερον πάντων τῶν ἐκκλησιαστικῶν εἶναι ἡ χειροτονία, διὰ τοῦτο ἀκολούθως ἐπιφέρει ὁ Κανὼν, ὅτι ὁποιος ἤθελε γένη Ἐπίσκοπος χωρὶς τὴν γνώμην τοῦ ἐδικοῦ του Μητροπολίτου, ὡς ὤρισεν ἡ μεγάλη Σύνοδος αὕτη, ὁ τοιοῦτος νὰ μὴ ἦναι Ἐπίσκοπος. (διότι, ἀν και τὸ πλῆθος τῶν Ἐπισκόπων ἐψήριζε τὸν Ἐπίσκοπον, ἡ ἐπικύρωσις ὁμοῦ τῆς ψήφου ἔπρεπε νὰ γένη ἀπὸ τὸν Μητροπολίτην, και ὁποιον ἐλείνος ἐδοκίμαζεν, ἔπρεπε νὰ γένη Ἐπίσκοπος, και ὄρα τὴν ὑποσημ. τοῦ δ'. Κανόνος τῆς παρούσης α.) Πλὴν ἀν κοινῶς ὄλοι ψηφίσουν τινα εἰς ἐπισκοπήν, κατὰ Κανόνας ἐκκλησιαστικούς, δύο δὲ, ἢ και τρεῖς ἀντιλέγουσιν, ὄχι εὐλόγως και δικαίως, ἀλλὰ φιλονεικῶς και κατὰ πεισμονὴν, ἢ ψῆφος τῶν περισσοτέρων νὰ ὑπερникῇ (2). Καθὼς και ὁ 10'. Κανὼν διορίζεται τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ. Ὁ δὲ 19'. τῆς ἐν Καρθαγ. λέγει, ὅτι ἐὰν ἀπὸ τοὺς συμψηφισμένους και ὑπογράφοντας, ὕστερον ἐναντιωθῇ τινὰς εἰς τὴν ἰδίαν του ὁμολογίαν και ὑπογραφήν, αὐτὸς ἐκυτὸν θέλει ἀποστερήται τῆς τοῦ Ἐπισκόπου τιμῆς. Ἀνάγνωθι και τὴν ἐρμηνείαν τοῦ 18'. Ἀποστολικοῦ.

ΚΑΝΩΝ Ζ'.

Ἄποσ. 18'. τῆς β'. γ'. τῆς γ'. η'. τῆς δ'. κ'. τῆς ε'. λ'. τῆς Ἀντι. θ'.

Ἐπειδὴ συνήθεια κεκράτηκε, και παράδοσις ἀρχαία, ὥστε τὸν ἐν Αἰλίᾳ Ἐπίσκοπον τιμῶσαι, ἐχέτω τὴν ἀκολουθίαν τῆς τιμῆς, τῇ Μητροπόλει σωζομένου τοῦ οικείου ἀξιώματος.

Ἑρμηνεία.

Δύο ἐρμηνείαις ἐπιδέχεται ὁ παρῶν Κανὼν. Ὁ μὲν γὰρ Βαλααμῶν, και ὁ Ἀνώνομος τῶν Κανόνων ἐρμηνεύει τῆς, μὲ τοὺς ὁποίους συμφωνοῦσι και τινες Παπισταὶ και Καθόλικοι, ἐρμηνεύουσιν, ὅτι, ἐπειδὴ και ἐπεκράτησεν ἀρχαία παράδοσις και συνήθεια, νὰ τιμῶται ὁ Ἐπίσκοπος τῆς Αἰλίας, ἦτοι τῶν Ἱεροσολύμων, (3) διὰ τὸ ἐν

Ἀλεξανδρείας, ἦθελεν εἰπεῖ και περὶ τοῦ Ρώμης. (Δοσίθεος ἐν τῇ Δωδεκαβίβλ.).

(1) Σημειῶσαι ὅτι τὰ προνόμια και προνόμια τοῦ Ρώμης, Ἀλεξανδρείας και Ἀντιοχείας ὁποῦ λέγει ἐδῶ ὁ Κανὼν, δὲν εἶναι Μητροπολιτικά, καθὼς εἶπὸν τινες, ἀλλὰ Πατριαρχικά, διατὶ και ὁ Βαλααμῶν, και ὁ Ἀνώνομος τῶν Κανόνων ἐρμηνεύει, περὶ Πατριαρχῶν λέγουσι τοὺς Κανόνας ὁμιλεῖν. Ἀλλὰ και Ἰωάννης ὁ Ἀντιοχεὺς ἐν τῇ συλλογῇ τῶν Κανόνων, και Ἰωάννης ὁ σχολαστικὸς ἐν τῇ Νομοκάνωνι, τὸν παρόντα κανόνα ὑποθέμενοι, ἀλλὰ ὄχι και τὸν ζ'. και τῆς β'. τὸν β'. και τὸν η'. τῆς γ'. ἐπιγράφουσι «Περὶ τῆς ὀρισθείσης τοῖς Πατριάρχεις ἐκ τῶν Κανόνων τιμῆς, και ἡ παράφρασις τοῦ Αἰγυπτίου Ἰωσήφ ἡ εἰς τὸν παρόντα Κανόνα τὸ αὐτὸ λέγει. Καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ Ἀραβικοῦ ἐκδόσις τῶν Μελαχιτῶν, τὸν Ἀλεξανδρείας, ἐνταῦθα και Ρώμης Πατριάρχας καλεῖ (Δοσίθεος αὐτόθι). Μόνον δὲ οἱ Πατριάρχαι εἶχον προνόμιον τὸ νὰ φοροῦν σάκκους, φαινόλια διὰ πολυσταυρίων, και στιχάρια μετὰ γραμμῶν και τριγωνίων, και ὄχι ἄλλοι, κατὰ τὸν Βαλααμῶνα, (σελ. 449. τοῦ Γιοῦρις) (ἀγκαλὰ και νὰ ἐδόθησαν κατὰ τὸν Ζωναρᾶν, μόνον τὰ διὰ πολυσταυρίων φαινόλια και εἰς τὸν Καισαρείας, Καπαδοκίας, Ἐρέσου, Θεσσαλονίκης και Κορίνθου, και ὄρα τὴν ὑποσημ. τοῦ θ'. τῆς δ'). Ἐλειτούργουν δὲ τρεῖς μόνον τοῦ ἑναυτοῦ με τοὺς σάκκους, τῇ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα, τῇ Πεντηκοστῇ και τῇ Χριστοῦ Γεννήσει, κατὰ τὸν Χωματειανὸν Δημήτριον (σελ. 318. τοῦ Γιοῦρις). Ὁρίζεται δὲ ὁ Πατριάρχης ἀπὸ τὸν Λέοντα και Κωνσταντῖνον τοὺς Βασιλεῖς οὕτω «Πατριάρχης ἐστὶν εἰκὼν ζῶσα Χριστοῦ και ἐμφυχος, δι' ἔργων και λόγων ἐν ἑαυτῇ χαρακτηρίζουσα τὴν ἀ-

λήθειαν. Τέλος τῷ Πατριάρχει ἡ τῶν καταπεπιστευμένων αὐτῷ ψυχῶν σωτηρία, και τὸ ζῆν μὲν Χριστῷ, ἐσταυρωθῆναι δὲ κόσμου. Ἴδιον δὲ τοῦ Πατριάρχου, τὸ εἶναι διδασκτικόν, και πρὸς πάντας τοὺς ὑψηλοὺς τε και ταπεινοὺς ἀστενοχωρητῶς συζητοῦσθαι.» (Τίτλ. γ'. τῆς ἐκλογ. τῶν νόμ. σελ. 84. τοῦ β'. ββλ. τοῦ Γιοῦρις.)

(2) Σημειῶσαι, καθὼς λέγει Φιλόθεος ὁ Πατριάρχης, ὅτι ἡ Σύνοδος ἐδῶ τὸ κατὰ κανόνα εἶπε, και τὸ, ἀν φιλονεικῶς ἀντιλέγουσιν, ἐπειδὴ λέγει, δὲν εἶπεν ἡ Σύνοδος ἀν γένη ψῆφος πολλῶν ἀπλῶς, ἀλλὰ κατὰ κανόνα, οὐδὲ ἀν ἀντιλέγουσιν ἀπλῶς, ἀλλὰ φιλονεικῶς και πεισματικῶς. Ὡστε, ἐὰν ἀφιλονεικῶς και ὀρθῶς ἀντιλέγουσιν, οὐδὲ οἱ δύο βίβλια πρέπει νὰ παραβλεφθοῦν ὅταν μάλιστα ἡ ψῆφος δὲν ἦναι κανονικῇ.

(3) Σημειῶσαι, ὅτι κατὰ τὸν Ἰωσήφον περὶ Ἰουδ. ββλ. ζ'. κεφ. ιη'. Ἱεροσόλυμα ὀνομάσθησαν, διατὶ ὁ Μελαχιταὶκὸς ὁ πρῶτος κτίσας τὴν πόλιν, ἐπειδὴ και ἔκτισεν ἱερόν, ἐξ αὐτοῦ τὴν πόλιν Ἱεροσόλυμα ἐκάλεσε, Σόλυμα καλούμενον πρότερον. Ἄλλοι δὲ, και ἴσως ὀρθότερον, φασὶν, ὅς ὁ Προκόπιος (σελ. 498. α'. τόμ. Ὀκτατεύχ. διὰ ἀπὸ τὸ Ἰεβούσ και Σαλήμ, ὀνόματα τῆς αὐτῆς πόλεως, ἔγεινε σύνθετον τοῦτο τὸ ὄνομα Ἰεβουσαλήμ, και κατὰ φθορὰν Ἰερουσαλήμ). Πλὴν ὅπως και ἀν εἶναι, τὸ ὄνομα τῆς Ἰερουσαλήμ εἶναι Ἑβραϊκὸν ὄλον δηλοῦν ὕρασις εἰρήνης κατὰ τοὺς πατέρας (εἰμῆ τις λέγει ὅτι εἶναι σύνθετον ἐξ Ἑβραϊκοῦ και Ἑλληνικοῦ, ὡσπερ εἶναι και τὸ ἀντιμίνσιον, ἐξ Ἑλληνικοῦ και Λατινικοῦ. Ἀλλὰ οὕτως οὐ σημαίνει πλέον ὄρασις εἰρήνης) Ἱερουσαλήμ δὲ πρότερον ὀνομαζομένη, Αἰλία καπιτωλία ὀνομάσθη κατὰ τὸν Δίωνα, ὕστερον. Αἰλία μὲν ἀπὸ

αὐτοῖς σπρωθῆναι, καὶ παθεῖν τὸν Κύριον, καὶ τὸ σωτήριον Κήρυγμα ἐξ αὐτῶν προσελθεῖν διὰ τῶν ἱερῶν Ἀποστόλων εἰς ὅλον τὸν κόσμον, ὡς ἔχη τὴν τιμὴν ἀκολουθοῦν μετὰ τὴν προτέρην, καὶ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα χρόνους, μόνον ὁμοῦς τιμὴν χωρὶς ἐξουσίαν τινὰ καὶ ἀξίωμα. Διότι ἡ ἐξουσία, καὶ τὸ ἀξίωμα πρέπει νὰ σώζεται εἰς τὴν Μητρόπολιν τῆς Παλαιστίνης, λέγω δὴ τὴν Καισάρειαν (1) τοῦ Στρατῶνος ὀνομαζομένην, εἰς τὴν ὁποίαν, ὡς λέγουσιν, ὑπάλειπτο τὰ Ἱεροσόλυμα. Καθὼς δηλ. καὶ ὁ ἱβ΄. τῆς ἐν Χαλκηδὸν διορίζεται, οἱ ὅσοι πόλεις διὰ γοαρμαζῶν Βασιλικῶν ἔλαβον τιμὴν Μητροπόλεως, οἱ ἐκείνης Ἐπίσκοποι μόνον ἄς ἀπολαμβάνουσι τὴν τιμὴν, τὰ δὲ οἰκεῖα δίκαια ἄς σώζωνται εἰς τὴν κατὰ ἀλήθειαν Μητρόπολιν, ὅν τρόπον ὁ Μαρκιανὸς ἐτίμησε τὴν Χαλκηδὸν, καὶ ὁ Οὐαλεντιανὸς τὴν Νίκαιαν, κατὰ τὴν ιγ΄. πρῶτην τῆς δ΄. Συνόδου. Ὁ δὲ Ζωναρᾶς, καὶ ἄλλοι ἑλοῦσιν, ὅτι, καθὼς ὁ προλαβὼν Κωνὼν τὰ πρεσβεῖα ἔδωκεν εἰς τὸν Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀνενώσων, ὡς καινοτομηθέντα, (τὰ γὰρ πρεσβεῖα τοῦ Ρωμῆς δὲν ἀνενώθησαν, ἐπειδὴ ἦσαν, ὡς εἶπομεν, ἀκέραια καὶ ἀπαρασάλευτα), τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ παρὼν Κωνὼν τιμὴν ἐπεψηφίστατο εἰς τὸν Ἱεροσόλυμων. Ταῦτόν εἰπεῖν, καθὼς ἐκεῖνος ἐύρωσεν εἰς ἐκείνους, ὅχι μόνον προνομίαν, καὶ τιμὴν πατριαρχικὴν, ἀλλὰ καὶ τῆς τιμῆς ταύτης τὴν τάξιν, καθ' ἣν ὁ μὲν Ρώμης ἐστὶ πρῶτος, ὁ δὲ Ἀλεξανδρείας δευτέρος, ὁ Ἀντιοχείας τρίτος, οὕτω καὶ οὗτος ἐύρωσεν εἰς τὸν Ἱεροσόλυμων, ὅχι μόνον τιμὴν πατριαρχικὴν, ἀλλὰ καὶ τάξιν τιμῆς. Διὰ τοῦτο οὐκ εἶπεν ἐχέτω τιμὴν, ἀλλὰ ἐχέτω τὴν ἀκολουθεῖν τῆς τιμῆς. Ταῦτόν εἰπεῖν, ὡς ἦναι τῇ τάξει τῆς τιμῆς τέταρτος μετὰ τοὺς τρεῖς. Τὸ δὲ νὰ σώζεται τὸ οἰκεῖον ἀξίωμα τῇ Μητροπόλει, δηλοῖ ὅτι, ἡ τιμὴ αὕτη ἢ Πατριαρχικὴ, δὲν εἶναι προσωπικὴ καὶ μερικὴ, (περὶ ἧς δεῖα τὴν β΄. ὑπόσημειωσιν τοῦ ς΄. τῆς παρούσης), ἀλλ' ἀφωσιωμένη εἰς τὴν Μητρόπολιν τῆς Ἱερουσαλὴμ, ὥστε ὅπου νὰ διαβιβῆ εἰς ὅλους τοὺς κατὰ καιρὸν διαδόχους τοῦ θρόνου, καὶ ὅχι εἰς τοῦτον, ἢ εἰς ἐκεῖνον μόνον. Ὅτι δὲ Μητρόπολις ἢ Ἱερουσαλὴμ ἦτο, μαρτυροῦντες ὅ,τε Ἰώσηπος λέγων περὶ Ἰουδ. βιβλίου ζ΄. μεγάλη πόλις καὶ τοῦ πικνῆς Ἰουδαίων Μητρόπολις. Καὶ ὁ Φίλων, Μητρόπολις οὐ μίαν χώρας Ἰουδαίας, ἀλλὰ καὶ τῶν πλείστων. Ὁ γὰρ Ἀποστολικὸς θρόνος τῶν Ἱεροσόλυμων ὅχι μόνον πρωτεύει πάσης τῆς οἰκουμένης σχεδὸν, ἀλλὰ καὶ Πατριαρχικὸν προνομίον εἶχεν ἀπ' ἀρχῆς, καὶ ἔχει. Πρῶτον, διὰ τί εἶχεν ὑποκειμένους εἰς αὐτὸν ἐπαρχίας, καὶ διοικήσιν τῶν Πατριαρχῶν ἀνήκουσταν. Ὅθεν οἱ μὲν ἄλλοι τῶν ἐκκλησιῶν προσετώτες, καὶ ὅχι ὁ Καισαρείας, ἐχειροτόνησταν τὸν Δίωνα Ἱεροσόλυμων, ἀναχωρήσαντος τοῦ Ναρκίσσου. Ἀναφανεῖς δὲ πάλιν ὁ Νάρκισσος, πάλιν ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν καλεῖται, κατὰ τὸν Εὐσέβιον, καὶ ὅχι ὑπὸ τοῦ Ἀδελφοῦ, ἢ τοῦ Καισαρείας. Ὁ δὲ Νάρκισσος, σύνοδον ἔλαμε μετὰ ἱδ΄. Ἐπισκόπων περὶ τοῦ Πάσχα πρὸ τῆς α΄. συνόδου. Δεύτερον διατὶ ὁ Ἱεροσόλυμων ἐν τῇ α΄. συνόδῳ πρῶτος ὑπέγραψεν, ὁ δὲ Εὐσέβιος Καισαρείας πέμπτος. Καὶ καθολικῶς εἰπεῖν, οἱ μὲν Μητροπολίται παρκαλλάσσουσιν ἐν ταῖς ὑπογραφαῖς, καὶ ἐν τοῖς καθίσμασι τῶν συνόδων, καὶ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς Αὐτοκράτορας προσφωνητικοῖς, ἄλλοτε πρότερον, καὶ ἄλλοτε ὕστερον. Ὁ δὲ Ἱεροσόλυμων, πάντοτε πρῶτος μὲν τῶν τῆς συνόδου Πατέρων εὐρίσκειται, ἄξιποτε δὲ μετὰ τῶν Πατριαρχῶν συναριθμεῖται, καὶ μετὰ τῶν Μητροπολιτῶν οὐδέποτε. Καὶ ἀνάγνωθι εἰς τὴν Δοσίθεον ἐν τῇ δωδεκαβιβλ. βιβλ. β΄. κεφ. δ΄. Εἰ δὲ καὶ δοίημεν ὅτι ἦτον ἢ Ἱερουσαλὴμ ὑποκειμένη εἰς τὴν Καισάρειαν, τί ἀπὸ τοῦτο; καθὼς τὸ Βυζάντιον πρότερον ἦτον ὑποκειμένον εἰς τὴν Ἡράκλειαν, ὕστερον δὲ, ἀφ' οὗ τὸ Βυζάντιον ἔγινε Πατριαρχεῖον, ὑπετάχθη ἢ Ἡράκλειαν εἰς αὐτό. Τοιοῦτοτρόπως, ἂν καὶ συγχωρήσωμεν (ὅπερ οὐκ ἔστιν) ὅτι ὑπέκειτο ἢ Ἱερουσαλὴμ εἰς τὴν Καισάρειαν, ἀφ' οὗ ἢ Ἱερουσαλὴμ ἐτιμήθη εἰς Πατριαρχεῖον, ἢ Καισάρεια ἔμεινε μὲν μετὰ τὸ ἐδικὸν τῆς ἀξιώμα ὕστερα, νὰ ἦναι Μητρόπολις τῆς Παλαιστίνης, ὑποδεστέρα δὲ ὁμοῦς τῶν Ἱεροσόλυμων. Καθ' ὅ, αὕτη μὲν, Μητρόπολις ἐστὶ μόνον, τὰ δὲ Ἱεροσόλυμα, Πατριαρχεῖον. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν λδ΄. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Η΄.

Περὶ τῶν ὀνομαζόντων μὲν ἑαυτοὺς καθαρούς ποτε, προτερχομένων δὲ τῇ καθολικῇ, καὶ Ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ. ἔδοξε τῇ ἀγίᾳ, καὶ μεγάλῃ Συνόδῳ, ὥστε χειροθετούμενους αὐτοὺς, μένειν οὕτως ἐν τῷ κλήρῳ. Πρὸ πάντων δὲ τοῦτο ὁμολογῆσαι αὐτοὺς ἐγγράφως προσήκει, ὅτι συνήθισονται, καὶ ἀκολουθήσουσι τοῖς τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας δόγμασι. Τοῦτ' ἐστὶ καὶ διγάμοις κοινωνεῖν, καὶ τοῖς ἐν τῷ διωγμῷ παραπεπτωκόσιν. Ἐφ' ὧν καὶ χρόνος τέτακται, καὶ καιρὸς ὠρισται. Ὡστε αὐτοὺς ἀκολουθεῖν ἐν πᾶσι τοῖς δόγμασι τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας. Ἐνθα μὲν οὖν πάντες, εἴτε ἐν κώμαις, εἴτε ἐν πόλεσιν, αὐτοὶ μόνον εὐρίσκοντο χειροτονηθέντες, οἱ εὐρισκόμενοι ἐν τῷ κλήρῳ, ἔσονται ἐν τῷ αὐτῷ σχήματι.

Ἀποσ. μς΄. μζ΄. ἐη΄. τῆς β΄. ζ΄. τῆς ς΄. ἡε΄. τῆς ἐν Λαοδ. ζ΄. τῆς ἐν Κεφθ. ζς΄. Βασ. α΄. μζ΄. Θεοφ. ἱβ΄. τῆς ζ΄. ἱδ΄. τῆς ἐν Ἀγ. ιγ΄. τῆς ἐν Νεοκ. ἱδ΄. τῆς ἐν Ἀντιοχίᾳ ἡ. ι΄.

τὸν Ἀδριανὸν τὸν ἐπικαλούμενον Αἴλιον, ὅστις κατασκαφεῖσαν πρότερον τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ βουσίαν ἀποτριβείσαν, καὶ σπαρείσαν κατὰ τὸν Εὐσέβιον, καὶ μόλις γινωσκομένην κατὰ τὸ ἔδαφος κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, Αἴλιαν μετωνόμασε, κατὰ τὸν Θεοδώρητον καὶ Εὐσέβιον. Καπιτωλίαν δὲ διατὶ ἔκτισεν εἰς τὸν τόπον τοῦ ναοῦ τοῦ Θεοῦ, ναὸν τοῦ ἐν τῷ Καπιτωλίῳ τῆς Ρώμης τιμωμένου Διὸς ὁ αὐτὸς Ἀδριανὸς, κατὰ τὸν ἴδιον Ἄδιωνα.

(1) Καισάρεια ὀνομάσθη, διατὶ κατὰ τὸν Εὐσέβιον ὁ Ἡρώδης ἔκτισε ταύτην εἰς ὄνομα τοῦ Καίσαρος Αὐγούστου, ἧτις Στρατῶνος πύργος ὀνομάζετο πρότερον, ἐν ἣ καὶ ἀγάλματα τοῦ Καίσαρος καὶ τῆς Ρώμης εὐρίσκοντο κατὰ τὸν Ἰώσηπον Ἰουδ. βιβλ. ιε. κεφ. ιγ΄. Τρεῖς δὲ Καισάρειαι ἦσαν ἐν τῇ Ἀσίᾳ· μία ἢ τῆς Παλαιστίνης Μητρόπολις αὕτη, δευτέρα ἢ τῆς Καππαδοκίας, (ἧτις καὶ Καίσαρος Μάξα ὀνομάζετο, κατὰ τὸν Σωζὸμ. βιβλ. ι. κεφ. δ΄. καὶ Μάξακα προσέτι), καὶ τρίτη ἢ τῆς Φιλιππου.

Εἰ δὲ τοῦ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας Ἐπισκόπου ὄντος, προσέρχονται τινες, πρόδηλον, ὡς ὁ μὲν Ἐπίσκοπος τῆς ἐκκλησίας ἔξει τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἐπισκόπου, ὁ δὲ ὀνομαζόμενος παρὰ τοῖς λεγομένοις Καθαροῖς Ἐπίσκοπος, τὴν τοῦ Πρεσβυτέρου τιμὴν ἔξει, πλὴν εἰ μὴ ἄρα δοκοίη τῷ Ἐπισκόπῳ τῆς τιμῆς τοῦ ὀνόματος αὐτὸν μετέχειν. Εἰ δὲ τοῦτο αὐτῷ μὴ ἀρέσκει, ἐπινοήσει τόπον, ἢ χωρεπισκόπου, ἢ Πρεσβυτέρου, ὑπὲρ τοῦ ἐν τῷ κλήρῳ ὄλως δοκεῖν εἶναι, ἵνα μὴ ἐν τῇ πόλει δύο Ἐπίσκοποι ὦσιν.

Ἑ ρ μ η ν ε ί α .

Τῆς Σαρδ. ς'. τῆς ἐν Λαοδ. νζ'. Βασ. πθ'. || Καθαροὶ λέγονται οἱ Ναυατιανοί. (1) Ὁ δὲ Ναυάτος Πρεσβύτερος ἦτο τῆς Ἐκκλησίας Ρωμαίων, ὅστις δὲν ἐδέχετο ἐκείνους. ὁποῦ ἀρνήθησαν μὲν εἰς τὸν κληρὸν τοῦ διωγμοῦ, ἐμετανοούσαν δὲ, ἀλλ' οὔτε ἐσυγκοινωνεῖ με τοὺς διγάμους, καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα ἔλεγεν, ὅτι δὲν δύναται πλέον νὰ ἐλεηθῇ ὁ ἀμαρτήσας, κατὰ τὸν Ἐπιφάνειον αἵρέσ. νθ'. καὶ τὸν Αὐγουστίνον αἵρέσ. λη'. Οὗτος λοιπὸν ἀγκαλὰ καὶ εἰς τὰ δόγματα τῆς πίστεως δὲν ἔσφαλλεν, οὔτε ἦτο αἰρετικὸς, ἀλλὰ μόνον σχισματικὸς, κατὰ τὸν ἄ. τοῦ Βασιλ. Κανόνα, διὰ τὴν μισαδελφίαν τοῦ ὁμοῦ, καὶ τὸ ἀσυμπαθὲς τῆς γνώμης καὶ ὑπερήφανον, ἀνεθεματίσθη ἀπὸ τὴν ἐν Ρώμῃ γενομένην σύνοδον ἐπὶ τοῦ Κορνηλίου Πάπα, κατὰ τὸν Εὐσέβιον, καὶ ἀπὸ τὰς ἐν Κερθχγένῃ ἐπὶ Κυπριανοῦ, καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ, καὶ Ἰταλίᾳ κατ' αὐτοῦ γενομένας συνόδους. Ἀπὸ τούτου δὲ ὀνομάσθησαν καὶ οἱ ἀκολουθήσαντες τῇ κκοδοξίᾳ αὐτοῦ, Ναυατιανοί. Τούτων οὕτως ἐγνωσμένων, λέγει ὁ παρῶν Κανὼν ὅτι, ἀνίσως οἱ τοιοῦτοι Ναυατιανοὶ προσέλθουν εἰς τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν, ἐφάνη εὐλογον νὰ χειροθετοῦνται (2) καὶ οὕτω νὰ δέχωνται, καὶ νὰ μένουν εἰς τὸν κληρὸν τους, οἱ ὅστις δηλ. καὶ ἐν τῷ σχίσματι κληρικοί (οὕτως ἐδέχθη διὰ χειροθεσίας τοὺς Δουνατιτὰς καὶ ὁ ζς'. τῆς ἐν Κερθχγένῃ), πλὴν, πρέπει νὰ ὁμολογοῦν ἐγγράφως, πῶς ἔχουν νὰ φυλάξουν ὅλα τὰ δόγματα τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, πῶς θέλουν δέχονται τοὺς διγάμους, καὶ τοὺς δι' ἀνάγκην ἀρνησαμένους τὸν Χριστὸν, καὶ πῶς θέλουν οἰκονομήσουν αὐτοὺς, κατὰ τοὺς διωρισμένους χρόνους, καὶ τὸν Κανόνα τῆς μετανοίας τῶν ἀρνητῶν, καὶ οὕτως, ὅπου καὶ ἀν εὐρίσκωνται, εἴτε εἰς πόλεις, εἴτε εἰς χωρία, νὰ μένουσιν εἰς τὸν κληρὸν καὶ βχθμδν, ὅπου εὐρέθη ὁ καθεὶς χειροτονημένος· δηλαδὴ ὁ Ἐπίσκοπος, νὰ μένη Ἐπίσκοπος· ὁ Πρεσβύτερος, Πρεσβύτερος· καὶ ὁ Διάκονος, Διάκονος. Νὰ μένη ὁμοῦ Ἐπίσκοπος, ἐκεῖ ὁποῦ δὲν εἶναι Ἐπίσκοπος ὀρθόδοξος τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας. Εἰ δὲ εἰς τὴν αὐτὴν Ἐκκλησίαν εὐρίσκεται καὶ ὀρθόδοξος Ἐπίσκοπος, αὐτὸς μὲν νὰ ἔχη τὸ ἀξίωμα, καὶ τὴν ἐνέργειαν ὄλην, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Ἐπισκόπου, ὁ δὲ πρὶν Ναυατιανὸς Ἐπίσκοπος νὰ ἔχη ὑπόμνην τὴν τοῦ Πρεσβυτέρου τιμὴν, ἔξω μόνον ἀν θέλῃ ὁ ὀρθόδοξος ἐπίσκοπος νὰ ἔχη καὶ ἐκείνος τὴν τιμὴν καὶ τὸ ὄνομα ψιλὸν τοῦ Ἐπισκόπου (3) δι' ὁμοῦ καὶ νὰ ἐνεργῇ καμμίαν ἱεροπραξίαν ὡς Ἐπίσκοπος, διὰ νὰ μὴ ἀκολουθήσῃ τοῦτο τὸ ἄτοπον, νὰ ᾄηται δύο Ἐπίσκοποι εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν πόλιν (περὶ οὗ ὄρα τὸν λε'. Ἀποστολικ. κλ. τὸν ις'. τῆς ἄ. καὶ β'. (4),

(1) Οὕτως ἑαυτοὺς ὠνάμαζον κατὰ φυσίωσιν λογισμοῦ, ὡς γράφει ὁ Εὐσέβιος β.βλ. ς'. κεφ. μγ'.

(2) Ἡ χειροθεσία ἐδῶ δὲν εἶναι χειροτονία, καθὼς ἴσως ἤθελεν ὑπολάβῃ τινὰς, ἀλλ' εἶναι τὸ νὰ βάλλεται ἡ χεὶρ τῶν ἱερωμένων εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν τοιούτων αἰρετικῶν, καὶ οὕτω νὰ δέχωνται ὡς μετανοοῦντες. Οὕτω γὰρ διὰ χειροθεσίας (καὶ οὐ διὰ χειροτονίας) καὶ ὁ μθ'. τῆς ἐν Κερθαγ. θίλει νὰ δέχωνται οἱ μετανοοῦντες. Ὅτι δὲ ἀληθὲς ὁ λόγος μου, μαρτυρεῖ καὶ ἡ ζ'. Σύνοδος. Ἀναγνωσθέντος γὰρ τοῦ ἰδίου τούτου Κανόνος ἐν τῷ ἄ. πρᾶξ. τῆς αὐτῆς, καὶ ζητηθέντος, πῶς νοητέον τὸ, χειροθετοῦμένους, εἶπεν ὁ ἀγιώτατος Ταράσιος, ἐπ' εὐλογίας ἐνταῦθα ἡ χειροθεσία λέγεται, καὶ οὐκ ἐπὶ χειροτονίας. Ὅθεν ἐν τοῦ Κανόνος τούτου πρέπει νὰ μάθωσιν οἱ Πνευματικοὶ πατέρες νὰ βάλλουν τὰς χεῖρας τῶν εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν μετανοοῦντων, ὅταν τοὺς διαβάξουν τὴν συγχωρητικὴν εὐχὴν, καθὼς καὶ ὁ λε'. Κανὼν τῆς ἐν Κερθαγ. ρητῶς τοῦτο λέγει· ἀναγκαῖα γὰρ εἶναι ἡ τοιαύτη χειροθεσία εἰς τὸ μυστήριον τῆς Μετανοίας. Καὶ ἀκούσον τί λέγουσιν οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὰς διαταγὰς τῶν. (β.βλ. Β'. κεφ. ιη.) «Δέξου τὸν ἀμαρτήσαντα, ὅταν προσκλαύσῃ καὶ χειροθετήσας. ἄφες τὸν λοιπὸν νὰ μένη εἰς τὸ πόμμιον.» Καὶ πάλιν (αὐτόθ. κεφ. μα. καὶ μγ'). «Καθὼς τὸν ἄπιστον δέχεσαι, ἀφ' οὗ τὸν βαπτίσῃς· ἔτσι καὶ τὸν ἀμαρτωλὸν, ἀφ' οὗ χειροθετήσῃς, ὡς καθαρὸν θέλεις ἀποκαταστήσαι εἰς τὴν νομὴν τὴν πνευματικὴν. Καὶ ἡ χειροθεσία γίνεται εἰς αὐτὸν ἀντὶ βαπτίσματος, ἐπειδὴ, διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χεῖρων ἐδίδοτο τὸ

χειροθεσίας ταύτης εἰς τὴν νέαν χάριν ἐπεκράτησεν ἀπὸ τὴν Παλαιάν. Οὕτω γὰρ καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς διὰ χειροθεσίας ἐδέχετο τὰς θυσίας τῶν ὀλοκαυτωμάτων. καὶ τοῦ σωτηρίου, καὶ τὰς περὶ ἀμαρτίας. Καὶ ὅρα τὸ ἄ. καὶ γ'. καὶ δ'. κεφ. τοῦ Λευιτικ. Σημειῶσαι δὲ, ὅτι οἰκονομικῶς ἐδέχθη ἡ Σύνοδος αὕτη τοὺς Ναυατιανούς, ὡς σημειοῖ ὁ Βασίλ. ἐν τῷ ἄ. Κανόνι. «Ὅρα καὶ τὴν ἐρημνείαν τοῦ ζ'. τῆς Γ'. ὅπου ὁ λθ'. Κανὼν τῆς ἐν Ἰλλυθρία Συνόδου διὰ χειροθεσίας λέγει νὰ δέχωνται οἱ αἰρετικοί.

(3) Καθὼς καὶ τὸν Μελέτιον ἐξετασθέντα κατεδίκασεν ἡ ἄ. Σύνοδος ἐν τῷ Λυκῷ διατρέβαν. ψ. ὄνομα Ἐπισκοπῆς ἔχοντα. Τοῦ δὲ λοιποῦ μήτε ἐν πόλει μήτε ἐν κώμῃ χειροτονεῖν, Σωζόμενος, Ἐκκλησιαστ. ἱστορ. β.βλ. ἰ. κεφαλ. ιδ'. καὶ Σωκράτης, β.βλ. ι. κεφ. θ'.

(4) Γράφει ὁ Σωζόμενος β.βλ. δ'. κεφ. ιδ'. διηγούμενος περὶ Φίλιππος καὶ Λιβερίου, τῶν τῆς Ρώμης Ἐπισκόπων, λέγων. Ταύτη τοῦ Θεοῦ διοικήσαντος, νὰ ἀποθάνῃ δηλαδὴ ὁ Φίλιππος, καὶ νὰ μένη μόνος ὁ Λιβέριος, διὰ νὰ μὴ ἀτιμάζεται ὁ θρόνος τοῦ Πέτρου ἀπὸ δύο ἡγεμόνας κυβερνώμενος, τὸ ὅποιον εἶναι σημεῖον διχονοίας, καὶ ἀλλότριον τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Κανόνος. Ὁ δὲ Ἐπιφάνειος αἵρέσ. ξη'. λέγει, οὐδέποτε ἡ Ἀλεξάνδρεια δύο Ἐπισκόπους ἔσχεν. Καὶ ὁ Ρώμης δὲ Κορνήλιος γράφων πρὸς τὸν Ἀντιοχείας Φάνιον, κατηγορεῖ τὸν Μακάριον πῶς ἐξήτει νὰ γένη, καὶ δὴ καὶ ἐγένετο Ρώμης ὁμοῦ αὐτοῦ τούτου τοῦ Κορνηλίου ἐν αὐτῇ Ἐπισκόπου νομίμου· πῶς οὖν λέγει, οὐκ ἐγίνωσκεν, ὅτι ἐν αὐτῇ Ἐκκλησίᾳ ἕνα δὲν εἶναι Ἐπίσκοπον, καὶ οὐ δύο;

δχι και δὲν θέλει μήτε τοῦτο, πρέπει νὰ τὸν συγχωρήσῃ νὰ ἔχῃ τόπον Χωρεπισκόπου. (1) ἢ Πρεσβυτέρου, διὰ νὰ συγκαταριθμηθῆται καὶ αὐτὸς με τοὺς ἱερωμένους καὶ κληρικούς, καὶ νὰ μὴ φρίνεται ὅλως τοῦ κλήρου ἔκπτωτος.

ΚΑΝΩΝ Θ΄.

Εἰ τινες ἀνεξετάστως προήχθησαν Πρεσβύτεροι, ἢ ἀνακρινόμενοι ὠμολόγησαν τὰ ἁμαρτήματα αὐτοῖς, (2) καὶ ὁμολογησάντων αὐτῶν, παρὰ Κανὸνα κινούμενοι οἱ ἄνθρωποι, τοῖς τοιοῦτοις χεῖρα ἐπιτεθείκασι, τούτους ὁ Κανὼν οὐ προσιέται. Τὸ γὰρ ἀνεπίληπτον ἐκδικεῖ ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία.

Ἀποστ. κε΄.
ξα΄, Νεοκ. θ΄.
ἰ. Θεοφ. γ΄.
ε΄. ς΄.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν Κανὼν διορίζει, ὅτι, ἐκεῖνοι ὁποῦ μέλλουν νὰ ἱερωθοῦν, πρέπει νὰ ἦναι καθαροὶ ἀπὸ ἁμαρτήματα ὁποῦ κωλύουσι τὴν ἱερωσύνην, καὶ πρέπει νὰ ἐξετάζεται ὁ βίος αὐτῶν, καὶ ἡ διαγωγή. Ἄνισως δὲ τινες ἔγιναν Πρεσβύτεροι χωρὶς νὰ ἐξετασθοῦν, ἢ καὶ ἐξετασθέντες ὠμολόγησαν μὲν τὰ ἁμαρτήματά των, ὄντα κωλυτικὰ τῆς ἱερωσύνης, οἱ δὲ ἐξετάσαντες αὐτοὺς Ἀρχιερεῖς, κινήθεντες παρὰ κανόνας, ἔχειροτόνησαν αὐτοὺς ἱερεῖς, οὗτοι, λέγω, οἱ ἀναξίως ἱερωθέντες, ἀπρόσδεκτοι εἶναι εἰς τὸ νὰ ἱεροπρακτοῦν. Ἐλεγχθέντες γὰρ ἀπὸ ἄλλους, ἢ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ὁμολογήσαντες τὰ κωλυτικὰ τῆς ἱερωσύνης ἁμαρτήματα ὁποῦ ἔπραξαν πρὸ τῆς χειροτονίας, καθαιροῦνται κατὰ τὸν Βαλαμῶνα καὶ τὸν Ζωαρᾶν. Ἡ παύουσι τοῦ ἱεροπρακτεῖν, κατὰ τὸν Ἀνόνημον ἑρμηνευτὴν τῶν Κανόνων. Ἐπιφέρει δὲ καὶ αἰτίαν ὁ Κανὼν, διὰ τί οἱ ἁμαρτήμασι περιπεσόντες δὲν εἶναι δεκτοὶ εἰς τὴν ἱερωσύνην. Ἐπειδὴ, λέγει, ἡ καθολικὴ ἔκκλησία δικρεντεύει, καὶ θέλει νὰ ἦναι οἱ ἱερεῖς ἀνεπίληπτοι, ἦτοι ἀκατηγόρητοι εἰς ἁμαρτίαις, καθὼς προστάζει ὁ Παῦλος νὰ ἦναι καὶ ὁ Ἐπίσκοπος, λέγων «Δεῖ τὸν Ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον εἶναι (ἄ. Τιμόθ. γ΄. 2.), ἦτοι ὄχι μόνον ἀνέγκλητον, ἀλλὰ καὶ ἀμειμπτον παντελῶς, καὶ ἀκατηγόρητον (3).

Συμφωνία.

Συμφώνως μὲ τὸν παρόντα καὶ ὁ θ΄. τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ διορίζεται, λέγων ἔαν Πρεσβύτερος πρὸ τῆς χειροτονίας ἁμαρτήσῃ ἁμαρτίαν σαρκικῆς μίξεως, καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν ὁμολογήσῃ αὐτὴν, πλέον ἄς μὴν

(1) Ἐπειδὴ καὶ δὲν εἶναι ἄδεια εἰς κώμην ἢ εἰς πόλιν μικρὰν, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ ἓνας μόνος Πρεσβύτερος ἀρκεῖ, νὰ γίνεταί Ἐπίσκοπος, διὰ νὰ μὴ κατευτελλίζεταί τὸ ὄνομα τοῦ Ἐπισκόπου, κατὰ τὸν ς΄. τῆς Σαρδικῆς, διὰ τοῦτο εἰς τοιαύτας μικρὰς πόλεις καὶ χώρας, ἐγένοντο οἱ καλούμενοι Χωρεπίσκοποι. Ὁ Χωρεπίσκοπος λοιπὸν κατὰ τὸν ι. τῆς Ἀντιοχείας ἐγένετο ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπον τῆς πόλεως ἐκείνης, εἰς τὴν ὁποίαν ἦτο ὑποκείμενος καὶ αὐτὸς καὶ ἡ χώρα αὐτοῦ. Λέγει δὲ ὁ αὐτὸς Κανὼν, ὅτι νὰ χειροτονῇ ὁ τοιοῦτος ἀναγνώστας ὑποδιακόνους, καὶ ἐφοριστάς, ἦτοι κατηχητάς νὰ καθαριῆται δὲ ἔαν τολμήσῃ δῖχα γνώμης τοῦ ἐν τῇ πόλει Ἐπισκόπου νὰ χειροτονήσῃ Πρεσβύτερον ἢ Διάκονον, ἔν καὶ χειροθεσίαν Ἐπισκόπου ἔχῃ. Ὁ δὲ ἡ. Κανὼν τῆς αὐτῆς συγχωρεῖ νὰ δίδουσιν οἱ ἀκατηγόρητοι Χωρεπίσκοποι ἐπιστολάς εἰρημικάς, ἦτοι ἀπολυτικάς εἰς τοὺς ταύτας ζητοῦντας. Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ιγ΄. τῆς ἐν Ἀγκύρ. διορίζει ὅτι χωρὶς γραμμάτων τοῦ καθ' αὐτὸ Ἐπισκόπου νὰ μὴ χειροτονοῦσιν οἱ Χωρεπίσκοποι Πρεσβυτέρους καὶ Διακόνους οὔτε ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν, οὔτε ἐν ἄλλῃ πόλει. Ὁ δὲ τῆς Νεοκαισαρείας ιδ΄. λέγει, ὅτι οἱ Χωρεπίσκοποι εἰς τύπον ὄντες τῶν ἐβδομηκοντα Ἀπιστόλων, ὡς συλλειτουργοὶ ἱεουργοῦσι καὶ τιμῶνται διὰ τὴν σπουδὴν ὁποῦ δείχνουσιν εἰς τοὺς πτωχοὺς, μοιράζοντες αὐτοῖς τὰ ἐν τῇ ἔκκλησίᾳ συναγόμενα χρήματα. Ἀλλὰ καὶ ὁ ιδ΄. τῆς ς΄. ἀρχαῖον ἔθος, λέγει, τὸ νὰ χειροτονοῦσιν Ἀναγνώστας οἱ Χωρεπίσκοποι κατ' ἐπιτροπὴν τοῦ Ἐπισκόπου. Αὐτὸ τοῦτο παρῆσθη καὶ ὁ πθ΄. Βασιλ. ἦτοι ἡ πρὸς τοὺς Χωρεπισκόπους αὐτοῦ ἐπιστολή. Οἱ Χωρεπίσκοποι οὗτοι φαίνεται ἄλλοι μὲν νὰ ἦσαν Πρεσβύτεροι μόνον, ἄλλοι δὲ νὰ εἶχον καὶ χειροθεσίαν Ἐπισκόπου, ὡς συνάγεται τοῦτο ἀπὸ τὸν ἡ. καὶ ι. τῆς ἐν Ἀντιο-

χείᾳ. Διαφορὰ δὲ εἶναι μεταξύ Ἐπισκόπου καὶ Χωρεπισκόπου. Ὁ μὲν γὰρ Χωρεπίσκοπος, μιᾶς μόνον χώρας ἐπισκοπεῖ, ὁ δὲ πολλῶν. Καὶ ὁ μὲν ὑπὸ Ἐπισκόπου, ᾧ ὑπόκειται, καθίσταται, ὁ δὲ ὑπὸ Μητροπολίτου. Καὶ ὁ μὲν εἰς κάθε χειροτονίαν ὁποῦ ἔχει νὰ κάμῃ, λαμβάνει ἔγγραφον ἄδειαν ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπον, ὁ δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ ἐκάστην χειροτονίαν ἐκτελεῖ. Ὡστε οἱ νῦν καλούμενοι Χωρεπίσκοποι, ὡς μὴ τὰς ἐνεργείας ταύτας ἔχοντες τοῦ Χωρεπισκόπου, ψιλὸν μόνον ὄνομα ἔχουσι, πραγμάτων κενόν. (2) Ἰωάννης ὁ Ἀντιοχεὺς ἐν τῇ συλλογῇ τῶν Κανόνων, ἀντὶ τοῦ, τὰ ἁμαρτήματα αὐτοῖς, ἔχει τὰ ἡμαρτημένα αὐτοῖς δ καὶ ὁρθότερον. (3) Σημειοῦμεν δὲ ἐδῶ ἓνα καθολικὸν καὶ γενικὸν ἀξίωμα, ὅτι πάντες οἱ παρὰ Κανόνας, καὶ ἀναξίως χειροτονηθέντες, πρὸ τοῦ νὰ καθαιρεθοῦν ὑπὸ Συνόδου, ἀληθῶς ἱερεῖς εἰσιν. Ἐπειδὴ, καθὼς λέγει ὁ θεῖος Χρυσόστομος. «Πάντας μὲν ὁ Θεὸς οὐ χειροτονεῖ, διὰ πάντων δὲ αὐτὸς ἐνεργεῖ, εἰ καὶ αὐτοὶ εἴεν ἀνάξιοι, διὰ τὸ σωθῆναι τὸν λαόν» (ὁμιλ. β΄. πρὸς Τιμόθεον β΄. σελ. 337. τοῦ δ΄. τόμ.) Καὶ πάλιν, «Ἐπειδὴ καὶ δι' ἀναξίων ἡ χάρις ἐνεργεῖ οὐ δι' αὐτοῦς, ἀλλὰ διὰ τοὺς μέλλοντας ὠφελεῖσθαι» (λόγ. ιδ΄. πρὸς Θεσσαλ. α΄. σελ. 216. τοῦ δ΄. τόμ.) Καὶ πάλιν «Νυνὶ δὲ καὶ δι' ἀναξίων ἐνεργεῖν ὁ Θεὸς εἴθε, καὶ οὐδὲν τοῦ βαπτίσματος ἡ χάρις παρὰ τοῦ βίου τοῦ ἱερέως παραβλάπτεται» (λογ. ἡ. τῆς α΄. πρὸς Κορινθ. σελ. 290. τοῦ γ΄. τόμ.). Ἀλλὰ καὶ λόγῳ γ΄. πρὸς Κολασσ. σελ. 407. τοῦ δ΄. τόμ. διὰ πολλῶν τοῦτο ἀποδεικνύει, ἐν οἷς καὶ ταῦτα λέγει «Ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις ἐστὶν ἡ καὶ εἰς ἀνάξιον ἐνεργοῦσα, οὐ δι' ἡμᾶς, ἀλλὰ δι' ὑμᾶς.» Καὶ πάλιν, αὐκ ἐμοῦ καταφρονεῖς, ἀλλὰ τῆς ἱερωσύνης. Ἄν ἴδῃς ταύτης γυμνόν, τότε καταφρονεῖ· τότε οὐδὲ ἐγὼ ἀνέχομαι

ιερουργῆ. Ὁμοίως καὶ Διάκονος ἐὰν οὕτως ἀμαρτήσῃ, μετὰ τὸ χειροτονηθῆναι ἐξομολογηθῆ, τᾶν μόνον ὑπερέτου νὰ ἔχη, κατὰ τὸν ε. τῆς αὐτῆς. Ὁ δὲ γ'. Θεοφίλου λέγει, ὅτι, ὁ ἐξ ἀγνοίας χειροτονηθεὶς ἀναξίως ἱεροσβύτερος, οὗτος καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν ἐλεγχθεὶς, ἐκβάλλεται τῆς Ἱερωσύνης. Ὁμοίως καὶ Διάκονος ἀναξίως χειροτονηθεὶς, καθαιρεῖται κατὰ τὸν ε. τοῦ αὐτοῦ. Τοῦτο τὸ ἴδιον λέγει καὶ ὁ σ'. τοῦ αὐτοῦ. Καὶ πάντα δὲ τὰ ἀμαρτήματα ὁποῦ καθιροῦσι τῆς Ἱερωσύνης, μετὰ τὴν Ἱερωσύνην γινόμενα, ταῦτα καὶ πρὸ τῆς Ἱερωσύνης γινόμενα, καὶ ἐλεγχόμενα, ἢ ἐμολογούμενα μετὰ τὴν Ἱερωσύνην, παρομοίως καθιροῦσιν. Οὐ μόνον δὲ καθιροῦσιν, ἀλλὰ καὶ ἐμποδίζουσι τινὰ εἰς τὸ νὰ γένῃ ἱερεὺς.

ΚΑΝΩΝ Γ'.

Ἄπος. ξβ'. Ὅσοι προεχειρίσθησαν τῶν παραπεπτωκότων, κατὰ ἄγνοιαν, ἢ καὶ προειδύτων τῶν προχειρισμένων, τοῦτο οὐ προκρίνει τῷ κανόνι τῷ ἐκκλησιαστικῷ. Γνωσθέντες γὰρ καθαιροῦνται.

Ἑρμηνεία.

Ὅσοι παρέπεσον, (1) ἦτοι ἠρνήθησαν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ἔπειτα ἐμετανόησαν, ἱερεῖς οὐ γίνονται. Διότι πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ γένῃ ἱερεὺς, ἐκεῖνος ὁποῦ κατὰ τοὺς κανόνας ἐμποδίζεται νὰ κοινωνήσῃ τῶν θείων μυστηρίων ἕως τοῦ θανάτου αὐτοῦ; διὰ τοῦτο καὶ ὁ παρῶν κανὼν λέγει· ὅτι ὅσοι ἀπὸ τοῦς ἀρνησιθεοῦς ἐχειροτονήθησαν, ἢ διὰ τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῦ, Ἄρχιερεὺς δὲν ἤξευρε τὴν ἀρνήσιν. Ἡ καὶ διὰ τὴν ἄγνοιαν μὲν, κατεφρόνησε δὲ, ἢ καὶ ἐνόμισεν ὅτι· ἡ χειροτονία δύναται ὡσάν τὸ βάπτισμα νὰ τοὺς καθαρῶσιν, ὡς ἐρμηνεύει ὁ Βαλασμών. Τοῦτο λέγω, τὸ νὰ χειροτονηθῶν δηλ. ἐν ἀγνοίᾳ, ἢ ἐν γνώσει, δὲν φέρει κἀένα πρόκριμα ἢ ἐμπόδιον εἰς τὸν ἐκκλησιαστικὸν κανόνα, ὥστε διὰ τὴν νὰ μὴ τοὺς πύστη ἀπὸ τὸ νὰ ἐνεργῶσι τὴν Ἱερωσύνην, ὅχι· διότι ἀπ' οὗ αὐτοὶ φανερωθῶν, πῶς τοιοῦτοτρόπως ἐχειροτονήθησαν, καθιροῦνται. Ὅσοι ὁμοίως πρὸ τοῦ βαπτίσματος ἐθυσίασαν τοῖς εἰδώλοις, οὗτοι ἀπ' οὗ βαπτισθῶν, ἱεροῦνται, ὡς ἀπολουσθέντες κατὰ τὸν εβ'. τῆς ἐν Ἀγκύρ. ὅσοι δὲ ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ ἐβασανίσθησαν, καὶ ἐφυλακίσθησαν, καὶ ἐδέχθησαν μὲ βίαν καὶ ἀνάγκην εἰς τὰς χεῖρας λιθνωτῶν, ἢ εἰς τὸ στόμα βρώματα θυσίων, οὗτοι, ἐὰν ἡ ἄλλη ζωὴ τῶν ἦναι καλῆ, προχειρίζονται κληρικοί, κατὰ τὸν γ'. τῆς αὐτῆς. Σημείωσι δὲ, ὅτι ὅχι μόνον οἱ πρὸ τῆς χειροτονίας ἀρνηθέντες, εἴτα χειροτονηθέντες καθαιροῦνται, ἀλλὰ καὶ ὅσοι μετὰ τὴν χειροτονίαν ἀρνήθησαν, καὶ ἀνάγνωθι τὸν ξβ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΙΑ'.

Τῆς Ἀγκ. σ'. Πέτρ. γ'. Βασ. σγ'. πα'. Νύσ. β'. Περὶ τῶν παραδάντων χωρὶς ἀνάγκης, ἢ χωρὶς ἀφαιρέσεως ὑπαρχόντων, ἢ χωρὶς κινήσεως ἢ τινὸς τοιοῦτου, ὁ γέγονεν ἐπὶ τῆς τυραννίδος Λικινίου, ἔδοξε τῇ Συνόδῳ, εἰ καὶ ἀνάξιοι ἦσαν φιλανθρωπίας, ὁμοίως χρηστεύσασθαι εἰς αὐτούς. Ὅσοι οὖν γνησίως μεταμέλονται τρία ἔτη ἐν ἀκρωμένοις ποιήσουσιν ὡς πιστοὶ, καὶ ἐπτά ἔτη ὑποπεσοῦνται. Δύω δὲ ἔτη χωρὶς προσφορᾶς κοινωνήσουσι τῷ λαῷ τῶν προσευχῶν.

Ἑρμηνεία.

Ἄλλοι μὲν Κανόνες περὶ τῶν ἐκ βίας πολλῆς, καὶ ἀνάγκης μεγάλης ἀρνούμενων τὴν πίστιν διαλαμβά-

ἐπιτάττειν. Ἔως δ' ἂν ἐπὶ τοῦ θρόνου τούτου καθήμεθα, ἕως ἂν τὴν προεδρίαν ἔχωμεν, ἔχομεν τὴν ἀξίαν καὶ τὴν ἰσχύον, εἰ καὶ ἀνάξιοι ἐσμέν. Ὁ δὲ Συμεὼν ὁ Θεσσαλονίκης (ἀποκρίσει γ'). λέγει· «διὰ τὴν χειροτονίαν ἐνεργεῖ ἡ χάρις εἰς αὐτούς, εἴτε Ἀρχιερεῖς εἶναι, εἴτε ἱερεῖς διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν προσερχομένων, καὶ ὅσα μυστήρια ἐκτελέσουσιν, εἶναι τῆ ἀληθείᾳ μυστήρια. Οὐαὶ ὁμοίως, καὶ ἀλλοίμονον (προσθέτει ὁ αὐτὸς Συμεὼν αὐτόθ.) εἰς τοὺς τοιοῦτους, οἵτινες, εἴτε πρὸ τῆς χειροτονίας ἥμαρτον, εἴτε μετὰ τὴν χειροτονίαν, ἀνάξιοι εἶναι τῆς Ἱερωσύνης. Καὶ ἐὰν θέλουν νὰ μετανοήσουν καὶ νὰ σωθῶν, ἂς κάμουν τελείαν ἀποχὴν ἀπὸ τὰ ἀγιώτατα ἔργα τῆς Ἱερωσύνης, ἐπειδὴ τίποτε ἄλλο δὲν θέλει τοὺς βοηθήσει εἰς μετάνοιαν, ἂν δὲν κάμουν πρότερον ἀποχὴν τῆς Ἱερωσύνης». Ὅρα καὶ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Χρυσοστόμου περὶ παραιτήσεως εἰς τὸν τύπον τῆς Κανονικῆς παραιτήσεως ἐν τῷ τέλει τῆς βίβλου.

(1) Σημείωσι, ὅτι εἰς τὸν καιρὸν τῶν διωγμῶν, ὅσοι ἐπέμενον σταθεροὶ εἰς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ ὀνομάζοντο γενικῶς

ἐστηκότες, οἵτινες ἐδιαιροῦντο εἰς δύο. εἰς Ὁμολογητάς, καὶ Μάρτυρας. Καὶ Ὁμολογηταὶ μὲν ἐλίγοντο ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐλάμβανον διάφορα βάσανα ὑπὲρ τῆς ὁμολογίας τοῦ Χριστοῦ, ἐξω μόνον ἀπὸ τὸν θάνατον. Μάρτυρες δὲ ἐκεῖνοι ὅπου καὶ ἀπέθαινον ἐν τῇ φυλακῇ ἢ εἰς τὰ μαρτύρια. Ὅσοι δὲ ἐξ ἐναντίας δὲν ἐπέμενον εἰς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ, ὀνομάζοντο παραπεπτωκότες, ἢ ἐπτακότες, ἢ παραβάντες, πρὸς διαφορὰν τῶν ἐστηκόντων, οἵτινες εἰς τέσσαρας ἐδιαιροῦντο τάξεις. Οἱ πρῶτοι ὀνομάζοντο θυσίασαντες, διὰ τὴν ἐθυσίασαν εἰς τὰ εἰδῶλα, ἢ ἔφαγον εἰδωλόθουτα. Οἱ δεύτεροι θυμιάσαντες, διὰ τὴν ἐθυμιάσαν εἰς τὰ εἰδῶλα. Οἱ τρίτοι λιβελλατικοί, διὰ τὴν ἐδοῦν λιβελλον, ἦτοι ἔγραψαν ὁμολογίαν, ὅτι δὲν εἶναι χριστιανοί, ἢ καὶ ἀγόρασαν τοιοῦτον λιβελλον ἀπὸ τὸν ἑπαρχον, ὅτι ἐθυσίασαν. Καὶ τέταρτοι, οἱ προδόται, οἱ ὅποιοι φοβούμενοι τοὺς διώκτας, ἐπρόδιδαν τὰ ἱερὰ βιβλία τῶν χριστιανῶν εἰς τὸ νὰ καοῦν. (Ἀδόλφος Λάμπιος Ἐκκλησ. ἱστορίαι βιβλ. 6, κεφ. 3.)

νοσιν, ὁ δὲ παρὸν κανὼν περὶ τῶν χωρὶς ἀνάγκης ἀρνούμενων διαλαμβάνει, λέγων· Ἐκεῖνοι ὅπου παρέβησαν τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν χωρὶς ἀνάγκην τινὰ, ἢ κίνδυνον, ἢ στέρησιν τῶν ὑπαρχόντων αὐτῶν, ὅποιοι ἐστάθησαν οἱ ὄντες εἰς τοὺς χρόνους τοῦ τυράννου Λικινίου (1), οὗτοι, λέγω, ἀγκυλὰ καὶ νὰ ἦσαν ἀνάξιοι φιλάνθρωπίας καὶ συγκαταβάσεως, ἐφάνη ὅμως εἰς τὴν σύνοδον νὰ δείξῃ ἔλεος εἰς αὐτούς. Λοιπὸν ὅσοι ἀληθῶς καὶ ἀπὸ καρδίας, ἀλλ' οὐχὶ νόθως καὶ ψευδῶς μετανοοῦν διὰ τὴν ἀμαρτίαν ὅπου ἔκαμαν, οὗτοι τρεῖς μὲν χρόνους θέλουν κάμει εἰς τοὺς ἀκρωμένους. Ἥτοι θέλουν στέκωνται εἰς τὸν Νάρθηκα ἐν ταῖς ὠραίαις καὶ Βασιλικαῖς πύλαις τοῦ ναοῦ, καὶ τῆς ἐκκλησίας, διὰ νὰ ἀκροάζωνται μὲν τὰς θείας Γραφάς, ἕως ὅτου νὰ εἰπῇ ὁ Διάκονος ὅτοι κατηχούμενοι προέλθετε, μετὰ ταῦτα δὲ νὰ ἐξέρχωνται. Δύω δὲ χρόνους θέλουν ὑποπίπτει, ἥτοι θέλουν ἐμβάινει μέσα εἰς τὸν ναὸν, καὶ νὰ στέκωνται μὲν πρὸς τὸ ὀπισθεν μέρος τοῦ ἁμβωνος, νὰ ἐξέρχωνται δὲ καὶ αὐτοὶ μὲν μετὰ τοὺς κατηχούμενους, ὅταν ὁ Διάκονος λέγῃ, τὸ, ὅσοι κατηχούμενοι προέλθετε. Δύω δὲ χρόνους θέλουν συγκοινωνήσῃ εἰς τὴν προσευχὴν μὲν τὸν λαόν. Ἥτοι θέλουν στέκωνται μὲν μετὰ τοὺς πιστοὺς νὰ προσεύχωνται, καὶ νὰ μὴ εὐγαίνουσι μὲν τοὺς κατηχούμενους, χωρὶς ὅμως νὰ μεταλαμβάνουν τὰ θεῖα Μυστήρια, ἕως ὅπου νὰ τελειώσουν οἱ δύο χρόνοι (2).

Συμφωνία.

α' Ὅσοι δὲ ἀρνήθησαν διατὶ μόνον τοὺς ἐφοβέρισαν οἱ τύραννοι· ὅτι ἔχουν νὰ τοὺς βασανίσουν, ταῦτ' ἐπεῖν χωρὶς ἀνάγκης, οὗτοι ἐξ χρόνους τῶν θείων Μυστηρίων κωλύονται, κατὰ τὸν ς'. τῆς ἐν Ἀγκύρ. Οἱ δὲ ἀρνηθέντες ἀφ' ἑαυτῶν, χωρὶς νὰ πάθουν κίνενα δεινόν, ἀλλὰ ἀπὸ μόνην δειλίαν καὶ φόβον, οὗτοι τέσσαρα ἔτη δείξαντες καρπὸν ἀξίον μετανοίας, θέλουν ἐκ τούτου ὠρληθῆ, κατὰ τὸν γ'. τοῦ Πέτρου. Κατὰ δὲ τὸν β'. τοῦ Νύσσης, ὅστις ἀφ' ἑαυτοῦ ἀρνήθη τὸν Χριστὸν, οὗτος χρόνον τῆς μετανοίας ἔχει ὅλην του τὴν ζωὴν, χωρὶς νὰ συμπροσευχηθῇ μετὰ τοὺς πιστοὺς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἢ τελείως νὰ κοινωήσῃ τὰ θεῖα μυστήρια. Ἀπαρραλλάκτως καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Βασίλειος τὰ αὐτὰ διατάσσεται· ἐν τῷ ιγ'. Κανόνι, λέγων· ὅτι ὁ ἀρνησάμενος τὸν Χριστὸν, εἰς ὅλην του τὴν ζωὴν χρεωστὲι νὰ ἦναι εἰς τοὺς προσκλαίοντας, ἥτοι νὰ στέκῃ ἔξω καὶ αὐτοῦ τοῦ Νάρθηκος εἰς τὰ προπύλαια τοῦ ναοῦ, νὰ δέσεται τοῦ λαοῦ ὅπου ἐμβαίνουσι εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἵνα παρακαλοῦν τὸν Κύριον διὰ λόγου του. Ἐν δὲ τῷ πα'. αὐτοῦ Κανόνι, λέγει· ὅτι ἐκεῖνοι ὅπου χωρὶς μεγάλην ἀνάγκην ἠρνήθησαν καὶ ἔφρχον ἀπὸ τὴν τράπεζαν τῶν δαιμονίων, καὶ ὄρκους Ἑλληνικοὺς ὤμοσαν, οὗτοι τρεῖς μὲν χρόνους ἀφορίζονται, καὶ μετὰ ὀκτὼ ἄλλους, μεταλαμβάνουσι. (3) Διὰ νὰ καταλάβῃς δὲ καλλίτερα, ὧ ἀναγνώστα, ποῖοι ἦσαν οἱ τόποι τῶν προσκλαίωντων, τῶν ἀκρωμένων, τῶν ὑποπιπτόντων, καὶ τῶν συνισταμένων, ἰδοὺ ὅπου ἐν τῷ τέλει τοῦ βιβλίου ἐσχεδιάσαμεν ἕνα διάγραμμα, ἥτοι τὴν ἰχνογραφίαν τῆς ἐκκλησίας, καὶ ὄρα ἐπιμελῶς. Περὶ δὲ τῶν προσκλαίωντων, καὶ περὶ πάντων ἀπλῶς τῶν μετανοούντων ἱστορεῖ ὁ Σωζόμενος βιβλ. ζ'. κεφ. ις'. λέγων· ἐξ ἀρχῆς τοῖς ἱερεῦσιν ἐδοξεν ὡς ἐν θεάτρῳ ὑπὸ μάρτυρι τῷ πλήθει τῆς ἐκκλησίας τὰς ἀμαρτίας ἐξαγγέλλειν. Πρεσβύτερον δὲ τῶν ἀρίστα πολιτευομένων, ἐχέμυθόν τε καὶ ἔμφρονα, ἐπὶ τούτῳ τετάχασιν, ὧ δὴ προσιδόντες οἱ ἡμαρτηκότες τὰ βεβιωμένα ὠμολογοῦν. . . . Καὶ πάλιν λέγει, εἰς τὴν Ρωμαίων Ἐκκλησίαν φανερός εἶναι ὁ τόπος τῶν μετανοούντων. . . . Στέκονται λοιπὸν κατηρεῖς, καὶ πενθικοὶ οἱ μετανοοῦντες, καὶ ἀφ'

(1) Ὁ εὐσεβὴς Λικίνιος, ὁ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἐπὶ τῇ ἀδελφῇ Κωνσταντίᾳ χρηματίας γαμβρός, καὶ τὰ δευτερεῖα τῆς βασιλικῆς τιμῆς, μετὰ τὸν Κωνσταντίνον ἔχων, ὕστερον κατὰ τοῦ γυναικαδέλφου, αὐτοῦ τούτου, λέγω, τοῦ Κωνσταντίνου, φθόνον λαθὼν, καὶ κατὰ τοῦ Θεοῦ πόλεμον ἄγριον ἤγειρεν. Ὁθεν πρῶτον μὲν ἀπεδίωξεν ἐκ τῆς οἰκίας του κάθε χριστιανόν, ἔπειτα ἐπρόσταξεν, ὅτι οἱ εἰς πᾶσαν πόλιν εὐρισκόμενοι στρατιῶται χριστιανοὶ νὰ ἀποβάλλωνται ἀπὸ τὴν τιμὴν τοῦ στρατιωτικοῦ ἀξιώματος, ἀνίσως δὲν θελήσωσι νὰ θυσιάσωσιν εἰς τὰ εἰδῶλα (Εὐσεβίος ἐκκλησιαστικ. ἱστορ. βιβλ. ι'. κεφ. η'. καὶ περὶ ζωῆς τοῦ Κωνσταντίνου βιβλ. α'. κεφ. νδ'). Ἀφ' οὗ δὲ ἤρηνισθη ἔκείνος, νόμον ἐναντίον ἔθετο ὁ εὐσεβέστατος Κωνσταντίνος, ὅτι ὅσοι ἦσαν πρότερον χριστιανοὶ εἰς τὰ στρατιωτικὰ συναριθμούμενοι τάγματα, καὶ δι' αἰτίαν τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως ὑπὸ τοῦ Λικινίου ἐδιώχθησαν ἀπὸ τὴν τιμὴν, νὰ ἦναι εἰς τὴν θέλησίν τους, ἢ πάλιν νὰ μένουσι βασιλικοὶ στρατιῶται, καθὼς ἦσαν τὸ πρότερον, ἢ ἂν δὲν θέλουσι μετὰ τιμὴν, νὰ ἀφίνωνται νὰ ἔχῃ ὁ καθείς τὴν ἐλευθερίαν του. (Εὐσεβίος περὶ ζωῆς Κωνσταντ. βιβλ. β'. κεφ. λγ'. καὶ Σωζόμεν. ἐκκλησιαστικ. ἱστορ. βιβλ. α'. κεφ. α').

(2) Περὶ τῶν Ἀκρωμένων, Ὑποπιπτόντων, καὶ Συνισταμένων, ὄρα τὸν οἰ. Βασιλείου.

(3) Ἡ δὲ τωρινὴ τῆς Ἐκκλησίας συνήθεια οἰκονομεῖ ὡς ἐπὶ

τὸ πλείστον τοὺς ἀρνηθέντας, κατὰ τὴν διατύπωσιν τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Μεθοδίου. Ἦγουν, ἂν μὲν τινὰς παιδίον ὦν, ἤχηματώσθη, καὶ ἀπὸ φόβου, ἢ ἀγνωσίας ἠρνήθη τὴν πίστιν, οὗτος ἐπιστραφεῖς, ἐπὶ τὰς ἡμέρας ἀκούων τὰς συνήθεις Ἰλαστικὰς εὐχὰς, τῇ ὀγδόῃ λούεται, καὶ τῷ ἀγίῳ Μύρῳ χρίεται, καὶ οὕτω μεταλαμβάνει, μένωντας μετὰ ταῦτα ὀκτὼ ἡμέρας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἀκούων καθ' ἑκάστην τὰς ἱερὰς λειτουργίας καὶ ἀκολουθίας. Ἄν δὲ ἦτο τέλειος τῇ ηλικίᾳ καὶ βανανισθεὶς ἠρνήθη, οὗτος νηστεύσας πρῶτον δύο τεσσαρακοστὰς ἡμερῶν, ἀπέχοντας ἀπὸ κρέας, καὶ τυρῆ, καὶ αὐγά, εἰς τὰς τρεῖς δὲ ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος (β'. δ'. καὶ ς'). ἀπέχοντας ἀπὸ λάδι, καὶ κρυσθ. (ὄρα ὅτι ἡ πᾶσι χρεωστομένη νηστεία τῆς δ'. καὶ ς'. ὡς Κανὼν εἰς τοῦτον ἐδόθη διὰ φιλάνθρωπιαν καὶ συγκατάθεσιν.). Ἀκούει ἐπὶ τὰς ἡμέρας τὰς αὐτὰς εὐχὰς, καὶ οὕτω λούεται καὶ αὐτὸς, ὡς ὁ ἀνωτέρω, καὶ χρίεται, καὶ μεταλαμβάνει. Ἐὰν δὲ θεληματικῶς τινὰς ἐπήγε καὶ ἠρνήθη, δύο χρόνους νὰ νηστεύῃ καὶ αὐτὸς ἀπαρραλλάκτως, ὡς ὁ ἀνωτέρω ἐνήστευε, καὶ γονυκλισίας νὰ κάμνῃ κατὰ τὴν δυνάμιν του ρ'. ἢ σ', μετὰ ταῦτα ἀκροάζεται· καὶ αὐτὸς τὰς Ἰλαστικὰς εὐχὰς, καὶ λούεται, καὶ τὰ ἄλλα λαμβάνει, ὡς καὶ οἱ ἀνωτέρω. (Βλάσταρις ἐν τῇ συνόψει τῶν Κανόνων τοῦ Νηστευτοῦ, καὶ ὁ Ἀρμενόπουλος, τμήμ. ε. ἐπιγρ. δ'. τῆς ἐπιτομῆς τῶν Κανόνων, Ὅρα καὶ ἐν τῷ εὐχολογίῳ τὴν διατύπωσιν ταύτην, καὶ τὰς εὐχὰς ταύτας πλατύτερον.)

οὗ τελειώσεται ἡ θεία λειτουργία, καὶ αὐτοὶ οἱ τάλανες δὲν μεταλάβουν, πίπτουν κατὰ γῆς πρῆμιτα μὲ κλαύματα καὶ ὀδυρμοῦς. Ἀντικρὺ δὲ τούτων τρέχοντας καὶ ὁ Ἐπίσκοπος, πίπτει καὶ αὐτὸς ὁμοίως κατὰ γῆς μὲ δάκρυα καὶ μὲ θρήνους, καὶ μαζὺ μὲ αὐτοὺς ὄλον τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ γεμίζει ἀπὸ δάκρυα. Ἐπειτα πρῶτος ὁ Ἐπίσκοπος ἀσπῆκνεται, καὶ τοὺς μετανοοῦντας ἀσπῆκνει, καὶ παρακαλέσας τὸν Θεὸν διὰ τὰς ἀμαρτίας των, τοὺς ἀπολύει καὶ πηγαίνουν. (1)

ΚΑΝΩΝ ΙΒ΄.

Πέτρ. θ'. ια'.
τῆς ε'. ρβ'. τῆς
Ἀρχ. β'. ε'.
ζ'. τῆς Λαοδ.
α'. β'. Βασιλ.
β'. γ'. οδ'. πδ'.
τοῦ Νύσ. δ'. ε'.
ζ'. η'.

Οἱ δὲ προσκληθέντες μὲν ὑπὸ τῆς χάριτος, καὶ τὴν πρώτην ὁρμὴν ἐνδείξάμενοι, καὶ ἀπολέμενοι τὰς ζώνας, μετὰ δὲ ταῦτα, ἐπὶ τὸν οἰκεῖον ἔμετον ἀναδραμόντες ὡς κύνες, ὡς τινὰς καὶ ἀργύρια προέσθαι, καὶ βενεφικίους κατορθῶσαι τὸ ἀναστρατεύσασθαι, οὗτοι δέκα ἔτη ὑποπιπτέωσαν, μετὰ τὸν τῆς τριετοῦς ἀκροάσεως χρόνον. Ἐρ' ἅπασι δὲ τούτοις προσήκει ἐξετάζειν τὴν προαίρεσιν. καὶ τὸ εἶδος τῆς μετανοίας. Ὅσοι μὲν γὰρ φόβῳ, καὶ δάκρυσι, καὶ ὑπομονῇ, καὶ ἀγαθοεργίαις τὴν ἐπιστροφὴν, ἔργῳ καὶ εὐσχηματί ἐπιδείκνυνται, οὗτοι, πληρώσαντες τὸν χρόνον τὸν ὠρισμένον τῆς ἀκροάσεως, εἰκότως τῶν εὐγῶν κοινωνήσουσι, μετὰ τοῦ ἐξεῖναι τῷ Ἐπισκόπῳ καὶ φιλανθρωπότερόν τι περὶ αὐτῶν βουλευσασθαι. Ὅσοι δὲ ἀδιαφόρως ἤνεγκαν, καὶ τὸ σχῆμα τοῦ εἰσιέναι εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀρκεῖν αὐτοῖς ἠγήσαντο πρὸς τὴν ἐπιστροφὴν, ἐξάπαντος πληροῦτωςαν τὸν χρόνον.

Ἑρμηνεία

Καὶ οὗτος ὁ Κανὼν περὶ τῶν στρατιωτῶν Χριστιανῶν φαίνεται νὰ λέγῃ τῶν εὐρισκομένων εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Αἰκινίου. Οὕτω δὲ διορίζεται. Ὅσοι Χριστιανοὶ στρατιῶται, καλεσθέντες, καὶ ἐνδυναμωθέντες ὑπὸ τῆς Θεῆς χάριτος, ἔδειξαν μὲν τὸ πρῶτον γενναϊότητα καὶ ὁρμὴν εἰς τὸ μαρτύριον, καὶ τὰς ζώνας ἀπέριψαν, αἱ ὁποῖαι ἦσαν παράσημα τῆς στρατείας των, μετὰ ταῦτα δὲ ἐγύρισαν ὡς κύνες εἰς τὸ ἴδιόν τους ἐξερᾶτον, ταῦτον εἰπεῖν, ἔμετενόησαν, καὶ ἠρνήθησαν τὴν πίστιν. Ὅστε ὁποῦ καὶ μερικοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἔδωκαν ἄσπρα, καὶ μὲ βενεφικία, ἤτοι μὲ διάφορα δωρήματα, καὶ εὐεργεσίας (διότι τοῦτο σημαίνει ἡ λατινικὴ λέξις αὐτὴ) ἀποκτήσαν πάλιν τὴν προτέραν στρατείαν. Οὗτοι, λέγω, ἀφ' οὗ κάμωσι τρεῖς χρόνους εἰς τὸν τόπον τῶν ἀκροωμένων, ἢ κάμωσι, καὶ δέκα χρόνους ἀκόμη εἰς τὸν τόπον τῶν ὑποπιπτόντων. Ταῦτον εἰπεῖν, ἢ ἐμβάκνουν μὲν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἢ ἐξέχωνται δὲ μαζὺ μὲ τοὺς κατηχομένους. Πλὴν ἐπάνω εἰς ὅλα ταῦτα, πρέπει ὁ Ἀρχιερεὺς, καὶ ὁ Πνευματικὸς Πατήρ, νὰ ἐξετάξῃ τὴν προαίρεσιν τῶν τοιούτων ἀρνούμενων, καὶ τὸ εἶδος καὶ τὴν διάθεσιν τῆς μετανοίας των. (2) Διότι οἱ μὲν μὲ φόβον Θεοῦ μετανοοῦν, καὶ μὲ δάκρυα, καὶ κατάνυξιν τὸν Θεὸν ἰλεώνουσι, καὶ ὑπομένουσι κακουχίας, καὶ ἀγροθεργίας κάμνουσιν, ἐλεημοσύνης θετέον, καὶ ἄλλας ἀρετάς, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, ἀληθῶς καὶ γνησίως, καὶ ὄχι ἐπιπλάστως, καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον μόνον μετανοοῦν· οὗτοι, λέγω, ἀφ' οὗ πληρώσωσι τοὺς ρηθέντας τρεῖς χρόνους μετὰ τῶν ἀκροωμένων, δικαίως ἢ συμπροσέχωνται μὲ τοὺς πιστοὺς, καὶ τῆς ἐκκλησίας ἢ μὴ ἐξέχωνται. Κοντὰ δὲ εἰς τὴν συγκατάθεσιν ταύτην, εἶναι ἄδεια εἰς τὸν Ἀρχιερέα νὰ δεῖξῃ εἰς αὐτοὺς ἀκόμη περισσοτέρην φιλανθρωπίαν καὶ ἔλεος. Ὅσοι δὲ ἀδιαφό-

(1) Τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ πνευματικὸς πρέπει νὰ θαυρή, καὶ νὰ πενθῇ διὰ τὰς ἀμαρτίας τῶν πρὸς αὐτὸν ἐξομολογουμένων Χριστιανῶν, ὄχι ὅμως ὅταν τοῦ ἐξομολογοῦνται, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐξομολόγησιν, ὅταν ἔχῃ νὰ τοὺς συμβουλεύσῃ, διατὶ τὰ δάκρυά του αὐτὰ, δείχνουν ὅτι ἀγαπᾷ τοὺς ἀμαρτωλοὺς ὡς πατὴρ τὰ τέκνα του, καὶ λυπεῖται δι' αὐτοὺς ὡς ὁ Ἰακώβ ἐθρήνη τὸν Ἰωσήφ, καὶ ὁ Μωϋσῆς, καὶ Ἰερεμίας ἐθρήνη διὰ τοὺς Ἰσραηλίτας, καὶ καθὼς ὁ Κύριος ἐδάκρυσε τὴν Ἱερουσαλήμ. Καὶ ὅρα εἰς τὸν περὶ μετανοίας λόγον Γρηγορίου Νύσσης, πόσον ἐκεῖ παρακινεῖ τοὺς πνευματικοὺς νὰ πενθοῦν τοὺς ἀμαρτωλοὺς.

(2) Ὅθεν ὁ θεὸς Χρυσόστομος (λόγῳ β'. περὶ ἱερως.) ταυτὰ φησι· «Δὲν πρέπει κατὰ τὸ μέτρον τῶν ἀμαρτιῶν νὰ ἐπιφέρῃ ὁ ποιμὴν καὶ τὰ ἐπιτίμια, ἀλλὰ νὰ στοχαζέται καὶ τὴν προαίρεσιν τῶν ἀμαρτανόντων, μήπως θέλοντας νὰ ράψῃ τὸ ἐσχισμένον, τὸ σχῆμα χειρότερα, καὶ σπουδάζοντας νὰ ἀνορθώσῃ τὸν πεσμένον, περισσοτέρον τὸν ἐγκρημνίσῃ. Οἱ γὰρ ἀσθενεῖς κατὰ τὴν προαίρεσιν . . . Ἐὰν μὲν ἀπὸ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐπιτιμῶνται, ἢ μποροῦν, ἢν ὄχι τελείως, ἀλλὰ κἄν μερικῶς νὰ ἐλευθερωθῶσιν ἀπὸ τὰς ἀμαρτίας καὶ πάθη των. Ἐὰν δὲ διὰ μιᾶς δώσῃ τινὰς εἰς αὐτοὺς ὅλα τὰ πρόποντα ἐπιτίμια, θέλει τοὺς ἀποστερήσει καὶ ἐκείνης τῆς ὀλίγης διορθώσεως, ὁποῦ ἠδύνατο νὰ λά-

βουν . . . Καὶ πάλιν. Διὰ τοῦτο λοιπὸν πολλὴν σύνεσιν χρειάζεται νὰ ἔχῃ ὁ ποιμὴν, καὶ μυρία ὀμμάτια, διὰ νὰ βλέπῃ πανταχόθεν τὴν ἔξιν τῆς ψυχῆς. Διατὶ καθὼς τινὲς μὴ δυνάμενοι νὰ ὑπομείνουν τὸν αὐστηρὸν Κανόνα, γίνονται σκληροτράχηλοι, καὶ ἀποσχιζόμενοι πίπτουσιν εἰς ἀπόγνωσιν· ἔτσι ἐκ τοῦ ἐναντίου πάλιν εἶναι τινες, οἱ ὁποῖοι μὲ τὸ νὰ μὴ λάβουν Κανόνα ἴσον μὲ τὰς ἀμαρτίας των, ἀμελοῦσι, καὶ χειρότεροι γίνονται, καὶ παρακινῶνται εἰς τὸ νὰ ἀμαρτάνουσιν περισσοτέρον. Διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Πατριάρχου Λουκᾶ ἕνας Ἐπίσκοπος, κανονίσας εἰς πολλὰ ὀλίγον καιρὸν ἕνα στρατιώτην, ὁποῦ ἔκαμε φόνον θεληματικὸν καὶ δοὺς ἔγγραφον τὴν ἀθώωσιν εἰς αὐτὸν, ἐγκατέστη ἀπὸ τῆν Σύνοδον διὰ τὴν υπερβάλλουσαν αὐτὴν συγκατάθεσιν, ὁποῦ ἔκαμεν. Ὁ δὲ Ἐπίσκοπος ἔφερον εἰς μαρτυρίαν τὸν παρόντα τῆς Συνόδου Κανόνα. Ἦκουσεν ὅμως ἀπὸ τῆν Σύνοδον, ὅτι καὶ εἰς τοὺς Ἀρχιερεῖς ἐδόθη ἄδεια νὰ αὐξάνουν, καὶ νὰ ὀλιγοστεύουν τὰ τῶν Κανόνων ἐπιτίμια, ὄχι ὅμως καὶ νὰ μεταχειρίζονται ὑπερβολικῶν καὶ ἀνεξέταστον συγκατάθεσιν· ὅθεν τὸν μὲν φονεῖα στρατιώτην εἰς τὰ ἐπιτίμια τῶν Κανόνων ἢ Σύνοδος ὑπέβαλε, τὸν Ἐπίσκοπον δὲ ἐπαίδευσεν μὲ ἀργίαν τῆς ἀρχιερωσύνης του εἰς τὸσον διωρισμένον καιρὸν.

πως καὶ ἀμελῶς μετανοοῦν, καὶ νομίζουσι πῶς εἶναι ἀρκετὸν εἰς μετάνοιαν τὸ νὰ ἐμβαινῶσι μὲν κατὰ τὸ φαίνομενον εἰς τὴν ἐκκλησίαν μετὰ τῶν ὑποπιπτόντων, νὰ ἐξέρχωνται δὲ πάλιν μὲ τοὺς κατηγουμένους, οὗτοι, λέγω, ἄς πληροῦσι καὶ τοὺς τρεῖς χρόνους τῆς ἀκροάσεως, καὶ τοὺς δέκα χρόνους τῆς ὑποπτώσεως ὁλοκλήρους. (1)

Συμφωνία.

Ὅτι δὲ κατὰ τὴν μετάνοιαν, καὶ προθυμίαν τῶν μετανοούντων, πρέπει ἀνάλογος νὰ γίνεται καὶ ἡ συγκατάθεσις τῶν ἐπιτιμιῶν· συμφώνως λέγουσι καὶ ὁ β'. ε. καὶ ζ'. τῆς ἐν Ἀγκύρ. καὶ ὁ α. καὶ β'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ. Καὶ ὁ ββ'. τῆς ε'. ὁ β'. καὶ γ'. καὶ οδ'. καὶ πδ'. τοῦ Βασιλείου. Ὁ δ'. ε. ζ'. καὶ η. τοῦ Νύσσης. Ἀλλὰ καὶ ὁ κη'. τοῦ Νικηφόρου λέγει, ὅτι ἐὰν ἐκ προαιρέσεως ἐξομολογηθῇ ὁ κοσμικὸς τὰ σφάλματά του, ἡμπορεῖ νὰ τοῦ κάμῃ οἰκονομίαν ὁ πνευματικὸς. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν θ'. καὶ ια'. τοῦ Πέτρου.

ΚΑΝΩΝ ΙΓ'.

Περὶ δὲ τῶν ἐξοδευόντων ὁ παλαιὸς καὶ κανονικὸς Νόμος φυλαχθήσεται καὶ νῦν, ὥστε, εἴ τις ἐξοδεύει, τοῦ τελευταίου, καὶ ἀναγκαιοτάτου (2) ἐφοδίου μὴ ἀποστρεῖσθαι. Εἰ δὲ ἀπογνωσθῆις, καὶ κοιωνίας τυχῶν, πάλιν ἐν τοῖς ζῶσιν ἐξετασθῆι, μετὰ τῶν κοιωνούντων τῆς εὐχῆς μόνης ἔστω. Καθόλου δὲ, καὶ περὶ παντὸς οὐτινοσοῦν ἐξοδευόντος, αἰτοῦντος μετασχεῖν εὐχαριστίας, ὁ Ἐπίσκοπος μετὰ δοκιμασίας μεταδιδότω τῆς προσφορᾶς.

Ἐρμηνεία.

Ἄφ' οὗ οἱ Θεοὶ οὗτοι Πατέρες ἐδιώρισαν περὶ ἐπιτιμίου, καὶ τίνι τρόπῳ, καὶ εἰς πόσον καιρὸν πρέπει νὰ ᾖναι ἀκοινωνήτοι οἱ ἀρνησίχριστοι, τώρα εἰς τὸν παρόντα κανόνα διορίζουσι, ὅτι ὅσοι ἀπὸ τοῦ τοιοῦτους, κινδυνεύουσι νὰ ἀποθάνουσι, εἰς τοὺτους νὰ φυλάττεται ὁ παλαιὸς καὶ κανονικὸς νόμος. (ὅστις φαίνεται νὰ ᾖναι ὁ τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ συνόδου ε'. κανὼν, προγενεστέρας οὔσης τῆς α. οὐκουμενικῆς). Ὡστε ὅπου δηλ., ὅποιοι ἀπογνωσθῆι διὰ θάνατον, νὰ μὴν ἀποστρεφῆται τὸ τέλειον καὶ ὀλοустερνόν, καὶ ἀναγκαιοτάτον ἐφόδιον διὰ τὸν ὄρμον ἐκεῖνον καὶ τὴν ἀποδημίαν, ὅπερ ἐστὶν ἡ μετάληψις τῶν θείων μυστηρίων (3)· ἀνίσως ὁμοίως αὐτὸς ὅπου

(1) Σημείωσαι ὅτι εἰς τὸν παρόντα Κανόνα φυλάττονται ἐκεῖνα τὰ δύο ὅπου ἀναφέρει ὁ μέγας Βασιλεὺς ἐν τῷ γ'. Κανόνι αὐτοῦ, δηλαδὴ ἡ συνῆθεια καὶ τύπος, καὶ ἡ ἀκρίβεια καὶ ἀκρότης. Ἡ συνῆθεια μὲν καὶ ὁ τύπος, ὅστις εἶναι οἱ τρεῖς χρόνοι τῆς ἀκροάσεως, καὶ οἱ δέκα χρόνοι τῆς ὑποπτώσεως, ἡ ἀκρίβεια δὲ καὶ ἀκρότης, ἧτις εἶναι τὰ δάκρυα, καὶ ἡ ὑπομονὴ τῶν κακουχιῶν, ἡ ἀγαθοεργίαι, καὶ ἀπλῶς ἡ γνησία καὶ ἀληθὴς μετάνοια. Καὶ εἰς ἐκείνους μὲν ὅπου ἔστερξαν τὴν ἀκρίβειαν. ἔγινε συγκατάθεσις νὰ μὴ φυλάξουσι τοὺς χρόνους τῆς ὑποπτώσεως· εἰς ἐκείνους δὲ ὅπου ταύτην δὲν ἔστερξαν, οὐδέμια συγκατάθεσις ἔγινεν, ἀλλ' ἐπροστάχθησαν νὰ φυλάξουσι ὅλους τοὺς χρόνους. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεὸς Χρυσόστομος, ὁμιλίᾳ ιδ'. τῆς β'. πρὸς Κορινθ. λέγει, ἐγὼ δὲν ζητῶ πλῆθος χρόνων, ἀλλὰ ψυχῆς διόρθωσιν. Λοιπὸν τοῦτο δεῖξον, ἂν οἱ ἀμαρτάνοντες ἐκατανύχθησαν, ἂν ἐμετάβησαν τὴν ζωὴν των, καὶ ἔγινε τὸ πᾶν. Ἐν ὅσῳ δὲ τοῦτο δὲν εἶναι, κάμμια ὠφέλεια δὲν γεννᾶται ἀπὸ τὴν πολυκαίριαν τοῦ ἐπιτιμίου. Διότι καὶ εἰς τὰς σωματικὰς πληγὰς, δὲν ζητοῦμεν ἀνίσως ἐδίθη πολλαῖς φοραῖς ἡ πληγὴ, ἀλλ' ἀνίσως τὴν ὠφέλησεν τὸ δέσιμον αὐτό. Λοιπὸν ἀνίσως καὶ τὴν ὠφέλησεν εἰς ὀλίγον καιρὸν, ἄς μὴ δένεται πλέον· ὅχι καὶ δὲν ὠφέλησεν, ἄς δένεται ἀκόμη καὶ ὑπὲρ τοὺς δέκα χρόνους, καὶ ἕως τότε νὰ λυεταί, ἕως ὅπου νὰ ὠφελῆθῃ ἀπὸ τὸ δέσιμον ὁ πληγωμένος. Καὶ πάλιν ἐν τῇ αὐτῇ ὁμιλ. τὴν ἀληθινήν μετάνοιαν ἤξευρει νὰ χαρακτηρίζῃ ὅχι τὸ πλῆθος τοῦ χρόνου, ἀλλὰ μᾶλλον ἡ μεταβολὴ τῆς γνώμης τοῦ ἀμαρτωλοῦ. Διότι (κατ' αὐτὸν τὸν ἅγιον, ἐν τῷ προοιμίῳ τῆς ἑρμηνείας τοῦ κατὰ Ἰωάννην) εἶναι δυνατόν εἰς μίαν στιγμὴν καιροῦ, ἂν μετανόησεν τινὰς, καὶ μεταβάλῃ τὴν ζωὴν του, νὰ ἐπιτύχῃ τὴν φιλανθρωπίαν καὶ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ. Ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος, ἐν τῷ εἰς

τὰ Φῶτα λόγῳ φησὶν, ἐκείνους μὲν ὅπου δὲν μετανοοῦν μηδὲ ταπεινόνονται, δὲν πρέπει νὰ δεχώμεθα, ἐκείνους δὲ ὅπου δὲν μετανοοῦν καθὼς πρέπει, μήτε δεῖχνοσιν ἴσῃ τὴν μετάνοιαν μὲ τὸ κακὸν ὅπου ἔκαμαν, πρέπει νὰ δεχώμεθα, καὶ νὰ διορίζωμεν αὐτοῖς νὰ φυλάττουσι τοὺς πρέποντας εἰς τὰ ἀμαρτήματά των τύπους τῆς μετανόιας. Ἐκείνους δὲ τελευταῖον ὅπου ἀληθῶς μετανοοῦν τόσον, ὥστε ὅπου καταζητῶνται ἀπὸ τὰ δάκρυα, πρέπει νὰ δεχώμεθα εἰς κοινωνίαν. Ἀπὸ τὰ εἰρημένα δὲ ταῦτα εὐκόλος γίνεται ἡ λύσις τῆς ἀπορίας ἐκείνης, διὰ τί ἄλλοι μὲν Κανόνες εἰς περισσοτέρους χρόνους ἐπιτιμῶσι τὸν μοιχόν, τὸν κτηνοβάτην, τὸν ἀρσενικοῖτην, τὸν φαρμακὸν καὶ μάγον, καὶ ἄλλοις· ἄλλοι δὲ εἰς ὀλιγωτέρους, ἐπειδὴ δηλ. ἡ μετάνοια τῶν τοιοῦτων δὲν κρίνεται· εἰς τὴν ποσότητα τῶν χρόνων, ἀλλὰ εἰς τὴν διάθεσιν τῆς ψυχῆς, καὶ κατὰ τὴν περισσοτέραν, ἢ ὀλιγωτέραν μετάνοιαν αὐτῶν, ἔτσι διορίζονται καὶ οἱ χρόνοι τῶν ἐπιτιμιῶν ὀλιγωτέροι, ἢ περισσοτέροι. » Ὅθεν καὶ Ἰωάννης ὁ Νηστευτῆς κατὰ τὴν νηστείαν καὶ γονυκλισίας καὶ ἄλλας σκληραγωγίας ὅπου στέρξει νὰ κάμῃ ὁ μετανοῶν, ἔτσι ὀλιγοστεύει καὶ τοὺς χρόνους τοῦ ἐπιτιμίου ὅπου τοῦ πρέπει.

(2) Ἐν ἄλλοις κώδεξιν εὐρίσκειται οὕτω γεγραμμένον «τοῦ τελείου, τελευταίου καὶ ἀναγκαιοτάτου κτλ.»

(3) Γράφει δὲ καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Διονύσιος τῷ Φαβίῳ ἐπιστέλλων, ὅτι ἕνας πιστὸς γέρον Σαραπίων ὀνομαζόμενος, ὅστις ἔθυσσε τοῖς εἰδώλοις, καὶ ἀσθενήσας βαρέως καὶ τρεῖς ἡμέρας ἀφρονος ὢν, ἀναλαβὼν ὀλίγον τῇ τετάρτῃ ἡμέρᾳ, ἐκάλεσε τὸν ἀνεψιόν του, καὶ τοῦ εἶπεν ὅτι νὰ ἔλθῃ ἕνας ἱερεὺς. Ἐπῆγεν ὁ παῖς εἰς τὸν Πρεσβύτερον· ἦτο δὲ νύκτα ὁ καιρὸς. Ἐτυχε δὲ νὰ ἀσθενῇ καὶ ὁ ἱερεὺς, ὥστε ὅπου νὰ ὑπάγῃ δὲν ἰδουήθῃ. Ἐπειδὴ δὲ ἐγὼ (ὁ Διονύσιος δηλ.) εἶχα προσταγὴν εἰς τοὺς ἱερεῖς, ὅτι

ἀπεφασίσθη διὰ θάνατον, καὶ κοινωνήσας τὰ μυστήρια, πάλιν ζήσῃ καὶ ὑγιάνῃ οὗτος ὡς στέκεται μόνον μετὰ τοὺς πιστοὺς, καὶ ὡς συμπροσεύχεται, ὅχι ὅμως καὶ νὰ μεταλαμβάνῃ. Λέγει δὲ ὁ Βασιλευμένωσι ὁ τοιοῦτος, περὶ οὗ λέγει ἐδῶ ὁ Κανὼν, μετὰ τὸ νὰ εὐρίσκετο εἰς τὸν τόπον τῶν συνισταμένων, διὰ τοῦτο καὶ εἰς αὐτὸν πάλιν νὰ μὲνῃ προστάζεται. Ἐὰν δὲ ἦτον εἰς τὸν τόπον τῶν ἀκρωμένων, πάλιν εἰς ἐκεῖνον ἔπρεπε νὰ μὲνῃ. Καὶ ἀπλῶς εἰς ἐκεῖνον τὸν κανόνα ὅπου εὐρίσκετο ὁ καθεὶς κινδυνεύων, πρὸ τῆς κοινωνίας, εἰς αὐτὸν πάλιν μετὰ τὴν κοινωνίαν πρέπει νὰ ἐπανέρχεται. (1) Καὶ διὰ νὰ εἰπωμεν μετὰ κανόνα καθολικὸν καὶ κοινὸν, εἰς κάθε ἀνθρώπον ὅπου κινδυνεύει εἰς θάνατον, καὶ ζητεῖ νὰ μεταλάβῃ τὴν θείαν Εὐχαριστίαν, ὁ Ἐπίσκοπος, ἢ καὶ ὁ πνευματικὸς πατήρ, μετὰ δοκιμῆς, ὡς μεταδίδῃ εἰς αὐτὸν τὰ θεία Μυστήρια.

• Συμφωνία •

«Καὶ ὁ Νύσσης ἀπαρραλλάκτως τοῦτο τὸ ἴδιον λέγει ἐν τῷ 6. Κανόνι, καὶ ὁ 5'. δὲ, ὡς εἵπομεν, τῆς ἐν Ἀγκύρῃ. περὶ τῶν μετὰ ἀπειλὴν ἀρνησαμένων διαλαμβάνων, ἐπιφέρει ὅτι, ἀνίσως ἤθελεν ἀκούσθῃ εἰς αὐτοὺς κίνδυνος θανάτου, νὰ δέχωνται οἱ τοιοῦτοι εἰς τὸ νὰ κοινωνήσουν τὰ θεία Μυστήρια, μετὰ προδορισμῶν, δηλαδὴ ἐὰν ὑγιάνωσι, νὰ ἀπέρχωνται πάλιν εἰς τοὺς τόπους τῶν μετανοούντων, ὅπου ἕκαστος αὐτῶν πρὸ τῆς κατὰ ἀνάγκην δοθείσης κοινωνίας, εὐρίσκετο.»

ΚΑΝΟΝ ΙΔ'.

Τῆς ἐν Νεο-
καισ. ἐ' τῆς ἐν
Λαοδ. 19'. τοῦ
Βασιλείου κ'.
Τιμοθ. 5'. Κυ-
ρίλλ. ε'.

Περὶ τῶν κατηγουμένων, καὶ παραπετόντων, (1) ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ Συνόδῳ. ὥστε, τριῶν ἐτῶν αὐτοὺς ἀκρωμένους μόνον, μετὰ ταῦτα εὐχεσθαι μετὰ τῶν κατηγουμένων.

Ἑρμηνεία.

Κατηγούμενοι ὀνομάζονται ἀπὸ τοῦ κατηγῶ, ὁπερ ἑρμηνεύεται, διδάσκω διὰ λόγου τοὺς ἀρχαίους τὴν πίστιν, ἐπειδὴ ἐκατηγοῦντο οὗτοι, καὶ ἐδιδάσκοντο τὰ δόγματα τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Εἰς δύο δὲ τάξεις ἐδιεί-

νὰ συγχωρῶν νὰ μεταλαμβάνουν οἱ κινδυνεύοντες εἰς θάνατον, ἐὰν μάλιστα τοῦτο παρακαλοῦντες ζητοῦσι, διὰ νὰ ἀποθνήσκουν καὶ νὰ ἀποδημοῦν ἀπὸ τὴν παρούσαν ζωὴν μετὰ καλὴν ἐλπίδα, ἔδοκεν ὁ ἱερεὺς εἰς τὸ παιδάριον μερίδα τοῦ Παναγίου ἄρτου, καὶ τοῦ εἶπεν ὅτι: νὰ τὴν βρέξῃ καὶ νὰ ἐγγέῃ εἰς τὸ στόμα τοῦ γέροντος, καὶ οὕτω ποιήσαντος τοῦ παιδαρίου, ὀλίγον ἐκείνος καταπιῶν, εὐθὺς παρέδωκε τὸ πνεῦμά του (Εὐσεβ. ἐκκλ. ιστορ. β. βλ. 5'. κερ. μδ'). Καὶ Ἡλίας δὲ ὁ Κρήτης Μητροπολίτης, γράφων πρὸς τινὰ μοναχὸν Διονύσιον, λέγει, ὅτι ἂν τινὰς ὀλίγον ἀκόμη ἀναπνέῃ, καὶ τελείως δὲν ἐνεκρῶθῃ, ἀναίσθηται δὲ ὅμως, καὶ οὔτε νὰ πάρῃ, οὔτε νὰ φάγῃ τίποτε ἠμπορεῖ. ἢ καὶ κατὰ ἄλλον τρόπον πῦει ἐκεῖνο ὅπου τοῦ βάλου εἰς τὸ στόμα, ἂν, λέγω, ἦναι τοιοῦτος τινὰς, ἔπρεπε ὁ ἱερεὺς μετὰ προσοχῆς νὰ σφραγίσῃ τὰ χεῖρά του, καὶ τὴν γλῶσσάν του μετὰ τὴν ἐπαφὴν καὶ ἐπίχουσι τῶν Μυστηρίων. (σελ. 337. τῆς Γιοῦρ. Γραϊκορωμ.)

(1) «Ἐἰ δὲ καὶ Διονύσιος ὁ Ἀλεξανδρείας (ὡς εὔρηται σχολίον εἰς τὸν παρόντα Κανόνα) ἐν τῇ πρὸς Κανόνα ἐπιστολῇ, ἀναφέρωντας τοὺς παραπετόντας ἐν τῷ διωγμῷ, καὶ ζητοῦντας μεταλαβεῖν ἐν τῷ θανάτῳ, λέγει, ὅτι τὸ μὲν νὰ λυθῶν αὐτοὶ ὑπὸ τοῦ ἱερέως ἀπὸ τὰς ἀμαρτίας των, καὶ νὰ συγχωρηθῶν νὰ μεταλάβουν τὰ θεία Μυστήρια, καὶ νὰ παραπεμποῦν εἰς ἐλευθέρην τὴν ζωὴν λευμένοι καὶ ἐλεύθεροι, τοῦτο εἶναι ἴδιον μίμημα τῆς θεοπρεποῦς φιλανθρωπίας καὶ ἀγαθότητος, ὡσάν ὅπου, διὰ τῆς τοιαύτης συγχωρήσεως καὶ μεταλήψεως, πιστεύουσιν ἐκείνοι νὰ λάθουν ἄνεσιν καὶ κουφισμὸν τῆς μελλούσης τιμωρίας. Τὸ δὲ, ἂν ζήσουν μετὰ ταῦτα οἱ τοιοῦτοι νὰ δεσμεύωνται πάλιν, καὶ αὐτοὶ ὅπου μίαν φορὰν ἐσυγχωρήθησαν, καὶ ἔγιναν κοινωνοὶ τῆς θείας χάριτος, καὶ ἀπεστάλησαν εἰς τὸν Κύριον λευμένοι καὶ ἐλεύθεροι, πάλιν νὰ υποβάλλωνται εἰς ἀμαρτήματα, χωρὶς νὰ κάμουν κἀνένα ἄτοπον, ἀφ' οὗ ἐκοινωνήσαν, τοῦτο, λέγω, ἀνακόλουθον φαίνεται εἰς ἐμὲ, καὶ ἀνευλογώτατον. Ἄν, λέγω, καὶ ταῦτα λέγῃ ὁ ἱερεὺς Διονύσιος, ὅμως μᾶλλον ἐγκριτέα εἶναι ἢ

γνώμη τῆς Οἰκουμένης ταύτης Συνόδου, ἀπὸ τὴν γνώμην ἐνὸς μερικοῦ Πατρός. Διὸ καὶ πάνυ προσφῶς εἶπεν ὁ σοφώτατος Φώτιος, τὰ μὲν οἰκουμενικὰς καὶ κοινὰς τυπωθῆντα ψήφους, πᾶσι προσήκει φυλάττεσθαι. ἃ δὲ τῆς τῶν Πατέρων ἰδίως ἐξέτετο, ἢ τοπικῆ διαρίστατο σύνοδος (μὴ κυρωθεῖσα δηλ. ὑπὸ Οἰκουμενικῆς,) τῶν μὲν φυλαττόντων, τὴν γνώμην παρίστησι δεισιδάιμονα, οὐ μὴν καὶ τοῖς γε μὴ παραδεξαμένοις τὸ παρορᾶν ἐπικινδύνον. «Ἐστω γάρ, κατὰ τὸν ἱερὸν Διονύσιον, ὅτι: οἱ τοιοῦτοι ἐξ ἀνάγκης μεταλαμβάνοντες, δὲν πρέπει νὰ δεσμοῦνται πάλιν, διὰ τὴν προλαβοῦσαν συγχωρήσιν ὅπου ἔλαβον. Ἄλλὰ πρῶτον μὲν, ἢ συγχωρήσας ἐκείνη καὶ ἢ μετάληψας δὲν ἦτο νόμιμος καὶ Κανονικῆ, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης. Δεύτερον δὲ, οὐδεὶς ἠμπορεῖ νὰ καταπέσει τοὺς ἄλλους νὰ μὴ σκανδαλισθοῦν, βλέποντας τοὺς ἀναξίους, καὶ μηδὲνα καρπὸν μετανοίας ποιησαμένους νὰ μεταλαμβάνουν τὰ θεία Μυστήρια: τὰ ὅποια ταῦτα ἡ Σύνοδος στοχαζομένη, ἐδιώρισε τοὺς τοιοῦτους νὰ ἐπανέρχωνται πάλιν εἰς τοὺς προτέρους τύπους τῆς μετανοίας. Ἄλλὰ γὰρ καὶ αὐτὸς ὁ θεὸς Διονύσιος, ὡσπερ ἐπιδορθῶν ἑαυτὸν, ἐπιφέρει: ἀνίσως ὅμως φαίνεται τινὰς ἀπὸ τοὺς τοιοῦτους ἀρνησιγίστους ὅτι χρειάζεται μετὰ τὴν ἀνάληψιν τῆς ὑγείας του περισσοτέρην ἐπιστροφήν καὶ μετανοίαν, συμβουλευόμεν ὅτι: ἀφ' ἑαυτοῦ νὰ ταπεινώη καὶ νὰ ταλαιπωρῇ τὸν ἑαυτὸν του, εἴτε διὰ τὸ συμφέρον τὸ ἐδικόν του, εἴτε καὶ διὰ τὸ ἀκατηγόρητον καὶ ἀσκανδάλιστον τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Καὶ ἂν μὲν εἰς τοῦτο πείθεται, θέλει ὠφελῆσθαι, ὅχι καὶ δὲν πείθεται, ἢ ἀπειθεία αὐτῆ θέλει γένη εἰς αὐτὸν ἐγκλημα, διὰ νὰ ἀφορισθῇ ἀπὸ τὰ Μυστήρια καὶ τοὺς πιστοὺς δεύτερον. Ἴσως δὲ ἡ γνώμη αὕτη νὰ μὴ ἦναι τοῦ Ἀλεξανδρείας Διονυσίου, ἀλλὰ Διονυσίου τοῦ Κορίνθου. Εἰκάζω δὲ τοῦτο, διὰ τὴν φράσιν αὕτη ὁμοιάζει μετὰ τὴν φράσιν ὅπου ἔχει ὁ Διονύσιος οὗτος εἰς τὰ σχολία τοῦ Ἰωβ.

(2) Ἰωάννης ὁ Ἀντιοχεὺς ἐν τῇ Συλλογῇ τῶν Κανόνων ἔχει, «περὶ τῶν παραπετόντων κατηγουμένων.»

ροῦντο. Καὶ ἡ μὲν πρώτη τάξις ἦτο τελειότερα, καὶ τῶν γόνυ κλινόντων ὠνομάζετο, ἥτις εἶχε δεχθῆ μὲν τὴν πίστιν, τὸ βάπτισμα δὲ μόνον ἀνέβαλε. Δι' ὃ καὶ μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰσῆρχετο, ἕως εἰς τὴν εὐχὴν τῶν κατηχομένων, κατὰ τὸν ἰθ'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ, τῆς ὁποίας μυστικῶς λεγομένης, καὶ ἐπιτιθεμένης τῆς χειρὸς τοῦ ἱερέως εἰς αὐτὴν, τὸ γόνυ ἐκλινεν. Ὅταν δὲ ἤθελεν ἐκφωνηθῆ τὸ, Ὅσοι κατηχοῦμενοι προέλθετε, ἐξήρχετο τῆς ἐκκλησίας. Ἡ δὲ δευτέρα τάξις ἦτο ἀτελεστέρα, καὶ τῶν ἀκρωμένων ὠνομάζετο, ἥτις ἐν τῷ νάρθηκι ἰσταμένη πρὸς τὰς βασιλικαῖς πύλαις, ἀκροάζετο τὰς θείας Γραφάς, καὶ μετὰ τὴν ἀκρόασιν τῶν θείων Εὐαγγελίων ἐξήρχετο, κατὰ τε τὸν Βλάσταριν, καὶ τὸν σχολιαστὴν τοῦ Ἀρμενοπούλου εἰς τὴν ἐπιτομὴν τῶν Κανόνων (τμήματ. 6. ἐπιγραφ. γ'), αἱ ὁποῖαι δύο τάξεις σαφῶς ὀρῶνται καὶ εἰς τὴν τοῦ Ναοῦ ἰχνογραφίαν ὅπου ἐσχεδιάσαμεν. Ὁ δὲ Καρδιάλιος Βώνας (βιβλ. α. περὶ λειτουργ. πραγμάτων) καὶ ἄλλοι τινές, κοντὰ εἰς τὰς δύο ταύτας τάξεις, ἀριθμοῦσι καὶ ἄλλας δύο, ἐκ τῶν δυτικῶν πατέρων ταύτας συναζαντες. Αὗται δὲ ὠνομάζοντο, ἢ τῶν συναιτουμένων (διὰ τὸ νὰ ἐζήτουν τὸ βάπτισμα) καὶ ἡ τῶν ἐκλεκτῶν, οἵτινες οὕτως ἐλέγοντο, ἀφ' οὗ κατεγράφησαν εἰς τὸν κατάλογον τῶν βαπτισθσομένων, τοὺς ὁποίους φωτιζομένους ὀνομάζει τὸ ζ'. κεφ. τοῦ ἡ. βιβλ. τῶν Ἀποστολικῶν διαταγῶν, καὶ ὁ Κύριλλος εἰς τὰς κατηχήσεις του. Βαπτίζομένους δὲ τὸ ἡ. κεφ. τοῦ αὐτοῦ β. βιβλ. τῶν διαταγ. τούτους ἀναφέρει καὶ ὁ 5'. τοῦ Τιμοθέου. (1) Τούτων οὕτως εἰρημένων, λέγει ὁ παρῶν Κανῶν. Ὅσοι κατηχοῦμενοι ὄντες ἀπὸ τὴν α. καὶ τελειότεραν τάξιν, ἀρνήθησαν τὴν πίστιν, ἐφάνη εὐλογον εἰς τὴν ἀγίαν καὶ μεγάλην Σύνοδον ταύτην, τρεῖς χρόνους νὰ στέκωνται εἰς τὴν δευτέραν καὶ ἀτελεστέρην τάξιν τῶν κατηχομένων, τῶν ἀκρωμένων ἐν τῷ Νάρθηκι, καὶ μετὰ τοὺς τρεῖς χρόνους νὰ συμπροσεύχωνται μετὰ τὴν πρώτην καὶ τελειότεραν τάξιν τῶν κατηχομένων μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Δικαίως δὲ, ἤθελεν ἀπορήσει τις, διὰ τί αἱ μὲν σύνοδοι οὕτως ἐπιτιμῶσι τοὺς κατηχομένους ἀμαρτάνοντας, ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ κ'. αὐτοῦ Κανόνι λέγει. «Καὶ καθόλου τὰ ἐν τῷ κατηχομένῳ βίῳ γινόμενα εἰς εὐθύνας οὐκ ἄγεται;» Πρὸς λύσιν τῆς ἐναντιοφανείας ταύτης ρητέον, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν, ὅτι δὲν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος νὰ μὴ ἐπιτιμῶνται οἱ κατηχοῦμενοι, ἀμαρτάνοντες πρὸ τοῦ βαπτίσματος· τότε γὰρ ἐναντίος ἤθελεν εἶναι εἰς τοὺς συνοδικούς Κανόνας· ἀλλ' ὅτι τὰ ἀμαρτήματα τῶν κατηχομένων δὲν ἄγονται εἰς εὐθύνην. ἦτοι εἰς κόλασιν μετὰ τὸ βαπτισθῆναι αὐτοὺς, ἐπειδὴ καὶ ἐσυγχωρήθησαν διὰ τοῦ ἀγίου βαπτίσματος, ὅχι μόνον ὄσα, κατηχοῦμενοι ὄντες ἐπραξαν, ἀλλ' ἀκόμη καὶ ὄσα ἐπραξαν πρὸ τοῦ νὰ γένουν κατηχοῦμενοι, ταῦτόν εἶπειν ἐν ἀπιστίᾳ ὄντες. Ἐπιτιμῶνται δὲ οἱ κατηχοῦμενοι, διατί καὶ αὐτοὶ, ἀγκαλὰ καὶ νὰ μὴ ᾔνοι πράγματι ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας, οὔτε ἐνεργεῖα μέλη τῆς ἐκκλησίας εἰσιν, ὁμῶς, ἐφέσει, καὶ προθυμίᾳ ψυχῆς καὶ δυνάμει, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ εἰσὶ. Διότι κατὰ τὸν Θεολόγον (ἐν τῷ εἰς τὰ Φῶτα λόγῳ) ἐν προθύροις τῆς εὐσεβείας οὗτοί εἰσι, καὶ συνελήφθησαν μὲν ἐν τῇ πίστει, ἀν καὶ ἀκόμη δὲν ἐγεννήθησαν διὰ τοῦ βαπτίσματος, (καθ' ὃ καὶ οὔτε εἶναι ἀπεγνωσμένοι ἀπὸ κάθε ἐλπίδα σωτηρίας, ἀν ἐξ ἀνάγκης ἀβάπτιστοι ἀποθάνωσιν) ὡς τοῦτο δεικνύται ἀπὸ τὸν ἐπιτάξιον λόγον ὅπου κάμνει ὁ θεὸς Ἀμβρόσιος πρὸς τὸν βυζιλέα Οὐαλεντινιανόν, τὸν ἀποθανόντα ἔτι κατηχοῦμενον. Λοιπὸν αἱ Σύνοδοι διὰ τοῦτο τοὺς κατηχομένους ἐπιτιμῶσιν, ὡς οἰκείους ἤδη ὄντας, καὶ τὴν πίστιν δεξαμένους, καὶ χριστιανούς ὀνομαζομένους, καὶ ὄσα ὁ νόμος αὐτοῖς λέγει, ὡς ἐν νόμῳ οὖσιν αὐτοῖς λαλεῖ, κατὰ τὸ Ἀποστολικὸν λόγιον. [Ρωμ. γ'. 19.]

ΚΑΝΩΝ ΙΕ΄.

Διὰ τὸν πολὺν τάραχον καὶ τὰς στάσεις τὰς γινομένας, ἔδοξε παντάπασι περιαιρεθῆναι τὴν συνήθειαν, τὴν παρὰ τὸν Ἀποστολικὸν Κανόνα εὐρεθεῖσαν ἐν τισὶ μέρεσιν, ὥστε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν μὴ μεταβαίνειν, μήτε Ἐπίσκοπον, μήτε Πρεσβύτερον, μήτε Διάκονον. Εἰ δὲ τις μετὰ τὸν τῆς ἀγίας καὶ μεγάλης Συνόδου ἕρον τοιοῦτω τινὶ ἐπεχειρήσειεν, ἢ ἐπιδοίῃ ἑαυτὸν πράγματι τοιοῦτω, ἀκυρωθήσεται ἐξάπαντος τὸ κατασκευάσμα, καὶ ἀποκατασταθήσεται τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐν ἣ ὁ Ἐπίσκοπος, ἢ ὁ Πρεσβύτερος (2) ἐχειροτονήθη.

Ἄπος. ἰδ'. 15' τῆς δ'. 5'. τῆς ἐν Ἀντιοχ γ'. κα'. τῆς ἐν Σαρδικῇ α'. 15' τῆς ἐν Καρ. ν'

Ἑ ρ μ η ν ε ἰ α.

Ὁ παρῶν Κανῶν διορίζει ταῦτα· ἐφάνη εὐλογον νὰ ἀσκηθῆ ἀπὸ τὸ μέσον μετὰ τελειότητα ἢ συνήθεια, ὅπου εἰς μερικὰ μέρη ἐφευρέθη ἔξω ἀπὸ τὴν διάταξιν καὶ νομοθεσίαν τοῦ Ἀποστολικοῦ Κανόνος (τοῦ ἰδ'. δηλ. ἀλλὰ δὴ καὶ τοῦ 15'.) διὰ τὰς πολλὰς ταραχὰς, καὶ ἀλληλομαχίας ὅπου ἐκ τῆς παραβάσεως ταύτης ἠκολούθησαν. Ὅστε δηλονότι νὰ μὴ μεταβαίνουσιν ἀπὸ μίαν πόλιν εἰς ἄλλην, οὔτε Ἐπίσκοπος, οὔτε Πρεσβύτερος, οὔτε Διάκονος. Ἀνίσως δὲ τις ὕστερα ἀπὸ τὸν παρόντα Κανόνα τῆς ἀγίας ταύτης Συνόδου ἤθελεν ἐπιχειρήσει νὰ κάμῃ τοιοῦτο πρᾶγμα, καὶ νὰ μεταβῆ ἀπὸ μίαν πόλιν εἰς ἄλλην, ἢ μεταβάσεις αὐτὴ ὅπου ἐπιχειρήσῃ, ἐξάπαντος θέλει γίνεαι ἀκυρος, καὶ ὁ Ἐπίσκοπος ἢ ὁ Πρεσβύτερος ἢ ὁ Διάκονος θέλει ἀποκατασταθῆ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐκείνην, εἰς τὴν ὁποίαν ἐχειροτονήθη, ἐπειδὴ ὅχι μόνον οἱ Ἐπίσκοποι, ἀλλὰ καὶ οἱ Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι πρὸ-

(1) Περὶ τῶν κατηχομένων λέγει ὁ ἱερομύστης Διόσκωρος ἐκκλ. ἱεραρχ. κεφ. γ'. Τοῖς κατηχομένοις ἡ ἐσχάτη ἀπονενέμηται τάξις. Εἰσὶ γὰρ ἀμύθητοι καὶ ἀμύθητοι παντὸς ἱερατικοῦ

(2) Ἐν τῇ συλλογῇ τῶν Κανόνων Ἰωάννου τοῦ Ἀντιοχείως κείται καὶ τοῦτο, «ἢ Διάκονος», ὡς ἀνωτέρω δηλ. καὶ τὸν Διάκονον ἀναφέρει ὁ Κανὼν.

πει νὰ χειροτονῶνται εἰς ἐκκλησίαν διωρισμένην, καὶ ὄχι ἀπολελυμένως, κατὰ τὸν ς'. τῆς δ'. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ιδ'. καὶ ιε'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΙΓ'.

Ὅσοι ριψοκινδύνως, μῆτε τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντες, μῆτε τὸν ἐκκλησιαστικὸν Κανὸνα εἰδότες, ἀναχωρήσωσι τῆς ἰδίας ἐκκλησίας, Πρεσβύτεροι, ἢ Διάκονοι, ἢ ὄλως ἐν τῷ Κανόνι ἐξεταζόμενοι, οὗτοι οὐδαμῶς δεκτοὶ ὀφείλουσιν εἶναι ἐν ἑτέρᾳ ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ πᾶσαν αὐτοῖς ἀνάγκην ἐπάγεσθαι χρῆ, ἀναστρέφειν εἰς τὰς ἑαυτῶν παροικίας, ἢ, ἐπιμένοντας, ἀκοινωνήτους εἶναι προσήκει. Εἰ δὲ καὶ τολμησείε τις ὑπαρπάξαι τὸν τῷ ἑτέρῳ διαφέροντα, καὶ χειροτονῆσαι ἐν τῇ αὐτοῦ ἐκκλησίᾳ, μὴ συγκατατιθεμένου τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου, οὐ ἀνεχώρησεν ὁ ἐν τῷ Κανόνι ἐξεταζόμενος, ἄκυρος ἔστω ἢ χειροτονία.

Ἑρμηνεία.

Ὁ μὲν ἀνωτέρω Κανὼν διορίζεται νὰ ἀποκθίστανται οἱ Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐκείνην, ἐν ἣ ἔχειροτονήθησαν, ὁ δὲ παρὼν καὶ ἀργίαν ἐπάγει εἰς τοὺς τριούτους, ἂν δὲν καταπεισθοῦν νὰ ἐπαναστρέψουν, λέγων· Ὅσοι Πρεσβύτεροι, ἢ Διάκονοι, ἢ ἐν τῷ κανόνι συναριθμούμενοι, καὶ τῷ κλήρῳ, (1) μῆτε τὸν Θεὸν φοβούμενοι, μῆτε τὸν Κανὸνα τῆς Ἐκκλησίας γινώσκοντες (τὸν ιε'. Ἀποστολικὸν δηλ.) ριψοκινδύνως ἀναχωρήσουν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν ἐκείνην, εἰς τὴν ὁποίαν ἔχειροτονήθησαν, οὗτοι, λέγω, οὐδαμῶς πρέπει νὰ δέχωνται εἰς ἄλλην, (χωρὶς γραμμάτων δηλ. συστατικῶν καὶ ἀπολυτικῶν), ἀλλὰ πρέπει νὰ ἀναγκάζωνται εἰς τὸ νὰ γυρίζουν εἰς τὰς ἰδίας τῶν ἐκκλησίας· ὄχι καὶ ἐπιμένουσιν εἰς τὸ πείσμα τῶν, πρέπει νὰ ἴναι ἀκοινωνῆτοι, ὄχι ἀπὸ τὰ Μυστήρια, ὄχι ἀπὸ τοὺς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ λαϊκούς καὶ πιστούς· (διότι κατὰ τοῦτο ἤθελεν εἶναι ἐναντίος ὁ παρὼν Κανὼν μὲ τὸν ιε'. Ἀποστολικὸν, ὅστις τοὺς τριούτους τῆς μετὰ τῶν λαϊκῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ οὐκ ἐβάλλει κοινωνίας), ἀλλὰ ἀπὸ τοὺς ὁμοταγεῖς αὐτῶν συμπρεσβυτέρους καὶ συνδιακόνους. Ταῦτὸν εἰπεῖν, νὰ μὴ συλλειτουργοῦν μὲ τοὺς ἱερωμένους, ἀλλὰ νὰ μένουν ἀργοί. Εἰ δὲ καὶ ἤθελε τολμήσῃ τινὰς Ἐπίσκοπος νὰ ἀρπάξῃ δολωρῶς τὸν ξένον κληρικὸν ἄλλου Ἐπισκόπου, καὶ νὰ χειροτονήσῃ αὐτὸν (τυχὸν εἰς μεγαλύτερον βαθμὸν) ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ ἐκκλησίᾳ, χωρὶς νὰ στέργῃ ὁ τοῦ κληρικοῦ Ἐπίσκοπος, ἀπὸ τὸν ὅποιον ἀνεχώρησεν, ὅς ἴναι ἄκυρος ἢ τοιαύτη χειροτονία. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ιε'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΙΖ'.

Ἀποστ. μδ'. τῆς ς'. ι'. τῆς Λαοδ. δ'. τῆς Καρθ. ε'. κ'. τοῦ Βασ. ιδ'. Ἐπειδὴ πολλοὶ ἐν τῷ Κανόνι ἐξεταζόμενοι, τὴν πλεονεξίαν καὶ τὴν αἰσχροκέρδειαν διώκοντες, ἐπελάθοντο τοῦ θείου γράμματος λέγοντος ἀπὸ ἀργύριον αὐτοῦ οὐκ ἔδωκεν ἐπὶ τόκῳ· [Ψαλμ. ιδ'. δ.] Καὶ δανείζοντες ἑκατοστὰς ἀπαιτοῦσιν· ἐδικαίωσεν ἡ ἀγία καὶ μεγάλη Σύνοδος, ὡς, εἴ τις εὐρεθῆι μετὰ τὸν ὄρον τοῦτον τόκους λαμβάνων, ἐκ μεταχειρίσεως, ἢ ἄλλως μετερχόμενος τὸ πρᾶγμα, ἢ ἡμιολίας ἀπαιτῶν, ἢ ὄλως ἑτερόν τι ἐπινοῶν αἰσχροῦ κέρδους ἕνεκα, καθαιρεθῆσεται τοῦ κλήρου καὶ ἀλλότριος τοῦ Κανόνος ἔσται.

Ἑρμηνεία.

Διάφοροι Κανόνες ἐμποδίζουσι τῶν ἄσπρων τὰ διάφορα, ἀλλὰ καὶ ὁ παρὼν αὐτὸ τοῦτο διορίζεται, λέγων· Ἐπειδὴ πολλοὶ κανονικοὶ, ἢτοι κληρικοὶ, ἀγαπῶντες τὴν πλεονεξίαν καὶ τὴν αἰσχροκέρδειαν, ἀλησμόνησαν τὸ ψαλμικὸν λόγιον τοῦ Δαβὶδ, τὸ λέγον, ὅτι τὸ ἀργύριον αὐτοῦ δὲν ἔδωκε μὲ τὸ διάφορον, ὁ δίκαιος δηλ. ὁποῦ μέλλει νὰ κατοικήσῃ εἰς τὸ ἅγιον ὄρος τοῦ Κυρίου, ταῦτὸν εἰπεῖν, εἰς τὴν οὐράνιον βασιλείαν, ἀλλὰ δανείζοντες ζητοῦσι νὰ πέρνουσιν ἀπὸ τοὺς χρεωφειλέτας τῶν ἑκατοστῶν, (2) ἢτοι δώδεκα νομίσματα, ἢ γρόσια θετέον, εἰς τὰ ἑκατὸν (ὅστις ἦτο ὁ βαρύτερος τόκος ἀπὸ τοὺς ἄλλους)· ἐπειδὴ, λέγω, τοῦτο ποιοῦσιν οἱ κληρικοὶ, ἔκρινε δίκαιον ἡ ἀγία καὶ μεγάλη Σύνοδος αὕτη, ὅτι ἀνίσως ὑστερὰ ἀπὸ τὸν Κανὸνα τοῦτον εὐρεθῆι τινὰς κληρικὸς νὰ πέρνῃ διάφορον, ἢ ὡς πραγματεῖαν τινὰ μεταχειριζόμενος τὸ πρᾶγμα, ἢ καὶ κατὰ ἄλλον τρόπον, (θέλωντας δηλ. νὰ μὴ φαίηται πῶς αὐτὸς πέρνει διάφορα, δίδει μὲν τὰ ἄσπρα του εἰς τοὺς ἔχοντας χρεῖαν, συμφωνεῖ δὲ

(1) Κανονικοὶ καὶ ἐν τῷ Κανόνι, ἐξεταζόμενοι ἰδιαίτερος ὀνομάζονται οἱ κληρικοὶ, ὡτὰν ὁποῦ ἢ ζωὴ αὐτῶν καὶ ὁ νοῦς, καὶ ὁ λόγος διεξάγεται, καὶ ἀπευθίνεται κατὰ τοὺς ἱερούς Κανόνας, Ἀποστολικούς, φημί, Συνοδικούς τε καὶ Πατρικούς (καὶ ὅρα εἰς τὴν α. ὑποσημείωσιν τοῦ β'. Ἀποστολικοῦ). Κανονικοὶ πρὸς τοὺς λέγονται καὶ οἱ μοναχοί, ὡς ἐν πολλοῖς τῶν Κανόνων τοῦτο ἔσται, ἀλλὰ δὴ καὶ αἱ μονάζουσαι γυναῖκες, διὰ τὴν αὐτὴν ἔ-

μορφήν κανονικῶς ὀνομάζονται, τῶν λαϊκῶν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖον αὐτονόμως, ταῦτὸν εἰπεῖν, ἀκανονίστως καὶ ἀδιαφόρως πολιτευομένων.

(2) Τὴν ἑκατοστὴν ταύτην ἀναφέρει καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος, ὁμιλ. νς'. εἰς τὸ κατὰ Ματθ. λέγων, οὗτος (ὁ χρεωφειλέτης ἄνθρωπος) μόλις ἑκατοστὴν ἀποδίδωσιν, ἐλεῖνος δὲ (ὁ Θεὸς) ἑκατονταπλαστον, καὶ ζωὴν αἰώνιον.

μέ αὐτούς νά συμμερίζεται καί αὐτός ἀπό τὰ διάφορα καί τὸ κέρδος τῶν ἀσπρων, ὀνομάζων τὸν ἑαυτὸν του, ὄχι δανειστὴν, ἀλλὰ συμμεριστὴν καί κοινῶνόν· ὅστις λοιπὸν εὐρεθῆ νά κάμῃ ταῦτα, ἢ καί νά ζητῆ ἡμιολίαν (ἦτοι τὸ ἡμισυ τῆς ἑκατοστῆς, ὅπερ εἶναι ἐξ νομίσματα, ἢ καί ἐξ γρόσια ἐκ τῶν ἰβ΄. τοῦ ὄλου διαφόρου, δηλ. τῶν 100) ἢ ἄλλο τι παρόμοιον πρᾶγμα ἐπινοεῖ διὰ αἰσχροκέρδειαν, ὁ τοιοῦτος θέλει καθαιρεθῆ ἀπὸ τὸν κληρὸν, καί θέλει ἀποξενωθῆ τῆς Κανονικῆς τάξεως. Ἀνάγνωθι καί τὸ μδ΄. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΙΗ΄.

Ἦλθεν εἰς τὴν ἀγίαν καί μεγάλην Σύνοδον, ὅτι ἔν τισι τόποις καί πόλεσι, τοῖς Πρε- || Τῆς Λαοδ. κ΄.
σβυτέρους τὴν εὐχαριστίαν οἱ διάκονοι διδόνασιν, ὅπερ οὔτε ὁ Κανὼν, οὔτε ἡ συνήθεια παρέ- || τῆς ς΄. ζ΄.
δωκε τοὺς ἐξουσίαν μὴ ἔχοντας προσφέρειν, τοῖς προσφέρουσι διδόναι τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Κάκεινο δὲ ἐγνωρίσθη, ὅτι ἤδη τινὲς τῶν Διακόνων, καί πρὸ τῶν Ἐπισκόπων, τῆς Εὐχαριστίας ἄπτονται. Ταῦτα οὖν πάντα περιηρήσθη, καί ἐμμενέτωσαν οἱ Διάκονοι τοῖς ἰδίοις μέτροις, εἰδότες, ὅτι, τοῦ μὲν Ἐπισκόπου ὑπηρετῆται εἰσὶ, τῶν δὲ Πρεσβυτέρων ἐλάττους. Λαμβανέτωσαν δὲ κατὰ τὴν τάξιν τὴν εὐχαριστίαν μετὰ τοὺς Πρεσβυτέρους, ἢ τοῦ Ἐπισκόπου μεταδιδόντος αὐτοῖς, ἢ τοῦ Πρεσβυτέρου. Ἀλλὰ μηδὲ καθῆσθαι ἐν μέσῳ τῶν Πρεσβυτέρων ἐξέστω τοῖς Διακόνοις· παρὰ Κανόνα γάρ, καί παρὰ τάξιν ἐστὶ τὸ γινόμενον· εἰ δὲ τις μὴ θέλοι πειθαρχεῖν, καί μετὰ τούτους τοὺς ὅρους, πεπαύσθη τῆς διακονίας.

Ἑρμηνεία.

Πανταχοῦ πρέπει νά φυλάττεται ἡ εὐταξία, μάλιστα δὲ ἀνάμεσα εἰς τοὺς ἱερωμένους· διὰ τοῦτο καί ὁ παρῶν Κανὼν πρᾶγμα παρὰ τάξιν γινόμενον διορθοῖ. Φησὶ γάρ, ἦλθεν εἰς τὴν ἀκοὴν τῆς ἀγίας καί μεγάλης Συνόδου ταύτης, ὅτι εἰς μερικοὺς τόπους καί πόλεις, οἱ διάκονοι δίδουσι τὴν θείαν Κοινωνίαν εἰς τοὺς Πρεσβυτέρους, τὸ ὅποῖον τοῦτο οὔτε Κανὼν τις ἔγγραφος, οὔτε συνήθεια παρέδωκεν ἄγραφος, τὸ νά μεταδίδουσι δηλαδὴ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ εἰς τοὺς ἱερουργοῦντας αὐτὸ ἱερεῖς, οἱ μὴ ἔχοντες ἐξουσίαν νά τὸ ἱεουργοῦσι Διάκονοι. (1) Πρὸς τούτοις καί τοῦτο ἀκόμη ἐμνηύθη, ὅτι μερικοὶ ἀπὸ τοῦς Διακόνους μεταλαμβάνουσι προτῆτερα ἀπὸ τοῦς Πρεσβυτέρους. Ταῦτα λοιπὸν πάντα τὰ ἀτακτα ἄς σηκωθοῦν ἀπὸ τὸ μέσον, καί οἱ Διάκονοι ἄς μένωσι μέσα εἰς τα ὄριά των, ἦτοι, μήτε τὴν Εὐχαριστίαν ἄς δίδουσι εἰς τοὺς ἱερεῖς, μήτε πρὸ τῶν ἱερέων ἄς μεταλαμβάνουσι, γινώσκοντες, ὅτι τοῦ μὲν Ἐπισκόπου εἶναι ὑπηρετῆται, ὡς καί αὐτὸ τὸ ὄνομά των τοῦτο δηλοῖ· Διάκονος γάρ θέλει νά εἴπῃ ὑπηρετῆς· τῶν δὲ Πρεσβυτέρων εἶναι κατώτεροι καί ἐλάττους, τὸ δὲ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται, ὡς λέγει ὁ Ἀπόστολος, καί ὄχι τὸ ἀνάπαλιν. [Ἑβρ. ζ΄. 7.] Ἄς λαμβάνουσι δὲ κατὰ τὴν τάξιν τὴν θείαν Εὐχαριστίαν ὕστερα ἀφ' οὗ μεταλάβουσι οἱ Πρεσβύτεροι, μεταδιδόντος εἰς αὐτούς ταύτην, ἢ τοῦ Ἐπισκόπου, ἢ (ἂν δὲν ᾖναι παρῶν ὁ Ἐπίσκοπος) τοῦ Πρεσβυτέρου. Ἀλλὰ οὔτε ἄδειξ εἶναι εἰς τοὺς Διακόνους νά καθῶνται ἀνάμεσα εἰς τοὺς Πρεσβυτέρους, ἐπειδὴ καί τοῦτο εἶναι ἀτακτον καί παρὰ Κανόνα· δείκνυσι γάρ, ὅτι οἱ Διάκονοι μὲ τοὺς Πρεσβυτέρους εἶναι ἰσότημοι, ὅπερ οὐκ ἔστιν· εἰ δὲ καί ὕστερα ἀπὸ τὸν Κανόνα τοῦτον δὲν θέλει τινὰς ἀπὸ τοῦς Διακόνους νά καταπεισθῆ, ἄς παύῃ ἀπὸ τὴν διακονίαν του.

Συμφωνία

α' Ακολουθῶς τῷ παρόντι Κανόνι καί ὁ ζ΄. τῆς ς΄. διατάσσεται. Προσάξει γάρ νά καταβιδάξεται ἀπὸ τὸν βαθμὸν του, καί ἔσχατος τοῦ οἰκείου νά γίνεταί τάγματος, ὁ Διάκονος ἐκεῖνος ὅπου διὰ θρασύτητα προκαθησθῆ τῶν Πρεσβυτέρων, κἄν εἰς οἰκονδήποτε ὀφθίκιον εὐρίσκεται ἐκκλησιαστικόν. (2) Ἐξω μόνον ἂν ὑπάγῃ εἰς

(1) Δι' ὃ καί ὁ Συμῶν ὁ Θεσσαλονικῆς φησὶν· «οὐ δεῖ Διακόνους μερίδας προσφέρειν, οἱ Διάκονοι δὲ πάντες διὰ τῶν Πρεσβυτέρων.» Καί πάλιν, «ἐπεὶ καί τὸ χάρισμα τοῦ προσφέρειν τῷ Θεῷ οὐκ ἔχουσιν (οἱ Διάκονοι). Διάκονοι γάρ εἰσι τὴν λειτουργικὴν ἀξίαν ἔχοντες μόνον. Εἰ γοῦν οὐ δυνατόν αὐτοῖς ἱερατικὸν ἐνδύσασθαι ἄμφιον ὄχι εὐλογίας Ἀρχιερέως, ἢ Ἱερέως, οὔτε ἐνάρξασθαι τινος τελετῆς ἄνευ Πρεσβυτέρου. πῶς ἄρα οὗτοι δι' ἑαυτῶν προσκομίσουσιν;» Ἀλλὰ καί ὁ θεῖος Ἐπιφάνιος, αἰρῆσει οὗ·; ταῦτά φησι. «Καί γάρ οὔτε Διάκονοι ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ τάξει ἐπιστεύθησαν τι μυστήριον ἐπιτελεῖν, ἀλλὰ μόνον διακοπεῖν τὰ ἐπιτελούμενα.» Καί αἱ ἀποστολικαὶ δὲ διαταγαί, β. βλ. ἡ κ. φ. μ. φ. φασὶν· «οὔτε Διακόνῳ προσφέρειν θυσίαν θεμιτόν, ἢ βαπτίζειν, ἢ εὐλόγησαν μικρὰν, ἢ μεγάλην ποιεῖσθαι.»

(2) Διὰ τοῦτο λοιπὸν πρέπει νά ἀκυρωθῆ ἡ ἔγγραφος προσταγὴ τοῦ βασιλέως Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, ἥτις διορίζεται ἐν ταῖς ἐξω τῆς Συνόδου συνάξεσι νά προκαθίζεται ὄχι μόνον τῶν ἱερέων, ἀλλὰ καί τῶν Ἀρχιερέων αὐτῶν ὁ τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας Χαρτοφύλαξ, Διάκονος ὢν, οὐδὲν ἄλλο προβαλλομένη εἰς ἀθέτησιν τῶν Συνοδικῶν τούτων Κανόνων, πάρεξ τὴν μακροχρόνιον συνήθειαν ὅπου ἐπεκράτησαν, ἐπειδὴ τοῦτο δὲν εἶναι εὐλογον· μάλλον γάρ πρέπει νά ὑπερνικῶσιν οἱ κανόνες, πάρεξ ἡ συνήθεια τοῖς Κανόνι ἐναντιουμένη. Κἄν γάρ ἡ συνήθεια ἰσχύη μὲν ὡς ἄγραφος νόμος, καί εἰς τὰ πολιτικά, καί ἡ μακρὰ συνήθεια ἀντὶ νόμου κρατῆ, ὅμως ὄχι ἀπλῶς εἰς ὅλα, ἀλλ' εἰς ἐκεῖνα ὅπου δὲν εἶναι ἔγγραφον νόμος, καί εἰς ἐκεῖνα ὅπου δὲν ἐναντιόνηται εἰς ἔγγραφον νόμον, ἢ εἰς Κανόνα, καί κατ' αὐτὸν τὸν Βαλαμῶνα, τὸν συνευδοκῶντα εἰς τὸ ἄτοπον τοῦ βασιλέως

ἄλλην πόλιν, πρόσωπον ἐπιφύρων τοῦ οἰκείου Πατριάρχου, ἢ Μητροπολίτου, τότε νὰ τιμᾶται περισσότερο ἀπὸ τοὺς Πρεσβυτέρους. Ἄλλὰ καὶ ὁ κ'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ δὲν πρέπει λέγει νὰ κάθεται ὁ Διάκονος ἔμπροσθεν εἰς τὸν Πρεσβύτερον. Ὁ δὲ νς'. τῆς αὐτῆς ἐμποδίζει τὸ νὰ πηγαίνουν οἱ Ἱερεῖς νὰ κάθονται μέσα εἰς τὸ βήμα πρὸ τοῦ νὰ εἰσοδεύσῃ ὁ Ἀρχιερεὺς. Σημειῶσαι ὅτι κατὰ τὸν Ζωναρᾶν καὶ Βαλαμῶνα, ὁ μὲν ιη'. τῆς παρούσης Συνόδου λέγει διὰ ἐκείνους τοὺς Διακόνους, ὅπου ἐν καιρῷ τῆς θείας Ἱερουργίας ἐνδον τοῦ βήματος προκαθίζονται τῶν Πρεσβυτέρων, καὶ διὰ τοῦτο μὲ βαρυτέραν παιδείαν κολάζει αὐτοὺς, μὲ τὴν παῦσιν δηλ. τῆς ἱεροδικονίας των. Ὁ δὲ ζ'. τῆς ς'. λέγει διὰ ἐκείνους, ὅπου προκαθίστανται τῶν Πρεσβυτέρων, ὅχι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀλλ' ἐν ταῖς ἕξω συνελεύσεσι, καὶ διὰ τοῦτο ἐλαφρότερα παιδεύει αὐτοὺς, μὲ τὸν καταβιβασμὸν μόνον τοῦ οἰκείου τόπου των.

ΚΑΝΩΝ ΙΘ'.

Ἀποστ. μζ'.
τῆς α'. β'. τῆς
ς'. ιε'. τῆς ἐν
Λαοδ. ζ'. η'.
τῆς Καρθ. ξς'.
τῆς δ'. ιε'. τῆς
ς'. ιδ'. μ'. Βασ.
μδ'. τῆς Καρθ.
ς'. να'. ρλε'.

Περὶ τῶν Παυλιανισάντων, εἴτα προσφυγόντων τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ, ἕρος ἐκπέθειται ἀναβαπτίζεσθαι αὐτοὺς ἐξάπαντος. Εἰ δὲ τινες τῷ παρεληλυθέντι χρόνῳ, ἐν τῷ κλήρῳ ἐξετάσθησαν, εἰ μὲν ἄμεμπτοι καὶ ἀνεπίληπτοι φανεῖν, ἀναβαπτισθέντες χειροτονήσασαν ὑπὸ τοῦ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας Ἐπισκόπου. Εἰ δὲ ἢ ἀνάκρισις ἀνεπιτηδείους αὐτοὺς εὐρίσκει, καθαιρεῖσθαι αὐτοὺς προσήκει. Ὡσαύτως δὲ καὶ περὶ τῶν διακονισσῶν, καὶ ὅπως περὶ τῶν ἐν τῷ Κανόνι ἐξεταζομένων, ὁ αὐτὸς τύπος παραφυλαχθήσεται. Ἐμνήσθημεν δὲ τῶν διακονισσῶν τῶν ἐν τῷ σχήματι ἐξετασθεισῶν, ἐπεὶ μηδὲ χειροθεσίαν τινὰ ἔχουσιν, ὥστε ἐξάπαντος ἐν τοῖς λαϊκοῖς αὐτὰς ἐξετάζεσθαι.

Ἑρμηνεία

Ὁ παρῶν Κανῶν διορίζεται διὰ ἐκείνους ὅπου ἐγεννήθησαν μὲν εἰς τὴν αἵρεσιν τοῦ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως (1), μετὰ ταῦτα δὲ προσέφυγον εἰς τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν, λέγων ὅτι, Κανῶν καὶ τύπος ἐξεδόθη νὰ ἀναβαπτίζωνται ἐξ ἀποφάσεως οἱ τοιοῦτοι αἰρετικοὶ (ὅρα δὲ ὅτι καταχρηστικῶς ὀνομάζει ἡ Σύνοδος βάπτισμα τὸ τῶν Παυλιανιστῶν βάπτισμα, καὶ παραβάλλουσα αὐτὸ πρὸς τὸ ἡμέτερον βάπτισμα, καὶ οὐ πρὸς ἑαυτὸ, ἐμεταχειρίσθη καὶ τὸ ρῆμα τοῦ, ἀναβαπτίζωνται, ἦτοι νὰ δευτεροβαπτίζωνται, καὶ ὅρα τὰ προλεγόμενα τῆς ἐν Καρχηδόνι Συνόδου μὲ τὸ νὰ μὴ ἐβαπτίζοντο οὗτοι ἀπαρἀλλάκτως ὡς καὶ οἱ ὀρθόδοξοι.) Εἰ δὲ καὶ μερικοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἐχειροτονήθησαν κληρικοὶ πρὸ τοῦ ὀρθοδόξου βαπτίσματος, μὲ τὸ νὰ μὴ ἤγειραν οἱ χειροτονήσαντες αὐτοὺς Ἀρχιερεῖς, πῶς εἶναι αἰρετικοὶ ἢ καὶ χειροτονημένοι ἦσαν ἐν τῷ κατὰ τοὺς Παυλιανιστὰς κλήρῳ. Οὗτοι, λέγω, ἀφοῦ ἀναβαπτισθῶν εἰς τὸ ὀρθόδοξον βάπτισμα, εἰ μὲν φανῇ ἡ ζωὴ αὐτῶν ἄμεμπτος καὶ ἀκατηγόρητος (2) ἀς χειροτονοῦνται ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπον τῆς καθολικῆς καὶ ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐπειδὴ ἡ προτέρως

ψήφισμα (χαρτοφύλαξ γὰρ ἦν). Καὶ κατὰ τὸ δ'. διάταγμα τοῦ γ'. τίτλ. τοῦ πρώτου β.βλ. τῶν διατάξεων, ὅπερ ἐστὶ β.βλ. β'. τῶν Βασιλ. τίτλ. α. κεφ. μα'. ἀλλὰ καὶ ἡ ς'. Νεαρὰ Λέγοντος τοῦ σοφοῦ διορίζει, ὅτι δὲν πρέπει νὰ κρατῇ ἡ ἄγραφος συνήθεια ἢ ἀπὸ τοῦ Κανῶνα ἐμποδισμένη. Ἀνάγνωθι καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ κδ'. Ἀποστολικῶν, καὶ τοῦ α. τῆς Σαρδικῆς. Πόσον δὲ ἐτάραξε τοὺς πότε Ἀρχιερεῖς ἢ τοιαύτη βασιλικὴ προσταγὴ διὰ τὸ ἄτοπον, θέλει τὸ μάθη ὅποιος ἀναγνώσῃ αὐτὴν κειμένην ἐν τῇ κατὰ τὸν παρόντα Κανῶνα ἑρμηνείᾳ τοῦ Βαλαμῶνος.

(1) «Παῦλος ὁ ἀπὸ Σαμοσάτων τῶν ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ πλησίον τοῦ Εὐφράτου ποταμοῦ κειμένων ὀρμώμενος, καὶ διὰ τοῦτο Σαμοσατεὺς ἐπονομαζόμενος, (καὶ οὐχὶ διατὶ ἐχρημάτισε Σαμοσάτων Ἐπίσκοπος, ὡς εἶπεν ὁ Βαλαμῶν, ἢ καὶ ἄλλοι), υἱὸς γυναικὸς Μανιχαίας, Καλλιδικῆς τοῦνομα. κατὰ τὸν Κεδρηνόν, Βλάσταριν, καὶ Βαλαμῶνα, ὁ καὶ Ἀντιοχείας γεγωνὸς Ἐπίσκοπος μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀντιοχείας Δημητρίου, κατὰ τὸ 260. ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ, κατὰ τὸν Εὐσέβιον (ἐκκλησιαστικῆ ἱστορ. βιβλ. ζ'. κεφ. κζ'.) δὲν ἐφρόνησε μόνον κακῶς περὶ τὸ τῆς θεολογίας μυστήριον λέγων, μόνον Θεὸν, ὅχι διατὶ εἶναι πηγὴ τῆς θεότητος ὁ Πατὴρ, ἀλλὰ ἀναιρῶν τὴν ὑπόστασιν τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Πνεύματος, ὡς ὁ Σαββέλλιος, καὶ πρόσωπον ἕνα τὸν Θεὸν δοξάζων μετὰ τοῦ Λόγου αὐτοῦ, ὡς καὶ ὁ ἄνθρωπος εἰς ἐστὶ μὲ τὸν ἑαυτοῦ λόγον, καὶ οὐδὲν περισσότερο ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους φρονῶν, κατὰ τὸν θεῖον Ἐπιφάνιον αἰρεῖ. ξς'. ἀλλὰ καὶ περὶ τὴν

ἑνσαρκον οἰκονομίαν ἐγένετο βλάσφημος, κατὰ τὸν Θεοδώρητον διαλόγ. β'. Ἀρτέμιον, καὶ Θεοδόσιον, Σαββέλιόν τε καὶ Μάρκελλον, Φωτεινὸν, καὶ Παῦλον ὁ Σαμοσατεὺς, μόνον ἄνθρωπον κηρύττουσι τὸν Χριστὸν, τὴν δὲ πρὸ τῶν αἰῶνων ὑπάρχουσαν αὐτὸν θεότητα ἀρνοῦνται. Κατὰ δὲ τὸ 272. ἔτος. ἡ συγκροτηθεῖσα ἐν Ἀντιοχείᾳ τοπικῇ Συνόδῳ καθείλεν αὐτὸν καὶ ἀνεἰμάτισεν. Ἦς καὶ ἡ Συνοδικὴ ἐπιστολὴ, κείται παρ' Εὐσεβίῳ αὐτόθι, ἣτις καὶ λέγει, ὅτι ὁ Παῦλος ἔλεγε μὴ κατελυτθῆναι ἐξ οὐρανοῦ τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ κάτωθεν ἐκ τῆς Μαρίας τοῦ εἶναι ἀρξάμενον. Σημειῶσαι δὲ ὅτι ὁ Κεδρηνός, Βλάσταριν καὶ Βαλαμῶν λέγουσιν, ὅτι, οἱ Μανιχαῖοι μετωνομάσθησαν ἀπὸ τοῦ Παύλου τούτου Παυλικianoί, οἵτινες ὀλίγους χρόνους μετὰ τὸν Παῦλον ἀνεφύσαν: "Ὅρα καὶ τὰ προλεγόμενα Διονυσίου τοῦ Ἀλεξανδρείας. "Ὅρα καὶ σελ. 155. τῆς δογματικῆς Πανοπλίας, ὅπου γέγραπται, ὅτι, οἱ Παυλικianoὶ ἐκ τῶν Μανιχαίων κατάγονται, ἀντὶ Παυλοϊωάννου, Παυλικianoὶ βαρβαρικώτερον λεγόμενοι.

(2) «Ἄλλο ἐγκλημα, καὶ ἄλλο μίμψις, (λέγει ὁ θεῖος Χρυσόστομος λόγῳ β'. εἰς τὸν Ἰώβ) ἐγκλημα μὲν γίνεται εἰς τὰς βαρυτέρας ἀμαρτίας, ἡ δὲ μίμψις εἰς τὰ ἐλαφρότερα πταίσματα. "Ὅστις δὲν εἶναι ἀνάμεσα εἰς τὰ δύο ταῦτα, λέγεται ἀνέγκλητος. Διότι ἐκείνον ὅπου δὲν ἔχει νὰ ἐγκαλέσῃ τινὰς ὡς μοιχόν, ἢ ὡς φονέα, ὁ τοιοῦτος εἶναι ἀνέγκλητος. Ἐκείνον δὲ ὅπου μίμψεται τινὰς ὡς ὕβριστήν, ἢ διαβολέα, ἢ λυδύρονον, ἢ μέθυσον, ὁ

χειροτονία ὅπου ἔλαβον αἰσθητικοὶ ὄντες, οὐδὲ χειροτονία ὄλως λογιζέται. Πῶς γὰρ εἶναι δυνατὸν ὁ μὴ ὢν βεβαπτισμένος κατὰ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν, νὰ λάβῃ Πνεύματος ἁγίου ἐπιφοίτησιν, καὶ χάριν ἐν τῇ χειροτονίᾳ; Εἰ δὲ καὶ ἀνακρινόμενοι εὐρεθοῦν τῆς ἱερωσύνης ἀνάξιοι, πρέπει νὰ καθαιρεθοῦν, ἤτοι νὰ ἐξωσθοῦν ἀπὸ τὸν κλήρον. Καταχρηστικῶς γὰρ ἐδῶ ἡ καθαιρέσις ἐλήφθη ἀντὶ ἐξώσεως, ἐπειδὴ καθαιρεῖται κυρίως, ὁ εἰς τὸ ὕψος τῆς ἱερωσύνης καὶ τοῦ κλήρου ἀρθεῖς πρότερον. Οὗτοι δὲ οἱ μηδὲ ὄλως λαβόντες χειροτονίαν, ἀπὸ ποίου ὕψος θείου καθαιρεθοῦν; βέβαια ἀπὸ κἀνένα. Ἡ ἱσως λέγει νὰ καθαιρεθοῦν ἀπὸ τὴν κατὰ τοὺς Παυλιανιστὰς ἱερωσύνην καὶ κλήρον. Ὡσπερ γὰρ βάπτισμα ὠνόμασε τὸ κατ' ἐλείνους γινόμενον, οὕτως ὠνόμασε καὶ κλήρον τὸ κατ' ἐκείνους, καὶ ἀκολουθῶς καθαιρέσιν, ὡς καὶ ὁ ἡ. τῆς ἐν Λαοδικ. κλήρον ὀνομάζει τὸν παρὰ τοῖς Μοντανισταῖς. Τοῦτο δὲ ὅπου εἶπομεν περὶ τῶν ἀνδρῶν, πρέπει νὰ φυλάττεται ἀπαρἀλλάκτως καὶ ἐπὶ τῶν γυναικῶν· δηλαδὴ, εἴαν τις ἀπὸ τὰς γυναῖκας τῶν Παυλιανιστῶν ἐχειροτότησεν ὀρθόδοξος Ἐπίσκοπος Διακονίσσας, ἀγνοῶν τὴν αὐτῶν αἵρεσιν, ἡ καὶ ἦσαν χειροτονημένοι ἐν τῷ κατὰ Παυλιανιστὰς τάγματι τῶν Διακονισσῶν· αὐτὰι, λέγω, ἀς ἀναβαπτίζωνται, καὶ εἰ μὲν φανοῦν ἄξιοι διακονίας μετὰ τὸ βάπτισμα ἄς χειροτονῶνται καὶ Διακόνισσαι· (καὶ ὄρα τὸν μζ'. καὶ μζ'. Ἀποστολικ. καὶ τὸν ζ'. τῆς β'.) Ἐκεῖνο δὲ ὅπου ἐπιφέρει ὁ Κανὼν, ἐμνήσθημεν τῶν Διακονισσῶν τῶν ἐν τῷ σχήματι ἐξετασθεισῶν, ἐπεὶ μηδὲ χειροθεσίαν τινὰ ἔχουσιν, ὥστε ἐξάπκτος ἐν τοῖς λαϊκοῖς αὐτὰς ἐξετάζεσθαι· ἀγκυλὰ καὶ εἶναι δυσκολονόητον, ὅμως ἡ ἔννοιά του εἶναι αὕτη, ὅτι, ἀνεφάρκμεν δὲ χωριστὰ περὶ τῶν Διακονισσῶν, ὅπου κοντὰ εἰς τοὺς Παυλιανιστὰς εἶχον τὸ σχῆμα τοῦτο, ἦγον τὸ ἐπάγγελμα τῶν Διακονισσῶν, ὅτι καὶ αὐταὶ, καθὼς καὶ οἱ ἄλλοι τῶν κληρικοῖ, ὡς λαϊκοὶ πρέπει νὰ γνωρίζωνται, διατὶ καθὼς ἐλείνοι δὲν εἶχον κἀμμίαν χειροτονίαν, ἐστερημένοι ὄντες τῆς θείας χάριτος, οὕτω καὶ αἱ παρ' ἐκείνοις Διακόνισσαι, τὸ σχῆμα μόνον εἶχον τῶν Διακονισσῶν, χειροθεσίαν δὲ ἀληθινὴν καὶ χάριτος μεταδοτικὴν οὐκ εἶχον, ὥστε ὡς λαϊκαὶ πρέπει νὰ γνωρίζωνται καὶ αὐταὶ μετὰ τὸ βάπτισμα, ὥσπερ ἦσαν καὶ πρότερον.

Συμφωνία.

«Ὁ δὲ ζε'. τῆς ς'. ἀπαρἀλλάκτως μὲ τὸν παρόντα Κανόνα λέγει· Ὅρος ἐξεδόθη νὰ ἀναβαπτίζωνται οἱ Παυλιανισταὶ, ταύτῳ εἰπεῖν, οἱ ἀπὸ γεννήσεως τὴν τοῦ Παύλου αἵρεσιν ἔχοντες. Ὁ δὲ ιε'. τῆς δ'. προστάζει νὰ χειροτονῆται ἡ Διάκονος ἐτῶν μ'. (καθὼς καὶ ὁ ιδ'. τῆς ς'. καὶ μ'. τῆς αὐτῆς τὸ αὐτὸ φασιν) ἀναθεματίζει δὲ αὐτὴν, ἀνίσως προσμείνασα ὀλίγον καιρὸν εἰς τὴν λειτουργίαν (1) ὑστερον ὑπανδρευθῆ. Ὁ δὲ μδ'. τοῦ Βασι-

τοιοῦτος, ἐξω μὲν ἀπὸ ἐγκλήματα εἶναι, ὑποκάτω ὅμως εἰς μέμψιν εὐρίσκειται. Διὰ τοῦτο ὁ Ἰὼβ ἄμεμπτος, ἐπειδὴ ἦτο μακρὰν, καὶ ἀπὸ τὰ ἐλάχιστα ἀμαρτήματα. Δι' δὲ καὶ εἰς τὸν Ἀβραάμ, λέγει ὁ Θεὸς, εὐαρίστητι ἐναντίον ἐμοῦ, καὶ γίνουι ἄμεμπτος. Ὁ δὲ Ἀπόστολος θέλωντας νὰ καταστήσῃ ποιμένας τῆς οἰκουμένης, ἐπειδὴ τότε ἦτο σπάνια τὰ καλὰ τῆς ἀρετῆς, λέγει εἰς τὸν Τίτον· Κατάστησον Ἐπισκόπους, ὡς ἐγὼ σοι διαταξάμην, εἴ τις ἔστιν ἀνέγκλητος. Τὸ ἄμεμπτος οὐκ εἶχε τότε χώραν . . . μέγα τὸ ἄμεμπτον. Μίσον δὲ τὸ ἀνέγκλητον. Μέγα δὲ ἐν κακοῖς καὶ τὸ μικρὸν ἀγαθόν . . . οὐκ ἐπειδὴ νόμον ἔθηκε τοῦτο, ἀλλ' ἐπειδὴ εἰς τὴν πλάνην ἐσυγκατέβη. Ἡέφυρε γὰρ ὅτι δταν ἀνήσῃ ἡ εὐσέβεια. αὐτὴ ἡ φύσις τοῦ πράγματος θέλει προτιμήσῃ ἀφ' ἑαυτῆς τὸ ἀγαθόν, καὶ ὅτι θέλει γένη ἡ ἐκλογή τῶν κριεττόνων. Καὶ ὄρα ὅτι κατὰ τὰ λόγια τοῦ Χρυσόστομου καὶ ὁ Κανὼν οὗτος ἀπαιτεῖ νὰ ἦναι οἱ μέλλοντες ἱερωθῆναι, ὄχι μόνον ἀνέγκλητοι, ἀλλὰ καὶ ἄμεμπτοι. Ἀφ' οὗ μετὰ τὸν Παῦλον ἦνθησεν ἡ εὐσέβεια· ἀγκαλὰ καὶ κατὰ τὸν καιρὸν ἀκόμη τοῦ Παύλου, καὶ τὸ ἄμεμπτος εἶχε χώραν. Διότι ὁ ἴδιος Παῦλος τόσον πρὸς τὸν Τίτον, ὅσον καὶ πρὸς τὸν Τιμόθεον γράφων λέγει. «Δεῖ οὖν τὸν Ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον εἶναι.» Τὸ δὲ ἀνεπίληπτον τοῦτο, σχεδὸν τελείως δὲν διαφέρει ἀπὸ τὸ ἄμεμπτος, ὅπερ καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος Χρυσόστομος ἐρμηνεύων λέγει, πᾶσαν εἶπεν ἀρετὴν, ἀνεπίληπτον εἰπὼν . . . ὥστε εἴ τις τύπεται ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ὅτι ἔπραξε κἀποια ἀμαρτήματα, δὲν κάμνει καλὰ, εἴαν ἐπιθυμῇ Ἐπισκοπὴν καὶ ἱερωσύνην, τῆς ὁποίας διὰ τῶν ἔργων ἔκαμε τὸν ἑαυτὸν του ἀνάξιον.» Τὸ δὲ ἀνεπίληπτον καὶ ὁ παρὼν Κανὼν ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς ἀπαιτεῖ, καὶ ὁ θ'. τῆς αὐτῆς Συνόδου. Εἰ δὲ ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς ἀπλῶς, πόσῳ μᾶλλον ἀπὸ τοὺς Ἀρχιερεῖς;

(1) Σημειῶσαι ὅτι ἡ Διάκονος, ἀγκαλὰ καὶ φαίνεται νὰ χειροτονῆται ὑστερα ἀπὸ τὸν Πρεσβύτερον καὶ Διάκονον, κατὰ τὸν

ιδ'. τῆς ς'. καὶ νὰ κάμνη λειτουργίαν. κατὰ τὸν ιε'. τῆς δ', κατὰ τὰς Ἀποστολικὰς ὅμως Διαταγὰς δὲν φαίνεται νὰ ἐπιτελῆ τὴν ἐν τῷ βήματι τῶν θείων Μυστηρίων λειτουργίαν τοῦ ἄρρενος Διακόνου, ἀλλὰ τὴν ἐξω τοῦ βήματος Λέγουσι γὰρ αὐταὶ βιβλ. γ'. κεφ. θ'. ἀνίσως εἰς τὰς γυναῖκας δὲν ἐσυγχωρήσαμεν νὰ διδάσκουσιν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, (διότι γυναῖκα διδάσκειν οὐκ ἐπιτρέπω, λέγει ἰδὸς ὁ Παῦλος, (ἀ. Τιμοθ. κεφ. β'.) πῶς θέλει συγχωρήσῃ τινὰς εἰς αὐτὰς νὰ ἱερατεύουν; διότι τοῦτο εἶναι σφάλμα τῆς τῶν Ἑλλήνων ἀθεότητος νὰ χειροτονῶσιν ἱερεῖας εἰς τὰς θηλυκάς των θεὰς, καὶ ὄχι τῆς τοῦ Χριστοῦ νομοθεσίας. Ἐχειροτονεῖτο λοιπὸν ἡ Διάκονος αὕτη πρῶτον μὲν (αὐτῶι κεφ. ιε'. καὶ ις'.) διὰ τὰς φωτιζόμενας, ἤτοι βαπτιζόμενας γυναῖκας, τὰς ὁποίας, ἀφ' οὗ ὁ μὲν Ἐπίσκοπος ἄλειψε τὴν κεφαλὴν αὐτῶν μὲ τὸ ἅγιον ἔλαιον, ὁ δὲ Διάκονος μόνον τὸ μέτωπον, ἔπερην ἐκείνη καὶ ἄλειφεν ὄλον τὸ σῶμά των, μὲ τὸ νὰ μὴ ἦτο·πρέπον νὰ βλέπεται ἀπὸ τοὺς ἄνδρας σῶμα γυμνὸν γυναῖκος. Δεύτερον δὲ διὰ τὰς ἄλλας ὑπηρεσίας τῶν γυναικῶν. Διότι εἰς τὰ ὁσπῆτια ἐκείνα ὅπου ἐσυγκατοίκουν γυναῖκες μὲ ἄνδρας ἀπίστους, εἰς τὰ ὁποία δὲν ἦτο σεμνὸν νὰ πέμπεται ἄνδρας Διάκονος διὰ τὰς πονηρὰς ὑποψίας, ἡ Διάκονος γυναῖκα ἐπέμπετο, κατὰ τὸ ιε'. κεφ. τοῦ γ'. βιβλ. ἐφύλαττεν εἰς τὰς θύρας τῆς ἐκκλησίας διὰ νὰ μὴ ἐμβῇ κἀμμία κατηχομένη καὶ ἀπίστος (βιβλ. β'. κεφ. ις'). ἐξέταξε τὰς γυναῖκας ἐκείνας, ὅπου μὲ συστατικὰ γράμματα ἦρχοντο ἀπὸ μίαν πόλιν εἰς ἄλλην, ἂν ἦναι χριστιαναῖς ὀρθόδοξαις ἂν ἦναι μεμολουμέναις ἀπὸ κἀμμίαν αἵρεσιν· ἂν ἦναι ὑπανδρες ἢ χῆραι, καὶ μετὰ τὴν ἐξέτασιν ἔκαμνε τόπον εἰς τὴν ἐκκλησίαν νὰ σταθῇ ἡ κάθε μία κατὰ τὴν τύχην καὶ στάσιν τῆς (βιβλ. γ'. κεφ. ιδ'. καὶ ιθ'.) ἐχρειάζετο ἀκόμη ἡ Διάκονος εἰς τὸ νὰ ὑπηρετῇ τὰς χήρας ἐκείνας ὅπου ἦσαν γραμμείνας εἰς τὸν κατάλογον τῆς ἐκκλησίας, προσφέρονσα εἰς αὐτὰς τὰς παρὰ τῶν

λείου τὴν πορνεύσαν Διακόνον μὲ Ἑλληνα, ζ' ἔτη ἀφορίζει τῶν Μυστηρίων, ὄχι ὁμῶς καὶ ἐκβάλλει τῆς μετὰ τῶν πιστῶν προσευχῆς τε καὶ κοινωνίας· λέγει δὲ καὶ ἡ β'. δικάζεις τοῦ α'. τίτλ. τῶν Νεαρῶν (Φωτ. τίτλ. ἡ'. κεφ. ιδ'). ὅτι ἡ διακόνισσα δὲν πρέπει νὰ συγκατοικῆ μὲ κἀνένα ὁποῦ ἔχει ὑποψίαν ἄσεμνον. Ἐὰν δὲ παραγγελεῖται ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπον νὰ ἐκβάλῃ ἐκεῖνον ἀπὸ τὴν συνοίκησίν τῆς, ἀναβάλλῃ τὸν καιρὸν, στερεῖται ἀπὸ τὴν διακονίαν, καὶ κλείεται μέσα εἰς μοναστήριον ὅλην τῆς τὴν ζῶήν. Ἀνάγνωθι καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ μζ'. Ἀποστολικοῦ.»

ΚΑΝΟΝ Κ'.

Τῆς ς'. ἡ'. Πέ-
τροῦ ιε'. Ἐπειδὴ τινὲς εἰσι ἐν τῇ Κυριακῇ γόνου κλίνοντες, καὶ ἐν ταῖς τῆς Πεντηκοστῆς ἡμέ-
ραις, ὑπὲρ τοῦ πάντα ἐν πάσῃ παροικίᾳ φυλάττεσθαι, ἐστῶτας ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ Συνόδῳ τὰς
εὐχὰς ἀποδίδόναι τῷ Θεῷ.

Ἑρμηνεία.

Τὰ παρὰ τῶν Ἀποστόλων καὶ Πατέρων παραδοθέντα ἔθιμα πρέπει κοινῶς νὰ φυλάττωνται ὅλα, ἀπὸ ὅλων τὰς Ἐκκλησίας, καὶ ὄχι μερικὰ ἀπὸ μερικὰς μόνον. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ παρὼν Κανὼν διορίζεται ὅτι, ἐπειδὴ μερικοὶ χριστιανοὶ κλίνουσι γόνου καὶ ἐν τῇ Κυριακῇ ἡμέρᾳ, καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς ἀπὸ τοῦ Πάσχα ἕως τῆς Πεντηκοστῆς, τὸ ὅποιον εἶναι παρὰ Κανόνας καὶ ἄτοπον, λοιπὸν διὰ νὰ φυλάττωνται ὅλαί αἱ Ἀποστολικαὶ καὶ πατρικαὶ παραδόσεις εἰς ὅλας τὰς ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας τῆς Οἰκουμένης, μία ἀπὸ τὰς ὁποίας εἶναι, καὶ τὸ μὴ κλίνειν γόνου ἐν τῇ Κυριακῇ, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ Πεντηκοστῇ, ἐφάνη εὐλογον εἰς τὴν ἁγίαν Σύνοδον ταύτην, νὰ ἀποδίδουσι τὰς εὐχὰς τῶν εἰς τὸν Θεὸν οἱ Χριστιανοὶ ὅλοι ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις, ὄχι γονατιστοί, ἀλλὰ ἐστῶτες καὶ ὄρθιοι.

Συμφωνεία.

α' Οὐ δὲ γ'. τῆς ς'. αὐτὸ τὸ ἴδιον λέγων, διορίζει καὶ ἀπὸ πότε πρέπει νὰ παύῃ ἡ γονυκλισία, δηλαδὴ ἀπὸ

χριστιανῶν διδομένας ἐλεημοσύνας, καὶ πρὸς ἄλλας ἀκόμη ὑπηρεσίας ἦτον χρησιμεύουσα. Περισσότερον δὲ ἀπὸ ὅλα ἔχειροτονεῖτο κατὰ τὸ ἡ. β. βλ. κεφ. κ'. καὶ κεφ. κη. διὰ νὰ φυλάττη τὰς ἁγίας πύλας, καὶ νὰ ὑπηρετῆ τοὺς πρεσβυτέρους, ὅταν ἐδάπτειζαν τὰς γυναῖκας διὰ τὸ σεμνὸν καὶ εὐπρεπὲς, ἐν οἷς καὶ γέγραπται ὅτι «Διακόνισσα οὐκ εὐλογεῖ οὐδὲ ποιεῖ τι ἀπὸ ἐκεῖνα ὁποῦ κἀμουν οἱ Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι. Λέγει δὲ περὶ αὐτῶν καὶ ὁ Ἐπιφάνιος αἰρσ. οθ'. ὅτι τὸ ἐκκλησιαστικὸν τάγμα ἄχρι μόνον Διακονισσῶν ἐχρηστάθη τὰς γυναῖκας, χήρας τε ὠνόμασε, καὶ τὰς γυναικίστρας ἀπὸ αὐτὰς ὠνόμασε Πρεσβυτίδας, πρεσβυτερίδας ὁμῶς ἢ ἱερίσσας εἰς κἀνένα μέρος δὲν ἐπρόσταζε νὰ γίνωνται. Διότι οὔτε οἱ Διάκονοι ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ τάξει ἐπιστεύθησαν νὰ ἐπιτελῶσι μυστήριόν τι, ἀλλὰ μόνον διακονῶσιν εἰς τὰ παρὰ τῶν ἱερίων τελοῦμενα. Καὶ πάλιν, ὅτι μὲν Διακονισσῶν τὸ τάγμα εἶναι εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὄχι διὰ νὰ ἱερατεύῃ, οὐδὲ διὰ νὰ ἐπιχειρῇ νὰ συγχωρῇ τι, ἀλλὰ διὰ τὴν σεμνότητά τοῦ γένους τῶν γυναικῶν, ἢ διὰ τὴν ὄραν ὁποῦ βηπίζονται θετέον, ἢ διὰ ἐπίσκεψιν πάθους, ἢ πόνου, ἢ διὰ νὰ θεωρῆται μόνον ἀπὸ αὐτῆν ὅταν γυμνωθῇ σῶμα γυναικὸς, ἐν καιρῷ ἀνάγκης, καὶ ὄχι ἀπὸ τοὺς ἱεουργοῦντας ἄνδρας. Εἰ δὲ καὶ ὁ Βαλασμῶν λέγει εἰς τὴν λέ. ἐρώτησιν Μάρκου τοῦ Ἀλεξανδρ. ὅτι αἱ Διακόνισσαι εἶχον βαθμὸν ἐν τῷ βήματι, ἢ δὲ τῶν ἐμμητῶν κἀκῶσις ἀπεξένωσε τὸν βαθμὸν αὐτῶν καὶ τὴν ὑπηρεσίαν ἀπὸ τοῦ βήματος, ὁμῶς αὐτὸς πάλιν ἐν τῇ αὐτῇ ἐρωτῆσει λέγει ὅτι ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει προχειρίζονται Διακόνισσαι μηδεμίαν μὲν μετουσίαν, ἢ μετοχὴν ἔχουσαι ἐν τῷ βήματι, ἐκκλησιάζουσαι δὲ τὰ πολλὰ, καὶ τὰς γυναῖκας ἐκκλησιαστικῶς διορθοῦμεναι. Λέγει δὲ καὶ ὁ Κλήμης Ἀλεξανδρ. σερωματ. βιβλ. γ'. ὅτι οἱ Ἀπόστολοι, εἶχον μαζὺ τοὺς εἰς τὸ κήρυγμα γυναικας ὡς ἀδελφὰς καὶ συνδιακόνους διὰ τὰς ἐν τῷ οἴκῳ καθήμενας γυναῖκας, διὰ μέσου τῶν ὁποίων εἰσέρχεται ἡ τοῦ Κυρίου διδασκαλία μέσα εἰς τὸν θάλαμον, καὶ ἰδιαίτερον οἶκον τῶν γυναικῶν. Ἐδρῆται δὲ ἐν

ταῖς βιβλίαις, ὅτι ἡ χειροθεσία τῆς Διακόνου ἦτο νὰ κλίνη τὴν κεφαλὴν τῆς, καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς θέτωντας ἐπάνω εἰς αὐτὴν τὴν χεῖρά του, νὰ κἀμνη τρεῖς σταυροὺς καὶ νὰ τῆς ἐπεύχεται εὐχὰς τινὰς. Περὶ τῶν Διακονισσῶν γράφει ὁ Παῦλος ἀ. Τιμοθέου «γυναικας ὡσαύτως σεμνάς, μὴ διαβόλους, νηφάλους, πιστάς ἐν πᾶσι.» Σημείωσαι ὅτι ἀγκαλὰ καὶ αἱ διακόνισσαι ἦσαν ἄλλαι ἀπὸ τὰς χήρας, καὶ ἀπὸ τὰς Πρεσβυτίδας, μ' ὅλον τοῦτο καὶ ἀπὸ τὸ τάγμα τῶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν κατελεγεμένων χηρῶν ἐχειροτονοῦντο διακόνισσαι· ἀνάγνωθι καὶ τὴν β'. ὑποσημείωσιν τοῦ μ'. τῆς ς'. καὶ τὴν τοῦ κἀ. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ. Εἰ δὲ τις φιλομαθὴς ἀγαπᾷ νὰ ἤξεύρῃ τὸν τρόπον τῆς χειροτονιας τῶν τοιούτων διακονισσῶν, ἴσ μᾶλλον τοῦτον παρὰ τοῦ Βλασταρέως πλημύτερον. Λέγει γὰρ οὗτος, ὅτι εἰς παλαιὰ βιβλία εὐρήθη γεγραμμένον πῶς αὐταὶ ὅταν ἐχειροτονοῦντο ἦσαν χρώνων τεσσαράκοντα, καὶ σχῆμα εἶχον μοναχικὸν τέλειον (ἦτοι τοῦ μεγαλοσχῆμου), καὶ ὅτι ἐκαλύπτοντο μὲ μαφόριον, ἔχουσαι τὰ ἄκρα του κρεμάμενα ἐμπροσθεν. Ὅτι ὅταν ὁ Ἀρχιερεὺς ἔλεγεν ἐπ' αὐταῖς τὸ, Ἡ Θεία χάρις, δὲν ἐκκλινον τὸ γόνου, ὡς οἱ Διάκονοι, ἀλλὰ μόνον τὴν κεφαλὴν. Ἐπειτα ὁ Ἀρχιερεὺς ἔβαινε εἰς τὸν τράχηλον αὐτῶν ὑπὸ τὸ μαφόριον, τὸ Ὁράριον τοῦ Διακόνου, φέρων εἰς τὸν ἐμπροσθεν τὰ δύο ἄκρα τοῦ Ὁραρίου. Δὲν ἐσυγχώρει ὁμῶς εἰς αὐτὰς νὰ ὑπηρετοῦν εἰς τὰ Μυστήρια, ἢ ριπίδιον νὰ βαστοῦν, ὡς οἱ Διάκονοι, ἀλλὰ μόνον νὰ κοινωνοῦν ὑστερα ἀπὸ τοὺς Διακόνους, καὶ ἀφ' οὗ ἤθελε κοινωνῆσθαι τοὺς ἄλλους ὁ Ἀρχιερεὺς, νὰ πέρνου τὸ ποτήριον ἀπὸ τὰς χεῖράς του, καὶ νὰ τὸ βάλλουν ἐπάνω εἰς τὴν ἁγίαν τράπεζαν, χωρὶς νὰ κοινωνήσουν τινὰ· ἐπιφέρει δὲ ὁ Βλάσταρις ἀφ' ἑαυτοῦ, ὅτι ἐμποδίσθησαν αὐταὶ ὑστερον ἀπὸ τοὺς Πατέρας, οὔτε εἰς τὸ βῆμα νὰ ἐμβαίνουν, οὔτε τὰς τοιαύτας ὑπηρεσίας νὰ ἐπιτελοῦν, δια τὴν τῶν καταμηνίων κἀκῶσιν, ὡς εἶπεν ἀνωτέρω καὶ ὁ Βαλασμῶν.

τὴν εἰς τὸ θυσιαστήριον εἰσοδὸν τῶν Ἱερῶν, τὴν γενομένην ἐν τῷ ἑσπερινῷ τοῦ Σαββάτου, καὶ ἕως πότε νὰ ἀρχινᾷ πάλιν, δηλαδὴ ἕως τὴν εἰσοδὸν τῶν Ἱερῶν γενομένην ἐν τῷ λυχνικῷ τῆς ἐπιπέρας τῆς Κυριακῆς. ταῦτόν εἰπεῖν, ἀπὸ τὴν μίαν ἑσπέραν, ἕως εἰς τὴν ἄλλην ἑσπέραν. Ἀλλὰ καὶ ὁ εἶ'. τοῦ Πέτρου ἐν τῇ Κυριακῇ φησὶ, δὲν παρελάβομεν νὰ κλίνωμεν γόνυ. Ὁ δὲ μέγας Βασίλ. ἐν κζ'. κεφαλ. τῶν περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὅπερ ἐστὶ Κανὼν ἡ'. ὅχι μόνον λέγει νὰ μὴ κλίνωμεν γόνυ ἐν τῇ Κυριακῇ καὶ ἐν τῇ Πεντηκοστῇ, ἀλλὰ καὶ τὸν λόγον, καὶ τὰς αἰτίας προσθέτει, διὰ τὰς ὁποίας τοῦτο οὐ ποιοῦμεν. Ἐν τῇ Κυριακῇ μὲν γάρ, φησὶν, ὁρθιοῦ προσευχόμεθα (1) οὐ μόνον διατι ἐν αὐτῇ συνκνέστημεν τῷ Χριστῷ καὶ χρεωστοῦμεν νὰ ζητοῦμεν τὰ ἄνω καὶ τὰ οὐράνια, ἀλλὰ καὶ διατι ἡ Κυριακὴ ἡμέρα φαίνεται τρόπον τινὰ πῶς εἶναι εἰκὼν καὶ τύπος τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, ἐνῶ δηλονότι πάντες ἀναστημένοι εὐρίσκονται. Δι' ὃ καὶ ἀρχὴ οὕσα αὕτη τῶν ἡμερῶν, οὐχὶ πρώτη ὄνο-

(1) Διὰ τοῦτο καὶ ὁ μέγας Βασίλειος (εἶναι λόγια τοῦ Βλαστάρεως) εὐνοήμενος ἄριστα πάντων τὰς ἱεραστῆρας εὐχὰς, τὰς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς Πεντηκοστῆς ἐπὶ τῇ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐπιδημία ἐκφωνουμένας, καὶ μὲ δουλικὸν σχῆμα καὶ κλίσει γονάτων παραινέσας τὸν λαὸν νὰ τὰς ἀκροάζωνται, διὰ νὰ ὁμολογῶν μὲ τὸ σχῆμα τοῦτο τὴν φυσικὴν αὐθεντίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ μαρτυροῦν καὶ κατὰ τοῦτο ὁμοούσιον μὲ τὸν Υἱὸν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, εἰς τὸ ὅποιον κάμπει πᾶν γόνυ, κατὰ τὸν Ἀπόστολον. Ταῦτα, λέγω, ποιήσας, δὲν ἔκρινεν εὐλογον νὰ ἀναγινώσκωνται αἱ εὐχαὶ τοῦ αὐτοῦ ἐν τῇ γ'. ὥρα τῆς ἡμέρας, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπεδήμησεν εἰς τοὺς Ἀποστόλους τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Ὅχι. Διατι δὲν ἦτο πρέπον, αὐτὸς ὁποῦ ἦτο ὑποφῆτης καὶ μύστης τῶν ἀποκρύφων μυστηρίων τοῦ ἁγίου Πνεύματος, νὰ καταργῆσθαι τὰ πρεσβεία καὶ προνόμια τῆς Κυριακῆς, μεγάλα μυστήρια καὶ λογαριασμοὺς περιέχοντα, ἅπερ αὐτὸς ἐκύρωσε πρότερον, λέγω δὲ τὸ νὰ μὴ κλίνωμεν γόνυ ἐν τῇ Κυριακῇ. Ὅθεν διὰ νὰ μὴ γένη τοῦτο τὸ ἄτοπον, ἐδιώρισεν νὰ ἀναγινώσκωνται μετὰ γονυκλισίας κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς Πεντηκοστῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν, ἡ μὲν Κυριακὴ, καὶ ἡ Πεντηκοστὴ τελειῶνται, αἱ δὲ τῆς β'. ἀρχαὶ καταβάλλονται, ἐπειδὴ καθὲ ἐρχομένη ἡμέρα κάμνει τὴν ἀρχὴν τῆς ἀπὸ τὴν γ'. ὥραν τῆς προλαβούσης, καὶ κατὰ τοὺς ἀστρονόμους, καὶ κατὰ τοὺς πολιτικοὺς νόμους. Δι' ὃ οἱ τὰς εὐχὰς ταύτας ἀναγινώσκοντες τὸ πρῶτον, κακῶς, καὶ ἡμαρτημένως, καὶ παρὰ Κανόνας ποιοῦσιν. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ τῆς Πεντηκοστῆς, λαμπροφόρῳ οὕσῃ καὶ κυριωνύμῳ, ἄσιτοι καὶ νήστευσι μένοντες, ἕως τῆς ἑσπερινῆς τῶν τοιούτων εὐχῶν ἀκροάσεως, δεισιδαίμονες τῶντι εἰσὶ, καὶ οὐ καλῶς ποιοῦσιν, ἐπειδὴ κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόστομον, κἀνενα ἐμπόδιον δὲν εἶναι, ἀφ' οὗ ἀπολαύσῃ ὁ ἄνθρωπος τὴν σωματικὴν τράπεζαν, νὰ ἔλθῃ καὶ εἰς τὴν Πνευματικὴν τράπεζαν τοῦ λόγου καὶ τῶν εὐχῶν (ὁμιλ. ι'. εἰς ἀνδριάντ., καὶ λόγῳ β'. μετὰ τὰς καλάνδας). Αὐτὸ τὸ ἴδιον λέγει καὶ ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ ι'. ἑδαφίου, τοῦ η'. κεφ. τοῦ δευτερονομίου, τοῦ λέγοντος: «Καὶ φαγῆ καὶ ἐμπλήροσθαι, καὶ εὐλογήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου.» (σελ. 1463. τοῦ δ. τόμου τῆς σειράς). Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τινὰς, διὰ τί ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἔκλινε γόνυ καὶ ἠπροσευχῆθη εἰς τὰς ἡμέρας τῆς Πεντηκοστῆς; ἐν γὰρ τῷ κ'. κεφ. τῶν Πράξεων γέγραπται, ὅτι ὁ Παῦλος παρέπλευσε τὴν Ἐφεσον, ταῦτόν εἰπεῖν ἐν παρόδῳ ἠθέλησεν νὰ ἰδῆ τοὺς Ἐφεσίους, ἐπειδὴ καὶ ἐσπούδαζε νὰ εἰρεθῆ εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς, καὶ μετὰ ταῦτα ἐπιφέρεται, ταῦτα εἰπὼν, (ὁ Παῦλος δηλ.) θεὸς τὰ γόνατα αὐτοῦ σὺν πᾶσιν αὐτοῖς προσηύξατο. Καὶ πάλιν εἰς τὸ ἀκόλουθον κα'. κεφ. γράφει ὁ ἴδιος Λουκᾶς, ὅτι πηγαίνοντας εἰς τὴν Τύρον, ἐθέντες τὰ γόνατα ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν προσηυξάμεθα. Ἡ λύσις ὅμως εἶναι πρόχειρος, ὅτι ἡ κατάσταση τῆς Ἐκκλησίας ἀκόμα τότε ἦτο ἀκανόνιστος, καὶ τρόπον τινὰ ἦτο εἰς τὴν νηκιοτήτᾳ τῆς, ὡσὰν ὁποῦ ἀκόμα τότε καταβάλλοντο τὰ κυριώτερα θεμέλια, καὶ δὲν εἶχε λάβῃ τὴν τελειό-

τητα, οὐδὲ ὄλην τὴν ἀκρίθειαν. Σημείωσαι δὲ ὅτι ὁ παρὼν Κανὼν δὲν λέγει διὰ τὰς γονυκλισίας, τὰς παρ' ἡμῶν κοινότερον ὀνομαζομένης μεγάλας μετανοίας, αἵτινες καὶ προσπτώσεις κυρίως ὀνομάζονται (τὰς ὁποίας, ὅταν χάριν ἀσπασμοῦ γίνωνται, ἁγίων εἰκόνων, θετέον, καὶ μάλιστα τῶν φρικτῶν μυστηρίων, δὲν ἐμποδίζει τόσον ὁ εἶ'. Κανὼν τοῦ ἁγίου Νικηφόρου, οὔτε ἐν τῇ Κυριακῇ, οὔτε ἐν ὄλη τῇ Πεντηκοστῇ, ὅσον τὰ ἱερὰ ἄσματα λέγοντα, ποτὲ μὲν, Σοὶ προσπίπτομεν τῷ ἀναστάντι ἐκ τάφου, ποτὲ δὲ, Δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ προσπέσωμεν Χριστῷ τῷ ἀναστάντι, καὶ ἄλλα τοιαῦτα πολλά. Εἶπα ὅτι τὰς χάριν ἀσπασμοῦ γινομένης γονυκλισίας δὲν ἐμποδίζει, ἐπειδὴ τὰς ἐξ ἔθους γινομένης, καὶ αὐτὸς ἐμποδίζει ἐν τῷ αὐτῷ Κανόνι, λέγων αὐτολεξεῖ: Χρὴ ἀσπασμοῦ χάριν κλίνειν γόνυ, καὶ ἐν Κυριακῇ, οὐ μὲν τοι τὰς ἐξ ἔθους γονυκλισίας ποιεῖν, ὡς ἐν πολλοῖς χειρογράφοις κωδῆξιν οὕτω γέγραπται. Ὁ Θεὸς δὲ Ἡσαίας ταύτας κωλύει. Γράφων γὰρ πρὸς Θεοδώραν τῆς λέγει, ὅτι ἂν κάμνη γονυκλισίας ἐν τῇ Κυριακῇ, καὶ ἐν τῇ Πεντηκοστῇ, Κανόνι βαρυντάτῳ ὑπόκειται. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἅγιος Κάλλιστος, καὶ Ἰγνάτιος ὁ Θεσσαλονίκης παρομοίως αὐτὰς ἐμποδίζουσι, κατὰ τινὰς, φασὶ, μυστικούς καὶ ἀπορητήτους λόγους. Ἀλλὰ δὲ καὶ τὰ τυπικὰ τὰς τοιαύτας μεγάλας μετανοίας ἀσκήνουσιν ἀπὸ τὸ μέσον, ἐν τῇ Κυριακῇ, καὶ τοῖς Σάββασι, καὶ ἐν ὄλη τῇ ν'. καὶ ὁ λόγος εἶναι, διατι εἰς τὰς τοιαύτας προσπτώσεις ἐμπεριέχεται καὶ ἡ ἀπὸ τῶν Κανόνων ἐμποδισμένη γονυκλισία) δὲν λέγει, λέγω, ὁ Κανὼν διὰ τὰς τοιαύτας γονυκλισίας, ἀλλὰ διὰ τὴν γονυκλισίαν, καθ' ἣν ἐπάνω εἰς τὰ γόνατα κείμενοι, προσευχόμεθα, ὅτι λογῆς δηλ. κάμνομεν κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς. Ὅστε ἐντεῦθεν συμπεραίνεται, ὅτι, τὸ νὰ προσευχόμεθα γονατιστοὶ, δὲν εἶναι ἔθος καὶ συνήθεια Λατινικῆ, ἢ ἔθνικῆ, ἀλλὰ εὐαγγελικῆ καὶ ἐκκλησιαστικῆ. Εὐαγγελικῆ, διατι καὶ οὕτως προσηύξατο θεὸς γὰρ, φησὶ, τὰ γόνατα προσήυξατο (Λουκ. κβ'. 41). Ἀποστολικῆ, διατι καὶ ὁ Παῦλος ἰδίως οὕτω προσηύξατο. ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω. Καὶ πάλιν τοῦτο χάριν κάμπτω τὰ γόνατά μου πρὸς τὸν Πατέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ (Ἐφεσ. γ'. 14). Καὶ μάλιστα ὁ Ἀδελφόςθεος Ἰακώβος, τοῦ ὁποίου, ὡς γράφει ὁ Μεταφραστὴς καὶ ἄλλοι, ἐξηγκώθησαν τὰ γόνατα ὡς τῆς καμήλου, ἀπὸ τὰς συχνὰς γονυκλισίας, καὶ κοινῶς οἱ Ἀπόστολοι ἐν ταῖς διαταγαῖς λέγουσι (βιβλ. ἡ. κεφ. θ'. καὶ ιε.) ὅτι οἱ πιστοὶ κλίνοντες τὰ γόνατα ἐδέοντο τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ λειτουργίᾳ, καὶ τῶς εἶναι ἐκκλησιαστικῆ, διατι ἡ γ'. σύνδοδος Κανὼν ιγ'. λέγει, ὅτι κατὰ τὴν τῆς Κυριακῆς ἑσπέραν γόνυ κλίνοντες τὰς εὐχὰς προσφέρομεν τῷ Θεῷ. Ὅθεν καὶ ὁ μέγας Βασίλειος (λόγῳ, οὗ ἡ ἀρχὴ, ὁ ἄνθρωπος κατ' εἰκόνα), γράφει, ὅτι διὰ τοῦτο εἰς ἑπτὰ διαλείμματα ἐμοιράσθη ὁ τῆς προσευχῆς καιρὸς, διὰ νὰ γίνεταί κῆποι ἀνάπαυσις εἰς τὴν συντονίαν τῆς ἐν ταῖς προσευχαῖς γονυκλισίας, καθὼς καὶ πολλοὶ τῶν ἐρῆμοῖς ὁσίων γονατιστοὶ εὐρήθησαν παραδόντες τὸ πνεῦμα. Καὶ ὁ Εὐσέβιος γράφει, ὅτι οἱ ἐπὶ Μάρκου Αὐρηλίου Χριστιανοὶ

μάσθη ἀπὸ τὸν Μωϋσῆν, ἀλλὰ μία, ἥτις καὶ ὀγδόη ἐστὶ, δηλοῦσα τὴν ὄντως ὀγδόην ἐκείνην ὅπου μέλλει νὰ γένη μετὰ τὴν τοῦ ἐβδοματικοῦ αἰῶνος τούτου τελείωσιν. Ἐν ὄλῃ δὲ τῇ Πεντηκοστῇ πάλιν ὄρθιοι προσευχόμεθα, διατι καὶ αὐτὴ τῆς ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι ἐλπίζομένης ἀναστάσεως εἶναι ἐνθύμησις, ἵνα διὰ τοῦ ὄρθιου σχήματος μεταφέρωμεν τὸν νοῦν μας ἀπὸ τοῦ παρόντος αἰῶνος ἐπὶ τὸν μέλλοντα. Συμφώνως τῷ μεγάλῳ Βασιλεῖω λέγει καὶ ὁ θεὸς Ἰουστίνος ἐρωτήσ. ρι'. ἀποφαινόμενος, ὅτι τὸ ἐν Κυριακῇ μὴ κλίνειν γόνυ, σύμβολόν ἐστὶ τῆς ἀναστάσεως, δι' ἧς τῇ τοῦ Χριστοῦ χάριτι τῆς ἀμαρτίας, καὶ τοῦ θανάτου ἠλευθερώθημεν. Ἐν δὲ τῇ Πεντηκοστῇ γόνυ οὐ κλινόμεν, ἐπειδὴ ἰσοδυναμεῖ αὕτη τῇ ἡμέρᾳ τῆς Κυριακῆς, κατὰ τὸν λόγον τῆς ἀναστάσεως· καὶ ὅτι ἡ τοιαύτη συνήθεια, λέγει, ἔλαβε τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τούτων χρόνων τῶν Ἀποστόλων, καθὼς φησὶν ὁ μκαάριος Εἰρηναῖος ὁ μάρτυς, καὶ Ἐπίσκοπος χρηματίσας Λουγδούνων, ἐν τῷ περὶ τοῦ Πάσχα λόγῳ. Συμμεμαρτυρεῖ δὲ καὶ ὁ θεὸς Ἐπιφάνιος, ὅτι γονυκλισίαι οὐ γίνονται ἐν ὄλῃ τῇ Πεντηκοστῇ. Τὰ αὐτὰ λέγουσι καὶ ὁ ἱερὸς Αὐγουστίνος ἐν τῇ πρὸς Ἰανουάριον ἐπιστολῇ, καὶ ὁ ἱερὸνυμος κατὰ Λουκιφεριανῶν, καὶ ὁ θεὸς Ἀμβρόσιος, καὶ ὁ Τερτυλλιανός· ἀλλὰ καὶ ὁ ἁ. Θεοφίλου ὀρίζει νὰ τιμᾶται καθε Κυριακῇ, καὶ νὰ πανηγυρίζεται, ἐπειδὴ αὕτη καὶ πρώτη ἐστὶν ὡς ἀρχὴ ζωῆς, καὶ ὀγδόη, ὡς ὑπερβᾶσα τὸν Ἰουδαϊκὸν Σαββατισμὸν, ἥτοι τὴν ζ'. ἡμέραν. Σημείωσαι, ὅτι ὁ νς'. τῆς Καρθ. λέγει, πῶς εἰς τὰ ἐν Νικαίᾳ δοκιμαθέντα καὶ ἐξετασθέντα ἦτο γεγραμμένον νὰ λειτουργοῦσιν οἱ ἱερεῖς νήστεις· εἰς τοὺς Κανόνας δὲ τούτους τῆς ἐν Νικαίᾳ οὐδαμοῦ τοιοῦτον εὑρίσκεται.

στρατιῶται προσήχοντο γόνυ θέντες ἐπὶ τὴν γῆν, κατὰ τὸ οἰκεῖον τοῖς χριστιανοῖς τῶν εὐχῶν ἔθος (ἐκκλ. ἱστορ. βιβλ. ἑ. κεφ. ς'.) Πλὴν δὲν πρέπει πάντοτε γονατιστός τις νὰ προσεύχεται, ἀλλὰ καὶ ὄρθιος, καὶ κατὰ τὸν παρόντα Κανόνα, καὶ κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον. λέγον· «Ὅταν στήκητε προσευχόμενοι» (Μαρκ. 14. 23). Εἶναι δὲ ἄξιον νὰ προσθέσωμεν καὶ τοῦτο εἰς τὴν παρούσαν ὑποσημείωσιν, ὅτι ἐπειδὴ τὸ Σάββατον εἶναι ἡμέρα, καὶ καταπαύσιμος τῆς δημιουργίας τοῦ Θεοῦ, καὶ νεκρώσιμος, καὶ πτώσιμος, ἵδιατι εἰς αὐτὴν καὶ ὁ Κύριος ἄπαξ ἐτάφη, καὶ ἔπεσεν ἐν τῷ τάφῳ, καὶ τὰ μνημόσυνα γίνονται τῶν ἐν τῷ τάφῳ κειμένων, καθ' ὃ μὲν καταπαύσιμος εἶναι, ἀσκήνονται ἀπὸ αὐτὴν αἱ γονυκλισίαι, ἐργασίαι τινὲς οὔσαι, ὡς δηλοῦσι τὰ τυπικά, διατάσσοντα ἐν τῇ μ'. ἀπὸ τὸ ἱσπίρας ἐκάστης ς'. νὰ σχολάζουσιν αὐταί, καὶ ὡς μαρτυροῦσιν ὁ θεὸς Κάλλιστος, καὶ Ἰγνάτιος

ὁ Ξανθόπουλος (παρὰ τῇ Φιλοκαλίᾳ). Καθ' ὃ δὲ νεκρώσιμος καὶ πτώσιμος, καὶ οὐχὶ ἀναστάσιμος, διὰ τοῦτο καὶ ὁ κ'. οὗτος τῆς α. καὶ ὁ λ'. τῆς ς'. δὲν ἐμπόδισαν τὸ νὰ γίνωνται γονυκλισίαι ἐν τῷ Σαββάτῳ ὡς δηλωτικαὶ οὔσαι τῆς ἐν γῆ καὶ τῷ θανάτῳ πτώσεως, κατὰ τὸν αὐτὸν λ'. τοῦ Βασιλ. καθὼς καὶ ὁ β'. Νικολάου λέγει, ὅτι τῷ κλίνειν ἐν Σαββάτῳ γόνυ ἀπὸ τοῦ Κανόνος οὐ κεκώλυται. Διὰ τοῦτο ἄρα οἱ ἐν Σαββάτῳ γονυκλιτοῦντες, οὐχ ἀμαρτάνουσι. Καὶ λοιπὸν δὲν εἶναι ἐναντίοι οἱ συνοδικοὶ Κανόνες μὲ τὰ τυπικά, καθ' ὅτι πρὸς διαφόρους τοῦ Σαββάτου λογαριασμοὺς ἀποβλέποντες, οἱ μὲν, οὕτω, τὰ δὲ, οὕτω, διώρισαν περὶ τῶν ἐν τῷ Σαββάτῳ γονυκλισιῶν. Διὰ τί ἦδη ἡ γονυκλισία ἀσκήθη ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, ὅρα εἰς τὴν ὑποσημ. τοῦ λ'. τῆς ς'.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Η ἁγία καὶ οἰκουμένη ἅ. Σύνοδος γέγονεν ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου, ἐν ἔτει 381, ἥτις καὶ α'. λεγεται τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει γενομένων οἰκουμενικῶν. Πατέρες δὲ ἐν αὐτῇ οἱ ἀξιολογώτεροι ἦσαν Νεκτάριος ὁ Κωνσταντινουπόλεως, Τιμόθεος ὁ Ἀλεξανδρείας, Μελέτιος ὁ Ἀντιοχείας, Κύριλλος ὁ Ἱερουσολύμων, Γρηγόριος ὁ Θεολόγος καὶ Γρηγόριος ὁ Νύσσης, καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἐκ τῆς Ἀνατολῆς Ἐπίσκοποι, τὸν ἀριθμὸν ὄντες ρν'. ἀπὸ δὲ τῆς Δύσεως οὐδεὶς παρῆν εἰς αὐτήν, οὔτε αὐτοπροσώπως ὁ Πάπας Δάμασος, οὔτε τοποτηρητῆς αὐτοῦ, ἀλλ' οὔτε συνοδικῆ ἐπιστολὴ αὐτοῦ φαίνεται εἰς αὐτήν (1) ὕστερον ὁμως συνεφώνησαν καὶ συνεψηφίσαντο εἰς τὰ παρ' αὐτῆς ὁρισθέντα, καὶ ὁ Δάμασος, καὶ ἡ Δυτικὴ ἅπασα Ἐκκλησίαι, καὶ μέχρι τοῦ νῦν ὡς ἀληθῶς οἰκουμενικὴν ταύτην ἀποδέχεται καὶ ὁμολογεῖ. Συνεκροτήθη δὲ αὐτὴ προηγουμένως μὲν κατὰ Μακεδονίου, ὅστις ἐβλασφήμει, ὅτι κτίσμα τοῦ Υἱοῦ ὑπάρχει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐπομένως δὲ καὶ κατὰ Ἀπολιναρίου, καὶ Εὐνομιανῶν, εἴτ' οὖν Εὐδοξιανῶν καὶ Σαβελλιανῶν, καὶ Μακελλιανῶν, καὶ Φωτειανῶν, (2) καὶ ἀπλῶς πᾶσαν αἵρεσιν ἀνεθεμάτισε γηγονοῦσαν ἐπὶ τῆς ἐπικρατείας Κωνσταντίου, Ἰουλιανοῦ, καὶ Οὐάλεντος τῶν πρὸ αὐτῆς Βασιλέων. Διορθώσασα δὲ τὴν ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν μεταλλαγεῖσαν (3) δοξολογίαν καὶ προσκύνησιν τῆς ἁγίας Τριάδος, τὸ δόγμα τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου ἀνεκαίνισεν, ὡς πάντη πάντως ὀρθόδοξον. Ὅθεν, ἵνα φανερὸν ᾖ ὅτι τὰ αὐτὰ πρεσβεύει μὲ τὴν ἐν Νικαίᾳ Σύνοδον, ἄλλο Σύμβολον πίστεως ἴδιον οὐκ ἐποίησεν, ἀλλὰ τὸ ἐκείνης μικρὸν ἐναλλάξασα, καὶ προσθεῖσα μὲν τὸ, οὐ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος, διὰ τὴν αἵρεσιν τοῦ Χιλιαστοῦ (4) Ἀπολιναρίου, καὶ τὸ εἰς τὸ

(1) Σημειώσεως ἄξιον εἶναι τοῦτο ὅπου ἠκολούθησεν εἰς τὴν παρούσαν Σύνοδον, ὡς ἀναιρετικὸν ἐν τοῦ φανταζομένου προνομίου τῶν νῦν τῆς Ῥώμης Παπῶν, τοῦ ὅτι δηλαδὴ, οἱ Πάπαι αὐθεντικῶς τὰς οἰκουμενικὰς Συνόδους ἀθροίζουσιν. Ἰδοὺ γὰρ τὴν παρούσαν οἰκουμενικὴν, ἔχει μόνον δὲ ἤθροισεν ὁ Πάπας Δάμασος, ἀλλ' οὐδὲ ὄλωσ παρῆν εἰς αὐτήν οὔτε αὐτοπροσώπως οὔτε διὰ τοποτηρητῶν, οὔτε διὰ τῆς συνήθους συνοδικῆς ἐπιστολῆς, καὶ μ' ὄλον τοῦτο ταύτην, ὡς ἀληθῶς οἰκουμενικὴν ἅπαντες οἱ Δυτικοὶ, καὶ τότε συνωμολόγησαν, καὶ ἤδη συνομολογοῦν.

(2) Περὶ τούτων ἐκάστου, ὄρα εἰς τὰς ὑποσημειώσεις τοῦ α. Κανόνος τῆς παρούσης Συνόδου.

(3) «Οἱ γὰρ Ἀρειανοὶ, ἀλλὰ δὴ καὶ οἱ Ἡμῆρειανοὶ καὶ Πνευματομάχοι, μετήλλαξαν τὴν ἀρχαίαν, καὶ συνήθη τῇ Ἐκκλησίᾳ δοξολογίαν τῆς ἁγίας Τριάδος. Ἀντὶ γὰρ τοῦ, Δόξα Πατρὶ, καὶ Υἱῷ, καὶ ἁγίῳ Πνεύματι, ἔλεγον Δόξα Πατρὶ δι' Υἱοῦ ἐν ἁγίῳ Πνεύματι, ἵνα μὲ τὴν διαφορὰν τῶν προθέσεων, ποιούσιν οἱ δυσεδεῖς διαφορὰν οὐσίας, τάξεως, καὶ τιμῆς τῶν θεαρχικῶν προσώπων τῆς ὁμοουσίου καὶ ὁμοτίμου Τριάδος. Δι' ὅ καὶ ὁ σύμβολος τῆς ἐπισημῆσαι Ἀρίστος ἐ' Ἀπολιναρίου τοῦ μὲν

ὀρθοδόξου ὄρων καὶ σύνδεσμον τιθειμένους ἐπὶ τοῦ Υἱοῦ, τοὺς δὲ Ἀρειανούς, τὴν διὰ, καὶ τὴν ἐν ἐπὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, μὲ σιωπῆν ἀπερνούσε καὶ τὸ ἓνα καὶ τὸ ἄλλο, ἐκφωνῶν μόνον τὸ τέλος, ἦτοι τὸ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Σελ. 247. τοῦ α. τόμου τῶν Συνοδικῶν. Ἐπὶ Βασιλείως δὲ Ἀναστασίου τοῦ Δικύρου, ἀποκλείσαντος ἐν τῇ Ἀφρικῇ τὰς τῶν ὀρθόδοξων ἐκκλησίας Τρασμούνδου τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Ἀρειανῶν Βανδάλων, καὶ ἑκατὸν εἴκοσιν Ἐπισκόπους ἐξόρισαντος εἰς τὴν νῆσον Σαρδίνιαν, ἓνας Ἀρειανὸς ὀνόματι Βάρβαρος (κατὰ ἄλλους δὲ ὁ βαπτισθῆσόμενος ἤκουε Βάρβαρος). θέλωντας νὰ βαπτίσῃ τινὰ, εἶπε· Βαπτίζεται ὁ δεῖνα εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς δι' Υἱοῦ ἐν ἁγίῳ Πνεύματι, καὶ ὃ τοῦ θαύματος! παντελῶς ἐν τῷ ἔμῃ ἐξηράνην ἡ κολυμβήθρα. (Δοσίθ. σελ. 446. τῆς Δωδεκαβίβλ.)

(4) Πολλοὶ πλανηθέντες ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ κ'. Κεφαλαίου τῆς Ἀποκαλύψεως (ἐδαφ. 3. 4. 5. 6. 7.) ὅπου λέγεται, ὅτι ἐκλείσθη καὶ ἐδέθη ὁ Σατανᾶς χίλια ἔτη, καὶ ὅτι οἱ ἐν τῇ α. ἀναστάσει ἔχοντες μέρος δικαιοῦ ἐβασίλευσαν μετὰ τοῦ Χριστοῦ χίλια ἔτη ἐπαναστήσαν· ἄτι ἀπ' οὗ γίνῃ ἡ β' παρουσία καὶ

Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἡ. Ἄρθρον, πλατυτέρως ἀναπτύξασα, καὶ τὰ λοιπὰ τέσσαρα ἄρθρα μέχρι τέλους ἀναπληρώσασα (1), τοιοῦτον ἀπαράλλακτον ἐποίησεν, ὅποιον τώρα παρὰ πάντων τῶν ὀρθοδόξων ἀναγινώσκεται, ὡς ἐν τῇ Β'. ταύτῃ Συνόδῳ ὄραται, (σελ. 286 τοῦ α'. τόμου τῆς συλλογῆς τῶν συνόδων) καὶ ἐν τῇ ε'. πράξει τῆς αὐτοῦ τῆς (σελ. 155 τοῦ αὐτοῦ τόμου). Πλὴν ἂν καὶ τὰς προσθήκας ταύτας καὶ ἐναλλαγὰς ἢ Β'. αὐτῆς εἰς τὸ Σύμβολον τῆς ἐν Νικαίᾳ, ἐποίησε, μ' ὅλον τοῦτο αἰ μετὰ ταῦτα Σύνοδοι, ὡς ἐν Σύμβολον, τὸ τῆς Α'. καὶ τὸ τῆς Β'. ἐδέξαντο. Διὰ τὸ δὲ τὰς προσθήκας ταύτας ἐποίησεν αὕτη, ὅρα εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ζ'. Κανόνος τῆς Γ'. Κοντὰ δὲ εἰς ταῦτα πάντα, καὶ τοὺς πκρόντας ζ'. Κανόνας ἐζέθετο, εἰς τὴν τῆς Ἐκκλησίας σύστασιν ἀφορῶντας καὶ εὐταξίαν, ἐπικυρωμένους μὲν ἀορίστως ἀπὸ τὸν Α'. τῆς Δ'. ὠρισμένως δὲ ἀπὸ τὸν Β'. τῆς ε'. καὶ τὸν Α'. τῆς ζ'. (ὄρα τὸν Δοσίθ. σελ. 222 τῆς Δωδεκαβίβλου) (2).

ΟΙ Ζ'. ΚΑΝΟΝΕΣ

ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ Β'. ΣΥΝΟΔΟΥ ΕΡΜΗΝΕΥΟΜΕΝΟΙ

ΚΑΝΟΝ Α'.

Τῆς β'. ε'. τῆς ζ'. α'. τῆς ἐν Καρθ. β'. || Ὁρισαν οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει συνελθόντες ἅγιοι Πατέρες μὴ ἀθετεῖσθαι τὴν πίστιν τῶν Πατέρων τῶν Τριακοσίων δεκαοκτῶ, τῶν ἐν Νικαίᾳ τῆς Βιθυνίας συνελθόντων, ἀλλὰ μένειν ἐκείνην κυρίαν καὶ ἀναθεματισθῆναι πᾶσαν αἵρεσιν, καὶ ἰδικῶς τὴν τῶν Εὐνομιανῶν, εἴτ' οὖν Εὐδοξιανῶν, καὶ τὴν τῶν Ἡμιαρειῶν, εἴτ' οὖν Πνευματομάχων, καὶ τὴν τῶν Σαββελιανῶν, καὶ τὴν τῶν Μαρκελλιανῶν, καὶ τὴν τῶν Φωτεινιανῶν, καὶ τὴν τῶν Ἀπολιναριανῶν.

Ἑρμηνεία.

Ὁ πρῶτος οὗτος τῆς παρούσης Συνόδου Κανὼν διαγορεύει ὅτι οἱ ρν'. ἅγιοι Πατέρες, ὅποσ ἐσυνάχθησαν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὥρισαν ὅτι, ἢ μὲν ὀρθόδοξος πίστις, ταῦτὸν εἰπεῖν τὸ τῆς πίστεως Σύμβολον τῶν τριακοσίων δεκαοκτῶ Πατέρων τῶν συναχθέντων εἰς τὴν Νικαίαν τῆς Βιθυνίας, νὰ μὴ ἀθετηται, ἀλλὰ νὰ μένη στερεὰ καὶ ἀπαρχάρακτος, πᾶσα δὲ αἵρεσις νὰ ἀναθεματισθῇ. Ἰδιαιτέρως δὲ νὰ ἀναθεματισθῇ ἢ αἵρεσις τῶν Εὐ-

κοινῆ κρίσις, ἔχουν οἱ δίκαιοι νὰ βασιλεύουν ἐδῶ εἰς τὴν γῆν χίλια ἔτη ὁμοῦ μὲ τὸν Χριστὸν, καὶ μετὰ ταῦτα νὰ ἀνέλθουν εἰς τοὺς οὐρανοὺς, διὰ τοῦτο καὶ χιλιασταὶ οἱ τοιοῦτοι ὠνομάσθησαν. Δύω δὲ τάγματα χιλιαστῶν ἐστάθησαν. Οἱ μὲν γὰρ ἐξ αὐτῶν ἔλεγον, ὅτι κατὰ τὰ χίλια ἐκεῖνα ἔτη ἔχουν νὰ ἀπολαύσουν καθε ἀπόλαυσιν, καὶ σωματικὴν ἡδονὴν, ἦσαν δὲ οὗτοι οἱ περὶ Κήρινθον τὸν τοῦ Σίμωνος μαθητὴν κατὰ τὸν α'. αἰῶνα, καὶ οἱ Μαρκιωνισταὶ κατὰ τὸν β'. αἰῶνα· οἱ δὲ ἔλεγον, ὅτι δὲν θέλουν ἀπολαύσουν ἐμπαθεῖς ἡδονὰς, ἀλλὰ μᾶλλον νοεράς, καὶ πρεπούσας εἰς ἀνθρώπους λογικούς, ὧν ἀρχηγὸς ἐστάθη Παπίας ὁ Ἱεραπόλεως (παρ' Εὐσεβ. ἐκκλ. ἱστορ. βιβλ. γ'. κεφ. λδ'.) καὶ ἄλλοι. Ὅθεν καὶ ὁ Ἀπολιναριος τοιοῦτος χιλιαστὴς ἐχρημάτισεν ἐκ τοῦ α'. τάγματος, ὡς ἐκ τοῦ μεγάλου Βασιλείου δηλοῦται (ἐπιστολ. σλβ'.) καὶ ἐκ τοῦ Θεολόγου (λόγ. να'.) καὶ ἐκ τοῦ Ἱερωνύμου (βιβλ. ἰη. εἰς Ἡσαίαν) διὰ τοῦτο εἰς ἀναίρεσιν τῆς αἵρέσεως ταύτης, προσέθηκεν εἰς τὸ Σύμβολον τῆς ἐν Νικαίᾳ ἢ Συνόδου αὕτη ἐκεῖνο τὸ λόγιον, δανεισαμένη τοῦτο ἐκ τοῦ λόγου ὅπου εἶπεν ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ πρὸς τὴν Παρθένον καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος. Τὰ δὲ χίλια ἔτη ὅπου λέγει ὁ Ἰωάννης, δὲν ἔχουν νὰ γενοῦν μετὰ τὴν β'. τοῦ Χριστοῦ παρουσίαν, καὶ ἡ βασιλεία τοῦ Κυρίου δὲν εἶναι χρόνιοι περιγραπτῆ, οὔτε βρωσις καὶ πόσις, ὡς εἶπεν ὁ Παῦλος, ἀλλὰ χίλια ἔτη νοοῦνται, κατὰ τοὺς θεολογοῦντας, ὅτι εἶναι τὸ ἀπὸ τῆς α. παρουσίας τοῦ Χριστοῦ, μέχρι τῆς β'. παρατεινόμενον διάστημα, ἐν ᾧ ἐδουλεύθη ὁ Σατανᾶς, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Κυ-

ρίου. Νῦν κρίσις ἐστὶ τοῦ κόσμου τούτου. Νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου ἐβληθήσεται ἔξω. (Ἰωάν. ιβ'.), ἐν ᾧ ἢ α'. ἀνάστασις ἔγινεν εἰς δικαιοσιν τῶν ψυχῶν διὰ τῆς νεκρώσεως τῆς ἀπιστίας καὶ κακίας, περὶ ἧς εἶπεν ὁ Χριστὸς, ὁ τῶν λόγων μου ἀκούων, καὶ πιστεύων τῷ πέμψαντί με, μεταβίβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὁ Ἀπόστολος, εἰ οὖν συνηγέρθητε τῷ Χριστῷ, τὰ ἄνω φρονεῖτε (Κολασ. γ'). Καὶ ἀκολουθῶς ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ ἔγινεν ἢ μετὰ τοῦ Χριστοῦ βασιλεία τῶν δικαίων, ἧτις εἶναι ἢ μετ' αὐτοῦ τούτων διὰ τοῦ Πνεύματος ἔνωσις, καὶ τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ φωτισμοῦ θεωρία καὶ ἀπόλαυσις, περὶ ἧς εἶπεν ὁ Κύριος, οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. (Μάρκ. θ'. 4.)

(1) Ἀνέπτυξε δὲ καὶ ἀνεπλήρωσεν αὕτη τὸ Σύμβολον τοῦτο, ὡς μὲν Νικηφόρος ὁ Κάλλιστος καὶ ἄλλοι λέγουσι, διὰ τοῦ Γρηγορίου τοῦ Νύσσης, ὡς δὲ ὁ Δοσίθεος (σελ. 4028. τῆς Δωδεκαβίβλου) διὰ τῆς χειρὸς Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ὅστις ἐν τῷ μίσθῳ τῆς Συνόδου ταύτης, ὡσπερ μία οὐράνιος βροντὴ ταῦτα διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐβρόντισε καὶ ἐθεολόγησεν· «Εἰ μὲν Θεός, οὐ κτίσμα. Μεθ' ἡμῶν γὰρ τὸ κτίσμα τῶν οὐθεῶν. Εἰ κτίσμα δὲ, οὐ Θεός. Ἦρξατο γὰρ χρονικῶς· δὲ ἤρξατο, οὐκ ἦν. Οὐ δὲ πρεσβύτερον τὸ οὐκ ἦν, τοῦτο οὐ κυρίως ἔν. Τὸ δὲ μὴ κυρίως ἔν, πῶς Θεός; οὔτε οὖν κτίσμα τῶν τριῶν, οὐδὲ ἐν κτλ. (ἐν τῷ συνακτηρίῳ).»

(2) Εἶπα ὅτι ἡ Σύνοδος αὕτη ἀνεθεμάτισε πᾶσαν αἵρεσιν γενοῦσαν ἐπὶ Κωνσταντινοῦ, Ἰουλιανοῦ καὶ Οὐάλεντος, διατὶ ὁ

νομιανῶν(1), ἤτοι τῶν καλουμένων Εὐδοξιανῶν, ἡ αἵρεσις τῶν Ἡμιαρειῶν(2), ἡ γον τῶν Πνευματομάχων, ἡ αἵρεσις τῶν ἀκολουθῶν τοῦ Σαββελλίου, (3) ἡ αἵρεσις τῶν τοῦ Μαρκελλοῦ ὀπαδῶν. (4) Ἡ αἵρεσις τῶν τοῦ Φωτεινοῦ μαθητῶν, (5) καὶ ἡ αἵρεσις τῶν τοῦ Ἀπολιναρίου (6).

Συμφωνία.

Συμφώνως μὲ τὸν πρότερον Κανόνα καὶ ὁ α'. Κανὼν τῆς ζ'. διορίζεται νὰ ᾖναι ἀκαινοτόμητος ἡ παραδοθεῖσα πίστις παρὰ τῶν ἐν Νικαίᾳ, καὶ παρὰ τῶν ρν'. Πατέρων τῆς Συνόδου ταύτης. Καὶ ὁ ε'. τῆς παρουσίας ἀπεδέχθη τοὺς Δυτικούς ὁμολογοῦντας μίαν θεότητα τῆς Τριάδος, ὁμοίως καὶ ὁ β'. Κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ δρίζει νὰ μὲν βεβίαια ἡ εἰς τὴν ἁγίαν Τριάδα πίστις τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τὸν τύπον τῆς ἐν Νικαίᾳ, ὡς ὁ α'. Κανὼν αὐτῆς λέγει. Πίστewς δόγματa ἀναφέρουσι καὶ ὁ ρκ'. ρκά. ρκβ'. ρκγ'. ρκδ'. ρκέ. ρκς'. ρκζ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ.

Κωνσταντῖος, καὶ μ' Ἰβλιν ὁποῦ ἐπρέσβευε τὴν ἀιδιότητα τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἀλλ' ἄπαξ δελεασθεὶς, ὅτι ἡ λέξις ὁμοούσιος ἐστὶν αἰτία σκανδάλου, ὡς μὴ κεμένη ἐν ταῖς Γραφαῖς, ἐμάχετο ἀσπόνδως εἰς τοὺς τοῦτο φρονοῦντας. Ὅθεν, καὶ ἄλλους ἐξώριζεν, ἐπτάωριζε, καὶ κατεφρόνει, συνόδους διαφόρους ἤθροισεν ἐν τῇ Δύσει καὶ Ἀνατολῇ κατὰ τοῦ ὁμοουσίου. Τοὺς αἰρετικούς Ἐπισκόπους περιποιεῖτο, καὶ εἰς τοὺς μεγάλους θρόνους ἀνεβίβαζεν, οἵτινες ἐδικούς τοὺς ἐκκλησιαστικούς ἐχειροτόνουν. Ὁ δὲ Ἰουλιανὸς ἐποίησεν ὅσα δὲν ἔκαμαν οἱ πρό αὐτοῦ βασιλεῖς καὶ διώκται. Ὁ δὲ Οὐάλης οὐ μόνον ἐπραξεν ὅσα καὶ ὁ Κωνσταντῖος, ἀλλ' ἀρειανὸς ὢν, διωγμῶν ἐκίνησε κατὰ τῆς Ἐκκλησίας, χειρότερον ἀπὸ τῶν τῶν εἰδωλοκρατῶν, ὥστε καὶ αὐτοὺς τοὺς Ἀσκητὰς τῆς ἐρήμου, ὁ ὁμόφρων αὐτοῦ Λούκιος ἢ Ἀλεξανδρείας εἰδερν, ἀπέκτεινε, ἐξώρισε, καὶ ἐδήμεισε τὸν κλῆρον. Οὐ μόνον δὲ οὗτοι, ἀλλὰ καὶ αἱ ἄλλαι αἱρέσεις, καὶ οἱ Ἕλληνας καὶ Ἰουδαίους εἶχον εἰς τοὺς καιροὺς τῶν ἁδαιαν, οἱ δὲ ὀρθόδοξοι ἐδιώκοντο. Διήρκεσαν δὲ οἱ τρεῖς Βασιλεῖς οὗτοι διώκοντες τὴν Ἐκκλησίαν, ἕως τεσσαράκοντα ἔτη, ἕως ὅπου ὀλίγοι τινὲς ἅγιοι διέμειναν ὀρθόδοξοι ἐλέγχοντες τὰς αἱρέσεις, οἵτινες, βασιλευδόντος τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου, καιροῦ δραξάμενοι, ἤθροίσθησαν εἰς τὴν οἰκουμένην Σύνοδον ταύτην.

(1) Σημεῖωσαι ὅτι οἱ τοῦ Ἀρείου ὀπαδοὶ ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐν Νικαίᾳ α'. Σύνοδον εἰς τρεῖς τάξεις διηρέθησαν, κατὰ τὸν Ἐπιφ. αἴρεσ. ογ'. καὶ οδ', καὶ ἄλλοι ὀνομάζοντο Ἀνόμοιοι, διατὶ ἔλεγον τὸν Υἱὸν κατὰ πάντα ἄνόμοιον τοῦ Πατρὸς, ἀρχηγὸς τῶν ὀποίων ἐστάθη ὁ εὐνόμιος ὁ Γαλάτης, ὁ καὶ Κυζίκου χρηματίσας Ἐπίσκοπος, ὅστις καὶ ἀνεβάπτει τοὺς ἐρχομένους εἰς τὴν κακοδοξίαν τοῦ εἰς μίαν μόνην κατὰδυσιν, ἄνω μὲν ἔχοντας τοὺς πόδας, κάτω δὲ τὴν κεφαλὴν. Ἐφλυάρει δὲ, καὶ ὅτι κόλασις καὶ γέιννα ἀληθῶς οὐκ ἐστίν, ἀλλὰ μόνον διὰ φόβον ἠπειλήθη, καὶ σὺν τούτῳ ὁ Ἀέτιος. Ὀνομάζοντο δὲ οἱ Εὐνομιανοί, καὶ Εὐδοξιανοὶ ἀπὸ Εὐδοξίου ὁμόφρονος τοῦ Εὐνομίου, τοῦ χρηματίσαντος Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τὸν Εὐνόμιον Κυζίκου χειροτονήσαντος.

(2) Ἄλλοι δὲ ὀνομάζοντο Ἡμιάρειοι, ἐπειδὴ κατὰ τὸ ἡμισυ ἐμέτεχαν ἀπὸ τοῦ Ἀρείου τὴν αἵρεσιν, οἵτινες τὸν Υἱὸν μὲν ἔλεγον ὅμοιον κατὰ πάντα, καὶ ὁμοούσιον μὲ τὸν Πατέρα, τὴν λέξιν δὲ τοῦ ὁμοουσίου δὲν ἤθελαν νὰ παραδεχθῶν ὡς ἀνωτέραν, καὶ μ' Ἰβλιν ὁποῦ αὐτὴ ἦτο ἐν χρῆσιν καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Πατρῶσι πρὸ τῆς α'. Συνόδου (ὅρα εἰς τὰ προλεγόμενα τῆς α'. Συνόδου). Τούτων δὲ ἀρχηγὸς ἐγένετο ὁ ἐκ τῆς Ἀγκύρας Βασίλειος. Ἀπὸ τὴν φαντασίαν δὲ ταύτην τῶν Ἡμιαρειῶν ὁ Μακεδόνιος ὢν, καὶ κατὰ τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος θεότητος πόλε-

μον ἤγειρεν, ὃν καὶ ἡ παροῦσα β'. Σύνοδος καταδίκασεν, ἀφ' οὗ καὶ οἱ ὀπαδοὶ αὐτοῦ Πνευματομάχοι ἐκλήθησαν. Οἱ δὲ τρίτοι, οὔτε ὁμοιοὶ ἔλεγον τὸν Υἱὸν, οὔτε ἄνόμοιοι, μέσον βαίνοντες τῶν Ἀρειανῶν καὶ Ἡμιαρειῶν.

(3) Σαββελλίος ὁ ἀπὸ Λυδίας καὶ Πτολεμαῖδος τῆς Πενταπόλεως χρηματίσας Ἐπίσκοπος, τὴν αἵρεσιν τοῦ Νοητοῦ, Συμωναίου μὲν κατὰ Θεόδωρον, καὶ Ἐπιφάνιον, Ἐφεσίῳ δὲ κατὰ Ἀύγουστον. διαδεξάμενος, τοσοῦτον αὐτὴν διέσπειρεν, ὥστε οἱ ταύτην ληροῦντες νὰ μὴ ὀνομάζωνται Νοητιανοί, ἀλλὰ Σαββελλιανοὶ ἐξ αὐτοῦ. Ἐλεγε δὲ οὗτος τὸν Πατέρα, καὶ τὸν Υἱὸν καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, τρεῖς ὀνομασίας ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου, καὶ κατὰ τὰς διαφορὰς τῶν ἐνεργειῶν, ποτὲ μὲν νὰ ὀνομάζεται Πατήρ, ποτὲ δὲ Υἱός, ποτὲ δὲ Πνεῦμα.

(4) Μάρκελλος ἐξ Ἀγκύρας ἦτο ἐνηγκαλισθὴ δὲ τὴν αἵρεσιν τοῦ Σαββελλίου, καὶ οὐ μόνον ψιλὸν ἄνθρωπον ἔλεγε τὸν Χριστὸν, ἀλλὰ καὶ ἐφλυάρει ὅτι μετὰ τὴν δευτέραν κρίσιν ἔχει νὰ ἀπορριφθῇ τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου, καὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ μὴ ὄν, κατὰ τὸν Εὐσέβ. ἐκκλ. ἱστορ. βιβλ. γ'. καὶ ἀκολουθῶς ἡ Βασιλεῖα αὐτοῦ νὰ ἔχη τέλος.

(5) Φωτεινὸς ὁ ἀπὸ Σίρμιον καταγόμενος, καὶ Σιρμιῶν Ἐπίσκοπος χρηματίσας, τὰ αὐτὰ ἐφρόνησε μὲ τὸν Σαμοσατία Παῦλον. Οὔτε γὰρ τὴν ἁγίαν Τριάδα ὠμολόγει, τὸν Θεὸν, Πνεῦμα μόνον δημιουργὸν ὀνομάζων τοῦ παντός, τὸν δὲ Λόγον, προφορικὸν μόνον, ὡς ὄργανόν τι μηχανικόν, οὔτε τὸν Χριστὸν Θεὸν ἔλεγε, ἀλλὰ ψιλὸν ἄνθρωπον, τοῦ Θεοῦ λόγον τὸν προφορικὸν ἐκείνον ὑποδεξάμενος, καὶ ἀπὸ τῆς Μαρίας τὴν ὑπαρξίν λαβόντα. Κατὰ τὸν Σωζόμενον ἐκκλ. ἱστορ. βιβλ. δ'. κεφ. ζ'. περὶ τοῦτου ὅρα καὶ τὸν ζ'. Λαοδικ.

(6) Ἀπολιναρίου ὁ ἐν Λαοδικείᾳ τῆς Συρίας γεγονὼς Ἐπίσκοπος, τὴν αἵρεσιν τοῦ Ἀρείου διαδεξάμενος, τοῦ λέγοντος πρὸς τοὺς ἄλλοις, καὶ ὅτι ὁ λόγος ἀντὶ ψυχῆς ἦτο εἰς τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Κατὰ τε Ἀθαν. καὶ Ἐπιφάν. Ποτὲ μὲν ἔλεγε, ὅτι ὁ Λόγος ἔλαβε σῶμα χωρὶς ψυχῆς, ποτὲ δὲ αἰσχυνόμενος τὴν ἀγνωσίαν του, ἔλεγε, ὅτι ἔλαβε ψυχὴν, ἄνω ὅμως, καὶ ἄλογον, χωρίζων, κατὰ τοὺς Πλατωνικούς, τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὸν νοῦν, ὅστις ἔλεγε, ὅτι δὲν πρέπει νὰ προσκυνῶμεν ἄνθρωπον θεοφόρον, πρὸς τὸν ὅποιον ἀντιστρέφω ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἔλεγε, ὅτι πρέπει νὰ προσκυνῶμεν ὄχι σάρκα Θεοφόρον, ἀλλὰ Θεὸν ἀνθρωποφόρον. Γρηγόριος ἐπιστ. β'. πρὸς Κληρόνιον. Οὗτος ἐφλυάρει ἀκόμη καὶ ὅτι τὴν σάρκα εἶχεν ὁ Χριστὸς ἀπ' αἰῶνος, κακῶς ἐνοῶν τὸ, ὁ δεύτερος ἄνθρωπος ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἀκολουθῶς ὅτι νὰ μὴ ἔλαβε σάρκα ἐκ τῆς Παρθένου, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Βασίλειος ἐν μιᾷ ἐπιστολῇ.

ΚΑΝΟΝ Β΄.

Τοὺς ὑπὲρ διοίκησιν Ἐπισκόπους τὰς ὑπερορίοις ἐκκλησιαίς μὴ ἐπιέναι, μηδὲ συγγείναι τὰς ἐκκλησίας, ἀλλὰ κατὰ τοὺς Κανόνας, τὸν μὲν Ἀλεξανδρείας Ἐπίσκοπον, τὰ ἐν Αἰγύπτῳ μόνον οἰκονομεῖν, τοὺς δὲ τῆς Ἀνατολῆς Ἐπισκόπους, τὴν Ἀνατολικὴν μόνην διοικεῖν, φυλαττομένων τῶν ἐν τοῖς Κανόσι τοῖς κατὰ Νικαίαν πρεσβείων τῆ Ἀντιοχείων Ἐκκλησία, καὶ τοὺς τῆς Ἀσιανῆς διοικήσεως Ἐπισκόπους, τὰ κατὰ τὴν Ἀσιανὴν μόνον διοικεῖν, καὶ τοὺς τῆς Ποντικῆς, τὰ τῆς Ποντικῆς μόνον, καὶ τοὺς τῆς Θρακικῆς, τὰ τῆς Θρακικῆς μόνον οἰκονομεῖν. Ἀκλήτους δὲ Ἐπισκόπους ὑπὲρ διοίκησιν μὴ ἐπιβαίνειν ἐπὶ χειροτονία, ἢ τισιν ἄλλαις οἰκονομίαις ἐκκλησιαστικαῖς. Φυλαττομένου δὲ τοῦ προγεγραμμένου περὶ τῶν διοικήσεων Κανόνος, εὐδηλον ὡς τὰ καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν ἢ τῆς ἐπαρχίας Σύνοδος διοικήσει, κατὰ τὰ ἐν Νικαίᾳ ὠρισμένα. Τὰς δὲ ἐν τοῖς βαρβαρικοῖς ἔθνεσι τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας οἰκονομεῖσθαι γρῆ κατὰ τὴν κρατήσασαν συνήθειαν τῶν Πατέρων.

Ἑρμηνεία

Ἐπειδὴ ὡς μαρτυρεῖ ὁ Σωκράτης βιβλ. ε', κεφ. η'. τὸ ὑπερορίως ἐνεργεῖν πρότερον ἐγένετο ἀδιαφόρως διὰ τοὺς διωγμοὺς, τὸ ὅποτον, ὡς λέγει ὁ Θεοδώρητος, κατὰ πολὺν ζῆλον ἔκαμνε καὶ ὁ μακάριος Εὐσέβιος ὁ Σαμοσάτων, διὰ τοῦτο εἰρήνης ἀναφανείσης ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ, ἐξετέθη ὁ παρῶν Κανὼν, ὅστις οὔτε διὰ μόνους τοὺς Μητροπολίτας τοὺς αὐτοκεφάλους ἀναφέρει, καθὼς ἠρμήνευσεν ὁ Βαλσαμών, οὔτε διὰ μόνους τοὺς Πατριάρχας, (1) ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς δύο ὁμοῦ, κατὰ τὸν Δοσίθ. (σελ. 233. τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις Πατριαρχευσάντων), ἵνα ἕκαστος αὐτῶν ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐπαρχίᾳ καὶ διοικήσει οἰκονομεῖ, καὶ οὐκ ἐν ἀλλοτρίᾳ ἐπιβαίνει, καὶ συγγῆρ τὰ δίκαια τῶν ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ κατὰ τοὺς Κανόνες. (τὸν ε'. δηλ. καὶ ζ'. τῆς α., καὶ πολλῶ μᾶλλον, κατὰ τὸν λδ'. καὶ λε'. τοὺς Ἀποστολικούς) ὁ μὲν Ἀλεξανδρείας νὰ οἰκονομῇ μόνος τὰς ἐν Αἰγύπτῳ ἐνορίας (ῥητῶς δὲ ἀναφέρει τὸν Ἀλεξανδρείας ἢ Σύνοδος, διατι ὁ Ἀλεξανδρείας Ἐπίσκοπος μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν συνήργησε καὶ ἐχειροτονήθη μὲν ὁ Κυνικός Μάξιμος εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἀπεβλήθη δὲ ὁ μέγας Γρηγόριος, παρὰ τὴν διοίκησιν, καὶ ἐνορίαν αὐτοῦ) οἱ δὲ τῆς Ἀνατολῆς Μητροπολίται, τὰ τῆς Ἀνατολῆς, φυλαττομένων τῶν προνομίων εἰς τὸν Ἀντιοχείας, κατὰ τὸν Κανόνα τῆς ἐν Νικαίᾳ (τὸν ε'. δηλαδὴ), καὶ οἱ τῆς Ἀσιανῆς, καὶ Ποντικῆς καὶ Θρακικῆς Μητροπολίται, νὰ οἰκονομοῦσι μόνον τὰς ἀνηκούσας αὐτοῖς Ἐπαρχίας. (οὔτοι δὲ ἐδιωρίθησαν νὰ χειροτονοῦνται ὕστερον ἀπὸ τὸν Κωνσταντινουπόλεως, κατὰ τὸν κη'. τῆς δ'.) Προστάζει δὲ πρὸς τοῦτοις, ὅτι καὶ Πατριάρχαι ὁμοῦ, καὶ Μητροπολίται νὰ μὴ ἐπιτηδῶσιν ὑπὲρ τὰς διοικήσεις καὶ Ἐπαρχίας αὐτῶν διὰ νὰ χειροτονοῦν, ἢ ἄλλας ἐκκλησιαστικὰς οἰκονομίας νὰ ἐπιτελοῦν εἰς τῶν ἄλλων τὰς ἐνορίας, χωρὶς νὰ καλεσθῶν, καὶ ὅτι, ἐκάστης μὲν Ἐπαρχίας τῶν Μητροπολιτῶν τὰς ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις, εἴτε ψήφους, εἴτε χειροτονίας, εἴτε ἐπιτίμια, εἴτε λύσεις, καὶ τὰ τοιαῦτα ἄλλα, θέλει οἰκονομῆσει ἢ Σύνοδος τῆς Ἐπαρχίας, ἐκάστης δὲ Πατριαρχῶν διοικήσεως, ἢ Σύνοδος τῆς διοικήσεως θέλει διοικήσει τὰς τοιαύτας οἰκονομίας, καθὼς ὠρισεν ἢ ἐν Νικαίᾳ Σύνοδος, (Κανὼν ε'.) Ταῦτόν γὰρ εἶναι ἐκεῖνο ὅπου λέγει ἢ ἐν Νικαίᾳ, κἀνέναν Ἐπίσκοπος νὰ μὴ γίνεταί χωρὶς τῆς γνώμης τοῦ Μητροπολίτου, μὲ τοῦτο ὅπου ἢ παροῦσα λέγει, ὅτι τὰ τῆς ἐκάστης Ἐπαρχίας, ἢ τῆς Ἐπαρχίας Σύνοδος (τοῦ Μητροπολίτου δηλαδὴ) διοικήσει. Αἱ δὲ ἐκκλησιαί τοῦ Θεοῦ αἱ εὐρισκόμεναι μέσα εἰς ἔθνη βάρβαρα, εἰς τὰς ὁποίας, ἢ οὔτε τόσοι πολλοὶ Ἐπίσκοποι δὲν εὐρίσκοντο, ὥστε ὅπου νὰ ἐξαρκοῦσιν εἰς Συνόδου συμπλήρωσιν, ἢ ἦτο ἀνάγκη νὰ ὑπάγη τινὰς ἐκεῖ ἐλλόγιμος Ἐπίσκοπος διὰ νὰ ἐπιστηρίξη τοὺς χριστιανούς εἰς τὴν πίστιν. Αὗται, λέγω, αἱ ἐκκλησιαί, πρέπει νὰ οἰκονομοῦνται κατὰ τὴν ἐπικρατήσασαν συνήθειαν τῶν Πατέρων. Δηλαδὴ πρέπει οἱ πλουσιδύωροι, καὶ ἀξιολογώτεροι Ἐπίσκοποι νὰ πηγαίνουν εἰς αὐτάς, διὰ νὰ ἀναπληροῦσι τὰ ἐλλείποντα τῆς κατὰ τὸν ὅπου. Τὸ ὅποτον ἀγκαλὰ νὰ ἦναι παρὰ κανόνας, ὅμως διὰ τὴν ἀνάγκην συνεχώρησεν ἢ Σύνοδος. Ἀνάγκωθι τὸν λδ'. καὶ λε'. τοὺς Ἀποστολικούς, καὶ τὸν ε'. τῆς α'.

ΚΑΝΟΝ Γ΄.

Τὸν μὲν τοῖ Κωνσταντινουπόλεως Ἐπίσκοπον ἔχειν τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς μετὰ τὸν τῆς Ρώμης Ἐπίσκοπον, διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν Νέαν Ρώμην.

(1) Σημειῶσαι ὅτι ἀγκαλὰ καὶ ὁ Σωκράτης βιβλ. ε', κεφ. η'. λέγει, ὅτι ἢ β'. Σύνοδος διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος εἰς Πατριάρχας τὰς ἐκκλησίας διεμοίρασεν, ὅμως ὁ Σωζόμενος ὡσαν νὰ ἐρμηνεύη τὸν Σωκράτην, καὶ τοὺς παρ' ἐκείνου λεγομένους Πατριάρχας, λέγει, ὅτι ἐφάνη εὐλογον εἰς τὴν Σύνοδον νὰ παραδοθῇ ἢ πίστις τῶν ἐν Νικαίᾳ εἰς ὅλας τὰς ἐκκλησίας διὰ μέ-

σου τῶν κοινωνούντων καὶ ὁμοφρονούντων Ἐπισκόπων, τῶ Κωνσταντινουπόλεως Νεκταρίῳ καὶ τῶ Ἀλεξανδρείας Τιμοθέῳ λοιπὸν ἐκείνους ὅπου εἶπεν ἐκεῖνος Πατριάρχας, κοινωνοῦντας οὗτος ὠνόμασεν, ὥστε εἶπε καταχρηστικῶς ὠνομάσθησαν Πατριάρχαι, ἀντὶ τοῦ Ἐξαρχοῦ

Ε ρ μ η ν ε ί α .

Ὁ μὲν ἀνωτέρω Κανὼν κοινῶς περὶ τῶν Πατριαρχῶν (καὶ μάλιστα τοῦ Ἀλεξανδρείας, καὶ Ἀντιοχείας) καὶ Μητροπολιτῶν διωρίσατο, ὁ δὲ παρῶν ἰδιαιτέρως περὶ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως διορίζεται, καὶ λέγει, ὅτι ὁ Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχης νὰ ἔχη τὰ προνόμια τῆς τιμῆς μετὰ τὸν Πάπαν, καὶ Πατριάρχην τῆς Ρώμης, ἐπειδὴ καὶ αὐτὴ ἡ Κωνσταντινούπολις δηλ. εἶναι καὶ ὀνομάζεται Νέα Ρώμη. Ἡ δὲ μετὰ πρόθεσις, ἐνταῦθα δὲν δηλοῖ τὸ τοῦ χρόνου ὕστερον, καθὼς τινὲς λέγουσι μετὰ τοῦ Ἀριστηνοῦ, ἀλλ' οὔτε ὑποβιβασμὸν καὶ ἐλάττωσιν. καθὼς οὐκ ὀρθῶς ἐρμηνεύει ὁ Ζωναρᾶς (ἐπειδὴ, μὲ τὸ νὰ ᾔηται μετὰ τὸν Κωνσταντινουπόλεως ὁ Ἀλεξανδρείας, μετὰ δὲ τὸν Ἀλεξανδρείας ὁ Ἀντιοχείας, καὶ μετὰ τὸν Ἀντιοχείας ὁ Ἱεροσολύμων, κατὰ τὸν λς'. τῆς ε'. ἔσονται τέσσαρα εἶδη ὑποβιβασμοῦ τιμῆς, καὶ ἀκολούθως πέντε διαφοραὶ τιμαὶ μία τῆς ἄλλης ἀνωτέρα, ὅπερ ἐναντίον ἐστὶ πάση τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ μόνον δεκτὸν τοῖς Λατίνοις καὶ Λατινόφροσιν), ἀλλὰ δηλοῖ ἰσότητά τιμῆς, καὶ τάξιν, καθ' ἣν ὁ μὲν ἐστὶ πρῶτος, ὁ δὲ, δεύτερος. Ἰσότητά μὲν τιμῆς δικτὶ καὶ οἱ ἐν Χαλκηδόνι Πατέρες, Κανόνι κη'. λέγουσιν, ὅτι οἱ ρν'. οὗτοι Ἐπίσκοποι τὰ ἴσα πρεσβεία τῷ τῆς παλαιᾶς Ρώμης δεδώκασι τῷ τῆς νέας Ρώμης, καὶ οἱ ἐν Τρούλλῳ Κανόν λς'. λέγουσι τῶν ἴσων τῷ Ρώμης ἀπολαβεῖν πρεσβείων τὸν Κωνσταντινουπόλεως. Τάξιν δὲ, διατὶ καὶ ἐκείνοι καὶ οὗτοι ἐν τοῖς αὐτοῖς Κανόσι δεύτερον μετὰ τὸν Ρώμης λέγουσι τὸν Κωνσταντινουπόλεως, οὐχὶ δεύτερον τῇ τιμῇ, ἀλλὰ δεύτερον τῇ τάξει τῆς τιμῆς. Κατὰ γὰρ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων, ἀδύνατον εἶναι νὰ εὑρεθοῦν δύο τινὰ ἴσα ὄντα, καὶ πρῶτα καὶ δεύτερα λεγόμενα πρὸς ἄλληλα, χωρὶς τάξεως. Δι' ὃ καὶ ὁ Ἰουστινιανὸς αὐτολεξεῖ ἐν Νεαρχῶ ρλ'. κειμένη ἐν βίβλ. ε. τῶν Βασιλικ. τίτλ. γ'. τὸν μὲν Ρώμης, λέγει πρῶτον, τὸν δὲ Κωνσταντινουπόλεως δευτέρων τάξιν ἐπέχοντα μετὰ τὸν Ρώμης. Σημείωσι δὲ ὅτι, ἐπειδὴ ὁ Ζωναρᾶς ἐρμηνεύων τὸν Κανόνα, τὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ τοῦτο προτίθησι θέσπισμα, φανερόν ἐστιν, ὅτι τὴν ἐλάττωσιν καὶ ὑποβιβασμὸν ὁποῦ εἶπεν ἀνωτέρω τοῦ Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τὸν Ρώμης, κατὰ τὴν τάξιν μόνον εἶπε τῆς τιμῆς, καὶ οὐ κατὰ τὴν τιμὴν ἀπλῶς, καθ' ἣν καὶ ἐν ταῖς ὑπογραφαῖς καὶ ἐν ταῖς καθέδραις, καὶ ἐν τοῖς μνημοσύνοις τῶν ὀνομάτων αὐτῶν, ὁ μὲν, προτερεῦει, ὁ δὲ, ἔπεται. Τινὲς μὲν οὖν λέγουσιν, ὅτι τιμὴν μόνον δίδωσιν εἰς τὸν Κωνσταντινουπόλεως ὁ παρῶν Κανὼν, ὕστερον δὲ ἡ κατεπεύγουσα χρεῖα δέδωκεν αὐτῷ καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ χειροτονεῖν τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ, καὶ Πόντῳ, καὶ Θράκῃ Μητροπολίτας. Ἡ δὲ ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος ἐν τῇ πρὸς Λέοντα ἐπιστολῇ λέγει, ὅτι ἐξ ἀρχαίου ἔθους εἶχεν αὐτὸς τὴν τοιαύτην τοῦ χειροτονεῖν ἐξουσίαν, ἐβεβαίωσε δὲ μόνον ταύτην ὁ κη'. τῆς αὐτῆς δ'. Συνόδου (1). Ἀνάγνωθι καὶ τὸν κη'. τῆς δ'.

ΚΑΝΟΝ Δ'.

Περὶ Μαξίμου τοῦ Κυνικοῦ, καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἀταξίας τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει γενομένης, ὥστε μήτε Μάξιμον Ἐπίσκοπον, ἢ γενέσθαι, ἢ εἶναι, μήτε τοὺς παρ' αὐτοῦ χειροτονηθέντας ἐν οἰφδῆποτε βαθμῶ κλήρου. Πάντων καὶ τῶν περὶ αὐτὸν, καὶ τῶν παρ' αὐτοῦ γενομένων ἀκυρωθέντων.

Ε ρ μ η ν ε ί α .

Ὁ παρῶν Κανὼν διορίζεται ὅτι ὁ Μάξιμος οὗτος (2) νὰ μὴ λογιζέται ὅτι ὄλως ἐγένεν, ἢ εἶναι Ἐπίσκοπος, μήτε οἱ παρ' αὐτοῦ χειροτονηθέντες εἰς οἰονδῆ τινα βαθμὸν, νὰ μὴ λογιζῶνται πῶς ὄλως ἐχειροτονήθησαν, ἐπειδὴ ὄλα ἀκυρώθησαν, τόσον δηλαδὴ ἢ εἰς αὐτὸν παρ' ἐνορίαν, καὶ παρὰ κανόνας γενομένη ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων χειροτονία, ὅσον καὶ αἱ παρ' αὐτοῦ εἰς τοὺς ἄλλους γενόμεναι χειροτονίαι.

(1) Σημείωσαι, ὅτι, ἐπειδὴ ὁ δυσσεβὴς Διόσκορος ἤθελε τὸν παρόντα Κανόνα, καὶ ἐν τῇ ἐν Ἐφέσῳ ληστρικῇ Συνόδῳ εἰς τὸν πέμπτον τόπον ἔβαλε νὰ καθίσῃ ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἅγιος Φλαβιανός, διὰ τοῦτο ὁ Εὐσέβιος Δορυλαίου ἀπελθὼν εἰς τὴν Ρώμην, παρόντων κληρικῶν Κωνσταντινουπόλεως, ἀνέγνω τὸν Κανόνα τοῦτον τῷ ἀγιωτάτῳ Πάπᾳ Ρώμης Λέοντι, ὅστις καὶ ἀπεδέξατο αὐτόν.

(2) Ὁ Μάξιμος οὗτος Αἰγύπτιος ἦν, φιλόσοφος Κυνικός τὴν ἐπαγγελίαν (Κυνικοὶ δὲ ἐλέγοντο διὰ τὴν αὐθάδειαν καὶ ἀδιαντροπίαν ὅπου εἶχον, τὴν ὁμοίαν μὲ τοὺς κύνες) φιλιωθεὶς δὲ μὲ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐκατηχῆθη ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐβαπτίσθη, καὶ δὴ καὶ εἰς τὸν κλῆρον συνηριθμήθη, ὑπερασπιστὴς τοῦ ὁμοουσιου γενόμενος. Ἐπιβουλεύσας δὲ ὕστερον τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως. ἔπεμψε χρήματα πρὸς τὸν Ἀλεξανδρείας Πέτρον, κἀκείνος ἀπέστειλε τινὰς καὶ χειροτόνησαν αὐτὸν Κωνσταντινουπόλεως ἐν οἴκῳ χωραύλου τινός,

κατὰ τὸν μαθητὴν Γρηγορίου Γρηγόριον τὸν συγγραφέα τὸν βίβλ. αὐτοῦ. Ὡς δὲ ὁ Θεοδώρητος, λόγ. ε. κεφ. ἡ. καὶ ὁ Σωζόμενος βίβλ. ζ'. κεφ. θ'. λέγουσιν, ἐλθόντες εἰς Βυζάντιον οἱ Αἰγύπτιοι Ἐπίσκοποι μετὰ τοῦ Ἀλεξανδρείας Τιμοθέου, ἔκλειψαν τὴν χειροτονίαν, καὶ κατέστησαν τὸν Μάξιμον Κωνσταντινουπόλεως ἰδοῦσα δὲ ἡ Σύνοδος τὸ ἄτοπον, ἐκάθηρεν αὐτὸν καὶ τὰς ὑπ' αὐτοῦ γενομένας χειροτονίας ἀκύρους ἀπέδειξεν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ αὐτὸς Μάξιμος ἐφανερῶς ὅτι φρονεῖ τὰ τοῦ Ἀπολιναρίου, καὶ ἀνεθεματίσθη πρὸς τούτους ὑπὸ τῆς Συνόδου. Λέγουσι δὲ οἱ Παπισταί, ἀλλὰ δὴ καὶ καυχῶνται, ὅτι ὁ Κῶνος οὗτος προσήλθεν εἰς τὸν Πάπαν, καὶ μετανοήσας ἐσυγχωρήθη ὑπ' αὐτοῦ. Κατὰ τοῦ Μαξίμου τούτου συνέγραψεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος καὶ διὰ στίχων, καὶ διὰ λογογραφικῶν λόγων εὐτοῦς, λέγω, τὴν Ἐκκλησίαν ἐσπάραι, καὶ παραχρῆς αὐτὴν καὶ θορῶν ἐνέπλησε, λύκος ἀντὶ ποιμένος ὀφθεῖς, καὶ πάντα συγχωρῶν ἰερούς τοῖς πταιούσιν ὑπὲρ ἐνός τοῦ ἀσεβεῖν ἐν τοῖς δόγμασι. Παρὰ τῷ Μαξίμῳ

ΚΑΝΩΝ Ε΄.

Τῆς β'. α'. τῆς δ'.
α'. τῆς ἐν Καρ.
α'. β'.

Περὶ τοῦ Τόμου τῶν Δυτικῶν, καὶ τοὺς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἀπεδεξάμεθα τοὺς μίαν ὁμολογούντας Πατρὸς, καὶ Υἱοῦ, καὶ ἁγίου Πνεύματος θεότητα.

Ἑρμηνεία.

Ὁ Κανὼν οὗτος εἰδικὸς ἐστὶ καὶ μερικὸς. Λέγει γὰρ, ὅτι, καθὼς ἀπεδεξάμεθα τὸν τόμον τῶν Δυτικῶν, δηλαδὴ τὸν ὄρον τὸν βεβαιούντα μὲν τὸ ἅγιον σύμβολον τῶν ἐν Νικαίᾳ Πατέρων, ἀναθεματίζοντα δὲ πάντας τοὺς φρονούντας τὸ ἐναντίον, τὸν ὅποιον ἐξέθεντο οἱ Δυτικοὶ Πατέρες οἱ ἐν τῇ Σαρδικῇ συναχθέντες (1). Οὕτω παρομοίως ἀπεδεξάμεθα καὶ τὸν ὄρον τῆς πίστεως τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ συνελθόντων (2). Οἵτινες ὁμολογοῦσι μίαν θεότητα Πατρὸς, καὶ Υἱοῦ, καὶ Ἀγίου Πνεύματος, παρομοίως δηλαδὴ μὲ τοὺς ἐν Νικαίᾳ συνελθόντας Πατέρας.

ΚΑΝΩΝ Γ΄.

Ἄποσ. οδ'. τῆς δ'. θ'. ιζ'. κα'. τῆς Καρθ. η'. ιβ'. ιδ'. ιε'. ις'. κζ'. λς'. ις'. ρε'. ρλδ'. ρλζ'. ρλη'. ρλθ'. τῆς Ἀντ. ιβ'. ιδ'. ιε'.

Ἐπειδὴ πολλοὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν εὐταξίαν συγγεῖν, καὶ ἀνατρέπειν βουλόμενοι φελέθρως καὶ συκοφαντικῶς, αἰτίας τινὰς κατὰ τῶν οἰκονομούντων τὰς ἐκκλησίας ὀρθοδόξων Ἐπισκόπων συμπλάσσουν, οὐδὲν ἕτερον, ἢ ἀχρειάειν τὰς τῶν ἱερέων ὑπολήψεις, καὶ ταραχὰς τῶν εἰρηνευόντων λαῶν κατασκευάζειν ἐπιχειροῦντες. Τούτου ἕνεκεν ἤρρεσε τῇ ἁγίᾳ Συνόδῳ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει συνδραμόντων Ἐπισκόπων, μὴ ἀνεξετάστως προσιεσθαι τοὺς κατηγοροὺς μηδὲ πᾶσιν ἐπιτρέπειν τὰς κατηγορίας ποιεῖσθαι κατὰ τῶν οἰκονομούντων τὰς ἐκκλησίας, μηδεμίαν πάντας ἀποκλείειν· ἀλλ' εἰ μὲν τις, οἰκείαν τινὰ μέμψιν, τοῦτ' ἐστὶ ἰδιωτικὴν, ἐπαγάγοι τῷ Ἐπισκόπῳ, ὡς πλεονεκθηθεὶς ἢ ἄλλο τι παρὰ τὸ δίκαιον παρ' αὐτοῦ πεπονθῶς, ἐπὶ τῶν τοιούτων κατηγοριῶν μὴ ἐξετάζεσθαι, μήτε τὸ πρόσωπον τοῦ κατηγοροῦ, μήτε τὴν θρησκείαν. Χρὴ γὰρ παντὶ τρόπῳ, τότε συνειδὸς τοῦ Ἐπισκόπου ἐλεύθερον εἶναι, καὶ τὸν ἀδικεῖσθαι λέγοντα, οἷας ἂν ἡ θρησκείας, τῶν δικαίων τυγχάνειν. Εἰ δὲ ἐκκλησιαστικὸν εἶη τὸ ἐπιφερόμενον ἐγκλημα τῷ Ἐπισκόπῳ, τότε δοκιμάζεσθαι χρὴ τῶν κατηγορούντων τὰ πρόσωπα. ἵνα πρῶτον μὲν αἰρετικὸς μὴ ἐξῆ κατηγορίας κατὰ τῶν ὀρθοδόξων Ἐπισκόπων ὑπὲρ ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ποιεῖσθαι. Αἰρετικούς δὲ λέγομεν τοὺς τε πάλαι τῆς ἐκκλησίας ἀποκηρυχθέντας, καὶ τοὺς μετὰ ταῦτα ὑφ' ἡμῶν ἀναθεματισθέντας. Πρὸς δὲ τούτοις, καὶ τοὺς τὴν πίστιν μὲν τὴν ὑγιᾶ προσποιουμένους ὁμολογεῖν, ἀποσχίσαντας δὲ καὶ ἀντισυνάγοντας τοῖς Κανονικοῖς ἡμῶν Ἐπισκόποις. Ἐπειτα δὲ καὶ οἵτινες τῶν ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐπ' αἰτίας τισὶ προκατεγνωσμένοι εἶεν καὶ ἀποβεβλημένοι, ἢ ἀκοινωνήτοι, εἴτε ἀπὸ κλήρου

τούτῳ Σισίνιος ὁ τῶν Ναυατιανῶν Ἐπίσκοπος, ἅμα τῷ βασιλεὶ Ἰουλιανῷ τὰ φιλόσοφα μαθήματα ἐπαίδευσθαι. Κατὰ τὸν Σωκράτην βιβλ. ε'. κεφ. κα'.

(1) Ἡ αἰτία ὅπου ἐγένετο ὁ τόμος οὗτος, ὡς ἐν συντόμῳ ἐστὶν αὐτῇ. Ἐπειδὴ ἕμαθον Κωνσταντῖος καὶ Κώνστας οἱ Βασιλεῖς, ὅτι οἱ περὶ τὸν Εὐσέβιον ταραττοῦσι τὰς ἐκκλησίας, καὶ ὅτι ἐκάθηναν τὸν μέγαν Ἀθανάσιον, καὶ Παῦλον Κωνσταντινουπόλεως, ἐπρόσταξαν νὰ συναχθῇ Σύνοδος ἐν τῇ Σαρδικῇ τῇ Ἰλλυρικῇ πόλει, τόσον Δυτικῶν Πατέρων, ὅσον καὶ Ἀνατολικῶν· οἱ μὲν οὖν Ἀνατολικοὶ ἀπερχόμενοι εἰς τὴν Σύνοδον ἔγραφαν ἀπὸ Φιλιππουπόλεως εἰς τοὺς Δυτικούς νὰ μὴ συγκαθίσουν εἰς τὴν Σύνοδον τὸν Ἀθανάσιον καὶ Παῦλον ὡς καθηρημένους· ἦσαν γὰρ ἐχθροὶ τοῦ ὁμοουσίου· οἱ δὲ Δυτικοὶ ἀντέγραφαν αὐτοῖς, ὅτι οὐ γνώσκουσιν αὐτοὺς καθηρημένους ἢ πταίστας. Ταῦτα μαθόντες οἱ Ἀνατολικοὶ ἀνεχώρησαν ἀπὸ τὴν Σύνοδον, καὶ ἐπίστρεψαν εἰς τὴν Φιλιππούπολιν· οἱ δὲ Δυτικοὶ μόνον μείναντες, τὴν Σύνοδον ἐτέλειον, ἀθωώσαντες μὲν τὸν Ἀθανάσιον καὶ Παῦλον, βεβαίωσαντες δὲ καὶ τὴν ἐν Νικαίᾳ πίστιν, καὶ μηδὲν προσθέντες, ἢ ἀφαιρέσαντες. Ταύτην λοιπὸν τὴν ἐκθεσιν καὶ βεβαίωσιν τῆς πίστεως, τόμον τῶν Δυτικῶν μόνων, καὶ οὐχὶ τῶν Ἀνατολικῶν ὡς ἀναχωρησάντων, ὀνομαζέει ὁ παρὸν Κανὼν.

(2) Ὁ Σωκράτης βιβλ. β'. κεφ. ι'. διηγεῖται ὅτι οἱ περὶ τὸν

Νικομηδείας Εὐσέβιον ἐν τῇ κατὰ Ἀντιόχειαν Συνόδῳ τῇ ἐπὶ Κωνσταντινουπόλει συκροτηθείσῃ, τελείως μὲν δὲν ἐκατηγορήσαν τὴν ἐν Νικαίᾳ πίστιν, κατ' ἄλλο δὲ ὕφος καὶ φράσιν, ὄρον πίστεως συνέθεντο, εἰς τὴν ὅποιαν φαίνονται, ὅτι ὁμολογοῦσι μίαν θεότητα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἥτις πίστις αὐτόθι κεῖται παρὰ τῷ Σωκράτει. Τούτων λοιπὸν τὸν ὄρον τῆς πίστεως λέγει ὁ παρὸν Κανὼν ὅτι ἀπεδέχθη ἡ Σύνοδος (ἀγχαλὰ καὶ ὑπόυλος οὗτος νὰ συνετέθη τὸ πρῶτον παρὰ τῶν Εὐσεβιανῶν, ἕως ὅπου ἀπὸ ὀλίγον ὀλίγον νὰ ἐλκώσωσι τοὺς πολλοὺς εἰς τὴν δόξαν τῶν Ἀρειανῶν, καθὼς αὐτόθι λέγει ὁ ἴδιος Σωκράτης), τὸν ὅποιον ὄρον καὶ τόμον καὶ ὁ Θεοδῶρτος βιβλ. ε'. κεφ. θ'. ἀναφέρει. Ἐν γὰρ τῇ Συνοδικῇ ἐπιστολῇ, ὅπου ἡ παροῦσα β'. Σύνοδος ἐπιστέλλει εἰς τοὺς Ρωμαίους, μνείαν τούτου ποιεῖται, τάδε ἐπὶ λέξεως λέγουσα· «Τὰ μὲν οὖν κατὰ τὴν πίστιν τὴν παρ' ἡμῶν ἐνυποστώτως κηρυττομένην, ὡς ἐν κεφαλαίῳ τοιαῦτα. Περὶ ὧν καὶ ἐπὶ πλείον ψυχαγωγηθῆναι δυνήσεσθε τῷ τε ἐν Ἀντιοχείᾳ τόμῳ παρὰ τῆς ἐκεῖ συνελθούσης Συνόδου γενημένῳ κατάξιωσαντες ἐντυχεῖν, καὶ τῷ πέρυσιν ἐν Κωνσταντινουπόλει παρὰ τῆς οἰκουμένης ἐκτεθέντι Συνόδου, ἐν οἷς πλατύτερον τὴν πίστιν ὁμολογήσαμεν. Ὡς περὶ οὖν οἱ κε'. Κανόνες τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐδέχθησαν, οὕτω καὶ ὁ ἀνωτέρω τῆς πίστεως ὄρος αὐτῆς ὡς ὀρθῶς ἔχων (καίτοι ὑπόυλος) ὑπὸ τῆς β'. Συνόδου ταύτης ἀποδύχῃς ἡρώδη».

εἶτε ἀπὸ λαϊκοῦ τῆς γένουσ, μὴδὲ τούτοις ἐξεῖναι κατηγορεῖν Ἐπισκόπου, πρὶν ἂν τὸ οἰκεῖον ἔγκλημα πρότερον ἀποδύσωνται. Ὁμοίως δὲ τοὺς ὑπὸ κατηγορίαν προλαβοῦσαν ὄντας, μὴ πρότερον εἶναι δεκτοὺς εἰς Ἐπισκόπου κατηγορίαν, ἢ ἐτέρων κληρικῶν. πρὶν ἂν ἀθώους ἑαυτοὺς τῶν ὑπαχθέντων αὐτοῖς ἀποδείξωσιν ἔγκλημάτων. Εἰ μὲντοι τινες μήτε αἰρετικοὶ, μήτε ἀκοινωνητοὶ εἶεν, μήτε κατεγνωσμένοι, ἢ προκατηγορημένοι ἐπὶ τισὶ πλημμελήμασι, λέγοιεν δὲ ἔχειν τινὰ ἐκκλησιαστικὴν κατὰ τοῦ Ἐπισκόπου κατηγορίαν· τούτους κελεύει ἡ ἅγια Σύνοδος, πρῶτον μὲν ἐπὶ τῶν τῆς ἐπαρχίας πάντων Ἐπισκόπων ἐνίστασθαι τὰς κατηγορίας, καὶ ἐπ' αὐτῶν ἐλέγχειν τὰ ἐγκλήματα τοῦ ἐν αἰτίαις τισὶν Ἐπισκόπου. Εἰ δὲ συμβαίῃ ἀδυνατῆσαι τοὺς ἐπαρχιώτας πρὸς διόρθωσιν τῶν ἐπιφερομένων ἐγκλημάτων τῷ Ἐπισκόπῳ, τότε αὐτοὺς προσιέναι μείζονι Συνόδῳ τῶν τῆς διοικήσεως ἐκείνης Ἐπισκόπων, ὑπὲρ τῆς αἰτίας ταύτης συγκαλουμένων. Καὶ μὴ πρότερον ἐνίστασθαι τὴν κατηγορίαν, πρὶν ἢ ἐγγύρως αὐτοὺς τὸν ἴσον ἑαυτοῖς ἐπιτιμήσασθαι κίνδυνον, εἶπερ ἐν τῇ τῶν πραγμάτων τάξει συκοφαντοῦντες τὸν κατηγορούμενον Ἐπίσκοπον ἐλεγεθεῖεν. Εἰ δὲ τις καταφρονήσας τῶν κατὰ τὰ προδηλωθέντα δεδογμένων, τολμήσειεν, ἢ βασιλικὰς ἐνοχλεῖν ἀκοὰς, ἢ κοσμικῶν ἀρχόντων δικαστήρια, ἢ οἰκουμενικὴν Σύνοδον ταρασσείν, πάντας ἀτιμάσας τοὺς τῆς διοικήσεως Ἐπισκόπους, τὸν τοιοῦτον τὸ παράπαν εἰς κατηγορίαν μὴ εἶναι δεκτὸν, ὡς καθυβρίσαντα τοὺς Κανόνας καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν λυμηνάμενον εὐταξίαν.

Ἑ ρ μ η ν ε ἰ α

Τὰδε λέγει ὁ παρὼν Κανὼν. Ἐπειδὴ πολλοὶ θέλοντες νὰ συγχέωσι τὴν εὐταξίαν τῆς Ἐκκλησίας, συκοφαντοῦσιν ἐχθρικῶς τοὺς ὀρθοδόξους Ἐπισκόπους, μὴ κατορθοῦντες ἄλλο τι ἐκ τούτου, εἰμὴ τὸ νὰ μολύνωσι τὰς ὑπολήψεις τῶν ἱερωμένων, καὶ νὰ ταραττώσι τοὺς λαοὺς, διὰ τοῦτο ἐφάνη ἀρεστὸν εἰς τὴν ἅγιαν Σύνοδον ταύτην, ὅτι οὔτε ὄλοι οἱ κατήγοροι τῶν Ἐπισκόπων νὰ δέχωνται, οὔτε ἄλλοι νὰ μὴ δέχωνται. Ἄλλ' εἰ μὲν ἡ κατηγορίας εἶναι ἰδιωτικαῖς, ζημίαν μόνον χρημάτων φέρουσαι, ἤγουν, ἐὰν κατηγορῆ τις τὸν Ἐπίσκοπον, ὅτι τὸν ἀδίκησεν, ἢ τὸν ἐπλεονέκτησεν, ἀφαιρέσας τυχὸν πρᾶγμα του κινήτων ἢ ἀκίνητων, εἰς αὐτὰς δὲν πρέπει νὰ ἐξετάζεται τὸ πρόσωπον τοῦ κατηγοροῦ, μήτε ἡ θρησκεία του, ἀλλ' ὁποίας θρησκείας· καὶ ἂν ἦναι αὐτὸς, πρέπει νὰ δέχεται, καὶ νὰ λαμβάνῃ τὸ δίκαιόν του. Εἰ δὲ ἡ κατηγορίας εἶναι ἐκκλησιαστικαῖς, ὅπου δύναται δηλαδὴ νὰ τὸν καταβιάσῃ ἀπὸ τὸν βυθμόν του· ὅτι λογῆς εἶναι ἡ ἱεροσουλία, ἢ παρ' ἐνορίαν ἱεροτελεστία, καὶ ἄλλα· εἰς αὐτὰς πρέπει νὰ ἐξετάζωνται οἱ κατήγοροι, πρῶτον μὲν νὰ μὴ ἦναι αἰρετικοὶ, σφάλλοντες εἰς τὰ δόγματα, τὸσον οἱ παλαιὰ ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ἀναθεματισθέντες, ὅσον καὶ οἱ τῶρα νεωστὶ ἀπὸ ἡμᾶς. Δεύτερον δὲ νὰ μὴ ἦναι σχισματικοὶ (1), ἤγουν διὰ τινὰ ἰσάσιμα ἔθη τῆς Ἐκκλησίας χωρισθέντες, κατὰ τὸν πρῶτον τοῦ μεγάλου Βασιλείου, καὶ ἐναντίον τῶν Κανόνων, ἢτοι τῶν ὀρθοδόξως, καὶ κατὰ Κανόνας ὄντων καθολικῶν Ἐπισκόπων, αὐτοὶ ἰδίᾳ συναγόμενοι. Τρίτον νὰ μὴ ἦναι ἢ τελείως ἀποκεκομμένοι τῆς Ἐκκλησίας διὰ κάποια σφάλματά των, ἢ πρὸς καιρὸν ἀφωρισμένοι ἀπὸ τοὺς κληρικούς, ἢ ἀπὸ τοὺς λαϊκοὺς. Ἄλλὰ καὶ ἐκεῖνοι ὅπου ἤδη ἔφθασαν νὰ κατηγορηθῶν ἀπὸ ἄλλους, δὲν εἶναι δεκτοὶ εἰς κατηγορίαν Ἐπισκόπου, ἢ ἄλλων κληρικῶν, πρὶν νὰ ἀθώωσιν τὸν ἑαυτὸν τοὺς ἀπὸ τὰ ἐπιφημισθέντα αὐτοῖς ἐγκλήματα. Ἀνίσως ὁμοίως οἱ εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ταύτας καὶ ἐκκλησιαστικὰς κατηγορίας κατηγοροῦντες τὸν Ἐπίσκοπον ἦναι ἐλεύθεροι ἀπὸ ὅλων τῶν ἀνωτέρω ἀπηρηθημένα ἐλαττώματα, προστάζει ἡ ἅγια Σύνοδος, ὅτι οὗτοι, πρῶτον μὲν νὰ παρασταίνουσι τὰ ἐγκλήματα τοῦ κατηγορουμένου Ἐπισκόπου ἐμπροσθεν εἰς τὴν Σύνοδον ὅλων τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ἐπαρχίας ἐκείνης. Εἰ δὲ ἡ Σύνοδος τῆς Ἐπαρχίας δὲν ἔμορφε νὰ διορθώσῃ τὴν τοιαύτην ὑπόθεσιν τῶν ἐγκλημάτων, τότε οἱ κατήγοροι νὰ ἀναβιβάξουν τὴν κρίσιν εἰς τὴν μεγαλύτεραν Σύνοδον τῶν Ἐπισκόπων τῆς διοικήσεως (2),

(1) Δι' ὃ καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἐν τῇ πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα ἀπολογία ταῦτα λέγει. Μελητιανοὶ εἰσὶν οἱ κατηγοροῦντες, καθόλου πιστεύεσθαι μὴ ὀφείλοντες. Σχισματικοὶ γὰρ, καὶ ἐχθροὶ τῆς Ἐκκλησίας γεγονᾶσι, οὐ νῦν, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ Μακαρίου Πέτρου, καὶ μάρτυρος γενομένου. Διὰ τί δὲ αἰρετικούς τοὺς σχισματικούς, καὶ παρασυνάκτας ὠνόμασεν ὁ Κανὼν· ὅρα τὴν β' ὑποσημείωσιν τοῦ α'. τοῦ μεγάλου Βασιλείου.

(2) Τὸ τῆς διοικήσεως ὄνομα πολυσήμαντόν ἐστιν, ὅσον ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πράγμασι. Α'. γὰρ σημαίνει τὴν ἐκάστου Ἐπισκόπου Ἐπισκοπὴν καὶ παροικίαν, κατὰ τὸν ἐβ'. τῆς Κερθγ. Β'. τὴν Ἐπαρχίαν τοῦ Μητροπολίτου κατὰ τὸν κη'. τῆς δ'. Γ'. πολλῶν Μητροπολιτῶν Ἐπαρχίας ἐν μιᾷ διοικήσει κειμένας κατὰ τὸν ς'. τοῦτον τῆς β'. Δ'. τὴν ἐκάστου Πατριάρχου ἐνορίαν, ὡς λέγεται ἐν πολλοῖς τόποις τῶν πρακτικῶν τῶν Συνόδων, ὡς ἐν τοῖς τῆς ἐν Ἐφέσῳ ἐν ἅγια Σύνοδος τῆς ἀνατολικῆς

διοικήσεως. Καὶ Ε'. τὰς δύο ἢ τριῶν Πατριαρχῶν ἐνορίας ὁμοῦ, ὡς εἴρηται ἐν τῇ ζ'. «Ἰωάννου καὶ Θεωμᾶ τῶν τοποτηρητῶν τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως, Ἀντιοχείας δηλ. καὶ Ἱεροσολύμων.» Τούτων οὕτως εἰρημένων, ἡ Σύνοδος τῆς διοικήσεως κατὰ μὲν τὸ α. καὶ β'. σημαίνοντο οὐδέποτε λέγεται, κατὰ δὲ τὸ δ'. καὶ ε. καὶ μάλιστα λέγεται, καὶ παλαι, καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἐνεργεῖτο, καὶ ἐνεργεῖται, κατὰ δὲ τὸ γ'. ἐνεργεῖτο μὲν παλαι κατὰ τὸν παρόντα τῆς Συνόδου Κανόνα, καὶ κατὰ τὸν θ'. καὶ κη'. τῆς δ'. μετὰ δὲ τὴν τετάρτην Σύνοδον ἔπαυσεν ἀπὸ τὸ νὰ ἐνεργῆται ἡ τοιαύτη Σύνοδος, Δι' ὃ καὶ ὁ Ἰουστινιανὸς διατάζει κθ'. τοῦ δ'. τίτλ. τοῦ α. βιβλ. (Φῶτ. τίτλ. θ'. κεφ. ς'.) οὐδόλλως αὐτῆς μέμνηται, ἐν οἷς περὶ διαφορῶν, λέγει, Ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν. «Εἴ τε γὰρ, φησὶ, μόνος Μητροπολίτης, εἴ τε μετὰ τῆς Συνόδου αὐτοῦ δικάσει Ἐπίσκοπῳ, ἢ κληρικῷ, (ταῦτον εἰπεῖν ἐὰν ἡ Σύνοδος τῆς Ἐπαρχίας δικάσῃ, ὁ τῆς διοική-

καὶ ἐκεῖ νὰ λαμβάνη τέλος ἢ ὑπόθεσις. «Ἐπειδὴ δὲ ἐν βιβλ. Ξ'. Βασιλικ. τιτλ. κς'. κεφ. ς'. γέγραπται, ὅτι ὅποιος φανῆ προδότης καὶ ψεύστης εἰς τὰς κατηγορίας ὁποῦ κάμει, εἰς ἔγκλημα τιμωρίας νὰ λαμβάνη τὴν τιμωρίαν ἐκείνην ὁποῦ ἐμελλε νὰ λάβῃ ὁ ἐναγόμενος,» διὰ τοῦτο ἀκολουθῶν ὁ παρὼν Κανὼν εἰς τὸν πολιτικὸν αὐτὸν νόμον ἐπιφέρει, ὅτι, ὁ ἐνάγων νὰ μὴ ἀρχήνῃ τὰς κατηγορίας, ἐπίσως πρῶτον δὲν δώσῃ ἔγγραφον ὑπόσχεσιν, ὅτι νὰ λαμβάνη τὴν ὁμοίαν καταδίκην ὁποῦ ἤθελε λάβει: ὁ δίκαιως καὶ ἀληθῶς κατηγορηθεὶς Ἐπίσκοπος, ἐν ἀποδειχθῆ ὅτι ἀδίκως καὶ συκοφαντικῶς τὸν ἐκατηγόρησεν. Ὅποιος δὲ καταφρονήσῃ ταῦτα, καὶ ἀτιμάσας ὄλους τοὺς Ἐπισκόπους τῆς διοικήσεως, ἤθελε τολμήσῃ νὰ ἐγκαλέσῃ τὴν κρίσιν του εἰς τὸν βασιλέα (1), ἢ εἰς κοσμικῶν ἀρχόντων κριτήρια, ἢ νὰ ζητῆ Σύνοδον Οἰκουμενικὴν (2), ὁ τοιοῦτος τελείως νὰ μὴ δέχεται εἰς κατηγορίαν, ὡσὰν ὁποῦ ὕβρισε τοὺς Ἱερούς Κανόνας, καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν εὐταξίαν διέφθειρε.

Συμφωνία.

«Προμοίως δὲ καὶ ὁ θ'. τῆς δ'. διορίζεται ὅτι οἱ κληρικοί, ὅταν πρὸς ἀλλήλους διαφέρωνται, νὰ ὑπόκνῃται εἰς Κανονικὰ ἐπιτίμια, ἀνίσως ἀρήσῃσι τὸν Ἐπίσκοπόν τους, καὶ ὑπάγουν εἰς κοσμικὰ κριτήρια. Ὁ δὲ ιδ'. τῆς Καρθ. λέγει: Νὰ χάσῃ τὸν τόπον του, ὅποιος Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, ἢ Κληρικός, ἀρήσῃ τὸ ἐκκλησιαστικὸν κριτήριον, ὑπάγῃ εἰς πολιτικόν. Ἀλλὰ καὶ ὁ ιδ'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ διορίζει, ὅτι ἐν Πρεσβύτερος μὲν ἢ Διάκονος ὑπὸ τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου, Ἐπίσκοπος δὲ ὑπὸ τῆς Συνόδου καθαιρεθεὶς δὲν ὑπάγῃ εἰς μεγαλύτεραν Σύνοδον Ἐπισκόπων, ἀλλὰ ἐνοχλήσῃ τὸν βασιλέα, νὰ μὴ ἔχη πλέον τόπον ἀπολογίας, ἢ ἐλπίδα ἀποκαταστάσεως. Ὁ δὲ τῆς Καρθ. λς'. ἀκοινωνήτους κάμνει τοὺς κληρικούς καὶ Ἐπισκόπους ὁποῦ ἀναδιβάξουν τὴν κρίσιν τῶν εἰς τὰ περικοπτικὰ, ἢτοι ὑπερόρια, καὶ ὄχι εἰς τοὺς πρωτεύοντας τῶν ἰδίων Ἐπαρχιῶν. Αὐτὸ τοῦτο διορίζει καὶ ὁ ρδ'. τῆς αὐτῆς (3). Σημειῶσαι δὲ ὅτι οἱ μικρότεροι ἐκκλησιαστικοὶ δικασταὶ δὲν βλάπτονται ἀπὸ τοὺς ἀνωτέρους, εἰς τοὺς ὁποίους ἢ ἐκκλητος τῆς κρίσεως ἐγένεν. Ἐὰν ὁμοῦ δὲν ἐλεγχθῶσιν ὅτι, ἢ κατὰ χάριν ἢ κατὰ ἔθρον, ἀδίκως ἐκρίναν, κατὰ τὸν ιε'. τῆς αὐτῆς Καρθ. «Ὅρα καὶ τὸν οδ'. Ἀποστολικόν, καὶ θ'. τῆς δ'.

σεως Πατριάρχης σκοπεῖ, καὶ τοῖς ἐξ αὐτοῦ κεκριμένοις ἐμμένουσιν, ὡς ἂν εἰ αὐτοὺς ἐδίκασεν ἐξ ἀρχῆς. Οὕτε γὰρ ἐκκαλοῦνται αἱ τῶν Πατριαρχῶν ψήφοι.» Ἐκείνοι δὲ ὁποῦ λέγει ἐδῶ ὁ Κανὼν Σύνοδον διοικήσεως, ἔφαρνον διοικήσεως ὠνόμασεν ὁ θ'. καὶ κη'. τῆς δ'. ἄλλον ὄντα παρὰ τὸν Πατριάρχην, ὡς εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν Κανόνων ἐκείνων ἐροῦμεν. Σημειῶσαι δὲ ὅτι παρεξηγεῖται τὸν ς'. τοῦτον Κανόνα ὁ Ἀγκύρας Μακάριος εἰπὼν, ὅτι ἡ Σύνοδος αὕτη λέγει: ἐξάρχους διοικήσεως τοὺς Πατριάρχας, καθ' ὅτι οὗτος ἀναφέρει μόνον Σύνοδον ἐπαρχίας, Σύνοδον διοικήσεως, καὶ Σύνοδον οἰκουμενικὴν. Καὶ διὰ νὰ εἰποῦμεν σαφέστερα, Σύνοδος Διοικήσεως ἦτο ἡ τῶν Μητροπολιτῶν μιᾶς διοικήσεως συνέλευσις, μετὰ τοῦ πρωτεύοντος καὶ Ἐξάρχου αὐτῶν, ἦτις μὲ τὸ νὰ ἠπράκτεσε τώρα, ἡ Σύνοδος ἐκάστου Πατριάρχου κρίνει πάσας τὰς ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις τῶν Μητροπολιτῶν τῆς ὑποκειμένης αὐτῶν διοικήσεως, ὡσὰν ὁποῦ αὕτη μείζων ἐγένετο τῆς Συνόδου τῆς Διοικήσεως, ἀφ' οὗ οἱ Πατριάρχαι ἔλαβον τελείαν τὴν ἐξουσίαν τοῦ χειροτονεῖν τοὺς οἰκείους Μητροπολίτας ἐν τῇ δ'. Συνόδῳ, ἣν περ πρότερον τελείαν καὶ πλήρη οὐκ εἶχον, κατὰ τὸν Δοσίθεον σελ. 388. Ἐπιφέρουσα δὲ ἡ Σύνοδος ἐν τῷ παρόντι Κανόνι νὰ μὴ ζητῆ τινὰς οἰκουμενικὴν Σύνοδον, μετὰ τὴν κρίσιν τῆς Συνόδου τῆς διοικήσεως, ἐδωκεν εἰς ἡμᾶς νὰ νοησωμεν, κατὰ τὸ σιωπώμενον, ὅτι ἡ οἰκουμενικὴ Σύνοδος εἶναι ὁ ἔσχατος κριτὴς πάντων τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων, καὶ εἰς αὐτὴν ἀναδιβάλλεται ἅπαντα ἐκκλητος, περὶ οὗ ὅρα ἐν τῷ προλόγῳ τῆς πρώτης οἰκουμενικῆς ἐν τῇ α'. ὑποσημείωσι.

(1) Εἰ δὲ καὶ ὁ Βαλσαμῖν λέγει ὅτι ὁ βασιλεὺς πάντα δύναται, καὶ διὰ τοῦτο δύναται μὲν νὰ δώσῃ καὶ ἐξωτερικὸν κριτήριον, διὰ νὰ κρίνῃ τὸν Ἐπίσκοπον, καὶ ἀπλῶς κάθε κληρικόν, δύναται δὲ κατὰ νόμιμον παρατήρησιν νὰ μεταβάλλῃ τὸ ἐκκλησιαστικὸν κριτήριον εἰς πολιτικόν, λέγομεν ὅτι ναι δύναται ὅλα τὰ θεμιτὰ καὶ δίκαια, ὄχι ὁμοῦ καὶ τὰ ἀθέμιτα καὶ ἀδίκαια. Ἐπειδὴ κατὰ τὸν Χρυσόστομον (λόγῳ, ὅτι τρεῖς τρόπους δου-

λείας εἰσῆγαγεν ἡ ἀμαρτία), οἱ νόμοι, καὶ αὐτῶν τῶν ἀρχόντων ἄρχοντες εἶναι καὶ ἐξουσιασταί. Μόνῳ γὰρ τῷ δικαίῳ οὐ κείται νόμος, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, καὶ ἀνάγνωθι τὴν ἐρμηνείαν τοῦ θ'. τῆς δ'. ἵνα ἰδῆς ὅτι καὶ οἱ βασιλεῖς αὐτοὶ διορίζουσι τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα νὰ μὴ κρίνονται εἰς κοσμικοὺς ἄρχοντας. Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ γ'. τῆς ἐν τῇ ἀγίᾳ Σοφίᾳ.

(2) Εἰ δὲ ὁ Παῦλος Κωνσταντινουπόλεως, καὶ Ἀθανάσιος μετὰ τοῦ Πάπα Ἰουλίῳ ἐζήτησαν ἀπὸ τὸν Κωνσταντα, καὶ Κωνσταντῖνον νὰ γένῃ οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ὁποῖα ὠνομάσθη ἡ ἐν Σαρδικῇ, διὰ νὰ θεωρήσῃ τὰ περὶ αὐτῶν, καὶ ὁ Χρυσόστομος καὶ Ἰννοκέντιος ἐζήτησαν ἀπὸ τὸν Ἀρκάδιον καὶ Ὀνώριον νὰ γένῃ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, διὰ νὰ θεωρήσῃ τὰ περὶ Χρυσόστομου, ἂν, λέγω, οἱ ἅγιοι οὗτοι οἰκουμενικὴν ἐζήτησαν Σύνοδον, δὲν ὑπόκεινται εἰς τὴν ποινήν τοῦ Κανόνος τούτου, ἕνα μὲν, διατι Πάπαι καὶ Οἰκουμενικοὶ Πατριάρχαι ὄντες, ἄλλην ἀνωτέραν ἀπὸ αὐτοὺς κρίσιν δὲν εἶχον, παρέξ τὴν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, καὶ ἄλλο δὲ, διατι αὐτὴν ἐζήτησαν ἐξ ἀνάγκης, μὲ τὸ νὰ ἦσαν ἐχθροὶ φανεροὶ καὶ οἱ μέλλοντες κρίναι τοπικῶς τὸν Ἀθανάσιον καὶ Παῦλον Εὐσεβιανοί, καὶ οἱ μέλλοντες κρίναι τὸν Χρυσόστομον.

(3) Γέγραπται δὲ καὶ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ διαταγῇ βιβλ. α. τοῦ Κώδικος τίτλ. δ'. ἀριθμ. κδ'. Κἀνένας κατὰ πρώτην φοράν ἄς μὴ κρίνῃ κληρικόν εἰς τὸν Πατριάρχην, ἀλλὰ εἰς τὸν Ἐπίσκοπον αὐτοῦ. Εἰ δὲ ἔχει ὑπόψιν εἰς τὸν Ἐπίσκοπον, ἄς ἀνάγῃ τὴν κρίσιν του εἰς τὸν Μητροπολίτην. Εἰ δὲ καὶ ἐκείνος εἶναι ὑποπτος, πρέπει νὰ κρίνῃσι μαζῇ μὲ αὐτὸν ἐκ προσώπου ὅλης τῆς Συνόδου, τρεῖς πρωτεύοντες κατὰ τὴν τάξιν τῆς χειροτονίας. Ἐὰν δὲ μηδὲ οὕτω στερχθῶσι τὰ κεκριμένα, νὰ ἀναδιβάλλῃ τὴν κρίσιν εἰς τὸν Πατριάρχην, καὶ νὰ μένῃ εἰς τὰ παρ' αὐτοῦ κεκριμένα ὡσὰν νὰ τὰ ἐκρίνεν αὐτὸς ἐξ ἀρχῆς, ἐπειδὴ τῶν Πατριαρχῶν αἱ ἀποφάσεις δὲν δέχονται ἐκκλητον, ἦτοι ἀναδιβασιμὸν εἰς ἄλλο ἀνώτερον κριτήριον (καθ' ὃ δηλαδὴ ὁ εἰς Πατριάρχης δὲν δύναται νὰ γένῃ κριτὴς ἐπάνω εἰς τὴν ἀπόφασιν ἄλ-

ΚΑΝΩΝ Ζ'.

Τοὺς προστιθεμένους τῇ ὀρθοδοξίᾳ. καὶ τῇ μερίδι τῶν σωζομένων ἀπὸ αἰρετικῶν δεχόμεθα κατὰ τὴν ὑποτεταγμένην ἀκολουθίαν καὶ συνήθειαν. Ἀρειανούς μὲν καὶ Μακεδονιανούς, καὶ Σαββατιανούς, καὶ Ναυατιανούς, τοὺς λέγοντας ἑαυτοὺς καθαρούς, καὶ Ἀριστερούς, (1) καὶ τοὺς Τεσσαρεσκαίδεκατίτας, εἶπουν τετραδίτας, καὶ Ἀπολιναριστὰς δεχόμεθα διδόντας Λιβέλλους, καὶ ἀναθεματίζοντας πᾶσαν αἵρεσιν, μὴ φρονούσαν ὡς φρονεῖ ἡ ἀγία τοῦ Θεοῦ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, καὶ σφραγιζομένους πρῶτον τῷ ἁγίῳ Μύρῳ, τὸ τε μέτωπον καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ τὰς ρίνας, καὶ τὸ στόμα, καὶ τὰ ὦτα, καὶ σφραγιζόντες αὐτοὺς, λέγομεν σφραγίς δωρεᾶς Πνεύματος ἁγίου. Εὐνομιανούς μὲν τοὺς εἰς μίαν κατάδυσιν βαπτιζομένους, καὶ Μοντανιστὰς τοὺς ἐνταῦθα λεγομένους Φρύγας, καὶ Σαββελλιανούς τοὺς υἱοπατορίαν διδάσκοντας, καὶ ἕτερά τινα χαλεπὰ ποιούντας, καὶ τὰς ἄλλας πάσας αἱρέσεις. (Ἐπειδὴ πολλοὶ εἰσιν ἐνταῦθα, μάλιστα οἱ ἀπὸ τῆς Γαλατῶν χώρας ὀνομάζονται) (2) πάντας τοὺς ἀπ' αὐτῶν θέλοντας προστίθεται τῇ ὀρθοδοξίᾳ, ὡς Ἑλληνας δεχόμεθα. Καὶ τὴν πρώτην ἡμέραν ποιούμεν οὕτους χριστιανούς τὴν δὲ δευτέραν κατηγουμένους, εἶτα τῇ τρίτῃ ἐξορκίζομεν αὐτοὺς, μετὰ τοῦ ἐμφυσᾶν τρίτον εἰς τὸ πρόσωπον καὶ εἰς τὰ ὦτα, καὶ οὕτω κατηγουμέν αὐτοὺς, καὶ ποιούμεν χρονίζειν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἀκροᾶσθαι τῶν Γραφῶν, καὶ τότε αὐτοὺς βαπτίζομεν).

Απος. μς'. μζ'.
ξη'. τῆς α'. η'.
ιβ'. τῆς ς'. ιε'.
τῆς ἐν Λαοδικ.
ζ'. η'. τῆς ἐν
Καρθ. ζς'. Βασ.
α'. ε'. μζ'.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρῶν Κανῶν διορίζεται, τίνι τρόπῳ πρέπει νὰ δεχόμεθα τοὺς ἀπὸ τῶν αἱρέσεων προσερχομένους εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν καὶ τὴν μερίδα τῶν σωζομένων, λέγων, ὅτι τοὺς μὲν Ἀρειανούς, καὶ Μακεδονιανούς, καὶ Ναυατιανούς, περὶ ὧν εἶπομεν ἐν τῷ α'. Κανόνι τῆς παρουσίας Συνόδου, καὶ τοὺς Σαββατιανούς (3) καὶ Τεσσαρεσκαίδεκατίτας, ἤτοι τετραδίτας (4) καὶ Ἀπολιναριστὰς δεχόμεθα, ἀφ' οὗ δώσουν Λιβέλλους, ἡγοῦν ἔκδοσιν ἔγγραφον (ἡ Λιβέλλος γὰρ Λατινικὴ φωνή, ἔκδοσις ἐρμηνεύεται κατὰ τὸν Ζωναρᾶν) (5) ἀναθεματίζουσαν καὶ τὴν ἐδικὴν των, καὶ κάθε ἄλλην ἀκόμη αἵρεσιν ὅπου δὲν φρονεῖ καθὼς φρονεῖ ἡ ἀγία τοῦ Θεοῦ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, (καθὼς καὶ ἡ α'. Οἰκουμενικὴ ἐζήτησε ταύτην ἔγγραφον ἀπὸ τοὺς Ναυατιανούς ἰδίως ἐν τῷ η'. Κανόνι), τῶν ὁποίων καὶ σφραγιζομεν πρῶτον μὲ τὸ ἅγιον Μύρον τὸ μέτωπον, τοὺς ὀφθαλμοὺς, τὰς ρίνας, τὸ στόμα καὶ τὰ ὦτα, ἐν ἐκάστῃ σφραγίδι λέγοντες, «σφραγίς δωρεᾶς Πνεύματος ἁγίου.» Τούτους δὲ πάντας οὕτω δεχόμεθα

λου Πατριάρχου, κατὰ τὸν Δοσίθ. σελ. 390. Περὶ οὗ ὄρα τὴν α'. ὑποσημείωσιν τῶν προλεγομένων εἰς τὴν α'. Σύνοδον).

(1) Ἐν τῇ ἐπιστολῇ, ἣτις ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως ἐστάλη πρὸς τὸν Ἀντιοχείας Μαρτύριον, αὐτολεξεῖ τὸν παρόντα βλον Κανὸνα περιέχουσα, καὶ ὅπως χρῆ δέχεσθαι τοὺς αἰρετικούς σκοπὸν ποιουμένη, γέγραπται οὕτω τοὺς λέγοντας ἑαυτοὺς καθαρούς καὶ καθαρωτέρους, ὅθεν τὸ, ἀριστερούς, ἐν ἄλλοις κεῖται ἀρίστους.

(2) Ἐν τῇ ἀνωτέρῳ ρηθείᾳ πρὸς Μαρτύριον ἐπιστολῇ, οὕτω κεῖται, ἐπειδὴ πολλοὶ εἰσιν ἐνταῦθα, μάλιστα ἀπὸ τῆς Γαλατῶν χώρας ἐρχόμενοι.

(3) Ὁ Σαββάτιος κατὰ τὸν Σωκράτην βιβλ. ε'. κεφ. κα'. ἀπὸ Ἰουδαίων Χριστιανισίας ὑπὸ Μαρκιανοῦ τοῦ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Ναυατιανῶν Ἐπισκόπου, ἐχειροτονήθη Πρεσβύτερος. Ἠκολούθει ὁμοως καὶ μετὰ τὸν Χριστιανισμόν εἰς τὰς Ἰουδαϊκὰς συνηθείας, συνεορτάζων τοῖς Ἰουδαίοις, καὶ τὸ Πάσχα μετ' αὐτῶν ἐορτάζων. Ἀλλὰ δὴ καὶ ταὐτὸς Ἰουδαίους σαββατίζων (καὶ διὰ τοῦτο ἴσως οὕτως ἐπωνομάσθη.) κατὰ τὸν Βαλαμῶνα. Οἱ δὲ ἀκολουθοῦντες αὐτῷ Σαββατιανοὶ ὀνομάσθησαν, ὅτινες ἦσαν καὶ Ναυατιανοί. Καλοῦνται δὲ οἱ Ναυατιανοὶ οὕτοι, ἀριστεροί, ἢ κατὰ παραφθορὰν ἀντὶ τοῦ ἄριστοι, καὶ καθαρώτεροι πάντων, ὡς τοὺς διγάμους, καὶ παραπεσόντας ἐν τῷ διωγμῷ μὴ δεχόμενοι, καὶ τῆς τούτων ἀκαθαρσίας ἀπέχοντες, ἢ διατὶ ἐβδελύττοντο τὴν ἀριστερὰν χεῖρα, καὶ δι' αὐτῆς δὲν ἤθελον νὰ ὑποδεχθῶν τὸ οἰονοῦν πρᾶγμα, κατὰ τὸν Βαλαμῶνα. Ἀπορίας δὲ ἄξιον, διὰ τί τοὺς Ναυατιανούς τούτους ἢ μὲν πρῶτη Σύνοδος Κανόνι η'. ἐδέχθη μὲ μόνην τὴν ὁμολογίαν ἢ

β'. δὲ αὕτη διὰ τῆς σφραγίδος τοῦ ἁγίου Μύρου; Δύοντες τὴν ἀπορίαν ταύτην ἀποκρινόμεθα, ὅτι κυρίως μὲν καὶ κατὰ προηγουμένον λόγον, ἐποίησε τοῦτο ἡ πρώτη Σύνοδος διὰ συγκατάθεσιν καὶ οἰκονομίαν, ἵνα μὴ ὀκνηροὺς ποιῆσθαι τοὺς Ναυατιανούς εἰς τὸ νὰ ἐπιστρέφουν πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν, αἰσχυνομένοι, ὅτι ὡς ἀμυρώτους αὐτοὺς οἱ ὀρθόδοξοι χροῦσι. Κατὰ β'. δὲ λόγον ἢ β'. Σύνοδος αὕτη διὰ τῆς σφραγίδος τοῦ Μύρου αὐτοὺς ἐδέξατο, ἐπειδὴ κατὰ τὸν Θεοδώρητον οἱ Ναυατιανοὶ μὲ τὸ ἅγιον Μύρον δὲν ἐχρίνοντο, οὕτω λέγοντα περὶ αὐτῶν «Καὶ τοῖς ὑπὸ σφῶν βαπτιζομένοις τὸ πανάγιον οὐ προσφέρειται χρίσμα.» Διὰ τοῦτο, καὶ τοὺς ἐκ τῆς δὲ τῆς αἱρέσεως τῷ σώματι τῆς Ἐκκλησίας συναπτομένους, χρεῖν οἱ Πανεύφημοι Πατέρες προσέταξαν, οἱ τῆς β'. ταύτης Συνόδου δηλαδὴ, καὶ οἱ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Καν. α'.

(4) Τεσσαρεσκαίδεκατίται, ἣτοι τετραδίται ὀνομάζονται, διατὶ ἐόρταζον τὸ Πάσχα ὄχι ἐν Κυριακῇ, ἀλλ' ὅποια ἂν ἡμέρα τύχη ἢ σελήνη δεκατεσσάρων ἡμερῶν, νηστεύοντες καὶ ἀγρυνούντες.

(5) Δι' ὃ καὶ ὁ Πάπας Λιβέριος ἐζήτησεν ἔγγραφον ὁμολογίαν ἀπὸ τοὺς Μακεδονιανούς, καὶ ἐκεῖνοι ἔδωκαν εἰς αὐτὸν βιβλίον, εἰς τὸ ὁποῖον ἦτο γεγραμμένον τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως τῆς ἐν Νικαίᾳ, κατὰ τὸν Σωκράτην βιβλ. δ'. κεφ. ια'. Ἀλλὰ καὶ ὁ μέγας Βασίλ. ἐπιστολ. οβ'. λέγει διὰ τοὺς Ἀρειανούς «Εἰ δὲ λέγουσιν ὅτι μετενόησαν, δεξάτωσαν ἔγγραφον τὴν μετάνοιαν, καὶ ἀναθεματισμὸν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει πίστεως (αὐτῶν δηλ.) καὶ χωρισμὸν τῶν αἰρετικῶν, καὶ μὴ ἐξαπατάτωσαν τοὺς ἀκεραιότερους.»

μὴ ἀναβαπτίζοντες, ἐπειδὴ κατὰ τὸν Ζωναρᾶν, περὶ τὸ ἄγιον βάπτισμα κατ' οὐδὲν ἡμῖν διαφέρουσι, ἀλλ' ἐπίσης τοῖς ὀρθοδόξοις βαπτίζονται. Τοὺς δὲ Ἀρειανούς καὶ Μακεδονιανούς αἰρετικούς φανερώς ὄντας, ἐδέχθη χωρὶς ἀναβαπτισμοῦ ὁ Κανὼν οἰκομικῶς, κατὰ α'. μὲν λόγον διὰ τὸ πολὺ πλῆθος ὁποῦ ἦτο τότε τῶν τοιούτων αἰρετικῶν κατὰ β'. δὲ λόγον, καὶ δικαίᾳ ἐπίσης ἡμῖν ἐβαπτίζοντο. Τοὺς Εὐνομιανούς ὁμως, οἵτινες εἰς μίαν κατὰδυσιν βαπτίζονται, καὶ τοὺς Μοντανιστάς, οἵτινες ἐδῶ ἐν Κωνσταντινουπόλει ὀνομάζονται Φρύγες (1) καὶ τοὺς Σαββελλιανούς, τοὺς λέγοντας ἕνα πρόσωπον εἶναι: τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱόν, καὶ ἄλλα δεινὰ κάμνοντας, καὶ ὄλας τὰς ἄλλας αἰρέσεις τῶν αἰρετικῶν, (ἀπὸ τοὺς ὁποίους πολλοὶ εὐρίσκονται: ἐδῶ, καὶ μάλιστα ὅσοι κατὰ γονται ἀπὸ τὴν χώραν τῶν Γαλατῶν)· τούτους, λέγω, πάντας, ὡς Ἑλληνας δεχόμεθα, ἤτοι ὡς πάντη ἀβαπτίστους. (διότι αὐτοί, ἢ τελείως δὲν ἐβαπτίσθησαν, ἢ ἐβαπτίσθησαν μὲν, ὄχι ὁμως ὀρθῶς, καὶ καθὼς βαπτίζονται οἱ ὀρθόδοξοι, δι' ὃ καὶ οὐδὲ ὄλας βεβαπτισμένοι λογίζονται) καὶ τὴν μὲν πρώτην ἡμέραν κάμνομεν αὐτοὺς χριστιανούς, ἤτοι τοὺς κάμνομεν νὰ δεχθοῦν ὄλα τὰ τῶν χριστιανῶν δόγματα, ἔξω τοῦ Νάρθηκος τῆς ἐκκλησίας, ἐπιτιθεμένης τῆς χειρὸς τοῦ ἱερέως ἐπάνω εἰς αὐτούς, κατὰ τὸν λθ'. Κανὼνα τῆς ἐν Ἰλλυθρία τοπικῆς Συνόδου, χώρα οὕση τῆς Ἰσπανίας (2) τὴν δὲ δευτέραν τοὺς κάμνομεν κατηχομένους, ἤτοι συναριθμοῦμεν αὐτοὺς εἰς τὴν τάξιν τῶν κατηχομένων· τὴν δὲ τρίτην ἀναγιγνώσκουμεν εἰς αὐτούς τοὺς συνήθεις ἐξορισμούς, ἐμφυσῶντες τρεῖς εἰς τὸ πρόσωπον, καὶ εἰς τὰ ὦτα αὐτῶν, καὶ οὕτω κατηχοῦμεν αὐτοὺς κατὰ μέρος τὰ τῆς πίστεως, καὶ τοὺς κάμνομεν νὰ ἀναμένουσιν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πολὺν καιρὸν, (3) καὶ νὰ ἀκροάζωνται τὰς θείας γραφὰς, καὶ τότε βαπτίζομεν αὐτούς. (4)

Συμφωνία.

Ἄπαρραλλάκτως κατὰ τὸν Κανὼνα τοῦτον θέλει νὰ οἰκονομῶνται οἱ Νουατιανοί, καὶ οἱ Τεσσαρεσκαίδεκατῆται ἐπιστρέφοντες πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν, καὶ ὁ ζ'. τῆς ἐν Λαοδικ. δηλονότι μὲ ἀναθεματισμὸν τῆς αἰρέσεως, καὶ μὲ τὴν σφραγίδαν τοῦ Μύρου, οἱ δὲ Φρύγες ἐπιστρέφοντες προστάζει ὁ ἡ. τῆς αὐτῆς νὰ βαπτίζονται. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἦ. τῆς ς'. δὲν εἶναι ἄλλο, πᾶρξ μίαν ἐπικλήσιν τοῦ παρόντος Κανόνος, προστεθείς ὅτι οἱ μὲν Μανιχαῖοι, καὶ Οὐαλεντινιανοί, καὶ Μαρριωνισταὶ πρέπει νὰ βαπτίζονται ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν, οἱ δὲ Εὐτυχιανοί, καὶ Διοσκορίται καὶ Σεβηριανοὶ νὰ δέχωνται διὰ ἀναθεματισμοῦ τῶν αἰρέσεων αὐτῶν, ὡς καὶ οἱ Νουατιανοὶ δηλαδὴ καὶ οἱ λοιποί. Ὁ δὲ ιθ'. τῆς α'. θέλει νὰ βαπτίζονται: ἐξάπαντος οἱ Παυλικισταὶ ὡς καὶ ὁ κβ'. τῆς ς'. τοῦτο συμμμετρῶς. Ὁ δὲ μζ'. Βασιλ. λέγει νὰ βαπτίζονται ἐπιστρέφοντες οἱ Ἐγκρατῆται, καὶ Σακκοφόροι, καὶ Ἀποτχκῆται. (περὶ ὧν ὄρα τὸν ἦ. τῆς ς'.) Ὁ δὲ ε. τοῦ αὐτοῦ λέγει νὰ δεχόμεθα τοὺς ἐν τῷ τέλει τῆς ζωῆς μετανοοῦντας αἰρετικούς, ὄχι ὁμως ἀκρίτως, ἀλλὰ μετὰ δοκιμῆς. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν μς'. καὶ τὸν μζ'. Ἀποστολικόν. »

(1) Μοντανὸς ὁ κατὰ τὸν β'. αἰῶνα ἀκμάσας, ἐφάνη κατὰ τὸν Εὐσέβιον, βιβλ. ε'. κεφ. ιε'. τῆς ἱστορ. ἐν τῇ κατὰ τὴν Φρυγίαν Μυσίᾳ, (δι' ὃ καὶ Φρύγες οἱ ἀπ' αὐτοῦ ὀνομάζοντο), ψευδοπροφητεῶν ὑπὸ Δαιμονίου, Παράκλητον ἑαυτὸν ὀνομάζων, καὶ ταῖς Ἀποστολικαῖς παραδόσεσιν ἐναντιούμενος. Ἐχὼν δὲ ἐπομένας αὐτῷ δύο γυναῖκας, Πρίσκιλλαν καὶ Μαξιμίλλαν προφήτιδας αὐτὰς ὀνόμαζεν. Ἐδίδασκε νὰ χωρίζονται οἱ γάμοι, νὰ ἀπέχουν ἀπὸ τὰ φαγητὰ οἱ ἄνθρωποι διὰ βδελυρίαν. Οὗτος καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα διέστρεφον. Εἰς ἕνα πρόσωπον τὴν ἁγίαν Τριάδα συνέχεον, καὶ αἷμα παιδίου κατακεντωμένου ὑπ' αὐτῶν, μὲ τὸ ἄλευρον ἀνακατόνοντες, καὶ ἄρτον ποιοῦντες ἐλιτοῦργουν μὲ αὐτὸν, καὶ ἀπὸ αὐτὸν μετελάμβανον. Οἱ Μοντανισταὶ οὗτοι καὶ Πεπουζιανοὶ ὀνομάζοντο, μὲ τὸ νὰ ἐπαίνουν ὑπερβολικῶς ἕνα χωρίον τῆς Φρυγίας ὀνομαζόμενον Πέπουζαν, τὸ ὁποῖον ὀνόμαζον καὶ ἱερουσαλήμ.

(2) Οὕτω γὰρ καὶ ὁ η'. τῆς α'. διὰ χειροθεσίας ἐδέχθη τοὺς Ναυατιανούς. Συνεκροτήθη δὲ ἡ ἐν Ἰλλυθρία αὕτη Σύνοδος ὄλον πρὸ τῆς α'. Συνόδου. Ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ αἰρετικοὶ καὶ

σχισματικοὶ ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν, διὰ χειροθεσίας πρέπει νὰ δέχωνται.

(3) Πόσος δὲ καιρὸς ἀπαιτεῖται διὰ τὴν κατήχησιν, ὄρα εἰς τὴν α. ὑποσημείωσιν τοῦ β'. τῆς α'.

(4) Οὗτος ὁ Κανὼν, ἀφεύκτως ἀπαρατήτως, καὶ κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην βαπτίζει καὶ τοὺς Λατίνους ὡς εἰς οὐδεμίαν κατὰδυσιν βεβαπτισμένους εἰ γὰρ τοὺς εἰς μίαν, πῶς οὐχὶ πολλῶ μᾶλλον τοὺς εἰς μηδεμίαν βαπτισθέντας; Εἴρηται περὶ τούτων ἱκανῶς τε καὶ ἀποδεικτικῶς, ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ μς'. ἀποστολικῶ Κανόνος, καὶ χρῆσαι κἀνταῦθα τοῖς ἐκεῖ εἰρημένους. Ἀλλὰ γὰρ καὶ τοῦτο προστεθήτω ἐκ περισσοῦς ἐνταῦθα τὸ καλὸν πόρισμα, ὅτι καθὼς ἡ Σύνοδος αὕτη διορίζει νὰ μωρόνωνται οἱ Ναυατιανοὶ ἐπιστρέφοντες διατὶ ἦσαν ἀμύρωτοι, οὕτω καὶ ἡ Σύνοδος τῶν Ἀνατολικῶν βαπτίζει τοὺς Λατίνους ἐπιστρέφοντας, διατὶ εἶναι ἀβάπτιστοι. Ὅρα καὶ τὴν τελευταίαν ὑποσημείωσιν τοῦ κβ'. τῆς ς'. ἵνα μάθῃς ὅτι οἱ Λατῖνοι ἀπ' ἑαυτῶν πρέπει νὰ ζητῶσι νὰ βαπτισθοῦν, καὶ ὄχι νὰ παρακινουνται εἰς τοῦτο ἀπὸ ἄλλους.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΤΡΙΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Η ἁγία καὶ οἰκουμένη Ἰ Τρίτη Σύνοδος ἐν τῇ κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἐφέσῳ συνεκροτήθη, ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ τῆς πόλεως, ἣτις καλεῖται Μαρία Θεοτόκος (1), ἐπὶ τῆς βασιλείας Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ, ἐν ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ 431. ἐκ Σ'. Πατέρων, καὶ ἐπέκεινα πληθυσμένη. Ἡγεμόνες δὲ ἐν αὐτῇ ἦσαν ὁ ἐν Πατράσι περιώνυμος τῆς Ἀλεξανδρείας Κύριλλος, ὃς καὶ τὸν τόπον μὲν πρότερον τοῦ Ρώμης Κελεστίνου πληρῶν, ἀντὶ ἐκείνου προεκάθητο, ὕστερον δὲ τοποτηρηταὶ τοῦ Ρώμης ἐκ τῆς Δύσεως ἀπεστάλησαν Ἀρκάδιος, καὶ Προϊεκτος οἱ Ἐπίσκοποι, καὶ Φίλιππος ὁ Πρεσβύτερος, ὃ τε Ἱεροσολύμων Ἰουβενάλιος, καὶ Μίμων ὁ Ἐφέσου. Συνεκροτήθη δὲ κατὰ Νεστορίου, τοῦ ἐκ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Γερμανικεῖας πόλεως καταγομένου, κατὰ τὸν Θεοδώρητον, καὶ Θεία παραχωρήσει εἰς τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἀναδύντος θρόνον. Διότι ἀπορροφήσας ὁ ἄθλιος ἀπὸ τὰ θελερὰ, καὶ αἰρετικὰ Νάματα Διοδώρου, καὶ Θεοδώρου Μομφουεστίας, κακόφρων ἐγένετο περὶ τὸ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας Μυστήριον (2): τὸν γὰρ ἕνα Χριστὸν, εἰς δύο πρόσωπα καὶ ὑποστάσεις ἐμέριζε, ψιλὸν ἀνθρωπὸν ἀναπλάττων κατ' ἰδίαν ὑπόστασιν, χωρὶς τοῦ προσλαβόντος Λόγου, καὶ Θεὸν παρὰ μέρος, γυμνὸν τοῦ προσλήμματος τῆς ἀνθρωπότητος. Ταῦτὸν εἰπεῖν, τὸν ἕνα Υἱὸν, εἰς δύο υἱοὺς διεμέριζε, καὶ ἄλλος μὲν ἔλεγε, νὰ ἦναι ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱὸς, ἄλλος δὲ, ὁ τῆς Παρθένου, δι' ὃ καὶ τὴν ἁγίαν Παρθένον καὶ κατὰ σάρκα μητέρα αὐτοῦ δὲν ἤθελε νὰ

(1) Τοῦτο τὸ λέγει ἡ πρὸς τὸν κλῆρον τῶν Ἀλεξανδρέων τοῦ Κυρίλλου ἐπιστολὴ, καὶ ἡ α'. πρᾶξις τῆς Συνόδου ταύτης.

(2) Εἶπα, ὅτι ὁ Νεστόριος κακόφρων, καὶ βλάσφημος περὶ τὸ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας μυστήριον ἔγεινεν, ἐπειδὴ εἰς τὴν θεολογίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος οὐκ ἐβλασφήμει, ὁμολογῶν ἐν τῷ Συμβόλῳ αὐτοῦ: «Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ συγγένου οὐσίας, οὐχ Υἱὸν, Θεὸν δὲ ὄντα τῇ οὐσίᾳ, ὡς ἐκείνης ὡν οὐσίας, ἣς περ ἔστιν ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ, ἐξ οὐπερ κατ' οὐσίαν ἐστὶ, καὶ οὐτε Υἱὸν νομίζομεν, οὐτε δι' Υἱοῦ τὴν ὑπαρξιν εἰληφώς.» Ὅτι δὲ μόνον εἰς τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Χριστοῦ ἐβλασφήμησε, φανερόν ἐστι. Α'. μὲν ἀπὸ τὸν ζ'. Κανόνα τῆς ἰδίας ταύτης Συνόδου, ἐν ᾧ γράφει ἡ Σύνοδος, «ὅτι ὅσοι ἐπίσκοποι καὶ κληρικοὶ, ἢ λαϊκοὶ φρονοῦσι τὰ περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ μιὰ δόγματα τοῦ Νεστορίου, νὰ ἄλλοτριωῦνται τοῦ ἀξιώματός των.» Ὅρας ὅτι προσδιωρισμένως τὰ περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ μονογενοῦς λέγει τοῦ Νεστορίου δόγματα; Β'. ἀπὸ τὴν ἐπιστολῆν, ὅπου στέλλει ἡ αὐτὴ Σύνοδος πρὸς τοὺς Αὐτοκράτορας περὶ Νεστορίου, οὕτω γράφουσα: «Ἐξετάσαντες τὰ πρὸ αὐτοῦ (τοῦ Νεστορίου δηλαδὴ) ἐγ-

γράφως ἐκτεθέντα περὶ τῆς ἐνωματώσεως τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ ἀσεβῆ δόγματα, αὐτὰ τε ἐκεῖνα ἀνεθεματίσαμεν.» Πόθεν δὲ δῆλον ὅτι καὶ περὶ τὴν θεολογίαν οὐκ ἐβλασφήμησε τοῦ ἁγίου Πνεύματος; ἀπὸ ἄλλα δύο Α'. ὅτι, ἐπειδὴ μετῴμων ἡ περὶ Τριάδος θεολογία τῆς περὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας ἐστίν, ὡς παρὰ πάντων ὁμολογεῖται τῶν θεολόγων, πῶς ἦτο δυνατόν ὁ θεῖος Κύριλλος νὰ ἀγωνισθῆ μὲν περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως, νὰ σιωπήσῃ δὲ περὶ τῆς θεολογίας τοῦ ἁγίου Πνεύματος, εἰς καιρὸν, ὅπου ὡς ὁ Χρυσόστομος εἶπε κατὰ Δημητρίου Κυδωνίη, «ὁ βλασφημήσας εἰς τὸν Υἱὸν, ἀφειθήσεται, ὁ δὲ βλασφημήσας εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα οὐκ ἀφειθήσεται;» καὶ εἰς καιρὸν ὅπου, ὡς εἶπεν ὁ Μακάριος Ἀγκύρας ἐν Κεφ. ζζ'. τὸ ἀναγκαϊότερον καὶ κατεπεῖγον ἦν, νὰ ἀκριβωθῆ πρῶτον τὸ τῆς θεολογίας, ἔπειτα τὸ τῆς οἰκονομίας; τὸ μὲν γὰρ προηγείται, τὸ δὲ ἐπακολουθεῖ.» Β'. ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν οὐ καλὴν μὲν, οὐδὲ ἐπαινετὴν μικροψυχίαν καὶ διαφορὰν ὅπου ἠκολούθησε μεταξὺ τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, καὶ τοῦ Μακαρίου Θεοδώρητου, κατ' οἰκονομίαν δὲ ὅμως Θεοῦ γενομένην, ἵνα ἡ περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἀληθὴς δόξα φανερώτατα ἀναδειχθῆ. Ἐν γὰρ τῷ ἐνάτῳ ἀναθεματισμῷ

ὀνομάζῃ Θεοτόκον. λοιπὸν ἡ ἀγία Σύνοδος αὕτη, διὰ ταῦτα τοῦτον ἀναθεματίσασα (1), ἴδιον ὄρον πίστεως (2) ἐποίησεν, ἐν ᾧ τὸν μὲν Χριστὸν ἓνα καθ' ὑπόστασιν ἐδογματίσασε, τέλειον Θεὸν τὸν αὐτὸν, τέλειον καὶ ἄνθρωπον

γράφοντος τοῦ ἀγίου Κυρίλλου, ὅτι εἶναι ἴδιον τὸ Πνεῦμα τοῦ Υἱοῦ, ὁ Θεοδώρητος τοῦτον ἀνατρέπων, φησὶν ἴδιον δὲ τὸ Πνεῦμα τοῦ Υἱοῦ. εἰ μὲν ὡς ὁμοφύεις, καὶ ἐκ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, ἔφη, συνομολογήσομεν, καὶ ὡς εὐσεβῆ δεξιόμεθα τὴν φωνήν· εἰ δ' ὡς ἐξ Υἱοῦ, ἢ δι' Υἱοῦ τὴν ὑπαρξίν ἔχον, ὡς βλάσφημον τοῦτο, καὶ ὡς δυσσεβὲς ἀπορρίψομεν. Πιστεύομεν γὰρ τῷ Κυρίῳ λέγοντι, τὸ Πνεῦμα, ὃ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται» (σελ. 580 τοῦ α'. τόμου τῶν συνοδικῶν). Ταῦτα δὲ τοῦ Θεοδώρητου εἰπόντος, δὲν ἐναντιώθη ὁ Θεῖος Κύριλλος, ἀλλ' ὡς ἀληθῆ ἐδέξατο, ἐξηγεῖ δὲ μόνον τίνι τρόπῳ ἴδιον εἶπε τὸ Πνεῦμα τοῦ Υἱοῦ. Φησὶ γὰρ ἐν τῇ ἀπολογίᾳ, ὅπου κἀμει πρὸς τὴν τοῦ Θεοδώρητου ἀνατροπήν· «Ἐκπορεύεται μὲν γὰρ ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, κατὰ τὴν τοῦ Σωτῆρος φωνήν, ἀλλ' οὐκ ἀλλότριόν ἐστὶ τοῦ Υἱοῦ» (σελ. τῆ αὐτῆ). τί δὲ ἐστὶ τὸ οὐκ ἀλλότριον; αὐτὸς πάλιν ὁ ἴδιος θεῖος Κύριλλος λευκότερον ἐρμηνεύει ἐν τῇ πρὸς Νεστορίον Συνοδικῇ ἐπιστολῇ, εἰπὼν· «Ἔστι δὲ οὐκ ἀλλότριον, τοῦ Υἱοῦ κατὰ τὸν τῆς οὐσίας λόγον» (ταῦτόν εἰπεῖν ὡς ὁμοούσιον), καὶ ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Συμβόλου, φησὶν ὁ αὐτός· «Προχίεται μὲν τὸ Πνεῦμα, ἥτοι ἐκπορεύεται, καθάπερ ἀπὸ πηγῆς τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, γοργαίεται δὲ τῇ κτίσει δι' Υἱοῦ.» Δι' ὃ καὶ ὁ Θεοδώρητος, ἐπειδὴ καὶ ὁ Κύριλλος ἀντέγραψε τὴν ἀπολογίαν ταύτην ἀπὸ Ἀλεξανδρείας εἰς Ἀντιόχειαν μετὰ Παύλου τοῦ Ἐμέσης, γράφει πρὸς τὸν Ἰωάννην Ἀντιοχείας ταῦτα· «Τὰ νῦν ἀπεσταλμένα, τῇ Εὐαγγελικῇ εὐγενείᾳ καλλύνονται· Θεὸς γὰρ τέλειος, καὶ ἄνθρωπος τέλειος ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν αὐτοῖς ἀναγορεύεται, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον οὐκ ἐξ Υἱοῦ, ἢ δι' Υἱοῦ τὴν ὑπαρξίν ἔχον, ἀλλ' ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, ἴδιον δὲ τοῦ Υἱοῦ ὡς ὁμοούσιον ὀνομαζόμενον.» ὥστε, ἐπειδὴ ὁρθὰ ἐφρόνει ὁ Νεστορίος καὶ ὁ Θεοδώρητος εἰς τὴν Θεολογίαν τοῦ Πνεύματος, διὰ τοῦτο οὐκ ἤλεγξεν αὐτοὺς ὁ θεῖος Κύριλλος, οὔτε πρὸ τοῦ νὰ διαλλαγῶν μετὰ τοῦ Θεοδώρητου, οὔτε ὑστερα ἀφ' οὗ διηλλάγησαν, ἀλλ' οὔτε ἄλλος τις ἐξῶ ἀπὸ τὸν Κύριλλον, οὔτε αὐτὴ ἡ τρίτη Σύνοδος. Δι' ὃ τόσον ὁ Βρυένιος Ἰωσήφ, ὅσον καὶ Νείλος ὁ Θεσσαλονίκης συμφώνως λέγουσιν, ὅτι· ἰσχυρότατον καὶ ἀκραφινέστατον σημεῖον τῆς τῶν ἀνατολικῶν ἡμῶν ὁρθοδοξίας εἶναι, τὸ νὰ γράψῃ μὲν ὁ Νεστορίος ἐν τῷ συμβόλῳ του, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται, καὶ ὄχι ἐκ τοῦ Υἱοῦ, ἢ δι' Υἱοῦ ἔχει τὴν ὑπαρξίν, νὰ ἀποδεχθῆ δὲ τοῦτο ἡ τρίτη Σύνοδος, καὶ εἰς τοῦτο τελεῖται νὰ μὴ ἐναντιωθῆ. Συκοφαντεῖ λοιπὸν, συκοφαντεῖ τὴν ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν ὁ μωρολόγος Ἀκυνάτης ὀνομαζῶν αὐτὴν Νεστοριανήν, διατι δογματίζει, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον δὲν ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ, καθὼς βλασφημοῦσιν οἱ Παπισταί. Εἰ γὰρ διὰ τοῦτο Νεστοριανὴ ἐστὶν ἡ καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησία, Νεστοριανὸς ἦτο καὶ ὁ θεῖος Κύριλλος, Νεστοριανὴ καὶ ἡ τρίτη Σύνοδος, καὶ ἡ καθ' ἐξῆς Ἐκκλησία, διατι παρομοίως τὸ δόγμα τοῦτο παρεδέξαντο, καὶ δόξα καθολικὴ ἦτο καὶ εἶναι τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλὰ μὴν ὁ Κύριλλος, ὡς ἡ τρίτη Σύνοδος καὶ ἡ καθ' ἐξῆς Ἐκκλησία δὲν ἦτο Νεστοριανή, ἄρα οὐδὲ ἡ ἀνατολικὴ Ἐκκλησία, ὡς συμφωνοῦσα τῷ Κυρίλλῳ, καὶ πάσῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐστὶ Νεστοριανή. Εἰ δὲ καὶ λέγουσιν οἱ Παπισταί, ὅτι τὸ σύμβολον τοῦ Νεστορίου κατεκρίθη ἐν τῇ τρίτῃ καὶ τετάρτῃ Συνόδῳ, ἀποκρινόμεθα, ὅτι κατεκρίθη καὶ, μόνον περὶ τῆς ἐνοάρκου οἰκονομίας, ἀλλ' ὄχι καὶ περὶ τῆς τοῦ Πνεύματος θεολογίας. Ὁ γὰρ θεῖος Κύριλλος γράφει πρὸς Εὐλόγιον, ὅτι οὐ πάντα ὅσα λέγουσιν αἰρετικοί, πρέπει

νὰ φεύγωμεν καὶ νὰ παραιτώμεθα. Καὶ ὁ μέγας δὲ Ἀθανάσιος γράφει, ὅτι οἱ Ἀρειανοί, κοντὰ εἰς τὰ αἰρετικά, ἐφρόνου καὶ φρονήματα ὁρθὰ (ὄρα σελ. 494. 495. 496. 497. τῆς Δωδεκαβίβλου).

(1) Ἀφ' οὗ ἀνεθεματίσθη ὁ δυσσεβὲς Νεστορίος ἀπὸ τὴν παρούσαν Σύνοδον, ἐπειδὴ δὲν ἠσύχαζεν, ἀλλ' ἐκέρυττε πάλιν τὴν αὐτοῦ κακόδοξον αἴρεσιν, πρῶτον μὲν κατὰ τὸν Θεοφάνην ἐξωρίσθη εἰς Θάσον, ἔπειτα εἰς τὴν Ὀασιν τῆς Ἀραβίας συναρξία τοῦ Ἀντιοχείας Ἰωάννου. Ἐκεῖσε δὲ εὐρίσκόμενος, τὰς θεϊκὰς ἀγανακτήσεις ὁ ἀλιτῆριος ἐδοκίμασεν. Ἐσάπη γὰρ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ κατὰ τὸν Εὐάγγριον, καὶ ὅλον τὸ σῶμα αὐτοῦ κατὰ τὸν Κεδρηνὸν, καὶ τὸν Νικηφόρον (β.βλ. ιδ'. τῆς ἱστορίας του), ἐν δὲ τῇ ἄνω Θηβαΐδι, φοβερὸν καὶ ἐπώδυνον θάνατον ἔλαβε, καθὼς τὸν διηγείται ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἅγιος Γερμανὸς, ἐν ᾧ γράφει περὶ τῶν ἀγίων Συνόδων. Ἐπὶ Μαρκιανοῦ γὰρ τοῦ Βασιλέως, διὰ συναρξίας τινῶν φίλων του, ἤξιώθη νὰ λάβῃ γράμματα ὁ Νεστορίος ἀνακαλοῦντα αὐτὸν ἐκ τῆς ἐξορίας. Λαθῶν οὖν ταῦτα, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἀναγκαῖον, πρὶν νὰ καθίσῃ ἔλεγεν, ὡς ἤκουσάν τινες ἰστάμενοι ἐξῴθεν· «Ἐδεξά σε, Μαρία, ὅτι ἄνθρωπον ἔτεκες.» Καὶ, ὦ τοῦ θαύματος! εὐθὺς μὲ τὴν βλασφημίαν ταύτην, ἄγγελος Κυρίου ἐπάταξεν αὐτὸν καὶ ἐξεχύθησαν ὅλα τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ εἰς τὸ ἄγγειον τῆς ἀκαθαρσίας του, καὶ ἐξέψυξε. Χρονίζοντος δὲ αὐτοῦ ἐξελεῖν, ἐπειδὴ ὁ βασιλικὸς ἄρχων ὁ ἀποσταλεὶς μὲ τὰ γράμματα ἐβιάζετο, κρούουσι τὴν θύραν οἱ ὑπηρεταί του. Τοῦ δὲ Νεστορίου μὴ ἀποκρινόμενου, ἐβγαλαν τὴν πόρταν, καὶ εἰσελθόντες αὐτοὶ καὶ ὁ ἄρχων εἶρον αὐτὸν νεκρὸν εἰς τὸ ἄγγειόν του, ἐν ᾧ ἦσαν χυμμένα ὅλα τὰ σπλάγχνα του. Τότε οἱ ἀκούσαντες τὴν βλασφημίαν εἶπον αὐτὴν εἰς τὸν ἄρχοντα, καὶ ὅλοι ἐγνώρισαν ὅτι διὰ ταύτην καὶ μόνην τοιοῦτον θάνατον ἔλαβε, παρόμοιον μὲ τὸν τοῦ Ἀρείου, εἰπόντες. Διὰ τοῦτον εἶπεν ὁ Ἡσαίας εὐαὶ ἐπὶ τὸν ἄνδρα τοῦτον, οὐ μὴ κλαύσονται αὐτὸν, ὦ Κύριε. Οὐ δ' οὐ μὴ εἴπωσιν αὐτῷ, ὅμοι! ἀδελφε, καὶ ὅμοι Κύριε! ταρὴν νῦν οὐ μὴ ταρῆσεται, ἀλλὰ συμφορῆσθεις, ριφήσεται ἐπέκεινα τῆς πύλης.» Σημείωσα! δὲ ὅτι τὴν αἴρεσιν τοῦ Νεστορίου ἀμεληθεῖσαν, ἀνενέωσεν ὑστερον ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ Βασιλέως Βαρσομαῆς τις Ἐπίσκοπος Νισίβης ἀπλώσας αὐτὴν ἐν τῇ Ἀνατολῇ, καὶ διὰ τοῦτο ἐν τῇ Ἀνατολῇ πάμπολλοί εἰσι Νεστοριανοί, καὶ μάλιστα ἐν τῇ γῇ τῶν Περσῶν καὶ Ἀσσυρίων, καὶ ἐν τῷ Εὐφράτει, καὶ Νισίβει.

(2) Λέγουσί τινες, ὅτι, ἐπειδὴ ἐδιωρίσθη εἰς τὴν παρούσαν Σύνοδον νὰ καλῆται Θεοτόκος ἡ Παναγία, ὡς καὶ τῇ ἀληθείᾳ Θεοτόκος ἐστὶν, ἤβουλήθη ὁ ἅγιος Κύριλλος νὰ γράψῃ τοῦτο μέσα εἰς τὸ ἅγιον Σύμβολον τῆς α'. καὶ β'. τῶν Οἰκουμενικῶν, ἀλλ' εὐλαβεία τοῦ Συμβόλου παρητήθη, καὶ ὄρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ζ'. τῆς παρούσης. Μόνον δὲ ὄρον ἴδιον ποιήσαντες οἱ Πατέρες, τοῦτο ἐν αὐτῷ ἐδογματίσασαν. Τὴν γὰρ καθ' ὑπόστασιν ἐνώσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου, ταῦτόν εἰπὲν τὴν μίαν τοῦ Χριστοῦ ὑπόστασιν ὡς ὑπὸ τοῦ Συμβόλου ἀποδεικνυμένην, δὲν ἤβλησαν νὰ τὴν προσθέσωσιν ἐν αὐτῷ. Ὁμολογοῦντες γὰρ οἱ Πατέρες ἐν αὐτῷ τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, γεννηθέντα ἐκ τοῦ Πατρὸς, κατελθόντα, καὶ ἐνανθρωπήσαντα, πρόβηλον ὅτι ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν Χριστὸν καθ' ὑπόστασιν ὁμολογοῦσι, Θεὸν ὄντα, καὶ ἄνθρωπον τὸν αὐτὸν ἀλλ' οὐκ ἄλλον, καὶ ἄλλον ὅτι δὲ καθ' ὑπόστασιν ἐνώσιν, κατὰ τὸν ἅγιον Πατριάρχην Νικηφόρον Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλε,

τὸν αὐτὸν, οὐκ ἄλλον, καὶ ἄλλον, ἀλλ' ἕνα Υἱὸν, τὸν αὐτὸν, ἄνω μὲν ἐκ Πατρὸς ἀμήτορα, κάτω δὲ ἐκ μητρὸς ἀπάτορα, τὴν δὲ ἀειπάρθενον αὐτοῦ Μητέρα, κυρίως καὶ ἀληθῶς Θεοτόκον καλεῖσθαι παρέδωκεν, ὡς κυρίως καὶ ἀληθῶς τὸν Θεὸν Λόγον σαρκὶ γεννήσασαν· (1) ὅτε γὰρ τῆς Συνόδου ταύτης ἐξάρχος, ὁ Ἀλεξανδρεὶας φημί, Κύριλλος, τάδε ἐν αὐτῇ ἀνεκήρυξεν· «Ὁὐκ ἀνθρωπῶν ἀποθεωθέντα κηρύττομεν, ἀλλὰ Θεὸν σαρκοθεθέντα ὁμολογοῦμεν. Τὴν οἰκίαν δούλην ὑπεγράψατο Μητέρα, ὁ κατ' οὐσίαν ἀμήτωρ, καὶ κατ' οἰκονομίαν ἐπὶ γῆς ἀπάτωρ.» Ἐν δὲ τῇ πρὸς Νεστόριον ἐπιστολῇ, τὴν ὁποίαν δρον ἴδιον ἐποίησεν ἡ γ'. αὕτη Σύνοδος, (ὡς λέγει ὁ Δοσίθεος, καὶ ὡς δηλοῦται ἐκ τῶν πρακτικῶν τῆς Δ'. Συνόδου σελ. 61 τοῦ β'. τόμου τῶν συνοδικῶν), ἥς ἡ ἀρχὴ Καταφλυαροῦσι μὲν, ὡς μανθάνω. Ταῦτά φησιν ὁ αὐτὸς Κύριλλος. Τὸ σαρκωθῆναι καὶ ἐνανθρωπήσαι, δηλοῖ τὸν ἐκ Θεοῦ Λόγον· ὅτι οὐχ ἡ τοῦ Λόγου φύσις μεταποιηθεῖσα γέγονε σὰρξ, ἀλλ' οὐδὲ ὅτι εἰς ὄλον ἀνθρωπῶν μετεβλήθη τὸν ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος. Ἐκεῖνο δὲ μᾶλλον, ὅτι σάρκα ἐμψυχωμένην ψυχῇ λογικῇ ἐνώσας ὁ Λόγος ἑαυτῷ καθ' ὑπόστασιν. ἀφράστως τε καὶ ἀπερινοήτως γέγονεν ἀνθρώπος, καὶ κεχρημάτηκεν υἱὸς ἀνθρώπου, οὐ κατὰ θέλησιν μόνον ἢ εὐδοκίαν, ἀλλ' οὐδὲ ὡς ἐν προσλήψει προσώπου μόνον, καὶ ὅτι, διάφοροι μὲν αἱ πρὸς ἐνότητα τὴν ἀληθινὴν συνενεχθεῖσαι φύσεις, εἰς δὲ ἐξ ἁμφοῖν Χριστὸς καὶ Υἱὸς, οὐχ ὡς τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀνηρημένης διὰ τὴν ἔνωσιν, ἀποτελεσασῶν δὲ μᾶλλον ἡμῖν τὸν ἕνα Κύριον καὶ Χριστὸν, καὶ Υἱὸν, Θεότητός τε καὶ ἀνθρωπότητος, διὰ τῆς ἀφράστου καὶ ἀπορρήτου πρὸς ἐνότητα συνδρομῆς. . . Καὶ πάλιν, ἐάν δὲ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἔνωσιν, ἢ ὡς ἀνεπίκτον, ἢ ὡς ἀκκλήθῃ παραιτώμεθα, ἐμπίπτομεν εἰς τὸ λέγειν δύο Υἱοὺς. . . Καὶ

μὲν πρὸς ἄλλο, τὰ ἐξ ὧν ὁ Σωτὴρ συνάγει (ἦτοι τὰς δύο φύσεις), οἷον δὴ τὸ ἀόρατον καὶ ὁρώμενον, παθητὸν καὶ ἀκήρατον. Οὐκ ἄλλον δὲ καὶ ἄλλον, μὴ γένοιτο! Θεὸν δὲ τὸν αὐτὸν τέλειον, καὶ ἀνθρωπῶν τέλειον τὸν αὐτὸν (ἐν τῇ ἐπιστολῇ ἣν ἔστειλε πρὸς τὸν Πάπαν Λέοντα. Σελ. 912. τοῦ δευτέρου τόμου τῶν Συνόδων), ταῦτον εἰπεῖν ὅτι ἡ καθ' ὑπόστασιν ἔνωσις ἐν τῷ Χριστῷ, καὶ τὰς δύο φύσεις ἀσυγχύτους σημαίνει, καὶ τὴν μίαν ὑπόστασιν, καθ' ἣν καὶ αἱ φύσεις αὗται ἀσυγχύτως ἠνώθησαν. Περὶ τῆς καθ' ὑπόστασιν ἐνώσεως ὅρα καὶ εἰς τὰ ὑποσημειώματα τῶν προλεγομένων τῆς Δ'. Σημειῶσαι δὲ, ὅτι ἡ τοῦ Κυρίου ἀνθρωπότης εἶχεν ἅπαντα τὰ ἄλλα ὑποστατικά ἰδιώματα, ὅπου ἔχουν καὶ αἱ ὑποστάσεις τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων, πλὴν μόνου τοῦ ὀλικοῦ ἰδιώματος, κατὰ τὸν ρηθέντα ἅγιον Κύριλλον, ὅπερ ἐστὶ, τὸ μὴ εἶναι καθ' ἑαυτὴν, ὡς ἐκεῖναι, ἀλλ' ἐν τῇ ὑποστάσει τοῦ Θεοῦ Λόγου τὸ εἶναι λαβεῖν. Τοῦτο γὰρ τὸ ἰδίωμα τῶν ὑποστάσεων εἶναι οἰνεὶ ἢ βᾶσις καὶ τὸ θεμέλιον ὄλων τῶν ἄλλων ἰδιωμάτων τους. Διὰ τοῦτο καὶ ὀλικὸν ἰδίωμα λέγεται.

(1) Σημειῶσαι ὅτι, καθὼς ἡ λέξις τοῦ ὁμοουσίου ἦν μὲν συνήθης εἰς τοὺς Πατέρας καὶ πρὸ τῆς α'. Συνόδου, ἀλλ' αὕτη ἐπεκύρωσε τὴν λέξιν ταύτην, καὶ εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην παρέδωκεν· οὕτω καὶ τὴν ἁγίαν Παρθένον Μαρίαν Θεοτόκον ὠνόμασαν, καὶ ἄλλοι Πατέρες πρὸ τῆς γ'. ταύτης Συνόδου. Ἄλλ' ἡ Σύνοδος αὕτη τὴν γλυκυτάτην ταύτην τῆς Παρθένου προσηγορίαν ἐπικυρώσασα, ὡς ὄρον δογματικῶν εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην παρέδωκε. «Πρῶτος γὰρ ὁ Ὀριγένης Θεοτόκον τὴν Παρθένον ἐκάλεσεν, ἐρμηνεύων τὸ λγ'. ἐδάφιον τοῦ κβ'. κεφ. τοῦ Δευτερονομίου (Σελ. 15. 54. τοῦ α'. τόμου τῆς σειρᾶς τῶν Πατέρων), ἀλλὰ καὶ ὁ Σωκράτης (βιβλίον ζ'. τῆς ἱστορίας αὐτοῦ. Κεφ. λβ'). λέγει, ὅτι αὐτὸς ὁ Ὀριγένης τὴν πρὸς Ρωμαίους τοῦ Παύλου ἐπιστολὴν εἰς πλάτος ἐξέτασε, πῶς Θεοτόκος λέγεται ἡ Παρθένος. Ὁ δὲ Ἀλεξανδρεὶας Κύριλλος, γράφων πρὸς Νεστόριον λέγει, ὅτι καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος Θεοτόκον αὐτὴν καὶ ὠνόμαζε, καὶ ὁμολογεῖ, καὶ Ἀμμων ὁ Ἐπίσκοπος Ἀδριανουπόλεως, καθὼς καὶ ὁ Ἀλεξανδρεὶας Ἀλέξανδρος γράφων πρὸς τὸν Κωνσταντινουπόλεως Ἀλέξανδρον (τὸν ἐπὶ τῆς α'. Συνόδου δηλαδὴ), Θεοτόκον εἶπε τὴν Παναγίαν. Ὁ, τε Βασίλειος ἐν τῷ λόγῳ τῷ εἰς τὴν Χριστοῦ γέννησιν λέγει, διὰ τὸ μὴ καταδέχεσθαι τῶν φιλοχρίστων τὴν ἀκοήν, ὅτι ποτὲ ἐπαύσατο εἶναι Παρθένος ἡ Θεοτόκος, ἐκείνας ἡγοῦμαι τὰς μαρτυρίας αὐτάρχεις· ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, ἐν τῇ α'. πρὸς Κληδόνιον ἐπιστολῇ, εἴτις οὐ Θεοτόκον τὴν Μαρίαν ὑπολαμβάνει, χωρὶς ἐστὶ τῆς Θεότητος. Καὶ ἐν τῷ α'. λόγῳ περὶ

Υἱοῦ, ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς Ἑλληνας λέγει· ποῦ γὰρ ἐν τοῖς σοῖς ἔγνωσ Θεοτόκον Παρθένον; ὁ δὲ Εὐσέβιος ἐν τῇ ζωῇ Κωνσταντίνου βιβλ. . . κεφ. μγ'. καὶ Σωκράτ. (βιβλ. ζ'. κεφ. λβ'). δι' ὃ δὴ Βασίλις ἡ Θεοσεβεστάτη (ἡ Ἑλένη δηλαδὴ) τῆς Θεοτόκου τὴν κύησιν (ἦτοι τὴν Βηθλὲμ) μνημάσι θαυμαστοῖς κατεκόμει. Ὁ Ἀλεξανδρεὶας Διονύσιος πρὸς Παῦλον τὸν Σαμοσατέα λέγει· τὸν σαρκωθέντα ἐκ τῆς ἁγίας Παρθένου, καὶ Θεοτόκου Μαρίας. Ἐν δὲ τῷ εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν λόγῳ αὐτοῦ Γρηγόριος ὁ θαυματουργὸς τῆς Νεοκαισαρείας ταῦτά φησι· «Ταύτης οὖν τῆς προφητείας τὴν φῶδὴν ἡ ἁγία Θεοτόκος ἀνέπεμπε λέγουσα, Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον.» Μόνη δὲ Θεοτόκος ἡ Παναγία λέγεται, καθὼς ἐρμηνεύει ὁ Ζωναρᾶς ἐν τινι τροπαρίῳ τῶν κανόνων τῆς Ὀκτωήχου τοῦ Δαρμασκηνοῦ, πρὸς διαφορὰν τῶν παρὰ τοῖς Ἑλλήσι γυναικῶν, αἵτινες ἐμυθολογοῦντο, ὅτι ἐγέννησαν τοὺς ἀνυπάρχτους ψευδοθεοὺς αὐτῶν.» Θεοτόκος δὲ ἡ Παρθένος ὀνομάζεται, ὡς Θεὸν γεννήσασα ἀληθῶς, καὶ ὄχι Θεοτόκος, ἦτοι παρὰ Θεοῦ γεννηθεῖσα πνευματικῶς, ὡς ἐκάλει αὐτὴν ὁ δυσσεβὴς καὶ ἀνθρωπολάτρης Νεστόριος· οὕτω γὰρ διὰ τοῦ βαπτίσματος πνευματικῶς καὶ ὅλοι οἱ ἀνθρώποι ἐγεννήθησαν. Κατὰ δύο δὲ τρόπους λέγεται Θεοτόκος ἡ ἁγία Παρθένος, ἕνα μὲν, διὰ τὴν φύσιν καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς τεχθεῖσαν ὑπόστασιν τοῦ Θεοῦ Λόγου, τὴν προσλαβοῦσαν τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ ἄλλον δὲ, διὰ τὴν προσληφθεῖσαν ἀνθρωπότητα, ἥτις ἐξ αὐτῆς τῆς ἐνώσεως καὶ προσλήψεως θεωώθη, καὶ ὁμόθεος γέγονε. (Δαρμασκην. περὶ ὀρθοδ. πίστ. βιβλ. γ'. κεφ. ιβ'. καὶ ἀλλαχοῦ). Παρθένον δὲ αὐτὴν ἀνεκήρυξεν ἡ ἁγία καὶ οἰκουμένη κς'. Σύνοδος (ἐν τῇ ια'. πράξει αὐτῆς διὰ τοῦ λιβέλλου τῆς πίστεως Σωφρονίου Ἱεροσολύμων) πρὸ τόκου, καὶ ἐν τόκῳ, καὶ μετὰ τόκον, ταῦτον εἰπεῖν ἀειπάρθενον· περὶ τῆς λέγει ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος (αἰρέσει οη'). «Τίς ποτε Μαρίαν εἰπὼν, καὶ διερωτηθεῖς, οὐχὶ τὴν Παρθένον προσέθετο;» Καὶ ὁ Ἱερώνυμος (διαλόγῳ β'. κατὰ Πελαγίου), μόνος, φησὶν, ὁ Χριστὸς τὰς κεκλεισμένας πόλας τῆς Παρθενικῆς μήτρας ἠνέφεξε, αἱ καὶ ἐξῆς κεκλεισμέναι διέμειναν, (τὸ δὲ ἠνέφεξε τοῦτο δηλοῖ, ὅτι τὴν μήτραν ὁ Κύριος ἀπειργάσατο γόνυμον, ὡσπερ ἐξ ἐναντίας τὸ ἄγονον εἶναι τὴν μήτραν διὰ στεῖρωσιν, συγκλείειν τὴν μήτραν λέγεται· κατ' ἐκεῖνο τὸ τῆς γενέσεως ἐσυγκλείων συνέκλεισεν ὁ Θεὸς ἐξωθεν πᾶσαν μήτραν» (κ'. 18. ἡ διήνοιξε μὲν, ἀδιαφθόρως δὲ, καὶ οὐχὶ ὡς τὰ λοιπὰ βρέφη). Ἀειπάρθενον ταύτην κηρύττει καὶ ὁ πρῶτος Κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ οἰκουμένη κς'. Συνόδου.

πάλιν, τοῦτο πρᾶξις πανταχοῦ τῆς ἀκριβοῦς πίστεως ὁ λόγος. Οὕτως εὐρήσομεν τοὺς ἁγίους πεφρονηκότας Πατέρας. Οὕτω τεθαρρήκασιν Θεοτόκον εἰπεῖν τὴν ἁγίαν Παρθένον, οὐχ ὡς τῆς τοῦ Λόγου φύσεως, ἤτοι τῆς Θεότητος αὐτοῦ ἀρχὴν τοῦ εἶναι λαβοῦσης ἐκ τῆς Ἁγίας Παρθένου, ἀλλ' ὡς γεννηθέντος ἐξ αὐτῆς τοῦ ἁγίου Σώματος, ψυχωθέντος τε λογικῶς ἢ καὶ καθ' ὑπόστασιν ἐνωθεὶς ὁ Λόγος, γεννηθῆναι λέγεται κατὰ σάρκα.» (Ὅρα τὴν ἐπιστολὴν ταύτην καὶ ἐν σελ. 436. τοῦ α' τόμου τῶν Συνοδικ.) Καὶ ὁ τότε Κυζικίου Πρέσβυτος ἐν τῇ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, καθήμενος τοῦ αἰρεσιάρχου Νεστορίου, ἔτσι ἐπανηγύρισε· «Συνεκάλεσεν ἡμᾶς ἐνταῦθα ἡ ἁγία, καὶ Θεοτόκος Παρθένος Μαρία, τὸ ἀμόλυτον τῆς Παρθενίας κειμήλιον, ὁ λογικὸς τοῦ δευτέρου Ἀδάμ. παράδεισος, τὸ ἐργαστήριον τῆς ἐνώσεως τῶν δύο φύσεων, ἡ πανήγυρις τοῦ σωτηρίου συναλλάγματος, κτλ.» Διορίσασα δὲ, ὅτι ἄλλο Σύμβολον ἔξω ἀπὸ ἐκεῖνο ὁποῦ ἐξέδωκεν ἡ Πρώτη καὶ ἡ Δευτέρα, αἱ οἰκουμενικαὶ, νὰ μὴ τολμήσῃ νὰ συγγράψῃ τινὰς, ἢ ὅπως νὰ προσθήσῃ τι, ἢ νὰ ἀφαιρέσῃ ἀπὸ αὐτὸ, τοὺς παραβαίνοντας τὸ τοιοῦτον πρόσταγμα, ἀνεθεμάτισεν. Ἐπεκύρωσε δὲ αὕτη ἡ Σύνοδος καὶ τὴν καταδικὴν τοῦ Πελαγίου καὶ Κελεστίου, τὴν ὁποῖαν ἔλαβον προλαβόντως ἀπὸ πολλὰς τοπικὰς Συνόδους, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὴν ἐν Καρθαγένῃ. Κοντὰ δὲ εἰς ταῦτα πάντα καὶ τοὺς παρόντας ἡ Κανόνες, καὶ τὴν εἰς Παμφυλίαν ταύτην ἐπιστολὴν ἐξέθετο, ἐν τῇ ζ'. καὶ τελευταία πράξις αὐτῆς, ἀναγκαίως ὄντας (1) εἰς τὴν τῆς Ἐκκλησίας εὐταξίαν καὶ κατάστασιν, τοὺς ὁποίους ἀορίστως μὲν ἐπεκύρωσεν ὁ α'. Κανὼν τῆς δ'. ὀνομαστὶ δὲ καὶ ὠρισμένως ὁ β'. τῆς ς'. καὶ ὁ α', τῆς ζ'.

ΟΙ Η΄ ΚΑΝΟΝΕΣ

ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ Γ΄ ΣΥΝΟΔΟΥ ΕΡΜΗΝΕΥΟΜΕΝΟΙ

ΚΑΝΩΝ Α΄.

Ἐπειδὴ ἐχρῆν καὶ τοὺς ἀπολειφθέντας τῆς ἁγίας Συνόδου καὶ μείναντας κατὰ χώραν ἢ πόλιν, διὰ τινὰ αἰτίαν, ἢ ἐκκλησιαστικὴν, ἢ σωματικὴν, μὴ ἀγνοῆσαι τὰ περὶ αὐτῶν τετυπωμένα, γνωρίζομεν τῇ ὑμετέρᾳ ἀγιότητι καὶ ἀγάπῃ, ὅτι περ, εἴτις Μητροπολίτης τῆς ἐπαρχίας ἀποστατήσας τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς Συνόδου, προσέθετο τῷ τῆς ἀποστασίας συνεδρίῳ, ἢ μετὰ τοῦτο προστεθείη, ἢ τὰ τοῦ Κελεστίου ἐφρόνησεν, ἢ φρονήσῃ, οὗτος κατὰ τῶν τῆς ἐπαρχίας Ἐπισκόπων διαπράττεσθαι τι οὐδαμῶς δύναται, πάσης ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας ἐντεῦθεν ἤδη ὑπὸ τῆς Συνόδου ἐκβεβλημένος καὶ ἀνεέργητος ὑπάρχων. Ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τοῖς τῆς ἐπαρχίας Ἐπισκόποις, καὶ τοῖς περίξ Μητροπολίταις τοῖς τὰ τῆς ὀρθοδόξιας φρονούσιν ὑποκείσεται, εἰς τὸ πάντη, καὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐπισκοπῆς ἐκβληθῆναι.

Ἐρμηνεία.

Οὗτος ὁ Κανὼν δηλοποιεῖ εἰς τοὺς μὴ εὐρεθέντας ἐν τῇ Συνόδῳ τὴν καθάρισιν Ἰωάννου Ἀντιοχείας, Θεοδώρητου Ἐπισκόπου Κύρου, Ἰβ' Ἐπισκόπου Ἐδέσσης, καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς τριάκοντα Ἐπισκόπων, (2) λέγων·

(1) Σημείωσαι ὅτι τὰ πρακτικὰ τῆς παρουσίας Συνόδου εἰς τρία μέρη διαίρουσται· καὶ εἰς μὲν τὸ α'. μέρος διάφοροι ὁμιλῆαι καὶ ἐπιστολαὶ περιέχονται, εἰς δὲ τὸ β'. αἱ πράξεις αὐτῆς περιέχονται, ἑπτὰ μὲν οὖσαι κατὰ τὸν Δοσίθεον, πέντε δὲ κατὰ τὴν συλλογὴν τῶν Συνόδων, μὲ τὰς ὁποίας συγκαταριθμοῦνται καὶ τὰ δεύτερα πρακτικὰ τοῦ περὶ τὸν Ἀντιοχείας Ἰωάννην ἀποστατικῶν συνεδρίῳ. Εἰς δὲ τὸ τρίτον μέρος περιέχεται ἡ ἔρμηνεία τοῦ ἁγίου Κυρίλλου εἰς τὰ δώδεκα κεφ. αὐτοῦ, ταῦτον εἰπεῖν, οἱ δώδεκα ἀναθεματισμοὶ κατὰ τῶν τοῦ Νεστορίου μιαρῶν δογμάτων, καὶ ἡ ἀντίρρησις τῶν Ἀνατολικῶν πρὸς αὐτοὺς, καὶ ἡ ἀπολογία τοῦ ἁγίου Κυρίλλου πρὸς τὰς ἀντιρρήσεις αὐτῶν. Ἡ ἀνατροπὴ τῶν αὐτῶν ἀναθεματισμῶν ὑπὸ τοῦ Θεοδώρητου, καὶ ἡ ἀπολογία πάλιν τοῦ αὐτοῦ Κυρίλλου πρὸς τὰς ἀνατροπὰς αὐτὰς, ὅτε προβεβασμὸς Μαξιμιανῶν εἰς τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἡ εἰρηνοποίησις τοῦ Κυρίλλου μετὰ τοῦ Ἰωάννου συνεργεῖα τοῦ Βασιλέως, ἅτινα πάντα εὐρίσκονται γεγραμμένα ἐν μὲν τῷ Δοσίθεῳ ἀπὸ σελ. 279. ἕως 287. τῆς Δωδεκαβίβλου, ἐν δὲ τῷ α'. τόμῳ τῆς συλλογῆς τῶν Συνόδων ἀπὸ σελ.

357. μέχρι 654. ταῦτον εἰπεῖν μέχρι τέλους.

(2) Ἡ αἰτία ὁποῦ οὗτοι καθήρησαν ἐστάθη αὕτη. Ἀφ' οὗ ἡ Σύνοδος αὕτη κατεδίκασε τὸν δυσσεβῆ Νεστόριον καὶ ἐκάθηρε, μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἦλθε καὶ ὁ Ἀντιοχείας Ἰωάννης αὐτὸς μετὰ Θεοδώρητου καὶ Ἰβ'α, καὶ τριάκοντα Ἐπισκόπων, οἵτινες ἢ λυπηθέντες διατὶ δὲν ἔμεινε τὸν ἐρχομὸν τοὺς ἡ Σύνοδος (ἢ καὶ διατὶ εἶχον φιλίαν μὲ τὸν Νεστόριον) ἐκατηγόρησαν τὴν τοῦ Νεστορίου καθάρισιν, ὡς μὴ εὐλογον, καὶ τῆς ἀλόγου δῆθεν ταύτης καθάρσεως πρωταιτίους ὠνόμασαν τὸν θεῖον Κύριλλον καὶ τὸν Ἐφέσου Μέμνονα ὡς τάχα καταυθεντήσαντας ἐν τῇ Συνόδῳ καὶ τὴν διαφορὰ ἐγένετο μετὰ τῶν Ἰωάννου καὶ Κυρίλλου, καὶ τῶν περὶ αὐτοὺς, ὥστε ὁποῦ ἀπὸ μὲν τὸ ἓνα μέρος οἱ περὶ τὸν Ἰωάννην ἐκάθηραν τοὺς περὶ τὸν Κύριλλον, ἀπὸ δὲ τὸ ἄλλο, οἱ περὶ τὸν ἅγιον Κύριλλον ἐκάθηραν τοὺς περὶ τὸν Ἰωάννην. Ἀλλὰ καὶ ὁ Θεοδώρητος δώδεκα κεφάλαια συνέγραψεν ἐναντίον τῶν Ἰβ'. ἀναθεματισμῶν, οὓς ὁ θεῖος Κύριλλος κατὰ τοῦ Νεστορίου συνέθετο. Καὶ ὁ Ἰβ'α δὲ ἐπιστολὴν ἔγραψεν ὑπὲρ τοῦ Νεστορίου, ἥτις μετὰ τῶν δώδεκα τοῦ Θεοδώρητου κεφαλαίων

Ἐπειδὴ οἱ μὴ πικρυσιάσαντες εἰς τὴν ἁγίαν Σύνοδον ταύτην Ἐπίσκοποι διὰ καμμίαν ὑπόθεσιν αὐτῶν ἐκκλησιαστικὴν, ἢ σωματικὴν, πρέπει νὰ ἡξεύρουσι τὰ περὶ τῶν ρηθέντων τούτων γενόμενα· δηλοποιοῦμεν εἰς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην, ὅτι ὁμοιοὶ Μητροπολίτης ἐχωρίσθη μὲν ἀπὸ τὴν ἁγίαν καὶ Οἰκουμενικὴν ταύτην Σύνοδον, ἠνώθη δὲ μετὰ τὸ συνέδριον τῆς ἀποστασίας, τοῦ Νεστορίου δηλαδὴ, καὶ Ἰωάννου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ, ἢ θέλει ἐνωθῆ μετὰ ταῦτα· ἢ ἐφρόνητε τὰ τοῦ Κελεστίου (1) αἰρετικὰ δόγματα· οὗτος οὐδεμίαν δύναμιν ἔχει νὰ πράξῃ τι κακὸν κατὰ τῶν Ἐπισκόπων, ἢ καὶ κατὰ τῶν λαϊκῶν, τῶν ὀρθοδόξων δηλαδὴ, μετὰ τὸ νὰ ἔγινεν ἀπόβλητος ἀπὸ τὴν Σύνοδον ταύτην καθὲς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας καὶ ἱεροπραξίας, καὶ μετὰ τὸ νὰ ἔχη νὰ γίνεταί πάντῃ ἀπόβλητος εἰς τὸ ἔξῃς τοῦ τῆς Ἐπισκοπῆς βυθμοῦ, καὶ ἀπὸ αὐτοῦ ἀκόμη τοὺς ὀρθοδόξους Ἐπισκόπους, καὶ τοὺς πέριξ ὄντας Μητροπολίτας.

ΚΑΝΩΝ Β'.

Εἰ δὲ τινες ἐπαρχιώται Ἐπίσκοποι ἀπελείφθησαν τῆς ἁγίας Συνόδου, καὶ τῆ ἀποστασία προστεθήσαν. ἢ προττεθῆναι πειραθῆεν, ἢ καὶ ὑπογράψαντες τῆ Νεστορίου καθαιρέσει ἐπαλινδρόμησαν πρὸς τὸ τῆς ἀποστασίας συνέδριον· τούτους πάντῃ, κατὰ τὸ δόξαν τῆ Ἁγίας Συνόδου, ἄλλοτρίους εἶναι τῆς ἱερωσύνης καὶ τοῦ βαθμοῦ ἐκπίπτοντας,

Ἑρμηνεία.

Καὶ οὗτος ὁ Κανὼν προμοίως μετὰ τὸν πρῶτον λέγει, ὅτι ἀνίσως τινὲς Ἐπίσκοποι ἐκ τῆς ἐπαρχίας τοῦ Ἀντιοχείας, δὲν εὐρέθησαν πικρόντες εἰς τὴν Σύνοδον, ἀλλὰ ἢ ἠνώθησαν μετὰ τὴν ἀποστασίαν τοῦ αὐτοῦ Ἀντιοχείας, ἢ θέλουσι ἐνωθῆ μετὰ ταῦτα, ἢ καὶ ἀφοῦ ὑπέγραψαν καὶ ἐβεβαίωσαν τὴν τοῦ Νεστορίου καθίρρεσιν, πάλιν ἐγύρισαν εἰς τὸ ἀποστατικὸν αὐτοῦ ἄθροισμα· οὗτοι λέγω, ἐφάνη εὐλογον εἰς τὴν ἁγίαν Σύνοδον νὰ ἦναι ἕνοι τῆς ἱερωσύνης καὶ ἀπόβλητοι τοῦ βυθμοῦ τῆς ἐπισκοπῆς.

ΚΑΝΩΝ Γ'.

Εἰ δὲ τινες τῶν ἐν ἐκάστῃ πόλει, ἢ χώρᾳ κληρικῶν ὑπὸ Νεστορίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ὄντων, τῆς ἱερωσύνης ἐκωλύθησαν διὰ τὸ ὀρθῶς φρονεῖν, ἐδικαιώσαμεν καὶ τούτους τὸν ἴδιον ἀπολαβεῖν βαθμόν. Κοινῶς δὲ τοὺς τῆ ὀρθοδόξου καὶ οἰκουμενικῆς Συνόδου συμφρονοῦντας κληρικούς κελεύομεν τοῖς ἀποστατήρασιν ἢ ἀρισταμένοις Ἐπισκόποις μὴδ' ὄλως ὑποκειῖσθαι κατὰ μὴδένα τρόπον.

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ὢν ὁ Νεστόριος, ἀφώρισε καὶ ἐκάθηρε τοὺς κληρικούς ἐκείνους ὅπου δὲν ἦσαν σύμφρονες μετὰ αὐτόν. ἀλλὰ καὶ οἱ ὀρθόδοξοι τούτῳ Ἐπίσκοποι ἐν ἄλλαις χώραις τὸ αὐτὸ ἔκαμαν· διὰ τοῦτο ὁ πρῶτος Κανὼν ἔκρινε δίκαιον νὰ ἀπολάβωσιν οἱ καθιρρεθέντες οὗτοι τὸν ἐδικόν τους βαθμόν. Καὶ καθολικῶς εἶπειν, ἐπρόσταξε κατ' οὐδένα τρόπον νὰ ἦναι ὑποκειμένοι εἰς τοὺς ἀποστατήσαντας Ἐπισκόπους οἱ κληρικοί ἐκεῖνοι, ὅπου εἶναι ὀρθόφρονες μετὰ τὴν ὀρθόδοξον καὶ Οἰκουμενικὴν Σύνοδον ταύτην.

ὡς δυσσεβὲς ἀπεκηρύχθη ἀπὸ τῆν δ'. καὶ ε'. Συνόδου. Ὑστερον ὁμοῦς συνεργεῖα τοῦ Βασιλέως ἠνώθησαν πάλιν ὅτε Ἰωάννης καὶ ὁ Θεοδώρητος μετὰ τοῦ ἁγίου Κυρίλλου. Καὶ ὁ μὲν Ἰωάννης, ἀνακαλυφθείσης τῆς αἰρέσεως Νεστορίου, αἴτιος ἐγένετο, κατὰ τὸν Ζωναράν καὶ Εὐάγγριον βιβλ. α'. κεφ. ζ'. νὰ ἐξορισθῇ ὁ Νεστόριος ἀπὸ τῆν ἐν Ἀντιοχείᾳ μονῆν, ὅπου εὐρίσκετο πρότερον εἰς τὴν Ὁασιν, τὴν Τουρκιστὶ λεγομένην Ἰπρίμ, ὁ δὲ Θεοδώρητος ἐπὶ τῆς δ'. Συνόδου φανερῶς ἀνεθεμάτισε τὸν Νεστόριον καὶ τὴν αἴρεσιν αὐτοῦ, ἦν καὶ συναριθμεί μετὰ τῶν αἰρέσεων ἐν τῷ περὶ αἰρετικῶν μυθαρῶν βιβλίῳ, καὶ τῆ τοῦ Νεστορίου καθαιρέσει ἐπὶ τῆς γ'. μετὰ τοῦ Ἀντιοχείας ὑπέγραψεν.

(1) Ὁ Κελέστιος, ἐπόμενος τῷ διδασκάλῳ αὐτοῦ Πελαγίῳ, συμφωνῶς μετὰ τὸν Νεστόριον ἐγένετο εἰς τὴν αἴρεσιν, κατὰ τὸν ἱερὸν Φώτιον ἀναγινώσκ. νδ'. ἐπειδὴ ὁ μὲν εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ ἔβλασφήμει, ὁ δὲ Κελέστιος εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καθὼς ὁ Κύριλλος πρὸς Θεοδοσίαν ἔγραφεν. Ὁ μὲν γὰρ Νεστόριος ἔλεγεν, ὅτι ἐπειδὴ τῆς ἡμετέρας φύσεως ἐστὶν ὁ Χριστὸς, ὁ δὲ Θεὸς θέλει πάντας σωθῆναι, καὶ τῆ προαιρέσει αὐτοῦ ἕκαστος δύναται διορθῶσαι τὸ πταίσμα του, διὰ τοῦτο, ὅχι ὁ Λόγος τοῦ

ρίας, διὰ τὴν ἀξίαν τῆς φυσικῆς αὐτοῦ προαιρέσεως, εἶχε τὸν τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ ἐπόμενον αὐτῷ, μόνῃ τῆ ἀξίᾳ, καὶ τῆ ὁμωνομίᾳ κεκοινωνηκῶς τῆς θεότητος.» Ὁ δὲ Κελέστιος ἔλεγεν, «ὅτι οὐχὶ ὁ Θεὸς, ἦτοι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, διαίρει ἐκάστῳ ὡς βούλεται τὰ πρὸς εὐσέβειαν καὶ σωτηρίαν, ἀλλ' ἢ τοῦ ἀνθρώπου φύσις ἢ διὰ τὴν ἁμαρτίαν, τῆς μακαριότητος ἐκπεσοῦσα, αὕτη κατὰ τὴν τῆς προαιρέσεως ἀξίαν, ἢ προσκαλεῖται. ἢ ἀπωθεῖται τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ ὅτι προηγείται τὸ αὐτεχούσιον τῆς χάριτος· ὅθεν ἢ θέλησις τοῦ ἀνθρώπου ἰκανὴ ἐστὶν εἰς ἐκπλήρωσιν τῶν τοῦ Θεοῦ ἐντολῶν.» Τὰ τοῦ Κελεστίου τούτου πονηρὰ δόγματα ἀνεθεμάτισε καὶ ἡ γ'. αὕτη, καὶ πρὸ αὐτῆς ἢ ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου συνάμα τῆς τοῦ Πελαγίου. Περὶ τῆς αἰρέσεως τούτου γράφει καὶ ὁ θεὸς Ἀγούστίνος ἐν τοῖς περὶ τῶν αἰρέσεων κεφ. πη'. Εὐρηται δὲ σχόλιον εἰς τὸν παρόντα Κανὼνα Νικολάου Ὑδροῦντος λέγον, ὅτι νὰ μὴ ἀναγινώσκῃ τις τὸ, Κελεστίου μετὰ τὸ ν, καθὼς ἐν τισιν ἀντιγράφοις κατὰ ἄγνοιαν οὕτω κείται, ἀλλὰ χωρὶς τοῦ ν, Κελεστίου. Ὁ γὰρ Κελεστίνος ὀρθόδοξος Πάπας ἦν, οὐ τὸν τόπον, ὡς εἶρηται, ἐν τῆ γ'. ταύτῃ Συνόδῳ ἐπέιχεν ὁ Κύριλλος, ὁ δὲ Κελέστιος αἰρετικὸς ἦν, ὁμο-

ΚΑΝΩΝ Δ'.

Εἰ δέ τις ἀποστατήσαιεν τῶν κληρικῶν, καὶ τολμήσαιεν ἢ κατ' ἰδίαν ἢ δημοσίᾳ, τὰ τοῦ Νεστορίου ἢ τὰ τοῦ Κελεστίου φρονῆσαι, καὶ τούτους εἶναι καθηρημένους ὑπὸ τῆς ἁγίας Συνόδου δεδικαίωται.

Ἑρμηνεία.

Καὶ οὗτος ὁ παρῶν Κανὼν προμοίως μὲ τὸν ἀνωτέρω διαλαμβάνει διὰ τοὺς κληρικούς ἐκείνους ὁποῦ ἤθελαν ἀποστατήσαι, καὶ ἢ κατ' ἰδίαν, ἢ καὶ δημοσίως, ἤθελαν τολμήσαι νὰ φρονῶσιν, ἢ νὰ διδάσκωσι τὸ δόγμα τοῦ Νεστορίου καὶ τοῦ ὁμόφρονος αὐτῶ Κελεστίου, λέγων, ὅτι ἐκρίθη δίκαιον ἀπὸ τὴν ἁγίαν Σύνοδον νὰ ἦναι οἱ τοιοῦτοι ἀπὸ τὸν βαθμὸν τους καθηρημένοι.

ΚΑΝΩΝ Ε'.

Ὅσοι δὲ ἐπὶ ἀτόποις πράξεσι κατεκρίθησαν ὑπὸ τῆς ἁγίας Συνόδου, ἢ ὑπὸ τῶν οικείων Ἐπισκόπων, καὶ τούτοις ἀκανονίστως κατὰ τὴν ἐν ἅπασιν ἀδιαφορίαν αὐτοῦ ὁ Νεστόριος, καὶ οἱ τὰ αὐτοῦ φρονούντες ἀποδοῦναι ἐπειράθησαν, ἢ πειραθεῖεν, κοινωνίαν ἢ βαθμὸν, ἀνωφελήτους μένειν καὶ τούτους καὶ εἶναι οὐδὲν ἤττον καθηρημένους ἐδικαιώσαμεν.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρῶν Κανὼν διορίζεται, ὅτι ὅσοι μὲν κληρικοί διὰ τινὰ ἀμαρτήματα, ἀρρετισμὸν, ἢ κατὰ ἑσπερινὸν ἐπάγοντα, ἀφωρίσθησαν ἢ καθηρέθησαν ἀπὸ τὴν ἁγίαν Σύνοδον τρυπῆν ἢ ἀπὸ τοὺς ἐδικούς των Ἐπισκόπους, ὁ δὲ Νεστόριος, καὶ οἱ τούτου ὁμόφρονες, χωρὶς νὰ κάμουν κῆρυμνον διαφορᾶν ἀναμέσον κεκωλυμένου καὶ ἀκωλύτου, ἢ ἐτόλμησαν νὰ δώσουν εἰς αὐτοὺς συγχώρησιν τοῦ ἀρρετισμοῦ καὶ τῆς ἱεροσύνης ἐέργειαν, ἢ καὶ θέλουν τολμήσει μετὰ ταῦτα· οὗτοι, λέγω, ἐκρίναμεν δίκαιον νὰ μένουν ἀνωφελεῖς ἀπὸ τὴν τοιαύτην παρὰ Κανόνας συγχώρησιν καὶ νὰ ἦναι πάλιν ὡσπερ καὶ πρότερον καθηρημένοι.

ΚΑΝΩΝ ς'.

Ὁμοίως δὲ καὶ οἵτινες βουληθεῖεν τὰ περὶ ἐκάστου πεπραγμένα ἐν τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ τῇ ἐν Ἐφέσῳ οἴω-
δήποτε τρόπον παρασαλεύειν ἢ ἁγία Σύνοδος ὄρισεν, εἰ μὲν Ἐπίσκοποι εἶεν, ἢ κληρικοί, τοῦ οικείου παν-
τελῶς ἀποπίπτειν βαθμοῦ· εἰ δὲ λαϊκοί, ἀκοινωνήτους ὑπάρχειν.

Ἑρμηνεία.

Οἱ μὲν ἀνωτέρω Κανόνες μερικώτεροι εἰσιν, οὗτος δὲ κοινῶς διορίζεται, ὅτι, ὅσοι ἤθελαν τολμήσουν νὰ παρασαλεύσουν μὲ οἰονδήτινα τρόπον τὰ περὶ ἐκάστου ζητήματος προχθέντα ἐν τῇ ἐν Ἐφέσῳ Συνόδῳ, οὗτοι εἰ μὲν Ἐπίσκοποι εἶναι, ἢ κληρικοί, νὰ καθιερῶνται, εἰ δὲ λαϊκοί, νὰ ἀφωρίζωνται.

ΚΑΝΩΝ ζ'.

Τούτων ἀναγνωσθέντων, ὄρισεν ἡ ἁγία Σύνοδος, ἑτέραν πίστιν μηδενὶ εἶναι προσφέρειν, ἢ γοῦν συγγράφειν ἢ συντιθέναι, παρὰ τὴν ὀρισθεῖσαν παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων τῶν ἐν τῇ Νικαίᾳ συναχθέντων πόλει, σὺν ἁγίῳ Πνεύματι τοὺς δὲ τολμῶντας, ἢ συντιθέναι πίστιν ἑτέραν, ἢ γοῦν προσκομίζειν, ἢ προσφέρειν τοῖς θέλουσιν ἐπιστρέφειν εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, ἢ ἐξ ἑλληνισμοῦ, ἢ ἐξ ἰουδαϊσμοῦ, ἢ γοῦν ἐξ αἰρέσεως οἰασθήποτε, τούτους, εἰ μὲν εἶεν Ἐπίσκοποι, ἢ Κληρικοί, ἄλλοτρίους εἶναι τοὺς Ἐπίσκοπους τῆς Ἐπισκοπῆς, καὶ τοὺς Κληρικούς τοῦ Κλήρου· εἰ δὲ Λαϊκοί εἶεν, ἀναθεματίζεσθαι. Κατὰ τὸν ἴσον δὲ τρόπον, εἰ φωραθεῖεν τινες, εἴτε Ἐπίσκοποι, εἴτε Κληρικοί, εἴτε Λαϊκοί, ἢ φρονούντες ἢ διδάσκοντες τὰ ἐν τῇ προκομισθείσῃ ἐκθέσει παρὰ Χριστοῦ τοῦ Πρεσβυτέρου, περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἢ γοῦν τὰ μίαν καὶ διεστραμμένα τοῦ Νεστορίου δόγματα, ἃ καὶ ὑποτέτακται, ὑποκείσθωσαν τῇ ἀποράσει τῆς ἁγίας ταύτης καὶ Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Ὡστε δηλονότι, τὸν μὲν Ἐπίσκοπον ἀπαλλοτριῶσθαι τῆς Ἐπισκοπῆς, καὶ εἶναι καθηρημένον, τὸν δὲ κληρικὸν ἐμοίως ἐκπίπτειν τοῦ Κλήρου. Εἰ δὲ Λαϊκὸς τις εἴη, καὶ οὗτος ἀναθεματίζεσθω, καθ' ἃ εἰρηται.

Ἑ ρ μ η ν ε ί α .

Ἐπειδὴ εἰς τὴν ἁγίαν καὶ Οἰκουμενικὴν ταύτην Σύνοδον ἀνεγνωσθησαν, καὶ τὸ Σύμβολον τῆς ἁγίας καὶ Οἰκουμενικῆς α'. Συνόδου τῆς ἐν Νικαίᾳ, καὶ τὸ Σύμβολον τοῦ Ἰουδαϊορρηνοῦ Νεστορίου, ἐν ᾧ τὰ μικρὰ αὐτοῦ δόγματα περιείχοντο, τὸ ὁποῖον ὁ Χριστὸς Πρεσβύτερος τῆς Φιλαδελφείας ἔφερεν εἰς τὴν Σύνοδον: διὰ ταύτην τὴν ἀφορμὴν, μετὰ τὴν τούτων ἀνάγνωσιν, τοῦτον τὸν κανόνα ἡ ἁγία αὕτη Σύνοδος ἐξέδωκεν, ὁρίσασα, ὅτι δὲν εἶναι συγκεχωρημένον εἰς κἀνὲνα νὰ συνθέτῃ καὶ νὰ συγγράφῃ, ἢ νὰ προσφέρῃ εἰς τοὺς πρὸς τὴν ὀρθόδοξιν ἐπιστρέφοντας. ἄλλην πίστιν, ἢ γινῶν ἄλλο Σύμβολον πίστεως (1) ἐξω ἀπὸ τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως τὸ

(1) Ἡ αἰτία ὅπου ἡ Σύνοδος ἀνεθεμάτισεν ἐκείνους ὅπου ἤθελαν συνθέσουν ἄλλο πίστεως Σύμβολον εἶναι αὕτη. Ὁ ἅγιος Μάρκος ὁ Ἐφέσου ἐν τῇ ε'. πράξει τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ Συνόδου λέγει, ὅτι, ὑπὲρ τὰ τριάκοντα Σύμβολα νὰ ἐσύνθεσαν κατὰ τοῦ ἁμοουσίου οἱ αἰρετικοί, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους καὶ ὁ δυσσεβὴς Νεστόριος λαβὼν τὴν ἀφορμὴν, ἐσύνθεσεν ἐδικόν του Σύμβολον, καὶ τὸ ἐπαράδειξεν εἰς τοὺς προσερχομένους τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει Ἑλληνας, Ἰουδαίους καὶ αἰρετικούς, ὡς τοῦτο δηλοῦται ἐν τῷ παρόντι Κανόνι. Λοιπὸν ἡ γ'. αὕτη προειδούσα μήπως ἀπὸ τὴν ἄδειαν ταύτην τοῦ νὰ συγγράφονται Σύμβολα ἀκολουθήσῃ καινοτομία εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν, ἐκόλυσε τὸ νὰ συγγράφεται εἰς τὸ ἐξῆς ἄλλο πίστεως Σύμβολον ἐξω ἀπὸ τὸ τῆς πρώτης, καὶ τὸ τῆς δευτέρας ὁμοῦ (ὡς ἐν γὰρ ταῦτα λογίζεται). καὶ τὸ νὰ παραδίδεται εἰς τὸ κοινόν. Δὲν ἐκόλυσε δὲ νὰ συγγράφεται ἑτέρα πίστις ἀπλῶς, ἢ γινῶν αἰρετικῶν. Τοῦτο γὰρ καὶ πρὸ τῆς γ'. κεκωλυμένον ἦν αἰ, ὅχι μόνον ἀπὸ συνόδους καὶ ἐπισκόπων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ κάθε ὀρθόδοξον Χριστιανόν. Ἄλλὰ ἑτέρα παρὰ τὴν πίστιν τῶν ἐν Νικαίᾳ, κἀν καὶ ἦναι αὕτη ὀρθόδοξος, οὐδὲ ἐκόλυσαν αἰρετικούς ἀπὸ τοῦτο. Ὅσα γὰρ ὁ νόμος καὶ ἡ Σύνοδος λέγει, τοῖς ἐν τῷ νόμῳ λαλεῖ. Ἄλλὰ τοὺς ὀρθοδόξους Χριστιανούς, καὶ οὐ τὸν δεινα, ἢ τὸν δεινα, ἀλλὰ πάντας ὁμοῦ γενικῶς, τὸσον Συνόδους, ὅσον καὶ κάθε ἄλλον ἀπλῶς ἐμνηδὲν γὰρ, φησὶν, ἐξεῖναι: καὶ τὰ ἐξῆς. Τὸ δὲ μὴδεῖς, καθολικός καὶ γενικός ἐστὶ προσδιορισμὸς, καὶ ὅρα τὴν περὶ τοῦ Συμβόλου τῆς Συνόδου ταύτης ἐξηγήσιν ὅπου κάμνει ὁ θεὸς Κύριλλος ἐν τῇ πρὸς Ἀκάκιον ἐπιστολῇ. Φροντίζουσα δὲ τῆς συντομίας ἡ Σύνοδος, δὲν εἶπε προσδιορισμένως μὴδεῖν ἐξεῖναι ἑτέραν ἔκθεσιν πίστεως συντιθέναι: ἀλλ' ὅπερ ἐν τῷ Κανόνι αὐτῆς τούτῳ εἰπεῖν αὕτη παρέλιπε, τοῦτο ὁ Ἐξαρχος αὐτῆς, ὅπερ ταυτὸν ἐστὶν εἰπεῖν ἡ ἴδια Σύνοδος, ὁ θεὸς, φημί, Κύριλλος, ἐν τῇ πρὸς τὸν Μελιτινῆς Ἐπίσκοπον ἐπιστολῇ τοῦτο διασαφεί λέγων· ε' Ἡ μὲν ἁγία καὶ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ἡ κατὰ τὴν Ἐφεσίῳ πόλιν συνελεγεμένη, προενόησεν ἀναγκαίαν τοῦ μὴ δεῖν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ πίστεως ἔκθεσιν ἑτέραν εἰσπρίνεσθαι παρά γε τὴν οὖσαν, ἣν οἱ τρισμακάριστοι Πατέρες λαλήσαντες ὥρισαντο. Ὅπου θέλει νὰ εἰπῇ, πῶς ὅχι μόνον δὲν πρέπει νὰ συνθέτῃ τινὰς ἄλλο ὀρθόδοξον Σύμβολον ἀπὸ τὸ τῆς ἐν Νικαίᾳ: ἀλλ' οὐδὲ ὅπως εἶναι συγκεχωρημένον νὰ προσφέρῃ τὸ αὐτὸ ὀρθόδοξον Σύμβολον μὲ ἄλλοιαν φράσιν, καθὼς καὶ ὁ θεὸς Μάρκος ὁ Ἐφέσου, καὶ ὁ Βησσαρίων Νικαίας ἐν τῇ κατὰ Φλωρεντίαν Συνόδῳ γενναϊότατα τοῦτο ἀπέδειξαν. Ἄλλὰ τί λέγω μὲ ἄλλοιαν φράσιν; δὲν εἶναι συγκεχωρημένον νὰ ἀλλάξῃ τινὰς ἀπὸ τὸ ἅγιον Σύμβολον, ὅχι μόνον μίαν λέξιν, ἀλλ' οὐδὲ μίαν μοναχὴν συλλαβὴν. Καὶ ὅτι τοῦτό ἐστιν ἀληθές, μάρτυς πάλιν αὐτὸς ὁ ἴδιος θεὸς Κύριλλος. Ὅταν δὲ τὸν Κύριλλον εἶπω, αὐτὴν ὄλην τὴν Οἰκουμενικὴν γ'. Σύνοδον λέγω. Ἐκεῖνος γὰρ Ἐξαρχος ἦν αὐτῆς, μᾶλλον δὲ αὕτη ἐστὶν ἡ λαλοῦσα ἐν τῷ στόματι τοῦ Κυρίλλου. Γράφων γὰρ οὗτος ἐν τῷ πρὸς τὸν Ἀντιοχείας Ἰωάννην, τὰδε φησὶ· «Κατ' οὐδένα τρόπον σαλευέσθαι παρά τινων ἀνεχώματα τὴν ὀρθοδόξον πίστιν, ἥτις τὸ τῆς πίστεως Σύμ-

βολον τῶν ἁγίων ἡμῶν Πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ συνεληθόντων κατὰ καιροῦς συντεθέν. Οὔτε μὴν ἐπιτρέπομεν ἑαυτοῖς ἢ ἑτέροις, ἢ λέξιν ἀμείψαι τῶν ἐγκειμένων ἐκείσε, ἢ μίαν γοῦν παραβῆναι συλλαβὴν. Εἰ δὲ οὐδεμίαν συλλαβὴν νὰ ἀλλάξῃ τινὰς δὲν εἶναι συγκεχωρημένον, πολλῶ μᾶλλον οὐδὲ νὰ προσθήσῃ τι ἐν αὐτῷ ἢ νὰ ἀφαιρέσῃ. Δι' ὃ δὲ μὲν Πάπας Ἀγάθων ἐπὶ τῆς ς'. Συνόδου γράφων πρὸς τοὺς Βασιλεῖς Ῥωμαίων ἔλεγεν· ε' Ἐν καὶ ἐξείρετον διαπαντός ἔχειν εὐχόμενοι τε καὶ πιστεύοντες, ἵνα μὴδὲν παρὰ τὰ κανονικῶς ὀρισθέντα μειωθῇ, μὴδ' ἐναλλαγῇ ἢ προστεθῇ, ἀλλὰ ταῦτα καὶ ρήμασι, καὶ νοήμασι ἀπαράτρεπτα φυλαχθῇ. Ἡ δὲ ς'. Σύνοδος φησὶν, ἐήμεῖς τοὺς θεσμούς τῶν Πατέρων φυλάττομεν, ἡμεῖς τοὺς προστιθέντας ἢ ἀφαιρούοντας ἐκ τῆς Ἐκκλησίας ἀναθεματίζομεν. Καὶ μήπως ἄλλα μὲν εἶπον, ἄλλα δὲ ἔκαμαν μὲ τὸ ἔργον; ὅχι, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ ἔργον ἐμπράκτως ἐβεβαίωσαν τοὺς οἰκείους λόγους, χωρὶς νὰ προσθήσονται ἢ νὰ ἀφαιρέσονται εἰς τὸ κοινόν Σύμβολον ὅλαι αἱ ἀπὸ τῆς τρίτης οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι, καὶ μὲ ὅλον ὅπου ἔλαβον ἀνάγκην νὰ κάμουν τοῦτο. Ἡ μὲν γὰρ τρίτη Σύνοδος, ἀγκαλὰ καὶ εἶχεν ἀνάγκην νὰ προσθήσῃ εἰς αὐτὸ ταύτας τὰς ἀναγκαιοτάτας λέξεις, τὸσον πρὸς τὸν παντελῆ ἀφανισμόν τῆς τοῦ Νεστορίου αἵρέσεως, ὅσον καὶ πρὸς βεβαίωσιν τοῦ ὀρθοδόξου φρονήματος, τὴν καθ' ὑπόστασιν, λέγω, ἕνωσιν, καὶ τὴν Θεοτόκος, μὲ ὅλον τοῦτο δὲν ἐτόλμησε νὰ ἀλλοιώσῃ τελείως τὸ ἱερὸν Σύμβολον, ἀλλ' ἔδιδον ὅρον ποιησαμένη ἐξώθεν, ἐνέθηκεν εἰς αὐτὸν καὶ τὰς λέξεις ταύτας, καὶ ὅσα δι' αὐτάς. Ἡ δὲ δ'. καὶ ἀνάγκην λαβοῦσα νὰ προσθήσῃ εἰς τὸ κοινόν Σύμβολον τὰς δύο φύσεις τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Λόγου, διὰ τὴν τῶν μονοφυσιτῶν αἵρεσιν, τοῦτο ὅμως οὐκ ἐποίησεν. Ὅμοίως καὶ ἡ ε'. τὸ αἰώνιον τῆς κολάσεως καὶ ἡ ς'. τὰς δύο ἐνεργείας καὶ ἡ ς'. τὴν τῶν ἁγίων εἰκόνων προσκύνησιν, ἠναγκάσθησαν νὰ προσθήσονται εἰς αὐτὸ διὰ τοὺς τάναντια φρονούντας αἰρετικούς: τοῦτο ὅμως ποιῆσαι οὐκ ἐτόλμησαν, ἀλλ' ἀκαινοτόμητον ἐτήρησαν τὸ κοινόν τῆς πίστεως Σύμβολον. Καὶ μ' ὅλον ὅπου αὐταὶ αἱ φωναὶ δὲν ἦσαν προσθήκη τοῦ Συμβόλου κατὰ τὴν πίστιν, ἀλλὰ ἀνάπτους τῶν ἐν τῷ Συμβόλῳ συνεπυγμένων, προσθήκη δὲ μόνον κατὰ τὰς λέξεις. Διὰ τί; πάντως εὐλαβοῦμεναι καὶ τὴν σεβασμιότητα τοῦ Συμβόλου τῶν ἐν Νικαίᾳ, καὶ τὸν ὅρον τῆς γ'. τὸν ὑπὸ ἀνάθεμα ποιούντα πᾶσαν προσθήκην ἐν τῷ Συμβόλῳ εἴτε κατὰ τὴν πίστιν, εἴτε κατὰ τὰς λέξεις δηλαδὴ. Αὐτὴν τὴν ἴδιαν σεβασμιότητα τοῦ Συμβόλου τῶν ἐν Νικαίᾳ, καὶ τοῦτον τὸν ὅρον τῆς γ'. κατὰ μίμησιν τῶν ἱερῶν Συνόδων ἔπρεπε νὰ εὐλαβηθῇ καὶ ἡ τῶν Δυτικῶν Ἐκκλησία, καὶ νὰ μὴ προσθήσῃ εἰς αὐτὸ τὴν παράνομον προσθήκην, τὴν, καὶ ἐκ τοῦ Ἰησοῦ, ἥτις καὶ μόνη ἤρκεσε νὰ σχίσῃ τοὺς Δυτικούς ἀπὸ τοὺς Ἀνατολικούς, νὰ διεγείρῃ μεταξὺ αὐτῶν πόλεμον ἀγριώτατον, καὶ νὰ προξενήσῃ τὰ πολλῶν δακρύων ἄξια καὶ πανύστατα δεινὰ, ὅσα ἱστορίαι καὶ βιβλίοι ἀνάγραπτα φέρουσιν. Ἄλλὰ φασὶν οἱ Δυτικοί, ὅτι καθὼς ἡ Δευτέρα δὲν ἤμαρτε προσθέσασα εἰς τὸ Σύμβολον τῆς α', οὕτως οὐδὲ ἡ τῶν Δυτικῶν ἤμαρτεν Ἐκκλησία τὴν προσθήκην συγχωρήσασα ταύτην. Ἄλλὰ

ὄρισθὲν ἀπὸ τοῦ ἀγίου Πατέρως τοῦ συναχθέντος ἐν τῇ πόλει Νικαίῳ, διὰ φωτισμοῦ τοῦ ἀγίου Πνεύματος. Ἐκεῖνοι δὲ ὁποῦ τολμήσουσιν, ἢ νὰ συνθέσουσιν ἄλλο Σύμβολον πίστεως, ἢ νὰ προβάλουσιν αὐτὸ εἰς τὸ φανερόν, καὶ νὰ προσφέρουσιν εἰς τοὺς ἐξ Ἑλλήνων, καὶ Ἰουδαίων, καὶ αἰρετικῶν ἐπιστρέφοντας πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας ἐπίγνωσιν, οἱ τοιοῦτοι, εἰ μὲν Ἐπίσκοποι ὡσεὶ καὶ Κληρικοί, νὰ ἦναι τῆς Ἐπισκοπῆς καὶ τοῦ κλήρου ἀπόβλητοι, εἰ δὲ Λαῖκοι, νὰ ἀναθεματίζωνται. Παρομοίως δὲ καὶ ὅσοι φανερωθῶσιν πῶς φρονοῦν καθ' ἑαυτοὺς ἢ διδάσκουσι τοὺς ἄλλους τὰ μιὰ καὶ αἰρετικά περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ Νεστορίου δόγματα, τὰ περιεχόμενα εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ μὲν συντεθεισάν ἔχθρῃσιν πίστεως, κομισθεῖσαν δὲ εἰς τὴν Σύνοδον ταύτην ἀπὸ τὸν πρεσβύτερον Χαρίσιον, καὶ οὗτοι, λέγω, εἰ μὲν Ἐπίσκοποι ὡσεὶ καὶ Κληρικοί, νὰ ἦναι καθρημένοι, καὶ τῆς ἐπισκοπῆς καὶ τοῦ Κλήρου ἀπόβλητοι, εἰ δὲ Λαῖκοι, νὰ ἀναθεματίζωνται, ὡς προείπομεν.

ΚΑΝΩΝ Η΄.

Ἀποστ. λέ. τῆς β'. β'. τῆς ς'. κ'. τῆς Ἀντιοχ. ιγ'. κβ'. τῆς Σαρδ. γ'. ια'. ιβ'.

Πρῶγμα παρὰ τοὺς Ἐκκλησιαστικὸς θεσμούς, καὶ τοὺς Κανόνας τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καινοτομούμενον, καὶ τῆς πάντων ἐλευθερίας ἀπτόμενον προστήγγειλεν ὁ θεοφιλέστατος συνεπίσκοπος Ρηγίνος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ θεοφιλέστατοι Ἐπίσκοποι τῆς Κυπρίων ἐπαρχίας Ζήνων καὶ Εὐάγριος. Ὅθεν ἐπειδὴ τὰ κοινὰ πάθη μείζονος δεῖται τῆς θεραπείας, ὡς καὶ μείζονα τὴν βλάβην φέροντα, καὶ μάλιστα, εἰ μὴ δι' ἔθος ἀρχαῖον παρηκολούθησεν, ὡστε τὸν Ἐπίσκοπον τῆς Ἀντιοχείων πόλεως τὰς ἐν Κύπρῳ ποιῆσθαι χειροτονίας, καθ' ἃ διὰ τῶν Λιβέλλων καὶ τῶν οἰκείων φωνῶν ἐδίδαξαν οἱ εὐσεβέστατοι ἄνδρες, οἱ τὴν πρόσδοτον τῇ ἁγίᾳ Συνόδῳ ποιησάμενοι ἐξουσι τὸ ἀνεπηρέαστον καὶ ἀήριστον οἱ τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν, τῶν κατὰ τὴν Κύπρον προσετώτες, κατὰ τοὺς Κανόνας τῶν ὁσίων Πατέρων, καὶ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν, δι' ἑαυτῶν τὰς χειροτονίας τῶν εὐλαβεστῶτων Ἐπισκόπων ποιούμενοι. Τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων διοικήσεων καὶ τῶν ἀπανταχοῦ ἐκ-

ρητέον, ὅτι ἡ ὁμοίτης αὕτη πάντῃ ἐστὶν ἀνόμοιος· ἡ μὲν γὰρ Δευτέρα Οἰκουμενικὴ τὸ αὐτὸ ἀξίωμα τῆς Οἰκουμενικῆς Πρώτης ἔχουσα προσέθηκε, κατὰ μὲν τὸν καθ' αὐτὸ καὶ κυριώτερον λόγον, διατι δὲν ἦτον ἐμποδισμένον ἀπὸ προλαβοῦσαν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον τὸ νὰ προσθέτῃ τινὰς εἰς τὸ Σύμβολον (καὶ ἀγκαλὰ ἢ πρὸ τῆς Δευτέρας γενομένη ἐν Σαρδικῇ Συνόδῳ ἐμπόδιζε παρὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ πίστιν νὰ μὴ ἐκθέσῃ ἄλλην τινὰς, μ' ὅλον τοῦτο αὕτη καὶ διατι ἦτο μερικὴ καὶ τοπικὴ, καὶ διατι τοῦτο εἶπε διὰ τοὺς ἐκθέτοντας πίστιν ἄλλην κατὰ τοῦ ὁμοουσίου Ἀρειανῶν, καὶ ὄχι διὰ ὁρθόδοξον Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, δὲν ὤφειλε νὰ γένῃ διδάσκαλος τῆς Δευτέρας Οἰκουμενικῆς, πρόσωπον ἐπιφερούσης τῆς καθόλου Ἐκκλησίας (ἀεὶ γὰρ ἡ τοπικὴ Σύνοδος καὶ μερικὴ ἔπεται τῇ Οἰκουμενικῇ, οὐ μὴν δὲ καὶ τὸ ἀνάπαλιν)· κατὰ δὲ δεύτερον λόγον, καὶ διατι αἱ προσθήκαι ἐκείναι ὁποῦ ἡ β'. ἔκαμεν εἰς τὸ τῆς α'. κατὰ μόνον τὰς λέξεις ἦσαν προσθήκαι, οὐ μὴν δὲ καὶ κατὰ τὴν πίστιν, ἀναπτύξεις δὲ μᾶλλον τῶν συνεπτυγμένων. Καὶ πόθεν τοῦτο δῆλον; ἀπὸ τὰς Συνόδους ὁποῦ ἐδέχθησαν ὡς ἐν τὸ τῆς α'. καὶ β'. Σύμβολον, Σύμβολον μόνον τῆς ἐν Νικαίᾳ ὀνομάζουσαι, οὐ μὴν καὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει β'. διὰ τὸ τῆς β'. ἀνεπτυγμένον ἐν τῷ τῆς α'. συνεπτυγμένως ἐμπεριέχεσθαι. Ἡ τε γὰρ Τρίτη ἐν τῷ παρόντι Κανὼνι μηδὲν ἐξείναι ὥρισε συντιθέναι ἑτέραν πίστιν παρὰ τὴν ὁρισθεῖσαν παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων τῶν ἐν τῇ Νικαίῳ συναχθέντων πόλει. Καὶ ὁ θεὸς Κύριλλος τὸ αὐτὸ φησὶ ἐν τῇ πρὸς τὸν Ἀντιοχείας ἐπιστολῇ. Ἀλλὰ καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννης, καὶ ὁ Ρώμης Βιγίλιος γράφων πρὸς Εὐτύχιον Κωνσταντινουπόλεως, ἐν λέγουσι τοῦτο. Καὶ ἐν τῇ ε'. δὲ συνελευσέει τῆς ἐν Φλωρεντίας, οὕτω γέγραπται εἰς τῆς α'. καὶ β'. αὐτὰ αἱ ἐκθέσεις τῆς πίστεως, ἦτοι τὰ Σύμβολα, μᾶλλον δὲ τὸ Σύμβολον.» Ὅτι δὲ ἀνέπτυσαν μᾶλλον ἢ ἐπρόσθεσαν οἱ τῆς β'. Πατέρες εἰς τὸ τῆς Πρώτης, αὐτολεξεί μαρτυροῦσι πολλοί. Ἡ τε γὰρ ς'. Οἰκουμενικὴ ἐν τῇ ἠδίκτῳ γράφει, «οἱ γ' Πατέρες συμπνία τοῦ Παναγίου Πνεύματος τὸ λεχθὲν μέγα καὶ σεβάσιμον ἐφημήνησαν Σύμβολον, τὰ περὶ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, ὅτι Θεὸς

βεδαιώσαντες, δι' ὧν ἀνέπτυσαν ἐκτυπώτερον». Καὶ ὁ Ἰουστινιανὸς ἐν τῇ πρὸς τὸν Κωνσταντινουπόλεως Ἐπιφάνιον Νεα-ρῶ φησὶ· «διὰ τὸ γραφικαῖς μαρτυρίας τὸ αὐτὸ μάθημα (τὸ Σύμβολον δηλ. τῶν ἐν Νικαίᾳ) οἱ εἰρημένοι γ' ἄγιοι Πατέρες σαφηνίσαντες ἐπράνωσαν». Ἀλλὰ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῇ πρὸς Κληρόνιον· «Ἡμεῖς, φησὶ, τῆς κατὰ Νικαίαν πίστεως οὐδὲν προσιμῆσαμεν πώποτε, ἀλλ' ἐκείνης ἐσμὲν τῆς πίστεως, σὺν Θεῷ, καὶ ἐσόμεθα, προσδιαρροῦντες τὸ ἕλλειπὸς εἰρημένον ἐκείνοις περὶ τοῦ ἀγίου Πνεύματος.» Πλὴν ἀγκαλὰ καὶ αἱ προσθήκαι αὗται τῆς β'. ἀναπτύξεις κυρίως εἰσὶν, ὡς ἀπεδείχθη, μ' ὅλον τοῦτο παρανομώτατα ἤθελε τολμήσει νὰ προσθέτῃ εἰς τὸ Σύμβολον αὕτη καὶ τὰς ἀναπτύξεις αὐτὰς, ἀνίσως προλαβοῦσά τις Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἤθελεν ἐμποδίσαι τὴν οἰανοῦν προσθήκην ἐν τῷ Συμβόλῳ μετὰ ἀναθέματος, καθὼς τὴν ἐμπόδιον ἢ γ'. Οἰκουμενικῇ. Ὅθεν ἐκ τοῦ ἀκολουθοῦ παρανομώτατη καὶ ὑπὸ ἀνάθεμά ἐστιν ἡ ἐν τῷ Συμβόλῳ προσθήκη τῶν Δουτικῶν, ὄχι μόνον διατι εἶναι προσθήκη ἐναντία κατὰ τὴν πίστιν, αἰτιατοαῖτιον τὸν Υἱὸν ποιούσα, καὶ δύω ἀρχὰς εἰσάγουσα ἐν τῇ θεότητι, καὶ πλῆθος ἄλλων ἀτόπων· ἀλλὰ καὶ διατι, ἂν καὶ καθ' ὑπόθεσιν ἀνάπτυσεν ἦτο, ὡς αὐτοὶ θέλουσι, καὶ προσθήκη μόνον κατὰ τὰς λέξεις, μ' ὅλον τοῦτο δὲν ἔπρεπε κατ' οὐδὲν τρόπον νὰ προστεθῇ εἰς τὸ Σύμβολον, διὰ τοὺς ὅρους τῶσιν τῆς γ'. ὅσων καὶ τῶν καθεξῆς Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ὁποῦ προστάζουσι νὰ φυλαχθῇ πάντῃ ἀναλλοίωτον τὸ κοινὸν Σύμβολον, καὶ ὁποῦ πᾶσαν τὴν ἐν αὐτῷ γενησομένην προσθήκην ὑπὸ ἀνάθεμα ποιούσι. Δι' ὅ καὶ ὁ ἱερὸς Θεοφύλακτος ὁ Βουλγαρίας γράφων πρὸς Νικόλαον Διάκονον ἔλεγεν· «Ἔστιν οὖν τὸ μέγιστον ἐκείνο σφάλμα, καὶ τοῦτο δὴ τὸ τοῦ Σολομῶντος, ἐν ᾧ πεταύρω ποιοῦν συναντᾷν, ἢ ἐν τῷ τῆς πίστεως Συμβόλῳ καινοτομία» καὶ πάλιν· «Καὶ τοῖς Δουτικοῖς τοίνυν, εἴ τι μὲν περὶ τὸ δόγμα διαμαρτάνεται τὴν πατρικὴν πίστιν σαλευόν, οἷον δὴ τὸ ἐν τῷ Συμβόλῳ περὶ τοῦ ἀγίου Πνεύματος προστιθέμενον, ἔνθα ὁ κίνδυνος μέγιστος, τοῦτο μὴ διορθώσεως ἀξιούμενον, ὁ συγχωρῶν ἀσυγχώρητος.» Ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ Ἀντιοχείας Πέτρος, κακῶν κή-

κλησιῶν πικραφυλαχθήσεται. ὥστε μηδένα τῶν θεωριλεστάτων Ἐπισκόπων ἐπαρχίαν ἑτέραν οὐκ οὔσαν ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ, ἤγουν τῶν πρὸ αὐτοῦ, χεῖρα καταλαμβάνειν· ἀλλ' εἰ καὶ τις κατέλαβε, καὶ ὑφ' ἑαυτὸν πεποιήται βιασάμενος, ταύτην ἀποδίδόναι, ἵνα μὴ τῶν Πατέρων οἱ Κανόνες παραβίωνται μηδὲ ἐν ἱερουργίας προσηματι, ἐξουσίας τύπος λοιπῆς παρεισδύηται, μηδὲ λάθωμεν τὴν ἐλευθερίαν κατὰ μικρὸν ἀπολέσαντες, ἣν ἡμῖν ἐδώρησατο τῷ ἰδίῳ αἵματι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ πάντων ἀνθρώπων ἐλευθερωτής. « Ἐδοξε τοίνυν τῇ ἁγίᾳ καὶ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ »
 « σῶζεσθαι ἐκάστη ἐπαρχία καθαρὰ καὶ ἀβίαστα τὰ αὐτῇ προσόντα δίκαια, ἐξ ἀρχῆς ἄνωθεν κατὰ τὸ πάλαι κρατήσαν ἔθος, ἄδειαν ἔχοντος ἐκάστου Μητροπολίτου τὰ ἴσα τῶν πεπραγμένων πρὸς τὸ οἰκετὸν ἀτραπὸς ἐλαττεῖν. Εἰ δέ τις μαχόμενον τύπον τοῖς νῦν ὠριμένοις προκομίσει, ἄκυρον τοῦτον εἶναι ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ πάσῃ καὶ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ. »

Ἄπος. λδ'. τῆς α'. ς'. ζ'. τῆς β'. κ'. τῆς ς'. λς'. λθ'. τῆς Ἄντιοχ. θ'.

Ἐ ρ μ η ν ε ῖ α .

Ἐπειδὴ ἡ Κύπρος, κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν διοίκησιν, ἦτο ὑποκειμένη εἰς τὸν Δοσκά τῆς Ἀντιοχείας, καὶ ἔστειλε στρατηγὸν εἰς αὐτήν. Ἐντεῦθεν ὁ Ἀντιοχείας τὸν ἐξωτερικὸν τοῦτον καὶ πολιτικὸν τύπον καὶ νόμον μιμούμενος, ἠθέλησε νὰ δεῖξῃ ὑποκειμένη εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ τὴν αὐτὴν Κύπρον, καὶ κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν, χειροτονῶν τοὺς ἐν Κύπρῳ Ἐπισκόπους ὑπερβία, καὶ οὐ κατὰ παλαιὸν ἔθος ἀκολουθήσαν. Πρῶγμα ὁποῦ εἶναι ἔξω ἀπὸ τοὺς Ἀποστολικούς Κανόνας, τὸν λδ'. καὶ λε'. Ἀποδεξάμενη λοιπὸν ἡ σύνοδος τὸν τῆς Κωνσταντίας, ἣτις πάλαι μὲν Σαλαμίνα ἐλέγετο, τῶρα δὲ Ἀμόχωστος, Ἀρχιεπίσκοπον Ρηγίνον, καὶ τοὺς σὺ αὐτῷ Ἐπισκόπους Ζήνωνα τὸν Κυρήνης καὶ Κυάριον Σόλων, τοὺς καὶ διὰ γραμμάτων καὶ διὰ ζώσης φωνῆς ἀναγγείλαντας ταῦτα, θεσπίζει διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος, ὅτι κατὰ τοὺς Κανόνας, καὶ κατὰ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν (1), οἱ τῆς Κύπρου Μητροπολίται νὰ χειροτονοῦν αὐτοὶ ἀφ' ἑαυτῶν τοὺς ἐν τῇ

κιστον εἶπε τὴν προσθήκην· διὰ τὴν ὁποῖαν κακῶς μετὰ τοῦ Συμβόλου ψαλλομένην ἐν τῇ Ρωμαίων Ἐκκλησίᾳ καὶ μὴ διορθωμένην, ὁ Κωνσταντινουπόλεως Σέργιος ἐξέβαλε τοῦ μνημοσύνου τὸν Πάπαν Σέργιον τὸν δ'. καὶ ἔκτοτε ἐγένετο τὸ μέγα χάσμα μεταξύ ἡμῶν καὶ τῶν Δυτικῶν· ἀλλὰ τί λέγω τοὺς ἡμετέρους; καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος Ἰωάννης ὁ Ρώμης, ὁ καὶ παρὼν διὰ τῶν τοποτηρητῶν αὐτοῦ Πέτρου, Παύλου τε, καὶ Εὐγενίου ἐν τῇ ἐπὶ τοῦ Μακεδόνος Βασιλείας συστάσει Συνόδῳ, ἐν ἔτει ωσθ'. καὶ τὸν ὄρον ἐκείνης δεξάμενος, λέγοντα· εἴ τις παρὰ τοῦτο τὸ ἱερὸν Σύμβολον τομῆσιν ἕτερον ἀναγράψαι, ἢ προσθεῖναι, ἢ ἀφελεῖν, ἢ ὄρον ὀνομάσαι, ἢ προσθήκην, καὶ ὑφαίρειν ἐν τῷ παραδεδωμένῳ ἡμῖν τοῦτο ποιῆσαι, κατὰκρίτος, καὶ πάσης χριστιανικῆς ὁμολογίας ἀλλότριος. Τὸ γὰρ ἀφελεῖν, ἢ προσθεῖναι, ἀτελῆ τὴν εἰς τὴν ἁγίαν Τριάδα μέχρι σήμερον ἄνωθεν κατιούσαν ὁμολογίαν ἡμῶν δείκνυσι.» Καὶ αὐτὸς, λέγω, ὁ Πάπας τὸν ὄρον τοῦτον δεξάμενος, κατέκρινε τὴν ἐν τῷ Συμβόλῳ προσθήκην, λέγων· Ἄλλοι παραδηλοῦμεν τῇ αἰδεσιμότητί σου, ἵνα περὶ τοῦ ἄρθρου τούτου, δι' ὃ συνῆθη τὰ σκάνδαλα μέσον τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ, ἔχη πληροφῶριαν εἰς ἡμᾶς ὡς οὐ μόνον, οὐ λέγομεν τοῦτο, ὅτι τὸ Πνεῦμα ἐκ τοῦ Υἱοῦ ἐκπορεύεται· ἀλλὰ καὶ τοὺς πρῶτον θαρρήσαντας τῇ ἑαυτῶν ἀπονοίᾳ τοῦτο ποιῆσαι, παραβάτας τῶν θείων λόγων κρίνομεν, καὶ μεταποιητὰς τῆς Θεολογίας τοῦ Δεσπότητος Χριστοῦ καὶ τῶν Πατέρων, οἱ συνοδικῶς συνελθόντες, παρέδωκαν τὸ ἅγιον Σύμβολον, καὶ μετὰ τοῦ Ἰουδα αὐτοὺς τέττομεν.» Ἀλλὰ γὰρ καὶ πρὸ τοῦ Ἰωάννου τούτου ἡ ἐν Τολήτῳ συζητηθεῖσα Γ'. Σύνοδος ἐπὶ Ρικάρδου Βασιλέως Ἰσπανίας, ἐν ἔτει φπθ'. ἄνευ τῆς προσθήκης ἐπρόσταξε νὰ ἀναγινώσκειται τὸ ἅγιον Σύμβολον εἰς τὴν Ἰσπανίαν καὶ Γαλλίαν, ἀπαρβαλλάτως καθὼς Ἰουστίνος ὁ Βασιλεὺς πρῶτος διέταξε τοῦτο νὰ ἀναγινώσκειται πρὸ τῆς Κυριακῆς ᾠχῆς τοῦ Πάτερ ἡμῶν εἰς ὅλας τὰς Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς ἐν ἔτει φμε'. καὶ ὁ Ρώμης δὲ Διὸν ὁ γ'. ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ θ'. αἰῶνος, Συνόδου ἐν Ἀκυιστράνοις γενομένης, καὶ ἐν αὐτῇ Ἰωάννου Μοναχοῦ Ἱεροσολυμίτου γενναίως κατὰ τῆς ἐν τῷ Συμβόλῳ προσθήκης ἡγωνι-

νεῖ, ὄχι μόνον τὴν προσθήκην ἀπεκίρριξε, ἀλλὰ καὶ ὅλον τὸ ἅγιον Σύμβολον, ἄνευ ταύτης, ἐνέγλυψε εἰς δύο πλάκας ἀργυρᾶς, εἰς τὴν μίαν μὲν ἑλληνικᾶ, εἰς τὴν ἄλλην δὲ λατινικᾶ, τὰς ὁποίας καὶ ἀπέθετο εἰς τὰ μνημεῖα τῶν ἁγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, ὑπὸ ἀνάθημα ποιήσας ἐκείνους ὁποῦ ἤθελαν τομῆσιν νὰ προσθέσιν, ἢ νὰ ἀφαιρέσιν ἀπὸ αὐτῶν, κατὰ τὸν Καρδινάλιον Βαρόνιον, καὶ Ἰησοῦτην Πετράβιον. Ἰδὲ καὶ τὴν ἐν Φλωρεντίᾳ Σύνοδον ἀπὸ τῆς γ'. μέχρι ς'. συνελείσεως, ὅπου τὴν κακίστην ταύτην προσθήκην γενναίως οἱ καθ' ἡμᾶς Ἕλληνες ἀπεσοκράκισαν, οἱ δὲ Λατίνοι μεμενήκασιν ἄφωνοι. Ταῦτα πάντα εἴπομεν περὶ τοῦ κοινῶν Συμβόλου τῆς πίστεως. Τὸ δὲ νὰ ἐκθέσῃ τινὰς τὴν ἑαυτοῦ πίστιν ἐν ἰδίᾳ ὁμολογίᾳ (δὸς δὲ εἶπεῖν καὶ ἰδίῳ Συμβόλῳ), τοῦτο οὐ κεκόλυται, καθ' ὅτι ἀπ' ἀρχῆς καὶ μέχρι τῆς σήμερον οἱ Πατέρες περὶ ὧν ἐπίστευον, ἰδίᾳ ὁμολογίας ἔκαμαν, καὶ μάλιστα οἱ ἐξ αἰρέσεως ἐπιστρέφοντες, καὶ ἐν ὑποψίαις ὄντες. Δι' ὃ καὶ ὁ Θεῖος Κύριλλος ἐν τῇ πρὸς Ἀχάκιον τὸν Μελιτινῆς Ἐπίσκοπον ἐπιστολῇ ὑπεραπολογεῖται διὰ τινὰς Ἐπισκόπους τῆς Φοινίκης, οἵτινες ἔκατηγορήθησαν διατὶ ἐποίησαν ἐκθεσιν ἰδίου Συμβόλου. Ἀλλὰ καὶ ὁ Θεῖος Μάρκος ὁ Ἐφέσου ἐν τῇ Φλωρεντίᾳ τοῦτο φαίνεται συγχωρῶν. Τὰ τοιαῦτα ὅμως ἴδια Σύμβολα, καθὼς τινες λέγουσι, πρέπει νὰ ἔχωσι τὰ ἐξ αὐτᾶ· Α'. νὰ μὴ ἐκπίπτουσι τῆς κοινῆς ὁμολογίας. Β'. νὰ μὴ ἐνοχλοῦσι τὸ κοινὸν Σύμβολον. Γ'. νὰ μὴ βαπτίζεται τινὰς εἰς αὐτὰ. Δ'. νὰ μὴ προσφέρονται εἰς τοὺς ἐξ αἰρέσεως ἐπιστρέφοντας. Ε'. νὰ μὴ δίδωνται, ὡς κοινὴ πίστις τὰ ἴδια μαθήματα. Καὶ ς'. ἵνα μή τις προστιθεῖ τι, ἢ ἀφαιρέσας ἀπὸ τοῦ κοινῶν Συμβόλου, ἴδιον τοῦτο ποιῆται. (παρὰ Δοσιθέῳ ἐν τῇ Δωδεκαβίβλῳ, καὶ παρ' ἄλλοις).

(1) Σημείωσαι ὅτι ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ παλαιὸν ἔθος ἐστάθη αὐτοκέφαλος ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ διοικήσει ἡ Κύπρος. Ἐπεκυρώθη δὲ τοῦτο τὸ προνόμιον εἰς αὐτήν, τόσον ἀπὸ τὸν βασιλεῖα Ζήνωνα, ὅσον καὶ ἀπὸ τὸν Ρινόμητον Ἰουστινιανόν. Ἐν τοῖς χρόνοις γὰρ τοῦ Ζήνωνος, ὅτε εὐτύχουν οἱ Μονοφυσῖται Εὐτυχιανοί, ἐπειδὴ ὁ Ἀντιοχείας Πέτρος ὁ Κναφεὺς ἐσπούδαζε νὰ ὑποτάτῃ τοὺς Κυπρίους, προφασιοῦσιν ὅτι ἀπὸ τῆν

Κύπρω Ἐπισκόπους, καὶ ἀπὸ ἄλλον νὰ μένουν ἀνενόητοι καὶ ἀβίαστοι. Κάμνοντες δὲ τὸν Κανόνα γενικῶν καὶ καθολικῶν οἱ Πατέρες ταύτης, προσθέτουσιν, ὅτι τοῦτο τὸ ἴδιον νὰ φυλάττεται καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἀπανταχοῦ διοικήσεις καὶ ἐπαρχίας, ὥστε ὅπου νὰ μὴ σφετερίζηται καὶ οικειοποιῆται κένενος Ἐπίσκοπος ἄλλην ἐπαρχίαν ὅπου ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς δὲν ἐστάθη ὑποκειμένη, ἢ εἰς τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ, ἢ εἰς τὴν τῶν προκατόχων αὐτοῦ. Ἐὰν δὲ τινὰς μὲ βίαν οικειοποιηθῇ ταύτην, νὰ τὴν ἐπιστρέφῃ ὀπίσω, ἵνα μὴ πρᾶβαίνωνται οἱ Κανόνες τῶν Πατέρων, καὶ ἵνα μὴ οἱ Ἀρχιερεῖς ὡς κάλυμμα προβάλλοντες τὴν ἱερουργίαν τάχα, ὑποκάτω εἰς αὐτὴν κοσμικῆς ἐξουσίας κενοδοξίαν κρυφίως λαμβάνωσι, καὶ ἐντεῦθεν δουλούμενοι εἰς τὴν ἀδικίαν, χάσουν ὄλιγον κατ' ὄλιγον τὴν ἐλευθερίαν, τὴν ὁποίαν ὁ πάντων ἀνθρώπων ἐλευθερωτὴς Ἰησοῦς Χριστὸς ἐχάρισεν εἰς ἡμᾶς μὲ τὸ ἴδιον αἷμά του. Λοιπὸν ἐφάνη εὐλογον εἰς τὴν ἁγίαν ταύτην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον νὰ μένουν κατὰ καὶ ἀβίαστα τὰ δίκαια προνόμια ὅπου ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ παλαιᾶν συνήθειαν ἢ καθε ἐπαρχία ἔλαβε, καὶ ὁ κάθε Μητροπολίτης νὰ ἔχη τὴν ἀδειαν νὰ λαμβάνῃ τὸ Ἴσον τοῦ παρόντος Κανόνος πρὸς ἀσφάλειαν, καὶ βεβαιώσιν τῶν τῆς Μητροπόλεως αὐτοῦ προνομίων. Ἐὰν δὲ τινὰς ἤθελε δεῖξῃ τύπον, ἥτοι πολιτικὸν νόμον, καὶ βρασιλικὸν, ἐναντίον εἰς τὸν παρόντα κανόνα, ἐφάνη εὐλογον εἰς δλην ταύτην τὴν ἁγίαν Σύνοδον, ὁ πολιτικὸς αὐτὸς νόμος νὰ μὲν ἄκυρος καὶ ἀργός. (1) Ἀνάγκωθι καὶ τὰς ἐρμηνείας τοῦ λδ' καὶ λς' Ἀποστολικοῦ.

Τῆς αὐτῆς ἁγίας καὶ Οἰκουμενικῆς τρίτης Συνόδου ἐπιστολὴ πρὸς τὴν ἐν Παμφυλίᾳ εὐαγῆ Σύνοδον ὑπὲρ Εὐσταθίου τοῦ γενομένου αὐτῶν Μητροπολίτου.

«Μετὰ βουλῆς πάντα ποιεῖ,» [Παροιμ., κέ. 29 Σειράχ]. τῆς θεοπνεύστου λεγούσης γραφῆς. ἐχρῆν δὴ μάλιστα τοὺς ἱερῶσθαι λαχόντας μετὰ πάσης ἀκριβείας τὴν ἐρ' ἀπᾶσι τοῖς πρᾶκτέοις ποιεῖσθαι διάσκεψιν. Διαβιῶν γὰρ οὕτως ἐθέλουσιν, ἐν καλῷ τῆς ἐλπίδος κείσθαι τὰ κατ' αὐτοὺς, καὶ οἶον ἐξ οὐρίας ἐν τοῖς κατ' εὐχὴν ἀποφερεσθαι, συμβαίνει, καὶ πολὺ τόγε εἰκὸς ὁ λόγος ἔχει. Ἄλλ' οἶδεν ἔσθ' ὅτε, δριμεῖς καὶ ἀφόρητος λύπη κατασκήψασα νοῦ, καταβολῶσαι τε δεινῶς αὐτὸν, καὶ τῆς τῶν δεόντων ἀποκομίσει θήρας, ἀναπεισάει τε εἰς τοῦ πεφυκὸς ἀδικεῖν, ὡς τι τῶν ὀνησιφόρων λθεῖν. Τοιοῦτόν τι πεπονθότα τεθεάμεθα τὸν εὐλαδέστατον καὶ θεοσεδέστατον Εὐσταθίον. Κεχειροτόνηται μὲν γὰρ, ὡς μεμαρτύρηται, κανονικῶς, τεθορυβημένος δὲ, ὡς φησι, τῆς α'. κβ'. ις'. παράτινων, καὶ ἀδοκῆτοῖς περιστάσεσιν ἐμβεβηκῶς, εἶτα ἐκ πολλῆς ἄγαν ἀπραγμοσύνης ἀπειρηκῶς τὴν ἀντίστασιν τῶν ἐπενηγεγμένων αὐτῷ φροντιδῶν, καὶ διακρούεσθαι τὰς παρὰ τῶν ἐπινομένων αὐτῷ δυσφημίας δυνάμενος, παρσιτήσεως, οὐκ ἴσμεν ὅπως, προεκόμισε βιβλίον. Ἐδει γὰρ ὡς ἀπαξ ἐγχεχειρισμένον ἱερατικὴν φροντίδα, ταύτης ἔχεσθαι μετ' εὐρωστίας πνευματικῆς, καὶ οἶον ἀναποδύεσθαι τοῖς πόνοις καὶ ἰδρωτῶν τὸν ἐμμισθον ἐθελοντὶ ὑπομεῖναι. Ἐπειδὴ δὲ ἀπαξ ὀλιγόρως ἔχοντα παρέδειξεν ἑαυτὸν, τοῦτο παθὼν ἐξ ἀπραγμοσύνης μᾶλλον, ἢ δυνου καθ' ἑαυτοῦ, κεχειροτόνηκεν ἀναγκάτως ἢ ὑμε-

σιν. συνίθη νὰ εὐρεθῇ ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπον τῆς Ἀμοχώστου Ἀνθέμιτον δι' ἀποκαλύψεως τὸ λειψανον τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Βαρνάβα ὑποκάτω εἰς τὰς ὑπογείους ρίζας μιᾶς ξυλοκερατίας, ἔχον εἰς τὸ στήθος του τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον γεγραμμένον ἑλληνιστὶ ἀπὸ τῆς ἰδίας χεῖρας τοῦ αὐτοῦ Βαρνάβα, διὰ δύο αἰτίας· πρῶτον διὰ νὰ καταισχυθῶν οἱ τοῦ Εὐτρυχοῦς ὁπαδοὶ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ Εὐαγγέλιον, ὡσάν ὅπου αὐτὸ βεβαίωσιν τὴν ἀληθῆ τὸν Χριστοῦ ἀνθρωπότητα, καὶ τὰς δύο φύσεις αὐτοῦ, καὶ β'. διὰ νὰ ἐπιστομισθῇ ὁ ἐπηρεαστὴς τῶν Κυπρίων Πέτρος. Εἶπε γὰρ ὁ Θεὸς Βαρνάβας τῷ Ἀνθεμίτῳ· Ἐὰν οἱ ἔχθροὶ λέγουσιν, ὅτι ὁ θρόνος Ἀντιοχείας εἶναι Ἀποστολικός, εἰπέ καὶ ἐσὺ, ὅτι καὶ ἡ Κύπρος ἐστὶν Ἀποστολική, καθ' ὅτι ἔχει Ἀπόστολον εἰς τὸν τόπον αὐτῆς. Λαβὼν δὲ ὁ Ἀνθέμιτος τὸ Εὐαγγέλιον ἀπήλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, πρὸς τὸν Ζήνωνα, δε καὶ ἰδὼν αὐτὸ ἐχάρη μεγάλως, καὶ φυλάξας αὐτὸ, προσέταξε νὰ ἀναγινώσκειται κατ' ἐνιαυτὸν τῇ μεγάλῃ Παρασκευῇ, κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦ Ἰωήλ. Καὶ ὅχι μόνον ἐδιώρησε τὸν Ἀκάκιον νὰ θεωρηθῇ τὴν ὑπόθεσιν τῶν Κυπρίων καὶ Ἀντιοχείων (ἐν τῇ δ' Ἀνθέμιτος τὸν παρόντα τῆς γ'. Συνόδου Κανόνα προβαλὼν, καὶ τὰ λόγια τοῦ Ἀποστόλου, κατήσχυσε τοὺς Ἀντιοχείας) ἀλλὰ καὶ Ἀρχιεπισκοπὴν κατέστησε τὴν Ἀμοχώστον, ἐλευθέρων τῶν τοῦ Ἀντιοχείας ἐπηρεϊῶν, κατὰ τὸν μοναχὸν

Κύριλλον καὶ ἀναγνώστην Θεόδωρον καὶ Σουίδαν. Ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς ὁ Ρινόμητος τὴν αὐτὴν Ἀμοχώστον, ἢ Σαλαμίνα εἰς κάλλος ἀνακαινίσας κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα, νέαν Ἰουστινιανὴν ὠνόμασεν. Ὅθεν οἱ λέγοντες αὐτὴν δευτέραν Ἰουστινιανὴν σφάλουσι· πρώτη γὰρ Ἰουστινιανὴ ὠνομάσθη ἡ Ἀχρίς, δευτέρα δὲ Ἰουστινιανὴ ὠνομάσθη τὰ Οὐλιανὰ, πόλις τις ἐν Ἀρδαβίᾳ κειμένη. ἥτις ἀνεκαινίσθη ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανου, δι' ὃ νέαν Ἰουστινιανόπολιν τὴν Κύπρον καλεῖ καὶ ὁ λθ'. τῆς ς'. Καὶ τὸν παρόντα τῆς γ'. Κανόνα ἐπικυρῶν λέγει, ὅτι νὰ προεδρεύῃ ὁ Κυζίκου, καὶ πάσης τῆς Ἑλλησποντιῶν ἐπαρχίας, καὶ τοῦτον νὰ χειροτονῇ. Λέγει δὲ ὁ Χρύσανθος (σελ. πδ'. τοῦ Συνταγματοῦ) ὅτι πρώτη μὲν τῶν αὐτοκεφάλων Ἀρχιεπισκοπῶν ἐστὶν ἡ Καρχηδῶν, δευτέρα δὲ ἡ Κύπρος. Διότι αὐτοκέφαλον ἐτίμησεν αὐτὴν ὁ τ'. οὗτος Κανὼν τῆς γ'. καὶ πρὸ τοῦ Ἰουστινιανου δηλ. τρίτη δὲ ἡ Ἀχρίς, ὅτι ἐπὶ τοῦ Ἰουστινιανου τοῦ ἐπὶ τῆς ε'. Συνόδου αὐτοκέφαλος ἐτίμηθη τετάρτη ἡ κάτω Ἰβηρία, ὡς ἐπὶ Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου τιμηθεῖσα πέμπτη, ἢ ἄνω Ἰβηρία, ὡς ἐπὶ τοῦ Μονομάχου τιμηθεῖσα ἕκτη ἢ τοῦ Πεκίου, ὡς τιμηθεῖσα ἐπὶ τῶν ἐν Νικαίᾳ βασιλέων.

(1) Ὅρα εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς βίβλου, ἵνα μάθης, ὅτι οἱ ἐναντιούμενοι τοῖς Κανόσι πολιτικοὶ νόμοι εἶναι ἄκυροι.

τέρα θεοσεβεία τὸν εὐλαβέστατον καὶ θεοσεβέστατον ἀδελφὸν ἡμῶν, καὶ συνεπίσκοπον Θεόδωρον φροντιοῦντα τῆς Ἐκκλησίας. Οὐ γὰρ ἦν ἀκόλουθον χηρεῦν αὐτήν, καὶ ἐπιστάτου δίχα διατελεῖν τοῦ Σωτῆρος τὰ ποιμίνα. Ἐπειδὴ δὲ προσήλθε κλαίων, οὐ περὶ τῆς πόλεως, οὐδὲ τῆς Ἐκκλησίας φιλονεικῶν τῷ μνημονευθέντι θεοσεβέστατῳ Ἐπισκόπῳ Θεόδωρῳ, ἐξαιτῶν δὲ τέως τὴν τοῦ Ἐπισκόπου τιμὴν καὶ κλήσιν, συνηγήσαμεν ἅπαντες τῷ Πρεσβύτῃ, καὶ κοινὸν εἶναι λογισάμενοι τὸ αὐτοῦ δάκρυον, ἐσπεύδομεν μαθεῖν, εἰ καθαιρέσιν ἔνομον ὑπομείνηκεν ὁ μνημονευθεὶς ἢ γοῦν ἐπὶ τισὶ τῶν ἀτόπων ἐλήλεκται παρά τινων, καταφλυαρσάντων αὐτοῦ τῆς ὑπολήψεως, καὶ δὴ ἐμάθομεν πεπράχθαι μὲν τοιοῦτον οὐδὲν, γενέσθαι δὲ μᾶλλον τῷ μνημονευθέντι ἀντὶ ἐγκλήματος τὴν παραίτησιν. Ὅθεν οὐδὲ τῇ ὑμετέρᾳ θεοσεβείᾳ ἐμεμφάμεθα χειροτονήσασθαι δεόντως εἰς τὸν αὐτοῦ τόπον τὸν μνημονευθέντα εὐλαβέστατον Ἐπίσκοπον Θεόδωρον. Ἐπειδὴ δὲ τῇ ἀπραγμοσύνῃ τοῦ ἀνδρός οὐ σφόδρα φιλονεικεῖν ἀκόλουθον, εἶδει δὲ μᾶλλον ἐλεῆσαι πρεσβύτην, ἔξω καὶ πόλεως τῆς ἐνεγκούσης αὐτὸν, καὶ πατρῶων ἐνδιδαιτημάτων ἐν μακροῖς οὕτω γεγονότα χρόνοις, ἐδικαιώσαμεν καὶ ὤρσαμεν δίχα πάσης ἀντιλογίας ἔχειν αὐτὸν, τό τε τῆς Ἐπισκοπῆς ὄνομα, καὶ τὴν τιμὴν καὶ κοινωνίαν. Οὕτω μέντοι, ὥστε μὴ χειροτονεῖν αὐτὸν μήτε μὴν ἐκκλησίαν καταλαβόντα ἱερουργεῖν ἐξ ἰδίας αὐθεντίας, ἀλλ' εἰ ἄρα συμπαρακληθῆναι, εἴτουν ἐπιτρεπόμενον, εἰ τύχοι, παρὰ ἀδελφοῦ καὶ συνεπισκόπου, κατὰ διάθεσιν καὶ ἀγάπην τὴν ἐν Χριστῷ. Εἰ δὲ τι βουλευσῆσθε χρηστότερον ἐπ' αὐτῷ, ἢ νῦν, ἢ εἰς τὸ μετὰ ταῦτα, ἀρῆσει καὶ τοῦτο τῇ ἀγίᾳ Συνόδῳ.

Ἐ ρ μ η ν ε ἰ α .

Ὁ Εὐστάθιος οὗτος, περὶ οὗ λέγει ἡ πρόϋσα ἐπιστολή, Ἐπίσκοπος ἦτον τῆς Παμφυλίας, ἧτις ἐστὶν ἐπαρχία τῆς Ἀτταλείας. Περὶ δὲ εἰς τὰς φροντίδας καὶ ὑποθέσεις τῆς Ἐπισκοπῆς, καὶ ἀπολαμῶν διὰ τὴν μικροψυχίαν, καὶ ἀπειρίαν, ὅπου εἶχε τῶν τῆς Ἐπισκοπῆς πραγμάτων καὶ πειρασμῶν, ἐποίησεν ἐγγράφως παραίτησιν. Ὅθεν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ ἐχειροτόνησεν ἄλλον ἢ ἐκεῖτε Σύνοδος. Οὗτος λοιπὸν μετὰ ταῦτα ἦλθεν εἰς τὴν ἀγίαν ταύτην, καὶ Οἰκουμενικὴν Σύνοδον μετὰ δακρύων, ζητῶν, ὅχι τὴν Ἐπισκοπὴν ὅπου παρήτησεν, ἀλλὰ τὸ νὰ ἔχη τὴν τιμὴν καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Ἐπισκόπου. Ἢ δὲ σύνοδος συναλήγησασα, καὶ συμπονήσασα τούτον, τοῦτο μὲν διὰ τὸ γῆρας αὐτοῦ καὶ τὰ δάκρυα, καὶ τὴν ἀποξένωσιν τῆς πατρίδος, καὶ τῶν πατριῶν αὐτοῦ οἴκων, ἐξαιρέτως δὲ, καὶ μάλιστα, διατι, ὅχι διὰ τινος κηλίαν του καθαιρεθείς παρητήσαστο, ὅχι διὰ ἀμέλειάν του καὶ ραθυμίαν (διότι ἂν ταῦτα ἦθελαν ἀκολουθήσει, βεβαιότατα δὲν ἦθελε τὸν ἐλεῆσαι ποτε ἡ Σύνοδος, οὐδὲ ψιλὸν τὸ ὄνομα τοῦ Ἐπισκόπου ἦθελε δώσει εἰς αὐτὸν), ἀλλὰ διὰ τὴν μικροψυχίαν του καὶ ἀνεπιτηδείτητα εἰς τὰ πράγματα, ὡς εἶναι καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Ἐπισκόπου, ἦγουν τὸ νὰ λέγεται Ἐπίσκοπος, καὶ τὴν τιμὴν, ἧτοι τὸ νὰ συγχεῖται μὲ τοὺς Ἐπισκόπους, καὶ τὴν κοινωνίαν, ἦγουν τὸ νὰ συμμετακληθῆναι, καὶ νὰ συλλειτουργῆ, καὶ νὰ συχειροτονῆ μετὰ Ἐπισκόπων, ὅχι ὁμοῦ αὐτὸς ἀπὸ λόγου του, ἀλλὰ μὲ τὴν ἄδειαν καὶ ἐπιτροπὴν τοῦ κατὰ τόπον Ἐπισκόπου. Λέγει δὲ πρὸς τοὺτοίς εἰς τοὺς τῆς Παμφυλίας Ἐπισκόπους ἢ Σύνοδος, πῶς, ὅτι ἄλλο στοχασθῶν καλλίτερον καὶ ἀνώτερον διὰ νὰ δώσῃ εἰς τὸν Εὐστάθιον, ἢ τῶς ἢ μετὰ ταῦτα, θέλει ἀρῆσει τοῦτο καὶ εἰς αὐτήν. Τοῦτο δὲ δὲν εἶναι ἄλλο, καθὼς ἐρμηνεύει ὁ Ἀνώυμος ἐξηγητῆς, ἀρῆξ, τὸ νὰ τὸν καταστήσῃ Ἐπίσκοπον εἰς κάμμιναν σχολάζουσαν ἐπαρχίαν (1).

(1) Πολλοὶ ἐκ τῆς Ἐπιστολῆς ταύτης συμπεραίνουσι, ὅτι δίδεται ἄδεια εἰς τοὺς Ἀρχιερεῖς νὰ παραιτοῦσι μὲν τὰς ἰδίας ἐπαρχίας των, νὰ κρατοῦσι δὲ τὴν τιμὴν, καὶ τὴν ἐνέργειαν τῆς Ἀρχιερωσύνης. Πλανῶνται ὅμως οἱ τοιοῦτοι· μᾶλλον γὰρ ὅλον τὸ ἐναντίον ἐξ αὐτῆς συνάγεται, κατὰ τὴν τὸν Ζωναρᾶν, Βαλαμῶνα καὶ Βλάσταριν. Καὶ α' μὲν γίνεται φανερὸν ἀπὸ τὰ λόγια τῆς, ὅτι δὲν πρέπει παραίτησις νὰ γίνωται. Φησὶ γὰρ, «ἔπρεπεν ὁ Εὐστάθιος, ἐπειδὴ καὶ μίαν φοράν ἐνεχειρίσθη φροντίδα Ἐπισκοπῆς, νὰ τὴν βαστάξῃ μὲ πνευματικὴν γενναϊότητα, νὰ ἀντιπαλαίῃ εἰς τοὺς κόπους, καὶ θεληματικῶς νὰ ὑπομῆναι τὸν ὑπὲρ τῆς Ἐπισκοπῆς ἐμμίσθον ἰδρώτα.» Αὐτὸ τοῦτο δηλοῦται καὶ ἀπὸ τὸν ζηνισμόν ὅπου ἡ Σύνοδος ἐλαβεν, ὅταν εἶδε τὴν ἐγγράφον τοῦ Εὐσταθίου παραίτησιν· διατι ἂν ἦτο συνήθεια καὶ ἄδεια νὰ γίνωται παραίτησις, πῶς αὐτὴ ἦθελαν ἀπορῆται διὰ τοῦτο, ὡς ἂν νὰ ἐγίνε κανένα καινούριον καὶ παράδοξον πρᾶγμα· «ὅτιν ἠξυμῶμεν γὰρ, λέγει, πῶς καὶ τίνι τρόπῳ προσκόμισε βελίον παραίτησις.» Βεβαίον δὲ τοῦτο καὶ ὁ τῆς Συνόδου ταύτης Ἐξάρχος Κύριλλος (τοῦ ὁμοίου, ὅσον ἐκ τῆς ὡράσεως, φαίνεται· νὰ ἦναι σύνθεσις, καὶ ἡ πρόϋσα ἐπιστολή) λέγων ἐν τῷ γ'. αὐτοῦ Κανόνι· «Δὲν εἶναι ἀριστὸν τὸ πρᾶγμα τοῦτο εἰς τοὺς Κανόνας τῆς Ἐκκλησίας, τὸ νὰ δίδουσι ἀλλοτρίᾳ ἐγγράφως παραίτησις οἱ Ἀρχιερεῖς. Διότι, εἰ μὲν εἶναι ἄξιον ἱερουργεῖν, ἢ μένουσιν εἰς τοῦτο, καὶ ἢς μὴ παραιτοῦσιν, ὅχι καὶ εἶναι ἀνάξιον, ἢς μὴ εὐγαίουν ἀπὸ τὴν ἐπισκοπὴν μὲ παραίτησιν, ἀλλὰ ὡς κατακεκομμένοι διὰ πρᾶγματα ὅπου ἐλατῆ-

γορήθησαν μὲ πολλὰς βιάς. Αὐτὸ τοῦτο συμπεραίνεται καὶ ἀπὸ τὸν ις'. τῆς α'. καὶ β'. Διότι, ἂν αὐτὸς καθιερῆ ἐκείνον ὅπου ἀφῆσει τὴν ἐπαρχίαν του ὑπὲρ τοὺς ἑξ μῆνας μόνον, καὶ προστάξῃ ἄλλος ἀντ' αὐτοῦ νὰ χειροτονηθῇ Ἐπίσκοπος, πῶς μᾶλλον ἐμποδίζει ἐκείνον ὅπου ἦθελε παραίτησθαι τὴν ἐπαρχίαν του παντελῶς; Εἰ δὲ καὶ ὁ Κανὼν αὗτος λέγει νὰ μὴ χειροτονῆται ἄλλος εἰς τὸν τόπον τοῦ ζῶντος Ἐπισκόπου, ἂν αὗτος θεληματικῶς δὲν παραίτησθαι τὴν Ἐπισκοπὴν, ὅμως πρέπει νὰ συναπακούσεται, ὅτι διὰ τινος κωλυτικῆν καὶ κρυπτῆν ἀφορμὴν παραιτεῖ. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο, παρακατιῶν ὁ αὗτος Κανὼν ὡς νὰ ἐπιδορῆσθαι λέγει γὰρ, ὅτι νὰ χειροτονῆται ἄλλος ἀφ' οὗ ἐξεταθῆ ἡ αἰτία τοῦ ζῶντος, καὶ γίνῃ ἡ αὐτοῦ καθαιρέσις.» Γράφει δὲ καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἐν τῇ πρὸς Δακλιόντων ἐπιστολῇ· «Ὁ Ἐπίσκοπος πρὶν μὲν κατασταθῆ Ἐπίσκοπος, ζῆ διὰ τὸν ἑαυτὸν του, ἀφοῦ δὲ κατασταθῆ, δὲν ζῆ πλέον διὰ τὸν ἑαυτὸν του, ἀλλὰ διὰ τοὺς χριστιανούς ἐκείνους, διὰ τοὺς ὁποίους καταστάθη.» Εἰ δὲ καὶ προτείνουσι τὸν Θεολόγον Γρηγόριον ὅτι παρητήσαστο, καθὼς τοῦτο φησὶ καὶ ὁ Βαλαμῶν, ἢς μάθωσιν ὅτι οὐ παρητήσαστο ἐδικίῳ του Ἐπισκοπῆν, ἧτις ἦτο τὰ Σάσιμα, ἀλλὰ ξένην, ἧτοι τὴν Ναζιανζῶ, καθὼς αὐτὸς ὁ ἴδιος μᾶς πληροφορεῖται. Γράφον μὲν γὰρ πρὸς τὸν Νύσσης Γρηγόριον, λέγει· «Ὁ Ναζιανζῶ, Σάσιμον δὲ προβλήθημεν, εἰ καὶ πρὸς ὄλιγον αἰδοῖ τοῦ Πατρὸς, καὶ τὸν ἱερατευσάντων, ὡς ξένου τὴν προστασίαν κατεδέξαμεθα.» Ἰσάφον δὲ πρὸς τὸν Φιλάργιον, ταῦτα ὅτιν· «εἰ δὲ εἶναι ἐπικίνδυνον, ὡς γράφεις, νὰ ἀφῆσθαι τινὰς τὴν Ἐκκλησίαν του, πῶς Ἐκκλησίαν λέγεις.

εἰ μὲν τὴν ἐδικτὴν μας λέγεις, τὰ Σάσιμα δηλαδὴ, καὶ ἐγὼ τοῦτο τὸ ἴδιον λέγω, καὶ ὁρθῶς λέγετε· εἰ δὲ ἀφήκαμεν τὴν ξέντην, καὶ μὴ κηρυχθεῖσαν εἰς τὸ ὄνομά μας, δηλαδὴ τὴν Ναζιανζῶ, ἀνεύθουσι εἰς μέγα. Εἰ δὲ διὰ τοῦτο κρατούμεθα, διατὶ τὴν ἐπιμελήθημεν μερικὸν καιρὸν, καὶ πολλοὶ ἄλλοι θέλουσι κρατεροῦν, ὅσοι ξένας ἐπαρχίας ἐπιμελήθησαν πρὸς καιρὸν.» Ὅτι μὲν οὖν α'. δὲν εἶναι ἄδεια νὰ γίνωνται παραιτήσεις, ἐκ τῶν εἰρημένων ὄλων· ὅτι δὲ καὶ β'. οἱ παραιτησάμενοι (καὶ μάλιστα ἐξ ὄκνου καὶ ραθυμίας) δὲν πρέπει νὰ παρακρατῶσι τὴν τιμὴν τοῦ Ἐπισκόπου καὶ τὸ ὄνομα καὶ τὴν ἐνέργειαν, καὶ τοῦτο δηλοῦται ἐκ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης. «Λέγει γὰρ, ὅτι ὁ Εὐστάθιος προσέβηκεν εἰς τὴν Σύνοδον ζητῶν τὴν τιμὴν καὶ κλήσιν τοῦ Ἐπισκόπου. Εἰ δὲ ταῦτα ζητεῖ, φανερόν ἐστι μαζὺ μὲ τὴν παραιτήσιν τῆς ἐπαρχίας, καὶ ταῦτα παρήτησε, καὶ ὡς παραιτήσας οὐκ εἶχε· καὶ μὲ δίκαιον τρόπον». Τὸ γὰρ Ἐπίσκοπος ὄνομα δὲν εἶναι ἀπολελυμένον, ἀλλὰ ἀναφορικόν καὶ σχετικόν· ἐπισκοπῆς γὰρ ἔστιν Ἐπίσκοπος. Ὁ δὲ παραιτησάμενος τὴν Ἐπισκοπὴν, φανερόν, ὅτι οὐδὲ Ἐπίσκοπος πρέπει νὰ ὀνομάζεται (ἔξω μόνον μὲ τὸ, πρῶτον), κατὰ τὸν Βλάσταριν καὶ Ζωναράν. Εἰ δὲ τὸ ὄνομα τοῦ Ἐπισκόπου δὲν πρέπει νὰ ἔχη, πολλῶ μᾶλλον οὐδὲ τὴν τιμὴν, οὐδὲ τὴν ἐνέργειαν τοῦ Ἐπισκόπου. Τὴν τιμὴν γὰρ καὶ ἐνέργειαν τοῦ Ἐπισκόπου, ὡς γέρας καὶ βραβεῖον δίδουσι, τὸσον ὁ λς'. τῶν Ἀποστόλων, ὅσον καὶ ὁ ιη'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ, ὅχι εἰς τὸν παραιτοῦντα τὴν ἐπαρχίαν του, ἀλλὰ εἰς ἐκεῖνον ὅπου ὑπάγει μὲν εἰς τὴν ἐπαρχίαν του, διὰ δὲ τὴν παραιτήσιν καὶ ἀταξίαν τοῦ λαοῦ, δὲν δεχθῆ· ὅθεν τοὺς παραιτήσαντας τὴν ἐπαρχίαν αὐτῶν χωρὶς κἀμμίαν συμφορὰν, καὶ περιερχομένους εἰς ἄλλας, ὅπου εὐαίνοι κέρδος περισσότερον, ἐτούτους ὁ Συνέσιος μετὰ τοῦ Θεοφίλου θέλουσι νὰ μὴ δέχεται τις εἰς τὸ θυσιαστήριον, μήτε εἰς προεδρίαν νὰ καλῆ, ἀλλὰ ὅταν ἐμβαίνουσιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν νὰ τοὺς παραβλέπη ὡς ἀγελαίους εἰς τὰς τοῦ δήμου καθέδρας. Δι' δ καὶ ὁ α'. τοῦ ἀγίου Κυρίλλου λέγει, ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος Πέτρος, ἢ νὰ ἔχη καὶ τὸ πᾶγμα τοῦ Ἐπισκόπου, ἢ ἂν δὲν ᾖ ἄξιός νὰ προίσταται τοῦ θείου θυσιαστηρίου, μηδὲ μὲ τὸ ὄνομα νὰ τιμᾶται τοῦ Ἐπισκόπου.» Ἀλλὰ τί λέγω, ὅτι οἱ παραιτοῦντες πρέπει νὰ μὴ λαμβάνωσι τὴν τιμὴν καὶ τὴν κλήσιν τοῦ Ἐπισκόπου; Αὐτοὶ πρέπει ἀκόμη καὶ νὰ ἀφορίζωνται, ἀνίσως δὲν καταδέχωνται τὴν προστασίαν τοῦ ποιμνίου ὅπου ἐνεπιστεύθησαν, κατὰ τοὺς ἀνωτέρω Κανόνας, τὸν λς'. τῶν Ἀποστόλων, καὶ τὸν ις'. Ἀντιοχείας, ἕως οὗ νὰ ἀναγκασθῶσι νὰ τὴν ἐγγχειρισθῶσι. Διὰ τοῦτο εἶναι θαυμαστὸν, πῶς ἡ γ'. Σύνοδος αὕτη δὲν ἐπέπληξε τοὺς ἐν Παμφυλίᾳ Ἐπισκόπους, διατὶ δὲν ἐβίασαν τὸν Εὐστάθιον εἰς τὸ νὰ δεχθῆ τὴν ἐπιστευσθεῖσαν αὐτῷ Ἐκκλησίαν, ἀλλ' ἄλλον ἀντ' ἐκείνου ἐχειροτόνησαν. Φαίνεται ὅμως ἀπὸ τὰ λόγια τῆς ἐπιστολῆς, ὅτι νὰ ἐπιλοικίσθησαν ἀρκετὰ εἰς τὴν ἀπραγμοσύνην τοῦ Εὐσταθίου οἱ Παμφυλιῶται Ἐπίσκοποι, νὰ τοῦ ἀντεστάθησαν, καὶ νὰ τὸν ἐβίασαν. Εἶπε γὰρ, ἐπειδὴ τῆ ἀπραγμοσύνης τοῦ ἀνδρὸς οὐ σφόδρα φιλοεικεῖν ἀκόλουθον. Τέλος δὲ, ὅταν εἶδον, ὅτι οὐ πείθεται, καὶ ὅτι εἰς πολὺν καιρὸν ἦτο ἔρημον προστάτου τὸ τοῦ Χριστοῦ ποιμνιον (δηλοῦται δὲ ἡ πολυκαιρία αὕτη διὰ τῆς λέξεως τοῦ, διατελω, ὅπου περιέχει ἡ ἐπιστολὴ), ἐχειροτόνησαν ἀντ' αὐτοῦ τὸν Θεόδωρον. Εἰ δὲ τις λέγει, καὶ διὰ τί ἡ Σύνοδος νὰ δώσῃ ὅλως εἰς τὸν Εὐστάθιον τὴν τιμὴν καὶ κλήσιν, καὶ ἐνέργειαν τοῦ Ἐπισκόπου; ἀποκρινόμεθα, ὅτι κυρίως μὲν, καὶ κατὰ πρῶτον

λόγον τοῦτο ἐποίησε, διατὶ, ὡς εἶπομεν, ὅχι διὰ κλίαν του, ὅχι διὰ ἀμελείαν του, ἀλλὰ διὰ μόνην τὴν μικροψυχίαν του ἔκαμε τὴν ἄλογον ταύτην παραιτήσιν, διὰ τὴν ὅποιαν ἀφορίστην. ἂν ὁ Θεόδωρος δὲν ἤθελε προηθάσει νὰ χειροτονηθῆ, βεβαιότητα ἡ Σύνοδος ἤθελε τὸν βιάσει νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἐπαρχίαν του, ὡς μὴ ἔχοντα κἀνενα ἐμπόδιον κανονικόν. Κατὰ δὲ συμβεβηκὸς ἐποίησε τοῦτο ἡ Σύνοδος, συμπόνεσασα εἰς τὰ δάκρυα, καὶ τὸ βαθὺ γῆρας του. Καὶ ὁ τοῦ Ἱερομάρτυρος δὲ Πέτρου Κανῶν ι'. δὲν κρίνει· εὐλογον νὰ ἔχῃσι πλέον τὴν λειτουργίαν ἐκεῖνοι ὅπου ἀφήσουσι μὲν τὸ ποιμνιον τοῦ Κυρίου, ὑπάγουσι δὲ ἀφ' ἑαυτῶν εἰς τὸ μαρτύριον, καὶ ἀρνηθῶσι μὲν πρῶτον, δευτέρον δὲ ἀναπαλαίσουσιν, καὶ ὁμολογήσουσι τὴν πίστιν. Σημειῶσαι δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι δὲν πρέπει νὰ εἰσακουσθῆ τις Ἄρχιερεὺς, ἀνίσως θείλωντας νὰ παραιτήσῃ τὴν ἐπαρχίαν του, προρασισθῆ καὶ εἰπῆ ὅτι δὲν εἶναι ἄξιός. ἂν δὲν ἀποδειχθῆ ἀκόμη, ὅτι εἶναι ἀνάξιός τῆς ἀρχιερωσύνης. Ἄλλο γὰρ εἶναι τὸ νὰ μὴ ᾖ ἄξιός, ἀρνητικὸν ὄν, καὶ ἄλλο τὸ νὰ ᾖ ἀνάξιός, στερητικὸν ὄν. Διότι ἀνάξιός τῆς ἀρχιερωσύνης εἶναι ἐκεῖνος ὅπου διὰ ἐγκλήματα κανονικὰ ὅπου ἔκαμεν, ἑστερῆσθ τῆς ἀξιότητος. Δεύτεραι γὰρ κατὰ φιλοσόφους τῶν ἔξω αἰ στερήσεις· εἰσί· δι' δ πρέπει νὰ καθαιρεθῆ· δὲν εἶναι δὲ ἄξιός, ὅχι μόνον ὅποιος τοιαῦτα ἔχει κανονικὰ ἐγκλήματα, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος ὅπου δὲν ἔχει ἐγκλήματα τοιαῦτα, μᾶλλον δὲ εἰπεῖν, κἂν ἐνάρετος καὶ ἅγιος ᾖ· ὡς πρὸς τὸ μέγεθος ὅμως καὶ τὸ ὕψος τοῦ χαρίσματος τῆς Ἀρχιερωσύνης δὲν εἶναι ἄξιός, καθὼς τὸ λέγει καὶ ὁ Μέγας Βασίλειος, καὶ ὁ Θεῖος Χρυσόστομος ἐν ταῖς λειτουργίαις αὐτῶν, εἰς τὴν εὐχὴν τοῦ χερουβικικοῦ ὕμνου, οὕτω λέγουσαν· «Οὐδεὶς ἄξιός τῶν συνδεδεμένων ταῖς σαρκιαῖς ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς προσέρχεται, καὶ προσεγγίζει, ἢ λειτουργεῖ σοι, Βασιλεῦ τῆς δόξης· τὸ γὰρ διακονεῖν σοι μέγα καὶ φοβερόν, καὶ αὐταῖς ταῖς ἐπουρανίαις δυνάμεσι». Διὰ ταύτην τὴν ἀφορίστην, ὡς λέγει ὁ Βαλαμῖον ἐν τῇ ἐρμηνεύῃ τοῦ ις'. τῆς α. καὶ β' ἡ τοῦ Μάρκους Θεοδοῦλου παραιτήσεις, καίτοι ἀνεξετάστως δεχθεῖσα ἀπὸ τὸν Πατριάρχην Λουκᾶν, συνοδικῶς ὅμως μετὰ ταῦτα ἐξετασθεῖσα ἀπὸ τὸν Πατριάρχην Μιχαὴλ τὸν ἐξ Ἀγγιᾶλου, δὲν ἀπεδέχθη, ἀλλ' ἀπεβλήθη, ἐπειδὴ αὕτη διελάμβανε, ὅτι παραιτεῖται τὴν Ἐπισκοπὴν, ὅχι ὡς ἀνάξιός, ἀλλ' ὡς μὴ ἄξιός. Διότι, κάθε μὲν ἀνάξιός, δὲν εἶναι καὶ ἄξιός, ὅχι δὲ καὶ ὅποιος δὲν εἶναι ἄξιός, εἶναι ἐν ταύτῳ καὶ ἀνάξιός. Ὁ γὰρ εἰπὼν τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἀνάξιου μόνος τοῦ αὐτοκατάκριτος γίνεται, ὁ δὲ εἰπὼν, ὅτι δὲν εἶναι ἄξιός, πρέπει μᾶλλον νὰ ἐπαινῆται ὡς ταπεινός τῷ φρονήματι. Καὶ διὰ νὰ συμπεράνω τὸ πᾶν τῆς ὑποσημειώσεως ταύτης, κἀμμία ἄλλη αἰτία δὲν εἶναι, οὔτε λέγεται· εὐλογος εἰς τὸ νὰ παραιτήσῃ ὁ Ἀρχιερεὺς τὴν ἐπαρχίαν του, ἔξω μόνον αὕτη, ἀνίσως δηλαδὴ πῆσῃ εἰς ἐγκλήματα ἐμποδίζοντα τὴν Ἀρχιερωσύνην, ἢ κρυπτὰ καὶ ἀνεξέλεγκτα, μόνον δὲ πνευματικῷ Πατρὶ ἐξομολογηθέντα· ἢ φανερά μὲν ὄντα, διὰ ταῦτα δὲ δὲν καθαιρεθῆ ἀπὸ τὴν Σύνοδον· τότε γὰρ ἐλεγχόμενος ὁ Ἀρχιερεὺς ὑπὸ τῆς οἰκείας συνειδήσεως, εὐλόγως δύναται νὰ παραιτήσῃ καὶ τὴν Ἀρχιερωσύνην ἐν ταύτῳ, καὶ οὐδεὶς δύναται κωλύσαι αὐτόν· ὁ τοιοῦτος δὲ καὶ μοναχὸς γενέσθαι οὐ κωλύεται. Καὶ ὅρα τὸν β'. τῆς ἐν ἀγία Σοφίᾳ, καὶ μάλιστα τὸν γ'. τοῦ Κυρίλλου, καὶ τὴν εἰς τοῦτον ὑποσημειουμένην μαρτυρίαν τοῦ Χρυσόστομου, καὶ τὴν ἐρμηνεύαν τοῦ κς'. κανόνος τῆς ς'. καὶ τὴν εἰς τούτου ὑποσημείωσιν, καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ θ'. τῆς α'. Ὅρα καὶ τὸν τύπον τῆς κανονικῆς παραιτήσεως ἐν τῷ τέλει τῆς Βίβλου.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΤΕΤΑΡΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Η Αγία και Οικουμενική τετάρτη Σύνοδος συνεκροτήθη ἐν Χαλκηδόνι, πόλει ἐπισήμῳ τῆς Βιθυνίας, ἐπὶ Μαρκιανοῦ αὐτοκράτορος καὶ Πουλχερίας (1) κατὰ τὸ 451 ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ. Πατέρες δὲ ἦσαν ἐν αὐτῇ τὸν ἀριθμὸν ἑξακόσιοι τριάντα, ἀπὸ τοῦς ὁποίους οἱ λογάδες, καὶ ὑπερέχοντες ἦσαν Ἀνατόλιος ὁ Κωνσταντινουπόλεως, Πασχασῖνος καὶ Λουκίνσιος Ἐπίσκοπος σὺν Βονιφατίῳ καὶ Βασιλείῳ Πρεσβυτέροις, μὲ τὸς ὁποίους ἦτον καὶ Ἰουλιανὸς Ἐπίσκοπος, ἐπέχοντες τὸν τόπον τοῦ ἀγιοτάτου Λέοντος Ρώμης, Μάζιμος ὁ Ἀντιοχείας, Ἰουβενάλιος ὁ Ἱεροσολύμων. Οἵτινες κατεδίκασαν, καὶ τῷ ἀναθέματι παρέπεμψαν, τὸν δυστυχῆ Εὐτυχῆ, ἀρχιμανδρίτην, καὶ τὸν αὐτοῦ ὑπερασπιστὴν Διδάσκωρον τὸν μετὰ τὸν Κύριλλον γεγονότα Ἀλεξανδρείας Ἐπίσκοπον. Οὗτοι γὰρ εἰς τὴν ἐναντίαν πλάνην τοῦ Νεστορίου πεσόντες, εἰς τὴν ὁμοίαν ἐκείνου ἀπώλειαν συγκατέπεσον. Διότι ἐκεῖνος μὲν εἰς δύο πρόσωπα καὶ δύο ὑποστάσεις τὸν ἕνα Χριστὸν ἐμέριζεν, οὗτοι δὲ τὰς δύο τοῦ Χριστοῦ φύσεις, θεότητα καὶ ἀνθρωπότητα, ἐξ ὧν συντίθεται, καὶ ἐν αἷς γνωρίζεται καὶ προσκυνεῖται, εἰς μίαν φύσιν τολμηρῶς συνέχον, μὴ νοοῦντες οἱ ἄφρονες, ὅτι ἐκ τοῦ δυσσεβοῦς τούτου φρονήματος συμπεραίνεται νὰ μὴ ἦναι ὁ Χριστὸς τῆς αὐτῆς φύσεως τοῦ Πατρὸς, καὶ τῆς αὐτῆς φύσεως τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ ἄλλης τινός. (2) Ὅθεν ἡ ἅγια αὕτη Σύνοδος, ἀκολουθοῦσα εἰς τὸ Σύμβολον τῆς ἐν Νικαίᾳ α'. καὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει β'. καὶ εἰς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, ταῦτὸν εἰπεῖν εἰς τὸν ὄρον τῆς ἐν Ἐφέσῳ Γ', ἀλλὰ δὴ καὶ εἰς τὴν τοῦ ἀγιοτάτου Λέοντος Ρώμης ἐπιστολὴν, (3) τὸ μὲν κοινὸν Σύμβολον τῆς ἐν Νικαίᾳ α'. Συ. ὁδοῦ καὶ ἐν Κων/πόλει β'. ἀφῆκεν ἀνεπηρέαστον, ἀναθεματίσασα ἐκείνους ὁποῦ τολμήσουσιν νὰ προσθέσῃν ἢ νὰ ἀφαιρέσουσιν ἀπὸ αὐτὸ, ἴδιον δὲ ὄρον τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἐποίησεν, ἔχοντα ἐπὶ λέξεως ταῦτα· (πράξ. ε.) ἀερόμενοι τοῖνυν

(1) Ὁ Μαρκιανὸς γαμβρὸς ἦν Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ εἰς τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ Πουλχερίαν, τὴν ὁποίαν ἐπῆρε μὲν ὡς γυναῖκά του, δὲν ἐσημῆεν ὅμως μὲ αὐτήν. Ἔμεινε γὰρ αὕτη παρθένος ἕως τέλους, κατὰ τὸν Εὐάγγριον βιβλίον β'. κεφ. α'. τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας. Οὐ μόνον δὲ ὁ Μαρκιανὸς, ἀλλὰ καὶ ἡ Πουλχερία ὁμοῦ δὲν ἠμέλησε νὰ συναθροίσῃ τὴν παροῦσαν Σύνοδον. Ἦσαν δὲ παρόντες ἐν αὐτῇ καὶ οἱ δύο κατὰ τὴν γ'. συνέλευσιν, καθίσαντες ἐπὶ θρόνου ἔμπροσθεν τῶν καρχέλλων.

(2) Διότι, ἂν ἦτο μία ἡ φύσις τοῦ Χριστοῦ, ἢ Θεία ἔπρεπε νὰ ἦτο, ἢ ἀνθρωπίνη, ἢ οὔτε Θεία, οὔτε ἀνθρωπίνη. ἀλλ' οὐδετέρα. Καὶ εἰ μὲν ἦτο θεία, ποῦ ἡ ἀνθρωπίνη; εἰ δὲ ἀνθρωπίνη, πῶς οἱ τοῦτο λέγοντες δὲν εἶναι ἀρνηταί τῆς Θεότητος; εἰ δὲ οὐδετέρα, πῶς ὁ Χριστὸς δὲν ἀναπλάττεται ἄλλης φύσεως ἀπὸ τὴν φύσιν τοῦ Πατρὸς, καὶ ἄλλης φύσεως ἀπὸ τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων; οὐ τί ἂν γίνοιτο δυσσεβέστερον ἢ ἀφρονέστερον; νὰ λέγουσι μὲν ὅτι ὁ Θεὸς Λόγος ἔγινεν ἀνθρώπος διὰ νὰ φθεῖρη καὶ τὴν ἰδικήν

τοῦ θεότητα, καὶ τὴν προσληφθεῖσαν ἀνθρωπότητα; ταῦτα λέγει ὁ Φώτιος ἐναντιούμενος εἰς τὴν τῶν Μονοφυσιτῶν δυσσεβίαν ἐν τῇ περὶ τῆς τετάρτης Συνόδου ὑποθέσει.

(3) Τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἔστειλεν ὁ ἅγιος οὗτος Διὼν (τοῦ ὁποίου ἐορτάζει τὴν μνήμην ἡ Ἐκκλησία Φεβρουαρίου ιη'.) πρὸς τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἅγιον Φλαυιανὸν κατὰ τῶν Μονοφυσιτῶν. Λέγουσι δὲ ὅτι, ἀφ' οὗ ἐσύνθεσεν αὐτὴν, τὴν ἔβαλεν εἰς τὸν τάφον τοῦ ἀγίου Ἀποστόλου Πέτρου, καὶ μετὰ νηστείας καὶ ἀγρυπνίας, καὶ προσευχῆς παρεκάλει αὐτὸν, ἂν ἔχη κἀνένα λάθος νὰ τὴν διορθώσῃ. Πρὸς τὸν ὅποιον ἐφάνη ὁ Ἀπόστολος καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἰδιόρθωσα αὐτήν. Ἡ δὲ περικοπή αὐτῆς ἢ τὰς δύο φύσεις τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὴν μίαν ὑπόστασιν ἀκριβῶς καὶ ὑψηλῶς θεολογοῦσα, ἔχει ἐπὶ λέξεως οὕτω· Ἐνεργεῖ γὰρ ἑκατέρω μορφῇ μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας, ὅπερ ἴδιον ἔσχηκε τοῦ μὲν Λόγου κατεργαζομένου, τοῦ δ' ὅπερ ἐστὶ τοῦ Λόγου, τοῦ δὲ σώματος ἐκτελοῦντος, ὅπερ ἐστὶ τοῦ σώματος. Καὶ τὸ μὲν αὐτῶν, δια-

τοὺς θεοὺς Πατέρας, ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ὁμολογεῖν Ἰῶν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, συμφώνως ἄπντες ἐκδι-
δάσκωμεν, τέλειον τὸν αὐτὸν ἐν Θεότητι, καὶ τέλειον τὸν αὐτὸν ἐν ἀνθρωπότητι. Θεὸν ἀληθῶς, καὶ Ἄνθρωπον
ἀληθῶς τὸν αὐτὸν ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος, Ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ κατὰ τὴν Θεότητα, καὶ ὁμοούσιον τὸν αὐτὸν
ἡμῖν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, κατὰ πάντα ὁμοιον ἡμῖν, χωρὶς ἁμαρτίας. Πρὸ αἰώνων μὲν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεν-
νηθέντα κατὰ τὴν Θεότητα, ἐπ' ἐσχάτων δὲ τῶν ἡμερῶν, τὸν αὐτὸν δι' ἡμᾶς, καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν,
ἐκ Μαρίας τῆς Παρθένου τῆς Θεοτόκου, κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Ἐνα καὶ τὸν αὐτὸν Χριστὸν, Ἰῶν, Κύριον,
Μονογενῆ, ἐκ δύο φύσεων ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀδιαιρέτως, ἀχωρίστως γνωριζόμενον, (1) οὐδαμοῦ τῆς τῶν

λάμπει τοὺς θαύμασι, τὸ δὲ ταῖς ὕβρεσιν ὑποπέπτωκε. Καὶ καθά-
περ ὁ Λόγος ἀπὸ τῆς Πατρὸς δόξης ἐστὶν ἀχώριστος, οὕτω τὸ
σῶμα τὴν φύσιν τοῦ ἡμετέρου γένους οὐκ ἀπολείπειν. Εἰς γὰρ
καὶ ὁ αὐτὸς ἀληθῶς τε Ἰῶς Θεοῦ, καὶ ἀληθῶς υἱὸς ἀνθρώπου
τυγχάνει. Θεὸς μὲν κατὰ τοῦτο, καθ' ὃ ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, καὶ
ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος, ἀνθρωπος δὲ
κατὰ τοῦτο, καθ' ὃ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν.
"Ὅθεν ταύτης τῆς ἐπιστολῆς ἀναγνωσθείσης ἐν τῇ παρουσίᾳ Συ-
νόδῳ, οἱ Πατέρες ἐβόησαν· Αὕτη ἡ Πίστις τῶν Πατέρων. Αὕτη
ἡ Πίστις τῶν Ἀποστόλων. Πέτρος διὰ Λέοντος ταῦτα ἐφώνη-
σε». Δι' ὃ καὶ Στήλην ὀρθοδοξίας τὴν τοιαύτην ἐπιστολὴν ἐπι-
νόμασε. Γράφει δὲ περὶ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ὁ Ἱεροσολύμων
Σωφρόνιος, ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος Θεόδωρος (οὗ ἡ ἐπίσκοπὴ ἦτον εἰς
τὴν Λυβίην) ὢν τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Εὐλόγιου Κουβι-
κουλάριος, εἶδεν εἰς τὸν ὕπνον τοῦ ἑνα ἀνθρώπου ὑψηλόν, ἄξιον
πολλῆς τιμῆς καὶ εὐλαβείας, καὶ εἶπεν αὐτῷ, μήνυσαι εἰς τὸν
Πάπαν Εὐλόγιον, ὅτι ἦλθεν ὁ Πάπας τῆς Ρώμης Λέων διὰ νὰ
τὸν ἀνταμώσῃ. Ἐδραμεν ὁ Θεόδωρος παρευθὺς εἰς τὸν Πα-
τριάρχην, καὶ εἶπεν αὐτῷ τὰ ρηθέντα. Καὶ λοιπὸν ἀνταμωθί-
τες, ἐχαιρέτησεν ἕνας τὸν ἄλλον, καὶ μετ' ὀλίγα εἶπεν ὁ Λέων
πρὸς τὸν Εὐλόγιον· Ἠξέυρισε διὰ τί ἦλθον; ἦλθον διὰ νὰ σοῦ
εὐχαριστήσω, ὅτι πολλὰ καλὰ ἐνόησες τὴν ἐπιστολὴν μου καὶ
τὴν ἐδιαφέντευσες. Ἠξέυρισε λοιπὸν, ὅτι μεγάλην χάριν ἔκαμες
ὄχι μόνον εἰς ἐμέ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν κορυφαῖον Πέτρον, καὶ ταῦτα
εἰπὼν ἄφαντος ἔγινε. Τὸ πρῶτον ἐδιηγήθη τοῦτο ὁ Θεόδωρος εἰς
τὸν Εὐλόγιον· καὶ ἐκεῖνος κλαίων, εὐχαρίστησε τῷ Θεῷ, τῷ
ποιήσαντι αὐτὸν κήρυκα τῆς ἀληθείας (Δοσιθεὸς σελ. 527. τῆς
Δωδεκαβίβλου). ἦν δὲ ὁ Εὐλόγιος οὗτος ἐπὶ Μαυρικίου Βασιλέως.
Ἐπειδὴ δὲ οἱ Παπισταὶ ἐκ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης κακῶς συμπε-
ραίνουσιν ὅτι ὁ Πάπας εἶναι μονάρχης τῆς οἰκουμένης, καὶ ἐπὶ
τῶν Συνόδων, ἀποκρινόμεθα. Πρῶτον, ὅτι ἀγκαλὰ, καὶ ἡ ἐπι-
στολὴ αὕτη ὀρθοδοξία τῆ ἀληθείᾳ ἐστὶ, μὲ ὄλον τοῦτο δὲν
ἀπεδέχθη ὑπὸ τῆς Συνόδου ταύτης ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀλλ'
ἐξετάσθη πρῶτον, ἂν ἦναι σύμφωνος μὲ τὸ Σύμβουλον τῆς α'. καὶ
τῆς β'. Συνόδου, καὶ μὲ τὰ πραχθέντα ἐπὶ Κυρίλλου παρὰ τῆς
γ'. Συνόδου, καὶ οὕτω σύμφωνος εὐρεθείσα ὑπεγράφη παρὰ τῶν
Ἀρχιερέων ἐν τῇ δ'. πράξει τῆς παρούσης Συνόδου. Δεύτερον,
ὅτι καθὼς ἡ ἐπιστολὴ αὕτη Στήλη τῆς ὀρθοδοξίας ὠνομάσθη ἐν
τῇ δ'. οὕτως ἐν τῇ ζ'. Συνόδῳ, τὰ μὲν παρὰ τῶν Ἀρχιερέων
τῆς Ἀνατολῆς ἀποσταλέντα γράμματα πρὸς τὸν Ταράσιον,
Στύλος εὐσεβείας ὠνομάσθησαν, ἡ δὲ τοῦ Ταράσιου πρὸς τοὺς ἀ-
νατολικούς ἐπιστολὴ, "Ὅρος ὀρθοδοξίας ὠνομάσθη (πράξει δ'. τῆς
ζ'. Συνόδου)· στήλη δὲ ὀρθοδοξίας, στύλος εὐσεβείας, καὶ ὄρος
ὀρθοδοξίας ταῦτά ἐστίν. Ἀφίνω νὰ λέγω, ὅτι οὐκ ὠνομάσθη ἡ
τοῦ Λέοντος ἐπιστολὴ στήλη ἀπλῶς, ἀλλὰ στήλη τῆς ὀρθοδοξίας,
ὡσάν ὅπου εἶναι καὶ ἄλλαι στήλαι ὀρθοδοξίας. ἡ δὲ τοῦ Ταρά-
σιου ἐπιστολὴ, ὄρος ὀρθοδοξίας ἀπλῶς, καὶ τὰ τῶν ἀνατολικῶν
γράμματα, στύλος εὐσεβείας ἀπλῶς ὠνομάσθησαν. Τρίτον, ὅτι
καθὼς μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς τοῦ Λέοντος ἐπιστολῆς εἶπεν
ἡ Σύνοδος· Αὕτη ἡ πίστις τῶν πατέρων, οὕτω καὶ μετὰ τὴν
ἐνάγνωσιν τῶν πρακτικῶν τῆς α'. καὶ τῆς β'. ἐβόησεν·

Αὕτη ἡ πίστις τῶν ὀρθοδόξων, οὕτω πιστεύομεν πάν-
τες. Καὶ ὅταν ἀνεγνώσθη ἡ τοῦ Κυρίλλου ἐπιστολὴ, ἡ Σύνοδος
εἶπε· Λέων καὶ Ἀνατόλιος οὕτω πιστεύουσι, καὶ ἡμεῖς οὕτω
πιστεύομεν. Κύριλλος οὕτω πιστεύει, αἰώνια ἡ μνήμη Κυρίλ-
λου. Καὶ τοῦτο δὲ προυσίθημι, ὅτι μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς τοῦ
Λέοντος ἐπιστολῆς ἡ Σύνοδος καὶ ταῦτα ἐπρόσθεσε· Κύριλλος
οὕτως ἐπίστευσεν. Ὁ Πάπας οὕτως ἠρμήνευσε. Καὶ πάλιν, Λέων
ἐδίδαξε. Κύριλλος οὕτως ἐδίδαξε. Λέων καὶ Κύριλλος ὅμοια ἐδί-
δαξαν. Τέταρτον δὲ καὶ τελευταῖον, ὅτι ἡ μὲν τρίτη Σύνοδος
τὴν πρὸς Νεστόριον ἐπιστολὴν τοῦ Κυρίλλου ἴδιον ὄρον ἐποίησε,
καὶ ὕρα ἐν τῷ προλόγῳ τῆς γ'. ἡ δὲ δ'. τὴν ἐπιστολὴν Λέοντος
ἴδιον ὄρον οὐκ ἐποίησε, καὶ μ' ὄλον ὅπου ἐπάσχισαν διὰ τοῦτο
πολλὰ οἱ τοῦ Ρώμης τοποτηρηταί· ἀλλ' εἶπεν, ἄλλος ὄρος οὐ
γίνεται. Τὴν ἐπιστολὴν ὁ ὄρος ἐβεβαίωσεν. Ἐτίθη δὲ μόνον εἰς
τὸν ὄρον ἀπὸ τῆς ἐπιστολῆς τοῦτο μόνον τὸ, ὅτι δύο φύσεις
εἶναι ἡνωμέναι ἀμερίστως, καὶ ἀσυγχύτως ἐν τῷ Χριστῷ. Ὅθεν
ἐκ τούτων ἀπάντων τὸ φανταζόμενον μοναρχικὸν ἀίωμα τοῦ
Πάπα κατακρημνίζεται καὶ δεικνύεται, ὅτι καὶ ὁ Πάπας, καὶ ὀρ-
θόδοξα φρονῶν, κρίνεται ὑπὸ τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου, καὶ ἐξε-
τάζεται, ἥτις ἐστὶν ὁ ἕσχατος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Κριτής. Περὶ οὗ
ὄρα τὴν δ. ὑποσημείωσιν εἰς τὰ προλεγόμενα τῆς δ. Συνόδου.

(1) Εἰς τραυτέραν δὲ σαφηνείαν τῶν ἀτρέπτως καὶ ἀσυγχύ-
τως ἡνωμένων ἐν Χριστῷ δύο φύσεων, λυπηρὸν μοι ἐφάνη νὰ
μὴ προσέσω ἐδῶ τὴν ἐρμηνείαν ὅπου κἀμιν Θεόδωρος ὁ Πρε-
σβύτερος τῆς Ραιθοῦ, κειμένῃ ἐν τῇ Β.βιβλιοθήκῃ τῶν Πατέρων,
θεολογικωτάτην οὖσαν τῇ ἀληθείᾳ (Δοσιθ. σελ. 469. τῆς Δω-
δεκαβίβλου). ἔχει δὲ οὕτως· «Οἱ ὀρθόδοξοι τὰς δύο φύσεις ὁμολο-
γοῦσιν οὐσιωδῶς ἡνωμένας, ἐνώσει τῇ καθ' ὑπόστασιν, ἀδιασπά-
στως ὅμως, καὶ ἀσυγχύτως (ἐξήγησις τοῦ ὄρου)· τὸ μὲν δύο
φύσεις δηλοῖ τὸ ἕτερογενές, καὶ ἕτεροούσιον τῶν συνελθουσῶν δύο
φύσεων, τῆς τε προσλαβούσης θεότητος, καὶ τῆς προσειλημμένης
ἀνθρωπότητος, τὸ δὲ οὐσιωδῶς δηλοῖ, τὸ μὴ κατ' εὐδοκίαν, ἦγουν
μὴ κατὰ χάριν, ἢ κατ' ἐνέργειαν, ἢ κατ' ἀξίαν, ἢ κατ' ἰσοτι-
μίαν, ἢ ἀναφορὰν, ἢ σχέσιν, ἢ δύναμιν, ἢ ἕτεραν τινὰ σχετικὴν
ἔνωσιν (καθὼς ἔλεγεν ὁ Νεστόριος), ἀλλ' αὐτῇ οὐσίᾳ καὶ ὑπο-
κειμένῳ, καὶ πράγματι συνυφαστάται ταύτην, καὶ συντεθεῖσθαι.
Τὸ δὲ ἐνώσει τῇ καθ' ὑπόστασιν δηλοῖ, τὸ μὴ πρότερον διαπε-
πλάσθαι τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ αὐτὴν ἔλθειν τὴν θεότητα, ἀλλ'
ὅτι κατ' αὐτὸ τὸ ὑφίστασθαι τὴν πρώτην ἀρχὴν, ἦνωται τῇ
θεότητι· (ἕμα γὰρ διεπλάσθη σὰρξ, καὶ ἕμα ἦτο Θεοῦ Λόγου
σὰρξ, κατ' ἄλλον θεολόγον). Τὸ δὲ ἀδιασπάστως ἕμα καὶ ἀ-
συγχύτως, σημαίνει τὸ μὴ δὲ καινοτομηθῆναι τὰς συνελθούσας
φύσεις διὰ τῆς ἐνότητος, ἀλλὰ τὴν ἔνωσιν τούτων αἰεὶ τε καὶ
ὡσαύτως διαφυλάχθαι, καὶ ἑκατέραν τῶν φύσεων μένειν ἀμειώ-
τως ἐπὶ τῷ οὐσιωδῶι ὄρῳ καὶ λόγῳ. Ἐνταῦθεν ἐκ τῆς ἐρμηνείας
ταύτης μαθαίνομεν ὅτι ὅπου οἱ Πατέρες ὀνομάζουσι, κατὰ φύ-
σιν, καὶ φυσικῶν τῶν δύο φύσεων ἐπὶ Χριστοῦ ἔνωσιν, δὲν
φανερώνουσι μὲ τὸ ὄνομα φυσικῶν, ὅτι ἡ ἐπὶ Χριστοῦ ἔνωσις
τῆς ἀνθρωπότητος ἐγένετο ἐν τῇ φύσει, καὶ κατὰ φύσιν. Ἄ-
παγε' (εἰ γὰρ τοῦτο ἦτον, ἔπρεπε κατὰ τὸ ἀκόλουθον, ἐκ τῶν
δύο φύσεων νὰ ἀποτελεσθῆ μία φύσις σύνθετος, ὅπερ τῶν μονο-

φύσεων διαφορὰς ἀνηρημένης διὰ τὴν ἔνωσιν, σωζομένης δὲ μᾶλλον τῆς ιδιότητος ἑκατέρας φύσεως, καὶ εἰς ἕν πρόσωπον, καὶ μίαν ὑπόστασιν συντρεχούσης. Οὐκ εἰς δύο πρόσωπα μεριζόμενον, ἢ διαιρούμενον, ἀλλ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν Υἱὸν, καὶ μονογενῆ Θεὸν Λόγον, Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, καθάπερ ἄνωθεν οἱ Προφῆται περὶ αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ἡμᾶς ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς ἐξέπαιδευσε, καὶ τὸ τῶν Πατέρων ἡμῶν παραδέδωκε Σύμβολον». Ἀκύρωσε δὲ ἡ Σύνοδος αὕτη καὶ τὸ προτοῦ ἐν Ἐφέσῳ συστάν ληστρικὸν συνέδριον ἐν ἔτει 448, ἐν ᾧ ὁ μὲν Διδασκαρὸς πρόστατο, τὸν Εὐτυχῆ ὑπερασπιζόμενος, οἱ δὲ τοῦ Ῥώμης τοποτηρητὰ οὐκ εἰσηκούοντο, ὁ δὲ ἅγιος Φλαυιανὸς Κωνσταντινουπόλεως, λακτισθεὶς, καὶ μὲν πολλὰς μάλιστα πληγῶθεις, ἐτελεύτησεν. Ἐν τῇ Συνόδῳ ταύτῃ (πράξ. ἡ) ὁ μακάριος Θεοδώρητος, εἰπὼν «Ἀνάθεμα Νεστορίῳ, καὶ τῷ μὴ λέγοντι Θεοτόκον τὴν Ἁγίαν Μαρίαν καὶ τῷ μερίζοντι τὸν ἕνα Υἱὸν τὸν μονογενῆ», ἀλλὰ καὶ τὸν Εὐτυχῆ ἀναθεματίσας, καὶ πᾶσαν αἵρεσιν, καὶ ὑπογράψας εἰς τὰ παρὰ τῆς Συνόδου ψηφισθέντα, ἐδικαιώθη καὶ ἐκάθισεν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ ἐν τῇ Συνόδῳ, καὶ τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ ἀνέλαβεν. Κοντὰ δὲ εἰς ταῦτα πάντα, καὶ τοὺς παρόντας τριάκοντα Κανόνας ἐξέδωκεν, ἐν ἑρισκομένους ἐν τῇ ἐκ. πράξ. αὐτῆς, ἐπικυρουμένους μὲν καὶ βεβαιουμένους ὀνομαστικῶς καὶ ὠρισμένους ἀπὸ τὸν β'. τῆς ς'. ἀορίστως δὲ ἀπὸ τὸν α'. τῆς ζ', οἵτινες εἶναι ἀναγκαῖοι: πρὸς τὴν τῆς Ἐκκλησίας εὐκοσμίαν καὶ κατάστασιν. Τὰ δὲ πρακτικὰ τῆς παρούσης Συνόδου εἰς τρεῖς τόμους διαιροῦνται, καὶ ὁ μὲν πρῶτος τόμος περιέχει διαφόρους ἐπιστολάς, καὶ τὰ ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπὸ Φλαυιανοῦ, καὶ ἐν Ἐφέσῳ, ὑπὸ τῆς ληστρικῆς Συνόδου πεπραγμένα, ὁ δὲ β'. τόμος περιέχει τὰς δεκαεξὶ πράξεις αὐτῆς ταύτης τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου, ὁ δὲ γ'. τόμος περιέχει διαφόρους ἐπιστολάς τῆς Συνόδου καὶ τῶν Βασιλέων, καὶ ἄλλα μερικὰ, ὅσα μετ' αὐτὴν ἔγιναν ἀποβλέποντα πρὸς αὐτὴν (1). (Ὅρα τὸν Δοσίθ. ἀπὸ σελ. 331 ἕως 397, καὶ τὸν β'. τόμον τῶν Συνοδικῶν.)

φυσικῶν ἦτο δυσσεβὲς φρόνημα, καὶ ὄχι ὀρθόδοξον φρόνημα τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἥτις δογματίζει, ὅτι αἱ δύο φύσεις τοῦ Χριστοῦ ἠνώθησαν, ὄχι κατὰ τὴν φύσιν, ἢ ἐν τῇ φύσει, ἀλλὰ καθ' ὑπόστασιν, καὶ ἐν τῇ ὑποστάσει τοῦ Θεοῦ Λόγου. Δι' ὃ καὶ μία ὑπόστασις ἐστὶ τοῦ Χριστοῦ σύνθετος ἐκ τῶν δύο φύσεων Θεότητος τε καὶ ἀνθρωπότητος. Ἄλλὰ μὲν τὸ ὄνομα φυσικῆν, καὶ κατὰ φύσιν, φανερόνουν οἱ Πατέρες, ὅτι ἀληθῶς, καὶ πραγματικῶς ἡ ἔνωσις αὕτη γέγονεν, ὡς ἡρμήνευσεν ὁ ρηθεὶς Θεόδωρος ὁ τῆς Ραιθῶ, ἐξαιρέτως δὲ καὶ μάλιστα ὁ θεσπέσιος τῆς Ἀλεξανδρείας Κύριλλος, καὶ τῆς ἀπορρήτου ταύτης καὶ ἀπερινοήτου ἐνώσεως διαπρῦσιος ἐρμηνεύς. Οὗτος γὰρ εἰπὼν ἐν τῷ γ'. Ἀναθεματισμῷ «Εἴ τις ἐπὶ τοῦ ἐνὸς Χριστοῦ διαιρεῖ τὰς ὑποστάσεις (ἦτοι τὰς ὑπαρκτικὰς καὶ ὑφαστάσας, ἦτοι πραγματικὰς φύσεις) μετὰ τὴν ἔνωσιν, μόνῃ συνάπτων αὐτὰς συναφεία, τῇ κατὰ τὴν ἀξίαν, ἥγουν αὐθεντίαν ἢ δυναστείαν, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον Συνόδῳ τῇ καθ' ἑνώσιν φυσικῆν, ἀνάθεμα ἔστω.» Οὗτος, λέγων, τοῦτο εἰπὼν, ἐξηγεῖ καὶ ἐν τῇ ἐπιλόσει τοῦ ἀναθεματισμοῦ τούτου, καὶ ἐν τῇ ἀπολογία πρὸς τὴν ἀντίρρησην τῶν ἀνατολικῶν, καὶ ἐν τῇ ἀπολογία πρὸς τὴν ἀνατροπὴν τοῦ Θεοδώρητου, καὶ εἰς τὰ τρία μέρη ἑαυτοῦ, ὅτι ἡ φυσικὴ ἔνωσις, ὅπου εἶπε, δηλοῖ τὴν ἀληθῆ καὶ πραγματικῆν, φέρων εἰς παράδειγμα, καὶ τὸ ἀποστολικὸν ἐκεῖνο, καὶ ἡμεν τέκνα φύσει ὄργης, ἀντὶ τοῦ ἀληθῶς τέκνα ὄργης. Ἄλλοι δὲ τινες Θεολόγοι τὴν φυσικῆν ταύτην ἔνωσιν ἐρμηνεύουσιν, ἀντὶ τοῦ ὑποστατικῆν, ἐπειδὴ καὶ ὑπόστασις οὐσία, καὶ φύσις μετὰ ἰδιωμάτων παρὰ τῶν θεολογούντων, καὶ φιλοσοφούντων ὀρίζεται, καὶ μάλιστα παρὰ τῆς ζ'. Συνόδου ἐν τῇ ς'. πράξει αὐτῆς.

(1) Σημείωσαι ὅτι ὁ Εὐτυχῆς ποτὲ μὲν ἔλεγεν, ὅτι ἡ σὰρξ τοῦ Κυρίου δὲν εἶναι ὁμοούσιος μὲ τὴν μητέρα, οὔτε μὲ ἡμᾶς, ποτὲ δὲ, ὅτι πρὸ μὲν τῆς ἐνώσεως, δύο φύσεις ἦσαν ἐν τῷ Χριστῷ, μετὰ δὲ τὴν ἔνωσιν μία, δι' ὃ καὶ ἐκ μὲν δύο φύσεων ἔλεγεν εἶναι τὸν Χριστὸν, πρὸ τῆς ἐνώσεως δηλ. οὐχὶ δὲ καὶ ἐν δυοὶ φύσει, μετὰ τὴν ἔνωσιν δηλ. καὶ διὰ τοῦτο ἡ Σύνοδος αὕτη εἶπεν εἰς τὸν ὅρον αὐτῆς ἀνωτέρω, ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ὁμοούσιος τῷ Πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα, καὶ ὁμοούσιος ἡμῶν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα ἐκ τοῦ μονοφυσίτου δὲ Εὐτυχοῦς τούτου, ὡς ἀπὸ

τινος ὕδρα πολυκεφάλου πολλὰι αἱρέσεις μετὰ ταῦτα ἐφύτρωσαν. Οἱ Θεοπασχίται, οἱ λέγοντες, ἅγιος ἀθάνατος ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, δὲ ἤρχε Πέτρος ὁ Κναφεὺς (περὶ οὗ ὄρα τὸν πᾶ τῆς ς'), ἡ γὰρ ἀνθρωπότης ἐτράπη εἰς τὴν Θεότητα, κατὰ τοὺς μονοφυσίτας. Δοιπὸν ὅλη ἡ ἅγια Τριάς ἔπαθε, ὡς φεῖσαι Κύριε! μίας οὐσης φύσεως τῆς Θεότητος δι' ὃ καὶ εἰς τὴν ἁγίαν Τριάδα, τὴν διὰ τοῦ τριαγίου ὁνομαζομένην, τὴν βλασφημίαν ταύτην ἐτόξευσαν οἱ ἐμβρόντητοι. Ἐκ τῶν Μονοφυσιτῶν οἱ Σεβηριανοὶ ἐβλάστησαν ἀπὸ Σεβήρου τινὸς μοναχοῦ, Ἐπισκόπου γενομένου Ἀντιοχείας. Ἐξ αὐτῶν οἱ Ἰακωβίται, ἀπὸ Ἰακώβου τινὸς Σύρου ἀνδρὸς, καὶ ποταποῦ εἰς τὸ γένος, Ζανζάλου ἢ Τζαντζάλου ὀνομαζομένου, ὁ ὁποῖος ἔγεινε καὶ ἀρχηγὸς τῆς αἵρέσεως τῶν Ἀρμενίων. Ἐξ αὐτῶν Γαϊανίται, ὅστις Γαϊανὸς ἠκολούθησεν εἰς τὴν αἵρεσιν Ἰουλιανοῦ Ἐπισκόπου Ἀλικαρνασσοῦ, ἢ Ἀλικαρνασσεῶς, καὶ παρ' αὐτοῦ ἔχειροτονήθη Ἀλεξανδρείας. Ἐλεγον δὲ οὗτοι, ὅτι ὁ Χριστὸς ἦτο πάντῃ ἀπαθὴς, δι' ὃ καὶ Ἀπαθῆται ὀνομαζόντο, οἵτινες ὑπὸ τοῦ Δαμασκηνοῦ Αἰγύπτιοι ὀνομαζόνται, εἰς τοὺς ὁποίους καὶ οἱ Κόπται ἠκολούθησαν. Ἐκ τῆς ρίζης δὲ τῶν Μονοφυσιτῶν ἐβλάστησε καὶ ἡ αἵρεσις τῶν Μονοθελητῶν μετὰ ταῦτα. Εἰ γὰρ μία κατ' αὐτοὺς φύσις ἦν ἐν τῷ Χριστῷ, ἀκόλουθον εἶναι ὅτι ἡ μία αὕτη φύσις νὰ ἔχη καὶ μίαν θέλησιν. Ἐξ αὐτῶν οἱ Ἀγνοῖται, ὧν ἀρχηγὸς ἦν ὁ Θεμιστιος, οἵτινες ἔλεγον ὅτι ὁ Χριστὸς ἠγνόει τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως, σχισθέντες, κατὰ τὸν Δαμασκηνὸν, ἀπὸ τοῦς μονοφυσίτας Θεοδοσιανοῦς. Ἐξ αὐτῶν οἱ Τριθεῖται, οἵτινες ἐπὶ τῆς ἁγίας Τριάδος ἔλεγον κοινὴν οὐσίαν καὶ φύσιν, καὶ μερικὴν ὡς ἐπὶ τῶν τριῶν ἀνθρώπων, ὧν ἀρχηγὸς ἦν Ἰωάννης Ἀλεξανδρεὺς ὁ φιλόπονος. Ἀκέφαλοι δὲ μὲν ἕνα λόγον ὄλοι οἱ μονοφυσίται ὀνομαζόντο, καθ' ὅτι ἐσχίσθησαν ἀπὸ τὸν Μογγὸν Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας διατι φανερὰ δὲν ἀνεθεματίζεε τὴν δ'. Σύνοδον, ὡς λέγει ὁ Δεόντιος, ἢ διὰ τί ἐπόλουν διαφόρους παρασυνάξεις καὶ παραβαπτίσματα, καὶ ἄλλας καινοτομίας καὶ σχίσματα, καθὼς λέγει Νικηφόρος ὁ Κάλιστος, ἢ διὰ τί ἐσχίσθησαν ἀναμεταξύ των, τε Σεβήρος καὶ Ἰουλιανὸς περὶ φθαρτοῦ καὶ ἀφθάρτου καὶ ἄλλοι μὲν ἠκολούθησαν εἰς τὸν ἕνα, ἄλλοι δὲ εἰς τὸν ἄλλον. Καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, ἀκέφαλοι ἐλέγοντο, διατι δὲν

ΟΙ Δ'. ΚΑΝΟΝΕΣ

ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ Δ'. ΣΥΝΟΔΟΥ ΕΡΜΗΝΕΥΟΜΕΝΟΙ

ΚΑΝΩΝ Α'.

Τῆς ς'. β'. || Τους παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων καθ' ἐκάστην Σύνοδον ἄχρι τοῦ νῦν ἐκτεθέντας Κανό-
 τῆς ζ'. α'. || νας κρατεῖν ἐδικαιώσαμεν.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρῶν Κανῶν δίκαιον κρίνει νὰ κρατοῦσιν, ἤτοι νὰ ἔχουσι τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχὺν ὅλοι οἱ Κανόνες ὁποῦ ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τοῦ νῦν ἐξεδόθησαν παρὰ τῶν Ἁγίων Πατέρων, εἴτε πρὸς δογματῶν ἀκρίβειαν, εἴτε καὶ πρὸς Ἐκκλησιαστικὴν εὐταξίαν χρησιμεύοντες καθ' ἐκάστην Σύνοδον Οἰκουμενικὴν τε καὶ τοπικὴν.

Συμφωνία.

Τὰ αὐτὰ δὲ μὲ τὸν παρόντα κανόνα καὶ ὁ β'. τῆς ς'. καὶ ὁ α'. τῆς ζ'. διορίζουσι νὰ μένουσι βέβαιοι οἱ, τε Ἀποστολικοὶ, καὶ οἱ πρὸ αὐτῶν Συνοδικοὶ καὶ Πατρικοὶ Κανόνες. Καὶ ὅρα τὰ περὶ τῶν Κανόνων ἐν γένει προλεγόμενα ἐν ἀρχῇ τῆς Βίβλου.

ΚΑΝΩΝ Β'.

Ἄποσ. κθ'. || Εἴ τις Ἐπίσκοπος ἐπὶ χρήματι χειροτονίαν ποιήσῃ, καὶ εἰς πράσιν καταγάγοι τὴν
 λ'. τῆς ς'. κβ'. || ἄπρατον χάριν, καὶ χειροτονήσῃ ἐπὶ χρήμασιν Ἐπίσκοπον, ἢ χωρεπίσκοπον, ἢ Πρεσβυτέ-
 κγ'. τῆς ζ'. γ'. || ρους, ἢ Διακόνους, ἢ ἕτερόν τινα τῶν ἐν τῷ κλήρῳ κατηριθμημένων, ἢ προβάλλοιτο ἐπὶ
 δ'. ε'. ιθ'. Βασ. || χρήμασιν Οἰκονόμον, ἢ Ἐκδικον, ἢ Παραμονάριον, ἢ ὅπως τινὰ τοῦ Κανόνος δι' αἰσχροκέρ-
 ια'. τῆς ἐν || δειαν οἰκειάν, ὁ τοῦτο ἐπιχειρήσας, ἐλεγχθεὶς, κινδυνεύτω περὶ τὸν οἰκεῖον βαθμὸν, καὶ ὁ
 Λαοδικία ιβ'. || χειροτονούμενος μηδὲν ἐκ τῆς κατ' ἐμπορίαν ὠφελείσθω χειροτονίας ἢ προβολῆς, ἀλλ' ἔστω
 Γενναδίου καὶ || ἀλλότριος τῆς ἀξίας, ἢ τοῦ φροντισματος, οὐπερ ἐπὶ χρήμασιν ἔτυχεν. Εἰ δέ τις καὶ μετι-
 Ταρσίου ἐπι- || τεύων φανεῖη τοῖς οὕτως αἰσχροῖς, καὶ ἀθεμίτοις λήμμασι, καὶ οὗτος, εἰ μὲν Κληρικὸς εἴη, τοῦ οἰκεῖου
 στολή. || ἐκπιπέτω βαθμοῦ, εἰ δὲ Λαϊκὸς, ἢ Μονάζων, ἀναθεματιζέσθω.

Ἑρμηνεία.

Οἱ μὲν Ἐπίσκοποι, Πρεσβύτεροί τε καὶ Διάκονοι χειροτονοῦνται, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν, οἱ δὲ Ἀναγκῶσται καὶ Ψάλται καὶ Ἠγούμενοι χειροθετοῦνται καὶ σφραγίζονται (1). οἱ δὲ, προβάλλονται μόνον χωρὶς σφραγίδος. ὡς οἱ Οἰκονόμοι (2) καὶ Ἐκδικοὶ, καὶ Παραμονάριοι, ἤτοι Προσμονάριοι. Ὅποιος λοιπὸν Ἐπίσκοπος (διορίζει ὁ πα-

ὑπετάσσοντο εἰς μίαν κεφαλὴν, ἀλλὰ ἄλλοι μὲν εἰς ἓνα, ἄλλοι δὲ εἰς ἄλλον, διαφόρως ἀπ' ἀλλήλων καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀποσχισθέντες. (Ὅρα παρὰ Δοσιθ. σελ. 470 τῆς Δωδεκαβίβλου καὶ παρ' ἄλλοις). Ὅλοι δὲ οἱ μονοφυσῖται καὶ Θεοπασχῖται, εἰκόνα Χριστοῦ οὐκ ἔδέχοντο κατὰ τὴν ς'. πρᾶξιν τῆς ζ'. Συνόδου, ἐπειδὴ καὶ ἔλεγον ὅτι ἡ περιγραπτὴ καὶ εἰκονιζομένη Φύσις τῆς ἀνθρωπότητος ἀνεκράθη, καὶ μετετράπη εἰς τὴν φύσιν τῆς Θεότητος. Ἀστειὸς δὲ ἐστάθη ὁ ἐλεγμὸς, ὁποῦ ἔκαμεν ὁ Ἀλαμούνδαρος, ὁ πρῶτος τῶν Σαρακηνῶν. Οὗτος γὰρ ἀποῦ ἔγινε χριστιανός, ἐπειδὴ καὶ ἔστειλεν εἰς αὐτὸν δύο Ἐπισκόπους ὁ Σεβήρος διὰ νὰ τὸν ἐλύσῃ εἰς τὴν αἴρεσιν αὐτοῦ, θέλων ἐλέγχει αὐτούς, εἶπεν. Ἀλλὰ δὲν ἤξεύρετε, ὅτι γράμματα μοῦ ἔστειλαν. καὶ μέσα εἰς αὐτὰ μοὶ φανερῶνουν ἐκεῖνοι ὁποῦ τὰ ἔγραψαν, ὅτι ἀπέθανεν ὁ ἀρχάγγελος Μιχαήλ; Ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ τοῦ Σεβήρου Ἐπίσκοποι, ὅτι τοῦτο νὰ γένη εἶναι ἀδύνατον. Τότε ὁ Ἀλαμούνδαρος ἀποκριθεὶς εἶπε, καὶ ἂν ὁ Χριστὸς δὲν ἔχη δύο φύσεις, καθὼς ἐσεῖς λέγετε, πῶς ἦτο δυνατόν νὰ πάθῃ καὶ νὰ ἀποθάνῃ εἰς τὸν Σταυρὸν; ἐπειδὴ ἡ Θεότης αὐτοῦ εἶναι

ἀπαθὴς, καὶ δὲν ἀποθνήσκει (Δοσιθ. σελ. 424 τῆς Δωδεκαβίβλου).

(1) Σημείωσαι δὲ, ὅτι τὴν παρὰ Ἀρχιερέως γεννημένην κούραν τῶν Κληρικῶν σφραγίδα ἐπίκουριδος καὶ ἐπίκουριδα ἐπισκοπικὴν ὀνομάζει ὁ Βαλασαμῶν, ἀπόκασιν δὲ, τὴν τῶν μοναχῶν, (ἐν τῇ ἔρμην. τοῦ λγ'. τῆς ς', καὶ ἐπίκουριδα μοναχικὴν τῇ ἔρμ. τοῦ οζ'. τῆς ς').

(2) Οἱ μὲν Οἰκονόμοι ἐγίνοντο διὰ νὰ κυβερνώσιν τὰ τῆς ἐκκλησίας πράγματα κατὰ γνώμην τοῦ Ἐπισκόπου κατὰ τὸν Ι. Θεοφίλου, κς'. τῆς δ'. καὶ ια'. τῆς ζ'. οἱ δὲ ἔκδικοι ἐγίνοντο διὰ νὰ βοηθοῦν τοὺς ἀδίκουμένους, νὰ λυτρώνουν τοὺς τυραννουμένους ὑπὸ τινων, καὶ νὰ ἐκδικοῦν τοὺς διὰ οἰανδήποτε κακῶσιν καὶ ἐπῆρειαν προσφεύγοντας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Δύο λογίων δὲ ἦσαν οἱ ἔκδικοι, ἐκκλησιαστικοὶ, κατὰ τὸν παρόντα κανόνα, καὶ ἐξωτερικοὶ, καὶ Βασιλικοὶ, κατὰ τὸν πγ'. καὶ ρζ'. τῆς ἐν Κερθαῖ. Ἐλέγοντο δὲ αὐτοὶ, κατὰ τὸν Βαλασαμῶνα, Δεφένσορες καὶ Ἐκκλησιέκδικοι. κατὰ τὸν Ἰουστινιανόν. Δώδεκα δὲ ἦσαν οὗτοι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὧν ὁ πρῶτος ἐλέγετο Πρωτεύκδικος, ὅστις μετὰ τῶν δύο ἐκδικῶν ἔκρινε τὰς μικρὰς

ρῶν Κανῶν) τούτους πάντας καὶ τοὺς λοιποὺς Κληρικοὺς ποιήσοι μὲ χρήματα, καὶ δι' αἰσχροκέρδειαν τοῦ πω-
λήσει τὴν ἀπώλητον χάριν τοῦ Πνεύματος, οὗτος ἐλεγχεῖται, ὡς καθαιρήται ἀπὸ τὸν βαθμὸν τῆς Ἀρχιερωσύνης.
Ἄλλὰ καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ τοιοῦτοτρόπως χειροτονηθῆ, ὡς μὴ ὠφελῆται ἀπὸ τὴν κατὰ πραγματείαν ταύτην χει-
ροτονίαν ἢ προβολὴν, ἀλλὰ ὡς ἦναι καὶ τῆς ἱερωσύνης, καὶ τοῦ ὀφρκίου ὁποῦ ἔλαβεν ἀπόβλητος. Εἰ δὲ τινες
ἤθελε γίνεαι μεσίτης εἰς τὰς αἰσχροκερδεῖας ταύτας, εἰ μὲν εἶναι Κληρικὸς, ὡς καθαιρήται, εἰ δὲ Μοναχὸς ἢ λαϊ-
κός. ὡς ἀναθεματίζεται, Ἀνάγνωθι καὶ τὸν κθ'. καὶ λ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Γ'.

Ἦλθεν εἰς τὴν ἁγίαν Σύνοδον, ὅτι τῶν ἐν τῷ Κλήρῳ κατειλεγμένων τινὲς διὰ αἰσχρο-
κέρδειαν ἀλλοτριῶν κτημάτων γίνονται μισθωτοί, καὶ πράγματα κοσμικὰ ἐργολαβοῦσι, τῆς
μὲν τοῦ Θεοῦ λειτουργίας καταρραθυμοῦντες, τοὺς δὲ τῶν κοσμικῶν ὑποτρέχοντες οἴκους,
καὶ οὐσιῶν χειρισμοὺς ἀναδεχόμενοι διὰ φιλαργυρίαν. Ὁρίσει τοίνυν ἡ ἁγία καὶ μεγάλη Σύ-
νοδος, μηδένα τοῦ λοιποῦ μὴ Ἐπίσκοπον, μὴ Κληρικόν, μὴ μονάζοντα, ἢ μισθοῦσθαι κτή-
ματα, ἢ πραγμάτων ἐπιετάρχειν ἑαυτὸν κοσμικαῖς διοικήσεσι, πλὴν εἰ μὴ που ἐκ νόμου καλοῖτο εἰς
ἀφηλίκων ἀπαραίτητον ἐπιτροπήν, ἢ ὁ τῆς πόλεως Ἐπίσκοπος ἐκκλησιαστικῶν ἐπιτρέψει φροντίζειν
πραγμάτων, ἢ ὀφρανῶν, ἢ γηρῶν ἀπρονοήτων, καὶ τῶν προσώπων τῶν μάλιστα τῆς ἐκκλησιαστικῆς
δεομένων βοηθείας, διὰ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ. Εἰ δὲ τις παραβαίνειν τὰ ὀρισμένα τοῦ λοιποῦ ἐπιχειρήσει,
ὁ τοιοῦτος ἐκκλησιαστικῶς ὑποκείσθω ἐπιτιμίαις.

Τῶν Ἀποστ.
ς'. πἀ. πγ'.
τῆς Δ'. ζ'. τῆς
δ. καὶ β'. ιε.
τῆς Καθ. ιη.
τῆς ζ'. ι'.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρῶν Κανῶν διορίζεται ὅτι, ἐπειδὴ καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἀσκήν τῆς Συνόδου πῶς μερικοὶ Κληρικοὶ, διὰ
αἰσχροκέρδειαν πακτόνουσι ξένα ὑποστατικά, καὶ ἐργολαβοῦσιν (1), ἤτοι εἰς κοσμικὰ πράγματα τὸν ἑαυτὸν
τοὺς περιπλέουσι διὰ κέρδος, ἀμελοῦντες τὰς τῆς ἱερωσύνης ὑπηρεσίας, εἰς τοὺς οἴκους δὲ τῶν κοσμικῶν εἰσερ-
χόμενοι, καὶ τὰς περιουσίας αὐτῶν διὰ φιλαργυρίαν ἀναλαμβάνοντες· διὰ τοῦτο ὥρισεν ἡ ἁγία αὕτη Σύνοδος, εἰς
τὸ ἐξῆς κἀνένας Ἐπίσκοπος ἢ Κληρικὸς, ἢ Μοναχός, νὰ μὴ πακτόνη ὑποστατικά, ἢ νὰ ἐμβάξῃ τὸν ἑαυτὸν του
εἰς διοικήσεις πραγμάτων κοσμικῶν, ἔξω μόνον ἀν ἀπὸ τοὺς νόμους καλῆται εἰς τὸ νὰ γένη ἐπίτροπος μὲν τῶν
ἀνήθων παιδῶν (2) (ἀνήθοι δὲ λέγονται ἀπὸ γεννήτεως ἕως τῶν ιδ'. χρόνων), κουράτωρ δὲ, ἤτοι φροντιστῆς
καὶ ἐπιμελητῆς τῶν ἀφηλίκων (ἀφήλικες δὲ λέγονται ἀπὸ τοῦ ιδ'. ἕως τοῦ κε'), καὶ ἔξω, ἀν ὁ τῆς πόλεως
Ἐπίσκοπος παρακινήσῃ αὐτὸν νὰ φροντίζῃ τὰ τῆς Ἐκκλησίας πράγματα, ἢ ὀφρανα, καὶ χήρας ἀπρονοήτους, καὶ
ἄλλα πρόσωπα ὁποῦ χρειάζονται μάλιστα τῆς ἐκκλησιαστικῆς βοηθείας καὶ ἀντιλήψεως, ὅχι διὰ κἀνέναν κέρδος
καὶ ἀπόλαυσιν, ἀλλὰ μόνον διὰ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ. Εἰ δὲ τινες ἤθελε τολμήσει εἰς τὸ ἐξῆς νὰ παραβῇ ταῦτα,
ὁ τοιοῦτος ὡς γένη ὑπεύθυνος εἰς τὰ ἐκκλησιαστικά ἐπιτίμιαι. Ποῖα δὲ εἰσι ταῦτα; ἄπερ οἱ ἀποστολικοὶ Κα-
νόνας διορίζουσιν· ἢ ἀπὸ τοῦ Κλήρου δηλαδὴ αὐτῶν ἔκπτωσις. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ζ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Δ'.

Οἱ ἀληθῶς καὶ εὐκρινῶς τὸν μονήρη μετιόντες βίον, τῆς προσηκούσης ἀξιούσθωσαν
τιμῆς. Ἐπειδὴ δὲ τινες τῷ μοναχικῷ κεχηρημένοι προσχήματι, τὰς τε ἐκκλησίας, καὶ τὰ
πολιτικά διαταράττουσι πράγματα, περιιόντες ἀδιαφόρως ἐν ταῖς πόλεσιν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ
μοναστήρια ἑαυτοῖς συνιστᾶν ἐπιτηδεύοντες, ἔδοξε μηδένα μὲν μηδαμοῦ οἰκοδομεῖν, μηδὲ συνιστᾶν μο-
ναστήριον, ἢ εὐκτήριον οἶκον παρὰ γνώμην τοῦ τῆς πόλεως Ἐπισκόπου. Τοὺς δὲ καθ' ἑκάστην πόλιν

Τῆς δ'. κδ'.
τῆς ζ'. καὶ τῆς
δ. καὶ β'. δ.

ὑποθέσεις τὰς εἰσερχόμενας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Προσμονάριοι δὲ
ἐγίνοντο διὰ νὰ παραμένουν εἰς τὴν λαχοῦσαν αὐτοῖς ἐκκλη-
σίαν, καρτεροῦντες, καὶ ὑποδεχόμενοι τοὺς εἰς προσκύνησιν ἐρ-
χομένους.

(1) Ἐργολάβοι κυρίως εἶναι οἱ τεχνῖται ἐκεῖνοι ὁποῦ δίδουσιν
ἀρραβῶνας, καὶ καταπιάνουσι μίαν δουλείαν, μὲ ὑπόσχεσιν, ὅτι
νὰ μὴ τὴν ἀφήσουν, ἕως οὐ νὰ τὴν τελειώσουν, κατὰ τὸν Ἀρμε-
νόπουλον (βιβλ. γ'. τίτλ. η').

(2) Διὰ ποῖαν δὲ ἀφορμὴν ὁ Κανὼν μὲν οὗτος συγχωρεῖ νὰ
γίνωνται οἱ Ἐπίσκοποι καὶ Μοναχοὶ ἐπίτροποι καὶ κουράτορες,
ἢ δὲ ργκ', τοῦ Ἰουστινιανοῦ Νεαρά κωλύει αὐτοὺς ἀπὸ τοῦτο; ἢ
κωλύει αὐτοὺς, κατὰ τὸν Βαλασαμῶνα, διὰ νὰ μὴ γίνωνται

ἀφ' ἑαυτῶν, ἢ ὅταν ἀπὸ τοὺς νόμους μόνον εἰς τοῦτο καλῶνται
ὅχι δὲ καὶ ὅταν καὶ παρὰ τῶν Ἐπισκόπων εἰς τοῦτο παρακα-
λεσθῶν. Ὁ δὲ χαρτοφύλαξ Πέτρος λέγει, ὅτι οἱ μοναχοὶ οὔτε
παιδία νὰ ἀναδέχωνται ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος (εἰμὴ ἐκ μεγάλης
ἀνάγκης, καὶ ὅρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ κδ'. τοῦ Νηστευτοῦ),
οὔτε ἀδελφοποιίας νὰ κρατοῦν. Παρὰ Κανόνας γὰρ ταῦτά ἐστι
(σελ. 395. Γιοῦρ. Γραικορ.). Καὶ Νικηφόρος δὲ ὁ χαρτοφύλαξ
λέγει, ὅτι προστάζει ἐνταλαματικῶς ἡ Ἐκκλησία εἰς τοὺς ἡγου-
μένους καὶ Ἐξάρχους τῶν μοναστηρίων συντεκνίας καὶ ἀδελφο-
ποιήσεις οἱ μοναχοὶ νὰ μὴν κάμνουν, καὶ ὅτι ἀδελφοποιίας ὁ νό-
μος μὲ τὴν ἐλόγητα δὲν δέχεται (σελ. 342. τῆς αὐτῆς βιβλ.), καὶ
ὅρα εἰς τὸ περὶ ἀδελφοποιίας Κεφάλαιον ἐν τῷ περὶ συνοικεσίων.

καὶ χώραν μονάζοντας, ὑποτετάχθαι τῷ Ἐπισκόπῳ, καὶ τὴν ἡσυχίαν ἀσπάζεσθαι, καὶ προσέχειν μόνῃ τῇ νηστείᾳ, καὶ τῇ προσευχῇ, ἐν οἷς τόποις ἀπετάξαντο, προσκαρτεροῦντες, μήτε δὲ ἐκκλησιαστικοῖς, Ἄποστ. πβ'. Βασ. μ'. μβ'. τῆς ἐν Καρθ. ογ'. 4. τῆς ε'. πέ'. τῆς ἐν Γάγγ. γ'. μῆτε βιωτικοῖς παρενοχλεῖν πράγμασιν, ἢ ἐπικοινωνεῖν, καταλιμπάνοντες τὰ ἴδια μοναστήρια, εἰ μήποτε ἄρα ἐπιτραπέειν διὰ χρεῖαν ἀναγκαίαν ὑπὸ τοῦ τῆς πόλεως Ἐπισκόπου. Μηδένα δὲ προσδέχεσθαι ἐν τοῖς μοναστηρίοις δοῦλον ἐπὶ τῷ μονάσαι παρὰ γνώμην τοῦ ἰδίου δεσπότη. Τὸν δὲ παραβαίνοντα τοῦτον ἡμῶν τὸν ὄρον, ὠρίσαμεν ἀκοινωνήτων εἶναι, ἵνα μὴ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ βλασφημῆται. Τὸν μὲν τοὶ Ἐπίσκοπον τῆς πόλεως χρῆ τὴν δέουσαν πρόνοιαν ποιεῖσθαι τῶν μοναστηρίων.

Ἑρμηνεία

Ταῦτα διορίζει ὁ παρῶν Κανῶν. Οἱ ἀληθῶς καὶ χωρὶς κάμμιαν ὑπόκρισιν τὴν μοναχικὴν ζωὴν μεταχειριζόμενοι, ὡς ἀξιώνονται τῆς προπούσης τιμῆς. Ἀλλ' ἐπειδὴ μερικοὶ μεταχειρίζονται τὸ μοναχικὸν σχῆμα πρὸς ἐπίδειξιν καὶ δέλεαρ διὰ τὰ τιμῶνται, καὶ συγγέουσι τὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ πολιτικὰ πράγματα, θέλοντες τὰ διοικῶσιν αὐτὰ, καὶ περιτριγυρίζουσι μὲν μὲ ἀδιαφορίαν εἰς τὰς πόλεις, μοναστήρια δὲ ἐδικὰ τοὺς ἐπιτηδεύουσι τὰ οἰκοδομοῦν, διὰ τοῦτο ἐφάνη εὐλογον, κἀνένας μοναχὸς μήτε εἰς χωρίον, μήτε εἰς πόλιν, μήτε εἰς ἔρημον, ἢ εἰς ἄλλο κἀνένα μέρος τὰ οἰκοδομῆ καὶ τὰ συνιστᾶ μοναστήριον, ἢ οἶκον εὐκτήριον, χωρὶς τὴν γνώμην τοῦ κατὰ τόπον Ἐπισκόπου (1). Οἱ δὲ Μοναχοὶ οἱ εἰς κάθε πόλιν καὶ χωρίον εὐρισκόμενοι τὰ ὑποτάσσονται εἰς τὸν τοῦ τόπου Ἐπίσκοπον, καὶ τὰ ἡσυχάζουσιν, εἰς μόνην τὴν προσευχὴν καὶ νηστείαν σχολάζοντες, καὶ διαμένοντες εἰς τὰ μοναστήρια ἐκεῖνα, ὅπου ἐκουρεύθησαν, χωρὶς τὰ ἀφίνουσιν αὐτὰ (ὄρα τὸν κα'. τῆς ζ'.) καὶ τὰ περιπλέκουσι τὸν ἑαυτὸν τοὺς εἰς ἐκκλησιαστικὰ καὶ πολιτικὰ πράγματα (2). Ἐξω μόνον ἂν κατὰ ἀνάγκην καὶ χρεῖαν διορισθῶν εἰς τοῦτο ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου, κρινάντος αὐτοὺς ἐπιτηδείους. Ἐφάνη δὲ εὐλογον πρὸς τοῦτοις, τὰ μὴ δέχεται κἀνένας δοῦλος εἰς μοναστήριον τὰ κουρεύεται Μοναχὸς χωρὶς τὴν γνώμην τοῦ αὐθέντου, ἵνα μὴ καὶ οἱ ἀνθρώποι βλέποντες τοὺς Μοναχοὺς τὰ περιπλέκωνται εἰς κοσμικὰ, καὶ οἱ αὐθένται λυπούμενοι διὰ τοὺς δούλους των, βλασφημῶσι τὸ τάγμα τῶν Μοναχῶν, καὶ ἐντεῦθεν βλασφημῆται δι' αὐτῶν τὸ

(1) «Δι' δ καὶ ἡ ζ'. διάταξις τοῦ α'. τίτλ. τῶν Νεαρῶν, ἧτις ἐστὶ Νεαρὰ Ἰουστινιάνειος ζκ'. καὶ ἡ γ'. τοῦ β'. τίτλ. ἧτις ἐστὶ Νεαρὰ Ἰουστινιάνειος ρλῆ. κειμένη ἐν βιβλ. ἐ. τῶν Βασίλ. τίτλ. γ'. κεφ. δ'. καὶ ἐ. (παρὰ τῷ νομικῷ τοῦ Φωτίου τίτλ. γ'. κεφ. ιδ'. καὶ τίτλ. ιδ'. κεφ. α.) θεσιζουσιν, ὅτι, ἐκεῖνος ὅπου θέλει τὰ κτίσῃ εὐκτήριον οἶκον, ἢ ἐκκλησίαν, ἢ μοναστήριον, τὰ ὁμιλῆ πρῶτον περὶ τούτου μὲ τὸν Ἐπίσκοπον, τὰ χαρίζῃ τὰ ἱκανὰ διὰ τὸ καύσιμον τῶν λαμπάδων καὶ λύχων τοῦ ναοῦ, τὰ ἱκανὰ διὰ τὴν ἱερὰν λειτουργίαν, διὰ τὴν τροφήν τῶν προσμοναρίων καὶ μελλόντων ἐκεῖσε κατοικεῖν, καὶ τότε τὰ φανερώνη ὁ Ἐπίσκοπος εἰς ὄλους τὸ πρᾶγμα, καὶ πηγαίνοντας παρρησίᾳ εἰς τὸν τόπον ὅπου μέλλει τὰ γένῃ ἢ οἰκοδομῆ, τὰ κἀμνη εὐχὴν, καὶ τὰ πηγνύη σταυρὸν εἰς αὐτὸν, καὶ τότε τὰ ἀρχινᾶ ἢ οἰκοδομῆ. Λέγουσι δὲ πρὸς τοῦτοις, ὅτι ὅποιος κἀμνη ἀρχὴν τὰ κτίσῃ ταῦτα ἐξ ἀρχῆς, ἢ τὰ ἀνακαινίζῃ παλαιὰ ὄντα, τὰ ἀναγκάζεται τὸσον αὐτὸς, ὅσον καὶ οἱ κληρονόμοι του ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπον καὶ τοὺς οἰκονόμους, καὶ ἀπὸ τὸν ἐξουσιαστὴν τοῦ τόπου τὰ τελειώσῃ τὴν οἰκοδομὴν ὅπου ἄρχισε, καὶ τὰ μὴ τὴν ἀφίνῃ κολωθῆν.»

(2) «Ὡστε κατὰ τὸν Κανόνα τοῦτον οὔτε οἱ καλούμενοι Ἱερομόναχοι πρέπει, ἢ τὰ χειροτονῶνται, ἢ τὰ εὐρισκῶνται ὄλως ἐφημερεύοντες εἰς τὰς ἐν τῷ κόσμῳ ἐκκλησίας. Μοναχοὶ γὰρ καὶ αὐτοὶ κατὰ τὸ ὄνομα τοὺς εἶναι, καὶ παρθενίαν ἐπαγγέλλονται, δι' δ καὶ εἰς μοναστήρια πρέπει καὶ τὰ χειροτονῶνται, καὶ τὰ μένου ἐνεργῶντες τὰ τῆς ἱερῶσύνης, καὶ ὄχι ἐν τῷ κόσμῳ. Ὁθεν τοῦτο βεβαιῶν ὁ Κωνσταντινουπόλεως Μιχαὴλ ὁ τῶν φιλοσόφων ὕπατος, ἐδιώρισεν, ὅτι ὄλαι αἱ ἱεροπραξίαι ὅπου τελοῦνται ἐν κόσμῳ, τὰ γίνονται ἀπὸ κοσμικοῦ Ἱερεῖς, καὶ ὄχι ἀπὸ Ἱερομονάχους· οἱ δὲ Ἱερομόναχοι τὰ εὐρισκῶνται εἰς τὰ μοναστήρια των, ὡς λέγει ὁ Βαλασμών (σχόλ. εἰς τὸ γ'. Κεφάλαιον τοῦ α. τίτλ. τοῦ νομικοῦ τοῦ Φωτίου) ἀλλὰ καὶ Πέτρος ὁ χαρ-

τοφύλαξ τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας λέγει, ὅτι οὔτε Ἱερομόναχος γάμον ἡμπορεῖ τὰ εὐλογῆσῃ, οὔτε μέσα εἰς μοναστήριον (σελ. 395. τῆς Γιοῦρ. Γραϊκορ.)· ὅθεν παρὰ Κανόνας ποιοῦσιν οἱ τοὺς τοιοῦτους Ἱερομονάχους χειροτονοῦντες ἐν ταῖς πόλεσιν Ἀρχιερεῖς, καὶ ὡς διορθώσουσιν τὸ ἄτοπον. Διότι διὰ ὅσα κακὰ καὶ ἀμαρτίας κἀμουν οἱ Ἱερομόναχοι αὐτοὶ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις τοῦ κόσμου συναναστρεφόμενοι, διὰ ὅλα ἔχουν τὰ παιδευθῶν οἱ χειροτονοῦντες αὐτοὺς Ἀρχιερεῖς. Οὕτω γὰρ φησὶν ὁ Θεὸς Χρυσόστομος· «Μὴ γὰρ μοι εἴπῃς ὅτι ὁ Πρεσβύτερος ἡμαρτε, μηδὲ ὅτι ὁ Διάκονος. Πάντων τούτων ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τῶν χειροτονησάντων αἱ αἰτίαι φέρονται» (λόγ. γ'. εἰς τὰς πράξεις σελ. 627. τοῦ δ'. τόμου). Κατὰ τοῦτον τὸν Κανόνα οὐ καλῶς ποιοῦσι καὶ ἐκεῖνοι οἱ Μοναχοὶ ὅπου ἀφίνουσι τὰ μοναστήρια των, ἢ τὰ κελλία καὶ σκήτας των, καὶ πηγαίνουσι εἰς τὸν κόσμον, διὰ τὰ ζητοῦν ἐλεημοσύνην. Διατὶ πίπτουσιν εἰς πολλὰς παγίδας τοῦ διαβόλου καὶ βλάβας ψυχικὰς. Ναὶ ὁ μέγας Βασίλειος συγχωρεῖ τὰ εὐγαίνουσι οἱ μοναχοὶ ἀπὸ τὸ μοναστήριον, καὶ τὰ ὁδοιποροῦν διὰ τὰς ἀναγκαίας χρεῖας τοῦ Κοινοβίου, καὶ τὸν τρόπον τινὰ ἐλέγχει ἐκεῖνους ὅπου δι' ἀμέλειαν παραιτοῦνται καὶ δὲν θέλουσιν τὰ εὐγαίνουσι ἔξω (ἀσκητικ. Διατάξ. κς')· ἀλλὰ πάλιν ὁ αὐτὸς Βασίλειος λέγει, ὅτι ὁ πρῶτος τὰ στέλλῃ εἰς τὰς τοιαύτας χρεῖας τοῦ Κοινοβίου, ἐκεῖνον ὅπου δύναται καὶ τὸν ἑαυτὸν του τὰ φυλάξῃ ἀβλαβῆ, καὶ τὰ ὠφέλησῃ καὶ τοὺς συνομιλοῦντας μὲ αὐτόν. Ἐὰν δὲ τοιοῦτος ἀδελφὸς δὲν εὐρίσκειται εἰς τὸ μοναστήριον ἐπιτήδειος καὶ δυνατὸς, κἀλλιον εἶναι τὰ ὑπομένουσι οἱ ἀδελφοὶ κάθε θλίψιν καὶ στενοχωρίαν μέχρι θανάτου, παρὰ διὰ σωματικὴν παρηγορίαν τὰ παραβλέψου τὴν προφανῆ βλάβην τῆς ψυχῆς ἐκεῖνου ὅπου μέλλει τὰ ἀποσταλῆ. Καὶ ἀφ' οὗ δὲ ἐπαναγυρισθῇ ὁ ἀδελφὸς, πρέπει τὰ τὸν ἐξετάξῃ ὁ πρῶτος πῶς ἀπέρασεν εἰς τὴν ἀποδημίαν του. Καὶ τὰ μὲν καλῶς ὑπὸ αὐτοῦ γινόμενα, τὰ ἐπαινῆ, τὰ δὲ κακῶς, τὰ διορθῆν κ.τ.λ. (ὄρα κατὰ πλάτος μδ').

ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Ὅστις δὲ παραβῆ τὸν Κανόνα τοῦτον, νὰ ἀφορίζεται. Καθὼς ὁμοίως οἱ Μοναχοὶ πρέπει νὰ σχολάζουσιν εἰς τὰ ἀνήκοντα ἔργα τοῖς μοναχοῖς, ἔτσι καὶ ὁ Ἐπίσκοπος πρέπει νὰ ἔχη τὴν προσήκουσαν πρόνοιαν τῶν μοναστηρίων αὐτῶν, ὑπερασπιζόμενος αὐτούς καὶ ἐλεῶν ἐν ταῖς ἀναγκαίαις χρείαις, ἢ ἐκ τῶν ἰδίων, ἢ ἐκ τῶν πτωχικῶν χρημάτων τῆς ἐκκλησίας κατὰ τὸν μα'. Ἀποστολικὸν, καὶ κε'. Ἀντιοχείας, διὰ δύω αἴτια· πρῶτον, διὰ νὰ μένουσιν ἐκεῖνοι ἡσυχοὶ καὶ ἀπερίσπαστοι, καὶ β'. διὰ νὰ ἀπολαμβάνη καὶ αὐτὸς ἐκ τούτου ψυχικὴν ὠφέλειαν (1).

Συμφωνεῖς

« Προστάζει δὲ παρομοίως καὶ ὁ ιζ'. τῆς ζ'. νὰ ἐμποδίζῃ ὁ Ἐπίσκοπος τοὺς μοναχοὺς ἐκείνους ὁποῦ ἀφίνοισι τὰ μοναστήριά των, καὶ ἐπιχειροῦσι νὰ κτίζουσι οἴκους εὐκτηρίους μὴ ἔχοντες τὰ πρὸς τελείωσιν καὶ ἀπαρτισμὸν αὐτῶν ἔξοδα. Ἀλλὰ καὶ ὁ α'. τῆς α'. καὶ β'. δὲν δίδει ἀδειαν εἰς κἀνένα νὰ κτίζῃ μοναστήριον χωρὶς τὴν γνώμην τοῦ Ἐπισκόπου, ἢ μετὰ τὸ κτίσαι νὰ γίνεταί Κύριος αὐτοῦ. Ἀνάγνωθι καὶ τὴν τοῦ πβ'. Ἀποστολικοῦ ἑρμηνείαν, καὶ τὸν κδ'. τῆς παρούσης.»

ΚΑΝΩΝ Ε'.

Περὶ τῶν μεταδαινόντων ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν Ἐπισκόπων ἢ Κληρικῶν, ἔδοξε τοὺς περὶ τούτων τεθέντας Κανόνας παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων ἔχειν τὴν ἰσχύν.

Ἑρμηνεῖα.

Ὁ Κανὼν οὗτος διορίζεται νὰ ἔχωσι τὸ κῆρος οἱ Κανόνες ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐξεδόθησαν ἀπὸ τοὺς ἁγίους Πατέρας, οἱ κωλύοντες τὰς ἀπὸ μιᾶς πόλεως ἢ ἐπαρχίας, εἰς ἄλλην πόλιν καὶ ἐπαρχίαν μεταβάσεις, τόσον τῶν Ἐπισκόπων, ὅσον καὶ τῶν κληρικῶν, καὶ ἀνάγνωθι αὐτούς ἐν τῷ ιδ'. καὶ ιε'. Ἀποστολικῷ.

Ἀποστ. ιδ'. ιε'. τῆς α. ιε'. ις'. τῆς ς'. ιζ'. τῆς ἐν Ἀντιοχ. γ'. ις'. κα'. τῆς ἐν Σαρδικῇ δ. β'. ιε'. ις'. ιθ'. τῆς Καθ. νζ'. εγ'. ιι.

ΚΑΝΩΝ Ϛ'.

Μηδένα ἀπολελυμένως χειροτονεῖσθαι, μήτε Πρεσβύτερον, μήτε Διάκονον, μήτε ὄλωσ τινὰ τῶν ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ τάγματι, εἰ μὴ ἰδικῶς ἐν ἐκκλησιαστικῇ πόλεως, ἢ μαρτυρίῳ ἢ μοναστηρίῳ ὁ χειροτονοῦμενος ἐπικηρύττοιο. Τοὺς δὲ ἀπολύτως χειροτονουμένους, ὥρισεν ἡ ἁγία Σύνοδος ἄκυρον ἔχειν τὴν τοιαύτην χειροθεσίαν, καὶ μηδαμοῦ δύνασθαι ἐνεργεῖν, ἐφ' ὕβρει τοῦ χειροτονήσαντος.

Ἑρμηνεῖα.

Θέλουσα ἡ ἁγία Σύνοδος αὕτη νὰ ἐμποδίσῃ μὲ εὐκολίαν τὰς ἀπὸ τόπου εἰς τόπον παρὰ τοὺς Κανόνας γινόμενας μεταβάσεις καὶ μεταθέσεις τῶν ἱερωμένων, ὧν ἀρχὴ καὶ ρίζα εἶναι τὸ νὰ χειροτονοῦνται ἀπρλύτως καὶ ἀορίστως, διορίζει εἰς τὸν παρόντα αὐτῆς Κανόνα, νὰ μὴ χειροτονηθῆι εἰς τὸ ἐξῆς μὲ τοιοῦτον τρόπον μήτε Ἱερεὺς, μήτε Διάκονος, μήτε ἄλλος τις ἐκκλησιαστικὸς, πᾶρεξ διωρισμένος εἰς ἐκκλησίαν πόλεως, ἢ χωρίου, ἢ εἰς μοναστήριον, ἢ εἰς ἐκκλησίαν μάρτυρος, ἐκφωνοῦντος τοῦ Ἀρχιερέως ἐν τῇ τῆς χειροτονίας εὐχῇ. Ἡ θεία χάρις προχειρίζεται τὸν δεῖνα Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονον τῆς δεῖνος ἐκκλησίας, ἢ τοῦ μοναστηρίου, κατ' ὄνομα, ἀπαραλλάκτως δηλαδὴ καθὼς ἐκφωνεῖται τὸ ὄνομα τῆς ἐπαρχίας ἐν τῇ χειροτονίᾳ ἐκάστου Ἐπισκόπου. Ὅσοι δὲ ἀορίστως χειροτονηθῶσι, ὥρισεν ἡ ἁγία Σύνοδος νὰ ἔχουν ἄκυρον τὴν χειροτονίαν, καὶ εἰς κἀνένα τόπον νὰ μὴ δύνανται νὰ τὴν ἐνεργοῦν, διὰ νὰ ἀτιμάζῃται ἐκ τῆς ἀνενεργησίας ταύτης ὁ παρὰ Κανόνας ταύτην δοὺς Ἀρχιερεὺς, καὶ ἐκ τῆς ἀτιμίας ταύτης νὰ σωφρονισθῇ, καὶ ἄλλοτε μὴ ποιήσῃ τοῦτο (2). Σὺ δὲ μοι θρήνησον, ὦ ἀνυγνώστα, ἐν τῷ παρόντι Κανόνι, καθ' ὅτι τὴν σήμερον, ἐν οὐδεμιᾷ χειροτονίᾳ Διακόνου, ἢ Πρεσβυτέρου ἐκφωνεῖται τὸ ὄνομα τῆς ἐκκλησίας, ἢ τοῦ Μοναστηρίου εἰδικῶς, καθὼς οὗτος ὁ Κανὼν προστάζει, τὸ ὁποῖον φαίνεται ὅτι εἶναι καὶ αὐτὸ κοντὰ εἰς τὰ ἄλλα συστατικὰ τῆς χειροτονίας, καὶ οἱ παραβάται τοῦτο οὐδαμῶς συλλογίζονται.

Τῆς ἐν Νεοκαισ. ιγ'.

ΚΑΝΩΝ ζ'.

Τοὺς ἅπαξ ἐν Κλήρῳ τεταγμένους καὶ μοναχτάς, ὥρισαμεν μήτε ἐπὶ στρατείαν, μήτε ἐπὶ ἀξίαν κοσμικὴν ἐρχεσθαι. Ἡ τοῦτο τολμῶντας καὶ μὴ μεταμελουμένους ὥστε ἐπιστρέψαι ἐπὶ τοῦτο, ὁ διὰ Θεοῦ πρότερον εἶλοντο, ἀναθεματίζεσθαι.

Ἀποστ. ς'. πα'. πγ'. τῆς δ'. γ'. ς'. τῆς α. καὶ β'. ια'. τῆς ἐν Καθ. ιη'. τῆς ζ'. ι'.

(1) Ὁ παρὼν Κανὼν ἀπαραλλάκτως εὐρίσκεται καὶ εἰς τὴν ς'. πρᾶξιν τῆς αὐτῆς δ'. Συνόδου, δὴ μόνον περιέχων περισσότερα ἀπὸ τὸν Κανόνα τοῦτον· ἄ. ὅτι νὰ μὴ κτίζεται μοναστήριον εἰς κτήματά τινος, χωρὶς τὴν γνώμην τῶν κυρίων τῶν κτημάτων, καὶ β'. ὅτι ὄχι μόνον δοῦλοι, ἀλλ' οὐδὲ ἐναπόγραφοι, ἤτοι στρατιῶται, νὰ μὴ δέχωνται εἰς μοναστήριον καὶ νὰ κωρευῶνται.
(2) Ὅστε καθὼς ἡ Σύνοδος αὕτη ἐκλαμβάνει ἐναυθα τὴν ἄκυρον χειροτονίαν, οὕτω πρέπει νὰ ἐκληφθῇ καὶ ὁ ιγ'. Κανὼν τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ. Καὶ δὲ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ κη'. Ἀποστολικοῦ.

Ἑρμηνεία.

Ὅριζαι ὁ παρὼν Κανὼν, ὅτι οἱ Κληρικοὶ καὶ Μοναχοὶ, μῆτε στρατιῶται νὰ γίνωνται μῆτε κοσμικὰς ἀξίας νὰ ἀναλαμβάνουσιν, οἱ δὲ ταῦτα τολμῶντες καὶ μὴ μετανοοῦντες νὰ ἐπιστρέψωσι πάλιν εἰς τὸ πρότερον ἐπάγγελμα τῆς ζωῆς, τὸ ὅποιον διὰ τὸν Θεὸν ἐδιάλειψαν, νὰ ἀναθεματίζωνται. Διὰ τί δὲ ὁ μὲν πγ'. τῶν Ἀποστολικῶν καθαιρεῖ μόνον τούτους, οὗτος δὲ καὶ ἀναθεματίζει; ἢ ἐκεῖνος μὲν λέγει, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν καὶ τοὺς ἄλλους ἐρμηνευτὰς, διὰ ἐκείνους ὅπου, φοροῦντες τὸ σχῆμα τοῦ κλήρου, εἰς τὰ τοιαῦτα ἔρχονται. Ὁ δὲ παρὼν λέγει δι' ἐκείνους ὅπου ρίψουν καὶ τὸ σχῆμα τοῦ κληρικοῦ καὶ τοῦ μοναχικοῦ, καὶ οὕτω τὰ τοιαῦτα ἀναλαμβάνουσιν. Ἴσως δὲ καὶ ὁ παρὼν νὰ λέγῃ δι' ἐκείνους, ὅπου, ἀφ' οὐ μίαν φορὰν τὰ τοιαῦτα τολμῆσωσι, δὲν θέλουσιν εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μετανοήσουν καὶ νὰ ἐπιστραφῶσιν εἰς τὴν προτέραν ζωὴν (ὅπερ οὐ λέγει ὁ Ἀποστολικὸς), διὰ τοῦτο ὡς ἀμετανοήτους σφοδρότερον τούτους ἐπαίδευσεν (1). Ὅρα καὶ τὸν ζ'. Ἀποστολικὸν καὶ ιζ'. τῆς παρούσης δ'.

ΚΑΝΟΝ Η'.

Οἱ Κληρικοὶ τῶν πτωχείων καὶ μοναστηρίων καὶ μαρτυρίων, ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν ἐν ἐκάστη πόλει Ἐπισκόπων, κατὰ τὴν τῶν ἁγίων Πατέρων παράδοσιν, διαμενέτωσαν, καὶ μὴ κατὰ αὐθάδειαν ἀφηνιάτωσαν τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου. Οἱ δὲ τολμῶντες ἀνατρέπειν τὴν τοιαύτην διατύπωσιν, καθ' οἷον δῆποτε τρόπον, καὶ μὴ ὑποτοσσόμενοι τῷ ἰδίῳ Ἐπισκόπῳ, εἰ μὲν εἴεν Κληρικοὶ, τῆς τῶν Κανόνων ὑποκείσθωσαν ἐπιτιμίαις, εἰ δὲ μονάζοντες ἢ λαϊκοὶ, ἔστωσαν ἀκοινωνῆτοι.

Ἑρμηνεία

Ὁ διορισμὸς τοῦ παρόντος Κανόνος εἶναι οὗτος. Ὅτι, οἱ Κληρικοὶ καὶ ἱερωμένοι ὅπου εὕρισκονται εἰς τοὺς ναοὺς τῶν πτωχοτροφείων, ὄρφανοτροφείων δηλ. γηροκομείων, καὶ νοσοκομείων καὶ εἰς τὰ μοναστήρια, καὶ εἰς τοὺς ναοὺς τῶν Μαρτύρων, πρέπει νὰ διαμένουσι πάντοτε ὑποτασσόμενοι εἰς τοὺς Ἐπισκόπους ἐκάστης πόλεως, κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἁγίων Πατέρων, καὶ νὰ μὴ ἀποσιρτῶσιν ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἐδικοῦ τῶν Ἐπισκόπου μὲ αὐθάδειαν. Ὅσοι δὲ τολμῆσουν νὰ παρῶσιν καθ' οἰονδήποτε τρόπον τὸν παρόντα Κανόνα, καὶ νὰ μὴ ὑποτάττωνται εἰς τὸν ἐδικὸν τοὺς Ἐπίσκοπον, οὗτοι, εἰ μὲν ὣσιν ἱερωμένοι καὶ Κληρικοὶ, νὰ ἦναι ὑποκείμενοι εἰς τὰ ἐπιτίμια τῶν Κανόνων, τὰ ὅποια ἤθελεν εὑρεῖ εὐλογον ὁ αὐτὸς οὗτος κατὰ τὸν Ἐπίσκοπος, εἰ δὲ ὣσιν μοναχοὶ ἢ λαϊκοὶ, νὰ ἀφορίζωνται. Διὰ τί δὲ ἀνωτέρω εἰπὼν ὁ Κανὼν, κληρικούς καὶ μοναχοὺς μόνον, κάτωθεν λέγει, καὶ λαϊκοὺς; διὰ νὰ φανερώσῃ τοὺς λαϊκοὺς ἐκείνους, εἰς τὸ θάρρος τῶν ὁμοίων, καὶ τὴν ὑπεράσπισιν ἐπιστηριζόμενοι οἱ Κληρικοὶ καὶ μοναχοὶ, αὐθαδιάζουσι κατὰ τοῦ Ἀρχιερέως, καὶ δὲν ὑποτάσσονται εἰς αὐτόν (2).

ΚΑΝΟΝ Θ'.

Εἰ τις Κληρικὸς πρὸς Κληρικὸν πρᾶγμα ἔχοι, μὴ ἐγκαταλιμπανέτω τὸν οικεῖον Ἐπίσκοπον, καὶ ἐπὶ κοσμικὰ δικαστήρια κατατρεχέτω, ἀλλὰ πρότερον τὴν ὑπόθεσιν γυμναζέτω παρὰ τῷ ἰδίῳ Ἐπισκόπῳ, ἢ γοῦν γνώμῃ αὐτοῦ τοῦ Ἐπισκόπου, παρ' οἷς ἂν τὰ ἀμφοτέρα μέρη βούλωνται, τὰ τῆς δίκης συγκροτεῖσθαι, εἰ δὲ τις παρὰ ταῦτα ποιήσῃ, Κανονικὸς ἐπιτιμίαις ὑποκείσθω. Εἰ δὲ καὶ Κληρικὸς πρᾶγμα ἔχοι πρὸς τὸν ἴδιον, ἢ καὶ πρὸς ἕτερον Ἐπίσκοπον, παρὰ τῇ Συνόδῳ τῆς ἐπαρχίας δικαζέσθω. Εἰ δὲ πρὸς τὸν τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας Μητροπολίτην Ἐπίσκοπος, ἢ Κληρικὸς ἀμφισβητήσει, καταλαμβανέτω, ἢ τὸν Ἐξαρχον τῆς διοικήσεως, ἢ τὸν τῆς Βασιλευσύσης Κωνσταντινουπόλεως θρόνον καὶ ἐπ' αὐτῷ δικαζέσθω.

Ἀποστ. οδ'.
τῆς δ. ζ'. τῆς
δ. ιζ'. κα'. τῆς
ἐν Ἀντιοχ.
ιδ'. εἰ. τῆς ἐν
Καρθ. ἢ ιβ'.
ιδ'. εἰ. ις'. κζ'.
κῆ. λς'. κζ'.
ις'. ρε'. ρε'.
ρη'. ρλδ'. ρλζ'.
ρλη'. ρλθ'.

(1) « Συμφώνως μὲ τὸν παρόντα Κανόνα θεοπίζει καὶ ἡ ργ'. νεαρά τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Φησὶ γὰρ, κἀνένας ἄς μὴ ἀφίγη τὸν κλῆρὸν του, καὶ νὰ γίνεταί κοσμικὸς, ἐπειδὴ θέλει γυμνωθῆ ἀπὸ τὴν δοθεῖσαν εἰς αὐτὸν ἀξίαν ἢ στρατείαν, καὶ θέλει παραδοθῆ εἰς τοὺς βουλευτὰς τῆς ἐδικῆς του πόλεως. Ἡ δὲ ζ'. καὶ ἡ. Νεαρά τοῦ Λέοντος προστάζει, ὅτι οἱ κληρικοὶ καὶ μοναχοὶ ὅπου μετασχηματισθοῦν, καὶ γένουν λαϊκοὶ, καὶ στατικῶς τῶν νὰ ἀποκατασταίνωνται πάλιν εἰς τὸ σχῆμα τοῦ Κλήρου καὶ τῶν μοναχῶν. » (Παρὰ Ἀρμενοπούλου τμήμα γ'. ἐπιγ. β'. τῆς ἐπιτομῆς τῶν Κανόνων.)

(2) Δι' ὃ καὶ ἐν τῇ ι'. πράξει τῆς ἐπὶ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος γενομένης Συνόδου, ὀρθότατα κατὰ τοῦτο γέγραπται,

« δὲν εἶναι συγκεχωρημένον εἰς κἀνένα οἰονδήποτε λαϊκόν, ἢ νὰ κινή λόγον διὰ ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις, ἢ νὰ ἀντιστέκεται εἰς ὀλόκληρον ἐκκλησίαν, ἢ οἰκουμενικὴν Σύνοδον. Διότι τὸ νὰ ἀνιχνεύη, καὶ νὰ ἐξετάζη τινὰς τὰ τοιαῦτα, τοῦτο εἶναι ἔργον τῶν Πατριαρχῶν καὶ ἱερέων καὶ διδασκάλων, εἰς τοὺς ὁποίους ἐδόθη ἐκ Θεοῦ νὰ λύουσι, καὶ νὰ δένουσι. Ὁ γὰρ λαϊκὸς, κἄν καὶ ἦναι γεμάτος ἀπὸ κάθε σοφίαν καὶ εὐλάβειαν, ὅμως λαϊκὸς πάλιν εἶναι, καὶ πρόβατον, ἀλλ' ὄχι καὶ ποιμῆν, ὁ δὲ Ἀρχιερεὺς, κἄν καὶ δείχνῃ κάθε ἀνευδλάβειαν, ἀλλ' ὅμως Ποιμῆν εἶναι, ἕως ὅπου εὕρισκεται εἰς τὸν τόπον τῶν Ἀρχιερέων ἔδην δὲν πρέπει τὰ πρόβατα νὰ ἀντιφρονῶνται κατὰ τῶν ποιμένων τους. »

Ἑρμηνεία.

Ὅταν μὲν ἓνας Κληρικὸς ἔχη κρίσιν μὲ ἄλλον Κληρικόν, διορίζει ὁ παρὼν Κανὼν νὰ μὴ ἀφίνη τὸν ἐδικὸν τοῦ Ἐπίσκοπον, καὶ νὰ θεωρῆ τὴν κρίσιν τοῦ εἰς κοσμικὰ κριτήρια, ἀλλὰ πρότερον νὰ τὴν θεωρῆ εἰς τὸν Ἐπίσκοπόν του, ἢ καὶ μὲ τὴν γνώμην καὶ ἀδείην τοῦ Ἐπισκόπου του, νὰ θεωρῆται ἡ κρίσις ἀπὸ κριτὰς αἰρετοῦς, εἰς τοὺς ὁποίους εὐχαριστοῦνται καὶ τὰ δύο μέρη, ὅ,τε ἐνάγων καὶ ἐναγόμενος. Ὅποιος δὲ Κληρικὸς ἤθελε κάμει ἄλλως, νὰ ὑποβάλλεται ἀπὸ τοὺς Ἐπισκόπους εἰς Κανονικὰ ἐπιτίμια. Ὅταν δὲ Κληρικὸς ἔχη κρίσιν μὲ τὸν ἰδίον τοῦ Ἐπίσκοπον, ἃς θεωρῆ τὴν κρίσιν εἰς τὴν Σύνοδον τῆς Ἐπαρχίης. Ὅταν δὲ πάλιν Ἐπίσκοπος, ἢ Κληρικὸς ἔχη κρίσιν μὲ τὸν Μητροπολίτην, ἃς πηγαίη εἰς τὸν Ἐξάρχον τῆς διοικήσεως, (1) ἢ εἰς τὸν τῆς Βασιλευούσης Κωνσταντινουπόλεως θρόνον, καὶ εἰς ἐκεῖνον ἃς θεωρῆται ἡ κρίσις.

(1) Ὡσεὶ μέλισσαι κηρὸν, οὕτω διάφοροι γινώμην περιεκύλωσαν τὸ μέρος τοῦ παρίντος Κανόνος. Οἱ μὲν γὰρ ἡμέτεροι, ἐναντιούμενοι εἰς τὴν τοῦ Πάπα ἀρχὴν, καὶ θέλοντες νὰ τιμῆσουν τὸν Κωνσταντινουπόλεως, ἐκλιναν εἰς τὴν ὑπερβολὴν. Ὅθεν ὁ Ἀγκύρας Μακάριος ἐξάρχους μὲν τῆς Διοικήσεως ἔννοεῖ τοὺς λοιποὺς Πατριάρχας, εἰς δὲ τὸν Κωνσταντινουπόλεως δίδει τὴν καθόλου Ἐκκλησίαν, καὶ τοῦτον θέλει νὰ ᾖναι ὁ πρῶτος καὶ ἀνώτερος κριτὴς ἐπάνω εἰς ὅλους τοὺς Πατριάρχας. Συνηκολούθησε δὲ τῷ Μακαρίῳ καὶ ἡ Ἀλεξιάς ἐν τῇ ἱστορίᾳ, καὶ Νικόλαος ὁ Μεθώνης γράφων κατὰ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα· οἱ δὲ Παπισταὶ πάλιν, θέλοντες νὰ συστήσουν τὴν μοναρχίαν τοῦ Πάπα, συνακολουθοῦσιν εἰς τοὺς ἡμετέρους καὶ στέργουσι νὰ ᾖναι πρῶτος ἐπὶ πάντων Κριτὴς ὁ Κωνσταντινουπόλεως, μὲ σκοπὸν διὰ νὰ δείξουν, ὅτι, ἂν ὁ Κωνσταντινουπόλεως, ᾖναι ἐπὶ πάντων Κριτὴς, ἐπειδὴ ὁ Ῥώμης εἶναι πρῶτος καὶ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τοὺς Κανόνας, λοιπὸν ὁ Ῥώμης εἶναι ὁ ἔσχατος καὶ κοινῶς ἐπάνω εἰς ὅλους τοὺς Πατριάρχας Κριτὴς, καὶ εἰς αὐτὸν ἀκόμη τὸν Κωνσταντινουπόλεως, καὶ εἰς αὐτὸν ἀνάγεται τῶν τεσσάρων Πατριαρχῶν τῆς οἰκουμένης ἡ ἔκκλητος. Οἱ Παπισταὶ δὲ οὗτοι εἶναι ὁ ἀποστάτης Βησσαρίων, Βινός, καὶ Βελλαρμίνος, Νικόλαος δὲ πάλιν ὁ Πάπας, γράφων κατὰ τοῦ Φωτίου πρὸς Μιχαὴλ τὸν Αὐτοκράτορα, Ἐξάρχον μὲν τῆς Διοικήσεως θέλει νὰ ἔννοῃ ὁ Κανὼν τὸν Ῥώμης, καὶ ὅτι τὸ, Διοικήσεως ὅπου λέγει ἐνικῶς, ἔννοεῖται ἀντὶ διοικήσεων πληθυντικῶς, καθὼς φησι, καὶ ἡ θεία Γραφή πολλάκις μεταχειρίζεται τὸ ἐνικὸν ἀντὶ πληθυντικοῦ, ὡς τὸ, πηγὴ δὲ ἀνέβαινεν ἐκ τῆς γῆς, ἀντὶ τοῦ πηγᾶι δὲ ἀνέβαινον ἐκ τῆς γῆς. Καὶ ὅτι ὁ Κανὼν λέγει εἰς τὸν Ἐξάρχον τῆς Διοικήσεως, δηλ. τὸν Ῥώμης πρῶτον καὶ κυρίως νὰ κρίνεται ὁ μὲ τὸν Μητροπολίτην τὴν κρίσιν ἔχων, κατὰ δὲ συγχώρησιν καὶ δεῦτερον λόγον, νὰ κρίνεται εἰς τὸν Κωνσταντινουπόλεως. Ὅλοι ὅμως οὗτοι μακρὰν τῆς ἀληθείας ἀπεπλανήθησαν. Ὅτι μὲν γὰρ ὁ Κωνσταντινουπόλεως οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ἐνεργεῖν εἰς τὰς Διοικήσεις καὶ ἐνορίας τῶν ἄλλων Πατριαρχῶν, οὔτε εἰς αὐτὸν ἐδόθη ἀπὸ τὸν Κανόνα τοῦτον ἡ ἔκκλητος ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ (ἣτις ἐστὶν ἀγωγή ἀπὸ οὐδὲ ποτε δικαστήριον ἐφ' ἕτερον μείζον δικαστήριον, κατὰ τὸ θ', βιβλ. τῶν Βασιλικ. τίτλ. α.), δηλὸν ἐστὶ α. διατὶ ἐν τῇ δ'. πράξει τῆς ἐν Χαλκηδόνι ταύτης Συνόδου ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἀνατόλιος ἐνεργήσας ὑπερόρια, καὶ λαβὼν τὴν Τύρον ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπόν τῆς Φώτιον, καὶ δοὺς αὐτὴν εἰς τὸν Βηρυτοῦ Εὐσέβιον, καὶ καθελὼν καὶ ἀπορίσας τὸν Φώτιον, ἐμέμφθη καὶ ἀπὸ τοὺς ἄρχοντας, καὶ ἀπὸ ὅλην τὴν Σύνοδον διὰ τοῦτο. Καὶ ἀγκαλὰ ἐπροφασίσθη πολλὰ, μὲ ὅλον τοῦτο ὅσα ἐκεῖ ἐνήργησεν, ἀκυρώθησαν ὑπὸ τῆς Συνόδου, καὶ ὁ Φώτιος ἐδικαιώθη, καὶ τὰς ἐπισκοπὰς τῆς Τύρου ἔλαβε. Διὰ καὶ ὁ Ἐφέσου Ἰσαὰκ ἔλεγεν εἰς Μιχαὴλ τὸν πρῶτον τῶν Παλαιολόγων, ὅτι ὁ Κωνσταντινουπόλεως οὐκ ἐκτείνει τὴν ἰξουσίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὰ Πατριαρχεῖα

τῆς Ἀνατολῆς (κατὰ τὸν Παχυμέρη βιβλ. ς'. κεφ. α.)· β'. ὅτι οἱ πολιτικοὶ καὶ βασιλικοὶ νόμοι δὲν προσδιορίζουσιν ὅτι ἡ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως μόνον κρίσις καὶ ἀποφάσις δὲν δέχεται ἔκκλητον, ἀλλ' ἀορίστως ἐκάστου Πατριάρχου καὶ τῶν Πατριαρχῶν πληθυντικῶς. Λέγει γὰρ ὁ Ἰουστινιανὸς Νεαρᾷ ρηγ'. ὁ Πατριάρχης τῆς Διοικήσεως ἐκεῖνα ὀρίζετω, ἅτινα τοῖς ἐκκλησιαστικῶς Κανόσι καὶ τοῖς νόμοις συνάδει, οὐδὲν ὅμως μέρους κατὰ τῆς ψῆφου αὐτοῦ ἀντιλέγειν δυναμένου. Καὶ ὁ σοφὸς Λέων ἐν τῷ α. τίτλ. τῆς νομικῆς αὐτοῦ ἐπιτομῆς, λέγει, τὸ τοῦ Πατριάρχου κριτήριον ἐκκλήτῳ οὐχ ὑπόκειται, οὐδὲ ἀναψηλαφᾶται ἀπὸ ἄλλον. ὡς ἀρχὴ δὲ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐξ αὐτοῦ γὰρ πάντα τὰ κριτήρια, καὶ εἰς αὐτὸ ἀναλύει. Καὶ ὁ Ἰουστινιανὸς πάλιν βιβλ. γ'. κεφ. β'. τῆς συναγωγῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὁ ἀρμόδιος Πατριάρχης ἐξετάσει τὴν ψῆφον, μὴ δεδιὼς ἐκκλητον, καὶ βιβλ. α. τίτλ. δ'. τῆς ἐκκλησιαστικῆς διαταγῆς, οὐκ ἐκκαλοῦνται αἱ τῶν Πατριαρχῶν ψῆφοι, καὶ πάλιν βιβλ. α. τίτλ. δ'. κεφ. κθ'. κατὰ τῶν ἀποφάσεων δὲ τῶν Πατριαρχῶν, ἐνομοθετήθη ἀπὸ τοὺς πρὸ ἡμῶν Βασιλεῖς νὰ μὴ γίνεσται ἔκκλητος. Λοιπὸν ἀνίσως κατὰ τοὺς Βασιλεῖς τούτους, οἵτινες συμφωνοῦσι μὲ τοὺς ἱεροὺς Κανόνας, αἱ ψῆφοι τῶν Πατριαρχῶν πάντων δὲν δέχονται ἔκκλητον, ἦτοι δὲν ἀναβιβάζονται εἰς ἄλλου Πατριάρχου κριτήριον, πῶς ὁ Κωνσταντινουπόλεως δύναται ταύτας νὰ ἀνακρίνη; Καὶ ἂν ὁ παρὼν Κανὼν τῆς δ'. ἀλλὰ καὶ οἱ ε'. αὐτῆς, σκοπὸν εἶχε; νὰ ἔχη ὁ Κωνσταντινουπόλεως τὴν ἔκκλητον τῶν λοιπῶν Πατριαρχῶν, πῶς οἱ Βασιλεῖς ἤθελαν θεσπίσουν ἐκ διαμέτρου ὅλον τὸ ἐναντίον, εἰς καιρὸν ὅπου αὐτοὶ ἐγίνωσκον ὅτι οἱ μὴ συμφωνοῦντες τοῖς Κανόσι πολιτικοὶ νόμοι μένουσιν ἄκροι; γ'. ὅτι, ἂν δώσωμεν κατὰ τοὺς ἀνωτέρω Παπιστὰς ὅτι ὁ Κωνσταντινουπόλεως κρίνει τοὺς Πατριάρχας, καὶ ἀνακρίνει τὰς κρίσεις αὐτῶν, ἐπειδὴ ὁ Κανὼν δὲν κάμνει ἐξείρεσιν τίνος καὶ τίνος Πατριάρχου, ἄρα κρίνει ὁ αὐτὸς καὶ ἀνακρίνει καὶ τὸν Ῥώμης, καὶ οὕτως ἔσται ὁ Κωνσταντινουπόλεως καὶ πρῶτος καὶ ἔσχατος καὶ κοινὸς κριτὴς πάντων τῶν Πατριαρχῶν καὶ αὐτοῦ τοῦ Πάπα. Καὶ λοιπὸν μὲ τὰς ἐπινοίας ὅπου αὐτοὶ ζητοῦσι νὰ συστήσουν τὸ μοναρχικὸν τοῦ Ῥώμης ἀξίωμα, μὲ αὐτὰς τὰς ἰδίας καταρτάσουσιν αὐτὸ καὶ κατακρημνίζουσι· δ'. ὅτι δὲν ἔχει ἀδείαν τίνος, οὔτε Μητροπολίτης, οὔτε Πατριάρχης νὰ ἐνεργῆ τι εἰς τὰς ὑπερορίους ἐκκλησίας, εἰμὴ μόνον ἐπὶ τὰς ὑποκειμένους αὐτῷ, κατὰ τοὺς Κανόνας τῶν Ἀποστόλων δδ'. λε'. τῆς α. ς'. ζ'. τῆς β'. γ'. η. τῆς ς'. κ'. λς'. λθ'. τῆς Σαρδικ. γ'. ια'. β'. καὶ τῆς Ἀντιοχ. θ'. καὶ ἄλλους. Καὶ πῶς λοιπὸν ὁ παρὼν Κανὼν, καὶ οἱ ἄλλοι ἤθελαν διατάξει τὸ ἐναντίον τούτων ἀπάντων; ε'. ὅτι, ἂν ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἤθελε λάβει τὸ τοιοῦτον πρὸνόμιον, πῶς οἱ Πατριάρχαι Κωνσταντινουπόλεως, διαφερόμενοι πολλάκις μετὰ τῶν Παπῶν, δὲν εἶπαν ὅτι ἔχουσι τοιοῦτον, ἀλλὰ μόνον ὅτι τὰ ἴσα πρεσβεία; ἢ πῶς ἄλλος οὐδεὶς χριστιανὸς ἐν ταῖς τοιαύταις αὐτῶν διαφοραῖς εἶπέ ποτε τὸν Κωνσταντινουπόλεως μείζονα

Συμφωνία.

«Ὁ δὲ κή. τῆς Καρθαγ. διορίζει, ἐὰν Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι κατηγορηθοῦν, νὰ ἐκλέγη ἀπὸ τὰ πλησιόχωρα μέρη ὁ μὲν Πρεσβύτερος ἐξ Ἐπισκόπων, ὁ δὲ Διάκονος τρεῖς, καὶ σὺν αὐτοῖς νὰ θεωρῆ τὴν κρίσιν τῶν ὁ ἴδιος Ἐπίσκοπος, νὰ δίδεται δὲ καὶ εἰς αὐτοὺς ἡ διορὶς τῶν δύο μηνῶν, καὶ τὰ πρόσωπα τῶν κατηγορῶν αὐτῶν νὰ ἐξετάζωνται ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ Ἐπισκόπου. Τοὺς δὲ λοιποὺς Κληρικοὺς μόνος κρίνει ὁ ἐντόπιος Ἐπίσκοπος. Ἐνας δὲ Ἐπίσκοπος δὲν κρίνει, οὔτε Ἐπισκόπους, οὔτε Πρεσβυτέρους καὶ Διακόνους κατὰ τὸν ριή. τῆς αὐτῆς Καρθαγ. Ὁ δὲ πζ'. τῆς αὐτῆς, ἐὰν κληρικοὶ ἐλεγχθέντες διὰ τινὰ ἐγκλήματα ἀναμεταξὺ εἰς ἓνα χρόνον δὲν ἀθωώσουν τὸν ἑαυτὸν τοὺς ἀπὸ αὐτὰ, νὰ μὴ δέχεται εἰς τὸ ἐξῆς ἡ ἀπολογία τῶν. Ὁ δὲ ριέ. τῆς αὐτῆς, ἐὰν Κληρικός, λέγει, διαφερόμενός τινι, ζητήσῃ ἀπὸ τὸν Βασιλέα πολιτικὸν κριτήριον, καὶ οὐκ Ἐπισκοπικόν, κηθιρεῖται. Θεσπίζει δὲ ὁ Ἰουστινιανὸς Νεαρχ ργ'. κειμένη ἐν βιβλ. γ'. τῶν Βασιλικ. τίτλ. α'. κεφ. λέ. ὅτι ὁποῖος ἔχει κρίσιν μὲ Κληρικόν, ἢ Μοναχόν, ἢ Διακόνισσαν, ἢ Μονάζουσαν, ἢ Ἀσκήτριαν, πρότερον ἢ ἀναφέρῃ τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸν Ἐπίσκοπον, εἰς τὸν ὁποῖον οἱ ἐναγόμενοι αὐτοὶ εἶναι ὑποκείμενοι, καὶ ἐὰν ὁ Ἐπίσκοπος κρίνῃ κατὰ τὴν ἀρέσκειαν καὶ τῶν δύο μερῶν, χρεωστῆ ὁ ἀρχων (ἐὰν κάμῃ χρεῖαν) νὰ φέρῃ εἰς ἔκβασιν τὴν ψήφισθεισάν παρὰ τοῦ Ἐπισκόπου καταδικήν. Καὶ Νεαρχ τῆ αὐτῆ κεφ. λς'. θεσπίζει, ὅτι, ἐὰν ᾖ τὸ πρᾶγμα ἐκκλησιαστικόν, ἀμμίμιν κοινῶν νὰ μὴ ἔχουν οἱ ἀρχοντες εἰς αὐτὸ, ἀλλὰ μόνον οἱ Ἐπίσκοποι, κατὰ τοὺς Κανόνας, νὰ δίδουσι τέλος εἰς αὐτὸ. Ἐν δὲ τῇ αὐτῇ Νεαρχ κεφ. ή. θεσπίζει, ὅτι, ἐὰν ὁ κατηγορούμενος ᾖ Ἐπίσκοπος, ὁ Μητροπολίτης αὐτοῦ νὰ ἐξετάζῃ τὰ περὶ αὐτοῦ, ἐὰν δὲ ᾖ Μητροπολίτης, νὰ ἐξετάζῃ τὰ περὶ αὐτοῦ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, εἰς τὸν ὁποῖον ὑπόκειται, ἐὰν δὲ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, ἢ Κληρικός, ἢ Ἠγούμενος ἢ Μοναχός, ὁ Ἐπίσκοπος αὐτῶν νὰ θεωρῆ τὰ περὶ αὐτῶν, καὶ κατὰ τὸ σφάλμα τοῦ κάθε ἐνός νὰ δίδῃ καὶ τὰ πρέποντα Κανονικὰ ἐπιτίμια.» Ἀνάγνωθι καὶ τὸν οδ'. Ἀποστολικόν, καὶ τὸν ς'. τῆς α'.

ΚΑΝΩΝ Γ'.

Ἀποστολ. ιε.
τῆς δ. ιε. ις'.
τῆς δ'. ε. κ'.
τῆς ς'. ιζ'. ιθ'.

Μὴ ἐξεῖναι Κληρικὸν ἐν ὄνῳ πόλεων κατὰ τὰ ἑαυτοῦ καταλέγεσθαι ἐκκλησίαις, ἐν ἧ τε τὴν ἀρχὴν ἐχειροτονήθη, καὶ ἐν ἧ προσέφυγεν, ὡς μείζονι ὄνθῃ, διὰ ὀξείας κενῆς ἐπιου-

τοῦ Ρώμης; ζῆ λοιπὸν Κύριος, ζῆ! ἡ ἀληθὴς ἐξήγησις τοῦ Κανόνος εἶναι ἐτούτη. Ἐξάρχος τῆς Διοικήσεως, κατὰ τὸν Βαλαμῶνα, δὲν εἶναι ὁ τῆς ἐπαρχίας Μητροπολίτης (ἐπειδὴ ἡ Διοικήσις περιέχει πολλὰς ἐπαρχίας καὶ Μητροπόλεις), ἀλλ' ὁ τῆς Διοικήσεως Μητροπολίτης, οὔτε ὁ Πατριάρχης, διότι ὅπερ λέγει ὁ ς'. τῆς β'. οἰκουμενικῆς ἐὰν δὲ τις ἀτιμάσῃ πάντας τοὺς τῆς Διοικήσεως Ἐπισκόπους, ταυτὸν ἐστὶ μὲν τὸν Ἐξάρχον Διοικήσεως, ὅπου λέγει ὁ παρῶν Σύνοδος δὲ Διοικήσεως, καὶ Ἐξάρχος Διοικήσεως. ἄλλην τάξιν ἔχουσιν ἀπὸ ἐκείνην ὅπου ἔχει ὁ κάθε Πατριάρχης μετὰ τῶν ὑποκειμένων αὐτῷ Ἐπισκόπων. Ἐξάρχος λοιπὸν τῆς Διοικήσεως εἶναι ὁ τῆς Διοικήσεως Μητροπολίτης, ὁ προνόμιόν τι ἔχων ὑπὲρ τοὺς ἄλλους τῆς αὐτῆς Διοικήσεως Μητροπολίτας. Τοῦτο δὲ τὸ τῶν Ἐξάρχων προνόμιον σήμερον οὐκ ἐνεργεῖ· εἰ γὰρ καὶ λέγονται τινες Μητροπολίται Ἐξάρχου, ἀλλὰ δὲν ἔχουσιν ὑποκειμένους αὐτοῖς καὶ τοὺς ἐν ταῖς διοικήσεσι Μητροπολίτας. Φαίνεται λοιπὸν. κατὰ τὸν ἴδιον Βαλαμῶνα, ὅτι ἄλλοι τινὲς νὰ ἦσαν κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκεῖνους οἱ Ἐξάρχου τῶν διοικήσεων, τῶν ὁποίων (ἐξ ὧν ἦτο, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν, ὁ Καισαρείας Καππαδοκίας, ὁ Ἐφέσου, ὁ Θεσσαλονίκης καὶ ὁ Κορίνθου, οἵτινες καὶ ἐφόρουσαν πολυσταυρία εἰς τὰς ἐκκλησίας τῶν. Τὰ δὲ πολυσταυρία ἦσαν φαινόμενα διὰ πολλῶν σταυρῶν κατεστιγμένα, ὡς λέγει ὁ Βαλαμῶν σελ. 447. τῆς Γιοῦρ. Γραϊκορ.) τὸ προνόμιον ὅμως αὐτὸ ἠπράκτησεν, ἢ εὐθὺς, ἢ ὀλίγον ὕστερον ἀπὸ τὴν δ'. ταύτην Σύνοδον. Δι' ὃ καὶ ὁ Ἰουστινιανὸς ἐν οἷς περὶ διαφορῶν τῶν Κληρικῶν λέγει, οὐδὲν ἀναφέρει αὐτοὺς, καὶ τοὶ τὰ ἄλλα δικαστήρια τῶν Κληρικῶν ἀριθμῶν. Λέγει λοιπὸν ὁ Κανὼν, ὅτι ἀνίσως Ἐπίσκοπος, ἢ Κληρικός διαφέρεται μὲ τὸν Μητροπολίτην τῆς ἐπαρχίας, ἢ καταλαμβάνῃ ἢ τὸν Ἐξάρχον τῆς διοικήσεως, ὅπερ ταυτὸν ἐστίν, ὅτι οἱ ὑποκείμενοι Κληρικοὶ καὶ Μητροπολίται τῷ

ὀνόμῳ Κωνσταντινουπόλεως, ἢ εἰς τὸν Ἐξάρχον τῆς διοικήσεως, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκονται, ἢ εἰς τὸν Κωνσταντινουπόλεως, ὡς εἰς ἴδιον Πατριάρχην. Δὲν εἶπεν ὅτι ὁποῖος Κληρικός διαφέρεται πρὸς ἄλλοτριας διοικήσεως Μητροπολίτην, ἢ Μητροπολίτην πρὸς Μητροπολίτην τῆς ὁποιασδήποτε διοικήσεως καὶ ἐνορίας, ἢς κρίνονται πρὸς τὸν Κωνσταντινουπόλεως. Ἄλλ' οὐδὲ εἶπε, πρῶτον ἢ καταλαμβάνῃ τὸν Ἐξάρχον τῆς διοικήσεως, ἢ τὸν Κωνσταντινουπόλεως, καθὼς ἀνωτέρω ἄλλοι καὶ παρεξηγεῖ τὸν Κανὼνα ὁ Πάπας Νικόλαος, ἀλλ' ἀφῆκεν εἰς τῶν κρινόμενων τὴν βούλησιν ἐξίσου νὰ πηγαίνουν, ἢ εἰς τὸν Ἐξάρχον τῆς διοικήσεως, ἢ εἰς τὸν Κωνσταντινουπόλεως, καὶ νὰ δικάζωνται ἀπαρράλλετως, ἢ εἰς τὸν ἓνα, ἢ εἰς τὸν ἄλλον. Διὸ καὶ ὁ Ζωναρᾶς οὐ πάντων, λέγει τῶν Μητροπολιτῶν, πάντως ὁ Κωνσταντινουπόλεως καθεῖται δικαστὴς, ἀλλὰ τῶν ὑποκειμένων αὐτῷ (ἐρμηνεία τοῦ ιζ'. τῆς παρούσης δ'). Καὶ ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ ε. τῆς Σαρδικῆς ὁ αὐτὸς λέγει ἐμόνον τῶν ὑποκειμένων τῷ Κωνσταντινουπόλεως ἔχει ὁ Κωνσταντινουπόλεως τὰς ἐκκλησίας, ὡςπερ καὶ μόνων τῶν ὑποκειμένων τῷ Ρώμης, ἔχει ὁ Ρώμης τὰς ἐκκλησίας.» Ἦδη δὲ, ἐπειδὴ ἡ Σύνοδος καὶ ὁ Ἐξάρχος τῆς διοικήσεως δὲν ἐνεργεῖ, ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐστὶ Κριτὴς πρῶτος καὶ μόνος καὶ ἔσχατος τῶν ὑποκειμένων αὐτῷ Μητροπολιτῶν, οὐ μὴν δὲ καὶ τῶν ὑποκειμένων τοῖς λοιποῖς Πατριάρχεις. Μόνη γὰρ ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος εἶναι ὁ ἔσχατος καὶ κοινότατος Κριτὴς πάντων τῶν Πατριαρχῶν, ὡς εἶπομεν, καὶ ἄλλος οὐδεὶς. Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ς'. τῆς β'. Οἰκουμενικῆς, ἐν ἧ περὶ διοικήσεως πλατύτερον εἶπομεν. Τῶν Ἐξάρχων δὲ τούτων τῶν ὑπὸ τοῦ Κανόνος ἀναφερομένων, πάλαι ποτὲ παυσάντων, ὡς εἶπομεν, οἱ νῦν λεγόμενοι Ἐξάρχου, οἱ εἰς τὰ ἔξω ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας πεμπόμενοι, ἐκκλησιαστικῶν ὑπηρεσιῶν εἰσὶν ὀνόματα ed by Google

μίαν. Τούς δέ γε τούτο ποιούντας, ἀποκαθίστασθαι τῇ ἰδίᾳ ἐκκλησίᾳ, ἐν ἣ ἔξ ἀρχῆς ἐχειροτονήθησαν, καί ἐκεῖ μόνον λειτουργεῖν. Εἰ μὲν τοι ἤδη τις μετετέθη ἐξ ἄλλης εἰς ἄλλην ἐκκλησίαν, μηδὲν τοῖς τῆς προτέρας ἐκκλησίας, ἤτοι τῶν ὑπ' αὐτὴν μαρτυρίου, ἢ πτωχείων, ἢ ξενοδοχείων, ἐπικοινωνεῖν πράγμασι. Τούς δέ γε τολμῶντας μετὰ τὸν ὄρον τῆς μεγάλης καὶ οἰκουμενικῆς ταύτης Συνόδου πράττειν τι τῶν νῦν ἀπηγορευμένων, ὥρισεν ἡ ἁγία Σύνοδος ἐκπίπτειν τοῦ ἰδίου βαθμοῦ.

τῆς ζ'. ἰ. ε. τῆς
'Αντιοχ. γ'.
τῆς Καρθ. ἐγ'.
4. τῆς Σαρδ.
ἰ. ἰς'. ἰθ'.

Ἑρμηνεῖα.

Διορίζεται ὁ παρῶν Κανῶν, ὅτι δὲν εἶναι συγκεχωρημένον ἓνας Κληρικὸς νὰ συγκαταριθμηταὶ ἐν ταῦτῳ εἰς δύο πόλεων (ἢ καὶ μιᾶς πόλεως κατὰ τὸν ἰ. τῆς ζ'.) ἐκκλησίας, εἰς μίαν μὲν ὅπου κατ' ἀρχὰς ἐχειροτονήθη, εἰς ἄλλην δὲ ὅπου μετὰ ταῦτα μετέβη, ὡς μεγαλητέραν οὖσαν, διὰ κενοδοξίαν, καὶ αἰσχροκέρδειν. Ὅσοι δὲ μετὰ τὸν παρόντα Κανόνα τὸ ἄτοπον τοῦτο κάμουν, νὰ ἐπαναγυρίζουν εἰς τὴν προτέραν ἐκκλησίαν, ὅπου ἐχειροτονήθησαν, καί ἐκεῖ μόνον νὰ ἐνεργοῦν τὰ τοῦ Κλήρου. Εἰ δὲ καὶ ἔφθασέ τις εἰς τὴν μετὰ τὴν ἀπολαμβάνην πλέον κἀνένα σιτηρέσιον ἀπὸ τῆς προτέρας τοῦ ἐκκλησίας πράγματα, ξενοδοχεῖα, λέγω, πτωχοτροφεία καὶ μαρτυρικούς ναοὺς. Ὅποιοι δὲ τολμήσουν ὕστερα ἀπὸ τὸν Κανόνα τοῦτον τῆς μεγάλης Συνόδου νὰ κάμουν τι ἀπὸ αὐτὰ, οὗτοι νὰ καθαιροῦνται. Ἡ δὲ ἰς'. Νεαρὰ, κειμένη εἰς τὸν γ'. τίτλ. τοῦ γ'. βιβ. τῶν Βασιλικ. διορίζει, ὅτι, ἂν ἀποθάνη τις ἐκ κλησὶς Κληρικὸς, νὰ μὴ χειροτονηταὶ παρ' ἄλλου, ἀλλ' ἐὰν εὕριτκωνται εἰς ἄλλαν ἐκκλησίαν περισσότεροι Κληρικοί ἀπὸ τοὺς διωρισμένους, νὰ παίρνουσιν ἀπὸ ἐκείνους, καὶ νὰ ἀναπληρῶσι τὸν ἀριθμὸν τοῦ ἐλλείποντος Κληρικοῦ, ἕως οὗ φθάσουν εἰς τὴν ἐξ ἀρχῆς διορισθεῖσαν ποσότητα εἰ τῆς κάθε μιᾶς ἐκκλησίας Κληρικοί. Ὅρα καὶ τὸν ἰ. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΙΑ'.

Πάντας τοὺς πένητας καὶ δεομένους ἐπικουρίας, μετὰ δοκιμασίας, ἐπιστολίοις, εἴ τουν εἰρηνικοῖς ἐκκλησιαστικοῖς μόνοις ὀδεύειν ὠρίσαμεν, καὶ μὴ συστατικοῖς; διὰ τὸ τὰς συστατικὰς ἐπιστολὰς πορστῆκειν τοῖς οὖσιν ἐν ὑπολήψει μόνοις παρέχεσθαι προσώποις.

'Αποστ. ἰβ'.
λγ'. τῆς δ'. γ'.
τῆς ς'. ἰς'. τῆς
'Αντιοχ. ζ'. ἢ
ἰ. τῆς Λαοδ.
μα'. μβ'. τῆς
Σαρδ. ζ'. ἢ
τῆς Καρθ. λα'.
45'. ρς'.

Ἑρμηνεῖα.

Ὅλοι οἱ πένητες καὶ χρήζοντες βοήθειαι, ὀρίζει ὁ παρῶν Κανῶν, νὰ δοκιμάζωνται πρῶτον, εἰ τῇ ἀληθείᾳ χρειάζονται βοήθειαν, καὶ οὕτω νὰ λαμβάνουσιν ἀπὸ τοὺς Ἐπισκόπους μικρὰς ἐπιστολὰς, εἰρηνικὰς ὀνομαζομένας, διὰτὶ ἐπροξενούσων εἰρήνην εἰς ἐκείνους ὅπου ἔπασχον ἀπὸ ὀργῆν, καὶ ἄδικον γνώμην τῶν ἀρχόντων καὶ δυναστῶν (αὐταὶ δὲ αἱ ἐπιστολαὶ ὀνομάζοντο καὶ ἀπολυτικάι)· ὅχι δὲ νὰ λαμβάνουσι καὶ συστατικὰς. Διὰτὶ αἱ συστατικαὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πρέπει νὰ δίδωνται εἰς ἐκεῖνα τὰ πρόσωπα, τῶν ὁποίων ἡ ὑπόληψις ἐδυσφημήθη μὲν πρότερον, διὰ τῶν συστατικῶν δὲ ἐπιστολῶν συνίσταται καὶ ἀθώνεται (1). Ἀνάγνωθι τὴν ἐρμηνείαν, καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ἰβ'. Ἀποστολικοῦ.

ΚΑΝΩΝ ΙΒ'.

Ἦλθεν εἰς ἡμᾶς, ὡς τινες παρὰ τοὺς ἐκκλησιαστικούς θεσμοὺς προσδραμόντες δυναστεῖαι, διὰ πραγματικῶν τὴν μίαν ἐπαρχίαν εἰς δύο κατέτεμον, ὡς ἐκ τούτου δύο Μητροπολίτας εἶναι ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ. Ὅρισε τοίνυν ἡ Ἁγία Σύνοδος. τοῦ λοιποῦ μηδὲν τοιοῦτο τολμᾶσθαι παρὰ Ἐπισκόπου. Ἐπεὶ τὸν τοιοῦτο ἐπιχειροῦντα, ἐκπίπτειν τοῦ ἰδίου βαθμοῦ. Ὅσαι δὲ ἤδη πόλεις διὰ γραμμάτων Βασιλικῶν, τῷ τῆς Μητροπόλεως ἐτιμήθησαν ὀνόματι, μόνως ἀπολαύεωσαν τῆς τιμῆς, καὶ ὁ τὴν Ἐκκλησίαν αὐτῆς διοικῶν Ἐπίσκοπος, δηλονότι σωζομένων τῇ κατὰ ἀλήθειαν Μητροπόλει τῶν οικείων δικαίων.

Τῆς δ. ἢ Ἀποστ. λδ'. τῆς
δ. ς'. ζ'. τῆς
β'. β'. γ'. τῆς
δ'. κη'. τῆς ς'.
λς'. λθ'. τῆς
γ'. ἢ

Ἑρμηνεῖα.

Ἐπειδὴ μερικοὶ φίλαρχοι Ἐπίσκοποι, προσερχόμενοι εἰς τοὺς Βασιλεῖς, διὰ προσταγμάτων βασιλικῶν

(1) Ἐτύχε νὰ εὕρω εἰς ἓνα μέρος ὅτι τὰ εἰς τοὺς πένητας δίδόμενα ἐπιστόλια ἦσαν εἰς τοιοῦτον χαρακτήρα, καὶ μὲ τέτοια λόγια ἐπιγραμμένα.

Τὰ ἐπιστόλια ταῦτα, ὁ μὲν Σωζόμενος βιβλ. ε. κεφ. ἰς', συνθήματα ἐπισκοπικῶν γραμμάτων ὀνομάζει, ὁ δὲ Θεολόγος κατὰ Ἰουλιανοῦ ἐπιστολιμαῖα συνθήματα, λέγων· Τοῖς ἐπιστολιμαίοις συνθήμασι, οἷς ἡμεῖς ἐξ ἔθνους εἰς ἔθνος τοὺς χρήζοντας παραπέμπομεν.

(ταῦτα γὰρ εἶναι τὰ πραγματικά ὅπου λέγει ἐδῶ ὁ Κανὼν), ἐζητοῦν νὰ τιμῶνται μὲ Μητροπόλεως ὄνομα αἱ Ἐπισκοπαὶ τῶν, καὶ τὴν μίαν ἐπαρχίαν καὶ Μητρόπολιν, εἰς δύο ἐμοίραζον, ὥστε ἐκ τούτου ἠκολούθει νὰ ᾖναι εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν Μητρόπολιν δύο Μητροπολίται (τὸ ὅποσον εἶναι ἐξω ἀπὸ τοὺς συνοδικούς Κανόνας, καὶ μάλιστα τὸν ἡ. τῆς α.), καὶ νὰ διαφέρωνται ἐντεῦθεν ἀναμεταξύ τους οἱ τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης Ἐπίσκοποι (1) διὰ τοῦτο ὤρισεν ἡ ἁγία Σύνοδος αὕτη, εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μὴ τολμήσῃ νὰ κάμῃ τοῦτο κανένας Ἐπίσκοπος. Ὅσοιοι δὲ, ἀν μόνον ἐπιχειρήσῃ τοιοῦτό τι, καὶ δὲν τὸ κατορθώσῃ, νὰ καθαίρεται. Ὅσοι δὲ πόλεις καὶ Ἐπισκοπαὶ ἕως τῶρα ἐφθασαν νὰ τιμηθοῦν διὰ βασιλικῶν γραμμάτων μὲ ὄνομα Μητροπόλεως, ἃς ἔχωσι μόνον τὴν ἐκ τοῦ ὀνόματος τούτου τιμὴν καὶ αὐταί, καὶ ὁ ταύτας ἔχων Ἐπίσκοπος. Τὰ δίκαια ὁμοῦ, καὶ ἡ ἐξουσία τῶν τῆς Μητροπόλεως πραγμάτων νὰ σώζονται εἰς τὴν ἀληθῶς καὶ ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς λεγομένην, καὶ οὖσαν Μητρόπολιν (2), χωρὶς νὰ δύναται ὁ νέος καὶ κατὰ τὴν τιμὴν μόνον λεγόμενος Μητροπολίτης, νὰ σφετερίζῃ τι ἀπ' αὐτά. Δίκαιον δὲ κυρίως τῆς ἀληθοῦς Μητροπόλεως, τὸ νὰ χειροτονῇ ὁ Μητροπολίτης αὐτῆς τὸν τῆς τιμηθείσης Μητροπόλεως Ἐπίσκοπον, κατὰ τὸν ς'. τῆς α. λέγοντα, ὅτι, δὲν εἶναι Ἐπίσκοπος ὁ μὴ κατὰ γνώμην τοῦ Μητροπολίτου γεγονώς. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν λδ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΙΓ'.

Ξένους Κληρικούς καὶ Ἀναγνώστας ἐν ἐτέρᾳ πόλει, ὀλίγα συστατικῶν γραμμάτων ἢ Ἀποστ.ιβ'. ἐ τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου μηδαμοῦ λειτουργεῖν.

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρῶν Κανὼν ὅτι ξένοι Κληρικοὶ καὶ Ἀναγνώσται νὰ μὴ ἰσχύουν νὰ ἐνεργήτουν τι τοῦ κλήρου αὐτῶν εἰς ἄλλην πόλιν, χωρὶς νὰ ἔχουν γράμματα συστατικὰ καὶ τῆς χειροτονίας καὶ τῆς ὀρθοδόξιας, καὶ τῆς ἄλλης ζωῆς αὐτῶν, ὡς λαϊκοὶ ὁμοῦ ἐκεῖτε νὰ κρινωνοῦν. Ἀνάγνωθι καὶ τὰς ἐρμηνείας τοῦ ιβ'. καὶ ιε'. Ἀποστολικοῦ μετὰ τῆς σειρᾶς τῶν παραλλήλων Κανόνων, ἐπειδὴ ὁ τόπος τοῦ παρόντος Κανόνος οὐδὲ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν ἔχωρει.

ΚΑΝΩΝ ΙΔ'.

Ἐπειδὴ ἐν τισιν ἐπαρχίαις συγκεχώρηται τοῖς Ἀναγνώσταις καὶ Ψάλταις γαμεῖν, ὤρισεν ἡ ἁγία Σύνοδος μὴ ἐξεῖναι τινι αὐτῶν ἑτεροδόξον γυναῖκα λαμβάνειν· τοὺς δὲ ἤδη ἐκ τοιοῦτου γάμου παιδοποιήσαντας, εἰ μὲν ἐφθασαν βαπτίσαι τὰ ἐξ αὐτῶν τεχθέντα παρὰ τοῖς αἰρετικοῖς, προτάγειν αὐτὰ τῇ κοινῶν τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας· μὴ βαπτίσαντας δὲ, μὴ δύνασθαι ἐτι βαπτίζειν αὐτὰ παρὰ τοῖς αἰρετικοῖς, μήτε μὴν συνάπτειν πρὸς γάμον, αἰρετικῶν, ἢ Ἰουδαίῳ ἢ Ἑλληνι, εἰ μὴ ἄρα ἐπαγγέλλοιτο μετατίθεσθαι εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν τὸ συναπτόμενον πρόσωπον τῷ ὀρθόδοξῳ. Εἰ δὲ τις τοῦτον τὸν ὅρον παραβαίῃ τῆς ἁγίας Συνόδου, κανονικῶς ὑποκείσθω ἐπιτιμῶν.

Ἀποστ. κς'. τῆς ς'. ς'. ιβ'. τῆς ἐν Λαοδ. ι' λα'. τῆς ἐν Κερθ. ιθ'. κθ'. λγ'.

Ἑρμηνεία.

Ἀγκαλιὰ καὶ ὁ κς'. τῶν Ἀποστόλων προστάζει, ὅτι οἱ Ἀναγνώσται καὶ Ψάλται μετὰ τὴν χειροθεσίαν ἐὰν θέλουν νὰ ὑπανδρεύωνται, μ' ὅλον τοῦτο ἀπὸ τὸν παρόντα Κανόνα φαίνεται, ὅτι δὲν ἦτο τοῦτο πανταχοῦ συγκεχωρημένον, (καὶ μάλιστα εἰς τὴν Ἀφρικὴν κατὰ τὸν ιθ'. Κανόνα αὐτῆς)· ὀρίζει λοιπὸν ἡ ἁγία Σύνοδος αὕτη, ὅτι εἰς τοὺς τόπους ἐκείνους, ὅπου τοῦτο συγχωρεῖται, νὰ μὴ ᾖναι ἄδεια εἰς τινὰ Ἀναγνώστην καὶ Ψάλτην νὰ λαμβάνῃ γυναῖκα ἑτεροδόξον. Ὅσοι δὲ ἐφθασαν νὰ γεννήσουν τέκνα ἀπὸ τοιοῦτον παράνομον γάμον, νὰ τὰ φέρουν εἰς τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν, καὶ εἰ μὲν τὰ ἐβάπτισαν μὲ τὸ τῶν αἰρετικῶν βάπτισμα, ἐὰν τὸ βάπτισμα τὸ αἰρετικὸν ἐκεῖνο, εἰς τὸ ὅποσον ἐβάπτισθησαν, δὲν ᾖν διαφρετικὸν ἀπὸ τὸ ὀρθόδοξον, κατὰ τὴν

(1) Καθὼς ἐνα παρόμοιον διηγείται ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῷ ἐπιταφίῳ τοῦ Βασιλείου, ὅτι ἔγινεν εἰς τὴν Μητρόπολιν τῆς Καπαδοκίας, τῆς Ἐπισκοπῆς τῶν Τυάνων εἰς νέαν Μητρόπολιν τιμηθείσης.

(2) Τοιοῦτοτρόπως ἀπ' οὗ ἡ Χαλκηδὼν ἐτιμήθη εἰς Μητρόπολιν ἀπὸ τὸν Μαρκιανόν, καὶ ἡ Νίκαια ἀπὸ τὸν Οὐαλεντινιανόν, ἐδιωρίσθη ὅτι τὰ οἰκεία δίκαια καὶ ἐξιώματα νὰ σώζονται εἰς τὰς παλαιὰς καὶ κατὰ ἀλήθειαν οὐσας Μητροπόλεις αὐτῶν, ὡς φαίνεται τοῦτο ἐν τῇ δ'. πράξει τῆς παρουσίας Συνόδου. Διὰ

τοῦτο καὶ τὸ Βυζάντιον καὶ ἡ Αἴλια, ἀγκαλιὰ καὶ ἐτιμήθησαν εἰς Πατριαρχεῖα. μ' ὅλον τοῦτο περὶ μὲν τῆς Αἰλίας λέγει ὁ ς' τῆς α. Κανὼν ὅτι νὰ σώζεται εἰς τὴν Μητρόπολιν αὐτῆς τὴν Καισάρειαν τὸ οἰκείον ἐξίωμα, ὡς εἶπομεν. Περὶ δὲ τοῦ Βυζαντίου, ὁ μὲν Βαλαμῶν καὶ Νικηφόρος ὁ Γρηγοράς λέγουσιν, ὅτι εἰς τοὺς καιροὺς τῶν ἐχειροτονεῖτο ὁ Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχης ἀπὸ τὸν Ἡρακλείας. Τώρα δὲ μόνον τὴν Πατριάρτην λαμβάνει ἀπὸ αὐτὸν, ἐπειδὴ πρὸ τοῦ νὰ γένη Πατριάρχης, τὸ Βυζάντιον ἦτον τοῦ Ἡρακλείας Ἐπισκοπῆ.

ὕλην καὶ τὸ εἶδος, ἀλλ' εἶναι δεκτὸν εἰς τὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν, νὰ τὰ χρίουν μὲ μόνον τὸ μῦρον, ὡς λέγει ὁ Ζωναρᾶς, (τὸ ὀρθότερον ὅμως καὶ ἀσφαλέστερον εἶναι νὰ βαπτίζωνται, ὡσὰν ὁποῦ ὄλων τῶν αἰρετικῶν τὸ βάπτισμα εἶναι μόλυσμα, καὶ ὄχι βάπτισμα, καὶ ἀνάγνωθι τὰς ἐρμηνείας τοῦ μς'. μζ'. καὶ ξή. Ἀποστολικοῦ). Ἐὰν ὅμως τὸ βάπτισμα ἐκεῖνο δὲν ἦναι δεκτὸν, νὰ τὰ ἀναβαπτίζουσιν. Εἰ δὲ καὶ ἀκόμη δὲν τὰ ἐβάπτισαν, νὰ μὴ τὰ βαπτίζουσιν πλέον εἰς τὸ αἰρετικὸν βάπτισμα, οὔτε νὰ τὰ συνάπτωσιν εἰς γάμον μὲ αἰρετικὸν, δηλαδὴ, ἢ μὲ Ἰουδαῖον ἢ μὲ Ἑλληνα, ἄπιστον δηλ. καὶ εἰδωλολάτριν. Εἰ δὲ ἴσως καὶ ὁ αἰρετικὸς ὑπόσχεται νὰ γένη ὀρθόδοξος Χριστιανός, ἃς γίνεται πρῶτον κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν του, καὶ τότε ὁ γάμος ἃς τελειοῦται. Ὅστις δὲ παραβῆ ταῦτα, νὰ εἶναι ὑποκείμενος εἰς τὰ τῶν Κανόνων ἐπιτίμια, τῶν ἀνωτέρω δηλαδὴ Ἀποστολικῶν.

Συμφωνία.

«Παρομοίως καὶ ὁ λά τῆς ἐν Λαοδικ. προτάζει νὰ μὴ δίδουσιν οἱ Χριστιανοὶ τὰ τέκνα τῶν εἰς τοὺς αἰρετικούς, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ λαμβάνουσιν ἀπὸ αὐτοὺς ἂν ὑπόσχονται νὰ γένουν Χριστιανοί. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἰ. τῆς αὐτῆς ἐν Λαοδικ. ἐμποδίζει νὰ μὴ συνάπτωσιν εἰς γάμον τὰ παιδιά τῶν οἱ ἐκκλησιαστικοὶ μὲ αἰρετικούς. Αὐτὸ τοῦτο διορίζεται καὶ ὁ κθ'. τῆς ἐν Καρθ., ὁ δὲ οβ'. τῆς ς'. καὶ ἄκυρον ποιεῖ τὸν γάμον ἐκεῖνον ὁποῦ κάμη, ὄχι μόνον κληρικὸς, ἀλλὰ καὶ ἀπλῶς ὀρθόδοξος Χριστιανός, ἢ Χριστιανὴ μὲ αἰρετικούς. Ἐκεῖνοι δὲ ὁποῦ ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς εὐρέθησαν αἰρετικοὶ, ἐβαπτίσθη δὲ τὸ ἐν μέρος ἀπὸ αὐτοὺς ὕστερον, καὶ θέλουσι νὰ μὴ χωρισθοῦν, ἃς μὴ χωρίζονται, κατὰ τὸν αὐτὸν, καὶ κατὰ τὸν Παῦλον. Ὅστις Παῦλος καὶ ἐμποδίζει τὴν μετὰ ἀπίστων συζυγίαν λέγων «μὴ γίνεσθε ἑτεροζυγοῦντες ἀπίστοις, [ἀ. Κορινθ. ς'. 14]. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν κς'. Ἀποστολικόν. (1)

ΚΑΝΩΝ ΙΕ'.

Διάκονον μὴ χειροτονεῖσθαι γυναῖκα πρὸ ἐτῶν τεσσαράκοντα, καὶ ταύτην μετ' ἀκριβοῦς δοκιμασίας. Εἰ δὲ γε, δεξαμένη τὴν χειροθεσίαν, καὶ χρόνον τινὰ παραμείνασα τῇ λειτουργίᾳ, ἑαυτὴν ἐπιδῶ γάμῳ, ὑβρίσασα τὴν τοῦ Θεοῦ χάριν, ἢ τοιαύτη ἀναθεματιζέσθω μετὰ τοῦ αὐτῆ συναφθέντος.

Τῆς δ. ιθ'.
τῆς ς'. ιδ'. μ'.
Βασ. μδ'.

Ἐρμηνεία.

Διὰ τὸ εὐκολοπατάτητον καὶ εὐκολοκρήμνιστον τῶν γυναικῶν, προτάζει ὁ παρῶν Κανῶν, νὰ μὴ χειροτονηταὶ Διακόνισσα ὄχι ὀλιγώτερον ἀπὸ τεσσαράκοντα ἐτῶν. Καὶ τεσσαράκοντα δὲ χρόνων οὔσα πάλιν, νὰ μὴ χειροτονηταὶ ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ μὲ ἀκριβῆ δοκιμὴν τοῦ βίου καὶ τῆς ζωῆς αὐτῆς. Ἀνίσως δὲ τοιούτοτρόπως χειροτονηθεῖσα, καὶ διακονήσασα μερικὸν καιρὸν, ὕστερον καταφρονήσῃ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ καὶ ὑπανδρευθῆ, ἢ τοιαύτη νὰ ἀναθεματίζεται μαζὺ μὲ ἐκεῖνον ὁποῦ τὴν ἐπῆρε διὰ γυναῖκα. Ὁ δὲ Ἀρμενόπουλος λέγει (βιβλ. ς'. τίτλ. γ'.) ὅτι ἐκεῖνων ὁποῦ πορνεύουσιν Διακονίσσας, καὶ Καλογραίας, νὰ κόπτονται αἱ μύται μετὰ τῶν πορνευθεισῶν. Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ιθ'. κανόνος τῆς α' καὶ τὴν γ'. εἰς τοῦτον ὑποσημείωσιν.

ΚΑΝΩΝ ΙΓ'.

Παρθένον ἀναθεῖσαν ἑαυτὴν τῷ Δεσπότη Θεῷ, ὡσαύτως δὲ καὶ Μονάζοντας, μὴ ἐξέλθαι γάμῳ προσομιλεῖν. Εἰ δὲ γε εὐρεθεῖεν τοῦτο ποιοῦντες, ἔστωσαν ἀκοινωνῆτοι. Ὀρίσαμεν δὲ ἔχειν τὴν αὐθεντίαν τῆς ἐπ' αὐτοῖς φιλανθρωπίας τὸν κατὰ τόπον Ἐπίσκοπον.

Τῆς δ'. ζ'. τῆς
ς'. μδ'. τῆς
ἐν Καρθ. ιθ'.
Βασ. ς'. ιη'. ιθ'.
κ'. ξ'.

(1) Λέγει δὲ καὶ ὁ Φώτιος τίτλ. ιβ'. καὶ ιγ'. ὅτι, ἐπειδὴ τὸ κγ'. βιβλ. τοῦ β'. τίτλ. διατάξ. α. θεσπίζει, ὅτι ὁ γάμος εἶναι ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συνάφεια καὶ συγκλήρωσις πάσης τῆς ζωῆς, καὶ θείου καὶ ἀνθρωπίνου δικαίου κοινωνία, πρέπει κατὰ τὸν ὀρισμὸν τοῦτον οἱ συναπτέμενοι νὰ ἦναι ὁμοίωθησκοι. Τὸ δὲ α. βιλ. τοῦ κώδικ. τίτλ. ε. διατάξ. ιβ'. λέγει, ὅτι ἂν ἀμφισβητοῦσιν οἱ γονεῖς (ὄσοι δηλαδὴ ὁμόθηρσοι ὄντες, ὠρθοδόξησεν ἐν μέρος ἐξ αὐτῶν, ἢ κατὰ τινὰ ἄλλον τρόπον ἐφθασαν ἐν ἀνομοιοθησικῇ νὰ συναφθοῦν), πρέπει νὰ ὑπερικήῃ ἐκεῖνο ὅπου θέλει νὰ κάμη τὰ τέκνα του ὀρθόδοξα. Καὶ πάλιν διατάξ. ιη'. τοῦ αὐτοῦ τίτλ. ἐὰν τὸ ἕνα μέρος τῶν συγκατοικούντων ἦναι ὀρθόδοξον, τὸ δὲ ἄλλο αἰρετικόν, πρέπει τὰ παιδιά αὐτῶν νὰ γίνωνται ὀρθόδοξα. Γέγραπται δὲ καὶ ἐν βιβλ. α. τῶν Βασιλικῶν τίτλ. α. κεφ. λε. κἀνενας Ἰουδαῖος ἃς μὴ λαμβάνῃ χριστιανὴν γυναῖκα,

μήτε Ἰουδαῖαν χριστιανός. Διότι ὁποῖος τοιοῦτόν τι πράξῃ, θέλει λάβει τῶν μοιχῶν τὴν τιμωρίαν. Τὸ δὲ ὀρθόδοξον πρόσωπον ὁποῦ ἐπῆρεν ἑτερόδοξον καὶ αἰρετικόν, δὲν συγχωρεῖται νὰ κοινωνήσῃ τὰ θεῖα μυστήρια, ἀνίσως πρότερον καὶ δὲν χωρισθῆ καὶ κανονισθῆ, κατὰ τὴν λγ'. ἀπόκρισιν Βαλασαμῶνος. Τὸ αὐτὸ λέγει καὶ Συμεὼν ὁ Θεσσαλονικῆς (ἀποκρίσ. μζ'), προσθεὶς ὅτι, μόνον εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς του νὰ μεταλαμβάνῃ, γινόμενου Εὐχελαιοῦ ὑπὲρ αὐτοῦ (ἐὰν μετανοῇ δηλαδὴ), ἀλλ' οὔτε μερίδα νὰ παίρῃ τοῦ τοιούτου προσώπου ὁ ἱερεὺς, οὔτε τὰς προσφορὰς του καὶ λειτουργίας νὰ δέχεται, εἰ μὴ μόνον κερὶ καὶ θυμίαμα, καὶ κάποτε (ὄχι πάντοτε δηλαδὴ) νὰ δίδῃ εἰς αὐτὸ ἄγιασμα καὶ ἀντιδώρον, καὶ τοῦτο, διὰ νὰ μὴ πέσῃ εἰς ἀπόγνωσιν, καὶ ἐλεημοσύνας νὰ τὸ προτάξῃ νὰ κάμῃ.

Ἑρμηνεία.

Τὸ παλαιὸν, μερικαῖς γυναῖκες μὲ λαϊκὸν σχῆμα ἀφιέρωναν τὸν ἑαυτῶν τῶν εἰς τὸν Θεὸν, ὡς δηλοῦται τοῦτο ἀπὸ τὸν μέ. τῆς ζ'. καὶ ὠμολόγουν νὰ παρθενεύουν κύρια οὐσαι τῶν λογισμῶν, καὶ ἀπ' οὗ ἐπιπλεῖον ἐδοκιμάζοντο ἂν μένουν εἰς τὴν ὁμολογίαν τῶν, ἐσυναριθμοῦντο μὲ τὰς ἄλλας παρθένας. (Παρθένος γὰρ ἡ τοιαύτη ὀνομάζεται, κατὰ τὸν ἰθ'. Βασιλείου), ἀλλὰ καὶ τὸ μέλαν σχῆμα ἐνεδύοντο, κατὰ τὸν μέ. τῆς ζ'. Ὅθεν καὶ ὁ παρῶν Κανὼν διορίζει, ὅτι αἱ παρθένοι αὗται, ἀλλὰ δὴ καὶ οἱ Μοναχοὶ, ὅπου, ἢ κατὰ τὸ σιωπώμενον, στέργουςι τὴν ἀγαμίαν, ἢ καὶ ἐρωτώμενοι ὁμολογοῦν νὰ παρθενεύουν κατὰ τὸν ἰθ'. Βασιλείου, οὗτοι, λέγω, δὲν εἶναι συγχεωρημένοι νὰ ὑπανδρευθοῦν καὶ νὰ παραβοῦν τὰς ὁμολογίας καὶ συνθήκας ὅπου ἔδωκαν πρὸς τὸν Θεόν. Διότι, ἂν τὰς συμφωνίας, ὅπου κάμνουν πρὸς ἀλλήλους οἱ ἄνθρωποι βεβαίωτ' τὸ τοῦ Θεοῦ ὄνομα εἰς τὸ μέσον παραλαμβάνομενον, καθὼς λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, πόσον μέγας κίνδυνος εἶναι νὰ εὐρεθοῦν αὐτοὶ παραβάται τῶν συμφωνιῶν ἐκείνων, ὅπου πρὸς τὸν Θεὸν ἀμέσως ἐποίησαν; καὶ ἂν κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον (διατάξ. ἀσκητ. κά.) ὁ Μοναχὸς, ὡς καρποφορήσας καὶ ἀφιερῶσας τὸ σῶμά του εἰς τὸν Θεόν, δὲν ἐξουσιάζει πλέον αὐτὸ ὡς Θεὸν ἀφιέρωμα, οὔτε εἶναι δίκαιον νὰ τὸ ἔχη εἰς χρῆσιν καὶ δούλευσιν τῶν συγγενῶν του, πόσω μᾶλλον δὲν δύναται νὰ τὸ ἔχη εἰς χρῆσιν σαρκικῆς μίξεως; (1) εἰ δὲ καὶ εὐρεθοῦν τινες νὰ κάμουν τοῦτο, νὰ ἀφορίζονται· ὡς ἔχη δὲ τὴν ἐξουσίαν ὁ κατὰ τόπον Ἐπίσκοπος νὰ φιλικθρῶπευθῆ πρὸς αὐτούς, καὶ ἢ νὰ ἐλαφρύνῃ τὸ ἐπιτίμιον αὐτῶν, ἢ καὶ νὰ συντέμῃ τὸν χρόνον αὐτοῦ. Ὅχι ὁμοίως μένοντος ἀδισπάστου τοῦ συνοικεσίου, ἀλλὰ μετὰ τὸ χωρισθῆναι ἀπ' ἀλλήλους τοὺς συναφθέντας. Πορνεία γὰρ, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν μοιχεία ἐστίν, οὐ γάμος τὸ γενόμενον, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλ. ἐν τῷ ζ'. αὐτοῦ κανόνι, καὶ ἰθ'. ὄρα καὶ τὸν ζ'. τῆς παρούσης.

ΚΑΝΩΝ ΙΖ'.

Τὰς καθ' ἐκάστην ἐπαρχίαν ἀγροικικὰς παροικίας, ἢ ἐγγχωρίους, μένειν ἀπαρασαλεύτους παρὰ τοῖς κατέχουσιν αὐτὰς ἐπισκόποις, καὶ μαλιστα ἢ τριακονταετῆ χρόνον ταύτας

Ἀποστ. οδ'.
τῆς δ. ζ'. τῆς
δ'. θ'. κα' τῆς
ἐν' Ἀντιοχ. ιδ'.

(1) Ὅθεν ὁ αὐτὸς Θεολόγος εἰς τὰ ἔπη του λέγει· Ὅσον ἡ παρθενία εἶναι ἀνώτερα ἀπὸ τὸν γάμον, τόσον καὶ ὁ ἀγνὸς γάμος εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ ἐκεῖνον ὅπου ζητεῖ νὰ ἔχη καὶ παρθενίαν καὶ γάμον· ὅθεν ἢ πρέπει νὰ παρθενεύῃ τινὰς κατὰ ἀλήθειαν, ἢ νὰ ὑπανδρευέται, καὶ ὅχι ἐν ταυτῶ νὰ θέλῃ νὰ σμίγῃ παρθενίαν μὲ γάμον, μέλι μὲ χολήν, κρασί μὲ βόρβορον, καὶ τὰ Ἱεροσόλυμα μὲ τὴν Σαμάρειαν·

- «Ὅσον παρθενίη προφειρεστέρη ἐστὶ γάμοιο,
- »Τοῦνεκεν ἢ καθαρὴν ἀσπάξω πάμπαν, ἀρίστε,
- »Ἡὲ γάμον στέργειν τὸν ὁμοῖον ὡς ἐνέπουσι.
- »Φεύγειν ἀζυγέος τε βίου, ζυγίου τε πρόσωπον,
- »Καὶ Σολύμοις Σαμάρειαν ἀλυτροτάτην Ἱεροσίν.
- »Τόσον παρθενίης ἀγνὸς γάμος ἀμφίβιο.
- »Παρθενίην, εἰ σοὶ γε μένος καὶ θυμὸς ὄρροεν.
- »Δεύτερον ἐκ πρόποιο καλὸν πλόον, ἀμφοτέρων δὲ
- »Μιγνύοντας μέλι χολήν, καὶ βόρβορον οἶνον.»

Λέγει δὲ καὶ ὁ Θεὸς Ἐπιφάνιος αἰρῖς. ζα'. ἐκρείττον τοίνυν ἔχειν ἀμαρτίαν μίαν, καὶ μὴ περισσοτέρας. Κρείσσον πεσόντα ἀπὸ δρόμου, φανερώς ἐαυτῷ λαβεῖν γυναῖκα κατὰ νόμον, ἢ ἀπὸ παρθενίας πολλῶ χρόνῳ μετανοήσαντα, εἰσαχθῆναι πάλιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ὁ δὲ Χρυσόστομος λέγει· ἐν τῇ πρὸς Θεόδωρον ἐπιστολῇ, ὅτι τόσον χαλεπώτερον ἀμάρτημα κάμνει ὁ Μοναχὸς ὅπου ὑπανδρευθῆ ἀπὸ τὴν μοιχείαν, ὅσον εἶναι ἀνώτερος ὁ Θεὸς ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ἐν μὲν τοῖς κατὰ πλάτ. ὄροις ιδ'. λέγει, ὅτι εἰς τὸν Μοναχὸν ἐκεῖνον, ὅπου ἀθετήσῃ τὴν πρὸς Θεὸν ὁμολογίαν, νὰ μὴ ἀνοίγῃ τινὰς ἀδελφὸς τὴν θύραν τοῦ οἴκου του διὰ νὰ τὸν δεχθῆ, μήτε ἂν ἦναι φύχρα, καὶ ἔλθῃ διὰ νὰ σκεπασθῆ, ὅχι διὰ μῖσος, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐντραπῆ, ὡς λέγει ὁ Παῦλος. Ἐν δὲ τῇ πρὸς Μοναχὸν ἐκπεσόντα ἐπιστολῇ λέγει, ὅτι μηδὲ νὰ χαιρετοῦμεν τὸν τοιοῦτον.

Αὐτὰ τὰ ἴδια λέγει καὶ ὁ Θεὸς Νικηφόρος Καν. κδ'. Ἐν δὲ τῷ λδ'. Κανόνι αὐτοῦ, λέγει· Ὅτι νὰ ἀναθεματίζεται ὁ ὑπανδρευθεὶς μοναχὸς καὶ μὴ μετανοῶν, καὶ νὰ ἐνδύεται τὸ σχῆμα στατικῶς, καὶ εἰς Μοναστήριον νὰ ἐγκλείεται. Ὅταν δὲ ἀθετήσας τὸ σχῆμα ἐπιστραφῆ καὶ μετανοήσῃ, νὰ ἐνδύεται αὐτὸ χωρὶς τῶν εὐχῶν, κατὰ τὸν ιδ'. Καν. τοῦ αὐτοῦ. Ὅστις δὲ διὰ ἀνάγκην τινὰ ἐνδύθῃ τὸ σχῆμα, ἢ διὰ πανουργίαν καὶ ὑπόκρισιν, ὡς αὐτὸ περιγελῶν, ἔπειτα μετὰ τὴν ἀνάγκην καὶ τὴν ὑπόκρισιν, ἀπορρίψῃ αὐτὸ, οὗτος νὰ ἐπιτιμᾶται, νὰ κάμῃ τρεῖς τεσσαρακοστὰς ἡμερῶν, καὶ οὕτω νὰ μεταλαμβάνῃ, κατὰ τὸν κα'. τοῦ αὐτοῦ. Ὁ Θεὸς οὗτος Νικηφόρος ἐν κ'. Καν. λέγει· Ἀνίσως καλογραφα φθαρῆ ἀπὸ βαρβάρους, ἢ ἄνδρας ἀτάκτους, εἰ μὲν ἢ προτέρα ζωὴ αὐτῆς ἦτο ἀκατηγόρητος, μ'. ἡμέρας μόνον νὰ ἐπιτιμᾶται, εἰ δὲ ἦτο μεμολυμένη, ὡς μοιχαλὶς νὰ ἐπιτιμᾶται. Σημείωσαι ὅτι οἱ φθειράντες ἀσκήτριαν, ἢ μονάστριαν, ἦτοι ἱερὰν παρθένον, ἀλλὰ καὶ οἱ συνεργήσαντες εἰς τὴν φθορὰν, κεφαλικῶς τιμωροῦνται, καὶ πᾶσα ἡ παρουσία αὐτῶν ἀρπάσσεται ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος, καὶ δίδεται εἰς τὸ Μοναστήριον τῆς φθοραῖς, κατὰ τὴν β'. διατάξιν τοῦ α. τίτλου τῶν Νεαρῶν (Φώτ. τίτλ. θ'. κεφ. λ'). Ὅμοίως καὶ ἐκεῖνος ὅπου ἀρπάσσει, ἢ δοκιμάσει νὰ πάρῃ εἰς γυναῖκα τὴν τοιαύτην ἱερὰν παρθένον, κεφαλικῶς τιμωρεῖται, κατὰ τὸ α. β. βλ. τίτλ. γ'. διατάξ. ε. αὐτὴ δὲ μετὰ τῶν αὐτῆς πραγμάτων ἐμβάλλεται εἰς Μοναστήριον, καὶ ἀσφαλῶς φυλάττεται. Προσθεῖται δὲ καὶ τοῦτο ὁ Βλάσταρις ὅτι δὲν δύναται νὰ ρίψῃ τὸ σχῆμα, καὶ νὰ εὐφρασκεται πλέον εἰς τὸν κόσμον, οὐδὲ ἐκεῖνος ὅπου γένηι μοναχὸς εἰς τὰς ὑστερας ἀναπνοὰς τὴν ζωῆς του, καὶ δὲν ἐκατάλαβε τετελείως τὰ εἰς αὐτὸν τελούμενα, ὅταν τὸν ἔκαμαν Μοναχόν. Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ζ'. τῆς δ'. καὶ αὐτὸν τὸν ζ'. αὐτῆς Κανόνα, ἀναθεματίζοντα τὸν ρίψαντα τὸ σχῆμα Μοναχὸν καὶ κοσμικὴν ἀξίαν λαβόντα. Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ λθ'. τοῦ Νικηφόρου.

ἀδιόστως διακατέχοντες ὠκνόμεσαν. Εἰ δὲ ἐντὸς τῶν τριάκοντα ἐτῶν γεγένηται τις, ἢ γένοιτο περὶ αὐτῶν ἀμφισβήτησις, ἐξεῖναι τοῖς λέγουσιν ἡδικῆσθαι, περὶ τούτων κινεῖν παρὰ τῇ Συνόδῳ τῆς ἐπαρχίας. Εἰ δὲ τις ἀδικοῖτο παρὰ τοῦ ἰδίου Μητροπολίτου, παρὰ τῷ Ἐξάρχῳ τῆς διοικήσεως, ἢ τῷ Κωνσταντινουπόλεως θρόνῳ δικαζέσθω, καθ' ἃ προεῖρηται. Εἰ δὲ καὶ τις ἐκ βασιλικῆς ἐξουσίας ἐκαινίσθη πόλις, ἢ αἰθὺς καινισθεῖη, τοῖς πολιτικοῖς καὶ δημοσίοις τύποις, καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν παροικιῶν ἢ τάξις ἀκολουθεῖτω.

ιέ. τῆς ἐν Καρθ. ἢ. ιβ'. ιδ'. ιέ. ις'. κζ'. κη. λς'. πζ'. ης'. ρε'. ριε'. ριη. ρκη. ρκθ'. ρλ'. ρλζ'. ρλη. ρλθ'. τῆς ς'. κέ. λή.

Ἑρμηνεία.

Ἄγροικαὶ παροικίαι εἶναι ἐνορίαι μικραὶ, αἱ ὁποῖαι καὶ εἰς τὰ ἄκρα καὶ μακρυνὰ μέρη εὐρίσκοντο, καὶ ἀπὸ ὀλίγους ἀνθρώπους ἐκατοικοῦντο, μονοκία ὀνομαζόμεναι. Ἐγχώριοι δὲ παροικίαι, εἶναι ἐνορίαι, αἱ ὁποῖαι καὶ εἰς ἀγρούς καὶ χωρία ἐπλησιάζον, καὶ περισσοτέρους εἶχον τοὺς ἐγκατοίκους. Αὗται λοιπὸν αἱ παροικίαι τῆς καθῆ ἐπαρχίας, προστάζει ὁ παρῶν Κανῶν, νὰ μένουν ἀναφαίρετοι καὶ ἀναπόσπαστοι ἀπὸ τοὺς κατέχοντας αὐτάς Ἐπισκόπους, καὶ μάλιστα, ἀνίσως εἰς τριάκοντα χρόνους εἶχον αὐτάς εἰς τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν. Πιστεῖ κληθῆ, καὶ ἀδιόστως, δηλ. χωρὶς νὰ βιάσων τινὰ, καὶ νὰ τὰς ἀρπάσων μὲ ἀδικον αἰτίαν. (1) Εἰ δὲ ἀνάμεσα εἰς τοὺς τριάκοντα χρόνους, ἔγινε κἀμμία διαφορὰ περὶ τούτων, ἢ μετὰ τὸν παρόντα Κανὸνα ἤθελε γένει, εἶναι ἀδεικ εἰς ἐκείνους ὁποῦ λέγουσιν ὅτι ἀδικοῦνται δι' αὐτάς, νὰ θεωροῦν τὴν διαφορὰν αὐτῶν εἰς τὴν Σύνοδον τῆς ἐπαρχίας. Ἐὰν δὲ τις ἤθελε ἀδικῆται δι' αὐτάς ἀπὸ τὸν Μητροπολίτην του, ὡς θεωρῆ τὴν κρίσιν του εἰς τὸν Ἐξάρχον καὶ πρωτεύοντα τῆς Διοικήσεως, (τοῦ ὁποῦ το ἔργον ἔγινεν ἀνεπύρητον μετὰ τὴν δ'. ταύτην Σύνοδον, ὡς εἴπομεν, ὑποσημ. τοῦ θ'. τῆς παρούσης), ἢ εἰς τὸν Κωνσταντινουπόλεως, καθὼς προερεβῆ. Εἰ δὲ ἔως τῶρα ἐκτίθη κἀμμία πόλις ἀπὸ ἐξουσίαν Βασιλικήν, ἢ εἰς τὸ ἐξῆς ἔχει διὰ νὰ κτισθῆ, τότε δὲν θέλει ζητήσει νὰ ὑποτάξῃ αὐτὴν ὁ γειτονεῶν Ἐπίσκοπος, ὡς ἐνορίαν του, ἐπειδὴ ἡ τάξις τῶν τῆς ἐκκλησίας ἐκείνης ἐνοριῶν ἔχει νὰ ἀκολουθῆ εἰς τοὺς πολιτικούς νόμους καὶ προστάγματτα, ὁποῦ ἤθελε διορίσει περὶ τῆς νεοκτισθείσης πόλεως ὁ Βασιλεὺς, καὶ ὅχι τὸ ἀνάπαλιν (1),

Συμφωνία.

«Σημείωσι ὅτι τοῦτον τὸν Κανὸνα ἢ ς'. εἰς δύο τμήματα διαίρεσασα, τὸ μὲν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ Κανόνος ἔως τοῦ, παρὰ τῇ Συνόδῳ τῆς ἐπαρχίας, κέ. Κανὸνα αὐτῆς ποιεῖ, τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ, εἰ δὲ καὶ τις ἐκ Βασιλικῆς ἐξουσίας, μέχρι τέλους, λή. Κανὸνα. Ὁ δὲ ρκθ'. τῆς ἐν Καρθ. διορίζεται ὅτι ἐὰν τις Ἐπίσκοπος τόπον τινὰ τῶν αἰρετικῶν ἐπιστρέψῃ πρὸς τὴν ὀρθοδόξιαν, καὶ βραδείᾳ αὐτὸν τρεῖς χρόνους, χωρὶς νὰ τὸν ἀναζητήσῃ ὁ ὀφείλων ἀναζητήσῃ, νὰ μὴ ἀναζητήσῃ πλέον ἀπὸ αὐτόν. Ὁ δὲ ρκη. λέγει, ὅτι οἱ πρὸς τὴν καθολικὴν ἐνότητα ἐπιστραφέντες αἰρετικοὶ εἰς ἐκείνον τὸν θρόνον νὰ ὑπόκνηται, εἰς τὸν ὁποῖον ἦτον ὑποκειμένη καὶ ἡ ἐκπαλαὶ ἐκεῖ εὐρίσκομένη καθολικὴ ἔνωσις τῶν ὀρθοδόξων. Ἄλλὰ καὶ ὁ ρλ'. λέγει, ἐὰν τις τὸν κατεχόμενον λαὸν ἀπὸ ἄλλων, νομίζων δὲ ὡς ἐδικόν του κρατήσῃ, ὅχι μὲ γράμματτα τοῦ κατέχοντος Ἐπισκόπου, ἢ μὲ τὴν ἐρώτησιν τῆς Συνόδου, ἀλλὰ μὲ δυναστείαν καὶ ἔφοδον, οὗτος νὰ χάνῃ τὸν λαὸν ἐκείνον, καὶ ἂν ἦτο καὶ ἐδικός του, καὶ ἂν λέγῃ ὅτι εἶχε γράμματτα ἀπὸ τὸν πρωτεύοντα. Ἀνάγνωθι καὶ τὰς ἐρμηνείας τοῦ οδ'. Ἀποστολικῆς, τοῦ ς'. τῆς α. καὶ τοῦ θ'. τῆς παρούσης τετάρτης».

ΚΑΝΩΝ ΙΗ'.

Τὸ τῆς συνομοσίας, ἢ φατρίας ἐγκλημα, καὶ παρὰ τῶν ἐξω νόμων πάντῃ κεκώλυται, πολλῶν δὲ μᾶλλον ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ τοῦτο γίνεσθαι ἀπαγορεύειν προσήκει. Εἰ τινες τοίνυν Κληρικοί, ἢ Μονάζοντες εὐρεθεῖεν, ἢ συνομνύμενοι, ἢ φατριάζοντες, ἢ κατασκευαὺς τυρεύοντες Ἐπισκόποις ἢ Συγκληρικοῖς (2) ἐκπιπέτωσαν πάντῃ τοῦ οἰκείου βαθμοῦ.

Ἄποστ. λα. τῆς ς'. ιδ'. τῆς Καρθ. ι. ξβ'. τῆς Γάγγρ. ς'. τῆς ἐν Ἀντιοχ. ἐ. τῆς α. καὶ β'. γ'. ιδ'. ιέ.

Ἑρμηνεία.

Συνομοσία μὲν εἶναι τὸ νὰ συνδεθοῦν τινες ἀναμεταξύ τους μὲ ὄρκους, φατρία δὲ, τὸ νὰ συνδεθοῦν μὲ συμ-

(1) Σημείωσαι ὅτι δὲν ἐναντιόνηται οὗτος μὲ τὸν η'. τῆς γ'. ἐκεῖνος μὲν γὰρ λέγει περὶ ἐπαρχιῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἐχειροτονοῦντο καὶ Ἐπίσκοποι, διορίζων νὰ μὴ ἀρπάζωνται αὐταὶ πλεονεκτικῶς ἀπὸ τινος Ἐπισκόπου, μὴ οὔσαι ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν προκατόχων αὐτῶν Ἐπισκόπων, οὗτος δὲ λέγει διὰ ἐνορίας παραμικρὰς, αἱ ὁποῖαι καὶ παρεδλέποντο τυχὸν διὰ τὸ ἄχρηστον καὶ μικροπρεπὲς ἀπὸ τοὺς ἀνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς κατέχοντες καὶ νεομεινόμενους αὐτάς.

(2) Συνομνύοντες ἢ Σύνοδος εἰς τὸν Βασιλεῖα νὰ διατάσῃ

περὶ ἐνοριῶν εἰς μόνας τὰς ὑπ' αὐτοῦ οἰκοδομουμένας πόλεις, καὶ ὅχι ἀπλῶς εἰς ὅλας, καθὼς συμπεραίνει ὁ Βαλαμών. Διότι κατὰ τὸν ιβ'. τῆς παρούσης Συνόδου, αἱ διὰ γραμμάτων Βασιλικῶν τιμηθεῖσαι Μητροπόλεις, τὴν τιμὴν μόνον ἀπολαμβάνουσιν αὐταὶ τε καὶ ὁ τούτων Ἐπίσκοπος, τὰ δὲ δίκαια καὶ προνόμια ἀπαραιεώτα σώζονται εἰς τὴν κατὰ ἀλήθειαν προῦπάρχουσαν Μητρόπολιν.

(3) Ἰωάννης ὁ Ἀντιοχεὺς ἐν τῇ συλλογῇ τῶν Κανόνων τ. τλ. 32. ἔχει, συμμονάζουσιν ἀντὶ τοῦ συγκληρικοῦς.

φωνάει και ἀπόφρασι, ὅτι νὰ μὴ ἀφήσουν ἐκεῖνα ὅπου ἐβουλεύθησαν κατὰ τινος, ἕως ὅπου νὰ τὰ τελειώσουν. Συνωμοσίαν ἔκαμαν οἱ Ἰουδαῖοι ἐκεῖνοι, ὡς ἱστορεῖ ὁ ἱερός Λουκᾶς ἐν ταῖς πράξεσιν, οἱ κατὰ τοῦ Παύλου συνωμοσάντες, ἀναθεμάτισαν ἐκιντοὺς μήτε φαγεῖν, μήτε ποιεῖν, ἕως οὗ ἀποκτείνωσι τὸν Παῦλον». [Ἠράτ. κεφ. κγ'. 21.] Λέγει λοιπὸν ὁ παρὼν Κανὼν, ὅτι τὸ ἔγκλημα τῆς συνωμοσίης καὶ τῆς φατρίης, καὶ ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ ἐξωτερικοῦ νόμου, τόσον τῶν Ἑλλήνων (1), ὅσον καὶ τῶν ὀρθοδόξων Βασιλέων, τῶν τοὺς περισσοτέρους νόμους ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας παρακλαδόντων (2), εἶναι πάντῃ ἐμποδισμένον, πολλῶ μᾶλλον πρέπει νὰ ἐμποδίζεται ἀπὸ τοῦ νὰ γίνεταί τοῦτο εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ. Λοιπὸν ἀνίσως εὐρεθοῦν μερικοὶ κληρικοὶ, ἢ μοναχοὶ νὰ συνωμοτήσῃ, ἢ νὰ φατριάξῃ, ἢ ἄλλα τινὰ σκληρὰ καὶ πονηρὰ νὰ κατασκευάζουν (τοῦτο γὰρ δηλοῖ, τὸ τυρεύονοντες, κατὰ τὸ, ἐτυρώθη ὡς γάλα ἢ καρδία αὐτῶν, ἀντι τοῦ ἐσκληρύνθη ὡσάν τυρὶ) ἐναντίον εἰς τοὺς Ἐπισκόπους αὐτῶν καὶ συγκληρικοὺς, ὡς καθαιρώνται. Ἀνάγνωθι καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ λα. Ἀποστολικοῦ.

ΚΑΝΩΝ ΙΘ'.

Ἦλθεν εἰς ἡμετέρας ἀκοὰς, ὡς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις αἱ κεκανονισμέναι Σύνοδοι τῶν Ἐπισκόπων οὐ γίνονται, καὶ ἐκ τούτου πολλὰ παραμελεῖται τῶν διορθώσεως δεομένων ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων. Ὡρῖστε τοίνυν ἡ ἁγία Σύνοδος, κατὰ τοὺς τῶν ἁγίων Πατέρων Κανόνας, δις τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐπὶ τὸ αὐτὸ συντρέγειν καθ' ἐκάστην ἐπαρχίαν τοὺς Ἐπισκόπους, ἐνθα ἂν ὁ τῆς Μητροπόλεως ἐπίσκοπος δοκιμάσῃ, καὶ διορθοῦν ἕκαστα τὰ ἀνακύπτοντα. Τοὺς δὲ μὴ συνιόντας Ἐπισκόπους ἐνδύημοῦντας ταῖς ἑαυτῶν πόλεσι, καὶ ταῦτα ἐν ὑγείᾳ διάγοντας, καὶ πάσης ἀπραιτήτου καὶ ἀναγκαίας ἀσχολίας ὄντας ἐλευθέρους, ἀδελφικῶς ἐπιπλήττεσθαι.

Ἀποστ. λζ'.
τῆς α. ἐ. τῆς
ζ'. τ. τῆς ζ'.
ζ'. τῆς ἐν Ἀντιοχ. κ'. τῆς
ἐν Καρθ. κς'.
πλ. πδ'. πέρδ'.

Ἐρμηνεία.

Ἐπειδὴ αἱ κανονισμέναι κατ' ἔτος νὰ γίνωνται δύο Σύνοδοι δὲν ἐγίνοντο, καὶ ἐκ τούτου πολλὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα ἀμελοῦντο, χρῆζοντα διορθώσεως, διὰ τούτο ὀρίζει ὁ παρὼν Κανὼν νὰ συνάγωνται δις τοῦ ἐνιαυτοῦ εἰς καθὲ ἐπαρχίαν οἱ Ἐπίσκοποι ὅπου εὖρει εὐλογον ὁ Μητροπολίτης, καὶ νὰ διορθώσῃ τὰς ὑποθέσεις ὅπου κατὰ κειροὺς τυχαίνουσι. Ὅσοι δὲ Ἐπίσκοποι, ὑγιαίνοντες καὶ ἐλεύθεροι ὄντες ἀπὸ καθὲ ἀναγκαίης φροντίδα, δὲν συναχθοῦν, νὰ ἐπιπλήττωνται ἀδελφικῶς. Ἀνάγνωθι καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ λζ'. Ἀποστολικοῦ.

ΚΑΝΩΝ Κ'.

Κληρικούς εἰς ἐκκλησίαν τελοῦντας, καθὼς ἤδη ὠρίσαμεν, μὴ ἐξεῖναι εἰς ἄλλης πόλεως τάττεσθαι ἐκκλησίαν, ἀλλὰ στέργειν ἐκείνην, ἐν ἣ λειτουργεῖν ἐξ ἀρχῆς ἠξιώθησαν ἐκτὸς ἐκείνων, οἵτινες ἀπολέσαντες τὰς ἰδίας πατρίδας ἀπὸ ἀνάγκης εἰς ἄλλην ἐκκλησίαν μετέηλθον. Εἰ δὲ τις ἐπίσκοπος μετὰ τὸν ὄρον τοῦτον ἄλλῳ Ἐπισκόπῳ προσήκοντα δεξιότο Κληρικόν, ἐδόξεν ἀκοινώνητον εἶναι καὶ τὸν δεχθέντα καὶ τὸν δεξιόμενον, ἕως ἂν ὁ μεταστάς Κληρικὸς εἰς τὴν ἰδίαν ἐπανέλθοι ἐκκλησίαν.

Ἀποστ. ιε. τῆς
α. ἐ. ις'. τῆς
δ'. ἐ. ι. κγ'.
τῆς ζ'. ις'. ιθ'.
τῆς ζ'. ἐ. τῆς
Ἀντιοχ. γ'.
τῆς Καρθ. ἐγ'.
ιθ'. τῆς Σαροδ.
ι. ις'. ιθ'.

Ἐρμηνεία.

Οἱ Κληρικοὶ (ὡς προεῖρηται ἐν τῷ η'. Κανόνι) ὅπου εὐρίσκονται εἰς μίαν ἐκκλησίαν, δὲν εἶναι ἄδεια νὰ μετατίθενται εἰς ἄλλης πόλεως ἐκκλησίαν, ἀλλὰ νὰ μένουσι εἰς ἐκείνην, εἰς τὴν ὁποίαν ἐξ ἀρχῆς ἐκληρώθησαν διὰ νὰ λειτουργοῦν, ἕξω μόνον ἐκεῖνοι, οἵτινες μετὰ τὸ νὰ ἔφυγον ἀπὸ τὴν πατρίδα τῶν διὰ κάμμιν ἀνάγκην, ἢ ἐπιδρομὴν τυχόν βρβάρων, μετετέθησαν εἰς ἄλλην ἐκκλησίαν, (οἱ ὅποιοι καὶ αὐτοὶ πρέπει νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν μετὰ τὴν τῶν βρβάρων ἐπιδρομὴν κατὰ τὸν ιη'. τῆς ζ'.) Ὅποιος δὲ Ἐπίσκοπος, ὕστερον ἀπὸ τὸν παρόντα Κανόνα, δεχθῆ ἄλλου ἐπισκόπου κληρικόν, νὰ ἀφορίζεται καὶ ὁ δεξιόμενος καὶ ὁ δεχθεὶς ἀπὸ τὴν τῶν συνεπισκόπων καὶ συγκληρικῶν κοινωσίαν, ἕως ὅπου νὰ ἐπαναγυρίσῃ ὁ ξένος κληρικὸς εἰς τὴν ἐκκλησίαν του. Ἀνάγνωθι καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ιε'. Ἀποστολικοῦ.

(1) Καθὼς ὁ Οὐλπιανὸς τοῦτο ἱστορεῖ.

(2) Ὁ δὲ Φώτιος τίτλ. θ'. κεφ. λζ'. λέγει, ὅτι ὁ πολιτικὸς νόμος τιμωρεῖ τὰς φατρίας καὶ τὰς συνωμοσίας Β:βλ. ξ'. τῶν Βασιλικ. τίτλ. λζ'. ὁ συνωμοσίαν γὰρ ποιήσας κατὰ τῆς πολιτείας ἐνέχεται εἰς τὸ περὶ καθοσίωσας ἐγκλημα. Τὶ δὲ ἐστὶ καθοσίω-

σις, δρα εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ὀβ'. Ἀποστολικοῦ. Σημειώσαι ὅτι ὁ Βαλαμών εἰς τὸν παρόντα κανόνα λέγει: ἢ Μὴ εἰπῆς ὅτι ἡ διὰ κακὸν γενομένη συνωμοσία κολάζεται, καὶ ὅχι ἡ διὰ καλόν, ἀλλὰ καὶ ἡ συνωμοσία, εἴτε ἐπὶ καλῶ, εἴτε ἐπὶ κακῶ γένηται.

ΚΑΝΩΝ ΚΑ'.

Κληρικούς, ἢ λαϊκοὺς κατηγοροῦντας Ἐπισκόπων, ἢ Κληρικῶν, ἀπλῶς καὶ ἀδοκιμάστως, μὴ προσδέχεσθαι εἰς κατηγορίαν, εἰ μὴ πρότερον ἐξετασθεῖη αὐτῶν ἡ ὑπόληψις.

Ἀποστ. οδ'. τῆς δ'. ς'. τῆς ἐν Καρθ. ἡ. κζ'. ρλζ'. ρλῆ. ρλθ'.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρῶν Κανῶν διορίζει, ὅτι, ἐκεῖνοι οἱ Κληρικοί, ἢ οἱ λαϊκοί, ὁποῦ κατηγοροῦν τοὺς Ἐπισκόπους καὶ Κληρικούς, διὰ ὑπόθεσιν ὄχι χρηματικὴν καὶ ἰδίαν, ἀλλὰ ἐκκλησιαστικὴν καὶ ἐγκληματικὴν, νὰ μὴ δέχωνται εἰς κατηγορίαν αὐτῶν ἀπλῶς καὶ ἀνεξετάστως, ἀνίσως πρότερον δὲν ἐξετασθῆ ἡ ὑπόληψις των, ἐὰν ᾖναι ἀδιάβλητος καὶ ἀκατηγόρητος. Ὅρα καὶ τὸν οδ'. Ἀποστολικὸν καὶ τὸν ς'. τῆς β'.

ΚΑΝΩΝ ΚΒ'.

Μὴ ἐξεῖναι Κληρικούς μετὰ θάνατον τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου διαρπάζειν τὰ διαφέροντα αὐτῷ πράγματα, καθὼς καὶ τοῖς πάλαι Κανόσιν ἀπηγόρευται (1), ἢ τοὺς τοῦτο ποιοῦντας, κινδυνεύειν περὶ τοὺς ἰδίους βαθμούς.

Ἀπος. μ'. Ἀντιοχ. κδ'. τῆς ς'. λε'. τῆς ἐν Καρθ. λ'. κθ'.

Ἑρμηνεία.

Δὲν πρέπει, λέγει ὁ παρῶν Κανῶν, οἱ Κληρικοί, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἐπισκόπου των νὰ διαρπάζουσι τὰ πράγματά του, κηλῶς καὶ οἱ πάλαι κανόνες τοῦτο ἐμποδίζουσι (ὡς ὁ τῶν Ἀποστ. μ'. καὶ Ἀντιοχ. κδ'), Ἐκεῖνοι δὲ ὁποῦ τοῦτο κάμνουσι, νὰ κινδυνεύουν νὰ χάνουν τὸν ἐδικὸν τους βαθμὸν καὶ ἀξίωμα. Ἀνάγνωθι καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ μ'. Ἀποστολικοῦ.

ΚΑΝΩΝ ΚΓ'.

Ἦλθεν εἰς ἀκοὰς τῆς ἁγίας Συνόδου, ὡς Κληρικοί τινες καὶ μονάζοντες, μηδὲν ἐγκεχειρισμένοι ὑπὸ τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου, ἔστι δ' ὅτε καὶ ἀκοινώνητοι γενόμενοι παρ' αὐτοῦ, καταλαμβάνοντες τὴν Βασιλεῦσαν Κωνσταντινούπολιν, ἐπὶ πολὺ ἐν αὐτῇ διατρίβουσι, ταραχὰς ἐμποιοῦντες, καὶ θορυβοῦντες τὴν ἐκκλησιαστικὴν κατάστασιν, ἀνατρέπουσι τε οἴκους τινῶν. Ὅρισε τοίνυν ἡ ἁγία Σύνοδος τοὺς τοιοῦτους ὑπομνήσκεισθαι μὲν πρότερον, διὰ τοῦ Ἐκδίκου τῆς κατὰ Κωνσταντινούπολιν ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας, ἐπὶ τῷ ἐξελθεῖν τῆς Βασιλευούσης πόλεως· εἰ δὲ τοῖς αὐτοῖς πράγμασιν ἐπιμένοιν ἀναισχυντοῦντες, καὶ ἄκοντας αὐτοὺς διὰ τοῦ αὐτοῦ Ἐκδίκου ἐκβάλλεσθαι, καὶ τοὺς ἰδίους καταλαμβάνειν τόπους.

Ἀποστολ. ιε'. τῆς δ. ιε'. ις'. τῆς δ'. ε. ι. κ'. τῆς ς'. ιζ'. ιη'. τῆς ζ' ιε'. τῆς Ἀντιοχ. γ'. τῆς Καρθ. εγ'. ιη'. τῆς Σαρδικ. ιε. ις'. ιθ'.

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ καὶ ἡ Σύνοδος αὕτη ἔμαθεν, ὅτι μερικοὶ Κληρικοί καὶ μοναχοί, μὲ τὸ νὰ μὴ ἔχουν εἰς χεῖρας κάμειν ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν ὡς μὴ τοῦ ἰδίου των Ἐπισκόπου κρίναντος αὐτοὺς ἀξίους εἰς τοῦτο, μερικαὶς φοραὶς δὲ καὶ ἀφωρισμένοι ὄντες ἀπὸ αὐτῶν, πηγαίνουσι εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ πολὺν καιρὸν εἰς αὐτὴν διατρίβοντες, ταραττοῦσι τὴν τῆς Ἐκκλησίας κατάστασιν, καὶ ἀνατρέπουσι τὰ δσπήτια, ἢ τῶν ὑποδεξαμένων αὐτοὺς χριστιανῶν, ἢ καὶ τῶν μιμησαμένων αὐτοὺς συγκληρικῶν. Διὰ τοῦτο διορίζει διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος αὐτῆς, πρῶτον νὰ μηνύωνται διὰ μέσου τοῦ ἐκδίκου τῆς Ἐκκλησίας, ἵνα φύγωσιν εἰρηνικῶς ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν· εἰ δὲ καὶ ἐπιμένουσιν εἰς τὰ αὐτὰ πράγματα μὲ ἀναισχυντίαν, νὰ ἀποδιώκωνται καὶ χωρὶς νὰ θέλωσι μὲ τὸ μέσον τοῦ ἰδίου Ἐκδίκου, καὶ νὰ πηγαίνουσι εἰς τοὺς τόπους των. Τίς δὲ εἶναι ὁ Ἐκδικός, ὅρα εἰς τὴν ὑπόσημείωσιν τ. β β'. τῆς παρούσης Συνόδου. Ὅρα καὶ τὸν ιε'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΚΔ'.

Τὰ ἅπαξ καθιερωθέντα Μοναστήρια κατὰ γνώμην Ἐπισκόπου, μένειν εἰς τὸ διηνεκές Μοναστήρια, καὶ τὰ ἀνήκοντα αὐτοῖς πράγματα φυλάττεσθε, καὶ μηκέτι γίνεσθαι ταῦτα κοσμικὰ καταγώγια. Τοὺς δὲ συγχωροῦντας τοῦτο γίνεσθαι, ὑποκείσθαι τοῖς ἐκ τῶν Κανόνων ἐπιτιμίοις.

Τῆς δ. δ'. τῆς ς'. μθ'. τῆς ζ'. ιθ'. τῆς δ. καὶ β'. δ. Κυρίλλου β'.

(1) Ἐν ἄλλοις δὲ ἀντιγράφοις εὑρηται οὕτως ἔχων ὁ Κανὼν. Καθάπερ καὶ τοῖς παραλαμβάνουσιν ἀπηγόρευται· παραλαμβάνοντες δὲ ἔνοοι ὁ Ζωναράς καὶ ὁ Βλάσταρις (σιχ. ε.) ἐκείνους ὁποῦ λαμβάνουσι τὰ πράγματα τοῦ Ἐπισκόπου διὰ νὰ τὰ φυλάξουν, οἵτινες, ἐὰν σφετερίζουν τι ἀπὸ αὐτὰ, καθαιροῦνται παρομοίως μὲ τοὺς διαρπάζοντας.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρῶν Κανῶν διορίζεται ὅτι ὅσα Μοναστήρια φθάσουν μίαν φοράν νὰ καθιερωθοῦν, μὲ τὴν γνώμην καὶ θέλειαν τοῦ κατὰ τόπον Ἐπισκόπου (καθὼς προείπομεν εἰς τὸν δ'. τῆς παρούσης Συνόδου Κανόνα, ὃν καὶ ζήτηι), αὐτὰ πρέπει νὰ μένουν παντοῦτενὰ Μοναστήρια, καὶ εἰς τὸ ἐξῆς πλέον νὰ μὴ γίνωνται κοινὰ καὶ κοσμικὰ καταχώγια. Ὅμοίως καὶ ὅσα πράγματα ἔχουσι κινητὰ καὶ ἀκίνητα πρέπει νὰ φυλάττωνται ἀναφαιρέσει καὶ ἀπαρκειώται. Ὅσοι δὲ, καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι δὲν τὰ κάμωσι κοσμικὰ, μήτε ἀφαιρέσουσι ἀπὸ τὰ πράγματά των, δώσουσι δὲ θέλειαν εἰς ἄλλους νὰ κάμουν τοῦτο, οὗτοι νὰ γίνωνται ὑπεύθυνοι εἰς τὰ ἐπιτίμια τῶν κανόνων. Ποῖα δὲ εἶναι τὰ ἐπιτίμια ταῦτα; ἐκεῖνα ὁποῦ ἡ ζ'. ἐν τῷ ιγ'. αὐτῆς Κανόνι περιέχει, καθιερούσα μὲν τοὺς κληρικούς, ἀφορίζουσα δὲ τοὺς Μοναχοὺς καὶ λαϊκοὺς ἐκεῖνους, ὁποῦ ἤρπξαν μὲν Μοναστήρια καὶ Ἐπισκοπεῖα, καὶ τὰ ἔκκαμαν κοινὰ καταχώγια, δὲν θέλουσι δὲ νὰ τὰ ἐπιστρέψουν ὀπίσω διὰ νὰ γένουν πάλιν ἱερά, καθὼς ἦτο καὶ πρότερον.

Συμφωνία.

Ὁ δὲ μθ'. τῆς ς'. ὄχι μόνον προστάζει νὰ μὴ γίνωνται τὰ Μοναστήρια κοινὰ καὶ κοσμικὰ κατοικητήρια, ἀλλὰ καὶ νὰ μὴ δίδωνται ταῦτα εἰς κοσμικούς ἀπὸ τινος, διὰ νὰ τὰ προστατεύουσι δηλαδὴ καὶ νὰ τὰ διοικῶσι. Ἐμποδίζει δὲ καὶ ὁ ιβ'. τῆς ζ'. τὸ νὰ ἀποξενώη τινὰς ἠγούμενος τὰ αὐτοῦργια καὶ πράγματα τοῦ Μοναστηρίου. Ὁ δὲ ιθ'. αὐτῆς δὲν συγχωρεῖ νὰ πείρη τινὰς μοναχὸς τὰ πράγματα ὁποῦ ἔδωκεν εἰς τὸ Μοναστήριόν του, ἀ' ἀφ' ἐκτουτοῦ του ἀνχωρήσῃ. Καὶ ὁ β'. δὲ τοῦ Κυρίλλου θέλει νὰ μένουν ἀναφαιρέσει τὰ κειμήλια καὶ ὑποστατικά ἀπὸ τὰς ἐχούσας αὐτὰ Ἐκκλησίας.» (1)

(1) «Λέγει δὲ καὶ τὸ ιδ. βιβλ. τῶν Βασιλικῶν διατάξεων τίτλ. η'. διατάζει νὰ. (παρὰ Φωτίῳ τίτλ. β'. κεφ. α. ὅτι τὰ ἱερά ἔχουσι θεῖον δίκαιον, καὶ ἀπὸ κἀνένα δὲν ἐξουσιάζονται. Ἱερὸν δὲ πρᾶγμα εἶναι ἐκεῖνο ὁποῦ ἀφιερωθῆ δημοσίως. Καὶ πάλιν διατάζει ι'. τίτλ. α. Ἱερὸν εἶναι τὸ ὀρθῶς καὶ διὰ τοῦ ἱερέως ἀφιερωθὲν τῷ Θεῷ, ὡς ναοὶ καὶ σκευὴ ἐκεῖνο δὲ ὁποῦ κάμνη τινὰς ἱερὸν μὲ ἐδικήν του αὐθεντίαν, δὲν εἶναι ἱερὸν. Τοῦ οὖν τοιούτου ἱεροῦ. καὶ ὁ ναὸς ἐάν πείρη, μένει ὁ τόπος ἱερὸς, καὶ δὲν ἔμπορεῖ κἀνεὶς, κατὰ τὸν Ἀρμενόπουλ. βιβλ. . . . τίτλ. ια'. νὰ τὸν ἐξουσιάζῃ. Ὁ ἄπαξ γὰρ γενόμενος ἱερὸς, δὲν παύει ποτὲ ἀπὸ τὸ νὰ ἴναι ἱερὸς. Εἰ δὲ καὶ ἡ λζ'. διατάζει βιβλ. ιδ. τίτλ. ζ'. λέγει ὅτι τὰ ἱερά, ὅταν δουλωθοῦν ἀπὸ τοὺς πολεμίους, παύουσι νὰ ἴναι ἱερά, καθὼς καὶ ὁ ἐλεύθερος παύει ἀπὸ τὸ νὰ ἴναι ἐλεύθερος, ὅταν δουλωθῇ, μετὰ δὲ τὴν δουλείαν, γίνονται πάλιν ἱερά τοῦτο, λέγω, ἐνοεῖται, ὅτι παύουσι ἀπὸ τοῦ νὰ ἴναι ἱερά τῇ ἐνεργείᾳ, ὄχι ὁμως καὶ κατὰ τὴν δύναμιν· αἰεὶ κατ' αὐτὴν εἶναι ἱερά, καὶ μάλιστα τὰ ἱερά καὶ κινητὰ σκευὴ, τὰ ὁποῖα καὶ δουλωθέντα δείχνουσι πολλαῖς φοραῖς τὴν ἐνοῦσαν δύναμιν τῆς ἀγιότητος αὐτῶν καὶ μὲ τὴν ἐνέργειαν, καθὼς τὴν ἔδειξε, τόσον ἡ τοῦ Θεοῦ κισθῶτος, ὅταν αἰχμαλωτίσθη ἀπὸ ἀλλοφύλους, κατακρημνίσασα τὰ αὐτῶν εἶδωλα, καὶ ἀπὸ ποντικὸς γεμίσασα τοὺς τόπους αὐτῶν, καὶ πληγώσασα αὐτοὺς εἰς τὰς ἔδρας (ἀ. Βασιλ. κεφ. δ'), ὅσον καὶ τὰ ἱερά σκευὴ ὁποῦ αἰχμαλωτίσθησαν ἀπὸ τοὺς Βαβυλωνίους ἐκ τοῦ ναοῦ τῆς Ἱερουσαλήμ, θανατώσαντα τὸν Βαλτάσαρ, διατὶ ἐμεταχειρίσθη ταῦτα ὡσὰν κοινὰ καὶ ἀνέρα (Δανιήλ ε'). Πλὴν μὲ ὅλα ταῦτα, ἐκεῖνο ὁποῦ λέγει ὁ μέγας Βασιλ. (ὄρ. ἡθικ. λ') εἶναι ὅσον ἀληθινόν, ἄλλο τόσον φοβερόν. Λέγει γὰρ ὅτι ἐκεῖνο, ὁποῦ ἀφιερωθῆ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ἕως τότε ἔχει τὴν τιμὴν ὡς ἄγιον, ἕως ὅτου φυλάττεται τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ εἰς αὐτὸ, δι' ὃ, καὶ ὁ οἶκος ἐκεῖνος καὶ ναὸς ὁ ἐν Ἱερουσαλήμ ἀφίθη ἔρημος τῆς θείας χάριτος, κατὰ τὸ λόγιον τοῦ Κυρίου· αἰδοῦ ἀφίεται ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος· μὲ τὸ νὰ μὴ ἐφυλάττετο τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ εἰς αὐτὸν, ταῦτόν εἰπεῖν, μὲ τὸ νὰ μὴ τὸ ἐφυλάττον οἱ εἰς τοῦτον λατρεύοντες ἱερεῖς· τὰ ἱερά δὲν ἔμπορεῖ νὰ τὰ ἐξουσιάζῃ τινὰς μὲ τὸ νὰ τὰ ἔρωγε καὶ ἐνάμετο εἰς χρόνους πολλοὺς, κατὰ τὸν ς'. τίτλ. τῆς ι'. Διατάξεως. Τὰ ἱερά δὲν ἔμποροῦμεν ὡς ἐδικὰ μας νὰ ἐδικήσωμεν, ἤτοι νὰ ἀπο-

κτῆσωμεν, κατὰ τὴν κγ'. Διατάξιν βιβλ. ς'. τίτλ. α. Ἐὰν ἀναμεταθῆ εἰς δύο κοινούς καὶ ἀνέρους τόπους εὑρίσκειται τόπος ἱερὸς, δὲν ἔμπορεῖ νὰ γίνεταί· πέραμα τῆς ὁδοῦ ἀπὸ τὸν ἱερὸν τόπον εἰς τὸν ἀνέρον. Κατὰ τὴν ιδ'. Διατάξιν τοῦ α. τίτλ. ἔμποδίζεται νὰ κτίσῃ τινὰς εἰς τὸν τόπον ἱερὸν, κατὰ τὴν δ'. Ἰνστιτουτιῶνα, ἤτοι εἰσαγωγῆν τῶν νόμων, τίτλ. ιε. Κἀνένας δὲν ἔμπορεῖ νὰ πωλήσῃ, ἢ νὰ ἀλλάξῃ, ἢ νὰ χαρίσῃ, ἢ ἀμανέτι νὰ βάλῃ Μοναστήριον, ὅπου θυσιαστήριον καθιδρύθη, καὶ ἱερά γέγονε λειτουργία, καὶ μοναχικὴ ἀσκήσις· καὶ ἂν τοιοῦτο κἀνένα γένῃ, εἶναι ἄκυρον, καὶ ὁ πωλήσας μὲν θίλει χάσει καὶ τὴν τιμὴν ὁποῦ ἔλαβε καὶ τὸ Μοναστήριον, ἢ καὶ πρᾶγμα τοῦ Μοναστηρίου ὁποῦ ἐπώλησε, καὶ ὁ ἀγοράσας δὲ ὁμοίως θέλει χάσει, καὶ τὴν τιμὴν ὁποῦ ἔδωκε, καὶ τὸ Μοναστήριον ὁποῦ ἠγόρασε, καὶ ἡ τιμὴ αὐτῆ θέλει δίδεσθαι εἰς τὰ κατὰ τόπον Μοναστήρια καὶ εἰς τὴν κατὰ τόπον ἐκκλησίαν, κατὰ τὴν α. Διατάξιν τοῦ β'. τίτλ. τῶν Νεαρῶν (παρὰ Φωτ. τίτλ. ια. κεφ. α.).» Ἡ δὲ β'. Διατάξιν τοῦ β'. τίτλ. τῶν Νεαρῶν (Φωτ. τίτλ. ι'. κεφ. α.), ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀρμενόπουλ. βιβλ. γ'. τίτλ. δ'. ὁ προστάζειν ὅτι οἱ οἰκονόμοι καὶ ἐπίτροποι, καὶ οἱ ἄλλοι κυβερνηταὶ τῶν ἐκκλησιῶν καὶ εὐαγῶν οἴκων, καὶ οἱ χαρτουλάριοι, καὶ οἱ τούτων γονεῖς καὶ τέκνα, νὰ μὴ δίδουν εἰς τινος πρᾶγμα ἐκκλησιαστικόν διὰ νὰ τὸ φυτεύσῃ, ἢ διὰ νὰ τὸ πακτώσῃ, ἢ καὶ ἀμανέτι βάλλουν αὐτοὶ, καὶ νὰ παίρνουν ἄσπρα διὰ ὅλα ταῦτα· διότι ἐκεῖνοι ὁποῦ τὸ φυτεύσουσι καὶ τὸ πακτώσουσι καὶ ὡς ἀμανέτι αὐτὸ κρατήσουσι, θέλουν χάσει καὶ τὰ ἄσπρα ὁποῦ δι' αὐτὰ ἔδωκαν, καὶ τὰ ἔξοδα ὁποῦ ἔκαμαν διὰ νὰ τὸ φυτεύσουσι καὶ οἱ ἀνωτέρω ἄπαντες ὁποῦ τὸ ἔδωκαν θέλουν χάσει, ἔχι μόνον ὅσην τιμὴν ἐπῆραν δι' αὐτὰ, ἀλλὰ καὶ νὰ ζημιώνωνται καὶ αὐτοὶ τόσον, ὅσον ἔξοδον ἔκαμαν οἱ λαβόντες διὰ νὰ τὸ φυτεύουσι, καὶ ἡ τιμὴ αὐτῆ νὰ δίδεσθαι εἰς τὸν θεῖον οἶκον καὶ ναόν, τοῦ ὁποῦ ἦτο κτῆμα τὸ πρᾶγμα. Ἡ γ'. Εἰσαγωγή τίτλ. ιθ'. καὶ κγ'. διορίζει, ὅτι δὲν ἔμπορεῖ τινὰς νὰ ἀγοράσῃ ἱερὸν, ἠξέυροντας ὅτι ἐστὶν ἱερὸν. Εἰ δὲ ἀπατηθεῖς τὸ ἀγόρασεν ὡς ἰδιωτικόν, κάμνει κρίσιν ἐναντίον ἐκείνου ὁποῦ κατὰ ἀπάτην τὸ ἐπώλησε. Τοῦ ναοῦ πεσόντος, ὁ τόπος ἀνέρος οὐ γίνεταί· ὅθεν οὐδὲ πωλεῖται, κατὰ τὴν ογ'. Διατάξιν τοῦ α. τίτλ. (παρὰ Φωτίῳ τίτλ. β'. κεφ. α.).

ΚΑΝΩΝ ΚΕ'.

«Ἐπειδὴ περ τινές τῶν Μητροπολιτῶν, ὡς περιηγήθημεν, ἀμελοῦσι τῶν ἐγκεχειρισμένων αὐτοῖς ποιμνίων, καὶ ἀναβάλλονται τὰς χειροτονίας τῶν Ἐπισκόπων, ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ Συνόδῳ ἐντὸς τριῶν μηνῶν γίνεσθαι τὰς χειροτονίας τῶν Ἐπισκόπων, εἰ μὴ ποτε ἄρα ἀπαραιτήτος ἀνάγκη παρασκευάσοι ἐπιταθῆναι τὸν τῆς ἀναβολῆς χρόνον. Εἰ δὲ (1) μὴ τοῦτο ποιήσοι, ὑποκεῖσθαι ἐκκλησιαστικοῖς ἐπιτιμίοις. Τὴν μὲν τοι πρόσδεον τῆς χηρευούσης ἐκκλησίας, σῶαν παρὰ τῷ οἰκονόμῳ τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας φυλάττεσθαι.»

Ἀποστολ. νη. τῆς ς'. ιθ'. τῆς δ. καὶ β'. ις'. τῆς ἐν Σαρδικ. ιδ. ιβ'. τῆς ἐν Κερθαγ. οθ'. πβ'. πς'. ρλά. ρβ'. ρλγ. Πέ-τρου ι.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρῶν Κανὼν διορίζει, ὅτι οἱ Μητροπολίται νὰ μὴ ἀμελοῦσι τὰ ποιμνία τῶν, καὶ ἀναβάλλουσι τὰς χειροτονας τῶν ὑποκειμένων αὐτοῖς Ἐπισκόπων, ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ τελευτήσαντος Ἐπισκόπου, νὰ χειροτονοῦσιν ἄλλον Ἐπίσκοπον εἰς τὴν χηρεύουσαν Ἐπισκοπὴν, ἀνάμεσα εἰς τρεῖς μῆνας· ἔξω μόνον ἂν κάμῃ ἀπαραιτήτος ἀνάγκη βιάζῃ νὰ ἐκταθῇ περισσότερον ὁ τῆς ἀναβολῆς καιρὸς (ὡς γὰρ ἀπὸ βαρβάρους ἡχμαλωτίσθη ἢ Ἐπισκοπὴ ἐκείνη, ἢ ἄλλο τι κακὸν συνέβη εἰς αὐτὴν, καὶ διὰ τοῦτο δὲν δύναται νὰ ὑπάγῃ τινὰς ἐκεῖσε)· ὅποιος δὲ Μητροπολίτης ἀμελήσῃ τοῦτο, νὰ γίνεται ὑπεύθυνος εἰς κωνοικὰ ἐπιτίμια. Τὰ σιτηρέσια ὅμως τῶν πραγμάτων τῆς ἐπισκοπῆς ἐκείνης, πρέπει νὰ τὰ φυλάττῃ ὁ οἰκονόμος τούτων σῶα καὶ ἀνελλιπῆ, ἕως οὗ νὰ τὰ παραδώσῃ εἰς τὸν μέλλοντα χειροτονηθῆναι. Ὁρα τὸν νη'. καὶ μ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΚΣ'.

«Ἐπειδὴ ἐν τισιν ἐκκλησίαις, ὡς περιηγήθημεν, δίχα οἰκονόμων οἱ Ἐπίσκοποι τὰ Ἐκκλησιαστικὰ χειρίζουσι πράγματα· ἔδοξε πᾶσαν Ἐκκλησίαν ἐπίσκοπον ἔχουσαν, καὶ οἰκονόμον ἔχειν ἐκ τοῦ ἰδίου Κλήρου, οἰκονομοῦντα τὰ Ἐκκλησιαστικὰ κατὰ γνώμην τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, ὥστε μὴ ἀμάρτυρον εἶναι τὴν οἰκονομίαν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἐκ τούτου σκορπιζέσθαι τὰ τῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας πράγματα, καὶ λοιδορίαν τῇ ἱερwsύνῃ προστριβεσθαι. Εἰ δὲ μὴ τοῦτο ποιήσοι, ὑποκεῖσθαι αὐτὸν τοῖς θείοις Κανόσιν.»

Τῶν ἀποστολ. λη. μα. τῆς ζ'. ιδ. ιβ'. τῆς ἐν Ἀντιοχ. κδ'. κε. τῆς δ. καὶ β'. ζ'. τῆς ἐν Κερθ. λδ'. μα. τῆς ἐν Γάγγρ. ζ'. τῆς ἐν Ἀγκύρ. ιε. Θεοφιλ. δ. Κύριλ. β'.

Ἑρμηνεία.

περὶ δὲ, λέγει ὁ παρῶν Κανὼν, ἐμάθομεν, ὅτι εἰς μερικὰς ἐπαρχίας χωρὶς οἰκονόμον διοικοῦσιν οἱ ἐπίσκοποι τὰ τῆς Ἐκκλησίας πράγματα καθ' ἑαυτοὺς, καὶ καθὼς αὐτοὶ βούλονται· διὰ τοῦτο ἐφάνη εὐλογον, ὅτι ἐάστῃς Ἐκκλησίας ὁ Ἐπίσκοπος νὰ ἔχῃ οἰκονόμον, ὄχι ἀπὸ τοὺς οἰκείους αὐτοῦ δούλους ἢ συγγενεῖς, ἀλλὰ ἀπὸ τοὺς Κληρικούς του, οἰκονομοῦντα τὰ τῆς Ἐκκλησίας πράγματα, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ αὐτοῦ ἐπισκόπου, ὥστε νὰ μὴ ᾔναι ἀμάρτυρα ποδ, καὶ πῶς, καὶ πότε δαπανῶνται τὰ τῆς Ἐκκλησίας εἰσοδήματα, καὶ ἐντεῦθεν νὰ δίδῃ ὑπόψιαν ὁ Ἀρχιερεὺς εἰς τὴν λαὸν καὶ αἰτίαν νὰ τὸν κατηγοροῦν, ὅτι σκορπίζει ταῦτα κακῶς. Ὅποιος δὲ Ἀρχιερεὺς κάμῃ ἔξω ἀπὸ τὸν Κανόνα τοῦτον, νὰ γίνεται ὑπεύθυνος εἰς τὰ ἐπιτίμια τῶν θείων Κανόνων. Καθὼς δὲ ὁ Ἀρχιερεὺς πρέπει νὰ ἔχῃ οἰκονόμον τῶν τῆς Ἐκκλησίας πραγμάτων, ἔτσι καὶ ὁ Ἡγούμενος πρέπει νὰ ἔχῃ οἰκονόμον τῶν τοῦ Μοναστηρίου πραγμάτων (2). Ἀνάγνωθι καὶ τὸν λη. καὶ μα'. Ἀποστολικόν.

(1) Ἰσ. εἰ δέ τις.

(2) Σημειώσεται ὅτι ὁ οἰκονόμος κάθε χρόνον πρέπει νὰ δίδῃ λογαριασμὸν εἰς τὸν Ἐπίσκοπον, (ἢ καὶ εἰς τὸν Ἡγούμενον) περὶ τῆς οἰκονομίας τῶν πραγμάτων τῆς Ἐκκλησίας, ἢ τοῦ Μοναστηρίου. Εἰ δὲ τύχηται ἀποθάνῃ πρὸ τοῦ νὰ δώσῃ λογαριασμὸν, νὰ τὸν δίδουν οἱ κληρονόμοι του κατὰ τὴν μβ'. Διάταξιν τοῦ γ'. τίτλ. τῶν Νεαρῶν (Φωτ. τίτλ. ι'. κεφ. δ.). Ὁ δὲ Μαλαξὸς εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Πατριάρχων λέγει, ὅτι ὁ μέγας οἰκονόμος τῶν κτημάτων πρέπει νὰ ᾔναι Ἱεροδιάκονος (ἢ Ἱερεύς)· ὅταν λειτουργῇ ὁ Ἀρχιερεὺς, ἵσταται ἐν τῇ μερίδι τῆς ἁγίας τραπέζης φορῶν τὸ στιχάριον αὐτοῦ, καὶ βαστάζων ἐν ταῖς χερσὶ τὸ ἄγιον ριπίδιον, προσφέρει εἰς τὸν Ἀρχιερέα καὶ τὸν μέλλοντα χειροτονηθῆναι. Ἐξετάζει τὰ ἔσοδα καὶ τὰ ἔξοδα, καὶ τοὺς

λογαριασμοὺς ὄλων τῶν κτημάτων τῆς ἐκκλησίας, κρατῶν χρέων καὶ ἀναγράφων τούτους, καὶ τετράκις τοῦ ἐνιαυτοῦ ἀναφέρει εἰς τὸν Ἀρχιερέα· θεωρεῖ καὶ προνοεῖται τὰ πράγματα τῆς χηρευούσης ἐκκλησίας, ἕως οὗ γένη αὐτῆς Ἀρχιερεὺς, καὶ εἰς τὰς κρίσεις στέκεται εἰς τὸ δεξιὸν μέρος τοῦ Ἀρχιερέως. Ὁ δὲ Ζωναρᾶς εἰς τὴν ἱστορίαν Ἰσαακίου τοῦ Κομνηνοῦ λέγει, ὅτι ὁ μέγας οἰκονόμος καὶ σκευοφύλαξ ἐπροχειρίζοντο ἀπὸ τὸν Βασιλέα τότε. Ὁ δὲ Κομνηνὸς οὗτος ἐδιώρισε νὰ προχειρίζωνται ἀπὸ τὸν Πατριάρχην καὶ οἱ δύο. Ἰσίδωρος δὲ ὁ Πηλοουσιώτης (ἐπιστολ. φγκή. Ἑρμίνῳ Κόμητι) λέγει, ὅτι, οἰκονόμος εἴρηται παρὰ τὸ ἐκάστῳ τὸ οἰκεῖον νέμειν, ἢ παρὰ τὸ ἐκάστῳ τῶν ἐν τῷ οἴκῳ τὸ πρὸς ἀξίαν νέμειν.

ΚΑΝΩΝ ΚΖ'.

«Τοὺς ἀρπάζοντας γυναίκας (1) ἐπ' ὀνόματι συνοικεσίου, ἢ συμπράττοντας, ἢ συναιρουμένους τοῖς ἀρπάζουσιν, ὤρισεν ἡ ἀγία Σύνοδος, εἰ μὲν Κληρικῶν εἶεν, ἐκπίπτειν τοῦ ἰδίου βαθμοῦ, εἰ δὲ λαϊκοὶ, ἀναθεματίζεσθαι.»

Τῆς ς'. 46'.
τῆς ἐν Ἀγκύρ.
ιδ' τοῦ Βασιλ.
κβ'. λ'. λθ'.
μβ'. νγ'.

Ἑρμηνεία.

Ἐπιπύτων Κανῶν, δριμύτερον ἀπὸ τοῦς ἄλλους Κανόνας τοὺς περὶ ἀρπαγῆς γυναικῶν διαλαμβάνοντας, ἐπιπύτων τοὺς ἀρπάζοντας γυναίκας διὰ τὰς λάθουρ εἰς γάμου κοινωνίαν. Διότι, ὄχι μόνον τοὺς ἀρπάζοντας αὐτάς, ἀλλὰ καὶ ἐλείνους ὁποῦ συνήργησαν μὲν διὰ τοῦ ἔργου, συνεβηθήσαν δὲ διὰ συμβουλῆς εἰς τὴν τοιαύτην ἀρπαγὴν, εἰ μὲν εἶναι Κληρικοὶ, κηθαιρεῖ, εἰ δὲ εἶναι λαϊκοὶ, ἀναθεματίζει (2) καὶ μὲ δίκαιον τρόπον. Διατί ἐκεῖνος ὁποῦ ἀρπάζει ταῦτα, ἡμπορεῖ νὰ προφρασιθῆ ὅτι τὸν πρκακίνει ὁ ἄτοπος ἔρωρ τῶν γυναικῶν, οἱ δὲ συνεργουότερ, ἢ συμβοηθοῦντερ αὐτοῖς, ἀπὸ τοιοῦτο κἀνένα αἴτιον δὲν πρκακινουότερ πρὸρ τὴν ἄτοπον πρξίν αὐτήν, ἔξω μόνον ἀπὸ τὴν κακίαν τῆς γνώμηρ των (3).

ΚΑΝΩΝ ΚΗ'.

«Πανταχοῦ τοῖς τῶν ἀγίων Πατέρων ὄροιρ ἐπόμεινοι, καὶ τὸν ἀρτίως ἀναγνωσθέντα Κανόνα τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα Θεοφιλεστάτων Ἐπισκόπων, τῶν συναχθέντων ἐπὶ τοῦ τῆρ
εὐσεβοῦρ μνήμηρ μεγάλου Θεοδοσίου, τοῦ γενομένου βασιλέωρ ἐν τῇ βασιλίδι Κωνσταντινουπόλεωρ νέα Ρώμη, γνωρίζοντερ τὰ αὐτὰ καὶ ἡμεῖρ ὀρίζομὲν τε καὶ ψηφίζομὲθα περὶ τῶν πρεσβειῶν τῆρ ἀγιωτάτηρ Ἐκκλησίαρ, τῆρ αὐτῆρ Κωνσταντινουπόλεωρ νέαρ Ρώμηρ. Καὶ γὰρ τῶ ἠρόνω τῆρ Πρεσβυτέραρ Ρώμηρ διὰ τὸ βασιλεύειν τὴν πόλιν ἐκείνην, οἱ Πατέρερ εἰκότωρ ἀποδεδώρασι τὰ πρεσβεῖα καὶ τῶ αὐτῶ τκοπῶ κινουόμενοι οἱ ἑκατὸν πεντήκοντα Θεοφιλέστατοι Ἐπίσκοποι, τὰ ἴσα πρεσβεῖα ἀπένειμαν τῶ τῆρ νέαρ Ρώμηρ ἀγιωτάτω ἠρόνω. εὐλόγωρ κρίναντερ, τὴν βασιλεία καὶ συγκλήτω τιμηθεῖσαν πόλιν, καὶ τῶν ἴσων ἀπολαούσαν πρεσβειῶν τῇ πρεσβυτέρα Βασιλίδι Ρώμη, καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικῶρ ὡρ ἐκείνην μεγαλύνεσθαι πρᾶγμασι, δευτέραν μετ' ἐκείνην ὑπάρχουσαν. Καὶ ὡστε τοὺς τῆρ Ποντικῆρ, καὶ τῆρ Ἀσιανῆρ, καὶ τῆρ Θρακικῆρ Διοικήσεωρ Μητροπολίταρ μόνουρ, ἐπὶ δὲ καὶ τοὺς ἐν τοῖς βαρβαρικῶρ Ἐπισκόπουρ τῶν προειρημένων Διοικήσεωρ χειροτονεῖσθαι ὑπὸ τοῦ προειρημένου ἀγιωτάτου ἠρόνου τῆρ κατὰ Κωνσταντινουπόλιν ἀγιωτάτηρ Ἐκκλησίαρ δηλ. ἐκάστου Μητροπολίτου τῶν προειρημένων Διοικήσεωρ, μετὰ τῶν τῆρ ἐπαρχίαρ Ἐπισκόπων χειροτονουότερ τοὺς τῆρ Ἐπαρχίαρ Ἐπισκόπουρ, καθῶρ τοῖς θείοιρ Κανόσι διηγόρευται. Χειροτονεῖσθαι δὲ, καθῶρ εἰρηται, τοὺς Μητροπολίταρ τῶν προειρημένων Διοικήσεωρ παρὰ τοῦ Κωνσταντινουπόλεωρ Ἀρχιεπισκόπου, ψηφισμάτων συμφώνων, κατὰ τὸ ἔθωρ, γινομένων, καὶ ἐπ' αὐτὸν ἀναφερομένων».

Ἀποστολ. λδ'.
τῆρ β'. γ'. τῆρ
ς'. λς'.

(1) Κόραρ παρὰ Ἰωάννη Ἀντιοχεῖ συλλ. τῶν Καν. τίτλ. 42.

(2) Αὐστηρὰ παιδεύει ἡ Σύνοδορ, ὁμοίωρ δὲ καὶ οἱ πολιτικοὶ νόμοι τὰρ ἀρπαγὰρ τῶν γάμων, διατί εἶναι πρᾶγμα ἄτιμον, ἀνατρεπτικὸν ὀλοκλήρων ὄκων, φόνων, καὶ ταραχῶν, καὶ ἀπλῶρ πολλῶν κακῶν αἴτιον. Καὶ ἂν, θετέον, οἱ γονεῖρ, ἢ οἱ αὐθέντερ τῶν ἀρπαζομένων γυναικῶν μετὰ ταῦτα εἰρ τοὺς γάμουρ συγκατανεύουσι, ἀλλὰ βιαίωρ καὶ στανικῶρ των συγκατανεύουσι διὰ τὰρ ἀτιμίαρ καὶ φθοράρ. ὁποῦ πρὸ τοῦ γάμου ἀκολουθοῦν ὡρ ἐπιτοπλεῖστον εἰρ τὰρ ἀρπαζομέναρ θυγατέραρ καὶ δούλαρ αὐτῶν, καὶ διατί ἄλλορ μετὰ ταῦτα ἰδὲν θέλει αὐτάρ. Εἶπα δὲ ὅτι βεβαίότατα διὰ τὸν λόγον τοῦτον ὁ Κανὼν οὔτωρ καὶ οἱ πολιτικοὶ νόμοι σφοδρῶρ τοὺς ἀρπάζοντερ γυναίκαρ παιδεύουσι, διατί ἂν ἦτο διὰ μόνην τὴν ὑπεφουσιότητα, ἰδοῦ ὁποῦ καὶ ὁ Βασιλεῖορ κατὰ τὸν κβ'. αὐτοῦ Κανόνα, οἱ τῶν ὑπεφουσίων θυγατέρων ἔξ ἀρπαγῆρ γάμοι, θέλει, ὅτι νὰ μένουρ στερεοὶ μετὰ τὴν συναίνεσιν τῶν ἐκείνων γονέων, ὡρ εἶπομεν ἄνωτέρω, οἱ δὲ πολιτικοὶ νόμοι τοὺς ἔξ ἀρπαγῆρ γάμουρ διαλύουσι, κἂν καὶ οἱ πατέρερ τῶν ἀρπαγεῖσῶν γυναικῶν συναίνεσουρ ὕστερον εἰρ αὐτοῦρ, ὡρ εἶπομεν. Κατὰ δὲ τὸ λθ'. κερ. τίτλ. ιβ'. β. βλ. ξ'. ἐάν τις ἀρπάσῃ ἀνδρῶν ἑνῶν, πῶντων οὐτῶν, καὶ κούττωρ αὐτῶν ὡρ

ὡρ κλέπτερ, μῆτε ὡρ ἀνδραποδιστῆρ νὰ τιμωρῆται, ἐπειδὴ διὰ ἠδονῆν, καὶ ὄχι διὰ κλεψίαν τοῦτο ἐποίησεν, ἐάν ὁμορ ἦναι πλούσιορ, νὰ ζημιώνεται εἰρ ἄσπρα, ἐάν δὲ πτωχὸρ νὰ φυλίζεται.

(3) Τοῦτον τὸν ἴδιον Κανόνα αὐτολεξεῖ ἐκπιθεμένη ἡ ς'. 46'. Κανόνα αὐτῆρ ποιεῖ. Ὁ δὲ ἰδ. τῆρ ἐν Ἀγκύρα, ὀρίζει νὰ δίδωνται εἰρ τοὺς ἀρραβωνιαστικοὺρ των αἰ παρ' ἄλλων ἀρπαγεῖσῶν ἀρραβωνιαστικῶν αὐτῶν, καὶ ἂν βίαν πάθουρ ἀπὸ ἐκείνουρ. Τὸ αὐτὸ λέγει καὶ ὁ κβ'. Βασιλείου, εἰ δὲ ἀρραβωνιτωμένοι δὲν ἦσαν, νὰ τὰρ ἐπιστρέφουρ οἱ ἀρπάσαντερ αὐτάρ εἰρ τοὺς γονεῖρ ἢ συγγενεῖρ των προσθέτει ὁ αὐτὸρ Κανὼν, καὶ ἂν ἐκείνοι θέλωσι, νὰ πρβαῖνῃ ὁ γάμορ, εἰ δὲ μὴ θέλωσιν, εἰρ τοῦτο νὰ μὴ βιάζωνται. εἰ δὲ οἱ ἀρπάσαντερ τὰρ ἐφθειραν κρυφίωρ, ἢ βιαίωρ, τέσσαραρ χρόνουρ ὡρ πῶνορ νὰ ἐπιτιμῶνται. Ὁ δὲ λ'. τοῦ αὐτοῦ Βασιλείου τοὺς μὲν ἀρπάσαντερ, ἢ συμβοηθήσαντερ αὐτοῖρ, τρεῖρ χρόνουρ ἀφορίζει τὴν δὲ κατὰ τὸ σχῆμα μόνον ἀρπαγεῖσῶν (θέλωσαν ἐηλ. νὰ ἀκολουθήσῃ εἰρ τὸν ἄνδρα), καὶ ἀπλῶρ τὸν μὴ βιαίωρ γενομένον γάμον ἀνεπιτιμῶν κρνεῖ, εἰ πρὸ τοῦ γάμου φθορὰ δὲν ἠκλούθησεν· ὁ δὲ νγ' τοῦ αὐτοῦ ἀνέγκλητον κρνεῖ τὴν ἔφραρ δούλην, τὴν σχῆματι μὲν ἀρπαγεῖσῶν, θέλωσαν δὲ νὰ

Ἐρμηνεία

Ἐπειδὴ εἰς τὴν δ'. ταύτην Σύνοδον ἀνεγνώσθη ὁ γ'. Κανὼν τῆς β'. Συνόδου, ὅστις διηρῶζει νὰ ἔχη ὁ Κωνσταντινουπόλεως τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς μετὰ τὸν Ρώμη, ὡς ἂν ὁποῦ αὐτὴ εἶναι νέα Ρώμη, διὰ τοῦτο καὶ οἱ Πατέρες τῆς Συνόδου ταύτης διὰ τοῦ παρόντος κανόνος αὐτῶν, ἀνανεοῦσι καὶ ἐπιβεβαιοῦσι τὸν ρηθέντα κανόνα, καὶ τὰ αὐτὰ ὀρίζουσι καὶ ψιφίζοντι διὰ τὰ πρεσβεῖα τῆς αὐτῆς Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης. Διότι, λέγουσι καθὼς εἰς τὸν θρόνον τῆς πρεσβυτέρου Ρώμης, διὰ τὸ νὰ εὕρισκετο βασιλεία εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην, μὲ δίκαιον τρόπον ἔδωκαν οἱ Πατέρες προνόμια, τὸ νὰ λέγεται δηλ. πρῶτος τῆ τάξει, τῶν λοιπῶν Πατριαρχῶν· τοιοῦτοτρόπως μὲ τὸν αὐτὸν καὶ ἀπράχλακτον κινούμενοι σκοπὸν οἱ ρν'. Θεοφιλέστατοι Ἐπίσκοποι τῆς β'. Συνόδου ἔδωκαν τὰ ἴσα, καὶ ἀπράχλακτα προνόμια τῆς τιμῆς καὶ εἰς τὸν ἀγιώτατον θρόνον τῆς νέας Ρώμης, τῆς Κωνσταντινουπόλεως δηλ. (1) κρίναντες, εὐλογον, ὅτι ἡ πόλις αὕτη, ἐπειδὴ καὶ ἐτιμῆθη μὲ βασιλείαν καὶ σύγκλητον, παρομοίως ὡς καὶ ἡ Ρώμη, πρέπει νὰ ἀπολαμβάνη παρομοίως μὲ τὴν Ρώμην καὶ

(1) Ἡ κυριώτεραι αἰτίαι, διὰ τὰς ὁποίας ἐξεδόθη ὁ παρῶν Κανὼν, εἶναι πέντε, τρεῖς μὲν πόρρω, δύο δὲ ἀναγκαῖαι καὶ προσεχεῖς. Α'. ἐπειδὴ ὁ λδ'. τῶν Ἀποστόλων προτάζει, ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι ἐκάστου ἔθνους πρέπει νὰ ἔχουσιν ἓνα πρῶτον, καὶ νὰ νομίζουσι αὐτὸν ὡς κεφαλὴν, καὶ ἐπειδὴ ὁ ς'. καὶ ζ'. τῆς α'. ὑπέταξεν ἄλλας μὲν διοικήσεις εἰς τὸν Ρώμη, ἄλλας δὲ εἰς τὸν Ἀλεξανδρείας, ἄλλας εἰς τὸν Ἀντιοχείας καὶ ἄλλας εἰς τὸν Ἱεροσολύμων, ἔπρεπεν ἀκολουθῶς καὶ αἱ Διοικήσεις τῆς Ἀσίας, Πόντου καὶ Θράκης αἱ αὐτοκέφαλοι νὰ ἔχουσιν πρῶτον καὶ κεφαλὴν τὸν Κωνσταντινουπόλεως, καὶ νὰ ὑποτάσσωνται εἰς αὐτὸν, καὶ παρ' αὐτοῦ νὰ χειροτονοῦνται, διατι ἦτο γείτων, καὶ διατι μάλιστα τοιοῦτον ἔθος ἠκολούθησεν ἐξ ἀρχῆς. Πολλοὺς γὰρ Μητροπολίτας οἱ Πατριάρχαι Κωνσταντινουπόλεως ἐχειροτόνησαν ἐξ αὐτῶν. Διότι ὁ Χρυσόστομος ἐχειροτόνησε τὸν Ἐφέσου Ἡρακλείδην, καὶ ἀπερχόμενος εἰς Ἐφεσον καὶ ἐπανερχόμενος εἰς Κωνσταντινούπολιν δεκατρεῖς Ἐπισκόπους ἐκάθηρε· καὶ ὁ Ἀγκύρας, καὶ Μίμων ὁ Ἐφέσου (ὁ ἐπὶ τῆς γ'. ἀριστεύσας Συνόδου) ὑπὸ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως ἐχειροτονήθησαν· ὅθεν καὶ ἀληθῆς φαίνεται νὰ ἦναι ἐκεῖνο ὁποῦ ἀνωτέρω εἶπομεν ὅς ἀύσιν τῆς ἀπορίας ἐν τῇ ὑποσημειώσει τοῦ θ'. Κανόνος. Καὶ φαίνεται λοιπὸν ὅτι τοὺς Μητροπολίτας τῶν Διοικήσεων τούτων ὑποτάττει εἰς τὴν κρίσιν τοῦ Πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Β'. ἐπειδὴ καὶ ἡ β'. Σύνοδος ἐν τῇ γ'. αὐτῆς Κανόνι ἔδωκε πρεσβεῖα τιμῆς εἰς τὸν Κωνσταντινουπόλεως, ἀκόλουθον ἦτο πρὸς τοῦτους νὰ δοθοῦν καὶ πρεσβεῖα ἐξουσίας εἰς αὐτόν. Γ'. ὅτι ἔπρεπε νὰ λάβῃ προνόμια ἐξουσίας ὁ Κωνσταντινουπόλεως, διατι ἤρχοντο διάφοροι Πατριάρχαι καὶ Ἀρχιερεῖς νὰ προσκλαυθοῦν εἰς τὸν Βασιλεῖα ἐν ταῖς ἀνάγκαις αὐτῶν. καὶ ἦτο χρεῖα νὰ ἀνταμώνουν πρῶτον τὸν Κωνσταντινουπόλεως, εὕρισκοντες αὐτὸν συνεργὸν καὶ βοηθόν, καὶ δι' αὐτοῦ νὰ προσέρχωνται εἰς τὸν Βασιλεῖα, καθὼς ὁ Ἰουστινιανὸς τὸ ἄρχαιον ἔθος βεβαίων, τοῦτο διώρισε. Δι' ὁ καὶ ἐν τῇ ις'. πράξει τῆς δ'. Συνόδου ὁ Λαοδικεῖας Νουμέχιος εἶπεν, ὅτε οἱ τοποτηρηταὶ τοῦ Ρώμης ἀππρέσκοντο εἰς τὰ πρεσβεῖα τοῦ Κωνσταντινουπόλεως· «Ἡ δόξα Κωνσταντινουπόλεως, δόξα ἡμῶν ἐστίν, ἐπειδὴ καὶ τὰς μερίμνας ἡμῶν ἀναδέχεται.» Δ'. ἔπρεπε νὰ λάβῃ τὰ προνόμια τῆς ἐξουσίας ὁ Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὰς ἀνωτέρω τρεῖς Διοικήσεις, διατι καθὼς φαίνεται εἰς τὴν ιγ'. πρᾶξιν τῆς δ'. Συνόδου, πολλὰ σκάνδαλα ἠκολούθησαν εἰς τὴν Ἐφεσον διὰ τὰς παρανόμους χειροτονίας Στεφάνου καὶ Βασιανοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ Πόντον, καὶ Θράκην παρόμοια ἠκολούθησαν, ὅπου, τελευταίωντων τῶν Ἐπισκόπων, συνέβαινον εἰς τὰς ψήφους καὶ εἰς τὰς χειροτονίας πολλὰι ταραχαὶ, ἀνηγεμονεύτων αὐτῶν ὄντων, κατὰ τὴν πρὸς τὸν Λέοντα ἐπιστολὴν τῆς αὐτῆς δ'. Συνόδου. Καὶ μεταξὺ δὲ τοῦ Εὐνομίου Νικομηδείας, καὶ Ἀναστασίου Νικαίας πολλοὶ θόρυβοι ἐγένοντο διὰ τὴν Ἐπισκοπὴν Βασιλινούπολιν. Ε'. δὲ καὶ

τελευταία· διατι ὁ δυσσεβὴς Διόσκορος εἰς τὴν ἐν Ἐφέσῳ ληστρικὴν Σύνοδον ἔταξε τὸν Κωνσταντινουπόλεως Φλαυιανόν, ὄχι πρῶτον, ἀλλὰ πέμπτον, παρὰ τοὺς Κανόνες, τὸ ὁποῖον ἐκακοφάνη καὶ εἰς τὸν Λέοντα Ρώμης, καὶ εἰς τοὺς τοποτηρητὰς αὐτοῦ, ἐν τῇ δ'. ταύτῃ Συνόδῳ, δι' ὁ καὶ ἐμέμφθησαν αὐτόν. Διὰ ταύτας λοιπὸν ὅλας τὰς αἰτίας ἡ Σύνοδος διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος ἀνανεοῦσα τὸν γ'. τῆς β'. ἔδωκεν εἰς τὸν Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὰ ἴσα προνόμια τῆς τιμῆς τοῦ Ρώμης, ὅπερ ἐστὶ τὸ Πατριαρχικὸν ἀξίωμα, καὶ τὰ ἴσα προνόμια τῆς ἐξουσίας τοῦ Ρώμης, ἅπερ εἰσὶν αἱ τῶν εἰρημένων τριῶν διοικήσεων τῶν Μητροπολιτῶν, οὐχὶ ἐκ τοῦ ἔθνους μόνου, ἀλλὰ καὶ διὰ Κανόνος κυρωθεῖσαι χειροτονία, ὡς περὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν ὄντων. Ὡσπερ γὰρ ὁ Ρώμης ἔχει τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἐξουσίας, ταῦτον εἰπεῖν τὸ Πατριαρχικὸν ἀξίωμα, καὶ τὸ ἄρχειν τῆς ἰδίας ἐνορίας τῶν ἐσπερίων, οὕτω καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως τὰ αὐτὰ ἔχει πρεσβεῖα, τὸ Πατριαρχικὸν δηλαδὴ ἀξίωμα καὶ τὸ ἄρχειν τῶν ἀνωτέρω Μητροπολιτῶν ἐκ τῆς ἰδίας ὄντων ἐνορίας. Καὶ ταῦτα εἶναι τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα ὅπου ἀναφέρει ἐδῶ ὁ Κανὼν, εἰς τὰ ὁποῖα καθὼς ὁ Ρώμης μεγαλύνεται, οὕτω καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως, χωρὶς τίνος διαφορᾶς, πλὴν ταύτης· ὅτι ὁ μὲν Ρώμης εἶναι πρῶτος τῆ τάξει, ὁ δὲ Κωνσταντινουπόλεως δευτέρως τῆ τάξει. Ταῦτα δὲ τὰ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως προνόμια, ὄχι μόνον οἱ Πατέρες τῆς Συνόδου ταύτης ἐπεκύρωσαν καὶ ἐπεσφράγισαν, ἀλλὰ καὶ πᾶσα ἡ Σύγκλητος ἀρχόντων, κἂν οἱ λεγάτοι τοῦ Πάπα, εἰ καὶ πρότερον ἐμέμφαντο τὸν Διόσκορον, βλεπόντες ὅμως πλατυνόμενα τὰ ὄρα τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, ἐλειποθύμησαν σχεδὸν ἐναντιούμενοι εἰς αὐτὰ· ὅθεν ψεύδονται προφανῶς οἱ παπολάτραι, λέγοντες· ὅτι τὰ πρωτεῖα τοῦ Ρώμης καὶ πρεσβεῖα, καὶ τὸ νὰ μεγαλύνεται εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα, προσμαρτυροῦσιν εἰς αὐτὸν ἰδικὸν προνόμιον ἐξουσίας ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ, ταῦτον εἰπεῖν, μοναρχικὸν καὶ ἀναμάρτητον ἀξίωμα! Εἰ γὰρ τοιοῦτό τι ταῦτα ἐφανέροναν, ἔπρεπε νὰ ἔχη τοῦτο καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως, ἐπειδὴ ὁ Κωνσταντινουπόλεως, κατὰ τοὺς Κανόνες, εἶναι μέτρον ἴσον καὶ ἀπράχλακτον τῆς τιμῆς τῆς ἐξουσίας, καὶ τοῦ μεγαλείου τῆς Ρώμης. Ἄλλὰ μὴν τοῦτο ὁ Κωνσταντινουπόλεως οὐκ ἔλαθεν ἀπὸ τοὺς Κανόνες οὐδέποτε, ἄρα οὐδὲ ὁ Ρώμης. Ἄλλ' οὐδὲ τὰ πρεσβεῖα τοῦ Ρώμης εἶναι τὰ ὑπὸ τοῦ θρυλουμένου θεσπίσματος τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου πρὸς τὸν Σίλβεστρον Ρώμης δοθέντα, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, δηλ. τὸ νὰ περιπατῆ μὲ τὰ παράστημα τῆς βασιλικῆς μεγαλειότητος κατὰ μίμησιν βασιλέως, τὸ νὰ ἔχη εἰς τὴν κεφαλὴν του ἀντὶ στεφάνου λῶρον ὑπέρλαμπρον, τὸ νὰ φορῆ Βασιλικὸν ὠμοφόριον καὶ πορφύραν χλαμύδα, καὶ χιτῶνα κόκκινον, τὸ νὰ ἔχη τὸν ἵππον του ἐστρωμένον βασιλικῶς, μὲ ὅλα τὰ Βασιλικὰ σημεῖα, καὶ τὸ νὰ κρατῆ ὁ Βασιλεὺς, ὡς ἂν στρατῶν, τὸ χαλινάρι τοῦ ἵππου του, καὶ τὸ νὰ μεγαλύνεται ὁ Κληρὸς τῆς Ἐκκλησίας του, καθὼς καὶ ἡ Σύγκλητος, τόσον εἰς τὰ φερέματα, ὅσον καὶ εἰς τὰ ὑποδήματα, καὶ εἰς τὴν καβα-

τὰ ἴσα προνόμια, καὶ νὰ μεγαλύνεται καὶ αὐτὴ ὡσπερ ἐκείνη, εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα: μὲ τούτην μόνην τὴν διαφορὰν, ὅτι ἡ μὲν πρεσβυτέρη Ρώμη νὰ ᾖ: πρώτη τῆ τάξει, ἡ δὲ νέη Ρώμη, νὰ ᾖ δευτέρη τῆ τάξει. Πρὸς τούτοις ὀρίζομεν καὶ ψηφίζομεθα, ὥστε νὰ χειροτονοῦνται ἀπὸ τὸν πορροθῆντα ἀγιώτατον θρόνον τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, ἢ μόνον οἱ Μητροπολίται, (ἀλλ' οὐχὶ δηλ. καὶ οἱ Ἐπίσκοποι, οἱ ὑποκείμενοι τοῖς Μητροπολίταις· ἕκαστος γὰρ τούτων χειροτονεῖται ἀπὸ τὸν ἐδικὸν τοῦ Μητροπολίτην μετὰ τῶν Ἐπισκόπων τῆς ἐπαρχίας, καθὼς οἱ θεοὶ Κανόνες διαγορεύουσι, καὶ μάλιστα ὁ ς'. τῆς α.), οὐ μόνον δὲ νὰ χειροτονοῦνται

λαρίαν. Δὲν εἶναι, λέγω, αἱ ἐξωτερικαὶ αὐταὶ λαμπρότητες καὶ περιφάνεια: τὰ ὑπὸ τῶν Κανόνων διδόμενα εἰς τὸν Ρώμης πρεσβεία καὶ ἀξιώματα, ὅχι· Α', διατι ἂν ἦσαν αὐτὰ, ἔπρεπε νὰ τὰ δώσουν παρομοίως καὶ ἴσως καὶ εἰς τὸν Κωνσταντινουπόλεως, καὶ Β'. διατι κατὰ τὸν ις'. τῆς ζ'. καὶ κζ'. τῆς ς'. αἱ λαμπραὶ καὶ περιφανεῖς ἐσθῆτες, καὶ πᾶσα βλακεία καὶ καλλοπισμὸς σώματος, εἶναι ἀλλότρια τῶν Κληρικῶν καὶ τῆς ἱερατικῆς τάξεως, καὶ διατι ὁ καπνώδης τύφος τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας πρέπει νὰ ᾖ μακρὰν τῶν ἱερέων τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὴν πρὸς Κελεστίνον Πάπαν ἐπιστολὴν τῆς ἐν Καρθαγ. Συνόδου. Καθαρεῖ δὲ καὶ ὁ πγ'. Ἀποστολικὸς ἐκείνους ὁποῦ θέλουσι νὰ ἔχουν καὶ Ρωμαϊκὴν ἀρχὴν καὶ ἱερατικὴν διοίκησιν. Καὶ ὁ Κύριος ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις προστάζει νὰ φυλαττώμεθα ἀπὸ ἐκείνους ὁποῦ θέλουσι νὰ περιπατοῦν ἐν στολαῖς, καὶ διὰ τοῦτο νόθον καὶ πεπλασμένον κρίνεται τὸ μάτην θυλλοῦμενον θέσπισμα. Εἰ δὲ καὶ συγχωρήσωμεν καθ' ὑπόθεσιν, ὅτι εἶναι ἀληθές, ἀλλ' ὅμως ἐπειδὴ καὶ ἐναντιοῦται προφανῶς εἰς τοὺς ἱεροὺς Κανόνας, εἶναι ἄκυρον καὶ ἀργόν· οἱ γὰρ τοῖς Κανόσιν ἐναντιούμενοι πραγματικοὶ τύποι ἄκυροί εἰσιν, ὡς εἶπομεν εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Βίβλου· εἶναι λοιπόν, ὡς εἶπομεν, πρεσβεία καὶ πρωτεία τοῦ Ρώμης, τὸ νὰ ἔχη τὴν ἐξουσίαν πάντων τῶν ἐν τῇ Διοικήσει τῆς Ρώμης Ἐπισκόπων καὶ Μητροπολιτῶν, ὥστε αὐτὸν χειροτονεῖν αὐτοὺς μετὰ τῶν τῆς Διοικήσεως Ἐπισκόπων, καὶ τὸ νὰ ᾖ πρῶτος τῆ τάξει τῶν λοιπῶν Πατριαρχῶν. Ταῦτα δὲ τὰ προνόμια ἔλαβεν ὅχι διατι ἡ Ρώμη εἶναι καθέδρα τοῦ Πέτρου, ὅχι διατι ὁ Ρώμης εἶναι βικάριος τοῦ Χριστοῦ, καθὼς ματαιολογοῦσιν οἱ Παπισταί, ὅχι, ἀλλὰ προκαταρκτικῶς μὲν, διατι ἡ Ρώμη, ἦτο μὲ βασιλείαν τιμημένη. Τῷ θρόνῳ γὰρ, φησὶν, ὁ παρῶν Κανῶν, τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, διὰ τὸ βασιλεύειν τὴν πόλιν ἐκείνην, εἰκότως οἱ Πατέρες ἀποδεδώκασιν τὰ πρεσβεία, ἐπομένως δὲ, καὶ διὰ τὸ ἀρχαῖον ἔθος ὁποῦ ἠκολούθησε, καθὼς ἦτο πρωτεύουσα πόλις ἡ Ρώμη, ἔτσι νὰ ᾖ πρῶτος καὶ ὁ ταύτης Ἐπίσκοπος, καὶ συνεπομένως, διατι οἱ Κανόνες ἔδωκαν τὸ τοιοῦτον προνόμιον εἰς αὐτὸν, καθὼς παρομοίως ἐδόθη τὸ αὐτὸ προνόμιον καὶ εἰς τὸν Κωνσταντινουπόλεως, διατι ἐστάθη βασιλεύουσα ἡ Κωνσταντινούπολις καὶ νέα Ρώμη, καὶ διατι ἐστάθη Βασιλεύουσα, ἔγινεν ἀρχαῖον ἔθος νὰ χειροτονηθῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ, καὶ Πόντῳ, καὶ Θράκῃ Ἐπισκόπους, καὶ διατι ἔγινεν ἔθος, ἐδόθησαν οἱ Κανόνες καὶ ἐπεσφράγισαν τὸ ἀρχαῖον ἔθος. Σημειώσαι ὅτι κοντὰ εἰς τὰ ἴσα προνόμια τῆ Ρώμης ὁποῦ ἔλαβεν ὁ Κωνσταντινουπόλεως, ἔλαβεν ἀκόμη καὶ τούτους τοὺς δύο τίτλους, τὸ νὰ ὀνομάζεται αὐτὸς διαφερόντως ἀπὸ τοὺς ἄλλους Πατριάρχας, Παναγιώτατος καὶ Οἰκουμενικός. Καὶ τὸ μὲν, Παναγιώτατος, πρῶτος εἶπε πρὸς τοὺς Κωνσταντινουπόλεως Σέργιον καὶ Πέτρον, Μακάριος Ἀντιοχείας ἐν τῇ ς'. Συνόδῳ, κατὰ τὸν ζ'. αἰῶνα, τὸ δὲ Οἰκουμενικός πρῶτος εἶπον οἱ Κληρικοί τοῦ Ἀντιοχείας, καὶ οἱ ἐν τῷ Βυζαντίῳ ὀρθόδοξοι πρὸς Ἰωάννην Κωνσταντινουπόλεως τὸν Καππάδοχα ἐπὶ Ἰουστίνου τοῦ Θρακῆ κατὰ τὸν ς'. αἰῶνα. Εἶπα ὅτι διαφερόντως ὁ Κωνσταντινουπόλεως οὕτως ὀνομάζεται, διατι ἀγκαλὰ καὶ ὁ Ρώμης ὀνομάσθη ἀπὸ πολλοὺς Παναγιώτατος, καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας,

καὶ Ἀντιοχείας, καὶ Ἱεροσολύμων, καὶ κοινῶς ὅλοι οἱ Πατριάρχαι οὗτοι Παναγιώτατοι ἀπὸ διαφόρους καὶ κατὰ διαφόρους καιροὺς ὀνομάσθησαν· μ' ὅλον τοῦτο συνήθεια ἐξενίκησε νὰ δίδεται ἐξαιρέτως ὁ τίτλος οὗτος εἰς τὸν Κωνσταντινουπόλεως. Ὅμοιος, Οἰκουμενικός μὲν ἐρρέθη ἀπὸ τινος καὶ ὁ Ρώμης, ἀλλὰ σπανιάς, ὁ δὲ Κωνσταντινουπόλεως, ἀφ' οὗ ἤρξατο νὰ λέγεται Οἰκουμενικός, οὐκ ἔπαυσε τοῦτο λέγεσθαι· ὅθεν μετὰ τὸν Καππάδοχα οἱ Κωνσταντινουπόλεως Ἐπιφάνιος, καὶ Ἀνθίμος, καὶ Μηνᾶς, καὶ Εὐτύχιος, ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐν τε Νεαραῖς καὶ Εἰδικτοῖς Οἰκουμενικῶν ἐκλήθησαν, τόσον ὁποῦ καὶ ἐν τῇ ζ'. Συνόδῳ Πέτρος ὁ τοῦ Πάπα τοποτηρητῆς Οἰκουμενικὸν ὀνόμασε τὸν Ταρᾶσιον. Δι' δ καὶ ὁ θεῖος Ἰωάννης ὁ Νηστευτῆς ἐπὶ τοῦ Μαυρικίου τῆ τοιαύτη συνεχεία τοῦ τοιοῦτου τίτλου ἀκολουθῶν, τῆ παρὰ τῶν ἄλλων γινομένη πρὸς τὸν Κωνσταντινουπόλεως, πρῶτος ὑπέγραψεν ἑαυτὸν Οἰκουμενικόν. Δηλοῖ δὲ, τὸ μὲν Παναγιώτατος, πάντα ἀγιώτατος· ὅτι λογιῆς δηλ. ἔγραφε καὶ ὁ Ταρᾶσιος καὶ Φώτιος πρὸς τοὺς Πάπας Ἀδριανὸν καὶ Νικόλαον, τῷ πάντα ἀγιωτάτῳ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ Ἀδριανῷ (ἢ καὶ Νικολᾶῳ) Πάπα Ῥώμης· τὸ δὲ Οἰκουμενικός, δύο· τινὰ δηλοῖ· ἢ γὰρ ἐκλαμβάνεται ἀπλῶς ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ, δηλαδὴ ὅτι ἐστὶν Ἐπίσκοπος τις ἔχων ἐξουσίαν ἰδικὴν καὶ μοναρχικὴν ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ ἢ δηλοῖ πολὺ μέρος τῆς οἰκουμένης. Καθ' δ καὶ Βασιλεῖς πολλοὶ, καίτοι μὴ ὄντες κύριοι ὅλης τῆς οἰκουμένης, λέγονται ὅμως οἰκουμένης Δεσπότης, ὡς ὁ Εὐάγγελος ὀνομάζει τὸν Ζήνωνα, καθ' ὅσον δηλ. πολὺ μέρος τῆς οἰκουμένης ἐξουσιάζουσι. Κατὰ μὲν τὸ πρῶτον σημαίνονμενον λοιπὸν οὐ λέγεται ποτε Οἰκουμενικός ὁ Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλ' οὐδὲ ὁ Ρώμης, ἢ ἄλλος τινὰς, εἰμὴ μόνος ὁ Χριστὸς, ὁ τῆς οἰκουμένης ὅλης ἀληθῶς Πατριάρχης, ᾧ ἐδόθη πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς· λέγεται δὲ κατὰ τὸ δεύτερον σημαίνονμενον διὰ τὸ πολὺ μέρος τῆς οἰκουμένης ἔχειν ὑφ' ἑαυτὸν, καὶ πρὸς τούτοις διὰ τὸν ζῆλον καὶ τὴν πρόνοιαν ὁποῦ ἔχει εἰς τὴν φυλακὴν τῆς πίστεως καὶ τῶν συνοδικῶν καὶ πατρικῶν παραδόσεων, ὅχι μόνον ἐν τῇ ἑαυτοῦ Διοικήσει, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς. Ὅθεν ἡ ὁμωνυμία τοῦ ὀνόματος τούτου ἐπροξένησε τὰ σκάνδαλα μετὰ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Νηστευτοῦ, καὶ τῶν Ρώμης Παπῶν, Πελαγίου, λέγω, καὶ Γρηγορίου τοῦ Διαλυτοῦ. Οὗτοι μὲν γὰρ, κατὰ τὸ πρῶτον σημαίνονμενον ἐκλαμβάνοντες τὸ, Οἰκουμενικός, ὀνομάζον τὸν τίτλον τοῦτον βλάσφημον, διαβολικόν, καὶ ἄλλα πολλά· καὶ ὅτι ὁποῖος θέλει νὰ ὀνομάζεται Οἰκουμενικός, ἐστὶ τοῦ Ἀντιχρίστου πρόδρομος (ἐπιστολὴ Γρηγορίου πρὸς τὸν Μαυρικίον), καὶ κατὰ τοῦτο ἀλήθειον. Ὁ δὲ Νηστευτῆς καὶ ὁ Μαυρίκιος καὶ οἱ καθ' ἑξῆς Πατριάρχαι καὶ Βασιλεῖς κατὰ τὸ β'. σημαίνονμενον ἐνοοῦντες τὸν τίτλον, οὐδὲν αὐτοῖς ἔμελε, καὶ κατὰ τοῦτο ἀλήθειον καὶ αὐτοί. Δι' δ καὶ ἡ ἐν τῇ Ἁγίᾳ Σοφίᾳ συστάσα Σύνοδος καθαρῶς λέγει, ὅτι οὐκ ἐστὶν Ἀντιχρίστος ὁ καλούμενος Οἰκουμενικός ὡς πλείστου μέρους τῆς οἰκουμένης ἐπάργων. Πλὴν καὶ οἱ δύο οὗτοι τίτλοι, οὐχὶ ἀπὸ Κανόνων Συνοδικῶν ἢ Πατρικῶν, ἀλλ' ἀπὸ συνήθειας ἐδόθησαν εἰς τὸν Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ ὑποσημείωσις αὐτῆς συνερανίσθη καὶ ἐξ ἄλλων, μάλιστα δὲ ἐκ τῆς Δωδεκαβίβλου τοῦ Δοσιθέου.

οὐ τῶν εἰρημένων Διοικήσεων Μητροπολιται, ἀλλὰ δὴ καὶ οἱ Ἐπίσκοποι οἱ εἰς τοὺς βρῦβαρικοὺς τόπους εὐρίσκόμενοι, τοὺς γειτονεύοντας εἰς τὰς ρηθείσας αὐτὰς Διοικήσεις, καθὼς οἱ μὲν Ἄλανοι λεγόμενοι, παράλειπται καὶ συνορεύουσι μὲ τὴν τοῦ Πόντου Διοίκησιν, οἱ δὲ Ρῶσσοι, μὲ τὴν τῆς Θράκης. Πλὴν οἱ ρηθέντες Μητροπολιται νὰ μὴ χειροτονοῦνται ἀπὸ τὸν Κωνσταντινουπόλεως, καθὼς αὐτὸς βούλεται καὶ ψηφίζει, ἀλλὰ τὰς ψήφους μὲν νὰ κάμνη ἢ ὑπ' αὐτῶν Σύνοδος, καὶ νὰ τὰς ἀναφέρῃ, κατὰ τὸ συνήθες εἰς τὸν Κωνσταντινουπόλεως, αὐτὸς δὲ νὰ χειροτονη, ἀπὸ ἐκείνου, εἰς τοὺς ὁποίους ἤθελαν συμψηφίσουν οἱ ψηφισάντες, ἢ ὄλοι, ἢ οἱ περισσότεροι (1).

ΚΑΝΩΝ ΚΘ'.

«Ἐπίσκοπον εἰς Πρεσβυτέρου βαθμὸν φέρειν, ἱεροσουλία ἐστίν. Εἰ δὲ αἰτία τις δικαία ἐκείνους ἀπὸ τῆς πράξεως τῆς Ἐπισκοπῆς ἀποκινεῖ, οὐδὲ Πρεσβυτέρου τόπον κατέχειν ἐφείλουσιν. Εἰ δὲ ἐκτός τινος ἐγκλήματος ἀπεκινήθησαν τοῦ ἀξιώματος, πρὸς τὴν τῆς Ἐπισκοπῆς ἀξίαν ἐπαναστρέψουσιν.»

Ἑρμηνεία

Ἐν τῇ δ' πράξει τῆς παρούσης δ' Συνόδου γέγραπται (σελ. 150 τοῦ β' τόμ. τῆς συλλογῆς τῶν Συνόδων) δεῖ, ὁ τῆς Τύρου Ἐπίσκοπος Φώτιος ἀνέφερεν εἰς τὸν βασιλέα Μαρκιανόν, ὡς ὁ Εὐστάθιος, ὁ Ἐπίσκοπος Βηρυτοῦ (ἢ πρὸ ἄλλοις Εὐσέβιος Τύρου, ἀλλὰ τὸ πρότερον εἶναι καὶ ἀληθέστερον) ἀπέσπασεν ἀπὸ τὴν Τύρον διαφόρους ἐπισκοπὰς, Βίβλον, λέγω, Βότρυν, Τρίπολιν, Ὀρθωσιάδα, Ἀρκάδα, καὶ Ἀντάρκον, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ χειροτονηθέντας Ἐπισκόπους καθελὼν, εἰς Πρεσβυτέρου βαθμὸν κατεβίβασεν. Ἀνέφερεν οὖν πρὸς τὴν Σύνοδον τὴν ὑπόθεσιν ταύτην ἢ τῶν ἀρχόντων Σύγκλητος, πρὸς τὴν ὁποίαν τόσον οἱ τοῦ Πάπα τοποτηρηταί, ὅσον καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ὅλη ἡ Σύνοδος ἀποκριθέντες, τὸν παρόντα Κανὸνα ἐξέδωκαν λέγοντες, ὅτι εἶναι ἱεροσουλία τὸ νὰ καταβιβάζῃ τινὰς Ἐπίσκοπον εἰς βαθμὸν καὶ τόπον Πρεσβυτέρου, διότι εἰ μὲν διὰ ἐγκλήματα τὰ τινα καθαιρεῖται, καὶ ἐκβάλλεται τινὰς τῶν ἐνεργειῶν τῆς ἀρχιερωσύνης, ὁ τοιοῦτος οὐδὲ ἱερεὺς δύναται νὰ ᾄῃ, ἢ ἐνεργεῖας τοῦ ἱερέως νὰ ἐνεργῇ. Εἰ δὲ καὶ χωρὶς νὰ ἔχη κανένα κωλυτικὸν ἐγκλημα ἐξεβλήθη τῆς ἀρχιερωσύνης, οὗτος ὡς ἀδίκως ἐκπεσὼν οὐ εἶχεν ἀξίωμα, θέλει ἐπαναλάβῃ πάλιν, κατὰ πάντα λόγον δικαιοσύνης, τὸν οἰκεῖον τόπον, καὶ νὰ ᾄῃ αὐθις Ἐπίσκοπος. Ὁ δὲ Ζωναράς λέγει, ὅτι τὸ νὰ καταχθῇ ἀδίκως Ἐπίσκοπος εἰς πρεσβυτέρου βαθμὸν, μεῖζον εἶναι τῆς ἱεροσουλίας. Καθότι, οὐχὶ ἱερόν τι σὺλα καὶ κλέπτει, ἀλλὰ μεῖζον τοῦ ἱεροῦ. Διὰ γὰρ τῆς ἐπικλήσεως τοῦ Ἀρχιερέως, τῇ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐπιφοιτήσῃ οἱ ναοὶ, καὶ τὰ ἱερά, καθιεροῦνται καὶ ἁγιάζονται, μεῖζον δὲ πάντως τὸ ἁγιάζον τοῦ ἁγιοῦ ἀζομένου. Διὰ τί δὲ ὁ μὲν Κανὼν οὗτος τοῦτο ἐμποδίζει, ὁ δὲ κ' τῆς σ' εἰς πρεσβυτέρου τόπον κατάγει, τὸν ὑπερόβια ἀνευ γνώμης τοῦ κατὰ τόπον Ἐπισκόπου διδάσκοντα Ἐπίσκοπον, ὅρα τὴν λύσιν τῆς ἀπορίας ταύτης εἰς τὸν λε'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Δ'.

«Ἐπειδὴ οἱ εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι τῆς Αἰγύπτου, οὐχ ὡς μαχόμενοι τῇ καθολικῇ πί- || Ἀποστολ. κ'.
στει, ὑπογράψαι τῇ ἐπιστολῇ τοῦ ὀσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Λέοντος ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀνε- || λδ'.
βάλλοντο, ἀλλὰ φάσκοντες ἔθος εἶναι ἐν τῇ Αἰγυπτιακῇ Διοικήσει, παρὰ γνώμην καὶ διατύπωσιν τοῦ ἀρχιεπισκόπου μηδὲν τοιοῦτο ποιεῖν, καὶ ἀξιοῦσιν ἐνδοθῆναι αὐτοῖς ἄχρι τῆς χειροτονίας τοῦ ἐσομένου τῆς Ἀλεξανδρέων Μεγαλοπόλεως ἐπισκόπου εὐλογον ἡμῖν ἐφάνη καὶ φιλόανθρωπον, ὥστε αὐτοῖς μένουσιν ἐπὶ τοῦ ἐμοίου σήματος ἐν τῇ Βασιλευούσῃ πόλει, ἐνδοσιν παρασχεθῆναι, ἄχρις ἂν χειροτονηθῇ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἀλεξανδρέων Μεγαλοπόλεως. Ἐγγύας οὖν δότωσαν ὅτι οὐκ ἐξέρχονται ταύτης τῆς πόλεως, ἕως οὗ ἢ Ἀλεξανδρέων πόλις ἐπίσκοπον δεξήται.»

Ἑρμηνεία.

Γέγραπται ἐν τῇ δ' πράξει τῆς παρούσης Συνόδου, ὅτι μετὰ τὴν καθάρσειν τοῦ Ἀλεξανδρείας Διοσκόρου, δεκά, (ἢ δεκατρεῖς πρὸ ἄλλοις) Ἐπίσκοποι τοῦ αὐτοῦ Ἀλεξανδρείας, τὸν μὲν Εὐτυχῆ καὶ τὸν Διδόκορον αὐτὸν ἀναθεμάτισαν, καὶ τὰ δόγματα αὐτῶν, δὲν ἐπέθεοντο δὲ νὰ ὑπογράψουν εἰς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ ἁγίου Λέοντος Ρώμης, τὴν ὁποίαν ἀπέστειλε πρὸς τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἅγιον Φλαυτινόν, (ἥτις καὶ στήλη ὀρθόδοξίς ὠνομάσθη, ὡς εἶπομεν, διατὶ περιεῖχεν ὅλον τὸ ὀρθόδοξον τῆς πίστεως φρόνημα), ὅχι διατὶ ἐμάχοντο εἰς τὰ ἐν αὐτῇ περιεχόμενα ὀρθόδοξα δόγματα, ἀλλὰ διὰτὶ ἔλεγον, πῶς ἦτο συνήθεια εἰς τὴν τοῦ Ἀλεξανδρείας

(1) Σημειώσαι ὅτι ἡ δ' αὕτη Σύνοδος ἐν τῇ κ' πράξει αὐτῆς τοὺς τριάκοντα τούτους Κανόνας ἐξέθετο, ἀλλ' οὐκ οἶδα ὅπως ὁ κ'. οὗτος καὶ ὁ κθ'. καὶ ὁ λ'. οὐχ εὐρίσκονται, οὔτε ἐν τῇ συλλογῇ τῶν Κανόνων Ἰωάννου τοῦ Ἀντιοχείως, οὔτε ἐν τῶ Νομοκάνονι Ἰωάννου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ ἀπὸ σχολαστικῶν, οὔτε ἐν τῇ Ἀραβικῇ παραφράσει Ἰωσήφ τοῦ Αἰγυπτίου. Ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ἔπασιν εὐρίσκονται.

Διοίκησιν, παρὰ γνώμην αὐτοῦ νὰ μὴ κάμνουν κἀνέναν κίνημα οἱ τούτου Ἐπίσκοποι (1). Πλὴν οἱ μὲν Ἀρχιερεῖς τῆς Συνόδου, καὶ ταῦτα λέγουσιν αὐτοῖς οὐκ ἐπίστευον, ἀλλ' ὑποπτεύοντες αὐτοὺς ὡς ἑτεροδόξους, ἐζήτησαν νὰ τοὺς καθήρουν, οἱ δὲ ἄρχοντες καὶ ἡ Σύγκλητος, φιλόανθρωπόν τι περὶ τούτων νοήσαντες, ἐπρόβλεψαν εἰς τὴν Σύνοδον ὅτι νὰ μὴ καθαιρεθῶν, ἀλλὰ νὰ δοθῆ διορία εἰς αὐτοὺς νὰ μένουν ἔτσι, ἀκαθάρτοι δηλ. μέσα εἰς τὴν Βασιλεύουσαν, ἕως ὅτου νὰ χειροτονηθῆ ἄλλος Ἀλεξανδρεῖας Ἀρχιεπίσκοπος (προκαθηρέθη γὰρ, ὡς εἶπομεν ὁ Ἀλεξανδρεῖας Διδάσκαλος) εἰς τὴν γνώμην δὲ τῶν ἀρχόντων καὶ ἡ Σύνοδος συνακολουθήσασα, ὥριτε νὰ μείνουν ἔτσι καὶ νὰ δώσουν ἐγγυητὰς, ὅτι δὲν φεύγουσιν ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἕως οὐ νὰ χειροτονηθῆ Ἀλεξανδρεῖας Ἐπίσκοπος, ὅστις ἐστάθη ὁ Ἀπολινάριος (ὃν διεδέξατο ὁ Προτερίος) ὁ μετὰ τὸν Διδάσκαρον χειροτονηθεὶς (σελ. 241 τοῦ β' τόμου τῆς τῶν Συνόδων συλογῆς) (2). Ὅρα καὶ τὸν κ'. καὶ λδ'. Ἀποστολικόν.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΠΕΜΠΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

Η ἀγία καὶ οἰκουμένη Πέμτη Σύνοδος, (ἥτις ἀριθμεῖται β'. τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει γενομένων), ἐγένετο ἐν ἔτει 553 ἐπὶ τοῦ πρώτου Ἰουστινιανοῦ τοῦ Αὐτοκράτορος, εἰς ὁκτὼ μὲν πράξεις περιεχομένη λατινιστί, κατὰ τὸν Δοσίθεον, Βιβλ. ε'. κεφ. ις'. τῆς Δωδεκαβιβίου, εἰς πέντε δὲ ἑλληνιστί, κατὰ τὸν β'. τόμ. τῶν Συνόδων, σελ. 261. Συνήχθησαν δὲ εἰς αὐτὴν Πατέρες τὸν ἀριθμὸν ρξβ'. ἀναμεταξὺ εἰς τοὺς ὁποίους προέλαμπον ὁ Μηνᾶς μὲν κατ' ἀρχάς, ἔπειτα κατὰ διαδοχὴν ὁ Εὐτύχιος, οἱ Κωνσταντινουπόλεως χρηματίσαντες Πατριάρχαι· Βιγίλιος δὲ Ρώμης, εὐρισκόμενος μὲν ἐν Κωνσταντινουπόλει, οὐχὶ δὲ καὶ παρὼν εἰς τὴν σύνοδον, οὔτε αὐτὸς προσωπικῶς, οὔτε διὰ τοποτηρητῶν (καθὼς δηλ. καὶ εἰς τὴν Οἰκουμένην β'. ἠκολούθησε Σύνοδον), ἐπικυρώσας ὁμῶς τὴν Σύνοδον ὑστερον δι' ἐγγράφου ἐκδόσεως· Ἀπολινάριος δὲ Ἀλεξανδρεῖας, Δόμνος δὲ Ἀντιοχείας Δίδυμος καὶ Εὐάγγελος ἀναπληροῦντες τὸν τόπον Εὐστοχίου τοῦ Ἱεροσολύμων. Ἀνεθεμάτισε δὲ ἡ Σύνοδος τὰ συγγράμματα Διόδωρου τοῦ Ταρσουπόλεως, καὶ Θεοδώρου τοῦ Μοψουεστίας, ἀλλὰ δὴ καὶ Θεόδωρον αὐτὸν, καὶ Διόδωρον, κατὰ τὸν Φώτιον, Κώδ. 18. καὶ τὴν πράξ. τῆς ζ'. Συνόδου. Ὅρα καὶ σελ. ιδ'. ἐν τῷ α'. τόμ. τῆς σειρᾶς περὶ τῶν ὑπομνηματιστ. οἵτινες φρονοῦντες τὰ τοῦ Νεστορίου δόγματα πρότερον, ἐγγράφα ἀφῆκον ταῦτα καὶ μετὰ θάνατον (μάλιστα ὁ Μοψουεστίας, ὅστις διδάσκαλος χρηματίσας τοῦ Νεστορίου, ἄλλον ἔλεγεν εἶναι τὸν Θεὸν Λόγον, καὶ ἄλλον τὸν Χριστὸν ἐνοχλούμενον ἀπὸ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς, καὶ τὰς ἐπιθυμίας τῆς σαρκός)· ἀνεθεμάτισε καὶ τὰ παρὰ τοῦ Μακκαρίου Θεοδωρήτου συγγραφέντα κατὰ τῶν δώδεκα κεφαλαίων τοῦ ἁγίου Κυρίλλου (3), καὶ τὴν πρὸς Μάρην τὸν Πέρσην λεγομένην ἐπιστολὴν τοῦ 16α, Ἐπισκόπου Ἐδέσσης, ἀναθε-

(1) Καὶ ὅρα τὸν λδ'. Ἀποστολικόν καὶ τὸν ε'. τῆς α'.

(2) Σημειῶσαι ὅτι οἱ δύο Κανόνες οὗτοι, ὁ κθ'. καὶ λ', ὡς διαλαλιαὶ μόνον ἐξεδόθησαν παρὰ τῆς Συνόδου ταύτης γεγραμμένοι ἐν τῇ δ'. πράξει αὐτῆς, ὑστερον δὲ, εἴτε οἱ ἐρμηνευταὶ τῶν Κανόνων, εἴτε ἄλλοι πρὸ τῶν χρόνων τῶν ἐρμηνευτῶν, τὰς διαλαλιας ταύτας καὶ διαλέξεις ἀνακεφαλαιώσαντες, Κανόνας καὶ ὄρους αὐτὰς ἐποίησαν. Ὅθεν ἡμεῖς ἐν τῷ παρόντι τριακοστῷ Κανόνι, βλέποντες πῶς, ὁ μὲν τοποτηρητὴς τοῦ πάπα Πασχασίος, αὐτὸν εἰπεῖν, πῶς ἡ Σύνοδος ὅλη δι' αὐτοῦ ἑστέρηεν εἰς τὸ νὰ δώσουν μόνον ἐγγυητὰς ἄλλους διὰ λόγου των, οἱ δέκα τῶν Αἰγυπτίων Ἐπίσκοποι ὅτι δὲν φεύγουν ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἂν δὲν ὑπογράψουν, οἱ δὲ ἑξωτερικοὶ ἄρχοντες τοῦ Βασιλέως, ἀπὸ τὸν πολιτικὸν νόμον κινούμενοι, ἐπρόσθεσαν ὅτι ἂν δὲν δώσουν ἐγγυητὰς, νὰ κάμνουν ἐξωμοσίαν ὅτι δὲν θέλουν φύγει. Ταῦτα, λέγω, ἡμεῖς βλέποντες, τὰς μὲν ἐγγυὰς ὅπου ἡ

ἑρὰ Σύνοδος διὰ τοῦ Πασχασίου ἐδιώρισεν, εἰς τὸν Κανόνα συνετάξαμεν, τὴν δὲ ἐξωμοσίαν ἀφήκαμεν ἔξω, ὡς μὴ τῆς Συνόδου ἔντα διορισμὸν, ἀλλὰ τῶν Βασιλικῶν ἀρχόντων, καὶ ἀπλῶς τοῦ πολιτικοῦ νόμου διορισμὸν, καὶ ὅχι τῶν θεῶν Κανόνων (οὐδαμῶς γὰρ οἱ Θεῖοι Κανόνες διορίζουσι νὰ ὀμνῆται τινὰς, εἴτε εἰς τὸν Θεόν, εἴτε εἰς τὸν Βασιλέα, ὡς ἐναντίον εἰς τὰ ἄγια Εὐαγγέλια), καὶ ἡ Σύνοδος πρὸς τὸ παρὸν ἐσιώπησε, καὶ δὲν ἠθέλησε νὰ ἀντιεπῆ εἰς τοὺς ἄρχοντας, ἵνα μὴ προξενήσῃ αὐτοῖς σύγχυσιν.

(3) Σημειῶσαι ὅτι τὰ παρὰ τοῦ Θεοδωρήτου συγγραφέντα κατὰ τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, οὐκ ἀναθεματίσθησαν ἀπλῶς, ὡς τὰ τοῦ Μοψουεστίας, καὶ ὡς ἡ τοῦ 16α ἐπιστολῆ, ἀλλ' ὅσα ἐν αὐτοῖς τοῦ Νεστορίου τὴν κακοδοξίαν διαφανεύουσι, καὶ μὲ παρρηγήσεις δεικνύουσι τὸν Κύριλλον αἰρετικόν. Ταῦτα εἰς εἶνα, ὡς ἐκ τῶν ἀντιρρητικῶν τοῦ ἁγίου Κυρίλλου δηλοῦται, εἶσι δ.

μάτισε και αυτόν τὸν Ὀριγένην(1), και Δίδυμον, και Εὐάγριον, και τὰ μυστὰ αὐτῶν δόγματα, οἵτινες ἐφλυάρουν, ὅτι αἱ ψυχαὶ εἶναι προτῆτερα ἀπὸ τὰ σώματα (2), και ὅτι αὐταὶ ἐμβαίνουν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἐνὸς σώματος εἰς ἄλλο σῶμα· ὅτι ἡ κόλασις ἔχει τέλος· ὅτι οἱ δαίμονες ἔχουν νὰ λάβουν τὸ πρῶτον ἀξίωμα τῆς ἀγγελικῆς χάριτος ὅπου εἶχον· ὅτι αἱ ψυχαὶ ἔχουν νὰ ἀναστηθοῦν γυμναὶ χωρὶς σώματα· και ὅτι τὰ οὐράνια σώματα ἔχουσι ψυχάς, και ἄλλα ἀκόμη κακόδοξα· ἀνεθεμάτισε και Ἄνθιμον τὸν Τραπεζούντιον, φρονούντα τὰ τοῦ Εὐτυχῆ δυσσεβῆ φρονήματα, Σεῦηρον, και Πέτρον τὸν Ἀπαμείας, και Ζωόραν (3). Κανόνας δὲ ἡ Σύνοδος αὕτη, εἰς ἐκκλησιαστικὴν κατάστασιν ἀποβλέποντας, οὐκ ἐξέθετο, ἀλλὰ μόνον δεκατέσσαρας ἀναθεματισμοὺς κατὰ τῶν ρηθέντων αἰρετικῶν και ἄλλων, και εἰκοσιπέντε κατὰ μόνον τῶν Ὀριγενιστῶν. Σελ. 341. τοῦ β΄ τόμ. τῶν Συνόδων.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΜΕΝΙΚΗΣ ΕΚΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

Η ἁγία και Οἰκουμενικὴ ἕκτη Σύνοδος (ἣτις ἀριθμεῖται γ΄. τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει γενομένων), ἐγένετο ἐν ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ 680 κατὰ τοὺς χρόνους Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου, ἀπογόνου τοῦ Ἡρακλείου, ἐν τῷ σερκρέτῳ τοῦ Θεοῦ παλατίου, τῷ λεγομένῳ Τρούλλῳ, εἰς δεκαοκτὼ πρᾶξεις περιεχομένη (σελίδι 527 τοῦ β΄ τόμ. τῶν Συνόδων). Συνήχθησαν δὲ εἰς αὐτὴν Πατέρες τὸν ἀριθμὸν ρο΄. κατὰ τὸν Φώτιον, Νικηφόρον, Νετλον, Ἀνόνημον, ἢ κατὰ ἄλλους σπθ΄. Ἀρχηγοὶ δὲ αὐτῶν διέπρεψαν Γεώργιος Κωνσταντινουπόλεως Θεόδωρος και Σέργιος Πρεσβύτεροι σὺν Ἰωάννῃ Διακόνῳ, Ἐξαρχοὶ τοῦ Ρώμης Ἀγάθωνος· Πέτρος μοναχὸς ἀντὶ τοῦ Ἀλεξανδρείας· Γεώργιος πρεσβύτερος ἀντὶ τοῦ Ἱεροσολύμων. Παρήσαν δὲ και τρεῖς Ἐπίσκοποι ἀντὶ τῶν Δυτικῶν τῶν ἐν Ρώμῃ τότε συνηθροισμένων. Κατέκρινε δὲ ἡ Σύνοδος αὕτη, Σέργιον, Πύρρον, Παῦλον και Πέτρον, τοὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχας· Ὀνώριον τὸν Ρώμης (4)· Κύρον Ἀλεξανδρείας, Θεόδωρον τὸν τῆς Φαράν Ἐπίσκοπον χρηματίσαντα κατὰ τὸν Ζωναρᾶν και Βαλασαμῶνα, ἢ ἐκ τῆς Φαράν καταγόμενον, κατὰ τὸν Ρώ-

Θεοδώρητος λέγει σχετικὴν τὴν ἔνωσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου πρὸς τὸν ἄνθρωπον, και τοὺς λέγοντας τὴν καθ' ὑπόστασιν ἔνωσιν ἀναθεματίζει, ὡς ξένην οὖσαν φησὶ τῶν Θεῶν Γραφῶν, και τῶν Θεῶν Πατέρων. Ὅτι ἡ καθ' ὑπόστασιν ἔνωσις περιττὴ ἔστι, και ὅσα ἄλλα ὁ ἅγιος Κύριλλος ἀνατρέπει, και βλάσφημα νομίζει· ταῦτα γὰρ ὁ ἐπαινῶν, ἀνάθεμα. Οὐκ ἀνεθεματίσθη δὲ ὑπὸ τῆς Συνόδου και τὸ δόγμα τοῦτο ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὔτε ἐκ τοῦ Πατρὸς, οὔτε δι' Ἰοῦ τὴν ὑπαρξίν ἔχει, ὅπερ ἐν αὐτοῖς λέγει ὁ Θεοδώρητος, ἐπειδὴ τοῦτο τὸ δόγμα δὲν ἦτο τοῦ Νεστορίου, ἀλλ' ἦν, και ἔστι δόγμα τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας. Δι' 8. οὔτε ὁ Θεὸς Κύριλλος πῶποτε, οὔτε ὁ Κελεστίνος Πάπας γράφων κατὰ Νεστορίου, οὔτε Ἰωάννης ὁ Ἀντιοχείας, και ὁ Βερροίας Ἀκάκιος συμβουλευόντες τὸν Νεστόριον, οὔτε οἱ βασιλεῖς ἐν ταῖς κατὰ τοῦ Νεστορίου Σάκραις αὐτῶν λέγουσιν ὅτι ὁ Νεστῆριος ἐβλασθήμει εἰς τὴν Θεολογίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἀλλὰ μόνον εἰς τὴν ἔνσαρκον οἰκονομίαν, ὡς εἶπομεν.

(1) Εἶπα λεγομένην, διατι και ὁ Κεδρηνὸς οὕτως αὐτὴν γράφει, και ὁ Εὐάγριος (σελ. 346. τοῦ β΄ τόμ. τῆς συλλογ. τῶν Συνόδ. και 347.) και μάλιστα διατι ἐν ζ΄. πράξει τῆς ζ΄. Συνόδου (σελ. 85.) ἐλέγετο μὲν ὅτι ἐγράφη αὕτη ἀπὸ τὸν Ἰβαν, δὲν ἦτο ὁμοῦ ἀληθὲς ὅτι και ἐγράφη παρ' αὐτοῦ. Δι' 8 και αὐτὸν μὲν οἱ τῆς δ΄. Συνόδου Πατέρες δὲν ἀνεθεμάτισαν, ἀλλὰ μόνον αὐτὴν, ὡσὰν ὅπου κατηγορεῖ τὴν ἐν Ἐφέσῳ Σύνο-

δον, ὅτι χωρὶς κρίσεως κατέκρινε τὸν Νεστόριον, ὅτι ἀποβάλλει τὰ ἰβ΄. κεφάλαια τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, ὅτι ἐπαινεῖ τὸν Νεστόριον και τὸν Μοφουεστίας Θεόδωρον ὡς ἄγιον και ὀρθόδοξον ἀποδέχεται, και ὅτι τὸν Χριστὸν ψιλὸν ἄνθρωπον ὁμολογεῖ. Καὶ αὐτὸς γὰρ ὁ Ἰβας ὁμολόγησεν ἐν τῇ δ΄. Συνόδῳ, ὅτι δὲν ἦτον ἐδική του ἡ ἐπιστολὴ, και πάντα τὰ ἐναντία εἰς αὐτὴν ὀρθόδοξα δόγματα ἐπὶ τῆς δ΄. Συνόδου συνωμολόγησε, σελ. 372. β΄. τόμ. τῶν Συνοδικῶν, και σελ. 390.

(2) Τὴν προὔπαρξιν τῶν ψυχῶν αὐτὴν, αἰτίαν προερισμοῦ ὁ Ὀριγένης ἔλεγε, και ἀποδοκιμασίας. Εἰ μὲν γὰρ αἱ ψυχαὶ ἐν τῷ νοερίῳ κόσμῳ ἔπραξαν καλὰ, προωρίζοντο εἰς βασιλείαν, εἰ δὲ κακὰ, ἀποδοκιμαζόντο εἰς κόλασιν. Κατὰ τῆς δόξης ταύτης γράφει ὁ Ἱερώνυμος πρὸς Παμμάχ. ἐπιστολ. και Λέων ἐπιστολῇ 14΄. και ὁ Ἀλεξανδρεὶς Κύριλλος δι' εἰκοσιτεσσάρων ἐπιχειρημάτων αὐτὴν ἀνατρέπει.

(3) Ὁ δὲ Νικόλαος Βούλγαρις ἐν τῇ ἱερᾷ κατηχήσει σελ. 433. δὲν ἠξέυρω πῶς λέγει, ὅτι, ἡ ἑ. Σύνοδος ἀνεθεμάτισε τὸν Κναφέα Πέτρον τὸν λέγοντα, Ἄγιος ἀθάνατος ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς. Οὐ γὰρ ὑπὸ τῆς ἑ. Συνόδου ἐκεῖνος ἀνεθεματίσθη, ἀλλὰ πρὸ χρόνων ἰκανῶν τῆς ἑ. Συνόδου, ὑπὸ τῆς ἐν Ρώμῃ γενομένης κατ' αὐτοῦ Συνόδου, ἐπὶ Φίλητος Ρώμης, και Ἀκακίου Κωνσταντινουπόλεως, και Ζήνωνος Βασιλέως.

(4) Πάντα κέλων, και πᾶσαν ἄγκυραν κινουῖσιν οἱ Λατίνοι,

μης Λέοντα τὸν β'. γράφοντα πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα· Μακάριον Ἀντιοχείας, σὺν Στεφάνῳ τῷ μαθητῇ αὐτοῦ, καὶ τὸν νηπιόφρονα γέροντα Πολυχρόνιον, οἵτινες ἅπαντες ἐτόλμησαν νὰ δογματίσουν ἐπὶ Χριστοῦ μίαν θέλησιν, καὶ μίαν ἐνέργειαν. Ἐδογματίσθη δὲ αὕτη ἐξ ἐναντίας ὅτι, ὁ εἷς τῷ προσώπῳ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, μετὰ τὴν σάρκωσιν, ὡσπερ ἔχει δύο φύσεις, οὕτως ἔχει καὶ δύο φυσικὰς θελήσεις, καὶ δύο φυσικὰς ἐνεργείας (1), θεῖαν δηλαδὴ θέλησιν καὶ ἐνέργειαν, καὶ ἀνθρωπίνην θέλησιν καὶ ἐνέργειαν, ἀδιαιρέτους τε ἅμα καὶ ἀσυγχύτους. Ἐπειδὴ οὔτε ἡ Θεότης οὔτε ἡ ἀνθρωπότης, αἱ δύο τοῦ Χριστοῦ φύσεις, ἔμειναν χωρὶς θέλησιν καὶ ἐνέργειαν μετὰ τὴν ἔνωσιν. Ἐὰν γὰρ τὰ ἰδιώματα τῶν φύσεων ἤθελαν ἀνααιρεθῆναι, ἅπερ ἐστὶν ἡ θέλησις καὶ ἡ ἐνέργεια, ἐξάπκνους καὶ αὐταὶ αἱ φύσεις ἤθελαν συνανααιρεθῆναι μὲ αὐτά· διότι πᾶσα φύσις μὲ τὰ φυσικὰ ἰδιώματά της συνίσταται καὶ ἐστὶ, καὶ χωρὶς τούτων συστήναι οὐ δύναται. Καὶ συντόμως εἰπεῖν ἐδογματίσθη ἡ Σύνοδος αὕτη, «ὅτι εἰς τὴν ὑπόστασιν τοῦ Θεανθρώπου Λόγου ἐνήργει ἑκατέρω μὲρῃ μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας, ὅπερ ἴδιον ἐσχίκε,» τοῦ μὲν Λόγου κατεργαζομένου τοῦτο, ὅπερ ἐστὶ τοῦ Λόγου, τοῦ δὲ σώματος ἐκτελοῦντος, ὅπερ ἐστὶ τοῦ σώματος, καθὼς δηλαδὴ προεδογματίσθη ἡ δ'. διὰ τῆς τοῦ Λέοντος ἐπιστολῆς. Οὐ γὰρ ἦτον ἴδιον μίαν καὶ τῆς αὐτῆς ἐνεργείας, καθὼς λέγει ὁ σοφώτατος Φώτιος τὸ νὰ ἀνορθῶν τὸν χλωδὸν, καὶ τὸ νὰ κοπιᾶζῃ ἐκ τῆς ὁδοπορίας, τὸ νὰ ἀνασταίνῃ τὸν Ἀζάρον, καὶ τὸ νὰ δακρύῃ εἰς αὐτὸν, ἀλλ' οὔτε ἦτον ἴδιον μίαν καὶ τῆς αὐτῆς θελήσεως, νὰ ζητῇ νὰ παρέλθῃ τὸ ποτήριον τοῦ θανάτου ἀπὸ αὐτὸν, καὶ τὸ νὰ ὀνομάζῃ πάλιν αὐτὸν δόξαν του, καὶ νὰ θέλῃ τὸ ἀθέλητον. Ἐὰ μὲν γὰρ πρῶτα ἦσαν ἐνεργεῖαι τῆς Θεότητος, τὰ δὲ δευτέρα ἐνεργεῖαι τῆς ἀνθρωπότητος. Καὶ ἀντιστρόφως ἡ μὲν πρώτη θέλησις ἦτο τῆς ἀνθρωπότητος, ἡ δὲ δευτέρω ἦτο τῆς Θεότητος. Κανόνας ὁμοῦ καὶ αὕτη ἡ Σύνοδος οὐκ ἐξέθετο.

κατὰ τὴν παροιμίαν, σπουδάζοντες νὰ ἀθωώσουν τὸν μέγαν ποτήριον αὐτῶν, τὸν Ρώμης λέγω Ἀνώριον. Καὶ μὴ φέροντες νὰ ἀκούουν τὸν παρ' αὐτῶν πρεσβεύμενον ἀναμάρτητον, δυσσεβῆ καὶ αἰρετικόν. καὶ ὑπὸ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἀναθεματίζομενον, ποτὲ μὲν ἀποτολμῶσιν οἱ θρασεῖς νὰ λέγουν, ὅτι ἤμαρτον ἡ Οἰκουμενικὴ αὕτη Σύνοδος, μὴ ἐξετάσασα καλῶς τὰ κατ' αὐτὸν, ἀλλ' ἀνεξετάστως αὐτὸν κατακρίνασα· ποτὲ δὲ, ὅτι ὁ Ἀνώριος ἐπὶ μόνῃς τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Χριστοῦ ἐφρόνει ὅτι εὐρίσκειτο μία θέλησις. καὶ ὅτι πᾶσαι αἱ δυνάμεις τῆς ψυχῆς ὑπετάσσοντο εἰς τὸν ἡγεμόνα νῦν τοῦ Χριστοῦ, καὶ δὲν ἦτον εἰς τὴν ἀνθρωπότητα αὐτοῦ ἄλλο τὸ φρόνημα τῆς σαρκός, καὶ ἄλλο τὸ φρόνημα τοῦ Πνεύματος (δητημένον δηλ. καθὼς εἶναι εἰς τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους)· ποτὲ δὲ ἄλλα πολλὰ ληροῦσι καὶ ματαιολογοῦσι. Πρὸς ταῦτα οὖν πάντα ρητέον, ὅτι μία Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, καθὼς εἶναι ἡ παρούσα, εἶναι ἀριετὴ ἀντὶ πολλῶν μυριάδων τῶν Λατίνων, καὶ ἡ ψῆφος αὐτῆς καὶ ἀπόφασις, ἀναμάρτητος οὕσα, προκρίνεται πᾶσων τῶν Λατινικῶν ἐπινοιῶν, ἐπισφαλῶν οὐσῶν καὶ ἡμαρτημένων. Ἀλλὰ τί λέγω μία; καὶ δύο, καὶ τρεῖς Σύνοδοι, καὶ ὄχι ἕνας, ἀλλὰ δύο καὶ τρεῖς Πάπαι· ὁμοῦ. Οὐ μόνον γὰρ ἡ ς'. ἀλλὰ ἡ ζ'. πράξει ς'. τὸν Ἀνώριον συγκατέκρινε· καὶ ἡ μετὰ ταῦτα δὲ γενομένη, ἡ τρις καὶ ἡ, παρὰ τῶν Λατίνων καλεῖται, τοῦτον κατέκρινε πράξει ι'. ἀλλὰ καὶ Λέων ὁ β'. ὀλίγον ὕστερον ἀπὸ τῆς ς'. ὁμοῦ μὲ τὰς πράξεις τῆς ς'. καὶ τὴν τοῦ Ἀνωρίου κατακρίσιν ἀπεδέξατο, καὶ πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα ταῦτα γέγραφε. «Ἀναθεματίζομεν τοὺς τῆς καινῆς πλάνης εὐρετὰς Θεόδωρον τὸν Φαρανίτην. καὶ Ἀνώριον, ὅστις ταύτην τὴν ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν, οὐχὶ τῇ διδασκαλίᾳ τῆς Ἀποστολικῆς παραδόσεως διελάμπρυνε, ἀλλὰ βεβήλω κηρύγματι τὴν ἀμείαντον μianθῆναι ἐπέτρψε.» Καὶ Ἀδριανὸς δὲ ὁμοίως ὁ β'. λέγει, ὅτι ὁ τῆς Ρώμης θρόνος ἀπὸ κἀνέναν δὲν κρίνεται, ἔξω μόνον ἂν ὁ λόγος ᾖ περὶ αἰρέσεως, καὶ διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην ὁ Ἀνώριος ἀνεθεματίσθη· καὶ ὁ Πάπας Ἀγάθων γράφων εἰς τὸν Πωγωνάτον, αἰρετικὸν μαρτυρεῖ τὸν Ἀνώριον. Πῶς λοιπὸν δύναται τινας νὰ εἰπῇ ὅτι οἱ οἱ Πατέρες τῶν τοσοῦτων Συνόδων, καὶ μάλιστα Λέων καὶ Ἀδριανὸς καὶ Ἀγάθων, οἱ Πάπαι, ἤθελαν ἐκτυφλωθῆναι, καὶ νὰ καταδικάσουν ἀδίκως τὸν παρ' αὐτοῖς δίκαιον, ἢ πῶς οἱ τοποτηρηταὶ τοῦ Ρώμης, οἱ παρόντες ἐν τῇ Συνόδῳ, ἤθελαν σιωπήσθαι, ἂν ἡ Σύνοδος κατέκρινε ἀδίκως τὸν Ἀνώριον, καὶ δὲν ἤθελαν κατηγορεῖσθαι τὴν τῆς Συνόδου ἀπόφασιν; πῶς δὲ καὶ Κωνσταντίνος ὁ βασιλεὺς, θεοσεβέστατος ὢν, καὶ φίλος τῆς Ρωμαίων Ἐκκλησίας, ἤθελεν ὑπομένει τοῦτο, ὅστις παρῶν ἐν τῇ Συνόδῳ, ἐσφράγισε μὲ τὸ βασιλικὸν του δακτυλίδιον τὸν ὄρον τῆς Συνόδου,

διὰ νὰ μὴ ἡμπορῇ νὰ προσθήσῃ πλέον τινὰς, ἢ νὰ ἀφαιρήσῃ; Εἶναι λοιπὸν, εἶναι ἀληθὴς ὁ Θεὸς ὁ λαλήσας διὰ τῆς Συνόδου τῆς Οἰκουμενικῆς ταύτης· πᾶς δὲ ἄνθρωπος, καὶ πᾶσα τῶν ἐναντίων εὐρεσιολογία ματαία τε καὶ ψευδὴς, κατὰ τὸν Ἀπόστολον. Ἀστεῖον δὲ εἶναι τὸ δίλημμα ὅπου ἕνας εἰδικὸς μας μέγας καὶ σοφώτατος διδάσκαλος τοῦ νῦν καιροῦ περὶ τοῦ Ἀνωρίου τούτου προτείνει εἰς τοὺς παπίζοντας. Ὁ Ἀνώριος, ἡ ἦτον αἰρετικὸς, ἡ δὲν ἦτον· εἰ μὲν ἦτο, ἰδοὺ εὐρίσκειται Πάπας ἀμαρτήσας περὶ τὴν πίστιν. Εἰ δὲ αἰρετικὸς δὲν ἦτον ἤμαρτον περὶ τὴν πίστιν, Λέων καὶ Ἀδριανὸς ἀδίκως αὐτὸν ὡς αἰρετικὸν κατακρίναντες καὶ ἀναθεματίζαντες. Καὶ οὕτως, εἴτε ἐξ ἐκείνου, εἴτε ἐκ τούτου, ἡ θρυλλομένη ἀναμάρτησις τοῦ Πάπα περὶ τὰ τῆς πίστεως διελύθη εἰς τὸ μὴ ὄν, καὶ ἀξίον νὰ λέγω τὸν Πάπαν Μαρκελλίνον εἰδωλοκατήσαντα τὸν Λιβέριον ἀρειανίσαντα, τὸν Ἀναστάσιον τὸν β'. συνεργῶντα τοῖς Ἀρειανοῖς, καὶ ἄλλους μυρίους περὶ τὴν πίστιν ἀμαρτήσαντας.

(1) Φυσικὰς πρέπει νὰ λέγομεν τὰς τοῦ Χριστοῦ θελήσεις καὶ ἐνεργείας, ὄχι ὑποστατικὰς. Διατί ἂν εἰπούμεν αὐτὰς ὑποστατικὰς, θέλομεν ἀναγκασθῆναι νὰ δώσωμεν καὶ εἰς τὴν ἁγίαν Τριάδα τρεῖς θελήσεις καὶ ἐνεργείας, ἐπειδὴ καὶ τρεῖς ὑποστάσεις αὐτῆς εἰσίν. Ἀλλ' ὡσπερ μία θέλησις καὶ ἐνέργεια εἰς τὴν ἁγίαν Τριάδα λέγεται καὶ ἐστίν, ὅτι καὶ μία φύσις αὐτῆς ἐστίν· οὕτω καὶ ἐπὶ Χριστοῦ, δύο θελήσεις, καὶ δύο ἐνεργείας λέγομεν, ὅτι καὶ δύο φύσεις εἰσίν, ἐξ ὧν, καὶ ἐν οἷς, μᾶλλον δὲ, ἅπερ αὐτὸς ἐστίν. Ἀριστα ὁ Θεὸς Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς καὶ θεολογικώτατα περὶ τῶν δύο τοῦ Χριστοῦ ἀδιαιρέτων ἐνταυτῷ καὶ ἀσυγχύτων θελήσεων καὶ ἐνεργειῶν ὑψηγορεῖ λέγων· «μία ὑπόστασις ὧν ὁ Χριστὸς δύο φύσεων, Θεῖας τε καὶ ἀνθρωπίνης, ταῦτα θεῖως, κἀκεῖνα ἀνθρωπίνως, ὁ αὐτὸς ἤθελε καὶ ἐνήργει τὰ θεῖα, καὶ θεανδρικῶς τὰ ἀνθρώπινα. Εἰ γὰρ καὶ ὡς Θεὸς ἤθελε τὰ θεῖα, καὶ ὡς ἄνθρωπος τὰ ἀνθρώπινα, ἀλλ' οὖν οὔτε ὡς Θεὸς γυμνὸς ἤθελε τὰ θεῖα, οὔτε ὡς ἄνθρωπος φιλοὺς τὰ ἀνθρώπινα, ἀλλὰ Θεὸς ἀνδρωθεῖς, τουτέστιν ἐνανθρωπήσας, φυσικῇ θεῖα θελήσει καὶ ἐνεργείᾳ, ὡς Θεὸς καὶ ἄνθρωπος ὁ αὐτὸς, ἤθελε καὶ ἐνήργει τὰ ἀνθρώπινα, πεφυκὸς θέλειν καὶ ἐνεργεῖν ὡς ἄνθρωπος τὰ ἀνθρώπινα. Θέλει γὰρ καὶ ἐνεργεῖ ἑκατέρας φύσεως τὰ ἴδια μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας, τῆς μὲν Θεότητος αὐτεξουσίας καὶ παντεξουσίας διὰ τῆς ἀνθρωπότητος αὐτοῦ ἐνεργούσης, τῆς δὲ ἀνθρωπότητος αὐτεξουσίας καὶ κατὰ πάντα τῷ θεῖῳ αὐτοῦ θελήματι (ἴσ. πειθαρχούσης) καὶ ταῦτα θελούσης, ἀθέλειν ἡ Θεῖα θελήσει θέλει, διὰ τὸ μοναδικὸν τῆς ὑποστάσεως.» (Ἐκ τοῦ Λιβέλλου τοῦ περὶ ὀρθοῦ φρονήματος, ὑπαγορευθέντος μὲν ὑπὸ τοῦ Δαμασκηνοῦ, ἐπιδοθέντος δὲ παρὰ Ἡλίου Ἐπισκόπου Πέτρου Μητροπολίτη Δαμασκού).

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΠΕΝΘΕΚΤΗΣ

Η ΜΑΛΛΟΝ ΕΙΠΕΙΝ

ΕΚΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

Η ἁγία καὶ Οἰκουμενικὴ (1) Πενθέκτη, ἡ κυριώτερον εἰπεῖν ἕκτη(2) Σύνοδος, συνήχθη ἐν τῷ κατὰ Κωνσταντινούπολιν Βασιλικῷ καὶ περιφανεῖ Παλατίῳ τῷ λεγομένῳ Τρούλλῳ, ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ δευτέρου, τοῦ υἱοῦ Πωγωνάτου, ὅστις καὶ Ρινότμητος ἐπεκαλεῖτο, ἐν ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ 691 (3) ἦσαν δὲ Πατέρες εἰς αὐ-

(1) Διὰ πολλὰ αἴτια λέγεται καὶ εἶναι Οἰκουμενικὴ ἡ παρῶσα Σύνοδος. Α'. διατι εἰς τὸν προσφωνητικὸν λόγον ὁποῦ κἀμνει πρὸς τὸν Ἰουστινιανὸν, ἀλλὰ δὴ καὶ εἰς τὸν τρίτον αὐτῆς Κανόνα Οἰκουμενικὴ ἐπιγράφεται. Β'. διατι ἡ ζ'. Σύνοδος ἐν τῇ ἡ. πράξει αὐτῆς, καὶ ἐν τῷ α. Κανόνι αὐτῆς Οἰκουμενικὴν αὐτὴν ὀνομάζει. Ἄλλὰ δὴ καὶ ὁ Ρώμης Ἀδριανὸς ὁ πρῶτος ἐν τῇ πρὸς Ταράσιον ἐπιστολῇ, κειμένη ἐν τῇ β'. πράξει τῆς ζ'. (σελ. 748. τῆς συλλογῆς τῶν συνόδων) μετὰ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ταύτην συναριθμεῖ. Γ'. διατι μὲ τοὺς Κανόνας αὐτῆς νομοθετεῖ καὶ διορίζει, ὅχι εἰς ἓνα μέρος τῆς οἰκουμένης, ἀλλ' εἰς ὅλην τὴν Οἰκουμένην καὶ εἰς τὰς Ἀνατολικὰς ἐκκλησίας, καὶ εἰς τὰς Δυτικὰς καὶ ὀνομαστὶ εἰς τὴν Ῥώμην, εἰς τὴν Ἀφρικτὴν, εἰς τὴν Ἀρμενίαν, εἰς τὰς ἐν τῇ Βαρβαρίᾳ ἐπαρχίας, ὡς φαίνεται ἐν Κανόνι ιβ'. ιγ'. ιη. κθ'. νε'. νς'. Γελοῖον δὲ βέβαια πρᾶγμα ἦθελεν εἶναι, ἂν αὐτὴ μὴ οὕσα Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, οὐδὲ ἀξίωμα Οἰκουμενικῆς ἔχουσα, ἦθελε νομοθετεῖ, εἰς τόσας καὶ τόσας ἐπαρχίας, καὶ μάλιστα νὰ βελτιοῖ Κανόνας πολλῶν τοπικῶν Συνόδων περὶ οὗ ὅρα τὴν ὑποσημειώσιν εἰς τὸν β'. αὐτῆς Κανόνα. Δ'. διατι οἱ δ'. Πατριάρχαι τῆς οἰκουμένης ἦσαν παρόντες ἐν αὐτῇ, καὶ ὁ Ρώμης διὰ τοποτηρητῶν, καὶ ἀπέδειξαν αὐτὴν καὶ αἱ ἀπανταχοῦ Ἐκκλησίαι, ὅπερ ἐστὶ γνώρισμα οὐσιῶδες καὶ χαρακτῆρ συστατικὸς τῶν Οἰκουμενικῶν. Ε'. δὲ καὶ τελευταῖον, διατι συμφωνεῖ ἐν τοῖς Κανόσι αὐτῆς μὲ τὰς θείας Γραφάς, καὶ μὲ τὰς Ἀποστολικὰς καὶ συνοδικὰς παραδόσεις καὶ διαταγὰς, ὅπερ καὶ αὐτὸ σημεῖον καὶ ἴδιόν ἐστι τῶν Οἰκουμενικῶν, ὡς εἴπομεν ἐν τῷ προλόγῳ τῆς Πρώτης, εἰ καὶ μὴ ἰδιαίτατον.

(2) Εἶπα, ὅτι κυριώτερω λόγῳ ὀνομάζεται ἡ Σύνοδος αὕτη ἕκτη, διατι ἀγκαλὰ καὶ οἱ μεταγενέστεροι ἐξηγηταὶ τῶν Κανόνων κἀποτε, καὶ ἄλλοι Πενθέκτην αὐτὴν ὀνομάζουσιν. ὡσὰν

ὁποῦ τὸ ὑστέρημα τῆς πέμπτης καὶ ἕκτης ἀνεπλήρωσε, τὸ νὰ ἐκθέσῃ Κανόνας δηλαδὴ εἰς ἐκκλησιαστικὴν συντελοῦντας καταστασιν, ὁποίους ἐκείναι δὲν ἐξέδωκαν μὲ ὅλον τοῦτο κυρίως καὶ ἀληθῶς, αὕτη ἕκτη καὶ εἶναι καὶ ὀνομάζεται. Α'. διατι, κατὰ τὸν Ῥωμᾶνον συγγραφέα, εἰς τὰ προλεγόμενα τῆς παρουσίας Συνόδου, οἱ τὴν Οἰκουμενικὴν ζ'. συγκροτήσαντες Ἀρχιερεῖς ἐπὶ τοῦ Πωγωνάτου, συνεκρότησαν καὶ ταύτην ἐπὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰουστινιανοῦ. Τεσσαράκοντα τρεῖς γὰρ κατ' αὐτὸν, ἀπὸ τοὺς ἐν ἐκείνῃ Ἐπισκόπους, ἦσαν παρόντες καὶ ἐν ταύτῃ. Φαίνεται δὲ ὅτι νὰ ἦσαν περισσότεροι ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ ἁγίου Ταρασίου τὰ προβληθέντα εἰς τὴν ἑβδόμην Σύνοδον. Β'. διὰ τί ἡ ζ'. Σύνοδος, καὶ ἐν τῇ τετάρτῃ καὶ ὀγδόῃ πράξει, καὶ ἐν τῷ πρώτῳ Κανόνι αὐτῆς, ἕκτην αὐτὴν ὀνομάζει. Καὶ ὁ Ἀδριανὸς ὁ πρῶτος ἐν τῇ πρὸς Ταράσιον ἐπιστολῇ, ὡσὰν νὰ ἦτο τῆς Κυρίας ἕκτης ἀποδέχεται τοὺς Κανόνας αὐτῆς (σελ. 748. τῆς Συλλογ. τῶν συνόδων), καὶ πρὸς Κάρλον βασιλέα Γαλλίας γράφων, ἕκτην ὀνομάζει καὶ ἁγίαν Σύνοδον. Καὶ οἱ λεγάτοι τοῦ Πάπα, ὡσὰν τὴν ἕκτην ἔθεθαίωσαν αὐτὴν ἐν τῇ ἑβδόμῃ Συνόδῳ, καὶ ὁ Ἰννοκέντιος ὁ τρίτος, περὶ τοῦ λβ'. Κανόνος τῆς Συνόδου ταύτης λέγει ἐδιατέτακται ἐν τῇ ἕκτῃ Συνόδῳ καὶ ὁ Γρατιανὸς ἐπ' ὀνόματι τῆς Κυρίας ἕκτης μέμνηται αὐτῆς καὶ Γ'. καὶ διατι ἡ Σύνοδος αὕτη ταυτίζεται μὲ τὴν ζ'. περισσότερον παρὰ μὲ τὴν πέμπτῃν, καὶ ὡς προσεχεστέρα μὲ ἐκείνην κατὰ τοὺς χρόνους, καὶ ὡς ὁμοία κατὰ τὸν τόπον, ἐπειδὴ εἰς τὸ ἴδιον παλάτιον τοῦ Τρούλλου, ὅπου συνήχθη ἡ ἕκτη, εἰς τὸ αὐτὸ συνήχθη καὶ αὕτη.

(3) Εἰς τόσα γὰρ ἔτη χρονολογούται τὰ ἔτη αὐτῆς ἡ γὰρ πρὸ αὐτῆς ἕκτη ἐν ἔτει 680. ἐγένετο ἐπὶ Ἰνδικτιῶνος ἐνάτης, καὶ ἐτελειώθη ἐν ἔτει 681. ἐν τῷ Α' μηνὶ τῆς δεκάτης Ἰνδικτιῶνος, ὡς μαρτυρεῖ τὰ ἐκείνης πρακτικὰ. Αὕτη δὲ ἡ Σύνοδος, ὡς μαρτυροῖ ὁ γ'. καὶ ζ'. αὐτῆς Κανὼν. συνήχθη ἐν ἔτει ἀπὸ

τὴν τὸν ἀριθμὸν σκζ'. κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα καὶ Ζωναρᾶν, κατὰ δὲ τὸν συγγραφεῖα τοῦ Συνοδικοῦ β.βλιαζίου σμ'. ὧν ἦσαν ἀρχηγοί, ὅτε Παῦλος Κωνσταντινουπόλεως (1) καὶ Βασίλειος Ἐπίσκοπος Γορτύνης τῆς κατὰ Κρήτην, καὶ τὶς Ἐπίσκοπος Ραβέννης, τὸν τόπον ἐπέχοντες τοῦ Ρώμης (2), Πέτρος Ἀλεξανδρείας, Ἀναστάσιος Ἱεροσολύμων, καὶ Γεώργιος Ἀντιοχείας. Συνηθροίσθη δὲ αὕτη κατὰ κέλευσιν Βασιλικήν, ὅχι περὶ ἐξετάσεως ἰδιαζούσης τινὸς αἰρέσεως, ὅχι περὶ διορισμοῦ πίστεως, εἰς τρόπον ὅτι ἐκ τούτου νὰ λάβῃ τὴν ἀφορμὴν νὰ ὀνομασθῇ ἰδία καὶ ξεχωριστὴ Σύνοδος, ἀλλὰ περὶ ἐκθέσεως Κανόνων ἀναγκαιῶν, ἀποβλεπόντων εἰς τὴν τῆς ἐκκλησίας διόρθωσιν καὶ κατὰστασιν. Οἵτινες εἶναι οἱ ἀκόλουθοι, βεβαιούμενοι ἀπὸ τὴν β'. καὶ δ'. καὶ ἡ. πρᾶξιν τῆς οἰκουμενικῆς ζ'. Συνόδου, καὶ ἀπὸ τὸν α'. αὐτῆς κανόνα. Ἀπὸ τρεῖς Πάπας, Ἀδριανὸν τὸν α., Γρηγόριον τὸν β., Ἰννοκέντιον τὸν γ., ἀπὸ τὸν Γρατιανὸν, ἀπὸ τοὺς ἐν τῇ ἐβδόμῃ Συνόδῳ λεγάτους τοῦ Πάππα, ἀπὸ τὴν α. καὶ β'. λεγομένην Σύνοδον, ἀναφέρουσαν τὸν λά. αὐτῆς, ἐν τῷ ιβ'. κανόνι αὐτῆς. Ἀπὸ τὸν Κεδρηνὸν, ἀπὸ τὸν Δαμασκηνὸν Ἰωάννην λέγοντα «ψηλάφησον τοὺς ὄρους τῆς ζ'. Συνόδου καὶ εὐρήσεις ἐκεῖ τὸν ἔλεγχον». Ἀπὸ τοὺς ἐρμηνευτὰς τῶν Κανόνων, ἀπὸ τὸν Φώτιον, ἀπὸ τὰς ἰδιοχείρους ὑπογραφὰς, τοῦ τε Βασιλέως, καὶ τῶν τοποτηρητῶν τοῦ Ρώμης, τῶν Πατριαρχῶν, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ Πατέρων, καὶ συνοπτικῶς εἰπεῖν, ἀπὸ ὅλην τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν, καὶ οἱ νεώτεροι Λατῖνοι διχθάλλουσιν αὐτοὺς, ὡς τὰς καινοτομίας αὐτῶν ἐλέγχοντας. Ὁ δὲ Ἀδριανὸς α. ἐν τῇ πρὸς Ταράσιον ἐπιστολῇ, ταύτην τὴν ἀξιάχαστον μαρτυρίαν περὶ τῶν Κανόνων τούτων ἀφήκεν εἰς ἡμᾶς. «Τὰ ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἀγίας ἑκτῆς Συνόδου δέχομαι, μετὰ πάντων τῶν ἐνθέσμως καὶ θειωδῶς ἐκφωνηθέντων παρ' αὐτῆς Κανόνων, ἐν οἷς ἐμφέρεται.» Ἐν τισὶ τῶν σεπτῶν εἰκόνων Γραχαῖς καὶ προστίθησιν ὅλον τὸν πβ'. Κανόνα αὐτῆς (σελ 747 τῆς συλλογῆς τῶν Συνόδων). Ὁ δὲ Γρηγόριος δ Πάπας ἐν τῇ πρὸς τὸν ἅγιον Γερμανὸν ἐπιστολῇ (ἣτις κεῖται ἐν τῇ δ'. πράξει τῆς ζ'. Συνόδ.) περὶ τοῦ ἰδίου τούτου Κανόνος τῆς παρούσης ε'. «Δι' ὃ μεγίστης σωτηρίας ὑπόβλεσιν ἡ τῶν ἁγίων ὁμήγουρι Θεοβούλως τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦτο τὸ κεφάλαιον παραδέδωκε.» Καὶ ὅρα ὅτι ἅγιον ὁμήγουριν τὴν Σύνοδον ταύτην ὀνομάζει, καὶ Θεοβούλως ἐκδοθέντας τοὺς Κανόνας αὐτῆς. Ἰκανὴ δὲ μόνῃ ἐπιστομίσαι καὶ ἐμφράζει τῶν ἐναντίων τὰ στόματα ἡ περὶ τῶν Κανόνων τούτων μαρτυρία τοῦ Πατριαρχοῦ Ταρασίου μᾶλλον δὲ ὅλης τῆς ζ'. Συνόδου, οὕτως ἔχουσα ἐπὶ λέξεως: «Τινὲς ἄγνοισιν νοσοῦντες εἰς τοὺς Κανόνας τούτους, σκανδαλίζονται, φάσκοντες: Ἀρὰ γε τῆς ἑκτῆς Συνόδου εἰσι; γινωσκέτωσαν δὲ οἱ τοιοῦτοι, ὡς ὅτι ἡ ἅγια καὶ μεγάλη ἑκτη Σύνοδος ἐπὶ Κωνσταντίνου συνεκροτήθη, κατὰ τῶν μίαν λεγόντων ἐγέργειν καὶ θέλησιν ἐπὶ Χριστοῦ, οἵτινες τοὺς αἰρετικούς ἀναθεμάτισαν καὶ τὴν ὀρθόδοξον διατηρῶσαντες πίστιν, οἴκαδε ἀνεχώρησαν κατὰ τὸ τεσσαρεσκαίδεκατον ἔτος Κωνσταντίνου. Μετὰ γοῦν ταῦτα . . . οἱ αὐτοὶ Πατέρες συναθροισθέντες ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ υἱοῦ Κωνσταντίνου, τοὺς προδηλωμένους Κανόνας ἐκτεθείκασιν, καὶ μηδεὶς ἀμφιβάλετω περὶ αὐτῶν. Οἱ γὰρ ὑπογράφαντες ἐπὶ Κωνσταντίνου, οἱ αὐτοὶ καὶ ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τῷ παρόντι χάριτι ὑπέγραψαν, ὡς δῆλον καθίσταται ἐκ τῆς αὐτῶν ἰδιοχείρου ἀπαρχαλλάκτου ὁμοιότητος. Ἔδει γὰρ αὐτοὺς Σύνοδον οἰκουμενικὴν ἀποφῆναντας, καὶ Κανόνας ἐκκλησιαστικούς ἐκθέσθαι (πράξι δ'. τῆς ζ'. Συνόδου σελ. 780 τοῦ β'. τόμ. τῆς συλλογῆς τῶν Συνόδων).» Ἐν τῇ αὐτῇ δὲ δ'. πράξει τῆς ζ'. γέγραπται, ὅτι ἀνεγνώσθη εἰς τὴν ζ'. Σύνοδον αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ ἴδιος πρωτότυπος χάριτης, εἰς τὸν ὁποῖον ὑπέγραψαν οἱ Πατέρες τῆς παρούσης ε'. Συνόδου. Ὁ δὲ Νικομηδείας Πέτρος εἶπεν, ὅτι εἶχε καὶ ἄλλο βιβλίον περιέχον τοὺς παρόντας τῆς ε'. Συνόδου Κανόνας. (Ὅρα καὶ τὸν Δοσίθεον ἀπὸ σελ. 603 ἕως 618 τῆς Δωδεκαβιβλίου.)

ΟΙ ΡΒ'. ΚΑΝΟΝΕΣ

ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΣΤ'. ΣΥΝΟΔΟΥ ΕΡΜΗΝΕΥΟΜΕΝΟΙ

ΚΑΝΟΝ Α'.

Τῆς ἀρίστη παντὸς ἀρχομένῳ καὶ λόγου καὶ πράγματός ἐκ Θεοῦ τε ἀρχεσθαι, καὶ εἰς Θεὸν ἀναπαύεσθαι, κατὰ τὴν θεολόγον φωνήν. Ὅθεν καὶ τῆς εὐσεβείας ὑφ' ἡμῶν ἤδη διαπρυσιῶς κηρυττομένης, καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ἐν ἣ (3) Χριστὸς τεθεμελιώται, διηνεκῶς αὐξανούσης καὶ προκοπούσης, ὡς τῶν

Ἀδὰμ μὲν 6199, ἀπὸ Χριστοῦ δὲ 691. Ἰνδικτιῶνος ἐ. δηλαδὴ μετὰ τὴν ἀμέσως παρελθοῦσαν περίοδον τῶν ιε'. Ἰνδικτιῶνων, ἧς ἐν τῇ δεκάτῃ ἐτελειώθη ἡ πρὸ αὐτῆς ἑκτη. Ὅστε ἀπὸ τῆς ἑκτῆς, ἕως τῆς παρουσίας, χρόνοι ἀπέρασαν 10 ἢ 11, καὶ οὐχὶ 27, ὡς οἱ Λατῖνοι λέγουσιν.

(1) Ἐπὶ Παύλου Κωνσταντινουπόλεως συνήχθη αὕτη, ὡς μαρτυρεῖ ἡ συλλογὴ τῶν Συνόδων σελ. 698. καὶ οὐχὶ ἐπὶ Καλλινίκου, ὡς ληροῦσιν ὁ Βίνιος καὶ Βαρώνιος.

(2) Οὐ μόνον ὁ Βαλσαμῶν λέγει, ὅτι εὔρεν ἐν παλαιαῖς Κώδῃ: Νομοκανόνων, ὅτι οὗτοι ἦσαν τοῦ Πάπα τοποτηρηταὶ εἰς

τὴν Σύνοδον ταύτην, καὶ ὅτι ἦσαν καὶ ἄλλοι λεγάτοι τοῦ Πάπα ὁ Σαρδινίας, ὁ Θεσσαλονίκης, καὶ ὁ Κορίνθου, ἀλλὰ ὁ γ'. Κανὼν τῆς αὐτῆς ε'. προφανῶς μαρτυρεῖ, ὅτι ἦσαν τοῦ Ρώμης λεγάτοι καὶ τοποτηρηταὶ εἰς αὐτήν (ὅρα περὶ τούτων αὐτόθι παρὰ τῇ συλλογῇ) ὁ Γορτύνης δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης καὶ ὁ Κορίνθου ἐκράτουν τὸν τόπον τοῦ Πάπα εἰς ταύτην τὴν Σύνοδον, ὅχι διατί ἦσαν ὑποκείμενοι εἰς τὸν Πάπαν, ὡς τάχα νὰ χειροτονοῦντο ὑπ' ἐκείνου, ἀλλὰ διὰ τὸ μάκρος τῆς ὁδοῦ ὡς λέγει ὁ Βλάσταρις, τῆς ἀπὸ Ρώμης, λέγω, ἕως Κωνσταντινουπόλεως.

(3) Ἐν ἄλλ. ὑφ' ἡ.

τοῦ Λιβάνου κέδρων ταύτην ὑπερεκτείνεσθαι, καὶ νῦν ἀρχὴν τῶν ἱερῶν ποιούμενοι λόγων, χάριτι θείᾳ ὀρίζομεν ἀκαινοτόμητόν τε καὶ ἀπαράτρωτον ὑπάρχειν τὴν παραδοθεῖσαν πίστιν ἡμῖν, ὑπὸ τε τῶν αὐτοπτῶν καὶ ὑπηρετῶν τοῦ λόγου τῶν θεοκρίτων Ἀποστόλων, ἔτι δὲ καὶ τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτώ ἀγίων καὶ μακαρίων Πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ συνελθόντων ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ γενομένου ἡμῶν Βασιλέως κατὰ Ἀρείου τοῦ δυσσεβοῦς, καὶ τῆς παρ' αὐτοῦ δογματισθείσης ἐθνικῆς ἑτεροθείας ἢ πολυθείας εἰπεῖν οἰκειότερον· οἱ τῇ ὁμογνωμοσύνῃ τῆς πίστεως τὸ ὁμοούσιον ἡμῖν ἐπὶ τῶν τριῶν τῆς θεαρχικῆς φύσεως ὑποστάσεων ἀπεκάλυψάν τε καὶ διετράνωσαν, μὴ ἐπικεκρῦθαι τῷ μοδίῳ τῆς ἀγνωσίας τοῦτο παραχωρήσαντες, ἀλλὰ τὸν Πατέρα καὶ Υἱὸν, καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα προσκυνεῖν μὲν προσκυνήσει τοὺς πιστοὺς ἀναφανδὸν ἐκδιδάξαντες, καὶ τὴν τε τῶν ἀνίσων βαθμῶν τῆς θεότητος δόξαν καθελόντες καὶ διασπάσαντες τά τε ὑπὸ τῶν αἰρετικῶν συστάντα ἐκ ψύμμου κατὰ τῆς Ὀρθοδοξίας μεираκιώδη ἀθύρματα καταβαλόντες καὶ ἀνατρέψαντες. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου τοῦ γενομένου ἡμῶν Βασιλέως, ὑπὸ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ Βασιλίδι πόλει συναχθέντων ἑκατὸν πενήτην ἀγίων Πατέρων κηρυχθεῖσαν πίστιν κρατύνομεν τὰς θεολόγους φωνὰς ἀσπαζόμενοι, καὶ τὸν ἐσβηλον Μακεδόσιον τοῖς προτέροις ἐχθροῖς τῆς ἀληθείας συνεξελαύνοντες, ὡς δοῦλον ἀυθαδῶς τὸ δεσπότην δοξάσαι τολμήσαντα, καὶ σγίσαι τὴν ἄτμητον μονάδα ληστρικῶς προελάμενον, ὡς ἂν μὴ ἐντελὲς ἡμῖν τὸ τῆς ἐλπίδος εἶη μυστήριον τῷ βδελυρῷ τούτῳ καὶ κατὰ τῆς ἀληθείας λυστήσαντι, καὶ Ἀπολινάριον τὸν τῆς κακίας μύστην συγκατακρίναντες, ὅς ἄνουν καὶ ἄψυχον τὸν Κύριον ἀνειληφέναι σῶμα δυσσεβῶς ἐξηρέυξατο, ἐντεῦθεν καὶ οὗτος ἡμῖν ἀτελεῖ τὴν σωτηρίαν γενέσθαι συλλογιζόμενος. Ἀλλὰ μὴν καὶ τὰ παρὰ τῇ τῶν Ἐρεσιῶν πόλει τὸ πρότερον συναχθέντων ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ υἱοῦ Ἀρχαδίου γενομένου ἡμῶν Βασιλέως Θεοφόρων Πατέρων ἑκτεθέντα διδάγματα, ὡς κράτος ἀρχαγῆς τῆς εὐσεβείας ἐπισφραγίζομεν ἕνα Χριστὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ σαρκωθέντα κηρύττοντες, καὶ τὴν αὐτὸν ἀσπύτως τεκοῦσαν ἄχραντον ἀειπαρθενον, κυρίως καὶ κατὰ ἀλήθειαν Θεοτόκον δοξάζοντες, καὶ τὴν ληρώδη τοῦ Νεστορίου διαιρεσιν, ὡς ἀπωκισμένην Θείας μοίρας ἀποδιώκοντες, ἄνθρωπον εἰδικῶς, καὶ Θεὸν εἰδικῶς, τὸν ἕνα Χριστὸν δογματίζοντες καὶ τὴν Ἰουδαϊκὴν ἀνανεοῦντος δυσσεβείαν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν Χαλκηδονέων Μητροπόλει ἐπὶ Μαρκιανοῦ καὶ αὐτοῦ γενομένου ἡμῶν Βασιλέως τῶν ἑξακοσίων τριάκοντα θεοκρίτων Πατέρων στηλογραφηθεῖσαν πίστιν ὀρθόδοξως ἐπικυροῦμεν, ἥτις τὸν ἕνα Χριστὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ ἐκ δύο συντεθέντα τῶν φύσεων, καὶ ἐν δύο ταῖς αὐταῖς δοξαζόμενον φύσει, μεγαλοφώνως τοῖς πέρασι παραδέδωκε, καὶ Εὐτυχέα τὸν ματαιόφρονα, τὸν δοκῆσαι τὸ μέγα τῆς Οἰκονομίας μυστήριον τελεσθῆναι ἀποφηνάμενον, ὡς ἀποτρίπαιόν τι καὶ μίσημα τῶν ἱερῶν τῆς Ἐκκλησίας περιβόλων ἐξήλασε, σὺν αὐτῷ δὲ καὶ Διόσκορον καὶ Νεστόριον, τὸν μὲν τῆς διαιρέσεως, τὸν δὲ, τῆς συγχύσεως ὑπερασπιστὴν τε καὶ πρόμαχον, τοὺς ἐκ διαμέτρου τῆς ἀσεβείας, πρὸς ἐν ἐκπεπτωκότας ἀπωλείας καὶ ἀθεότητος βράβαθρον. Ἀλλὰ γε καὶ τὰς εὐσεβεῖς φωνὰς τῶν ἑκατὸν ἐξήκοντα πέντε Θεοφόρων Πατέρων, τῶν κατὰ ταύτην τὴν βασιλίδαν συναγηγεμένων πόλιν, ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ τῆς εὐσεβοῦς λήξεως γενομένου ἡμῶν Βασιλέως, ὡς ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἐξενεχθείσας γινώσκουμεν, καὶ τοὺς μεθ' ἡμᾶς ἐκδιδάσκουμεν, οἱ Θεόδωρον τὸν Μοψουεστίας, τὸν Νεστορίου διδάσκαλον, Ὁριγένην τε καὶ Δίδυμον καὶ Εὐάγριον, τοὺς τὰς ἑλληνικὰς ἀναπλασαμένους μυθοποιίας, καὶ σωματῶν τινῶν καὶ ψυχῶν ἡμῖν περιόδους καὶ ἀλλοιώσεις ἀναπεμπάσαντας ταῖς τοῦ νοῦ παραφοραῖς τε καὶ ὀνειρώξεσι, καὶ εἰς τὴν τῶν νεκρῶν δυσσεβῶς ἐμπαροινήσαντας ἀναβίωσιν. Τὰ τε γραφέντα παρὰ Θεοδώρητου κατὰ τῆς ὀρθῆς πίστεως καὶ τῶν δώδεκα κεφαλαίων τοῦ μακαρίου Κυρίλλου, καὶ τὴν λεγομένην Ἰβὰ ἐπιστολήν, συνοδικῶς ἀνεθεμάτισάν τε καὶ ἐβδελύξαντο. Καὶ τὴν ὑπὸ τῆς ἐναγχοῦ συναθροισθείσης κατὰ ταύτην τὴν βασιλίδαν πόλιν, ἐπὶ τοῦ ἐν θείᾳ τῇ λήξει γενομένου ἡμῶν Βασιλέως Κωνσταντίνου, ἕκτης ἀγίας Συνόδου, πίστιν, ἢ μειζόνως τὸ κύρος ἐδέξατο, δι' ὧν ὁ εὐσεβῆς Βασιλεὺς σφραγίσαι τοὺς ταύτης τόμους κατησφαλίσατο, πρὸς τὴν ἐν τῷ παντὶ αἰῶνι ἀσφάλειαν, καὶ αὐθις ὁμολογοῦμεν φυλάττειν ἀπαρεγχειρητον, ἢ δύο φυσικὰς θελήσεις, ἧτοι θελήματα, καὶ δύο φυσικὰς ἐνεργείας ἐπὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ ἐνὸς Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ, τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, δοξάζειν ἡμᾶς θεοφιλῶς διεσάφισε, τοὺς τὸ εὐθὲς τῆς ἀληθείας δόγμα παραχαράξαντας, καὶ ἐν θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν ἐπὶ τοῦ ἐνὸς Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοὺς λαοὺς ἐκδιδάξαντας, τῇ τῆς εὐσεβείας ψήφῳ καταδικάσαντας, φημὲν Θεόδωρον τὸν τῆς Φαράν, Κύρον τὸν Ἀλεξανδρείας, Ὠνώριον τὸν Ρώμης, Σέργιον, Πύρρον, Παῦλον, Πέτρον, τοὺς ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ προεδρεύσαντας πόλει, Μακάριον τὸν γενομένον τῆς Ἀντιοχείων Ἐπίσκοπον, Στέφανον τὸν αὐτοῦ μαθητὴν, καὶ τὸν ἄφρονα Πολυγρόνιον, ἐντεῦθεν ἀνέπαφον τηροῦσα τὸ κοινὸν σῶμα Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ συνελόντι φάναι, πάντων τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ διαπρεψάντων ἀνδρῶν, οἱ γεγόνασι φωστῆρες ἐν κόσμῳ, «λόγον ζωῆς ἐπέχοντες,» [Φίλιπ. β'. 16.] τὴν πίστιν κρατεῖν βεβαίαν, καὶ μέχρι συντελείας τοῦ αἰῶνος ἀσάλευτον διαμένειν θεοπίζομεν, καὶ τὰ αὐτῶν θεοπαράδοτα συγκροτήματα τε καὶ δόγματα πάντας ἀποβαλλόμενοι τε καὶ ἀναθεματίζοντες οὕτως ἀπέ-

βαλον και άνεθεμάτισαν, ως τῆς ἀληθείας ἐχθρούς, και κατὰ Θεοῦ φρυαξαμένους κενά, και ἀδικίαν εἰς ὕφος ἐκμελετήσαντας. Εἰ δέ τις τῶν ἀπάντων μὴ τὰ προειρημένα τῆς εὐσεβείας δόγματα κρατοῖ και ἀσπάζοιτο, και οὕτω δοξάζοι τε και κηρύττοι, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας ἰεναί τούτων ἐπιχειροῖ, ἔστω ἀνάθεμα, κατὰ τὸν ἤδη προεκτεθέντα ἔρον ὑπὸ τῶν προδηλωθέντων ἀγίων και μακαρίων Πατέρων, και τοῦ χριστιανικοῦ καταλόγου, ως ἀλλότριος ἐξωθῆισθω και ἐκπιπέτω. Ἡμεῖς γὰρ οὔτε προστιθέναι τι, οὔτε μὴν ἀφαιρεῖν κατὰ τὰ προορισθέντα, παντελῶς διεγνώκαμεν, ἡ καθ' ὄντιναοῦν δεδυνήμεθα λόγον.

Ἑ ρ μ η ν ε ἰ α.

Ὁ α'. οὗτος Κανὼν οὔτε ἀπὸ τὸν Ζωναρᾶν, οὔτε ἀπὸ τὸν Βαλασαμῶνα ἐξηγήθη. Ὅσα δ' οὐδὲν εἶναι ἄλλο, πᾶρεξ μία σύντομος περίληψις τόσον τῶν δογμάτων, και ὄρων τῆς πίστεως τῶν ἀγίων και οἰκουμενικῶν ἐξ Συνόδων, τῶν πρὸ τῆς παρούσης Συνόδου γενομένων, και τῶν αἰρετικῶν ἐκείνων, κατὰ τῶν ὁποίων συνεκροτήθη κάθε μία ἀπὸ αὐτάς, ὄσον και τῶν χρόνων και τῶν τόπων, κατὰ τοὺς ὁποίους, και εἰς τοὺς ὁποίους ἐγένετο. Και οὐ μόνον ἐπανάληψις, ἀλλὰ και ἐπισφράγισις τῶν δογμάτων αὐτῶν. Ὅθεν ἡμεῖς ἀκολουθοῦντες τοὺς ἰδίους αὐτοὺς ἐρμηνευτάς, τοὺς μὲν ὄρους και τὰ δόγματα τῶν εἰρημένων ἀγίων Συνόδων, και τοὺς χρόνους και τοὺς τόπους, ἀλλὰ δὴ και τοὺς αἰρετικούς, κατὰ τῶν ὁποίων ἐκάστη τούτων ἐσυναθροίσθη, στέλλομεν τοὺς ἀναγνώστας νὰ τὰ μάθουν πλατύτερον εἰς τὰς ἀρχὰς τῶν κανόνων τῆς κάθε Συνόδου. Ἵνα μὴ τὰ ἐκεῖσε εἰρημένα, εἰς μάτην ᾤδε παλιολογῶμεν. Μερικὰς δὲ μόνον λέξεις θέλομεν σαφηνίσει, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι τόσον εὐληπτοὶ εἰς τοὺς ἀπλοῦς. Κάμνωνας λοιπὸν ὁ παρῶν Κανὼν τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τὸ ρητὸν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου (1), τὸ ὁποῖον λέγει, ὅτι εἶναι ἀρίστη τάξις εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ μέλλει νὰ ἀρχίσῃ κάθε λόγον και ἔργον, τὸ νὰ ἀρχινᾶ ἀπὸ τὸν Θεὸν, και νὰ τελειῶνῃ εἰς τὸν Θεὸν, ὀρίζει νὰ μὲνῃ ἀκαινοτόμητος και ἀπαρσάλευτος, ἡ παραδοθεῖσα πίστις, τόσον ἀπὸ τοὺς ἀγίους Ἀποστόλους (2), ὄσον και ἀπὸ τοὺς Πατέρας τῆς α'. Συνόδου (οἵτινες και τὴν ἐτεροθεῖαν (3), ἡ μᾶλλον εἰπεῖν πολυθεῖαν τοῦ Ἀρείου κατήγησαν. και ὁμοούσιον, ἡτοι τῆς αὐτῆς οὐσίας και φύσεως τὴν ἀγίαν Τριάδα ἐκήρυξαν), και ἀπὸ τοὺς Πατέρας τῆς β'. (τῶν ὁποίων τὰς Θεολόγου φωνὰς οἱ Πατέρες τῆς Συνόδου ταύτης λέγουσιν ὅτι ἀσπάζονται. Αὐταὶ δὲ εἶναι ἐκεῖναι ὁποῦ παρὰ τῆς β'. ἐν τῷ Συμβόλῳ τῆς πίστεως εἰς τὴν θεολογίαν τοῦ ἀγίου Πνεύματος ἐπροστέθησαν. Κοντὰ γὰρ, και εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἄπερ ἦσαν λόγια τῆς α', αὐτὴ ἐπρόσθεσε, τὸ Κύριον, τὸ Ζωοποιόν, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς Ἐκπερευόμενον τὸ σὺν Πατρὶ και Υἱῷ συμπροσκυνούμενον, και συνδοξαζόμενον, τὸ λαλήσαν διὰ τῶν Προφητῶν) και ἀπὸ τοὺς Πατέρας τῆς γ'. (4) και δ'. και ε'. και ς'. Συνόδου (5) και συντόμως εἰπεῖν, οἱ Πατέρες τῆς παρούσης Συνόδου θεσπίζουσι νὰ διαμένουν βέβαια, και μέχρι συντελείας αἰῶνος ἀσάλευτα, ἡ πίστις, και τὰ θεοπαράδοτα δόγματα ὄλων τῶν Ἀγίων ὁποῦ ἔλαμψαν εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν, και ἐστάθησαν εἰς τὸν κόσμον ὡσὲν φωστῆρες ζωοπάρχοι. Και συναναθεματίζουσι και αὐτοὶ ὄλους ἐκεῖνους τοὺς ἐχθρούς τῆς ἀληθείας, τοὺς αἰρετικούς δηλ.

(1) Σημειῶσαι ὅτι ὁ Θεολόγος ἐδανείσθη τὸ ρητὸν αὐτὸ ἀπὸ τὴν α'. ἐπιστολὴν τοῦ Δημοσθένους, ἐν ἣ λέγει ἐκεῖνος· ἐπαντὸς ἀρχομένῳ σπουδαίου λόγου τε και ἔργου, ἀπὸ τῶν θεῶν ὑπολαμβάνω προσήκειν πρῶτον ἀρχεσθαι».

(2) Τινὲς θέλουσιν ὅτι οἱ Ἀπόστολοι, ὄταν ἐμελλον νὰ χωρισθοῦν και νὰ ὑπάγουν εἰς τὸ κήρυγμα ἐν ἔτει μδ'. ἐποίησαν συνέλευσιν μεγίστην και ἀξιόλογον (ὡς προείπομεν), ἐν ἣ και Σύμβολον τῆς πίστεως ἐσύνθεσαν, και πολλοὺς Δυτικούς Πατέρας φέρουσιν εἰς τοῦτο μάρτυρας, ὅτι τὸ Σύμβολον τοῦτο τῶν Ἀποστόλων ἐστὶ. (Καθὼς και μερικοὶ τῶν καθ' ἡμᾶς νεωτέρων Θεολόγων μαρτυροῦν ἐκ τούτου εἰς τινα φέρουσιν ἐν τοῖς αὐτῶν θεολογικοῖς), τὸ ὁποῖον ἴσως δηλοῖ και ἡ παρὰ τῶν Ἀποστόλων παραδοθεῖσα πίστις, ὁποῦ ἀναφέρει ἐδὼ ὁ Κανὼν. Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ ἀγιώτατος και σοφώτατος Μάρκος ὁ Ἐφέσου, περὶ τοῦ Συμβόλου τοῦτου ἱκανῶς ἀπεκρίθη τοῖς Λατίνοις ἐν τῇ Φλωρεντίᾳ, εἰπὼν· «ἡμεῖς οὐδὲ εἶδομεν Σύμβολον τῶν Ἀποστόλων, ὡς γράφει ὁ μέγας Ἐκκλησιαρχὴς Σύλβεστρος τμηματι ς'. κεφ. ς'. διὰ τοῦτο ἡ παραδοθεῖσα παρὰ τῶν Ἀποστόλων πίστις ἐδὼ ἐνοεῖται ἡ ἡ ἀγράφως και διὰ ζώσης φωνῆς τῶν Ἀποστόλων παραδοθεῖσα περίληψις τῶν δογμάτων τῆς πίστεως, ἡ ἡ ὑπὸ τῶν ἀγίων Εὐαγγελίων και Ἀποστολικῶν Ἐπιστολῶν, ἡ και διαταγῶν, συναγομένη πίστις, ἡτοι τὰ τῆς πίστεως δόγματα». Φαίνεται δὲ νὰ περιέχεται τὸ Σύμβολον τοῦτο εἰς τὰς Ἀποστολικ. Διαταγ. (βιβλ. ζ'. κεφ. μδ').

(3) Ἐτεροθεῖα τοῦ Ἀρείου ἦτο, καθ' ὅτι, ἄλλον μὲν ἔλεγε Θεὸν τὸν Πατέρα, και ἄλλον τὸν Υἱόν. Τὸν μὲν γὰρ ἔλεγε ὅτι εἶναι ἀκτιστος, τὸν δὲ Υἱὸν ὅτι εἶναι κτίσμα, και ἀκολουθῶς τὸν μὲν Πατέρα μείζονα, τὸν δὲ Υἱὸν ἐλάττωνα, και αὐτὴ εἶναι ἡ δόξα τῶν ἀνίσων βαθμῶν ὁποῦ λέγει ἐδὼ ὁ Κανὼν, ὅτι κατήγησεν ἡ α'. Σύνοδος.

(4) Σημειῶσαι ὅτι τοὺς τῆς γ'. Πατέρας λέγει ὁ Κανὼν, οἵτινες ἐν Ἐφέσῳ συνήχθησαν τὴν πρώτην φοράν, καθ' ὅτι ὁ δυστοχὴς Εὐτυχῆς, ἀντιφερβόμενος ἐξῆεν εἰς τὴν διαίρεσιν τοῦ Νεστορίου, εἰς τὴν αἶσαν αὐτὸς ἐξώκειλε, μίαν φύσιν φρονῶν και διδάσκων ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ μετὰ τὴν ἐνανθρωπήσιν. Ὅθεν και παραχρῆς ἐκ ταύτης γενομένης εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὁ αὐτὸς Βασ. Θεοδόσιος ὁ μικρὸς ἐσύνταξε και δεῦτερον Σύνοδον ἐν τῇ αὐτῇ πόλει Ἐφέσῳ, Ἐξαρχον καταστήσας αὐτῆς τὸν Ἀλεξανδρείας Διόσκορον, ἐλπίσας πῶς θέλει ἐπιτύχει ἄλλον Κύριλλον, οὐ και διάδοχος ἀμέσως ἐγένετο, αὐτὸς δὲ μᾶλλον εὐρέθη τούναντιον. Ἦν γὰρ μοναφυσίτης, ὁμόφρων και ὑπερασπιστὴς τοῦ Εὐτυχῆος. Ὅθεν και τὴν κακοδοξίαν ἐκείνου ἐκύρωσε, και τὸν Θεῖον Φλαυιανὸν τὸν Κωνστ. ἐκάθηρε, και μυρία κακά ἐν αὐτῇ ἐγένοντο, ὡν ἡ κορωνίς, ὁ φόνος ἐστάθη τοῦ Μακαρίου Φλαυιανοῦ. διὰ τοῦτο δὴ αὐτὴ και ὠνομάσθη ληστρική.

(5) Εὐρηται σημεῖωμα εἰς τὸ μέρος τοῦτο τοῦ Κανόνος ἐν τισὶ Κώδιξι, λέγον, ὅτι, ἐπειδὴ οἱ κάριστοι εἰκονημάχοι ἐλεγχόμενοι ἀπὸ τοὺς Πατέρας τῆς παρούσης Συνόδου, ὡς ἀποδεχομένους

δοῦ ἐκεῖνοι ἀνεθεμάτισαν, ὀρίζοντες καὶ τοῦτο, ὅτι οὔτε ἤξεύρουν, ἀλλ' οὔτε ἠμποροῦν κατ' οὐδένα τρόπον νὰ προσθέσουν τι, ἢ νὰ ἀφαιρέσουν ἀπὸ τὰ ἐκεῖνων δόγματα. Ἀλλὰ καὶ ὅποιος δὲν κρατεῖ τὰ τῶν προειρημένων ἁγίων Πατέρων δόγματα τῆς εὐσεβείας, μήτε φρονεῖ ταῦτα μὲ τὸν νοῦν, μήτε κηρύττει μὲ τὴν γλῶσσαν, ἀλλ' ἐπιχειρεῖ νὰ ἐναντιώνεται εἰς αὐτὰ, οὗτος, λέγουσι, νὰ ᾔηται ἀνάθεμα, καὶ ἀπὸ τῶν Χριστιανῶν τὸν κατάλογον νὰ ἀποβάλλεται καὶ νὰ ἀποκόπτεται, ὡς ἄλλοτριος καὶ μέλος σεσηπός.

ΚΑΝΩΝ Β'.

Ἐδοξε δὲ καὶ τοῦτο τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ Συνόδῳ, κάλλιστά τε καὶ σπουδαιότατα, ὥστε μένειν καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν βεβαίους, καὶ ἀσφαλεῖς πρὸς ψυχῶν θεραπείαν καὶ ἰατρειάν. παθῶν, τοὺς ὑπὸ τῶν πρὸ ἡμῶν ἁγίων καὶ μακαρίων Πατέρων δεχθέντας καὶ κυρωθέντας, ἀλλὰ μὴν καὶ παραδοθέντας ἡμῖν ὀνόματι τῶν ἁγίων καὶ ἐνδόξων Ἀποστόλων πέ. Κανόνας. Ἐπειδὴ δ' ἐν τούτοις τοῖς Κανόσιν ἐντέταλται δέχεσθαι ἡμᾶς τὰς τῶν αὐτῶν ἁγίων Ἀποστόλων διὰ Κλήμεντος διατάξεις, αἷς τισι πάλαι ὑπὸ τῶν ἑτεροδόξων ἐπὶ λύμῃ τῆς Ἐκκλησίας νόθα τινὰ καὶ ξένα τῆς εὐσεβείας παρενετέθησαν, τὸ εὐπρεπὲς κάλλος τῶν θείων δογμάτων ἡμῖν ἀμαυρώσαντα, τὴν τῶν τοιούτων διατάξεων προσφόρως ἀποβολὴν πεποιήμεθα πρὸς τὴν τοῦ χριστιανικωτάτου ποιμνίου οἰκοδομὴν καὶ ἀσφάλειαν, οὐδαμῶς ἐγκρίνοντες τὰ τῆς αἰρετικῆς ψευδολογίας κηρύματα, καὶ τῇ γνησίῳ τῶν Ἀποστόλων καὶ ὁλοκλήρῳ διδαχῇ παρενειρόντες. Ἐπισφραγίζομεν δὲ καὶ τοὺς λοιποὺς πάντας ἱεροὺς Κανόνας τοὺς ὑπὸ τῶν ἁγίων καὶ μακαρίων Πατέρων ἡμῶν, ἐκτεθέντας, τουτέστι τῶν τε ἐν Νικαίᾳ συναηροισθέντων τριακοσίων δεκαοκτῶ ἁγίων Πατέρων, καὶ τῶν ἐν Ἀγκύρᾳ, ἔτι μὴν καὶ τῶν ἐν Νεοκαισαρείᾳ, ὡσαύτως καὶ τῶν ἐν Γάγγραις, πρὸς τούτοις δὲ καὶ τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας, ἀλλὰ μὴν καὶ τῶν ἐν Λαοδικείᾳ τῆς Φρυγίας. Προσέτι καὶ τῶν ἑκατὸν πενήτηκοντα τῶν ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι συνελθόντων πόλει, καὶ τῶν διακοσίων τῶν ἐν τῇ Ἐφεσίων μητροπόλει τὸ πρότερον συναγηγεμένων, καὶ τῶν ἐν Χαλικηδόνι τῶν ἑξήκοσίων τριάκοντα ἁγίων καὶ μακαρίων Πατέρων. Ὡσαύτως καὶ τῶν ἐν Σαρδικῇ, ἔτι μὴν καὶ τῶν ἐν Κερθαγένῃ. Προσέτι γεμὴν καὶ νῦν αὖθις ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι πόλει συνελθόντων ἐπὶ Νεκταρίου τοῦ τῆς βασιλίδος ταύτης πόλεως προέδρου, καὶ Θεοφίλου τοῦ γενομένου Ἀλεξανδρείας Ἀρχιεπισκόπου. Ἀλλὰ μὴν καὶ Διονυσίου Ἀρχιεπισκόπου γενομένου Ἀλεξανδρείας Μεγαλοπόλεως, καὶ Πέτρου γενομένου Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας καὶ Μάρτυρος, καὶ Γρηγορίου Ἐπισκόπου γενομένου Νεοκαισαρείας τοῦ Θαυματουργοῦ, Ἀθανασίου Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας, Βασιλείου Ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας Καππαδοκίας, Γρηγορίου Νύσης, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Ἀμφιλοχίου τοῦ Ἰκονίου, Τιμοθέου Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρουμεγαλοπόλεως τοῦ προτέρου, Θεοφίλου Ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἀλεξανδρείαν Μεγαλοπόλεως, Κυρίλλου Ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἀλεξανδρείας, καὶ Γενναδίου Πατριάρχου γενομένου τῆς θεοφυλάκτου ταύτης καὶ βασιλίδος πόλεως. Ἐτι μὴν καὶ τὸν ὑπὸ Κυπριανοῦ τοῦ γενομένου Ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἄρρων χώρας καὶ μάρτυρος, καὶ τῆς καθ' αὐτὸν Συνόδου ἐκτεθέντα Κανόνα ὃς ἐν τοῖς τῶν προειρημένων προέδρων τόποις, καὶ μόνον, κατὰ τὸ παραδοθὲν αὐτοῖς ἔθος ἐκράτησε καὶ μηδενὶ ἐξείναι τοὺς προδηλωθέντας παραχαράττειν Κανόνας ἢ ἀθετεῖν, ἢ ἑτέρους παρὰ τοὺς προκειμένους παραδέχεσθαι Κανόνας ψευδεπιγράφως ὑπὸ τινῶν συντεθέντας τῶν τὴν ἀλήθειαν καπηλεύειν ἐπιχειρησάντων. Εἰ δὲ τις ἄλλῳ Κανόνα τινὰ τῶν εἰρημένων καινοτομῶν, ἢ ἀνατρέπειν ἐπιχειρῶν, ὑπεύθυνος ἔσται κατὰ τὸν τοιοῦτον Κανόνα, ὡς αὐτὸς διαγορεύει τὴν ἐπιτιμίαν δεχόμενος, καὶ δι' αὐτοῦ ἐν ὧπερ πταίει θεραπευόμενος.

Ἀποστολ. πέ. τῆς δ'. α. τῆς ζ'. α'.

Ἐρμηνεία.

Ἐπειδὴ εἰς καθὲς Σύνοδον, καὶ μάλιστα Οἰκουμενικὴν, καὶ ὅρος ἐγένετο, μέσα εἰς τὸν ὅποιον ἐπεριλαμβάνοντο τὰ τῆς πίστεως δόγματα, καὶ Κανόνες συνεγράφοντο, χρησιμεύοντες εἰς τὴν τῆς Ἐκκλησίας κατάστασιν καὶ εὐταξίαν· διὰ τοῦτο καὶ ἡ παροῦσα Σύνοδος, ἀφ' οὗ εἰς τὸν α. αὐτῆς Κανόνα ἐπεσφράγισε, καὶ ἐπεκύρωσε τοὺς ὅρους τῆς πίστεως τῶν ἁγίων καὶ Οἰκουμενικῶν Συνόδων, τῶρα εἰς τὸν β'. τοῦτον, ἐπισφραγίζει καὶ ἐπιθαιοῖ καὶ τοὺς Κανόνας α. μὲν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, πέ. ὄντας τὸν ἀριθμὸν, τοὺς ὁποίους λέγει, ὅτι καὶ οἱ πρὸ αὐτῆς Πατέρες ἐδέχθησαν καὶ ἐκύρωσαν (τὰς γὰρ διὰ Κλήμεντος Ἀποστολικὰς διαταγὰς, ἐπειδὴ ἀπὸ

τὴν τῶν εἰκόνων προσκύνησιν, κατηγοροῦσιν αὐτοὺς ὡς Μονοθελητάς. Ἀπὸ τὸν Κανόνα τοῦτον στηλιτεύεται ἡ συκοφαντία αὐτῶν. Φανερῶς γὰρ ἐν τούτῳ οἱ Πατέρες οὗτοι μετὰ τῆς ζ'. Συνόδου συναναθεματίζουσι τὴν αἵρεσιν τῶν Μονοθελητῶν, καὶ δὲ φυσικὰ θελήσεις καὶ ἐνεργείας ὁμολογοῦσιν ἐπὶ τοῦ ἐνὸς Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Παρομοιάζουσιν οὖν οἱ εἰκονομάχοι

μὲ τοὺς Εὐτυχανιστὰς καὶ Διοσκορίτας, οἱ ὅποιοι ἔλεγον Νεστοριανούς τοὺς Πατέρας τῆς δ'. Συνόδου, διατὶ ἀνέτρεψαν τὴν αἵρεσιν αὐτῶν, ἢ καὶ μὲ τοὺς Ἰουδαίους, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν μὲ τοὺς δαίμονας, οἱ ὅποιοι ἐπαραινόντων τοὺς Ἰουδαίους νὰ ὀνομάζουσαν τὸν Κύριον δαιμονισμένον, ἐπειδὴ καὶ ἐδίωχεν αὐτοὺς ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὴν θεϊκὴν τοῦ ἐξουσίαν καὶ δύναμιν.

τοὺς ἑτεροδόξους ἐνοθεύθησαν εἰς μέρη τινά, διὰ βλάβην τῆς Ἐκκλησίας, ἀποβάλλει διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῶν Χριστιανῶν. Πλὴν τὴν σήμερον καθὼς αὐταὶ εὐρίσκονται τετυπωμέναι, οὐδὲν ἄτοτον ἢ νενοθευμένον φαίνεται μοι νὰ περιέχουν, καὶ ὅρα περὶ αὐτῶν εἰς τὸν πέ. Ἀποστολικὴν.) β'. δὲ, τῶν δ'. Οἰκουμενικῶν Συνόδων. γ'. τῶν τοπικῶν Συνόδων ὀνομασί (1). καὶ δ'. τῶν κατὰ μέρος ἁγίων Πατέρων κατ' ὄνομα, προσθέτουσα, ὅτι δὲν εἶναι ἄδεια εἰς κἀνέναν, ἅπαντας τοὺς προδηλωθέντας Κανόνας, ἢ νὰ παραφθεῖρη, ἢ νὰ μὴ δέχεται, ἢ ἄλλους ἀντὶ αὐτῶν ψευδεπιγράφους νὰ παραδέχεται. Εἰ δὲ τινὰς ἤθελε φανῆ ὅτι ἐπιχειρεῖ νὰ παραφθεῖρη, ἢ νὰ ἀναιρῆ κἀνένα Κανόνα ἀπὸ αὐτοῦ, οὗτος νὰ λαμβάνῃ τὸ ἐπιτίμιον ὅπου περιέχει ὁ Κανὼν ἐκεῖνος, τὸν ὅποιον παραφθεῖρη, ἢ ἀναιρῆ. Ἦτοι ἂν ὁ Κανὼν περιέχῃ καὶ ὀρίξῃ ἀφορισμὸν, ἢ καθαιρέσιν, ἢ ἀνάθεμα, ταῦτα νὰ λαμβάνῃ καὶ ὁ τοῦτον διαφθεῖρων καὶ ἀναιρῶν, ἵνα θεραπεύσῃ τὸ σφάλμα τοῦ ἀπὸ ἐκεῖνον τὸν ἴδιον Κανόνα, εἰς τὸν ὅποιον ἔσφαλε (2). Ἀνάγνωθι καὶ τὸν πέ. Ἀποστολ. καὶ τὸν α'. τῆς δ'. καὶ τὰ εἰς τοὺς Ἀποστολικούς Κανόνας προλεγόμενα.

ΚΑΝΩΝ Γ'.

Ἐπειδὴ ὁ εὐσεβὴς καὶ φιλόχριστος ἡμῶν βασιλεὺς, τῇ ἁγίᾳ τᾷτῃ καὶ Οἰκουμενικῇ || Ἀποστ. ιζ'.
προσεφώνησε Συνόδῳ, ὥστε τοὺς ἐν κλήρῳ καταλεγόμενους, καὶ ἄλλοις τὰ θεῖα διαπορ- || ιθ'. τῆς ς'.
μεύοντας καθαρὸς ἀποφῆναι καὶ λειτουργοὺς ἀμώμους, καὶ τῆς νοεῶς τοῦ μεγάλου Θεοῦ || κς'. Βασιλ.
καὶ θύματος καὶ ἀρχιερέως θυσίας ἀξίους, ἀνακαθάραι τε τὰ ἐξ ἀθέσμων γάμων τούτοις ἐπιτρίβεντα μίσθη. || ιθ'. κς'.
Πρὸς τούτῳ δὲ, τῶν μὲν τῆς Ῥωμαίων ἀγιωτάτης ἐκκλησίας, τὸν τῆς ἀκριβείας τηρηθῆναι Κανόνα
προτιθεμένων. Τῶν δὲ ὑπὸ τὸν τῆς Θεοφυλάκτου ταύτης καὶ βασιλίδος πόλεως θρόνον, τὸν τῆς φιλανθρω-
πίας καὶ συμπαθείας εἰς ἓν, ἀμφοτέρω μίξαντες πατρικῶς ὁμοῦ καὶ θεοφιλῶς, ὡς μήτε τὸ πρᾶον ἔκλυτον,
μήτε στύφον τὸ αὐστηρὸν καταλείψομεν. Καὶ μάλιστα τοῦ ἐξ ἀγνοίας πτώματος εἰς οὐκ ὀλίγων ἀνδρῶν
πλῆθος διήκοντος. Συνορῶμεν, ὥστε, τοὺς μὲν δυσὶ γάμοις περιπαρέντας, καὶ μέχρι τῆς πεντεκαίδεκάτης
τοῦ διεθρόνου Ἰανουαρίου μηνὸς τῆς παρελθούσης τετάρτης Ἰνδικτιῶνος, ἔτους ἑξακισχιλιοστοῦ ἑκατο-
στοῦ ἑννενηκостоῦ ἑνάτου, δουλωθέντας τῇ ἁμαρτίᾳ, καὶ μὴ ἐκνήψαι ταύτης προελομένους, καθαιρέσει
κανονικῇ ὑποβαλεῖν. Τοὺς δὲ τῷ τοιούτῳ μὲν τῆς διγαμίας πάθει περιπαρέντας, πρὸ δὲ τῆς ἡμῶν ἐπι-
γνώσεως τὸ συμφέρον ἐπεγνωκότας, καὶ τὸ κακὸν ἐξ αὐτῶν περικόψαντας, καὶ πόρρω τὴν ξένην ταύτην
καὶ νόθον συμπλοκὴν ἐκδιώξαντας. Ἡ καὶ ὧν αἱ κατὰ δεύτερον γάμον γυναῖκες ἤδη τετελευτήκασι, εἰ
καὶ αὐτοὶ πρὸς ἐπιστροφὴν εἶδον, μεταμαθόντες τὴν σωφροσύνην, καὶ τῶν πρώην αὐτοῖς παρανομηθέν-
των ταχέως ἐπιλαθόμενοι, εἴτε Πρεσβύτεροι, εἴτε Διάκονοι ὄντες τυγχάνοιεν τούτους ἐδοξε πεπαῦσθαι
μὲν πάσης ἱερατικῆς λειτουργίας, ἤτοι ἐνεργείας, ἤδη ἐπὶ ρητόν τινα χρόνον ἐπιτιμηθέντας. Τῆς δὲ
τιμῆς τῆς κατὰ τὴν καθέδραν καὶ στάσιν μετέχειν, ἀρκουμένους τῇ προεδρίᾳ, καὶ προσκλαίοντας τῷ Κυ-
ρίῳ συγχωρηθῆναι αὐτοῖς τὸ ἐκ τῆς ἀγνοίας ἀνόμημα· εὐλογεῖν γὰρ ἕτερον τὸν τὰ οἰκεία τημελεῖν ὀφεί-
λοντα τραύματα, ἀνακόλουθον. Τοὺς δὲ γαμετῇ μὲν μιᾷ συναφθέντας, χήρα δὲ ἢ προσληφθεῖσα ἐτύγγανεν
ὡσαύτως δὲ καὶ τοὺς μετὰ τὴν χειροτονίαν γάμῳ ἐνὶ παρανόμῳ (3) προσομιλήσαντας, τοῦτ' ἐστὶ Πρεσβυτέ-
ρους καὶ διακόνους καὶ ὑποδιακόνους, ἤδη ἐπὶ βραχύν τινα χρόνον εἰρχθέντας τῆς ἱερᾶς λειτουργίας καὶ ἐπι-
τιμηθέντας, αἵτις ἐν τοῖς οἰκείοις ἀποκατασταθῆναι βαθμοῖς, μηδαμῶς ἐν ἐτέρῳ μείζονι προκόπτοντας βαθμῶ,
προδήλως διαλυθέντος αὐτοῖς τοῦ ἀθέσμου συνοικεσίου. Ταῦτα δὲ ἐπὶ τοῖς καταληφθεῖσι μέχρι τῆς πεντε-

(1) Ἐξαίρονται μερικοὶ Κανόνες τινῶν τοπικῶν Συνόδων, οἱ ὅποιοι δὲν ἐπεσφραγίσθησαν τόσον, ὅσον ἐδιωρθώθησαν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἐβελτιώθησαν ἀπὸ τῆ παρούσας Συνόδου. Οἷον ὁ δ'. καὶ λγ'. Καθ. ἀπὸ τὸν ιγ'. ταύτης Κανόνα, ὁ ιε'. Νεοκαισαρείας, ἀπὸ τὸν ις'. ὁ μῆ. Καθ. ἀπὸ τὸν κθ'. αὐτῆς, καὶ ἄλλοι ὁμοίως ἀπὸ ἄλλους. Σημείωσαι δὲ ὅτι οἱ Κανόνες τοῦ Νηστευτοῦ, ἀγ-καλὰ καὶ ὑπὸ τοῦ Κανόνος τούτου δὲν ἀναφέρονται, (δὲν ἤξεύρω διὰ ποίαν αἰτίαν, ἴσως δὲ διὰ τὴν συγκατάθεσιν ὅπου κάμνουσιν) ὁμοῦς ἐδέχθησαν παρὰ πάσης τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὅρα εἰς τὰ προλεγόμενα τοῦ Νηστευτοῦ. Ὅμοίως ἐδέχθησαν παρὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ οἱ ὕστερον γεγονότες Κανόνες τοῦ ἁγίου Νικηφόρου, καὶ αἱ Κανονικαὶ ἐρωταποκρίσεις αἱ ἐπὶ Νικολάου.

(2) Ποία δὲ εἶναι ἡ Σύνοδος ἢ ἐν Κωνσταντινουπόλει αὐτῆς συναχθεῖσα ἐπὶ Νεκταρίου, περὶ τῆς λέγει ὁ παρῶν Κανὼν, ὅρα ταύτην μετὰ τὴν ἐν Σαρδικῇ. Πρὸς τούτοις, σημείωσαι ὅτι Τιμοθέου τοῦ προτέρου ὀνομάζει τοὺς Κανόνες ὁ Κανὼν οὗτος, πρὸς διαφορὰν Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας, τοῦ καλουμένου Αἰλούρου, δε ἦν ἐπὶ τῆς δ'. Συνόδου, ὕστερῳτερος ἐκείνου δηλαδὴ. Σημείωσαι,

δὲ καὶ ὅτι, ἐπειδὴ οἱ Λατίνοι κατηγοροῦσι τὴν παρούσαν Σύνο-
δον, διατὶ δὲν ἀναφέρει τὰς ἐν τῇ Δύσει γενομένας τοπικὰς Συ-
νόδους, οὐτε τοὺς Κανόνας ἐκείνων, τοὺς ὁποίους ἐσύλλεξεν ὁ
Βαρβολουμαῖος Καραντζᾶς, καὶ ἄλλοι πολλοὶ πρὸ αὐτοῦ; Πρὸς
τούτο, λέγω, ἀποκρινόμεθα. Ὅτι ἡ Σύνοδος ἀπτήρηθη μὲν
τοὺς Κανόνας ἐκείνους τῶν Συνόδων καὶ Πατέρων, ὅσοι ἦσαν εἰς
χρῆσιν τῆς Ἐκκλησίας, συνεδέχθη δὲ ἐν ταύτῃ καὶ τοὺς Κανό-
νας τῶν ἐν τῇ Δύσει τοπικῶν, ὅσοι συμφωνοῦσι μὲ τοὺς Κανό-
νας τῶν Οἰκουμενικῶν. Καὶ ἀπλῶς, καθὼς ἡ ἐ. Οἰκουμενικὴ ἐ-
δέχθη τὰ τοῦ Αὐγουστίνου καὶ Ἀμβροσίου τῶν Δυτικῶν, οὐ μὴν
ἀπλῶς, ἀλλ' ὅσα περὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως, καὶ πρὸς ἕλεγχον ἐ-
ξίθετο τῶν αἰρετικῶν. Οὕτω καὶ ἡμεῖς τὰ ὀρθὰ τῶν ἐν τῇ Δύ-
σει Συνόδων δεχόμεθα, οὐχὶ δὲ πάντα, καθ' ὅτι ὁ Ῥώμης πολ-
λὰ εἰς αὐτὰς θεσπίζει ἀλλόκοτα. Ὅθεν καὶ οἱ πλείονες τῶν ἐν
τῇ Δύσει τοπικῶν ἔσφαλον, καὶ μάλιστα ἐξ αὐτῶν προῆλθεν ἡ
προσθήκη ἐν τῷ Συμβόλῳ, τὸ πρῶτον καὶ ἔσχατον τῶν κακῶν,
καὶ τοῦ σχίσματος προκαταρκτικώτατον αἰτίον.

(3) Ἐν ἄλλοις οὐχ εὐρίσκεται τὸ, παρανόμῳ.

καιδεκάτης, ὡς εἴρηται τοῦ Ἰανουαρίου μηνός, τῆς τετάρτης Ἰνδικτιῶνος ἐν τοῖς προδηλωθεῖσι πταισμάσι, καὶ μόνον ἱερατικοῖς ἐτυπώσωμεν, ὀρίζοντες ἀπὸ τοῦ παρόντος, καὶ ἀνανεούμενοι τὸν Κανόνα τὸν διαγορεύοντα, τὸν ἐπὶ γάμοις συμπλακέντα μετὰ τὸ βάπτισμα, ἢ πικραλὴν κτησάμενον, «μὴ δύνασθαι εἶναι Ἐπίσκοπον, ἢ Πρεσβύτερον, ἢ Διάκονον, ἢ ὅλως τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ. Ὡσαύτως καὶ τὸν χήραν λαβάνοντα, ἢ ἐκβεβηλέμενον, ἢ ἑταίραν, ἢ οἰκέτιν, ἢ τῶν ἐπὶ τῆς σκηνῆς, μὴ δύνασθαι εἶναι Ἐπίσκοπον, ἢ Πρεσβύτερον, ἢ Διάκονον, ἢ ὅλως τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ».

Ἑρμηνεία.

Οἱ πατέρες τῆς παρούσης Συνόδου, καὶ τὸ γινόμενον τότε κακὸν διορθούμενοι, καὶ πρὸς τὸ μέλλον ἀσφαλιζόμενοι, τὸν παρόντα οἰκονομικὸν κανόνα ἐξέδωκαν. Ἐπειδὴ γὰρ ὁ Βασιλεὺς παρεκάλεισεν αὐτοὺς νὰ καθάρισον τοὺς τότε ἱερωμένους ἀπὸ τὰς ἀκαθαρτίας τῶν ἀθέσμων γάμων, καὶ παρανόμων, εἰς τοὺς ὁποίους περιέπεσαν· καὶ ἀπὸ μὲν τὸ ἓνα μέρος, οἱ τοῦ Ρώμης τοποτηρηταὶ ἐπρότειναν νὰ φυλαχθῇ ἡ ἀκρίβεια τῶν Κανόνων εἰς αὐτοὺς, ἀπὸ δὲ τὸ ἄλλο, οἱ ὑπὸ τὸν Κωνσταντινουπόλεως Ἐπίσκοποι ἔλεγον νὰ γένη συγκατάβασιν καὶ φιλανθρωπία εἰς αὐτοὺς, αὐτοὶ συγκεράσαντες ὁμοῦ καὶ τὰ δύο, τὴν ἀκρίβειαν, λέγω, μὲ τὴν συγκατάβασιν (καὶ μάλιστα διατὶ πολλὸ πλῆθος τῶν τότε ἱερωμένων εἰς τοιοῦτους περιέπεσαν γάμους ἐξ ἀγνοίας), διὰ τὴν παρακάλεισιν τοῦ Βασιλέως, ὤρισαν, ὅτι, ὅσοι μὲν ἱερωμένοι δευτεροῦπανδρευθέντες ἔμειναν ἀμετανόητοι ἕως τοῦ καιροῦ τῆς Συνόδου ταύτης, καὶ δὲν ἐχωρίσθησαν ἀπὸ τοὺς παρανόμους γάμους, οὗτοι νὰ καθίρωνται παντελῶς, καὶ λαῖκοι νὰ γίνωνται. Ὅσοι δὲ ἐκ τοῦ ἐναντίου δίγαμοι ἱερωμένοι, Πρεσβύτεροι δηλαδὴ, ἢ Διάκονοι, πρὸ τοῦ νὰ γένη ἡ Σύνοδος μετενόησαν καὶ ἐχώρισαν ἀπὸ λόγου τῶν τὸν παράνομον γάμον αὐτὸν, ἢ καὶ μὲ τὸ νὰ ἀπέθωναν αἱ δεύτεραι γυναῖκες τῶν, ἐπεστράφησαν εἰς σωφροσύνην καὶ μετάνοιαν, οὗτοι, λέγω, ἐκρίθη εὐλογον νὰ παύουσι μὲν ἀπὸ τοῦ νὰ ἱεουργῶσι τὰ τῆς ἱερωσύνης ἕως εἰς ἓνα διωρισμένον καιροῦ διάστημα, νὰ μετέχουσι δὲ τὴν ἕξω τοῦ βήματος τιμὴν τῆς μετὰ τῶν ἱερωμένων καθέδρας καὶ στάσεως, προσκλαίοντες εἰς τὸν Θεόν, διὰ νὰ συγχωρηθῇ τὸ ἐξ ἀγνοίας αὐτῶν ἀνόμημα, καὶ μηδένα εὐλογοῦντες. Διότι δὲν εἶναι πρέπον νὰ δίδῃ εὐλογίαν εἰς ἄλλους, ἐκεῖνος ὁποῦ χρεωστῆι νὰ ἰατρεύῃ διὰ τῆς μετάνοιας τὰς πληγὰς τῆς ψυχῆς του, καθὼς λέγει ὁ κζ'. Κανὼν τοῦ μεγάλου Βασιλείου. Ὅσοι δὲ πάλιν Πρεσβύτεροι, Διάκονοι καὶ Ὑποδιάκονοι, ἔλαβον εἰς γυναῖκα χήραν, ἢ ὅσοι, ὑπερὰ ἀφ' οὗ ἐχειροτονήθησαν, ὑπανδρεύθησαν, καὶ οὗτοι παρομοίως, ἀφ' οὗ ἀργήσουσιν ἀπὸ κάθε ἱεροπραξίαν ὀλίγον καιρὸν, πάλιν νὰ ἐνεργοῦσι τὰ τῆς ἱερωσύνης, ὅμως εἰς μεγαλύτερον βαθμὸν νὰ μὴ ἀναβαίνουσιν, ἀλλ' εἰς τοὺς βαθμοὺς ὁποῦ εὔρεθῃ ὁ καθ' ἓνας ἐξ αὐτῶν, ἐκεῖ νὰ μένη. Πλὴν τοῦτο νὰ γένη ἀφ' οὗ χωρίσουν τὰ παράνομα συνοικέσια. Ταῦτα ὀρίσαντες οἰκονομικῶς, καὶ κατὰ συγκατάβασιν οἱ Πατέρες οὗτοι διὰ τοὺς προδηλωθέντας ἱερωμένους, ἀνανεοῦσιν, ἤτοι ψηφίζουσι νὰ ἔχουσι τὸ κύρος εἰς τὸ ἐξῆς οἱ Κανόνες τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, ὁ ιζ'. καὶ ιη'. δηλ. οὗς καὶ ἐκθέτουσιν αὐτολεξεί, τῶν ὁποίων δρα τὴν ἑρμηνείαν, ὁμοῦ καὶ τὴν τοῦ ιθ'. Ἀποστολικῶν.

ΚΑΝΩΝ Δ'.

Εἰ τις Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος καὶ Ὑποδιάκονος, ἢ Ἀναγνώστης ἢ Ψάλτης, ἢ Θυρωρὸς, γυναῖκα ἀφιερωμένη Θεῷ μιχθεῖη, καθαιρείσθω, ὡς τὴν νύμφην τοῦ Θεοῦ διαφθείρας. Εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφοριζέσθω.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν Κανὼν καθαιρεῖ μὲν τοὺς Κληρικοὺς ὁποῦ πορνεύουν μὲ ἀφιερωμένην γυναῖκα εἰς τὸν Θεόν, ἢτοι καλογραίαν, ἀφορίζει δὲ τοὺς τοῦτο ποιήσαντας λαϊκοὺς, ὡς ἂν ὁποῦ διέφθειραν τὴν νύμφην τοῦ νυμφίου τῶν ψυχῶν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, εἴτε παρθένος οὕσα αὕτη πρότερον, ἔγινε καλογραία, εἴτε καὶ χήρα. Οὐ μόνον δὲ ἐὰν μὲ καλογραίαν πορνεύσουν οἱ ἱερωμένοι καὶ Κληρικοὶ καθαιροῦνται, ἀλλὰ καὶ ἐὰν πορνεύσουν μὲ λαϊκὴν. Ἀναγνώρι καὶ τὸν κέ. Ἀποστολικὸν καὶ τὸν ις'. τῆς δ'.

ΚΑΝΩΝ Ε'.

Μηδεὶς τῶν ἐν ἱερατικῷ τῶν ἐν τῷ Κανόνι ἐμφερομένων ἀνυπόπτων προσώπων ἐκτὸς διάγων, γυναῖκα κεκτήσθω, ἢ θεραπευρίδα, τὸ ἀνεπίληπτον ἑαυτῷ ἐντεῦθεν τηρῶν. Εἰ δὲ παραβαίνει τὰ παρ' ἡμῶν ὀρισθέντα, καθαιρείσθω. Τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ οἱ εὐνοῦχοι παραφυλατέσθωσαν, τὸ ἀμεμπτον ἑαυτοῖς προνοοῦμενοι. Παραβαίνοντες δὲ, εἰ μὲν Κληρικοὶ εἴεν, καθαιρείσθωσαν, εἰ δὲ λαῖκοι, ἀφοριζέσθωσαν.

Ἑρμηνεία.

Ὁ διωρισμὸς τοῦ παρόντος Κανόνος οὕτός ἐστι. Κανένας ἀπὸ τοὺς ἱερωμένους διάγων σεμνῶς, ἀ; μὴ ἔχη

Ἀποστολ. κέ. τῆς α. θ'. τῆς δ'. ις'. τῆς ε'. κδ. μ'. μδ'. μέ. τῆς ἐν Ἀγκυρ. ιθ'. τῆς ἐν Νεοκαισ. θ'. Βασιλ. γ'. ε'. ιζ'. ιη'. ιθ'. κ'. λβ'. νά. ξ'. ο'.

Τῆς γ'. τῆς ζ'. ιη'. κβ'. τῆς ἐν Ἀκυρ. ιθ'. τῆς Καρ. μέ. Βασ. λθ'.

ὁ γ'. τῆς α'. Συνόδου, ἕτινά ἐστι, μήτηρ, καὶ ἀδελφὴ καὶ θεία, εἴτε ἀπὸ τὸν πατέρα, εἴτε ἀπὸ τὴν μητέρα διὰ τὴν φυλάττη τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἀκατηγόρητον κοντὰ εἰς τὸν λαόν. Ὅποιος δὲ ἀπὸ τούτους παραβῆ τὸν Κανόνα τούτον, ἄς καθαιρέται. Ὅμοιως δὲ καὶ οἱ εὐνοῦχοι, φυλάττοντες καὶ αὐτοὶ τὸ ἀκατηγόρητον εἰς τὸν ἑαυτὸν τους, ἄς μὴ συγκατοικοῦν μὲ ὑποπτα πρόσωπα. Εἰ δὲ τοῦτο ἤθελαν τολμήσου, Κληρικοί μὲν ὄντες (ὡς ἀκουσίως εὐνοουχισθέντες δηλ. ἢ ἐκ φύσεως), ἄς καθίρωνται, λαϊκοὶ δὲ, ἄς ἀφορίζωνται. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν γ'. τῆς πρώτης.

ΚΑΝΩΝ Γ'.

Ἐπειδὴ παρὰ τοῖς Ἀποστολικοῖς Κανόσιν εἴρηται τῶν εἰς Κλῆρον προαγομένων ἀγώνων μόνους Ἀναγνώστας καὶ Ψάλτας γαμῆν, καὶ ἡμεῖς τούτου παραφυλάττοντες, ὀρίζομεν, ἀπὸ τοῦ νῦν μηδαμῶς Ὑποδιάκονον, ἢ Διάκονον, ἢ Πρεσβύτερον, μετὰ τὴν ἐπὶ αὐτῷ χειροτονίαν, ἔχειν ἄδειαν γαμικὸν ἑαυτῷ συνιστᾶν συνοικέσιον· εἰ δὲ τοῦτο τολμήσῃ ποιῆσαι, καθαιρείσθω. Εἰ δὲ βούλοιτό τις τῶν εἰς Κλῆρον προερχομένων, γάμου νόμῳ συνάπτεσθαι γυναικί, πρὸ τῆς τοῦ Ὑποδιακόνου, ἢ Διακόνου, ἢ Πρεσβυτέρου χειροτονίας τοῦτο πραττέτω.

Ἀποστ. κς'. τῆς δ'. δ'. ἰε'. τῆς Ἀγκ. ιγ'. τῆς Καρ. ιθ'. λγ'.

Ἑ ρ μ η ν ε ἰ α.

Ἐπειδὴ ὁ κς'. τῶν ἀγίων Ἀποστόλων Κανῶν διορίζεται, ὅτι μόνοι οἱ Ἀναγνώσται καὶ Ψάλται νὰ ὑπανδρεύωνται ἀφ' οὗ χειροθετηθοῦν, τοῦτον καὶ οἱ Πατέρες τῆς Συνόδου ταύτης ἐπικυροῦντες διὰ τοῦ παρόντος, ὀρίζουσιν, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς κἀφένας Ὑποδιάκονος, ἢ Διάκονος, ἢ Πρεσβύτερος ἀφ' οὗ χειροτονηθῆ, νὰ μὴ ἔχη ἄδειαν νὰ ὑπανδρευέται. Εἰ δὲ καὶ κάμῃ τοῦτο, νὰ καθαιρέται (1)· εἰ δὲ θέλοι τιὰς ἐκ τούτων νὰ ὑπανδρευθῆ, ἄς ὑπανδρευέται πρὸ τῆς χειροτονίας τοῦ Ὑποδιακόνου, Διακόνου καὶ Πρεσβυτέρου.

ΚΑΝΩΝ Ζ'.

Ἐπειδὴ μεμαθήκαμεν ἐν τιτι τῶν Ἐκκλησιῶν, Διακόνους τυγχάνειν, ἔρρηκτα ἐκκλησιαστικὰ ἔχοντας, ἐντεῦθεν τε τινας αὐτῶν αὐθαδεία καὶ αὐτονομία κεχρημένους πρὸ τῶν Πρεσβυτέρων καθίζεσθαι, ὀρίζομεν ὥστε τὸν Διάκονον κἂν ἐν ἀξιώματι, τοῦτ' ἐστὶν ἐν ἔρρηκτῳ τῷ οἰκῷ ποτε ἐκκλησιαστικῷ τυγγάνῃ, τὸν τοιοῦτον μὴ πρὸ τοῦ Πρεσβυτέρου καθίζεσθαι, ἐκτός, εἰ μὴ τὸ πρόσωπον ἐπέχων τοῦ οικείου Πατριάρχου, ἢ Μητροπολίτου, ἐν ἑτέρῃ πόλει παραγένηται ἐπὶ τιτι κεφαλαίῳ. Τότε γὰρ ὡς τὸν ἐκείνου τόπον ἀναπληρῶν, τιμηθῆσεται. Εἰ δὲ τις τοιοῦτο τολμήσῃ, τυραννικῶς γράμμενος θράσει, διαπράξεσθαι, ὁ τοιοῦτος ἐκ τοῦ οικείου καταβιβασθεὶς βαθμοῦ, ἔσχατος πάντων γινέσθω τοῦ ἐν ᾧ περ καταλέγεται τάγματος ἐν τῇ κατ' αὐτὸν Ἐκκλησίᾳ, τοῦ Κυρίου ἡμῶν παραινούντος, μὴ χαίρειν ταῖς πρωτοκλησίαις κατὰ τὴν ἐν τῷ ἀγίῳ Εὐαγγελιστῇ Λουκᾷ, ὡς ἐξ αὐτοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ Θεοῦ κειμένην διδασκαλίαν. [Λουκ. ιδ'. 7.] Ἐλεγε γὰρ πρὸς τοὺς κεκλημένους παραβολὴν τοιάνδε· «Ὅταν κληθῆς ὑπὸ τινος εἰς γάμους, μὴ κατακλιθῆς εἰς τὴν πρωτοκλησίαν, μήποτε ἐντιμότερός σου, ἢ κεκλημένος ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἐλθὼν ὁ σὲ καὶ αὐτὸν καλέσας, ἐρεῖ σοι· Δὸς τούτῳ τόπον, καὶ τότε ἄρξῃ μετὰ αἰσχύνης τὸν ἔσχατον τόπον κατέχειν· ἀλλ' ὅταν κληθῆς, ἀνάπεσαι εἰς τὸν ἔσχατον τόπον, ἵνα, ὅταν ἐλθῇ ὁ κεκληκῶς, εἴπῃ σοι· Φίλε, προσανάβηθι ἀνώτερον. Τότε ἔσται σοι δόξα

Τῆς α. ιθ. τῆς ἑν Λαοδ. κ'.

(1) «Δι' δ, τόσον ἢ β'. διάταξις τοῦ α. τίτλ. τῶν Νεαρῶν (Φώτ. τίτλ. θ'. κεφ. κη.) θεσπίζει· ὅτι ὁ χειροτονῶν ἄγαμον, πρέπει νὰ τὸν ἐρωτᾷ, ἂν δύναται νὰ ζήσῃ μὲ σωφροσύνην καὶ παρθενίαν, καὶ ὅτι, νὰ ἐκβάλλεται τῆς ἐπισκοπῆς, ὅποιος Ἐπίσκοπος δώσῃ ἄδειαν εἰς Ὑποδιάκονον ἢ Διάκονον νὰ ὑπανδρευθῆ μετὰ τὴν χειροτονίαν, ὅσον καὶ ἡ ς'. Νεαρὰ Λέοντος προσθετεῖ, ὅτι ἂν στέρξῃ εἰς τὴν ἐρώτησιν τοῦ Ἀρχιερέως ὁ ὑποψήφιος, νὰ χειροτονῆται. Ὁ δὲ μετὰ τὴν χειροτονίαν δοῦς ἄδειαν νὰ ὑπανδρευθῆ Διάκονος, νὰ καθαιρέται.» Ἡ δὲ μδ'. Διάταξις τοῦ γ'. τίτλ. θεσπίζει, «ὅτι τὰ παιδιά ὅπου γεννήσονται οἱ μετὰ τὴν χειροτονίαν ὑπανδρευθέντες Ἱερεῖς, Διάκονοι καὶ Ὑποδιάκονοι, νὰ μὴ λογίζωνται οὔτε ὡς φυσικὰ παιδιά, οὔτε ὡς νόθα, ἀλλ' οὔτε νὰ ἠμποροῦν νὰ λάβουν τι ἀπὸ τοὺς τοιοῦτους πατέρας των, ἢ ὡς κληρονομίαν, ἢ ὡς δωρεάν, ἢ ἐσχηματισμένον δάνειον, ἢ ἄλλην τινα ἐνοχλήν, οὔτε αὐτὰ, οὔτε αἱ μητέρες των· ἀλλὰ πᾶσαν τὴν περιουσίαν αὐτῶν νὰ λαμβάνῃ ἢ κατ' αὐτοὺς Ἐκ-

κλησία. Οἱ τοιοῦτοι δὲ παράνομοι, ἀφ' οὗ γυμνωθοῦν τῆς ἱερωσύνης, οὔτε εἰς ἀξίωμα κοσμικὸν νὰ ἀναβιβάζωνται· ἢ στρατεῖαν, ἀλλὰ νὰ ἀπερνοῦν ὅλην των τὴν ζωὴν ἰδιωτῆ καὶ εὐτελεῖς (Φώτ. αὐτόθ.). Διατί δὲ οὔτοι δὲν ἠμποροῦν μετὰ τὴν χειροτονίαν νὰ ὑπανδρευθοῦν; λέγει τὴν αἰτίαν ἢ τρίτη Νεαρὰ Λέοντος τοῦ σοφοῦ, οὕτω διορίζουσα· Δὲν εἶναι ἄξιον καὶ πρέπον αὐτοὶ ἀφ' οὗ ὑψωθοῦν εἰς τὴν πνευματικὴν ἀνάβασιν τῆς ἱερωσύνης ἀπὸ τὴν σαρκικὴν ταπεινότητα τοῦ γάμου, νὰ γυρίζουν πάλιν εἰς αὐτὴν, ἀλλὰ μάλιστα τὸ ἐναντίον πρέπει νὰ γίνεται. Ἦγουν ὑστερα ἀπὸ τὴν σαρκικὴν ταπεινότητα τοῦ γάμου, (ἦτοι ἀφ' οὗ ὑπανδρευθοῦν), νὰ ἀναβαίνουν εἰς τὴν ὑψηλὴν τῆς θείας ἱερωσύνης ἀνάβασιν, οἱ δὲ μὴ οὕτω ποιοῦντες, καθαιρεθῆσονται. (Ἦρα ταῦτα, ἀποκρ. λς'. Βαλασαμῶνος σελ. 381. τῆς Γιουρ.) Σημειῶσαι δὲ πρὸς τοῦτοις τὸ αὐστηρότερον, ὅτι ἡ ς'. καὶ ἡ Νεαρὰ τοῦ Λέοντος προστάζουν, καὶ στραμικῶς νὰ φεροῦν τὸ σχῆμα ἐκείνοι οἱ Κληρικοί καὶ Μοναχοὶ ὅπου ρίψουν τὸ σχῆμα, καὶ γένουν λαϊκοί·

ἐνώπιον τῶν συγκακκειμένων τοι ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν, ταπεινωθήσεται, καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν, ὑψωθήσεται. Τὸ δὲ αὐτὸ φυλαχθήσεται καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἱερῶν ταγμάτων, ἐπειδὴ τῶν κατὰ κόσμον ἀξιωματιῶν, κρείττονα τὰ πνευματικὰ ἐπιστάμεθα.

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρῶν Κανῶν, ὅτι, ἐπειδὴ διάκονοί τινες, μὲ τὸ νὰ ἔχουν ὀφφίκια ἐκκλησιαστικὰ (τὰ ὑποῖα ἀρχοντικὰ ὀνομάζονται καὶ τιμαὶ, καὶ ἀφορμαὶ πορισμοῦ, κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα, οἷά εἰσι τὰ τῶν ἐξωκατακλήων Κληρικῶν, Οἰκονόμου δηλ. μεγάλου, Σακελλαρίου μεγάλου, Σκευοφύλακος, Χαρτοφύλακος, μικροῦ Σακελλαρίου, καὶ πρωτεκδικίου) αὐθαδικῶς καὶ καθίζουσιν ἀνώτερα ἀπὸ τοὺς Πρεσβυτέρους, εἰς τὸ ἐξῆς πλέον κἀνέναν Διάκονος, εἰς τὸ ὁποιοῦνδήποτε ἐκκλησιαστικὸν ὀφφίκιον εὐρισκόμενος, νὰ μὴν προκαθίζῃ ἀνώτερα ἀπὸ τὸν Πρεσβύτερον, ἔξω μόνον ἀνίτως ἐπιπέρων πρόσωπον Πατριάρχου, ἢ Μητροπολίτου, ἀποσταλῆ εἰς ἄλλον τόπον, διὰ κάμμειαν ἐκκλησιαστικὴν ὑπόθεσιν. Τότε γὰρ θέλει προτιμηθῆ περισσότερον ἀπὸ τοὺς Πρεσβυτέρους, ὅχι καθ' ἑ Διάκονος, ἀλλὰ καθ' ἑ ἐπιφέρει τόπον τοῦ Πατριάρχου, ἢ Μητροπολίτου, ὡς εἶπομεν. Ὅστις δὲ Διάκονος, θρασυτήτα τυραννικῶς μεταχειρισθεὶς, προκαθίσαι τοῦ Πρεσβυτέρου, οὗτος, ἐὰν τυχὸν προτιμᾶται ἀπὸ τοὺς ἄλλους δημοθαμίους Διακόνους του, νὰ γίνετα ἔσχατος καὶ κατώτατος πάντων τῶν Διακόνων. Διότι ὁ Κύριος μᾶς διδάσκει νὰ μὴν χαίρωμεν εἰς τὰς πρωτοκαθεδρίας, ἐν τῷ Ἱερῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Λουκᾶ· «Ἐλεγε γὰρ αὐτὸς παραβολὴν τοιαύτην εἰς ἐκείνους ὁποῦ καλοῦνται εἰς τὰ δεῖπνα, καὶ ἄριστα· Ἄνθρωπε, ὅταν καλεσθῆς ἀπὸ κἀνέναν εἰς γάμον, μὴ καθίσῃς εἰς τὸν πρῶτον τόπον. Μήπως εἶναι ἄλλος καλλιώτερος ἀπὸ λόγου σου καλεσμένος, καὶ ἔλθῃ ἐκεῖνος ὁποῦ καὶ ἐσένα καὶ ἐκείνον ἐκάλεσε, σοῦ εἰπῆ· Ἄδὲ τόπον νὰ καθίσῃ οὗτος. Καὶ τότε θέλει κατέβῃς μὲ ἐντροπὴν σου εἰς τὸν κατώτερον τόπον. Ἄλλ' ὅταν καλεσθῆς, κάθισαι εἰς τὸν κάτω τόπον, διὰ νὰ ἔλθῃ ἐκεῖνος ὁποῦ σὲ ἐκάλεσε νὰ σοῦ εἰπῆ, φίλε μου, ἀνέβῃ εἰς τὸν ἀνώτερον τόπον, καὶ κάθισον. Καὶ τότε θέλει σοῦ προξενηθῆ ὁδῶς ἐμπροσθεν εἰς ὄλους τοὺς καθημένους εἰς τὴν τράπεζαν. Διότι ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν, ταπεινωθήσεται, καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν, ὑψωθήσεται. Οὐ μόνον δὲ οἱ Διάκονοι δὲν πρέπει νὰ προτιμῶνται τῶν Πρεσβυτέρων καὶ νὰ προκαθέζωνται, ἀλλ' οὐ δὲ τὰ λοιπὰ κατώτερα τῶν Ἱερωμένων, καὶ Κληρικῶν τάγματα, δὲν πρέπει νὰ προκαθέζωνται ἀπὸ τὰ ἀνώτερα τάγματα. Οὔτε οἱ Ὑποδιάκονοι δηλ. τῶν Διακόνων, οὔτε οἱ Ἀναγνώσται τῶν Ὑποδιακόνων. Ἐπειδὴ, ἂν εἰς τὰ κοσμικὰ καὶ ἐξωτερικὰ ἀξιώματα, οἱ κατώτεροι κατὰ τὸ ἀξίωμα δὲν προκαθίστανται, οὔτε προτιμῶνται ἀπὸ τοὺς ἀνωτέρους, καὶ μετῶν ἀξίωμα ἔχοντας, πόσω μᾶλλον πρέπει τοῦτο νὰ φυλάττεται εἰς τὰ πνευματικὰ καὶ κατὰ Θεῖαν χάριν τοῦ Πνεύματος δωρούμενα ἀξιώματα, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀνώτερα καὶ ὑψηλότερα ἀπὸ τὰ κοσμικὰ. (1) Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ἰθ. τῆς α΄.

ΚΑΝΩΝ Η΄.

Ἐν πᾶσι τὰ ὑπὸ τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν θεσπισθέντα καὶ ἡμεῖς κρατεῖν βουλόμενοι, ἀνανεοῦμεν καὶ τὸν κανόνα τὸν διαγορεύοντα καθ' ἕκαστον ἔτος συνόδου τῶν ἐν ἐκάστη ἐπαρχίᾳ γίνεσθαι Ἐπισκόπων, ἐνθα ἂν ὁ τῆς Μητροπόλεως δοκιμάσῃ Ἐπίσκοπος. Ἐπειδὴ δὲ διὰ τε τὰς τῶν βαρβάρων ἐπιδρομὰς, διὰ τε τὰς προσπιπτούσας ἐτέρας αἰτίας, ἀδυνάτως οἱ τῶν ἐκκλησιῶν πρόεδροι ἔχουσιν, δις τοῦ ἐνιαυτοῦ τὰς συνόδους ποιεῖσθαι, ἔδοξεν ὡς τρόπῳ παντὶ ἅπαξ τοῦ ἔτους τὴν τῶν προγεγραμμένων Ἐπισκόπων διὰ τὰ, ὡς εἶκος, ἀναφυόμενα ἐκκλησιαστικὰ κεφάλαια ἐκάστη ἐπαρχία, γίνεσθαι Σύνοδον, ἀπὸ τῆς ἁγίας τοῦ Πάσχα ἑορτῆς, καὶ μέχρι τῆς συμπληρώσεως τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς ἐκάστου ἔτους, κατὰ τὸν τόπον, ὃν ὁ τῆς Μητροπόλεως, καθὰ προείρηται, δοκιμάσει Ἐπίσκοπος. Τούς δὲ μὴ συνιόντας Ἐπισκόπους, ἐνδημοῦντας ταῖς ἑαυτῶν πόλεσι, καὶ ταῦτα ἐν ὑγείᾳ διάγοντας, καὶ πάσης ἀπαραιτήτου καὶ ἀναγκαΐας ἀσχολίας ὄντας ἐλευθέρους, ἀδελφικῶς ἐπιπλήττεσθαι.

Ἀποστ. λζ'. τῆς α΄. ε. τῆς δ'. ιθ'. τῆς ζ'. ς'. τῆς Ἀντιοχ. κ'. τῆς Καρθ. κς'. πᾶ. πδ'. πέ. ρδ'.

Ἑρμηνεία.

Οἱ Πατέρες οὗτοι βεβαιοῦσι μὲν καὶ ἀνανεοῦσι τὸν Κανόνα τῶν πρὸ αὐτῶν ἁγίων Πατέρων, τὸν προσταζόντα νὰ γίνωνται καθ' ἕκαστον χρόνον δύο Σύνοδοι εἰς κάθε ἐπαρχίαν. Ἐπειδὴ δὲ δυσκολεύονται οἱ Ἀρχιερεῖς νὰ συναθροίζωνται δύο φορές τὸν χρόνον, διὰ τὰς ἐπιδρομὰς καὶ φόβους τῶν βαρβάρων ἐχθρῶν, καὶ διὰ τὰς ἄλλας καιρικὰς περιστάσεις, ἐξέκπντος καὶ μὲ ἀπαραίτητον τρόπον προσταζοῦν νὰ γίνετα Σύνοδος Ἐπι-

(1) Ὅθεν καὶ ὁ Βαλσαμῶν (ἀποκρ. ξά. σελ. 392. τοῦ Γιοῦρ. Γραικ.) φέρων τὸν παρόντα Κανόνα εἰς μαρτυρίαν, λέγει, ὅτι ὁ Ἀναγνώστης ὁποῦ λάβει ἐπιτροπὴν παρὰ Ἠγουμένου νὰ κυβερνᾷ τὰ Μοναστηριακὰ πράγματα, δὲν πρέπει νὰ προκαθίζετα τῶν Ἱερῶν, ἢ νὰ μνημονεύετα μετὰ τὸν Ἠγουμένον ἐν ταῖς ἀκολουθίαις, παρὰ μόνον, ἂν αὐτὸς ὑπάγῃ εἰς κἀνένα μέρος, καὶ ἀναπληροῖ ἐν αὐτῷ τὸν τοῦ Καθηγουμένου τόπον.

σκόπων, μίαν φοράν τὸν χρόνον εἰς κάθε ἐπαρχίαν, διὰ τὰ θεωροῦν καὶ τὰ διορθῶνουν τὰς ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις ὅπου συμβαίνουν· ἡ Σύνοδος δὲ αὕτη νὰ γίνεται, κατὰ τὸν καιρὸν μὲν, τὸν ἀπὸ τοῦ ἁγίου Πάσχα, ἕως τὸ τέλος τοῦ Ὀκτωβρίου μηνός, κατὰ τὸν τόπον δὲ ἐκεῖνον, ὅπου ἤθελεν εὑρεῖ εὐλογον ὁ Μητροπολίτης τῆς κάθε Ἐπαρχίας. Ὅσοι δὲ Ἐπίσκοποι, εὐρισκόμενοι εἰς τὰς ἐπισκοπὰς των, καὶ ὑγιεῖς ὄντες, καὶ ἐλεύθεροι ἀπὸ κάθε ἀνγκυραίας φροντίδα, δὲν παρουσιασθῶν εἰς τὴν Σύνοδον, οὗτοι νὰ ἐπιπλήττωνται ἀδελφικῶς. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν λζ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Θ'.

Μηδενὶ ἐξεῖναι Κληρικῶ καπηλικὸν ἐργαστήριον ἔχειν. Εἰ γὰρ τῷ τοιούτῳ εἰσιέναι ἐν καπηλίῳ οὐκ ἐπιτέτραπται, πόσω μᾶλλον ἄλλοις ἐν τούτῳ διακονεῖσθαι, καὶ ἂ μὴ θέμις αὐτῷ ἐγχειρεῖν; εἰ δὲ τοι τοιοῦτο διαπράξῃτο, ἢ πκυτάσθω, ἢ καθαιρεῖσθω.

Ἀποστ. μδ'.
μγ'. νδ'. τῆς
ζ'. κβ'. τῆς
Λαοδ. κδ'. τῆς
Καρθ. ιη'. μζ'.
ξθ'.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν Κανὼν διορίζει, ὅτι δὲν εἶναι συγκεχωρημένον εἰς κἀνένα Κληρικὸν νὰ ἔχῃ καπηλεῖον, καὶ νὰ ὑπηρετῇ εἰς αὐτό. Διότι, ἀνίσως δὲν ἦναι συγκεχωρημένον εἰς αὐτὸν τὸ νὰ ἐμβαινῇ μὲ τελειότητα εἰς καπηλεῖα, πόσω μᾶλλον δὲν εἶναι ἄδεια εἰς αὐτὸν νὰ εὐρίσκειται μέσα εἰς αὐτὸν καὶ νὰ ὑπηρετῇ τοὺς εἰσερχομένους, καὶ νὰ κἀμνη ἐκεῖνα, ὅπου δὲν εἶναι πρέποντα εἰς τὸ ἐπάγγελμά του; ὅποιος δὲ τοιοῦτό τι ἤθελε μεταχειρισθῆ, ἢ ἄς παύσῃ, ἢ ἄς καθαιρεται. Εἰ δὲ καὶ ἔχωντας αὐτὸς ἐδικὸν του καπηλεῖον, βάλλοι ἄλλους καὶ ὑπηρετοῦν εἰς αὐτό, τοῦτο δὲν προξενεῖ βλάβην καὶ ἐμπόδιον εἰς αὐτὸν, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν. Κάλλιον ὁμῶς εἶναι νὰ πωλῇ αὐτό, καὶ νὰ ἀγοράζῃ ἄλλο κτῆμα σεμνότερον, καὶ μᾶλλον πρέπον εἰς τὸ ἐπάγγελμα τῶν Κληρικῶν (1). Ἀνάγνωθι καὶ τὸν μβ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Ι'.

Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, τόκους, ἢ τὰς λεγομένας ἑκατοστὰς λαμβάνων, ἢ πκυτάσθω, ἢ καθαιρεῖσθω,

Ἀποστ. μδ'
τῆς δ. ιζ'. τῆς
Λαοδ. δ'. τῆς
Καρθ. ε'. κ'.
Βασιλ. ιδ'.

Ἑρμηνεία.

Ὅποιος, (λέγει ὁ παρὼν Κανὼν,) Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος παίρνει διὰφορα εἰς τὰ ἄσπρα ὅπου δανείσει ἢ δώδεκα, ἢ εἰς εἰς τὰ ἐκτὸν γρόσια, θετέον, οὗτος, ἢ ἄς πκύσῃ ἀπὸ αὐτῶ, ἢ ἂν δὲν πκύσῃ, ἄς καθαιρεται. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν μδ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΙΑ'.

Μηδεὶς τῶν ἐν ἱερατικῶ καταλεγόμενων τάγματι, ἢ λαϊκός, τὰ παρὰ τῶν Ἰουδαίων ἄζυμα ἐσθίειν, ἢ τούτοις προτοικειούσθω, ἢ ἐν νόσοις προσκαλεῖσθω, καὶ ἰατρείας παρ' αὐτῶν λαμβανέτω, εἰ ἐν βαλανείοις τούτοις παντελῶς συλλουέσθω. Εἰ δὲ τις τοῦτο πρᾶξαι ἐπιχειροῖ, εἰ μὲν Κληρικὸς εἶη, καθαιρεῖσθω, εἰ δὲ λαϊκός, ἀφορίζεσθω.

Ἑρμηνεία.

Προσάξει ὁ παρὼν, Κανὼν, ὅτι κἀνένας ἱερωμένος, ἢ λαϊκός, νὰ μὴ τρώγῃ τὰ παρὰ τῶν Ἰουδαίων πεμπόμενα πρὸς αὐτὸν ἄζυμα, ἀλλ' οὔτε ὄλωσ νὰ φιλιώνεται μὲ αὐτούς, ἢ ὅταν εὐρίσκειται ἀσθενής, νὰ προσκαλῇ αὐτούς, καὶ νὰ δέχεται τὰς ἰατρείας αὐτῶν (2), ἢ ὄλωσ νὰ συλλούεται μᾶζῃ μὲ αὐτούς εἰς τὰ λουτρά. Ὅποιος δὲ τοῦτο ἤθελε κάμει, Κληρικὸς μὲν ὢν, νὰ καθαιρεται, λαϊκός δὲ νὰ ἀφορίζεσθαι. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ζ'. καὶ ο'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΙΒ'.

Καὶ τοῦτο δὲ εἰς γινώσιν ἡμετέραν ἦλθεν, ὡς ἐν τε τῇ Ἀφρικῇ καὶ Λιβύῃ καὶ ἑτέροις τόποις, οἱ τῶν ἐκεῖσε Θεοφιλέστατοι Πρόεδροι συνοικεῖν ταῖς ἰδίαις γαμεταῖς, καὶ μετὰ τὴν ἐπ' αὐτοῖς προσληοῦσαν χειροτονίαν, οὐ παραιτοῦνται, πρόσκομμα τοῖς ἄλλοις τιθέντες καὶ

Ἀποστ. ε. τῆς
ς'. λ'. μη. τῆς
ἐν Γαγγ. δ'. τῆς
Καρθ. δ'. λγ'.

(1) Σημειῶσαι ὅτι ὁ Ἀρμενόπουλος ἐπιτομῇ τῶν Καν. τμήμ. γ'. τίτλ. β'. ἀλλὰ καὶ ὁ Βαλσαμών λέγουσιν, ὅτι ὁ Πατριάρχης Λουκαῆς διὰ σημειώματος ἐμπόδισε νὰ μὴ ὑπηρετοῦν Κληρικοί εἰς μυρεψικὰ ἐργαστήρια, ἢ εἰς λουτρά, ὡσὰν ὅπου ταῦτα εἶναι ψεύδους καὶ ἀισχροκερδείας παραίτια; καὶ τοὺς Διακόνους ἐμ-

ποδίζει νὰ μὴ μεταχειρίζονται τὴν ἰατρικὴν, καὶ ἀφορίζει τοὺς Κληρικούς ὅπου μεταχειρίζονται κοσμικὰ καὶ δημόσια πράγματα.

(2) Δι' ὃ καὶ ὁ Χρυσόστομος συμφώνως λέγει νὰ μὴ πηγαίνῃ τινὰς εἰς ἰατροῦς Ἑβραίους, νὰ ἰατρευεταί (σελ. 360. τμήμ. ς')

σκάνδαλον. Πολλῆς ὦν ἡμῖν σπουδῆς οὔσης, τοῦ πάντα πρὸς ὠφέλειαν τῶν ὑπὸ χεῖρα ποιμνίων διαπράττεσθαι, ἔδοξεν, ὥστε μῆδαμῶς τὸ τοιοῦτον ἀπὸ τοῦ νῦν γίνεσθαι. Τοῦτο δὲ φαμέν, οὐκ ἐπ' ἀλητέῃσι, ἢ ἀνατροπῇ τῶν ἀποστολικῶς νενομοθετημένων, ἀλλὰ τῆς σωτηρίας καὶ τῆς ἐπὶ τὸ κρείττον προκοπῆς τῶν λαῶν προμηθεύμενοι, καὶ τὸ μὴ δοῦναι μῶμόν τινα κατὰ τῆς ἱερατικῆς καταστάσεως. Φησὶ γὰρ ὁ Θεὸς Ἀπόστολος «πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε, ἀπρόσκοποι γίνεσθε καὶ Ἰουδαίους, καὶ Ἕλλησι, καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ, καθὼς καὶ γὰρ πάντα πᾶσιν ἀρέσκω, μὴ ζητῶν τὸ ἑμαυτοῦ συμφέρον, ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν, ἵνα σωθῶσι, Μιμηταὶ μου γίνεσθε, καθὼς καὶ γὰρ Χριστοῦ». [ἀ. Κορινθ. θ'. 33]. Εἰ δὲ τις φανερωθεῖ τὸ τοιοῦτον πράττων, καθαιρέσθω.

Ἑ ρ μ η ν ε ἰ α.

Ἐπειδὴ ἐμάθομεν, ὅτι εἰς τὴν Ἀφρικὴν καὶ Λιβύην (ἢ μὲ δὺν ὀνόματα ὀνομάζει τὸν αὐτὸν τόπον, καθ' ὅτι τὸ κατὰ νότον κείμενον ἐν μέρος ἀπὸ τὰ δ', μέρη τοῦ κόσμου. Λιβύη πρότερον καλούμενον, Ἀφρικὴ μετῴνομασθη ὕστερον, κατὰ τὸν Χρῦσανθον· ἢ Λιβύην μὲν ὀνομάζει καθολικῶς ὅλον ἐκεῖνο τὸ μέρος, Ἀφρικὴν δὲ ἰδίως, ἐπαρχίαν τινὰ ὑπ' ἐκείου περιεχομένην, κατὰ τὸν Μελέτιον), καὶ εἰς ἄλλους τόπους, οἱ ἐκεῖσε Ἀρχιερεῖς, καὶ ἀφ' οὗ χειροτονηθῶν, συγκατοικοῦν μὲ τὰς γυναῖκάς των, καὶ προξενουσι σκάνδαλον εἰς τοὺς ἄλλους. Ὅθεν ἡμεῖς σπουδάζοντες νὰ ἐνεργῶμεν πάντα τὰ πρὸς τὴν κοινὴν ὠφέλειαν ἀποβλέποντα τῶν ποιμαινομένων Χριστιανῶν, ὀρίζομεν, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς, κἀνέναν Ἀρχιερεὺς νὰ μὴ συγκατοικῇ μὲ τὴν γυναῖκά του, ἀφ' οὗ χειροτονηθῇ (1)· ὀρίζομεν δὲ τοῦτο, ὄχι πρὸς ἀνατροπὴν καὶ ἀθέτησιν τῶν τοῦ κοινοῦ τῶν Ἀ-

(1) Σημείωσαι ὅτι διὰ τρία τινὰ κυριώτερα αἷτια ἡ Σύνοδος αὕτη ἐμπόδισε διὰ Κανόνος Οἰκουμενικοῦ νὰ μὴ ἔχουν γυναῖκα οἱ Ἀρχιερεῖς. α'. Διατί οἱ Ἀρχιερεῖς μὲ τὸ νὰ ἦναι ἐκ τῆς τελειωτικῆς τάξεως καὶ ἀνωτάτης ὄλων τῶν ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν τάξεων, πρέπει νὰ ἦναι καὶ τέλειοι εἰς τὰς ἀρετάς καὶ μέλιστα εἰς τὴν παρθενοίαν καὶ καθαρότητα, ὅθεν καὶ πρὸς ἀκριβῆ σφραγισμένη τὴν ζωὴν τους πρέπει νὰ διευθύνουσι. β'. διατί οἱ ἔχοντες γυναῖκα καὶ τέκνα Ἀρχιερεῖς, ἐχάριζαν μετὰ θάνατον εἰς τὰ τέκνα αὐτῶν τὴν ἐπισκοπὴν ὡς κληρονομίαν, καὶ πολλὰ τῶν τῆς Ἐκκλησίας πραγμάτων κακῶς διηρπάζοντο, καθὼς αὐτὸ τοῦτο φησὶν ὁ ζ'. Κανὼν τῶν Ἀποστόλων. Καὶ γ'. διατί ἡ μέριμνα τῆς γυναικὸς, τῶν τέκνων, καὶ ὄλου τοῦ οἴκου, ἐμπόδιζεν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ νὰ μεριμνῶσιν ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου των, ἐπειδὴ κατὰ τὸν Παῦλον «ὃ ἐν γάμῳ, μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου πῶς ἀρέσει τῇ γυναικί.» Λοιπὸν διὰ νὰ μὴ γίνωνται ταῦτα πάντα τὰ ἄτοπα, ἐμπόδισαν ἀπὸ τὸν γάμον τοὺς Ἀρχιερεῖς ἡ παροῦσα Οἰκουμενικὴ Σύνοδος διὰ τοῦ Κανόνος τούτου. Εἶπα διὰ Κανόνος Οἰκουμενικοῦ, διατί καὶ πρὸ τῆς Συνόδου ταύτης ἐμποδισμένοι ἦτον ὁ γάμος ἀπὸ τοὺς Ἀρχιερεῖς, ἀπὸ μερικοῦ ὄμως, καὶ οὐκ ἀπὸ καθολικοῦ Κανόνος. Καὶ πόθεν δῆλον; α'. ἀπὸ τὸν θεῖον Χρυσόστομον ἐρμηνεύοντα τὸ ρητὸν τοῦ Παύλου (τὸ λέγον περὶ τῶν Ἐπισκόπων· Εἴ τις ἐστὶν ἀνέγκλητος, μιᾶς γυναικὸς ἀνὴρ) καὶ λέγοντα. Διὰ τοῦτο εἶπε μιᾶς γυναικὸς ἀνδρα, οὐκ ἐπειδὴ τῶρα τοῦτο φυλάττεται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, διότι ὁ Ἀρχιερεὺς πρέπει νὰ ἦναι ἐστολισμένος μὲ τελείαν ἀγιωσύνην καὶ καθαρότητα, ἀλλ' ἐπειδὴ τότε πρὸς τοὺς ἐν πορείᾳ εὐρισκομένους Ἕλληνας μεγάλον ἐνομιζέτο τοῦτο, τὸ νὰ ἔχουν δηλονότι μίαν μόνον γυναῖκα, (λογ. β'. εἰς τὸν Ἰωβ.) καὶ β'. ἀπὸ τοὺς Κανόνας τῆς ἐν Κερθαγ. τοπικῆς, τὸν δ' καὶ λγ'. ὅτινες ἐπεκράτουν εἰς τοὺς τόπους τῆς Ἀφρικῆς, καὶ ἐδιώριζον, ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι, Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι νὰ κἀνουσιν ὄρον, ἦτοι ὑπόσχεσιν, νὰ ἀπέχουσιν ἀπὸ τὰς γυναῖκάς των (μὲ κοινὴν δηλ. συμφωνίαν καὶ τῶν γυναικῶν) ἡ παροῦσα δὲ Σύνοδος, τὸ μὲν νὰ ἀπέχουσιν οἱ Ἐπίσκοποι ἀπὸ τὰς γυναῖκάς των, ἀλλὰ καὶ τὸ ὅλος νὰ μὴ συνοικοῦσι μὲ αὐτάς ἐκάνονισε διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος νὰ ἐπικρατῇ πανταχοῦ, τὸ δὲ καὶ νὰ ἀπέχουσιν ἀπὸ αὐτάς, οἱ Πρεσβύτεροι καὶ

Διάκονοι, συνεχώρησε μὲν ἐν τῷ λ'. Κανόνι, ὄχι δὲ καὶ πανταχοῦ, ἀλλὰ εἰς τοὺς τόπους μόνον τοὺς Βαρβαρικοὺς ἐκείνους διὰ τὸ ἄγριον αὐτῶν ἦθος, καὶ ἀπαγὸς τῆς πίστεως. Ὅτι δὲ ἐσυγκατοίκουν, ὡς λέγει ἡ Σύνοδος, οἱ τοιοῦτοι μὲ τὰς γυναῖκάς των, καὶ ἀφ' οὗ ὑπέσχοντο δῆλον ἐστὶν ἀπὸ τὸν λγ'. τῆς αὐτῆς Κερθαγένης. Οὐκ ἐναντιώνεται δὲ ἡ παροῦσα Σύνοδος εἰς τὸν ε'. Ἀποστολικὸν Κανόνα, ἢ εἰς τὴν διαταγὴν τοῦ Παύλου, οὔτε ἀνατρέπει, καὶ ἀναίρει ταῦτα α'. Διατί οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι συγχωροῦντες νὰ ἔχουν γυναῖκας οἱ Ἀρχιερεῖς, οὐ νόμον τοῦτο ἐποίησαν, ἀλλ' ἐσυγκατέβησαν εἰς τὴν ἀσθένειαν τῶν τότε, καὶ εἰς τὰ ἔθη τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐθνικῶν καὶ τῶν Ἰουδαίων γὰρ καὶ τῶν ἐθνικῶν οἱ Ἀρχιερεῖς γυναῖκας εἶχον. Ὅθεν ὁ Θεὸς Χρυσόστομος (ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ) λέγει. «Κατάστησον Ἐπισκόπους, εἴ τις ἐστὶν ἀνέγκλητος μιᾶς γυναικὸς ἀνὴρ» οὐκ ἐπειδὴ νόμον ἔθηκε τοῦτο, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐσυγκατέβη εἰς τὴν πλάνην. Ἡ δὲ παροῦσα Σύνοδος, ἔρωσα προκόπτουσαν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἀνορθοῦσαν τὴν πολιτείαν τῶν Χριστιανῶν εἰς τὰς ἀρετάς, ἐκάνονισε νὰ ἀνθῇ καὶ ἡ πολιτεία τῶν Ἀρχιερέων μὲ τὴν ἀγαμίαν καὶ σφραγισμένην. Δι' ὃ καὶ ὁ θεὸς Χρυσόστομος τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Παύλου ἐρμηνεύων λέγει. «Ὅτι τότε μόνον ἐσυχώρησε τὸν γάμον ὁ Παῦλος, διότι ἤξευρε, πῶς ὅταν ἀνθήσῃ μετὰ ταῦτα ἡ εὐσέβεια, αὕτη ἡ φύσις ἀφ' ἑαυτῆς θέλει προτιμῆσει τὸ ἀγαθὸν τῆς ἀγαμίας καὶ παρθενοίας, καὶ ἡ ἐκλογὴ θέλει γένει τῶν κρείττωνων, τῶν ἀγάμων δηλαδὴ καὶ παρθένων Ἀρχιερέων β'. Ὅτι ὁ Ἀποστολικὸς Κανὼν ἐμπόδιζει μὲν τὸ νὰ ἐκβάλλῃ ὁ Ἐπίσκοπος τὴν γυναῖκά του, ἦγουν βιαίως νὰ τὴν χωρίσῃ, χωρὶς τὴν συμφωνίαν καὶ θέλησιν ἐκείνης, οὐκ ἐμπόδιζει δὲ καὶ τὸ νὰ χωρίζεται τῆς γυναικὸς μὲ τὴν συμφωνίαν ἐκείνης. Ἡ δὲ παροῦσα Σύνοδος ἐν τῷ μη'. Κανόνι συγχωροῦσα νὰ χωρίζεται μὲ κοινὴν συμφωνίαν ἡ γυνὴ τοῦ μέλλοντος γενέσθαι Ἀρχιερέως, καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν νὰ ἐμβαθῆ εἰς γυναικεῖον Μοναστήριον, οὐ συγχωρεῖ ἐνταῦτ' καὶ τὸ νὰ χωρίζεται βιαίως, καὶ χωρὶς τὴν θέλησιν ἡ γυνὴ. Διότι, ἀν τοῦτο ἔλεγε, προφανῶς ἦθελον ἐναντιώνεται εἰς τοὺς Ἀποστόλους, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ Κυρίου, τὰ ὅποια προστάξουσι, νὰ μὴν ὁ γάμος ἄλυτος. Ἐπειδὴ δὲ τοῦτο οὐ λέγει, λοιπὸν οὔτε ἐναντιώνεται, ἀλλὰ μάλλον συμφωνεῖ μὲ τὸν Ἀποστολικόν. Καὶ συν-

ποστόλων κανόνος, τοῦ ἑ. δηλ. ὡς ἀφορῶν τὸν ἐπίσκοπον ἐκεῖνον, ὅπου μὲ πρόφασιν εὐλαβείας χωρίζει βικίως τὴν γυναῖκά του, ὅτι καὶ τῆς διαταγῆς ὅπου ξεχωριστὰ κάμνει ὁ Παῦλος πρὸς τὸν Τίτον, λέγων καταστήσεις κατὰ οὖλον πρεσβυτέρους (ἦτοι ἐπίσκοπους κατὰ τὸν Χρυσόστομ. μὲ τὸ νὰ λαμβάνη, ὡς προεπίσμεν ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ἁ. ἀποστολικοῦ, ὁ ἐπίσκοπος καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πρεσβυτέρου. Δῆλον δὲ τοῦτο καὶ ἀπὸ τὸ ἐπιφερόμενον, ὅπου λέγει ὁ ἀπόστολος, δεῖ γὰρ τὸν ἐπίσκοπον κτλ.) εἴ τις ἐστὶν ἀνέγκλητος, μὴ γυνικὸς ἀνὴρ, ὄχι, λέγω, τοῦτο ὀρίζομεν πρὸς ἀναρῆσιν αὐτῶν, ἀλλὰ φροντίζοντες διὰ τὴν σωτηρίαν, καὶ τὴν εἰς τὰ τελειότερα προκοπὴν τῶν Χριστιανῶν, καὶ διὰ νὰ μὴ προξενούσι κατηγορίαν τινὰ ἐναντίον τῆς ἀρχιερωσύνης. Καὶ γὰρ οἱ συνοικοῦντες μὲ τὰς γυναῖκάς των ἀρχιερεῖς ἐν σωφροσύνῃ καὶ ἐγκρατεῖα ζῶσι, μ' ὅλον τοῦτο ὁ κοινὸς λαὸς σκανδαλίζεται, καὶ κατηγορεῖ αὐτοὺς, ὑπολαμβάνοντας τὸ ἐναντίον ἐκ τῆς τοιαύτης αὐτῶν συνοικίσεως. Ὁ δὲ θεὸς ἀπόστολος μᾶς παραγγέλλει, ὅσα καὶ ἂν κάμνωμεν, νὰ τὰ κάμνωμεν εἰς δόξαν Θεοῦ, καὶ νὰ μὴ γινώμεθα σκάνδαλον εἰς Ἰουδαίους, καὶ Ἕλληνας, καὶ Χριστιανούς. Καθὼς, λέγει καὶ ἐγὼ κατὰ πάντα εἰς ὅλους ἀρέσκω, μὲ τὸ νὰ μὴ ζητῶ τὸ ἰδικόν μου συμφέρον, ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν, ἵνα σωθῶσι. Γίνεσθε ἐσεῖς μιμηταὶ μου, καθὼς καὶ ἐγὼ μιμητῆς τοῦ Χριστοῦ. Ἄνισως δὲ τινὰς ἀπὸ τοὺς ἀρχιερεῖς συνοικῆσθαι μὲ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, ἃς καθαιρέται. Ὅρα καὶ τὸν ἑ. Ἀποστολ.

ΚΑΝΟΝ ΙΓ'.

Ἐπειδὴ ἐν τῇ Ῥωμαίων ἐκκλησίᾳ ἐν τάξει κανόνος παραδεδοσθαι διέγνωμεν, τοὺς μέλλοντας Διακόνου, ἢ Πρεσβυτέρου χειροτονίας ἀξιοῦσθαι, καθομολογεῖν, ὡς οὐκ ἔτι ταῖς αὐτῶν συνάπτονται γαμεταῖς ἡμεῖς τῷ ἀρχαίῳ ἐξακολουθοῦντες Κανόνι τῆς ἀποστολικῆς ἀκριβείας καὶ τάξεως, τὰ τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν κατὰ νόμους συνοικίσεια, καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν ἐρῶσθαι βουλόμεθα, μηδάμῳς αὐτῶν τὴν πρὸς γαμετὰς συνάφειαν διαλύοντες ἢ ἀποστεροῦντες αὐτοὺς τῆς πρὸς ἀλλήλους κατὰ καιρὸν τὸν προστήκοντα ὁμιλίας, ὥστε, εἴ τις ἀξίος εὐρεθῆι πρὸς χειροτονίαν Ὑποδιακόνου, ἢ Διακόνου, ἢ Πρεσβυτέρου, οὗτος μηδαμῳς κωλύεσθαι ἐπὶ τοιοῦτον βαθμὸν ἐμβιβάζεσθαι, γαμετῇ συνοικῶν νομίμῳ. Μῆτε μὴν ἐν τῷ τῆς χειροτονίας καιρῷ ἀπικτείσθαι ὁμολογεῖν, ὡς ἀποστήσεται τῆς νομίμου πρὸς τὴν οἰκίαν γαμετὴν ὁμιλίας, ἵνα μὴ ἐντεῦθεν τὸν ἐκ Θεοῦ νομοθετηθέντα καὶ εὐλογηθέντα τῇ αὐτοῦ παρουσίᾳ γάμον καθυβρίζειν ἐκδισσῶμεν, τῆς τοῦ Εὐαγγελίου φωνῆς βώωσθαι. « Ἄ ὁ Θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωρίζετω » [Ματθ. ιθ'. 6.] καὶ τοῦ Ἀποστόλου διδάσκοντος, « τίμιον τὸν γάμον, καὶ τὴν κοίτην ἀμίαντον. » [Ἐβρ. ιγ'. 4.] Καὶ, « δέδεσται γυναικί; μὴ ζητεῖ λύσιν. » [ἁ. Κορινθ. ζ'. 27.] ἴσμεν δὲ ὡσπερ καὶ οἱ ἐν Καρθαγένῃ συνελθόντες τῆς ἐν βίῳ σεμνότητος τῶν λειτουργῶν τιθέμενοι πρόνοιαν, ἔφασαν, ὥστε τοὺς Ὑποδιακόνους τοὺς τὰ ἱερὰ μυστήρια ψηλαφῶντας καὶ τοὺς Διακόνους καὶ Πρεσβυτέρους κατὰ τοὺς ἰδίους ὅρους καὶ ἐκ τῶν συμβίων ἐγκρατεῦσθαι, ἵνα καὶ τὸ διὰ τῶν ἀποστόλων παραδοθὲν, καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ἀρχαιότητος κρατηθῆν, καὶ ἡμεῖς ὁμοίως φυλάξωμεν, καιρὸν ἐπὶ παντὸς ἐπιττάμενοι πράγματος, καὶ μάλιστα νηστείας καὶ προσευχῆς. Χρὴ γὰρ τοὺς ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ προεδρεύοντας ἐν τῷ καιρῷ τῆς τῶν ἁγίων μεταχειρήσεως ἐγκρατεῖς εἶναι ἐν πᾶσιν, ὅπως δυνηθῶσιν, ὁ παρὰ τοῦ Θεοῦ ἀπλῶς αἰτοῦσιν, ἐπιτυχεῖν. Εἴ τις οὖν τολμήσῃ παρὰ τοὺς ἀποστολικούς κανόνους κινούμενος, τινὰς τῶν ἱερωμένων, Πρεσβυτέρων φαμέν, ἢ Διακόνων, ἢ Ὑποδιακόνων, ἀποστερεῖν τῆς πρὸς τὴν νόμιμον γυναῖκα συναφείας τε καὶ κοινωνίας, καθαιρέσθαι. Ὡσαύτως καὶ, εἴ τις Πρεσβύτερος ἢ Διάκονος, τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα προφάσει εὐλαβείας ἐκβάλλῃ, ἀφορίζεσθαι ἐπιμένων δὲ καθαιρέσθαι.

Ἑρμηνεία.

Τοῦτο διορίζει ὁ παρὼν κανὼν ἔπειδὴ ἐμάθομεν ὅτι εἰς τὴν Ῥώμην ὡς Κανὼν φυλάττεται ἀπαράβατος, τὸ νὰ ὁμολογοῦσιν ἐν καιρῷ τῆς χειροτονίας οἱ μέλλοντες γίνεσθαι Διάκονοι καὶ Πρεσβύτεροι, ὅτι μετὰ τὴν χειροτονίαν πλέον νὰ μὴ σμίγῃσι μὲ τὰς γυναῖκάς των ἡμεῖς ἀκολουθοῦντες εἰς τὸν παλαιὸν Κανὼνα τῶν ἁγίων ἀποστόλων, τὸν ἑ. δηλαδὴ, θέλομεν καὶ διορίζομεν νὰ μένουσι στερεὰ καὶ ἀχώριστα τὰ συνοικίσεια τῶν ἱερωμένων, χωρὶς νὰ χωρίζωμεν αὐτοὺς μετὰ τὴν χειροτονίαν, ἀπὸ τὴν μίξιν τῶν ἰδίων τῶν γυναικῶν, τὴν ἐν τῷ

τόμῳ εἰπεῖν, ἢ Σύνοδος αὕτη πλουτοῦσα διὰ τὴν ἐπὶ τὸ κρεῖττον τῆς Ἐκκλησίας προκοπὴν, ἀγάμους, ἦτοι ἱερομονάχους, διὰ τὴν Ἀρχιερωσύνην, δὲν θέλει τοὺς ἐν γάμῳ, ὄχι διατὶ κακίζει καὶ κατηγορεῖ τὸν γάμον, ἀλλὰ διατὶ προτιμᾷ καλλίτερον τὴν ἀγαμίαν. Διὰ τοῦτο δέχεται εἰς τὴν Ἀρχιερωσύνην καὶ τοὺς ὑπανδρευθέντας μὲν, χωρισθέντας δὲ τῶν γυναικῶν, ἢ μὲ τὸν θάνατον, ἢ ἐκ συμφώνου, κατὰ τὸν Ἀπόστολον. Καὶ δὲν λύει αὐτὴ τὸν γάμον, ἀλλὰ χειροτονεῖ Ἀρχιερέα ἐκεῖνον ὅπου ἤθελεν εἶρεῖ ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ μὲ συμφωνίαν ἐλεύθερον, καὶ λυτὸν

ἀπὸ γάμον, καὶ καθαιρεῖ τὸν συγκοιτιοῦντα μετὰ τὴν χειροτονίαν Ἀρχιερέα μὲ τὴν γυναῖκά του. α'. Διατὶ ἀπὸ τὴν τοιαύτην πρὸς αὐτὴν συνοικίσειν, ἡμπορεῖ νὰ ἐρεθισθῇ νὰ πέσῃ καὶ εἰς μίξιν σαρκικὴν μὲ αὐτὴν, ἣτις δὲν εἶναι πλέον μίξις νόμιμος ὡς τὸ πρότερον, ἀλλὰ πορνεία καὶ μοιχεία αὕτη λογίζεται, διὰ τὴν παράθεσιν τῆς συμφωνίας καὶ ὑποσχέσεως ὅπου ἔδωκε νὰ φυλάξῃ ἐγκράτειαν ἀπὸ αὐτῆν καὶ β'. διὰ τὸ σκάνδαλον, ὅπου ἐκ τοιαύτης συνοικίσεως προξενεῖται εἰς τὸν λαόν, ὡς λέγει τοῦτο αὐτολεξεῖ ὁ παρὼν Κανὼν.

πρέποντι καιρῷ γινομένην, ὅτε δηλαδὴ δὲν εἶναι νηστεία, καὶ ὅτε δὲν ἱερουργοῦσι τὰ θεία μυστήρια (1), ὥστε ὅποιος εἶναι ὑπανδρὸς μετὰ γυναῖκα νόμιμον, καὶ εἶναι ἀξίος διὰ τὸ γέννη Ὑποδιάκονος, Διάκονος καὶ Πρεσβυτέρου, ἅς γίνεται, καὶ ἅς μὴ χρεωστῆ ἀναγκαιῶς νὰ ὁμολογῆ, ὅτι θέλει χωρισθῆ ἀπὸ τὴν γυναῖκα του, διὰ τὸ μὴ βιαζόμεθα εἰς τούτου νὰ ἀτιμάζωμεν τὸν γάμον, τὸν καὶ παρὰ τοῦ Θεοῦ νομοθετηθέντα, καὶ μετὰ τὴν αὐτοῦ παρουσίαν ἐβλογηθέντα, κατὰ τὸν ἐν Κανῶ γάμον δηλ., διότι καὶ ἡ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ φωνὴ τοῦ Κυρίου βοᾷ· ἐκείνους ὁποῦ ὁ Θεὸς ἤνωσε διὰ τοῦ νυμφίου γάμου, ἅς μὴ τοὺς χωρῖζῃ ἄνθρωπος, καὶ ὁ Ἀπόστολος διδάσκει· ὁ γάμος εἶναι τίμος, καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος· καὶ πάλιν, ἐδέθη μετὰ γυναῖκα, μὴ ζῆτει νὰ χωρισθῆ ἀπὸ αὐτῆν. Καθὼς δὲ οἱ Πατέρες τῆς ἐν Καρθαγῆν Συνόδου προνοοῦντες διὰ τὴν σεμνότητα τῶν ἱερωμένων, ὤρισαν, ὅτι οἱ τὰ ἱερὰ μυστήρια ψηλαφῶντες Ὑποδιάκονοι, Διάκονοι καὶ Πρεσβύτεροι, νὰ ἐγκρατεύωνται ἀπὸ τὰς συμβίας των, κατὰ τοὺς ἰδίους των ὅρους (2) κατὰ τὸν λγ'. Κανόνα, ἵνα τὴν διὰ τῶν Ἀποστόλων, καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ἀρχαιότητος κρατήσασαν παράδοσιν καὶ ἡμεῖς ὁμοίως φυλάζωμεν, κατὰ τὸν γ'. Κανόνα τῆς αὐτῆς (δηλαδὴ καὶ τὰς ἐγγράφους παραδόσεις, καὶ τὰς ἀγράφους κατὰ τὸν Ζωναρᾶν καὶ Βαλσαμῶνα), οὕτω καὶ ἡμεῖς τὰ αὐτὰ μετὰ τοὺς Πατέρας τούτους λέγοντες, διορίζομεν, ὅτι, αἱ ἀνωτέρω τρεῖς τάξεις τῶν ἱερωμένων νὰ ἐγκρατεύωνται ἀπὸ τὰς γυναϊκάς των ἐν καιρῷ νηστείας καὶ προσευχῆς, κατὰ τὸν Παῦλον. Διότι, οἱ τῷ θυσιαστηρίῳ προσεδρεύοντες πρέπει νὰ ἦναι ἐγκρατεῖς ἀπὸ ὅλα ἐν τῷ καιρῷ ὅπου ἱερουργοῦσι. διὰ τὸ ἡμποροῦν μετὰ τὸ μέσον τῆς ἐγκρατείας ταύτης, νὰ λυμβάνουσιν ἀπὸ τὸν Θεόν, ἐκεῖνο ὅπου ζητοῦσιν ἀπλῶς, ἢ ἀδιακρίτως δηλαδὴ κατὰ τὸν Ζωναρᾶν, ἢ διὰ τὸ κοινὸν συμφέρον τοῦ λαοῦ (κατὰ τὸν γ'. δηλ. τῆς αὐτῆς Καρθαγ.) ὅποιος λοιπὸν τολμήσῃ ἐξῶ ἀπὸ τοὺς Ἀποστολικούς κανόνας νὰ κωλύσῃ τοὺς Ἱποδιακόνους, Διακόνους καὶ Πρεσβυτέρους ἀπὸ τὴν νόμιμον μίξιν τῶν γυναικῶν τους, ἅς καθαίρεται (3) ἐκθέτει δὲ ἀυτολεξεῖ τὸν ἑ. Ἀποστολ. οὗ τὴν ἐρμηνείαν ἀνάγνωθι.

(1) Σημειῶσαι ὅτι ὁ Πατριάρχης κύρ. Δουκᾶς, ἐρωτηθεὶς πόσας ἡμέρας πρέπει νὰ ἀπέχουσι γυναῖκός οἱ μέλλοντες μεταλαβεῖν, ἀπεφῆναι συνοδικῶς ὅτι τρεῖς ἡμέρας νὰ μὴ πλησιάσουσιν εἰς τὰς γυναϊκάς των, οὐ μόνον οἱ ἱερωμένοι, ἀλλὰ καὶ οἱ ὑπανδρὸι κοσμικοί. Διότι ἂν ὁ Θεὸς ἐπρόσταξαι τοὺς Ἑβραίους τρεῖς ἡμέρας νὰ μὴ πλησιάσουσιν εἰς τὰς γυναϊκάς των, διὰ τὸ νὰ λάβουσιν τὸν καλαῖον νόμον· «Γίνεσθαι ἔτοιμοι· τρεῖς ἡμέρας μὴ προσέλθετε γυναϊκῇ (Ἐξοδ. κεφ. ιθ'. 43.)» πόσω μᾶλλον πρέπει νὰ φυλάττωσι ταύτας καὶ ἐκεῖνοι ὅπου μέλλουσιν νὰ λάβουσιν μέσα εἰς τὸν αὐτὸν τους, ὅχι τὸν νόμον, ἀλλὰ τὸν ἴδιον νομοθέτην Θεὸν διὰ τῆς θείας εὐχαριστίας; καὶ ἂν ὁ Ἀβιμέλεχ (ἢ Ἀβιθάαρ) ὁ Ἀρχιερεὺς, μέλλοντας νὰ δώσῃ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως εἰς τὸν Δαβὶδ καὶ εἰς τὰ παληκάρια του, ἠρώτησεν αὐτούς, ἂν ἦσαν καθαροὶ ἀπὸ γυναϊκῶν, καὶ αὐτοὶ ἀπεκρίθησαν ὅτι τρεῖς ἡμέρας ἦσαν φυλαγμένοι ἀπὸ μίξιν γυναϊκῶν. «Καὶ ἀπεκρίθη Δαβὶδ τῷ ἱερεὶ καὶ εἶπεν· ἀλλὰ ἀπὸ γυναϊκῶν ἀπεσχήμεθα χθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν (Βασιλ. κα'. 5.)» πῶς δὲν πρέπει νὰ ἦναι τρεῖς ἡμέρας καθαροὶ ἀπὸ γυναϊκῶν οἱ κοινωνῆσαι μέλλοντες τοῦ Δεσποτικοῦ Σώματος; ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι ὅπου μέλλουσιν νὰ ὑπανδρευθοῦν, πρέπει νὰ ἐξομολογοῦνται μετὰ τῶν γυναικῶν των, νὰ νηστεύουσιν, καὶ νὰ προετοιμάζωνται, καὶ πρὸ τοῦ μὲν νὰ ἀρχίσῃ ἡ θεία λειτουργία, νὰ στεφανῶνται, ἀφ' οὗ δὲ στεφανωθοῦν, τότε νὰ ἀρχινῆ ἡ θεία λειτουργία, καὶ τελειωθῆσιν ταύτης, νὰ προσέρχωνται νὰ μεταλαμβάνουσιν τὰ θεία μυστήρια, καὶ νὰ φυλάττωσιν νὰ μὴ σμίγουν ἐκείνην τὴν νύκτα μετὰ τὴν θείαν κοινωνίαν, καθὼς μία τοιαύτη ἀγιωτάτη συνήθεια καὶ τάξις καὶ ἐφυλάττετο, καὶ φυλάττεται ἕως τοῦ νῦν ἀπὸ τοὺς ἀληθινοὺς καὶ θέλοντας σωθῆναι χριστιανοῦς. Διὰ τοῦτο, κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα, καὶ ὁ ἀνωτέρω ρηθεὶς κύρ. Δουκᾶς εἰς ἐπιτίμια καθυπέβαλε τοὺς νεονύμφους ἐκείνους ὅπου ἐσμίχθησαν κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν μετὰ τὴν ἀγίαν Κοινωνίαν. Ἐντεῦθεν συμπεραίνομεν ἐκ τοῦ μείζονος τὸ ἔλαττον, ὅτι ἂν ἦναι ἀρκετὴ εἰς ἐτοιμασίαν τῆς θείας Κοινωνίας ἡ τριήμερος ἀποχή τῆς σαρκικῆς μίξεως, πολλῷ μᾶλλον εἶναι ἀρκετὴ εἰς αὐτὴν ἡ τριήμερος νηστεία. Καὶ μ' ὅλον ὅπου ἀπὸ τοὺς θείους Κανόνας νηστεία πρὸ τῆς Μεταλήψεως οὐ διορίζεται· οἱ δυνάμενοι δὲ νηστεύειν πρὸ αὐτῆς καὶ ὀλοκλήρην ἐβδομάδα, καλῶς ποιῶσιν. Ὅρα καὶ τὴν β'. ὑποσημειώ-

σιν τοῦ εγ'. Ἀποστολικῷ καὶ τὴν τοῦ ζ'. τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ.

(2) Τὸ κατὰ τοὺς ἰδίους ὅρους, ἢ μὲν ἐν Καρθαγ. ἐκλαμβάνει ἀντὶ τοῦ, κατὰ τὰς ἰδίας ὑποσχέσεις ὅπου οἱ τοιοῦτοι ἱερωμένοι ἔκαμαν νὰ ἐγκρατεύωνται, ἢτοι νὰ παρβενεύουσιν ἀπὸ τὰς γυναϊκάς των μετὰ συμφωνίαν, ἢ δὲ Οἰκουμενικῆ αὐτῆς Συνόδου βελτιοῦσα τὰ ἐκείνης, τοπικῆς οὔσης, τοὺς ἰδίους ὅρους ἐξέλαβεν, ἀντὶ τοῦ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἱεουργίας καὶ τῆς ἰδίας ἐφημερίας, ὡς ὁ Ζωναρᾶς καὶ ὁ Βαλσαμῶν ἐρμηνεύουσιν. Ὡσαύτως καὶ τὸ ἐγκρατεῖς εἶναι ἐν πᾶσι τῆς ἐν Καρθαγῆν περὶ τῆς ἐν ταῖς ἐφημερίαις ἐγκρατείας ἀπὸ γυναϊκῶν, καὶ οὐχὶ πάντοτε ἡ Σύνοδος αὐτῆ ἐξέλαβεν, αἰχμαλωτίζουσα τὸ νόημα ἐκείνης εἰς λόγον ἀσφαλέστερον, ἵνα μὴ ἐκ τῆς ὑποσχέσεως τοῦ νὰ ἀπέχουσιν παντοτινὰ οἱ ἱερωμένοι ἀπὸ τὰς γυναϊκάς των, ἀναγκασθῶσιν ἐκ τούτων πολλοὶ νὰ πορνεύωσι καὶ νὰ ἀσελγαίνωσι. Βαρβαρικαὶ ἐκκλησίαι δὲ ἦσαν αἱ ἐν τῇ Λιβύῃ καὶ Βαρβαρίᾳ εὐρισκόμεναι· δι' ὅ καὶ ὁ ιθ'. Κανὼν τῆς παρούσης, ὀνομαστὶ Λιβυτῆν καὶ Ἀφρικῆν ἀναφέρει, ἐν αἷς ἐπεκράτει ἡ τοιαύτη συνήθεια.

(3) Βλασφημοῦσιν οἱ Δατινοὶ, λέγοντες, ὅτι ἡμαρτεν ἡ παρούσα Σύνοδος μετὰ τὸ νὰ νομοθετῆ εἰς τὴν ἐν Ρώμῃ Ἐκκλησίαν περὶ γάμων ἱερέων, καὶ τῷ ἀγίῳ Πνεύματι φανερῶς ἀντιπίπτουσι, τῷ διὰ ταύτης λαλήσαντι. Διότι Οἰκουμενικῆ οὔσα αὕτη, πάση τε τῇ οἰκουμένῃ μετ' αἰετῆς Συνόδους πελοῦνται, ὡς καὶ πᾶς Ἀρχιερεὺς, καθὼς ὁ Πελάγιος ὁ δεύτερος τοῦτο φησὶν, οὐχ ἥμαρτε δὲ αὕτη περὶ τοῦ γάμου τῶν ἱερέων διορίζουσα, ἐπειδὴ ἔσεται καὶ τῇ Γραφῇ, ἣτις θέλει νὰ μὲν ὁ γάμος ἄλυτος, καὶ τῇ Οἰκουμενικῇ ἁ. ἣτις ἀπέφυγε τοῦτο, τὸ νὰ μὴ γίνεται δηλ. διαζύγιον βίᾳ εἰς τὸν γάμον τῶν ἱερέων. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐν τῇ Ρώμῃ ἀπαράβατος αὕτη συνήθεια, μᾶλλον δὲ Κανὼν, ἠνάγκασε πολλοὺς χωριζομένους βιαίως (βιαίως δὲ λέγω, καθ' ὅτι πολλοὶ μετὰ τὸ νὰ ἡγάπων τὴν ἀξίαν τῆς ἱερωσύνης, καὶ δὲν ἐπιτύχαιναν μετὰ τὸ νὰ εἶχον γυναϊκάς, ἠναγκάζοντο διὰ τὴν τοῦ ἀξιώματος ὁξείαν νὰ χωρίζωνται τῶν γυναικῶν τους καὶ μὴ θέλοντες) νὰ πορνεύωσι, καὶ νὰ ἀσελγαίνωσι μετὰ ταῦτα, καὶ συναισάκτους νὰ ἔχωσι (ὡς καὶ νῦν οἱ Δατινοὶ ἀνοπιστόλως καὶ κατ' ἐπιτροπὴν μάλιστα ταύτας ἔχουσι), διὰ τοῦτο, λέγω, ἐμπόδισε τοῦτο ἡ Σύνοδος. Τοὺς μὲν γὰρ Ἀρχιερεῖς ἀνάγκη ἦτο νὰ ἐμπόδιση ἀπὸ τὸν γά-

ΚΑΝΟΝ ΙΔ'.

Τῆς δ. ιθ'. τῆς δ' .ιέ. τῆς Νεο- κα:σ. ιά. τῆς Καρθ. κδ. ὁμοίως, μήτε Διάκονος πρὸ τῶν κέ'. ἐτῶν, ἢ Διακόνισσα πρὸ τῶν μ'. ἐτῶν χειροτονείσθω.

Ὁ τῶν ἀγίων, καὶ θεοφόρων ἡμῶν πατέρων κρατεῖτω Κανὼν καὶ ἐν τούτῳ, ὥστε Πρεσβύτερον πρὸ τριάκοντα ἐτῶν μὴ χειροτονείσθαι, κἂν πᾶν ἢ ὁ ἄνθρωπος ἀξίος, ἀλλ' ἀποτηρεῖσθαι. Ὁ γὰρ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, ἐν τῷ τριακοστῷ ἔτει ἐβαπτίσθη, καὶ ἤρξατο διδάσκειν ὁμοίως, μήτε Διάκονος πρὸ τῶν κέ'. ἐτῶν, ἢ Διακόνισσα πρὸ τῶν μ'. ἐτῶν χειροτονείσθω.

Ἑρμηνεία.

Ἀπολεξεὶ ὁ παρῶν Κανῶν ἐκθέτει τὸν ιά. τῆς ἐν Νεοκαισαρεία, ἐπικυρῶν ἐκεῖνον, καὶ διορίζων, ὅτι νὰ μὴ χειροτονῆται Πρεσβύτερός τις πρὸ τοῦ νὰ φθάσῃ εἰς ἡλικίαν χρόνων τριάκοντα, κἂν καὶ ὁ μέλλων χειροτονείσθαι ᾖ πολλὰ ἀξίος διὰ τὴν ἰερωθῆν, ἀλλὰ πρέπει νὰ φυλάττεται ἀναμένωντας τὴν ἀπὸ τοῦ χρόνου τελείωσιν. Διότι καὶ ὁ Κύριος εἰς τὸν τριακοστὸν χρόνον ἐβαπτίσθη, καὶ ἄρχισε νὰ διδάσκῃ τὸ τοῦ Εὐαγγελίου κήρυγμα, («Καὶ αὐτὸς ἦν ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα ἀρχόμενος,» λέγει ὁ Λουκᾶς γ', 23.) τὸν ὅποιον πρέπει νὰ μιμουνται καὶ οἱ Πρεσβύτεροι, ὡς διδάσκαλοι τῶν πιστῶν διὰ τοῦ Πρεσβυτερίου προχειριζόμενοι (1). Ὅμοίως μήτε ὁ Διάκονος νὰ χειροτονῆται πρὸ τοῦ νὰ φθάσῃ εἰς εἰκοσιπέντε χρόνους· αὐτὸ δὲ τοῦτο λέγει καὶ ὁ κἀ. τῆς Καρθ. μήτε Διοκόνισσα πρὸ τοῦ νὰ φθάσῃ εἰς χρόνους τεσσαράκοντα. Ἰλεως, δὲ γένοιτο ὁ Θεὸς διὰ τὴν τωρινὴν παράβασιν τῶν Κανῶν τούτων, καὶ ἂν οἱ παραβαίνοντες αὐτοὺς δὲν δυσωποῦνται τοὺς ἱερούς καὶ Θεοφόρους καὶ ἀγίους Πατέρας, κἂν ἂς δυσωπηθοῦν ἕνα κοσμικὸν καὶ λαϊκὸν ἄνθρωπον, ὁποῖος εἶναι ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανός, ὅστις ἐν τῇ ρκγ'. αὐτοῦ Νεαρᾶ, δὲν συγχωροῦμεν, λέγει, νὰ γίνεται Πρεσβύτερος παρακάτω ἀπὸ τοὺς λ'. χρόνους, οὔτε Διάκονος παρακάτω ἀπὸ τοὺς κέ', οὔτε Ὑποδιάκονος παρακάτω ἀπὸ τοὺς κ'. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ιθ'. τῆς α. καὶ τὴν ὑπόσημ. τοῦ ιά. τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ.

ΚΑΝΟΝ ΙΕ'.

Ὑποδιάκονος μὴ ἦττον τῶν κ'. ἐτῶν χειροτονείσθω· εἰδὲ τις τῶν ἐν οἰκοῦν ἱερατικῇ καταστάσει παρὰ τοὺς ὀρισθέντας χειροτονηθεὶ χρόνους, καθαιρείσθω.

Ἑρμηνεία.

Ὁ δὲ Ὑποδιάκονος (λέγει ὁ παρῶν Κανῶν) ἂς μὴ χειροτονῆται ὀλιγώτερον ἀπὸ τοὺς εἰκοσι χρόνους τῆς ἡλικίας του. Ὅποιος δὲ ἐκ τῶν τεσσάρων αὐτῶν τάξεων χειροτονῆσῃ ἔξω ἀπὸ τοὺς ρηθέντας χρόνους, ἂς καθίρεται.

Συμφωνία.

Ὁ δὲ Ἀναγνώστης, κατὰ μὲν τὸν ιθ'. τῆς ἐν Καρθ. εἰς ἥβην ἐρχόμενος, ἐχειροτονεῖτο, ἦτοι εἰς δεκατέσσαρας χρόνους· κατὰ δὲ τὴν Ἰουστινιάνειον ρκγ'. Νεαρὰν κειμένην ἐν βιβλ. γ'. τῶν βασιλικ. τίτλ. α. κεφ. κη. χειροτονεῖται δεκαοκτῶ χρόνων (ἢ γὰρ οκτῶ χρόνων θέλουσα χειροτονείσθαι αὐτὸν Νεαρὰ ἐν τῇ ἀποκαθάρσει τῶν νόμων ἀφέθη, καὶ οὐκ ἐτέθη εἰς τὰ βασιλικὰ, καὶ ἀκολούθως ἠπράκτῃσε.) Πόσον δὲ χρόνων πρέπει νὰ ᾖ καὶ ὁ ἐπίσκοπος ὅταν χειροτονῆται, ὅρα εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ α. ἀποστολικοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ὁ πολιτικὸς νόμος κε-

μον διὰ τὰς αἰτίας ὅπου εἶπαμεν εἰς τὸν ιθ'. Κανόνα, καὶ μάλιστα διὰ τὴν μὴ χαρίζουσαν εἰς τὰ τέκνα τῶν τῆς Ἐκκλησίας πράγματα. Περὶ δὲ τῶν ἱερέων δὲν εἶναι τόση ἀνάγκη, ὡς ἂν ὅπου ὁ ἱερεὺς ἐδιωρίσθη νὰ ᾖ οἰκουρὸς παροικίας μικρᾶς, καὶ χωρίου, καὶ γειτονίας. Ἄλλως τε, καὶ ἐὰν τις τῶν ἱερέων, γυνῆ τῆς συζύγου αὐτοῦ διαζεύγνυται, ἢ ἀπέχη πρὸς καιρὸν, δεκτέον τὸ ἔργον. Τὸ δὲ βιαίως χωρίζεσθαι, ὅπερ ἐπροξέει ἐν τῇ Ρώμῃ Κανῶν τῆς ὁμολογίας τῶν ἱερέων, παράνομόν ἐστι, καὶ ἀντινομοθεσία κατὰ τοῦ ἀγίου Πνεύματος. Εἰ δὲ καὶ κατηγοροῦσιν οἱ Λατίνοι τὴν Σύνοδον ταύτην, διατὶ ἐνεργούσι τὸ ὑπ' αὐτῆς θεσπιζόμενον; Τοῦ γὰρ τῶν Μαρωνιτῶν ἔθνους τοῦ περὶ τὸ Ἀλβανὸν ὄρος καὶ τὴν Φοινίκην κειμένου, λατινοφρονούντος, συγχωροῦσι τοὺς ἱερεῖς νὰ ἔχωσι τὰς γυναϊκάς των. Ἄς κατηγοροῦσιν οὖν ἑαυτοὺς οἱ δύστηνοι, διότι συγχωροῦσι τοὺς ἱερεῖς τῶν Μαρωνιτῶν νὰ σμίγῃσι μὲ τὰς γυναϊκάς των, καὶ ἐν

τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ νὰ λειτουργοῦσιν, ἀντιπίπτοντες τῷ Παύλῳ καὶ τοῖς Κανόσι. τούτῳ τε, καὶ τῷ γ'. Διονυσίου, καὶ ε'. καὶ ιγ'. Τιμοθέου, οἱ τινες τοῦτο κωλύουσι, καὶ διότι συγχωροῦσι τοὺς διαγαμήσαντας ἐν τῇ Δελφῷ ὀρθοδόξους νὰ ἔχωσι τὴν ἱερωσύνην, ἂν μόνον δεχθῶσι τὸν παπισμὸν, τὸ ὅποιον εἶναι καὶ εἰς τοὺς Κανόνας, καὶ εἰς ὅλην τὴν ἀρχαιότητα ἐναντίον, καὶ ἐν τάξει ἀξιώματος λέγεται ὅτι ὁ δίγαμος, οὐ δύναται εἶναι Κληρικὸς.

(1) Ὅρα καὶ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον ἐν τῷ εἰς τὰ Φῶτα λόγῳ, λέγοντα ταῦτα. Ἐἰσοὺς καθαίρεται τριακονταετής, ὧν, καὶ οὐ πρὸ τῆς γενειάδος διδάσκει τοὺς γέροντας; ἢ τὸ ἐιδάσκειν πιστεύεις, οὔτε παρὰ τῆς ἡλικίας, οὔτε παρὰ τοῦ τρόπου τυχόν, ἔχων τὸ ἀδέσμιον; εἴτα ὁ Δαυιὴλ, καὶ ὁ δεινα καὶ ὁ δεινα, νέοι Κριταὶ καὶ τὰ παραδείγματα ἐπὶ γλώττης (πᾶς γὰρ ἀδικῶν εἰς ἀπολογίαν ἔτοιμος), ἀλλ' οὐ νόμοι Ἐκκλησίας τὸ σπᾶνιον, εἴπερ μηδεμίαν χελιδὼν ἔαρ ποιεῖ.

λεύει ἀπὸ τὰ ἄμφω νὰ κρίνονται τὰ ἄμφω, βέβαια καὶ ὁ Ἀνγκνώστης, καὶ Ἐπίσκοπος, χειροτονηθέντες πρὸ τῶν ὠρισμένων χριδίων, καθιζοῦνται καὶ αὐτοί, ὡς καὶ οἱ ἄλλοι, κατὰ τὸν παρόντα τῆς 5'. Κανὼν (1).

ΚΑΝΩΝ ΙΓ'.

Ἐπειδὴ ἡ τῶν πράξεων βίβλος ζ'. ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων Διακόνους κἀταστῆναι παρα- || Τῆς ἐν Νεοκαι-
διδώσιν, οἱ δὲ τῆς κατὰ Νεοκαισάρειαν Συνόδου, οὕτως ἐν τοῖς ἐκτεθεῖσι παρ' αὐτῶν Κα- || σαρεία ιε.
νόσι σαφῶς διεξῆλθον, ὅτι Διάκονοι ἐπτὰ ὀφείλουσιν εἶναι κατὰ τὸν Κανὼνα, καὶ πάνυ μεγάλη ἡ πόλις
ἦ, πεισθήσῃ δὲ ἐκ τῆς βίβλου τῶν πράξεων ἡμεῖς τῷ Ἀποστολικῷ ρητῷ τὸν νοῦν ἐφαρμόσαντες τῶν
Πατέρων, εὐρομεν, ὡς ὁ λόγος αὐτοῖς, οὐ περὶ τῶν τοῖς μυστηρίοις διακονουμένων ἀνδρῶν ἦν, ἀλλὰ
περὶ τῆς ἐν ταῖς χρείαις τῶν τραπέζων ὑπουργίας, τῆς τῶν Πράξεων βίβλου οὕτως ἐχούσης: «Ἐν ταῖς
ἡμέραις ἐκείναις πληθυνόντων τῶν μαθητῶν, ἐγένετο γογγυσμὸς τῶν Ἑλληνιστῶν πρὸς τοὺς Ἑβραίους,
ὅτι παρεθεωροῦντο ἐν τῇ Διακονίᾳ τῇ καθημερινῇ αἱ χῆραι αὐτῶν. Προσκαλεσάμενοι δὲ οἱ δώδεκα τὸ
πλῆθος τῶν μαθητῶν, εἶπον· οὐκ ἀρεστὸν ἡμᾶς καταλείψαντας τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, διακονεῖν τραπέ-
ζαις· ἐπισκέψασθε οὖν, ἀδελφοί, ἀνδρας ἐξ ἡμῶν μαρτυρουμένους ἐπτὰ, πλήρεις Πνεύματος Ἁγίου καὶ σο-
φίας, οὓς καταστήσομεν ἐπὶ τῆς χρείας ταύτης. Ἡμεῖς δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ διακονίᾳ τοῦ λόγου
προσκαρτερήσομεν, καὶ ἤρρεσεν ὁ λόγος ἐνώπιον παντὸς τοῦ πλήθους. Καὶ ἐξελέξαντο Στέφανον, ἀνδρα
πλήρη πίστεως καὶ Πνεύματος ἁγίου, καὶ Φίλιππον, καὶ Πρόχορον, καὶ Νικάνορα, καὶ Τιμόνα, καὶ
Παρμενᾶν, καὶ Νικόλαον, προσηλύτου Ἀντιοχείᾳ, οὓς ἔστησαν ἐνώπιον τῶν Ἀποστόλων». [Πράξ. 5'.
1—6]. Ταῦτα διερμηνεύων ὁ τῆς Ἐκκλησίας διδάσκαλος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, οὕτω διέξεισι: Θαυ-
μάσαι ἄξιον, πῶς οὐχ ἐσχίσθη τὸ πλῆθος ἐπὶ τῇ αἰρέσει τῶν ἀνδρῶν! πῶς οὐκ ἀπεδοκιμάσθησαν ὑπ'
αὐτῶν οἱ Ἀπόστολοι! ὅποιον δὲ ἄρα ἀξίωμα οὗτοι εἶχον; καὶ ποίαν ἐδέξαντο χειροτονίαν; ἀναγκαῖον
μαθεῖν ἄρα τὴν τῶν Διακόνων; καὶ μὴν, τοῦτο ἐν ταῖς ἐκκλησίαις οὐκ ἔστιν ἀλλὰ τῶν Πρεσβυτέρων

(1) Σημειῶσαι ὅτι ὁ μὲν Ζωναρᾶς λέγει ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ
λγ'. τῆς ἐν Καρθ. πῶς δὲν ψηλαφᾷ τὰ ἅγια ὁ Ὑποδιάκονος, φέ-
ρων εἰς βεβαίωσιν τοῦ λόγου του, τὴν ἐν Λαοδικ. ἥτις ἐμποδίζει
ἀπὸ τοῦτο τὸν ὑπρέτην, καὶ ἐκ τῆς τοιαύτης μαρτυρίας φαίνε-
ται, ὅτι θέλει νὰ ᾔηται εἰς καὶ ὁ αὐτὸς ὁ Ὑποδιάκονος καὶ ὁ ὑπη-
ρέτης. Δὲν φαίνεται ὅμως νὰ ᾔηται εἰς καὶ ὁ αὐτὸς διὰ πολλά. Α'.
διατ' ὁ μὲν Ὑποδιάκονος ψηλαφᾷ τὰ ἱερά Μυστήρια, κατὰ τὸν
ρηθέντα λγ'. τῆς ἐν Καρθ. καὶ τὸν ιγ'. τῆς 5'. ταύτης, καὶ τὰ
λειτουργικὰ σκευὴ κατὰ τὸ κά. τοῦ ἡ. βιβλ. τῶν Ἀποστολικῶν
Διαταγῶν, ὁ δὲ ὑπρέτης ἱερά σκευὴ δὲν πιάνει, οὔτε χώραν
ἔχει εἰς τὸ διακονικὸν κατὰ τὸν κά. Λαοδικ. Β'. διατ' ὁ μὲν
ὑπρέτης δὲν ἀφίνει τὴν φύλαξιν τῶν θυρῶν τῆς Ἐκκλησίας
κατὰ τὸν κβ'. καὶ μγ'. τῆς Λαοδικ. θυρωρὸς ὢν, ὁ δὲ Ὑποδιά-
κονος ἄλλος ἐστὶ παρὰ τὸν θυρωρὸν, ἐκείνου διηρημένος ὢν, κατὰ
τὸν δ'. τῆς 5'. διηρημένως τούτους λέγοντα, καὶ κατὰ τὴν γ'.
Ἰουστινία. Νεαρὰν, κειμένην ἐν γ'. βιβλ. τῶν Βασιλικῶν τίτλ.
6'. κεφ. 4. (παρὰ Φωτ. τίτλ. 4. κεφ. λ'), ἥτις ἄλλους μὲν τοὺς
Ὑποδιακόνους, ἄλλους δὲ τοὺς θυρωροὺς (οἱ καὶ ἦσαν ρ') καθι-
στᾷ ἐν τῇ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ· ὅθεν παρόραμα φαίνεται νὰ ἔκα-
μεν ὁ μακαρίτης Εὐστράτιος ὁ Ἀργέντης, Σελ. 273. τοῦ περὶ
Μυστηρίων, ὅπου λέγει, ὅτι τὸ νζ'. κεφ. τοῦ 6'. βιβλίου τῶν
Διαταγῶν φησὶ νὰ ὑπάρκωνται οἱ Ὑποδιάκονοι εἰς τὰς θύρας τῶν
γυναικῶν. Ἡμεῖς γὰρ παρατηρήσαντες τὸν τόπον, εὐρομεν, ὅτι
αἱ Διάκονοι ἐστέκοντο εἰς τὰς θύρας τῶν γυναικῶν, καθὼς εἶναι
καὶ ἀρμόδιον, καὶ ὅχι οἱ Ὑποδιάκονοι· τὸ δὲ ιδ'. κεφ. τοῦ ἡ.
βιβλ. τῶν Διαταγῶν ὅπου ἀναφέρει, οὐδὲν τοιοῦτον περιέχει.
Καὶ Γ'. διατ' θέλουσι μερικοί, ὅτι οἱ λειτουργοὶ τῆς θείας ἱε-
ρουργίας, ὅπου ἀναφέρει ὁ Χρυσόστομος ἐν τῇ εἰς τὸν Ἄσωτον
παραβολῇ νὰ ᾔηται οἱ Διάκονοι, καὶ οἱ Ὑποδιάκονοι (διότι καὶ οἱ
Ὑποδιάκονοι ἐξεφώνουν, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν, ἐρμηνείᾳ τοῦ κβ'.
Λαοδικ. τὸ, οἱ κατηχούμενοι προέλθετε, καθὼς δηλ. ἀναφέρει ἐκεῖ
διὰ τοὺς λειτουργοὺς τούτους ὁ ἄγιος), καὶ ὅτι ἡ λεπτὴ ὁδὸν

ὅπου ἐκείνοι εἶχον εἰς τὸν ἀριστερὸν ὦμον νὰ ᾔηται τὸ νῦν λεγό-
μενον Ὁράριον, τὸ ὅποιον Ὁράριον ἐμποδίζει ἀπὸ τὸ νὰ φορῇ ὁ
ὑπρέτης ὁ κβ'. τῆς Λαοδικ. (πλὴν ὅσον διὰ τὸ Ὁράριον οὐκ
ἀληθεύει) οἱ γὰρ Διάκονοι μόνον ἐφόρου αὐτὸ, ὡς χρησιμεῖον
αὐτοῖς, (καὶ ὅρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ κβ'. τῆς ἐν Λαοδικ. καὶ
τὴν τοῦ κγ'. τῆς 5'.) καὶ οὐχὶ οἱ Ὑποδιάκονοι, ὡς μὴ χρησι-
μεῖον εἰς αὐτοὺς· ἐκ τῶν διαφόρων λοιπῶν ἐνεργειῶν τούτων,
διάφοροι φαίνεται νὰ ᾔησαν δι' ὑπρέται ἀπὸ τοὺς Ὑποδιακόνους,
ὀνόματι δὲ γενικῶ, καὶ οὐ νόμῳ φαίνονται νὰ δομαζῶνται ὑπη-
ρέται καὶ οἱ Ὑποδιάκονοι, οἱ Ἀναγνώσται, οἱ Ψάλται, οἱ Ἐ-
φορικισταί, οἱ Θυρωροί, οἱ Ὀστιάριοι, καὶ ὅλοι ἀπλῶς οἱ ἔξω τοῦ
βήματος Κληρικοί, κατὰ τὸν ιβ'. καὶ πθ'. Βασιλείου, καὶ κδ'. τῆς
ἐν Λαοδικείᾳ, ἀλλὰ δὴ καὶ τὸν κ'. τῆς αὐτῆς, ὡς εἶπομεν καὶ
εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ιζ'. Ἀποστολικῶ, καὶ μάλιστα κατὰ τὸν
ιδ'. τῆς Σαροδικῆς· πλὴν οἱ μετὰ ταῦτα ταύτας τὰς ὑπηρεσίας
δίδουν εἰς τοὺς ὑποδιακόνους Γαβριὴλ ὁ Φιλαδέλφειας (μυστη-
ρίῳ τῆς ἱερωσύνης), λέγει ὅτι εἰς αὐτοὺς ἐδόθη τὸ νὰ προετοιμά-
ζωσι, καὶ νὰ προεπρεπίζωσι τὰ ἅγια σκευὴ, καὶ τὰς ἱερὰς στο-
λάς, καὶ νὰ φυλάττωσι αὐτάς. Αὐτὸ τοῦτο λέγει καὶ ὁ Συμεὼν
Θεσσαλονίκης (κεφ. ρξδ'). προστιθεὶς ὅτι οὗτοι ἐφύλαττον τὰς
ἱερὰς πόρτας, διὰ νὰ μὴ ἐμβῇ τις εἰς τὸ βῆμα, εὐγάνουν ἔξω
τοὺς κατηχουμένους, ὅταν ὁ Διάκονος ἔλεγε τὸ, «οἱ κατοιχού-
μενοι προέλθετε». Διὰ τοῦτο ἀκόμη καὶ ἔως τὴν σήμερον οἱ
Ὑποδιάκονοι λέγουσι «ἔσοι πιστοί». Ἐν τῇ μεγάλῃ εἰσόδῳ λαμ-
βάνουν τὰ περισσεύοντα ἅγια Σκευὴ, καὶ τὰ δίδουν νὰ τὰ φυ-
λάξωσι οἱ ὑπρέται· εἰς τὰς λιτανεὰς βασιτώντες Σταυροῦν προ-
πορεύονται· εὐπρεπίζουσι καὶ τὰ φῶτα τοῦ βήματος, τὴν λυ-
χνίαν, καὶ τὸ τρικῆριον, καὶ ἐμπροσθεν τῶν θυρῶν τοῦ βήματος
κοινονοῦσιν ἀπὸ τῶν Ἀρχιερέων, ἢ Ἱερέων ὕστερα ἀπὸ τοὺς Δια-
κόνους. Ὅρα καὶ τὸν ζθ'. Βασιλείου, ὅπου ὁ ὑπρέτης ἄλλος
ἐστὶν ἀπὸ τῶν Ὑποδιακόνων φανερός.

ἐστὶν ἡ οἰκονομία; καὶ τοὶ οὐδέπω οὐδεὶς Ἐπίσκοπος ἦν, ἀλλ' οἱ Ἀπόστολοι μόνον. Ὅθεν οὔτε Διακόνων, οὔτε Πρεσβυτέρων, οἶμαι, τὸ ὄνομα εἶναι, δῆλον καὶ φανερόν. Ἐπὶ τούτοις οἷν κηρύσσομεν καὶ ἡμεῖς, ὥστε τοὺς προειρημένους ἑπτὰ Διακόνους, μὴ ἐπὶ τῶν τοῖς μυστηρίοις διακονουμένων λαμβάνεσθαι, κατὰ τὴν προεξηγηθεῖσαν διδασκαλίαν, ἀλλὰ τοὺς τὴν οἰκονομίαν τῆς κοινῆς χρείας τῶν τότε συνηθροισμένων ἐγχειρισθέντας, τούτους ὑπάρχειν, οἱ τύπος ἡμῖν, καὶ τούτῳ γεγόνασιν, τῆς περὶ τοὺς δεομένους φιλανθρωπίας τε καὶ σπουδῆς.

Ἑρμηνεία

Οὗτος ὁ Κανὼν διορθοῦ, μάλλον δὲ βελτιοῦ τὸν 16. τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ, ὅστις δρίζει νὰ εὐρίσκωνται ἑπτὰ μόνον Διάκονοι, καὶ ὄχι περισσότεροι, καὶ εἰς τὴν πλεον μεγαλητέραν πόλιν, ὡς ἡ βίβλος τῶν πράξεων ἱστορεῖ. Λέγουσι λοιπὸν οἱ Πατέρες τῆς Συνόδου ταύτης, ὅτι ἡμεῖς συγκρίνοντες τὴν ἐρμηνείαν, ὅπου ἔχουσι οἱ Πατέρες μὲ τὰ περὶ τῶν ἑπτὰ Διακόνων τούτων διαλαμβάνοντα τῶν Ἀποστολικῶν πράξεων ρητὰ, εἰρήκαμεν, ὅτι οἱ Διάκονοι οὗτοι δὲν ἦσαν μυστηρίων Διάκονοι, ἀλλὰ τῶν τραπεζῶν. Λέγουσι γὰρ αἱ πράξεις· «Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἐπειδὴ ἐπλήθυνον οἱ χριστιανοί, ἐγγύγυσαν οἱ ἐξ Ἑλλήνων πιστεύσαντες (ἢ κατὰ ἄλλους οἱ Ἰουδαῖοι, οἱ δεχόμενοι τὴν παλαιὰν Γραφήν, ὄχι κατὰ τὸ Ἑβραϊκὸν πρωτότυπον, ἀλλὰ κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν αὐτῆς μετάφρασιν) ἐναντίον τῶν ἐξ Ἑβραίων πιστευσάντων (ἢ τῶν δεχομένων τὴν Γραφήν κατὰ τὸ Ἑβραϊκὸν πρωτότυπον), διατὶ παρεβλέποντο, εἰς τὴν καθημερινὴν διακονίαν τῶν τότε γινομένων κρινῶν τραπεζῶν, αἱ χρείαν ἔχουσαι χῆραι αὐτῶν». Τὸ μὲν οὖν πλῆθος, διὰ συμβουλῆς τῶν Ἀποστόλων, ἐδιέλεξαν τοὺς ἑπτὰ Διακόνους τούτους κατ' ὄνομα, ἀνδρας γεμάτους ἀπὸ Πνεῦμα ἁγίου, καὶ μαρτυρημένους ἀπὸ ὄλων, καὶ κατέστησαν αὐτοὺς νὰ ὑπηρετοῦν εἰς τὴν χρείαν ταύτην τῶν τραπεζῶν, οἱ δὲ Ἀπόστολοι ἐσχόλαζον εἰς τὴν προσηυχὴν καὶ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς διδασκαλίας. Ταῦτα δὲ ἐρμηνεύων ὁ Θεὸς Χρυσόστομος, ἀφ' οὗ πρῶτον θαυμάζει πῶς δὲν ἐσχίσθη τὸ πλῆθος ἐκεῖνο διὰ τὴν τοιαύτην τῶν Διακόνων ἐκλογὴν, ἄλλων μὲν, τυχόν, τοῦτον θελόντων, ἄλλων δὲ, ἐκεῖνον, λέγει, ὅτι οἱ Διάκονοι οὗτοι, οὔτε Διακόνων τῶν μυστηρίων εἶχον ἀξίωμα, οὔτε Πρεσβυτέρων, ὡσάν ὅπου δὲν ἦσαν ἀκόμη τὰ τοιαῦτα ἀξιώματα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καταστημένα, διὰ τὴν ἀρχὴν, καὶ νηπιῶδες, διὰ νὰ εἰπῶ ἔτσι, τῆς ἐκκλησίας. Ὅθεν καὶ οἱ Πατέρες οὗτοι συμφωνοῦντες μὲ τὸν Θεὸν Χρυσόστομον, κηρύσσουσιν ὅτι οἱ Διάκονοι οὗτοι, ὡς εἶπομεν, δὲν ἦσαν τῶν μυστηρίων, ἀλλὰ τῆς κοινῆς χρείας, καὶ τῶν σιτηρῶν τῶν τότε χριστιανῶν (1), ὅτινες καὶ ἔγιναν παράδειγμα εἰς ἡμᾶς τῆς φιλανθρωπίας καὶ ἐπιμελείας, ὅπου πρέπει νὰ ἔχωμεν διὰ τοὺς πτωχοὺς· οὐ μόνον δὲ οὗτοι οἱ Πατέρες δὲν ἠκολούθησαν εἰς τὸν ρηθέντα τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ Κανόνα, ἀλλὰ καὶ οἱ πρὸ αὐτῶν Βασιλεῖς Ἰουστινιανὸς καὶ Ἡράκλειος, ὁ μὲν, ἑκατὸν Διακόνους, ὁ δὲ περισσοτέρους ἀπὸ ἑκατὸν, καταστήσαντες ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ. Καὶ ἀπλῶς αἱ ἐκκλησίαι πᾶσαι κατὰ τὰ σιτηρήτιά των, οὕτως ἔχουσι καὶ τὴν ποσότητα τῶν Διακόνων καὶ Κληρικῶν (2).

ΚΑΝΩΝ ΙΖ'.

Ἄπος. 16'. 16.
 17'. τῆς δ. 16.
 18'. τῆς δ. 16.
 19'. 17'. 17'.
 20'. τῆς ζ'. 16.
 τῆς Ἀντιοχ.
 21'. 17'. 16'.
 22'. τῆς Ἀποδ. μ. 16'.
 23'. τῆς Σαρδ. ζ'.
 24'. 16'. 16'.
 25'. τῆς Καρθ. 16'.
 26'. 17'. 17'.
 27'. 17'.
 28'. 17'.
 29'. 17'.
 30'. 17'.

Ἐπειδὴ περ διαφόρων ἐκκλησιῶν Κληρικοὶ, τὰς ἰδίας, ἐν αἷς ἐχειροτονήθησαν, ἐκκλησιᾶς, καταλιπόντες, πρὸς ἑτέρους συνέδραμον Ἐπισκόπους, καὶ γνώμης δίχα τοῦ οικείου Ἐπισκόπου ἐν ταῖς ἀλλοτρίαις κατετάγησαν ἐκκλησιᾶς, ἐκ τούτου τε συνέβη ἀνυποτάκτους αὐτοὺς καταστῆναι, ὀρίζομεν, ὥστε ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου μηνὸς τῆς παρελθούσης τετάρτης ἐπινεμήσεως μηνῆνα τῶν ἀπάντων Κληρικῶν, καὶ ἐν οἰκίᾳ ποτε τυγχάνη βαθμῶν, ἄδειαν ἔχειν ἐκτὸς τῆς τοῦ οικείου Ἐπισκόπου ἐγγράφου ἀπολυτικῆς, ἐν ἑτέρᾳ κατατάττεσθαι ἐκκλησίᾳ, ἐπεὶ, ὁ μὴ τοῦτο ἀπὸ τοῦ νῦν παραφυλαττόμενος, ἀλλὰ καταισχύων, τόγε ἐπ' αὐτὸν, τὸν τὴν χειροτονίαν αὐτῷ ἐπιτεθεικότα, καθαιρεῖσθω καὶ αὐτός, καὶ ὁ παραλόγως αὐτὸν προσδεξάμενος.

(1) Ἐντεῦθεν τινες, παρακινούμενοι, λέγουσι ὅτι οἱ ἑπτὰ Διάκονοι οὗτοι δὲν πρέπει νὰ ζωγραφοῦνται ὡς Μυστηρίων Διάκονοι μετὰ θυμιατοῦ, σιχαρίου, καὶ ὄραριου, καὶ ἀσκεπεῖς. Ἐγὼ δὲ, βλέπων ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος τὸν Θεοφρόν Ἰγνάτιον νὰ γράφῃ ἐν τῇ πρὸς Τραλλησίους ἐπιστολῇ, ὅτι ὁ Ἀρχιδιάκονος Στέφανος ἐλειτούργει εἰς τὸν Ἀδελφῶθεν Ἰάκωβον λειτουργίαν καθαρὰν καὶ ἄμωμον, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο, βλέπων εἰς τὸ δ'. καὶ μετ' κεφάλαιον τοῦ ἡ. βιβλίου τῶν Ἀποστολικῶν Διαταγῶν νὰ ἀριθμοῦνται οἱ ἑπτὰ Διάκονοι μετὰ τοὺς Ἐπισκόπους καὶ Πρεσβυτέρους, καὶ μετ' αὐτοὺς νὰ συναριθμοῦνται, ὡς εἰς τὴν καὶ ὁ

Στέφανος, νομίζω ὅτι οἱ αὐτοὶ νὰ ἦσαν καὶ Μυστηρίων Διάκονοι, καὶ ἀκολούθως ὅτι δὲν εἶναι ἄτοπον καὶ νὰ εἰκονίζωνται καὶ ὡς Διάκονοι Μυστηρίων.

(2) Ναί, καὶ ὁ Σωζόμενος λέγει βιβλ. ζ'. κεφ. 19 ὅτι εἰ τὰς ἄλλας πόλεις ἀδιάφορος ἦτον ὁ τῶν Διακόνων ἀριθμὸς. Εἰς τὴν Ρώμην ὅμως, ἕως εἰς τοὺς καιροὺς του, λέγει, ἑπτὰ Διάκονοι ἦσαν, καθ' ὁμοίτητα τούτων τῶν ὅπου τῶν Ἀποστόλων ψηφισθέντων, ὁ καὶ συμμαρτυρεῖ ὁ Θεὸς Μάξιμος σχολιάζων τὸ γ'. κεφ. τῆς ἐκκλ. Ἱεραρχίας τοῦ Θεοῦ Διονυσίου, οὗς ὁ αὐτὸς Διονύσιος ἐκκρίτους καλεῖ.

Ἑρμηνεία.

Δὲν συγχωρεῖ ὁ παρῶν Κανὼν νὰ ἀφίνουσιν οἱ Κληρικοὶ τὰς ἐκκλησίας των, καὶ νὰ μεταβαίνουν εἰς ἄλλας, χωρὶς τὴν γνώμην καὶ Ἀπολυτικὸν γράμμα τοῦ ἐδικοῦ των Ἐπισκόπου, διατι ἐκ τῆς αἰτίας ταύτης γίνονται ἀνυπότακτοι. Ὅποιος λοιπὸν, ἀπὸ τὸν Ἰανουάριον μῆνα, καὶ τὴν ἀπερασμένην ἰνδικτιῶνα δ'. (ταύτην γὰρ καλεῖ ἐπινέμησιν, ὡς ἀπὸ τοῦ γ'. τῆς παρούσης Συνόδου δηλὸν ἐστὶ) ταῦτόν εἰπεῖν, ὅποιος ἀπὸ τῶρα καὶ εἰς τὸ ἐξῆς τολμήσῃ νὰ κάμῃ τοῦτο, καὶ καταισχύνοι, καὶ καταφρονοῖ τὸν χειροτονήσαντα αὐτὸν διὰ τοῦ τριούτου κινήματος, ὡς καθαιρέττι καὶ αὐτὸς, καὶ ἐκεῖνος ὅπου παραλόγως ἐδέχθη αὐτόν. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ιβ'. καὶ ιε'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΙΗ'.

Τοὺς προφάσει βαρβαρικῆς ἐπιδρομῆς, ἢ ἄλλως πως ἐκ περιστάσεως μετανάστας γενομένους Κληρικούς, ἠνίκα ἂν ὁ τρόπος αὐτοῖς ἀποπαύσῃται, ἢ αἱ τῶν βαρβάρων ἐπιδρομαὶ, δι' ἃς τὴν ἀναχώρησιν ἐποίησαντο, αἴθις ἐν ταῖς οικείαις ἐκκλησίαις προστάσσομεν ἐπανέρχασθαι, καὶ μὴ ἐπὶ πολὺ ταύτας ἀπροσασίτως καταλιμπάνειν. Εἰ δέ τις μὴ κατὰ τὸν παρόντα διαγένηται Κανόνα, ἀφορίζεσθω, μέχρις ἂν πρὸς τὴν οικείαν ἐκκλησίαν ἐπαναδράμοι, τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶ κατέχοντι αὐτόν Ἐπισκόπῳ γινέσθω.

Ἀποστ. ιε. τῆς α. ιε. ις. τῆς δ'. ε. κ'. κγ'. τῆς ς'. ιζ'. τῆς ζ'. ιε. τῆς Ἀντιοχ. γ'. τῆς Σαρδικ. ιε. ις. ιθ'. τῆς Καρθ. εγ'. λη.

Ἑρμηνεία.

Ὅχι μόνον τοὺς χωρὶς αἰτίας ἀφίνοντας τὰς ἐκκλησίας των Κληρικούς δὲν συγχωρεῖ ὁ Κανὼν οὗτος, ἀλλ' οὐδὲ ἐκείνους ὅπου ἀναχωρήσουν ἀπὸ αὐτὰς, ἢ διὰ βαρβάρων ἐπιδρομῆν, ἢ τυχὸν διὰ βερύτητα χρῶν καὶ φόρων, ἢ διὰ πείναν, ἢ θανατικὸν, ἢ δι' ἄλλην τινὰ περίστασιν. Προστάζει γὰρ ὅτι ἀφ' οὗ παύσῃ ἡ αἰτία ἐκείνη, διὰ τὴν ὁποίαν ἀνεχώρησαν, νὰ ἐπαναστρέφουν πάλιν εἰς τὰς ἐκκλησίας των. Ὅστις δὲ οὐ ποιήσῃ κατὰ τὸν Κανόνα τοῦτον, ὡς ἀφορίζεται καὶ αὐτὸς, καὶ ὁ κρατῶν αὐτόν Ἐπίσκοπος εἰς τὴν ἐπαρχίαν του, ἕως ὅπου νὰ ἐπαναστρέψῃ εἰς τὰ ἴδια. Ὁρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ιε'. Ἀποστολικοῦ.

ΚΑΝΩΝ ΙΘ'.

Ὅτι δεῖ τοὺς τῶν ἐκκλησιῶν Προεστῶτας, ἐν πάσῃ μὲν ἡμέρᾳ, ἐξαιρέτως δὲ ἐν ταῖς Κυριακαῖς πάντα τὸν Κληρὸν, καὶ τὸν λαὸν ἐκδιδάσκειν τοὺς τῆς εὐσεβείας λόγους ἐκ τῆς Θείας Γραφῆς ἀναλεγόμενους τὰ τῆς ἀληθείας νοήματά τε καὶ κρίματα, καὶ μὴ παρεκβαίνοντας τοὺς ἤδη τεθέντας ὅρους, ἢ τὴν ἐκ τῶν Θεοφόρων Πατέρων παράδοσιν, ἀλλὰ καὶ εἰ γραφικὸς ἀνακινήσει λόγος, μὴ ἄλλως τοῦτον ἐρμηνευέτωσαν, ἢ, ὡς ἂν οἱ τῆς Ἐκκλησίας φωστῆρες καὶ διδάσκαλοι διὰ τῶν οικείων συγγραμμάτων παρέθεντο, καὶ μᾶλλον ἐν τούτοις εὐδοκίμειωσαν, ἢ λόγους οικείους συντάττοντες, ἵνα μὴ, ἔστιν ὅτε, πρὸς τοῦτο ἀπόρως ἔχοντες, ἀποπίπτουσιν τοῦ προσήκοντος. Διὰ γὰρ τῆς τῶν προειρημένων Πατέρων διδασκαλίας, οἱ λαοὶ ἐν γνώσει γινόμενοι τῶν τε σπουδαίων καὶ αἰρετῶν, καὶ τῶν ἀσυμφόρων καὶ ἀποβλήτων, τὸν βίον μεταρρυθμίζουσι πρὸς τὸ βέλτιον, καὶ τῶ τῆς ἀγνοίας οὐχ ἀλίσκονται πάθει, ἀλλὰ προσέχοντες τῇ διδασκαλίᾳ, ἑαυτοὺς πρὸς τὸ μὴ κακῶς παθεῖν παραθήγουσι, καὶ φόβῳ τῶν ἐπληρημένων τιμωριῶν, τὴν σωτηρίαν ἑαυτοῖς ἐξεργάζονται.

Ἀποστ. νη. τῆς α. β'. ις. τῆς Λαοδ. ιθ'. τῆς Καρθ. ιθ'. ρλά. ρλβ'. ρλγ'. τοῦ Πέτρου β. τοῦ Νύσσ. ς'.

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ Κανὼν, ὅτι οἱ Προεστῶτες τῶν ἐκκλησιῶν, οἱ Ἐπίσκοποι μὲν προηγουμένως, ἐπομένως δὲ καὶ οἱ Πρεσβύτεροι, καὶ εἰς κάθε ἡμέραν νὰ διδάσκουσι τὸν Κληρὸν ὅλον, καὶ τὸν λαὸν, ἐξαιρέτως δὲ καὶ μάλιστα εἰς τὰς Κυριακάς (1) (ἢ καὶ τὰς λοιπὰς ἑορτάς) ἐπειδὴ εἰς τὰς ἡμέρας ταύτας, μὲ τὸ νὰ παύουσιν οἱ Χριστιανοὶ

(1) Εἰς τὸν παρόντα Κανόνα εὐρηται σημεῖωμα οὕτω λέγον Ἐπιμελῆσαι τὸν παρόντα Κανόνα, καὶ θαύμασον πῶς σήμερον ἀμελεῖται· ὁ γὰρ ὀσιώτατος Πατριάρχης ἐκεῖνος κύριος Ἰωάννης ὁ ἐπονομαζόμενος τοῦ Χαλκηδόνος, ὅστις ἦτον ἐπὶ τοῦ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, καθ' ἐκάστην Κυριακὴν ἐδίδασκε, δι' ὃ καὶ εὐρίσκονται αἱ διδασκαλαὶ αὐτοῦ ἐν βιβλίῳ ἰδιαιτάτῳ· εὐρίσκονται δὲ καὶ Κυριακοδρόμιον Ἰωάννου, ἢ Γεωργίου Ξιφιλίνου, Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἄλλων Πατριαρχῶν τε καὶ Ἐπισκόπων. Συμφώνως μὲ τὸν παρόντα Κανόνα λέγει καὶ ὁ ἅγιος Ἰουστίνος ἐν τῇ β'. Ἀπολογία ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν· ὅτι κατὰ τὴν Κυριακὴν ἐσυναθροῦντο ἀπὸ ὅλα τὰ

μέρη οἱ Χριστιανοὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν· καὶ ἀφοῦ ἤθελον ἀναγνωσθῶν ἐν τῇ λειτουργίᾳ τὰ τῆς Νέας καὶ Παλαιᾶς Γραφῆς ἀναγνώσματα, ἔκαμινεν ὁ Ἀρχιερεὺς διδασχῆν. «Εἶτα παυσαμένου τοῦ ἀναγινώσκοντος, ὁ Προεστὴς διὰ λόγου τὴν νουθεσίαν, καὶ πρόσκλησιν τῆς τῶν καλῶν τούτων μιμήσεως ποιεῖται.» ὅτι δὲ καὶ οἱ Πρεσβύτεροι προεστῶτες εἰσι τῶν ἐκκλησιῶν, δείκνυται καὶ ἀπὸ τὸν ιε. λόγον Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου σελ. 226, ὅπου Ποιμένας τοὺς Πρεσβυτέρους καλεῖ, Ἀρχιποιμένας δὲ τοὺς Ἐπισκόπους. Καὶ ὁ Ζωναρᾶς δὲ συγκαθέδρους αὐτοὺς τοῖς Ἐπισκόποις ἐπὶ τοῦ βήματος ὀνομάζει· καὶ ὁ Χρυσόστομος ἐδιδασκα-

ἀπὸ τὰ ἐργόχειρά των, συναθροίζονται εἰς τὰς ἐκκλησίας, καὶ ἀκροάζονται τὰ θεῖα λόγια, ἀκολουθῶς δὲ καὶ οἱ διδάσκοντες εἰς αὐτὰς περισσώτερον προξενουσι τὴν ὠφέλειαν εἰς αὐτούς. Οἱ τοιοῦτοι ὁμῶς νὰ μὴ διδάσκουσιν ἀπὸ ἐδικά των λόγια καὶ νοήματα, ἀλλὰ ἀπὸ τὰ τῆς Θεῆς Γραφῆς, χωρὶς νὰ εὐγαίνουιν ἔξω ἀπὸ τοὺς ἐπικυρωθέντας συνοδικῶς δρους καὶ δόγματα τῆς πίστεως, ἢ ἔξω ἀπὸ τὴν τῶν Θεοφόρων Πατέρων παράδοσιν. Καὶ ἂν κἄμμίαι φορὰν ὁμιλήσωσι λόγον τῆς Γραφῆς, κατὰ ἄλλον τρόπον νὰ μὴ τὸν ἐξηγουσι, πάρεξ καθὼς τὸν ἐξήγησαν εἰς τὰ συγγράμματα των οἱ τῆς Ἐκκλησίας διδάσκαλοι· καὶ περισσώτερον νὰ σπουδάζουιν νὰ εὐδοκίμουιν εἰς τὸ νὰ διδάσκουιν τὰ τῶν θείων Πατέρων, ἢ εἰς τὸ νὰ συθέτουιν λόγους ἐδικούς των, μήπως μεταχειριζόμενοι νοήματα ἐδικά των, καὶ μὴ δυνάμενοι μερिकाῖς φοραῖς νὰ τὰ νοῦν καλῶς, ἐπέσωσιν ἀπὸ τὸ πρέπον καὶ τὴν ἀλήθειαν διότι ἐκ τῆς τῶν Πατέρων ταύτης διδασκαλικῆς μνημόνωντες οἱ λαοὶ, ποῖα μὲν εἶναι τὰ συμφέροντα εἰς τὰς ψυχὰς των, ποῖα δὲ τὰ ἀσύμφορα, μεταβάλλουσι τὴν ζωὴν των ἀπὸ τὴν καλὴν εἰς τὴν ἀρετὴν, καὶ ἀπὸ τὸ σκότος τῆς ἀγνωσίας ἐλευθερώνονται. Προσέχοντες δὲ πάλιν εἰς αὐτὴν, καὶ ἀκούοντες τὰς τιμωρίας καὶ κολάσεις, ὅπου μέλλουιν νὰ λάθουιν οἱ κακοὶ, διὰ τὸν φόβον αὐτῶν, ἀπέχουιν ἀπὸ τὰς κακίας καὶ τὴν σωτηρίαν τους κτεργάζονται. Ἄλλὰ καὶ ὁ ἰθ' τῆς ἐν Λαοδικ. λέγει, ὅτι πρῶτον ἐν τῇ λειτουργίᾳ νὰ γίνεταί διδαχὴ ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπον. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν νή. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Κ'.

Ἀποστολ. λέ.
τῆς β'. β'. τῆς
γ'. ἢ τῆς Ἀν-
τιοχ. ιγ'. κβ'.
τῆς Σαρδ. γ'.
ια. ιβ'.

Μὴ ἐξέστω Ἐπίσκοπῳ εἰς ἑτέραν, τὴν μὴ αὐτῷ προτήκουσαν πόλιν, δημοσίᾳ διδάσκειν. Εἰ δέ τις φωραθείη τοῦτο ποιῶν, τῆς Ἐπισκοπῆς παύεσθω, τὰ δὲ τοῦ Πρεσβυτέρου ἐνεργείτω.

Ἑρμηνεία.

Δὲν εἶναι ἄδεια (λέγει ὁ παρὼν Κανὼν) εἰς κἄνενα Ἐπίσκοπον νὰ διδάσκη παρρησίᾳ καὶ δημοσίως, εἰς ξένην ἐπαρχίαν, χωρὶς δηλαδὴ τὴν γνώμην τοῦ κατὰ τόπον Ἐπισκόπου, ἐπειδὴ ἡ δημοσίᾳ αὕτη διδασκαλία γίνεται πρὸς ἀτιμίαν ἐκείνου, ὡς ὅτι τάχα αὐτὸς μὲν εἶναι σοφὸς καὶ διδάσκαλος, ἐκεῖνος δὲ εἶναι ἄσφορος καὶ ἀμυθῆς. Ὅποιος δὲ ἤθελε φησὶ νὰ κάμη τοῦτο, ἄς παύη μὲν ἀπὸ τὸ ἀξίωμα τῆς Ἐπισκοπῆς, ἄς ἐνεργῇ δὲ μόνον τὰς ἐσοπραξίας τοῦ Πρεσβυτέρου. Προσδιορίζει δὲ ὁ Κανὼν τὸ νὰ μὴ διδάσκη ὁ ξένος Ἐπίσκοπος δημοσίᾳ, διὰ τὸ ἐὰν κατ' ἰδίαν ἐρωτῶσι τινες αὐτὸν περὶ πραγμάτων τινῶν, καὶ ἀποκρίνεται, οὐχ' ἀμαρτάνει. Οὐκ ἐναντιοῦται δὲ ὁ παρὼν Κανὼν τῷ κθ' τῆς δ'. διὰ τὰ ἐν τῷ λέ. τῶν Ἀποστ. εἰρημένα, ὅν καὶ ἀνάγνωθι.

ΚΑΝΩΝ ΚΑ'.

Ἀποστ. κέ. τῆς
δ. θ'. τῆς ς'.
δ'. τῆς Νεο-
κασαρίας θ'.
Βασιλ. γ'. ιε'.
ιβ'. ν'. σ'.

Οἱ ἐπ' ἐγκλήμασι Κανονικοῖς ὑπεύθυνοι γινόμενοι, καὶ διὰ τοῦτο παντελεῖ τε, καὶ διηνεκεῖ καθαιρέσει ὑποβαλλόμενοι, καὶ ἐν τῷ τῶν λαϊκῶν ἀπωθούμενοι τόπῳ. εἰ μὲν ἐκουσίως πρὸς ἐπιστροπὴν ὀρώντες, ἀθετοῦσι τὴν ἀμαρτίαν, δι' ἧς τῆς χάριτος ἐκπεπτώκασι, καὶ ταύτης τέλειον ἄλλοτρίους ἑαυτοὺς καθιστῶσι, τῷ τοῦ Κλήρου κειρέσθωσαν σχήματι. Εἰ δὲ μὴ τοῦτο αὐθιχρῆτως αἰρήσωνται καθάπερ οἱ λαϊκοὶ, τὴν κόμην ἐπιστρεφῆτωσαν, ὡς τὴν ἐν κόσμῳ ἀναστροφὴν τῆς οὐρανοῦ ζωῆς προτιμήσαντες.

Ἑρμηνεία.

Οἱ διὰ Κανονικὰ ἐγκλήματα, πορνείαν, θετέον, ἢ μοιχείαν, ἢ ἄλλα τοιαῦτα ἀμαρτήματα, τελείως καὶ παντοτινὰ καθαιρεθέντες, καὶ λαϊκοῦ σχῆμα λαμβάνοντες ἱερωμένοι καὶ μετὰ τῶν λαϊκῶν ἰστάμενοι, προστάζει ὁ παρὼν Κανὼν, ὅτι εἰ μὲν αὐτοὶ θεληματικῶς μετανοήσουιν, καὶ κάμνουιν τελείαν ἀποχὴν τῆς ἀμαρτίας, διὰ τὴν ὁποῖαν ἔχασαν τὴν χάριν τῆς ἱερωσύνης, ἄς κουρεύουσι τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς, ἢτοι ἄς ἔχουιν τὴν λεγομένην πεπληθῆσαν ἐν τῇ κορυφῇ, ἢ ὁποῖα ἦτο σχῆμα καὶ σημεῖον τῶν Κληρικῶν (1). Εἰ δὲ θελημα-

λίαν ἔχοντας καὶ προστασίαν λαοῦ· εἰ δὲ ταῦτα, πρόδηλον ὅτι αἱ αὐτοὶ εἶναι καὶ συμπροσεστώτες τῶν ἐκκλησιῶν. Ὅρα καὶ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Χρυσοστόμου εἰς τὴν τοῦ νή. Ἀποστολικ. ὑποσημ. καὶ τὸν ἰθ'. τῆς ζ'.

(1) Ἡ πεπληθῆσα, ἣτις καὶ γάρραρα λέγεται, κατὰ τὸν Ἀντιοχείας Πέτρον ἐν τῇ πρὸς Κυρουλάριον ἐπιστολῇ, εἶναι μία στρογγυλοειδὴς κουρὰ τῶν ἐν τῇ κορυφῇ τῆς κεφαλῆς φριχῶν, παρομοία μὲ στέφανον, καὶ εἶναι, ὅχι ἔθος λατινικόν, ἀλλὰ ὅλης τῆς Ἐκκλησίας, ἀνατολικῆς τε καὶ δυτικῆς, καθὼς καὶ ἀπὸ τὸν παρόντα βεβαιοῦται Κανὼνα, καὶ ἀπὸ τοὺς ἁγίους πατέρας, ὁ

γὰρ Ἱερώνυμος γράφων πρὸς Αὐγουστίνον, λέγει, παρακαλῶ τὴν Στεφάνην σου. Ὁμοίως καὶ ὁ Αὐγουστίνος ἔγραφε πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον Προκουλιανόν, μὰ τὴν ἡμετέραν Στεφάνην. Γίνεται δὲ, ὅχι εἰς τὴν τιμὴν τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, ὡς λέγουσιν οἱ δυτικοὶ, ἀλλὰ πρωτοτύπως μὲν καὶ κυρίως, εἰς σημεῖον τοῦ σχήματος τῶν Κληρικῶν, καθ' ὃ οὗτοι ἀπὸ τοὺς μὴ Κληρικοὺς ὄντας διέφερον, κατὰ τὸν παρόντα Κανὼνα, ἐπομένως δὲ καὶ κατὰ ἀλληγορικώτερον τρόπον, εἰς τύπον τοῦ ἀκαθάρτου στεφάνου τοῦ Κυρίου, καθὼς ἐρμηνεύει ὁ ἅγιος Γερμανὸς ἐν τῷ περὶ μυστικῆς θεωρίας. Οἱ μὲν οὖν Κληρικοὶ τῶν ἀνατολικῶν ἡμῶν, ἀνε-

τικῶς δὲν μετανοήσουν, ἄς τρέφουσι τὰς τριχὰς τῆς κεφαλῆς καθὼς καὶ οἱ κοσμικοὶ, ἴνα ἀπὸ τὸ σχῆμα τὸ λαϊκὸν αἰσχυρόμενοι, ἔλθουν ποτὲ εἰς αἴσθησιν τῆς κακίας των, καὶ μετανοήσουν. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν κέ. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΚΒ'.

Τοὺς ἐπὶ χρήμασι χειροτονουμένους εἴτε Ἐπισκόπους ἢ οἰουσδήποτε Κληρικούς, καὶ οὐ κατὰ δοκιμασίαν καὶ τοῦ βίου αἴρεσιν, καθαιρεῖσθαι προτάσσομεν. Ἀλλὰ καὶ τοὺς χειροτονήσαντας.

Ἀποστ. κθ'. τῆς δ'. β'. τῆς ζ'. κγ'. τῆς ζ'. δ'. ε. ιθ'. Βασ. Ιδ'. Γενναδίου καὶ Ταρσίου Ἐπιστολ.

Ἑρμηνεία.

Προτάζει ὁ παρὼν Κανὼν νὰ καθίστανται οἱ Ἐπίσκοποι καὶ οἱ ἄλλοι ὁποιοδήποτε Κληρικοί, ὅπου χειροτονηθῶν διὰ ὁσίν χρημάτων καὶ ὄχι διὰ τὴν ἀξιοσύνην καὶ ἐνάρετον ζωὴν αὐτῶν οὐ μόνον δὲ αὐτοὶ, ἀλλὰ καὶ οἱ χειροτονήσαντες αὐτούς. Ὅρα καὶ τὸν κθ'. Ἀποστολικόν. Ἀνάγνωθι καὶ στέναζον, ἀδελφε, ἐπὶ τῇ ἀσθένει τῶν τοιούτων καὶ τηλικούτων Κανόνων, ἐπειδὴ τὴν σήμερον τέτοιαι λογῆς ἐνεργεῖται ἡ Συμωνία, ὡσὲν νὰ ἦτο μία ἀρετὴ, καὶ ὄχι θεοστυχῆς αἵρεσις, καθὼς τὴν ὀνομάζει ὁ ἀγιώτατος Γεννάδιος. Ἀνίσως κατὰ τὰς περιλήψεις τῶν ἱερῶν κανόνων, ζητήσῃ τινὰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα τῆς ἐνεστώσης καταστάσεως, βέβαια ἀπορεῖ, καὶ δὲν εὕρισκει παρμικρὰν ὁμοίωσιν τῆς προτέρας καταστάσεως εἰς τὸ νὰ δυνηθῇ νὰ θεραπεύσῃ τὴν ἀπορίαν του. Διότι ὅλοι οἱ ἐκκλησιαστικοὶ παρανόμως λαμβάνουσι τὴν τάξιν, καὶ ὁμοίως ζῶσι καὶ τελευτῶσι διὰ τοῦτο καὶ ὁ κλοῦς τῆς δουλείας ἐκτείνεται καὶ προβιβάνει δριμύτερος, ἡμεῖς ὁμῶς ἀναισθητοῦμεν, καὶ ἀναιδέστερα παρανομοῦμεν.

ΚΑΝΩΝ ΚΓ'.

Περὶ τοῦ μηδένα τῶν, εἴτε Ἐπισκόπων, ἢ Πρεσβυτέρων, ἢ Διακόνων, τῆς ἀχράντου μεταδιδόντα Κοινωνίας, παρὰ τοῦ μετέχοντος εἰσπράττειν τῆς τοιαύτης μεταλήψεως χάριν, ὀβολοὺς, ἢ εἶδος τὸ οἰονοῦν. Οὐδὲ γὰρ πεπραμένη ἡ χάρις, οὐδὲ χρήμασι τὸν ἀγιασμόν τοῦ Πνεύματος μεταδιδόμεν, ἀλλὰ τοῖς ἀξίοις τοῦ δώρου, ἀπανουργήτως μεταδοτέον. Εἰ δὲ φανεῖται τις τῶν ἐν Κλήρῳ καταλεγόμενων, ἀπαιτῶν ᾧ μεταδίδωσι τῆς ἀχράντου Κοινωνίας, τὸ οἰονοῦν εἶδος, καθαιρεῖσθω, ὡς τῆς Σύμωνος ζηλωτῆς πλάνης καὶ κακουργίας.

Ἀποστ. κθ'. τῆς δ'. β'. τῆς ζ'. κβ'. τῆς ζ'. δ'. ε. ιθ'. Βασ. Ιδ'. Γενναδ. καὶ Ταρσίου Ἐπιστ.

Ἑρμηνεία

Ὁ παρὼν Κανὼν διορίζει, ὅτι κανένας Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος (1) νὰ μὴ ζητῇ χρεωστικῶς

πιτηδεύτως κείροντες ἄνωθεν, καὶ κάτωθεν ὀλίγον τὴν κόμην, σταυροειδῶς ὄγλ. καὶ εἰς τὸ μέσον ἀφίνοντες ἄκουρον, καὶ δι' ὄλου ἀδιάφορον, οὕτω τὴν σήμερον ἀφιλοπραγμόνως καὶ ἀκαλλωπίστως ποιοῦσι τὴν παπαλήθραν ταύτην, οἱ δὲ δουτικοὶ, ἐπειδὴ καὶ κἀμνοῦσι ταύτην πρὸς καλλωπισμόν, ἄνωθεν καὶ κάτωθεν ξυροῦντες τὴν κόμην, καὶ τὸ μέσον συνεχῶς κατατέμνοντες, καὶ ἀνόμοιον ποιοῦντες αὐτήν, μὲ τῶν ἀγίων τὴν στεφάνην, διὰ τοῦτο Μάξιμος ὁ Μαργούνιος ἐν τῇ λέ. σημειώσῃ, εἰς τοὺς Κανόνας τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ, παρηνικὸν στέφανον τὴν παπαλήθραν τῶν Λατίνων ὠνόμασεν. Ὅρα τὸν Δοσίθεον ἐν τῇ Δωδεκαβίβλ. σελ. 778. Ὅτι δὲ πρέπει νὰ ποιοῦσιν ἐν τῇ κορυφῇ τὴν τοιαύτην στεφάνην, καὶ οἱ καθ' ἡμᾶς Κληρικοί, ἄς τὸ μάθουν ἀπὸ τὸν Κανόνα τοῦτον. Οὐ γὰρ δίκαιον ὄρια αἰῶνια μεταίρειν, ἃ ἔθεντο οἱ Πατέρες ἡμῶν. Σημειώσεως δὲ ἄξια εἶναι δύο πράγματα ἀπὸ τοῦ παρόντος Κανόνος, ἕνα, ὅτι οἱ διὰ κανονικὰ ἐγκλήματα καθαιρόμενοι ἱερωμένοι πρῶτον μὲν ἀπέβαλον τὸ σχῆμα τοῦ Κλήρου, καὶ οὕτως ἐρίπτοντο εἰς τὸν τόπον τῶν λαϊκῶν (ἀνοίκειον γὰρ ἦτο μὲ τὸ τοῦ Κλήρου σχῆμα νὰ στέκωνται μὲ τοὺς λαϊκοὺς)· δ'· 8 καὶ ὁ Βαλαμῶν ἔρμην. τοῦ μδ'. τοῦ Βασιλείου λέγει, ὅτι οἱ καθαιρεθέντες μετασχηματίζονται καὶ κατὰ τοῦτο συμβιβάζονται, καὶ ὁ κέ. Ἀποστολικός, καὶ ὁ γ'. τοῦ Βασιλείου, καὶ ὅσοι ἄλλοι Κανόνες λέγουσι, ὅτι οἱ καθαιρεθέντες εἰς τὸν τόπον τῶν λαϊκῶν. Καὶ ἄλλοι, ὅτι οἱ καθαιρεθέντες αὐτοὶ, ἐὰν θεληματικῶς ὑστερον μισήσουν τὴν ἀμαρτίαν, καὶ μὲ τε-

λειότητα χωρισθῶσιν ἀπὸ αὐτῆν, καὶ μετανοήσουν, οὗτοι νὰ λαμβάνουσι πάλιν τὸ σχῆμα τοῦ Κλήρου, ὅπερ ἀπέβαλον. Εἰ δὲ τοῦτο ὀγλ. ὅτι οἱ τοιοῦτοι, καὶ εἰς τὸν τόπον τῶν ἱερωμένων ἀνεβιβάζοντο, καὶ εἶχον τὴν κατὰ τὴν καθέδραν καὶ στάσιν τιμὴν. Καὶ κατὰ τοῦτο πάλιν συμβιβάζονται ὁ α. καὶ β'. τῆς ἐν Ἀγκύρ. ὁ θ'. καὶ ι. τῆς ἐν Νεοκαισαρ. ὁ γ'. καὶ κς'. τῆς παρούσης, καὶ ὁ κζ'. Βασιλείου· οἱ λέγοντες ὅτι οἱ καταβιβαζόμενοι ἀπὸ τὴν ἱερωσύνην νὰ ἔχουν τὴν κατὰ τὴν καθέδραν καὶ στάσιν, καὶ ἀπλῶς μόνον τὴν ἐξωτερικὴν τῶν ἱερωμένων τιμὴν, περὶ τῆς ὄρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ κς'. τῆς παρούσης.

(4) ἘΤόσον ἀπὸ τὸν παρόντα Κανόνα, ὅσον καὶ ἀπὸ τὸν νη. τῆς ἰδίας ταύτης Συνόδου συνάγεται, ὅτι καὶ οἱ Διάκονοι ἐμετάδιδαν εἰς τοὺς λαϊκοὺς τὰ θεῖα μυστήρια. Ὅθεν ἀκολουθῶς μὲ τούτους καὶ αἱ ἀποστολικαὶ Διαταγαί, βιβλ. η. κεφ. κη. λέγουσιν, ὅτι, ἀφ' οὗ λειτουργήσῃ ὁ Ἀρχιερεὺς, ἢ ὁ Ἱερεὺς, λαμβάνει ἀπὸ αὐτοῦ τὰ μυστήρια ὁ Διάκονος, καὶ τὰ μεταδίδει εἰς τὸν λαόν, ὄχι πῶς εἶναι Ἱερεὺς, ἀλλ' ὡς διακονῶν εἰς τοὺς Ἱερεῖς· τοῦτο δὲ τὸ ἔργον τοῦ Διακόνου κυρίως μετέδιδεν ἐκ τοῦ ποτηρίου, κατὰ τὰς ἰδίας Διαταγὰς βιβλ. η. κεφ. ιγ'. ὁ Διάκονός φησι, κατεχέτω τὸ ποτήριον, καὶ ἐπιδοῦς λεγέτω· Αἷμα Χριστοῦ Ποτήριον ζωῆς. Τοῦτο αὐτὸ μαρτυρεῖ καὶ ὁ Κυπριανὸς λόγῳ ε. περὶ ἐκπεπρωκότων, καὶ ὁ Ἀμβρόσιος Μεδιολάνων τόμ. α. περὶ τῶν καθηκόντων, καὶ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, ὁμιλ. γγ'. εἰς τὸν Ματθαῖον. Ὅρα τὸν Ἀργέντην σελ. 306. Οἱ

ἀπὸ ἐκείνους ὁποῦ μεταλαμβάνει τὰ θεῖα μυστήρια παράδες, ἢ ἄλλο τι κἀνένα εἶδος, κἄν καὶ τὸ ἐλάχιστον εἶη, χάριν τῆς θείας μεταλήψεως. Διότι ἡ χάρις τῶν μυστηρίων δὲν πωλεῖται, οὐδὲ μὲ τὰ ἄσπρα μεταδίδομεν τὸν ἀγιασμὸν τοῦ Θείου Πνεύματος, ἀλλὰ ἀδωροδοκῆτως, εἰς τοὺς ἀξίους ὄντας αὐτοῦ· διὰ τοῦτο γὰρ καὶ δωρὰ παρὰ τοῖς πολλοῖς δομᾶζεται ἡ θεία Κοινωνία, διατὶ χωρὶς δῶρα μεταδίδοται, κατὰ τὸν Βηλαμῶνκ. Ὅποιος δὲ τοῦτο ἤθελε κάμει, ἄς καθαιρεται, ὡς μιμητῆς γινόμενος τῆς πλάνης καὶ αἰρέσεως τοῦ Σίμωνος Μάγου, ὅστις ἐνόμισεν, ὅτι πωλεῖται μὲ ἄσπρα ἢ χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος. (1) Ἀνάγνωθι καὶ τὸ κβ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΚΑ΄.

Ἀποστ. μβ'.
μγ'. τῆς ς'. νά.
ξβ'. ςς'. τῆς ζ'.
κβ' τῆς Λαοδ.
γ'. νδ'. τῆς Καρ.
ιζ'. ο'.

Μὴ ἐξέστω τινὲ τῶν ἐν ἱερατικῷ καταλεγομένων τάγματι, ἢ Μοναχῶν, ἐν ἱπποδρομίαις ἀνιέναι, ἢ θυμελικῶν παιγνίων ἀνέχεσθαι. Ἀλλ' εἰ καὶ τις Κληρικὸς κληθεῖ ἐν γάμῳ, ἡνίκα δ' ἂν τὰ πρὸς ἀπάτην εἰσέλθοιεν παίγνια, ἐξαναστήτω, καὶ παραυτίκα ἀναχωρεῖτω, οὔτω σῆς τῶν Πατέρων ἡμῶν προστατούτης διδασκαλίας· εἰ δὲ τις ἐπὶ τούτῳ ἀλῶ, ἢ παυσάσθω, ἢ καθαιρείσθω.

Ἑρμηνεῖα

Δὲν εἶναι ἄδεια, καθὼς λέγει ὁ παρῶν Κανὼν, εἰς κἀνένα Ἱερωμένον, ἢ Μοναχὸν νὰ πηγαίνει εἰς τοὺς τόπους ἐκείνους, ὅπου τρέχουσιν οἱ ἄνθρωποι μὲ τὰ ἄλογα, ἢ νὰ βλέπη, καὶ νὰ ἀκούῃ τὰ γυναικοπρεπῆ παιγνίδια. Εἰ δὲ καὶ ἤθελε καλεσθῆ εἰς γάμον κἀνένας Κληρικὸς, νὰ πηγαίνει μὲν, ὅμως ὅταν ἤθελον ἔλθουν διὰ νὰ παίξουν τὰ τοιαῦτα ἀπατηλὰ καὶ σατανικὰ παιγνίδια, παρευθὺς νὰ ἀσπυρῶνται καὶ νὰ ἀναχωρῆ, καθὼς προστατᾶζει ἡ διδασκαλίη τῶν Πατέρων, δηλ. ὁ νδ'. Κανὼν τῆς ἐν Λαοδικ. Συνόδου (ἀγχαλὰ καὶ ἐκεῖνος προσέθη, ὅτι μὴδὲ ἄλλας θεωρίας γινόμενας εἰς τοὺς γάμους καὶ δεῖπνα δὲν πρέπει νὰ βλέπουν οἱ ἱερωμένοι, καὶ ὅτι πρέπει νὰ ἀναχωροῦν, καὶ πρὸ τοῦ ἀκόμη νὰ ἔλθουν τὰ παιγνίδια)· ὅποιος δὲ πιασθῆ τοῦτο ποιήσας, ἢ νὰ παύῃ ἢ νὰ καθαιρηται (2).

ΚΑΝΩΝ ΚΕ΄.

Τῆς δ'. ιζ'.
τῆς Καρθ. ρκθ'.
ρκθ'. ρλ'.

Πρὸς τοῖς ἄλλοις ἄσπιν ἀνανεοῦμεν καὶ τὸν Κανὼνα τὸν διαγορευόντα, τὰς καθ' ἐκάστην ἐκκλησίαν ἀγροικικὰς παροικίας, ἢ ἐγγχωρίους, μένειν ἀπαρασαλεύτους παρὰ τοῖς κἀτέχουσιν αὐτὰς ἐπισκόποις, καὶ μάλιστα οἱ τριακονταετῆ χρόνον ἀδιάστως διακατέχοντες

δὲ μεταλαμβάνοντες ἐκ τοῦ ποτηρίου ἐσπόγγιζον τὰ στόματα αὐτῶν εἰς τὸ Ὁράριον τοῦ Διακόνου, διὰ τὴν ὅποιαν χρεῖαν καὶ ἐφόρει αὐτὸ, ὡς θέλομεν εἰπεῖ ἐν τῷ κβ'. Λαοδικ. Εἶπα κυρίως, διατὶ ὁ Ἅγιος Ἰουστίνος, ἀπολογία β'. λέγει, ὅτι οἱ Διάκονοι ἐκοινωνοῦν τοὺς ἄλλους, καὶ ἀπὸ τὸν ἅγιον ἄρτον. «Οἱ καλούμενοι παρ' ἡμῖν Διάκονοι διδῶσιν ἐκάστῳ τῶν παρόντων μεταλαβεῖν ἀπὸ τοῦ εὐχαριστηθέντος ἄρτου καὶ οἴνου καὶ ὕδατος, καὶ τοῖς οὐ παροῦσιν ἀποφέρουσι.» Τοῦτο φαίνεται νὰ δηλοῖ καὶ ὁ β'. τῆς ἐν Ἀγκύρα.

(1) Ἐκ τοῦ Κανόνος τούτου γίνεται φανερόν πῶς πρέπει νὰ καθαιρῶνται ἀπαρατήτως οἱ Πνευματικοὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι πορισμὸν ἠγοῦμενοι τὴν εὐσέβειαν, κατὰ τὸν Παῦλον, καὶ χριστοκάπηλοι ὄντες, ζητοῦσι χρεωστικῶς ἀργύρια ἀπὸ τοὺς ἐξομολογούμενους αὐτοῖς χριστιανούς, καὶ οὕτω δίδουσιν ἄδειαν εἰς αὐτούς, καὶ ἀναξίους ὄντας, νὰ κοινωνοῦν τὰ θεῖα μυστήρια. Ἀσέβεια μεγαλωτάτη, τὴν ὅποιαν ἐλέγγει καὶ ἐλεεινολογεῖ εἰς ἕνα του λόγον ὁ σοφώτατος καὶ θεολογικώτατος Ἰωσήφ ὁ Βρυννίος, λέγων, ὅτι αὕτη ἐστὶν αἰτία, ὅπου αἰχμαλωτίσθη τὸ γένος τῶν ὀρθοδόξων ἡμῶν, καὶ παρεδόθη εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀσεβῶν καὶ ἀθίων Ἀγαρηνῶν. Τί μοι δίδεις καὶ νὰ σοὶ συγχωρήσω νὰ κοινωνήσης; Καὶ τί ἄλλο εἶναι τοῦτο, πᾶρεξ ἐκεῖνο ὅπου εἶπε καὶ ὁ Ἰούδας εἰς τοὺς Ἰουδαίους, παραδίδοντας τὸν Κύριον· «Τί μοι θέλετε δοῦναι, κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν;» Πανιερώτατοι ἄγιοι Ἀρχιερεῖς, ἐπιμεληθῆτε, δι' ἀγάπην Θεοῦ, νὰ ἐξολοθρευθῆ ἀπὸ τὰς ἐπαρχίας σας τοιοῦτο μέγα κακόν, τὸ ὅποιον κἀμνει νὰ πωληθῆται καθ' ἐκάστην, ὁ ἅπαξ ὑπὲρ τοῦ γένους ἡμῶν πωληθεὶς γλυκύτατος Ἰησοῦς Χριστός.

(2) Εἰ δὲ καὶ ὁ Βαλαμῶν ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ παρόντος Κανόνος λέγει, ὅτι τὰ τοιαῦτα θέατρα καὶ παίγνια ἐμποδίζονται μόνον εἰς τὰς Κυριακὰς καὶ τὰς μεγάλας ἑορτὰς, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἡμέρας, συμπεραίνων τοῦτο ἀπὸ ἐκεῖνο ὅπου λέγει ὁ ο'. Καρθ. ὅτι τὰ θέατρα ταῦτα πρέπει νὰ μετατεθοῦν εἰς ἄλλας ἡμέρας, λέγομεν, προηγουμένως μὲν καὶ πρώτως, ὅτι ὁ νά. τῆς Οἰκουμενικῆς ταύτης Συνόδου, ὡς εἶπομεν, ἐμποδίζει νὰ μὴ γίνωνται, ὅχι εἰς ἄλλας μὲν ἡμέρας, εἰς ἄλλας δὲ οὐ, ἀλλὰ καθόλου καὶ μὲ ὅλην τὴν τελειότητα. Ἐπομένως δὲ καὶ διατὶ ἡ ἰδία ἐν Καρθ. ἐν τῷ ιζ'. Κανόνι αὐτῆς λέγει, αἰεὶ καὶ πάντοτε κηρύττεται εἰς τοὺς χριστιανούς ὅλους νὰ μὴ πλησιάζουν, ὅπου εἶναι βλασφημίαι καὶ ἄλλα ἄτοπα τὰ διὰ τῶν τοιούτων θεάτρων γινόμενα. Λέγομεν δὲ καὶ τὰ τοῦ μεγάλου Βασιλείου (ἄρῳ κατὰ [πλάτ. κ']). Κἀνένα κατηγορημένον πρᾶγμα καθ' ἑαυτὸ δὲν ἔμπορεῖ νὰ γένη ποτὲ καλὸν διὰ τὸν καιρὸν ὅπου γίνεται. «Οὐδὲν τῶν κατεγνωσμένων δύναται εἶναι ἡμῖν πρὸς καιρὸν ἐπιτήδειον» ἐπειδὴ δὲ τὰ θεώρια ταῦτα καὶ θέατρα εἶναι κατηγορημένα, λοιπὸν οὐδὲ εἰς τὰς ἀνεορτασίμους ἡμέρας γινόμενα ἐπαινετὰ εἶναι καὶ καλὰ· δαιμονιώδη γὰρ ταῦτα ἔργα εἶναι. Λέγει δὲ καὶ ὁ Χρυσόστομος (ὁμιλ. ιβ'. εἰς τὴν α. πρὸς Κορινθ. σελ. 348. τοῦ γ'. τόμ.) καὶ μή μοι λέγε τὴν συνήθειαν. Εἰ μὲν γὰρ πονηρὸν, μὴδὲ ἄπαξ γινέσθω· εἰ δὲ καλόν, γινέσθω. Ἦτοι ἂν ᾖναι κακὸν τὸ πρᾶγμα, ἄς μὴ γίνεται μὴδὲ μίαν φορὰν· ὅχι καὶ εἶναι καλόν, ἄς γίνεται πάντοτε. Ὁ αὐτὸς δὲ Χρυσόστομος πομπὴν τοῦ σατανᾶ ὀνομάζει τὰ θέατρα καὶ ἱπποδρόμια (λόγ. κ'. εἰς τοὺς ἀνδριάντας σελ. 610. τοῦ ς'. τόμ.) καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς λέγει, εἴ ἐν τοῖς θεάτροις διατριβῆ, πορνείας, ἀκολασίας, ἐ-

ἄφρονόμησαν. Εἰ δὲ ἐντὸς τριάκοντα ἐτῶν γεγένηται τις, ἢ γίνοιτο, περὶ αὐτῶν ἀμφισβήτησις, ἐξεῖναι τοῖς λέγουσιν ἠδικῆσθαι περὶ τούτων κινεῖν παρὰ τῇ Συνόδῳ τῆς ἐπαρχίας.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρῶν Κανῶν ἀνανεοῖ τὸν κζ', τῆς δ'. ἂν καὶ ἐκθέτει αὐτολεξεί. ὄχι ὁμῶς ὄλον, ἀλλὰ μέρος ἐκείνου, δι' ὃ καὶ ὄρα τὴν ἐρμηνείαν τούτου ἐκεῖ.

ΚΑΝΩΝ ΚΖ'.

Πρεσβύτερον, τὸν κατὰ ἀγνοίαν ἀθέσμως γάμω περιπαρέντα, καθέδρας μὲν μετέχειν, κατὰ τὰ ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ Κανόνος ἡμῶν νομοθετηθέντα, τῶν δὲ λοιπῶν ἐνεργειῶν ἀπέχεσθαι. Ἄρκετὸν γὰρ τῷ τοιούτῳ ἢ συγγνώμη, εὐλογεῖν δὲ ἕτερον τὸν τὰ οικεῖα τημελεῖν ὀφείλοντα τραύματα, ἀνακίλουθον· εὐλογία γὰρ, ἀγιασμοῦ μετάδοσις ἐστίν. Ὁ δὲ τοῦτον μὴ ἔχων, διὰ τὸ ἐκ τῆς ἀγνοίας παράπτωμα, πῶς ἐτέρῳ μεταδώσει; μήτε τοίνυν δημοσίᾳ, μήτε ἰοῖα εὐλογεῖτω; μήτε τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ διανεμέτω ἐτέροις, μήτε τι ἄλλο λειτουργεῖτω, ἀλλ' ἀρκούμενος τῇ προεδρίᾳ, προσκλαιέτω ἐτέροις, καὶ τῷ Κυρίῳ συγχωρηθῆναι αὐτῷ τὸ ἐκ τῆς ἀγνοίας ἀνόμημα. Πρόδηλον γάρ, ὡς ὁ τοιοῦτος ἄθεσμος γάμος διαλυθῆσεται, καὶ οὐδαμῶς ὁ ἀνὴρ μετουσίαν ἔξει πρὸς τὴν δι' ἧς ἱερᾶς ἐνεργείας ἐστέρηται.

Ἑρμηνεία. (1)

Ὁ Κανὼν οὗτος εἶναι ὁ ἴδιος κζ'. τοῦ μεγάλου Βασιλείου· ὅστις καὶ διορίζει, ὅτι ὁ Ἱερεὺς ἐκεῖνος, ὁποῦ ἐν ἀγνοίᾳ ὑπανδρεύθη μὲ καμμίαν συγγένισάν του, αὐτὸς, ἐπεδὴ καὶ τὴν συγγένειαν αὐτὴν δὲν ἤξευρε, διὰ τοῦτο

σελείας ἀπάσας ἔτεκε. Καὶ ἡ τῆς ἀμύλλης τῶν ἱππων θεωρία, μάγας, λοιδορίας, καὶ πληγὰς, καὶ ὕβρεις, καὶ ἀπεχεθείας διηνεκεῖς ἐπήγαγε.» (λόγ. ἰε. εἰς τοὺς ἀνδριάντας σελ. 564. τοῦ ς'. τόμ.) ὄρα καὶ τὸν λόγον, ὁποῦ ἐπίτηδες κάμνει πῶς νὰ μὴ πλησιάζῃ τινὰς εἰς θέατρα, ὅτι ταῦτα κάμνουσι τοὺς ἀνθρώπους μοιχοὺς τελείους (σελ. 89. τοῦ ε. τόμ.).

(1) Ἀπὸ τοῦ παρόντος Κανόνος ἀποδεικνύεται, ὅτι ὅλοι οἱ Ἱερεῖς, ὁποῦ ἢ καθαιρεθοῦν τῆς ἱερωσύνης διὰ ἐγκλήματά των φανερά, ἢ καὶ παρὰ πνευματικῷ Πατρὸς συμβουλευτικῶς ἐμποδισθοῦν διὰ ἀμαρτήματά των κρυφά, καὶ τῆς ἱερωσύνης καθαιρετικῶς, εἴτε καὶ παρ' ἑαυτῶν ὑπὸ τοῦ συνειδότος ἐλεγχόμενοι παραιτήσουν τὰ τῆς ἱερωσύνης, οὗτοι, λέγω, πάντες δὲν δύναται, οὔτε νὰ εὐλογοῦν, οὔτε νὰ ἀγιάζου, οὔτε ἄλλην κάμμίαν ἱεροπραξίαν νὰ ἐνεργοῦν, οὔτε κρυφά, οὔτε φανερά. Εἰ δὲ τοῦτο, ἄρα οὐδὲ νὰ ψάλλουν ἀγιασμοὺς οἱ τοιοῦτοι δύναται, οὔτε νὰ μεταλαμβάνουν τινὰ, οὔτε παρακλήσεις, ἢ βαπτίσματα, ἢ εὐχέλαια, ἢ ἄλλα τοιαῦτα νὰ ἐνεργοῦν, ἐπειδὴ εἰς ὅλας ταύτας τὰς ἱεροπραξίας, εὐλογίας καὶ ἀγιασμοῦ μετάδοσις γίνεται, τὸν ὁποῖον ἀγιασμὸν αὐτοὶ δὲν ἔχουσι, κατὰ τὴν περίληψιν τοῦ Κανόνος τούτου, ἀλλ' οὔτε νὰ δέχονται λογισμοὺς καὶ πνευματικοὶ νὰ γίνωνται· δύναται οἱ τοιοῦτοι. Διότι κατὰ τὸν Θεσσαλονίκης Συμμεῶν, (ἀποκρίσ. ἰά.) ὁ δεχόμενος λογισμοὺς πρέπει καὶ νὰ εὐλογῇ, καὶ συγχωρητικὴν εὐχὴν νὰ λέγῃ, καὶ νὰ λειτουργῇ, καὶ νὰ μεταλαμβάνῃ τοὺς ἐξομολογουμένους, καὶ νὰ μεσιτεύῃ ὑπὲρ τῶν μετανοούντων, καὶ συντόμως εἰπεῖν, ὁ Πνευματικὸς χρειάζεται νὰ ἔχη ἐνεργοῦσαν τὴν ἱερωσύνην, κατὰ τὸν Κίτρον (καὶ ὄρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ λθ'. Ἀποστολικῷ). "Ὅτι δὲ οἱ ἀνωτέρω ταῦτα νὰ ἐνεργοῦσι δὲν ἔμποροῦν, τοῦτο δεικνύεται ἀπὸ πολλὰ. Α'. διατὶ ἂν ὁ ἐν ἀγνοίᾳ εἰς γάμον παράνομον πεσὼν Ἱερεὺς, ταῦτὸν εἰπεῖν, ὁ ἀκουσίως ἀμαρτήσας (ἀκούσιον γὰρ ἐστὶ, κατὰ τὸν Νεμέσιον, ἢ τὸ ἐκ βίας, ἢ τὸ ἐξ ἀγνοίας γινόμενον) δὲν δύναται οὔτε νὰ εὐλογῇ, οὔτε νὰ ἀγιάζῃ, ἢ ἄλλην τινὰ ἱερατικὴν ἐνεργείαν νὰ πράττῃ κατὰ τὸν Κανόνα τοῦτον, πῶς μᾶλλον ταῦτα δὲν δύναται νὰ κάμνῃ ὁ διὰ ἰκούσιον ἀμάρτημα κα-

θαιρετικὸν τῆς ἱερωσύνης καθαιρεθεῖς, ἢ παραιτησάμενος; Β'. ἂν ὁ γ'. Κανὼν τῆς παρούσης Συνόδου, τοῦτον τὸν ἴδιον Κανόνα τοῦ Βασιλείου ἀναφέρων, διορίζει ὅτι νὰ μὴ εὐλογοῦν, ἢ νὰ ἀγιάζου, οἱ πρὸς καιρὸν ἀργιζόμενοι, πῶς μᾶλλον δὲν δύναται νὰ εὐλογοῦν, ἢ νὰ ἀγιάζου, οἱ καθαιρεθέντες, ἢ παραιτησάμενοι, ἀπαξ ἔχοντες διαρκῆ τὴν ὀκνη τῆς καθαιρέσεως, κατὰ τὸν γ'. τοῦ Βασιλείου, καὶ μὴ δυνάμενοι πλέον νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὴν ἱερωσύνην, ἀφ' ἧς ἐξέπεσον; Γ'. ὅτι ὁ ἡ. Κανὼν τοῦ Νικολάου ἐμποδίζει τὸν ἀφ' ἑαυτοῦ παραιτησάμενον τὴν ἱερωσύνην, οὔτε τὸ, Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς νὰ προλέγῃ, οὔτε τὸ, Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς νὰ ἐπιλέγῃ, οὔτε εἰς τὸ βῆμα νὰ μεταλαμβάνῃ, οὔτε κἄν μὲ θυμιατὸν νὰ θυμιᾷ, ἀλλὰ νὰ τάττεται εἰς τόπον τῶν λαϊκῶν· καὶ ἂν καὶ ἀπὸ τὸ νὰ θυμιῶσι τοὺς ἐμποδίζει, πῶς μᾶλλον ἀπὸ τὸ νὰ εὐλογοῦν, καὶ νὰ ἀγιάζου, καὶ τὰς ἀνωτέρω ἱεροπραξίας, ὁποῦ εἴπομεν, νὰ ἐνεργοῦν; Εἰ δὲ καὶ ὁ θ'. τῆς ἐν Νεοκαισαρ. λέγει ὅτι ὁ Ἱερεὺς ὁποῦ κάμει ἀμαρτίαν σαρκικὴν πρὸ τῆς χειροτονίας, καὶ τὴν ἐξομολογηθῇ, αὐτὸς νὰ μὴ προσφέρῃ, ἢτοι νὰ ἱεουργῇ, νὰ μὲν δὲ ὁμῶς εἰς τὰ λοιπά· ἂν, λέγω, ὁ Κανὼν αὐτὸς τοῦτο λέγῃ, εἰς τὸν ὅποιον μόνον Κανόνα ἐπιστηρίζονται ἐκεῖνοι, ὁποῦ θέλουσιν ὅτι οἱ διὰ τὰ ἀμαρτήματά των παραιτούμενοι τὴν ἱερωσύνην νὰ εὐλογοῦν καὶ νὰ ἀγιάζου, καὶ τὰς ἀνωτέρω ἱεροπραξίας νὰ ἐνεργοῦν, ἡμεῖς τὸν ἐρμηνεύομεν κατὰ τὸ ἀληθὲς αὐτοῦ νόημα, τὸ σύμφωνον καὶ μὲ τοὺς λοιποὺς Κανόνας. "Ὅταν λοιπὸν ὁ Κανὼν λέγῃ, νὰ μὴ ἱεουργῇ ὁ τοιοῦτος Ἱερεὺς, μαζὴ μὲ τὴν ἱεουργίαν τὴν ἀνωτέραν καὶ καθολικωτέραν ἐνεργείαν τῆς ἱερωσύνης, ὁμοῦ καὶ τὰς κατωτέρω καὶ μερικωτέρας ἱεροπραξίας τῆς ἱερωσύνης συμπεριέλαθε. Τὰ δὲ λοιπὰ εἰς τὰ ὅποια λέγει νὰ μὲνῃ, εἶναι Α'. τὸ νὰ ἔχουν τὸ σχῆμα τοῦ Κληρικοῦ, καὶ εἰς τὸν τόπον τῶν λαϊκῶν νὰ μὴ τάττωνται, τὰ ὅποια ταῦτα χάνουν οἱ διὰ ἐγκλήματα καθαιρεθέντες κανονικῶς, κατὰ τὸν κδ. τῆς ς'. Β'. τὸ νὰ κάθωνται καὶ μετὰ τῶν ἱερέων κατὰ τὸν παρόντα Κανόνα τῆς Οἰκουμένης ταύτης Συνόδου, τὸν α. τῆς ἐν Ἀγκύρ. καὶ τὸν κζ'. Βασιλείου. Γ'. τὸ νὰ ἔχουν τὴν μετὰ τῶν ἱερέων στάσιν κατὰ τὸν γ'. τῆς

νὰ συγχωρηται, καὶ νὰ ἔχη καὶ τὴν τιμὴν τῆς καθέδρας τῶν ἱερέων, ἀπὸ ὧν δὲ τὰς ἄλλας ἐνεργείας τῆς ἱερωσύνης νὰ ἀπέχη. Φθάνει γὰρ ὅπου ὁ τοιοῦτος δὲν κανονίζεται, ἀλλὰ συγχωρεῖται, τὸ δὲ καὶ νὰ εὐλογῇ ἄλλον, αὐτὸς ὅπου πρέπει νὰ ἱατρεύη τὰς πληγὰς του, ἦτοι νὰ μετανοῇ διὰ τὸν παράνομον γάμον, δὲν εἶναι ἀρμόδιον· διότι ἡ εὐλογία εἶναι ἀγιασμοῦ μετάδοσις, τὸν ὅποιον μὴ ἔχοντας ὁ τοιοῦτος ἱερεὺς, πῶς θέλει τὸν δώσει εἰς ἄλλον; λοιπὸν μῆτε φανερά, μῆτε κρυφά ἄς μὴ εὐλογῇ, μῆτε ἄς μεταλαμβάνη τοὺς ἄλλους. ἢ ἄλλο τι νὰ ἐνεργῇ, ἀλλὰ ἀκούμενος εἰς τὴν τιμὴν τῆς καθέδρας, ὡς εἶπομεν, ἄς κλαίῃ, πρὸς τὸν Θεὸν μὲν, διὰ νὰ συγχωρηθῇ ἢ κατ' ἀγνοίαν ἀνομίᾳ του, εἰς τοὺς ἄλλους δὲ, διὰ νὰ παρακαλοῦν καὶ ἐκεῖνοι ὑπὲρ αὐτοῦ τὸν Κύριον. Ἔως ἐδῶ εἶναι ὁ Κανὼν τοῦ Βασιλείου. Ἡ δὲ Σύνοδος προσθέτει, ὅτι καὶ τὴν τιμὴν τῆς καθέδρας ταύτης νὰ ἔχη, ἀφ' οὗ πρῶτον χωρίση τὸν ἄθεσμον γάμον αὐτὸν, διὰ τὸν ὅποιον καθηρέθη τῆς ἱερωσύνης· ἐὰν γὰρ τοῦτον μὴ χωρίση, οὐ μόνον τῆς τιμῆς τῆς καθέδρας θέλει ὑστερηθῇ, ἀλλὰ καὶ ἐπιτιμίους θέλει καθυποβληθῇ. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν 10'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΚΖ'.

Τῆς ζ'. 15'.
τῆς ἐν Γαγγ.
16'. κἀ. || Μηδεὶς τῶν ἐν Κλήρω καταλεγόμενων ἀνοίκειον ἐσθῆτα ἀμφιεννύσθω, μῆτε ἐν πόλει διάγων, μῆτε ἐν ὁδῷ βαδίζων, ἀλλὰ στολαῖς κεκρήσθω ταῖς ἡδὴ ταῖς ἐν Κλήρω καταλεγόμενοις ἀπονεμηθείσαις. Εἰ δέ τις διαπράξοιτο τὸ τοιοῦτο, ἐπὶ ἐβδομάδα μίαν ἀφορίζεσθω.

Ἑρμηνεία.

Οἱ Κληρικοὶ καὶ Ἱερωμένοι πρέπει νὰ ἦναι σεμνοὶ καὶ κατὰ τὸ ἐξωτερικὸν σχῆμα. Διότι ὁ μὲν Θεὸς βλέπει εἰς τὴν καρδίαν, οἱ δὲ ἀνθρώποι βλέπουσιν εἰς τὴν ἐξωτερικὴν τοῦ σώματος κατάστασιν κατὰ τὸ γεγραμμένον. ἢ Ἄνθρωπος ὄψεται εἰς πρόσωπον, ὁ δὲ Θεὸς εἰς καρδίαν. [ἀ. Βασιλ. β'. 7.] ὅθεν καὶ ἀπὸ τὰ ἐξω, συμπεραίνουσι καὶ τὴν ἐσωτερικὴν τῆς καρδίας διάθεσιν. Δι' ὃ καὶ ὁ παρὼν Κανὼν προστάζει, ὅτι κἀνένας Κληρικὸς νὰ μὴ φορῇ φορέματα ἀνοίκεια τοῦ ἐπαγγέλματός του, ἢ γουν πολύτιμα καὶ μεταξωτά. ἢ καὶ στρατιωτικὰ, οὔτε ὅταν μέσῃ εἰς πόλιν εὐρίσκηται, οὔτε ὅταν εἰς δρόμον περιπατῇ, ἀλλὰ νὰ μεταχειρίζηται τὰ εἰς Κληρικὸς συνήθη φορέματα, σεμνὰ δηλαδὴ καὶ λιτά. Ὅποιος δὲ ἤθελε κάμει τὸ ἐναντίον, νὰ ἀφορίζηται μίαν ἐβδομάδα.

Συμφωνία.

Ἐπὶ τῆς ζ'. 15'. τῆς ζ'. τοὺς φοροῦντας φορέματα λαμπρὰ Ἱερωμένους, καὶ μὴ διορθουμένους, εἰς ἐπιτί-

παρούσης ς'. Δ'. τὸ νὰ ἔχουν τὴν ἐξωθεν τιμὴν, κατὰ τὸν ἀ. Ἀντιοχ. ἦτοι τὴν ἐν ταῖς ἐξω τῆς ἐκκλησίας συνειληύσειν, ἢ καὶ τὴν ἐξωθεν τοῦ βήματος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ κατὰ Βαλσαμῶνα, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, τὴν ἀνήκουσαν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν σχῆμα τῶν Πρεσβυτέρων, ὅπερ φοροῦσι. Ε'. τὸ νὰ ἔχουν τὸ ὄνομα τοῦ ἱερέως κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα (ὁ δὲ Ζωναρᾶς καὶ ὁ Βαλσαμῶν λέγουσιν ἀκόμη ἕρμην. τοῦ αὐτοῦ θ'. τῆς ἐν Νεοκαισαρ.) ὅτι καὶ συγχωροῦνται νὰ μεταλαμβάνουν οἱ τοιοῦτοι εἰς τὸ ἅγιον βῆμα (ἀγκαλιὰ καὶ ὁ τοῦ Βασιλείου συγχωρεῖ τούτο νὰ μεταλαμβάνουν μετὰ τῶν Πρεσβυτέρων καὶ Διακόνων οἱ μὴ τελείαν τὴν ἁμαρτίαν πράξαντες, καὶ πρὸς καιρὸν ἀργιζόμενοι)· αὐτὰ λοιπὸν τὰ προνόμια καὶ αὐτὰ αἱ τιμαὶ εἶναι τὰ λοιπὰ, εἰς τὰ ὅποια λέγει ὁ Κανὼν νὰ μένουν οἱ τὴν ἁμαρτίαν τῶν ἐξομολογούμενοι Πρεσβύτεροι, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐνέργεια, ἢ εὐλογία, ἢ πρᾶξις καμμία ἱερατική. Οὐδαμῶς γὰρ οἱ ἀνωτέρω Κανόνες δίδουσιν εἰς τοὺς ἀπὸ τῆς ἱερωσύνης καταβιβασθέντας τὸ ἐνεργεῖν ὧν τι τῶν ἱερατικῶν λειτουργιῶν, ἀλλὰ μόνον καθέδραν, στάσιν, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν τιμὴν ἐξωτερικὴν, καὶ πλέον οὐ. Ὅθεν πῶς εἶναι ἄρπτος μόνος ὁ ἕνας οὗτος Κανὼν τῆς ἐν Νεοκαισαρ. νὰ ἦναι ἐναντίος μὲ ς'. ἄλλους Κανόνας, μὲ δύο Οἰκουμενικοὺς τὸν γ' καὶ κς'. τῆς παρούσης, τὸν ἀ. καὶ β'. τῆς ἐν Ἀγκύρ. τὸν ἀ. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ καὶ τὸν κ'. Βασιλείου; ἀλλὰ μὴν ἀντινομία καὶ μάχη μεταξὺ τῶν λογίων τοῦ Πνεύματος οὐχ εὐρίσκεται διὰ τὸ ἄτοπον. Λοιπὸν κατὰ τοὺς ς'. Κανόνας πρέπει καὶ ὁ ἕνας νὰ νοηθῇ. Ὅτι δὲ εἰς τὸ, προσφερέτω, ὅπου λέγει ὁ θ'. τῆς ἐν Νεοκαισαρ. καὶ κάθε ἱερατικὸν λειτουργημα συμπεριλαμβάνεται, καὶ ὅτι τὰ λοιπὰ ὅπου λέγει, καθέδραν δηλοῦσι καὶ τιμὴν, καὶ

ὁ Βαλσαμῶν οὕτως ἐξέλαβεν ἐν τῇ ἕρμηνείᾳ τοῦ παρόντος τῆς ς'. ἀλλὰ καὶ τὸν ἱερὸν Κανόνα, ὅπου οὗτος ἀναφέρει, ἐνόησε τὸν θ'. τῆς ἐν Νεοκαισαρ. καὶ ὅτι ὁ παρὼν Κανὼν, τῆς ς', ἀκλόουθος μὲ ἐκείνον εἶναι. Τούτων οὕτως εἰρημένον, θαυμάζω πῶθεν ἐπεκράτησεν ἡ τωρινὴ συνήθεια τὸ νὰ εὐλογοῦν καὶ νὰ ἀγιάζουσι οἱ ἀπὸ τῆς ἱερωσύνης καταβιβασθέντες ἱερεῖς, εἰς καιρὸν ὅπου οὔτε οἱ Κανόνες τούτου λέγουσιν, οὔτε αὐτοὶ οἱ ἐξηγηταί; Εἰ δὲ καὶ ἡ οἰ'. Νεαρά τοῦ Λέοντος λέγοι, ὅτι οἱ ὑπανδρευθέντες καὶ διὰ τοῦτο καθαιρεθέντες Πρεσβύτεροι, Διάκονοι καὶ Ὑποδιάκονοι νὰ μὴ λαμβάνουν σχῆμα κοσμικόν, μῆτε νὰ καταδικάζονται, ὥστε νὰ ἀποχωρίζονται ἀπὸ τὴν ἄλλην ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὑπηρεσίαν, τὴν ὅποιαν δὲν εἶναι ἀθέμιτον (ἦτοι δὲν εἶναι παράνομον, καὶ παρὰ Κανόνας) νὰ πιάδουν, ἀλλ' ὅμως ἡ ὑπηρεσία αὕτη ἄλλη λέγει, ὅτι εἶναι· δηλαδὴ ὑπηρεταὶ ἀρμοδία, καὶ ἐκκλησιαστικοί, (καὶ ὅρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ἐ. τῆς ς'.) καὶ ὄχι εὐλογία καὶ ἀγιασμός, καὶ αἱ τῆς ἱερωσύνης ἱεροπραξίαι, τὰς ὅποιας νὰ πιάδουν οἱ τοιοῦτοι, εἶναι ἀθέμιτον, καὶ παρὰ Κανόνας. Ἡξεύρω ὅτι ταῦτα λεγόμενα, αὐστηρὰ καὶ λυπηρὰ φαίνονται εἰς τοὺς καθηρημένους, ἢ παρητημένους διὰ ἁμαρτημάτων ἱερεῖς. Ἄλλ' ἡμεῖς ἅπασι ἐπιχειρισθέντες τὴν ἐρμησίαν τῶν Κανόνων, τὰ ἀρεστὰ καὶ δίκαια τῶν Κανόνων λέγομεν, καὶ οἱ φόβον Θεοῦ καὶ ἀγαθὴν συνείδησιν, ἄς ἰδοῦν καὶ ἄς διορθωθῶν. Ταῦτα καὶ οἱ Πνευματικοὶ πατέρες πρέπει νὰ λέγουν εἰς τοὺς ἀνεξελέγκτους ἱερωμένους, ὄχι ἐπιτιμητικῶς, ἀλλὰ μόνον συμβουλευτικῶς, ἀφίνοντας τὸ πᾶν, εἰς τὴν συνείδησίν των, ἂν θέλουν καὶ αὐτοὶ ἀφ' ἐαυτῶν, ἢ νὰ παρατιοῦν τὰ ἔργα τῆς ἱερωσύνης, ἢ νὰ μὴ παρατιοῦν.

μιον υποβάλλει, ὁμοίως καὶ ἐκείνους ὁποῦ μὲ μῦρα χρίονται. Εἰ δὲ καὶ ὁ ιβ'. τῆς ἐν Γάγγρα ἀναθεματίζει ἐκείνους, ὁποῦ κατηγοροῦν τοὺς μετὰ εὐλαθείας φοροῦντας φορέματα μεταξωτά, δὲν ἐναντιοῦται εἰς τὸν παρόντα Κανόνα, Α'. διατὶ οὗτος μὲν λέγει ξεχωριστὰ διὰ τοὺς φοροῦντας αὐτὰ Κληρικούς· ἐκεῖνος δὲ λέγει διὰ τοὺς φοροῦντας τὰ τοιαῦτα ἀπλῶς Κληρικούς τε καὶ Λαϊκούς, Β'. διατὶ οὗτος μὲν λέγει διὰ τοὺς φοροῦντας ἕξω τῶν συνειθισμένων φορέματα· Γ'. δὲ καὶ τελευταῖον, διατὶ ἡ αὐτὴ Σύνοδος ἐκεῖνο ὁποῦ εἶπεν εἰς τὸν ρηθέντα δ'. Κανόνα τῆς, ἐπιδιορθοῦ εἰς τὸν κά. αὐτῆς λέγουσα· Ἡμεῖς τὰ μὲν λιτὰ καὶ εὐτελεῖ φορέματα ἐπαινοῦμεν, τὰ δὲ καλλωπισμένα καὶ μαλακὰ ἀποστρεφόμεθα. Καὶ ἂν τὰ μαλακὰ φορέματα αὐτῆ κατηγορῆ εἰς τοὺς κοσμικούς, πολλῶ μᾶλλον κατηγορεῖ ταῦτα, ὅταν τὰ φοροῦν οἱ Κληρικοί. Ὡστε, ὅχι μόνον ἡ Σύνοδος αὕτη δὲν εἶναι ἐναντία μὲ τὴν παρούσαν, ἀλλὰ μάλιστα σύμφωνος, καὶ πλεον αὐστηρὰ ἐπάνω εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν. Λέγει δὲ καὶ ὁ Κύριος· προσέχετε ἀπὸ τῶν θελόντων περιπατεῖν ἐν στολαῖς. » [Λουκ. κ'. 46]. Καὶ ἂν ὁ Ἀπόστολος Πέτρος ἐμποδίζει ἀπὸ τὰς γυναῖκας, αἱ ὁποῖαι εἶναι γένος φύσει φιλόκοσμον, τὰ πολυτελεῖ φορέματα, (ἀ. γ'. 3.) καὶ ἂν ὁ Παῦλος (ἀ. πρὸς Τιμ. β'. 9.) τὰ αὐτὰ ἀπὸ αὐτὰς ἐμποδίζει, πόσω μᾶλλον ἐμποδίζει ταῦτα ἀπὸ τοὺς Κληρικούς; Σεμνοπρεπῆ δὲ θέλει καὶ ὁ μέγας Βασίλειος νὰ ἔχωμεν τὰ φορέματα, καὶ ἐν τῇ ια'. ὁμιλίᾳ τῆς ἑξαήμερου λέγει, ἐὰν ἴδῃς τινα, ἐσθῆτα ἀνθινὴν ἐνδεδυμένον, καὶ σθηκοῖς νήμασιν ἡμφιεσμένον, καταφρόνησον αὐτόν, καὶ ὁ Χρυσόστομος ὁμιλ. ιβ'. τῆς ἀ. πρὸς Τιμ. Βλέπεις ἄνθρωπον μεταξωτὰ φοροῦντα ἱμάτια; καταγέλασέ τον. Ὁ δὲ Πηλουσιώτης Ἰσιδώρος ἐπις. οδ'. ἐρμηνεύων, τί ἦτο ὁ ἄνωθεν ὕφαντος τοῦ Χριστοῦ καὶ ἄρραφος χιτῶν, λέγει, τίς δὲ ἀγνοεῖ τὴν εὐτέλειαν τῆς ἐσθῆτος ἐκείνης, ἥπερ οἱ πτωχοὶ κέχρηται τῶν Γαλιλαίων, καθ' οὓς μάλιστα τὸ τοιοῦτον φιλεῖ γίνεσθαι ἱμάτιον, τέχνη τινὶ ὡς αἱ στηθοδεσμίδες ἀνάρουστον ὕφινόμενον; καὶ ἐν τῷ τέλει φησίν· Εἰ οὖν τούτων ἐπιθυμεῖς, τὴν Ἰησοῦ εὐτελεῖ ἐσθῆτα μιμοῦ· ἡ γὰρ θρούψις τῆς ἐνταῦθα τυγχάνει βλακειάς, οὐ τῆς ἄνω φωτοφορίας.

ΚΑΝΩΝ ΚΗ'.

Ἐπειδὴ ἐν διαφόροις Ἐκκλησίαις μεμαθήκαμεν, σταφυλῆς ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ προσφορομένης, κατὰ τι κρατήσαν ἔθος, τοὺς λειτουργοὺς ταύτην τῇ ἀναιμάκτῳ τῆς προσφορᾶς θυσίᾳ συνάπτοντας, οὕτως ἅμα τῷ λαῷ διανέμειν ἀμφοτέρα, συνειδόμεν, ὥστε μηκέτι τοῦτο τινὰ τῶν ἱερωμένων ποιεῖν, ἀλλ' εἰς ζωοποίησιν, καὶ ἁμαρτιῶν ἄφεσιν τῷ λαῷ τῆς προσφορᾶς μόνῃς μεταδιδόναι, ὡς ἀπαρχὴν δὲ τὴν τῆς σταφυλῆς λογιζομένους προσένεξιν, εἰδικῶς τοὺς ἱερεῖς εὐλογοῦντας τοῖς αἰτοῦσι ταύτης μεταδιδόναι, πρὸς τὴν τοῦ δοτῆρος τῶν καρπῶν εὐχαριστίαν, δι' ὧν τὰ σώματα ἡμῶν, κατὰ τὸν θεῖον ὅρον αὕξει τε καὶ ἐκτρέφεται. Εἴ τις οὖν Κληρικὸς παρὰ τὰ διατεταγμένα ποιήσῃ, καθαιρεῖσθω.

Ἀποστ. γ'. δ'. τῆς ς'. λβ'. νζ'. ιθ'. τῆς Καρθαγ. μ'.

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ εἰς μερικούς τόπους, κατὰ τινα συνήθειαν, ἐπρόσφεραν μερικοὶ ἐπάνω εἰς τὴν ἁγίαν τράπεζαν σταφύλια, τὰ ὁποῖα ἐνόνοντες οἱ ἱερεῖς μὲ τὰ ἄχροντα μυστήρια, ἐμετάδιδαν καὶ τὰ δύο ὁμοῦ εἰς τὸν λαόν, διὰ τοῦτο προστάζει ὁ πρῶν Κανὼν, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἕξῃ νὰ μὴ κάμνη τοῦτο κἀνένας ἱερεὺς, (1) ἀλλὰ τὴν μὲν ἁγίαν Κοινωνίαν νὰ μεταδίδῃ μοναχῆν εἰς τοὺς ἀξίους, διὰ ζωοποίησιν, καὶ ἄρσιν τῶν ἁμαρτιῶν τους, (2) τὰ δὲ σταφύλια, ὡς πρωτοφανήσιμα νὰ εὐλογῆ μὲ εὐχὴν ξεχωριστὴν, καὶ νὰ τὰ μεταδίδῃ μέσῃ εἰς τὸν λαόν, πρὸς εὐχαριστίαν τοῦ Θεοῦ, ὁποῦ δίδει τοὺς τοιοῦτους καρπούς, διὰ μέσου τῶν ὁποίων τρέφονται καὶ αὐξάνουν τὰ σώματά μς. Ὅποιος δὲ κάμνη ἕξω ἀπὸ τὸν Κανόνα τοῦτον, ἄς καθαιρεῖται. Ἀνάγκωθι καὶ τὸν γ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΚΘ'.

Ὁ τῶν ἐν Καρθαγένῃ διαγορεύει Κανὼν, ὥστε, ἅγια θυσιαστηρίου, εἰ μὴ ὑπὸ νηστιαίων ἀνθρώπων, μὴ ἐπιτελεῖσθαι, ἐξηρημένης μιᾶς ἐτησίας ἡμέρας, ἐν ἣ τὸ κυριακὸν δεῖ-

Ἀποστ. ξθ'. τῆς ς'. πθ'. τῆς Λαοδ. μθ'. ν'.

(1) Ὅθεν καὶ Ἱερεῖς καὶ Ἀρχιερεῖς πρέπει ἐν καιρῷ πανώλης νὰ μεταχειρίζωνται τρόπον εἰς τὸ νὰ μεταλαμβάνουν τοὺς ἀσθενοῦντας, ὅστις νὰ μὴ παραβῆναι τὸν Κανόνα τοῦτον, οὐχὶ βᾶλλοντες μέσα εἰς σταφίδα τὸν ἅγιον Ἄρτον, ἀλλὰ εἰς τι ἀγγεῖον ἱερὸν, καὶ ἐκείθεν νὰ τὸν λαμβάνουν, ἢ οἱ μύρται, ἢ οἱ ἀσθeneῖς, διὰ λαβίδος. Τὸ δὲ ἀγγεῖον σὺν τῇ λαβίδι νὰ βάνεται εἰς ξύδι, καὶ τὸ ξύδι νὰ ρίπτηται εἰς τὸ χωνευτήριον, ἢ μὲ ὁποῖον ἄλλον τρόπον δυναθῶσιν ἀσφαλῆστερον καὶ κανονικόν.

(2) Οὐ μόνον δὲ χωριστὰ ἀπὸ τὰ σταφύλια πρέπει νὰ μεταδίδεται ἡ ἁγία Κοινωνία, ἀλλὰ καὶ χωριστὰ ἀπὸ τὰς μερίδας. Διὰ τοῦτο καὶ Συμεὼν ὁ Θεσσαλονίκης (κερ. ιθδ') λέγει ὅτι οἱ ἱερεῖς πρέπει νὰ προσέχουν καλὰ, νὰ μὴ μεταλαμβάνουν

τοὺς χριστιανούς ἀπὸ τὰς μερίδας, ἀλλὰ ἀπὸ τὸ ἴδιον αὐτὸ σῶμα τοῦ Κυρίου. Ἐὰν δὲν ἦναι πολλοὶ οἱ μέλλοντες μεταλαβεῖν (καθὼς ἀκολουθεῖ μάλιστα κατὰ τὴν μεγάλην ἐ. κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν Χριστοῦ γενῶν, τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ τῆς Θεοτόκου), ἄς μὴ βᾶλλουν τὰς μερίδας μέσα εἰς τὸ ἅγιον Ποτήριον, διὰ νὰ μὴ τύχη καὶ κάμουν λάθος, καὶ κοινωνήσουν τινὰ ἐξ αὐτῶν, ἀλλὰ ἄς τὰς ἀφίνουν εἰς τὸ ἅγιον Δισκάριον, καὶ ἀφ' οὗ κοινωνήσουν τοὺς χριστιανούς, τότε ἄς τὰς βᾶλλουν, καὶ ἄς τελειοῦσι τὰ ἅγια, καθὼς τοιοῦτοτρόπως συνήθισον νὰ κάμουν καὶ εἰς τὰ Μοναστήρια τοῦ ἁγίου Ὄρους. Διότι ἂν καὶ αἱ Μερίδες ἠνώθησαν μὲ τὸ αἶμα τοῦ Κυρίου καὶ σῶμα, ἀλλ' ὅμως δὲν ἔπιναν καὶ σῶμα τοῦ Κυρίου αὐτόχρομα.

να'. νδ'. τῆς Καρθ. μῆ'. νς'. Διονυσίου α'. Τιμοθ. η'. ι'. πνον ἐπιτελεῖται, ἴσως τηρικαῦτα διὰ τινας κατὰ τόπους προράσεις τῆ Ἐκκλησία λυσιτελεῖς, τῶν θεῶν ἐκείνων Πατέρων, τοιαύτη χρησαμένων οικονομία. Μηδένος οἶν ἡμᾶς ἐνάγοντος καταλιπεῖν τὴν ἀκριβειαν, ὀρίζομεν, Ἀποστολικαῖς, καὶ Πατρικαῖς ἐπόμενοι παραδόσεσι, μὴ δεῖν ἐν Τεσσαρακοστῇ τῇ ὑστέρᾳ ἐβδομάδι τὴν Πέμπτην λύειν, καὶ ὄλην τὴν Τεσσαρακοστὴν ἀτιμάζειν.

Ἑ ρ μ η ν ε ῖ α.

Καθὼς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς κατὰ τὸ ἐσπέρας τῆς μεγάλης Πέμπτης ἔφαγε πρῶτον δεῖπνον κοινόν, καὶ μετὰ ταῦτα παρέδωκε τὰ θεῖα μυστήρια εἰς τοὺς Ἀποστόλους, τοιοῦτοτρόπως ἐπεκράτησε συνήθεια εἰς τοὺς τόπους τῆς Ἀφρικής, πρῶτον νὰ τρώγουν οἱ ἐκείσε τῇ μεγάλῃ Πέμπτῃ κᾶποιά τινα τροφηλότερα βρώμακτα, κατὰ τὸν Ζωναράν, λυτικά θιντα τῆς συήθους ζηροφαγίας τῆς γινομένης εἰς τὰς ἄλλας ἡμέρας τῆς μ'. καὶ ἔπειτα νὰ ἐπιτελοῦν καὶ νὰ μεταλαμβάνουν τὰ θεῖα μυστήρια. Ἡ παρούσα λοιπὸν Σύνοδος τὸν μῆ. βελτιοῦσα Κανόνα τῆς ἐν Καρθ. τὸν τὴν συνήθειαν ταύτην περιέχοντα, διορίζει, ὅτι οἱ μὲν Πατέρες ἐκείνοι, ἴσως ἐμεταχειρίσθησαν τὴν οικονομίαν αὐτὴν διὰ κᾶποιαις αἰτίας ὠφελίμου εἰς τοὺς τόπους ἐκείνους, ἡμεῖς δὲ, ἐπειδὴ δὲν ἔχομεν κᾶμμίαν αἰτίαν, ὅπου νὰ μᾶς ἀναγκάζῃ νὰ ἀφίνωμεν τὴν ἀκριβειαν τῶν Κανόνων, ἀκολουθοῦμεν τόσον εἰς τὰς παραδόσεις τῶν Ἀποστόλων, εἰς τὸν ζῆ'. δηλ. Κανόνα αὐτῶν, τὸν διορίζοντα, ὅτι ἅπαντες νὰ νηστεύωσι τὴν ἀγίαν μ'. (ἐν δὲ τῇ μ'. συμπεριλαμβάνεται καὶ ἡ μεγάλη ἐ. καὶ ὄλη ἡ μεγάλῃ ἐβδομάς), ὅσον καὶ εἰς τὰς τῶν Πατέρων, δηλ. εἰς τὸν ν'. Κανόνα τῶν ἐν Λαοδ. Πατέρων, οἱτις διορίζει, ὅτι δὲν πρέπει τινὰς νὰ λύη τὴν νηστείαν τῆς ἐ. τῆς ὑστέρᾳ ἐβδομάδος τῆς μ'. (δηλαδὴ τῆς μεγάλης Πέμπτης), καὶ διὰ τῆς λύσεως ταύτης νὰ ἀτιμάζῃ καὶ νὰ ἀχρειοῖ τὴν νηστείαν ὄλης τῆς μ', ἀλλὰ πρέπει ὄλην τὴν μ' νὰ νηστεύῃ μετὰ ζηροφαγίας, σὺν αὐτῇ δηλ. τῇ μεγάλῃ ἐ. (1).

(1) Ἐντεῦθεν συμπεραίνομεν, ὅτι ἡ συνήθεια αὕτη τῆς λύσεως τῆς μεγάλης ἐ. ἐπεκράτησεν εἰς τὴν Ἀφρικήν, ἢ καὶ εἰς ἄλλα μέρη, ἀκομὴ πρὸ τῆς β'. Συνόδου, ἐπειδὴ ἐλέγχει αὐτὴν διὰ τοῦ Κανόνος τούτου ἢ πρὸ τῆς β'. Οἰκουμενικῆς συγκροτηθεῖσα ἐν Λαοδικαῖᾳ Σύνοδος. Ἦθελε δὲ ἀπορήσει τινὰς. διατί ὁ μὲν πθ'. τῆς ς'. λέγει νὰ ἐπιτελοῦμεν τὴν μεγάλην ἐβδομάδα μὲ νηστείαν. Καὶ ὁ πρῶτος Διονυσίου λέγει, ὅτι ἄλλοι μὲν Χριστιανοὶ τὰς ἐξ ταύτας ἡμέρας διαπερνοῦσι τελείως χωρὶς τροφῆν, ἄλλοι δὲ τὰς τέσσαρας, ἄλλοι τὰς τρεῖς, καὶ ἄλλοι τὰς δύο. Ἀλλὰ καὶ αἱ Διαταγαὶ τῶν Ἀποστόλων βιβλ. ἐ. κεφ. ιη. λέγουσιν, ὅτι τὰς ἐξ ταύτας τοῦ Πάθους ἡμέρας νὰ μὴ τρώγῃ τινὰς ἄλλο, εἰ μὴ ψωμὶ, νερόν, ἄλας καὶ λάχανα, χωρὶς νὰ γευθῇ οἶνον ἢ κρέας. Τοῦτο δὲ προσδεδαιούσι καὶ ὁ ν'. τῆς ἐν Λαοδικαῖᾳ, καὶ ὁ κθ'. τῆς ς'. ὡς εἶπομεν. Διατί, λέγω, οὗτοι μὲν ταῦτα λέγουσι, τὰ δὲ τυπικὰ συγχωροῦσι νὰ καταλύη τινὰς τῇ μεγάλῃ ἐ. ἔλαιον καὶ οἶνον; (ἀγκαλὰ καὶ τὰ ἀκριβέστερα χειρόγραφα τυπικὰ τῶν Βασιλικῶν καὶ μεγάλων Μοναστηρίων τοῦ ἀγίου Ὁρους εἰς οἶνον μόνον συγχωροῦσι νὰ καταλύεται ἡ μεγάλη ἐ. ἀλλ' οὐχὶ καὶ εἰς ἔλαιον, εἰς τὰ ὅποια πρέπει καὶ νὰ ἀκολουθῶμεν. Οὕτω γὰρ γέγραπται ἐν αὐτοῖς, μεταλαμβάνομεν οἶνου, καὶ ἐψήματος ἄνευ ἐλαίου) ἐμοὶ δοκεῖ, ὅτι μὲ τὸ νὰ ἐστάθισαν περὶ τῆς μεγάλης ἐ. δύο γνώμαι ἀντικείμενα. Καὶ οἱ μὲν ἐν Καρθ. ἔλυον ἐν αὐτῇ τὴν ζηροφαγίαν· οὗτοι δὲ πάντες, ὡς εἶπομεν, διορίζουσι νὰ ζηροφάωσιν ἐν αὐτῇ. Διὰ τοῦτο οἱ Θεοφύροι Πατέρες οἱ τὰ τυπικὰ συγγραφάμενοι, οἶον τὴν μίσσην στράταν τῶν δύο τούτων γνώμων βαδίσαντες ἐδιώρισαν νὰ γίνεσθαι κατάλυσις ἐν αὐτῇ εἰς οἶνον μόνον, ποίησαντες συγκατάθεσιν διὰ τὴν τιμὴν τοῦ Κυριακοῦ δεῖπνου, ὅπου εἰς αὐτὴν ἔγεινε. Πλὴν κάλλιον κάμνει ἐκεῖνος ὅπου νηστεύει καὶ τῇ μεγάλῃ ἐ. καὶ ἀπὸ οἶνον καὶ ἀπὸ ἔλαιον. Ἐκείνοι ὅμως ὅπου μετὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ μεγάλου Σαββάτου καταλύουσιν οἶνον καὶ ἔλαιον, προφανῶς παρανομοῦσιν. Οἱ γὰρ θεοὶ Ἀπόστολοι ἐν ταῖς Διαταγαῖς βιβλ. ἐ. κεφ. ιη. καὶ ιθ'. προστάζουσι τοὺς Χριστιανούς νὰ νηστεύουν ὀλόκληρον τὴν μεγάλην Παρασκευὴν καὶ τὸ μέγα Σάββατον, καθὼς καὶ αὐτοὶ νηστεύουσιν αὐτάς, ἐπειδὴ ἡ

νηστεία τῶν δύο τούτων ἡμερῶν εἶναι νομοθετημένη ἀπὸ αὐτὸν τὸν Ἰδιον Χριστὸν, ὅς τις εἶπεν· ἐλεύσονται ἡμέραι, ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νομφίος, καὶ τότε νηστεύουσι (Ματθ. θ'. 16.), εἰς τὴν μεγάλην δὲ Παρασκευὴν καὶ μέγα Σάββατον, ἐπάρθη ὁ Κύριος ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους καὶ ἐσταυρώθη καὶ ἐτάφη, διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν. Εἰ δὲ καὶ προβάλλοι τινὰς ἐκεῖνο ὅπου λέγει τὸ Τυπικόν, ὅτι κατὰ τὸ ἐσπέρας τοῦ μεγάλου Σαββάτου ἔρχεται ὁ Κελλαρίτης, καὶ δίδωσιν ἕνα κλάσμα τοῦ ἄρτου, καὶ ἐν κρασοβόλιον, πρὸς τοῦτο ἀπομακρινόμεθα, ὅτι τὸ κρασοβόλιον τοῦτο, καὶ τὸ κλάσμα τοῦ ἄρτου δὲν εἶναι οἶνος κοινός, καὶ ἄρτος κοινός, ἀλλὰ ὁ εὐλογηθεὶς ἄρτος, καὶ οἶνος ὀπὸ τοῦ ἱερέως ἁ. Διατὲ ἀνωτέρω λέγει νὰ γίνεσθαι ἡ εὐλόγησις τῶν ἄρτων, καὶ παρακάτω ἀναφέρει τοῦτο β'. Διατί εἰς τοὺς περισσεύτους εὐρίσκειται οὕτω γεγραμμένον· Ἀνὰ κλάσμα ὄχι ἄρτου ἀορίστως, ἀλλὰ τοῦ ἄρτου ὀρισμένως καὶ ἀναφορικῶς, τοῦ ἀνωτέρω εὐλογηθέντος δηλ. καὶ γ'. διατί τὸ κρασοβόλιον τοῦτο ἦτο ὁ εὐλογηθεὶς οἶνος, ὅς τις μὲ νερόν μεμιγμένος, εἶδιδετο εἰς τοὺς ἀδελφούς πρὸς ἀγιασμόν, καὶ μάλιστα εἰς τοὺς κοινωνήσαντας διὰ νὰ διακλύσουν, ἦτοι νὰ πλύνουν τὸ στόμα των, καθὼς εἶναι συνήθεια νὰ γίνεσθαι μετὰ τὴν θεῖαν Μετάληψιν. Πολλοὶ νηστεύουσι τριήμερα ἐν τῇ ἀγίᾳ μ'. καὶ διατί νὰ μὴ νηστεύωσι καὶ τὸ δίμερον τῆς μεγάλης ς'. καὶ τοῦ μεγάλου Σαββάτου, ὅπου εἶναι πλέον ἀναγκαῖότερα; ὕχι καὶ δὲν ἔμπορουν νὰ νηστεύωσι καὶ τὰ δύο, κάλλιον νὰ νηστεύωσι τὰς δύο ταύτας ἡμέρας, παρὰ νὰ κάμνουνσι τριήμερα. Λέγει γὰρ ὁ Θεὸς Χρυσόστομος, ὁμιλία εἰς τὴν μεγάλην ἐβδομάδα, ὅτι καθὼς ἡ μεγάλη ἐβδομάς εἶναι κεφαλὴ καὶ ἀνωτέρα ὄλων τῶν λοιπῶν ἐβδομάδων τοῦ χρόνου, ἔτσι πάλιν τὸ μέγα Σάββατον εἶναι κεφαλὴ τῆς μεγάλης ἐβδομάδος. Ὅτι δὲ ἡ ἀνωτέρω εὐλόγησις τοῦ ἄρτου εἶναι ἡ συνήθης δι' ἱερολογίας τῶν ἐ. ἄρτων ἀρτοκλασία, φανερώτερον καὶ πλατύτερον παριστᾷ τὸ τυπικόν τῆς Μονῆς τοῦ Παντοκράτορος τὸ χειρόγραφον. Λέγει ὅμως καὶ τοῦτο, ὅτι ἐκ τῶν εὐλογηθέντων ἄρτων νὰ δίδεται κλάσμα ἰκανὸν ἐκάστῳ ἀδελφῷ, ὁμοίως καὶ ἐκ τοῦ εὐλογηθέντος οἴνου. Ὅθεν συνάγεται ὅτι καὶ οἱ ἄρτοι πρέπει νὰ ᾔναι μεγάλοι εἰς τὸ μέγεθος, καὶ ὁ οἶνος πολὺς εἰς τὴν ποσότητα, διὰ νὰ ἐξαρκέσουν.

Συμφωνία.

«Συμείψαι δὲ, ὅτι οὐ μόνον ὁ μὴ. οὗτος τῆς ἐ' Κκ.θ. διορίζει, ὅτι πρέπει νὰ λειτουργοῦσιν οἱ ἱερεῖς νη-
στικοί, ἀλλὰ καὶ ὁ νς'. αὐτῆς λέγει, ὅτι τοῦτο νὰ εθεβαιώθη καὶ ἀπὸ τὴν ἐν Νικαίᾳ Σύνοδον. Ἐὰν ὁμοῦς κιν-
δυνεύη τινὰς εἰς θάνατον, πρέπει νὰ μεταλαμβάνῃ καὶ ἀφ' οὗ φάγη, κατὰ τὸν θ'. τοῦ ἁγίου Νικηφόρου. Ὁ
δὲ Χρυσόστομος κατηγορηθεὶς, διατὶ ἐκοινώνησέ τινὰς ἀφ' οὗ ἔφαγε, γράφει ἐν τῇ πρὸς Κυριακὸν Ἐπίσκο-
πον ἐπιστολῇ· εἰ μὲν τοῦτο ἐποίησα, ἐξαλειφθεὶν τὸ ὄνομά μου ἐκ τῆς βίβλου τῶν Ἐπισκόπων. Εἰ δὲ ἄπαξ
καὶ τοῦτό μοι λέγουσι, καὶ φιλονεικοῦσι, καθελέτωσαν τὸν Παῦλον, ὃς μετὰ τὸ δειπνῆσαι, ὀλόκληρον τὸν οἴ-
κον ἐβάπτισε. Καθελέτωσαν δὲ καὶ αὐτὸν τὸν Χριστὸν, ὃς μετὰ τὸ δειπνῆσαι τοῖς Ἀποστόλοις τὴν κοινωνίαν
ἔδωκεν. Ὅθεν καὶ οἱ μέλλοντες μεταλαβεῖν, ἕως πρὸ τοῦ μεσονυκτίου ἔχουν τὴν ἄδειαν νὰ πίνουν νερὸν, καὶ
μετὰ ταῦτα πρέπει νὰ μὴ βάλουν τίποτε εἰς τὸ στόμα, ἕως οὗ νὰ μεταλάβουν. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ζθ'. Ἀπο-
στολικόν.»

ΚΑΝΩΝ Α'.

Πάντα πρὸς οἰκοδομὴν τῆς Ἐκκλησίας βουλόμενοι διαπράττεσθαι, καὶ τοὺς ἐν ταῖς Ἀποστ. ε'. τῆς
βαρβαρικαῖς Ἐκκλησίαις ἱερέας οἰκονομεῖν διεγνώκαμεν, ὥστε, εἰ τὸν Ἀποστολικὸν Κα- ς'. ιβ'. ιγ'. μῆ.
νόνα τὸν περὶ τοῦ προφάσει εὐλαβείας τὴν οἰκείαν γαμετὴν μὴ ἐκβάλλειν, ὑπερναβαίνειν τῆς ἐν Γάγγ. δ'.
τε οἷόν τε δεῖν, καὶ πέρα τῶν ὀρισθέντων ποιεῖν, ἐκ τούτου μετὰ τῶν οἰκείων συμφωνοῦν- τῆς Καρθ. γ'.
τες συμβίων, τῆς πρὸς ἀλλήλους ὁμιλίας ἀπέχονται. Ὅριζομεν, τούτους μηκέτι ταύταις συνοικεῖν. καθ' οἰονομήποτε τρόπον, ὡς ἂν ἡμῖν ἐντεῦθεν ἐντελεῖ τῆς ὑποσχέσεως παρέξιεν τὴν ἀπόδειξιν. Πρὸς τοῦτο δὲ
αὐτοῖς, οὐδὲ ἄλλο τι, ἢ διὰ τὴν τῆς γνώμης μικροψυχίαν, καὶ τὸ τῶν ἡθῶν ἀπεξενωμένον καὶ ἀπαγῆς
ἐνδεδώκαμεν.

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ οἱ εἰς τὴν Βαρβαρίαν τῆς Ἀφρικῆς εὔρισκόμενοι ἱερωμένοι, ὡς εἶπομεν, θέλοντες νὰ ὑπερβαίνουσι
τὴν νομοθεσίαν τοῦ ἐ'. Ἀποστολικοῦ, ὃς τις προστᾶζει, νὰ μὴ χωρίζῃ τινὰς ἱερωμένους τὴν γυναϊκά του μὲ πρὸ-
φρατιν εὐλαβείας, συμφωνοῦσι μὲ τὰς γυναϊκάς των καὶ ἀπέχουσι ἀπὸ τὴν σαρκικὴν μίξιν· διὰ τοῦτο ὁ παρὼν
Κανὼν ὀρίζει, ὅτι, οἱ οὕτω ποιήσαντες, νὰ μὴ συγκατοικοῦσι πλέον μὲ τὰς γυναϊκάς των ταύτας κατ' οὐδένα
τρόπον, ἕνα μὲν, διὰ νὰ δείξουν μὲ τὸν χωρισμὸν αὐτὸν τῆς συνοικήσεως, ὅτι ὄχι διὰ ὑποκριτικὴν καὶ ψευδι-
κὴν εὐλάβειαν, ἀλλὰ ἀληθῶς διὰ τὸν πόθον τῆς σωφροσύνης καὶ παρθενίας ἕκαμαν τὴν τοιαύτην ὑπόσχεσιν
καὶ συμφωνίαν, καὶ ἄλλο δὲ, διατὶ ἀπὸ τὴν συνεχῆ θεωρίαν καὶ συναναστροφὴν τῶν γυναϊκῶν τους, παρακι-
νοῦνται πάλιν εἰς μίξιν σαρκικὴν μετ' αὐτῶν. Πλὴν καὶ τοῦτο, λέγει, ἐσυγχωρήσαμεν εἰς αὐτούς, ὄχι διὰ
ἄλλην αἰτίαν, ἀλλὰ διὰ τὸ μικρόψυχον τῆς γνώμης των, διὰ τὸ ἄγριον αὐτῶν ἦθος, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν, ἢ διὰ
τὸ ἀπεξενωμένον τῆς εὐταξίας τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡθῶν, κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα, καὶ διὰ τὸ ἀστήρικτον τῆς
πίστεως αὐτῶν, (καὶ ὅρα ὅτι τοῦτο τὸ ἴδιον ὁποῦ συγχωρεῖ ἡ Σύνοδος εἰς τὴν Βαρβαρίαν διὰ τὰς αἰτίας ταύ-
τας, εἰς τὴν Ρώμην δὲν συγχωρεῖ νὰ γίνεταί, διὰ τὴν ἡμερότητα τῶν ἡθῶν, διὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν εὐτα-
ξιαν, καὶ τὰ λοιπὰ, καὶ μ' ὅλον ὁποῦ ἡ συνήθεια αὕτη ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους ἠκολούθησε καὶ εἰς τὴν Βαρβα-
ρίαν, κατὰ τὸν δ'. τῆς ἐν Καρθ.). Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ἐ'. Ἀποστολικόν, καὶ τὸν ιβ'. καὶ ιγ'. τῆς ς'.

ΚΑΝΩΝ ΑΑ'.

Τοὺς ἐν ταῖς εὐκτήριος οἰκοῖς, ἔνδον οἰκίας τυγχάνουσι, λειτουργοῦντας Κληρικούς, ἢ
βαπτίζοντας ὑπὸ γνώμην τοῦτο πράτειν τοῦ κατὰ τόπον Ἐπισκόπου, ὀρίζομεν, ὥστε, εἰ
τις Κληρικὸς, μὴ τοῦτο οὕτω παραφυλάξῃ, καθαιρεῖσθω.

Ἑρμηνεία.

Δὲν συγχωρεῖ ὁ παρὼν Κανὼν νὰ λειτουργοῦσιν, ἢ νὰ βαπτίζουσι οἱ ἱερωμένοι μέσα εἰς κάμερον, καὶ ὄνδαν
οἴκου τινὸς εὐκτήριον, ἧτοι διωρισμένον, καὶ ἀφιερωμένον εἰς προσευχὴν, ἀνεγκαινίσκτον, χωρὶς ἄδειαν καὶ
γνώμην τοῦ κατὰ τόπον Ἐπισκόπου· διότι τοῦτο εἶναι παρασυναγωγή καὶ ἀποστασία κατὰ τοῦ ἐπισκόπου, ἀλλὰ
τοῦτο νὰ κάμνουσι μὲ τὴν γνώμην αὐτοῦ καὶ ἄδειαν. Ὅποιος δὲ δὲν ἤθελε φυλάξει τοῦτο, ἄς καθαιρεταί (1).

(1) Σημειοὶ δὲ ὁ Φώτιος (τίτλ. γ'. κεφ. ιδ'), ὅτι ὁποῖος ἤθε-
λεν ἐκτελέσει ἱερὰν λειτουργίαν εἰς τύπον ἰδιωτικὸν (ἦγουν κοι-
νὸν, καὶ οὐχὶ εὐκτήριον, ὡς ἐρμηνεύουσι τινες), ἐν τρεπτικῶν, ἢ
χωρῶν, ἢ ἄλλους ἀφήσῃ νὰ τὴν ἐκτελέσουσι, ἔξω ἀπὸ τοὺς ὑπὸ
τοῦ Ἀρχιερέως διωρισμένους εἰς τοῦτο, ὁ τόπος, εἰς τὸν ὁποῖον

ἔγινεν ἡ λειτουργία μὲ τὴν εἰδήσιν τοῦ οἰκοκυρίου, νὰ ἀφιερώνε-
ται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ χωρίου ἐκείνου, διὰ τοῦ Ἐπισκόπου
καὶ Οἰκονόμου καὶ Ἀρχοντος. Εἰ δὲ ὁ οἰκοκύριος δὲν εἶχεν εἰ-
δήσιν, δὲν ζημιώνεται αὐτός, ἀλλὰ οἱ γινώσκοντες τοῦτο ἐξορι-
ζονται, καὶ τὰ πράγματά των ἀφιερώνονται εἰς τὴν ἐκκλησίαν

Ἀποστ. λα'.
τῆς δ'. ιη'. τῆς
ς'. ιδ'. ιθ'. τῆς
α'. καὶ β'. ιβ'.
ιγ'. ιδ'. ιε'. τῆς
ἐν Γάγγ. ς'. τῆς
Ἀντιοχ. ε'. τῆς
Λαοδ. νη'. τῆς
Καρθ. ι. ξβ'.

Συμφωνία.

«Τούτον τὸν ἴδιον Κανόνα αὐτολεξεί ἀναφέρουσα ἡ α' καὶ β'. Σύνοδος ἐν τῷ 16'. αὐτῆς Κανόνι, ἐπικυροῦν προσθέτουσα, ὅτι ἐκεῖνοι ὅπου ἔχουν νὰ λειτουργοῦν μέσα εἰς τὰ εὐκτήρια τῶν ὁσπητίων ἱερεῖς, πρέπει νὰ ᾤναι διωρισμένοι ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα. Ὅποιος δὲ μὴ ὄντας διωρισμένος καὶ συγκεχωρημένος ἀπὸ αὐτὸν, τολμήσει νὰ λειτουργήσῃ εἰς αὐτὰ, νὰ καθαίρεται, οἱ δὲ συγκοινωνήσαντες μὲ αὐτὸν λαϊκοὶ νὰ ἀφρίζωνται. Ὁ δὲ νη'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ, λέγων, ὅτι δὲν πρέπει νὰ γίνεται λειτουργία ἀπὸ Ἀρχιερεῖς, ἢ ἱερεῖς εἰς τοὺς οἴκους, δὲν ἐναντιώνεται εἰς τὸν παρόντα Κανόνα, ἐπειδὴ δὲν λέγει ἐκεῖνος νὰ μὴ γίνεται λειτουργία εἰς τὰ εὐκτήρια τῶν οἴκων, ὡσπερ λέγει οὗτος, ἀλλὰ εἰς τοὺς οἴκους ἀπλῶς, δηλ. εἰς τοὺς κοινούς, τὸ ὅποτον εἶναι ἐμποδισμένον, ἂν γένη, χωρὶς μεγάλην ἀνάγκην. (1) Ὁ δὲ νθ'. τῆς παρούσης ς'. καθαιρεῖ τοὺς Κληρικούς ἐκεῖνους ὅπου βαπτίσουν μέσα εἰς εὐκτήριον οἶκον τινός, καὶ ὄχι εἰς τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν, τοὺς δὲ συγκοινωνήσαντας αὐτοῖς λαϊκοὺς, ἀφρίζει. (2) Ἀνάγνωθι καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ λα'. Ἀποστολικοῦ.

τοῦ τόπου. Ὁ δὲ Βαλσαμὸν λέγει, ὅτι τὰ ἀντιμίμια καθιερώονται ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα διὰ τοῦτο τὸ τέλος, διὰ νὰ τίθενται εἰς τὰς ἀγίας τραπέζας τῶν εὐκτηρίων οἴκων, καὶ νὰ λογίζονται κατὰ τὴν ὀνομασίαν τῶν ἀντὶ καθιερωμένων ἀγίας Τραπεζῆς (μὲνσα γὰρ λατινιστὶ θελεῖ νὰ εἰπῇ τράπεζα, καθ' ὃ καὶ μινσάλια λέγονται τὰ ἐν τραπέζαις ἀπλούμενα ὀθόνια), καὶ οἱ λαμβάνοντες αὐτὰ ἀπὸ τοὺς Ἀρχιερεῖς ἱερεῖς, φαίνεται ὅτι κατὰ τὸ σιωπώμενον λαμβάνουσιν ἐν ταύτῳ καὶ τὴν ἄδειαν ἀπὸ αὐτοῦ νὰ λειτουργοῦσιν εἰς τὰ τοιαῦτα εὐκτήρια μὲ αὐτὰ. Λέγει δὲ καὶ ὁ Κίτρος Ἰωάννης ἀποκρίσ. γγ'. ὅτι οὐχ ἁμαρτάνει ὁ λειτουργήσας ἱερεὺς ἢ βαπτίσας μὲ ἀντιμίμια εἰς ἴδιον τόπον οἴκου, ἢ καϊκίου ξεχωρισμένου μὲ ἀγίας εἰκόνας, καθὼς καὶ οἱ Βασιλείων ἱερεῖς, εἰς οἰκίον βαθβίκιον ἱεροουργοῦσιν ἕξ εἰς πεδιάδας ἐρήμους. Τοῦτο τὸ ἴδιον λέγει καὶ ὁ Βαλσαμὸν ἀποκρίσ. ιδ'. ὁ δὲ χωρὶς ἀντιμίμια λειτουργῶν εἰς τοιοῦτους τόπους, καθαίρεται. Τὰ δὲ ἀντιμίμια ταῦτα πρέπει νὰ ἔχουν ραμμένας μερίδας μαρτυρικῶν λειψάνων, ἵνα ἀληθῶς πληροῦσι τὸν τόπον τῆς καθιερωμένης Τραπεζῆς, καθὼς καὶ ἡ περὶ καθιερώσεως ἀντιμίμια διάταξις τοῦ Εὐχολογίου διατάσσει. Δι' ὃ καὶ ἐν τῇ Μοσχοβίᾳ χωρὶς ἀγίων λειψάνων ἀντιμίμια ποτὲ δὲν μεταχειρίζονται. Ὅρα τὴν ὑποσμημείωσιν τοῦ ἡ. τῆς ζ'.

(1) Εἶπα χωρὶς μεγάλην ἀνάγκην, διὰτὶ κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον (κατ' ἐπιτομ. ὄρω τί.) μήτε τὸ κοινὸν δεῖπνον πρέπει νὰ ἐσθῆ τινὰς εἰς Ἐκκλησίαν, μήτε τὸ Κυριακὸν δεῖπνον εἰς οἰκίαν κοινὴν, ἕξ μόνον ἂν εἰς ἀνάγκης καιρὸν διαλέξῃ τινὰς καθαρῶτερον τόπον καὶ οἶκον. Δι' ὃ καὶ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ διωγμοῦ οἱ Ἀπόστολοι προστάζουσι τὸν Ἐπίσκοπον νὰ κάμη σὺναξιν εἰς τοὺς οἴκους, διὰ νὰ μὴ πηγαίη κένενας εὐσεβῆς εἰς Ἐκκλησίαν καὶ σὺναξιν ἀσεβῶν. Φαίνονται δὲ εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν πολλὰ σημειώσεως ἄξια ὑπὸ τῆς ἀνάγκης γινόμενα. Ἀναγινώσκωμεν γὰρ, ὅτι ὁ ἱερομάρτυς Λουκιανὸς ὁ τῆς Ἀντιοχείας Πρεσβύτερος, ἐν τῇ φυλακῇ εὐρισκόμενος, ἐπάνω εἰς τὸ στήθος τοῦ ἱεροῦργου, στήσας κύκλῳ ὡς ἐν τάξει ναοῦ, τοὺς ἐκεῖ εὐρεθέντας Κληρικούς καὶ πιστοὺς. Ἀλλὰ καὶ Θεοδώρητος ὁ Κύρου Ἐπίσκοπος, εἰς τὴν ἐρημίαν εὐρισκόμενος εἰς τόπον ἀστεγαστον, μεταχειρισθεὶς τὰς χεῖρας τοῦ Ἱεροδιακόνου ἀντὶ ἀγίας Τραπεζῆς, ἐπάνω εἰς αὐτὰς τὴν θείαν Μυσταγωγίαν ἐτέλεσεν, ἐπειδὴ τὰ στήθη, καὶ αἱ χεῖρες τοῦ ἱερέως εἶναι τιμιώτεραι καὶ ἱερώτεραι, κατὰ τὸν Χρυσόστομον, ἀπὸ τὴν πέτρινην τράπεζαν, καὶ τὰ ἐπ' αὐτῆς ἄψυχα σκευῆ. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἶναι παντέκπαισ σπάνια. Διὰ τὰ εὐκτήρια ὁμοίως, ἢ καὶ διὰ κάθε ἄλλον τόπον, ὅπου ἡ ἀνάγκη τὸ φέρει διὰ νὰ γίνεται λειτουργία,

τὰ καλούμενα ἀντιμίμια εἶναι ἀπαραίτητα. Εἰ δὲ καὶ ἀπορεῖ τινὰς, τί γίνεται ὁ οἶκος ἐκεῖνος, εἰς τὸν ὅποιον ἐπροσφέρθησαν Μυστήρια, ὅταν σκλαβωθῇ ἀπὸ πολέμους, μένει ἱερός, ἢ κοινός; ἢς θεωρήσῃ τὴν ὑπομείωσιν τοῦ κδ'. τῆς δ'. λέγει δὲ καὶ ὁ Συνέσιος, ὅτι ὁ οἶκος ἐκεῖνος, ἢ ὁ τόπος, εἰς τὸν ὅποιον οἱ ἄνθρωποι συναχθέντες ἐπροσευχῆθησαν κατὰ τὸ σῦνηθεσ ἐν καιρῷ ἐπιδρομῆς ἐθνῶν δὲν γίνεται ἀπὸ τοῦτο ἱερός, διὰτὶ καὶ ὅσα ὁσπήτια εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Ἀρειανισμοῦ ἐδέχθησαν εὐχὰς καὶ Μυστήρια, ἔμειναν πάλιν ἰδιωτικὰ καὶ κοινὰ ὡς τὸ πρότερον.

(2) Ἀγκαλὰ καὶ ἡ παρούσα Σύνοδος ἐν τῷ λα'. τούτῳ Κανόνι συγχωρῇ νὰ γίνεται βάπτισμα εἰς εὐκτήριον οἶκον μὲ τὴν ἄδειαν τοῦ Ἀρχιερέως, εἰς τὸν νθ'. ὁμοίως καὶ διὰ ὅτι παντελῶς ἐμποδίζει τὸ νὰ γίνεται βάπτισμα ἐν εὐκτηρίῳ οἴκῳ, καθὼς λέγει καὶ ὁ Ζωναρᾶς, ὄχι ἐναντιομένη αὐτῇ εἰς τὸν ἑαυτὸν τῆς, ἀλλὰ διὰ ταύτας ἴσως τὰς ἀφορμὰς, ἵνα ἐν ταῖς καθολικαῖς Ἐκκλησίαις συναθροίζομενοι πολλοὶ χριστιανοὶ, εὐρίσκονται τοῦ βαπτίσματος μάρτυρες εἰς κάθε καιρὸν, καὶ ἵνα καταγράφονται εἰς τοὺς Κώδικας τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας τὸ ὄνομα καὶ ὁ χρόνος τῶν βαπτιζομένων, καὶ ἐκ τούτου νὰ μὴ γίνεται τοῦτο τὸ ἀνόμημα νὰ διπλοβαπτίζεται ὁ βαπτισθεὶς, ἐὰν δὲν εὐρίσκονται μάρτυρες τοῦ ὅτι ἐβαπτίσθη ποτὲ κατὰ τὸν π'. τῆς ἐν Κερθαγένῃ, καὶ πδ'. τῆς παρούσης ς'. ὁμοίως καὶ διὰ νὰ ᾤναι γνωστὸς εἰς ὅλους ὁ ἀνάδοχος τοῦ βαπτιζομένου, καὶ ἐντεῦθεν νὰ μὴ ἀκολουθῇ συγγένεια πνευματικῆ, ὅταν ὁ βαπτισθεὶς ἔχη νὰ ὑπανδρευθῇ, τὰ ὅποια καὶ τὰ δύο εὐκόλα ἠδύναντο νὰ γένουν, ἐὰν ἤθελε βαπτισθῇ ἐν εὐκτηρίῳ οἴκῳ, μὴ συναθροίζομένων ἐκεῖσε τοσοῦτων Χριστιανῶν. Ἴσως δὲ ἐμποδίζει τὸ ἐν τοῖς εὐκτηρίοις βάπτισμα, ὅταν παρὰ γνώμην τοῦ Ἀρχιερέως γίνεται, ὡσπερ δηλαδὴ ἐμποδίζει καὶ τὴν ἐν εὐκτηρίῳ οἴκῳ λειτουργίαν παρὰ γνώμην αὐτοῦ. Ἔστι δὲ καὶ τρίτη αἰτία, διὰ τὴν ὅποιαν ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις, καὶ οὐχὶ ἐν εὐκτηρίοις πρέπει νὰ γίνεται τὸ βάπτισμα, διὰτὶ ὁ ἱερεὺς πρέπει νὰ προσκομίζῃ πρῶτον, ἔπειτα φορεμένος ὡν πᾶσαν τὴν ἱερατικὴν στολὴν, νὰ εὐγαίη, καὶ νὰ βαπτίζῃ τὸ παιδίον, καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα νὰ ἀρχινῆ τὴν θείαν λειτουργίαν, καὶ ἐν τῷ τέλει αὐτῆς νὰ μεταλαμβάνῃ τὸ βαπτισθὲν βρέφος. Διὰτὶ καθὼς ἡ φύσις, εὐθὺς ὅπου γεννηθῇ σωματικῶς τὸ βρέφος, τοῦ ἠτοίμασε τὸ γάλα τροφὴν σωματικὴν, ἔτσι καὶ ἡ χάρις, εὐθὺς ὅπου τὸ βρέφος γεννηθῇ πνευματικῶς διὰ τοῦ βαπτίσματος, τοῦ ἠτοίμαζε τὴν θείαν κοινωνίαν διὰ τροφὴν πνευματικὴν. Ἐὰν ὁμοίως κινδυνεύῃ τὸ βρέφος, βαπτίζεται εἰς ὅποιον καιρὸν, καὶ εἰς ὅποιον τόπον τύχη.

ΚΑΝΟΝ ΑΒ'.

Ἐπειδὴ εἰς γινώσιν ἡμετέραν ἦλθεν, ὡς ἐν τῇ τῶν Ἀρμενίων χώρα, οἶνον μόνον ἐν τῇ ἱερᾷ τραπέζῃ προσάγουσιν, ὕδωρ αὐτῷ μὴ μινγνύντες οἱ τὴν ἀναίμακτον θυσίαν ἐπιτελοῦντες, προτιθέμενοι τὸν τῆς Ἐκκλησίας διδάσκαλον Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον, φάσκοντα, διὰ τῆς εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον ἐρμηνείας, ταῦτα· «Τίνος ἔνεκεν οὐχ ὕδωρ ἐπιεν ἀναστάς, ἀλλ' οἶνον; ἄλλην αἶρῃσιν πονηρὰν πρόρριζον ἀνασπῶν. Ἐπειδὴ γὰρ εἰσὶ τινες ἐν τοῖς μυστηρίοις ὕδατι κεχρημένοι, δεικνύς ὅτι καὶ ἡνίκα τὰ μυστήρια παρέδωκε, καὶ ἡνίκα ἀναστάς, χωρὶς μυστηρίων ψιλὴν τράπεζαν παρετίθετο, οἶνῳ ἐχρήτο, ἐκ τοῦ γεννήματος, φησὶ, τῆς ἀμπέλου. [Ὁμιλία πβ'.] Ἄμπελος δὲ, οἶνον οὐχ ὕδωρ γεννᾷ. Ἐκ τούτου τε τὸν διδάσκαλον οἶονται ἀνατρέπειν τὴν τοῦ ὕδατος ἐν τῇ ἱερᾷ θυσίᾳ προσαγωγὴν. [Ματθ. κς'. 29.] Ὡς ἂν μὴ καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν κατέχοντο τῇ ἀγνοίᾳ, τὴν τοῦ πατρὸς διάνοιαν ὀρθοδόξως ἀποκαλύπτομεν. Τῆς γὰρ πονηρᾶς τῶν ὑδροπαραστατῶν αἰρέσεως παλαιᾶς ὑπαρχούσης, ἢ ἀντὶ οἴνου, μόνῳ τῷ ὕδατι ἐν τῇ οικείᾳ θυσίᾳ κέχρηται, ἀνασκευάζων οὗτος ὁ Θεοφόρος ἀνὴρ τὴν παράνομον τῆς τοιαύτης αἰρέσεως διδαχὴν. καὶ δεικνύς, ὡς ἐξ ἐναντίας τῆς Ἀποστολικῆς ἔντατι παραδόσεως, τὸν εἰρημένον κατεσκεύασε λόγον. Ἐπεὶ καὶ τῇ κατ' αὐτὸν Ἐκκλησίᾳ, ἔνθα τὴν ποιμαντικὴν ἐνεχειρίσθη ἡγεμονίαν, ὕδωρ μινγνῆσαι παρέδωκεν, ἡνίκα τὴν ἀναίμακτον θυσίαν ἐπιτελεῖσθαι δεήσειεν, τὴν ἐκ τῆς τιμίας πλευρᾶς τοῦ λυτρωτοῦ ἡμῶν καὶ σωτῆρος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, ἐξ αἵματος καὶ ὕδατος κρᾶσιν παραδεικνύς, ἧτις εἰς ζωοποίησιν παντὸς τοῦ κόσμου ἐξεχύθη, καὶ ἁμαρτιῶν ἀπολύτρωσιν. Καὶ κατὰ πάσας δὲ Ἐκκλησίας, ἔνθα οἱ πνευματικοὶ φωστῆρες ἐξέλαμψαν, ἢ Θεόδοτος αὕτη τάξις κρατεῖ. Καὶ γὰρ καὶ Ἰάκωβος, ὁ κατὰ σάρκα Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Ἀδελφός, ὃς τῆς Ἱεροσολυμιτῶν Ἐκκλησίας πρῶτος τὸν θρόνον ἐνεπιστεύθη, καὶ Βασίλειος, ὁ τῆς Καισαρέων Ἐπίσκοπος, οὗ τὸ κλέος κατὰ πάσαν τὴν οἰκουμένην διέδραμεν, ἐγγράφως ἡμῖν τὴν μυστικὴν ἱεουργίαν παραδεδοκότες, οὕτω τελειοῦν ἐν τῇ Θεῖᾳ λειτουργίᾳ ἐξ ὕδατος καὶ οἴνου τὸ ἱερὸν ποτήριον ἐκδεδώκασι. Καὶ οἱ ἐν Καρθαγένῃ συναχθέντες ὅσοι Πατέρες, οὕτω ρητῶς ἐπεμνήσθησαν, ἵνα ἐν τοῖς ἁγίοις μηδὲν πλέον τοῦ σώματος, καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου προστενεχθεῖη, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος παρέδωκε, τουτέστιν ἄρτου καὶ οἴνου, ὕδατι μεμιγμένου. Εἴ τις οὖν Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, μὴ κατὰ τὴν παραδοθεῖσαν ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων τάξιν ποιῆι, καὶ ὕδωρ οἶνῳ μινγνύς, οὕτω τὴν ἄχραντον προτάγοι θυσίαν, καθαιρείσθω, ὡς ἀτελῶς τὸ μυστήριον ἐξαγγέλλων, καὶ καινίζων τὰ παραδεδομένα.

Ἐρμηνεία.

Ὁ παρὼν Κανὼν διορθώνει τὴν κακὴν συνήθειαν, ὅπου ἐπεκράτησεν εἰς τὴν χώραν τῶν Ἀρμενίων, τὸ νὰ λειτουργοῦσι δηλ. μὲ μοναχὸν κρασί, χωρὶς νὰ τὸ ἐνώσουσι μὲ νερόν, κατὰ τὴν τῆς ἐκκλησίας παράδοσιν. Ἐπειδὴ δὲ αὐτοὶ φέρουσιν, εἰς βεβῶσιν τῆς τοιαύτης τῶν συνηθείας, μαρτυρίαν ἀπὸ τὴν ἐξήγησιν, ὅπου κάμνει εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, καὶ νομίζουσιν, ὅτι ὁ Θεὸς αὐτὸς Πατὴρ μὲ τὸ νὰ λέγῃ ἐκεῖ, ὅτι ὁ Κύριος, καὶ πρὸ τῆς Ἀναστάσεως, καὶ μετὰ τὴν Ἀνάστασιν, ἐμεταχειρίσθη κρασί, ἀναίρει διὰ τοῦ λόγου τούτου τὴν εἰς τὰ μυστήρια ἔνωσιν τοῦ ὕδατος. Διὰ ταύτην τὴν σφαιρὰν ἔνοιαν αὐτῶν, οἱ Πατέρες οὗτοι φανερώουσι τὸ ἀληθὲς νόημα τῶν λόγων τοῦ ἁγίου, λέγοντες· Ὅτι μὲ τὸ νὰ ἦτον παλαιὰ αἶρεσις ὀνομαζομένη τῶν ὑδροπαραστατῶν (1), οἵτινες ὕδωρ μόνον ἐμεταχειρίζοντο εἰς τὴν Θεῖαν μυσταγωγίαν, καὶ ὄχι κρασί, ὁ Θεὸς Χρυσόστομος ἀνατρέπων τὴν τοιαύτην αἶρεσιν, οὕτω τὸν λόγον ἐπρόφερε, καὶ ὄχι ὡς δεχόμενος τὴν πονηρὰν ταύτην τῶν ὑδροπαραστατῶν συνήθειαν, ἐπειδὴ αὐτὸς ὁ ἴδιος Χρυσόστομος διὰ τῆς Θεῖας αὐτοῦ λειτουργίας παρέδωκεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅτι ἐν τῇ ἀναιμάκτῳ θυσίᾳ τῶν μυστηρίων, νὰ σμίγεται νερόν μὲ κρασί, εἰς παράστασιν τοῦ αἵματος, καὶ ὕδατος ὅπου εὐγῆγεν ἀπὸ τὴν τιμίαν πλευρὰν τοῦ Κυρίου, κρεμαμένου εἰς τὸν σταυρὸν, διὰ τὴν ἄρεσιν τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ ζωοποίησιν ὄλου τοῦ κόσμου, κατὰ τὸ εὐαγγελικὸν ἐκεῖνο ρητόν· εἰς τῶν στρατιωτῶν λόγχῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν ἔβουξε, καὶ εὐθέως ἐξῆλθεν αἷμα καὶ ὕδωρ (2). Οὐ μόνον δὲ ὁ Χρυσόστομος, ἀλλὰ καὶ Ἰάκωβος ὁ ἀδελφός, καὶ πρῶτος Ἱεράρχης τῶν Ἱερο-

(1) Οἱ ὑδροπαραστάται, ἦτοι οἱ ὕδωρ ἀντὶ οἴνου προσφέροντες, ἀρχηγὸν τῆς αἰρέσεως αὐτῶν εἶχον Τατιανὸν, τὸν τοῦ ἁγίου Ἰουστίνου μαθητὴν πρότερον χρηματίσαντα. Θεοδώρ. αἰρετικ. κατομύθ. βιβλ. α. κεφ. κ'.

(2) Διπλοῦν ἐστὶ τὸ θαῦμα τῆς ἀκηράτου πλευρᾶς τοῦ Κυρίου, ὄχι μόνον διατὶ ἐξέβλυσεν αἷμα καὶ ὕδωρ, τὸ μὲν αἷμα ὡς ἀνθρώπου, τὸ δὲ ὕδωρ, ὡς ὑπὲρ ἀνθρώπου, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, ἀλλὰ καὶ διατὶ ἐξέβλυσαν αὐτὰ ζεστά καὶ ζωντανὰ ὅπου ἦτο ἡ πλευρὰ ἐκείνη ζῶσα, καὶ ζωοποιὸς διὰ

τὴν καθ' ὑπόστασιν ἔνωσιν τῆς ζωοποιῶ Θεότητος, κατὰ τὸν Θεσσαλονικῆς Συμεῶν. Ὅθεν, διὰ νὰ παρασταίνεται μὲν τὸ α. θαῦμα, ἐνομοθετήθη νὰ βάλ्लεται αἷμα καὶ ὕδωρ εἰς τὸ ἄγιον Ποτήριον. Διὰ νὰ παρασταίνεται δὲ καὶ τὸ δεύτερον, διατάχθη ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς, ὡς λέγει ὁ Βαλααμῶν, καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Γερμανός, νὰ βάλ्लεται τὸ ὕδωρ τοῦτο ζεστὸν καὶ κοιλάζον ἐν τῷ καιρῷ τοῦ Κοινωνικοῦ, ὄχι ψυχρὸν, ἢ χλιαρὸν, ἵνα καὶ αὐτὸς ὁ ἱερεὺς, καὶ οἱ λοιποὶ μεταλαμβάνοντες αὐτὰ οὕτω ζεστά, διατεθῶσιν, ὅτι μεταλαμβάνουν καθὼς τότε ἐξῆλ-

σολύμων. (1) Καὶ ὁ μέγας Βασιλεὺς εἰς τὰς αὐτῶν λειτουργίας παρέδωκεν νὰ τελειοῦται τὸ ἅγιον ποτήριον ἀπὸ κρασί καὶ νερόν, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν Κερθαγ. Πατέρες ἐν μδ'. κανόνι, ὅν καὶ ἐκθέτουσιν αὐτολεξεί. Ὅποιος

θὼν ἀπὸ τὴν ζωοποιὸν τοῦ Σωτῆρος πλευράν. Σφάλλουσι λοιπὸν, σφάλλουσι πολλὰ οἱ ἱερεῖς ἐκείνοι ὅπου ἀμελοῦσιν εἰς τοῦτο, καὶ δὲν ζεσταίνουσι καλὰ τὸ ἅγιον ζέον, ἀλλὰ χλιαρόν τὸ ἐμβάλλουσι εἰς τὸ Θεῖον Ποτήριον. Διότι βραστὸν πρέπει νὰ ᾖ καὶ κοχλάζον αὐτὸ ὅταν ἐμβάλλεται, (ὥστε ὅπου νὰ ζεσταίνεται καὶ τὸ ἅγιον Ποτήριον ἐξ αὐτοῦ), καθὼς καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομά του δηλοῖ. Ζέον γὰρ, θέλει νὰ εἰπῆ βραστὸν νερόν. Δι' ὃ καὶ ὁ Θεὸς Νικηφόρος ἐν τῷ ιγ'. Κανόνι αὐτοῦ λέγει, ὅτι χωρὶς τὸ ζέον ὕδωρ καὶ θερμὸν δὲν πρέπει νὰ λειτουργήσῃ Πρεσβύτερος. Οἱ δὲ Λατίνοι μὴ μετὰ θερμῷ ὕδατος λειτουργοῦντες, νεκρὰν παριστώσι διὰ τούτου τὴν ζῶσαν θεότητα, καὶ τὴν ὑπ' αὐτῆς ζωοποιουμένην θεῖαν τοῦ Σωτῆρος πλευράν. Πρέπει δὲ οἱ ἱερεῖς νὰ προσέχουν, καὶ εἰς μὲν τὴν ἐπὶ τῆς προθέσεως πρώτην ἔγχυσιν τοῦ ὕδατος ἐν τῷ Ποτηρίῳ νὰ βάλουν ὕδωρ ὀλιγώτερον, ὕστερον δὲ νὰ βάλουν τὸ θερμὸν περισσότερον, διὰ δύο αἴτια, καὶ διὰ νὰ θερμανθῇ ἢ προτέρα ἐν τῷ Ποτηρίῳ ἔνωσις, καὶ διὰ νὰ γένῃ ἢ τοῦ οἴνου καὶ ὕδατος κράσις μετρία, καὶ ὅχι νὰ γίνωνται τὸ ἐναντίον, καὶ νὰ δίδωμεν ἀφορμὴν εἰς τοὺς Λατίνους νὰ μᾶς κατηγοροῦν ὅτι φθειρομεν τὴν κρᾶσιν τοῦ Ποτηρίου μὲ τὸ ὑπερβολικὸν νερόν. Ἀρμόδιον εἶναι εἰς τὸν παρόντα Κανόνα καὶ ἀναγκαϊότατον εἰς τοὺς ἱερεῖς, τὸ νὰ προσθίσωμεν ἐν τῇ παρουσίᾳ ὑποσημειώσαι, τί πρέπει νὰ γίνεται ἂν τύχη νὰ χυθοῦν, ἢ νὰ φαγωθῶν ἀπὸ ζῶντα τὰ θεῖα Μυστήρια. Ὁ μὲν οὖν Συμεὼν ὁ Θεσσαλονίκης, (ἐρωτήσ. πά.) λέγει, ὅτι, ἂν τύχη νὰ χυθοῦν ταῦτα, ὅταν τελειώσῃ ἡ μεγάλη εἴσοδος (ταῦτόν εἰπεῖν πρὸ τοῦ ἁγιασμοῦ καὶ τῆς μετουσιώσεως), ἢ καὶ φαγῶθῃ ὁ ἄρτος ἐν τῇ προσκομιδῇ ἀπὸ ποντικούς, καὶ μετὰ τὴν μεγάλην εἴσοδον τοῦτο νοηθῇ, πρέπει ὁ ἱερεὺς νὰ ποιῇ δευτέραν ἔνωσιν ἐν τῷ ποτηρίῳ, καὶ νὰ προσκομίσῃ ἕτερον ἄρτον μετὰ τῶν προφθιτικῶν ρημάτων, ἐπιλέγων καὶ τὴν εὐχὴν τῆς προθέσεως. Ἐπειτα νὰ ἀρχινᾷ τὰς μετὰ τὴν μεγάλην εἴσοδον εὐχὰς, ὡς τελεστικὰς (αἱ γὰρ πρὸ τῆς εἰσόδου λεγόμεναι, δὲν εἶναι χρεῖα νὰ δευτερωθῶν, ὡς μὴ οὐσαι τελεστικά). τὰ δὲ ἐκχυθέντα ἅγια πρέπει νὰ συμμαζωχθῶν καλῶς ὁμοῦ μὲ τὸ χῶμα καὶ τὴν ὕλην παρὰ τοῦ ἱερέως, εἰς σκεῦος ἅγιον, καὶ οὕτω νὰ ἀποθέτῶνται εἰς τὸ χωνευτήριον, ἢ εἰς ἄλλον ἱερὸν τόπον ἀσφαλῆ καὶ ἀπάτητον, ἵνα μὴ καταπατηθῶν, ἢ ἄλλο τι πάθουν ἀπρεπές. Καὶ εἰ μὲν μικρά τινα καὶ εὐκίνητα μάρμαρα κατεστρωμένα εἰσὶν ὅπου ἀνεχέθησαν τὰ ἅγια, πρέπει νὰ τὰ εὐγάλη ὀλοκλήτως καὶ νὰ τὰ βάλῃ εἰς τόπον ξεχωριστόν, εἰ δὲ εἶναι μέγαρα καὶ ἀκίνητα, ἅς μὴ τὰ εὐγάλη· ἀλλὰ βαθίως πρέπει μὲ σμίλτην νὰ τὰ σκάψῃ, κατὰ τὸν τόπον ἐκείνον καὶ τὴν ἔκτασιν, καθ' ἣν ἠπλώθησαν τὰ ἅγια, καὶ ὅλα τὰ μαρμαροπελεκίσματα ἐκείνα νὰ τὰ ἀποθέτῃ εἰς τὸ χωνευτήριον, πλὴν ὅσον ὅλον τὸν τόπον ἐκείνον, ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον. Εἰ δὲ τὰ ἅγια ὅλα δὲν ἐχέθησαν, ἀλλὰ ἔμεινε καὶ μέρος ἐξ αὐτῶν, πρέπει νὰ βάλῃ καὶ ἄλλο, ὅσον εἶναι χρεῖωδες πρὸς τὴν λειτουργίαν. Ἐὰν δὲ τὰ ἅγια πρὸ τῆς τελειώσεως καὶ τοῦ ἁγιασμοῦ χυθοῦν ἐπάνω εἰς τὰ ἱερὰ ἄμφια τοῦ ἱερέως πολυτελῆ ὄντα καὶ πολύτιμα, πρέπει νὰ ἐκπλύνωνται εἰς ξεχωριστὸν ἀγγεῖον καλῶς, ὥστε νὰ μὴ μείνῃ τι εἰς αὐτὰ, τὸ δὲ νῆμμα ἐκεῖνο καὶ νερόν νὰ ρίπτεται εἰς τὸ χωνευτήριον. Ἐὰν δὲ χυθοῦν εἰς αὐτὰ μετὰ τὴν τελείωσιν καὶ τὴν μετουσίωσιν, πρέπει ἐξ ἀνάγκης καὶ ἀπαραιτήτως νὰ κόπτεται τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ ἐνδύματος, εἰς ὃ ἐχύθησαν, καὶ νὰ γίνεται ἱερὸν κάλυμμα, ἐκπλυνόμενον ἐν τῷ τόπῳ

ἐκείνῳ ἐν ᾧ καὶ τὰ ἅγια Ποτήρια πλύνονται. Ὁ δὲ ταῦτα ἐκχύσας ἱερεὺς, προηγουμένως μὲν νὰ ἐξομολογήται τὸ ἀμάρτημα εἰς Ἀρχιερέα, καὶ εἰ μὲν ἀπὸ ἀμέλειαν καὶ ἀπροσεξίαν τοῦ τοῦτο ἠκολούθησε, νὰ κανονίζεται ἱκανῶς καὶ νὰ ἀργίζεται πρὸς καιρὸν ἔξω μόνον ἂν ᾖ ἀνάγκη καὶ χρεῖα ἱερέως ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ· τότε γὰρ οὐκ ἀργίζεται, ἀλλ' ἐπιτιμᾶται διὰ νηστείας, προσευχῆς καὶ μετανοιῶν. Ὁ δὲ Βαλαμῶν λέγει, ἀποκρίσ. κ'. κατὰ τὰ χειρόγραφα, ἐν δὲ ταῖς ἐκδοδομέναις αὐτοῦ ἀποκρίσει τοῦτο οὐχ εὐρηται, ὅτι ἂν χυθοῦν τὰ ἅγια πρὸ τοῦ ἁγιασμοῦ, διὰ μετρίου ἐπιτιμίου τὸ πρᾶγμα θέλει ἱατρευθῆ. Ἄν δὲ χυθοῦν μετὰ τὴν μετουσίωσιν, εἰ μὲν ἀπὸ ἀμέλειαν τοῦ ἱερέως, μὲ βαρύτερον ἐπιτίμιον νὰ κανονίζεται οὗτος, καὶ μὲ ἀργίαν τῆς ἱερωσύνης του, εἰ δὲ ἀπὸ δαιμονικῆν συνεργίαν, ἐλαφρύτερα νὰ ἐπιτιμᾶται μὲ κανονικὸν ἐπιτίμιον τὸ τούτου στανικὸν ἀμάρτημα, διὰ νὰ μὴ φαίνεται ὁ διάβολος ὅτι μὲ τὴν μέθοδον αὐτὴν καὶ συνεργίαν κερδαίνει τὸ νὰ μὴ ἱεουργῇ ἀπαύστως ὁ ἱερεὺς, ἦτοι διὰ νὰ μὴ εὐρίσκη ἀφορμὴν νὰ ἐμποδίσῃ τὸν ἱερέα ἀπὸ τὸ συνεχῶς λειτουργεῖν. Αὐτὸ τὸ ἴδιον ἀπαρallάκτως λέγει καὶ ὁ Κίτρον ἀποκρίσ. ιδ'. ἐν χειρογράφοις σωζομένη. Μανουὴλ δὲ ὁ Χαριτόπουλος Κωνσταντινουπόλεως, διὰ συνοδικῆς διαγιγνώσεως ἐδώρισεν· ὅτι, ἂν οἱ προηγιασμένοι ἄρτοι φαγωθῶν ἀπὸ γάτους, ἢ ποντικούς, νὰ ἐπιτιμῶνται οἱ ἱερεῖς διατὶ δὲν εἶχον αὐτοὺς εἰς φύλαξιν καὶ ἀσφάλειαν, σελ. 239. τῆς Γιοῦρ Γραικορ. Ὅσοι δὲ ἱερεῖς λειτουργοῦν εἰς παρεκκλήσια, πρέπει νὰ προσέχουν μεγάλως διὰ νὰ μὴ ἀρπάσῃ κἀνένα ποντικὸν τὸν προσκομισθέντα ἄρτον ἀπὸ τὸ ἅγιον Δισκᾶριον. Ὅθεν καὶ καλὰ πρέπει νὰ τυλίγουν τὸ Δισκᾶριον μὲ τὸ κάλυμμα, καὶ ὑπὲρ τῆν πρέπει νὰ ἔχουν εἰς τὸ νὰ θεωρῇ τὴν ἁγίαν πρόθεσιν, ἢ καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι νὰ τὴν προσέχουν, ἵνα μὴ διὰ τὴν ἀπροσεξίαν τους φαγῶθῃ ὁ Θεὸς ἄρτος, καὶ ἀκολουθῶς διὰ τοῦτο ἐπιτιμηθῶν. Εἰ δὲ τύχοι καὶ μουχλιάσουν τὰ ἅγια δῶρα (κατὰ τὰ συμβεβηκότα ὁτλ. μόνον τοῦ ἄρτου, καὶ τὴν ἐνούσαν τοῖς συμβεβηκόσι νοτιδα, κατὰ τὸν Κορείσιον), δὲν πρέπει νὰ τὰ καίῃ, ἢ νὰ τὰ ρίχῃ ὁ ἱερεὺς εἰς τὸ χωνευτήριον, ἀλλὰ νὰ τὰ ξηραίνῃ πρῶτον εἰς πυρὰν ἀνθρώπων πυρὸς, μὲ ἐπιτηδεύτητα, ὡς λέγει τοῦτο ὁ Ἱεροσολύμων Νεκτᾶριος, ἔπειτα νὰ τὰ κατασκευάζῃ μὲ γλυκὺ κρασί, καὶ νὰ τὰ τρώῃ, καθὼς φρονίμως συμβουλεύουσιν οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα ἔμπειροι καὶ διακριτικοί. Ὅμως, διὰ νὰ μὴ ἀκολουθῇ τὸ τοιοῦτον μουχλιάσμα, πρέπει οἱ ἱερεῖς νὰ ἀφίνουν τὸν ἅγιον ἄρτον νὰ ἀρξίεται ἱκανῶς, ἕως οὗ νὰ ξηραθῇ ἢ τῶν συμβεβηκότων νοτίς. Ἡ καλλίτερα, ὡς ἄλλοι διακριτικώτεροι λέγουσι, πρέπει οἱ ἱερεῖς ἀσφαλιέστερα καὶ εὐκολώτερα νὰ ξηραίνουσιν τὸν ἅγιον ἄρτον εἰς πυρὰν ἀνθρώπων πυρὸς καιομένων· μὲ πολλὴν ἐπιτηδεύτητα, καὶ οὕτω νὰ τὸν φυλάττουσι. Λέγει δὲ ὁ Θεσσαλονίκης Συμεὼν (ἀποκρ. πγ'). ὅτι ἂν τύχη νὰ λησμονήσῃ ὁ ἱερεὺς νὰ κάμῃ ἔνωσιν, καὶ σκεπᾶσῃ ἄδειον τὸ Ποτήριον, ἐν τῇ μεγάλῃ δὲ εἰσόδῳ καταλάβῃ τοῦτο, εὐθὺς ἐπάνω εἰς τὴν ἁγίαν τράπεζαν νὰ κάμῃ ἔνωσιν, καὶ νὰ ἀναγινώσκῃ τὴν εὐχὴν τῆς προθέσεως, καὶ οὕτω νὰ τελειῇ τὴν λειτουργίαν. Εἰ δὲ τὸ καταλάβῃ ὅταν ἔχῃ νὰ μεταλάβῃ, πρέπει νὰ κάμῃ ἔνωσιν, καὶ νὰ λέγῃ τὴν εὐχὴν τῆς Προθέσεως, καὶ νὰ εἰπῇ ἐξ ἀρχῆς τὰς ἀπὸ τὴν μεγάλην εἴσοδον εὐχὰς, καὶ εἰς τὴν ἐπίκλησιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος νὰ σφραγίσῃ τὸ Ποτήριον, καὶ τὰ ἐξῆς νὰ ποιῇ, καὶ οὕτω νὰ μεταλαμβάνῃ.

(4) Σημειώσαι ἀπὸ τοῦ παρόντος Κανόνος, ὅτι εἶναι δεκτὴ ἡ

λοιπόν Ἀρχιερεὺς, ἢ Ἱερεὺς εἰς τὴν Θεῖαν ἱερουργίαν δὲν σμίγει νερὸν μὲ κρασί, κατὰ τὴν Ἀποστολικὴν παράδοσιν, ἀς καθαίρεται. Ἐπειδὴ μὲ τοῦτο, ἀτελὲς κάμνει τὸ μυστήριον τῆς Θεῖας εὐχαριστίας, καὶ ἀνατρέπει τὰ παραδεδομένα. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν γ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΔΓ'.

Ἐπειδήπερ ἐγνωμεν ἐν τῇ Ἀρμενίων χώρα, μόνους ἐν κλήρῳ, τοὺς ἐκ γένους ἱερατικοῦ καταλέγεσθαι, Ἰουδαίκοις ἔθεσιν ἐπομένων, τῶν τοῦτο πράττειν ἐπιχειρούντων, τινὰς δὲ αὐτῶν καὶ μὴ ἀποκειρομένους, Ἱεροφάλλτας, καὶ Ἀναγνώστας τοῦ Θεοῦ ναοῦ καθίστασθαι, συνειδόμεν, ὥστε ἀπὸ τοῦ νῦν, μὴ ἐξεῖναι τοῖς εἰς κλήρον βουλομένοις προάγειν τινὰς, εἰς τὸ γένος ἀποβλέπειν τοῦ προχειριζομένου. Ἀλλὰ δοκιμάζοντες, εἰ ἄξιοι εἶεν κατὰ τοὺς τεθέντας ἐν τοῖς ἱεροῖς Κανόσιν ὅρους, ἐν κλήρῳ καταλεγεῖν, τούτους ἐκκλησιαστικούς προχειρίζεσθαι, εἴτε ἐκ προγόνων γεγονόσιν ἱερέων, εἴτε καὶ μὴ. Ἀλλὰ μηδέ τινα τῶν ἀπάντων συγχωρεῖν, ἐπ' ἄμβωνος, κατὰ τὴν τῶν ἐν κλήρῳ καταλεγομένων τάξιν, τοὺς θεῖους τῷ λαῷ λόγους ὑποφωνεῖν. Εἰ μῆτι ἂν ἱερατικῇ κουρᾷ χρῆσθαι ὁ τοιοῦτος, καὶ τὴν εὐλογίαν ὑπὸ τοῦ οικείου ποιμένος κανονικῶς ὑποδέξεται. Εἰ δὲ τις φωραθείη παρὰ τὰ προγεγραμμένα ποιῶν, ἀφορίζεσθω.

Ἀποστ. οζ'. τῆς ζ'. ιδ'. τῆς Λαοδ. κγ'. τῆς Καρθ. κβ'.

Ἑρμηνεία.

Καὶ οὗτος ὁ κανὼν τοὺς ἐν τῇ Ἀρμενίων χώρα εὑρισκομένους διορθοῖ, οἵτινες ὄχι μόνον Κληρικούς ἔκαμναν μόνους ἐκείνους ὁποῦ ἐκατάγοντο ἀπὸ γένος ἱερατικόν, ἀκολουθοῦντες εἰς τὴν συνήθειαν τῶν Ἰουδαίων, οἱ ὁποιοὶ ἔκαμναν ἱερεῖς τοὺς ἀπὸ μόνην καταγομένους τοῦ Λευὶ τὴν φυλὴν, ἀλλὰ καὶ Ψάλλτας καὶ Ἀναγνώστας ἐκατάστασαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, χωρὶς χειροθεσίαν Ἀρχιερέως, διορίζοντες, ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μὴ ἀποβλέπουσιν ἂν ἦναι ἀπὸ γένος ἱερατικόν ὁ μέλλων χειροτονεῖσθαι, ἀλλὰ νὰ τὸν δοκιμάζουσι ἂν τῇ ἀληθείᾳ ἦναι ἄξιος διὰ νὰ κληρωθῇ. Καὶ πρὸς τούτοις, ὅτι νὰ μὴ ἀφίνουσιν κἀνένα νὰ ἀναγνώσκη ἐπάνω εἰς τὸν ἄμβωνα τὰ θεῖα λόγια εἰς τὸν λαόν (1), ἂν πρῶτον δὲν λάβῃ ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα Ἀναγνώστου σφραγίδα Κανονικὴν. Ὅποιος δὲ παρὰ ταῦτα ποιήσῃ νὰ ἀφορίζεται.

Συμφωνεία.

«Καὶ ὁ δ'. δὲ τῆς ζ'. ἐμποδίζει χωρὶς χειροθεσίαν Ἐπισκόπου νὰ μὴ ἀναγνώσκη τινὰς ἐπ' ἄμβωνος, κἄν καὶ Μοναχὸς ἦναι. Ὁ δὲ κβ'. τῆς ἐν Καρθαγ. ἐμποδίζει τὸ νὰ προσκυνοῦσιν οἱ Ἀναγνώσται μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τὸν λαόν. Ὁ δὲ κγ'. τῆς ἐν Λαοδικ. λέγει νὰ μὴ φοροῦν Ὁράριον οἱ Ἀναγνώσται, ὅταν ἀναγνώσκουν. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν οζ'. Ἀποστολικόν».

ΚΑΝΩΝ ΛΔ'.

Καὶ τοῦτο δὲ τοῦ ἱερατικοῦ Κανόνος σαφῶς διαγορεύοντος, ὡς τὸ τῆς συνωμοσίας, ἢ φατρίας ἐγκλημα καὶ παρὰ τῶν ἐξω νόμων πάντῃ κεκώλυται, πολλῶ δὲ μᾶλλον ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ τοῦτο γίνεσθαι ἀπαγορεύειν προσήκει. Καὶ ἡμεῖς παραφυλάττειν σπουδαζόμεν, ὥστε εἰ τινες Κληρικοί, ἢ Μοναχοὶ εὐφρεθῆεν, ἢ συνωμνύμενοι ἢ φατριάζοντες, ἢ κατασκευᾶς τυρεύοντες Ἐπισκόπων ἢ συγκληρικῶν, ἐκπιπέτωσαν πάντῃ τοῦ οικείου βαθμοῦ.

Ἀποστ. λα'. τῆς δ'. ιη'. τῆς α'. καὶ β'. ιγ'. ιδ'. ιε'. τῆς Ἀντιοχ. ε'. τῆς Καρθ. ι. ξβ'.

τοῦ Ἀδελφοθέου λειτουργία, ἥτις πάλαι μὲν ἐτελεῖτο ἐν Παλαστίνῃ, τῶρα δὲ ἠπράκτησε, καὶ εἰς μερικοὺς μόνον τόπους, καὶ μερικαῖς φοραῖς ἐπιτελεῖται. Ὁ δὲ Βαλαμών, καὶ Οἰκουμενικὴν Σύνοδον βλέπων δεχομένην αὐτὴν, λέγει ὅμως ἐν τῇ α'. ἐρωτήσῃ Μάρκου Ἀλεξανδρείας, ὅτι δὲν εἶναι δεκτὴ, ἵσως διατὶ εἰς μερικὰ φαίνεται νὰ ἦναι νενοθευμένη. Τὸ γὰρ ἐπὶ σοὶ χαίρει, ὁποῦ λέγει νὰ ψάλλεται μετὰ τὸ, Ἐξαιρέτως τῆς Παναγίας ἀχράντου, δὲν ἦτο παλαιόν, ἀλλὰ ὑστερινόν, καὶ ὅρα τὴν κατήχησιν. Ἀλλὰ καὶ Ἐμμανουὴλ ὁ Μαλαξὸς εἰς τὸ σκ'. κεφάλαιον τοῦ νομοκάνονος ἱστορεῖ, ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἐμεταχειρίσθη τὴν λειτουργίαν τοῦ Ἰακώβου ἕως τοὺς καιροὺς τοῦ Μεγάλου Βασιλείου.

ναγνώστης ὑπανεγίνωσκεν εἰς τὸν λαόν ἐφ' ὕψηλοῦ τόπου ἐν τῷ μέσῳ ἐστῶς, τὰ δὲ Εὐαγγέλια, ὁ διάκονος ἢ ὁ προεστῶς. κατὰ δὲ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, ὡς λέγουσι τινες, καὶ τὰ Εὐαγγέλια φαίνεται νὰ λέγη γὰρ αὐτὸς ἐν τῷ κατὰ Ἰουλιανοῦ στηλιτευτικῷ α'. τί δὲ, οὐκ ἐμελλε ταῦτα (τὰ εὐαγγελικὰ δηλ. ἐντάγματα) γινώσκειν ἀκριβῶς, ὁ τῶν θεῶν ὑπαναγνώστης ποτὲ λογίων, καὶ τῆς τοῦ μεγάλου βήματος ἡσιωμένος τιμῆς, ὁ Ἰουλιανὸς δηλαδὴ. Ἀλλ' ἵσως θεῖα λόγια, ἃ ἐκεῖνος ὑπανεγίνωσκεν, ἦσαν καὶ ἄλλαι Γραφαί, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὰ Εὐαγγέλια, τὰ ὁποῖα λέγει μὲν ὁ ἄγιος ὅτι ἐγίνωσκεν, οὐχὶ δὲ καὶ ὅτι ὑπανεγίνωσκε, κἄν ἡ σύμφρασις τοῦ λόγου οὕτω δίδωσιν νοεῖν. Ἡ τοῦτο οὕτω λέγει ὁ Θεολόγος, καὶ καθ' ὅτι ἐν τοῖς ἀναγνώσμασιν, ἃ ποιοῦσιν οἱ ἀναγνώσται ἐπ' Ἐκκλησίας, καὶ πολλὰ ρητὰ τοῦ Εὐαγγελίου παρενεσπαρμένα εὑρίσκονται.

(1) Σημεῖωσαι ὅτι, κατὰ μὲν τὸ β'. βιβλ. κεφ. νζ'. τῶν Ἀποστολικῶν διαταγῶν, τὰ ἄλλα λόγια τῶν Θεῶν Γραφῶν ὁ Ἀ-

Ἑρμηνεία.

Οὗτος ὁ Κανὼν εἶναι ὁ ἴδιος ἰθ. τῆς δ'. καὶ ἀνάγνωθι τὴν ἑρμηνείαν αὐτοῦ ἐκεῖ, ὅρα δὲ καὶ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ λά. Ἀποστολικοῦ.

ΚΑΝΩΝ ΑΕ'.

Ἀποστ. μ'. τῆς δ'. κβ'. τῆς Ἀντιοχ. κδ'. τῆς Καρθαγ. λ'. πθ'. Μὴ ἐξέστω τιπὶ τῶν ἀπάντων Μητροπολιτῶν, τελευτῶντος Ἐπισκόπου τελοῦντος ὑπὸ τὸν κατ' αὐτὸν θρόνον, τὰ αὐτοῦ πράγματα, ἢ τῆς κατ' αὐτὸν Ἐκκλησίας ἀφαιρεῖσθαι, ἢ σφετερίζεσθαι, ἀλλ' ὑπὸ παραφυλακὴν ἔστωσαν τοῦ Κλήρου τῆς Ἐκκλησίας, ἧς ὁ τελευτήσας ἐτύγχανε πρόεδρος, μέχρι τῆς ἐτέρου Ἐπισκόπου προαγωγῆς, ἐκτὸς εἰ μὴ Κληρικοὶ ἐν τῇ αὐτῇ Ἐκκλησίᾳ οὐχ ὑπελείφθησαν. Τηνικαῦτα γὰρ ὁ Μητροπολίτης ταῦτα παραφυλάξει ἀμείωτα, τῷ χειροτονησομένῳ Ἐπισκόπῳ πάντα ἀποδίδούς.

Ἑρμηνεία.

Δὲν εἶναι, λέγει ὁ παρὼν Κανὼν, ἄδεια εἰς κένενα Μητροπολίτην, ὅταν ἀποθάνῃ κένενας Ἐπίσκοπός του, νὰ διαρπάξῃ καὶ νὰ οἰκιοποιήσῃ τὰ πράγματα, ἢ τὰ ἐκείνου, ἢ τὰ τῆς Ἐπισκοπῆς του, ἀλλὰ ταῦτα νὰ ἔχουν εἰς φύλαξιν οἱ Κληρικοὶ τῆς Ἐπισκοπῆς, ἕως ὅτου γένη ἄλλος Ἐπίσκοπος. Εἰ δὲ εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν ἐκείνην, τυχόν, δὲν ἔμειναν Κληρικοὶ, τότε ὁ Μητροπολίτης νὰ φυλάττῃ ταῦτα σῶα καὶ ἀνελλειπή, ἕως οὗ νὰ τὰ ἀποδώσῃ εἰς τὸν μέλλοντα χειροτονηθῆναι Ἐπίσκοπον. Ὅρα καὶ τὸν μ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΑΓ'.

Ἀποστ. λδ'. τῆς β'. γ' τῆς δ'. κη'. Ἄνανεοῦμενοι τὰ παρὰ τῶν ἑκατὸν πενήκοντα ἁγίων Πατέρων, τῶν ἐν τῇ Θεοφυλάκτῳ καὶ Βασιλίδι πόλει συνελθόντων, καὶ τῶν ἑξακοσίων τριάκοντα, τῶν ἐν Χαλκηδόνι συναθροισθέντων νομοθετηθέντα, ὀρίζομεν, ὥστε τὸν Κωνσταντινουπόλεως θρόνον, τῶν ἴσων ἀπολαύειν πρεσβείων τοῦ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης θρόνου, καὶ ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς ὡς ἐκεῖνον μεταγαλύνεσθαι πράγμασι, δεύτερον μετ' ἐκεῖνον ὑπάρχοντα, μεθ' ὃν ὁ τῆς Ἀλεξανδρείων Μεγαλοπόλεως ἀριθμείσθω θρόνος, εἶτα ὁ Ἀντιοχείας, καὶ μετὰ τοῦτον, ὁ τῆς τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλεως.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν Κανὼν ἀνακαινίζει (1) τὸν γ'. Κανόνα τῆς Οἰκουμένης β'. καὶ τὸν κη'. τῆς δ'. τοὺς διαλαμβάνοντας διὰ τὰ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως προνόμια, ὀρίζων, ὅτι αὐτὸς νὰ ἀπολαμβάνῃ τὰ ἴσα, καὶ τὰ αὐτὰ προνόμια μετ' ὃν Ρώμης, καὶ νὰ μεταγλυφῆται εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα, παρομοίως καθὼς καὶ ἐκεῖνος, δεύτερος μετ' ἐκεῖνον ὑπάρχων κατὰ μόνην τὴν τάξιν, τρίτος δὲ ὁ Ἀλεξανδρείας, τέταρτος ὁ Ἀντιοχείας, καὶ πέμπτος ὁ Ἱεροσολύμων, κατὰ μόνην τὴν τάξιν τῆς προκριθῆσεως, καὶ ὑπερριθμῆσεως ταύτης νοουμένης καὶ λεγομένης. Ἀνάγνωθι καὶ τοὺς ἀνωτέρω Κανόνας, καὶ τὸν ε'. τῆς α'. καὶ τὴν εἰς ἐκεῖνον ὑπόσημειώσιν, ἐν ἧ περι τῶν ε. Πατριαρχῶν ἀναφέρομεν.

ΚΑΝΩΝ ΑΖ'.

Ἀποστ. λς'. τῆς Ἀγκυρ. ιθ'. τῆς Ἀντιοχ. ις'. ἰθ'. Ἐπειδὴ κατὰ διαφόρους καιροὺς βαρβαρικά γεγόνασιν ἔφοδοι, καὶ πλείσται πόλεις ἐντεῦθεν ὑποχείριοι ταῖς ἀνόμοις κατέστησαν, ὡς ἐντεῦθεν μὴ δυνηθῆναι τὸν τῆς τοιαύτης πόλεως Πρόεδρον μετὰ τὴν ἐπ' αὐτῷ χειροτονίαν, τὸν οἰκεῖον θρόνον καταλαβεῖν, καὶ ἐν αὐτῷ ἱερατικῇ καταστάσει ἐνιδρυθῆναι, καὶ οὕτω κατὰ τὸ κρατῆσαν ἔθος τὰς χειροτονίας, καὶ πάντα, ἃ τῷ Ἐπισκόπῳ ἀνήκει, πράττειν τε καὶ μεταχειρίζεσθαι ἡμεῖς τὸ τίμιον, καὶ σεβάσιμον τῇ ἱερωσύνῃ φυλάττοντες, καὶ μηδ' αὐτῶς πρὸς λύμην τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαίων, τὴν ἐθνικὴν ἐπήρειαν ἐνεργεῖσθαι

(1) Τὰ προνόμια τοῦ Κωνσταντινουπόλεως μετὰ τὸ νὰ ἴναι ἐπίθρονα, ἀθετήθησαν ἀπὸ πολλοὺς κατὰ καιροὺς. Μετὰ τὸ νὰ ἴναι δὲ καὶ κανονικὰ, ἀνεκαινίσθησαν ἀπὸ πολλοὺς κατὰ διαφόρους καιροὺς. Οἷον ἔταξεν ὁ Διάσχορος πέμπτος τὸν Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τὸν γ'. τῆς β'. Κανόνα ἠθέτησεν. Ἄλλ' ἀνεκαινίσει πάλιν αὐτὸν ἡ δ'. Βασιλείου δὲ τοῦ τυράννου ἀθετήσαντος αὐτὰ μετὰ Χρυσοδούλλου (εἰ καὶ αὐτὸς πάλιν ὁ ἴδιος ἐδιώρθωσεν αὐτὰ μετὰ ἀντεγγύκλια γράμματα), ὁ Ἰουστινιανὸς ἀνε-

καινίσει ταῦτα. Μετὰ ταῦτα δὲ τοῦ τυράννου Φωκᾶ πρωτεύοντος εἰς τὸν Ρώμης (ὅπερ εἰ καὶ Ἡράκλειος ἀνέτριψεν), ἡ παρῶσα ἐν Τρούλλῳ Σύνοδος, ἀξίωμα ἔχουσα Συνόδου Οἰκουμένης, ἀνεκαινίσει πάλιν αὐτὰ. Ὅθεν οὐχ ἡμαρτεν, ὡς φλυαροῦσιν ὑπὸ τοῦ φθόνου οἱ Παπισταί, τοῦτο ποιήσασα. Οὐ γὰρ ἀφ' ἐαυτῆς, ἀλλὰ ταῖς πρὸ αὐτῆς Συνόδοις ἀκολουθοῦσα, τοῦτο ἐποίησεν. Ὅρα περὶ τῶν προνομίων τοῦ Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὸν τόμ. τῆς Καταλλαγ. Κεφ. 130. σελ. 29, ὅπου, ἀντὶ τοῦ Ἰουστινιανὸς ἔχει ὁ Ζήνων.

βουλόμενοι τοῖς οὕτω χειροτονηθεῖσι, καὶ διὰ τὴν προκειμένην αἰτίαν ἐν τοῖς ἑαυτῶν μὴ ἐγκαταστᾶσι θρόνοις, τὸ ἀπροκριμάτιστον τηρεῖσθαι συνεωράκαμεν, ὥστε καὶ χειροτονίας Κληρικῶν διαφόρων κανονικῶς ποιεῖν, καὶ τῇ τῆς προεδρίας αὐθεντία κατὰ τὸν ἴδιον ὅρον κεχρηῆσθαι, καὶ βεβαίαν, καὶ νενομισμένην εἶναι πᾶσαν ὑπ' αὐτῶν πραιούσαν διοίκησιν. Οὐ γὰρ, ὑπὸ τοῦ τῆς ἀνάγκης καιροῦ, καὶ τῆς ἀκρίβειας περιγραφείσης, ὁ τῆς οἰκονομίας ὅρος περιορισθήσεται.

Ἑρμηνεία.

Διορίζεται ὁ παρῶν Κανῶν, ὅτι ἐπειδὴ μερικοὶ Ἀρχιερεῖς ἀφ' οὗ ἐχειροτονήθησαν, δὲν ἐδυνήθησαν νὰ ὑπάγουν εἰς τοὺς θρόνους καὶ ἐπαρχίας των (1) μὲ τὸ νὰ αἰχμαλωτίσθησαν αὐτοὶ ἀπὸ βαρβάρων ἐπιδρομῆς, διὰ τοῦτο ἡμεῖς φυλάττοντες τὸ σέβας, καὶ τὴν τιμὴν εἰς τὴν Ἀρχιερωσύνην, καὶ μὴ στέργοντες, ὅτι ἡ τῶν βαρβάρων αἰχμαλωσία νὰ προξενῇ ἐμπόδιον εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ δίκαια, δρίζομεν, ὥστε, οἱ οὕτω χειροτονηθέντες, καὶ διὰ τὴν ἀφορμὴν, καὶ φόβον τῶν βαρβάρων μὴ δυνηθέντες νὰ ἀποκατασταθῶσιν εἰς τοὺς θρόνους αὐτῶν, ἀπροκριμάτιστως νὰ κάμνουνσι χειροτονίας διαφόρων Κληρικῶν τῆς ἐπαρχίας των, καὶ μακρὰν ὄντες αὐτῆς (καὶ ὄρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ις'. τῆς ἐν Ἀντιοχ.) ὡς οἱ Κανόνες διαγορεύουσι, καὶ νὰ ἔχουσι τὴν τιμὴν καὶ αὐθεντίαν τῆς προεδρίας, κατὰ τὸν ἴδιον ὅρον, δηλ. καθὼς ὠρίσθη νὰ ᾖναι ἡ ἐπαρχία αὐτῶν πρώτη, θετέον, ἢ δευτέρα, ἢ τρίτη, καὶ καθεξῆς, καὶ ὅσα ἤθελαν ἐνεργήσουσιν μὲ ἀρχιερατικὸν δίκαιον, ἢτοι ὡς Ἀρχιερεῖς, νὰ ᾖναι βεβαία καὶ νόμιμα (2). Διότι ἀγκαλὰ καὶ ἡ ἀκρίβεια, ἦγον τὸ νὰ ὑπάγωσιν αὐτοὶ εἰς τὸν θρόνον των, καὶ νὰ ἐνεργῶσι τὰ τοιαῦτα, ἡλαττώθη ἀπὸ τὴν ἀνάγκην τοῦ καιροῦ καὶ τῶν βαρβάρων, ὅμως δὲν θέλει ἐλαττώθη ἀπὸ αὐτὴν καὶ ὁ ὅρος τῆς οἰκονομίας, δηλ. καὶ τὸ νὰ ἐνεργῶσι ταῦτα εἰς τὸν αὐτὸν θρόνον τους, καὶ μακρὰν ὄντες αὐτοῦ. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ις'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΔΗ'.

Τὸν ἐκ τῶν Πατέρων ἡμῶν τεθέντα Κανόνα, καὶ ἡμεῖς παραφυλάττομεν τὸν οὕτω δια- || Τῆς δ'. ιζ'. γορεύοντα· εἴ τις ἐκ Βασιλικῆς ἐξουσίας ἐκαινίσθη πόλις, ἢ αὐθις καινισθεῖη, τοῖς πολιτικοῖς καὶ δημοσίοις τύποις, καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἢ τάξις ἀκολουθεῖτω.

(Ὁ παρῶν Κανῶν εἶναι ὁ ἴδιος ιζ'. τῆς δ'. καὶ ὄρα τὴν ἑρμηνείαν ἐκεῖ).

ΚΑΝΩΝ ΛΘ'.

Τοῦ ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ τῆς Κυπρίων νήσου προέδρου, ἅμα τῷ οικείῳ λαῷ, ἐπὶ τὴν Ἑλλησπόντιον ἐπαρχίαν, διὰ τε τὰς βαρβαρικὰς ἐφόδους, διὰ τε τὸ τῆς ἐθνικῆς ἐλευθερωθῆναι δουλείας, καὶ καθαρῶς τοῖς σκῆπτροις τοῦ χριστιανικωτάτου κράτους ὑποταγῆναι, τῆς εἰρημένης μεταναστάντος νήσου, προνοία τοῦ Φιλανθρώπου Θεοῦ, καὶ μόχθῳ τοῦ φιλογρίστου, καὶ εὐσεβοῦς ἡμῶν Βασιλέως, συνωρῶμεν, ὥστε ἀκαινοτόμητα διαφυλαχθῆναι τὰ παρὰ τῶν ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρότερον συνελθόντων Θεοφόρων Πατέρων τῷ θρόνῳ τοῦ προγεγραμμένου ἀνδρὸς παρασχεθέντα προνόμια, ὥστε τὴν νέαν Ἰουστινιανούπολιν τὸ δίκαιον ἔχειν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τὸν ἐπ' αὐτῇ καθιστάμενον θεοφιλέστατον Ἐπίσκοπον, πάντων προεδρεύειν τῶν τῆς Ἑλλησποντίων ἐπαρχίας, καὶ ὑπὸ τῶν οικείων Ἐπισκόπων χειροτονεῖσθαι, κατὰ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν. Τὰ γὰρ ἐν ἐκάστη Ἐκκλησίᾳ ἔθῃ καὶ οἱ Θεοφόροι ἡμῶν Πατέρες παραφυλάττεσθαι διεγνώκασιν, τοῦ τῆς Κυζικηνῶν πόλεως Ἐπισκόπου ὑποκειμένου τῷ προέδρῳ τῆς εἰρημένης Ἰουστινιανουπόλεως, μιμήσει τῶν λοιπῶν ἀπάντων Ἐπισκόπων, τῶν ὑπὸ τὸν

Ἀποστ. λδ' τῆς δ. ς'. ζ' τῆς β'. β'. γ'. τῆς γ'. ἢ τῆς δ'. κη'. τῆς ς'. λς'. τῆς Ἀντιοχ. θ'.

(1) Θρόνος λέγεται ὄχι ἡ παροικία ἀπλῶς, ἀλλὰ ἐκεῖνη ὁποῦ εἶναι πεπολισμένη ἀπὸ χριστιανούς καὶ Κληρικούς. Ὅθεν ἐκεῖνοι ὁποῦ χειροτονοῦνται εἰς ὄνομά τινων πόλεων, αἱ ὁποῖαι ἀπὸ Χριστιανούς καὶ Κληρικούς εἶναι ἔρημοι, αὐτοὶ ὡς μηδενὸς πληρώματος πιστῶν καὶ Κληρικῶν προϊστάμενοι, ἀπὸ τοὺς ἀπολύτως χειροτονουμένους εἶναι, κατὰ τὴν παπιστικὴν εἰδωλοποιίαν τῶν τῆς ἀνατολῆς Πατριαρχῶν, τὸ ὁποῖον εἶναι παρὰ Κανόνα κατὰ τὸν ς'. τῆς δ'. Διὰ τοῦτο οἱ τοιοῦτοι δὲν πρέπει νὰ τιμῶνται μὲ τὴν προεδρίαν τοῦ Ἐπισκόπου. Τὸ τέλος γὰρ τῶν τοιούτων δὲν εἶναι ἡ προστασία τοῦ λαοῦ, ἀλλ' ἡ φιλοτιμία καὶ φιλοκέρδεια, καὶ ὄρα εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τῆς Ἐπιστολῆς τῆς γ'. Συνόδου. Εἰ δὲ καὶ ὁ Βαλσαμῶν λέγει, ὅτι προσταγὴ ἐγένετο Ἀλεξίου τοῦ Βασιλέως νὰ ψηφίζωνται Ἀρχιερεῖς εἰς τὰς Ἀνατολικὰς ἐκκλησίας, καὶ οὐ δύνανται νὰ ὑπάγουν ἐκεῖ διὰ τὰς τῶν ἐθνικῶν ἐπιδρομὰς, ρητέον, ὅτι δὲν λέγει νὰ χειροτονοῦνται

εἰς τοὺς τόπους ἐκεῖνους, ὁποῦ εἶναι ἔρημοι πιστῶν καὶ Κληρικῶν, ὡς ἡμεῖς λέγομεν, ἀλλ' εἰς ἐκεῖνους ὁποῦ ἔχουν μὲν καὶ χριστιανούς καὶ Κληρικούς, κατεχομένους δὲ ὅμως ἀπὸ βαρβάρους καὶ ἐθνικούς, ὡς καὶ ὁ Κανὼν οὗτος τῆς Συνόδου διορίζει. Ἀνακόλουθον γὰρ ἐστὶν ὁ ποιμὴν νὰ ᾖναι χωρὶς ποιμνίου, καὶ Ἐπίσκοπος χωρὶς Ἐπισκοπῆς.

(2) Σημειῶσαι, ὅτι ἀγκαλὰ καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς οὗτοι τῶν αἰχμαλωτισθέντων ἀπὸ τοὺς βαρβάρους θρόνων δὲν δύνανται νὰ ὑπάγουν εἰς αὐτούς, ἵνα μὴ ἐμβάλωσι τὸν ἑαυτὸν τους εἰς προὔπτους καὶ φανεροὺς κινδύνους, ὅπερ πειράζειν ἐστὶ τὸν Θεὸν κατὰ τὸν Χρυσόστομον (ὁμιλ. κς'. πρὸς Ἑβρ.). μ' ὄλον τοῦτο καὶ μακρὰν ἰστάμενοι πρέπει μὲ ἐπιστολάς, ἢ καὶ μὲ ἄλλους τρόπους νὰ ἐπιστηρίζωσι τὸ ποιμνιον αὐτῶν, ἕως οὗ νὰ ἀναχωρήσουν οἱ βάρβαροι.

λεχθέντα Θεοφιλέστατον πρόεδρον Ἰωάννην, ὑφ' οὗ, χρείας καλούσης, καὶ ὁ τῆς αὐτῆς Κυζικηνῶν πόλεως Ἐπίσκοπος χειροτονηθήσεται.

Ἑ ρ μ η ν ε ί α.

Εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Βασιλέως Ἰουστινιανοῦ τοῦ β'. ὁ Κύπρου Ἀρχιεπίσκοπος Ἰωάννης ἀναχωρήσας ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν του μαζὴ μὲ τὸν λαὸν του, ἦλθεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Ἑλλησπόντου, (Ἑλλησπόντος δὲ εἶναι, κατὰ μὲν τὸν Βαλσαμῶνα, τὰ ἀνατολικά ὄρια, τὰ ἀπὸ τὴν Ἄβυδον, ἤτοι τὸ ἀνατολικὸν Κάστρον ἀπὸ τὰ ἕξω, ἕως τῆς Θράκης ἐκτεινόμενα, κατὰ δὲ τὸν Χρυσάνθον, ὁ ἀπὸ τῆς Γενέδου μέχρι Καλλιπόλεως ἐκτεινόμενος πορθμῶς) τόσον διὰ τὰς τῶν Βαρβάρων ἐπιδρομὰς, ὅσον καὶ διατὶ ἐλευθερωθεὶς ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν αὐτῶν, προνοίᾳ Θεοῦ, καὶ ἐπιμελείᾳ τοῦ Βασιλέως, ὑπετάγη εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν Βασιλείαν. Διὰ τοῦτο ὁ παρῶν Κανὼν διορίζει νὰ σώζωνται δλοκλήρη τὰ εἰς τὸν Κύπρου χαρισθέντα προνόμια ἀπὸ τὸν τῆς γ'. Συνόδου ἡ. Κανόνα, καὶ ἡ νέα Ἰουστινιανούπολις αὕτη νὰ ἔχη τὸ δίκαιον τῆς Κωνσταντινουπόλεως (δηλ. νὰ ἦναι καὶ αὕτη αὐτοκέφαλος ὡςπερ ἐκεῖνη, ἢ, καθὼς ἡ Ἀσιανή, Ποντικὴ, καὶ Θρακικὴ ὑπετάγη εἰς τὸν Κωνσταντινουπόλεως, ὡς εἴπομεν Καν. κη. τῆς δ', οὕτω καὶ εἰς τὴν Κύπρον ἡ Ἑλλησπόντιος ἐπαρχία), καὶ νὰ χειροτονηται ὁ Ἀρχιεπίσκοπος αὐτῆς ἀπὸ τοὺς ἐδικούς του Ἐπισκόπους, κατὰ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν. Ὡστε, ὁ τῆς Κυζίκου πόλεως Μητροπολίτης νὰ ὑποτάσσεται εἰς αὐτὸν, καθὼς καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ Κύπρῳ Ἐπίσκοποι, καὶ χρείας καλούσης, νὰ χειροτονηται ἀπὸ αὐτὸν (1). Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ἡ. τῆς τρίτης Συνόδου.

ΚΑΝΩΝ Μ'.

Τῆς α'. ιθ'. ἡ. τῆς δ'. ιε'. τῆς ε'. ιδ'. Καρθ. ε'. ιβ'. ρλε'. Βασιλ. ιη'. κδ'. Ἐπειδὴ τῷ Θεῷ κολλᾶσθαι διὰ τῆς ἐκ τῶν τοῦ βίου θορύβων ἀναχωρήσεως, λίαν ἐστὶ σωτήριον, χρὴ μὴ ἀνεξετάστως ἡμᾶς παρὰ τὸν καιρὸν τοὺς τὸν μονήρῃ βίον αἰρουμένους προτίεσθαι, ἀλλὰ τὸν παραδοθέντα ἡμῖν παρὰ τῶν Πατέρων καὶ ἐν αὐτοῖς φυλάττειν ὅρον, ὥστε τὴν ὁμολογίαν τοῦ κατὰ Θεὸν βίου τότε προτίεσθαι δεῖ, ὡς ἤδη βεβαίαν, καὶ ἀπὸ γνώμης καὶ κρίσεως γινομένην, μετὰ τὴν τοῦ λόγου συμπλήρωσιν. Ἔστω τοίνυν ὁ μέλλων τὸν μοναχικὸν ὑπέρχεσθαι ζυγόν, οὐχ ἦτρον, ἢ δεκαετῆς, ἐν τῷ προέδρῳ κειμένης καὶ τῆς ἐπὶ τούτῳ δοκιμασίας, εἰ τὸν χρόνον αὐτῷ αὐξηθῆναι λυσιτελέστερον ἡγείται, πρὸς τὴν ἐν τῷ μονήρῃ βίῳ εἰσαγωγὴν καὶ κατάστασιν. Εἰ γὰρ καὶ ὁ Μέγας Βασιλεὺς, ἐν τοῖς ἱερῆς αὐτοῦ Κανόσι, τὴν ἐκουσίως ἑαυτὴν προσάγουσαν τῷ Θεῷ καὶ τὴν παρθενίαν ἀσπαζομένην, τὸν ἑπτακεδέκατον διανύουσαν χρόνον, τῷ τῶν Παρθένων τάγματι ἀριθμεῖσθαι νομοθετεῖ· ἀλλ' οὖν τῷ περὶ τῶν χηρῶν τε καὶ Διακονισσῶν παραδείγματι κατακολουθήσαντες, εἰς τὸν εἰρημένον χρόνον ἀναλόγως τοὺς τὸν μονήρῃ βίον ἐλομένους περιεστήσαμεν. Ἐν γὰρ τῷ Θεῷ Ἀποστόλῳ γέγραπται, ἐξήκοντα ἐτῶν τὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καταλέγεσθαι χήραν. [α'. Τιμοθ. ε'. 9.] Οἱ δὲ ἱεροὶ Κανόνες τεσσαράκοντα ἐτῶν τὴν Διακόνισσαν χειροτονεῖσθαι παραδεδώκασιν, τὴν Ἐκκλησίαν χάριτι θεῆς κραταιοτέραν γενομένην, καὶ ἐπὶ τὰ πρόσω βαίνουσιν ἑωρακότες, καὶ τὸ τῶν πιστῶν πρὸς τὴν τῶν θείων ἐντολῶν τήρησιν πάγιόν τε καὶ ἀσφαλές, ὅπερ καὶ ἡμεῖς ἄριστα κατανοήσαντες ἀρτίως διωρισάμεθα, τὴν εὐλογίαν τῆς χάριτος τῷ μέλλοντι τῶν κατὰ Θεὸν ἀγώνων ἐνάρχεσθαι, ὡςπερ τινὰ σφραγίδα ταχέως ἐνσημαινόμενοι, ἐντεῦθεν αὐτὸν πρὸς τὸ μὴ ἐπιπολὺ ὀκνεῖν, καὶ ἀναδύεσθαι προσιβίχζοντες, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ πρὸς τὴν τοῦ ἀγαθοῦ παρορμῶντες ἐκλογὴν καὶ κατάστασιν.

Ἑ ρ μ η ν ε ί α.

Ἐκεῖνοι ὁποῦ θέλουν νὰ γένουν Μοναχοὶ ἢ Μονάστριαι, δὲν πρέπει, κατὰ τὸν παρόντα Κανόνα, νὰ δέχωνται ἀνεξετάστως, καὶ ἕξω ἀπὸ τὸν πρέποντα καιρὸν καὶ ὄρον, τὸν παραδοθέντα ἀπὸ τοὺς θείους Πατέρας, (καὶ μάλιστα τὸν μέγαν Βασιλεῖον), ἀλλὰ τότε πρέπει νὰ δέχεται ἡ ὁμολογία καὶ ὑπόσχεσις ὁποῦ δώσουν οἱ τοιοῦτοι πρὸς τὸν Θεόν, ὡς βεβαία καὶ ἀπὸ γνώμης ἐδικῆς των γινομένη, ἀφ' οὗ τελειωθῆ ἢ κρίσις τοῦ λογικοῦ αὐτῶν (2), καθὼς ἐν τῷ ιη'. Κανόνι λέγει ὁ μέγας Βασιλεὺς, καὶ μάλιστα ἐν τῷ ιε'. κατὰ πλάτ. ὄρω αὐτοῦ. Λοι-

(1) Ἐπειδὴ ὁ β'. Ἰουστινιανός, ὁ Πινόκτητος, αὐτὸς ἦν ὁ καὶ τὴν παροῦσαν ε'. συναθροίσας Σύνοδον, καὶ τὴν Κύπρον τῆς δουλείας ἐλευθερώσας, καὶ νέαν Ἰουστινιανούπολιν ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ταύτην καλέσας, διὰ τοῦτο καὶ οἱ Πατέρες τῆς Συνόδου διὰ τὴν πρὸς τὸν Βασιλέα φιλοτιμίαν καὶ χάριν, ὑπέταξαν τὴν Ἑλλησπόντου ἐπαρχίαν εἰς τὸν Κύπρου· λέγει δὲ ὁ Ζωναράς, ὅτι ἂν μὲν ποτε ὑπετάσσετο ὁ Κυζίκου εἰς τὸν Κύπρου, τοῦτο οὐ γινώσκει, ὅτι δὲ τώρα οὐχ ὑποτάσσεται, γινώσκει καλῶς. Ὁ δὲ Ἀνώνομος ἐρμηνευτὴς λέγει, ὅτι, ἀφ' οὗ ἡ Κύπρος ἠλευθερώθη ἀπὸ τοὺς ἔθνικοις, καὶ ἐγύρισεν ὁ Κύπρου εἰς τὸν ὄρον του, ἐγύρισαν πάλιν καὶ αἱ ἐπαρχίαι τῆς Ἑλλησπόντου εἰς τὸν Κωνσταντινουπόλεως.

(2) Ἄς μὴ παραξενεύεται τινὰς βλέπωντας, τὸν μὲν Μέγαν

Βασιλεῖον ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος νὰ λέγη ἐν τῷ ιη'. αὐτοῦ Κανόνι, ὅτι ἡ συμπλήρωσις καὶ διάκρισις τοῦ λογικοῦ γίνεται εἰς τὰς παρθένους ὑπὲρ τοὺς δεκαεξ. ἢ δεκαεπτὰ χρόνους τῆς ἡλικίας των, τὴν δὲ παροῦσαν Σύνοδον ἀπὸ τὸ ἄλλο νὰ λέγη ἐν τῷ ἀνὰ χείρας Κανόνι, ὅτι γίνεται εἰς τοὺς δέκα χρόνους τῆς ἡλικίας. Ἐπειδὴ ἡ τοῦ λογικοῦ τοιαύτη τελείωσις, εἰς ἄλλους μὲν γίνεται ὀλιγορότερα, εἰς ἄλλους δὲ βραδυτέρα. Διότι ἄλλοι μὲν ὄντες φύσει δρυτέρας καὶ λεπτοτέρας, ταχύτερα λαμβάνουσι καὶ τὴν διάκρισιν τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα. Ὅθεν καὶ ὁ ἱερὸς Τιμόθεος ἐν τῷ ιη'. Κανόνι λέγει, ὅτι ἄλλων μὲν τὰ ἁμαρτήματα κρῖνονται παρὰ Θεοῦ ἀπὸ τὸν δέκατον χρόνον τῆς ἡλικίας των, ἄλλων δὲ, ἀπὸ περισσοτέρους χρόνους. Εἰ δὲ παρὰ Θεοῦ τὰ ἀπὸ τῆς δεκαετοῦς ἡλικίας ἁμαρ-

πὸν ὁ μέλλων γενέσθαι Μοναχὸς, ἄς μὴ ᾖ ὀλιγώτερον ἀπὸ δέκα χρόνων, πλὴν εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Ἀρχιερέως ἄς εὑρίσκειται· νὰ κάμῃ τὴν δοκιμὴν αὐτοῦ, καὶ νὰ αὐξάνῃ εἰς αὐτὸν (ἀναλόγως δηλ. μὲ τὴν ἐκ φύσεως γνῶσιν αὐτοῦ) τοὺς χρόνους, ἂν τὸ στοχασθῆ συμπεριώτερον. Διότι, ἀγκαλὰ καὶ ὁ μέγας Βασιλεὺς εἰς τὸν προρρηθέντα Κανὸνα αὐτοῦ διορίζῃ νὰ συναριθμηταί· εἰς τὸ τάγμα τῶν παρθένων ἢ ὑπὲρ τοὺς δεκαεξί, ἢ δεκαεπτὰ χρόνους οὕσα παρθένος, ἀλλὰ ἡμεῖς ἀκολουθήσαντες εἰς τὸ παράδειγμα τῶν χηρῶν καὶ Διακονιστῶν τοὺς δεκαεξί καὶ δεκαεπτὰ χρόνους τοῦ Βασιλείου, εἰς τοὺς δέκα χρόνους ὀλιγοστεύσαμεν· διότι, ὁ μὲν Ἀπόστολος διορίζει· νὰ καταλέγεται, ἤτοι νὰ συναριθμηταί ἡ χήρα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὅχι ὀλιγώτερον ἀπὸ ἐξήκοντα χρόνων, οἱ δὲ Πατέρες τῆς δ'. λέγουσι νὰ χειροτονηταί Διακόνισσα χρόνων τεσσαράκοντα ἐν τῷ ἰε'. Κανόνι (1),

τῆματα κρίνονται, φανερόν, ὅτι ταῦτα καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ λογικοῦ γίνονται. Λέγει γὰρ ὁ Θεὸς Βασιλεὺς (κατὰ πλάτ. ὄρω ἰε'.) «ὅτι ὑστερα ἀπὸ τὴν τελείωσιν τοῦ λόγου, καὶ τιμαί, καὶ τιμωρία· τοῖς ἁμαρτάνουσιν, ἢ τοῖς κατορθούσι, παρὰ τοῦ δικαίου κριτοῦ κατὰ τὴν τῶν ἔργων ἀξίαν δίδονται.» Θέλει δὲ καὶ ὁ Θεὸς Χρυσόστομος (λόγῳ πρὸς πιστὸν πατέρα), ὅτι οἱ νέοι ἀπὸ τὴν δεκαετῆ ηλικίαν πρέπει νὰ παλαίωσι πρὸς τὰ πάθη καὶ τὴν κακίαν, καὶ νὰ τιμωρῶνται διὰ τὰς ἁμαρτίας ὅπου ἤθελαν κάμει. «Ὅθεν καὶ ὁ Κίριλλος Ἰωάννης ἐν τῷ δ'. αὐτοῦ Κανόνι· λέγει, ὅτι τὰ μὲν ἀρσενικὰ παιδία πρέπει νὰ ἐξομολογῶνται τὰς ἁμαρτίας των εἰς Πνευματικούς ἀπὸ τὸν δέκατον τέταρτον χρόνον τῆς ηλικίας των, τὰ δὲ θηλυκὰ ἀπὸ τὸν δωδέκατον (καὶ ἀρῖνω νὰ λέγω, ὅτι μερικοὶ νεώτεροι διδάσκαλοι θέλουσι· νὰ ἐξομολογῶνται κατὰ τὴν παρούσαν πονηρὰν γενεάν. τὰ μὲν κοράσια ἀπὸ ἐξ χρόνων· τὰ δὲ ἀρσενικὰ ἀπὸ ὀκτώ χρόνων, «διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν» (Ματθ. κδ'. 20.) καὶ διὰ τὸ νὰ «ἐγκηται ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου, κατὰ τὸ γεγραμμένον, ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότητος» (Γεν. η'. 21.) ἄλλοι δὲ πάλιν φύσεως ὄντες παχυτέρας καὶ κωφωτέρας, ἀργότερας, καὶ εἰς περισσοτέρας χρόνους τῆς ηλικίας των τὴν τοῦ καλοῦ καὶ κακοῦ λαμβάνουσι διάκρισιν. «Ὅθεν, ὁ μὲν Θεὸς λέγει, ὅτι οἱ Ἰσραηλίται ὑπὲρ τοὺς εἴκοσι χρόνους ἐδιάκριαν τὸ καλὸν καὶ τὸ κακόν. «Καὶ ὠργίσθη θυμῷ Κύριος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ὤμωσε λέγων· εἰ ὄψονται οἱ ἄνθρωποι οὗτοι οἱ ἀναβάντες ἐξ Αἰγύπτου ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω οἱ ἐπιστάμενοι τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν, τὴν γῆν, ἣν ὤμωσα τῷ Ἀβραάμ, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακώβ» ('Αρ.θμ. λβ'. ια'.) ὁ δὲ ρλε'. Κανὼν τῆς ἐν Καρθαγ. λέγει, ὅτι αἱ παρθένοι νὰ λαμβάνουσι τὸ σχῆμα, ὅταν ᾖ χρόνων εἰκοσιπέντε, ἐξω μόνον ἂν τύχῃ κῆμίαι ἀναγκαῖα περίστασις, ἀρπαγῆς, ἢ κινδύνου θανάτου. Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ καθολικῶς ἐκεῖνο ὁποῦ λέγει ὁ ρηθεις ἰη'. τοῦ Τιμοθέου Κανὼν, κατὰ τὴν φυσικὴν γνῶσιν καὶ φρόνησιν τοῦ κάθε ἐνός, οὕτω καὶ ἡ τελείωσις τοῦ λογικοῦ κρίνεται, καὶ ἀκολουθῶς ἡ κρίσις τοῦ καλοῦ καὶ κακοῦ. Καὶ ἂν θέλωμεν νὰ εἰπούμεν τὴν ἀλήθειαν, ὅσον οἱ τοῦ καθ' ἡμᾶς αἰῶνος χρόνοι προβαίνουσι, τόσον καὶ τὰ παιδία πονηρότερα γίνονται, καὶ ἀκολουθῶς καὶ πρὸ τῆς δεκαετίας ἀκόμη τὸ καλόν, μάλιστα δὲ τὸ κακόν, διακρίνουσι μερικά. Διὰ ταῦτα οὖν πάντα ἡ παρούσα Σύνοδος, ὅχι μόνον διὰ τὴν προκοπὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν χριστιανῶν, (ὡς αὕτη λέγει,) ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐκ φύσεως δευτέραν τοῦ καλοῦ καὶ κακοῦ διάκρισιν, (ὅπερ οὐ λέγει) ἀπὸ δεκαετοῦς ηλικίας θέλει νὰ γίνωνται Μοναχοὶ, ἀκούουσα τοῦ Σολομῶντος νὰ λέγῃ, ὅτι ἡ φρόνησις εἰς τοὺς ἀνθρώπους εἶναι πολὺ καὶ γηραλέτης, «πολὺ δὲ ἐστὶ φρόνησις ἀνθρώποις» (Σοφ. Σολ. δ'.) καὶ τοῦ Ἐλιού παρὰ τῷ Ἰώβ· «Ὅχι οἱ ἥλιποχρονοὶ εἰσι σοφοί, οὐδὲ οἱ γέροντες οἶδασι κρίμα, ἀλλὰ πνεῦμά ἐστιν ἐν βροτοῖς, πνοὴ δὲ Παντοκράτορος ἐστὶν ἡ διδασκουσα» ('Ἰώβ λβ'. 9—11.) Ἄλλως τε δὲ, ἐπειδὴ καὶ ἡ Σύνοδος μὲν αὕτη δὲν ἐστάθη ἕως εἰς τοὺς δέκα χρόνους, ἀλλὰ ἔδωκεν ἐξουσίαν εἰς τὸν Ἀρχιερεῖα νὰ τοὺς αὐξάνῃ, ἢ δὲ πρωτο-

δευτέρα διορίζει νὰ δοκιμάζουσι τρεῖς χρόνους οἱ θέλοντες μονάσαι, ἐν τῷ ε'. αὐτῆς Κανόνι, ἰδοὺ ὅπου πάλιν οἱ χρόνοι συνέρχονται σχεδὸν μὲ τοὺς δεκαεξί χρόνους τοῦ Βασιλείου, κατὰ τοὺς ὁποίους, ἐφ' ἑβδῶ ὄντος τοῦ μέλλοντος μονάσαι, καὶ ἀκολουθῶς δυναμένου νὰ διακρίνῃ ἂν ἡμπορεῖ νὰ φυλάξῃ παρθενίαν, ἢ ὅχι. βεβαία καὶ κεκυρωμένη λογίζεται ἡ ὁμολογία του. Καὶ τοῦτο δὲ πρέπει νὰ προσημειώσωμεν, ὅτι κάλλιστον πρᾶγμα τῇ ἀληθείᾳ ἤθελεν εἶναι, ἀνίσως, κατὰ τὸν Κανὸνα τοῦτον, εἰσίνοντο νέοι, καὶ ἀγένεοι μοναχοὶ, κατὰ τὸν δέκατον χρόνον τῆς ηλικίας αὐτῶν, ἢ καὶ εἰς τὸν τρισκαίδέκατον χρόνον (μετὰ τῆς τριετοῦς δηλ. δοκιμῆς) ἀπὸ τὴν τρυφερὰν καὶ ἀπαλὴν αὐτῶν ηλικίαν ταύτην ἠγωνίζοντο κατὰ τῶν παθῶν, καὶ τοῦ κοσμοκράτορος, καὶ πρὸς πᾶσαν ἀγαθῶν ἀσκησιν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐνήγοντο, κατὰ τὸν μέγαν Βασιλεῖον (ὄρω κατὰ πλάτ. ἰε'.) ἀγαθὸν γὰρ φησὶν ὁ Ἱερεμίας, ἀνδρὶ, ὅταν ἄρῃ ζυγὸν ἐκ νεότητος αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ἡ καθ' ἡμᾶς αὕτη γενεὰ ἐπιπρεπῆς πρὸς τὰ πάθη ἐγένετο, διὰ τοῦτο ὁ Ἀρχιερεὺς, καθὼς ἀπὸ τὸν ἴδιον τοῦτον Κανὸνα προστάζεται, πρέπει νὰ αὐξάνῃ τοὺς χρόνους εἰς τοὺς μέλλοντας μονάσαι. ἕως ὅτου νὰ γενειάζουσι, ὅτι τοῦτο εἶναι συμπεριώτερον καὶ εἰς αὐτοὺς τοῦτους τοὺς μονάζοντας, διὰ νὰ γίνεταί ἡ κρίσις τοῦ λογικοῦ αὐτῶν τελειότερα, καὶ ἀκολουθῶς ἡ δοκιμῆ, καὶ εἰς τοὺς συνοικοῦντας αὐτοῖς μοναχοῦς, διὰ νὰ μὴ γίνωνται εἰς αὐτοὺς μὲ τὸ ἀγένεον καὶ γυναικοειδὲς αὐτῶν πρόσωπον, σκανδάλου καὶ ἀπωλείας πρόξενοι. Καὶ ὅρα εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ γ'. τῆς α. καὶ τὸν ιε'. τῆς ἐν Γάγγρα.

(1) Δὲν εἶναι ἀνάρμοστον τὸ παράδειγμα τῶν χηρῶν καὶ Διακονιστῶν ὅπου φέρει ἐδῶ ὁ Κανὼν, ὡς τινες εἶπον, καθ' ὅτι, αἱ μὲν ἦσαν χήραι, αἱ δὲ Διακόνισσαι. Ἄλλ' οὐδὲ εἰς τὴν ἐγκράτειαν τοῦ γάμου, τὴν ὅποιαν δύνανται νὰ ἀκῆσουσι καὶ αἱ Διακόνισσαι εἰς τὸν μ'. χρόνον, καὶ αἱ χήραι εἰς τὸν ξ'. τῆς ηλικίας των. ἀποβλέπων ὁ Κανὼν, ταύτας εἰς τὸ μέσον ἔφερεν. Ἄλλ' οὐδὲ ὅπερ λέγει ὁ Ζωναρᾶς, ἡ μὲν Διακόνισσα ὡς οὕσα παρθένης, καὶ ἡδονῆς μὴ γευσαμένη, ἐὰν ἕως τοῦ μ'. ἔτους τῆς ηλικίας τῆς ἐγκρατευσθῆ, θέλει πιστευθῆ, ὅτι ἀσφαλῶς θέλει παρθενεύσει εἰς τὸ ἐξῆς, ἢ δὲ χήρα ὡς ἡδονῆς τοῦ ἀνδρὸς γευσαμένη, ἐχρηιάσθη τοὺς ἐξήκοντα χρόνους πρὸς δοκιμὴν περισσοτέραν, καὶ τὰ ἐξῆς· ἀσυμβίβαστα γὰρ ταῦτα πρὸς τὸ νόημα, καὶ τὴν ἐκδοχὴν τοῦ παρόντος Κανόνος· ἡμεῖς δὲ συμβιβάζοντες ὅσον τὸ δυνατόν τὸ παράδειγμα, λέγομεν. «Ὅτι ἡ χήρα ὅπου ἀναφέρει ὁ Παῦλος, ἀγκαλὰ καὶ νὰ συναριθμητοῦ εἰς τὸ τάγμα τῶν χηρικῶν χωρὶς τινος χειροθεσίας, κατὰ τὸ α. καὶ β'. κεφ. τοῦ γ'. βιβλ. τῶν Ἀποστολικ. Διαταγῶν ἵνα διακονῆται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, κατὰ τὸν κδ'. Βασιλείου, καὶ ἐπαρκῆται εἰς τὰς πρὸς ζῶντα χρείας τῆς. Καθὼς ὁ ἴδιος Παῦλος ἐπιφέρει λέγων, «Εἰ δὲ τις πιστὸς, ἢ πιστὴ, ἔχει χήρας, ἐπαρκείτω αὐταῖς, καὶ μὴ βαρείσθω ἡ Ἐκκλησία, ἵνα ταῖς ὄντως χήραις ἐπαρκέσῃ». Ἀγκαλὰ, λέγω, καὶ ἡ χήρα αὕτη εἰς τὸ χηρικὸν τάγμα συναριθμεῖτο, καὶ ὅχι εἰς τὸ τῶν Διακονιστῶν μὲ

βλέποντες τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ προκόπτουσαν μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν σταθερότητα ὅπου δείχνουν οἱ χριστιανοὶ εἰς τὴν φύλαξιν τῶν θείων ἐντολῶν. Ταῦτα καὶ ἡμεῖς στοχαζόμενοι καλῶς, τὸν Κανὸνα τοῦτον ἐδιωρίσαμεν, ἐγχαράττοντες εἰς τὴν ἀπαλὴν ψυχὴν τοῦ μέλλοντος νὰ ἀρχίσῃ τοὺς Πνευματικoὺς ἀγῶνας τῶν Μοναχῶν, ὡσὰν σφραγίδα, τὴν εὐλογίαν τῆς θείας χάριτος, καὶ συγκροτοῦντες αὐτὸν διὰ τοῦ Κανόνος τούτου. ὅχι εἰς τὸ νὰ ἀμελῇ εἰς πολὺν καιρὸν τὴν ἐργασίαν τῆς ἀρετῆς, ἀλλὰ μάλλον εἰς τὸ νὰ ἐκλέξῃ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ὀλιγωρότερα. Λέγει δὲ καὶ ὁ ς'. τῆς ἐν Κα:θαγένῃ, ὅτι αἱ παρθένοι πρέπει νὰ καθιερώωνται εἰς τὸν Θεὸν ἀπὸ μόνον τὸν Ἐπίσκοπον, καὶ ὁ νά'. τῆς αὐτῆς, ὅτι πρέπει καὶ νὰ προνοοῦνται ἀπὸ αὐτὸν, ἢ, ἀπόντος αὐτοῦ, νὰ προνοοῦνται ἀπὸ τὸν Πρεσβύτερον.

ΚΑΝΟΝ ΜΑ'.

Τοῖς ἐν πόλεσιν, ἢ χωρίοις ἐν ἐγκλείστραις βουλομένοις ἀναχωρεῖν, καὶ ἑαυτοῖς κατὰ μόνας προσέχειν, πρότερον ἐν Μοναστηρίῳ εἰσιεῖναι δεῖ, καὶ τὴν ἀναχωρητικὴν παιδοτριβεῖσθαι διαγωγὴν, καὶ ἐπιτριετῇ χρόνον τῷ τῆς Μονῆς ἐξάρχοντι ἐν φόβῳ Θεοῦ ὑποτάττεσθαι, καὶ τὴν κατὰ πάντα, ὡς προσῆκεν, ὑπακοὴν ἐκπληροῦν, καὶ οὕτως ὁμολογοῦντας περὶ τῆς ἐν τοιούτῳ βίῳ προαιρέσεως, καὶ ὡς ἐξ ὅλης καρδίας ἐκουσίως τοῦτον ἀσπάζονται, ὑπὸ τοῦ κατὰ τὸν τόπον δοκιμάσαι προέδρου. Εἶθ' οὕτως ἐφ' ἑτερον ἐνιαυτὸν, ἐξῶθεν προσκαρτερεῖν τῆς ἐγκλείστρας, ὡς ἂν ὁ σκοπὸς αὐτῶν πλείονως φανερωθῆι. Τηνικαῦτα γὰρ πληροφρίαν παρέξουσιν, ὡς οὐ κενὴν θηρώμενοι δόξαν, ἀλλὰ δι' αὐτὸ τὸ ὄντως καλὸν, τὴν ἡσυχίαν ταύτην μεταδιώκουσι. Μετὰ δὲ τὴν τοσούτου χρόνου συμπλήρωσιν, εἰ τῇ αὐτῇ προαιρέσει ἐμμένοντες, ἐγκεκλεισθαι αὐτοὺς, καὶ μηκέτι τούτοις ἐξεῖναι, ὅτε βούλονται, τῆς τοιαύτης καταμονῆς ἀφίστασθαι, ἐκτὸς εἰ μὴ διὰ κοινὴν λυσιτέλειαν καὶ ὠφέλειαν, ἢ ἑτέραν ἀνάγκην πρὸς θάνατον αὐτοὺς βιαζομένην, πρὸς τοῦτο ἔλκοντο, καὶ οὕτω, μετ' εὐλογίας τοῦ κατὰ τὸν τόπον Ἐπισκόπου. Τῶν δὲ εἰρημέων προφάσεων δίχα, ἐγχειροῦντας ἐκ τῶν καταγωγίων αὐτῶν ἐξεῖναι, πρωτοτύπως μὲν ἄκοντας αὐτοὺς καθειργνύειν ἐν τῇ εἰρημένῃ ἐγκλείστρᾳ, ἔπειτα δὲ νηστεῖαις, καὶ ἑτέραις σκληραγωγίαις αὐτοὺς θεραπεύειν, «εἰδότας, κατὰ τὸ γεγραμμένον, ὡς οὐδεὶς βαλὼν τὴν χεῖρα ἐπ' ἄροτρον, καὶ στραφεὶς εἰς τὰ ὀπίσω, εὐθετὸς ἐστὶν εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.» [Λουκ. θ'. 62].

Ἐ ρ μ η ν ε ἰ α.

Μέγα καὶ τολμηρὸν πρᾶγμα εἶναι, τὸ, εὐθὺς εὐθὺς ἀπὸ τὴν κοσμικὴν ζωὴν νὰ ἀναχωρῇ τις, καὶ μέσα εἰς ἐγκλειστήρια νὰ ἐγκλείσθαι, καὶ ἀπὸ μίαν ὑπερβολὴν νὰ μεταπηδᾷ εἰς ἄλλην ὑπερβολὴν, ἀπὸ τὸ πολυτάραχον, λέγω, πέλαγος τοῦ βίου, εἰς τὸ δυσκολοδιάβατον πέλαγος τῆς ἡσυχίας. Διὰ τοῦτο οἱ Πατέρες οὗτοι ἐν τῷ παρόντι Κανόνι διορίζουσιν, ὅτι οἱ τοῦτο ποιῆσαι θέλοντες, νὰ πηγαίνουσι εἰς Μοναστήριον, καὶ ἀφ' οὗ τρεῖς χρόνους δεῖξουν κατὰ πάντα ὑπακοὴν εἰς τὸν Ἠγούμενον, νὰ δοκιμάζωνται ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα, ὁμολογοῦντες

ὅλον τοῦτο, ἐπειδὴ ἀπὸ τὰς μονογάμους ταύτας χήρας ἐχειροτονοῦντο καὶ Διακόνισσαι, φανερὸν ὅτι καὶ αὗται ἐξήκοντα χρόνων οὔσαι ἐχειροτονοῦντο. Καὶ ὁ λόγος ἐστὶ, διὰ τὸ ἂν τὸ κατώτερον τάγμα τῶν χηρῶν μόνον εἰς τοσοῦτους χρόνους κατελέγοντο, ἵνα μὴ καταστρηνάσῃ τοῦ Χριστοῦ, πῶς μάλλον αἱ χήραι, καὶ διὰ χειροθεσίας Διακόνισσαι, εἰς τοσοῦτους χρόνους δὲν ἔπρεπε νὰ χειροθετοῦνται, τῶν ὁμοίων ὁ μετὰ χειροθεσίαν γάμος ἦτον ἀσυγκρίτως παρανομώτερος τοῦ τῶν χηρῶν γάμου, καὶ ἀκολούθως ὁ διὰ τοῦτο φόβος ἦτο μεγαλύτερος; οὐ μόνον δὲ διὰ λόγου τοῦτο δείκνυται, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν πραγμάτων. Μαρτυρεῖ γὰρ ὁ Σωζόμενος βιβλ. ζ'. κεφ. ις'. ὅτι ὁ Βασιλεὺς Θεοδόσιος ἔκαμε νόμον (πρὸ τῆς δ'. καὶ τῆς παρουσίας Συνόδου) νὰ μὴ λαμβάνῃ διακονίαν κάμμία γυναῖκα, ἂν δὲν ἔχῃ παιδία, καὶ ἂν δὲν γένῃ ὑπὲρ τὰ ἐξήκοντα ἔτη. «Ἐκ ταύτης δὲ τῆς αἰτίας συμβάλλει καὶ Θεοδόσιον τὸν Βασιλέα προνοοῦμενον τῆς τῶν Ἐκκλησιῶν εὐκλείας τε καὶ σεμνότητος, νομοθετῆσαι τὰς γυναῖκας εἰ μὴ παιδας ἔχοιεν, καὶ ὑπὲρ ἐξήκοντα ἔτη γένοιντο, διακονίαν Θεοῦ μὴ ἐπιτρέπεσθαι, κατὰ τὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ρητὸν πρόσταγμα». Ἀλλὰ τούτους τοὺς ἐξήκοντα τῶν Διακονισσῶν εἰς μ'. ἢ δ'. ὀλιγόστευσε, διορίσασα ἀπλῶς καὶ ἀορίστως, ὅτι Διάκονος νὰ μὴ χειροτονῆται πρὸ ἑτῶν τισσαράκοντα, εἴ τε δηλ. ἐκ τῶν παρθένων εἶναι αὕτη, εἴτε ἐκ τῶν

μονογάμων χηρῶν. Διοῖπον διὰ τοὺς λογαριασμοὺς τούτους προσφευεῖ εἶναι τὸ παράδειγμα τῶν χηρῶν καὶ Διακονισσῶν, ὅπου ἀναφέρει ὁ Κανὼν, καὶ ἄριστα συμβιβάζεται πρὸς τὸ αὐτοῦ νόημα. Διακονίσσας γὰρ μὲ Διακονίσσας συγκρίνει τὰς ἐκ τῶν χηρῶν γινομένας. «Ὅτι δὲ ἐκ τῶν μονογάμων τούτων ἐχειροθετοῦντο Διακόνισσαι, συμμαρτυροῦσι ἂ. αἱ Ἀποστολῆ: καὶ διαταγαὶ βιβλ. ς'. κεφ. ιζ'. λέγουσαι: Διακόνισσα δὲ γινέσθω παρθένος ἀγνή· εἰ δὲ μήγε, νᾶν χήρα μονόγαμος, πιστὴ τιμίᾳ β'. ὁ μὴ τῆς παρουσίας ς'. Κανὼν λέγων, ὅτι ἡ γυνὴ τοῦ μέλλοντος γενέσθαι Ἀρχιερέως, ἂν ᾖ ἀξία, νὰ γίνεται Διακόνισσα· καὶ γ'. ἢ περίφημος ἐκείνη Ὀλυμπίας, καὶ χήρα οὔσα, ἦτο Διάκονος. «Ὅτι δὲ καὶ ὁ γάμος τῶν Διακονισσῶν ἦτο παρανομώτερος ἀπὸ τὸν γάμον τῶν χηρῶν, δείκνυται ἐκ τοῦ ιε'. τῆς δ'. καὶ κδ'. τοῦ Βασιλείου· ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἀναθεματίζει τὴν ὑπανδρευθεῖσαν Διάκονο μετὰ τοῦ συναφθέντος αὐτῆ, ὁ δὲ τοῦ Βασιλ. ἀφορίζει μόνον τῆς Κοινωνίας τὴν ὑπανδρευθεῖσαν χήραν, ἕως οὗ παύσῃ τῆς ἀκαθαρσίας. Ἐπειδὴ καὶ αἱ χήραι ἐπηγγέλλοντο νὰ μὴ ὑπανδρευθοῦν δεύτερον, καθὼς καὶ ἡ Ἄννα ἡ θυγάτηρ τοῦ Φαουουήλ, καὶ κατὰ τὸ ἂ. κεφ. τοῦ γ'. βιβλ. τῶν Διαταγῶν, καὶ κατ' ἐκεῖνο ὅπου λέγει ὁ Παῦλος· «Ἐχουσαι κρίμα, τι τὴν πρώτην πίστιν ἠθέτησαν» (ἀ. πρὸς Τιμίμ.) ἔρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ιθ'. τῆς ἂ.

ἴτι θεληματικῶς, καὶ ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ποθοῦσι τὴν τοιαύτην ἀναχώρησιν. Ἐπειτα μετὰ τοῦτο, νὰ ἡσυχάζουν ἕξω τῆς ἐγκλείστρας ἕνα χρόνον, διὰ νὰ δώσουν περισσοτέραν πληροφορίαν, ὅτι ὄχι διὰ κενοδοξίαν, ἀλλὰ διὰ μόνον τὸ τῆς ἡσυχίας καλόν, τὴν ζωὴν ταύτην ἐπιποθοῦσι. Καὶ ἂν μετὰ ταῦτα πάντα στέκωνται στερεοὶ εἰς τὸν αὐτὸν λογισμὸν καὶ προθυμίαν, τότε νὰ ἐγκλείωνται, καὶ πλέον νὰ μὴ ἔχουν τὴν ἄδειαν νὰ εὐγαίνουν ἕξω, ὅταν θέλουσιν, ἕξω μόνον διὰ κοινήν ὠφέλειαν τοῦ λαοῦ καὶ διὰ κίνδυνον θανάτου. Πλὴν καὶ τότε νὰ εὐγαίνουν μὲ εὐλογίαν, καὶ ἄδειαν τοῦ κατὰ τόπον Ἐπισκόπου. Εἰ δὲ χωρὶς τὰς αἰτίας ταύτας ἤθελαν εὐγουν, καὶ στατικῶς νὰ ἐγκλείωνται πάλιν εἰς τὴν ρηθεῖσαν ἐγκλείστράν των, καὶ μὲ νηστείας, καὶ ἄλλας κακουχίας νὰ κανονίζωνται, διὰ νὰ μάθωσιν, ὅτι, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος, ὅποιος βάλλει τὸ χεῖρ του εἰς τὸ ἄλετρον, ἦτοι ὅποιος ἀρχίσῃ τὴν κατὰ Θεὸν πολιτείαν, ἔπειτα γυρίσῃ εἰς τὴν κοσμικὴν ζωὴν, οὗτος δὲν ἔμπορεῖ νὰ εὐθυπορήσῃ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

ΚΑΝΩΝ ΜΒ'.

Τοὺς λεγομένους ἐρημίτας, οἵτινες μελανειμονοῦντες, καὶ τὰς κεφαλὰς κομῶντες περιάγουσι τὰς πόλεις, μεταξὺ ἀνδρῶν λαϊκῶν καὶ γυναικῶν ἀναστρεφόμενοι, καὶ τὸ οἰκεῖον ἐπάγγελμα καθυβρίζοντες, ὀρίζομεν, εἰ μὲν αἰροῦνται τὰς κόμας ἀποκειράμενοι, τὸ τῶν λοιπῶν Μοναχῶν ἀναδέξασθαι σχῆμα, τούτους ἐν Μοναστηρίῳ ἐγκαθίστασθαι, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἐγκαταλέγεσθαι. Εἰ δὲ μὴ τοῦτο προέλονται, παντάπασιν αὐτοὺς τῶν πόλεων ἀπελαύνεσθαι, καὶ τὰς ἐρήμους οἰκεῖν, ἐξ ὧν καὶ τὴν ἐπωνυμίαν ἑαυτοῖς ἀνεπλάσαντο.

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ πάλαι πολλοὶ λαοπλάνοι ἐρημίται ὀνομαζόμενοι, μαῦρα ἐφόρου, καὶ μαλλία τρέφοντες εἰς τὴν κεφαλὴν, ἐπεριτοιοῦντες εἰς τὰς πόλεις, ἀναμεταξὺ ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, καὶ τὸ μοναχικὸν ἐπάγγελμα καθυβρίζον, διὰ τοῦτο ὀρίζει ὁ παρὼν Κανὼν, ὅτι οἱ τοιοῦτοι, εἰ μὲν θέλουν νὰ κουρεύουν τὰ μαλλία, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἐν Μοναστηρίοις εὐρισκόμενοι Μοναχοὶ (1), καὶ εἰς Μοναστήριον νὰ ἀποκατασταίνωνται, καθὼς ἂν ἔχοι ὄχι καὶ δὲν θέλουν, νὰ διώκωνται τελείως ἀπὸ τὰς πόλεις, καὶ νὰ πηγαίνουν νὰ κατοικοῦν εἰς τὰς ἐρήμους, ἀπὸ τὰς ὁποίας ψευδῶς, καὶ οὐκ ἀληθῶς, ἐρημίτας τὸν ἑαυτὸν τοὺς ὠνόμασαν.

ΚΑΝΩΝ ΜΓ'.

Ἐξὸν ὑπάρχει Χριστιανῶ τὸν ἀσκητικὸν ἐλέσθαι βίον, καὶ τὴν πολυτάραχον ζάλην τῶν βιωτικῶν πραγμάτων ἀποθέμενον, ἐν Μοναστηρίῳ εἰσιέναι, καὶ κατὰ τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἀποκαρῆναι, ἂν ἐν οἰωδῆποτε πταισίματι ἀλφ' ὁ γὰρ Σωτὴρ ἡμῶν Θεὸς ἔφη || Τῆς α'. καὶ β'. β'. Ἰωάννου 37. «Τὸν ἐρχόμενον πρὸς με, οὐ μὴ ἐκβάλω ἕξω» ὡς οὖν τῆς μοναχικῆς πολιτείας, τὴν ἐν μετανοίᾳ στηλογραφούσης ζωὴν ἡμῖν, τῷ γνησίως ταύτῃ προστιθεμένῳ συνευδοκοῦμεν, καὶ οὐδεὶς αὐτὸν παρεμποδίσῃ τρόπος πρὸς τὴν τοῦ οἰκειοῦ σκοποῦ ἀποπλήρωσιν.

Ἑρμηνεία.

Ὡς φαίνεται, θέλοντές τινες νὰ μονάσουν, ἐμποδίζοντο ἀπὸ τινος, τυχὸν δι' ἁμαρτήματα ὁποῦ ἔκαμαν. Ὅθεν ὁ παρὼν διορίζει, ὅτι εἶναι ἄδεια εἰς τὸν καθὲς Χριστιανὸν (αὐτεξούσιον δηλ. καὶ ὄχι ὑπεξούσιον, καὶ ὅρα τὸν πβ'. Ἀποστολικὸν) νὰ ἀπαρνηθῆται τὸν κόσμον, καὶ νὰ πηγαίῃ εἰς Μοναστήριον νὰ ἀποκείρεται, (2) καὶ

(1) Σημειώσαι ἀπὸ τοῦ παρόντος Κανόνος, ὅτι οἱ ἐν Κοινοβίοις καὶ Μοναστηρίοις εὐρισκόμενοι Μοναχοὶ πρέπει συμμέτρως νὰ κουρεύωσι τὰ μαλλία των, διότι κουρὰν σύμμετρον φαίνονται νὰ κάμνουν οἱ Μοναχοί, καὶ ἀπὸ τὸν Κανὼνα τοῦτον, καὶ ἀπὸ τὸν περὶ παρθενίας λόγον τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου, καὶ ἀπὸ τὸν εἰρηλικὸν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, καὶ ἀπὸ πολλὰς ἱστορίας τοῦ Λαυσαϊκοῦ. Ἐπειδὴ κοντὰ εἰς τοὺς Μοναχοὺς ὁ παρὼν καιρὸς, πένθους καιρὸς ἐστὶ, κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόστομον, (ὁμιλία νς'. Ματθ.) καὶ τὸν Ἰωάννην τῆς Κλίμακος. Ὁ δὲ Θεὸς λέγει διὰ τοῦ Ἡσαίου, ὅτι σημεῖον πένθους καὶ κλαυθμοῦ, καὶ κοπετοῦ, εἶναι ἡ ξύρσις τῆς κεφαλῆς (Ἡσαί. κβ'. 12). Καὶ ἂν κατὰ τὸν Παῦλον, καθὲς ἄνδρας ἀπλῶς ἀσχημονῇ ἔχωντας μαλλιά (καὶ ὅρα τὴν ὑποσημ. τοῦ ις'. τῆς παρούσης), πόσω μᾶλλον ἀσχημονοῦσιν οἱ Μοναχοὶ μαλλία τρέφοντες; ἔαν δὲ ὅλοι

κοινῶς οἱ Μοναχοὶ πρέπει συμμέτρως νὰ κόπτωσι τὰ μαλλία των, πόσω μᾶλλον πρέπει νὰ κόπτωσιν αὐτὰ οἱ ἐν Μοναστηρίοις, ἢ κελλίως εὐρισκόμενοι νέοι Μοναχοί, καὶ Διάκονοι; οἱ τοιοῦτοι γὰρ ὅσον σκανδαλίζουσι τοὺς ἄλλους μὲ τὸ ἀγένειον τοῦ προσώπου των, ἄλλο τόσον σκανδαλίζουσι καὶ μὲ τὰ μακρὰ καὶ κτενισμένα μαλλία των. Ἀπὸ ταῦτα δὲ πρέπει νὰ φυλάττωνται οἱ ἐν ταῖς πόλεσι, καὶ μάλιστα οἱ ἐν τῇ Βασιλευούσῃ εὐρισκόμενοι.

(2) Ἀπόκασιν ἐδῶ ὁ Κανὼν λέγει τὸ μέγα καὶ ἀγγελικὸν σχῆμα, ἐπειδὴ, κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα, (Ἑρμ. τοῦ β'. τῆς ἐν τῇ ἀγίᾳ Σοφίᾳ) κυρίως ἀπόκασις εἶναι ἡ τοῦ μεγάλου καὶ ἀγγελικοῦ σχήματος περιβολή. Πρέπει δὲ νὰ ἤξεύρωμεν, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς τὸ σχῆμα τῶν Μοναχῶν ἦτον ἕνα καὶ μόνον, τὸ μέγα δηλ. καθὼς ὁ ἅγιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης τὸ γράφει εἰς τὴν διαθή-

ἔκαμε καὶ τὸ μεγαλύτερον ἀμάρτημα, ἐπειδὴ καὶ ὁ Κύριος εἶπε· δὲν θέλω ἀποδιώξει ἐκεῖνον ὁποῦ ἔρχεται πρὸς τοῦ λόγου μου· λοιπὸν, ἐπειδὴ ἡ ζωὴ τῶν Μοναχῶν εἰκονίζει τὴν μετάνοιαν, καθὼς καὶ ἡ στήλη εἰκονίζει τὸ στηλογραφούμενον πρᾶγμα, διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς εὐαρεστούμεθα καὶ συγχαιρομεν εἰς τοὺς προτιμῶντας αὐτὴν, καὶ κἄμμια αἰτία (ἀμαρτίας δηλ. καὶ ὄχι ὑπεξουσιότητος) δὲν θέλει ἐμποδίσαι τοὺς τοιοῦτους ἀπὸ τῆν τοῦ σκοποῦ τελειώσιν. Λέγει δὲ καὶ ὁ κέ'. τοῦ Νικηφόρου, ὅτι, ἐὰν τις ἀσθενὴς ὦν, ἐπιζητῇ τὸ μοναχικὸν σχῆμα, πρέπει νὰ τοῦ δίδεται χωρὶς ἀναβολὴν καιροῦ, καὶ ἡ χάρις νὰ μὴ ἐμποδίζεται ἀπὸ αὐτόν. Τοῦτο τὸ ἴδιον λέγουσι καὶ ὁ Βαλασαμῶν, καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Συμεὼν· χωρὶς ὁμῶς γέροντος τοῦ μέλλοντος αὐτὸν εἰς ὑποταγὴν δεχθῆναι, κἄνενας Μοναχὸς δὲν πρέπει νὰ γίνεταί, κατὰ τὸν β'. τῆς α. καὶ β'.

κην του. Δὲν θέλεις δώσει τινὸς ἐκεῖνο, ὁποῦ λέγουσι μικρὸν σχῆμα, ἔπειτα τὸ μέγα, διατὶ τὸ σχῆμα ἓνα εἶναι, ὡσπερ καὶ τὸ βάπτισμα, καθὼς οἱ ἅγιοι Πατέρες τὸ ἐμεταχειρίσθησαν. Καὶ ὁ θεὸς Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς εἰς μίαν ἐπιστολὴν πρὸς Παῦλον ἱερομόναχον λέγει, τοῦτο εἶναι τὸ μέγα καὶ μοναχικὸν σχῆμα. Μικρὸν δὲ σχῆμα τῶν μοναχῶν οἱ Πατέρες δὲν ἤξεύρουσιν, ἀλλὰ μερικοὶ ἀπὸ τοὺς μεταγενεστέρους ἐφάνηκαν μὲν, ὅτι τὸ ἐμοίρασαν εἰς δύο, μὲ τὸ νὰ κῆνουνσι ὁμῶς τὰς αὐτὰς ἐρωταποκρίσεις καὶ ὑποσχέσεις τόσον εἰς τὸ μικρὸν, ὅσον καὶ εἰς τὸ μέγα, πάλιν ἓνα σχῆμα τὸ ἀποκαθιστῶσι. Καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Συμεὼν (Κεφ. κ'). λέγει, ὅτι καθὼς τὸ βάπτισμα εἶναι ἓν καὶ μόνον, ἔτσι καὶ τὸ σχῆμα τῶν Μοναχῶν. Τὸ γὰρ μικρὸν σχῆμα ἀρραβῶν καὶ προσόμιον εἶναι τοῦ μεγάλου σχήματος, καὶ ἐπεννοήθη ἀπὸ τινος ὑστερινούς Πατέρας διὰ τὴν ἀσθένειαν (ἢ καὶ ἀμέλειαν) τῶν ἀνθρώπων. Καὶ τὸ Εὐχολόγιον δὲ καὶ ὁ Βαλασαμῶν (Ἐρμην. τοῦ β'. τῆς ἐν τῇ ἀγίᾳ Σοφίᾳ) τὸ μικρὸν σχῆμα ἀρραβῶνα ὀνομάζουσι τοῦ μεγάλου σχήματος. Ὁ δὲ Ἰωβ, ὁ καλούμενος ἀμαρτωλὸς, ἐν τῷ περὶ Μυστηρίων (παρὰ τῷ Συνταγματῆρι τοῦ Χρυσάνθου Ἱεροσολύμ.), καὶ τρίτον σχῆμα προσθέτει λέγων οὕτω. Τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἀπὸ τοῦ ἐλάττονος ἐπὶ τὸ τελειότερον προχωρεῖ, ἀπὸ μικροσχήμου καὶ ρασοφόρου καλουμένου, εἰς τὸ τῆς κουρᾶς ἅγιον σχῆμα, καὶ ἀπὸ τούτου πάλιν εἰς τὸ ἀγγελικὸν μέγα καλούμενον· παρομοίως δὲ καὶ τὸ Εὐχολόγιον εἰς τρία διαιρεῖ τὰς ἀκολουθίας τοῦ σχήματος, εἰς ἀκολουθίαν ρασοφόρου, μικροσχήμου καὶ μεγαλοσχήμου. Καὶ μικρόσχημον μὲν δὲν ὀνομάζει τὸν ρασοφόρον, ὡς τὸν ὀνομάζει ὁ Ἰωβ, ἀλλὰ τὸν κοινῶς παρ' ἡμῶν λεγόμενον σταυροφόρον, τὸ ὁποῖον κουρᾶς σχῆμα ὠνόμασεν ὁ Ἰωβ ἀνωτέρω. Τούτων οὕτως εἰρημένων, ὅσοι μὲν φθάσουν νὰ γένουν ρασοφόροι, δὲν δύνανται πλέον νὰ ρίψουν τὰ ράσα καὶ νὰ ὑπανδρευθοῦν, ἀπαγε. Πῶς γὰρ τοῦτο θέλουν τολμήσουν, εἰς καιρὸν ὁποῦ καὶ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς τῶν ἐκούρευσαν, τὸ ὑποῖον δηλοῖ πῶς ἀπέριψαν ἀπὸ τῆν κεφαλῆν τῶν κάθε φρόνημα κοσμικόν, καὶ ἀφείρωσαν τὴν ζωὴν τῶν εἰς τὸν Θεόν; Πῶς, ὁποῦ καὶ ράσον μοναχικὸν δι' εὐλογίας ἐφώρεσαν, καὶ καλυμαύχιον, καὶ τὸ ὄνομα τῶν ἄλλαξαν, καὶ δύο εὐχαὶ παρὰ τοῦ ἱερέως ἀνεγνωσθησαν εἰς αὐτοὺς, εἰς τὰς ὁποίας ὁ ἱερεὺς εὐχαριστεῖ τὸν Θεόν, διατὶ τοὺς ἐλύτρωσεν ἀπὸ τῆν ματαίαν καὶ κοσμικὴν ζωὴν, καὶ τοὺς ἐκάλεσεν εἰς τὸ σεμνὸν ἐπάγγελμα τῶν Μοναχῶν, καὶ παρακαλεῖ αὐτὸν νὰ τοὺς δεχθῇ εἰς τὸν σωτήριόν του ζυγόν; Καὶ ἂν ἐκεῖνος ὁποῦ μοναχὰ ὑποσχεθῇ νὰ γένῃ καλόγηρος, χωρὶς νὰ ρασοφορέσῃ, πρέπει νὰ μὴ παραδαίνη, ἀλλὰ νὰ τελειόνῃ τὴν ὑπόσχεσίν του (καὶ ὅρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ κῆ. τοῦ Βασιλ.) κατὰ τὸ, τὰς εὐχὰς μου ἀποδώσω τῷ Κυρίῳ, πῶσφ μᾶλλον ὁ καὶ τὰ ράσα φορέσας; Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Βαλασαμῶν (Ἐρμ. τοῦ ε. τῆς α. καὶ β'.) λέγει, ὅτι ὁ ρασοφορέσας δὲν ἔχει πλέον ἄδειαν νὰ γένῃ λαϊκός, ἀλλὰ θέλει ἀναγκασθῇ νὰ τελειώσῃ τὸν ἀ. σκοπὸν του, ἤτοι νὰ λάβῃ τὸ σχῆμα τέλειον ὄχι καὶ δὲν θέλει, νὰ ἔχῃ νὰ τιμωρῆται, καθὼς

ὁ νόμος προστάζει εἰς τὸν ἀ. τίτλ. τοῦ δ'. βιβλίου· ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ιθ'. τοῦ Βασιλ. ὁποῦ λέγει τὰ αὐτὰ καὶ Βαλασαμῶν ὁ αὐτός. Ὅσοι δὲ πάλιν εἶναι μικρόσχημοι σταυροφόροι, καὶ αὐτοὶ εὐρίσκονται εἰς δύο στενὰ, δηλαδὴ καὶ νὰ φυλάττουν τὴν ἀκρίβειαν τῶν μεγαλοσχημῶν, διατὶ τὰς αὐτὰς καὶ ἀπαρλλάττοντες ὑποσχέσεις. καὶ τῶν αὐτῶν εὐχῶν τῶν μεγαλοσχημῶν ἔδωκαν εἰς τὸν Θεόν καὶ αὐτοὶ, καὶ μὲ τὰ αὐτὰ ἄμφια ἐκείνων (πλὴν τινῶν) ἐκοσμήθησαν παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἤξιώθησαν (πλὴν τριῶν) καὶ αὐτοί· μὴ προφασίζομενοι προσφάσεις ἐν ἀμαρτίαις, πῶς αὐτοὶ τάχα δὲν εἶναι μεγαλόσχημοι, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἔχουν χρεὸς νὰ φυλάττουν τὴν ἀκριβῆ πολιτείαν τῶν Μοναχῶν, καὶ πρὸς τούτοις νὰ μὴ ἀμελοῦν, ἀλλὰ νὰ σπουδάζουν εἰς τὸ νὰ παίρουν καὶ τὸ μέγα σχῆμα τὸ τέλειον. Διατὶ καθὼς ὁ ἀρραβῶν μὲ τὸν γάμον συγκρινόμενος εἶναι ἀτελής, ἔτσι καὶ τὸ μικρὸν σχῆμα ὁποῦ ἔχουν, μὲ τὸ νὰ ᾔναι ἀρραβῶν πρὸς τὸ μέγα, ὡς εἴπομεν, εἶναι καὶ αὐτὸ ἀτελής, καὶ ἀκολουθῶς καὶ αὐτοὶ ὁποῦ τὸ ἔχουν εἶναι ἀτελεῖς. Ἀς ἰδοῦν δὲ τὸν Συμεὼν τὸν Θεσσαλονίκης (κεφ. τζ'). ὁποῦ λέγει, ὅτι ὅσοι εἶναι ἀτελεῖς εἰς τὸ σχῆμα, πρέπει νὰ τελειωθοῦν. ἵνα μὴ ἀποθάνουν ἀτελεῖς, χωρὶς τῆς τελειοτάτης τελετῆς τοῦ σχήματος. . . . καὶ ὅτι, καθὼς ἐκεῖνος ὁποῦ δὲν βαπτισθῇ, δὲν εἶναι χριστιανός, ἔτσι καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ δὲν τελειωθῇ εἰς τὸ σχῆμα, δὲν εἶναι Μοναχός (τέλειος δηλ.). Σημείωσα δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι ἀγκαλὰ καὶ Ἀθανάσιος ὁ ἐν τῷ Ἀθῶν, καὶ ὁ ὅσιος καὶ ὁμολογητῆς Δουναλὲ παρὰ τῷ συναξαριστῇ (Δεκεμβρ. ιζ'.) καὶ ἄλλοι τινὲς, ἔλαβον πρῶτον τὸ μικρὸν σχῆμα, καὶ ἔπειτα τὸ μέγα, κατὰ διαφόρους καιροὺς, καλλίτερα ὁμῶς καὶ ἀκριβέστερα ποιούσιν ἐκεῖνοι, ὁποῦ ἄπαξ γίνονται μεγαλόσχημοι, χωρὶς νὰ γένουν μικρόσχημοι, διατὶ μὲ τὴν μίαν αὐτὴν καὶ μόνην φοράν, ἐν καὶ μοναδικὸν πραγματικῶς ἀποδεικνύουσι τὸ σχῆμα τῶν Μοναχῶν, ὅπερ ἡ τῶν ἁγίων παράδοσις βούλεται. Ἡ δὲ εὐχὴ ὁποῦ εὐρίσκεται τυπωμένη εἰς τὸ βιβλίον τῶν τοῦ Στουδίτου κατηχήσεων, ὅς τις λέγει ὅτι ὁ ποιητῆς αὐτῆς ἔλαβε τὸ μικρὸν σχῆμα, ἔπειτα ἔλαβε τὸ μέγα· αὕτη, λέγω, ἡ εὐχὴ, ἀγκαλὰ καὶ ᾔναι κατανοκτικὴ καὶ ψυχοφελής, ὁμῶς δὲν εἶναι Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, ἀλλὰ Θεοδοσίου τινός, ὡς τοῦτο φαίνεται ἐν αὐτῇ, ἐκ διαφόρων ἐρμηνυθεισῶν. Ἀγκαλὰ δὲ καὶ κάθε καιρὸς ᾔναι ἀρμόδιος εἰς τὸ νὰ γένῃ τινὰς Μοναχός, ἀρμόδιότερος ὁμῶς εἶναι εἰς τοῦτο ὁ τῆς τεσσαρακοστῆς, ὅτι καιρὸς μετανοίας ἐστὶ, κατὰ τὴν κέ. ἀπόκρ. Συμεὼν τοῦ Θεσσαλονίκης. Ὁ δὲ Ἰωβ λέγει, ὅτι πολλοὶ μοναχοὶ ἢ Μοναχὸν εἰς μίαν λειτουργίαν οὐ γίνονται ἀπὸ ἓνα γέροντα, ἀλλὰ ἓνας καὶ μίαν. Ἀγγελικὸν δὲ λέγεται τὸ σχῆμα τῶν Μοναχῶν καὶ διὰ ἄλλα αἰτία, μάλιστα δὲ διὰ τὰ δύο ταῦτα· ἓνα μὲν, διατὶ ὁ Μοναχὸς πρέπει ἐν σαρκὶ ὦν, νὰ μιμῆται τὴν ἄσαρκον ζωὴν καὶ παρθενίαν τῶν Ἀγγέλων, καὶ ἄλλο δὲ, διατὶ ὁ Μοναχὸς πρέπει πάντοτε νὰ δοξολογῇ τὸν Θεόν, ὡς οἱ ἐν Οὐρανῷ Ἀγγελοὶ· κατὰ τὸν Θεσσαλονίκης Συμεὼν. Ὁ δὲ Ἀρεπαγίτης Διονύσιος ἐν τῷ περὶ μοναχικῆς τελειώσεως λέγει, ὅτι ἡ τῶν μεριστῶν οὐ μόνον ζωὴν, ἀλλὰ μὴν, καὶ φαντασιῶν ἀποταγῇ, τὴν τελειοτάτην ἐμφαίνει τῶν Μοναχῶν φιλοσοφίαν, ἐν ἐπίσταμῃ τῶν ἐνοσητῶν ἐντολῶν ἐνεργουμένην.

ΚΑΝΩΝ ΜΑ'.

Μοναχὸς ἐπὶ πορνείᾳ ἀλόους, ἢ πρὸς γάμου κοινωνίαν καὶ συμβίωσιν γυναῖκα ἀγόμενος, τοῖς τῶν πορνευόντων ἐπιτιμίοις κατὰ τοὺς Κανόνας ὑποβληθήσεται.

Τῆς δ' ις'. τῆς Ἀγκύρ. ιθ'. Βασιλ. ζ'. ιη'. ιθ'. κ'. ξ'.

Ἑρμηνεία.

Ἐάν Μοναχὸς ἐλεγθῆ ὅτι ἐπόρνευεν, ἢ ὑπανδρευθῆ, ὡς πόρνος, ἤτοι ἐπὶ τὰ χρόνους νὰ ἐπιτιμᾶται κατὰ τοὺς Κανόνας, χωριζομένου πρότερον τοῦ παρανόμου συνοικεσίου, διορίζει ὁ παρὼν Κανὼν. Κανόνας δὲ ἐννοεῖ τὸν ιθ'. τοῦ Βασιλ. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ις'. τῆς δ' (1).

ΚΑΝΩΝ ΜΒ'.

Ἐπειδὴ μεμαθήκαμεν, ἐν τισὶ γυναικείοις Μοναστηρίοις τὰς μελλούσας τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου καταξιῶσθαι σχήματος, πρότερον σηρικαῖς, καὶ παντοῖαις στολαῖς, ἔτι μὴν καὶ κοσμί- οις, χρυσῶ καὶ λίθω πεποικιλμένοις, ὑπὸ τῶν προσαγόντων αὐτὰς περιστέλλεσθαι, καὶ οὕτω τῷ θυσιαστηρίῳ προσιούσας, ἐκδιδύσκεσθαι τὴν τσαύτης τῆς ὕλης ἀμφίασιν, παραχρῆμά τε γίνεσθαι ἐπ' αὐταῖς τὴν τοῦ σχήματος εὐλογίαν, καὶ τὸ μέλλαν αὐτὰς ἐνδύμα ἀμφιένυσθαι, ὀρίζομεν, ὥστε μηκέτι ἀπὸ τῶν νῦν τοῦτο γίνεσθαι· οὐδὲ γὰρ εὐαγὲς ὑπάρχει, τὴν ἤδη διὰ τῆς οικείας προαιρέσεως ἀποθεμένην πᾶσαν τὴν τοῦ βίου τερπνότητα, καὶ ἀσπασαμένην τὴν κατὰ Θεὸν πολιτείαν, καὶ βεβαιώσασαν ταύτην λογισμοῖς ἀκλινέσι, καὶ οὕτω τῷ Μοναστηρίῳ προσελθοῦσαν, αὐθις εἰς ἀνάμνησιν διὰ τοῦ τοιοῦτου φαρτοῦ τε καὶ ρέοντος κόσμου ἐλθεῖν, ὧν ἤδη ἐποίησατο λήθην. Ἐκ τούτου τε ἀμφίβολον καταστῆναι, καὶ τὴν ψυχὴν ἐκταραχθῆναι, δίκην κυμάτων ἐπικλυζόντων, καὶ τῆδε κάκεισε περιστρεφόντων, ὡς μήτε δάκρυον, ἔστιν ὅτε, λοιπὸν ἀφιείταν, τὴν ἐν τῇ καρδίᾳ διὰ τοῦ σώματος κατάνυξιν ἐπιδείξασθαι. Ἄλλ' εἰ καὶ βραχύ τι, ὡς εἰκὸς, ἐκπηδήσειε δάκρυον, μὴ μᾶλλον τῆς διὰ τὸν ἀσκητικὸν ἀγῶνα διαθέσεως χάριν, ἢ διὰ τὸ τὸν κόσμον, καὶ τὰ ἐν κόσμῳ καταλιπεῖν, παρὰ τοῖς ὁρῶσι τοῦτο προελθεῖν λογισθῆναι.

Τῆς Καρθ. ρλε'.

Ἑρμηνεία.

Ἐμποδίζει ὁ παρὼν Κανὼν τὸ νὰ στολίζονται αἱ γυναῖκες, ὅπου μέλλουν νὰ γένουν Μοναχαὶ μὲ μεταξωτὰ φορέματα, καὶ μὲ ἄλλα κόσμια χρυσοῦ, καὶ λίθων πολυτίμων, καὶ ἔτσι ἐστολισμέναι νὰ πλησιάζουν πρὸς τὸ ἅγιον βῆμα τῆς ἐκκλησίας τῶν γυναικείων Μοναστηρίων, καὶ ἐκεῖ νὰ ἐκδύωνται μὲν τὰ τοιαῦτα μάταια στολίδια, παρευθὺς δὲ νὰ ἐνδύωνται τὰ μαῦρα τῶν Μοναχῶν φορέματα, καὶ τὴν εὐλογίαν τοῦ σχήματος νὰ λαμβάνουσι. Διότι δὲν εἶναι πρέπον, ἢ γυνὴ ἐκείνη, ὅπου πρότερον ἐξ οικείας προαιρέσεως ἀπέρριψε κάθε ἡδονὴν τοῦ βίου, καὶ ἠγάπησεν τὴν κατὰ Θεὸν πολιτείαν, καὶ μὲ λογισμοῦς στερεοὺς ἐβεβαίωσε τὴν προαίρεσιν τῆς ταύτης, καὶ ἔτσι στερεὰ ἐπήγεν εἰς τὸ Μοναστήριον, πάλιν νὰ ἔρχεται εἰς ἐνθύμησιν μὲ τὰ τοιαῦτα στολίδια ἐκείνων ὅπου κατεφρόνησε προλαβόντως καὶ ἀλησμόνησε (2), καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν στολιδίων

(1) Ὁ Βασιλεὺς βλέπωντας νὰ κανονίζεται μόνον ὡς πόρνος ὁ ὑπανδρευθεὶς Μοναχὸς ἀπὸ τὸν παρόντα Κανόνα, καθὼς καὶ ἕνας κοσμικὸς, λέγει, ὅτι ἡ συγκατάθεσις αὕτη γίνεται διὰ τοὺς Μοναχοὺς ἐκείνους, ὅπου ἀπ' ἐαυτῶν, καὶ θεληματικῶς χωρίζουσι τὸν παράνομον γάμον αὐτῶν, καὶ τρέξουν πρὸς τὴν ἐξομολόγησιν καὶ μετάνοιαν, καὶ ὄχι διὰ τοὺς ἀκουσίως μετανοοῦντας.

(2) Ἀπὸ τὰ λόγια ταῦτα τοῦ Κανόνοιο συμπεραίνομεν, ὅτι ἡ ἀλησμονησιὰ αὕτη διὰ τινος χρονοτριβῆς ἐν τῷ Μοναστηρίῳ καὶ δοκιμῆς ἐγένετο, καὶ ἀκολούθως, ὅτι καὶ τότε οἱ Μοναχοὶ καὶ Μονάζουσαι μὲ τὰ κοσμικὰ φορέματα ἔκαμναν τὴν δοκιμὴν, καὶ ὄχι μὲ ρασοφορίαν. Τὰ μαῦρα γὰρ φορέματα, λέγει, μετὰ τὸ προσελθεῖν τῷ Μοναστηρίῳ ἐνεδύοντο· φανερώτερον δὲ γίνεται τοῦτο ἀπὸ τὸν ρλε'. τῆς ἐν Καρθαγ. ὅρα καὶ τὸν α'. τοῦ Νικολάου περὶ τούτου. Καὶ σημείωσαι κατὰ τὸν Παχυμέρη ἐν τῇ εἰς τὸν ἄγιον Διονύσιον παραφράσει, ὅτι τὸ μαῦρον φόρεμα τῶν Μοναχῶν ὄηλοι, ὅτι μοναχικῶς αὐτοὶ πολιτεύονται, συμμαζωμένοι εἰς τὸν ἑαυτῶν τους, καθὼς καὶ τὸ μαῦρον χρῶμα συμμαζώ-

νει τὴν ὄψιν εἰς ἑαυτό. Ἡ μοναχικὴ τάξις μοναχῶς πολιτεύεται· τοῦτο γὰρ ὄηλοι καὶ τὸ ἀμφιεννύμενον μέλαν. Διὸ καὶ ὁ θεῖος Ἀθανάσιος ἐν τῷ περὶ παρθενίας λέγει, ὁ ἐπενδύτης σου μέλας, μὴ βεβαμμένος ἐν βαφῇ, ἀλλ' αὐτοφυῆς ἰδιόχρους. Ὅχι μόνον δὲ τὰ μαῦρα οικεῖα εἶναι εἰς τοὺς Μοναχοὺς, ἀλλὰ καὶ τὰ φαιὰ, τὰ ὅποια δὲν εἶναι οὔτε πολὺ μαῦρα, οὔτε πολὺ ἄσπρα, ἀλλὰ σύνθετα ἀπὸ μαῦρον καὶ ἄσπρον. Δι' ὃ καὶ Χρυσόστομος ἐν τῷ περὶ παρθενίας, οὐκ ἐν φαιοῖς ἱματίοις καὶ χρώμασιν ἢ παρθενία. Ὀηλοι δὲ τοῦτο καὶ Ζώσιμος ὁ ἱστορικὸς τὸ δὲ μαῦρον χρῶμα ὄηλοι ἀκόμη καὶ τὸ πένθος καὶ λύπην ὅπου πρέπει νὰ ἔχη ὁ Μοναχός. Οἱ γὰρ λυπούμενοι καὶ πενθοῦντες διὰ τινος συγγενεῖς τῶν ἀποθανόντων, συνθλιζοῦσι νὰ μαυροφοροῦν. Ἐπειδὴ δὲ ἀνεφίραμεν διὰ τὰ μοναχικὰ φορέματα, καλὸν εἶναι ἐδῶ νὰ ἐρμηνεύσωμεν καὶ τί ὄηλοι τὸ καθ' ἕνα. Ὁ μὲν οὖν χιτῶν, (ὁ ὁποῖος ἦτον ὡσάν εἰς εἶδος ὑποκαμίσου, δ νῦν ἐσώρασον καλεῖται, καὶ Ζωστικόν) ὄηλοι τὸν χιτῶνα τῆς ἀγαλλιᾶσεως, καὶ τὴν θείαν δικαιοσύνην, ἣν ἐνδύεται ὁ Μοναχὸς ἀντὶ τῶν δερματίνων χιτῶνων, καὶ ἀντὶ τῆς γυμνώσεως τοῦ Ἀδάμ, κατὰ τὸ

τούτων, νὰ παραχθῆ ἡ ψυχὴ τῆς, μὲ τὸ νὰ ἀσκηθῶν κατ' αὐτῆς αἱ κοσμικαὶ φαντασῖαι, ὡσὰν κύματα, ὥστε ὁποῦ μῆτε δάκρυον λοιπὸν νὰ τὴν ἀφήσουν νὰ εὐγάλη δταν κουρευέται, καὶ μὲ αὐτὸ νὰ δεῖξη τὴν τῆς καρδίας κατάνυξιν. Εἰ δὲ καὶ ὀλίγον δάκρυον ἤθελεν εὐγάλη, τυχὸν νὰ νομίζεται ἀπὸ τοὺς βλέποντας, ὅτι τὸ εὐγαλεν, ὅχι τόσον διατι ἡζιώθη τοῦ ἀγγελικοῦ σχήματος, ὅσον διατι ἀφήκε τὸν κόσμον καὶ τὰ ἐν Κόσμῳ.

ΚΑΝΟΝ ΜΓ'.

Τῆς ς'. μζ'. || Αἱ τὸν ἀσκητικὸν αἰρούμεναι βίον, καὶ ἐν Μοναστηρίῳ καταταπτόμεναι, καθόλου μὴ προιέτωσαν, εἰ δὲ τις ἀπαραίτητος αὐτὰς ἀνάγκη πρὸς τοῦτο ἔλκοι, μετ' εὐλογίας καὶ ἐπιτροπῆς τῆς Προεστῶσης τοῦτο πραττέτωσαν. Καὶ τότε μὴ μόναι καθ' ἑαυτὰς, ἀλλὰ μετὰ τινων πρεσβυτιδῶν καὶ πρωτευουσῶν ἐν τῷ Μοναστηρίῳ μετ' ἐντολῆς τῆς Καθηγουμένης παντελῶς δὲ αὐτὰς ἐξωκοιτεῖν οὐκ ἔξεστιν· ἀλλὰ καὶ οἱ ἄνδρες οἱ τὸν μονήρη μετερχόμενοι βίον, χρείας ἐπιγούσης, καὶ αὐτοὶ μετ' εὐλογίας, τοῦ τὴν ἡγουμένηαν ἐμπεπιστευμένου προιέτωσαν. Ὅστε οἱ παραβαίνοντες τὸν νῦν ὀρισθέντα παρ' ἡμῶν ρον, εἴτε ἄνδρες εἶεν, εἴτε γυναῖκες, προσφόροις ἐπιτιμῖαις ὑποβληθήτωσαν.

Ἑρμηνεία.

Δὲν θέλουσιν οἱ Πατέρες οὗτοι νὰ εὐγαίνωσι παντελῶς ἀπὸ τὰ Μοναστήριά των αἱ Μοναχαί· εἰ δὲ καὶ κἄμμία ἀπαραίτητος ἀνάγκη ἤθελε τὰς βιάζει εἰς τοῦτο, ἄς εὐγαίνουν μὲ εὐλογίαν καὶ ἄδειαν τῆς Προεστῶσης,

Εὐχολόγιον, καὶ τὸν Θεσσαλονίκης Συμεών. Τὸ παλλίον (τὸ ὁποῖον ἦτο φόρεμα καὶ περιβόλαιον, ὡσὰν εἰς εἶδος τοῦ νῦν καλουμένου ἐπανωρράσου, ἢ μανδορράσου, καθὼς καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Συμεὼν περιβόλαιον τὸ ὀνομάζει, καὶ ὁ Ἀββᾶ Ἰσαὰκ λέγων, ἔλιξον τὸ παλλίον σου, φόρεμα τὸ θέλει νὰ ἦτο, καὶ ὄχι καθὼς οἱ τωρινοὶ μοναχοὶ τὸ παλλίον ἀποβαλόντες ἀντὶ τούτου, τὸ καλούμενον παραμάνδου μεταχειρίζονται, εἰς καιρὸν ὁποῦ τὸ ὄνομα τοῦ παραμανδύου. δηλοῖ φόρεμα. καὶ ὡσὰν δευτέρον μανδύαν (διὰ τοῦτο, ὡς φαίνεται, καὶ τὸ Εὐχολόγιον μανδύαν ὀνομάζει τὸ μικρὸν σχῆμα) καὶ ὄχι τὸ σπιθαμιαῖον αὐτὸ τετράγωνον, ὁποῦ τώρα φοροῦν οἱ μικρόσχημοι ὀπίσω εἰς τὰς πλάταις). Τὸ παλλίον, λέγω, δηλοῖ τὴν στολὴν τῆς ἀφθαρσίας καὶ σεμνότητος, καὶ τὴν θέαν σκέπην καὶ περιβολὴν, κατὰ τὸ Εὐχολόγιον, καὶ τὸν Θεσσαλονίκης Συμεών. Ἡ ζώνη δερματίνη οὕσα, καὶ σφιγγουσα τὴν μέσσην, ὅπου εἰσὶ τὰ νεφρὰ καὶ τὸ ἐπιθυμητικόν, δηλοῖ τὴν νέκρωσιν τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν, καὶ τὴν σωφροσύνην, καὶ τὸ νὰ ἦναι ἕτοιμος εἰς τὰς Διακονίας ὁ Μοναχὸς κατὰ τὸ Εὐχολόγιον, Συμεών, Κύριλλον Ἱεροσολύμων, Δωρόθεον καὶ Σωζόμενον (βιβλ. γ'. κεφ. ιγ'), τὰ σανδάλια καὶ παπούτσια δηλοῦν πῶς πρέπει ὁ Μοναχὸς νὰ τρέχη ἕτοιμῶς τὴν στράταν τοῦ Εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης, χωρὶς νὰ σκοντάβῃ, ἀλλὰ νὰ πατῆ ἐπάνω τῶν νοητῶν ὄψεων. Καὶ ὅτι καθὼς τὰ παπούτσια εἶναι ὑποκείμενα εἰς τὸ λοιπὸν σῶμα, ἔτσι καὶ τὸ σῶμα πρέπει νὰ ἦναι ὑποκείμενον εἰς τὴν ψυχὴν, κατὰ τὸ Εὐχολόγιον, τὸν Συμεών καὶ τὸν Ἱεροσολύμων Κύριλλον. Ταῦτα μὲν εἶναι τὰ ἄμφια τοῦ Μικροσχήμου καὶ Σταυροφόρου· ὁ δὲ Μεγαλόσχημος καὶ ταῦτα τὰ τρία φορέματα ἔχει, παρὰ τὸ Κουκούλιον, τὸν Ἀνάλαβον καὶ τὸν Μανδύαν. Δηλοῖ δὲ τὸ μὲν Κουκούλιον τὴν περικεφαλαίαν τοῦ σωτηρίου, κατὰ τὸ Εὐχολόγιον, τὴν τῆς θέας χάριτος ἐπισκίασιν, τὴν ἀποβάλλουσαν τὰ τοῦ κόσμου νοήματα, κατὰ τὸν Συμεών καὶ Κύριλλον Ἱεροσολύμων, τὴν ἀκακίαν καὶ ταπεινώσιν, ὅτι καὶ τὰ ἄκακα νήπια τοιαῦτα φοροῦσι κουκούλια, κατὰ τὸν Σωζόμενον καὶ Δωρόθεον. Ὁ δὲ Ἀνάλαβος (ὅς τις καὶ ἀναβολὴς ὀνομάζεται ἀπὸ τὸν Σωζόμενον, ἐκ δερμάτων ἔστι κατὰ τὸν Συμεών, ἤδη δὲ καλεῖται Πολυσταφύρον), δηλοῖ ὅτι ἀναλαμβάνει τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου ὁ Μοναχὸς, καὶ ἀκολουθεῖ αὐτῷ, κατὰ τὸ Εὐχολόγιον, καὶ τὸν

Συμεών καὶ τὸν Δωρόθεον, ἔχων δὲ ἔμπροσθεν καὶ ὀπισθεν Σταυροῦς. δηλοῖ κατὰ τὸν Ἱεροσολύμων Κύριλλον, ὅτι καὶ ὁ κόσμος πρέπει νὰ σταυρώνεται εἰς τὸν Μοναχόν, μὲ τὴν ἀπ' αὐτοῦ ἀναχώρησιν· καὶ ὁ Μοναχὸς εἰς τὸν κόσμον, μὲ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀπροσπάθειαν κατὰ τὸ, ἐμοὶ κόσμος ἐσταύρωται, κἄγῳ τῷ κόσμῳ. Ὁ δὲ Σωζόμενος λέγει, ὅτι σφιγγοντας αὐτὸ τὰς ὠμοπλάταις δηλοῖ, ὅτι πρέπει ὁ Μοναχὸς νὰ ἦναι ἕτοιμος εἰς Διακονίαν, ὁ δὲ Μανδύας (τὸν ὁποῖον ἀχειρίδωτον χιτῶνα ὁ Σωζόμενος ὀνομάζει, Κολόβιον δὲ ὁ Δωρόθεος) περιεκτικὸς ὢν ὅλων τῶν ἄλλων, δηλοῖ ὅτι ὁ Μοναχὸς εὐρίσκεται τελιγμένος εἰς τὸν μανδύαν του, ὡσὰν μέσα εἰς τάφον κατὰ τὸν Συμεών. Ὁ δὲ Σωζόμενος καὶ Δωρόθεος λέγουσιν, ὅτι αὐτὸς, μὴ ἔχων μανίκια καὶ χέρια, δηλοῖ, ὅτι ὁ Μοναχὸς δὲν πρέπει νὰ ἀσκήνη χεῖρι εἰς τινα, μῆτε νὰ πράττῃ τι τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου. Τὸ δὲ ἄπλωμα τοῦ μανδύου δηλοῖ τὸ πτερωτικόν τῶν Ἀγγέλων, κατὰ τὸν Ἱεροσολύμων Κύριλλον. Ὅτι ἀγγελικὸν καλεῖται τὸ σχῆμα τῶν Μοναχῶν, αἱ δὲ τέσσαρες γωνίαι τοῦ μανδύου δηλοῦσι τὰς δ' γενικὰς ἀρετὰς, φρόνησιν, σωφροσύνην, δικαιοσύνην καὶ ἀνδρείαν· εἶχε δὲ καὶ κόκκινον σημάδι· ὁ μανδύας, τὸ ὁποῖον σημαίνει κατὰ τὸν Ἀββᾶν Δωρόθεον, ὅτι οἱ καλόγηροι γνωρίζονται δι' αὐτοῦ καὶ εἶναι στρατιῶται τοῦ οὐρανοῦ Βασιλέως. Ὅτι δὲ ὁ μανδύας μόνου εἶναι τοῦ μεγαλοσχήμου, τὸ λέγει ὁ Θεσσαλονίκης Συμεών. Φησὶ γὰρ οὗτος (κεφ. σογ'), τελευταῖον δὲ, ὡς περιεκτικὸν πάντων περιβάλλεται τὸν μανδύαν. Ἐν ᾧ καὶ τρανώτερόν φησιν ὁ Ἱερεὺς· «Ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν ὁ δεῖνα ἔλαβε τὸ μέγα καὶ ἀγγελικὸν σχῆμα» ἀγκαλιὰ καὶ τὸ Εὐχολόγιον ὀλότελα περὶ μανδύου τοῦ μεγαλοσχήμου δὲν ἀναφέρει. Τὸ δὲ καλυμαύχιον καὶ τὸ ἐπανωκαλύμαυχον εὐλογίαν ξεχωριστὴν δὲν ἔχουν. Τινὲς δὲ τὴν εὐλογίαν τοῦ Κουκουλίου λέγουν καὶ εἰς τὸ Καλυμαύχιον τοῦ σταυροφόρου. Τούτων οὕτως εἰρημένον, πρέπει ὁ Ἱερεὺς, ἀντὶ τοῦ σπιθαμιαίου ἐκείνου παραμανδύου, νὰ εὐλογῇ τὸ ἐπανώρρασον, καὶ νὰ τὸ δίδῃ νὰ τὸ φορῇ ὁ ὑπ' αὐτοῦ κουρευόμενος Μοναχός, ἵνα μὴ δταν δίδῃ τὸ ἐπανώρρασον, καταγελάστως εὐχῆς καὶ εὐλογίας ἀπορῇ. Εἰ δέ τις καὶ τὸ σπιθαμιαῖον ἐκεῖνο θέλει νὰ φορῇ ἐπάνωθεν τοῦ ἐσωρράσου ἀντὶ σταυροῦ, δὲν εἶναι, φαίνεται μοι, κἀνὴν ἄστοπον.

και τότε, ὄχι μοναχί, ἀλλὰ και με ἄλλας ὁμοῦ γεροντίσσας κατὰ τὴν ἡλικίαν και φρόνησιν. Νὰ κοιμῶνται δὲ τὴν νύκτα ἔξω ἀπὸ τὸ Μοναστήριον αὐτῶν, παντελῶς δὲν εἶναι συγχωρημένον εἰς αὐτάς. Ἀλλὰ και οἱ Μοναχοὶ παρομοίως, ἀνάγκης ἐπειγούσης, ἂς εὐγύνουν ἀπὸ τὸ Μοναστήριον τῶν μετὰ τὴν εὐλογίαν τοῦ Ἡγουμένου. Ὅσοι δὲ κάμνουν ἄλλως, νὰ ἐπιτιμῶνται μετὰ τὰ ἀρμόδια ἐπιτίμια, ὅπου γνωρίσῃ ὁ Ἡγούμενος, ἢ ἡ Ἡγουμένη, εἴτε ἄνδρες εἶναι, εἴτε γυναῖκες.

Συμφωνία.

«Και ὁ Μέγας δὲ Βασίλειος (κατ' ἐπιτομήν δρ. ρκ'). χωρὶς συγχωρήσεως τοῦ Προεστῶτος προστάζει νὰ μὴ πηγαίνῃ τινὰς Μοναχοὺς εἰς κἀνὲν μέρος. Ὅποιος δὲ ἤθελεν εὐγεῖ ἔξω ἀπὸ τὸ Μοναστήριον χωρὶς νὰ λάβῃ εὐλογίαν, νὰ γίνεταί ἀκοινωνητός (Ἐπιτιμ. ἀ.) ἀλλ' οὐδὲ χάριν ἐπισκέψεως τῶν συγγενῶν τους πρέπει νὰ ἀναχωροῦν οἱ Μοναχοὶ ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς, και νὰ ζῶσι ζῶν ἀμάκτυρον (κατὰ πλάτ. δρ. λβ'). ἢ δὲ δευτέρᾳ διατάξει τοῦ ἀ. τίτλ. τῶν Νεαρῶν προβαίνουσιν εἰς τὸ ἔμπροσθεν, θεσπίζει, ὅτι μετὰ τὴν πρόνοιαν και ἐπιμέλειαν τοῦ Ἐπισκόπου πρέπει, μήτε οἱ Μοναχοὶ, μήτε αἱ Μοναχίαι νὰ εὐγύνουν ὄλως ἀπὸ τὰ Μοναστήριά των, και νὰ περιέρχονται εἰς τὰς πόλεις, ἀλλὰ διὰ μέσου μηνυτῶν και ἀποκρισιarίων, νὰ κάμνουν τὰς ἀποκρίσεις, ὅπου χρειάζονται, μένοντες μέσα εἰς τὰ Μοναστήριά των (παρὰ Φωτ. τίτλ. ια. κεφ. δ').»

ΚΑΝΩΝ ΜΖ'.

Μήτε ἐν ἀνδρώφ Μοναστηρίῳ γυνή, μήτε ἐν γυναικείῳ ἀνὴρ, καθευδέτω. Παντός γὰρ || Τῆς ζ'. ιη'. προσκόμματος και σκανδάλου ἔξω εἶναι δεῖ τοὺς πιστοὺς, και πρὸς τὸ εὐσχημον και εὐ- || κ'. κβ'. πρόσεδρον τῷ Κυρίῳ, τὸν ἑαυτῶν εὐθετίζειν βίον· εἰ δὲ τις τοῦτο πράξῃ, εἴτε Κληρικὸς εἴη, εἴτε λαϊκός, ἀφοριζέσθω.

Ἐρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρῶν Κανὼν, ὅτι μήτε γυνή ἀπλῶς, νὰ κοιμᾶται τὴν νύκτα εἰς Μοναστήριον τῶν ἀνδρῶν Μοναχῶν, μήτε ἀνὴρ ἀπλῶς, νὰ κοιμᾶται ἀμοιβαίως εἰς Μοναστήριον γυναικῶν Μοναστριῶν. Διότι οἱ χριστιανοὶ ἀπλῶς, πρέπει νὰ μὴ προξενῶσι κἀνὲνα σκάνδαλον, και ὑποψίαν εἰς τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ νὰ διαπερνῶσι τὴν ζῶν αὐτῶν εὐσχημον, και εὐάρεστον εἰς τὸν Κύριον. Πολλῶ δὲ μᾶλλον πρέπει νὰ φυλάττωνται ἀπὸ τοῦτο οἱ Μοναχοὶ, τὸ δὲ νὰ κοιμῶνται γυναῖκες εἰς μοναστήριον Μοναχῶν, και ἀντιστρόφως ἄνδρες εἰς τὰ τῶν Μοναστριῶν, τοῦτο και εἰς τὸν ἐκυτὸν τους προξενεῖ σκάνδαλον, μετὰ τὸ νὰ ἀνάπτῃ τὸ ἔμφυτον τῆς ἐπιθυμίας πῦρ, εἰς ἐκείνους, και εἰς ἐκείνας· και εἰς τοὺς ἄλλους ἀκόμη, μετὰ τὸ νὰ παραινῇ αὐτοὺς εἰς ὑποψίας ἀτόπους περὶ αὐτῶν. Ὅποιος δὲ ἤθελε κάμῃ τοῦτο, νὰ ἀφορίζεται, εἴτε Κληρικὸς εἶναι, εἴτε Λαϊκός.

ΚΑΝΩΝ ΜΗ'.

Ἡ τοῦ πρὸς Ἐπισκοπῆς προεδρίαν ἀναγομένου γυνή, κατὰ κοινήν συμφωνίαν, τοῦ οικείου ἀνδρὸς προδιαξυχεῖται, μετὰ τὴν ἐπ' αὐτῷ τῆς Ἐπισκοπῆς χειροτονίαν, ἐν Μοναστηρίῳ εἰσίστω, πόρρω τῆς τοῦ Ἐπισκόπου καταγωγῆς ὀκοδομημένῳ, και τῆς ἐκ τοῦ Ἐπισκόπου προνοίας ἀπολαυέτω. Εἰ δὲ και ἀξία φανείη, και πρὸς τὸ τῆς Διακονίσης ἀναβιβαζέσθω ἀξίωμα.

Ἐρμηνεία.

Προστάζει ὁ παρῶν Κανὼν, ὅτι ἡ γυναῖκα ἐκείνου ὅπου μέλλει νὰ γένη ἀρχιερεὺς, νὰ χωρίζεται πρῶτον ἀπὸ αὐτὸν μετὰ κοινήν συμφωνίαν αὐτῆς τε και αὐτοῦ. Καὶ ἀφ' οὗ ἐκεῖνος χειροτονηθῇ, νὰ ἐμβαίῃ εἰς Μοναστήριον μακρὰν εὐρισκόμενον τῆς ἐκείνου ἐπαρχίας, ἥτοι νὰ γίνεταί Καλογραία εἰς αὐτό· (1) νὰ προνοηταί ὁμοίως εἰς

(1) Ὅθεν και Ἰωάννης ἐκεῖνος ὁ Γλυκὺς, λογοθέτης ὢν τοῦ δρόμου, και γυναῖκα ἔχων και παιδας, εὐθὺς ὅπου ἔγινε Πατριάρχης, ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐγένετο Μοναχὴ. κατὰ τὸν Νικηφόρον Γρηγοράν (Ρωμ. ἱστορ. βιβλ.) Σημείωσα: δὲ, ὅτι κατὰ τὴν ὁμοίωσιν τῆς γυναικὸς τοῦ μέλλοντος γενέσθαι Ἀρχιερέως, πρέπει νὰ κάμῃ και ἡ γυνὴ τοῦ μέλλοντος γενέσθαι Μοναχοῦ. Οἶον Α'. πρέπει νὰ χωρίζεται ἀπὸ αὐτὸν μετὰ κοινήν συναίνεσιν και συμφωνίαν. Β'. νὰ μὴν ἄγαμος εἰς τὸ ἐξῆς· και Γ'. νὰ γίνεταί και αὐτὴ Μοναχὴ, ὥσπερ. ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, μετὰ τὴν ἐκείνου κουράν. «Πρέπει νὰ χωρίζεται ἀπὸ αὐτὸν μετὰ κοινήν συμφωνίαν, και ὄχι στανικῶς· διατὶ ὁ Ἀπόστολος λέγει πρὸς τὰ

ἀνδρόγυνα. μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους εἰ μὴ τι ἂν ἐκ συμφώνου, και, δέδωσαι γυναίκα, μὴ ζητεῖ λύσιν. Καὶ πάλιν, ἡ γυνὴ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλ' ὁ ἀνὴρ, και ὁ ἀνὴρ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλ' ἡ γυνή· εἰ δὲ τὸν ἑαυτὸν τους δὲν ἐξουσιάζουν, ἀλλ' εἶναι ὑπεξούσιοι ἕνας εἰς τὸν ἄλλον, και ὄχι αὐτεξούσιοι, λοιπὸν, οὐδὲ χωρὶς τὴν κοινήν αὐτῶν συμφωνίαν νὰ χωρισθοῦν δύνανται. Καὶ ὁ Κύριος λέγει, ἃ οὖν ὁ Θεὸς ἐξευξεν, ἀνθρωπος μὴ χωρίζετω. Συμφωνεῖ μετὰ τὸν Ἀπόστολον και ὁ μέγας Βασίλειος· ἐρωτηθεὶς γὰρ, πῶς πρέπει νὰ δέχεται τινὰς εἰς τὴν μοναδικὴν πολιτείαν τοὺς ὑπανδρευμένους; ἀποκρίνεται (δρ. κατὰ πλάτ. ιβ'.) ὅτι πρέπει νὰ τοὺς ἐρωτᾷ πρῶ-

τὰ πρὸς ζωάρκειαν ἀναγκαῖα ἀπὸ ἐκεῖνον, (ἐὰν δηλ. ἦναι ἐνδεής). Ἐπρόσταξε δὲ τοῦτο νὰ γίνεται, ἵνα μὴ βλέποντες ἕνας τὸν ἄλλον, συνεχῶς ἐνθυμῶνται τὴν προτέραν τῶν διαγωγῆν καὶ συμβίωσιν, καὶ ἀκολουθῶς ἐκκλίνονται πρὸς σαρκικὸν ἔρωτα. Εἰ δὲ καὶ εἶναι ἀξία, ἃς γίνεται καὶ Διακόνισσα· ἀνάγνωθι καὶ τὸν Ἀποστολικὸν ε. καὶ τὸν ιβ'. τῆς ς'. καὶ τὴν β'. ὑπόσημείωσιν τοῦ μ'. τῆς αὐτῆς ς'. Ἀπὸ τοῦτον δὲ τὸν Κανὸνα συμπεραίνει ὀρθῶς ὁ Βλάσταρις, ὅτι δὲν πρέπει νὰ δευτεροῦπανδρεύωνται οὐδὲ αἱ γυναῖκες τῶν ἀποθανόντων ἱερέων.

ΚΑΝΩΝ ΜΘ'.

Ἄνανεοῦμενοι καὶ τοῦτον τὸν ἱερὸν Κανὸνα, ὀρίζομεν, ὥστε τὰ ἅπαξ καθιερωθέντα Μο- || Τῆς δ'. κδ'.
ναστήρια κατὰ γνώμην Ἐπισκόπου, μένειν εἰς τὸ διηνεκές Μοναστήρια καὶ τὰ ἀνήκοντα || τῆς ς'. ιγ'.

τον, ἂν κάμνουναι τοῦτο μὲ κοινὴν συμφωνίαν, καθὼς λέγει ὁ Παῦλος, καὶ οὕτω νὰ τοὺς δέχεται ἐπὶ πολλῶν μαρτύρων. Εἰ δὲ τὸ ἓνα μέρος τοῦ ἀνδρογύνου, ὁ ἀνὴρ δηλ. ἢ ἡ γυνή, δὲν συμφωνεῖ εἰς τοῦτο, ἀλλὰ μάχεται εἰς τὸν τοιοῦτον χωρισμὸν, ὀλιγώτερον ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος φροντίζον τῆς πρὸς Θεὸν εὐαρεστήσεως, ἥτις γίνεται δηλ. διὰ τῆς μοναδικῆς ζωῆς, τότε ἃς μὴ τοὺς δέχεται, μήτε ἃς βάλῃ τὸν ἑαυτὸν του εἰς ταραχὰς, ἐνθυμούμενος ἐκεῖνο ὅπου λέγει ὁ Παῦλος, ἐν εἰρήνῃ ἐκάλεσεν ἡμᾶς ὁ Θεός. Καὶ ἐκεῖνο ὅπου εἶπεν ὁ Κύριος· ὅποιος δὲν μισεῖ τὸν πατέρα, καὶ μητέρα, καὶ γυναῖκα, καὶ τέκνα, δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἦναι ἐδικός μου μαθητής. Τὸ ὅποιον καὶ αὐτοὶ μὴ πληροῦντες, μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ διὰ τοῦ μοναδικοῦ ἐπαγγέλματος νὰ γένουν δὲν ἔμποροῦν, ὡσὰν ὅπου κἀνένα πρᾶγμα δὲν εἶναι προτιμότερον ἀπὸ τὸ νὰ ὑπακούῃ τινὰς εἰς τὸν Θεόν, ἦτοι εἰς τὰ παραγγέλματά του, ἀπὸ τὰ ὅποια εἶναι, καὶ τὸ νὰ δέχεται τοὺς τοιοῦτους συναίνοντας, καὶ τὸ νὰ μὴ τοὺς δέχεται μὴ μισούντας ἀλλήλους. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ δις εἶπε τὸν αὐτὸν λόγον ἄνω, καὶ κάτω· ἐρμηνεύεται δὲ καὶ οὕτως· ἐὰν μάχεται τὸ ἓνα μέρος πρὸς τὸ ἄλλο, ἃς λέγῃ εἰς αὐτοὺς ὁ μέλλων δεχθῆναι· νὰ μένουν ἐν τῇ εἰρημικῇ συζυγίᾳ, εἰς τὴν ὅποιαν τοὺς ἐκάλεσεν ὁ Θεός, καὶ ὅτι δὲν ἔμποροῦν νὰ γένουν μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ, ἂν δὲν μισήσουν ἀλλήλους. Ἐπιφέρει δὲ ὁ ἅγιος, ὅτι τὸ μέρος ἐκεῖνο ὅπου δὲν ἀφίνεται ἀπὸ τὸ ἄλλο διὰ νὰ μονάσῃ, ἔμπορεῖ καὶ ἐν τῇ συζυγίᾳ ἔν, νὰ κατορθώσῃ τὸν σκοπὸν τῆς μοναδικῆς καθαρότητος, διὰ θερμῆς προσευχῆς καὶ νηστείας. Ἄλλὰ καὶ ὁ θεὸς Αὐγουστίνος (ἐπιστολ. μέ.) γράφων πρὸς Ἀρμεντάριον, λέγει δὲν δύναται νὰ μονάσῃ τὸ ἓνα μέρος τοῦ ἀνδρογύνου παρὰ τὴν γνώμην καὶ θέλησιν τοῦ ἄλλου. Εἰ δὲ καὶ παρὰ γνώμην αὐτοῦ μονάσαι, χρεωστὲ νὰ ἀναγκάζεται εἰς τὸ νὰ ἐνωθῇ πάλιν μετ' αὐτό· καὶ ὁ θεὸς δὲ Ἱερώνυμος (Ἐπιστολ. ιδ') ἐλέγχει τὴν Γαλλатиαν σφοδρῶς, διατι ἠθέλησε νὰ γένη καλογραφαία, χωρὶς νὰ θέλῃ ὁ ἀνδρὸς τῆς. Καὶ ὅτι μὲν πρέπει νὰ χωρίζεται μὲ κοινὴν συμφωνίαν ἢ γυνὴ τοῦ μέλλοντος μονάσαι, ταῦτα. Ὅτι δὲ καὶ πρέπει νὰ μένῃ ἄγαμος εἰς τὸ ἐξῆς, φανερόν ἐστίν· ἐὰν γὰρ δευτεροῦπανδρευθῇ, μοιχεία ἀκολουθεῖ, καὶ κατὰ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, εἰπόντος, πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, παρεκτός λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχᾶσθαι· καὶ κατὰ τὸν λόγον τοῦ Παύλου, ἡ γυνή, ζῶντος τοῦ ἀνδρὸς (ζωὴν δηλ. σωματικὴν, καὶ πραγματικὴν, τὴν ὅποιαν ζῆ καὶ ὁ Μοναχὸς) μοιχαλὶς χρηματίζει, ἐὰν γένηται ἀνδρὶ ἑτέρῳ. Λέγει δὲ καὶ ὁ Χρυσόστομος (ὁμιλ. ιθ'. εἰς τὴν α. πρὸς Κορινθ. ς'), ἐπειδὴ δι' ἐγκράτειαν, καὶ δι' ἄλλας προσάσεις καὶ μικροψυχίας, γίνεσθαι διαιρέσεις τῶν ἀνδρογύνων συνέβαινε. βέλτιον μὲν μὴδὲ γίνεσθαι τὴν ἀρχήν· εἰ δὲ ἄρα καὶ γένοιτο, μενέτω ἡ γυνὴ μετὰ τοῦ ἀνδρὸς, εἰ καὶ μὴ τῇ μίξει, ἀλλὰ τῇ μηδένα ἕτερον παρεισαγαγείν ἄνδρα· ταῦτόν εἶπεν, μενέτω ἄγαμος. Ὅτι δὲ ἐκ τῶν δύο τούτων ἀναγκάζεται ἡ γυνὴ τοῦ μέλλοντος μονάσαι νὰ γένη καὶ αὐτὴ

Μοναχὴ (τὸ ὅποιον ἦτο τὸ γ'), φανερόν καὶ τοῦτο ἐστίν. Ἡ συμφωνία γὰρ ὅπου ἔκαμε μὲ τὸν ἄνδρα τῆς εἰς τὸ νὰ μονάσῃ, τὴν ἀναγκάζει νὰ μὴ ὑπανδρευθῇ εἰς τὸ ἐξῆς, ἀλλὰ νὰ μένῃ ἄγαμος. Καὶ ἡ ἀγαμία πάλιν αὕτη διὰ νὰ μένῃ στερεὰ, ἀκίνδυνος, καὶ ἀνύποπτος, τὴν ἀναγκάζει νὰ ἀναχωρῇ ἀπὸ τὸν κόσμον, νὰ ἐμβαίῃ εἰς Μοναστήριον. καὶ νὰ κουρεύεται Μοναχὴ. Ὅθεν καὶ Λέων ὁ σοφὸς ἀξίως κατὰ τὴν αὐτοῦ σοφίαν περὶ τῶν ἀνδρογύνων ἐδιώρισεν, ἐν τῇ κ'. αὐτοῦ Νεαρᾶ, ταῦτα· «Ἐπειδὴ καὶ ἐκ συμφωνίας διὰ σωφροσύνην ἐλύετο ὁ γάμος, προστάζομεν νὰ μὴ χωρίζεται· ἀλλίως, πάρεξ ὅταν καὶ τὰ δύο μέρη, εὐθὺς ὅπου χωρισθῶν, γένουν Καλόγηροι, πίνωντας ὁ καθείς τὰ ἐδικά του πράγματα (Ἀρμενόπουλ. Βιβλ. δ'. τίτλ. ιβ'). τούτων οὕτως εἰρημένων, οὐκ ὀρθῶς λέγει ὁ Βαλαμῶν, ὅτι δύναται νὰ γένη Μοναχὴ καὶ χωρὶς νὰ θῆλῃ ὁ ἀνδρὸς τῆς.» Καὶ ἐκεῖνοι δὲ, ὅπου γνωματεύουσιν, ὅτι δύναται νὰ δευτεροῦπανδρευθῇ τὸ ἓν μέρος τῶν συζύγων ἀφ' οὗ μονάσῃ τὸ ἄλλο, μὲ τὸ νὰ νομίζεται, ὅτι ἀπέθανεν, ὡς ἄλλην ζωὴν ἐκλεξάμενον, καὶ οὗτοι, λέγω, ἐπιστομίζονται ἀπὸ τὴν παρούσαν Σύνοδον, ἥτις, καὶ μὲ ὄλον ὅπου ὁ μέλλων χειροτονηθῆναι· Ἐπίσκοπος, ἄλλην ζωὴν ἐδέλεξε καὶ αὐτός, ὅμως δὲν συγχωρεῖ νὰ ὑπανδρεύεται δεύτερον ἢ γυναϊκά του, διατι εἶναι μοιχεία. Εἰ δὲ καὶ τὸ δ'. κεφ. τῆς κβ'. τοῦ Ἰουστινιανοῦ Νεαρᾶς, κείμενον ἐν τῷ ς'. τίτλ. τοῦ κη'. β. βλ. τῶν Βασιλ. λέγει, ὅτι δύναται ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνή, εἰς τὴν καλλιτέραν ζωὴν τῶν Μοναχῶν μεθιστάμενοι νὰ χωρίζονται καὶ νὰ ἀναχωροῦν, πλὴν ὁ χωρισμὸς οὗτος αὐτῶν συνενοουμένων ἔχει βέβαια καὶ τὸ νὰ γίνεται ἐκ συμφώνου. Ὅρα καὶ τὸν αἰδιμόν ἐν Πατριάρχεις Δοσίθεον, σελ. 715, περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμ. Πατριαρχευσάντων, ὅς τις λέγει, ὅτι πλάνη εἶναι τὸ νὰ γνωματεύῃ τινὰς πῶς δύναται τὸ ἓν μέρος τῶν συζύγων νὰ ὑπανδρευθῇ, ἀφ' οὗ μονάσῃ τὸ ἄλλο, καὶ ὅτι ὑπὸ ἀνάθεμα εἶναι οἱ μὴ πειθαρχοῦντες τοῖς Πατράσιν, ἀλλὰ συγχωρῶντες, παρὰ γνώμην τοῦ ἐνός προσώπου, νὰ μονάζῃ τὸ ἄλλο. Ὅρα δὲ ὅτι τὸ νὰ μὴ ἔχουν βεβαιότητα αἱ εὐχαὶ καὶ ὑποσχέσεις τῆς γυναϊκὸς ὑπεξουσιοῦ οὐσῆς πρὸς τὸν ἄνδρα (ὡς καὶ τὸ ἀνάπαλιν), βεβαιούται ἀπὸ τὸ λ'. κεφ. τῶν Ἀριθμῶν, λέγει γὰρ, ὅτι ἀνίσως γυναῖκα κἀμὴ κἀμίαν ὑπόσχεσιν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ἀκούσῃ αὐτὴν ὁ ἀνδρὸς τῆς καὶ σιωπήσῃ, πρέπει νὰ πληρώσῃ τὴν ὑπόσχεσιν τῆς αὐτῆς. Ὅχι· καὶ ὁ ἀνδρὸς τῆς δὲν σιωπήσῃ, ἀλλὰ ἐναντιωθῇ, νὰ μὴ ἔρχεται εἰς ἔργον ἢ ὑπόσχεσιν αὐτῆς, καὶ ὁ Κύριος διὰ τοῦτο δὲν θέλει τὴν κατακρίνειν. Ὅρα καὶ τὴν ὑπόσημείωσιν τοῦ κβ'. Ἀποστολικῶν. Ἄριων νὰ λέγω ὅτι ὄχι μόνον μετὰ συναίνεσεως πρέπει τὸ ἀνδρογύνον νὰ μονάζῃ, ἀλλὰ καὶ ἡ γυνὴ πρέπει νὰ ἐρωτᾶται· ἂν στέργῃ νὰ μονάσῃ, εἴτε αὐτὴ, εἴτε ὁ ἀνδρὸς τῆς, καὶ ἂν μετὰ τρεῖς μῆνας μὲνῃ εἰς τὸν ἀγαθὸν σκοπὸν αὐτόν, τότε νὰ ἀποκρίσθῃται, κἂν καὶ ἡ γυνὴ ἦναι τεσσαράκοντα ἔτων καὶ φρονήματος στερεοῦ, κατὰ τὸ σγῶλιον Βαλαμῶνος τὸ εἰς τὸ β'. Κεφάλαιον τοῦ α. τίτλ. τοῦ Νομικοῦ τοῦ Φωτίου. Ὅρα καὶ Ἰωβ τὸν ἀμαρτωλὸν σελ. ρλγ'. τοῦ συνταγματοῦ τοῦ Χρυσόστομου, ὅτι οὐκ ἔστι μετὰ κοινῆς συμφωνίας νὰ γίνωνται τὰ ἀνδρογύνια Μοναχῶν.

αὐτοῖς πράγματα, φυλάττεσθαι τῷ Μοναστηρίῳ, καὶ μηκέτι δύνασθαι γίνεσθαι αὐτὰ κοσμικὰ καταγώγια, μήτε δὲ ὑπὸ τινος τῶν ἀπάντων κοσμικοῖς ἀνδράσι ταῦτα ἐκδίδοσθαι. Ἄλλ' εἰ καὶ μέχρι νῦν γέγονε τοῦτο, μηδαμῶς κρατεῖσθαι ὀρίζομεν τοὺς δὲ ἀπὸ τοῦ παρόντος πράττειν τοῦτο ἐπιχειροῦντας, ὑποκείσθαι τοῖς ἐκ τῶν Κανόνων ἐπιτιμίοις.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρῶν Κανὼν ἀνακαιουργῶναι τὸν κδ'. τῆς δ', ὃν καὶ ἐλθέσει αὐτολεξεί, καὶ ὄρα τὴν ἐρμηνείαν ἐκεῖ. Προσθέντων τούτου μόνον παρὰ τὸν ἀπὸ ἐκεῖνον, ὅτι μήτε νὰ δίδωνται τὰ Μοναστήρια ἀπὸ κἀνέναν (εἴτε Κληρικόν, ἢ λαϊκόν, ἢ Μοναχόν δηλ.) εἰς ἀνθρώπους κοσμικοὺς (1), διὰ νὰ τὰ κυβερνοῦν δηλ., καὶ ἂν τοῦτο ἔγινεν ἕως τώρα, ἀπὸ τώρα ὁμοῦ καὶ ὕστερον νὰ μὴ γίνεται.

ΚΑΝΩΝ Ν'.

Μηδένα τῶν ἀπάντων εἴτε λαϊκῶν, εἴτε Κληρικῶν κυβεύειν ἀπὸ τοῦ νῦν' εἰ δέ τις ἢ Ἀποστ. μβ'. μγ'. τοιοῦτο φωραθῆῃ πράττων, εἰ μὲν Κληρικὸς εἶη, καθαιρεῖσθω, εἰ δὲ Λαϊκὸς ἀφοριζέσθω.

Ἑρμηνεία.

Ἐμποδίζουσιν οἱ Πατέρες οὗτοι τὸ νὰ παίξῃ κύβους, ἢτοι ἀζάρια, ἢ χαρτία, ἢ ντάμα, ἢ ἄλλα τοιαῦτα παιγνίδια κἀνέναν λαϊκὸς, ἢ Κληρικὸς. Ὅποιος δὲ ὕστερα ἀπὸ τὸν Κανὼνα τοῦτον ἤθελε παίζει ταῦτα, εἰ μὲν Κληρικὸς εἶναι, νὰ καθαιρέσθαι, εἰ δὲ Λαϊκὸς, νὰ ἀφορίζεσθαι. Ὅρα καὶ τὸν μβ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΝΑ'.

Καθόλου ἀπαγορεύει ἡ ἁγία καὶ οἰκουμένη Σύνοδος τοὺς λεγομένους μίμους, καὶ τὰ τούτων θεάτρα, εἴτα γεμῆν καὶ τὰ τῶν κυνηγίων θεώρια, καὶ τὰς ἐπὶ σκηνῆς ὀρχήσεις ἐπιτελεῖσθαι. Εἰ δέ τις τοῦ παρόντος Κανόνος καταφρονήσῃ, καὶ πρὸς τι ἑαυτὸν τῶν ἀπηγορευμένων τούτων ἐκδῶ, εἰ μὲν Κληρικὸς εἶη, καθαιρεῖσθω, εἰ δὲ Λαϊκὸς, ἀφοριζέσθω.

Τῆς ε'. κδ'.
ξβ'. ξγ'. τῆς
Καρθ. ιζ'. ο'.

Ἑρμηνεία.

Μὲ ὄλην τὴν τελειότητα ἐμποδίζει ὁ παρῶν Κανὼν τὸ νὰ γίνωνται οἱ λεγόμενοι μίμοι, οἵτινες, ποτὲ μὲν τῶν Ἀράβων μιμούμενοι τὰ σχήματα, ποτὲ δὲ τῶν Ἀρμενίων, ἄλλοτε τῶν δούλων, μερικαῖς φοραῖς δὲ καὶ κτυπῶντες ραπίσματα εἰς τὰ πρόσωπα, παρακινῶσι μὲ δλα ταῦτα τοὺς βλέποντας εἰς τὸ νὰ γελοῦν ἀκράτητα. Θεώρια δὲ τῶν κυνηγίων εἶναι (2), ὅταν βλέπῃ τινὰς τὰ θηρία, λέοντας, θετέον, ἢ ἀρκουδας, ἢ ἄλλα, νὰ μάχωνται, ἢ ἀναμεταξύ των, ἢ μὲ ἀνθρώπους ὅπου εἶναι καταδικασμένοι εἰς θάνατον. Ἀσπλαγγία γὰρ καὶ ὠμότης μεγάλη εἶναι τὸ νὰ βλέπῃ τινὰς τῶν τοιούτων τὰ αἵματα ἐκχυνόμενα, καὶ νὰ γελαῖ. Ἐμποδίζει

(1) Σημειῶσαι ὅτι ὁ μὲν Πατριάρχης Σισίνιος, ἀλλὰ δὴ καὶ Ἰωάννης ὁ Ἀντιοχείας, συμφώνως μὲ τὸν οἰκουμένικόν τοῦτον Κανὼνα, τόμον ἐξέδωκε, διορίζοντα, νὰ μὴ ἐκδίδωνται τὰ Μοναστήρια εἰς κοσμικοὺς. Ὁ δὲ Πατριάρχης Σέργιος ἐκ τοῦ ἐναντίου ἄλλον τόμον ἐξέδωκε, διορίζοντα νὰ δίδωνται τὰ Μοναστήρια εἰς τοὺς κοσμικοὺς, ὅχι ὁμοῦ δὲ νὰ κάμουν αὐτὰ κοσμικὰ καταγώγια, τὸ ὁποῖον ἐμποδίζει ὁ Κανὼν, ἀλλὰ διὰ νὰ συνιστῶσι καὶ νὰ βελτιώσιν αὐτὰ. Φαίνεται ὁμοῦ, ἂν στοχασθῇ τις καλὰ, ὅτι δὲν ἐδιώρισε τοῦτο μὲ ὀρθὴν κρίσιν ὁ Σέργιος· εἰ γὰρ ἦτο ὁ σκοπὸς τῶν Πατέρων νὰ μὴ δίδωνται ταῦτα εἰς τοὺς κοσμικοὺς διὰ νὰ τὰ κάμουν κοινὰ καταγώγια, διατὶ νὰ προσθήσῃ ὁ παρῶν Κανὼν τὸ νὰ μὴ δίδωνται ὑπὸ τινος τῶν ἀπάντων εἰς κοσμικοὺς ἀνδρας τὰ Μοναστήρια, εἰς καιρὸν ὅπου ὁ κδ'. τῆς δ'. τοῦτο λέγει ρητῶς· περιττὴ γὰρ καὶ ματαία ἀδολεσχία ἦτον ἡ προσθήκη αὐτῆ. Ἐπειτα ὁ μὲν ἡ. τῆς δ'. προστάζει νὰ ἦναι ὑποτασσόμενοι εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Ἀρχιερέως οἱ τῶν Μοναστηρίων Κληρικοὶ καὶ προϊστάμενοι. Εἰ δὲ κατὰ τὸν τοῦ Σεργίου τόμον, ἐκδίδονται τὰ Μοναστήρια εἰς τοὺς κοσμικοὺς, ἀκόλουθόν ἐστιν ὅτι οἱ τῶν Μοναστηρίων προϊστάμενοι πρέπει νὰ

ὑποτάσσωνται καὶ εἰς τὸν Ἀρχιερέα καὶ εἰς τοὺς κοσμικοὺς, καὶ ἀκολούθως νὰ δουλεύουσι δυσὶ κυρίοις. Ἄλλ' ἐπειδὴ τοῦτο εἶναι ἀδύνατον, ὡς εἶπεν ὁ Κύριος, καὶ διχοστασίας καὶ σκανδάλων αἴτιον, ἄλλα μὲν τοῦ Ἀρχιερέως προστάζοντος, ἄλλα δὲ τῶν κοσμικῶν λοιπὸν οὔτε διὰ σύστασιν καὶ βελτίωσιν πρέπει νὰ δίδωνται τὰ Μοναστήρια εἰς τοὺς κοσμικοὺς, ἀλλὰ εἰς Κληρικοὺς καὶ μονάζοντας. Τὰ γὰρ ἱερὰ εἰς τοὺς ἱερεῖς πρέπει νὰ δίδωνται, καὶ ὅχι· εἰς τοὺς λαϊκοὺς ἄτακτον γὰρ τοῦτο, καὶ παντελῶς ἀνακόλουθον. Καὶ ἀφίνω νὰ λέγω, ὅτι εἶναι καὶ ἐπιβλαβὲς εἰς τὰς ψυχὰς, καὶ ἀφανιστικὸν τῶν οἴκων, τῶν δεχομένων τὰ μοναστήρια λαϊκῶν.

(2) Ἀπὸ τὸν Κανὼνα τοῦτον συμπεραίνεται, ὅτι οἱ Κληρικοὶ πάντες καὶ Ἱερωμένοι, καὶ Μοναχοὶ δὲν πρέπει νὰ ἦναι κυνηγοὶ λαγῶν καὶ ἄλλων ζώων, ἢ πουλίων. Διότι ἂν οὗτος ἐμποδίζῃ καὶ αὐτὸ τὸ νὰ βλέπῃ μόνον τὰ κυνήγια τῶν ζώων καὶ θηρίων οἱ Κληρικοὶ, πολλῶ μᾶλλον ἐμποδίζει αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ νὰ ἦναι αὐτοὶ οἱ ἴδιοι κυνηγοί· ὅθεν οἱ κυνηγοὶ ὄντες Ἱερωμένοι, ἂν δὲν παύσων, καθαιροῦνται, οἱ δὲ Μοναχοὶ ἀφορίζονται κατὰ τὸν Κανὼνα τοῦτον.

δὲ πρὸς τούτοις καὶ τοὺς χορούς, καὶ ἀπειμνὰ λυγίσματα ὁποῦ κάμνουν, εἴτε ἄνδρες, εἴτε γυναῖκες εἰς τὰς σκη-
νάς· σκηνὴ δὲ εἶναι ἡ τέντα, μέσῃ εἰς τὴν ὁποῖαν ἔκαμναν κάθε ὑπόκρισιν καὶ προσποίησιν, ἢ ἔνθα τις ἱστα-
ται σκηνικὴν ἐπιδεικνύμενος τέχνην, κατὰ τὸν ἱγ'. τίτλ. Φωτίου. κεφ. κἀ. ὅθεν καὶ σκηνικοὶ ὀνομάζονται αὐ-
τοὶ ὁποῦ, ποτὲ μὲν ὑποκρίνονται πῶς εἶναι αὐθένται, ποτὲ δὲ, πῶς εἶναι δούλοι, καὶ ἄλλοτε, πῶς εἶναι ἄλλοι.
Ὅποιος δὲ καταφρονήσει τὸν παρόντα Κανόνα, καὶ δώσῃ τὸν ἑαυτὸν του εἰς τὴν θεωρίαν τῶν τοιούτων, εἰ μὲν
Κληρικὸς εἶναι, ἄς καθίρεται, εἰ δὲ Λαϊκὸς, ἄς ἀφορίζεται. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν κδ'. τῆς αὐτῆς ς'.

ΚΑΝΩΝ ΝΒ'.

Ἐν πάσαις ταῖς τῆς ἁγίας Τεσσαρακοστῆς τῶν νηστειῶν ἡμέραις, παρεκτός Σαββάτου καὶ Κυριακῆς, καὶ τῆς ἁγίας τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἡμέρας, γινέσθω ἡ τῶν προηγιασμένων ἱερὰ λειτουργία. Ἀποστ. βθ'. Λαοδικ. μθ'. να'.

Ἑρμηνεία.

Αἱ ἡμέραι τῆς ἁγίας μ'. ἡμέραι πένθους εἶναι καὶ κατανύξεως, τὸ δὲ νὰ προσφέρεται θυσία τελεία πρὸς τὸν Θεόν, καὶ μάλιστα ἐν ταῖς μνήμαις τῶν ἁγίων, πανηγύρεως, καὶ χαρᾶς, καὶ ἐορτῆς ὑπόθεσις νομίζεται παρὰ τοῖς πολλοῖς· δι' ὃ καὶ συνηθίζουσι νὰ συνευχαοῦνται εἰς αὐτὴν· ἐναντίῃ δὲ εἶναι ἀναμεταξύ των πένθος καὶ ἐορτή. Διὰ τοῦτο προστάζει ὁ παρῶν Κανὼν, εἰς μὲν τὰς ἄλλας ἡμέρας τῆς μ'. νὰ γίνεται ἡ τῶν προηγιασμένων λειτουργία (1), ταῦτ' οὖν εἰπεῖν ἡ τῆς τελειωμένης καὶ προσφερθείσης θυσίας δευτέρα προσφορά, εἰς δὲ τὰ Σάββατα καὶ τὰς Κυριακάς, ὡς ἡμέρας ἰλαρωτέρας, καὶ μὴ νηστίμους, ἑμοίως καὶ εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ὡς οὕσαν ἀρχὴν τῆς σωτηρίας ἡμῶν καὶ κεφάλαιον, καὶ ἀκολουθίας ἐορτῆν καὶ πανήγυριν, συγχωρεῖ νὰ τελεῖται θυσία καὶ λειτουργία τελεία.

Συμφωνία.

« Συμφώνως μὲ τὸν παρόντα Κανόνα, λέγει καὶ ὁ μθ'. τῆς ἐν Λαοδικ. διορίζων νὰ μὴ προσφέρεται ἄρτος εἰς τὴν μ'. ἤτοι λειτουργία τελεία, ἀλλὰ μόνον εἰς τὸ Σάββατον καὶ Κυριακὴν. Ἄλλὰ καὶ ὁ να'. τῆς αὐτῆς, μνήμης καὶ γενέθλια μαρτύρων ἐμποδίζει νὰ γίνωνται εἰς τὰς νηστίμους ἡμέρας τῆς μ', ἀλλὰ εἰς τὰ Σάββατα αὐτῆς καὶ Κυριακάς. » Ὁ δὲ Βαλσαμῶν ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ να'. τούτου τῆς Λαοδικ., ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ Βλάστταρις

(1) Σημειῶσαι ὅτι ἡ προηγιασμένη λειτουργία δὲν εἶναι Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου, καθ' ὅτι ἐκεῖνος Ἑλληνικὴν γλῶσσαν δὲν ἤξευρε, κατὰ τὴν κθ'. ἐπιστολὴν τοῦ ς'. βιβλ. αὐτοῦ, καὶ καθ' ὅτι ἐν ταῖς συγγράμμασιν αὐτοῦ αὕτη οὐχ εὐρίσκειται· ἀλλ' εἶναι ἀπὸ τοὺς χρόνους τῶν διαδόχων τῶν Ἀποστόλων καθὰ τὴν νς'. ἀπόκρισιν Συμεῶν τοῦ Θεσσαλονίκης, καὶ πρὸ τῶν χρόνων τοῦ Διαλόγου, ὡς δείκνυται ἀπὸ τὸν μθ'. τῆς ἐν Λαοδικ. καὶ μάλιστα ἀπὸ τὴν συνθήκην ὁποῦ ἦτο καὶ εἰς τὴν Ἀνατολήν. καθὼς λέγει ὁ Βασίλειος ἐν τῇ πρὸς Καισαρίαν Πατρικίαν, καὶ εἰς τὴν Δύσιν, καθὼς λέγει ὁ Ἰερώνυμος ἐν τῇ πρὸς Παμμάρχον, νὰ μεταλαμβάνουν οἱ Χριστιανοὶ εἰς τὰς Τετράδας καὶ Παρασκευὰς διὰ προηγιασμένου ἄρτου. Πρὸβηλον γάρ, ὅτι οὗτοι μεταλαμβάνοντες, ἔλεγον κάποιος τινὰς εὐχὰς καὶ προτοῦ μεταλάβουσι, καὶ ἀφ' οὗ μετελάμβανον, αἱ ὁποῖαι συντόμως εἰπεῖν, ἦτον ἡ τότε τῶν προηγιασμένων λειτουργία, καὶ τοῦτο λέγει ὁ Ἀργέντης. Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ιδ'. τῆς ἐν Λαοδικ. Μνημονεύομεν δὲ τοῦ Διαλόγου ἐν τῇ ἀπολύσει τῆς προηγιασμένης, ἢ διατὶ ὁ Διάλογος παραδούς τὴν τοιαύτην λειτουργίαν εἰς τοὺς Ρωμαίους ἐν ταῖς νηστίμοις ἡμέραις τῆς μ'. κατὰ τὸν Μαυρικίον τὸν ἱεροδιάκονον τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας τὸν τὰ συναξάρια συγγράψαντα, καὶ κατὰ τὸν Μεταφραστὴν αὐτῶν Μάξιμον τὸν Μαργούριον, καὶ Μιχαὴλ Κωνσταντινοπολίτην, ἔδωκε βουλήν καὶ εἰς τοὺς Ἀνατολικούς νὰ τὴν ἐπιτελοῦν καθ' ἡμέραν ἐν τῇ μ'. ὡς θέλουσι τινες (ὄρα τὸν Δοσίθ. περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμ. Πατριαρχεῦσ. σελ. 526.), ἢ καὶ διατὶ οὕσα πρότερον, παρὰ τοῦ Διαλόγου ὑστερον ἐκαλλωπίσθη, καὶ εἰς τὴν ὁράται τῶρα τάξιν ἐφέρθη. Ἐπεινοήθη δὲ ἀπὸ τοὺς Πατέρας ἡ προηγιασμένη, διὰ νὰ γίνωνται μέτοχοι καὶ εἰς τὰς νηστίμους ἡμέρας τῆς ἀπὸ τῶν ἁγίων Μυστηρίων ζωῆς οὐρανοῦ καὶ γά-

ριτος. Διότι καὶ ὁ Βλάστταρις ἐν κεφ. ε. τοῦ στίχ. τ'. λέγει· «καθὼς οἱ στρατιῶται ἐκεῖνοι· ὁποῦ πολεμοῦν, ἀφ' οὗ καταπαύσουσι τὸν πόλεμον, κατὰ τὸ ἐσπέρας τῆς ἡμέρας μεταλαμβάνουσι ἀπὸ τῆν προετοιμασμένην τροφὴν καὶ φαγητὸν, διὰ νὰ ἐνδυναμωθῶσι ἀπὸ αὐτοῦ, καὶ νὰ πολεμήσουσι πάλιν τοὺς ἐχθρούς τὴν ἐρχομένην ἡμέραν. τοιοῦτοτρόπως καὶ οἱ Χριστιανοὶ ἡμεῖς, πολεμοῦντες πρὸς τὰ πάθη καὶ τὸν Διάβολον ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς μ'. μεταλαμβάνομεν κατὰ τὸ ἐσπέρας τῆς ἡμέρας (οἱ ἀξιοὶ δηλ. καὶ προητοιμασμένοι) ἀπὸ τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου, τὰ προηγιασμένα ἀπὸ τοῦ Σάββατον καὶ Κυριακῆν, διὰ νὰ ἐνδυναμωθῶμεν ἐξ αὐτῶν, καὶ νὰ πολεμήσωμεν πάλιν πρὸς τοὺς νηστὸὺς ἐχθρούς γενναίωτεροι (τοῦτο δὲ οὐ λέγει ἀφ' ἑαυτοῦ ὁ Βλάστταρις, ἀλλ' ἀπὸ ἄλλου σχολίου παλαιότερου αὐτοῦ μετέφρασεν, ὅπερ ἡμεῖς εὗρομεν)· αὐτὸ τοῦτο διαλαμβάνουσι καὶ αἱ προηγιασμένοι αὐτῆς ταύτης εὐχαί.» Ὅρα δὲ ὅτι πρέπει κατὰ τὸ ἐσπέρας τῆς ἡμέρας νὰ τελεῖται ἡ προηγιασμένη κατὰ τὰ τυπικά, καὶ τὴν ἐν Καβιλῶνῃ δυτικῆν Σύνοδον ὅθεν οἱ ἄμα πρῶτ' ταύτην τελούσιντες, σφάλουσι, καὶ ἄς διορθωθῶσι. Πῶς γὰρ δύνανται νὰ λέγουν ἐν αὐτῇ πληρώσωμεν τὴν ἐσπερινὴν δέσιν ἡμῶν τῷ Κυρίῳ, ἣτις δὲν εἶναι οὕτε μεσημβρινή· οὐ μόνον δὲ κατὰ τὰς δ'. καὶ ς'. ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς β'. καὶ γ'. καὶ ε'. ἀκωλύτως ὑπὸ τῶν βουλομένων ἡ προηγιασμένη γίνεται λειτουργία κατὰ τὸν Κανόνα τοῦτον. Οἱ δὲ μὴ χριόντες τὸν ἄρτον Ἄρτον μὲ τὸν πανακίρατον Αἶμα, ὡς ἐν τοῖς Εὐχολογίοις διατάσσεται, καὶ οὕτε κεχρισμένοι μὴ φυλάττοντες εἰς τὸ γενέσθαι δι' αὐτῶν τὴν προηγιασμένην, προφανῶς λατινοφρονοῦσι. Τῆς τῶν Λατίνων γὰρ δυσσεβείας καὶ τοῦτο ἐστὶ τὸ νὰ μεταδίδουν εἰ τοὺς λαϊκοὺς ἀπὸ ἐνα εἶδος, ἤτοι ἀπὸ τῶν ἄρτων μόνον, τὸ Μυστήριον τῆς εὐχαριστίας. ὡς ἡ ἐν Κωνσταντία τῆς Γερμανίας ἐν

ἐν κεφ. ε'. τοῦ στοιχ. τ'. λέγουσιν, οὔτε μνημόσυνα τῶν κεκοιμημένων νὰ γίνωνται εἰς τὰς ἄλλας ἡμέρας τῆς μ'. εἰμὴ εἰς μοναχὸν τὸ Σάββατον (1), καθὼς καὶ τὰ τυπικὰ συμφώνως τοῦτο διορίζουσιν. Ὅρα καὶ τὸν ζθ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΝΓ'.

Ἐπειδὴ μείζων ἢ κατὰ τὸ πνεῦμα οἰκειότης τῆς τῶν σωμάτων συναφείας, ἐγνωμεν δὲ ἐν τισὶ τύποις τινὰς ἐκ τοῦ ἁγίου καὶ σωτηριώδους Βαπτίσματος παῖδας ἀναδεχομένους, καὶ μετὰ τοῦτο, ταῖς ἐκείνων μητρᾷσι χηρευούσαις, γαμικὸν συναλλάσσαντας συνοικέσιον, ὀρίζομεν, ἀπὸ τοῦ παρόντος μηδὲν τοιοῦτο πραχθῆναι. Εἰ δὲ τινες μετὰ τὸν παρόντα Κανὸνα φωραθεῖεν τοῦτο ποιῶντες, πρωτοτύπως μὲν οἱ τοιοῦτοι ἀφιστάσθωσαν τοῦ παρανόμου τούτου συνοικεσίου, ἔπειτα δὲ, καὶ τοῖς τῶν πορνεούτων ἐπιτιμίους ὑποβληθήτωσαν.

Ἐρμηνεία.

Ὁ παρὼν Κανὼν ἐμποδίζει νὰ μὴ λαμβάνῃ κἀνένας εἰς γυναῖκα τὴν συντέκνισσάν του χηρευούσαν, τῆς ὁποίας ἀνεδέχθη παιδίον ἐκ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος, ἐπειδὴ ἢ κατὰ τὸ πνεῦμα συγγένειαι αὕτη, καθ' ἣν ἀδελφοὶ γίνονται πνευματικοί, ὅτε Ἀνάδοχος, καὶ ἡ Συντέκνισσα αὐτοῦ, εἶναι μεγαλύτερα ἀπὸ τὴν κατὰ σάρκα (μεγαλύτερα δὲ, οὐχὶ κατὰ τὸ ποσὸν καὶ τοὺς βαθμούς: μέχι γὰρ τρίτου βαθμοῦ κατὰ βίθος μόνον αὕτη κωλύεται, ἀλλὰ κατὰ τὴν ποιότητα καὶ σχέσιν· καὶ ὅρα εἰς τὸ περὶ Συνοικεσιῶν ἢ Κεφάλ.) Ὅποιοι δὲ ἤ'εσαν τολμήσουσιν νὰ κάμουν τοῦτο, πρῶτον μὲν νὰ χωρίζωνται ἀπὸ τὸν παράνομον γάμον αὐτὸν, ἔπειτα ὡς πόρνοι νὰ κἀνονίζωνται διὰ τὸν παράνομον γάμον αὐτόν. Τοῦτο τὸ ἴδιον ὁποῦ λέγει ὁ Κανὼν περὶ τῆς ἀναδοχῆς, πρέπει νὰ κρατῆ καὶ ἐπὶ τῆς διὰ τελετῆς καὶ εὐχῶν ἱερῶν γενομένης υἰοθεσίαις, κατὰ τὴν κδ'. Λέοντος τοῦ Σοφοῦ Νεαράν.

ΚΑΝΩΝ ΝΔ'.

Τῆς θείας ἡμᾶς οὕτω σαφῶς ἐκδιδασκούσης Γραφῆς, «οὐκ εἰσελεύσῃ πρὸς πάντα οἰκεῖον σαρκὸς σου ἀποκαλύψαι ἀσχημοσύνην αὐτοῦ» [Λευιτ. ιη'. β.] ὁ Θεοφόρος Βασίλειος τινὰς τῶν ἀπηγορευμένων γάμων ἐν τοῖς οἰκείοις Κανόσιν ἀπηριθμήσατο, σιωπῆ τὰ πλεῖστα παραδραμῶν, καὶ κατ' ἀμφοτέρα κατασκευάσας ἡμῖν τὸ ὠφέλιμον. Τὸ γὰρ τῶν αἰσχυρῶν ἐνομασιῶν πλῆθος παραιτησάμενος, ὡς ἂν μὴ τὸν λόγον καταρρυπαῖνοι τοῖς ῥήμασι, γενικοῖς ἐνόμασι τὰς ἀκαθαρσίας διέλαβε, δι' ὧν περιεκτικῶς ἡμῖν τοὺς παρανόμους γάμους ὑπέδειξεν. Ἐπειδὴ δὲ τῆ τοιαύτη σιωπῆ, καὶ τῷ ἀδιαγνώστῳ τῆς τῶν ἀθέσμων γάμων ἀπαγορεύσεως ἑαυτὴν ἢ φύσιν συνέχεε, συνειδόμεν γυμνότερον τὰ περὶ τούτου ἐκθέσθαι, ὀρίζοντες ἀπὸ τοῦ νῦν, τὸν τῆ οἰκείῃ ἐξαδέλφῃ πρὸς γάμου κοινωνίαν συναπτόμενον, ἢ πατέρα, καὶ υἰὸν μητρὶ, καὶ θυγατρὶ ἢ δύο κόραις ἀδελφαῖς, πατέρα καὶ υἰὸν, ἢ ἀδελφοῖς δυοῖ, μητέρα καὶ θυγατέρα, ἢ ἀδελφοῦς δύο, δυοῖν ἀδελφαῖς ὑπὸ τὸν τῆς ἐπταετίας πίπτειν Κανόνα, ἀφισταμένων αὐτῶν προδήλως τοῦ παρανόμου συνοικεσίου.

ἔπειτα αὐτῶν συγκροτηθεῖσα δυτικὴ Σύνοδος παρανόμως ἐνομοθέτησε. Διὰ πόσας δὲ αἰτίας ἐφυλάττετο προηγιασμένος ἄρτος ὅρα τὸν Εὐστράτιον Ἀργέντην σελ. 284. καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ιδ'. τῆς ἐν Λαοδικ. Ἐφυλάττετο δὲ καὶ οἶνος προηγιασμένος ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις, ὡς μαρτυρεῖ καὶ ὁ Χρυσόστομος, α'. ἐπιστολῇ πρὸς Ἰνοκέντιον, καὶ ὁ Ἰερώνυμος, ἐπιστολῇ δ'. πρὸς Ρουφῖνον, καὶ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, ἐπιταφίῳ πρὸς Γοργονίαν, καὶ ἡ ἐν Τολήτῳ τοπικῇ Σύνοδος, καὶ ἄλλοι. Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ μθ'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ.

(1) Ἐπειδὴ δὲ ἐνταῦθα ὁ λόγος περὶ Μνημοσύνων εἶναι, σημεῖομεν, ὅτι, τὰ μὲν τρίτα ὁποῦ γίνονται εἰς τοὺς κεκοιμημένους ἀδελφοὺς, δηλοῦσι κατὰ τὸν Θεσσαλονικῆς ἱερὸν Συμεῶν, ὅτι ὁ κοιμηθεὶς ἀδελφὸς ὑπὸ τῆς ἁγίας Τριάδος ἐξ ἀρχῆς συνετέθη. Τὰ δὲ ἔννατα τῶν κεκοιμημένων σημαίνουσι, ὅτι, ὁ διαλυθεὶς εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθη, ἔχει νὰ συγκαταριθμηθῆ μετὰ τὰ ἔννα ἄλλα τάγματα τῶν Ἀγγέλων, ὡς ἄυλος καὶ αὐτός. Τὰ δὲ Τεσσαρακοστὰ δηλοῦσιν, ὅτι, ἐν τῇ μελλούσῃ ἀναστάσει συνετεθείς πάλιν κατὰ τρόπον ὑψηλότερον, ἔχει καὶ αὐτὸς νὰ ἀναληφθῆ ὡς ὁ Κύριος, καὶ ἀρπαγῆς ἐν νεφέλαις, νὰ ὑπαντήσῃ τῷ

Κριτῇ. Ταύτας τὰς τρεῖς καταστάσεις τοῦ ἀνθρώπου σημαίνουσι καὶ τὰ τρίμηνα καὶ ἐξάμηνα, καὶ ἐννεάμηνα, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, ὑπὲρ καθαρισμοῦ τοῦ ἀποθανόντος ταῦτα τελοῦνται, καὶ ἐξαίρετως τὰ Τεσσαρακοστὰ, ὡς τοῦτο δηλοῦται ἀπὸ τὸ παράδειγμα τοῦ Κυρίου μας, ὅς τις καὶ εἰς τὰς τρεῖς γεννήσεις αὐτοῦ τρεῖς ὀλοκλήρους Τεσσαρακοστὰς ἐφύλαξεν, ἐν αὐτῷ τυπῶν τὸν ἡμέτερον βίον. Γενέθλιος γὰρ ἡμέρα καὶ ὁ ἐκάστω θάνατος ἐνομάζεται, κατὰ τὸν να'. τῆς ἐν Λαοδικ. Αἱ δὲ ἀποστολικαὶ Διαταγαὶ βιβλ. η'. κεφ. μβ'. λέγουσιν, ὅτι τὰ μὲν τρίτα γίνονται διὰ τὸν τριήμερον ἐγεργθέντα Χριστὸν, τὰ δὲ ἔννατα, εἰς ἐνθύμησιν ζώντων καὶ τεθνεώτων, τὰ δὲ Τεσσαρακοστὰ, κατὰ τὸν παλαιὸν τύπον. Οὕτω γὰρ καὶ Μωϋσῆν ὁ λαὸς ἐπένηθη· τινὲς δὲ λέγουσιν, ὅτι τὰ μὲν τρίτα γίνονται εἰς καθαρισμὸν τοῦ τριμεροῦς τῆς ψυχῆς, τὰ δὲ ἔννατα εἰς καθαρισμὸν τῶν πέντε τοῦ σώματος αἰσθησέων καὶ τοῦ γονίμου φυσικοῦ, καὶ μεταβατικοῦ, τὰ δὲ Τεσσαρακοστὰ εἰς καθαρισμὸν τῶν ἐν τῷ σώματι τεσσάρων στοιχείων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα καθ' ἓνα ὑπῆρέτησεν εἰς τὴν παράδασιν τῶν δέκα ἐντολῶν· τετράκις δὲ τὰ δέκα, κάμουν Τεσσαράκοντα.

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ ἡ Θεία Γραφὴ φανερὰ μᾶς διδάσκει, λέγουσα, ὦ ἄνθρωπε, δὲν θέλεις λάβει εἰς γάμου κοινωνίαν κήνενα σαρκικὸν συγγενῆ σου, τοῦτο δὲ τὸ ρητὸν ἀναφέρων ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ πζ'. αὐτοῦ Κανόνι, μερικῶς μὲν γάμους ἐμποδισμένους εἰς τοὺς Κανόνας του ἀπηριθμησεν (οἶον ἐν τῷ ος'. τὸν τοῦ λαβόντος τὴν νύμφην του εἰς γυναῖκα, ἐν τῷ οή. τὸν τοῦ λαβόντος δύο ἀδελφάς, καὶ ἄλλους ἐν ἄλλοις), σιωπήσας τοὺς περισσοτέρους, ὡς ὄντας αἰσχροῦς· ἵνα μὴ μὲ τὰ τούτων ὀνόματα μολύνη τὸν λόγον, περιεκτικῶς δὲ μὲ τὸ τῆς ἀκαθαρσίας γενικὸν ὄνομα πάντας τοὺς παρανόμους γάμους ἀμυδρῶς ἐφανέρωσε (τοῦτο δὲ ὁποῦ λέγει ἡ Σύνοδος, ὅτι εἶπεν ὁ Βασίλειος, ὁ Βασίλ. τὸ λέγει, πῶς τὸ εἶπεν ἡ Θεία Γραφή, δηλαδὴ ὁ Θεὸς Παῦλος, εἰπὼν· «Πορνεία δὲ καὶ ἀκαθαρσία, μὴδὲ ὀνομαζέσθω ἐν ὑμῖν, καὶ τὰ ἐξῆς.») ἐκ δὲ τῆς σιωπῆς ταύτης ἡ φύσις τῶν ἀνθρώπων ἐσυγχίσθη ἀπὸ συγγενικὰ αἵματα, διὰ τοῦτο ἡμεῖς καθαρῶτερα περὶ τοῦτου ὀρίζομεν διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος, ὅτι ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς, ὁποῖος λάβῃ εἰς γυναῖκα τὴν ἐξαδέλφην του, ἢ πατῆρ καὶ υἱὸς, ἐὰν λάβωσι μητέρα καὶ θυγατέρα, ἢ δύο ἀδελφάς· ἢ δύο ἀδελφοί, ἐὰν λάβουν μητέρα καὶ θυγατέρα, ἢ δύο ἀδελφάς· οὗτοι πάντες νὰ χωρίζονται πρῶτον ἀπὸ τὸ παράνομον αὐτὸ συνοικέσιον, καὶ ἔπειτα ἐπτά χρόνους νὰ κανονίζονται. ἌΟ δὲ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ ζή. αὐτοῦ Κανόνι γενικῶς ὀρίζει νὰ κανονίζεσθαι μὲ τὸ ἐπιτίμιον τῶν μοιχῶν, δηλαδὴ. χρόνους ὁ γάμος ὁποῦ γένει ἀπὸ ἐμποδισμένην συγγένειαν.» Ὅρα καὶ εἰς τὴν περὶ συνοικεσίων διδασκαλίαν.

ΚΑΝΩΝ ΝΕ'.

Ἐπειδὴ μεμαθήκαμεν τοὺς ἐν τῇ τῶν Ρωμαίων πόλει, ἐν τῇ ἀγίᾳ τῆς Τεσσαρακοστῆς νηστεία, τοῖς ταύτης Σάββασι νηστεύειν παρὰ τὴν παραδοθεῖσαν ἐκκλησιαστικὴν ἀκολουθίαν, ἔδοξε τῇ ἀγίᾳ Συνόδῳ, ὥστε κρατεῖν καὶ ἐπὶ τῇ Ρωμαίων Ἐκκλησίᾳ ἀπαρασαλεύτως τὸν Κανόνα, τὸν λέγοντα· «εἰ τις Κληρικὸς εὐρεθῆι τὴν ἀγίαν Κυριακὴν νηστεύων, ἢ τὸ Σάββατον, πλὴν τοῦ ἐνὸς καὶ μόνου, καθαιρείσθω, εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφορίζεσθω.»

Ἑρμηνεία.

Ἡ Σύνοδος αὕτη διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος ἐμποδίζει τὸ νὰ νηστεύωσιν οἱ παλαιοὶ Ρωμαῖοι (ἢ μὲ τελείαν ἀσιτεῖαν δηλ. ἢ μὲ ξηροφαγίαν ἐν τῇ ἐνάτῃ) τὰ Σάββατα τῆς ἀγίας μ'. (γίνεται γὰρ κατάλυσις εἰς αὐτὰ, εἰς οἶνον, ἔλαιον καὶ ὀστρακόδερμα,) καὶ διορίζει ὅτι πρέπει νὰ φυλάττεται ἀπαρασάλευτος καὶ εἰς τὴν Ρώμην ὁ ζδ'. Κανὼν τῶν ἀγίων Ἀποστόλων, ὃν καὶ ἐκθέτει αὐτολεξεῖ, τοῦ ὁποίου ἀνάγνωθι τὴν ἐρμηνείαν (1).

ΚΑΝΩΝ ΝΓ'.

Ὅσαύτως μεμαθήκαμεν ἐν τε τῇ Ἀρμενίων χώρα, καὶ ἐν ἑτέροις τόποις, ἐν τοῖς Σάββασι, καὶ ἐν ταῖς Κυριακαῖς τῆς ἀγίας Τεσσαρακοστῆς ὡὰ καὶ τυρὸν ἐσθίειν τινάς. Ἐδοξε τοίνυν καὶ τοῦτο, ὥστε τὴν κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν, μιᾶ κατακολουθοῦσαν τάξει, τὴν νηστείαν ἐπιτελεῖν, καὶ ἀπέχεσθαι, ὥσπερ θυτοῦ παντοῦ, οὕτω δὴ ὡσὺ καὶ τυροῦ, ἃ καρπὸς εἰσι καὶ γεννήματα, ὧν ἀπεχόμεθα· εἰ δὲ μὴ τοῦτο παραφυλάττοιεν εἰ μὲν Κληρικοὶ εἶεν, καθαιρείσθωσαν, εἰ δὲ λαϊκοὶ ἀφορίζεσθωσαν.

Ἑρμηνεία.

Ὅς φαίνεται, οἱ ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ εὐρισκόμενοι χριστιανοί, ἀκούοντες τὸν Ἀποστολικὸν Κανόνα νὰ ἐμποδίζῃ τὸ νὰ νηστεύῃ τινὰς ἐν Σάββατῳ καὶ Κυριακῇ, καὶ μὴ νοήσαντες καλῶς τοῦτον, ἔτρωγαν, τυρὶ καὶ αὐγά εἰς τὰ Σάββατα καὶ Κυριακὰς τῆς μ'. ὅθεν ἡ Σύνοδος αὕτη, διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος, ὀρίζει ὅτι ὅλη ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ἢ εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην εὐρισκομένη, νὰ φυλάττῃ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν τάξιν, καὶ νὰ νηστεύῃ τὰς ἡμέρας ταύτας (καταλύουσα μόνον εἰς αὐτὰς οἶνέλαιον καὶ ὀστρακόδερμα) (2), καὶ καθὼς ἀπέχει ἀπὸ τὰ θυσιαζόμενα ζῶα ἐν τῇ μ', οὕτω νὰ ἀπέχη καὶ ἀπὸ τὸ τυρὶ καὶ τὰ αὐγά, τὰ ὁποῖα εἶναι καρπὸς καὶ γεννήματα

(1) Ἐπειδὴ ὁ παρὼν Κανὼν ὡς μάχαιρα διστομος διαπερνᾷ τὰς καρδίας τῶν Παπιστῶν, διὰ τοῦτο οἱ πάντολμοι κατηγοροῦσι τὴν παροῦσαν οἰκουμένην Σύνοδον, ὡς μὴ καλῶς τοῦτο διορίσασαν, ἀλλ' ἡ κατηγορία τῶν εἰς αὐτοὺς τοὺς ἰδίους Ἀποστόλους ἀναφέρεται, ὧν τῷ Κανόνι ἐπομένη αὕτη, τοῦτο διώρισε.

(2) Σημειῶσαι ὅτι ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία καταλύει τὰ Σάββατα καὶ τὰς Κυριακὰς τῆς Τεσσαρακοστῆς εἰς οἶνον, ἔλαιον καὶ ὀστρακόδερμα, καθὼς καὶ Μελέτιος ὁ ὁμολογητὴς συμμάρτυρεῖ

λέγων· «καὶ τοῖς ἀγνοῖς πᾶσιν ἀπλῶς, καὶ καθεστῆς ὡσαύτως, Σάββατῳ καὶ Κυριακῇ κατάλυσιν ποιούμεν» (Βαθμ. λς'.) Καὶ διὰ τῆς μετρίας ταύτης καταλύσεως, ἐκάτερα φυλάττει σοφῶς, καὶ τὸ αἰδέσιμον τὰς νηστείας τῆς μ'. μὴ καταλύουσα δηλαδὴ κρέας, ἢ τυρὸν, ἢ ὡὰ καὶ ἰχθύας, καὶ τὸν ζδ'. Ἀποστολικὸν τὸν διορίζοντα νὰ μὴ νηστεύῃ τινὰς ἐν Σάββατῳ καὶ Κυριακῇ μὲ τελείαν νηστείαν ἐκ πάντων, καὶ ἀποχτῆν ποιῶσα ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις.

τῶν τοιοῦτων ζώων (1)· ὅσοι δὲ τοῦτο δὲν φυλάττουσιν, εἰ μὲν εἶναι Κληρικοί, ἄς καθαιρῶνται, εἰ δὲ Λαϊκοί, ἄς ἀφορίζωνται. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ξδ'· καὶ ξθ'· Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΝΖ'.

Ὅτι οὐ χρὴ ἐν τοῖς Θύσιασθηρίοις μέλι καὶ γάλα προσφέρεισθαι.

|| Ἀπος. γ'.

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρῶν Κανῶν νὰ μὴ προσφέρονται μέσα εἰς τὸ ἅγιον Βῆμα ἐπὶ τῆς ἁγίας Τραπέζης γάλα καὶ μέλι, συμφώνως μὲ τὸν γ'. Ἀποστολικόν, οὐ καὶ τὴν ἐρμηνείαν ἀνάγνωθι. Βελτιοὶ δὲ καὶ διορθοῖ οὗτος τὸν μδ' τῆς ἐν Καρθ. διορίζοντα νὰ προσφέρονται τὰ τοιαῦτα, κατὰ τινὰ συνήθειαν τοπικὴν.

ΚΑΝΩΝ ΝΗ'.

Μηδεὶς τῶν ἐν λαϊκοῖς τεταγμένων ἑαυτῷ τῶν θείων Μυστηρίων μεταδιδότω, παρόντος Ἐπισκόπου, ἢ Πρεσβυτέρου, ἢ Διακόνου. Ὁ δὲ τι τοιοῦτο τολμῶν, ὡς παρὰ τὰ διατεταγμένα ποιῶν, ἐπὶ ἐβδομάδα μίαν ἀφορίζεσθω· ἐντεῦθεν παιδαγωγούμενος, «μὴ φρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν.» [Πρὸς Ρωμ. ιβ'. 3.]

Ἑρμηνεία.

Τὸ νὰ μεταλαμβάνῃ τινὰ λαϊκὸς αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ τοῦ τὰ θεῖα Μυστήρια, ἀνευ ἀνάγκης (ὅταν δὲν ᾔναι δηλ. παρῶν Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν), οἰήσεως ἔργον ἐστὶ, καὶ ὁ τοῦτο ποιῶν, οἰκιοποιεῖται εἰς τὸν ἑαυτὸν του παρανόμως τὸ τῆς Ἱερωσύνης ἀξίωμα. Τῶν ἱερέων γὰρ τοῦτο ἐστὶν ἴδιον, οὐ τῶν λαϊκῶν· διὰ τοῦτο λοιπὸν ὁ παρῶν Κανὼν, ἐκεῖνον ὅπου τολμήσῃ νὰ κάμῃ τοῦτο, παρόντος Ἱερέως, ἀφορίζει ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν μίαν ἐβδομάδα, διὰ νὰ μάθῃ νὰ μὴ φρονῇ παραπάνω ἀπὸ ἐκεῖνο ὅπου πρέπει νὰ φρονῇ κατὰ τὸν Ἀπόστολον (2).

ΚΑΝΩΝ ΝΘ'.

Μηδαμῶς ἐν εὐκτηρίῳ οἴκῳ ἔνδον οἰκίας τυγχάνοντι, Βάπτισμα ἐπιτελεῖσθω, ἀλλ' οἱ μέλλοντες ἀξιόσθαι τοῦ ἀχράντου φωτισματος, ταῖς καθολικαῖς προσερχέσθωσαν ἐκκλησίαις, ἀκεῖσε τῆς δωρεᾶς ταύτης ἀπολαύεσθωσαν. Εἰ δὲ τις ἀλφὶ τὰ παρ' ἡμῶν ὀρισθέντα μὴ φυλάττων, εἰ μὲν Κληρικὸς εἴη, καθαιρεῖσθω, εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφορίζεσθω.

Ἑρμηνεία.

Προστάζει ὁ παρῶν Κανὼν νὰ μὴ γίνεταῖ Βάπτισμα εἰς εὐκτήριον οἶκον ἐμπεριεχόμενον μέσα εἰς ὀσπήτιον, ἀλλὰ εἰς τὰς καθολικὰς, καὶ ἀκολουθῶς ἐνθρονισμένας ἐκκλησίας· ὅποιος δὲ τοῦτο δὲν φυλάξῃ, εἰ μὲν εἶναι Κληρικὸς, ἄς καθαιρεταῖ· εἰ δὲ λαϊκὸς, ὁ συκοινωνῶν δηλ. πῶ τοιοῦτῳ Βαπτίσματι, ἄς ἀφορίζεταῖ. Ὅρα καὶ τὸν λά. Ἀποστολικόν (3).

(1) Εἰ μὲν καὶ τὰ ὄψαρια λέγονται θυτὰ (ἴσως γὰρ) εἰπῆ τινας, ὅτι ἡ θεία φωνὴ εἶπε τῷ Πέτρῳ «ἀναστάς, Πέτρε, θύσον καὶ φάγε»· τί νὰ θύσῃ; τὰ τετράποδα καὶ θηρία, καὶ τὰ ἔρπετά. Ἐρπετὰ δὲ καὶ τὰ ὄψαρια λέγονται κατὰ τὸ, ἐξαγαγέτω τὰ ὕδατα ἔρπετά ψυχῶν ζωῶν (Γέν. α'. 20.), πρέπει νὰ ἀπεχώμεθα καὶ ἀπὸ τὰ αὐτὰ τῶν ὄψαριων, ἤτοι· τὸ αὐγοτάραχον καὶ χερσαίρι ἐν τῇ μ', εἰ δὲ ταῦτα θυτὰ οὐ λέγονται, ἀλλὰ μόνον τὰ χερσαία καὶ πετεινὰ, δὲν προκριματιζόμεθα ἐσθίοντες αὐγοτάραχον ἐν τοῖς Σαββάτοις καὶ Κυριακαῖς τῆς μ', οἱ δὲ μὴ ἐσθίοντες, κἀλλιον ποιῶσιν.

(2) Οἱ δὲ ἐν ἐρήμοις εὐρισκόμενοι Μοναχοὶ μὲ τὸ νὰ εὐρίσκωνται εἰς ἀνάγκην, διατὶ δὲν εἶναι ἱερεῖς παρόντες, ἔχουσιν ἄδειαν ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα, ὡς λέγει· Συμεὼν ὁ Θεσσαλονίκης (ἐρωτήσῃ μα'). νὰ φυλάττων προηγιασμένα εἰς Ἀρτοφόριον, καὶ νὰ μεταλαμβάνουν ἐξ αὐτῶν μετὰ πολλῆς εὐλαβείας, τοιοτοτρόπως ἐπάνω εἰς καθαρὸν τόπον νὰ ἀπλώνουσιν ἱερὸν τι ἄμφιον, καὶ ἐπάνω αὐτοῦ νὰ βάλουν κάλυμμα, καὶ ἐπάνω τοῦ καλύμματος νὰ βάλωσι τὴν λαβίδα ἔχουσαν τὴν μερίδα τοῦ παναγίου Σώ-

ματος, καὶ ἔτσι, ἀφ' οὗ πρῶτον ψάλλουν ψαλμοὺς, ἢ εὐχὰς, ἢ τὸ τρισάγιον, καὶ θυμιάσουν, καὶ προσκυνήσουν τρεῖς φοραὶς, ἔτσι νὰ μεταλαμβάνουν ἐκεῖθεν, ὄχι μὲ τὸ χεῖρι, ἀλλὰ μὲ τὸ στόμα· ἔπειτα ἔχοντες ποτήριον μὲ κρασί καὶ νερὸν, νὰ ἀποπλύνωσι τὸ στόμα. Τοῦτο τὸ ἴδιον ὅπου λέγει ὁ Θεσσαλονίκης εἶναι γεγραμμένον καὶ εἰς τὸν βίον τοῦ Λουκᾶ τοῦ ἐν τῷ Στειρίῳ ὕρει ἀσκήσαντος. Ἐρωτήσας γὰρ οὗτος τὸν τότε Κορίνθου Μητροπολίτην, ἂν πρέπει ὁ ἐν ἐρήμῳ εὐρισκόμενος νὰ μεταλαμβάνῃ αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ, διὰ τὴν ἀπουσίαν Ἱερέως, ἔλαβε τὴν ἄδειαν παρ' αὐτοῦ νὰ κοινωνῇ, κατὰ τὸν ἴδιον σχεδὸν τοῦτον τρόπον. Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ιδ'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ. Ἀναγνώστης δὲ καὶ Λαϊκὸς κοινωνεῖ ἐκεῖνον ὅπου κινδυνεύει εἰς θάνατον, κατὰ τὸν αὐτὸν Συμεὼν (Ἀποκρ. μα'). Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ιγ'. τῆς α', ἐὰν δηλαδὴ δὲν ᾔναι παρῶν ἱερεὺς, ἢ καὶ Διάκονος.

(3) Ἄλλ' ἐδῶ δικαίως πρέπει νὰ ἀπορήσῃ τις, διατὶ ὅτι ἡ παρούσα Σύνοδος ἐν μὲν τῷ λα. Κανόνι αὐτῆς ἐσυγχώρησε νὰ γίνεταῖ Βάπτισμα εἰς εὐκτήριον οἶκον, κατὰ ἄδειαν τοῦ Ἀρχιε-

ΚΑΝΟΝ Ε΄.

Τοῦ Ἀποστόλου βουόντος, ὅτι «ὁ κολλώμενος τῷ Κυρίῳ, ἐν πνευμά ἐστι,» [ἀ. Κορινθ. γ'. 17.], πρό-
δηλον ὡς καὶ ὁ τῷ ἐναντίῳ ἑαυτὸν οἰκειῶν, ἐν γίνεται τῇ πρὸς αὐτὸν συναφείᾳ· τοὺς τοίνυν δαιμονῶν
ὑποκρινομένους, καὶ τρόπων φαυλότητι προσποιητῶς τὰ ἐκείνων σχηματιζομένους, ἔδοξε τρώπῳ ἐπιτι-
μᾶσθαι παντὶ, καὶ τοιαύταις αὐτοὺς σκληραγωγίαις καὶ πόνους υποβάλλειν, οἷς ἂν οἱ ἀληθῶς δαιμο-
νῶντες πρὸς ἀπαλλαγὴν τῆς τοῦ δαίμονος ἐνεργείας ἀξίως υποβάλλοιτο.

Ἑρμηνεία.

Μερικοὶ διὰ φαυλότητα γνώμης, καὶ πορισμὸν κέρδους, ὑποκρίνονται ὅτι ἔχουσι δαιμόνιον, καὶ τὰ τῶν δαι-
μονιζομένων σχήματα, καὶ ἄτακτα κινήματα κατὰ προσποίησην κάμνουσι, περιερχόμενοι τὰς πόλεις, ταρχῆς
καὶ θεάτρου εἰς τοὺς ἀνθρώπους γινόμενοι αἰτίοι. Ὅθεν ὁ παρῶν Κανὼν προστάζει νὰ ἐπιτιμῶνται οἱ τοιοῦτοι
μὲ κάθε τρώπον, καὶ εἰς τοιαύτας, καὶ τοσαύτας σκληραγωγίας καὶ πόνους νὰ υποπίπτωσιν, εἰς οἷας καὶ ὅσας
ὑποπίπτουν οἱ κατὰ ἀλήθειαν ὄντες δαιμονισμένοι, διὰ νὰ ἐλευθερωθῶν ἀπὸ τοῦ δαιμόνιον μὲ αὐτάς, μὲ τὸ δ-
ποῖον καὶ οὗτοι οἱ καθ' ὑπόκρισιν δαιμονιζόμενοι οἰκειώθησαν, καὶ τὸ ἐν ἔγιναν μὲ αὐτοὺς, καθὼς καὶ ὁ κολ-
λώμενος, καὶ οἰκειούμενος μὲ τὸν Κύριον, ἐν πνευμά γίνεται μὲ αὐτόν· καθὼς λέγει ὁ Παῦλος. Ὁ δὲ Βαλσα-
μῶν λέγει, ὅτι οἱ τοιοῦτοι κατὰ διαφόρους καιροὺς μὲ ἀλυσίδας ἐδέθησαν, καὶ εἰς φυλακὰς κατεκλείσθησαν ἀπὸ
πολλοὺς Πατριάρχας καὶ Ἀρχιερεῖς. Ὅρα καὶ τὸν ὁθ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΟΝ ΕΑ΄.

Οἱ μάντεσιν ἑαυτοὺς ἐκδιδόντες, ἢ τοῖς λεγομένοις ἑκατοντάρχαις, ἢ τισι τοιούτοις, ὡς ἂν παρ' ἐκεί-
νων μάθοιεν, ὅτι ἂν αὐτοῖς ἐκκαλύπτεσθαι βούλοιντο, κατὰ τὰ πρῶην ὑπὸ τῶν Πατέρων περὶ αὐτῶν ὀρι-
σθέντα, ὑπὸ τὸν Κανόνα πιπτέτωσαν τῆς ἐξουσίας τῷ αὐτῷ δὲ τούτῳ ἐπιτιμῶ καθυποβάλλεσθαι δεῖ
καὶ τοὺς τὰς ἀρκτους ἐπισυρομένους, ἢ τοιαῦτα ζῶα πρὸς παίγιον, καὶ βλάβην τῶν ἀπλουστέρων, καὶ
τύχην, καὶ εἰμαρμένην, καὶ γενεαλογίαν, καὶ τοιούτων τινῶν ρημάτων ὄχλον, κατὰ τοὺς τῆς πλάνης
λήρους, φωνοῦντας. Τούς τε λεγομένους νεφοδιώκτας, καὶ γητευτάς, καὶ φυλακτηρίους, καὶ μάντεϊς ἐπι-
μένοντας δὲ τούτοις, καὶ μὴ μετατιθεμένους, καὶ ἀπορεύοντας τὰ ἐλεύθρια ταῦτα, καὶ ἑλληνικὰ ἐπιτη-
δεύματα, παντάπασιν ἀπορρίπτεσθαι τῆς Ἐκκλησίας ὀρίζομεν. Καθὰ καὶ οἱ ἱεροὶ Κανόνες διαγορεύουσι·
«Τίς γὰρ κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος, ὡς φησὶν ὁ Ἀπόστολος; ἢ τίς συγκατάθεσις ναῶ Θεοῦ μετὰ εἰ-
δώλων; ἢ τίς μερὶς πιστῶ μετὰ ἀπίστου; τίς δὲ συμφωνία Χριστῷ πρὸς βελίαν;» [β'. πρὸς Κορινθ. θ'.
ς'. 14].

Ἑρμηνεία.

Οἱ χριστιανοὶ δὲν πρέπει νὰ μεταχειρίζονται κανένα πρᾶγμα ἀπὸ ἐκεῖνα, ὅπου οἱ Ἕλληνες ἐμεταχειρίζοντο,
μαντείας δηλ. καὶ γοητείας, καὶ ἄλλα ὅμοια· διὰ τοῦτο ὁ παρῶν Κανὼν ἐξ χρόνου διορίζει νὰ ἀπέχωσι τῶν
μυστηρίων ἐκεῖνοι οἱ χριστιανοὶ ὅπου ἐκδώσουσι τὸν ἐκυτόν τους εἰς τοὺς μάντεϊς (1) καὶ εἰς τοὺς ὀνομαζομέ-
νους ἑκατοντάρχους (2) ἢ ἄλλους παρομοίους, μὲ σκοπὸν διὰ νὰ μάθωσιν ἐξ αὐτῶν ἐκεῖνα τὰ ἀπόκρυφα ὅπου
βούλονται, (διὰ νὰ εὔρουν δηλ. ἄσπρα, ἢ ἄλλα τινα ὅπου ἔχασαν) καθὼς καὶ οἱ προγενέστεροι Πατέρες παρομοίως
τοὺς ἐκάνονισαν· παρομοίως δὲ μὲ τοὺς ἀνωτέρω κανονίζει εἰς ἐξ χρόνου καὶ ἐκείνους ὅπου σύρουσι μαζύ τους τὰς
ἀρκούδας (3) ἢ ἄλλα τοιαῦτα ζῶα διὰ παίγιον, καὶ βλάβην τῶν ἀπλῶν ἀνθρώπων, καὶ ἐκείνους ὅπου λέγουσι
τὰς μοίρας τῶν ἀνθρώπων, καὶ τί ἔχουν νὰ λάβουν εἰς τὴν ζωὴν των, καὶ πῶς ἐγεννήθησαν εἰς ἡμέραν καλὴν, ἢ

ρέως, εἰς δὲ τὸν παρόντα Κανόνα τοῦτο ἐμποδίζει τελείως· κατὰ
τὸν Ζωναρᾶν λοιπὸν οὔτε τελείως εἶναι συγκεχωρημένον νὰ γί-
νεται Βάπτισμα εἰς οἶκον εὐκτήριον, οὔτε τελείως εἶναι ἐμποδι-
σμένον· ἀλλὰ πρέπει, λέγει, νὰ ᾔναι οἱ Ἱερεῖς γνωστοὶ καὶ ὄχι
ξένοι, καὶ νὰ ἱεροπρακτοῦσι μὲ τὴν ἀδειαν τοῦ Ἀρχιερέως διὰ
τὰς παρασυναγωγάς.

(1) «Μάντεϊς λέγονται οἱ ἀφιερῶσαντες τὸν ἑαυτὸν τους εἰς
τοὺς δαίμονας, καὶ διὰ τῆς πιλᾶμης ἢ λεκάνης, ἢ θυσῶν καὶ
ἄλλων ἀπατηλῶν ἐμπλάσεων καὶ σημείων, καὶ τὰ μέλλοντα
προβλέπειν νομιζόμενοι· ὅθεν ἡ ιγ'. διάταξις τοῦ νόμου θεσπι-
ζει, ὡς φονεὺς νὰ τιμωρῆται ἐκεῖνος ὅπου κάμνει θυσίας ἐμπο-
δισμένας, ἢτοι μαντεύει μὲ αὐτάς, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος ὅπου πλη-

ρώσῃ ἢ παρακινήσῃ αὐτὸν νὰ τὰ κάμνη, νὰ ἐξορίζεται, καὶ τὰ
ὑπάρχοντά του νὰ διαρπάζωνται κατὰ τὸ κγ'. κεφ. τοῦ θ'. βιβλ.
τοῦ Κώδικος.»

(2) Ἐκατοντάρχαι ἐλέγοντο οἱ σοφώτεροι καὶ γηραλέωτεροι
ἀπὸ τοὺς μάντεϊς καὶ οἱ σεβασμιώτεροι ἀπὸ τοὺς ἄλλους.

(3) Ἐκείνοι ὅπου ἔσυραν τὰς ἀρκούδας, ἐκρέμουσαν ἀπὸ τὴν
κεφαλὴν καὶ ἀπὸ ὅλων τὸ σῶμα τῶν ζῶων αὐτῶν βαίμμενα τινα
σχοινία, καὶ κουρεύοντες ἀπὸ τὰς τρίχας τῶν ἀρκουδῶν, ἐδι-
δαν ταύτας μὲ τὰ βάρματα εἰς τοὺς ἀνθρώπους, διὰ νὰ τὰ ἔ-
χουν ὡσάν φυλακτὰ, ἐμποδιστικὰ ἀσθενείας καὶ βασκανίας ὀφθαλ-
μῶν. Ἄλλοι δὲ ἔχουν εἰς τοὺς κόλπους των ὀφείδια, καὶ κά-
μνουσι μὲ αὐτὰ μαγείας.

κακήν και άλλα τοιαῦτα πεπλανημένα λόγια. Ὡσαύτως κανονίζει και ἐκείνους ὁποῦ ὀνομάζονται: νεφοδιώκται(1) και γητευταί(2), και φυλακτήριοι(3) και μάντις, και τοῦτον μὲν τὸν κανὸν νὰ λαμβάνουσιν οὗτοι πάντες, ἐὰν μετανοήσουν, και ἀρήσουν τὰ τοιαῦτα ὀλέθρια, διαβολικὰ, και ἑλληνικὰ ἐπιτηδεύματα. Ὅχι και ἐπιμένονες τὴν κακήν ταύτην, και πλάνην, και δὲν τὰ παρχιτοῦν, νὰ ἀποδιώκωνται τελείως ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ και νὰ χωρίζωνται τῆς τῶν χριστιανῶν δημηγύρωσ, καθὼς και οἱ θεοὶ Κανόνες διορίζουσι. Διότι πῶς κοινωνίαν ἔχει τὸ φῶς μετὰ τὸ σκότος; ἢ τίνα ἔνωσιν ἔχει ὁ Νὰς τοῦ Θεοῦ μετὰ τὸν βωμὸν τῶν εἰδώλων; ποίαν μερίδα ἔχει ὁ πιστὸς μετὰ τὸν ἄπιστον; ἢ ποίαν συμφωνίαν, ὁ Χριστὸς μετὰ τὸν διάβολον, καθὼς λέγει ὁ Παῦλος; Πρέπει δὲ νὰ σημειώσωμεν ὅτι τὸ ἐπιτίμιον ὁποῦ δίδει ὁ παρὼν κανὼν τὸ δίδει εἰς τοὺς Λαϊκοὺς μόνον, τὸσον ἐκείνους ὁποῦ κάμνουσι τὰ τοιαῦτα διαβολικὰ ἔργα, και μαγικὰ, ὁποῦ ἀνωτέρω ἀπρηθμισάμεν, ὅσον και ἐκείνους ὁποῦ ἐκδίδουσι τὸν ἑαυτὸν τους εἰς αὐτούς. Διότι ὅσοι Κληρικοὶ Ἱερωμένοι ἤθελαν κάμουν τὰ τοιαῦτα, ἐξάπαντος καθαιροῦνται, κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα και Ζωναρῶν (4).

Συμφωνία.

«Τοὺς καταμαντευομένους, και εἰς Ἑλληνικὰς ἀκολουθοῦντας συνηθείς, και φέροντας μάγους (5) εἰς τοὺς οἴκους των διὰ νὰ εὔρωσι τὰς μαγείας, μετὰ τὰς ὁποίας τινὲς αὐτοὺς τυχὸν ἐμάγευσαν, οἱ μὲν ἐν Ἀγκύρῃ Πατέρες πέντε χρόνους κανονίζουσι Κανὸν κδ', ὁ δὲ Μέγας Βασιλεὺς ἐξ', Κανὸν πγ', ὃ και ἡ Σύνοδος ἠκολούθησε, Πατέρας προγενεστέρους αὐτὸν τε και τοὺς ἐν Ἀγκύρῃ ὀνομάσασα. Ὁ δὲ λς' τῆς ἐν Λαοδικ. φανερὰ ἀπορρίπτει ἐξω τῆς Ἐκκλησίας τοὺς φοροῦντας τὰ φυλακτήρια, και ἐμποδίζει νὰ μὴ γίνωνται οἱ Κληρικοὶ και

(1) Νεφοδιώκται ὀνομάζονται ἐκεῖνοι ὁποῦ παρατηροῦσι τὰ σχήματα τῶν νεφελῶν, και μάλιστα ὅταν βασιλεύῃ ὁ ἥλιος, και κατὰ τὰ σχήματα ταῦτα προλέγουσι τὰ μέλλοντα. Οἶον, ἐὰν ἴδουσι τὰ νέφαλα σχηματιζόμενα ὡσὰν ἀνθρώπους μετὰ σπαθία εἰς τὰς χεῖρας, προλέγουσι ὅτι ἔχει νὰ γένη πόλεμος, και ἄλλας τοιαύτας φλυαρίας. Νεφοδιώκται ἡμποροῦν νὰ ὀνομαστοῦν και ἐκεῖνοι ὁποῦ μετὰ τὴν συνεργίαν τῶν δαιμόνων διώκουν τὰ σύνεφα νὰ μὴ κάμνουν βροχήν ἢ χάλαζαν εἰς ἕνα τόπον, ἀλλὰ εἰς ἄλλον.

(2) Γητευταί ἐκεῖνοι ὁποῦ ἀνακατόνουσι, μαζὴ μετὰ τὰς ἐπικλήσεις τῶν δαιμόνων, τοὺς Ψαλμοὺς τοῦ Δαβὶδ, τὰ ὀνόματα τῶν Ἁγίων, και αὐτῆς τῆς κυρίας Θεοτόκου, διὰ τοὺς ὁποίους λέγει ὁ θεὸς Χρυσόστομος: ὅτι κἄν ἐπωνομάζουσι τὸ ὄνομα τῆς ἁγίας Τριάδος, κἄν τῶν Ἁγίων, κἄν τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ κάμνουσι, πρέπει οἱ Χριστιανοὶ νὰ τοὺς ἀποφεύγουν, και νὰ τοὺς ἀποστρέφονται. Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς εἰς τοὺς ἀνδριάντας: «ὅθεν ἐντρέψασαι, Χριστιανέ, νὰ φέρῃς εἰς τὸν οἶκόν σου γραίας μεθυσμένας και ἐξω φρενῶν, ἀλλὰ λέγεις ὅτι ἡ γραίας αὗται ἄλλο δὲν λέγουν παρὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ; και διὰ τοῦτο μάλιστα πρέπει νὰ ἀποστρέψασαι αὐτάς, διὰ τὴν χριστιανικήν αὐταὶ οὔσαι: αἱ γραίας, κατὰ μεταχειρίζονται τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, και τὰ τῶν Ἑλλήνων ἔργα κάμνουσι, διότι και οἱ δαίμονες ἐλεγγαν μὲν τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' αὐτοὶ ἦτον δαίμονες και κακοί: δι' ὃ και ὁ Χριστὸς τοὺς ἐπεστόμισε και τοὺς ἀπέδωκε.»

(3) Φυλακτήριοι δὲ λέγονται τὸσον ἐκεῖνοι ὁποῦ κάμνουσι τὰ φυλακτὰ, τυλίσκοντες αὐτὰ μετὰ κλωστήν μεταξωτὴν, και γράφοντες μετὰ ἐπικλήσεις δαιμόνων, ὅσον και ἐκεῖνοι ὁποῦ τὰ λαμβάνουσιν ἀπὸ αὐτοῦ, και τὰ κρεμοῦν ἀπὸ τὸν λαιμὸν τους, διὰ νὰ τὰ ἔχουν ἐμπόδιον κάθε κακοῦ.

(4) Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ καθαιροῦνται: και ἐκεῖνοι οἱ ἱερεῖς ὁποῦ διαβάζουσι εἰς ἀσθενεῖς τὸ ὀνομαζόμενον χαρτὶ τῆς Γαλουῆς, και ἐκεῖνοι ὁποῦ παίρνουσι κηρία πλίσσινα, και πηγαίνοντες μέσα εἰς βουνὰ και λαγκάδια τὰ ἀνάπτουσι, και διαβάζουσι τὴν Σολομονικὴν βίβλον, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν διαβολικὴν, ἢ ἄλλας τινὰς ἐπικλήσεις, και ὀνόματα δαιμόνων, και ἀφορίζουσι μετὰ αὐτὰ τοὺς ἐχθρούς των, και κάμνουσι ἢ νὰ ἀποθάνουσιν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι, ἢ νὰ ψοφήσουν τὰ ζῶα των, ἢ ἄλλην κάμμειαν ζῆμιαν νὰ λάβωσι. Διὰ τοῦτο και τὰ τοιαῦτα βιβλία, ἢ Σολομονική, λέγω,

και τὸ τῆς Γαλουῆς χαρτὶ, και τὰ βροντολόγια, και ἀστραπολόγια, και ἡμερολόγια, και ἀπλῶς ὅλα τὰ μαγικὰ και περίεργα βιβλία πρέπει νὰ διαφθεῖρωνται ἀπὸ τὸν κατὰ τόπον Κριτήν, ὡς διορίζει τὸ ἱ. β.βλ. τοῦ νόμου, τίτλ. α. διατάξις λβ. (παρὰ Φωτίῳ τίτλ. θ'. κεφ. κέ.) και νὰ κατακαίωνται, καθὼς και εἰς τὴν Ἐφεσον ἔκαυσαν οἱ πιστεύοντες βιβλία μαγικὰ, ὁποῦ ἄξιζαν πενήντα χιλιάδες ἀργύρια (πράξ. ιθ'. 18). Εἰς τὰ ἐπιτίμια τοῦ Κανόνος τούτου πρέπει νὰ ὑποβάλλωνται: και ἐκεῖναι αἱ κακογραΐαι, ὁποῦ μαντεύουν μετὰ κριθάρι, ἢ μετὰ κούλια, ἢ γόνουσι κάμβουνα, ἢ χασμουροῦνται, ἢ πνίγουν βρῖφη, ἢ ἀρπάζονται εἰς τὸν ἀέρα ἀπὸ τοὺς δαίμονας, και πηγαίνουσι ἀπὸ τόπον εἰς τόπον, ὡσὰν ὁ Ἡλιόδωρος ἐκεῖνος ὁ μάγος, και ὁ ἐν τῇ Πάτμῳ Κύνωψ, και ὁ Σίμων. Ὁμοίως και ἐκεῖνοι οἱ βοσκοὶ ὁποῦ βάνουν κἄποιον κοκκαλάκι εἰς τὰ ποδάρια τῶν προβάτων, ἢ τράγων, διὰ νὰ αὐξάνουν, και νὰ πληθύνῃ τὸ ποίμνιόν τους: ὡσαύτως και ἐκεῖνοι ὁποῦ ἀπερνοῦν τὰ παιδία των ἀπὸ τὰς κουλούρας. Καὶ καθολικῶς εἰπεῖν, ὅλοι οἱ μάγοι και μάγισσαι, και ὅσοι, και ὅσαι πηγαίνουσι εἰς μάγους και μάγισσαι, οὗτοι πάντες ἐὰν μετανοήσουν, λαμβάνουν τὸ ἐπιτίμιον ὁποῦ διορίζει ὁ παρὼν Κανὼν, εἰ δὲ και ἐπιμένουν εἰς τὴν διαβολικὴν ταύτην πλάνην, τελείως νὰ ἀποδιώκωνται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Χριστιανῶν ὡς μέρος ὄντες τοῦ Σατανᾶ, και ὄχι τοῦ Χριστοῦ. Σημειῶσαι δὲ ὅτι ὁ θεὸς Χρυσόστομος (ὁμίλ. γ'. τῆς α. πρὸς Θεσσαλον.) λέγει: «ἐκεῖνοι ὁποῦ ἀρρωστήσουν, και δὲν στέφθουν νὰ τοὺς γητεύσουν, ἢ νὰ ἐλαφρόνουν τὴν ἀσθενείαν των μετὰ ἐπιβάς και δεσμάτα, ἀλλὰ σταθοῦν ἀνδρείοι και ὑπομεινοῦν, μαρτυροῦν λαμβάνουσι στέφανον, ὡσὰν οἱ μάρτυρες.» Καὶ κατὰ Ἰουδαίων (λόγ. ε.) οὕτω φησὶ: «Και σὺ, ἂν διακροῦσθ τὰς ἐπιβάδας και τὰς φαρμακείας και τὰς μαγανείας, και ἀποθάνῃς τῇ νόσῳ, μάρτυς ἀπρητισμένος εἶ, ὅτι ἀπαλλαγὴν μετὰ ἀσθεσίας ἐπαγγελλόμενων ἐτίμων, εἴλου θάνατον μετ' εὐσεβείας μᾶλλον.» Λέγει δὲ και ἡ ξβ. Νεκρὰ τοῦ σοφοῦ Λέοντος: «ὅτι, ὅποιος μετὰ τελειότητα φανῇ νὰ κάμῃ μαγικὰ, εἴτε διὰ ἰατρικὴν σωματικῆς ἀσθεσίας, εἴτε διὰ ἐμπόδια τῆς τῶν καρπῶν βλάβης, νὰ παιδεύεται μετ' ἐσχάτην τιμωρίαν, και νὰ λαμβάνῃ τὴν παιδείαν ὁποῦ οἱ ἀποστάται κατὰ τοῦ Βασιλέως λαμβάνουσι.»

(5) Μάγοι εἶναι ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐπικαλοῦνται δαίμονας τρόπον τινὰ ἀγαθοποιούς, και μετὰ ὅλον ὁποῦ αὐτοὶ εἶναι ἀλάστορες και κακοποιοί.

Ἱερεῖς μάγοι, ἢ ἑπακοῖδοι (1), ἢ μαθηματικοὶ (2), ἢ ἀστρολόγοι, ἢ ἢ κἀκίμουσι φυλακτὰ, διὰ τὸν ὁποῖον τοῦτον Κανὸνα κυρίως λέγει ἡ Σύνοδος, τὸ, καθὼς οἱ ἱερεῖς Κανόνες διαγορεύουσιν, ἴτως δὲ καὶ διὰ τοὺς ἀκολούθους. Ὁ γὰρ γ'. τοῦ Νύσσης διορίζει, ὅτι ἐκεῖνοι ὁποῦ πηγαίνουσι εἰς γόητας (3) καὶ μάντις νὰ ἐρωτῶνται καλὰ, καὶ εἰ μὲν ἀπὸ κήμηϊαν ἀνυπόφορον ἀνάγκην βιάζόμενοι ἐμικροψύχησαν καὶ ἐπλανέθησαν ἀπὸ τῶν τοιούτων, νὰ κανονίζονται συγκαταβατικώτερα, καθὼς καὶ οἱ διὰ βασιάνων ἀρνηθέντες τὸν Χριστόν. Εἰ δὲ ὡς καταρρονήσαντες τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ, καὶ μὴ πιστεύσαντες, ὅτι εἶναι Θεὸς ὁ Χριστὸς καὶ δυνατὸς νὰ τοὺς ἐλευθερώσῃ ἀπὸ κάθε κήκωσιν καὶ συμφορᾶν, νὰ κανονίζονται ὡς οἱ ἐκουσίως ἀρνηθέντες τὸν Χριστόν, τὰῦτον εἶπεῖν νὰ μὴ κοινωνοῦν εἰς ὄλην τὴν ζωὴν, εἰ μὴ ἐν τῷ τέλει, καὶ νὰ χωρίζονται τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ μόνον δὲ μόνον νὰ προσεύχωνται, ὡς ὁ αὐτὸς Νύσσης ἐν τῷ β'. Κανὸνι αὐτοῦ τοῦτο δηλοῖ ἄλλὰ καὶ ὁ ζ'. τοῦ Βασιλείου παρρησίως μὲ τοὺς θυσιάσοντας εἰς τὰ εἶδωλα χριστιανούς, καὶ ἀκολούθως τῆς Ἐκκλησίας τῶν Χριστιανῶν χωρισθέντας, ἐπιτιμᾶ τοὺς φαρμακούς. Ὁ αὐτὸς δὲ Βασιλείος ἐν τῷ ζέ. κανόνι μὲ τὸ ἐπιτίμιον τοῦ ἐκουσίως φρονύσαντος κανονίζει τοὺς ἐξαγορεύοντας τὴν γοητείαν καὶ φαρμακείαν ὁποῦ ἐκκαμν, ὁμοίως καὶ τοὺς παραδόντας εἰς μάντις τὸν ἑαυτὸν τοὺς ἐν τῷ ὅβ'. Κανὸνι αὐτοῦ.»

ΚΑΝΩΝ ΕΒ΄.

Τὰς οὕτω λεγομένης Καλάνδας καὶ τὰ λεγόμενα Βοτὰ, καὶ τὰ καλούμενα Βρουμάλια, καὶ τὴν ν τῆ πρώτῃ τοῦ Μαρτίου ἐπιτελουμένην πανηγυρίαν, καθάπαξ ἐκ τῆς τῶν πιστῶν πολιτείας περιαιρεθῆναι βουλόμεθα. Ἀλλὰ μὴν καὶ τὰς τῶν γυναικῶν δημοσίας ἐργήσεις, καὶ πολλὴν λύμην καὶ βλάβην ἐμποιεῖν δυναμένης. Ἐπι μὴν καὶ τὰς ὀνόματι τῶν παρ' Ἑλληνιστῶν ψευδῶς ὀνομασθέντων θεῶν, ἢ ἐξ ἀνδρῶν, ἢ γυναικῶν, γινομένης ἐργήσεις καὶ τελετὰς, κατὰ τι εἶδος παλαιῶν καὶ ἀλλότριον τοῦ τῶν Χριστιανῶν βίου, ἀποπεμπόμεθα, ὀρίζοντες, μηδένα ἀνὴρα γυναικείαν στολήν ἐνδιδύσκεισθαι, ἢ γυναικα τὴν ἀνδράσιν ἀρμόδιον. Ἀλλὰ μήτε προσωπεῖα κωμικὰ, ἢ σατυρικὰ, ἢ πραγματικὰ ὑποδύεσθαι· μήτε τὸ τοῦ βδέλυκτοῦ Διόνυσου ὄνομα τὴν σταφυλὴν ἐκθλίβοντας ἐν τῆς ληνοῖς ἐπιβοᾶν· μηδὲ τὸν οἶνον ἐν τοῖς πίθοις ἐπιγέοντας, γέλωτα ἐπικινεῖν ἀγνοίας τρόπῳ, ἢ ματαιότητος, τὰ τῆς δαιμονιώδους πλάνης ἐνεργούντας. Τοὺς οὖν ἀπὸ τοῦ νῦν τι τῶν προειρημένων ἐπιτελεῖν ἐγγειροῦντας, ἐν γνώ-

(1) Ἐπακοῖδοι ὀνομάζονται ἐκεῖνοι ὁποῦ τραβίζουν τοὺς δαίμονας εἰς ἐκείνα ὁποῦ θέλουσι, μὲ κἀποιας ἐπιφορᾶς καὶ καλέσματα. καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ δένουσι τὰ θερία οἶον λύκος καὶ ἄλλα, διὰ νὰ μὴ φάγουσι τὰ κτήνη των, ὅταν εὐρίσκωνται ἐξω τὴν νύκτα, ἢ καὶ πιάουσι τὰ ορέδια εἰς τὰς χεῖρας των, καὶ κάνουν αὐτὰ νὰ μὴ τοὺς δαγκάνουσι. Ἐπακοῖδοι ὀνομάζονται καὶ ἐκεῖνοι, ὁποῦ μὲ διαβολικὴν τέχνην καὶ μαγίαν δένουσι τὰ ἀνδρῶν γυναι· ὦ οἱ τρισακάρατοι! ὦ οἱ ἀλητήριοι! ὦ οἱ Ουθόριστοι! οὐαὶ καὶ ἀλλοίμονον εἰς ἐκεῖνους ὁποῦ κἀκίμουσι τὸ τοιοῦτον σατανικὸν ἐπιτήδεσμα. Ἄχ καὶ δὲν ἠξούρουσι οἱ ταλαίπωροι ποῖαν φοδερὰν κόλασιν ἔχουσι νὰ κληρονομήσουσι, διότι γίνονται αἰτίοι νὰ ἀτιμάζονται ὁ τίμιος γάμος, νὰ μισοῦνται τὰ ἀνδρόγυνα, καὶ ἕως εἰς ὅλον τὸ ὑπερον νὰ χωρίζωνται. οὗς ὁ Θεὸς συνέζηυξε. Μερικοὶ συμβουλεύουσι ὅτι τὰ ἀνδρόγυνα ἐκείνα ὁποῦ μιλλοῦσι νὰ στεφανωθοῦν, διὰ νὰ μένουσι ἀβλαβῆ ἀπὸ τοῦ τοιοῦτον δόσιμον, νὰ ἐξομολογοῦνται πρότερον, νὰ νηστεύουσι, καὶ νὰ μεταλαβάνουσι τὰ θεία Μυστήρια, καὶ ἐπειτα νὰ στεφανωνῶνται, ὡς εἶπομεν. Μερικοὶ παραγγέλλουσιν, ὅτι νὰ βασιτᾶ ἑπάνω του ὀνομασίως τὸ ἱερὸν τετραεὺς ὄνομα ὅταν στεφανώνεται, καὶ ἡ πεῖρα εἴδειξῃ τῆς πίστεως τὴν ἐνέργειαν εἰς πολλούς. Ἐπειδὴ κατὰ τὸν ὁσίων Χρυσόστομον, ὅπου εἶναι Ἐὐαγγέλιον, ἐκεῖ δὲν τοῖμα νὰ πλησιάστῃ ὁ Διάβολος. Καὶ ἀρχαῖον εἶναι τὸ νὰ κρημοῦν αἱ γυναῖκες καὶ τὰ μικρὰ παιδιά ἀπὸ τὸν τράχηλόν τους Ἐὐαγγέλια εἰς φύλαξιν τοὺς μεγάλῃν (ὁμιλία λβ'. εἰς τὸν Ἰωάννην, σελ. 686 τοῦ δευτέρου τόμ. στίχῳ 5. καὶ ὁμιλία ιθ'. εἰς τοὺς ἀνδριάντας, σελ. 594. τοῦ ζ'. τόμ. στίχ. 35.). Περὶ τῶν ἐπακοῖδων καὶ ἐγαστρομήθων λέγει ὁ Θεὸς νὰ λιθοβολοῦνται. (Δευτερικῶν'. 27.) «ἀνὴρ, ἢ γυνὴ, ὅς ἂν γένηται αὐτῶν ἐγαστρομήθως ἢ ἐπακοῖδος, θανάτῳ θανατοῦσθωσαν ἀμφότεροι. Λίθοις λιθοβολήσετε αὐτούς· ἔνωχοί εἰσι.»

(2) Μαθηματικοὶ φαίνεται νὰ ἦναι οἱ ἴδιοι μὲ τοὺς ἀστρολόγους, καθὼς συμπαίρνεται ἀπὸ τὰ λόγια, τίσον τοῦ Ζωναρά, ὅσον καὶ τοῦ Βλαστάριος. Εἶναι δὲ αὐτοὶ ὄχι ἐκεῖνοι ὁποῦ καλῶς μεταχειρίζονται τὰ τέσσαρα εἶδη τῆς μαθηματικῆς τὰ κυριώτερα, Ἀριθμητικὴν, Γεωμετρίαν, Μουσικὴν, καὶ Ἀστρονομίαν, καὶ τοὺς φυσικοὺς λόγους αὐτῶν ἐξετάζοντας, ἀλλὰ ἐκεῖνοι ὁποῦ τερατεύονται, ὅτι κυβερνοῦνται καὶ διοικοῦνται τὰ προαιρητικὰ τῶν ἀνθρώπων κινήματα, μὲ τὴν κίνησιν τῶν οὐρανίων σωμάτων, καὶ εἰς μὲν τὰ ἄστρα ἀφαιρῶνουσιν ὅλους διόλου τὰ τῶν ἀνθρώπων πάθη καὶ ὀρμὰς, εἰς δὲ τὸν διαφωρικὸν σχηματισμὸν τῶν φωστέρων καὶ ἀστρῶν ἀποκρῆμῶσι τὰ εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων συμβαίνοντα, καὶ συναρτῶν μὲν τῶν δαιμόνων διὰ τῶν ἀστέρων μαντεύοντες, οἷα δὲ θεοῖς τοῖς ἀστροῖς προσέχοντες, καὶ ἄλλως εἶπειν, οἱ περιέργως τὰ μαθηματικὰ μεταχειρίζομενοι.

(3) Φαρμακοὶ ὀνομάζονται ἐκεῖνοι ὁποῦ διὰ μαγικῆς τέχνης κατασκευάζουσι κἀποια φαρμακερὰ ποτὰ, ἢ διὰ νὰ θανατώσουσι τινὰ, ἢ διὰ νὰ σκοτίσουσι τὸν ἐγκέφαλόν του, ἢ διὰ νὰ τὸν ἐλκύσουσι εἰς τὴν ἀγάπην των, τὰ ὁποῖα μάλιστα μεταχειρίζονται αἱ γυναῖκες πρὸς τοὺς ἀνδρας, διὰ νὰ τοὺς τραβίσουν εἰς ἔρωτα, αἱ ὁποῖα ὡς φονεῖς κανονίζονται, εἴκοσι χρόνους δηλ. κατὰ τὸν η'. Κανὸνα τοῦ Μεγάλου Βασιλείου. Τὸ δὲ μζ'. β.β.β.β. τίτλ. ι' διατάξις ιε' λέγει, ὅτι ἐνέχοντα εἰς τὸν περὶ ὕβρων νόμον ἐκεῖνοι ὁποῦ μὲ φάρμακον κἀκίμουσι νὰ παραρρονήσῃ τινὰς. Τὸ δὲ μη'. β.β.β. τίτλ. η'. διατάξις β'. θεοπέμψις νὰ παιδεύεται ὡς φονεῖς ἐκεῖνοι ὁποῦ κἀκίμουσι τοιοῦτον φάρμακον, διὰ νὰ φονεύσῃ, ἢ πωλῶν αὐτὸ, ἢ ἔχων. Ἐκεῖνοι δὲ ἢ ἐκείνοι αἱ γυναῖκες ὁποῦ κατασκευάζουσι φάρμακα, διὰ νὰ τραβίσουν τινὰς πρὸς ἔρωτα, νὰ ἐξορίζωνται, καὶ τὰ ὑπάρχοντά των νὰ γίνωνται αὐθεντικά (καὶ ὅρα εἰς τὸ τοῦ Φωτίου νομικὸν τίτλ. θ'. κεφ. κε'.).

σει τούτων καθιςτηγμένους, τούτους, εἰ μὲν Κληρικοί οἶεν, καθαιρεῖσθαι προστάσσομεν, εἰ δὲ Λαϊκοί, ἀφορίζεσθαι.

Ἑ ρ μ η ν ε ἰ α .

Καλάνδοι ὀνομάζονται αἱ πρῶται ἡμέραι τοῦ κάθε μηνός, εἰς τὰς ὁποίας οἱ Ἕλληνες ἐσυνείθιζον νὰ ἐορτάζουσι, διὰ νὰ ἀπεινοῦν τὰ γὰρ δλον τὸν μῆνα μετ' εὐθυμίας (!), καὶ τὰ Βοτὰ δὲ καὶ Βρουμάλια ἑλληνικὰ ἦτον ἐορταί· τὰ μὲν Βοτὰ, ἦτοι βοσκήματα καὶ πρόβατα, εἰς τιμὴν τοῦ Θεοῦ τοῦ Πανός, ὅστις ἐνομιζέτο ἀπὸ τοῦ Ἕλληνας ὅτι εἶναι ἕρρος τῶν προβάτων καὶ τῶν λοιπῶν ζώων· τὰ δὲ Βρουμάλια, εἰς τιμὴν τοῦ Διονύσου· Βρόμιος γὰρ ἦτο τοῦ Διονύσου ἐπίθετον κοινὰ εἰς τοὺς Ἕλληνας ἀπὸ τὸν βρόμον, ὅπου σημαίνει τὸν ἦχον καὶ τὴν βροντὴν, ὀνομαζόμενος. Τοῦτο δὲ οἱ Ρωμῶνοι Βρουμάλιον ὀνόμαζον, ἦχον τὸν βρόμον· καὶ τὴν ἐορτὴν, Βρουμάλια πληθυντικῶς· ὅπου εἶναι τὸ ἴδιον ὡσὰν τὰ Διονύσια, καθὼς τὰ ἔλεγον οἱ Ἕλληνες. Προστίθει λοιπὸν ὁ παρὼν Κανὼν, ὅτι τὰ τοιαῦτα Ἑλληνικὰ, ἀλλὰ δὴ καὶ ἡ κατὰ τὴν πρώτην Μαρτίου τελευμένη πηνήγυρις, διὰ τὴν εὐκρασίαν τὰ γὰρ τοῦ ἔκρος, νὰ ἀτηνωθοῦν ὀλιγωρῶς ἀπὸ τὴν πολιτεῖαν τῶν Χριστιανῶν. Μῆτε χρορὸ ἀπλῶς δημόσιοι γυναικῶν νὰ γίνωνται, οὔτε ἐορταὶ καὶ χοροὶ ἀπὸ ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν εἰς ὄνομα τῶν Ἑλληνικῶν ψευδοθεῶν. Ὅριζει δὲ πρὸς τοῦτοις, ὅτι μῆτε ἀνδρῶν νὰ φορῆ βροχὰ γυναικεῖα, οὔτε γυναικῶν βροχὰ ἀνδρῶν· ἀλλὰ μῆτε νὰ μουρῶνται μετ' ἄλλων καὶ προσωπίδας Κωμικὰς, ἦτοι παρακινούσας εἰς γέλωτα ἢ τραγικὰς, ἦτοι παρακινούσας εἰς θρήνους καὶ δάκρυα, ἢ Σατυρικὰς, ἦτοι ἰδίως τῶν Σατύρων καὶ Βάκχων. οἷτινες εἰς τιμὴν τοῦ Διονύσου, ὡς ἐκστατικοὶ καὶ δαιμονισμένοι, ἐχόρευον (2)· καὶ ὅτι τινὰς νὰ μὴν ἐπικαλεῖται τὸ ὄνομα τοῦ συγχωροῦ Διονύσου (ὅστις ἐνομιζέτο πῶς ἦτο δοτὴρ τοῦ οἴνου καὶ ἕρρος), ὅταν πατῶνται τὰ σταφύλια εἰς τοὺς ληνούς, μῆτε νὰ γελῶν καὶ νὰ καγχάζῃ, ὅταν βάλ्लεται ὁ νέος οἶνος εἰς τὰ πιθάρια. Λοιπὸν ὁποῖος ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς, ἀφ' οὗ ἔμαθε περὶ τούτων ἐπιχειρήσοι νὰ κάμῃ καὶ ἐν ἀπὸ τὰ προσηρήνετα ταῦτα δαιμονιώδη καὶ Ἑλληνικὰ, εἰ μὲ εἶναι Κληρικός, ἀς καθίρεται, εἰ δὲ λαϊκός, ἀς ἀφορίζεται.

Σ υ μ φ ω ν ε ἰ α .

«Σημεῖωσαι ὅτι καὶ ὁ Θεὸς ἐν τῷ Δευτερονομίῳ (κεφ. κβ'. 5) ἐμποδίζει τὸ νὰ φορῆ ἡ γυνὴ ἀνδρῶν, οὔτε ὁ ἀνὴρ γυναικεῖα. Οὐκ ἔσται σκευὴ ἀνδρὸς ἐπὶ γυναικί, οὔδὲ μὴ ἐνδύσῃται ἀνὴρ στολὴν γυναικεῖαν, ὅτι βδέλυγμα Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου πᾶς ποιῶν ταῦτα. Ἡ δὲ ἐν Γάγγρα Σύνοδος οὔδὲ διὰ νομιζομένην ἀσκησιν συγχωρεῖ νὰ φορῆ γυνὴ ἀνδρῶν φορέματα. Ἀναθεματίζει γὰρ τὴν τοῦτο ποιούσαν, Κανὼν γγ'. Ἀναγνώθι καὶ τὸν κδ'. τῆς παρούσης Συνόδου.»

ΚΑΝΩΝ ΕΓ'.

Τὰ ψευδῶς ὑπὸ τῶν τῆς ἀληθείας ἐχθρῶν συμπλασθέντα μαρτυρολόγια, ὡς ἐν τοῦς τοῦ Χριστοῦ Μάρτυρας ἀτιμάζουσιν, καὶ πρὸς ἀπιστίαν ἐνάγουσιν τοὺς ἀκούοντας, μὴ ἐπ' ἐκκλησιαίαις δημοσιεύεσθαι προστάσσομεν, ἀλλὰ ταῦτα πυρὶ παραδιδόσθαι. Τοὺς δὲ ταῦτα παραδεχομένους, ἢ ὡς ἀληθεῖσι τούτοις προσέχοντας, ἀναθεματίζομεν.

Ἑ ρ μ η ν ε ἰ α .

Οἱ ἀπιστοὶ καὶ τῆς ἀληθείας ἐχθροὶ, θέλοντες νὰ κατηγοροῦν τὰ τῶν Χριστιανῶν, συνέγραψαν, ὡς φαίνεται, γελοῖα τινὰ καὶ ἀλλόκοτα, πῶς τὰ εἶπον καὶ τὰ ἐπραξάν οἱ τοῦ Χριστοῦ Μάρτυρες, ἵνα καὶ οἱ μάρτυρες ἐκ τού-

(1) Καὶ ὁ Βαλαμών, καὶ ἄλλοι λέγουσιν, ὅτι ὁ Καλάνδος, Νόννος, καὶ Εἰδός, ἀδελφοὶ ὄντες πλούσιοι, ἐν καιρῷ πολέμου καὶ πείνης, ἔθρεψαν τὴν Ρώμην. ὁ μὲν Καλάνδος, ἡμέρας 12, ὁ δὲ Νόννος, ἡμέρας 10· ὁ δὲ Εἰδός, ἡμέρας 8. οἱ τρεῖς οἱμῶ, ἕνα ὀλόκληρον μῆνα· ὅθεν οἱ Ρωμῶνοι, διὰ νὰ μείνῃ ἡ εὐεργεσία τῶν τοιούτων ἀείμνητος, καὶ νὰ διαιωίξῃ τὸ πρὸς αὐτοὺς τῆς εὐχαριστίας χρέος, ὀνόμασαν τὰς μὲν πρῶτας 12 ἡμέρας, Καλάνδας, ἀπὸ τοῦ Καλάνδου· τὰς δὲ δευτέρας 40, Νόννας, ἀπὸ τοῦ Νόννου· καὶ τὰς τρίτας 8, Εἰδοῦς, ἀπὸ τοῦ Εἰδοῦ· καὶ κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας ἐύρταζον, καὶ πολλὰ ἄσμενα ἔκαμον. Τούτους ἐμιμήθησαν καὶ ἐκεῖνοι οἱ Χριστιανοί, ὅπου κάμνον κατὰ τὴν α'. Ἰανουαρίου τὰ ὀνομαζόμενα Κάλαντα, παίζοντες παιγνίδια, χορεύοντες εἰς τὰς θύρας τῶν ὀσπητίων, περιπατοῦντες, καὶ πολλὰς φουαρίας, καὶ ἱστορίας γελοιώδεις, καὶ στίχους τινὰς τὰ γὰρ πρὸς τὸν Μέγαν Βασιλεῖον τραγωδοῦντες, οἱ ὁποῖοι πρέπει νὰ ἐμποδίζονται ἀπὸ τοῦς Ἀρχιερεῖς καὶ Πνευματικούς, καὶ νὰ κανονίζονται νὰ μὴ κάμνον τὰ τοιαῦτα ἔθνη καὶ Ἑλληνικὰ

πράγματα. καθὼς λέγει ὁ παρὼν Κανὼν.
(2) Ταῦτα τὰ ἴδια κάμνον καὶ τὴν σήμερον οἱ Χριστιανοί, καὶ πολλὰς καὶ ἱερωμένοι καὶ Κληρικοὶ κατὰ τὰς ἑβδομάδας τῆς Ἀποκρίω καὶ τῆς Τυρινῆς, καὶ εἰς ἄλλους πολλοὺς τόπους, μάλιστα δὲ εἰς τὰ νησία, ὅπου κατοικοῦσι Λατίνοι· λέγω δὴ προσωπίδας, καὶ μαπαμπούτας διαφόρους φοροῦντες, καὶ γυναικεῖα φορέματα φοροῦντες οἱ ἀνδρῶν, μερικαίς φοραῖς δὲ καὶ γυναικεῖς ἀνδρῶν φοροῦσαι, καὶ δημοσίως χορεύοντες, περὶ τῶν ὁποίων λέγει ὁ Θεὸς οὐκ ἔσται σκευὴ ἀνδρὸς ἐπὶ γυναικί· οὔδὲ μὴ ἐνδύσῃται ἀνὴρ στολὴν γυναικεῖαν, ὅτι βδέλυγμα Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου ἐστὶ πᾶς ποιῶν ταῦτα (Δευτερ. κβ'. 5.). Καὶ ὅντως βδέλυγματα εἶναι ταῦτα εἰς τὸν Θεόν, καὶ Ἑλληνικὰ τῆ ἀληθείᾳ ἐπιτηδεύματα, καὶ τῶν Χριστιανῶν ἀλλότρια, τὰ ὁποῖα πρέπει οἱ ἄγιοι Ἀρχιερεῖς νὰ ἐπιμεληθῶν μετὰ ὅλα τὰ δυνατὰ των, νὰ τὰ ἐμποδίσουν, ὡς κατηγοροῦν ὄντα τοῦ Χριστιανισμοῦ, μετὰ ἐπιτίμιον ἀφορισμοῦ.

ρικούς, ὁποῦ πράξουν τὸ τοιοῦτον εἰς τὸ ἐξῆς, καθαιρεῖ, τοὺς δὲ λαϊκοὺς ἀφορίζει. Θέλουσα δὲ νὰ δείξῃ, ὅτι ἂν τὰ τοιαῦτα ἑλληνικὰ ἔθῃ γινόμενα παρὰ τῶν ἀτ εὐθῶν Ἰουδαίων, ἐκίνουν τὸν Θεὸν εἰς ἀγανάκτησιν, καὶ ἐργῆν, πῶσφ μᾶλλον αὐτὸν προοργίζουσι, ὅταν γίνωνται ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς Χριστιανοὺς τοὺς τελείους, καὶ τοῦ Εὐαγγελίου μαθητὰς, λέγει, πῶς ὁ Βασιλεὺς Μανασσῆς ἔκαμε θυσιαστήριον, ἦτοι θυσίας ἐπέσπερεν εἰς τὴν στρατιάν καὶ δύναντιν τοῦ οὐρανοῦ, εἰς τοὺς ἀστέρας δηλ. (καὶ μάλιστα εἰς τὴν σελήνην· καθὼς παρὰ τῷ Ἱερεμίᾳ γέγραπται· Θυμιᾶν τῇ βασιλείᾳ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ σπένδειν αὐτῇ σπονδάς, τῇ σελήνῃ δηλ.), μέσφ εἰς τὰς δύο αὐλὰς τοῦ ναοῦ, καὶ ἐδιαπερνοῦσε τὰ τέκνα του εἰς τὴν φωτίαν, καὶ ἐκκληθωνίζετο (1), καὶ οἰωνίζετο (2), καὶ ἔκαμνεν ἐγγαστριμύθους πολλοὺς καὶ γνώστας (3)· καὶ ἔκαμε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, καὶ παρώργισεν αὐτόν. Σημειώσκι δὲ ὅτι τὸ, διῆγε τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐν πυρὶ, ἢ μὲν σύνοδος ἐδῶ ἐνόησεν, ἀντὶ τοῦ ἔκαμε τὰ τέκνα του ὁ Μανασσῆς νὰ πηδοῦ τὴν φωτίαν· ὁ δὲ Ἀλεξάνδρειος Κύριλλος εἰς τὴν ἐρμηνεῖαν τοῦ Ἰσαίου, ἠρμήνευσεν ἀντὶ τοῦ ὠλοκαύτως τὰ τέκνα του εἰς τὸ πῦρ, θυσίαν προσφέρων αὐτὰ εἰς τοὺς δαίμονας.

ΚΑΝΩΝ ΕΓ'.

Ἀπὸ τῆς ἁγίας ἀναστασίμου Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἡμέρας, μέχρι τῆς καινῆς Κυριακῆς, τὴν ὄλην ἐβδομάδα ἐν ταῖς ἁγίαις ἐκκλησίαις σχολάζειν δεῖ ἀπαρалаίπτως τοὺς πιστοὺς ἐν ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις, καὶ ψάλλειν πνευματικαῖς, εὐφραινομένους ἐν Χριστῷ καὶ ἐορτάζοντας, καὶ τῇ τῶν θείων Γραφῶν ἀναγνώσει προσέχοντας, καὶ τῶν ἁγίων μυστηρίων κατατρυφῶντας. Ἐτόμεθα γὰρ οὕτω Χριστῷ συνανιστάμενοί τε καὶ συνυψοῦμενοι. Μηδαμῶς οὖν ἐν ταῖς προκειμέναις ἡμέραις ἱπποδρόμια, ἢ ἐτέρᾳ δημῶδης θέα ἐπιτελείσθω.

Ἐρμηνεία.

Ἐπειδὴ καὶ ὅλη ἡ διακρινισιμος ἐβδομάς, ὡς μία Κυριώνυμος ἡμέρα λογιζέται, διὰ τοῦτο διορίζει ὁ παρῶν Κανὼν, ὅτι ὅλοι οἱ Χριστιανοί, εἰς τὴν ἐβδομάδα ταύτην πρέπει νὰ παραμένουν μέσφ εἰς τὰς ἐκκλησίας, εὐφραίνόμενοι καὶ ἐορτάζοντας τὴν τοῦ Κυρίου ἀνάστασιν με ψαλμοὺς καὶ ὕμνους, καὶ ᾄσματα πνευματικὰ, προσέχοντας εἰς τὰ λόγια τῶν θείων γραφῶν, καὶ μεταλαμβάνοντας τὰ θεῖα μυστήρια. Διὰ τὸ τοιοῦτον τρόπον θέλομεν συναναστῆθαι, καὶ συναυψῶθαι με τὸν Χριστόν (4). Ὅθεν εἰς τὰς ἡμέρας ταύτας τρεῖς μέρη ἀλό-

(1) Κυρίως Κληθῶν εἶναι ἡ διὰ λόγων καὶ κλήσεων τῶν μελλόντων παρατήρησις, ἀπὸ τοῦ κλῶ, τὸ καλῶ, ὡς λέγει τις σοφός, καὶ μάλιστα ὁ Θεοδώρητος (σελ. 193. τόμ. 6'. τῆς Ὀκτατεύχ.). Ἔως τῆς σήμερον ἐνεργεῖται ἡ Ἑλληνικὴ αὕτη συνήθεια τῶν Κληθῶν ἐν πολλοῖς τόποις, καὶ μάλιστα εἰς τὰ νησία, ὅπου οἱ ἄνδρες καὶ αἱ γυναῖκες, βάλλοντες μέσα εἰς ἀγέριον νερὸν καὶ πυρρὰ διάφορα, τὰ σκεπάζουσι, καὶ ἔπειτα συναυψοῦμενοι εὐγάλοισι ταῦτα, ἐπιλέγοντες, εἰς καθένα εὐγάλημα ἓνα διαβολικὸν τραγοῦδι· καὶ δι' αὐτοῦ προμαντεύουσι τὰ τὰ τὴν μοῖραν καὶ τύχην τοῦ καθ' ἑνός. Γίνονται δὲ οἱ Κληθῶνες οὗτοι κατὰ τὸ γενέσιον τοῦ Προδρόμου, καθὼς καὶ αἱ πυρκαϊαὶ ἔμπροσθεν εἰς τὰς θύρας τῆς καθῆ οικίας, τὰ ὅποια πρέπει νὰ ἐμποδισθοῦν με ἐπιτίμια ἀφορισμῶν ἀπὸ τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ Πνευματικοὺς, ὁμοίως καὶ οἱ Μάϊοι, ἦτοι τὰ διάφορα ἄνθη καὶ λουλούδια ὅπου βάνουσι τινὲς εἰς τὰς θύρας των τῇ α'. Μαΐου, ἐπειδὴ καὶ αὕτη εἶναι συνήθεια Ἑλληνικὴ καὶ ἔθνικη, καὶ ἄλλοτρία ἀπὸ τοὺς Χριστιανοὺς, καθὼς καὶ ὁ ἀοιδίμος ἐκεῖνος Πατριάρχης Μιχαήλ, ὁ τῶν φιλοσόφων ὕπατος, ἔλαβε μεγάλην ἐπιτίμειαν, καὶ κατήγγησε πάντα τὰ τοιαῦτα σατανικὰ καὶ Ἑλληνικὰ ἐπιτιθεύματα· οἱ Χριστιανοὶ γὰρ ἀντὶ τῶν Μαΐδων καὶ Κληθῶνων καὶ Πυρκαϊῶν, κάμνοντες διὰ τοῦ Ἱερῶς ἁγιασμὸν εἰς τὸν οἶκόν των, καὶ ραντιζόμενοι εἰς τὰς πρωτομηνίας, καθῆ μὲν κακὸν καὶ κακὴν τύχην εὐκόουσι ἀπὸ λόγου των, καθῆ δὲ εὐτυχίαν λαμβάνουσι, καθὼς λέγει ὁ Βλάσταρις (κεφ. γ'. τοῦ ε'. στίχ.). καθὼς καὶ πάλαι ἐγένετο ἁγιασμὸς διὰ τῶν τιμίων ξύλων τοῦ Σταυροῦ, ἀλλὰ καὶ λιτανεῖα τῇ πρώτῃ Αὐγούστου, πρὸς ἀποτροπὴν τῶν ἀσθενειῶν ὅπου τότε ἀκολουθοῦν ὡς ἐπιτοπλειστον διὰ τὴν θερμότητα τοῦ καιροῦ, καθὼς ἀναφέρει τοῦτο ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεσσαλονίκης (ὁμίλ. εἰς τὴν α'. τοῦ Αἰ-

γούστου) καὶ ὁ χειρόγραφος συναξαριστής· ἁγιασμὸν δὲ λέγω νὰ κάμνουσι, τὸν καλούμενον μικρὸν, καὶ ὄχι τὸν μέγαν. Ὁ γὰρ μικρὸς ὄχι μόνον εἰς καθῆ πρωτομηνίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς καθῆ ἀσθενειαν καὶ ἀνάγκην ἐπιτελεῖται. Ὁ δὲ μέγας ἁγιασμὸς, δύο μόνον φοραῖς τὸν χρόνον συνειθίζεται νὰ γίνεται. Μίαν κατὰ τὸ ἑσπέρας τῆς παραμονῆς τῶν Φώτων, ὅς τις καὶ εἶναι εἰς τύπον τοῦ βαπτίσματος τοῦ Ἰωάννου, κατὰ τὸν Γάζης Παῖσιον, λύντά τινὰ ζητήματα διὰ τοῦτο καὶ γίνονται ταπεινά· καὶ ἄλλην, κατὰ τὴν κυρίαν ἡμέραν τῶν Φώτων, ὅς τις καὶ εἶναι εἰς τύπον τοῦ βαπτίσματος τοῦ Κυρίου, κατὰ τὸν αὐτὸν Παῖσιον, διὰ τοῦτο καὶ γίνονται μετὰ παρησιας καὶ προπομπῆς.

(2) Οἰωνισμὸς κατὰ τὸν Θεοδώρητον εἶναι τὸ νὰ προλέγῃ τινὰς τι μέλλει νὰ γένη ἀπὸ τὸ πέταμα, ἢ ἀπὸ τὰς διαφορὰς φωνῶν τῶν πουλιῶν, καὶ μάλιστα τῶν κοράκων, ἀφ' οὗ καὶ οἰωνοσκοπία ὀνομάζεται. Εἰς τὸν οἰωνισμὸν συναριθμοῦνται καὶ ἐκεῖνοι ὅπου πιστεύουν πῶς εἶναι καλὰ ἢ κακὰ συναπαντήματα, ἢ ἐρωτήματα καλὰ ἢ κακὰ, ἢ ποδαρικά καλὰ ἢ κακὰ, καὶ ἄλλα ὅμοια, τὰ ὅποια πρέπει νὰ λείπουν ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς, ὡς παροργίζοντα τὸν Θεὸν κατ' ἐπάνω των.

(3) Ἐγγαστριμύθοι ὀνομάζονται οἱ ἀπὸ κοιτίας φωνοῦντες, καὶ λέγοντες μύθους καὶ μαντείας σατανικὰς. Γινώσται δὲ οἱ διὰ τῆς ἀνατομῆς τῶν σπλάγγων τῶν ζώων μαντεύοντες, ἐξ ὧν καὶ ἡπατοσκοπία ὀνομάσθη, καὶ κοινῶς ὅλοι οἱ ἐγγαστριμύθοι ἐντερομάντεις ὀνομάζονται ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας κατὰ τὸν Φώτιον καὶ Θεοδώρητον.

(4) Ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος ἄς μάθουν οἱ τωρινοὶ Χριστιανοί, ὅποισιν μὲν ἅγιαν ζωὴν ἐμεταχειρίζοντο ἐκεῖνοι εἰς τὰς ἁγίας ταύτας τῆς Ἀναστάσεως ἡμέρας, καὶ ὅποισιν ἐκ τοῦ ἐναντίου ἄτακτον ζωὴν ζῶσιν αὐτοὶ τώρα, καὶ ἄς διορθωθοῦν, παύον-

γων δε μὴ γίνωνται οὔτε ἄλλη κῆρυμίξ θεωρία δημόδης, ἄτακτος δηλ. παιγνιδίου, ἢ χορῶν, ἢ παλαισμάτων, ἢ ἄλλου τοιούτου ξεφαντώματος. Ὅρα καὶ τὸν θ'. Ἀποστολικόν, καὶ κδ'. τῆς ε'. ταύτης.

ΚΑΝΩΝ ΕΖ'.

Ἡ Θεία ἡμῖν Γραφή ἐνεπίλατο «ἀπέχεσθαι αἵματος, καὶ πνικτοῦ, καὶ πορνείας» [Γεν. θ'. 3. 4. Λευίτ. ιζ'. ιη'. 13. Πράξ. ιε'. 28. 29]. Τοῖς οὖν διὰ τὴν λίγνον γαστέρα αἷμα οἰουδύποτε ζώου τέχνην τινὴ κατασκευάζουσιν ἐδώδιμον, καὶ οὕτω τοῦτο ἐσθίουσι προσηρόως ἐπιτιμῶμεν. Εἴ τις οὖν ἀπὸ τοῦ νῦν αἷμα ζώου ἐσθίειν ἐπιχειρήσει, οἰωδὴ τινὴ πρόσω, εἰ μὲν Κληρικὸς εἴη, καθαιρείσθω, εἰ δὲ λαϊκὸς ἀφοριζέσθω.

Ἐ ρ μ η ν ε ί α.

Προστάζει δὲ παρῶν κανῶν κῆρυξας Χριστιανὸς νὰ μὴ τρώγῃ αἷμα κῆρυξας ζώου, μὲ ὁποιαδήποτε τέχνην καὶ τρόπον ἤθελε κατασκευασθῆ, ἢ καὶ μὲ ἄλλα φαγητὰ ἐνωθῆ, εἴτε σουτζούκια ταῦτα εἶναι, εἴτε ἄλλα τινὰ, ἐπειδὴ καὶ ἡ Θεία Γραφή ἢ Παλαιὰ, καὶ μάλιστα ἡ Νέα, ἐμπόδισε ῥητῶς νὰ ἀπέχουσιν οἱ Χριστιανοὶ ἀπὸ τοῦ αἵμα, ἀπὸ τὰ πνικτὰ, καὶ ἀπὸ τὴν πορνείαν (καὶ εἰδωλόθυτα). ὁποῖος δὲ ἤθελε φάγει τοῦτο, Κληρικὸς μὲν ὢν, δε καθίρεται, λαϊκὸς δὲ, δε ἀφορίζεται. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ζγ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΕΗ'.

Περὶ τοῦ μὴ ἐξείναι τινὴ τῶν ἀπάντων βιβλία τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης, τῶν τε ἁγίων καὶ ἐγκρίτων ἡμῶν Κηρύκων καὶ Διδασκάλων διασφείρειν, ἢ κατατέμνειν, ἢ τοῖς βιβλιοκαπήλοις, ἢ τοῖς λεγομένοις μυρεψοῖς, ἢ ἄλλω τινὴ τῶν ἀπάντων πρὸς ἀφανισμὸν ἐκδιδόναι, εἰμὴ τι ἄρα τέλειον, εἴτε ὑπὸ σητῶν, ἢ ὕδατος, ἢ ἐτέρω τρόπῳ ἀχρηιωθῆ· ὁ δὲ τι τοιοῦτο ποιεῖν ἀπὸ τοῦ νῦν ἀλισκόμενος, ἐπὶ ἐνιαυτῶν ἀφοριζέσθω ὁμοίως καὶ ὁ τὰς τοιαύτας βίβλους ὠνούμενος, εἰ μὴ τε αὐτὸς ταύτας κατέχει πρὸς οἰκειάν ὠφέλειαν, μῆτε ἐτέρω πρὸς εὐεργεσίαν καὶ τὸ διαμεῖναι ἀποδοῖη, ἀλλὰ ταῦτα διασφείρειν ἐπιχειρήσει, ἀφοριζέσθω.

Ἐ ρ μ η ν ε ί α.

Δὲν εἶναι ἄδεια λέγει ὁ παρῶν Κανῶν, εἰς κῆρυξας νὰ φθειρῇ, ἢ νὰ κατακόπη (1) βιβλία τῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας Γραφῆς, καὶ τῶν ἐγκρίτων διδασκάλων, ἢ τοῖς τῶν ἐγκριθέντων καὶ μετὰ δοκιμασίας δεχθέντων (πολλοὶ γὰρ βιβλία συνέγραψαν, ἀλλ' ἀπεβλήθησαν, καὶ ἀπεδοκιμασθήσαν), ἢ νὰ διδῇ ταῦτα εἰς τοὺς καπήλους τῶν βιβλίων, ἢ τοῖς σβύνοντας, ἢ ἄλλως διασφείροντας τὰ βιβλία, ἢ εἰς τοὺς πωλοῦντας τὰ μῦρα, ἢ εἰς ἄλλον κῆρυξας διὰ νὰ τὰ ἀφανίσουν· ἔξω μόνον ἂν ἐκαταφωγῶθησαν τελείως ἀπὸ τοὺς σκόληκας, ἢ ἐσάπησαν καὶ ἐσβύθησαν τὰ γράμματά των ἀπὸ τὴν παλαιότητα, ὥστε ὁποῦ νὰ μὴ ἀναγινώσκωνται (2). ὁποῖος δὲ ἤθελε

τες ἀπὸ τὰ ξεφαντώματα, χοροὺς, παιγνίδια, τραγούδια καὶ ἄλλα ἄτοπα ὁποῦ εἰς αὐτὰς κῆρυξουσιν· εἰς τὴν Μοσχοβίαν ἀκούω, ὅτι οἱ Χριστιανοὶ καθε μίαν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ταύτης πηγαίνουν ἀπὸ μίαν Ἐκκλησίαν εἰς ἄλλην, καὶ κῆρυξουσι λιτανείας, διὰ νὰ μὴ εὐρίσκουν καιρὸν νὰ κῆρυξουσιν ἄλλο κῆρυξας ἄτοπον, τὸ ὁποῖον τοῦτο ἔπρεπε νὰ γίνεταί καὶ εἰς τοὺς ἐδικούς μας Χριστιανούς, ἵνα μὴ ἐκκλίνουσιν εἰς τὰς ἀταξίας καὶ ἄτοπα. Εἶναι ἐγνωσμένη εἰς πολλοὺς καὶ ἡ ἄλλη ἀγιωτάτη συνήθεια, ὁποῦ ἐπικρατεῖ εἰς τὴν Μοσχοβίαν, τὸ νὰ μὴ κοιμῶνται οἱ εὐλαβέστεροι ἄνδρες μετὰ τῶν γυναίκων αὐτῶν εἰς ἄλλην τὴν διακαινίσμιον ἐβδομάδα, καὶ ἀκολουθίους οὐδὲ γάμους νὰ κῆρυξουσιν εἰς αὐτὴν. Ὅπως ἀγιωτάτη συνήθεια τῆ ἀληθείας, τὴν ὅποιαν πρέπει νὰ μιμηθῶν καὶ οἱ ἐδικοί μας Χριστιανοί. Ἐπειδὴ, ὡς προείπομεν, ὅλη αὕτη ἡ ἐβδομάς, ὡς ἡ Κυριώνημος ἐκείνη τῆς λαμπρᾶς ἡμέρας λογίζεται. Ὅρα καὶ τὸν δ'. Κανῶνα τοῦ ἁγίου Νικηφόρου τὸν ἐν τῇ προσήκῃ.

(1) Ἐντεῦθεν γίνεται φανερόν, πόσον ἀξιοκατάκριτοι εἶναι ἐκεῖνοι ὁποῦ κόπτουσι τὰ μεμβράνια ἱερὰ βιβλία, διὰ νὰ τὰ κῆρυξουσιν δολώματα τῆς ἀλιευτικῆς, ἢ διὰ νὰ βάλλουσι μέσα κῆρυξους, ἢ ἄλλα τινὰ εἶδη· ἢ κόπτουσι τοὺς ἁγίους, καὶ ἀπλῶς τὰ πλουμῖδια ἐν τοῖς βιβλίοις περιεχόμενα, ἢ τὰ ρίπτουσι εἰς τὸν

φοῦρον διὰ νὰ κῆρυξουσιν, ἢ γράφουσιν βάρβαρά τινα καὶ ἀχρεῖα εἰς τὰ περιθώρια τῶν ἄλλ' οὐδὲ ἀπλῶς πρέπει νὰ γράφῃ τινὰς εἰς ἱερὰ βιβλία, κῆν καὶ τὰ γραφόμενα ἀποβλέπουσι πρὸς διόρθωσιν, ἢ ἐμνησίαν τῶν ἐν τῇ βίβλῳ, ἐξω μόνον ἂν τὸ βιβλίον ἦναι ἴδιον τοῦ γράφοντος, ἢ καὶ μὲ ἄδειαν τοῦ ἔχοντος τὸ βιβλίον κῆρυξας τοῦτο. Πάντα γὰρ ταῦτα, φθορὰ καὶ ἀχρεΐωσις τῶν βιβλίων ἐστίν, ἢ τις ἀφορισμὸς κατακρίνεται ἀπὸ τὸν παρόντα Κανῶνα.

(2) Πλὴν ἀλλὰ καὶ τότε δὲν πρέπει τὰ τοιαῦτα ἱερὰ καὶ ἅγια βιβλία νὰ τὰ μεταχειρίζεται τινὰς εἰς φοντανέλλας, καὶ εἰς ἄλλας ἀτίμους καὶ αἰσχρὰς ὑπηρεσίας, οὔτε νὰ τὰ διδῇ εἰς ἄλλους ὁποῦ ἔχουν νὰ τὰ μεταχειρισθῶν εἰς παρομοίας ὑπηρεσίας, ἀλλὰ ἢ νὰ τὰ καίῃ, ἢ νὰ τὰ ρίπτῃ, ἢ νὰ τὰ θάπτῃ καλλίτερα εἰς τόπον ἀπάτητον, ἵνα μὴ βεβηλοῦνται· τὰ ἅγια καὶ ἱερὰ περιέχοντα λόγια. Ἀρμόζει γὰρ καὶ εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην τὸ τοῦ Ἁσατοῦ ἐκεῖνο· «Καὶ ἔσται ἡ ἀνάπαυσις αὐτοῦ (τοῦ Χριστοῦ δηλαδὴ καὶ Θεοῦ) τιμὴ.» (κεφ. ια'. 10.). Λέγω δὲ ταῦτα, καθ' ὅτι τὰ μὲν εἰς τὸν καιρὸν τῆς Συνόδου ταύτης βιβλία μεμβράνια ὄντα τὰ περισσύτερα, ἠδύναντο καὶ τὰ γράμματα νὰ ἐξαλειφθῶν τελείως ἀπὸ αὐτὰ. Εἰς δὲ τὰ τωρινὰ, χάρτινα ὄντα, πάντοτε διαμένοντα τὰ γράμματα, ὅσον καὶ ἂν παλαιωθῶν, δι' ὃ καὶ πρέπει νὰ μὴν ἀτιμῶνται.

κᾶμει κᾶνένα τοιοῦτον, ἕνα χρόνον ἄς ἀφορίζεται. Ὡσαύτως δὲ νὰ ἀφορίζεται καὶ ἐκεῖνος ὅπου ἀγοράσῃ τὰ τοιαῦτα βιβλία, ὄχι διὰ νὰ ὠφελήσῃ τὸν ἐκυτόντου μετὴν ἀνάγνωσιν αὐτῶν, οὔτε διὰ νὰ τὰ δώσῃ εἰς τὸ νὰ ὠφελήσῃ ἄλλον, ἀλλὰ διὰ νὰ τὰ διαφείρῃ.

ΚΑΝΩΝ ΕΘ'.

Μὴ ἐξέστω τινὶ τῶν ἀπάντων ἐν λαϊκοῖς τελοῦντι, ἔνδον ἱεροῦ εἰσιέναι Ουσιαστηρίου, μηδαμῶς ἐπὶ τοῦτο τῆς Βασιλικῆς εἰργουμένης ἐξουσίας καὶ αὐθεντίας, ἤνίκα ἂν βουλευθῆι προσάξει δῶρα τῶν πλάσαντι, κατὰ τινὰ ἀρχαιοτάτην παράδοσιν.

Ἑρμηνεία.

Τὸ ἅγιον Βῆμα εἰς τοὺς ἱερωμένους εἶναι ἀφιερωμένον· διὰ τοῦτο ὁ παρὼν Κανὼν ἐμποδίζει νὰ εἰσέρχεται εἰς αὐτὸ κᾶνένος λαϊκός, ἔξω μόνον ὁ βασιλεὺς· καὶ οὗτος δὲ, οὐχὶ καθ' ὃ λαϊκός, ἀλλὰ καθ' ὃ ἔχει ἐξουσίαν καὶ αὐθεντίαν, καὶ χριστὸς Κυρίου ἐστίν· ὅστις ἐσυγχωρήθη νὰ εἰσέρχεται εἰς αὐτὴν, κατὰ παράδοσιν ἀρχαιοτάτην, ὅταν θέλῃ νὰ προσφέρῃ δῶρα εἰς τὸν πλάσαντα αὐτὸν Θεόν, καὶ νὰ μεταλάβῃ (1).

Συμφωνία.

«Δι' ὃ καὶ ὁ μδ'. τῆς ἐν Λαοδικ. ἐμποδίζει τὸ νὰ ἐμβαίνουν γυναῖκες εἰς τὸ Ουσιαστήριον. Ὁ δὲ α. τοῦ Πατριάρχου Νικολάου Κανὼν συγχωρεῖ νὰ ἐμβαίνουν εἰς τὸ ἅγιον βῆμα οἱ Μοναχοὶ ἐκεῖνοι, ὅπου δὲν ἔχουν κᾶνένα ἔγκλημα, διὰ τὴν σεμνότητα τοῦ Μοναχικοῦ σχήματος, εἰς τὸ νὰ ἀνάπτουσι τὰς κωνδήλας, ἢ τὰ κηρία. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἅγιος Νικηφόρος ἐν τῷ ἰε. αὐτοῦ Κανόνι, πρέπει, λέγει, αἱ Καλογραῖται νὰ ἐμβαίνουν εἰς τὸ ἅγιον Βῆμα διὰ φωταψίαν, καὶ διὰ νὰ κοσμοῦσι, καὶ νὰ σκρόνουςιν αὐτό. Ἐὰν ὅμως τινὲς δὲν ἦναι Μοναχοί, ἀλλὰ δοκιμοί, εἰς τὸ ἅγιον Βῆμα δὲν ἐμβαίνει, ὡς λέγει ὁ Βαλασμών εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ α. Κανόνος τοῦ Νικολάου, ὃν καὶ ἀνάγνωθι.»

ΚΑΝΩΝ Ο'.

Μὴ ἐξέστω ταῖς γυναῖξιν ἐν τῷ καιρῷ τῆς θείας λειτουργίας λαλεῖν, ἀλλὰ κατὰ τὴν φωνὴν Παύλου τοῦ Ἀποστόλου, σιγάτωσαν. Οὐ γὰρ ἐπιτέτραπται αὐταῖς λαλεῖν, ἀλλ' ὑποτάττεσθαι, καθὼς καὶ ὁ νόμος λέγει· «Εἰ δέ τι μαθεῖν θέλουσιν, ἐν οἴκῳ τοὺς ἰδίους ἄνδρας ἐπερωτάτωσαν.» [ἀ. Κορινθ. ιδ'. 34. Γενεσ. γ'. 16.]

Ἑρμηνεία.

Προσάξει ὁ παρὼν Κανὼν, ὅτι δὲν εἶναι ἄδεια εἰς τὰς γυναῖκας νὰ λαλοῦν ἐν τῷ καιρῷ τῆς θείας λειτουργίας (καὶ δὴ καὶ εἰς πάσας τὰς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ γινομένας συνάξεις τῶν πιστῶν), ἀλλὰ νὰ σιωποῦν, καθὼς γράφει ὁ Παῦλος· διότι δὲν εἶναι συγκεχωρημένον εἰς αὐτὰς νὰ λαλοῦν, ἀλλὰ νὰ ὑποτάσσωνται καὶ νὰ ἀκούουν, καθὼς λέγει καὶ ὁ νόμος ὁ Μωσαϊκός περὶ τῆς γυναικὸς· Πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἡ ἀποστροφή σου, καὶ αὐτός σου κυριεύει (Γεν. κερ. γ'. 16.)· εἰ δὲ καὶ θέλουν νὰ μάθουν κᾶνένα νόημα, ἄς ἐρωτοῦν περὶ τούτου εἰς τὴν οἰκίαν

(1) Σημειώσαι, ὅτι κατὰ τὸν Θεοδώρητον ἐκκλησι. Ἱστορία βιβλ. ἐ. κεφ. ιζ'. ἀγαθὰ καὶ ὁ πιστὸς βασιλεὺς Θεοδόσιος ἐλύθη παρὰ τοῦ ἁγίου Ἀμβροσίου ἀπὸ τὸν δεσμὸν τῆς μαιφονίας ὅπου ἔγινεν αἰτίας. μ' ὄλον τοῦτο, προσενεγκὼν τὰ δῶρα τῷ Θεῷ μέσα εἰς τὸ ἅγιον Βῆμα, καὶ προσμένοντας διὰ νὰ μεταλάβῃ ἐκεῖ, δὲν ἀπέθῃ ὑπὸ τοῦ Ἀμβροσίου, εἰπόντος, ὅτι τὰ ἔνδον, ὦ βασιλεῦ, μόνος ἐστὶ τοῖς ἱερεῦσι βατά» ἀλλὰ ἔξω τοῦ Βήματος ἐπροστάθη νὰ μένῃ· ἔκτοτε δὲ ὁ βασιλεὺς, καὶ εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐλθὼν, ἐπρόσφερε μὲν τὰ δῶρα τῷ Θεῷ ἔνδον τοῦ ἁγίου Βήματος, ἐτήρχετο δὲ παρευθὺς, καὶ μέσα δὲν ἐμβαίνει διὰ νὰ μεταλάβῃ, κατὰ τὸ σῆμας. Τῇ ἱερᾷ γάρ φησι τραπέζῃ, τὰ δῶρα προσενεγκὼν, εὐθὺς ἐξελήλυθε, δείχνωντας μὲ τὸ παράδειγμα του ὁ πιστότατος βασιλεὺς, ὅτι δὲν πρέπει νὰ μεταλαμβάνουν ἔνδον τοῦ Βήματος οἱ ἀδίκους μαιφονίας ποιήσαντες βασιλεῖς. Ὅρα καὶ Νικηφ. τὸν Κάλλιστον, βιβλ. ιβ'. κεφ. μβ'. Ἐντεῦθεν ἄς παρακινήθουν οἱ ἱερεῖς καὶ πνευματικοὶ νὰ ἀποκόψουν τὴν παράνομον συνήθειαν, ὅπου ἐπικρατεῖ εἰς

πολλοὺς τόπους, τὸ νὰ εἰσέρχωνται, λέγω, λαϊκοὶ μέσα εἰς τὸ ἅγιον βῆμα, ἥτις μὴ διακρίνουσα ἱερεῖς ἀπὸ λαϊκοὺς, κᾶμει νὰ πίπτουν οἱ λαϊκοὶ ὑποκάτω εἰς τὴν ποινήν τοῦ βασιλέως Ἀχαζ, ὅστις λαϊκός ὢν, τὰ τῶν ἱερωμένων ἔργα ἐπιχειρήσαι ἐτόλμησε· πρόπον γάρ τινα καὶ αὐτοὶ τὰ τῶν ἱερέων οικειοποιούνται, εἰς τὸν διωρισμένον τόπον τῶν ἱερέων εἰσερχόμενοι. Ἀνίσως δὲ ἦναι παράνομον καὶ μόνον τὸ νὰ ἐμβαίνουσι λαϊκοὶ εἰς τὸ Βῆμα, ἀρὰ γε πόσον εἶναι παρανομώτερον ἐκεῖνο ὅπου κᾶμνουσι τινες ἀμαθεῖς ἱερεῖς, καὶ βάλλουν τῇ μεγάλῃ πέμπτῃ λαϊκοὺς ἢ ἀγνώστους, καὶ συστέλλουν τὰ ἅγια ἔνδον τοῦ Βήματος ἐν τῇ ἀγία προθέσει; τὸ ὅποιον ἄς τὸ παραιτήσουν δι' ἀγάπην Θεοῦ, ἵνα μὴ ὑπὸ καθαίρεσιν πέσωσι τῆς ἱερωσύνης των. Ὁ δὲ Θεσσαλονίκης Συμεὼν λέγει (κεφ. ρμγ'), ὅτι· ὁ βασιλεὺς κοινωνεῖ ἔνδον τοῦ Βήματος, κατὰ τὸν καιρὸν μόνον ὅπου χρίεται βασιλεὺς, ὕστερα ἀπὸ τοὺς διακόνους, καὶ ὄχι εἰς τὴν ἁγίαν Τράπεζαν, ἀλλὰ ἀντιμισίου τιθεμένου ἐκ πλαγίου ἐπάνω τραπέζης κίου τινός.

τοὺς ἄνδρας τῶν· τοῦτο τὸ ἴδιον διορίζουσι καὶ αἱ Ἀποστολικαὶ διαταγαὶ βιβλ. γ'. κεφ. ς'. λέγει δὲ καὶ τις ἐξωτερικὸς σοφός, γυναιξὶ κόσμον ἢ σιγὴ φέρει (1).

ΚΑΝΩΝ ΟΑ'.

Τοὺς διδασκόμενους τοὺς πολιτικούς νόμους, μὴ δεῖν τοῖς ἑλληνικοῖς ἔθεσι κεχρῆσθαι, μήτε μὴν ἐπὶ θεάτρων ἐνάγεσθαι, ἢ τὰς λεγομένας κυλίστρας ἐπιτελεῖν, ἢ παρὰ τὴν κοινὴν χρῆσιν στολὰς ἑαυτοῖς περιτιθέναι, μήτε καθ' ὃν καιρὸν τῶν μαθημάτων ἐνάρχονται. ἢ πρὸς τὸ τέλος αὐτῶν καταπτώσιν, ἢ, καθόλου φᾶναι, διὰ μέσου τῆς τοιαύτης παιδείσεως. Εἰ δὲ τις ἀπὸ τοῦ νῦν τοῦτο πράξει τολμήσοι, ἀφορίζεσθω.

Ἑρμηνεία.

Καθὼς οἱ ἀφρονέστεροι ἀπὸ τοὺς σοφοὺς τῶν Ἀθηναίων ἐσυνήθιζον, ὡς γράφει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὸν ἐπιτάφιον τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, νὰ μάχωνται μὲ τοὺς ἐναντίους αὐτοῖς, καὶ νὰ καταπιάνουσι τὰς πόλεις καὶ τὰς ὁδοὺς, καὶ ἄλλα τοιαῦτα νὰ κάμουν συνήθη εἰς τοὺς νέους σοφιστὰς, τοιοῦτοτρόπως καὶ οἱ τοὺς πολιτικούς νόμους διδασκόμενοι Χριστιανοὶ ἐμεταχειρίζοντο τὰ ἑλληνικὰ ταῦτα ἔθιμα, καὶ εἰς τὰ θεάτρα ἐκρίνοντο, περὶ τοῦ τίς νὰ γένη τυχὸν πρῶτος ἐξ αὐτῶν, καὶ τὰς ὀνομαζόμενας κυλίστρας ἔλαμνον (2) ἢ φορέματα ἐξω ἀπὸ τὴν κοινὴν τῶν πολλῶν συνήθειαν ἐφόρου· ταῦτα δὲ πάντα προστάζει ὁ παρὼν Κανὼν νὰ μὴ κάμνουσιν, οὔτε δταν ἀρχινοῦν νὰ μανθάνουν τοὺς νόμους, οὔτε δταν εὐρίσκωνται εἰς τὸ μέσον τῆς μαθήσεως, οὔτε δταν φθάσῃ εἰς τὸ τέλος αὐτῆς. Ὅποιος δὲ εἰς τὸ ἐξῆς τοῦτο ἤθελε κάμει, νὰ ἀφορίζεται.

ΚΑΝΩΝ ΟΒ'.

Μὴ ἐξέστω ὀρθόδοξον ἄνδρα αἰρετικῆ συνάπτεσθαι γυναικί, μήτε μὴν αἰρετικῶ ἀνδρὶ γυναικί. ἢ Τῆς δ'. ιδ' ναῖκα ὀρθόδοξον συζεύγνυσθαι, ἀλλ' εἰ καὶ φανείη τι τοιοῦτον ὑπὸ τινος τῶν ἀπάντων γινόμενον, ἄκυρον τὸν γάμον ἡγεῖσθαι, καὶ τὸ ἄθεσμον διαλύεσθαι συνοικέσιον, οὐ γὰρ χρὴ τὰ ἄμικτα μιγνύναι, οὐδὲ τῷ προβάτῳ τὸν λύκον συμπλέκεσθαι, καὶ τῇ τοῦ Χριστοῦ μερίδι τὸν τῶν ἀμαρτωλῶν κληρὸν. Εἰ δὲ παραβῆ τις τὰ παρ' ἡμῶν ἐρισθέντα, ἀφορίζεσθω. Εἰ δὲ τινες ἐπι ἐν τῇ ἀπιστίᾳ τυγχάνοντες, καὶ οὐπω τῇ τῶν ὀρθοδόξων ἐγκαταλαγέντες ποίμνη, ἀλλήλοις γάμῳ νομίμῳ ἡρμόσθησαν, εἴτα, ὁ μὲν, τὸ καλὸν ἐκλεξάμενος, τῷ φωτὶ τῆς ἀληθείας προσέδραμεν. Ὁ δὲ, ὑπὸ τοῦ τῆς πλάνης κατεσχέθη δεσμοῦ, μὴ πρὸς τὰς θείας ἀτενίσαι ἀκτῖνας ἐλόμενος (εὐδοκεῖ δὲ τῷ πιστῷ ἢ ἀπιστος συνοικεῖν, ἢ τὸ ἔμπαλιν ὁ ἀπιστος τῇ πιστῇ), μὴ χωρίζεσθωσαν, κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον· «ἡγιασται γὰρ ὁ ἀπιστος ἀνὴρ ἐν τῇ γυναικί, καὶ ἡγιασται ἢ ἀπιστος γυνὴ ἐν τῷ ἀνδρὶ.» [ἀ. Κορινθ. ζ'. 4.]

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρὼν Κανὼν, ὅτι δὲν εἶναι συγκεχωρημένον νὰ παίρῃ ὀρθόδοξος ἄνδρας αἰρετικὴν γυναῖκα, ἢ γυναῖκα ὀρθόδοξος αἰρετικὸν ἄνδρα. Εἰ δὲ καὶ τοῦτο ἤθελε κάμῃ τινὰς, νὰ ἦναι ὁ γάμος ἄκυρος, καὶ τὸ παράνομον αὐτὸ νὰ χωρίζεται συνοικέσιον. Διότι δὲν πρέπει νὰ ἐνώνεται ποτὲ ὁ λύκος μὲ τὸ πρόβατον, καὶ ὁ κληρὸς τῶν ἀμαρτωλῶν καὶ αἰρετικῶν μὲ τὴν μερίδα τοῦ Χριστοῦ, καὶ τῶν ὀρθοδόξων. Ὅποιος δὲ ἤθελε παραβῆ τὸν παρόντα Κανόνα, νὰ ἀφορίζεται (3). Ἐὰν δὲ καὶ τὰ δύο μέρη ἀπιστὰ ὄντα, ἐν τῇ ἀπιστίᾳ καὶ δημορησείῃ,

(1) Δι' δ καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος οὕτω λέγει· «Ἐδίδαξεν ἄπαξ ἡ γυνὴ (ὁτλ. τὸν Ἀδὰμ εἰς τὸν Παράδεισον) καὶ πάντα κατέστρεψε, διὰ τοῦτο, φησὶ, μὴ διδασκίτω. Καὶ πάλιν. Τοσοῦτον γὰρ αὐτὴν σιγηρὰν εἶναι δεῖ, φησὶν, ὡς μὴ μόνον περὶ βιωτικῶν, ἀλλὰ μήτε περὶ πνευματικῶν φθέγγεσθαι ἐν Ἐκκλησίᾳ· τοῦτο κόσμος, τοῦτο αἰὶώς, τοῦτο μᾶλλον αὐτὴν τῶν ἱματίων κοσμησαὶ δύναται.» (λόγ. θ'. τῆς ἀ. πρὸς Τιμῆθ. σελ. 283. τοῦ δ'. τόμ.)

(2) Ἡ Κυλίστρα κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα φαίνεται νὰ ἦτο μία κατασκευὴ, τὴν ὁποῖαν ἔκαμναν οἱ διδάσκοντες τοὺς νόμους, ὅταν, ἐδιαφέροντο ποῖος ἀπὸ αὐτοῦ νὰ πάρῃ τὸν τάδε μαθητὴν, καὶ ποῖος τὸν τάδε. Κυλιόμενα γὰρ ὑπ' αὐτῶν εἰς τὴν κατασκευὴν ταύτην κάποιά τινα, ἂν κατὰ τύχην ἐπιπτον εἰς τὸ τάδε μέρος, ἦτο σημάδι, ὅτι ὁ δεῖνα διδάσκαλος νὰ πάρῃ τὸν δεῖνα μαθητὴν. Καὶ καθολικῶς εἰπεῖν, ἡ Κυλίστρα ἦτον ὡσαν ἡ κα-

τασκευὴ τῶν λαχνῶν.

(3) Ἄς φοβηθῶν τὸ ἐπιτίμιον τῆς παρουσίας Συνόδου εἰ Ἀρχιερεῖς ὅπου εὐρίσκοντα· εἰς τὰς ἐπαρχίας τῶν νησιῶν, καὶ ὅλων ἐκείνων τῶν τόπων, εἰς τοὺς ὁποίους εὐρίσκοντα· Λατῖνοι, καὶ κατ' οὐδένα τρόπον ἂς μὴ συγχωροῦν νὰ παίρῃ Ἰατίνους ὀρθόδοξον γυναῖκα, ἢ Ἰατίνος γυνὴ ὀρθόδοξον ἄνδρα. Ποία γὰρ κοινωνία ἔμπορεῖ νὰ γένη τοῦ ὀρθοδόξου μέρους μετὰ τοῦ αἰρετικοῦ; ἔχι καὶ καθ' οἰονδήποτε τρόπον φθάσῃ μετὰ τῆς εἰδήσεως τῶν νὰ συζευχθῶν τοιοῦτοι γάμοι παράνομοι, ἂς τοὺς χωρίζουν παρρηθῶς, κατὰ τὸν Κανόνα τοῦτον, ἐξω μόνον ἂν βαπτισθῇ ὀρθοδόξως τὸ λατινοφρονοῦν πρόσωπον. Εἰ δὲ ἐν τῇ αἰρέσει τῶν Ἰατίνων εὐρέθησαν ἀπ' ἀρχῆς καὶ τὰ δύο μέρη, ὀρθοδόξῃσι δὲ τὸ ἐν μέρος μετὰ ταῦτα, τὰ παιδία τῶν πρέπει νὰ γίνωνται δια ὀρθόδοξα, κατὰ τοὺς πολιτικούς Νόμους, ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ιδ'. τῆς δ'.

ἦτον συνεζευγμένα, ἔπειτα τὸ μὲν ἓνα μέρος ἐπίστευσεν εἰς τὸν Χριστὸν, τὸ δὲ ἄλλο ἔμεινεν εἰς τὸ σκότος τῆς ἀπιστίας· εἰ μὲν τὸ ἀπίστον μέρος εὐχαριστεῖται· νὰ συγκατοικῇ μὲ τὸ πιστὸν, ἄς μὴ χωρίζεται, καθὼς λέγει ὁ Παῦλος, ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ θ'. τοῦ Βασιλείου. Ἐνα μὲν, ἐπειδὴ ἠγίασται ὁ ἀπίστος ἀνὴρ συγκατοικῶν μὲ τὴν πιστὴν γυναῖκα, καὶ ἠγιάσται ἡ ἀπίστος γυνή, συγκατοικοῦσα μὲ τὸν πιστὸν ἄνδρα. Καὶ ἄλλο δὲ, δικτὶ ἴσως ἐκ τῆς τριαύτης συγκατοικήσεως δηγηθῆσθαι καὶ τὸ ἄλλο μέρος πρὸς τὴν εὐσέβειαν. «Τί γὰρ οἶδας, γυναῖκα, ἐπιφέρει ὁ ἴδιος Παῦλος, εἰ τὸν ἄνδρα σώσεις; καὶ τί οἶδας, ἄνερ, εἰ τὴν γυναῖκα σώσεις;» [ἀ. Κορινθ. ζ'. 16.] Ὅρα καὶ τὸν ἰδ'. τῆς δ'.

ΚΑΝΩΝ ΟΓ'.

Τοῦ ζωοποιοῦ Σταυροῦ δεῖξαντος ἡμῖν τὸ Σωτήριον, πᾶσαν σπουδὴν ἡμᾶς τιθέναι χρὴ, τοῦ τιμὴν τὴν ἀξίαν ἀποδιδόναι, τῷ δι' οὗ σεσώσμεθα τοῦ παλαιοῦ παραπτώματος. Ὅθεν καὶ νῶ, καὶ λόγῳ, καὶ αἰσθήσει τὴν προσκύνησιν αὐτῷ ἀπονέμοντες, τοὺς ἐν τῷ ἐδάφει τοῦ Σταυροῦ τύπους ὑπὸ τινων κατασκευαζομένους ἐξαφανίζεσθαι, παντοίως προστάσσομεν, ὡς ἂν μὴ τῇ τῶν βαδιζόντων καταπατήσει τὸ τῆς νίκης ἡμῖν τρόπαιον ἐξυβρίζοιτο. Τοὺς οὖν ἀπὸ τοῦ νῦν τοῦ Σταυροῦ τύπον ἐπὶ ἐδάφους κατασκευάζοντας, ὀρίζομεν ἀφορίζεσθαι.

Ἑρμηνεία.

Διὰ μέσου τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ ἐσώθημεν (1) καὶ τῆς δουλείας τῆς ἁμαρτίας ἠλευθερώθημεν· ὅθεν πρέπει (λέγει ὁ παρῶν Κανὼν) νὰ σπουδάζωμεν εἰς τὸ νὰ ἀποδίδωμεν εἰς αὐτὸν τὴν πρέπουσαν τιμὴν καὶ προσκύνησιν, καὶ μὲ τὸν νοῦν, ἐνθουμούμενοι ὅσων ἀγαθῶν δι' αὐτοῦ ἐτύχομεν· καὶ μὲ τὸν λόγον, διηγούμενοι ταῦτα εἰς τοὺς ἄλλους, καὶ εὐχαριστοῦντες τῷ ἐν αὐτῷ σταυρωθέντι Χριστῷ, καὶ μὲ τὴν αἰσθησιν, ἀπαζόμενοι καὶ τιμῶντες, ὅπου αὐτὸν βλέπομεν. Ἐπειδὴ δὲ μερικοὶ ἀπλούστεροι σημαδεύουσι πανταχοῦ τὸν τύπον τοῦ τιμίου τούτου Σταυροῦ, ἕως καὶ εἰς τὸ ἐδαφος τῆς γῆς, διὰ εὐλάβειαν τάχα, καὶ διὰ νὰ κάμουσι περισσώτερον τιμὴν εἰς αὐτὸν, διὰ τοῦτο προστάζει ἡ Σύνοδος, ὅπου εὐρεθῆ τύπος Σταυροῦ κατὰ γῆς τυπωμένος, νὰ ἐξαλείφεται καὶ νὰ χαλάται, διὰ νὰ μὴ καταπατήται, καὶ ἀκλόουθως ἀτιμάζεται ἀπὸ τοὺς περιπατοῦντας τὸ νικητικὸν τῆς σωτηρίας μας τρόπαιον (2). Ὅσοι δὲ εἰς τὸ ἐξῆς ἤθελαν κατασκευάσθαι τύπον Σταυροῦ εἰς τὸ ἐδαφος, ἄς ἀφορίζωνται.

ΚΑΝΩΝ ΟΔ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἐν τοῖς Κυριακοῖς, ἢ ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις, τὰς λεγομένας ἀγάπας ποιεῖν, καὶ ἔνδον ἐν τῷ οἴκῳ ἐσθίειν, καὶ ἀκούδιτα στρωννύειν. Οἱ δὲ τοῦτο ποιεῖν τολμῶντες, ἢ παυσάσθωσαν, ἢ ἀφορίζεσθωσαν.

(1) Κοντὰ εἰς τὰ ἔμπροσθεν ρηθησόμενα λέγει περὶ τοῦ Σταυροῦ ὁ Θεῖος Χρυσόστομος, ἀντὶ μαχαίρας, ἐπὶ κλίνης κρεμάσωμεν (τὸν σταυρὸν δηλ.), ἀντὶ μοχλοῦ ἐπὶ θύρας διαγράψωμεν, ἀντὶ τείχους τῇ οἰκίᾳ περιβάλωμεν (σελ. 881. τοῦ ε'. τόμου)· ὅθεν καὶ οἱ τωρινοὶ Χριστιανοὶ ὄλοιο μικροὶ καὶ μεγάλοι, ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, νέοι καὶ γέροντες, ἀντὶ διὰ κάθε ἄλλο ἔρμα φυλακτικόν. πρέπει νὰ βασιτάζουν Σταυρὸν ἐπάνω τους, κρεμῶντες αὐτὸν ἐπὶ τοῦ τραχήλου, ἢ ἑλίβινον, ἢ χρυσοῦν, ἢ ἀργυροῦν, ἢ χαλκῖνον, καθὼς ἐσυνείθισον νὰ τὸν βασιτάζουν εἰς τὸν τράχηλον καὶ οἱ παλαιοὶ χριστιανοί. Ὁ γὰρ ἅγιος Ὁρέστης, ὁ εἰς ἐκ τῶν πέντε μαρτύρων, Σταυρὸν χρυσοῦν φορῶν εἰς τὸν λαϊμόν του, ἐκ τούτου ἐγνωρίσθη ὅτι εἶναι χριστιανὸς ἀπὸ τοὺς Ἑλλήνας· καὶ ὁ Ταυρομενίας Παγκράτιος ἐδίδεν ἓνα κέδρινον Σταυρὸν εἰς κάθε ἓνα ὅπου ἐδάπτει, διὰ νὰ τὸν βασιτάξῃ ἐπάνω του. Λέγει δὲ ὁ ἅγιος Μιλέτιος ὁ ὁμολογητὴς ἐν τῷ περὶ τῶν Ἑθῶν τῶν Ἰταλῶν λόγῳ, ὅτι οἱ Λατίνοι εἶχον συνήθειαν νὰ χαράττουσιν εἰς τὸ ἐδαφος Σταυρὸν καὶ νὰ τὸν ἀσπάζωνται, ἔπειτα δὲ νὰ τὸν πατοῦν. Ἡμεῖς ὅμως ὄχι· μόνον τοῦτο δὲν πρέπει τελεῖσθαι νὰ κάμνωμεν, ἀλλὰ καὶ τὸν Σταυρὸν, ὅπου εἶναι τυπωμένος εἰς βιβλία, ἢ καὶ εἰς ἐπιστολάς καὶ γράμματα πρέπει νὰ τὸν τιμῶμεν, ὁμοῦ καὶ τὰ θεῖα ὀνόματα τοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς Παναγίας, ἢ τῶν ἁγίων, ὅπου εἶναι εἰς τὰς ἐπιστολάς γεγραμμένα, μὴ μεταχειριζόμενοι τὰς ἐπιστολάς ταύτας καὶ τὰ γράμματα εἰς ἀτίμους ὑπηρεσίας, ἀλλὰ ἢ νὰ τὰ καίωμεν, ἢ νὰ τὰ ῥίξωμεν εἰς τόπον ἀπάτητον, σχίζοντες ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἅγια

ταῦτα ὀνόματα, διὰ νὰ μὴ ἁμαρτάνωμεν βαρέως βεβηλοῦντες τὰ ἅγια. Ὅρα καὶ εἰς τὰς ὑποσημειώσεις τοῦ 14'. τοῦ Βασιλείου, καὶ τὴν ὑποσημ. τοῦ 17'. τῆς παρουσίας ε'.

(2) Ἀπὸ τὸν διορισμὸν τοῦ παρόντος Κανόνος ἄς μάρθῃ ὁ Δικερως πάπας τῆς Ρώμης πῶσον ἀντίχριστα ποιεῖ, νὰ τυπῶνῃ κάτω εἰς τὸν πόδα του τὸν ζωοποιὸν Σταυρὸν, καὶ νὰ τὸν δίδῃ εἰς τοὺς προσερχομένους νὰ τὸν ἀσπάζωνται· διατὶ μὲ τὸν τρόπον τοῦτον καταπατεῖ τὸ νικητικὸν τῆς σωτηρίας μας τρόπαιον, τὸ ὅποιον ὄχι μόνον οἱ ὀρθόδοξοι βασιλεῖς ἐφόρουσιν εἰς τὴν κεφαλὴν ἐπάνω, καὶ ὑπὲρ τὰ βασιλικά διαδήματα εἰς αὐτὸ ἐσημνύνοντο, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ πᾶσαν τὴν τῶν ἁγίων προσκύνησιν ἀποβάλλοντες Καλθίνοι, ἔχουσιν ὅμως αὐτὸ εἰς τοὺς ναοὺς των, ἐν τόπῳ ὑψηλῷ, καὶ μὲ σέβας αὐτὸ προσκυνοῦν. Τί λέγω οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ Καλθίνοι; καὶ αὐτοὶ οἱ Τούρκοι, ἐπὶ Μαυρικίου αἰχμαλωτισθέντες, εἶχον Σταυρὸν ἐγκεχαραγμένον ἐπάνω εἰς τὸ μέτωπον, καθὼς διηγούντα, ὅτε Θεοφάνης καὶ Συμοκάτης (βιβλ. ε'. κεφ. ι'). ἐρωτηθέντες δὲ διὰ τί τοῦτον εἶχον; ἀπεκρίθησαν ὅτι, ἐπειδὴ ποτε ἠκολούθησε θανατικὸν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, οἱ Χριστιανοὶ τοὺς ἐσυμβούλευσαν νὰ χαραχθοῦν μὲ τὸν Σταυρὸν, τὸ ὅποιον ποιήσαντες ἔτυχον τῆς ὑγείας, καὶ ἀπὸ τότε ἐσυνήθησαν νὰ σταυρετυποῦνται. Περὶ τοῦ Σταυροῦ λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος κατὰ Ἰουλιανῶ. «Ἐπὶ τὸν Σταυρὸν καταφεύγει, καὶ τὸ παλαιὸν φάρμακον, καὶ τούτῳ σημειοῦται κατὰ τῶν φόβων, καὶ βοηθὸν ποιεῖται τὸν διωκόμενον· (καὶ τὰ ἐξῆς φρικωδέστερα) ἴσχυσεν ἡ σφραγὶς ἡ ἐτῶνται οἱ δαίμονες, λύονται οἱ φόβοι.»

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρῶν Κανῶν, αὐτολεξεῖ κή. ἐστὶ τῆς ἐν Λαοδικεῖα Συνόδου, ὅτις ἐμποδίζει νὰ μὴ κάμνουν ἀγάπας (ἦτοι συμπόσια τὰ ἐξ ἀγάπης γινόμενα, καὶ εἰς ἀγάπην, καὶ ἔνωσιν τοὺς συνεσθιόντας φέροντα) μέσα εἰς τὰ Κυριακὰ, ἦτοι εἰς τὰς ἐκκλησίας οἱ Χριστιανοὶ, μήτε νὰ στρώνουσι στρώματα μαλακὰ καὶ ὑψηλὰ εἰς αὐτὰς, τὰ ὅποια ὀνομάζει ἀκούβιτα με λέξιν λατινικὴν, ἀπὸ τοῦ ἀκούμβω, ἢ ἀπὸ τοῦ ἀκουμβίζω, ὅπου σημαίνει λατινικῶς τὸ ἀναπίπτω, καὶ κέθημαι εἰς τὴν τράπεζην, διατὶ εἰς αὐτὰ καθήμενοι οἱ Χριστιανοὶ ἔτρωγαν (1). Ὅσοι δὲ ἤθελαν τολμήσουν νὰ κάμουν τοῦτο, ἢ νὰ παύουν, ἢ νὰ ἀφρορίζονται. Πρέπει νὰ προσημειώσωμεν, ὅτι ὁ Βαλσαμών, Κυριακὰ μὲν θέλει νὰ ἐνοῆ ἐδῶ ὁ Κανὼν, καθὲς τῆπον ἀφιερωμένον τῷ Κυρίῳ, καὶ τὸν Νάρθηκα δηλ. καὶ Πρόναον Ἐκκλησίαν δὲ, τὸν καθ' αὐτὸ Ναόν. Ὅθεν καὶ τὸ ἦ, μόριον, δὲν δέχεται νὰ ἦναι ἐρρημηευτικόν, ὡς λέγει ὁ Ζωναρᾶς, ἀλλὰ διαζευτικόν, ὥστε ὅπου κατ' αὐτὸν, ὄχι μόνον μέσα εἰς τὰς ἐκκλησίας, ἀλλ' οὐδὲ εἰς τοὺς Νάρθηκας τῶν ἐκκλησιῶν δὲν πρέπει νὰ τρώγουν τινές.

Συμφωνία.

«Προμοίως δὲ καὶ ὁ μθ'. τῆς ἐν Κερθαγ. ἐμποδίζει Ἐπισκόπους καὶ Κληρικούς, καὶ λαϊκοὺς εἰς τὰς ἐκκλησίας νὰ μὴ κάμνουν συμπόσια, ἐξῶ μόνον, ἂν κατὰ ἀνάγκην ξένοι τινὲς διαβαίνοντες φάγωσι. Σημειῶσαι δὲ, ὅτι ἂν καὶ εἰς τὰς ἐκκλησίας ἐμποδίζουσι οἱ Κανόνες οὗτοι τὸ νὰ γίνωνται ἀγάπαι, δὲν ἐμποδίζουσιν ὁμοίως καὶ τὸ νὰ γίνωνται εἰς τοὺς κοινούς οἴκους. Ὅθεν ὁ μὲν κζ'. τῆς αὐτῆς Λαοδικ. προστάζει νὰ μὴ παίζουν δια λιχνὴν μεριδιὰ τινὰ φαγητῶν οἱ Ἱερωμένοι καὶ λαϊκοὶ, ὅταν καλῶνται εἰς τὰς τοιαύτας ἀγάπας. Ὁ δὲ ια'. τῆς ἐν Γάγγρ. ἀναθεματίζει ἐκείνους ὅπου καταφρονοῦσι τοὺς κάμνοντας τὰς τοιαύτας ἀγάπας (ἐξῶ τῆς ἐκκλησίας δηλ.) καὶ διὰ τιμὴν τοῦ Κυρίου συγκαλοῦντας τοὺς ἀδελφούς, καὶ ἐξευτελίζοντας τὸ γινόμενον, δὲν θέλουσι νὰ ὑπάγουν εἰς αὐτάς. Ὁ δὲ ος'. τῆς παρούσης ς'. ἀφορίζει ἐκείνους ὅπου πωλοῦσι κρασί καὶ βρώματα, ἢ ἄλλα εἶδη μέσα εἰς τοὺς ἱεροὺς περιβάλλους. Ἀλλὰ καὶ ὁ ζζ'. αὐτῆς, Κληρικούς μὲν καθαιρεῖ, λαϊκοὺς δὲ ἀφρορίζει, τοὺς κοινεύοντας μέσα εἰς τοὺς ἱεροὺς τόπους. Ὁ δὲ πη'. τῆς αὐτῆς, Κληρικούς μὲν καθαιρεῖ, λαϊκοὺς δὲ ἀφρορίζει, τοὺς ἐμβάζοντας κτήνος εἰς ἱερὸν Ναόν, εἰ μὴ ἐξ ἀνάγκης μεγάλης.» Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ πγ'. τῆς ἰδίας ταύτης ς'.

ΚΑΝΩΝ ΟΕ'.

Τοὺς ἐπὶ τῷ ψάλλειν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις παραγινόμενους, βουλόμεθα, μήτε βοαῖς ἀτάκτοις κεχερῆσθαι, καὶ τὴν φύσιν πρὸς κραυγὴν ἐκβιάζεσθαι, μήτε τι ἐπιλέγειν τῶν μὴ ἐκκλησιαστικῶν ἀρμοδιῶν τε καὶ οἰ-

ταῦτα λέγει διὰ τὸν παραβάτην Ἰουλιανόν, ὅστις, ὅταν εὐρισκόμενος μετὰ τοὺς μάγους, καὶ οἱ δαίμονες ἐσυνάχθησαν, ἔκαμε τὸν Σταυρὸν του, καὶ παρευθὺς οἱ δαίμονες ἐσκορπίσθησαν, καὶ αὐτὸς ἠλευθερώθη ἀπὸ τὸν φόβον. Ὁ δὲ Χρυσόστομος ὁμιλ. νδ'. εἰς τὸν Ματθ. λέγει, «ὡς στέφανον, οὕτω περιφέρομεν τὸν Σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ· καὶ γὰρ πάντα δι' αὐτοῦ τελείται τὰ καθ' ἡμᾶς, κἂν τραφηῖαι τὴν μυστικὴν ἐκείνην τροφήν, κἂν χειροτονηθῆναι, κἂν ὁτιοῦν ἕτερον ποιῆσαι, πανταχοῦ τοῦτο τῆς νίκης ἡμῖν παρίσταται σύμβολον.»

(1) Ἡ συνθήκη τοῦ νὰ κάμνουν ἀγάπας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ οἱ Χριστιανοὶ ἄρχισεν ἀπὸ τοὺς Ἀποστολικούς χρόνους, οἵτινες, κατὰ τὴν Κυριακὴν μάλιστα, ὅταν ἐμελλον νὰ μεταλάβουν, ἔφερον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἄρτον, καὶ οἶνον οἱ πλουσιώτεροι, καὶ μετὰ τὴν μετάληψιν τῶν θείων Μυστηρίων, καθὼς λέγει ὁ Ζωναρᾶς, καὶ Χρυσόστομ. ὁμιλ. κζ'. τῆς α'. Κορινθ. ἐπροσκόλουν τοὺς πτωχοτέρους καὶ ἐκάθητο ὅλοι καὶ ἔτρωγαν. Ἐπειδὴ ὁμοίως οἱ Κορίνθιοι ἐχάλασαν τὴν τάξιν αὐτὴν, καὶ καθ' ἕνα ἀπὸ τοὺς πλουσιωτέρους ἔτρωγε μόνος τὸ ἐδικόν του φαγητόν, καὶ εἰς τοὺς πτωχοὺς δὲν εἶδεν, ὥστε ὅπου ἐνεῦθεν συνέβαιεν, ἄλλος μὲν νὰ πεινᾷ, ὁ πτωχὸς δὲν, ἄλλος δὲ νὰ μεθύῃ, ὁ πλούσιος δὲν, διὰ τοῦτο ὁ ἅγιος Παῦλος, ἐν τῷ ια'. κεφ. τῆς δ. πρὸς Κορινθ. ἐλέγχει αὐτοὺς καὶ διατὶ καταφρονοῦσι μετὰ τοῦτο ὅπου κάμνουσι τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ διατὶ κατασχύνουσι, καὶ ἐντροπιάζουσι τῆσον τινὰ τοὺς πτωχοὺς, ὅπου δὲν ἔχουσι νὰ φάγουν εἰς τὰ τοιαῦτα κοινὰ συμπόσια· ταῦτα δὲ τὰ λόγια τοῦ Ἀποστόλου προτιθεῖς ὁ Μέγας Βασίλειος (ἐν τοῖς κατ' ἐπιτομὴν ὅροις). ἐξ

αὐτῶν συμπεραίνει, ὅτι τὸν κοινὸν δεῖπνον δὲν πρέπει νὰ ἐσθίη τινὰς μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Συμφώνως δηλ. μετὰ τὸν κή. τῆς ἐν Λαοδικεῖα καὶ τὸν οδ'. τοῦτον τῆς ς'. Κανόνα. Σημειῶσαι ὅτι τὸ κυριακὸν δεῖπνον, ὅπου λέγει ὁ Παῦλος, ἀναφέρων τὰ κοινὰ ταῦτα δεῖπνα τῶν Κορινθίων, ὁ μὲν Μέγας Βασίλειος ἐνόησεν ἀντὶ τοῦ Θεοῦ δεῖπνον τῶν μυστηρίων (αὐτόθι) καὶ ὁ μὴ τῆς ἐν Κερθαγένη Κανῶν. Ὁ δὲ Χρυσόστομος ἐνόησεν ἀντὶ τοῦ κοινῶν εἰς ὅλους, καὶ κατὰ μίμησιν τοῦ Κυρίου γινόμενον, ὥστε εἰς ὅλους τοὺς μαθητάς, παρέδιδε τὰ μυστήρια, χωρὶς ἐξαιρέσιν τινος. Ὅρα καὶ Εὐστράτιον τὸν Ἀργέντην περὶ τοῦ κυριακοῦ δεῖπνου σελ. 308. Τὰ δὲ κυριακὰ ὅπου ἀναφέρει ὁ παρῶν Κανὼν οὕτως ὀνομάζοντο, διατὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κατὰ τὰς Κυριακάς ἐτελεῖτο ἐν αὐτοῖς ἡ θεία λειτουργία. Ὁ δὲ Εὐσέβιος εἰς τοὺς ἐπαίνους τοῦ Κωνσταντίνου περὶ τῶν Κυριακῶν λέγει, ὅτι οὕτως ὀνομάσθησαν ἀπὸ τοῦ Κυρίου, εἰς τὸν ὅποιον ἀφιερώνοντο· «Ἰερὰ τεμένη ἐνὶ τῷ πάντων βασιλεῖ Θεῷ, τῷ δὲ καὶ τῶν ὅλων Δεσπότη καθιερωσθαι· ἔνθεν καὶ τῆς τοῦ Δεσπότη προσηγορίας ἤξίωται τὰ καθιερωμένα, οὐκ ἐξ ἀνθρωπιῶν τυυχόντα τῆς ἐπικλήσεως, ἐξ αὐτοῦ δὲ τοῦ τῶν ὅλων Κυρίου, παρ' ὃ καὶ Κυριακῶν ἤξίωται τῶν ἐπωνυμιῶν. Σημειῶσαι δὲ ὅτι αἱ ἀγάπαι αὗται, καὶ τὰ κοινὰ ταῦτα συμπόσια, ἄλλα μὲν ὀνομάζοντο Γενεθλιακά, τὰ εἰς τὰς μνήμας τῶν Μαρτύρων γινόμενα, ἄλλα δὲ, Γαμικὰ, τὰ εἰς τοὺς νυμφικούς γάμους τελούμενα, καὶ ἄλλα, Ἐπικηδεῖα, τὰ γινόμενα εἰς τοὺς ἐνταφιασμούς τῶν νεκρῶν (σελ. 8. τοῦ βιβλ. περὶ Ἀνεξιθρησκείας).

κείων· ἀλλὰ μετὰ πολλῆς προτοχῆς, καὶ κατανύξεως τὰς τοιαύτας ψαλμωδίας προσάγειν τῷ τῶν κρυπτῶν ἐφόρῳ Θεῷ. «Εὐλαβεῖς γὰρ ἔσεσθαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ» [Λευιτ. ιε', 30.] τὸ ἱερὸν ἐδίδαξε λόγιον.

Ἑρμηνεία.

Ἡ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις γινόμενη ψαλμωδία, παρακάλειστος ἐστὶ πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τὴν ἐξιλεωθῆναι εἰς τὰς ἀμαρτίας μας. Ὅποιος δὲ παρακαλεῖται καὶ δέσεται, πρέπει νὰ ἔχη ἥθος ταπεινὸν καὶ κατανενυγμένον· τὸ δὲ νὰ κραυγάζῃ τινὰς, δηλοῖ ἥθος θρασυ καὶ ἀνευλαβές. Διὰ τοῦτο προστάζει ὁ παρὼν Κανὼν, ὅτι οἱ ψάλλοντες εἰς τὰς ἐκκλησίας νὰ μὴ βιάζον τὴν φύσιν των εἰς τὸ νὰ φωνάζουν δυνατὰ, ἀλλὰ μῆτε ἄλλο τι νὰ λέγουν ἀνάρμοστον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ποῖα δὲ εἶναι τὰ ἀνάρμοστα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν; ἀποκρίνεται ὁ ἐρμηνεὺς Ζωναράς, ὅτι εἶναι τὰ γυναικοπρεπῆ μέλη, καὶ τὰ μινυρίσματα, (ταυτὸν εἶπεν τὰ πολλὰ τερερίσματα, καὶ ἡ ὑπερβολικὴ τῶν μελωδιῶν ποικιλία, ἡ ὁποία κλίνει εἰς πορνικὰ ἄσματα) ταῦτα οὖν πάντα προστάζει ὁ παρὼν Κανὼν νὰ λείψουν ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ οἱ ψάλλοντες νὰ προσφέρουν τὰς ψαλμωδίας μὲ πολλὴν προσοχὴν εἰς τὸν Θεόν, ὅπου βλέπει εἰς τὰ ἀπόκρυφα τῆς καρδίας, ἰ.ε. εἰς τὴν νοερῶς ἐν καρδίᾳ γινομένην ψαλμωδίαν καὶ προσευχὴν μάλλον, ἢ εἰς τὰς ἐξωτερικὰς κραυγὰς. Διότι τὸ ἱερὸν λόγιον τοῦ Λευϊτικοῦ διδάσκει, νὰ ἦναι εὐλαβεῖς πρὸς τὸν Θεὸν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ (1).

Συμφωνεία.

Λέγει δὲ καὶ ὁ προφήτης Δαβὶδ, «ψάλτε συνετῶς» τοῦτο δὲ τὸ ρητὸν ἐρμηνεύων ὁ Μέγας Βασιλεὺς (δρ. κατ' ἐπιτομ. σοθ'.) λέγει· ἡ σύνεσις τῶν λόγων τῆς ἁγίας Γραφῆς προμοιάζει μὲ τὴν ποιότητα τῶν φαγητῶν ὅπου τρώγει τὸ στόμα· ἐπειδὴ κατὰ τὸν Ἰώβ (κεφ. ιβ'. 11.) Λάρυγξ μὲν σίτα γεύεται· νοῦς δὲ ῥήματα διακρίνει. Ἀνίσως λοιπὸν ἡ ψυχὴ τινος διακρίνη τὴν δύναμιν τοῦ κάθε λόγου, καθὼς ἡ γέβσις διακρίνει τὴν ποιότητα κάθε φαγητοῦ, οὗτος πληρῶνει τὴν Δαβιτικὴν αὐτὴν ἐντολήν. Προσθέτει δὲ ὁ ἴδιος Βασιλεὺς (δρ. κατ' ἐπιτ. σπά.) ὅτι ὁποιος δὲν πηγαίνει μὲ ἐπιθυμίαν νὰ ψάλλῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἢ νὰ διορθῶνται, ἢ νὰ διώκεται. Ἐὰν δὲ ἦναι ψάλται πολλοὶ, λέγει (δρ. κατ' ἐπιτ. τζ'.) ὁ αὐτὸς, νὰ μεταχειρίζωνται τὰς ψαλμωδίας, μὲ ἐσημερίαν, καθ' ἐβδομάδα δηλαδὴ. Ὁ δὲ τῆς ἐν Λαοδ. ἰ.ε. προστάζει νὰ μὴ ψάλλῃ ἄλλος τινὰς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἔξω ἀπὸ τοὺς Κανονικοὺς, καὶ ἀπὸ διφθέρας ψάλλοντας ψάλτας, ἢτοι ἔξω ἀπὸ τοὺς μετὰ μεμβραίνης, ἢ ἄλλης χαρτίνης ψαλτικῆς ψάλλοντας. Ἀλλὰ καὶ ὁ κγ'. τῆς αὐτῆς λέγει, νὰ μὴ φοροῦν οἱ ψάλται δράριον δταν ψάλλωσι. Πρέπει δὲ ἀνάμεσα εἰς τοὺς ψαλμοὺς νὰ γίνεται καὶ ἀνάγνωσις (ἢ προσευχὴ) κατὰ τὸν ιζ'. τῆς αὐτῆς (2).

(1) Δι' 8 καὶ ὁ θεὸς Χρυσόστομος (ὁμιλ. εἰς τὸ, εἶδον τὸν Κύριον καθήμενον ἐπὶ θρόνου, σελ. 120. τόμ. ε'.) ἐμποδίζει πολλὰ τὰς θυμελικὰς ψαλμωδίας, τὰς ὀρχήσεις τῶν χειρονομούντων, καὶ τὰς ἐκτεταμένας βοὰς, καὶ ἀτάκτους φωνὰς· ἐρμηνεύων γὰρ τὸ ψαλμικὸν ἐκεῖνο, δουλεύσατε τῷ Κυρίῳ ἐν φόβῳ, σφοδρότατα μὲν ἐλέγχει ἐκεῖνους, ὅπου ἀνακατόνουσι μὲ τὰ πνευματικὰ ἄσματα τὰ ἐξωτερικὰ τῶν θεάτρων σχήματα, καὶ θέσεις, καὶ ἀτήμους φωνὰς (ὅποια εἶναι καὶ τώρα τὰ τερερίσματα, καὶ νενανίσματα καὶ τὰ ἄλλα ἄσσημα λόγια), καὶ λέγει, ὅτι ταῦτα εἶναι ἴδια, ὕχι τῶν δοξολογούντων τὸν Θεόν, ἀλλὰ τῶν παιζόντων, καὶ ἀνακατόντων τὰ τῶν δαιμόνων παίγνια μὲ τὴν ἀγγελικὴν δοξολογίαν· διδάσκει δὲ διὰ πολλῶν, ὅτι· πρέπει μὲ φόβον καὶ συντετριμμένην καρδίαν νὰ ἀναπέμπωμεν τὰς δοξολογίας εἰς τὸν Θεόν, ἵνα αὐταὶ γίνωνται εὐπρόσδεκτοι, ὡς εὐώδεις θυμίαμα. Ἐπαινετὰ δὲ τῇ ἀληθείᾳ καὶ λόγου παντὸς ἀξία εἶναι καὶ ἐκεῖνα ὅπου λέγει ὁ σοφώτατος Μελέτιος ὁ Πηγᾶς ἐν τῷ γ'. περὶ χριστιανισμοῦ, γράφων· «Ὅσπερ οὖν τὸ σεμνὸν καὶ σύμμετρον τῆς μουσικῆς εὐπρόσιτον διὰ τὸ ἀκμαϊότερας κατασκευάζειν τὰς καρδίας, οἷον ἀνασπῶσαν τὴν ψυχὴν τοῦ σώματος. Ἀρμονία γὰρ τῷ πνεύματι οἰκειότατον, μέσην ἔχουσα φύσιν, σώματός τε παχύτητος, καὶ πνεύματος ἀυλότητος. Οὕτω πάλιν ὑπέμετρος μουσικὴ, καὶ τῷ ἡδεῖ παρὰ τὸ μέτρον ἐνασχολουμένη, οὐχ ἡδύνη, ἀλλ' ἐκλύει... διὰ τοῦτο γὰρ καὶ φωνὰς μόνον τῶν ἀνθρώπων ἀποδεχόμενοι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡς φύσει ἐνυπαρχούσας καὶ ἀπεριέργους, τὰ δι' ὀργάνων κρούματα καὶ ἐμπνεύματα ἀποδιοπομποῦσιν ὡς περιεργωδέστερα οἱ θεοὶ Πατέρες» τὰ ὅποια ἀ-

γωνίζονται νὰ ἐμβάσουν πάλιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τινὲς τῶν τωρινῶν μουσικῶν μὲ τὰ ὄργανοειδῆ αὐτῶν ἄσματα. Τὰ δὲ τερερίσματα καὶ νενανίσματα τὰ ψαλλόμενα, δὲν φαίνονται νὰ ἦναι παλαιὰ, ἀλλὰ νεωτερικὰ· καθ' ὅτι εἰς τὰ ἐπιγραφόμενα τῷ Δαμασκηνῷ Ἰωάννῃ, καὶ τοῖς ἄλλοις παλαιοῖς μουσικοῖς πονήματα, δὲν εὕρισκονται τοιαῦτα ἄσσημα λόγια καὶ κρατήματα, φαίνονται δὲ νὰ ἄρχισαν ἀπὸ τὸν καιρὸν Ἰωάννου τοῦ Κουκουζέλου· Ἀλλὰ τὰ κρατήματα ὅπου οἱ τωρινοὶ ψάλλται ψάλλουσιν ἐν ταῖς ἀγρυπνίαις, μὲ τὸ νὰ ἦναι διπλᾶ, πολλάκις δὲ καὶ τριπλᾶ τοῦ κειμένου, ἀπὸ τῆς ἀληθείας καὶ ὀχληρὰ γίνονται κοντὰ εἰς τοὺς εὐλαβεῖς ἀκροατὰς· δι' ὃ παρακαλοῦμεν τοὺς κανονικοὺς ψάλτας νὰ τὰ ψάλλουν σύντομα, διὰ νὰ ἦναι ἐνταυτῷ καὶ νοστιμώτερα, καὶ διὰ νὰ μείνῃ καὶ καιρὸς νὰ γίνετα ἀνάγνωσις, καὶ οἱ Κανόνες νὰ ψάλλωνται ἀργότερα, εἰς τὰ ὅποια στέκεται ὅλος ὁ τῆς ἀγρυπνίας ψυχικὸς καρπός. Λέγουσι δὲ τινες, ὅτι τὰ ἄσσημα ταῦτα τερερίσματα ἐδέχθησαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἵνα διὰ τῆς ἡδονῆς των ἔλκωσι τὸν ἀπλοῦν λαόν.

(2) Καθὼς τώρα συνεθίζει νὰ γίνετα εἰς τὰς ἀγρυπνίας καὶ μάλιστα τὰς ἐν τῷ ἁγίῳ Ὁρει γινόμενας, καὶ καθὼς πάλαι ἐγένετο, ὡς ἀναφέρει ὁ Μέγας Βασιλεὺς (ἐπιστολ. πρὸς τὸν Κλήρον τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ Ἐκκλησίας) γράφων· «Τὰ νῦν κεκρατηκότα ἔθη πάσαις ταῖς τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαις, συνωδᾶ ἐστὶ καὶ σύμφωνα. Ἐκ νυκτὸς γὰρ ὀρθρίζει παρ' ἡμῖν ὁ λαός... τελευταῖον ἀναστάντες τῶν προσευχῶν, εἰς τὴν ψαλμωδίαν καθίστανται, νῦν μὲν διχῆ διανεμηθέντες, ἀντιψάλλουσιν ἀλλήλοις.» Ἐπειτα πάλιν· «ἐπιτρέψαντες ἐνὶ κατάρχειν τοῦ μέλους, οἱ λοιποὶ

ΚΑΝΩΝ ΟΣ'.

Ὅτι οὐ χρή ἔνδον τῶν ἱερῶν περιβόλων, καπηλειῶν ἢ τὰ δι' ἀρωμάτων (1) εἶδη προτιθέναι, ἢ ἐτέρας πράξεις ποιέσθαι, τὸ σεβασμιον ταῖς Ἐκκλησίαις φυλάσσοντας. Ὁ γὰρ Σωτὴρ ἡμῶν καὶ Θεὸς διὰ τῆς ἐν σαρκὶ πολιτείας παιδαγωγῶν ἡμᾶς, μὴ ποιῆν τὸν οἶκον τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ ἐμπορίου οἶκον παρεκελεύετο. [Ἰωάν. 6'. 16.] Ὅς καὶ τῶν Κολλυβιστῶν τὸ κέρμα ἐξέχεε, καὶ τοὺς τὸ ἱερὸν κοινοποιοῦντας ἀπήλασεν. Εἴ τις οὖν ἐπὶ τῷ προκειμένῳ ἀλφῷ πλημμελήματι, ἀφοριζέσθω.

Ἑρμηνεία.

Ἄφη εἰς τοὺς Ἰουδαίους ὁ Κύριος (Λουκ. ιθ'. 46)· Γέγραπται· ὁ οἶκός μου, οἶκος προσευχῆς κληθήσεται (Ἠσαίου νσ'. 7.)· ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον ληστῶν (Ἰερεμ. ζ'. 11.)· Ὅθεν διὰ τὸ μὴ ρηθῆναι καὶ εἰς τοὺς πιστοὺς ὁ φοβερός οὗτος λόγος, ἐμποδίζουσι· οἱ Πατέρες διὰ τοῦ Κανόνος τούτου, τὸ μὴ στήνωνται καπηλεία, ἢ τοὺς μὴ πωλῆται κρασί, ἢ ρακί, ἢ ἄλλα εἶδη βρωμάτων κατὰ τὸν Ζωναροῦν, ἢ καὶ ἀρωματικά τινα εἶδη, κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα, ἢ ἄλλαι τινὲς πραγματεῖαι μέσθαι εἰς τοὺς ἱεροὺς περιβόλους, ἢτοι μέσθαι εἰς τὰ προσάγια καὶ περιοχὰς τῶν θείων Ναῶν καὶ Ἐκκλησιῶν, διὰ τὸ φυλάττεται τὸ σεβασίον εἰς αὐτάς. Διὰ τὸ καὶ ὁ Κύριος νοθετῶντας ἡμᾶς εἶπε, τὸ μὴ κάμνωμεν τὸν οἶκον τοῦ Πατρὸς τοῦ οἴκου πραγματείας, ὅστις καὶ τὰ ἄσπρα τῶν πωλούντων τοὺς κολλύβους, ἢτοι τὰ λεπτὰ νομίσματα διεσκόρπισε, καὶ τοὺς ποιοῦντας κοινὸν οἶκον τὸ ἱερὸν, μὲ τὸ φραγέλιον ἀπεδίωξεν. Ὅποιος δὲ τοῦτο ἤθελε κάμει, ἄς ἀφριζέται (2). Ἀνάγνωθι καὶ τὸν οὐδ' τῆς αὐτῆς σ'.

ΚΑΝΩΝ ΟΣ'.

Ὅτι οὐ δεῖ Ἱερατικούς, ἢ Κληρικούς, ἢ Ἀσκητάς ἐν βαλανείῳ μετὰ γυναικῶν ἀπολούεσθαι, μηδὲ πᾶντα χριστιανὸν λαϊκόν· αὕτη γὰρ πρώτη κατάγνωσις παρὰ τοῖς ἔθνεσιν. Εἰ δὲ τις ἐπὶ τοῦτο φωραθείη, εἰ μὲν Κληρικὸς εἴη καθαιρείσθω, εἰς δὲ λαϊκός, ἀφοριζέσθω.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρῶν Κανὼν αὐτολεξεῖ λ'. τῆς ἐν Λαοδ. Συνόδου ἐστὶ Κανὼν, χωρὶς τοῦ ἐπιτιμίου μόνου· λέγει οὖν, ὅτι δὲν πρέπει οἱ ἐντὸς τοῦ βήματος Ἱερωμένοι, ἢ οἱ ἐντὸς τοῦ βήματος Κληρικοί, ἢ οἱ Μοναχοὶ καὶ Ἀσκηταί, ἢ ἀπλῶς κάθε λαϊκὸς χριστιανὸς τὸ λούεσθαι εἰς τὰ λουτρά μαζῶν μετὰ τὰς γυναῖκας· ἐπειδὴ τὸ ἀτοπον τοῦτο κοντὰ εἰς τὰ ἔθνη φαίνεται τὸ ἦναι ἢ πρώτη κατηγορία, καὶ τὸ μεγαλύτερον σκάνδαλον ἐναντίον εἰς τοὺς Χριστιανούς. «Ὁ δὲ Ἀπόστολος προστάζει τὸ γινώμεθα ἀπρόσλοποι εἰς τοὺς Ἰουδαίους καὶ Ἕλληνας, καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ» [α'. Κορινθ. ι'. 32]. Καὶ ἂν, καθὼς λέγει ὁ Ζωναράς, καὶ αὐτὸ τὸ νὰ ἀπαντήσῃ τινὰς γυναῖκα ἀπλῶς εἰς στράταν ἢ εἰς οἶκον, ταράττει τὸν λογισμὸν, πῶς δὲν θέλει καταβαπτισθῆναι, καὶ εἰς ἐπιθυμίαν τὴν κινήσῃ ὁ νοσὸς ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν, ὅπου μετὰ τὰς γυναῖκας συλλογούνται; ἀλλ' οὐδὲ τὰ ἀνδρόγυνα πρέπει μαζῶν τὸ συλλογῶνται κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα, ἢ εἰς λουτρὸν δηλ. ἢ εἰς θάλασσαν, ἢ εἰς ποταμόν· ἐξουσιάζουσι γὰρ τὰ σώματά των διὰ παιδοποιίαν, καὶ οὐχὶ διὰ τὸ ζεγυμνῶνται, καὶ τὸ βλέπουσι τὴν ἀσχημοσύνην

ὀπηχοῦσι, καὶ οὕτως ἐν τῇ ποικιλίᾳ τῆς ψαλμωδίας τὴν νύκτα διανέμοντες, μεταξὺ προσευχόμενοι. «Ὅρα δὲ ὅτι ἡ ψαλμωδία διαφέρει τῆς προσευχῆς, καθότι ἡ μὲν ψαλμωδία γίνεται μετὰ μέλους, ἡ δὲ προσευχὴ, χωρὶς μέλους. Καὶ ὅτι εἰς μὲν τοὺς παλαιούς ἡ ψαλμωδία ἐγένετο εἰς τὸ ψαλτήριον τοῦ Δαβὶδ. Διὸ καὶ εὐρίσκονται παλαιὰ ψαλτήρια τονισμένα ὅλα μετὰ φωνὰς τῆς μουσικῆς. Τὴν σήμερον δὲ γίνεται τὸ ἐναντίον, καὶ ἡ μὲν προσευχὴ μας ἐστὶ τὸ ψαλτήριον ἀναγινωσκόμενον, οὐ μελωδοούμενον (πλὴν τῶν τριῶν πρώτων ψαλμῶν, καὶ τοῦ πολυελέου), ἡ δὲ ψαλμωδία μας, τὰ περὶ τῆς νέας χάριτος διαλαμβάνοντα τροπάρια. Οἱ θεοφρόνοι ὅμως Πατέρες, οἱ καλούμενοι Νηπτικῶν, ψαλμωδίας μὲν λέγουσι τὴν διὰ στόματος καὶ λόγου προσευχὴν, Προσευχὴν δὲ, τὴν διὰ τοῦ νοσὸς γινομένην.

(1) Βρωμάτων παρ' ἄλλοις εὐρίσκειται, ὡς καὶ ὁ Ζωναράς τῆς ἡμετέρας.

(2) Ὁ Κατηγορεῖ πρὸς τοῦτοις καὶ ὁ Μέγας Βασίλειος (ὅρ. κατὰ πλάτ. μ'). τὰς πωλήσεις καὶ ἀγοράσεις, ὅπου γίνονται εἰς τὰς Ἐκκλησίας τῶν Μοναχῶν καὶ Ἀσκητῶν κατὰ τὸν ἱερόν οἶκον.

τῶν, λέγων· Ὅτι οἱ Χριστιανοὶ διὰ ἄλλο τι δὲν συναθροίζονται εἰς τοὺς ναοὺς καὶ εἰς τὰς περιοχὰς τῶν ναῶν, ἀπὸ τῆς διὰ τὸ προσευχεσθῶν, καὶ διὰ τὸ ἐλθεῖν εἰς ἐνθύμησιν τῆς μέχρι θανάτου ἐνστάσεως καὶ ἀγῶνος ὅπου ἔδειξαν οἱ Ἅγιοι διὰ τὴν εὐσέβειαν, καὶ διὰ τὸ παρακινήθωσιν καὶ αὐτοὶ πρὸς τὸν ὁμοίον ζῆλον, καὶ οὐχὶ διὰ τὸ κάμνωσιν τὴν ἐορτὴν καὶ τὸν ναὸν αὐτῶν ἀγορὰν καὶ πραγματείαν. Προσθέτετε δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι τόσον ὀργίζεται ὁ Θεὸς τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας εἰς τοὺς ναοὺς, ἢ εἰς τὰς περιουσίας τῶν ναῶν. ὥστε ὅπου ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ πάντοτε καὶ πανταχοῦ πρὸς ὧν καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, ὅμως ἐναντίον εἰς μόνους τοὺς περὶ τὸ ἱερὸν πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας ἀσκήκωσεν φραγέλιον τὸ τοὺς κτυπήσῃ, ἐπειδὴ αἱ πραγματεῖαι αὐταὶ μεταβάλλουσι τὸν οἶκον τῆς προσευχῆς εἰς σπήλαιον ληστῶν καὶ κλεπτῶν. Καὶ ὅρα, ὅτι ληστὰς καὶ κλέπτας ὠνόμασεν ὁ Κύριος τοὺς πωλητάς, καὶ ἀπλῶς τοὺς πραγματευτάς, διὰ τὰς ἀδικίας καὶ ψευδολογίας ὅπου μεταχειρίζονται εἰς τὰς πραγματείας των.

των. Προσθέτει δὲ ὁ Κανὼν, ὅτι ὁποῖος ἤθελε φωνῆ νὰ κάμῃ τοῦτο, Κληρικὸς μὲν ὢν, ἀε, καθαιρέται, λαϊκὸς δὲ, ἀε ἀφορίζεται(1).

Συμφωνία,

Ἄλλὰ καὶ αἱ Ἀποστολικαὶ διαταγαὶ βιβλ. ἀ. κεφ. θ'. ἐμποδίζουσι νὰ λούεται γυνὴ μετὰ ἀνδρός. Τὴν ἀταξίαν ταύτην ἀναφέρει καὶ ὁ Ἐπιφάνιος, αἰρέσ. λ'. καὶ Κλήμης Ἀλεξανδρεὺς παιδαγωγοῦ βιβλ. γ'. κεφ. ε'.

ΚΑΝΩΝ ΟΗ'.

Ὅτι δεῖ τοὺς φωτιζομένους τὴν πίστιν ἐκμανθάνειν, καὶ τῇ Πέμπτῃ τῆς ἐβδομάδος ἀπαγγέλλειν τῷ Ἐπισκόπῳ ἢ τοῖς Πρεσβυτέροις.

Ἑρμηνεία.

Καὶ οὗτος ὁ Κανὼν παρομοίως, αὐτολεξεῖ Κανὼν μς'. τῆς ἐν Λαοδ. ἐστίν, ὅστις καὶ λέγει, ὅτι οἱ πρὸς τὸ φῶτισμα καὶ βάπτισμα ἐτοιμαζόμενοι κατηχούμενοι (δρα τὴν ἑρμηνείαν τοῦ ιδ'. τῆς α'.) πρέπει εἰς ὄλον τὸν καιρὸν τῆς κατηχήσεως των (πόσος δὲ ἦτο οὗτος; δρα τὴν ὑπόσημ. τοῦ β'. τῆς α'.) νὰ μανθάνουσι κατὰ τὰ δόγματα τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ καθὲ Πέμπτην τῆς ἐβδομάδος, κατὰ τὸν Ζωναραν, νὰ τὰ λέγωσιν ἀπέξω εἰς τὸν ἀρχιερέα, ἢ εἰς τοὺς πρεσβυτέρους τοὺς κατηχοῦντας αὐτοὺς, ἵνα μὴ ἀμαθεῖς ὄντας τοῦ καθ' ἡμᾶς μυστηρίου, βαπτισθῶν καὶ ἵνα μὴ ἐκ τῆς ἀμαθείας ἀστήρικτοι ὄντες, εὐκόλως ἀπατηθῶν ὑπὸ τῶν αἰρετικῶν(2).

Συμφωνία.

Ἄλλὰ καὶ ὁ μζ'. τῆς αὐτῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου, πρέπει, λέγει, οἱ ἐν ἀσθενείᾳ βαπτιζόμενοι νὰ μανθάνουν τὰ τῆς πίστεως ὅταν ὑγιαίνουν.

ΚΑΝΩΝ ΟΘ'.

Ἀλόχευτον τὸν ἐκ τῆς Παρθένου Θεῖον τόκον ὁμολογοῦντες, ὡς καὶ ἀσπύρωσ συστάντα, καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ κηρύττοντες, τοὺς ἐξ ἀγνοίας πράττοντάς τι τῶν οὐ δεόντων διορθώσαι καθυποβάλλομεν. Ὅθεν, ἐπειδὴ τινες μετὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀγίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Γεννήσεως δεικνυνται σεμίδαλιν ἔφοντες, καὶ ταύτης ἀλλήλοις μεταδιδόντες, προσφάσει τιμῆς δῆθεν λοχειῶν τῆς Παναχράντου Παρθενομήτορος, ὀρίζομεν μὴδὲν τοιοῦτο ὑπὸ τῶν πιτῶν τελεῖσθαι, οὐ γὰρ τιμὴ γε τοῦτο τῇ Παρθένῳ τῇ ὑπὲρ νοῦν καὶ λόγον τὸν ἀχώρητον τεκούσῃ Λόγον σαρκί, ἐκ τῶν κοινῶν τε, καὶ καθ' ἡμᾶς τὰ κατὰ τὸν ἄφραστον αὐτῆς τόκον ὀρίζειν καὶ ὑπογράφειν. Εἴ τις οὖν ἀπὸ τοῦ νῦν πράττων τοιοῦτο φωραθῆι, εἰ μὲν Κληρικὸς εἴη, καθαιρεῖσθω, εἰ δὲ λαϊκὸς ἀφορίζεσθω.

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ καὶ μερικοὶ Χριστιανοὶ ἀπὸ ἀγνώσιαν κινούμενοι, τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν Χριστοῦ γέννησιν ἔψησαν σεμίδαλιν καὶ ἄλλα τινὰ εἶδη, τὰ ὅποια ἕνας τὸν ἄλλον μεταδιδόντες ἔτρωγαν, κάμνοντες τοῦτο διὰ τιμὴν τάχα τῶν ἐπιλοχιῶν τῆς Θεοτόκου (καθὼς εἰναι συνήθεια νὰ γίνεται καὶ εἰς τὰς ἄλλας γυναικάς, ὅπου

(1) Λέγει δὲ ὁ Ἐπίσκοπος Φίλων (σελ. 113. τοῦ α'. τομ. τῆς Ὀκτατεύχ.) ὅτι καὶ οἱ Ἰουδαῖοι μὲ τοὺς πατέρας των δὲν σὺλλοοῦνται, ἵνα μὴ ἴδωσι τὴν γύμνωσιν τοῦ πατρὸς των ὡς ὁ Χάμ τὴν τοῦ Νῶε. Ὅθεν ἀκολούθως, οὐδὲ τὰ παιδία τῶν Χριστιανῶν πρέπει μὲ τοὺς πατέρας των νὰ σὺλλοοῦνται. Ὁ δὲ ἄγιος Διάδοχος ὁ τῆς Φωτικῆς Ἐπίσκοπος, (κεφ. νδ'. σελ. 246. τῆς Φιλοκαλ.) λέγει, ὅτι εἶναι ἀνδρεῖον καὶ σωφρονέστατον πρᾶγμα τὸ νὰ ἀπέχη τις ἀπὸ τὰ λουτρά, καὶ μάλιστα ἐκεῖνοι, ὅπου ἀγαποῦν νὰ ἐνωθοῦν μὲ τὸ κάλλος τῆς σωφροσύνης ταύτων εἰπεῖν, οἱ παρθεναὶ ὑποσχεθίντες Ἱερωμένοι καὶ Μοναχοί, διὰ τὴν ἡθονικὴν ἐκείνην ὑγρασία τοῦ λουτροῦ χαυνόνει καὶ ἐκθηλύνει τὸ σῶμα, καὶ ἡ ἐν τῷ λουτρῷ γύμνωσις φέρει εἰς ἐνθύμησιν τὴν ἀδοξον ἐκείνην γύμνωσιν, ὅπου ἔπαθεν ὁ Ἀδάμ μετὰ τὴν παρακοήν. Καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, τὰ λουτρά, ἄλλο καλὸν δὲν προξενοῦσι, πᾶσις ἡδονὰς σαρκιακάς, καὶ φαντασίας ἀτόπους, ἔξω μόνον ἂν λούεται τις δὲ ἀνάγκην ἀσθενείας.

(2) Σημείωσαι, ὅτι τὴν πέμπτην ὅπου ἀναφέρει ἐδῶ ὁ Κανὼν, τινὲς ἐνόησαν, ὅτι εἶναι ἡ μεγάλη Πέμπτη μόνη, καθ' ἣν οἱ μέλλοντες βαπτισθῆναι τὸ ἐσπέρας τοῦ μεγάλου Σαββάτου κατηχούμενοι, ἦτο συνήθεια νὰ λέγουν ἀπὸ στήθους εἰς τοὺς κατηχητάς των τὰ δόγματα τῆς πίστεως ὅπου ἔμαθον. Ἐκινήθησαν δὲ οὗτοι εἰς τὴν ἔνομιαν ταύτην ἀπὸ τὸν προηγούμενον μέ. Κανόνα τῆς αὐτῆς ἐν Λαοδικείᾳ, ἐνθα λέγει διὰ ἐκείνους ὅπου ἐβαπτίζοντο τῷ μεγάλῳ Σαββάτῳ. Κρείττων ὅμως φαίνεται μοι ἡ ἀνωτέρω ἔνομια τοῦ Κανόνος, διὰ τὸ ὅχι μόνον τὴν Μεγάλην ἐ, ἀλλὰ καὶ καθὲ Πέμπτην ἀπλῶς τῆς ἐβδομάδος, ὅπου ἐτύχαινε μετὰ τὸν καιρὸν, ἀφ' οὗ ἐγράφοντο εἰς τὸν κατάλογον τῶν φωτιζομένων, ἔπρεπε νὰ λέγουν τὰ τῶν ἄλλων ἡμερῶν τῆς ἐβδομάδος μαθήματα, διὰ νὰ μὴ τὰ λησμονοῦν. Ὅτι ἐξ εὐχὴς μίᾳ ἐβδομάς, ἀλλὰ πολλὰ ἐμεσολάβουν ἕως εἰς τὸ βάπτισμα, ἀφ' οὗ οἱ φωτιζόμενοι κατεγράφοντο, δὴ λὺν ἐστιν ἀπὸ τῆς λειτουργίας τῶν φωτιζομένων, ἦτις ἀρχοῦν ἀπὸ τῆς δ'. τῆς μεσονηστήμου ἐβδομάδος τῆς μ'.

κατὰ φύσιν γεννήσουν) διὰ τοῦτο ὁ παρὼν Κανὼν διορίζει, τοιοῦτο πρᾶγμα νὰ μὴ γίνεταί εἰς τὸ ἐξῆς ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς. Ἐπειδὴ τὸ νὰ παρομοιάζωμεν διὰ τῆς τοιαύτης συνηθείας, μὲ τὴν κοινὴν καὶ ταπεινὴν γέννησιν ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων, τὴν ἀνερμήνευτον γέννησιν τῆς Ἀειπαρθένου, τοῦτο δὲν λογίζεται τιμὴ εἰς αὐτὴν, ἥτις ὑπὲρ νοῦν καὶ λόγον ἐγέννησεν ἐν σαρκὶ τὸν ἀχώρητον τῷ παντὶ Θεὸν Λόγον, ἀλλὰ μᾶλλον ἀτιμία. Ὅσπερ γὰρ ἄσπορον, καὶ ἐκ Πνεύματος ἁγίου ὀμολογοῦμεν τῆς Θεοτόκου τὴν Σύλληψιν, οὕτω παρομοίως καὶ τὴν αὐτῆς γέννησιν ἀνωτέραν συνομολογοῦμεν πάσης λοχείας, ἥτις ἐστὶν ἡ μετὰ πόνων τοῦ βρέφους γέννησις, καὶ ἡ ἀκόλουθος τῶν αἱμάτων ρύσις, κατὰ τὸν Ζωναράν (1). Ὅποιοι δὲ τοῦτο ἤθελε κάμει, εἰ μὲν Κληρικὸς εἶναι, ὡς καθαιρεταί, εἰ δὲ λαϊκὸς, ὡς ἀφορίζεται.

Συμφωνία.

Ἄρα καὶ τὸν ἅγιον Ἐπιφάνιον αἴρεσ. οθ'. κατὰ Κολλυριδιανῶν λέγοντα, ὅτι γυναϊκῆς τινες ἐπάνω εἰς κοσβῆατι τετράγωνον, ἐστρωμένον, βάλλουσι ἓνα κουλλοῦρι, ἔπειτα τρώγουσι αὐτὸ, καὶ τοῦτο κάμνουσιν, ὡς τάχα προσκυνῶσαι τὴν Μαρίαν Θεοτόκον καὶ ἄλλα τινὰ λέγουσι βλάσφημα.

ΚΑΝΩΝ Π'.

Εἰ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ τῶν ἐν τῷ Κλήρῳ καταλεγόμενων, ἢ λαϊκὸς, μηδεμίαν ἀνάγκην βαρυτέραν ἔχει, ἢ πρᾶγμα δυσχερὲς, ὥστε ἐπιπλεῖστον ἀπολείπεσθαι τῆς αὐτοῦ Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἐν πόλει διάγων, τρεῖς Κυριακὰς ἡμέρας, ἐν τρισὶν ἐβδομάσι μὴ συνέρχοιτο, εἰ μὲν Κληρικὸς εἶη, καθαιρεῖσθω, εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀποκινεῖσθω τῆς κοινωνίας.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν κανὼν διορίζει, ὅποιοι Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, ἢ ἀπλῶς Κληρικὸς, ἢ λαϊκὸς, μὴ ἔχοντας ἀνάγκην βαρυτάτην ἢ δυσκολίαν, ἀναγκάζουσαν αὐτὸν νὰ λείψῃ ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας του, ἀλλ' εὐρισκόμενος μέσα εἰς πόλιν, τρεῖς Κυριακὰς δὲν συνέλθῃ μὲ τοὺς ἄλλους πιστοὺς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, εἰ μὲν Κληρικὸς εἶναι, ἀν καθαιρεταί, εἰ δὲ λαϊκὸς, ὡς ἀφορίζεται· διότι ἓνα ἀπὸ τὰ δύο, ἢ ὁ τοιοῦτος δὲν εἶναι πιστὸς, ἢ πιστὸς ὢν, καταφρονεῖ τῆς κοινῆς πρὸς Θεὸν ὕμνωδιᾶς καὶ προσευχῆς.

Συμφωνία.

Ἀυτολεξεῖ ὁ παρὼν Κανὼν εἶναι ἐρανισμένοι ἀπὸ τὸν ἰά. τῆς ἐν Σαρδικῇ, πλὴν τὸ μὲν, ὅτι οὐ δεῖ τὸν Ἐπίσκοπον, εἰ μηδεμίαν βαρυτέραν ἀνάγκην ἔχει, ἢ πρᾶγμα δυσχερὲς, ἐπιπλεῖστον ἀπολείπεσθαι τῆς αὐτοῦ Ἐκκλησίας, ἢ μὲν ἐν Σαρδικῇ χωριστὰ τὸ ἔχει, λέγουσα ὅτι οἱ ἐπίσκοποι δὲν πρέπει νὰ λείπουν ἔξω ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν τους πολὺν καιρὸν, ἢ δὲ παρούσα Σύνοδος ἐξέλαβε τοῦτο, ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι πρέπει νὰ μὴ λείπουν ἀπὸ τὴν ἐν Ἐκκλησίᾳ σὺνάξιν τῶν πιστῶν, συνάπτουσα τοῦτο μὲ τὸ κατωτέρω. Τὸ δὲ, ἐν πόλει διάγων τρεῖς Κυριακὰς κτλ. διὰ τοὺς λαϊκοὺς ἡ Σαρδικὴ λέγει· ἢ παρούσα δὲ καὶ διὰ τοὺς Ἐπισκόπους. Καθὼς δηλαδὴ καὶ ὁ ιβ'. τῆς αὐτῆς Σαρδικῆς θέλει, ὅτι, καὶ ὁ Ἐπίσκοπος, καὶ εἰς τὰ ὑποστυχτικά του εὐρισκόμενος, τὰ ἐν ξένη ἐπαρχίᾳ ὄντα, τρεῖς Κυριακὰς, πρέπει νὰ συνέρχεται μὲ τοὺς ἄλλους πιστοὺς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὴν γειτονεύουσαν, ὁ δὲ ε. τῆς ἐν Γάγγρ. ἀναθεματίζει ἐκεῖνον ὅπου καταφρονεῖ τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ τὴν ἐν αὐτῇ σὺνάξιν τῶν πιστῶν. Ὁμοίως καὶ ὁ κ'. τῆς αὐτῆς ἀναθεματίζει τοὺς μὲ ὑπερηφάνειαν κατηγοροῦντας τὰς μνήμας τῶν Μαρτύρων, καὶ τὰς ἐν αὐταῖς γινομένας συνάξεις καὶ λειτουργίας. Ἐπαινεῖ δὲ καὶ ὁ κβ'. τῆς αὐτῆς, τὰς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ συνάξεις, ὡς κοινωφελεῖς.»

ΚΑΝΩΝ ΠΑ'.

Ἐπειδὴ περ ἐν ἑσσι χώραις μεμαθήκαμεν, ἐν τῷ Τρισαγίῳ ὕμνῳ, ἐν προσθήκῃς μέρει ἐκφωνεῖσθαι,

(1) Ὅθεν δὲν πρέπει νὰ ἱστοροῦσιν οἱ ζωγράφοι τὴν Θεοτόκον ἐν τῇ ἑορτῇ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως, κειμένην ἐπὶ κλίνῃς, καὶ ὡσὰν ἀποκαμωμένην ἀπὸ τοὺς πόρους, ἀλλ' οὐδὲ πρέπει ὅπως νὰ γράφεται ἐν τοῖς Μηναίοις τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν Χριστοῦ γέννησιν, ἢ λέξις αὕτη, τὰ ἐπιλόγια τῆς Θεοτόκου, ἀλλὰ μόνον ἡ Σύναξις τῆς Θεοτόκου· κατὰ γὰρ τὸν Νύσσης Γρηγόριον, συμφωνοῦντα τῇ Συνόδῳ ταύτῃ, ἢ τοῦ Χριστοῦ γέννησις μόνου, χωρὶς λοχείας ἐγένετο, καὶ οὐκ ἔστιν ἐπὶ τῆς ἀφθόρου καὶ ἀπειρογράφου κυρίως τὸ ὄνομα τῆς λοχείας εἶπεν· τὸ δὲ

νὰ ἱστοροῦνται γυναϊκῆς τινες πλύνουσαι τὸν Χριστὸν ἐν λεκάνῃ, ὡς ὁρᾶται ἐν πολλαῖς εἰκόσι τῆς Χριστοῦ γεννήσεως, τοῦτο εἶναι παντάπασιν ἀτοπώτατον, καὶ σαρκικῶν ἀνθρώπων ἐφεύρεμα, δι' ὃ καὶ παντὶ τρόπῳ πρέπει νὰ ἀποβάλλεται. Ἐπειδὴ ὁμοῦ οἱ θεοὶ Μελωδοὶ καὶ Ἀσματογράφοι πολλάκις λοχείαν τὴν τῆς Θεοτόκου γέννησιν ὀνομάζουσι, λεγέσθω καταχρηστικῶς καὶ τὸ ὄνομα τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἀλοχέυτου τόκου αὐτῆς τῆς λοχείας, ἀνευ ὀδύνης, καὶ ἀντὶ ἀπλῆς γεννήσεως ἐκλαμβανόμενης.

μετὰ τὸ, ἅγιος Ἀθάνατος, τὸ, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, ἐλέησον ἡμᾶς. Τοῦτό τε ὑπὸ τῶν πάλαι ἁγίων Πατέρων, ὡς τῆς εὐσεβείας ἀλλότριον, ἐκ τοῦ τοιοῦτου ἀπήλασαν ὕμνον, σὺν τῷ τὴν τοιαύτην φωνὴν καινουργήσαντι παρανόμῳ αἵρετικῷ. Καὶ ἡμεῖς, κυροῦντες τὰ παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν πρὶν εὐσεβῶς θετμοθετηθέντα, ἀναθεματίζομεν τοὺς ἐτι μετὰ τὸν παρόντα ἄρον παραδεχομένους τὴν τοιαύτην φωνὴν ἐπ' ἐκκλησίας, ἢ ἄλλως πως τῷ τρισαγίῳ ὕμνῳ συλλήπτοντας. Καὶ εἰ μὲν Ἱερατικός ἐστὶν ὁ παραβάτης τῶν ὁριζήσων, ἀπογυμνοῦσθαι τοῦτον Ἱερατικῆς ἀξίας προστάσσομεν, εἰ δὲ Λαϊκός, ἀφορίζεσθαι.

-Ερμηνεία.

Πρῶτος ὁ Πέτρος ὁ Κναφεύς, καὶ οἱ ἀκόλουθοι αὐτοῦ Θεοσπασχίται, ἐτόλμησαν νὰ προσθέσουν ἐν τῷ Τρισαγίῳ ὕμνῳ, μετὰ τὸ, ἅγιος Ἀθάνατος, τὸ, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς (1). Οἱ αἵρετικοὶ οὖν οὗτοι σὺν τῇ τοιαύτῃ προσθήκῃ, κατεκρίθησαν ἀπὸ τὴν Σύνοδον, ὅπου ἐγένετο εἰς τὴν Ρώμην ἐπὶ Φίληκος, πρὸ τῆς ε'. Συνόδου, καὶ μάλιστα ὁ Κναφεύς ἀνεθεματίσθη (δρα τὸν πρόλογον τῆς ε'. Συνόδου) ἐπειδὴ δὲ ἀκόμη εὐρίσκοντο τινες τῆς αἵρέσεως τοῦ Κναφεύς διάδοχοι, λέγοντες τὸν τρισάγιον ὕμνον μετὰ τῆς βλασφημίου προσθήκης ταύτης, ἢ παροῦσα Σύνοδος ἀναθεματίζει ἐκείνους ὅπου παρδέχονται αὐτὴν, καὶ ἢ ἐπ' ἐκκλησίας καὶ φανερὰ, ἢ κατ' ἰδίαν ταύτην τῷ Τρισαγίῳ συνάπτουσι, καὶ Κληρικούς μὲν ὄντας αὐτοὺς καθαιρεῖ, Λαϊκοὺς δὲ, ἀφορίζει.

ΚΑΝΩΝ ΠΒ'.

Ἐν τισὶ τῶν σεπτῶν εἰκόνων γραφαῖς, ἀμνὸς δακτύλῳ τοῦ Προδρόμου δεικνύμενος ἐγχαράττεται, ὡς εἰς τύπον παρελήφθη τῆς χάριτος, τὸν ἀληθινὸν ἡμῖν διὰ νόμου προῦποφαίνων ἀμνὸν Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν. Τοὺς οὖν παλαιούς τύπους, καὶ τὰς σκιὰς, ὡς τῆς ἀληθείας σύμβολά τε, καὶ προχαράγματα, τῇ ἐκκλησίᾳ παραδεδομένους κατασπαζόμενοι, τὴν χάριν προτιμῶμεν, καὶ τὴν ἀλήθειαν, ὡς πλήρωμα νόμου, ταύτην ὑποδεχόμενοι. Ὡς ἂν οὖν τὸ τέλειον κἂν ταῖς χρωματουργίαις, ἐν ταῖς ἀπάντων ὄψεσιν ὑπογράφηται, τὸν τοῦ αἵροντος τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου ἀμνοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, χαρακτῆρα, καὶ ἐν ταῖς εἰκόσιν ἀπὸ τοῦ νῦν, ἀντὶ τοῦ παλαιοῦ ἀμνοῦ, ἀναστηλοῦσθαι ὀρίζομεν. Δι' αὐτοῦ τὸ τῆς ταπεινώσεως τοῦ Θεοῦ λόγου κατανοοῦντες, καὶ πρὸς μνήμην τῆς ἐν σαρκὶ πολιτείας, τοῦ τε πάθους αὐτοῦ, καὶ τοῦ σωτηρίου θανάτου, χειραγωγούμενοι, καὶ τῆς ἐντεῦθεν γενομένης τῷ Κόσμῳ ἀπολυτρώσεως.

Ἐρμηνεία.

Ἐπειδὴ μερικοὶ ζωγραφίζουσι, τὸν μὲν Χριστὸν, ὡς πρόβατον καὶ Ἀμνὸν, τὸν δὲ Πρόδρομον δεικνύοντα αὐ-

(1) Θεόθεν παρέλαβεν ἡ Ἐκκλησία τὸν Τρισάγιον ὕμνον. Ἰστορεῖ γὰρ ὁ Θεοφάνης, ὅτι, σεισμῶν γενομένων ἐν Κωνσταντινουπόλει φοβηθέντες οἱ πολῖται εὐγῆκαν εἰς τὸν κάμπον, καὶ ἐλιτανεύον (συνελιτανεύει δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς Θεοδόσιος ὁ μικρὸς, καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Πρόκλος ἀνυπόδητοι κατὰ τὸν Γλυκᾶν) ἐν μιᾷ οὖν ἡμέρᾳ συνέβη καὶ ἠρπάσθη ἓνα παιδίον εἰς τὸν ἄερα, καὶ ἤκουσε θεῖαν φωνὴν ὅπου τοῦ ἔλεγε, νὰ εἰπῇ εἰς τὸν Ἐπίσκοπον, καὶ τὸν λαόν, νὰ λιτανεύουσι μὲ ταῦτα τὰ λόγια· Ἄγιος ὁ Θεός, ἅγιος ἰσχυρός, ἅγιος ἀθάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς. λέγει δὲ ὁ Νικηφόρος, ὅτι ὁ τόπος ὅπου ὑψώθη τὸ παιδίον, ὠνομάσθη ὕψωμα θεῖον, νῦν δὲ ὀνομάζεται Ψωμμαθεῖα. Ἀπὸ τότε λοιπὸν ἐπρόσταξεν ὁ Βασιλεὺς νὰ ψάλλεται πανταχοῦ ὁ ὕμνος οὗτος εἰς γλώσσαν ἑλληνικὴν. Ὅθεν καὶ παλαιὸν ὁ μέγας Σάββας συνεχώρησεν εἰς τοὺς Ἀρμενίους χριστιανούς νὰ ψάλλουν τὴν ἀκολουθίαν αὐτῶν Ἀρμενιστί, τὸ δὲ τρισάγιον, ὅχι Ἀρμενιστί, ἀλλ' Ἑλληνιστί. Καὶ ἕως τῶρα δὲ οἱ Λατίνοι ἐν τῇ λιτανείᾳ τοῦ αὐτῶν ἐπιταφίου, ἑλληνιστί ψάλλουν τὸν Τρισάγιον, καὶ ὄχι Λατινιστί, διὰ τὸ σίβας τῆς γλώσσης, εἰς ἣν ἐξεφωνήθη θεόθεν. Καὶ σημειώσας κατὰ τὸν Δοσίθεον ἐν τῇ Δωδεκαβίβλ. σελ. 312. ὅτι καὶ πρὸ τοῦ Κναφεύς τὸ θαῦμα τοῦτο ἐγένετο. Ὁ γὰρ Κναφεύς μετὰ ταῦτα ἦν ἐπὶ Ζήνωνος, ἀλλ' οὐδὲ πρὸ τῆς δ'. Συνόδου, μοῖρα ἦν κεχωρισμένη τῶν Θεοσπασχιστῶν. Ἐκ τριῶν δὲ εἶναι συντεθειμένος ὁ Τρισάγιος ὕμνος οὗτος, τὸ μὲν ἅγιος,

ἅγιος, ἅγιος, εἶναι παρμένον ἀπὸ τὸν ὕμνον τῶν Σεραφίμ, καθὼς ὁ Ἡσαίας τὸν ἤκουσε. Τὸ δὲ, Θεός, ἰσχυρός, ἀθάνατος, εἶναι παρμένον ἀπὸ τὸ Δαβιτικὸν ἐκεῖνο· ἠ' Ἐδίψησεν ἡ ψυχὴ μου πρὸς τὸν Θεόν, τὸν ἰσχυρὸν, τὸν ζῶντα, (ζῶν γὰρ καὶ ἀθάνατος ταυτόν ἐστι).» Τὸ δὲ, ἐλέησον ἡμᾶς, εἶναι δανεισμένον ἀπὸ τὸ λγ'. κεφ. τοῦ Ἡσαίου, καὶ ἀπὸ τὸν ρκβ'. ψαλμὸν, καὶ εἶναι δέησις καὶ ἰκεσία. Ἀναφέρεται δὲ ὁ ὕμνος οὗτος εἰς τὴν ἁγίαν Γριάδα. Τὸ μὲν γὰρ ἅγιος ὁ Θεός δηλοῖ τὸν Πατέρα, ὅστις ἐστὶν ἡ θεογόνος πηγὴ τῆς θεότητος, τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Πνεύματος. Τὸ δὲ ἅγιος ἰσχυρός, δηλοῖ τὸν Υἱόν, ὅστις ἐστὶ καὶ ἰσχυρός, καὶ δύναμις, καὶ βραχίων τοῦ Πατρὸς, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο. Τὸ δὲ Ἀθάνατος, δηλοῖ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ὅπερ λέγεται ζωῆς χορηγόν. Τὸ δὲ ἐλέησον ἡμᾶς, ἐνικῶς ἐπιφερόμενον, σημαίνει τὴν μίαν τῶν τριῶν προσώπων Κυριότητα καὶ Θεότητα. Ὁ δὲ παράφρων Κναφεύς, προστιθείς, τὸ, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, ὄχι μόνον συσταροῖ μὲ τὸν Υἱὸν τὸν Πατέρα, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὡς λέγει ὁ Δαμασκηνός βιβλ. γ'. κεφ. νζ'. ἀλλὰ καὶ τέταρτον πρόσωπον παρεισάγει ἐν τῇ Τριάδι, καὶ χωριστὰ μὲν τίθησι τὸν τοῦ Θεοῦ Υἱόν, χωριστὰ δὲ τὸν ἐσταυρωμένον Χριστὸν, κατὰ τὸν Βαλαμῶνα... Ὅρα καὶ τὴν θεολογικὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τρισαγίου εἰς τὸν Δοσίθ. (αὐτόθι) καὶ τὸν Δαμασκ. λόγῳ περὶ τοῦ Τρισαγίου καὶ ὁρθοδόξ. βιβλίον γ'. κεφάλαιον ι'.

τὸν μὲ τὸν δάκτυλόν του καὶ λέγοντα· «Ἴδε ὁ Ἄμνός τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ Κόσμου.» [Ἰωάν. 1. 29.] Διὰ τοῦτο προστάζει ὁ παρὼν Κανὼν, τὸ τοιοῦτον εἰς τὸ εἶξαι νὰ μὴ γίνεταί, ἀλλὰ νὰ ζωγραφίζεται ὁ Χριστὸς, ὡς ἄνθρωπος τέλειος, κατὰ τὸν ἀνθρώπινον χαρακτήρα. Ἴνα διὰ τοῦ ἀνθρώπινου εἴδους ἐρχόμεθα εἰς ἐνθύμησιν τῆς ἐν σαρκὶ πολιτείας αὐτοῦ, καὶ τοῦ πάθους καὶ τοῦ θανάτου, καὶ τῆς διὰ τούτων γενομένης σωτηρίας τοῦ Κόσμου. Διότι, τοὺς μὲν παλαιούς ἐκείνους τοῦ νόμου τύπους τιμῶμεν, καθ' ὃ προεικόνιζαν τὴν ἀλήθειαν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς χάριτος, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἕνας ἦτο καὶ ὁ ἐν τῷ Πάσχα σφαγιαζόμενος Ἄμνός, εἰς εἰκόνα Χριστοῦ παραλαμβάνομενος, τοῦ ἀληθινοῦ Ἄμνου, τοῦ αἴροντος τὴν ἁμαρτίαν τοῦ Κόσμου. Τώρα δὲ ὁποῦ ἦλθεν ἡ ἀλήθεια αὐτὴ καὶ τὰ πράγματα, μᾶλλον τῶν τύπων προτιμῶμεν αὐτὴν καὶ ὑποδεχόμεθα (1).

ΚΑΝΩΝ ΠΓ'.

Μηδεὶς τοῖς σώμασι τῶν τελευτώντων τῆς Εὐχαριστίας μεταδιδότω· γέγραπται γάρ, «λάβετε, φάγετε» [Ματθ. κς'. 26]. τὰ δὲ τῶν νεκρῶν σώματα, οὐδὲ λαβεῖν δύνανται, οὐδὲ φαγεῖν.

Ἑρμηνεία.

Οὗτος ὁ Κανὼν ὁ αὐτὸς σχεδὸν ἐστὶ μὲ τὸν κέ. τῆς ἐν Κρθχγ. ἐπειδὴ γὰρ ἦτον, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν, παλαιὰ συνήθεια νὰ μεταδίδουσι τὴν εὐχαριστίαν, ἦτοι τὰ Θεῖα μυστήρια εἰς τὰ σώματα τῶν τελευτώντων (2),

(1) Τοῦτον τὸν Κανὼνα ἀναφέρει καὶ Γεώργιος ὁ Κεδρηνός, ὅθεν ἐπιστοιμίζονται καὶ ἐντεῦθεν οἱ Παπισταὶ οἱ διαβάλλοντες τοὺς Κανόνας τῆς παρούσης Συνόδου, καὶ λέγοντες, ὅτι οὐκ ἐμνήσθη αὐτῶν κἀνένας ἱστορικός, καὶ ὁ Πάπας Ἀδριανὸς τοῦτον δέχεται, γράφων πρὸς Ταράσιον. Σημειῶσαι ὅτι, κατὰ τὸν Κανὼνα τοῦτον, δὲν πρέπει νὰ ἱστοροῦσιν οἱ ζωγράφοι, εἴτε ἐν τῷ Σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ, εἴτε ἐν ἄλλαις ἀγίαις εἰκόσι τὰ τέσσαρα ζῶα μοναχὰ, τὰ προτυπώσαντα ἐν τῷ παλαιῷ νόμῳ τοὺς τέσσαρας Εὐαγγελιστάς, ἀλλὰ μάλιστα προτιμῶντες τὴν ἀλήθειαν νὰ ἱστοροῦσι τοὺς Εὐαγγελιστάς, κατὰ τὸν ἀνθρώπινον χαρακτήρα. Εἶπα μοναχὰ τὰ τέσσαρα ζῶα, διὰτὶ ἂν ζωγραφηθῶν οἱ Εὐαγγελιστὰὶ μὲ ἀνθρώπινον χαρακτήρα, καὶ μαζὴ μὲ αὐτοὺς ἱστορηθῶν καὶ τὰ πρωτυπώσαντα αὐτοὺς ζῶα, δὲν εἶναι φαίνεται μοι, ἐφάμαρτον. Τοῦτον τὸν Κανὼνα τῆς ς'. ἀναφέρει καὶ ἡ ζ'. Σύνοδος ἐν τῇ ς'. πράξει καὶ ἐν τῇ δ'. καὶ ὁ Ἀδριανὸς ἐν τῇ α. πρὸς Ταράσιον ἐπιστολῇ, καὶ διὰ τῆς ἀναγνώσεως τούτου Ἠλίας ὁ τῆς Βλαχερνῶν Ἐκκλησίας Πρεσβύτερος, εἰκονομάχος ὢν πρότερον, ἐδιωρθώθη, σελ. 789. τῆς Συλλογῆς τῶν Συνόδων. Ὅρα καὶ εἰς τὰ προλεγόμενα τῆς Ἰβίας ταύτης Συνόδου. Διὸ καὶ ἡ ζ'. Σύνοδος (ἐπιστολῇ τῇ πρὸς Ἀλεξάνδρειαν σελ. 905. τοῦ β'. τόμ.) λέγει, ὅτι ἡ Κυρία Θεοτόκος νὰ ζωγραφηταὶ μᾶλλον ὡς κόρη, καὶ ὄχι ὡς κιβωτὸς καὶ ράβδος καὶ λυχνία, καὶ ὅσα ἄλλα ἦσαν τύποι αὐτῆς. Ἄν ὅμως τριγύρω εἰς τὴν Θεοτόκον ἱστοροῦνται καὶ τὰ προτυπώσαντα αὐτὴν, οὐκ ἐστὶν, ὡς νομίζω, ἐφάμαρτον.

(2) Λέγει ὁ Ζωναρᾶς ὅτι, ἀγαθὰ καὶ τὸ τελευτώντων κατὰ ἀκρίθειαν δὲν θέλει νὰ εἰπῇ τοὺς ἀποθανόντας, ἀλλὰ τοὺς θνήσκοντας, καὶ μὴ πῶ τελευτήσαντας, μὲ ὄλον τοῦτο τὰ ἀκόλουθα λόγια τοῦ Κανόνος ἐρμηνεύουσιν ὅτι πρέπει νὰ νοηθῇ τοῦτο, ἀντὶ τοῦ ἀποθανόντων, καὶ νεκρῶν ὄντων. Διὸ καὶ ἐν ἄλλοις κώδικεσιν, ἀντὶ τοῦ, τελευτώντων, γέγραπται τελευτησάντων. Κἂν γὰρ καὶ εὐρίσκειται τινὰς εἰς τὰς ὑστερινὰς ἀναπνοὰς, πρέπει νὰ μεταδίδεται τὰ θεῖα μυστήρια, κατὰ τὸν ιγ'. τῆς α'. καὶ τὴν ἐν ἐκείνῳ ἱστορίαν τοῦ ἀγίου Διονυσίου. Σημειῶσαι, ὅτι οὐδὲ εἰς Ἐκκλησίαν μέσα πρέπει νὰ θάπηται τινὰς νεκροὺς, καὶ οἱ τοῦτο ποιοῦντες μεγάλως ἁμαρτάνουσι. Διηγείται γὰρ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Διάλογος (σελ. 40. 49. τοῦ Εὐεργετινοῦ), ὅτι «μία Καλογραῖα, ἐγκρατὴς μὲν καὶ σώφρων ἀπὸ αἰσχροῦ ἡδονᾶς, μὴ δυναμένη ὅμως νὰ ἐγκρατευθῇ ἀπὸ ἀκαίρα λόγια, ἐνταφιάσθη ποτὲ μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ὡ τοῦ θαύματος! ἐκείνην τὴν νύκτα βλέπει δι' ἀποκαλύψεως ἐκεῖνος ὁποῦ ἐφύλαττε τὴν Ἐκκλη-

σίαν, πῶς ἔφεραν τινες τὴν καλογραῖαν ταύτην ἐμπροσθεν εἰς τὸ ἅγιον Βῆμα, καὶ τὴν ἐπρόνοιον εἰς τὴν μέσην. καὶ τὸ μὲν μισὸν μέρος αὐτῆς τὸ ἔρριψαν εἰς τὴν φωτίαν καὶ κατεκαίετο. τὸ δὲ ἄλλο ἥμισυ ἔμεινεν ἔτσι. καὶ τὸ πρῶτ' ἐδιηγῆθη τὸ παράδοξον τοῦτο θέαμα εἰς τοὺς παρευρεθέντας χριστιανούς. Διηγείται πρὸς τούτους ὁ ἴδιος Ἅγιος, ὅτι, ἐπειδὴ καὶ ἀπέθανεν ὁ εἰς τοὺς καιροὺς αὐτοῦ ζῶν Βαλλεριανὸς ὁ Πατρίκιος εἰς τὴν πόλιν, τὴν ὀνομαζομένην Βρίζαν, ὁ τῆς πόλεως ταύτης Ἐπίσκοπος ἐπῆρεν ἄσπρα ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς του, καὶ τοὺς ἔδωκε τύπον μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, διὰ νὰ ἐνταφιάσουν τὸ λείψανον τοῦ Βαλλεριανοῦ, ζήσαντος μέχρι γῆρας κακῶς. Λοιπὸν τὴν ἐρχομένην νύκτα φαίνεται ὁ Ἅγιος μάρτυς Φαυστίνος, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου ἦτον ἐκτισμένη ἡ Ἐκκλησία, πρὸς τὸν προσμονάριον καὶ φύλακα αὐτῆς, καὶ τοῦ λέγει· «Πήγαινε καὶ εἰπέ εἰς τὸν Ἐπίσκοπον νὰ ρίψῃ ἔξω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν μου τὸ βρωμισμένον αὐτὸ κορμὶ, ὁποῦ ἐνταφιάσεν ἐδῶ, εἰ δὲ καὶ δὲν κἀμὴ τοῦτο. ἕως εἰς τριάντα ἡμέρας ἔχει νὰ ἀποθάνῃ.» Ὁ δὲ προσμονάριος ἐφοδῆθη νὰ ἀναγγεῖλῃ τὸ ὄραμα εἰς τὸν Ἐπίσκοπον, καὶ πάλιν ἐφάνη ὁ Ἅγιος καὶ εἰπέ του τὰ αὐτά· ἀλλ' οὗτος φοβηθεὶς πάλιν, δὲν τὸ ἐφανέρωσεν εἰς ἐκείνον. Ὁ δὲ, ὅταν ἦλθεν ἡ τριακοστὴ ἡμέρα, ὁ Ἐπίσκοπος ὑγιὲς ὢν, ἔπεσε τὸ βράδυ νὰ κοιμηθῇ, καὶ ὡ τοῦ θαύματος! δὲν ἐσηκώθη πλέον, ἀλλὰ μὲ αἰφνίδιον θάνατον ἐτελεύτησεν. Ἀκούσατε Ἀρχιερεῖς, ἀκούσατε Ἱερεῖς, ἀκούσατε ὅλοι κοινῶς οἱ Χριστιανοί, ὁποῦ συγχωρεῖτε, νὰ ἐνταφιάζωνται τὰ νεκρῶν σώματα μέσα εἰς ἀγίας Ἐκκλησίας, καὶ μάλιστα ὅσοι κατοικεῖτε εἰς τὰ νησιά, ὁποῦ ἐπικρατεῖ αὐτῆς ἡ θεομίσσητος καὶ κατὰκριτος συνήθεια, καὶ μάθτε ποῖαν καταδίκην καὶ τιμωρίαν λαμβάνουσιν ἀπὸ τὸν Θεόν, (καθὼς ἐπιφέρει ὁ ἴδιος Γρηγόριος) καὶ ἡ ψυχὰς τῶν ἀποθανόντων, διὰτὶ θάπτονται μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ἐκεῖνοι ἀκόμη, οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ Ἱερεῖς, καὶ συγγενεῖς τῶν ἀποθανόντων, ὁποῦ συγχωροῦσι καὶ θέλουσι νὰ θάπτωνται. Ἔσεῖς νομίζετε ὅτι προξενεῖτε ὠφέλειαν εἰς τοὺς νεκροὺς, ὅταν τοὺς θάπτετε μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ δὲν ἐξεύρετε πῶς διὰ τοῦτο μάλιστα κλάσιν προξενεῖτε καὶ τιμωρίαν εἰς αὐτούς. Διὰτὶ, ἂν ἡ Καλογραῖα ἐκείνη, ὁποῦ ἐνικατο μόνον ἀπὸ τὰ ἀκαίρα λόγια, καὶ ἀργὰ, διὰτὶ ἐνταφιάσθη μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἐπρόνοιση, καὶ ἐκαίετο εἰς τὸ πῦρ, τὶ ἄρ' γε θέλουσιν πάθουν οἱ λόγοις καὶ ἔργοις ἁμαρτήσαντες, ἔπειτα μετὰ θάνατον ἐνταφιαζόμενοι εἰς τὰς Ἐκ-

ἐμποδίζει τοῦτο καὶ ἐτοῦτος, καὶ ἐκεῖνος, λέγοντες, ὅτι ὁ μὲν Κύριος, ὅταν ἔβιδε τὸν μυστικὸν ἄρτον εἰς τοὺς μαθητάς του, καὶ δι' αὐτῶν ἀκολουθῶς εἰς ὄλους τοὺς πιστοὺς, εἶπε, λάβετε, φάγετε. Τὰ δὲ τῶν νεκρῶν σώματα, οὔτε νὰ λάβουν αὐτὸν ἡμποροῦν, οὔτε νὰ τὸν φάγουν. Ἄλλ' οὐδὲ πρέπει νὰ βαπτίζῃ τινὰς τοὺς νεκροὺς κατὰ τὸ ὑπόλοιπον μέρος τοῦ αὐτοῦ κέ. τῆς ἐν Καρθ. Ὁ δὲ Χρυσόστ. ὁμιλ. δ'. πρὸς Ἑβραίους, ὡς εἰδωλολάτρην ἀφορίζει ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν πολὺν καιρὸν, ἐκείνον τὸν Χριστιανὸν, ὅπου πληροῖται, καὶ πέρνει μυρολογητρικὸν διὰ νὰ θρηνηῖ τοὺς συγγενεῖς του νεκροὺς, καὶ νοθετούμενος δὲν ἀκούει. Ἀλλὰ καὶ αὐτὰς ἀκόμη τὰς μυρολογητρικὰς ἀφορίζει, ἂν τολμήσουν νὰ ὑπάγουν διὰ νὰ μυρολογοῦν.

ΚΑΝΩΝ ΠΔ'.

Τοῖς κανονικοῖς τῶν Πατέρων θεσμοῖς κατακολουθεῦντες, ὀρίζομεν καὶ περὶ τῶν Νηπίων, ἥ τῆς ἐν Καρθ. ὁσάκις μὴ εὐρίσκωνται βέβαιοι μάρτυρες, οἱ ταῦτα ἀναμφιβόλως βαπτισθέντα εἶναι λέγον- ἥ π'. τες, καὶ οὐδὲ αὐτὰ διὰ τὴν κείραν, περὶ τῆς παραδοθείσης αὐτοῖς μυσταγωγίας ἀποκρίνασθαι ἐπιτηδεῖως ἔχωσι, χωρὶς τινος προσκόμματος ὀφείλιν ταῦτα βαπτίζεσθαι. Μὴ ποτε ὁ τοιοῦτος δισταγμὸς ἀποστερήσῃ αὐτὰ τῆς τοιαύτης τοῦ ἁγιασμοῦ καθάρσεως.

Ἐ ρ μ η ν ε ἰ α.

Καὶ οὗτος ὁ Κανὼν, προμοίως ἀποτολεῖει π'. τῆς ἐν Καρθ. ἐστὶ, διορίζων, ὅτι ὅσαις φοραῖς δὲν εὐρίσκονται μάρτυρες βέβαιοι νὰ μαρτυροῦν, ὅτι εἶναι βαπτισμένα τὰ Νήπια (διατὶ τυχὸν αἰχμαλωτισθέντα ταῦτα ὑπὸ βρῶδρων, καὶ ἀπαχθέντα εἰς μακρυνοὺς τόπους(1), μετὰ ταῦτα παρὰ τῶν χριστιανῶν ἐξηγοράσθησαν), ἀλλ' οὐδὲ αὐτὰ τὰ ἴδικ εἶναι ἱκανὰ νὰ πληροφρήσων ὅτι ἐδοκίμησαν, διὰ τὴν κείραν, ἦτοι διὰ τὴν ἡλικίαν τὴν νηπιώδη αὐτῶν, καθ' ἣν ἐβαπτίσθησαν. Ἐὰ τοιαῦτα, λέγω, πρέπει χωρὶς κἀνένα ἐμπόδιον νὰ βαπτίζωνται. Μήπως ἡ ἀμφιβολία αὕτη, ἂν ἐδοκίμησαν, ἢ ὄχι, ἀποστερήσῃ αὐτὰ τῆς διὰ τοῦ λουτροῦ καθάρσεως. Καὶ ὅρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ μζ'. Ἀποστολικοῦ.

ΚΑΝΩΝ ΠΕ'.

Ἐπί δὺω, καὶ τριῶν μαρτύρων βεβαιουῖσθαι πᾶν ρῆμα,» [Δευτερονόμ. ιζ'. δ.] γραφικῶς παρελάβομεν. Τοὺς οὖν ὑπὸ τῶν οἰκειῶν δεσποτῶν ἐλευθερουμένους δούλους, ἐπὶ τρισὶ μάρτυσι τῆς τοιαύτης τιμῆς ἀπο-

κλησίας; Διὰ ἀγάπην Θεοῦ, ἄγιοι Ἀρχιερεῖς, ἐμποδίσατε τὸ τοιοῦτο μέγα κακὸν ἀπὸ τοῦ χριστιανοῦ σας, καὶ προστάξατέ τους νὰ κἀμνοῦσιν ἔξω ἀπὸ τὰς Ἐκκλησίας τὰ μνήματα τῶν ἀποθανόντων. Ὡ τί μέγα κακὸν! αὐτοὶ ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος προσφέρουν θυμιάματα καὶ εὐωδίας, διὰ νὰ ἐξιλάσκηται ὁ Θεὸς εἰς αὐτὰ, διὰ νὰ εὐωδίζῃ ἡ Ἐκκλησία, καὶ νὰ θυμιῶνται οἱ συναθροζόμενοι χριστιανοί, καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος νὰ ἐνταφιάζων τὰ βρωμισμένα κορμιά τῶν νεκρῶν τους, ἀπὸ τῶν ὀσίων τὴν δυσωδίαν καὶ ὁ Θεὸς ἀποστρέφεται, καὶ ἡ Ἐκκλησία βρωμίζει, καὶ οἱ χριστιανοὶ στουμπόνοῦν τὰς μύτας των, καὶ φεύγουν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν ὡς ἀπὸ πυρὸς, καὶ πολλαῖς φοραῖς ἀναθεματίζων τοὺς ἐνταφιασμένους. Καὶ ἡμπορεῖ νὰ εὐρεθῇ μεγαλύτερα ἀγνωσία καὶ ἀποπία ἀπὸ αὐτήν; Ὁ ιζ'. Κανὼν τῆς Οἰκουμένης γ'. Συνόδου προστάζει οὐδὲ εἰς τὰ κατηχούμενα τῶν Ἐκκλησιῶν νὰ μὲνη τινὰς, καὶ ζωντανὸς ἔτι ὢν, πόσω μᾶλλον πρέπει νὰ μὲνουσιν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ οἱ νεκροί, οἱ βρώμου καὶ δυσωδίας γέμοντες; Ὁθεν καὶ ὁ Κίτρος Ἰωάννης ρητῶς λέγει, μέσα εἰς Ἐκκλησίαν ἐγκαινιασμένην σώματα νεκρῶν νὰ μὴ θάπτωνται. Αὐτὸ τὸ ἴδιον λέγει καὶ ὁ Βαλαμῶν (Ἀποκρ. λη'. σελ. 382. τοῦ Γιοῦρ). Ἀλλὰ καὶ ὁ ἄγιος Ἐφραίμ ὀρκίζει εἰς τὴν διαθήκην του νὰ μὴ τὸν θάψουν μέσα εἰς Ἐκκλησίαν, λέγων, «ὄρκω ὑμᾶς μὴ ἐάσητέ με εἰς οἶκον Θεοῦ τεθῆναι, ἢ ὑπὸ θυσιάστριον, ἢ εἰς ἕτερον τόπον τοῦ ναοῦ τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ δὲν πρέπει εἰς σαπρὸν σκώληκα καὶ βρωμισμένον νὰ ἐνταφιάζεται εἰς ναὸν καὶ ἁγίασμα Κυρίου. Ὅποιος δὲ τολμήσῃ τοῦτο ποιῆσαι, μὴ ἴδῃ τὸ ἐπουράνιον θυσιάστριον! μὴδὲ καταξωθεῖτὶ ναοῦ βασιλείας οὐρανῶν!» Ἄς φρίζομεν, ἀδελφοί, καὶ ἄς

τρομάζομεν. Διατὶ ἀνίσως ἓνας θεοφύρος Ἐφραίμ δὲν ἔκρινεν ἄξιον τὸν ἐαυτὸν του νὰ ἐνταφιασθῇ μέσα εἰς Ἐκκλησίαν, πόσω μᾶλλον δὲν εἶναι ἄξιοι νὰ ἐνταφιάζωνται εἰς Ἐκκλησίαν οἱ ἀμαρτωλοί; Οὐαὶ καὶ ἀλλοίμονον εἰς τοὺς τοῦτο ποιοῦντας! Παρομοίως πρέπει νὰ κανονίζωνται καὶ ἐκεῖνοι ὅπου δὲν πηγαίνουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐκείνην ὅπου ἐνταφιασθῇ κἀνένας τῶν συγγενῆς. Τί κἀμνεῖς, ἄνθρωπε ἀσυλλόγησε; δὲν ἤξεύρεις πῶς με αὐτὸ ὅπου κἀμνεῖς, καὶ δὲν πηγαίνεις εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, πίνεις ἔχθραν με τὸν Θεὸν καὶ με τοὺς Ἀγίους του; καὶ μάχεσαι με αὐτοὺς διατὶ ἀπίθανεν ὁ συγγενῆς σου; καὶ ποῖος εἶσαι ἐσὺ ὅπου πολεμεῖς με τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος πάντα πρὸς τὸ συμφέρον οἰκονομεῖ, καὶ τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον; Πρέπει πρὸς τοῦτοις νὰ κανονίζωνται ἀπὸ τοὺς πνευματικούς, καὶ νὰ ἐμποδίζωνται ἐκεῖναι αἱ γυναῖκες, ἢ ἄνδρες, ὅπου πηγαίνουν ἐπάνω εἰς τὰ μνήματα τῶν συγγενῶν τους καὶ κλαίουσιν, ὡσὰν νὰ μὴ εἶχαν ἐλπίδα, ὅτι θέλουν ἀναστηθῶν, μὴ νοοῦντες οἱ ἄγνωστοι, ὅτι ὁ θάνατος τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν δὲν εἶναι θάνατος, ἀλλὰ εἶναι ἓνας ὕπνος, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἔχουν νὰ ἐξυπνήσουν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἀναστάσεως. Ἡ μυριοβάρβαρος κακοσυνήθεια αὕτη ἐπικρατεῖ μέχρι τῆς σήμερον καὶ εἰς τὴν Μολδοβλαχίαν, εἰς τὰς ὁποίας ἐπαρχίας εὐρίσκονται πολλαῖς σοφοὶ καὶ συνετοὶ ἠγεμόνες καὶ Ἀρχόντες καὶ Ἀρχιερεῖς, καὶ γινώσκουσι καλῶς τὴν ἀχρεία καὶ ἐπιβλαβὴ ταύτην κακοσυνήθειαν.

(1) Καθὼς λέγομεν τῆς ἐν Καρθαγένης. Ἡ καὶ διατὶ ἐδρέθησαν ἐρριμμένα εἰς δρόμους ἢ εἰς τὰς θύρας τῶν Ἐκκλησιῶν, ὡς τοῦτο συμβαίνει εἰς τὰ νόθα παιδία, καὶ ἀγνωοῦνται ἂν ᾖναι βαπτισμένα.

λαύειν διοριζόμεθα. Οἱ τὸ κῦρος παρόντες, τῇ ἐλευθερίᾳ προτίθουσι καὶ τὸ πιστὸν ἐξ ἑαυτῶν τοῖς γινομέ-
νοις παρέξουσιν.

Ἑρμηνεῖα.

Ἐπειδὴ κατὰ τοὺς πολιτικούς νόμους, ἡ τῶν δούλων ἐλευθερία εἶναι ἓνα πρᾶγμα ὅπου δὲν ἔχει τιμὴν, διὰ
τοῦτο, ὅταν ἐσυνέβαινε νὰ γένη μαρτυρία περὶ αὐτῆς, ἔπρεπε νὰ παρασταθοῦν πέντε ἢ καὶ περισσότεροι μάρτυ-
ρες, διὰ νὰ γένη ἀσφαλῆς ἢ ἀπόδειξις. Τοῦτο δὲ ἀναιρῶν ὁ παρὼν Κανὼν, ὀρίζει, ὅτι καὶ τρεῖς μόνοι μάρτυρες
ἀρκοῦσι διὰ νὰ κυρώσουν τὴν τοικύτην τῶν δούλων ἐλευθερίαν. Ἐπειδὴ καὶ ἡ θεία Γραφή λέγει, ὅτι κάθε λό-
γος θέλει σταθῆ, ἤτοι: θέλει κυρωθῆ, καὶ βεβαιωθῆ, καὶ ἀπὸ δύο, καὶ ἀπὸ τρεῖς μάρτυρας. "Ὁρα καὶ τὸν πβ".
Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΠΓ'.

Τοὺς ἐπὶ ψυχῶν ὀλίσθω πόρναις ἐπισυνάγοντας καὶ ἐκτρέφοντας, εἰ μὲν Κληρικοὶ εἶεν, ἀφορίζεσθαι καὶ
καθαριεῖσθαι ὀρίζομεν, εἰ δὲ λαϊκοὶ, ἀφορίζεσθαι.

Ἑρμηνεῖα.

Τὸ νὰ ἦναι πορνοσκόκος τις, ἤγουν, τὸ νὰ συμμαζώνῃ καὶ νὰ τρέφῃ πόρναις ἐπὶ βλάβῃ ψυχῶν, διὰ νὰ κερ-
δίξῃ τὸν ἐκ τῆς πορνείας αὐτῶν μισθὸν, καὶ οἱ πολιτικοὶ νόμοι ἐμποδίζουσι καὶ παιδεύουσι (1), πολλῶ μᾶλ-
λον οἱ ἐκκλησιαστικοὶ Κανόνες. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ παρὼν κανὼν ἀφορίζει ἐν ταῦτῳ καὶ καθαιρεῖ τοὺς Κληρικούς
ἐκείνους ὅπου τοῦτο κάμνουσιν (ἦτις ἐστὶ βαρυτάτη καὶ διπλῆ παιδεία, ἐπειδὴ ὡς ἐπιτοπλεῖστον εἰς τοὺς Κλη-
ρικούς ἀρκεῖ ἡ καθάρσις μόνη,) τοὺς δὲ λαϊκοὺς ἀφορίζει.

ΚΑΝΩΝ ΠΔ'.

Ἡ τὸν ἄνδρα καταλιπούσα, μοιχαλὶς ἐστίν, εἰ ἐπ' ἄλλον ἦλθεν, κατὰ τὸν ἱερὸν καὶ Θεῖον Ἀποστόλ. μὴ.
Βασιλείου, ἐκ τῆς Ἱερεμίου προφητείας ἄριστα τοῦτο ἀνελεξάμενον, ὅτι «ἐὰν γένηται γυνή τῆς ἐν Ἀγκύρ.
ἀνδρὶ ἐτέρῳ, οὐκ ἐπιστρέφει πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς, ἀλλὰ μαινομένη μαινήσεται.» [Ἱερεμ. κί. τῆς ἐν Καρθ.
γ'. 1.] καὶ πάλιν, «ὁ ἔχων μοιχαλίδα, ἄφρων καὶ ἀσεβής.» [Παρ. ιή. 22.] Εἰ οὖν φανῆ τοῦ ριγ'. Βασιλ. θ'.
ἀνδρὸς ἀλόγως ἀναχωρήσασα, ὁ μὲν συγγνώμης ἐστὶν ἄξιος, ἡ δὲ ἐπιτιμίου. Ἡ δὲ συγ- λέ. λς'. ος'.
γνώμη τούτῳ πρὸς τὸ κοινωνεῖν τῇ Ἐκκλησίᾳ δοθήσεται. Ὁ μὲντοι καταλιμπάνων τὴν Ματθ. ε. 32.
νομίμως τυναφθεῖσταν αὐτῷ γυναῖκα, καὶ ἐτέραν ἀγόμενος, κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου ἀπόφασιν, καὶ ἰθ'. 7. Μαρκ.
τῷ τῆς μοιχείας ὑπόκειται κρίματι. Κεκανόνισται δὲ παρὰ τῶν Πατέρων ἡμῶν τοὺς τοιοῦ- ι. 41. Λουκ.
τους ἐνιαυτὸν προτλαίειν, διετίαν ἐπακροῦσθαι, τριετίαν ὑποπίπτειν, καὶ τῷ ἐβδόμῳ συνίστασθαι τοῖς ις'. 18.
πιστοῖς, καὶ οὕτω τῆς προσφορᾶς καταξιούσθαι, ἐὰν ὃν μετὰ δακρῶν μετανοήσωσιν.

Ἑρμηνεῖα

Ὁ παρὼν Κανὼν εἶναι συνθεθειμένος ἀπὸ τρεῖς Κανόνες τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, καὶ ἡ μὲν ἀρχὴ τούτου εἶ-
ναι ἐρανισμένη ἀπὸ τὸν θ'. Βασιλείου λέγουσα, ἡ γυνὴ ἐκείνη ὅπου ἀφήσῃ τὸν ἄνδρα τῆς καὶ πάρῃ ἄλλον, εἶναι
μοιχαλὶς, καθὼς καὶ ὁ θεὸς Βασιλεὺς σοφῶς ἐσυμπέρανε τοῦτο, καὶ ἀπὸ τὴν προφητείαν τοῦ Ἱερεμίου, ὅστις
λέγει: ἀνίσως γυνὴ πάρῃ ἄλλον ἄνδρα, δὲν δύναται πλέον νὰ ἐπιστρέψῃ πρὸς τὸν πρῶτον ἄνδρα αὐτῆς (χωρὶς νὰ τὴν
θέλῃ ἐκεῖνος δηλ. κατὰ τὸν Ζωναρᾶν), ἐπειδὴ καὶ ἐμολύθη. Καὶ ἀπὸ τὰς Παροιμίας τοῦ Σολομῶντος λέγοντος,
ὅτι εἶναι ἀσεβής καὶ ἀγνωστος, ἐκεῖνος ὅπου κρατεῖ εἰς τὸν οἶκόν του τὴν παρ' ἐτέρου ἀνδρὸς μοιχευθεῖσαν γυ-
ναϊκά του. (Τὸ δὲ ἐξῆς τοῦ Κανόνος τούτου εἶναι ἐρανισμένον ἀπὸ τὸν λέ. Βασιλείου: λέγει δέ:) Ἄν λοιπὸν φη-
νερωθῆ, ὅτι ἀλόγως καὶ ἀνικτίως ἡ γυνὴ ἀπὸ τὸν ἄνδρα τῆς ἀνεχώρησε (χωρὶς δηλ. λόγου πορνείας, ὥστε ὅπου
ἐκ τούτου νοεῖται ἐξ ἀντιδικαστολῆς, ὅτι δύναται καὶ εὐλόγως νὰ ἀνεχώρησῃ γυνὴ ἀπὸ τὸν ἄνδρα τῆς, εὐλογος
δὲ οὐδεμία ἄλλη ἐστὶν ἀφορμὴ, εἰμὴ ὁ τῆς πορνείας ἢ μοιχείας λόγος), ὁ μὲν ἀνήρ εἶναι συγχωρήσεως ἄξιος,

(1) Διὸ καὶ τὸ ξ'. β. βλ. τῶν Βασιλ. τίτλ. λή. κεφ. α. προ-
στάζει νὰ ἐλευθερώνεται ἡ θυγάτηρ ἀπὸ τὴν ὑπεξουσιότητα τοῦ
πατρὸς αὐτῆς, καὶ ἡ δούλη ἀπὸ τὴν ὑπεξουσιότητα τοῦ αὐθέν-
του αὐτῆς, ἐὰν ὁ πατὴρ αὐτῆς καὶ ὁ αὐθέντης, ζητήσωσιν νὰ
τὰς κάμουν πόρναις Ἐὰν δὲ καὶ αὐταὶ δὲν θέλουσιν νὰ ἐλευθερω-
θοῦν ἀπὸ τὴν ὑπεξουσιότητα αὐτῆν, νὰ ἐξορίζωνται, καὶ τὰ
ὑπάρχοντά των νὰ διαρπάζωνται. Ἄλλὰ καὶ τὸ β'. κεφ. παρ-

μοίως τιμωρεῖ τοὺς πορνοβόσκους εὐτελεῖς ὄντας, ἢτοι μὲ ἐξο-
ρίαν, στρατιώτας δὲ ὄντας, τιμωρεῖ μὲ διαρπαγὴν τῶν ὑπαρ-
χόντων αὐτῶν ὁ δὲ Φώτ. τίτλ. ιγ'. κεφ. κβ. λέγει, ὅτι πορνο-
βόσκος λέγεται καὶ ἐκεῖνος ὅπου ἤξεύρει πῶς πορνεύεται ἡ γυ-
ναϊκά του, καὶ σιωπᾶ κατὰ τὸ κδ'. β. βλ. τῶν Βασιλικ. τίτλ.
β'. κεφ. ιδ'.

ὡς ἀνάτιος τῆς ἀλόγου ταύτης ἀναχωρήσεως, καὶ δύναται νὰ πάρῃ ἄλλην· ἡ δὲ γυνὴ ἐξεναντίας εἶναι ἀξία τῶν τῆς μοιχείας ἐπιτιμιῶν, ὡς αἰτία γενομένη τῆς ἀναχωρήσεως ταύτης· ἡ συγχώρησις δὲ ὁποῦ θέλει λάβει αὐτῆς ὁ ἀνὴρ, εἶναι τὸ νὰ στέκεται μαζὴ μὲ τοὺς πιστοὺς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ νὰ μὴ ἀφορίζεται, ὅχι ὁμοίως καὶ νὰ μετακλαμβάνῃ τὰ θεῖα Μυστήρια. (Τὸ ἐπίλοιπον δὲ τοῦ Κανόνος τούτου εἶναι αὐτολεξεῖ ὁ οἶ'. Κανὼν τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, λέγων·) Ἐκεῖνος ὁμοίως ὁποῦ (παρεκτὸς λόγου πορνείας) ἀφίνει τὴν νόμιμον αὐτοῦ γυναῖκα καὶ παίρνει ἄλλην, εἰς τὸ ἐπιτίμιον τῆς μοιχείας ὑπόκειται, κατὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Κυρίου, τὴν λέγουσαν· «Ὁς ἀνὰ πολὺση τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾶται ἐπ' αὐτήν.» Κατὰ συγκατάβασιν δὲ, ἐὰν μετὰ δακρύων μετανοήσῃ, κανονίζεται ὁ τοιοῦτος, καὶ οἱ ὁμοιοὶ αὐτῷ ἀπὸ τοὺς Πατέρας (τοὺς ἐν Ἀγκύρᾳ, δηλ. Καν. κ'. καὶ ἀπὸ τὸν Μέγαν Βασίλ. Καν. οἶ'.) ἐπτὰ χρόνους νὰ ἀπέχουσι τῆς Κοινωνίας (1), ἀπερνῶντες, δύο μὲν εἰς τοὺς προσκλινοῦντας, δύο δὲ εἰς τοὺς ἀκροωμένους, τρεῖς εἰς τοὺς ὑποπίπτοντας, καὶ κατὰ τὸν ἑβδομον στέκονται· μὲ τοὺς συνεστῶτας, καὶ οὕτω νὰ μεταλαυθάνουν. Ἀνάγνωθι καὶ τὴν ἐρμηνείαν καὶ ὑποσημείωσιν τοῦ μῆ. Ἀποστολικοῦ, καὶ τὸν κ'. τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ (2).

ΚΑΝΩΝ ΠΗ'.

Μηδαὶς ἐνδον ἱεροῦ Ναοῦ κτῆνος τὸ οἰονοῦν εἰσαγέτω, ἐκτός, εἰ μὴ τις ὁδοιπορῶν, μεγίστης καταλαβούσης ἀνάγκης, οἰκίσκου καὶ καταγωγῆς ἀπορῶν, ἐν τῷ τοιοῦτῳ καταλύσῃ Ναῶ. Διὰ γὰρ τοῦ μῆ τὸ κτῆνος ἐνδον εἰσενεχθῆναι, αὐτὸ μὲν ἔστιν, ὅτε διαφθαρήσεται. Ὁ δὲ τῇ τοῦ ὑποζυγίου ἀποβολῇ, καὶ τῷ ἐντεῦθεν ἀπόρως ἔχειν τῆς ἐπὶ τὴν ὁδοιπορίαν ὁρμῆς, θανάτου κινδύνῳ παραδοθήσεται. «Τὸ γὰρ Σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον γενέσθαι ἐκδιδασκόμεθα,» [Μάρ. β'. 27.] ὥστε διὰ πάντων προτιμητέαν ἡγεῖσθαι τὴν ἀνθρώπου σωτηρίαν τε καὶ ἀπάθειαν. Εἰ δὲ τις φωραθῆι, χωρὶς ἀνάγκης, ὡς εἴρηται, κτῆνος εἰσάγων ἐν ἱερῷ, εἰ μὲν Κληρικὸς εἴη, καθαιρείσθω, εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφορίζεσθω.

Ἐρμηνεία.

Ἐμποδίζει ὁ παρῶν Κανὼν τὸ νὰ ἐμβάξῃ τινὰς κάθε εἶδος ζῶου μέσα εἰς ἱερὸν Ναόν. Τιμῆς γὰρ ἀξία εἰσι τὰ ἱερὰ καὶ σεβασμιότητος, ἔξω μόνον ἀνίσως ἐν ὁδοιπορίᾳ τινὰς εὐρισκόμενος, καὶ ἀνάγκη χειμῶνος μεγάλου τυχὸν καὶ βροχῆς ραγδαίας, καὶ μὴ ἔχων ποῦ νὰ καταφύγῃ, ἐμβάσῃ τὸ κτῆνος τοῦ εἰς αὐτὸν, ἵνα μὴ, τὸ μὲν ζῶον ἔξω μετῆν διαφθαρή, αὐτὸς δὲ κινδυνεύσῃ εἰς θάνατον, ὡς μὴ δυνάμενος νὰ ὁδοιπορήσῃ τὸ ἐξῆς τοῦ δρόμου μὲ τοὺς ἰδίους τοῦ πόδας, ἢ καὶ ὡς λυπηθεὶς, ὡς μὴ ἔχων τὸν τρόπον νὰ ἀγοράσῃ ἄλλο. Φέρει δὲ ὁ Κανὼν, καὶ μαρτυροῖν ἐκ τῆς γραφῆς, ἣτις λέγει ὅτι τὸ Σάββατον ἐγένετο διὰ τὸν ἄνθρωπον. Νοεῖται δὲ τοῦτο διχῶς, ἢ ὅτι καθὼς τὸ Σάββατον ἐδιωρίσθη ἀπὸ τὸν νόμον διὰ νὰ ἀναπαυθῇ ὁ δούλος, καὶ τὸ ὑποζύγιον τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἐκ τῆς ἀναπαύσεως ταύτης νὰ ἡμπορῇ νὰ ὑπηρετῇ τὸν αὐθέντην του, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ ἐν τῷ Ἱερῷ αὕτη ἀνάπαυσις τοῦ ζώου, δὲν γίνεται διὰ τὸ ζῶον, ἀλλὰ διὰ τὸν ἄνθρωπον τὸν ἔχοντα τὸ ζῶον. Ἡ ὅτι καθὼς ἡ ἀργία τοῦ Σαββάτου ἐλύετο διὰ νὰ ποτισθοῦν τὰ ζῶα, (Λουκ. κεφ. ιγ'). ἢ διὰ νὰ εὕγουν ἀπὸ τὸν βόθρον, ὁποῦ τυχὸν ἐν Σαββάτῳ ἔπιπτον, ἵνα ἐκ τούτων δουλεύεται ὁ ἄνθρωπος· οὕτω λύεται καὶ ἡ τιμὴ τοῦ Ἱεροῦ διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἔχοντος τὸ ζῶον ἀνθρώπου. Ἐὰν δὲ τινὰς χωρὶς τοιαύτης ἀνάγκης ἐμβάσῃ κτῆνος οἰονοῖσθε εἰς Ἱερὸν, κληρικὸς μὲν ὢν, ἄς καθαιρέται, λαϊκὸς δὲ, ἄς ἀφορίζεται. Ἀνάγνωθι καὶ τῆς αὐτῆς ταύτης σ'. τὸν οδ'. Κανόνα.

ΚΑΝΩΝ ΠΘ'.

Τὰς τοῦ σωτηρίου Πάθους ἡμέρας ἐν νηστείᾳ καὶ προσευχῇ καὶ κατανύξει καρδίας ἢ Τοῦ Διονυσίου ἁ. ἐπιτελοῦντας, χρῆ τοὺς πιστοὺς περὶ μέσας τῆς μετὰ τὸ μέγα Σάββατον νυκτὸς ὥρας ἀπονησιτίζεσθαι, τῶν θεῶν Εὐαγγελιστῶν Ματθαίου καὶ Λουκᾶ, τοῦ μὲν διὰ τοῦ ὕψι Σαββάτων προσρήματος, τοῦ δὲ διὰ τοῦ ὄρθρου βαθείος, τὴν βραδύτητα τῆς νυκτὸς ἡμῶν ὑπογράφοντας.

(1) Εἶπα κατὰ συγκατάβασιν, καθ' ὃ οἱ ἐπτὰ χρόνοι εἶναι ἐπιτίμιον τῶν πόρνων, καὶ οὐχὶ τῶν μοιχῶν, κατὰ τὸν νθ'. Βασιλ. καὶ ἀκολούθως οἱ ἐν τῷ Κανόνι οὗτοι περιεχόμενοι ὡς πόρνοι μόνον, καὶ οὐχὶ ὡς μοιχοὶ ἐπιτιμῶνται· καθ' ὃ ὁμοίως οἱ ἐπτὰ χρόνοι ἐπιτίμιον τῶν μοιχῶν εἶναι κατὰ τὸν κ'. τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ, οὐ κατὰ συγκατάβασιν ἐπιτιμῶνται οὗτοι· ὡς μοιχοὶ γὰρ, καὶ οὐχὶ ὡς πόρνοι, κανονίζονται. Ὅρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ κβ'. τοῦ Βασιλείου.

(2) Εἶπα ὅτι δύναται νὰ δευτεροῦπανδρευθῇ ὁ ἀνὴρ τῆς γυναικὸς ἐκείνης, ἣτις ἀνευ λόγου μοιχείας παρήτησε τὸν ἄνδρα τῆς καὶ ἐπῆρεν ἄλλον. Ἐὰν ὅμως ἡ γυνὴ παραιτήσῃ τὸν ἄνδρα τῆς μόνου, χωρὶς λόγου μοιχείας, καὶ δὲν πάρῃ ἄλλον, ἀλλὰ στέκει· ἔτσι, τότε ὁ ἄνδρας τῆς δὲν συγχωρεῖται νὰ λάβῃ ἄλλην γυναῖκα, ἀλλὰ πρέπει καὶ τὰ δύο μέρη, ἢ νὰ μένουσιν ἀνύπανδρα, ἢ νὰ διαλλαγοῦν καὶ νὰ ἐνωθοῦν πάλιν κατὰ τὸν ριγ'. τῆς ἐν Κιθθαγένῃ.

Ἑρμηνεία.

Ὁ Κανὼν οὗτος διορίζει, ὅτι οἱ χριστιανοὶ πρέπει νὰ ἐπιτελοῦν δλην τὴν μεγάλην ἐβδομάδα τῶν ἁγίων Πατρῶν με νηστείαν (1) καὶ προτευχὴν, καὶ κατάνυξιν τῆς καρδίας, ἀλληθινὴν δηλ. καὶ ὄχι ὑποκριτικὴν, (ἐξαιρέτως δὲ, καὶ μάλιστα τὴν μεγάλην σ'. καὶ τὸ μέγα Σάββατον, τὰς ὁποίας ἡμέρας πρέπει νὰ βιάζωνται εἰς τὸ νὰ ἀπεργοῦν αὐταί), περὶ δὲ τὸ μεσονύκτιον, τυχόντων εἰπεῖν μετὰ τὸ μεσονύκτιον τοῦ παρελθόντος μὲν μεγάλου Σαββάτου, τῆς ἐρχομένης δὲ μεγάλης Κυριακῆς νὰ πύουσι τὴν νηστείαν (2), ἐπειδὴ ἤδη ἀνέστη ὁ Κύριος, καθὼς δηλοῦται ἐκ τῶν θείων Εὐαγγελιστῶν. Ὁ μὲν γὰρ Ματθαῖος, λέγωντας, ὅτι ὁψὲ Σαββάτων ἤλθον αἱ γυναικες νὰ θεωρήσουν τὸ τάφον, ἐφκνέρωσεν, ὅτι ἐπέρχσε μὲν τὸ Σάββατον, καὶ πολὺ μέρος τῆς μετὰ τὸ Σάββατον νυκτός, ὁ δὲ Λουκᾶς, λέγωντας πάλιν, ὅτι ἤλθον ὁ ἄρθρου βραχέος, ἐφκνέρωσεν ὅτι πολὺ μέρος τῆς νυκτός ἔμεινεν, ἕως οὗ νὰ ξημερώσῃ ἡ Κυριακὴ. Ὡστε καὶ ἐκ τῶν δῶο συνάγεται, ὅτι κατὰ τὸ μεσονύκτιον ἀνέστη ὁ Κύριος, παρελθούσης τῆς σ'. ὥρας καὶ ἀρχομένης τῆς ζ'. (3).

Συμφωνία.

Περὶ τοῦ καιροῦ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου πλατύτερον διαλαμβάνει καὶ ὁ ἁ. Κανὼν τοῦ ἁγίου Διονυσίου, ἀφ' οὗ ἠρξάνισκτο ταῦτα καὶ ἡ παρούσα σύνοδος. ὅστις καὶ προσθέτει ὅτι ἐκείνους μὲν ὅπου πρὸ τοῦ μεσονυκτίου λύσουν τὴν νηστείαν κληρονομοῦμεν ὡς μικροψύχους καὶ ἀερατεῖς· ἐκείνους δὲ ὅπου καρτεροῦσιν ἕως τὴν σὺγῆν, ἐπαινοῦμεν ὡς μεγάλωψύχους καὶ ἐγερταίς. Ἀλλὰ καὶ αἱ Ἀποστολικαὶ διαταγαὶ βιβλ. ε'. κεφ. ιθ'. λέγουσι, νὰ ἀπονηστίζωνται οἱ Χριστιανοὶ, ἐπιφωσκούσης μιᾶς Σαββάτων, ἤτοι πρὸς τὸ ξημέρωμα τῆς Κυριακῆς. Ὁρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν καὶ ὑποσημείωσιν τοῦ κθ'. τῆς παρούσης σ'. καὶ τοῦ ζθ'. Ἀποστολ.

ΚΑΝΩΝ γ'.

Ταῖς Κυριακαῖς μὴ γόνου κλίνειν ἐκ τῶν θεοφόρων ἡμῶν Πστέρων κανονικῶς παρελάβομεν. τὴν τοῦ Χριστοῦ τιμῶντες Ἀνάστασιν, ὡς ἂν οὐ μὴ ἀγνοῶμεν τὸ σαφὲς τῆς τούτου παρατηρήσεως, δῆλον τοῖς πιστοῖς καθιστῶμεν, ὥστε μετὰ τὴν ἐν τῷ Σαββάτῳ ἐσπερινὴν τῶν ἱερωμένων πρὸς τὸ θυσιαστήριον εἰ-

(1) Διὸ καὶ ὁ θεὸς Ἐπιφάνιος συμφώνως με τὸν Κανὼνα τοῦτον λέγει· «Τὰς ἐξ πρὸ τοῦ Πάσχα ἡμέρας ἐν ξηροφαγία διατελοῦσι πάντες οἱ λαοί, φημί ἐν ἄρτω, καὶ ἄλλι, καὶ ὕδατι τότε χρώμενοι πρὸς ἐσπέραν.»

(2) Ἡ παῦσις τῆς νηστείας ὅπου ἀναφέρει ὁ Κανὼν νὰ γίνεταί μετὰ τὸ μεσονύκτιον, ὁ μὲν Βαλσαμῶν λέγει, ὅτι τῷ τότε καιρῷ κατὰ ἄλλον τρόπον ἐσυνειθίζετο νὰ γίνεταί ἀπὸ τοὺς παλαιούς χριστιανούς, ὅστις τρόπος ἐν τοῖς νῦν καιροῖς εἶναι τελείως ἀχρηστος· ἄλλοι δὲ τὸ ἀπονηστίζεσθαι, ἤτοι τὴν παῦσιν τῆς νηστείας λέγουσιν, ὅτι εἶναι ἡ βρωσις τυροῦ, ὡοῦ καὶ ἀπλῶς πασχαλινῶν, συνάγοντες τοῦτο ἀπὸ τὸ ιθ'. κεφ. τοῦ ε. βιβλίου τῶν Ἀποστολικῶν διαταγῶν. Πλὴν εἴτε τοῦτο, εἴτε ἐκεῖνο, οἱ χριστιανοὶ μετὰ τὸ μεσονύκτιον πρέπει πρῶτον νὰ ἀκούουσιν ὄλον τὸν ὄρθρον τῆς ἀναστάσεως, νὰ προσμένωσιν ἕως οὗ νὰ τελειώσῃ ἡ θεία λειτουργία, καὶ μετὰ ταῦτα νὰ παύουσι τὴν νηστείαν, καὶ νὰ ἐσθίουσι πασχαλινὸν ἐν εὐφροσύνῃ καὶ χαρῇ. Λέγουσι γὰρ αἱ Ἀποστολικαὶ διαταγαὶ (αὐτόθι)· «Διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς, ἀναστάντος τοῦ Κυρίου, προσεπέγκατε τὴν θυσίαν ὑμῶν, περὶ τῆς ὑμῶν διετάξατο δι' ἡμῶν λέγων· «τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.» καὶ λοιπὸν ἀπονηστεύετε εὐφραίνόμενοι.» Βλέπετε ὅτι λέγουσι πρῶτον νὰ γίνεταί ἡ λειτουργία, καὶ ὑστερα νὰ πασχάζωμεν; Ὅθεν ἀξιοκατάκριτοι εἶναι, καὶ πολλὰ κοιλιόδουλοι καὶ λαίμαργοι· ἐκείνοι ὅπου βασιτῶντες εἰς τοὺς κόλπους των αὐγὰ, ἢ τυρὶ, εὐθὺς ὅπου ἀκούσουν τὸ, Χριστὸς ἀνέστη, τὰ χἀπτουσιν εἰς τὸ στόμα, καὶ ἄς διορθώσουν τὸ ἄτοπον αὐτὸ ἀπὸ τώρα καὶ ὑστερα· ἀλλὰ καὶ οἱ γονεῖς δὲν πρέπει νὰ ἀφίνοσι τὰ τέκνα των νὰ κάμνουν παρόμοιον ἄτακτον πᾶγμα.

(3) Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἐν Κυριακῇ ἡμέρᾳ λέγομεν ὅτι ἀνέστη ὁ Κύριος, ἐπειδὴ κατὰ τὸν Βλάσταριν (στοιγ. ἡ. κεφ. γ') καὶ

τὸν Ἱεροσολύμων Χρῦσανθον (ἐν τῇ Γεωγραφίᾳ) ἡ ἡμέρα ἀρχινᾶ κοντὰ εἰς τοὺς ἐκκλησιαστικούς, ἀπὸ τῆς ζ'. ὥρας τῆς νυκτός, καὶ τελειοῦται ἕως τῆς σ'. ὥρας τῆς ἀκολουθοῦσης νυκτός, καὶ ὅτι πρᾶγμα γένη ἀναμεταξὺ εἰς τὰς εἰκοσιτέσσαρας ὥρας τοῦ ἡμερονυκτίου τούτου, φαίνεται καὶ λέγεται ὅτι ἐν ἡμέρᾳ (ἴσως μιᾶ) ἐγένετο. Σημειοῦμεν δὲ ἐνταῦθα ὅτι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς Ἀναστάσεως δῶο φοραῖς ἐγένετο ὁ ἀσπασμός. Μίαν μὲν τὸ πρῶτ, ἐν τῷ βασιλικῷ παλατίῳ, καὶ ἰδίως ἐν Ἐκκλησίαις, ψαλλομένου τοῦ «ἀναστάσεως ἡμέρα» ἐν τῷ τέλει τοῦ ὄρθρου καὶ ἄλλην, κατὰ τὸ ἐσπέρας, ἐν τῇ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ τῆς ἁγίας Σοφίας, ὅτε ὁ ἀσπασμός ἐγένετο μετὰ τοῦ Βασιλέως καὶ πάντων τῶν ἀρχόντων, καθὼς ἱστορεῖ ὁ Κουροπαλάτης, λέγων· «Καθίζει ἐπὶ τοῦ θρόνου ὁ Βασιλεὺς, τοῦ μεγάλου Δομωστίχου τὴν σπάθην φέροντος, καὶ οἱ ἀρχόντες πάντες εἰσερχόμενοι ἕκαστος μέχρι καὶ τοῦ ἐσχάτου, ἀσπάζονται πρῶτον τὸν δεξιὸν πόδα (διὰ τὸ αὐτοκρατορικὸν τῆς βασιλείας), εἶτα τὴν δεξιὰν χεῖρα (διὰ τὸ εἶναι χριστὸς Κυρίου ὁ Βασιλεὺς καὶ τῆς Ἐκκλησίας δεφένσωρ, ὡς ἐρμηνεύει ὁ Θεσσαλονίκης Συμεὼν), καὶ μετ' αὐτὴν, τὴν δεξιὰν αὐτοῦ παρειὰν (διὰ τὸ «βασιλεὺς καὶ στρατιώτης, πλοῦσις καὶ πένης, ἐν τῷ Χριστῷ, ἴσοι εἶναι.»). Διὰ τοῦτο τὸν δευτέρον αὐτὸν ἀσπασμὸν πολλοὶ ἀμαθῶς ὀνομάζουσι δευτέραν Ἀνάστασιν. Περὶ δὲ τῶν κοκκίνων ὡν τῶν ἐν τῇ Ἀναστάσει ἐσθιομένων, πολλοὶ πολλὰ λέγουσιν ἀδόξοτα· ὁ δὲ Γάζης Παῖσις, σοφὸς ἀνήρ, λύων ζητήματά τινα πρὸς τὸν βασιλέα Ρωσσίας λέγει, ὅτι, ὅταν οἱ Ἑβραῖοι εἶπον· «τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν», εὐθὺς ἐκοκκίνησαν ὅλα τὰ πράγματα ὅπου εἶχον εἰς τὰς οἰκίας των, ἀκολουθῶν δὲ καὶ τὰ αὐγὰ. Ὅθεν εἰς ἐνόθυμην τοῦ θαύματος, κοκκινίζομεν καὶ ἡμεῖς τὰ αὐγὰ ἐν τῇ Ἀναστάσει· καὶ τοῦτο τὸ θαῦμα, λέγει, ὅτι τὸ ἔχομεν ἐκ παλαιᾶς παραδόσεως.

σοδον, κατὰ τὸ κρατοῦν ἔθος, μηδένα γόνου κλίνειν μέχρι τῆς ἐφεξῆς κατὰ τὴν κυριακὴν ἐσπέρας, καθ' ἣν μετὰ τὴν ἐν τῷ λυχνικῷ εἴσοδον αὖθις τὰ γόνατα κάμπτοντες, οὕτω τὰς εὐχὰς τῷ Κυρίῳ προσάγομεν. Τῆς γὰρ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐγέρσεως πρόδρομον τὴν μετὰ τὸ Σάββατον νύκτα παραλαμβάνοντες, τῶν ὕμνων ἐντεῦθεν πνευματικῶς ἀπαρχόμεθα, εἰς φῶς ἐκ σκότους τὴν ἑορτὴν καταλήγοντες, ὡς ἐν βλοκλήρῳ ἐντεῦθεν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ πανηγυρίζειν ἡμᾶς τὴν Ἀνάστασιν.

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ καὶ παρελάθομεν (διορίζει δὲ παρῶν Κανῶν) νὰ μὴ κλινώμεν γόνου εἰς τὰς Κυριακάς, ἀπὸ τοὺς Θεοφόρους Πατέρας τῆς α'. Συνόδου, δηλ. τὸν θεῖον Πέτρον, καὶ τὸν Μέγαν Βασίλειον, διὰ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου, δηλοποιούμεν εἰς τοὺς πιστοὺς, ὅτι, νὰ πύωσι μὲν τὴν γονυκλισίαν ὕστερα ἀπὸ τὴν εἴσοδον, ὅπου κάμνουσιν οἱ ἱερεῖς εἰς τὸ ἅγιον βῆμα, κατὰ τὸν ἑσπερινὸν τοῦ Σαββάτου, νὰ ἀρχίζουσι δὲ πάλιν ταύτην ὕστερα ἀπὸ τὴν εἴσοδον τῶν ἱερέων εἰς τὸ ἅγιον βῆμα, τὴν γινομένην κατὰ τὸν ἑσπερινὸν τῆς Κυριακῆς· ταῦτόν εἶπεῖν, ἀπὸ τὴν μίαν ἐσπέραν ἕως τὴν ἄλλην ἐσπέραν· πρόδρομον γὰρ καὶ προοίμιον λαμβάνοντες τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, τὴν μετὰ τὸ Σάββατον νύκτα, ἀπὸ τότε ἀρχίζομεν τοὺς ἀναστασίμους ὕμνους, καὶ ἀπὸ τὸ σκότος τῆς μετὰ τὸ Σάββατον νυκτός (ἣτις λογίζεται τῆς Κυριακῆς) ἀρχίζομεν τὴν ἑορτὴν ἕως δὲ κρατεῖ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας τῆς Κυριακῆς, τελειώνωμεν αὐτὴν, ἵνα μὲ τὸν τρόπον τοῦτον εἰς μίαν δλόκληρον νύκτα καὶ ἡμέραν πανηγυρίζωμεν τὴν Ἀνάστασιν. Ὅρα καὶ τὸν κ'. τῆς α'. (1).

ΚΑΝΩΝ 3Α'.

Τὰς τὰ ἀμβλωθρίδια διδούσας φάρμακα, καὶ τὰς δεχομένας τὰ ἐμβρυόκτονα δηλητήρια τῷ τοῦ φονέως ἐπιτιμίῳ καθυποβάλλονται.

Ἑρμηνεία.

Γυναῖκες τινές, ἐπειδὴ καὶ κρυφίως συνουσιάζόμεναι μὲ ἄνδρας, ἐξ αὐτῶν συλλαμβάνουσι, διὰ νὰ μὴ φανερωθοῦν, πίνουσι, ἢ τρώγουσι κάποια φαρμακερὰ πόματα ἢ βόδινα, διὰ μέσου τῶν ὁποίων ἀποκτείνουσιν ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῶν τὰ ἐμβρυα, καὶ ἔτσι νεκρὰ τὰ ἀποβάλλουσι. Διὰ τοῦτο ὁ παρῶν Κανὼν εἰς τὸ ἐπιτίμιον τῶν φονέων καταδικάζει τόσον τὰς γυναῖκας (ἢ τοὺς ἄνδρας) ὅπου δίδουσι τὰ τοιαῦτα, ὅσον καὶ τὰς γυναῖκας, ὅπου ταῦτα λαμβάνουσι καὶ πίνουσι, ἢ τρώγουσι αὐτὰ (2).

Συμφωνία.

α' Ὁ δὲ ἡ. τοῦ Βασιλείου αὐτολεξεῖ τοῦτο τὸ ἴδιον διορίζει. Φιλανθρωπότερον ὁμοῦ φερόμενοι τόσον οἱ ἐν Ἀγκύρᾳ Πατέρες, Καν. κά., ὅσον καὶ ὁ μέγας Βασίλειος Καν. β', οὐχὶ μέχρι τέλους ζωῆς αὐτὰς κανονίζουσι, ἀλλὰ εἰς δέκα χρόνους. Ἀμβλωθρίδια δὲ εἶναι, ὡς σημειοῦσίν τινες, καὶ μάλλον ὁ Σουίδας, τόσον αὐτὸ τὸ φαρμακικὸν βόδιον, καθὼς ὁ κ'. τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ αὐτὸ ὀνομάζει, ὅσον καὶ τὸ ἐμβρυον, ὅπου ἐκ τούτου φθαρῆ. Καὶ ἐν τῷ ζ'. δὲ βιβλίῳ τῶν βρασιλικῶν τίτλ. 39, καὶ αἱ διδούσαι γυναῖκες, καὶ αἱ λαμβάνουσαι τὰ φαρμακερὰ ταῦτα βόδινα, ὡς φρονεῦνται καταδικάζονται. Αὐτὸ τοῦτο λέγει καὶ ὁ Ἀθηναγόρας ἀπολογίᾳ ὑπὲρ τῶν χριστιανῶν. Ὅρα καὶ τὸν ζς'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ 3Β'.

Τοὺς ἀρπάζοντας γυναῖκας ἐπ' ὀνόματι συνοικεσίου, ἢ συμπράττοντας, ἢ συναιρουμένους τοῖς ἀρπάζουσιν, ὥριπεν ἡ ἁγία Σύνοδος, εἰ μὲν Κληρικοὶ εἶεν, ἐκπίπτειν τοῦ οικείου βαθμοῦ, εἰ δὲ Λαῖκοι, ἀναθεματίζεσθαι.

(1) Πότε δὲ, καὶ ἀπὸ τίνος ἀσκήθη ἀπὸ τὴν καθ' ἡμᾶς ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν ἢ Εὐαγγελικὴν αὐτῆ. Ἀποστολικὴ καὶ Πατρικὴ συνήθεια τῆς γονυκλισίας; Μετὰ ἀκριβείας νὰ εἰποῦμεν οὐκ οἴδαμεν. Συμπαιραίνομεν ὁμοῦ στοχαστικῶς, ὅτι νὰ ἀσκήθη αὕτη μετὰ τὸ σχίσμα, τινῶν ὡσὺς ἡμετέρων μὲ ὑπερβολὴν ζηλωτῶν, ἀντιφερομένων εἰς τὰ ἔθιμα τῆς δυτικῆς Ἐκκλησίας, ἀκολουθῶν δὲ καὶ εἰς τὸ κανονικὸν τοῦτο ἔθος. Καὶ ὅτι τοῦτο τὸ συμπέρασμα ἡμῶν ἐστὶν ἀληθές, ὅρα τὸν ἡμέτερον Μελέτιον τὸν Πηγᾶν, ἐν τῷ τέλει τοῦ γ'. βιβλίου περὶ χριστιανισμοῦ, ὅπου ἀναφέρει περὶ τῶν γονυκλισιῶν (σελ. σμ'. τῆς ἐν Βουκουρε-
~~στην ἐκδόσεως. Διότι καὶ ἡ παρὰ τοῖς Δυτικοῖς Παπαλήθρα λε-~~

γομένη, ἦτοι ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς στέφανος τῶν κληρικῶν, ἔθος κανονικὸν ἐν, ἀσκήθη ἀπὸ τοὺς ἡμετέρους, καὶ ὅρα τὸν κά. τῆς παρουσίας συνόδου. Καὶ ἡ παρὰ Λατίνους συνεχῆς κοινωνία τῶν μυστηρίων κανονικὴ οὐσα, ἀσκήθη ἀπὸ ἡμᾶς, καὶ ὅρα τὸ προοίμιον τοῦ τόμου τῆς Ἀγάπης, καὶ ἄλλα ὁμοῖα. Γονυκλισίαν δὲ λέγω, οὐχὶ τὰς λεγομένας μετανοίας, ἀλλ' ἐκείνην, καθ' ἣν ἐπάνω εἰς τὰ γόνατα προσευχόμεθα.

(2) Ὁ δὲ Λέων καὶ Κωνσταντίνος οἱ βασιλεῖς ἐν τῇ Ἐκλογῇ τῶν νόμων (τίτλ. κη.) λέγουσιν, ὅτι ἡ ἐκ πορνείας ἐγγαστρωθεῖσα γυνὴ, ἐὰν ἐπιβουλευθῇ τὴν κοιλίαν τῆς, διὰ νὰ ἀποβάλῃ τὸ παιδί, νὰ δέρνεται, καὶ νὰ ἐξορίζεται.

Ἑρμηνεία.

Ὁ πρῶτον κανὼν αὐτολεξεῖ κζ'. Κανὼν τῆς δ'. ἐστὶ, καὶ ἀνάγνωθι τὴν ἑρμηνείαν ἐκεῖ.

ΚΑΝΩΝ ΖΓ'.

Ἡ ἀναχωρήσαντος τοῦ ἀνδρὸς, καὶ ἀφανοῦς ὄντος, πρὸ τοῦ πυσθῆναι περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἐτέρω συνοικοῦσα μοιχᾶται. Ὡσαύτως καὶ στρατιωτίδες, αἱ, τῶν ἀνδρῶν ἀφανῶν ὄντων, γαμηθεῖσαι, τῷ αὐτῷ ὑπόκεινται λόγῳ, ὥσπερ καὶ αἱ διὰ τὴν ἀποδημίαν τοῦ ἀνδρὸς μὴ ἀναμείνας τὴν ἐπάνοδον. Πλὴν ἔχει τινὰ συγγνώμην τὸ πρᾶγμα ἐνταῦθα, διὰ τὸ μᾶλλον πρὸς θάνατον εἶναι τὴν ὑπόνοιαν. Ἡ δὲ τῷ καταλειφθῆναι πρὸς καιρὸν παρὰ τῆς γυναικὸς, κατὰ ἄγνοιαν γημαμένη, εἴτε ἀφείδσα διὰ τὸ ἐπανελθεῖν πρὸς αὐτὸν τὴν προτέραν, ἐπόρνευτε μὲν, ἐν ἀγνοίᾳ δέ. Γάμου οὖν οὐκ εἰρχθήσεται, κάλλιον δὲ ἐὰν μείνῃ οὕτως. Εἰ δέ γε ὁ στρατιώτης ἐπανέλθῃ χρόνῳ ποτὲ, οὐ ἡ γυνὴ διὰ τὴν ἐπὶ πολὺ ἐκείνου ἀπόλειψιν, ἐτέρῳ συνήθη ἀνδρὶ, οὗτος, εἰ προαιρεῖται, τὴν οἰκίαν αὐτῆς ἀπολαβέτω γυναικᾶ, συγγνώμης αὐτῆς ἐπὶ τῇ ἀγνοίᾳ δεδομένης καὶ τῷ ταύτην εἰσοικιταμένῳ κατὰ δεύτερον γάμον ἀνδρὶ (1).

Ἑρμηνεία.

Ὁ Κανὼν οὗτος ἀπὸ τρεῖς Κανόνες σύγκειται τοῦ Μεγάλου Βασιλείου (ἡ μὲν γὰρ ἀρχὴ αὐτοῦ αὐτολεξεῖ Κανὼν λά. ἐκείνου ἐστὶ). λέγων, ἐὰν ἀναχωρήσῃ τινὸς γυναικὸς ὁ ἀνὴρ καὶ εἰς πολὺν καιρὸν δὲν ἔλθῃ, αὐτὴ δὲ πρὸ τοῦ νὰ ἀκούσῃ καὶ νὰ πληροφρηθῇ ὅτι ἀπέθανεν ὁ ἀνδρὸς τῆς, πάρῃ ἄλλον, μοιχαλὶς εἶναι (2) (τὸ δὲ ἀλόλουθον εἶναι αὐτολεξεῖ Κανὼν λς'. τοῦ Βασιλείου)· παρομοίως καὶ αἱ γυναικεῖς τῶν στρατιωτῶν, ἐὰν δευτεροῦ-πανδρευθῶν, μὲ τὸ νὰ μὴ ἀκούωνται νὰ ἔλθουν οἱ ἄνδρες τῶν, μοιχαλίδες εἶναι. Ὅμως αἱ γυναῖκες αὐταὶ δευτεροῦ-πανδρευόμεναι, ἔχουν κἄποιαν συγχώρησιν (περισσότεραν δηλ. ἀπὸ τὰς δευτεροῦ-πανδρευθείσας τῶν μὴ στρατιωτῶν), καθ' ὅτι οἱ ἄνδρες αὐτῶν στρατιῶται ὄντες καὶ ἐν πολέμοις ἀναστρεφόμενοι, περισσότερον ὑπονοοῦνται νὰ ἀπέθαναν παρὰ νὰ ζῶν (3). Ἐκείνη δὲ ἡ γυνὴ, ἥτις (τὸ μέρος τοῦτο τοῦ Κανόνος αὐτολεξεῖ μς'. τοῦ Βασιλείου ἐστὶ) λάβῃ εἰς ἄνδρα ἐκείνον ὁποῦ ἀφῆθ' ἐπὶ καιρὸν ἀπὸ τὴν γυναῖκά του, μὴ γινώσκουσα ὅτι ἦτο ὑπανδρὸς, ἔπειτα παραιτηθῆ ἀπὸ αὐτὸν μὲ τὸ νὰ ἐπαναγύρισεν εἰς αὐτὸν ἢ προτέρα γυνή, ἐπόρνευσε μὲν, ἐν ἀγνοίᾳ ὁμῶς, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὡς μοιχαλὶς καταδικάζεται. Ὅθεν δὲν θέλει ἐμποδισθῆ ἀπὸ τοῦ νὰ λάβῃ νόμιμον ἄνδρα, ἐὰν θελήτῃ. Καλλίτερα ὁμῶς εἶναι καὶ ἀσφαλέστερα, ἐὰν δὲν ὑπανδρευθῇ. Ἐὶ ὑπόλοιπον δὲ τοῦ Κανόνος εἶναι ἴδιος διορισμὸς τῆς Συνόδου. Ἀνίσως δὲ ἐπιστρέψῃ ὁ στρατιώτης ἀπὸ τὸν πόλεμον μετὰ χρόνου, τοῦ ὁποίου ἡ γυνὴ ἐδευτεροῦ-πανδρεύθη διὰ τὴν πολυχρόνιον ξεντείαν ἐκείνου, οὗτος λέγω, ἐὰν θέλῃ, λαμβάνει πάλιν τὴν γυναῖκά του, συγχωρῶντας τόσον εἰς αὐτήν, ὅσον καὶ εἰς τὸν ἄνδρα τὸν δεύτερον ὁποῦ τὴν ἐπῆρε, διατὶ μὴ ἠξέζουσαν ὅτι αὐτὸς ζῆ, ὑπανδρεύθησαν (4).

(1) Διὰ τοῦτο καὶ ὁ βασιλεὺς Δαβὶδ ἐπῆρε πάλιν ὀπίσω τὴν γυναῖκά του Μελχὼλ, δευτεροῦ-πανδρευθείσαν μὲ τὸν Φαλιτὴλ, συγχωρήσας αὐτοῖς. ἐπειδὴ, κατὰ τὸν Θεοδώρητον, μὲ βίαν αὐτοῦς ὁ Σαουλ ὑπάνδρευσε, καὶ στανικῶς ἡ Μελχὼλ ἐπῆρε τὸν δεύτερον ἄνδρα αὐτὸν (β'. Βασίλ. γ'. 14)· καὶ τοῦτο δὲ σημειώσαι. ὅτι ἐὰν ἡ γυνὴ τοῦ ἐλθόντος στρατιώτου δὲν θέλῃ αὐτὸν, κατ' οὐδένα τρόπον δὲν συγχωρεῖται νὰ ἔχῃ τὸν δεύτερον ἄνδρα, διατὶ καὶ αὐτὴ καὶ ἐκεῖνος εἶναι καὶ λέγονται μοιχοί.

(2) Διὸ καὶ ὁ Νικήτας Ἑρακλείας λέγει· «Ὅτι ἐὰν ἀναχωρήσῃ τινὸς γυναικὸς ὁ ἀνὴρ εἰς ἄλλον τόπον, καὶ ἐκεῖ ἀποκτήσῃ παλλακίην, καὶ ἡ γυνὴ του τὸν καρτερήσῃ τρεῖς χρόνους, καὶ δὲν ἔλθῃ. ὁ μὲν ἄνδρας τῆς αὐτοῦ, ἀπὸ μὲν τὴν παλλακίην θέλει χωρῆσθῃ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀπὸ τὴν γυναῖκά του· ἡ δὲ γυνὴ του δὲν ἠμπορεῖ νὰ λάβῃ ἄλλον ἄνδρα, ἀλλὰ νὰ μὲν ἔτσι· ἐλευθερά γὰρ εἶναι μόνον νὰ δευτεροῦ-πανδρευέται, ὅταν ἀποθάνῃ ὁ ἄνδρας τῆς, κατὰ τὸν Ἀπόστολ. (σελ. 310 τῆς Γιοῦρ Γραικορωμ.), καὶ ὅχι δταν ζῆ. Ἡ δὲ Νεαρά Λέοντος διορίζει ὅτι, ἐὰν τὸ ἐν μέρος τοῦ ἀνδρογόνου σκλαβωθῇ, τὸ μέρος ὁποῦ μένει· ἐλευθερον δὲν δύναται νὰ ὑπανδρευθῇ. Εἰ δὲ καὶ ὑπανδρευθῇ, ἔχει ἄδειαν νὰ τὸ παίρῃ πάλιν τὸ μέρος ὁποῦ ἐσκλαβώθη, ὅταν ἐλευθερωθῇ, καὶ νὰ διαλύῃ τὸν γάμον.»

(3) Ἐσμφώνως μὲ τὸν παρόντα Κανὼνα διορίζεται καὶ ἡ ριζ'.

Ἰουστινιάνειος Νεαρά, κειμένη ἐν τῷ ζ'. τίτλ. τοῦ κη'. βιβλίου τῶν Βασιλικ. (παρὰ Φωτίῳ τίτλ. ιγ'. κεφ. γ'.) λέγουσα· Ἐὰν στρατιώτης, ἢ σχολάριος, ἢ φοιδερᾶτος, ἢ ἄλλος τις ἀρματωμένος εὑρίσκειται εἰς ἐκστρατείαν καὶ πόλεμον ὅσους ἤποτε χρόνους, πρέπει νὰ τὸν προμένη ἡ γυνὴ του, καὶ ἂν γράμματα δὲν ἔλαβεν ἀπὸ αὐτόν. Εἰ δὲ καὶ ἀκούσῃ ὅτι ἀπέθανε. νὰ μὴ ὑπανδρευθῆται, ἐὰν δὲν ἐρωτήσῃ ἢ αὐτὴ ἢ ἴδια, ἢ οἱ γονεῖς τῆς. τοὺς Πρύταρας καὶ Χαρτουλαρίους καὶ τὸν Τριβοῦνον τοῦ τάγματος ἐκείνου, εἰς τὸ ὁποῖον εὑρίσκειτο ὁ ἄνδρας αὐτῆς, ὅτινες ἐμπροσθεν τῶν Εὐαγγελίων θέλουσιν βεβαιώσασθαι ἐγγράφως, ὅτι ἀληθῶς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐτελεύτησεν, αὐτὴ δὲ καὶ λαμβάνουσα τὸ γράμμα ἀπὸ αὐτοῦ, ἂς μὴ ὑπανδρευέται ἕνα χρόνον μετὰ ταῦτα· εἰ δὲ μὲ τοιοῦτον τρόπον δὲν ὑπανδρευθῆ, ὡς μοιχαλὶς νὰ τιμωρῆται καὶ αὐτὴ καὶ ὁ ἄνδρας ὁποῦ ἤθελε τὴν λάβῃ, καὶ δέκα λίτρας χρυσᾶς νὰ δίδουσιν εἰς τὸν στρατιώτην τὸν ἀληθινὸν ἄνδρα, ὅταν ἐπιστρέψῃ ἀπὸ τὸν πόλεμον, ὅστις καὶ ἔχει τὴν ἄδειαν, ἐὰν θέλῃ, νὰ παίρῃ πάλιν τὴν ἴδιαν γυναῖκά του.»

(4) Λέγει δὲ ὁ Βλάσταρις, ὅτι οἱ Πατέρες οὗτοι, ὤρισαν νὰ ἔχουν συγχώρησιν διὰ δευτερογαμίαν αἱ γυναῖκες ἐκεῖναι, ὁποῦ εἶναι ἐτοιμαὶ νὰ παραιτήσων τὸν δεύτερον ἄνδρα, καὶ δὲν ἐπιμένουν εἰς τὸ ἐξ ἀγνοίας αὐτὸ ἀμάρτημα τοῦ δευτέρου γάμου. Ὅχι ὁμῶς νὰ συγχωροῦνται καὶ ἐκεῖναι ὁποῦ ἀντιστέκοντα,

ΚΑΝΩΝ 3Δ'.

Τους ὀμνύοντες ὄρκους ἑλληνικούς ὁ Κανὼν ἐπιτιμῖαις καθυποβάλλει· καὶ ἡμεῖς τούτους ἀφορισμὸν ὀρίζομεν.

Ἑρμηνεία.

Ἡ τῶν ἑλλήνων συνήθειαις πρέπει νὰ μισοῦνται ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς, διὰ τοῦτο ὁ παρὼν Κανὼν ἀφορίζει ἐκείνους τοὺς χριστιανούς ὅπου κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν Ἑλλήνων ὀμνύουν, ἢ εἰς τοὺς ψευδώνυμους θεοὺς ἐκείνων, λέγοντες μὰ τὸν Δία, ἢ εἰς τὰ στοιχεῖα, ὅλον μὰ τὸν Ἥλιον, μὰ τὸν Οὐρανὸν, καὶ ἄλλα παρόμοια, καθὼς ὁ πρῶτος τοῦ Βασιλείου Κανὼν, εἰς ἐπιτιμῖαις ὑποβάλλει αὐτούς. Πλὴν ὁ μὲν Βασιλεὺς ἑνδεκα χρόνους κανονίζει ἐκείνους ὅπου χωρὶς μεγάλῃ ἀνάγκῃ βρασάνων ἀρνηθῶν τὴν πίστιν καὶ φέχουν εἰδωλόθυτα, καὶ ὁμῶσον ὄρκους τῶν Ἑλλήνων, καθὼς αὐτοὶ δηλ. τοὺς πιστεύουν. Ὁ δὲ παρὼν Κανὼν τῆς Συνόδου ἀφορίζει, ὡς λέγει ὁ Βασιλεὺς, ὄχι μόνον τούτους, ἀλλὰ καὶ τοὺς μὴ ἀρνηθέντας τὴν πίστιν χριστιανούς, ὀμνύοντες δὲ ὄρκους κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν Ἑλλήνων. Δι' οὗ καὶ ὁ τοιοῦτος ὄρκος, ἀλλὰ δὴ καὶ πᾶς ὁ κατὰ ἀδοκίμου θρησκείας, ὁμοθεῖς οὐ φυλάττεται, κατὰ τὸ ἰθ'. κεφ. τοῦ ἰγ'. τίτλ. Φωτίου.

Συμφωνία.

«Οὐ μόνον δὲ οἱ κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν ἑλλήνων γινόμενοι ὄρκοι εἶναι ἐμποδισμένοι ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς, ἀλλὰ καὶ κάθε ὄρκος ἀπλῶς. Λέγει γὰρ ὁ Κύριος· νὰ μὴ ὀμνύωμεν παντελῶς, καὶ μὲ τὴν ὀλότητα, οὔτε εἰς τὸν οὐρανὸν, οὔτε εἰς τὴν γῆν, οὔτε εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, οὔτε εἰς τὴν ἰδίαν μας κερκλήν· ἀλλ' ἀντὶ διὰ κάθε ὄρκον νὰ λέγωμεν μόνον τὸ, ναί, ναί, καὶ τὸ οὐ, οὐ. Ὅ,τι δὲ ἄλλο εἰποῦμεν πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ αὐτῶν, εἶναι ἐκ τοῦ Διαβόλου (1).

καὶ δὲν θέλουν νὰ χωρίσουν τοὺς δευτέρους ἄνδρας των (κεφ. ε'. στοιχ. γ').

(1) «Διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεὸς Χρυσόστομος, ἐναντιούμενος εἰς ἐκείνους ὅπου θέλουσι νὰ γίνωνται ὄρκοι, λέγει (ὁμιλία η'. εἰς τοὺς ἀνδριάντας) λοιπὸν (μοῦ λέγεις) τί ἔχει νὰ κάμῃ τινὰς ὅταν ἦναι ἀνάγκη διὰ νὰ ὁμῶσῃ; καὶ ἀποκρίνεται· ὅπου εἶναι παράβασις νόμου, ἐκεῖ δὲν χωρεῖ καμία ἀνάγκη. Καὶ εἶναι δυνατὸν (μοῦ λέγεις) τελείως νὰ μὴ ὁμνῆ τινὰς; Τί λέγεις; ἀποκρίνεται· Ὁ Θεὸς ἐπρόσταξε, καὶ σὺ ἐρωτᾷς, ἂν ἦναι δυνατόν νὰ φυλάξῃς τὴν προσταγὴν σου; περισσότερον εἶναι ἀδύνατον τὸ νὰ μὴ φυλάξῃς τὴν προσταγὴν σου, παρὰ τὸ νὰ τὴν φυλάξῃς. Καὶ πάλιν λέγει (Κατηχῆσ. α'. πρὸς τοὺς μέλλοντας φωτισθῆναι) θέλω νὰ ἐξαλείψω ἕνα κακὸν πεπαλαιωμένον, ὅπου ἐσυνετίσθη. Θέλω, λέγω, νὰ ἐξαλείψω, ὄχι μόνον τοὺς κακοὺς καὶ ψεύτικους ὄρκους, ἀλλὰ καὶ τοὺς καλοὺς καὶ ἀληθεῖς· ἀλλὰ μοῦ λέγεις, ὁ δεῖνα ἄνθρωπος, ὁ ἐνάρετος, ὁ ἱερωμένος, ὁ σώφρων καὶ εὐλαθῆς, ὡμοσε καὶ ἔκαμεν ὄρκον· ἐγὼ δὲ καὶ εἰς τοῦτο σοῦ ἀποκρίνομαι· Μὴ μοι λέγεις πῶς ὁ ἐνάρετος, ὁ ἱερωμένος, ὁ σώφρων καὶ ὁ εὐλαθῆς ὡμοσεν, ἀλλὰ ἀνίσως θέλῃς, εἰπέ μοι πῶς αὐτὸς ὅπου ὡμοσεν, εἶναι ὁ Πέτρος, ἢ ὁ Παῦλος, ἢ Ἄγγελος ἀπὸ τὸν Οὐρανόν. Διότι, ἂν καὶ αὐτοὶ, καθ' ὑπόθεσιν, ἦναι ὅπου ὡμοσαν, οἱ τόσον μεγάλοι, ἐγὼ δὲν ὑποστέλλομαι διὰ τὴν μεγαλειότητά τους. Ἐπειδὴ καὶ ὁ νόμος ὅπου ἐμποδίζει ἀπλῶς κάθε ὄρκον, καὶ τὸν ὅποιον σὰς ἀναγινώσκω ἐγὼ, δὲν εἶναι τοῦ Πέτρου, ἢ τοῦ Παύλου, ἢ τῶν Ἀγγέλων, καὶ ἀπλῶς τῶν συνδούλων, ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου Βασιλέως τῶν ἀπάντων Θεοῦ. Ὅταν δὲ Βασιλικά γράμματα ἀναγινώσκωνται, πρέπει νὰ σιωποῦν οἱ δοῦλοι, ὅσον καὶ ἂν ἦναι ἀξιωματικοί. Διότι ἂν ἔχῃς νὰ εἰπῆς πῶς ὁ Χριστὸς ἐπρόσταξε νὰ ὀμνύωμεν, ἢ πῶς ὁ Χριστὸς δὲν παιδεύει ἐκείνους ὅπου ὀμνύουσι, δεῖξον ποῦ τοῦτο λέγει, καὶ ἐγὼ πείθομαι. Εἰ δὲ ὁ Χριστὸς μὲ τὴν σπουδὴν ἐμποδίζει τὸ νὰ ὀμνύωμεν, καὶ τόσον προνοεῖται διὰ νὰ μὴ γίνωνται ὄρκοι τελείως, ὥστε ὅπου συναριθμῆ μετὰ τὸν πονηρὸν, (ἦτοι τὸν διάβολον) ἐκεῖνον ὅπου ὀμνύει· τὸ γὰρ περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστὶ. φησὶ. Τί φέρνεις εἰς τὸ μέσον τὸν δεῖνα, καὶ τὸν δεῖνα; διότι δὲν θέλει κρίνει ὁ Θεὸς τὸν ὀμνύοντα, διὰ τὸ ἐκ ρα-

θυμίας ἄλλος προτῆτερα σύνδουλός του ὡμοσεν, ἀλλὰ θέλει τὸν καταδικάσει, διὰ τὴν παρέβη τὴν προσταγὴν τοῦ νόμου του. Ἐπρόσταξε, θέλει τοῦ εἰπῆ ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἔπρεπεν ἐσὺ νὰ πεισθῆς εἰς τὴν προσταγὴν μου, καὶ ὄχι νὰ μοῦ προβάλλῃς τὸν ἕνα καὶ τὸν ἄλλον, καὶ τὰς παραβάσεις τῶν ἄλλων νὰ περιεργάζεσαι· καὶ παρακατιῶν λέγει· Κἂν μυριάκις ἦναι θαυμαστὸς καὶ μέγας ὁ παραβαίνων τὸν νόμον τὸν περὶ ὄρκων, ἐξάπαντος θέλει δώσει τὴν ὀφειλομένην εἰς τὴν παράβασιν ταύτην τιμωρίαν, ἐπειδὴ δὲν εἶναι προσωπολήπτης ὁ Θεός. Ὅθεν καὶ ὁ μέγας Βασιλεὺς εἰς τὰ ἐπιτίμια ὅπου κάμνει, τοὺς μὲν ἄνδρας ἀφορίζει μίαν ἐβδομάδα, ἀνίσως ὁμῶσον ἄλλον τινὰ ὄρκον πλὴν τοῦ ναί, καὶ τοῦ οὐ. Τὰς δὲ γυναῖκας ὅπου ὁμῶσον τὸν τυχόντα ὄρκον, δύο ἐβδομάδας ἀφορίζει. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Χρυσόστομος (ὁμιλ. ιε'. εἰς τοὺς ἀνδριάντ. καὶ ιζ'. εἰς τὸν Ματθ.) κανονίζει ἐκείνους ὅπου ὁμῶσι τοὺς ματαίους καὶ συνειθισμένους εἰς τοὺς πολλοὺς ὄρκους, νὰ μὴ δειπνῇ, ἀλλὰ ἀδειπνος νὰ κοιμᾶται, ἂν διωρθωθῇ. Εἰ δὲ καὶ δὲν διορθῶνται, νὰ χωρίζεται ἀπὸ τὴν ἁγίαν Κοινωνίαν, καὶ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, ὡς οἱ πόρνοι, μοιχοὶ καὶ φονεῖς. Ὁ αὐτὸς δὲ Χρυσόστομος. (ὁμιλ. ε'. καὶ ιδ'. καὶ ιε'. εἰς τοὺς ἀνδριάντ. καὶ ἐκλογ. λόγῳ κη'. περὶ ὄρκου) εἰς τὰ αὐτὰ ἐπιτίμια καταδικάζει καὶ ἐκείνους ὅπου ἐπιπορεύσονται, καὶ ἐκείνους ὅπου ἀναγκάσουν αὐτούς νὰ ἐπιπορεύσονται, ἢ καὶ νὰ κάμουν ὄρκους. Τούτων οὕτως εἰρημένων, ἂς ἐντραποῦν καὶ ἂς ἐπιστομισθοῦν τόσον ὁ Βασιλεὺς (ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ κθ'. Καν. τοῦ Βασιλ.), ὅσον καὶ οἱ ἀκόλουθοι, λέγοντες, ὅτι εἶναι νόμιμον πρᾶγμα τὸ νὰ γίνωνται ὄρκοι καλοὶ καὶ ἀληθεῖς, ἕνα μὲν, διὰ τὸ καὶ οἱ Βασιλικοὶ νόμοι συγχωροῦσι τοὺς ὄρκους, καὶ ἄλλο δὲ, διὰ τὸ νὰ μὴ ὁμῶσῃ τελείως τινὰς, τοῦτο εἶναι τῶν τελείων. Τὸ δὲ νὰ ὁμνῆ, τῶν ἀτελῶν, καὶ ἀκολούθως ἀδύνατον εἶναι νὰ φυλαχθοῦν ἀπὸ ὅλους αἱ ἐντολαί. Πρὸς μὲν οὖν τὸ πρῶτον ἀποκρινόμεθα ἐκεῖνα ὅπου εἰς διάφορα μέρη προείπομεν. Ὅτι δηλ. οἱ Βασιλεῖς δὲν ἐκθέτουσι πολλάκις πρὸς τὸ συμφέρον τοὺς νόμους, κατὰ τὸν Χρυσόστομον, καὶ ὅτι, κατ' αὐτούς τοὺς ἰδίους Βασιλεῖς, πρέπει νὰ ἀκυρώνωνται ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ νόμοι, ὅπου ἐναντιώνονται εἰς τοὺς θεοὺς Κανόνας, καὶ μάλιστα εἰς τὰς θείας Γραφὰς καὶ τὰ Εὐαγγέλια. Πρὸς δὲ τὸ β'. ἀποκρινόμεθα,

[Ματθ. έ. 34]. Αυτό τοῦτο προσθεβαίει καὶ ὁ Ἄδελφός τοῦ Ἰακώβου· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ τῆς Παλιᾶς Προφη-
της Ὡσηε ἐμποδίζει τοὺς ὄρκους λέγων. «Μὴ ὀμνύετε ζῶντα Κύριον». [Ὡσηε δ'. 16. Ἰακώβ. έ. 12]. Δι' ὃ καὶ
ὁ Μέγας Βασιλεὺς Κανὼν κη'. λέγει, ὅτι ὁ ὄρκος εἶναι καθάπαξ ἐμποδισμένος, καὶ πολλῶ μᾶλλον ἐκεῖνος
ὁποῦ γένη διὰ τὴν κακοποιήσῃ τινὰ ἄλλον. Ὅθεν οἱ ἄρχοντες ἐκεῖνοι, ὁποῦ ὀμνύουν διὰ τὴν κακοποιήσῃ τοὺς
ἀρχομένους καὶ ὑποκειμένους εἰς αὐτοὺς προστάζει καὶ τὴν μετανοοῦν, δικαί προπετῶς ὄμοσεν, καὶ τὴν μὴ μέ-
νουν εἰς τοὺς ἐπὶ κακῶ ὄρκους αὐτοῦς. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ 1. Καν. κατηγορεῖ τὸν Σεβήρον, διὰτὶ ἔκχευε πρὸς
Κανόνες, καὶ ἔδωκε μὲ ὄρκον τὸν πρεσβύτερον Κυριακὸν, ἔξω ἀπὸ τὴν νομοθεσίαν τῶν Εὐαγγελίων. Καὶ δι' αὐτὸν
δὲν πρέπει τὴν κάμνη ὄρκον τινὰς, ταῦτα. Εἰ δὲ καὶ φθάσει τὴν κάμνη, καὶ ἔπειτα τὸν παραβῆ, κανονίζεται ἁ-
πλῶς καὶ ἀπροσδιόριστως ἐν τῷ ζδ'. κανόνι ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Βασιλείου δέκα χρόνους τὴν ἀπέχη τῆς Κοινωνίας.
Ἐν δὲ τῷ πβ'. αὐτοῦ μετὰ προσδιορισμοῦ κανονίζεται· εἰ μὲν γὰρ ἀπὸ βίαν καὶ ἀνάγκην παρέβῃ τὸν ὄρκον, ἔξ
χρόνους ἐπιτιμᾶται, εἰ δὲ χωρὶς ἀνάγκην, ἐπὶ τὴν χρόνους. Ὁ αὐτὸς Βασίλ. ἐν τῷ κη'. αὐτοῦ κανόνι, ἀλλὰ δὴ καὶ
ἐν τοῖς κατ' ἐπιτομῆν ὄρ. ρλζ'. καταγέλαστα, λέγει, τὸ τὴν ὑποσχεθῆ τινὰς εἰς τὸν Θεὸν τὴν μὴ φάγη χοίριον
κρέας, ἢ τὸ τὴν κρίνη τὴν ἀπέχη εἰς τόσον καιρὸν ἄλλου τινὸς φρητοῦ, ἢ πιστοῦ, καὶ αἰ τοικῶτα μὲν ἀπαίδευ-
τοι ὑποσχέσεις πρέπει τὴν μὴ γίνωνται, ἢ δὲ μετὰ χεῖρας τῶν βρωμάτων πρέπει τὴν ἦναι ἀδιάφορος. Εἰ δὲ καὶ
κατὰ τὸν ιζ'. κανὼνα αὐτοῦ ἐσυγχώρησεν ὁ Βασίλειος τὴν λειτουργίαν ὁ Βιάνωρ, ὅστις ὄμοσε τὴν μὴ λειτουργίαν, ἀλλ'

ὅτι ὅλαι αἱ ἐντολαί, καὶ ἀκολούθως καὶ ἡ τῶν ὄρκων, ἀπὸ ὅλους
πρέπει τὴν φυλάττωνται. Διὰ τοῦτο ἀπὸ μὲν τὸ ἓνα μέρος ὁ
Κύριος παρήγγειλεν εἰς τοὺς Ἀποστόλους τὴν διδάσκουσαν τοὺς
πιστοὺς εἰς τὸ τὴν φυλάττωνται, ὅχι ἄλλα μὲν ἄλλα δὲ ὅχι·
ἀλλὰ ὅλα χωρὶς καμμίαν ἐξαιρέσιν, ὅσα αὐτὸς εἰς αὐτοὺς ἐνε-
τείλατο, καὶ ὅτι ὅποιος λύσῃ μίαν ἀπὸ τὰς μικροτάτας ἐντο-
λάς, θέλει ὀνομασθῆ μικροτάτος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.
Ἀπὸ δὲ τὸ ἄλλο μέρος ὁ μέγας Βασίλειος (προσέμ. τῶν κατὰ
πλάτ. ὄρ.) μεγάλην λέγει, ὑπερφάνεια εἶναι, τὸ τὴν γινώμεθα
ἡμεῖς τοῦ νομοθέτου Θεοῦ κριταί, καὶ ἄλλους μὲν νόμους αὐτοῦ
τὴν ἐγκρίνωμεν ὡς καλοὺς, ἄλλους δὲ τὴν καταφρονούμεν, εἰς
καιρὸν ὁποῦ αὐτὸς μᾶς ἐπρόσταξεν ὅλους ὅλας τὰς ἐντολάς του
τὴν φυλάττωμεν. Διότι· ἂν ὅλαι δὲν ἦσαν ἀναγκαῖαι διὰ τὴν σω-
τηρίαν μας, δὲν ἤθελε γραφοῦν, οὔτε ἤθελε προσταχθῆ τὴν φυ-
λάττωνται ὅλαι. Ἡξεύρομεν δι' αὐτὴν τὴν Παλαιὰν Γραφὴν ἐσυγ-
χωροῦντο οἱ ἀληθεῖς καὶ νόμιμοι ὄρκοι (Δευτερ. ς'. 13. ψαλμ.
ξβ'. 11. Ἰερει. δ'. 2. καὶ ἀλλαχοῦ) καὶ ἐσυγχωροῦντο. μὴ ὅχι
ἐνομοθετοῦντο. Ἄλλο δὲ εἶναι ἐσυγχώρησις, καὶ ἄλλο νομοθεσία·
ἐσυγχωροῦντο διὰ τὴν ἀτέλειαν καὶ νηπιότητα τῶν Ἰουδαίων
πρὸς ἀποφυγὴν τῆς εἰδωλολατρίας. Τὸ θεῖον Εὐαγγέλιον μὲ
στερεὰν ἀπόφασιν. ὅχι μόνον εἰς τοῦ Θεοῦ τὸ ὄνομα δὲν συγ-
χωρεῖ τὴν ὁμολογήσῃ τινὰς, ἀλλ' οὔτε τὴν ἰδίαν του κεφαλῆν, προστά-
ζων ὅτι. ἂν δὲν περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη μας περισσύτερον ἀπὸ
τὴν τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων, καὶ ἀπλῶς τὴν τοῦ Νό-
μου, δὲν δυνάμεθα τὴν εἰσελθῶμεν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρα-
νῶν. Οὐδὲ γὰρ κατὰ τῶν κτισμάτων πρέπει τὴν ὀμνύσῃ τινὰς,
διὰτὶ ἔτσι κατὰ τοῦ Κρίστου πάλιν ὁ ὄρκος γίνεται, κατὰ τὸν
Χρυσόστομον. Τὸ δὲ τὴν ὑμετέραν καύχησιν, ἡ ὀρκίζω ὑμᾶς
τὸν Κύριον, καὶ ὅσα ἄλλα λέγων ὁ Παῦλος συμπαραλαμβάνει
πρὸς βεβαίωσιν τὸ τοῦ Θεοῦ ὄνομα, ταῦτα, σχήματα μὲν ὄρκου
εἰσιν, οὐχὶ δὲ καὶ ὄρκος, καθὼς λέγει ὁ Χρυσόστομος (ἵσως δὲ
ταῦτα οὕτω λέγει ὁ Παῦλος, πρῶτον μὲν ἐκ πολλῆς ἀνάγ-
κης καὶ βίας, καὶ δεύτερον, ὅχι διὰ κἄνενα πρᾶγμα ἀνθρώπων,
ἢ ὅλων τοῦ κόσμου τούτου, ἀλλὰ περὶ κινδύνου τῆς πίστεως,
καὶ ἀπλῶς περὶ Θεοῦ καὶ θεῶν πραγμάτων, καὶ κατ' οἰκονο-
μίαν, οὐ κατ' ἀκριβείαν καὶ νομοθεσίαν)· ἂν δὲ διὰ ὅλας τὰς
μυριάδας τοῦ χρυσοῦ, θετέον, ἤθελεν ὀρκισθῆ τινὰς εἰς τὸν Θεόν,
οὗτος ἐναντιόνομα καὶ σφάλλει εἰς τὴν γ'. ἐντολήν τοῦ Δεκα-
λόγου, ἣτις ὀρίζει τὴν μὴ λαμβάνῃ τινὰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ
ματαιῶ, ἐπειδὴ ὁ κόσμος ὅλος, καὶ τὰ ἐν κόσμῳ, μάταια εἰσιν
ὡς εὐτελῆ καὶ φθαρτά. Τοῦτο γινώσκοντας ἀπὸ τὸν ἔμφυτον
καὶ κοινὸν εἰς ὅλους νόμον τῆς συνειδήσεως, Κλεινίας ἐκεῖνος ὁ

τοῦ Πυθαγόρου μαθητῆς, καὶ ἐθνικός ὢν, καὶ δυνάμενος τὴν ἀπο-
φύγη τριῶν ταλάντων ζημίαν. ἂν ἤθελε κάμνη ὄρκον ἀληθῆ, δὲν
ὄμοσεν ὁμοίως, ἀλλὰ τὰ ἐπλήρωσε, καθὼς μαρτυρεῖ αὐτὸ τοῦτο
ὁ μέγας Βασίλειος. Σημειώσαι δὲ ὅτι οἱ μὲν πολιτικοὶ νόμοι,
ἀφ' οὗ ἀναψηλαφηθῆ, ἤτοι ἐξεταχθῆ καὶ φανῆ ψεύτικος ὁ ὄρ-
κος, τότε παιδεύει τοὺς ἐπιόρκους, οἱ δὲ ἱεροὶ Κανόνες, ἐκεῖνους
μὲν τοὺς ἐπιόρκους, τῶν ὁμοίων ἐψηλαφηθῆ ὁ ὄρκος, εἰς τοὺς τό-
πους διορίζουσι τῶν μετανοοῦντων, ἐκεῖνους δὲ, τῶν ὁμοίων ὁ
ὄρκος δὲν ἀνεψηλαφηθῆ, μόνως χωρίζουσι τῆς Κοινωνίας. καὶ οὐ
τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς μετὰ τῶν πιστῶν εὐχῆς. Ὅρα τὸ ἰη'.
Κεφάλ. τοῦ ἰγ'. τοῦ νομικοῦ Φωτ. καὶ τὰ εἰς ἐκεῖνο σχόλια τοῦ
Βαλααμῶνος, ἀλλὰ δὴ καὶ τὸν Ἀρμενόπουλον βιβλ. α'. τίτλ.
ζ'. Ἰστέον δὲ ὅτι ὁ εἰς τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον γινόμενος ὄρκος,
εἰς αὐτὸν γίνεται τὸν διὰ τοῦ Εὐαγγελίου παριστανόμενον καὶ
λαλοῦντα Θεόν. Προστίθῃ καὶ ἐκεῖνο ὁποῦ λέγει ὁ μέγας Ἀ-
θανάσιος εἰς τὴν γ'. τοῦ Δεκαλόγου ἐντολήν· «ἂν ὅλων εἶναι
ἄξιος τινὰς τὴν ὀνομασίαν Θεοῦ, βέβαια οὗτος εἶναι ἀξιοπίστος
καὶ χωρὶς ὄρκου τὴν πιστευθῆ. Ὁ γὰρ ἱκανὸς ὢν πρὸς τὸ με-
γαλῆτερον, πολλῶ μᾶλλον εἶναι ἱκανὸς πρὸς τὸ μικρότερον. Ὅχι
καὶ δὲν εἶναι ἀξιοπίστος χωρὶς ὄρκου τὴν πιστευθῆ, ἄρα οὐδὲ ἄ-
ξιος εἶναι τὴν ὀνομασίαν τοῦ ὀνομα τοῦ Θεοῦ» καὶ ὅρα πῶς ὁ μέ-
γας οὗτος Πατὴρ μὲ δύο λόγια ἀποδεικνύει ὅτι εἶναι περιττὸν
τὸ τὴν γίνεται ὅλων ὄρκος· διὸ καὶ οἱ πολιτικοὶ αὐτοὶ νόμοι δὲν
θελοῦσι τὴν ὀμνύουσιν οἱ ἀξιοπίστοι μάρτυρες. Λέγει δὲ καὶ ἡ
ζ'. Σύνοδος ἐν τῇ ς'. πράξει· ὄρκον μὴ εἰσώμεν τὸ στόμα, ἀλλὰ
τῆς Κυριακῆς φωνῆς ἀκούσωμεν λεγούσης· «ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν
μὴ ὁμολογῆσῃ ὅλων» καὶ ὅρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ οἰ'. Ἀποστο-
λικῶ. Πρὸς τοῖς εἰρημένοις δὲ καὶ τοῦτο τὸ σύντομον καὶ ἀξιο-
λογον προστίθῃσι ὁ Χρυσόστομος «Εἰ μὲν πιστεύεις ὅτι ἀληθῆς
ἐστὶν ὁ ἀνὴρ, μὴ ἐπαγάγῃς τοῦ ὄρκου τὴν ἀνάγκην· εἰ δὲ οἶδας
ὅτι ψεύδεται, μὴ ἀθαγκάσῃς ἐπιόρκειν» (λόγῳ ιε'. εἰς τοὺς ἀν-
δοιάντας, σελ. 506. τοῦ ς'. τόμου, ὅρα καὶ εἰς τὸν ιδ'. λόγ. τῶν
ἀνδριάντ. πόσον σφοδρῶς ἐμποδίζει τοὺς ὄρκους). Σὺ δὲ μοι ὅρα
καὶ τὴν Νεαρὰν Βασιλείου Μακεδόνος, Λέοντος καὶ Κωνσταντί-
νου, (σελ. 135. τοῦ β'. βιβλ.) τῆς Γεοῦρ Γραικοῦ. ὁποῦ ἐμπο-
δίζουσι τὴν μὴ ὀμνύσῃ τινὰς προδήλως, καὶ ὅτι ὁ ὄρκος εἶναι ἐμπο-
δισμένος ἀπὸ τοῦ θεοῦ Εὐαγγέλιον καὶ τὰς Γραφὰς. καὶ ὅτι εἰ
τοῦ κόσμου τούτου στροφαὶ καὶ ὑποθέσεις μὲ τὸ τὴν ἦναι μα-
ταιότητα, κατὰ τὸν Σολομῶντα, ὅταν ὁμολογῆ τινὰς δι' αὐτὰς τὸ
ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ἐπὶ ματαιῶ τούτων ὀμνύει, ὡς καὶ ἡμεῖς εἴ-
πομεν.

οὐχ' ἀπλῶς τοῦτο ἐποίησεν, ἀλλὰ Α'. διατι ἀπὸ βίαν καὶ ἀνάγκην κινδύνου ἐλείνος ὤμοσε, Β'. ἐσυγχώρησεν αὐτῷ νὰ λειτουργῆ κρυφὰ καὶ εἰς ἄλλον τόπον, καὶ ὄχι ἐκεῖ ὅπου ὤμοσε, καὶ Γ'. προσθέτει ὅτι πρέπει νὰ μετανοῆ διατι ἔκαμεν ὄρκον. Πάντες δὲ οἱ ἐπιορκούντες Ἱερωμένοι καὶ Κληρικοὶ καθιζοῦνται κατὰ τὸν κέ. Ἀποστολ. οὐ τὴν ἐρμηνείαν ἀνάγνωθι.

ΚΑΝΩΝ ΞΕ'.

Τοὺς προτιθεμένους τῇ ὀρθοδοξίᾳ, καὶ τῇ μερίδι τῶν σωζομένων, ἀπὸ αἰρετικῶν δεχόμεθα κατὰ τὴν ὑποτεταγμένην ἀκολουθίαν τε καὶ συνήθειαν, Ἀρειανούς μὲν καὶ Μακεδονιανούς, καὶ Ναυτιανούς, τοὺς λέγοντας ἑαυτοὺς καθαρούς (1) καὶ Ἀριστεροὺς (2), καὶ τοὺς Τεσσαρασκαίδεκατίτας, ἦγον Τετραδίτας καὶ Ἀπολιναριστὰς δεχόμεθα, δίδόντας λιβέλλους, καὶ ἀναθεματίζοντας πᾶσαν αἵρεσιν μὴ φρονούσαν, ὡς φρονεῖ ἡ ἀγία τοῦ Θεοῦ Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, σφραγιζομένους, ἦτοι χριστιανούς πρῶτον τῷ ἀγίῳ Μύρῳ τὸ μέτωπον καὶ τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ τὰς ρίνας καὶ τὸ στόμα, καὶ τὰ ὦτα καὶ σφραγιζόντες αὐτοὺς λέγομεν Σφραγὶς δωρεᾶς Πνεύματος Ἁγίου. Περὶ δὲ τῶν Παυλιανιστῶν, εἶτα προσφυγόντων τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ, ὄρος ἐκτέθειται, ἀναβαπτίζεσθαι αὐτοὺς ἐξάπαντος. Εὐνομιανούς μέντοι τοὺς εἰς μίαν κατάδυσιν βαπτιζομένους, καὶ Μοντανιστὰς τοὺς ἐνταῦθα λεγομένους Φρύγας, καὶ Σαβελλιανούς τοὺς υἱοπατορίαν δοξάζοντας, καὶ ἕτερά τινα χαλεπὰ ποιούντας, καὶ πάσας τὰς ἄλλας αἵρέσεις, ἐπειδὴ πολλαὶ εἰσιν ἐνταῦθα, μάλιστα οἱ ἀπὸ τῆς Γαλατῶν χώρας ἐρχόμενοι (3), πάντας τοὺς ἀπ' αὐτῶν θέλοντας προστιθεσθαι τῇ ὀρθοδοξίᾳ, ὡς Ἑλληνας δεχόμεθα. Καὶ τὴν πρώτην ἡμέραν, ποιούμεν αὐτοὺς Χριστιανούς, τὴν δὲ δευτέραν κατηχούμενους· εἶτα τὴν τρίτην ἐξορκίζομεν αὐτοὺς μετὰ τοῦ ἐμφυσᾶν τρίτον εἰς τὸ πρόσωπον καὶ εἰς τὰ ὦτα, καὶ οὕτω κατηχούμεν αὐτοὺς, καὶ ποιούμεν χρονίζειν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἀκροᾶσθαι τῶν Γραφῶν, καὶ τότε αὐτοὺς βαπτίζομεν. Καὶ τοὺς Μανιχαίους δὲ, καὶ τοὺς Οὐαλεντινιανούς, καὶ Μαρκιονιστὰς καὶ τοὺς ἐκ τῶν ὁμοίων αἱρέσεων, χρῆ ποιεῖν λιβέλλους, καὶ ἀναθεματίζειν τὴν αἵρεσιν αὐτῶν τοὺς Νεστοριανούς, καὶ Νεστόριον, καὶ Εὐτυχεᾶ, καὶ Διόσκορον, καὶ Σεβῆρον, καὶ τοὺς λοιποὺς ἐξάρχους τῶν τοιούτων αἱρέσεων, καὶ τοὺς φρονούντας τὰ αὐτῶν καὶ πάσας τὰς προαναφερομένας αἵρέσεις, καὶ οὕτω μεταλαμβάνειν τῆς ἀγίας Κοινωνίας.

Ἔ ρ μ η ν ε ί α.

Ὁ παρὼν Κανὼν, ἀπὸ μὲν τὴν ἀρχὴν ἕως τοῦ, «καὶ τότε αὐτοὺς βαπτίζομεν,» εἶναι αὐτολεξεὶ Κανὼν ζ'. τῆς β', τὸ δὲ ἀναμεταξὺ, τὸ λέγον «περὶ δὲ τῶν Παυλιανιστῶν, ἕως τοῦ, ἐξάπαντος,» αὐτολεξεὶ ἐκ τοῦ ιθ'. Κανόνος τῆς α'. ἐστὶ, διὰ τοῦτο οὐδὲ ἐρμηνεύομεν αὐτοὺς πάλιν ἐδῶ, ἀλλ' ὄρα τὴν ἐρμηνείαν αὐτῶν ἐκεῖ. Τὸ δὲ ὑπόλοιπον τοῦ Κανόνος διορισμὸς ἴδιος τῆς παρούσης Συνόδου ἐστὶ, λέγων, ὅτι καὶ οἱ Μανιχαῖοι (4) καὶ Οὐαλεντινιανοὶ (5) καὶ Μαρκιονιστὰι (6), προσερχόμενοι εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν, πρέπει νὰ βαπτίζωνται, ὡς καὶ οἱ Εὐνομιανοὶ καὶ Μοντανιστὰι, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Βαλασαμῶνος. Οἱ δὲ Νεστοριανοὶ (7) καὶ Εὐτυχινοὶ, Διοσκορῆται, καὶ Σεβηριανοὶ (8) πρέπει νὰ ἀναθεματίζωσιν ἐγγράφως τὴν αἵρεσιν αὐτῶν καὶ τοὺς αἱρεσιάρχους των, καὶ ὄλους ἐκείνους ὅπου φρονοῦσι τὴν αἵρεσιν αὐτῶν, μὲ τοὺς ὁποίους ἀριθμοῦνται καὶ οἱ Μονοθελητὰι, ὡς καὶ οἱ Ναυατιανοὶ δηλαδὴ, καὶ Μακεδονιανοὶ, καὶ οὕτω νὰ μεταλαμβάνουσι τὰ θεῖα Μυστήρια.

(1) Ἐν ἄλλοις: τοὺς λέγοντας ἑαυτοὺς Καθαροὺς καὶ Καθαρωτέρους.
 (2) Ἐν ἄλλοις: ἀρίστους.
 (3) Ἐν ἄλλοις: καὶ ἐρχόμενοι.
 (4) Μάνης ὁ Πέρσης, δούλος γενόμενος εἰς πολὺν καιρὸν, Σκυθικὸς προσηγορεύθη κατὰ τὸν Θεόδωρον, αἰρετικὸς κακομυθ. βιβλ. α. κεφ. κς'. ὠνομάζετο δὲ καὶ Κουβρίκιος κατὰ τὸν Ἐπιφάνιον αἰρέσ. ζς'. Μανιχαῖος δὲ ὑπὸ των ὁπαδῶν αὐτοῦ μετωνομάσθη ὑστερον, καὶ τὴν κακοδοξίαν τοῦ Βασιλείδου καὶ Μαρκιῶνος κατὰ τὸν γ'. αἰῶνα διέσπειρε, κατὰ τὸν Αὐγουστίνον, περὶ αἵρέσ. κεφ. μς'. Ἐλεγε δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὅτι αἱ ψυχαὶ εἰς πούλια καὶ κτήνη καὶ ἔρπετα ἐμβαίνουνσι μετὰ θάνατον κατὰ Θεόδωρον. (αὐτόθι).

(5) Ὁ Οὐαλεντινός κατὰ τὸν β'. αἰῶνα ἔλεγεν, ὅτι ὁ Χριστὸς σῶμα αἰθέριον προσλαβὼν, ὡς διὰ σωλήνος διὰ τῆς Παρθένου διήλθε, μηδὲν προσειληφώς ἐξ αὐτῆς. Τερτυλλιαν. βιβλ. κατὰ Οὐαλεντινιαν. κεφ. ιε'. οἱ Οὐαλεντινιανοὶ ἠνοῦντο τὴν ἀνάστασιν τῶν σωμάτων, τὴν Παλαιὰν ἀθετοῦντες Διαθήκην, τοὺς

Προφήτας ἀναγινώσκοντας, μύθους τινας εἰς τὰς ἐρμηνείας αὐτῶν ἀναπλάττουσι, καὶ ἄλλα ἀσεβῆ ληροῦσι, κατὰ τὸν ἀνώνυμον ἐρμηνευτὴν τῶν Κανόνων.

(6) Μαρκίων μαθητὴς ἦν Κέρδωνος τινος, μαθητοῦ χρηματισαντος Βασιλείδου καὶ Σατορνίνου τῶν τοῦ Σίμωνος μάγου ὁπαδῶν, κατὰ τὸν Τερτυλλιαν. βιβλ. περὶ σαρκὸς Χριστοῦ. Τούτου τοῦ Μαρκιῶνος ἐρωτήσαντός ποτε τὸν ἕγιον Πολύκαρπον, ἂν γνωρίζει αὐτὸν ποῖος εἶναι, ἀπεκρίθη ὁ ἅγιος, ὅτι πολλὰ καλῶς γνωρίζει αὐτὸν, πῶς εἶναι πρωτότοκος τοῦ διαβόλου υἱὸς (Ἐβρην. βιβλ. γ'. Κεφ. γ'). Ἐλεγε δὲ οὗτος, πῶς εἶναι τρεῖς ἀρχαί. Πρώτη ὁ ἀόρατος Θεός, δευτέρα ὁ ὁρατὸς καὶ κτίστης τοῦ κόσμου, καὶ τρίτη ὁ διάβολος. Ἐδῶπτιζεν ὄχι μόνον μίαν φοράν, ἀλλὰ τρεῖς φορές, συγχωρῶν καὶ τὰς γυναῖκας νὰ βαπτίζου. Οὗτος κατὰ τὸν μζ'. Βασιλ. ἐδδελύσσετο τὸν γάμον καὶ τὸν οἶνον, ἔλεγε πῶς ἡ κτίσις εἶναι μιὰρὰ, καὶ τὸν Θεὸν ἔλεγε ποιητὴν τῶν κακῶν, ἐφάνη δὲ κατὰ τὸν δεύτερον αἰῶνα.

(7) Περὶ τούτων εἴπομεν ἐν τῷ προλόγῳ τῆς γ'. Συνόδου.
 (8) Περὶ τούτων ὄρα ἐν τῷ προλόγῳ τῆς δ'. Συνόδου.

Συμφωνία.

«Ὁ δὲ Μέγας Βασίλ. Καν. μ' λέγει νὰ βαπτίζωνται καὶ οἱ Ἐγκρατῖται (1), καὶ Σακκοφόροι (2), καὶ Ἀποτακτῖται (3), διατι καὶ ἡ τούτων αἵρεσις εἶναι βλάστημα τῶν Μαρκωνιστῶν, καὶ τὰ πονηρὰ ἐκείνων φρονεῖ δόγματα. (4)»

ΚΑΝΩΝ Ζ΄.

Οἱ τὸν Χριστὸν διὰ τοῦ βαπτίσματος ἐνδυσάμενοι, τὴν ἐν σαρκὶ αὐτοῦ πολιτείαν μιμεῖσθαι καθωμολόγησαν. Τοὺς οὖν ἐν τῇ κεφαλῇ τρίχας πρὸς λύμην τῶν ὀρώντων ἐν ἐπινοίαις ἐμπλοκῆς εὐθετίζοντας καὶ διασκευάζοντας καὶ δέλεαρ προτιθέντας ἐντεῦθεν, ταῖς ἀστηρίκτοις ψυχαῖς, ἐπιτιμίῳ προσφόρῳ πατρικῶς θεραπεύομεν, παιδαγωγοῦντες αὐτοὺς καὶ σωφρόνως βιοῦν ἐκδιδάσκοντες, πρὸς τὸ, ἀφέντας τὴν ἐκ τῆς ὕλης ἀπάτην καὶ ματαιότητα, πρὸς τὴν ἀνώλεθρον καὶ μακαρίαν ζωὴν τὸν νοῦν μετὰγειν διηνεκῶς, καὶ ἐν φόβῳ ἀγνὴν ἔχειν ἀναστροφήν, καὶ Θεῷ πλησιάζειν κατὰ τὸ ἐφικτὸν διὰ τῆς ἐν βίῳ καθάρσεως, καὶ τὸν ἔνδον, ἢ τὸν ἐξω ἄνθρωπον μᾶλλον κοσμεῖν ἀρεταῖς καὶ χρηστοῖς καὶ ἀμώμοις τοῖς ἡθεσιν, ὥστε μὴ δὲν λείψανον φέρειν ἐν ἑαυτοῖς τῆς τοῦ ἐναντίου σκαιότητος. Ἐὶ δὲ τις παρὰ τὸν παρόντα κανόνα διαγινοίτο, ἀφορίζεσθω.

Ἐρμηγνεία.

«Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε,» [Γαλατ. γ'. 27] λέγει ὁ μέγας Παῦλος. Ὅθεν ὁ παρῶν Κανὼν προσθέτει, ὅτι οἱ τὸν Χριστὸν ἐνδυσάμενοι, πρέπει καὶ κατ' ἐκείνον νὰ πολιτεύωνται, καὶ νὰ μετχειρίζωνται πᾶσαν ἀγνείαν καὶ καθαρότητα, καὶ ἄξι νὰ κοσμοῦσι τὸ σῶμα περιττῶς τε καὶ περιέργως. Διὰ τοῦτο ἀφρίζει ἐκείνους τοὺς Χριστιανούς, ὅπου πλέκουσι τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς των, κτενίζοντας αὐτὰς καὶ λισίζοντας καὶ προβάλλοντες αὐτὰς ὡτὰν ἕνα δόλωμα εἰς τὰς ἀστηρίκτους καὶ εὐκολοκρημνιστοὺς εἰς τὴν ἀμαρτίαν ψυχὰς, τῶν τῶν ἀνδρῶν, ὄσων καὶ τῶν γυναικῶν (5), καὶ μὲ τὸ ἐπιτίμιον αὐτὸ τοῦ ἀφορισμοῦ παιδαγωγῶν τοὺς τοιοῦτους, διδάσκει αὐτοὺς νὰ ἀφήσουν μὲν καθε ἀπάτην καὶ ματαιότητα, καὶ καλλωπισμὸν τῆς ὕλης καὶ τοῦ φθαρτοῦ τούτου σώματος, νὰ ἀναβιδάσθω δὲ τὸν νοῦν των πρὸς τὴν μακαρίαν ἐκείνην ζωὴν καὶ ἀφθαρτον, πλησιάζοντας εἰς τὸν Θεὸν κατὰ τὸ δυνατόν μὲν τὴν τῆς ζωῆς καθαρότητα, καὶ στολίζοντας προτιμότερον μὲ ἀρετὰς καὶ ἡθὴ χρηστὰ τὸν ἐσω ἄνθρωπον, ἤτοι τὴν ψυχὴν, πᾶρεξ τὸν ἐξω ἄνθρωπον, ἤτοι τὸ σῶμα, μὲ τοιαῦτα ἀπατηλὰ καὶ μάταια καλλωπίσματα εἰς τρόπον, ὅτι νὰ μὴ φέρουσι πλέον εἰς τὸν ἐκυτὸν τοὺς κἀνενα σημάδι τῆς τοῦ διαβόλου κακίας, ὃν ἀπετάζαντο διὰ τοῦ ἀγίου Βαπτίσματος.

(1) Οἱ Ἐγκρατῖται, οὕτως ὠνομάζοντο, διατι ἐγκρατεῖοντο καὶ δὲν ἔτρωγαν ἀπὸ κἀνενα ἔμψυχον πρᾶγμα τὸν γάμον ἀπέβαλον ὡς ὁ Μαρκίων. καὶ οἶνον οὐκ ἔπινον κατὰ τὸν Βαλασαμῶνα. Οὗτοι δὲ εἶχον ἀρχηγὸν τῆς αἵρέσεως αὐτῶν Τατιανὸν τὸν τοῦ ἀγίου Ἰουσεῖνου μαθητὴν, κατὰ τὸν Θεοδώρητον. Οὗτοι μὲ ὕδωρ μόνον ἐμεταχειρίζοντο τὰ μυστήρια, ὡς οἱ Ἰδρόπαραστάται, κατὰ τὸν Ἐπιφάν. αἰρέσ. μζ'. ὄρα καὶ τὸν πς'. Βασιλείου.

(2) Σακκοφόροι ὠνομάζοντο, διατι ἐφόρουσαν σάκκους, ἄκραν ἐγκράτειαν καὶ σκληραγωγίαν δι' αὐτῶν τάχα ὑποκρινόμενοι.

(3) Ἀποτακτῖται ὠνομάζοντο, διατι ἀπετάσσοντο καὶ δὲν ἔτρωγαν ὅσα φαγητὰ δὲν ἔτρωγαν καὶ οἱ Ἐγκρατῖται.

(4) Σημείωσα: ὅτι τοῦτον τὸν ἴδιον Κανόνα ἀναφέρει ὁ Βαλασαμῶν καὶ ἐν τῇ κθ'. ἀποκρίσει αὐτοῦ οὕτως ἔχοντα: Καὶ τοὺς Μανιχαίους δὲ, καὶ τοὺς Οὐαλεντινιανούς, καὶ τοὺς Μαρκωνιστὰς, καὶ τοὺς ἐκ τῶν ὁμοίων αἵρέσεων (ὡς Ἑλληνας δεχόμεθα, ὡς ἀσεβεῖς, δηλ.), τοὺς δὲ Νεστοριανούς χρῆ ποιεῖν λιβέλλους, καὶ ἀναθεματίζειν τὴν αἵρεσιν αὐτῶν καὶ Νεστόριον, καὶ τὰ λοιπὰ. Ἀνίσως δὲ ἀπορῆ τινὰς διὰ τί ἡ Σύνοδος αὕτη ἀνέφερεν ἐδῶ τὸν Κανόνα τούτου τῆς β'. οἰκουμενικῆς, ὅστις ἐξεδόθη κατὰ τῶν Ἀρειανῶν, καὶ Μακεδονιανῶν τῶν τότε εὕρισκομένων, οἵτινες ἐν τῷ καιρῷ τῆς ζ'. ταύτης σχεδὸν ἐξέλιπον, ἀποκρινόμεθα ὅτι ἀνάγκην ἔλαβεν αὕτη νὰ ἀνακαινίσῃ τὸν Κανόνα τῆς β'. τυχὸν καὶ διὰ τὰ λείψανα τῶν ἀνωτέρω αἰρετικῶν ὅπου ἔμειναν ἔτι, κυρίως δὲ διὰ τοὺς Μονοθελητὰς, οἵτινες εὕρισκοντο πεπληθυσμένοι εἰς τὸν καιρὸν τῆς. Δηλοῦνται δὲ οὗτοι κατὰ τὸ σιωπώμενον διὰ τοῦ λόγου ἐκείνου, ὅπου ἀναφέρει: «Καὶ τοὺς

φρονούντας τὰ αὐτῶν.» Ἡ γὰρ τῶν Μονοθελητῶν αἵρεσις παραφύλας ἦτο καὶ βλάστημα τῆς τῶν Μονοφυσικῶν. Πρόδηλον γὰρ ὅτι οἱ μίαν θέλησιν φρονούντες ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ, οὗτοι ἐπομένως καὶ μίαν φύσιν ἐφρόνουσαν ἐπ' αὐτοῦ· εἰ γὰρ κατ' ἐκείνους μίαν φύσιν εἶχεν, ἀναγκαίως εἶχε κατὰ τούτους καὶ μίαν θέλησιν· ἵνα οὖν ὀρίσῃ ἡ Σύνοδος αὕτη πῶς πρέπει οἱ ἐπὶ τοῦ καιροῦ αὐτῆς αἰρετικοὶ οὗτοι νὰ βαπτίζωνται ἀνάγκην ἔλαβε νὰ ἀνακαινίσῃ τὸν τῆς β'. Κανόνα, καὶ ἔχει ἄλλον ἴδιον νὰ ἐκθέσῃ, διὰ τὸ τῆς β'. οἰκουμενικῆς αἰδέσιμον. Σὺ δὲ μοι, ἀγαπητὲ ἐὰν θέλῃς νὰ μάθῃς, ὅτι ἀπλῶς ὄλων τῶν αἰρετικῶν τὸ βάπτισμα εἶναι ἀσεβὲς καὶ βλάσφημον, καὶ οὐδεμίαν κοινωνίαν ἔχει πρὸς τὸ τῶν ὀρθοδόξων, ἀνάγνωθι τὸ θ'. κεφ. τοῦ ζ'. βιβλ. τοῦ Εὐσεβίου, καὶ ἐκεῖ θέλεις μάθει, ὅτι ἕνας βαπτισθεὶς ὑπὸ τῶν αἰρετικῶν, ὕστερον δὲ ἰδὼν πῶς βαπτίζονται οἱ ὀρθόδοξοι, ἔκλαιε καὶ παρηγορίαν δὲν εἶχεν, ἀλλ' ἐπιπτε πρὸς τοὺς πόδας τοῦ ἀγίου Διονυσίου Ἀλεξανδρείας, παρακαλῶν αὐτὸν νὰ τὸν βαπτίσῃ εἰς τὸ ὀρθόδοξον βάπτισμα, λέγων ὅτι τὸ βάπτισμα ὅπου ἔλαβεν, ἦτο γεμάτον ἀπὸ βλασφημίας, καὶ οὐδὲως κοινωνίαν ἔχει μὲ τὸ ὀρθόδοξον. Καὶ κατάλαβε ἐκ τούτου, ὅτι καὶ οἱ αἰρετικοὶ, καὶ οἱ Λατῖνοι, προσερχόμενοι τῇ ὀρθοδόξῳ ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ, αὐτοὶ ἀπὸ λόγου των πρέπει νὰ ζητοῦν τὸ νὰ βαπτισθῶν, καὶ ἔχει νὰ παρακινῶνται εἰς τοῦτο ἀπὸ τοὺς ὀρθοδόξους.

(5) Ὑποκάτω εἰς τὸν ἀφορισμὸν τοῦ Κανόνος τούτου πῖπτουσι, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν, καὶ ἐκεῖνοι ὅπου δὲν θάνουσι τελείως ξουράφι εἰς τὴν κεφαλὴν των, οὐδὲ κόπτουσι τὰ μαλλιά τῆς κεφαλῆς, ἀλλὰ τὰ ἀφίνουσι ἐπίτηδες διὰ νὰ γίνωνται μεγάλα ἔως

Συμφωνία.

«Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς προστάζει εἰς τὸ Λευϊτικὸν (κεφ. ιθ'. 27) νὰ μὴ κάμνη τινὰς σισόην ἀπὸ τὴν κόμην τῆς κεφαλῆς του, ἤτοι πλεξοῦσαν, κατὰ τὸν ἀδελφὸν ἐρμηνευτήν. Ὅθεν τόσον ὄλοι κοινῶς οἱ ἀπόστολοι εἰς τὰς διαταγ. βιβλ. α'. κεφ. γ'. προστάζουσι τοὺς ἄνδρας νὰ μὴ πολυκτενίζωνται ἢ μῦρον νὰ βάζουσι εἰς τὰ μαλλία, ἢ εἰς πλεξοῦσαν μίξιν ἢ πολλὰς νὰ τὰ μοιράζουσι, διὰ νὰ μὴ τραβίζουσι μετὰ αὐτὰ εἰς ἔρωτα τὰς γυναῖκας, ἀλλὰ νὰ κόπτουσι τὰ μαλλία των. Ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἰδίᾳ πρὸς τοῦτον τὸν περιεργὸν καλλωπισμὸν τῶν μαλλίων ἀποβλέποντας, καὶ θέλοντας τοῦτον νὰ ἐμποδίσῃ, εἶπεν, ὅτι ὁ ἄνδρας, ἐὰν ἔχη μαλλία, ἀτιμία εἶναι εἰς αὐτόν· καὶ κατὰ τοῦτον τὸν σκοπὸν εἶπε καὶ ὁ Θεὸς Ἐπιφάνιος, ὅτι τὰ μακρὰ μαλλία

εἰς τὸ ζωνάρ. ὡσὰν τῶν γυναικῶν, καὶ ἐκείνοι ὅπου βάπτουσι τὰ μαλλία των διὰ νὰ γίνωνται ξανθὰ, ἢ χρυσᾶ, ἢ μὲ τὰ καλᾶμια τὰ δένουσι διὰ γένουσι σγουρὰ· ἢ βάνουσι μπερούκας, καὶ ξένα μαλλία εἰς τὴν κεφαλὴν των. Εἰς τὸν ἀφορισμὸν τοῦτον εἶναι ὑποκείμενοι καὶ ἐκείνοι ὅπου ξουραφίζουσι τὰ γένεια, διὰ νὰ γένουσι ἴσα καὶ εὐμορφα μετὰ ταῦτα, καὶ ὄχι σγουρὰ, ἢ διὰ νὰ φαίνωνται πάντοτε ὡσὰν νέοι ἀγένειοι· καὶ ἐκείνοι, ὅπου μὲ πυρωμένον κεραμίδι καίουσι τὰς τρίχας τοῦ γενείου, ὅσαις εἶναι μεγαλήτεραις ἀπὸ τὰς ἄλλας, ἢ στραβώτεραις, ἢ μὲ σιμπίδια μικρὰ εὐγάνουσι τὰς τρίχας τοῦ προσώπου των, διὰ νὰ γίνωνται τρυφεροί, καὶ νὰ φαίνωνται εὐμορφοί, ἢ βάπτουσι τὰ γένειά των, διὰ νὰ μὴ φαίνωνται πῶς εἶναι γέροντες. Εἰς τὸν ἀφορισμὸν τοῦτον ὑποπίπτουσι καὶ αἱ γυναῖκες ἐκείναι, ὅπου βάνουσι σουλουμάδες, καὶ φτιασίδια εἰς τὸ πρόσωπόν των, διὰ νὰ φαίνωνται εὐμορφαίς, καὶ οὕτω νὰ τραβίζουσι τοὺς ὀρώντας ἄνδρας εἰς τὸν σατανικὸν αὐτῶν ἔρωτα· ὡ καὶ πῶς ἡ δυστυχισμένης ἀποτολοῦσι ν' ἀτιμάζουσι τὴν εἰκόνα ὅπου ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς αὐτὰς μετὰ τὰ μακρὰ καλλωπίσματα; ἄχ! καὶ πῶς ἔχει ὁ Θεὸς νὰ τὰς γνωρίσῃ, ἂν ᾖται πλάσματα καὶ εἰκόνες ἰδικαί του, εἰς καιρὸν ὅπου αὐταῖς φοροῦσιν ἄλλο πρόσωπον διαβολικὸν καὶ ἄλλην εἰκόνα τοῦ σατανᾶ; Ὅθεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὰ ἔπη του λέγει ταῦτα.

«Μὴ κεφαλὰς πυργοῦτε νόθοις πλοκάμοισι γυναῖκες,
 Ὄρθυπτοῦσαι μαλακοῦς αὐχένας ἐκ σκοπέλων.
 Μὴδὲ Θεοῦ μορφὰς ἐπαλείφετε χρώμασιν αἰσχροῖς,
 Ὅς τε προσωπεῖα, κοῦχι πρόσωπα φέρειν.
 Μὴ σε Θεὸς τοίοισιν ἀμείψῃται χαλεπήνας.
 Τίς; πόθεν ὁ Πλάστης; ἔρρε μοι ἄλλοτροφίη.
 Οὐ σ' ἔγραψα κύων, ἀλλ' ἔπλασα εἰκόν' ἐμοῖο,
 Πῶς εἶδωλον ἔχω, εἶδος ἀντί φίλου;

Καὶ δὲν ἡξέουσαν ἢ ἀθλιαίς πῶς με αὐτὸ ὅπου κάμνουσι, παρομοιάζουσι μετὰ τὴν μάγισσαν ἐκείνην καὶ πόρνην Ἰεζάβελ, καὶ γίνονται καὶ αὐταῖς νέαις καὶ δευτέραις Ἰεζάβελ, διὰ τὴν καὶ ἐκείνην τοιαῦτα φτιασίδια ἐμεταχειρίζετο, διὰ νὰ ἀρέσῃ εἰς τοὺς ἄνδρας, καθὼς εἶναι γεγραμμένον. «Καὶ ἦλθεν Ἰοῦ ἐπὶ Ἰσραὴλ, καὶ Ἰεζάβελ ἤκουσε, καὶ ἐστιμμίσατο τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς, καὶ ἠγάθουσε τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, καὶ διέκυψε διὰ τῆς θυρίδος (δ'. Βασιλ. θ'. 30)». Ὅσοι λοιπὸν ἄνδρες καὶ ὅσαι γυναῖκες κάμνουσι τὰ τοιαῦτα. ὄλοι ἀφορίζονται ἀπὸ τὴν παρούσαν Οἰκουμένην Σύνοδον· καὶ ἂν ταῦτα ᾖται ἐμποδισμένα νὰ μὴ γίνωνται ἀπὸ τοὺς λαϊκοὺς ἀπλῶς, πόσω μάλλον εἶναι ἐμποδισμένα ἀπὸ τοὺς Κληρικοὺς καὶ Ἱερωμένους, οἵτινες πρέπει καὶ διὰ λόγου, καὶ διὰ ἔργου, καὶ διὰ τῆς ἐξωτερικῆς σεμνότητος, καὶ τοῦ ἀκαλλωπίστου τῶν ἱματίων, καὶ τῶν μαλλίων, καὶ τῶν γενείων, νὰ διδάσκουσι τοὺς λαϊκοὺς νὰ μὴ ᾖται φιλοσώματα καὶ καλλωπισταί, ἀλλὰ φιλόψυχοι καὶ φιλάρετοι; Σημειῶσαι δὲ, ὅτι ἀπὸ τοῦ παρόντος Κανόνος ἐλέγχονται οἱ τῶν Λατίνων ἱερεῖς, οἱ τοὺς μύστακας καὶ τὰ γένεια ξυρῶντες, καὶ φαινόμενοι ὡς νεανίσκοι καὶ

νομφιοὶ ὠραῖοι καὶ γυναικοπρόσωποι. Ὁ γὰρ Θεὸς ἐμποδίζει μὲν κοινῶς ἀπὸ τοὺς λαϊκοὺς τὸ νὰ ξυρίζωσι τὰ γένεια, λέγων ἐν τῷ Λευϊτικῷ (κεφ. ιθ'. 27.). «Οὐ φθερεῖτε τὴν ὄψιν τοῦ πάγωνος ὑμῶν.» Ἐμποδίζει δὲ καὶ ξεχωριστὰ τὸ νὰ ξυρίζωσι τὰ γένεια οἱ ἱερωμένοι, λέγων πρὸς τὸν Μωϋσῆν νὰ εἴπῃ εἰς τοὺς υἱοὺς Ἀαρὼν, ἦτοι εἰς τοὺς ἱερεῖς, νὰ μὴ ξυρίζουσι τὴν ὄψιν τοῦ πάγωνος αὐτῶν (Λευϊτ. κεφ. κα'. 5.). Οὐ μόνον δὲ διὰ λόγου τοῦτο ἐμποδίσεν, ἀλλὰ καὶ μὲ γένεια ἐφάνη ὡς παλαιὸς ἡμερῶν εἰς τὸν Δανιήλ, καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ μὲ γένεια ἐπολιτεύθη κατὰ τὴν ἐν σαρκὶ παρουσίαν αὐτοῦ. Καὶ οἱ Προπάτορες, καὶ Πατρίρχαι, καὶ Προφῆται, καὶ Ἀπόστολοι, μετὰ γενείων ἐπολιτεύθησαν, ὡς ἀπὸ τῶν παλαιωτάτων εἰκόνων τοῦτο δηλοῦται, ἐν αἷς μὲ γένεια ζωγραφίζονται. Ἀλλὰ δὴ καὶ οἱ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ἄγιοι, ὡς ὁ Ἀμβρόσιος, ὁ τῶν Μοναχῶν πατὴρ Βενέδικτος, Γρηγόριος ὁ Διάλογος, καὶ οἱ λοιποὶ, μὲ γένεια ἦσαν, ὡς φαίνονται εἰς τὴν ἐν Βενετίᾳ τοῦ ἁγίου Μάρκου ἐκκλησίαν ζωγραφισμένοι· καὶ ἡ κρίσις δὲ τοῦ ὀρθοῦ λόγου ἀποφανερῶς τὴν τῶν γενείων κούραν. Τὰ γένεια γὰρ εἶναι ἡ διαφορὰ, ὅπου κατὰ τὸ φαινόμενον διακρίνουσι τὴν γυναῖκα ἀπὸ τὸν ἄνδρα. Δι' ὃ καὶ ἕνας φιλόσοφος ἐρωτηθεὶς, διὰ τί τρέφει γενειάδα; ἀπεκρίθη, ὅτι ὅσαις φοραῖς πᾶνω τὴν γενειάδα μου, αἰσθάνομαι, ὅτι εἶμαι ἄνδρας, καὶ ὄχι γυναῖκα. Οἱ τὰ γένεια ξυρῶντες δὲν εἶναι ἀνδροπρόσωποι, ἀλλὰ γυναικοπρόσωποι. Ὅθεν ὁ μὲν Ἐπιφάνιος κατηγορεῖ τοὺς Μασσαλιανοὺς, διὰ τὴν κόπτουσι τὰ γένεια, ἦτις εἶναι μορφή τοῦ ἀνδρός. Οἱ δὲ Ἀπόστολοι ἐν ταῖς Διαταγαῖς βιβλ. α'. κεφ. γ'. προστάζουσι νὰ μὴ διαφθερῇ τινὰς τὰς τρίχας τοῦ γενείου, καὶ τὴν κατὰ φύσιν μορφήν τοῦ ἀνδρός νὰ ἀλλάξῃ εἰς τὸ παρὰ φύσιν. Γυναίξί γὰρ τοῦτο, φασίν, εὐπρεπὲς ὁ κτίσας ἐποίησε Θεὸς, ἀνδράσι δὲ ἀνάρμοστον ἐδικαίωσεν· ἡ καινοτομία δὲ τῆς κούρας τῶν γενείων ἠκολούθησεν εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν ὀλίγον πρὸ τοῦ ἐνάτου Λέοντος. Ὁ δὲ Γρηγόριος ὁ ἕβδομος, καὶ βίαν ἐπήγαγεν εἰς τοὺς Ἐπισκόπους καὶ Κληρικοὺς νὰ ξυρίζωσι ταῦτα. Ὡ καὶ τί αἰσχροτάτον, καὶ συγκαμερώτατον θέαμα νὰ βλέπῃ τινὰς τὸν Διάδοχον τοῦ Πέτρου ἐν χροῖ κούραν, ὡς λέγουσιν οἱ Ἕλληνες, ὡσὰν ἕνα «καλὸν γαμβρὸν», μὲ τούτην τὴν διαφορὰν, ὅτι φορεῖ περιτραχήλιον καὶ ὠμόφορον, καὶ ἐν Συνόδῳ πολλῶν ὁμοίων του προκἀθηται, καὶ λέγεται Πάπας. Δὲν ἔλειψαν ἡμῶς καὶ μετὰ τὸν παράφορον Γρηγόριον οἱ πωγωνᾶτοι πάπαι, καὶ μάρτυς ὁ δεύτερος Γελάσιος, τρέφων γένειον, ὡς γράφει ὁ βίος αὐτοῦ. Ὅρα εἰς τὴν Δωδεκάβιβλον Δοσιθ. σελ. 776. 777. 778. Λέγει δὲ καὶ Μελέτιος ὁ ὁμολογητῆς (ὑποθ. ζ'. περὶ ἀζύμ.) ὅτι Πέτρος τις Πάπας, διὰ τὰς αἰσχουρίας του ἐπίσθη ἀπὸ τὸν ρῆγα, καὶ ἐξυρῆσθη τὸ ἡμισυ μέρος τῆς γενειάδος του πρὸς ἀτιμίαν. Ἐτέρου· καὶ εἰς ἄλλους ναοὺς εὐρίσκοντο ἡγεμόνες, καὶ ἐκ τοῦ ἱερατικοῦ καταλόγου, μετὰ γενείων, ὡς ἐν Λεψίᾳ φαίνονται ἐξωγραφημένοι μετὰ τὸν Μαρτίνον Λουθηραν εἰς τὸν ναὸν τὸν λεγόμενον τοῦ Παύλου, καὶ εἰς τὸν λεγόμενον τοῦ Θωμᾶ. Τὰ ἴδια εἶδον καὶ ἐν Βαρτισλαβία.

είναι πράγμα ξένον τῆς Καθολικῆς ἐκκλησίας. Σημείωσαι ὁμως, ὅτι καθὼς εἶναι κατηγορημένον τὸ νὰ μὴ κόπτη τινὰς τὰ μαλλία του διὰ καλλωπισμὸν καὶ εὐμορφίαν, καὶ σκοπὸν κκεῖν, ἔτσι ἐξ ἐναντίας εἶναι ἐμποδισμένον καὶ τὸ νὰ κόπτη αὐτὰ, καὶ νὰ τὰ ξυρίξῃ μὲ κἄποια στρογγυλεύματα τριγύρω, καὶ ἀπλῶς εἶπειν διὰ καλλωπισμὸν καὶ ὠραϊότητα. Διὰ τοῦτο τὸν σισθὴν ὁποῦ λέγει τὸ Λευιτικόν, ὁ μὲν Σύμμαχος εἶπεν, οὐ περιξυρίσετε κύκλῳ τὴν πρόσωψιν ὑμῶν τῆς κεφαλῆς. Ὁ δὲ Ἀκύλας· οὐ περικυκλώσῃ τὸ κλίμα τῆς κεφαλῆς σου. Συμπεραίνεται λοιπὸν ἐκ πάντων τούτων, ὅτι οἱ λαϊκοὶ πρέπει τὰ κόπτουσι τὰ μαλλία ἀνεπιτηδεύτως, ἀκαλλωπίστως καὶ ἀπεριέργως.»

ΚΑΝΟΝ ἸΖ'.

Τοὺς ἡ γαμετῆ συνοικοῦντας, ἡ ἄλλως ἀδιακρίτως τοὺς ἱερούς τόπους κοινοποιούντας, καὶ καταφρονητικῶς περὶ αὐτοὺς ἔχοντας, καὶ οὕτως ἐν αὐτοῖς καταμένοντας, καὶ ἐκ τῶν ἐν τοῖς σεβασμίοις οἴκοις καταηγουμένων ἐξωθεῖσθαι προστάσσομεν. Εἰ δέ τις μὴ τοῦτο παραφυλάξῃ, εἰ μὲν Κληρικὸς εἴη, καθαιρείσθω· εἰ δὲ Λαϊκὸς, ἀφορίζεσθω.

Ἑρμηνεία.

Ἱερούς τόπους δὲν ὀνομάζει ἐδῶ ὁ Κανὼν τοὺς θείους Ναοὺς, ἀλλὰ τὰς περὶ τὸν θεῖον Ναὸν κατοικίας, ὁποῖα εἰσι τὰ λεγόμενα Κατηγούμενα, εἰς τὰ ὁποῖα μερικοὶ ἐκατοῖκου μὲ τὰς γυναῖκάς των, καὶ ἐμεταχειρίζοντο αὐτὰ, ὡσὰν τοὺς κοινούς ἄλλους τόπους, ἀδιακρίτως. ἤτοι χωρὶς νὰ κάμνουσι διαφορὰν ἀνεμίσειον ἁγίου καὶ βεβήλου τόπου. Διὰ τοῦτο προστάζει νὰ ἀποδιώκωνται οἱ τοιοῦτοι ἀπὸ αὐτὰ. Ὅποιος δὲ δὲν ἤθελε φυλάξει τοῦτο, Κληρικὸς μὲ ὦν, ἄς καθάριεται, λαϊκὸς δὲ, ἄς ἀφορίζεται (1).

Συμφωνία.

«Δι' ὃ καὶ τὸ ἐ. βιβλ. τῶν Βασιλικ. τίτλ. ἀ. κεφ. ιβ'. συμφώνως μὲ τὸν παρόντα Κανὼνα διορίζει, ἕως εἰς τὰ σύνορα τῆς Ἐκκλησίας νὰ ἔχουν τὴν ἀσφάλειαν καὶ σιγουρότητα ἐκεῖνο· ὁποῦ διὰ κἄμμίαν κκεῖαν καταφύγουν εἰς αὐτὴν· ρίπτοντες τὰ ἄρματα. Νὰ μὴ ἡμποροῦν ὁμως νὰ τρώωσιν, ἡ νὰ πίνωσιν, ἡ νὰ κοιμῶνται μέσα εἰς τὸν Ναὸν, ἀλλὰ νὰ μένουσιν εἰς τοὺς κήπους, ἡ εἰς τὰς καμάρας, ἡ εἰς τὰς αὐλὰς, ἡ εἰς τὰς κατοικίας, ὁποῦ εἶναι τριγύρω κολλημέναι εἰς τὸν Ναὸν (πρὸς Φωτ. τίτλ. ἐ. κεφ. β'). τοὺς προσφυγόντας δὲ εἰς τὰ ὄρια τῆς Ἐκκλησίας, κἄνεις δὲν ἐδύνατο νὰ εὐγάλῃ ἀπὸ ἐκεῖ κατὰ τὸν Ἀρμενόπουλ. ἔξω μόνον τοὺς φονεῖς καὶ μοιχοὺς, καὶ ἀρπάσαντας παρθένοὺς (κατὰ τὸ κἄ. κεφ. τοῦ ἐ. βιβλ. τῶν Βασιλικ.).»

ΚΑΝΟΝ ἸΗ'.

Ὁ ἐτέρῳ μνηστευθεῖσαν γυναῖκα, ἔτι τοῦ μνηστευσαμένου ζῶντος, πρὸς γάμου κοινωνίαν ἀγόμενος, τῷ τῆς μοιχείας ὑποκεισθω ἐγκλήματι.

Ἑρμηνεία.

Ὁ ἀρραβωνιασμὸς, ὁποῦ γένη κατὰ Νόμους, εἰς ἡλικίαν δηλ. νομίμου ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς, μὲ τὴν δόσιν τῶν ἀρραβῶνων, μὲ τὴν ἱερολογίαν, καὶ μὲ τὸ σύνθημα φίλημα τῶν ἀρραβωνιζομένων, ὁ τοιοῦτος, λέγω, ἀρραβωνιασμὸς ἔχει τὴν αὐτὴν δύναμιν μὲ τὸν τέλειον γάμον (καὶ ὄρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ιζ'. Ἀποστολικῶ) διὰ τοῦτο καὶ ὁ παρὼν Κανὼν διορίζει, ὅτι ὁποῖος πάρῃ εἰς γυναῖκα ἐκείνην, ὁποῦ εἶναι ἀρραβωνισμένη τοιοῦτοτρόπως μὲ ἄλλον, ζωντανῶ ὄντος τοῦ ἀρραβωνιαστικοῦ αὐτῆς, οὗτος ἄς ἐπιτιμᾶται ὡς μοιχὸς, ὡσπερ δηλαδὴ καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ ἤθελε πάρει εἰς γυναῖκα τὴν ὑπανδρευμένην μὲ ἄλλον. Δι' ὃ καὶ ὁμοῦχος ὁ ἀρραβωνιστικὸς ὀνομάζεται τῆς ἰδίας του ἀρραβωνιστικῆς, ὡς καὶ ὁ δίκαιος Ἰωσήφ ὁ Μνήτωρ ἀνὴρ ὀνομάζεται παρὰ τοῖς Εὐαγγελίοις τῆς ἁγίας Παρθένου, καὶ ἀμοιχῶς γυνὴ τοῦ Ἰωσήφ ἡ ἁγία Παρθένος, ἐπειδὴ καὶ παρὰ τῷ παλαιῷ Νόμῳ δύναμιν γάμου ἡ μνηστεία ἐπέτεχε (2).

(1) Ὁ δὲ ἅγιος Νικηφόρος λέγει, ἐν τῷ γ'. αὐτοῦ Κανόνι, ὅτι ἀνίσως τινὰς μείνη εἰς νάρθηκα Ἐκκλησίας τινὸς ἐξ ἀνάγκης, καὶ εἰς ὀλίγον χρόνον, ἐν ἡμερονύκτιον θετίον, οὐ κατακρίνεται· ἀνίσως δὲ μείνη εἰς πολὺν χρόνον, αὐτὸς μὲν ἄς ἐκβάλληται ἀπὸ ἐκεῖ μὲ ἐπιτίμια, ὁ δὲ ναὸς πάλιν ἄς ἀπολαμβάνῃ τὰ ἐδικά του προνόμια, τὸ νὰ μὴ γίνεταί· δηλαδὴ οἶκος κοινὸς καὶ ἀδιάφορος. Οἱ δὲ βασιλικοὶ νόμοι προστάζουν ἀκόμη, ὅτι ὁποῖος πάρῃ μὲ δυναστείαν καὶ αὐθεντίαν ἐκεῖνον ὁποῦ ἤθελε καταφύγει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, νὰ τύπτεται, νὰ κουρεύεται, καὶ ἔπειτα

νὰ ἐξορίζεται. Χρεωστοῦν ὁμως οἱ Ἐπίσκοποι καὶ Ἐκδικιοὶ τῶν Ἐκκλησιῶν νὰ γράφουν τὰ ὀνόματα τῶν προσφυγόντων, καὶ τὰς αἰτίας, διὰ τὰς ὁποίας προσέφυγον, καὶ νὰ τὰς φανερώουν εἰς τοὺς ἄρχοντας, διὰ νὰ κάμουν ἐκεῖνοι τὴν πρέπουσαν κρίσιν.

(2) Συμφώνως μὲ τὸν Κανὼνα τοῦτον διορίζεται καὶ τὸ β'. κεφ. τοῦ νη'. τίτλ. τοῦ ξ'. βιβλ. τῶν Βασιλικῶν, καὶ τὸ γ'. θέμα τοῦ ιβ'. κεφ. καὶ τοῦ ιζ'. τίτλ. τοῦ αὐτοῦ ξ'. βιβλ. ὅτι ὡς μοιχὸς κρίνεται ὅστις λάβῃ εἰς γυναῖκα τὴν ἀρραβωνισμένην μὲ ἄλλον. Ὅρα εἰς τὸ ια'. κεφ. τῆς περὶ συνοικεσιῶν διδασκαλίας.

ΚΑΝΩΝ 30'.

Και τούτο δὲ ἐν τῇ Ἀρμενίῳ χώρᾳ γίνεσθαι μεμαθήκαμεν, ὡς τινες ἔνδον ἐν τοῖς ἱεροῖς θυσιαστηρίοις μέλη κρεῶν ἔψοντες, προσάγουσιν, ἀφαιρέματα τοῖς ἱερεῦσιν ἰουδαϊκῶς ἀπονέμοντες. Ὅθεν τὸ τῆς Ἐκκλησίας φυλάττοντες ἀκηλίδωτον, ὀρίζομεν, μὴ ἐξεῖναι τινὶ τῶν ἱερέων ἀφωρισμένα κρεῶν μέλη παρὰ τῶν προσαγόντων λαμβάνειν, ἀλλ' οἷς ἀρεσθῆ ὁ προσάγων, τούτοις ἀρκεῖσθωσαν, ἔξω τῆς Ἐκκλησίας τῆς τοιαύτης γινομένης προσαγωγῆς. Εἰ δέ τις μὴ τούτο οὕτω ποιῆ, ἀφορίζεσθω.

Ἑρμηνεία.

Καὶ ὁ Ζωναρᾶς, καὶ ὁ Βαλσαμῶν, καὶ ὁ Ἀριστηνὸς, καὶ ὁ Ἀνώνυμος ἑρμηνευτῆς, ὅλοι κοινῶς ἑρμηνεύουσιν, ὅτι μέσα εἰς τὰ θυσιαστήρια ἔψηνον τὰ κρέατα οἱ Ἀρμένιοι. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, ὅτι οἱ ἑρμηνευταὶ οὗτοι, μὴ ὑποστήξαντες, ἀλλ' ἐνώσαντες τὸ, μέλη κρεάτων ἔψοντες, μὲ τὸ, ἔνδον ἐν τοῖς θυσιαστηρίοις, ἐπλανήθησαν. Τὸ δὲ οὐχ οὕτως ἔχει· τὸ γὰρ ἐν τοῖς θυσιαστηρίοις, οὐ συνάπτεται μὲ τὸ, μέλη κρεῶν ἔψοντες, ἀλλὰ διαιρούμενον μὲ τὴν ὑποστιγμὴν, συνάπτεται μὲ τὸ προσάγουσιν ἀφαιρέματα. Διότι πολλὰ ἀπίθανον εἶναι νὰ πιστευθῆ διὰ τὴν ἀτοπίαν, τὸ νὰ ἔψηνον κρέατα μέσα εἰς τὸ ἅγιον βῆμα, καὶ νὰ κάμνουσιν αὐτὸ μαγειρεῖον. Λέγει λοιπὸν ὁ παρῶν κανὼν, ὅτι ἡ συνήθεια αὕτη ὅπου ἐγένετο εἰς τὴν Ἀρμενίαν, τὸ νὰ ἔψηνον τινὲς κρέατα εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν, καὶ ἔπειτα νὰ προσφέρουν μέρη ἀπὸ αὐτὰ μέσα εἰς τὸ ἅγιον βῆμα, εἰς τοὺς ἱερεῖς (καθὼς καὶ οἱ ἰουδαῖοι ἐπρόσφερον τὸ στηθύσιον, καὶ τὸν βραχίονα, καὶ ἄλλα μέρη τῶν θυσιαζομένων ζώων εἰς τοὺς ἱερεῖς,) αὕτη, λέγω, ἡ συνήθειξ νὰ μὴ γίνεται εἰς τὸ ἐξῆς, ἀλλ' οὔτε οἱ ἱερεῖς νὰ ἔχουν τὴν ἀδειαν νὰ λαμβάνουν ἐκεῖνα τὰ μέρη τοῦ ζώου ὅπου θέλουν, ἀλλὰ νὰ εὐχαριστοῦνται εἰς ἐκεῖνα ὅπου τοὺς δῶτη ὁ προσφέρων αὐτὰ χριστιανὸς, καὶ ἡ προσφορὰ δὲ τῶν τοιούτων νὰ γίνεται ἔξω τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὄχι εἰς τὸ ἱερὸν βῆμα (ἐντεῦθεν γίνεται φανερὸν τὸ ἀνωτέρω νόημα τὸ ἐδικόν μας. Εἰ γὰρ ἔψηνοντο τὰ κρέατα ταῦτα εἰς τὸ βῆμα, ἔπρεπεν ἀπαραιτήτως ὁ Κανὼν νὰ ἐμποδίσῃ, καὶ τοῦτο, καθὸ ἀτοπώτερον, ὡς ἐμπόδισε καὶ τὴν προσαγωγὴν αὐτῶν· ὁποῖος δὲ ἤθελε παραβῆ τοῦτο, νὰ ἀφορίζεται.) ὁ δὲ Βαλσαμῶν λέγει (ἑρμην. τοῦ γ'. Ἀποστολικοῦ) ὅτι εἶδεν ἡγουμένον ἱερέα καθαιρεθέντα καὶ διωχθέντα ἀπὸ τὴν ἡγουμένην, διατὶ ἔμβασεν εἰς τὸ ἅγιον βῆμα κρέατα καὶ τυρούς. Ὅρα καὶ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ γ'. Ἀποστολικοῦ.

Συμφωνία.

Σημείωται δὲ κατὰ τὸν Ζωναρᾶν, ὅτι ὁ Κανὼν συνεχώρησε νὰ λαμβάνουν οἱ ἱερεῖς μέρη τῶν κρεάτων, ὄχι κοινῶς καὶ καθολικῶς, εἰς ὅλον τὸν κόσμον, ἀλλὰ εἰς τὴν Ἀρμενίαν μόνον, καὶ τοῦτο διὰ τὴν τότε ἐπικρατήσασαν παρὰ τοῖς Ἀρμενίοις συνήθειαν (1).

ΚΑΝΩΝ Ρ'.

«Οἱ ὀφθαλμοὶ σου ὀρθὰ βλεπέτωσαν, καὶ πάση φυλακῇ τῆρει σὴν καρδίαν,» [Παροιμ., δ'. 23. 25.] ἡ σοφία διακελεύεται. Ῥαδίως γὰρ τὰ ἑαυτῶν ἐπὶ τὴν ψυχὴν αἰ τοῦ σώματος αἰσθήσεις εἰσκρίνουσι. Τὰς οὖν τὴν ὄρασιν καταγοητευούσας γραφὰς, εἴτε ἐν πίναξιν, εἴτε ἄλλως πως ἀνατεθειμένας, καὶ τὸν νοῦν

(1) Ὅθεν μὲ σφοδρότατα ἐπιτίμια πρέπει νὰ ἐμποδίσουν οἱ Ἀρχιερεῖς ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς τὰ τουρκιστὶ λεγόμενα κουρμπάνια, ὅπου τὴν σήμερον κάμνουσι, τὰ ὅποια εἶναι μίᾳ ἀνακαινίσις τῶν θυσῶν τῶν Ἑλλήνων καὶ Ἰουδαίων. Διὰ τὴν, καθὼς ἐκεῖνοι ἐπίστευον ὅτι ἐξιλεόνουσι τὸν Θεὸν μὲ τὰ αἵματα, καὶ τὰς σφαγὰς τῶν προβάτων, καὶ τῶν ἄλλων ζώων, ἔτσι καὶ αὐτοὶ οἱ πεπλανημένοι καὶ ἄφρονες, νομίζουσιν ὅτι ἐξιλεόνουσι τὸν Θεὸν μὲ τὰς σφαγὰς, καὶ θυσίας τῶν κουρμπανίων τους. Καὶ διὰ τοῦτο εἶναι νὰ ἰδῆ τινὰς, ὅτι οἱ κουρμπανισταὶ αὐτοὶ, δὲν ἀγοράζουσι κἀνεὶν ἀπὸ τὰ ἐσφαγμένα παρ' ἄλλων, καὶ ἔτοιμα πρόβατα, ἀλλὰ θέλουν μόνοι των νὰ τὰ σφάζουν, νὰ ἀνάπτουν εἰς τὰ κέρατά των κηρία, νὰ τὰ θυμιῶσι μὲ θυμιάματα, καὶ ὀλόκληρα νὰ τὰ ἔψηνουσι, καὶ ἔμπροσθεν τῶν ἁγίων εἰκόνων νεόψητα καὶ τσικνίζοντα ἀκόμη νὰ τὰ προθέτουσι, τὸ δέρμα αὐτῶν νὰ τὸ ἀφιερῶνουν εἰς τὸν ναὸν, ἢ μοναστήριον· καὶ εἰς τοὺς συγληνεῖς καὶ φίλους, ἐπιστρέφοντες ἀπὸ τὴν πανήγυριν, διὰ νὰ ἀ-

γιασθοῦν ἐξ αὐτοῦ, προσφέρουσι τινες μερίδας. Ὡς τῆς Ἑλληνικῆς πλάνης, καὶ Ἰουδαϊκῆς δεισιδαιμονίας! καὶ δὲν ἤξεύρουσιν οἱ πεπλανημένοι, ὅτι ὁ Θεὸς ἔλεον θέλει, καὶ οὐ θυσίαν, καὶ ὅτι θυσία δεκτὴ καὶ εὐάρεστος εἶναι εἰς αὐτὸν, ὄχι τὰ κρέατα τῶν προβάτων καὶ μοσχάρων, ἀλλὰ τὸ συντετριμμένον φρόνημα, καὶ ἡ τεταπεινωμένη καρδία, καθὼς ψάλλει ὁ θεῖος Δαβὶδ. Ἀνάγνωθι περὶ τούτου τὸ βιβλίον τοῦ ἁγίου Καμπανίας κεφ. νζ'. εἰ δὲ καὶ Νικήτας ὁ χαρτοφύλαξ, καὶ ὁ Θεσσαλονικῆς (σελ. 350. τῆς Γιοῦρ. Γραικορ.) λέγουσιν, ὅτι δὲν εἶναι κατηγορημένον τὸ νὰ προσφέρουν οἱ Χριστιανοὶ στηθύσια, καὶ δέρματα, ἔξω τῆς ἐκκλησίας, ἢ περιστεράς ἐν τοῖς μνημοσύνοις εἰς τοὺς ἱερεῖς· ὅμως αὐτοὶ λέγουσιν, ὅτι τοῦτο δὲν κατηγορεῖται, ἂν μόνον προσφέρωνται τὰ τοιαῦτα εἰς ἀποτροφήν τῶν ἱερέων, καὶ ὄχι εἰς λόγον θυσίας, καὶ τοσοῦτων, καὶ τηλικούτων δεισιδαιμονιῶν, ὧν εἴπομεν ἀνωτέρω, διὰ τὰς ὅποιας πρέπει ὀλότελα νὰ λείψουν αἰ τοιαῦτα θυσίαι.

διαφειρούστας, και κινούστας πρὸς τὰς τῶν αἰσχυρῶν ἡδονῶν ὑπεκκαύσεις, οὐδαμῶς ἀπὸ τοῦ νῦν οἰωδῆποτε τρῶπῳ προστάξτομεν ἐγχαράττεσθαι, εἰ δὲ τις τοῦτο πράττειν ἐπιχειρήσει, ἀφορίζεσθω.

Συμφωνία.

Ἐπειδὴ μερικοὶ ἐζωγράφιζον εἰς τοίχους καὶ σανίδας ζωγραφίαις τινὰς ἀσέμνους, οἶον, γυναῖκας γυμνάς, ἢ λουομένας, ἢ ὑπὸ ἀνδρῶν φιλουμένας, καὶ ἄλλα τοιαῦτα αἰσχρὰ, τὰ ὅποια ἀπατῶσι τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ὁρώντων, καὶ κινουσι τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν πρὸς ἐπιθυμίας σαρκικὰς, διὰ τοῦτο προστάζει ὁ παρῶν κανὼν, αἰ τοιαῦται εἰκόνες μὲ κἀνένα τρόπον νὰ μὴ ζωγραφίζονται, εἰ δὲ τις ἤθελε τὰς ζωγραφίαις, νὰ ἀφορίζεται, ἐπειδὴ ὅλαι αἰ πέντε αἰσθήσεις τοῦ σώματος, καὶ μάλιστα ἡ πρώτη καὶ βασιλιωτάτη ὄρασις μὲ εὐκολίαν ἐμβάζει τὰς εἰκόνας ἐκεῖνων ὅπου βλέπει μέσα εἰς τὴν ψυχὴν. Δι' ὅ καὶ ὁ Σολομὼν συμβουλεύει νὰ βλέπουσιν οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ καθ' ἑνὸς ὀρθὰ καὶ καλὰ πράγματα, καὶ καθ' ἑναὶς νὰ φυλάττη μὲ κάθε φύλαξιν τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν του ἀπὸ τὰ αἰσχρὰ ἀντικείμενα τῶν αἰσθήσεων.

ΚΑΝΩΝ ΡΑ΄.

4. Κορινθ. 16'. || Σῶμα Χριστοῦ, καὶ ναὸν, τὸν κατ' εἰκόνα Θεοῦ κτισθέντα ἄνθρωπον, ὁ θεὸς Ἀπόστο-
27. 6'. Κορινθ. || λος μεγαλοφῶνως ἀποκαλεῖ. Πάσης οἷον αἰσθητῆς κτίσεως ὑπερκείμενος ἐ τῷ σωτηρίῳ πά-
ς. 16'. || θει τοῦ οὐρανοῦ τυχῶν ἀξιώματος, ἐσθίων καὶ πίνων Χριστὸν πρὸς ζωὴν διὰ παντὸς μεταρ-
μύζεται τὴν αἰδίον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα τῇ μεθέξει τῆς θείας ἀγιαζόμενος χάριτος. Ὡστε, εἰ τις τοῦ
ἀχράντου σώματος μετασχῆν ἐν τῷ τῆς συνάξεως βουληθεῖν καιρῷ, καὶ ἐν πρὸς αὐτὸ τῇ μετουσίᾳ γε-
νέσθαι, τὰς χεῖρας σχηματίζων εἰς τύπον Σταυροῦ, οὕτω προσίτω, καὶ δεχέσθω τὴν κοινωνίαν τῆς χά-
ριτος. Τοὺς γὰρ ἐκ χρυσοῦ, ἢ ἄλλης ὕλης, ἀντὶ χειρὸς, τινὰ δοχεῖα κατασκευάζοντας πρὸς τὴν τοῦ θείου
δώρου ὑποδοχὴν, καὶ δι' αὐτῶν τῆς ἀχράντου Κοινωνίας ἀξιουμένους, οὐδαμῶς προσιέμεθα, ὡς προτιμῶν-
τας τῆς τοῦ Θεοῦ εἰκόνας τὴν ἄψυχον ὕλην καὶ ὑποχείριον. Εἰ δὲ τις ἀλῶ τῆς ἀχράντου Κοινωνίας με-
τακλιδοῦς τοῖς τοιαῦτα δοχεῖα προσφέρουσιν, ἀφορίζεσθω, καὶ αὐτὸς καὶ ὁ ταῦτα ἐπιφερόμενος.

Ἐρμηνεία.

Τῷ τότε καιρῷ, συνθήθεια ἐπεκράτει νὰ κοινωνοῦσι καὶ οἱ λαϊκοὶ, καθὼς καὶ οἱ Ἱερεῖς, λαμβάνοντες εἰς χεῖ-
ρας τὸν ἅγιον ἄρτον, ἐν τῷ τρόπῳ λαμβάνουσι νῦν τὸ ἀντίδωρον. Ἐπειδὴ δὲ μερικοὶ δι' εὐλάβειαν τάχα, καὶ τι-
μὴν περισσώτεραν πρὸς τὰ θεία δῶρα, κατεσκευάζαν ἀγγεῖα χρυσᾶ, ἢ ἀπὸ ἄλλης ὕλης πολυτίμων, καὶ μέσα
εἰς ἐκεῖνα δεχόμενοι τὸ ἀχράντον σῶμα τοῦ Κυρίου, οὕτως αὐτὸ μεταλαμβάνον. Διὰ τοῦτο ὁ παρῶν Κανὼν
τοῦτο οὐκ ἀποδέχεται, κἄν δι' εὐλάβειαν ἐγένετο· διότι ὁ ἄνθρωπος, καὶ καθ' ὅ κατ' εἰκόνα γεγεννημένος Θεοῦ,
καὶ καθ' ὅ ἐσθίει, καὶ πίνει τὸ σῶμα, καὶ αἶμα τοῦ Χριστοῦ, καὶ δι' αὐτῶν ἀγιαζέται, καὶ καθ' ὅ σῶμα, καὶ
ναὸς ὢν τοῦ Χριστοῦ, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, ὑπερβαίνει ὅλα τὰ αἰσθητὰ, καὶ ἄψυχα κτίσματα, καὶ ἀκολούθως,
αἱ χεῖρες αὐτοῦ εἶναι τιμιώτεραι ἀπὸ κάθε ἀγγεῖον. Ὅθεν ὁποιος ἤθελε νὰ μεταλάβῃ τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου, ἄς
σχηματίζῃ εἰς σχῆμα σταυροῦ τὰς δύο του χεῖρας (1), καὶ ἄς ὑποδέχεται αὐτὸ ἐν αὐταῖς. Ὅποιος δὲ λαϊκὸς

(1) Τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον ἐλάμβανον εἰς τὰς χεῖρας τὸν ἅγιον ἄρτον οἱ τότε λαϊκοὶ, καθαρῶτερα διδάσκει Κύριλλος ὁ Ἱεροσολύμων, κατηχήσ. μυσταγ. ε. λέγων· Ὅταν πλησιάσῃς εἰς τὰ μυστήρια, μὴ ἄπλωνε τὰς παλάμας τῶν χειρῶν σου, μηδὲ ἄνοιγε τὰ δάκτυλά σου, ἀλλὰ βάλλωντας, τὸ μὲν ἀριστερὸν χεῖρι ὑποκάτω, τὸ δὲ δεξιὸν ἐπάνω, ὡς ἀπὸ αὐτὸ μέλλει νὰ ὑποδεχθῇ βασιλεία, καὶ βαθουλώσας τὴν παλάμην αὐτοῦ, ἔτσι δέχου τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἐπιλέγων, τὸ, ἀμήν. Ἀφ' οὗ δὲ τὸ δεχθῆς, ἀγιάζε τοὺς ὀφθαλμοὺς σου μὲ τὸ ἐγγίξιμον αὐτοῦ μετὰ ἀσφαλείας, καὶ οὕτω μεταλάμβανε αὐτὸ, προσέχων, νὰ μὴ παραπέση κἀνένας μαργαρίτης ἀπὸ αὐτοῦ, καὶ τὰ ἐξῆς. Σημειώσαι δὲ, ὅτι ἀπὸ τὸν παρόντα Κανὼνα ἐλέγχονται ἐκεῖνοι, ὅπου λέγουσιν, ὅτι ὁ θεὸς Χρυσόστομος ἐπενόησε τὴν λαβίδα· ἢ συνθήθεια γὰρ τοῦ νὰ λαμβάνουν οἱ Χριστιανοὶ εἰς χεῖρας τὸν ἅγιον ἄρτον ἐκράτησεν ὑστερα ἀπὸ τὸν Χρυσόστομον, τὸ ὀλιγώτερον χρόνους τετρακοσίους, ὡς δὴλον γίνεται καὶ ἀπὸ τὴν παρούσαν Σύνοδον, καὶ ἀπὸ τὸν Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνὸν, διηγούμενον ταύτην, περὶ ὀρθοδόξου πίστεως βιβλ. δ'. κεφ. ιδ'. ἀλλὰ καὶ αὐ-

τὸς ὁ ἴδιος Χρυσόστομος τὴν συνθήθειαν ταύτην διηγείται εἰς πολλοὺς λόγους του (ἔρμην. εἰς τὸν μθ'. ψαλμ. λόγῳ κς'. εἰς τὰ Σεραφεῖμ, λόγ. κἀ. ἀνδριάντων· ὅρα καὶ τὸν Μεταφραστὴν εἰς τὸν βίον αὐτοῦ)· εἰδέναι δὲ δεῖ, ὅτι εἰς τὴν δυτικὴν Ἐκκλησίαν αἱ γυναῖκες δὲν ἐλάμβανον τὸν ἅγιον ἄρτον μὲ γυμνά χεῖρια, ἀλλὰ ἀπλώνουσαι εἰς τὰς χεῖρας των κἄποια λευκὰ ὀφάρια, ἢ γουνοῦ ἀσπρα μανδηλάκια, ἐδέχοντο οὕτω τὸν ἅγιον ἄρτον, καθὼς ἢ ἐν τῇ Ἀντισιοδώρῳ τῇ πόλει τοπικὴ Σύνοδος διορίζει τοῦτο Καν. λς'. καὶ ὁ Αὐγουστίνος λόγ. σνδ'. Τὸ μανδηλάκιον δὲ αὐτὸ ὀνομάζετο Δομινεκάλε, ὅπου θελεῖ νὰ εἰπῇ Λατινικᾶ, Κυριακόν. Ἐπειδὴ κατὰ τὰς Κυριακὰς· τὸ ἔφερον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, διὰ νὰ λάβουν τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Τὸ αἴτιον δὲ ἐποῦ ἐπενόηθη ἢ λαβίδα ἦτο, διατὶ μερικοὶ, ἢ ὑποκρινόμενοι πῶς εἶναι Χριστιανοί, ἢ αἰρετικοί, ἢ δεισιδαίμονες ἄνθρωποι, λαμβάνοντες εἰς χεῖρας τὸν ἅγιον ἄρτον, ἢ τὸν ἔριπτον, ἢ τὸν ἐκρυπταν, ἢ εἰς μαγείας καὶ πονηρίας ἄλλας τὸν ἐμεταχειρίζοντο. Ὅθεν διὰ τῆς ἐπινοήσεως τῆς λαβίδος, διδομένης τῆς ἁγίας Κοινωνίας εἰς τὸ στόμα, ἐσηκώθη ἀπὸ τὸ μέσον κάθε αἰτία καὶ

ἤθελεν ὑποδεχθῆ αὐτὸ εἰς ἀγγελίον, καὶ ὁποῖος ἱερεὺς ἤθελε μεταδώσῃ αὐτὸ εἰς τὸν τοιοῦτον, καὶ οἱ δύο ἀς ἀφορίζωνται, ἐπειδὴ προτιμῶσι τὸ ψυχὸν ἀγγελίον περισσότερον ἀπὸ τὸν κατ' εἰκόνα Θεοῦ πλασθέντα ἄνθρωπον.

ΚΑΝΩΝ ΡΒ'.

Δεῖ δὲ τοὺς ἐξουσίαν λύειν καὶ δεσμῆν παρὰ Θεοῦ λαβόντας, σκοπεῖν τὴν τῆς ἁμαρτίας ποιότητα, καὶ τὴν τοῦ ἡμαρτηκότος πρὸς ἐπιστροφὴν ἐτοιμότητα, καὶ οὕτω κατάλληλον τὴν θεραπείαν προσάγειν τῷ ἀρρώστῳ, ἵνα μὴ τῇ ἀμετρίᾳ καθ' ἑκάτερον, χρώμενος ἀποσφαλεῖ πρὸς τὴν σωτηρίαν τοῦ κάμνοντος. Οὐ γὰρ ἀπλῆ τῆς ἁμαρτίας ἡ νόσος, ἀλλὰ ποικίλη καὶ πολυειδής, καὶ πολλές τῆς βλάβης παραφυάδας βλαστάνουσα, ἐξ ὧν τὸ κακὸν ἐπὶ πολὺ διαχεῖται, καὶ πρόσω βαίνει μέχρις ἂν ἀντισταῖ (1) τῇ δυνάμει τοῦ θεραπεύοντος. Ὡστε τὸν τὴν ἰατρικὴν ἐν πνεύματι ἐπιστήμη ἐπιδεικνύμενον, πρότερον χρῆ τὴν τοῦ ἡμαρτηκότος διάθεσιν ἐπισκέπτεσθαι, καὶ ἦτοι πρὸς τὴν ὑγιάν νεύει. ἢ τούναντιον διὰ τῶν οἰκείων τρόπων προσκαλεῖται καθ' ἑαυτοῦ τὸ ἀρρώστημα, ἐφορᾷ ὅπως τε τῆς ἐν τῷ μεταξύ προνοεῖται ἀναστροφῆς· καὶ εἰ μὴ τῷ τεχνίτῃ ἀντιπαλαίῃ, καὶ τὸ τῆς ψυχῆς ἔλκος διὰ τῆς τῶν ἐπιτιθεμένων φαρμάκων αὐξάνῃ προταγωγῆς, καὶ οὕτω τὸν ἔλαιον κατ' ἀξίαν ἐπιμετρεῖν. Πᾶς γὰρ λόγος Θεῷ, καὶ τῷ τὴν ποιμαντικὴν ἐγχειρισθέντι ἡγεμονίαν, τὸ πλανώμενον πρόβατον ἐπαναγαγεῖν, καὶ τρωθὲν ὑπὸ τοῦ ὄφρεως ἐξιάσασθαι. Καὶ μήτε κατὰ κρημνῶν ὠθήσῃ τῆς ἀπογνώσεως, μήτε τὸν χαλινὸν ὑπενδοῦναι (2) πρὸς τὴν τοῦ βίου ἐκκλυσίαν τε καὶ καταφρόνησιν, ἀλλ' ἐνί γε τρόπῳ πάντως, εἴτε διὰ τῶν αὐστηροτέρων τε καὶ στυφόντων, εἴτε διὰ τῶν ἀπαλωτέρων τε καὶ πραυτέρων φαρμάκων, κατὰ τοῦ πάθους στήναι, καὶ πρὸς συνούλωσιν τοῦ ἔλκους ἀνταγωνίσασθαι, τοὺς τῆς μετανοίας καρποὺς δοκιμάζοντι καὶ οἰκονομοῦντι σοφῶς τὸν πρὸς τὴν ἄνω λαμπροφωρίαν καλούμενον ἄνθρωπον. Ἀμφοτέρα τοίνυν εἰδέναι ἡμᾶς χρῆ, καὶ τὰ τῆς ἀκριβείας, καὶ τὰ τῆς συνηθείας. Ἐπεσθαι δὲ, ἐπὶ τῶν μὴ καταδεξαμένων τὴν ἀκρότητα, τῷ παραδοθέντι τύπῳ, καθὼς ὁ ἱερεὺς ἡμᾶς ἐκδιδάσκει Βασίλειος.

Ἑ ρ μ η ν ε ι α.

Ἄφ' οὗ ἡ Σύνοδος αὕτη διώρισε περὶ πολλῶν καὶ διαφόρων ἐπιτιμιῶν. τελευταῖον εἰς τὸν παρόντα κανόνα ἀφίνει τὸ πᾶν εἰς τὴν κρίσιν τῶν Ἐπισκόπων καὶ Πνευματικῶν τὴν ἐξουσίαν τοῦ δεσμῆν καὶ λύειν, λέγουσαι ὅτι αὐτοὶ πρέπει νὰ στοχάζωνται καὶ τὴν ποιότητα τῆς ἁμαρτίας, εἴτε συγγνωστὴ εἶναι αὕτη, εἴτε θανάσιμος, καὶ τὴν διάθεσιν ὅπου ἔχει ὁ ἁμαρτωλὸς εἰς τὴν μετάνοιαν, καὶ ἔτσι νὰ προσφέρουσιν ἀρμοδίαν τὴν ἰατρικὴν εἰς τὴν αὐτοῦ ἀσθένειαν· μήπως δίδοντες εἰς μὲν τοὺς μεγαλοψύχους καὶ προθύμους εἰς τὴν μετάνοιαν, συγκαταβατικὰ ἐπιτίμια, εἰς δὲ τοὺς ἀμελεστέρους καὶ μικροψύχους ἐκ τοῦ ἐναντίου αὐστηροὺς κανόνας, μήτε τὸν ἕνα διορθώσῃ, μήτε τὸν ἄλλον, ἀλλὰ μᾶλλον αὐτοὺς ἀπολέσῃ. Διότι τόσον πολυποικίλος εἶναι ἡ ἁμαρτία, καὶ τόσον πολλὰ αὐξάνει, ὥστε ὅπου ἀντιστέκεται, ἦτοι ὑπερνεῖ τὴν δυνάμιν καὶ τέχνην τοῦ πνευματικοῦ ἱατροῦ (ἢ καὶ οὕτω πολυποικίλος εἶναι ἡ ἁμαρτία, καὶ πολλὰ αὐξάνει, ἕως ὅπου νὰ σταθῇ καὶ νὰ μαρανθῇ μὲ τὴν τέχνην τοῦ πνευματικοῦ). Διὰ τοῦτο λοιπὸν ὁ τῶν ψυχῶν ἱατρὸς προτύτερα ἀπὸ ὅλα, πρέπει νὰ στοχάζεται τὴν διάθεσιν καὶ κλίσιν τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ἂν ἀγαπᾷ τὴν ὑγιάν τῆς ψυχῆς του μὲ θερμὴν μετάνοιαν. ἢ ἐξ ἐναντίας ἂν αὐξάνῃ κατ' ἐπάνω του τὴν ἁμαρτίαν, καὶ τίνι τρόπῳ φέρεται μὲ τὴν ἁμαρτίαν, ἂν δὲν ἐνκνιόνηται εἰς τὰ σωτήρια ἰατρικὰ ὅπου τοῦ δίδει (καθὼς τοῦτο κάμνουσιν οἱ φρενιασμένοι, ἐναντιούμενοι εἰς τὰ ἰατρικὰ τῶν σωματικῶν ἱατρῶν), καὶ ἂν δὲν αὐξάνῃ περισσότερον τὴν πληγὴν τῆς ἁμαρτίας μὲ αὐτὰ. Ταῦτα πάντα, λέγω, πρέπει: πρῶτον ὁ πνευματικὸς νὰ στοχάζεται, καὶ ἔτσι κατὰ ἀναλογίαν νὰ ἐπιμετρᾷ τὸ ἔλεος, ἐλαφρόνων μὲν τὰ ἐπιτίμια εἰς τὸν ἀμελῆ, καὶ μικροψυχον, βρῦνων δὲ αὐτὰ εἰς τὸν μεγαλοψυχον, καὶ πρῶτον ἀμφοτέρα διὰ ἔλεος, ἵνα τὸν μὲν μεγαλοψυχον καθάρσῃ ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, εἰς δὲ τὸν μικροψυχον μὴ κάμῃ χειροτέραν τὴν πληγὴν. Καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, ὅλος ὁ σκοπὸς καὶ εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὸν Πνευματικὸν τοῦτος εἶναι, νὰ ἐπιστρέψῃ τὸ πλανώμενον πρόβατον τὸν ἁμαρτωλὸν, νὰ ἱατρεύσῃ αὐτὸν ὅπου ἐπληγῶθῃ ἀπὸ τὸν νοητὸν ὄφιν διάβολον, καὶ μήτε εἰς ἀπόγνωσιν νὰ τὸν ρίπτῃ μὲ τὰ βρέξ ἐπιτίμια, μήτε πάλιν νὰ ἀφίρῃ τὸ χαλινάρι εἰς αὐτὸν, ὡσὰν εἰς ἵππον, μὲ τὰ ἐλαφρὰ ἐπιτίμια, καὶ ἐντεῦθεν νὰ ρίπτῃ αὐτὸν εἰς καταφρόνησιν καὶ ἀμέλειαν, ἀλλὰ μὲ κάθε λογῆς τρόπον, εἴτε μὲ αὐστηρὰ, εἴτε μὲ τὰ ἐλαφρὰ ἰατρικὰ, νὰ σπουδάζῃ νὰ ὑγιάνῃ τὸν ἁμαρ-

πράσις τῆς τοῦ μυστηρίου τοιαύτης καταφρονήσεως· ὅρα καὶ τὸν Εὐστράτιον ἐν τῷ περὶ χρήσεως τοῦ μυστηρίου σελ. 301. 302. 303. Τινὲς δὲ καὶ ἄλλην αἰτίαν ἐστοχάσθησαν μᾶλλον ἀρμόδιον, ἤγουν τὴν τῆς μεταδόσεως εὐκολίαν, ὅτι τὸν παλαιὸν καιρὸν σχεδὸν κάθε Ἐκκλησία εἶχε καὶ τὸν Διάκονόν τῆς. Ὁ μὲν κατὰ τὴν Ἀποστολικὴν παράδοσιν, ὁ μὲν ἱερεὺς εἶδεν τὸ θεῖον σῶμα, ὁ δὲ Διάκονος πλησίον ἱστάμενος μὲ τὸ ἅγιον ποτήριον, διένεμε τὸ θεῖον αἶμα. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἔπειτα ἐξέλιπον οἱ Διά-

κονοὶ ἀπὸ τὰς περισσοτέρας Ἐκκλησίας, καθὼς καὶ μὲ τὴν κείραν βλέπομεν, ὅπου λείπουσι, καὶ μάλιστα εἰς τὰ χωρία καὶ εἰς τὰς πτωχικὰς Ἐκκλησίας, καὶ ἐντεῦθεν συνέβαινε δυσκολία ὁ αὐτὸς ἱερεὺς νὰ μεταδίδῃ χωριστὰ καθ' ἕνα, οἰκονομικώτατα καὶ λυσιτελεστάτα, ἐπειροῖσθαι ἢ λαβεῖν, ἵνα, γενομένης τῆς ἐνώσεως, μεταδίδῃ εὐκόλως, καὶ μάλιστα εἰς τὰ νήπια.

(1) Παρ' ἄλλοις, σταλή.

(2) Ἐν ἄλλοις, ἐπιδοῦναι.

τωλὸν ἀπὸ τὰς πληγὰς τῆς ἁμαρτίας, δοκιμάζοντας τοὺς καρποὺς τῆς μετανοίας του, καὶ μὲ σοφίαν οἰκονομῶν αὐτὸν πρὸς τὴν ἄνω λαμπρότητα τῆς ἁγίας Τριάδος (ἣτις ἐστὶν ἡ Βασιλεία τῶν οὐρανῶν, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον): Λοιπὸν ὁ Πνευματικὸς καὶ τὰ δύο πρέπει νὰ ἡξεύρη (καθὼς ἐν τῷ γ'. κανόνι τοῦ Βασιλείου αὐτολεξεῖ τοῦτο λέγεται,) καὶ τὴν ἀκρίβειαν, καὶ τὴν συνήθειαν (1). Καὶ ἂν οἱ ἁμαρτωλοὶ δὲν θέλουν νὰ φυλάξουν τὴν ἀκρίβειαν ταύτην, διὰ τὴν ὁποῖαν γίνεται συγκατάθεσις καὶ τῶν χρόνων καὶ τῶν ἐπιτιμιῶν τῆς ἁμαρτίας των, κἄν ἂς τοὺς προσταξῆ νὰ φυλάττουν τὴν συνήθειαν, ὀλοκλήρους δηλ. τοὺς ὑπὸ τῶν κανόνων διοριζομένους χρόνους, καὶ τὰ ἐπιτίμια.

(1) Συνήθεια μὲν εἶναι οἱ τόσο χρόνοι καὶ τὰ διάφορα ἐπιτίμια, μὲ τὰ ὁποῖα οἱ Κανόνες συνηθίζουσι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νὰ σωφρονίζουσι τοὺς ἁμαρτάνοντας, εἴτε λαϊκοὺς, εἴτε Κληρικοὺς, ἀκρίβεια δὲ εἶναι τὸ νὰ προσθέτουσιν οἱ ἁμαρτωλοὶ, κοινὰ εἰς τοὺς χρόνους καὶ τὰ ἐπιτίμια αὐτὰ, καὶ μῖσος τῆς ἁμαρτίας, καὶ πόνον καρδίας, καὶ δάκρυα, καὶ σκληραγωγίας τοῦ σώματος, καὶ ἄλλας ἀγαθοεργίας. Διότι ἀπὸ μόνους τοὺς χρόνους καὶ τὰ ἐπιτίμια ὀλίγη διόρθωσις γίνεται· ταῦτα δὲ καὶ τὰ εὖω, καὶ ἡ ἀκρίβεια, καὶ ἡ συνήθεια ἀπὸ τοὺς ἰδίους Κανόνας τῶν Πατέρων διδάσκονται, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὸν 16'. τῆς α', ὃν καὶ ἀνάγνωθι. "Ὅτι δὲ ἐνεργούσαν πρέπει νὰ ἔχη τὴν ἱερωσύνην κάθε Πνευματικὸς, καὶ νὰ μὴ ᾖ καθηρημένος διὰ φανερὰ ἐγκλήματα, ἢ παρητημένος διὰ κρυφὰ, καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Συμεὼν μαρτυρεῖ ('Ἀποκρ. 14.) λέγων· ἐὸ δεχόμενος λογισμοὺς, πρέπει καὶ νὰ εὐλογῇ, καὶ συγχωρητικὴν εὐχὴν νὰ ἐπιλέγη, καὶ νὰ λειτουργῇ, καὶ νὰ μεταλαμβάνῃ τοὺς ἐξομολογουμένους, καὶ νὰ μεσιτεύῃ ὑπὲρ τῶν μετανοούντων.» Καὶ Ἰωάννης ὁ Κίτρος ρητῶς λέγει ἐν τινὶ ἀποκρίσει (σωζομένη ἐν χειρογράφῳ)· αὕτι ὁ θεληματικῶς, ἢ χωρὶς τὸ θέλημά του παραιτήσας τὴν ἱερωσύνην, λογισμοὺς νὰ δέχεται δὲν ἔμπορεῖ. "Ὅσοι δὲ ἱερεῖς χωρὶς τὴν ἄδειαν τοῦ Ἀρχιερέως δέχονται λογισμοὺς καὶ ἐξομολογοῦν,

οὗτοι κατὰ μὲν τὸν ἄνωθεν Συμεὼν (ἀποκρῖς. τῆ αὐτῆ) εἶναι κατὰ τὴν ἁμαρτίαν κοινὰ μὲ ἐκείνον, ὅπου, ἀνίερος ὢν, ἐνεργεῖ τὰ τῆς ἱερωσύνης. Κατὰ δὲ τὸν Βαλαμῶνα (ἐρμην. τοῦ ζ'. τῆς ἐν Καρθαγ.) ὁ Πατριάρχης Μιχαὴλ εἶπεν. ὅτι οὗτοι πρέπει νὰ καθαιροῦνται, καθὼς καθαιροῦνται ἀπὸ τοὺς Κανόνας οἱ ἐνεργήσαντες τι παρ' ἐνορίαν, καὶ ὡς οἱ παραβάται τῶν Κανόνων. Ἄνιεροι δὲ καὶ Μοναχοὶ δὲν πρέπει νὰ ἐξομολογοῦν, οὔτε μοναχαί· παρὰ Κανόνας γὰρ τοῦτο. Δι' 8 καὶ Βαλαμῶν (ἀποκρῖς. 18'.) λέγει, ὅτι ἀνίσως ἀνίερος Καθηγούμενος Μοταστηρίου δὲν δύναται νὰ δέχεται λογισμοὺς, κἄν καὶ τοῦ δοθῆ ἄδεια παρὰ τοῦ Ἐπισκόπου, πόσῳ μᾶλλον τοῦτο δύναται νὰ κάμνη ἡγουμένη καὶ καλογραῖα, κἄν ἡ ἀρετὴ τῆς λάμπῃ ὑπὲρ τὸν ἥλιον; Καὶ Νικηφόρος δὲ ὁ Καρτοφύλαξ λέγει, ὅτι οἱ μὴ ὄντες ἱερεῖς Μοναχοὶ, καὶ δεχόμενοι λογισμοὺς, ἂς ἡξεύρουσι, ὅτι ἀκανονίστως τοῦτο ποιούσι» (σελ. 342. Γιοῦρ. Γραικορωμ.)· ὅρα καὶ τὴν ὑπόσημ. τοῦ 18'. Ἀποστολικ. Προσθέτει δὲ ὁ ἄνωτέρω Συμεὼν (ἀποκρ. 14.) ὅτι, ἂν τύχη ἀνάγκη μεγάλη καὶ δὲν ᾖ παρὼν οὔτε Ἀρχιερεὺς, οὔτε Πνευματικὸς, δύναται καὶ Μοναχὸς ἰδιώτης νὰ δεχθῆ λογισμοὺς, πλὴν μετὰ ταῦτα νὰ φανερώνη τούτους ἢ εἰς τὸν Ἀρχιερέα, ἢ εἰς τὸν ἄδειαν ἔχοντα καὶ τὸ λειτουργεῖα τῆς πνευματικῆς πατρότητος.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΕΒΔΟΜΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Η ἁγία καὶ Οἰκουμένη Ζ΄ Σύνοδος συνεκροτήθη ἐν Νικαίᾳ τῆς Β.θουρίας τὸ Β΄. ἐπὶ Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς μητρὸς αὐτοῦ, ἐν ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ 783 (1). Πατέρες δὲ ἦσαν ἐν αὐτῇ, ὁρθόδοξοι μὲν τριακόσιοι πεντήκοντα(2), προσετέθησαν δὲ καὶ ἄλλοι δέκα καὶ ἑπτὰ, εἰκονομάχοι μὲν ὄντες τὸ πρότερον, ὕστερον δὲ μετανόησαντες καὶ προσδεχθέντες ὑπ' αὐτῆς. Ὅστε ὅλοι ἦσαν τριακόσιοι ἑξήντα ἑπτὰ. Ὑπερέχοντες δὲ καὶ λογάδες ἐξ αὐτῶν ἦσαν Ταράσιος ὁ Κωνσταντινουπόλεως, Πέτρος Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ῥώμης, καὶ Πέτρος ἄλλος Πρεσβύτερος καὶ αὐτὸς καὶ Ἡγούμενος τῆς ἐν Ῥώμῃ μονῆς τοῦ ἁγίου Σάββα, ἐπέχοντες τὸν τρόπον τοῦ Πάπα Ἀδριανοῦ, Θωμᾶς ὁ Σύγγελος καὶ Ἱερομόναχος καὶ Ἰωάννης ὁ Ἱερομόναχος(3), τὸν τρόπον ἀναπληροῦντες τῶν Ἀποστολικῶν θρόνων ἡτοι ἀντὶ Ἀπολιναρίου Ἀλεξανδρείας(4), Θεοδώρητου Ἀντιοχείας, καὶ Ἠλίας Ἱεροσολύμων(5). Εἶχον δὲ πολλὴν ἰσχὺν ἐν τῇ Συνόδῳ ταύτῃ καὶ οἱ Μοναχοί, καθ' ὅτι ἦσαν προόντες ἐν αὐτῇ ρλς'. Ἀρχιμανδρίται Μοναστηρίων. Συνήχθη δὲ ἡ Σύνοδος αὕτη κατὰ τῶν δυσσεβῶν καὶ χριστιανοκατηγόρων εἰκονομάχων, τοὺς ὁποίους ἀναθεματίσασα, καὶ μάλιστα Ἀναστάσιον Κωνσταντῖνον καὶ Νικήταν, τοὺς ἐπὶ τῶν εἰκονομάχων χρηματίσαντας Κωνσταντινουπόλεως ψευδοπατριάρχας, ὡς τὰς ἁγίας εἰκόνας, οὐ μόνον μὴ ἀσπαζομένους καὶ προσκυνοῦντας, ἀλλὰ καὶ εἰδῶλα ταύτας ὀνομάζοντας(6), καὶ κατακαίοντας, καὶ καταπατοῦντας, καὶ εἰς τὰς ὁδοὺς περισύροντας,

(1) Ὁ μὲν Σπυρίδων Μίλιας ἐν τῇ συλλογῇ τῶν Συνόδων β΄ τόμ. ἐν ἔτει 783 λέγει νὰ συνεκροτήθῃ ἡ Σύνοδος αὕτη. Ἄλλοι δὲ λέγουσιν ἐν ἔτει 788. Οἱ ἀκριβεστέροι ὅμως χρονολόγοι ἐν τοῖς ρηθείσιον ἀνωτέρω χρόνοις λέγουσι νὰ συνεκροτήθῃ.

(2) Τοσοῦτους λέγει τοὺς ἐν αὐτῇ Πατέρας Ἐπιφάνιος ὁ Διάκονος Κατάνης τῆς Σικελῶν ἐπαρχίας καὶ τοποτηρητῆς ἐν αὐτῇ παρὼν Θωμᾶ Ἀρχιεπισκόπου Σαρδίνων Νήσου, ἐν τῷ πρὸς τὴν Σύνοδον θαυμαστῶ ἐγκωμιστικῶ λόγῳ σελ. 890. τοῦ Β΄ τόμ. τῶν Συνοδικῶν. Ἄλλὰ καὶ ὁ Ψελλός. Τριακοσίους δὲ ἑξηνταεπτὰ ὁ Φώτιος αὐτοὺς λέγει ἐν τῇ πρὸς Μιχαὴλ τὸν βασιλεῆ Βουλγαρίας ἐπιστολῇ. Ἄλλὰ δὴ καὶ τὸ μνηολόγιον τοῦ βασιλέως Βασιλείου.

(3) Οἱ τοποτηρηταὶ οὗτοι, κατὰ τὸν Θεοφάνη, ἐγένοντο, ὁ μὲν Ἰωάννης Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, ὁ δὲ Θωμᾶς Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης.

(4) Ὁ μὲν Φώτιος Ἀπολιναρίον αὐτὸν ὀνομάζει, ἡ δὲ ἔκθεσις ἀνωμόμου τινὸς περὶ τῶν ἑπτὰ Συνόδων, Πολιτιανὸν αὐτὸν ὀνομάζει, ὧ συμφωνεῖ καὶ ὁ ἐκ τῶν νεωτέρων Ἰγνάτιος.

(5) Οἱ Πατριάρχαι οὗτοι δὲν ἤδυνήθησαν τότε νὰ ἔλθουν πα-

ρόντες εἰς τὴν Σύνοδον. ἐξ αἰτίας τῆς καταδρομῆς τῶν Ἀγαρηνῶν. Ὁ γὰρ Πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων (δὲν Θεόδωρον ὀνομάζει ὁ Δοσίθεος. δὲν ἠξέυρω πῶς) ἐξόριστος ἦτο ὑπ' αὐτῶν, χίλια μίλια μακρὰν ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ. Χειρότερα δὲ κακὰ ἔπασχον καὶ οἱ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ Χριστιανοί, ἀκολούθως δὲ συνέπασχον καὶ οἱ τούτων Πατριάρχαι (Δοσίθ. σελ. 631. τῆς Δωδεκαβίβλ.)

(6) Ἄλλο εἶναι εἰδῶλον, ἄλλο ἄγαλμα, καὶ ἄλλο εἰκὼν. Τὸ γὰρ εἰδῶλον διαφέρει ἀπὸ τὴν εἰκόνα, καθ' ὃ ἡ μὲν εἰκὼν ἀληθοῦς πράγματος καὶ πρωτοτύπου εἶναι ὁμοίότης, τὸ δὲ εἰδῶλον, ψευδοῦς καὶ ἀνυπάρχτου πράγματος, καὶ πρωτοτύπου ὁμοίότης ἐστὶ, κατὰ τὸν Ὀριγένην καὶ Θεοδώρητον, καθὼς ἦτο τὰ εἰδῶλα τῶν ψευδῶν καὶ ἀνυπάρχτων θεῶν τῶν Ἑλλήνων. Ἀγάλματα δὲ καὶ γλυπτὰ ἀπλῶς ἀνδριάντας λέγομεν ἐκεῖνας τὰς εἰκόνας ὅπου περιέχουν ὅλον τὸ σῶμα τοῦ εἰκονιζομένου. Τοῦτο δὲ τὸ εἶδος τῶν εἰκόνων, ἦτοι τὰ ἀγάλματα, ὄχι μόνον δὲν προσκυνεῖ, ἀλλ' οὐδὲ ὄλιως κατασκευάζει ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία διὰ πολλὰ αἴτια. α. διατι ἐν τῷ παρόντι ὄρφ αὐτῆς ἡ Σύνοδος αὕτη λέγει νὰ κατασκευάζωνται εἰκόνες ἀπὸ χρώματα, ἀπὸ ψηφί, καὶ ἀπὸ

και με κάθε τρόπον περιυβρίζοντας. Ἀνασκευάσασα δὲ (πράξ. ς'.) και τὸν ψευδώνυμον ὄρον τῆς ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Κοπρωνύμου ἐν Βλαχέρνα συστάσης ψευδοσυνόδου, Ἐπιφανίου και Ἰωάννου τῶν Διακόνων ἀναγινωσκόντων και τὸν ἅγιον Γερμανόν, και Ἰωάννην τὸν Ἀχμασκηνόν, και Γεώργιον Κύπριον ἀνακηρύξασα ὡς δ:00-

ἄλλην ὕλην ἐπιτηδεύειαν (δηλαδὴ ἀπὸ χρυσάφι και ἀσπίου και ἄλλα μέταλλα, ὡς εἶπεν ὁ Ἀμορίου Θεοδόσιος ἐν τῇ δ'. πράξει τῆς αὐτῆς Συνόδου) ἐπάνω εἰς τὰ ἱερὰ σκεύη, και ἐσθῆτας, ἦτοι σινδόνας και πανία· ἐπάνω εἰς τοίχους και σανίδια. και ὁσπῆτια και στρατάς, δὲν ἀνάφερε δὲ ὀλότελα περὶ κατασκευῆς ἀγάλματος, ἢ ἀνδριάντος, μᾶλλον δὲ ὁ ὅρος αὐτῆς οὗτος ἀναιρετικός τῶν ἀγαλμάτων ἐστὶ β'. ὅτι οὔτε αἱ ἐπιστολαὶ ὅπου ἔγραψαν οἱ Πατριάρχαι ἀναμεταξύ τους, και εἰς τοὺς βασιλεῖς, οὔτε αἱ ἐπιστολαὶ τῶν Παπῶν Γρηγορίου πρὸς Γερμανόν, και Ἀδριανού πρὸς τὴν παρούσαν Σύνοδον, οὔτε αἱ διαλαλαὶ και διαλίξεις ὅπου εἶπον οἱ Ἐπίσκοποι και Μοναχοὶ εἰς ὅλας τὰς ὁκτὼ πράξεις τῆς παρουσίας Συνόδου, περὶ ἀγαλμάτων και ἀνδριάντων ὅλως ἀναφέρουσι. Ἀλλὰ και αἱ παρὰ τῶν εἰκονομάχων γενόμεναι Σύνοδοι, και μάλιστα ἡ ἐπὶ Κοπρωνύμου ἐν τῇ Βλαχέρνα, γράφουσα κατὰ τῶν ἁγίων εἰκόνων, χρωματουργίας ἀναφέρουσι και ζωγραφίας, οὐδέποτε δὲ ἀγάλματα, ἢ ἀνδριάντας, τὰ ὅποια ἂν ἦσαν, δὲν ἤθελαν τὰ σιωπήσουσι οἱ εἰκονομάχοι, ἀλλ' ἤθελον γράψαι κατ' αὐτῶν πρὸς μεζονα τῶν ὀρθοδόξων κατηγορίαν γ'. ὅτι ἀγκαλὰ και ἡ Αἰμορροῦσα ἐποίησεν ἀνδριάντα χαλκοῦν τοῦ Χριστοῦ εἰς εὐχαριστίαν και μνήμην τοῦ θαύματος και τῆς εὐεργεσίας ὅπου ἔκαμεν εἰς αὐτὴν, και ἔστησεν αὐτὸν ἐν τῇ Πανεάδι, εἰς τοῦ ὁποίου τοὺς πόδας ἐβλάστησε βοτάνη τις θεραπεύουσα διαφόρους ἀσθενείας, και τὸν ὅποιον συνέτριψεν ὁ πρὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου βασιλεὺς Μαξιμίνος, και ἔλαβε τὸ χάλκωμα, ὡς λέγουσι τινές ἢ ὁ Παραβάτης Ἰουλιανός, και ἔβαλεν ἀντ' ἐκείνου τὸν ἀνδριάντα τοῦ Διὸς, ὡς λέγει ἀνώνυμός τις: ἂν, λέγω, και τὸν ἀνδριάντα τοῦτον οἱ Αἰμορροῦσα ἐποίησε (τὸν ὅποιον ἔλαβον εἰς Ἐκκλησίαν οἱ Χριστιανοὶ και ἐτίμων, και ἐπήγαιναν νὰ βλέπουσι αὐτὸν διὰ τὸν πρὸς τὸ ἀρχέτυπον πόθον, ὡς ἱστορεῖ Φιλοσόργιος ὁ Ἀρειανός) με ὄλον τοῦτο, τὸ ἔργον αὐτὸ τῆς Αἰμορροῦσης ἦτο συγκατάβασις τοῦ Θεοῦ. ὅστις διὰ ἀγαθότητα ἐδέχθη αὐτὸ, συγκαταβαίνων εἰς τὴν ἀτελῆ γνῶσιν τῆς γυναικὸς, και ὅτι αὐτὸ ἦτο ἀναστήλωσις και παρατήρησις ὅχι τῆς χάριτος τοῦ Εὐαγγελίου, ἀλλὰ τοῦ Νόμου τοῦ παλαιοῦ, ὡς λέγει ὁ Πάπας Γρηγόριος ὁ β'. γράφων πρὸς τὸν ἅγιον Γερμανόν (ὁ γὰρ παλαιὸς Νόμος εἶχε τοὺς δύο Χερουβεὶμ, οἱ ὅποιοι ἦσαν ἀγάλματα και ἀνδριάντες χρυσοῖ, ὄλον τὸ σῶμα τῶν εἰκονιζομένων ἀγγελικῶν δυνάμεων περιέχοντες, κατὰ τὸ λή. κεφ. τῆς Ἐξόδου, οἵτινες, κατὰ τὸν ἄδελον ἔρμηνευτὴν, εἶχον μόσχου πρόσωπον, προσκυνούντες τὴν κιβωτὸν τοῦ μαρτυρίου, και διὰ τῆς προσκυνήσεως ταύτης χωρίζοντες τοὺς Ἰσραηλίτας ἀπὸ τὴν εἰδωλοατρίαν τῶν Αἰγυπτίων, οἱ ὅποιοι ἐπροσκύνουν τὸν μόσχον. Ἐμάνθανον γὰρ ἐκ τούτου οἱ Ἰουδαῖοι, ὅτι, ἂν ὁ μόσχος προσκυνῇ τὴν κιβωτὸν, λοιπὸν κακῶς προσκυνούσιν αὐτὸν οἱ Αἰγύπτιοι ὡς Θεόν). Οὐ μόνον δὲ τοῦ παλαιοῦ Νόμου, ἀλλὰ και τῆς τῶν Ἑλλήνων συνθηλας ἦτο τὸ νὰ ἀναστηλοῦσιν ἀνδριάντας και ἀγάλματα, καθὼς γράφει πρὸς Θωμᾶν Κλαυδιουπόλεως ὁ ἅγιος Γερμανός ἐπιστολὴν, ἣτις εὕρσκειται ἐν τῇ δ'. πράξει τῆς παρουσίας Συνόδου, λέγουσα ταῦτα: «Προδήλωσ τοῦ Σωτῆρος τὰ τῆς οικείας χάριτος ἐν συγκατάβασι ποιουμένου πρὸς τὴν πίστιν τοῦ γυναικοῦ, και δεικνύοντος ὅπερ ἡμῖν ἀνωτέρω δεδήλωται, ὅτι οὐχ ἀπλῶς τὰ τελούμενα σκοπεῖται, ἀλλ' ὁ σκοπὸς τοῦ πράττοντος δοκιμάζεται... και πάλιν. Οὐ τοῦτο δὲ λέγομεν ἡμεῖς, ὥστε τὰς ἐκ χαλκοῦ στηλας

ἐπιτηδεύειν ἡμᾶς, ἀλλ' ἢ μόνον δηλῶσαι, ὅτι και τὸ κατ' ἐθνικὴν συνήθειαν μὴ ἀποποιησαμένου τοῦ Κυρίου, ἀλλ' εὐδοκῆσαντος ἐν αὐτῷ ἐπιδεικνυσθαι ἐφ' ἱκανὸν χρόνον τῆς αὐτοῦ ἀγαθότητος τὴν θαυματουργίαν, τὸ παρ' ἡμῖν εὐαγέστερον πῶς κρατήσαν ἔθος κακίζειν οὐχ ὅσιον». Ὅρῳς ἐδῶ τρία πράγματα; πρῶτον ὅτι ἡ ἀναστήλωσις τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Χριστοῦ ἦτο ἐθνικὴ, και κατὰ συγκατάβασιν ἐδέξατο αὐτὴν ὁ Κύριος πρὸς καιρόν και δεύτερον, ὅτι δὲν πρέπει νὰ κατασκευάζωνται οἱ ἀνδριάντες και τρίτον, ὅτι εὐαγέστερον και σεμνότερον εἶναι τὸ, ὅχι δι' ἀνδριάντων, ἀλλὰ διὰ χρωμάτων ἐν γραφαῖς νὰ εἰκονίζωνται αἱ σεπτὰ εἰκόνες. Προλαβὼν γὰρ ἀνωτέρω εἶπεν ὁ αὐτὸς ἅγιος, ὅτι ὁ Εὐσέβιος ἱστορῶν τὰ περὶ τοῦ ἀνδριάντος, τῶν Ἀποστόλων τὰς εἰκόνας Πέτρου και Παύλου, και αὐτοῦ δὲ τοῦ Χριστοῦ, διὰ χρωμάτων ἐν γραφαῖς σωζομένης ἱστορήκε. . . λέγει δὲ και ὁ πβ'. τῆς ς'. ὅτι πρέπει νὰ προτιμῶμεν τὴν χάριν τοῦ Εὐαγγελίου περισσύτερον ἀπὸ τὸν νομικὸν τύπον, και νὰ ἀναστηλοῦμεν ἐν ταῖς εἰκόσι τὸν κατὰ τὸ ἀνθρώπινον τοῦ Χριστοῦ χαρακτῆρα ἀντὶ τοῦ παλαιοῦ ἁμνοῦ, και ἐν ταῖς χρωματουργίαις. Ὅστε ἐκ πάντων τῶν εἰρημένων ἀποδεικνύεται ὅτι παρὰ τὸν ὄρον τῆς ἁγίας και Οἰκουμενικῆς ς'. Συνόδου ταύτης, και παρὰ τὴν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας ποιούσιν οἱ Δυτικοὶ, οἱ τὰ ἀγάλματα και τοὺς ἀνδριάντας ποιούντες, και ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις ἀναστηλοῦντες αὐτῶν. Εἶπομεν δὲ ἀνωτέρω, ὅτι ἀνδριάντες και ἀγάλματα και γλυπτὰ λέγονται ἀπλῶς, ἐκεῖνα ὅπου περιέχουσιν ὄλον τὸ σῶμα τοῦ εἰκονιζομένου, τὰ δὲ μὴ περιέχοντα ὄλον τὸ σῶμα, ἀλλὰ μόνον ἐξέχουσιν ἀπὸ τὴν ὁμαλότητα και τὴν ἐπίπεδον ἐπιφάνειαν, οὐ λέγονται ἀνδριάντες ἢ ἀγάλματα, ἀλλὰ εἰκόνες ἅγιοι καθὼς εἶναι αἱ χαρακτηριζόμεναι ἐπάνω εἰς ἱερὰ σκεύη, εἰς θεία Εὐαγγέλια, και ἄλλα ἅγια βιβλία, εἰς τιμίους Σταυροὺς, ἀργυροὺς και χρυσοὺς, κατὰ τὸν Δοσθ. (σελ. 656. τῆς Δωδεκαβίβλ.), με τὰς ὅποιας συναριθμεῖται και ἡ κηρόχυτος εἰκὼν, ἐξέχουσα και αὐτὴ ἀπὸ τὴν ὁμαλότητα και ἐπίπεδον ἐπιφάνειαν ἱκανῶς, περὶ τῆς ὁποίας λέγει ὁ Θεὸς Χρυσόστομος (ἐν τῷ λόγῳ, ὅτι παλαιᾶς και καινῆς Διαθήκης εἰς ὁ νομοθέτης, και εἰς τὸ ἔνδυμα τοῦ ἱερέως, οὐ ἡ ἀρχὴ τῆς Χριστοῦ Βασιλείας τοῦ Εὐαγγελίου). Ἐγὼ και τὴν κηρόχυτον ἠγάπησα γραφὴν εὐσεβείας ἐνεκεν. Εἶδον γὰρ Ἀγγελοῦ ἐν εἰκόνι ἐλαύνοντα βαρβάρων στήφη. Εἶδον πατούμενα βαρβάρων φύλα, και τὸν Δαβὶδ ἀληθεύοντα: Κύριε, ἐν τῇ πόλει σου τὴν εἰκόνα αὐτῶν ἐξουδενώσεις» (σελ. 852. τοῦ β'. τόμου τῶν Συνοδικῶν, ἐν τῇ ς'. πράξει τῆς ς'. Συνόδου και σελ. 647. τοῦ ς'. τόμου Χρυσοστ.) Ἀποδέχεται τὴν κηρόχυτον ταύτην εἰκόνα και ὁ Οἰκουμένιος ἐν τῇ ἔρμην. τῆς πρὸς Ἑβραίους. Ὅθεν και ὁ Ἀντιοχείας Ἀναστάσιος γράφων πρὸς Συμεὼν Ἐπίσκοπον Βόστρης, λέγει: «καὶ τοι τῆς εἰκόνης οὐδὲν ἕτερον οὔσης, ἢ ξύλον, και χρώματα κηρῷ μεμιγμένα και κεκραμένα» (σελ. 845. τοῦ β'. τόμου τῶν Συνοδικῶν). Με τὰς εἰκόνας ταύτας συναριθμοῦνται και αἱ εἰκόνες ὅπου γλύφονται εἰς ξυλίνοὺς σταυροὺς και ἐγκόλπια. Καὶ αὐταὶ γὰρ ὁμοίως ἐξέχουσιν ἀπὸ τὴν ὁμαλότητα, και ὄλον τὸ σῶμα τοῦ εἰκονιζομένου δὲν περιέχουσιν. Ὁ λόγος δὲ και ἡ αἰτία, διὰ τὴν ὁποίαν τὰ ἀγάλματα δὲν προσκυνούνται (ἔξω ἀπὸ τὴν νομικὴν παρατήρησιν και τὴν συνήθειαν) ἐμοὶ δοκεῖ νὰ ἦναι, διὰτὶ αὐτὰ ψηλαφόμενα, και ὄλον τὸ σῶμα τοῦ εἰκονιζομένου περιέχοντα και τὰ μέλη, δὲν φαίνονται: πλὴν νὰ

δόξους και Ἁγίους, ὅσον ἐξέδωκεν ἐν τῇ ζ'. πράξει αὐτῆς, οὕτως ἐπὶ λέξεως ἔχοντα· ἠ' ὀρίζομεν σὺν ἀκριβεῖα πάση και ἐμμελείᾳ, προαπληρώως τῷ τύπῳ τοῦ τιμίου και ζωοποιοῦ Σταυροῦ, ἀνατίθεσθαι τὰς σεπτὰς και ἀγίας εἰκόνας τὰς ἐκ χρωμάτων, ἢ ψηφίδος, και ἐτέρας ὕλης ἐπιτηδεῖως ἐχούσης, ἐν ταῖς ἀγίαις τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαις, ἐπιτεροῖς σκεύεσι και ἐσθήσι, τοίχοις τε και σανίσιν, οἴκοις τε και ὁδοῖς, τῆς τε τοῦ Κυρίου και Θεοῦ και Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰκόνας, και τῆς ἀχράντου Δεσποίνης ἡμῶν, τῆς ἀγίας Θεοτόκου, τιμίων τε Ἀγγέλων (1), και πάντων Ἁγίων. Ὅσα γὰρ συνεχῶς δι' εἰκονικῆς ἀνατυπώσεως ὄρῶνται, τοσοῦτον και οἱ ταύτας θεώμενοι διαίστανται πρὸς τὴν τῶν πρωτοτύπων μνήμην τε και ἐπιβόησιν. Και ταύταις ἀσπασμὸν και τιμητικὴν προσκύνῃσιν ἀπονέμειν, οὐ μὴν τὴν κατὰ πίστιν ἡμῶν ἀληθινὴν λατρείαν, ἢ πρέπει μόνῃ τῇ Θεῖα φύσει (ὀρίζεται δὲ ἡ λατρεία ἀπὸ τὸν Μέγαν Βασίλειον, ὅτι εἶναι ἡ συντεταμένη και διηνεκῆς, και ἀμετῶριςτος περὶ τὸ λατρευόμενον θεραπεία· ὁρ. κατ' ἐπιτομ. σελ.)· ἀλλ' ὅν τρόπον τῷ τύπῳ τοῦ τιμίου και ζωοποιοῦ Σταυροῦ, και τοῖς ἀγίοις Εὐαγγελίοις, και τοῖς λοιποῖς Ἱεροῖς ἀναθήμασι, και θυμιαμάτων, και φώτων προσαγωγῆν, πρὸς τὴν τούτων τιμὴν ποιῆσθαι, καθὼς και τοῖς ἀρχαίοις εὐσεβῶς εἰθίσται. Ἡ γὰρ τῆς εἰκόνας τιμὴ ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει (2), και ὁ προσκυνῶν τὴν εἰκόνα, προσκυνεῖ ἐν αὐτῇ τοῦ ἐγγραφομένου τὴν ὑπόστασιν (3). Οὕτω γὰρ κρατύνεται ἡ τῶν ἀγίων Πατέρων ἡμῶν διδασκαλία, ἥτιον παράδοσις τῆς καθολικῆς

ἦναι και νὰ λέγωνται εἰκόνας, ἀλλὰ νὰ ἦναι αὐτὰ τὰ πρωτότυπα πράγματα. Τινὲς δὲ λέγουσιν, ὅτι διὰ τοῦτο ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἀπέβαλε τὰ ἀγάλματα, διὰ νὰ φύγη παντελῶς τὴν ὁμοιότητα τῶν εἰδώλων. Τὰ γὰρ εἶδωλα ὀλόγλυπτα ἀγάλματα ἦσαν, πανταχόθεν ψηλαφώμενα.

(1) Ὅθεν ἐν τῇ ε'. πράξει τῆς παρουσίας Συνόδου, ἀναγνωσθέντος τοῦ λόγου Ἰωάννου Θεσσαλονίκης, ἐν ᾧ ἀποδεικνύει, ὅτι πρέπει νὰ εἰκονίζονται οἱ Ἀγγελοι ὡς ὁραθέντες ἀπὸ πολλοῦς αἰσθητῶς πολλὰς φοραῖς μὲ τὸ εἶδος τῶν ἐδικῶν τους σωμάτων, ἀπεκρίθη ὁ Ταρσίσιος, ὅτι ἀπέδειξεν ὁ Πατὴρ οὗτος πῶς πρέπει νὰ ζωγραφοῦνται οἱ Ἀγγελοι, ἐπειδὴ εἶναι περιγραφτοί, και ἐπειδὴ ὡς ἄνθρωποι ἐφάνησαν εἰς πολλοῦς. Εἰς δὲ τοῦ Ταρσίου τὴν γνώμην και ἡ Σύνοδος συμφώνησεν. Οἰκειὰ δὲ σώματα τῶν Ἀγγέλων ἐρμηνεύουσι τινες μὲν νεώτεροι θεολόγοι, ὅτι εἶναι τὰ σώματα ἐκεῖνα τὰ πρόσκαιρα, τὰ ὁποῖα προσέλαβον διὰ νὰ γένουν μὲ αὐτὰ ὄρατοι εἰς τοὺς ὀφθαλμοῦς, προσειλημμένα ἐκ τῆς ἀερῶδους οὐσίας. Ὁ δὲ ρηθεὶς Ἰωάννης λέγει ἐν τῇ αὐτῇ ε'. πράξει, ὅτι διὰ τοῦτο οἱ Ἀγγελοι εἰκονίζονται, διατι ἔχουσι λεπτὰ σώματα, φέρων και μάρτυρας εἰς τοῦτο τὸν Μέγαν Βασίλειον, τὸν Μέγαν Ἀθανάσιον, και τὸν θεῖον Μεθόδιον. «Λεπτοσώματοι γὰρ κατ' αὐτοῦς εἰσι και οἱ Ἀγγελοι, ἀλλ' οὐ πάντῃ πάντως ἀσώματοι ὡς ὁ Θεός.» Φησὶ γὰρ ὁ Μέγας Βασίλειος ἐν τῷ ις'. κεφαλαίῳ τῶν περὶ τοῦ ἀγίου Πνεύματος λόγων, περὶ τῶν Ἀγγέλων· «Διὸ και ἐν τόπῳ εἰσὶ, και ὄρατοι γίνονται, ἐν τῷ εἶδει τῶν οἰκειῶν σωμάτων τοῖς ἀξίοις ἐμφανιζόμενοι.» Και ὁ θεῖος δὲ Ἰλαρίος λέγει ὅτι πᾶν κτιστὸν, ἐξ ἀνάγκης ἐστὶ και σωματικὸν (κεφ. β'. εἰς τὸν Ματθ.). Ἀλλὰ και ὁ Ὀριγένης λεπτοσώματος τοὺς Ἀγγέλους ὑπέλαβε (περὶ ἀρχῶν ββλ. α'. κεφ. ζ'. και ββλ. β')., και ὁ Τερτυλλιανὸς πολλαχού, και μάλιστα ἐν τῷ περὶ σαρκὸς Χριστοῦ (κεφ. ζ'), και Ἰουστίνος, και Κλήμης ὁ Στρωματεὺς (ββλ. γ'. τῶν στρωμ.), και Ἀθηναγόρας ἐν τῇ ἀπολογίᾳ, και Κυπριανὸς (περὶ ἐσθήτος παρθ.), και Ἀμβρόσιος (ββλ. περὶ Νῶε και τῆς Κιβωτοῦ), και Εὐσέβιος (ββλ. ε'. περὶ Εὐαγγελ. προπαρασκευ.), και ὁ Σουλπίκιος Σεβῆρος (περὶ ἐκκλ. ἱστορ.), και Λακτάντιος (ββλ. β'. τῶν εἰσηγ.), και ὁ Αὐγουστίνος. Πρὸς τούτοις δὲ πᾶσι και ὁ Μέγας Μακάριος. Καὶ ὄρα τὸ ζς'. κεφάλαιον Συμείων τοῦ Μεταφραστοῦ σελ. 720. τῆς Φιλοκαλίας.

(2) Τὸ ρητὸν τοῦτο εἶναι τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ὡς ἡ αὐτῇ Σύνοδος ἐν τῇ ε'. πράξει αὐτῆς τοῦτο λέγει· και αὐτὸς ὁ Βασίλειος ἐν κεφ. ιη'. περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Λέγει δὲ και ὁ Ἀθανάσιος· «Ὁ γοῦν προσκυνῶν τὴν εἰκόνα, ἐν αὐτῇ προσκυνεῖ τὸν Βασιλέα.» Ὁμοίως δὲ και ὁ Χρυσόστομος· εὐκ οἶδας ἐν εἰκόνα Βασιλέως ὕβριση, εἰς τὸ πρωτότυπον τῆς ἀξίας φέ-

ρεις τὴν ὕβριν·» (σελ. 859. τοῦ β'. τόμ. τῶν Συνοδικῶν). Ἡ τιμὴ ὅμως αὕτη, ἄλλως μὲν γίνεται εἰς τὸ πρωτότυπον, ἄλλως δὲ εἰς τὴν εἰκόνα (κατὰ τὸν Βλάσταριν), εἰς ἐκεῖνο μὲν λατρευτικός, εἰς ταύτην δὲ σχετικός.

(3) Εἰκὼν λέγεται ἀπὸ τοῦ εἰκέναι, ἥτιον ἀπὸ τὴν ὁμοιότητα ὅπου ἔχει μὲ τὸ πρωτότυπον. Και ἄλλη μὲν λέγεται φυσικῆ, καθὼς εἶναι κάθε φυσικὸς υἱὸς, πρὸς τὸν φυσικὸν πατέρα του (δι' ὃ και ὁ Θεῖος Βασίλειος· τὸ, ἡ τιμὴ τῆς εἰκόνας, ἀνωτέρω ρητὸν, ἐπὶ τῆς φυσικῆς εἰκόνας ἐξέλαβε τοῦ Υἱοῦ και Λόγου πρὸς τὸν Θεὸν και Πατέρα). Ἀλλῃ δὲ μιμητικὴ και τεχνικῆ, καθὼς εἶναι ἡ διὰ χρωματούργιας γινομένη και ἄλλης ἐπιτηδεῖας ὕλης, περὶ ἧς ὁ λόγος ἐνταυθὰ ἐστίν. Ἀλλ' ἡ μὲν φυσικῆ εἰκὼν διαφέρει μὲν κατὰ τὴν ὑπόστασιν ἀπὸ τὸ αἷτιον αὐτῆς, καθ' ὅτι πατὴρ και υἱὸς δύο ὑποστάσεις εἶναι, δὲν διαφέρει δὲ κατὰ τὴν φύσιν, καθ' ὃ αὐτοὶ ἕνα εἶναι κατὰ τὴν φύσιν τῆς ἀνθρωπότητος. Ἡ δὲ τεχνικῆ ἐκ τοῦ ἐναντίου, κατὰ μὲν τὴν οὐσίαν διαφέρει ἀπὸ τὸ πρωτότυπον, καθ' ὃ τὸ μὲν πρωτότυπον εἶναι ἔμψυχος και ζωντανὸς ἄνθρωπος, ἡ δὲ εἰκὼν αὐτοῦ εἶναι ἄψυχος και νεκρὰ ὕλη· δι' ὃ και ἡ ζ'. Σύνοδος εἶπεν ἐν τῇ ε'. πράξει (σελ. 836. τοῦ β'. τόμου τῶν Συνοδικῶν)· «ὅτι ἡ εἰκὼν οὐ και τὴν οὐσίαν τῷ πρωτοτύπῳ ἔοικε, κατὰ δὲ τὴν ὑπόστασιν, ἥτιον κατὰ τὴν μίμησιν τῆς ὑποστάσεως ἕνα εἶναι μὲ τὸ πρωτότυπον.» Μία γὰρ εἶναι ἡ τῆς εἰκόνας και τοῦ πρωτοτύπου ὑπόστασις, καθ' ὃ τὸ μὲν πρωτότυπον ὀράται ἐν τῇ εἰκόνι, ἡ δὲ εἰκὼν ὕφίσταται ἐν τῷ πρωτοτύπῳ, ὡπερ ἡ σκιά ἐν τῷ σώματι, και ἀπ' αὐτὸ νὰ χωρισθῆ εἶναι ἀδύνατον· και καθ' ὃ ἡ ὑπόστασις εἰκονίζεται και ὄχι ἡ φύσις. Και καθ' ὃ εἰς κάθε εἰκόνα ἐπιγράφεται ὄχι τὸ τῆς φύσεως ὄνομα, ἥγουν αὕτη εἶναι εἰκὼν ἀνθρώπου ἀπλῶς, ἀλλὰ τὸ ὄνομα τῆς ὑποστάσεως, ἥγουν ὅτι εἶναι τοῦ Χριστοῦ, ἡ τοῦ Ἰωάννου και καθ' ἑξῆς· δι' ὃ και ἡ παροῦσα Σύνοδος ἐν τῇ ε'. πράξει σελ. 836. αὐτόθι λέγει, ὅτι ἡ εἰκὼν ὁμοιάζει μὲ τὸ πρωτότυπον κατὰ μόνον τὸ ὄνομα, και κατὰ τὴν θέσιν τῶν χαρακτηριζομένων μελῶν. Ἔστι δὲ και τρίτη εἰκὼν, ἥτις λέγεται νοητῆ και συμβολικῆ. Καθὼς ἦτο, πρωτότυπα μὲν τὰ τῆς χάριτος τοῦ Εὐαγγελίου και τῆς ἀληθείας μυστήρια, εἰκόνας δὲ τούτων, τὰ τοῦ παλαιοῦ Νόμου και τῶν Προφητῶν σύμβολα· καθ' ὃ και ἐν τῷ δοξαστικῷ τοῦ ἱεραρινοῦ τῆς Κυριακῆς τῆς Ὀρθοδοξίας λέγεται, ὅτι ἡ χάρις τοῦ Εὐαγγελίου, και ἡ Ἐκκλησία, προὑπέγραψε τὸν τύπον τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. Διότι αὕτη, καθὸ πρωτότυπον και ἀνάγειον, προὑπῆρχε τοῦ τύπου τῆς σκηνῆς· ὃ δὲ τύπος ταύτης, ὑστερογενὴς ἦτο τῆς χάριτος· ὄχι κατὰ τὸν χρόνον, ἀλλὰ καθὸ εἰκὼν και αἰτιατὸν· και πάλιν πρωτότυπα μὲν εἶναι τὰ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι πράγματα, εἰκόνας δὲ τούτων τὰ τῆς χάριτος

Ἐκκλησίας, τῆς ἀπὸ περάτων εἰς πέρας δεξαμένης τὸ Εὐαγγέλιον. Κοντὰ δὲ εἰς αὐτὰ πάντα καὶ τοὺς παρόντας κβ'. κανὼνας ἡ Σύνοδος αὕτη ἐξέδωκεν ἐν τῇ ἡ. πράξει αὐτῆς, ἀναγκάσιους ὄντας εἰς τὴν τῆς Ἐκκλη-

τοῦ Εὐαγγελίου μυστήρια. (Διὰ τόσον ὁ Θεὸς Παῦλος εἶπεν, δι-
σκίαν ἔχων ὁ Νόμος οὐκ αὐτὴν τὴν εἰκόνα τῶν πραγμάτων,
ὅπου εἰκόνα μὲν ἔνοιε τὴν χάριν, πράγματα δὲ τὰ τοῦ μέλλον-
τος αἰῶνος· ὅσον καὶ ὁ Μέγας Βασίλειος ἐν τῷ ἡα'. Κανὼνι εἰ-
κόνα τοῦ μέλλοντος αἰῶνος εἶπε τὴν Κυριακὴν. Ὅθεν καὶ με-
ρικοὶ Πατέρες εἶπον ἀντίτυπον τοῦ Σώματος καὶ Ἄζματος τοῦ
Κυρίου τὴν θείαν Εὐχαριστίαν μετὰ τὸν ἁγιασμόν, πρὸς τὰ ἐν
τῷ μέλλοντι αἰῶνι γυμνῶς καὶ τρανῶς ἀποκαλυφθησόμενα πράγ-
ματα αὐτὴν συγκρίνοντας, κεκαλυμμένη ἦδη οὖσαν ὑπὸ τὰ συμ-
βεβηκότα τοῦ ἄρτου καὶ οἴνου, καθὼς ἐρμηνεύει ὁ ἅγιος Μάξι-
μος). Ἐπὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων ἐν καὶ τὸ αὐτὸ εἶναι προσκύνη-
σις καὶ ἀσπασμός· διότι κυνῶ κατὰ τὴν παλαιὰν ἑλληνικὴν
γλῶσσαν, θέλει νὰ εἰπῇ τὸ, ἀσπάζομαι καὶ φιλῶ. Ἡ δὲ πρὸς
πρόθεσις, ἐπίτασις τοῦ ἀσπασμοῦ καὶ τοῦ πόθου καὶ τῆς φιλίας
δηλοῖ. Διὰ καὶ ἡ παρούσα Σύνοδος ἐν τῇ ἐβδόμῃ πράξει αὐτῆς
εἶπε, κατὰ πάντα ἀποδέχεται τὰς σεπτὰς εἰκόνας, καὶ ταύτας
προσκυνεῖν, ἦτοι ἀσπάζεσθαι· ταῦτὸν γὰρ ἀμφότερα καὶ ἀνωτέ-
ρω ἐν τῷ ὄρω αὐτῆς καὶ ταύταις ἀσπασμόν καὶ τιμητικὴν προ-
σκύνησιν ἀπονέμειν. Πλατύτερον δὲ ἡ προσκύνησις λαμβανομένη,
δηλοῖ κάθε τιμὴν καὶ πρόσπευσιν ὅπου γίνεται εἰς τὰς ἁγίας
εἰκόνας, ὡς εἶπεν ἐν τῷ περὶ εἰκόνων ὁ θεὸς Δαμασκηνός. Ἄλ-
λο εἶναι λατρευτικὴ προσκύνησις, ἄλλο ἄσχετος, καὶ ἄλλο σχε-
τικὴ· ἡ μὲν γὰρ λατρευτικὴ προσκύνησις μόνῃ τῷ Θεῷ καὶ αὐ-
τῷ τῷ Χριστῷ ἀποδίδεται, καὶ τῷ ἐπὶ τῆς θείας Εὐχαριστίας
μετουσιωμένῳ ἄρτι καὶ οἴνῳ εἰς Σῶμα καὶ Αἷμα Χριστοῦ· ὁ
γὰρ προσκυνῶν τὸν Χριστὸν, κατὰ τὸν Βλάσταριν, αὐτὸν συμ-
προσκυνεῖ τὸν Πατέρα καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὴν ἐν Τριάδι
μίαν φύσιν, καὶ ὁ προσκυνῶν τὸν Χριστὸν, ὡς Θεὸν καὶ Δεσπό-
την αὐτὸν προσκυνεῖ δι' αὐτὸν, καὶ οὐ δι' ἕτερον, κατὰ τὴν ἐπὶ
τοῦ Νικολάου Πατριάρχου καὶ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ γενομένην
περὶ τῶν εἰκόνων Σύνοδον ἐν ἔτει 1084. (σελ. 981. τοῦ β'. τό-
μου τῶν Συνοδικῶν)· ἐπειδὴ ἡ λατρεία δουλείαν κυρίως δηλοῖ,
κατὰ τὸν Αὐγουστίνον (κεφ. 45. περὶ ἀληθοῦς θρησκείας) καὶ
περιέχει πίστιν καὶ ἐλπίδα τῆς σωτηρίας ἡμῶν· τὴν δὲ ἁγίαν
εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, οὐ λατρευτικῶς προσκυνούμεν, ἀπαρράλ-
κτως δηλονύτι τὴν εἰκόνα μὲ τὸ εἰκονιζόμενον πρωτότυπον· οὕτε
ὡς θεοὺς τὰς ἁγίας εἰκόνας λατρεύομεν, καθὼς κατηγοροῦν ἡμᾶς
οἱ εἰκονομάχοι, ἅπαγε· ἀλλότριον γὰρ τοῦτο τῆς ἐκκλησιαστι-
κῆς ἐστὶ παραδόσεως. Διὰ καὶ ἡ Σύνοδος αὕτη ἐν τῷ ὄρω αὐ-
τῆς εἶπε· καὶ ταύταις ἀσπασμόν καὶ τιμητικὴν προσκύνησιν ἀπο-
νέμειν, οὐ μὴν τὴν κατὰ πίστιν ἡμῶν ἀληθινὴν λατρείαν, ἣ
πρέπει μόνῃ τῇ θείᾳ φύσει. Καὶ ὁ ἴδιος Θεὸς δὲ εἶπε, Κύριον
τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῃ λατρεύσεις (Δευτερ.
ζ'. 13. Ματθ. δ'. 10. Λουκᾶς δ'. 8.). Βλέπεις ὅτι τὴν μὲν
προσκύνησιν ἀφῆκε καὶ εἰς ἄλλο νὰ δίδεται, τὴν δὲ λατρείαν δὲν
ἐσυγχώρησεν εἰς ἄλλον τινὰ, εἰμὴ μόνον εἰς τὸν ἑαυτὸν του. Κα-
θὼς καὶ ὁ Θεοσπόλεως Ἀναστάσιος ἄριστα τὸ ρητὸν τοῦτο ἠρ-
μήνευσεν· εἰς ὅποιον δὲ ἄλλον λέγεται ἡ λατρεία, κατὰ συμβεβη-
κὸς ἔνοιεταί, καὶ οὐ κυρίως, καὶ δηλοῖ μόνῃν τιμὴν. Καθὼς
εἶναι ἐκεῖνο τὸ περὶ τοῦ Βασιλείου λεγόμενον ἐν τινι τροπαρίῳ·
«ὦ Βασίλειε σοφὲ καὶ λάτρις τῆς Θεοτόκου». (Διὰ τοῦτο καὶ ἡ
προσκύνησις ὅπου γίνεται εἰς τὰ θεία μυστήρια μετὰ τὴν με-
τουσίωσιν, ἐπειδὴ εἶναι λατρευτικὴ, πρέπει νὰ γίνεται διαφορε-
τικὴ ἀπὸ τὴν προσκύνησιν ὅπου γίνεται εἰς αὐτὰ πρὸ τῆς με-
τουσίωσεως, μὲ δουρικὴν δηλ. καὶ ἐδαφιαίαν πρόσπευσιν)· ἄσχε-

τος δὲ προσκύνησις τῆς εἰκόνας εἶναι, ὅταν προσκυνῇ τινὰς εἰς
τὴν εἰκόνα τὸ εἰκονιζόμενον μόνον, καὶ ὄχι καὶ τὴν εἰκόνα καὶ
τὸ εἰκονιζόμενον. Ἄλλὰ αὕτη ἡ προσκύνησις δὲν δίδεται εἰς τὰς
ἁγίας εἰκόνας· ἐπειδὴ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον, καὶ ἄλλα πολλὰ
δύναται νὰ ᾔηται εἰκόνας ἀπροσκύνητοι, καθ' ὃ μόνον ἔνοιεῦνται
ὡς μνημαί τινῶν, (ὅ,τι λογῆς ἤμποροῦν νὰ νοεῦνται ὅλα τὰ κτί-
σματα εἰκόνας τοῦ κτίστου). Ἡ δὲ σχετικὴ προσκύνησις μέση
οὕσα τῆς λατρευτικῆς καὶ τῆς ἄσχετου, αὕτη κυρίως δίδεται εἰς
τὰς ἁγίας εἰκόνας, λέγεται δὲ σχετικὴ, ἐπειδὴ ἡ εἰκὼν, οὐ λέ-
γεται καθ' ἑαυτὴν καὶ ἀπολύτως, ἀλλὰ πρὸς τι καὶ σχετικῶς·
ἡ εἰκὼν γὰρ τοῦ εἰκονιζομένου εἶναι εἰκὼν. Ὅθεν διὰ τὴν σχέ-
σιν ταύτην καὶ ἀναφορὰν ὅπου ἔχει πρὸς τὸ εἰκονιζόμενον, κατὰ
τὴν ὁμοίωσιν δηλ. τῆς ὑποστάσεως, καὶ κατὰ τὸ ἐπιγραφόμε-
νον ὄνομα, συντιμᾶται· καὶ συμπροσκυνεῖται τῷ εἰκονιζομένῳ, μὲ
μίαν μὲν προσκύνησιν, ὁμωνυμικὴν ὅμως καὶ σχετικὴν, καὶ ὄχι
ταύτην κατὰ πάντα καὶ ἀπαρράλλκτον, καθὼς Θεόδωρος ὁ Στου-
δίτης λέγει ἐν τῇ πρὸς Ἀθανάσιον ἐπιστολῇ. Τὸν μὲν γὰρ εἰκο-
νιζόμενον Χριστὸν λατρευτικῶς, ὡς εἶπομεν, προσκυνούμεν, τὴν
δὲ εἰκόνα αὐτοῦ, σχετικῶς διὰ τὴν πρὸς ἐκεῖνον ἀναφορὰν· ὁ-
μοίως τοὺς μὲν Ἁγίους αὐτοὺς καὶ τὰ λείψανα αὐτῶν, ὡς θερά-
ποντας καὶ δούλους Χριστοῦ προσκυνούμεν μὲ δουλοπρεπῆ προ-
σκύνησιν, διὰ τὴν πρὸς Χριστὸν αὐτῶν οἰκείωσιν· τὰς δὲ εἰκό-
νας αὐτῶν σχετικῶς προσκυνούμεν, διὰ τὴν ἀναφορὰν ὅπου ἔχουν
αὐταὶ πρὸς αὐτοὺς, ἐκ τῆς ὁμοιώσεως τῆς ὑποστάσεως τῶν, καὶ
ἐκ τοῦ ἐπιγραφόμενου ὀνόματός τῶν, καθὼς ἡ ἀνωτέρω ἐπὶ Νι-
κολάου Σύνοδος διώρισεν· ὡσαύτως, τὴν μὲν Θεοτόκον αὐτὴν
μὲ ὑπερδουλικὴν τιμὴν προσκυνούμεν, ὡς ὑπεραγίαν μητέρα
Θεοῦ, τὴν δὲ εἰκόνα αὐτῆς, μὲ σχετικὴν (καὶ ὅρα τὸν Δοσθ.
σελ. 655. τῆς Δωδεκαβίβλου). Σημείωσαι ὅμως, ὅτι ἀγκαλὰ καὶ
λέγεται ἐν τῇ δ'. πράξει τῆς παρούσης Συνόδου (σελ. 780. τοῦ
β'. τόμ. τῶν Συνοδικῶν) ὅτι ἰσοδυναμοῦσιν αἱ τίμια· εἰκόνας τῷ
Εὐαγγελίῳ καὶ τῷ τιμῷ Σταυρῷ, καθ' ὃ δηλ. μὲ σχετικὴν προ-
σκύνησιν ἅπαντα ταῦτα προσκυνοῦνται, μὲ ὄλον τοῦτο κατὰ
τὴν τάξιν τῆς προσκυνήσεως, πρῶτον προσκυνεῖται τὸ ἅγιον
Εὐαγγέλιον (ἴσως καθὼς λέγει ὁ Χρυσόστομος, διατὶ τὰ παρὰ τῶν
Ἁγίων εἰρημένα, τῶν ψυχῶν αὐτῶν εἰκόνας εἰσὶ· σελ. 852. τοῦ
β'. τόμ. τῶν Συνοδικῶν. Πράξ. ζ'. τῆς ζ'. καὶ ἀκολουθῶς διατὶ
καὶ τὰ λόγια τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου εἶναι εἰκόνας τῆς ψυχῆς καὶ
καρδίας τοῦ Κυρίου· δι' ὃ καὶ προτάσσονται)· εἶτα ὁ Σταυρός·
εἶτα ἡ εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ· ἡ εἰκὼν τῆς Θεοτόκου, καὶ ἀκολου-
θῶς αἱ τῶν Ἁγίων εἰκόνας, ὡς τοῦτο δηλοῦται ἐν τῇ αὐτῇ
πράξει· σελ. 779. ἐκ τοῦ λόγου τοῦ ἁγίου Μαξίμου, καὶ ἀπλῶς
εἶπεν, κατὰ τὴν τάξιν τῶν πρωτοτύπων καὶ τὴν ἀξίαν, οὕτω
καὶ ἡ τῆς προσκυνήσεως τῶν εἰκόνων αὐτῶν τάξις ἀκολουθεῖ.
Αἱ ἁγία εἰκόνας δὲν προσκυνοῦνται διὰ τὴν ὕλην, ἀλλὰ διὰ τὴν
ὁμοίωσιν ὅπου ἔχουν εἰς τὸ εἰκονιζόμενον. Ὅθεν οἱ Πατέρες τῆς
παρούσης Συνόδου εἰς μερικὰς διαλαλίαις εἶπον, ὅτι ὅταν τὰ ξύλα
διαλυθοῦν ἀπὸ τοῦ τύπου τοῦ Σταυροῦ, καίεται, καὶ ὅταν ὁ
χρωματισμός καὶ ὁ χαρακτὴρ τῶν εἰκόνων διαφθαρῇ παντελῶς,
καίεται τὸ σανίδι ὡς ξύλον ἄργον. Μερικοὶ ὅμως ἐνταφιάζουσι
αὐτὰς δι' εὐλάβειαν. Αἱ ἁγία εἰκόνας δὲν χρειάζονται νὰ μυρώ-
νται μὲ ἅγιον Μύρον, ἢ νὰ ἀγιάζονται μὲ εὐχὰς ἀπὸ τὸν Ἀρ-
χιερέα· ἀ. διατὶ ἡμεῖς δὲν προσκυνούμεν τὰς ἁγίας εἰκόνας διατὶ
εἶναι μυρωμένας, ἢ εὐχολογημένας, ἀλλ' εὐθὺς ὅπου ἰδοῦμεν εἰ-
κόνα ἁγίαν, χωρὶς νὰ ἐξετάσωμεν ὄλωσ περι μύρου καὶ εὐχῆς,

σιάς εὐταξίαν καὶ κατάστασιν οἵτινες ἐβεβαιώθησαν, ὁμοῦ καὶ ὄλη ἡ ἀγία καὶ Οἰκουμένη Ἱ. Σύνοδος αὕτη, ἀπὸ τὴν μετὰ ταύτην συγκροτηθεῖσαν, ἐν τῇ ἀγίᾳ Σοφίᾳ Σύνοδον, καὶ ἀπὸ ὅλων τοὺς ἐμνηνευτὰς τῶν Κανό-

προσκυνοῦμεν αὐτὴν διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Ἁγίου, καὶ διὰ τὴν ὁμοίτητα ὅπου ἔχει εἰς τὸ ἀρχέτυπον. Δι' ὃ ἐν τῇ ς'. πράξει τῆς παρούσης Συνόδου ἢ ἐπὶ Κοπρωνώμου τῶν εἰκονομάχων Σύνοδος ἐκατηγόρησε τὰς ἀγίας εἰκόνας λέγουσα, ὅτι ἡ τῶν εἰκόνων ὀνομασία οὔτε εὐχὴν ἱερὰν ἔχει ἀγιάζουσαν αὐτὴν, ἵνα ἐκ τούτου πρὸς τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ κοινοῦ μετενεχθῆ, ἀλλὰ μένει κοινὴ καὶ ἀτιμος, καθὼς τὴν ἔκαμεν ὁ ζωγράφος· πρὸς ταῦτα δὲ ἡ ἀγία Ἱ. Σύνοδος ἀποκριθεῖσα δι' Ἐπιφανίου Διακόνου, δὲν εἶπεν ὅτι γίνεται εὐχὴ ἐπὶ τῶν εἰκόνων, ἀλλ' εἶπεν ὅτι καθὼς πολλὰ ἱερὰ, εὐχὴν ἱερὰν δὲν δέχονται, ἀλλὰ ἀπὸ αὐτὸ τὸ ὄνομα τῶν εἶναι γεμάτα χάριν καὶ ἁγιασμόν, ὅτι λογῆς εἶναι ὁ τύπος τοῦ ζωοποιοῦ Σταυροῦ, ὁ ὅποιος εἶναι σεβάσιμος καὶ προσκυνητὸς κοντὰ εἰς ἡμᾶς, καὶ μὲ ὅλον ὅπου γίνεται χωρὶς κάμμιαν εὐχὴν, καὶ ἡμεῖς μὲ μόνον τὸν τύπον αὐτοῦ πιστεύομεν ὅτι λαμβάνομεν ἁγιασμόν, καὶ μὲ τὴν προσκύνησιν ὅπου κάμνομεν εἰς αὐτὸν, καὶ τὴν σημειώσιν του εἰς τὸ μέτωπόν μας, καὶ τὴν ἐν τῷ ἀέρι μὲ τὸ δάκτυλον γινομένην σφραγίδα του (ὅρα τὴν ὄχι μὲ τὰ τρία δάκτυλα τὸ πάλαι ἐγένετο τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, ὡς τώρα, ἀλλὰ μὲ τὸ ἕνα δάκτυλον, ὅπερ λέγει καὶ ὁ Χρυσόστομος ἐν τινι λόγῳ αὐτοῦ· καὶ ὅρα περὶ τούτου τὴν β'. ὑποσημειώσιν τοῦ ἱερά. Κανόνος τοῦ Βασιλείου)· ἐλπίζομεν νὰ ἀποδιώκωμεν τοὺς δαίμονας. Ὅμοιος, ὅτι λογῆς καὶ πολλὰ ἱερὰ σκευὴ ἔχομεν, καὶ ἀσπαζόμεθα ταῦτα, καὶ ἐλπίζομεν νὰ λαμβάνωμεν ἀπὸ αὐτὰ ἁγιασμόν, καὶ μὲ ὅλον ὅπου εὐχὴν ἱερὰν δὲν ἔχουν· τοιοῦτοτρόπως καὶ τὴν ἁγίαν εἰκόνα, τὴν μὴ ἔχουσαν εὐχὴν, ἀσπαζόμενοι καὶ τιμητικῶς προσκυνοῦντες μεταλαμβάνομεν ἁγιασμόν, ἀναγόμενοι εἰς τὴν τιμὴν τοῦ πρωτοτύπου διὰ τοῦ ὀνόματος τῆς εἰκόνας· εἰ δὲ καὶ οἱ εἰκονομάχοι δὲν ἔμπορουν νὰ εἰποῦν πῶς τὰ ἱερὰ σκευὴ εἶναι ἀτιμα καὶ κοινὰ, ἐπειδὴ δὲν ἔχουν ἱερὰν εὐχὴν ἀγιάζουσαν αὐτὰ, ἀλλ' εἶναι καθὼς τὰ ἐτελείωσεν ὁ ὕφαντής, ὁ ζωγράφος καὶ ὁ χρυσοκόμος, ἔχουν δὲ αὐτὰ ὡς ἅγια καὶ τίμια· τέτοιαι λογῆς καὶ τὰς σεπτὰς εἰκόνας πρέπει νὰ ἔχουν ὡς ἀγίας καὶ τίμιας καὶ ἱερὰς, καὶ ἂν δὲν ἔχουν εὐχὴν ἀγιάζουσαν αὐτὰς, (σελ. 844. τοῦ β'. τόμου τῶν Συνοδικῶν) β'. δὲν χρειάζονται αἱ ἅγιοι εἰκόνες εὐχὴν καὶ μύρωμα, διατὶ κατὰ τὸν Δοσίθεον σελ. 658. τῆς Δωδεκαβίβλου. μόνον τῶν Παπιστῶν εἶναι ἀνόμημα τὸ νὰ κάμνουν εἰκόνας δι' εὐχῶν καὶ συνθεμάτων τινῶν. Αὐτοὶ γὰρ καυχῶνται ὅτι ὁ Πάπας κατασκευάζει· εἰκόνας ἀπὸ κηρίον καθαρὸν, ἅγιον μῦρον, καὶ ἀπὸ νερόν τοῦ ἁγιασμοῦ, καὶ ὅτι ἀναγινώσκει εἰς αὐτὰς εὐχὰς θαυμαστὰς, καὶ ὅτι διὰ ταῦτα κάμνουσιν αἱ εἰκόνες αὐταὶ θαύματα (καθὼς ψευδολογοῦσιν ὅτι Δεῖον ὁ τρίτος ἔστειλε μίαν τοιαύτην εἰκόνα εἰς τὸν Κάρολον Ρῆγα τῆς Φραγγίας, καὶ εὐλαβήθη αὐτὴν ἐκεῖνος, καὶ ὁ Οὐρβανὸς Πάπας ἄλλην μίαν εἰς τὸν Παλαιολόγον Ἰωάννην, καὶ ἐτίμηθη αὕτη μετὰ λιτανείας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν). Βλέπετε ὅτι ἡ εὐχὴ ὅπου ἀναγινώσεται εἰς τὰς ἀγίας εἰκόνας παπικὴ ἔστι, καὶ ὄχι ὀρθόδοξος; καὶ νεωτερικὴ, καὶ ὄχι παλαιά; διὰ τοῦτο ἡ τοιαύτη εὐχὴ πουθενὰ δὲν εὐρίσκειται εἰς τὰ παλαιὰ χειρόγραφα Εὐχολόγια, παρετηρήσαμεν δὲ, ὅτι ἡ εὐχὴ αὕτη δὲν εὐρίσκειται οὔτε εἰς τὰ Εὐχολόγια τὰ πρὸ ἑκατὸν χρόνων τυπωθέντα. γ'. Γίνεται φανερόν ὅτι αἱ ἅγιοι εἰκόνες εὐχὴν καὶ μύρωμα δὲν χρειάζονται, διατὶ καὶ αἱ εἰς τοὺς τοίχους τῶν Ἐκκλησιῶν ζωγραφούμεναι εἰκόνες, καὶ εἰς τοὺς νάρθηκας, καὶ εἰς τὰς αὐλὰς αὐτῶν, καὶ ἀπλῶς εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ θύρας, καὶ εἰς τὰ ἱερὰ σκευὴ, οὔτε μυρώνονται ποτὲ, οὔτε εὐ-

χὴν λαμβάνουν, καὶ μ' ὅλον τοῦτο προσκυνοῦνται σχετικῶς καὶ τιμητικῶς ἀπὸ ὅλων διὰ τὴν ὁμοίωσιν ὅπου ἔχουν πρὸς τὰ ἀρχέτυπα. Δι' ὃ καὶ ὁ ἁλλόγιμος Ἀρχιερεὺς ἅγιος Καμπανίας κύριος Θεόφιλος, δὲν ἔκρυψε ταύτην τὴν ἀλήθειαν, ἀλλ' ἔγραψεν εἰς τὸ βιβλίον ὅπου ἔκαμε τώρα νεωστὶ, ὅτι αἱ ἅγιοι εἰκόνες δὲν χρειάζονται μύρωμα, οὔτε εὐχὴν παρὰ Ἀρχιερέως. Πρέπει νὰ σημειώσωμεν, ὅτι ἐπειδὴ ἡ παρούσα Σύνοδος εἰς τὴν ἐπιστολὴν ὅπου στέλλει πρὸς τὴν Ἀλεξανδρῶν Ἐκκλησίαν, μακαρίζει μὲν ἐκεῖνους ὅπου ἤξυρουν καὶ ἀποδέχονται, ἐπομένως δὲ καὶ εἰκονίζου καὶ τιμῶσι τὰς ὁράσεις καὶ θεοφανείας τῶν Προφητῶν, καθὼς αὐτὸς ὁ Θεὸς ἐσχηματίζει ταύτας καὶ ἐτύπωνεν εἰς τὸ ἡγεμονικὸν αὐτῶν, ἀναθεματίζει δὲ ἐξ ἐναντίας ἐκεῖνους, ὅπου δὲν δέχονται τὰς εἰκονογραφίας τῶν τοιούτων ὁράσεων πρὸ τῆς σαρκώσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου (σελ. 905 τοῦ β'. τόμου). Συμπεραίνεται, ὅτι καὶ ὁ ἀναρχος Πατὴρ πρέπει νὰ ζωγραφίζεται, καθὼς ἐφάνη εἰς τὸν προφήτην Δανιὴλ ὡς παλαιὸς ἡμερῶν. Εἰ δὲ καὶ ὁ Πάπας Γρηγόριος ἐν τῇ πρὸς τὸν Ἰσαυρον Λέοντα ἐπιστολῇ (σελ. 712 τοῦ β'. τόμου τῶν Συνοδικῶν) λέγει, ὅτι δὲν ἱστοροῦμεν τὸν Πατέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ τοῦτο λέγει ὄχι ἀπλῶς, ἀλλ' ὅτι δὲν ζωγραφούμεν αὐτὸν κατὰ τὴν θεῖαν φύσιν· ἐπειδὴ ἀθάνατον, φησὶν, εἶναι ἱστορησάμενος καὶ ζωγραφησάμενος φύσιν Θεοῦ. Ὅπερ ποιεῖ καὶ ἡ παρούσα Σύνοδος, καὶ πᾶσα ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία, καὶ ὄχι· ὅτι δὲν ζωγραφούμεν αὐτὸν ὡς ἐφάνη εἰς τὸν Προφήτην· εἰ γὰρ μὴ ἐξωγραφούμεν αὐτὸν ὀλοτελῶς, διὰ τί νὰ ζωγραφούμεν τὸσον τὸν Πατέρα, ὅσον καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν εἴδει Ἀγγέλων, ἀνδρῶν νέων, καθὼς ἐφάνηκα εἰς τὸν Ἀβραάμ; Ἐπειτα καὶ ἂν θετέον, ὁ Γρηγόριος λέγει τοῦτο, ἀλλ' ἡ γνώμη μιᾶς πολυανθρώπου καὶ Οἰκουμένης Συνόδου προτιμᾶται περισσότερον ἀπὸ τὴν γνώμην τοῦ ἑνός. Ἄν δὲ καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα πρέπη νὰ ζωγραφίζεται ἐν εἴδει περιστερᾶς, καθὼς ἐφάνη, λέγομεν ὅτι, ἐπειδὴ Πέριος τις Ξεναίας ὀνόματι, ἔλεγε πρὸς τοὺς ἄλλοις, ὅτι εἶναι νηπιώδους γνώσεως τὸ νὰ ζωγραφῆται τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον καθὼς ἐφάνη ἐν εἰδώλῳ περιστερᾶς, ἡ δὲ ἀγία καὶ Οἰκουμένη Ἱ. Σύνοδος (πράξει ε. σελ. 819. τοῦ β'. τόμου τῶν Συνοδικῶν) ἀνεθεματίσεν αὐτὸν μετὰ τῶν ἄλλων εἰκονομάχων· ἐκ τούτου συνάγεται ὅτι κατὰ τὴν Ἱ. Σύνοδον πρέπει νὰ ζωγραφῆται αὐτὸ ἐν εἴδει περιστερᾶς, ὡς ἐφάνη· αὐτὸ τοῦτο βεβαίον καὶ ὁ Δοσίθ. (σελ. 655. τῆς Δωδεκαβίβλου). Ὁ σοφώτατος Πλάτων ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μοσκοβίας σημειώνει εἰς τὴν β'. ἐντολὴν τοῦ Δεκαλόγου ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ αὐτοῦ Κατηχήσει, ὅτι δὲν πρέπει νὰ νομίζη τινὰς μίαν εἰκόνα ἁγιωτέραν παρὰ τὴν ἄλλην, οὔτε νὰ ἐλπίζη περισσότερον εἰς τὴν μίαν, παρὰ εἰς τὴν ἄλλην. Ὁ δὲ Δοσίθ. λέγει (σελ. 658. τῆς Δωδεκαβίβλου), ὅτι αἱ ἅγιοι εἰκόνες θαυματουργοῦσιν, ἢ διατὶ ἐξωγραφῆθησαν ἀπὸ ἁγίου τινὰ (τοῦτο δὲ οὐ παραδέχονται οἱ πολλοί), ἢ δι' ἄλλην αἰτίαν, (τυχὸν διὰ εὐλάβειαν τῶν προσκυνούντων) καὶ θεῖαν οἰκονομίαν· καὶ ὅτι τὸ νὰ σκάπτουν οἱ ὀρθόδοξοι τὰς σανίδας τῶν ἁγίων εἰκόνων, ἢ νὰ βαθουλῶνουν τὸ ἐν τῇ εἰκόνι χρυσάφι, ἢ ἀσήμι, καὶ μέσα εἰς αὐτὰ νὰ βάλλουν μέρη τιμίου ξύλου καὶ ἁγίων λειψάνων, καὶ νὰ συντιμῶσιν αὐτὰ μὲ τὰς εἰκόνας, τοῦτο δὲν ἐμποδίζεται. Μετὰ τῆς πρέπει νὰ προσκυνοῦμεν τὰς ἀγίας εἰκόνας, καὶ νὰ πιστεύωμεν ὅτι χάρις θεῖα ἐπιφοιτᾷ εἰς αὐτὰς, ἥτις μεταδίδει εἰς ἡμᾶς τὸν ἁγιασμόν, κατὰ τὸν Βλάσταριν· πρέπει δὲ νὰ γινώμεθα ἅξιοι τῆς προσκυνήσεως τῶν ἁγίων εἰκόνων, καθαρὰς φυ-

νων. Τὰ δὲ πρακτικὰ τῆς παρουσίας Συνόδου, εἰς ὅκτω πράξεις περιεχόμενα, εὐρίσκονται εἰς τὸν β'. τόμ. τῶν Συνοδικῶν σελ. 719. μετὰ τὰ πρακτικὰ δὲ εὐρίσκονται καὶ διάφοροι ἐπιστολαὶ συντείνουσαι πρὸς τὴν παρούσαν Σύνοδον.

λάττοντες τὰς ἐ. αἰσθήσεις μας, καὶ οὕτω νὰ προσκυνοῦμεν αὐτὰς, κατὰ τὴν ς'. πρᾶξ. τῆς ζ'. ταύτης Συνόδου· ὅσοι δὲ ἔχουν τὰς ἀγίας εἰκόνας εἰς ἐνθύμησιν μόνον, καὶ ὄχι καὶ εἰς τὸ νὰ τὰς ἀσπάζονται, ἡμίφραυλοι εἶναι καὶ ψευδαλθῆεις, κατὰ τὴν αὐτὴν ς'. πρᾶξ. αὐτῆς. Διὰ ἐξ τινὰ εἰκονίζονται καὶ προσκυνοῦνται αἱ ἄγιοι εἰκόνας· ἄ. ὅτι κοσμοῦσι καὶ στολιζοῦσι τοὺς ναοὺς· β'. ὅτι διδάσκουσι τοὺς μὴ εἰδότες γράμματα, προφητείας Προφητῶν καὶ Ὁσίων ἀγῶνας, Μαρτύρων ἅθλα, τὰ πάθη καὶ θαύματα τοῦ Χριστοῦ, κατὰ τὸν ἅγιον Νεῖλον, ἐν τῇ δ'. πρᾶξί τῆς ἐβδόμης Συνόδου· γ'. ὅτι ἐνθυμίζουσι τοὺς γραμματισμένους ἐκεῖνα ὅπου τυχὸν ἀληθινήσαν. "Ὅθεν βιβλία λέγονται αἱ εἰκόνας τῶν σοφῶν καὶ τῶν ἀμαθῶν, ὡς λέγει ὁ Διάλογος ἐν τῷ πρὸς Σεκοῦνδον βιβλίῳ δ'. ὅτι αὐξάνουσι τὸν πόθον τῶν ὀρόντων αὐτὰς ἡχριστιανῶν· δι' ἧς ἡ Σύνοδος εἶπεν, ὅτι οἱ ταύτας θεώμενοι διανίστανται πρὸς τὴν τῶν πρωτοτύπων μνήμην τε καὶ ἐπιπόθησιν· ἐ. ὅτι παρακυνοῦσι τοὺς ὀρώντας πρὸς μίμησιν τῶν ἀγίων ἔργων, κατὰ τὸν ἅγιον Νεῖλον, καὶ τὸν Μέγαν Βασίλειον ἐν τῷ εἰς τὸν Γόρδιον ἐγκωμίῳ, καὶ τὴν ἐβδόμην Σύνοδον ταύτην· ς'. διατὶ παρακυνοῦσι τοὺς ὀρώντας αὐτὰς νὰ ἐπιχαλοῦνται μετὰ πίστεως καὶ ἐλπίδος, τὸν μὲν Θεὸν ὡς Σωτῆρα, τοὺς δὲ ἄγίους ὡς μεσίτας εἰς Θεὸν «ἵνα διὰ τῆς πρεσβείας αὐτῶν δῶν αὐτοῖς πάντα τὰ πρὸς σωτηρίαν αἰτήματα.» Εἰκονομάχοι δὲ ἐστάθησαν ὄχι μόνον οἱ ἐπὶ τῶν εἰκονομάχων βασιλέων γινόμενοι, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἀρειανοὶ πρότερον, καὶ ὅλοι οἱ Μονοφυσῖται ὕστερον, καὶ τώρα ὅλοι οἱ Λουθηροκαλθίνοι. Ἐκ τῶν εἰρημένων δέκνεται αἱ ὁ Λατῖνοι κακῶς ποιοῦσι μὴ ἐπιγράφοντες τὰ ὀνόματα τῶν ἄγίων πάντων ἐπάνω εἰς τὰς εἰκόνας τῶν, ἐπειδὴ κατὰ τὰ ὑπὸ τῆς παρουσίας Συνόδου ὀρισθέντα, ἡ εἰκὼν ὁμοιάζει μὲ τὸ πρωτότυπον, ἀλλὰ καὶ ἀγιάζεται, τόσον ἀπὸ τὸν χαρακτῆρα, ὅσον καὶ ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ εἰκονιζομένου. Ὁ δὲ Θεσσαλονίκης Θεῖος Γρηγόριος λέγει, ὅτι πρέπει νὰ ἐπιγράφεται τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἐπάνω ἀκόμη εἰς τοὺς ἀνιστορήτους Σταυροὺς, ὅπου πηγνύονται εἰς τὰς ὁδοὺς, ἢ εἰς τὰς θύρας, ἢ καὶ εἰς ἄλλα μέρη, διὰ νὰ γνωρίζονται ἀπὸ τὸ ὄνομα ὅτι εἶναι τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὄχι τῶν ληστῶν τῶν συσταυρωθέντων τῷ Χριστῷ. Ἀναγκαῖον δὲ εἶναι νὰ προσθέσωμεν καὶ τοῦτο εἰς τὴν παρούσαν ὑποσημείωσιν, ὅτι ἐκεῖνοι ὅπου βαστάζουσι τὰς ἀγίας εἰκόνας εἰς τῶν ἄγίων ἑορτὰς καὶ πανηγύρεις, καὶ παραφέρονται μὲ αὐτὰς ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀτακτοῦντες καὶ πηδῶντες, ὡσὰν δαιμονιζόμενοι, καὶ προλέγουσι τάχα τὰ μέλλοντα, καὶ τὰ κεκρυμμένα πράγματα φανερόνουσι τάχα, καὶ ἄλλας ψευδοπροφητείας καὶ μαντείας κάμνουσιν, οὗτοι, λέγω, βαρύτερα πρέπει νὰ κανονίζονται ἀπὸ τοὺς Πνευματικούς καὶ ἀγίους Ἀρχιερεῖς, διατὶ ἀνανεοῦσι τὰς δεισιδαιμονίας τῶν Ἑλλήνων καὶ ἔθνικῶν, καὶ ἀπὸ τὴν ἀγίαν τοῦ Χριστοῦ μεγάλην Ἐκκλησίαν μὲ αὐστηρὰς παιδείας πρέπει νὰ διορθῶνται. "Ὅτι δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ζωγραφεῖται ἐν εἴδει περιστερᾶς ἀποδεικνύεται ἀκόμη καὶ ἀπὸ τοῦτο, ὅτι, οἱ Πατέρες τῆς Συνόδου ταύτης ἐδέχθησαν τὰς ἐπάνω τῶν Κολυμβηθρῶν καὶ θυσιαστηρίων κρεμασμένας περιστερὰς εἰς τύπον τοῦ ἁγίου Πνεύματος (Πρᾶξι ε'. σελ. 830). Ἐκεῖνο δὲ ὅπου λέγει ἡ Ἱερὰ σάλπιγξ (ἐγκωμίῳ εἰς τοὺς τρεῖς Ἱεράρχ.) ὅτι δὲν πρέπει νὰ ζωγραφῆται ὁ Πατὴρ κατὰ τὴν δ'. καὶ ε'. καὶ ς'. πρᾶξιν τῆς ζ'. Συνό-

δου, ἡμεῖς ἐρευνητικῶς τὰς πράξεις ταύτας ἀναγνόντες, οὐδὲν τοιοῦτον εὐρομεν, εἰμὴ μόνον ὅτι ἡ φύσις τῆς ἀγίας Τριάδος ὡς ἀνείδεος καὶ ἀόρατος, οὐκ εἰκονίζεται. Πρέπει δὲ νὰ ἡξεύρωμεν, ὅτι ὁ ἀζωγράφος Σταυρὸς, ἐλάττων ἐστὶ τῆς εἰκόνας τοῦ Χριστοῦ. Λέγει γὰρ ὁ ἅγιος Νικηφόρος (ἐν τοῖς δέκα κεφαλαίοις ὅπου γράφει περὶ τῶν ἀγίων εἰκόνων, ἐν χειρογράφοις σωζόμενοις), ὅτι, διὰ μὲν τῆς εἰκόνας τοῦ Χριστοῦ, προσκυνοῦμεν αὐτὸν τὸν Χριστὸν, διὰ δὲ τοῦ ἀζωγράφου Σταυροῦ, οὐ προσκυνοῦμεν τὸν Χριστὸν, ἀλλὰ τὸν Σταυρὸν ἐκείνον τὸν πρωτότυπον, ἐν ᾧ ἐσταυρώθη ὁ Χριστός. Ταῦτόν εἶπεν, διὰ τοῦ Σταυροῦ προσκυνοῦμεν τὸν Σταυρὸν. Καὶ τοῦτο δὲ προσημειοῦμεν ἐνταῦθα· ὅτι ἐπειδὴ ἡ ἀγία αὕτη Οἰκουμένηκὴ Σύνοδος εἰς πολλὰ μέρη λέγει, πῶς ἐκεῖνο ὅπου ἡ Γραφὴ καὶ τὸ Εὐαγγέλιον φανερόναι διὰ τῶν ρημάτων, τοῦτο ὁ ζωγράφος παριστάνει· διὰ τῶν εἰκόνων· διὰ ταύτην τὴν ἀφορμὴν οἱ ζωγράφοι πρέπει νὰ προσέχουν καλὰ καὶ νὰ ἡξεύρουν πρῶτον τί λέγει ἡ Γραφὴ καὶ τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ οὕτω νὰ ζωγραφίζουσι κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον καὶ τὴν Γραφὴν τὰς εἰκόνας τῶν. "Ἡ, ἂν δὲν ἡξεύρουν αὐτοὶ, πρέπει νὰ ἐρωτοῦν τοὺς εἰδότες καὶ πεπαιδευμένους, διὰ νὰ μανθάνουσι, καὶ ὄχι νὰ ζωγραφίζουσι ἄλλα ἀντ' ἄλλων, καὶ αὐτὰ πολλὰκις τὰ ἐναντία τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ἀτοπώτατα. Καθὼς εἶναι τὸ νὰ ζωγραφίζουσι τὸν Κύριον νέον παιδα ἀγένειον ἐν τῇ Μεσοπεντηκοστῇ διδάσκοντα, εἰς καιρὸν ὅπου ὁ Κύριος τότε ἦτον ἀνὴρ τέλειος μετὰ τὸ βάπτισμα· Τὸ νὰ ζωγραφίζουσι τὸν Ἀπόστολον Παῦλον ἐν τῇ Ἀναλήψει, καὶ ἐν τῇ Πεντηκοστῇ, εἰς καιρὸν ὅπου ὁ Παῦλος ἔγινε μαθητῆς τοῦ Χριστοῦ μετὰ τὴν Ἀνάληψιν καὶ Πεντηκοστῇ, καὶ τὸν τοῦ Στεφάνου λιθοβολισμὸν. Τὸ νὰ ζωγραφίζουσι τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ, ὄχι ἐκ τοῦ τάφου τὸν Χριστὸν ἐξερχόμενον, καὶ τοὺς στρατιώτας περὶ τὸν τάφον ὄντας καὶ φυλάττοντας, καὶ τὸν Ἄγγελον ἐπὶ τοῦ λίθου καθήμενον, καθὼς λέγει τὸ Εὐαγγέλιον, ἀλλὰ ζωγραφίζουσας, τὸν μὲν Χριστὸν εἰς ἄδην καταβαίνοντα, τὸν δὲ Ἀδὰμ καὶ τὴν Εὐάν κρατοῦμένους ὑπὸ τῶν χειρῶν αὐτοῦ, καὶ τὰς πύλας καὶ κλειθρα τοῦ ἄδου συντετριμμένα· καὶ δαίμονας πολλοὺς σκοτεινοὺς ἐκεῖσε ὄντας, καὶ πάντας τοὺς Προπάτορας καὶ Προφήτας· τὰ ὅποια δὲν εἶναι εἰκὼν τῆς Ἀναστάσεως, ἀλλὰ εἰκὼν τῆς εἰς ἄδην καταβάσεως τοῦ Κυρίου. Ἀνάστασις δὲ καὶ εἰς ἄδην κατὰβάσις μεγάλην ἔχουσι τὴν διαφορὰν. Ἐν γὰρ τῇ εἰς ἄδην καταβάσει, χωρισμένη ἦτο ἡ ψυχὴ τοῦ Σωτῆρος ἀπὸ τὸ σῶμα· καὶ ἡ μὲν ψυχὴ μόνη κατήλθεν εἰς τὸν ἄδην, τὸ δὲ σῶμα ἐκεῖτο νεκρὸν εἰς τὸν τάφον· ἐν δὲ τῇ Ἀναστάσει, ἠνώθη πάλιν ἡ ψυχὴ μετὰ τοῦ σώματος, καὶ τοῦτο ἐστὶν ἡ Ἀνάστασις. Πρὸς τούτους, δὲν πρέπει νὰ ζωγραφίζουσι εἰς τὴν εἰκόνα τῆς Πεντηκοστῆς ἕνα ἄνθρωπον ὑποκάτω τῶν Ἀποστόλων, καὶ νὰ τὸν ἐπιγράφουσι Κόσμον, ἀλλὰ ἀντὶ τούτου, πρέπει νὰ ζωγραφίζουσι τὸν προφήτην Ἰωὴλ, λέγοντα· «ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα», ὡς οὕτως ἔχουν τινὲς παλαιαὶ εἰκόνας. Αὐτὰ καὶ ἄλλα ὅμοια ἄτοπα ἱστοροῦν οἱ ζωγράφοι ἀπὸ ἀμάθειαν καὶ κακὴν συνήθειαν, καὶ ἕς τὰ διορθῶσιν, σπουδάζοντες προσέτι νὰ γένουν τεχνίται καὶ ζωγράφοι ἐπιτήδειοι καὶ καλοὶ, διὰ νὰ ἔχουν αἱ παρ' αὐτῶν ἱστοροῦμεναι εἰκόνας ὁμοίωτα μὲ τὰ πρωτότυπα, καθὼς παραγγέλλει ἡ ἀγία Σύνοδος αὕτη, καὶ ὄχι νὰ ἦναι ἀλλόκοταί τινες καὶ ἀνόμοιοι...

ΟΙ ΚΒ'. ΚΑΝΟΝΕΣ

ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ Ζ'. ΣΥΝΟΔΟΥ, ΕΡΜΗΝΕΥΟΜΕΝΟΙ.

ΚΑΝΩΝ Α'.

Τοις τὴν ἱερατικὴν λαχοῦσιν ἀξίαν, μαρτυρίαν τε καὶ κατορθώματα αἱ τῶν κανονικῶν || Τῆς δ' α. τῆς
 διατάξεων εἰσιν ὑποτυπώσεις, ἅς ἀτμένως δεχόμενοι μετὰ τοῦ θεοφάντορος Δαβὶδ ἄδομεν πρὸς || ς'. β'.

τὸν δεσπότην Θεὸν λέγοντες· «ἐν τῇ ὁδῷ τῶν μαρτυριῶν σου ἐτέρφθην ὡς ἐπὶ παντὶ πλούτῳ, καὶ,» ἐνετείλω
 δικαιοσύνην τὰ μαρτυρία σου εἰς τὸν αἰῶνα· συνέτισόν με, καὶ ζήσομαι.» [Ψαλμ. ριή. 14. 138. 144.] Καὶ εἰ
 εἰς τὸν αἰῶνα ἡ προφητικὴ φωνὴ ἐντέλλεται ἡμῖν φυλάττειν τὰ μαρτύρια τοῦ Θεοῦ, καὶ ζῆν ἐν αὐτοῖς, δη-
 λον ὅτι ἀκράδαντα καὶ ἀσάλευτα διαμένουσιν. Ὅτι καὶ ὁ θεόπτης Μωϋσῆς οὕτω φησὶν· «Ἐν αὐτοῖς οὐκ
 ἔστι προσθεῖναι, καὶ ἀπ' αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἀφελεῖν.» [Δευτερον. ιβ'. 32.] Καὶ ὁ θεὸς Ἀπόστολος Πέτρος
 ἐν αὐτοῖς ἐγκαυχώμενος βοᾷ· «εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν Ἄγγελοι παρακύψαι.» Καὶ ὁ Παῦλος φησὶ· «κἂν ἡμεῖς, ἡ
 ἐξ οὐρανοῦ Ἄγγελος εὐαγγελίζεται ὑμῖν παρ' ὁ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω.» [Γαλάτ. α. 8.] Τούτων εὖν
 οὕτως ὄντων καὶ διαμαρτυρομένων ἡμῖν, ἀγαλλώμενοι ἐπ' αὐτοῖς, ὡς «εἰ τις εὖροι σκύλα πολλά,» [Ψαλμ.
 ριή. 162.] ἀσπασιῶς τοὺς θείους Κανόνας ἐνστερνιζόμεθα, καὶ δλόκληρον τὴν αὐτῶν διαταγὴν καὶ ἀσά-
 λευτον κρατύνομεν, τῶν ἐκτεθέντων ὑπὸ τῶν σαλπίγγων τοῦ Πνεύματος πανευφήμων Ἀποστόλων, τῶν
 τε ἐξ ἁγίων Οἰκουμενικῶν Συνόδων, καὶ τῶν τοπικῶς συναθροισθεισῶν ἐπὶ ἐκδόσει τοιούτων διαταγμά-
 των, καὶ τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν· ἐξ ἐνός γὰρ ἅπαντες καὶ τοῦ αὐτοῦ Πνεύματος ἀγασθέντες, ὥρι-
 σαν τὰ συμφέροντα· καὶ οὓς μὲν τῷ ἀναθέματι παραπέμπουσι, καὶ ἡμεῖς ἀναθεματίζομεν, οὓς δὲ τῇ κα-
 θαιρέσει, καὶ ἡμεῖς καθαιροῦμεν, οὓς δὲ τῷ ἀφορισμῷ, καὶ ἡμεῖς ἀφορίζομεν, οὓς δὲ ἐπιτιμῶν παραιδόασι,
 καὶ ἡμεῖς ὡσαύτως ὑποβάλλομεν. «Ἀφιλάργυρος γὰρ ὁ τρόπος· ἀρκούμενοι τοῖς παροῦσιν.» [Ἑβρ. ιγ'.
 5.] ὁ βεβηκώς εἰς τρίτον οὐρανὸν καὶ ἀκούσας ἄρρητα ῥήματα Παῦλος ὁ θεὸς Ἀπόστολος διαρρήδην βοᾷ.

Ἐ ρ μ η ν ε ἰ α.

Οἱ θεοὶ Κανόνες, μαρτύρια (1) μὲν εἶναι κοντὰ εἰς τοὺς ἱερωμένους, καθ' ὃ μαρτυροῦσι καὶ φανερόνουν εἰς
 αὐτοὺς πῶς πρέπει νὰ πολιτευῶνται. Κατορθώματα δὲ, καθ' ὃ συντηροῦμενοι ἀπὸ αὐτοῦ, κατορθοῦσι καὶ διευ-
 θύνουσι τὴν ζωὴν αὐτῶν. Τούτους δὲ τοὺς Κανόνας ἡ Σύνοδος αὕτη μετὰ χάριτος ἀποδεχομένη διὰ τοῦ παρόν-
 τος Κανόνος, τὰ προφητικὰ ἐκεῖνα λόγια τοῦ Δαβὶδ ἀναμέλπει πρὸς τὸν Θεόν, τὰ οὕτω διαγορεύοντα· Ἐχά-
 ρηκα, Κύριε, εἰς τὰ μαρτυρία σου, καθὼς ἤθελα χαρῆ, ἂν εἶχα ὅλους τοὺς πλοῦτους τοῦ κόσμου. Καὶ σὺ ἐπρόσταξες
 νὰ φυλάττω τὰ μαρτυρία σου εἰς τὸν αἰῶνα, μὲ τὰ ὅποια σόφισόν με, καὶ θέλω ζῆσαι εἰς αὐτά. Καὶ ἂν ἡ φωνὴ
 αὕτη τοῦ Προφήτου μᾶς προστάξῃ νὰ φυλάττωμεν τὰ μαρτύρια τοῦ Θεοῦ παντοτινὰ, καὶ νὰ ζῶμεν εἰς αὐτά,
 φανερόν εἶναι, ὅτι καὶ αὐτὰ πικροτινὰ καὶ ἀσάλευτα διαμένουσιν (κράδη γὰρ ὀνομάζεται κατὰ τὸν Ζωναρᾶν
 ὁ ἀσθενὴς καὶ εὐλόως συντριβόμενος κλάδος τῆς συκῆς, ἀκράδαντα δὲ, τὰ στερεὰ καὶ ἀκίνητα) δι' ὃ καὶ ὁ
 Μωϋσῆς λέγει, οὔτε νὰ προσθήσῃ τινας εἰς τὰ τοῦ Νόμου οὔτε νὰ εὐγάνῃ. Κουχαται δὲ εἰς αὐτὰ καὶ ὁ κορυ-
 φαῖος Πέτρος, λέγων, ὅτι ἐπιθυμοῦσι νὰ παρακύψουν οἱ Ἄγγελοι, εἰς ἐκεῖνα δηλ. ὅπου ἐφάνερωσαν εἰς ἡμᾶς
 οἱ ἐν πνεύματι Θεοῦ εὐαγγελισάμενοι Ἀπόστολοι· καὶ ὁ Παῦλος ἀναθεματίζει, κἂν Ἄγγελος ᾖ, ἐκεῖνος
 ὅπου εὐαγγελίζεται ἔξω ἀπὸ τὰ παραδεδομένα. Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς χαίροντες εἰς τοὺς θείους κανόνας, καθὼς
 χαίρονται οἱ στρατιῶται, ὅταν εὖρουν κούρη πολλὰ εἰς τοὺς νικηθέντας ἐχθροῦς των, ὡς λέγει καὶ τοῦτο ὁ
 Δαβὶδ, περιχαρῶς αὐτοὺς ἐναγκαλιάζομεθα, καὶ κρατύνομεν, καὶ ἐπικυροῦμεν, τόσον τοὺς ὑπὸ τῶν ἁγίων Ἀπο-
 στόλων ἐκτεθέντας, ὅσον καὶ τοὺς τῶν ἐξ οἰκουμενικῶν συνόδων, καὶ τῶν τοπικῶν, καὶ τῶν κατὰ μέρος Πατέ-
 ρων, ἀναθεματίζοντας μὲν ἐκείνους, ὅπου καὶ ἐκεῖνοι ἀναθεματίζουσι, καθαιροῦντες δὲ ἐκείνους, ὅπου καὶ ἐκεῖ-
 νοι καθαιροῦν· καὶ ἀφορίζοντας ἐκείνους, ὅπου καὶ ἐκεῖνοι ἀφορίζουσι. Καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, ἐπιτιμῶντες ἐκείνους,
 ὅπου καὶ ἐκεῖνοι ἐπιτιμῶσι. Διότι, καθὼς ἐκεῖνοι, ὅπου δὲν ἔχουσι γνώμην φιλάργυρον, ἀρκοῦνται εἰς τὰ πα-
 ρόντα χρήματα, ὅπου ἔχουσι, ὡς λέγει ὁ Παῦλος, ἔτσι καὶ ἡμεῖς οὔτε προσθέτομεν, οὔτε ἀφαιροῦμεν, ἀλλὰ
 ἀρκούμεθα εἰς τοὺς ὀρισθέντας παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων κανόνας (2). Ὅρα καὶ τὸν α. τῆς δ'. καὶ τὰ ἐν τῇ
 ἀρχῇ τῆς βίβλου προλεγομένα τῶν κανόνων.

(1) Ὅρα ἐνταῦθα πόσον σεβασμοὶ καὶ αἰδέσιμοι εἶναι οἱ θεοὶ
 Κανόνες· διότι μὲ ἐκείνους τοὺς τίτλους καὶ τὰ ὀνόματα ὅπου
 ἀναφέρονται ἡ θεοπνευστος καὶ ἁγία Γραφή, μὲ αὐτοὺς τοὺς ἰδίους

σημῶναι τοὺς θείους Κανόνας καὶ ἡ ἁγία αὕτη Σύνοδος, μαρτύ-
 ρια αὐτοὺς ἀποκαλύψα, καὶ δικαιώματα, καὶ τὰ ὅμοια τούτοις.

(2) Δι' ὃ καὶ ὁ Φώτιος, τίτλ. α. κεφ. β'. λέγει, ὅτι ἡ γ'.

ΚΑΝΩΝ Β'.

Ἐπειδὴ περ ψάλλοντες συντασσόμεθα τῷ Θεῷ «ἐν τοῖς δικαιώμασί σου μελετήσω, οὐκ ἢ Τῆς ἐν Καρθ. κδ' ἐπιλήσομαι τῶν λόγων σου» [ψαλμ. ριή. 16.], πάντας μὲν χριστιανούς τοῦτο φυλάσσειν σωτήριον, κατ' ἐξαιρέτον δὲ, τοὺς τὴν ἱερατικὴν ἀμπεχομένους ἀξίαν. Ὅθεν ὀρίζομεν πάντα τὸν προάγεσθαι μέλλοντα εἰς τὸν τῆς ἐπισκοπῆς βαθμὸν, πάντως τὸν ψαλτῆρα γινώσκειν, ἵνα ὡς ἐκ τούτου, καὶ πάντα τὸν κατ' αὐτὸν κληρὸν οὕτω νοουετῆ μιεῖσθαι· ἀνακρίνεσθαι δὲ ἀσφαλῶς ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου, εἰ προθύμως ἔχει ἀναγινώσκειν ἐρευνητικῶς καὶ οὐ παροδευτικῶς, τοὺς τε ἱερὸς Κανόνας καὶ τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον, τὴν τε τοῦ Θεοῦ Ἀποστόλου βίβλον, καὶ πᾶσαν τὴν θείαν γραφὴν, καὶ κατὰ τὰ θεῖα ἐντάλματα ἀναστρέφεσθαι καὶ διδάσκειν τὸν κατ' αὐτὸν λαόν· οὐσία γὰρ τῆς καθ' ἡμᾶς ἱεραρχίας ἐστὶ τὰ θεοπαράδοτα λόγια, ἡγουν ἢ τῶν θείων γραφῶν ἀληθινὴ ἐπιστήμη, καθὼς ὁ μέγας ἀπεφήνατο Διονύσιος· εἰ δὲ ἀμφισβητοῖται, καὶ μὴ ἀσμενίζοι οὕτω ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν, μὴ χειροτονεῖσθαι· ἔφη γὰρ προφητικῶς ὁ Θεός· «σὺ ἐπίγνωσιν ἀπόσω· κἀγὼ ἀπόσωμαί σε τοῦ μὴ ἱερατεύειν μοι.» [Ὡσηέ δ'. 6.]

Ἑρμηνεία.

Καὶ ὅλοι μὲν οἱ λαϊκοὶ Χριστιανοὶ πρέπει νὰ μελετοῦσιν εἰς τὰ δικαιώματα τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ μὴ ἀλησμο- νοῦσι τὰ λόγια του, καθὼς ψάλλουσι καὶ ὑπόσχονται μὲ τὸν Προφήτην κάθε ἡμέραν, ἐξαιρέτως δὲ καὶ μάλιστα οἱ ἱερωμένοι. Διὰ τοῦτο ὀρίζει ὁ παρῶν Κανὼν, ὅτι ἐξάπαντος νὰ ἠξεύρη τὰ νοήματα τοῦ ψαλτηρίου, ὅποιος μέλλει νὰ γένη ἐπίσκοπος, διὰ νὰ διδάσκη ἀπὸ αὐτὰ τὸν λαὸν του νὰ μνησάνουσι καὶ αὐτοί. Ὅμοίως νὰ ἐξετάζεται ὁ τοιοῦτος ἀσφαλῶς ἀπὸ τὸν Μητροπολίτην ἂν ἔχη προθυμίαν εἰς τὸ νὰ ἀναγινώσκη, ὅχι ἐπιπολαίως καὶ κατὰ μόνας τὰς λέξεις, ἀλλὰ κατὰ βάθος, καὶ μὲ κατάληψιν τῶν νοημάτων, τοὺς ἱερὸς Κανόνας, οὓς ἀνωτέρω ἠριθμήσαμεν, τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον, τὸν Ἀπόστολον, καὶ ὅλην τὴν θείαν Γραφὴν, καὶ ὅχι μόνον νὰ γινώσκη ταῦτα, ἀλλὰ καὶ νὰ πολιτεύεται καθὼς αὐτὰ παρκαγγέλουσι, καὶ νὰ διδάσκη κατ' αὐτὰ τὸ ποιμνίδιον του. Ἐπειδὴ, καθὼς ἀποφαίνεται ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος, (1) οὐσία καὶ σύστασις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας εἶναι τὰ θεοπαράδοτα λόγια, ἥτοι ἡ ἀληθὴς κατάληψις καὶ ἀκριβὴς γνῶσις τῶν θείων Γραφῶν. Ὅχι καὶ ἀμφιβάλλει καὶ δὲν ὀρέγεται νὰ κάμνη ταῦτα αὐτὸς, καὶ νὰ διδάσκη καὶ τοὺς ἄλλους, ὡς μὴ γίνεται Ἐπίσκοπος, ἐπειδὴ λέγει διὰ τοῦ Προφήτου Ὡσηέ ὁ Θεός, σὺ τὴν γῶσιν τῶν ἐδικῶν μου νόμων ἐδίωξες ἀπὸ λόγου σου, καὶ ἐγὼ θέλω σὲ ἀποδιώξω ἀπὸ τὸ νὰ ἦσσι ἱερεὺς ἐδικός μου.

Συμφωνεία.

Συμφώνως μὲ τὸν παρόντα καὶ ὁ κδ'. τῆς ἐν Καρθαγ. διορίζεται λέγων· ὅτι οἱ μέλλοντες χειροτονῆσαι Ἐπίσκοπον, ἢ Κληρικόν, πρέπει· πρῶτον νὰ τοὺς διδάξουν τοὺς Κανόνας τῶν ἱερῶν Συνόδων, ἵνα κατὰ τοὺς δόρους καὶ κανόνας τῶν Πατέρων πράττοντες, μὴ μετανοήσουν ὕστερον, ὡς παραβῆται αὐτῶν, οἱ μέλλοντες χει-

διάταξις τοῦ β'. τίτλ. τῶν Νεαρῶν θέλει νὰ κρατοῦσιν οἱ Κανόνες τῶν ἐπτὰ Συνόδων, καὶ τὰ δόγματα αὐτῶν, ὡς αἱ θεαὶ Γραφαί.

(1) Σημειῶσαι ὅτι ἀπὸ τὴν παροῦσαν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον ἐπικυροῦνται ὡς γνήσια τοῦ Ἀρεοπαγίτου Διονυσίου τὰ συγγραμμάτα, καὶ ἐπιστομίζονται οἱ νόθα ἢ ἀμφιβαλλόμενα ταῦτα λέγοντες. Τὸ ρητὸν γὰρ τοῦτο ἐρανισμενον ἐστὶν ἀπὸ τὸ α'. κεφ. τῆς ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας· καθὼς καὶ ἐκεῖνο ὅπου ἀναφέρει ὁ ἀκόλουθος δ'. τῆς αὐτῆς Κανῶν, περὶ τοῦ Πέτρου, τὸ λέγον· «Πέτρος ἡ κορυφαία τῶν Ἀποστόλων ἀκρότης», φράσις ἐστὶ τοῦ αὐτοῦ Διονυσίου, λαμβανομένη ἀπὸ τὸ γ'. κεφ. τῶν θείων ὀνομάτων. Βιβλία δηλ. καὶ τὰ δύο, ἀπὸ τὰ ὅποια μάλιστα λαμβάνουσι τὴν ὕλην τῆς ἀντιλογίας οἱ τὰ τοῦ Διονυσίου διαβάλλοντες οὐκ ὀρθῶς· οὐ μόνον δὲ ἡ παρούσα αὕτη Σύνοδος, ἀλλὰ δὴ καὶ ἡ Οἰκουμενικὴ ς'. τὰ συγγραμμάτα τοῦ Διονυσίου ἐπικυροῖ, πρᾶξ. ς'. ἐν οἷς περὶ τῆς Θεανδρικῆς ἐνεργείας ἀναφέρει, ἐρανισθεῖσα τὴν λέξιν ταύτην ἀπὸ τὴν δ'. πρὸς Γάτιον τοῦ Ἀγίου ἐπιστολῆν. Ναὶ μὴν καὶ ἡ ἐπὶ Μαρτίου συσταῖσα ἐν Ρώμῃ κατὰ Μονοθελητῶν Σύνοδος καὶ ὁ Συμφρόνιος ἐν τῇ κατὰ τὰ Ἱεροσόλυμα Συνόδῳ καὶ ὁ Ἀνδρέας Κρήτης παραφράζει τὰ

ἐν τῷ γ'. κεφ. τῶν περὶ θείων ὀνομάτων, ὅπου ἀναφέρεται περὶ τῆς κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου καὶ ὁ θεὸς Μάξιμος αὐτὸν σχολιάζει· καὶ ὁ Δαμασκηνὸς αὐτοῦ μέμνηται βιβλ. α'. κεφ. 16'. τῶν δογματικ. καὶ ὁ Πάπας Ἀγάθων ἐν τῇ πρὸς βασιλεῖα Κωνσταντίνου ἐπ. ἐπιστολῇ. Εἰ δὲ οἱ ἀρχαῖοι Ἅγιοι τῶν τοῦ Διονυσίου συγγραμμάτων οὐ μνημονεύουσιν, ἀλλὰ τοῦτο ποιῶσι, κατὰ τὸν Κορθέσιον, ἐπειδὴ ἤθελον ἀπὸ μόνων τῶν τῆς Γραφῆς μαρτυρῶν τὰ ἑαυτῶν ἀποδεικνύειν λόγια. Καὶ μόνον ὅπου καὶ ὁ Πέτρος Λανσελιος, καὶ Κορδέριος, οἱ Ἰησοῦται ἀποδεικνύουσιν, ὅτι ἐκεῖνο ὅπου λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν λόγῳ «ὅ καὶ ἄλλῳ τινὶ τῶν πρὸ ἡμῶν πεφιλοσόφηται κάλλιστά τε καὶ ὑψηλότατα», τὸ λέγει διὰ τὸν Ἀρεοπαγίτην Διονύσιον, ἐρμηνεύοντα τὸν ὕμνον τῶν Σεραφεῖμ, πρὸ τοῦ Γρηγορίου ὄντα, καὶ ὅχι διὰ τὸν Ἀθανάσιον, ὡς λέγει ὁ Νικήτας· ἐπειδὴ ὁ Ἀθανάσιος ἔζη, ὅτε ἔζη καὶ ὁ Γρηγόριος, καὶ οὐ πρὸ αὐτοῦ. Ἐδυνάμεθα ἡμεῖς νὰ φέρωμεν ἐδῶ τὰ δικαιολογήματα τῶν ἀντιλεγόντων, καὶ νὰ τὰ δεῖξωμεν οὐκ ὀρθὰ, ἀλλὰ τὸ ἐνομίσαμεν περιττόν, ἐπειδὴ δύο Οἰκονομικαὶ Σύνοδοι (καὶ δύο τοπικαί,) καὶ τόσοι ἄλλοι Ἅγιοι ἀρχοῦσιν ἀντὶ πολ- λῶν μυριάδων ἀντιλεγόντων.

ροτονηθῆναι (1). Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς προτάζει ἐκεῖνον ὅπου γενῆ ἄρχων τοῦ λαοῦ, ὄχι μόνον νὰ ἀναγινώσκη εἰς ὅλην του τὴν ζῶην τὸ Δευτερονόμιον, διὰ νὰ μάθῃ ἀπὸ αὐτὸ νὰ φοβῆται τὸν Κύριον, καὶ νὰ φυλάττῃ ὅλας τὰς ἐντολάς του, ἀλλὰ ἀκόμη τὸν ἀναγκάζει καὶ νὰ τὸ ἀντιγράψῃ ὁ ἴδιος μὲ τὸ χεῖρ του. «Καὶ ἔσται ὁ-ταν καθίσῃ ἐπὶ τοῦ δίφρου τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ, καὶ γράψῃ ἑαυτῷ τὸ Δευτερονόμιον τοῦτο εἰς βιβλίον παρὰ τῶν ἱερέων τῶν Λευιτῶν (Δευτερονόμ. 17. 18.)» καὶ ἡ αἰτία, διὰ τὴν ὁποῖαν προτάζει αὐτὸν νὰ τὸ ἀντιγράψῃ ὁ ἴδιος εἶναι διατι, ἐκεῖνος μὲν ὅπου τὸ ἀναγινώσκει μόνον, εὐκόλα λησμονᾷ τὰ ἀναγινωσκόμενα νοήματα, ἐκεῖ-νος δὲ ὅπου καὶ τὸ γράφει, ἐντυπώνει μέσα εἰς τὴν μνήμην του τὰ νοήματα, μὲ τὸ νὰ λαμβάνῃ καιρὸν καὶ ἄδειαν νὰ συλλογίζεταί τὸ καθ' ἓνα, καὶ πρὸ τοῦ νὰ καταλάβῃ καλὰ τὸ ἓνα, νὰ μὴ γράψῃ τὸ ἄλλο· οὕτως ἐρ-μηνεύει ὁ Φίλων ὁ Ἰουδαῖος. Καὶ ἂν τοὺς ἐξωτερικοὺς ἄρχοντας ἀναγκάζῃ ὁ Θεὸς εἰς τοῦτο, πόσω μᾶλλον τοὺς ἐσωτερικοὺς καὶ ποιμένας τοῦ λαοῦ τοῦ ἁρχιερεῖς ;

ΚΑΝΩΝ Γ'.

Πᾶσαν ψῆφον γινομένην παρὰ ἀρχόντων, Ἐπισκόπου, ἢ Πρεσβυτέρου, ἢ Διακόνου, ἄκυ-ρον μένειν κατὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα· Εἴ τις Ἐπίσκοπος κοσμικοῖς ἄρχουσι χρησάμενος, δι' αὐτῶν ἐγκρατῆς Ἐκκλησίας γένηται, καθαιρέσθω καὶ ἀφορίζεσθω, καὶ οἱ κοινωνοῦντες αὐτῷ πάντες. Δεῖ γὰρ τὸν μέλλοντα προβιβάζεσθαι εἰς ἐπισκοπὴν, ὑπὸ Ἐπισκόπων ψηφί-ζεσθαι, καθὼς παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ ὤρισται, ἐν τῷ κανόνι τῷ λέγοντι. Ἐπίσκοπον προσήκει, μάλιστα μὲν ὑπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ καθίστασθαι· εἰ δὲ δυσχερὲς εἴη τὸ τοιοῦ-το, ἢ διὰ κατεπίγουσαν ἀνάγκην, ἢ διὰ μῆκος ὁδοῦ, ἐξάπαντος τρεῖς ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναγομένους, συμ-ψῆφον γινομένων καὶ τῶν ἀπόντων, καὶ συντιθεμένων διὰ γραμμάτων, τότε τὴν χειροτονίαν ποιῆσθαι. Τὸ δὲ κῦρος τῶν γινομένων δίδοσθαι καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν τῷ Μητροπολίτῃ.

Ἄποστόλ. ἀ. β'. λ'. ξά. τῆς ἀ. δ'. τῆς ἐν Λαοδικ. ἐ. ιγ'. τῆς ἐν Καρθ. νθ'. Τιμοθ. ζ'.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν κανὼν σύγκειται ἀπὸ τὸν λ'. κανόνα τῶν Ἀποστόλων, καὶ τὸν δ'. τῆς ἀ., τοὺς ὁποίους, ἐπειδὴ ἐξηγήσαμεν, ὅρα τὴν ἐρμηνείαν αὐτῶν ἐκεῖ, ἵνα μὴ καὶ ἐνταῦθα περὶ τῶν αὐτῶν παλιλλογῶμεν· τοῦτο δὲ μόνον ἰδιαιτέρον οὗτος ἔχει, ὅτι νὰ μένη ἄκυρος κάθε ψῆφος Ἐπισκόπου, ἢ Πρεσβυτέρου, ἢ Διακόνου, ἢ τις ἤθελε γένη ἀπὸ ἐξουσίαν καὶ δυναστείαν ἀρχόντων· καὶ οἱ Ἐπίσκοποι νὰ ψηφίζωνται ἀπὸ Ἐπισκόπους, κατὰ προη-γούμενον τρόπον, δηλ. ὅτι δὲ καὶ οἱ Πρεσβύτεροι καὶ οἱ Διάκονοι νὰ ψηφίζονται, δηλοῦται μάλιστα ἀπὸ τὸν πα-ρόντα κανόνα, περὶ οὗ ὅρα τὴν ὑπόσημ. τοῦ β'. Ἀποστολικοῦ· ὅτι δὲ καὶ οἱ Χριστιανοὶ πρέπει νὰ συμψηφίζου ἐπομένως μετὰ τοὺς ἁρχιερεῖς, τοὺς μέλλοντας ἱερωθῆναι, δηλοῖ ἡ ἐρμηνεία τοῦ ξά. Ἀποστολικοῦ. Ὅρα καὶ τὸν ἀ. καὶ β'. Ἀποστολικὸν, καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ε'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ.

ΚΑΝΩΝ Δ'.

Ὁ κήρυξ τῆς ἀληθείας Παῦλος, ὁ θεῖος Ἀπόστολος, οἶονεῖ κανόνα τιθεὶς τοῖς Ἐφεσίων Πρεσβυτέροις, μᾶλλον δὲ καὶ παντὶ ἱερατικῷ πληρώματι, οὕτως ἐπαρρησιάζετο εἰπών· «Ἀργυρίου, ἢ χρυσοῦ, ἢ ἱματι-σμοῦ, οὐδενὸς ἐπεθύμησα· πάντα ὑπέδειξα ὑμῖν, ὅτι οὕτω κοπιῶντας δεῖ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἀσθενούν-των, μακάριον ἡγοῦμενος τὸ δίδόναι, ἢ λαμβάνειν.» [Πράξ. κ'. 33. 35.] Διδὸν καὶ ἡμεῖς παρ' αὐτοῦ μα-θητευθέντες, ὀρίζομεν μηδὲν αἰσχροκερδῶς ἐπινοῆσθαι Ἐπίσκοπον, προφασίζόμενον προφάσεις ἐν ἀμαρ-τίαις, ἀπαιτεῖν χρυσὸν, ἢ ἄργυρον, ἢ ἕτερον εἶδος, τοὺς ὑπ' αὐτὸν τελοῦντας Ἐπισκόπους, ἢ Κληρικοὺς, ἢ Μοναχοὺς· φησὶ γὰρ ὁ Ἀπόστολος, «ἄδικοι βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι» [ἀ. Κορινθ. 5'. 9.] καὶ «οὐκ ὀφείλει τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσι θησαυρίζειν, ἀλλ' οἱ γονεῖς τοῖς τέκνοις.» [β'. Κορινθ. 13'. 14.] Εἴ τις οὖν δι' ἀπαίτησιν χρυσοῦ, ἢ ἑτέρου τινὸς εἶδους, εἴτε διὰ τινα ἰδιοπάθειαν (2) εὐρεθείη ἀπειργων τῆς λειτουργίας, καὶ ἀφορίζων τινὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν Κληρικῶν, ἢ σεπτὸν ναδὸν κλειῶν, μὴ γίνεσθαι ἐν

(1) Καὶ ἡ ρηγ'. τοῦ Ἰουστινιανοῦ Νεαρὰ προτάζει, ὅτι ὁ μέλλων γίνεσθαι Ἀρχιερεὺς νὰ διδάσκηται τρεῖς μῆνας τὰς θείας Γραφὰς καὶ τοὺς ἱεροὺς Κανόνας. ὁ δὲ μὴ τοιοῦτοτρόπως χειρο-τονηθεὶς νὰ καθαιρέται. καὶ ὁ χειροτονήσας αὐτὸν νὰ ἀργῆται· ἐπειδὴ εἶναι πρᾶγμα αἰσχρὸν καὶ παράλογον νὰ διδάσκηται μετὰ τὴν χειροτονίαν ἀπὸ ἄλλους, ἐκεῖνος ὅπου χρεωστὴ νὰ διδάσκη τοὺς ἄλλους. Ὅρα δὲ καὶ (σελ. 440. τῆς Γιοῦρ Γραικορωμ.) ὅπου μετὰ τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως ἐκφωνεῖ κάθε Ἐπίσκοπος ἐν τῷ καιρῷ τῆς χειροτονίας του, καὶ ταῦτα ἀκόμη· «Πρὸς τού-

τοις ἀποδέχομαι τὰς ἁγίας καὶ Οἰκουμενικὰς Ζ'. Συνόδους, αἵτι-νες ἐπὶ φυλακῇ τῶν σεπτῶν δογμάτων συνθηροῦσθησαν, καθομο-λογῶν τοὺς ὑπ' αὐτῶν διωρισμένους στέργειν τε καὶ φυλάττειν Κανόνας, καὶ τὰς ἁγίας διατάξεις, ὅσαι τοῖς ἱεροῖς ἡμῶν Πατράσι κατὰ διαφόρους καιροὺς καὶ χρόνους ἐτυπώθησαν, πάντας οὓς ἀποδέχονται, συναποδεχόμενος, καὶ οὓς ἀποστρέφονται, συναπο-στρεφόμενος.»

(2) Ἴδιαν ἐμπάθειαν, παρ' ἄλλοις.

αὐτῷ τὰς τοῦ Θεοῦ λειτουργίας, εἰς ἀναίσθητα τὴν ἑαυτοῦ μανίαν ἐπιπέμπων, ἀναίσθητος ἔντως ἐστὶ, καὶ τῇ αὐτοπαθείᾳ ὑποκίεσται, καὶ «ἐπιστρέφει ὁ πόνος αὐτοῦ εἰς κεφαλὴν αὐτοῦ,» [Ψαλμ. ζ'. 16], ὡς παραβάτης ἐντολῆς Θεοῦ, καὶ τῶν Ἀποστολικῶν διατάξεων. Παραγγέλλει γὰρ καὶ ὁ Πέτρος, ἡ κορυφαία τῶν Ἀποστόλων ἀκρότης, «Ποιμαίνετε τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ Θεοῦ, μὴ ἀναγκαστῶς, ἀλλ' ἔκουσίως κατὰ Θεόν. Μὴ αἰσχροκερδῶς, ἀλλὰ προθύμως. Μὴ ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων, ἀλλὰ τύποι γενόμενοι τοῦ ποιμνίου καὶ φανερωθέντος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου κομιεῖσθε τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον.» [ἀ. Πέτρ. ε', 2.].

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ ὁ μέγας Παῦλος, καὶ διὰ τοῦ λόγου, καὶ διὰ τοῦ ἔργου παραγγέλλει εἰς τοὺς Ἀρχιερεῖς τῶν Ἐφεσίων, καὶ δι' αὐτῶν εἰς ὄλους τοὺς μετὰ ταῦτα Ἀρχιερεῖς, νὰ μὴ ἐπιθυμοῦσιν ἀργύριον, ἢ χρυσίον, ἢ ἱμάτια, ἀλλὰ διὰ τοῦ κόπου τῶν χειρῶν αὐτῶν νὰ βοηθοῦσι τοὺς ἀσθενεῖς καὶ χρεῖαν ἔχοντας, καὶ ὅτι εἶναι μακάριον τὸ νὰ δίδῃ μᾶλλον τινας, παρὰ νὰ παίρῃ (1). διὰ τοῦτο καὶ ὁ παρῶν Κανὼν προστάζει, ὅτι κἀνένας Ἀρχιερεὺς νὰ μὴ ζητῇ χρεωστικῶς κατὰ αἰσχροκέρδειαν χρυσίον ἢ ἀργύριον, ἢ ἄλλο τι πρᾶγμα ἀπὸ τοὺς ὑποκειμένους αὐτῷ Ἐπισκόπους, ἢ Κληρικούς ἢ Μοναχοὺς, ἐπειδὴ εἶναι ἀδικος ἡ τρικύτη ζήτησις, οἱ δὲ ἀδικοὶ βασιλείαν Θεοῦ δὲν κληρονομοῦσι κατὰ τὸν αὐτὸν Ἀπόστολον καὶ ἐπειδὴ τὰ τέκνα δὲν χρεωστοῦσι νὰ θησαυρίζουν διὰ νὰ δίδουν εἰς τοὺς γονεῖς, ἀλλ' οἱ γονεῖς διὰ νὰ δίδουν εἰς τὰ τέκνα. Ὅποιος λοιπὸν Ἀρχιερεὺς εὕρεθῃ νὰ ἀργίζῃ ἢ νὰ ἀφριζῇ τινὰ ἱερέα, ἢ Κληρικόν, ἢ νὰ κλείῃ Ἐκκλησίαν διὰ νὰ πάρῃ ἄσπρα ἢ διὰ κἀμμίαν τοῦ ἄλλου ἐμπάθειαν, οὗτος ἄς παθαίῃ ἐκεῖνο ὅπου κἀμνεῖ, ἤτοι ἄς ἀργίζεται, καὶ ἄς ἀφριζέται, Ἐπίσκοπος μὲν ὠνάπὸ τὸν Μητροπολίτην του, Μητροπολίτης δὲ ὠνάπὸ τὸν Πατριάρχην του. Ὁ γὰρ κορυφαῖος Πέτρος παραγγέλλει εἰς τοὺς Ἀρχιερεῖς ταῦτα ποιμαίνετε τὸ ποίμνιον τοῦ Θεοῦ, ὄχι ἀναγκαστικῶς καὶ τυραννικῶς, ἀλλὰ θεληματικῶς, καὶ κατὰ Θεόν ὄχι αἰσχροκερδῶς, ἀλλὰ προθύμως ὄχι ὡς κατακυριεύοντες τοῦ Κλήρου, ἀλλὰ ὡς τύποι καὶ παραδείγματα γινόμενοι τοῦ ποιμνίου, ἴνα, ὅταν φανερωθῇ ὁ ἀρχιεπισκοπὴν Χριστὸς ἐν τῇ δευτέρᾳ αὐτοῦ παρουσίᾳ, λάβῃτε παρ' αὐτοῦ τὸν ἀμαράντον τῆς δόξης στέφανον. Ἀνάγνωθι τὸν κθ'. Ἀποστολ.

ΚΑΝΩΝ Ε'.

Ἀμαρτία πρὸς θάνατόν ἐστίν, ὅταν τινὲς ἀμαρτάνοντες ἀδιόρθωτοι μένωσι. Τὸ δὲ τούτου Ἀποστόλ. κθ'. τῆς δ' β'. Ἰωάν. ι'. 16. || χειρὸν ἔαν τραχηλιῶντες κατεξανίστανται τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς ἀληθείας, προτιμώμενοι τὸν μαμωνᾶν τῆς τοῦ Θεοῦ ὑπακοῆς, καὶ τῶν κανονικῶν αὐτοῦ διατάξεων μὴ ἀντεχόμενοι. Ἐν τούτοις οὐκ ἔστι Κύριος ὁ Θεός, εἰ μήπου ταπεινωθέντες, τοῦ ἰδίου σφίλματος ἀνανήψωσι. Χρὴ γὰρ μᾶλλον αὐτοὺς προσέρχεσθαι τῷ Θεῷ, καὶ μετὰ συντετριμμένης καρδίας τὴν ἄφεσιν τούτου τοῦ ἀμαρτήματος, καὶ τὴν συγχώρησιν αἰτεῖσθαι, οὐχὶ ἐναθρύνεσθαι τῇ ἀθέσμῳ δόσει.» [Ψαλμ. γ'. 18]. «Ἐγγὺς γὰρ Κύριος τοῖς συντετριμμένοις τῇ καρδίᾳ.» Τοὺς ἐγκουαυμένους οὖν, διὰ δόσεως χρυσοῦ τετάχθαι ἐν Ἐκκλησίᾳ καὶ ταύτῃ τῇ πονηρᾷ συνηθείᾳ ἐπελπίζοντας, τῇ ἀλλοτριούσῃ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐκ πάσης ἱερωσύνης, καὶ ἐκ τούτου ἀναιδεῖ προσώπῳ, καὶ ἀπερικαλύπτῳ στόματι ὀνειδιστικῶς λόγοις τοὺς δι' ἀρετῆς βίου ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐκλεγέντας, καὶ καταταγέντας ἐκτὸς δόσεως χρυσοῦ, ἀτιμάζοντας, πρῶτα μὲν τοῦτο ποιοῦντας, τὸν ἔσχατον βαθμὸν λαμβάνειν τοῦ οικείου τάγματος. Εἰ δὲ ἐπιμένειεν, δι' ἐπιτιμίου διορθοῦσθαι. Εἰ δὲ τις ἐπὶ χειροτονίᾳ φανείῃ ποτὲ τοῦτο πεποιηκῶς, γινέσθω κατὰ τὸν Ἀποστολικὸν κανόνα τὸν λέγοντα. «Εἴ τις Ἐπίσκοπος διὰ χρημάτων τῆς ἀξίας ταύτης ἐγκρατῆς γένηται, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, καθαιρεῖσθω καὶ αὐτὸς καὶ ὁ χειροτονήσας, καὶ ἐκκοπέσθω παντάπασιν ἐκ τῆς κοινωνίας, ὡς Σίμων ὑπ' ἐμοῦ Πέτρου.» Ὡσαύτως καὶ κατὰ τὸν δεύτερον κανόνα τῶν ἐν Χαλκηδόνι ὁσίων Πατέρων ἡμῶν, τὸν λέγοντα. «Εἴ τις Ἐπίσκοπος ἐπὶ χρήμασι χειροτονίαν ποιήσοιτο, καὶ εἰς πράσιν καταγάγοι τὴν ἄπρατον χάριν, καὶ χειροτονήσοι ἐπὶ χρήμασι Ἐπίσκοπον, ἢ Χωρεπίσκοπον, ἢ Πρεσβύτερον, ἢ Διάκονον, ἢ τινὰ τῶν ἐν τῷ Κλήρῳ καταριθμουμένων, ἢ προβάλλοιτο ἐπὶ χρήμασι Οἰκονόμον, ἢ Ἐκδικιον, ἢ Παραμονάριον, ἢ ὅλως τινὰ τοῦ κανόνος, δι' αἰσχροκέρδειαν οἰκείαν, ὁ τοῦτο ἐπιχειρήσας, ἐλεγχθεῖς, κινδυνεύετω εἰς τὸν ἴδιον βαθμὸν, καὶ ὁ χειροτονοῦμενος μὴδὲν ἐκ τῆς κατ' ἐμπορίαν ὠφελείσθω χειροτονίας, ἢ προβολῆς, ἀλλ' ἔστω ἀλλότριος τῆς ἀξίας, ἢ τοῦ φροντισματός, οὗ περ ἐπὶ χρήμασι ἔτυχεν. Εἰ δὲ τις καὶ μεσιτεύων φανείῃ τοῖς οὕτως αἰσχροῖς καὶ ἀθεμίτοις λήμμασι, καὶ οὗτος, εἰ μὲν Κληρικὸς εἴῃ, ἐκ τοῦ οικείου ἐκπιπέτω βαθμοῦ, εἰ δὲ λαϊκὸς ἢ Μοναχὸς, ἀφοριζέσθω.

(1) Το ρητὸν τοῦτο, ὁ μὲν Παῦλος λέγει εἰς τὰς πράξεις πῶς τὸ εἶπεν ὁ Κύριος· Εὐθάλιος δὲ τις, ὁ Σούλκης Ἐπίσκοπος, σύγχρονος τῷ Μεγάλῳ Ἀθανασίῳ, λέγει, ὅτι τὸ ἔλαβεν ὁ Παῦλος

ἀπὸ τὰς διαταγὰς τῶν Ἀποστόλων. Εὐρίσκειται γὰρ τοῦτο ἐν τῷ γ'. κεφ. τοῦ δ' β. β. β. τῶν διαταγῶν ἀλλὰ κἀκεῖ γράφεται πῶς τὸ εἶπεν ὁ Κύριος, καὶ ὅρα τὸ προοίμιον τῶν αὐτῶν διαταγῶν.

Ἑρμηνεία.

Μερικοὶ μέλλοντες νὰ συναριθμηθῶσιν εἰς τὸν Κληρὸν ἐκκλησίας τινὸς, ἐπρόσφερον χρήματα εἰς αὐτὴν αὐτοπροκαίρως, κατὰ φιλόθεον γνώμην, ὅχι διὰ νὰ λάβουν μὲ αὐτὰ τὸν Κληρὸν, ἀλλ' ὡς ἀφιερῶντες αὐτὰ τῷ Θεῷ, κατὰ τὸν Βασιλικὸν νόμον. Ὑστερον δὲ καυχώμενοι εἰς τὴν δόσιν τῶν χρημάτων, καὶ προτιμῶντες τὸν μαμωνᾶ καὶ πλοῦτον, περισσώτερον ἀπὸ τοὺς ἱεροὺς κανόνας, ἐζήτουν πρωτοκαθεδρίας, καὶ μὲ ἀδιαντροπίαν ὠνεΐδιζον τοὺς Κληρικούς ἐκείνους, οἵτινες ὑπὸ τοῦ ἁγίου ἐκλεγόμενοι Πνεύματος, διὰ τὴν ἐνάρετον αὐτῶν πολιτείαν, ἐσυναριθμοῦντο εἰς τὸν Κληρὸν χωρὶς δόσεως χρημάτων. Διὰ τοῦτο λοιπὸν προστάζει ὁ παρὼν κανὼν, ὅτι οἱ εἰς τὰ χρήματα ταῦτα καυχώμενοι, καὶ ὠνεΐδιζοντες τοὺς ἄλλους δικαίᾳ δὲν ἔδωκαν, νὰ κατὰβιβάζωνται εἰς τὸν κατώτατον τύπον τῶν δημοταγῶν αὐτοῖς Κληρικῶν· εἰ δὲ καὶ ἐπιμένουσιν ἀκόμη εἰς τοῦτο, νὰ διορθωνῶνται ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα, μὲ βαρύτερον ἀρμόδιον ἐπιτίμιον. Φέροντες δὲ οἱ Πατέρες οὗτοι καὶ τὸ τοῦ Ἰωάννου ρητὸν, ἀμαρτίαν μὲν θανασίμου ὀνομάζουσι τὴν ἀδιόρθωτον εἰς τὰ χρήματα καύχησιν τῶν τοιοῦτων Κληρικῶν (1), χειροτέραν δὲ ἀμαρτίαν τοῦ θανασίμου ὀνομάζουσι τὴν κατὰ τῶν ἄλλων Κληρικῶν ἀναισχυντίαν αὐτῶν καὶ ἀνέχθειαν, καὶ ὅτι εἰς αὐτοὺς δὲν εἶναι Κύριος ὁ Θεὸς, κατὰ τὴν Γραφήν, ἄθεσμον δὲ ὀνομάζουσι τὴν τῶν χρημάτων αὐτῶν διδόντων καὶ ἀδικαντροπίαν. Πρόσθετε λοιπὸν νὰ μὴ λάβῃς τὴν δόσιν ταύτην τῶν χρημάτων πρὸς χειροτονίαν, ὅτι ὁ κανὼν φαίνεται πῶς περιέχει δύο μέρη. Τὸ μὲν πρῶτον ἐμποδίζει νὰ μὴ δίδουν, οὐχὶ πρὸς τὸ χειροτονηθῆναι, τοῦτο γὰρ ὕστερον, ἀλλὰ πρὸς τὸ συγκαταριθμηθῆναι καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν ἐφημερίαν Ἐκκλησίας τινὸς, καὶ ἔπειτα ἀναδικάζουσι καὶ καταφρονοῦσι τοὺς πτωχοὺς καὶ εὐλαβεῖς Κληρικούς· αὐτὴν λοιπὸν ἐμποδίζει ὡς ἄθεσμον. Εἶτα, ἐπιφέρει καὶ δεύτερον, ὅτι ἂν τὰ τοιαῦτα χρήματα ἤθελαν τὰ προσφέρειν διὰ χειροτονίαν, νὰ καθιρῶνται, κατὰ τοὺς προλαβόντας κανόνας. Ἐπιφέρει δὲ ὁ κανὼν, ὅτι ὁποῖος ἤθελε δώσῃ χρήματα διὰ νὰ χειροτονηθῇ Κληρικὸς, ἢ Ἱερεὺς, νὰ λαμβάνῃ τὰ ἐπιτίμια τοῦ κβ'. Ἀποστολ. καὶ τοῦ β'. τῆς δ'. οὗς καὶ ἐκλέτε· αὐτολεξεί· καὶ ὅρα τὴν ἐρμηνείαν αὐτῶν ἐκεῖ.

ΚΑΝΟΝ Γ'.

Ἐπειδὴ περ κανῶν ἐστὶν ὁ λέγων, δις τοῦ ἔτους καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν χρῆ γίνεται, ἢ Ἀποστόλ. λζ'. διὰ συναθροίσεως Ἐπισκόπων, τὰς κανονικὰς ζητήσεις, διὰ τὴν συντριβὴν καὶ τὸ ἐνδεῶς ἢ τῆς ἀ. ἐ. τῆς δ'. ἔχειν πρὸς ὁδοιορίαν τοὺς συναθροιζομένους, ὥρισαν οἱ τῆς ἕκτης Συνόδου ὄσιοι Πατέρες, ἢ τῆς ε'. ἢ. ἑξάπαντος τρόπου καὶ προφάσεως, ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ γίνεσθαι, καὶ τὰ ἐσφαλμένα διορθοῦσθαι. Τοῦτον οὖν τὸν κανόνα καὶ ἡμεῖς ἀνανεοῦμεν· καὶ εἴ τις εὐρεθῇ ἄρχων τοῦτο κωλύων, ἀφοριζέσθω. Εἰ δὲ τις ἐκ τῶν Μητροπολιτῶν ἀμελήσῃ τοῦτο γίνεσθαι, ἐκτὸς ἀνάγκης καὶ βίας, καὶ τινος εὐλόγου προφάσεως, τοῖς ἐπιτίμιοις ὑποκείσθω. Τῆς δὲ Συνόδου γενομένης περὶ κανονικῶν καὶ εὐαγγελικῶν πραγμάτων, δεῖ τοῖς συναθροισθεῖσιν Ἐπισκόποις ἐν μελέτῃ καὶ φροντίδι γίνεσθαι τοῦ φυλάττεσθαι τὰς θείας καὶ ζωοποιούς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ. « Ἐν γὰρ τὸ φυλάσσειν αὐτάς, ἀνταπόδοσις πολλή, » [Ψαλμ. ιη'. 12.] ὅτι καὶ « λύχνος ἐντολή, νόμος δὲ φῶς, καὶ ὁδὸς ζωῆς ἔλεγχος καὶ παιδεία » [Παροιμ. ε'. 23.] καὶ « ἡ ἐντολή τοῦ Κυρίου τηλαυγὴς φωτίζουσα ὀφθαλμούς. » [Ψαλμ. ιη'. 9.] Μὴ ἔχειν δὲ ἄδειαν τὸν Μητροπολίτην, ἐξ ὧν ἐπιφέρειται ὁ Ἐπίσκοπος μετ' αὐτοῦ, ἢ κτῆνος, ἢ ἕτερον εἶδος ἀπαιτεῖν. Εἰ δὲ τοῦτο ἐλεγχεῖται πεποιηκῶς, ἀποτίσει τετραπλάσιον.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν κανὼν ἀνανεώνει τὸν ἡ. τῆς ε'. ὅστις διορίζει, ὅτι ἐπειδὴ καὶ δὲν δύνανται νὰ γένουν δύο Σύνοδοι Ἐπισκόπων τὸν χρόνον περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανονικῶν ζητημάτων, ὡς οἱ κανόνες διορίζουσιν, ὁ λζ'. δηλ. τῶν Ἀποστ. ὁ ε. τῆς ἀ. καὶ ὁ ιθ'. τῆς τετάρτης, διὰ τὴν δυσκολίαν τῆς ὁδοιορίας ἑξάπαντος νὰ γίνεσθαι μία Σύνοδος τὸν χρόνον, διὰ νὰ διορθῶνται τὰ συμπίπτοντα σφάλματα. Προστίθησι δὲ ὁ Κανὼν οὗτος, ὅτι

(1) Ὁ μὲν Μητροπότης ὁ Σύμωρος, ἐρμηνεύων τὰς καθολικὰς ἐπιστολάς, λέγει ὅτι ἀμαρτία πρὸς θάνατον, περὶ τῆς λέγει ὁ Ἰωάννης, « ἐστὶν ἀμαρτία πρὸς θάνατον, καὶ ἔστιν ἀμαρτία μὴ πρὸς θάνατον, » εἶναι: καθὲ ἀμαρτία ἢ τὴς ἐπαιδεύετο ἀπὸ τὸν παλαιὸν Νόμον μὲ παιδείαν θανάτου, καθὼς ἦτον ἡ βλασφημία κατὰ τοῦ Θεοῦ, ὁ ἐκούσιος φόνος, ἡ κτηνοβατία, ἡ μοιχεία καὶ τὰ ἄλλα. Μὴ πρὸς θάνατον δὲ ἀμαρτία εἶναι ἐκείνη ὅπου δὲν ἐπαιδεύετο μὲ θάνατον, ὡς ὁ σταυρὸς φόνος καὶ ἄλλα. Ὁ δὲ Ἀναστάσιος ὁ Συναίτης (ἐρωτήσ. νδ'.) λέγει, ὅτι πρὸς θάνατον μὲν ἀμαρτία εἶναι ἡ ἐν γνώσει γινομένη μὴ πρὸς θάνατον δὲ, ἢ ἐν ἀγνοίᾳ γινομένη. Καὶ ἡ κατὰ Θεοῦ βλασφημία πρὸς θάνατον ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν γνώσει μεγάλη ἀμαρτία, ὅσον φόνος, μοιχεία κτλ., ἐπειδὴ θανατοῦσι ταῦτα τὴν ψυχὴν. Ἡ δὲ παρούσα Σύνοδος πρὸς θάνατον ἀμαρτίαν, τὴν ἀδιόρθωτον καὶ ἀμετανόητον λέγει. Συμφώνως δὲ μὲ τὴν Σύνοδον ταύτην λέγει καὶ ὁ Οἰκουμένιος, ὅτι πρὸς θάνατον ἀμαρτία ἐστὶν ἡ μὴ δι' ἐπιστροφῆς διορθούμενη, ὅσα ἡ τοῦ Ἰουδα καὶ τῶν μνησικακῶν, περὶ ὧν εἴρηται: « ὁδοὶ μνησικακῶν εἰς θάνατον » (Παροιμ. ιθ'. 28)· ὅρα καὶ τὴν ὑποσημασίωσιν εἰς τὸ γ'. κεφ. τῆς πρὸς τὸν πνευματικὸν διδασκαλίας, ἡ ὅποια χάριτι Χριστοῦ ἐτυπώθη τώρα νεωστί.

ὅποιος μὲν ἀπὸ τῶν ἀρχόντων ἐμποδίσῃ τὴν τοιαύτην Σύνοδον, νὰ ἀφορίζεται, ὅποιος δὲ Μητροπολίτης ἀμελήσῃ εἰς τοῦτο (ἔξω μόνον ἂν ὑπὸ ἀνάγκης καὶ εὐλόγου αἰτίας ἐμποδισθῇ.), νὰ πίπτῃ ὑποκάτω εἰς ἐπιτίμια. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Σύνοδος ἔχει νὰ γίνεταί διὰ νὰ ἐρευνῆ, εἰ φυλάττονται τόσον τὰ κανονικά, ἀφορισμοὶ θετέροι, οἰκονομίαι πραγμάτων ἐκκλησιαστικῶν καὶ τᾶλλα, ὅσον καὶ τὰ εὐαγγελικά διατάγματα, διὰ τοῦτο οἱ συναθροισζόμενοι Ἐπίσκοποι πρέπει νὰ φροντίζωσιν εἰς τὸ νὰ φυλάττωνται ἀπὸ τῶν λαοῦς αὐτῶν αἱ τοῦ Εὐαγγελίου ζωοποιαὶ ἐντολαί, ἐπειδὴ διὰ τὴν φύλαξιν αὐτῶν μισθὸς πολὺς δίδεται κατὰ τὸν Δαβὶδ, καὶ ἡ ἐντολή καὶ ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ εἶναι λύχνοι, καὶ φῶς, καὶ ὁδὸς ζωῆς, κατὰ τὸν Παροιμιαστήν. Δὲν ἔχει δὲ ἄδειαν ὁ Μητροπολίτης νὰ ζητῇ χρεωστικῶς ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπόν του κτήνος, ἢ ὅτι ἄλλο πρᾶγμα ἔχει μαζὺ του· εἰ δὲ καὶ ἤθελε κάμῃ τοῦτο, νὰ τὸ πληρώσῃ τετραπλάσιον. Ὁρᾷ καὶ τὸν λζ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΟΝ Ζ'.

Ἐφ' Παῦλος ὁ θεὸς Ἀπόστολος, «τινῶν ἀνθρώπων αἱ ἀμαρτίαι πρόδηλοι εἰσι, τισὶ δὲ ἢ Τῆς ἐν Καρθ. 14. καὶ ἐπακολουθοῦσιν.» [ἀ. Τιμοθ. ε. 24.] Ἀμαρτιῶν οὖν προκαταλαβουσῶν, καὶ ἕτεραι ἀμαρτίαι ἔπονται ταύταις. Τῇ οὖν ἀσεβεῖ αἰρέσει τῶν χριστιανοκατηγόρων, καὶ ἄλλα ἀσεβήματα συνηκολούθησαν. Ὡσπερ γὰρ τὴν τῶν σεπτῶν εἰκόνων ὅσιν ὀφείλοντο ἐκ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἕτερά τινα εἶθι παραλελοίπασιν, ἃ χρὴ ἀνανεωθῆναι, καὶ κατὰ τὴν ἐγγραφὸν καὶ ἄγραφον θεσμοθεσίαν, οὕτω κρατεῖν. Ὅσοι οὖν σεπτοὶ ναοὶ καθιερώθησαν ἐκτὸς ἀγίων λειψάνων Μαρτύρων, ὀρίζομεν ἐν αὐτοῖς κατὰθεσιν γενέσθαι λειψάνων μετὰ τῆς συνήθους εὐχῆς, ὁ δὲ ἄνευ ἀγίων λειψάνων καθιερῶν ναὸν, καθαιρεῖσθω, ὡς παρὰβητικῶς τὰς ἐκκλησιαστικὰς παραδόσεις.

Ἑρμηνεία.

Τὸ ἀποστολικόν τοῦτο ρητὸν ὁ μὲν Μέγας Βασίλειος ἄλλως ἠρμήνευσεν, ἡ δὲ παρούσα Σύνοδος ἀπλοικώτερον αὐτὸ ἐξέλαβε, λέγουσα, ὅτι εἰς τὰς προλαβούσας ἀμαρτίας ὅπου κάμνει τινὰς ἀκολουθοῦσι καὶ ἄλλαι ἀμαρτίαι, καθὼς συνέθη εἰς τοὺς χριστιανοκατηγόρους εἰκονομάχους, οἵτινες καθὼς ἐστέρησαν τὴν Ἐκκλησίαν ἀπὸ τὰς θείας εἰκόνας, ἔτσι καὶ ἄλλα τινα τῆς Ἐκκλησίας κατεφρόνησαν καὶ ἀπέβαλον, τὰ ὅποια πρέπει νὰ ἀνανεωθῶσιν, ἵνα καὶ ἡ ἐγγραφὸς θεσμοθεσία καὶ ἡ ἄγραφος (1) παράδοσις κρατῆ. Λοιπὸν ὅσοι θεοὶ ναοὶ καθιερώθησαν χωρὶς μαρτυρικὰ λείψανα ἀπὸ αὐτοῦς, εἰς τούτους νὰ κατατίθωνται ταῦτα, λεγομένης καὶ τῆς περὶ τούτων διαλαμβανούσης ἐν τοῖς ἐγκαινίοις εὐχῆς (2)· ὅποιος δὲ Ἀρχιερεὺς εἰς τὸ ἐξῆς, χωρὶς ἀγίων λειψάνων

(1) Περὶ τῶν ἀγράφων παραδόσεων ὅρα εἰς τὸν 14. καὶ 16'. Βασιλείου.

(2) Τὰ μαρτυρικὰ λείψανα οὕτω κατατίθενται κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ παλαιοῦ Εὐχολογίου. Μετὰ τὴν ἱεροτελεσίαν τῆς καθιερώσεως, ἦτοι τοῦ ἐνθρονισμοῦ τοῦ ναοῦ, λαμβάνει τρεῖς μερίδας μαρτυρικῶν λειψάνων ὁ Ἀρχιερεὺς, καὶ βαλὼν αὐτὰς εἰς θήκην, καὶ ἐπιχέας ἐπάνω αὐτῶν ἄγιον Μύρον, κλείει τὴν θήκην. Καὶ ἂν μὲν ἡ ἄγια Τράπεζα στέκεται ἐπάνω εἰς κολώνας, ἀποκρύπτει τὴν θήκην ταύτην εἰς τὸ ἔδαφος ὑποκάτω εἰς τὰς κολώνας τὰς βλεπούσας κατὰ ἀνατολάς· (τινὲς δὲ διὰ τὸ σεβασμιώτερον λέγουσιν, ὅτι πρέπει νὰ τίθεται ἡ θήκη τῶν μαρτυρικῶν λειψάνων, ὄχι κατὰ τὸ ἔδαφος, ἀλλ' εἰς μίαν ἀπὸ τὰς πρὸς ἀνατολὰς κολώνας, ἕαν δηλονότι ἡ μερίδες τῶν λειψάνων ἦναι μικραῖς, εἰ δὲ εἶναι μεγάλα κομμάτια, εἰς τὸ ἔδαφος ἀποκρύπτονται)· ἂν δὲ ἡ Τράπεζα βαστάζεται ἀπὸ ἕνα μόνον κίονον, ἀποτίθεται ἡ θήκη εἰς τὸ μέσον τοῦ κίονος, καὶ ἐπάνω αὐτοῦ ἡ ἄγια τίθεται Τράπεζα. Τέσσαρα δὲ πράγματα εἶναι ἄξια σημειώσεως εἰς τὴν παρούσαν τῶν ἐγκαινίων ὑπόθεσιν· α'. ὅτι τὰ ἐγκαινία παντὸς ναοῦ πρέπει νὰ ἐκτελοῦνται ἀπὸ Ἀρχιερέα κατὰ τὴν διάταξιν καὶ ὑποτύπωσιν τοῦ Εὐχολογίου. Ὅθεν, ἂν εἰς πολλοὺς τόπους συγχωροῦσιν οἱ Ἀρχιερεῖς νὰ κάμνουσιν ἐγκαινία ναῶν, καθὼς καὶ εἰς τὴν Μοσχοβίαν ἐπιτρέπουσιν οἱ Ἀρχιερεῖς εἰς τοὺς Ἀρχιμανδρίτας νὰ ἐγκαινιάζωσι θεῖους ναοὺς, τοῦτο, λέγω, παρὰ τὴν διάταξιν τοῦ Εὐχολογίου ἐστίν. Πανταχοῦ γὰρ καὶ τὸ Εὐχολόγιον, καὶ Συμεὼν ὁ Θεσσαλονίκης, ὅπου περὶ ἐγκαινίων ἀναφέρει, Ἀρχιερέα λέγουσι, καὶ ὄχι ἱερέα. Μι-

κρὰ δὲ ἐγκαινία, οὔτε τὸ Εὐχολόγιον ἀναφέρει, ἀλλ' οὔτε ἐν τῇ Μοσχοβίᾳ ὅπως γινώσκουσι τί εἶναι. Φαίνεται γὰρ ταῦτα ὅτι εἶναι μεταγενέστερα· β'. ὅτι τὰ λείψανα ὅπου μέλλου νὰ ἀποθησαυρισθῶσιν, πρέπει νὰ ἦναι μαρτυρικά, καὶ ὄχι ὁσιακά, ἢ ἱεραρχικά. Διὰ τοῦτο εἶναι ἐπαινετὴ ἡ συνήθεια ὅπου ἐνεργεῖται εἰς τὴν Μοσχοβίαν· ἐκεῖ γὰρ τὰ μαρτυρικὰ λείψανα φυλάττονται εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν, καὶ ὅταν ἦναι χρεῖα νὰ ἐγκαινισθῇ κἀνέας ναὸς, τὰ λαμβάνει ἀπὸ ἐκεῖ μόνος ὁ Ἀρχιερεὺς, διὰ νὰ μὴ γένη λάθος, καὶ ἀντὶ μαρτυρικῶν λειψάνων, ἀποθησαυρισθῶσιν, ἢ κοινὰ λείψανα, ἢ ἄλλα ἄγια λείψανα, καὶ ὄχι μαρτυρικά. Τινὲς δὲ θελοῦσι νὰ γίνωνται καὶ λείψανα ὁσιομαρτύρων, καὶ ἱερομαρτύρων, ἀγαθὰ καὶ τοῦτο οὐ λέγει τὸ Εὐχολόγιον· γ'. ὅτι καὶ τὰ μαρτυρικὰ ταῦτα λείψανα πρέπει νὰ ἀποθησαυρίζωνται ὑποκάτω εἰς τὴν ἁγίαν Τράπεζαν, καὶ ὄχι εἰς ἄλλο μέρος τοῦ ναοῦ, ἵνα πληροῦται τὸ λόγιον ἐκεῖνο· «Μαρτύρων θεῖος χορὸς, τῆς Ἐκκλησίας ἡ βάσις», καθὼς διατάσσει ἡ περὶ τῶν ἐγκαινίων ἀκολουθία. Ὅσοι δὲ εἰς ἄλλο μέρος ταῦτα βάλουσι, μεγάλως ἀμαρτάνουσι· δ'. καὶ τελευταῖον, ὅτι εἰς κάθε ναοῦ, ἢ μικροῦ ἢ μεγάλου, ἐγκαινία, ἐξ ἀνάγκης καὶ ἀπαρατήτως πρέπει νὰ ἀποθησαυρίζωνται μαρτυρικὰ λείψανα ὑποκάτω τῆς ἁγίας Τράπεζης. Ὅθεν, ὅσοι Ἀρχιερεῖς ἐπιτελοῦν μεγάλα ἐγκαινία, ἢ ὅσοι Ἀρχιερεῖς ἢ ἱερεῖς, ἐπιτελοῦν τὰ λεγόμενα μικρὰ καὶ συνητομώτερα ἐγκαινία χωρὶς λειψάνων μαρτυρικῶν, πρέπει νὰ καθαιρῶνται, κατὰ τὸν διορισμὸν τοῦ παρόντος Κανόνος. Ἡ συστατικὴ γὰρ καὶ οὐσιώδης διαφορά τῶν ἐγκαινίων τοῦ ναοῦ εἶναι ἡ τῶν ἐν αὐτῷ μαρτυρικῶν λειψάνων ἀποθησαύρισις, καὶ

μαρτυρικῶν καθιερώσει ναὸν, οὗτος ὡς παραβάτης, τῶν ἐκκλησιαστικῶν παραδόσεων, ἀεὶ καθαιρέται.

Συμφωνία.

Ὁ δὲ ζ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ διορίζει ὅτι τὰ θυσιαστήρια ἐκεῖνα, μέσα εἰς τὰ ὅποια δὲν εἶναι τεθησαυρισμένα, σῶμα, ἢ λείψανα μαρτύρων. ἢ νὰ κρημνίζονται, ἢ νὰ ἀποδοκιμάζονται.

ΚΑΝΟΝ Η'.

Ἐπειδὴ πλανώμενοί τινες ἐκ τῆς τῶν Ἑβραίων θρησκείας μυχτηρίζουν ἔδοξαν Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν, προττοιούμενοι μὲν χριστιανίζειν, αὐτὸν δὲ ἀρνούμενοι κρύβδην καὶ λαθραίως σαββατίζοντες, καὶ ἔτερα ἰουδαϊκὰ ποιῶντες, ὀρίζομεν, τούτους μῆτε εἰς κοινωνίαν, μῆτε εἰς εὐχὴν, μῆτε εἰς Ἐκκλησίαν δέχεσθαι, ἀλλὰ φανερῶς εἶναι κατὰ τὴν ἑαυτῶν θρησκείαν Ἑβραίους, καὶ μῆτε τοὺς παῖδας αὐτῶν βαπτίζειν, μῆτε δοῦλον ὀνεισθαι ἢ κτῆσθαι· εἰδὲ ἐξ εἰλικρινοῦς πίστεως ἐπιστρέφει τις αὐτῶν, καὶ ὁμολογήσῃ ἐξ ὅλης καρδίας, θριαμβεύων τὰ κατ' αὐτοὺς ἔθη καὶ πράγματα, πρὸς τὸ καὶ ἄλλους ἐλεγχθῆναι καὶ διορθώσασθαι, τοῦτον προτδέχεσθαι καὶ βαπτίζειν τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ ἀσφαλίζεσθαι αὐτοὺς ἀποστῆναι τῶν ἑβραϊκῶν ἐπιτηδευμάτων· εἰ δὲ μὴ οὕτως ἔχοιεν, μηδαμῶς αὐτοὺς προσδέχεσθαι.

Ἑρμηνεία.

Ὅρίζει ὁ παρῶν Κανὼν νὰ μὴ συγκοινωνῇ τις, μῆτε νὰ συμπροσεύχεται, μῆτε εἰς Ἐκκλησίαν νὰ δέχεται τοὺς Ἑβραίους ἐκείνους, οἵτινες καθ' ὑπόκρισιν μόνον ἐγένοντο Χριστιανοί, καὶ εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν προσήλθον, κρυφίως δὲ ἀρνοῦνται, καὶ περιπατοῦσι Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν, φυλάττοντες τὰ Σάββατα, καὶ ἄλλας συνηθείας ἰουδαϊκὰς, (ἦτοι τὸ νὰ περιτέμνουσι τοὺς υἱοὺς των, νὰ νομίζουσιν ἀκάθαρτον ἐκεῖνον ὅπου πιάση νεκρὸν ἢ λεπρὸν, καὶ ἄλλα ὅμοια), ἀλλὰ νὰ ἦναι πάλιν οἱ τοιοῦτοι Ἑβραῖοι, ὡς καὶ πρότερον, καὶ οὕτε νὰ βαπτίζῃ τις τινὰς τὰ παιδιά των, οὕτε νὰ ἀφίη αὐτοὺς νὰ ἀγοράζουσι δοῦλον ἢ μὲ ἀλλαγὴν, ἢ δωρεάν, ἢ μὲ ἄλλον τρόπον νὰ ἀποκοτῶν αὐτόν. Ἐὰν δὲ μὲ καθαρὰν καὶ ἀδόλον πίστιν ἐπιστρέψῃ τις Ἑβραῖος καὶ ἐξ ὅλης καρδίας ὁμολογήσῃ τὴν τῶν Χριστιανῶν ὀρθοδόξιαν, κατηγορῶντας φανερὰ τὴν τῶν Ἑβραίων θρησκείαν, διὰ νὰ ἐλέγχωνται καὶ οἱ ἄλλοι Ἑβραῖοι καὶ νὰ διορθῶνται, τὸν τοιοῦτον πρέπει νὰ προσδεχώμεθα, καὶ τὰ παιδιά

ἀνευ τούτων γενέσθαι ἀδύνατον. Τὰ δὲ ἀντιμίσια μὲ τὸ νὰ ἔχουν τὴν ἀγιαστικὴν δύναμιν, τὴν ὅποیان χαρίζεται εἰς αὐτὰ ἢ καθιέρωσις ναοῦ τινος, καὶ ἢ ἐπὶ τῇ καθιέρωσει τῶν εὐχῶν τελετῇ, καὶ προσέτι ἢ ἑπταήμερος ἐν τῇ τοῦ καθιερωθέντος ναοῦ Τραπέζῃ ἱερουργία, ἀναπληροῦσι τὸν τόπον τῆς καθιερωμένης ἀγίας Τραπέζης. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἀνεμποδίστως ταῦτα δίδονται, ὅπου ἤθελε γένῃ χρεῖα τούτων, καὶ οὐ περιγράφονται εἰς τὴν ἐνορίαν μόνον ἐκείνην, ὅπου καθιερώθησαν, καθὼς οὐ περιγράφεται καὶ τὸ ἅγιον Μῦρον καὶ ἄλλα ἅγια, ἀλλὰ τίθενται ἐπάνω εἰς τὰς Τραπέζας ἐκεῖνας, αἱ ὁποῖαι δὲν ἐκαθιερώθησαν, κατὰ τὴν α'. ἀπόκρισιν τοῦ Πέτρου, καὶ Μανουὴλ Πατριάρχῃν τὸν Χαριτόπουλον (σελ. 239. τοῦ Γιοῦρ.). ἀρκοῦσι γὰρ ταῦτα κατὰ Βαλασαμῶνα ἀντὶ καθιέρωσης, ἦτοι ἐνθρονισμού, καὶ ἀντὶ ἀνοίξεων (τῶν θυρῶν δηλ. τοῦ ναοῦ, τὸ ὅποιον γίνεται ὅταν τελοῦνται τινος ναοῦ τὰ ἐγκαίνια, ἀνοιγομένων τῶν θυρῶν καὶ ψαλλομένου τοῦ, Ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ἡμῶν κ.τ.λ.), πλὴν διὰ νὰ σώζωσιν ἀληθῶς καὶ ἀκριθῶς τόπον καθιερωμένης Τραπέζης, ἢ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀγιστεῖα δὲν εἶναι ἀρκετὴ μόνη εἰς τὸ νὰ καθιέρωσῃ αὐτήν. χωρὶς νὰ θησαυρισθοῦν ἐν αὐτῇ μαρτυρικὰ λείψανα· οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν ἀντὶ Τραπέζης ἀντιμυσίων δὲν εἶναι ἀρκετὴ μόνη ἢ ἐν αὐτοῖς γινομένη ἀγιστεῖα ἐπὶ καιρῷ ναοῦ ἐγκαίνιων, χωρὶς νὰ ἔχουν καὶ μαρτυρικὰ λείψανα συρραμμένα. Δι' ὅ καὶ ἢ ἐπὶ καθιέρωσει ἀντιμυσίων γινομένη διδασκαλία τοῦ Εὐχολογίου διὰ μαρτυρικῶν λειψάνων διδάσκει ταῦτα καὶ καθιεροῦνται· ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Μοσχοβίᾳ οὐδέποτε ἀντιμυσία μεταχειρίζονται, χωρὶς νὰ ἔχουν ἅγια λείψανα, ὡς εἴπομεν, ἐν τῇ ὑποσημειώσει τοῦ λα'. τῆς ς'. Σημειώσαι δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι κατὰ τὸν Κίτρον, χωρὶς καθιέρωσης νέου ναοῦ, κατὰ ἄλλον τρόπον δὲν ἔτι ἐκείνην ἐπέκειντο τὰ ἐπισημειώματα ἐπισημειώσας (σελ.

331. Γιοῦρ. Γραικ.). Ὁ δὲ Θεσσαλονίκης Συμεὼν κεφ. ρκζ'. σελ. 226. λέγει, ὅτι ἂν ἦναι χρεῖα ἀντιμυσίων, καὶ καθιέρωσης μὴ γινομένης, ἀπλόνονται τὰ ἀντιμυσία ἐπάνω ἱερᾶς Τραπέζης, καὶ ἢ τῆς καθιέρωσης αὐτῶν τάξις γίνεται (καθὼς δηλ. καὶ ἐν τῷ Εὐχολογίῳ ἰδιάζουσα ἀπὸ τὴν τοῦ ναοῦ καθιέρωσιν φέρεται ἢ τῶν ἀντιμυσίων καθιέρωσις)· λέγει δὲ ὁ αὐτὸς, ὅτι πρέπει καὶ δύο ἄλλα πανία ἴσα εἰς τὸ μέγεθος τῶν ἀντιμυσίων νὰ συρράπτονται μὲ τὰ ἀντιμυσία, τὸ μὲν ἓνα ὡς κατὰ σάρκα, καθὼς καὶ ἐν τῇ Τραπέζῃ, εἰς τόπον τῆς σινδόνης, τὸ δὲ ἄλλο ὡς τραπεζόφορον, εἰς τιμὴν ὅτι θέλει γένει αὐτὸ θρόνος τοῦ Θεοῦ, καὶ καὶ εἰς τὸ μέσον τούτου νὰ συρράπτονται καὶ εἰλητά. Ὅμοιος νὰ συρράπτονται καὶ μερίδες λειψάνων ἐν μικρῷ λιπῷ ὑφάσματι, καὶ πάντα ἀπαρλλάκτως νὰ γίνονται ἐν αὐτοῖς, ὅσα καὶ ἐν τῇ θεῖᾳ καθιερωμένῃ τραπέζῃ. Προσθέτει δὲ ὁ αὐτὸς (αὐτόθι) ὅτι ἢ τῆς καθιέρωσης ταύτης τάξις ἑξαίρετως μὲν παρὰ Ἀρχιερέως γίνεται, κατὰ ἀνάγκην δὲ γίνεται καὶ παρὰ εὐλαβοῦς ἱερέως ἐμπειροῦ μὲ προτροπὴν καὶ ἄδειαν τοῦ Ἀρχιερέως. Ὁ δὲ Βαλασαμῶν λέγει, ὅτι ὁ Ἀρχιερεὺς δὲν πρέπει νὰ λειτουργῇ εἰς ἀνευθρονίαστον ναὸν, ἀλλὰ εἰς ἐνθρονισμένον, μὲ τὸ νὰ ἦναι θρόνος εἰς αὐτὸν ὅπου ἔχει νὰ ἐνθρονισθῇ ἐν τῇ ἀναγνώσει τοῦ Ἀποστόλου. Ἐπειδὴ δὲ τις Ἀρχιερεὺς ἐλειτούργησεν εἰς τοιοῦτον ναὸν ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Λουκά, ἄλλοι μὲν εἶπον νὰ καθαιρέθῃ, ὁ δὲ κύριος Λουκάς ὤρισε μὲ ἄλλην παιδείαν νὰ παιδευθῇ, ὅποیان ἐβῆρ ἢ Σύνοδος εὐλόγον. Ὁ δὲ Κίτρον Ἰωάννης ἐν τῷ θ'. αὐτοῦ Κανόνι λέγει, ὅτι εἰς τὴν αὐτὴν καθιερωμένην Ἐκκλησίαν μετὰ μαρτυρικῶν λειψάνων νεκροὶ δὲν πρέπει νὰ θάπτονται. Αὐτὸ τὸ ἴδιον λέγει καὶ ὁ Βαλασαμῶν ἀποκρισ. λη'. σελ. 382. τῆς Γιοῦρ. Γραικορ.

του να τὰ βαπτίζωμεν, παραγγέλλοντες ἀσφαλῶς εἰς αὐτοὺς νὰ ἀπέχουν ἀπὸ τὰς ἑβραϊκὰς δεισιδαιμονίας· τοὺς δὲ μὴ ἐπιστρέφοντας τοιοῦτοτρόπως, τελείως νὰ μὴ δεχώμεθα. (1)

Συμφωνία.

« Συμφώνως μὲ τὸν παρὸν κανόνα διορίζεται καὶ τὸ μδ'. κεφ. τοῦ α'. τίτλ. τοῦ α'. βιβλίου τῶν Βασιλικῶν, λέγον ὅτι ἐὰν Ἑβραῖος τινὰς, κατηγορηθεὶς εἰς ἐγκλήματά τινα, ἢ ἔχοντας χρέος, προσποιηθῆ δι' αὐτὰ νὰ γένη Χριστιανός, νὰ μὴ δέχεται οὕτως, ἕως ὅπου νὰ πληρώσῃ τὴν χρέος του καὶ νὰ ἐλευθερωθῆ ἀπὸ τὰ ἐγκλήματα, διὰ τὰ ὁποῖα κατηγορεῖται. Ὁμοίως καὶ τὸ μζ'. κεφ. τοῦ αὐτοῦ βιβλ. καὶ τίτλ. διορίζει κανόνας Ἑβραῖος νὰ μὴ ἔχη σκλάβον Χριστιανόν, μῆτε νὰ περιτέμνη κατηγορούμενον ἀλλὰ μῆτε ἄλλος αἰρετικὸς νὰ ἔχη δούλον χριστιανόν, ἀλλ' εὐθύς ὅπου ἀποκτήσῃ τοῦτον, νὰ γίνεταί ἐλεύθερος. » Ἀνάγνωθι καὶ τὴν ὑπόσημειώσιν τοῦ β'. τῆς α'.

ΚΑΝΩΝ Θ'.

Ἀποστ. ξ'. τῆς ς. β'. ξγ'. τῆς ἐν Λαοδικ. νά. || Πάντα τὰ μειρακειώδη ἀθύρματα καὶ μακρυώδη βακχεύματα, τὰ ψευδοσυγγράμματα, τὰ κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων γινόμενα, δεόν δοθῆναι ἐν τῷ Ἐπισκοπαίῳ Κωνσταντινουπόλεως, ἵνα ἀποθεθῶσι μετὰ τῶν λοιπῶν αἰρετικῶν βιβλίων. Εἰ δέ τις εὐρεθῆ ταῦτα κρύπτων, εἰ μὲν Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος εἴη, καθαιρεῖσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς ἢ Μοναχὸς, ἀφοριεῖσθω.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν κανὼν διορίζεται, ὅτι ὅλα τὰ ψευδοσυγγράμματα, ὅπου ἐσύνθεσαν οἱ εἰκονομάχοι κατὰ τῶν ἁγίων εἰκόνων, τὰ ὁποῖα εἶναι τόσο ἐυδιάλυτα, ὡσὰν τὰ παιγνίδια τῶν παιδῶν, καὶ τόσο παράφρονα, καθὼς ἦσαν μαινόμενα καὶ πικρονοῦσαι αἱ βίβλαι, αἱ γυναίκες ἐκεῖναι, ὅπου ἐχόρευον μεθυσμένοι εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ ἐφόρου τῆς μέθης Διονύσου· ὅλα, λέγω, αὐτὰ πρέπει νὰ δοθοῦν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, διὰ νὰ βλαθοῦν μὲ τὰ ἄλλα βιβλία τῶν αἰρετικῶν εἰς ἓνα τοιοῦτον τρόπον δηλ. ἀπὸ τὸν ὅποιον νὰ μὴ δύναται νὰ λάβῃ τινὰς αὐτὰ, διὰ νὰ τὰ ἀναγνώσῃ πώποτε. Ὅποιος δὲ ἤθελε κρύψῃ ταῦτα, πρὸς ἐδικὴν του, ἢ εἰς ἄλλων ἀνάγνωσιν, Ἐπίσκοπος ὢν, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, ἄς καθίρεται, λαϊκὸς δὲ, ἢ Μοναχὸς, ἄς ἀφοριεῖται. Ὅρα καὶ τὸν ξ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Ι'.

Ἀποστ. ς'. ιε'. πά. πγ'. τῆς δ'. γ'. ε'. ι. κγ'. τῆς α'. καὶ β'. ια'. τῆς ἐν Κερθ. ιη'. ξγ'. ιη'. τῆς α'. ιε'. ις'. τῆς ς'. ιζ'. ιη'. τῆς ἐν Ἀντιοχ. γ'. τῆς ἐν Σαρδικ. ιε'. ις'. ιθ'. || Ἐπειδὴ τινες τῶν Κληρικῶν παραλογιζόμενοι τὴν κανονικὴν διάταξιν, ἀπολιπόντες τὴν ἑαυτῶν παροικίαν, εἰς ἑτέραν παροικίαν ἐκτρέχουσι, κατὰ πλείστον δὲ ἐν ταύτῃ τῇ Θεοφυλάκτῳ καὶ Βασιλίδι πέλει, καὶ εἰς ἄργοντας προσεδρεύουσιν, ἐν ταῖς αὐτῶν εὐκτηρίοις τὰς λειτουργίας ποιοῦντες, τούτους οὖν χωρὶς τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου, καὶ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, οὐκ ἔξεστι δεθῆναι ἐν οἰκῷ ἢ Ἐκκλησίᾳ. Εἰ δέ τις τοῦτο ποιήσῃ, ἐπιμένων, καθαιρεῖσθω. Ὅσοι δὲ μετ' εἰδήσεως τῶν προλεχθέντων Ἱερῶν τοῦτο ποιοῦσιν, οὐκ ἔστιν αὐτοῖς κοσμικὰς καὶ βιωτικὰς φροντίδας ἀναλαμβάνεσθαι, ὡς κεκωλυμένους τοῦτο ποιεῖν παρὰ τῶν θείων Κανόνων. Εἰ δέ τις φωραθῆ, τῶν λεγομένων μειζοτέρων τὴν φροντίδα ἐπέχων, ἢ παυσάσθω, ἢ καθαιρεῖσθω. Μᾶλλον μὲν οὖν ἦτω πρὸς διδασκαλίαν τῶν τε παιδῶν καὶ τῶν οἰκειῶν ἐπιναγινώσκων τὰς θείας Γραφάς. Εἰς τοῦτο γὰρ καὶ τὴν Ἱερωσύνην ἐκληρώσατο.

Ἑρμηνεία.

Δύω ἄθεσμα ἐμποδίζει ἐνταῦτ' ὁ παρὼν κανὼν, καὶ τὸ νὰ μὴ μεταβαίνουν ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν οἱ Κληρι-

(1) Διηγείται ὁ Σωκράτης εἰς τὸ ζ'. βιβλ. τῆς ἱστορίας του, ὅτι ἓνας Ἑβραῖος ὑποκρινόμενος τὴν εὐσέβειαν, πολλὰς φορὰς ἔβαπτιζετο κατὰ πραγματείαν, ὥστε ὅπου ἐκέρρισε μὲ τὸν τρόπον τοῦτον πολλότατα ἀργύρια· μεταβαίνων δὲ ἀπὸ αἰρέσεως εἰς αἴρεσιν, τέλος ἦλθεν εἰς τὸν Παῦλον τὸν τῶν Ναυατιανῶν Ἐπίσκοπον ἐν Κωνσταντινουπόλει, προσποιούμενος ὅτι τάχα ἤθελε νὰ χριστιανίσῃ ἀληθῶς καὶ μὲ τελειότητα. Ἐμβληθέντος λοιπὸν τοῦ ἀναγκαίου ὕδατος εἰς τὴν κολυμβήθραν, καὶ εἰσελθόντος τοῦ Ἑβραίου διὰ νὰ βαπτισθῆ, ὦ τοῦ θαύματος! ἐξηράθη ἡ κολυμβήθρα· ἐθαύμασαν οἱ παρόντες ἐπὶ τὸ γεγονός,

καὶ ἐμφράξαντες ὅλας τὰς τρύπας, αἱ ὁποῖαι ἐδίδαν ὑποψίαν μερικὴν, ἐγένισαν πάλιν τὴν κολυμβήθραν. καὶ εἰσελθόντος πάλιν τοῦ Ἑβραίου, τὸ ὕδωρ τελείως παραγῆμα ἐξέλιπε, καὶ ὅλοι ἐξεσθηκότες ἐγένοντο· τοῦτο δὲ τὸ θαῦμα φαίνεται νὰ ἐγένεν, ἢ διὰ τὴν ὑποκριτικὴν πίστιν, μὲ τὴν ὅποιαν ὁ παλιμβουλος τῆ γνώμῃ Ἑβραῖος ἐζήτει νὰ λάβῃ τὸ βάπτισμα. καὶ ἀκολούθως διδάσκει τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς Ἱερεῖς νὰ μὴ παραδέχωνται εὐκόλως Ἑβραῖον εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν, ἀλλὰ μετὰ χρόνου καὶ δοκιμασίας πολλῆς, ἢ διὰ τὸν ἄθεσμον πολλαπλασιασμόν τοῦ βαπτισματος.

κοί, και μάλιστα εις τὴν Κωνσταντινούπολιν, και τὸ νὰ μὴ προσέρχωνται εις τοὺς ἄρχοντας, και λειτουργοῦσιν εις τοὺς εὐκτηρίους οἴκους αὐτῶν, χωρὶς τῆς ἄδειαν και τοῦ ἐδικου των Ἐπισκόπου, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐφυγον, και τοῦ Πατριάρχου, εις τοῦ ὁποίου τὴν ἐνορίαν προσέδραμον, ὡσὼν ὁποῦ και τὰ δύο εἶναι ἔξω ἀπὸ τὴν διάταξιν τῶν θείων κανόνων. Προστάζει λοιπὸν, ὅτι, ὅποιος κληρικὸς χωρὶς τὴν ἄδειαν τῶν ἀνωτέρω, ἢ ἔλθῃ εις Κωνσταντινούπολιν, ἢ λειτουργήσῃ ἐν εὐκτηρίοις, και ἐπιμένη εις τοῦτο, νὰ καθαιρέται. Οἱ δὲ μετ' ἀδείας αὐτῶν προσδεχθέντες κληρικοὶ, δὲν πρέπει νὰ ἀναλαμβάνουν φροντίδας κοσμικὰς, ἀλλὰ μᾶλλον ἄς διδάσκουσι τὰ πιδία και δούλους τῶν Χριστιανῶν. Ὅποιος δὲ κληρικὸς ἤθελε λάβῃ ἐπιστάσιν τῶν τσεφτιλικίων τῶν ἀρχόντων (καθὼς και ὁ ιά. τῆς α. και β'. τοῦτο αὐτὸ διορίζεται), τῶν ὁποίων οἱ ἐπιστάται ἐλέγοντο μεῖζότεροι, ὡς ἀρχοντικώτερα ἔσως ἐπιστατοῦντες και πολυκερδέστερα πράγματα, ἢ ἄς παύῃ ἀπὸ αὐτῆν, ἢ μὴ παύων, ἄς καθαιρέται. Ὅρα και τὸν ς'. και ιε'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΟΝ ΙΑ'.

Υπόχρεοὶ ὄντες πάντες τοὺς θείους Κανόνας φυλάττειν, και τὸν λέγοντα Οἰκονόμος εἶναι ἐν ἐκάστη Ἐκκλησίᾳ, παντὶ τρόπῳ ἀπαράτρωτον διατηρεῖν ὑφείλομεν. Καὶ εἰ μὲν ἕκαστος Μητροπολίτης ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ καθιστᾷ Οἰκονόμον, καλῶς ἂν ἔχοι· εἰ δὲ μὴ γε, ἐξ ἀθηντίας ἰδίας τῷ Κωνσταντινουπόλεως Ἐπισκόπῳ ἄδειά ἐστι προχειρίζεσθαι Οἰκονόμον ἐν τῇ αὐτῇ Ἐκκλησίᾳ. Ὡσαύτως και τοῖς Μητροπολίταις, εἰ οἱ ὑπ' αὐτοὺς Ἐπίσκοποι οὐ προαιροῦνται Οἰκονόμους ἐγκαταστήσαι ἐν ταῖς ἑαυτῶν Ἐκκλησίαις. Τὸ αὐτὸ δὲ φυλάττεσθαι και ἐπὶ τῶν Μοναστηρίων.

Ἀποστ. λή. μά. τῆς δ'. κς'. τῆς ζ'. ιβ'. τῆς α. και β'. ζ'. τῆς Ἀγκύρ. ιε'. τῆς ἐν Γάγ. ζ'. τῆς Ἀντιοχ. κδ'. κέ. τῆς ἐν Καρθ. λδ'. μά. Θεοφ. ι. Κυρ. λλ. β'.

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ ὁ κς'. τῆς δ. προστάζει νὰ ἔχη Οἰκονόμον κάθε Ἐκκλησία, οἰκονομοῦντα μετ' ἀδείας και γνώμης τοῦ Ἀρχιερέως τὰ ἐκείνης πράγματα, διὰ τοῦτο και ὁ παρῶν Κανὼν αὐτὸν τοῦτον ἐπικυρῶν, προστίθεισιν ὅτι εἰ μὲν κάθε Μητροπολίτης καθιστᾷ ἑαυτοῦ Οἰκονόμον εις τὴν ἑαυτοῦ Μητρόπολιν, καλῶς· εἰ δὲ και δὲν κάμνη τοῦτο, ἔχει ἄδειαν ὁ Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχης με ἐξουσίαν ἐδικήν του, νὰ καθιστᾷ Οἰκονόμον εις τὴν αὐτὴν Μητρόπολιν, και εις ἄλλας τοιαύτας, ὑποκειμένας δηλ. εις αὐτόν. Ὁμοίως και ἐὰν οἱ Ἐπίσκοποι δέθελον νὰ καταστήσουν οἰκονόμον εις τὰς ἐπισκοπὰς των, ἔχει τὴν ἄδειαν ὁ μητροπολίτης αὐτῶν νὰ προχειρίζεται αὐτοὺς. Τοῦτο δὲ τὸ ἴδιον νὰ γίνεται και εις τὰ Μοναστήρια, τὰ μὴ ἔχοντα Οἰκονόμους, τὸ νὰ προχειρίζωνται δηλ. Οἰκονόμοι εις αὐτὰ, ἢ ἀπὸ τὸν Ἠγούμενον, ἢ μὴ θέλοντος αὐτοῦ, ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπον, ἢ μὴ θέλοντος αὐτοῦ, ἀπὸ τὸν Μητροπολίτην, ἢ μὴ θέλοντος αὐτοῦ, ἀπὸ τὸν Πατριάρχην. Ὅρα και τὸν λή. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΟΝ ΙΒ'.

Εἰ τις Ἐπίσκοπος εὐρεθείη, ἢ Ἠγούμενος, ἐκ τῶν αὐτουργίων τοῦ Ἐπισκοπέου, ἢ τοῦ Μοναστηρίου, ἐκποιούμενος εις ἀρχοντικὴν χεῖρα, ἢ ἐτέρῳ προσώπῳ ἐκδιδοὺς, ἄκυρον εἶναι τὴν ἐκδοσιν, κατὰ τὸν Κανόνα τῶν ἁγίων Ἀποστόλων τὸν λέγοντα· πάντων τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ὁ Ἐπίσκοπος ἐχέτω τὴν φροντίδα, και διοικεῖτω αὐτὰ ὡς Θεοῦ ἐφορῶντος. Μὴ ἐξείναι δὲ αὐτῷ σφετερίζεσθαι τι ἐξ αὐτῶν, ἢ συγγενέσιν ἰδίοις τὰ τοῦ Θεοῦ χαρίζεσθαι. Εἰ δὲ πένητες εἶεν, ἐπιχορηγείτω ὡς πένησιν, ἀλλὰ μὴ προφάσει τούτων τὰ τῆς Ἐκκλησίας (1) ἀπεμπολείτω. Εἰ δὲ προφασίζοιντο ζημίαν ἐμποιεῖν, και μηδὲν πρὸς ὄνησιν τυγχάνειν τὸν ἀγρὸν, μηδ' οὕτω τοῖς κατὰ τόπον ἄρχουσιν ἐκδιδόναι τὸν τόπον, ἀλλὰ Κληρικῶς, ἢ γεωργῶς. Εἰ δὲ πανουργία πονηρᾷ χρήσοιντο, και ἐκ τοῦ Κληρικοῦ, ἢ γεωργου, ὠνήσεται ἄρχων τὸν ἀγρὸν, και οὕτως ἄκυρον εἶναι τὴν πράσιν, και ἀποκαθίστασθαι ἐν τῷ Ἐπισκοπέῳ, ἢ ἐν τῷ Μοναστηρίῳ, και ὁ Ἐπίσκοπος ἢ ὁ Ἠγούμενος τοῦτο ποιῶν ἐκδιωχθήτω, ὁ μὲν Ἐπίσκοπος, τοῦ Ἐπισκοπέου, ὁ δὲ Ἠγούμενος, τοῦ Μοναστηρίου, ὡς διαρπάζοντες κακῶς, ἃ οὐ συνήγαγον.

Ἀποστ. λή. μά. τῆς δ'. κς'. τῆς ζ'. ια'. τῆς α. και β'. ζ'. τῆς Ἀγκύρ. ιε'. τῆς ἐν Γάγ. ζ'. τῆς ἐν Ἀντιοχ. κδ'. κέ. τῆς Καρθ. λδ'. μά. Θεοφ. ι. Κυρ. λλ. β'.

Ἑρμηνεία.

Αὐτουργίαι ὀνομάζονται ὅλα ἐκεῖνα τὰ πράγματα ὁποῦ κάμνουσι εἰσοδήματα, και μάλιστα τὰ ἀκίνητα οἶον χωράφια, ἀμπέλια, ἐλαιῶνες και ἄλλα· περὶ τούτων λοιπὸν διορίζεται ὁ παρῶν Κανὼν, λέγων, ὅτι ὅποιος ταῦτα ἤθελεν ἀποξενώσῃ, Ἐπίσκοπος μὲν ἀπὸ τὴν ἐπισκοπῆν, Ἠγούμενος δὲ ἀπὸ τὸ Μοναστηρίον, και τὰ δώσῃ εις ἀρχοντας, ἢ με πωλησίαν ἢ με ἀλλαξίαν, νὰ μένη ἄκυρος ἢ τοιαύτη δόσις, και τὰ πράγματα νὰ ἐπιστρέφωσιν εις τὴν Ἐπισκοπῆν, ἢ τὸ Μοναστήριον, καθὼς ὁ λή. Κανὼν τῶν Ἀποστόλων διορίζεται, ὅν και ἐκ-

(1) Τὰ τοῦ Θεοῦ, ὡς ἐν ἄλλοις εὐρίσκεται.

θέτει αὐτολεξεί· εἰ δὲ τυχὸν ὁ Ἀρχιερεὺς ἢ ὁ Ἡγούμενος, προφασίζωνται, ὅτι τὸ τάδε χωράφι, ἢ τὸ ἀμπέλι δὲν κάμνει εἰσόδημα καὶ κέρδος, ἀλλὰ μάλλον ζημίαν, ἅς πωλοῦν αὐτὸ, ὄχι εἰς ἄρχοντας καὶ δυνάστας, ἀλλ' εἰς Κληρικούς, ἢ γεωργούς (1), ἀνθρώπους δηλ. ταπεινοὺς καὶ εὐτελεῖς. Εἰ δὲ μὲ πανουργίαν ἤθελαν δώσουν πρῶτον αὐτὸ εἰς αὐτούς, μὲ σκοπὸν διὰ νὰ τὸ πάρῃ μετὰ ταῦτα ὁ ἄρχων ἀπὸ αὐτούς, ἢ μὲν πώλησις αὕτη νὰ ἦναι ἄκυρος, ὁ δὲ τοιοῦτοτρόπως πωλήσας αὐτὸ Ἐπίσκοπος νὰ διώκεται ἀπὸ τὴν Ἐπισκοπὴν, ὁ δὲ Ἡγούμενος νὰ διώκεται ἀπὸ τὸ Μοναστήριον, ὅτι τὰ ἀφιέρωματα ἐκεῖνα ὁποῦ ἄλλοι ἀφιέρωσαν καὶ συνήγαγον καλῶς, αὐτοὶ κακῶς διεσκόρπισαν καὶ ἀπόλεσαν. Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ λη'. Ἀποστολικοῦ.

ΚΑΝΩΝ ΙΓ'.

Τῆς δ'. δ'. καὶ τῆς ε'. μθ'. τῆς ζ'. ιβ'. ιθ'. τῆς δ. καὶ β'. δ. Κυρίλλ. β'. Ἐπειδὴ διὰ τὴν γενομένην κατὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν συμφορὰν ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις καθηρπάγησάν τινες εὐαγεῖς οἴκοι ὑπὸ τινων ἀνδρῶν, Ἐπισκοπεῖά τε καὶ Μοναστήρια, καὶ ἐγένοντο κοινὰ καταγῶγια· εἰ μὲν οἱ διακρατοῦντες ταῦτα προαιροῦνται ἀποδιδόναι, ἵνα κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἀποκατασταθῶσιν, εὖ καὶ καλῶς ἔχει· εἰ δὲ μήγε, εἰ μὲν τοῦ καταλόγου τοῦ Ἱερατικοῦ εἰσι, τούτους καθαιρεῖσθαι προστάσσομεν· εἰ δὲ Μοναχοί, ἢ λαϊκοί, ἀφορίζεσθαι· ὡς ὄντας κατακρίτους ἀπὸ τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ τετάχθωσαν, «ὅπου ὁ σκώληξ οὐ τελευτᾷ καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται,» [Ἡσ. ζς'. 24.] ὅτι τῆ τοῦ Κυρίου φωνῆ ἐναντιοῦνται, τῆ λεγούσῃ· «μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ Πατρὸς μου οἶκον ἐμπορίου.» [Μάρκ. ι'. 44. 46. Ἰωάν. β'. 16.]

Ἐρμηνεία.

Ἐν τῷ καιρῷ τῶν εἰκονομάχων, κοντὰ εἰς τὰ ἄλλα κακὰ ὁποῦ ἐγιναν, ἐδιώχθησαν διὰ τὰς ἀγίας εἰκόνας ὑπ' αὐτῶν καὶ πολλοὶ ἀρχιερεῖς ἀπὸ τὰς ἐπισκοπὰς καὶ μητροπόλεις των, καὶ πολλοὶ μοναχοὶ ἀπὸ τὰ μοναστήριά των. Ἔρημα δὲ ὄντα ταῦτα, ἤρπασάν τινες κοσμικοὶ, καὶ ἐποίησαν κατοικητήρια κοσμικά. Διὰ τοῦτο λοιπὸν προστάζει ὁ παρὼν κανὼν, ὅτι εἰ μὲν οἱ κατακρατοῦντες τὰς ἐπισκοπὰς ταῦτα, καὶ τὰ μοναστήρια, θελήσουν νὰ τὰ δώσουν ὀπίσω, διὰ νὰ ἀποκατασταθῶσι πάλιν ὡς τὸ πρότερον ἐπισκοπικὰ καὶ μοναστήρια, καλῶς ἔχει. Εἰ δὲ καὶ δὲν θελήσουν, κληρικοὶ μὴ ὄντες, ἅς καθαιρῶνται, μοναχοὶ δὲ ἢ λαϊκοί, ἅς ἀφορίζωνται, ὡς κατακεκριμένοι ὄντες διὰ τοῦτο ἀπὸ τὴν ἁγίαν Τριάδα, καὶ ἅς τάττωνται εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον, ὅπου ὁ σκώληξ οὐ τελευτᾷ, καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται, κατὰ τὴν τοῦ Ἡσαίου καὶ τοῦ Εὐαγγελίου φωνῆν, ἐπειδὴ καὶ ἐναντιοῦνται εἰς τὸν λόγον τοῦ Κυρίου τὸν λέγοντα, μὴ κάμνετε τὸν οἶκον τοῦ Πατρὸς μου . . κτλ. ἀνάγνωθι καὶ τὸν δ'. καὶ κδ'. τῆς δ'.

ΚΑΝΩΝ ΙΔ'.

Τῆς ε'. λγ'. τῆς Καρθ. κβ'. Ὅτι τάξις ἐμπολιτεύεται τῆ Ἱερωσύνη, πᾶσιν ἀρίδηλόν ἐστι. καὶ τὸ σὺν ἀκριβεῖα διατηρεῖν τὰς τῆς Ἱερωσύνης ἐγχειρήσεις, Θεῷ εὐάρεστον. Ἐπεὶ οὖν ἐρῶμεν ἐκτὸς χειροθεσίας νηπιόθεν τὴν κουράν τοῦ Κλήρου λαμβάνοντάς τινας, μήπω δὲ παρ' Ἐπισκόπου χειροθεσίαν λαβόντας, καὶ ἀναγινώσκοντας ἐν τῆ συνάξει ἐπ' ἄμβωνος, ἀκανονίστως τοῦτο ποιοῦντας, ἐπιτρέπομεν ἀπὸ τοῦ παρόντος τοῦτο μὴ γίνεσθαι. Τὸ αὐτὸ δὲ φυλάττεσθαι καὶ ἐπὶ Μοναχῶν. Ἀναγνώστου δὲ χειροθεσίαν, ἄδειά ἐστιν ἐν ἰδίῳ Μοναστηρίῳ καὶ μόνῳ ἐκάστῳ Ἡγουμένῳ ποιεῖν, εἰ αὐτῷ τῷ Ἡγουμένῳ ἐπετέθη

(1) Ἡ αἰτία ὁποῦ δὲν θέλει ὁ Κανὼν νὰ πωλοῦνται τὰ πράγματα τῶν Ἐκκλησιῶν ἢ τῶν Μοναστηρίων εἰς ἄρχοντας, ἀλλὰ ἢ εἰς κληρικούς ἢ εἰς γεωργούς, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, εἶναι αὕτη· τὰ πράγματα ταῦτα εἶναι ἀφιερωμένα τῷ Θεῷ, τὰ δὲ ἀφιερωμένα καὶ ἱερὰ ὀνομάζονται καὶ πτωχικά. Καθ' ὃ μὲν οὖν ἱερὰ, εἰς ἱεροὺς καὶ ἀφιερωμένους τῷ Θεῷ πρέπει νὰ δίδονται, ὅποιοί εἰσιν οἱ Κληρικοὶ, καθ' ὃ δὲ πτωχικά, εἰς πτωχοὺς, ὅποιοί εἰσιν οἱ γεωργοί. Ὅθεν ἢ τοιαύτη ὁμοίαν ἀνάλογος εἶναι μὲ τοὺς λαμβάνοντας, καθὼς τοῦ ἐναντίου, ἂν ἐδίδοντο εἰς ἄρχοντας, πάντῃ ἀνοίκειος ἦθελεν εἶναι, καὶ ὡς μὴ ἱεροὺς καὶ ὡς μὴ πτωχοὺς. Ἴσως δὲ λέγει ὁ Κανὼν νὰ πωλῶνται ταῦτα εἰς γεωργούς καὶ πτωχοὺς, διὰ νὰ ἡμπορῇ νὰ τὰ ἀγοράσῃ πάλιν ἐξ αὐτῶν, ἂν λάβῃ τὸν τρόπον μετὰ ταῦτα ἢ Ἐκκλησία ἐκεῖνη, τὸ ὅποιον δὲν ἡμπορεῖ εὐκόλως νὰ κάμῃ ἂν τὰ πωλήσῃ εἰς πλουσίους. Σημειῶσαι δὲ ὅτι κατὰ τοὺς νόμους καὶ τὸν Βλάσταριν, κυρίως μὲν ἐκποίησις λέγεται, ἢ μετὰθεσις εἰς ἄλλον δεσπότην καὶ οἰκοκύριον ἐνὸς ἀκινήτου,

ἢ κινήτου πράγματος, ἢ γινομένη ἢ μὲ δωρεάν, ἢ μὲ πώλησιν, ἢ μὲ ἐμφύτευσιν, ἢ μὲ ἀλλαγὴν, ἢ μὲ ἄλλον ὅμοιον τρόπον, αὐτὸν εἰπεῖν, ὅταν ἀποξενωθῇ τελείως τὸ πρᾶγμα καὶ δοθῇ εἰς ἄλλον· ἐκδοσις δὲ εἶναι ὅταν δοθῇ ἕνα πρᾶγμα ὄχι τελείως καὶ πάντοτε, ἀλλὰ πρὸς καιρὸν εἰς τινὰς. Καταχρηστικῶς ὅμως καὶ ἢ ἐκδοσις ἐκποίησις λέγεται, καὶ ἀντιστρόφως ἢ ἐκποίησις λέγεται ἐκδοσις· καθὼς καὶ ὁ Κανὼν οὗτος κατὰ τὸν δεῦτερον τρόπον ἐξέλαβε καταχρηστικῶς τὸ ὄνομα τῆς ἐκδόσεως καὶ ἐκποίησεως, ἀγκαλὰ ὅμως καὶ ὁ παρὼν Κανὼν λέγει νὰ μὴ ἀποξενῶνται τὰ πράγματα τῶν Μοναστηρίων καὶ Ἐκκλησιῶν, πλην ἢ ἡκ'. Νεαρὰ τοῦ Ἰουστινιανοῦ διορίζει νὰ πωλοῦνται καὶ αὐτὰ τὰ καρποφόρα ἀκίνητα ὑποστατικά τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Μοναστηρίων, ὅταν τύχῃ ἀνάγκη διὰ νὰ δοθοῦν τὰ χρήματα εἰς ἐλευθερίαν ὀρθοδόξων αἰχμαλώτων. Ὅρα καὶ τὰς ὑποσημειώσεις τοῦ οδ'. Ἀποστολικοῦ καὶ τοῦ κδ'. τῆς δ'.

χειροθεσία παρ' Ἐπισκόπου πρὸς προεδρίαν Ἡγουμένου δηλονότι ἔντος αὐτοῦ Πρεσβυτέρου. Ὡσαύτως καὶ κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἔθος, Χωρεπισκόπους κατ' ἐπιτροπὴν τοῦ Ἐπισκόπου δεῖ προχειρίζεσθαι Ἀναγνώστας.

Ἑ ρ μ η ν ε ῖ α.

Ἐπειδὴ μερικοὶ ἐκ νηπίου ἀφιερώθησαν εἰς τὸν Θεόν, καὶ κληρικοὶς πρέποντα ἱμάτια φορέσαντες, ἐδέχοντο καὶ κουρὰν ἀπὸ τοῦ ἰδίου γονεῖς των, κατὰ τινὰ συνθήειαν, ὡς τάχα ἀφιερωμένοι, οὗτοι δὲ ἐρχόμενοι εἰς ἡλικίαν, ἐτόλμων καὶ νὰ ἀναγινώσκουν τὰς θείας βίβλους εἰς τὸν λαὸν (ἐλπίζοντες ἴσως εἰς τὴν ἐκ νηπίου ἐκείνην κουρὰν), χωρὶς νὰ χειροθετηθοῦν καὶ νὰ λάβουν σφραγίδα καὶ κουρὰν Ἀναγνώστου ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα· διὰ τοῦτο προστάζει ὁ παρῶν κανὼν τὸ τοιοῦτον νὰ μὴ γίνεταί, ὡς ἄτακτον καὶ ἀκανόνιστον. Οὐ μόνον δὲ οἱ λαῖκοι νὰ μὴ δύνανται νὰ ἀναγινώσκουν χωρὶς σφραγίδα Ἐπισκόπου, ἀλλ' οὐδὲ οἱ μοναχοί. Εἶναι δὲ ἄδεια εἰς ἡγούμενον μοναστηρίου, ἱερέα ὄντα καὶ διὰ χειροθεσίας ἀρχιερέως γινόμενον ἡγούμενον, νὰ χειροτονῇ ἀναγνώστας εἰς μόνον τὸ μοναστήριόν του, καὶ ὄχι ἄλλοθι. Ὁμοίως καὶ οἱ χωρεπίσκοποι ἔχουν τὴν ἄδειαν νὰ χειροτονοῦν ἀναγνώστας κατὰ τὴν ἀρχαίαν συνθήειαν (1), (περὶ ὧν δὲα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ἡ. τῆς α.) Ἀναγνώστη καὶ τὸν λγ'. τῆς ς'.

ΚΑΝΩΝ ΙΕ'.

Κληρικὸς ἀπὸ τοῦ παρόντος μὴ καταταττέσθω ἐν δυσιν Ἐκκλησίαις ἐμπορίας γὰρ καὶ αἰσχροκερδείας τοῦτο ἴδιον, καὶ ἀλλότριον ἐκκλησιαστικῆς συνθηείας. Ἠκούσαμεν γὰρ ἐξ αὐτῆς τῆς Κυριακῆς φωνῆς, ὅτι οὐ δύναται τις δυσι κυρίοις δουλεύειν ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει, καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ τοῦ ἑνὸς ἀντιζέται, καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. Ἐκαστος οὖν κατὰ τὴν Ἀποστολικὴν φωνὴν, ἐν ᾧ ἐκλήθη, ἐν τούτῳ ὀφείλει μένειν καὶ προσεδρεύειν ἐν μιᾷ Ἐκκλησίᾳ. Τὰ γὰρ δι' αἰσχροκερδεῖαν γινόμενα ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, ἀλλότρια τοῦ Θεοῦ καθεστήκασι. Πρὸς δὲ τὴν τοῦ βίου τούτου χρείαν, ἐπιτηδεύματα εἰσι διάφορα. Ἐξ αὐτῶν οὖν, εἴ τις βούλοιο, τὰ χρεῖωδῆ τοῦ σώματος πορίζεσθω· ἔφη γὰρ ὁ Ἀπόστολος, ταῖς χρεῖαις μου καὶ τοῖς οὔσι μετ' ἐμοῦ ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὐταί· καὶ ταῦτα μὲν ἐν ταύτῃ τῇ Θεοφυλάκτῳ πόλει, ἐν δὲ τοῖς ἐξω χωρίοις, διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν ἀνθρώπων, παραχωρεῖσθω.

Ἀποστ. ιε. τῆς δ. ιε. ις'. τῆς δ'. ι'. κ'. κγ'. τῆς ς'. ιζ'. ιη. τῆς ζ'. ι'. ιε. τῆς ἐν Ἀντ. γ'. τῆς ἐν Σαρδ. ιε. ις'. ιθ'. τῆς Καρθ. ξγ'. ιη. Ματ. ς'. 24. δ. Κορινθ. ζ'. 20. Πράξ. κ'. 34.

Ἑ ρ μ η ν ε ῖ α.

Ἐμποδίζει ὁ παρῶν κανὼν, νὰ μὴ συναριθμηταί τινὰς κληρικὸς εἰς τὸν κληρὸν δῶα Ἐκκλησιῶν, εὐρισκομένων, εἴτε εἰς μίαν πόλιν, εἴτε εἰς δύο, ἐπειδὴ τὸ πρᾶγμα τοῦτο διὰ αἰσχροκερδεῖαν γίνεται, ἵνα ὁ καταταχθεὶς δηλ. κληρικὸς ἀπολαμβάνῃ τὰ σιτηρέσια καὶ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, τὰ δὲ δι' αἰσχροκερδεῖαν γινόμενα, ἀλλότρια εἶναι καὶ τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν. Λέγει γὰρ ὁ Κύριος, οὐδεὶς ἠμπορεῖ νὰ δουλεύῃ δύο αὐθέντας· διότι ἢ τὸν ἕνα θέλει μισήσει καὶ καταφρονήσει, ἢ τὸν ἄλλον θέλει ἀγαπήσει καὶ ἐναγκαλισθῆ. Καὶ ὁ Παῦλος προστάζει, κάθε ἕνας νὰ μένῃ ἐκεῖ ὅπου ἐκαλέσθη ἀπὸ τὸν Θεόν. Εἰ δὲ οἱ κληρικοὶ οὗτοι προφασίζονται ὅτι δὲν δύνανται νὰ κυβερνηθοῦν ἀπὸ τὸ σιτηρέσιον τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας, ἰδοὺ πολλὰ ἐργόχειρα εἶναι εἰς τὸν κόσμον σεμνότερα, καὶ ἄς δουλεύουσι, διὰ νὰ πορίζωνται τὰς χρεῖας τοῦ σώματος. Διότι καὶ ὁ Παῦλος μὲ τὸ ἔργον τῶν χειρῶν του ἐπορίζετο καὶ τὰς ἰδικὰς του χρεῖας καὶ τὰς χρεῖας τῶν μετ' αὐτοῦ, ὡς τὸ λέγει ὁ ἴδιος. Ἐν νὰ συναριθμηταί λοιπὸν ἕνας κληρικὸς εἰς δύο Ἐκκλησίας, εἰς μὲν τὴν βασιλεύουσαν ταύτην πόλιν, ἄς μὴ γίνεταί διὰ τὸ πολὺ πλῆθος τῶν ἐν αὐτῇ κληρικῶν, εἰς δὲ τὰ ἐξω χωρία ἄς συγχωρηταί νὰ γίνεταί διὰ τὴν σπανιότητα τῶν ἱερέων καὶ κληρικῶν. Ὅρα καὶ τὸν ιε. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΙΓ'.

Πᾶσα βλακεία καὶ κήσησις σώματος, ἀλλοτρία ἐστὶ τῆς ἱερατικῆς τάξεως. Τοὺς οὖν ἑαυτοὺς κοσμοῦντας ἐπισκόπους, ἢ κληρικοὺς, δι' ἐσθήτων λαμπρῶν καὶ περιφανῶν. τούτους διορθοῦσθαι χρῆ, εἰ δὲ ἐπιμένοιεν, ἐπιτιμίῳ παραδίδοσθαι. Ὡσαύτως καὶ τοὺς τὰ μύρα

Τῆς ς'. κζ'. τῆς ἐν Γάγγ. ιβ'. κα'.

(1) Ὁ δὲ ς'. Κανὼν τοῦ ἀγίου Νικηφόρου συγχωρεῖ νὰ χειροτονῇ καὶ Ὑποδιάκονον ὁ τοιοῦτος Πρεσβύτερος Ἡγούμενος. Οἱ δὲ θεῖοι νόμοι τῶν ὀρθοδόξων Βασιλέων, ἀναπληροῦντες τοὺς ἱεροὺς Κανόνας ἐν τούτῳ, προσθέτουσι καὶ πῶς πρέπει νὰ γίνεταί ὁ Ἡγούμενος. Ἡγουν ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος δὲν πρέπει νὰ κάμνῃ Ἡγούμενον εἰς τὰ Μοναστήρια κατὰ βαθμὸν, ἀλλὰ νὰ κά-

μνῃ ἐκεῖνον ὅπου, ἢ ὅλοι οἱ Μοναχοί, ἢ οἱ ἐναρετώτεροι διαλέξουσιν, ὁμολογοῦντες ἐν βάρει συνειδήσεως ὅτι διαλέγουσιν αὐτὸν, ὄχι διὰ φιλίαν ἢ χάριν, ἀλλὰ μὲ τὸ νὰ ἠξέουρον αὐτὸν ὀρθόδοξον καὶ σώφρονα, καὶ ἄξιον νὰ διοικήτῃ καλῶς τοὺς Μοναχοὺς καὶ τὸ Μοναστήριον. Τοῦτο τὸ ἴδιον νὰ γίνεταί καὶ εἰς τὴν Ἡγούμενην τῶν γυναικείων Μοναστηρίων.

χριομένους. Ἐπειδὴ δὲ ρίζα πικρίας ἄνω φύουσα, μίασμα γέγονε τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ ἢ τῶν χριστιανοκατηγόρων αἵρεσις, καὶ οἱ ταύτην δεξάμενοι, οὐ μόνον τὰς εἰκονικὰς ἀναζωγραφήσεις ἐβδελύζοντο, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν εὐλάβειαν ἀπώσαντο, τοῖς σεμνῶς καὶ εὐσεβῶς βιοῦσι προσοχθίζοντες, καὶ πεπλήρωται ἐπ' αὐτοῖς τὸ γεγραμμένον· «Βδέλυγμα ἁμαρτωλῶν, Θεοσέβεια.» [Σειράχ. α'. 28.] Εἰ εὐρεθῶσι τοίνυν ἐγγελῶντες τοῖς τὴν εὐτελῆ καὶ σεμνὴν ἀμφιάσιν περικειμένους, δι' ἐπιτιμίου διορθούσθωσαν. Ἐκ γὰρ τῶν ἄνωθεν χρόνων πᾶς ἱερατικὸς ἀνήρημετὰ μετρίας καὶ σεμνῆς ἀμφιάσεως ἐπολιτεύετο. Πᾶν γὰρ ὃ μὴ διὰ χρείαν, ἀλλὰ διὰ καλλωπισμὸν παραλαμβάνεται, περπερείας ἔχει κατηγορίαν, ὡς ὁ μέγας ἔφη Βασίλειος· ἀλλ' οὐδὲ ἐκ σηρικῶν ὑψαυμάτων πεποικιλμένην ἐσθῆτα ἐνεδέδυντο, οὐδὲ τινα προσετίθεισαν ἑτερόχροα ἐπιβλήματα ἐν τοῖς ἄχροις τῶν ἱματίων. Ἦκουσαν γὰρ ἐκ τῆς θεοφθόγου γλώσσης, ὅτι οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες, ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων εἰσίν.

Ἑ ρ μ η ν ε ε α.

Διορίζει ὁ παρῶν κανὼν, ὅτι τὸσον οἱ φοροῦντες φορέματα λαμπρὰ ἐπίσκοποι καὶ κληρικοί, ὅσον καὶ οἱ χριδμένοι μὲ τὰ μύρα, πρέπει νὰ διορθῶνται τὸ ἄτοπον τοῦτο. Ἐπειδὴ κάθε καλλωπισμὸς καὶ στολισμὸς τοῦ σώματος εἶναι ξένος ἀπὸ τοὺς ἱερωμένους, εἰ δὲ καὶ ἐπιμένουσι καὶ δὲν διορθῶνται, νὰ κανονίζονται μὲ ἀρμόδιον ἐπιτίμιον. Ἀλλὰ καὶ οἱ εἰκονομάχοι, οἵτινες κοντὰ ὅπου ἀπέβαλον τὰς ἀγίας εἰκόνας, ἀπέβαλον ἀκόμη καὶ κάθε σεμονπρέπειαν τῶν ἱματίων, καὶ περιγελοῦσι τοὺς φοροῦντας ἱμάτια εὐτελῆ (δι' ὃ καὶ σκοτενδύτους, ἦτοι σκοτεινοφόρους ὠνόμαζον αὐτοὶ τοὺς μοναχοὺς, περιπαίζοντες τὴν σεμνότητα τοῦ μοναχικοῦ σχήματος, κατὰ τὸν Μεταφραστὴν ἐν τῷ βίῳ τοῦ νέου Στεφάνου) καὶ οὗτοι, λέγω, ὡς διορθῶνται μὲ ἐπιτίμιον· διότι ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς οἱ ἱερωμένοι ἄνδρες μὲ ταπεινὰ φορέματα ἐπολιτεύοντο. Ὄθεν καὶ ὁ Μέγας Βασίλειος (ὄρω κατ' ἐπιτομ. μθ'.) περπερείαν ὀνομάζει (1) κάθε ἱμάτιον, ὅπου δὲν εἶναι διὰ τὴν χρείαν τοῦ σώματος, ἀλλὰ διὰ καλλωπισμὸν, καὶ ἱμάτια πεποικιλμένα ἀπὸ μεταξωτὰ δὲν ἐφόρειαν (σῆρες γὰρ οἱ σκώληκες τῆς μετάξης ὀνομάζονται, ἀπὸ τοὺς Σῆρας, ἦτοι τοὺς Κινέζους, εἰς τοὺς ὁποίους εὐρίσκόμενοι οἱ σκώληκες οὗτοι, μετεφέρθησαν ἀπὸ ἐκεῖ εἰς ἄλλους τόπους,) οὔτε ἔβαλον εἰς τὰς ἄκρας τῶν ἱματίων τῶν μπαλώματα διαφορετικοῦ χρώματος ἀπὸ τὸ χρῶμα τῶν ἱματίων (2). Ἦκουσαν γὰρ ἀπὸ τὴν φωνῆν τοῦ Κυρίου, ὅτι οἱ τὰ μαλακὰ ταῦτα φοροῦντες, εὐρίσκονται εἰς τὰ βασίλεια, καὶ ὄχι εἰς τὰς ἐπισκοπὰς καὶ Ἐκκλησίας. Ὅρα τὸν κζ'. τῆς ε'.

ΚΑΝΩΝ ΙΖ'.

Τῆς δ'. κδ'.
τῆς ζ'. κα'.
τῆς ε'. καὶ β'.
α'.

Τινὲς τῶν μοναχῶν, καταλιπόντες τὰ ἑαυτῶν μοναστήρια, ἐφιέμενοι τοῦ ἄρχειν καὶ τὸ ὑπακούειν ἀπαναινόμενοι, ἐγχειροῦσι κτίζειν εὐκτηρίους οἴκους, τὰ πρὸς ἀπαρτισμὸν μὴ ἔχοντες. Εἴ τις οὖν τοῦτο ἐπιχειρήσει ποιεῖν, κωλυέσθω ὑπὸ τοῦ κατὰ τόπον ἐπισκόπου· εἰ δὲ τὰ πρὸς ἀπαρτισμὸν ἔχοι, τὰ βεβουλευμένα αὐτῷ εἰς πέρας ἀγέσθωσαν. Τὸ αὐτὸ δὲ φυλάττεσθαι καὶ ἐπὶ λαϊκῶν καὶ κληρικῶν.

Ἑ ρ μ η ν ε ε α.

Ἐπειδὴ μερικοὶ μοναχοὶ φίλαρχοι, μὴ θέλοντες νὰ ὑπακούουν αὐτοὶ εἰς ἄλλους, ἀλλὰ ἄλλοι νὰ ὑπακούουν εἰς αὐτοὺς, ἀφέντες τὰ μοναστήριά των, ἐπιχειροῦσι νὰ κτίζουσι εὐκτηρίους οἴκους, χωρὶς νὰ ἔχουν τὰ πρὸς τελεῖωσιν αὐτῶν ἔξοδα, διὰ τοῦτο ὁ παρῶν κανὼν προστάζει, ὅτι οἱ τοιοῦτοι νὰ ἐμποδίζονται ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου ἀπὸ τοιοῦτον ἐπιχειρήμα· εἰ δὲ καὶ ἔχουν τὰ πρὸς τὸ τέλος ἰκανὰ ἔξοδα, ὡς ἐπιχειροῦσι τὸ ἔργον. Τοῦτο δὲ τὸ

(1) Περπερεία δὲ κυρίως εἶναι κάθε μάταιον καὶ ἄκαιρον πρᾶγμα· ἡ λέξις δὲ αὕτη μεταφέρεται ἀπὸ τοὺς περπερούς τοὺς ἀδελφούς τῶν Κεχροπιῶν, οἵτινες ματαίως καὶ ἀκαιρῶς ἐκοπίαζον, ἀγαπῶντες ἀνάξια πρόσωπα (κατὰ τὸν Δοσίθ. ἐν τῇ Δωδεκαβίβλ. σελ. 514.)· δ'· ὁ καὶ ὁ Ἀπόστολος εἶρηκεν, ἡ ἀγάπη οὐ περπερεύεται, ἦτοι οὐδὲν μάτην ποιεῖ. Πλατύτερον δὲ περπερεία λαμβανομένη, ὄλοι τὴν κενοδοξίαν καὶ ἀλαζονίαν.

(2) Ἐμποδίζει γὰρ ἡ Γραφή τὸ νὰ συνυφαίνονται ἑτερογενῆ καὶ διαφορετικὰ νήματα ἐν ταύτῳ, ἀκολουθῶς δὲ καὶ διαφορετικὰ κατὰ τὸ χρῶμα, λέγουσα· οὐκ ἐνδύσῃ κίθδηλον, ἔρια καὶ λίνον ἐπὶ τὸ αὐτὸ (Δευτερονομ. κβ'. 11.), ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ θεὸς Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης λέγει, ὅτι οὐδὲ μὲ λινὰ ἱμάτια θέλει ὁ Μωϋσῆς νὰ συνυφαίνονται πορφυρὰ καὶ κόκκινα, παρακινῶντας εἰς φιλοσοφίαν τοὺς ὑπηκόους, καὶ ἐξοστρακίζων πᾶ-

σαν βλακείαν ἀπὸ αὐτοῦ. Διὰ μὲν γὰρ τοῦ νὰ μὴ ὑφαίνονται μαζῇ μαλλί καὶ λινάρι, ἐμποδίζει τὴν παρδαλότητα καὶ ποικιλίαν τῶν ἱματίων. Διὰ δὲ τοῦ νὰ μὴ ὑφαίνονται πορφυρὰ καὶ κόκκινα νήματα μὲ τὰ λινὰ φορέματα, ἐμποδίζει κάθε πολυτέλειαν τῶν ἱματίων καὶ καλλωπισμὸν. Καὶ ἂν ἀπὸ τοὺς κοσμικοὺς Ἰουδαίους ἐμποδίσῃ ταῦτα ὁ Θεὸς, πόσῳ μᾶλλον τὰ ἐμποδίζει ἀπὸ τοὺς Χριστιανοὺς, καὶ μάλιστα ἀπὸ τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ Ἱερεῖς του; Εἰ δὲ ταῦτα εἶναι ἐμποδισμένα ἀπὸ τοὺς Ἀρχιερεῖς, καὶ Ἱερεῖς, καὶ Κληρικούς, πόσῳ μᾶλλον εἶναι ἐμποδισμένα ἀπὸ τοὺς Καλογήρους καὶ Μοναχοὺς, τοὺς ἀποτασσομένους τῷ κόσμῳ καὶ πάσῃ τῇ φαντασίᾳ αὐτοῦ; Ὄθεν βδελυκτὰ κατὰ ἀλήθειαν εἶναι τὰ ἱμάτια, ὅπου τὴν σήμερον φοροῦν κληρικοὶ Μοναχοὶ, τὰ ὅποια ἔχουσι τὸσον καλλωπισμὸν, ὅπου οὐδὲ εἰς τοὺς λαϊκοὺς εὐρίσκειται.

ἴδιον νὰ γίνεται, καὶ ἂν λαϊκοὶ ἢ κληρικοὶ ἐπιχειρισθῶσι νὰ κτίσουν εὐκτήρια (1). Ὅρα καὶ τὸν δ'. τῆς δ'. καὶ τὸν κἀ. τῆς παρούσης.

ΚΑΝΩΝ ΙΗ'.

Ἀπρόσκοποι γίνεσθε καὶ τοὺς ἔξωθεν, φησὶν ὁ θεὸς Ἀπόστολος. Τὸ δὲ γυναῖκας ἐνδαιτᾶσθαι ἐν Ἐπισκοπείοις, ἢ καὶ Μοναστηρίοις, παντὸς προσκόμματος αἵτιον. Εἴ τις οὖν δούλην, ἢ ἐλευθέραν ἐν τῷ Ἐπισκοπείῳ κτώμενος φωραθῆι, ἢ ἐν Μοναστηρίῳ, πρὸς ἐγχειρήσιν διακονίας τινὸς, ἐπιτιμᾶσθω, ἐπιμένων δὲ, καθαιρέσθω. Εἰ δὲ καὶ τύχοι ἐν προσταείοις γυναῖκας εἶναι, καὶ θελήσοι Ἐπίσκοπος, ἢ Ἡγούμενος, πορείαν ἐν τοῖς ἐκείσε ποιήσασθαι, παρόντος Ἐπισκόπου, ἢ Ἡγουμένου, μηδ' ὅλως ἐγχειρήσιν διακονίας ποιείσθω κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν γυνῆ, ἀλλ' ἰδιαζέτω ἐν ἐτέρῳ τόπῳ, ἕως ἂν τὴν ἀναχώρησιν ποιήσῃται ὁ Ἐπίσκοπος, διὰ τὸ ἀνεπίληπτον.

Τῆς α'. γ'. τῆς σ'. ε'. τῆς ζ'. κβ'. τῆς Ἀγκύρ. ιθ'. τῆς Καρθαγ. με'. Βασιλ. πθ'.

Ἑρμηνεία.

Ἐμποδίζει ὁ παρῶν Κανὼν τὸ νὰ εὕρισκονται γυναῖκες μέσα εἰς Ἐπισκοπὰς καὶ Μοναστήρια διὰ νὰ ὑπηρετοῦν, ἐπειδὴ καὶ τὸ τοιοῦτον μέγαλον σκάνδαλον καὶ κατηγορίαν προσεῖνει κατὰ τῶν Ἀρχιερέων καὶ Μοναχῶν, κοντὰ καὶ εἰς τοὺς κοσμικοὺς Χριστιανοὺς καὶ εἰς τοὺς ἐθνικοὺς. Ὁ δὲ Ἀπόστολος παρηγγέλλει νὰ μὴ δίδωμεν σκάνδαλον, οὔτε εἰς τοὺς ἐξωτερικοὺς Ἰουδαίους καὶ Ἕλληνας. Ὅποιος λοιπὸν Ἀρχιερεὺς, ἢ Ἡγούμενος, φανερωθῆ νὰ κάμη τοῦτο, ὡς κανονίζεται εἰ δὲ καὶ ἐπιμένοι καὶ δὲν διορθῶνται, ὡς καθίρεται. Ἐὰν δὲ εἰς τὰ τσεφτιλίκια τῆς Ἐπισκοπῆς, ἢ τοῦ Μοναστηρίου τύχῳσι γυναῖκες, καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς, ἢ ὁ Ἡγούμενος, ὑπάγῃ εἰς αὐτὰ, ἐν ὅσῳ καιρῷ εὕρισκονται αὐτοὶ ἐκεῖ, αἱ γυναῖκες νὰ μὴ ὑπηρετοῦν, ἀλλὰ νὰ παραιμεροῦν, ἕως οὗ νὰ ἀναχωρήσῃ ἐκεῖνοι, διὰ τὸ ἀκατηγόρητον καὶ ἀσκανδάλιστον. Ὅρα καὶ τὸν γ'. τῆς α'.

ΚΑΝΩΝ ΙΘ'.

Τοιοῦτον κατενεμήθη τῆς φιλαργυρίας τὸ μέρος εἰς τοὺς ἡγήτορας τῶν Ἐκκλησιῶν, ὥστε καὶ τινες τῶν λεγομένων εὐλαβῶν ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, ἐπιλαθόμενοι τῆς ἐντολῆς τοῦ Κυρίου, ἐξπατηθῆναι. καὶ διὰ χρυσίου τὰς εἰσδοχὰς τῶν προσερχομένων τῷ Ἱερατικῷ τάγματι, καὶ τῷ μονήρει βίῳ, ποιῆσθαι, καὶ γίνεται ὧν ἡ ἀρχὴ ἀδόκιμος, καὶ τὸ πᾶν ἀπόβλητον, ὡς φησὶν ὁ μέγας Βασιλεὺς. Οὐδὲ γὰρ Θεῷ καὶ μαμωνᾶ δουλεύειν ἐξέστιν. Εἴ τις οὖν εὕρεθῆ τοῦτο ποιῶν, εἰ μὲν Ἐπίσκοπος, ἢ Ἡγούμενος, ἢ τις τοῦ Ἱερατικοῦ, ἢ παυσάσθω, ἢ καθαιρέσθω, κατὰ τὸν δεῦτερον Κανὼνα τῆς ἐν Χαλκηδόνι ἁγίας Συνόδου, εἰ δὲ Ἡγουμένη, ἐκδιωχθήτω ἐκ τοῦ Μοναστηρίου, καὶ παραδοθήτω ἐν ἐτέρῳ Μοναστηρίῳ πρὸς ὑποταγήν. Ὡσαύτως καὶ Ἡγούμενος μὴ ἔχων χειροτονίαν Πρεσβυτέρου. Ἐπὶ δὲ τῶν παρὰ γονέων παραδεδομένων, δίκην προικῶν τοῖς τέκνοις, ἢ ἰδιοκτῆτων αὐτῶν πραγμάτων, προσαγομένων ὁμολογούντων τῶν προσαγόντων ταῦτα εἶναι ἀφιερωμένα τῷ Θεῷ, ὠρίσαμεν κἄν τε μείνοι, κἄν τε ἐξέλθοι, μένειν αὐτὰ ἐν τῷ Μοναστηρίῳ, κατὰ τὴν ὑπόσχισιν αὐτοῦ, εἰ μὴ εἴη αἵτια τοῦ Προεστῶτος.

Ἀποστ. κθ'. τῆς δ'. β'. τῆς σ'. κβ'. κγ'. Βασιλ. ια'. Ἐπιστολ. Γενα. καὶ Ταρ. Ματθ. σ'. 24.

Ἑρμηνεία.

Ἡγήτορες τῶν Ἐκκλησιῶν ὀνομάζονται οἱ Ἀρχιερεῖς, καὶ Ἱερεῖς, καὶ Ἡγούμενοι τῶν Μοναστηρίων, ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ ἐδιωρίσθησαν νὰ προηγούμενοι τῶν λαϊκῶν, καὶ κατὰ τὴν ὀρθὴν πίστιν, καὶ κατὰ τὰ καλὰ ἔργα. Λέγει λοιπὸν ὁ παρῶν Κανὼν, ὅτι, ἐπειδὴ αὐτοὶ τόσον πολλὰ κατεκυριεύθησαν ἀπὸ τὴν φιλαργυρίαν, ὥστε ὁποῦ δὲ χρημάτων νὰ δέχονται ἐκείνους ὁποῦ ἔρχονται εἰς τὸ Ἱερατικὸν τάγμα καὶ εἰς τὴν Μοναχικὴν ζωὴν, καὶ νὰ πληροῦσιν εἰς αὐτοὺς τὸ ρητὸν τοῦ μεγάλου Βασιλείου, τὸ λέγον· Ἐκείνου ὁποῦ εἶναι ἡ ἀρχὴ ἀπρόσκοπος καὶ κακῆ, καὶ ὅλον τὸ μετὰ ταῦτα ἀπρόσκοπον εἶναι καὶ κακόν. Ὅς τις εἰς τὸ ἐξῆς Ἐπίσκοπος, ἢ Ἡγούμενος Ἱερωμένος, ἢ ἄλλος τις τοῦ Ἱεροῦ καταλόγου κάμη τοῦτο, ἢ νὰ παύῃ, ἢ νὰ καθίρεται, κατὰ τὸν β'. τῆς δ'. Συνόδου Κανὼνα, τὸν διορίζοντα νὰ καθίρεται ἐκεῖνος ὁποῦ διὰ χρημάτων ἤθελε προβάλλει κἄν Προσμονάριον(2).

(1) Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Μέγας Βασίλειος (διατάζει ἀσκητικῆ) λέγει, ὅτι ὁποῖος ἀσκητὴς καὶ καλόγηρος ἀγαπᾷ καὶ ὀρέγεται νὰ γένῃ Κληρικὸς καὶ νὰ ἱερωθῆ, ἢ νὰ γένῃ Ἡγούμενος καὶ προστατῆς εἰς ἄλλους, διαβολικὸν νοσεὶ νόσημα καὶ φιλαρχίας ἐγκλημα.

(2) Ἐξῆς σημείωμα εἰς τὸν παρόντα Κανὼνα (τὸ ὁποῖον φαίνεται ὅτι εἶναι τοῦ Ζωναρᾶ) λέγον, διατὶ ὁ μὲν β'. Κανὼν τῆς

δ'. ἐξ ἀποφάσεως διορίζει νὰ καθίρεται ὁ χειροτονήσας ἢ προβαλὼν μὲ ἄσπρα, οὗτος δὲ ὁ Κανὼν λέγει, ἢ νὰ παύῃ ἢ νὰ καθίρεται; Λύει οὖν τὴν ἀπορίαν καὶ λέγει, ὅτι ὁ μὲν τῆς δ'. λέγει περὶ τῶν χειροτονούντων μὲ ἄσπρα· οὗτος δὲ οὐχὶ περὶ τῶν χειροτονούντων, ἀλλὰ περὶ τῶν δεχομένων εἰς τὸν Κλῆρον, ταῦτ' οὖν εἰπεῖν, περὶ τῶν ἀριθμούντων μὲ ἄσπρα εἰς Κλῆρον Ἐκκλησίας τινὸς τοὺς ὄντας προχειροτονημένους καὶ Κληρικοὺς,

Εἰ δὲ ὁ ποιήσας τοῦτο ἠγοούμενος εἶναι: ἀνίερος (1) ἢ καὶ ἠγοούμενη, νὰ διώκωνται ἀπὸ τὰ Μοναστήρια τῶν, καὶ νὰ βῶλλοντι εἰς ἄλλα Μοναστήρια, διὰ νὰ κάμνουν ὑπκοήν, ὡς τῆς ἠγοουμένης καὶ τοῦ ὑποτάσσειν ἄλλους ἀνάξιοι, ὡσάν ὅπου αὐτοὶ ἐμπροσθὰ ζητοῦν τόσα ἄσπρα, διὰ νὰ δεχθοῦν εἰς τὴν καλογερικὴν τοὺς προσερχομένους. Ἐκεῖνα δὲ τὰ πράγματα (εἴτε κινητὰ δηλ. εἶναι, εἴτε ἀκίνητα), τὰ ὅποια ἔχωντας τινὰς, ἢ προίκα ἀπὸ τοὺς γονεῖς του, ἢ ἰδιόκτητα, ἤθελεν ἀφιερῶσει ταῦτα εἰς τὸ Μοναστήριον ὅπου μονάζει, ταῦτα ὀρίζει ὁ παρῶν Κανὼν νὰ μένουν ἀναφίερα ἀπὸ τὸ Μοναστήριον (2), κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ ἀφιερῶσαντος αὐτὰ, καὶ αὐτὸς μείνῃ εἰς τὸ Μοναστήριον, καὶ ἀνχωρήσῃ ἐξ αἰτίας ἐδικῆς του αὐτοπροαιρέτως· ἂν δὲ ἀπὸ καμμίαν ἀφορμὴν (τὰς ὁποίας θέλομεν εἰπεῖν εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ἀκολουθοῦντος κα'. τῆς αὐτῆς ζ'.) τοῦ ἠγοουμένου, ἤθελεν ἀνχωρήσει ἀπὸ τὸ Μοναστήριον, δύναται νὰ λάβῃ ταῦτα ὀπίσω (3).

ΚΑΝΟΝ Κ'.

Ἀπὸ τοῦ παρόντος ὀρίζομεν, μὴ γίνεσθαι διπλοῦν Μοναστήριον, ὅτι σκάνδαλον καὶ || Τῆς ε'. μς'.
πρόσκομμα τοῖς πολλοῖς γίνεται τοῦτο. Εἰ δὲ τινες μετὰ συγγενῶν προαιροῦνται ἀποτά- || μς'. τῆς ζ'. ἰθ'.
ξασθαι, καὶ τῷ μονήρει βίῳ κατακολουθεῖν, τοὺς μὲν ἄνδρας, δεόν ἀπιέναι εἰς ἀνδρῶν Μο- || κ'. κβ'.
ναστήριον, καὶ τὰς γυναῖκας, εἰσιέναι ἐν γυναικείῳ Μοναστηρίῳ. Ἐπὶ τούτῳ γὰρ εὐαρεστεῖται ὁ Θεός· Τὰ δὲ ὄντα ἕως τοῦ νῦν διπλᾶ, κρατεῖτωσαν, κατὰ τὸν Κανόνα τοῦ ἁγίου Πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου, καὶ κατὰ τὴν διαταγὴν αὐτοῦ, οὕτω διατυπούσθωσαν. Μὴ διαιτάσθωσαν ἐν ἐνὶ Μοναστηρίῳ Μοναχοὶ καὶ Μονάστρια· μοιχεία γὰρ μεσολαβεῖ τὴν συνδιαίτησιν. Μὴ ἐχέτω Μοναχὸς παρρησίαν πρὸς Μονάστριαν, ἢ Μονάστρια πρὸς Μοναχόν, ἰδίᾳ προσομιλεῖν. Μὴ κοιταξέσθω Μοναχὸς ἐν γυναικείῳ Μοναστηρίῳ, μηδὲ συνεσθίετω Μονάστρια καταμόνας. Καὶ ὅτε τὰ ἀναγκαῖα τοῦ βίου παρὰ τοῦ ἀνδρῶν μέρους πρὸς τὰς κανονικὰς ἀποκομίζονται, ἔξωθεν τῆς πύλης ταῦτα λαμβανέτω ἢ ἠγοούμενη τοῦ γυναικείου Μοναστηρίου, μετὰ γραδὸς τινος Μοναστρίας. Εἰ δὲ συμβῆ, συγγενῆ τινα ἐθέλῃν θεάσασθαι Μοναχόν, ἐπὶ παρρησίᾳ τῆς ἠγοουμένης ταύτης προσομιλεῖτω διὰ μικρῶν καὶ βραχείων λόγων (4).

Ἐρμηνεία.

Διπλοῦν μοναστήριον ὁ μὲν Ζωναρὸς λέγει, νὰ ἦτο δύο γειτονεύοντα μοναστήρια, τόσον πολλὰ κοντὰ, ὥστε ὅπου ἠκούοντο αἱ φωναὶ ἀπὸ τὸ ἓνα εἰς τὸ ἄλλο. Ἄλλοι δὲ τινες, μὲ τοὺς ὁποίους συμφωνεῖ καὶ ὁ Βελισκῶν, λέγουσι νὰ ἦτον ἐν καὶ τὸ αὐτὸ μοναστήριον, μέσα εἰς τὸ ὅποιον συνδιέτριβον ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἐν ταῦτῳ, οὐκ ὁμοῦς ξένοι κατὰ σέξια, ἀλλὰ συγγενεὶς πρὸς ἀλλήλους. Ἐγὼ ἤθελα εἰπεῖν ὅτι ἀληθεστέρᾳ φαίνεται νὰ ἦναι ἡ δευτέρα γνώμη, ὅσον ἀπὸ τὸ ἐν ἀρχῇ ὕφος καὶ τῆς σύμφρασιν τοῦ κανόνος τούτου βεβαιουμένη· ἀλλ' ἡ διαταγὴ, ἣν παρακάτω φέρεῖ ὁ κανὼν τοῦ μεγάλου Βασιλείου, περὶ τῶν διπλῶν μοναστηρίων, ἀληθεστάτην καὶ ἀναντίρρητον ἀποδεικνύει τὴν προτέρην γνώμην. Εἰ τε οὖν οὕτως, εἴ τε ἐκεῖνος, ὁ παρῶν κανὼν προστάζει νὰ μὴ γίνωνται εἰς τὸ εἶδος τοιαῦτα διπλᾶ μοναστήρια, ὡς σκάνδαλον πρόξενον. Ἀλλὰ καὶ ἐάν τινες ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, συγγενεὶς ὄντες πρὸς ἀλλήλους, θελήσουν νὰ καλογερεύσουν, οἱ μὲν ἄνδρες ἀς πηγάινουν χωριστὰ, εἰς μοναστήριον ἀνδρῶν μοναχῶν. αἱ δὲ γυναῖκες, εἰς μοναστήριον γυναικῶν καὶ μοναστριῶν, διατὶ μὲ τοιοῦτον τρόπον εὐαρεστεῖται ὁ Θεός. Ὅσα δὲ μοναστήρια ἐφθασαν ἕως τῶρα νὰ ἦναι διπλᾶ, ἀς πολιτεύωνται κατὰ τὴν διαταγὴν καὶ νομοθεσίαν τοῦ μεγάλου Βασιλείου, ἥτις εἶναι ἡ ἐφεξῆς, δηλ. μοναχοὶ καὶ μοναχαὶ ἀς μὴ συγκατοικοῦν εἰς ἐν μοναστήριον, ἐπειδὴ μοιχεία ἀκολουθεῖ εἰς τὴν συγκατοίκησιν ταύτην. Ἄς μὴ ἔχη παρρησίαν νὰ διμιλῇ κατ' ἰδίαν μοναχὸς μὲ μοναχήν, ἢ μοναχὴ μὲ μοναχόν. Ἄς μὴ κοιμᾶται μοναχὸς εἰς μοναστήριον γυ-

δ'· ὁ καὶ ἐλαφρότερον τὸ ἐπιτίμιον ἐδώρισε. Δηλοῦται δὲ ἡ λύσις αὕτη ὅτι εἶναι ὀρθὴ καὶ ἀπὸ τὸ λόγιον τοῦ Κανόνος· φησὶ γὰρ, ὅτι ὁ τοῦτο ποιήσας, ἐκ τοῦ Ἱεροῦ καταλόγου ὢν, νὰ καθαίρεται, Ἱερεὺς δὲ ἀπλῶς οὐδένα χειροτονεῖ Κληρικόν· ὅρα δὲ ὅτι κατὰ τὸν Κανόνα τοῦτον πρέπει νὰ διώκωνται ἀπὸ τὰ Μοναστήρια τῶν καὶ ἐκεῖνοι οἱ Κοινοβιάρχαι καὶ ἠγοούμενοι, ὅπου τὴν σήμερον ζητοῦν νὰ ἔχουν ἄσπρα οἱ εἰς αὐτοὺς προσερχόμενοι, καὶ μὲ τὰ ἄσπρα μὲν αὐτοὺς δέχονται, χωρὶς δὲ ἄσπρα οὐ δέχονται εἰς τὸ Μοναστήριον.

(1) Ἀπὸ τοῦ παρόντος Κανόνος δηλὸν γίνεται, ὅτι καὶ Μοναχὸς ἀνίερος δύναται γενέσθαι Μοναστηρίου ἠγοούμενος, συνετός ὁμοῦς καὶ φρόνιμος καὶ τῆς ἠγοουμένης ἀξίος.

(2) Διὰ τοῦτο καὶ ἡ β'. διάταξις τοῦ α'. τίτλου τῶν Νεαρῶν διορίζει, ὅτι ἂν Μοναχὸς ἀφήσῃ τὸ ἐν Μοναστήριον καὶ ὑπάγῃ εἰς ἄλλο, τὰ πράγματά του πρέπει νὰ μένουν εἰς τὸ πρῶ-

τον Μοναστήριον. Καὶ ἡ λη'. διάταξις τοῦ γ'. τίτλου τοῦ α'. βιβλίου τοῦ Κώδικος λέγει, ὅτι οἱ τὰ ἴδια Μοναστήρια καταλιμπάνοντες, νὰ μὴ λαμβάνουν τὰ κινητὰ πράγματα ὅπου ἐφέρον εἰς αὐτὰ, ὅσης ποσότητος καὶ ἂν ἦναι, καὶ γράμμα ἀφιερωτικὸν περὶ τούτων δὲν ἔγινε (Φωτίου τίτλ. ια'. κεφ. δ'). ἀλλὰ καὶ τὰ ἀκίνητα πράγματα ὅπου ἀφιέρωσι τινὰς, πρέπει νὰ μένουν εἰς τὸ Μοναστήριον· διότι καὶ τὸ χωρίον ὅπου ἀφιέρωσεν ὁ Ἀνανίας καὶ ἡ Σάπφειρα εἰς τὸν Θεόν, ἀκίνητον πρᾶγμα ἦτο. Διὰ τὴν κλεψίαν ὁμοῦ ὅπου ἔκαμεν ἀπὸ τὴν τιμὴν ἐκεῖνου, εἰς θάνατον ἐξάσιον παρεδύθησαν (πράξ. ε').

(3) Δὲν δύναται ὁμοῦ αὐτὸς νὰ τὰ νέμεται μόνος, ὡς ἤδη ἀφιερωμένα εἰς τὸν Θεόν, ἀλλὰ πάλιν νὰ τὰ ἀφιερῶνῃ εἰς ἄλλο Μοναστήριον.

(4) Ἐν ἄλλοις καὶ τοῦτο πρόσκειται, καὶ συντόμως ἀναχωρεῖτω.

ναικῶν, μήτε ἄς συντρῶγη μὲ μοναχὴν· καὶ ὅταν οἱ ἀπὸ τὸ ἀνδρῖκειον μοναστήριον μοναχοὶ φέρουν τὰ πρὸς ζωάκειαν ἀναγκάζει εἰς τὰς καλογραίας, νὰ τὰ ἀφίρουν ἔξω τῆς πόρτας τοῦ μοναστηρίου, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ νὰ τὰ παύρῃ ἔσω ἢ ἡγουμένη μὲ ἄλλην τινὰ γερόντισσαν μοναχὴν. Ἐὰν δὲ κἀνένας μοναχὸς θελήσῃ νὰ ἰδῇ συγγένισάν του κλογραίαν, ἄς τὴν βλέπῃ, καὶ ἄς συνομιλῇ αὐτῇ μὲ ὀλίγα λόγια, παρούσης τῆς ἡγουμένης, καὶ ὀγλίγωρα ἄς ἀναχωρῇ (1).

Συμφωνία.

«Τὸ νὰ μὴ μένουν μαζὺ μοναχοὶ καὶ μονάστριαι, διορίζει καὶ ἡ β'. διάταξις τοῦ α. τίτλ. τῶν Νεαρῶν, (Φωτ. τίλ. ια. κεφ. α.) τάχα δὲ καὶ ὁ προφήτης Ζαχαρίας διὰ τοῦτο λέγει, ὅτι νὰ πενθοῦσιν αἱ φυλαὶ τοῦ Ἰσραὴλ χωριστὰ οἱ ἄνδρες, καὶ χωριστὰ ἡ γυναῖκες, διὰ μὲν τοῦ πένθους ἀνιτιτόμενος τὴν πενθικὴν ζωὴν τῶν μοναχῶν, διὰ δὲ τοῦ χωρισμοῦ, τὸ νὰ μὴ συγκατοικοῦν ἄνδρες καὶ γυναῖκες εἰς ἓν μοναστήριον, κατὰ τὸν διορισμὸν τοῦ παρόντος κανόνος. Καὶ κἀψεται ἡ γῆ κατὰ φυλάς, φυλὴ οἴκου Λευὶ καθ' ἑαυτὴν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καθ' ἑαυτὰς (κεφ. ιβ'. 12. 13.) (2)· ὅρα καὶ τὸν μς'. μζ'. τῆς ς'.»

ΚΑΝΩΝ ΚΑ'.

Μὴ δεῖν μονάστριαν καταλιμπάνειν τὴν οικίαν μονῆν, καὶ ἐν ἐτέρῃ ἀπέρχεσθαι. Εἰ δὲ || Τῆς δ'. δ'. τῆς
συμβῆ τοῦτο, ξενοδοχεῖσθαι αὐτὸν, ἀναγκαῖον· προσλαμβάνεσθαι δὲ ἄνευ γνώμης τοῦ ἡγου- || ς'. ιθ'. τῆς α.
μένου αὐτοῦ, οὐ προσήκει. || καὶ β'. γ'. δ'. ε'.
|| Τῆς Καρθ. πη'.

Ἔρμηνησία.

Διορίζει ὁ παρῶν κανὼν, ὅτι δὲν πρέπει ὁ μοναχὸς, ἢ ἡ μοναχὴ νὰ ἀφίρῃ τὸ μοναστήριον ἐκεῖνο, εἰς τὸ ὅποτον ἔκουρσῆθη, καὶ νὰ πηγαίρῃ εἰς ἄλλο. Εἰ δὲ καὶ τοῦτο ἤθελε κάμῃ τινὰς, πρέπει ὁ τοιοῦτος νὰ ἀποδέχεται μὲν ὡς ξένος καὶ νὰ φιλεῖται ἀπὸ τοὺς Πατέρας τοῦ ξένου ἐκείνου μοναστηρίου εἰς μερικὰς ἡμέρας (ἵνα μὴ ὡς μὴ ξενοδοχοῦμενος βιασθῇ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν κόσμον, καὶ νὰ συναναστρέφεται μὲ ἀδιαφόρους ἀνθρώπους)· ὅχι ὁμοῦ καὶ νὰ κρατῆται καὶ μὲ τὴν ἐκεῖσε ἀδελφότητα νὰ συναριθμῆται, χωρὶς τὴν γνώμην, καὶ ἀπολυτικὴν ἐπιστολὴν τοῦ ἐδικοῦ τοῦ ἡγουμένου (3).

Συμφωνία.

«Ὁ δὲ δ'. τῆς α. καὶ β'. ἀφορίζει καὶ τὸν μοναχὸν ὅπου ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὸ μοναστήριόν του, καὶ ὑπάγῃ

(1) Ὁ ἴδιος οὗτος Μέγας Βασίλειος ἐν τοῖς κατὰ πλάτος ὄροις λγ'. λέγει, ὅτι «εἰς τὰς συνομιλίαις ὅπου εἶναι χρεῖα νὰ κάμουν οἱ Καλόγηροὶ ἢ μὲ τὰς Καλογραίας, πρέπει νὰ ἐκλέγωνται καὶ τὰ πρόσωπα ὅπου μέλλουν νὰ συνομιλήσουν, καὶ ὁ καιρὸς, καὶ ὁ τόπος ὁ ἐπιτήδειος, καὶ ἀνάγκη ὥστε ὅπου ὅλα νὰ ᾖναι σεμνὰ, καὶ ἔξω ἀπὸ κάθε ὑπόψιαν. Λοιπὸν τὰ πρόσωπα ὅπου πρέπει νὰ συνομιλήσουν, ἀπὸ μὲν τοὺς Καλόγηρους πρέπει νὰ ᾖναι οἱ γεροντότεροι καὶ σεμνοὶ, καὶ εὐλαβεῖς, καὶ γνωστικοὶ εἰς τὸ νὰ κάμουν κάθε ἐρώτησιν καὶ ἀπόκρισιν· ἀπὸ δὲ τὰς Καλογραίας, ὁμοίως πρέπει αἱ γεροντότεραι καὶ γνωστικώτεραι. Ὅταν δὲ συνομιλοῦν, πρέπει νὰ ᾖναι ὁμοῦ δύο, ἢ καὶ τρεῖς, τόσον ἀπὸ τοὺς Μοναχοὺς, ὅσον καὶ ἀπὸ τὰς Μοναχάς. Ἄγαθοι γὰρ οἱ δύο ὑπὲρ τὸν ἓνα, καὶ μᾶλλον ἀξιопιστότεροι· ἓνα δὲ πρόσωπον τόσον ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος, ὅσον καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο νὰ μὴ συνομιλῇ, καὶ διὰ τὴν ὑπόψιαν, καὶ διατὶ δὲν εἶναι ἀξιόπιστον πρὸς τὴν τῶν λεγομένων βεβαίωσιν. Ὅσοι δὲ ἄλλοι ἀδελφοὶ ἔχουν χρεῖαν νὰ συνομιλήσουν μὲ Καλογραίαν τινὰ, ἄς μὴ συνομιλοῦν ἀμέσως αὐτοί, ἀλλὰ διὰ μεσιτείας τῶν γεροντοτέρων ἐκείνων, καὶ διαλεγόμενων Μοναχῶν ἄς προσφέρουν ἐκεῖνα ὅπου θέλουν νὰ ὀμιλήσουν εἰς τὰς διαλεγόμενας ἐκεῖνας γεροντοτέρας Καλογραίας, καὶ ἐκεῖνα πάλιν ἄς τὰ λέγουν εἰς τὰς ζητούμενας παρ ἐκείνων ἀδελφάς. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι οἱ Μοναχοὶ, ὅπου φέρνουν τὰ χρειάζόμενα εἰς τὰς Καλογραίας καὶ ὑπηρετοῦν, πρέπει νὰ ᾖναι δοκιμασμένοι καὶ σεμνοὶ καὶ εἰς τὴν ἡλικίαν προβεβηκότες, ὥστε ὅπου νὰ μὴ προξενοῦσιν εἰς τινα ὑπόψιαν κακὴν· αὐτὸ τοῦτο διορίζεται, καὶ ἐν τοῖς κατ'ἐπιτομ. ὄροις σκ'. ἐν δὲ τῷ σπά. κατ'

ἐπιτομ. ὄρω, ὅτι, ἂν δύο Μοναστήρια ᾖναι κοντὰ γειτονεύοντα, καὶ τὸ ἓνα μὲν εἶναι πτωχόν, τὸ δὲ ἄλλο ἔχει τὸν τρόπον, πρέπει τὸ ἔχον τὸν τρόπον τῆς κυβερνήσεως νὰ βοηθῇ εἰς τὸ πτωχόν, ὡς χρεὸς ἔχον, καὶ τὴν ψυχὴν ὑπὲρ ἀλλήλων τιθεῖναι κατὰ τὴν ἐντολήν.· Ὅχι καὶ δὲν τὸ βοηθεῖ, πρέπει τὸ πτωχόν νὰ μακροθυμῇ, καὶ μιμούμενον τὸν Δάζαρον νὰ χαίρῃ διὰ τὴν ἐλπίδα τῆς ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι, διὰ τὴν πτωχείαν ταύτην, μενούσης εἰς αὐτοὺς παρηγορίας καὶ χαρᾶς. Συμφώνως δὲ μὲ τὸ ἀνωτέρω ρηθὲν ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου περὶ τῶν γεροντοτέρων Μοναχῶν, ὅπου πρέπει νὰ ὑπηρετοῦν εἰς τὰς καλογραίας, διορίζει καὶ ὁ ἅγιος Νικηφόρος. Φησὶ γὰρ ἐν τῷ κβ'. Κανόνι αὐτοῦ, ὅτι, ἔαν Πρεσβύτερος Μοναχὸς ᾖτο· Ἱερομόναχος, νέος κατὰ τὴν ἡλικίαν, ὑπηρετῇ εἰς τὰς καλογραίας, δὲν πρέπει τινὰς ἀπὸ αὐτὸν νὰ μεταλαμβάνῃ τὰ Μυστήρια, ἵνα, ὡς φαίνεται, ἀπὸ τοῦτο ἐντραπῇ καὶ διορθωθῇ· καὶ ὅρα εἰς τοὺς ὑστερον εὐρεθέντας τρεῖς Κανόνας τοῦ Νηστευτοῦ καὶ εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ αὐτοῦ κβ'. τοῦ Νικηφόρου.»

(2) Καθὼς φερίει τὸ τοιοῦτον ρητὸν εἰς τοιαύτην ὑπόθεσιν καὶ ὁ Μέγας Βασίλειος ἐν τῷ περὶ Παρθενίας λόγῳ.

(3) Οἱ δὲ βασιλικοὶ νόμοι καὶ τοῦτο ἀκόμη ἐκ περιουσίας διορίζουσιν, ὅτι οἱ γονεῖς νὰ μὴ ἔμπορουν νὰ παίρνουν ἀπὸ τὰ Μοναστήρια τὰ παιδία τῶν ἐκεῖνα ὅπου ἐδίδλεξαν τὴν καλογηρικὴν ζωὴν, ἀλλὰ καὶ νὰ δίδουν εἰς αὐτὰ τὴν κληρονομίαν ὅπου τῶν ἀνήκει, κἄν καὶ κἄμμια αἰτία (ἦτοι κατηγορία) ἠκολούθησεν εἰς αὐτὰ πρὸ τοῦ νὰ γένουν Μοναχοί· Ἀνάγνωθι καὶ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Χρυσόστομου εἰς τὴν ὑποσημ. τοῦ 15. τῆς ἐν Γάγγρα.

εις ἄλλο μοναστήριον, ἢ εἰς κοσμικὸν ὀσπητήριον, καὶ ἐκεῖνον ἀκόμη ἀπὸ τῶν ὑποδεχθῆ, ἔξω μόνον ἂν ὁ ἀρχιερεὺς ἤθελε νὰ τὸν μετατοπίσῃ, ἢ διὰ βελτίωσιν ἄλλου μοναστηρίου, ἢ διὰ σωτηρίαν τινὸς ὀσπητίου. Τότε γὰρ οἱ μοναχοὶ καὶ οἱ ὑποδεχόμενοι αὐτοὺς εἶναι ἀνεύθυνοι· ἀλλὰ καὶ ὁ πῆ. τῆς ἐν Καρθαγ. προστάζει νὰ μὴ συγκοινωνῆ τινὰς ξένος, εἰ μὴ ὁ ἴδιος λαὸς μὲ τὸν ἐπίσκοπον ἐκεῖνον ἀπὸ δεχθῆ μοναχὸν ἀπὸ ἄλλης ἐπαρχίας μοναστήριον, καὶ κάμῃ αὐτὸν κληρικόν, ἢ ἡγούμενον τοῦ ἐδικοῦ του μοναστηρίου, καὶ ὁ μοναχὸς δὲ αὐτὸς, λέγει, οὔτε κληρικὸς νὰ ᾖ, οὔτε ἡγούμενος. Τὸ νὰ μὴ καταλαμβάνουν οἱ μοναχοὶ τὰ μοναστήριά των, εἰ μὴ δι' ἀναγκαίαν χρείαν συγχωρηθῶσι τοῦτο ποιῆσαι παρὰ τοῦ ἐπισκόπου, καὶ ὁ δ' τῆς δ'. κανὼν διορίζει. Ὁ δὲ γ' τῆς α. καὶ β'. ἀφορίζει τὸν ἡγούμενον ἐκεῖνον, ἀπὸ δὲν ἐπιμεληθῆ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ μοναστήριόν του τοὺς ἀποφυγόντας καλογήρους του (1).»

ΚΑΝΟΝ ΚΒ΄

Ἀποστ. μβ'.
ργ' τῆς α. γ'.
α. Κορινθ. ι'.
31. τῆς ς'. ε.
μς. τῆς ζ'.
εθ'. τῆς κ'.
ἐν Καρθαγένῃ
με'. εθ'. τῆς
ἐν Ἀγκύρ ιθ'.
τῆς ἐν Λαοδικ.
κδ'. Βασιλείου
πθ'.

Θεῷ μὲν τὸ πᾶν ἀνατίθεσθαι, καὶ οὐ τοῖς ἰδίοις θελήμασι δουλοῦσθαι, μέγα χρῆμα τυγχάνει. Εἴτε γὰρ ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, ὁ θεὸς Ἀπόστολός φησι, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε Χριστὸς οὖν ὁ θεὸς ἡμῶν ἐν Εὐαγγελίῳ αὐτοῦ τὰς ἀρχὰς τῶν ἀμαρτημάτων ἐκκόπτειν προστέταχεν. Οὐ γὰρ ἡ μοιχεία μόνον παρ' αὐτοῦ κολάζεται, ἀλλὰ καὶ ἡ κίνησις τοῦ λογισμοῦ πρὸς τὴν τῆς μοιχείας ἐγχείρησιν κατακέκριται, λέγοντος αὐτοῦ. «Ὁ ἐμβλέψας γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτήν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.» [Ματθ. ε. 28.] ἔνθεν οὖν μαθητευθέντες, λογισμοὺς ὀφείλομεν καθαιρεῖν. «Εἰ καὶ «πάντα ἐξέστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει.» [α' Κορινθ. ι'. 23.]. ἔξ' Ἀποστολικῆς φωνῆς διδάσκόμεθα. Ἐπάναγκες οὖν ἐστὶ παντὶ ἀνδρὶ διὰ τὸ ζῆν ἐσθίειν, καὶ οἷς μὲν βίος ἐστὶ γάμου καὶ τέκνων καὶ λαϊκῆς

διαθέσεως ἀναμιξῆ ἐσθίειν ἀνδρας καὶ γυναῖκας, τῶν ἀδιαβλήτων ἐστὶ, μόνον τῷ εἶδοντι τροφήν τὴν εὐχαριστίαν πρόσαγέτωσαν, καὶ μὴ διὰ τινῶν θυμηλικῶν ἐπιτηδευμάτων, εἴπουν σατανικῶν ἀσμάτων, κιθαρῶν τε καὶ πορνικῶν λυγισμάτων· οἷς ἐπέρχεται ἡ προφητικὴ ἄρα οὕτως λέγουσα· «Οὐαὶ οἱ μετὰ κιθάρας καὶ ψαλτηρίου τὸν οἶνον πίνοντες, τὰ δὲ ἔργα Κυρίου οὐκ ἐμβλέπουσι, καὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτοῦ οὐ κατανοοῦσι» [Ἠσ. λ. 12]. Καὶ εἰ ποτε εἶεν τοιοῦτοι ἐν Χριστιανῶσι διορθώσθωσαν· εἰ δὲ μήγε, κρατεῖτω ἐπ' αὐτοῖς τὰ παρὰ τῶν πρὸ ἡμῶν κανονικῶς ἐκτεθέντα. Οἷς δὲ ὁ βίος ἐστὶν ἡσυχίος καὶ μονότροπος, ὁ συνταξόμενος Κυρίῳ τῷ Θεῷ «ζυγὸν μονήρη ἄραι, καθίσεται κατὰ μόνας καὶ σιωπήσει.» [Θρῆν. Ἰερερμ. γ'. 27.] Ἀλλαμὴν καὶ τοῖς ἱερατικῶν ἐκλεξαμένοις βίον, οὐδ' ἔλως ἐξέστι κατ' ἰδίαν γυναῖκα συνεσθίειν, εἰ μὴ που μετὰ τινῶν θεοφόρων (2) καὶ εὐλαβῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ἵνα καὶ αὐτῇ ἡ συνεστιάστis πρὸς κατάρθωσιν πνευματικὴν ἀπάγῃ. Καὶ ἐπὶ συγγενῶν δὲ τὸ αὐτὸ ποιεῖτω. Εἰ δὲ ἀλλοῖς ἐν ὁδοπορίᾳ συμβῆ τὰ τῆς ἀναγκαίας χρείας μὴ ἐπιφέρεισθαι μόναχόν, ἢ καὶ ἱερατικὸν ἄνδρα,

(1) Ἐπειδὴ ὁ παρῶν Κανὼν ἀπροσδιορίστως ἐξετίθη, μὴ διορίσας τὰς αἰτίας, διὰ τὰς ὁποίας δύναται τις νὰ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τοῦ Μοναστηρίου του, ἡμεῖς κατὰ τὸ δυνατόν ἐρευνήσαντες, εὗρομεν τὰς ἑξῆς ταύτας. Α'. ἀναχωρεῖ ὁ Μοναχὸς ἀπὸ τὴν Μονῆν του, ἔαν ὁ ἡγούμενος ᾖ αἰρετικὸς κατὰ τὸν ιζ'. Κανὼνα τοῦ Νικηφόρου Β'. ἔαν ἐμβαίνουσι γυναῖκες εἰς τὸ Μοναστήριον, κατὰ τὸν αὐτὸν τοῦ Νικηφόρου. Γ'. ἔαν παιδιὰ κοσμικὰ μανθάνουσι γράμματα εἰς τὸ Μοναστήριον· ἐπειδὴ διὰ τούτων δημοσιεύονται, ὅτι γίνονται εἰς αὐτὸ, κατὰ τὸν αὐτὸν τοῦ Νικηφόρου, πρόσθεσις καὶ διὰ τὸ ἐκ τούτων σκάνδαλον. Δ'. ὁ δὲ μέγας Βασίλ. (ὄρα κατὰ πλάτ. λς.) διὰ μιᾶν αἰτίαν μόνον συγχωρεῖ νὰ ἀναχωρῆ τινὰς ἀπὸ τοῦ Μοναστηρίου του, ἥτοι ἔαν ἔχη βλάβην ψυχικὴν, τὴν ὁποῖαν, λέγει, πρέπει πρῶτον νὰ τὴν φανερώσῃ εἰς τοὺς ἔχοντας τὴν δύναμιν νὰ τὴν διορθώσουσι, καὶ ἂν δὲν τὴν διορθώσουσι, τότε νὰ χωρίζεται, ὅχι πλέον ὡσάν ἀπὸ ἀδελφούς, ἀλλὰ ὡσάν ἀπὸ ξένους. Ἐὰν δὲ τινὰς Μοναχὸς διὰ τὴν ἀκαταστασίαν καὶ ἐλαφρότητα τῆς γνώμης του, καὶ ὅχι διὰ κάμμιαν βλάβην, ἀναχωρῆ ἀπὸ τοῦ Μοναστηρίου του, οὗτος, ἢ πρέπει νὰ ἱατρεύῃ τὴν ἀσθένειαν καὶ ἀκαταστασίαν τοῦ ταύτην, μετὰ τὴν ἐν τῷ Μοναστηρίῳ του ἐπιμονήν, ἢ, ἔαν δὲν θελῇ νὰ ἱατρευθῆ, οὕτω, νὰ μὴ δέχεται ἀπὸ ἄλλο Μοναστήριον. Ἀλλῆν δὲ αἰτίαν εὐλόγον χωρισμοῦ καὶ ἀναχωρήσεως ἐπιφέρει ὁ ἴδιος Ἅγιος, ὁ λόγος καὶ ἡ διδασκαλία οὐ δέχεται ἔξω ἀπὸ τὴν βλάβην τῆς ψυχῆς, ὅχι, ἢν εἴπομεν (ἔαν δὲ διὰ τὴν ἐντολήν τοῦ Κυρίου ἄλλος ἀ-

δελφὸς εἰς ἄλλο ὑπάγῃ μέρος, οὗτοι δὲν χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων, ἀλλ' οἰκονομίαν πληροῦσι)· συμφώνως δὲ μετὰ τὸν θεῖον Βασίλειον λέγει καὶ ὁ ς'. τοῦ Νικολάου, διορίζων, ὅτι, ἔαν τις βλάβηται ψυχικῶς, πρέπει νὰ λέγῃ εἰς τὸν προσετώτα τὴν βλάβην του, καὶ ἔαν δὲν διορθώσῃ ταύτην αὐτὸς, ἀλλ' εἶναι προφανῆς ὁ κίνδυνος, ἄς ἀναχωρῆ ἀπὸ τοῦ Μοναστηρίου καὶ ἂν ὁ ἡγούμενος τὸν βάλῃ εἰς δεσμόν, νὰ μὴ ἀναχωρῆ, αὐτὸς νὰ μὴ φροντίσῃ τὸν τοιοῦτον δεσμόν, ἀλλὰ νὰ ἀναχωρῆ. Τινὲς δὲ προσθέτουσι καὶ ἄλλην αἰτίαν εὐλόγον ἀναχωρήσεως. ἂν κάμμιαν φορὰν εὐρεθῆ ἄξιος διὰ ἡσυχίαν κένενας ὑποσακτικὸς καὶ κοινοβιότης, τότε γὰρ μετὰ τὴν ἀδειαν τοῦ ἡγουμένου δύναται οὗτος νὰ ἀναχωρῆ, ἵνα μόνος μόνῳ προσομιλῇ τῷ Θεῷ, κατὰ τὸν τῆς Κλίμακος Ἰωάννου (λόγ. περὶ ὑπακοῆς) προσεκτικῶν ὁμοῦς εἰς τοῦτο καλῶς, ὅτι οὐ παντός ἐστιν ἡ ἀναχώρησις καὶ ἡσυχία. Καὶ ταῦτα μὲν διὰ τὴν θεληματικὴν ἀναχώρησιν. Στανικῶς γὰρ καὶ ἡγούμενος διώκεται ἀπὸ τοῦ Μοναστηρίου του καὶ εἰς ἄλλο ἐμβάλλεται, ἂν μετὰ ἀσπρα δέχεται τοὺς μέλλοντας μόνασαι, κατὰ τὸν ιθ'. Κανὼνα τῆς παρουσίας. Καὶ ὁ χωρὶς ἀναδόχου κουρευθεὶς εἰς ἄλλο παραδίδοται Μοναστήριον, κατὰ τὸν β'. τῆς α. καὶ θ'. καὶ ὁ χωρὶς τῆς δοκιμῆς τῶν τριῶν χρόνων κουρευθεὶς, κατὰ τὸν ε. τῆς αὐτῆς. Καὶ ἐπὶ βελτιώσει καὶ διορθώσει μετασπίζει ὁ Ἀρχιερεὺς τοὺς ἐναρέτους Μοναχοὺς, κατὰ τὸν δ'. τῆς αὐτῆς.

(2) Ἐν ἄλλοις θεοφόβων, ὁ καὶ δοκεῖ ὀρθότερον εἶναι.

καὶ διὰ τὸ ἀναγκαῖον καταλύσαι βούλεται, εἴτε ἐν πανδοχείῳ, ἢ καὶ ἐν οἴκῳ τινός, ἄδειαν ἔχειν αὐτὸν τοῦτο ποιεῖν, ὡς τῆς χρείας κατεπειγούσης (1).

Ἱερωμένηα.

Διορίζεται ὁ παρὼν κανὼν, ὅτι οἱ μὲν ἔχοντες γυναικῶν καὶ τέκνα κοσμικοὶ νὰ συντρώγουν καὶ νὰ συμπίνουν μὲ γυναῖκας ὁμοῦ καὶ ἄνδρας ἄλλους, δὲν εἶναι κατηγορίας ἄξιον, πλὴν καὶ οὗτοι δὲν πρέπει νὰ πίνουσι τὸν οἶνον μὲ παιγνίδια καὶ σατανικὰ τραγοῦδια, καὶ πορνικὰ λυγίσματα χορῶν ἢ φωνῶν, ἵνα μὴ κληρονομήσουν τὴν κατάραν καὶ τὸ ἀλλομόνον ὅπου ἐπιφέρει ὁ Ἡαῖος ἐναντίον εἰς ἐκείνους ὅπου κάμνουσι ταῦτα, καὶ τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου δὲν ἐξετάζουσιν, ἀλλὰ πρέπει νὰ εὐχαριστοῦν εἰς τὸν Θεόν, τὸν τρέφοντα αὐτοὺς μὲ τὰ βρώματα. Ὅχι καὶ δὲν διορθώνονται νὰ παύσουν ἀπὸ αὐτὰ, ἀς λαμβάνουν τὰ ἐπιτίμια, τοῦ ἀφορισμοῦ δηλ. ὅπου οἱ κανόνες τῶν ποστέρων συνδῶν, κατὰ τῶν τριούτων χριστιανῶν ἐδιώριταν· καὶ οἱ μὲν κοσμικοὶ οὕτως, οἱ δὲ μοναχοὶ ὅπου ὑπεσχέθησαν εἰς τὸν Θεὸν νὰ ἡσυχάζουν κατὰ μόνας καὶ νὰ σιωποῦν, αἶροντες τὸν ζυγὸν τῆς ἀσκήσεως, κατ' ἐκεῖνο τὸ τοῦ Ἱερουμίου. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἱερωμένοι πάντες, ὁλότελα δὲν ἔχουν τὴν ἄδειαν νὰ συντρώγουν μὲ γυναῖκας, κατ' ἰδίαν, μόνον μὲ μόνας, καὶ νὰ ἦναι συγγένισσαι αὐτῶν, πᾶρεξ ἂν ἦναι ἄνδρες ὁμοῦ καὶ γυναῖκες εὐλαβεῖς καὶ θεοφοδοῦμενοι, καὶ ἂν ἐξ ἀνάγκης εὐρεθῆις ἐν ὁδοπορίᾳ μοναχῆς ἢ ἱερωμένος, καὶ μὴ ἔχων τὰ πρὸς τὴν ὁδοπορίαν χρεῖώδη, τύχη νὰ κονεύσῃ πρὸς ὄραν εἰς πανδοχεῖον· καὶ χάνει, ἢ εἰς σπήτιον τινός· πλὴν καὶ τότε μετὰ εὐλαβείας καὶ σεμνότητος νὰ κονεύῃ, καὶ ταῦτα πάντα νὰ γίνωνται διὰ νὰ πληρωταὶ ἐκεῖνο τὸ Ἀποστολικὸν τὸ λέγον, εἴτε τρώγετε, εἴτε πίνετε, πάντῃ εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε, καὶ ἵνα μὴ οἱ μοναχοὶ καὶ ἱερωμένοι βλέποντες τὰς γυναῖκας μὲ ἐπιθυμίαν καὶ πάθος, μοιχεύωσιν αὐτάς εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν, τὸ ὅποιον καταδικάζει ὁ Κύριος. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν αὐτοὶ, καθ' ὑπόθεσιν δὲν σκανδαλίζονται ἀπὸ τὴν θεωρίαν αὐτῶν (ὅπερ σπανιώτατον), ἀλλ' ὁμως διὰ νὰ μὴ σκανδαλίζουν τοὺς ἄλλους, πρέπει νὰ μὴ κάμνουσι τοῦτο. Διότι καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγεν, ὅτι ὅλα εἶναι ἄδεια εἰς αὐτὸν νὰ τὰ κάμνῃ, ἀλλὰ δὲν εἶναι ὅλα συμφέροντα, ὡς προξενοῦντα σκάνδαλον εἰς τοὺς ἄλλους. Ὅρα καὶ τὸν β'. Ἀποστολικὸν τὸν γ'. τῆς α. καὶ τὸν κ'. τῆς ε'.

(1) Ἐν ἄλλοις πρόκειται, μόνον ἔστω μετ' εὐλαβείας, ὡς καὶ ὁ Ζωνναρᾶς ἐρμηνεύει.

καὶ ἐπιτρέπεται αὐτοῖς νὰ συντρώγουν καὶ νὰ συμπίνουν μὲ γυναῖκας ὁμοῦ καὶ ἄνδρας ἄλλους, πλὴν καὶ οὗτοι δὲν πρέπει νὰ πίνουσι τὸν οἶνον μὲ παιγνίδια καὶ σατανικὰ τραγοῦδια, καὶ πορνικὰ λυγίσματα χορῶν ἢ φωνῶν, ἵνα μὴ κληρονομήσουν τὴν κατάραν καὶ τὸ ἀλλομόνον ὅπου ἐπιφέρει ὁ Ἡαῖος ἐναντίον εἰς ἐκείνους ὅπου κάμνουσι ταῦτα, καὶ τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου δὲν ἐξετάζουσιν, ἀλλὰ πρέπει νὰ εὐχαριστοῦν εἰς τὸν Θεόν, τὸν τρέφοντα αὐτοὺς μὲ τὰ βρώματα. Ὅχι καὶ δὲν διορθώνονται νὰ παύσουν ἀπὸ αὐτὰ, ἀς λαμβάνουν τὰ ἐπιτίμια, τοῦ ἀφορισμοῦ δηλ. ὅπου οἱ κανόνες τῶν ποστέρων συνδῶν, κατὰ τῶν τριούτων χριστιανῶν ἐδιώριταν· καὶ οἱ μὲν κοσμικοὶ οὕτως, οἱ δὲ μοναχοὶ ὅπου ὑπεσχέθησαν εἰς τὸν Θεὸν νὰ ἡσυχάζουν κατὰ μόνας καὶ νὰ σιωποῦν, αἶροντες τὸν ζυγὸν τῆς ἀσκήσεως, κατ' ἐκεῖνο τὸ τοῦ Ἱερουμίου. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἱερωμένοι πάντες, ὁλότελα δὲν ἔχουν τὴν ἄδειαν νὰ συντρώγουν μὲ γυναῖκας, κατ' ἰδίαν, μόνον μὲ μόνας, καὶ νὰ ἦναι συγγένισσαι αὐτῶν, πᾶρεξ ἂν ἦναι ἄνδρες ὁμοῦ καὶ γυναῖκες εὐλαβεῖς καὶ θεοφοδοῦμενοι, καὶ ἂν ἐξ ἀνάγκης εὐρεθῆις ἐν ὁδοπορίᾳ μοναχῆς ἢ ἱερωμένος, καὶ μὴ ἔχων τὰ πρὸς τὴν ὁδοπορίαν χρεῖώδη, τύχη νὰ κονεύσῃ πρὸς ὄραν εἰς πανδοχεῖον· καὶ χάνει, ἢ εἰς σπήτιον τινός· πλὴν καὶ τότε μετὰ εὐλαβείας καὶ σεμνότητος νὰ κονεύῃ, καὶ ταῦτα πάντα νὰ γίνωνται διὰ νὰ πληρωταὶ ἐκεῖνο τὸ Ἀποστολικὸν τὸ λέγον, εἴτε τρώγετε, εἴτε πίνετε, πάντῃ εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε, καὶ ἵνα μὴ οἱ μοναχοὶ καὶ ἱερωμένοι βλέποντες τὰς γυναῖκας μὲ ἐπιθυμίαν καὶ πάθος, μοιχεύωσιν αὐτάς εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν, τὸ ὅποιον καταδικάζει ὁ Κύριος. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν αὐτοὶ, καθ' ὑπόθεσιν δὲν σκανδαλίζονται ἀπὸ τὴν θεωρίαν αὐτῶν (ὅπερ σπανιώτατον), ἀλλ' ὁμως διὰ νὰ μὴ σκανδαλίζουν τοὺς ἄλλους, πρέπει νὰ μὴ κάμνουσι τοῦτο. Διότι καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγεν, ὅτι ὅλα εἶναι ἄδεια εἰς αὐτὸν νὰ τὰ κάμνῃ, ἀλλὰ δὲν εἶναι ὅλα συμφέροντα, ὡς προξενοῦντα σκάνδαλον εἰς τοὺς ἄλλους. Ὅρα καὶ τὸν β'. Ἀποστολικὸν τὸν γ'. τῆς α. καὶ τὸν κ'. τῆς ε'.

καὶ ἐπιτρέπεται αὐτοῖς νὰ συντρώγουν καὶ νὰ συμπίνουν μὲ γυναῖκας ὁμοῦ καὶ ἄνδρας ἄλλους, πλὴν καὶ οὗτοι δὲν πρέπει νὰ πίνουσι τὸν οἶνον μὲ παιγνίδια καὶ σατανικὰ τραγοῦδια, καὶ πορνικὰ λυγίσματα χορῶν ἢ φωνῶν, ἵνα μὴ κληρονομήσουν τὴν κατάραν καὶ τὸ ἀλλομόνον ὅπου ἐπιφέρει ὁ Ἡαῖος ἐναντίον εἰς ἐκείνους ὅπου κάμνουσι ταῦτα, καὶ τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου δὲν ἐξετάζουσιν, ἀλλὰ πρέπει νὰ εὐχαριστοῦν εἰς τὸν Θεόν, τὸν τρέφοντα αὐτοὺς μὲ τὰ βρώματα. Ὅχι καὶ δὲν διορθώνονται νὰ παύσουν ἀπὸ αὐτὰ, ἀς λαμβάνουν τὰ ἐπιτίμια, τοῦ ἀφορισμοῦ δηλ. ὅπου οἱ κανόνες τῶν ποστέρων συνδῶν, κατὰ τῶν τριούτων χριστιανῶν ἐδιώριταν· καὶ οἱ μὲν κοσμικοὶ οὕτως, οἱ δὲ μοναχοὶ ὅπου ὑπεσχέθησαν εἰς τὸν Θεὸν νὰ ἡσυχάζουν κατὰ μόνας καὶ νὰ σιωποῦν, αἶροντες τὸν ζυγὸν τῆς ἀσκήσεως, κατ' ἐκεῖνο τὸ τοῦ Ἱερουμίου. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἱερωμένοι πάντες, ὁλότελα δὲν ἔχουν τὴν ἄδειαν νὰ συντρώγουν μὲ γυναῖκας, κατ' ἰδίαν, μόνον μὲ μόνας, καὶ νὰ ἦναι συγγένισσαι αὐτῶν, πᾶρεξ ἂν ἦναι ἄνδρες ὁμοῦ καὶ γυναῖκες εὐλαβεῖς καὶ θεοφοδοῦμενοι, καὶ ἂν ἐξ ἀνάγκης εὐρεθῆις ἐν ὁδοπορίᾳ μοναχῆς ἢ ἱερωμένος, καὶ μὴ ἔχων τὰ πρὸς τὴν ὁδοπορίαν χρεῖώδη, τύχη νὰ κονεύσῃ πρὸς ὄραν εἰς πανδοχεῖον· καὶ χάνει, ἢ εἰς σπήτιον τινός· πλὴν καὶ τότε μετὰ εὐλαβείας καὶ σεμνότητος νὰ κονεύῃ, καὶ ταῦτα πάντα νὰ γίνωνται διὰ νὰ πληρωταὶ ἐκεῖνο τὸ Ἀποστολικὸν τὸ λέγον, εἴτε τρώγετε, εἴτε πίνετε, πάντῃ εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε, καὶ ἵνα μὴ οἱ μοναχοὶ καὶ ἱερωμένοι βλέποντες τὰς γυναῖκας μὲ ἐπιθυμίαν καὶ πάθος, μοιχεύωσιν αὐτάς εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν, τὸ ὅποιον καταδικάζει ὁ Κύριος. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν αὐτοὶ, καθ' ὑπόθεσιν δὲν σκανδαλίζονται ἀπὸ τὴν θεωρίαν αὐτῶν (ὅπερ σπανιώτατον), ἀλλ' ὁμως διὰ νὰ μὴ σκανδαλίζουν τοὺς ἄλλους, πρέπει νὰ μὴ κάμνουσι τοῦτο. Διότι καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγεν, ὅτι ὅλα εἶναι ἄδεια εἰς αὐτὸν νὰ τὰ κάμνῃ, ἀλλὰ δὲν εἶναι ὅλα συμφέροντα, ὡς προξενοῦντα σκάνδαλον εἰς τοὺς ἄλλους. Ὅρα καὶ τὸν β'. Ἀποστολικὸν τὸν γ'. τῆς α. καὶ τὸν κ'. τῆς ε'.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΛΕΓΟΜΕΝΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Η Σύνοδος αὕτη ἐπιγράφεται οὕτως ἀπὸ τὸν Ζωναρᾶν, Βαλασαμῶνα, Βλάσταριν καὶ ἄλλους. Ἡ ἀγία καὶ μεγάλη Πρώτη καὶ Δευτέρα Σύνοδος, ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει συστάσα ἐν τῷ πανσέπτῳ ναῷ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων (1)· συνήχθη δὲ αὕτη ἐπὶ Μιχαὴλ βασιλέως τοῦ υἱοῦ Θεοφίλου, καὶ Βάρδα Καίσαρος, τοῦ ἀπὸ μητρὸς θεοῦ αὐτοῦ, ἐν ἔτει 861 (2). Πατέρες δὲ ἦσαν ἐν αὐτῇ τριακόσιοι δεκαοκτώ (3), ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὑπερέχοντες ἦσαν, ὁ, τε Κωνσταντινουπόλεως ἀγιώτατος Φώτιος, νεωστὶ τότε μετὰ τὸ ἐξορισθῆναι τὸν θεῖον Ἰγνάτιον εἰς Μιτυλήνην, βία καὶ δυναστεία τοῦ Καίσαρος Βάρδα, εἰς τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑψωθείς, καὶ οἱ τοποτηρηταὶ τοῦ Πάπα Νικολάου, ὁ, τε Πόρτου Ροδόλδος καὶ ὁ Ἀναγνοίας Ζαχαρίας, οἵτινες ἦσαν τότε ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀποσταλέντες κατὰ τῶν εἰκονομάχων (4). Ἡ αἰτία δὲ, διὰ τὴν ὁποίαν ὀνομάζεται Πρώτη καὶ Δευτέρα εἶναι, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν, Βαλασαμῶνα, Βλάσταριν καὶ Μίλιαν (σελ. 920. τοῦ β'. τόμ. τῶν Συνοδικῶν),

(1) Ὁ δὲ Δοσίθεος (σελ. 702. τῆς Δωδεκαβίβλου) δὲν ἤξεύρω πῶς λέγει ὅτι ἡ Σύνοδος αὕτη συνέστη εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν, ἀλλ' ἴσως ἡ παρόραμα εἶναι, ἢ ἡ μὲν πρώτη συνέλευσις τῆς Συνόδου ἐγένετο ἐν τῇ ἁγίᾳ Σοφίᾳ, ἡ δὲ δευτέρα ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, ἢ καὶ σφάλμα εἶναι κατὰ λάθος τυπογραφικόν, καθὼς προφανῶς καὶ ἀναντιρρήτως σφάλμα τυπογραφικόν εἶναι κατὰ τὴν αὐτὴν σελ. ἐκεῖνο ὅπου λέγει· «Πέμπτην καὶ Δευτέραν», ἀντὶ τοῦ, πρώτην καὶ δευτέραν καλουμένην Σύνοδον. Καὶ ὅρα τοῦτο διωρθωμένον ἐν τῇ 728. σελ. τῆς αὐτῆς Δωδεκαβίβλου.

(2) Ἐν τοσοῦτοις χρόνοις λέγει ὁ Δοσίθεος νὰ συνεχροτήσῃ αὕτη (αὐτόθι)· ὁ δὲ Βλάσταρις ἐν ἔτει 863. Συμφωνεῖ δὲ τῷ Δοσιθέῳ καὶ ὁ κλεινὸς Θεοτόκης σελ. ια'. τοῦ β'. τόμου τῆς Ὀκτα. περὶ τῶν ὑπομνηματιστῶν.

(3) Τοσοῦτοις ἀπαριθμεῖ ὁ Δοσίθεος (αὐτόθι).

(4) Δύο αἰτία λέγει ὁ Δοσίθεος (σελ. 702. ἐν τῇ Δωδεκαβίβλου) νὰ ἐστάθῃσαν, διὰ τὰ ὁποῖα ἡ παρούσα ἐγένετο Σύνοδος, ἢ (ὡς θέλουσι τινες) ὅτι, ἀφ' οὗ ὁ Βάρδας ἐξώρισεν μὲν τὸν θεῖον Ἰγνάτιον, διατὶ δὲν ἤθελε νὰ μεταλάβῃ αὐτὸν τὴν ἡμέραν τῶν Θεοφανείων, ὡς ἀποθούμενον τὴν γυναῖκά του, καὶ ὑποπευόμενον ὅτι πορνεύει τὴν νόμφην του, ἀνεβίβασε δὲ δυναστικῶς καὶ βιαίως εἰς τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως τὸν σοφώτατον

Φώτιον Πρωτασηκρίτην ὄντα, ἐπεισαν οἱ περὶ τὸν Βάρδαν τοὺς τοποτηρητὰς τοῦ Πάπα Νικολάου, ἀποσταλέντας κατὰ τῶν εἰκονομάχων, καὶ ἤθροισαν τὴν παρούσαν Σύνοδον, καὶ δὴ φέροντες ἀπὸ Μιτυλήνης τὸν Ἰγνάτιον, ἐκάθησαν αὐτὸν παρρησία. Ὅθεν καὶ ὁ Βαλασαμῶν λέγει, ὅτι ἡ Σύνοδος αὕτη ἐφέρθη κατὰ τοῦ Ἰγνατίου, καὶ Νικήτας Δαβίδ ὁ Παφλαγῶν, ὁ τὸν βίον συγγράψας τοῦ Ἰγνατίου. Ἡ (ὡς θέλουσιν ἄλλοι) ὅτι ὁ βασιλεὺς Μιχαὴλ, διὰ νὰ ἐξαλείψῃ τελείως τοὺς εἰκονομάχους, καὶ διὰ νὰ καταπαύσῃ τὸ σχίσμα ὅπου ἐγένετο εἰς τὴν Ἐκκλησίαν διὰ τοὺς δύο Πατριάρχας Ἰγνάτιον καὶ Φώτιον, ἔστειλεν εἰς Ρώμην ἄρχοντας μετὰ δώρων, καὶ ἔφερε τοὺς τοποτηρητὰς τοῦ Πάπα. Τελειωθείσης δὲ τῆς Συνόδου, ὁ αὐτοκράτωρ Μιχαὴλ ἔστειλε δύο τόμους τῶν Πάπα Νικολάου, ἕνα μὲν, περιέχοντα τὰ περὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων πραχθέντα, τὸν δὲ ἄλλον, περιέχοντα τὴν τοῦ Ἰγνατίου καθαίρεσιν. Ἐτι δὲ ἔστειλε καὶ ἐπιστολὰς διὰ Λέοντος τοῦ Ἀσηκρίτου, ὡς τοῦτο δηλοῦται ἀπὸ τὴν ι'. ἐπιστολῇ Νικολάου, κειμένην ἐν σελ. 486. τοῦ ς'. τόμου τῶν πρακτικῶν τῶν ὑπὸ Βινίου ἐκδοθέντων· οὐ καλῶς δὲ λέγει ὁ Κάβι, ὅτι ἐπὶ τῆς Συνόδου ταύτης ἦν ὁ Πάπας Ἀδριανός· ὁ Νικόλαος γὰρ ἦν, ὡς τοῦτο δηλοῦται ἀπὸ τὴν β'. ἐπιστολῇ Νικολάου τὴν πρὸς Μιχαὴλ, κειμένην σελ. 489. τοῦ ρηθέντος τόμου καὶ ἀπὸ τὴν γ'. κειμένην σελ. 495. τοῦ αὐτοῦ τόμου.

αὐτή. Ἐγένετο πρώτη συνέλευσις τῆς Συνόδου ταύτης (1), καὶ ἀπ' οὗ οἱ ὀρθόδοξοι διελέχθησαν μετὰ τοὺς ἑτεροδόξους (ἴσως οὗτοι ἦσαν τὰ λείψανα ὁποῦ ἔμειναν ἀπὸ τοὺς εἰκονομάχους, ὡς εἶπομεν.) καὶ ἐνίκησαν μὲν οἱ ὀρθόδοξοι, ἐνίκηθησαν δὲ οἱ ἑτεροδόξοι, ἀπεφασίσθη νὰ γραφοῦν ὅσα ἐλαλήθησαν ἐν τῇ Συνόδῳ, ἵνα διαμένωσι βέβαια καὶ ἀσφαλῆ. Οἱ δὲ αἰρετικοὶ, μὴ ὑποφέροντες νὰ γραφοῦν ταῦτα, διὰ νὰ μὴ φανοῦν ὅτι ἐνίκηθησαν, καὶ ἀκολούθως διὰ νὰ μὴ ἀποδιωχθοῦν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν δημόγιον τῶν πιστῶν, τόσῃ ταραχῇ καὶ πόλεμον ἔκαμαν, ὥστε ὁποῦ εὐγαλιαν καὶ μαχαίριζα, καὶ φονικὰ ἔκαμαν· καὶ τοιοῦτοτρόπως διελύθη ἡ πρώτη συνέλευσις, χωρὶς νὰ γένη κανένας ἔγγραφος ὄρος καὶ ἀποτέλεσμα. Μετὰ παρέλευσιν δὲ καιροῦ, πάλιν ἐγένετο τῆς αὐτῆς Συνόδου δευτέρα συνέλευσις, καὶ πάλιν διάλεξις ἐγένετο τῶν ὀρθοδόξων μετὰ τῶν αἰρετικῶν περὶ τῶν αὐτῶν, καὶ τότε συνεγράφησαν τὰ λαληθέντα περὶ πίστεως δόγματα. Ὅθεν διὰ τοῦτο ἡ Σύνοδος αὕτη, μία οὕσα κυρίως καὶ ἀληθῆς, πρώτη καὶ δευτέρα ἐπωνομάσθη διὰ τὴν περίστασιν ταύτης τῆς πρώτης καὶ δευτέρας αὐτῆς συνελεύσεως. Ἐν δὲ τῇ Β΄ αὐτῆς συνελεύσει ἐξεδόθησαν καὶ οἱ παρόντες ἱ. κανόνες, ἀνγκαῖοι μὲν ὄντες εἰς τὴν τῆς Ἐκκλησίας εὐκοσμίαν καὶ κατάστασιν, βεβαιούμενοι δὲ καὶ ἐπικυρούμενοι ἀπὸ τοῦ Νομοκάνονος τοῦ Φωτίου, ἀπὸ τοὺς ἐρμηνευτὰς τῶν κανόνων, καὶ ἀπὸ ὅλην τὴν Ἐκκλησίαν. Σημειῶσαι δὲ ὅτι ἐν τισὶ χειρογράφοις κώδιξι τριάζοντα κανόνες εὐρίσκονται εἰς ὄνομα τῆς παρουσίας Συνόδου ἐπιγραφόμενοι· ἀλλ' ἡμεῖς τοὺς ἐγνωσμένους μόνον παρὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐρμηνευθέντας παρὰ τῶν ἐξηγητῶν ἐρμηνεύσαμεν, τοὺς δὲ ἄλλους, ὡς ἀγνώστους τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀφήκαμεν (2)· προετάχθη δὲ ἀπὸ ὅλους τοὺς ἐρμηνευτὰς ἡ παρούσα Σύνοδος τῶν ἄλλων προγενεστέρων αὐτῆς τοπικῶν συνόδων· ἢ διατὶ ἐστάθη μεγάλη καὶ πολυανθρωποτέρα ἐκείνων, ἢ μᾶλλον διατὶ ἀμέσως ἠκολούθησε μετὰ τὴν οἰκουμενικὴν ζ'. σύνοδον, καὶ κατὰ τοὺς χρόνους, καὶ καθ' ὅτι συνεκροτήθη κατὰ τῶν ἰδίων εἰκονομάχων, κατὰ τῶν ὁποίων καὶ ἐκείνη συνεκροτήθη, καὶ τρόπον τινὰ, κατὰ τοῦτο αὕτη ἐκείνης ἐγένετο ἀναπλήρωσις (3).

(1) Ἐν τῇ α'. δὲ συνελεύσει αὐτῆς καθαιρεῖται μὲν ὁ Ἰγνάτιος παρρησία. προσκυροῦται δὲ ὁ θρόνος Κωνσταντινουπόλεως τῷ Φωτίῳ, ὡς λέγει ὁ Κεδρηνὸς ἐν τῷ ς'. τόμῳ τῶν ρηθέντων πρακτικῶν, καὶ ὁ Ζωναρᾶς (σελ. 162. τοῦ β'. τόμου τῶν χρονικῶν), καὶ ὁ Νικόλαος Πάπας (ἐπιστ. ι'. τῇ πρὸς τοὺς τῆς Ἀνατολῆς Πατριάρχας. Ὅρα καὶ σελ. 184. τοῦ ς'. τόμου τῶν ἀνωτέρω πρακτικῶν).

(2) Σημειῶσαι ὅτι τρεῖς Σύνοδοι ἐγέναν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἀγιωτάτου Φωτίου. Πρώτη μὲν ἡ παρούσα· δευτέρα δὲ ἡ κατ' αὐτοῦ τούτου τοῦ Φωτίου γενομένη ἐν ἔτει 869· καὶ τρίτη ἡ ἐν τῇ ἀγίᾳ Σοφίᾳ συγκροτηθεῖσα ὑπὲρ τοῦ Φωτίου ἐν ἔτει 879, περὶ ἧς θέλομεν εἰπεῖ ξεχωριστὰ μετὰ ταῦτα. Ἐπλανήθησαν λοιπὸν μὴ ἐξετάσαντες καλῶς, ὅσοι ἐπωνόμασαν πρώτην καὶ δευτέραν τὴν κατὰ τοῦ Φωτίου Σύνοδον, ἢ εἶπον, ὅτι ἡ πρωτοδευτέρα αὕτη ἐγένετο ἐν ἔτει 868, ἢ 869, τὸ ὅποιον εἶναι ἔτος τῶν κατὰ τοῦ Φωτίου, μίαν καὶ τὴν αὐτὴν τὰς δύο καὶ διαφορωτάτας Συνόδους νομισάντων. Ἡ μὲν γὰρ πρωτοδευτέρα αὕτη, ὡς εἶπομεν, συνήχθη ἐπὶ Μ. Χαλῆ Βασιλέως, ἡ δὲ κατὰ Φωτίου ἐν τῷ β'. ἔτει Βασιλείου τοῦ Μακεδόνα. Εἰς ταύτην ἦσαν Πατέρες 318· εἰς ἐκείνην 102, κατὰ τὸν βιβλιοθηκῆριον Ἐναστάσιον (σελ. 713. τῆς Δωδεκαβίβλ. Δοσιθ.) ταύτης οὐχ εὐρίσκονται πρακτικὰ, ἐκείνης δέκα πράξεις σώζονται. Αὕτη ἐγένετο ἐπὶ Νικολάου Πάπα, ἐκείνη ἐπὶ Ἀδριανοῦ τοῦ β'. αὕτη ἱ. κανόνες ἐξέδωκεν· ἐκείνη ἰδ' καὶ διαφορὸς ἐκείνων· αὕτη ὀνομάζεται μόνον μεγάλη πρώτη καὶ δευτέρα Σύνοδος, ἐκείνη, ἢ καὶ παραλόγως, ὀνομάσθη ὅμως ὀγδοῦ, Οἰκουμενικῆ. Αὕτη μὲν ἐκυρώθη ἀπὸ τὴν ἐν τῇ ἀγίᾳ Σοφίᾳ συγκροτηθεῖσαν, ἐκείνη δὲ, καὶ τὰ ἐν ἐκείνῃ πραχθέντα τοσοῦτον ἀκυρώθησαν, ὥστε ὁποῦ ὄρισθη νὰ ἴηαι ἐξωστρακισμένη, ἀποκεκρυγμένη, καὶ μήτε ὅπως νὰ λέγεται Σύνοδος, ἢ μετὰ τῶν Συνόδων νὰ συγκαταριθμηταί· καὶ ἀπλῶς εἶπαι, ἡ Σύνοδος αὕτη οὐδὲν εἶπε κατὰ Φωτίου· δι' ὅ

καὶ παρὰ τοῦ Φωτίου αὐτοῦ ἐν τῷ Νομοκάνονι οἱ Κανόνες αὐτῆς βεβαιοῦνται καὶ ἀναφέρονται· (τὸ ὅποιον δὲν ἤθελε κάμει ποτὲ ὁ θεῖος Φώτιος, ἂν ἡ Σύνοδος αὕτη ἦτο ἐναντία του.) ἐκείνη δὲ, εἰ καὶ παρανόμως καὶ ψευδῶς καὶ ἐμπαθῶς ἐγένετο κατὰ τοῦ Φωτίου, καὶ πολλὰς βλασφημίας ἐξέρασε κατὰ τῆς αὐτοῦ ἀγιότητος, ἀλλ' ὅμως ἐν μόνον καλῶς ἐποίησεν, ὅτι τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως ἀκαινοτόμητον καὶ χωρὶς τῆς προσθήκης ἐξέφώνησε καὶ ἐβεβαίωσε. Λέγει γὰρ ὅτι ἀνεγνωσθῆ ὁ ὄρος τῆς αὐτῆς Οἰκουμενικῆς ὀγδοῆς Συνόδου, περιέχων τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως, καὶ ὁμολογίαν, ὅτι στέργει τὰς προλαβούσας Οἰκουμενικὰς ἑπτὰ Συνόδους, καὶ ἀναθεματίζει, οὓς ἐκείναι ἀνεθεματίσαν». Καὶ μετ' ὀλίγα τούτου δὲ ἀναγνωσθέντες ἡ Σύνοδος εἶπε, «πάντες οὕτω φρονούμεν, πάντες οὕτω πιστεύομεν». Καὶ σημειῶσαι ὅτι ἐν τοῖς λόγοις τούτοις τὰ ἀρχαῖα ἐβεβαίωθη, καὶ περὶ τῆς προσθήκης οὐδέμια μνήμη ἐγένετο. Ὅθεν ἐψεύσθη ὁ Ρόδου Ἀνδρέας, εἰπὼν ἐν τῇ ζ'. συνελεύσει τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ Συνόδου, ὅτι ἡ κατὰ Φωτίου Σύνοδος ἐγίνωσκε τὸ Σύμβολον μετὰ τῆς προσθήκης. Ὅτι δὲ τὰ πρακτικὰ τῆς κατὰ Φωτίου ψευδοσυνόδου οὐκ εἶχον οἱ καθ' ἡμᾶς Γραικοὶ, ὠμολόγησε τοῦτο ὁ ἅγιος Μάρκος ὁ Ἐπίσκοπος ἐν τῇ ς'. πράξει τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ Συνόδου. Δὲ καὶ ἐφθάρησαν τὰ πρακτικὰ τῆς, καὶ ἀντείσχθησαν δόλια καὶ παράνομα παρὰ τῶν Λατίνων, μαρτυρεῖ ὁ Δοσιθ. (σελ. 709. τῆς Δωδεκαβίβλ.). Σημειῶσαι δὲ, ὅτι ἂν καὶ εἶπωμεν ἀνωτέρω ὅτι τὰ πρακτικὰ τῆς πρωτοδευτέρας ταύτης οὐχ εὐρίσκονται, πλὴν λέγουσί τινες ὅτι ἐτυπώθησαν ταῦτα ἐν Μουτῆνῃ κατὰ τὸ 1708. ἔτος ἀπὸ τὸν Βενεδικτὸν Βαχίνιον. Καὶ ὄρα τὴν σημ. τὴν ἐν σελ. 77. τοῦ α' τόμου περὶ Ἐκκλησίας συγγραφίαν τοῦ Κάβε.

(3) Περὶ τῆς α'. καὶ β'. ταύτης Συνόδου ἀναφέρει ὁ Νικήτας εἰς τὸν βίον Ἰγνατίου, καὶ Γεώργιος ὁ Κεδρηνὸς σελ. 551. τῆς ἐν Παρισίοις ἐκδόσεως.

ΟΙ ΙΖ' ΚΑΝΟΝΕΣ

ΤΗΣ ΕΝ ΤΩ ΝΑΩ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΣΥΣΤΑΣΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ
ΤΗΣ ΛΕΓΟΜΕΝΗΣ Α' ΚΑΙ Β': ΕΡΜΗΝΕΥΟΜΕΝΟΙ.

ΚΑΝΟΝ Α'.

Πρᾶγμα σεμνὸν οὕτω καὶ τίμιον, καὶ τοῖς μακαρίοις καὶ ὁσίοις πατράσιν ἡμῶν πάλαι καλῶς ἐπινοηθὲν, ἢ τῶν μοναστηρίων οἰκοδομῇ, κακῶς ὁράται πραττόμενον σήμερον. Τινὲς γὰρ ὄνομα μοναστηρίου ταῖς οικείαις περιουσίαις καὶ ὑπάρξεις περιθέμενοι, καὶ Θεῷ καθαρῶς γιζῆσαι ταύτας ἐπαγγελομένοι, κυρίους τε τῶν καθιερωθέντων ἑαυτοὺς ἀναγράφουσι, καὶ μόνῃ τῇ προσηγορίᾳ, τὸ Θεῖον ἀφοσιῶν ἐκμηχανᾶσθαι διεγνώκασι. Τὴν αὐτὴν γὰρ ἐξουσίαν καὶ μετὰ τὴν ἀφιέρωσιν, οὐκ ἐρυθριῶσι σφετερίζεσθαι, ἣν περ ἔχειν οὐκ ἐκωλύοντες πρότερον. Καὶ τοσαύτη καπηλεία προτετριβὴ τῷ πράγματι, ὥστε πολλὰ τῶν ἀφιερωθέντων παρ' αὐτῶν γε τῶν ἀφιερωτάντων καθοράται πιπρασκόμενα, θάμβος καὶ μῖστος τοῖς ὄρωσι παρεχόμενα. Καὶ οὐ μόνον οὐκ ἔστιν αὐτοῖς μεταμέλεια, ἐφ' οἷς τῶν ἄπαξ ἀνατεθειμένων Θεῷ, τὴν ἐξουσίαν ἑαυτοῖς ἐπιτρέπουσιν, ἀλλὰ καὶ ἐτέροις ταύτην ἀδεῶς παραπέμπουσιν. Ὁρίσεν οὖν διὰ ταῦτα ἡ ἅγια σύνοδος, μηδεὶν ἐξεῖναι μοναστήριον οἰκοδομεῖν ἄνευ τῆς τοῦ ἐπισκόπου γνώμης καὶ βουλῆς. Ἐκείνου δὲ συνειδότος καὶ ἐπιτρέποντος, καὶ τὴν ὀφειλομένην ἐπιτελοῦντος εὐχὴν, ὡς τοῖς πάλαι θεοφιλῶς νενομοθέτηται, οἰκοδομεῖσθαι μὲν τὸ μοναστήριον, μετὰ πάντων δὲ τῶν αὐτῷ προσηκόντων σὺν αὐτῷ ἐκείνῳ βρεβείῳ ἐγκαταγράφεσθαι, καὶ τοῖς ἐπισκοπικοῖς ἀρχείοις ἐναποτίθεσθαι· μηδαμῶς ἄδειαν ἔχοντος τοῦ ἀφιερῶντος, παρὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου, ἑαυτὸν ἡγούμενον, ἢ ἀνθ' αὐτοῦ, ἕτερον καλιστᾶν. Εἰ γὰρ ἄπερ τις ἀνθρώπῳ χαρίζεται, τούτων οὐκ ἔτι κύριος εἶναι δύναται, πῶς ἄπερ τις Θεῷ καθαγιαζέει καὶ ἀνατίθησι, τούτων ὑφαρπάζειν τὴν κυριότητα παραχωρηθῆσεται;

Τῆς δ'. δ'.
κὸ' τῆς ς'. μθ'
τῆς ζ'. ιβ'. ιγ'.
ιζ'. ιθ'. Κυρλι.
β'.

Ἐ ρ μ η ν ε ἰ α.

Ἐπειδὴ μερικοὶ κτίζοντες μοναστήρια, καὶ ἀφιερώνοντες τὰ πράγματα τῶν εἰς αὐτὰ, πάλιν μετὰ τὴν ἀφιέρωσιν, οὐχὶ μόνον ἐξουσιάζον ταῦτα, ἀλλὰ καὶ ἐπώλουν, καὶ ἄλλους ἐκατέστηναν αὐτῶν ἐξουσιαστάς, διὰ τοῦτο ὁ παρὼν κανὼν διορίζει, ὅτι κάθε μὲν μοναστήριον νὰ κτίζεται μὲ τὴν ἄδειαν καὶ γνώμην τοῦ κατὰ τόπον ἀρχιερέως, ἐπιτελοῦντος τὴν συνειθισμένην εὐχὴν, ὅταν θεμελιούται, νὰ γράφεται δὲ εἰς βρεβίον (1), ἧτοι εἰς μικρὸν καὶ σύντομον κώδικα, ὅσον αὐτὸ τὸ νεόκτιστον μοναστήριον, ὅσον καὶ ὅλα τὰ πράγματα καὶ ὑποστατικά ὅπου ἀφιέρωσαν εἰς αὐτὸ, εἴτε ὁ κτίσας τοῦτο, εἴτε ἄλλοι χριστιανοί· καὶ ὁ κώδικὴς αὐτοῦ νὰ φυλάττεται ἀσφαλῶς εἰς τὴν ἐπισκοπὴν, ἢ μητρόπολιν, ἵνα διὰ τούτου μὴ ἡμπορῇ εἰς τὸ ἐξῆς ὁ ἀφιερῶσας νὰ ἀφαιρέσῃ τι ἀπ' αὐτά. Ὅσον δὲ νὰ ἦναι ἀποξενωμένος τοῦ μοναστηρίου ὁ κτίτωρ αὐτοῦ καὶ ἀφιερῶτης, ὥστε οὔτε αὐτὸς ὁ ἴδιος νὰ γίνεται αὐτοῦ ἡγούμενος, χωρὶς τὴν γνώμην τοῦ ἐπισκόπου, οὔτε ἄλλον τινὰ νὰ κατασταίῃ ἡγούμενον εἰς αὐτὸ, ὡς τάχα οἰκεῖον (2). Ἐπειδὴ ἂν ἐκεῖνα ὅπου χαρίζῃ τινὰς εἰς ἀνθρώπον, δὲν ἡμπορεῖ νὰ τὰ ὀρίξῃ πλέον, πῶς αὐτὸς ἐκεῖνα ὅπου ἀφιέρῳσε μίαν φορὰν εἰς τὸν Θεόν, δύναται πάλιν νὰ τὰ ἐξουσιάζῃ; Ἱερόσυλος γὰρ ὁ τοιοῦτος λογίζεται, καὶ τῆς καταδίκης τοῦ Ἀνανίου καὶ τῆς Σαπφείρας ὑπόδικος.

ΚΑΝΟΝ Β'.

Ἐπειδὴ τινες τὸν μονήρη βίον ὑποδέσθαι σχηματίζονται, οὐχ ἵνα Θεῷ καθαρῶς δουλεύσωσιν, ἀλλ' ἵνα τῇ σεμνότητι τοῦ σχήματος ὀξὺν εὐλαβείας προσλάβωσι, καὶ τῶν οικείων ἐντεῦθεν ἡδονῶν ἄφθονον εὐρήσῳσι τὴν ἀπόλαυσιν, καὶ τῶν τριχῶν καὶ μόνον τὴν ἀποβολὴν ποιούμενοι, ἐν ταῖς οικείαις οἴκοις παρεδρεύουσι, μηδεμίαν τῶν μοναχῶν ἀποπληροῦντες ἀκολουθίαν, ἢ κατάστασιν, ὥρισεν ἡ ἅγια Σύνοδος μηδένα τῶν πάντων τοῦ μοναχικοῦ σχήματος ἀξιοῦν, ἄνευ παρουσίας τοῦ ὀφειλοντος αὐτὸν εἰς ὑποστα-

(1) Βρεβίον, εἶναι λέξις Λατινική, παραγομένη ἀπὸ τοῦ βρεβίω τοῦ τέμνω, καὶ θέλει νὰ εἰπῇ, σύντομος καὶ συνοπτικὴ ἀπογραφή, ἢ Κώδικξ, ὅπερ κοινῶς τώρα καλεῖται βραβίον.

(2) Τοῦτο τὸ ἴδιον πρέπει νὰ φυλάττεται· καὶ εἰς ἐκείνους

ὅπου οἰκοδομοῦν σκήτας, ἢ ἀφιερώνουν πράγματα εἰς αὐτὰς ἢ θεοῦς ναοὺς, ἢ ἄλλα τινὰ ἀφιερῶμένα τῷ Θεῷ. Μετὰ γὰρ τὴν ἀφιέρωσιν δὲν δύναται καὶ οὗτοι πάντες νὰ ἐξουσιάζουν τὰ ἀφιερῶθέντα.

γὴν ἀναδέχεται, καὶ τὴν ἐπ' αὐτῷ ἡγεμονίαν, καὶ τῆς ψυχικῆς αὐτοῦ σωτηρίας τὴν πρόνοιαν ἐπαγγέλλεται, ἀνδρὸς ὄντος δηλονότι θεοφιλοῦς καὶ μονῆς προεστηκότος, καὶ ἱκανοῦ σώζειν ψυχὴν, ἀρτίως τῷ Χριστῷ προσαγομένην. Εἰ δὲ τις φωραθεῖ ἀποκουρεύων τινὰ, χωρὶς παρουσίας τοῦ εἰς ὑποταγὴν αὐτὸν ὀφείλοντος ἀναλαμβάνειν ἡγουμένου, τοῦτον μὲν καθαιρέσει καθυποβάλλεσθαι, ὡς ἀπειθοῦντα τοῖς κανόσι, καὶ τὴν μοναχικὴν εὐταξίαν καταλύοντα, τὸν δὲ παραλόγως καὶ ἀτάκτως ἀποκουρευθέντα, ἐν ὑποταγῇ καὶ μοναστηρίῳ, ἐν ᾧ ἂν ὁ κατὰ τόπον ἐπίσκοπος δοκιμάσῃ, παραδίδοσθαι. Αἱ γὰρ ἄκριτοι καὶ ἐπισηφαλεῖς ἀποκουραὶ, καὶ τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἠτίμωσαν, καὶ τὸ τοῦ Χριστοῦ ὄνομα βλασφημεῖσθαι πεποιήκασιν.

Ἐ ρ μ η ν ε ἰ α.

Τινὲς θέλοντες νὰ τοὺς εὐλαβῆται ὁ κόσμος (ἢ καὶ ἀπὸ ἀσθένειαν τινὰ, ἢ λύπην παρακινούμενοι,) γίνονται μὲν καλόγηροι καθ' ὑπόκρισιν, ἀφ' οὗ δὲ γίνουσι, κάθηνται πάλιν ὡς τὸ πρότερον εἰς τοὺς οἴκους των ἐν τῷ κόσμῳ, χωρὶς νὰ φυλάττουν κάμμιν ἀξίαν καὶ κανόνα καλογηρικόν (1)· τοῦτο λοιπὸν τὸ ἀτοπον ἐμποδίζωντας ὁ παρῶν κανὼν διορίζει, ὅτι κανένας ἱερεὺς ἢ καὶ ἀρχιερεὺς, νὰ μὴ κουρεύῃ καλόγηρον χωρὶς νὰ ἦναι παρῶν γέροντας καὶ ἀνάδοχος πνευματικὸς, ὅστις μέλλει νὰ ἀναλάβῃ τὴν φροντίδα τῆς ψυχικῆς σωτηρίας του, ἀνθρώπος δηλαδὴ θεοφιλῆς (2) καὶ προεστὼς μοναστηρίου, καὶ ἀρκετὸς εἰς τὸ νὰ οἰκονομήσῃ πρὸς σωτηρίαν τοὺς νεοπαγεῖς καὶ ἀρχαρίους μοναχοὺς. Εἰ δὲ καὶ ἤθελε κάμει τοῦτο τινὰς, αὐτὸς μὲν νὰ καθαιρέται ὡς παραβάτης τῶν κανόνων καὶ τῆς μοναδικῆς εὐταξίας, ὁ δὲ χωρὶς ἀναδόχου κουρευθεὶς νὰ ἐμβάλλεται εἰς ὑποταγὴν ἄλλου μοναστηρίου, εἰς ὅποιον δηλαδὴ εὐρὴ εὐλογον ὁ ἐπίσκοπος, ἐπειδὴ αἱ ἐσφαλμένοι καὶ παραλόγως γινόμενοι κουρεύσεις τῶν μοναχῶν, οὐ μόνον τὸ τιμιώτατον σχῆμα τῶν μοναχῶν ἀτίμωσαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀπίστους κάμνουσι νὰ βλασφημοῦν τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, βλέποντας οὕτως ἀτάκτως, καὶ ἀδιαφόρως ζῶντας τοὺς μοναχοὺς (3).

(1) Κανὼν δὲ, τῶν μὲν Μεγαλοσχημῶν καὶ τελείων Μοναχῶν εἶναι τὸ νὰ κάμνῃσι κάθε ἡμερονύκτιον, κατὰ μὲν τοὺς ἁγίους Πατέρας, γονυκλισίας, ἤτοι στρωτὰς μετανοίας τριακοσίας (ὄρα Φιλοκαλ. φυλλ. 1053.) κατὰ δὲ τοὺς ἐν τῷ ἁγίῳ Ὁρει διακριτικούς, γονυκλισίας μὲν ἑκατὸν εἴκοσι, προσκυνητὰς δὲ μετανοίας, κομβοσχοίνια δώδεκα. Οἱ δὲ Μικρόσχημοι καὶ Σταυροφόροι, γονυκλισίας μὲν ἑκατὸν, προσκυνητὰς δὲ, κομβοσχοίνια ἕξ. Οἱ δὲ Ρασοφόροι, γονυκλισίας ἑκατὸν, προσκυνητὰς δὲ κομβοσχοίνια τρία. Ὅσοι δὲ εἶναι ἀγράμματοι Μοναχοί, καὶ δὲν ἠμποροῦν, οὔτε νὰ διαβάσῃ, οὔτε νὰ ἀκούσῃ τὴν ἀκολουθίαν τους, διὰ μὲν τὸν Ὁρθρον πρέπει νὰ περνοῦν στεκόμενοι· τριάκοντα κομβοσχοίνια, λέγοντες εἰς κάθε σπυρὶ τοῦ κομβοσχοίνιου· «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Ἰἔ τοῦ Θεοῦ, ἐλέησόν με.» Διὰ δὲ τὰς Ὁρας, δέκα κομβοσχοίνια, διὰ τὸν Ἐσπερινόν, δέκα, καὶ διὰ τὸ Ἀπόδειπνον, δέκα. καθὼς διορίζουσι τὰ ἐν τῷ ἁγίῳ Ὁρει κανονικά. Πότε δὲ γίνεται ὁ προρρηθεὶς Κανὼν, καὶ πότε δὲν γίνεται, ὄρα εἰς τὸν κ'. τῆς α'. Συνόδου.

(2) Ταύτην τὴν ἰδίαν λέξιν, καὶ ταύτας τὰς ἀρετὰς ὅπου λέγει ὁ παρῶν Κανὼν μεταχειρίζεται καὶ ἀπαιτεῖ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος, νὰ ἔχῃ ὁ μέλλων γενέσθαι· γέροντας καὶ πνευματικὸς πατὴρ, ἐν τῷ ἀσκητικῷ αὐτοῦ λόγῳ, οὗ ἡ ἀρχὴ· «Δεῦτε πάντες οἱ κοπιῶντες»· λέγων πρὸς τὸν μέλλοντα ὑπαταχθῆναι· «Πολλὴν φροντίδα καὶ πρόνοιαν λάβε, ἀδελφε, εἰς τὸ νὰ εὐρῆς διδάσκαλον καὶ ὁδηγὸν τῆς πολιτείας σου ἀπλανῆ, καλῶς γινώσκοντα νὰ ὁδηγῇ τοὺς πρὸς Θεὸν πορευομένους, στολισμένον μὲ ἀρετὰς, ἀπὸ τὰ ἔργα του μαρτυρίαν ἔχοντα ὅτι ἀγαπᾷ τὸν Θεόν, γινώσκοντα τῶν θείων Γραφῶν, ἀφιλόργυρον, ἀπρίσπαστον, ἡσύχιον, θεοφιλῆ, φιλόπτωχον, ἀόργητον, πολὺν εἰς οἰκοδομὴν τῶν ἐγγιζόντων αὐτῷ καὶ . . . καὶ τὰ ἐξῆς. Καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, ἄνδρα πολυάρετον, ἵνα γένῃς κληρονόμος τῶν ἐν αὐτῷ ἀγαθῶν.» Ὁ δὲ ἄγιος Κάλλιστος ὁ Ξανθόπουλος (ἐν κεφαλ. ιδ'. παρὰ τῇ Φιλοκαλ. σελ. 602.) ἐξηγῶν ποίος εἶναι ὁ ἀπλανῆς γέροντας, λέγει· «ὅτι εἶναι· ἐκεῖνος ὅπου φέρει μαρτυρίαν ἀπὸ τὰς ἱερὰς Γραφὰς εἰς ἐκεῖνα ὅπου λέγει. Ἀφ' οὗ λοιπὸν εὐρῆ τινὰς τοιοῦτον γέροντα. καὶ ἐκδῶσῃ τὸν ἑαυτὸν του εἰς αὐτὸν, πρέπει νὰ ἀκολουθῇ εἰς

τὰ ἐκεῖνου προστάγματα. Καὶ κατὰ τὸν Μέγαν εἰπεῖν Βασίλειον πᾶν τὸ παρ' αὐτοῦ λεγόμενον πρέπει νὰ γίνεται εἰς τὴν συνοδίαν, ὡς ἀν νόμος καὶ Κανὼν. Ἄλλ' ἐπειδὴ εἶπομεν ποίας ἀρετὰς πρέπει νὰ ἔχῃ ὁ γέροντας, καλὸν εἶναι νὰ εἰποῦμεν ἐν συντόμῳ καὶ ποίας ἀρετὰς πρέπει νὰ ἔχῃ ὁ ὑποτακτικός. Ὁ μὲν οὖν Μέγας Βασίλειος (ὄρα κατὰ Πλάτ. κς' καὶ μς'.) λέγει, ὅτι ὁ ὑποτακτικός πρέπει νὰ μὴ φυλάττῃ εἰς τὸν ἑαυτὸν του κανένα ἀπόκρυφον κίνημα, ἀλλὰ νὰ φανερώνη διὰ τῆς ἐξαγορεύσεως τὰ κρυπτά τῆς καρδίας του, καὶ κάθε ἀμάρτημά του νὰ ἀναφέρῃ ἐν τὸν προεστῶτα, ἢ αὐτὸς μόνος ἀμέσως, ἢ μὲ τὸ μέσον ἄλλων ἀδελφῶν ὅπου ἤξεύρουσι τὸ ἀμάρτημα αὐτὸ, ἂν δὲν ἠμποροῦν αὐτοὶ μόνον νὰ τὸ ἱατρεύσῃ. Τὴν ἐξομολόγησιν τῶν ὑποτακτικῶν ὡς ἀναγκαίαν ἀναφέρει καὶ ὁ ρηθεὶς Κάλλιστος ἐν κεφ. ιε'. καὶ πρὸ αὐτοῦ ὁ Ἰωάννης τῆς Κλίμακος ἐν τῷ περὶ ὑποταγῆς δ'. λόγῳ. Κοντὰ εἰς τὴν ἐξομολόγησιν προσθέτει καὶ ἄλλα τέσσαρα ὁ Κάλλιστος, τὰ ὅποια εἶναι ἀναγκαῖα εἰς τὸν ὑποτακτικόν, παρὰ τοῦ τῆς Κλίμακος ταῦτα ἐρανισάμενος, ἤγουν τὸ νὰ ἔχῃ πίστιν καθαρὰν καὶ ἄδολον εἰς τὸν γέροντά του, νομιζωντας ὅτι βλέπωντας καὶ ὑποτασσόμενος εἰς αὐτὸν, αὐτὸν τὸν Χριστὸν βλέπει καὶ ὑποτάσσεται. Τὸ νὰ λέγῃ τὴν ἀλήθειαν εἰς ὅλα τὰ λόγια καὶ ἔργα ὅπου κάμῃ, καὶ νὰ μὴ λέγῃ ἄλλα ἀντ' ἄλλων. Τὸ νὰ μὴ κάμῃ τὸ ἐδικόν του θέλημα, καὶ τὸ νὰ μὴ ἀντιλέγῃ. Ὁ δὲ Ἰωάννης τῆς Κλίμακος κοντὰ εἰς τὰ πέντε αὐτὰ ὅπου εἶπομεν, προσθέτει ὅτι ὁ ὑποτακτικός πρέπει νὰ ἔχῃ καὶ ἀγάπην βεβαίαν πρὸς τὸν γέροντά του, χωρὶς τὴν ὅποιαν, θαυμάζει, λέγει, ἂν δὲν ἀπερᾷ ματαίως τὴν ἐν τῷ τόπῳ διατριβὴν ὁ ὑποτακτικός, ὄντας ἠνωμένος μὲ τὸν γέροντά του μὲ μίαν πλαστὴν καὶ ψεύτικην ὑποταγὴν· λέγει δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀνακρίνωμεν, καὶ νὰ κατακρίνωμεν τοὺς γέροντάς μας, ἂν βλέπωμεν αὐτοὺς νὰ ἔχουν κῆποια μικρὰ σφάλματα ὡς ἄνθρωποι.»

(3) Σημειῶσαι ὅτι κατὰ τὸν Κανόνα τοῦτον ἄλλος πρέπει νὰ ἦναι ὁ κουρεύων, καὶ ἄλλος ὁ ἀναδεχόμενος γέροντας, εἰ δὲ τις ἐνταυτῷ ὁ αὐτὸς καὶ κουρεύει, καὶ γέροντας γίνεται, ἐνέχεται εἰς τὸ ἐπιτίμιον τοῦ Κανόνος, εἰμὴ ἐξ ἀνάγκης μεγάλης, μὴ ὄντος ἄλλου. Ὅθεν θαυμάζω πῶς ὁ Θεσσαλονικὴς Συμεὼν (κεφ. σοβ'), καὶ χωρὶς νὰ προσθήσῃ τὴν τοιαύτην ἀνάγκην, εἶπεν,

Ὅρα δὲ, ὅτι, ὁ καὶ χωρὶς ἀναδόχου καὶ γέροντος φθάσας νὰ γένῃ μοναχός, δὲν δύναται πλέον νὰ εὐγάλη τὸ σχῆμα, ἀλλὰ φορῶν αὐτὸ ἐκδίδεται μόνον εἰς ἄλλο μοναστήριον. Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ κἀ. τῆς ζ΄.

ΚΑΝΟΝ Γ΄.

Τῆς δ΄. δ΄. τῆς ζ΄. ιθ΄. κἀ. τῆς ἐν Καρθ. πῆ. || Καὶ τοῦτο κακῶς πραττόμενον, κατὰ πολὺ δὲ χειρόν, παροράσει καὶ ἀμελεία παραπεμπόμενον, τυχεῖν ἐκρίθη διορθώσεως. ἵνα εἴ τις, μονῆς προστάμενος, τοὺς ὑπ' αὐτὸν τεταγμένους μοναχοὺς ἀποδιδράσκοντας, οὐ μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιμελείας ἀναζητοίη, ἢ ἐφευρίσκων, οὐκ ἀναλαμβάνοιτο, καὶ τῇ προσηκούτῃ καὶ καταλλήλῳ τοῦ πταισματος ἰατρεία τὸ νενοσηκὸς ἀνακτᾶσθαι, καὶ ἐπιρρωνύειν ἀγωνίζοιτο. Τοῦτον ὤρισεν ἡ ἁγία Σύνοδος ἀφορισμῶ ὑποκεῖσθαι. Εἰ γὰρ ὁ ζῶων ἀλόγων προστασίαν ἐγχειριζόμενος, καὶ τοῦ ποιμνίου καταμελῶν, οὐκ ἀτιμώρητος καταλιμπάνεται· ὁ τῶν τοῦ Χριστοῦ θερμμάτων τὴν ποιμαντικὴν ἀρχὴν καταπιστευθεὶς, καὶ ραστώνῃ καὶ ραθυμίᾳ τὴν αὐτῶν σωτηριαν ἀπεμπολῶν, πῶς οὐ δίκας τοῦ τολμήματος εἰσπραχθήσεται; Ἀπειθῶν δὲ ὁ ἀνακαλούμενος μοναχὸς πρὸς τοῦ ἐπισκόπου ἀφορισθήσεται.

Ἑρμηνεία.

Ἐμποδίζει ὁ παρὼν κανὼν τὸ νὰ φεύγουσιν οἱ μοναχοὶ ἀπὸ τὰ ἰδιά των μοναστήρια καὶ νὰ πηγαίνουν εἰς ἄλλα, ἢ νὰ περιπλανῶνται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Ἐὰν δὲ τινες ἄτακτοι κάμνουσι τοῦτο, εἰς ἀφορισμοῦ ἐπιτίμιον ὑποβάλλει τὸν ἠγούμενον τοῦ μοναστηρίου, ἀνίσως μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας δὲν ζητήσῃ νὰ εὕρῃ τοὺς ἀποδράσαντας (1), ἥτοι τοὺς ἀποφυγόντας αὐτοὺς κολογήρους του, καὶ ἀφ' οὗ τοὺς εὕρῃ, ἂν δὲν ἀγωνίζεται νὰ τοὺς γυρίσῃ ὀπίσω, καὶ νὰ τοὺς θεραπεύῃ, καθ' ἕνα κατὰ τὴν ψυχικὴν ἀσθένειαν ὅπου ἔχει. Διότι ἀνίσως παιδεύεται ὁ τὰ ἄλογα ζῶα βόσκων καὶ φυλάττων, ἐὰν αὐτὰ ἀμελῇ, πῶσῳ μᾶλλον θέλει παιδευθῆ ὁ τὰ πρόβατα τοῦ Χριστοῦ βόσκων, καὶ ἀπὸ ἀμελείας του τὴν σωτηριαν τούτων πωλῶν, τὴν ὅποιαν ἐξηγόρασεν ὁ Χριστὸς μὲ τὸ αἷμά του; Ἐὰν δὲ ὁ ζητούμενος καὶ παρακαλούμενος μοναχὸς εἰς τὸ νὰ ἐπιστρέψῃ, φανῆ ἀπειθῆς, παρὰ τοῦ Ἀρχιερέως νὰ ἀφορίζεται. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν κἀ. τῆς ζ΄.

ΚΑΝΟΝ Δ΄.

Τῆς δ΄. δ΄. τῆς ζ΄. ιγ΄. ιθ΄. κἀ. τῆς ἐν Καρθ. πῆ. || Πολυτρόπως ὁ πονηρὸς τοῦ Μοναχικοῦ σχήματος τὸ σεβάσιμον, ἐπωνείδιστον θῆναι ἠγωνίσαστο, καὶ εὕρεν εἰς τοῦτο συνδρομὴν, τῆς προκατασχούσης αἰρέσεως τὸν καιρὸν. Τὰς γὰρ ἰδίας Μονὰς τῇ ἀνάγκῃ τῆς αἰρέσεως οἱ μονάζοντες καταλιμπάνοντες, οἱ μὲν, εἰς ἑτέρας, οἱ δὲ, εἰς κοσμικῶν ἀνδρῶν μετέπιπτον καταγώγια. Ἀλλὰ γὰρ, ὅπερ αὐτοὺς, δι' εὐσέβειαν τότε πραττόμενον μακαριστοὺς ἀπέφαινε, εἰς ἔθος ἄλογον μεταπεσὼν, καταγελάστους παρίστησι. Πανταχοῦ γὰρ νῦν τῆς εὐσεβείας ἐξηπλωμένης, καὶ σκανδάλων τῆς Ἐκκλησίας ἀπηλλαγμένης, ἔτι τινὲς τῶν οικείων Μοναστηρίων ἀποφοιτῶντες, καὶ καθάπερ τι ρεῦμα δυσκάθεκτον ὧδε κάκεῖτε μεταγγιζόμενοί τε καὶ μεταρρέοντες, πολλῆς μὲν πληροῦσι τῆς ἀκοσμίας τὰ Μοναστήρια, πολλὴν δ' ἐν αὐτοῖς τὴν ἀταξίαν ἑαυτοῖς συνεισχωμάζουσι, καὶ τῆς ὑποταγῆς τὸ σεμνὸν διασπῶσί τε καὶ καταλυμαίνονται. Ἀλλὰ τούτων τὸ ἄστατον τῆς ὁρμῆς καὶ ἀνυπότακτον ἡ ἁγία Σύνοδος ἀνακόπτουσα, ὤρισεν ἵνα, εἴ τις Μοναχὸς τῆς ἰδίας ἀποδράσας Μονῆς, εἰς ἕτερον μεταπέσοι Μοναστήριον, ἢ εἰς κοσμικὸν εἰσχωμάσοι καταγώγιον, αὐτὸς τε καὶ ὁ τοῦτον ὑποδεξάμενος ἀφορισμένος εἴη, ἕως ἂν ὁ ἀποφυγὼν ἐπανέλθῃ, ἐξ ἧς κακῶς ἐξέπεσε Μονῆς. Εἰ μὲν τοι γε ὁ Ἐπίσκοπος τινὰς τῶν Μοναχῶν ἐπὶ εὐλαβείᾳ καὶ βίου σεμνότητι

ὅτι ὁ αὐτὸς γίνεται καὶ ἀνάδοχος καὶ πατήρ, καὶ κουρεύων τὸν Μοναχὸν Ἱερέως, πρᾶγμα, τὸ ὅποιον εἶναι παρὰ τὸν Κανόνα τοῦτον, διὰ τοῦτο ὁ τοιοῦτος λόγος τοῦ Συμεῶν πρέπει νὰ ἔχῃ συνυπακούομενον τὸ ἐξ ἀνάγκης. Τὸ δὲ νὰ ἔχουν τὸ αὐτὸ σχῆμα, τοῦ σταυροφόρου θετέον. ἢ τοῦ μεγαλοσχήμου, ὅπου μέλλει νὰ λάβῃ ὁ Μοναχὸς, ὅτε ἀνάδοχος του, καὶ ὁ κουρεύων αὐτὸν Ἱερέως, τοῦτο, λέγω, ἀγκαλὰ καὶ ἀπὸ Κανόνα τινὰ δὲν παρελθόμενον, ἐπειδὴ ὅμως ἡ συνθήκη αὕτη ἐκ παραδόσεως ἐπεκράτησε, πρέπει νὰ φυλάττεται. Λέγει δὲ περὶ τούτου καὶ ὁ ἀγιώτατος Πατριάρχης Λουκᾶς μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν Συνόδου, λύων ζητήματα τινὰ ἐν χειρογράφοις σωζόμενα· «Διὰ τὴν ἀπόκαρσιν τοῦ μεγαλοσχήμου ὅπου γένῃ παρὰ μανδιώτου (ἦτοι παρὰ σταυροφόρου Ἱερέως) πάντοτε ἀμφιβάλλεται. Μᾶλλον δὲ ἔτυχον ἕνα Κανόνα, ὅστις λέγεται πῶς εἶναι Νικηφόρου τοῦ Πατριάρχου,

ἐν ᾧ ρητῶς λέγει, ὁ μεγαλόσχημος νὰ κουρεύηται ἀπὸ μεγαλόσχημον Ἱερέα, ἐπειδὴ ἐκεῖνο ὅπου ἔχει τινὰς, δίδει. Εἰς ἡμᾶς ὅμως φαίνεται ὅτι τοῦ Ἱερέως εἶναι ἴδιον νὰ κουρεύῃ, οὐ καθὸ Μοναχός, ἀλλὰ καθὸ Ἱερέως, ὁποῖου ἂν εἴη σχήματος. Ἐὰν ὅμως ὁ λογισμὸς ἐκείνου ὅπου μέλλει νὰ γένῃ Μοναχὸς σαλεύεται, διὰ τὴν ἀμφιβολίαν, ἃς κουρεύεται ἀπὸ μεγαλόσχημον Ἱερέα (ἐξῶ ἂν ᾖ τινὰ κἀνενα ἐμπόδιον ἢ ἀνάγκη) διὰ τὸ ἀδίστακτον, καὶ ὄχι διὰ τὸ ἀναγκαῖον.

(1) Ὅρα ὅτι ὁ Κανὼν τόσον ἀπαιτεῖ τοὺς Μοναχοὺς νὰ μὴ ἀναχωροῦν ἀπὸ τὰ Μοναστήριά των, ὥστε ὅπου τὴν φυγὴν αὐτῶν ὀνομάζει ἀπόδρασιν, λέξιν, ἥτις κατὰ τοὺς Ἑλληνας, συνειθίζεται νὰ λέγεται εἰς δούλους φυγάδας, καὶ εἰς τοὺς φυλακωμένους καὶ ἀλυσιδωμένους, ὅταν σπάσουν τὰς ἀλύσεις καὶ τὰς φυλακὰς, καὶ φύγουν κρυφίως.

μαρτυρουμένους, εις ἕτερον Μοναστήριον ἐπὶ καταστάσει τῆς Μονῆς θελήσοι μετακομίσαι, ἢ καὶ εἰς κοσμικὴν οἰκίαν ἐπὶ σωτηρία τῶν ἐνοικούντων δοκιμάσοι καταστῆσαι, ἢ ἀλλάξοσε εὐδοκήσοι ἐπιστῆσαι, τοῦτο, οὔτε τοὺς ὑποδεχομένους, οὔτε τοὺς Μοναχοὺς ὑποδίκους ποιεῖ.

Ἑ ρ μ η ν ε ἰ α.

Ἐπειδὴ εἰς τὸν καιρὸν τῆς εἰκονομαχίας ἐδιώκοντο ἀπὸ τοὺς εἰκονομάχους οἱ Μοναχοί, καὶ ἀφίεναν τὰ Μοναστήριά των, καὶ ἢ εἰς ἄλλα ἐπήγαιναν Μοναστήρια (ὄρα τὸν ιγ'. τῆς ζ') ἢ εἰς τὰ κοσμικὰ ἐπρόσφευγαν καταγώγια. Ἀπὸ τότε δὲ συνειθίσαντες, καὶ εἰς τὸν καιρὸν τῆς ὀρθοδοξίας καὶ εἰρήνης ἐποίουν τοῦτο, ἀφίοντες μὲν τὰ Μοναστήριά των, ὡσάν δὲ ἓνα ποτάμι ἀκράτητον, μεταφερόμενοι ἀπὸ τόπον εἰς τόπον, καὶ ἀπὸ Μοναστήριον εἰς Μοναστήριον, ὡστε ὁποῦ μὲ τὴν ἀκαταστασίαν ταύτην, ὄχι μόνον ἀστόλιστα ἔκαμναν τὰ Μοναστήριά των (στολισμὸς γὰρ Μοναστηρίου εἶναι τὸ νὰ μένουσιν πάντοτε οἱ Μοναχοὶ εἰς αὐτὸ ἐν ἡσυχίᾳ, καὶ νὰ μὴ εὐγαίνουσιν συνεχῶς), ἀλλὰ καὶ πολλὰς ἀταξίας καὶ ἤθη διεφθαρμένα καὶ διάφορα ἔφερον μεθ' ἡδονῆς εἰς αὐτὰ (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ εἰσκωμάζω). Διὰ τὴν ἐμποδίση λοιπὸν ἡ Σύνοδος τὸ τοιοῦτον κακὸν, ἀφορίζει διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος, τόσον τοὺς φεύγοντας Μοναχοὺς ἀπὸ τὰ Μοναστήριά των, ὅσον καὶ ἐκεῖνους ὁποῦ ἤθελαν ὑποδεχθῶσιν αὐτούς, εἴτε Μοναχοὶ εἶναι οὗτοι ἄλλου Μοναστηρίου, εἴτε καὶ κοσμικοὶ, ἕως οὗ νὰ ἐπιστρέψουσιν ἐκεῖνοι εἰς τὰ ἑαυτῶν Μοναστήρια. Ἀνίσως ὁμοῦ δ' κατὰ τόπον Ἀρχιερεὺς θελήσῃ νὰ μετατοπίσῃ τοὺς εὐλαβεῖς καὶ ἐναρέτους Μοναχοὺς εἰς ἄλλο Μοναστήριον διὰ βελτίωσιν αὐτοῦ καὶ κατάστασιν, ἢ εἰς κοσμικὸν ὁσπῆτιον διὰ σωτηρίαν τῶν ἐν αὐτῷ κατοικούντων, ἢ εἰς ἄλλο μέρος, τότε, οὔτε οἱ πηγαίνοντες Μοναχοί, οὔτε οἱ δεχόμενοι αὐτούς εἶναι εἰς τὸν ἀφορισμὸν ἔνοχοι. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν κα'. τῆς ζ'.

ΚΑΝΩΝ Ε'.

Τὰς ἀκρίτους καὶ ἀδοκιμάστους ἀποταγὰς ἐπὶ πολὺ τὴν Μοναχικὴν εὐταξίαν λυμαινομένας εὐρίσκομεν. Προπετιῶς γὰρ τινες εἰς τὸν μονήρη βίον ἑαυτοὺς ἐπιρρίπτοντες, καὶ πρὸς τὸ τραχὺ καὶ ἐπίπονον κατολιγωροῦντες τῆς ἀσκήσεως, ἐπὶ τὸν φιλόσαρκον καὶ ἡδονικὸν βίον ἀθλιῶς πάλιν ἐπαναστρέφουσιν. Ὄριεν οὖν διὰ τοῦτο ἡ ἁγία Σύνοδος μηδένα τοῦ Μοναχικοῦ σχήματος καταξιοῦσθαι, πρὶν ἂν ὁ τῆς τριετίας χρόνος εἰς πείραν αὐτοῖς ἀφθελῆς, δοκίμους αὐτούς καὶ ἀξίους τῆς τοιαύτης βιοτῆς καταστήσῃ, καὶ τοῦτο κρατεῖν παντὶ τρόπῳ παρεκελεύσατο· πλὴν εἰ μὴ πού τις βαρεῖα προσπεσοῦσα νόσος, τὸν χρόνον ἀναγκάσοι συσταλῆναι τῆς δοκιμασίας, ἢ εἰ μὴ πού τις ἀνῆρ εἴη εὐλαβῆς, καὶ τὸν Μοναχικὸν βίον ἐν τῷ κοσμικῷ διανύων σχήματι· ἐπὶ γὰρ τοῦ τοιοῦτου ἀνδρὸς εἰς ἀπόπειραν παντελεῖ, καὶ ἕξαμηνιαῖος ἀρκέσει χρόνος. Εἰ δὲ τις παρὰ ταῦτα διαπράξεται, τὸν μὲν ἡγούμενον τῆς ἡγουμενίας ἐκπίπτοντα παιδείαν τῆς ἀταξίας τὴν ἐν ὑποταγῇ διαγωγῇ ἐφευρίσκειν, τὸν δὲ μονάσαντα, ἐν ἑτέρᾳ μονῇ τὴν μοναχικὴν ἀκρίθειαν φυλαττούση παραδίδοσθαι.

Ἑ ρ μ η ν ε ἰ α.

Ἐπειδὴ μερικοὶ χωρὶς νὰ κάμουν κῆμμίαν δοκιμὴν, ἀλλ' ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, αὐθαδῶς καὶ ἀτάκτως, γίνονται καλόγηροι, ἔπειτα, μὴ ὑποφέροντες τοὺς κόπους τῆς καλογηρικῆς, γυρίζουσι πάλιν εἰς τὴν προτέραν αὐτῶν φιλόσαρκον καὶ κοσμικὴν ζωὴν, διὰ τοῦτο ὁ παρὼν κανὼν διορίζει, ὅτι κῆμνείας νὰ μὴ γίνονται καλόγηρος, ἂν πρῶτον δὲν δοκιμάσῃ τρεῖς χρόνους ἐξάπαντος, ἕξω μόνον τότε νὰ συντέμνεται ὁ καιρὸς τῆς τριετίας, ἂν ἔλθῃ τινὰς εἰς κίνδυνον θανάτου ἀπὸ βαρείαν ἀσθένειαν, καὶ ἕξω μόνον, ἂν ἦναι τινὰς εὐλαβῆς, καὶ ἐν τῷ κόσμῳ εὐρισκόμενος, ζῆ καλογηρικὴν ζωὴν· εἰς τοῦτον γὰρ ἀρκετοὶ εἶναι πρὸς δοκιμὴν καὶ ἕξ μῆνες μόνον. Ὅποιος δὲ ἡγούμενος κουρεύσῃ καλόγηρον πρὸ τῶν τριῶν χρόνων αὐτῶν, αὐτὸς μὲν νὰ ἀποβάλλεται ἀπὸ τὴν ἡγουμενίαν, καὶ εἰς παιδείαν τῆς ἀταξίας του νὰ γίνεται ὑποτακτικὸς, ὁ δὲ νεόκουρος καλόγηρος νὰ δίδεται εἰς ἄλλο μοναστήριον, τὸ ὁποῖον φυλάττει τὴν καλογηρικὴν ἀκρίθειαν (1). Σημείωσαι, ὅτι οὐδὲ ὁ χωρὶς τῆς

(1) Ἀπὸ τὸ ἐπιτίμιον ὁποῦ διορίζει ὁ παρὼν Κανὼν, ἅς συσταλοῦσιν οἱ νῦν Προεστῶτες καὶ Ἠγούμενοι τῶν Μοναστηρίων, καὶ ἅς διορθώσουσιν τὸ ἄτοπον ὁποῦ κάμνουσιν, οὔτινες τοὺς νεωσὲς ἐρχομένους ἀπὸ τὸν κόσμον, καὶ μηδὲ ὄλους ἡξέροντας τί θέλει νὰ εἰπῇ τὸ σχῆμα τῶν Μοναχῶν, μετὰ ὀλίγας ἡμέρας τοὺς φορέουσι τὸ ἅγιον σχῆμα, καὶ ἔπειτα τοὺς ἀφίονου νὰ πολιτευθῶσιν ἀδιαφόρως. Ἀκριτοὶ ἀληθινὰ καὶ ἀδοκίμαστοι ἀποταγαὶ εἶναι αὐταί, αἵτινες διέφθειραν τὴν εὐταξίαν τῶν Μοναχῶν, καὶ ψυχικὴν ἀπώλειαν προξενουσι καὶ εἰς τοὺς γέροντας, καὶ

εἰς τοὺς ὑποτακτικούς. Σημείωσαι δὲ, ὅτι καὶ ἡ ιγ'. διάταξις τοῦ α. τίτλου τῶν Νεαρῶν διορίζει τρεῖς χρόνους νὰ παραμένουσι εἰς τὸ Μοναστήριον, δοκιμάζοντες μετὰ τὰ κοσμικὰ φορέματα (ὄρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ μέ. τῆς ζ'). εἴτε δούλοι εἶναι εἴτε ἐλεύθεροι, ὁμολογοῦντες καὶ τὴν τύχην αὐτῶν καὶ τὴν αἰτίαν, διότι θέλουσι νὰ μονάσουσιν, καὶ μετὰ τοὺς τρεῖς χρόνους, ἂν φανοῦν ἀξίους νὰ καλογηρεύσουσιν, καὶ ἀπὸ τῆν δουλείαν νὰ ἐλευθερώνωνται, καὶ κἂν πρὸς μικρὸν τι περὶ τοῦτου νὰ μὴ πολυπραγμονοῦνται. Ἐὰν δὲ πράγματα ἔκλεψαν, νὰ τὰ παίρῃ ὁ αὐθέντης των

τριετούς δοκιμασίας φθάσας να γένη μοναχός εις τὸ ἐξῆς δύναται τὸ σχῆμα νὰ ἐκδυθῆ, ἀλλὰ μόνον ἐκδίδεται εἰς ἄλλο μοναστήριον. Ὅρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ κἀ. τῆς ζ'. καὶ αὐτὸν τὸν κἀ.

ΚΑΝΟΝ Γ'.

Οἱ μοναχοὶ οὐδὲν ἴδιον ὀφείλουσιν ἔχειν. Πάντα δὲ τὰ αὐτῶν προσκυροῦσθαι τῷ μοναστηρίῳ· φησὶ γὰρ ὁ μακάριος Λουκᾶς περὶ τῶν εἰς Χριστὸν πιστευόντων, καὶ τὴν τῶν μοναχῶν πολιτείαν διατυπούντων «ὡς οὐδεὶς τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἔλεγεν ἴδιον εἶναι, ἀλλ' ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινά.» [Πράξ. δ'. 32.] Διὸ τοῖς ἐθέλουσι μονάζειν, ἀδεια δίδεται περὶ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς διατίθεσθαι πρότερον, καὶ οἷς βούλονται προσώποις, μὴ κεκωλυμένοις δηλονότι παρὰ τοῦ νόμου, τὰ αὐτῶν παραπέμπεσθαι. Μετὰ γὰρ τὸ μονάσαι. τῶν προσόντων αὐτοῖς ἀπάντων, τὸ μοναστήριον ἔχει τὴν κυριότητα καὶ οὐδὲν περὶ τῶν οἰκείων φροντίζειν, ἢ διατίθεσθαι τούτοις παρακεχώρηται. Εἰ δὲ τις φωραθεῖη κτῆσίν τινα, ἧτις οὐ κατεκληρώθη τῷ μοναστηρίῳ, ἰδιοποιούμενος, καὶ φιλοκτητίας πάθει δουλούμενος, ταύτην μὲν παρὰ τοῦ ἡγουμένου ἢ τοῦ ἐπισκόπου ἀναλαμβάνεσθαι, καὶ πολλῶν παρουσία πιπρασκομένην, πτωχῶς καὶ ἀπόροις διανεμέσθαι. Τὸν δὲ γε τὴν τοιαύτην κτῆσιν, κατὰ τὸν πάλαι Ἀνανίαν ὑποσυλᾶν μελετήσαντα, τῷ προσήκοντι ἐπιτιμίῳ ἢ ἁγία Σύνοδος ὥρισε σωφρονίζεσθαι. Δῆλον δὲ ὡς ἅτινα περὶ μοναζόντων ἀνδρῶν ἢ ἁγία Σύνοδος ἐκανόνισε, τὰ αὐτὰ καὶ περὶ μοναζουσῶν γυναικῶν κρατεῖν ἐδικαίωσε.

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρῶν Κανὼν, ὅτι οἱ Μοναχοὶ, ὡς νεκροὶ ὄντες τῷ κόσμῳ, δὲν πρέπει νὰ ἔχουσι κἀνένα ἰδιόκτητον πρᾶγμα, ἀλλὰ πᾶσαν τὴν περιουσίαν αὐτῶν νὰ ἀφιερῶνουν εἰς τὸ Μοναστήριον ὅπου ἐκουρεύθησαν, ἵνα πληροῦνται καὶ εἰς αὐτοὺς ἐκεῖνο ὅπου λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς ἐν ταῖς πράξεσι, περὶ τῶν ἐν ἀρχῇ τοῦ Εὐαγγελίου πιστευσάντων Χριστιανῶν, καὶ τὴν κοινοδικαὴν εἰκονιζόντων πολιτείαν τῶν Μοναχῶν· ὅτι κἀνένας ἀπὸ αὐτοῦ δὲν ἔλεγε πῶς εἶναι τίποτε ἐδικόν του, ἀλλὰ τὰ πράγματα τοῦ καθ' ἑνὸς ἦσαν εἰς ὄλους κοινοδιάτικα. Διὰ τοῦτο, ὅσοι θέλουσι νὰ καλογηρεύσουσι, πρὸ τῆς καλογηρικῆς μὲν ἔχουσι τὴν ἀδειαν νὰ διαμοιράζουσι τὰ ὑπαρχοντά των εἰς ὅσα πρόσωπα δὲν ἐμποδίζουσι οἱ πολιτικοὶ νόμοι. (ἔχι δηλαδὴ εἰς αἰρετικούς κατὰ τὸν λ'. καὶ πθ'. Κερθαγ. οὔτε εἰς νόθους υἱούς. Πλὴν τὸ δωδέκατον μέρος τῆς περιουσίας αὐτῶν νὰ δίδωσιν εἰς αὐτοὺς, ὅταν ἔχουσι καὶ γνησίους παῖδας, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν) ἀφ' οὗ δὲ καλογηρεύσουσι, δὲν ἔχουσι πλέον τὴν ἀδειαν νὰ φροντίζουσι, ἢ νὰ μοιράζουσι αὐτὰ, ἀλλ' ὅλα τὰ ἐξουσιάζει (1) τὸ Μοναστήριον. Εἰ δὲ τινὰς μετὰ τὸ μονά-

ἀπὸ τὸ Μοναστήριον. Εἰ δὲ τινὰ δούλον ἀνάμεσα εἰς τοὺς τρεῖς χρόνους τῆς δοκιμῆς ζητεῖ νὰ κάμῃ πάλιν δούλον αὐτὸν, λέγων εἰς τοῦ ἔκλεψε πράγματα τινα καὶ τὰ ἐπῆγεν εἰς τὸ Μοναστήριον, ὁ ζητῶν αὐτὸν οὗτος δὲν πρέπει εὐκόλα νὰ τὸν παίρῃ, ἀλλὰ πρῶτον νὰ ἀποδείχῃ ὅτι εἶναι δούλος του, καὶ ὅτι τοῦ ἔκλεψε, καὶ ἔφυγε, καὶ ἔπειτα ἄς τὸν παίρῃ καὶ αὐτὸν καὶ τὰ πράγματα ὅπου ἔφερον εἰς τὸ Μοναστήριον· ὅχι καὶ ταῦτα νὰ ἀποδείξῃ δὲν ἔμπορεῖ, ὁ δὲ δούλος ἐφάνη σεμνὸς ἐκ τῆς ἀσκήσεως, κἂν καὶ ἀκόμη οἱ τρεῖς χρόνοι δὲν ἀπέρασαν, νὰ μὲν ἔν τῷ Μοναστηρίῳ, καὶ μετὰ τὴν τριετίαν νὰ γίνεται Μοναχός (παρὰ Φωτίῳ τίτλ. ιδ. κεφ. γ').) Καὶ τοῦτο δὲ σημειῶσαι. ὅτι τὸν διορισμὸν τοῦ παρόντος Κανόνος, καὶ ὁ Θεὸς ἀνωθεν παραλαβῶν ἐπεκύρωσεν. Ὁ γὰρ φανεῖς τῷ Παχωμίῳ Ἄγγελος εἶπεν αὐτῷ νὰ δοκιμάζῃ τρεῖς χρόνους τοὺς ἀρχαίους μὲ βαρείας ὑπηρεσίας, καὶ οὕτω νὰ κοινοδιάξῃ αὐτοὺς (δρα ἐν τῷ Λαυσαϊκῷ εἰς τὸν βίον τοῦ Παχωμίου). Ὅθεν πρέπει νὰ ἀκυρωθῆ ὁ διορισμὸς ὅπου κάμνει ἡ ρχγ'. Ἰουστινιανοῦ Νεαρὰ, ἧτις ἀφίνει εἰς τὸ χεῖρ τοῦ Ἠγουμένου τὸν χρόνον τῆς δοκιμασίας τοῦ μέλλοντος γενέσθαι Μοναχοῦ. Συμπεραίνεται δὲ καὶ τοῦτο ἐκ τοῦ Κανόνος τούτου, ὅτι, ὅποιοι ἀνάμεσα εἰς τρεῖς χρόνους δὲν γένη Μοναχὸς εὐρισκόμενος ἐν Μοναστηρίῳ, οὗτος παρανόμως εἰς τὸ ἐξῆς κατοικεῖ μὲ τοὺς ἐν τῷ Μοναστηρίῳ ἀδελφούς, καὶ πρέπει, ἢ νὰ γίνεται Μοναχός, ἢ νὰ ἀναχωρῇ.

(1) Συμφώνως μὲ τὸν παρόντα Κανὼνα θεοπίζει καὶ ἡ γ'. ἀτάξις τοῦ α. τίτλου τῶν Νεαρῶν (παρὰ Φωτίῳ τίτλ. ιδ.

κεφαλ. α.) λέγουσα· «πρέπει ὁ θέλων μονάσαι νὰ διοικῇ πρότερον τὰ πράγματά του, διότι ἀφ' οὗ ἔμῃ εἰς τὸ Μοναστήριον, συνακολουθοῦσι μὲ αὐτὸν καὶ τὰ ὑπαρχοντά του, κἂν ρητῶς τοῦτο δὲν εἴπῃ μὲ τὸ στόμα του, τὸ νὰ ὀρίξῃ δηλ. αὐτὰ τὸ Μοναστήριον. Ἡ δὲ ρχγ'. Νεαρὰ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, κειμένη εἰς τὸ δ'. βιβλίον τῶν Βασιλικῶν τίτλ. α. (παρὰ Φωτίῳ τίτλ. ιδ. κεφ. α.) διορίζει, ὅτι, ἐὰν ὁ καλογηρευθεὶς ἔχῃ παιδία, καὶ πρὸ τοῦ νὰ καλογηρευθῆ δὲν ἀφῆκε μερίδιον εἰς αὐτὰ, ἔμπορεῖ καὶ ἀφ' οὗ καλογηρευθῆ νὰ δώσῃ τὸ νόμιμον μέρος τῆς περιουσίας του ἀκαινοτόμητον εἰς αὐτὰ, νὰ συναριθμηταὶ ὅμως καὶ αὐτὸς εἰς τὴν διανομὴν αὐτῆν, ὡσάν ἓνα παιδίον. Θετίον, ἐὰν ἔχῃ τρία παιδία νὰ συναριθμηταὶ καὶ αὐτὸς, καὶ νὰ γίνωνται τέσσαρα, καὶ οὕτω νὰ μοιράζηται εἰς τέσσαρα ἡ περιουσία του. καὶ λαμβανόντων τῶν παιδίων τὸ ἐπιβάλλον μερίδιον αὐτῶν. ὁ πατὴρ αὐτῶν καὶ Μοναχὸς τὸ ἐδικόν του νὰ τὸ ἀφιερῶνῃ εἰς τὸ Μοναστήριόν του. Εἰ δὲ πρὸ τοῦ νὰ οἰκονομήσῃ τὴν περιουσίαν του, ἀποθάνῃ ἐν τῷ Μοναστηρίῳ, καὶ μετὰ τὸν θάνατόν του νὰ λαμβάνουν τὰ τέκνα του τὸ νόμιμον αὐτῶν μέρος, καὶ τὰ λοιπὰ νὰ κληρονομή τὸ Μοναστήριόν του. Ἡ μὲν οὖν Νεαρὰ αὕτη τοὺς παῖδας μόνον εἰσάγει κληρονόμους τοῦ μὴ οἰκονομήσαντος Μοναχοῦ τὴν περιουσίαν του, ὁ δὲ Ζωναρᾶς, ἀλλὰ καὶ ὁ Βαλσαμών, ἀναγκαίους κληρονόμους θέλουσι νὰ ᾖναι τοῦ ἀδιάθετου Μοναχοῦ καὶ οἱ γονεῖς. Φέρει δὲ ὁ Βαλσαμών εἰς μαρτυρίαν καὶ τὴν ρηθ. Νεαρὰν τοῦ Ἰουστινιανοῦ, κειμένην ἐν τῷ τίτλ. τοῦ γ' τίτλου τοῦ μέ. βιβλ., διορίζουσαν, πρῶτον μὲν νὰ γράφωνται κληρονόμοι

σαι φωραθῆ, ἤτοι φανερωθῆ, ὅτι ἐκράτησε κἀνένκ πρᾶγμα διὰ λόγου του, καὶ δὲν τὸ ἀφιέρωσεν εἰς τὸ κοινὸ-
βιον, τὸ μὲν πρᾶγμα αὐτὸ, ὅποτον καὶ ἂν ἦναι, νὰ τὸ παίρῃ ὁ Ἅγούμενος, ἢ ὁ κατὰ τὸπον Ἀρχιερεὺς, καὶ
πωλῶν αὐτὸ ἔμπροσθεν εἰς πολλοὺς διὰ τὸ ἀνύποπτον, νὰ τὸ διαμοιράζῃ εἰς πτωχοὺς· ὁ δὲ, κατὰ τὸν Ἀνα-
νίαν, ἱεροσουλῆσας αὐτὸ Μοναχὸς νὰ σωφρονίζεταί με τὸ πρέπον ἐπιτίμιον. Ταῦτα δὲ ὅπου ἐδιωρίσαμεν διὰ τοὺς
ἄνδρας Μοναχοὺς, πρέπει παρομοίως νὰ φυλάττωνται καὶ εἰς τὰς γυναῖκας Μοναχάς.

ΚΑΝΟΝ Ζ΄.

Πολλὰς τῶν Ἐπισκοπῶν ὀρώμεν καταπιπτούσας, καὶ ἀφανισμῶ τελείῳ κινδυνεύουσας
παραδίδοσθαι, ὅτι περ οἱ τούτων προσσηκότες τὴν περὶ αὐτῶν φροντίδα καὶ ἐπιμέλειαν εἰς
νεουργίας Μοναστηρίων καταναλίτκουσι, καὶ ταύτας διασπῶντες, καὶ τὸν σφετερισμὸν τῶν
εἰσόδων ἐκμηχανώμενοι, τὴν ἐκείνων ἐπαύξησιν πραγματεύονται. Ὀρίσεν οὖν διὰ τοῦτο ἡ
ἁγία Σύνοδος μηδενὶ τῶν Ἐπισκόπων ἐξεῖναι Μοναστήριον ἴδιον ἐπὶ καταλύσει τῆς ἰδίας Ἐ-
πισκοπῆς νεουργεῖν. Εἰ δὲ τις φωραθεῖ τούτο τολμῶν, αὐτὸν μὲν τῷ προσήκοντι ἐπιτιμίῳ
καθυπόβᾶλλεσθαι, τὸ δὲ νεουργηθὲν ὑπ' αὐτοῦ, ὡς μηδὲ τὴν ἀρχὴν Μοναστηρίου δίκαιον
ἀπηλειφός, ὡς ἰδιόκτητον τῷ Ἐπισκοπέῳ προσκυροῦσθαι· οὐδὲν γὰρ τῶν παρανόμως, καὶ
ἀτάκτως παρυφισταμένων, πρόκριμα τῶν κανονικῶς συνισταμένων ἀποφέρεσθαι δύναται.

Ἄποστολ. λή-
της δ'. κς', τῆς
ζ'. ια. ιβ'. τῆς
ἐν Αντιοχ. κδ'.
κς. τῆς ἐν Αγ-
κῦρ. ιε. τῆς ἐν
Γαγγ. ζ'. τῆς
ἐν Καρθ. λδ'.
μδ. Θεοφίλ. ι'.
Κυρίλ. β'.

οἱ παῖδες, εἰ δὲ παῖδες δὲν εἶναι, νὰ γράφονται οἱ γονεῖς. ἄλλους
δὲ τινὰς ἐκ πλαγίων συγγενεῖς δὲν ἀναγκάζονται νὰ κάμνουσι
κληρονόμους χωρὶς νὰ θέλουν. Ὅτι δὲ οἱ μονάσαντες ἀδιάθετοι
πρέπει νὰ ποιοῦσι κληρονόμους τοὺς υἱοὺς καὶ γονεῖς των, καὶ
μάλιστα τοὺς χρεῖαν ἔχοντας, τινὲς συνιστῶσιν ἀπὸ τὸν ιε. καὶ
ις'. τῆς ἐν Γάγγρα, διορίζοντας νὰ τρέφουσιν ἀλλήλους, καὶ νὰ
περιποιῶνται οἱ γονεῖς καὶ τὰ τέκνα. Ἐπισηραγίζει δὲ τὴν γνώ-
μην ταύτην καὶ ὁ ἐν Πατράσι μέγας Βαρσανούφιος, ἀποκρινόμε-
νος εἰς τὸν Ἅγούμενον τοῦ Μοναστηρίου τοῦ ἁγίου Σερίδου, Αἰ-
λιανὸν ὀνόματι, ὅτι ἔχει χρεὸς καὶ νὰ λαλῇ μερικαῖς φοραῖς εἰς
τὴν μητέρα του, καὶ νὰ τὴν βοηθῇ εἰς τὰς σωματικὰς ἀνάγκας
αὐτῆς. Τῇ δὲ γραφῇ σου (δηλ. τῇ μητρὶ σου) τὸν χρόνον τῆς
ζωῆς αὐτῆς ὑφειλέτης εἰ ἀπαξ λαλεῖν, καὶ ποιεῖν τὰς χρεῖας
αὐτῆς, εἴτε εἰς τὴν πόλιν θέλει εἶναι, εἴτε εἰς ταύτην τὴν κώ-
μην. Ταῦτα ὅπου λέγομεν, γίνονται, ὅταν οἱ γινόμενοι Μονα-
χοὶ ἔχουν πράγματα ἴδια πρὸ τοῦ νὰ μονάσουν, τὰ δὲ πράγματα
ἐκεῖνα ὅπου οἱ Μοναχοὶ ἀπέκτησαν ἐν ὀνόματι τοῦ Μοναστηρίου,
αὐτὰ δὲν εἶναι δίκαιον νὰ τὰ μοιράζουσι, οὔτε εἰς τὰ τέκνα των,
οὔτε εἰς τοὺς γονεῖς των, οὔτε εἰς ἄλλους των συγγενεῖς εἰς λό-
γον κληρονομίας (ἔξω μόνον ἂν τοὺς ἐλεήσουσι ὡς πτωχοὺς, καὶ
ὄχι ὡς συγγενεῖς), διατὶ εἶναι ἀφιερωμένα εἰς τὸν Θεόν. Καθὼς
γὰρ οἱ Ἐπίσκοποι καὶ οἱ Κληρικὸι ὡς λέγει ὁ μ'. τῆς ἐν Καρθαγ.
τὰ μετὰ τὴν Ἐπισκοπὴν καὶ τὸν Κλῆρον πράγματα ὅπου ἤθε-
λαν ἀποκτήσουσι πρέπει νὰ τὰ ἀφίνουσι εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν καὶ
τὴν Ἐκκλησίαν των, ἐπειδὴ ὡς κλέπται καὶ ἄρπαγες κατα-
δικάζονται, τοιουτοτρόπως, καὶ πολλῶ μᾶλλον οἱ Μοναχοὶ.
Ἐὰν δὲ ἀπὸ κληρονομίαν συγγενῶν ἀπέκτησαν οἱ Μοναχοὶ
πράγματα τινα, ἢ ἀπὸ φιλοτιμίαν ξεχωριστὴν καὶ ὄχι εἰς τὸ
ὄνομα δεδομένην τοῦ Μοναστηρίου, ἀπὸ αὐτὰ δύνανται μετὰ τὸ
μονάσαι νὰ ἀφίνουσι εἰς τοὺς συγγενεῖς των, ἀγκαλὰ καὶ ἀπὸ
αὐτὰ ἀκόμη πρέπει νὰ ἀφίνουσι εἰς τὸ Μοναστήριόν των, ὅν
τρόπον τοῦτο λέγει νὰ γίνεταί ἐπὶ τῶν Ἐπισκόπων καὶ Κληρι-
κῶν, ὁ ρηθεὶς τῆς ἐν Καρθαγῆν Κανῶν. Λέγει γὰρ ὁ νόμος ὅτι
ἀπὸ τὰ ὅμοια πρέπει νὰ κρῖνῃ τινὰς τὰ ὅμοια· ὅμοια δὲ κατὰ
τοῦτον, τὰ ἀπὸ τῶν Ἐπισκόπων καὶ Κληρικῶν ἀποκτηθέντα, ἐκ
τῆς Ἐπισκοπῆς καὶ Ἐκκλησίας των, ὅσον καὶ τὰ ἀπὸ τῶν Μο-
ναχῶν ἀποκτηθέντα ἐκ τοῦ Μοναστηρίου των. Σημειῶσαι δὲ
ὅτι ταῦτα πάντα ὅπου εἴπομεν διὰ τοὺς Μοναστηριακοὺς Καλο-

γήρους, νοοῦνται ἀπαρλλάκτως καὶ διὰ τοὺς Κελλιῶτας καὶ
Σκητιῶτας Μοναχοὺς. « Διαφορὰ γὰρ, φησὶν ὁ Βαλαμῶν, οὐκ ἔ-
στι Μοναχῶν, Κελλιῶτων, καὶ Μοναστηριακῶν, οὔτε ἀπὸ τοὺς
νόμους, οὔτε ἀπὸ τοὺς Κανόνας. » Λέγει δὲ καὶ ὁ Μέγας Βασι-
λειος (ὄρα κατὰ πλάτ. θ'.) ὅτι « ὁ θελῶν μονάσαι· πρέπει νὰ μὴ
καταφρονῇ τὰ πράγματά του, ἀλλὰ πάντα παραλαβὼν μετὰ ἀ-
κριβείας, ὡς ἀφιερωμένα λοιπὸν εἰς τὸν Θεόν, νὰ οἰκονομῇ αὐτὰ.
ἢ αὐτὸς μετὰ τὸ χεῖρι του, ἂν ἦναι εἰς τοῦτο ἔμπειρος, ἢ μετὰ ἄλλου
χερὶ δοκιμασμένου καὶ διαλεγμένου εἰς τὸ νὰ διοικῇ ταῦτα φρονί-
μως καὶ πιστῶς, ἢτοι νὰ τὰ διαμοιράζῃ εἰς τοὺς χρεῖαν ἔχοντας καὶ
πτωχοὺς. Διότι δὲν εἶναι χωρὶς κίνδυνον, οὔτε νὰ ἀφῖνῃ ταῦτα
εἰς τοὺς συγγενεῖς του, οὔτε νὰ τὰ διαμοιράζῃ μετὰ ὅποιον ἤθελε
τύχη. Ἐὰν δὲ οἱ συγγενεῖς, ἀγνώμονες ὄντες, μάχωνται καὶ κρα-
τοῦσι τὰ πράγματά του, αὐτὸς πρέπει μὲν νὰ τοὺς εἴπῃ ὅτι κά-
μνουσιν ἱεροσουλίαν, ὄχι ὁμοῦ καὶ νὰ τοὺς ἐγκαλῇ εἰς ἐξωτερικὰ
κριτήρια δι' αὐτὰ, ἐνθυμούμενος ἐκεῖνο ὅπου λέγει ὁ Κύριος· τῷ
θέλοντί σοι κριθῆναι, καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν, ἄφες αὐτῷ
τὸ ἰμάτιον » (καὶ ὄρα ὅλον τὸν κατὰ πλάτ. ὄρον αὐτοῦ τοῦ
Ἁγίου, χρῆσιμον ὄντα εἰς τὴν παρούσαν ὑπόθεσιν). Ἐν δὲ τῷ
ρπς'. κατ' ἐπιτομ. ὄρω λέγει, ὅτι, ἂν εἰς ἀνάγκην μεγάλην εὐ-
ρισκωνται οἱ συγγενεῖς τῶν Μοναχῶν νὰ μὴ κρατοῦν τίποτε ἀπὸ
τὰ πράγματά των, ἀλλὰ νὰ τὰ δίδουσι ὅλα εἰς αὐτοὺς, ἵνα μὴ πέ-
σωσιν εἰς τὴν τῆς ἱεροσουλίας καταδίκην. Δὲν πρέπει ὁμοῦ ταῦτα
νὰ ἐξοδεῶνται ἔμπροσθεν εἰς τοὺς ἔχοντας ταῦτα Μοναχοὺς,
ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ὑπερηφανεύωνται, πῶς τάχα φέρουσι τὰ πράγ-
ματά τους εἰς τὸ κοινόβιον καὶ τρέφουσι τοὺς ἄλλους, καὶ οἱ μὴ
ἔχοντες πτωχοὶ Μοναχοὶ ἐντρέπωνται ἀπὸ τοῦτο, ὡς μὴ ἔχον-
τες, ἀλλ' ὁ οἰκονόμος νὰ διοικῇ ταῦτα καθὼς ἤθελεν εὖρε εὐ-
λογον. Ταῦτα μὲν οἱ Κανόνες καὶ οἱ Ἅγιοι λέγουσιν. ἡμεῖς δὲ
βλέπομεν καὶ μετὰ τὴν καθημερινὴν δοκιμὴν ὅτι ὅσοι κληρονομοῦν
ἄσπρα, ἢ πράγματα ἄλλα καλογηρικὰ, πῦρ καιόμενον, κατὰ τὸν
Ἰωβ εἰπεῖν, ἐμβάζουσι μέσα εἰς τοὺς οἴκους των, καὶ κάμμιαν
προκοπὴν δὲν βλέπουσιν, ἀλλὰ πλοῦσοι ὄντες προτοῦ, πτωχό-
τατοι γίνονται. ὕστερον, καὶ καταντοῦν καὶ νὰ γένουσι ἐλεημοσύ-
νης ἄξιοι, ἐπειδὴ τὰ ἀφιερωμένα πράγματα τῷ Θεῷ, οἱ ἀφιερω-
μένοι τῷ Θεῷ πρέπει νὰ τὰ ἔχουσι, καὶ ὄχι οἱ τῷ κόσμῳ ἀφιερω-
μένοι κοσμητικῶς.

Ἑρμηνεία.

Ἐμποδίζει ὁ παρῶν κανὼν τὸ νὰ παραβλέπουσι μὲν τὰς κινδυνεύουσας ἀφανισθῆναι ἐπισκοπὰς τῶν οἱ ἐπίσκοποι, νὰ κτίζουσι δὲ ἐδικὰ τῶν μοναστήρια μὲ τὰ ἐξόδα τῶν πραγμάτων τῶν ἐπισκοπῶν. Ἐπειδὴ, καθὼς τὰ μοναστήρια δὲν εἶναι δίκαιον νὰ στεροῦνται τὰ πράγματά των, ἔτσι παρομοίως οὔτε αἱ ἐπισκοπαὶ, καὶ μάλιστα κινδυνεύουσαι· ὁποῖος δὲ ἐπίσκοπος ἤθελε τολμήσῃ νὰ κάμῃ μοναστήριον, αὐτὸς μὲν νὰ λαμβάνῃ τὸ πρέπον ἐπιτίμιον, τὸ δὲ νεόκτιστον μοναστήριον νὰ μὴ λαμβάνῃ ὅλως μοναστηρίου δίκαιον, ἤτοι νὰ μὴ διοικῆται ἐν ἐλευθερίᾳ καθ' ἑαυτὸ, ἀλλὰ νὰ γίνεταί ἰδιόκτητον ἀφιέρωμα τῆς ἐπισκοπῆς, ὡς διὰ τῶν ἐξόδων τῆς ἐπισκοπῆς οἰκοδομηθὲν, ἐπειδὴ τὰ παρανόμως γενόμενα δὲν βλάπτουσι, οὔτε ἀνατρέπουσι τὰ νομίμως γινόμενα καὶ κανονικῶς. Ὁ δὲ Βαλασμών λέγει, ὅτι, ἂν ἡ ἐπισκοπὴ δὲν ἔχῃ κίνδυνον, οὔτε βλάβην, δύναται ὁ ἐπίσκοπος ἐξ ἰδίων ἐξόδων (ἴσως δὲ καὶ ἐκ τῶν περισσευόντων ἐξόδων τῆς ἐπισκοπῆς) καὶ νὰ οἰκοδομῇ ἐκ θεμελίων, καὶ νὰ ἀνακαινίσῃ τὰ διαφθαρέντα μοναστήρια, καθὼς ὁ πατριάρχης Φώτιος ἐκ θεμελίων ἔκτισε τὴν τοῦ Μανουὴλ μονήν· ὁ πατριάρχης Ἀλέξιος, τὴν τοῦ Ἀλεξίου ὁ Θεοφύλακτος πατριάρχης, τὴν περιβόητον μονὴν τῶν Ρουφιανῶν, καὶ ἄλλοι ὁμοίως πατριάρχαι καὶ ἀρχιερεῖς (1). Ὅρα τὸν Ἀποστολικὸν λή.

ΚΑΝΟΝ Η'.

Ὁ θεὸς καὶ ἱερός τῶν Ἀποστόλων κανὼν τοὺς ἐκτέμνοντας ἑαυτοὺς αὐτοφονευτὰς κρίνει, καὶ ἱερεῖς μὲν ὄντας καθαιρεῖ, μὴ ὄντας δὲ, καὶ τῆς εἰς ἱερωσύνην προκοπῆς ἀπείργει. Δῆλον ἐντεῦθεν καθιστῶν, ὡς εἶπερ ὁ ἑαυτὸν ἐκτέμνων αὐτοφονευτὴς ἐστίν, ὁ ἕτερον ἐκτέμνων πάντως φονευτὴς ἐστί· θεὸς δ' ἂν τις τὸν τοιοῦτον δικαίως, καὶ τῆς δημιουργίας αὐτῆς ὑβριστῆν. Διὸ περ ὤρισεν ἡ ἁγία Σύνοδος ὡς, εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, εὐνουχιζων τινὰ ἐλεγχθεῖν, ἢ αὐτοχειρῆ, ἢ ἐξ ἐπιτάγματος, τοῦτον καθαιρέσει καθυποβάλλεσθαι, εἰ δὲ λαϊκὸς εἴη, ἀφορίζεσθαι· πλὴν εἰ μὴ που νόσημά τι περιπεσὼν, πρὸς ἐκτομὴν τοῦ πεπονητότος ἐκδιάζεται. Ὡς περ γὰρ ὁ τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου πρῶτος κανὼν, τοὺς ἐν νόσῳ χειρουργηθέντας οὐ κολάζει διὰ τὸ νόσημα, οὕτω καὶ ἡμεῖς οὔτε τοὺς ἱερεῖς ἐπιτάττοντας τοὺς νοσοῦντας εὐνουχιζεσθαι κατακρίνομεν, οὔτε μὴν τοὺς λαϊκοὺς, αὐτοχειρῆ πρὸς τὴν ἐκτομὴν χρωμένους, αἰτιώμεθα. Τοῦτο γὰρ ἰατρειάν τοῦ νοσήματος, ἀλλ' οὐκ ἐπιβουλήν τοῦ πλάσματος, ἢ τῆς πλάσεως ὑβριν λογιζόμεθα.

Ἑρμηνεία.

Καθὼς ὁ μὲν κβ'. Ἀποστολικὸς κανὼν προστάζει νὰ μὴ γίνεταί κληρικὸς ὁποῖος εὐνουχίσῃ τὸν ἑαυτὸν του, ὁ δὲ κγ'. τοὺς κληρικοὺς ὄντας καθαιρεῖ, ἐὰν εὐνουχισθοῦν ἀπὸ λόγου των, ὡς φονευτὰς τοῦ ἑαυτοῦ των, καὶ ὑβριστὰς τῆς δημιουργίας τοῦ Θεοῦ, οὕτω καὶ ὁ παρῶν κανὼν καθαιρεῖ μὲν τοὺς κληρικοὺς ἐκείνους, ὅπου, ἢ μὲ τὰ ἰδιά των χέρια ἢ μὲ προσταγὴν των εὐνουχίσουν τινὰ, ἀφορίζει δὲ τοὺς τοῦτο ποιήσαντας λαϊκοὺς. Εἰ δὲ πέσῃ τινὰς εἰς τοιοῦτον πάθος, διὰ τὸ ὅποιον ἀναγκάζεται νὰ εὐνουχισθῇ, τότε, οὔτε οἱ προστάξαντες τὸν εὐνουχισμὸν αὐτὸν ἱερεῖς καθαιροῦνται, οὔτε οἱ μὲ τὰ ἰδιά των χέρια εὐνουχίσαντες τὸν τοιοῦτον λαϊκοὶ ἀφορίζονται, ἐπειδὴ ὁ τοιοῦτος εὐνουχισμὸς αὐτῶν ἀποβλέπει εἰς ἰατρειάν τοῦ πάθους, καὶ ὄχι εἰς φόνον τοῦ ἀνθρώπου, ἢ εἰς ὑβριν τῆς φύσεως. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν κά'. Ἀποστολικὸν.

ΚΑΝΟΝ Θ'.

Τοῦ ἀποστολικοῦ καὶ θείου κανόνος, τοὺς ἱερεῖς τύπτειν ἐπιχειροῦντας πιστοὺς ἀμαρτήσαντας, ἢ ἀπίστους ἀδικήσαντας, καθαιρέσει καθυποβάλλεσθαι διοριζομένου, οἱ τὸν οἰκεῖον ἀποθεραπεύειν μηχανώμενοι θυμὸν, καὶ τὰς ἀποστολικὰς διατάξεις παραχαράσσοντας, τοὺς αὐτοχειρῆ τύπτοντας ἐξειλίψασι, μῆτε τοῦ κανόνος τι τοιοῦτον ὑποσημαίνοντος, μῆτε τοῦ ὀρθοῦ λόγου τοῦτο νοεῖν ἐπιτρέποντος. Μάταιον γὰρ ὡς ἀληθῶς καὶ λίαν ἐπισφαλὲς τὸν αὐτοχειρῆ μὲν, ἐν τῷ τύπτειν τρίς, ἢ τετράκις πλήξαντα, καθαιρεῖσθαι, ἀδείας δὲ διδομένης, τύπτειν ἐξ ἐπιτάγματος, τὸν ἀπηνῶς καὶ μέχρι θανάτου τὴν τιμωρίαν ἐπαύξοντα, παρορᾶσθαι ἀτιμώρητον. Δι' ὅπερ τοῦ κανόνος τὸ, τύπτειν ἀπλῶς κολάζοντος, καὶ ἡμεῖς οὕτω συμφηριζόμεθα. Χρὴ γὰρ τὸν τοῦ Θεοῦ

(1) Κατὰ τῶν Ἐπισκόπων ὅπου κτίζουσι ἀπὸ ἄσπρα ἀδικίας, οὕτω γράφει ὁ ἅγιος Ἰσιδώρος· «Κτίσεις, ὡς φασιν, Ἐκκλησίαν ἐν Πηλοσσίῳ λαμπρὰν μὲν τοῖς μηχανήμασι, πονηροὺς δὲ ἐπιτηδεύμασι, χειροτονιῶν τιμήμασι, καὶ ἀδικίαις, καὶ ὑβρεσι, καὶ πηνήτων ἐκπαιδεύμασι, καὶ πτωχικοῖς δαπανήμασι, οὐδὲν ἐστίν ἕτερον, ἢ οἰκοδομεῖν Σιών ἐν ἀσπράσι, καὶ Ἱερουσαλήμ ἐν ἀδικίαις.

Ὁ χρῆζει δὲ Θεὸς ἐξ ἀλλοτρίων θυσιῶν παῦσαι τοίνυν κτίζων καὶ ἀδικίων, ἵνα μὴ εἰς ἐλεγχόν σου ὁ οἶκος ἐπὶ Θεοῦ εὐρεθῇ, μετέωρος μὲν ἰσάμενος, καταβοῶν δὲ σου αἰώνια» (ἐπιστολ. λζ'. Εὐσεβίῳ Ἐπισκόπῳ). Καὶ ὁ Ἀββακούμ δὲ φησιν· «Οὐαὶ ὁ οἰκοδομῶν πόλιν ἐν ἀσπράσι» (β'. 12).

ιερέα, καὶ διδασκαλίαις, καὶ νοουθεσίαις, ἔσθ' ὅτε δὲ, καὶ τοῖς ἐκκλησιαστικαῖς ἐπιτιμίαις, τὸν ἀτακτοῦντα παιδαγωγεῖν, ἀλλὰ μὴ ταῖς μάστιξι καὶ ταῖς πληγαῖς εἰς τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων ἐπιπηδᾶν. Εἰ δὲ τινες εἴεν παντελῶς ἀνυποτακτοῦντες, καὶ τῷ σωφρονισμῷ τῶν ἐπιτιμιῶν μὴ ὑπέκοντες, τούτους διὰ τῆς πρὸς τοὺς κατὰ τόπον ἄρχοντας ἐγκλήσεως, οὐδεὶς κωλύει σωφρονίζεσθαι. Καὶ γὰρ ὁ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐ. κανὼν, τοὺς θορύβους καὶ στάσεις τῇ Ἐκκλησίᾳ παρεισάγοντας, διὰ τῆς ἐξωθεν χειρὸς ἐκάνονισεν ἐπι-
στρέφεσθαι.

Ἑρμηνεία.

Ἐπεὶ δὴ μερικοὶ ἱερωμένοι παρεξηγοῦντες τὸν κζ'. ἀποστολικὸν κανόνα, ὅστις καθαιρεῖ τοὺς ἱερωμένους, ὅπου κτυποῦν πιστὸν ἢ ἄπιστον, λέγουσιν· ὅτι ὁ κανὼν καθαιρεῖ μόνον ἐκείνους ὅπου κτυπήσουν μὲ τὸ ἴδιόν των χέρι καὶ ὄχι ἐκείνους, ὅπου διὰ προσταγῆς των βάλλουν ἄλλους καὶ κτυπήσουν τινὰ, θέλοντες μὲ τὴν παρεξήγησιν αὐτὴν νὰ ἱατρεύσουν τὸν ἄλλογον αὐτῶν θυμὸν. Ἄτοπον εἶναι, λέγει ὁ παρὼν κανὼν, τὸ νὰ νομίσωμεν, ὅτι οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι ἐπρόσταξαν νὰ καθαιρηθῆται μὲν ὁ ἱερωμένος ὅπου μὲ τὸ χέρι του κτυπήσῃ τρεῖς, θετέον, ἢ τέσσαρες φοραὶς, νὰ μὴ παιδεύεται δὲ ἐκεῖνος ὅπου βάλλῃ ἄλλους νὰ κτυπήσουν τινὰ σκληρότατα καὶ μέχρι θανάτου. Ὅθεν, ἐπειδὴ ὁ ἀποστολικὸς κανὼν ἀπλῶς καὶ ἀδιορίστως λέγει νὰ καθαιοῖσθαι ὅστις κτυπήσῃ τινὰ, εἴτε μὲ τὸ χέρι του, εἴτε ἄλλους βάλλῃ, καὶ ἡμεῖς παρομοίως μὲ αὐτὸν διορίζομεν. Διότι οἱ ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ πρέπει νὰ παιδεύουν τοὺς ἀτάκτους μὲ νοουθεσίας καὶ συμβουλὰς, κἄποτε δὲ καὶ μὲ τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἐπιτίμια, ἀφορισμοὺς δηλαδὴ, ἢ ἀναθεματισμοὺς, ὅταν μὲ τὰς συμβουλὰς δὲν πείθωνται, καὶ ὄχι νὰ πηδοῦν ἐπάνω εἰς τοὺς ἀνθρώπους μὲ ταῖς ξυλικαῖς. Εἰ δὲ οὔτε μὲ τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἐπιτίμια τινες σωφρονίζονται, εἶναι ἄδεια νὰ τοὺς παραδίδουν εἰς τοὺς ἐξωτερικοὺς ἄρχοντας διὰ νὰ τοὺς παιδεύουν. Καθὼς καὶ ὁ ἐ. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ διορίζει νὰ σωφρονίζωνται μὲ τῶν ἀρχόντων τὸ χέρι οἱ τὴν Ἐκκλησίαν ταραττοντες. Ἀνάγνωθι τὸν ρηθέντα κζ'. ἀποστολικόν.

KANON I.

Οἱ τοῖς πάθεσιν ἑαυτοὺς ἐκδότους παραστήσαντες, οὐ μόνον τὴν ἀπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων τιμωρίαν οὐ φρίττουσιν, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν ἐκείνων κατορχεῖσθαι τετολμήκασι. Στρεβλοῦσι γὰρ ἑαυτοὺς, καὶ πρὸς τὸ ἐμπαθεῖς αὐτῶν ἀποκιδηλεύουσι τοῦ θελήματος. Ἴνα τῇ φιλοτιμίᾳ τῆς ἐμπαθείας, κατὰ τὸν θεολόγον Γρηγόριον, μὴ μόνον ἀνεύθυνον αὐτοῖς ἦ τὸ κακὸν, ἀλλὰ καὶ θεῖον νομίζοιτο. Τὸν γὰρ Ἀποστολικὸν κανόνα τὸν λέγοντα, σκευὸς χρυσοῦν, ἢ ἀργυροῦν ἁγιασθὲν, ἢ ὀθόνην, μηδεὶς ἐτι εἰς οικίαν χρῆσιν σφετερίζεσθω. Παράνομον γάρ. Εἰ δὲ τις φωραθεῖ ἐπιτιμᾶσθω ἀφορισμῷ· τοῦτον οὖν εἰς οικίαν συνηγορίαν τῶν ἑαυτῶν παρανομημάτων ἐκλαμβάνοντες, οὐ φασὶ δεῖν καθαιρέσεως ἀξίους κρίνεσθαι τοὺς τὴν σεβασμίαν τῆς ἁγίας τραπέζης ἐνδυτὴν εἰς οικεῖον χιτῶνα, ἢ ἕτερόν τι τῶν ἀμφίων μετασχηματίζοντας. Οὐ μὴν, ἀλλ' οὐδὲ τοὺς τὸ ἅγιον ποτήριον. Ὡ τῆς ἀσεβείας! ἢ τὸν σεπτὸν δίσκον, ἢ τὰ τούτοις παραπλήσια εἰς ἴδιαν ἐκδαπανῶντας χρεῖαν, ἢ καταχραίνοντας! Ὁ γὰρ Κανὼν φησι, τοὺς εἰς τοῦτο περιπίπτοντας, ἀφορισμῷ καθυποβάλλεσθαι, ἀλλ' οὐ καθαιρέσει ἐδικαίωσεν. Ἀλλὰ τίς ἂν ἀνάσχοιτο τῆς τοιαύτης παραποιήσεως καὶ δυσσεβείας τὸ μέγεθος; τοῦ γὰρ Κανόνος τοῖς τὸ μόνον ἁγιασθὲν εἰς χρῆσιν, ἀλλ' οὐκ εἰς τελείαν ἀρπαγὴν σφετεριζομένοις, τὸν ἀφορισμὸν ἐπιπέμποντος, αὐτοὶ τοὺς καθαρπάζοντας καὶ ἱεροσυλοῦντας τὰ τῶν Ἁγίων ἅγια ἐλευθεροῦσι τῆς καθαιρέσεως, καὶ τοὺς εἰς βρωμάτων ὑπηρεσίαν, ὅσον γε τῇ ὑφ' ἑαυτῶν κρίσει, τοὺς σεβασμίους δίσκους, ἢ τὰ ἱερὰ Ποτήρια καταμολύναντας, ἀκαθαιρέτους εἰσάγουσι, καίτοι φανεροῦ καθεστηκότος τοῦ μιάσματος, καὶ δῆλον ὂν, ὡς, τὰ τοιαῦτα πράττοντες, οὐ μόνον καθαιρέσει, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐσχάτης δυσσεβείας τῷ ἐγκλήματι περιπίπτουσι. Διὸ περ ὤρισεν ἡ ἁγία Σύνοδος (τοὺς τὸ ἅγιον Ποτήριον, ἢ τὸν δίσκον, ἢ τὴν λαβίδα, ἢ τὴν σεβασμίαν ἐνδυτὴν, καὶ τὸν λεγόμενον ἀέρα, ἢ ἀπλῶς (1) τοὺς ἐν τι τῶν ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ ἱερῶν καὶ ἁγίων σκευῶν, ἢ ἀμφιασμάτων, εἰς ἴδιον κέρδος ὑφαρπάζοντας, ἢ εἰς χρῆσιν ἀποχρωμένους ἀνίερον), παντελεῖ καθαιρέσει καθυποβάλλεσθαι. Τὸ μὲν γὰρ, ἐστὶ βεβηλῶσαι, τὸ δὲ, συλῆσαι τὰ ἅγια. Τοὺς μέντοι τὰ ἐξωθεν τοῦ θυσιαστηρίου ἀφιερωμένα σκευή, ἢ ἀμφια, εἰς χρῆσιν ἀνίερον ἑαυτοῖς, ἢ ἐτέρῳ παρέχοντας, τούτους ὁ Κανὼν ἀφορίζει, καὶ ἡμεῖς συναφορίζομεν· τοὺς δὲ παντελῶς ὑφαρπάζοντας, τῇ τῶν ἱεροσύλων καταδίκη καθυποβάλλομεν.

Ἑρμηνεία.

Κατὰ τὸν ογ'. Κανόνα τῶν Ἀποστόλων, τὸν ἀφορίζοντα ἐκείνους ὅπου μεταχειρισθῶν εἰς ὑπηρεσίαν κοινὴν καὶ ἀνίερον ἱερὸν σκευὸς, ἢ ἄμφιον, τινὲς παρεξηγοῦντες ἔλεγον· ὅτι δὲν εἶναι καθαιρέσεως ἀξιοὶ οἱ τὸ ἐν-

(1) Τὸ διὰ μέσου τοῦτο, οὔτε ἐν τοῖς ἐκδομένοις τύπῳ Κανόνων εὐρίσκειται, οὔτε μὴν ὁ Ζωναρᾶς καὶ Βαλσαμῶν, ἐν τῇ τοῦ Κανόνος ἱσπανικῆς τούτου βίβλου ἐπισημασάντων. Εἰδείχθη δὲ ὅτι τὰς ἔχον ἐν πολλοῖς χειρογράφοις Κωδίκειν, ἔργους ὀρθογράφου καὶ καλλιγράφου χειρὸς.

δυμα τῆς ἁγίας Γραπέζης, ὑποκάμισον, ἢ ἄλλο ἱμάτιον ἐδικόν τους κατασκευάζοντες, ἢ τὸ ἅγιον Ποτήριον, καὶ τὸν σεπτὸν δίσκον καὶ τὰ ἄλλα θειότατα σκεύη τὰ ἐν τῷ βήματι εἰς τὴν χρείαν αὐτῶν ἐξοδιάζοντες ἢ μολύνοντες μὲ ἀνίερρον μεταχειρίσιν, ἐπειδὴ οἱ Ἀπόστολοι ἀφορίζουσι μόνον τοὺς ποιῶντας ταῦτα, καὶ ὄχι καθαίρουσι. Διορίζει λοιπὸν ὁ παρὼν Κανὼν, ὅτι οἱ ταῦτα λέγοντες, στρεβλοῦσι τὸν Ἀποστολικὸν Κανόνα, καὶ κατὰ τὰ πάθη αὐτῶν τοῦτον παρερμηνεύουσι. Διὸ ἂν ὁ Κανὼν ἀφορίζῃ ἐκείνους, ὅπου ὄχι ἀρπάσου, ἀλλὰ μόνον μεταχειρισθῶν εἰς κοινὴν ὑπηρεσίαν τὰ ἔξω τοῦ βήματος ἁγιασθέντα μόνον σκεύη μὲ τὴν εἰς τὸν ναὸν ἀφιέρωσιν, πῶς δὲν εἶναι ὑπεύθυνοι, ὄχι μόνον εἰς καθαίρεσιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐσχάτην δυσσέβειαν ἐκεῖνοι ὅπου καὶ ἀρπάσου, καὶ μὲ κοινὰς καὶ ἀκαθάρτους χρήσεις καταμολύνουν αὐτὰ τὰ Ἅγια τῶν ἁγίων, Ποτήρια, λέγω, καὶ θεῖους δίσκους, καὶ ἄλλα ὁμοῖα, διὰ μέσου τῶν ὁποίων ἐπιτελοῦνται τὰ φοβερὰ καὶ φρικτὰ Μυστήρια; Λοιπὸν ὁποῖος Ἰερωμένος ἀρπάσῃ τὰ ἐν τῷ ἁγίῳ θυσιαστηρίῳ εὑρισκόμενα ἅγια σκεύη καὶ ἄμφια, ἢ τὰ μεταχειρισθῆ εἰς ὑπηρεσίαν ἀνίερρον, οὗτος παντελῶς νὰ καθαίρεται, ἐπειδὴ ἡ ἀρπαγὴ αὕτη εἶναι (διὰ τὰ εἰποῦμεν ἔτσι) ἁγιοσυλία (ἣτις μεγαλητέρα εἶναι ἀπὸ τὴν ἀπλῶς ἱεροσυλίαν)· ἡ δὲ ἀνίερρος αὕτη ὑπηρεσία εἶναι βεβήλωσις καὶ μολυσμὸς τῶν ἁγίων. Τοὺς δὲ τὰ ἔξω τοῦ ἁγίου βήματος εὑρισκόμενα σκεύη ἢ ἄμφια μεταχειριζόμενοι εἰς ὑπηρεσίαν κοινὴν ἐδικὴν των, ἢ εἰς ἄλλους τὰ δίδουν διὰ τὰ μεταχειρισθῶν ἐκεῖνοι, καὶ ὁ Κανὼν τῶν Ἀποστόλων, καὶ ἡμεῖς ἀφορίζομεν (1) τοὺς δὲ μὲ τελεότητα ταῦτα ἀρπάζοντας, εἰς τὴν κατὰ δίκην τῶν ἱεροσούλων ὑποβάλλομεν. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν οἶ'. αὐτὸν Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΙΑ'.

Ἀποστ. ς'. π.ά.
πγ'. τῆς δ'.
γ'. ζ'. τῆς ζ'.
ι. τῆς ἐν Καρθ.
ιγ'.

Τοὺς Πρεσβυτέρους ἢ Διακόνους, κοσμικὰς ἀρχὰς ἢ φροντίδας ἀναδεχομένους, ἢ τὰς ἐν τοῖς οἴκοις τῶν ἀρχόντων λεγομένας κουρατορείας, οἱ Θεῖοι καὶ ἱεροὶ Κανόνες καθαιρέσει καθυποβάλλουσι. Τοῦτο οὖν καὶ ἡμεῖς ἐπικυροῦντες, καὶ περὶ τῶν λοιπῶν τῶν ἐν τῷ Κλήρῳ κατειλεγμένων διορίζομεθα, ὡς εἴ τις αὐτῶν κοσμικὰς ἀρχὰς μεταχειρίζοιτο, ἢ τὰς ἐν τοῖς τῶν ἀρχόντων οἴκοις, ἢ προαστείαις λεγομένας κουρατορείας ἀναδέχοιτο, τοῦτον τοῦ οικείου Κλήρου ἐκδιώκεσθαι. Οὐδεὶς γὰρ δύναται κατὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἀυτόλεκτον καὶ ἀψεudesτάτην φωνὴν «οὐσὶ κυρίως δουλεύειν». [Ματθ. ς'. 24. Λουκᾶς ις'. 13].

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν Κανὼν ὄχι μόνον τοὺς ἐντὸς τοῦ βήματος ἱερωμένους, ὡς οἱ λοιποὶ Κανόνες διορίζουσι, ἀλλὰ καὶ ὄλους τοὺς ἔξω τοῦ βήματος Κληρικούς ἐμποδίζει ἀπὸ τὸ νὰ λαμβάνουσι κοσμικὰ ἀξιώματα καὶ κουρατορείας, ἢτοι ἐπιστάσις καὶ φροντίδας, τόσο μὲσ εἰς τὰ ὁσπήτια τῶν ἀρχόντων, ὅσον καὶ εἰς τὰ τσεφιλίκια αὐτῶν. Ὅποιος δὲ ἐξ αὐτῶν τοῦτο ἤθελε κάμει, νὰ διώκεται ἀπὸ τὸν Κλήρον του, ἐπειδὴ, κατὰ τὸ λόγιον τοῦ Κυρίου· οὐδεὶς δύναται δυοὶ κυρίως δουλεύειν. Ὅρα καὶ τὸν ς'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΙΒ'.

Ἀποστολ. λ.ά.
τῆς δ'. ιγ' τῆς
ς'. νθ'. τῆς δ.
καὶ β'. ιβ'. ιγ'.
ιδ'. ιε'. τῆς ἐν
Γάγ. ς'. τῆς
ἐν Καρθ. ι. εβ'.
τῆς ἐν Ἀντι-
οχ. ε'. τῆς ἐν
Λαοδ. νη'.

Τῆς ἁγίας καὶ Οἰκουμενικῆς ἑκτῆς Συνόδου, τοὺς ἐν τοῖς εὐκτηρίοις οἴκοις ἔνδον οἰκίας οὔσι, λειτουργοῦντας ἢ βαπτίζοντας Κληρικούς παρὰ γνώμην τοῦ Ἐπισκόπου, καθαιρέσει καθυποβαλλούσης, καὶ ἡμεῖς τοῦτο συμφηρίζομεθα. Τῆς γὰρ ἁγίας Ἐκκλησίας ὀρθοτομούσης, καὶ τὸν ἀληθῆ πρεσβευούσης καὶ ἐκδικούσης λόγον, καὶ τὸ σεμνὸν τῆς πολιτείας συντηρούσης τε καὶ ἐκδιδασκούσης, (2) ἀπηχῆς καὶ ἀνόσιον, παραχωρεῖν τοὺς ἀπαιδευσίαν συζῶντας, εἰς τὰς οικείας ὑποδουμένους, τὴν ταύτης εὐταξίαν διασπᾶν, καὶ πολλῆς ταραχῆς καὶ σκανδάλων ἀποπληροῦν. Διόπερ ἡ νῦν ἱερὰ καὶ θεοσυνέργητος Σύνοδος, τῆς Οἰκουμενικῆς καὶ ἁγίας ς'. Συνόδου συμφωνούσα, ἀποκεκληρωμένους εἶναι τοὺς ἐν τοῖς εὐκτηρίοις οἴκοις ἔνδον οἰκίας οὔσι λειτουργοῦντας, διωρίσατο, τῆς ἀποκληρώσεως δηλονότι παρὰ τοῦ κατὰ τὸν τόπον Ἐπισκόπου αὐτοῖς ἀπονεμηθείσης. Εἰ δὲ τινες παρὰ τούτους, τοῦ Ἐπισκόπου μὴ εὐδοκούντος, εἰς τὰς οικείας ἐμπίπτοντες, ἄπτεισθαι τῆς λειτουργίας ἀποτολμῶσι, τούτους μὲν καθαιρεῖσθαι, τοὺς δὲ τῆς αὐτῶν κοινωνίας μετασχόντας, τῷ ἀφορισμῷ καθυποβάλλεσθαι.

(1) Δῆλον δὲ εἶναι ὅτι οἱ λαμβάνοντες τὰ ἱερὰ ταῦτα, καὶ εἰς κοινὴν ὑπηρεσίαν ἐδικὴν των ἢ ἄλλων μεταχειριζόμενοι, νοοῦνται κατὰ τὸ σιωπώμενον ὅτι καὶ ἐπιστρέφουσιν αὐτὰ πάλιν εἰς τὸν ναόν· οἱ γὰρ μὴ ἐπιστρέφοντες, κἄν καὶ αὐτοὶ οἱ ταῦτα ἀφιέρωσαντες ἦναι, καὶ κύριοι τοῦ ναοῦ, ὡς ἱερόσυλοι καταχρῶνται,

κατὰ τὸν Ἀνανίαν καὶ τὴν Σάππειραν.

(2) Σημειῶσαι· ὅτι ἐν ἄλλοις Κώδικεσιν οὐχ εὑρίσκεται ἡ περίοδος αὕτη, ἢτοι τὸ σεμνὸν τῆς πολιτείας συντηρούσης τε καὶ ἐκδιδασκούσης.

Ἑρμηνεία.

Σύμφωνος εἶναι ὁ παρὼν Κανὼν μὲ τὸν λα΄. τῆς ς΄. Συνόδου, τὸν ὁποῖον ἐξηγήσαμεν, καὶ ὅρα τὴν ἑρμηνείαν ἐκεῖ. Τοῦτο δὲ μόνον προστιθέασιν οἱ πατέρες τῆς παρούσης Συνόδου, ὅτι ἐκεῖνοι ὅπου μέλλουν νὰ λειτουργῶν εἰς τοὺς εὐκτηρίους οἴκους ἀνεγκαινιάστους, τοὺς ὄντας μέσα εἰς ὁσπήτια, πρέπει νὰ ᾔναι διωρισμένοι, καὶ ξεχωρισμένοι εἰς τοῦτο ἀπὸ τὸν κατὰ τόπον Ἀρχιερέα. Εἰ δὲ καὶ ᾔθελαν τολμήσει νὰ λειτουργήσουν εἰς τοὺς εὐκτηρίους αὐτοὺς ἄλλοι τινὲς Ἱερωμένοι, μὴ ὄντες διωρισμένοι εἰς τοῦτο ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα, αὐτοὶ μὲν νὰ καθαιρῶνται, οἱ δὲ συγκοινωνήσαντες εἰς τοῦτο μὲ αὐτοὺς λαϊκοὶ νὰ ἀφορίζωνται. Ὅρα καὶ τὸν λα΄. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΙΓ΄.

Τὰς τῶν αἰρετικῶν ζιζανίων ἐπισποράς ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ ὁ παμπόνηρος καταβαλλὼν, καὶ ταύτας ὄρων τῇ μαχαίρᾳ τοῦ πνεύματος ἐκτεμνομένας προρρίζους, ἐφ' ἑτέραν ἤλθε μεθοδείας ὁδὸν, τῇ τῶν σχισματικῶν μανίᾳ τὸ Χριστοῦ Σῶμα μερίζειν ἐπιχειρῶν. Ἀλλὰ καὶ ταύτην αὐτοῦ τὴν ἐπιβουλήν ἡ ἅγια Σύνοδος ἀναστέλλουσα παντελῶς ὤρισε τοῦ λοιποῦ, ἵνα εἴτε Πρεσβύτερος, εἴτε Διάκονος ὡς δῆθεν ἐπὶ ἐγκλήμασι τισι τοῦ οἰκείου κατεγνωκῶς Ἐπισκόπου, πρὸ συνοδικῆς διαγνώσεως καὶ ἐξετάσεως, καὶ τῆς ἐπ' αὐτῷ τελείας κατακρίσεως ἀποστῆναι τολμήσοι τῆς αὐτοῦ κοινωνίας, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν ταῖς ἱεραῖς τῶν λειτουργιῶν εὐχαῖς, κατὰ τὸ παραδεδομένον τῇ Ἐκκλησίᾳ μὴ ἀναφέρου τοῦτον, ὑποκεῖσθαι καθαιρέσει, καὶ πάσης ἱερατικῆς ἀποστερεῖσθαι τιμῆς. Ὁ γὰρ ἐν Πρεσβυτέρου τάξει τεταγμένος καὶ τῶν Μητροπολιτῶν ἀρπάζων τὴν κρίσιν, καὶ πρὸ κρίσεως αὐτὸς κατακρίνων, ὅσον τὸ ἐπ' αὐτῷ τὸν οἰκεῖον πατέρα καὶ Ἐπίσκοπον, οὗτος οὐδὲ τῆς τοῦ Πρεσβυτέρου ἐστὶν ἄξιος τιμῆς ἢ ὀνομασίας. Οἱ δὲ τούτῳ συνεπόμενοι, εἰ μὲν τῶν ἱερωμένων εἰέν τινες, καὶ αὐτοὶ τῆς οικείας τιμῆς ἐκπιπτέτωσαν, εἰ δὲ Μοναχοί, ἢ λαϊκοί, ἀφορίζεσθωσαν παντελῶς τῆς Ἐκκλησίας, μέχρις ἂν τὴν πρὸς τοὺς σχισματικούς συνάφειαν διαπτύσαντες πρὸς τὸν οἰκεῖον ἐπιστραφεῖεν Ἐπίσκοπον.

Ἀποστ. λα΄. τῆς δ΄. ιη΄. τῆς ς΄. λα. λδ΄. τῆς δ. καὶ β΄. ιβ΄. ιδ΄. ιε΄. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐ. τῆς ἐν Γάγγ. ς΄. τῆς ἐν Καρθ. ι. ια΄. ξ΄.

Ἑρμηνεία.

Ὅσον μὲ τοὺς αἰρετικούς, ὅσον καὶ μὲ τοὺς σχισματικούς, ἐπιχειρεῖ ὁ διάβολος νὰ διαμερίσῃ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἤτοι τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο ὁ παρὼν Κανὼν διορίζει, ὅτι ὁποῖος Πρεσβύτερος ἢ Διάκονος χωρισθῶν ἀπὸ τὴν συγκοινωνίαν τοῦ Ἐπισκόπου των, καὶ τὸ ὄνομά του δὲν μνημονεύουσι κατὰ τὸ σύνηθες, πρὸ τοῦ νὰ ἐξετάσῃ ἡ Σύνοδος τὰ ἐγκλήματά του, καὶ νὰ τὸν καταδικάσῃ· οὗτοι μὲν νὰ καθαιρῶνται, ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἄξιοι νὰ ἔχουν τὸ ἀξίωμα καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Πρεσβυτέρου καὶ Διακόνου οἱ τὸν κατὰ πνεῦμα πατέρα αὐτῶν Ἐπίσκοπον κατακρίνοντες, καὶ τὴν κρίσιν τῶν Μητροπολιτῶν προαρπάζοντες· οἱ Μητροπολίται γὰρ καὶ ὅχι οἱ Κληρικοί κρίνουσι τοὺς Ἐπισκόπους· οἱ δὲ συνακολουθοῦντες μὲ τοὺς τοιοῦτους, ἀποστάτας, Πρεσβυτέρους καὶ διακόνους, εἰ μὲν εἶναι ἱερωμένοι, ἄς καθαιρῶνται, εἰ δὲ Μοναχοὶ καὶ λαϊκοί, ἄς ἀφορίζωνται, ὅχι καὶ μόνον ἀπὸ τὰ θεῖα Μυστήρια, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, ἕως ὅτου μισήσουν αὐτοὺς, καὶ μὲ τὸν ἐδικὸν τους Ἐπίσκοπον (1). Ὅρα καὶ τὸν λα΄. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΙΔ΄.

Εἰ τις Ἐπίσκοπος, ἐγκλήματος πρόφασιν ποιούμενος κατὰ τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου, πρὸ συνοδικῆς διαγνώσεως ἀποστῆσθαι ἑαυτὸν τῆς πρὸς αὐτὸν κοινωνίας, καὶ μὴ ἀναφέρει τὸ ὄνομα αὐτοῦ, κατὰ τὸ εἰθισμένον ἐν τῇ θεῖᾳ μυσταγωγίᾳ. τοῦτον ὤρισε ἡ ἅγια Σύνοδος καθηρημένον εἶναι, εἰ μόνον ἀποστάς τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου σχίσμα ποιήσοι· δεῖ γὰρ ἕκαστον τὰ οικεῖα μέτρα γινώσκειν καὶ μήτε τὸν Πρεσβύτερον καταφρονεῖν τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου, μήτε τὸν Ἐπίσκοπον τοῦ ἰδίου Μητροπολίτου.

Ἀποστ. λα΄. τῆς δ΄. ιη΄. τῆς ς΄. λα. λδ΄. τῆς δ. καὶ β΄. ιβ΄. ιγ΄. ιε΄. τῆς ἐν Ἀντιοχ. ἐ. τῆς Γάγγ. ς΄. τῆς ἐν Καρθ. ι. ια΄. ξβ΄.

Ἑρμηνεία.

Παρομοίως μὲ τὸν ἀνωτέρω Κανὼνα καθαιρεῖ καὶ ὁ παρὼν Κανὼν τοὺς Ἐπισκόπους ἐκείνους ὅπου χωρισθῶν ἀπὸ τὴν συγκοινωνίαν τοῦ Μητροπολίτου των, καὶ τὸ ὄνομά του δὲν μνημονεύουσι κατὰ τὸ σύνηθες· διότι οὔτε ὁ Πρεσβύτερος πρέπει νὰ καταφρονῇ τὸν Ἐπίσκοπόν του, οὔτε ὁ Ἐπίσκοπος τὸν Μητροπολίτην του. Ὅρα καὶ τὸν λα΄. Ἀποστολικόν.

(1) Ὅρα καὶ τὸν α΄. τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ὅπου τοὺς παρασυναγωγούς μὲ ἀργίαν μόνον πατερεύει προσωρινῶν τῆς Ἰερωσύνης.

ΚΑΝΟΝ ΙΕ'.

Τὰ ὀρισθέντα περὶ Πρεσβυτέρων καὶ Ἐπισκόπων καὶ Μητροπολιτῶν, πολλῶ μᾶλλον ἐπὶ Πατριαρχῶν ἀρμόζει. Ὡστε εἴ τις Πρεσβύτερος ἢ Ἐπίσκοπος, ἢ Μητροπολίτης τολμήσοι ἀποστῆναι τῆς πρὸς τὸν οἰκεῖον Πατριάρχην κοινωνίας, καὶ μὴ ἀναφέρουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ κατὰ τὸ ὄρισμένον καὶ τεταγμένον, ἐν τῇ θείᾳ Μυσταγωγίᾳ, ἀλλὰ πρὸ ἐμφανείας συνοδικῆς καὶ τελείας αὐτοῦ κατακρίσεως σχίσμα ποιήσοι· τοῦτον ὤρισεν ἡ ἅγια Σύνοδος πάσης ἱερατείας παντελῶς ἀλλότριον εἶναι εἰ μόνον ἐλεγχθεῖη τοῦτο παρανομήσας. Καὶ ταῦτα μὲν ἐσφράγιζται τε καὶ ὠρίσται περὶ τῶν προφάσει τινῶν ἐγκλημάτων τῶν οἰκείων ἀφισταμένων προέδρων, καὶ σχίσμα ποιούντων καὶ τὴν ἔνωσιν τῆς Ἐκκλησίας διασπώντων. Οἱ γὰρ δι' αἵρεσιν τινα παρὰ τῶν ἁγίων Συνόδων, ἢ Πατέρων, κατεγνωσμένην, τῆς πρὸς τὸν πρόεδρον κοινωνίας ἑαυτοὺς διαστέλλοντες, ἐκεῖνου δηλονότι τὴν αἵρεσιν δημοσίᾳ κηρύττοντος, καὶ γυμνῇ τῇ κεφαλῇ ἐπ' Ἐκκλησίας διδάσκοντος, οἱ τοιοῦτοι οὐ μόνον τῇ κανονικῇ ἐπιτιμῆσει οὐχ ὑπόκεινται πρὸ συνοδικῆς διαγνωσεως ἑαυτοῦς τῆς πρὸς τὸν καλούμενον Ἐπίσκοπον κοινωνίας ἀποτειχίζοντες, ἀλλὰ καὶ τῆς πρεπούσης τιμῆς τοῖς ὀρθοδόξοις ἀξιοθήσονται. Οὐ γὰρ Ἐπισκόπων, ἀλλὰ ψευδεπισκόπων καὶ ψευδοδιδασκάλων κατέγνωσαν, καὶ οὐ σχίσματι τὴν ἔνωσιν τῆς Ἐκκλησίας κατέτεμον, ἀλλὰ σχισμάτων καὶ μερισμῶν τὴν Ἐκκλησίαν ἐσπούδασαν ρύσασθαι.

Ἑ ρ μ η ν ε ἰ α.

Ἐκεῖνα ὅπου οἱ ἀνωτέρω Κανόνες ἐδιώρισαν περὶ Ἐπισκόπων καὶ Μητροπολιτῶν, τὰ αὐτὰ διορίζει, καὶ πολλῶ μᾶλλον, ὁ παρῶν Κανὼν, περὶ Πατριαρχῶν, λέγων ὅτι, ὅστις Πρεσβύτερος, ἢ Ἐπίσκοπος, ἢ Μητροπολίτης ἤθελε χωρισθῆ ἀπὸ τὴν συγκοινωνίαν τοῦ Πατριάρχου αὐτοῦ, καὶ δὲν μνημονεύῃ τὸ ὄνομα αὐτοῦ κατὰ τὸ σύνηθες (ὁ Μητροπολίτης δηλ. μόνος· ὁ γὰρ Πρεσβύτερος τοῦ Ἐπισκόπου του τὸ ὄνομα μνημονεύει, ὁ δὲ Ἐπίσκοπος τοῦ Μητροπολίτου του) πρὸ τοῦ νὰ φανερώσων τὰ κατὰ τοῦ Πατριάρχου αὐτῶν εἰς τὴν Σύνοδον, καὶ παρὰ τῆς Συνόδου αὐτὸς νὰ κατακριθῇ· οὗτοι, λέγω, πάντες νὰ καθαίρωνται παντελῶς, οἱ μὲν Ἐπίσκοποι καὶ Μητροπολίται, πάσης Ἀρχιερατικῆς ἐνεργείας, οἱ δὲ Πρεσβύτεροι, πάσης Ἱερατικῆς. Πλὴν ταῦτα μὲν νὰ γίνωνται, ἐὰν διὰ ἐγκλήματα τινα, πορνείαν θετέον, ἱεροσυλίαν καὶ ἄλλα, χωρίζωνται οἱ Πρεσβύτεροι ἀπὸ τοῦς Ἐπισκόπους των, οἱ Ἐπίσκοποι ἀπὸ τοῦς Μητροπολίτας των, καὶ οἱ Μητροπολίται ἀπὸ τοῦς Πατριάρχας των (1)· ἐὰν δὲ οἱ ρηθέντες πρόεδροι ἦναι αἰρετικοὶ, καὶ τὴν αἵρεσιν αὐτῶν κηρύττουσι παρησιαῖα (2), καὶ διὰ τοῦτο χωρίζονται οἱ εἰς αὐτοὺς ὑποκείμενοι, καὶ πρὸ τοῦ νὰ γένη ἀκόμη συνοδικὴ κρίσις περὶ τῆς αἵρέσεως ταύτης, οἱ χωριζόμενοι αὐτοὶ, ὅχι μόνον διὰ τὸν χωρισμὸν δὲν καταδικάζονται, ἀλλὰ καὶ τιμῆς τῆς πρεπούσης, ὡς ὀρθόδοξοι, εἶναι ἄξιοι, ἐπειδὴ, ὅχι σχίσμα ἐπροξένησαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μὲ τὸν χωρισμὸν αὐτὸν, ἀλλὰ μᾶλλον ἠλευθέρωσαν τὴν Ἐκκλησίαν ἀπὸ τὸ σχίσμα καὶ τὴν αἵρεσιν τῶν ψευδεπισκόπων αὐτῶν. Ὅρα καὶ τὸν λα'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΟΝ ΙΓ'.

Διὰ τὰς φιλονεικίας τε καὶ ταραχὰς τὰς ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ συμβαινούσας, καὶ τοῦτο ὀρίσαι ἀναγκαῖόν ἐστι. Τὸ μηδεὶν τρόπῳ Ἐπίσκοπον καταστῆναι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἧς ἔτι ὁ προσετώς ζῆ, καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ συνίσταται τιμῇ, εἰμὴ αὐτὸς ἐκὼν τὴν Ἐπισκοπὴν παραιτήσεται. Χρὴ γὰρ πρότερον τὴν αἰτίαν τοῦ μέλλοντος τῆς Ἐπισκοπῆς ἐκδιώκεσθαι, κανονικῶς ἐξεταζομένην, εἰς πέρας ἄγεσθαι, εἰθ' οὕτω μετὰ τὴν αὐτοῦ καθαίρεσιν, ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν προβιβάζεσθαι. Εἰ δὲ τις τῶν Ἐπισκόπων ἐν τῇ ἰδίᾳ συνιστάμενος τιμῇ, μήτε παραιτεῖσθαι βούλοιο, μήτε τὸν οἰκεῖον ποιμένειν λαὸν, ἀλλὰ τῆς οἰκείας ἀποστάς Ἐπισκοπῆς, ὑπὲρ τὸ ἐξάμνηνον ἐν ἐτέρῳ διατρίβει τόπῳ, μήτε Βασιλικῶ προστάγματι κατεχόμενος, μήτε ταῖς τοῦ οἰκείου Πατριάρχου λειτουργίαις ὑπηρετούμενος, μήτε μὴν, ὑπὸ νόσου χαλεπῆς τε, καὶ ἀκινήσιαν ἐμποιοῦσης παντελῆ συνεχόμενος. Ὁ τοιοῦτος οὖν ὁ κατὰ μηδεμίαν τῶν εἰρημένων προφάσεων κωλυόμενος, τῆς οἰκείας ἀφιστάμενος Ἐπισκοπῆς, καὶ ὑπὲρ τὸν ἐξαμνηνιατὸν χρόνον ἐν ἐτέρῳ διατρίβων τόπῳ, τῆς τοῦ Ἐπισκόπου τιμῆς τε, καὶ ἀξίας ἀλλοτριωθήσεται παντελῶς. Τὸν γὰρ τῆς ἐμπιστευθείσης αὐτῷ καταμελοῦντα ποιμένης, καὶ ἐν ἐτέρῳ ὑπὲρ τὸ ἐξαμνηνιατὸν χρόνον τριβοῦντα τόπῳ, ὤρισεν ἡ ἅγια Σύνοδος, καὶ τῆς Ἀρχιερωσύνης, δι' ἧς ποιμαίνειν ἐτάχθη, παντελῶς ἀλλότριον καθεστάναι, καὶ εἰς τὸν αὐτοῦ τῆς Ἐπισκοπῆς τόπον ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ καταλέγεσθαι.

(1) Ἀγχαλὰ καὶ ὁ λα'. Ἀποστολικ. ἀνεύθυνον κρίνη καὶ τὸν χωριζόμενον, ἐὰν γνωρίζῃ αὐτὸν καὶ ἄδικον.

(2) Ἀπὸ τὸν λόγον τοῦτον τοῦ Κανόνος φαίνεται ὅτι δὲν πρέπει

τινάς νὰ χωρίζεται, κατὰ τὸν Βαλαμῶνα, ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπον του, ἐὰν αὐτὸς ἔχη μὲν κάμμιναν αἵρεσιν, τὴν φυλάττει ὁμως εἰς τὸ κρυπτόν καὶ δὲν τὴν κηρύττει· τυχὸν γὰρ αὐτὸς πάλιν ἀφ'

Ἄποσ. λδ'. τῆς δ'. ιθ'. τῆς ς'. λδ'. λδ'. τῆς δ'. καὶ β'. ιβ'. γ'. ιδ'. τῆς ἐν Ἀντιοχ. ε'. τῆς ἐν Γάγ. ς'. τῆς ἐν Καρθ. ι. ια'. εβ'.

Ἄπο. νη. τῆς ς'. ιθ'. π'. τῆς Σαρθικ. ια'. τῆς Καρθ. οβ'. πδ'. πς'. ρλδ'. ρλδ'. ρλγ'. Πέτρ. ι. Νύσσης ις'. Κυρ. ιλλ. ε.

Ἑ ρ μ η ν ε ί α.

Διορίζει ὁ παρῶν κανὼν, ὅτι νὰ μὴ χειροτονῆται Ἐπίσκοπος εἰς ἐπαρχίαν, τῆς ὁποίας ὁ Ἐπίσκοπος ἀκόμη ζῆ, καὶ εἰς τὴν Ἀρχιερατικὴν ἀξίαν ἀκόμη εὐρίσκεται. Σιάνδαλα γὰρ τοῦτο καὶ ταραχὰς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν προξενεῖ, ἔξω μόνον ἀν θεληματικῶς ὁ Ἐπίσκοπος παραιτήσῃ τὴν Ἐπισκοπὴν του (διὰ τινὰ κωλυτικὴν κρυπτὴν ἀφορμὴν δηλαδὴ, περὶ οὗ ὄρα τὴν Ἐπιστολὴν τῆς γ'. Συνόδου) (1)· ἐὰν δὲ Ἐπίσκοπος τινὰς διὰ ἐγκλήματά του ᾗναι ἀξίος νὰ διωχθῆ ἀπὸ τὴν Ἐπισκοπὴν του, πρῶτον πρέπει νὰ ἐξετάζωνται συνοδικῶς τὰ ἐγκλήματα ταῦτα, καὶ νὰ καθαιρηθῆ, μετὰ ταῦτα δὲ νὰ γίνεταί εἰς αὐτὴν ἄλλος Ἐπίσκοπος. Ἀνίσως δὲ τινὰς Ἐπίσκοπος μῆτε θελήσῃ νὰ παραιτηθῆ, μῆτε νὰ ποιμαίνῃ τὸν λαὸν του, ἀλλὰ διατρίβει ἔξω τῆς ἐπαρχίας του περισσότερον ἀπὸ ἕξ μῆνας (2), χωρὶς νὰ ἐμποδίζεται οὔτε ἀπὸ Βασιλικὴν προσταγὴν, οὔτε ἀπὸ ὑπηρεσίας τοῦ Πατριάρχου (3), οὔτε ἀπὸ κάμμιν δεινὴν ἀσθένειαν, ἀκίνητον ποιούσαν αὐτόν· ὁ τοιοῦτος καλούμενος καὶ μὴ ὑποστρέφων, ἀλλ' ἀμελῶν τὸ ἐμπιστευθὲν αὐτῷ ποίμνιον, νὰ καθαιρηθῆ παντελῶς ἀπὸ τὴν Ἀρχιερατικὴν ἀξίαν, καὶ ἀντὶ αὐτοῦ νὰ χειροτονῆται ἄλλος ἐπίσκοπος. Ὅρα δὲ, ὅτι ὁ παρῶν κανὼν εἰπὼν ἀνωτέρω ἔξω μόνον ἀν θεληματικῶς παραιτήσῃ ὁ ἐπίσκοπος τὴν ἐπισκοπὴν του, παρακάτω ὡσὰν νὰ ἐπιδιορθῶνῃ τοῦτο, λέγει, ὅτι διὰ ἐγκλήματα πρέπει νὰ ἐκβάλλεταί ὁ Ἐπίσκοπος ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν του, καὶ ὄχι ἀπλῶς μὲ θεληματικὴν παραίτησιν διὰ ραθυμίαν ἢ καὶ ἀπραγμοσύνην του, εἰμὴ διὰ τινὰ, ὡς εἶπομεν, κρυπτὴν καὶ κωλυτικὴν ἀφορμὴν.

Σ υ μ φ ω ν ε ί α.

« Συμφώνως μὲ τὸν παρόντα καὶ ὁ ζς'. τῆς ἐν Καρθαγ. διορίζει λέγων, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀφαιρηθῆ ἡ Ἐπισκοπὴ ἀπὸ κανένα ἐπίσκοπον πρὸ τοῦ νὰ λάβῃ ἔκδοσιν ἢ κατ' αὐτοῦ κρίσις. Ὁ δὲ δ'. τῆς ἐν Σαρδικ. ἐμποδίζει τὸ νὰ γίνεταί ἄλλος ἐπίσκοπος εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν τοῦ καθαιρεθέντος ἐπισκόπου, πρὸ τοῦ νὰ ἀποφασίσῃ περὶ τούτου ὁ Ρώμης, ἵνα μὴ ὦσιν ἐν τῇ αὐτῇ πόλει δύο ἐπίσκοποι· ὅπερ παράνομόν ἐστὶ καὶ ἐμποδισμένον ἀπὸ τὸν ἡ. τῆς α. καὶ ιβ'. τῆς δ'. » Ὅρα καὶ τὸν νή. Ἀποστολικὸν καὶ τὸν π'. τῆς ζ'.

KANON 12'.

Ἐν πᾶσι τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας φροντίζοντες, καὶ τοῦτο ὀρίσαι ἀναγκαῖον ἐθέμεθα, ὥστε τοῦ λοιποῦ μηδένα τῶν λαϊκῶν, ἢ μοναχῶν, ἀθρόον εἰς τὸ τῆς Ἐπισκοπῆς ὕψος ἀνάγεσθαι, ἀλλὰ τοῖς ἐκκλησιαστικῶς βαθμοῖς ἐξεταζόμενον πρότερον, οὕτω τῆς Ἐπισκοπῆς τὴν χειροτονίαν ὑποδέχεσθαι. Εἰ γὰρ καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἀπὸ τῶν λαϊκῶν ἢ Μοναχῶν τινες, ἀπαιτούσης χρείας, παραυτικά τιμῆς ἄξιοι γεγόνασιν Ἐπισκοπῆς, ἀρετῇ τε διαπρέψαντες, καὶ τὰς κατ' αὐτοὺς Ἐκκλησίας ὑψώσαντες, ἀλλὰ τό γε σπάνιον οὐ νόμον τῆς Ἐκκλησίας τιθέμενοι, ὀρίζομεν τοῦ λοιποῦ μηκέτι τοῦτο γίνεσθαι, εἰ μὴ κατὰ λόγον ὁ χειροτονούμενος τῶν ἱερατικῶν προέλθοι βαθμῶν, ἐν ἐκάστῳ τάγματι τὸν νενομισμένον χρόνον ἀποπληρῶν.

Ἀποστολ. π'. τῆς α. β'. τῆς ἐν Λαοδ. γ'. τῆς ἐν Σαρδικ. ι. τῆς ἐν Νεοκαισαρ. ιβ'. Κυρίλλ. δ'.

Ἑ ρ μ η ν ε ί α.

Ἐμποδίζει ὁ παρῶν Κανὼν τὸ νὰ ἀναδιβάλλεταί τινὰς εἰς τὸ ὕψος τῆς Ἀρχιερωσύνης, ἢτοι νὰ χειροτονῆται Ἀρχιερεὺς ἀπὸ λαϊκοῦς, ἢ Μοναχοῦς, πρὸς ψηφισθῆ εἰς τοῦτο, ἀλλὰ πρῶτον μὲν νὰ χειροτονῆται κατὰ τάξιν εἰς κάθε βαθμὸν τῆς Ἱερωσύνης, Ἀναγνώστης δηλαδὴ, Ὑποδιάκονος, Διάκονος καὶ Πρεσβύτερος, δεύτερον δὲ νὰ μένῃ ἀρκετὸν καιρὸν (4) εἰς τὸν κάθε ἕνα βαθμὸν· καὶ μετὰ ταῦτα, ἐὰν ἀξίος εὐρεθῆ νὰ χειροτο-

ἑαυτοῦ μετὰ ταῦτα νὰ διορθωθῆ.

(1) Τοῦτο φαίνεται νὰ τὸ λέγῃ ὁ Κανὼν διὰ τὸν ἄγιον Φώτιον, ὡς Πατριαρχεῦσαντα, ζώντος ἐτι τοῦ Πατριάρχου Ἰγνατίου, ὡς εἶπομεν ἐν ἀρχῇ, ἀγκαλὰ καὶ πολλότατοι ἄλλοι Ἀρχιερεῖς καὶ Πατριάρχαι, ζώντων τῶν προκατόχων αὐτῶν ἐτι, ἐχειροτονήθησαν, καὶ ὄρα τὸν Δοσίθεον σελ. 123. ἐν τῇ Δωδεκαβίβλῳ. Παράνομον ὄμως τὸ τοιοῦτο, καὶ παρὰ Κανόνας ἐστὶ, καὶ διὰ τοῦτο οὐ μιμητέον.

(2) Λοιπὸν πρέπει νὰ ἀκυρωθῆ ἡ α'. διάταξις τοῦ πρώτου τίτλου τῶν Νεαρῶν, ἣτις ἐστὶ Νεαρὰ Ἰουστινιάνειος ζζ'. κατὰ τὸν Βαλαμῶνα (παρὰ Φωτίῳ τίτλ. η'. Κεφ. β'). ἡ διορίζουσα ὅτι νὰ ἀποβάλλεταί τῆς Ἐπισκοπῆς ὁ Ἐπίσκοπος ὅπου λείψῃ ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν του, ὄχι περισσότερον ἀπὸ ἕξ μῆνας, καθὼς διορίζει ὁ παρῶν Κανὼν. ἀλλὰ περισσότερον ἀπὸ ἕνα χρόνον. Ἀλλὰ καὶ ἡ προσταγὴ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ, ἡ διορίζουσα νὰ ἐκβάλλωνται μόνον ἀπὸ τὸν ξένον τόπον, ἐν ᾧ διατρίβουσιν ὑπὲρ τοὺς

ἕξ μῆνας οἱ Ἀρχιερεῖς, καὶ ὄχι νὰ διώκωνται ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν των· ἐπειδὴ, ὡς εἶπομεν ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς βίβλου, πρέπει νὰ ἀκυροῦνται οἱ ἐναντιούμενοι εἰς τοὺς Κανόνας πολιτικοὶ νόμοι, ὡς αὐτοὶ πάλιν οὗτοι τοῦτο θεσπίζουσιν. Ἡ ζ'. δὲ διάταξις τοῦ α'. τίτλου τῶν Νεαρῶν, διορίζουσα ὅτι ὁ οἰκονόμος τῶν τῆς Ἐπισκοπῆς πραγμάτων δὲν πρέπει νὰ δίδῃ ἔξοδα εἰς τὸν Ἐπίσκοπον ὅπου πολὺν καιρὸν λείπῃ ἀπὸ τὴν Ἐπισκοπὴν του, μάλιστα ἔχει τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχύν. Ἀφίνω νὰ λέγω ὅτι κατὰ τὸν ια. καὶ ιβ'. τῆς Σαρδικῆς, καὶ τὸν π'. τῆς ζ'. τρεῖς ἐβδομάδας μόνον συγχωρεῖται νὰ λείπῃ ὁ Ἐπίσκοπος ἀπὸ τὴν Ἐπαρχίαν του.

(3) Ὅστε καὶ ὁ Βασιλεὺς, καὶ ὁ Πατριάρχης, κανονικῶς δύνανται νὰ ἐμποδίσουν τὸν Ἐπίσκοπον νὰ μὴ ὑπάγῃ εἰς τὴν Ἐπαρχίαν του, καὶ ὑπὲρ τοὺς ἕξ μῆνας.

(4) Ἐξήτησάν τινες πόσον καιρὸν πρέπει νὰ μένῃ τινὰς εἰς τὸν κάθε βαθμὸν, καὶ εἶπον, ἄλλοι μὲν ὅτι ἑπτὰ ἡμέρας, συν-

νηναι και επίσκοπος. Διότι, άγκαλά και μερικοί έως της σήμερον έν καιρῷ ανάγκης, από λαϊκούς και Μοναχούς έγιναν παρευθός 'Επίσκοποι (δηλαδή χωρίς να κάμουν πρότερον τόν συνήθη και διωρισμένον καιρόν εις κάθε βαθμόν της 'Ιερωσύνης), οίτινες και άξιο: έφάνησαν, και με άρετάς έλαμψαν, και τας έπαρχίας αυτών έδίδασαν (1): άλλ' όμως, τδ μερικόν και σπάνιον, και έν καιρῷ ανάγκης γινόμενον, νόμος καθολικός εις την 'Εκκλησίαν δεν γίνεται (καθώς τούτο αυτό λέγει και δ Θεολόγος Γρηγόριος, και ή β'. πράξις της έν τη άγια Σοφία Συνόδου, λέγουσα, «τα σπάνια άγαθά ού δύνανται: νόμος είναι τοις πολλοίς»). 'Οθεν τούτο από της σήμερον και εις τδ έξής να μη γίνεται: άνάγνωθι και τόν π'. 'Αποστολικόν.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΤΗ ΑΓΙΑ ΣΟΦΙΑ ΣΥΣΤΑΣΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Η άγια Σύνοδος ή έν τῷ δεξιῷ μέρει τῶν κατηχομένων της μεγάλης 'Εκκλησίας, ήτοι της άγιας Σοφίας, συγκροτηθεσα (2), γέγονεν έν έτει μὲν τῷ από Χριστοῦ 879· έν τῷ 13 δὲ έτει της βασιλείας Βασιλείου τοῦ Μακεδόνα, Πατέρων έν αὐτῇ δυντων 383 (3), από τούς δποίους υπερέχοντες ήσαν δ, τε άγιώτατος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Φώτιος, Πέτρος δ Προσβύτερος Καρδηνάλης και τοποτηρητής τοῦ Πάπα 'Ιωάν-

γοντες τούτο από τόν περι 'Ιερωσύνης λόγον τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου, άλλοι δὲ οτι τρεῖς μήνας, φέροντες μαρτυρίαν από τήν ριβ'. Νεαρὰν τοῦ 'Ιουστινιανοῦ: άόριστος όμως κατά άκριθείαν έστιν, έπειδή ή έν Σαρδικῇ κατά τὸν ε'. αὐτῆς Κανόνα διορίζει, τόσον δηλ. όσοσ είναι άρετός να άποδείξη και τήν πίστιν, και τήν καλοκάγαθίαν τῶν τρόπων, και τήν στερρότητα της γνώμης τοῦ χειροτονουμένου. 'Αλλά μήν, ή πίστις και ή γνώμη, άλλων μὲν δεικνύεται εις ολιγώτερον καιρόν, και άλλων εις περισσότερον: λοιπόν και δ καιρός αὐτῶν είναι άδηλος. Πρέπει όμως να άπερνᾷ εις κάθε βαθμόν, όχι ολιγώτατος καιρός. κατά τήν αὐτήν Σαρδικῆν, άλλα και μακρότατος.

(1) 'Οποιοι έστάθησαν οί από λαϊκούς χειροτονθέντες 'Αρχιερείς και Πατριάρχαι. 'Ο Νεκτάριος, δ 'Αμβρόσιος, δ Ταράσιος, δ Νικηφόρος, και αὐτός δ τότε παρὼν τῇ Συνόδῳ ιερὸς Φώτιος, διὰ τόν όποιον και μόνον φαίνεται να έδιώρισεν ή Σύνοδος τόν παρόντα Κανόνα. Εί γάρ και τούτο έποίησεν δ θεός Φώτιος, άποδέλων εις τδ παράδειγμα τοῦ Ταρασίου, και Νικηφόρου, και 'Αμβροσίου, έκατηγορεῖτο όμως διὰ τούτο από τούς Ρωμαίους. 'Από τούτους δὲ, δ μὲν Ταράσιος, και Νικηφόρος, και Φώτιος, από λαϊκῶν έπροδιδάσθησαν, δ δὲ Νεκτάριος και 'Αμβρόσιος, και από κατηχομένων έτι, οίτινες εὐθὺς όπού έβαπτίσθησαν, και τούς κατά τάξιν της 'Ιερωσύνης βαθμούς έλαβον, δ μὲν Νεκτάριος Κωνσταντινουπόλεως, όπό της δευτέρας Οικουμενικῆς Συνόδου, δ δὲ 'Αμβρόσιος όπό τοῦ έν Μεδιολάνοις Κλήρου και λαοῦ, Μεδιολάνων 'Αρχιερεῦς, άνεδίχθησαν. 'Ορα δὲ και τόν Δοσίθειον έν τῷ προοίμ. τοῦ τόμου της Χαράς (σελ.

ς'), όπου λέγει οτι δ Φώτιος έγραψε πρὸς τόν Νικόλαον Ρώμης, πῶς αὐτός έκαμε και έγεινεν δ Κανὼν οὔτος εις τήν παρούσαν Σύνοδον, διὰ συμφωνίαν τῶν δύο 'Εκκλησιῶν Κωνσταντινουπόλεως και Ρώμης, και διὰ να άσκήωση από τδ μέσον κάθε πέτραν σκανδάλου.

(2) Περὶ ταύτης της Συνόδου έλάλησεν δ άγιος Μάρκος δ 'Εφέσου, διαλεγόμενος με τόν 'Ιουλιανόν έν τη ς'. συνελεύσει της έν Φλωρεντία Συνόδου. Καθαρώτερα δὲ λαλεῖ περι αὐτῆς έν τη περι πίστεως όμολογία οὔτως: «'Αποδέχομαι και άσπάζομαι πρὸς ταις ειρημέναις έπτά Συνόδοις, και τήν μετ' αὐτάς άθροισθείσαν έπι τοῦ εὔσεβοῦς Βασιλείου βασιλέως Ρωμαίων, και τοῦ άγιωτάτου πατριάρχου Φωτίου, τήν και οίκουμενικῆν ογδόην όνομασθείσαν.» κτλ. (παρὰ τῷ 'Αντιπάπῃ σελ. 172 και σελ. 734 της Δωδεκαβίβλου), πλην και με όλον όπου αὐτη ώνομάσθη οίκουμενικῆ ογδόη κοινῶς. όμως παρὰ πάντων εξενίκησε να έπονομάζεται: «Σύνοδος ή έπι Φωτίου» (έπρεπε δὲ μάλλον να έπονομάζεται υπὲρ Φωτίου, καθ' οτι και άλλαι έπι Φωτίου έγένοντο, ως εἴπομεν), με τδ να μη εξεδόθη έν αὐτῇ καινός όρος περι δόγματος, καθὼς συνέθη εις τας άλλας έπτά οίκουμενικάς, ως εἴπομεν εις τα προλεγόμενα της α. συνόδου.

(3) Τόσοι γάρ άπαριθμούνται έν τοις πρακτικοίς της αὐτῆς συνόδου τοις περιεχόμενοις έν ζ'. πράξειν έν τῷ β'. τόμῳ τῶν συνοδικῶν (σελ. 929.), άλλοι δὲ 405 λέγουσιν, ως δ Δοσίθειος, προστιθείς και τούς εικοσιδύο (ή εικοστρεῖς) έν Ρώμῃ υπογράφαντας εις τήν άποκατάστασιν τοῦ ιεροῦ Φωτίου.

νου, σὺν Παύλῳ, καὶ Εὐγενίῳ (1), Ἡλίας Πρεσβύτερος τοποτηρητῆς τοῦ Ἱεροσολύμων Θεοδοσίου, Κοσμάς Πρεσβύτερος ἀποκρισιάρχιος Μιχαὴλ τοῦ Ἀλεξανδρείας, Βασίλειος Ἐπίσκοπος Μαρτυρουπόλεως καὶ τοποτηρητῆς Θεοδοσίου Ἀντιοχείας· ἐγένετο δὲ ἡ Σύνοδος αὕτη κυρίως μὲν, ἵνα παύσῃ τὰ σκάνδαλα ὅπου ἠκολούθησαν μετὰ τὸ τῶν Ἀνατολικῶν καὶ Δυτικῶν περὶ τῆς Βουλγαρίας (2), ἀκολουθῶς δὲ καὶ ἵνα ἐνωθῶσιν οἱ σχισθέντες Ἐπίσκοποι διὰ τὴν ἐκβολὴν τοῦ Ἰγνατίου καὶ χειροτονίαν τοῦ Φωτίου. Αὕτη τοιγαροῦν, ἀνακηρύξασα τὴν ἀγίαν καὶ Οἰκουμενικὴν Ζ΄ Σύνοδον, ὡς ἀληθῶς οὖσαν Οἰκουμενικὴν, καὶ μὲ τὰς ἄλλας ἐξ Οἰκουμενικὰς συναριθμήσασα, καὶ πάντας τοὺς μὴ συναριθμοῦντας αὐτὴν ἀναθεματίσασα (ἦσαν γὰρ τινες τοιοῦτοι ἐν τῇ Γαλίᾳ), ἀπεδέξατο τὸν ἀγιώτατον Φώτιον καὶ ὡς ἔνομον καὶ κανονικὸν ἀνεκήρυξε Πατριάρχην, καὶ τὰς κατὰ Φωτίου γενομένας ἐν Ρώμῃ καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει Συνόδους ἀπεκήρυξε καὶ ἐξωτράκισε. Ταῦτα δὲ ποιήσασα, καὶ ἐν τῇ ς' καὶ ζ' πράξει αὐτῆς ὀρθῶς καὶ εὐσεβῶς δόξασα, ἵνα τὸ ἅγιον Σύμβολον τῆς πίστεως μὲν ἀκαινοτόμητον, καὶ ἀπαρασάλευτον εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ κατ' ἐκείνου ὅπου ἤθελε τολμήσῃ νὰ προσθέσῃ, ἢ νὰ ἀφαιρέσῃ τι ἀπ' αὐτοῦ, φρικτὰ ἀναθέματα ἐκφωνήσασα, καὶ τοὺς παρόντας τρεῖς κανόνες ἐξέδωκεν ἐν τῇ ε' πράξει αὐτῆς, ἀναγκαίους ὄντας εἰς τὴν τῆς ἐκκλησίας εὐταξίαν καὶ κατάστασιν, τοὺς ὁποίους ἅπασα ἡ καθ' ἡμᾶς ἀγία ἐκκλησία ὡς γνησίους ἐδέχθη καὶ δέχεται, καθὼς οἱ ἐξηγηταὶ τῶν ἱερῶν κανόνων κοινῶς ἅπαντες δηλοῦσι καὶ βεβαιόουσι. Καὶ δὴ, καὶ αὐτὸ τὸ νομικὸν τοῦ Φωτίου (3).

(1) Ἀπὸ τούτους, οἱ μὲν δύο, ὁ Παῦλος καὶ Εὐγένιος, ἦσαν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπεσταλμένοι πρὸ τοῦ, ὑπὸ Ἰωάννου, διὰ τὴν ἐπαρχίαν τῆς Βουλγαρίας, ὁ δὲ Πέτρος ἀπεστάλη τότε εἰς τὴν σύνοδον, μεθ' οὗ ἔστειλεν ὁ Ἰωάννης τῷ Φωτίῳ ἀρχιερατικὴν στολὴν, ὡμοφρόνιον, στιχάριον, σανδάλια, ὡς μαρτυροῦν.

(2) Ἡ αἰτία ὅπου ἠκολούθησαν τὰ σκάνδαλα περὶ τῆς Βουλγαρίας, ἐν συντομίᾳ ἐστάθη αὕτη. Ὁ βασιλεὺς Μιχαὴλ, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοφίλου, νικήσας τοὺς Βουλγάρους, διὰ συνεργείας πνευματικῆς καὶ πόνων Ἰγνατίου καὶ Φωτίου τῶν πατριαρχῶν, ἐδάπτισε τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν, τὸν δὲ πρῶτον αὐτῶν ὠνόμασεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Μιχαὴλ· διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν λοιπὸν, καὶ διατι ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς ἡ Βουλγαρία ἦτον ὑποκειμένη εἰς τὸν μητροπολιτὴν Θεσσαλονίκης, τὸν ὑποκειμένον εἰς τὸν Κωνσταντινουπόλεως, ἔστειλεν ἐκεῖ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἰγνατίος τε καὶ Φώτιος ἀρχιεπίσκοπον· ὁ δὲ Νικόλαος πάπας φθονήσας, ἐζήτηε νὰ ἐξουσιάζῃ τὴν Βουλγαρίαν, ἐπειδὴ δὲ ὑπὸ τοῦ Φωτίου δὲν ἐσυγχωρεῖτο νὰ κάμῃ τοῦτο, γράψαντος αὐτῷ, ὅτι περὶ τῆς Βουλγαρίας ἀνήκει εἰς τὸν βασιλέα. Σύνοδον ἐν Ρώμῃ ἀθροίσας, καθαιρεῖ καὶ ἀναθεματίζει τὸν Φώτιον, καὶ ἀφορίζει τοὺς κοινωνοῦντας αὐτῷ, εἰς δὲ τὴν Βουλγαρίαν ἔστειλε πρεσβυτέρους καὶ ἐμύρωνας ἐκ δευτέρου τοὺς ὑπὸ τῶν ἱερῶν Κωνσταντινουπόλεως μυρωθέντας, οἵτινες ἐδίδασκον ἐκεῖσε καὶ τὴν ἐκ τοῦ Υἱοῦ ἐκπόρευσιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ὅθεν καὶ ὁ Φώτιος Σύνοδον ἀθροίσας ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀντεκάθηρε τὸν Νικόλαον, καὶ τοὺς παρὰ τοῦ Νικολάου, ἀκοινωνήτους αὐτὸς ἐδέχετο ἐν παντὶ τόπῳ. Ἀποθανόντος δὲ τοῦ Μιχαὴλ καὶ τοῦ Νικολάου, καὶ ἐκδηθέντος τοῦ Φωτίου, ἐπανῆλθεν εἰς τὸν θρόνον ὁ Ἰγνατίος. Ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ μὴ συγκατανεύοντος νὰ χειροτονῇ εἰς Βουλγαρίαν ὁ πάπας, διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν Ἰωάννης ὁ πάπας, ὁ μετὰ τὸν Ἀδριανόν, δὲν ἀπεδέχθη τὴν κατὰ Φωτίου ἐν Ρώμῃ καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει γενομένην Σύνοδον. Ἀπ' οὗ δὲ ἀπέθανεν ὁ Ἰγνατίος, ἐπανῆλθεν εἰς τὸν θρόνον ὁ Φώτιος, ὅστις διὰ νὰ ἀποδείξῃ εἰς τὸν κόσμον ψευδῆ ὅσα αὐτῷ κατεσκευάσαν, καὶ διὰ νὰ διορθωθῇ τὸ εἰς τὴν Δύσειν ψιθυριζόμενον, καὶ εἰς τὴν Βουλγαρίαν κηρυχθὲν περὶ τῆς ἐκ τοῦ Υἱοῦ ἐκπορεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δυσσαβῆς φρόνημα, καὶ πρὸς τούτοις ἵνα γένηται εἰρήνη καὶ ἔνωσις τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν ἐπισκόπων, ἄλλων μὲν ὀνομαζομένων Ἰγνατιανῶν, ἄλλων δὲ Φωτιανῶν, ἔπεισε τὸν βασιλέα Βασίλειον, καὶ συνῆθροισε τὴν παροῦσαν Σύνοδον, γράψας καὶ αὐτὸς πρὸς τε τὸν πάπαν Ἰωάννην τὸν ὄγδοον, καὶ τοὺς λοιποὺς πατριάρχας λιβελλοῦντας. Περὶ τῆς Βουλγαρίας δὲ, ἐπειδὴ ἐζήτηε πάλιν

ταύτην ὁ πάπας Ἰωάννης, καὶ ἤθελε νὰ μὴ χειροτονῇ εἰς αὐτὴν ὁ Κωνσταντινουπόλεως, μῆτε ὡμοφρόνιον νὰ στέλλῃ ἐκεῖ, ἀποκαμύντες πλέον οἱ πατέρες ἀπὸ τὰ σκάνδαλα, εἶπον, ὅτι τοῦτο ἀνήκει εἰς τὸν βασιλέα, καὶ οὕτως ἐλυτρώθησαν ἀπὸ τὰς φιλονεικίας πρὸς τὸ παρόν. Ὅρα περὶ τούτου σελ. 1 τοῦ β' τόμου τῆς Ὀκτατεύου ἐν τῷ περὶ ὑπομνηματιστῶν, καὶ τὸν Δοσίθεον ἐν τῇ Δωδεκαβίβλῳ. Ἄλλως. Εἰς τὸ ἴδιον καιρὸν ἐστάλησαν κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου, παρὰ τοῦ πατριάρχου Ἰγνατίου εἰς τοὺς ἐν Μπασεμί ἐθνικοὺς οἱ ἀπὸ Θεσσαλονίκης καταγόμενοι αὐτάδελφοι, Κύριλλος καὶ Μεθόδιος, καὶ ὑπέστρεψαν εἰς εὐσέβειαν τὸ γένος τοῦτο καὶ τὸν ἄρχοντα αὐτῶν, ἐξ ὧν ὁ Κύριλλος πρῶτος ἐν Πράγῃ ἐπίσκοπος ἐχημάτισεν. Οὗτοι ἐποίησαν καὶ τὰ Σλαβωνικὰ γράμματα. Ὅθεν καὶ Κυριλλικὰ λέγονται, καὶ ἀμαθῶς παρὰ τινῶν Ἰλλυρικὰ. Ἐφθόνησαν καὶ εἰς τὸ θεᾶρεστον τοῦτο ἔργον ὄχι ὀλίγον οἱ τότε πάπαι, ὡς εἰς τὴν περὶ τούτων ἱστορίαν φαίνεται, σαζομένην ἐν τῇ σεβασμῇ μόνῃ Χελανταρίου. Ὁ δὲ Ἀνδρόνικος ὁ νέος, ὁ βασιλεὺς Ρωμαίων, εἰς ἓνα χρυσόβουλλον του, ὅπου δίδει εἰς τὴν μονὴν τὴν λεγομένην τοῦ Ξηροποτάμου, γράφει ὅτι Παῦλος ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ τοῦ Ραγκαβῆ, καὶ αὐτάδελφος τοῦ πατριάρχου Ἰγνατίου, ἐπέστρεψεν εἰς εὐσέβειαν τὸ γένος τῶν Σέρβων. Ὅθεν καὶ εἰς τιμὴν αὐτοῦ ὁ Κράλης Σερβίας ἔκτισε τὸ μοναστήριον τὸ καλούμενον τοῦ ἁγίου Παύλου. Ἦν δὲ καὶ ὁ θεῖος οὗτος Παῦλος εὐνοῦχος, ὡς καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ πατριάρχης Ἰγνατίος. εὐνοῦχισθέντες ὑπὸ τοῦ τυράννου Λεόντος Ἀρμενίου.

(3) Σημείωσαι περὶ τῆς Συνόδου ταύτης, ὅτι ὡς ρομφαία δίστομος ἐμβῆκεν εἰς τὰς καρδίας τῶν δυτικῶν, μὲ τὰς θαυμαστάς καὶ λαμπράς ἐκβολὰς τῆς, καὶ μὲ τὸν θεόπνευστον ὄρον ὅπου ἔκαμε περὶ τῆς ἀσφαλείας τοῦ ἁγίου συμβόλου τῆς πίστεως, ὅτι οὐδὲ μία ἄλλη Σύνοδος, ὡς αὕτη, ἐλάλησε καὶ ἠρμήνευσε τὰ ἄτοπα, ὅπου ἠμποροῦν νὰ ἀκολουθήσουν, ἀπὸ τὴν ἀφαιρέσειν, ἢ προσθήκῃν, ὅπου ἤθελε γένη εἰς αὐτὸ τὸ ἅγιον σύμβολον τῆς πίστεως. Ὅθεν καὶ κατὰ πολλοὺς τρόπους ἀγωνίζονται νὰ τὴν ἀποδείξουν ψευδῆ δι' εἰκοσιεπτὰ ἀντιθέσεων, ἅς προσφύεστατα λύει ὁ αἰδίδιμος Δοσίθεος ἐν σελ. 730 τῆς δωδεκαβίβλ., ὅτι οὐδὲ ἔγινεν ὀλίγετα τοιαύτη σύνοδος, ἀλλὰ τὴν ἐπλάσε, λέγουσιν, ὁ Φώτιος. Εἰς τόσην θρασυτητα τοὺς φέρει ἡ μαγία τους διὰ τὸν πικρὸν ἔλεγχον ὅπου τοὺς γίνεται ἐξ αὐτῆς. Ἀλλὰ τὸ φῶς δὲν κρύπτεται, ὅτι ἐξ ἀπὸ τοὺς ἐξηγητὰς τῶν κανόνων, οἵτινες εἶναι καὶ ἀρχαιότεροι, καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος λατινόφωνος Βέκκος ἀναφέρει αὐτὴν, καὶ ἐκλογὰς ἀπὸ τὰ πρακτικὰ αὐτῆς συνεγράψατο. Μάλιστα δὲ καὶ ἐξαιρέτως ὁ σοφώτατος διδάσκαλος καὶ θεολό-

ΟΙ Γ'. ΚΑΝΟΝΕΣ

ΤΗΣ ΕΝ ΤΩ ΝΑΩ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΣΟΦΙΑΣ ΣΥΣΤΑΣΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ
ΕΡΜΗΝΕΥΟΜΕΝΟΙ

ΚΑΝΟΝ Α'.

Ἄπος. ιβ'. γ'.
λβ'. τῆς ἐν Ἀν-
τιοχ. ς'. τῆς
Σαρδ. ιδ'. τῆς
Καρθ. ια'. λζ'.
ρμά.

Ὅρισεν ἡ ἁγία καὶ οἰκουμένη ἑκκλησία, ὥστε, οἵτινες τῶν ἐξ Ἰταλίας κληρικῶν, ἢ λαϊκῶν, ἢ ἐπισκόπων, ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ἢ Εὐρώπῃ, ἢ Λυβύῃ διατρίβοντες, ὑπὸ δεσμῶν, ἢ καθαιρέσεων, ἢ ἀναθεματισμῶν, παρὰ τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ἰωάννου ἐγένοντο, ἵνα ὧσιν οἱ τοιοῦτοι καὶ παρὰ τοῦ ἁγιωτάτου Φωτίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως ἐν τῷ αὐτῷ τῆς ἐπιτιμίας ὄρφ. Τοῦτ' ἔστιν, ἢ καθηρημένοι, ἢ ἀναθεματισμένοι, ἢ ἀφωρισμένοι. Οὓς μὲν τοῦ Φωτίου ὁ ἁγιώτατος ἡμῶν πατριάρχης, κληρικούς, ἢ λαϊκούς, ἢ τοῦ ἀρχιερατικοῦ, καὶ ἱερατικοῦ τάγματος, ἐν οἰαδήποτε παροικίᾳ, ὑπὸ ἀφορισμῶν, ἢ καθαιρέσεων, ἢ ἀναθεματισμῶν ποιήσει, ἵνα ἔχη αὐτοὺς καὶ ὁ ἁγιώτατος πάπας Ἰωάννης, καὶ ἡ κατ' αὐτὸν ἁγία τοῦ Θεοῦ Ῥωμαίων ἐκκλησία, ἐν τῷ αὐτῷ τῆς ἐπιτιμίας κρίματι. Μηδὲν τῶν προσόντων πρεσβείων τῷ ἁγιωτάτῳ θρόνῳ τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας, μηδὲ τῷ ταύτης προέδρῳ, τὸ σύνολον καινοτομουμένων, μηδὲ νῦν, μηδὲ εἰς τὸ μετέπειτα.

Ἑρμηνεία.

Διὰ τὰ εἰρηνεύουσιν τὰ πολλὰ σκάνδαλα καὶ αἱ διχονομαίαι, ὅπου ἠκολούθησαν τότε εἰς τὴν ἀνατολικὴν καὶ δυτικὴν ἐκκλησίαν, ἀνάμεσα εἰς τὸν Ῥώμης Νικόλαον καὶ Ἀδριανὸν καὶ τὸν Κωνσταντινουπόλεως Φώτιον, ὧν προκαίτιον ἐστάθη ἡ ἐπαρχία τῆς Βουλγαρίας, ὡς εἶπομεν, διορίζει ὁ παρῶν κανὼν τῆς συνόδου ταύτης, ὅτι, ὅσοι μὲν κληρικοί ἢ λαϊκοί, ἢ ἐπίσκοποι ἀφωρίσθησαν, ἢ καθηρέθησαν, ἢ ἀναθεματίσθησαν ἀπὸ τὸν πάπαν τῆς Ῥώμης Ἰωάννην, ὅσον ἐν τῇ Εὐρώπῃ εὐρισκόμενοι, ὅσον καὶ ἐν τῇ Ἀσίᾳ καὶ Ἀφρική, οὗτοι νὰ ἦναι ἀφωρισμένοι καὶ καθηρημένοι, καὶ ἀναθεματισμένοι καὶ ἀπὸ τὸν Κωνσταντινουπόλεως Φώτιον. Καὶ ἀμοιβάζως, ὅσοι τοιοῦτοι ἐν οἰοδήποτε τόπῳ ἀφωρίσθησαν, ἢ καθηρέθησαν, ἢ ἀναθεματίσθησαν ἀπὸ τὸν Κωνσταντινουπόλεως, νὰ ἦναι ἀφωρισμένοι, καθηρημένοι, καὶ ἀναθεματισμένοι καὶ ἀπὸ τὸν πάπαν τῆς Ῥώμης, χωρὶς νὰ παρασαλεύονται τὰ προνόμια τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἐν αὐτῇ πάπα, μήτε τώρα, μήτε εἰς τὸ μέλλον, τὸ νὰ ἦναι δηλαδὴ πρῶτος τῇ τάξει τῆς τιμῆς τῶν λοιπῶν τεσσάρων πατριαρχῶν. Πλὴν ταῦτα μὲν τότε ἐγένοντο, δταν ἡ Ῥωμαίων ἐκκλησία οὔτε εἰς τὴν πίστιν ἐσφαλῆν, οὔτε μὲ ἡμᾶς διεφέρετο τοὺς Γραικοὺς, τώρα δὲ, οὐδεμίαν ἔνωσιν καὶ κοινωνίαν ἡμεῖς πρὸς αὐτὴν ἔχομεν διὰ τὰ αἰρετικὰ δόγματα, εἰς τὰ ὅποια αὐτὴ ὑπέπεσεν. Ὅρα καὶ τὸν λβ'. ἀποστολικόν.

ΚΑΝΟΝ Β'.

Εἰ καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἔνιοι τῶν ἀρχιερέων εἰς τὸ τῶν μοναχῶν κατιόντες σχῆμα, ἐπὶ τῷ τῆς ἀρχιε-

ργος Ἰωσήφ ὁ Βρυένιος ἐν τῷ περὶ Τριάδος λόγῳ, ὅστις ἐξῆς πρὸς τὰ τέλη τῆς ἡμετέρας βασιλείας, εἰς πλάτος ἀναφέρει τὰ κατ' αὐτὴν, καὶ τέλος, λέγει, ὅτι ἕως εἰς τὸν καιρὸν του, ἐσώζοντο ἀκόμῃ ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ τὰ πρακτικὰ αὐτῆς μὲ τὰς ἰδιοχείρους ὑπογραφὰς Πέτρου, Παύλου καὶ Εὐγενίου τῶν τοποτηρητῶν τοῦ πάπα Ἰωάννου, ἡγουνο λατινιστί. Μετὰ τοῦτον, ὁ Ἐφέσου ἐν ἁγίοις Μάρκος, ἐν τῇ ς'. συνελεύσει τῆς Φλωρεντινῆς Συνόδου, οὕτως ἐσύστησεν αὐτὴν ὡς ἀληθινὴν καὶ ἁγίαν σύνοδον, ὥστε ὅπου, λέγει, ἀπὸ τότε, ἦτοι ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς συνόδου ἐκείνης μέχρι τοῦ νῦν, ἀναγινώσκειται ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοιοιουτρόπως. «Ἄπαντα τὰ κατὰ τῶν ἁγιωτάτων πατριαρχῶν Φωτίου καὶ Ἰγνατίου γραφέντα ἢ λαληθέντα, ἀνάθεμα» καὶ ταῦτα εἰπόντος τοῦ Ἐφέσου, ὁ Καρδινάλιος Ἰουλιανὸς, ὅπου ἦτον ὁ μετὰ τοῦ Ἐφέσου διαλεγόμενος, ἐπεστομίσθη, μὴ ἔχων τι νὰ ἀντειπῇ. Μαρτυροῦσι δὲ καὶ ἐκ τῶν Λατίνων πολλοὶ τὴν ὑπαρξίν αὐτῆς, ὅποιος εἶναι Ἰβὸς ὁ Καρνοβίας ἐπίσκοπος, καὶ Γρατιανὸς μοναχός. Πλὴν μόναι αἱ τοῦ πά-

πα Ἰωάννου ἐπιστολαὶ ἀρκούσιν ἀντὶ πάντων, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἢ μία ἐπιγράφεται πρὸς τὸν ἁγιώτατον Φώτιον, ἢ δὲ ἑτέρα πρὸς τοὺς Αὐγούστους, αἵτινες κείνται ἐν τοῖς πρακτικοῖς τοῖς ὑπὸ τοῦ Βινίου ἐκδοθεῖσιν ἐν σελ. 93 τόμ. 7. «Ἄ δὲ ἡ σύνοδος αὕτη περὶ τοῦ συμβόλου τῆς πίστεως ἐν τῇ ς'. καὶ ζ'. πράξει αὐτῆς ἐβόησε (λυπηρὸν ἵγάρ μᾶς ἐφάνη νὰ τὰ ἀφήσωμεν) εἰσι ταῦτα: «Τὸν ἀνωθεν ἐκ πατέρων καὶ μέχρις ἡμῶν κατετηγυθότα τῆς ἀκραιφνεστάτης τῶν χριστιανῶν πίστεως ὄρον, καὶ διανοίᾳ καὶ γλώσσῃ στέργομέν τε, καὶ πᾶσι διαπρυσίῳ τῇ φωνῇ περιαιγγέλλομεν, οὐδὲν ἀφαιροῦντες, οὐδὲν προστιθέντες, οὐδὲν ἀμείβοντες οὐδὲν κιθόληδοντες.» Καὶ πάλιν: «Εἴ τις τοίνυν εἰς τοῦτο ἀπονοίας ἐλάσας, τολμήσειεν, ὡς ἀνωτέρω λέλεκται, ἕτερον ἐκθίσθαι σύμβολον καὶ ὄρον ὀνομάσαι, ἢ προσθήκην, ἢ ὑφαίρειν ἐν τῷ παραδεδομένῳ ἡμῖν παρὰ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμένης ἐν Νικαίᾳ τὸ πρῶτον μεγάλης συνόδου ποιῆσαι, ἀνάθεμα ἔστω.» Ὅρα καὶ τὰ λοιπὰ. ὅσα περὶ τοῦ συμβόλου ἐδιώρισεν αὕτη, ἐν τῇ εἰς τὸν ζ'. κανόνα τῆς τρίτης ὑποσημειώσει.

ρωσύνης ἐβιάζοντο διαμένειν ὕψει, καὶ τοῦτο πράττοντες παρῶρωντο. Ἄλλ' οὖν ἡ ἀγία καὶ οἰκουμένη αὕτη σύνοδος καὶ τοῦτο ρυθμίζουσα τὸ παρόραμα, καὶ πρὸς τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς θεσμοὺς τὴν ἄτακτον ταύτην ἐπανάγουσα πράξιν, ὥρισεν, ἵνα, εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ εἴ τις ἄλλος τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος πρὸς τὸν μοναχικὸν θελήσει κατελθεῖν βίον, καὶ τὸν τῆς μετανοίας τόπον ἀναπληρῶσαι, μηκέτι τοῦτον τῆς ἀρχιερατικῆς ἀντιποιεῖσθαι ἀξίας. Αἱ γὰρ τῶν μοναχῶν συνθήκαι ὑποταγῆς λόγον ἐπέχουσι καὶ μαθητείας, ἀλλ' οὐχὶ διδασκαλίας, ἢ προεδρίας, οὐδὲ ποιμαίνειν ἄλλους, ἀλλὰ ποιμαίνεσθαι ἐπαγγέλλονται. Διὸ, καθ' ἃ προείρηται, θεσπίζομεν, μηκέτι τινὰ τῶν ἐν ἀρχιερατικῷ καταλόγῳ, καὶ ποιμένων ἐξεταζομένων, εἰς τὴν τῶν ποιμενομένων καὶ μετανοούντων χώραν ἑαυτὸν καταβιβάζειν. Εἰ δέ τις τοῦτο τολμήσειε πράξει, μετὰ τὴν ἐκφώνησιν καὶ διάγνωσιν τῆς νῦν ἐκφωνουμένης φήφου, αὐτὸς ἑαυτὸν τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀποστερήσας βαθμοῦ, οὐκ ἔτι πρὸς τὸ πρότερον, ὅπερ δι' αὐτῶν τῶν ἔργων ἠθέτησεν, ἀξίωμα ἐπαναστρέψει.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν κανὼν ἐμποδίζει τὸ νὰ καταβαίνουσιν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ ποιμένες ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος εἰς τὴν χαμαλότητα τοῦ σχήματος τῶν μοναχῶν, (καθὼς προμοίως εἶναι ἐμποδισμένοι, καὶ τὸ νὰ κάμνουν παραιτήσεις τῆς ἐπαρχίας των, ἔξω μόνον διὰ ἐγκλήματα κανονικὰ ὅπου ἔχουν, ἐμποδίζοντα τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ ἐξομολογηθέντα παρ' αὐτῶν πνευματικῷ πατρὶ. Παραιτούμενοι γὰρ πρότερον, ἔτσι εἰς τὸ τάγμα τῶν μοναχῶν κατέβηκινον.) Εἰ δὲ καὶ ἤθελε τολμήσειε τις εἰς τὸ κάμναι, μετὰ τὴν ἀπόφασιν ταύτην, καθ' οἷονδήτινα τρόπον, οὗτος νὰ μὴ δύναται πλέον νὰ ἔχη τὸ ὑψηλὸν τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα, ἢ νὰ ἐνεργῇ ἀρχιερατικὴν τινα ἱεροπραξίαν, ἐπειδὴ πρῶτον μὲν αἱ συμφωνίαι ὅπου κάμνουσι οἱ μοναχοὶ εἰς τὸ σχῆμα εἶναι συμφωνίαι ὑποταγῆς καὶ μαθήσεως, καὶ μετανοίας, ἀλλ' ὄχι ἐξουσίας καὶ διδασκαλίας, καὶ βίου ἀκαταγνώστου, τὰ ὅποια ἔχει τὸ τῶν ἀρχιερέων ἀξίωμα. Ταῦτα δὲ, ἐναντία ὄντα ἀναμεταξύ των, ἠνωμένα νὰ εὐρίσκωνται εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν, ἀδύνατον ἐστὶ. Δεύτερον δὲ, ὅτι αὐτοὶ μοναχοὶ των ἐστέρησαν τὸν ἑαυτὸν τους ἀπὸ τὸν βαθμὸν τῆς ἀρχιερωσύνης, καὶ λοιπὸν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναλάβουν πάλιν αὐτὸν, θν διὰ τῶν ἔργων ἠθέτησαν, καὶ ἀγκαλιὰ νὰ ἔκαμαν τοῦτο τὸ ἀτοπον ἕως τῆς σήμερον τινες ἀρχιερεῖς, ἀπὸ τῆς σήμερον ὁμοῦ καὶ εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μὴ γίνεται (1).

(1) Τινὲς θέλουσιν, ὅτι οἱ ἀπὸ Ἀρχιερέων γενόμενοι Μοναχοὶ, ὄχι οἱ διὰ ἐγκλήματα ὅπου ἔκαμαν καθαιρεθέντες συνοδικῶς, ὄχι οἱ παραιτησάμενοι διὰ τὴν ἀναξιοτήτᾳ των τὴν κρυπτὴν ἢ καὶ ἐξομολογηθεῖσαν κατὰ μόνας πνευματικῷ Πατρὶ, ἀλλὰ μόνον οἱ παραιτησάμενοι διὰ ἀμέλειαν, ἢ ἀπραγμοσύνην (τὸ ὅποιον ἀκανονίστως μὲν ἐποίησαν, ἔφασαν ὁμοῦ νὰ τὸ κάμνουν, περὶ οὗ ὄρα τὴν ἐπιστολὴν τῆς γ'. Συνόδου), καὶ ὄχι διὰ ἄλλην ἀναξιοτήτᾳ των κρυπτὴν ἢ φανεράν, καὶ μετὰ τὴν παραίτησιν, γενόμενοι Μοναχοὶ. Οὗτοι, λέγω, θέλουσι τινες, ὅτι καὶ ἀφ' οὗ γίνονται Μοναχοὶ, δύναται νὰ ἐνεργοῦν τὰς ἱεροπραξίας μόνας τοῦ Πρεσβυτέρου. Καὶ βεβαίως τὴν γνώμην των πρῶτον μὲν, ὅτι ἡ ὑποταγὴ καὶ τοῦ Μοναχικοῦ σχήματος, καὶ ἡ προεδρία τοῦ Ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος εἶναι ἐναντία ἓνα εἰς τὸ ἄλλο, καὶ διὰ τοῦτο ἐξωθοῦσιν ἄλληλα, καὶ νὰ ἦναι ἠνωμένα εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον, καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν, εἶναι ἀδύνατον, κατὰ τὸν παρόντα Κανόνα. Ἡ δὲ τοῦ Πρεσβυτέρου ἀξία, προεδρία οὐκ οὕσα, δὲν εἶναι ἐναντία μὲ τὴν ὑποταγὴν, καὶ ἀκολούθως ἡμπορεῖ νὰ ἦναι ἠνωμένη μὲ αὐτὴν εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον· δεύτερον δὲ, διὰ τὴν βλέπομεν ὅτι καὶ οἱ Πρεσβύτεροι καὶ ἀφ' οὗ γίνονται Μοναχοὶ, πάλιν ἐνεργοῦν τὰς ἐνεργείας τοῦ Πρεσβυτέρου, καὶ ὑπὸ τοῦ Μοναχικοῦ σχήματος εἰς τοῦτο δὲν ἐμποδίζονται, καὶ τρίτον, διὰ τὴν οἱ Κανόνες, ὁ κ'. τῆς ς'. ὁ ιη'. τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ, ὁ η'. τῆς δ. καὶ καταβιβάζοντες τὸν Ἐπίσκοπον ἀπὸ τῆς ἐπισκοπικῆς ὑπεροχῆς, μὲ δλον τοῦτο τὰς ἱεροπραξίας τοῦ Πρεσβυτέρου δὲν τοὺς ἐμποδίζουν νὰ ἐνεργοῦσι. Ταῦτα μὲν οὗτοι. Ὁ δὲ Πατριάρχης Νικόλαος, ἐπειδὴ εἶπε τὴν ἡ. αὐτοῦ ἀπόκρισιν θέλει ὅτι ὁ θεληματικῶς παραιτήσας τὴν ἱερωσύνην Ἱερεὺς, κατηγοροῦσας αὐτὸν τῆς συνειδήσεως, οὔτε τὸ, εὐλογητὸς ὁ Θεὸς νὰ προλέγη, οὔτε τὸ, Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς

Θεὸς νὰ ἐπιλέγη ἐν τῇ ἀπολύσει, οὔτε νὰ μεταλαμβάνῃ μέσα εἰς τὸ βῆμα, ἀλλ' οὔτε μὲ θυμιὰτὸν νὰ θυμιᾷ, ὅπερ ἐστὶν ἔργον τῆς κατωτέρας τάξεως τῶν Διακόνων, ἀλλὰ νὰ τάττεται εἰς τὸν τόπον τῶν λαϊκῶν δύναται νὰ συμπεράνῃ τις ἐκ τοῦ ὁμοίου τοῦτου τὸ ὁμοιον, ὅτι, καθὼς ὁ Ἱερεὺς ὁ θεληματικῶς καταλείψας τὴν ἱερωσύνην, οὔτε τὰς ἱεροπραξίας τοῦ Διακόνου ἐνεργεῖν δύναται· οὕτω καὶ ὁ θεληματικῶς παραιτήσας τὴν Ἀρχιερωσύνην Ἀρχιερεὺς, καὶ εἰς τὸ σχῆμα τῶν Μοναχῶν καταβιβασθεὶς, οὔτε τὰ τοῦ Πρεσβυτέρου δύναται ἐνεργεῖν, καὶ ἂν ἄλλα ἀμαρτήματα δὲν ἔχη ἐλέγχοντα αὐτοῦ τὴν συνείδησιν, ἀλλὰ ἡ παράνομος αὕτη καὶ παρὰ Κανόνας παραιτήσις ὅπου ἔκαμεν εἶναι ἀρκετὴ νὰ τὸν ἐλέγῃ καθημερινῶς. Ἀφίνω νὰ λέγω ὅτι ἡ κατάβασις τοῦ Ἐπισκόπου εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ Πρεσβυτέρου Ἱεροσουλία λέγεται, κατὰ τὸν κθ'. τῆς δ'. ὁ δὲ κ'. τῆς ς'. διὰ τοῦτο καταβιβάζει τὸν Ἐπίσκοπον εἰς Πρεσβυτέρου τιμὴν, ἵνα μὴ ὦσιν ἐν τῇ αὐτῇ πόλει δύο Ἐπίσκοποι· κατὰ τὸν η'. τῆς δ. καὶ ιβ'. τῆς δ'. ὁ δὲ ιη'. τῆς Ἀγκύρας τοῦτο ποιεῖ, ἐὰν εἰς ξένην ἐπαρχίαν εὐρισκόμενος Ἐπίσκοπος προξενῇ σκάνδαλα καὶ ταραχάς, καὶ ὄρα τὸν ιε'. καὶ ις'. Ἀποστολικόν. Τῶν Κανόνων οὖν τούτων οὐχὶ ἀπλῶς, ἀλλὰ δι' ὠρισμένας αἰτίας καταβιβαζόντων τὸν Ἐπίσκοπον εἰς Πρεσβύτερον, ἂς παύσων οἱ τούτους ἀπλῶς προβαλλόμενοι. Οὐ μόνον δὲ οἱ θεληματικῶς γενόμενοι Μοναχοὶ ἀπὸ Ἀρχιερέων οὐ δύναται ἐνεργεῖν τι ἱερατικόν, ἀλλ' οὐδὲ οἱ κατὰ περίστασιν, ἢ ἀσθενείας, ἢ βίας τινος κουρευθέντες Ἀρχιερεῖς, τὰ τῆς Ἀρχιερωσύνης πάλιν οὐκ ἐνεργοῦσι κατὰ τὸν Βαλαμῶνα (ἱερμ. τοῦ γ'. τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ), ἐὰν μόνον τὸ κατὰ βίαν εἰς αὐτοὺς γεγονὸς, ἔπαξ καταδεχθῶσι (ἢ γὰρ ἐν ἀσθενείᾳ ἀπόκαρσις, ὡς μὴ κατὰ βίαν γενομένη, πάντη πάντως εἶναι στερῆ). Διὸ καὶ ὁ Μουζάλωνος Νικόλαος, ὁ τοῦ

ΚΑΝΟΝ Γ'.

Εἴ τις τῶν λαϊκῶν αὐθεντήσας, καὶ καταφρονήσας μὲν τῶν θείων καὶ βασιλικῶν προσ- || Ἀποσολ. νέ. ταγμάτων, καταγελάσας δὲ καὶ τῶν φρικτῶν τῆς ἐκκλησίας θεσμῶν τε καὶ νόμων, τολμήσῃ ἐπίσκοπον τινὰ τύψαι, ἢ φυλακίσαι, χωρὶς αἰτίας, ἢ καὶ συμπλασάμενος αἰτίαν, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

Ἑρμηνεία.

Ποτέ δὲν εἰλείψαν τὰ κακὰ ἀπὸ τὸν κόσμον. Καὶ ἀληθῆς λοιπὸν εἶναι ἡ τοῦ σοφοῦ ἐκείνου γνώμη ἢ λέγουσα, ὅτι οἱ περισσότεροι εἶναι κακοί. Ἴδου γὰρ καὶ εἰς τοὺς πάλαι χρόνους ἐδέρνοντο, καὶ ἐφυλακίζοντο ἀπὸ τοὺς λαϊκοὺς οἱ ἀρχιερεῖς. Ὡ τῆς τόλμης! Δι' ὃ καὶ ὁ παρῶν κανὼν διατάσσεται, ὅτι, ἀνίσως κφένεας λαϊκὸς αὐθεντῖαν καὶ ἐξουσίαν λαβὼν, ἢ καὶ αἷτιος γενόμενος ψυχικοῦ θανάτου εἰς τὸν ἑαυτὸν του (αὐθέντης γὰρ ὀνομάζεται καὶ ὁ αὐτοφρονετής) καταφρονήσῃ μὲν τὰς βασιλικὰς προσταγὰς, καταγελάσῃ δὲ ἐν ταύτῳ καὶ τὰς ἀγράφους παραδόσεις, καὶ τοὺς ἐγγράφους νόμους τῆς ἐκκλησίας, καὶ τολμήσῃ (τόλμης γὰρ ἀληθῶς μεγάλης καὶ θρασύτητος εἶναι ἴδιον τὸ τύψαι ἐπίσκοπον) νὰ κτυπήσῃ ἐπίσκοπόν τινὰ, (ἦτοι, ὄχι μόνον τὸν ἐπίσκοπον μετὰ τοῦ ἄρθρου δηλ. τὸν ὀνομαστὸν καὶ ἐπίσημον, ἀλλὰ καὶ τὸν πλέον ταπεινότερον, καὶ πτωχότερον, καὶ τὸν τυχόντα) ἢ νὰ βάλῃ αὐτὸν εἰς φυλακὴν, ἢ χωρὶς κφμμίαν αἰτίαν, ἢ καὶ πλάσας αὐτὸς ἀπὸ λόγου του αἰτίαν ψευδῆ. Ὁ τοιοῦτος, ἄς ἀναθεματίζεται (1) τί δὲ ἔστιν ἀνάθεμα; δρὰ εἰς τὰ προλεγομένα τῆς ἐν Γάγγρα, ἀνάγνωθι καὶ τὸν νέ. ἀποστολικόν.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΠΙ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ ΣΥΣΤΑΣΗΣ ΕΝ ΚΑΡΧΗΔΟΝΙ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Τρεῖς τοπικαὶ (2) σύνοδοι περὶ ἀναβηπτισμοῦ ἔγιναν ἐν Καρχηδόνι, ἦτοι ἐν Καρθαγένῃ, ἐπὶ τοῦ ἀγίου ἱερομάρτυρος Κυπριανοῦ. Μία μὲν ἐν ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ 255 κατὰ τὸ τέταρτον ἔτος τῆς βασιλείας Οὐαλλεριανοῦ

Ἀμυκλείου χρηματίας Ἐπίσκοπος, μὲ βίαν ἀρχόντων γενόμενος Μοναχός, καὶ πολλὰ παρακαλέσας, ὥστε νὰ παροραθῇ μὲν ἢ κατὰ βίαν αὐτῆ ἀπόκαρσις, νὰ ἐνεργῇ δὲ πάλιν τὰ τῶν Ἐπισκόπων, οὐκ εἰσηκούσθη ἀπὸ τὴν τότε Σύνοδον καὶ τὸν Πατριάρχην Δουκᾶν, ἀλλ' ἀπεπέμψθη. Ὁ δὲ Βαλσαμῶν λέγει, ὅτι καὶ οἱ τὸ τοῦ Σταυροφόρου φορέσαντες σχῆμα Ἀρχιερεῖς, τὰ τῆς Ἀρχιερωσύνης ἐνεργεῖν οὐ δύνανται, πολλῶ δὲ μᾶλλον οἱ γενόμενοι μεγαλόσχημοι. Αἷτιον δὲ, διὰ τὸ ὅποιον οἱ περισσότεροι, καὶ ἀφ' οὗ γένουν Μοναχοί, ἐνεργοῦν τὰ τῆς ἱερωσύνης, λέγει νὰ ἦναι, διατ' οἱ Προσβύτεροι δὲν εἶναι κυρίως διδάσκαλοι, καθὼς εἶναι οἱ Ἀρχιερεῖς. Ὅθεν ἐκείνοι μὲν δὲν ἐμποδίζονται μὲ τὸ νὰ ἦναι εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ Προσβύτεροι καὶ μαθηταί, ἦτοι ὑποτακτικοί, κατὰ τὴν θ'. ἀπόκρῃσιν ὅπου κάμνει ὁ αὐτὸς Βαλσαμῶν πρὸς τὸν Ἀλεξανδρείας Μάρκον, οὗτοι δὲ ἐμποδίζονται, ἐπειδὴ κατὰ τὸν Κανόνα τοῦτον ἐναντία εἶναι μάθησις καὶ διδασκαλία. Ὅτι δὲ ὁ Βαλσαμῶν οὗτος οὐ καλῶς διαίρει τὸ σχῆμα τῶν Μοναχῶν, εἰς τὸ τοῦ Σταυροφόρου καὶ Μεγαλοσχημοῦ, ὅρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ μγ'. τῆς ς'. Ἀνίσως δὲ οἱ μὴ διὰ ἐγκλήματά των κρυφά, ἢ φαγερά παραιτησάμενοι Ἀρχιερεῖς οὐ δύνανται ἐνεργεῖν τι τῆς ἱερωσύνης, ἀφ' οὗ γένουν Μοναχοί, πόσῳ μᾶλλον οἱ διὰ ἐγκλήματά των τοιοῦτοι γενόμενοι; Ὅρα καὶ τὸν τύπον τῆς κανονικῆς παραιτήσεως ἐν τῷ τέλει τῆς βίβλου.

(1) Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεοφόρος Ἰγνάτιος ἔγραφε πρὸς Συμωναίους ταῦτα: «Τίμα, φησὶν, υἱὲ, τὸν Θεὸν καὶ Βασιλέα. Ἐγὼ δὲ φημι: τίμα μὲν τὸν Θεὸν, ὡς αἷτιον τῶν ὅλων καὶ Κύριον Ἐπίσκοπον δὲ, ὡς Ἀρχιερέα Θεοῦ, εἰκόνα φοροῦντα, κατὰ μὲν τὸ ἄρχειν, Θεοῦ, κατὰ δὲ τὸ ἱερατεῦειν, Χριστοῦ. Καὶ μετὰ τοῦτον, τιμᾶν χρὴ καὶ Βασιλέα. Ὅτε γὰρ Θεοῦ τις κρείττων, ἢ παραπλήσιος ἐν πᾶσι τοῖς οὐσί, οὔτε δὲ ἐν Ἐκκλησίᾳ Ἐπισκόπου τι μείζον ἱερωμένου Θεῷ, ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου παντὸς σωτηρίας. . . Ὁ τιμῶν Ἐπίσκοπον, ὑπὸ Θεοῦ τιμηθήσεται. Ὡσπερ οὖν ὁ ἀτιμᾶζων αὐτὸν, ὑπὸ Θεοῦ κολασθήσεται. . . ἱερωσύνη γὰρ ἔστι τὸ πάντων ἀγαθῶν ἐν ἀνθρώποις ἀναβεθηκός, ἧς ὁ καταμανεὶς, οὐκ ἀνθρωπὸν ἀτιμᾶζει, ἀλλὰ Θεὸν, καὶ Χριστὸν Ἰησοῦν, τὸν πρωτότοκον καὶ μόνον τῆ φύσει τοῦ Πατρὸς Ἀρχιερέα». Καὶ ὁ Βλάσταρις δὲ λέγει, ὅτι «κᾶν ἢ κατὰ τοῦ Ἐπισκόπου κατηγορία ἦναι: πολλὰ εὐλόγος, ὅμως οὐδὲ αὐτὸς ὁ μεγαλύτερος ἄρχων δύναται νὰ τὸν ἐκδικήσῃ, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἀναφέρῃ τὴν κατηγορίαν ταύτην εἰς τὴν Σύνοδον, ἢ ὅποια ἔχει τὴν ἀδειαν νὰ παιδεύῃ τοὺς ἀμαρτάνοντας Ἐπισκόπους (ἦτις πρῶτον πρῶτους καθαιρεῖ, εἶτα τοὺς παραδίδει εἰς τοὺς ἑξωτερικοὺς ἄρχοντας, κατὰ τὸν ε'. Ἀντιοχείας).» Οἱ δὲ βασιλικοὶ νόμοι θεσπίζουσι, ὅτι ὅποιος κτυπήσῃ ἱερέα εἴτε εἰς Ἐκκλησίαν ὄντα, εἴτε εἰς λιτὴν, νὰ ἐξορίζεται.

(2) Σημειῶσαι ὅτι μὲ ἐκείνα τὰ τέσσαρα ἰδιώματα, μὲ τὰ

καὶ Γαλλήνου (1), ἐν ἣ διωρίσθη ὅτι ἔξω τῆς ἐκκλησίας κἀνένεας δὲν δύναται νὰ βαπτισθῆ, ἐπειδὴ εἶναι ἕνα τὸ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας βάπτισμα, ὅθεν καὶ οἱ αἵρετικοὶ ὁποῦ προσέρχωνται τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ πρέπει νὰ ἀναβαπτίζωνται. Οἱ δὲ παρὰ τῶν ὀρθοδόξων κανονικῶς βαπτισθέντες πρότερον, καὶ αἵρετικοὶ γενόμενοι, οὗτοι ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν, νὰ δέχωνται, ὄχι διὰ βαπτίσματος, καθὼς ἔλεγεν ὁ Ναυάτος, ἀλλὰ διὰ μόνης εὐχῆς καὶ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν (περὶ οὗ ὄρα καὶ τὸν ἡ. τῆς ἀ.), ὡς τοῦτο δηλοῦται ἐκ τῆς πρὸς Κόνστον ἐπιστολῆς, ἣτις ἐστὶ τοῦ Κυπριανοῦ ἐπιστολῆ οἶ. Δευτέρα δὲ ἐν ἔτει 258 (ἢ 256 κατὰ τὸν Μίλιαν ἐν τῷ ἀ. τόμῳ τῶν συνόδων,) ἐν ἣ ἦσαν παρόντες ἐπίσκοποι οἱ ἀπὸ τε τῆς Νουμιδίας καὶ τῆς λοιπῆς Ἀφρικῆς, τοὺς ὁποίους συνήθροισεν ὁ ἅγιος Κυπριανός, ἵνα μετὰ μείζονος δυνάμεως βεβαιώσωσι, καὶ ἐπικυρώσωσι τὸν ἐν τῇ πρώτῃ συνόδῳ ἐκτεθέντα διορισμὸν περὶ ἀναβαπτισμοῦ, οἵτινες καὶ ἐδιώρισαν πρῶτον, ὅτι ὅσοι ὄντες ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, κληρικοὶ δηλ., ἀφίρουν τὴν πίστιν, οὗτοι ἐπιστρέφοντες πάλιν, νὰ δέχωνται μόνον ὡς λαϊκοὶ, καὶ δεύτερον, ὅτι, τόσον νὰ ἦναι ἀνίσχυρον τὸ βάπτισμα τῶν αἵρετικῶν, ὥστε ὁποῦ αὐτοὶ ἐπιστρέφοντες καὶ βαπτιζόμενοι ὀρθοδόξως, νὰ μὴ νομιζῶνται ὅτι ἀναβαπτίζονται μετὰ δευτέρου βάπτισμα, ἀλλὰ νὰ λογίζωνται, ὅτι λαμβάνουν πρῶτην φοράν τὸ βάπτισμα, ὡς μὴ ἔχοντες ὄλως ἀληθὲς βάπτισμα. Ἐγένετο δὲ καὶ τρίτη σύνοδος ἐν Καρθαγένῃ ἐν ἔτει τῷ αὐτῷ παρὰ τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Κυπριανοῦ, ἐν ἣ ἦσαν ἐπίσκοποι πᾶς, ἣτις καὶ τὴν παροῦσαν συνοδικὴν κανονικὴν ἐπιστολὴν, ταύτην εἰπεῖν τὸν παρόντα κανόνα, ἀπέστειλε πρὸς Ἰοδιανὸν ἐπίσκοπον, καὶ τοὺς ἐκείνου ἐπισκόπους, καθὼς μὲν λέγει ὁ Ζωναρᾶς (καὶ ἡ ἐπιστολὴ δηλοῖ,) διατὶ ὁ ἐπίσκοπος οὗτος ἠρώτησε τὸν θεῖον Κυπριανόν, ἂν πρέπη νὰ βαπτίζωνται οἱ σχισματικοὶ Ναυατιανοὶ προσερχόμενοι εἰς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν. Καθὼς δὲ λέγει ὁ πολυμαθέστατος Δοσίθεος (σελ. 55 τῆς δωδεκαβίβλ.), διατὶ ἐστάλη ἐπιστολὴ παρὰ τῆς ἀνωτέρω β'. συνόδου πρὸς τὸν πάπαν τῆς Ρώμης Στέφανον φανερόνους τὰ παρ' αὐτῆς διορισθέντα περὶ τοῦ ἀναβαπτισμοῦ. Ὁ δὲ Στέφανος σύνοδον ποιήσας εἰς Ρώμην, ἄκυρον ἐποίησε τὴν ἐπιστολὴν, διορίσας νὰ μὴ διπλασιάζηται τὸ βάπτισμα τῶν αἵρετικῶν, οἵτινες βαπτίζουσι, καθὼς βαπτίζει ἡ ἐκκλησία (2) ὡς ταῦτα γράφει ὁ Κυπριανός ἐν τῇ ἐπιστολῇ πρὸς Πομπήτιον Σαβρατενσίαν ἐπίσκοπον ἐν Ἀφρικῇ.) Ὅθεν πρὸς βεβαιώσιν τελείαν τοῦ ἀναβαπτισμοῦ, καὶ τοῦ ἁπαῖ καὶ δις προδιορισθέντος συνοδικῶς, καὶ πρὸς ἀποβολὴν τῶν ὑπὸ τοῦ Στεφάνου διορισθέντων, ἡ τρίτη αὕτη συνήχθη σύνοδος παρὰ τοῦ ἁγίου Κυπριανοῦ, καὶ τὸν παρόντα κανόνα ἐξέδωκε. Σημειώσαι δὲ, ὅτι προγενεστέρως οὐσα ἡ σύνοδος αὕτη πασῶν τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων, καὶ τῶν τοπικῶν, ἔπρεπε νὰ προταχθῆ καὶ τῶν οἰκουμενικῶν, ἀλλ' ἐπειδὴ, καθ' ὃ τοπικῆ, ὀλιγώτερον ἔχει τὸ ἀξίωμα ἀπὸ τὰς οἰκουμενικὰς, προετάχθησαν ἐκεῖναι, καὶ αὕτη μετ' ἐκείνας ἐτάχθη. (Ὅρα τὸν Δοσίθ. περὶ τῶν συνόδων τούτων σελ. 53 καὶ 975 τῆς δωδεκαβίβλ. καὶ σελ. 98 τοῦ ἀ. τόμ. τῶν συνοδικῶν.) Τοῦτο τὸ ἴδιον ἠκολούθησε καὶ εἰς τὰς ἄλλας τοπικὰς τὰς προγενεστέρως τῶν οἰκουμενικῶν, τὸ νὰ ταχθῶν δηλ. μετὰ τὰς οἰκουμενικὰς, διὰ τὴν αὐθεντίαν αὐτῶν. Ὁ δὲ ἅγιος Κυπριανός, ὁ ταύτας τὰς συνόδους συναθροίσας, ἐμαρτύρησεν ἐπὶ Δεκίου βασιλέως, εἰς ἔπαινον τοῦ ὁποῦ ἀρκεῖ τὸ θαυμαστὸν ἐγκώμιον ὁποῦ ἐπλεξεν εἰς τὴν αὐτοῦ ἀγιότητα ἡ θεολογικὴ γλῶσσα τοῦ Γρηγορίου.

ὅποια διαφέρουσιν αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι ἀπο τὰς τοπικὰς, μὲ ἀυτὰ τὰ ἴδια ἀντιστρόφως διαφέρουσι καὶ αἱ τοπικαὶ ἀπὸ τὰς Οἰκουμενικὰς, καὶ ὄρα ταῦτα εἰς τὴν ἀ. ὑποσημειώσιν τῶν προλεγόμενων τῆς ἀ. Συνόδου. Διαφέρει δὲ ἡ τοπικὴ Σύνοδος τῆς χωρικῆς λεγομένης, καθ' ὅτι χωρικὴ Σύνοδος ἐστὶν ἐκείνη, τὴν ὅποιαν συνιστᾷ ὁ Ἐπίσκοπος, ἢ ὁ Μητροπολίτης, ἢ Πατριάρχης μετὰ τῶν ἰδίων τοῦ Κληρικῶν μόνων, χωρὶς Ἐπισκόπων, κατὰ τὸν Δοσίθεον (σελ. 1015. τῆς Δωδεκαβίβλ.), τοπικὴ δὲ Σύνοδος ἐστὶν, ὅταν ὁ Μητροπολίτης, ἢ Πατριάρχης μετὰ τῶν ἰδικῶν τοῦ Μητροπολιτῶν, ἢ Ἐπισκόπων συνέρχεται εἰς ἕν, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, ὅταν μίξις ἐπαρχίας, ἢ δύο, Ἐπίσκοποι συναθροίζονται, διὰ νὰ θεωρήσων τὰς συμπεσοῦσας ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις καὶ ζητήματα. Τοπικαὶ Σύνοδοι ὀνομάζονται: καὶ αἱ ὑπὸ τῶν Κανόνων διοριζόμεναι, κατ' ἔτος νὰ γίνωνται ἐκάστης ἐπαρχίας τῶν Ἐπισκόπων, ἐπειδὴ καὶ αὐταὶ ὑπὸ τῶν Ἐπισκόπων γίνονται κατὰ τὸν λζ'. τῶν Ἀποστόλων, καὶ τὴν εἰς ἐκείνων τῶν λοιπῶν Κανόνων συμφωνίαν.

(1) Αἱ αἰτίαι, διὰ τὰς ὁποίας ἔγινεν ἡ Σύνοδος αὕτη εἶναι, μία μὲν, διατὶ ὁ ἀναβαπτισμὸς ἤρξατο ἐν τῇ Ἀφρικῇ πρότερον διὰ τῆς τοῦ Καρθαγένης Ἐπισκόπου Ἀγριππίου διδασκαλίας, ἢ, ὡς ἄλλοι λέγουσι, τοῦ Τερτυλλιανοῦ (καθὼς τοῦτο δηλοῦται

ἀπὸ τὰ λόγια οὗοῦ γράφει ὁ θεῖος Κυπριανός ἐν τῇ παρουσίᾳ πρὸς Ἰοδιανόν κανονικῇ καὶ συνοδικῇ ἐπιστολῇ, λέγων· εἴ "Ὅτι ὄχι καινούριαν γνώμην καὶ νεωστὶ στερεωθεῖσαν ἀναφέροντες, ἀλλὰ δεδοκιμασμένην μετὰ πάσης ἀκριβείας παλαιόθεν ἀπὸ τοῦ προγενεστέρου Πατέρος ἡμῶν)· καὶ ἄλλη δὲ, ὅτι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἐφάνη καὶ ὁ Ναυάτος, ὅστις Πρεσβύτερος μὲν ἦτο τῆς Ρώμης, σχισματικὸς δὲ ἐγένετο, ὅτι εἰδίδασκε πῶς οἱ ἐν τῷ καιρῷ τῶν διωγμῶν εἰδωλοατρήσαντες, καὶ ὕστερον μετανοῦντες, ἦσαν ἀδεκτοὶ εἰς μετάνοιαν. ἐὰν ἀπ' ἀρχῆς δὲν ἐβαπτίζοντο. Ὅθεν καὶ ἀπὸ τὴν κακοδοξίαν τοῦ ταύτην ἐσχίσθη ἀπὸ τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν καὶ μέρος πολὺ μετ' αὐτοῦ. Ἦτο λοιπὸν καὶ περὶ τούτων ἀμφιβολία, ἦγουν τῶν βαπτιζομένων ἀπὸ αὐτοῦ, ἂν ἔπρεπε νὰ βαπτίζωνται ὕστερον ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν, καὶ διὰ τοῦτο ἐπέμψαν πρὸς τὸν θεῖον Κυπριανόν τινὲς Ἐπίσκοποι ζητοῦντες λύσιν τῆς ἀπορίας. Λοιπὸν ἡ Σύνοδος αὕτη συναχθεῖσα. διώρισε τὰ ἀνωτέρω λεγόμενα. Ὅρα Δοσίθεον σελ. 53. τῆς Δωδεκαβίβλου.

(2) Σημειώσαι ὅτι ὄχι μόνον εἰς τὴν Ἀφρικῇ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν ἦτο συνήθεια νὰ ἀναβαπτίζωνται οἱ παρὰ τῶν αἵρετικῶν βαπτισθέντες· ὅθεν ὁ ἴδιος οὗτος Στέφανος ἔγραψε πρὸς αὐτοὺς νὰ παραιτήσων τὸν ἀναβαπτισμὸν. Ἄλλ' οἱ Ἀσιανοὶ ὄχι

Ο ΚΑΝΩΝ

ΤΗΣ ΕΝ ΚΑΡΧΗΔΟΝΙ ΕΠΙ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ ΤΟ ΤΡΙΤΟΝ ΣΥΣΤΑΣΗΣ
ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΓΙΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΕΡΜΗΝΕΥΟΜΕΝΟΣ

ΚΑΝΩΝ

Ἐν κοινοβουλίῳ ὄντες, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἀνέγνωμεν γράμματα ἀφ' ὑμῶν σταλέντα, περὶ τῶν παρὰ τοῖς αἰρετικοῖς, ἢ σχισματικοῖς, δοκούντων βεβαπτίσθαι, ἐρχομένων πρὸς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν, ἣτις ἐστὶ μία, ἐν ἣ βαπτίζομεθα καὶ ἀναγεννώμεθα, περὶ ὧν καὶ πεποιθήμεν, καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς ἐκεῖνα πράττοντας, τὴν στερότητα τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας κρατεῖν. Ὅμως ἐπεὶ συκοινωνοὶ ἡμῶν ἐστὲ, καὶ ζητῆσαι περὶ τούτου διὰ τὴν κοινὴν ἀγάπην ἠθελήσατε, οὐ πρόσφατον γνώμην, οὐδὲ νῦν ἠδρασμένην προφέρομεν, ἀλλὰ τὴν πάλαι ὑπὸ τῶν προγενεστέρων ἡμῶν μετὰ πάσης ἀκριβείας καὶ ἐπιμελείας δεδοκιμασμένην, καὶ ὑφ' ἡμῶν παρατηρηθεῖσαν, κινούμεθα ὑμῖν, καὶ συζεύγνυμεν. Τοῦτο καὶ νῦν χειροτονοῦντες (1), ὅπερ διὰ παντὸς ἰσχυρῶς καὶ ἀσφαλῶς κρατοῦμεν μεδένα βαπτίζεσθαι δύνασθαι ἔξω τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἐνδὸς ἔντος βαπτίσματος, καὶ ἐν μόνῃ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ὑπάρχοντος. Γέγραπται γάρ· «Ἐμὲ ἐγκατέλιπον πηγὴν ὕδατος ζῶντος, καὶ ὠρυξαν ἑαυτοῖς λάκκους συντετριμμένους, τοὺς μὴ δυναμένους ὑδῶρ συσχεῖν.» [Ἱερ. β'. 13.] Καὶ πάλιν ἡ ἀγία Γραφή, προμηνύουσα λέγει· «Ἀπὸ ὕδατος ἀλλοτρίου ἀπέχεσθε, καὶ ἀπὸ πηγῆς ἀλλοτρίας μὴ πίετε.» [Παρ. ἐ. 15. 16.] Δεῖ δὲ καθαρίζεσθαι, καὶ ἀγιάζεσθαι τὸ ὑδῶρ πρῶτον ὑπὸ τοῦ ἱερέως, ἵνα δυνηθῇ τῷ ἰδίῳ βαπτίσματι τὰς ἀμαρτίας τοῦ βαπτιζομένου ἀνθρώπου ἀποσμηῆσαι. Διὰ τε Ἰεζεκιὴλ τοῦ προφήτου λέγει Κύριος· «Καὶ ραντίσω ὑμᾶς καθαρῷ ὕδατι, καὶ καθαρῶ ὑμᾶς, καὶ δώσω ὑμῖν καρδίαν καινὴν, καὶ πνεῦμα καινὸν δώσω ὑμῖν.» [Ἰεζ. λς'. 25.] Πῶς δὲ δύναται καθαρίσαι καὶ ἀγιάσαι ὑδῶρ ὁ ἀκάθαρτος ὧν αὐτὸς, καὶ παρ' ᾧ Πνεῦμα Ἅγιον οὐκ ἐστὶ, λέγοντος τοῦ Κυρίου ἐν τοῖς Ἀριθμοῖς· «Καὶ πάντων ὧν ἄψεται ὁ ἀκάθαρτος, ἀκάθαρτα ἐστὶν»; [Ἀριθ. ιθ'. 22]. Πῶς βαπτίζων δύναται, ἄλλῳ δοῦναι ἄφεσιν ἀμαρτιῶν, ὁ μὴ δυνηθεὶς τὰ ἴδια ἀμαρτήματα ἔξω τῆς ἐκκλησίας (2) ἀποθέσθαι; ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἐρώτησις ἢ ἐν τῷ βαπτίσματι γινομένη μάρτυς ἐστὶ τῆς ἀληθείας. Λέγοντες γάρ τῷ ἐξεταζομένῳ· «πιστεύεις αἰώνιον ζωὴν, καὶ ἄφεσιν ἀμαρτιῶν λαμβάνειν;» οὐκ ἄλλο τι λέγομεν, εἰ μὴ ὅτι ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ δοθῆναι δύναται, παρὰ δὲ τοῖς αἰρετικοῖς ὅπου ἐκκλησία οὐκ ἐστίν, ἀδύνατον ἄφεσιν ἀμαρτιῶν λαβεῖν. Καὶ διὰ τοῦτο οἱ τῶν αἰρετικῶν συνήγοροι, ἢ τὴν ἐπερώτησιν ἐναλλάξει ὑφείλουσιν, ἢ τὴν ἀλήθειαν ἐκδικῆσαι, εἰ μὴ τι αὐτοῖς καὶ τὴν ἐκκλησίαν προσνέμουσιν· ἀνάγκη δὲ ἐστὶ χρίσθαι τὸν βεβαπτισμένον, ἵνα λαβὼν χρίσμα, μέτοχος γένηται Χριστοῦ. Ἀγιάσαι δὲ ἔλαιον οὐ δύναται ὁ αἰρετικὸς, ὁ μήτε θυσιαστήριον ἔχων, μήτε ἐκκλησίαν. Οὐ δύναται δὲ χρίσμα τὸ παράπαν παρὰ τοῖς αἰρετικοῖς εἶναι. Πρόδηλον γάρ ἐστίν ἡμῖν, μηδαμῶς δύνασθαι παρ' ἐκείνοις ἀγιάζεσθαι ἔλαιον εἰς εὐχαριστίαν (3). Εἰδέναι γάρ καὶ μὴ ἀγνοεῖν ὑφείλομεν, ὅτι γέγραπται· «ἔλαιον ἀμαρτωλοῦ μὴ λιπανάτω τὴν κεφαλὴν μου.» [Ψαλμ. ρμ'. 6] ὁ δὲ καὶ πάλαι ἐμήνησε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐν ψαλμοῖς, μήπως, ἐξιχνιασθεὶς τις (4) καὶ ἀπὸ τῆς εὐθείας ὁδοῦ πλανηθεὶς, παρὰ τοῖς αἰρετικοῖς τοῖς τοῦ Χριστοῦ ἀντιπάλοις χρισθῇ. Πῶς δὲ εὔξεται ὑπὲρ τοῦ βαπτισθέντος, οὐχὶ ἱερεὺς, ἀλλ' ἱερόσυλος καὶ ἀμαρτωλὸς, λεγούσης τῆς Γραφῆς ὅτι, «ὁ θεὸς ἀμαρτωλῶν οὐκ ἀκούει, ἀλλ' ἐάν τις θεοσεβῆς ἦ καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ, τούτου ἀκούει;» [Ἰωάν. θ'. 31] Διὰ τῆς ἀγίας ἐκκλησίας νοοῦμεν ἄφεσιν ἀμαρτιῶν (5). Τίς δὲ δύναται δοῦναι, ὕπερ αὐτὸς οὐκ ἔχει; ἢ πῶς δύναται πνευματικᾶ ἐργάζεσθαι ὁ ἀποβαλὼν Πνεῦμα Ἅγιον; Διὰ τοῦτο καὶ ἀνανεοῦσθαι ὑφεί-

μόνον οὐκ ἐπέστησαν, ἀλλὰ καὶ Σύνοδον ἤθροισαν ἐν Ἰκονίῳ ἐν ἔτει 258, ὧν ἑξάρχος ἦτον ὁ Καισαρείας ἅγιος Φιρμιλιανός, ἐν ἣ συνελθόντες Πατέρες ἐκ τῆς Καππαδοκίας, Λυκίας, Γαλατίας καὶ ἄλλων ἐπαρχιῶν, διώρισαν, ὅτι καμία ἱεροπραξία τῶν αἰρετικῶν νὰ μὴ ᾖ δεκτὴ· ἀλλὰ καὶ τὸ βάπτισμα αὐτῶν καὶ ἡ χειροτονία, καὶ κάθε ἄλλο μυστήριον νὰ ᾖ ἀδύνατον, καὶ οὐδενὸς λόγου ἄξιον (Δοσιθ. σελ. 55. τῆς Δωδεκαβίβλου). Ἔτι σημείωσαι ὅτι ὁ θεὸς Διονύσιος ὁ Ἀλεξανδρείας ὁ σύγχρονος τοῦ ἁγίου Κυπριανοῦ, σύμφωνος ἦτο μὲ τὴν γνώμην τοῦ αὐτοῦ

Κυπριανοῦ, διὰ τὰ ἀναβαπτίζονται δηλ. οἱ αἰρετικοί, καθὼς λέγει ὁ Ἱερώνυμος ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν ἐκκλησιαστικῶν συγγραμμάτων. Καὶ ὅρα εἰς τὰ προλεγομένα τοῦ Διονυσίου.

(1) Ἦτοι ψηφίζοντες, διορίζοντες.

(2) Ἰσ. ὡς ἔξω τῆς Ἐκκλησίας ὧν.

(3) Ὁρθότερον εἰς χρῆσιν. ἢ εὐχαριστίαν.

(4) Ἰσως σινιασθεὶς.

(5) Ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ νοηθῇ τὸ, διδασθαι. Ἄλλως γάρ, ἔλλιπέ.

λει ὁ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἐρχόμενος, ἵνα ἔσω διὰ τῶν ἁγίων ἁγιασθῆ. Γέγραπται γάρ, ὅτι « Ἅγιοι ἔσεσθε, καθὼς ἐγὼ Ἅγιός εἰμι, λέγει Κύριος. » [Λευτικ. ιά. 14. ιθ'. 2. κ'. 7.], ἵνα καὶ ὁ πλάνη βουκοληθεῖς, ἐν τῷ ἀληθεῖ καὶ ἐκκλησιαστικῷ βαπτίσματι, καὶ αὐτὸ τοῦτο ἀποδύσεται (1), ὅστις πρὸς Θεὸν ἐρχόμενος ἄνθρωπος, καὶ ἱερέα ἐπίζητῶν, ἐν πλάνῃ εὐρεθεὶς ἱεροσύλῳ προσέπεσε. Δοκιμάζειν γάρ ἐστι τὸ τῶν αἰρετικῶν (2) βᾶπτισμα τὸ συνευδοκεῖν τοῖς ὑπ' ἐκείνων βεβαπτισμένοις. Οὐ γὰρ δύναται ἐν μέρει ὑπερσχύειν. Εἰ ἠδυνήθη βαπτίσει, ἴσχυσε καὶ Ἅγιον Πνεῦμα δοῦναι. Εἰ οὐκ ἠδυνήθη, ὅτι ἔξω ὢν, Πνεῦμα Ἅγιον οὐκ ἔχει, οὐ δύναται τὸν ἐρχόμενον βαπτίσει. Ἐνὸς ὄντος τοῦ βαπτίσματος, καὶ ἐνὸς ὄντος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ μιᾶς ἐκκλησίας ὑπὸ Κυρίου τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἐπάνω (Πέτρου τοῦ ἀποστόλου ἀρχῆθεν λέγοντος) ἐνότητος τεθεμελιωμένης. Καὶ διὰ τοῦτο τὰ ὑπ' αὐτῶν γινόμενα ψευδῆ καὶ κενὰ ὑπάρχοντα, πάντα ἐστὶν ἀδόκιμα. Οὐδὲν γὰρ δύναται δεκτὸν, καὶ αἰρετὸν εἶναι παρὰ Θεῷ τῶν ὑπ' ἐκείνων γινομένων· οὐς ὁ Κύριος πολεμίους, καὶ ἀντιπάλους αὐτοῦ λέγει ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις· « Ὁ μὴ ὦν μετ' ἐμοῦ, κατ' ἐμοῦ ἐστὶ, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ, σκορπίζει. » [Ματθ. ις'. 30.] Καὶ ὁ μακάριος ἀπόστολος Ἰωάννης, ἐντολὰς Κυρίου τηρῶν, ἐν τῇ ἐπιστολῇ προέγραψεν· « ἠκούσατε ὅτι ὁ ἀντίχριστος ἔρχεται, καὶ νῦν δὲ ἀντίχριστοι πολλοὶ γεγόνασιν. » [ἀ. Ἰωάν. β'. 18.] Ὅθεν γινώσκωμεν ὅτι ἐσχάτῃ ὥρᾳ ἐστίν. Ἐξ ἡμῶν ἐξήλθον, ἀλλ' οὐκ ἦσαν ἐξ ἡμῶν. Ὅθεν καὶ ἡμεῖς συνειναι ὀφείλομεν, καὶ νοεῖν, ὡς οἱ ἐχθροὶ Κυρίου, καὶ οἱ ἀντίχριστοι ὠνομασμένοι, δυνατοὶ οὐκ εἶεν χάριν δοῦναι τῷ Κυρίῳ. Καὶ διὰ τοῦτο ἡμεῖς οἱ σὺν Κυρίῳ ὄντες, καὶ ἐνότητά Κυρίου κρατοῦντες, καὶ κατὰ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ χορηγοῦμενοι(3), τὴν ἱερατείαν αὐτοῦ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ λειτουργοῦντες, ὅσα οἱ ἀντικείμενοι αὐτῷ, τουτέστι πολέμιοι καὶ ἀντίχριστοι ποιῶσιν, ἀποδοκιμάσαι καὶ ἀποποιήσαι καὶ ἀποροῖψαι, καὶ ὡς βέβηλα ἔχειν ὀφείλομεν. Καὶ τοῖς ἀπὸ πλάνης καὶ στρεβλότητος ἐρχομένοις ἐπὶ γνώσει (4) τῆς ἀληθινης καὶ ἐκκλησιαστικῆς πίστεως, δοῦναι καθόλου θείας δυνάμεως μυστήριον, ἐνότητός τε καὶ πίστεως καὶ ἀληθείας.

Ἐ ρ μ η ν ε ἰ α.

Μετὰ πολλὰ ἐπιχειρήματα ἀποδεικνύει ὁ παρὼν κανὼν, ὅτι τὸ βᾶπτισμα τῶν αἰρετικῶν καὶ σχισματικῶν εἶναι ἀδεκτὸν, καὶ ὅτι πρέπει νὰ βαπτίζονται αὐτοὶ, ὅταν ἐπιστρέφουν εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας. Α'. διατὶ τὸ βᾶπτισμα εἶναι ἐν, καὶ διατὶ εὐρίσκεται αὐτὸ εἰς μόνην τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν· οἱ δὲ αἰρετικοὶ καὶ σχισματικοὶ, ἔξω ὑπάρχοντες τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἀκολούθως οὐδὲ τὸ ἐν βᾶπτισμα ἔχουσι· Β'. τὸ ὕδωρ τοῦ βαπτίσματος πρέπει πρῶτον νὰ καθαρῶσθῃ καὶ νὰ ἁγιασθῆ διὰ τῶν εὐχῶν τοῦ ἱερέως, καὶ τῆς τοῦ Παναγίου Πνεύματος χάριτος, ἔπειτα νὰ καθαρῶσθῃ, καὶ νὰ ἁγιασθῆ τὸν ἐν αὐτῷ βαπτίζομενον· ἀλλ' οἱ αἰρετικοὶ καὶ σχισματικοὶ οὔτε ἱερεῖς εἶναι, ἀλλὰ μάλλον ἱερόσυλοι· οὔτε καθαροὶ, ἀλλ' ἀκάθαρτοι· οὔτε ἄγιοι, ὡς μὴ ἔχοντες τὸ Πνεῦμα Ἅγιον, λοιπὸν οὔτε βᾶπτισμα ἔχουσι. Γ'. διὰ τοῦ ἐν καθολικῇ ἐκκλησίᾳ βαπτίσματος, ἀφεσις ἁμαρτιῶν δίδεται. Διὰ δὲ τοῦ τῶν αἰρετικῶν καὶ σχισματικῶν βαπτίσματος, ἔξω ὄντος τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, πῶς ἠμπορεῖ νὰ δοθῇ ἁμαρτιῶν ἀφεσις; Δ'. ὁ βαπτίζομενος, ἀφ' οὗ βαπτισθῆ, πρέπει νὰ χρισθῆ μὲ τὸ ἐξ ἑλαίου (5) καὶ ἄλλων ἀρωμάτων κατασκευαζόμενον μύρον, ὅπερ ἠγάσθη διὰ τῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπιφοιτήσεως· ὁ δὲ αἰρετικὸς Πνεῦμα Ἅγιον μὴ ἔχων, ὡς αὐτοῦ χωρισμένος διὰ τὴν αἵρεσιν καὶ τὸ σχίσμα, πῶς ἠμπορεῖ νὰ ἁγιασθῆ τὸ τοιοῦτον μύρον; Ε'. ὁ ἱερεὺς πρέπει νὰ προσευχηθῆ πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ βαπτισθέντος· ὁ δὲ αἰρετικὸς καὶ σχισματικὸς, ἱερόσυλος ὢν, ὡς εἴπομεν, καὶ ἁμαρτωλὸς, (ὄχι τόσον διὰ τὰ ἔργα, ἀλλὰ μάλλον διὰ τὴν αἵρεσιν καὶ τὸ σχίσμα, τὰ ὅποια εἶναι ἡ μεγαλύτερα ἁμαρτία ἀπὸ ὅλας.) πῶς ἠμπορεῖ νὰ εἰσακουσθῆ ἀπὸ τὸν Θεόν, εἰς καιρὸν ὅπου λέγει ἡ Γραφή, ὅτι τῶν ἁμαρτωλῶν, ὁ Θεὸς δὲν ἀκούει; ς'. διατὶ δὲν ἠμπορεῖ νὰ ᾖ δεκτὸν εἰς τὸν Θεὸν διὰ βᾶπτισμα τὸ τῶν αἰρετικῶν καὶ σχισματικῶν, ἐπειδὴ αὐτοὶ εἶναι ἐχθροὶ καὶ πολέμιοι μὲ τὸν Θεόν, καὶ ἀντίχριστοι ὀνομαζόμενοι ἀπὸ τὸν Ἰωάννην. Διὰ ταῦτα οὖν πάντα καὶ ἄλλα ὁ παρὼν κανὼν κατὰ τὴν ἀκρίβειαν, θέλει νὰ βαπτίζονται ὅλοι οἱ αἰρετικοὶ καὶ σχισματικοὶ, προστιθεὶς καὶ τοῦτο, ὅτι ἡ γνώμη αὕτη, τὸ νὰ ᾖ δηλαδὴ ἀδεκτὸν τὸ βᾶπτισμα τῶν αἰρετικῶν καὶ σχισματικῶν, δὲν εἶναι καινούρια τῶν πατέρων τῆς συνόδου ταύτης, ἀλλὰ εἶναι παλαιὰ, δοκιμασμένη ἀπὸ τοὺς προγενεστέρους αὐτῶν (6), (οἱτινες σχεδὸν ἔφθασαν αὐτοὺς τοὺς διαδόχους τῶν ἀποστόλων) μὲ πολλὴν ἐπιμέλειαν

(1) Τοῦτο οὕτω νοεῖται. Ἰνα ὁ τῇ πλάνῃ βουκοληθεῖς ἐν τῷ ἀληθεῖ καὶ ἐκκλησιαστικῷ βαπτίσματι καὶ αὐτὸ τοῦτο, τὴν πλάνην δηλαδὴ ἀποβάλλῃ.

(2) Ἐν ἄλλοις καὶ σχισματικῶν.

(3) Χορηγοῦμένην, ἴσως.

(4) Ἐπὶ γνώσιν, ὀρθότερον.

(5) Ἐλαιον ὀνομάζει ὁ παρὼν Κανὼν τὸ ἅγιον Μύρον, ἀπὸ τοῦ περισσώτερον μέρος τῆς ὕλης, ἐξ ἧς αὐτὸ σύγκειται. Πάντοτε γὰρ τὸ ἔλαιον πρέπει νὰ ᾖ πολὺ περισσώτερον ἀπὸ τὰ ἄλλα

ἀρωματικά· εἶδη ὅπου εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ παραλαμβάνονται. Ὅρα δὲ, ὅτι, ἄ. ὁ παρὼν Κανὼν, πολλῶν ἀρχαιότερος ὢν τοῦ μῆ· τῆς ἐν Λαοδ., διδάσκει νὰ χρίωνται μὲ Μύρον οἱ βαπτίζομενοι, καὶ ὄχι ὁ ρηθεῖς μῆ'. τῆς ἐν Λαοδ. ὡς εἶπὸν τινες. Ἀληθείας ὅμως δικαιοσύνης, ἐκεῖνος ἴδιος περὶ τούτου μόνον ἐξεδόθη, ἐν δὲ τῷ παρόντι κατὰ πάρεργον περὶ τῆς σφραγίδος τοῦ Μύρου μείλια ἐγένετο.

(6) Ἀπὸ τοῦ καιροῦ δηλαδὴ τοῦ Ἀγριππίνου Ἐπισκόπου Καρθαγένης, ὡς εἴπομεν ἐν τοῖς προλεγομένοις τῆς παρουσίας Συνόδου

καὶ ἀκρίβειαν, καὶ σύμφωνός ἐστι κατὰ πάντα μὲ τὸν μς'. μζ'. καὶ ζή. τοὺς ἀποστολικούς κανόνας. Οὐ μόνον δὲ κοινῶς ὁ παρὼν κανὼν τὸ βάπτισμα τῶν αἰρετικῶν καὶ σχισματικῶν ἀποβάλλει, ἀλλὰ καὶ κατ' ἴδιον ὁ καθ' ἕνα ἀπὸ τοὺς ὀγδοήκοντα τέσσαρας πατέρας τῆς παρουσίας συνόδου, μὲ ἕνα ξεχωριστὸν ἐπιχειρήμα, ταῦτ' ἐπιπέειν, μὲ ὀγδοήκοντα τέσσαρα ἐπιχειρήματα, τοῦτο ἀποβάλλουσι. Δι' ὃ καὶ ἡ οἰκουμένη Β'. ἐν τῷ ζ'. αὐτῆς κανὼν τὸν παρόντα κανὼνα κατὰ μέρος ἐφύλαξεν (εἰ δὲ καὶ εἰς ὅλους αὐτὸν δὲν ἐφύλαξε, τοῦτο ἐποίησε κατ' οἰκονομίαν καὶ συγκατάβασιν, καὶ ὄχι κατὰ ἀκρίβειαν, ὡς εἴπομεν ἐν τῇ σημειώσει τοῦ μς'. ἀποστ.), καὶ ἡ ς'. ἐν τῷ β'. κανὼν αὐτῆς ἐπισφραγίσεν (εἰ δὲ καὶ λέγοι, ὅτι μόνον εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους τῆς Ἀφρικῆς ἐπεκράτησεν, ἀλλ' ἀπαξ αὐτὸν ἐπισφραγίσασα, ἐβεβαίωσε μᾶλλον αὐτὸν, καὶ ὄχι κατήργησε) δέχεται δὲ αὐτὸν καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ α. αὐτοῦ κανὼν. Ὅρα καὶ ἐν τῇ ὑποσημείωσι τοῦ ρηθέντος μς'. ἀποστολικοῦ. Ἄλλος. Αἱ οἰκουμενικαὶ σύνοδοι ἐδέχθησαν καὶ ἐπεκύρωσαν τὰ τῶν μερικωτέρων συνόδων, καὶ μάλιστα ὀνομαστὶ τοὺς τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανόνας, ὡς ἐν τῷ β'. κανὼν τῆς ς'. προείδομεν. Ἄρα αὐταὶ συναπεδέχθησαν καὶ ἐβεβαίωσαν ὅσα αἱ τοπικαὶ σύνοδοι, καὶ ὁ μέγας Βασίλειος προεθέσπισαν, καὶ τοιοῦτοτρόπως συναγεται ὀρθῶς καὶ βεβαίως, ὅτι οἱ αἰρετικοὶ πάντες πρέπει ἀναμφιβόλως νὰ βαπτίζωνται. Ἡ δὲ οἰκονομία ὅπου πρὸς καιρὸν ἐματ' ἀχειρίσθησάν τινες πατέρες, οὔτε νόμος, οὔτε παράδειγμα δύναται νὰ νομισθῇ, ἀλλὰ καὶ ἀνίσως τινὰς καλῶς ἐρευνήσῃ, μέλλει νὰ εὕρῃ τοὺς αἰρετικούς τούτους ὅπου οἰκονομικῶς ἐδέχθη ἡ δευτέρα οἰκουμένη σύνοδος, νὰ ἦσαν οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς τότε εἰς αἵρεσιν πεσόντας ἱερομένους βεβαπτισμένοι, καὶ διὰ τοῦτο ἐματ' ἀχειρίσθη τὴν οἰκονομίαν αὐτήν. Ἡ ἀλήθεια ὁμῶς τῆς θείας Γραφῆς, καὶ ὁ ὀρθὸς λόγος δεικνύουσιν, ὅτι πάντες οἱ αἰρετικοὶ ἀναντιρρήτως πρέπει νὰ βαπτίζωνται.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΑΓΚΥΡΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Η ἁγία καὶ τοπικὴ σύνοδος ἡ ἐν Ἀγκύρᾳ, τῇ ἀρχιεπισκοπῇ τῆς Γαλατίας, συγκροτηθεῖσα, γέγονε κατὰ τοὺς συγγραφάμενους περὶ αὐτῆς, ἐν ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ 315., ὁ δὲ Μίλιος ἐν τῷ β'. τόμῳ τῶν συνοδικῶν λέγει, ὅτι συνήχθη αὕτη ἐν ἔτει 314. Οἱ δὲ ἐν αὐτῇ συνεληθότες πατέρες ἦσαν ἡ, ἀπὸ τοὺς ὁποίους Ἐζαρχοὶ ἦσαν, Ὁυτέλιος ὁ Ἀτιοχείας τῆς Συρίας πατριάρχης· Ἀγρικόλαος ὁ μητροπολίτης Καισαρείας Καππαδοκίας· Μάρκελλος ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς αὐτῆς Ἀγκύρας, καὶ ὁ ἱερομάρτυς ἅγιος Βασίλειος, ὁ Ἀμασειας ἐπίσκοπος, οἵτινες τοὺς παρόντας κέ. κανόνας ἐξέδωκαν, περὶ τῶν ἐπὶ Μαξίμου τοῦ τυράννου ἀρνησαμένων τὸν Χριστὸν, καὶ θυσάντων εἰς τὰ εἰδῶλα, μετὰ ταῦτα δὲ προσερχομένων τῇ ἐκκλησίᾳ. Οἱ κανόνες δὲ οὔτοι, ὠρισμένως μὲν ἐπικυροῦνται ἀπὸ τὸν β'. τῆς οἰκουμένης ς', ἀορίστως δὲ ἀπὸ τὸν α. τῆς δ'. καὶ τὸν α. τῆς ζ'. καὶ διὰ τῆς ἐπικυρώσεως ταύτης, οἰκουμένην τρόπον τινὰ ἀναλαμβάνουσι δύναμιν. Περὶ ταύτης τῆς συνόδου προείπεν ὁ θεὸς Γρηγόριος ὁ Νεοκαισαρείας πρὸ ἐτῶν ἡδὴ ὧν αὐτῆς 53 ἐν τῷ ἡ. αὐτοῦ κανόνι. (Ὅρα Δοσιθ. σελ. 976 τῆς δωδεκαβίβλου περὶ αὐτῆς.).

ΟΙ ΚΕ' ΚΑΝΟΝΕΣ

ΤΗΣ ΕΝ ΑΓΚΥΡΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΓΙΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΕΡΜΗΝΕΥΟΜΕΝΟΙ.

ΚΑΝΩΝ Α'.

Πρεσβυτέρους τοὺς ἐπιθύσαντας, εἴτα ἀναπαλαίσαντας, μήτε ἐκ μεθόδου τινός, ἀλλ' ἐξ ἀληθείας, μήτε προκατασκευάσαντας, καὶ ἐπιτηδεύσαντας, καὶ πείσαντας, ἵνα δόξωσι μὲν βασάνοις ὑποβάλλεσθαι, ταύτας δὲ τῷ δοκεῖν καὶ τῷ σχήματι προσαχθῆναι. Τούτους ἐδοξε τῆς μὲν τιμῆς τῆς κατὰ τὴν καθέδραν μετέχειν, προσφέρειν δὲ αὐτούς, ἢ ὁμιλεῖν, ἢ ὅλως λειτουργεῖν τι τῶν ἱερατικῶν λειτουργιῶν μὴ ἐξέτιναι.

Ἑρμηνεία.

Ἀπὸ ἐκείνους τοὺς χριστιανούς ὅπου ἤρνοῦντο καὶ ἐθυσίαζον εἰς τὰ εἰδῶλα ἐν τῷ καιρῷ τῶν διωγμῶν, ἄλλοι μὲν βασανιζόμενοι, καὶ μὴ ὑποφέροντες τὴν δριμύτητα τῶν βασάνων, ἤρνοῦντο τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, ἄλλοι δὲ, καὶ πρὸ τοῦ ἀκόμη νὰ δοκιμάσουν τὰ βάσανα, ἐπρόδιδαν τὴν εὐσέβειαν· διὰ νὰ μὴ φαίνονται ὁμῶς ὅτι θεληματικῶς ἤρνοῦντο, ἐκατάπειθον τοὺς βασανιστὰς, ἢ μὲ ἄσπρα ἢ μὲ παρακάλειαι νὰ βάλλουσι τάχα καὶ αὐτοὺς εἰς τὰ βάσανα, ὅμι ἀληθῶς, ἀλλὰ κατὰ τὸ φαινόμενον. Τούτων οὕτως ἐγνωσμένων, διορίζει ὁ παρῶν κανὼν, ὅτι οἱ πρεσβύτεροι ἐκεῖνοι ὅπου βασανιζόμενοι τῇ ἀληθείᾳ καὶ πραγματικῶς, χωρὶς κάμμιαν μέθοδον καὶ ὑπόκρισιν, μὴ ὑποφέροντες δὲ τὰ βάσανα, ἐθυσίασαν μὲν πρότερον εἰς τὰ εἰδῶλα, ὕστερον δὲ πάλιν μεταμεληθέντες ὡμολόγησαν τὴν πίστιν καὶ ἐνίκησαν, οὗτοι νὰ ἔχωσι μὲν τὴν ἐξωτερικὴν τιμὴν καὶ τὴν καθέδραν τῶν πρεσβυτέρων, (τὸ νὰ τιμῶνται δηλ. ὡς ἱερεῖς, καὶ τὸ νὰ συγκάθηται μὲ τοὺς ἱερεῖς, περὶ οὗ ὄρα τὸν ἀ. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ καὶ τὴν ὑπόσημ. τοῦ κς'. τῆς ς'.) νὰ μὴ ἔχωσι δὲ ἄδειαν οὔτε νὰ ἱεουργοῦν, οὔτε νὰ διδάσκουν, οὔτε ἄλλο τι νὰ ἐνεργοῦν ἱερατικόν (1). Ὅρα καὶ τὸν ξβ'. ἀποστολικόν, καὶ τὸν ἀ. τῆς ἀ.

ΚΑΝΟΝ Β'.

Διακόνους ὁμοίως θύσαντας, μετὰ δὲ ταῦτα ἀναπαλαίσαντας, τὴν μὲν ἄλλην τιμὴν ἔχειν, πεπαύσθαι δὲ αὐτοὺς πύσης τῆς ἱερᾶς λειτουργίας, τῆς τε τοῦ Ἄρτου, ἢ ποτήριον ἀναφέρειν, ἢ κηρύσσειν· εἰ μὲντοι τινὲς τῶν ἐπισκόπων τούτοις συνίδοιεν κίματόν τινα, ἢ ταπεινώσιν πράοτητος, καὶ ἐθέλοιν πλεῖόν τι δίδόναι, ἢ ἀφαιρεῖν, ἐπ' αὐτοῖς εἶναι τὴν ἐξουσίαν.

Ἑρμηνεία.

Τὰ αὐτὰ ὅπου ἐδιώρισεν ὁ ἀνωτέρω Κανὼν περὶ τῶν πρεσβυτέρων, διορίζει καὶ ὁ παρῶν περὶ τῶν διακόνων. Ὅτι δηλαδὴ ἂν αὐτοὶ ἀπὸ τὴν δριμύτητα τῶν βασάνων ἐνίκηθησαν καὶ ἐθυσίασαν εἰς τὰ εἰδῶλα, μετὰ ταῦτα δὲ πάλιν ὡμολόγησαν τὴν εὐσέβειαν, τὴν μὲν ἄλλην τιμὴν τῶν διακόνων νὰ ἔχωσι, νὰ παύωσι δὲ ἀπὸ κάθε ἱεροπραξίαν ἱεροδικονικὴν, καὶ ἀπὸ τὸ νὰ βρασταζοῦσι τὸν ἅγιον Ἄρτον καὶ τὸ ἅγιον ποτήριον (ὄρα τὴν ὑπόσημείωσιν τοῦ κγ'. τῆς ς'.) καὶ ἀπὸ τὸ νὰ κηρύττουν (2)· ἐὰν ὁμῶς οἱ κατὰ τὸν τρόπον ἐπίσκοποι γνωρίζουν ὅτι δεῖχνουσιν αὐτοὶ κόπον ἐν τῇ μετανοίᾳ διὰ τὴν ἔρησιν, καὶ ἐταπεινώθησαν συντριβέντες διὰ τὸ ἀμάρτημα, καὶ μετὰ πράοτητος φέρονται πρὸς τοὺς ὀνειδίζοντας αὐτοὺς διὰ τοῦτο, καὶ ὅχι μετὰ θρασυτήτος, στέκεται εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν νὰ δώσουν εἰς αὐτοὺς καὶ ἄλλο τι περιστότερον ἀπὸ μόνην τὴν τῶν διακόνων ἐξωτερικὴν τιμὴν διὰ τὴν θερμότητα τῆς μετανοίας τῶν. Ὅχι καὶ γνωρίζουν αὐτοὺς πῶς ἐκ τοῦ ἐναντίου μὲ ἀμέλειαν καὶ χλιαρότητα μετανοοῦν, πάλιν ἔχουν τὴν ἐξουσίαν νὰ στερήσουν αὐτοὺς καὶ ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴν αὐτῆν τῶν διακόνων τιμὴν. Ὅρα τὸν ξβ'. ἀποστολικόν, καὶ τὸν ια'. τῆς ἀ. καὶ β'.

ΚΑΝΟΝ Γ'.

Τοὺς φεύγοντας καὶ συλληφθέντας, ἢ ὑπὸ οἰκείων παραδοθέντας, ἢ ἄλλως τὰ ὑπάρχοντα ἀφαιρεθέντας, ἢ ὑπομείναντας βασάνους, ἢ εἰς δεσμωτήριον ἐμβληθέντας, βοῶντάς τε ὅτι εἰσὶ χριστιανοί, καὶ περισχισθέντας, ἢ τι εἰς τὰς χεῖρας πρὸς βίαν ἐμβαλλόντων τῶν βιαζομένων, ἢ βρωμά τι πρὸς ἀνάγκην δεξαμένους, ὁμολογοῦντας δὲ διόλου, ὅτι εἰσὶ χριστιανοί, καὶ τὸ πένθος τοῦ συμβάντος ἀεὶ ἐπιδεικνυμένους τῇ πάσῃ καταστολῇ καὶ τῷ σχήματι, καὶ τῇ τοῦ βίου ταπεινότητι, τούτους, ὡς ἔξω ἀμαρτήματος ὄντας, τῆς κοινωνίας μὴ κωλύεσθαι· εἰ δὲ καὶ ἐκωλύθησαν ὑπό τινος, περισσοτέρας ἀκριβείας ἕνεκεν, εἰ καὶ τινῶν ἀγνοία, εὐθὺς προσδεχθῆναι δεῖ. Τοῦτο δὲ ὁμοίως ἐπὶ τε τῶν ἐκ τοῦ κλήρου, καὶ τῶν ἄλλων λαϊκῶν. Προτεζητάσθη δὲ κάκεινο, εἰ δύνανται καὶ λαϊκοὶ τῇ αὐτῇ ἀνάγκῃ ὑποπεσόντες, προάγεσθαι εἰς τάξι. Ἐδοξεν οὖν καὶ τούτους, ὡς μηδὲν ἡμαρτηκότας, εἰ καὶ ἡ προλαβοῦσα εὐρίσκοιτο ὀρθὴ τοῦ βίου πολιτεία, προχειρίζεσθαι.

(1) Δῆλον δὲ ἐξ ἀντιδιαστολῆς, ὅτι οἱ μὴ μετὰ ἀληθείας βασανισθέντες, ἀλλὰ κατὰ τὸ φαινόμενον μόνον, ἢ καὶ πρὸ τῶν βασάνων ἀρνηθέντες Πρεσβύτεροι, οὔτε τὴν ἐξωτερικὴν τιμὴν καὶ τὴν καθέδραν τῶν Πρεσβυτέρων εἶναι ἄξιοι νὰ λάθουν.

(2) Φανερόν δὲ ὅτι οἱ τοιοῦτοι οὔτε τὰ Εἰρηνικά νὰ λέγουν εἶναι ἄξιοι, οὔτε αἰτήσεις νὰ κάμνουν. Τὸ δὲ νὰ κηρύττουν, ἴσως δηλοῖ τὸ νὰ ὑπαναγινώσκουν εἰς τὸν λαὸν τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον, ἢ καὶ τὸ νὰ ἐκφωνοῦν μεγαλοφῶνως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰς εὐ-

χὰς, καὶ ὅχι μυστικῶς. Διὸ καὶ ὁ Σωκράτης β:βλ. 6'. κεφ. 11 λέγει, ὅτι ὁ μέγας Ἀθανάσιος, ὅταν ὁ Συριανὸς στρατηγὸς περιεκύκλωσε τὴν Ἐκκλησίαν μὲ τοὺς στρατιώτας του ἐν Ἀλεξανδρείᾳ διὰ νὰ τὸν πιάσῃ, προνοῶντας νὰ μὴ γένη κάμμία βλάβη εἰς τὸν λαόν, ἐπρόσταξε τὸν Διάκονον νὰ κηρύξῃ εὐχὴν· «Καὶ προστάξας τῷ Διακόνῳ κηρύξαι εὐχὴν, αὐθις ψαλμὸν λέγεσθαι παρεσκευάσεν» ἐν ἄλλοις δὲ ἀντι τοῦ κηρύξαι, γράφεται ὁμιλεῖν.

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, νόμος μαρτυρίου εἶναι τὸ μῆτε θεληματικῶς καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ τοῦ νὰ τρέχη τις εἰς τὸ μαρτύριον, προνοοῦμενος καὶ διὰ τὴν ἀσθένειαν καὶ ὀλιγοψυχίαν ὅπου αὐτὸς ἤμπορεῖ νὰ δείξῃ, καὶ διὰ τὴν ἀπώλειαν καὶ κόλασιν ὅπου μέλλουν νὰ λάβουν οἱ ἔχοντες αὐτὸν μαρτυρῆσαι, μῆτε πάλιν, ὅταν τύχη καὶ πιασθῇ εἰς τὸ μαρτύριον, νὰ φεύγῃ καὶ νὰ ὀλιγοπισθῇ. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ τότε Χριστιανοί, γνωρίζοντες τὸ ἀσθενὲς τῆς φύσεώς των, ἔφευγον ἀπὸ τοὺς διωγμοὺς καὶ ἐκρύπτοντο, κατὰ τὸ Εὐαγγελικὸν ἐκεῖνο, τὸ λέγον· «ὄταν διώκωσιν ὑμᾶς ἐκ τῆς πόλεως ταύτης, φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην». [Ματθ. ι'. 23]. Διὰ τούτους λοιπὸν τοὺς φεύγοντας Χριστιανούς διορίζων ὁ παρῶν Κανὼν, λέγει· Ὅτι, ἐὰν οὗτοι φεύγοντες ἐπιάσθησαν, ἢ ἐπαρεδόθησαν ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς των Ἑλλήνας ὄντας, ἢ ἐστερήθησαν τὰ ὑπάρχοντά των, ἢ βάσανα ἐδοκίμασαν, καὶ εἰς φυλακὴν ἐβάλλθησαν, ἢ ἐσχίσθησαν τοὺς χιτῶνάς των καὶ ἐγυμνώθησαν, ἢ ἔβαλαν μὲ βίαν οἱ τύραννοι εἰς μὲν τὰς χεῖράς των θυμιατῶν, ἢ θυσίαν τινὰ, εἰς δὲ τὸ στόμα των βρῶμα εἰδωλόθυτον, καὶ πάντα πάντα πάσχοντες ἐφώναζον, ὅτι εἶναι Χριστιανοὶ χωρὶς τελείως νὰ ἀρνηθοῦν. οὗτοι, λέγω, ἐὰν πενθοῦσι διὰ τὸ συμβεβηκὸς αὐτὸ ὅπου ἔπαθον, καὶ δείχνουσι τὸ πένθος καὶ μὲ τὴν ἐξωτερικὴν ταπεινώσειν καὶ κατήφειαν καὶ τῶν ἱματίων, καὶ τοῦ προσώπου καὶ τῆς ζωῆς, νὰ μὴ ἐμποδίζονται ἀπὸ τὴν θείαν κοίτην, ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ λογίζονται ὡσὰν νὰ μὴ ἤμαρτον τίποτε. Εἰ δὲ καὶ μερικοὶ ἐμπόδιζαν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς θείας κοινωνίας, εἴτε διὰ περισσοτέραν ἀκρίβειαν, εἴτε διὰ ἀδιακρίσιαν των, παρευθὺς πρέπει νὰ δεχθῶσιν εἰς αὐτῆν, εἴτε Κληρικοί εἶναι οἱ τοῦτο παθόντες, εἴτε λαϊκοί. Τόσον δὲ οἱ τοιοῦτοι εἶναι ἔξω τοῦ τοιούτου ἀμαρτήματος, ὥστε ὅπου κἄν λαϊκὸς ᾖ καὶ εἶναι ἀπὸ αὐτοὺς, ἤμπορεῖ νὰ γένη καὶ ἱερεὺς, ἐὰν ᾖ καὶ ἡ προτέρα ζωῆς του ἀκατηγόρητος καὶ ἀξία ἱερουσύνης (1). Ὅρα καὶ τὸν ξβ'. Ἀποστολικὸν, καὶ τὸν α'. τοῦ θαυματουργοῦ Γρηγορίου.

ΚΑΝΟΝ Δ'.

Περὶ τῶν πρὸς βίαν θυσιάντων, ἐπὶ δὲ τούτοις, καὶ τῶν δειπνησάντων εἰς τὰ εἰδωλα, ὅσοι μὲν ἀπαγόμενοι, καὶ σχήματι φαιδρότερον ἀνήλθον, καὶ ἐσθῆτι ἐχρήσαντο πολυτελεστέρα, καὶ μετέσχον τοῦ παρασκευασθέντος δειπνοῦ ἀδιαφόρως, ἔδοξεν ἐνιαυτὸν ἀκροᾶσθαι ὑποπεσεῖν δὲ τρία ἔτη. Εὐχῆς δὲ μόνης κοινωνῆσαι ἔτη δύο, καὶ τότε ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ τέλειον.

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρῶν κανὼν, ὅτι ὅσοι ἐπιάσθησαν, καὶ ἐθυσίασαν εἰς τὰ εἰδωλα, ἢ καὶ ἔφαγον εἰδωλόθυτα, πρέπει πρῶτον νὰ ἐξετάζονται μὲ ποῖα καὶ πῶς ἐβλάψαν τούτο ἕκαστος, καὶ κατὰ τὴν διάθεσιν αὐτῶν, οὕτω νὰ λαμβάνουν καὶ τὰ ἐπιτίμια· διότι εἰ μὲν συνδόμενοι εἰς τὸ νὰ θυσιάσουν, ἢ νὰ φάγουν τὰ εἰδωλόθυτα, εἰδείκνυν σχῆμα χαροποιῶν, καὶ ἐστολίσθησαν μὲ πολυτίμητα ἱμάτια, καὶ ἔφαγον ταῦτα ἀδιαφόρως, χωρὶς δηλαδὴ νὰ διαφέρωνται εἰς τὴν καρδίαν των, καὶ νὰ λυποῦνται διὰ τοῦτο, οὗτοι ἕνα χρόνον νὰ κάμνουν εἰς τὸν τόπον τῶν ἀκρωμένων, τρεῖς χρόνους εἰς τὸν τῶν ὑποπιπτόντων, δύο εἰς τὸν τῶν συνεστώτων, καὶ μετὰ τούτους πάντας νὰ μεταλαμβάνουν τὰ θεῖα Μυστήρια.

Συμφωνία.

Ὅσοι δὲ ὑπέμειναν μὲν πρῶτον βάσανα ἀνυπόφορα, ὕστερον δὲ διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς νικηθέντες ἀρνήθησαν, τρεῖς χρόνους καὶ ἡμέρας σαράντα κανονίζονται κατὰ τὸν α'. τοῦ Πέτρου. Ὅσοι δὲ μόνον ὑπέμειναν φυλακὰς, καὶ τὰς τούτων δυσωδίας, χωρὶς δὲ ἄλλα βάρη ἀρνήθησαν, τέσσαρα ἔτη νὰ κανονίζονται κατὰ τὸν β'. τοῦ αὐτοῦ. Ὅσοι δὲ βασανιζόμενοι μὲ πενθικὰ ροῦχα ἔφαγον εἰδωλόθυτα, τρεῖς χρόνους κανονίζονται καὶ ἐπέκεινα, κατὰ τὸν γ'. τῆς παρούσης. Εἰ δὲ μόνον φαγόντες βρώματα εἰδικά των εἰς ἑορτὴν ἐθνικὴν ἐν εἰδωλείῳ, δύο χρόνους νὰ υποπίπτουν κατὰ τὸν δ'. τῆς παρούσης. Ὅσοι δὲ δύο ἢ τρεῖς φορὰς ἐθυσίασαν μὲ βίαν, ἑπτὰ χρόνους νὰ κανονίζονται κατὰ τὸν ε'. τῆς αὐτῆς ταύτης. Ὅρα καὶ τὸν ιδ'. τῆς α'. καὶ τὴν ἰχνογραφίαν τοῦ ναοῦ.»

ΚΑΝΟΝ Ε'.

Ὅσοι δὲ ἀνήλθον μετὰ ἐσθῆτος πενθικῆς, καὶ ἀναπεσόντες ἔφαγον μεταξύ δι' ὅλης τῆς ἀνακλίσεως δακρύοντες, εἰ ἐπλήρωσαν τὸν τῆς ὑποπτώσεως τριετῆ χρόνον, χωρὶς προσφορᾶς δεχθήτωσαν, εἰ δὲ μὴ ἔφαγον, δύο ὑποπεσόντες ἔτη, τῷ τρίτῳ κοινωνησάτωσαν, χωρὶς προσφορᾶς, ἵνα τὸ τέλειον τῆς τετραετίας λάβωσι. Τοὺς δὲ Ἐπισκόπους ἐξουσίαν ἔχειν, τὸν τρόπον τῆς ἐπιστροφῆς δοκιμάσαντας, φιλανθρωπεύ-

(1) Δῆλον δὲ ἐξ ὁμοιότητος, ὅτι οἱ τοῦτο παθόντες ἱερεῖς οὐ καθαίρονται κατὰ τὸν ιδ'. Πέτρου. Τί λέγω, οὐ καθαίρονται;

Καὶ μετὰ τῶν ὁμολογητῶν συναριθμοῦνται, κατὰ τὸν αὐτὸν τοῦ Πέτρου.

σθαι, ἢ πλείονα προστιθέναι χρόνον. Πρὸ πάντων δὲ καὶ ὁ προάγων βίος, καὶ ὁ μετὰ ταῦτα ἐξεταζέσθω, καὶ οὕτως ἢ φιλανθρωπία ἐπιμετρεῖσθω.

Ἑρμηνεία.

Ἀκόλουθος εἶναι ὁ παρῶν Κανῶν μὲ τὸν ἀνωτέρω· λέγει γάρ, ὅτι ὅσοι ἀπὸ τοὺς βιασθέντας εἰς τὸ νὰ θυσιάσουν ἐπῆγαν μὲ ταπεινὰ καὶ πενθικὰ ἰμάτια καὶ ἔφαγον εἰδωλόθυτα, δακρύοντες εἰς ὄλον τὸ διάστημα τοῦ φαγητοῦ, οὗτοι, ἀφοῦ κάμουν τρεῖς χρόνους εἰς τοὺς ὑποπίπτοντας, ἅς στέκωνται μὲν μαζῇ μὲ τοὺς πιστοὺς, ὄχι ὁμῶς καὶ νὰ μεταλαμβάνουν (1)· εἰ δὲ καὶ ὀλίγετε δὲν ἔφαγον εἰδωλόθυτα, ἅς κάμουν ὑποπίπτοντες δύο χρόνους, καὶ εἰς τὸν τρίτον χρόνον ἅς στέκωνται μαζῇ μὲ τοὺς πιστοὺς, χωρὶς ὁμῶς νὰ μεταλαμβάνουν, καὶ μετὰ τέσσαρα ἔτη νὰ κοινωνοῦν. Ταῦτα μὲν ἐστὶ τὰ παρὰ τῆς Συνόδου ἐπιτίμια, οἱ Ἀρχιερεῖς ὁμῶς ἔχουν τὴν ἐξουσίαν νὰ θεωροῦν τὸν τρόπον τῆς μετανοίας αὐτῶν· καὶ ἂν μὲν γνησίως καὶ θερμῶς μετανοοῦν, νὰ ὀλιγοστεύουν τοὺς διορισθέντας χρόνους τῶν ἐπιτιμίων· ἂν δὲ ἐξεναντίας ἀμελῶς καὶ ἀδιαφόρως μετανοοῦν, νὰ τοὺς αὐξάνουν τὰ διορισθέντα ἐπιτίμια. Ἔχουν δὲ χρέος οὗτοι νὰ ἐξετάζουν καὶ τὴν πρὸ τῆς μισροφαγίας καὶ μετὰ τὴν μισροφαγίαν αὐτῶν ζωὴν. Καὶ ἂν μὲν αὕτη ἦτο καὶ ἦναι ἐνάρετος, νὰ ὀλιγοστεύουν τὰ ἐπιτίμια, ἂν δὲ κατηγορημένη καὶ κακὴ, νὰ τοὺς αὐξάνουν αὐτά. Ὅρα καὶ τὸν ια. καὶ ιβ'. τῆς πρώτης, καὶ τὸν δ'. τῆς παρούσης.

ΚΑΝΩΝ Γ'.

Περὶ τῶν ἀπειλῆ μόνον εἰρξάντων κολάσεως καὶ ἀφαιρέσεως ὑπαρχόντων, ἢ μετοικίας, καὶ θυσάντων, καὶ μέχρι τοῦ παρόντος καιροῦ μὴ μετανοησάντων, μηδὲ ἐπιστρεψάντων, νῦν δὲ παρὰ τὸν καιρὸν τῆς Συνόδου προτελούντων καὶ εἰς διάνοιαν τῆς ἐπιστροφῆς γενομένων, ἔδοξε μέχρι τῆς μεγάλης ἡμέρας εἰς ἀκρόασιν δεχθῆναι, καὶ μετὰ τὴν μεγάλην ἡμέραν ὑποπεσεῖν τρία ἔτη, καὶ μετὰ ἄλλα δύο ἔτη κοινωνῆσαι χωρὶς προσφορᾶς, καὶ οὕτως ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ τέλειον, ὥστε τὴν πᾶσαν ἐξαετίαν πληρῶσαι. Εἰ δὲ τινες πρὸ τῆς Συνόδου ταύτης ἐδέχθησαν εἰς μετάνοιαν, ἀπ' ἐκείνου τοῦ χρόνου λελογισθαι αὐτοῖς τὴν ἀρχὴν τῆς ἐξαετίας· εἰ μὲντοι κίνδυνος καὶ θανάτου προσδοκία ἐκ νόσου ἢ ἄλλης τινὸς προφάσεως συμβαίη, τούτους ἐπὶ ὄρω δεχθῆναι.

Ἑρμηνεία.

Ὅσοι δὲ Χριστιανοὶ ἐνικήθησαν ἀπὸ μόνας τὰς φοβέρας ὁποῦ τοὺς ἔκαμαν οἱ τύραννοι νὰ τοὺς βασανίσουν, καὶ νὰ τοὺς πάρουν τὰ ὑπάρχοντά των, ἢ νὰ τοὺς ἐξορίσουν, καὶ ἐθυσίασαν εἰς τὰ εἰδῶλα, καὶ μετὰ τοῦτο δὲν ἐμετενόησαν ἕως τώρα, κατὰ τὸν παρόντα δὲ καιρὸν τῆς Συνόδου ταύτης, μόλις ἦλθον εἰς ἔννοιαν μετανοίας καὶ ἐπιστροφῆς, οὗτοι, λέγω, διορίζει ὁ παρῶν Κανῶν, νὰ κανονίζωνται, καὶ νὰ ἦναι εἰς μὲν τὸν τόπον τῶν ἀκρωμένων ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς Συνόδου, ἦτοι ἀπὸ τὴν δ'. ἐβδομάδα μετὰ τὸ Πάσχα, (ὄρα τὸν λζ'. Ἀποστολικὸν) ἕως τὴν ἐρχομένην μεγάλην Λαμπρὰν τοῦ Πάσχα· ταῦτόν εἰπεῖν, παρ' ἓνα μῆνα, ἓνα χρόνον. Μετὰ ταῦτα δὲ νὰ ὑποπίπτουν τρεῖς χρόνους, νὰ στέκωνται μὲ τοὺς πιστοὺς δύο, καὶ ἀφ' οὗ τελειώσουν οἱ ἐξ χρόνοι, νὰ μεταλαμβάνουν. Ὅσοι δὲ ἀπὸ τοὺς τοιοῦτους ἐδέχθησαν εἰς μετάνοιαν πρὸ τῆς Συνόδου ταύτης, ἀπ' ἐκείνου τὸν καιρὸν νὰ μετροῦνται οἱ ἐξ χρόνοι τοῦ Κανῶνος των. Ἀνίσως ὁμῶς ἤθελεν ἀκολουθῆσαι εἰς αὐτοὺς κίνδυνος θανάτου ἀπὸ ἀσθένειαν, ἢ ἄλλην τινὰ περίστασιν, τότε νὰ μεταλαμβάνουν διὰ τὴν ἀνάγκην, ἐπὶ ὄρω ὁμῶς, ἢγουν μὲ τοιοῦτον διορισμὸν, ὥστε ἂν δὲν ἀποθάνουν, ἀλλὰ ζήσουν, νὰ μὴ κοινωνήσουν πάλιν, ἕως ὁποῦ νὰ ἀπεράσουν οἱ ἐξ χρόνοι, καθὼς αὐτὸ τοῦτο διορίζεται καὶ ὁ ιγ'. τῆς α'. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ζβ'. Ἀποστολικόν, καὶ τὸν ια. τῆς α'. Ὅρα καὶ τὴν ἰχνογραφίαν τοῦ ναοῦ ἐν τῷ τέλει.

ΚΑΝΩΝ Ζ'.

Περὶ τῶν συνεστιαθέντων ἐν ἑορτῇ ἐθνικῇ, ἐν τόπῳ ἀφορισμένῳ τοῖς ἐθνικοῖς, ἴδια βρώματα ἐπικομισαμένων, καὶ φαγόντων, ἔδοξε διετίαν ὑποπεσόντας, δεχθῆναι. Τὸ δὲ εἰ χρὴ, μετὰ τῆς προσφορᾶς ἔκαστον, τῶν Ἐπισκόπων ἐστὶ δοκιμάσαι, καὶ τὸν ἄλλον βίον ἐφ' ἐκάστου ἐξετάσαι.

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρῶν Κανῶν, ὅτι ὅσοι Χριστιανοὶ ἐπῆραν τὰ φαγητά των, καὶ ἐπῆγαν εἰς ἑορτὴν ἐθνικὴν, εἰς τὸπον διωρισμένον διὰ νὰ κάμουν τὰ τελετάς των οἱ Ἕλληνας, καὶ συνέφαγον μὲ αὐτοὺς, δύο μὲν χρόνους νὰ ὑποπίπτουν, καὶ οὕτω νὰ δέχωνται. Ὁ δὲ ἐπίσκοπος, ἐξετάζων καὶ τὴν προτέραν καὶ ὑστέραν αὐτῶν ζωὴν, θέλει κρίνει εὐλογον, ἢ νὰ δέχωνται μόνον οὗτοι εἰς τὴν μετὰ τῶν πιστῶν προσευχῆν, ἢ καὶ νὰ μεταλαμβά-

(1) Φανερόν δὲ, ὅτι οὗτοι δὲν πρέπει νὰ μεταλαμβάνουν εἰς ἀργότερα καὶ πολυχρονιώτερα ἀπὸ ἐκείνους, κἂν μὴ τοῦτο φατὸν τέτατον χρόνον. ὡς οἱ μὴ φαγόντες τὰ εἰδωλόθυτα. ἀλλὰ ἢ ἄλλως λέγει ὁ Κανῶν.

νον μετ' αὐτῶν τὰ θεῖα Μυστήρια. Ὅρα τὸν ιβ'. τῆς α. καὶ τὴν ἐν τῷ τέλει ἰχνογραφίαν τοῦ ναοῦ, καὶ τὸν δ'. τῆς παρούσης.

ΚΑΝΩΝ Η'.

Οἱ δὲ δεύτερον καὶ τρίτον θύσαντες μετὰ βίας, τετραετίαν ὑποπεσάτωσαν, δύο δὲ ἔτη, χωρὶς προσφορᾶς κοινωνησάτωσαν, καὶ τῷ ἑβδόμῳ τελείως δεχθήτωσαν.

Ἑρμηνεία.

Ἄφ' οὗ οἱ πατέρες οὗτοι εἶπον διὰ τοὺς θουσιάσαντας μίαν φορὰν, τώρα ἐν τῷ παρόντι Κανόνι λέγουσι διὰ τοὺς δύο καὶ τρεῖς φοραῖς θουσιάσαντας (1), λέγοντες, ὅτι οἱ τοῦτο ἀπὸ βίας ποιήσαντες, τέσσαρας χρόνους νὰ ὑποπίπτουν. Δύω νὰ συνίστανται μὲ τοὺς πιστοὺς, συγκοινωνοῦτες μόνον μὲ αὐτοὺς τῶν προσευχῶν, καὶ ὄχι δηλαδὴ ὡς κατηχούμενοι ἔξω εὐγαίνοντες τοῦ ναοῦ, κατὰ δὲ τὸν ἑβδομον χρόνον νὰ μεταλαμβάνουν τὰ Μυστήρια. Ὅρα τὴν ἐν τῷ τέλει ἰχνογραφίαν τοῦ ναοῦ, καὶ τὸν δ'. τῆς παρούσης.

ΚΑΝΩΝ Θ'.

Ὅσοι δὲ μὴ μόνον ἀπέστησαν, ἀλλὰ καὶ ἐπανεστήσαν καὶ ἠνάγκασαν ἀδελφοὺς, καὶ αἴτιοι ἐγένοντο τοῦ ἀναγκασθῆναι, οὗτοι ἔτη μὲν τρία τὸν τῆς ἀκροάσεως δεξάσθωσαν τόπον, ἐν δὲ ἄλλῃ ἕξεστίᾳ τὸν τῆς ὑποπτώσεως, ἄλλον δὲ ἐνιαυτὸν, κοινωνησάτωσαν χωρὶς προσφορᾶς, ἵνα τὴν δεκαετίαν πληρώσαντες, τοῦ τελείου μετὰσχωσιν. Ἐν μὲν τοι τούτῳ τῷ χρόνῳ καὶ τὸν ἄλλον αὐτῶν ἐπιτηρεῖσθαι βίον.

Ἑρμηνεία.

Ὅσοι δὲ τοσοῦτον ἐφοβήθησαν τὰς βασάνους, ὥστε ὅπου ὄχι μόνον αὐτοὶ ἀρνήθησαν τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ κατ' ἐπάνω τῶν ἄλλων πιστῶν ἰσηκώθησαν, καὶ ἡ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι τοὺς ἀνάγκασαν νὰ θουσιάσουν καὶ νὰ ἀρνηθοῦν, ἡ αἴτιοι ἔγιναν νὰ τοὺς ἀναγκάσουν οἱ ἄλλοι διώχεται, τυχὸν διατὶ τοὺς ἐφανέρωσαν πῶς ἦσαν κρυμμένοι, ἡ φευγάτοι, ἡ ἀγνοοῦμενοι Χριστιανοί· οὗτοι, λέγω, προστάζει ὁ παρῶν Κανῶν, τρεῖς χρόνους νὰ ἀκροάζωνται τὰς Γραφὰς, ἕξ νὰ ὑποπίπτουν, ἕνα νὰ στέκωνται μὲ τοὺς πιστοὺς, καὶ τελειωθέντων τῶν δέκα χρόνων, τότε νὰ μεταλαμβάνουν τὰ θεῖα Μυστήρια. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ τῶν χρόνων τούτων πρέπει νὰ ἐξετάζεται ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα, ἡ Πνευματικὸν καὶ ἡ ἄλλη ζωὴ αὐτῶν καὶ ἐὰν ἀμελῶς καὶ κακῶς ζῶσι, νὰ περισσεύωνται εἰς αὐτοὺς οἱ χρόνοι τοῦ ἐπιτιμίου.

Συμφωνία.

Ἄφ' οὗ δὲ ἡ τοῦ θαυματουργοῦ Γρηγορίου διορίζει, ὅτι δὲν πρέπει οὔτε εἰς τοὺς ἀκρωμένους νὰ βάλλωνται, ἀλλ' ἔξω τῆς πύλης νὰ προσκλαίουν οἱ ὑπὸ τῶν βαρβάρων αἰχμαλωτισθέντες, ὕστερον δὲ μετ' αὐτῶν φονεύοντες Χριστιανούς, ἡ φανερόντες αὐτοὺς κεκρυμμένους, ἕως ὅπου, λέγει, νὰ γένη κοινὴ Σύνοδος περὶ αὐτῶν, ἡ παροῦσα δηλ. καὶ ὁ παρῶν περὶ τούτων Κανῶν. Ὅρα καὶ τὴν ἐν τῷ τέλει ἰχνογραφίαν τοῦ ναοῦ.

ΚΑΝΩΝ Ι'.

Διάκονοι, ὅσοι καθίστανται παρ' αὐτὴν τὴν κατάστασιν, εἰ ἐμαρτύραντο καὶ ἔφασαν χρῆναι γαμῆσαι, μὴ δυνάμενοι οὕτω μένειν, οὗτοι μετὰ ταῦτα γαμήσαντες, ἔστωσαν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, διὰ τὸ ἐπιτραπῆναι αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου. Τοῦτο δὲ, εἰ τινες σιωπήσαντες, καὶ καταδεξάμενοι ἐν τῇ χειροτονίᾳ μένειν οὕτω, μετὰ ταῦτα ἤλθον ἐπὶ γάμον, πεπαῦσθαι αὐτοὺς τῆς Διακονίας.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρῶν Κανῶν διορίζει ὅτι, ὅσοι μὲν Διάκονοι μέλλοντες νὰ χειροτονηθοῦν, φανερῶς ὡμολόγησαν ὡς ἐπὶ μαρτύρων, ὅτι ἔχουν νὰ ὑπανδρευθοῦν μετὰ τὴν χειροτονίαν, μὲ τὸ νὰ μὴ δύνανται νὰ παρθενεύουν, οὗτοι, ἐὰν μετὰ ταῦτα λάβωσι γυναῖκα, δὲν καθαιρούνται, ἀλλὰ ἔχουσι πάλιν τὴν Διακονίαν, ἐπειδὴ καὶ φαίνονται ὅτι ἐσυγχωρήθησαν ἀπὸ τὸν χειροτονήσαντα αὐτοὺς Ἀρχιερέα νὰ κάμουν τοῦτο· ἀκούσας γὰρ αὐτῶν πρότερον τὴν διαμαρτυρίαν ὁ Ἀρχιερεὺς, δὲν ἀπέβαλεν, ἀλλ' ἐχειροτόνησεν αὐτούς. Ὅσοι δὲ πάλιν Διάκονοι, ὅταν μέλλωσι νὰ χειροτονηθοῦν, σιωπήσουν καὶ δὲν εἶποῦν παρόμοιον λόγον, οὗτοι ἐὰν μετὰ τὴν χειροτονίαν ὑπανδρευθοῦν νὰ

(1) Σημειῶσαι ἀπὸ τὸν παρόντα Κανόνα, ὅτι ἐν καὶ τὸ αὐτὸ | δύο δὲ ἢ τρεῖς, ἢ ἀπλῶς εἰπεῖν, πολλάκις γινόμενον, περισσότη-
 ἀμάρτημα μίαν φορὰν γινόμενον, ὀλιγώτερον ἔχει τὸ ἐπιτιμίου, | ρον ἔχει καὶ τὸν καιρὸν τοῦ ἐπιτιμίου.

παύουσιν ἀπὸ τὴν διανοίαν· διότι ἡ σιωπὴ οὐδὲν ἔκαμαν, φανερόν ἐστι συγκατέθεντο καὶ κατεδέχθησαν νὰ διαμένουν παρθενεύοντες ἐν τῇ Διακονίᾳ. Ὅρα καὶ τὸν ς'. τῆς ς'. καὶ τὴν εἰς ἐκεῖνον ὑποσημείωσιν.

ΚΑΝΩΝ ΙΑ'.

Τὰς μνηστευθείσας κόρας, καὶ μετὰ ταῦτα ὑπὸ ἄλλων ἀρπαγείσας, ἔδοξεν ἀποδίδοσθαι τοῖς προμνηστευσάμενοις, εἰ καὶ βίαν ὑπ' αὐτῶν πάθειεν.

Ἑρμηνεία.

Ὅσαι γυναῖκες κόραι εἶναι ἀρραβωνιασμέναι μὲ ἀνδρας, μετὰ ταῦτα δὲ ἀρπαχθοῦν ἀπὸ ἄλλου, αὐταὶ, διορίζει ὁ παρὼν κανὼν, ὅτι νὰ δίδωνται ὑπίσω εἰς τοὺς πρώτους ἀρραβωνιαστικούς αὐτῶν, καὶ νὰ ἐφθάρησαν ἀπὸ τοὺς ἀρπάσαντας, πλην ὅχι ἀναγκαστικῶς, ἀλλ' ἐὰν καὶ θέλωσι καὶ ζητῶσιν αὐτὰς οἱ πρώτοί των ἀρραβωνιαστικοί. Ὅρα καὶ τὸν κζ'. τῆς δ'.

ΚΑΝΩΝ ΙΒ'.

Τοὺς πρὸ τοῦ βαπτίσματος τεθυκότας, καὶ μετὰ ταῦτα βαπτισθέντας, ἔδοξεν εἰς τάξιν προάγεσθαι ὡς ἀπολουσαμένους.

Ἑρμηνεία.

Κατὰ τὸν παλαιὸν καιρὸν, πολλοὶ μὲν ἐδέχοντο τὸν χριστιανισμόν, καὶ ἐπίστευαν εἰς τὸν Χριστὸν, ἀργοποροῦσαν δὲ νὰ λάβουν τὸ ἅγιον βάπτισμα. Διὰ ταύτην τὴν ἀφορμὴν καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος, καὶ ὁ μέγας Βασίλειος, συνέγραψαν τοὺς παρακινήτικούς εἰς τὸ βάπτισμα λόγους. Διὰ τοῦτους λοιπὸν λέγει ὁ παρὼν κανὼν, ὅτι, ἂν ὡς χριστιανοὶ οὗτοι ἐπιείσθησαν ἀπὸ τοὺς διώκοντας καὶ ἐθυσίασαν, ἐὰν μετὰ τὴν θυσίαν ἐβαπτίσθησαν, ἢμποροῦν νὰ ἀναθοῦν καὶ εἰς βαθμὸν κλήρου καὶ ἱερωσύνης, ἐπειδὴ πιστεύομεν ὅτι τὸ ἅγιον βάπτισμα τοὺς ἐκαθάρισεν ἀπὸ ὅλα τὰ πρότερα ἁμαρτήματα, ὅποια καὶ ἂν ἦναι, εἴτε συγγνωστά, εἴτε θανάσιμα. Ὅρα καὶ τὸν β'. ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΙΓ'.

Χωρεπισκόποις μὴ ἐξεῖναι πρεσβυτέρους ἢ διακόνους χειροτονεῖν, ἀλλὰ μὴν μῆδὲ πρεσβυτέρους πόλεως, χωρὶς τοῦ ἐπιτραπῆναι ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου μετὰ γραμμάτων ἐν ἐτέρᾳ παροικίᾳ (1).

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρὼν κανὼν, ὅτι χωρὶς τὴν ἔγγραφον ἀδείαν τοῦ ἐπισκόπου των δὲν ἢμποροῦν οἱ χωρεπίσκοποι νὰ χειροτονοῦν εἰς ἄλλην, ἔξω ἀπὸ τὴν ἐδικήν τους χώραν, πρεσβυτέρους καὶ διακόνους. Διότι ἀνίσως οὔτε εἰς τὴν χώραν αὐτῶν δύνανται τοὺς τοιοῦτους νὰ χειροτονοῦν, εἰ μὴ μόνον ὑποδιακόνους, ἀναγνώστας καὶ ἐφοριστάς, κατὰ τὸν ι'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ, πόσῳ μᾶλλον δὲν δύνανται εἰς ἄλλην; ἀλλὰ μῆδὲ πρεσβυτέρους πόλεως νὰ χειροτονοῦν, ἔνθα οἰκεῖ ὁ κυρίως ἐπίσκοπος, χωρὶς τῆς ἔγγραφου τούτου ἀδείας. Θέλει δὲ ὁ κανὼν νὰ δίδεται ἔγγραφος ἢ ἀδεία, διὰ νὰ μὴ ἀκολουθῆ καμία ἀμφιβολία. Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ η'. τῆς α'.

ΚΑΝΩΝ ΙΔ'.

Τοὺς ἐν κλήρῳ, πρεσβυτέρους ἢ διακόνους ὄντας, καὶ ἀπεχομένους κρεῶν, ἔδοξεν ἐφά- | Ἄπος. νά. νγ'.
πτεσθαι, καὶ οὕτως, εἰ βούλουντο, κρατεῖν ἑαυτῶν, εἰ δὲ μὴ βούλουντο, ὡς μῆδὲ τὰ μετὰ κρεῶν βαλλόμενα λάχανα ἐσθίειν, καὶ εἰ μὴ ὑπέκειον τῷ κανόνι, πεπαῦσθαι αὐτοὺς τῆς τάξεως.

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ ἦτο δυνατόν νὰ βδελύσσωνται μὲν τινες τὸ κρέας κατὰ ἀλήθειαν, νὰ λέγουσι δὲ εἰς τὸ φαινόμενον, ὅτι ἀπέχουσιν ἀπὸ αὐτοῦ δι' ἄσκησιν καὶ ἐγκράτειαν· διὰ νὰ ἀσκηθῆ ἡ ὑπόψια αὕτη, προστάζει ὁ παρὼν κανὼν, ὅτι οἱ μὴ τρώγοντες κρέας πρεσβύτεροι ἢ διάκονοι διὰ ἐγκράτειαν, νὰ γεύωνται ὀλίγον ἀπὸ αὐτοῦ. Ὅσοι δὲ τόσον πολλὰ ἀπέχουσιν ἀπὸ τοῦ κρέας, ὥστε οὐδὲ τὰ χόρτα τρώγουσι τὰ ἐψημένα μὲ κρέας, οὗτοι ἴνα

(1) Ὁ δὲ Ἰωάννης ὁ Ἀντιοχεὺς ἐν τῇ συλλογῇ τῶν Κανόνων | δὲν δύναται οἱ Χωρεπίσκοποι νὰ χειροτονοῦν Πρεσβυτέρους
τίτλ. κα'. οὕτω γράφει: «Ἐν ἐκάστη παροικίᾳ.» Καὶ λοιπὸν | χώρας καὶ πόλεως, ἢ Διακόνους, χωρὶς τὴν ἔγγραφον ἀδείαν
κατὰ τοῦτον. ὁ παρὼν Κανὼν διορίζει. ὅτι εἰς καθ' ἑπαροίαν | τοῦ καθ' αὐτὸ Ἐπισκόπου.

παύουσιν ἀπὸ τὴν ἱερωσύνην. Αἰδοῦσι γὰρ ὑποψίαν μὲ τοῦτο ὁποῦ κάμνουσιν, ὅτι συγγαίνονται τὸ κρέας, ὅπερ ἔστι τῶν Μανιχαίων καὶ ἄλλων αἰρετικῶν φρόνημα. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν νά. καὶ νγ'. ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΙΕ'.

Περὶ τῶν διαφερόντων τῶ κυριακῶ, ὅσα, ἐπισκόπου μὴ ὄντος, πρεσβύτεροι ἐπώλησαν, ἀνακαλεῖσθαι τὸ κυριακόν. Ἐν δὲ τῇ κρίσει τοῦ ἐπισκόπου εἶναι, εἴ περ προσήκει ἀπολαβεῖν τὴν τιμὴν, εἴτε καὶ μὴ, διὰ τὸ πολλάκις τὴν εἰσοδὸν τῶν πεπραμένων ἀποδεδωκέναι αὐτοῖς τούτοις πλείονα τὴν τιμὴν.

Ἑρμηνεία.

Ἄνισως οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ λοιποὶ κληρικοὶ (ἀπὸ γὰρ τοῦ μεγαλητέρου βαθμοῦ, καὶ τοὺς κατωτέρους ἐφανέρωσεν ὁ παρὼν κανὼν) διὰ τινα χρεῖαν ἐπώλησαν πράγματα τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐπισκοπῆς, χωρὶς τὴν ἄδειαν καὶ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου, ἢ μὴ παρόντος, ἢ τελευτήσαντος, ἢ ἐκκλησίας, ἢ τοῦ ἐπίσκοπος τὰ λαμβάνει πάλιν ὀπίσω ἀπὸ τοὺς ἀγοράσαντας. Εἰς τὴν διάκρισιν δὲ τοῦ ἐπισκόπου στέκεται, ἢ νὰ δώσῃ ὀπίσω τὴν τιμὴν τῶν πραγμάτων εἰς τοὺς ἀγοραστὰς, ἢ νὰ μὴ τὴν δώσῃ, καθ' ὅτι πολλάκις φοραῖς μὲ τὸ νὰ ἦναι καρποφόρα τὰ πράγματα αὐτὰ, ἢμποροῦν νὰ εὐγάλοισιν οἱ ἀγοράσαντες ἀπὸ τὴν εἰσοδίαν τῶν περισσώτερον ἀπὸ τὴν τιμὴν ὁποῦ ἔδωκαν καὶ τὰ ἀγόρασαν, καὶ διὰ τοῦτο δὲν εἶναι δίκαιον νὰ τὴν λάβουν δύο φοραῖς. Ὅρα καὶ τὸν λή. ἀποστολικόν. Διὰ τί δὲ λέγεται ἡ ἐκκλησία κυριακόν, εἶπομεν κατὰ τὴν ὑπόσημειώσιν τοῦ οδ'. τῆς ς'.

ΚΑΝΩΝ ΙΓ'.

Περὶ τῶν ἀλογευσάμενων, ἢ καὶ ἀλογευομένων, ὅσοι πρὶν εἰκοσαετῆς γενέσθαι ἤμαρτον, πέντε καὶ δέκα ἔτεσιν ὑποπεσόντες, κοινωνίας τυγχανέτωσαν τῆς εἰς τὰς προσευχὰς, εἴτα, ἐν τῇ κοινωνίᾳ διατελέσαντες ἔτη πέντε, τότε καὶ τῆς προσφορᾶς ἐραπτεύσωσαν. Ἐξεταζέσθω δὲ αὐτῶν καὶ ὁ ἐν τῇ ὑποπτώσει βίος, καὶ οὕτω τυγχανέτωσαν τῆς φιλανθρωπίας. Εἰ δὲ τινες κατακόρως ἐν τοῖς ἀμαρτήμασι γεγόνασι, τὴν μακρὰν ἐχέτωσαν ὑπόπτωσιν. Ὅσοι δὲ ὑπερβάντες τὴν ἡλικίαν ταύτην, καὶ γυναῖκας ἔχοντες περιπεπτώκασι τῶ ἀμαρτήματι, πέντε καὶ εἰκοσιν ἔτεσιν ὑποπεσόντες, κοινωνίας τυγχανέτωσαν τῆς εἰς τὰς προσευχὰς· εἴτα, ἐκτελέσαντες πέντε ἔτη ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν εὐχῶν, τυγχανέτωσαν τῆς προσφορᾶς. Εἰ δὲ τινες καὶ γυναῖκας ἔχοντες, καὶ ὑπερβάντες τὸν πεντηκονταετῆ χρόνον ἤμαρτον, ἐπὶ τῇ ἐξόδῳ τοῦ βίου τυγχανέτωσαν τῆς κοινωνίας.

Ἑρμηνεία.

Ὅσοι ἔπесαν, ἢ πίπτουν εἰς ἀμαρτίαν μὲ τὰ ἄλογα ζῶα, καὶ ἔπραξαν τὴν λεγομένην κτηνοβοχτίαν, προστάζει ὁ παρὼν κανὼν νὰ μὴ κανονίζωνται ὅλοι παρόμοια, ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν ὁποῦ ἤμαρτον μὲ αὐτὰ μερικαῖς φοραῖς, πρὸ τοῦ νὰ γένουν εἴκοσι χρόνων, καὶ χωρὶς νὰ ἔχουν γυναῖκας, οὗτοι δεκαπέντε χρόνους νὰ κάμουν εἰς τὸν τόπον τῶν ὑποπιπτόντων, καὶ πέντε χρόνους νὰ στέκωνται μαζῇ μὲ τοὺς πιστοὺς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ συμπροσευχόμενοι, καὶ μετὰ ταῦτα νὰ μεταλαμβάνουσι. Πρέπει δὲ νὰ ἐξετάζεται καὶ ἡ ἐν τῇ μετανοίᾳ ζωὴ αὐτῶν, καὶ εἰ μὲν μὲ θερμότητα μετανοοῦν, νὰ κανονίζωνται συγκαταβατικώτερα, εἰ δὲ ἀμελῶς, νὰ μὴ λαμβάνουσι κάμμιν συγκατάβασιν. Ἐὰν δὲ οὗτοι πολλόταταις φοραῖς καὶ μὲ ὑπερβολὴν ἔπесαν εἰς τὴν ἄλογον ταύτην ἀμαρτίαν τῆς κτηνοβοχτίας, ὡς κάμνουν εἰς τοὺς ὑποπίπτοντας χρόνον μακρὸν (1). Καὶ οὗτοι μὲν ἔτσι συγκαταβατικὰ νὰ κανονίζωνται, καὶ διὰ τὴν νεαρὰν ἡλικίαν τῶν, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἀνάπτει ἡ τῆς ἐπιθυμίας φλῶξ, καὶ διὰ τὴν ἀφροσύνην αὐτῶν. Ἐκεῖνοι δὲ ὁποῦ, καὶ ὑπὲρ τοὺς εἴκοσι χρόνους τῆς ἡλικίας ὄντες, καὶ γυναῖκας ἔχοντες, εἰς τὸ μισρὸν αὐτὸ ἀμάρτημα ἔπесαν, εἰκοσιπέντε χρόνους μὲν ὡς ὑποπίπτουν, καὶ πέντε χρό-

(1) Μακρὸν χρόνον ἐννοεῖ ἐδῶ ὁ Κανὼν τὸν εἰκοστὸν χρόνον, καὶ κατὰ τὸν Ζωναρᾶν, καὶ κατὰ τὰ ἀκόλουθα λόγια τοῦ Κανόνος. Σημειοῦμεν δὲ ἐνταῦθα, ὅτι μαζῇ μὲ τὴν κτηνοβοχτίαν συναριθμεῖται καὶ ἡ κτηνοβοχτία, εἴτε εἰς ἀρσενικὰ γένη αὕτη, εἴτε εἰς θηλυκά. Δὲν ἢμπορῶ νὰ σιωπήσω τὸν φρόνιμον τρόπον ὁποῦ ἐμεταχειρίσθη ἕνας γνωστικὸς Πνευματικὸς, διὰ νὰ διορθώσῃ ἕνα ἀναίσθητον ἀμαρτωλὸν, ὁποῦ ἐπιπέτεν εἰς ἀμαρτίαν μὲ μίαν δάμαλιν. Πρῶτον τοῦ εἶπεν· Ἐσὺ, ἀμαρτωλὲ, ἀπέκτησες μίαν καινούριαν συγγένειαν μὲ τὴν δάμαλιν, καὶ κατεστάθης καὶ σὺ ὁμοῖος μὲ αὐτὴν ἄλογος καὶ κτηνώδης. Λοιπὸν ἕως μηνὸς διάστημα πῆγαινε κάθε βράδυ καὶ κλείου μέσα εἰς τὸν σταυλὸν σου, καὶ ἐκεῖ μέσα πίπτωντας κατὰ γῆς πρηγῆς, ὡσάν τὰ ζῶα, βάνε

μὲ τέτοιον σχῆμα, ζῆτει μετὰ δακρῶν συγχώρησιν ἀπὸ τὸν Θεὸν διὰ τὴν φοβερὰν ἀμαρτίαν σου. Ὅθεν τοῦτο κάμνωντας ὁ ταλαίπωρος ἐκεῖνος, καὶ ἐλθὼν εἰς αἴσθησιν τῆς μεγάλης κακίας του, ἐδιωρθώθη καὶ ἔλαβεν εἰς τὴν ζωὴν του μεταβολὴν, ἐκεῖ ὁποῦ πρότερον διὰ τὴν συγκατάβασιν, ὁποῦ τοῦ ἔκαμνον οἱ πρότεροι πνευματικοὶ δὲν ἐδυνήθησαν νὰ τὸν διορθώσωσιν (Σελ. 234 τοῦ Πνευματικὸς διδάσκ.). Μελέτιος δὲ ὁ Ὁμολογητὴς ἐν τῶ κατ' αὐτὸν Ἀλφαθηταλφαθήτῳ βαθμίδ. ρζ'. λέγει ὅτι εἶναι ἡ κτηνοβοχτία τετραπλῆ. Καὶ ἴσως ἐννοεῖ τὴν παρὰ τῶν ἀνδρῶν εἰς θηλυκά καὶ ἀρσενικὰ κτήνη γενομένην, καὶ ἀντιστροφῶς τὴν εἰς ἀνδρας καὶ γυναῖκας παρὰ τῶν ἀρρενικῶν κτηνῶν γενομένην. Πόσους δὲ χρόνους κανονίζεται ἡ κτηνοβοχτία, ὅρα εἰς τοὺς Κανό-

νους δὲ ἄς συμπροσεύχωνται μὲ τὸς πιστοὺς, καὶ οὕτω μετὰ τοὺς τριάκοντα χρόνους αὐτοὺς ἄς μεταλαμβάνουν. Ἐκεῖνοι δὲ ὅπου ὑπὲρ τοὺς πενήκοντα χρόνους ὄντες, καὶ γυναίκα ἔχοντες, εἰς κτηνοβατίαν ἔπεσαν, μόνον εἰς τὸν θάνατόν τους ἄς μεταλαμβάνουν, καὶ ὄχι ἄλλην φορὰν. Οὐδεμίαν γὰρ αἰτίαν ἔχουσιν οὗτοι νὰ προσφασισθοῦν ὡς οἱ ἀνωτέρω, οὔτε τὸ νεαρὸν τῆς ἡλικίας, οὔτε τὸ ἀστήρικτον τοῦ φρονήματος.

Συμφωνία.

«Ὁ δὲ δ' τοῦ Νύσσης δεκαενέα χρόνους κανονίζει τοὺς ζωοφθορίαν ποιήσαντας καὶ μοιχείαν ταύτην ὀνομάζει τῆς φύσεως, «ἐπειδὴ εἰς τὸ ξένον καὶ παρὰ φύσιν ἡ ἀδικία γίνεται». Ὁ δὲ μέγας Βασιλεῖος, ἐν μὲν τῷ ζ'. κανόνι εἰς τὸ ἐπιτίμιον τῶν ἀρρενοφθόρων, καὶ φονέων, καὶ μοιχῶν ὑποβάλλει τοὺς ζωοφθόρους, ἐν δὲ τῷ ξγ'. εἰς τὸ τῶν μοιχῶν μόνον, δηλαδὴ εἰς χρόνους ιε'. Κατὰ δὲ τὸν ιζ'. τῆς αὐτῆς συνόδου, οἱ κτηνοβάται πρέπει μὲ τοὺς χειμαζομένους νὰ προσεύχωνται. Ὁ δὲ Θεὸς προστάζει νὰ θανατώνωνται καὶ οἱ ἄνδρες καὶ αἱ γυναῖκες ὅπου πέσουν εἰς ἁμαρτίαν μὲ ζῶα, καὶ μαζῆ μὲ αὐτοὺς νὰ θανατώνωνται καὶ τὰ ζῶα. «Καὶ θεὸς ἂν δῶ κοιτασίαν αὐτοῦ ἐν τετράποδι, θανάτῳ θανατούσθω, καὶ τὸ τετράπουον ἀποκτενεῖτε. Καὶ γυνή, ἣτις προσελύσεται πρὸς πᾶν κτήνος βιβασθῆναι αὐτὴν ὑπ' αὐτοῦ, ἀποκτενεῖτε τὴν γυναῖκα καὶ τὸ κτήνος» (Λευϊτικ. κ'. ις'). Τὸ δὲ ξδ'. βιβλ. τῶν βασιλ. τίτλ. 37 προστάζει ὅτι «τῶν ἀλογευομένων, ἧτοι τῶν κτηνοβατῶν, νὰ κόπτεται ὁ καυλός.»

ΚΑΝΩΝ ΙΖ'.

Τοὺς ἀλογευσάμενους, καὶ λεπρούς ὄντας, ἧτοι λεπρώσαντας, τούτους προσέταξεν ἡ ἁγία σύνοδος, εἰς τοὺς χειμαζομένους εὐχέσθαι.

Ἑρμηνεία.

Καθὼς ὁ Μωϋσῆς ἀκαθάρτους ὀνομάζει τοὺς λεπρούς, τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ παρὼν κανὼν τοὺς κτηνοβάτας καὶ ζωοφθόρους λεπρούς ὀνομάζει, ἧτοι ἀκαθάρτους καὶ λεπρώσαντας, ἧτοι μολύναντας καὶ τὰ ζῶα αὐτά. Τούτους δὲ διορίζει νὰ συμπροσεύχωνται μαζὺ μὲ τοὺς χειμαζομένους, ἧτοι τοὺς δαιμονώοντας (1). Ὅρα καὶ τὸν ἀνωτέρω ις'. τῆς αὐτῆς ταύτης συνόδου.

ΚΑΝΩΝ ΙΗ'.

Εἴ τινας ἐπίσκοποι καταστάντες, καὶ μὴ δεχθέντες ὑπὸ τῆς παροικίας ἐκείνης, εἰς ἦν ὀνομάσθησαν, ἐτέραις βούλουντο παροικίαις ἐπιέναι, καὶ βιάζεσθαι τοὺς καθεστῶτας, καὶ στάσεις κινεῖν κατ' αὐτῶν, τούτους ἀφορίζεσθαι. Ἐὰν μέντοι βούλουντο εἰς τὸ πρεσβυτέριον καθέζεσθαι, ἔνθα ἦσαν πρότερον πρεσβύτεροι, μὴ ἀποβάλλεσθαι αὐτοὺς τῆς τιμῆς. Ἐὰν δὲ διαστασιάζωσι πρὸς τοὺς καθεστῶτας ἐκεῖ ἐπισκόπους, ἀφαιρέσθαι αὐτοὺς καὶ τὴν τιμὴν τοῦ πρεσβυτερίου, καὶ γίνεσθαι αὐτοὺς ἐκκηρύκτους.

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρὼν κανὼν ὅτι, ἀνίσως τινὲς ἀρχιερεῖς, ἀφ' οὗ ἔχειροτονήθησαν, δὲν ἐδέχθησαν ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν των, ἀλλὰ ὑπάγουν εἰς ἄλλας ἐπαρχίας, καὶ βιάζουσι τοὺς ἐκεῖσε χειροτονημένους, καὶ ταραχὰς προξενούσιν, οὗτοι, λέγω, νὰ ἀφορίζωνται καὶ νὰ μὴ ἔχωσι τὴν τοῦ ἐπισκόπου τιμὴν, ἀλλὰ ἐὰν θέλουν, ἄς ἔχουν μὲ-

(1) Σημείωσαι ὅτι δαιμονώοντας τοὺς χειμαζομένους ἐξηγήσαμεν, ἀκολουθήσαντες καὶ ἄλλων πολλῶν τὴν περὶ τούτου γνώμην, μάλιστα δὲ τὸν θεῖον Διονύσιον τὸν Ἀρεοπαγίτην. Οὗτος γὰρ ἐν τῷ γ'. κεφ. περὶ ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας εἰς τρεῖς τάξεις διαιρεῖ τοὺς ἐκ τῆς Ἐκκλησίας ἐξερχομένους ἐν τῇ θεῖᾳ λειτουργίᾳ. Εἰς μετανοοῦντας, ἐνεργουμένους ὑπὸ πνευμάτων, (τούτους δηλ. τοὺς χειμαζομένους) καὶ εἰς κατηχουμένους. Ἀλλὰ καὶ αἱ Ἀποστολικαὶ διαταγαὶ βιβλ. ἡ'. κεφ. ς'. λέγουσιν «εὐξασθε οἱ ἐνεργούμενοι ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων. Ἐκτενῶς πάντες ὑπὲρ αὐτῶν δεηθῶμεν.» Τούτους δὲ ὅπου ὀνομάζουσιν ἐνεργουμένους ἐδῶ, εἰς τὰ ἀκόλουθα κεφ. λδ'. καὶ λζ'. (αὐτόθι) χειμαζομένους ὀνομάζουσι. «Προσφωνῆσαι ὁ Διάκονος ὑπὲρ τῶν κατηχουμένων καὶ χειμαζομένων, καὶ τῶν φωτιζομένων, καὶ τῶν ἐν μετανοίᾳ». Δαιμονώοντας δὲ τοὺς χειμαζομένους καὶ ὁ Ἀρμενόπουλος ἠρμήνευσεν ἐν τῇ ἐπιτομῇ τῶν Καν. ἐπιγραφῆ ς'. τίτλ. ζ'. καὶ ὁ Ἀργέντης σελ. 259. Εἰ δὲ καὶ ὁ Βαλασαμῶν καὶ ὁ Ζωνναρῆς διὰ τὴν ἀνάγκην τῆς ἐρμηνείας ἐπισημασάντων

μενοι, καθ' ὅτι οἱ κάποτε δαιμονιζόμενοι συγχωροῦνται καὶ νὰ μεταλαμβάνουν τὰ Μυστήρια κατὰ τὸν γ'. Τιμοθέου· ὅθεν καὶ οἱ μετὰ τούτων προσευχόμενοι κτηνοβάται ἔχουν καὶ ἐκεῖνοι νὰ μεταλαμβάνουν ὡς αὐτοὶ, ὅπερ ὁ ἀνωτέρω Κανὼν τῆς παρούσης Συνόδου οὐ βούλεται, ἀποκρινόμεθα, ὅτι εἰ καὶ μετὰ τῶν δαιμονιζομένων οἱ κτηνοβάται προσεύχονται, ὁμως δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ μεταλαμβάνουν καὶ οὗτοι, ὡσπερ ἐκεῖνοι, ἐπειδὴ καὶ οἱ συμπροσευχόμενοι καὶ συνεστῶτες μὲ τοὺς πιστοὺς δὲν μεταλαμβάνουν, ὡσπερ ἐκεῖνοι, τὰ Μυστήρια, κατὰ τοὺς Κανόνας, ἕως νὰ τελειώσῃ ὁ διωρισμένος εἰς αὐτοὺς καιρὸς τῆς συστάσεως. Τόπος δὲ, εἰς τὸν ὅποιον ἐστέκοντο οἱ χειμαζόμενοι φαίνεται νὰ ἦτον ὁ τῆς Ἐκκλησίας νάρθηξ, καὶ ὅρα τὴν ἰχνογραφίαν τοῦ ναοῦ ἐν τῷ τέλει. Ἐκεῖνο δὲ ὅπου λέγει ὁ Ἀργέντης, ὅτι μὲ τοὺς χειμαζομένους ἐστέκοντο οἱ θυσιάσαντες ἐκουσίως εἰς τὰ εἶδωλα, καὶ οἱ ἐνεχόμενοι εἰς μαγείας καὶ φαρμακείας, καὶ ἁμαρτίας φανεράς, ἀναπόδεικτόν ἐστιν, ὡς οὐδαμῶ τῶν Κανόνων τῶν περὶ τοιούτων ἐπισημασάντων.

νην τὴν τῶν πρεσβυτέρων καθέδραν καὶ τιμὴν (1). Ὅχι καὶ πάλιν δὲν εἰρηνεύουν, ἀλλὰ προξενούσι σκάνδαλα καὶ μάχας πρὸς τοὺς ἐκεῖσε ἐπίσκοπους, νὰ χάνουσι καὶ τὴν τῶν πρεσβυτέρων ταύτην τιμὴν, καὶ παντελῶς ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν νὰ ἀποδιώκωνται. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν λέ. καὶ λς'. ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΙΘ'.

Ὅσοι παρθενίαν ἐπαγγελλόμενοι, ἀθετοῦσι τὴν ἐπαγγελίαν, τὸν τῶν διγάμων ὄρον ἐκπληρῶσιν. Τὰς μέντοι συνηχόμενας παρθένους τισὶν ὡς ἀδελφὰς (2), ἐκωλύσαμεν.

Ἑρμηνεία.

Οἱ μὲν τὸν παρόντα κανόνα ἐρμηνεύοντες, ὁ, τε Βαλσαμῶν καὶ Βλάσταρις, λέγουσιν, ὅτι ἐκεῖνοι ὁποῦ ὑποσχέσῃσι παρθενίαν, ἥτοι μοναδικὴν πολιτείαν πρὸς τὸν Θεόν, πρὸ τῆς ἀποκάρσεως καὶ τῆς τῶν ἱματίων ἀμφιάσεως, δύνανται ἐννόμως λαβεῖν γυναῖκα, πληθύνοντες τὸν κανόνα τῶν διγάμων· διότι, λέγουσι, πῶς ἡ καλογερικὴ δὲν βεβαιούται τάχα μὲ τὰ λόγια, ἀλλὰ μὲ τὴν κουράν καὶ τὰ καλογερικὰ ἱμάτια συνίσταται καὶ κυροῦται. Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος εἰς τὸν ιθ'. αὐτοῦ κανόνα, τὸν παρόντα ἀναφέρων κανόνα, λέγει, ὅτι οἱ τοιοῦτοι δὲν ὑπανδρεύονται, ἀλλὰ πορνεύουσι, καὶ προστάζει νὰ μὴ δέχωνται εἰς κοινωνίαν, ἕως οὗ νὰ χωρισθῶσιν ἀπὸ αὐτῶν τὸν κατὰ τοὺς ἐρμηνευτὰς μὲν νόμιμον γάμον, κατὰ δὲ τὸν μέγαν Βασίλειον μεγαλύτερον ἀμάρτημα ὄντα ἀπὸ τὴν πορνείαν. Διότι λέγει κανόνι ς'· «αἱ πορνεῖαι τῶν κολογήρων εἰς γάμον δὲν λογίζονται. Ὁ δὲ ις'. τῆς δ'. ἐκεῖνοι (λέγει) ὁποῦ ἀφιέρωσαν τὸν ἑαυτὸν τοὺς εἰς τὸν Θεόν, δὲν δύνανται νὰ ὑπανδρευθοῦν. Εἰ δὲ εἴπωσιν, ὅτι ἡ ἐπαγγελία τῶν λόγων δὲν δίδει τόσον δεσμὸν καὶ βάρος εἰς τοὺς ὑποσχεθέντας, ἄς ἀκούσουν τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου ὁποῦ λέγει εἰς τὸ πάθος τοῦ Κυρίου· «Ὅσα τάζομεν εἰς τὸν Θεόν, δὲν εἶναι πλέον ἐδικὰ μας, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἂν πάρωμεν αὐτὰ, δὲν ἐπήραμεν τὰ ἐδικὰ μας, ἀλλὰ τὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ εἴμεθα ἱερόσυλοι.» Ἐπειδὴ ἡ ἐπαγγελία δὲν στέκει μόνον εἰς χρήματα, ἀλλὰ καὶ εἰς λόγια, καὶ εἰς προαίρεσιν. Οὕτω καὶ ἡ μοναδικὴ πολιτεία δὲν στέκει εἰς τὴν κουράν καὶ εἰς τὰ ἱμάτια, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ λόγια, καὶ εἰς τὴν πρὸς Θεὸν ἐπαγγελίαν. Ὅσοι λοιπὸν ἐπαγγέλλονται τι ἀγαθὸν εἰς τὸν Θεόν, εἶναι χρεώσται νὰ τὸ πληρώσουν· ὡσὰν νὰ εἰπούμεν, ὁ παρθένος τὴν παρθενίαν, ὁ ἐγκρατὴς τὴν ἐγκράτειαν, καὶ ὁ ἐν γάμῳ τὴν σωφροσύνην, διὰ νὰ μὴ παιδευθῶσιν ὡσὰν τὸν Ἀνανίαν καὶ τὴν Σάφπειραν. Καὶ ὄχι μόνον ἐκείνην ὁποῦ ἔκαμαν ἐνώπιον ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ ἐκείνην ὁποῦ ἔκαμαν καὶ κατ' ἰδίαν μοναχοὶ τοὺς· διότι λέγει ὁ θεὸς Βασίλειος (λόγῳ περὶ πλεονεξίας)· «Σὺ δμιλιεῖς κρυφίως μὲ τὸν ἑαυτὸν σου, τὰ λόγια σου δμως ἀκούονται εἰς τὸν οὐρανόν· καὶ εἶναι καλλιώτερος μάρτυς ὁ ἐν τῷ οὐρανῷ Θεός, ὁποῦ βλέπει εἰς τὰς καρδίας, παρὰ οἱ ἀνθρώποι ὁποῦ βλέπουν τὰ ἔξω μόνον (3).» Διὰ νὰ συμβιβάσωμεν λοιπὸν τὸν παρόντα κανόνα μὲ τὸν κανόνα τοῦ ἁγίου, εἶναι καλλίτερον καὶ ἀκριβέστερον νὰ τὸν ἐννοήσωμεν οὕτως· ὅτι ὅσοι ὑπεσχέθησαν παρθενίαν, ἥτοι μοναδικὴν πολιτείαν, καὶ πρὶν νὰ καλογερειθῶσιν ὑπανδρεύθησαν, αὐτοὶ, ἀφ' οὗ χωρισθῶσι τοῦ παρανόμου τούτου γάμου καὶ τῆς πορνείας κατὰ τὸν ς'. καὶ ιθ'. τοῦ Βασιλείου νὰ κανονίζωνται τότε ὡς διγάμοι, ἥτοι ἕνα χρόνον κατὰ τὸν ιθ'. Βασιλείου, νὰ μὴ κοινωνήσουν (4). Πρὸς τοῦτοις ἐμποδίζει ὁ κανὼν τὸ νὰ συγκατοικῶν μὲ ἄνδρας τινὰς αἱ γυναῖκες ὁποῦ ὑπεσχέθησαν νὰ παρθενεύουν, ὀνομάζουσαι τάχα τὸν ἑαυτὸν τῶν ἀδελφῶν τῶν συγκατοικούντων, ἢ καὶ ἀδελφοὺς ὀνομάζουσαι αὐτοὺς, ἵνα μὲ τὸ ὄνομα τάχα αὐτὸ ἀσκηώσουν κάθε ἄτοπον κατ' αὐτῶν ὑποψίαν (5), περὶ οὗ δρα τὸν γ'. τῆς α'.

(1) Ὁ δὲ Βαλσαμῶν λέγει ὅτι οἱ μὴ δεχθέντες οὗτοι Ἐπίσκοποι νὰ ἔχουν τὴν τιμὴν τοῦ Πρεσβυτέρου, εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον ὁποῦ ἦσαν Πρεσβύτεροι πρότερον, ὅπερ νόημα συμφωνότερον εἶναι μὲ τὸ κείμενον τοῦ Κανόνος.

(2) Ἐν ἄλλοις, ὡς ἀδελφοῖς.

(3) Ὅτι δὲ πρέπει νὰ μὴ παραβαλῆ τινὰς τὰς ὑποσχέσεις ὁποῦ κάμη πρὸς τὸν Θεόν, πλαυότερον λέγομεν ἐν τῇ ὑποσημείωσει τοῦ κή. τοῦ Βασιλείου.

(4) Οὕτως ἐξηγήσαμεν τὸν Κανόνα, ἀκολουθήσαντες εἰς τὴν γνώμην Βαλσαμῶνος καὶ Βλαστάριος, οἵτινες τὴν ἐπαγγελίαν ὁποῦ ἀναφέρει ὁ Κανὼν, ἀντὶ ἀπλῆς μόνης ὑποσχέσεως ἐνόησαν, καὶ οὐχὶ τελείου μοναχικοῦ σχήματος. Ἐπειδὴ δὲ ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ ιθ'. αὐτοῦ Κανόνι ἐξηγεῖ, ὅτι ὁ Κανὼν οὗτος τῆς Συνόδου ἐρρήθη διὰ τὰς παρθένας ἐκεῖνας, ὁποῦ ὄχι μόνον ὑποσχεθοῦν καὶ ὁμολογήσουν νὰ παρθενεύουν, ἀλλὰ καὶ δοκιμασθοῦν εἰς πολὺν καιρὸν, καὶ συγκαταριθμηθοῦν μὲ τὰς παρθένας, ἀφ' οὗ πρῶτον παρακαλέσουν εἰς τὸ νὰ δεχθοῦν παρ' αὐτῶν. Ταῦτόν εἰπὼν, ὅτι ἐρρήθη ὁ Κανὼν διὰ τὰς τελείας Καλογραίας καὶ Μοναχὰς. Τίς ἄλλος τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἐξηγητὴς ἀξιώτερος ;

Λοιπὸν, καθὼς διὰ τὰς τελείας Καλογραίας (αἵτινες καὶ τὰ μέλανα ἱμάτια τῶν Μοναχῶν ἐνεδύοντο, κατὰ τὸν μέ. τῆς ς'.) ἐρρήθη ὁ Κανὼν. καὶ ἐπιτιμᾷ ταύτας, κατὰ τὸν μέγαν τοῦτον Πατέρα, οὕτως ἐρρήθη καὶ διὰ τοὺς τελείους Μοναχοὺς, καὶ τοὺς ἐγκαταριθμηθέντας πραγματικῶς εἰς τὸ τάγμα τῶν Μοναχῶν, καὶ οὐχὶ διὰ τοὺς ὑποσχεθέντας μόνον νὰ παρθενεύουν. καὶ μὴ γενομένους Μοναχοὺς. Καὶ οὐχὶ τούτους, ἀλλὰ ἐκείνους ἐπιτιμᾷ. οὗτος μὲν πρῶτος καὶ συγκαταβατικῶς χρόνον ἕνα, ὁ δὲ Βασίλειος, ὡς μοιχός, ἀφ' οὗ πρῶτον χωρισθοῦν ἀπὸ τὸν παράνομον γάμον. Εἰπὼν γὰρ ὁ Κανὼν ἐπαγγελίαν παρθενίας, ὁμοῦ μὲ τὸ ὄνομα τῆς ἐπαγγελίας, καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος συνεπτουγμένως περιέλαβε. Τὴν ἐπαγγελίαν δὲ τῶν τοιούτων καὶ ὁμολογίαν πρέπει νὰ τὴν νοήσωμεν ὅτι ἐγένετο τότε, κατὰ τὸ σιωπώμενον, ἐπειδὴ ἕως τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἀνδρῶν ὁμολογία εἰς τὴν παρθενίαν δὲν ἐγένετο, ἀλλὰ αὐτὸς πρῶτος εἶπε τοῦτο νὰ γίνεταί ἐν τῷ ιθ'. αὐτοῦ Κανόνι.

(5) Ἡ ἀδελφότης, τὴν ὁποίαν ἀναφέρει ἐδῶ ὁ Κανὼν, ἴσως νὰ ἐκλαμβάνεται ἀντὶ ἀπλῆς συγγενείας, καθ' ὅτι καὶ οἱ συγγενεῖς, ἀδελφοὶ ὀνομάζονται περὶ τῆς θείας Γραφῆς, κατὰ τὸ Εὐαγγ.

ΚΑΝΩΝ Κ'.

Ἐάν τις γυνή μοιχευθῆ ἢ μοιχεύσῃ τις, ἐν ἑπτὰ ἔτεσι δεῖ αὐτὸν τοῦ τελείου τυχεῖν, κατὰ τοὺς βαθμοὺς τοὺς προάγοντας.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν Κανὼν τὴν μοιχαλίδα γυναῖκα καὶ τὸν μοιχὸν εἰς ἑπτὰ χρόνους ἐμποδίζει ἀπὸ τὴν κοινωνίαν τῶν Μυστηρίων. Οἱ χρόνοι δὲ οὗτοι νὰ οἰκονομοῦνται κατὰ τὰς προρηθείσας τάξεις τῶν μετανοούντων, ἴτοι καθὼς ὁ οζ'. Βασιλείου διορίζει· ἕνα μὲν χρόνον νὰ προσκλαίουν· δύο ν' ἀκροῶνται· τρεῖς νὰ ὑποπίπτουν, καὶ κατὰ τὸν ἑβδομον χρόνον νὰ στέκωνται μὲ τοὺς πιστοὺς, καὶ ἔτσι νὰ μεταλαμβάνουν τὰ θεῖα Μυστήρια, ἐὰν μετὰ δακρύων μετανοήσουν.

Συμφωνία.

Ἐτὸν μοιχὸν ὁ μὲν δ'. τοῦ Νύσσης εἰς ἰή χρόνους κανονίζει, ὁ δὲ Βασίλειος ἐν τῷ νη'. ἰε', χρόνους ὁ δὲ Νη-σταυτῆς τρεῖς, μετὰ καὶ ἄλλης ἱκανοποιήσεως, ξηροφαγίας τε καὶ μετανοιῶν ἐν τῷ ιγ'. αὐτοῦ Κανόνι (1). Ὅρα τὸν πζ'. τῆς ς'. καὶ τὸν μή. Ἀποστολικὸν, καὶ τὴν ἰχνογραφίαν τοῦ ναοῦ.

ΚΑΝΩΝ ΚΑ'.

Περὶ τῶν γυναικῶν τῶν ἐκπορνευουσῶν καὶ ἀναιρουσῶν τὰ γενόμενα, καὶ σπουδαζουσῶν φθόρια ποιεῖν, ὁ μὲν πρότερος ὅρος μέχρις ἐξόδου ἐκώλυσε, καὶ τούτῳ συντίθενται. Φιλανθρωπότερον δὲ τι εὐρόν-τες, ὥρισάμεν δεκαετῆ χρόνον, κατὰ τοὺς βαθμοὺς τοὺς ὠρισμένους.

Ἑρμηνεία.

Ὅσαι γυναῖκες κρυφίως μὲν πορνεύσουν μὲ τινὰς καὶ συλλαμβάνουσι, θανατώνουσι δὲ τὰ ἔμβρυα μέσα εἰς τὴν κοιλίαν των, ἢ σηκόνουσι βάρη ὑπὲρ τὴν δύναμίν των, ἢ πίνουσι φάρμακά τινα φθαρτικὰ τῶν ἐμβρύων, αὗται, λέγω, ἀπὸ ἄλλον μὲν Κανόνα πρότερον ἀπὸ τὸν παρόντα, ἕως εἰς τὸν θάνατον αὐτῶν ἐμποδίζονται νὰ μὴ μεταλαμβάνουν, ἀπὸ δὲ τὸν παρόντα Κανόνα, τὸν ὅποιον συγκαταβατικώτερον ἐδιώρισαν οἱ τῆς παρούσης Συνόδου Πατέρες, εἰς δέκα χρόνους κανονίζονται νὰ μὴ μεταλάβουν, ὁ καὶ ὁ β'. τοῦ Βασιλείου ἐδιώρισεν. Οἱ δὲ χρόνοι οὗτοι νὰ οἰκονομοῦνται οὕτω, κατὰ τὸν Ζωνάρην καὶ τὸν ἀνώνυμον ἑρμηνευτὴν. Δύο μὲν χρόνους νὰ προσκλαίουν· τρεῖς νὰ ἀκροῶνται· τέσσαρας νὰ ὑποπίπτουν· ἕνα νὰ στέκωνται μὲ τοὺς πιστοὺς, καὶ οὕτω νὰ μεταλαμβάνουν. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ἡα'. τῆς ς'. τὸν ζς'. Ἀποστολικὸν, καὶ τὴν ἰχνογραφίαν τοῦ ναοῦ.

ΚΑΝΩΝ ΚΒ'.

Περὶ ἐκουσίων φόνων, ὑποπιπτέωσαν μὲν, τοῦ δὲ τελείου ἐν τῷ τέλει τοῦ βίου καταξιούσθωσαν.

Ἑρμηνεία.

Ὁ μὲν παρὼν Κανὼν κανονίζει τοὺς θεληματικῶς φονεύσαντας νὰ ὑποπίπτουν μὲν εἰς ὅλην τὴν ζώην, νὰ μεταλαμβάνουν δὲ μόνον εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς των.

Συμφωνία.

Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος Καν. νς'. εἰς εἴκοσι χρόνους αὐτοὺς κανονίζει, καὶ ἀνάγνωθι εἰς τὸν ζς'. Ἀποστολ.

ΚΑΝΩΝ ΚΓ'.

Περὶ ἀκουσίων φόνων, ὁ μὲν πρότερος ὅρος ἐν ἑπταετία κελεύει τοῦ τελείου μετασχεῖν κατὰ τοὺς ὠρισμένους βαθμοὺς, ὁ δὲ δεύτερος, τὸν πενταετῆ χρόνον πληρώσει.

γελικὸν ἐκεῖνο· «Εἰστήκεισαν παρὰ τῷ σταυρῷ τοῦ Ἰησοῦ ἡ μή-τηρ αὐτοῦ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ», ἴτοι συγγε-νεῖς, ὡς ἑρμηνεύει ὁ Θεοφύλακτος.

(1) Εἰ δὲ τὴν μοιχείαν, διπλῆν οὖσαν ἀμαρτίαν ἀπὸ τὴν πορ-

νείαν, κατὰ τὸν δ'. τοῦ Νύσσης, εἰς ἑπτὰ χρόνους ἐκανόνισαν οἱ Πατέρες οὗτοι, φανερὸν ἐντεῦθεν γίνεται, ὅτι τὴν πορνεύσαν- κανονίζουσιν εἰς τέσσαρας χρόνους, τὸ ἡμισυ δηλ. καὶ ὄλιγον πρὸς, τῆς μοιχείας, καὶ ὅρα τὸν κβ'. τοῦ μεγάλου Βασιλείου.

Ἑ ρ μ η ν ε ί α.

Τοὺς δὲ στανικῶς φονεύσαντας, διαφόρως ἐκάνονισαν οἱ πρὸ τῆς Συνόδου ταύτης διορισθέντες δύο Κανόνες περὶ αὐτῶν: Ὁ μὲν γὰρ παλαιότερος εἰς ἑπτὰ χρόνους κανονίζει τούτους (ἕνα μὲν εἰς τὸ νὰ προσκλαίουν, δύο δὲ εἰς τὸ νὰ ἀκροῶνται, τρεῖς εἰς τὸ νὰ ὑποπίπτουν, ἐν τῷ ἑβδόμῳ νὰ στέκωνται μὲ τοὺς πιστοὺς, καὶ μετὰ ταῦτα νὰ μεταλαμβάνουν)· ὁ δὲ μεταγενέστερος Κανὼν εἰς πέντε χρόνους αὐτοὺς κανονίζει (1), Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ νζ'. Κανόνι εἰς δέκα χρόνους αὐτοὺς κανονίζει. Ὅρα καὶ τὸν ζς'. Ἀποστολικὸν, καὶ τὴν ἰχνογραφίαν τοῦ καοῦ.

ΚΑΝΩΝ ΚΑ'.

Οἱ καταμαντευόμενοι, καὶ ταῖς συνηθείαις τῶν ἐθνῶν ἐξακολουθοῦντες, ἢ εισάγοντές τινας εἰς τοὺς ἑαυτῶν οἴκους ἐπὶ ἀνευρέσει φαρμακειῶν, ἢ καὶ καθάρσει, ὑπὸ τὸν Κανόνα πιπτέτωσαν τῆς πενταετίας κατὰ τοὺς βαθμοὺς τοὺς ὠρισμένους. Τρία ἔτη ὑποπτώσεως, καὶ δύο ἔτη εὐχῆς, χωρὶς προσφορᾶς.

Ἑ ρ μ η ν ε ί α.

Ὁ παρὼν Κανὼν κανονίζει πέντε χρόνους νὰ μὴ μεταλάβουν, ἐκείνους τοὺς Χριστιανούς, ὁποῦ ὄχι μόνον μεταχειρίζονται αὐτοὶ μαντεύματα, καὶ ἀκολουθοῦν τὰς τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐθνικῶν συνηθείας, ἀλλὰ καὶ ἐκείνους ἀκόμη ὁποῦ πηγαίνουν εἰς τοὺς μάντις αὐτοὺς, καὶ τοὺς φέρουσι μέσα εἰς τὰ ὁσπήτιά των, ἢ διὰ νὰ τοὺς καθάρσουν ἀπὸ τὰς μαγείας ὁποῦ ἄλλοι τοὺς ἔκαμαν καὶ ἠσθένησαν τυχόν, ἢ ἄλλην ζημίαν ἔπαθον, ἢ διὰ νὰ τοὺς φανερώσουν ποῦ εἶναι κεκρυμμένα τὰ τοιαῦτα μαγικά. Τοὺς δὲ πέντε χρόνους αὐτοὺς, οὕτως οἰκονομεῖ. Τρεῖς χρόνους μὲν νὰ ὑποπίπτουν, δύο δὲ νὰ στέκωνται μαζῇ μὲ τοὺς πιστοὺς, καὶ μετὰ ταῦτα νὰ μεταλαμβάνουν. Ὅρα καὶ τὸν ξά. τῆς ς'.

ΚΑΝΩΝ ΚΕ'.

Μνηστευσάμενός τις κόρην, προσεφθάρη τῇ ἀδελφῇ αὐτῆς, ὡς καὶ ἐπιφορῆσαι αὐτὴν, ἔγρημε δὲ τὴν μνηστὴν μετὰ ταῦτα, ἢ δὲ φθαρεῖσα ἀπήγξατο. Οἱ συνειδότες ἐκελεύσθησαν ἐν δεκαετία δεχθῆναι εἰς τοὺς συνεστῶτας, κατὰ τοὺς ὠρισμένους βαθμοὺς.

Ἑ ρ μ η ν ε ί α.

Ἀνίσως καθ' ὑπόθεσιν, τινὰς ἀρραβωνιασθῆ μὲν παρθένον τινὰ, προτοῦ δὲ νὰ ὑπανδρευθῆ μὲ αὐτὴν, ἐφθειρε τὴν ἀδελφὴν τῆς ἀρραβωνιαστικῆς του, ὥστε ὁποῦ καὶ τὴν ἐγγάστρωσε (τοῦτο γὰρ δὴλοῖ τὸ ἐπιφορῆσαι) μετὰ ταῦτα δὲ ὑπανδρεύθῃ μὲν μὲ τὴν ἀρραβωνιαστικὴν του, ἢ δὲ φθαρεῖσα καὶ ἐγγαστρωθεῖσα ἀδελφῇ αὐτῆς τοῦτο ἰδοῦσα, καὶ ἀπελπισθεῖσα, ἐκρεμάσθη ἀπὸ τὴν ὑπεροβλικὴν τῆς λύπην· ἐὰν τοιοῦτο συμβεβηκὸς, λέγω, ἀκολουθήσῃ, προστάζει ὁ παρὼν κανὼν, ὅτι ὅσοι ἤξευραν τὴν τοιαύτην ὑπόθεσιν καὶ ἐσιώπησαν, δέκα χρόνους νὰ κανονίζωνται, οἱ δὲ δέκα χρόνοι οὗτοι νὰ μοιράζωνται εἰς τοὺς τόπους τῶν μετανοούντων κατὰ τάξιν (2). Ὅρα ἐνταῦθα, ὅτι μαζὺ μὲ τοὺς ἀμαρτάνοντας συμπαιδεύονται καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ ἤξεύρουσιν τὴν ἀμαρτίαν καὶ δὲν τὴν φανερῶνουν διὰ νὰ ἐμποδισθῆ, ἀλλὰ τὴν κρύπτουσιν. Ὅσον γὰρ τὸ εἰς αὐτοὺς, καὶ αὐτοὶ ἐπραξαν τὴν ἀμαρτίαν

(1) Ὁ μεταγενέστερος καὶ δεύτερος περὶ τῶν ἀκουσίως φονεούτων Κανὼν, ἴσως εἶναι οὗτος ὁ κγ'. Κανὼν τῆς παρουσίας Συνόδου.

(2) Ἐν δὲ τῇ περὶ Βαπτίσματος ἐρωτήσῃ ὁ αὐτὸς μέγας Βασίλειος κατὰ τρεῖς τρόπους λέγει, ὅτι συγκοινωνεῖ τινὰς εἰς τὴν κακίαν τοῦ ἄλλου, ἢ κατὰ τὸ ἔργον, ὅταν μὲ τὸν αὐτὸν σκοπὸν συνεργῇ καὶ συμβοηθῇ αὐτὸν εἰς τὸ κακόν, ἢ κατὰ τὴν γνώμην, ὅταν συγκατατεθῆ μὲ τὴν διδασίαν καὶ τὸν τρόπον τοῦ ἀμαρτάνοντος καὶ συναρέσκειται εἰς αὐτὴν. Εἶναι δὲ καὶ ἄλλη τρίτη συγκοινωνία, τὴν ὁποίαν οἱ μὲν πολλοὶ δὲν ἤξεύρουσιν, μαρτυρεῖ δὲ ὁμοῦ ταύτην ἢ ἀκριβολογία τῆς θείας Γραφῆς. Αὕτη δὲ εἶναι, ὅταν τινὰς καὶ χωρὶς νὰ γένῃ συνεργὸς μὲ τὸ ἔργον, καὶ χωρὶς νὰ συγκατατεθῆ εἰς τὴν διδασίαν τοῦ ἀμαρτάνοντος, γνωρίσῃ δὲ μόνον τὴν κακίαν τῆς γνώμης τοῦ ἀμαρτάνοντος καὶ ἐφησυχάσῃ, ἢ τοι σιωπήσῃ, καὶ δὲν ἐλέγξῃ αὐτόν. Ὁ τρόπος δὲ οὗτος τῆς συγκοινωνίας δηλοῦται καὶ ἀπὸ ἐκείνα τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ: «Ταῦτα ἐποίησας καὶ ἐσίγησα, ὑπέλαβες ἀνομίαν, ὅτι ἔσομαι σοι ὁμοῖος» ἦτοι συγκοινωνῶς τῆς κακίας σου. Διὸ ταύ-

την τὴν ὑπόνοιαν ἀναιρῶν ὁ Θεὸς λέγει: «ἐλέγξω σε καὶ παραστήσω κατὰ πρόσωπόν σου τὰς ἀμαρτίας σου.» Ἀλλὰ δὴ καὶ ἀπὸ ἐκεῖνο ὁποῦ λέγει ὁ Παῦλος ἐλέγχωντας τοὺς Κορινθίους διατὶ ἠσύχασαν, καὶ δὲν ἤλεγξαν τὸν πορνεύσαντα μὲ τὴν μητριάν του· «ἡμεῖς πεφουσιωμένοι ἐστέ, καὶ οὐχὶ μᾶλλον ἐπενοθήσατε, ἵνα ἐξαρθῆ ἐκ μέσου ὑμῶν ὁ τὸ ἔργον τοῦτο ποιήσας κτλ.» (ἀ. Κορινθίους, κεφ. ε'. 2.) Διὸ καὶ ὁ Νηστευτὴς ἐν τῷ κέ. Κανόνι αὐτοῦ λέγει, ὅτι ἡ Μοναχὴ ὁποῦ ἤξεύρει πῶς μοιχεύονται, ἢ φθειρόνται ἢ ἄλλαις συναδελφαῖς τῆς Καλογραφίας, καὶ δὲν τὸ φανερώσῃ εἰς τὴν προσετώσαν, νὰ κανονίζεται παρόμοια, καθὼς καὶ αἱ πράττουσαι ταῦτα. Ἀλλὰ καὶ Ἡλίας ὁ Κρήτης Μητροπολίτης λέγει, ὅτι δὲν πρέπει νὰ δέχωνται οἱ Ἱερεῖς τὰς προσφορὰς ἐκείνου τοῦ πατρὸς, μὲ τοῦ ὁποῦ τὴν εἴδωσιν πορνεύουσιν οἱ ὑπεφύσοιοι υἱοὶ του· ἐπειδὴ, δυνάμενος αὐτὸς νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν καὶ νὰ τοὺς ὑπανδρεύσῃ νομίμως, ὅλον τὸ ἐναντίον τοῦς ἀφίγει νὰ ἀμαρτάνουν, καὶ ἀφορίζεται καὶ αὐτὸς ὁμοίως μὲ ἐκείνου (σελ. 337. τῆς Γιοῦρ Γραμμοῦ.)

ταύτην, διατι δυνάμενοι νὰ ἐμποδίσουν καὶ τὸν ἀθέμιτον γάμον αὐτὸν τοῦ εἰς δύο ἀδελφὰς πορνεύσαντος, καὶ τὸν φόνον τῆς κρεμασθείσης, καὶ μὴ ἐμποδίσαντες, αὐτοὶ οἱ ἴδιοι εἶναι οἱ τὰ ἄτοπα ταῦτα ποιήσαντες, κατὰ τὸ παροιμιῶδες ἐκεῖνο τὸ λέγον· «ὁ δυνάμενος κωλύσαι καὶ μὴ κωλύων, αὐτὸς ἐστὶν ὁ ποιῶν.» Δι' ὃ καὶ ὁ μέγας Βασιλεὺς ἐν τῷ οἰκ. κανόνι δρίζει εἰς τὸ αὐτὸ ἐπιτίμιον νὰ ὑποβάλλεται τοῦ ἀμαρτήσαντος καὶ ἐκεῖνος, ὁποῦ γνωρίζει τὸ ἀμάρτημά του καὶ δὲν τὸ ὁμολογήσει ἀφ' ἑαυτοῦ εἰς τοὺς δυνάμενους νὰ τὸ ἐμποδίσουν· τί λέγω ὅτι εἰς τὸ αὐτὸ ἐπιτίμιον; καὶ εἰς μεγαλύτερον ἀκόμη. Ὁ γὰρ οἰκ. κανὼν τοῦ Βασιλείου διορίζων ἐπτὰ χρόνους νὰ κανονίζεται ὁ δύο ἀδελφὰς λαβῶν εἰς γάμον κατὰ διαφόρους καιροὺς, ὁ παρὼν κανὼν τοὺς ἡξεύροντας τὸ ἀμάρτημα τοῦ φθείραντος τὰς δύο ταύτας ἀδελφὰς δέκα χρόνους κανονίζει. Α'. μὲν, διατι ὁ δύο ἀδελφὰς λαβῶν, ἀναγκάζεται ἀπὸ τὸν τῆς σαρκὸς ἔρωτα νὰ πέσῃ εἰς τὸν ἀθέμιτον γάμον, κατὰ τὸν Βαλασαμῶνα, οἱ δὲ ἡξεύροντες τοῦτο καὶ μὴ ὁμολογήσαντες, τοιοῦτό τι αἴτιον δὲν ἔχουν ὅπου νὰ τοὺς ἀναγκάζῃ. Β'. δὲ, διατι ἐκεῖνος μὲν εἰς ἀθέμιτον μόνον γάμον πίπτει, λαμβάνων τὰς δύο ἀδελφὰς, ἐξαιτίας δὲ τούτων οὐ μόνον ὁ ἀθέμιτος γάμος ἠκολούθησεν, ἀλλὰ καὶ ἡ πορνεία, καὶ ὁ φόνος τῆς κρεμασθείσης. Ὁ δὲ Νικήτας Ἡρακλείας ἐν τῷ γ'. αὐτοῦ κανόνι λέγει, ὅτι, ἐὰν τινὰς λάβῃ γυναῖκα μὲ τελείαν ἱερολογίαν (1), πρὸ τοῦ δὲ νὰ συνευρεθῇ μετ' αὐτήν, πορνεύῃ μετ' αὐτήν πενθεράν του, καὶ ἐγγαστρώσῃ αὐτήν, αὐτὸς μὲν πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν ἱερολογηθεῖσαν γυναῖκά του, ἀπὸ δὲ τὴν πενθεράν του νὰ μακρυνθῇ, ἵνα μὴ ἐκ τῆς θεωρίας αὐτῆς εἰς ἠδονὴν ἔλκεται. Τὸ ἴδιον τοῦτο λέγει καὶ ὁ Νηστευτής· ὁ δὲ τοιοῦτον ἀμάρτημα ποιήσας εἰς ἑξ. χρόνους ἐμποδίζεται ἀπὸ τὰ θεῖα μυστήρια. Λαμβάνει καὶ ἄλλους διαφόρους κανόνας, περὶ ὧν δεῖ τὸν τοῦ Νηστευτοῦ ις'. κανόνα.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΝΕΟΚΑΙΣΑΡΕΙΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Η ἀγία καὶ τοπικὴ Σύνοδος, ἡ συγκροτηθεῖσα ἐν Νεοκαισαρείᾳ τῆς Καππαδοκίας τῆς κειμένη ἐν Πόντῳ τῷ λεγομένῳ Πολεμωνιακῷ, κατὰ τὸν Πτολεμαῖον καὶ Πλίνιον, ἐγένετο ἐν ἔτει 315, κατὰ τὸν Δοσίθεον καὶ τὸν Μίλιαν, ἧτοι τῷ αὐτῷ μὲν ἔτει κατὰ τὸν Δοσίθεον καὶ τοὺς ἄλλους μετ' αὐτοῦ ἐν Ἀγκύρᾳ, ὅχι δὲ καὶ ἐν τῷ αὐτῷ καιρῷ, ἀλλ' ὀλίγον ὕστερον ἀπὸ ἐκείνην· κατὰ δὲ τὸν Μίλιαν, ἕνα χρόνον ὕστερα ἀπὸ ἐκείνην. Συνήλθον δὲ εἰς αὐτήν, κατὰ τὸν Δοσίθεον (σελ. 876 τῆς Δωδεκαβίβλ.) Πατέρες εικοσιτρεῖς, τῶν ὁποίων ἕναρχος ἦτον ὁ Βιτάλλιος, οἵτινες τοὺς παρόντας ἰ.ε. Κανόνας ἐξέδωκαν περὶ διαφόρων ὑποθέσεων (2), ἀναγκαίους ὄντας πρὸς τὴν τῆς Ἐκκλησίας εὐταξίαν καὶ κατάστασιν, οἵτινες ὠρισμένως μὲν ἐπικυροῦνται ἀπὸ τὸν β'. τῆς

(1) Ἐν δὲ τῇ βίβλ. Γιοῦρ Γραικορ. σελ. 310 οὕτω κεῖται. Κόρη τις ἀνελάβετο ἄνδρα, καὶ γέγονεν εὐχὴ μνηστείας καὶ ἱερολογία. Ὁ δὲ Βλάσταρις λέγει, ὅτι ἂν μὲν ἀρραβωνισθῇ μόνον τινὰς, πρὸ τῆς τελείας δὲ ἱεροτελεστίας, τοῦ γάμου δηλ. καὶ στεφανώματος, τύχη νὰ πέσῃ μετ' αὐτήν πενθεράν του, ἢ ἄλλο συγγενὲς πρόσωπον τῆς ἀρραβωνιαστῆς του, ὁ γάμος ἐμποδίζεται καὶ δὲν τελειώνει, ἐπειδὴ παράνομον πρᾶγμα εἶναι νὰ γένη ἐν γνώσει τοιαύτη αἰμομιξία. Εἰ δὲ πέσῃ μετ' αὐτήν πενθεράν του ἀφ' οὗ εὐλογηθῇ τελείως καὶ στεφανωθῇ τὴν θυγατέρα τῆς, ὁ γάμος δὲν χωρίζεται, ἀλλὰ ἐπιτιμῶνται οἱ τὴν αἰμομιξίαν ταύτην ποιήσαντες. Οὕτως εὐρίσκειται ὁλόκληρον ἐν χειρογράφοις βιβλίοις τοῦ Βλαστάριου. Ἑλλησιπὴ δὲ εὐρίσκονται ἐν σελ. 512 τῆς Γιοῦρ. Γραικορ. τὰ λόγια ταῦτα τοῦ Βλαστάριου. "Ὅθεν ἐκ τῶν λόγων τούτων τοῦ Βλαστάριου καὶ τοῦ Νηστευτοῦ συμπεραίνομεν, ὅτι καὶ ἡ τελεία εὐχὴ ἱερολογία, ὅπου λέγει ὁ Νικήτας Ἡρακλείας ἀνωτέρω, δὲν δηλοῖ μνηστείαν μόνην, ἀλλὰ εὐλόγησιν τελείαν τοῦ γάμου (καθὼς καὶ τὸ ἐν τύποις εὐρισκό-

μενον χωρίζει τὴν εὐχὴν τῆς μνηστείας ἀπὸ τὴν ἱερολογίαν) καὶ στεφάνωμα. "Ὅθεν καὶ πρέπει νὰ χωρίζεται ὁ ἀρραβωνιασθεὶς καὶ πρὸ τοῦ τελείου γάμου πεσὼν μετ' αὐτὴν πενθεράν του. διατι ἀγκαλὰ καὶ ἡ ἀληθὴς μνηστεία εἰς τάξιν γάμου λογίζεται, δὲν εἶναι ὅμως κατὰ πάντα καὶ γάμος τελείος, ἀλλ' ἐλάττων τοῦ γάμου. "Ὅθεν καὶ ὁ ξθ'. τοῦ μεγάλου Βασιλείου θέλει νὰ ἀργίζεται καὶ νὰ μὲν ἀπρόκοπος εἰς ἄλλον βαθμὸν ὁ Ἀναγνώστης, ὅπου πρὸ τοῦ τελείου γάμου σμίξῃ μετ' αὐτὴν ἀρραβωνιαστὴν του· ἐπιτίμιον, τὸ ὁποῖον δὲν ἔπρεπε νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν, ἂν ἔσμιγε μετὰ τὴν τελείαν ἱερολογίαν τοῦ γάμου. Ἀλλὰ καὶ Θεοδοσίος ὁ Πατριάρχης εἶπεν, ὅτι ἡ μνηστεία δὲν ἀρκεῖ ἀντὶ τοῦ τελείου γάμου (σελ. 232. τῆς Γιοῦρ. Γραικορ. μ.). Καὶ τοῦτο δὲ ἐντεῦθεν συνάγομεν, ὅτι ἱερολογία οὐ μόνον ἐπὶ ἀρραβωνίας λέγεται, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς τελείας τοῦ γάμου εὐλογησεως, καθὼς πολλαχοῦ ὁ Βαλασαμῶν εἰς τὰς πρὸς Μάρκον ἀποκρίσεις του, καὶ ἄλλοι πολλοὶ τοῦτο βεβαίως.

(2) "Ὅθεν ἀπορῶ, διατι τόσον ὁ Δοσίθεος σελ. 976. τῆς Δω-

Οίκουμενικῆς ς', ἀορίστως δὲ ἀπὸ τὸν α'. τῆς δ'. καὶ τὸν α'. τῆς ζ', καὶ διὰ τῆς ἐπικυρώσεως ταύτης, οίκουμενικὴν τρόπον τινὰ ἀναλαμβάνουσι δύναιμι.

ΟΙ ΙΕ'. ΚΑΝΟΝΕΣ

ΤΗΣ ΕΝ ΝΕΟΚΑΙΣΑΡΕΙΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΕΡΜΗΝΕΥΟΜΕΝΟΙ

ΚΑΝΩΝ Α'.

Πρεσβύτερος ἐὰν γήμη, τῆς τάξεως αὐτὸν μετατίθεσθαι (1)· ἐὰν δὲ πορνεύσῃ ἢ μοιχεύσῃ, ἐξωθεῖσθαι αὐτὸν τέλεον, καὶ ἄγεσθαι αὐτὸν εἰς μετάνοιαν.

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ κατὰ τὸν κς'. Ἀποστολικὸν μόνον οἱ Ἀναγνώσται καὶ Ψάλται μετὰ τὴν χειροτονίαν ὑπανδρευόμενοι οὐ καθαιροῦνται· διὰ τοῦτο ὁ παρὼν Κανὼν διορίζει, ὅτι, ἐὰν Πρεσβύτερος, ἤτοι Ἱερομόναχος ὑπανδρευθῇ μετὰ τὴν ἱερωσύνην, ἐκβάλλεται ἀπὸ τὴν τάξιν του, ἤτοι καθαιρεῖται. Ἐὰν δὲ πορνεύσῃ ἢ μοιχεύσῃ, ἀφορίζεται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τελείως, καὶ βάλλεται εἰς τοὺς τόπους τῶν μετανοούντων ὡς καὶ οἱ λαϊκοὶ (2). Ἀναγνωθὶ καὶ τὸν κέ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Β'.

Γυνὴ, ἐὰν γήμηται δὴ ἀδελφοῖς, ἐξωθεῖσθω μέχρι θανάτου, πλὴν ἐν τῷ θανάτῳ διὰ τὴν φιλανθρωπίαν εἰποῦσα, ὡς ὑγιάνασα, λύση τὸν γάμον, ἔξει τὴν μετάνοιαν. Ἐὰν δὲ τελευτήσῃ ἢ γυνὴ ἐν τοιοῦτῳ γάμῳ οὐσα, ἢ ὁ ἀνὴρ, δυσχερῆς τῷ μείναντι ἢ μετάνοια.

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρὼν κανὼν, ὅτι ἀνίσως μία καὶ ἡ αὐτὴ γυνὴ λάβῃ ἄνδρας δύο ἀδελφοὺς (ἤγουν τὸν ἕτερον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἑνὸς) καὶ δὲν θέλῃ νὰ χωρίσῃ τὸν ἀθέμιτον γάμον αὐτὸν, ἃς ἀφορίζεται ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν ἕως εἰς τὸν θάνατόν της. Ἐὰν δὲ κινδυνεύσασα εἰς θάνατον, ὑποσχεθῇ ὅτι νὰ χωρίσῃ τὸν γάμον, ἀφ' οὗ ὑγιάνη, τότε διὰ φιλανθρωπίαν ἃς μεταλαμβάνῃ τὰ θεῖα μυστήρια, καὶ ὑγιάνασα, θέλει δεχθῆ εἰς τοὺς τόπους τῶν μετανοούντων (3)· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἄνδρας ἢ ἡ γυνὴ χωρὶς νὰ χωρίσῃ τὸν τοιοῦτον παράνομον καὶ ἀθέμιτον γάμον, δύσκολα ἢ μπορεῖ νὰ δεχθῆ εἰς μετάνοιαν ὅποιον μέρος ἀπὸ τὰ δύο μείνη ζωντανόν, ἐπειδὴ ἡ μὲν ἀληθῆς μετάνοια κατορθοῦται μὲ τὴν ἀποχὴν τοῦ κακοῦ, τὸ δὲ μέρος ὅπου μείνει ζωντανόν ἀπὸ τὸν τοιοῦτον γάμον, πῶς θέλει δεχθῆ, ἢ λογισθῆ ὅτι μετανοεῖ ἀληθῶς, εἰς καιρὸν ὅπου δὲν ἔκαμεν ἀποχὴν, ἥτοι δὲν ἐχωρίσθη

δεκαβίβλ. ὅσον καὶ Σπυρίδων ὁ Μήλιας ἐν τῷ α'. τόμῳ τῶν Συνοδικῶν (σελ. 137.) παρὰ τοῦ Δοσιθέου ἑρανισθεὶς εἶπον, ὅτι ἡ παροῦσα Σύνοδος ἐδιώρισε περὶ τῶν ἐν τῷ διωγμῷ ἐπιθυσάντων, ἢ ἐξομοσαμένων καὶ εἰδωλοθύτων γευσαμένων. Περὶ τοιούτων γὰρ οἱ Κανόνες οὗτοι οὐδὲ γρῦ, τὸ τοῦ Κωμικοῦ, ἀναφέρουσι. Περὶ τούτων γὰρ, ὡς εἶπομεν, οἱ τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ Κανόνες ἐδιώρισαν.

(1) Ὁ δὲ Ἰωάννης ὁ Ἀντιοχεὺς ἐν τῇ συλλογῇ τῶν Κανόνων τίτλ. 27. ἀνεῖ τοῦ, μετατίθεσθαι, κατατίθεσθαι ἔχει, ὅπερ δηλοῖ, καθαιρεῖσθαι.

(2) Σημείωσαι κατὰ τὸν Βαλασαμῶνα καὶ Ζωναράν ὅτι, ἐπειδὴ καὶ ὁ κέ'. Ἀποστολικὸς διορίζει, ὅτι οἱ Πρεσβύτεροι πορνεύοντες ἢ μοιχεύοντες, καθαιροῦνται μόνον καὶ ὅχι ἀφορίζονται. Συμφωνοὶ δὲ μὲ τὸν Ἀποστολικὸν εἶναι καὶ ὁ λβ'. Καρθαγ. καὶ ὁ γ'. καὶ λβ'. Βασιλ. Διὰ τοῦτο οἱ Κανόνες οὗτοι, καὶ καθ' ὃ συμφωνοὶ, ὡς εἶδομεν, εἶναι μὲ τὸν Ἀποστολικόν, καὶ καθ' ὃ μεταγενέστεροι, πρέπει νὰ ἐπικρατοῦσι περισσότερο ἀπὸ τὸν παρόντα. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ ὅτι ἄριστα συμβιβάζεται ὁ Κανὼν οὗτος μὲ τὸν Ἀποστολικόν καὶ τοὺς λοιποὺς, ἐὰν νοηθῇ ὅτι λέγει διὰ

τοὺς δις καὶ τρίς καὶ πολλάκις πορνεύσαντας ἢ μοιχεύσαντας Πρεσβυτέρους ἀγάμους, καθ' ὅτι αὐτοὶ (ἀλλὰ καὶ οἱ λοιποὶ Κληρικοί, ἐὰν μετὰ τὴν καθάρσειν πέσουν πάλιν εἰς πορνεῖαν ἢ μοιχείαν, τότε πρέπει καὶ νὰ ἀφορίζωνται τελείως ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν. Σὺ δὲ μοι ὄρα καὶ τὸν κα'. τῆς ς'. συμφώνως μὲ τὸν παρόντα διορίζοντα, ὅτι οἱ εἰς κανονικὰ ἐγκλήματα ὑπεύθυνοι Κληρικοί ὄχι μόνον μὲ τελείαν καὶ παντοτινὴν καθάρσειν καθαιροῦνται, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν τόπον τῶν λαϊκῶν ἐξωθοῦνται, καὶ τὸ σχῆμα τῶν λαϊκῶν λαμβάνουσι. Ὅποιος δὲ παιδείας λαμβάνουν ἀπὸ τοὺς νόμους οἱ ὑπανδρευθέντες Ἱερομόναχοι, ὄρα εἰς τὴν ὑπόσημ. τοῦ ς'. τῆς ς'. καὶ τοῦ γ'. Βασιλείου.

(3) Δῆλον δὲ ὅτι ἡ γυνὴ αὕτη ὑγιάνασα, καὶ ἐν τῷ τόμῳ τῶν μετανοούντων δεχθεῖσα, μείνει πάλιν ἀκοινωνήτος τῶν Μυστηρίων, ἕως οὗ τελειωθῇ ὁ δοθεὶς εἰς αὐτὴν κανὼν διὰ τὴν ἀθεμιτογαμίαν, κατὰ τὸν ιγ'. τῆς α'. Συνόδου, τὸν ς'. τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ καὶ τὸν ε'. τοῦ Νύσσης· Κανὼν δὲ αὐτῆς εἶναι κατὰ μὲν τὸν οη'. τοῦ Βασιλείου, ἑπτὰ χρόνοι, τρεῖς δὲ, κατὰ τὸν Νηστευτὴν ἐν τοῖς ἐπιτιμίοις.

θεληματικῶς ἀπὸ τὸν ἀθέμιτον γάμον; μὴ χωρισθὲν γὰρ πρὸ τοῦ θανάτου, δείχνει ὅτι, ἂν ἦτο ζωντανὸν τὸ ἀποθαμὲνόν μέρος, ἤθελε συνευρίσκεται ἀκόμη μὲ αὐτό (1). Ὅρα καὶ τὸν 18'. ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Γ'.

Περὶ τῶν πλείστοις γάμοις περιπιπτόντων, ὁ μὲν χρόνος σαφῆς ὁ ὠρισμένος, ἡ δὲ ἀναστροφή καὶ ἡ πίστις αὐτῶν συντέμνει τὸν χρόνον.

Ἑ ρ μ η ν ε ι α.

Ὁ μὲν παρῶν κανὼν λέγει, ὅτι εἶναι φανερός ὁ καιρὸς τοῦ ἐπιτιμίου τῶν πολυγάμων, ταῦτὸν εἰπεῖν τῶν τριγάμων ὅτι, ἂν καὶ ὁ χρόνος τῶν τριγάμων ᾖ καὶ διωρισμένος, μὲ ὄλον τοῦτο ἢ διὰ τὴν τριγαμίαν μετάνοια αὐτῶν, καὶ ἡ θερμὴ πίστις ὅπου αὐτοὶ ἔχουν πρὸς τὸν Θεόν, δύναται νὰ παρακινήσῃ τὸν ἀρχιερέα, ἢ πνευματικόν τους νὰ ὀλιγοστεύσῃ τὸν καιρὸν τοῦ ἐπιτιμίου των (2).

(1) Ὅν τρόπον καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ 18'. Κανὼν παντοτινὴν μοιχαλίδα κρίνει τὴν γυναῖκα ἐκείνην, ὅπου ἐπῆρεν ἄνδρα τὸν μοιχεύοντα αὐτὴν ὅτε ἔζη ὁ πρῶτος ἄνδρας της, ἐπειδὴ ὄσον τὸ εἰς αὐτοὺς, ἂν ἀκόμη ἤθελε ζῆ ἐκείνος, αὐτοὶ ἤθελαν νὰ μοιχεύωνται.

(2) Σημειῶσαι ὅτι τὸν τρίτον γάμον παρανομίαν ὠνόμασεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, πολυγαμίαν δὲ, (ὡς καὶ οὗτος ὁ Κανὼν) μᾶλλον δὲ πορνείαν συνασταλμένην ὁ μέγας Βασίλειος. Κατὰ δὲ τὸ 922. ἔτος ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, καὶ Ρωμανοῦ τοῦ πενθεροῦ αὐτοῦ, ὄντος τότε Βασιλοπάτορος, Τόμος ἐξεδόθη συνοδικὸς ὁ τῆς Ἐνώσεως καλούμενος, ὅστις ἐδιώρισεν ὅτι οἱ μὲν τεσσαράκοντα ὄντες χρόνων, καὶ παῖδια μὴ ἔχοντες διγάμοι, συγχωροῦνται νὰ λαμβάνουσι καὶ τρίτην γυναῖκα διὰ τὴν θεραπείαν τῆς ἀτεκνίας των, νὰ κανονίζονται ὅμως πέντε χρόνους νὰ μὴ μεταλαμβάνουν χωρὶς νὰ ὀλιγοστεύσουσι οἱ χρόνοι τελείως, καὶ μετὰ τούτους μίαν φοράν μόνον τὸν κάθε χρόνον νὰ μεταλαμβάνουν κατὰ τὴν ἁγίαν Ἀνάστασιν. Ἐὰν δὲ τέκνα ἔχουσι, οὐδέποτε συγχωροῦνται νὰ τριγαμήσουσι. Ὅσοι δὲ τριάντα χρόνων ὄντες, παῖδια δὲν ἔχουσι, ἐσυγχωρήθησαν καὶ αὐτοὶ διὰ τὸ τῆς ἡλικίας νεαρὸν καὶ εὐόλιστον νὰ λαμβάνουσι καὶ τρίτην γυναῖκα, εἰς τέσσαρας ὅμως χρόνους νὰ κανονίζονται νὰ μὴ μεταλαβάνουσι, καὶ μετὰ τούτους, τρεῖς φορές μόνον τὸν κάθε χρόνον νὰ μεταλαβάνουσι, κατὰ τὴν Χριστοῦ Ἀνάστασιν, καὶ τὴν αὐτοῦ Γέννησιν, καὶ τὴν τῆς Θεοτόκου Κοίμησιν. Εἰ δὲ παῖδας ἔχουσι, πέντε χρόνους νὰ ἐπιτιμῶνται κατὰ τὸ σῆμα. Ὅρα σελ. 976. τοῦ τόμου τῆς Συλλογῆς τῶν Συνόδων. Ὅσοι δὲ εἶναι ὑπὲρ τοὺς τεσσαράκοντα πέντε χρόνους, οὗτοι δὲν συγχωροῦνται ποτε νὰ λάβουσι τρίτην γυναῖκα, κἂν καὶ τέκνα δὲν ἔχουσι. Καὶ τοῦτο, δηλ. ὁ κατὰ τῶν τοιοῦτων τριγάμων διορισμός, σχεδὸν εἶναι τὸ κυρίως αἴτιον, ὅπου τὴν σήμερον ἐγέννησε διωγμὸν μέγαν εἰς ἐκείνους ὅπου θέλουσι νὰ μεταλαβάνουσι συχνότερον τὰ θεῖα Μυστήρια. Ὅθεν καὶ μέμφονται μερικοὶ ἐκείνων ὅπου ἔβαλεν αὐτὸν τὸν διορισμὸν μέσα εἰς τὸ Ὁρολόγιον, ὡς ἂν ἕνα νόμον καὶ Κανὼνα καθολικὸν δι' ὄλους τοὺς Χριστιανοὺς, εἰς καιρὸν ὅπου ἐβλόθη ὡς ἂν μία ποινὴ κατὰ μόνης τῆς ἀκρασίας τῶν τριγάμων. Ὅμως ἄδικα, λέγω ἐγὼ, μέμφονται τὸν πτωχὸν ἐκείνον, ἐπειδὴ ὁ σκοπὸς ἐκείνου δὲν εἶναι ἐκεῖ, ὅτι τάχα ὄλοι οἱ Χριστιανοὶ πρέπει νὰ κοινωνοῦν τρεῖς φορές τὸν χρόνον, καθὼς ἀστόχαστα πολλοὶ καὶ σπουδαῖοι καὶ ἀμαθεῖς ἔτσι πέρνουσι τὸ νόημα, καὶ διὰ τοῦτο οἱ ζηλωταὶ ὀρθόδοξοι τὸν κατηγοροῦν. Ὅχι, λέγω, δὲν εἶναι ἔτσι, ἀλλὰ καθὼς φαίνεται πρὸς τοὺς κοιλιδοῦλους ἀντιφερόμενος, καὶ μάλιστα ἐκείνους ὅπου συγκατοικοῦν μὲ τοὺς Λατίνους, καὶ μαθάνουσιν ἀπὸ ἐκείνους νὰ ἀθετοῦν τὰς πατροπαραδότους νηστείας,

λέγοντες ὅτι μία μόνη εἶναι ἡ νηστεία, ἡ μεγάλη Τεσσαρακοστὴ, ἢ δὲ ἄλλαις εἶναι χρεσινὰ καὶ προχρεσινὰ ἐφευρέματα, εἰς αὐτὰς, λέγω, τὰς φλυαρίας ἀντιφερόμενος ἐκείνος ὁ ἀνατολικὸς ζηλωτὴς ἐβλόθη νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι καὶ ἡ νηστεία τοῦ Σαρανταμήρου, καὶ ἡ νηστεία τοῦ Αὐγούστου εἶναι παλαιαί, καὶ ὄχι ὑστερινὰ ἐφευρέματα. Ὅθεν φέρωντας εἰς τοῦτο καὶ ἄλλας ἀποδείξεις, στοχαστικώτατα ἔφερε καὶ τὸν Τόμον τῆς Ἐνώσεως, ὅπου ἐγένετο, ὡς εἶπομεν, εἰς τοὺς 922, εἰς τὸν ὅποιον βλέπομεν, πῶς οἱ Πατέρες ἐκείνης τῆς Συνόδου ἀναφέρουν κοντὰ εἰς τὴν ἁγίαν Τεσσαρακοστὴν καὶ τὰς ἄλλας δύο, ὅθεν συμπεραίνεται καὶ ἐκείθεν ἡ αὐτῶν ἀρχαιότης. Καὶ ἀληθινὰ, διὰ νὰ εἰποῦμεν καὶ ἡμεῖς ὡς ἐν παρόδῳ, πρέπει νὰ ἔχουν καὶ αὐταῖς τὸ αἰδέσιμον, διατὶ, ὅταν εἰς τὰ 922 ἔτη σημειῶνται, καὶ ἡμεῖς τώρα εὐρισκόμεθα εἰς τοὺς 1790. καὶ ἐπέκεινα, πῶς ἡμποροῦμεν νὰ τὰς λέγωμεν νεωτερίσματα; ἔπειτα τότε σημειῶνται, μὰ ἀπὸ τότε δὲν ἀρχισαν, ἀλλὰ καὶ προητέτερα ἦσαν, ἤγουν ἐξ ἀρχαίων χρόνων ἐσυνειθίζοντο εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ὡς κοινὰς καὶ παρὰ πάντων φυλασσομένας τὰς ἀναφερούσι, καὶ ἀποφασίζουσι διὰ τοὺς τριγάμους, ὅτι τότε καὶ τότε μόνον νὰ κοινωνοῦν. Διὰ τί; ὄχι ἀλόγως βέβαια· ἀλλὰ διατὶ πάντοτε εὐρίσκονται κατεγνωσμένοι ἀπὸ τὴν ἀκρασίαν τους. Ὅθεν καὶ ἡ Ἐκκλησία δὲν τοὺς ἐξέκοψε νὰ τοὺς ρίψῃ ἔξω ὀλοτέλα, ὑπομένει ὅμως καὶ τοὺς βλέπει μέσα εἰς τοὺς περιβόλους της ὡς ἂν ρύπασμα. Διὰ τοῦτο καὶ ἀφ' οὗ τοὺς παιδεύσῃ μὲ τὴν πολυχρόνιον ἀκοινωνησίαν, συγκαταβαίνει νὰ τοὺς κοινωνᾷ μόνον τρεῖς φορές τὸν χρόνον· ἀλλ' ὄχι καὶ συχνότερα, καθὼς οἱ ἄλλοι Χριστιανοὶ, ἐπειδὴ πάντοτε ἔχουν ἐπάνω τους τὴν αἴτιαν, ὅπου τοὺς κάνει ἀναξίους διὰ νὰ παρρησιάζωνται συχνότερα εἰς τῶν Ἁγίων τὴν λαμπρότητα· τοῦτο εἶναι τὸ ἀληθῶς καὶ κυρίως αἴτιον, ὅπου ἐπαραινῆσεν ἐκείνον τὸν Χριστιανὸν, καὶ ἀνέφερον ἐκεῖ τὸν Τόμον τῆς Ἐνώσεως, καθὼς εἶναι δῆλον ἀπὸ τὴν ἐπιγραφὴν τῆς περὶ τῶν νηστειῶν ὑποθέσεως. Οἱ δὲ ἀνόητοι, μὴ στοχαζόμενοι τὸν σκοπὸν καὶ τὴν πρώτην αἰτίαν τοῦ λέγοντος, τοῦτο μόνον ἀρπάζουσιν ἐκείθεν, ὅτι τρεῖς φορές μόνον γράφει εἰς τὸ Ὁρολόγιον νὰ κοινωνοῦν οἱ Χριστιανοί. Ὁ Κύριος νὰ τοὺς δώσῃ ἐπίγνωσιν, διὰ νὰ αἰσθανθοῦν τὸ συμφέρον τῆς ψυχῆς των, καὶ νὰ διορθωθοῦν. Καὶ τοῦτο δὲ σημειῶσαι, ὅτι ἀνίσως βίαν ἐπάγουσιν οὗτοι οἱ δίγαμοι διὰ νὰ τριτογαμήσουσι, πρέπει νὰ ἐπιτιμῶνται κατὰ τὴν συνοδικὴν διάγνωσιν Μανουὴλ Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Χαριτοπούλου (σελ. 239. τῆς Γιοῦρ. Γραικορ.)· ἀλλὰ καὶ ὁ Ἱερεὺς ὁ τὸν τοιοῦτον γάμον ἱερολογήσας, τὸν τρίτον δηλαδὴ, πρέπει νὰ καθαιρῆται, ἐπειδὴ παχύτητα νόμου ἠγγόνισε κατὰ τὴν 16'. ἀπόκρισιν Βαλααμῶνος. Digitized by Google

Συμφωνία.

«Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ δ'. αὐτοῦ κανόνι τοὺς τριγᾶμους πέντε χρόνους ἀφορίζει ἀπὸ τὴν κοινωνίαν τῶν μυστηρίων λέγων, ὅτι ὁ πενταετής αὐτὸς ἀφορισμὸς δὲν εἶναι ἀπὸ κανόνα τινὰ τῶν πατέρων παραδεδομένος, ἀλλὰ ἀπὸ μόνῃ τὴν συνήθειαν καὶ ἀκολουθίαν τῶν παλαιότερων· πῶς λοιπὸν ἐλάμβανε τοῦτο τὸν πολὺν τῆ σοφία Βασίλειον; ἡ σύνοδος γὰρ αὕτη προτέρα εἶναι ἀπὸ τὸν μέγαν Βασίλειον. Ἄλλ' ἴσως καὶ ὁ παρὼν κανὼν ὠρισμένον λέγει τὸν χρόνον τῶν τριγᾶμων, ὄχι ἀπὸ ἐγγράφου κανόνος, ἀλλὰ ἀπὸ συνήθειας, συμφώνως μὲ τὸν μέγαν Βασίλειον. Ἐπειδὴ γὰρ αὐτὸς ἦτο φανερός εἰς ὄλους ἀπὸ τὴν κοινὴν καὶ ἐπικρατοῦσαν συνήθειαν, διὰ τοῦτο οὐδὲ ὄλως ἐχρειάσθη ἐγγράφως ἐδῶ νὰ διορισθῆ. Ἐν δὲ τῷ π'. κανόνι αὐτοῦ λέγει ὁ Βασίλειος, ὅτι ἡ τριγαμία εἶναι μεγαλύτερα ἁμαρτία ἀπὸ τὴν πορνείαν, ἐν δὲ τῷ ν'. ρύψασμα καὶ μολυσμὸν τῆς ἐκκλησίας τὴν τριγαμίαν ὀνομάζει.»

ΚΑΝΩΝ Δ'.

Ἐὰν πρόθηται τις, ἐπιθυμήσας γυναικὸς, συγκαθευδῆσαι μετ' αὐτῆς, μὴ ἔλθῃ δὲ εἰς ἔργον αὐτοῦ ἢ ἐπιθύμησις (1), φαίνεται, ὅτι ὑπὸ τῆς χάριτος ἐρρύσθη.

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρὼν κανὼν, ὅτι ἀνίσως τινὰς κατὰ προσβολὴν καὶ ἐνθύμησιν λογισμοῦ ἐπιθυμήσῃ τινὸς γυναῖκος· ἔπειτα κοντὰ εἰς τὴν προσβολὴν τῆς ἐπιθυμίας ταύτης κάμῃ συγκατάθεσιν (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ πρόθηται) καὶ σπουδᾶσιν νὰ κοιμηθῆ μὲ τὴν γυναῖκα ὅπου ἐπεθύμησεν, ὁμοίως δὲν ἦλθεν εἰς πράξιν ἢ ἐνθύμησις τοῦ αὐτοῦ καὶ συγκατάθεσις, ὄχι ἀπὸ κἀνείνα ἐμπόδιον ἐξωτερικόν, ἀλλὰ διατὶ πρὸ τῆς μίξεως, εἰς ἑαυτὸν γενόμενος ὁ οὕτως συγκατατεθείς, ἀπεπήδησε παρευθὺς, καὶ τὸ ἔργον δὲν ἔκαμε, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν· οὗτος, λέγω, φαίνεται ὅτι ὑπὸ τῆς θείας χάριτος ἐλυτρώθη ἀπὸ τὴν πράξιν τῆς ἁμαρτίας. Πλὴν διὰ τὴν συγκατάθεσιν καὶ σπουδὴν ὅπου ἔκαμεν εἰς τὸ νὰ πράξῃ τὴν ἁμαρτίαν, πρέπει νὰ ἐπιτιμᾶται ἀπὸ τὸν Πνευματικόν, καθὼς λέγει καὶ ὁ Ζωναρᾶς. Δι' ὃ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ δ'. αὐτοῦ Κανόνι, τὸν Διάκονον ὅπου φθᾶσῃ νὰ ἔλθῃ μὲχρι μόνον φιλήματος γυναικὸς, καὶ ἐξομολογηθέντα, ἀργίζει πρὸς καιρὸν ἀπὸ τὴν λειτουργίαν του. (Ἄγκαλὰ καὶ τὸ φίλημα δὲν εἶναι μόνον ἀπλήρη συγκατάθεσις, ἀλλὰ καὶ μέρος πράξεως.) Περὶ δὲ προσβολῆς, συνδυασμοῦ, συγκαταθέσεως, πάλης, καὶ αἰχμαλωσίας, ἢ πάθους, ὄρα εἰς τὸν β'. γ'. δ'. καὶ ε'. τοῦ Νηστευτοῦ, καὶ τὴν ἐκείνων ὑποσημείωσιν, ὄρα πρὸς τούτοις καὶ τὴν γ'. ὑποσημείωσιν τοῦ ζ'. τοῦ Βασιλείου.

ΚΑΝΩΝ Ε'.

Κατηχούμενος, ἐὰν εἰσερχόμενος εἰς κυριακόν, ἐν τῇ τῶν κατηχουμένων τάξει στήκῃ, οὗτος δὲ ἁμαρτάνων (2), ἐὰν μὲν γόνυ κλίνων, ἀκροάσθω, μηκέτι ἁμαρτάνων· ἐὰν δὲ καὶ ἀκροώμενος ἔτι ἁμαρτάνῃ, ἐξωθείσθω.

Ἑρμηνεία.

Δύω τάξεις ἦσαν τῶν κατηχουμένων· μία μὲν τῶν τελειότερων, οἵτινες ἐστέκοντο εἰς τὴν λειτουργίαν ἕως τῆς εὐχῆς τῶν κατηχουμένων, τὴν ὁποίαν καὶ τὸ γόνυ κλίνοντες ἤκουον, ἐπιτιθεμένης εἰς αὐτοὺς, καὶ τῆς τοῦ ἱερέως χειρὸς, καὶ οὕτως ἐξήρχοντο τῆς ἐκκλησίας. Ἄλλοι δὲ τῶν ἀτελεστέρων, οἵτινες, ὡς νεωστὶ προσελθόντες εἰς τὴν πίστιν, ἤκουον μόνον τὰς θείας γραφὰς, καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Εὐαγγελίου εὐχαιναν ἕξω. Λέγει λοιπὸν ὁ παρὼν κανὼν ὅτι, ἀνίσως τινὰς κατηχούμενος ἀπὸ τοὺς τελειότερους καὶ γόνυ κλίνοντας ἁμαρτάνῃ, ἅς βιάλλεται παρακάτω εἰς τὸν τόπον τῶν ἀκροωμένων κατηχουμένων, ἐὰν κάμῃ ἀποχὴν τῆς ἁμαρτίας. Ἀνίσως δὲ καὶ εἰς τοὺς ἀκροωμένους εὐρισκόμενος, πάλιν ἁμαρτάνῃ, ἅς ἐκβάλλεται τελείως ἕξω καὶ ἀπὸ τὸν νάρθηκα, καὶ ἅς βιάλλεται εἰς τὸν τόπον τῶν προσκλαιόντων, ἕξω τῆς πύλης τοῦ νάρθηκος. Ὅρα καὶ τὸν ιδ'. τῆς πρώτης καὶ τὴν ἰχνογραφίαν τοῦ ναοῦ ἐν τῷ τέλει.

ΚΑΝΩΝ ΣΤ'.

Περὶ κυοφορούσης, ὅτι δεῖ φωτίζεσθαι, ὅποτε βούλεται. Οὐδὲν γὰρ ἐν τούτῳ κοινωνεῖ ἢ τίκτουσα τῷ τικτομένῳ. Διὰ τὸ, ἐκάστου ἰδίαν τὴν προαίρεσιν τὴν ἐπὶ τῇ ὁμολογίᾳ δείκνυσθαι.

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ τὸ ἐν τῇ μήτρᾳ ἐμβρυον μέρος εἶναι τῆς ἐγγαστρωμένης κατὰ τὸ δεύτερον θέμα τοῦ πρώτου κεφ.

(1) Ἐν ἄλλοις, ἢ ἐνθύμησις.

(2) Ἐν ἄλλοις, ἁμαρτάνει.

του ζ'. τίτλ. τοῦ λά. βασιλ. (παρὰ Φωτίῳ τίτλ. δ'. κεφ. ι.), διὰ τοῦτο ἤθελόν τινες πῶς δὲν πρέπει ἡ γυνὴ νὰ βαπτίζεται ὅταν ἦναι ἐγγαστρωμένη, ἀλλ' ἀφ' οὐ γεννήσῃ, ἵνα μὴ συμβαπτισθὲν πρῶτον μαζὺ μὲ αὐτὴν καὶ τὸ ἐν τῇ μήτρᾳ αὐτῆς ἔμβρυον. Καὶ ὕστερον πάλιν μετὰ τὸ γεννηθῆναι βαπτιζόμενον, φανῆ ὅτι βαπτίζεται δὴ δύο φοραῖς. Ὅπερ ἄτοπον. Ὅθεν ὁ παρῶν κανὼν ἐναντιούμενος εἰς τοὺς τοῦτο λέγοντας(1) διορίζει, ὅτι ἡ ἐγγαστρωμένη γυνὴ, κατηχομένη οὖσα, ὁπόταν θέλῃ ἠμπορεῖ διὰ νὰ βαπτισθῇ, ἐπειδὴ δὲν μεταδίδει αὐτὴ τὸν φωτισμὸν καὶ τὸ βάπτισμα εἰς τὸ ἐν τῇ μήτρᾳ τῆς ἔμβρουον, ἀλλ' αὐτὴ μόνη βαπτίζεται. Διότι εἰς τὸ νὰ ὁμολογήσῃ τινὰς ὅτι συντάσσεται μὲ τὸν Χριστὸν, καὶ ἀποτάσσεται τὸν διάβολον ἐν τῷ βαπτίσματι, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, εἰς τὸ νὰ βαπτισθῇ τινὰς, χρειάζεται νὰ δεῖξῃ τὴν ἐδικὴν του προαίρεσιν, ἢ δι' ἑαυτοῦ ἀμέσως, ὡς ἐπὶ τῶν ἐν ἡλικίᾳ λόγου δεκτικῆ, βαπτιζομένων, ὁποῖα εἶναι καὶ τῆς ἐγγαστρωμένης ταύτης μητρὸς, ἢ διὰ μέτου τοῦ ἀναδόχου, ὡς ἐπὶ τῶν ἐν νηπιότητι βαπτιζομένων(2), τὸ δὲ ἐν τῇ κοιλίᾳ ἔμβρουον οὔτε δι' ἑαυτοῦ ἠμπορεῖ νὰ δεῖξῃ ταύτην, μὴ ἔχον ἀκόμη προαίρεσιν, οὔτε διὰ τοῦ ἀναδόχου, ὡς μὴ ἀκόμη γεννηθὲν, μήτε βαπτισθῆναι δυνάμενον.

ΚΑΝΩΝ Ζ'.

Πρεσβύτερον εἰς γάμους διγαμούντων μὴ ἐστιᾶσθαι. Ἐπει, μετάνοιαν αἰτοῦντος τοῦ διγάμου, τίς ἔσται ὁ πρεσβύτερος, ὁ διὰ τῆς ἐστιᾶσεως συγκατατιθέμενος τοῖς γάμοις ;

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρῶν κανὼν διορίζει, ὅτι ὁ ἱερεὺς νὰ μὴ καθίσῃ νὰ φάγῃ εἰς τὸν γάμον τοῦ διγάμου, ἐπειδὴ ὁ διγάμος εἶναι ὑποκάτω εἰς ἀμαρτίαν καὶ ἐπιτίμιον, ὁ δὲ ἱερεὺς, ἂν καθίσῃ καὶ φάγῃ, δείχνει μὲ τοῦτο ὅτι συνευδοκεῖ καὶ συγκαίρει καὶ αὐτὸς εἰς τὸν ὑπὸ ἀμαρτίαν καὶ κατὰ γνῶσιν αὐτὸν γάμον τοῦ (3)· ὁ γὰρ πρῶτος γάμος,

(1) Ὅτι τὸ ἐν τῇ μήτρᾳ εἰδοποιημένον ἔμβρυον δὲν εἶναι μέρος τῆς ἐγγαστρωμένης, ἀ. μὲν ἱκανῶς ἀπέδειξεν ὁ παρῶν Κανὼν μὲ τὴν ὑπεναντίωσιν ὅπου κάμνει εἰς τοὺς τοῦτο λέγοντας. Εἰ γὰρ ἦν μέρος αὐτῆς, ἔπρεπε, βαπτιζομένης αὐτῆς ὄλου οὐσης, νὰ συμβαπτίζεται καὶ τὸ μέρος αὐτῆς. Ἄει γὰρ τῷ ὄλω τὸ μέρος συνακολουθεῖ· β'. ὅτι τὸ ἐξεικονισμένον ἔμβρυον ἰδίαν ἔχει καθ' ἑαυτὸ ὑπόστασιν ξεχωριστὴν ἀπὸ τὴν τῆς μητρὸς, ὅχι μόνον διατὶ ἔχει ἰδίαν λογικὴν ψυχὴν ξεχωριστὴν ἀπὸ τὴν τῆς μητρὸς, ἣτις εἶναι χαρακτὴρ ὑποστάσεως, κατὰ τὸν θεῖον Δαμασκηνόν, ἀλλὰ καὶ διατὶ καὶ τὸ σῶμα ὅπου ἔχει, καὶ μὲ ὄλον ὅπου ἔλαβε τὴν σύστασιν, κυρίως μὲν ἀπὸ τὸ σπέρμα τοῦ ἀνδρὸς, ἐπομένως δὲ καὶ ἀπὸ τὰ καταμήνια αἵματα τῆς μητρὸς, ἐξ ὧν ἀμφοτέρων ἡ σύλληψις αὐτοῦ ἐγένετο, ἰδίαν ὅμως πλουτεῖ κίνησιν καὶ κυκλοφορίαν, διαφορετικὴν ἀπὸ τὴν κίνησιν τῆς μητρὸς αὐτοκίνητον ὄν, καὶ ἐν τῷ τῆς μητρὸς ὕγρῳ καθ' ἑαυτῷ κολυμβῶν· καὶ γ'. διατὶ ἡ ι. διάταξις τοῦ γ'. τίτλου τοῦ μ. βιβλ. καὶ ἡ κς'. διάταξις τοῦ ις'. τίτλ. τοῦ ν'. βιβλ. (παρὰ Φωτίῳ τίτλ. δ'. κεφ. ι.) ρητῶς διορίζουσι ὅτι τὸ κυοφορούμενον δὲν εἶναι μέρος τῆς μητρὸς, ὡς ἄλλο γὰρ ἐν ἄλλῳ ἐστὶ. Ὅθεν ἀκολουθῶς, ἐπειδὴ δὲν εἶναι μέρος τῆς μητρὸς, ἀλλ' ἴδιον ἔχει καὶ σῶμα, καὶ ψυχὴν, καὶ κίνησιν, δὲν συμβαπτίζεται μὲ τὴν αὐτὸ ἐγγαστρωμένην μητέρα του, ἀλλὰ χρειάζεται νὰ βαπτισθῇ ἰδίως καὶ καθ' ἑαυτό. Δι' ὅ οἱ λέγοντες ὅτι μέρος τῆς μητρὸς ἐστὶ τὸ ἔμβρυον, οὐκ ὀρθῶς λέγουσι, κἂν τὸ β'. θέμα τοῦτο λέγῃ, ὡς εἴπομεν.

(2) Κατὰ γὰρ τὸν Ἀρεοπαγίτην Διονύσιον. «Οἱ φυσικοὶ γονεῖς παραδίδουσι τὸν παῖδα αὐτῶν εἰς τινὰ τῶν μεμνημένων, ἀγαθὸν εἰς τὰθεῖα παιδαγωγόν, ὥστε ὅπου εἰς τὸ ἐξῆς νὰ εὐρίσκειται ὑποκάτω εἰς αὐτὸν ὡσὰν εἰς θεῖον πατέρα καὶ ἀνάδοχον τῆς ἱερᾶς σωτηρίας του» (περὶ ἐκκλησιαστικ. Ἱεραρχ. κεφ. ζ'). Καὶ ὁ Χρυσόστομος δὲ φησι (λόγῳ εἰς τὸν διὰ τῆς στέγης καταβιβασθέντα παράλυ.) «ἐτέρου πιστεύσαντος, ἕτερος οὐ θεραπεύεται, πλὴν εἰ μὴ τις, ἢ δι' ἡλικίαν ἄωρον (ὡς τὰ βαπτιζόμενα νήπια δηλ.), ἢ διὰ ὑπερβάλλουσαν ἀσθένειαν, ἀδυνάτως ἔχει πρὸς τὸ πιστεῦσαι» (ὡς ὁ παράλυτος)· ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος (λόγῳ εἰς

τὸ βάπτισμα) τὰ νήπια ὅπου μήτε τὴν ζημίαν αἰσθάνονται, μήτε τὴν χάριν, πρέπει, λέγει, νὰ βαπτίζονται, ἂν ἀκολουθήσῃ εἰς αὐτὰ κίνδυνος, ἐπειδὴ κἄλλιον εἶναι νὰ βαπτισθῶν καὶ χωρὶς νὰ γνωρίσουν τὴν χάριν τοῦ βαπτίσματος, παρὰ νὰ ἀποθάνουν ἀβάπτιστα καὶ ἀτέλεστα, καθ' ὅτι καὶ ἡ περιτομὴ, ἣτις τύπον εἶχε τοῦ βαπτίσματος, εἰς τὰ ἀσυλλόγιστα καὶ ἄγνωστα ἐδίδετο ὁκατῆμερα νήπια, καὶ καθ' ὅτι καὶ ἡ χρῖσις τῶν ἀνωφλίων τῆς πόρτας τῶν Ἑβραίων ἢ διὰ τοῦ αἵματος γινομένη, διὰ τῶν ἀναισθητῶν ἐφύλαττε τὰ πρωτότοκα. [ἀ. Κορινθ. ζ'. 16.] Εἰ δὲ καὶ λέγει τινὰς, ὅτι καθὼς ὁ ἀπίστος ἀνὴρ ἡγιασται, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, ἐν τῇ πιστῇ γυναικί, ἔτσι καὶ τὰ ἀβάπτιστα νήπια βαπτίζονται καὶ ἀγιάζονται διὰ τοῦ βαπτίσματος τῆς μητρὸς, καθ' ὅτι καὶ ταῦτα ἄγια ὀνομάζει ὁ ἴδιος Παῦλος, ἂς ἀκούσῃ ὅτι ἡγιασται ὁ ἀπίστος ἀνὴρ διὰ τὴν ἐλπίδα τῆς μελλούσης σωτηρίας τῆς διὰ τοῦ βαπτίσματος. Διότι ἐπιφέρει ὁ Παῦλος· «Τί γὰρ οἶδας, γυναί, εἰ τὸν ἀνδρα σώσεις.» Ὁμοίως καὶ τὰ τέκνα ἄγια εἶπεν ὁ Παῦλος, οὐχ ὅτι εἰσὶ πιστῶν τέκνα (τέκνα γὰρ αὐτῶν εἰσὶ σαρκικὰ μὴ μετέχοντα τῆς πίστεως τῶν γονεῶν, καθ' ὅτι μετὰ τοῦ προπατορικοῦ γεννῶνται ἀμαρτήματος, τῶν γονεῶν καθαρθέντων ἀπὸ αὐτὸ διὰ τοῦ βαπτίσματος)· ἀλλ' ὅτι μέλλουσι νὰ κοινωνήσουν τῆς πίστεως καὶ τῆς εὐσεβείας τῶν γονεῶν διὰ τοῦ βαπτίσματος.

(3) Διὰ τι δὲ ὁ ἱερεὺς δὲν συγκατατίθεται εἰς τὸν κατεγνωσμένον γάμον τῶν διγάμων, ὅταν αὐτὸν εὐλόγη, ἀλλ' ὅταν στέκεται καὶ τρώγῃ εἰς αὐτόν; Εἰς τοῦτο ἠμπορεῖ νὰ εἰπῇ τινὰς, ἢ μὲν ἱερολογία καὶ εὐλόγησις ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ γένη παρὰ τοῦ ἱερέως, ἐπειδὴ χωρὶς αὐτὴν ὁ κατὰ συγχώρησιν γάμος αὐτὸς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συζευχθῇ· ὅθεν διὰ τὴν ἀνάγκην ὁ ἱερεὺς τοῦτο ποιῶν, οὐ συγκατατίθεται. Τὸ δὲ νὰ σταθῇ νὰ φάγῃ εἰς αὐτόν, τοῦτο, κοντὰ ὅπου δὲν εἶναι ἀναγκαῖον, εἶναι πρὸς τούτοις καὶ χαρᾶς ὑπόθεσις. Ὅθεν ὁ τοῦτο ποιήσας, δείχνει τρόπον τινὰ ὅτι συγκαίρει καὶ αὐτὸς εἰς τοιοῦτον ἐφάμαρτον. Εἰ δὲ καὶ ὁ Ζωναρᾶς λέγει, ὅτι εἰς διγάμους βασιλεῖς ἐφάνησαν συντρώγοντες Πατριάρχαι καὶ Μητροπολιταὶ ἀλλ' ὅμως σπάνια ὄντα τὰ τοιαῦτα, καὶ ἔξω τῆς κανονικῆς ἀκριβείας, νόμος τῆς

κατὰ τὸν θεολόγον Γρηγόριον, εἶναι νόμος. Μία γὰρ ἐστὶν ἡ νόμιμος συζυγία, καὶ γυναικὸς πρὸς ἄνδρα, καὶ ἄνδρος πρὸς γυναῖκα διὰ θείας φωνῆς καὶ παρουσίας ἐν τῷ ἐν Κανὼν γάμῳ νενομοθετημένη. Δι' ἧς καὶ ἀκατάγνωστος ὢν, στεφανοῦται, καὶ τὰ θεῖα μεταλαμβάνει μυστήρια (καὶ δὴ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ιγ'. τῆς ε'). Ὁ δὲ δεῦτερος γάμος εἶναι συγχώρησις κατὰ συγχώρησιν γὰρ καὶ συγκατάβασιν ἡ τούτου γίνεται χρῆσις. Διότι καὶ ἐκεῖνο ὅπου λέγει ὁ Παῦλος περὶ τῶν χηρῶν, «εἰ δὲ οὐκ ἐγκρατεύονται, γαμησάτωσαν» (ἀ. Κοριθ. κεφ. ζ'. 9) ὁ Χρυσόστομος ἐρμηνεύων φησὶν, ὅτι τὸ λέγει κατὰ συγγνώμην, καὶ ὄχι κατ' ἐπιταγὴν (ὅν τρόπον δηλ. συγχώρησε καὶ τὴν συχνὴν συνουσίαν τῶν πρωτογάμων διὰ τὴν ἀκρασίαν αὐτῶν). Εἰ δὲ κατὰ συγχώρησιν, φανερόν ἐστι οὐδὲ εὐλόγος, οὐδὲ ἀκατάγνωστος εἶναι, ἀλλ' ὑπὸ κατὰγνωσιν καὶ ἀμαρτίαν. Ὅθεν κατὰ μὲν τὸν δ'. Βασιλείου εἰς ἕνα ἢ δύο χρόνους ἐμποδίζεται τῶν θείων μυστηρίων, κατὰ δὲ τὸν β'. τοῦ Νικηφόρου, οὐδὲ στεφανώνεται. Δι' ἧς εἶπε καὶ ὁ θεοφύροτος Ἰγνάτιος ἐν τῇ πρὸς Ἀντιοχεῖς ἐπιστολῇ: «Μία ἐνί, οὐ πολλὰ ἐνί ἐδόθησαν ἐν τῇ κτίσει.» Ὁ δὲ Κλήμης ὁ Στρωματεὺς λέγει: «Ὁ δευτερογαμήσας, οὐκ ἀμαρτάνει μὲν κατὰ τὴν διαθήκην, οὐ πληροὶ δὲ τὴν εὐαγγελικὴν τελειότητα» δόξαν δὲ αὐτῷ οὐράνιον περιποιεῖ, ἐὰν τὴν διαλυθεῖσαν θανάτῳ συζυγίαν ἀχραντον φυλάσῃ, πειθόμενος τῇ οἰκονομίᾳ εὐαρέστως.»

ΚΑΝΟΝ Η'.

Γυνὴ τινος μοιχευθεῖσα λαϊκοῦ ὄντος, ἐὰν ἐλεγχθῇ φανερῶς, ὁ τοιοῦτος εἰς ὑπηρεσίαν ἐλθεῖν οὐ δύναται, ἐὰν δὲ μετὰ τὴν χειροτονίαν μοιχευθῇ, ὀφείλει ἀπολύσαι αὐτήν. Ἐὰν δὲ συζῆ, οὐ δύναται ἔχεισθαι τῆς ἐγγχειρισθείσης αὐτῷ ὑπηρεσίας.

Ἐρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρὼν Κανὼν, ὅτι ἀνίσως τινὸς λαϊκοῦ ἀνδρὸς μοιχευθῇ ἡ γυνὴ, καὶ φανερῶς ἐλεγχθῇ διὰ τῶν προσώπων τῶν δυναμένων αὐτῆς κατηγορεῖν (περὶ ὧν δὴ εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ μῆ'. Ἀποστολ.), ὁ ἀνήρ αὐτῆς δὲν δύναται νὰ ἀναβῇ εἰς βαθμὸν τινὰ ἱερατικόν. Ὁμοίως καὶ ἀνίσως ἡ γυνὴ μοιχευθῇ Ἱερωμένου, ὁ τοιοῦτος πρέπει νὰ χωρήσῃ τὴν τοιαύτην γυναῖκά του, ἐὰν θέλῃ νὰ ἔχη τὴν Ἱερωσύνην ὄχι καὶ θέλει νὰ ἔχη τὴν μοιχαλίδα ταύτην, δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἔχη ἐνταύτῳ καὶ τὴν Ἱερωσύνην, ἀλλὰ καθαιρέται ἀπὸ αὐτήν (1). Ὅρα καὶ τὸν κέ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΟΝ Θ'.

Πρεσβύτερος, ἐὰν προημαρτηκῶς σώματι προαχθῇ, καὶ ὁμολογήσῃ, ὅτι ἤμαρτε πρὸ τῆς χειροτονίας, μὴ προσφερέτω, μένων ἐν τοῖς λοιποῖς διὰ τὴν ἄλλην σπουδὴν. Τὰ γὰρ λοιπὰ ἀμαρτήματα ἔφασαν οἱ πολλοί, καὶ τὴν χειροθεσίαν ἀφίεναι. Ἐὰν δὲ αὐτὸς μὴ ὁμολογῇ, ἐλεγχθῆναι δὲ φανερῶς μὴ δυναθῆ, ἐπ' αὐτῷ ἐκείνῳ ποιῆσθαι τὴν ἐξουσίαν.

Ἐκκλησίας οὐ γίνεται. Διότι καὶ ὁ Ἡρακλείας Νικήτας εἰς τὸν πρῶτον αὐτοῦ Κανὼνα λέγει, ὅτι νενόμισται νὰ μὴ συνδειπνοῦσιν εἰς τοὺς δευτέρους γάμους οἱ ἱερολογησαντες αὐτοὺς Πρεσβύτεροι, κατὰ τὸν Κανὼνα τοῦτον. Εἰ δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Νικήτας λέγει, ὅτι ἡ μὲν ἀκρίβεια τοὺς διγάμους δὲν συνειθίζει: νὰ στεφανώσῃ, ἢ δὲ συνθήσει τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας τὰ τοιαῦτα οὐ παρατηρεῖται, εἶναι ἔξω τῆς κανονικῆς ἀκριβείας δι' ἧς οὐδὲ πρέπει νὰ τὸ μιμούμεθα. Οἱ γὰρ εἰς τὰς κεφαλὰς ἐπιτιθέμενοι στέφανοι, σύμβολον εἶναι τῆς νίκης, κατὰ τὸν Χρυσόστομον (ὁμιλ. θ'. τῆς πρώτης πρὸς Τιμόθεον) ὅτι ἀήττητοι γενόμενοι, οὕτω συζεύγνυνται, καὶ ὅτι οὐκ ἐνίκηθησαν ὑπὸ τῆς ἡδονῆς, ὑπὸ τῆς ὁποίας οἱ διγαμοῦντες φαίνονται νὰ ἐνίκηθησαν, καὶ διὰ τοῦτο ἀνάξιοι τῶν στεφάνων εἶσι. Σημειῶσαι ὁμῶς ὅτι δὲν πρέπει νὰ συγχαινώμεθα καὶ νὰ ἀποστρεφώμεθα τοὺς διγάμους. Τοῦτο γὰρ ἦτον ἴδιον τῶν Ναυατιανῶν, κατὰ τὸν ἡ'. τῆς πρώτης: ἀλλὰ νὰ συγκοινωνοῦμεν μὲ αὐτούς, κατὰ τὸν αὐτόν.— Ἀγκαλιὰ καὶ ὁ θεὸς Χρυσόστομος λέγει, ὅτι τοὺς δευτερογαμοῦντας πολλοὶ περιπαίζουσι καὶ εἰς τὰ παζάρια, καὶ ὑσπητία, καὶ πολλοὶ τοὺς ἀποστρέφονται, καὶ τὴν φιλίαν αὐτῶν μισοῦσι (σελ. 265 τοῦ ε'. τόμ. λόγ. περὶ παρθενίας). Ὅτι δὲ οἱ Ἱερεῖς δὲν πρέπει νὰ συντρώγουν εἰς τοὺς γάμους τῶν διγάμων, λέγει καὶ Νικήτας Χαρτοφύλαξ ὁ Θεσσαλονίκης (σελ. 350. τῆς Γιοῦρ Γραικορωμ.).

(1) Σημειῶσαι ὅτι, ἐὰν καὶ ὁ λαϊκὸς παρευθὲς χωρὶς τὴν

μοιχευθεῖσαν γυναῖκά του, δύναται νὰ γένη Ἱερεὺς, ἐὰν ᾖ κατὰ τὰ ἄλλα ἄξιος, καὶ ὄχι καθὼς οὐκ ὀρθῶς τὸ ἐναντίον λέγει ὁ Βαλαμών: «Ὡσπερ γὰρ Ἱερωμένος, χωριζόμενος τὴν μοιχευθεῖσαν γυναῖκά του, ἔχει τὴν Ἱερωσύνην, οὕτω καὶ ὁ λαϊκὸς τὴν τοιαύτην γυναῖκά του χωριζόμενος, δύναται γενέσθαι Ἱερεὺς.» Εἰ δὲ καὶ ὁ ἕνας καὶ ὁ ἄλλος ἐσιμῶσαν μὲ τὴν γυναῖκά των ἀφ' οὗ ἐμοιχευθῆ, κἂν καὶ ἐν ἀγνοίᾳ, ὁμοίως μῆτε ὁ Ἱερεὺς δύναται νὰ ἔχη τὴν Ἱερωσύνην, οὕτε ὁ λαϊκὸς νὰ τὴν λάβῃ, ἐπειδὴ ἡ μοιχευθεῖσα γυναῖκά των ἐμολύνθη, καὶ αὐτοὶ ὡς σιμῶσαντες μὲ αὐτὴν συνεμολύνθησαν, καὶ διὰ τοῦτο καὶ οἱ δύο εἶναι τῆς Ἱερωσύνης ἀνάξιοι. Σημειῶσαι δὲ ὅτι ἡ μοιχευθεῖσα γυνὴ τοῦ λαϊκοῦ καὶ τοῦ Ἱερέως, κἂν καὶ δὲν ἐλεγχθῇ ἀπὸ ἄλλου ὡς μοιχαλίς, ἀλλ' αὐτὴ ἀφ' ἑαυτῆς ἐξομολογηθῇ τὴν μοιχείαν εἰς Ἀρχιερεῖα ἢ Πνευματικόν: παρομοίως καὶ τότε οἱ ἔχοντες αὐτήν, ἐὰν δὲν τὴν χωρισθοῦν, πρὸς Ἱερωσύνην εἶναι ἀνάξιοι. Εἰ δὲ λέγουσι τινες, νόμους προβάλλοντες πολιτικούς, ὅτι ἡ μοιχευθεῖσα, κἂν αὐτὴ μὲ τὸ στόμα τῆς ὁμολογῇ ὅτι ἐμοιχευθῆ, δὲν πρέπει νὰ πιστεύεται, ἐὰν δὲν ἐλεγχθῇ, ἐσφαλμένως λέγουσιν, ἐλεγχόμενοι ἀπὸ τὸν θ'. καὶ ι'. τῆς παρούσης Συνόδου, τὸ ἐναντίον διορίζοντες, καὶ τὴν γνώμην ἡμῶν βεβαιώνοντας. Ἄλλως τε καὶ οἱ νόμοι λέγουσι νὰ μὴ καταδικάζεται ἡ ὁμολογοῦσα ὅτι ἐμοιχευθῆ (ὑπὲρ καὶ αὐτὸ καινὸν ἄληθὸς καὶ παράδοξον ὄνομάζει ὁ Βλάσταρις), καὶ ὄχι νὰ μὴ πιστεύεται.

Ἑρμηνεία.

Ἄνισως τινὰς Ἱερεὺς, πρὸ τοῦ μὲν νὰ ἱερωθῆ ἡμαρτεν εἰς τὸ σῶμα, ἦτοι ἦλθεν εἰς μίξιν σαρκικὴν, μετὰ δὲ τὴν ἱερωσύνην ὁμολογήσῃ ὁ ἴδιος (τυχὸν εἰς τὸν πνευματικὸν τοῦ πατέρα ἢ Ἀρχιερέα), ὅτι ἡμαρτε πρὸ τοῦ νὰ χειροτονηθῆ, ὁ τοιοῦτος, προστάζει ὁ παρὼν Κανὼν, ὅτι πρέπει νὰ μὴ ἱερουργῆ (ὁμοῦ δὲ μὲ τὴν ἱερουργίαν συμπεριλαμβάνονται καὶ αἱ λοιπαὶ ἱεροπραξίαι τῆς ἱερωσύνης κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα, ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ κς'. τῆς ς'), νὰ μένη ὁμοῦ εἰς τὰ ἄλλα προνόμια τῶν Ἱερέων, ἦτοι εἰς τὴν ἐξωτερικὴν τιμὴν, εἰς τὴν καθέδραν, εἰς τὴν στάσιν, καὶ εἰς τὸ νὰ μεταλαμβάνῃ μέσα εἰς τὸ ἅγιον βῆμα, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν καὶ Βαλσαμῶνα, καὶ ταῦτα νὰ τὰ ἔχῃ διὰ τὴν ἄλλην αὐτοῦ ἀρετὴν, καὶ μάλιστα διὰ τὴν πρόθυμον μετάνοιαν καὶ ἐξομολόγησιν ὅπου ἔκαμεν ἀφ' ἑαυτοῦ τοῦ (ἐὰν γὰρ ἐλεγχθῆ ἀπὸ ἄλλους, ὅτι ἔκαμε τὴν ἁμαρτίαν ταύτην, οὐδὲ ταῦτα τὰ προνόμια δύναται νὰ ἔχῃ, ἀλλὰ καθαιρεθεὶς θέλει ριφθῆ εἰς τὸν τόπον τῶν λαϊκῶν, ὡς λαϊκός, κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα. Ὅρα καὶ τὸν κα'. τῆς ς', καὶ τὸν γ'. τοῦ Βασιλείου. Πλὴν πέντε μάρτυρες πρέπει νὰ βεβαιοῦν τὴν κατηγορίαν τοῦ πορνεύσαντος Ἱερέως, ὡς λέγει ὁ Βλάσταρις, καὶ ὄρα τὸν οε'. Ἀποστολικόν) ταῦτα μὲν οὖν νὰ γίνωνται, ἐὰν ὁ Ἱερεὺς πέσῃ πρὸ τῆς ἱερωσύνης εἰς μίξιν σαρκικὴν. Ἐὰν δὲ ψυχικῶς μόνον ἁμαρτήσῃ, ἦτοι ἔλθῃ εἰς συγκατάθεσιν καὶ ὁρμὴν τῆς ψυχῆς, ἢ καὶ μεταχειρισθῆ τρόπους καὶ μέσα διὰ νὰ κάμῃ τὴν ἁμαρτίαν, ἀλλὰ δὲν τὴν ἔκαμε, ταῦτα λέγει ὁ Κανὼν, ὅτι λύονται ἀπὸ τὴν χάριν τῆς χειροτονίας, καὶ οὐ καθαιροῦσι. Πλὴν καὶ τοῦτο συνεσταλμένως λέγει, εἰπὼν ὅτι τοῦτο λέγουσιν οἱ πολλοί, καὶ ὄχι αὐτός. Ἐὰν δὲ ὁ Ἱερεὺς πρὸ τῆς ἱερωσύνης φθάσῃ ἕως εἰς τὸ νὰ πιάσῃ χεῖρι γυναικός, ἢ νὰ φιλήσῃ αὐτήν, λύει μὲν καὶ ταῦτα ἡ χειροτονία, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν καὶ ἄλλους, καὶ δι' αὐτὰ οὐ καθαιρεται (καθ' ὅτι καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν εἰς ταῦτα πίπτων ὁ Ἱερεὺς, οὐ καθαιρεται, ἀλλ' ἀργίζεται, κατὰ τὸν δ. Βασιλ.). Ἐὰν ὁμοῦ ἁμαρτήσῃ περισσώτερόν τι ἀπὸ τὸ φίλημα, ἦτοι φθάσῃ καὶ νὰ κάμῃ συγχρωτισμὸν καὶ συγκυλισμὸν, τότε καθαιρεῖται, ἐπειδὴ ἡ χειροτονία τοιοῦτον δὲν λύει ἁμάρτημα. Ὡσπερ γὰρ ὁ πλεόν τοῦ φιλήματος ἁμάρτημα ποιήσας Διάκονος καὶ Πρεσβύτερος, μετὰ τὴν ἱερωσύνην καθαιρεῖται, κατὰ τὸν αὐτὸν δ. Βασιλείου ὁὕτω καὶ ὁ τοιοῦτος ποιήσας πρὸ τῆς ἱερωσύνης κωλύεται νὰ γένη Ἱερεὺς, καὶ ἀκολούθως μετὰ τὴν ἱερωσύνην τοῦτο ὁμολογήσας καθαιρεῖται ὁμοίως καὶ αὐτός. Πάντα ταῦτα λέγει ὁ Κανὼν νὰ γίνωνται, ἐὰν ὁ ἁμαρτήσας Ἱερεὺς ἐξομολογηθῆ (1) ἐὰν δὲ μήτε αὐτὸς ἐξομολογηθῆ ταῦτα ἀφ' ἑαυτοῦ, μήτε ἀπὸ ἄλλους δύναται νὰ ἐλεγχθῆ φανερώς ὅτι ταῦτα ἐποίησε, τότε νὰ μένη εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ, ἢ νὰ παύῃ τῆς ἱερωσύνης, ἢ ταύτην νὰ ἐνεργῆ, ἐπειδὴ, κατὰ τὸν πολιτικὸν νόμον, καλλίτερον εἶναι νὰ μένουν τὰ ἁμαρτήματα ἀνεκδίκητα (ὡς μὴ ἐλεγχόμενα δηλ.) πάρεξ νὰ παιδεύωνται τινὲς ἀναιτίως. Ὅρα καὶ τὸν θ'. τῆς α'.

ΚΑΝΩΝ Γ'.

Ὅμοίως καὶ Διάκονος, ἐὰν τῷ αὐτῷ ἁμαρτήματι περιπέσῃ, τὴν τοῦ ὑπηρέτου τάξιν ἐχέτω.

Ἑρμηνεία.

Ἐὰν δὲ Διάκονος πέσῃ εἰς μίξιν σαρκικὴν πρὸ τῆς χειροτονίας, καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν ὁμολογήσῃ τοῦτο εἰς πνευματικὸν πατέρα, ἅς καθαιρεῖται ἀπὸ τὴν διακονίαν, καὶ ἅς λαμβάνῃ τάξιν ὑπηρέτου καὶ Κληρικοῦ, Ὑποδιακόνου, τυχὸν, ἢ Ἀναγνώστου ἢ Ψάλτου. Καὶ σημείωσαι ὅτι δὲν ἀπέριψεν αὐτὸν ὁ Κανὼν εἰς τὸν τῶν λαϊκῶν

(1) Ἀπὸ τὸν παρόντα Κανόνα, ἀλλὰ καὶ τὸν ι'. τῆς αὐτῆς, ἐλέγχονται ἐκεῖνοι ὅπου λέγουσιν, ὅτι οἱ Ἱερεῖς ἂν δὲν ἐλεγχθῶσι καὶ κριθῶσι συνοδικῶς, δὲν πρέπει νὰ καθαιρῶνται, καὶ ἂν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ὁμολογήσωσι τὰς ἁμαρτίας των. Οἱ γὰρ Κανόνες οὗτοι κατὰ δύο τρόπους λέγουσι νὰ καθαιρῶνται οἱ ἱερωμένοι, ἢ ἐλεγχόμενοι ἀπὸ ἄλλους ὡς ἁμαρτήσαντες, ἢ ἀφ' ἑαυτῶν ὁμολογοῦντες. Πρέπει δὲ νὰ προσθέσωμεν ὅτι, ἐὰν ὁ πνευματικὸς, ἀκούσας τὸ ἁμάρτημα τὸ κρυπτὸν τοῦ Ἱερέως, εἴπῃ εἰς αὐτὸν νὰ παύσῃ ἀπὸ τὴν ἱερωσύνην, κατὰ τοὺς Κανόνας, καὶ ἐκεῖνος τοῦτο δὲν στέργῃ, πρέπει νὰ τὸν ἀφήσῃ εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ, καὶ νὰ μὴ τὸν θεατρῆσῃ, ἐπειδὴ ἐνδεχόμενον ἐκεῖνος νὰ ἀρνηθῆ ὅτι τοῦ ἐξομολογήθη τοιοῦτον ἁμάρτημα, καὶ ὁ πνευματικὸς μόνος δὲν ἔμπορεῖ νὰ πιστευθῆ καὶ νὰ ᾔναι ὁ αὐτὸς καὶ κριτής, καὶ κατήγορος, καὶ μάρτυρας. Ἀλλὰ, καὶ ἂν τὸ ἀρνηθῆ ἐκεῖνος, πρέπει μὲ αὐτὸν νὰ συγκοινωνῆ ὁ πνευματικὸς, διατι, ἂν δὲν τὸν συγκοινωνῆ αὐτὸς, πρέπει νὰ μὴ συγκοινωνοῦν καὶ αὐτὸν οἱ ἄλλοι ἱερωμένοι, κατὰ τὸν ρμα'. τῆς ἐν Κερθαγένῃ. Ὅτι δὲ καὶ ἡ διὰ στόματος ὁμολογία τοῦ ἁμαρτήσαντος εἶναι ἀρετὴ

νὰ ἀργίσῃ καὶ νὰ καθήρῃ, καθαρῶς δηλοῦται, τόσον ἀπὸ τὸν θ'. τῆς πρώτης, ὅσον καὶ ἀπὸ τὸν ο'. τοῦ Βασιλείου. Ὅρα δὲ καὶ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Χρυσοστόμου περὶ τῶν παραιτουμένων τὴν ἱερωσύνην πρὸ τοῦ νὰ φανερωθῶν εἰς τὸν τύπον τῆς κανονικῆς παραιτήσεως. Καὶ Ἰσιδώρος δὲ ὁ Πηλουσιώτης γράφων Ζωσίμῳ λέγει. «Ἐῖργε τοῖνον, εῖργε σαυτὸν τοῦ θεοῦ θυσιαστηρίου, μήποτε σκηπτὸς κατὰ τῆς σῆς χωρήσει κεφαλῆς» (ἐπιστ. φο'). ὄρα καὶ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Θεσσαλονίκης Συμεὼν (ἀποκρίσ. 13.) εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ἐννάτου τῆς α'., ἐν ἣ λέγει ὅτι Ἀρχιερεῖς καὶ Ἱερεῖς, οἱ πρὸ τῆς χειροτονίας, ἢ μετὰ τὴν χειροτονίαν ἁμαρτήσαντες, ἂν δὲν κάμουν τελείαν ἀποχὴν ἀπὸ τὰ ἔργα τῆς ἱερωσύνης, σωτηρίαν δὲν ἔχουν· καὶ βλέπε ὅτι δὲν λέγει νὰ παραιτοῦν μόνον τὴν ἱερουργίαν, ἀλλὰ τὰ ἔργα, καὶ τὰς ἄλλας δηλαδὴ ἐνεργείας τῆς ἱερωσύνης. Ποῖα δὲ εἶναι τὰ λοιπὰ, εἰς τὰ ὁποῖα λέγει ὁ παρὼν Κανὼν νὰ μένουν οἱ ὁμολογήσαντες τὴν ἁμαρτίαν τους; Ὅρα εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ κς'. τῆς ς'. πλατύτερον σαφηνιζόμενα. Ὅρα καὶ τὰς ὑποσημειώσεις τοῦ η'. τοῦ Νικολάου.

τόπον, διὰ τὴν προθυμίαν ὅπου ἔδειξεν εἰς τὸ νὰ ἐξομολογηθῇ ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ ἀμάρτημά του. Εἰ γὰρ ἐλεγχθῆ ὡς τσιούτο πράξας, οὐδὲ εἰς τάξιν Κληρικῶν μένειν συγχωρηθήσεται. Ἀνάγνωθι τὸν θ'. τῆς α'. καὶ τὸν ρμá. Καρθ.

ΚΑΝΩΝ ΙΑ'.

Πρεσβύτερος πρὸ τῶν τριάκοντα ἐτῶν μὴ χειροτονεῖσθω, ἐὰν καὶ πάνυ ἦ ὁ ἄνθρωπος ἄξιος, ἀλλὰ ἀποτηρεῖσθω. Ὁ γὰρ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν τῷ τριακοστῷ ἔτει ἐβαπτίσθη καὶ ἤρξατο διδάσκειν.

Ἑρμηνεία.

Τοῦτον τὸν Κανὼνα αὐτολεξεῖ ἐρανίσατο ἡ ς'. καὶ ιδ'. Κανὼνα αὐτῆς ποιεῖ, καὶ ὄρα τὴν ἐρμηνείαν αὐτοῦ ἐκεῖ(1).

ΚΑΝΩΝ ΙΒ'.

Ἐὰν νοσῶν τις φωτισθῆ, εἰς πρεσβύτερον ἄγεσθαι οὐ δύναται. Οὐκ ἐκ προαιρέσεως γὰρ ἡ πίστις αὐτοῦ, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης, εἰ μὴ τάχα διὰ τὴν μετὰ ταῦτα αὐτοῦ σπουδὴν καὶ πίστιν καὶ διὰ σπάνιν ἀνθρώπων.

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρὼν Κανὼν, ὅτι ὁποῖος κατηχούμενος, ὅταν μὲν ἦτον ὑγιὴς ἀνέβαλλε τὸ ἅγιον βάπτισμα, ὅταν δὲ εἰς κίνδυνον θανάτου ἐξ ἀσθενείας περιέπεσε καὶ φοβηθεὶς ἐβαπτίσθη, οὗτος νὰ μὴ γίνεταί Ἱερεὺς, ἐπειδὴ φαίνεται ὅτι δὲν ἐβαπτίσθη ἐκ προαιρέσεως ἐδικῆς του, ἀλλὰ ἐκ τῆς ἀνάγκης τῆς ἀσθενείας (τὸ ὅποιον δὲν πρέπει· ἕκαστος γὰρ πρέπει ἐλευθέρᾳ προαιρέσει νὰ δέχεται τὴν ἄσκησιν τοῦ χριστιανισμοῦ κατὰ τὸν ριθ'. τῆς ἐν Καρθαγ.)· καὶ ὅτι προτοῦ δὲν ἤθελε νὰ βαπτισθῆ, διὰ νὰ ζῆ βίον ἐλεύθερον καὶ φιλήδονον, καὶ ὄχι Εὐαγγελικὸν καὶ χριστιανικὸν (2). Ἐὰν ὁμοῦς αὐτὸς, φανῆ μετὰ τὸ βάπτισμα σπουδαῖος μὲν εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν θείων ἐντολῶν, βέβαιος δὲ καὶ στερεὸς εἰς τὴν πίστιν, εἶναι δὲ κοντὰ εἰς αὐτὰ καὶ σπανιότης ἀνθρώπων ἀξίων πρὸς ἱερωσύνην, τότε γενήσεται Ἱερεὺς.

Συμφωνία.

« Συμφώνως μὲ τὸν παρόντα Κανὼνα διορίζεται καὶ ὁ μζ'. τῆς ἐν Λαοδικ. διορίζων, ὅτι οἱ ἐν ἀσθενείᾳ παραλαμβάνοντες τὸ βάπτισμα, μετὰ τὴν ἀσθενείαν νὰ μανθάνουσι τὰ τῆς πίστεως· ἀλλὰ καὶ ὁ τῆς ἐν Καρθαγ. νβ'. λέγει νὰ βαπτίζωνται οἱ ἀσθενεῖς, ὅταν μὲ τὴν αὐτῶν προαίρεσιν περὶ αὐτῶν μαρτυρήσουσι· καὶ ὁ ε. δὲ τοῦ Βασιλείου θέλει νὰ δέχωνται οἱ ἐν τῷ τέλει τῆς ζωῆς των μετανοοῦντες αἰρετικοί. Ἀλλὰ καὶ ὁ ε. τοῦ Κυρίλλου θέλει νὰ βαπτίζωνται οἱ κατηχούμενοι, μέλλοντες ἀποθανεῖν. Δι' ὃ καὶ ὁ κέ. Κανὼν τοῦ ἁγίου Νικηφόρου λέγει. Ἐὰν ἀσθενὴς τινὰς ὦν, ἐπιζητῆ τὸ ἅγιον βάπτισμα, πρέπει χωρὶς ἀργοπορίαν νὰ τὸ λαμβάνῃ, καὶ νὰ μὴ στερεῖται τῆς θείας χάριτος, ὁμοίως καὶ τὸ ἅγιον σχῆμα τῶν Μοναχῶν, καθὼς αὐτὸ τὸ ἴδιον συμφώνως λέγουσι περὶ τοῦ ἁγίου σχήματος ὁ τε Βαλσαμῶν καὶ Συμεὼν ὁ Θεσσαλονίκης. Καὶ ὄρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ κέ. τοῦ Νικηφόρου· ὄρα καὶ τὸν π'. Ἀποστολικόν.»

ΚΑΝΩΝ ΙΓ'.

Ἐπιχώριοι Πρεσβύτεροι ἐν τῷ Κυριακῷ τῆς πόλεως προσφέρειν οὐ δύνανται, παρόντος Ἐπισκόπου, ἢ

(1) Ὁ μὲν ἅγιος Ἐπιφάνιος αἰρέσ. νά. λέγει ἐὸ Κύριος ἦν, ὅτε ἐβαπτίσθη, εἰκοσιεννέα ἐτῶν καὶ δέκα μηνῶν. Ὁ δὲ Σεβαστὸς ὁ Τραπεζούντιος λέγει, ὅτι ἦτον εἰκοσιεννέα ἐτῶν καὶ ιβ'. ἡμερῶν (καὶ τοῦτο εἶναι τὸ δωδεκαήμερον ὅπου εορτάζομεν ἀπὸ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως ἕως τῶν Φώτων)· δι' ὃ καὶ ὁ Εὐαγγελιστῆς Λουκᾶς δὲν εἶπεν ὅτι ἦτο τριάκοντα τελείων ἐτῶν ὁ Κύριος, ἀλλὰ ὡσεὶ τριάκοντα ἐτῶν, ἐπειδὴ εἶχεν ἀπὸ τὸ τριακοστὸν ἔτος παρμένον, ἢ δέκα μῆνας κατὰ τὸν Ἐπιφάνιον, ἢ δώδεκα ἡμέρας κατὰ τὸν Σεβαστόν. Ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος ὁ μιλ. 40. λέγει, ὅτι διὰ τοῦτο ἐφανερῶθῃ ὁ Κύριος εἰς τὸ τριακοστὸν ἔτος καὶ ὄχι προητέρα, ἕνα μὲν διὰ νὰ μὴ φανῆ ὅτι εἶναι κἀνένας ἐπιδεικτικὸς καὶ ὑπερήφανος ἄνθρωπος (σύρωντας νέος ὦν κατόπι του μαθητᾶς), καὶ ἄλλο δὲ, διατι ἡ ἡλικία αὐτῆ ἔχει καιρὸν διδασκαλίας καὶ δοκιμῆν τελείαν ἀρετῆς. Ἄνδρα δὲ καὶ ὁ Θεοφύλακτος καλεῖ τὸν Κύριον (ἐρμ. γ'. τοῦ Λουκᾶ) διὰ τὸ τῆς ἡλικίας τέλειον. Σημειῶσαι δὲ ὅτι καὶ οἱ Ἱερεῖς τοῦ

παλαίου Νόμου τριάκοντα χρόνων ἦσαν ὅταν ἱερώοντο. Λέγει γὰρ ὁ θεὸς Ἱερώνυμος (ἐπιστολ. πρὸς Παυλῖνον καὶ προοιμ. εἰς τὸν Ἰεζεκίηλ πρὸς Εὐστόχιον), ὅτι οἱ μέλλοντες ἀναγνῶναι τὰ μυστηριώδη βιβλία, δηλ. τὴν Ἐξαήμερον τὸ ἄσμα τῶν ἁσμάτων, τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος τῆς προφητείας τοῦ Ἰεζεκίηλ, ἔπρεπε νὰ ἦσαν, ὄχι εἰκοσιπέντε χρόνων, ἀλλὰ τριάκοντα, ὅτε καὶ ἡ ἡλικία ἐνομιζέτο δεκτικὴ τῆς ἱερατικῆς ὑπηρεσίας, καὶ ἴσως ὁ Κύριος, ἀκολουθῶν εἰς τὴν νομικὴν αὐτῆν τάξιν, τριάκοντα χρόνων ἐβαπτίσθη καὶ τὸ κήρυγμα ἤρχισεν, ὅπερ ἦν τῶν Ἱερέων ἴδιον.

(2) Δι' ὃ καὶ ὁ αἰρετικὸς Ναυάτος δι' ἀνάγκην θανατηφόρου ἀσθενείας, κλινήρης λαβὼν τὸ βάπτισμα, καὶ μετὰ ταῦτα παρανόμως Πρεσβύτερος χειροτονηθεὶς, θηρίον κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐγένετο. Καὶ ὄρα τὸν Εὐσέβιον Ἐκκλησ. ἱστορ. βιβλ. σ'. κεφ. μγ'.

πρεσβυτέρων πόλεως, οὔτε μὴν ἄρτον δίδοναι ἐν εὐχῇ, οὐδὲ ποτήριον. Ἐὰν δὲ ἀπῶσι, καὶ εἰς εὐχὴν κληθῆι μόνος, δίδωσι.

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρῶν κανὼν, ὅτι δὲν ἔμπορουν οἱ τῶν χωρίων, (ἢ τῶν μικρῶν πόλεων) ἱερεῖς νὰ λειτουργοῦν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς καθ' αὐτὸ καὶ μεγάλης πόλεως, καὶ μάλιστα δταν ἦναι παρῶν ὁ ἐπίσκοπος, ἢ οἱ ἱερεῖς τῆς πόλεως, ἀλλ' οὔτε νὰ δίδουσιν ἄρτον καὶ ποτήριον ἐν εὐχῇ, ἢτοι, οὔτε νὰ μεταλαμβάνουν τοὺς ἐν τῇ πόλει Χριστιανούς ἐν χειρῶν λειτουργίαις. Ἐὰν δὲ τυχὸν λείπουσιν ὁ ἐπίσκοπος καὶ οἱ ἱερεῖς τῆς πόλεως, καὶ καλεσθῆ χωρίου (ἢ μικρᾶς πόλεως) ἱερεῖς εἰς εὐχὴν, τότε ἔμπορει καὶ νὰ μεταλάβῃ τοὺς ἐκεῖσε ἀποκριματίστως. Ἀπολύτως γὰρ οὐδεὶς χειροτονεῖται· ἀλλ' ἕκαστος ἐν ᾧ ἐκλήθη, ἐκεῖ πρέπει καὶ νὰ μένῃ κατὰ τὸν Ἀπόστολον.

ΚΑΝΟΝ ΙΑ'.

Οἱ δὲ χωρεπίσκοποι εἰσὶ μὲν εἰς τύπον τῶν ἐβδομήκοντα, ὡς δὲ συλλειτουργοί, διὰ τὴν σπουδὴν εἰς τοὺς πτωχοὺς, προσφέρουσι τιμώμενοι.

Ἑρμηνεία.

Οἱ μὲν ἐπίσκοποι εἰς τύπον εἶναι τῶν ιβ'. ἀποστόλων, καθ' ὅτι καὶ αὐτοὶ ὡσπερ οἱ ιβ'. ἀπόστολοι, μεταδίδουσιν εἰς τοὺς ἄλλους διὰ τῶν μυστηρίων, καὶ μάλιστα διὰ τῆς τῶν ἱερωμένων χειροτονίας, τὴν χάριν τοῦ Παναγίου Πνεύματος. Οἱ δὲ χωρεπίσκοποι, κατὰ τὸν κανόνα τοῦτον, εἰς τύπον εἶναι τῶν ο' ἀποστόλων. Καθ' ὅτι καὶ αὐτοὶ, ὡσπερ οἱ ο' (1), δὲν ἔμπορουσι νὰ μεταδώσῃ χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μὲ τὴν χειροτονίαν πρεσβυτέρων, ἢ διακόνων, τοὺς ὁποίους δὲν δύνανται νὰ χειροτονοῦν, οὐ κωλύονται ὁμοῦ ἀπὸ τὸ νὰ ἱεουργοῦν καὶ νὰ τιμῶνται, διὰ τὴν ἐπιμέλειαν ὅπου δείχνουσιν εἰς τὸ νὰ διαμοιράζουσι τὰς εἰσοδίας τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῶν εἰς τοὺς πτωχοὺς ἀδελφούς. Ἀνίσως δὲ οἱ χωρεπίσκοποι ἔχουν χρέος νὰ μοιράζουσι καὶ νὰ ἐξοδεύουσιν εἰς τοὺς πτωχοὺς τὰ τῶν ἐκκλησιῶν ἔσοδα καὶ χρήματα, πόσω μᾶλλον χρεωστοῦσιν οἱ καθ' αὐτὸ ἐπίσκοποι νὰ κάμνουσι τοῦτο; Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ἡ. τῆς πρώτης.

ΚΑΝΟΝ ΙΕ'.

Διάκονοι ἑπτὰ ὀφείλουσιν εἶναι κατὰ τὸν κανόνα, κἂν πάνυ μεγάλη ἦ ἡ πόλις. Πεισθείη δὲ ἀπὸ τῆς βίβλου τῶν πράξεων.

Ἑρμηνεία.

Τοῦτον τὸν κανόνα ἐκαλλιτέρευθεν ἡ οἰκουμένη ῥ'. σύνοδος κατὰ τὸν ις'. αὐτῆς κανόνα· καὶ ὄσα εἴπομεν εἰς τὴν ἐκείνου ἐρμηνείαν, ἀφῃρῶσι καὶ εἰς τὴν ἐρμηνείαν τούτου. Καὶ λοιπὸν ὄρα ταῦτα ἐκεῖ.

(1) Ὅτι δὲ οἱ ο' δὲν εἶχον τὸ χάρισμα τοῦ νὰ μεταδίδουσιν εἰς ἄλλους τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, δῆλον γίνεται ἀπὸ τὸ ἡ. τῶν Πράξεων, ὅπου ὁ Φίλιππος εἰς ὦν, καὶ τῶν ἑπτὰ Διακόνων καὶ τῶν ο' δὲν ἔδωκε Πνεῦμα ἅγιον εἰς τοὺς βαπτισθέντας καὶ διδασκόντας ὑπ' αὐτοῦ Σαμαρείτας, ἀλλ' ἐχρειάσθη νὰ καταβῶν εἰς τὴν Σαμάρειαν ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰωάννης οἱ ἐκ τῶν δώδεκα, διὰ νὰ δώσωσιν αὐτό. «Οὕτω γὰρ φησιν, ἦν (τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον) ἐπ' οὐδενὶ αὐτῶν ἐπιπεπτωκός» (πρέπει ὁμοῦ νὰ προσδιορίσωμεν, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Οἰκουμένου, ὅτι οἱ ο' οὗτοι, ἐν ὅσῳ μὲν ἦσαν εἰς Ἱερουσαλὴμ ὁμοῦ μὲ τοὺς ιβ', δὲν ἐμετάδιδαν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, διὰ τὸ σεβασ ὅπου εἶχον πρὸς τοὺς ιβ', ἀφ' οὗ δὲ διεσπάρησαν εἰς τὴν οἰκουμένην, οὐδεὶς δύναται πιστεῦσαι ὅτι δὲν ἐχειροτόνουσι, καὶ ἀκολούθως ὅτι δὲν ἐμετάδιδαν Πνεῦμα ἅγιον). Ὁ δὲ Θεοφόρος Ἰγνάτιος, ἐπιστολῇ πρὸς Τραλλησίους, τὸν μὲν Ἐπίσκοπον λέγει μιμητὴν τοῦ Χριστοῦ

κατὰ δύναμιν (ὡς καὶ ὁ θεὸς Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης ἀφομοιωμένον τῷ Θεῷ.), τὸ δὲ Πρεσβυτέριον, σύστημα ἱερῶν, συμβούλων καὶ συνέδρους τοῦ Ἐπισκόπου· τοὺς δὲ Διακόνους, μιμητὰς τῶν ἀγγελικῶν δυνάμεων, λειτουργοῦντας τῷ Ἐπισκόπῳ λειτουργίαν καθαρὰν καὶ ἁμωμον. Ὁ δὲ Γελάσιος, ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς α. Συνόδου Κεφ. λ'. λέγει, ὅτι ὁ μὲν Ἐπίσκοπος ἔχει τὸν τοῦ Κυρίου, ὁ δὲ Πρεσβύτερος ἐπέχει τὸν Σεραφικὸν θρόνον, ὁ Διάκονος τὸν Χερουβικόν, καὶ ὁ Ὑποδιάκονος καὶ ὑπηρέτης εἰς διακονίαν τούτων ἐτάχθη. Ὅρα καὶ τὸν Χρυσόστομον (σελ. 714. 53. τοῦ δ'. τόμου), αὐτὸ τοῦτο περὶ τοῦ Φιλίππου λέγοντα, καὶ ὅτι μόνος τῶν ιβ' Ἀποστόλων ἦτο νὰ δίδωσι Πνεῦμα ἅγιον. Ὁ δὲ ἀνωτέρω Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος τὸν μὲν Ἐπίσκοπον ὀνομάζει Τελειωτικόν, τὸν δὲ Πρεσβύτερον Φωτιστικόν, τὸν δὲ Διάκονον Καθαρητικόν. (Ἐκκλ. Ἱεραρχ. Κεφ. ε.).

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΓΑΓΓΡΑ. ΤΟΠΙΚΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Η άγια και τοπική σύνοδος, ή συγκροτηθεῖσα ἐν Γάγγρα, τῇ μητροπόλει τῆς Παφλαγονίας, τῇ ἐν τῇ μι-
κρᾷ Ἀσίᾳ κειμένη, κατὰ τὸν Πλίνιον, Στράβωνα καὶ Στέφανον, γέγονεν ἐν ἔτει 340 (1) δεκατρεῖς δὲ ἐπίσκο-
ποι ἐν αὐτῇ συνήλθον, ὧν τὰ ὀνόματά ἐστι ταῦτα, καθὼς εὐρίσκονται εἰς τὴν ἐπιστολὴν ὅπου ἔστειλεν ἡ αὐτὴ
σύνοδος εἰς τοὺς ἐν Ἀρμενίᾳ συλλειτουργοὺς· Εὐσέβιος, Αἰλιανός, Εὐγένιος, Ὀλύμπιος, Βιθυνικός, Γρηγόριος, Φι-
λητός, Πάππος, Εὐλάλιος, Ὑπάτιος, Προαιρέσιος, Βασίλειος καὶ Βάσος. Συνήχη δὲ ἡ σύνοδος κατὰ τινος Εὐ-
σταθίου ἐπισκόπου τῆς ἐν Ἀρμενίᾳ Σεβαστείας (2) καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, οἵτινες ἐφρόνου καὶ ἐδίδασκον εἰς
τοὺς ἄλλους τὰ αἰρετικὰ ταῦτα φρονήματα, τὰ περιεχόμενα εἰς κάθε κανόνα τῆς παρούσης συνόδου. Ὅθεν οἱ
πατέρες οὗτοι τοὺς αἰρετικούς αὐ-οὺς ἀφορίσαντες καὶ ἀναθεματίσαντες, ὡς δεικνύται ἐκ τῆς πρὸς Ἀρμενίαν
εἰρημένης αὐτῶν ἐπιστολῆς, ἐξέδωκαν τοὺς παρόντας κανόνας (3), μὲ τοὺς ὁποίους χωριστὰ κάθε αἰ-
ρετικὸν αὐτῶν φρόνημα ἀναθεματίζουσι (4). Ἐπικυροῦνται δὲ οἱ κανόνες οὗτοι, ὠρισμένως μὲν ἀπὸ τὸν β'. τῆς

(1) Ἄς ἦναι χάρις πολλὴ εἰς τὸν ἐν μακαρίᾳ τῇ λῆξει γενό-
μενον αὐδιδίμον καὶ πολυμαθέστατον ἄνδρα Δοσίθεον, τὸν Ἱερο-
σολύμων, ὅστις μόνος γράφει ὅτι εἰς τὸ ἔτος τοῦτο ἡ παρούσα
ἡθροίσθη Σύνοδος (σελ. 976 τῆς Δωδεκαβίβλου) εἰς καιρὸν ὅπου
οἱ μὲν ἄλλοι οὐδὲν περὶ τοῦ χρόνου αὐτῆς λέγουσιν. ὁ δὲ Σπυ-
ρίδων Μιλίας λέγει, εἰς μὲν τὸν α'. τόμον τῶν Συνοδικῶν ὅτι ἡ-
θροίσθη ἡ Σύνοδος αὕτη, ἥ ἐν ἔτει 325. ἢ 330, εἰς δὲ τὸν β'.
τόμον ὡσπερ ἀναιρῶντας ἐκεῖνο ὅπου προεῖπε. λέγει, ὅτι ὁ χρό-
νος τῆς παρούσης Συνόδου εἶναι ἄδηλος, ἐν τῷ β'. τόμῳ τῶν
Συνοδικῶν, ἀγκαλὰ καὶ ὁ Βίνιος λέγει ὅτι συνήχη 36 χρόνους
μετὰ τὴν α'. Οἰκουμένην Σύνοδον, ἥτοι κατὰ τὸ 361 ἔτος.

(2) Ὁ Εὐστάθιος οὗτος ἐχρημάτισεν Ἐπίσκοπος τῆς ἐν Ἀρ-
μενίᾳ Σεβαστείας κατὰ τὸν Σωκράτην (β.βλ. β'. καὶ κεφ.
μβ'. τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας). Καθ' ἡρῆθ' ἐξ ἀπὸ τὸν
ἴδιόν του πατέρα Εὐλάδιον, τὸν τῆς Καισαρείας τῆς ἐν Καπ-
παδοκίᾳ Ἐπίσκοπον, ἐπειδὴ καὶ ἐμεταχειρίζετο φορέματα
ἀνάρμοστα εἰς τὴν Ἀρχιερωσύνην, καὶ μετὰ τὴν καθάρσειν
αὐτοῦ κατέστη Ἐπίσκοπος τῆς αὐτῆς Σεβαστείας ὁ ἅγιος
Μελέτιος, ὁ ὑστερον χρηματίσας Ἀντιοχείας Ἐπίσκοπος. Ὁ
Εὐστάθιος οὗτος κατέφυγεν εἰς τοὺς Μαραθωνιανούς, οἵτινες
ἦσαν πνευματομάχοι ὡς ὁ Μακεδόνης, δι' ὃ καὶ ἔλεγεν· ἐγὼ
οὔτε Θεὸν ὀνομάζω τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον αἰρούμαι. οὔτε κτίσμα
καλεῖν τολμήσαμεν (Σωκράτ. αὐτόθ. κεφ. μδ'). Ἐπειδὴ δὲ αὐ-
τός, ὡς λέγουσιν, ἀσκητικός ὢν εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ἀγωνιστής
τόσον, ὥστε ὅπου μερικοί εἶπον νὰ ἦναι πόνημά του τὰ Ἀσκη-
τικά τοῦ μεγάλου Βασιλείου (τὸ ὅποιον εἶναι ψευδές, διότι αὐ-
τός ἦτο μὲν ἀγωνιστής εἰς τὴν ζωὴν, δὲν ἦτον ὅμως καὶ εἰς τὸ
λέγειν ἐπιτήδειος καὶ δυνατός, οὐδὲ ἡσκήθη τὴν τέχνην τῶν λό-
γων, μὲ τὴν ὁποίαν εἶναι συγγεγραμμένα τὰ Ἀσκητικά τοῦ με-
γάλου Βασιλείου) ἀπὸ τὴν πολλὴν ὅμως ἀκρίθειαν καὶ ἀσχησιν

ἔπεισε εἰς τὰ παράλογα καὶ αἰρετικὰ φρονήματα, ὅπου περιέ-
χονται εἰς κάθε ἓνα Κανόνα ἀπὸ τοὺς παρόντας. Διὰ τοῦτο ἡ
ἐν Γάγγρα αὕτη ἱερὰ Σύνοδος αὐτὸν καθείλε, καὶ τὰ δόγματα
αὐτοῦ ἀνεθεμάτισε, καὶ οὐ μόνον αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τοὺς αὐτοῦ
μαθητὰς τῆς Ἐκκλησίας ἀφόρισε, κατὰ τὸν Σωζόμενον (β.βλ.
γ'. κεφ. ιγ'. τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας) καὶ Σωκράτ. (αὐτόθ.
κεφ. μβ'.) Τὰ αὐτὰ λέγει περὶ αὐτοῦ καὶ ὁ Βλάσταρις, ἑρμι-
σθεὶς αὐτὰ ἀπὸ τὸν Σωζόμενον. Ὁ δὲ τοῦ Συνοδικοῦ β.βλίου συγ-
γραφεὺς λέγει, ὅτι οἱ μαθηταὶ τοῦ Εὐσταθίου εἶχον τὰ φρονή-
ματα Δαδῶη τοῦ Μασσαλιανοῦ (ὄρα τὸν ιθ'. Κανόνα τῆς Συ-
νόδου ταύτης) καὶ ἦσαν παλιμβουλοὶ, καὶ ὅτι ἡ Σύνοδος αὕτη εἶ-
χε προκαθήμενον Δίον τὸν πάνυ (σελ. 205. τοῦ α'. τόμου τῶν
Συνοδικῶν).

(3) Τοὺς Κανόνας τούτους ὁ μὲν Ζωναρᾶς καὶ Βαλασαμῶν καὶ
Ἀριστηνός κα' ἀπαριθμοῦσιν, ὁ δὲ Φώτιος καὶ ἄλλοι κ' μόνον,
μὴ προσθείντες τὸν τελευταῖον, ὅστις ἀπολογητικός ἐστὶ τῆς
Συνόδου διὰ τοὺς ἄλλους εἴκοσι, καὶ πρέπει ὡς Κανὼν νὰ συ-
ναριθμηταί.

(4) Ἀνάθημα λέγεται τόσον ἐκεῖνο ὅπου χωρισθῆ ἀπὸ τοὺς
ἀνθρώπους καὶ ἀφιερῶθ' εἰς τὸν Θεόν, τὸ ὅποιον καὶ ἀνάθημα
ὀνομάζεται, ὅσον καὶ ἐκεῖνο ὅπου χωρισθῆ ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ
ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Χριστιανῶν καὶ ἀφιερῶθ' εἰς τὸν
Διάβολον, τὸ ὅποιον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπεκράτησε μόνον ἀ-
νάθημα νὰ λέγεται, καὶ ὄχι ἀνάθημα. Καὶ καθὼς δὲν τολ-
μᾷ τις νὰ πιάσῃ μὲ τὰ χεῖρά του, ἥ νὰ ἐγγίσῃ κἀν ἐκεῖ-
νον ὅπου ἀναθεματίσθη, ἥτοι ἀφιερῶθ' εἰς τὸν Θεόν, διὰ τὴν
εἰς τὸν Θεὸν τιμὴν καὶ τὸ σέβας. « Πᾶν γάρ (φρσὶ τὸ Λευι-
τικὸν κεφ. κζ'. κη.) ἀνάθημα, ὃ ἐὰν ἀναθῆ ἄνθρωπος τῷ
Κυρίῳ, ἅγιον ἁγίων ἐστὶ τῷ Κυρίῳ. » Τοιοῦτοτρόπως καὶ
μὲ ἐκεῖνον τὸν ἄνθρωπον ὅπου χωρισθῆ ἀπὸ τὸν Θεὸν
καὶ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ γένη ἀνάθημα εἰς τὸν διάβολον,

ς'. ἀορίστως δὲ ἀπὸ τὸν νά. τῆς δ'. καὶ α'. τῆς ζ', καὶ διὰ τῆς ἐπικυρώσεως ταύτης οἰκουμενικὴν τῶν τινὰ ἀναγκυμβάνουσι δυνάμιν.

ΟΙ ΚΑ' ΚΑΝΟΝΕΣ

ΤΗΣ ΕΝ ΓΑΓΓΡΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΓΙΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΕΡΜΗΝΕΥΟΜΕΝΟΙ.

ΚΑΝΩΝ Α'.

Εἴ τις τὸν γάμον μέμφοιτο, καὶ τὴν καθεύδουσαν μετὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς οὕσαν πιστὴν καὶ εὐλαβῆ, βδέλυττοιτε ἢ μέμφοιτο, ὡς ἂν μὴ δυναμένην εἰς βασιλείαν εἰσελθεῖν, ἀνάθεμα ἔστω. 'Αποστ. ε. νά. τῆς ς'. γ'. τῆς ἐν Γάγγ. α'. δ'. θ'. ιδ'.

κάνενας δὲν τομᾶ νὰ συναναστραφῆ καὶ νὰ συγκοινωνήσῃ, ἀλλ' ὅλοι οἱ πιστοὶ χωρίζονται ἀπ' αὐτόν. Ὡστε καὶ τὸ ἓνα καὶ τὸ ἄλλο ἀνάθεμα, καθ' ὃ μὲν χωρίζονται ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, δὲν διαφέρουσιν ἀναμεταξύ των, καθ' ὃ δὲ τὸ μὲν ἓνα ἀφιερῶνται εἰς τὸν Θεόν, τὸ δὲ ἄλλο ἀφιερῶνται εἰς τὸν διάβολον, εἶναι ἐναντιώτατα ἓνα εἰς τὸ ἄλλο. Ὁθεν ὁ θεὸς Χρυσόστομος περὶ τοῦ δευτέρου ἀναθήματος ἀναφέρων εἰς τὸν λόγον ὅπου κάμνει, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀναθεματίζῃ τινὰς κανένα ζωντανὸν ἢ ἀποθανόντα (τόμ. ε.) λέγει· «Τί ἄλλο θέλει νὰ εἰπῆ τὸ ἀνάθεμα ὅπου λέγεις, ἄνθρωπε, πάρεξ, ἃς ἀφιερῶθῃ οὗτος εἰς τὸν διάβολον, καὶ πλέον ἃς μὴ ἔχῃ χώραν σωτηρίας, ἃς γένη ἀποξενωμένος ἀπὸ τὸν Χριστόν.» Καὶ πάλιν. Τὸ ἀνάθεμα παντελῶς χωρίζει καὶ ἀποκόπτει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὸν Χριστόν. Ἐν δὲ τῷ δ'. τόμῳ (σελ. 880. 3.) ἐρμηνεύων τὸ κγ'. κεφ. τῶν Πράξεων, ὅπου λέγεται ὅτι ἀνεθεμάτισαν τὸν ἑαυτὸν τοὺς οἱ τεσσαράκοντα ἐκεῖνοι Ἰουδαῖοι, ἐὰν δὲν θανατώσουν τὸν Παῦλον, τοῦτο, λέγω, ἐρμηνεύων, φησί· «Τί ἐστὶν ἀνεθεμάτισαν, ἀντὶ τοῦ ἔξω εἶναι τῆς εἰς Θεὸν πίστεως εἶπον, εἰμὴ τὸ δόξαν κατὰ Παύλου ποιήσαιεν.» Ὁ δὲ Ταράσιος ἐν τῷ ἀπολογητικῷ τῆς ζ'. Συνόδου λέγει· «Δεινὸν εἶναι τὸ ἀνάθεμα, ἐπειδὴ μακρὰν τοῦ Θεοῦ ποιεῖ τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἀπὸ τῆν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἐκδιώκει, καὶ πέμπει αὐτὸν εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον» (σελ. 724. τοῦ β'. τόμου τῶν Συνοδικῶν). Τούτων οὕτω προεγνωσμένων, ἀκαίρων κατηγοροῦσι τινες (ὅποιοι εἶναι ὁ Βλάσταρις καὶ ὁ Βαλασμιῶν) τὴν παρούσαν Σύνοδον διὰ τὸ ἀνάθεμα ὅπου κάμνει, φέροντες εἰς μαρτυρίαν τὸν θεῖον Χρυσόστομον· ἄ. διατὶ ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸ ἀνωτέρω λόγον ἐμποδίζει νὰ τὸν καθ' ἓνα ἄνθρωπον ἀπὸ τὸ νὰ μὴ ἀναθεματίζῃ τινὰ, ζῶντα ἢ τεθνεῶτα, λέγων· «Τί οὖν; ἐκεῖνο τὸ ἀνάθεμα ὅπου δὲν ἐτόλμησέ τινὰς νὰ εἰπῆ, ἀπὸ ἐκείνους ὅπου ἔλαβον τοῦτου τὴν ἐξουσίαν, σὺ τομᾶς, ἄνθρωπε, νὰ λέγῃς, κάμνοντας πρᾶγμα ἐναντίον εἰς τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου, καὶ προλαμβάνεις τοῦ Βασιλείως τὴν κρίσιν; ἀλλὰ δὲν ἐμποδίζει καὶ τὴν Σύνοδον ἀπὸ τοῦτου, λέγει γὰρ ὁ αὐτὸς πάλιν ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ· «Τί λοιπὸν, ἐπῆρες τόσην ἐξουσίαν ἐσὺ νὰ ἀναθεματίζῃς τινὰ; τὴν ὅποιαν ἐξουσίαν τοῦ ἀναθεματίζειν ἔλαβον μόνον οἱ Ἀπόστολοι, καὶ οἱ κατὰ πᾶσαν ἀρίθειαν γενόμενοι τῶν Ἀποστόλων διάδοχοι; οἱ πληρεῖς ὄντες χάριτος καὶ δυνάμεως; Φανερὸν γὰρ ὅτι καὶ οἱ Πατέρες τῆς Συνόδου ταύτης, ὡς διάδοχοι τῶν Ἀποστόλων, καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀναθεματίζειν εἶχον, καθὼς καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι Πατέρες τῶν λοιπῶν Συνόδων, καὶ μάλιστα τῶν Οἰκουμενικῶν, ἀνεθεμάτισαν εἰς τὰς πράξεις αὐτῶν τοὺς αἰρετικούς ὡς τὴν αὐτὴν ἐξουσίαν ἔχοντες, καὶ ὡς τῶν Ἀποστόλων διάδοχοι, καθὼς φαίνεται ἐν τοῖς πρακτικαῖς των β'.

διατὶ εἰς τὸ τέλος τοῦ ἀνωτέρω λόγου ὁ ἴδιος Χρυσόστομος λέγει, ὅτι πρέπει νὰ ἀναθεματίζωμεν τὰ αἰρετικὰ δόγματα, καὶ νὰ τὰ ἐλέγχωμεν, ἀγκαλὰ καὶ τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς αἰρετικούς δηλ. πρέπει, λέγει, νὰ λυπούμεθα (ὁ δὲ ἅγιος Βαρσανούφιος προσθέτει, ὅτι ὄχι μόνον τοὺς αἰρετικούς, ἀλλ' οὐδὲ τὸν διάβολον πρέπει νὰ ἀναθεματίζῃ τινὰς, διατὶ ἀναθεματίζει τὸν ἴδιον ἑαυτὸν του, ὅπου ἀγαπᾶ καὶ κάμνει τοῦ διαβόλου τὰ θελήματα καὶ ἔργα.) ἡ ἀλήθεια ὁμῶς εἶναι αὕτη, ὅτι ἡ παρούσα Σύνοδος μὲ ὑπερβολὴν ἐμεταχειρίσθη τὸ ἀνάθεμα, ὄχι μόνον ἐναντίον εἰς τὰ αἰρετικὰ καὶ σχισματικὰ φρονήματα τοῦ Εὐσταθίου, ἀλλὰ καὶ ἐναντίον εἰς ἐκεῖνα τὰ ἄτοπα ὅπου μὲ μόνον ἀφορισμῶν τῶν λαϊκῶν, καὶ καθαιρέσει τῶν ἱερωμένων, θεραπεύονται ἀπὸ ἄλλους Κανόνας. Τὸν γὰρ νηστεύοντα ἐν Κυριακῇ, τὸν καὶ κατ' ἴδιαν ἐκκλησιάζοντα, οἱ μὲν Ἀποστολικοὶ Κανόνες καθαιροῦσιν ἱερωμένον ὄντα, ἀφορίζουσι δὲ λαϊκὸν ὄντα, ἡ δὲ παρούσα Σύνοδος ἀναθεματίζει. Τὴν δὲ παιδείαν ταύτην ἔκαμε διὰ δύο αἵτια, πρῶτον μὲν, ὡς λέγει ὁ Βλάσταρις, διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὸ κακὸν, ὅπου τότε καθ' ὑπερβολὴν ἐπληθύνθη μὲ τὸ ὑπερβολικὸν αὐτὸ ἐπιτίμιον, δεύτερον δὲ, διὰ νὰ ἀναθεματίζουσι οἱ περὶ τὸν Εὐστάθιον κάθε φρόνημά των ἔτσι καθὼς εἶναι γεγραμμένον εἰς τὸν κάθε Κανόνα, ὅτε προσέλθουν εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν, λέγοντες, λόγου, χάριν, ἔτσι· «Εἴ τις τὸν γάμον μέμφοιτο, ἀνάθεμα ἔστω. Εἴ τις τοῦτο ποιήσῃ, καὶ τὰ ἐξῆς ἀνάθεμα ἔστω. Καὶ τοῦτο νὰ λέγουν, διὰ νὰ δώσουν πίστιν καὶ πληροφορίαν, ὅτι ἀληθῶς ἐμίσησαν τὰ φρονήματά των, καὶ διὰ τοῦτο τὰ ἀναθεματίζουσι. Τοῦτο δὲ ὅτι οὕτως ἔχει, δηλοῖ ἡ πρὸς τὴν Ἀρμενίαν ἐπιστολὴ τῆς παρούσης Συνόδου λέγουσα· «Εἰ δὲ μεταγνοίεν, οἱ Εὐσταθιανοὶ, καὶ ἀναθεματίζοιεν ἕκαστον τούτων τῶν κακῶς λεχθέντων, δεκτοὺς αὐτοὺς γίνεσθαι, διὰ τοῦτο ἐξίθετο ἡ ἀγία Σύνοδος, ἕκαστον, ὃ ὀφείλουσιν ἀναθεματίσαντας δεχθῆναι.» Σημείωσαι, ὅτι ὁ μὲν Ἀπόστολος τέσσαρες φοαῖς μόνον εἶπε τὸ ἀνάθεμα, ἐὰν φορὰν ἐναντίον ἐκείνων ὅπου δὲν ἀγαπᾶσι τὸν Κύριον, ἐν τῇ πρὸς Κορινθ. β. ις'. εἰ τις οὐ φιλεῖ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, εἴτω ἀνάθεμα.» Καὶ δύο φοαῖς εἰς τὴν πρὸς Γαλάτας Ἐπιστολὴν, ἐναντίον ἐκείνων ὅπου εὐαγγελίζονται ἔξω ἀπὸ τὰ παραδεδομένα· καὶ ἅπαξ ἐν τῇ πρὸς Ρωμ. οἱ δὲ λοιποὶ Κανόνες μόνον ἑνδεκα φοαῖς· ὁ μὲν γὰρ β'. τῆς ἐν Χαλικηδόνι ἀναθεματίζει ἐκείνους τοὺς λαϊκοὺς ἢ Μοναχοὺς ὅπου μεσιτεύουν εἰς τὸ νὰ χειροτονοῦνται τινες μὲ ἄσπρα, ὁ δὲ ζ'. ἀναθεματίζει τοὺς Μοναχοὺς ὅπου ἔρχονται εἰς στρατείαν καὶ ἀξιώματα κοσμικὰ, καὶ δὲν ἐπιστρέφουν. Ὁ ιε. τῆς αὐτῆς ἀναθεματίζει τὴν Διακόνισσαν ὅπου ὑπανδρευθῆ ὁμοῦ μὲ ἐκείνον ὅπου

Ἑρμηνεία.

Καθὼς οἱ Μανιχαῖοι τὸ πρότερον, καὶ οἱ ἄλλοι αἰρετικοὶ (1) τὸν νόμιμον γάμον διέβαλλον, οὕτω καὶ οἱ τοῦ μισροῦ Εὐσταθίου μαθηταὶ ὕστερον, περὶ ὧν προφητικῶς εἶπεν ὁ θεὸς Ἀπόστολος, ὅτι «ἐν ὑστέροις καιροῖς ἀποστήσονται τινες τῆς πίστεως, ἐν ὑποκρίσει ψευδολόγων, κακαυτηριασμένων τὴν ἰδίαν συνείδησιν, κωλύοντων γαμεῖν» [ἀ. Τιμ. δ'. 3]. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ παρὼν Κανὼν ἀναθεματίζει τοὺς τοιοῦτους, ὅπου κατηγοροῦν τὸν γάμον, καὶ συγκαίονται ὡς ἀκάθαρτον τὴν Χριστιανὴν καὶ εὐλαβῆ γυναῖκα, ἥτις κοιμᾶται μετὰ τὸν χριστιανὸν ἄνδρα της, λέγοντες ὅτι διὰ τὴν σαρκικὴν ταύτην μίξιν δὲν ἠμπορεῖ αὕτη νὰ ἔμβῃ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ὄρα καὶ τὸν ε. καὶ νά. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Β'.

Ἀποστ. να'.
 ζγ'. τῆς ς'.
 ζγ'. τῆς ἐν
 Ἀγκύρ. ιδ'.
 Βασίλ. κς'.

Εἴ τις ἐσθίοντα κρέα (χωρὶς αἵματος καὶ εἰδωλοθύτου, καὶ πνικτοῦ), μετ' εὐλαβείας καὶ πίστεως, κατακρίνοι, ὡς ἂν διὰ τὸ μεταλαμβάνειν, ἐλπίδα μὴ ἔχοντα, ἀνάθεμα ἔστω.

Ἑρμηνεία.

Καὶ τοῦτο ὁ Ἀπόστολος προφήτευσεν, ὅτι θέλουσιν εἰπεῖν οἱ περὶ τὸν Εὐστάθιον τὸν κατηγοροῦντα τοὺς τρώγοντας κρέας. Φησὶ γὰρ ἀκολούθως εἰς τὸ ἀνωτέρω ῥητόν· «Ἀπέχεσθαι βρωμάτων, ἃ ὁ Θεὸς ἔκτισεν εἰς μετὰληψιν.» Διὰ τοῦτο ὁ παρὼν Κανὼν ἀναθεματίζει τοὺς τοιοῦτους, ὅπου κατακρίνουσιν τὸν μετὰ εὐχαριστίας καὶ πίστεως τρώγοντα κρέας (πλὴν τοῦ αἵματος καὶ εἰδωλοθύτου καὶ πνικτοῦ), καὶ λέγουσιν ὅτι αὐτοὶ δὲν ἔχει ἐλπίδα σωτηρίας, διατὶ τρώγει τοῦτο ὄρα καὶ τὸν νά. ζγ' Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Γ'.

Ἀποστ. πβ'.
 τῆς δ'. δ'. τῆς
 ς'. πε'. τῆς
 Καρθ. ογ'. ιγ'.
 Βασ. μ'. μβ'.

Εἴ τις δούλον, προφάσει θεοσεβείας, διδάσκει καταφρονεῖν δεσπότη, καὶ ἀναχωρεῖν τῆς ὑπηρεσίας, καὶ μὴ μετ' εὐνοίας καὶ πάσης τιμῆς τῷ ἑαυτοῦ δεσπότη ἐξυπηρετεῖσθαι, ἀνάθεμα ἔστω.

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ ὁ μὲν Ἀπόστολος καὶ πρὸς Τιμ. γράφων (ἀ. Τιμ. ς') λέγει, «οἱ εἰσὶν ὑπὸ ζυγὸν δούλοι, τοὺς ἰδίους δεσπότης πάσης τιμῆς ἀξίους ἠγείσθωσαν. Οἱ δὲ πιστοὺς ἔχοντες δεσπότης μὴ καταφρονεῖτωσαν, ὅτι ἀδελφοὶ εἰσὶν, ἀλλὰ μᾶλλον δούλευτέωσαν» καὶ πρὸς Τίτον (β'. 9.) «δούλους ἰδίους δεσπότης ὑποτάσσασθαι, καὶ ἐν πᾶσιν εὐαρέστους εἶναι». Ἐπειδὴ, λέγω, ὁ μὲν Ἀπόστολος ταῦτα λέγει, οἱ δὲ Εὐσταθιανοὶ τὰ ἐναντία ἐδίδασκον, διὰ τοῦτο ὁ παρὼν κανὼν, ἀκολουθῶν τῇ Ἀποστολικῇ διδασκαλίᾳ ἀναθεματίζει τοὺς τοιοῦτους ὅπου ἐδίδασκον, ὅτι οἱ δούλοι νὰ καταφρονοῦν τοὺς αὐθέντας των, καὶ νὰ ἀναχωροῦν ἀπὸ τοῦ νὰ ὑπηρετοῦν αὐτοὺς μετὰ ἀγάπῃ καὶ τιμῇ. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν πβ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Δ'.

Ἀποστ. ε'.
 τῆς ς'. ιγ'.
 μη. τῆς Καρθ.
 θαγ. δ'. λγ'.

Εἴ τις διακρίνοιτο πρὸς Πρεσβυτέρου γεγκμηκότος, ὡς μὴ χρῆναι λειτουργήσαντος αὐτοῦ προσηρᾶς μεταλαμβάνειν ἀνάθεμα ἔστω.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν κανὼν τοὺς Εὐσταθιανούς ἀναθεματίζει, καὶ ὄλους τοὺς ἄλλους ὅπου διακρίνονται καὶ ὑποστέλλονται νὰ μεταλάβουν τὰ ἑεῖα μυστήρια ἀπὸ ἱερέα ὑπανδρον, λέγοντες ὅτι ὁ τοιοῦτος διὰ τὸν γάμον δὲν πρέπει νὰ λειτουργῇ. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ε. Ἀποστολικόν.

τὴν πάρη. Ὁ κζ'. αὐτῆς ἀναθεματίζει τοὺς ἀρπάζοντας γυναῖκας. Ἡ δὲ ἐν Λαοδικεῖα τρεῖς φοραὶς λέγει τὸ ἀνάθεμα ἐν τῷ κθ'. λδ'. καὶ λέ. Κανόνι, καὶ ἡ ἐν Καρθαγ. ἐν δυσὶν, ἐν τῷ ι. καὶ ιά. Κανόνι αὐτῆς. Καὶ ὁ γ'. τῆς ἐν τῇ ἀγίᾳ Σοφίᾳ ἀναθεματίζει ἐκεῖνον ὅπου κτυπήσῃ, ἢ βάλῃ εἰς φυλακὴν Ἐπίσκοπον. Ὁ δὲ πῆ. τοῦ Βασιλείου λέγει, ὅτι θέλει ἀναθεματισθῆ ὁ Πρεσβύτερος Γρηγόριος, ἂν δὲν χωρισθῇ ἀπὸ τὴν συνείσκατον γυναῖκα ὅπου εἶχε. Σημεῖωσαι δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι ἐπειδὴ κατὰ τὸν Χρυσόστομον δὲν πρέπει νὰ ἀναθεματίζωνται οἱ Χριστιανοὶ ἕως ὅπου ὀρθόδοξα δηλ. φρονοῦσι περὶ Θεοῦ, διὰ τοῦτο, κατὰ τὸν Βαλ-

σαμῶνα καὶ Φιλόθειον Κωνσταντινουπόλεως ἀκυρώθησαν, τόσοσιν ὁ τόμος ὁ γεγονὼς ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, ἔσον καὶ ὁ ἐπὶ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ, καὶ τοῦ Παλαιολόγου, διατὶ ἀναθεματίζουσιν ἐκείνους ὅπου κάμνουν ἀποστασίαν κατὰ τῶν Βασιλείων (σελ. 288. Γιοῦρ. Γραικορ.).

(1) Ὁ γὰρ ἅγιος Ἐπιφάνιος αἴρεσ. κγ'. λέγει, ὅτι ὁ Σατορνίλος διέβαλλε τὸν γάμον, λέγων ὅτι εἶναι ἐκ τοῦ Σατανᾶ. Τὸ αὐτὸ καὶ Εἰρηναῖος βιβλίῳ ἀ. Κεφ. 22, περὶ αἵρεσ. κατὰ τοῦ αὐτοῦ Σατορνίλου λέγει.

ΚΑΝΩΝ Ε΄.

Εἴ τις διδάσκει τὸν εἰκον τοῦ Θεοῦ εὐκαταφρόνητον εἶναι, καὶ τὰς ἐν αὐτῷ συνάξεις, ἀνάθεμα ἔστω.

Ἑρμηνεία.

Τῆς ς'. π'.
τῆς ἐν Γαγγ.
κ'. κδ. τῆς ἐν
Σαρδ. ιδ. ιβ'.

Ὁ παρὼν κανὼν τοὺς Εὐσταθιανοὺς ἀναθεματίζει, οἵτινες ἐδίδασκον τὸν λαὸν νὰ φεύγωσιν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, καὶ νὰ καταφρονοῦσι τὰς συνάξεις τῶν χριστιανῶν ὅπου γίνονται εἰς αὐτήν, λέγοντες τάχα, ὅτι εἰς κάθε τόπον ἡμπορεῖ τις νὰ προσεύχεται. Διότι ὁ ἀπόστολος Παῦλος εἶπε νὰ προσευχώμεθα (ἀ. Τιμ. β'. 8.) ἐν παντὶ τόπῳ, μὰ ὄχι διὰ νὰ μὴ πηγαίνωμεν εἰς τὰς ἱεράς ἐκκλησίας, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ περιγράψωμεν μόνον τὴν προσευχὴν εἰς τὸν τόπον τῆς Ἱερουσαλῆμ, καθὼς ὁ μέγας Βασίλειος ἐρμηνεύει (ἐρωτήσ. ἡ. περὶ βαπτίσματος.) Ὅρα καὶ τὸν π'. τῆς ς'.

ΚΑΝΩΝ ς'.

Εἴ τις παρὰ τὴν ἐκκλησίαν ἰδίᾳ ἐκκλησιάζοι, καὶ καταφρονῶν τῆς ἐκκλησίας, τὰ τῆς ἐκκλησίας ἐθέλοι πράττειν, μὴ συνόντος τοῦ πρεσβυτέρου, κατὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου, ἀνάθεμα ἔστω.

Ἑρμηνεία.

Ἀποστ. λα'.
τῆς δ'. ιη. τῆς
ς'. λα. λδ'. τῆς
α. καὶ β'. ιβ'.
ιγ'. ιδ'. ιε. τῆς
ἐν Ἀντιοχ. ε.
τῆς Καρθαγ.
ι'. ια'. ιβ'.

Ἐπειδὴ οἱ Εὐσταθιανοὶ, ἔξω ἀπὸ τὴν κοινὴν συνάθροισιν τῶν πιστῶν τὴν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἔκαμναν κατ' ἰδίαν παρασυνάξεις, καὶ καταφρονοῦντες τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ἐτέλουν ἱερουργίας χωριστὰ οἱ πρεσβύτεροι αὐτῶν, χωρὶς τὴν γνώμην καὶ ἄδειαν τοῦ κατὰ τόπον ἐπισκόπου, διὰ τοῦτο ἀναθεματίζει αὐτούς, καὶ τοὺς ὁμοίους αὐτοῖς ὁ παρὼν κανὼν, ὡς σχίσμα ποιοῦντας. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν λα. ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ζ'.

Εἴ τις καρποφορίας ἐκκλησιαστικὰς ἐθέλοι λαμβάνειν, ἢ διδόναι, ἔξω τῆς ἐκκλησίας ἢ Ἀποστ. λη'. παρὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου, ἢ τοῦ ἐγκεχειρισμένου τὰ τοιαῦτα, καὶ μὴ μετὰ γνώμης αὐτοῦ ἐθέλοι πράττειν, ἀνάθεμα ἔστω.

Ἑρμηνεία.

Κοντὰ εἰς τὰ ἄλλα ἄτοπα ὅπου ἔκαμναν οἱ Εὐσταθιανοὶ, ἐλάμβανον καὶ τὰς καρποφορίας ὅπου συνήθως ἐπροσφέροντο εἰς τὰς ἐκκλησίας, καὶ τὰς διεμοίραζον εἰς τὸν ἑαυτὸν τους, ὡς τάχα ἁγίους ὄντας. Ὅθεν ὁ παρὼν κανὼν ἀναθεματίζει τοὺς τοιοῦτους ὅπου παίρνουν, ἢ δίδουν τὰς τοιαύτας καρποφορίας ἔξω ἀπὸ τὴν γνώμην καὶ ἄδειαν τοῦ ἐπισκόπου, ἢ τοῦ οἰκονόμου τῶν πραγμάτων τῆς ἐκκλησίας (1). Ἀνάγνωθι καὶ τὸν λη. ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ η'.

Εἴ τις διδοῖ, ἢ λαμβάνοι καρποφορίαν, παρεκτὸς τοῦ ἐπισκόπου, ἢ τοῦ ἐπιτεταγμένου ἢ Ἀποστ. λη'. εἰς οἰκονομίαν εὐποιίας, καὶ ὁ διδοὺς, καὶ ὁ λαμβάνων, ἀνάθεμα ἔστω.

Ἑρμηνεία.

Καὶ οὗτος ὁ κανὼν τὴν ἰδίαν δύναμιν ἔχει μὲ τὸν ἀνωτέρω. Ὅθεν ἡ ἐκείνου ἐρμηνεία ἀρκεῖ καὶ εἰς τὴν τούτου. Ὅρα καὶ τὸν λη. ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ θ'.

Εἴ τις παρθενεύοι, ἢ ἐγκρατεύοιτο, ὡς ἂν βδελυττόμενος τὸν γάμον (2) ἀναχωρήσας, ἢ Ἀποστ. ε. να'. καὶ μὴ δι' αὐτὸ τὸ καλὸν καὶ ἅγιον τῆς παρθενίας, ἀνάθεμα ἔστω.

Ἑρμηνεία.

Καλὸν μὲν εἶναι ἡ παρθενία καὶ σωφροσύνη, ἀλλ' ὅταν γίνωνται δι' αὐτὸ τὸ καλὸν, καὶ διὰ τὸν ἐξ αὐτῶν

(1) Καὶ Ἰσίδωρος δὲ ὁ Πηλουσιώτης περὶ τούτου γράφει· «Οὐ παρ' αὐτοῦ οὐ δεόντως ἀνήλωται, ἱεροσυλίας αὐτὸν καθίστησιν χρῆ τὰ τῶν πενήτων ἀδοκιμάστως διανέμειν, οἷς οὐ χρῆ, ἀλλ' ὑπεύθυνον πταίσματι.» (ἐπιστ. μδ'. Μωσῆι Ἐπισκόπῳ).
ἐκείνῳ πεπεισθαι τῶ ταύτας οἰκονομεῖν τεταγμένῳ, ὡς, εἴ τι (2) Ἐν ἄλλοις, ὡς ἂν βδελυκτῶν τῶν γάμων.

ἀγιασμόν. Ἄνισως δὲ τινὰς, ὄχι διὰ τοῦτο παρθενεύη καὶ σωφρονή, ἀλλὰ διατὶ συγχάινεται τὸν γάμον ὡς ἀκαθάρτον καὶ μεμολυσμένον, ὅποιοι ἦσαν οἱ Εὐσταθιανοί, οὗτος ἀναθεματίζεται ἀπὸ τὸν παρόντα κανόνα. Ὅρα καὶ τὸν ε. καὶ νά. ἀποστολικόν.

ΚΑΝΟΝ Γ'.

Εἴ τις τῶν παρθενευόντων διὰ τὸν Κύριον κατεπαίροιο τῶν γεγαμηκότων, ἀνάθεμα ἔστω.

Ἑρμηνεία.

Καὶ οὗτος ὁ κανὼν ἀναθεματίζει ἐκείνους ὅπου παρθενεύουν μὲν διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Κυρίου, ὑπερφηκνεύονται δὲ ἐναντίον εἰς τοὺς ἔχοντας νόμιμον γάμον, ὅποιοι ἦσαν οἱ Εὐσταθιανοί. Ὅρα τὸν ε. καὶ νά. ἀποστολικόν.

ΚΑΝΟΝ ΙΑ'.

Τῆς ς'. οδ'. || Εἴ τις καταφρονοῖ τῶν ἐκ πίστεως ἀγάπας ποιούτων, καὶ διὰ τιμὴν τοῦ Κυρίου συ-
τῆς ἐν Λαοδ. || καλοῦντων τοὺς ἀδελφούς, καὶ μὴ ἐθέλοι κοινωνεῖν ταῖς κλήσεσι, διὰ τὸ ἐξευτελίζειν τὸ γι-
κζ'. τῆς ἐν || νόμιμον, ἀνάθεμα ἔστω.
Καρθ. μθ'

Ἑρμηνεία.

Συνήθειαν εἶχον οἱ τότε χριστιανοί, ὕστερον ἀπ' οὗ μετελάμβανον τὰ θεία μυστήρια, νὰ κάμνουν ἀγάπας ἤγουν συμπόσια, δι' ἀγάπην ἀδελφικὴν, καὶ διὰ τὴν τιμὴν τοῦ Κυρίου νὰ καλοῦν τοὺς πτωχοὺς ἀδελφοὺς νὰ τοὺς φιλεύουν. Ὅθεν ὁ παρὼν κανὼν ἀναθεματίζει ἐκείνους, ὅπου δὲν θέλουν νὰ ὑπάγουν εἰς τὰ τοιαῦτα συμπόσια (τὰ γινόμενα δηλ. ὄχι μὲ κῆμμίαν ἄτοπον διάθεσιν, ἀλλὰ διὰ τὴν τιμὴν καὶ πίστιν τοῦ Κυρίου, καὶ διὰ τὴν ἀγάπην τὴν πρὸς τοὺς πτωχοὺς ἀδελφοὺς. Καὶ ὄχι μὲσα εἰς τὰς ἐκκλησίας· τοῦτο γὰρ εἶναι ἐμποδισμένον, ἀλλ' ἔξω ἀπὸ τὰς ἐκκλησίας), ἀλλὰ μὲ ὑπερηφανίαν κατηγοροῦσιν αὐτὰ καὶ ἐξευτελίζουσιν, ὅποιοι φαίνεται νὰ ἦτο καὶ οἱ Εὐσταθιανοί. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν οδ'. τῆς ς'.

ΚΑΝΟΝ ΙΒ'.

Τῆς ς'. κζ'. || Εἴ τις ἀνδρῶν διὰ νομιζομένην ἄσκησιν περιβολαίῳ χρῆται, καὶ ὡς ἀνὴρ τούτου τὴν
τῆς ζ'. ις'. || δικαιοσύνην ἔχων καταψηφίσοιο τῶν μετ' εὐλαβείας τοὺς βήρους φορούντων καὶ τῇ κοινῇ
τῆς ἐν Γαγγ. || καὶ ἐν συνηθείᾳ οὕτῃ ἐσθῆτι κεχρημένων, ἀνάθεμα ἔστω.
κα'.

Ἑρμηνεία.

Πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τοῦτο ἐδίδασκον οἱ Εὐσταθιανοί τοὺς μαθητάς των, τὸ νὰ φοροῦν ρακώδη καὶ πενιχρὰ ἐπανωφόρια, ὄχι διὰ ἀληθινὴν ἄσκησιν, ἀλλὰ διὰ ὑποκριτικὴν, ἵνα ὡς ἅγιοι καὶ δίκαιοι τάχα αὐτοὶ μὲ τοῦτο φαινόμενοι, δοξάζωνται ἀπὸ τοὺς πολλοὺς, καὶ κατηγοροῦσιν ἐκείνους ὅπου μετ' εὐλαβείας καὶ φόβου Θεοῦ (ὄχι δηλ. διὰ νὰ ὑπερφηκνεύωνται μὲ αὐτὰ ἐναντίον εἰς ἐκείνους ὅπου δὲν ἔχουσιν, οὔτε διὰ ἔρωτα σαρκικόν, ἢ διὰ βλακειᾶν καὶ στολισμὸν τοῦ σώματος), φοροῦσι τοὺς βήρους, ἧτοι τὰ μεταξωτὰ ἱμάτια (1), καὶ μεταχειρίζονται τὰ ροῦχα ἐκεῖνα ὅπου εἶναι συνειθισμένα καὶ κοινὰ εἰς ὅλους. Διὰ τοῦτο ὁ παρὼν κανὼν ἀναθεματίζει αὐτοὺς, καὶ τοὺς ὁμοίους μὲ αὐτοὺς ὡς ὑπεραιομένους τῶν ἀδελφῶν. Ὅρα καὶ τὸν κζ'. τῆς ς'.

ΚΑΝΟΝ ΙΓ'.

Τῆς ς'. ιβ'. || Εἴ τις διὰ νομιζομένην ἄσκησιν μεταβάλοι τὸ ἀμφιάσμα, καὶ ἀντὶ τοῦ εἰωθότος γυναικείου ἀμφιάσματος, ἀνδρῶν ἀναλάβοι, ἀνάθεμα ἔστω.

Ἑρμηνεία.

Πολλαὶ γυναῖκες, διδασκόμεναι ἀπὸ τοὺς Εὐσταθιανούς, τὰ μὲν ἀρμόδια καὶ συνειθισμένα ροῦχα εἰς τὰς γυναῖκας ἐκδύνοντο, ἐνδύοντο δὲ ἀνδρικήα, νομιζουσαι τάχα, ὅτι ἀπὸ αὐτὸ ἔχουν νὰ δικαιωθοῦν καὶ νὰ ἀγιά-

(1) Ὁ βῆρος, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν, εἶναι ἓνα εἶδος ὑφάσματος, ὅθεν καὶ ἐλέγοντο ἐλόβτρα. καθὼς, λόγου χάριν, τῶρα εἰς ἡμᾶς εἶναι τὸ βελουδόν, τὸ δαμάσκον, τὸ κουτινὶ, ὃ χάρις καὶ ἄλλα ὁμοία. Ὁ δὲ Σουίδας, ἐν τῇ λίξει ἐφεστρεῖς, λέγει, ὅτι ἡ ἐφε-

στρεῖς εἶναι ἱμάτιον Ῥωμαϊκόν, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται μανδύας καὶ βῆρος, ἅτινα εἰς τὸν ὕπνον βλεπόμενα θλίβειν δηλοῦσιν, ὡς καὶ ὁ Ἀρτεμίδωρος λέγει ὃ ὄνειροκρίτης

σουν. Διὰ τοῦτο ὁ παρὼν κανὼν ἀναθεματίζει τὰς γυναῖκας ὁποῦ τοῦτο κάμνουν διὰ νομιζομένην καὶ ὑποκριτικὴν ἀσκησιν, καὶ ὄχι διὰ ἀληθινὴν (1). Ὅρα τὸν ξβ'. τῆς ς'.

ΚΑΝΩΝ ΙΑ'.

Εἴ τις γυνὴ καταλιμπάνοι τὸν ἄνδρα, καὶ ἀναχωρεῖν ἐθέλοι, βδελυττομένη τὸν γάμον ἄνάθεμα ἔστω. Ἄποστ. ἐ. νά. τῆς ς'. ιγ'. τῆς ἐν Γαγγ. κ'.

Ἑρμηνεία.

Καὶ τοῦτο διδασκαλίξ ἦτο τῶν Εὐσταθιανῶν, τὸ νὰ ἀφίουν δηλ. αἱ γυναῖκες τοὺς ἄνδρας των, καὶ ἀντιστρόφως οἱ ἄνδρες τὰς γυναῖκάς των καὶ νὰ ἀναχωροῦν, ὡς συγχαινόμενοι τὸν γάμον. Ὅθεν ὁ παρὼν κανὼν τοὺς τοῦτο ποιοῦντας εἰς τὸ ἀνάθεμα καταδικάζει (2). Ὅρα καὶ τὸν ἐ. καὶ νά. ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΙΒ'.

Εἴ τις καταλιμπάνοι τὰ ἑαυτοῦ τέκνα, καὶ μὴ τεκνοτροφοί, καὶ τὸ, ὅσον ἑαυτῷ, πρὸς Θεοσέβειαν τὴν προσήκουσαν ἀνάγη, ἀλλὰ προφάσει τῆς ἀσκήσεως ἀμελοίη, ἀνάθεμα ἔστω. Τῆς ἐν Καρθ. μβ'.

Ἑρμηνεία.

Ἀνίσως τὰ ἄλογα ζῶα, καὶ αὐτὰ τὰ θηρία καὶ λεοντάρια ἐπιμελοῦνται τοὺς σκύμνους καὶ τὰ τέκνα των, πῶς μᾶλλον οἱ λογικοὶ ἄνθρωποι πρέπει νὰ περιέπουσι ταῦτα; Δι' ὃ καὶ ὁ θεὸς Παῦλος ποτὲ μὲν λέγει, αἰεὶ δὲ τις τῶν ἰδίων, καὶ μάλιστα τῶν οἰκείων, οὐ προνοεῖ, τὴν πίστιν ἤρνηται, καὶ ἔστιν ἀπίστου χείρων. [Τιμ. ἐ. 18.], ποτὲ δὲ, «οἱ πικτέρες ἐκτρέφετε τὰ τέκνα ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου.» [Ἐφεσ. ς'. 4.] Καὶ πάλιν διὰ τὴν χάριν λέγει, «ἐτεκνοτρόφησε, καὶ διὰ τὰς Πρεσβυτέρισσας καὶ Γερόντισσας ὅτι νὰ παιδεύουσι τὰς νέας εἰς τὸ νὰ ἦναι φίλανδροι καὶ φιλότεκνοι. [Τιτ. β'. 4.] Ἄλλ' ὁ αἰρετικὸς Εὐστάθιος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τὰς Ἀποστολικὰς ταύτας παρρηγελίας μὴ ἀκούοντες, ἐδίδασκον τοὺς γονεῖς νὰ παραιτοῦν τὰ παιδιά των καὶ νὰ πηγαίνουν εἰς τὴν ἀσκησιν. Ὅθεν ὁ παρὼν Κανὼν ἀναθεματίζει τοὺς γονεῖς ἐκείνους ὁποῦ παραιτοῦν τὰ τέκνα των καὶ δὲν τὰ τρέφουν, οὔτε διδάσκουν αὐτὰ τὴν θεοσεβείαν καὶ ἀρετὴν· ὁ δὲ μβ'. τῆς ἐν Καρθ. διορίζει, ὅτι κἀνένας Κληρικὸς νὰ μὴ κάμνη τὰ τέκνα του αὐτεξούσια πρὸ τοῦ νὰ πληροφορηθοῦν, ὅτι καὶ ὁ τρόπος αὐτῶν εἶναι χρηστός, καὶ ἡ ἡλικία των διακρίνει τὰ πρακτέα. Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ς'. τῆς α. καὶ β'.

ΚΑΝΩΝ ΙΓ'.

Εἴ τινα τέκνα γονέων, μάλιστα πιστῶν, ἀναχωροίη, προφάσει θεοσεβείας, καὶ μὴ τὴν καθήκουσαν τιμὴν τοῖς γονεῦσιν ἀπονέμοι, προτιμωμένης δηλ. παρ' αὐτοῖς τῆς θεοσεβείας, ἀνάθεμα ἔστω.

Ἑρμηνεία.

Ὅχι μόνον οἱ γονεῖς χρεωστοῦν νὰ φροντίζουν διὰ τὰ τέκνα των, ἀλλὰ καὶ τὰ τέκνα διὰ τοὺς γονεῖς, εἰς τοὺς ὁποίους πρέπει καὶ νὰ ἀποδίδουν τὴν προσήκουσαν τιμὴν. Τιμῆς δὲ εἶδος εἶναι καὶ τὸ νὰ γηροκομοῦσιν αὐτούς, καὶ νὰ τρέφουσιν ἀσθενεῖς ὄντας διὰ τὸ γῆρας καὶ χρεῖαν ἔχοντας. Λέγωντας δὲ ὁ παρὼν κανὼν, μάλιστα πιστῶν, θέλει ὅτι τὰ τέκνα οὐδὲ ἀπὸ τοῦ ἀπίστου ἢ αἰρετικοῦ αὐτῶν γονεῖς πρέπει νὰ ἀναχωροῦν, ἐὰν δὲν παρακινῶν αὐτὰ πρὸς τὴν ἀπιστίαν καὶ αἵρεσιν. Διὰ τοῦτο καὶ ἀναθεματίζει τὰ τέκνα ἐκεῖνα ὁποῦ ἀφίουν τοὺς γονεῖς των ἀπρονοήτως, καὶ δὲν τιμοῦν αὐτούς, ἢ γηροκομοῦσι διὰ πρόφασιν θεοσεβείας καὶ ἀρετῆς. Ἐὰν δμως οἱ γονεῖς, ἀπιστοὶ ὄντες ἢ αἰρετικοὶ, παρακινῶν τὰ τέκνα των εἰς ἀπιστίαν καὶ αἵρεσιν, ἢ καὶ πιστοὶ ὄντες ἐμποδίζουν αὐτὰ ἀπὸ τὴν κατὰ Χριστὸν ζωὴν καὶ ἀρετὴν, καὶ παρακινῶν αὐτὰ εἰς ψυχοβλαβὴ καὶ ἄτοπα (3),

(1) Ὅθεν πολλοὶ ἄγιοι γυναῖκες, ἀπορρίψασαι τὰ γυναικεῖα φορέματα, καὶ ἐνδυθεῖσαι ἀνδρικήα, δὲν ὑπόκεινται εἰς τὰ ἀνωθεν τοῦ παρόντος Κανόνος, ἐπειδὴ ὄχι διὰ νομιζομένην καὶ ὑποκριτικὴν ἀσκησιν τοῦτο ἐποίησαν, ἀλλὰ διὰ ἀληθινὴν, ἵνα μὴ τὰ γυναικεῖα φορέματα ἐμπόδιον γίνουσι εἰς αὐτὰς τῆς ἀσκήσεως, καὶ ὄχι φανεραὶ οὔσαι, ἀλλὰ λανθάνουσαι τοὺς πολλοὺς, καὶ ἀγνωσόμεναι. Ὁ δὲ Κανὼν περὶ τῶν φανερωῶς τοῦτο ποιουσῶν γυναικῶν λέγει.

(2) Πολλοὶ γὰρ γυναῖκες ἀκούουσαι τοὺς περὶ Εὐστάθιον νὰ

λέγουν, ὅτι ὅσαι εἶναι ὑπανδρευμέναι ἐλπίδα σωτηρίας δὲν ἔχουν, ἀνεχώρησαν ἀπὸ τοὺς ἄνδρας των, ὕστερον δὲ, μὴ δυνηθεῖσαι νὰ ὑποφέρουν, ἐμοιχεύθησαν, καὶ διὰ τοῦτο ὠνειδίσθησαν, καθὼς δηλοῖ ἡ πρὸς Ἀρμενίαν ἀποσταλεῖσα ἐπιστολὴ τῆς παρούσης Συνόδου.

(3) Δι' ὃ ὁ θεὸς Χρυσόστομος λέγει νὰ μὴ ἐμποδίζουν οἱ γονεῖς τὰ παιδιά των, ἐὰν θέλουν αὐτὰ νὰ καλογηραῖουσιν (λέγει πρὸς πιστὸν πατέρα σελ. 470. τοῦς. τῆμ. καὶ λόγον ὀλόκληρον κάμνει ἐναντίον ἐκείνων ὑποῦ πολεμοῦν νὰ κακοποιήσουσι ἐ-

τότε πρέπει νὰ προτιμῶσι καλῆτερα τὴν θεοσεβίαν καὶ ἀρετὴν ἀπὸ τοὺς σαρκικοὺς γονεῖς, ταῦτὸν εἰπεῖν, τότε πρέπει νὰ φεύγουν χωρὶς μίσος ἀπὸ αὐτοὺς, καὶ νὰ ἀναχωροῦν. Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ζ'. τῆς α. καὶ β'. καὶ τὸν κ'. τῆς ζ'.

ΚΑΝΩΝ ΙΖ'.

Εἴ τις γυναικῶν διὰ νομιζομένην ἄσκησιν ἀποκείροτο τὰς κόμας, ἅς ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς ὑπόμνησιν τῆς ὑποταγῆς, ὡς παραλύουσα τὸ πρόσταγμα τῆς ὑποταγῆς, ἀνάθεμα ἔστω.

Ἑρμηνεία.

Ὁ μὲν Παῦλος γράφων πρὸς τοὺς Κορινθίους λέγει· «Κεφαλὴ γυναικὸς ὁ ἀνὴρ» [α. Κορινθ. ια'. 3.] (ἐπειδὴ ἐκ τοῦ Ἀδάμ ἡ Εὐὰ ἐλήφθη, καὶ αἷτιος ἐκείνης ἐγένετο)· καὶ παρακάτω, ἀντίως δὲν σκεπάζῃ τὴν κεφαλὴν τῆς ἡ γυναικῆς, ἅς κουρεύῃ καὶ τὰ μαλλία τῆς. Εἰ δὲ αἰσχρὸν εἶναι τὸ νὰ κουρεύεται ἢ νὰ ξυρίζεται ἡ γυνή. λοιπὸν ἅς σκεπάζῃ τὴν κεφαλὴν. [Αὐτόθ. ια'. 6.] Καὶ πάλιν· Ἡ γυνὴ ἐὰν κομᾷ καὶ ἔχῃ μαλλία, εἶναι τοῦτο δόξα καὶ τιμὴ εἰς αὐτήν. [Αὐτόθ. 15.] Ὁ δὲ Εὐστάθιος καὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ ἐδίδασκον νὰ κουρεύουν τὰ μαλλία τῶν αἰ γυναικῆς, ὡς τάχα πρᾶγμα ποιῶσαι θεοσεβῆς καὶ ἐνάρετον, μὴ νοουντες οἱ ἀσύνετοι, ὅτι ἡ διδασκαλία τῶν αὐτῆ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν φύσιν ἐναντιόνοται, ἢ ὅποια τόσον πολλὰ ἁρμόδιον πρᾶγμα κρίνει νὰ ἴναι εἰς τὰς γυναικῆς τὰ μαλλία, ὥστε ὅπου κάμμίαν γυναικῆ δὲν ἔκαμ ποτε φαλακρὴν καὶ χωρὶς μαλλία, καθὼς ἔκκυε μερικὸς ἀνδρας. Διὰ τοῦτο ὁ παρὼν Κανὼν ἀναθεματίζει τὴν γυναικῆ ἐκείνην, ὅπου διὰ φεινομένην καὶ ὑποκριτικὴν ἄσκησιν κουρεύει τὰ μαλλία τῆς, τὰ ὅποια ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς ἐνθύμησιν πῶς εἶναι ὑποτεταγμένη εἰς τὸν ἀνδρα, ἐπειδὴ λύει καὶ παραβαίνει μὲ τοῦτο ὅπου κάμνει τὴν προσταγὴν τῆς ὑποταγῆς (1). Καὶ τοῦτο δὲ ἀπὸ τὸν Παῦλον οἱ Πατέρες ἔλαβον, ὅστις λέγει ὅτι, ἡ γυνὴ χρεωσται νὰ ἔχῃ εἰς τὴν κεφαλὴν τῆς ἐξουσίαν, ἥτοι σημεῖον τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀνδρός, καὶ τῆς πρὸς τὸν ἀνδρα ὑποταγῆς, τὸ ὅποσον εἶναι καὶ τὸ φυσικὸν σέπασμα τῶν μαλλίων, καὶ τὸ ἐξωτερικὸν σέπασμα τῶν μαυδηλίων.

ΚΑΝΩΝ ΙΗ'.

Εἴ τις διὰ νομιζομένην ἄσκησιν ἐν τῇ Κυριακῇ νηστεύοι, ἀνάθεμα ἔστω.

|| Ἄπος. ξδ'.

Ἑρμηνεία.

Καὶ εἰς τὰς Κυριακὰς ἡμέρας ἐνήστευον οἱ Εὐσταθιανοὶ, καὶ τοὺς ἄλλους ἐδίδασκον νὰ νηστεύουσι (2), τὸ ὅποσον δὲν πρέπει, ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἀνέστη ὁ Κύριος, καὶ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν μὲ τὸν ἑαυτὸν του συνεξάνεστησε. Δι' ὃ καὶ πρέπει νὰ χαίρωμεν, καὶ νὰ εὐχαριστοῦμεν μᾶλλον εἰς τὸν Θεόν, καὶ ὄχι νὰ νηστεύωμεν, ὡς καὶ εἰς τὰς νηστίμους ἡμέρας, ὡτὰν ὅπου ἡ νηστεία εἶναι σημεῖον λύπης καὶ συντριβῆς, καὶ ὄχι χαρᾶς. Ὅθεν ὁ παρὼν Κανὼν ἀναθεματίζει ἐκεῖνον ὅπου διὰ νομιζομένην καὶ ὑποκριτικὴν ἄσκησιν νηστεύει ἐν τῇ Κυριακῇ. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ξδ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΙΘ'.

Εἴ τις τῶν ἀσκουμένων, χωρὶς σωματικῆς ἀνάγκης ὑπερηφανεύοιτο, καὶ τὰς παραδε- | Ἄποστ. ξθ'.
δομένας νηστείας εἰς τὸ κοινὸν, καὶ φυλασσομένας ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, παραλύοι, ἀποκυροῦντος (3) ἐν αὐτῷ τελείου λογισμοῦ, ἀνάθεμα ἔστω.

κείνους ὅπου τυχὸν ἐπαρακίνησαν τὰ παιδιά τῶν εἰς τὴν καλογηρικὴν ζωὴν, καὶ μάλιστα ὅταν αὐτὰ ἴναι εἰς τελείαν διάκρισιν τοῦ λογικοῦ, πρὸς τούτοις δὲ, καὶ αὐτεξούσια). Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ κα'. τῆς ζ'.

(1) Διὰ τοῦτο καὶ ὁ βασιλεὺς Θεοδόσιος ἐνομοθέτησεν, ὅτι νὰ ἀποδιώκωνται ἀπὸ τὰς Ἐκκλησίας αἱ γυναῖκες ἐκεῖναι ὅπου κουρεύουν τὰ μαλλία τῶν, καὶ ὅσοι δὲ Ἀρχιερεῖς ἤθελαν δεχθῶν αὐτὰς, νὰ καθαιροῦνται ἀπὸ τὴν ἀρχιερωσύνην, ὡς ὁ Σωζόμενος ἱστορεῖ βιβλ. ζ'. κεφ. ις'. Αἱ δὲ ἄγναι γυναῖκες ἐκεῖναι, ὅπου διὰ ἀληθινὴν ἄσκησιν ἐκούρευαν τὰ μαλλία τῶν, καθὼς τοιαῦται πολλὰ φαίνονται εἰς τὰς ἱστορίας, δὲν ὑπόκεινται εἰς

τὸ ἐπιτίμιον τοῦ παρόντος Κανόνος, ἐπειδὴ διὰ ἀληθινὴν ἄσκησιν καὶ μετὰ ταπεινώσεως τοῦτο ἐποίησαν, καὶ ὄχι φανεραὶ αὐσαί, ἀλλ' ἄγνωστα ἀπὸ πολλοῦς.

(2) Ὅχι μόνον ἐνήστευον οἱ Εὐσταθιανοὶ εἰς τὰς καταλυσίμους ἡμέρας, ἀλλὰ καὶ τὸ κρίας δὲν ἐτρωγαν, ὄχι ὡς ἐγκρατεῦμενοι, ἀλλ' ὡς συγγαινόμενοι αὐτῷ. Ὁ δὲ Σωκράτης κεφ. μβ'. τῆς Ἐκκλησίας. Ἱστορίας λέγει, ὅτι ὁ Εὐστάθιος τὰς μὲν ὀρισμένας νηστείας ἰδίᾳ σκεπάζει καὶ μὴ φυλάττει, τὰς δὲ Κυριακὰς καὶ νηστεύουν, ὅλον τὸ ἐναντίον ἐηλαθὲ ἀπὸ τὴν κοινὴν τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας παράδοσιν.

(3) Ἐν ἄλλοις, ὑποκυροῦντος, ὅπερ ἁρμότερον ἔστι.

Ἑρμηνεία.

Οἱ Εὐσταθιανοὶ διὰ τὰ ἐναντία εἰς τοὺς θεῖους Κανόνας καὶ τὰς παραδόσεις ἔκαμναν, εἰς μὲν τὰς Κυριακὰς καὶ καταλυσίμους ἡμέρας νηστεύοντες, εἰς δὲ τὰς νηστήμους καταλύοντες. Διὰ τοῦτο ὁ παρὼν Κανὼν ἀναθεματίζει τούτους, καὶ τοὺς τοιούτους δλους, ὅσοι ὑπερηφανεύμενοι· ὅτι τάχα ἔγιναν τέλειοι, χωρὶς νὰ ἔχουν κάμμιαν ἀνάγκην καὶ ἀσθένειαν μεγάλην σωματικὴν, καταλύουσι τὰς παραδεδομένας νηστείας εἰς τὴν κοινότητα, καὶ φυλαττομένας ἀπὸ δλον τὸ συνάθροισμα τῶν Χριστιανῶν. Ἐὶ δὲ, ὑποικουρῶντος ἐν αὐτῷ τελείου λογισμοῦ, δηλοῖ, ὅτι διὰ τοῦτο οὗτοι καταλύουσι τὰς νηστείας, διὰ τὸ νὰ εὐρίσκεται εἰς τὴν καρδίαν των λογισμὸς καὶ ὑπόβλησις τοιαύτη, ὅτι ἔφθασαν εἰς τὴν τελειότητα, ὅθεν καὶ δὲν χρειάζονται εἰς τὸ ἐξῆς νὰ νηστεύουσιν, ὡς εἴπομεν, τὸ ὁποῖον τοῦτο ἦτο φρόνημα καὶ τῶν Εὐσταθιανῶν, καὶ τῶν Μασσαλιανῶν, καὶ τῶν αἰρετικῶν Βογομίλων, ἢ καὶ ἄλλως μὲ λογισμὸν καταφρονητικὸν ἀκυροῦσι καὶ λύουσι τὰς νηστείας. Ἀνάγνωθι καὶ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ ζθ'. Ἀποστολικῶς.

ΚΑΝΟΝ Κ'.

Εἴ τις αἰτιῶτο, ὑπερηφάνῳ διαθέσει κεχρημένος καὶ βδελυσσόμενος τὰς συνάξεις τῶν Μαρτύρων, ἢ τὰς ἐν αὐτοῖς γινομένης λειτουργίας, καὶ τὰς μνήμας αὐτῶν, ἀνάθεμα ἔστω.

Ἐξ ς'. π'.
τῆς ἐν Γάγγ.
ἐ. κά. τῆς
Σαρδ. ιδ. ιβ'.

Ἑρμηνεία.

Καὶ τοῦτο πρὸς τοῖς ἄλλοις τῶν Εὐσταθιανῶν ἦτο διδασκαλία, τὸ νὰ καταφρονῶν τοὺς τόπους καὶ ναοὺς, μέσα εἰς τοὺς ὁποῖους εὐρίσκοντο Μαρτύρων ἅγια λείψανα, καὶ τὸ νὰ κατηγοροῦν τὰς ἐκεῖ γινομένης λειτουργίας καὶ συνάξεις τῶν πιστῶν, καὶ νὰ τὰς συγχαιῶνται. Διὰ τοῦτο ὁ παρὼν Κανὼν καὶ αὐτοὺς ἀναθεματίζει, καὶ τοὺς ἴμοιους μὲ αὐτοὺς, ὅσοι δηλ. ὑπερηφανεύμενοι, βδελυκτὰς καὶ συγχαιμερὰς νομίζουσι τὰς μνήμας τῶν Μαρτύρων, καὶ τὰς ἐν αὐταῖς γινομένης συνάξεις καὶ πανηγύρεις τῶν πιστῶν, ὡσάν ὁποῦ αὐταί, εἰς δόξαν Θεοῦ, τοῦ τῶν Μαρτύρων Δεσπότου, καὶ τῶν ἁγίων Μαρτύρων γίνονται. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν π'. τῆς ς'.

ΚΑΝΟΝ ΚΑ'.

Ταῦτα δὲ γράφομεν, οὐκ ἐκκόπτοντες τοὺς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὰς Γραφὰς ἀσκεῖσθαι βουλομένους, ἀλλὰ τοὺς λαμβάνοντας τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἀσκήσεως εἰς ὑπερηφάνειαν, κατὰ τῶν ἀφελέστερον βιούντων ἐπαιρομένους τε, καὶ παρὰ τὰς Γραφὰς καὶ τοὺς Ἐκκλησιαστικὸς Κανόνας καινισμοὺς εἰσάγοντας. Ἡμεῖς τοιγαροῦν καὶ παρθενίαν μετὰ ταπεινοφροσύνης θαυμάζομεν, καὶ ἐγκράτειαν μετὰ σεμνότητος καὶ θεοσεβείας γινομένην ἀποδεχόμεθα, καὶ ἀναχώρησιν τῶν ἐγκοσμίων πραγμάτων μετὰ ταπεινοφροσύνης ἀγάμεθα, καὶ γάμου συνοίκησιν σεμνὴν τιμῶμεν, καὶ πλοῦτον μετὰ δικαιοσύνης καὶ εὐποιίας, οὐκ ἐξουθενούμεν. Καὶ λιτότητα καὶ εὐτέλειαν ἀμφιασμάτων, δι' ἐπιμέλειαν μόνον τοῦ σώματος, ἀπεριέργον, ἐπαινοῦμεν, τὰς δὲ ἐκλύτους καὶ τετρομένους ἐν τῇ ἐσθῆτι περιόδους ἀποστρεφόμεθα. Καὶ τοὺς οἴκους τοῦ Θεοῦ τιμῶμεν, καὶ τὰς συνόδους, τὰς ἐπ' αὐτοῖς, ὡς ἁγίας καὶ ἐπωφελεῖς ἀσπαζόμεθα. Οὐ συγχλείοντες τὴν εὐσέβειαν ἐν τοῖς οἴκοις, ἀλλὰ πάντα τόπον τὸν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Θεοῦ οἰκοδομηθέντα τιμῶντες. Καὶ τὴν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ συνέλευσιν, ὡς ὠφέλειαν τοῦ κοινοῦ, προσιέμεθα. Καὶ τὰς καθ' ὑπερβολὴν εὐποιίας τῶν ἀδελφῶν τὰς κατὰ τὰς παραδόσεις διὰ τῆς ἐκκλησίας εἰς τοὺς πτωχοὺς γινομένας, μακαρίζομεν. Καὶ πάντα, συνελόντως εἰπεῖν, τὰ παραδοθέντα ὑπὸ τῶν Θεῶν γραφῶν, καὶ Ἀποστολικῶν παραδόσεων, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ γίνεσθαι εὐχόμεθα.

Ἀπος. νά.
γγ'. τῆς ς'.
κς'. π'. τῆς
ζ'. ις'. τῆς ἐν
Γάγγ. ἐ. κ'.

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ οἱ πατέρες τῆς συνόδου ταύτης ἐμπόδισάν τινα, τὰ ὁποῖα φαίνονται ὅτι εἶναι ἔργα ἐνάρετα, λόγου χάριν, τὸ νὰ παρθενεύῃ τινὰς, ἀποστρεφόμενος τὸν γάμον, τὸ νὰ μὴ νηστεύῃ εἰς ἡμέρας καταλυσίμους, καὶ ἄλλα ὅμοια, διὰ τοῦτο τῶρα εἰς τὸν παρόντα τελευταῖον αὐτῶν κανόνα ἀπολογοῦνται λέγοντες· ὅτι ταῦτα ὠρίσαμεν, ὅχι διὰ νὰ ἀντικόψωμεν ἐκείνους τοὺς χριστιανούς ὁποῦ ἀγαποῦν νὰ ἀσχοῦνται μὲν ἐν Θεῷ, κατὰ τοὺς κανόνας καὶ τὰς θείας γραφὰς, ἀλλὰ διὰ νὰ διορθώσωμεν ἐκείνους ὁποῦ μὲ ὑπερηφάνειαν μεταχειρίζονται τὴν ἀσκησιν, καὶ ὑπεραίρονται ἐναντιὸν εἰς τοὺς ἄλλους, καὶ ἐπινοοῦν εἰς τοὺς κανόνας τῆς ἐκκλησίας νεωτερίσματα. Διότι ἡμεῖς καὶ παρθενίαν ἐπαινοῦμεν τὴν μετὰ ταπεινώσεως γινομένην, καὶ ἐγκράτειαν, τὴν μὲ ταπεινώσειν πραττομένην, καὶ τὸν σεμνὸν γάμον τιμῶμεν, καὶ τὸν πλοῦτον ὁποῦ εἶναι συντροφιασμένος μὲ δικαιοσύνην καὶ

ἐλεημοσύνην δὲν καταφρονοῦμεν (1). Τὰ πενιχρὰ μὲν ρούχα ὅπου γίνονται διὰ μόνην τὴν ἀκαλλώπιστον ἐπιμέλειαν καὶ χρεῖαν τοῦ σώματος ἐγκωμιάζομεν· τὰ δὲ μαλακὰ, καὶ πρὸς καλλωπισμὸν ἀποβλέποντα ἀποστρεφόμεθα καὶ μισοῦμεν. Τὰς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰς ἐν αὐταῖς τῶν πιστῶν γενομένας συνάξεις, ὡς ἀγίας καὶ ψυχοφελεῖς ἐπαινοῦμεν. Ὅχι πῶς περιγράφομεν ὅλην τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ προσκύνησιν εἰς αὐτάς, ἀλλὰ διατὶ τιμῶμεν τοὺς κτισθέντας ναοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, πρὸς πάντα τόπον. Καὶ τὰς ὑπερβολικὰς εὐεργεσίας καὶ ἐλεημοσύνας ὅπου διὰ μέσου τῆς ἐκκλησίας γίνονται εἰς τοὺς πτωχοὺς ἀδελφοὺς, κατὰ τὰς παραδόσεις τῶν πατέρων, μακαρίζομεν. Μὲ ἓνα λόγον, εὐχόμεθα καὶ παρακαλοῦμεν τὸν Θεὸν, νὰ ἐνεργεῖται εἰς τὴν ἐκκλησίαν του καὶ τοὺς χριστιανούς του, ὅλα, ὅσα διέταξαν αἱ θεῖαι γραφαὶ καὶ αἱ παραδόσεις τῶν Ἀποστόλων. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ν᾿. ἀποστολικὸν καὶ τὸν κζ'. καὶ π'. τῆς ζ'. καὶ τὴν εἰς τὸν ν᾿. ἀποστολικὸν ὑποσημείωσιν.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑ. ΤΟΠΙΚΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Η ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας, συγκροτηθεῖσα τοπικὴ σύνοδος (2), γέγονεν ἐπὶ Κωνσταντίου (υἱοῦ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου) παρόντος ἐν Ἀντιοχείᾳ (3), ἐν ἔτει 341 (4). Συνήχθησαν δὲ εἰς αὐτὴν, κατὰ μὲν τὸν Σωκράτην (βιβλ. β'. κεφ. η'. τῆς ἐκκλησ. ἱστορίας) πατέρες ἐννεμήκοντα· κατὰ δὲ τὸν Σωζόμενον (βιβλ. γ'. κεφ. ε.) ἐννεμήκοντα ἑπτὰ· κατὰ δὲ τὸν Θεοφάνη, ἑκατὸν εἰκοσιν, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἀρχηγὸς μὲν ἦν Εὐσέβιος ὁ Βηρυτοῦ πρότερον ὢν, ὕστερον δὲ Νικομηθεΐας, καὶ ἀπὸ Νικομηθεΐας γενόμενος ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως. Ἀντιοχείας δὲ ἐπίσκοπος ἦν τότε Πλάκωτος. Ὁ δὲ Ρώμης Ἰούλιος εἰς τὴν σύνοδον ταύτην δὲν ἦτο παρὼν, οὔτε αὐτοπροσώπως, οὔτε διὰ τοποτηρητῶν, ἀλλ' οὔτε ὁ Ἱεροσολύμων Μάξιμος. Ἡ σύνοδος οὖν αὕτη τοὺς παρόντας κε' κανόνας ἐξέδωκεν, ἀναγκαίους ὄντας εἰς τὴν τῆς ἐκκλησίας εὐταξίαν καὶ κατάστασιν, ὅτινες, κοντὰ ὅπου οἱ περισσώτεροι, ὄχι μόνον κατὰ τὸ νόημα συμφωνοῦν μὲ τοὺς ἀποστολικούς κανόνας (ὅρα εἰς τὰ προλεγόμενα τῶν ἀποστολικῶν κανόνων,) ἀλλὰ καὶ τὰς ἰδίας λέξεις ἐκείνων μεταχειρίζονται. Ἐπικυροῦνται πρὸς τοῦτους ἀορίστως μὲν ἀπὸ τὸν α'. τῆς δ'. (ἀγκαλὰ αὕτη, ἐν τῇ δ'. πράξει αὐτῆς αὐτολεξεῖ ἀναφέρει καὶ τὸν δ'. καὶ ε. ταύτης κανόνα, ὡς θέλομεν εἰπεῖν) καὶ ἀπὸ τὸν α'. τῆς ζ'. ὠρισμένως δὲ, ἀπὸ τὸν β'. τῆς ζ'. καὶ δ' α' τῆς ἐπικυρώσεως ταύτης, οἰκουμενικῆν τρόπον τινὰ ἀναλαμβάνουσι δύναμιν (5).

(1) Ἐλεγε γὰρ καὶ τοῦτο ὁ δυσσεβὴς Εὐστάθιος, ὅτι οἱ πλούσιοι ἂν δὲν ἀφήσουν ὅλα τὰ ὑπάρχοντά των, καὶ νὰ ἀναχωρήσουν εἰς τὴν ἄσκησιν, ἐλπὶδα σωτηρίας δὲν ἔχουσιν.

(2) Πολλοὶ καὶ διάφοροι Σύνοδοι. ἄλλαι μὲν αἰρετικαὶ, ἄλλαι δὲ καὶ ὀρθόδοξοι συνήχθησαν ἐν Ἀντιοχείᾳ τόσον πρὸ τῆς παρουσίας Συνόδου, ὅσον καὶ μετὰ ταῦτα. Καὶ ὅρα ταύτας ἐν τῷ α'. τόμῳ τῶν Συνοδικῶν (σελ. 263.)

(3) Ἡ αἰτία ὅπου συνήχθη ἡ παρούσα Σύνοδος ἦτον αὕτη. Ὁ Μέγας Κωνσταντίνος ἔκτισεν Ἐκκλησίαν μεγάλην εἰς τὴν Ἀντιόχειαν ὀκτάγωνον, καταλιπὼν αὐτὴν ἀτελεῖ, ἔτελειωσε δὲ αὐτὴν ὁ Κωνσταντίνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὅστις παρὼν ἐν Ἀντιοχείᾳ χάριν τοῦ Περσικοῦ πολέμου, ἠθέλησε νὰ ἐγκαταστήσῃ τὴν αὐτὴν Ἐκκλησίαν μετὰ πέντε χρόνους ὕστερα ἀπὸ τὴν κοίμησιν τοῦ πατρὸς του. Ὄθεν ὁ Κωνσταντινουπόλεως Εὐσέβιος, λαβὼν ἀφορμὴν, ἔπεισε τὸν Βασιλέα καὶ ἤθροισε τὴν παρούσαν Σύνοδον, κατὰ μὲν τὸ φαινόμενον, διὰ νὰ γένουν τάχα λαμπρότερα

τὰ ἐγκαίνια, κατὰ δὲ τὸ κρυπτόμενον, διὰ ἀνατροπὴν τοῦ ὁμοουσίου, ὡς λέγει ὁ Σωκράτης (βιβλ. β'. κεφ. η'). ἀλλ' ὅμως εἰς τὸν ὅρον αὐτῆς ἡ Σύνοδος αὕτη Θεὸν ἀληθινὸν ἀνακηρύττει τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἄτρεπτον, καὶ ἀναλλοίωτον, καὶ οὐσίας καὶ βουλῆς καὶ δόξης ἀπαράλλακτον εἰκόνα. Δι' δ καὶ ἡ β'. Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἐν τῷ ε'. Κανόνι αὐτῆς τὸν ὅρον τῆς παρουσίας Συνόδου ἀπεδείχθη, ἐπειδὴ δὲν ἐναντιώθη εἰς τὴν ἐν Νικαίᾳ πίστιν, εἰ καὶ μὴ φανερῶς εἶπεν ὁμοούσιον τὸν Υἱόν.

(4) Ἄλλη δὲ φαίνεται νὰ ἦναι ἀπὸ ἐτούτην ἡ γενομένη Σύνοδος ἐπὶ τοῦ ἰδίου τούτου Κωνσταντίου ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἡ αἰρετικὴ, ἐν ἔτει 370, τὴν ὅποιαν ἀναφέρει ὁ Μιλίας ἐν τῷ β'. τόμῳ τῶν Συνοδικῶν. Ἄλλης γὰρ Συνόδου ἐν Ἀντιοχείᾳ γενομένης, Κανόνες οὐχ εὕρισκονται, εἰμὴ ταύτης.

(5) Περὶ τῶν Κανόνων τῆς Συνόδου ταύτης ὅρα τὸν Σωκράτην βιβλ. ζ'. κεφ. ιη'. καὶ τὸν Σωζόμενον βιβλ. ι'. κεφ. κς'. καὶ Δοσίθεον σελ. 133. τῆς Δωδεκαβιβίου.

ΟΙ ΚΕ' ΚΑΝΟΝΕΣ

ΤΗΣ ΕΝ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΕΡΜΗΝΕΥΟΜΕΝΟΙ

ΚΑΝΩΝ Α'.

Πάντας τοὺς τολμῶντας παραλύειν τὸν ὄρον τῆς ἀγίας καὶ μεγάλης συνόδου, τῆς ἐν Νικαίᾳ συγκροτηθείσης ἐπὶ πικρουσίᾳ τῆς εὐσεβείας τοῦ Θεοφιλεστάτου βασιλέως Κωνσταντίνου, περὶ τῆς ἀγίας ἑορτῆς τοῦ σωτηριώδους πάσχα, ἀκοινωνήτους καὶ ἀποβλήτους εἶναι τῆς ἐκκλησίας, εἰ ἐπιμένουσιν φιλονεικότερον ἐνιστάμενοι πρὸς τὰ καλῶς δεδογμένα, καὶ ταῦτα εἰρήσθω περὶ τῶν λαϊκῶν. Εἰ δέ τις τῶν προεστώτων τῆς ἐκκλησίας, ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, μετὰ τὸν ὄρον τοῦτον τολμήσειεν ἐπὶ διαστροφῇ τῶν λαῶν, καὶ ταραχῇ τῶν ἐκκλησιῶν, ἰδιάζειν, καὶ μετὰ τῶν Ἰουδαίων ἐπιτελεῖν τὸ πάσχα, τοῦτον ἢ ἀγία σύνοδος ἐντεῦθεν ἤδη ἀλλότριον ἐκρίνε τῆς ἐκκλησίας, ὡς οὐ μόνον ἑαυτῷ ἁμαρτίας, ἀλλὰ καὶ πολλοῖς διαφθορᾶς καὶ διαστροφῆς γινόμενον αἴτιον. Καὶ οὐ μόνον τοὺς τοιοῦτους καθαιρεῖ τῆς λειτουργίας, ἀλλὰ καὶ τοὺς τολμῶντας τούτοις κοινωνεῖν μετὰ τὴν καθάρσιν. Τοὺς δὲ καθαιρεθέντας ἀποστερεῖσθαι καὶ τῆς ἐξωθεν τιμῆς, ἧς ὁ ἅγιος κανὼν καὶ τὸ τοῦ Θεοῦ ἱερατεῖον μετείληφεν.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν Κανὼν, ἀφορίζει μὲν τοὺς λαϊκοὺς ἐκείνους ὅπου παραβαίνουσι τὸν διορισμὸν (1) καὶ τὸ Κανόνιον ὅπου ἡ πρώτη Σύνοδος ἐξέδωκε, παρόντος καὶ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, διὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα (ὅτι δηλ. νὰ ἑορτάζεται αὕτη ὕστερα ἀπὸ τὴν ἰσημερίαν, καὶ ὄχι μαζῆ με τοὺς Ἰουδαίους), καὶ ὄχι μόνον παραβαίνουσι αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ φιλονεικοῦντες στέκονται ἐναντίοι. Τοὺς δὲ Ἐπισκόπους, Πρεσβυτέρους καὶ Διακόνους ὅπου ἤθελαν παραβοῦν αὐτὸν ταράττοντες τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ἤθελαν τολμήσουσι νὰ ἑορτάσουσι τὸ Πάσχα μαζῆ με τοὺς Ἰουδαίους, καθαιρεῖ τόσον ἀπὸ κάθε ἱερατικῆς καὶ ἰστωρικῆς τοῦ βήματος ἱεροπραξίαν, ὅσον καὶ ἀπὸ κάθε ἄλλης ἐξωτερικῆς τιμῆς, ἀνήκουσαν εἰς τοὺς Ἱερωμένους (ἦτοι τὸ νὰ ἔχουσι τὸ ὄνομα τῶν Ἱερωμένων, τὸ νὰ συγκάθηνται με τοὺς Ἱερεῖς, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, τὰς ἐξωθεν τοῦ βήματος ἐνεργείας (2) κατὰ τὸν Βαλααμῶνα, (περὶ οὗ δὲ τὸν ἀ. καὶ β'. τῆς ἐν Ἀγκύρ. καὶ θ'. Νεοκαισαρ.), ἐπειδὴ οἱ τοιοῦτοι καὶ τὸν ἑαυτὸν τοὺς ἔβλαψαν με τὴν παράβασιν αὐτὴν, καὶ τοὺς ἄλλους ἔκαμν νὰ παραβοῦν. Ὅχι μόνον δὲ καθαιρεῖ τοὺς παραβάτας τούτους Ἱερωμένους, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ τοὺς συγκοινωνήσαντας με αὐτοὺς Ἱερωμένους παρομοίως συγκαθαίρει. Ὅρα καὶ τὸν ζ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Β'.

Πάντας τοὺς εἰσιόντας εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ τῶν ἱερῶν Γραφῶν ἀκούοντας, μὴ κοινωνούντας δὲ εὐχῆς ἅμα τῷ λαῷ, ἢ ἀποστρεφόμενους τὴν μετάληψιν τῆς Εὐχαριστίας, κατὰ τινὰ ἀταξίαν, τούτους ἀποβλήτους γίνεσθαι τῆς Ἐκκλησίας, ἕως ἂν ἐξομολογησάμενοι καὶ δεῖξαντες καρποὺς μετανοίας καὶ παρακαλέσαντες, τυχεῖν δυνηθῶσι συγγνώμης. Μὴ ἐξεῖναι δὲ κοινωνεῖν τοῖς ἀκοινωνήτοις, μηδὲ ἐν ἑτέρᾳ ἐκκλησίᾳ ὑποδέχεσθαι τοὺς ἐν ἑτέρᾳ ἐκκλησίᾳ μὴ συναγομένους. Εἰ δὲ φανεῖται τις τῶν Ἐπισκόπων, ἢ Πρεσβυτέρων, ἢ Διακόνων, ἢ τις τοῦ Κανόνος τοῖς ἀκοινωνήτοις κοινωνῶν, καὶ τοῦτον ἀκοινωνήτον εἶναι, ὡς ἂν συγγέοντα τὸν Κανόνα τῆς ἐκκλησίας.

(1) Ὅτι δὲ ὁ περὶ τοῦ Πάσχα διορισμὸς παρὰ τῆς ἀ. Συνόδου ἐγένετο, μαρτυρεῖ καὶ αὐτὴ ἡ πρὸς τοὺς Ἀλεξανδρεῖς ἐπιστολὴ τῆς ἐν Νικαίᾳ ταύτης Συνόδου, κειμένη ἐν κεφ. θ'. ἀ. βιβλ. τῆς Ἱστορίας τοῦ Σωκράτους, λέγουσα «Εὐαγγελίζομεθα δὲ ὑμῖν περὶ τῆς συμφωνίας τοῦ ἀγιωτάτου Πάσχα, ὅτι ὑμετέρας εὐχαίς κατωρθώθη καὶ τοῦτο τὸ μέρος κ.τ.λ. καὶ ὁ Ἐπιφάνιος αἰρέσ. 69. καὶ ὁ Εὐσέβιος ἐν τῇ ζωῇ Κωνσταντίνου, βιβλ. γ'. κεφ. 48. καὶ Ἐκκλησιαστ. Ἱστορ. βιβλ. ἀ. κεφ. θ'. (ἢ παρ' ἄλλοις ἡ.), Σωζόμενος βιβλ. λ'. κεφ. κἀ. Σωκρ. βιβλ. ς'. κεφ. ις'. καὶ ιη'. Ὁ Ἐπιφάνιος αἰρῆσει δ. λέγει, ὅτι οἱ αἰρετικοὶ Ἀδιανοὶ μετὰ Ἰουδαίω ἐπιτελοῦσι τὸ Πάσχα, ὅτι δῆθεν οὕτως ἦν

ἡ Ἐκκλησία φερομένη, παλαιόθεν δηλαδὴ.»

(2) Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ ἀληθέστερον, ὅτι ἡ ἐξωτερικὴ αὕτη ἐστίν, ἢ ἀνήκουσα τιμὴ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν σχῆμα τῶν Ἱερωμένων, ὅπερ αὐτὸ καὶ καθαιρεθέντες ἐφόρουσι. Μόνον γὰρ οἱ ἀμετανόητοι, καὶ τῆς ἁμαρτίας μὴ ἀφιστάμενοι Ἱερωμένοι, οὗτοι καθαιρεθέντες ἀπίθαλον καὶ τὸ σχῆμα αὐτὸ τῶν Ἱερωμένων, καὶ ἐλάμβανον σχῆμα λαϊκόν, καὶ οὐχὶ πάντες, κατὰ τὸν κἀ. τῆς ς'. ἴσως δὲ καὶ ἐξωτερικὴν τιμὴν νοεῖ ὁ Κανὼν τὴν ἐν ταῖς ἐξω Συνελεύσεσι δεδομένην τιμὴν εἰς τοὺς Ἱερεῖς. Καὶ δὲ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ κς'. τῆς ς'.

Ἑ ρ μ η ν ε ί α.

Συμφώνως μὲ τὸν θ'. Ἀποστολικὸν καὶ ὁ πρῶν Κανὼν διορίζεται. Λέγει γὰρ, ὅτι πρέπει νὰ ἀφορίζωνται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, οἱ Χριστιανοὶ ἐκεῖνοι, ὅπου πηγαίνουν μὲν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐν τῇ θείᾳ λειτουργίᾳ, καὶ ἀκούουσι τὰς Γραφὰς, δὲν συμπροσεύχονται δὲ μὲ τοὺς πιστοὺς, ἢ ἀποστρέφονται τὴν θείαν Μετάληψιν, ἧτοι δὲν μεταλαμβάνουσι, ὅχι διὰ κάμμίαν εὐλογον αἰτίαν, ἀλλὰ διὰ ἀταξίαν τινά. Ὅχι ὡς μισοῦντες, καὶ συγχαινώμενοι τὴν θείαν Κοινωνίαν, ἀπαγε! (διότι ἂν οὕτως αὐτὴν ἀπεστρέφοντο, ὅχι μόνον εἰς ἀφορισμὸν, ἀλλὰ καὶ εἰς ἀνάθεμα τέλειον, οἱ τοιοῦτοι ἤθελαν καταδικασθῶν), ἀλλὰ διὰ ταπεινώτην καὶ εὐλάβειν τάχα ἀποφεύγοντες αὐτήν. Τοῦτο γὰρ ἀποστροφήν οἱ Πατέρες ὠνόμαζαν, κατὰ τὸν ὑπερφύη Ζωναράν. Ἀφορίζονται δὲ οὕτοι ἕως οὗ νὰ μετανοήσουν, καὶ παρακαλέσαντες νὰ συγχωρηθοῦν (1). Ἐπειδὴ δὲ ἀφορισμὸν ἀνέφερεν ὁ Κανὼν, διορίζει καὶ τοῦτο, ὅτι δὲν εἶναι ἄδεια εἰς τινά, μήτε νὰ συμπροσεύχεται εἰς ὁσπήτιον μὲ τοὺς ἀφορισθέντας ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, Κληρικούς ἢ λαϊκοὺς, μήτε εἰς τὴν ἐκκλησίαν αὐτοὺς νὰ ὑποδέχεται. Ὅποιος δὲ Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος ἤθελε συκοινωνῆσαι μὲ τοὺς τοιούτους ἀκοινωνήτους, ἢ ἐν οἴκῳ, ἢ ἐν Ἐκκλησίᾳ, νὰ γίνεταί καὶ αὐτὸς ἀκοινωνήτος ἀπὸ τοὺς ἄλλους, διατὶ μὲ τοῦτο ὅπου κάμνει συγγέει καὶ παραδίδει τοὺς περὶ τούτου διοριζομένους Κανόνας τῆς ἐκκλησίας, δηλ. τὸν ι'. καὶ ια'. Ἀποστολικόν. Τοὺς ὁποῖους καὶ ἀνάγνωθι ὁμοῦ καὶ τὸν θ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Γ'.

Εἴ τις Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, ἢ ὅλως τῶν τοῦ ἱερατείου τις, καταλιπὼν τὴν ἑαυτοῦ παροικίαν εἰς ἑτέραν ἀπέλθοι, ἔπειτα παντελῶς μεταστὰς, διατρίβειν ἐν ἄλλῃ παροικίᾳ πειρᾶται ἐπὶ πολλῷ χρόνῳ, μηκέτι λειτουργεῖν, εἰ μάλιστα καλοῦντι τῷ Ἐπισκόπῳ τῷ ἰδίῳ, καὶ ἐπανελθεῖν εἰς τὴν παροικίαν τὴν ἑαυτοῦ παραινοῦντι, μὴ ὑπακούοι. Εἰ δὲ καὶ ἐπιμένοι τῇ ἀταξίᾳ, παντελῶς αὐτὸν καθαιρεῖσθαι τῆς λειτουργίας, ὡς μηκέτι χώραν ἔχειν ἀποκαταστάσεως. Εἰ δὲ καθαιρεθέντα διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, δέχοιτο ἕτερος Ἐπίσκοπος, κάκεινον ἐπιτιμίας τυγχάνειν ὑπὸ κοινῆς Συνόδου, ὡς παραλύοντα τοὺς ἐκκλησιαστικούς θεσμούς.

Ἑ ρ μ η ν ε ί α.

Ὁ πρῶν Κανὼν διορίζει, ὅτι ὁποῖος Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, ἢ ἄλλος τις Ἱερωμένος καὶ Κληρικὸς ἀφήσῃ μὲν τὴν ἐκκλησίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐχειροτονήθη, ὑπάγῃ δὲ εἰς ἄλλης ἐπαρχίας ἐκκλησίαν, καὶ εἰς πολλοὺς χρόνους διατρίβῃ ἐκεῖ, ὁ τοιοῦτος νὰ ἀργίζεται καὶ πλέον νὰ μὴ λειτουργῇ, ἐὰν μάλιστα τὸν ἐκάλεσεν ὁ ἐδικὸς τοῦ Ἀρχιερεὺς νὰ ἐπιστρέψῃ, καὶ αὐτὸς δὲν ὑπήκουσεν. Εἰ δὲ καὶ ἐπιμένοι εἰς τὴν ἀταξίαν αὐτὴν ἀνεπίστροφος, νὰ καθαιρηταί καὶ παντελῶς ἀπὸ τὴν λειτουργίαν, ἧτοι ἀπὸ κάθε ἱεροπραξίαν, ὥστε ὅπου εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μὴ ἔχη πλέον τόπον, καὶ ἐλπίδα νὰ ἀθωωθῇ. Ἐκν δὲ, ἀφ' οὗ διὰ τοῦτο καθαιρεθῇ, ἤθελε δεχθῇ αὐτὸν ἄλλης ἐπαρχίας Ἀρχιερεὺς, νὰ λαμβάνῃ καὶ αὐτὸς τὸ πρέπον ἐπιτιμίον ἀπὸ τὴν κοινὴν τῆς ἐπαρχίας Σύνοδον, ὡς παραβάτης τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Κανόνων, τοῦ ιε. καὶ ις'. δηλ. τῶν Ἀποστολικῶν, τοὺς ὁποῖους ἀνάγνωθι.

ΚΑΝΩΝ Δ'.

Εἴ τις ἐπίσκοπος, ὑπὸ συνόδου καθαιρεθείς, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος (2) ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, τολμήσειέ τι πρᾶξαι τῆς λειτουργίας, εἴτε ὁ ἐπίσκοπος κατὰ τὴν προάγουσαν συνήθειαν, εἴτε ὁ πρεσβύ-

(1) Ἐπειδὴ δὲ ὅλοι δὲν εἶναι ἐτοιμασμένοι διὰ νὰ μεταλάβουν, διὰ τοῦτο, ὡς φαίνεται, ἐπενοήθη τὸ ἀντιδῶρον, ἵνα καὶ οἱ μὴ μεταλαμβάνοντες τῶν Μυστηρίων λάβωσιν αὐτὸ παρὰ τοῦ Ἱερέως πρὸς ἁγιασμόν· ἡγιασμένοι γὰρ ἄρτος ἐστὶ τὸ ἀντιδῶρον, καὶ διατὶ ἐπροσφέρθη πρὸς τὸν Θεόν, καὶ μάλιστα διατὶ τόπον ἐπέχει τῆς κοιλίας τῆς Θεοτόκου, κατὰ τὸν ἅγιον Γερμανόν. Ὡσπερ γὰρ ἐξ ἐκείνης ἐξῆλθε μετὰ σώματος ὁ Ἄμνός τοῦ Θεοῦ, οὕτως ἐκ τῆς προσφορᾶς τῆς ἀντιδῶρον γινομένης ἐκβάλλεται ὁ μέλλων μυστικῶς ἱεουργηθῆναι Ἄμνός. Κλάσματα τῆς ὑψωθείσης προσφορᾶς τὸ ἀντιδῶρον ὀνομάζει ὁ ἐ. τοῦ Νικολάου. Ὅρα καὶ τὸν ἡ. Θεοφίλου. Περὶ τοῦ ἀντιδῶρου ταῦτά φησι Νικόλαος ὁ Καβάσιλας· εἶτα καὶ τὸν προσενεχθέντα ἄρτον, ἐξ οὗ τὸν ἱερὸν ἀπέτεμεν ἄρτον, εἰς πολλὰ διελὼν, διαδίδωσι τοῖς πιστοῖς, ἅγιον γινόμενον, αὐτῷ τῷ ἀνατεθῆναι Θεῷ καὶ προσενεχθῆναι. Οἱ δὲ σὺν εὐλαβείᾳ πάσῃ δέχονται καὶ καταφιλοῦσι τὴν δεξιάν, ὡς ἐν προσφάτως ἀφαιμένην τοῦ παναγίου σώμα-

τος τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, καὶ τὸν ἐκείθεν ἁγιασμόν, καὶ δεξαμένην, καὶ μεταδοῦναι τοῖς ψαύουσι δυναμένην» (ἔρμην. τῆς θείας λειτουργ. κεφ. μς'). Ὅθεν οἱ Χριστιανοὶ πρέπει ἕως τέλους τῆς θείας λειτουργίας νὰ μένουν, διὰ νὰ λάβωσιν τὸν ἐκ τοῦ ἀντιδῶρου ἁγιασμόν. Λέγει γὰρ ὁ ἅγιος Γερμανός· «Ἡ δὲ πνευματικὴ εὐλογία, καὶ ἡ ἄλλη τῶν ἀγαθῶν χορηγία τῷ τῶν Χριστιανῶν γένει ἐκ τῆς διανομῆς τοῦ ἄρτου τοῦ σώματος τῆς Θεοτόκου (ἧτοι τοῦ ἀντιδῶρου) γίνεται καὶ πιστεύεται.» Ἡ αὐτὴ εὐλογία σχεδὸν καὶ ἡ τῶν ἀγαθῶν χορηγία προξενεῖται καὶ εἰς ἐκείνους ἀκόμη ὅπου εὐγάνουν ὑψωμα τῆς Παναγίας εἰς τὰς τραπέζας ὅπου γίνονται ἐν ταῖς ἑορταῖς Μαρτύρων, καὶ πάντων τῶν Ἁγίων, τὴν ὁποίαν ταύτην συνήθειαν πατροπαράδοτως ἔλαβεν ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τοὺς καιροὺς τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, κατὰ τὸν Θεσσαλονίκης Συμῶν.

(2) Ἐν ἄλλοις, ἢ ἄλλως τοῦ Κανόνος πρόκειται.

τερος, εἴτε ὁ διάκονος, μηκέτι ἐξὸν εἶναι αὐτῷ μηδ' ἐν ἐτέρᾳ συνόδῳ, ἐλπίδα ἀποκαταστάσεως, μήτε ἀπολογίας χώραν ἔχειν, ἀλλὰ καὶ τοὺς κοινωνοῦντας αὐτῷ πάντας ἀποβάλλεσθαι τῆς ἐκκλησίας, καὶ μάλιστα, εἰ μαθόντες τὴν ἀπόφασιν τὴν κατὰ τῶν προειρημένων ἐξενεχθεῖσαν, τολμήσειεν αὐτοῖς κοινωνεῖν.

Ἐ ρ μ η ν ε ἰ α.

Διορίζει ὁ παρῶν κανὼν, ὅτι ὅποιος μὲν ἀρχιερεὺς καθαιρεθῆ ἀπὸ σύνοδον, ὅποιος δὲ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος καθαιρεθῆ ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπόν του, καὶ ἀφ' οὗ καθαιρεθῆ, ἤθελε τολμήσῃ νὰ ἐνεργήσῃ κάμμίαν ἱεροπραξίαν, καθὼς τὸ πρότερον, ὁ μὲν ἀρχιερεὺς τὴν ἀρχιερατικὴν, ὁ δὲ πρεσβύτερος τὴν τῷ πρεσβυτέρου, ὁ δὲ διάκονος τὴν τοῦ διακόνου, πρὸ τοῦ θεωρηθῆ ἡ κρίσις αὐτῶν εἰς ἄλλο ἀνώτερον ἐκκλησιαστικὸν κριτήριον, οὗτοι, λέγω, νὰ μὴ ἔχουν πλέον ἐλπίδα ἀθώωσέως εἰς ἄλλην σύνοδον, μήτε τόπον νὰ λαμβάνουν εἰς τὸ νὰ ἀπολογηθοῦν, ἐπειδὴ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι κατ' ἐπάνω των ἔκαμαν νὰ γένη κάθε συνόδου ἀπόφασις, μὲ τὸ νὰ μὴ ἐστάθησαν εἰς τὴν τῆς συνόδου καθαιρέσιν, κατὰ τὸν λζ'. Καρθαγ. Ἀλλὰ καὶ ὅσοι ἐσυγκοινωνήσαν μὲ τοὺς καθαιρεθέντας αὐτοὺς, ἐν γνώσει ὄντες τῆς καθαιρέσεώς των, ὅλοι νὰ ἐκβάλλωνται ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν (1). Ὅρα καὶ τὸν κή. Ἀποστολ.

ΚΑΝΟΝ Ε'.

Εἴ τις πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, καταφρονήσας τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, ἀφώρισεν ἑαυτὸν τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἰδίᾳ συνήγαγε, καὶ ἠυσιαστήριον ἔστησε, καὶ, τοῦ ἐπισκόπου προσκαλεσαμένου, ἀπειθήνῃ, καὶ μὴ βούλοιο αὐτῷ πειθεσθαι μηδὲ ὑπακούειν, καὶ πρῶτον, καὶ δεύτερον (2) καλοῦντι, τοῦτον καθαιρεῖσθαι παντελῶς, καὶ μηκέτι θεραπείας τυγγάνειν, μηδὲ δύνασθαι λαμβάνειν τὴν ἑαυτοῦ τιμὴν. Εἰ δὲ παραμένει ἄτακτος καὶ ἀναστατῶν τὴν ἐκκλησίαν, διὰ τῆς ἐξῶθεν ἐξουσίας ὡς στασιώδη αὐτὸν ἐπιστρέφεισθαι.

Ἀποστ. λδ.
τῆς δ'. ιη'.
τῆς ς'. λδ.
λδ'. τῆς α.
καὶ β'. ιγ'.
ιδ'. ἰε. τῆς ἐν
Καρθ. ι'. ια.

Ἐ ρ μ η ν ε ἰ α.

Ἀπὸ τὸν λά. ἀποστολικὸν εἶναι ἐρανισμένος ὁ παρῶν κανὼν· διορίζει γὰρ καὶ οὗτος, ὅτι ἀνίσως πρεσβύτερος, ἢ διάκονος καταφρονήσῃ τοῦ ἀρχιερέως του, καὶ χωρισθεὶς ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, ἤθελε λειτουργῆ ξεχωριστά, καὶ δὲν θελήσῃ νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὸν ἀρχιερέα, ὅστις τὸν ἐπροσκάλεσε δύο καὶ τρεῖς φοραῖς (περὶ οὗ ὄρα τὸν οδ'. ἀποστολικόν), διὰ νὰ ὑπάγῃ πρὸς αὐτὸν νὰ εἰπῆ τὰ δικαιολογήματα ὅπου ἔχει, καὶ νὰ διαλλαγῆ οὗ-

(1) Τοῦτον τὸν ἴδιον Κανόνα ἀναφέρει ἡ δ'. Σύνοδος ἐν τῇ δ'. πράξει αὐτῆς ὑπὸ Αἰτίου Ἀρχιδιακόνου καὶ Πριμμικηρίου τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας ἀναγνωσθέντα. Διὰ ποίαν δὲ αἰτίαν ὁ Κανὼν οὗτος εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ βιβλία τῶν πρακτικῶν τῶν Συνόδων πγ'. ἐπιγράφεται, ἀπορῶ. Ἄλλ' ἴσως εἶναι σφάλμα γραφικόν (σελ. 149. τοῦ β'. τόμου τῆς συλλογῆς τῶν Συνόδων). Σημειώσαι δὲ, ὅτι, ἐπειδὴ εἰς τὴν παροῦσαν Σύνοδον ἐξάρχος ἦτο ὁ Ἀρειανὸς Εὐσέβιος καὶ οἱ αὐτοῦ ἀκόλουθοι, διὰ τοῦτο ἀδιόριστον ἀφήκε τὸν παρόντα Κανόνα, ἵνα βοηθῆ εἰς αὐτοὺς ἐναντίον τῶν τότε διωκομένων Πατέρων ὑπ' αὐτῶν, καὶ μάλιστα κατὰ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου. Διὰ τοῦτο ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος, ἀλλὰ δὴ καὶ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος κατὰ τὸν Σωκρ. βιβλ. ς'. Κεφ. 18. κατηγόρησαν τὸν Κανόνα τοῦτον πῶς δὲν εἶναι τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ τῆς τῶν Ἀρειανῶν· διότι καὶ τὸν Ἀθανάσιον διὰ τοῦ Κανόνος τούτου ἐκάθηραν οἱ Εὐσεβιανοὶ, καὶ τὸν Χρυσόστομον ἐξήτησαν νὰ καθήρουν οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει κατ' αὐτοῦ συναχθέντες Ἐπίσκοποι, ἐπειδὴ τάχα ἀφ' οὗ καθηρέθη, ἐπήδησεν εἰς τὸν θρόνον, χωρὶς νὰ ψηφίσῃ ἄλλη Σύνοδος τὰ περὶ αὐτοῦ. Καὶ ὁ Πάπας δὲ Ἰννοκέντιος εἰς τὴν ἐπιστολὴν ὅπου στέλλει πρὸς τοὺς Κωνσταντινουπολίτας ὑπὲρ τοῦ Χρυσοστόμου κατηγορεῖ τὸν τοιοῦτον Κανόνα κατὰ τὸν Σωκρ. βιβλ. η'. Κεφ. κς'. καὶ κατὰ τὸν Δοσθεον (σελ. 133. περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμ. Πατριαρχευσ.), ἐπειδὴ, λέγω, καὶ οἱ Ἅγιοι οὗτοι τὸν Κανόνα κατηγοροῦσιν, ἡ δὲ δ'. Οἰκουμενικὴ Σύνοδος αὐτὸν ἀποδέχεται, ὡς εἶπομεν, καὶ ἡ ς'. Οἰκουμενικὴ. Διὰ τοῦτο κάμνει χρεῖα νὰ προσδιορισθῆ, ἵνα μὲν ἀκατηγόρητος, ἦτο νὰ

μὴ ἔχῃ τόπον ἀπολογίας καὶ ἐλπίδα ἀποκαταστάσεως ὁ Ἐπίσκοπος ἐκεῖνος ὅπου καθαιρεθῆ ἄ. εἰς ἐγκλήματα φανερά καὶ δίκαια κατὰ τὸν κή. Ἀποστολικόν· β'. ὅχι ἀπὸ Συνόδου μερικῶν μόνων Ἐπισκόπων τῆς ἐπαρχίας, καὶ ἄλλου μὲν δικαιοῦντος, ἄλλου δὲ καταδικάζοντος, κατὰ τὸν ιδ'. τῆς ἰδίας ἐν Ἀντιοχείᾳ (τότε γὰρ πρέπει ὁ Μητροπολίτης νὰ καλῆ καὶ ἀπὸ τοὺς πλησιοχώρους Ἐπισκόπους, διὰ νὰ θεωρητῆ ἡ κρίσις, καὶ νὰ λύεται κάθε ἀμφιβολία κατὰ τὸν αὐτὸν), ἀλλὰ ἢ ἀπὸ τὴν Σύνοδον ὄλων τῶν Ἐπισκόπων τῆς ἐπαρχίας, καὶ συμφώνως κατακρινόντων, ὅχι διαφωνούντων κατὰ τὸν ιε. τῆς αὐτῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἢ ἀπὸ τὴν Σύνοδον τοῦ Πατριάρχου τῆς διοικήσεως· γ'. καὶ νὰ ᾖναι παρῶν ὁ κρινόμενος, καὶ τόπος ἀπολογίας νὰ δοθῆ εἰς αὐτὸν, κατὰ τὸν οδ'. Ἀποστολ. ἐξω μόνον ἂν ἐπροσκάλεσθη, καὶ δὲν ἠήτησεν κατὰ τὸν αὐτὸν Ἀποστολικόν· δ'. καὶ οἱ κατήγοροι νὰ μὴ ᾖναι ἐχθροὶ του φανεροί, μήτε οἱ ἴδιοι νὰ ᾖναι κατήγοροι καὶ κριταί. καθὼς ταῦτα συνέβησαν εἰς τὴν παράνομον καθαιρέσιν τοῦ Ἀθανασίου καὶ Χρυσοστόμου, περὶ οὗ ὄρα τὴν ὑποσημ. τοῦ κή. Ἀποστολικοῦ καὶ λβ'. ἀλλὰ καὶ οἱ πρεσβύτεροι, καὶ Διάκονοι, καὶ οἱ κατώτεροι Κληρικοί πρέπει μὲν κατ' ἀρχὰς νὰ θεωροῦν τὴν κρίσιν αὐτῶν εἰς τοὺς ἰδίους των Ἀρχιερεῖς· εἰ δὲ μέμφονται τὸ κριτήριον αὐτῶν, ἵνα καλοῦσι καὶ ἄλλους γέγοντας Ἐπισκόπους νὰ τοὺς κρίνουν, εἰ καὶ τοὺς Μητροπολίτας τῶν ἐπαρχιῶν αὐτῶν, κατὰ τὸν λς'. τῆς ἐν Καρθαγ. καὶ κατὰ τὸν ιβ'. τῆς ἐν Ἀντιοχ. ταύτης.

(2) Ἐν ἄλλοις, πρόκειται καὶ τρίτον.

τος παντελῶς νὰ καθαιρήται, καὶ εἰς τὸ ἐξῆς πλέον νὰ μὴ ἡμπορῆ νὰ λάβῃ τὴν τῆς ἱερωσύνης τιμὴν. Εἰ δὲ ὁ τοιοῦτος καὶ μετὰ τὴν καθάρσειν δὲν λείποι νὰ ταράττῃ τὸν ἀρχιερέα καὶ τὴν ἐκκλησίαν, νὰ σωφρονίζεσθαι μὲ τὴν ἐξωτερικὴν ἐξουσίαν τῶν ἀρχόντων (1)· ὅρα δὲ καὶ ἀπὸ τὸν κανόνα τοῦτον, ὅτι οἱ ἐπίσκοποι εἰναι ἐμποδισμένοι νὰ παιδεύουσι μόνον τοὺς τοὺς ἀτάκτους μὲ φυλακὰς καὶ ζυλιατὰς, ἀλλὰ μὲ μόνον τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἐπιτίμια, καὶ ἐὰν ἀπειθοῦσιν ἐκεῖνοι, τότε νὰ παραδίδωνται καὶ εἰς τοὺς ἄρχοντας πρὸς σωφρονισμόν. Ὅρα τὸν λά. ἀποστολικόν.

ΚΑΝΟΝ Γ'.

Ἄποστ. λβ'.
τῆς α. ε. τῆς
ἐν τῇ ἀγία
Σοφίᾳ α. τῆς
ἐν Ἀντιοχ.
ς'. τῆς ἐν
Σαρδ. ιδ'. τῆς
ἐν Κερθ. ια.
λζ'. ρμά.

Εἰ τις ὑπὸ τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου ἀκοινωνήτος γέγονε, μὴ πρότερον αὐτὸν παρ' ἑτέρων δεχθῆναι, εἰμὴ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου παραδεχθεῖη. Ἡ συνόδου γενομένης, ἀπαντήσας ἀπολογήσεται, πείσας τε τὴν σύνοδον, δέξοιτο ἑτέραν ἀπόφασιν. Ὁ αὐτὸς δὲ ὅρος ἐπὶ λαϊκῶν καὶ Πρεσβυτέρων καὶ Διακόνων, καὶ πάντων τῶν ἐν τῷ Κανόνι.

Ἑρμηνεία.

Ὅποιος Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, ἢ Κληρικός, ἢ λαϊκὸς ἤθελεν ἀφορισθῆ ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπόν του, οὗτος νὰ μὴ δέχεται ἀπὸ ἄλλον Ἐπίσκοπον εἰς κοινωνίαν, εἰμὴ μόνον ἀπὸ τὸν ἴδιον Ἐπίσκοπον ὅπου τὸν ἀφώρισε, κατὰ τὸν παρόντα Κανόνα, ἔξω μόνον ἂν παρασταθῆ ἐπὶ Συνόδου, καὶ πείσῃ τὴν Σύνοδον νὰ κάμῃ ἄλλην ἀπόφασιν διὰ τὸν ἀφορισμὸν ὅπου ἔλαβεν. Ὅρα καὶ τὸν λβ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΟΝ Δ'.

Ἄποστ. ιβ'. || Μηδένα ἄνευ εἰρηνικῶν δέχεσθαι τῶν ξένων.

Ἑρμηνεία.

Προστάζει ὁ παρῶν Κανῶν, κἀνένας ξένος νὰ μὴ δέχεται ἀπὸ ἄλλον Ἀρχιερέα. ἂν δὲν ἔχῃ εἰρηνικά, ἦτοι ἀπολυτικά γράμματα ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα του, περὶ οὗ ὅρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ιβ'. Ἀποστολικοῦ.

ΚΑΝΟΝ Ε'.

Ἄποστ. ιβ'. τῆς α. η. || Μηδὲ Πρεσβυτέρους τοὺς ἐν ταῖς χώραις κανονικὰς ἐπιστολάς διδόναι, ἢ πρὸς μόνους γείτονας τοὺς Ἐπισκόπους ἐπιστολάς ἐκπέμπειν, τοὺς δὲ ἀνεπιλήπτους Χωρεπισκόπους διδόναι εἰρηνικάς.

Ἑρμηνεία.

Ἐμποδίζει ὁ παρῶν Κανῶν τὸ νὰ δίδουσι κανονικὰς, ἦτοι συστατικὰς ἐπιστολάς οἱ Πρεσβύτεροι ὅπου εὐρίσκονται εἰς τὰ χωρία, ἢ μικρὰς πόλεις, ὅπου δὲν συχνάζει ὁ Ἐπίσκοπος, ἦτοι οἱ Πρωτοπαπάδες τῶν χωρίων, κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα, ταῦτ' εἰπεῖν, οἱ Χωρεπίσκοποι, ἀλλὰ μόνον νὰ στέλλουν αὐτοὶ ἐπιστολάς εἰς τοὺς γειτονεύοντας Ἐπισκόπους, καὶ ὅχι εἰς τοὺς μακρυνότερους. Μόνου γὰρ τοῦ Ἀρχιερέως εἶναι τὸ νὰ στέλλῃ ἐπιστολάς πρὸς τοὺς μακρὰν ὄντας Ἀρχιερεῖς, καὶ τὸ νὰ δίδῃ συστατικὰς ἐπιστολάς, διὰ νὰ ἐξετάξῃ καλῆτερα τὰ πρόσωπα ὅπου ἔχουν νὰ λάβουν ταύτας. Οἱ δὲ Χωρεπίσκοποι αὐτοὶ, ἂν ἦναι ἀκατηγόρητοι, καὶ δὲν ἦναι δυσφημισμένοι τὸ ὄνομά των, δίδουν εἰς τοὺς ζητοῦντας καὶ εἰρηνικάς, ἦτοι ἀπολυτικάς ἐπιστολάς, περὶ ὧν ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ η. τῆς α. Ὅρα καὶ τὴν ὑπόσ. τοῦ ιβ'. Ἀποστολικοῦ.

ΚΑΝΟΝ Θ'.

Ἄποστ. λδ'. || Τοὺς καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν Ἐπισκόπους εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν τῇ Μητροπόλει προεστῶτα Ἐπίσκοπον, καὶ τὴν φροντίδα ἀναδέχεσθαι (2) πάσης τῆς ἐπαρχίας, διὰ τὸ ἐν τῇ Μητροπόλει πανταχόθεν συντρέχειν πάντας τοὺς πράγματα ἔχοντας, ὅθεν ἔδοξε καὶ τῇ τιμῇ προηγεῖσθαι αὐτὸν, μηδὲν τε πράτ-

(1) Καὶ τοῦτον τὸν Κανόνα ἀναφέρει ἡ δ'. Σύνοδος ἐν τῇ δ'. πράξει αὐτῆς (σελ. 149. τοῦ β'. τόμου τῶν Συνόδων), ὅν καὶ ἐπιγράφει πδ'. ἴσως κατὰ παράγραμμα γραφικόν. Ἐμεταχειρίσθη δὲ τοῦτον κατὰ Κερῶσου καὶ Δωροθέου τῶν Ἀρχιμανδριτῶν καὶ Βαρσουμᾶ τοῦ Σύρου Μοναχοῦ, διατὶ οὗτοι περὶ τὴν πίστιν χωλαίνοντες, ὠνόμαζον Ἐπίσκοπον τὸν Διάσκορον καὶ μετὰ τὴν

καθαίρειν του. Λέγει γὰρ ἐκεῖσε περὶ αὐτῶν ἡ Σύνοδος, ὅτι οὗτοι, ἂν δὲν πειθοῦν εἰς τὴν Σύνοδον, ἀλλὰ φύγουν, ἔχουν νὰ παιδευθῶν μὲ τὴν ἐξωθεν αὐθεντίαν κατὰ τὸν Κανόνα τοῦτον, ὅν καὶ Κανόνα τῶν ἁγίων Πατέρων οἱ Ἐπίσκοποι ἀνεκήρυξαν.

(2) Ἴσ. ὀρθότερον ἀναδεχόμενον. Digitized by Google

ζειν περιττόν τοὺς λοιποὺς Ἐπισκόπους ἄνευ αὐτοῦ, κατὰ τὸν ἀρχαῖον κρατήσαντα τῶν Πατέρων ἡμῶν Κανόνα, ἢ ταῦτα μόνα, ὅσα τῇ ἐκάστου ἐπιβάλλει παροικία καὶ ταῖς ὑπὲρ αὐτὴν χώραις. Ἐκαστον γὰρ Ἐπίσκοπον ἐξουσίαν ἔχειν τῆς ἑαυτοῦ παροικίας διοικεῖν τε κατὰ τὴν ἐκάστῳ ἐπιβάλλουσαν εὐλόγησαν, καὶ πρόνοιαν ποιεῖσθαι πάσης τῆς χώρας τῆς ὑπὸ τὴν ἑαυτοῦ πόλιν, ὡς καὶ χειροτονεῖν Πρεσβυτέρους καὶ Διακόνους, καὶ μετὰ κρίσεως ἕκαστα διαλαμβάνειν, περαιτέρω δὲ μηδὲν πράττειν ἐπιχειρεῖν, δίχα τοῦ τῆς Μητροπόλεως Ἐπισκόπου, μηδὲ αὐτὸν, ἄνευ τῆς τῶν λοιπῶν γνώμης.

Ἑρμηνεία.

Ἀπαράλλακτος σχεδὸν μὲ τὸν λδ'. Ἀποστολικὸν εἶναι καὶ ὁ παρῶν Κανὼν, κατὰ τὰ λόγια καὶ κατὰ τὸ νόημα· διδάσκει γὰρ καὶ οὗτος, ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι καθὲ ἐπαρχίας πρέπει νὰ γνωρίζουν ὡς πρῶτόν τοὺς τὸν Μητροπολίτην τῆς ἐπαρχίας, καὶ χωρὶς τὴν γνώμην αὐτοῦ κἀνεὶν πρᾶγμα νὰ μὴ κάμνουν (καθὼς οὔτε ἐκεῖνος νὰ κάμῃ τι χωρὶς τὴν γνώμην αὐτῶν), ἀλλ' ἐκεῖνα μόνον ὅπου ἀνήκουσιν εἰς τὰς Ἐπισκοπὰς τῶν, χειροτονίας δηλ. Πρεσβυτέρων καὶ Διακόνων καὶ τῶν λοιπῶν, διοικήσεις τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τὰ λοιπά. Περὶ ὧν ὅρα τὸν ρηθέντα Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Ι'.

Τοὺς ἐν ταῖς κώμαις ἢ ταῖς χώραις, ἢ τοὺς (1) καλουμένους Χωρεπισκόπους, εἰ καὶ χειροθεσίαν εἶεν Ἐπισκόπων εὐλαμπότες, ἔδοξε τῇ ἀγίᾳ Συνόδῳ εἰδέναι τὰ ἑαυτῶν μέτρα, καὶ διοικεῖν τὰς ὑποκειμένας αὐτοῖς Ἐκκλησίας, καὶ τῇ τούτων ἀρκεῖσθαι φροντίδι καὶ κηδεμονίᾳ, καθιστᾶν δὲ ἀναγνώστους, καὶ ὑποδιακόνους, καὶ ἐφορκιστάς, καὶ τῇ τούτων ἀρκεῖσθαι προαγωγῇ, μήτε δὲ Πρεσβύτερον, μήτε διάκονον χειροτονεῖν τολμᾶν, δίχα τοῦ ἐν τῇ πόλει Ἐπισκόπου, ἢ ὑπόκεινται αὐτός τε καὶ ἡ χώρα. Εἰ δὲ τολμησεί τις παραβῆναι τὰ ὀρισθέντα, καθαιρεῖσθαι αὐτὸν, καὶ ἥς μετέχει τιμῆς. Χωρεπίσκοπον δὲ γίνεσθαι ὑπὸ τοῦ τῆς πόλεως, ἢ ὑπόκειται Ἐπισκόπου.

Ἑρμηνεία.

Προσάξει ὁ παρῶν Κανὼν, ὅτι οἱ εἰς τὰ χωρία, καὶ τὰς μικρὰς πόλεις ἐπισκόμοι Χωρεπίσκοποι, ἂν καὶ χειροθεσίαν ἔλαβον Ἐπισκόπου, ὅμως πρέπει νὰ φυλάττουν τὰ ὀριά των, καὶ μόνως τὰς ὑποκειμένας εἰς αὐτοὺς ἐκκλησίας νὰ διοικοῦν, καὶ νὰ χειροτονοῦν μόνον ἀναγνώστους, ὑποδιακόνους καὶ ἐφορκιστάς, ἧτοι Κατηχητάς (2). ἀλλ' ὅχι καὶ Ἱερεῖς ἢ Διακόνους, χωρὶς τὴν ἄδειαν τοῦ Ἐπισκόπου τῆς καθ' αὐτὸ πόλεως, εἰς τὸν ὅποιον εἶναι ὑποκείμενοι καὶ αὐτοὶ, καὶ ἡ χώρα των, καὶ ἀπὸ τὸν ὅποιον γίνονται· εἰ δὲ ἤθελαν παραβῶν ταῦτα, νὰ καθαιρώνται. Ὅρα τὴν ὑπόσημείωσιν τοῦ ἡ. τῆς α'.

ΚΑΝΩΝ ΙΑ'.

Εἰ τις Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ ὅλων τοῦ Κανόνος, ἄνευ γνώμης καὶ γραμμάτων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἐπισκόπων, καὶ μάλιστα τοῦ κατὰ τὴν Μητρόπολιν, ὀρμήσειε πρὸς Βασιλέα ἀπελθεῖν, τοῦτον ἀπεκηρύττεσθαι, καὶ ἀπόβλητον γίνεσθαι οὐ μόνον τῆς κοινωνίας, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀξίας, ἥς μετέχων τυγχάνει, ὡς παρενοχλεῖν τολμῶντα τὰς τοῦ Θεοφιλεστάτου Βασιλέως ἡμῶν ἀκοὰς παρὰ τὸν θεσμόν τῆς ἐκκλησίας. Εἰ δὲ ἀναγκαῖα καλοῖη χρεῖα πρὸς Βασι-

Τῆς Σαρδ. ς'. ἡ'. θ'. κ'. τῆς ἐν Κερθ. ρις.

(1) «Τὸ, ἢ τοὺς, ἢ περιττόν εἶναι, ἢ λείπει τὸ, Πρεσβυτέρους, ἵνα τὸ ὅλον ᾖ, τοὺς ἐν ταῖς κώμαις ἢ ταῖς χώραις Πρεσβυτέρους (κατὰ τὸν ἡ. δηλ. τῆς αὐτῆς ταύτης) ἢ τοὺς καλουμένους Χωρεπισκόπους, κ.τ.λ.» Σημείωσαι ἀπὸ τοὺς δύο Κανόνας τούτους, τὸν ἡ. λέγω, καὶ ἰ. ὅτι φαίνεται πῶς οἱ Χωρεπίσκοποι, ἄλλοι μὲν ἦσαν μόνον Πρεσβύτεροι, ἐπειδὴ ἐκείνους ὁποῦ ὁ ἡ. ἀνωτέρω ὠνόμασε Πρεσβυτέρους τοὺς ἐν ταῖς χώραις, κατωτέρω ὠνομάζει Χωρεπισκόπους, ἀλλὰ καὶ ὁ παρῶν τοῦτο φαίνεται νὰ νοῆ, ὡς εἶπομεν· ἄλλοι δὲ εἶχον καὶ χειροθεσίαν Ἐπισκόπου, ὡς σαφῶς δηλοῖ ὁ ἰ. οὗτος Κανὼν.

(2) Ἐφορκισταὶ καὶ ἐφορκισταὶ ὠνομάζονται οἱ κατηχηταὶ τῶν εἰς τὴν πίστιν προσερχομένων ἀπίστων ἢ αἰρετικῶν, ἐπειδὴ κατηχοῦντες αὐτοὺς, ἐφορκίζουν τὰ ἐν αὐτοῖς κατοικοῦντα πονηρὰ

πνεύματα, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου, διὰ νὰ φύγουν ἀπὸ αὐτοὺς, καὶ τοῦτο φανερόν ἐστὶ, τοῦτο μὲν ἀπὸ τοὺς υἱοὺς ἐκείνους τοῦ Σκευᾶ, οἵτινες ὠνόμαζον εἰς τοὺς δαιμονιζομένους τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου, λέγοντες πρὸς τὰ δαιμόνια, ὀρκίζομεν ὑμᾶς τὸν Ἰησοῦν, ὃν ὁ Παῦλος κηρύσσει (πράξ. ιθ'. 12)· τοῦτο δὲ καὶ ἀπὸ τοὺς ἐφορκισμοὺς ὅπου ἀναγινώσκει ὁ Ἱερεὺς εἰς τοὺς μέλλοντας βαπτισθῆναι. Τὸ δὲ ἡ. βιβλ. τῶν Ἀποστολικῶν διαταγῶν κεφ. κς'. θέλει εἶπε οἱ ἐφορκισταὶ νὰ εἶχον τὸ χάρισμα τῶν ἱαμάτων, οἵτινες δὲν χειροτονοῦνται, λέγει, ἀλλὰ φανεροῦνται ὑπὸ Θεοῦ δι' ἀποκαλύψεως ὅποιοι εἶναι. Ὁ δὲ κς'. τῆς Λαοδικ. λέγει νὰ μὴ ἐφορκίζουν καὶ νὰ κατηχοῦν τινα χωρὶς νὰ προβληθῶν ἀπὸ Ἐπίσκοπον.

λέα ὀρμᾶν, τοῦτο πράττειν μετὰ σκέψεως καὶ γνώμης τοῦ κατὰ τὴν Μητρόπολιν τῆς ἐπαρχίας Ἐπισκόπου, ἢ τῶν ἐν αὐτῇ, τοῖς τε τούτων γράμμασιν ἐφοδιάζεσθαι.

Ἑρμηνεῖα.

Ἐμποδίζει ὁ παρῶν Κανῶν, τὸ νὰ πηγαίνῃ τινὰς Ἐπίσκοπος, ἢ Ἱερεὺς, ἢ Κληρικὸς εἰς τὸν Βασιλέα, καὶ νὰ τὸν ἐνοχλῇ διὰ ἐδικὰ του αἰτήματα, χωρὶς νὰ ἦναι ἀνάγκη μεγάλη ἄλλὰ καὶ ὅταν ἦναι ἀνάγκη, πρέπει πρῶτον νὰ συμβουλευθῆται περὶ τούτου τὸν Μητροπολίτην του καὶ τοὺς Ἐπισκόπους τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης, καὶ οὕτω νὰ λαμβάνῃ γράμματα ἀπὸ αὐτοὺς πρὸς τὸν Βασιλέα, δηλωτικὰ καὶ τῆς ἐπαρχίας, ἀπὸ τὴν ὁποῖον αὐτὸς κατάγεται, καὶ τῆς χρείας διὰ τὴν ὁποῖαν ἐκεῖτε ἀπέρχεται. Εἰ δὲ τις ἤθελε τολμήσῃ νὰ παραβῇ ταῦτα, οὗτος καὶ νὰ ἀφορίζεται καὶ νὰ καθαιρεθῆται.

Συμφωνεῖα.

Ἐπαρομοίως δὲ καὶ ὁ ζ'. τῆς ἐν Σαρδικῇ ἐμποδίζει τὸ νὰ πηγαίνουν οἱ ἐπίσκοποι πρὸς τὸ στρατόπεδον τοῦ βασιλέως, διὰ νὰ προξενοῦν ἀξιώματα εἰς τοὺς φίλους των, ἔξω μόνον τότε νὰ πηγαίνουν ἂν ὁ βασιλεὺς μὲ γράμματα του καλέσῃ αὐτοὺς, καὶ ἔξω ἂν θέλουν νὰ βοηθήσουν χήρας καὶ πτωχοὺς, ἢ τινὰς καταδυναστευομένους, ἢ καταδικασθέντας νὰ ἐξορισθῶν, καὶ ἄλλους τοιούτους χρεῖαν ἔχοντας. Πλὴν καὶ τότε, διὰ νὰ μὴ πίπτῃ εἰς κατηγορίαν τινὰς ἐπίσκοπος, πρέπει, ὄχι νὰ πηγαίνῃ αὐτὸς ὁ ἴδιος, ἀλλὰ νὰ στέλλῃ πρὸς τὸν βασιλέα τὸν διάκονόν του μετὰ γραμμάτων, κατὰ τὸν ἢ. τῆς αὐτῆς. Ὁ δὲ θ'. τῆς αὐτῆς διορίζει, ὅτι ἀνίσως ἐπίσκοπος τινὰς, διὰ τὰς προρηθείσας ἀνάγκας τῶν πτωχῶν, ἀποστείλῃ παρακαλεστικὰ γράμματα πρὸς τὸν ἐπίσκοπον τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης, εἰς τὴν ὁποῖαν εὐρίσκειται ὁ βασιλεὺς, πρέπει τὰ γράμματα αὐτὰ νὰ δοκιμάζονται πρῶτον ἀπὸ τὸν μητροπολίτην τοῦ ἐπισκόπου ἐκείνου, καὶ, ἂν ἦναι εὐλόγα, νὰ στέλλωνται ἀπὸ τὸν μητροπολίτην εἰς τὸν ἐπίσκοπον ἄλλὰ καὶ, ἂν ἔχῃ φίλους εἰς τὸ παλάτιον ὁ ἐπίσκοπος, ἔχει τὴν ἀδειαν νὰ τοὺς παρακαλῇ μετὰ τὸν διάκονόν του, διὰ νὰ βοηθήσων εἰς τὰς εὐλόγους καὶ ἀναγκαίας αἰτήσεις του. Οἱ δὲ εἰς Ρώμην ἀποστελλόμενοι, διὰ τοῦ Ρώμης πρέπει νὰ στέλλωνται εἰς τὸ παλάτιον, καθὼς τοῦτο τὸ ἴδιον διορίζει καὶ ὁ ρι'. τῆς ἐν Κερθαγ. ἐπειδὴ τότε εἰς Ρώμην εὐρίσκετο ὁ βασιλεὺς, ὡς καὶ οἱ εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀπερχόμενοι, διὰ τοῦ πατριάρχου ἐπαρρησιάζοντο πρὸς τὸν βασιλέα, κατὰ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ κη. τῆς δ'. Ὁ δὲ κ'. τῆς αὐτῆς Σαρδ. λέγει, ὅτι ἐὰν δὲν καλεσθῇ, ἀλλὰ χάριν ἐπιδείξεως, ἢ διὰ τινὰς παρακαλέσεις, ὑπάγῃ ἀρχιερεὺς εἰς τὸν βασιλέα, νὰ μὴ ὑπογράφουν εἰς τὰ γράμματα του, οὔτε νὰ τὸν συγκοινωνοῦν οἱ περὶ τὰ μέρη ἐκεῖνα ἀρχιερεῖς.»

ΚΑΝΩΝ ΙΒ'.

Τῆς β'. ς'. τῆς δ'. ιζ'. τῆς ἐν Κερθ. ριε'. Ἐἴ τις ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου καθαιρεθῆς πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ καὶ ἐπίσκοπος ὑπὸ συνόδου, ἐνοχλήσῃ τολμήσει τὰς βασιλέως ἀκοάς, δέον ἐπὶ μείζονα ἐπισκόπων σύνοδον τρέπεσθαι, καὶ ἂ νομίζει δίκαια ἔχειν, προαναφέρειν πλείοσιν ἐπισκόποις, καὶ τὴν παρ' αὐτῶν ἐξέτασιν τε καὶ ἐπίκρισιν ἐκδέχεσθαι. Εἰ δὲ τούτων ὀλογορήσας, ἐνοχλήσει τῷ βασιλεῖ, τοῦτον μηδεμιᾶς συγγνώμης ἀξιῶσθαι, μηδὲ χώραν ἀπολογίας ἔχειν, μηδὲ ἐλπίδα ἀποκαταστάσεως προσδοκᾶν.

Ἑρμηνεῖα.

Ἀπὸ τὸν παρόντα κανὼνα δηλὸν γίνεται, ὅτι, ἐὰν ἐπίσκοπος ὑπὸ συνόδου, καὶ ἱερεὺς ἢ διάκονος ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως του καθαιρεθῆς, λέγῃ ὅτι ἀδικεῖται, ἔχει τὴν ἀδειαν νὰ μετακρίνῃ τὴν κρίσιν του εἰς μεγαλύτερον κριτήριον ἐπισκόπων, ὡς εἴπομεν εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ δ'. τῆς παρούσης Κανόνος· προσθέτει δὲ ὁ παρῶν, ὅτι ἐὰν οἱ καθαιρεθέντες οὗτοι καταφρονήσων μὲν τὴν κρίσιν τῶν ἐπισκόπων, τολμήσων δὲ νὰ ἐνοχλήσων περὶ τούτου τὸν βασιλέα, ζητοῦντες νὰ ἐξετασθῇ ἀπὸ αὐτὸν ἢ ὑπόθεσις των, νὰ μὴ ἔχουν καμμίαν συγχώρησιν, οὔτε νὰ ἐλπίζων ποτὲ ὅτι ἔχουν νὰ ἀθωωθῶν. Ὁ δὲ τῆς ἐν Κερθαγ. ριε'. λέγει ὅτι, ἐὰν ζητήσῃ τινὰς ἀπὸ τὸν βασιλέα νὰ θεωρηθῇ ἢ κρίσις του ὑπὸ ἐπισκόπων διὰ βασιλικῆς προσταγῆς του, δὲν ἐμποδίζεται. Ὅρα καὶ τὸν ς'. τῆς β'. καὶ ιζ'. τῆς δ'.

ΚΑΝΩΝ ΙΓ'.

Ἄπορ. λε'. τῆς β'. β'. τῆς γ'. η'. τῆς ς'. κ'. τῆς ἐν Ἄντιοχ. κβ'. τῆς ἐν Σαρδ. γ'. ιδ'. ιβ'. Μηδένα Ἐπίσκοπον τολμᾶν ἀφ' ἐτέρας ἐπαρχίας εἰς ἐτέραν μεταβαίνειν, καὶ χειροτονεῖν ἐν ἐκκλησίᾳ τινὰς εἰς προαγωγὴν λειτουργίας, μηδὲ εἰ συνεπάγοιτο ἑαυτῶν ἐτέρους, εἰμὴ παρακληθεὶς ἀφίκοιτο διὰ γραμμάτων τοῦ τε Μητροπολίτου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ Ἐπισκόπων, ὧν εἰς τὴν χώραν παρέργοιτο. Εἰ δὲ, μηδενὸς καλοῦντος, ἀπέλθοι ἀτάκτως, ἐπὶ χειροθεσίᾳ τινῶν, καὶ καταστάσει τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, μὴ προσηκόντων αὐτῷ, ἄκυρα μὲν τὰ ὑπ' αὐτοῦ πεπραγμένα τυγχάνειν, καὶ αὐτὸν δὲ ὑπέχειν τῆς ἀταξίας αὐτοῦ καὶ τῆς παραλόγου ἐπιχειρήσεως τὴν προσήκουσαν δίκην, καθηρημένον ἐντεῦθεν ἕδη ὑπὸ τῆς ἀγίας Συνόδου.

Ἑρμηνεία.

Διάφοροι Κανόνες ἐμποδίζουν τὸ νὰ πηγαίῃ Ἐπίσκοπος εἰς ἐπαρχίαν ἄλλου, καὶ νὰ χειροτονῆ. ἢ ἄλλο τι ἐπισκοπικὸν ἔργον νὰ ἐνεργῆ, καθὼς ἐμποδίζει τοῦτο καὶ ὁ παρὼν Κανὼν, λέγων, ὅτι, τότε μόνον νὰ κάμῃ τοῦτο, ὅταν καλεσθῆ διὰ γραμμάτων ἀπὸ τὸν μητροπολίτην καὶ τοὺς ἐπισκόπους τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπάγει. Εἰ δὲ καὶ χωρὶς νὰ τὸν καλέσῃ τινὰς ὑπάγῃ, ὅσαι μὲν ἱεροπρῶξια ἤθελε γένουν ἀπὸ αὐτὸν, νὰ ᾖναι ἄκυροι, εἴτε χειροτονίαι (1) εἴτε ἄλλα, αὐτὸς δὲ εἰς παιδείαν τῆς ἀταξίας του νὰ καθιρῆται. Ὅρα καὶ τὸν λέ. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΙΑ΄.

Εἰ τις ἐπίσκοπος ἐπὶ τισιν ἐγκλήμασι κρίνοιτο, ἔπειτα συμβαίῃ περὶ αὐτοῦ διαφωνεῖν τοὺς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐπισκόπους, τῶν μὲν ἀθῶον τὸν κρινόμενον ἀποφαινότων, τῶν δὲ, ἔνοχον, ὑπὲρ ἀπαλλαγῆς πάσης ἀμφισβητήσεως, ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ τὸν τῆς μητροπόλεως ἐπίσκοπον ἀπὸ τῆς πλησιοχώρου ἐπαρχίας μετακαλεῖσθαι ἑτέρους τινὰς, τοὺς ἐπικρινούντας καὶ τὴν ἀμφισβήτησιν διαλύσοντας, τοῦ βεβαιῶσαι σὺν τοῖς τῆς ἐπαρχίας τὸ παριστάμενον.

Ἑρμηνεία.

Ἐὰν, ἐπισκόπου κρινομένου διὰ τινα ἐγκλήματά του ἀπὸ τοὺς ἐπισκόπους τῆς ἐπαρχίας, ἀκολουθήσῃ νὰ μὴ συμφωνοῦσιν ὅλοι, ἀλλὰ ἄλλοι μὲν νὰ καταδικάζουσιν αὐτὸν, ἄλλοι δὲ νὰ ἀθῶνουν, διορίζει ὁ παρὼν κανὼν, ὅτι, διὰ νὰ λυθῆ κάθε ἀμφιβολία, πρέπει ὁ μητροπολίτης τῆς ἐπαρχίας νὰ καλῆ ἀπὸ τὴν πλησιοχώρον ξένην ἐπαρχίαν καὶ ἄλλους ἐπισκόπους, διὰ νὰ θεωρήσουν ἄμφω μὲ τοὺς ἐπισκόπους τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης τοῦ κρινομένου τὴν ἀμφίβολον ὑπόθεσιν, καὶ νὰ βεβαιώσουν τὸ δίκαιον. Ἀνάγνωθι τὸν δ΄. τῆς παρούσης, καὶ τὸν οδ΄. Ἀποστολ. τὸν ς΄. τῆς β΄. καὶ τὸν θ΄. καὶ ιζ΄. τῆς δ΄.

ΚΑΝΩΝ ΙΕ΄.

Εἰ τις ἐπίσκοπος ἐπὶ τισιν ἐγκλήμασι κατηγορηθῆς, κριθεῖν ὑπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐπισκόπων, πάντες τε σύμφωνοι μίαν κατ' αὐτοῦ ἐξενέγκειαν ψῆφον τοῦτον μηκέτι παρ' ἑτέροις δικάζεσθαι, ἀλλὰ μένειν βεβαίαν τὴν σύμφωνον τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων ἀπόφασιν. Ἀποσ. οδ' τῆς β' ς' τῆς οδ' θ' ιζ'.

Ἑρμηνεία.

Ἐὰν ὁμοῦς ἐπίσκοπος τινὰς κατηγορηθῆς διὰ ἐγκλήματά του, κριθῆ ἀπὸ ὅλους τοὺς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐπισκόπους, καὶ ὅλοι συμφώνως μίαν ἀπόφασιν κάμνουσιν ἐναντίον του, αὐτὸς κατὰ τὸν παρόντα κανόνα, δὲν ἤμπορεῖ πλέον νὰ κριθῆ ἀπὸ ἄλλους ἐπισκόπους, ἀλλὰ νὰ μένῃ βεβαία ἡ κατ' αὐτοῦ σύμφωνος τῶν ἐπισκόπων ἀπόφασις. Φανερόντι γὰρ ἡ συμφωνία τῶν αὐτῶν, ὅτι δίκαια εἶναι ἡ τούτου καθαιρέσις. Ὁ δὲ Ζωνάρης λέγει, ὅτι, ἂν καὶ ὅλοι οἱ ἐπίσκοποι τῆς ἐπαρχίας κρίνουν, ὅλοι ὁμοῦς δὲν συμφωνήσουν εἰς τὴν ἀπόφασιν, ἤμπορεῖ ὁ κρινόμενος νὰ ἀναβιβάσῃ τὴν κρίσιν του εἰς ἄλλο μεγαλύτερον ἐπισκόπων κριτήριον (2), περὶ οὗ εἴπομεν εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ δ΄. κανόνος τῆς παρούσης. Ὅρα καὶ τὸν οδ΄. ἀποστ. τὸν ς΄. τῆς β΄. καὶ τὸν θ΄. καὶ ιζ΄. τῆς δ΄.

ΚΑΝΩΝ ΙΓ΄.

Εἰ τις Ἐπίσκοπος σχολάζων ἐπὶ σχολάζουσαν Ἐκκλησίαν ἑαυτὸν ἐπιρρίψας, ὑφαρπά- ἢ Ἀποστ. ιδ'. Ζοὶ τὸν θρόνον δίχα Συνόδου τελείας, τοῦτον ἀπέβλητον εἶναι, καὶ εἰ πᾶς ὁ λαὸς ὃν ὑφῆρπασεν ἔλοιτο αὐτόν. Τελείαν δὲ ἐκείνην εἶναι Σύνοδον, ἢ συμπάρεστι καὶ ὁ τῆς Μητροπόλεως.

(1) Τὸ νὰ μένουν ἄκυροι αἱ χειροτονίαι αὐταὶ ἐννοεῖται, καθὼς καὶ ὁ ς΄. Κανὼν τῆς δ΄. ἐνόησε, καὶ ὅρα ἐκεῖ. Ὅμοίως ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ κη΄. Ἀποστολικοῦ καὶ τοῦτο δὲ σημειῶσαι εἰς τὸν παρόντα Κανόνα, ὅτι καὶ ἂν τινὰς καλεσθῆ εἰς τὸ νὰ ἱεουργήσῃ Ἀρχιερεὺς εἰς ἄλλου Ἀρχιερέως ἐπαρχίαν, ὁμοῦς εἰς τὸ ἱερὸν σύνθρονον ἐπάνω νὰ καθίσῃ δὲν συγχωρεῖται, κατὰ τὴν Συνδικὴν διάγνωσιν Μιχαὴλ Πατριάρχου τοῦ Ἰπτάτου τῶν φιλοσόφων (παρὰ Ἀρμενευπολ. ἐπιτομ. τῶν Κανόνων σελ. 3 τοῦ 4 τόμου τῶν πρακτικῶν τῶν Συνόδων). Ὅρα

καὶ τὸν πβ΄. τῆς ἐν Καρθαγένῃ.

(2) Σημειῶσαι ὅτι δὲν εἶναι ἐναντίως εἰς τὸν παρόντα Κανόνα ὁ δ΄. τῆς ἐν Σαρδικῇ, καθὼς λέγει ὁ Βαλσαμών, ἐπειδὴ οὗτος μὲν λέγει, ὅτι ὁ κριθεὶς ἀπὸ ὅλους τοὺς Ἐπισκόπους τῆς ἐπαρχίας νὰ μὴ κρινεταὶ πλέον εἰς ἄλλους, ἐκείνος δὲ μὴ προσθέτωντας τὸ, ἀπὸ ὅλους, συγχωρεῖ νὰ θεωρῆται ἡ κρίσις τοῦ κρινομένου εἰς μεγαλύτερον δικαστήριον ἐκκλησιαστικόν. Ἀφίνω νὰ λέγω, ὅτι οὗτος προσθέτει καὶ τὸ νὰ ᾖναι οἱ κρινόντες ὅλοι σύμφωνοι, ὡς εἴπομεν.

Ἑρμηνεία.

Σχολάζων μὲν Ἐπίσκοπος εἶναι ἐκεῖνος ὁποῦ δὲν ἔχει Ἐκκλησίαν, ἢ διὰ τί αὐτὸς δὲν ἐδέχθη διὰ τὴν μοθηρίαν τῶν ἐπαρχιωτῶν του, καὶ ὄχι ἀπὸ ἐδικήν του κακίαν, κατὰ τὸν λς'. Ἀποστολικὸν, ἢ διατὶ ἡ ἐπαρχία του αὐτὴ κρατεῖται ἀπὸ βαρβάρους καὶ ἔθνικοις, κατὰ τὸν λς'. τῆς ς'. (1) σχολάζουσα δὲ Ἐκκλησία εἶναι ἡ μὴ ἔχουσα ἐπίσκοπον διὰ τινὰς περιστάσεις. Ἀνίσως λοιπὸν σχολάζων ἐπίσκοπος ὑπάγη εἰς σχολάζουσαν παροικίαν, καὶ ἀρπάσῃ τὸν θρόνον αὐτῆς, χωρὶς νὰ τὴν δώσῃ εἰς αὐτὸν ἢ τελεία Σύνοδος, ἧτοι Σύνοδος, εἰς τὴν ὁποῖαν εὐρίσκεται παρῶν καὶ ὁ Μητροπολίτης τῆς ἐπαρχίας, διορίζει ὁ παρῶν Κανὼν, ὅτι οὗτος νὰ ἀποβάλλεται ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν ἐκείνην, κἂν καὶ ὁ λαὸς αὐτῆς θέλῃ νὰ ἔχῃ αὐτὸν ἐπίσκοπον, διὰ τὸν ἀρπακτικὸν καὶ πλεονεκτικὸν τρόπον ὁποῦ μετεχειρίσθη εἰς τὸ νὰ τὴν λάβῃ (2). Ὅρα καὶ τὸν ιδ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΙΖ'.

Εἰ τις Ἐπίσκοπος χειροθεσίαν Ἐπισκόπου λαβὼν, καὶ ὀρθοθεὶς προεστάναι λαοῦ, μὴ ἢ Ἀποστ. λς' καταδέξοιτο τὴν λειτουργίαν, μηδὲ πειθοῖτο ἀπιέναι εἰς τὴν ἐγχειρισθεῖσαν αὐτῷ ἐκκλησίαν, τοῦτον εἶναι ἀκοινωνήτον, ἕως ἂν ἀναγκασθεὶς καταδέξοιτο, ἢ ὀρίσει τι περὶ αὐτοῦ ἡ τελεία Σύνοδος τῶν κατὰ τὴν ἐπαρχίαν ἐπισκόπων.

Ἑρμηνεία.

Ἐὰν τινὰς χειροτονηθῇ, διὰ τῆς τῶν εὐχῶν ἱεροτελεστίας, ἐπίσκοπος ἐπαρχίας τινὸς, δὲν πείθεται δὲ νὰ ὑπάγη εἰς τὴν ἐμπιστευθεῖσαν ταύτην του ἐπαρχίαν, προτάζει ὁ παρῶν Κανὼν, ὅτι οὗτος νὰ ἀφορίζεται ἀπὸ τὴν συγκοινωνίαν τῶν Συνεπισκόπων του, ἕως οὔ, ἢ νὰ καταπεισθῇ νὰ ὑπάγη, ἢ νὰ ὀρίσῃ δι' αὐτὸν ἢ τὸν Μητροπολίτην ἔχουσα παρόντα τελεία Σύνοδος τὸ πρακτέον. Τυχὸν γὰρ ἡ Σύνοδος αὕτη νὰ δεχθῇ αὐτὸν, καὶ νὰ τὸν λύσῃ ἀπὸ τὸ ἐπιτίμιον τῆς ἀκοινωνησίας, διὰ τὰς εὐλόγους αἰτίας ὁποῦ αὐτὸς ἤθελε προβάλλει εἰς αὐτὴν (3). Ἀνάγνωθι καὶ τὸν λς'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΙΗ'.

Εἰ τις ἐπίσκοπος χειροτονηθεὶς εἰς παροικίαν, μὴ ἀπέλθῃ εἰς ἣν ἐχειροτονήθη, οὐ παρά ἢ Ἀποστ. λς' τὴν ἑαυτοῦ αἰτίαν, ἀλλ' ἧτοι διὰ τὴν τοῦ λαοῦ παραίτησιν, ἢ δι' ἑτέραν αἰτίαν οὐκ ἐξ αὐτοῦ γενομένην, τοῦτον μετέχει τῆς τιμῆς καὶ τῆς λειτουργίας, μόνον μηδὲν παρενοχλοῦντα τοῖς πράγμασι τῆς Ἐκκλησίας ἐνθα ἂν συνάγοιτο. Ἐκδέχεσθαι δὲ τοῦτον, ὃ ἂν ἡ τῆς ἐπαρχίας τελεία Σύνοδος κρίνασα, τὸ παριστάμενον ὀρίσῃ.

Ἑρμηνεία.

Καὶ ὁ ἀνωτέρω καὶ ὁ παρῶν Κανὼν τὰ αὐτὰ σχεδὸν περιέχουσιν, ὁποῦ περιέχει καὶ ὁ λς'. τῶν Ἀποστόλων. Λέγει γὰρ οὗτος, ὅτι, ἐὰν ὁ χειροτονηθεὶς αὐτὸς ἐπίσκοπος δὲν ὑπάγη εἰς τὴν ἐπαρχίαν του, ὄχι διὰ κάμμειαν ἀξιοκατηγόρητον αἰτίαν ἐδικήν του, ἀλλὰ, ἢ διὰ τὴν ἀταξίαν τοῦ λαοῦ, ἢ διὰ κάμμειαν ἄλλην ἀφορμὴν ἐξωτερικὴν, οὗτος καὶ τὴν τιμὴν τοῦ ἀρχιερέως νὰ ἔχῃ, καὶ τὰς ἱεροπραξίας τὰς ἀνηκούσας εἰς τὸν ἀρχιερέα νὰ ἐνεργῇ, πλὴν νὰ μὴ προξενῇ σκάνδαλα καὶ παραχὰς εἰς τὰς ξένας ἐπαρχίας, εἰς τὰς ὁποίας ἤθελεν ὑπάγη (χωρὶς γὰρ τῆς γνώμης τοῦ κατὰ τὸν ἄρχιερέως, οὔτε νὰ διδάσκῃ αὐτὸς δύναται, οὔτε νὰ ἱερουργῇ, οὔτε νὰ χειροτονῇ, οὔτε νὰ σφετερίζεται τὰ εἰσοδήματα τῆς ἐκείσε ἐκκλησίας). Πρέπει δὲ νὰ προσμένῃ, ἕως οὔ νὰ διορίσῃ περὶ αὐτοῦ τελεία Σύνοδος, ἢ μετὰ τοῦ Μητροπολίτου, κάμμειαν πρόνοιον καὶ πόρον ζωῆς καὶ καταστάσεως. Ὅρα τὸν λς'. Ἀποστολικόν.

(1) Ἀγκαλὰ καὶ κυρίως εἰπεῖν σχολάζων οὗτος οὐ λέγεται, καθ' ὅτι καὶ ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Κομνηνοῦ ζήτησις ἔγινεν, ἂν πρέπη νὰ λογισθῇ σχολάζων Ἰωάννης ὁ Ἀπλουχέρης, ὃ ἐπὶ κῆ χρόνους Πατριάρχης ὦν τῆς Ἀντιοχείας, ἐπειδὴ εἰς τὴν Ἀντιόχειαν δὲν ἠμπόρεσε νὰ ὑπάγῃ ὡς κρατουμένην ἀπὸ τοὺς Φράγκους, καὶ ἀπεφασίσθη ὅτι αὐτὸς σχολάζων ἐν ἐνοσίετι, διότι καὶ χειροτονίας, καὶ ψήφους μυρίας ἔκαμε τῶν ὑποκειμένων τῷ Ἀντιοχείας Μητροπολιτῶν, κἂν καὶ εἰς τὸν θρόνον Ἀντιοχείας νὰ ἐνιδρυθῇ δὲν ἠμπόρεσεν. Ὅθεν ὡς μὴ σχολάζων, οὐδὲ Κωνσταντινουπόλεως ἔγινε, καίτοι ζητηθεὶς, ἀλλ' ὁ μέγας Οἰκονόμος τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας, ἐν ἔτει 6642 ἀπὸ Ἀδάμ, ἀπὸ δὲ Χριστοῦ 1134. Καὶ ὅρα τὸν λς'. τῆς ς'.

(2) Τὸν παρόντα Κανὼνα αὐτολεξεὶ ἀναφέρει καὶ ἡ Οἰκουμ-

νικὴ δ'. Σύνοδος ἐν τῇ ια'. πράξει αὐτῆς· σημειῶσαι δὲ ὅτι, ἐὰν καὶ ὁ Νικηφόρος Μητροπολίτης Γάγγρας, ἠγούμενος γεγονὸς τῆς Μονῆς τοῦ Κοσμιδίου, ἔλαβεν ὡς σχολάζων τὴν Ἀμαστρον, καὶ ὁ Λεοντοπόλεως, ὡς σχολάζων τὴν Ἀρκαδιούπολιν, καὶ ὁ Ἀβιουπόλεως σχολάζων ἔλαβε τὴν Ἀβυδον, εἶτα τὴν Ἀπρε, καὶ ὁ Κύπρου Νικόλαος Μουζάλων, σχολάζων καὶ ἠγούμενος τῆς ρηθείσης Μονῆς τοῦ Κοσμιδίου ὦν χρόνους 36, ἔγινε Κωνσταντινουπόλεως (Δοσίθ. σελ. 221. τῆς Δωδεκαβιβλ.) καὶ ἄλλοι πολλοί. Ὅμως οὗτοι πάντες ἔλαβον τὰς ἐπαρχίας ψήφω καὶ ἐκδόσει τῆς Συνόδου, καὶ οὐχὶ μὲ τρόπον ἀρπακτικόν.

(3) Ὁμοίως καὶ τὸν παρόντα Κανὼνα ἡ αὐτὴ δ'. Σύνοδος ἀναφέρει αὐτολεξεὶ ἐν τῇ αὐτῇ ια'. πράξει.

ΚΑΝΩΝ ΙΘ'.

Ἐπίσκοπον μὴ χειροτονεῖσθαι δίχα Συνόδου καὶ παρουσίας τοῦ ἐν τῇ Μητροπόλει τῆς ἐπαρχίας. Τούτου δὲ παρόντος ἐξάπαντος, βέλτιον μὲν συνεῖναι αὐτῷ πάντας τοὺς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ συλλειτουργοὺς, καὶ προσήκει δι' ἐπιστολῆς τὸν ἐν τῇ Μητροπόλει συγκαλεῖν. Καὶ εἰ μὲν ἀπαντοῖεν οἱ πάντες, βέλτιον, εἰ δὲ δυσχερὲς εἴη τοῦτο, τοὺς γε πλείους ἐξάπαντος παρεῖναι δεῖ, ἢ διὰ γραμμάτων ὁμοψήφους γενέσθαι, καὶ οὕτω μετὰ τῆς τῶν πλειόνων, ἤτοι παρουσίας ἢ ψήφου γίνεσθαι τὴν κατάστασιν. Εἰ δὲ ἄλλως παρὰ τὰ ὠρισμένα γίνοιτο, μηδὲν ἰσχύειν τὴν χειροτονίαν. Εἰ δὲ κατὰ τὸν ὠρισμένον Κανὸνα γίνοιτο ἢ κατάστασις, ἀντιλέγοιεν δὲ τινες δι' οἰκείαν φιλονεικίαν, κρατεῖν τὴν τῶν πλειόνων ψῆφον.

Ἄπος. α. τῆς
α. δ'. ς'.

Ἑρμηνεία.

Ὀλίγην διαφορὰν ἔχει ὁ Κανὼν οὗτος ἀπὸ τὸν δ'. τῆς α. Συνόδου· λέγει γὰρ καὶ οὗτος ὡσπερ ἐκεῖνος, ὅτι κἀνένας ἐπίσκοπος νὰ μὴ ψηφίζεται, ἢ νὰ χειροθετῆται, χωρὶς νὰ ἦναι παρὼν ὁ Μητροπολίτης τῆς ἐπαρχίας. Παρὼν δὲ αὐτὸς, πρέπει νὰ συγκαλεθῆ διὰ γραμμάτων καὶ τοὺς ἄλλους ἐπισκόπους· καὶ ἂν μὲν ἔλθουν ὅλοι, εἶναι καλῆτερον, εἰ δὲ καὶ εἶναι δυσκολία εἰς τὸ νὰ συναχθοῦν ὅλοι, ἐξάπαντος οἱ περισσώτεροι πρέπει νὰ ἦναι παρόντες, ἢ ἂν λείψουν σωματικῶς, ὅμως διὰ τῶν γραμμάτων αὐτῶν νὰ γίνουσι σύμφηφοι εἰς τὴν χειροτονίαν. Ἐὰν κατ' ἄλλον τρόπον γένη ἡ χειροτονία, νὰ μὴ ἔχη κάμμίαν ἰσχὺν, ἤτοι νὰ ἀκυροῦται. Ἐὰν ὅμως μὲ τοιοῦτον τρόπον γένουσι αἱ ψῆφοι ὑπὸ τῶν περισσοτέρων, μερικοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν ἀντιλέγουσιν, ὅχι διὰ κάμμίαν εὐλογον αἰτίαν, ἀλλὰ διὰ φιλονεικίαν καὶ πείσμα αὐτῶν, ἢ μὲν τῶν μερικῶν γνώμη νὰ ἀκυροῦται, ἢ δὲ τῶν περισσοτέρων ψῆφος νὰ ἔχη τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχὺν, καθὼς καὶ ὁ ς'. τῆς α. τοῦτο φησὶν. Ὁρᾷ καὶ τὸν α. Ἀποστολικὸν καὶ δ'. τῆς α.

ΚΑΝΩΝ Κ'.

Διὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς χρεῖας, καὶ τὰς τῶν ἀμφισθητουμένων διαλύσεις, καλῶς ἔχειν ἔδοξε, συνόδους καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν τῶν ἐπισκόπων γίνεσθαι δεύτερον τοῦ ἔτους. Ἀπαξ μὲν, μετὰ τὴν τρίτην ἐβδομάδα τῆς ἐορτῆς τοῦ πάσχα, ὥστε τῇ τετάρτῃ ἐβδομάδι τῆς πεντηκοστῆς ἐπιτελεῖσθαι τὴν σύνοδον, ὑπομνησκόντος τοὺς ἐπαρχιώτας τοῦ ἐν τῇ μητροπόλει. Τὴν δὲ δευτέραν σύνοδον γίνεσθαι εἰδοῖς Ὀκτωβρίαις, ἣτις ἐστὶ δεκάτη Ὑπερβεραιῶν. Ὅστε ἐν αὐταῖς ταύταις ταῖς συνόδοις προσιέναι πρεσβυτέρους καὶ διακόνους, καὶ πάντας τοὺς ἡδικοῦσθαι νομίζοντας, καὶ παρὰ τῆς συνόδου ἐπικρίσεως τυγχάνειν. Μὴ ἐξείναι δὲ τινὰς καθ' ἑαυτοὺς ποιεῖσθαι, ἄνευ τῶν πεπιστευμένων τὰς μητροπόλεις.

Ἄπος. λζ'.
τῆς α. ε. τῆς
δ'. ἰθ. τῆς ς'.
ἢ τῆς ε'. τῆς
ἐν Λαοδ. μ'.
τῆς ἐν Καρθ.
κς'. ε'. ξά. πά.
πδ'. πε'. ρδ'.

Ἑρμηνεία.

Καὶ οὗτος ὁ κανὼν ὀλίγην διαφορὰν ἔχει ἀπὸ τὸν λζ'. ἀποστολικόν. Διορίζει γὰρ, ὅτι εἶναι πρᾶγμα ἐπιωφελεὲς τὸ νὰ γίνωνται σύνοδοι τῶν ἐπισκόπων εἰς καθὲ ἐπαρχίαν δύο φοραὶς τὸν χρόνον, διὰ νὰ λύουσι τὰς ἀμφιβολίας, καὶ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα, ὅπου ἤθελαν τύχουν. Ἡ μὲν μία, κατὰ τὴν δ'. ἐβδομάδα τῆς πεντηκοστῆς μετὰ τὸ πάσχα, ἡ δὲ ἄλλη, κατὰ τὰς εἰδοῦς (περὶ ὧν ὅρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ξβ'. τῆς ς'), ἤτοι κατὰ τὴν δεκάτην τοῦ Ὀκτωβρίου, εἰς τὰς ὁποίας συνόδους νὰ συναθροίζωνται ὅλοι οἱ ἀδικημένοι νὰ θεωροῦν τὰς κρίσεις των. Χωρὶς δὲ τῆς παρουσίας τῶν μητροπολιτῶν, συνόδους τοιαύτας νὰ μὴ δύνανται νὰ κάμουν μόνοι των οἱ ἐπίσκοποι. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν λζ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΚΑ'.

Ἐπίσκοπον ἀπὸ παροικίας ἐτέρας εἰς ἐτέραν μὴ μεθίστασθαι, μήτε αὐθαίρετως ἐπιρρίπτοντα ἑαυτὸν, μήτε ὑπὸ λαῶν ἐκδιαζόμενον, μήτε ὑπὸ ἐπισκόπων ἀναγκαζόμενον. Μένειν δὲ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐξ ἀρχῆς ἐκκλησίαν, καὶ μὴ μεθίστασθαι αὐτῆς; κατὰ τὸν ἤδη πρότερον περὶ τούτου ἐξενηχθέντα ὅρον.

Ἄπος. ιδ'.
τῆς α. ἰε. τῆς
δ'. ε. τῆς ἐν
Σαρδ. α. β'.
τῆς ἐν Καρθ.
νς'.

Ἑρμηνεία.

Ὀλίγην διαφορὰν ἔχει καὶ οὗτος ὁ κανὼν ἀπὸ τὸν δ'. ἀποστολικόν. Λέγει δὲ ὅτι δὲν πρέπει ἐπίσκοπος νὰ ἀφίνη τὴν προτέραν ἐπαρχίαν του, καὶ νὰ παίρῃ ἄλλην, μήτε θεληματικῶς αὐτὸς ἀπὸ λόγου του, μήτε ἂν καὶ σφοδρότατα βιάζεται ἀπὸ τὸν λαὸν τῆς ἄλλης ἐπαρχίας ἐκείνης, ἢ ἀναγκάζεται ἀπὸ ἐπισκόπους, ἀλλὰ καὶ πρέπει νὰ μένη εἰς τὴν ἐμπιστευθεῖσαν αὐτῷ παρὰ Θεοῦ ἐξ ἀρχῆς ἐπαρχίαν, καὶ ἀπὸ αὐτὴν νὰ μὴ μεταβῇ, κατὰ

τὸν προεκτεθέν τα ὄρον περὶ τούτου, τὸ ὁποῖον φαίνεται μοι νὰ δηλῇ τὸν ρηθέντα ιδ'. Ἀποστολικὸν, ὃν καὶ ἀνάγνωθι.

ΚΑΝΟΝ ΚΒ'.

Ἐπίσκοπον μὴ ἐπιβαίνειν ἀλλοτρίᾳ πόλει τῇ μὴ ὑποκειμένη αὐτῷ, μηδὲ χώρα τῇ αὐτῷ μὴ διαφερούσῃ, ἐπὶ χειροτονία τινός, μηδὲ καθιστᾶν πρεσβυτέρους, ἢ διακόνους εἰς τόπους ἐτέρω ἐπισκόπῳ ὑποκειμένους, εἰ μὴ ἄρα μετὰ γνώμης τοῦ οικείου τῆς χώρας ἐπισκόπου· εἰ δὲ τολμήσῃ τις τοιοῦτον, ἄκυρον εἶναι τὴν χειροθεσίαν, καὶ αὐτὸν ἐπιτιμίας ὑπὸ τῆς συνόδου τυγχάνειν.

Ἀπόσ. λέ.
τῆς β'. ιδ'.
τῆς γ'. η'. τῆς
ς'. κ'. τῆς ἐν
Ἀντιοχ. ιγ'.

Ἑρμηνεία.

Σύμφωνος εἶναι ὁ παρῶν κανὼν μὲ τὸν ιγ'. τῆς αὐτῆς ταύτης συνόδου. Λέγει γὰρ καὶ οὗτος, ὅτι δὲν πρέπει ὁ ἐπίσκοπος νὰ πηγαίῃ εἰς τὴν πόλιν ἢ χώραν, τὴν ζένην καὶ μὴ ὑποκειμένην εἰς αὐτὸν, διὰ νὰ χειροτονηῖ πρεσβυτέρους ἢ διακόνους, ἔξω μόνον μὲ τὴν ἄδειαν τοῦ κατὰ τόπον ἐπισκόπου. Ὅποιος δὲ ἐπίσκοπος ἤθελε τολμήσῃ νὰ κάμῃ τοῦτο, ἢ μὲν χειροτονία ὅπου ἤθελε κάμῃ νὰ ἦναι ἄκυρος, αὐτὸς δὲ νὰ λαμβάνῃ τὸ πρέπον ἐπιτίμιον ἀπὸ τὴν σύνοδον. Ὅρα καὶ τὸν λέ. Ἀποστολικὸν.

ΚΑΝΟΝ ΚΓ'.

Ἐπίσκοπον μὴ ἐξεῖναι ἀντ' αὐτοῦ καθιστᾶν ἕτερον ἑαυτοῦ διάδοχον, κἂν πρὸς τῇ || Ἀποστ. ος'. τελευτῇ τοῦ βίου τυγχάνῃ. Εἰ δὲ τι τοιοῦτον γίγνοιτο, ἄκυρον εἶναι τὴν κατάστασιν. Φυλάττεσθαι δὲ τὸν θεσμὸν τὸν ἐκκλησιαστικὸν, περιέχοντα, μὴ δεῖν ἄλλως γίνεσθαι, ἢ μετὰ συνόδου καὶ ἐπικρίσεως ἐπισκόπων, τῶν μετὰ τὴν κοίμησιν τοῦ ἀναπαυσαμένου τὴν ἐξουσίαν ἐχόντων τοῦ προάγεσθαι τὸν ἄξιον.

Ἑρμηνεία.

Συμφώνως μὲ τὸν ος'. ἀποστολικὸν καὶ οὗτος ὁ κανὼν διορίζει λέγων, ὅτι δὲν ἔχει ἄδειαν ὁ ἐπίσκοπος αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ νὰ χειροτονηῖ διάδοχον τοῦ θρόνου του ὁποῖον θέλει, κἂν καὶ εἰς τὰ ὀλισθία εὕρισκεται τῆς ζωῆς (1). εἰ δὲ τις ἤθελε κάμῃ τοῦτο, νὰ ἦναι ἄκυρος ἢ χειροτονία. Πρέπει δὲ νὰ φυλάττεται ὁ περὶ τούτου τῆς ἐκκλησίας κανὼν, ὅστις διορίζει, κατὰ ἄλλον τρόπον διάδοχος τινὰς νὰ μὴ γίνεταί, πάρεξ μὲ τὴν κρίσιν καὶ ψήφον τῆς συνόδου τῶν ἐπισκόπων, οἵτινες ἔχουσι τὴν ἐξουσίαν, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ προκατόχου ἐπισκόπου, νὰ χειροτονοῦσι τὸν ἄξιον. Ὅρα καὶ τὸν ρηθέντα ος'. Ἀποστολικὸν.

ΚΑΝΟΝ ΚΔ'.

Τὰ τῆς ἐκκλησίας τῇ ἐκκλησίᾳ καλῶς ἔχει φυλάττεσθαι δεῖν μετὰ πάσης ἐπιμελείας || Ἀποσ. λή. μ'. καὶ ἀγαθῆς συνειδήσεως, καὶ πίστεως τῆς εἰς τὸν πάντων ἔφρον καὶ κριτὴν Θεόν, ἃ καὶ διοικεῖσθαι προσήκει μετὰ κρίσεως καὶ ἐξουσίας τοῦ ἐπισκόπου τοῦ πεπιστευμένου πάντα τὸν λαὸν καὶ τὰς ψυχὰς τῶν συναγομένων. Φανερά δὲ εἶναι τὰ διαφέροντα τῇ ἐκκλησίᾳ μετὰ γνώσεως τῶν περὶ αὐτὸν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων, ὥστε τούτους εἰδέναί καὶ μὴ ἀγνοεῖν, τίνα ποτέ ἐστι τῆς ἐκκλησίας, ὥστε μηδὲν αὐτοὺς λανθάνειν, ἵνα, εἰ συμβαίνοι τὸν ἐπίσκοπον μεταλλάττειν τὸν βίον, φανερῶν ὄντων τῶν διαφερόντων τῇ ἐκκλησίᾳ πραγμάτων, μῆτε αὐτὰ διαπίπτειν καὶ ἀπόλλυσθαι, μῆτε τὰ ἴδια τοῦ ἐπισκόπου ἐνοχλεῖσθαι, προφάσει τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων. Δίκαιον γὰρ καὶ ἀρεστὸν παρά τε τῷ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις, τὰ ἴδια τοῦ ἐπισκόπου, οἷς ἂν αὐτὸς βούλεται, καταλιμπάνεσθαι, τὰ μέντοι τῆς ἐκκλησίας, αὐτῇ φυλάττεσθαι, καὶ μῆτε τὴν ἐκκλησίαν ὑπομένειν ζημίαν, μῆτε τὰ τοῦ ἐπισκόπου προφάσει τῆς ἐκκλησίας δημεύεσθαι, ἢ καὶ εἰς πράγματα ἐμπίπτειν τοὺς αὐτῷ διαφέροντας, μετὰ τοῦ καὶ αὐτὸν μετὰ θάνατον ἐυσφημῆαι περιβάλλεσθαι.

(1) Εἰ δὲ καὶ ὁ Ἱεροσολύμων Νάρκισσος ἑκατὸν δεκαεὶ χρόνων ὢν, καὶ μὴ δυνάμενος πλέον νὰ λειτουργῇ, κατέστησεν Ἱεροσολύμων τὸν ἐκ Καππαδοκίας Ἀλέξανδρον, Ἐπίσκοπον ὄντα ἐπαρχίας ἄλλης· ἀλλὰ τοῦτο ἐποίησεν ὄχι ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ κατὰ θέλαν ἀποκάλυψιν διὰ νυκτὸς ἐπιφανείσαν αὐτῷ, ὡς ὁ Εὐσέβιος Ἱστορεῖ βιβλ. ς'. κεφ. ι. καὶ ια'. τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας. Ἀλλὰ καὶ ὁ Θεότεκνος Καισαρίας τῆς Παλαιστίνης, κατὰ

τὸν αὐτὸν Εὐσέβιον, ἂν προνοούμενος διὰ νὰ ἀφήσῃ διάδοχον εἰς τὸν θρόνον του μετὰ τὸν θάνατόν του, ἐχειροτόνησε τὸν Ἀνατόλιον, καὶ ὁμοῦ οἱ δύο εἰς μερικὸν καιρὸν ἦσαν τῆς Καισαρίας Ἐπίσκοποι. Ἄλλ' ὁμως ταῦτα, καὶ τὰ τοιαῦτα, μὴ Κανονικὰ ὄντα καὶ σπάνια, οὔτε πρέπει νὰ μιμνησθῶνται, οὔτε νόμος τῆς Ἐκκλησίας νὰ γίνωνται.

Ἑρμηνεία.

Ἀπὸ τοὺς δύο Ἀποστολικούς τὸν λή. καὶ μ'. εἶναι συνθεμένος ὁ παρὼν κανὼν· λέγει γὰρ καὶ οὗτος, ὅτι τὰ τῆς ἐκκλησίας πράγματα πρέπει νὰ φυλάττωνται μὲν μὲ κάθε ἐπιμέλειαν καὶ καλὴν συνείδησιν, ὡς ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ, νὰ κυβερνῶνται δὲ μὲ τὴν κρίσιν καὶ ἐξουσίαν τοῦ ἐπισκόπου, τοῦ ἐμπειπιστευμένου τὰς ψυχὰς τοῦ λαοῦ. Πρέπει δὲ νὰ ᾔται φανερὰ εἰς τοὺς πρεσβυτέρους καὶ διακόνους, τόσον τὰ πράγματα τῆς ἐκκλησίας, ὅσον καὶ τὰ τοῦ ἐπισκόπου, ἵνα μὴτε ἐκεῖνα χάνωνται, μὴτε τὰ τοῦ ἐπισκόπου ἐξ αἰτίας ἐκείνου νὰ διαρπάζωνται, ἢ καὶ νὰ πίπτουν εἰς πειρασμοὺς οἱ συγγενεῖς τοῦ ἐπισκόπου, εἰς τοὺς ὁποίους αὐτὸς (ἢ καὶ εἰς ὁποίους ἄλλους θελήσῃ) ἤθελεν ἀφήσῃ αὐτὰ, καὶ ἐκ τούτων νὰ δυσφημηθῇ καὶ μετὰ θάνατον τοῦ ἐπισκόπου τὸ ὄνομα. Ἀνάγνωθι καὶ τοὺς ρηθέντας ἀποστολικούς.

ΚΑΝΩΝ ΚΕ'.

Ἐπίσκοπον ἔχειν τῶν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων ἐξουσίαν, ὥστε αὐτὰ διοικεῖν εἰς || Ἀποστ. λή. μά. πάντας τοὺς δεομένους μετὰ πάσης εὐλαβείας καὶ φόβου Θεοῦ. Μεταλαμβάνειν δὲ καὶ αὐτὸν τῶν δεόντων (εἶγε δέσιτο) εἰς τὰς ἀναγκαίας αὐτοῦ χρείας, καὶ τῶν παρ' αὐτῷ ἐπιξενουμένων ἀδελφῶν, ὡς κατὰ μὴδένα τρόπον αὐτοὺς ὑστερεῖσθαι κατὰ τὸν Θεῖον Ἀπόστολον, λέγοντα· « Ἐχοντες διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθησόμεθα. » [ἀ. Τιμόθ. ς'. 8.] Εἰ δὲ μὴ τούτοις ἀρκοῖτο, μεταβάλλοι δὲ τὰ πράγματα εἰς οικιακὰς αὐτοῦ χρείας, καὶ τοὺς πόρους τῆς ἐκκλησίας ἢ τοὺς τῶν ἀγρῶν καρποὺς μὴ μετὰ γνώμης τῶν Πρεσβυτέρων ἢ τῶν Διακόνων χειρίζοι, ἀλλ' οἰκειοῖς αὐτοῦ καὶ συγγενέσιν ἢ ἀδελφοῖς ἢ υἱοῖς παράσχοιτο τὴν ἐξουσίαν, εἰς τὸ, διὰ τῶν τοιούτων λεληθότως βλάπτεσθαι τοὺς λόγους τῆς ἐκκλησίας· τοῦτον εὐθύνας παρέχειν τῇ Συνόδῳ τῆς ἐπαρχίας· εἰ δὲ καὶ ἄλλως διαβάλλοιτο ὁ ἐπίσκοπος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ Πρεσβύτεροι ὡς τὰ τῇ ἐκκλησίᾳ διαφέροντα, ἤτοι ἐξ ἀγρῶν ἢ καὶ ἐξ ἐτέρας προφάσεως ἐκκλησιαστικῆς εἰς ἑαυτοὺς ἀποφερόμενοι, ὡς θλίβεσθαι μὲν τοὺς πένητας, διαβολὴν δὲ καὶ δυσφημίαν προστρίβεσθαι τῷ τε λόγῳ καὶ τοῖς οὕτω διοικοῦσι, καὶ τούτους διορθώσεως τυγχάνειν, τὸ πρέπον δοκιμαζούσης τῆς ἁγίας Συνόδου.

Ἑρμηνεία.

Καὶ οὗτος ὁ κανὼν παρομοίως συνθεμένος εἶναι ἀπὸ τὸν λή. καὶ μά. ἀποστολικόν. Διορίζει δὲ, ὅτι ὁ ἐπίσκοπος πρέπει νὰ ἔχη τὴν ἐξουσίαν εἰς τὸ νὰ διαμοιράζῃ μὲ εὐλάβειαν καὶ θεοφοβίαν τὰ εἰσοδήματα τῆς ἐκκλησίας εἰς ὄλους τοὺς πτωχοὺς καὶ ξένους, ὥστε νὰ μὴ ὑστεροῦνται αὐτοὶ ἀπὸ κανένα ἀναγκαῖον. Νὰ ἀπολαμβάνῃ δὲ καὶ αὐτὸς ἀπὸ αὐτὰ, τὰ ἀναγκαῖα μόνον καὶ χρειώδη (ἐὰν ὁμοῦς δὲν ἔχη ἐδικὰ του χρήματα, ἀλλὰ εἶναι πτωχός), λέγει γὰρ ὁ ἀπόστολος, ὅτι ἐὰν ἔχωμεν βρώματα εἰς τὸ νὰ τρεφώμεθα, καὶ ἱμάτια εἰς τὸ νὰ σκεπαζώμεθα, πρέπει νὰ ἀρκοῦμεθα εἰς αὐτὰ μόνον, καὶ ὄχι νὰ ζητοῦμεν τὰ περιττά. Ἐὰν δὲ ὁ ἐπίσκοπος δὲν ἀρκῆται εἰς τὰ ἀναγκαῖα μόνον, ἀλλ' ἐξοδεύῃ τὰ τῆς ἐπισκοπῆς ἢ μητροπόλεως πράγματα εἰς τὰς χρείας του, χωρὶς τὴν εἰδησιν καὶ γνώμην τῶν οἰκονομούντων αὐτὰ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων, ἢ χαρίζῃ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν εἰς τοὺς υἱοὺς καὶ συγγενεῖς του, ὥστε μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν νὰ μὴ ἠμποροῦν νὰ δώσουν καθαρὸν λογαριασμὸν οἱ οἰκονόμοι αὐτοῦ τῶν εἰσοδημάτων τῶν τοιούτων πραγμάτων, λέγοντες τυχόν, ὅτι καὶ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ οἱ συγγενεῖς του διαρπάζουσιν αὐτὰ· ἐὰν, λέγω, τοῦτο ποιῇ ὁ ἐπίσκοπος, νὰ παιδεύεται ἀπὸ τὴν σύνοδον τῆς ἐπαρχίας. Εἰ δὲ πάλιν ὁ ἐπίσκοπος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ οἰκονόμοι ἱερεῖς καὶ διάκονοι οἰκειοποιοῦνται μὲν αὐτοὶ τὰ εἰσοδήματα τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, οἱ πτωχοὶ δὲ ἀδελφοὶ στενοχωροῦνται ὑστερούμενοι τῆς ἐκ τούτων βοηθείας, καὶ πρὸς τούτοις κατηγορία καὶ δυσφημία προξενεῖται εἰς αὐτοὺς τούτους τοὺς οἰκονομοῦντας τὰ τοιαῦτα πράγματα, καὶ εἰς τὸν λογαριασμὸν ὅπου κατ' ἔτος δίδουσι (μὲ τὸ νὰ μὴ ᾔται καθαρὸς, ἀλλὰ δόλιος καὶ κλεπτικὸς) ἂν τοῦτο, λέγω, κάμνουν καὶ αὐτοὶ, νὰ διορθῶνται ἀπὸ τὴν σύνοδον, ὀρίζουσαν καὶ τὸ πρέπον εἰς αὐτοὺς ἐπιτίμιον, καὶ τὴν οἰκονομίαν ὅπου πρέπει νὰ γένη εἰς τὰ τοιαῦτα πράγματα. Ἀνάγνωθι καὶ τοὺς ρηθέντας ἀποστολικούς.

ΠΕΙ ΤΗΣ ΕΝ ΛΑΟΔΙΚΕΙΑ ΤΟΠΙΚΗΣ

ΑΓΙΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Η ἅγια καὶ τοπικὴ σύνοδος, ἡ ἐν Λαοδικείᾳ (1), τῇ μητροπόλει τῆς Πακατικῆς Φρυγίας συγκροτηθεῖσα, γέγονε κατὰ τοὺς περισσοτέρους, ἐν ἔτει 364 (2). Πολλοὶ δὲ Πατέρες ἐν αὐτῇ συνελθόντες ἀπὸ διαφόρους ἐπαρχίας τῆς Ἀσιανῆς (3), τοὺς παρόντας κανόνας ἐξέδωκαν, ἀναγκάσιους ὄντας πρὸς τὴν τῆς ἐκκλησίας εὐταξίαν καὶ κατάστασιν, οἵτινες ἐπικυροῦνται ἀορίστως μὲν ἀπὸ τὸν α'. τῆς δ'. καὶ α'. τῆς ζ', ὠρισμένως δὲ ἀπὸ τὸν β'. τῆς ς'. καὶ διὰ τῆς ἐπικυρώσεως ταύτης οἰκουμενικὴν τρόπον τινὰ ἀναλαμβάνουσι δύναμιν.

ΟΙ Ε' ΚΑΝΟΝΕΣ

ΤΗΣ ΕΝ ΛΑΟΔΙΚΕΙΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΓΙΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΕΡΜΗΝΕΥΟΜΕΝΟΙ.

ΚΑΝΩΝ Α'.

Περὶ τοῦ δεῖν, κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν κανόνα, τοὺς ἐλευθέρως (4) καὶ νομίμως συνα- || Τῆς δ. ιβ'. τῆς
φθέντας δευτέρως γάμοις, μὴ λαθρογαμίαν ποιήσαντας, ὀλίγου χρόνου παρελθόντος, καὶ || ἐν Ἀγκύρ. ζ'.
σχολάσαντας ταῖς προσευχαῖς, καὶ νηστείαις, κατὰ συγγνώμην ἀποδίδεσθαι αὐτοῖς τὴν κοινωνίαν.

(1) Ἡ Λαοδικεῖα αὕτη ἄλλη εἶναι ἀπὸ τὴν παραθαλάσσιον Λαοδικεῖαν, τὴν ἐν τῇ Συρίᾳ κειμένην, καὶ κοινῶς Λυχὲ ἐπονομαζομένην. Τανῦν δὲ ἡ Λαοδικεῖα αὕτη, περὶ ἧς ὁ λόγος, καλεῖται ἀπὸ τοὺς Τούρκους Ἐσκι Ἰσάρ, τιμηθεῖσα εἰς θρόνον Μητροπολίτου, ὑπὸ τὸν ὅποιον ὑπέκειντο ιβ' Ἐπίσκοποι, ἀπέχουσα τῆς Ἱεραπόλεως 6 ἢ 8 μίλια, κατὰ τὸν Μελέτιον (σελ. 459. τῆς γεωγραφ.). Ἀπὸ τὴν Λαοδικεῖαν ταύτην ἐγράφη ἡ πρὸς Τιμόθεον α. ἐπιστολή, ὡς ἐν τῷ τέλει αὐτῆς ὁράται· διὸ καὶ πολλοὶ βλέποντες τὸν Παῦλον νὰ γράφῃ ἐν τῷ δ'. κεφ. τῆς πρὸς Κολασσαεῖς, ἔδαφ. 6'. «Ποιήσατε καὶ τὴν ἐκ Λαοδικείας (ἐπιστολὴν), ἵνα καὶ ἡμεῖς ἀναγνώτες, ἀποροῦσι, καὶ δὲν ἤξεύρουσιν ὅτι εἶναι ἡ πρὸς Τιμόθ. α., ὡς εἴρηται.

(2) Ἄλλοι δὲ λέγουσι νὰ συνήχθη ἐν ἔτει 365., ἄλλοι δὲ 357. καὶ ἄλλοι 368. ἐπὶ Δαμάσου τοῦ Ρώμης, (ἐν τὸμ. 6'. τῶν Συνοδικῶν).

(3) Φαίνεται, ὅτι οἱ Πατέρες οὗτοι δὲν συνήχθησαν διὰ νὰ ἐκδώσουν μόνον τοὺς Κανόνας τούτους, ἀλλὰ καὶ διὰ ἄλλην ἀφορμὴν. Αὕτη δὲ εἶναι, διατὶ μερικοὶ εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ Φρυγίαν ταύτην τὴν Πακατιανὴν ἠμφισβήτησαν καὶ ἠπόρουν περὶ τῶν δογμάτων τῆς πίστεως, μὴ ὁμολογοῦντες ὁμοούσιον τὴν ἅγιαν Τριάδα. Ὅθεν τοῦτο μαθὼν ὁ τότε βασιλεύων εὐσεβὴς Οὐαλεν-

τιανὸς, ἐπρόσταξε νὰ γένη Σύνοδος εἰς τὸ Ἰλλυρικόν, καὶ ἡ παρ' ἐκείνης ψηφισθεῖσα καὶ κυρωθεῖσα τῆς πίστεως ὁμολογία, ἡ αὕτη οὖσα μὲ τὴν πίστιν τῆς ἐν Νικαίᾳ, νὰ ἀποσταθῇ καὶ εἰς τοὺς Ἐπισκόπους τῆς Φρυγίας ταύτης, γράφει δὲ ταῦτα πάντα ὁ Θεοδώρητος, βιβλ. δ'. κεφ. ς'. ζ'. καὶ ἡ. «Μαθὼν γάρ, φησὶν, ὁ Οὐαλεντιανὸς τινὰς ἐν τῇ Ἀσίᾳ καὶ Φρυγίᾳ περὶ τῶν θείων ἀμφισβητοῦντας δογμάτων, ἐν μὲν τῷ Ἰλλυρικῷ Σύνοδον γενέσθαι προσέταξεν.» (ἐγένετο δὲ ἡ Σύνοδος αὕτη ἐν τῷ 365. ἔτει κατὰ τὸν β'. τόμον τῶν Συνοδικῶν ἐν τῷ πίνακι, ὅτε δηλ. καὶ ἡ ἐν Λαοδικείᾳ συνεκροτήθη)· ἐπιστέλλει δὲ καὶ γράμμα θεῖον ὁ αὐτὸς Βασιλεὺς πρὸς τὴν Φρυγίαν, οὕτως ἐπιγεγραμμένον· «Αὐτοκράτορες Μέγιστοι καὶ Ἀεισεβίστατοι, Νικηταὶ Αὐγουστοί. Οὐαλεριανὸς, καὶ Οὐάλης, καὶ Γρατιανὸς Ἐπισκόποις Διοικήσεως Ἀσιανῆς, Φρυγίας, Καροφρυγίας, Πακατιανῆς, ἐν Κυρίῳ χαίρειν». Ὁμοίως καὶ ἡ ἐν Ἰλλυρικῷ Σύνοδος πρὸς ταύτην ἐπιστέλλουσα οὕτως ἐπιγράφει· «Οἱ Ἐπίσκοποι τοῦ Ἰλλυρικοῦ ταῖς Ἐκκλησίαις τοῦ Θεοῦ καὶ Ἐπισκόποις Διοικήσεως Ἀσιανῆς, Φρυγίας, Καροφρυγίας, Πακατιανῆς, ἐν Κυρίῳ χαίρειν.» Καὶ τοῦτο δὲ σημειῶσαι, ὅτι ἡ πρὸς Λαοδικεῖς φερόμενη ἐπιστολὴ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου εἶναι νόθος καὶ ψευδής, ὡς ἀπίθαιεν αὐτὴν ἡ ἅγια ζ'. Σύνοδος πράξει ς'.

(4) Ἐν ἄλλοις, ἐλευθερίως. Ὁρθότερον ἂν ἔχοι οὕτω συντά-

Ἑρμηνεία.

Ὁ μὲν παρὼν Κανὼν διορίζει, ὅτι οἱ δευτερογαμοῦντες μετὰ ὀλίγον καιρὸν νὰ μεταλαμβάνουν τὰ θεία Μυστήρια κατὰ συγχώρησιν, διὰ τὴν ἀνάγκην καὶ πύρωσιν τῆς φύσεως, μόνον ἐὰν ὁ δεύτερος γάμος αὐτῶν ᾖ ἐλεύθερος καὶ νόμιμος, ἥτοι δὲν εἶναι ἐμποδισμένος διὰ τινὰ συγγένειαν. Ἐὰν δὲ κοιμηθοῦν πρὸ τοῦ νὰ εὐλογηθοῦν, καὶ ἐὰν μετὰ τὸν γάμον μετανοήσουν, νηστεύοντες καὶ προσευχόμενοι. Ὁ δὲ δ'. τοῦ Βασιλείου ἕνα χρόνον, ἢ δύο ἐμποδίζει τοὺς διγάμους ἀπὸ τὴν κοινωνίαν, καὶ φαίνεται ὅτι εἰς ὀλίγον καιρὸν συγχωρεῖ ἡ Σύνοδος αὕτη τοὺς διγάμους, διὰ τὴν νηστείαν αὐτῶν καὶ προσευχὴν, καὶ ἀπλῶς εἶπειν, διὰ τὴν αὐτῶν μετανοίαν· περὶ οὗ ἀνάγνωθι τὸν ιβ'. τῆς α'. Ὅρα καὶ τὸν ζ'. τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ. Ἐὰν δὲ οἱ διγάμοι οὗτοι σμίξουν πρὸ τοῦ γάμου, ὡς πόρνοι ἐπιτιμῶνται, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν, ἥτοι ἐπτὰ χρόνους.

ΚΑΝΩΝ Β'.

Περὶ τοῦ, τοὺς ἐξαμαρτάνοντας ἐν διαφόροις πταίσμασι, καὶ προσηκροῦντας τῇ προ- || Τῆς δ. ιβ'. σευχῇ τῆς ἐξομολογήσεως καὶ μετανοίας, καὶ τὴν ἀποστροφήν τῶν κακῶν τελείαν ποιουμένους, κατὰ τὴν ἀναλογίαν τοῦ πταίσματος, καιροῦ μετανοίας δοθέντος τοῖς τοιούτοις, διὰ τοὺς οἰκτιρμούς καὶ τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ προσάγεσθαι τῇ κοινωνίᾳ.

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρὼν Κανὼν, ὅτι καὶ εἰς διάφορα ἁμαρτήματα πέση τινὰς, ἐξομολογεῖται δὲ αὐτὰ καὶ ἀποστρέφεται καὶ μισεῖ, προσευχόμενος καὶ μετανοῶν εἰς τὸν Θεόν· ὁ τοιοῦτος, ἀφ' οὗ δοθῇ εἰς αὐτὸν ἀπὸ τὸν Πνευματικὸν καιρὸς μετανοίας καὶ ἱκανοποιήσεως, ἀνάλογος μὲ τὰ κακὰ ὅπου ἔκαμε, πρέπει νὰ συγχωρηταὶ καὶ νὰ μεταλαμβάνῃ τὰ θεία Μυστήρια, ὅχι διὰ τὴν σπουδὴν καὶ ἀξιοπρέπειάν του, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀπειρον φιλανθρωπίαν καὶ τοὺς οἰκτιρμούς τοῦ Θεοῦ, ὅστις δέχεται πάντας τοὺς εἰς αὐτὸν ἐπιστρέφοντας, καὶ οὐδεμίαν ἁμαρτίαν εἶναι ἢ νικῶσα τὴν αὐτοῦ ἀγαθότητα. Ὅρα καὶ τὸν ιβ'. τῆς α'.

ΚΑΝΩΝ Γ'.

Περὶ τοῦ, μὴ δεῖν πρόσφατον φωτισθέντα, προσάγεσθαι ἐν τάγματι ἱερατικῷ. || Ἀποστ. π'.

Ἑρμηνεία.

Προσάξει ὁ παρὼν Κανὼν, νὰ μὴ γίνωνται ἱερεῖς ἢ κληρικοὶ οἱ νεοφώτιστοι, παρευθὺς μετὰ τὸ βάπτισμα. Ὅρα καὶ τὸν π'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Δ'.

Περὶ τοῦ, μὴ δεῖν ἱερατικούς δανείζειν, καὶ τόκους καὶ τὰς λεγομένας ἡμιολίας λαμβά. || Ἀποστ. μδ'. νειν.

Ἑρμηνεία.

Δὲν πρέπει οἱ ἱερωμένοι νὰ δανείζουν καὶ νὰ λαμβάνουν διάφορα καὶ ἡμιολίας, ἥτοι τὸ μισθὸν τοῦ δλου διὰ φόρου τῶν ἑκατῶν, ἥτοι ἐξ νομισμᾶτα ἢ γρόσια εἰς τὰ ἑκατῶν, κατὰ τὸν παρόντα Κανόνα. Ὅρα καὶ τὸν μδ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Ε'.

Περὶ τοῦ, μὴ δεῖν τὰς χειροτονίας ἐπὶ παρουσίᾳ ἀχρωμένων γίνεσθαι.

|| Ἀποστ. λ'. ξα'.
τῆς ἐν Λαοδ.
ιγ'. τῆς ἐν
Καρθ. νθ'.

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρὼν Κανὼν, ὅτι δὲν πρέπει αἱ χειροτονίαι τῶν ἱερωμένων νὰ γίνωνται ἔμπροσθεν εἰς ἀχρωμένους (1). Ὅρα καὶ τὸν λ'. καὶ ξα'. Ἀποστολικόν.

τισθαι ὁ Κανὼν· «Τοῖς ἐλευθερίως καὶ νομίμως συναφθεῖσι δευτέρους γάμοις, μὴ λαθρογαμίαν ποιήσασι, ὀλίγου παρελθόντος χρόνου, καὶ σχολάσασι ταῖς προσευχαῖς καὶ νηστείαις, κατὰ συγγνώμην ἀποδίδεσθαι αὐτοῖς τὴν κοινωνίαν». Ἄλλως γὰρ ἀ-

σύντακτός ἐστιν ἐν ἄλλοις δὲ, ἀντὶ τοῦ ἀποδίδεσθαι, δίδεσθαι μόνον γέγραπται.

(1) Σημειῶσαι ὅτι ὁ μὲν Ζωναρᾶς καὶ Βαλοσμίων, ἐρμηνεύοντες τὸν παρόντα Κανόνα, λέγουσιν, ὅτι χειροτονίας ἐδῶ ἄνομαι-

ΚΑΝΟΝ Ζ΄.

Περὶ τοῦ, μὴ συγχωρεῖν τοῖς αἰρετικοῖς εἰσιέναι εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, ἐπιμένοντας τῇ || Ἀποστ. μέ. ξι. αἰρέσει,

Ἑρμηνεία.

Ὁ διορισμὸς τοῦ παρόντος Κανόνος εἶναι, νὰ μὴ ἔχουν τὴν ἄδειαν οἱ αἰρετικοὶ νὰ ἐμβλύνουν μέσα εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν ὑπὸ ὀρθοδόξων κρατούμενον, ἐὰν ἐπιμένουν εἰς τὴν αἵρεσιν, καὶ δὲν θέλουν νὰ ἐπιστραφῶν. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν μέ. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΟΝ Ζ΄.

Ἀποστ. μέ. ζ. || Περὶ τοῦ, τοὺς ἐκ τῶν αἰρέσεων, τουτέστι Ναυατιανῶν, ἤτοι Φωτεινιανῶν, ἢ Τεσσαρεσκαίδεκατιτῶν ἐπιστρεφόμενους, εἴτε κατηχομένους, εἴτε πιστοὺς τοὺς παρ' ἐκείνοις, μὴ προσδέχεσθαι, πρὶν ἀναθεματίσῃσι πᾶσαν αἵρεσιν, ἐξαιρέτως δὲ ἐν ἣ κατεῖχοντο, καὶ τότε λοιπὸν τοὺς λεγομένους παρ' αὐτοῖς πιστοὺς, ἐκμανθάνοντας τὰ τῆς πίστεως σύμβολα, χρισθέντας τε τῷ ἁγίῳ χρίσματι, οὕτω κεινωνεῖν τῶν ἁγίων Μυστηρίων.

Ἑρμηνεία.

Ἀκολουθῶς μὲ τὸν ζ'. τῆς β'. λέγει καὶ ὁ παρὼν κανὼν, διορίζων, ὅτι οἱ Ναυατιανοὶ (περὶ ὧν ὄρα τὸν ἥ. τῆς α.) καὶ οἱ Φωτεινιανοὶ (1) (περὶ ὧν ὄρα τὸν α. τῆς β'.) καὶ οἱ τεσσαρεσκαίδεκατίται (περὶ ὧν ὄρα τὸν ζ'. τῆς β'.) ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν, νὰ μὴ δέχωνται εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν μυστηρίων πρὸ τοῦ νὰ ἀναθεματίσῃσι κάθε ἄλλην αἵρεσιν, μάλιστα δὲ τὴν ἐδικήν των, εἴτε κατηχομένοι εἶναι, εἴτε οἱ παρ' αὐτοῖς ὀνομαζόμενοι πιστοί. Καὶ ἀφ' οὗ τοῦτο ποιήσουν καὶ μάθουν τὰ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως δόγματα, τότε νὰ χρίωνται μὲ τὸ ἅγιον μύρον, καὶ οὕτω νὰ μεταλαμβάνωσι τὰ θεῖα μυστήρια, ἐπειδὴ ἐβαπτίζοντο ἀπαρχλαλάτως, ὡς καὶ οἱ ὀρθόδοξοι, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐχρειαζόντο νὰ βαπτισθῶν δεύτερον. Ὅρα καὶ τὸν μέ. καὶ μζ'. ἀποστολικόν, καὶ μάλιστα τὸν ζ'. τῆς β'.

ΚΑΝΟΝ Η΄.

Ἀποστ. μέ. ζ. || Περὶ τοῦ, τοὺς ἀπὸ τῆς αἵρέσεως τῶν λεγομένων Φρυγῶν ἐπιστρέφοντας, εἰ καὶ ἐν Κλήρῳ μζ'. τῆς β'. ζ'. || νομιζόμενον παρ' αὐτοῖς τυγχάνοιεν, εἰ καὶ μέγιστοι λέγοιντο. Τοὺς τοιοῦτους μετὰ πάσης ἐπιμελείας κατηχεῖσθαι τε καὶ βαπτίζεσθαι ὑπὸ τῶν τῆς ἐκκλησίας ἐπισκόπων τε καὶ πρεσβυτέρων.

Ζεὶ ὁ Κανὼν τὰς ψήφους καὶ ἐκλογὰς τῶν ἱερωμένων, αἱ ὁποῖαι δταν γίνονται, δὲν πρέπει νὰ ᾖναι παρόντες τινὲς λαϊκοὶ ἀκροώμενοι τῶν λεγομένων, ἵνα μὴ ἀκούοντες τινὰς κατηγορίας κατὰ τῶν ψηφίζομένων σκανδαλίζωνται καὶ παρακινουῦνται πρὸς τὴν κακίαν. Ἄλλοι δὲ εἶπον, ὅτι αἱ χειροτονίαι, ἦτοι αἱ διὰ τῶν εὐχῶν γινόμεναι ἱεροτελεστία τῶν ἱερωμένων, (χειροτονία γὰρ καὶ ἡ ψήφος λέγεται, καὶ ἡ διὰ τῶν εὐχῶν ἱεροτελεστία, ὡς εἴπομεν ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ α. Ἀποστολικοῦ) δὲν πρέπει νὰ γίνωνται δταν ᾖναι παρόντες ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ οἱ ἀκροώμενοι, οἵτινες ἦσαν μία τάξις τῶν κατηχομένων ἀπὸ τὰς τέσσαρας (ὄρα τὸν ιδ'. τῆς α.), ἀλλ' δταν ἐκείνοι ἐξέλθουν ἐκ τῆς Ἐκκλησίας καὶ μείνουν μόνοι οἱ πιστοὶ, τότε νὰ γίνωνται δηλ. μετὰ τὸ ἐκφωνῆσαι τὸν Διάκονον, ὅσοι κατηχοῦμενοι προέλθετε, ἐπειδὴ δὲν πρέπει οἱ τοιοῦτοι ἀμύητοι ὄντες καὶ ἀβάπτιστοι νὰ ἀκροάζωνται τὰς φρικώδεις ἐκείνας εὐχὰς, τὰς λεγομένας ἐπὶ τῶν χειροτονουμένων. Ἐπρεπεν ὁμοῦ οἱ τοιοῦτοι νὰ ἐνθυμηθῶν, ὅτι ἡ τοῦ Ἐπισκόπου χειροτονία, ὅπου εἶναι μάλιστα ἡ ὑπερτελεστάτη καὶ θειοτάτη, γίνεται εἰς ἓνα καιρὸν, ὅπου ἀκόμη εἶναι μέσα οἱ ἀκροώμενοι, ἤγουν οἱ κατηχοῦμενοι, ἐπειδὴ γίνεται πρὸ τοῦ Ἀποστόλου, καὶ οἱ κατηχοῦμενοι ἐξέρχονται μετὰ τὴν τοῦ Εὐαγγελίου τελείωσιν. Οὐδαμοῦ δὲ γέγραπται, ὅταν χειροτονῆται Ἐπίσκοπος, νὰ ἐξέρχωνται πρῶτον οἱ κατηχοῦμενοι, ἀλλ' οὐδὲ διὰ τὴν τῶν ἱερῶν χειροτονίαν ἀρμόζει. νὰ πάρωμεν τὸ νόημα, ὅτι καὶ χωρὶς νὰ ᾖναι χειροτονία, οἱ κατηχοῦμενοι κατὰ τὴν συνήθειαν, πρὸ τῆς ὥρας ἐκείνης εἶναι. ἔξω εὐ-

γαλμένοι, ἤγουν πρὶν τοῦ Χερουβικῆ ὕμνου, ὕστερα ἀπὸ τὸν ὁποῖον γίνεται ἡ τοῦ Πρεσβυτέρου χειροτονία. Ὅθεν ἡ προτέρα γνώμη ἐπιβάλλει καλῆτερα, ὅτι καὶ κατὰ ἀλήθειαν δὲν συμφέρει νὰ ᾖναι παρόντες πολλοὶ ἀκροώμενοι εἰς τὰς ψήφους τῶν Ἐπισκόπων, μὲ τὸ νὰ συμβαίνουσι πολλαὶ λογοτριβαὶ μεταξὺ τῶν ψηφίζόντων καὶ μέχρι τῆς σήμερον, ἀγκαλὰ καὶ καθὼς πρέπει δὲν γίνεται τὸ πρᾶγμα, γίνονται ὅμοι μυστικά. Ἡ δὲ χειροτονία γίνεται παρησιᾶ, διὰ νὰ λαμβάνωνται ὡς μάρτυρες καὶ συνεργοὶ οἱ παρόντες καὶ συμπέλλοντες τὸ ἅγιον, κατὰ τὸν ζ'. Θεοφίλου τοῦ Ἀλεξανδρείας. Ἀφίνω νὰ λέγω ὅτι αἱ φρικώδεις ἐκείναι εὐχὰι μυστικά ἀναγινώσκονται, ὅπου πολλάκις οὐδὲ οἱ ἕγγιστα πιστοὶ δὲν τὰς ἀκούουσιν. Ἄν ὁμοῦ καὶ προηγουμένως αἱ ψήφοι τῶν ἱερωμένων πρέπη νὰ γίνωνται παρὰ τῶν Ἐπισκόπων, ἀλλ' ἐπομένως πρέπει καὶ οἱ φρονιμώτεροι καὶ εὐλαβέστεροι τῶν λαϊκῶν νὰ ἐρωτῶνται ἂν συναινῶν εἰς αὐτάς. Καὶ ὄρα τὸν λ'. καὶ ξδ'. Ἀποστολικόν, καὶ τὸν ιγ'. τῆς παρούσης.

(1) Σημειῶσαι ὅτι κατὰ τὸν ἀνώνωμον ἐρμηνευτὴν τῶν Κανόνων οἱ Φωτεινιανοὶ, ἐπειδὴ καὶ ἀνανέωσαν τὴν αἵρεσιν Παύλου τοῦ Σαμοσατεύς καὶ Σαβελλίου καὶ Μοντανοῦ, οὐχὶ ἀναρχον καὶ ποιητὴν τῶν αἰῶνων φρονούντες τὸν Θεὸν Λόγον, ἀλλὰ νέον καὶ ἀρχὴν λαβόντα ἐκ τῆς Παρθένου, διὰ τοῦτο πρέπει καὶ αὐτοὶ νὰ βαπτίζωνται προσερχόμενοι εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν, καθὼς καὶ οἱ Παυλιανισταὶ (κατὰ τὸν ιδ'. τῆς α.) καὶ οἱ Σαβελλιανισταὶ καὶ Μοντανισταὶ (κατὰ τὸν ζ'. τῆς β'), ὧν τὴν αἵρεσιν ἐδανείσθησαν.

Ἑρμηνεία.

Και οὗτος ὁ κανὼν σύμφωνος εἶναι μὲ τὸν ζ'. τῆς β'. Διορίζει γὰρ, ὡς και ἐκεῖνος, ὅτι οἱ καλούμενοι Φρύγες, ἴητοι οἱ Μοντανισταί, ὅταν ἐπιστρέφουν πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν, πρέπει ὡς Ἕλληνες νὰ καταχθῶνται και νὰ βαπτίζωνται ἀπὸ τοὺς ἐπισκόπους και πρεσβυτέρους μετὰ ἐξετάσεως και ἐπιμελείας, κἂν και αὐτοὶ ὀνομάζωνται μέγιστοι, ὡς διδάσκαλοι και ὑπερέχοντες τῶν ἄλλων, κἂν και ἦναι ἀπὸ τοὺς παρ' αὐτοῖς νομιζομένους μὲν, μὴ ὄντας δὲ ἀληθῶς κληρικούς. Ἀγάγνωθι και τὸν μζ'. και μζ'. Ἀποστολ. Και μάλιστα τὸν ζ'. τῆς β'.

ΚΑΝΩΝ Θ'.

Περὶ τοῦ, μὴ συγχωρεῖν εἰς τὰ κοιμητήρια, ἢ εἰς τὰ λεγόμενα μαρτύρια πάντων τῶν || Ἀποσ. μ'. αἰρετικῶν, ἀπιέναι τοὺς τῆς ἐκκλησίας, εὐχῆς ἢ θεραπείας ἕνεκα, ἀλλὰ τοὺς τοιούτους, εἰν ὡσι πιστοὶ, ἀκοινωνήτους γίνεσθαι μέχρι τινός, μετανοοῦντας δὲ, και ἐξομολογουμένους ἐσφάλλαι, παραδέχεσθαι.

Ἑρμηνεία.

Ὅχι μόνον οἱ αἰρετικοὶ δὲν πρέπει νὰ ἐμβαίνουν εἰς τὰς ἐκκλησίας τῶν ὀρθοδόξων, ἀλλ' οὐδὲ οἱ ἐκ τῆς ἐκκλησίας, ἴητοι οἱ πιστοὶ λαϊκοὶ και ὀρθόδοξοι πρέπει νὰ πηγαίνουν εἰς τὰ κοιμητήρια τῶν αἰρετικῶν, ὅπου τινὲς ὀνομαστοὶ παρὰ τοῖς αἰρετικοῖς ἐνταφιάσθησαν, ἢ εἰς τοὺς οἴκους, ὅπου μάρτυρες τῶν αἰρετικῶν ἐτάφησαν· πολλοὶ γὰρ και ἀπὸ τοὺς αἰρετικούς ἐν τῷ καιρῷ τοῦ διωγμοῦ και τῆς εἰδωλολατρίας, μέχρι θανάτου ἐκατέρησαν, τοὺς ὁποίους μάρτυρας ὠνόμασαν οἱ ὀρθόδοξοι αὐτῶν. Ἀλλ' οὐδὲ οἱ ὀρθόδοξοι, λέγω, χριστιανοὶ, πρέπει νὰ πηγαίνουν εἰς αὐτοὺς ἢ διὰ νὰ προσευχηθῶν, ἢ διὰ θεραπείαν, ἢ διὰ νὰ τοὺς τιμῆσουν, ἢ διὰ νὰ ζητήσουν ἰατρείαν ἀπὸ αὐτοὺς εἰς τὰς ἀσθενείας τῶν. Ὅσοι δὲ τοῦτο ἤθελαν κάμει, διορίζει ὁ παρῶν κανὼν νὰ ἀφορίζωνται πρὸς καιρὸν, ἕως ὅπου νὰ μετανοήσουν και νὰ ἐξομολογηθῶν ὅτι ἔσφαλαν. Ὅρα και τὸν με'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Ι'.

Περὶ τοῦ, μὴ δεῖν τοὺς τῆς ἐκκλησίας ἀδιαφόρως πρὸς γάμου κοινωνίαν συνάπτειν τὰ || Τῆς δ'. ιδ'. ἑαυτῶν παιδία αἰρετικοῖς.

Ἑρμηνεία

Δὲν πρέπει οἱ τῆς ἐκκλησίας (1), ἴητοι τόσον οἱ κληρικοὶ, ὅσον και οἱ λαϊκοὶ ὀρθόδοξοι, νὰ ὑπανδρεύουσι τὰ τέκνα τῶν μὲ αἰρετικούς, χωρὶς νὰ κάμνουσι κάμμίαν διαφορὰν ὀρθοδόξου ἀπὸ αἰρετικοῦ. Ἀγάγνωθι και τὸν ιδ'. τῆς δ'.

ΚΑΝΩΝ ΙΑ'.

Περὶ τοῦ, μὴ δεῖν τὰς λεγομένας πρεσβύτιδας, ἴητοι προκαθημένας, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ || Τῆς α. δ'. καθίστασθαι.

Ἑρμηνεία.

Ὁ μὲν Ζωναρᾶς και ὁ Βαλσαμῶν λέγουσιν, ὅτι ὁ κανὼν οὗτος διορίζει νὰ μὴ γίνωνται εἰς τὴν ἐκκλησίαν αἱ ὀνομαζόμεναι γερόντισσαι γυναῖκες, και προκαθημεναὶ ἀπὸ τὰς λοιπάς, ἀλλ' οὔτε μὲ τοιοῦτον ὄνομα νὰ ὀνομάζωνται· διότι τὸ παλαιὸν ἦτον εἰς τὰς ἐκκλησίας γυναῖκες τοιαῦται γερόντισσαι, βάνουσαι τὰς ἄλλας γυναῖκας εἰς τάξιν, πῶς, και ποῦ νὰ στέκωνται και νὰ κάθηνται ἐν τῷ ναῷ κάθε μία, τὸ ὅποιον ἔργον, ἐπειδὴ ἐμεταχειρίζοντο διὰ αἰσχροκέρδειαν και ὑπερηφάνειαν, ἐμπόδισεν αὐτὰς ἀπὸ τοῦτο ὁ κανὼν. Ἄλλοι δὲ λέγουσιν ὅτι αἱ πρεσβύτιδες αὐταὶ και προκαθημεναὶ, ἐμποδίζει ὁ κανὼν νὰ μὴ καθίστανται, ἴητοι νὰ μὴ χειροτονουῦνται διὰ τῶν εὐχῶν (?), ἐπειδὴ τὸ καθίστασθαι δηλοῖ και τὸ χειροτονεῖσθαι διὰ τῶν εὐχῶν, ὡς ἐπομεν εἰς τὸν δ'. τῆς α.

(1) Ὡσπερ γὰρ ἡ Σύνοδος αὕτη εἰς τὸν ἀνωτέρω θ'. Κανόνα εἶπε νὰ μὴ πηγαίνουν εἰς κοιμητήρια αἰρετικῶν οἱ τῆς Ἐκκλησίας, ἴητοι οἱ Κληρικοὶ, ἢ οἱ λαϊκοὶ πιστοὶ, ὡς αὕτη ἡ ἰδία τοῦτο ἐξηγεῖ, οὕτω και εἰς τὸν παρόντα Κανόνα λέγουσα, οἱ τῆς Ἐκκλησίας νὰ μὴ ὑπανδρεύωνται μὲ αἰρετικούς, ἐνοεῖ και τοὺς Κληρικούς και τοὺς λαϊκοὺς Χριστιανούς.

(2) Πλὴν ὅχι τὸ νὰ χειροτονουῦνται αὐταὶ Διακόνισσαι ἐμπόδισεν ὁ Κανὼν, ὡς αὐτοὶ εἶπον, ἐπειδὴ και αἱ γερόντισσαι αὐταὶ γυναῖκες ἐγίνοντο κατὰ τοὺς καιροὺς τῆς Συνόδου ταύτης

Διακόνισσαι. Δι' ὃ και ὁ Φραγγίσκος Τουρριανδὸς, σχολιάζων τὸ κή. κεφ. τοῦ β'. βιβλ. τῶν διαταγ. λέγει, ὅτι Πρεσβύτιδας ὁ Κλήμης τὰς Διακόνους ὀνομάζει, ὡς τοῦτο ἡμπορεῖ νὰ μάθη τινὰς. λέγω, και ἀπὸ τὸν ἄγιον Ἐπιφάνιον ἐν τῇ αἰρέσει τῇ κατὰ Κολλυριδανῶν. Πρεσβύτιδες γὰρ και γερόντισσαι εἶναι αἱ ἐξήκοντα χρόνων γυναῖκες, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἐγίνοντο Διακόνου, ὡς λέγει ὁ Παῦλος και ἡ ὑποσημ. τοῦ μ'. τῆς ς'. (ἦν και ἀνάγνωθι)· ἀλλὰ ἐμποδίζει και τὸ νὰ χειροτονουῦνται εἰς τὸ νὰ ἦναι Πρεσβύτιδες και προκαθημεναὶ ἀπὸ τὰς ἄλλας. Τὰς Πρε-

ΚΑΝΩΝ ΙΒ΄.

Ἀποσ. α΄. || Περὶ τοῦ, τοὺς ἐπίσκοπους κρίσει τῶν Μητροπολιτῶν, καὶ τῶν περίξ ἐπισκόπων καθίστα-
 τῆς α΄. δ΄. || σθαι εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχήν, ὄντας ἐκ πολλοῦ δεδοκιμασμένους, ἐν τε τῷ λόγῳ
 τῆς πίστεως, καὶ τῇ τοῦ εὐθέως λόγου (1) πολιτείᾳ.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν Κανὼν διορίζει, ὅτι μὲ τὴν κρίσιν καὶ ψῆφον τῶν περίξ Μητροπολιτῶν καὶ Ἐπισκόπων τῆς ἐπαρ-
 χίας νὰ γίνωνται οἱ χειροτονούμενοι Ἐπίσκοποι, ὄντες πρὸ πολλῶν χρόνων δεδοκιμασμένοι καὶ μαρτυρημένοι,
 καὶ κατὰ τὰ ὀρθόδοξα δόγματα τῆς πίστεως, καὶ κατὰ τὴν μὲ ὀρθὸν λόγον γινομένην ἐνάρετον πολιτείαν.
 Ὅρα καὶ τὸν α΄. Ἀποστολικόν, καὶ τὸν δ΄. τῆς α΄.

ΚΑΝΩΝ ΙΓ΄.

Ἀποσ. λ΄. ξα΄. || Περὶ τοῦ, μὴ τοῖς ἄλλοις ἐπιτρέπειν τὰς ἐκλογὰς ποιεῖσθαι τῶν μελλόντων καθίστα-
 τῆς ἐν Λαοδ. || ε΄. τῆς ἐν || σθαι εἰς ἱερατεῖον.
 Καρθ. νθ΄.

Ἑρμηνεία.

Ἐμποδίζει ὁ παρὼν Κανὼν, τὸ νὰ κάμνουν οἱ ὄχλοι καὶ τὰ ἄτακτα πλήθη τῶν πόλεων, τὰς ψήφους καὶ
 τὰς ἐκλογὰς ἐκείνων ὅπου μέλλουν νὰ χειροτονηθοῦν ἱερεῖς (ἢ καὶ ἀρχιερεῖς), α΄. ὅτι κατὰ προηγούμενον μὲν
 λόγον οἱ τοιοῦτοι πρέπει νὰ ψηφίζωνται ἀπὸ τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ συνιερεῖς, ἐπομένως δὲ νὰ συμπηφίζωνται καὶ
 ἀπὸ τὸν λαόν· καὶ β΄. ὅτι ἴσως οἱ φρονιμώτεροι καὶ εὐλαβέστεροι λαϊκοὶ πρέπει νὰ συμπηφίζουν μὲ τοὺς ἐπι-
 σκόπους καὶ ἱερεῖς τὸν μέλλοντα χειροτονηθῆναι εἰς αὐτοὺς ἱερέα (ἢ καὶ ἀρχιερέα), ἀλλ' ὄχι καὶ ὁ χυδῆρ καὶ
 ἄτακτος ὄχλος, διὰ τὰς ἐριδας καὶ μάχας ὅπου ἤμποροῦν νὰ γενηθοῦν εἰς τὰς ψηφοφορίας αὐτῶν, ἄλλων μὲν
 ἄλλον ψηφίζομένων, καὶ ἄλλων ἄλλον. Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ε΄. τῆς παρούσης, καὶ τὸν λ΄. καὶ ξα΄.
 Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΙΔ΄.

Περὶ τοῦ, μὴ τὰ ἄγια εἰς λόγον εὐλογιῶν κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα, εἰς ἐτέρας παροικίας δια-
 πέμπεσθαι.

Ἑρμηνεία.

Συνήθεια ἦτον εἰς τοὺς παλαιούς νὰ πέμπουσιν ἐν τῷ καιρῷ τοῦ Πάσχα τὰ θεῖα Μυστήρια ἀπὸ μίαν ἐπαρ-
 χίαν εἰς ἄλλην, χάριν εὐλογίας καὶ ἁγιασμοῦ ἐκείνων, πρὸς τοὺς ὁποίους ἐστέλλοντο (2), τὴν ὁποίαν συνήθειαν

σβύτιδας ταύτας ἀναφέρουν καὶ αἱ Ἀποστολ. διαταγ. βιβλ. β΄.
 κεφ. νζ΄. «Αἱ παρθένοι, καὶ αἱ χῆραι, καὶ Πρεσβύτερες πρῶται
 πασῶν στηκέτωσαν ἢ καθέξισθωσαν.» Καὶ ὁ Παῦλος ἰδίᾳ αὐτὰς
 μνημονεύει ἐν τῇ πρὸς Τίτον ἐπιστολῇ κεφ. β΄. 3. «Πρεσβύτι-
 δας ὡσαύτως ἐν καταστάματι ἱεροπρεπεῖς, μὴ διαδόλους, μὴ
 οἴνῳ πολλῶν δεδουλωμένας, καλοδιδασκάλους, ἵνα σωφρονίζωσι
 τὰς νέας, τὰς ὁποίας θαυμάζω πῶς εἶπον τινὲς ὅτι εἶναι αἱ τῶν
 Πρεσβυτέρων καὶ Ἱερέων γυναῖκες, ἐκ τοῦ εἰπεῖν ἱεροπρεπεῖς, ὅ-
 περ οὐκ ἔστιν. Ὁ γὰρ Ἀπόστολος, λέγων, ἵνα σωφρονίζωσι τὰς
 νέας, ἐφανέρωσεν ὅτι Πρεσβύτιδας ἐνοεῖ τὰς γερόντισσας, ὡς
 καὶ Πρεσβύτας τοὺς γέροντας ἐκάλεσεν ἀνωτέρω, καὶ ὄχι τοὺς
 Πρεσβυτέρους. Πρεσβύτιδας ὀνομάζει τὰς γερόντισσας Μοναχὰς
 καὶ ὁ μς΄. τῆς ς΄. Ὁ δὲ ρηθεὶς ἅγιος Ἐπιφάνιος αἰρᾷσει οθ΄. λέ-
 γει, ὅτι αἱ γεροντότεραι ἀπὸ τὰς χῆρας ὀνομάζοντο Πρεσβύ-
 τιδες. Καὶ ὅρα τὴν γ΄. ὑποσημ. τοῦ ιθ΄. τῆς α΄.

(1) Ἐν ἄλλοις, βίβλ.

(2) Σημειῶσαι ὅτι κατὰ τὸν Εὐστράτιον ἐν τῷ περὶ Μυστη-
 ρίων σελ. 284. διὰ διαφόρους αἰτίας τότε ἐκρατεῖτο ἅγιος Ἄρ-
 τοσ΄. α΄. διὰ νὰ κοινωνοῦν κατὰ τὰς τετράδας καὶ παρασκευὰς
 καὶ ὅτε ἄλλοτε ἤθελον οἱ Χριστιανοί, (ἐπειδὴ καθ' ἐκάστην δὲν
 ἐγένετο λειτουργία) καὶ ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ὡς λέγει ὁ Βασίλειος,

ἐπιστολῇ πρὸς Καίσαρ. Πατρικ. καὶ ἐν τῇ Δύσει, ὡς μαρτυρεῖ ὁ
 Κυπριανὸς ἐπιστ. νς΄. καὶ ὁ Ἱερώνυμος πρὸς Παμμάχιον, ἕως
 εἰς τοὺς χρόνους τῶν Αὐτοκρατόρων Χριστιανῶν β΄. διὰ τοὺς
 ἀρρώστους γ΄. διὰ τοὺς ὀδοιπόρους δ΄. διὰ τοὺς ἀναχωρητάς
 ε΄. κατὰ τὸν ἅγιον Ἰουστίνον, ἀπολογία β΄. ὑπὲρ Χριστιανῶν,
 ἵνα καὶ εἰς τοὺς μὴ παρόντας ἐν τῇ λειτουργίᾳ δι' ἀσθένειαν, ἢ
 διὰ ἄλλην εὐλογον αἰτίαν διὰ τοῦ Διακόνου ἀποστέλλεται καὶ
 ς΄. κατὰ τὸν παρόντα Κανόνα, ἵνα ἀποστέλλεται κατὰ τὸ
 Πάσχα ἀπὸ μίαν ἐπαρχίαν εἰς ἄλλην ὄχι μόνον χάριν εὐλο-
 γίας, καθὼς διαλαμβάνει ὁ Κανὼν οὗτος, ἀλλὰ καὶ χάριν ἐνώ-
 σεως καὶ συγκοινωνίας. Τὸ λέγω φανερώτερα. Ἐστέλλον οἱ Ἐ-
 πίσκοποι τὸν ἅγιον Ἄρτον εἰς τοὺς ἄλλους Ἐπισκόπους, διὰ νὰ
 δείξουν μὲ τοῦτο, ὅτι τοὺς γνωρίζουν διὰ κοινωνικούς καὶ ὀρθο-
 δόξους, καθὼς ἐκ τοῦ ἐναντίου, ὅταν δὲν τοὺς ἐστέλλον, εἰδειχνον
 ὅτι τοὺς ἔχουν ἀκοινωνήτους. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Εὐσέβιος Ἐκ-
 κλησιαστ. ἱστορ. βιβλ. ε΄. κεφ. κς΄. γράφει, ὅτι ὁ ἱερομάρτυς Εἰ-
 ρηναῖος ἔλεγε πρὸς τὸν Ρώμης Βίκτορα, ὅταν αὐτὸς διεφέρετο
 μὲ τοὺς Ἀσιανούς διὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα «Οἱ πρὸ σοῦ
 Πρεσβύτεροι τοῖς ἀπὸ τῶν παροικιῶν ἔπεμπον Εὐχαριστίαν,
 ἦτοι οἱ πρὸ σοῦ Πάπαι, ὁ Ἀνίκητος ὄχι, ὁ Πίος ὕγινης, Τε-
 λεσφόρος καὶ Εὐστῆτος, ἔπεμπον Εὐχαριστίαν εἰς τοὺς Ἐπισκό-

ἐμποδίζει ὁ παρῶν Κανῶν, ἐπειδὴ εἶναι ἀπρεπές νὰ περιφέρονται τὰ πάντιμα Μυστήρια εἰς μακρὰς ὁδοιπορίας ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε.

ΚΑΝΟΝ ΙΕ΄.

Περὶ τοῦ, μὴ δεῖν πλέον τῶν κανονικῶν Ψαλτῶν τῶν ἐπὶ τὸν ἄμβωνα ἀναβαινόντων, καὶ || Τῆς ς'. οἱ ἀπὸ διφθέρας ψαλλόντων, ἐτέρους τινὰς ψάλλειν ἐν ἐκκλησίᾳ.

Ἑρμηνεία.

Ἐμποδίζει ὁ παρῶν Κανῶν τὸ νὰ ψάλλῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὅποιος θέλει, ἀλλὰ μόνοι οἱ Ψάλται οἱ κανονικοί, οἱ ἐν τῷ κλήρῳ δηλ. συνηριθμημένοι καὶ χειροτονημένοι εἰς κάθε ἐκκλησίαν, οἵτινες ἀναβαίνουν ἐπ' ἄμβωνος, καὶ ψάλλουσι μὲ ψαλτικὰς μεμβράνας (διφθέραι γὰρ τὰ δέρματα δνομάζονται, ἐξ ὧν γίνονται αἱ μεμβράναι) (1) ἢ καὶ χαρτίνας. Ἀταξία γὰρ ἀκολουθεῖ καὶ χασμωδία, ἐὰν ψάλλῃ ὅποιος τύχει ἀμαθῆς, καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου εὐταξία, ὅταν ψάλλουν οἱ διωρισμένοι Ψάλται, καὶ ψαλτικῶν ἔμπειροι. Ὅρα καὶ τὸν οἱ. τῆς ς'.

ΚΑΝΟΝ ΙΓ΄.

Περὶ τοῦ, ἐν Σαββάτῳ Εὐαγγέλια μετὰ καὶ ἐτέρων Γραφῶν ἀναγινώσκεισθαι.

Ἑρμηνεία.

Φαίνεται ἐκ τοῦ Κανόνος τούτου, ὅτι δὲν εἶχε παλαιὰ ἡ ἐκκλησία τὴν κατάστασιν ὅπου ἔχει τώρα. Ὅταν γὰρ τότε ἐσυναθροίζοντο οἱ πιστοὶ εἰς τὴν λειτουργίαν ἢ εἰς τὸν ὄρθρον τοῦ Σαββάτου, δὲν ἀνεγινώσκοντο Εὐαγγέλια, καθὼς τώρα (2). Ὅθεν διορίζει ὁ παρῶν Κανῶν νὰ ἀναγινώσκωνται κατὰ τὸ Σάββατον Εὐαγγέλια ὁμοῦ μὲ ἄλλας Γραφάς. Ὁ δὲ Βαλσαμῶν λέγει, ὅτι διὰ τοῦτο ἐδιωρίσθη ὁ παρῶν Κανῶν, διατι πολλοὶ Χρι-

πους τῆς Ἀσίας, καὶ πῶς σὺ ἀποτολμᾷς νὰ τοὺς ἔχῃς ἀκοιωνήτους;» Ὅρα ἐν σελ. 303. τὸν αὐτὸν Εὐστράτιον.

(1) Καθὼς γὰρ ἱστορεῖ ὁ Ἡρόδοτος καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ, ἐμεταχειρίζοντο δέρματα τῶν αἰγῶν καὶ προβάτων. ἐπάνω εἰς τὰ ὅποια ἔγραφον, μὲ τὸ νὰ μὴ εἶχον βιβλία, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ ἀκόμη πολλοὶ βάρβαροι εἰς τοιαύτας διφθέρας ἔγραφον. «Ἐν σπάνει βιβλίων ἐχρίωντο διφθέρησιν αἰγιήσιν τε καὶ οἰήσιν, καὶ τὸ κατ' ἐμὲ πολλοὶ τῶν βαρβάρων εἰς τοιαύτας διφθέρας γράφουσι». Κατὰ γὰρ τοὺς χιλίους τεσσαράκοντα ὀκτὼ χρόνους ἀπὸ Χριστοῦ εὐρέθη τὸ χαρτίον. Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ζ'. τῆς ς'.

(2) Εἶπα, ὅτι δὲν ἀνεγινώσκοντο Εὐαγγέλια, διατι τὰ ἄλλα ἀπομνημονεύματα τῶν Ἀποστόλων, ἢ τὰ συγγράμματα τῶν Προφητῶν ἀνεγινώσκοντο ἐν τῇ θείᾳ λειτουργίᾳ, καθὼς λέγει ὁ ἅγιος Ἰουστίνος, ἐν τῇ β'. ἀπολογίᾳ ὑπὲρ Χριστιανῶν, ἧτις λειτουργία ὄχι μόνον ἐγένετο ἐν Κυριακῇ, ἀλλὰ καὶ ἐν Σαββάτῳ, κατὰ τὸν Χρυσόστομον, καὶ μάλιστα οἱ ψαλμοὶ τοῦ Δαβὶδ πάντοτε ἐψάλλοντο ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐν τῷ ὄρθρῳ, καὶ ἐσπερινῷ, καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἀκολουθίαις καὶ τελεταῖς τῶν Μυστηρίων κατὰ τὸν Ἀργέντην, σελ. 274. τοῦ περὶ Μυστηρίων. Ὅτι δὲ καὶ οἱ Μοναχοὶ πρέπει νὰ ἀναγινώσκουν καθ' ἐκάστην ἀπὸ τὴν νέαν Γραφήν, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον, τὸ μαρτυροῦν φανερῶς καὶ τὸ διορίζει, τε Μέγας Βασίλειος ἐν τῇ πρὸς Χίλωνα ἐπιστολῇ, καὶ Πέτρος ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῇ Φιλοκαλίᾳ, καὶ Κάλλιστος ὁ Ξανθόπουλος σελ. 4041. τῆς αὐτῆς Φιλοκαλίας. Ὅτι δὲ καὶ οἱ λαϊκοὶ πρέπει νὰ τὸ ἀναγινώσκουν, δεῖχονταί μὲν καὶ ὁ Βασίλειος Θεοδοσίος τῇ ἰδίᾳ χειρὶ γράψας τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ καθ' ἐκάστην ἀναγινώσκων ἀπὸ αὐτοῦ, καὶ ὁ θεὸς Χρυσόστομος (ὁμιλ. λβ'. εἰς τὸν Ἰωάνν. καὶ ὁμιλ. ιθ'. Ἀνδριάντ.) λέγων, ὅτι καὶ αἱ γυναῖκες εἶχον Εὐαγγέλια κρεμάμενα ἀπὸ τὸν

τράχηλόν τους Ὅταν ὁμοῦ οὗτοι ἀναγινώσκουν τὸ θεῖον Εὐαγγέλιον, πρέπει νὰ στέκωνται ὄρθιοι, καθὼς διορίζει ὁ προρρηθεὶς ἅγιος Κάλλιστος καὶ ὁ ἱστορικὸς Σωζόμενος, ὅστις καὶ κατακρίνει τοὺς Ἀρχιερεῖς τῆς Ἀλεξανδρείας, διατι ἐκάθητο καὶ δὲν ἀνίσταντο ἐν τῇ ἀναγνώσει τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου, ἐπειδὴ τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον εἶναι ἡ καινὴ Διαθήκη, ἡ ἐγκαινισμένη ἐν τῷ αἵματι τοῦ ἀγαπητοῦ Ἰησοῦ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν. Τὸ Εὐαγγέλιον, κατὰ τὸν ἅγιον Μάξιμον, εἶναι μία πρεσβεία Θεοῦ πρὸς ἀνθρώπους, δι' Υἱοῦ σαρκωθέντος, μισθὸν δωρομένου τοῖς πειθομένοις αὐτῷ τὴν ἀγέννητον θέωσιν. Τὸ Εὐαγγέλιον θέλει ὁ Ἀμβρόσιος νὰ ᾖναι τὸ πέλαιος, ἐν ᾧ εὐρίσκεται τὸ πλῆρωμα τῶν χαρισμάτων, καὶ θάλασσα τῶν πνευματικῶν Μυστηρίων, ἐν ᾗ πλεῖ ὁ μυστικὸς ἰχθύς, Ἰησοῦς Χριστὸς, Θεοῦ Υἱός. Σωτήρ (ἢ Σταυρός, κατὰ τὴν ἀκροστιχίδα τῆς Σιβύλλης). Τὸ Εὐαγγέλιον εἶπεν ὁ Ἀπόστολος Βαρβόλομαῖος (παρὰ Διονυσίῳ κεφ. ε. τῆς μυστικῆς θεολογίας), ὅτι συνετεμημένον καὶ μικρὸν εἰς τὸ μῆκος, ἀλλὰ μέγα καὶ πλατὺ εἰς τὴν εὐρυχωρίαν τῶν νοημάτων. Ὅθεν ὁ Ἱερώνυμος ἐπιτομὴν πάσης θεολογίας τὸ Εὐαγγέλιον ὠνόμασεν, ὁ δὲ Ὠριγένης, ἀπαρχὴν ὅλης τῆς Γραφῆς. Δὲν ἔσφαλεν ὅστις ὠνόμασε τὸ Εὐαγγέλιον βᾶσιν καὶ κέντρον τῆς παλαιᾶς Γραφῆς, καὶ ἥλιον τῆς Νέας, καὶ ἂν ὅλη ἡ Γραφή λέγεται ὑπὸ Αὐγουστίνου κυκλοπαίδεια πασῶν τῶν ἐπιστημῶν, καὶ ὑπὸ τοῦ Βασιλείου, ψυχῶν ἐργαστήριον, καὶ ἀποθήκη τῶν πνευματικῶν βοτανῶν, δι' ὧν πᾶν νόσημα θεραπεύεται, βέβαια τὸ Εὐαγγέλιον ὑπερέχει. Ὅρα καὶ τοὺς λοιποὺς ἐπαίνοους τοῦ Εὐαγγελίου ἐν σελ. 739. τῆς Δωδεκαβιβλίου τοῦ αἰοδίου Δοσιθέου. Εἶπον δὲ νὰ ἀναγινώσκουν οἱ Μοναχοὶ τὴν νέαν Γραφήν, ἐπειδὴ ἀπὸ τὴν παλαιάν, καὶ μάλιστα ἀπὸ τοὺς Προφήτας. τινὲς ἐβλάβησαν, ὄχι διατι εἶναι αὕτη κακὴ (μὴ γένοιτο!), ἀλλὰ διὰ τὴν ἀσθένειάν τους, ὡς γράφει πρὸς Χίλωνα τὸν μαθητὴν τοῦ ὁ Μέγας Βασίλειος.

στιανοὶ τότε Ἰουδαίζοντες, καθὼς ἀργοῦσαν ἀπὸ κάθε ἐργόχειρον ἐν τῷ Σαββάτῳ, ἔτσι ἀργοῦσαν καὶ ἀπὸ τὸ νὰ ψάλλουν ἱερά ψαλμωδῆματα, καὶ νὰ ἀναγινώσκουν Εὐαγγέλια καὶ ἀγίας Γραφάς.

ΚΑΝΟΝ ΙΖ'.

Τῆς ς'. οέ. || Περὶ τοῦ, μὴ δεῖν ἐπιτυνάπτειν ἐν ταῖς συνάξεσι τοὺς ψαλμούς, ἀλλὰ διὰ μέσου καθ' ἕκαστον ψαλμὸν γίνεσθαι ἀνάγνωσιν.

Ἑρμηνεία.

Προστάζει ὁ παρὼν Κανὼν διὰ νὰ μὴ ψάλλωνται διὰ μιᾶς ὄλοι οἱ ψαλμοὶ τοῦ Δαβὶδ εἰς τὰς συνάξεις καὶ ἀκολουθίας τῆς ἐκκλησίας, ἵνα μὴ ὁ λαὸς διὰ τὴν μακρὰν ἔκτασιν αὐτῶν βαρύνεται καὶ εὐγαίνῃ ἔξω τῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ ἀνάμεσα εἰς τοὺς ψαλμούς νὰ γίνεταὶ καὶ ἀνάγνωσις καὶ προσευχὴ, ἵνα ὁ λαὸς ἀναπαύεται ὀλίγον, καὶ μὲ τὴν ποικιλίαν ταύτην νεαρῶτερος ὁ νοσὲ γινόμενος καὶ νηφαλιώτερος, ὡς λέγει ὁ μέγας Βασίλειος, (ὄρ. κατὰ πλάτ. λζ'). ἀρχινῶ πάλιν νὰ ψάλλῃ τοὺς ψαλμούς. Καὶ τούτῃ εἶναι ἡ ἀφορμὴ, διὰ τὴν ὁποίαν οἱ θεοὶ Πατέρες ἐμοίρασαν τὸ ψαλτήριον εἰς διάφορα καθίσματα, καὶ ἀναμεταξὺ τῶν καθισμάτων ἔβαλαν καὶ εὐχάς, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς πολλὰ ψαλτήρια καὶ χειρόγραφα καὶ τυπωμένα (1). Ὅρα καὶ τὸν οέ. τῆς ς'.

ΚΑΝΟΝ ΙΗ'.

Περὶ τοῦ, τὴν αὐτὴν λειτουργίαν τῶν εὐχῶν πάντοτε καὶ ἐν ταῖς ἐννάταις, καὶ ἐν ταῖς ἐσπέραις ὀφείλειν γίνεσθαι.

Ἑρμηνεία.

Καθὼς ὁ ριδ'. Κανὼν τῆς ἐν Καρθ. (ὄν καὶ ἀνάγνωθι) διδάσκει, νὰ λέγωνται ἀπὸ ὄλους αἱ παρὰ τῆς Συνόδου κεκυρωμένα εὐχαὶ, καὶ οὐχὶ νέαι ἄλλαι, τοιοῦτοτρόπως φαίνεται νὰ λέγη καὶ ὁ παρὼν Κανὼν διορίζων, ὅτι ἡ τάξις τῶν εὐχῶν πρέπει νὰ φυλάττεται ἡ αὐτὴ, καὶ εἰς τὰς ἐννάτας, καὶ εἰς τὰς ἐσπερινὰς ὁμνωδίας, καὶ νὰ μὴ συνθέτῃ ὁποῖος θέλῃ ἑδικάς του ἄλλας εὐχάς· ἀρκεταὶ γὰρ εἶναι αἱ παραδεδομένοι.

ΚΑΝΟΝ ΙΘ'.

Περὶ τοῦ, δεῖν ἰδίᾳ πρῶτον μετὰ τὰς ὁμιλίας τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν κατηχομένων εὐχὴν ἐπιτελεῖσθαι, καὶ μετὰ τὸ ἐξελεθῆναι τοὺς κατηχομένους, τῶν ἐν μετανοίᾳ τὴν εὐχὴν γίνεσθαι, καὶ τούτων προσελθόντων ὑπὸ χεῖρα καὶ ὑποχωρησάντων, οὕτω τῶν πιστῶν τὰς εὐχὰς γίνεσθαι τρεῖς, μίαν μὲν τὴν πρῶτην διὰ σιωπῆς, τὴν δὲ δευτέραν καὶ τρίτην, διὰ προσφωνήσεως πληρωθῆναι· εἴθ' οὕτω τὴν εἰρήνην δίδεσθαι. Καὶ μετὰ τὸ τοὺς Πρεσβυτέρους δοῦναι τῷ ἐπισκόπῳ τὴν εἰρήνην, τότε τοὺς λαϊκοὺς τὴν εἰρήνην δίδοναι, καὶ οὕτω τὴν ἀγίαν προσφορὰν ἐπιτελεῖσθαι, καὶ μόνοις ἐξὸν εἶναι τοῖς ἱερατικοῖς εἰσιέναι εἰς τὸ θυσιαστήριον καὶ κοινωνεῖν.

Ἑρμηνεία.

Καὶ ἡ τάξις καὶ ἀκολουθία τῆς ἱερατικῆς λειτουργίας ἄλλοιᾳ ἦτον εἰς τοὺς παλαιοὺς καιροὺς ἀπὸ τὴν τωρινῆν, ὡς δῆλον γίνεταὶ τοῦτο ἀπὸ τοῦ παρόντος Κανόνος. Λέγει γὰρ οὗτος, ὅτι ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἱερατικῆς, ἀφ' οὗ πρῶτον κάμουσι διδασχὴν οἱ ἐπίσκοποι (2), νὰ γίνεταὶ ἡ εὐχὴ τῶν κατηχομένων ἀβαπτίστων (ἡ ὁποία εὐχὴ καὶ τῶρα λέγεται ἐν ταῖς ἱερατικῆς λειτουργίαις τοῦ Χρυσοστόμου καὶ Βασιλείου), καὶ ἀφ' οὗ εὐγουν οἱ κατηχομένοι ἔξω, νὰ γίνεταὶ ἡ εὐχὴ τῶν βεβαπτισμένων μὲν χριστιανῶν, διὰ δὲ τὰ ἁμαρτήματα ὁποῦ ἔκαμαν, μετανοούντων, ἐπιτιθεμένης καὶ τῆς χειρὸς τοῦ ἱερέως εἰς τὰς κεφαλὰς των· περὶ οὗ ὄρα τὸν ιδ'. τῆς α'. (αὕτη δὲ ἡ εὐχὴ τῶρα οὐ λέγεται), καὶ ἀφ' οὗ εὐγουν ἔξω καὶ αὐτοὶ, νὰ γίνωνται τρεῖς εὐχαὶ τῶν πιστῶν, ἡ μία μὲν μυστικῶς, ἡ δὲ ἄλλαι δύω ἐκφώνως (τῶρα δὲ δύω μόνον εὐχαὶ λέγονται τῶν πιστῶν, καὶ αὐταὶ μυστικῶς, ὡς φαίνεται ἐν ταῖς λειτουργίαις τοῦ Χρυσοστόμου καὶ Βασιλείου)· ἀφ' οὗ δὲ καὶ αὐταὶ πληρωθῶν, νὰ δίδεται ἡ εἰρήνη, ἥτοι νὰ γίνεταὶ ὁ ἀσπασμὸς τῶν ἱερέων μετὰ τοῦ ἐπισκόπου, καὶ τῶν λαϊκῶν μετὰ τῶν λαϊκῶν, ὅς τις ἀσπασμὸς ὀνομάζεται εἰρήνη, διὰτὶ εἶναι σημεῖον ἀγάπης καὶ εἰρήνης (3)· καὶ ἀφ' οὗ ταῦτα πάντα τελει-

(1) Περὶ τῆς ψαλμωδίας ταύτης καὶ τῆς ἐν μέσῳ γινομένης λειτουργίας. Λέγει γὰρ τὸ νζ'. κεφ. τοῦ β'. βιβλ. τῶν Διαταγ. ἐλεγέτω ὁ παρεστὼς τῷ Ἀρχιερεὶ Διάκονος, μὴ τις κατὰ τινος, μὴ τις ἐν ὑποκρίσει· καὶ πάλιν. α' Ἀσπαζέσθωσαν ἀλλήλους οἱ ἄνδρες, καὶ ἀλλήλας αἱ γυναῖκες, τῷ ἐν Κυρίῳ φιλήματι· καὶ οἱ τοῦ Κλήρου τὸν Ἐπίσκοπον, ἀλλὰ μὴ τις δολίως, ὡς Ἰούδας τὸν Κύριον φιλήματι παρέδωκε. Τοῦτο τὸ ἴδιον λέγει καὶ ὁ Ἰου-

(2) Τοῦτο τὸ ἴδιον λέγει καὶ ὁ Ἰουστίνος ἐν τῇ β'. ἀπολογίᾳ, ὅτι εἰς τοὺς καιροὺς του ἐγένετο. Ὅρα καὶ τὴν ὑπόσημ. τοῦ ιθ'. τῆς ς'.

(3) Ἀρχαιοτάτη εἶναι ἡ συνήθεια τοῦ ἀσπασμοῦ ἐν τῇ

λειτουργίᾳ. Λέγει γὰρ τὸ νζ'. κεφ. τοῦ β'. βιβλ. τῶν Διαταγ. ἐλεγέτω ὁ παρεστὼς τῷ Ἀρχιερεὶ Διάκονος, μὴ τις κατὰ τινος, μὴ τις ἐν ὑποκρίσει· καὶ πάλιν. α' Ἀσπαζέσθωσαν ἀλλήλους οἱ ἄνδρες, καὶ ἀλλήλας αἱ γυναῖκες, τῷ ἐν Κυρίῳ φιλήματι· καὶ οἱ τοῦ Κλήρου τὸν Ἐπίσκοπον, ἀλλὰ μὴ τις δολίως, ὡς Ἰούδας τὸν Κύριον φιλήματι παρέδωκε. Τοῦτο τὸ ἴδιον λέγει καὶ ὁ Ἰου-

ωθούσιν, νὰ γίνεται ἡ μετουσίωσις τῶν Μυστηρίων, καὶ οὕτως, οἱ μὲν ἱερωμένοι μόνον νὰ ἔχουν τὴν ἄδειαν νὰ κοινωνοῦν μέσα εἰς τὸ Βῆμα, οἱ δὲ λαϊκοὶ δηλ. ἔξω τοῦ βήματος (1).

ΚΑΝΟΝ Κ'.

Ἵτι οὐ δεῖ διάκονον ἔμπροσθεν πρεσβυτέρου καθέζεσθαι, ἀλλὰ μετὰ κελύσεως τοῦ πρεσβυτέρου καθέζεσθαι. Ὁμοίως δὲ ἔχειν τιμὴν καὶ τοὺς διακόνους ὑπὸ τῶν ὑπηρέτων, καὶ πάντων τῶν κληρικῶν.

Ἑρμηνεῖα.

Δὲν πρέπει ὁ διάκονος νὰ κάθεται ἔμπροσθεν τοῦ πρεσβυτέρου ἀφ' ἑαυτοῦ του, εἰ μὴ μόνον ὅταν προσταχθῆ νὰ καθίσῃ ἀπὸ αὐτόν, καθὼς ὁ παρῶν κανὼν διορίζεται. Ἀλλὰ καὶ τὸν διάκονον πρέπει νὰ τιμῶσιν οἱ κατώτεροι ὑπηρετῆται τῆς ἐκκλησίας, καὶ ὅλοι οἱ κληρικοὶ, μὲ τὸ νὰ μὴ κάθηνται δηλ. καὶ αὐτοὶ ἔμπροσθέν του, ἂν δὲν προσταχθῶσιν ἀπὸ αὐτόν. Ὅρα καὶ τὸν ἱ. τῆς α. καὶ τὴν ὑποσημ. τοῦ ἱε. τῆς α.

ΚΑΝΟΝ ΚΑ'.

Ἵτι οὐ δεῖ ὑπηρέτας ἔχειν χώραν ἐν τῷ διακονικῷ, καὶ ἄπτεσθαι ἱερῶν σκευῶν. ἥ Τῆς ς'. ἱε.

Ἑρμηνεῖα.

Διορίζει ὁ παρῶν κανὼν, ὅτι κανένας ἀπὸ τοὺς ὑπηρέτας νὰ μὴ ἐμβαίνειν μέσα εἰς τὸ διακονικὸν (2), καὶ νὰ πιάνῃ τα ἱερά σκεύη καὶ ἄμφια, Ὅρα καὶ τὸν ἱε. τῆς ς'.

ΚΑΝΟΝ ΚΒ'.

Ἵτι οὐ δεῖ ὑπηρέτην ὀράριον φορεῖν, οὐδὲ τὰς θύρας ἐγκαταλιμπάνειν.

στίνος, ἀπολογία β'. καὶ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς παιδαγ. γ'. Ὁ δὲ Ἱεροσολύμων Κύριλλος κατηχήσει ε. λέγει, ὅτι τὸ φιλημα εἶναι σημάδι, πῶς αἱ ψυχαὶ τῶν φιλοῦντων εἶναι ἐνωμέναι, καὶ πῶς ἐξώρισαν ἀπὸ λόγου των κάθε μνησικακίαν. «Σημιόν ἔστι τὸ φιλημα τοῦ ἀνακραθῆναι τὰς ψυχὰς, καὶ πᾶσαν ἐξορίζειν μνησικακίαν.» Ὅρα Εὐστρατ. σελ. 275.

(1) Ἐπειδὴ δὲ ὁ λόγος περὶ λειτουργίας ἔστι, σημειοῦμεν ἐδῶ πέντε τινὰ, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ἡξεύρουσιν οἱ Χριστιανοὶ, καὶ μάλιστα οἱ Ἱερεῖς. α. εὐθὺς ὅπου πάρῃ καιρὸν ὁ Ἱερεὺς διὰ νὰ λειτουργήσῃ, πρέπει ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ νὰ μὴ κάθωνται ἔξω τῆς Ἐκκλησίας καὶ φλυαροῦν, ἀλλὰ νὰ ἐμβαίνουν μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ νὰ διαβάζωνται αἱ ὥραι ἐν ὧσιν προσκομίζει ὁ Ἱερεὺς β'. ἀφ' οὗ προσκομίσῃ καὶ μνημονεύσῃ τὰ ἐδικὰ του ὀνόματα ὅλα ὁ Ἱερεὺς, πρέπει νὰ κτυπᾷ ἀπὸ μέσα, διὰ νὰ ἀκούσῃ οἱ ἔξω Χριστιανοὶ, καὶ οὕτω νὰ εὐχαλοῦν ἀπὸ τὰ στασιδία, καὶ στεκόμενοι ἀσκεπείς ὁ κάθε Χριστιανός, νὰ μνημονεύῃ κρυφὰ τὰ ὀνόματα τῶν γονέων, καὶ τῶν ἄλλων του συγγενῶν, καὶ ὁ Ἱερεὺς ἔσῳθεν ἄλλο τι νὰ μὴ λέγῃ, πάρεξ, μνήσθητι, Κύριε, μνήσθητι, Κύριε. Ἔως ὅτου νὰ τελειώσῃ ὅλοι τὰ ὀνόματα ὅπου ἔχουν, καὶ νὰ ἐμβοῦν εἰς τὰ στασιδία των γ'. οἱ Ἱερεῖς δὲν πρέπει νὰ εὐλογοῦν μὲ τὸ χεῖρι, οὔτε τὴν πρόθεσιν ἐν τῇ εὐχῇ αὐτῆς, οὔτε τὴν ἄνω καθέδραν, ἀλλὰ μόνον νὰ κάμνου σχῆμα πρὸς αὐτάς, καθὼς τοῦτο δηλοῖ καὶ ὁ ἱβ'. Κανὼν τοῦ ἁγίου Νικηφόρου, τὸν ὁποῖον ὄρα ἔμπροσθεν εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ κα. τῆς παρουσίας Συνόδου δ'. οἱ Ἱερεῖς, ὅταν λειτουργοῦν τὴν τοῦ ἁγίου Βασιλείου λειτουργίαν, πρέπει ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς μετουσίωσης καὶ τοῦ ἁγιασμοῦ τῶν μυστηρίων νὰ μὴ λέγουν τὸ, μεταβαλὼν τῷ πνεύματί σου τῷ ἁγίῳ, διατὶ αὐτὸ εἶναι προσθήκη τινὸς ἀμαθοῦς καὶ τολμηροῦ, ὅστις, ἐναντιούμενος, ὡς φαίνεται, εἰς τοὺς Λατίνους, ἐπήρε τὰ λόγια ταῦτα ἀπὸ τὴν λειτουργίαν

τοῦ Χρυσοστόμου, καὶ τὰ ἔβαλεν εἰς τὴν λειτουργίαν τοῦ Βασιλείου. Ὅθεν οὐδὲ εἰς τὰς παλαιὰς χειρογράφους λειτουργίας ταῦτα εὐρίσκονται, ὡς ἡμεῖς ἐρευνήσαμεν, ἀλλ' οὐδὲ κατὰ τὴν σύνταξιν ἔχουν ἐκεῖ τόπον τὰ τοιαῦτα λόγια. ε. δὲ καὶ τελευταῖον διέω εἶδθην, ὅτι τὰ παλαιὰ τελικτάρια καὶ βιβλία τῶν λειτουργιῶν, ἐν τῷ καιρῷ τοῦ ἁγιασμοῦ τῶν Μυστηρίων δὲν ἔχουν τὸ, Κύριε ὁ τὸ πανάγιόν σου Πνεῦμα, οὔτε τοὺς στίχους, ἀλλ' εὐθὺς μετὰ τὸ εἰπεῖν· «Καὶ κατάπεμψον τὸ Πνεῦμά σου τὸ ἅγιον ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τὰ προκείμενα δῶρα ταῦτα», ἔχουν τὸ, «Καὶ ποιήσον τὸν μὲν ἄρτον τοῦτον κτλ.», τινὲς γὰρ νεώτεροι ταῦτα προσέθησαν τάχα δι' εὐλάβειαν, τὰ ὁποῖα οὐδένα τόπον ἔχουν ἐκεῖ· ἐὰν ὁμοῦς θέλῃ τινὰς νὰ λέγῃ ταῦτα ἐλκόμενος ἀπὸ τὴν συνήθειαν, ἢς τὰ λέγῃ πρὸ τῆς εὐχῆς, τῆς· «Ἔτι προσφερόμεν σοι τὴν λογικὴν ταύτην λατρείαν κτλ.»

(2) Διακονικὸν ὀνομάζεται τὸ σκευοφυλάκιον. Ὀνομάσθη δὲ οὕτω, διατὶ μέσα εἰς αὐτὸ ἐτοιμαζόν τὰ ἱερά σκεύη οἱ Διάκονοι πρὸς ὑπηρεσίαν τῶν Ἀρχιερέων καὶ Πρεσβυτέρων, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται καὶ μενσατώριον, κατὰ τὸν Ἀναγνώστην Θεόδωρον, ἀπὸ τοῦ μένσα, ὃ δηλοῖ λατινιστὶ τράπεζα. Τοῦτο δὲ ἦτον ὡς ἂν μία ἄλλη πρόθεσις εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος τοῦ βήματος, κατὰ τὸν Θεσσαλονικῆς Συμεῶν. Βλεπόντων ἡμῶν δηλ. ἀπὸ τὸ βῆμα πρὸς δυσμὰς, καθὼς φαίνεται εἰς τὰ καθολικὰ τῶν Μοναστηρίων τοῦ ἁγίου Ὅρους. Μερικοὶ δὲ θέλουσιν, ὅτι τὸ σκευοφυλάκιον καὶ διακονικὸν αὐτὸ, νὰ ἐγένετο καὶ ἀπὸ τὸ μέρος τὸ δεξιὸν, ἦτοι ὅπου εἶναι ἡ ἁγία πρόθεσις, συμπεραίνοντες τοῦτο ἀπὸ τὸν ἱβ'. Κανὼνα τοῦ ἁγίου Νικηφόρου. ὅστις ἐμποδίζει νὰ μὴ γίνεται σφραγὶς ἐν τῇ εὐχῇ τοῦ σκευοφυλακίου εἰς τὸ ἅγιον ποτήριον, ἦτοι νὰ μὴ εὐλογῇ ὁ Ἱερεὺς μὲ τὸ χεῖρι τὰ ἐν τῇ πρόθεσει τίμια δῶρα, ὅταν λέγῃ τὴν εὐχὴν τῆς προθέσεως. Ὅρα καὶ τὸν Ἰωάννην Ναθαναὴλ τὸν Οἰκονόμον ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τῆς λειτουργίας (κεφ. ιζ'. σελ. ια').

Ἑρμηνεῖα.

Δὲν πρέπει ὁ ὑπηρέτης καὶ θυρωρὸς τῆς ἐκκλησίας ὀράριον νὰ φορῆ (1), οὐδὲ τὰς θύρας τῶν κατηχομένων καὶ μετανοούντων ἀνδρῶν νὰ ἀφίη ἐν τῷ καιρῷ τῆς θείας λειτουργίας, ἀλλὰ ταύτας νὰ ἐπιτηρῆ ἀσφαλῶς. Δι' ὃ καὶ τὸ ν' κεφ. τοῦ β'. βιβλ. τῶν ἀποστολικῶν διαταγ. λέγει· «Φυλαττέσθωσαν δὲ αἱ θύραι μὴ τις ἀπιστος εἰσέλθῃ, ἢ ἀμύητος.» Καὶ τοῦτο σημαίνει καὶ τὸ παρὰ τοῦ διακόνου ἐκφωνούμενον· «Τὰς θύρας, τὰς θύρας ἐν σοφίᾳ πρόσχωμεν (2).»

ΚΑΝΩΝ ΚΓ'.

Ἵτι οὐ δεῖ ἀναγνώστας ἢ ψάλτας ὀράριον φορεῖν, καὶ οὕτως ἀναγινώσκειν ἢ ψάλλειν.

Ἑρμηνεῖα.

Ἄλλ' οὕτε οἱ ἀναγνώσται καὶ ψάλται πρέπει νὰ φοροῦσιν ὀράριον, καὶ μὲ αὐτὸ νὰ ἀναγινώσκουν καὶ νὰ ψάλλουν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, κατὰ τὸν κανὼνα τοῦτου, ὡς μὴ χρησιμεῦον εἰς αὐτούς. Ὅρα καὶ τὸν λγ'. καὶ οέ. τῆς ς'.

ΚΑΝΩΝ ΚΔ'.

Ἵτι οὐ δεῖ ἱερατικούς ἀπὸ πρεσβυτέρων ἕως διακόνων καὶ ἐξῆς, τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως, ἕως ὑπηρετῶν, ἢ ἀναγνώστων, ἢ ψαλτῶν, ἢ ἐφορκιστῶν, ἢ θυρωρῶν, ἢ τοῦ τάγματος τῶν ἀσκητῶν, εἰς καπηλεῖον εἰσιέναι.

Ἑρμηνεῖα.

Διορίζει ὁ παρῶν κανὼν, ὅτι νὰ μὴ ἐμβαίνουν μέσα εἰς καπηλεῖον, τόσον οἱ τοῦ βήματος ἱερωμένοι, ὅσον καὶ οἱ ἔξω τοῦ βήματος κληρικοὶ καὶ ἐκκλησιαστικοὶ, ὑποδιάκονοι, λέγω, ἀναγνώσται, ψάλται, ἐφορκισταί, θυρωροὶ καὶ ἀσκηταί. Ὅρα καὶ τὸν μβ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΚΕ'.

Ἵτι οὐ δεῖ ὑπηρέτας ἄρτον διδόναι, οὐδὲ ποτήριον εὐλογεῖν.

(1) Ὅραριον, ἄλλοι μὲν εἶπον ὅτι ἐτυμολογεῖται ἀπὸ τοῦ οναρι, ὃ δηλοῖ τὸ εὐχεσθαι λατινικῶς, διατὶ τοῦτο κρατῶν ὁ Διάκονος λέγει τὰς αἰτήσεις· ἄλλοι δὲ ὅτι ἀπὸ τοῦ πορα, ὃ δηλοῖ τὴν ὥραν λατινικῶς, ἐπειδὴ δι' αὐτοῦ δεικνύει ὁ Διάκονος τὴν ὥραν καὶ τὸν καιρὸν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας, ὧν εἰς εἶναι καὶ ὁ Νικόλαος Βούλγαρις, ἐν τῇ ἱερᾷ κατηχήσει. Ὁ δὲ Βαλαμῶν καὶ ὁ Βλάσταρις ἐτυμολογοῦσιν αὐτὸ ἀπὸ τοῦ ὄρω, διατὶ τοῦτο κρατῶν ὁ Διάκονος ὄρα καὶ ἐπιτηρεῖ τί δεῖ γενέσθαι ἐν τῇ θείᾳ λειτουργίᾳ. Ὁ δὲ Θεσσαλονικῆς Συμεὼν λέγει, ὅτι διὰ τοῦτο λέγεται ὄραριον, διατὶ ὠραίζει καὶ στολίζει τὸν Διάκονον. Ἄριστα ὅμως καὶ προσφιέστατα ἐν τῷ κατὰ Ἀζύμων ἐξηγεῖ ὁ σοφώτατος καὶ πολυμαθέστατος Εὐστράτιος ὁ Ἀργέντης λέγων, ὅτι ἐτυμολογεῖται ἀπὸ τοῦ os, oris, ὃ δηλοῖ τὸ στόμα κατὰ λέξιν, Λατινικὴν μὲν, μεταγενεστέραν δέ. Τὸ ὀράριον λοιπὸν θέλει νὰ εἴπῃ ὀθόνιον, ἢ μανδήλιον διὰ σπόγγισμα τοῦ στόματος, ἐπειδὴ ὅταν ὁ Διάκονος μετέδιδεν ἀπὸ τὸ ἅγιον ποτήριον εἰς τοὺς Χριστιανούς (ὡς εἴπομεν εἰς τὴν ὑποσημ. τοῦ κγ'. τῆς ς'), εἶχε τὸ ὄραριον αὐτὸ εἰς τὸν ὦμόν του, καὶ τὸ μὲν περισσότερον μέρος ἐκρέματο ἐμπροσθεν, τὸ ὅποιον ἐκράτει μὲ τὰ τρία δάκτυλα τῆς χειρὸς τῆς δεξιᾶς, τὸ δὲ ἅγιον ποτήριον ἐκράτει μὲ τὰ λοιπὰ δύο δάκτυλα τῆς αὐτῆς χειρὸς συμβοηθούσης καὶ τῆς ἀριστερᾶς· ὅθεν ὅσοι προσήρχοντο καὶ ἔπινον ἐκ τοῦ ἁγίου ποτηρίου, παρευθὺς ἀπεσπόγγιζον τὸ στόμα αὐτῶν εἰς τὸ ὄραριον. Εἰς τοιαύτην σημασίαν τοῦ μανδηλίου ἐμεταχειρίσθη καὶ ὁ ἅγιος Ἀμβρόσιος τὸ ὄραριον ἐν τῷ βιβλ. τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Σατύρου, καὶ ἀντὶ τοῦ σουδαρίου, ἤτοι τοῦ μανδηλίου, ὅπου ἦτο τοῦ Δαζάρου τὸ πρόσωπον σκεπασμένον, κατὰ

τὸ Εὐαγγέλιον, ὃ αὐτὸς θεῖος Ἀμβρόσιος λέγει, ὅτι ἦτο σκεπασμένον μὲ ὄραριον. Ἄλλὰ καὶ τὰ Συμικίνθια τοῦ θείου Παύλου (Πράξ. ιθ'. 12.), μὲ τὰ ὁποῖα ἐγίνοντο διάφοροι ἱατρεῖαι εἰς τοὺς ἀσθενεῖς, ὄραρια καὶ σουδάρια ἦσαν κατὰ κυριολεξίαν, ἦτοι μανδήλια, ρινόμακτρα, ὡς λέγει ὁ Βαρίνος, ἀγκαλὰ καὶ ἄλλοι λέγουσιν, ὡς ὁ Ἡσύχιος, νὰ ἦσαν τὰ φακίδια τῆς κεφαλῆς, ἢ τὰ ζωνάρια τῶν ἱερέων. Τὴν σήμερον δὲ τὰ ὄραρια ταῦτα εἰς τοὺς Διακόνους εἰς ἄλλο τι δὲν χρησιμεῦον, παρέξ εἰς στολισμὸν καὶ ὠραϊσμὸν, καὶ εἰς τὸ νὰ εἰκονίζωνται δι' αὐτῶν αἱ πτέρυγες τῶν Σεραφίμ, κατὰ τὴν ἀναγωγικὴν ἐρμηνείαν ὅπου τῶν κἀμινει Συμεὼν ὁ Θεσσαλονικῆς. Δι' ὃ καὶ τὸ, ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος ὁ τῶν Σεραφίμ ὕμνος, εἰς πολλὰ ὄραρια φαίνεται ἐντετυπωμένος. Ἄλλὰ καὶ ὁ Σουίδας εἰς τὴν λέξιν φωσώνιον, ἐκμαγειὸν τοῦ προσώπου καλεῖ τὸ ὄραριον. Τὸ δὲ κιβώτιον τὸ ἀργυροῦν, ὅπερ βαστάζουν οἱ Διάκονοι ἐπὶ τοῦ ὤμου ἐν ταῖς ἱεραῖς τοῦ ἁγίου Ὅρους Μοναῖς ὅταν θυμιῶσι, δι' ἄλλην οὐδεμίαν χρεῖαν καὶ νόημα, ὡς δοκεῖ μοι, ἐπενοήθη, εἰ μὴ ἵνα ἀποτίθεται εἰς αὐτὸ θυμιώμενον λιβάνι, ὅπερ κιβώτιον κατ' ἀρχὰς ἀκαλλώπιστον ἐν ἤδη εἰς τοιοῦτον σχῆμα καλλωπισμοῦ προελήλυθε διὰ τὸν τῆς Ἐκκλησίας στολισμὸν.

(2) Οἱ Πυλωροὶ δὲ καὶ Θυρωροὶ λέγονται καὶ Ὅστιάριοι, τὸ ὅποιον ὄνομα ὁ Σουίδας καὶ διὰ τοῦ ο μικροῦ γράφει· ὅστις γὰρ λατινιστὶ ἢ θύρα ὀνομάζεται, καὶ διὰ τοῦ ω μεγάλου, ἀπὸ τοῦ ὠθεῖν ἑλληνικοῦ, ἐπειδὴ οὗτοι ὠθουν, καὶ δὲν ἀφινον νὰ εἰσέρχεται κατηχοόμενος. Τρεῖς δὲ ἦσαν οἱ ὀστιάριοι, καὶ ὄρα τὸν Χρυσανθον (σελ. λί. τοῦ Συνταγματικοῦ).

Ἑρμηνεία.

Δὲν πρέπει οἱ ὑπηρεταὶ τῆς Ἐκκλησίας, εἴτε Ὑποδιάκονοι εἶναι, εἴτε οἱ κατώτεροι Κληρικοί, νὰ μεταλαμβάνουσι τινὰς τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου, ἢ νὰ εὐλογοῦσι τὸ ποτήριον τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου κατὰ τὸν Κανὸνα τοῦτον· ἢ γὰρ εὐλογία αὕτη μόνου τοῦ Ἱερέως εἶναι ἰδία καὶ τοῦ ἀρχιερέως· ἢ δὲ μετάδοσις τοῦ θεοῦ Ἄρτου κυρίως μὲν εἶναι τοῦ Ἱερέως, ὑπουργικῶς δὲ εἶναι καὶ τοῦ διακόνου μόνον, ὡς εἴπομεν εἰς τὴν ὑπόσημ. τοῦ κγ'. τῆς ς'. ἀλλ' οὐχὶ καὶ τῶν κατωτέρων Κληρικῶν. Ὅρα καὶ τὴν ὑπόσημ. τοῦ ιε. τῆς ς'.

ΚΑΝΩΝ ΚΓ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἐφορκίζειν τοὺς μὴ προαχθέντας ὑπὸ Ἐπισκόπων, μήτε ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις, μήτε ἐν ταῖς οἰκίαις.

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρῶν κανὼν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ κατηχοῦν οὔτε εἰς τὰς Ἐκκλησίας, οὔτε εἰς τὰ ὁσπήτια ἐκείνοι ὅπου δὲν προεβλήθησαν εἰς τοῦτο διὰ χειροθεσίας τοῦ Ἀρχιερέως ἢ τοῦ Χωρεπισκόπου, ταῦτῶν εἰπεῖν τοῦ ἔχοντος χάραν Ἐπισκόπου, κατὰ τὸν ι. τῆς Ἀντιοχ. θν καὶ ἀνάγνωθι μὲ τὴν εἰς αὐτὸν ὑποσημείωσιν.

ΚΑΝΩΝ ΚΖ'.

Ὅτι οὐ δεῖ Ἱερατικούς, ἢ Κληρικούς, ἢ λαϊκούς, καλουμένους εἰς ἀγάπην, μέρη αἶρειν, διὰ τὸ, τὴν (1) ὕβριν τῆ τάξει προστρίβεσθαι τῆ ἐκκλησιαστικῆ.

Ἑρμηνεία.

Εἰς τὰς γινομένας ἀγάπας, ἦτοι συμπόσια, ἐκαλοῦντο μὲν οἱ πτωχοὶ, ἐκαλοῦντο δὲ καὶ οἱ Ἱερωμένοι καὶ Κληρικοί. Δι' ὃ προστάζει ὁ παρῶν Κανὼν, ὅτι καὶ οἱ λαϊκοὶ μὲν, κατ' ἐξοχὴν δὲ οἱ Ἱερωμένοι καὶ Κληρικοὶ νὰ μὴ παίρνουσι μερίδια φαγητῶν ἀπὸ τὰ τοιαῦτα συμπόσια καὶ τὰ ὑπάγουσιν εἰς τοὺς οἴκους τῶν, ἐπειδὴ τοῦτο εἰς ὕβριν γίνεται καὶ ἀτιμίαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως αὐτῶν, μὲ τὸ νὰ δείχνουν ὅτι εἶναι λαίμαργοι καὶ ἀχόρταγοι οἱ ποιοῦντες αὐτὸ. Ὅρα καὶ τὸν οδ'. τῆς ς'.

ΚΑΝΩΝ ΚΗ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἐν ταῖς Κυριακοῖς, ἢ ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις τὰς λεγομένας ἀγάπας ποιεῖν, καὶ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ ἐσθίειν καὶ ἀκούδιτα στρωννύειν.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρῶν Κανὼν αὐτολεξεῖ οδ'. τῆς ς'. ἐστὶν ἀπὸ τοῦτον ἐρμηνεῖς, καὶ δρα τὴν ἐρμηνείαν αὐτοῦ ἐκεῖ.

ΚΑΝΩΝ ΚΘ'.

Ὅτι οὐ δεῖ Χριστιανούς Ἰουδαίζειν, καὶ ἐν τῷ Σαββάτῳ σχολάζειν, ἀλλὰ ἐργάζεσθαι αὐτοὺς ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τὴν δὲ Κυριακὴν προτιμώντας, εἴ γε δύναιντο, σχολάζειν ὡς Χριστιανοί, εἰ δὲ εὐρεθεῖεν Ἰουδαῖσται, ἔστωσαν ἀνάθεμα παρὰ Χριστῶν.

Ἑρμηνεία.

Τὸ μὲν Σάββατον, ὡς καὶ τὸ ὄνομα του δηλοῖ, ἦτο ἑορτὴ καταπαύσιμος τοῦ παλαιοῦ Νόμου, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ Ἰουδαῖοι καταπαύουσι ἀπὸ κάθε ἐργόχειρον, ἢ δὲ Κυριακὴ εἶναι ἑορτὴ καταπαύσιμος τῆς νέας χάριτος τοῦ Εὐαγγελίου. Λοιπὸν οἱ Χριστιανοὶ δὲν πρέπει τῆς χάριτος ὄντες υἱοί, νὰ ἐορτάζουσι καὶ νὰ σχολάζουσι εἰς τὸ Σάββατον, καὶ κατὰ τοῦτο νὰ Ἰουδαίωσι, καθὼς διορίζει ὁ παρῶν Κανὼν, ἀλλὰ τῷ Σαββάτῳ μὲν νὰ ἐργάζωνται, τὴν δὲ Κυριακὴν, τιμῶντες διὰ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου, νὰ σχολάζουσι εἰς αὐτὴν, ἐὰν δύνανται (2).

(1) Τὸ τὴν, περιττὸν δοκεῖ.

(2) Σημειώσαι ὅτι ἀγαλὰ καὶ ὁ παρῶν Κανὼν οὐκ ἀναγκαστικῶς προστάζει νὰ ἀργοῦσι κατὰ τὴν Κυριακὴν οἱ Χριστιανοί, ἀλλὰ ἐπρόσθεσε τὸ, ἐὰν δύνανται καὶ ἔγουν τὸν τρόπον νὰ ἀρ-

γού· μὲ δλον τοῦτο οἱ πολιτικοὶ νόμοι ἐδιώρισαν ἀναγκαίως νὰ ἀργοῦσι κατὰ τὴν Κυριακὴν ὅλοι οἱ Χριστιανοί, πλην τῶν γεωργῶν. Ἀλλὰ γὰρ καὶ τοὺς γεωργούς αὐτοὺς ἢ νδ'. Νεαρὰ Δέοντος τοῦ σοφοῦ ἐδιώρισε μετὰ ταῦτα νὰ σχολάζουσι κατὰ τὴν

εἰ δὲ φανοῦν ὅτι Ἰουδαῖζοσι διὰ τῆς τοιαύτης ἐν τῷ Σαββάτῳ ἀργίας, νὰ γίνωνται ἀνάθεμα, ἤτοι νὰ ῥηαι χωρισμένοι ἀπὸ τὸν Χριστὸν καὶ ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. Περὶ τοῦ ἀναθήματος, ὅρα ἐν τῷ προλόγῳ τῆς ἐν Γάγγρα. Ὅτι δὲ ἐν τῷ Σαββάτῳ πρέπει νὰ ἐργάζωνται καὶ ὅχι νὰ ἀργοῦν οἱ Χριστιανοί, μαρτυρεῖ καὶ ὁ θεὸς Ἀδύουστινος, καὶ ὅρα τὴν ὑπόσημ. τοῦ ξδ'. Ἀποστολικοῦ.

ΚΑΝΩΝ Α'.

Ὅτι οὐ δεῖ Ἱερατικούς, ἢ Κληρικούς, ἢ Ἀσκητάς, ἐν βελανείῳ μετὰ γυναικῶν ἀπολούεσθαι, μηδὲ πάντα Χριστιανὸν ἢ λαϊκόν. Αὕτη γὰρ πρώτη κατάγνωσις παρὰ τοῖς ἔθνεσιν.

Ἑρμηνεία.

Τὸν παρόντα Κανὼνα, αὐτολεξεῖ ἐρανισθεῖσα ἡ ς'. Σύνοδος, ὡς. Κανὼνα αὐτῆς ἐποίησεν· ὅθεν ὅρα τὴν ἐρμηνείαν τούτου ἐκεῖ.

ΚΑΝΩΝ ΑΑ'.

Ὅτι οὐ δεῖ πρὸς πάντας αἰρετικούς ἐπιγαμίας ποιεῖν, ἢ διδόναι υἱοὺς ἢ θυγατέρας, ἀλλὰ μᾶλλον λαμβάνειν, εἴ γε ἐπαγγέλλονται Χριστιανοί γίνεσθαι.

Ἑρμηνεία.

Δὲν πρέπει οἱ Χριστιανοί νὰ δίδουσιν εἰς κἀνένα αἰρετικόν (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, πάντας, κατὰ τὸ ψαλμικὸν ἐκεῖνο· «Μὴ φοβοῦ δταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος, ἢ δταν πληθυνθῇ ἡ δόξα τοῦ οἴλου αὐτοῦ, ὅτι οὐκ ἐν τῷ ἀποθνήσκειν αὐτὸν λήψεται τὰ πάντα», [Ψαλμ. μὴ. 17.], ἤτοι οὐχὶ τινὰ μὲν, τινὰ δὲ ὅχι. Ἀλλὰ οὐδὲν λήψεται), δὲν πρέπει, λέγω, εἰς κἀνένα αἰρετικὸν νὰ δίδουσιν οἱ Χριστιανοὶ τοὺς υἱοὺς καὶ θυγατέρας αὐτῶν πρὸς γάμου κοινωνίαν, ἵνα μὴ μεταστρέψουσιν αὐτοὺς ἀπὸ τῆν ὀρθὴν πίστιν εἰς τὰ κακόδοξα αὐτῶν δόγματα. Μᾶλλον δὲ αὐτοὶ νὰ λαμβάνουσιν ἐκ τῶν αἰρετικῶν, ἐὰν ὁμῶς αὐτοὶ ὑποσχεθοῦν, καὶ μετατεθοῦν πρῶτον ἐκ τῆς αἰρέσεως εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν. Ὅρα καὶ τὸν ιδ'. τῆς δ'.

ΚΑΝΩΝ ΑΒ'.

Ὅτι οὐ δεῖ αἰρετικῶν εὐλογίας λαμβάνειν, αἰτινές εἰσιν ἀλογίαι μᾶλλον, ἢ εὐλογίαι.

Ἑρμηνεία.

Δὲν πρέπει κατὰ τὸν παρόντα Κανὼνα νὰ λαμβάνῃ τινὰς Χριστιανὸς εὐλογίας ἀπὸ τοῦς αἰρετικούς, ἐπειδὴ αὗται δὲν εἶναι εὐλογίαι, ἀλλὰ μᾶλλον ἀλογίαι. Ὅρα καὶ τὸν με'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΑΓ'.

Ὅτι οὐ δεῖ αἰρετικοῖς ἢ σχισματικοῖς συνεύχεσθαι.

Κυριακῆν. Ὁ δὲ Νικηφόρος ὁ ὁμολογητὴς ἐν τῷ β'. τόμῳ τῆς συλλογῆς τῶν Συνόδων σελ. 948. κατὰ τὸν β'. αὐτοῦ Κανὼνα ἐκ τῶν ἐν ταύτῃ δεκαεπτὰ μόνων περιεχομένων λέγει, ὅτι δὲν πρέπει οὔτε νὰ ὀδοιπορῇ τινὰς ἐν Κυριακῇ χωρὶς ἀνάγκην καὶ βίαν. Πρέπει δὲ οἱ Χριστιανοὶ νὰ μὴ μεταχειρίζονται τὴν ἀργίαν τῆς Κυριακῆς καὶ τῶν ἄλλων ἑορτῶν εἰς μέθας, παιγνίδια, τραγούδια καὶ ταραχὰς, ἀλλὰ εἰς τὸ νὰ πηγαίνουν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ νὰ ἀκροάζονται τὰ θεϊκὰ λόγια, εἰς τὸ νὰ ἀναγινώσκουν τὰ ἱερὰ βιβλία καὶ ἄλλας ἀγαθοεργίας νὰ κάμνουν. Δι' ὃ καὶ ὁ θεοφόρος Ἰγνάτιος (ἐπιστολῇ πρὸς Μαγνησίους) λέγει· «Ἐκαστος ἡμῶν σαββατισθεῖσθε πνευματικῶς, μελέτη νόμου χαίρων, οὐ σώματος ἀνέσει, οὐκ ἄρχῃσει καὶ κρότοις, νοῦν οὐκ ἔχουσιν». Ὁ δὲ ἄγιος Ἀμβρόσιος λέγει· «ὅτι τὰς ἡμέρας τῆς ἀργίας δὲν πρέπει νὰ τὰς κάμνωμεν ἑορτὰς λαγνείας». Ὁ δὲ Χρυσοστόμος (σελ. 357. τοῦ ε'. τόμου λογ. ἐν ταῖς καλάνθαις) λέγει·

«Τίς δὲ ἡ Χριστιανῶν πρόπουσα ἑορτὴ; ἀκούσωμεν Παύλου λέγοντος· Ὅπως ἑορτάζομεν μὴ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ, μηδὲ ἐν ζύμῃ κακίας καὶ πονηρίας, ἀλλ' ἐν ἀζύμοις εὐκρινείας καὶ ἀληθείας.» (ἀ. Κορινθ. ἐ. 8.)· καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς λέγει· «Ἑορτὴ οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν, ἀλλ' ἡ εὐφροσύνη πνευματικῆ» (σελ. 603. τοῦ ε'. τόμου λογ. ἀ. εἰς τὴν Πεντηκοστήν). Ὁ δὲ Βαλασμών (ἀποκρ. νά. σελ. 386 τῆς Γιοῦρ.) λέγει ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Κυριακῆς οὐδὲ νὰ λούεται πρέπει τινὰς· οὐδὲ οἱ ἔχοντες τὰ λουτρά πρέπει νὰ τὰ καίουν κατὰ τὴν ἡμέραν αὐτῆν, ὅποιος δὲ λουσθῇ ἐν αὐτῇ· νὰ διορθῶνεται μὲ ἐπιτίμιον, κατὰ τὴν τοῦ Ἐπισκόπου διάκρισιν. Καὶ αἱ Ἀποστολικαὶ Διαταγαὶ βιβλ. γ'. κεφ. θ'. λέγουν ταῦτα· «Οὐδὲ ἐν ταῖς Κυριακαῖς ἡμέραις ἐπιτρέπομεν ὑμῖν ἄσεμνόν τι ἢ φθέγγεσθαι, ἢ πρᾶττειν. Λέγει γάρ που ἡ Γραφή· Δουλεύσατε τῷ Κυρίῳ ἐν φόβῳ, καὶ ἀγαλλιᾶσθε αὐτῷ ἐν τρέμῳ, καὶ τὰς ἀγαλλιάσεις ἡμῶν μετὰ φόβου καὶ τρέμου γίνεσθαι χρή.»

Ἑ ρ μ η ν ε ε α.

Διορίζει οὗτος ὁ Κανὼν νὰ μὴ συμπροσευχώμεθα οὔτε μὲ τοὺς αἰρετικούς, ἤτοι τοὺς σφάλλοντας περὶ τὴν πίστιν, οὔτε μὲ τοὺς σχισματικούς, ἤτοι τοὺς κατὰ τὴν πίστιν μὲν ὀρθοδόξους ὄντας, χωριζομένους δὲ ἀπὸ τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν διὰ τινὰς παραδόσεις καὶ ἔθιμα ἰάσιμα, κατὰ τὸν ἀ. τοῦ Βασιλείου. Ὅρα καὶ τὸν μὲ. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΛΔ΄.

Ἵτι οὐ δεῖ πάντα χριστιανὸν ἐγκαταλείπειν Μάρτυρας Χριστοῦ, καὶ ἀπιέναι πρὸς τοὺς ψευδομάρτυρας, τοῦτ' ἔστιν αἰρετικῶν, ἢ αὐτοὺς πρὸς τοὺς προειρημένους, αἰρετικούς γινομένους· αὗτοι γὰρ ἀλλότριοι τοῦ Θεοῦ τυγχάνουσιν. Ἔστωσαν οὖν ἀνάθεμα οἱ ἀπερχόμενοι πρὸς αὐτούς.

Ἑ ρ μ η ν ε ε α.

Ἵ μὲν θ'. Κανὼν τῆς παρουσίας, κατὰ τὸν Βαλασαμῶνα, ἀφορίζει μόνον τοὺς πηγαίνοντας εἰς τὰ μνήματα τῶν ψευδομαρτύρων τῶν αἰρετικῶν, ἐπειδὴ αὐτοὶ ἐπήγαν πλανηθέντες, μὲ τὸ νὰ ἤλπισαν, ὅτι ἔχουν νὰ λάβουν βοήθειάν τινα ἀπὸ αὐτοὺς εἰς τὰς ἀσθενείας των, ὃ δὲ παρὼν ἀναθεματίζει τοὺς πηγαίνοντας εἰς αὐτὰ, ἐπειδὴ ἀφήκαν μὲν τοὺς ἀληθεῖς μάρτυρας τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐχωρίσθησαν ἀπὸ τὸν Θεόν, ἐπήγαν δὲ εἰς τοὺς ψευδομάρτυρας αὐτοὺς μὲ ὄλην αὐτῶν τὴν ψυχὴν καὶ διάθεσιν· ὅθεν καὶ κατὰ τὴν διάφορον αὐτῶν διάθεσιν, διχοφύως καὶ παρὰ τῶν Κανόνων ἐπετιμήθησαν. Ὅρα καὶ τὸν μὲ. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΛΕ΄.

Ἵτι οὐ δεῖ Χριστιανούς ἐγκαταλείπειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπιέναι, καὶ ἀγγέλους ὀνομάζειν, καὶ συνάξεις ποιεῖν, ἅπερ ἀπηγόρευται. Εἴ τις οὖν εὑρεθῇ ταύτῃ τῇ κεκρυμμένην εἰδωλολατρεία σχολάζων, ἔστω ἀνάθεμα, ὅτι ἐγκατέλιπε τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰδωλολατρεία προσῆλθεν.

Ἑ ρ μ η ν ε ε α.

Ἵ ἅγιος Ἐπιφάνιος ἐν τοῖς Παναρίοις λέγει, ὅτι ἦτον αἵρεσις παλαιὰ τῶν ὀνομαζομένων Ἀγγελικῶν (1), οἵτινες ἐδίδασκον, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐπικαλούμεθα τὸν Χριστὸν εἰς βοήθειαν, ἢ εἰς τὸ νὰ προσφερθῶμεν τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ δι' αὐτοῦ, ἐπειδὴ τοῦτο εἶναι ὑπὲρ τὴν ἀξίαν τὴν ἀνθρωπίνην, καθ' ὅτι καὶ ὁ Χριστὸς εἶναι ὑπὲρ ἀνθρώπων, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐπικαλούμεθα τοὺς Ἀγγέλους εἰς ταῦτα. Αὕτη δὲ ἦτο κρυφὴ πλάνη τοῦ διαβόλου, ἵνα ἐκ τῆς τοιαύτης προσποικητῆς εὐλαβείας καὶ ταπεινώσεως καταντήσουν ὀλίγον κατ' ὀλίγον οἱ ἀνθρώποι, εἰς τὸ νὰ ἐπικαλοῦνται ὡς Θεοὺς τοὺς Ἀγγέλους, καὶ ἀκολουθῶς νὰ λατρεύουν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, ὃ καὶ ἠκολούθησεν εἰς αὐτούς. Διὰ τοῦτο ὁ παρὼν Κανὼν ἀναθεματίζει τοὺς χριστιανούς ἐκείνους, ὅπου ἀφίνου μὲν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ νὰ ἐπικαλοῦνται τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ Θεόν, συνάγονται δὲ εἰς ναοὺς τῶν Ἀγγέλων (ἦτο γὰρ, κατὰ τὸν Θεοδώρητον, ἕως εἰς τὸν καιρὸν του, ναὸς τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα τῆς Λαοδικείας διὰ τοιαύτην αἰτίαν) καὶ ἐπικαλοῦνται αὐτοὺς ὡς Θεοὺς, καὶ ἀκολουθῶς μὲ τὸν κεκρυμμένον τοῦτον τρόπον εἰδωλολάτραι καὶ κτισματολάτραι γίνονται. Ταῦ-

(1) Κατὰ μὲν τὸν ἅγιον Ἐπιφάνιον, Ἀγγελικούς οὗτοι ὀνόμαζον τὸν ἑαυτὸν τους, ἢ διατὶ ὑπερηφανεύοντο ὡς εἶχον τάξιν Ἀγγέλων κατὰ τὴν πολιτείαν, ἢ διατὶ ἐφλυδέρουν, ὅτι ἀπὸ τοὺς Ἀγγέλους ἐκτίσθη ὁ κόσμος· κατὰ δὲ τὸν θεῖον Θεοδώρητον (ἱερμ. εἰς τὴν πρὸς Κολασσαεῖς), διατὶ ἔλεγον, ὅτι ὁ νόμος διὰ τῶν Ἀγγέλων ἐδόθη, δι' ὃ καὶ ἐσίβοντο καὶ ἐλάτρευον αὐτούς. Ἡ αἰτία δὲ, διὰ τὴν ὁποίαν ἡ Σύνοδος αὕτη ἐξέδωκε τὸν παρόντα Κανόνα, ὡς λέγει ὁ ἴδιος Θεοδώρητος, ἦτον αὕτη, διατὶ ἡ αἵρεσις αὕτη ἔμεινεν εἰς πολλοὺς χρόνους ἐν τῇ Φρυγίᾳ καὶ Πισιδίᾳ, τῶν ὁποίων Μητρόπολις ἦτον ἡ Λαοδικεῖα. Ὅθεν καὶ ἡ ἐν τῇ Λαοδικείᾳ παρούσα Σύνοδος ἐμπόδισεν αὐτοὺς νὰ μὴ προσεύχωνται εἰς τοὺς Ἀγγέλους, τὸ νὰ μὴ ἐπικαλῶνται δηλ. αὐτοὺς ὡς Θεοὺς, κατὰ πίστιν λατρευτικήν. Ὁ δὲ Ὀριγένης ἐν τῷ κατὰ Κέλσου βιβλ. ε' λέγει, ὅτι διὰ τοῦτο ἐπικαλοῦντο ὡς Θεοὺς τοὺς Ἀγγέλους, διατὶ εὑρισκον αὐτοὺς ὀνομαζομένους παρὰ τῇ ἀγίᾳ Γραφῇ θεοῦ καὶ Θεοῦ. Ταύτην τὴν αἵρεσιν ἐ-

ναφέρων καὶ ὁ θεὸς Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Κολασσαεῖς ἐπιστολῇ (κεφ. β'. 18.) λέγει, μηδεὶς ὑμᾶς καταβραβεύετω, θέλων ἐν ταπεινοφροσύνῃ καὶ θρησκείᾳ τῶν Ἀγγέλων, ἀ μὴ ἐώρακεν ἐμπατεῦσάν· ἦτοι κἀνίνας ἅς μὴ σᾶς ἀποστερῇ ἀπὸ τῶ βραβεῖον τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως, (καταβραβεύειν γὰρ θέλει νὰ εἰπῇ τὸ νὰ μὴ δίδῃ τινὰς τὸ βραβεῖον καὶ στέφανον εἰς τὸν νικήσαντα, ἀλλ' εἰς ἄλλον τινὰ, ἀδικουμένου τοῦ νικητοῦ, τὸ ὅποιον ἐκαμαν καὶ οἱ ἀγγελικοί, δίδοντες μὲν τὸν στέφανον καὶ τὴν λατρείαν εἰς τοὺς Ἀγγέλους ὅπου δὲν ἐνίκησαν τὸν θάνατον καὶ τὸν διάβολον καὶ τὴν ἁμαρτίαν, παίρνοντες δὲ ταύτην ἀπὸ τὸν Χριστὸν τὸν νικήσαντα διὰ Σταυροῦ πάσας τὰς ἀντικειμέναις δυνάμεις) θέλωντας διὰ ταπεινοφροσύνῃν τάχα καὶ εὐλάβειαν τοῦ ἐπικαλεῖσθαι τὸν Χριστὸν, νὰ σᾶς χωρίσῃ ἀπὸ τὴν ὀρθὴν πίστιν, καὶ νὰ σᾶς φέρῃ εἰς τὴν θρησκείαν τῶν Ἀγγέλων, ἦτοι εἰς τὸ νὰ λατρεύετε τοὺς Ἀγγέλους ὡς Θεοὺς.

τα δὲ, λέγει ὁ Κανὼν, ὅχι διὰ τὸ νὰ μᾶς ἐμποδίσῃ ἀπὸ τὸ νὰ ἐπικλυόμεθα ὡς μεσίτας τοῦ Ἀγγέλου πρὸς Βριθήσιάν μας, ἄπαγε! ἀλλ' ἵνα ἐμποδίσῃ τῆς ἐπικλήσεως τὴν ὑπερβολήν.

ΚΑΝΟΝ ΔΓ΄.

Ὅτι οὐ δεῖ Ἱερατικούς ἢ Κληρικούς, μάγους ἢ ἐπαίδους εἶναι, ἢ μαθηματικούς, ἢ ἀστρολόγους, ἢ ποιεῖν τὰ λεγόμενα φυλακτήρια, ἅτινά ἐστι δεσμωτήρια τῶν ψυχῶν αὐτῶν, τοὺς δὲ φοροῦντας ρίπτεσθαι ἐκ τῆς Ἐκκλησίας ἐκελεύσαμεν.

Ἑρμηνεία.

Ἐμποδίζει ὁ παρῶν Κανὼν τὸ νὰ γίνωνται οἱ Ἱερωμένοι καὶ Κληρικοὶ μάγοι, καὶ ἐπαίδοι, καὶ μαθηματικοί, καὶ ἀστρολόγοι (1), ἢ τὸ νὰ κάμνουν φυλακτὰ μὲ διαβολικὰς ἐνεργείας, τὰ ὅποια εἶναι δεσμὰ καὶ ἀλυσιδεννητὰ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ὅχι μόνον δὲ τοὺς ποιούντας ταῦτα, ἀλλὰ καὶ τοὺς φοροῦντας, ἕξω τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ἐκβάλλει. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ξά. τῆς ς΄.

ΚΑΝΟΝ ΔΖ΄.

Ὅτι οὐ δεῖ παρὰ τῶν Ἰουδαίων ἢ αἰρετικῶν τὰ πεμπόμενα ἑορταστικὰ λαμβάνειν, μηδὲ συνεορτάζειν αὐτοῖς.

Ἑρμηνεία.

Δὲν πρέπει, κατὰ τὸν Κανὼνα τοῦτον, νὰ λαμβάνῃ τινὰς Χριστιανὸς ὀρθόδοξος τὰ δῶρα ὁποῦ στέλλουσιν εἰς αὐτοὺς οἱ Ἰουδαῖοι καὶ αἰρετικοί, ὅταν ἔχουν τὰς ἑορτὰς τῶν, ἀλλ' οὔτε νὰ συνεορτάζῃ ὄλως αὐτοῖς. Ὅρα καὶ τὸν μέ. καὶ δ. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΟΝ ΔΗ΄.

Ὅτι οὐ δεῖ παρὰ τῶν Ἰουδαίων ἄζυμα λαμβάνειν, ἢ κοινωνεῖν ταῖς ἀσεβείαις αὐτῶν.

Ἑρμηνεία.

Καὶ οὗτος παρομοίως ἐμποδίζει τὸ νὰ λαμβάνουσιν οἱ Χριστιανοὶ τὰ παρὰ τῶν Ἰουδαίων διδόμενα εἰς αὐτοὺς ἄζυμα, ἢ νὰ συκοινωνοῦν μὲ τὰς ἀσεβείας τῶν. Ὅρα καὶ τὸν δ. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΟΝ ΛΘ΄.

Ὅτι οὐ δεῖ τοῖς ἔθνεσι συνεορτάζειν καὶ κοινωνεῖν τῇ ἀθεότητι αὐτῶν.

Ἑρμηνεία.

Ὅμοίως καὶ ὁ παρῶν Κανὼν ἐμποδίζει τὸ νὰ συνεορτάζουσιν μαζὺ μὲ τοὺς ἐθνικοὺς καὶ ἀπίστους οἱ Χριστιανοί, καὶ τὸ νὰ συκοινωνοῦν μὲ τὴν ἀθειάν αὐτῶν. Ὅρα καὶ τὸν δ. καὶ οά. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΟΝ Μ΄.

Ὅτι οὐ δεῖ Ἐπισκόπους καλουμένους εἰς Σύνοδον καταφρονεῖν. ἀλλ' ἀπιέναι καὶ διδάσκειν ἢ διδά-

(1) Τὰς ἑρμηνείας ἐκάστου τῶν ὀνομάτων τούτων ὄρα εἰς τὴν ὑπόσημ. τοῦ ξά. τῆς ς΄. Τὴν τῶν ἀστρολόγων μωρίαν ἐλέγχουσιν ὅ.τι θεῖος Ἀμβρόσιος βιβλ. δ΄. εἰς τὴν ἐξαήμερον, καὶ ὁ ἱερός Αὐγουστίνος πρὸς Συμπλικιανόν. Ἀλλὰ καὶ ὁ θεῖος Ἐπιφάνιος ἐν τῷ περὶ βάρων βιβλ. λέγει, ὅτι ἀπεβλήθη τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας Ἀκύλας ὁ τῆς θείας Γραφῆς ἑρμηνεύς, ἐπειδὴ καὶ κατεγίνετο εἰς τὸ νὰ θεωρῇ ἐν τοῖς ἀστροῖς τὰς γενεθλιαλογίας τοῦ καθ' ἑνός. Οὐ μόνον δὲ παρὰ τοῖς Χριστιανοῖς, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ἐθνικοῖς μισητῶν ἐστάθη πάντοτε τὸ γένος τῶν ἀστρολόγων. Δι' ὃ καὶ οἱ ἀστρολόγοι ἐξέριστοι ἔγιναν ἀπὸ τῆν Ρώμην, καθὼς μαρτυρεῖ ὁ Δίων βιβλ. μθ'. καὶ ὁ Τέ-

κιος βιβλ. ιζ'. Εἶπε δὲ καὶ περὶ αὐτῶν ὁ Θεὸς (Ἱερμ. ι. 2.) «τάδε λέγει Κύριος, κατὰ τὰς ὁδοὺς τῶν ἐθνῶν μὴ μαθηθάνετε, καὶ ἀπὸ τῶν σημείων τοῦ οὐρανοῦ μὴ φοβείσθε.» Ἴσως δὲ μαθηματικούς ὀνομάζει ὁ παρῶν Κανὼν τοὺς ἀστρολόγους. ἐπειδὴ διὰ μέσου τῶν εἰδῶν τῆς γενικῆς μαθηματικῆς, ἄπερ εἰσὶ μέγιστα τὰ ἀρχοειδέστερα, Γεωμετρία καὶ Ἀριθμητικὴ, ἐπροχώρουν οἱ τοιοῦτοι εἰς τὴν Ἀστρολογίαν. Τὸ κβ'. κεφ. τοῦ λθ'. τίτλου τοῦ ξ'. βιβλ. ταῦτα λέγει· Ἡ μὲν Γεωμετρικὴ δημοσίᾳ διδάσκειται, ἢ δὲ Μαθηματικὴ κατακρίνεται. Καὶ παλαιός, φησὶ, Μαθηματικὴν εἶπε τὴν Ἀστρολογίαν (παρὰ Βαλσαμὸν ἀποκριστὴν κζ'. ἐν χειρογράφῳ σωζομένῃ.)

σκεσθαι, εις διόρθωσιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν λοιπῶν. Εἰ δὲ καταφρονήσειεν ὁ τοιοῦτος, ἑαυτὸν αἰτιάζεται, παρεκτός εἰ μὴ δι' ἀνωμαλίαν ἀπολιμπάνοιτο.

Ἑρμηνεία.

Προστάζει ὁ παρὼν Κανὼν, ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι ὄταν καλῶνται ἀπὸ τοὺς Μητροπολίτας αὐτῶν εἰς τὰς ἐνιαυσίας Συνόδους, δὲν πρέπει νὰ καταφρονοῦν τὸ κάλεσμα αὐτὸ, ἀλλὰ νὰ πηγαίνουν εἰς αὐτάς καὶ διὰ νὰ διδάσκουν τοὺς ἄλλους, καὶ διὰ νὰ διδάσκωνται καὶ νὰ μαθάνουν καὶ αὐτοὶ, διὰ τῆς τῶν συναδελφῶν βοήθειας, τὰ χρησιμεύοντα τόσον εἰς τὴν ἐσωτερικὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων διόρθωσιν, ὅσον καὶ εἰς τὴν τῶν ἄλλων (1) ἐπισυμβαινόντων ἐξωτερικῶν πραγμάτων τῆς ἐπαρχίας τῶν. Ἐὰν δὲ τις ἐξ αὐτῶν καταφρονήσας δὲν ὑπέχη, αὐτὸς διὰ τοῦτο θέλει γένη αἰτιος εἰς τὸν ἑαυτὸν του νὰ κατηγορηθῆ καὶ νὰ ἐπιτιμηθῆ παρὰ τῆς Συνόδου, ἔξω μόνον ἂν διὰ ἀσθένειαν ἢ ἄλλην ἀνγκυαίαν περίστασιν ἐμποδισθῆ. Ὅρα καὶ τὸν λζ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΜΑ'.

Ὅτι οὐ δεῖ Ἱερατικὸν ἢ Κληρικὸν ἄνευ κανονικῶν γραμμάτων ὁδεύειν.

Ἑρμηνεία.

Δὲν πρέπει οἱ Ἱερωμένοι καὶ οἱ λοιποὶ Κληρικοὶ νὰ περιπατοῦν εἰς ἄλλους τόπους χωρὶς νὰ ἔχουν γράμματα παρὰ τοῦ Ἐπισκόπου τῶν συστατικῶν, κατὰ τὸν Κανὼνα τοῦτον. Ὅρα καὶ τὸν ιβ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΜΒ'.

Ὅτι οὐ δεῖ Ἱερατικὸν ἢ Κληρικὸν ἄνευ κελεύσεως Ἐπισκόπου ὁδεύειν.

Ἑρμηνεία.

Καὶ οὗτος ὁ Κανὼν διορίζει, ὅτι δὲν πρέπει οἱ Ἱερωμένοι καὶ Κληρικοὶ νὰ περιπατοῦν χωρὶς τὴν ἀδειαν τοῦ ἰδίου τῶν Ἐπισκόπου. Ὅρα καὶ τὸν ιβ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΜΓ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ὑπηρέτας, ἂν βραχὺ, τὰς θύρας ἐγκαταλίπειν, καὶ τῆ εὐχῆ σχολάζειν.

Ἑρμηνεία.

Δὲν πρέπει οἱ ὑπηρέται, ἤτοι οἱ θυρωροὶ, νὰ ἀφίουν τὰς θύρας τῶν κατηγουμένων ἐν τῷ καιρῷ τῆς λειτουργίας οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον τῆς ὥρας, καὶ νὰ σχολάζουν εἰς τὴν εὐχὴν, κατὰ τὸν Κανὼνα τοῦτον, ἵνα μὴ τις ἀπιστος εἰσέλθῃ καὶ ἀμύητος, κατὰ τὸ νζ'. κεφ. τοῦ β'. βιβλ. τῶν Ἀποστολικῶν διαταγ. Ὅρα καὶ τὴν ὑπόσημ. τοῦ ιε. τῆς ς'.

ΚΑΝΩΝ ΜΔ'.

Ὅτι οὐ δεῖ γυναίκα ἐν τῷ Θυσιαστηρίῳ εἰσέρχεσθαι.

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρὼν Κανὼν νὰ μὴ ἐμβαίνουν αἱ γυναῖκες μέσα εἰς τὸ ἅγιον βῆμα λαϊκῶν οὐσαι, διατί ἂν οἱ λαϊκοὶ ἄνδρες ἀπὸ τοῦ τοῦτο ἐμποδίζωνται, πόσῳ μᾶλλον αἱ γυναῖκες. Ὅρα καὶ τὸν ξθ'. τῆς ς'.

ΚΑΝΩΝ ΜΕ'.

Ὅτι οὐ δεῖ μετὰ δύο ἐβδομάδας τῆς τεσσαρακοστῆς δέχεσθαι εἰς τὸ φῶτισμα.

(1) Σημειῶσαι ὅτι ὁ Ζωναρᾶς λέγει νὰ ἀπέρχωνται οἱ Ἀρ- | κλησίας, ἤτοι τῶν Χριστιανῶν καὶ τῶν λοιπῶν, ἤτοι τῶν πει- | χιερεῖς εἰς τὰς Συνόδους ταύτας καὶ διὰ τὴν διόρθωσιν τῆς Ἐκ- | κλησίας, ἐμοὶ δὲ μᾶλλον ἀρέσκει ἢ ἀνωτέρω ἐρμηνεῖα ὡς οἰκισιτέρα.

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ ἡ νύξ (1) τοῦ μεγάλου Σαββάτου μέσον εἶναι τῆς ταφῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, μετέχουσα ἐν μέρει καὶ ἀπὸ τὰς δύο, τῶν ὁποίων τύπος εἶναι αἱ τρεῖς ἀναδύσεις καὶ καταδύσεις, αἱ ἐν τῷ βαπτίσματι γινόμεναι, διὰ τοῦτο ἐπεκράτησε συνήθεια εἰς τὴν Ἐκκλησίαν νὰ βαπτίζῃ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ τοὺς κατηχούμενους, ἵνα, ὅχι μόνον κατὰ τὰς ἀναδύσεις καὶ καταδύσεις συνθάπτωνται καὶ συνανιστῶνται μετὰ τὸν Χριστὸν οἱ βαπτιζόμενοι, ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν (περὶ οὗ ὄρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ν'. Ἀποστολικοῦ) διὰ τοῦτο ὁ περὶ τῶν Κανῶν διορίζει, ὅτι ἐκεῖνοι ὁποῦ μέλλουν νὰ βαπτισθῶν κατὰ τὴν νύκτα ταύτην τοῦ μεγάλου Σαββάτου, πρέπει νὰ προετοιμάζωνται καὶ νὰ προκαθαρίζωνται ὅλην τὴν Τεσσαρακοστὴν διὰ νηστείας καὶ προσευχῆς, καὶ τῆς ἄλλης ἀσκήσεως. Ὅστις δὲ μετὰ δύο ἑβδομάδας τῆς μ'. προσέλθῃ διὰ νὰ βαπτισθῇ, οὗτος νὰ μὴ δέχεται εἰς τὸ νὰ βαπτίζεται, κατὰ τὸ μέγα Σάββατον δηλ., ἐπειδὴ δὲν προετοιμάσθῃ εἰς ὅλην τὴν Τεσσαρακοστὴν, ἀλλὰ μετὰ ταῦτα θέλει βαπτισθῇ (2).

ΚΑΝΟΝ ΜΓ'.

ἽΟτι δεῖ τοὺς φωτιζομένους τὴν πίστιν ἐκμανθάνειν, καὶ τῇ πέμπτῃ τῆς ἑβδομάδος ἀπαγγέλλειν τῷ Ἐπισκόπῳ, ἢ τοῖς Πρεσβυτέροις.

Ἑρμηνεία.

Οὗτος ὁ Κανὼν, ἐραρισθεὶς αὐτολεξεί ἀπὸ τὴν ς'. Σύνοδον, οἷ. Κανὼν αὐτῆς ἐστὶ, καὶ ἀνάγνωθι τὴν ἐρμηνείαν αὐτοῦ ἐκεῖ.

ΚΑΝΟΝ ΜΖ'.

ἽΟτι δεῖ τοὺς ἐν νόσῳ παραλαμβάνοντας τὸ φῶτισμα, καὶ εἶτα ἀναστάντας, ἐκμανθάνειν τὴν πίστιν, καὶ γινώσκειν ὅτι θείας δωρεᾶς κατηξιώθησαν.

Ἑρμηνεία.

Κυρίως μὲν οἱ κατηχούμενοι, πρὸ τοῦ νὰ βαπτισθῶν, πρέπει νὰ μαθάνουσι τὰ τῆς πίστεως δόγματα κατὰ τὸν ἀνωτέρω Κανόνα· ἐὰν δὲ κατὰ περίστασιν καὶ ἀνάγκην ἀσθενείας βαπτισθῶν τινες κατηχούμενοι πρὸ τοῦ νὰ διδαχθῶν καλῶς τὰ τῆς εὐσεβείας, πρέπει, κατὰ τὸν παρόντα Κανόνα, καὶ ἀφ' οὗ ἀσκηθῶν ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν, νὰ μαθάνουσι τὰ μυστήρια τῆς πίστεως, ἵνα καταλάβουσι, ὅτι διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ἠζιώθησαν τῆς τοῦ Θεοῦ δωρεᾶς, ἥτοι ὅτι ἐγίναν υἱοὶ Θεοῦ κατὰ χάριν, καὶ ἐκαθαρίσθησαν ἀπὸ κάθε ἀμαρτίαν προπατορικὴν καὶ προαιρετικὴν, καὶ ἀκολουθῶν ἵνα ἐκ τῆς γνώσεως ταύτης ἀγωνισθῶν νὰ φυλάξουσι τὸ μέγα τοῦτο χάρισμα ὁποῦ ἔλαβον. Ὅρα καὶ τὸν ιβ'. τῆς ἐν Ναιοκαισαρείᾳ.

ΚΑΝΟΝ ΜΗ'.

ἽΟτι δεῖ τοὺς φωτιζομένους, μετὰ τὸ βάπτισμα, χρίεσθαι χρίσματι ἐπουρανίῳ, καὶ μετόχους εἶναι τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ.

(1) Εἶπα προδιωρισμένως, ὅτι ἡ νύξ τοῦ μεγάλου Σαββάτου μέσον εἶναι τῆς ταφῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, καὶ οὐχὶ τὸ μέγα Σάββατον, ὡς εἶπον παχυμερῶς καὶ ὀλιγκῶς, ὅτε Ζωναρᾶς καὶ ὁ Βαλσαμῶν, διατ' ἡ μὲν ἡμέρα τοῦ μεγάλου Σαββάτου καθαρὰν περιέχει τὴν ταφὴν τοῦ Κυρίου, ἡ δὲ Κυριακὴ τῆς Λαμπρᾶς καθαρὰν τὴν Ἀνάστασιν· ἡ δὲ νύξ τοῦ μεγάλου Σαββάτου, μεσιτεύουσα καὶ εἰς τὰς δύο, ἐν μέρει περιέχει ταύτας. «Διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἐν Καβιλόνη δυτικῇ τοπικῇ Σύνοδος περὶ Ἱερουσαλῆμ, διαιρῆσαι δ. καὶ Κανόνι, οὗ ἡ ἀρχὴ, Εἰώθασι, διορίζει, ὅτι εἰς μὲν τὰς ἄλλας ὄρας ἡμέρας τῶν νηστεϊῶν νὰ γίνεταί ἡ λειτουργία περὶ τὰς ὥρας τοῦ Ἑσπερινοῦ, τῷ δὲ μεγάλῳ Σαββάτῳ νὰ γίνεταί εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς νυκτός.» Ἀλλὰ καὶ τὰ Τυπικὰ ὄρα μὲν μεγάλην διαστολὴν καὶ παρατήρησιν λέγουσιν, ὅτι πρέπει νὰ ἔχη ἀκριβείαν ὁ Ἐκκλησιάρχης, ἵνα, ὅταν ἀπολύσῃ ἡ λειτουργία τοῦ μεγάλου Σαββάτου, ὑπάρχῃ β'. ὥρα τῆς νυκτός. Καὶ διὰ τί εἰς ὄρας τὰς ἄλλας ἡμέρας τῆς νηστείας νὰ γίνεταί ἡ λειτουργία τὸ ἑσπέραιον, τῷ δὲ μεγάλῳ Σαββάτῳ νὰ γί-

νεταί τὴν νύκτα; Βίβαια, καὶ διατ' ἀναγινώσκειται τὸ Εὐαγγέλιον, περιέχον τὸ, Ὅψι Σαββάτων, καὶ ἀπλῶς προοιμιάζον τὴν Ἀνάστασιν, καὶ διὰ τὸ νὰ μεταλάβουσι ἐν αὐτῇ οἱ βαπτισθέντες τότε. Ὅθεν καὶ αἱ Ἀποστολικαὶ Διαταγαί, βιβλ. εἰ. κεφ. ιθ'. προβαίνουσαι εἰς τὸ ἔμπροσθεν, ὁρίζουσι νὰ βαπτίζωνται οἱ κατηχούμενοι ἀκόμη νυκτότερα· λέγουσι γὰρ περὶ τῆς νυκτός τῆς Λαμπρᾶς· «Ἐν τῇ διανυκτερεύσει ὑμῶν ἀναγινώσκοντες τὸν νόμον, μέχρις ἀλεκτρούων κραυγῆς, καὶ βαπτίσαντες ὑμῶν τοὺς κατηχουμένους, καὶ ἀναγνώσαντες τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ προσλαλήσαντες τῷ λαῷ παύσαθε τοῦ πένθους ἡμῶν.» Δι' ὃ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὸ Πάσχα, καὶ ὁ Δαμασκηνὸς παρὰ τοῦ Γρηγορίου λαβῶν, σωτήριον ὀνομάζουσι τὴν νύκτα τοῦ μεγάλου Σαββάτου διὰ τοὺς ἐν ταύτῃ βαπτιζομένους. «Καὶ φωταυγῇ καὶ προάγγελον τῆς λαμπροφύρου ἡμέρας.» Διὰ τὰ πολλὰ φῶτα τῶν φωτιζομένων. «Ὡς ὄντως ἱερὰ καὶ πανέροτος αὕτη ἡ σωτήριος νύξ καὶ φωταυγῆς.» κτλ.

(2) Περὶ τούτου ὄρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ β'. τῆς δ.

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ Κανὼν οὗτος ὅτι, ὅσοι βαπτισθῶν, πρέπει μετὰ τὸ βάπτισμα νὰ χρίωνται καὶ μὲ τὸ ἅγιον Μύρον, τὸ ὁποῖον χάρισμα ἐπουράνιον ὀνομάζει, ἐπειδὴ αὐτὸ, ἀγιαζόμενον μὲν διὰ τῶν εὐχῶν καὶ τῆς ἐπικλήσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἀγιαζόν δὲ τοὺς χρισμένους, τοὺς καμνεὶ νὰ γίνουν μετοχοὶ καὶ κληρονόμοι τῆς οὐρανοῦ βασιλείας τοῦ Χριστοῦ (2). Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ Κανόνος τοῦ ἁγίου Κυπριανοῦ:

ΚΑΝΩΝ ΜΘ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἐν τῇ Τεσσαρακοστῇ ἄρτον προσφέρειν, εἰ μὴ ἐν Σαββάτῳ καὶ Κυριακῇ μόνον.

Ἑρμηνεία.

Δὲν πρέπει, λέγει ὁ παρὼν Κανὼν, εἰς τὰς ἄλλας ἡμέρας τῆς μεγάλης μ'. νὰ γίνεταί λειτουργία τελεία, ἀλλὰ ἡ προηγιασμένη (2), ἔξω μόνον εἰς τὰ Σάββατα καὶ εἰς τὰς Κυριακάς αὐτῆς. Ὅρα τὸν ξθ'. Ἀποστολικόν, καὶ τὸν νθ'. τῆς ς'.

ΚΑΝΩΝ Ν'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἐν Τεσσαρακοστῇ τῇ ὑστέρᾳ ἐβδομάδι τὴν Πέμπτην λύειν, καὶ ὄλην τὴν Τεσσαρακοστὴν ἀτιμάζειν, ἀλλὰ δεῖ πᾶσαν τὴν Τεσσαρακοστὴν νηστεύειν ξηροφαγοῦντας.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν Κανὼν, ἐρανισθεὶς αὐτολεξεῖ ἀπὸ τὴν ς'. Σύνοδον, ἐν τῷ κθ'. Κανόνι αὐτῆς περιέχεται, καὶ ὄρα τὴν ἑρμηνείαν αὐτοῦ ἐκεῖ. Προσθέτει δὲ οὗτος παρὰνω, ὅτι ὄλην τὴν μ'. σὺν αὐτῇ δηλ. τῇ μεγάλῃ Πέμπτῃ, πρέπει νὰ ξηροφαγοῦν οἱ Χριστιανοί.

(1) Ἡ χρίσις τοῦ ἁγίου Μύρου δηλοῖ τὴν ἐν τῷ βαπτισμῷ ἐν Ἰορδάνῃ Χριστῷ ἐπιφοίτησιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐν εἴδει Περιστερᾶς, καὶ ἀκολουθῶς κατὰ τὸν Ἱεροσολύμων Κύριλλον, τὸ χρίσμα εἶναι σύμβολον ὅτι λαμβάνομεν ἐν τῷ βαπτισματι τὸ χάρισμα τοῦ ἁγίου Πνεύματος, (καὶ ὄρα τὰ λόγια τοῦ Κυρίλλου ἐν τῇ ὑποσημείωσει τοῦ ν'. Ἀποστολ.) καὶ τέλειοι γινόμεθα Χριστιανοί. Ὅθεν καὶ Χριστιανοὶ ὀνομαζόμεθα ὄχι μόνον διατὶ πιστεύομεν εἰς τὸν Χριστὸν, ἀλλὰ καὶ διατὶ χρισόμεθα μὲ τὸ ἐπουράνιον χρίσμα αὐτοῦ, Χριστοὶ Κυρίου, καὶ μέτοχοι Χριστοῦ γινόμενοι κατ' ἐκεῖνο τὸ ψαλμικόν· «Διὰ τοῦτο ἔχρισε ὁ Θεὸς ὁ Θεὸς σου ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου» (ψαλμ. μδ'. 9). Σημειῶσαι δὲ, ὅτι δευτεροδίδεται τὸ ἅγιον Μύρον, ἀλλὰ εἰς μόνους τοὺς ἀρνηθέντας τὴν πίστιν. Ὅθεν πρέπει νὰ ἐμποδισθῇ ἡ πλάνη ὅπου ἐνεργεῖται ἀπὸ μερικοὺς, ἤγουν τὸ νὰ χρίουν τινεὶ Ἱερεῖς ἢ Πνευματικοὶ μὲ Μύρον ἐκείνους τοὺς Χριστιανοὺς ὅπου πορνεύσουν μὲ Ἑβραϊαν, ἢ Ἀγαρηνήν, ἢ Λατινίδα καὶ αἰρετικὴν. Οἱ τοιοῦτοι γὰρ σφοδρότερα, καὶ κανονίζονται ἀπὸ τοὺς ἄλλους πόρνοους, κατὰ τὴν μζ'. ἀπόκρισιν τοῦ Βαλασαμῶνος καὶ τὸν λδ'. Κανόνα τοῦ Κίτρου, ἀλλ' οὐχὶ καὶ μυρόνονται. Δι' ὃ καὶ ὁ μδ'. Βασιλείου, λέγων περὶ τῆς πορνείας Διακόνου μὲ Ἑλληνα, οὐδὲν τοιοῦτον διρίζει νὰ γίνεταί εἰς αὐτήν. Πίσσον δὲ κακὸν εἶναι τὸ νὰ μεταλαμβάνουν τινεὶ ἀντὶ θέλας κοινωνίας τὸ λεγόμενον μύρον τοῦ ἁγίου Δημητρίου, ὄρα εἰς τὸ νεοτύπων βιβλίον τοῦ ἁγίου Καμπανίας.

(2) Σημειῶσαι δὲ, ὅτι κατὰ τὴν νς'. ἀπόκρισιν τοῦ Βαλασαμῶνος χειροτονία Ἰποδιακόνου, ἢ Διακόνου, ἢ Ἱερέως ἢ Ἀρχιερέως ἐν προηγιασμένῃ λειτουργίᾳ οὐ γίνεταί, τῇ ἐν ταῖς νηστίμοις καὶ πένθους ἡμέραις γινόμενῃ, ὅτι ἡ χειροτονία πανηγύρεως ἴδια ἐστὶ, καὶ οὐχὶ πένθους. Γίνονται δὲ χειροτονίαι κατὰ τὰ Σάββατα καὶ Κυριακάς τῆς μ', ὅτε τελεία λειτουργία γίνεταί. Ἐν δὲ τῇ νθ'. αὐτοῦ ἀπόκρισις λέγει ὁ αὐτὸς Βαλασαμῶν, ὅτι οὐδὲ βα-

πτίσματα γίνονται ἐν τῇ μ'. εἰμὴ ἐν μόνοις τοῖς Σαββάτοις καὶ ταῖς Κυριακαῖς αὐτῆς, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, οἱ δὲ ταῦτα ποιοῦντες, μὲ μεγάλα ἐπιτίμια πρέπει νὰ διορθώσωνται, ὡς ἀσυγχώρητα ἁμαρτήσαντες, ἔξω μόνον ἂν ᾖναι ἀνάγκη μεγάλῃ θανάτου (σελ. 389. τοῦ Γιοῦρις). Ὁ δὲ Θεσσαλονίκης Συμῶν (ἑρωτῆς. νς'.) ὅτι τὸ πάλαι κατὰ τὸ Τυπικὸν τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας ἐγένετο προηγιασμένη καὶ τῇ δ'. καὶ ς'. τῆς Τυρινῆς, καὶ τῇ μεγάλῃ ς'. Ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνο ἐξέλειπεν ἀπὸ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν ἐθνῶν, ἐμποδίσθη εἰς τὰς ἡμέρας ταύτας ἡ προηγιασμένη ἀπὸ τὸ Ἱεροσολυμιτικὸν Τυπικόν, ὅπερ ἦδη πανταχοῦ κρατεῖ, περὶ οὗ ὄρα καὶ τὸν λθ'. Κανόνα τοῦ ἁγίου Νικηφόρου, καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ νθ'. τῆς ς'. Λέγει δὲ πρὸς τούτους ὁ αὐτὸς Συμῶν (ἀποκρίσ. νθ'), ὅτι νὰ μὴ τελῆται ἡ προηγιασμένη μὲ τμημα ἄρτου, ἀλλὰ μὲ ὀλόκληρον ἄρτον, διὰ νὰ μελίσθῃ κατὰ τὸ ἔθος, καὶ κλασθεὶς νὰ μεταδοθῇ, τοῦτο γὰρ λείπεται ἀπὸ τὴν τελείαν λειτουργίαν. Καὶ τοῦτο δὲ σημειῶσαι, ὅτι, ὅταν βάψωσιν οἱ Ἱερεῖς τὸν προηγιασμένον ἄρτον μὲ τὸ θεῖον αἷμα διὰ τῆς λαβίδος, δὲν πρέπει νὰ λέγουν τίποτε, ἀλλὰ νὰ σιωποῦν. Οὐ γὰρ καλῶς τινεὶ ἁμαθεῖς λέγουσι τοῦτο· «Καὶ ἐκλινεν ἐκ τούτου εἰς τοῦτο, πλὴν ὁ τρυγίας αὐτοῦ οὐκ ἐξεκνώθη.» Ἄλλο γὰρ τὸ νόημα εἶναι ἐκείνου τοῦ ψαλμικοῦ ρητοῦ, μᾶλλον δὲ ἄτοπον εἶναι νὰ λέγεται τοῦτο, καθ' ὅτι τὸ ποτήριον ἐκεῖνο, περὶ οὗ ὁ Δαβὶδ λέγει τοῦτο, εἶναι πλήρες ὄργῆς θεϊκῆς, ἀφ' οὗ πίνουσιν οἱ ἁμαρτωλοὶ τῆς γῆς, τοῦτο δὲ εἶναι ποτήριον εὐλογίας, τὸ ὁποῖον καταλλάττει καὶ καταπαύει τὴν καθ' ἡμῶν ὄργην τοῦ Θεοῦ. Ὅτι δὲ ἀπ' ἀρχῆς ἐγένετο ἡ προηγιασμένη, μαρτυρεῖ ὁ Σωκράτης ἐν τῷ ε. βιβλ. τῆς Ἐκκλ. Ἱστορίας, λέγων· «Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῇ δ'. καὶ τῇ λεγομένῃ Παρασκευῇ, Γραφαὶ τε ἀναγινώσκονται, καὶ οἱ διδάσκαλοι ταύτας ἑρμηνεύουσι· πάντα δὲ τὰ τῆς συνέξεως γίνεταί· ὄχι τῆς τῶν Μυστηρίων τελείας.»

ΚΑΝΩΝ ΝΑ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἐν Τεσσαρακοστῇ Μαρτύρων γενέθλια ἐπιτελεῖν, ἀλλὰ τῶν ἁγίων Μαρτύρων μνήμας ποιεῖν ἐν τοῖς Σαββάτοις καὶ Κυριακαῖς.

Ἑρμηνεία.

Ἀκόλουθος εἶναι καὶ ὁ πρῶν μὲ τὸν ἀνωτέρω μθ'. λέγει γὰρ, ὅτι δὲν πρέπει εἰς τὰς ἄλλας ἡμέρας τῆς μ'. νὰ ἐπιτελοῦμεν τὰ γενέθλια (1) καὶ τὰς μνήμας καὶ ἑορτὰς τῶν Μαρτύρων διὰ λειτουργίας τελείας, ἀλλὰ νὰ ἐπιτελοῦμεν ταύτας δι' αὐτῆς. ἐκ' τύχου εἰς τὰ Σάββατα καὶ τὰς Κυριακὰς τῆς αὐτῆς μ'. Χροποιά γὰρ καὶ λυτικά τῆς νηστείας ὄντα τὰ γενέθλια καὶ αἱ ἑορταὶ αὐτῶν, ἀνοίκειον μὲν εἶναι νὰ γίνωνται εἰς τὰς πένθιμους ἡμέρας τῆς μ', οἶκετον δὲ νὰ ἐπιτελοῦνται εἰς τὰς ἀνεσίμους καὶ χαροποῖκας αὐτῆς ἡμέρας, ὅποια εἶναι τὸ Σάββατον καὶ ἡ Κυριακή. Ὅρα καὶ τὸν ζθ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΝΒ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἐν Τεσσαρακοστῇ γάμους ἢ γενέθλια ἐπιτελεῖν.

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ οἱ γάμοι καὶ αἱ ἑορταὶ ὁποῦ ἕκαμνάν τινες, διὰ τὴν ἡμέραν εἰς τὴν ὁποῖαν ἐγεννήθησαν, εἶναι ἀνεπιτηδεύματα τοῦ πένθους καὶ τῆς νηστείας τῆς μ', διὰ τοῦτο ὁ παρὼν Κανὼν προστάζει νὰ μὴ γίνωνται τὰ τοιαῦτα ἐν τῇ μ'. Ὅρα καὶ τὸν ζθ'. Ἀποστολικόν. (2)

ΚΑΝΩΝ ΝΓ'.

Ὅτι οὐ δεῖ Χριστιανούς εἰς γάμους ἀπερχομένους, βαλλίζειν ἢ ὀρχεῖσθαι, ἀλλὰ σεμνῶς δειπνεῖν ἢ ἀριστᾶν, ὡς πρέπει Χριστιανός.

Ἑρμηνεία.

Προστάζει ὁ παρὼν Κανὼν τοὺς Χριστιανούς, ὅταν πληγίνουσι εἰς τοὺς γάμους, νὰ μὴ βαλλίζουσι, ἤτοι κτυποῦν τύμπανα ἢ ἄλλα ὄργανα, καὶ κατὰ τὴν ἀρμονίαν αὐτῶν καὶ ἠχολογίαν νὰ χορεύουσι, ἀλλὰ νὰ γευματίζουσι καὶ νὰ δειπνοῦσι εἰς τοὺς γάμους αὐτοὺς μὲ συστολήν καὶ σεμνότητα, καθὼς εἶναι πρέπον εἰς τοὺς Χριστιανούς. Ὅρα καὶ τὸν κθ'. τῆς ς'.

ΚΑΝΩΝ ΝΔ'.

Ὅτι οὐ δεῖ Ἱερατικούς ἢ Κληρικούς τινὰς θεωρίας θεωρεῖν ἐν γάμοις ἢ δεῖπνοις, ἀλλὰ πρὸ τοῦ εἰσερχεσθαι τοὺς θυμελικούς, ἐγείρεσθαι αὐτοὺς καὶ ἀναχωρεῖν.

Ἑρμηνεία.

Δὲν πρέπει οἱ Ἱερωμένοι καὶ Κληρικοί, κατὰ τὸν Κανὼνα τοῦτον, ὅταν καλεσθοῦν εἰς γάμους τινῶν ἢ δεῖπνων καὶ συμπόσια γενεθλίων καὶ ἄλλων ὁμοίων ἐορτῶν, νὰ στέκωνται νὰ βλέπουσι χορούς καὶ ἄλλας θεωρίας

(1) Ἀπὸ τὸν λόγον τοῦτον τοῦ Κανόνος ἴσως ἤθελεν ὑπολάβῃ τις, ὅτι οἱ τότε Χριστιανοὶ ἑορταζόν καὶ τὰς ἡμέρας, εἰς τὰς ὁποίας ἐγεννήθησαν οἱ Μάρτυρες, εἰς δὲ τοὺς καθ' ἡμᾶς καιροὺς ἄλλο γενέθλιον Ἄγιον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν δὲν ἑορτάζεται εἰμὴ μόνον τὸ τοῦ Προδρόμου. Τὸ γὰρ τοῦ Χριστοῦ γενέθλιον καὶ τὸ τῆς Θεοτόκου, ὡς ὑπερέχοντα τῶν κοινῶν Ἀγίων, ἀφήμι. Ὅμως γενέθλια Μαρτύρων φαίνεται νὰ λέγη ὁ Κανὼν τὰς ἡμέρας, κατὰ τὰς ὁποίας τὸν διὰ μαρτυρίου θάνατον ἔλαβον· ἐπειδὴ καὶ ὁ θάνατος γενέθλιος, ἢ γενέσιος ἡμέρα ὀνομάζεται, καὶ ὅρα τὸν Βαρῖνον ἐν τῇ λέξει γενέθλιος· δι' ὃ καὶ ὁ Εὐσεβίος τὴν ἡμέραν τοῦ μαρτυρίου (ἢ τοῦ θανάτου) γενέθλιον ὀνομάζει. Ὡς γὰρ φησι περὶ τοῦ Πολυκάρπου Σμύρνης· «Παρίξει ὁ Κύριος ἐπιτελεῖν τὴν τοῦ μαρτυρίου αὐτοῦ (τοῦ Πολυκάρπου δηλαδὴ) ἡμέραν γενέθλιον» (βιβλ. δ'. κεφ. ιε'). Ὅθεν αἱ μνήμαι τῶν ἁγίων Μαρτύρων καὶ τὰ γενέθλια, ἐκ παραλλήλου φαίνονται νὰ εἶναι εἰς

τὸν παρόντα Κανὼνα, καὶ ταυτοσημαντα· λέγεται δὲ ὁ θάνατος τῶν Μαρτύρων γενέθλιος ἡμέρα, δι' ὅτι μὲ τὸν πρόσκαιρον τοῦτον θάνατον ἐγεννήθησαν εἰς τὴν ὄντως ζωὴν, καὶ δι' ὅτι ἕκαστος τῶν Μαρτύρων ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς μνήμης αὐτοῦ ἀνεγεννήθη, λαθὼν τὸ διὰ μαρτυρίου βάπτισμα. Ὁ δευτέρως ρύποις οὐ μολύνεται, κατὰ τὸν θεολόγον Γρηγόριον (λόγ. περὶ βαπτισμ.). Ὅθεν καὶ τὰ εἰς τὰς μνήμας τῶν Μαρτύρων γινόμενα τραπέζια. Γενεθλιακὰ ὀνομάζοντο. Καὶ ὅρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ οδ'. τῆς ς'.

(2) Ὁ δὲ Μανουὴλ Χαριτόπουλος ὁ Κωνσταντινουπόλις λέγει, ὅτι οἱ Ἱερεῖς ἐκαίνοι ὁποῦ εὐλογοῦν γάμους ἐν τῇ μ'. εἰ μὲν ἀπὸ ἀπλότητα καὶ ἀγνωσίαν τὸ ἕκαμαν, ἐλαφρότερα ἐπιτίμια λαμβάνουσι· εἰ δὲ κρυφίως καὶ ἀπὸ κακογνωμίαν, μὲ μεγαλήτερα ἐπιτίμια νὰ ἐπιτιμῶνται, ὡς γνωρίζῃ ὁ Ἀρχιερεὺς, τὰ δὲ εὐλογηθέντα ἀνδρόγυνα νὰ μὴ χωρίζωνται (σελ. 540 τοῦ Γιωρῆς).

ἀσέμνους ὅπου γίνονται ἐκεῖ, ἀλλὰ πρὸ τοῦ ἀκόμῃ νὰ ἔλθουν οἱ θυμελικοὶ (1), ἧτοι οἱ τοὺς χοροὺς καὶ τὰ δργανα παίζοντες, νὰ ἀσκηδώνωνται ἀπὸ τὴν τράπεζαν καὶ νὰ ἀναχωροῦν. Ὅρα τὸν κδ'. τῆς ς'.

ΚΑΝΟΝ ΝΕ'.

Ὅτι οὐ δεῖ Ἱερατικούς ἢ Κληρικούς ἐκ συμβολῆς συμπόσια ἐπιτελεῖν, ἀλλ' οὐδὲ λαϊκοὺς.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν Κανὼν διορίζει, ὅτι δὲν πρέπει οἱ Ἱερωμένοι καὶ Κληρικοὶ νὰ κάμνουν συμπόσια καὶ τραπέζας μὲ ρεφενέδες, ἀλλ' οὔτε οἱ λαϊκοὶ Χριστιανοὶ πρέπει νὰ κάμνουσιν αὐτὰ, ὡς ἀλλότρια τῶν Χριστιανῶν. Ὅρα καὶ τὸν μβ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΟΝ ΝΓ'.

Ὅτι οὐ δεῖ Πρεσβυτέρους πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ Ἐπισκόπου εἰτιέναι καὶ καθέζεσθαι ἐν τῷ βήματι, ἀλλὰ μετὰ τοῦ Ἐπισκόπου εἰσιέναι, πλὴν εἰ μὴ ἀνωμαλοῖη ἢ ἀποδημοῖ ὁ Ἐπίσκοπος.

Ἑρμηνεία.

Κάθε εὐταξία πρέπει νὰ πολιτεύεται εἰς τοὺς Ἱερωμένους, καὶ μάλιστα ὅταν εὐρίσκωνται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Τὸ δὲ νὰ ἀφίνουν τινὲς Ἱερεῖς τὸν Ἀρχιερέα ἔξω μοναχόν, ὅταν μέλλῃ νὰ κάμῃ εἰσοδὸν εἰς τὸ ἅγιον βῆμα, ἐν ἡμέρᾳ ἑορτῆς δηλ. καὶ νὰ πηγαίνουσι αὐτοὶ προτῆτερα μέσα εἰς τὸ ἅγιον βῆμα νὰ κάθωνται, τοῦτο, καὶ ἀταξία εἶναι, καὶ καταφρόνησιν προξενεῖ εἰς τὸν Ἀρχιερέα. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ παρὼν Κανὼν ἐμποδίζει τοῦτο νὰ μὴ γίνεσθαι, ἀλλὰ οἱ Ἱερεῖς νὰ στέκωνται ἔξω τοῦ βήματος ὁμοῦ μὲ τὸν Ἀρχιερέα, καὶ ὁμοῦ μὲ αὐτὸν νὰ ἐμβαίνουσι εἰς τὸ ἅγιον βῆμα. Τὸ δὲ ἀνωμαλοῖη, τινὲς μὲν τὸ ἐνόησαν εἰς Πρεσβυτέρόν τινα, ἦγον ἔξω μόνον ἂν τινὰς Ἱερεὺς ἀνωμάλως ἔχῃ, ἦγον ἢναι ἀσθενὴς ἢ ὑπέργηρος, καὶ δὲν ἠμπορῇ νὰ στέκεται ἔξω εἰς ὥραν πολλήν· ἐγὼ δὲ νομίζω ὅτι παίρνεται καὶ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἐπισκόπου, ἦγον ἔξω μόνον ἂν ὁ Ἐπίσκοπος ἀνωμάλως ἔχῃ τὸ σῶμα, ἢ ἂν ἀποδημῇ, ὅτι τοὺς μὲν Πρεσβυτέρους ἀνωτέρω πληθυντικῶς εἶπε, τοῦτο δὲ εἶναι ἐνικόν, καὶ ἂν ἐλέγετο διὰ Πρεσβύτερον, ἔπρεπε νὰ σχηματισθῇ οὕτως, εἰ μὴ τις ἀνωμαλοῖη. Φαίνεται δὲ ὅτι νὰ εἶχον τόπον ἴδιον οἱ Ἱερεῖς ὅπου ἔστεκον, ὅστις καὶ ὠνομάζετο ἱερατεῖον· ὅθεν καὶ μὴ δυνάμενοι ἔξω νὰ καθίζουσι, εἰσῆρχοντο εἰς τὸ βῆμα καὶ ἐκάθηντο, καθὼς ἀπαραλλάκτως ἢ αὐτῇ ἀταξία γίνεται καὶ τὴν σήμερον. Καὶ λοιπὸν ὁ Ἱερεὺς διὰ τὰ δύο ταῦτα (ἦγον, ἢ ἂν αὐτὸς ἀσθενῇ, ἢ ἂν ὁ Ἀρχιερεὺς λείπῃ), συγχωρεῖται νὰ εἰσέρχεται εἰς τὸ βῆμα καὶ νὰ κάθεται, ἐπειδὴ τότε δὲν κάμνει τοῦτο πρὸς καταφρόνησιν τοῦ Ἀρχιερέως. Ὅρα καὶ τὸν ιθ'. τῆς α'.

ΚΑΝΟΝ ΝΖ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἐν ταῖς Κώμαις, καὶ ἐν ταῖς Χώραις καθίστασθαι Ἐπισκόπους, ἀλλὰ περιοδευτὰς, τοὺς μὲντοι ἤδη προκατασταθέντας, μηδὲν πράττειν ἄνευ γνώμης τοῦ Ἐπισκόπου τοῦ ἐν τῇ πόλει. Ὡσαύτως δὲ καὶ τοὺς Πρεσβυτέρους μηδὲν πράττειν ἄνευ τῆς γνώμης τοῦ Ἐπισκόπου.

Ἑρμηνεία.

Διὰ νὰ μὴ καταφρονῆται τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἐπισκόπου, προστάζει ὁ παρὼν κανὼν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ γίνωνται Ἐπίσκοποι εἰς χωρία, καὶ πόλεις μικρὰς, ἀλλὰ μόνον περιοδευταί, ἧτοι ἑξαρχοὶ, ταῦτὸν εἶπετι Χωρεπίσκοποι (2). Ὅσοι δὲ Ἐπίσκοποι ἕως τῶρα ἐχειροτονήθησαν εἰς τοιαύτας μικρὰς πόλεις, οὗτοι χωρὶς τὴν γνώμην

(1) Θυμελικοὶ δὲ κυρίως οὗτοι ὀνομάζονται καὶ θυμελικά τὰ ὑπ' αὐτῶν γινόμενα, ἀπὸ τὸ θύω τὸ θυσιάζω, διατι εἰς τοὺς τόπους ὅπου ἐχόρευον, εἶχον καὶ βωμοὺς διὰ νὰ θυσιάζουσι εἰς τὸν Βάκχον, τὸν παρὰ τοῖς Ἑλλησι λογιζόμενον θεὸν τῆς μέθης. Ὅρα καὶ τὸν Σκριβίλιον.

(2) Ὁ μὲν Ζωναρᾶς καὶ Βαλασμών Περιοδευταὶ θέλουσι νὰ ὀνομάζωνται ἐκ τοῦ περιοδεύειν καὶ περιέρχεσθαι εἰς τὸ νὰ καταρτίζωσι τοὺς πιστοὺς. μὴ ἔχοντες ἐδικὴν τοὺς καθέδραν εἰς ἓνα τόπον. Ὁ δὲ Χρῦσανθος Ἱεροσολύμων ἐν τῷ Συνταγματικῷ λέγει, ὅτι ὀνομάζονται ἀπὸ τοῦ περιοδεύω, ἧτοι θεραπεύω καὶ ἱατρῶν· ἔχει γὰρ τὸ περιοδεύω καὶ σημασίαν τοιαύτην· ὥστε

κατ' αὐτὸν Περιοδευταί, θέλει νὰ εἴπῃ θεραπευταὶ καὶ ἱατροὶ τῶν ψυχικῶν νοσημάτων. Τινὲς μὲν οὖν θέλουσι, ὅτι οἱ Περιοδευταὶ οὗτοι νὰ ἦναι ἄλλοι ἀπὸ τοὺς Χωρεπίσκοπους, ἐπειδὴ καὶ ὁ Γεννάδιος Κωνσταντινουπόλεως ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ ἐπιστολῇ διηρημένον ἀπὸ τὸν Χωρεπίσκοπον γράφει τὸν Περιοδευτὴν, λέγων· «Πάντα τὸν ὄντιναοῦν ἀλισκόμενον ἐπὶ τῷ τοιοῦτῳ, Ἐπίσκοπον, ἢ Χωρεπίσκοπον, ἢ Περιοδευτὴν» κτλ. καὶ ἡ δεκάτη πρᾶξις τῆς ἐν Χαλκιδ. Συνόδου, σελ. 174. τῆς συλλογῆς τῶν Συνόδων, Πρεσβύτερος λέγει ὅτι εἶναι ὁ Περιοδευτής. Κατηγοροῦσι γὰρ ἐν αὐτῇ τὸν Ἰβαν τινὲς, ὅτι ἐχειροτόνησε Βαλέντιόν τινα Πρεσβύτερον καὶ Περιοδευτὴν. Ἄλλοι δὲ θέλουσι ὅτι οἱ Χωρεπί-

τοῦ ἐν τῇ πόλει, καὶ κυρίου Ἐπισκόπου, νὰ μὴ κάμνουνσι τίποτε. Ἄλλ' οὐδὲ οἱ Πρεσβύτεροι πρέπει νὰ ἐνεργῶσι τὸ οἰονοῦν χωρὶς τὴν ἄδειαν τοῦ Ἀρχιερέως. Ὅρα καὶ τὸν λθ'. Ἀποστολικόν. Καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ἡ. τῆς α'.

ΚΑΝΟΝ ΝΗ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἐν τοῖς οἴκοις προσφορὰν γίνεσθαι παρὰ Ἐπισκόπων, ἢ Πρεσβυτέρων.

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρῶν Κανῶν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ γίνεται λειτουργία οὔτε ἀπὸ Ἀρχιερέα, οὔτε ἀπὸ Ἱερέα μέσα εἰς κοινὰ ὀσπήτια, ἀλλ' εἰς ἐκκλησίαν, ἢ εἰς εὐκτήριον οἶκον. Ὅρα τὸν λά. τῆς ζ'.

ΚΑΝΟΝ ΝΘ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἰδιωτικούς ψαλμούς λέγεσθαι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, οὐδὲ ἀκανόνιστα βιβλία, ἀλλὰ μόνον τὰ κανονικὰ τῆς Καινῆς καὶ Παλαιᾶς Διαθήκης.

Ἑρμηνεία.

Ἐξω ἀπὸ τοὺς ρν' ψαλμούς τοῦ Δαβὶδ, εὐρίσκονται καὶ ἄλλοι τινές, λεγόμενοι ὅτι εἶναι τοῦ Σολομῶντος, καὶ ἄλλων τινῶν (1), τοὺς ὁποίους ὁ παρῶν Κανὼν ψαλμούς ὀνομάζει ἰδιωτικούς, διορίζων, ὅτι νὰ μὴ ἀναγινώσκωνται ἐπ' ἐκκλησίας, οὔτε αὐτοὶ, οὔτε ἄλλα βιβλία ἀκανόνιστα, ἔξω δηλαδὴ ὄντα ἀπὸ τὰ περιεχόμενα ὑπὸ τοῦ πέ. κανόνος τοῦ Ἀποστολικοῦ, ἀλλὰ μόνον τὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας Γραφῆς τὰ κανονικὰ, ἅτινα ἐνδιαθήκους μὲν Γραφὰς ὀνομάζει ὁ Εὐσέβιος, βιβλ. ζ'. κεφ. κέ. τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας, ἀγιογράφους δὲ δέλτους, ὁ Ἀρσνοπαγίτης Διονύσιος. Ὅρα καὶ τὸν πέ. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΟΝ Ξ'.

Ὅσα δεῖ βιβλία ἀναγινώσκεσθαι.

ΠΑΛΑΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ.

Α'.	Γένεσις Κόσμου.	ΙΒ'.	Ἔσδρας α. β'.
Β'.	Ἔξοδος ἐξ Αἰγύπτου.	ΙΓ'.	Βίβλος ψαλμῶν ρν'.
Γ'.	Λευϊτικόν.	ΙΔ'.	Παροιμίαι Σολομῶντος.
Δ'.	Ἀριθμοί.	ΙΕ'.	Ἐκκλησιαστής.
Ε'.	Δευτερονόμιον.	ΙΣΤ'.	Ἄσμα ἁσμάτων.
Ζ'.	Ἰησοῦς Ναυῆ.	ΙΖ'.	Ἰώβ.
Ζ'.	Κριταί. Ρούθ.	ΙΗ'.	Δώδεκα Προφῆται.
Η'.	Ἐσθῆρ.	ΙΘ'.	Ἡσαίας.
Θ'.	Βασιλειῶν α. β'.	Κ'.	Ἱερεμίας. Βαρούχ, Θρηνοὶ καὶ Ἐπιστολαί.
Ι'.	Βασιλειῶν γ. δ'.	ΚΑ'.	Ἰεζεκιήλ.
ΙΑ'.	Παραλειπόμενα α. β'.	ΚΒ'.	Δανιήλ.

ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

Ἐθαγγέλια τέσσαρα.

Κατὰ Ματθαῖον, κατὰ Μάρκον, κατὰ Λουκᾶν, κατὰ Ἰωάννην.
Πράξεις Ἀποστόλων, Ἐπιστολαὶ ἑπτὰ, οὕτως
Ἰακώβου μία, Πέτρου δύο, Ἰωάννου τρεῖς, Ἰούδα μία.

Ἐπιστολαὶ Παύλου δεκατέσσαρες.

πρὸς Ῥωμαίους, μία, πρὸς Κορινθίους δύο, πρὸς Γαλάτας μία, πρὸς Ἐφεσίους μία, πρὸς Φιλιππησίους μία, πρὸς Κολασσαεῖς μία, πρὸς Θεσσαλονικεῖς δύο, πρὸς Ἑβραίους μία, πρὸς Τιμόθεον δύο, πρὸς Τίτον μία, πρὸς Φιλήμονα μία.

ἱεροποιοὶ νὰ ᾖναι οἱ αὐτοὶ μὲ τοὺς Περιοδεύτας, καθ' ὅτι ἀπὸ τοὺς Χωρεπισκόπους, ἄλλοι μὲν ἦσαν Πρεσβύτεροι μόνον, ἄλλοι δὲ εἶχον καὶ χειροτονίαν Ἐπισκόπου.

(1) Σημείωσαι δὲ ὅτι κατὰ τὸν Εὐσέβιον Ἐκκλησιᾶς ἱστορίας βιβλ. ε'. κεφ. κη. ψαλμοὶ καὶ ᾠδαὶ ἀπ' ἀρχῆς ὑπὸ πιστῶν ἀδελφῶν ἐγράφησαν, μὲ τοὺς ὁποίους ὕμνον καὶ ἐθεολόγουν τὸν Χριστὸν, ὡς Λόγον Θεοῦ, τοὺς ὁποίους ψαλμούς ὁ Σαμοσατεὺς Παῦλος ὁ αἰρετικὸς κατέπαυσεν ὡς νεωτέρους τάχα καὶ νεωτέρων

ἀνδρῶν συγγράμματα, κατὰ τὸν αὐτὸν Εὐσέβιον βιβλ. ζ'. κεφ. λ'. τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας, ἀλλὰ δὲν λέγει διὰ τοὺς τοιοῦτους ψαλμούς εἶδῃ ὁ Κανὼν, ἐπιπὼν αὐτοὶ φαίνεται νὰ ᾖναι τοιοῦτοι, ὅποια εἶναι τὰ νῦν ἐν Ἐκκλησίᾳ ψαλλόμενα τροπάρια, ἀλλὰ διὰ ψαλμούς τῆς παλαιᾶς Γραφῆς, τοιοῦτους, ὅποιοι εἶναι οἱ τοῦ Δαβὶδ, ἐπιγεγραμμένοι ψευδῶς εἰς τὸ ὄνομα Σολομῶντος, ὡς εἴπομεν, καὶ ἄλλων τινῶν Προφητῶν.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΣΑΡΔΙΚΗ ΤΟΠΙΚΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Η ἁγία καὶ τοπικὴ (1) σύνοδος, ἡ ἐν Σαρδικῇ πόλει τῆς Ἰλλυρίας (2) συγκροτηθεῖσα, ἐγένετο ἐν ἔτει 347 ἐπὶ Κωνσταντίου καὶ Κωνσταντῶς τῶν αὐταδέλφων, καὶ βασιλέων, τοῦ μὲν, ἐν Κωνσταντινουπόλει βασιλεύοντος, τοῦ δὲ, ἐν Ρώμῃ, μετὰ ἕνδεκα χρόνους τῆς τελευταίας τοῦ πατρὸς αὐτῶν Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου (3). Ἦσαν δὲ Πατέρες ἐν αὐτῇ, ἀπὸ μὲν τῆς δύσεως τριακῆσιοι, ἀπὸ δὲ τῆς Ἀνατολῆς ἑβδομήκοντα ἑξ,

(1) Ἡ Σύνοδος αὕτη, ἀγκαλὰ καὶ ὠνομάσθη τόσον ἀπὸ τὸν Σωκράτη (β:βλ. β'. κεφ. κ'). ὅσον καὶ ἀπὸ τὸν Μέγαν Ἀθανάσιον (ἐν τῇ ἀπολογίᾳ) Οἰκουμενικῇ, μὲ ἄλλοις τοῦτο κατὰ τὸ κάλεσμα καὶ τὴν ἄθροισιν, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, κατὰ τὴν ἀρχὴν αὐτῆς μόνον ὠνομάσθη οὕτω, κατὰ δὲ τὴν ἀπόβασιν καὶ τὸ τέλος αὐτῆς, τοπικὴ μόνον τῇ ἀληθείᾳ ἐστίν. Ἐσχίσθησαν γὰρ εἰς δύο μέρη οἱ συνελθόντες εἰς αὐτὴν ἀνατολικοὶ καὶ δυτικοὶ Ἐπίσκοποι, καὶ ἄλλήλους ἀφώριζον. Φησὶ γὰρ ὁ Σωζόμενος: «Μετὰ δὲ ταύτην τὴν Σύνοδον οὐκ ἔτι ἀλλήλοις ὡς ὀρθοδόξοις ἐπιμιγνυντο οὐδὲ ἐκοινωνοῦν» καὶ πάλιν: «Τὰ δὲ τῶν Ἐκκλησιῶν, ὡς εἰκὸς διχονοίας συγκέχυτο, καὶ ἐν διαβολαῖς ἦν» (β:βλ. γ'. κεφ. ιγ'). (Ἡ γὰρ συμφωνία τῶν ἀπανταχοῦ Ἐπισκόπων, ὁ χαρακτὴρ καὶ ἡ συστατικὴ διαφορὰ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἐστίν, ὡς εἶπομεν εἰς τὰ προλεγόμενα τῆς α. συνόδου). Ὅθεν ἐπειδὴ οἱ ἀνατολικοὶ δὲν συνεφώνησαν μὲ τοὺς δυτικούς, διὰ τοῦτο ἡ Οἰκουμενικὴ δευτέρα ἐν τῷ ε. Κανόνι αὐτῆς, τὸμον τῶν δυτικῶν μόνον εἶπε τὴν περὶ πίστεως βεβαίωσιν ταύτης τῆς Συνόδου. Δι' ὃ καὶ Μάξιμος ὁ Μαργούνιος ἐν τῷ περὶ Μάρκου τοῦ Ἐφέσου Ἀντιρρητικῷ λέγει περὶ αὐτῆς: «Τοπικὴ ἐστὶ, καὶ οὐκ Οἰκουμενικὴ, ἡ ἐν Σαρδικῇ ἁγία Σύνοδος» διότι, ἂν ἦτο Οἰκουμενικὴ, πῶς ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρώτη Σύνοδος ὠνομάσθη καὶ εἶναι δευτέρα Οἰκουμενικὴ, εἰς καιρὸν ὅπου ἡ ἐν Σαρδικῇ αὕτη ἔπρεπεν ἔτσι νὰ ὀνομασθῆ; Ὡς Τοπικὴν δὲ ἐδέχθησαν αὐτὴν καὶ πάντες οἱ τῶν Κανόνων αὐτῆς ἐξηγηταί, καὶ ὅλη ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία. Ἄλλ' οὐδὲ ἡ Σύνοδος αὕτη ἐν ἐστὶ μὲ τὴν ἐν Νικαίᾳ πρώτην, οὔτε μετὰ τῆς ἐν Νικαίᾳ συναριθμεῖται, ὡς φλυαροῦσιν οἱ Ἰησοῦται, θέλοντες νὰ ἀποδείξουν τὴν παρούσαν Σύνοδον Οἰκουμενικὴν καὶ ἴσην μὲ τὴν ἐν Νικαίᾳ, καὶ ἐκ τούτου νὰ συναποδείξουν, ὅτι καὶ ἡ Ἐκκλησία ὅπου αὕτη δίδωσιν εἰς τὸν Πάπαν κατὰ τὸν γ', δ'. καὶ ε. αὐτῆς Κανόνα εἶναι καθολικὴ καὶ Οἰκουμενικὴ κατὰ πάσης Ἐκκλησίας. α. Λοιπὸν δὲν εἶναι ἡ παρούσα ἡ αὕτη μὲ τὴν ἐν Νικαίᾳ, διὰ τὴν καὶ ὁ χρόνος, καὶ ὁ τόπος, καὶ οἱ συναχθέντες Ἐπίσκοποι, καὶ ἡ ὑπόθεσις, καὶ ὁ σκοπὸς, καὶ συντόμως εἰπεῖν, ὅλα τὰ περιστατικὰ ὅπου εἰς ταύτην καὶ τὴν ἐν Νικαίᾳ συνῆραμον, διάφορα πάντῃ

καὶ ἀλλοιότικα εἶναι, καὶ οὐχὶ τὰ αὐτά. β'. Ἀποδεικνύει τὴν παρούσαν Σύνοδον μὴ εἶναι τὴν αὐτὴν μὲ τὴν ἐν Νικαίᾳ ἡ φιλονεικία ὅπου ἠκολούθησε μετὰ τῶν Πατέρων τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου, καὶ τῶν παπῶν τῆς Ρώμης Ζωσίμου, Βονιφατίου καὶ Κελεστίνου, περὶ τῶν Κανόνων τῆς Συνόδου ταύτης, περὶ οὗ θέλομεν εἰπεῖν κατωτέρω. Καὶ γ'. Διὰ τὴν ἡ παρούσα ἦτο ἡ αὕτη μὲ τὴν ἐν Νικαίᾳ, ἔπρεπε νὰ ἐνθυμηθοῦν ταύτην αἰ μετὰ ταῦτα Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι εἰς τοὺς ἰδίους των ὄρους, καθὼς ἀναφέρουν καὶ τὴν ἐν Νικαίᾳ, καὶ οἱ ἐξηγηταί τῶν Κανόνων αὐτῆς, καὶ οἱ ἱστορικοὶ, ἔπρεπε νὰ ἀναφέρουν τοῦτο εἰς κἀνένα μέρος. Ἐπειδὴ δὲ ταῦτα πάντα ἀντίκεινται εἰς τὴν γνώμην τῶν Ἰησοῦται, ψεῦδος ἄρα εἶναι ὅτι ἡ Σύνοδος αὕτη εἶναι ἡ αὕτη μὲ τὴν ἐν Νικαίᾳ.

(2) Ἡ Σαρδικὴ μὲν, κατὰ τὸν γεωγράφον Μελέτιον, πόλις εἶναι τῆς Βουλγαρίας, εἰς τὸ σύνορον τῆς Θράκης εὐρισκομένη, θρόνον Ἐπισκόπου ἔχουσα, ἣτις τῶρα Τριαδίτσα ὀνομάζεται. Κατὰ ἄλλους δὲ εἶναι αὕτη ἡ ἴδια ὅπου ὀνομάζεται τῇ σήμερον Σοφία, σελ. 417. τῆς Γεωγραφ. Οἱ ἀκριβέστεροι ὅμως θέλουσιν ὅτι ἡ πόλις αὕτη ἐν τῇ Μυσίᾳ (ἢ Μοισίᾳ) εὐρίσκεται, καὶ ἀπέχει τῆς Φιλιππουπόλεως ὑπὲρ τὰ 100 μίλια. Ὁ δὲ Θεοδοῦρητος (Ἐκκλ. Ἱστορ. β:βλ. β'. κεφ. δ'). λέγει ὅτι ἦτο ἡ πόλις τοῦ Ἰλλυρικῶ (πλατυτέρως δηλ. λαμβανομένου τοῦ ὀνόματος Ἰλλυρικῶ) καὶ τοῦ Δακῶν ἔθνους Μητρόπολις, τῆς νέας Δακίας δηλ. καὶ οὐχὶ τῆς παλαιᾶς, κατὰ τὸν Χρυσάνθον (σελ. πγ'. τοῦ Συναγματίου), καὶ συντόμως εἰπεῖν, ἡ Σαρδικὴ ἦτο Μητρόπολις Δακίας τῆς Μεδιτερρανεᾶς ἦτοι μεσογείου, κατὰ τὴν γεωγραφίαν τοῦ πάτερ Καρόλου τοῦ ἀπὸ τοῦ ἁγίου Παύλου Ἀββᾶ τοῦ Φουλίου, ἀγκαλὰ καὶ ὁ Πτολεμαῖος ἀριθμεῖ τὴν Σαρδικὴν (β:βλ. γεωγραφ. γ'. ιά.) εἰς τὰς πόλεις τῆς Θράκης, ἐπειδὴ ἡ νέα Δακία, ἣς πόλις ἐστὶν ἡ Σαρδικὴ, μέρος τῆς Θράκης ἐστὶ, καὶ εἰς τὴν Ἰλλυρικὴν περικλείεται, ἐδῶθεν οὖσα ἀπὸ τὸν Δούναβιν ποταμὸν.

(3) Ἡ αἰτία, διὰ τὴν ὅποσαν συνήγαγον οἱ βασιλεῖς τὴν Σύνοδον ταύτην ἐν συντόμῳ ἐστὶν αὕτη. Οἱ τοῦ ὀμοουσίου ἐχθροὶ Εὐσεβιανοὶ ἐκάθηραν τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἁγίον Παῦλον καὶ τὸν ἁγίον Ἀθανάσιον, καὶ διὰ τῆς βασιλικῆς τοῦ Κωνσταν-

κατὰ τὸν Σωκράτη (βιβλίον β'. κεφ. κ') καὶ τὸν Σωζόμενον (βιβλ. γ'. κεφ. ιβ'.) (1). Ἀπὸ τούτων ὁποῦς, ἔξαρχοι ἦσαν δ, τε Ὅσιος, ὁ τῆς ἐν Ἰσπανίᾳ Κουρδούθης Ἐπίσκοπος, πάσης αἰδοῦς ἄξιος ὢν, διὰ τὸ γηρατεῖον καὶ τὸν πολὺν κόπον ὁποῦ ἐδοκίμασε. Καὶ ὁ Ἀρχιδάμος καὶ Φιλόξενος, οἱ Πρεσβύτεροι, καὶ οἱ τρεῖς τὸν τόπον ἐπέχοντες τοῦ Πάπα Ἰουλίου. Μάξιμος δ' Ἱεροσολύμων, Παῦλος ὁ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ Ἀθανάσιος ὁ Ἀλεξανδρείας, παρόντες μὲν ἐν αὐτῇ, καθηρημένοι δὲ ὄντες ὑπὸ τῶν Ἐπιτελιανῶν. Καὶ Πρωτογένης ὁ τῆς Σαρδικῆς Ἐπίσκοπος, καὶ ἄλλοι. Σχίσμα δὲ μετὰ τὴν καὶ διαίρεσις τῶν Πατέρων τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως ἠκολούθησε, καὶ ἀλλήλοις οὐ συνεφώνησαν. Οἱ μὲν γὰρ Ἀνατολικοὶ, Ἀρειανισταὶ ὄντες, ἀπερχόμενοι εἰς τὴν Σαρδικὴν, ἔγραψαν εἰς τοὺς Δυτικούς, νὰ μὴ συγκαθίσουν εἰς τὴν σύνοδον, τὸν ἅγιον Παῦλον, καὶ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον, Μάρκελλον τὸν Ἀγκύρας, καὶ τὸν Ἀσκληπᾶν Γαζαίον, ὡς καθηρημένους. Οἱ δὲ δυτικοὶ ἀντέγραψαν εἰς αὐτούς, ὅτι πταίστας δὲν γνωρίζουν αὐτούς, οὔτε καθηρημένους, καὶ διὰ τοῦτο ἔχουν συγκαθέδρους αὐτούς καὶ συγκοινωνούς. Ἀλλ' οἱ ἀνατολικοὶ τοῦτο μαθόντες, γυρίζουν ὀπίσω εἰς Φιλιππούπολιν, καὶ καθαιροῦσι μὲν πάλιν Ἀθανάσιον, Παῦλον, Μάρκελλον, καὶ Ἀσκληπᾶν, τὸν Ρώμης Ἰούλιον, τὸν Ὅσιον Κουρδούθης, τὸν Πρωτογένη τῆς Σαρδικῆς, καὶ ἄλλους. Μὴ ἐνθυμηθέντες δὲ τελείως τὸ δημοσίον (ἀγκαλὰ καὶ ὁ Σωκράτης λέγει, ὅτι φανερώς τὸ ἀναθεματίσαν, βιβλ. β'. κεφ. κ'), ἀναθεματίσαν μόνον ἐκείνους ὁποῦ ἔλεγαν τρεῖς Θεούς. Καὶ ἐκείνον ὁποῦ λέγει, ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι Θεός. Καὶ ὅτι ὁ Πατήρ, ὁ Υἱὸς, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι εἰς καὶ ὁ αὐτός. Καὶ ἐκείνον ὁποῦ λέγει, ὅτι ἀνίσως ἦναι ἀγέννητος ὁ Υἱὸς καὶ ἀνίσως ἦτο ποτὲ χρόνος ἢ αἰὼν, ὅτε δὲν ἦτον. Οἱ δὲ ἐν Σαρδικῇ δυτικοὶ Πατέρες τὴν σύνοδον συγκροτήσαντες, τὴν μὲν ἐν Νικαίᾳ πίστιν ἐβεβαίωσαν, χωρὶς νὰ προσθέσουν τίποτε εἰς αὐτήν, ἢ νὰ ἀφαιρέσουν, τὸν δὲ Ἀθανάσιον, καὶ Παῦλον, καὶ Μάρκελλον (2) καὶ Ἀσκληπᾶν, ἐδικαίωσαν καὶ ἀθώωσαν, καὶ διὰ τῶν βασιλέων συνήχησαν καὶ ἔλαβον τοὺς θρόνους αὐτῶν, τοὺς δὲ ἐν τῇ Φιλιππουπόλει Ἀνατολικούς ἐξ ἐναντίας ἀντεκάθησαν, οὐ πάντας δὲ, ἀλλὰ μόνον ἑνδεκα· οὐ γὰρ ὅλοι ἦσαν Ἀρειανοί, ἀλλὰ τινες μόνον, οἱ δὲ ἄλλοι ὀρθόδοξοι (καθὼς οἱ ἐν Σαρδικῇ Πατέρες δηλοῦσιν ἐν τῇ πρὸς πάσας τὰς Ἐκκλησίας ἐπιστολῇ.) δι' ἃ καὶ πολλὰ δόγματα τοῦ Ἀρείου ἀναθεματίσαν, καὶ τὸ σύμβολον αὐτῶν ὡς ὀρθόδοξον ἐδέξατο ὁ θεὸς Ἰλαρίος. Κοντὰ δὲ εἰς ταῦτα πάντα, καὶ τοὺς παρόντας Κανόνας (3) ἐξέδωκεν, οὔτινες ἀναγ-

τίου δυνάμει αὐτοὺς ἐφορίζουσιν. Οἱ δὲ ἀπελθόντες εἰς Ἰταλίαν, πρὸς τὸν Ρώμης Ἰούλιον, παρεκάλουν αὐτὸν δοῦναι αὐτοῖς βοήθειαν χεῖρα, τὰ κατ' αὐτοὺς ὀδυρόμενοι. Γράφει οὖν ὁ Ἰούλιος ὑπὲρ αὐτῶν τοῖς Ἐπισκόποις τῆς Ἀνατολῆς, καὶ συναθροίζει ἐν Ρώμῃ Σύνοδον, ἀλλ' οὐκ εἰσηκούθη τελείως, καὶ ἀκολούθως οὐδεμίαν βοήθειαν ἐδυνήθη νὰ κάμῃ εἰς αὐτούς. Εἶτα πείθουσι τὸν βασιλεῖα Κωνσταντῆ αὐτοῖς τε καὶ ὁ Ἰούλιος, καὶ στέλλει γράμματα εἰς τὸν ἀδελφὸν τοῦ Κωνσταντίνου, παρακαλῶν αὐτὸν διὰ νὰ ἀποδώσῃ τοὺς θρόνους εἰς τὸν Παῦλον καὶ Ἀθανάσιον. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Κωνσταντῆος ἔκαμεν ἕξω νοῦ, γράφει πάλιν ὁ Κωνσταντῆος αὐτῷ ὑπὲρ τῶν αὐτῶν, ἀλλ' ἐκ τῶν γραμμάτων τούτων οὐδὲν ἑκατορθώθη· σύγχυσις γὰρ ἠκολούθη καὶ πόλεμος μετὰ τοῦ πλῆθους. Ὅθεν ὁ θεὸς Ἀθανάσιος καὶ Παῦλος μετὰ τῶν περὶ αὐτοὺς παρεκάλειαν τὸν Κωνσταντῆος νὰ γένη Σύνοδος, διὰ νὰ θεωρήσῃ καὶ τὰ κατ' αὐτούς, καὶ τὰ τῆς ἐν Νικαίᾳ πίστεως, καὶ δὴ συνεργεῖα τῶν δύο βασιλέων ἢ παρούσα ἠθροίσθη Σύνοδος.

(1) Ὅρα εἰς τὸν βίβλον τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου, ἐν ᾧ εὐρήσεις ὅτι ἀπὸ μὲν τῆς Δύσεως ὑπὲρ τοὺς τριακοσίους, ἀπὸ δὲ τῆς Ἀνατολῆς ἐβδομήκοντα ἦσαν εἰς αὐτήν. Θαυμάζω δὲ πῶς ὁ μὲν Ἀθανάσιος λέγει, ὅτι ἦσαν Πατέρες περισσώτεροι καὶ ὄχι ὀλιγώτεροι ἀπὸ ἑκατὸν ἐβδομήκοντα, ὁ δὲ Θεοδώρητος ὅτι διακόσιοι πεντήκοντα ἦσαν, (βιβλ. β'. κεφ. ζ'. τῆς Ἐκκλ. Ἱστορ.).

(2) Σημειώσαι ὅτι ὁ Μάρκελλος νοσῶν τὴν τοῦ Σαβελλίου καὶ Σαμοσατέως Παύλου ἀρεσίαν, καὶ ψιλὸν μόνον ἀνθρώπον λέγων τὸν Κύριον, ἠπάτησε τὴν παρούσαν Σύνοδον καὶ ἔλαβε τὴν ἀθώωσιν καὶ τὸν θρόνον του, ὢν προτοῦ καθηρημένος. Εἶπε γὰρ πλαστῶς πρὸς αὐτήν, ὅτι μὲ τὸ νὰ μὴ ἐνοοῦν τινὲς τὴν φράσιν τοῦ συγγράμματός του, ὑπέλαβον ὅτι φρονεῖ τὰ τοῦ Σαμοσατέως, διὰ τοῦτο μετὰ ταῦτα ἢ τοῦ Μαρκελλίου τούτου ἀρεσίας ἀναθεματίσθη ὡς ἀπὸ τὸν Μέγαν Βασιλεῖον, ὅσον καὶ ἀπὸ τὸν ἄ. Κανόνα τῆς β'. Συνόδου, ὃν καὶ ἀνάγνωθι.

(3) Ἀρμοδιώτατον εἶναι νὰ προσθέσωμεν εἰς τὴν παρούσαν ἰστορίαν, ὅτι ἀπὸ τούτων Κανόνων τῆς παρούσης Συνόδου,

δηλ. τὸν γ'. δ'. ε' καὶ τὸν ιδ'. ἐποῦδασαν οἱ Πάπαι τῆς Ρώμης καὶ πάλαι καὶ τώρα νὰ ἀποδείξουν, ὅτι ἐδόθη εἰς αὐτοὺς ἡ καθ' ὅλου ἐκκλητος ἀπάσης τῆς Ἐκκλησίας, ἦτοι τὸ νὰ ἀναβιβάζουν τὴν κρίσιν εἰς τὸν Πάπαν ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς οἰκουμένης ὅσοι ἔχουν κρίσιν, Ἐπίσκοποι, Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι. Καὶ διὰ νὰ κερδήσουν τὴν πολυθρόλλητον ἐκκλητίαν ταύτην, τί δὲν ἐμεταχειρίσθησαν; ἢ ποῖα ψεῦδη ἐπλασαν; Ἐν μὲν γὰρ τῇ ἐν Καρθαγένῃ Συνόδῳ ὁ Ζώσιμος Πάπας ψευδῶς εἶπεν, ὅτι ὁ ε' καὶ ιδ'. Κανὼν τῆς παρούσης εἶναι Κανόνες τῆς ἐν Νικαίᾳ οἱ περὶ τῆς ἐκκλητίου τῶν Ἐπισκόπων καὶ Πρεσβυτέρων καὶ Διακόνων διορίζοντες. Ἀλλὰ διὰ τῶν αὐθεντικῶν ἴσων τῆς ἐν Νικαίᾳ, τὰ ὅποια ἀπέστειλεν ὁ Ἀττικὸς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ὁ Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, ἀπέδειξεν ἡ Σύνοδος ἐκείνη ὅτι οἱ ἀνωτέρω Κανόνες δὲν εἶναι τῆς ἐν Νικαίᾳ, καὶ ἀκολούθως ὅτι ψευσταὶ εἰσιν οἱ τοῦτο εἰπόντες Πάπαι τῆς Ρώμης, ὁ Ζώσιμος, λέγω, Βονιφάτιος καὶ Κελεστίνος, καθὼς λέγομεν εἰς τὰ προλεγόμενα τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου. (Καὶ σημειώσαι ὅτι οὔτε ὁ Βονιφάτιος, ἀλλ' οὔτε ὁ Κελεστίνος ἀντέγραψαν εἰς τὴν ἐν Καρθαγένῃ Σύνοδον τὴν γράφουσαν εἰς αὐτούς, πῶς οἱ ἀνωτέρω Κανόνες δὲν εἶναι τῆς ἐν Νικαίᾳ, μὲ τὸ νὰ ἴναι ἢ ἐν Σαρδικῇ αὐτῇ Σύνοδος ἢ αὐτὴ μὲ τὴν ἐν Νικαίᾳ, ὅχι, ἀλλ' ἐσιώπησαν τοῦτο, ὡς ψεῦδος ὃν, ἵνα μὴ ἐλεγχθῶσιν ὑπὸ τῆς αὐτῆς Συνόδου καὶ κατὰ τοῦτο ψευδόμενοι. Ψεῦδονται λοιπὸν, ψεῦδονται οἱ Ἰησοῦται οἱ λέγοντες, ὅτι ὁ Ζώσιμος εἶχε γνώμην πῶς ἢ ἐν Σαρδικῇ αὐτῇ εἶναι ἢ αὐτὴ μὲ τὴν ἐν Νικαίᾳ, καὶ διὰ τοῦτο ἐκ ψευδοῦς προτάσεως, ψευδέστατον συμπέρασμα συμπεραίνουσι, ὅτι καὶ οἱ Κανόνες οὗτοι τῆς ἐν Σαρδικῇ ἐπιγράφονται τῆς ἐν Νικαίᾳ, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω. Ἄλλη γὰρ καὶ ἄλλη καὶ ὄχι μία καὶ ἡ αὐτὴ εἶναι τῶν ἀμφοτέρων Συνόδων ἢ δύναμις, καὶ ἄλλοι μὲν οἱ κανόνες ἐκείνης, ἄλλοι δὲ ταύτης). Ταῦτα μὲν πάλαι ἐποίησαν ἐπὶ τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου, καὶ ἕως τὴν σήμερον δὲ, δὲν παύουν οἱ παπισταὶ νὰ προβάλλουν ὅτι ὁ γ'. δ'. καὶ μάλιστα ὁ ε'. Κανὼν τῆς παρούσης Συνόδου διορίζουν διὰ τὴν καθόλου ἐκκλητίαν τοῦ Πάπα. Ὅτι δὲ περὶ τῆς ἐκκλητίου μόνον τῶν ὑποκειμένων τῶν Ρώ-

κατοί εἰσι πρὸς τὴν τῆς Ἐκκλησίας εὐταξίαν καὶ κατάστασιν· ἐπικυροῦνται δὲ ἀορίστως μὲν ἀπὸ τὸν α', τῆς δ'. καὶ α. τῆς ζ', ὠρισμένως δὲ ἀπὸ τὸν β'. τῆς σ', καὶ διὰ τῆς ἐπικυρώσεως ταύτης ἰκουμενικὴν τῶν ἀναλαμβάνουσι δύναμιν.

ΟΙ Κ' ΚΑΝΟΝΕΣ

ΤΗΣ ΕΝ ΣΑΡΔΙΚΗ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΓΙΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΕΡΜΗΝΕΥΟΜΕΝΟΙ.

ΚΑΝΩΝ Α'.

Οὐ τοσοῦτον ἡ φαύλη συνήθεια, ὅσον ἡ βλαβερωτάτη τῶν πραγμάτων διαφορὰ ἐξ αὐτῶν τῶν θεμελιῶν ἐστὶν ἐκρίζωτέα, ἵνα μηδενὶ τῶν Ἐπισκόπων ἐξῆ ἀπὸ πόλεως μικρᾶς εἰς ἑτέραν πόλιν μεθίστασθαι. Ἡ γὰρ τῆς αἰτίας ταύτης πρόφασις φανερά, δι' ἣν τὰ τοιαῦτα ἐπιχειρεῖται. Οὐδεὶς γὰρ πώποτε εὐρεθῆναι Ἐπισκόπων δεδύνηται, ὃς ἀπὸ μείζονος πόλεως εἰς ἐλαχιστοτέραν πόλιν ἐσπούδασε μεταστῆναι. Ὅθεν συνέστηκε διαπύρῳ πλεονεξίας τῶν ὑπεκκείσθαι τοὺς τοιοῦτους. Καὶ μᾶλλον τῇ ἀλαζονείᾳ δουλεύειν, ὅπως ἐξουσίαν δοκοῖεν μείζονα κεκτῆσθαι. Πᾶσι τοίνυν τοῦτο ἀρέσκει, ὥστε τὴν τοιαύτην σκαιότητα αὐστηρότερον ἐκδικηθῆναι. Ἠγούμεθα γὰρ μὴδὲ λαϊκῶν ἔχειν τοὺς τοιοῦτους χρῆναι κοινωνίαν.

Ἄπόσ. ιδ' τῆς α. εἰ τῆς δ'. εἰ τῆς ε' Ἄντιοχ. ις'. καὶ τῆς ἐν Σαρδικ β' τῆς ἐν Καρθ. νζ'.

μης οἱ ἀνωτέρω Κανόνες διορίζουν, φανερόν εἶναι ἐκ τῶν ἀκολουθῶν ἐπιχειρημάτων. α. Διατι ὁ ὑπερφυῆς Ἰωάννης ὁ Ζωναράς, ἐξηγῶν τὸν ε. Κανόνα λέγει, τὸν Κανόνα τοῦτον προβάλλουσι οἱ Ρωμᾶνοι περὶ ἐκκλήτου αὐτῶν, ἠλέγχθη ὅμως ἐν τῇ ἐν Καρθαγένῃ Συνόδῳ, ὅτι οὐκ ἔστι τῆς ἐν Νικαίᾳ, ἀλλ' οὔτε πάσας τὰς ἐκκλήτους τῶν Ἐπισκόπων ἀνατίθειν αὐτῷ (τῷ Ρώμης δηλ.), ἀλλὰ τῶν ὑποκειμένων αὐτῷ. Τοῦτο τὸ ἴδιον λέγει καὶ ὁ Βαλασαμῶν. β'. Ὅτι τὸ παλαιὸν σχόλιον ὅπου εὐρίσκεται ἐν τοῖς Κανόσι τοῦτοις, οὕτω λέγει· Βλέπε πῶς ὁμοίως οἱ Κανόνες τῆς ἐν Σαρδικῇ ταύτης Συνόδου μερικᾶς, καὶ ὅχι καθολικᾶς κανονίζουσι πράξεις, καὶ μόνως ἐκείνας ὅπου ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ θρόνου τῆς Ρώμης. Ὅστε ὅποιος θέλει νὰ σώζωνται καὶ νὰ τιμῶνται οἱ Κανόνες οὗτοι, δὲν θέλει τοὺς βιάσει νὰ τοὺς κάμῃ καθολικοὺς καὶ ἰκουμενικοὺς, διατι οὐδὲ αὐτὰ τὰ πράγματα συγχωροῦσι τοῦτο νὰ γένη. Ἀλλὰ καθὼς περὶ τοῦ Ρώμης οἱ Κανόνες οὗτοι διορίζουσιν, ἔτσι παρομοίως καὶ περὶ τῶν ἄλλων τεσσάρων Πατριαρχῶν, καὶ ὁ καθεὶς ἐξ αὐτῶν ἢ μπορεῖ νὰ τοὺς μεταχειρισθῆ διὰ τὰ ἀνήκοντα πράγματα, καὶ τὰς ἐκκλήτους τῶν ὑποκειμένων εἰς τὴν ἐδικήν του Πατριαρχίαν, ἐπειδὴ οἱ Κανόνες οὗτοι δὲν ἀναφέρουσιν ὅλας τὰς ἐκκλήτους καὶ διοικήσεις τῶν Ἐκκλησιῶν εἰς τὸν Ρωμαϊκὸν θρόνον· τοῦτο γὰρ εἶναι πρᾶγμα καὶ ἀδύνατον καὶ ἀλλότριον τῆς Ἐκκλησίας γ'. Διότι καὶ ἡ ἐν Βενεθαλίᾳ γενομένη τοπικὴ Σύνοδος ἀπαρτάλακτως κατὰ τὸ ἀνωτέρω σχόλιον τὸν Κανόνα τοῦτον τῆς ἐν Σαρδικῇ ἐνόησεν, ὥστε δηλ. οἱ μὲν ὑποκείμενοι εἰς τὸν Ρώμης Ἐπίσκοποι, καὶ Προσβύτεροι, καὶ Διάκονοι, νὰ ὑποτάσσωνται εἰς τὰς ψήφους καὶ τὴν κρίσιν τοῦ Ρώμης, οἱ δὲ ὑποκείμενοι εἰς τὸν Ἀλεξανδρείας καὶ εἰς τοὺς ἄλλους Πατριάρχας, νὰ ὑποτάσσωνται εἰς τὰς κρίσεις καὶ ἀποφάσεις ἐκείνων, καθὼς ὁ Λέων ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Βουλγαρίας οὕτω περὶ τῆς ἐν Βενεθαλίᾳ Συνόδου μαρτυρεῖ, καὶ τὸ ρηθὲν σχόλιον ὅπου εἰς τοὺς Κανόνες τοῦτους εὐρίσκεται (ἔστι δὲ ἡ Βενεθαλία ἐπίσκοπὴ ὑποκειμένη εἰς τὴν Σεργιούπολιν, καθὼς λέγει ὁ Βενεθαλίτης Γουλιέλμος) δ'. Διατι, ἂν οἱ Κανόνες οὗτοι ἐνοηθοῦν, ὅτι δίδουσιν εἰς τὸν Ρώμης

τὰς ἐκκλήτους ὅλης τῆς Ἐκκλησίας, φανερῶς εὐρίσκονται ἐναντίοι ὅχι μόνον εἰς τὸν ιβ'. ις'. καὶ ιδ'. τοὺς Ἀποστολικούς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν ε. Κανόνα τῆς ἐν Νικαίᾳ. μὲ τὴν ὅποιαν σπουδάζουν οἱ παπισταὶ νὰ ἀποδείξουν τὴν ἐν Σαρδικῇ ἴσην καὶ τὴν αὐτὴν, καὶ εἰς τῆς ὅποιος τὸ ὄνομα ψευδῶς ἐπιγράφουν τοὺς Κανόνες τῆς ἐν Σαρδικῇ, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω. Πῶς γὰρ κατ' αὐτοὺς δύναται νὰ ἦναι ἡ ἐν Σαρδικῇ μία καὶ ἡ αὐτὴ μὲ τὴν ἐν Νικαίᾳ, εἰς καιρὸν ὅπου οἱ Κανόνες αὐτῆς, κατ' αὐτοὺς ἐννοούμενοι, ἐναντιώτατοι εἶναι μὲ τοὺς Κανόνες τῆς ἐν Νικαίᾳ; ε. Διατι ἡ φιλονικία ὅπου ἠκολούθησε μεταξὺ τῶν Πατέρων τῆς ἐν Καρθαγένῃ καὶ τῶν παπῶν, ἀπέδειξε βεβαίως, ὅτι οἱ παρόντες Κανόνες δίδουσιν εἰς τὸν Ρώμης τὴν ἐκκλήτον τῶν εἰς τὴν ἐνορίαν καὶ ἐπαρχίαν αὐτοῦ μόνον. Λέγουσι γὰρ οἱ θεοὶ Πατέρες ἐκείνοι ἐν τῇ πρὸς Κελεστίνον Ἐπιστολῇ, ὅστις ἐξῆγε νὰ μεταθεωρῆ τὰς κρίσεις τῶν ἐν Ἀφρικῇ, ἦτοι παρ' ἐνορίαν, ὅτι, οὐ διὰ τινος ὅρου τῶν Πατέρων τοῦτο ἀπηγόρευται τῇ ἐν Ἀφρικῇ Ἐκκλησίᾳ... καὶ πάλιν, ἐπερὶ γὰρ τοῦ τινὰς ὡσανεὶ ἐκ τοῦ πλευροῦ τῆς σῆς ἀγιοσύνης πέμπεσθαι ἐν οὐδεμιᾷ τῶν Πατέρων Συνόδῳ ὁρισθὲν εὐρίσκομεν. Εἶπον δὲ ταῦτα τὰ λόγια οἱ ἐν Καρθαγένῃ Πατέρες, ὅχι πῶς δὲν ἤξευραν τελείως τὴν ἐν Σαρδικῇ ταύτην Σύνοδον (πῶς γὰρ ἦτο δυνατόν νὰ μὴ τὴν ἤξευρουν ὅπου τριανταεὶ Ἐπίσκοποι, κατὰ τὸν Δοσθεον, ἦσαν ἐκ τῆς Ἀφρικῆς παρόντες ἐν τῇ Σαρδικῇ); ὅχι πῶς δὲν ἤξευραν, ὅτι τὸ νὰ ἀποστέλλωνται κριταὶ ἐκ τοῦ πλευροῦ τῆς Ρώμης εἶναι λόγια τοῦ ε. Κανόνος τῆς παρούσης. (Οἱ γὰρ ἐν αὐτῇ Ἀφρικανῶν Ἐπίσκοποι ἀπίθανον εἶναι νὰ μὴ ἐπῆραν μαζὴ των καὶ τοὺς Κανόνες αὐτῆς εἰς τὴν Ἀφρικῇ) ἀλλὰ εἶπον ταῦτα, διατι αὐτοὶ οἱ Κανόνες δὲν ἐννοοῦνται διὰ τοὺς μὴ ὑποκειμένους εἰς τὸν Ρώμης, καθὼς οἱ Πάπαι τοὺς ἐνόησαν, ἀλλὰ διὰ μόνους τοὺς ὑποκειμένους αὐτῷ. Τοῦτο γὰρ ἀληθῶς, ὡς ἡ Σύνοδος λέγει, οὐδεὶς ὅρος ἢ κανὼν τῶν Πατέρων διορίζει, οὐδὲ εἰς κάμμιαν Σύνοδον τῶν Πατέρων εὐρίσκεται (ἄλλοι δὲ εἶπον, ὅτι τὸ, «ἐν οὐδεμιᾷ τῶν Πατέρων Συνόδῳ ὁρισθὲν εὐρίσκομεν», ἐννοεῖται, ἀντὶ τοῦ εἰς κάμμιαν συνέλευσιν τῶν Πατέρων τῆς α. Συνόδου τοῦτο εὐρίσκε-

Ἑρμηνεία.

Προοιμιάζοντας ὁ παρῶν Κανῶν λέγει, ὅτι καὶ κάθε μὲν κακὴ συνήθεια (1) πρέπει νὰ ἀνατρέπεται· ὅταν δὲ αὐτὴ καὶ τὰ τῆς Ἐκκλησίας πράγματα, καὶ τὴν εὐταξίαν διαφθείρη, τότε πρέπει καὶ ἀπὸ αὐτὰ τὰ θεμέλια νὰ ἐκρίζονεται, καὶ παντελῶς νὰ ἀφανίζεται. Ἀκολούθως δὲ διορίζει, ὅτι δὲν εἶναι ἄδεια εἰς κανένα Ἐπίσκοπον νὰ ἀφίη τὴν μικρὰν ἐπαρχίαν του καὶ νὰ παίρῃ ἄλλην μεγαλητέραν, ἐπειδὴ ἡ αἰτία, διὰ τὴν ὁποῖαν τοῦτο κάμνει, εἶναι ἡ πλεονεξία καὶ ἡ ὑπερηφάνια, καθὼς εἶναι εἰς ὅλους φανερόν. Πλεονεξία μὲν, ἵνα ἐκ τῆς μεγαλητέρας ἐπαρχίας ἔχη καὶ μεγαλητέρον καὶ περισσότερον κέρδος· ὑπερηφάνια δὲ, ἵνα ἔχων τὴν μεγαλητέραν ἐπαρχίαν, ἐπομένως ἔχη καὶ δόξαν καὶ ἐξουσίαν μεγαλητέραν. Διὰ τοῦτο πρέπει τὸ τοιοῦτο κακὸν αὐστηρότερα ἀπὸ τὰ ἄλλα νὰ παιδευθῇ, καὶ οἱ τοῦτο τολμήσαντες ποιῆσαι Ἀρχιερεῖς νὰ χωρίζωνται ἀπὸ τὴν ὁμήγυριν τῶν Χριστιανῶν, καὶ οὔτε ὡς λαϊκοὶ νὰ ἔχουν τὴν μετὰ τῶν πιστῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ κοινωνίαν (2). Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ιδ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Β'.

Ἄπος. ιδ'.
τῆς α'. ἰ. ε. τῆς
δ'. ε. τῆς ἐν
Ἀντιοχ. ις'.
κα'. τῆς ἐν
Σαρδ. α'. τῆς
Καρθ. νς'.

Εἰ δὲ τις τοιοῦτος εὐρίσκειται μανιώδης ἢ τολμηρὸς, ὡς περὶ τῶν τοιούτων δόξαι τινα φέρειν παραιτήσιν, διαβεβαιούμενον ἀπὸ τοῦ πλήθους πρὸς ἑαυτὸν κεκομισθαι γράμματα, δηλόν ἐστιν ὀλίγους τινας δεδυνῆσθαι μισθῶ καὶ τιμήματι διαφθαρέντας, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ στασιάζειν, ὡς δῆθεν ἀξιοῦντας τὸν αὐτὸν ἔχειν Ἐπίσκοπον. Καθ' ἅπαξ οὖν τὰς ραδιουργίας τὰς τοιαύτας καὶ τέχνας κολαστέας εἶναι νομίζομεν, ὥστε μηδένα τοιοῦτον μηδὲ ἐν τῷ τέλει λαϊκῆς γοῦν ἀξιοῦσθαι κοινωνίας.

ται. Συνόδους γὰρ ἢ ἐν Καρθαγένῃ Σύνοδος συνθίξει νὰ ὀνομάξῃ τὰς συνελεύσεις τῶν Πατέρων τῶν Συνόδων καὶ πράξεις, ὡς θέλομεν εἰπεῖ εἰς τὰ ἐκείνης προλεγόμενα, ἢ ἐννοεῖται, εἰς κάμιαν Σύνοδον Οἰκουμενικὴν τοῦτο οὐχ εὐρίσκειται. Ὁ δὲ Δοσίθεος λέγει, ὅτι μὲ τὸ νὰ ἦσαν οἱ Κανόνες τῆς ἐν Σαρδικῇ ταύτης μερικοὶ καὶ τοπικοὶ, οὐκ ἐγίνωσκον αὐτοὺς οἱ ἐν Καρθαγένῃ, ὡς μὴ πάση τῇ Ἐκκλησίᾳ εὐθὺς παραδεδομένους). Τοῦτο εἶναι τὸ ἀληθὲς νόημα τῶν Κανόνων τούτων, καὶ ψευδῆς λοιπὸν, ψευδῆς ἢ ζητουμένη τοῦ Πάπα ἐκκλητος, καὶ ἐντεῦθεν ἐφάνη, καὶ πάντη πάντως ἀνίσχυρος. Εἰ δὲ καὶ οἱ Λατίνοι προβάλλουσι τὸν Ἀρμενόπουλον, ὅτι δέχεται τὴν τοῦ Πάπα καθολικὴν ἐκκλητον, ρητόν ἐστι ὁ λόγος τοῦ Ἀρμενοπούλου καὶ ἄλλων ὁμοίων πρὸς τοσοῦτον νέφος καὶ τηλικούτων μαρτύρων ὅπου ἀνεφίραμεν, εἰς οὐδὲν λογίζεται. Ἄλλ' οὐδὲ ἀνανεοῦσι καὶ βεβαιοῦσιν οἱ ἀνωτέρω Κανόνες τῆς ἐν Σαρδικῇ τὴν ὑπὸ τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου δοθεῖσας τοῦτους, ὅτι ἔχῃ ἀνανεοῦσιν, ἀλλὰ μὴ οὐσαν ἐξ ἀρχῆς διδούσιν εἰς τὸν Ρώμη τὴν τοιαύτην ἐκκλητον, καὶ ἐξ ἀγάπης καὶ σχέσεως ὅπου εἶχεν ὁ Ὄσιος πρὸς τὸν Ρώμη, ὡς ἐκείνου τοποτηρητής. Διὸ πρὸς μὲν τὸν γ'. καὶ δ'. Κανόνα, ἢ Σύνοδος οὐδὲν ἀπεκρίθη, μόνον δὲ εἰς τὸν ε'. εἶπεν, ὅτι ἀρέσκει. Σημειῶσαι ὅτι μερικοὺς Κανόνας τῆς παρουσίας Συνόδου, διαλαλιάς ὄντας καὶ οὐχὶ Κανόνας, Κανόνας τῇ ἀληθείᾳ αὐτοὺς ἐποιήσαμεν, ὡς καὶ τῆς ἐν Καρθαγένῃ. Περὶ τῆς Συνόδου ταύτης ὄρα τὸν Δοσίθεον ἀπὸ σελ. 146. μέχρι τῆς 159. τῆς Δωδεκαβίβλου.

(1) Σημειῶσαι ἀπὸ τοῦ παρόντος Κανόνος, ὅτι πρέπει νὰ ἀνατρέπεται μὲν κάθε κακὴ καὶ ψυχοβλαβὴς συνήθεια, καὶ ἀπὸ τὰ θεμέλια αὐτὰ νὰ ἐκρίζονεται, νὰ στερεόνεται δὲ καὶ νὰ φυλάττεται κάθε συνήθεια καλὴ καὶ ὠφέλιμος. Ὅθεν ἀκολούθως καὶ οἱ θεῖοι Πατέρες τοῦτο τὸ ἴδιον λέγουσιν· ὅτι γὰρ θεῖος Χρυσόστομος (ὁμιλ. ι'. καὶ νς'. εἰς τὴν Γένεσιν) λέγει· «Μὴ ζητῆς, παρακαλῶ, εἰς κανένα πρᾶγμα τὴν συνήθειαν, ἀλλὰ τὸ χρῆσιμον καὶ ὄχι τὸ ψυχοβλαβές· καὶ ἂν μὲν ᾖ τὸ πρᾶγμα καλὸν καὶ ὠφέλιμον, ἄς γίνεταί ἀπὸ λόγου μας, καὶ συνήθεια δὲν ᾖ νὰ γίνεταί τοῦτο· ἂν δὲ ᾖ τὸ πρᾶγμα ψυχοβλαβές, ἄς τὸ μισῶμεν καὶ ἄς τὸ ἀποστρεφώμεθα, καὶ δὲ καὶ ᾖ συνήθεια νὰ ἐνεργῆται τοῦτο, ἄς κόπτεται ἢ κακὴ αὕτη συνήθεια.»

Καὶ πάλιν· (λόγῳ εἰς τὸ Ἀποστολικόν, διὰ δὲ τὰς πορνείας ἕκαστος)· «Ἄς μὴ μοῦ λέγῃ τινας ὅτι εἶναι συνήθεια· διατὶ ὅπου γίνεται· ἁμαρτία, ἐκεῖ ἡ συνήθεια δὲν πρέπει νὰ ἐνεργῆ· ἄλλ' εἰ μὲν τὰ γινόμενα πράγματα εἶναι κακὰ, καὶ παλαιὰ συνήθεια ᾖ, κατάργησον αὐτήν· εἰ δὲ κακὰ δὲν εἶναι, καὶ συνήθεια δὲν ἐπεκράτησεν, ἐνεργῆσον τὴν συνήθειαν ταύτην, καὶ καταφύτευσον.» Καὶ πάλιν· (ὁμιλ. ιβ'. τῆς α'. πρὸς Κορινθ.) «Μὴ μοῦ λέγῃς, φησί, τὴν συνήθειαν· διατὶ εἰ μὲν πονηρὸν εἶναι τὸ πρᾶγμα, οὔτε μίαν φοράν ἄς γίνεταί, εἰ δὲ πονηρὸν δὲν εἶναι, ἄς γίνεταί πάντοτε.» Καὶ πάλιν· (ἐν τῷ τέλει τοῦ περὶ συνεισάκτου λόγου) «Καταφρόνητον συνήθειας πονηράς.» Καὶ αὐθις· (ὁμιλ. νβ'. τοῦ κατὰ Ματθ.) «Οὐ γὰρ δὴ νόμος τὸ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων παραδοθέν.» Ὁ δὲ Μέγας Βασιλεὺς, (ὄρω κατὰ πλάτ. μ'.) λέγει, «ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀκολουθοῦμεν εἰς τὰς διεφθαρμένας προλήψεις τῶν πολλῶν, καὶ νὰ βεβαιοῦμεν τὰ ἄτοπα μὲ τὴν συγκοινωνίαν τοῦ πράγματος.» Ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος (λόγῳ α'. εἰρην.) λέγει· «Περιφρονητέον τὸν ἀνθρώπινον νόμον, διὰ τὸν νόμον τοῦ πνεύματος. Καὶ ὁ Χριστὸς ἐν Εὐαγγελίοις λέγει πρὸς τοὺς Γραμματεῖς· Διὰ τί ὑμεῖς παραβαίνετε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν;» (Ματθ. ιε'. 3.). Ὁ δὲ Βασιλεὺς λέγει ἐν τῷ πζ'. Κανόνι· Ὅτι τὸ ἔθος νόμου δύναμιν ἔχει, τὸ ὑπὸ τῶν ἁγίων ἀνδρῶν παραδοθέν, καὶ ἡ συνήθεια ὡς ἔγγραφος νόμος ἰσχύει, κατὰ τὸ δεύτερον βιβλ. τῶν Βασιλικ. τίτλ. α'. κεφ. μα'. (παρὰ Φωτί. τίτλ. α'. κεφ. γ'.), ἀλλ' οὐχ ἀπλῶς καὶ ἀόριστος καὶ πάντοτε, ἀλλ' ὅταν ἡ συνήθεια αὕτη στηριχθῇ καὶ βεβαιωθῇ ἐν δικαστηρίῳ εἰς ἐκεῖνα ὅπου εἶναι ἔγγραφος νόμος, καὶ ὅταν δὲν ἐναντιῶνται εἰς ἔγγραφον νόμον, κατὰ τὸ αὐτὸ βιβλ. τῶν Βασιλικῶν, καὶ ὅταν αὕτη ᾖ εὐλόγος καὶ ἔννομος καὶ δικαία, καὶ μὲ καλὸν λογαριασμὸν ἐπεκράτησε καὶ παρὰ ἀξιολόγων ἔδοκιμάσθη ἀνδρῶν, κατὰ τὸν Ἀρμενόπουλ. (βιβλ. α'. τίτλ. α'.) Ὅσαι δὲ συνήθειαι εἶναι ἀσυλλόγιστοι καὶ παρὰ τὸ πρέπον, δὲν πρέπει νὰ φυλάττωνται κατὰ τὸν αὐτόν. (Αὐτόθι).

(2) Τοῦτο δὲ ὅπου λέγει ὁ Κανὼν, ὅτι κανένας ποτὲ δὲν εὐρέθη νὰ μεταβῇ ἀπὸ μεγαλητέραν ἐπαρχίαν εἰς μικροτέραν, διὰ τὸ πολλὰ σπάνιον λέγει, εὐρίσκειται· γὰρ καὶ τοιαύτη μετέθεσις καὶ ὄρα τὴν β'. ὑποσημείωσιν τοῦ ιδ'. Ἀποστολικοῦ.

Ἑρμηνεῖα.

Ἀκόλουθος εἶναι ὁ παρῶν Κανῶν μὲ τὸν ἀνωτέρω· λέγει γὰρ, ὅτι ἀνίσως τινὰς Ἀρχιερεῖς ἦναι τόσον πολλὰ αὐθάδης καὶ τολμηροῦς, ὥστε ὁποῦ καὶ ὑστερον ἀπὸ τὸν ἀνωτέρω Κανὸνα τολμήσῃ νὰ μετατεθῇ ἀπὸ μίαν ἐπαρχίαν εἰς ἄλλην, καὶ διὰ τὴν νὰ φανῇ πῶς δὲν εἶναι τάχα ὑπεύθυνος εἰς τὸ ἐπιτίμιον τοῦ Κανόνος, ἀνθίσταται καὶ λέγει, ὅτι ἔλαβε γράμματα ἀπὸ τὸν λαὸν τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης προσκαλεστικά διὰ νὰ γένη εἰς αὐτοὺς Ἀρχιερεῖς· ἂν τοῦτο, λέγω, γένη, φανερόν εἶναι, ὅτι αὐτὸς ἐμεταχειρίσθη τέχνην καὶ πανουργίαν, καὶ μὲ ἀργύρια διαφθειράς ὀλίγους τινὰς ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν ἐκείνην, τοὺς ἔπεισε νὰ κάμνουν ταρχὰς καὶ νὰ τὸν ζητοῦν Ἐπίσκοπον. Διὰ τοῦτο αἱ τοιαῦται δολιότητες καὶ τέχναι πρέπει τόσον πολλὰ νὰ παιδεύωνται, ὥστε οἱ ταύτας ποιοῦντες νὰ μὴ ἀξιώνονται οὔτε εἰς τὸν θάνατόν τους νὰ κοινωνοῦσι καὶ νὰ μεταλαμβάνουν, ὅχι ὡσὰν Ἐπίσκοποι, ἀλλ' οὔτε ὡσὰν ἀπλῶς λαϊκοί. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ιδ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Γ'.

Καὶ τοῦτο προστεθῆναι ἀναγκαῖον, ἵνα μηδεὶς Ἐπισκόπων ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ ἐπαρχίας εἰς ἑτέραν ἐπαρχίαν, ἐν ἣ τυγχάνουσιν ὄντες Ἐπίσκοποι, διαβαίη, εἰ μὴ τις παρὰ τῶν ἀδελφῶν τῶν ἐν αὐτῇ κληθείη, διὰ τὸ μὴ δοκεῖν ἡμᾶς τὰς τῆς ἀγάπης ἀποκλείειν πύλας. Καὶ τοῦτο δὲ ὡσαύτως προνοητέον, ὥστε, ἐὰν ἐν τινὶ ἐπαρχίᾳ Ἐπισκόπων τις, ἀντικρυς ἀδελφοῦ ἑαυτοῦ καὶ Συνεπισκόπου πρᾶγμα σχοίη, μὴδένα ἕτερον ἐκ τούτων ἀπὸ ἐτέρας ἐπαρχίας Ἐπισκόπους ἐπιγνώμονας ἐπικαλεῖσθαι. Εἰ δὲ ἄρα τις Ἐπισκόπων ἐν τινὶ πράγματι δόξη κατακρίνεσθαι, καὶ ὑπολαμβάνει ἑαυτὸν μὴ σαθρόν, ἀλλὰ καλὸν ἔχειν τὸ πρᾶγμα, ἵνα καὶ αὐθις ἢ κρίσις ἀνανεωθῇ, εἰ δοκεῖ ὑμῖν, τῇ ἀγάπῃ Πέτρου τοῦ Ἀποστόλου τὴν μνήμην τιμήσωμεν, καὶ γραφῆναι παρὰ τούτων τῶν κρινόντων Ἰουλίῳ τῷ Ἐπισκόπῳ Ρώμης, ὥστε διὰ τῶν γειτνιώντων τῇ ἐπαρχίᾳ Ἐπισκόπων, εἰ δέοι, ἀνανεωθῆναι τὸ δικαστήριον καὶ ἐπιγνώμονας αὐτὸς παράσχοι. Εἰ δὲ μὴ συστήναι δύνανται τοιοῦτον αὐτοῦ εἶναι τὸ πρᾶγμα, ὡς παλινδικίας χρῆζειν, τὰ ἅπαξ κεκριμένα, μὴ ἀναλύεσθαι, τὰ δὲ ὄντα, βέβαια τυγχάνειν.

Ἄπος. λέ. τῆς β'. β'. τῆς γ'. ἢ τῆς δ'. κ'. τῆς ἐν Ἀντιοχ. γ'. κβ'. τῆς ἐν Σαρδικ. ιδ'. ιβ'.

Ἑρμηνεῖα.

Ὅχι μόνον ἐμποδίζονται οἱ Ἐπίσκοποι ἀπὸ τὸ νὰ ἀφίνωσι τὴν μικροτέραν ἐπαρχίαν καὶ νὰ παίρνωσι τὴν μεγαλητέραν, ἀλλὰ ἀκόμη δὲν συγχωροῦνται οὔτε νὰ πηγαίνουν ὁλότελα ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν αὐτῶν εἰς ἄλλων ἐπαρχίαν Ἐπισκόπων, διὰ νὰ ἐνεργήσουν τι Ἀρχιερατικόν, χωρὶς νὰ προσκαλεσθοῦν ἀπὸ αὐτοὺς, κατὰ τὸν παρὸντα Κανὸνα. Πλὴν καὶ τοῦτο τὸ νὰ πηγαίνουν προσκαλεσμένοι συγχωρεῖ ὁ Κανὼν, διὰ νὰ μὴ ἀποκλείεται ἡ ἀγάπη καὶ ἡ πρὸς ἀλλήλους φιλαδέλφια τῶν Ἐπισκόπων. Ἐὰν δὲ δύο τινὲς Ἐπίσκοποι ἔχωσι πρὸς ἀλλήλους κάμμίαν κρίσιν, οὗτοι δὲν πρέπει νὰ ζητοῦν Ἐπισκόπους ἀπὸ ξένην ἐπαρχίαν διὰ νὰ κρίνουν αὐτοὺς, ἀλλὰ τοὺς Ἐπισκόπους τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης, ἀπὸ τὴν ὁποίαν εἶναι καὶ αὐτοί. Ἐὰν δὲ ὁ εἰς ἐξ αὐτῶν κατακριθῇ μὲν ἀπὸ τοὺς ἐπαρχιώτας Ἐπισκόπους, στοχασθῇ δὲ, ὅτι ἡ ὑπόθεσις τοῦ δὲν εἶναι ἀδικος καὶ ἀσθενῆς, ἀλλὰ δυνατὴ εἰς τὸ νὰ τὸν δικαιοῦσῃ, ἐὰν ἀπὸ ἄλλου μεταθεωρηθῇ, εἰς τοιαύτην, λέγω, περίστασιν, πρέπει ἐξ ἀγάπης νὰ τιμήσωμεν τὴν μνήμην τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, ἧτοι πρέπει οἱ κρίναντες τὴν ὑπόθεσιν ταύτην Ἐπίσκοποι νὰ γράφουν εἰς τὸν θρόνον τῆς Ρώμης (δπου τότε ὁ Ἰούλιος ἐπισκόπευεν), ὅτι ὁ κριθεὶς Ἐπίσκοπος παρ' αὐτῶν δὲν ἀρέσκειται εἰς τὴν κρίσιν των, ἵνα ὁ Ρώμης, ἐὰν στοχασθῇ ὅτι χρειάζεται ἡ ὑπόθεσις νὰ μεταθεωρηθῇ, διορίσῃ νὰ κρίνουν αὐτὴν οἱ πλησιόχωροι τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης Ἐπίσκοποι, ἐὰν δὲ στοχασθῇ ὅτι αὐτὴ δὲν χρειάζεται δεύτερον νὰ κριθῇ, πρέπει νὰ μένη βεβαία καὶ κεκυρωμένη ἡ προγενομένη τῶν Ἐπισκόπων ἀπόφασις. Σημειώσαι ὅτι ὁ Κανὼν οὗτος ἐννοεῖται οὐχὶ περὶ τῶν μὴ ὑποκειμένων εἰς τὸν Πάπαν ἐπαρχιῶν, ἀλλὰ περὶ μόνων τῶν ὑποκειμένων αὐτῷ, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν (1). Ὅρα καὶ τὸν λέ. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Δ'.

Ἐάν τις Ἐπίσκοπος καθαιρεθῇ τῇ κρίσει τούτων τῶν Ἐπισκόπων, τῶν ἐν γειτνία τυγχανόντων, καὶ φάσκη πάλιν ἑαυτῷ ἀπολογίας πρᾶγμα ἐπιβάλλειν, μὴ πρότερον εἰς τὴν καθέδραν αὐτοῦ ἕτερον ἀποκαταστῆναι, ἐὰν μὴ ὁ τῆς Ρωμαίων Ἐπίσκοπος ἐπιγνοῦς, περὶ τούτου ὅρον ἐξενέγκῃ.

Τῆς δ. καὶ β'. ις'. τῆς ἐν Καρθ. ις'.

(1) Ἐπειδὴ τότε καὶ ἡ Σαρδική, μέρος οὔσα τῆς Μοισίας, τῷ Πάπᾳ ὑπέκειτο, ὑπέκειντο γὰρ τῷ Πάπᾳ τότε αἱ δυτικαὶ πασαὶ σχεδὸν ἐκκλησίαι, ἧτοι αἱ Μακεδονικαὶ, αἱ Θεσσαλικαὶ, αἱ τοῦ Ἰλλυρικοῦ αἱ τῆς Ἑλλάδος, αἱ τῆς λεγομένης Ἡπείρου, αἱ τινες ὑστερον τῷ Κωνσταντινουπόλεως ὑπετέθησαν, κατὰ τὸν αὐτὸν Ζωναρᾶν. Καὶ ὅρα εἰς τὴν Ἑρμηνείαν τοῦ κη'. τῆς δ'. καὶ εἰς τὰ προλεγομένα τῆς παρούσης.

Ἑρμηνεία.

Και οὗτος ὁ Κανὼν ἀκόλουθος εἶναι εἰς τὸν ἀνωτέρω, λέγων ὅτι, ἐὰν κἀνένας Ἐπίσκοπος καθαιρεθῆ μὲν ἀπὸ τοὺς πλησιοχώρους καὶ γείτονας Ἐπισκόπους, λέγει δὲ ὅτι δύναται νὰ δικαιολογηθῆ εἰς ἄλλο κριτήριον, νὰ μὴ χειροτονηθῆ ἄλλος Ἀρχιερεὺς εἰς τὸν θρόνον τοῦ καθαιρεθέντος, ἂν πρῶτον ὁ Πάπας, μαθὼν τὴν τοιαύτην καθάρισιν, δὲν ἀποφασίσῃ, ἢ νὰ κυρωθῆ αὕτη, ἢ νὰ ἀκυρωθῆ. Σημειώσαι, ὅτι καὶ ὁ παρὼν περὶ τῶν ὑποκειμένων τῷ Πάπᾳ ἐπαρχιῶν ἐννοεῖται, καὶ οὐχὶ περὶ τῶν μὴ ὑποκειμένων αὐτῷ, κατὰ τὸν αὐτὸν Ζωναρᾶν. Ὅρα τὸν οὐδ'. Ἀποστολικὸν, καὶ ις'. τῆς α. καὶ β', καὶ τὰ προλεγόμενα τῆς παρούσης Συνόδου.

ΚΑΝΩΝ Ε'.

Ἦρσεν, ἵνα εἴ τις Ἐπίσκοπος καταγγελθῆ, καὶ συναθροισθέντες οἱ Ἐπίσκοποι τῆς ἐνορίας τῆς αὐτῆς, τοῦ βαθμοῦ αὐτὸν ἀποκινήσωσι, καὶ ὡσπερ (1) ἐκκαλεσάμενος, καταφύγῃ ἐπὶ τὸν μακαριώτατον τῆς Ρωμαίων ἐκκλησίας Ἐπίσκοπον, καὶ βουλευθῆς αὐτοῦ διακοῦσαι, δίκαιόν τε εἶναι νομίσῃ ἀνανεώσασθαι αὐτοῦ τὴν ἐξέτασιν τοῦ πράγματος, γράφειν τούτοις τοῖς Ἐπισκόποις καταξίωσῃ τοῖς ἀγχιστεύουσι τῇ ἐπαρχίᾳ, ἵνα αὐτοὶ ἐπιμελῶς καὶ μετὰ ἀκριβείας ἕκαστα διερευνήσωσι, καὶ κατὰ τὴν τῆς ἀληθείας πίστιν, ψῆφον περὶ τοῦ πράγματος ἐξενέγκωσιν. Εἰ δέ τις ἀξίων καὶ πάλιν αὐτοῦ τὸ πρᾶγμα ἀκουσθῆναι, καὶ τῇ δεήσει τῇ ἑαυτοῦ τὸν Ρωμαίων Ἐπίσκοπον κρίνειν δόξῃ (2) ἀπὸ τοῦ ἰδίου πλευροῦ Πρεσβυτέρους ἀποστεῖλαι, ἵνα ἢ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ τοῦ Ἐπισκόπου ὅπερ ἂν καλῶς ἔχειν δοκιμάσῃ καὶ ὀρίσῃ δεῖν ἀποσταλῆναι τοὺς μετὰ τῶν Ἐπισκόπων κρινούντας, ἔχοντάς τε τὴν αὐθεντίαν τούτου παρ' οὐ ἀπεστᾶλησαν, καὶ τοῦτο θετέον. Εἰ δὲ ἐξαρκεῖν νομίσῃ πρὸς τὴν τοῦ πράγματος ἐπίγνωσιν καὶ ἀπόφασιν τοῦ Ἐπισκόπου, ποιήσει, ὅπερ ἂν τῇ ἐμφρονεστάτῃ αὐτοῦ βουλή καλῶς ἔχειν δόξῃ.

Ἑρμηνεία.

Τὰ αὐτὰ σχεδὸν μὲ τὸν ἀνωτέρω καὶ ὁ παρὼν Κανὼν διορίζεται λέγων, ὅτι ἐὰν τινες Ἐπίσκοπος κατηγορηθῆς εἰς ἐγκλήματα καθαιρεθῆ μὲν ἀπὸ τοὺς Ἐπισκόπους τῆς ἐπαρχίας, ἐξ ἧς καὶ αὐτός ἐστιν, ἀναβιβάσῃ δὲ τὴν κρίσιν αὐτοῦ πρὸς τὸν Πάπαν, τότε ὁ Πάπας, ἐὰν κρίνῃ ὅτι εἶναι δίκαιον νὰ μεταθεωρηθῆ τοῦ τοιοῦτου ἡ ὑπόθεσις, πρέπει νὰ γράφῃ εἰς τοὺς πλησιοχώρους τῇ ἐπαρχίᾳ ἐκείνῃ ξένους Ἐπισκόπους, διὰ νὰ ἐρευνήσωσι ἀκριβῶς καὶ μετὰ ἐπιμελείας τὴν ὑπόθεσιν, καὶ νὰ κάμουν περὶ αὐτῆς ἀληθῆ καὶ δίκαιαν ἀπόφασιν. Ἐὰν ὁμοῦς ὁ αὐτός Ἐπίσκοπος, κατακριθῆς καὶ ἀπὸ τοῦ τοιοῦτους πλησιοχώρους Ἐπισκόπους, ἀναβιβάσῃ καὶ δευτέραν φοράν τὴν κρίσιν τοῦ πρὸς τὸν Πάπαν καὶ παρακαλέσῃ αὐτὸν διὰ νὰ ἀποστείλῃ ἐκ μέρους τοῦ ἀνθρώπου οἰκείου, ἔχοντάς τὴν αὐθεντίαν καὶ τὸν τόπον τὸν ἐδικόν του, διὰ νὰ κρίνουν (τρίτον) τὴν ὑπόθεσιν ταύτην ὁμοῦ μὲ τοὺς Ἐπισκόπους, ἢ τοὺς τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης δηλ. ἢ τοὺς πλησιοχώρους εἰς αὐτήν· ἐὰν, λέγω, τοῦτο ἀκολουθήσῃ, τότε στέκεται εἰς τὴν ἐξουσίαν καὶ σοφὴν φρόνησιν τοῦ Πάπᾳ, ἢ νὰ ἀποστείλῃ τοὺς τοιοῦτους ἐδικούς του τοποτηρητάς διὰ νὰ κρίνουν αὐτήν, ἢ νὰ ὀρίσῃ, ὅτι εἶναι ἀρκετὴ ἢ πρῶτερᾳ κατὰ τοῦ Ἐπισκόπου γεγεννημένη τῶν Ἐπισκόπων κρίσις τε καὶ ἀπόφασις (3). Σημειώσαι ὅτι καὶ ὁ παρὼν Κανὼν περὶ μόνων τῶν ὑποκειμένων τῷ Πάπᾳ ἐννοεῖται, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν, καὶ οὐχὶ περὶ τῶν μὴ ὑποκειμένων αὐτῷ.

ΚΑΝΩΝ Σ'.

Ἐὰν συμβῆ ἐν μιᾷ ἐπαρχίᾳ, ἐν ἣ πλείστοι Ἐπίσκοποι τυγχάνουσιν, ἕνα Ἐπίσκοπον ἀπο- || Ἀποστ. α. μείναι, κακείνος κατὰ τινὰ ἀμέλειαν μὴ βουλευθῆ συνελθεῖν καὶ συναινέσαι τῇ καταστάσει τῶν Ἐπισκόπων, τὰ δὲ πλήθη συναθροισθέντα παρακαλοῦσιν γίγνεσθαι τὴν κατάστασιν τοῦ παρ' αὐτῶν ἐπιζητούμενου Ἐπισκόπου, χρὴ πρότερον ἐκεῖνον τὸν ἀπομειναντα Ἐπίσκοπον ὑπομιμνήσκεισθαι διὰ γραμμάτων τοῦ Ἐξάρχου τῆς ἐπαρχίας, (λέγω δὴ τοῦ Ἐπισκόπου τῆς Μητροπόλεως), ὅτι ἀξιοῖ τὰ πλήθη ποιμένα αὐτοῖς δοθῆναι, ἠγούμεθα καλῶς ἔχειν καὶ τοῦτον ἐκδέχεσθαι ἵνα παραγένηται· εἰ δὲ μὴ, διὰ γραμμάτων ἀξιοθῆς, παραγένηται μῆτε μὴν ἀντιγράφοι, τὸ ἱκανὸν τῇ βουλήτῃ τοῦ πλήθους χρὴ γενέσθαι. Χρὴ δὲ μετακαλεῖσθαι καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς πλησιοχώρου ἐπαρχίας Ἐπισκόπους, πρὸς τὴν κατάστασιν τοῦ τῆς Μητροπόλεως Ἐπισκόπου. Μὴ ἐξεῖναι δὲ ἀπλῶς καθιστᾶν Ἐπίσκοπον κώμητιν, ἢ βραχεῖα πόλει, ἢ τινι καὶ εἰς μόνος Πρεσβύτερος ἐπαρκεῖ. Οὐκ ἀναγκαῖον γὰρ Ἐπισκόπους ἐκεῖσε καθιστασθαι, ἵνα μὴ κατευτελιζῆται τὸ τοῦ Ἐπισκόπου ὄνομα καὶ ἡ αὐθεντία, ἀλλ' οἱ τῆς ἐπαρχίας, ὡς προείπον, Ἐπίσκοποι, ἐν

(1) Ἰσ. καὶ δεπερ.

(2) Ἰσ. καὶ ἀπὸ τοῦ.

(3) Περὶ τῶν τριῶν τούτων Κανόνων, τοῦ γ', λέγω, δ', καὶ

τοῦ παρόντος ἐ. ὅρα εἰς τὰ προλεγόμενα τῆς Συνόδου ταύτης, ἀλλὰ δὴ καὶ εἰς τὰς δύο ἐπιστολὰς τῆς ἐν Κερθαγ. Συνόδου, τὰς μετὰ τοὺς Κανόνας ἐκείνης ἐρμηνευομένας.

ταύταις ταῖς πόλεσι καθιστᾶν Ἐπισκόπους ὀφείλουσιν, ἔνθα καὶ πρότερον ἐτύγχανον γεγονότες Ἐπίσκοποι. Εἰ δὲ εὐρίσκουτο οὕτω πληθύνουσά τις ἐν πολλῷ ἀριθμῷ λαοῦ πόλις, ὡς ἀξίαν αὐτὴν καὶ Ἐπισκοπῆς νομίζεσθαι, λαμβανέτω.

Ἑρμηνεῖα.

Διορίζει ὁ παρῶν κανὼν, ὅτι ἐὰν εἰς μίαν ἐπαρχίαν πολλοὺς Ἐπισκόπους ἔχουσιν, ἀκολουθήσῃ νὰ μείνῃ μόνον ἓνας Ἐπίσκοπος, (ἢ διατὶ δηλ. οἱ ἄλλοι καθρέθισαν, ἢ ἀπέθανον, ἢ δὲν εἶναι παρόντες, κατὰ τινα ἀναγκαιῶν περιστάσιν) ὁ δὲ λαὸς μιᾶς-θετέον Ἐπισκοπῆς τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης συναχθεῖς, ζητῆ νὰ ψηφισθῇ καὶ νὰ χειροτονηθῇ εἰς αὐτὴν Ἐπίσκοπος, τότε πρέπει ὁ Ἐξάρχος τῆς ἐπαρχίας, ἦτοι ὁ Μητροπολίτης (ὄρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ λδ'. Ἀποστολικοῦ) νὰ γράφῃ πρὸς τὸν ἐναπομεινάντα μόνον ἐκεῖνον Ἐπίσκοπον, τοῦ λαοῦ τὸ ζήτημα, καὶ νὰ καρτερῇ αὐτὸν, ἕως ὅπου νὰ ἔλθῃ. Ἐὰν δὲ ἐκεῖνος δὲν θελήσῃ νὰ ἔλθῃ, διὰ τινα ἀμέλειάν του εἰς τὴν ψῆφον καὶ χειροτονίαν τοῦ ζητούμενου Ἐπισκόπου, ἀλλ' οὔτε κἂν διὰ γράμματός του θελήσῃ νὰ συμπψφίσῃ αὐτὸν, τότε ὁ Μητροπολίτης πρέπει νὰ κάμῃ τὸ ἱκανὸν εἰς τὴν αἴτησιν τοῦ πλήθους, ἦτοι πρέπει νὰ καλῇ τοὺς πλησιοχώρους εἰς τὴν ἐπαρχίαν ἐκείνην ξένους Ἐπισκόπους, καὶ ὁμοῦ μὲ αὐτοὺς καὶ νὰ ψηφίσῃ καὶ νὰ χειροτονηθῇ τὸν πρῶτον τοῦ πλήθους ζητούμενον Ἐπίσκοπον. Ὁμοίως καὶ ὅταν μέλλῃ νὰ γένη εἰς τὴν τοιαύτην μονοεπίσκοπον, διὰ νὰ εἰπῶ ἔτζι, ἐπαρχίαν, Μητροπολίτης, οἱ πλησιοχώροι αὐτοὶ ξένοι Ἐπίσκοποι πρέπει καὶ νὰ ψηφίσουν καὶ νὰ χειροτονοῦν αὐτόν (1). Πρὸς τούτοις δὲ λέγει ὁ κανὼν, ὅτι δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνεταί Ἐπίσκοπος εἰς χωρίον, ἢ εἰς μικρὰν πόλιν, εἰς τῆς ὁποίας τὴν πνευματικὴν κυβένησιν εἶναι ἀρκετὸς καὶ ἓνας μόνος Πρεσβύτερος, ἵνα μὴ ἐκ τούτου καταφρονῆται τὸ ὑπεροχικὸν τοῦ Ἐπισκόπου ἀξίωμα, ἀλλ' εἰς ἐκεῖνας μόνον τὰς πόλεις πρέπει νὰ χειροτονοῦνται Ἐπίσκοποι, αἱ ὁποῖαι ἀνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς ἐστάθησαν ἐπισκοσκοπαί, ἦτοι Ἐπισκόπων καθέδραι· πλὴν ἐὰν εὐρεθῇ κάμμία πόλις τόσον πολυάνθρωπος, ὥστε νὰ ᾔναι ἀξία εἰς τὸ νὰ γένη ἐπισκοπὴ νέα, ἄς γίνεταί, καὶ ἄς λαμβάνῃ ἰδίον τῆς Ἐπίσκοπον.

Συμφωνεῖα.

Ἄο δὲ ζβ'. τῆς ἐν Καρθυγ. παρομοίως διορίζει, ὅτι οἱ λαϊκοὶ ἐκεῖνοι ὅπου κάμμιαν φορὰν εἰς τὸν τόπον αὐτῶν δὲν εἶχον Ἐπίσκοπον χωριστὸν ἐδικὸν τους, νὰ λαμβάνουν τοῦτον, μὲ τὴν γνώμην ὁμοῦ καὶ θέλησιν τοῦ Ἐπισκόπου ἐκεῖνου, εἰς τὸν ὅποτον ἀνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς ἦσαν ὑποκείμενοι. Ἄο δὲ ζε'. τῆς αὐτῆς λέγει, νὰ μὴ χωρίζεται κάμμία μικρὰ παροικία ἀπὸ τὴν ὅλην ἐπαρχίαν, εἰς τὸ νὰ γίνεταί νέα Ἐπισκοπὴ, χωρὶς τὴν ἀδειαν τοῦ τῆς ὅλης ἐπαρχίας Μητροπολίτου. Ἄλλα καὶ ὁ ρθ'. τῆς αὐτῆς διορίζεται, ὅτι οἱ μὴ ἔχοντες χωριστὸν Ἐπίσκοπον τέποι νὰ μὴ λαμβάνουν αὐτὸν, χωρὶς τὴν ψῆφον τοῦ Μητροπολίτου καὶ τοῦ Πατριάρχου καὶ ὅλης τῆς Συνόδου, καὶ τὴν γνώμην τοῦ ἀνωθεν ἐξ ἀρχῆς διοικοῦντος αὐτοὺς Ἐπισκόπου.» Ὅρα καὶ τὸν α'. Ἀποστολ.

ΚΑΝΩΝ Ζ'.

Ἡ ἀκαιρία ἡμῶν καὶ ἡ πολλὴ συνέχεια, καὶ αἱ ἀδικοὶ ἀξιώσεις πεποιήκασιν ἡμᾶς μὴ || Τῆς ἐν Ἀν-
 τοσαύτην ἔχειν χάριν καὶ παρησίαν, ὅσην ὀφείλομεν κεκτῆσθαι. Πολλοὶ γὰρ τῶν Ἐπισκό- || τιοχ. ια'. τῆς
 πων οὐ διαλείπουσιν εἰς τὸ στρατόπεδον παραγενόμενοι, καὶ μάλιστα οἱ Ἀφρικανοί, οἵτινες, || ἐν Σαρδικ. ἡ.
 καθὼς ἔγνωμεν παρὰ τοῦ ἀγαπητοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν καὶ συνεπισκόπου Γράτου, τὰς σωτη- || θ'. κ'. τῆς ἐν
 ριῶδεις συμβουλάς οὐ παραδέχονται, ἀλλὰ καταφρονοῦσιν οὕτως, ὡς ἓνα ἄνθρωπον εἰς τὸ στρατόπεδον || Καρθ. ριζ'.
 πλείστας καὶ διαφόρους, καὶ μὴ δυναμένους ὠφελῆσαι τὰς Ἐκκλησίας, δεήσεις διακομίζουσιν, καὶ μὴ, ὡς
 ὀφείλει γίνεσθαι, καὶ ὡς προσηκόν ἐστι τοῖς πένησι καὶ τοῖς λαϊκοῖς, ἢ ταῖς χήραις συναίρεσθαι καὶ ἐπι-
 κουρεῖν, ἀλλὰ κοσμικὰ ἀξιώματα καὶ πράξεις προνοεῖν τισιν. Αὕτη τοίνυν ἡ σκαιότης τὸν θραυσμὸν οὐκ
 ἄνευ σκανδάλου τινὸς ἡμῖν καὶ καταγνώσεως προξενεῖ. Πρεπωδέστερον δὲ εἶναι ἐνομίσαμεν Ἐπίσκοπον
 τὴν ἑαυτοῦ βοήθειαν παρέχειν ἐκείνῳ, ὅστις ἀν' ὑπό τινος βιάζεται, εἰ εἴ τις τῶν χηρῶν ἀδικεῖτο, ἢ αὐ
 πάλιν ὀρφανὸς τις ἀποστεροῖτο τῶν αὐτῶ προσηκόντων, εἰ περ' ἄρα καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα δικαίαν ἔχοι

(1) Σημείωσαι κατὰ τὸν Ζωναρᾶν, ὅτι τὸ νὰ ψηφίσουν καὶ νὰ χειροτονοῦν οἱ Ἐπίσκοποι οἱ πλησιοχώροι ἢ ἐπαρχιώται τοὺς Μητροπολίτας, ἐγένετο ὅταν καθ' ἑαυτὰς αἱ πόλεις ἐψηφίζον καὶ ἐχειροτόνουσαν αὐτοὺς· τῶρα δὲ τοῦτο οὐ γίνεται, ἀλλ' ὁ Πατριάρχης, καὶ ἡ περὶ αὐτὸν Σύνοδος καὶ ψηφίζει καὶ χειροτονεῖ τοὺς ὑποκειμένους αὐτῶ Μητροπολίτας, πλὴν τῶν αὐτοκεφάλων καλουμένων Μητροπολιτῶν. Σημείωσαι πρὸς τούτους ὅτι ἀγαλὰ καὶ ὁ Φιλόθεος παρὰ Ἀρμενοπούλῳ (ἐπιτ. τῶν Κανόνων ἐπιγραφῆ α.), ἐρμηνεύων τὸ ἱκανὸν τῆ βουλῆσει τοῦ πλήθους γενέσθαι, λέγει, ὅτι ἱκανὸς μὲν ἐστὶν ὁ Μητροπολίτης μόνος νὰ ψη-

φίσῃ τὸν ζητούμενον Ἐπίσκοπον, δὲν εἶναι ὁμοῦ ἱκανὸς καὶ εἰς τὸ νὰ τὸν χειροτονήσῃ μόνος. Ὅμως ἡ ἀνωτέρα Ἑρμηνεῖα κρείττων ἐστὶ, καθ' ὅτι εἰς μὲν τὸ νὰ ψηφισθῇ Ἐπίσκοπος, ἢ ὄλοι, ἢ πολλοὶ πρέπει νὰ συνέλθουν Ἐπίσκοποι, κατὰ τὸν τέταρτον τῆς πρώτης. Εἰς δὲ τὴν χειροτονίαν καὶ τρεῖς μόνον ἀρκοῦσι κατὰ τὸν αὐτὸν, εἰ δὲ εἰς τὴν χειροτονίαν, τὴν ὀλιγωτέρων Ἐπισκόπων χρῆζουσιν, ὁ εἰς Μητροπολίτης δὲν εἶναι ἀρκετὸς, πῶς ἔσται ἱκανὸς εἰς τὴν ψῆφον, τὴν τῶν πάντων, ἢ τῶν περισσοτέρων χρῆζουσιν; ἀνακόλουθον γὰρ τοῦτο.

τὴν ἀξίωσιν. Μηδένα δὲ Ἐπίσκοπον χρῆναι εἰς τὸ στρατόπεδον παραγίνεσθαι παρεκτὸς τούτων, οὓς ἂν ὁ εὐλαβέστατος Βασιλεὺς ἡμῶν τοῖς ἑαυτοῦ γράμμασι μετεκαλεῖτο. Ἀλλ' ἐπειδὴ πολλάκις συμβαίνει τινὰς οἴκτου δεομένους, καταφυγεῖν ἐπὶ τὴν Ἐκκλησίαν διὰ τὰ ἑαυτῶν ἀμαρτήματα εἰς περιορισμὸν, ἢ νῆσον καταδικασθέντας, ἢ δ' αὖ πάλιν οἰαδηποτοῦν ἀποφάσει ἐκδεδομένους, τοῖς τοιούτοις μὴ ἀρνητέαν εἶναι τὴν βοήθειαν, ἀλλὰ χωρὶς μελλησμοῦ καὶ ἄνευ τοῦ διστάσαι τοῖς τοιούτοις αἰτεῖσθαι συγχώρησιν.

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ τινες Ἐπίσκοποι καὶ μάλιστα οἱ ἐν τῇ Ἀφρικῇ εὐρισκόμενοι, ἀπειτόμωον νὰ πηγαίνουσι πρὸς τὸν Βασιλέα, ὅχι διὰ νὰ βοηθήσουσι εἰς χήρας καὶ πτωχοὺς, καθὼς εἶναι τὸ πρόπον, ἀλλὰ διὰ νὰ προξενήσουσι εἰς τινὰς φίλους τῶν κοσμικῶν ἀξιώματα καὶ κυβερνήσεις, καὶ συμβουλευόμενοι πολλάκις νὰ παύσουσι ἀπὸ τούτου, καταφρόνουσι τὰς τοιαύτας συμβουλάς, εἰς τρόπον ὅτι καὶ ἕνας μόνος Ἐπίσκοπος πολλάς καὶ διαφόρους ἐξωτερικὰς παρακαλέσεις ἐπρόσφερον εἰς τὸ παλάτιον· ἐπειδὴ, λέγω, τοῦτο τὸ ἄτακτον ἐγένετο, καὶ ἐκ τούτου ἠκολούθει νὰ μὴ εὐρίσκουσι οἱ Ἀρχιερεῖς κοντὰ εἰς τὸν Βασιλέα τόσῃν παρησίᾳ καὶ χάριν, ὅση χρεωστεῖται εἰς αὐτούς, ἀλλὰ μάλιστα καὶ νὰ προξενούσιν σκάνδαλα καὶ κατηγορίας καθ' ἑαυτῶν. Διὰ τοῦτο ὁ Κανὼν οὗτος τοῦτο ἐμποδίζωντας, διορίζει ὅτι εἶναι πρόπον καθεὶ Ἐπίσκοπος νὰ πηγαίῃ πρὸς τὸν Βασιλέα διὰ νὰ βοηθῇ ἐκείνους ὅπου καταδυναστεύονται ἀπὸ ἄλλους, οἷον, χήρας ἀδικουμένας, ὀφθαλοὺς ἀποστερουμένους τῶν ὑπερχόντων τους (1). Πλὴν καὶ τότε νὰ βοηθῇ εἰς τοὺς τοιούτους, ὅταν ἡ αἴτησις αὐτῶν ᾖ δικαίη καὶ εὐλογος, εἰ δὲ εἶναι ἀδικος καὶ ἀνεύλογος, δὲν πρέπει οὐδὲ αὐτοὺς νὰ βοηθῇ, ἀλλ' οὐδὲ πρέπει νὰ πηγαίῃ εἰς τὸν Βασιλέα αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ του, χωρὶς νὰ καλεσθῇ μὲ γράμματα βασιλικὰ· ἔξω μόνον ἂν καταφύγουσιν τινες εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἄξιοι ἐλέους, ἢ διατὶ κατεδικάσθησαν διὰ σφάλματα ὅπου ἕκαμαν νὰ ἐξορισθῶν εἰς κένενα νησί ἢ εἰς ἄλλους σκληροὺς τόπους. Εἰς τοὺτους γὰρ καὶ τοὺς τοιούτους καταδίκους πρέπει οἱ Ἐπίσκοποι χωρὶς ἀναβολῆν καιροῦ καὶ χωρὶς νὰ καλεσθῶν, νὰ πηγαίνουσι εἰς τὸν Βασιλέα, διὰ νὰ ζητοῦν συγχώρησιν τοῦ σφάλματος αὐτῶν, καὶ ἀκολούθως διὰ νὰ τοὺς ἐλευθερώσουσι ἀπὸ τὴν καταδίκην. Ὅρα καὶ τὸν ια'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ.

ΚΑΝΩΝ ΙΙ'.

Τῆς ἐν Ἀντιοχ. ια'. τῆς ἐν Σαρδ. ζ'. θ'. κ'. τῆς ἐν Κερθαρ. ριζ'.

Καὶ τοῦτο ὀριζέσθω, ἵν' ἐπειδὴ ἔδοξε, διὰ τὸ μὴ πίπτειν ὑπὸ κατάγνωσιν τινὰ Ἐπισκόπων ἀφικνούμενον εἰς τὸ στρατόπεδον, εἴ τινες αὐτῶν τοιαύτας ἔχοιεν δεήσεις, οἷων ἐπάνω ἐπεμνήσθημεν, διὰ ἰδίου Διακόνου ἀποστέλλοιεν. Τοῦ γὰρ ὑπηρετοῦ τοῦ πρόσωπον οὐκ ἐπίφθονον τυγχάνει, καὶ τὰ παρασχεθησόμενα θάπτον διακομισθῆναι δυνήσεται.

Ἑρμηνεία.

Ἀκόλουθος μὲ τὸν ἀνωτέρω εἶναι καὶ ὁ παρὼν Κανὼν. Διορίζει γὰρ ὅτι ἀνίσως Ἐπίσκοποι τινες ἔχουν νὰ προσφέρουσι δεήσεις εἰς τὸν Βασιλέα διὰ τὰς ἄνω εἰρημένας αἰτίας, οἷον, διὰ βοήθειαν ἀδικουμένων καὶ καταδυναστευμένων, ἢ διὰ λύτρωσιν τῶν κατακριθέντων, νὰ μὴ πηγαίνουσι αὐτοὶ οἱ ἴδιοι αὐτοπροσώπως εἰς τὸν Βασιλέα, ἐπειδὴ καὶ τοῦτο προξενεῖ κατηγορίαν καὶ καταφρόνησιν εἰς αὐτούς, ἀλλὰ νὰ πέμπωσι τοὺς Διακόνους αὐτῶν, καὶ δι' αὐτῶν νὰ προσφέρωσι ταύτας. Α'. διατὶ τινὰς δὲν θέλει κατηγορήσῃ τὸν Ἐπίσκοπον ἐκεῖ ἀπελθόντα, καὶ Β'. διατὶ τὰ δεησόμενα γράμματα παρὰ τοῦ Βασιλέως, καὶ αἱ ἄλλαι ἀποκρίσεις, αἱ ὑπὲρ τῶν τοιούτων δεήσεων γενησόμεναι, εὐκολώτερα καὶ ὀγληγορώτερα θέλουσι ἀπσταλθῶν διὰ μέσου τοῦ Διακόνου, παρ' ἑξ' διὰ μέσου τοῦ Ἐπισκόπου. Ὅρα καὶ τὸν ια'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ.

ΚΑΝΩΝ Θ'.

Τῆς ἐν Ἀντιοχ. ια'. τῆς ἐν Κερθ. ριζ'. τῆς ἐν Σαρδ. α. ζ'. η'. κ'.

Καὶ τοῦτο ὀριζέσθω, ἵνα ἐν οἰαδηποτοῦν ἐπαρχίᾳ Ἐπίσκοποι πρὸς ἀδελφὸν καὶ Συνεπίσκοπον ἑαυτῶν ἀποστέλλοιεν δεήσεις, ὃ ἐν τῇ μείζονι τυγχάνων πόλει, τοῦτ' ἔστι τῇ Μητροπόλει, αὐτὸς καὶ τὸν Διάκονον αὐτοῦ καὶ τὰς δεήσεις ἀποστέλλοι, παρέχων αὐτῷ καὶ συστατικὰς ἐπιστολάς, γράφων δηλονότι κατὰ ἀκολουθίαν καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφούς καὶ συνεπίσκοπους ἡμῶν, εἴ τινες ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἐν τοῖς τόποις ἢ ἐν ταῖς πόλεσι διάγοιεν, ἐν αἷς ὁ εὖσε-

(1) Διὰ τοῦτο καὶ οἱ Βασιλικοὶ νόμοι θεσπίζουσι ὅτι, οἱ Ἐπίσκοποι πρέπει νὰ μηνύουσιν εἰς τοὺς προϊετούοντας τῆς χώρας καὶ ἐξουσιαστάς (τοὺς ἑρθεοδόξους δηλ.) τὰς ἀδικίας ὅπου κάμνουσι οἱ ἀδικηταί, καὶ ὅτι πρέπει νὰ ἐπισκέπτονται ἐκείνους ὅπου εἶναι εἰς τὴν φυλακὴν καθεὶ Τετράδα καὶ Παρασκευῆν, εἴτε δούλοι εἶναι, εἴτε ἐλεύθεροι, καὶ νὰ παρακινούσιν τοὺς ἄρχοντας

νὰ κάμνουσι εἰς αὐτοὺς τοὺς φυλακωμένους ἕσα οἱ νόμοι προστάζουσι δίκαια. Εἰ δὲ καὶ οἱ ἄρχοντες δὲν πείθονται, οἱ Ἐπίσκοποι πρέπει νὰ τὸ φανερόνουν εἰς τοὺς Βασιλεῖς (ἴσως δὲ διὰ γραμμάτων), καὶ ὅτι πρέπει νὰ παρακινούσιν τοὺς ἄρχοντας νὰ εὐγάνουν τοὺς φυλακωμένους δούλους ἀνάμεσα εἰς εἰκόνας ἡμέρας. (Παρὰ τῷ Βλάσταρι!).

βέστατος Βασιλεὺς τὰ δημόσια πράγματα διακυβερνᾷ. Εἰ δὲ ἔχοι τις τῶν Ἐπισκόπων φίλους ἐν τῇ Αὐλῇ τοῦ Παλατίου, καὶ βούλοιο περὶ τινος, ὅπερ πρεπωδέστερον εἶη, ἀξιῶσαι, μὴ κωλύοιο διὰ τοῦ ἑαυτοῦ Διακόνου καὶ ἀξιῶσαι καὶ ἐντείλασθαι τούτοις, ὥστε τὴν αὐτῶν ἀγαθὴν βοήθειαν ἀξιοῦντι αὐτῶ παρέχειν. Οἱ δὲ εἰς Ρώμην παραγινόμενοι, καθὼς προεῖρηκα τῶ ἀγαπητῶ ἀδελφῶ ἡμῶν καὶ συνεπισκόπῳ Ἰουλίῳ, τὰς δεήσεις, ἃς ἔχοιεν, διδόναι ὀφείλουσι παρέχειν, ἵνα πρότερος αὐτὸς δοκιμάζοι, εἰ μὴ τινες ἐξ αὐτῶν ἀναισχυντῶεν, καὶ οὕτω τὴν ἑαυτοῦ προστασίαν καὶ φροντίδα παρέχων, εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτοὺς ἀποστέλλει.

Ἑρμηνεία.

Περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως καὶ ὁ παρὼν διαλαμβάνει Κανὼν. Λέγει γὰρ, ὅτι ἐὰν Ἐπίσκοπός τις γράψῃ ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον τῆς χώρας ἐκείνης, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται ὁ Βασιλεὺς, διὰ τινος παρακαλέσεις ὁποῦ ἔχει, πρέπει νὰ ἐγχειρίζεται ἡ ἐπιστολὴ αὕτη πρῶτον εἰς τὸν Μητροπολίτην τοῦ Ἐπισκόπου ἐκείνου, ἵνα δηλονότι, ἐὰν μὲν αὐτὸς ἰδῇ ὅτι περιέχει εὐλόγους παρακαλέσεις, καὶ δὲν εἶναι ὀχληρὰ πρὸς τὸν Βασιλέα, νὰ τὴν στέλλῃ μὲ τὸν Διάκονόν του πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον ἐκείνον, πρὸς τὸν ὁποῖον ἐστάλη, καὶ νὰ γράψῃ καὶ αὐτὸς συστατικὰς ἐπιστολάς ἐκ μέρους τοῦ πρὸς τοὺς Ἐπίσκοπους τῶν πόλεων ἐκείνων, ὅπου εὐρίσκεται ὁ Βασιλεὺς, παρακαλῶν αὐτοὺς νὰ συνεργήσουν κατὰ ἀκολουθίαν, ἥτοι καθὼς καὶ ὁ Ἐπίσκοπος ἐκεῖνος εἰς τοῦτο αὐτοὺς παρακαλεῖ. Ἐὰν δὲ ἐκ τοῦ ἑναντίου ἰδῇ, ὅτι ἡ ἐπιστολὴ μέλλει νὰ ἐνοχλήσῃ τὸν Βασιλέα, νὰ τὴν στέλλῃ ὀπίσω πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον ὁποῦ τὴν ἔπεμψε. Δὲν ἐμποδίζεται δὲ κανένας Ἐπίσκοπος ἀπὸ τοῦ νὰ γράψῃ μὲ τὸν Διάκονόν του πρὸς τοὺς φίλους ὁποῦ ἔχει εἰς τὸ Παλάτιον, διὰ νὰ βοηθήσουν εἰς τὰ πρέποντα καὶ εὐλόγα ζητήματα, διὰ τὰ ὁποῖα τοὺς παρακαλεῖ. Ἐὰν δὲ εἰς Ρώμην εὐρίσκεται ὁ Βασιλεὺς, χρεωστοῦσιν οἱ ἐκεῖσε πηγαίνοντες Διάκονοι τῶν Ἐπισκόπων (1) νὰ δίδουν εἰς τὸν Πάπαν τὰ ζητήματα ὁποῦ ἔχουσι διὰ νὰ τὰ θεωρῇ αὐτὸς, καὶ ἂν ᾖ εὐλόγα, καὶ δὲν ἔχουν αὐθάδη τινὰ λόγια πρὸς τὸν Βασιλέα, νὰ τοὺς στέλλῃ εἰς τὸ Παλάτιον μὲ τὴν ἐδικήν του προστασίαν καὶ διαφέντευσιν. Ὅρα καὶ τὸν ια'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ.

ΚΑΝΟΝ Γ'.

Δεῖ μετὰ πάσης ἀκριβείας καὶ ἐπιμελείας ἐξετάζεσθαι, ὥστε ἐάν τις πλούσιος ἢ σχολαστικὸς ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς ἀξιόστο Ἐπίσκοπος γίνεσθαι, μὴ πρότερον καθίστασθαι, ἐὰν μὴ καὶ Ἐπισημῶν, καὶ Διακόνου, καὶ Πρεσβυτέρου ὑπηρεσίας ἐκτελέσῃ, ἵνα καθ' ἕκαστον βαθμὸν ἐὰν περ ἄξιος νομισθεῖ, εἰς τὴν ἀψίδα τῆς Ἐπισκοπῆς κατὰ προκοπὴν διαβῆναι δυναθεῖ. Ἐξεί δὲ ἐκάστου τάγματος ὁ βαθμὸς οὐκ ἐλαχίστου δηλονότι χρόνου μῆκος, δι' οὗ ἡ πίστις αὐτοῦ καὶ ἡ τῶν τρόπων καλοκάγαθια, καὶ ἡ στερρότης, καὶ ἡ ἐπιείκεια γνώριμος γενέσθαι δυνήσεται, καὶ αὐτὸς ἄξιος τῆς θείας ἱερωσύνης νομισθεῖς, τῆς μεγίστης ἀπολαύσει τιμῆς. Οὕτε γὰρ προσῆκόν ἐστίν, οὔτε ἡ ἐπιστήμη, οὔτε ἡ ἀγαθὴ ἀναστροφή ἐπιδέχεται τολμηρῶς καὶ κούφως ἐπὶ τοῦτο ἵεναι, ὥστε ἡ Ἐπίσκοπον, ἢ Πρεσβύτερον, ἢ Διάκονον προχειρῶς καθίστασθαι οὕτω γὰρ ἂν εἰκότως νεόφυτος νομισθεῖ, ἐπειδὴ μάλιστα καὶ ὁ βακαριώτατος Ἀπόστολος, ὃς καὶ τῶν ἔθνῶν γεγένηται διδάσκαλος, φαίνεται κωλύσας ταχεῖας γίνεσθαι τὰς καταστάσεις. Τοῦ γὰρ μηκίστου χρόνου ἡ δοκιμασία, τὴν ἀναστροφήν καὶ τὸν ἐκάστου τρόπον οὐκ ἀπεικώτως ἐκτυποῦν δυνήσεται.

Ἀποστ. π'. τῆς α'. β'. τῆς α'. καὶ β'. ιζ'. Νεοκαισ. ιβ'. τῆς ἐν Λαοδ. γ'. Κυρίλ. δ'.

Ἑρμηνεία.

Διορίζεται ὁ παρὼν Κανὼν, ὅτι μετὰ μεγάλης ἐπιμελείας πρέπει νὰ φυλάττεται τὸ νόμιμον τοῦτο, δηλ. ἐὰν κανένας πλούσιος ἢ περὶ λόγους σχολάζων, ἐκ τῆς ἀγορᾶς ὄντες, καὶ τῆς δημόδους συγχύσεως, φανοῦν ἄξιοι διὰ Ἐπισκοπὴν, οὗτοι νὰ μὴ χειροτονοῦνται Ἐπίσκοποι παρευθὺς, ἀνίσως πρότερον δὲν κάμουν εἰς κάθε βαθμὸν Ἀναγνώστου, Διακόνου καὶ Πρεσβυτέρου, καιρὸν μακρότατον, καὶ ὄχι ὀλιγώτατον. Ἴνα διὰ τοῦ καιροῦ τούτου φανερωθῇ καὶ δοκιμασθῇ πρῶτον ἡ ὀρθὴ πίστις αὐτῶν, ἡ χρηστότης τῆς γνώμης τῶν, ἡ γενναϊότης τοῦ φρονήματός τῶν, καὶ ἡ ἐπιείκειά τῶν, καὶ ἔτσι ἀπὸ βαθμῶν εἰς βαθμὸν, κατὰ προκοπὴν νὰ ἀναβῶσι καὶ εἰς τὸ ἀκρότατον ὕψος τῆς ἀρχιερωσύνης. Διότι, οὔτε πρέπον εἶναι καὶ εὐπρεπές, οὔτε ἡ τῶν θείων λόγων γνώσις, οὔτε ἡ τῶν χρόνῳ δοκιμασθεῖσα καλὴ συνήθεια δέχεται τοῦτο, τὸ νὰ χειροτονηθῇ τινὰς Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος εὐκόλως καὶ ὀγλήγωρα. Ὁ τοιοῦτος γὰρ θέλει νομισθῇ νεόφυτος, τὸ ὁποῖον ἐμποδίζει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέγων· Ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος δὲν πρέπει νὰ ᾖ νεόφυτος (2), καὶ πρὸς τὸν Τιμόθεον

(1) Ἡ καὶ ἄλλοι Κληρικοί. Οἱ γὰρ Ἐπίσκοποι αὐτοπροσώπως νὰ πηγαίνουν εἰς τὸν βασιλέα, ἐμποδίσθησαν ἀπὸ τὸν ἀνωτέρω Κανόνα.

(2) Σημειώσαι, ὅτι ὁ μὲν Παῦλος καὶ ὁ β'. Κανὼν τῆς α'. νεόφυτον ἐνοοῦσι τὸν ἐξ ἀγριελαίας τῆς ἀπιστίας, εἰς τὴν καλ-

λίλειον τῆς πίστεως φυτευθέντα νεώστῃ κατηχομένον. Ἐταῦτον εἰπεῖν τὸν νεοφώτιστον. Ὁ δὲ παρὼν Κανὼν νεόφυτον ἐξέλαβε τὸν μὴ ἐν ἐκάστῳ βαθμῷ τῆς ἱερωσύνης τὸν νεομισθῆναι καὶ ῶν τελειώσαντα.

παραγγέλλει νὰ μὴ χειροτονῆ τινὰς ἀγλήγωρα, «χειρας ταχέως μηδενὶ ἐπιτίθει» (ἀ. Τιμόθ. β. 22). Ὅρα καὶ τὸν π'. Ἀποστολ. καὶ τὴν ὑπόσημ. τὴν ἀ. τοῦ ιζ'. τῆς ἀ. καὶ β'.

ΚΑΝΩΝ ΙΑ'.

Ἀποστ. λέ. νή. τῆς γ'. η'. τῆς ς'. ιθ'. κ'. π'. τῆς ἀ. καὶ β'. ις'. τῆς ἐν Κερθαγ. οθ'. πβ'. πγ'. ρλδ. ρλβ'. ρλγ'. τῆς ἐν Γαγγ. ε. κ'. κδ. τῆς ἐν Σαρδ. γ'. ιβ'. τοῦ Νύσσου ς'. τοῦ Πέτρου ι. τῆς ἐν Ἀντιοχ. ιγ'. κβ'.

Ὅρίζομεν, ἵνα Ἐπίσκοπος, ὅταν ἐξ ἐτέρας πόλεως παραγίνηται εἰς ἐτέραν πόλιν, ἢ ἀπὸ ἐτέρας ἐπαρχίας εἰς ἐτέραν ἐπαρχίαν, κόμπου χάριν ἐγκωμίαις οικείοις ὑπηρετούμενος, ἢ θρησκείας καθοσιώσει, καὶ πλείονα χρόνον βούλοιο διάγειν, καὶ μὴ ὁ τῆς πόλεως ἐκείνης Ἐπίσκοπος ἔμπειρος ἢ διδασκαλίας. Μὴ καταφρονῆ ἐκείνου, καὶ συνεχέστερον ὁμιλῆ, καταισχύνειν καὶ κατευτελιζέειν τὸ πρόσωπον τοῦ αὐτόθι Ἐπισκόπου σπουδάζων. Αὕτη γὰρ ἢ πρόφασις εἴθε ταραχὸς ποιέειν, καὶ ἐκ τῆς τοιαύτης πανουργίας τὴν ἀλλοτρίαν καθέδραν ἑαυτῷ προμνηστεύειν καὶ παρασπᾶσθαι σπουδάζει, μὴ δισταζὼν τὴν αὐτῷ παραδοθεῖσαν Ἐκκλησίαν καταλιμπάνειν καὶ εἰς ἐτέραν μεθίστασθαι. Ὅριστέον τοίνυν ἐπὶ τούτῳ χρόνον (ἐπειδὴ καὶ τὸ μὴ ὑποδέχεσθαι Ἐπίσκοπον, τῶν ἀπανθρώπων καὶ σκαιῶν εἶναι νενομισται). Μέννησθε δὲ ἐν τῷ προάγοντι χρόνῳ τοὺς πατέρας ἡμῶν κεκριμέναι, ἵνα, εἴ τις λαϊκὸς ἐν πόλει διάγων τρεῖς Κυριακὰς ἡμέρας, ἐν τρισὶν ἑβδομάσι μὴ συνέρχοιτο, ἀποκινῶτο τῆς κοινωνίας. Εἰ τοίνυν περὶ τῶν λαϊκῶν τοῦτο θεέσι πισται, οὐ χρὴ οὐδὲ πρέπει, ἀλλ' οὐδὲ συμφέρει Ἐπίσκοπον, εἰ μηδεμίαν βαρυτέραν ἀνάγκην ἔχοι ἢ πρᾶγμα δυσχερές, ἐπιπλεῖστον ἀπολείπεσθαι τῆς ἑαυτοῦ Ἐκκλησίας, καὶ λυπεῖν τὸν ἐμπεπιστευμένον αὐτῷ λαόν.

Ἐρμηνεία.

Ἐάν τινὰς Ἐπίσκοπος ὑπάγῃ εἰς πόλιν ἢ ἐπαρχίαν ἄλλην, κόμπου χάριν, ἤγουν διὰ νὰ ἐγκωμισθῆ ὡς λόγιος, ἢ διὰ ζήτησιν τῆς εὐσεβείας, καὶ πίστεως (1), καὶ θέλῃ νὰ εὐρίσκηται ἐκεῖ πολὺν καιρὸν, ὁ δὲ τῆς πόλεως ἐκείνης Ἐπίσκοπος δὲν εἶναι ἔμπειρος εἰς τὸ νὰ διδάσκῃ (2), ἐάν λέγω, τοῦτο ἀκολουθήσῃ ὀρίζει ὁ παρῶν Κανῶν, ὅτι οὗτος νὰ μὴ διδάσκῃ συνεχῶς ἐπ' Ἐκκλησίας, μὲ σκοπὸν διὰ νὰ καταφρονῆ τὸν κατὰ τόπον Ἐπίσκοπον, καὶ νὰ καταισχύνη αὐτὸν ὡς ἀμαθῆ. Ἡ συνεχὴς γὰρ αὕτη τοῦ ξένου Ἐπισκόπου διδασκαλία, καὶ ταραχὰς προξενεῖ, καὶ ὑποψίαν γεννᾷ, ὅτι αὐτὸς σπουδάζει μὲ τοῦτον τὸν τρόπον, νὰ ἐκλύσῃ τὸν λαὸν εἰς τὴν ἀγάπην του, καὶ ἀκολουθῶς νὰ ἀφήσῃ τὴν ἐδικήν του ἐπαρχίαν, καὶ νὰ ἀρπάσῃ μὲ πανουργίαν τὴν ξένην. Λοιπὸν, ἐπειδὴ ἀπὸ μὲν τὸ ἓνα μέρος εἶναι πρᾶγμα ἀπάνθρωπον, τὸ, νὰ μὴ δέχεται τελείως τινὰς ξένους Ἐπισκόπους εἰς τὴν ἐπαρχίαν του ἀπὸ δὲ τὸ ἄλλο, εἶναι πρᾶγμα, καὶ ὑποπτον, καὶ παράνομον, τὸ νὰ μένουν αὐτοὶ πολὺν καιρὸν εἰς ἐπαρχίαν ξένην. Διὰ ταῦτα πρέπει νὰ ἦναι διωρισμένοι ὁ καιρὸς ὅπου αὐτοὶ ἔχουν νὰ κάμουν εἰς αὐτήν. Διότι ἀνίσως ἀφορίζεται ὁ λαϊκὸς ἐκεῖνος, ὅπου ἐν πόλει εὐρισκόμενος δὲν ὑπάγῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν εἰς τριῶν ἑβδομάδων Κυριακὰς, καθὼς οἱ προγενέστεροι τῆς Συνόδου ταύτης Πατέρες ὦρισαν, (ὄχι δηλ. οἱ τῆς ς'. οἱ ἐν τῷ π'. Κανόνι τοῦτο ὄρισαντες, ὅν καὶ ἀνάγνωθι, ἐπειδὴ αὐτοὶ εἶναι μεταγενέστεροι τῶν ἐν Σαρδικῇ, ἀλλὰ ἄλλοι τινὲς) εἴτε ἀγράφως, εἴτε καὶ δι' ἐγγράφου Κανόνος, πῶσῳ μᾶλλον δὲν πρέπει, ἀλλ' οὔτε συμφέρει νὰ λείπῃ πολὺν καιρὸν ὁ Ἐπίσκοπος ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας του, καὶ ἀκολουθῶς νὰ λυπῆ τὸ ποίμνιόν του μὲ τὴν ἀπουσίαν του; ἔξω μόνον ἂν ἔχῃ κάμειαν βαρεῖαν ἀνάγκην, καὶ περιστάσιν δύσκολον ὅπου τὸν ἐμποδίζει (3). Ὅρα καὶ τὸν λέ. καὶ νή. Ἀποστολικόν, καὶ τὸν π'. τῆς ς'. παρὰ τοῦ Κανόνος τούτου ἐρηνισθέντα αὐτολεξεί.

ΚΑΝΩΝ ΙΒ'.

Ἀποστ. νή. τῆς ς'. ιθ'. π'. τῆς ἀ. καὶ β'. ις'. τῆς ἐν Γάγγρ. ε.

Ἐπειδὴ τινὲς τῶν ἀδελφῶν καὶ Συνεπισκόπων ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐν αἷς Ἐπίσκοποι καθίστανται, δοκοῦσι κεκτησθαι σφόδρα ὀλίγα ὑπάρχοντα ἴδια, ἐν ἐτέροις δὲ τόποις κτήσεις μεγάλας, ἐξ ὧν καὶ ἐπικουρεῖν δυνατοὶ εἰσι τοῖς πένησιν οὕτως αὐτοῖς συγχωρητέον εἶναι κρίνομεν, ἵνα εἰ μέλλοιεν εἰς τὰς ἑαυτῶν παραγίνεσθαι κτήσεις, καὶ τὴν συγκομιδὴν τῶν καρ-

(1) Ἦτος δὲ τὸ, θρησκείας καθοσιώσει, δηλοῖ, ὅτι αὐτὸς ὑπάγει εἰς ξένην ἐπαρχίαν διὰ νὰ ἐπαινεθῆ ὡς καθωσιωμένος, ἤτοι διωρισμένος θεολόγος τῶν ὁρθῶν δογμάτων τῆς πίστεως, (καθὼς συνεθίζεσθαι καὶ λέγεται, καθωσιωμένος Νοτάριος τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας), ἢ καὶ ὡς περὶ τὴν πίσιν ὁρθὸς καὶ εὐσεβίστατος.

(2) Σημειῶσαι ὅτι δὲν λέγει ἀποφαντικῶς ὁ Κανὼν νὰ μὴ ᾔῃ ἔμπειρος εἰς διδασκαλίαν Ἐπίσκοπος, ἀλλὰ καθ' ὑπόθεσιν ἂν τύχῃ τοιοῦτος νὰ εὐρεθῆ ποτὲ, καὶ ὄρα εἰς τὸν β'. τῆς ς'.

(3) Τόσον ἀπὸ τὸν παρόντα, ὅσον καὶ ἀπὸ τὸν κατωτέρω β'.

γίνεται φανερόν, ὅτι τρεῖς ἑβδομάδας μόνον συγχωρεῖται ὁ Ἐπίσκοπος νὰ λείπῃ ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας του, ἢ δὲ ἀ. καὶ β'. κατὰ τὸν ις'. Κανὼνα αὐτῆς, εἰς ἕξ μῆνας τὴν ἑλλειψιν ταύτην καὶ ἀπουσίαν τοῦ Ἐπισκόπου ἐξέτεινε. Σημειῶσαι δὲ ὅτι τὰς τρεῖς ἑβδομάδας ταύτας, ὁ μὲν προγενέστερος τῆς Συνόδου ταύτης Κανὼν ἐξέλαβε διὰ τοὺς λαϊκοὺς, ὅπου κατ' αὐτὰς δὲν συνέρχονται μὲ τοὺς ἄλλους πιστοὺς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἢ δὲ παρῶσα Σύνοδος ἐξέλαβε ταύτας διὰ τοὺς Ἐπισκόπους, ὅπου κατ' αὐτὰς λείπουν ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας των.

πῶν ποιῆσθαι, τρεῖς Κυριακάς ἡμέρας, τοῦτ' ἔστι τρεῖς ἐβδομάδας ἐν τοῖς ἑαυτῶν κτήμα-
σιν αὐτοὺς διάγειν, καὶ ἐν τῇ ἀγχιστευούσῃ Ἐκκλησίᾳ, ἐν ἣ Ἐπιβύτερος συνάγοι, ὑπὲρ τοῦ
μὴ χωρὶς συνελεύσεως αὐτὸν δοκεῖν εἶναι, συνέρχεσθαι καὶ λειτουργεῖν, καὶ μὴ συνεχέστε-
ρον εἰς τὴν πόλιν, ἐν ἣ ἔστιν Ἐπίσκοπος, παραγίγναιτο. Τοῦτον γὰρ τὸν τρόπον καὶ τὰ οἰ-
κεῖα αὐτοῦ πράγματα παρὰ τὴν αὐτοῦ ἀπουσίαν οὐδεμίαν ὑπομενεῖ ζῆμίαν, καὶ τὸ τῆς ἀλα-
ζονείας καὶ τοῦ τύφου ἐκκλίνειν δόξει ἔγκλημα.

κ'. κα. τῆς
ἐν Σαρδικ. ιδ.
τῆς ἐν Καρ-
θαγ. οθ'. πβ'.
πγ'. ρλδ. ρλε'.
ρλγ'. τοῦ
Νόμου. ς'. τοῦ
Πέτρου ι.

Ἐρμηνεία.

Ἀκόλουθος φαίνεται νὰ ἦναι ὁ παρὼν Κανὼν μὲ τὸν ἀνωτέρω· διορίζει γὰρ ὅτι, ἐπειδὴ τινες Ἐπίσκοποι
εἰς ἄλλας μὲν ἐπαρχίας ξένας ἔχουσι ὑποστατικὰ ὀλίγα τῶν Ἐκκλησιῶν τοὺς ἴδια, εἰς ἄλλας δὲ ἔχουσι με-
γάλα καὶ πολὺκαρπα, ἀπὸ τὰ ὅποια ἠμποροῦν νὰ βοηθοῦν τοὺς πτωχοὺς, διὰ τοῦτο συγχωρεῖται ὁ τὰ τοιαῦτα
ὑποστατικὰ ἔχων Ἐπίσκοπος νὰ πηγαίη εἰς τὸ νὰ συνάγῃ τοὺς καρποὺς αὐτῶν. Νὰ μὴ πηγαίη ὁμοῦ συχνὰ
εἰς τὴν πόλιν, ὅπου κάθηται ὁ Ἐπίσκοπος, ἀλλὰ νὰ μένῃ εἰς τὰ ὑποστατικὰ του τρεῖς ἐβδομάδας, καὶ κατὰ τὰς
Κυριακάς νὰ συνέρχεται εἰς τὴν γειτονεύουσαν ἐκεῖσε Ἐκκλησίαν, ἐν ἣ ἑνορεύει Ἐπιβύτερος, καὶ νὰ λειτουργῇ,
ἤτοι ὄχι νὰ ἱεουργῇ, ἀλλὰ νὰ προσφέρῃ τοὺς συνήθεις ὕμνους τῷ Θεῷ (1) μετὰ τοῦ λαοῦ (τοῦτο δὲ νὰ τὸ
κάμνη, διὰ νὰ μὴ φαίνεται ὅτι δὲν πηγαίη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ἀκολούθως διὰ νὰ μὴ προξενῇ σιγάνδαλον
εἰς τοὺς Χριστιανοὺς καὶ τὸν ἀνωτέρω παραβλίνη Κανόνα) (περὶ οὗ ὄρα τὸν π'. τῆς ς'.) διατὶ μὲ τοῦτον τὸν
τρόπον, καὶ οἱ καρποὶ τῶν ὑποστατικῶν του δὲν διασκορπιζονται ἐκ τῆς ἀπουσίας του, ἀλλὰ συμμαζώνονται μὲ
τὴν παρουσίαν του, καὶ κάθε κατηγορίαν ὑπερηφανείας καὶ φιλοδοξίας ἀποφεύγει μὲ τὸ νὰ μὴ συχνάζῃ κατ'
ἐκεῖνον τὸν καιρὸν εἰς τὴν πόλιν τοῦ Ἐπισκόπου. Ὅρα καὶ τὸν νη'. Ἀποστολικὸν, καὶ τὸν π'. τῆς ς'.

ΚΑΝΩΝ ΙΓ'.

Ἀρέσκει, ἐάν τις Διάκονος, ἢ Ἐπιβύτερος, ἢ καὶ τις τῶν Κληρικῶν ἀκοινώνητος γέ-
νηται, καὶ πρὸς ἕτερον Ἐπίσκοπον τὸν εἰδότα αὐτὸν καταφύγοι, γινώσκοντα ἀποκεκινῆσθαι
αὐτὸν τῆς κοινωνίας παρὰ τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου, μὴ χρῆναι τῷ Ἐπισκόπῳ καὶ ἀδελφῷ
αὐτοῦ ὕβριν ποιοῦντα, παρέχειν αὐτῷ κοινωνίαν. Εἰ δὲ τολμήσῃ τοῦτο ποιῆσαι, γινωσκέτω,
συνελθόντων Ἐπισκόπων ἀπολογία ἑαυτὸν ὑπεύθυνον καθεστάναι.

Ἀποστ. ιβ'.
λε'. λγ'. τῆς
δ'. ιγ'. τῆς ἐν
Ἀντιοχ. ς'.
ἐν τῷ Ναῶ
τῆς ἀγ. Σοφ. α.

Ἐρμηνεία.

Ὁ παρὼν Κανὼν διορίζει, ὅτι ἐάν γένῃ ἀκοινώνητος κἀνένας Ἱερεὺς, ἢ Διάκονος, ἢ Κληρικὸς ἀπὸ τὸν Ἐπί-
σκοπὸν του, καὶ ὑπάγῃ πρὸς ἄλλον Ἐπίσκοπον, γινώσκοντα τὴν τοιαύτην αὐτοῦ ἀκοινωνησίαν, δὲν πρέπει ὁ Ἐ-
πίσκοπος αὐτὸς νὰ συγκοινωνῇ μὲ τὸν τοιοῦτον ἀκοινώνητον, ἐπειδὴ τοῦτο εἰς ὕβριν καὶ καταφρόνησιν λογι-
ζεται τοῦ Συνεπισκόπου αὐτοῦ, τοῦ τοῦτον ποιήσαντος ἀκοινώνητον. Εἰ δὲ τοῦτο ἤθελε τολμήσει νὰ κάμῃ, νὰ
γίνεται ὑπεύθυνος εἰς τὸ νὰ ἀπολογηθῇ περὶ τούτου, ὅταν γένῃ τῶν Ἐπισκόπων τῆς ἐπαρχίας Σύνοδος. Ὡς
ἔγκλημα γὰρ ποιήσας, οὐχὶ μονομερῶς κατακριθήσεται, ἀλλὰ καὶ εἰς δικαστήριον ἐλκυθήσεται. Ὅρα καὶ τὸν
ιβ'. καὶ λε'. Ἀποστολικὸν.

(1) Σημείωσαι ὅτι ἐκ τούτου τοῦ Κανόνος ἀποδεικνύεται τὸ
χρέος ὅπου ἔχουσι οἱ Ἀρχιερεῖς, ἀλλὰ δὴ καὶ οἱ λοιποὶ Ἱερω-
μένοι καὶ Κληρικοὶ, τὸ νὰ μὴ ἀφίρουν δηλ. ἀλλὰ νὰ ἀναγινώσκουσι
τὴν συνῆθαι καὶ παραδεδομένην Ἐπταδικὴν ἀκολουθίαν, Μεσονυ-
κτικὸν, λέγω, Ὅρθρον, Ὅρας, Ἐσπερινὸν καὶ Ἀπόδειπνον· ὅτι δὲ
οἱ τὴν ἀκολουθίαν μὴ ἀναγινώσκοντες Ἱερωμένοι καὶ Κληρικοὶ
εἰς μεγάλα ὑποβάλλοντα ἐπιτίμια, δηλοῦται ἀπὸ τὴν φοβερὰν
ἱστορίαν ταύτην, ἣτις συνέθη εἰς τοὺς χρόνους τοῦ ἀγιωτάτου
Σωφρονίου Πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων. Ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου
γὰρ τούτου ἀπέθανεν ἕνας ὄσιος καὶ μέγας τῷ βίῳ ἀνὴρ, Εὐ-
τρόπιος ὀνομαζόμενος. Μέλλων αὐτὸν ὁ Πατριάρχης κηδεῦσαι
ἐν τῷ κοινοταφίῳ τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις μεγάλης Ἐκκλησίας, εὐ-
ρεν ἐν αὐτῷ εἴκοσι λείψανα ἀκέραια καὶ ἅλυτα. Μὴ γινώσκοντες
δὲ ὁποῖων ἦσαν αὐτὰ, ἔκαμαν ἀγρυπνίαν, ὅτε Πατριάρχης καὶ
ὅλη ἡ Ἐκκλησία, δεόμενοι τοῦ Θεοῦ νὰ τοὺς ἀποκαλύψῃ περὶ
αὐτῶν. Λοιπὸν ὁ Θεὸς ἤνοιξε τὸ στόμα ἐνὸς τῶν κεικοιμημένων
ἐκείνων καὶ εἶπεν. Ἡμεῖς εἴμεθα Ἱερωμένοι καὶ Κληρικοὶ, καὶ

διὰ βιωτικὰς φροντίδας κατεφρονούμεν τὴν παραδεδομένην ἀκο-
λουθίαν, δι' ὃ καὶ ἀλύτῳ ἀφορισμῷ ὑπεβλήθημεν. Ἐρωτήσαντος
δὲ τοῦ Πατριάρχου καὶ μαθόντος, ὅτι εἴκοσι χρόνων ἀκολουθίαν
δὲν ἀνέγνωσαν, ἔγιναν ὅλοι οἱ παρόντες Ἱερωμένοι ἐγγυηταὶ
νὰ ἀναπληρώσουσιν τὴν τῶν κ'. χρόνων ἀκολουθίαν, καὶ οὕτω
παρευθὺς ἐλύθησαν τὰ σώματά των. Οὐ μόνον δὲ οἱ Ἱερωμέ-
νοι, ἀλλὰ καὶ οἱ λαϊκοὶ χρεωστοῦν νὰ ἀκούουσιν, ἢ νὰ ἀνα-
γινώσκουν τὴν Ἐπταδικὴν ταύτην αἴνεσιν. Εἰ γὰρ ὁ Δαβὶδ, καὶ
ἐν τῷ Νόμῳ ὦν, καὶ βασιλεὺς μὲ τόσας φροντίδας, ταύτην δὲν
ἀμέλει, ὡς τὸ λέγει μόνος· «Ἐπέταξις τῆς ἡμέρας ἤνεσά σε»
(ψαλμ. ρη'), πόσω μᾶλλον δὲν πρέπει νὰ τὴν ἀμελοῦν οἱ Χρι-
στιανοὶ; Εἰ δὲ ἐπέταξις δὲν δύνανται, τοὺς προστάζουσιν οἱ Ἀπό-
στολοι εἰς τὰς διαταγὰς (βιβλ. β'. κεφ. νη.) κἂν νὰ ἀκούουσιν
τὸν Ὅρθρον κάθε ἡμέραν, (σὺν τῷ Ὅρθρῳ ἐνοεῖται καὶ ἡ Λει-
τουργία) καὶ τὸν Ἐσπερινὸν, λέγοντες τῷ Ἐπισκόπῳ, ἐκέλευε
καὶ παραίειν τῷ λαῷ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐνδελιχθῆναι ὄρθρου
καὶ ἑσπέρας ἐκάστης ἡμέρας, καὶ μὴ ἀπολείπεσθαι τὸ σύνολον,
ἀλλὰ συνέρχεσθαι διηλεκτικῶς.»

ΚΑΝΩΝ ΙΔ'.

'Αποστ. ιβ'.
 ιγ'. κή. λβ'.
 τῆς δ. ε. τῆς
 ἐν τῇ ἀγία
 Σοφίᾳ δ. τῆς
 ἐν Ἀντιοχ. δ'.
 ς'. τῆς ἐν
 Σαρδικ. ιβ'. ιε.
 τῆς ἐν Καρθ.
 ια. λζ'. ια. οδ'.
 ρμά.

Εἴ τις Ἐπίσκοπος δξύχολος εὑρίσκειτο (ὅπερ οὐκ ὀφείλει ἐν τοιοῦτῳ ἀνδρὶ πολιτεύεσθαι) καὶ ταχέως ἀντικρὺ Πρεσβυτέρου ἢ Διακόνου κινήθεις ἐκβαλεῖν Ἐκκλησίας τινὰ ἐθελήσει, προνοητέον ἐστὶ μὴ ἀθρόον τὸν τοιοῦτον κατακρίνεσθαι καὶ τῆς κοινωνίας ἀποστερηῆσθαι, ἀλλ' ὁ ἐκβαλλόμενος ἐχέτω ἐξουσίαν ἐπὶ τὸν Ἐπίσκοπον τῆς Μητροπόλεως τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας καταφυγεῖν. Εἰ δὲ ὁ τῆς Μητροπόλεως ἄπεστιν, ἐπὶ τὸν πλησιόχωρον κατατρέχειν καὶ ἀξιῶν, ἵνα μετὰ ἀκριβείας αὐτοῦ ἐξετάζηται τὸ πρᾶγμα· οὐ χρὴ γὰρ μὴ ὑπέχειν τὰς ἀκοὰς τοῖς ἀξιούσι. Κἀκεῖνος δὲ ὁ Ἐπίσκοπος, ὁ δικαίως ἢ ἀδίκως ἐκβαλὼν τὸν τοιοῦτον, γενναίως φέρειν ὀφείλει, ἵνα ἡ ἐξέτασις τοῦ πράγματος γένηται, καὶ εἰ κυρωθῆ αὐτοῦ ἡ ἀπόφασις, ἢ διορθώσεως τύχη. Πρὶν δὲ ἐπιμελῶς καὶ μετὰ πίστεως ἕκαστα ἐξετασθῆ, ὁ μὴ ἔχων τὴν κοινωνίαν πρὸ τῆς διαγνώσεως τοῦ πράγματος, ἑαυτῷ οὐκ ὀφείλει ἐκδικεῖν τὴν κοινωνίαν. Ἐὰν δὲ, συνελθλυθότες τῶν Κληρικῶν τινες κατίδωσι τὴν ὑπεροψίαν καὶ τὴν ἀλαζονίαν αὐτοῦ, (ἐπειδὴ οὐ προσήκόν ἐστιν, ὕβριν, ἢ μέμψιν ἄδικον ὑπομένειν.), πικροτέροις καὶ βαρυτέροις ῥήμασιν ἐπιστρέφειν τοῦτον ὀφείλουσιν, ἵνα τῷ τὰ πρέποντα κελύοντι ὑπηρετῶνται καὶ ὑπακούωσιν. Ὅπερ γὰρ ὁ Ἐπίσκοπος τοῖς ὑπηρεταῖς εἰλικρινῆ ὀφείλει τὴν ἀγάπην καὶ τὴν διάθεσιν παρέχειν, τὸν αὐτὸν τρόπον οἱ ὑπηρετούμενοι ἄδολα τοῖς Ἐπισκόποις τὰ τῆς ὑπηρεσίας ἐκτελεῖν ὀφείλουσιν.

Ἑ ρ μ η ν ε ἰ α.

Ἀκόλουθος μὲ τὸν ἀνωτέρω φαίνεται νὰ ἦναι καὶ ὁ παρῶν Κανῶν· διορίζει γὰρ, ὅτι ἀνίσως κἀνένας Ἐπίσκοπος θυμώδης ὢν (τὸ ὅποτον πάθος δὲν πρέπει νὰ εὑρίσκειται εἰς τοιοῦτον ἄνδρα, μιμητὴν οὖτα τοῦ πραοτάτου Χριστοῦ) ὑπὸ τῆς ὀργῆς κινήθεις, ἀφορίσῃ τινὰ Πρεσβύτερον, ἢ Διάκονον, πρέπει νὰ προνοήσωμεν, εἰς τὸ νὰ μὴ στερηθῆ ὁ τοιοῦτος τῆς κοινωνίας ἀλόγως, καὶ παρευθῆ, ἀλλὰ νὰ ἔχῃ ἄδειαν νὰ πηγαίῃ πρὸς τὸν Μητροπολίτην τοῦ ἀφορίσαντος Ἐπισκόπου, ἢ, ἂν λείπῃ ὁ Μητροπολίτης, πρὸς τὸν πλησιόχωρον ξένον Μητροπολίτην, διὰ νὰ θεωρηθῆ μὲ ἀκριβείαν ἡ αἰτία τοῦ τοιούτου ἀφορισμοῦ (1)· ἐπειδὴ δὲν εἶναι δίκαιον νὰ μὴ δίδεται ἀκρόασις εἰς τοὺς παρακαλοῦντας νὰ ἐξετασθῆ ἡ κρίσις των. Ἐν ὅσῳ δὲ καιρῷ ἐξετάζεται ἡ κρίσις, τόσον ὁ Ἐπίσκοπος, ὁ δικαίως ἢ ἀδίκως ἀφορίσας, πρέπει νὰ ἔχῃ ὑπομονὴν, ἕως οὗ ἢ νὰ κυρωθῆ ἡ ἀπόφασις τοῦ ἀφορισμοῦ ὅπου ἔκαμε, δικαία οὖσα, ἢ νὰ διορθωθῆ ἄδικος οὖσα, ὅσον καὶ ὁ ἀφορισθεὶς πρέπει νὰ μὴ παραβῆ τὸν ἀφορισμὸν, ἀλλὰ νὰ μὲνῃ εἰς αὐτόν. Ἐὰν γὰρ αὐτὸν παραβῆ καταφρονῶν, καὶ κατὰ τοῦ ἀφορίσαντος ὑπερηφανεύομενος, πρέπει οἱ τοῦ Ἐπισκόπου ἐκείνου Κληρικοὶ νὰ συνάγωνται, καὶ μὲ πικρὰ καὶ ἐπιπληκτικὰ λόγια νὰ φέρουσιν αὐτὸν εἰς ὑποταγὴν καὶ ταπεινώσιν, ἵνα φαίνωνται μὲ τοῦτο ὑπήκοοι εἰς τὸν οἰκεῖον Ἐπίσκοπον. Διότι καθὼς ὁ Ἐπίσκοπος χρεωστὲι νὰ ἀγαπᾷ ἀδδύλως τοὺς ἐδικούς του ὑπηρετάς καὶ Κληρικούς, ἔτσι ἀμοιβαίως καὶ οἱ ὑπηρεταὶ πρέπει ἀδδύλως νὰ ὑπηρετοῦσι τὸν ἐδικόν τους Ἐπίσκοπον. Ὅρα καὶ τὸν κή. καὶ λβ'. Ἀποστολικόν.

'Απος. ιε. τῆς
 δ. ιε. ις'. τῆς
 δ'. ε. ι. κ'.
 κγ'. τῆς ς'.
 ιζ'. κή. τῆς ζ'.
 ι. ιε. τῆς ἐν
 Ἀντιοχ. γ'.
 τῆς ἐν Σαρδ.
 ις'. ιζ'. τῆς ἐν
 Καρθγ. εγ'. ιη.

ΚΑΝΩΝ ΙΕ'

Ὅρίζομεν ἵνα, εἴ τις Ἐπίσκοπος ἐξ ἐτέρας παροικίας βουλευθῆ ἀλλότριον ὑπηρετήν, χωρὶς τῆς συγκαταθέσεως τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου, εἰς τινὰ βαθμὸν καταστῆται, ἄκυρος καὶ ἀβέβαιος ἢ κατὰστάσις ἢ τοιαύτη νομίζοιτο. Εἴ τινες δὲ ἡμῶν, ἐὰν τοῦτο ἑαυτοῖς ἐπιτρέψωσιν, παρὰ τῶν ἀδελφῶν καὶ Συνεπισκόπων καὶ ὑπομιμνήσκεισθαι καὶ διορθοῦσθαι ὀφείλουσιν.

Ἑ ρ μ η ν ε ἰ α.

Ὅρίζει ὁ παρῶν Κανῶν ὅτι, ἀνίσως κἀνένας Ἐπίσκοπος λάθῃ Κληρικὸν ἀπὸ ἄλλην ἐπαρχίαν, χωρὶς τὴν γνώμην τοῦ Ἐπισκόπου του, καὶ χειροτονήσῃ αὐτὸν εἰς τινὰ ἱερατικὸν βαθμὸν, ἄκυρος μὲν νὰ ἦναι ἡ τοιαύτη χειροτονία, ὁ δὲ τοῦτον χειροτονήσας νὰ ἐλέγχεται περὶ τούτου, καὶ νὰ διορθώνεται ἀπὸ τοὺς ἄλλους Συνεπισκόπους. Ὅρα καὶ τὸν ιε'. Ἀποστολικόν.

(1) Σημειῶσαι, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν, ὅτι τὸ νὰ κρίνεται ὁ ἀφορίσας Ἀρχιερεὺς παρὰ τοῦ πλησιοχώρου Ἐπισκόπου, εἰς τὸν ὅποιον ἐκεῖνος οὐχ ὑπόκειται, ἢ καλῶς ἀφώρισεν, ἢ κακῶς, τοῦτο ἂν καὶ ποτε ἐνεργήθῃ ἐν τοῖς πάλαι χρόνοις, ἀλλὰ νῦν τελείως

οὐκ ἐνεργεῖται. Σημειῶσαι πρὸς τούτους, ὅτι ὁ παρῶν Κανῶν αὐτολεξεῖ ἀνεφέρθη εἰς τὴν ἐν Καρθαγένη Σύνοδον, ἕως τοῦ, ἢ κυρωθῆ ἡ ἀπόφασις αὐτοῦ, ἢ διορθώσεως τύχη, ὡς τοῦτο φαίνεται ἐν τοῖς ἐκείνης πρακτικαῖς.

ΚΑΝΩΝ ΙΓ'.

Ἐπειδὴ πολλάκις εἰς τὴν τῶν Θεσσαλονικέων Μητρόπολιν ἀπὸ ἐτέρων ἐπαρχιῶν Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι παραγίνονται, καὶ οὐκ ἀρκούμενοι βραχεῖα διαγωγῇ χρόνου, ἐναπομένονσι, καὶ ἅπαντα τὸν χρόνον αὐτόθι ποιοῦντες διατελοῦσιν, ἢ μόλις μετὰ πλείστον χρόνον εἰς τὰς ἑαυτῶν ἐπανιέναι Ἐκκλησίας ἀναγκάζονται· οὗτοι οἱ ὄροι, οἱ καὶ ἐπὶ τῶν Ἐπισκόπων ὠρισμένοι, φυλαττέσθωσαν καὶ ἐπὶ τούτων τῶν προσώπων.

Ἄπος. ιε. τῆς δ. ιε. ις'. τῆς δ'. ε. ι. κ'. κγ'. τῆς ς'. ις'. ιη. τῆς ζ'. ι. ιε. τῆς εν Ἀντιοχ. γ'. τῆς εν Σαρδικ. ιε. ις'. τῆς εν Καρθαγ. ξγ'. ιη.

Ἑρμηνεία.

Καὶ οὗτος ὁ Κανὼν τὰς μεταβάσεις ἐμποδίζει τῶν Ἱερωμένων ἀπὸ μίαν Ἐκκλησίαν εἰς ἄλλην λέγων, ὅτι ἐπειδὴ εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν πολλὰς φορὰς ἐρχόμενοι Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι, ἢ ὅλην τὴν ζωὴν των διαπερνῶσιν εἰς αὐτήν, ἢ μόλις ὕστερον ἀπὸ πολλοῦ χρόνου ἐπιστρέφουσιν εἰς τὰς Ἐκκλησίας των. Διὰ τοῦτο, καθὼς πρέπει νὰ φυλάττωνται ἀπαρσάλευτοι οἱ Κανόνες οἱ τὰς μεταβάσεις τῶν Ἐπισκόπων ἐμποδίζοντες, ἔτσι παρομοίως πρέπει νὰ φυλάττωνται καὶ οἱ τὰς μεταβάσεις τῶν Πρεσβυτέρων καὶ Διακόνων ἐμποδίζοντες. Ὅρα καὶ τὸν ιε'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΙΖ'.

Ἦρσεν, ἵνα, εἴ τις Ἐπίσκοπος βίαν ὑπομείνας ἀδίκως ἐκδληθῆ, ἢ διὰ τὴν ἐπιστήμην ἢ διὰ τὴν ὁμολογίαν τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἢ διὰ τὴν τῆς ἀληθείας ἐκδικίαν, καὶ φεύγων τὸν κίνδυνον, ἀθῶος καὶ καθωσιωμένος ὢν, εἰς ἑτέραν ἔλθοι πόλιν, μὴ κωλυέσθω ἐκεῖ ἐπὶ τοσοῦτον διάγειν, ἕως ἂν ἐπανέλθῃ, ἢ τῆς ὕβρεως τῆς γεγενημένης αὐτῷ ἀπαλλαγὴν εὐρέσθαι δυναθῆ. Σκληρὸν γάρ καὶ βαρύτερον, ἑλασίαν ἀδικὸν ὑπομεμενηκότα, μὴ ὑποδέχεσθαι ὑφ' ἡμῶν. Πλείστη γὰρ καλοκάγαθία καὶ φιλοφρονήσει ὀφείλει παραδέχεσθαι ὁ τοιοῦτος.

Ἄπος. ιε. τῆς δ. ιε. ις'. τῆς δ'. ε. ι. κ'. κγ'. τῆς ς'. ις'. ιη. τῆς ζ'. ι. ιε. τῆς εν Ἀντιοχ. γ'. τῆς εν Σαρδ. ιε. ις'. Καρθ. ξγ'. ιη.

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ κατὰ τὸν ια'. καὶ ιβ'. Κανόνα αὐτῆς ἐδιώρισεν ἡ παρούσα Σύνοδος παράνω ἀπὸ τρεῖς ἐβδομάδας νὰ μὴ διατρίβῃ τινὰς Ἐπίσκοπος εἰς ξένην ἐπαρχίαν, ἐνταῦθα διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος συγχωρεῖ νὰ διατρίβῃ εἰς ξένην ἐπαρχίαν, ἕως νὰ ἐπαναγυρῆ εἰς τὴν ἐπαρχίαν του, ἢ νὰ ἀθωωθῆ ἀπὸ τὴν ὕβριν καὶ ἐξορίαν ὅπου ἔλαβε τοῦ οἰκείου θρόνου ὁ Ἐπίσκοπος ἐκεῖνος, ὅπου ἀδίκως καὶ τυρανικῶς διωχθῆ, ἢ διὰ τὴν ἀκρίβειαν τῶν δογματῶν τῆς πίστεως, ἢ διατὶ ὁμολογεῖ ὅσα δόγματα καὶ παραδόσεις ὁμολογεῖ καὶ δοξάζει ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία, ἢ καὶ διατὶ ὑπερμαχεῖ διὰ τὴν ἀλήθειαν καὶ τοὺς ἀδικουμένους καὶ καταδυναστευομένους ὑπερασπίζεται (καθὼς τοιαῦτα ἠκολούθησαν εἰς τὸν μέγαν Ἀθανάσιον καὶ Βασίλειον, καὶ Χρυσόστομον καὶ ἄλλους)· ὁ τοιοῦτος γὰρ Ἐπίσκοπος, φεύγωντας τὸν κίνδυνον, ἀνάγκη εἶναι διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς ἄλλην ἐπαρχίαν, ἀθῶος μὲν ὢν κατὰ τὸ ἀληθές καὶ δίκαιον, καθωσιωμένος ὅμως, ἢτοι ὑπόδικος εὐρισκόμενος εἰς τιμωρίαν, διὰ τὴν τυραννίαν τῶν διωκόντων. Ὅθεν σκληρὸν καὶ ἀπάνθρωπον εἶναι ὁ τοιοῦτοτρόπως διωχθεὶς ἀπὸ τὸν θρόνον του, νὰ μὴ ὑποδέχεται ἀπὸ τοὺς Συνεπισκόπους του μὲ καθε φιλοφροσύνην καὶ περιποίησιν (1). Ὅρα καὶ τὸν ιε'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΙΗ'.

Ἐπειδὴ ἡσυχοὶ καὶ ὑπομονητικοὶ ὀφείλομεν εἶναι καὶ διαρκῆ τὸν πρὸς πάντας ἔχειν οἶκτον, ἅπαξ τοὺς εἰς Κλήρον ἐκκλησιαστικὸν προαχθέντας ὑπὸ τινῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, ἐὰν μὴ βούλονται ἐπανέρχεσθαι εἰς ἃς κατωνομάσθησαν Ἐκκλησίας, τοῦ λοιποῦ μὴ ὑποδέχεσθαι. Εὐτυχιανὸν δὲ μήτε Ἐπισκόπου ἑαυτῷ διεκδικεῖν ὄνομα, ἀλλ' οὐδὲ Μουσατον, ὡς Ἐπίσκοπον νομίζεσθαι· εἰ δὲ λαϊκὴν κοινωνίαν ἀπαιτετεν, μὴ χρῆναι αὐτοῖς ἀρνεῖσθαι.

Ἑρμηνεία.

Ὁ Μουσατος καὶ Εὐτυχιανός, τοὺς ὁποίους ἀναφέρει ὁ παρὼν Κανὼν, καὶ ἄλλοι ἀκόμη, Κληρικούς τινὰς

(1) Καθὼς τοιαύτην φιλοφροσύνην ἔλαβεν ὁ θεῖος Χρυσόστομος ἀπερχόμενος εἰς τὴν ἐξορίαν ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπον τῆς Ταυροκιλικίας, ὥστε ὅπου, ἂν ἦτο δυνατόν, ἤθελε δώσει εἰς αὐτὸν ἐκεῖνος καὶ τὸν θρόνον του, ὡς τοῦτο λέγει ὁ ἴδιος Χρυσόστομος (ἐπιστολ. πρὸς Κυριακόν). Σημειῶσαι δὲ ὅτι οὐ μόνον οἱ Ἐπίσκοποι, ἀλλὰ καὶ Πρεσβύτεροι, καὶ Διάκονοι καὶ Μοναχοὶ

πάντες, οἱ διὰ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὰς παραδόσεις τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας διωκόμενοι, πρέπει νὰ λαμβάνουν κάθε δεξιῶσιν καὶ περιποίησιν ἀπὸ τοὺς Ἀρχιερεῖς, καὶ Ἱερεῖς καὶ πάντας τοὺς Χριστιανούς, πρὸς οὓς ἂν ὑπάγωσιν. Οἱ δὲ μὴ οὕτω δεχόμενοι αὐτούς, σκληρότατον ἀληθῶς καὶ ἀπάνθρωπον πᾶγμα ποιοῦσι, κατὰ τὸν Κανόνα τοῦτον, καὶ ἀκολούθως μεγάλως ἀμαρτάνουσι.

χειροτότησαν, ὡς Ἐπίσκοποι. Ὅριζι οὖν περὶ αὐτῶν, ὅτι οἱ παρὰ τῶν τοιούτων χειροτονηθέντες νὰ δέχωνται ὡς Κληρικοί. Διότι ἀγκαλὰ καὶ οἱ χειροτονήσαντες αὐτοὺς δὲν ἐμελλον νὰ ἦναι Κληρικοί, διὰ τινὰς αἰτίας καὶ πταισμάτα ὁποῦ ἔκαμαν, ὅμως ὅταν χειροτονήσαν αὐτοὺς, ἐπισκοπικὰ εἶχον δίκαια ὡς χειροτονημένοι, καὶ διὰ τοῦτο ἐδέξατο τοὺς παρ' αὐτῶν χειροτονηθέντας ἡ Σύνοδος· πλὴν ἐὰν αὐτοὶ οἱ χειροτονηθέντες δὲν θελοῦν νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὰς Ἐκκλησίας, τῶν ὁποίων ὠνομάσθησαν Κληρικοί, εἰς ἄλλας Ἐκκλησίας νὰ μὴ δέχωνται εἰς τὸ ἐξῆς. Ὁ δὲ Εὐτυχιανὸς καὶ Μουσαῖος, δίκαιον καὶ ὄνομα Ἐπισκόπου ἄς μὴ ζητοῦσι νὰ ἔχουν. Ἐὰν δὲ καὶ θελοῦν νὰ δέχωνται καὶ νὰ συγκοινωνοῦν τοῖς ἄλλοις ὡς λαϊκοί, δὲν πρέπει νὰ τὸ ἀρνηται τινὰς, ἥτοι ἄς λαμβάνουσι τοῦτο, καὶ ἄς δέχωνται ὡς λαϊκοί (1).

ΚΑΝΩΝ ΙΘ'.

Τῆς ς'. β'. || Ταῦτα σωτηριωδῶς καὶ ἀκολούθως ὀρισθέντα, καὶ πρεπόντως τῇ ἐπιτιμίᾳ ἡμῶν τῶν Ἱερῶν, καὶ Θεῶ ἀρέσαντα καὶ ἀνθρώποις, τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἰσχὺν ἑαυτῶν καταστρεῖν οὐ δυνήσονται, ἐὰν μὴ καὶ φόβος ταῖς ἐξενεχθείσαις ἀποφάσεσιν ἀκολουθήσῃ. Ἴσμεν γὰρ καὶ αὐτοὶ πλεονάκις, διὰ τὴν ἐλίγων ἀναισχυντίαν, τὸ θεῖον καὶ σεβασμιώτατον ὄνομα τῆς Ἱερωσύνης εἰς κατάγωσιν ἐληλυθέναι. Εἰ τοίνυν τις παρὰ τὰ πᾶσι δόξαντα τολμήσῃ, σπουδάζων τύφῳ μᾶλλον καὶ ἀλαζονίᾳ, ἢ τῷ Θεῷ ἀρέσαι, ἕτερόν τι διαπράξασθαι ἤδη γινωσκέτω ἐγκλήματι ἀπολογίας ἑαυτὸν ὑπεύθυνον καθίστασθαι, καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς Ἐπισκοπῆς ἀποβάλλειν.

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ διάφορα ἐκκλησιαστικὰ καὶ σωτηριώδη ἡ Σύνοδος αὕτη διώρισε, πρέποντα μὲν εἰς τὴν τιμὴν καὶ τὸ ἀξίωμα τῶν Ἱερωμένων, εὐάρεστα δὲ εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἵνα ταῦτα ἔχωσι τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχὺν, καὶ μὴ καταφρονητικῶς παραβαίνωνται, διὰ τοῦτο τελευταῖον ἐπρονόησε μὲ τὸν παρόντα Κανὼνα νὰ διορίσῃ καὶ φόβον καὶ ἐπιτίμια κατὰ τῶν παραβαινόντων αὐτά. Διότι, πολλαῖς φοραῖς διὰ τὴν ἀναισχυντίαν τῶν ἐλίγων Ἱερωμένων, ὁποῦ παραβαίνουσι τοὺς Κανόνας, κατηγορεῖται καὶ δυσφημεῖται τὸ σεβάσιμον ὄνομα τῆς Ἱερωσύνης (2), ταῦτόν εἰπεῖν, κατηγοροῦνται ὅλοι κοινῶς οἱ Ἱερωμένοι, καὶ οἱ μὴ αὐτοὺς παραβαίνοντες. Τὸ ἐπιτίμιον λοιπὸν τῶν παραβαινόντων τοὺς Κανόνας τούτους εἶναι τὸ ἐξῆς. Ὅτι ὁποῖος τολμήσῃ νὰ κάμῃ ἄλλο τι ἐξῶ ἀπὸ αὐτοὺς, ὑπερφηανεύμενος καὶ μὴ σπουδάζωντας νὰ ἀρέσῃ εἰς τὸν Θεόν, οὗτος ἄς ἡξέρῃ, ὅτι δὲν θέλει κατακριθῆ μονομερῶς, ἀλλ' ὡς ἐγκλήμα ποιήσας, τραχιχθεὶς εἰς ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον, θέλει ἀπαιτηθῆ νὰ δώσῃ ἀπολογία, καὶ θέλει ἀποβάλλει τὸ ἀξίωμα καὶ τὴν τιμὴν τῆς Ἐπισκοπῆς, ἥτοι θέλει καταιρεθῆ. Ὅρα καὶ τῆς ς'. τὸν βῆ

ΚΑΝΩΝ Κ'.

Τῆς ἐν Ἀν-
τιοχ. ια'. τῆς
ἐν Σαρδ. ζ'.
ή. θ'. || Καὶ τοῦτο δὲ ἐκεῖθεν μάλιστα γνώριμον γενήσεται καὶ πληρωθήσεται, ἐὰν ἕκαστος ἡμῶν τῶν ἐν ταῖς παρόδοις, ἥτοι καναλίῳ, καθεστῶτων Ἐπισκόπων θεασάμενος Ἐπίσκοπον, ἐπιζητοῖ τὴν αἰτίαν τῆς παρόδου, καὶ ποῦ τὴν πορείαν ποιεῖται. Καὶ ἐὰν μὲν εὖρῃ ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀπίοντα, ἐπιζητήσῃ τὰς αἰρέσεις τὰς ἐπάνω προκειμένας, κἂν κεκλημένος ἀφικνηται, ἀπίοντι αὐτῷ μὴδὲν ἐμπόδιον γίγνεται· εἰ δὲ ἐπιδειξέως χάριν, καθὼς εἴρηται τῇ ἡμετέρᾳ ἀγάπῃ, ἢ διὰ τινῶν ἀξιώσεις σπουδάξῃ ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, μήτε τοῖς γράμμασιν αὐτοῦ ὑπογράψῃ, μήτε κοινωνεῖν τῷ τοιούτῳ.

Ἑρμηνεία.

Ὅς ἐπιτίμιον κατὰ τῶν παραβαινόντων καὶ οὗτος ἐδιώρισθη ὁ Κανὼν, λέγων· Καὶ τοῦτο γνώριμον γενήσεται, τοῦτο· ποῖον; τὸ νὰ μὴ κατηγορηται δηλονότι ἡ Ἱερωσύνη διὰ τὴν τῶν ἐλίγων ἀναισχυντίαν. Καὶ πληρωθήσεται, μὲ ποῖον τρόπον; Ἐὰν δηλ. ὁ καθ' ἑνας ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς Ἐπισκόπους τοὺς εὐρισκομένους εἰς τὰς στρατάς τὰς δημοσίας καὶ τὰ περάματα, διὰ μέσου τῶν ὁποίων ἔχουν νὰ διαπερνοῦν ὅσοι ἔρχονται πρὸς τὸ ἐν τῇ Ρώμῃ τότε εὐρισκόμενον βασιλικὸν παλάτιον, καθὼς καὶ διὰ μέσου τοῦ καναλίου, ἥτοι τοῦ ὕδραγωγοῦ,

(1) Σημείωσαι ὅτι ὁ Ἀνόνομος ἑρμηνευτὴς λέγει, ὅτι ὁ Εὐτυχιανὸς καὶ Μουσαῖος, μὲ τὸ νὰ ἔγιναν σχισματικοί, καθήρεθησαν, καὶ ὅτι ἐὰν μετανοήσουν, καὶ ζητοῦν νὰ ἔχουν τὸ τοῦ Ἐπισκόπου ὄνομα, νὰ μὴ εἰσακουσθοῦν, ἀλλὰ μόνον ὡς λαϊκοὶ νὰ δεχθοῦν κατὰ τὸν Κανόνα. Ὁ δὲ λέγει ὁ Βαλααμῶν, ὅτι οὗτοι ἦσαν ἄνθρωποι καὶ ἀχειροτόνητοι, οὐκ ἀληθῆς ἐστιν.

(2) Διὸ καὶ ὁ Πηλουσιώτης Ἰσιδώρος ἐπιστολ. φνβ'. οὕτω γράφει· «Θεῖον μὲν τι χρῆμα ἡ Ἱερωσύνη, καὶ τῶν ὄντων ἀ-

πάντων τὸ τιμιώτατον. Ὑβρίζουσι δὲ εἰς αὐτὴν μάλιστα πάντων οἱ κακῶς αὐτὴν μεταχειριζόμενοι, οὓς ἱερᾶσαι παντάπασιν οὐκ ἐχρῆν, ἵνα μὴ ὡς ἀνόητοι τὰ τῶν κακῶς αὐτὴν μετιόντων ἐγκλήματα εἰς αὐτὴν τρέπῃν τολμῶν. Τῶν γὰρ καθυβριζόντων αὐτὴν ἀφίμενοι, εἰς αὐτὴν τρέπουσι τὰς αἰτίας, ἦν ἐχρῆν καὶ ἐκδικίας τυχεῖν, ὡς παροινουμένην παρὰ ἀνδρῶν μαρῶν, καὶ οἷς οὐ θέμις αὐτῇ προσάπτεσθαι.»

διαπερνᾷ τὸ νερόν· ἂν, λέγω, τινὰς ἀπὸ ἡμᾶς ἤθελεν ἰδεῖ ἄλλον τινὰ Ἐπίσκοπον διαπερνῶντα, νὰ τὸν ἐρωτᾷ, διὰ ποίαν αἰτίαν ἐκεῖθεν ἀπερνᾷ, καὶ ποῦ ὑπάγει; Καὶ ἂν μὲν μάθῃ παρ' αὐτοῦ, ὅτι ὑπάγει εἰς τὸ βασιλικὸν στρατόπεδον, νὰ τὸν ἐρωτᾷ δεύτερον, ἂν διὰ τὰς ρηθείσας ἐν τῷ ζ'. ἢ καὶ θ'. Κανόνι αἰτίας ὑπάγῃ, ἡγουν διὰ βοήθειαν ὄρφανῶν καὶ χηρῶν, καὶ λύτρωσιν καταδίκων, καὶ ἂν καλούμενος ἀπὸ τὸν βασιλέα ὑπάγῃ (1); Καὶ ἂν μὲν μάθῃ, ὅτι προσκαλεσμένος ὢν ἀπὸ τὸν βασιλέα πηγαίνῃ, νὰ μὴ ἐμποδίζηται· εἰ δὲ πηγαίνῃ διὰ νὰ προξενήσῃ εἰς τινὰς ἀξιώματα κοσμικὰ, ἢ πηγαίνῃ διὰ νὰ ἐπιδείξῃ τὴν διδασκαλίαν του ἐν ἄλλῃ ἐπαρχίᾳ, καὶ νὰ διαλεχθῇ μὲ τὸν ἐκεῖνης Ἐπίσκοπον πρὸς καταισχύνην αὐτοῦ, κἀνέννας Ἐπίσκοπος νὰ μὴ ὑπογράψῃ εἰς τὰ ἀπολυτικά καὶ εἰρηνικὰ γράμματα ὅπου βαστάζει, οὔτε νὰ συγκοινωνῇ μὲ αὐτόν. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ιά. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΣΥΝΑΧΘΕΙΣΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΓΙΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Η ἀγία αὕτη τοπικὴ Σύνοδος συνήχθη ἐν Κωνσταντινουπόλει, μετὰ τὴν ἀγίαν καὶ Οἰκουμενικὴν β'. Σύνοδον, ἐν ἔτει 394. κατὰ τὸν Δοσίθεον, καὶ τὴν Συλλογὴν τῶν Συνόδων, τὴν ὑπὸ τοῦ Μίλια γενομένην, ἐπὶ τῆς βσιλείας Ἀρκαδίου καὶ Ὀνωρίου. Παρόντες δὲ ἐν αὐτῇ ἦσαν Πατριάρχαι τρεῖς, Νεκτᾶριος Κωνσταντινουπόλεως, Θεόφιλος Ἀλεξανδρείας, καὶ Φλαυιανὸς Ἀντιοχείας, καὶ ἄλλοι δεκάεπτά Ἐπίσκοποι κατ' ὄνομα, καὶ ἄλλοι διάφοροι ἀνώνομοι, μετὰ παντὸς τοῦ ἱερατείου, καθεσθέντες ἐν τῷ φωτιστηρίῳ τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας. Αἴτιον δὲ τῆς συναθροίσεως ταύτης ἐστάθη ἡ ὑπόθεσις δύο Ἐπισκόπων, Ἀγαπίου καὶ Βαγαδίου, οἱ ὅποιοι ἐζήτησαν νὰ ἐπισκοπεύουσι καὶ οἱ δύο ἐν ταύτῳ εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Βόστρης, καὶ μάλιστα, διατὶ ἔφθασε νὰ καθαιρεθῇ ὁ Βαγάδιος ἀπὸ δύο μόνους Ἐπισκόπους, οἵτινες καὶ εἶχον τελευτήσῃ τότε κατὰ τὸν καιρὸν τῆς Συνόδου. Ὅθεν περὶ τούτου ὤρισεν ἡ Σύνοδος αὕτη τοὺς παρόντας δύο Κανόνας, ἀναγκαίους ὄντας εἰς τὴν τῆς Ἐκκλησίας εὐταξίαν τε καὶ κατάστασιν, οἵτινες ἐπικυροῦνται, ἀορίστως μὲν ἀπὸ τὸν α. τῆς δ'. καὶ α. τῆς ζ'. ὠρισμένως δὲ ἀπὸ τὸν β'. τῆς ζ'. (αὕτη γὰρ ἡ Σύνοδος εἶναι, περὶ ἧς ταῦτα λέγει ὁ β'. τῆς ζ'. «Προσέτι γεμὴν, καὶ τῶν αὐθις ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι πόλει συναλθόντων, ἐπὶ Νεκταρίου τοῦ τῆς βασιλίδος ταύτης πόλεως Προέδρου, καὶ Θεοφίλου τοῦ γενομένου Ἀλεξανδρείας Ἀρχιεπισκόπου»), καὶ διὰ τῆς ἐπικυρώσεως ταύτης Οἰκουμενικὴν τρόπον τινὰ ἀναλαμβάνουσι δύναμιν. Ἡ Σύνοδος δὲ αὕτη, ὀνομάζεται μὲν, πρᾶχθέντα ὑπομνήματα ἐν Κωνσταντινουπόλει περὶ Ἀγαπίου καὶ Βαγαδίου, ἐκατέρου ἀντεχομένου τῆς ἐπισκοπῆς Βόστρης, κεῖται δὲ ἐν ταῖς Πανδέκταις μετὰ τὴν ἐν Καρθαγένῃ Σύνοδον οὐκ ὀρθῶς. Δι' ὃ ἡμεῖς ἀκολουθήσαντες τοὺς χρόνους, καθ' οὓς γέγονεν, ὡς καὶ περὶ τῶν ἄλλων τοπικῶν ἐποιήσαμεν ὧδε πρὸ τῆς ἐν Καρθαγένῃ αὐτὴν ἐτάξαμεν.

ΟΙ ΔΥΟ ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΗΣ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ ΣΥΝΑΧΘΕΙΣΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΓΙΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΕΡΜΗΝΕΥΟΜΕΝΟΙ.

ΚΑΝΟΝ Α'.

Ὅρίζομεν, ὥστε μὴ ἐξείναι ὑπὸ δύο χειροτονεῖσθαι Ἐπίσκοπον, ἀκολούθως τῇ ἐν Νικαίᾳ || Ἀποστ. α'. Συνόδῳ.

(1) Δὲν εἶναι ἐναντίος ὁ Κανὼν οὗτος μὲ τὸν ἡ. τῆς αὐτῆς ταύτης Συνόδου, τὸν μὴ συγχωροῦντα αὐτοπροσώπως νὰ πηγαίνῃ ὁ Ἐπίσκοπος εἰς τὸν Βασιλέα, ἐπειδὴ προσθέτει οὗτος, ὅτι νὰ πηγαίνῃ καὶ ὁ Ἐπίσκοπος αὐτοπροσώπως, ἂν ὅμως καλεσθῇ ἀπὸ τὸν Βασιλέα καὶ ὄχι ἀφ' ἑαυτοῦ του, ἐξω μόνον ἂν ἦναι ἀνάγκη μεγαλωτάτη καὶ κίνδυνος εἰς ἅλην τὴν πόλιν. Κα-

θὼς καὶ ὁ Φλαυιανὸς Ἀντιοχείας, παρακληθεὶς ἀπὸ δλους τοὺς Ἀντιοχείας, καὶ παρὰ Θεοῦ πεισθεὶς, ἐπήγεν εἰς τὸν Βασιλέα Μέγαν Θεοδοσίον ὅπου ἐφοβήριζε νὰ ἀναστατώσῃ τὴν Ἀντιόχειαν, καὶ παρακαλέσας αὐτὸν κατεπράυνε τὸν θυμὸν του, ὡς λέγει ὁ Χρυσόστομος (λόγ. ζ' καὶ α. Ἀνδριάντων)· πλὴν καὶ τότε μὲ προσκλητικὰ γράμματα τοῦ Βασιλέως πρέπει νὰ πηγαίνῃ, καὶ ὄχι ἀφ' ἑαυτοῦ.

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ ἡ ἅγια καὶ Οἰκουμενικὴ πρώτη Σύνοδος ὀρίζει ἐν τῷ δ'. αὐτῆς Κανόνι, ὅτι τρεῖς Ἐπίσκοποι ἐξάπαντος νὰ συνάγωνται καὶ νὰ χειροτονοῦν τὸν Ἐπίσκοπον, ἀκολουθήσασα εἰς τὸν δεύτερον διορισμὸν τοῦ Ἀποστολικοῦ α., οὕτω καὶ ἡ παρούσα ἅγια Σύνοδος διορίζεται νὰ μὴ χειροτονηταὶ ἀπὸ δύο μόνους Ἐπισκόπους Ἐπίσκοπος. Καὶ ὅρα τὸν α. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Β'.

Ἀποστ. οδ'. || Ὅριζομεν μὴ χρῆναι πρὸς τὸ ἐξῆς, μήτε παρὰ τριῶν, μήτε γε παρὰ δύο, τὸν ὑπεύθυνον Ἐπίσκοπον δοκιμαζόμενον καθαιρεῖσθαι· ἀλλὰ πλείονος Συνόδου ψήφῳ, καὶ εἰ δυνατὸν, πάντων τῶν ἐπαρχιωτῶν, καθὼς καὶ οἱ Ἀποστολικοὶ Κανόνες διωρίσαντο, ἵνα τῆ τῶν πολλῶν ψήφῳ ἀκριβεστέρα ἡ κατὰ κρισις τοῦ ἀξίου καθαιρέσεως δεικνύηται, παρόντος καὶ κρινομένου.

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ, ὡς προείπομεν, ὁ Βαγαδιὸς Ἐπίσκοπος καθρέθη παρανόμως ἀπὸ δύο μόνους Ἐπισκόπους, ἀναίρετ τοῦτο ἡ παρούσα Σύνοδος καὶ λέγει, ὅτι πλέον εἰς τὸ ἐξῆς δὲν πρέπει ὁ ὑπεύθυνος Ἐπίσκοπος νὰ καθαιρέται, μήτε ἀπὸ δύο Ἐπισκόπους, μήτε ἀπὸ τρεῖς, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν Σύνοδον τῶν περισσοτέρων Ἐπισκόπων, καὶ ἂν ἦναι δυνατὸν καὶ ὅλων τῶν Ἐπισκόπων τῆς ἐπαρχίας, καθὼς καὶ ὁ οδ'. τῶν Ἀποστόλων Κανὼν διορίζει, ἵνα μὲ τὴν ψήφον τῶν πολλῶν ἀκριβεστέρα γένηται ἡ καθαιρέσις τοῦ τοιοῦτου Ἐπισκόπου, ὅστις καὶ πρέπει νὰ ἦναι παρῶν νὰ κρίνεται, καὶ ὄχι λείπωντας νὰ καταδικάζεται. Ὅρα καὶ τὸν οδ'. Ἀποστολικόν.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΚΑΡΘΑΓΕΝΗ ΤΟΠΙΚΗΣ

ΑΓΙΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Ἡ ἅγια καὶ τοπικὴ (1) Σύνοδος (2) ἡ ἐν Καρθαγένῃ (3) συνήχθη ἐν ἔτει μὲν τῷ ἀπὸ Χριστοῦ 418 ἢ

(1) Ὅρα ὅτι καὶ μὲ ὅλων ὅπου ἦσαν παρόντες ἐν τῇ Συνόδῳ ταύτῃ οἱ τοῦ Πάπα τοποτηρηταί, πάλιν ἡ τοπικὴ ἔμεινε τοπικὴ καὶ οὐκ ἐγένετο Οἰκουμενικὴ, μὲ τὸ νὰ μὴ ἦσαν παρόντες ἢ αὐτοί, ἢ οἱ τοποτηρηταὶ αὐτῶν καὶ οἱ τῆς Ἀνατολῆς Πατριάρχαι. Ὅστε καὶ ὁ Πάπας μέρος μόνον τῶν Συνόδων τῶν Οἰκουμενικῶν ἐστίν, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ Πατριάρχαι, καὶ οὐχὶ ἐπάνω τῶν Συνόδων ὡς φαντάζονται· νῦν οἱ τῆς Ρώμης ποντίφηκες.

(2) Σημειώσαι ὅτι Σύνοδος κυρίως λέγεται ἡ διὰ πολλῶν συνελεύσεων ἀπαρτιθεῖσα ὀλικὴ Σύνοδος. Τὰ δὲ πρακτικὰ τῆς παρουσίας Συνόδου, καὶ καθὲ μίαν ἀπὸ τὰς ἐν αὐτῇ γενομένας δέκα συνελεύσεις, Συνόδους ὀνομάζουσι καταχρηστικῶς, αἵτινες πράξεις ὀνομάζονται ἀπὸ τὰ πρακτικὰ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

(3) Καρθαγένῃ ἦτο ποτε πόλις περιφανεστάτη τῆς ἰδίως λεγομένης Ἀφρικῆς, Προκονσουλιανῆ, ἦτοι Ἀνθυπατιανῆ καλουμένη, ἣτις εἶναι ἡ αὐτὴ Καρχηδῶν, μὲ δύο ὀνόματα ὀνομαζομένη· Καρθάγο γὰρ ἢ Καρθάγενα λέγεται ἀπὸ τοὺς Λατίνους, Καρχηδῶν δὲ ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας, ἐπειδὴ ἐκατοίκησαν εἰς αὐτὴν πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Τρωάδος 5 ἔτη Ἐῶρος καὶ Καρχηδῶν καὶ ἄλλοι Φοίνικες. Ἐκτίσθη δὲ αὕτη ἀπὸ τὴν Διδῶ, ἣτις ἐπε-

ρεν ἐκεῖ λαὸν πολὺν ἀπὸ τὴν Τύρον, τετιμημένη μὲ θρόνον Μητροπολίτου, ὅστις εἶχεν ὑποκειμένους Ἐπισκόπους 125, καὶ προκαθημένη διὰ τοῦτο ὅλων τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἀφρικῆς. Ἦδη δὲ εὐρίσκεται κρημνισμένη, καὶ ἀπὸ τῶν κρημνισμάτων αὐτῆς ἐκτίσθη ἡ περίφημος πόλις Τούνεσι, ἀπέχουσα τῆς Καρθαγένης 12 μιλια πρὸς ἀνατολάς. (Ὅρα τὸν Μελέτιον ἐν τῇ Γεωγραφ. σελ. 588.) εἶχε δὲ προνόμιον ὁ Καρθαγένης Ἐπίσκοπος ἀνωθεν καὶ ἐξ ἀρχαίου ἔθους δεδομένον, τὸ νὰ λαμβάνῃ ἀπὸ ὁποῖαν ἐπαρχίαν (τὴν ὑποκειμένην αὐτῷ δηλ.) θελήσῃ. ξένους Κληρικούς καὶ νὰ τοὺς χειροτονῇ Ἐπισκόπους, κατὰ τὸν ξδ'. αὐτῆς Κανόνα. Ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς, νικήσας τοὺς Βανδάλους εἰς τὴν Ἀφρικὴν καὶ παραλαβὼν αὐτὴν, ἔδωκε προνόμιον εἰς τὸν Καρθαγένης διὰ Νεαρᾶς αὐτοῦ νὰ ἦναι αὐτοκέφαλος καὶ νὰ χειροτονηταὶ ἀπὸ τοὺς ἰδίους τοῦ Ἐπισκόπου, ὡς ἔδωκε τὸ αὐτὸ εἰς τὴν α. καὶ β'. Ἰουστινιανῆν, ἀγκαλὰ καὶ ἄλλοι λέγουσιν ὅτι εἶχε τὸ προνόμιον αὐτὸ ἐξ ἀρχῆς ὁ Καρθαγένης, ἀνευῶθη δὲ μόνον ἀπὸ τὸν Ἰουστινιανόν. Πρώτη δὲ καὶ τῆς Ἀρχίδος αὐτῆς ἐστίν ἡ Καρχηδῶν. Φησὶ γὰρ ὁ Ἰουστινιανὸς ἐν τῇ ρλδ. Νεαρᾷ, ὅτι δίδει εἰς τὸν τῆς Ἀρχίδος Ἐπίσκοπον τὸ δίκαιον τῆς Ἀρχιερωσύνης, ὅπερ ἔδωκε καὶ τῷ Ἐπισκόπῳ τῆς

419, ἐν τῷ δωδεκάτῳ δὲ τῆς ὑπατείας τοῦ ἐν Ρώμῃ βασιλέως Ὁνωρίου, καὶ ὀγδόῳ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει βασιλέως Θεοδοσίου τοῦ Μικροῦ, κατὰ τὸ σκερῆτον τῆς Ἐκκλησίας Φαύστου· οἱ δὲ ἐν αὐτῷ διαπρέποντες Πατέρες ἦσαν, ὅ, τε προκαθήμενος πάντων τῆς Καρθαγένης Ἐπίσκοπος Αὐρήλιος (ὅστις καὶ Πάπας ἐν πολλοῖς τόποις τῶν πρακτικῶν τῆς αὐτῆς Συνόδου ὀνομάζεται παρὰ τῶν Πατέρων.), Βαλεντίνος τῆς πρώτης καθέδρας τῆς Νομιδικῆς χώρας, Αὐγουστίνος Ἐπίσκοπος Ἰππώνης, καὶ Τοποτηρητῆς τῆς Νομιδικῆς ἐπαρχίας καὶ λοιποὶ ἄλλοι Τοποτηρηταὶ ὄλων τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἀφρικῆς τὸν ἀριθμὸν ὄντες, κατὰ μὲν τὰ πρακτικὰ αὐτῆς 217, κατὰ δὲ τὸν Φώτιον 225, κατὰ δὲ ἄλλους 214. Παρήσαν δὲ τῇ Συνόδῳ ταύτῃ καὶ Τοποτηρηταὶ τοῦ Ρώμης Ζωσίμου Φαυστίνος Ἐπίσκοπος Πικένου τῆς Ποντικῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἰταλίας, καὶ Φίλιππος καὶ Ἀσελλος οἱ Πρεσβύτεροι. Συνεκροτήθη δὲ αὕτη, προηγουμένως μὲν κατὰ Πελαγίου καὶ Κελεστίου τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ (1), καὶ κατὰ Δονάτου (2)· ἐπομένως δὲ καὶ κατὰ Ἀπιαρίου τοῦ Πρεσβυτέρου Σίκκης (3)· διήρκησε δὲ εἰς χρόνους ὀλοκλήρους ἕξ. Ἀπὸ γὰρ τοῦ τετρακοσιοστοῦ δεκάτου ὀγδοῦ ἀρχαμένη, ἐτελείωσε ἐν τῷ τετρακοσιοστῷ εἰκοστῷ τετάρτῳ. Συμβέβηκε δὲ νὰ χρηματίσουν εἰς ὄλον τὸν καιρὸν τῆς Συνόδου τρεῖς Πάπαι εἰς τὴν Ρώμην, Ζωσίμος, Βονιφάτιος καὶ Κελεστίος (ἀγκαλὰ καὶ εἰς τὰ πρακτικὰ αὐτῆς ἀναφέρεται καὶ τέταρτος Πάπας, Ἀναστάσιος, καὶ δὴ τὸν ζς'. Κανόνα τῆς αὐτῆς.). Μετὰ τὰς πολλὰς οὖν ἐξετάσεις καὶ τρακατισμοὺς ὁποῦ αὕτη ἔκαμεν, ἐξέθετο καὶ μὰ Κανόνας, ἀφορῶντας εἰς τὴν τῆς Ἐκκλησίας εὐταξίαν καὶ κατὰστάσιν, ὅτινες εἶναι οἱ ἐφεξῆς (4), ἐπισφραγιζόμενοι καὶ ἐπικυρούμενοι, ὠρισμένως μὲν καὶ ὀνομαστικῶς ἀπὸ τὸν β'. Κανόνα τῆς ἀγίας καὶ Οἰκουμενικῆς ς'. Συνόδου, ἀπλῶς δὲ καὶ ἀορίστως ἀπὸ τὸν α'. τῆς δ'. καὶ τὸν α'. τῆς ζ'. τὸν δὲ πθ'. Κανόνα αὐτῆς αὐτολεξεῖ ἀναφέρει ἡ ἀγία καὶ Οἰκουμενικὴ ε'. Σύνοδος, καὶ διὰ τῆς ἐπικυρώσεως ταύτης Οἰκουμενικὴν τρόπον τινὰ ἀναλαμβάνουσι δύναμιν.

Ἰουστινιανῆς Καρχηδόνος, καὶ δὴ τὸν Χρῦσανθον σελ. πδ'. τοῦ Συνταγματικοῦ καὶ τὴν ὑποσημειωσιν τοῦ ἡ. τῆς γ'. Ὁ δὲ Θεοφύλακτος ἐρμηνεύων τὸν Ἰωάνν λέγει, ὅτι Θασοὶς νὰ ὀνομάζεται ἡ Καρχηδὼν παρ' Ἑβραίοις.

(1) Κατὰ Πελαγίου ἠθροίσθη ἡ Σύνοδος εἰς Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Ἰωάννου, κατὰ τὸν Μοναχὸν Ὀρόσιον β'. εἰς τὴν Λύδδαν (ἣτις καὶ Διόσπολις ὀνομάζεται) ὑπὸ ιδ'. Ἐπισκόπων ἐν ἔτει 515. παρόντος τοῦ Ἱεροσολύμων Ἰωάννου. Ἐκατηγόρου δὲ τοῦ Πελαγίου ἐν αὐτῇ δύο Ἐπίσκοποι ἀπὸ Γαλλίας, Νέπορος καὶ Λάζαρος. Τί δὲ συνεπεράνθη εἰς τὴν Σύνοδον ταύτην; τὸ διηγείται ὁ θεῖος Αὐγουστίνος. Ὑποκριθεὶς γὰρ ἐν αὐτῇ ὁ Πελάγιος, ἀνεθεμάτισε τὰ τῶν αἰρέσεων αὐτοῦ ιδ'. Κεφ. καὶ ὡς μετανήσας ἐσυγχωρήθη, ἀλλ' ὁ αἰρεσιάρχης ἔμεινε πάλιν αἰρεσιάρχης. Ὅθεν, ἐπειδὴ μετ' ὀλίγον ἐφάνερωσε πάλιν τὴν αἴρεσίν του καὶ ἤρξατο αὐτὴ νὰ πλεονάζῃ εἰς τὴν Ἀφρικὴν, διὰ τοῦτο συναχθεῖσα ἡ παρούσα ἐν Καρθαγένῃ Σύνοδος, ἀνεθεμάτισε τὰ αἰρετικά του φρονήματα εἰς Κανόνας ἢ ἀπὸ ρκ'. ἕως ρκζ'. καὶ δὴ ἐκεῖ τοὺς τόπους. Σὺν τῷ Πελαγίῳ δὲ ἀνεθεμάτισε καὶ τὸν Κελεστίον τὸν μαθητὴν αὐτοῦ, τὰ ἐκείνου παρομοίως φρονούντα. Κατὰ γὰρ τὸν Φώτιον οἱ τῆς αἰρέσεως ταύτης ὀπαδοὶ, ποτὲ μὲν Κελεστιανοὶ, ποτὲ δὲ Πελαγιανοὶ ὀνομάζονται. Ἐφρόνου δὲ οὗτοι συντόμως εἰπεῖν, ὅτι τὸ αὐτεξούσιον προηγεῖται τῆς χάριτος, καὶ τὸ θέλημα τοῦ ἀνθρώπου ἀρκεῖ εἰς ἐκπλήρωσιν τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ. Ὅρα δὲ καὶ τὴν τοῦ α. τῆς γ'. Συνόδου ὑποσημειωσιν. Μετὰ δὲ τὴν παρούσαν Σύνοδον, καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει συνήχθη Σύνοδος ἄλλη κατὰ τοῦ αὐτοῦ Πελαγίου. Καὶ ἡ γ'. δὲ Οἰκουμενικὴ μετὰ τὴν παρούσαν συναχθεῖσα, κατεδίκασε τὸν Κελεστίον.

(2) Περὶ τοῦ Δονάτου καὶ τῶν ἀπ' αὐτοῦ Δονατιστῶν, ἀναφέρουσιν οἱ τῆς παρουσίας Συνόδου Κανόνες, ὁ νέ. ζς'. οέ. ος'. οζ'. οθ'. ιθ'. ρ'. ρβ'. ργ'. ρι'. ρκθ'. ρκθ'. Ὅρα τοὺς τόπους.

(3) Περὶ τούτου δὴ εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν δύο τῆς παρουσίας Συνόδου ἐπιστολῶν.

(4) Διδόμεν εἶδησιν εἰς τοὺς φιλολόγους καὶ ἀναγνώστας τῶν

Κανόνων τούτων, ὅτι, ἐπειδὴ αὐτοὶ, ὄχι μόνον διάφοροι εὐρίσκονται κατὰ τὴν ποσότητα τοῦ ἀριθμοῦ, (παρὰ μὲν γὰρ τοῖς ἐξηγηταῖς τῶν Κανόνων ρλζ' ἀριθμοῦνται, παρὰ Δοσιθέῳ ρλθ' παρὰ τισὶ τῶν Λατίνων ρμθ' καὶ παρ' ἄλλοις ἄλλως.) ἀλλὰ καὶ ἠνωμένοι μὲν εὐρίσκονται· οἱ κατὰ τὸ πρᾶγμα διηρημένοι, διηρημένοι δὲ, οἱ κατὰ τὸ πρᾶγμα ἠνωμένοι. Εἰς πολλότατα δὲ μέρη καὶ οἱ τίτλοι καὶ ἐπιγραφαί, ἢ αἱ περιλήψεις αὐτῶν ἀντι κυρίων Κανόνων καὶ ἀριθμοῦνται, καὶ ἐξηγοῦνται ἕως καὶ ἀπὸ τὸν Ζωναρᾶν, Βαλσαμῶνα, Ἀριστηνὸν καὶ Ἀνώνυμον. Καὶ εἶναι νὰ θαυμάσῃ τινὰς πῶς οἱ εὐλογημένοι αὐτοὶ ἐξηγηταὶ ἐλανθᾶσθησαν τόσον, καὶ δὲν ἔκαμαν κάμμιαν περιέργειαν καὶ διακρίσιν ἀνάμεσα εἰς τοὺς κυρίους Κανόνας τοὺς ἐπιγραφομένους, καὶ εἰς τὰς ἐπιγραφὰς αὐτῶν. Οὐ μόνον δὲ ταῦτα, ἀλλὰ τὸ μεγαλύτερον εἶναι, ὅτι οἱ Κανόνες οὗτοι δὲν ἦσαν τῇ ἀληθείᾳ Κανόνες καὶ ὅροι κατὰ τὸ ὄνομα τῶν, ἀλλὰ εἰς πολλότατα μέρη ἦσαν διαλέξεις μόνον καὶ διαλαλαίαι τῶν Πατέρων μετὰ ἐρωτήσεων καὶ ἀποκρίσεων, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, πράξεις καὶ πρακτικὰ, καὶ ἐν τῷ γίνεσθαι Κανόνες, οὐχὶ ἐν τῷ γεγενῆσθαι.

Ὅθεν διὰ ταῦτα πάντα ἐπιμελήθημεν, ὅσον τὸ δυνατόν μας, καὶ μὲ πολλὴν περιέργειαν ἐκτενίσσαμεν τοὺς Κανόνας τούτους, τοὺς φύσει διηρημένους διαιρέσαντες, καὶ τοὺς φύσει ἠνωμένους ἐνώσαντες, τὰς ἐπιγραφὰς ἀποβαλόντες, καὶ τὰς διαλέξεις καὶ ἐρωταποκρίσεις εἰς δρους καὶ Κανόνας ἀνακεφαλαιώσαντες, καὶ ἵνα συντόμως εἴπω, ἦδη Κανόνας τῶν αὐτῶν ἐποίησαμεν, ὄντας προτοῦ, πρακτικὰ. Καὶ λοιπὸν ἄς μὴ μᾶς κατηγορήσῃ τινὰς διὰ τοῦτο, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ἄς μᾶς εὐχαριστήσῃ διὰ τὸν κόπον, ἢ μὲν διὰ τοῦτο ἐποίησαμεν ἀκολουθήσαντες εἰς τὸ παράδειγμα ἐκείνων, ὁποῦ τοιουτοτρόπως ἀνεκεφαλαίωσαν, καὶ δρους καὶ Κανόνας ἐποίησαν τὸν κθ'. καὶ λ'. τῆς δ'. Συνόδου Κανόνας, ὄντας τῇ ἀληθείᾳ πράξεις καὶ ἐρωταποκρίσεις, ὁμοίως δὲ καὶ ἐκείνων ὁποῦ ἀνεκεφαλαίωσαν εἰς Κανόνας τὰς ἐρωταποκρίσεις τῆς Σαρδικῆς καὶ β'. ὅτι τοῦτο οὐχὶ ἰδίᾳ γνώμῃ ἐποίησαμεν, ἀλλὰ μετὰ ἐρωτήσεως καὶ βουλῆς τῶν σοφωτέρων καὶ διακριτικωτέρων ἀπὸ ἡμᾶς.

ΟΙ ΠΡΑ΄ ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΗΣ ΕΝ ΚΑΡΘΑΓΕΝΗ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΓΙΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΕΡΜΗΝΕΥΟΜΕΝΟΙ

ΚΑΝΩΝ Α΄. 1. (1)

«Ταῦτα οὕτω παρ' ἡμῶν ἔχονται τὰ ἴσα τῶν ὀρισθέντων, ἅπερ τότε οἱ Πατέρες ἡμῶν ἐκ τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου μεθ' ἑαυτῶν κατήγαγον, ἧς τὸν τύπον φυλάττοντα τὰ ἐπόμενα καὶ ὀρισθέντα παρ' ἡμῶν, φυλαχθήσεται βεβαιωθέντα.»

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ εἰς τὴν παροῦσαν Σύνοδον ἀνεγνώσθησαν, τόσον ἡ ὁμολογία τῆς πίστεως, ἥτοι τὸ Πιστεύω, ὅσον καὶ οἱ κ' Κανόνες τῆς ἐν Νικαίᾳ ἀγίας καὶ Οἰκουμενικῆς α'. Συνόδου, ὁ α'. οὗτος Κανὼν διορίζεται, ὅτι ταῦτα τὰ ἀναγνωσθέντα ἀπαραλλάκτως ἔχουσι καὶ τὰ παρὰ τῆ Ἀφρικῆ εὐρισκόμενα ἀντίγραφα, καὶ ἴσα τῆς ἀνωτέρω ὁμολογίας τῆς πίστεως καὶ τῶν Κανόνων, τὰ ὅποια οἱ εἰς τὴν α'. ἐκείνην Σύνοδον τότε εὐρεθέντες Ἀφρικανοὶ Πατέρες ἔφερον μαζὴ τοὺς εἰς τὴν Ἀφρικὴν. Ἦσαν γὰρ, ὡς φαίνεται, παρόντες ἐκεῖσε τῇ Συνόδῳ καὶ ἐξ Ἀφρικῆς Ἐπίσκοποι (2). Λοιπὸν ἀνίσως καὶ τὰ παρ' ἡμῶν, ἥτοι τὰ παρὰ τῆς Συνόδου ἡμῶν ὀρισθέντα (καὶ μάλιστα περὶ τῆς ἐκκλήτου τῶν Πρεσβυτέρων καὶ Διακόνων, περὶ ἧς, ὡς εἴπομεν, ἀμφιβάλλοντες, ἔγραψαν πρὸς τὸν Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἀλεξανδρείας νὰ ἀποστείλωσιν εἰς αὐτοὺς τὰ αὐθεντικὰ καὶ ἀληθέστατα ἴσα τῆς ἐν Νικαίᾳ, τὰ ὅποια, ὡς φαίνεται, δὲν εἶχον ἀκόμη ἀποσταλῆ) ἢ τὰ μέλλοντα ὀρισθῆναι, φυλάττουσι τὸν τύπον καὶ τὴν ἀκολουθίαν τῆς α'. Συνόδου, θέλουσιν διαμείνει βέβαια καὶ ἀπαρασάλευτα.

ΚΑΝΩΝ Β΄. 2.

«Θέλοντος τοῦ Θεοῦ, ἴση ὁμολογία ἡ ἐκκλησιαστικὴ πίστις ἢ δι' ἡμῶν παραδιδομένη, ἐν ταύτῃ τῇ κενδόξῳ συνελεύσει πρωτοτύπως ὁμολογητέα ἐστίν, ἔπειτα ἡ ἐκκλησιαστικὴ τάξις, μετὰ συνκινέσεως ἐκάστου καὶ ὁμοῦ πάντων, φυλακτέα ἐστίν.» Πρὸς βεβαιότητα δὲ τῆς τῶν ἀδελφῶν καὶ Συνεπισκόπων ἡμῶν τῶν ἑναγχοῦ χειροτονηθέντων διανοίας, ταῦτα δεῖ προσθεῖναι, ἃ παρὰ τῶν Πατέρων βεβαίᾳ διατυπώσῃ παρελάθομεν, ὥστε, τῆς Τριάδος, τουτέστι τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἀγίου Πνεύματος τὴν ἐνότητα, τὴν μηδεμίαν ἔχειν διαφορὰν γινωσκομένην, ἐν ταῖς ἡμετέραις διανοίαις ἐγκαθιερωθεῖσαν κατέχομεν, καὶ, καθὼς ἐμάθομεν, οὕτω τοὺς λαοὺς τοῦ Θεοῦ διδάζομεν.

Ἑρμηνεία.

Διορίζεται ὁ παρῶν Κανὼν, ὅτι εἰς τὴν Σύνοδον ταύτην πρέπει προηγουμένως μὲν νὰ κηρυχθῆ ἢ παρὰ πάσης τῆς Ἐκκλησίας κηρυττομένη ὀρθόδοξος πίστις, ἥτις διὰ μέσου τῶν Ἐπισκόπων καὶ εἰς τοὺς ἄλλους λαοὺς παραδίδεται μετὰ τὴν ἴσην ὁμολογίαν, ἢ ὅπου τὴν ὁμολόγησε καὶ ἡ α'. Σύνοδος καὶ ὅλη ἡ καθέξης Ἐκκλησία, ἢ μετὰ ἴσην, ἥτοι κοινὴν καὶ σύμφωνον ἀπὸ ὅλων τοὺς ἐν τῇ Συνόδῳ εὐρισκόμενους. Ἀκολουθῶν δὲ καὶ νὰ κηρυχθῆ, ὅτι πρέπει νὰ φυλάττηται καὶ ἀπὸ τὸν καθ' ἕνα χωριστὰ Ἐπίσκοπον, καὶ ἀπὸ ὅλων ὁμοῦ ἢ τῆς ἐκκλησίας διάταξις καὶ Κανόνες. Πρὸς βεβαίωσιν δὲ καὶ πληροφορίαν τῶν νεοχειροτονητῶν Ἀρχιερέων διορίζει, ὡς ἐν συντόμῳ, τί πρέπει νὰ φρονοῦν περὶ τῆς ἀγίας Τριάδος, δηλ. ὅτι πρέπει νὰ ἔχουν ἐσφραγισμένην εἰς τὴν διανοίαν τοὺς ταύτην τὴν δόξαν, ὅτι τὰ τρία πρόσωπα τῆς ἀγίας Τριάδος, ὁ Πατὴρ, ὁ Υἱὸς καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, εἶναι ἡνωμένα κατὰ τὴν οὐσίαν, καὶ δόξαν, καὶ δύναμιν, καὶ τὰ ἄλλα πάντα τῆς οὐσίας ἰδιώματα, χωρὶς νὰ ἔχουν καμμίαν διαφορὰν κατ' αὐτὰ, καὶ ὅτι, καθὼς αὐτοὶ δοξάζουσι καὶ ἔμαθον, ἔτσι καὶ τὸν χριστιανισμὸν λαὸν νὰ διδάσκουσιν.

(1) Οὗτος ὁ δι' Ἀραβικῶν σημείων ἀριθμὸς, εἶναι κατὰ τοὺς ἑρμηνευτὰς Ζωναρᾶν καὶ Βαλσαμῶνα, ἵνα ὁ βουλόμενος εὐκόλως εὐρίσκη τοὺς Κανόνας τούτους εἰς τὸ Ἑλληνικόν.

(2) Οὗτοι φαίνονται νὰ ἦσαν ὁ Καρθαγίνης Καικιλιανὸς, ὅστις ἦτον ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου, καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ

κ' Ἐπίσκοποι. Δοσίθ. 997 τῆς Δωδεκαβίβλου, καθὼς καὶ ὁ κλεινὸς Εὐγένιος τοῦτο λέγει ἐν τῇ Λογικῇ σελ. 304. Αὐτὸ τοῦτο σημειοῦται καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς Συνόδου ταύτης εἰς τὸ Ἑλληνικόν.

ΚΑΝΩΝ Γ'. 3.

Ἦρσεν, ὥστε τοὺς τρεῖς βαθμοὺς τούτους, τοὺς συνδέσμων τινὶ τῆς ἀγνείας διὰ τῆς καθιερωσύνης συμπεπλεγμένους (φημί δὴ Ἐπισκόπους, Πρεσβυτέρους καὶ Διακόνους), ὡς πρέπει ὁσίοις Ἐπισκόποις καὶ Ἱερεῦσι Θεοῦ, καὶ Λευίταις, καὶ ὑπουργοῦσι θείοις καθιερώμασιν, ἐγκρατεῖς εἶναι ἐν πάσιν, ὅπως δυνηθῶσιν, ὁ παρὰ τοῦ Θεοῦ ἀπλῶς αἰτοῦσιν, ἐπιτυχεῖν, ἵνα καὶ τὸ διὰ τῶν Ἀποστόλων παραδοθὲν, καὶ ἐξ αὐτῆς ἀρχαιότητος κρατηθὲν, καὶ ἡμεῖς ὁμοίως φυλάξωμεν.

Ἄπος. εἰ. τῆς
ς'. ιβ'. ιγ'.
λ'. μῆ. τῆς ἐν
Γάγγ. δ'. τῆς
ἐν Καρθ. δ'.
ιβ'. λγ'.

Ἑρμηνεία.

Ἡ ἐγκράτεια ὅπου ζητεῖ ὁ παρὼν Κανὼν νὰ ἔχουν οἱ Ἀρχιερεῖς, Ἱερεῖς καὶ Διάκονοι, εἶναι τὸ νὰ κάμνουν ὑπόσχεσιν ὅταν χειροτονοῦνται, ὅτι νὰ μὴ σμίγῳσιν οὐδέποτε σαρκικῶς μετὰ τῶν γυναικῶν αὐτῶν, μετὰ καὶ τῆς συμφωνίας τούτων αὐτῶν, ἀλλὰ νὰ ἐγκρατεύωνται, ἤτοι νὰ παρθενεύουσιν ἀπὸ αὐτάς, ὡς ἀπὸ τὸν ἀκόλουθον δ'. τῆς παρούσης Συνόδου Κανόνα τοῦτο δηλοῦται, ἀλλὰ δὴ καὶ ἀπὸ τὸν λ'. τῆς ς', ἵνα, λέγει, διὰ τῆς παντοτινῆς ἐγκρατείας ταύτης καὶ καθαρότητος, ἣτις πρέπει νὰ εὐρίσκεται εἰς τοὺς ὑπηρέτας τῆς ἀναίμακτου θυσίας, τῆς τῷ Θεῷ καθιερωμένης, καὶ τῆς ἐν πᾶσι τοῖς ἄλλοις κακοῖς ἐγκρατείας, δυνηθῶσι νὰ λάβουν παρὰ Θεοῦ τὰ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ λαοῦ αἰτήματά των, ὡς μεστὰι Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ὑπάρχοντες, καὶ ἵνα καὶ τὴν διὰ τῶν Ἀποστόλων (1), καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα ἐπικρατήσασαν παράδοσιν, ταῦτόν εἶπειν, καὶ τὰς ἐγγράφους παραδόσεις καὶ τὰς ἀγράφους, κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα καὶ Ζωναρᾶν, καὶ αὐτοὶ ὁμοίως φυλάττωσιν. Ἡ δὲ ς'. Οἰκουμενικὴ Σύνοδος τὴν ἐν τῷ παρόντι Κανόνι ταύτην ἐγκράτειαν τῶν Ἱερωμένων αἰχμαλωτίζουσα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν τοπικὴν ταύτην συνθήειαν, οἰκουμενικὸν Κανόνα ποιοῦσα, ἐξέλαβε, κατὰ τὸν ιγ'. αὐτῆς Κανόνα, ἀντὶ τῆς ἐγκρατείας ὅπου πρέπει νὰ ἔχουν οἱ Ἱερωμένοι ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐφημερίας των. Τοὺς Ἀρχιερεῖς δὲ μόνους ὥρισεν νὰ παρθενεύουν παντοτινὰ ἀπὸ τὰς γυναικῶν των. Καὶ ἀνάγνωθι τὸν ιβ'. καὶ ιγ'. αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ τὸν ε'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Δ'. 4.

Ἀρέσκει, ἵνα Ἐπίσκοπος καὶ Πρεσβύτερος καὶ Διάκονος, καὶ πάντες οἱ τὰ ἱερὰ ψηλαφῶντες, τῆς σωφροσύνης φύλακες, γυναικῶν ἀπέχωνται.

Ἄπος. εἰ. τῆς
ς'. ιβ'. ιγ'. λ'.
μῆ. τῆς ἐν
Γάγγ. δ'. τῆς
ἐν Καρθ. γ'.
ιγ'. λγ'.

Ἑρμηνεία.

Καὶ οὗτος ὁ Κανὼν παρομοίως διορίζεται, ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι, Ἱερεῖς καὶ Διάκονοι, ἀλλὰ δὴ καὶ οἱ τὰ ἱερὰ ψηλαφῶντες, ἤτοι οἱ Ἰποδιάκονοι (κατὰ τὸν λγ'. τῆς ἰδίας ταύτης Συνόδου) πρέπει νὰ ἀπέχουσι μὲ τελειότητα ἀπὸ τὴν σαρκικὴν μίξιν τῶν γυναικῶν αὐτῶν κατὰ συμφωνίαν αὐτῶν. Ἡ συνθήεια δὲ αὕτη ἐπικρατοῦσα εἰς τὴν Ρώμην, κατὰ τὸν ιγ'. τῆς ς'. ἀπὸ τῆς Ρώμης, ἠκολούθησε καὶ εἰς τὴν Ἀφρικὴν διὰ τῶν τοῦ Ρώμης τοποτηρητῶν. Ὁ γὰρ τὸν Κανόνα τοῦτον προβαλὼν, εἰς τὴν Σύνοδον ταύτην, ἦτο Φαυστίνος ὁ Ἐπίσκοπος Πικένου τῆς Ποντικῆς χώρας τῆς Ἰταλίας, ὁ καὶ τοῦ Ρώμης τοποτηρητῆς, ὡς ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς Συνόδου ταύτης ὁράται. Ἀνάγνωθι τὸν ιβ'. καὶ ιγ'. τῆς ς'. καὶ ε'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Ε'. 5.

Τὴν τῆς ἀπληστίας ἐπιθυμίαν, ἣν τῶν κακῶν ἀπάντων μητέρα εἶναι, οὐδεὶς ἀμφιβάλλει, θεὸν ἐπέχειν, ἵνα μὴ τοῖς ἄλλοις κατακέρηται, μηδὲ ἵνα, διὰ κέρδος, τοὺς τῶν Πατέρων ὄρους τις ὑπερβαίῃ, μηδὲ ἵνα παντοίως τινὶ Κληρικῷ ἐξὸν εἶη ἀπὸ οἰουδήποτε πράγματος τόκον λαβεῖν. Καὶ τὰ μὲν νεωστὶ ἀνευχθέντα, ἀμαυρὰ ὄντα, καὶ καθόλου λαυθάνοντα, σκοπούμενα παρ' ἡμῶν, τυπωθήσονται. Περὶ ὧν δὲ φανερώτατα ἡ θεία Γραφὴ ἐθέσπισεν, οὐ δεῖ ψηφίζεσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπεσθαι. Ἀκολουθῶς γὰρ τὸ ἐν λαϊκοῖς ἐπιλήψιμον, πολλῷ μᾶλλον ἐν Κληρικοῖς ὀφείλει καταδικάζεσθαι.

Ἄποστ. μδ'.
τῆς α. ιζ. τῆς
ς'. ι. τῆς ἐν
Καρθ. κ'. τῆς
Λαοδικ. δ'.
Γρηγορ. τοῦ
Θαυματ. γ'.
Βασιλ. ιδ.

Ἑρμηνεία.

Μέλλοντας ὁ παρὼν Κανὼν νὰ διατάξῃ, ὅτι νὰ μὴ παίρνουν διάφορα οἱ Κληρικοὶ, γενικώτερον καὶ ἀναβα-

(1) Ἐμοὶ δοκεῖ ὅτι ἡ διὰ τῶν Ἀποστόλων αὕτη παράδοσις, κατὰ τὸν σκοπὸν τῆς Συνόδου ταύτης, εἶναι ἐκεῖνο ὅπου λέγει ὁ Θεὸς Παῦλος πρὸς Κορινθ. α. κεφ. ζ'. 29, ἵνα καὶ οἱ ἔχοντες γυναῖκας ὡς μὴ ἔχοντες ὦσιν. Ὡς τὸ ρητὸν τοῦτο ἡ ἰδία αὕτη Σύνοδος ἀναφέρει, κατὰ τὸν λγ'. Κανόνα αὐτῆς, τὸν περὶ τῆς αὐτῆς ἐγκρατείας τῶν Ἱερωμένων διαλαμβάνοντα.

τικώτερον ἄρχεται ἀπὸ τὴν πλεονεξίαν, ἥτις εἶναι μήτηρ ὄλων τῶν κακῶν, καὶ ἀκολούθως καὶ τῶν διαφόρων, λέγων, ὅτι ἡ τοιαύτη ἁμαρτία πρέπει νὰ ἐμποδίζεται, ἵνα μὴ μὲ τὴν εὐλογοφανῆ τάχα τῶν δανείων ὀδόν, ἥτις κακὴ καὶ παρὰ τὸ πρόπον μεταχειρίσις ἐστίν, ἀφαιρῆ τὰ ξένα κέρδη τῶν δανειζομένων· καὶ ἵνα μὴ ἔχη ἄδειαν κἀνέναν Κληρικὸς νὰ λαμβάνῃ διάφορον, τόσον ἀπὸ τὰ ἄσπρα, ὅσον καὶ ἀπὸ ἄλλου οἰουδήποτε εἶδους πρᾶγμα ὅπου ἤθελε δανείσει, καὶ διὰ τὸ κέρδος αὐτὸ νὰ παραβιῇ τοὺς Κανόνας τῶν Πατέρων, τοὺς τὰ διάφορα ἐμποδίζοντας. Καὶ τὰ μὲν τώρα νεωστὶ ἀναφερθέντα εἰς τὴν Σύνοδον ταύτην, σκοτεινὰ ὄντα καὶ ἀσαφῆ, θέλουν θεωρηθοῦν ἀπὸ ἡμᾶς, καὶ ἀποφασισθῶν (1). Εἰς ἐκεῖνα δὲ ὅπου καὶ ἡ θεία Γραφή, καὶ οἱ ἱεροὶ Κανόνες θεσπίζουσιν, ἐμποδίζοντας φανερά τὰ διάφορα καὶ ἀπὸ τοὺς λαϊκοὺς, καὶ ἀπὸ τοὺς Κληρικοὺς, ἡμεῖς δὲν πρέπει νὰ ἀποφασίσωμεν, ἀλλὰ νὰ ἀκολουθοῦμεν, διατί, ἂν ἀπὸ τὴν θείαν Γραφὴν καὶ τοὺς Κανόνας καὶ οἱ λαϊκοὶ καταδικάζονται, ὅταν παίρνοσιν διάφορα, πόσῳ μᾶλλον καταδικάζονται οἱ Κληρικοὶ τοῦτο πράττοντες; Ἀνάγνωθι καὶ τὸν μδ'. Ἀποστολικὸν, καὶ τὸν γ'. Γρηγορίου τοῦ Θαυματουργοῦ.

ΚΑΝΩΝ Γ. 6.

Ἀπος. λθ'.
τῆς Καθ. ζ'.
ν'. νά. ρλί.
τῆς δ. γ'. ι. θ'.

Χρίσματος ποιήσιν καὶ κορῶν καθιέρωσιν ἀπὸ Πρεσβυτέρων μὴ γίνεσθαι, μήτε δὲ καταλλάξαι τινὰ εἰς δημοσίαν λειτουργίαν Πρεσβυτέρῳ ἐξείναι. τοῦτο πᾶσιν ἀρέσκει.

Ἑρμηνεία.

Τρία πράγματα ἐμποδίζει ὁ παρῶν Κανὼν νὰ μὴ γίνωνται ἀπὸ τὸν Ἱερέα, τὴν ἐκ διαφόρων ἀρωματικῶν εἰδῶν κατασκευὴν τοῦ ἁγίου Μύρου (2), τὸ νὰ ἀφιερῶν ἑἰς τὸν Θεὸν διὰ τῶν εὐχῶν τὰς κόρξας ἐκεῖνας, αἱ ὁποῖαι χωριζόμεναι ἀπὸ τοὺς γονεῖς των, κατὰ τὸν νά. τῆς παρούσης ταύτης Συνόδου, ὠμολόγουν νὰ παρθενεύουν (3), καὶ τὸ νὰ λύη ἀπὸ τὸ ἐπιτίμιον τῆς ἁμαρτίας τὸν μετανοοῦντα, καὶ ἀκολούθως διὰ τῆς κοινωνίας

(1) Τὰ ἀναφερθέντα ταῦτα εἰς τὴν Σύνοδον, ὅσον ἀπὸ τὸ ὕψος, φαίνεται νὰ ἦσαν ἴσως στοχασμοὶ τινῶν ἀσαφεῖς, κλίνοντες εἰς τὸ νὰ λαμβάνωνται διάφορα.

(2) Ἡ τοῦ ἁγίου Μύρου κατασκευὴ, τελετὴ καὶ Μυστήριον ὀνομάζεται ἀπὸ τὸν Ἀρεοπαγίτην Διονύσιον, κατὰ τὸ δ'. Κεφ. τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας. Τὴν σήμερον πολλὰ σπανιώτατα εἰς τόσους χρόνους τελεῖται ἅπαξ τὸ Μυστήριον τοῦτο ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίᾳ, δὲν ἤξεύρω διὰ ποῖαν αἰτίαν, ἐν δὲ τῇ Μοσχοβίᾳ ἀκούομεν νὰ γίνεται εἰς κάθε δύο χρόνους ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς μεγάλης Πέμπτης. Σημειῶσαι δὲ ὅτι τὴν τελετὴν ταύτην οὐδεὶς Ἱερεὺς δύναται ποιῆσαι κατὰ τὸν Κανόνα, ἀλλὰ μόνοι οἱ Ἀρχιερεῖς, οἵτινες δύναται μὲν καὶ καθ' ἑαυτοὺς τὸ Μῦρον τελέσαι, ἀλλὰ διὰ τὴν εὐπίθειαν καὶ ὑποταγὴν τὴν πρὸς τὸν Πατριάρχην, συναγόμενοι ἐν τῇ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ τοῦτο τελοῦσι. Λέγει δὲ ὁ Κίτρος Ἰωάννης, ὅτι εἶναι συγκεχωρημένον νὰ σμίγεται ἔλαιον μὲ τὸ ὀλίγον Μῦρον ὅπου μείνη, ἵνα πληθυνόμενον ἐξαρκέσῃ πληρῶσαι τὸν ἁγιασμὸν εἰς τοὺς χρήζοντας αὐτοῦ (Ἀποκρ. ιέ.), ἐὰν δηλ. ἐν ἀνάγκῃ εὐρίσκωνται οἱ χρήζοντες αὐτοῦ, καὶ ἂν ἄλλο Μῦρον δὲν εὐρίσκειται ἐκεῖσε, καὶ κάμμιαν φορὰν καὶ οὐχὶ ἀπλῶς, οὐδὲ πάντοτε. Ὅρα καὶ τὴν ὀποσημίωσιν τοῦ μῆ. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ. Εἶπον ἀνωτέρω, ὅτι τὸ εἶδος τοῦ ἐλαίου εἶναι περισσότερον ἀπὸ κάθε ἀρωματικὸν εἶδος ὅπου εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ Μύρου παραλαμβάνεται, ἀλλ' ὅχι καὶ νὰ ἦναι ἔλαιον, ὅλον σχεδὸν τὸ Μῦρον. Διὰ τοῦτο κακῶς ποιοῦσιν οἱ Ἱερεῖς ἐκεῖνοι, οἵτινες βάλλοντες ὄλον ἕνα ἔλαιον εἰς τὰ ἀγγεῖα τὰ ἔχοντα ὀλιγώτατον Μῦρον, κάμνουσιν αὐτὸ σχεδὸν ὄλον ἔλαιον. Ὅθεν παρακαλοῦμεν αὐτοὺς καὶ τοὺς ἁγίους Ἀρχιερεῖς, δι' ἀγάπην Θεοῦ, νὰ φροντίζωσιν (νὰ ἔχουσιν) ἅγιον Μῦρον πλούσιον εἰς τὰς ἐνορίας καὶ ἐπαρχίας των, διότι ἀφίνοντες τοὺς χριστιανούς χωρὶς Μύρου, ἢ χρίοντες αὐτοὺς μὲ ἔλαιον, καὶ μὲ Μῦρον ὅχι ἀρμόδιον, ἁμαρτάνουσι θανάσιμως. Καὶ πολλοὶ μὴ ἤξεύροντες ὅτι ἐμυρώθησαν, ὡς συνίδη νὰ ἰδῶμεν ἐκ τῆς ἐπαρχίας Ἀρτίας καὶ ἐκ Βουλγαρίας, ζητοῦσι ἀ μωροῦσιν ἔπειτα, τὸ ὅποιον εἶναι ἀποπώτατον.

(3) Σημειῶσαι ὅτι τινὲς μὲν λέγουσι πῶς τῶν παρθένων τούτων ἢ διὰ τῶν εὐχῶν καθιέρωσις ὑπὸ μόνου τοῦ Ἀρχιερέως τελεῖται, ἀλλ' οὐχὶ καὶ παρὰ Ἱερέως. Τὸ δὲ ἀναδεχθῆναι ταύτας διὰ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος, καὶ τὸ ἀναγνῶναι εἰς αὐτὰς τὴν ἀκολουθίαν τοῦ σχήματος καὶ ἀποκείραι, καὶ παρὰ Ἱερέως γίνεται, κατὰ ἄδειαν τοῦ Ἀρχιερέως. Τινὲς δὲ φασιν, ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ τῶν παρθένων καθιέρωσις ἀδεία τοῦ Ἀρχιερέως, καὶ ὑπὸ Ἱερέως τελεῖται. Ὡστε ἐκ τῶν τριῶν τούτων ὅπου ὁ παρῶν Κανὼν ἀναφέρει, μόνῃ ἡ τοῦ Μύρου ποιήσις δὲν δίδεται εἰς Ἱερέα, ἀλλ' εἰς Ἀρχιερέα μόνον, τὰ δὲ λοιπὰ δύο καὶ εἰς Ἱερέα ἐδόθησαν. Διαφέρει δὲ ἡ τοῦ Μύρου ἔψησις ἀπὸ τὴν τοῦ Μύρου τελετῆν, κατὰ τὸν Θεσσαλονίκης Συμεῶν (Κεφ. οά. καὶ οβ'). καθ' ὅτι, ἡ μὲν ἔψησις αὐτοῦ γίνεται κατὰ τὴν μεγάλην Τετράδα, εὐλογήσαντος τοῦ Πατριάρχου δις, καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ἔψησεως, καὶ ἐν τῷ τέλει, ἡ δὲ τοῦ Μύρου τελετὴ γίνεται κατὰ τὴν μεγάλην Πέμπτην ἐν τῷ τέλει τῆς Ἱουργίας (αὐτ. κεφ. μγ'). Ὅτι δὲ μόνοις τοῖς Ἀρχιερεῦσιν ἰδίᾳ ἐστὶν ἡ τοῦ Μύρου τελετὴ, μαρτυρεῖ καὶ ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος λέγων· «Ἐστὶ δὴ οὖν, ὅπερ ἔφη, ἡ νῦν ὑμνομένη παρ' ἡμῶν Ἱερά τελετουργία, τῆς τελεωτικῆς τῶν ἱεραρχικῶν τάξεως καὶ δυνάμεως (Ἐκκλ. Ἱεραρ. Κεφ. δ').» Ὁ δὲ Φιλαδελφίας Γαβριὴλ λέγει ἐν τῷ περὶ Μυστηρίων, ὅτι καὶ ἡ χρίσις τοῦ Μύρου ἰδίᾳ εἶναι μόνοις τοῖς Ἀρχιερεῦσιν· ἐσυγχωρήθη ὁμως καὶ εἰς τοὺς Ἱερεῖς, ἵνα μὴ μείνη τινὰς τῶν βαπτισομένων ἀσπράγιστος. Τούτων οὕτως εἰρημένον, θαυμάζω, πῶς εἶπεν ὁ ἅγιος Μάξιμος ὅτι, «οὐ δεῖ σχῆμα Μοναχοῦ Ἐπίσκοπον διδόναι, ἀλλὰ μόνον Πρεσβύτερον», ἐρμηνεύων τὸ ζ'. Κεφ. τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας τοῦ ἁγίου Διονυσίου. Καὶ τὸ αἴτιον τοῦτου λέγει ὅτι εἶναι, διότι ὁ θεῖος Διονύσιος Ἱερέα ἐκεῖσε ἀναφέρει ἀποκείροντα τὸν Μοναχὸν, καὶ οὐχὶ Ἱεράρχην. Θαυμάζω, λέγω, πῶς τοῦτο εἶπεν, εἰς καιρὸν ὅπου ἡ Σύνοδος αὕτη λέγει, ὅτι εἶναι τοῦτο ἴδιον τοῦ Ἀρχιερέως. Ἄλλ' ἴσως Ἱερέα εἶπεν ὁ ἅγιος Διονύσιος, ὡς κατ' ἐπιτροπὴν καὶ ἄδειαν τοῦ Ἀρχιερέως, καὶ Ἱερέα δύνασθαι ἀποκείρειν Μοναχοῦς. Δι' ὃ καὶ ἐν τῷ πρὸς τὸν Πνευματικὸν ἐνταλτηρίῳ καὶ ἡ τού-

τῶν Μυστηρίων νὰ τὸν φιλιῶνῃ μὲ τὸν Θεόν, εἰς τὸν ὅποιον ἔγινεν ἐχθρὸς διὰ τῆς ἁμαρτίας, κάμνωντας αὐτὸν νὰ συνίσταται μὲ τοὺς πιστοὺς, καὶ φανερὰ νὰ λειτουργῇ, ἤτοι νὰ συμπροσεύχεται μὲ αὐτοὺς, νὰ συμμεταλαμβάνῃ, καὶ δι' ὕμνων νὰ λατρεύῃ τὸν Θεόν (λειτουργία γὰρ καὶ ἡ προσευχὴ καὶ πρὸς Θεὸν δοξολογία ὀνομάζεται), διότι ταῦτα τὰ τρία πρέπει νὰ ἐνεργοῦνται ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα, κατ' ἐξαιρετικὸν δὲ ἡ τοῦ ἁγίου Μύρου κατασκευή. Κατὰ ἄδειαν δὲ τοῦ Ἀρχιερέως δύναται νὰ καταλλάττῃ τοὺς μετανοοῦντας καὶ ὁ Πρεσβύτερος. Καὶ ἀνάγνωθι τὸν λθ'. Ἀποστολικὸν καὶ τὸν ιθ'. τῆς α'.

ΚΑΝΩΝ Ζ'. 7.

Ἐάν τις ἐν κινδύνῳ καθεστῶς, αἰτήσῃ ἑαυτὸν καταλλαχῆναι τοῖς ἱεροῖς θυσιασθη- || Ἀπος. λθ'. τῆς
ροῖς, τοῦ Ἐπισκόπου ἀπόντος, ὀφείλει εἰκότως ὁ Πρεσβύτερος ἐρωτῆσαι τὸν Ἐπίσκοπον. || Καρθ. ε'. ν'.

καὶ οὕτω τὸν ἐν κινδύνῳ καταλλάξαι, κατὰ τὴν ἐκείνου παραγγελίαν.

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ ὁ ἀνωτέρω Κανὼν ἀπροσδιορίστως εἶπε νὰ μὴ λύῃ τοὺς μετανοοῦντας ἀπὸ τὰ ἐπιτίμια ὁ Πρεσβύτερος, ἀλλὰ ὁ Ἐπίσκοπος, ὃ καὶ τὸ δεσμεῖν τοὺς ἁμαρτάνοντας δέδοται, ὁ παρὼν Κανὼν ἀκολουθῶς προσδιορίζει, ὅτι ἐάν τις μετανοῶν, εὐρίσκεται εἰς κίνδυνον θανάτου καὶ ζήτησιν νὰ κοινωνήσῃ, ὁ δὲ Ἀρχιερεὺς δὲν εἶναι παρὼν, πρέπει ὁ Πρεσβύτερος νὰ ἐρωτήσῃ περὶ τούτου τὸν Ἐπίσκοπον, (ἐν δηλ. δίδωσι καιρὸν ἢ ἀσθένεια τοῦ κινδύνου.) καὶ οὕτω νὰ συγχωρήσῃ εἰς αὐτὸν νὰ κοινωνήσῃ. Εἰ δὲ, τοῦ Ἐπισκόπου μακρὰν εὐρίσκομένου, ὁ ἀσθενὴς κινδυνεύῃ εἰς θάνατον καὶ δὲν καρτερεῖ, δύναται καὶ χωρὶς τὴν παραγγελίαν τοῦ Ἐπισκόπου νὰ συγχωρήσῃ τὸν ἀσθενῆ ὁ Πρεσβύτερος, κατὰ τὸν ν'. τῆς αὐτῆς ταύτης Συνόδου (δρα καὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ Διογυσίου, τὴν εἰς τὴν ὑπόσημ. τοῦ ιβ'. τῆς α'. κειμένην.), ἵνα μὴ στερηθῇ τοῦ ἀναγκαιοτάτου ἐφοδίου πρὸς τὴν φοβερὰν ἐκείνην ἀποδημίαν, τῆς θείας, λέγω, Μεταλήψεως, κατὰ τὸν αὐτὸν ιβ'. τῆς α'.

ΚΑΝΩΝ Η'. 8.

Εἰσὶ πολλοὶ οὐκ ἀγαθῆς ἀναστροφῆς, οἵτινες ἡγούνται τοὺς Πατέρας καὶ Ἐπισκόπους, ὡς || Ἀπος. οδ'. τῆς
ἔτυχεν, ὀφείλιν ἐνάγασθαι. Τοὺς τοιοῦτους οὐ δεῖ προσδέχεσθαι. || ε'. ε'. τῆς δ'.
κα'. Καρθαγ.
κζ'. ρλζ'. ρλθ'.
ρλθ'.

Ἑρμηνεία.

Τοῦ παρόντος Κανόνος τὸ νόημα δὲν εἶναι ἄλλο, πᾶρεξ νὰ μὴ ᾖναι δεκτοὶ εἰς τὸ νὰ κατηγοροῦν τοὺς Ἀρχιερεῖς, εἰς ὑπόθεσιν ἐγκληματικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν, ἀνθρώποι διαβεβλημένοι καὶ οὐ καλὸν βίον ἔχοντες, ἀλλὰ ἀνθρώποι ἀξίοπιστοι καὶ ἀκατηγόρητοι. Πατέρας δὲ τοὺς Ἀρχιερεῖς ὀνομάζει, ὡς τοὺς πιστοὺς ἀναγεννῶντας διὰ τῆς διδασκαλίας, καὶ μάλιστα διὰ τῆς τελειουργίας τῶν Μυστηρίων, καθ' ὃ καὶ υἱοὶ τῶν Προφητῶν οἱ μαθηταὶ ἐκείνων, κατὰ τὸν Ἀλεξάνδρειας Κύριλλον, ὀνομάζονται. Ὅρα καὶ τὸν οδ'. τῶν Ἀποστόλων.

ΚΑΝΩΝ Θ'. 9.

Ὅστε τοὺς ἀξίως τῶν οικείων ἐγκλημάτων ἀπὸ Ἐκκλησίας διωχθέντας, ἐάν τις Ἐπί- || Ἀπος. ι. α.
σκοπος ἢ Πρεσβύτερος δέξηται εἰς κοινωνίαν, καὶ αὐτὸς ἐτι μὴν τῷ ἴσῳ ἐγκλήματι ὑπεύ- || ιβ'. ιγ'. λβ'.
θυνος φανῇ, ἅμα τοῖς τοῦ οικείου Ἐπισκόπου τὴν κανονικὴν ψῆφον ἀποφεύγουσιν. || Ἀντιοχ. β'. ε'.
τῆς ἐν τῇ Σο-
φίᾳ α'.

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρὼν Κανὼν, ὅτι ἐάν κανένας Ἐπίσκοπος ἢ Πρεσβύτερος, συκοινωνήσῃ μὲ ἐκείνους ὅπου εἶναι ἀφωρισμένοι ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν ὑπὸ τοῦ ἐδικοῦ των Ἀρχιερέως, ἢ καὶ καθηρημένοι, ἢ καὶ ἀναθεματισμένοι μὲ δικαιοσύνην καὶ κατ' ἀξίαν τῶν ἐγκλημάτων τους, καὶ αὐτοὶ οἱ τούτους δεχθέντες νὰ ὑποπίπτουν εἰς τὸν ἴδιον ἐκείνων ἀφορισμὸν ἢ καθαιρέσιν ἢ ἀναθεματισμόν. Καὶ δρα τὸν ι. ια. καὶ τὸν λβ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Ι'. 10.

Ἐάν τις τυχὸν Πρεσβύτερος ὑπὸ τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου καταγνωσθεὶς, φυσιότητί τι- || Ἀποστ. λδ.
καὶ ὑπερηφανείᾳ ἐπαρθεὶς, ἡγήσῃται ὀφείλιν κεχωρισμένως ἄγια τῷ Θεῷ προσφέρειν ἢ ἄλλο || τῆς δ'. ιη.
ἀνορθοῦν θυσιαστήριον οἰηθείη κατὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς πίστεως, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω. || τῆς ε'. λδ'.
καὶ β'. ιγ'.
ιδ'. ιε. τῆς ἐν
Ἀντ. ι. τῆς ἐν
Καρθ. ια. εβ'.

του ἰδιαίτερος περιέχεται ἄδεια, ὃ καὶ ἀνάγνωθι ἐν τῷ τέλει || ρλέ. τῆς παρουσίας, ἵνα γνῶς Ἀρχιερέως ἴδιον τὸ παρατίθεσθαι
τῆς βίβλου. Ὅρα δὲ καὶ ἐν ταῖς ὑπόσημειώσεσι τοῦ α'. Ἀποστο- || τιμαῖς γυναίξιν, καὶ τὸ σχῆμα ἐνδύειν τῶν Μοναχῶν τὰς παρ-
λικοῦ τὸν ὀρισμὸν τοῦ Ἀρχιερέως. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν νά. καὶ || θένους.

Ἑρμηνεία.

Ἐάν δέ τις τυχόν Ἱερεὺς, διορίζει ὁ παρὼν Κανὼν, κατηγορηθεὶς εἰς τὴν ζωὴν (δηλ. ὅτι οὐ κελῶς ζῆ) ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπόν του, ἔλθῃ εἰς τόσῃν ὑπερηφάνειαν καὶ φύσημα, ὥστε νὰ ἀποστατήσῃ ἀπὸ αὐτὸν καὶ νὰ ἱε-
ρουργῆ μὲν μόνος καὶ καθ' ἑαυτὸν, νὰ καινουργήσῃ δὲ ἄλλο θυσιαστήριον καὶ Ἐκκλησίαν, χωρὶς τὴν ἄδειαν τοῦ
Ἐπισκόπου του, ὁ τοιοῦτος ἀε ἀναθεματίζεται διότι τοῦτο ὁποῦ κάμνει εἶναι ἐναντίον καὶ τῆς καταστάσεως τῆς
Ἐκκλησίας, ἣτις θέλει νὰ ὑπόκνηται τοῖς Ἀρχιερεῦσιν οἱ Ἱερεῖς, καὶ ἐναντίον τῆς πίστεως, ὡσὲν ὁποῦ ἐκ τούτου
οἱ ἄπιστοι βλασφημοῦσι καὶ περιγελοῦσι τὴν πίστιν ἡμῶν, βλέποντες ἔτσι ἀτακτοῦντας τοὺς Ἱερωμένους, καὶ
ἀπλῶς εἰπεῖν, διατὶ τοῦτο ὁποῦ κάμνει, προξενεὶ σχίσμα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν λά. Ἀποστολ.

ΚΑΝΟΝ ΙΑ'. 11.

Ἀποστ. λά.
 λβ'. τῆς α. ε.
 τῆς δ'. ιγ'. τῆς
 ς'. λά. λδ'.
 τῆς α. καὶ β'.
 ιγ'. ιδ'. ιε.
 τῆς ἐν Ἀντι-
 οχ. ε.ς'. τῆς ἐν
 Γάγ. ς'. τῆς ἐν
 Καρθ. εβ'.

Ἐάν τις Πρεσβύτερος ἐν τῇ διαγωγῇ αὐτοῦ καταγνωσθῇ, ὀφείλει ὁ τοιοῦτος τοῖς γει-
τινῶσιν Ἐπισκόποις προσαγγεῖλαι, ἵνα αὐτοὶ τοῦ πράγματος ἀκροάσωνται, καὶ δι' αὐτῶν
τῷ ἰδίῳ Ἐπισκόπῳ καταλλαγῇ. Τοῦτο δὲ ἐάν μὴ ποιήσῃ, ἀλλ' ὅπερ ἀπίη, ὑπερψίλῃ φυ-
σιούμενος, ἐκ τῆς τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου κοινωνίας ἑαυτὸν χωρίσῃ, καὶ παρὰ μίαν μετὰ τινων
σχίσμα ποιῶν, ἀγίασμα τῷ Θεῷ προσενέγκῃ, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα λογισθήτω καὶ τὸν ἴδιον
τόπον ἀπολεσάτω, σκδοπούμενου, μήποτε κατὰ τοῦ Ἐπισκόπου μέμψιν ἔχη δικαίαν.

Ἑρμηνεία.

Ἦνωμένοι εἶναι ὁ παρὼν Κανὼν μὲ τὸν πρὸ αὐτοῦ ἀνωτέρω· λέγει γὰρ ὅτι νὰ ἀναθεματίζεται καὶ ὁ ἀπὸ τοῦ
Ἐπισκόπου του χωρίσας ἑαυτὸν Πρεσβύτερος, καὶ τὸν τόπον του νὰ χάνῃ, ἥτοι νὰ καθαιρεται, ἐάν ὁμοῦ δὲν
ἀναγγεῖλῃ πρότερον τὸ πρᾶγμα, διὰ τὸ ὁποῖον κατηγορεῖται ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπόν του εἰς τοὺς γείτονας καὶ
πλησιοχώρους Ἐπισκόπους, ἵνα δι' αὐτῶν φιλιωθῇ μὲ ἐκεῖνον, ἀλλὰ καταφρονήσας δι' ὑπερηφάνειαν, ἀποστα-
τήσῃ. Πρὸς τούτοις δὲ πρέπει νὰ γίνεταί ἐξέτασις, μήπως διὰ δικαίας κατηγορίας καὶ ἐγκλήματα φεύγῃ τὴν
κοινωνίαν τοῦ Ἐπισκόπου του ὁ Πρεσβύτερος. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν λά. καὶ λβ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΟΝ ΙΒ'. 12.

Ἀποστ. οδ'.
 τῆς β'. ς'. τῆς
 δ'. θ'. τῆς Ἀν-
 τιοχ. δ'. τῆς
 Καρθ. ις'. κη.
 ρέ. ριή.

Ἐάν τις Ἐπίσκοπος, ὅπερ ἀπίη, ἐν τινι ἐγκλήματι περιπέσῃ καὶ γένηται πολλῇ
ἀνάγκῃ τοῦ μὴ δύνασθαι πολλοὺς συνελθεῖν, διὰ τὸ μὴ ἀπομείναι αὐτὸν ἐν τῷ ἐγκλήματι,
ἀπὸ δώδεκα Ἐπισκόπων ἀκουσθῇ, καὶ ὁ Πρεσβύτερος ἀπὸ ἐξ Ἐπισκόπων καὶ τοῦ ἰδίου καὶ
ὁ Διάκονος ἀπὸ τριῶν.

Ἑρμηνεία.

Ὁ Ἐπίσκοπος κατηγορούμενος, ὠρίσθη μὲν ἀπὸ τὸν δ'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ νὰ κρίνεται ἀπὸ τὴν Σύνοδον τῆς
ἐπαρχίας. Ἐάν δὲ ἀκολουθήσῃ δυσκολία εἰς τὸ νὰ συναχθοῦν Ἐπίσκοποι πολλοὶ, προστάζει ὁ παρὼν Κανὼν νὰ
κρίνεται ἢ ἐγκληματικῇ ὑπόθεσις αὐτοῦ ἀπὸ δώδεκα Ἐπισκόπους καὶ ἀπὸ τὸν ἰδικόν του (1), ἵνα μὴ ὁ Ἐπί-
σκοπος ἀπομείνῃ εἰς τὸ ἐγκλημα ὁποῦ κατηγορεῖται, δηλ. ἵνα μὴ ὡς ὑπὸ κατηγορίας εὐρισκόμενος, καὶ μὴ
ἀθωωθεὶς, καταφρονῆται ἀπὸ τὸν λαόν του. Τῶν δὲ Πρεσβυτέρων ἢ ἐγκληματικῇ κρίσει νὰ κρίνεται ἀπὸ ἐξ ἐξέ-
νους Ἐπισκόπους καὶ ἀπὸ τὸν ἰδικόν τους. Τῶν δὲ Διακόνων ἀπὸ τρεῖς (2) καὶ ἀπὸ τὸν ἰδικόν τους. Ἀνάγνωθι
καὶ τὸν οδ'. Ἀποστολικόν καὶ τὸν ς'. τῆς β'. καὶ τὸν θ'. τῆς δ'.

(1) Διὰ τοῦτο καὶ ἡ τοῦ Ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος Ἰωάννου
καθαίρεσις, ἢ γενομένη ἐπὶ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ, δὲν ἔλαβε
κῦρος ἀπὸ τὸν Πατριάρχην Λουκᾶν, κατὰ τὸ σχόλιον τοῦ Ἀρ-
μενοπούλου, τίτλ. ς'. ἐπειδὴ καὶ ἐκάθην αὐτὸν ὁ Κύπρου Ἀρ-
χιεπίσκοπος, ὅχι μὲ δώδεκα Ἐπισκόπους κατὰ τὸν Κανόνα,
ἀλλὰ μὲ ἑνδεκα μόνον, εἰς καιρὸν ὁποῦ ἦτον εὐκολὸν νὰ συνα-
χθοῦν ὅλοι οἱ Ἐπίσκοποι τῆς Κύπρου. Αὐτὸ τοῦτο λέγει καὶ ὁ
Βαλαμῶν.

(2) Ἐπειδὴ ὁ μὲν δ'. τῆς ἐν Ἀντιχ. διορίζει νὰ κρίνεται καὶ
νὰ καθαιρῆται ἀπὸ τὸν ἴδιόν του Ἐπίσκοπον ὁ Πρεσβύτερος καὶ

Διάκονος, οὗτος δὲ ὁ Κανὼν λέγει νὰ κρίνεται ὁ μὲν Πρεσβύτε-
ρος ἀπὸ ἐξ, καὶ τὸν οἰκείον, Ἐπισκόπους, ὁ δὲ Διάκονος ἀπὸ
τρεῖς. Τινὲς συμβιβάζοντες τοὺς Κανόνας, λέγουσιν, ὅτι ὁ μὲν
τῆς ἐν Ἀντιοχ. διορίζει κατὰ πρώτην νὰ κρίνῃ καὶ νὰ ψηφίζε-
ται κατὰ τῶν Πρεσβυτέρων καὶ Διακόνων τῶν ὑποκειμένων αὐ-
τῷ, ὁ ἴδιος Ἐπίσκοπος. Ὁ δὲ παρὼν Κανὼν δίδωσιν ἄδειαν εἰς
αὐτοὺς νὰ κρίνωνται εἰς τόσους τὸν ἀριθμὸν, ἐὰν αὐτοὶ λέγουσιν
ὅτι ἀδικῶς ἐκρίθησαν καὶ καθηρίθησαν ἀπὸ τὸν ἴδιον Ἐπί-
σκοπον.

ΚΑΝΩΝ ΙΓ'. 13. (1)

Πολλοί Ἐπίσκοποι συναθρόντες, Ἐπίσκοπον χειροτονήσουσιν. Εἰ δὲ ἀνάγκη γένηται, τρεῖς Ἐπίσκοποι, ἐν οἰωδῆποτε ἂν τόπω ὣσι, τῷ τοῦ πρωτεύοντος παραγγέλματι, χειροτονήσουσι τὸν Ἐπίσκοπον. Καὶ εἰάν τις ἐν τινι ἐναντιωθῆ τῇ ἰδίᾳ ὁμολογίᾳ, ἢ τῇ ὑπογραφῇ, αὐτὸς ἑαυτὸν ἀποστερήσῃ τῆς τιμῆς.

Ἑρμηνεία.

Τόσον ἡ ψῆφος, ὅσον καὶ ἡ διὰ τῶν εὐχῶν ἱεροτελεστία τοῦ Ἀρχιερέως πρέπει νὰ γίνεται ἀπὸ πολλοὺς Ἀρχιερεῖς, κατὰ τὸν παρόντα Κανόνα. Ἄν δὲ ὑπὸ ἀνάγκης καὶ δυσκολίας τινὸς δὲν δύνανται πολλοὶ νὰ συναχθοῦν, τρεῖς ὅμως Ἀρχιερεῖς πρέπει καὶ νὰ ψηφίζουσι καὶ νὰ χειροτονοῦν τὸν μέλλοντα ἀρχιερατεῦσαι, μὲ τὴν παραγγελίαν καὶ τὴν γνώμην τοῦ τῆς ἐπαρχίας Μητροπολίτου, εἰς τὸν ὅποιον ὑπόκειται αὐτοὶ καὶ ὁ μέλλων χειροτονηθῆναι. Ἐὰν δὲ τινὰς ἐκ τῶν ψηφισαμένων Ἀρχιερέων, καὶ ὁμολογήσας διὰ στόματος, καὶ ὑπογράψας διὰ χειρὸς, ὅτι ἄξιος τῆς Ἐπισκοπῆς ἐστὶν ὁ μέλλων Ἀρχιερατεῦσαι, ὕστερον ἐναντιωθῆ εἰς τὴν ὁμολογίαν καὶ ὑπογραφὴν του, λέγων, ὅτι δὲν εἶναι ἄξιος (ἴσως διατὶ ἔμαθε κἀνενα τι ἔγκλημά του κωλύον αὐτὸν τῆς Ἀρχιερωσύνης), οὗτος, αὐτὸς ἑαυτὸν ἐστέρησεν ἀπὸ τὴν τοῦ Ἐπισκόπου τιμῆν, ἥτοι θέλει καθαιρεθῆ, ἂν ὅμως δὲν ἀποδείξῃ τὸ κατὰ τοῦ ὑποψηφίου ἔγκλημα. Ὅρα καὶ τὸν α'. Ἀποστολικὸν, τὸν δ'. τῆς α'. καὶ τὸ τέλος τοῦ ς'. τῆς αὐτῆς α'.

ΚΑΝΩΝ ΙΔ'. 14.

Ἦρσεν, ἵνα ὅστις δῆποτε τῶν Ἐπισκόπων, ἢ Πρεσβυτέρων, ἢ Διακόνων, ἢ Κληρικῶν, πράγματος αὐτῷ ἐγκληματικῷ ἢ πολιτικῷ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κινουμένου, ἐὰν παραιτούμενος τὸ ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον, δημοσίοις θελήσῃ καθαρθῆναι δικαστηρίοις, κἂν ὑπὲρ αὐτοῦ ἡ ψῆφος ἐκφωνηθῆ, ὅμως τὸν ἴδιον τόπον ἀπολέσῃ. Καὶ τοῦτο μὲν ἐπὶ τοῦ ἐγκληματικῷ, ἐπὶ δὲ τοῦ πολιτικῷ, ἀπολέσῃ τὸ, εἰς ὃ ἐνίκησεν, ἐὰν τὸν ἴδιον τόπον θελήσῃ κατέχειν.

Ἑρμηνεία.

Οἱ Ἱερωμένοι πάντες καὶ Κληρικοὶ, ὅταν ἔχουσι κάμμιαν ὑπόθεσιν, ἢ ἐγκληματικὴν, ἢ ὁποῖα ἤμπορεῖ νὰ τοὺς καθάρῃ, ἢ πολιτικὴν, ἤγουν διὰ χρημάτων ζημίαν, πρέπει τόσον οἱ ἐνάγοντες, ὅσον καὶ οἱ ἐναγόμενοι νὰ θεωροῦν ταύτην εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν κριτήριον τοῦ Ἐπισκόπου ἢ τοῦ Μητροπολίτου, εἰς τὸν ὅποιον ὑπόκεινται, καθὼς ὁ παρὼν Κανὼν διορίζεται. Ὅχι καὶ καταφρονῆσει μὲν τὸ ἐσωτερικὸν κριτήριον τινὰς εἰς αὐτῶν, θελήσει δὲ νὰ φανῆ καθαρὸς ἀπὸ τὸ ἔγκλημά του εἰς ἐξωτερικὰ δικαστήρια καὶ κοσμικὰ, οὗτος, κἂν καὶ δικαιωθῆ ἀπὸ τὸ ἔγκλημά του εἰς αὐτὰ, νὰ καθαιρεταί, ἂν ἡ ὑπόθεσις ἦτο ἐγκληματικὴ εἰ δὲ ἡ ὑπόθεσις ἦτο διὰ χρήματα καὶ ἐνίκησε τὴν κρίσιν, εἰ μὲν αὐτὸς θέλῃ νὰ ἔχῃ τὸν βαθμὸν τῆς Ἱερωσύνης καὶ νὰ μὴ καθαιρεθῆ, πρέπει νὰ χάσῃ τὸ κέρδος τῶν χρημάτων ὅπου ἔλαβε διὰ τῶν κοσμικῶν κριτηρίων ὄχι καὶ δὲν παραιτεῖ τὸ κέρδος αὐτὸ, νὰ καθαιρεταί διὰ τὴν καταφρόνησιν ὅπου ἔκαμε τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κριτηρίου. Ἀνάγωθι καὶ τὸν οδ'. Ἀποστολικὸν, τὸν ς'. τῆς α'. καὶ τὸν θ'. τῆς δ'.

ΚΑΝΩΝ ΙΕ'. 15.

Καὶ τοῦτο γεμὴν ἤρσεν, ὥστε, ἐὰν ἀπὸ οἰωνδῆποτε δικαστῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπ' ἄλλους δικαστὰς ἐκκλησιαστικοὺς, ἔχοντας μείζονα τὴν αὐθεντίαν, ἔκκλητος γένηται, μὴ δὲν βλάβειν τούτους, ὧν ἡ ψῆφος λύεται, ἐὰν ἐλεγχθῆναι μὴ δυνηθῶσιν, ἢ κατὰ ἔθρον, ἢ κατὰ προσπάθειαν δεδικακέναι, ἢ τινι χάριτι ὑποφθαρήναι.

(1) Ἀριθμὸν δὲ 14. Κανόνος ἔχει παρὰ τοῖς ἐξηγηταῖς, τὸ νὰ κρίνωνται ἐν τῇ Τριπλίδι διὰ τὴν ἐνδειαν τῶν Ἐπισκόπων, ὁ μὲν Πρεσβύτερος ἀπὸ πέντε Ἐπισκόπων μόνον καὶ ἀπὸ τὸν ἐδικὸν του, ὁ δὲ Διάκονος ἀπὸ δύο καὶ ἀπὸ τὸν ἐδικὸν του, ὡς εὐρίσκειται ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς Συνόδου ταύτης. Ἐκ τούτου συμπεραίνομεν ὡς ἂν ἕνα πόρισμα, καὶ λέγομεν, ὅτι καθὼς ἡ Σύνοδος αὕτη ἐσυγχώρησε καὶ ἀπὸ ὀλιγωτέρους Ἐπισκόπους νὰ κρίνωνται οἱ Ἱερωμένοι, διατὶ εἰς τοὺς τόπους ἐκείνους Ἐπίσκοποι πολλοὶ δὲν εὐρίσκοντο, ταῦτόν εἶπεῖν, διὰ τὴν ἀνάγκην. Τοιοῦτοτρόπως εἶναι συγκαχωρημένον νὰ γίνεται καὶ τὸ ἄγιον Εὐχέλαιον ἐν τισι χωρίοις καὶ τόποις τῆς Βουλγαρίας, ἢ καὶ ἄλλης ἐπαρχίας, ὄχι μόνον ἀπὸ τρεῖς Ἱερεῖς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ δύο,

καὶ ἀπὸ ἕνα διὰ τὴν ὀλιγότητα τῶν Ἱερέων ὅπου εἶναι εἰς τοὺς τόπους ἐκείνους, ταῦτόν εἶπεῖν, διὰ τὴν ἀνάγκην. Καλῆτερον γὰρ εἶναι νὰ γίνεται τὸ Μυστήριον καὶ ἀπὸ ἕνα μόνον Ἱερέα, πᾶρεξ νὰ τὸ ὑστεροῦνται παντάσῃ οἱ ἐκεῖσε χριστιανοί, καὶ μάλιστα οἱ ἀσθενεῖς, καὶ ἐνταῦτῷ νὰ ὑστεροῦνται τὴν ἀφῆσιν τῶν ἀμαρτιῶν, ὅπου αὐτὸ χαρίζει εἰς αὐτούς. Ἐπειτα, ἂν ἕνας Ἱερεὺς μόνος ἐκτελῇ διὰ τὰ ἄλλα Μυστήρια καὶ τὰ μείζονα τοῦ Εὐχέλαιου, διὰ τί καὶ μόνος δὲν δύναται νὰ ἐκτελέσῃ τὸ θεῖον Εὐχέλαιον; Ἐκεῖνο δὲ ὅπου λέγει ὁ θεὸς Ἰάκωβος «Προσκალεσάσθω τοὺς Πρεσβυτέρους τῆς Ἐκκλησίας», τοὺς ὄντας ἐννοεῖ, ἀλλ' οὐχὶ τοὺς μὴ ὄντας μὴδὲ εὐρίσκομένους ἐκεῖσε. Ἡ τοίνυν ἀνάγκη Κανόνι καὶ νόμοις οὐχ ὑπόκειται, ἕως οὐ ἀνάγκη ἐστίν.

Ἄπος. α. τῆς α. δ. ς'. τῆς ς'. γ'. τῆς Ἀντιοχ. ιθ'. τὰ περὶ Ἀγαπ. καὶ Βαγαδί-ου ὑπομνήματα, ἥτοι ἡ ἐν Κ)πόλει τοπικῆ Σύνοδος Καν. α.

Ἄποστ. οδ'. τῆς α. ς'. τῆς δ. θ'. τῆς Ἀντιοχ. ιβ'. τῆς Καρθ. ριέ.

Ἄπος. οδ'. τῆς α. ς'. τῆς δ. θ'.

Ἑρμηνεία.

Ἐάν δὲ οἱ κρινόμενοι Κληρικοί ἀναβιάσουν καὶ ἐκκαλέσουν τὴν κρίσιν τῶν ἀπὸ μικροτέρους κριτὰς εἰς μεγαλύτερους, ἀπὸ Ἐπίσκοπον θετέον εἰς Μητροπολίτην ἢ Πατριάρχην, καὶ ἐξεταζομένη ἢ ἀπόφασις τῶν μικροτέρων, ἀνατραπῆ ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους, ἀν τοῦτο, λέγω, γένη, διορίζει ὁ παρῶν Κανῶν νὰ μὴ βλάπτωνται οἱ μικρότεροι ἐκεῖνοι· ἀν ὅμως δὲν φανερωθῶν διὰ ἑκαμὴν τὴν ἀπόφασιν ἐχθρικᾶ, ἢ διὰ φιλίαν, ἢ διὰ χάριν τινὰ καὶ δωροληψίαν. Εἰ μὲν γὰρ διὰ ταῦτα ἔκριναν, βλάπτονται εἰς τὴν οἰκείαν τιμὴν. Ὅρα καὶ τὸν ὀδ' Ἀποστολικὸν, τὸν ς'. τῆς α. καὶ τὸν θ'. τῆς δ'.

ΚΑΝΩΝ ΙΓ'. 16.

Ἀποστ. ὀδ'.
τῆς β'. ς'. τῆς
δ'. θ'. τῆς Καθ.
16'. ρε. ριά. ρλά.

Ἐάν δὲ κατὰ συναίνεσιν τῶν μερῶν, ἐπιλεγέντες ὡς δικασταί, εἰ καὶ ὀλιγώτεροι ἔσονται τῶν ὀρισθέντων, μὴ ἐξεῖναι ἐκκαλεῖσθαι.

Ἑρμηνεία.

Ἐάν δὲ οἱ Ἱερωμένοι καὶ Κληρικοί, ὅτε κατηγορῶν καὶ ὁ κατηγορούμενος, διαλέξουν αἰρετοὺς κριτὰς διὰ νὰ κρίνουν τὴν ἀγωγὴν, τότε, ἐάν καὶ οἱ διαλεχθέντες αὐτοὶ αἰρετοὶ κριταὶ ᾖναι ὀλιγώτεροι κατὰ τὸν ἀριθμὸν ἀπὸ τοὺς ὀρισθέντας ἀνωτέρω, ἐπὶ μὲν Ἐπισκόπου δώδεκα, ἐπὶ Πρεσβυτέρου ἕξ, καὶ ἐπὶ Διακόνου τρεῖς, δὲν εἶναι ἄδεια τοῦ λοιποῦ εἰς τοὺς κρινομένους νὰ ἐκκαλέσουν καὶ νὰ ἀναβιάσουν τὴν κρίσιν αὐτῶν εἰς ἀνώτερον κριτήριο, ἀλλὰ νὰ στέργουν εἰς τὴν τῶν ὑπ' αὐτῶν διαλεχθέντων ἀπόφασιν.

Συμφωνία.

« Συμφώνως, λέγει καὶ ὁ ρέ. τῆς αὐτῆς ταύτης Συνόδου, ἀλλὰ καὶ οἱ πολιτικοὶ νόμοι (1)· ὁ δὲ ριά. τῆς παρούσης ταύτης Συνόδου λέγει, ὅτι ἡ Σύνοδος ἐπένευσεν εἰς τοὺς αἰρετοὺς κριτὰς ὅπου ἐδιάλεξεν ὁ Μαυρέντιος καὶ Σάγκτιππος οἱ Ἐπίσκοποι· ὁ δὲ ρλά. ταύτης διορίζει νὰ μὲνη ἀκρινώνητος ὁ Ἐπίσκοπος ἐκεῖνος ὅπου δὲν πεισθῆ εἰς τὴν κρίσιν τῶν αἰρετῶν κριτῶν, ἕως οὗ νὰ πεισθῆ. » Ὅρα καὶ τὸν ὀδ'. Ἀποστολικὸν, τὸν ς'. τῆς α. καὶ τὸν θ'. τῆς δ'.

ΚΑΝΩΝ ΙΖ'. 17.

Ἀποστ. μδ'.
μγ'. τῆς ς'.
κδ'. νά. ἕβ'.
ξς'. τῆς ἐν
Λαοδικ. ιγ'.
νδ'. τῆς ἐν
Καρθαγίνῃ δ.

Ὡστε τὰ τέκνα τῶν Ἱερῶν θεώρια κοσμικᾶ μὴ ἐκτελεῖν, μηδὲ θεωρεῖν. Τοῦτο δὲ καὶ πᾶσι τοῖς Χριστιανοῖς ἀεὶ κεκήρυκται, ὥστε, ὅπου βλασφημίαι εἰσὶ μὴ προσιέναι.

Ἑρμηνεία.

Προστάζει ὁ παρῶν Κανῶν, ὅτι οἱ υἱοὶ τῶν Ἱερῶν νὰ μὴ κάμνουν τὰς θεωρίας καὶ παίγνια ὅπου γίνονται εἰς τὰ θέατρα μὲ τὰ τρεξίματα τῶν ἀλόγων, καὶ μὲ τὰς μάχους τῶν θηρίων καὶ ζώων, ἔχοντες δηλ. αὐτοὶ τὴν τῶν ἀλόγων καὶ τῶν τοιούτων ζώων ἐπιστάσιαν, ἀλλ' οὔτε ὅπως νὰ στέκωνται νὰ τὰ θεωροῦν, ὅταν οἱ ἄλλοι τὰ κάμνουν (2)· ὅχι μόνον δὲ οἱ τῶν Ἱερωμένων υἱοὶ, ἀλλὰ καὶ ὅλοι κοινῶς οἱ Χριστιανοὶ παντοτινὰ διδά-

(1) Λέγει γὰρ ὁ Ἀρμενόπουλος βιβλ. α. τίτλ. δ'. ὅτι ἐκεῖνος ὅπου κάμει αἰρετὸν κριτὴν, πρέπει νὰ μὲνη εἰς τὴν ἀπόφασίν του, εἴτε δικαία εἶναι, εἴτε ἄδικος· εἴτε μὴ καὶ δὲν μὲνει, πληρόνει τὴν ποιήν ἐκείνην, ὅπου συμφωνηθῆ ὅταν ἐκλέγουν τὸν αἰρετὸν κριτὴν, καὶ ἄς κατηγορῆ τοῦ λόγου του διατὶ ἐδιάλεξε τοιοῦτον κριτὴν. Ἐἰ ἀπόφασις τῶν αἰρετῶν κριτῶν, οὔτε ἀπὸ βασιλικὸν πρόσταγμα μεταθεωρεῖται ἢ ἀνατρέπεται. οὔτε ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἰδίους. Κἂν δὲ καὶ ἐπλανήθησαν ὅταν ἀπεφάσισαν, νὰ διορθώσουν τὴν ἀπόφασίν τους, δὲν ἔμπορουν. Ἀφ' οὗ γὰρ ἀποφασίσουν μίαν φοράν, παύσονται πλέον ἀπὸ τὸ νὰ ᾖναι κριταί. Σημειώσαι ὅμως, ὅτι ἐάν ἀπὸ ἀμάθειαν τῶν νόμων ἑκαμὴν ἄδικον ἀπόφασιν οἱ αἰρετοὶ κριταί, χρεὸς ἔχει νὰ μὲνη εἰς αὐτὴν ὁ κρινόμενος, ἢ νὰ πληρόνη τὴν συμφωνηθεῖσαν ποιήν. Ἐάν δὲ κατὰ χάριν, ἢ δῶρα λαβόντες, τὴν ἑκαμὴν, ἐκεῖνος ὅπου χάσῃ τὴν κρίσιν, οὔτε εἰς τὴν ἀπόφασιν μὲνει, οὔτε πληρόνει τὴν ποιήν, ὅτλ. τὸ νῦν καλοῦμενον νάζερ, ὅρα εἰς τὸν Ἀρμενόπουλον. Περὶ τῶν αἰρετῶν κριτῶν (οἱ τινες καὶ Ἀρμπιτροὶ λέγονται Λατινικά.)

φῆσιν ὁ Ἀριστοτέλης, ὅτι διὰ τοῦτο διορίζονται, ἵνα μετὰ ἐπιεικείας καὶ φιλανθρωπότερα τὴν κρίσιν θεωρήσωσιν. Ὁ γὰρ διαιτητῆς, φησί, τὸ ἐπιεικὲς ὄρα, ὁ δὲ δικαστῆς τὸν νόμον, καὶ τούτου ἕνεκα διαιτητῆς εὐρέθη, ἵνα τὸ ἐπιεικὲς ἰσχύῃ» (ρητορικῆς βιβλίου α. κεφ. 10'). Λέγουν δὲ οἱ βασιλικοὶ νόμοι, ὅτι ἀνίσως ᾖναι δύο οἱ αἰρετοὶ κριταὶ καὶ δὲν συμφωνοῦν ἀνάμεσόν τους, ἀναγκάζονται νὰ διαλέγουν καὶ τρίτον καὶ νὰ στέργουσιν εἰς τὴν αὐτοῦ κρίσιν καὶ ἀπόφασιν.

(2) Δι' ὃ καὶ ὁ Ἀπόστολος γράφει εἰς τὸν Τιμόθεον (α. Τιμόθ. γ'. 4), ὅτι οἱ Ἱερεῖς νὰ ἔχουσι τέκνα ἐν ὑποταγῇ μετὰ πάσης σεμνότητος. Καὶ εἰς τὸν Τίτον (Τίτ. α. 6.), ὅτι αὐτοὶ νὰ ἔχουν τέκνα πιστὰ μὴ ἐν κατηγορίᾳ ἀσωτίας, ἢ ἀνυπότακτα. Τὰ δὲ εἰς θέατρα ὑπάγοντα τέκνα τῶν Ἱερῶν καὶ θεωροῦντα τὰ ἐκεῖ γινόμενα ἄτακτα καὶ ἄσεμνα, φανερόν, ὅτι καὶ ὡς ἄσωτα καὶ ὡς ἀνυπότακτα, καὶ ὡς ἄσεμνα ἔχουσι νὰ κατηγοροῦνται, ὅπερ ἐμπόδιζεν ὁ θεὸς Ἀπόστολος. Πρέπει γὰρ τὰ τέκνα τῶν Ἱερῶν

σκονται να μη πλησιάζουν εις τα θέατρα, όπου πολλά άπειρα πράγματα γίνονται, δια μέσου τῶν ὀπαίων βλασημαίται, και ὕβριζεται ἡ πίστις τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ τοὺς ἀπίστους και ἀσεβεῖς. Ὅρα και τὸν κδ'. τῆς ς'. ἀλλὰ και τὸν μβ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΙΗ'. 18.

Ἦρεσεν, ἵνα Ἐπίσκοποι, και Πρεσβύτεροι, και Διάκονοι ἐκλήπτορες μη γίνωνται, ἢ προκουράτορες, μηδὲ ἐκ τινος αἰτηροῦ και ἀτίμου πράγματος τροφήν πορίζωνται. Ὅφειλουσι γὰρ ἀποβλέψαι εις τὸ γεγραμμένον «Οὐδεὶς στρατευόμενος τῷ Θεῷ, ἐμπλέκει ἑαυτὸν πράγμασι κοσμικοῖς.» [Τιμόθ. β'. 4.]

Ἀποστ. ς'. π. πγ'. τῆς δ'. γ'. ζ'. τῆς στ'. θ'. τῆς ε'. θ'. τῆς δ. και β'. ιδ. β'.

Ἑρμηνεία.

Δὲν πρέπει οἱ Ἱερωμένοι να ἐκλαμβάνουσιν, ἦτοι να πακτώνουσι ξένα ὑποστατικά, ἢ να γίνωνται προκουράτορες, ἦτοι φροντισταὶ και διοικηταὶ πραγμάτων κοσμικῶν (κοδρα γὰρ Λατινιστὶ φροντίς και διοίκησις ἐρμηνεύεται), καθὼς διορίζει ὁ παρῶν Κανῶν, ἀλλ' οὐδὲ πρέπει να εὐγάζωσι τὴν ζωτροφίαν τοὺς ἀπὸ κἀνένα ἐργόχειρον αἰσχροὺν και ἀτιμον. Αἰσχροὺν μὲν, καθὼς εἶναι τὸ να γίνωνται πορνοβοσκοὶ, ἀτιμον δὲ, καθὼς εἶναι τὸ να ἔχουν ἐργαστήριον καπηλικὸν, ἢ ἀρωματικὸν, ἢ τὸ να ἱατροῦσιν, και ἄλλα παρόμοια. Διότι, ἀν κατὰ τὸν Παῦλον κἀνένας στρατιώτης δὲν ἀνακατώνεται εις πραγματείας ἄλλας, δια να ἀρίστη εις τὸν ἐπίγειον αὐτοῦ Βασιλεία, πόσω μᾶλλον οἱ στρατιῶται τοῦ Θεοῦ Ἱερωμένοι δὲν πρέπει εις κοσμικὰς φροντίδας να ἐμπλέκουσιν ἑαυτοὺς, ἵνα τῷ οὐρανίῳ αὐτῶν Βασιλεῖ φανῶσιν εὐάρεστοι. Ἀνάγνωθι και τὸν ς'. Ἀποστολ. και τὸν θ'. τῆς ς'.

ΚΑΝΩΝ ΙΘ'. 19.

Ἦρεσεν, ὥστε τοὺς Ἀναγνώστας, εις τὸν καιρὸν τῆς ἡβῆς ἐρχομένους, ἀναγκάζεσθαι, ἢ συμβίους ἀγαγέσθαι, ἢ ἐγκράτειαν ὁμολογεῖν.

Ἀποστ. κς'. τῆς δ'. ιδ'. τῆς ς'. ς'. ιδ'. τῆς Καρθαγ. λγ'.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρῶν Κανῶν διορίζει, ὅτι ὅταν οἱ Ἀναγνώσται ἔλθουν εις ἡλικίαν ιδ'. χρόνων, ἀναγκάζονται, ἢ να λαμβάνουν γυναῖκα, ἢ να ὑπόσχωνται ὅτι θέλουν φυλάξουν παρθεναίαν και ἀγαμίαν. Οὗτος δὲ ὁ Κανὼν φαίνεται να ἐπεκράτει μόνον εις τὴν Ἀφρικὴν κατὰ τὸν Ζωναράν, ἀλλ' ὄχι και εις ἄλλους τόπους (1). Ὅρα και τὸν κς'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Κ'. 20.

Ἦρεσεν, ἵνα Κληρικὸς, ἐὰν χρήματα δῶ ἐν χρήσει, τὰ χρήματα λάβῃ ἐὰν εἶδος, ὅσον δέδωκε λάβῃ.

Ἀποστ. μδ'. τῆς δ. ιδ'. τῆς ς'. ι'. τῆς Λαοδ. δ'. τῆς Καρθαγ. ε. Βασιλ. ιδ'.

Ἑρμηνεία.

Και οὗτος ὁ Κανὼν παρομοίως μετὰ τὸν ε. τῆς παρούσης ταύτης Συνόδου ἐμποδίζει τὸ να λαμβάνουν διά-

να ἦναι σεμνότερα ἀπὸ τὰ τέκνα τῶν κοσμικῶν. Δι' ὅ και ὁ Χρυσόστομος (σελ. 50. τοῦ ς'. τόμου) λέγει ὅτι ἡ θυγάτηρ τοῦ Ἱερέως ἐὰν ἀμαρτήσῃ, περισσότερον τιμωρεῖται ἀπὸ τὰς ἄλλας γυναῖκας. «Αἱ γὰρ θυγατέρες τῶν Ἱερέων, αἷς οὐδεὶς πρὸς τὴν Ἱερωσύνην λόγος, ὅμως δια τὸ πατρικὸν ἀξίωμα, τῶν αὐτῶν πολὺ πικροτέραν ὑπέχουσι τὴν τιμωρίαν.» (λόγῳ ς'. περὶ ἱερ.). και ὁ Θεὸς λέγει: «Θυγάτηρ ἐνθράπου Ἱερέως ἐὰν βεβηλωθῇ τοῦ ἐκπορευέσθαι, τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς αὐτῆς αὐτῇ βεβηλοῖ, ἐπὶ πυρὸς κατακαυθήσεται.» (Λευτ. κἀ. θ'). Εἰς δὲ τὸ κδ'. τοῦ Δευτερονομίου 21 προστάζει ἐνὰ λιθοβολῆσαι ἢ θυγάτηρ τοῦ λαϊκοῦ ὅπου πόρνευσῃ.» Μεγαλητέρα δὲ τιμωρία εἶναι τὸ καύσιμον ἀπὸ τὸν λιθοβολισμὸν.

(1) Τινὲς λέγουσιν ὅτι καθὼς ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους συνήθεια ἠκολούθησεν εις τὴν Ἀφρικὴν τὸ να ἀπέχωσιν ἀπὸ τὰς γυναῖκας αὐτῶν οἱ Ἐπίσκοποι, Πρεσβύτεροι, Διάκονοι και Ἰποδιάκονοι, ὡς εἶπομεν ἐν τῷ γ'. και δ'. Κανόνι τῆς παρούσης Συνόδου, ἔτσι ἀπὸ τοὺς ἰδίους Ρωμαίους ἠκολούθησε συνήθεια εις αὐτὴν και τὸ να ἀναγκάζεσθαι οἱ μέλλοντες χειροτονεῖσθαι

Ἀναγνώσται, ἢ να ὑπανδρεύωνται να ὑπόσχωνται παρθεναίαν, και οὕτω φαίνεται να ἦναι τὸ πρᾶγμα, καθὼς και ὁ ιδ'. τῆς δ'. τοῦτο αἰνίττεται και τὰ πρακτικὰ τῆς αὐτῆς Καρθ. φανερώς ἔχουσιν. Ὅστε οἱ ἀναγνώσται ἐδῶ δὲν θέλει να εἰπῇ ὅντες χειροτονημένοι Ἀναγνώσται, ἀλλ' οἱ μέλλοντες χειροτονεῖσθαι Ἀναγνώσται, καθὼς και οἱ ἐν τῷ γ'. και δ'. Κανόνι λεγόμενοι Ἐπίσκοποι, Πρεσβύτεροι και Διάκονοι, νοοῦνται οἱ μέλλοντες χειροτονεῖσθαι Ἐπίσκοποι, Πρεσβύτεροι και Διάκονοι. Σημείωσαι ὅμως ὅτι, ἐπειδὴ ἡ αὐτὴ Σύνοδος κατὰ τὸν λγ'. Κανὼνα ἔβη ἀπὸ τοὺς Ἐπισκόπους, Πρεσβυτέρους, Διακόνους και Ἰποδιακόνους, οἱ λοιποὶ Κληρικὸι θέλει να ἦναι ἐλεύθεροι ἀπὸ τὴν τοιαύτην ἀνάγκην τῆς ἐγκρατείας και ἐπειδὴ ἡ ἀνάγκη αὕτη ἐναντιοῦται εις τὸν κς'. Ἀποστολικόν, ὅπου προστάζει ὅτι οἱ Ἀναγνώσται και οἱ Ψάλται να ἦναι ἐλεύθεροι και μετὰ τὴν χειροτονίαν εις τὸ να ὑπανδρεύωνται, δια τοῦτο πρέπει να ἀιχμαλωτισθῇ εις τὴν ὀπακὴν τοῦ Χριστοῦ, καθὼς και ἡ ἀνάγκη τῆς ἐγκρατείας τῶν Πρεσβυτέρων, Διακόνων και Ἰποδιακόνων, ἀπὸ τὸν ιγ'. τῆς ς'. ἀιχμαλωτίσθη, ἦτοι ἐλεύθεροὶ εἶναι να ὑπανδρεύωνται και μετὰ τὴν χειροτονίαν οἱ Ἀναγνώσται, κατὰ τὸν κς'. Ἀποστολικόν και κατὰ τὸν λγ'. τῆς παρούσης Συνόδου.

φορα⁷ οἱ Κληρικοὶ, ἀλλ' ὅσα μὲν ἀσπρα δακείσουν, τόσα καὶ νὰ λαμβάνουν, καὶ ὅτι ἄλλο εἶδος δώσουν, εἴτε σῆτον, εἴτε ὄσπρα, εἴτε ἄλλο τοιοῦτό τι, τόσον καὶ νὰ παίρνουν ὀπίσω, καὶ ὄχι περισσότερον. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν μδ'. Ἀποστολικὸν Κανόνα.

ΚΑΝΟΝ ΚΑ'. 21.

Τῆς ς'. ιδ'. || Ἦρσεν, ἵνα πρὸ τῶν εἰκοσιπέντε ἐνιαυτῶν Διάκονοι μὴ χειροτονῶνται.

Ἑρμηνεία.

Οἱ Διάκονοι δὲν πρέπει νὰ χειροτονῶνται, κατὰ τὸν παρόντα Κανόνα, πρὸ τοῦ νὰ φθάσουν εἰς ἡλικίαν χρόνων κέ. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ιδ'. τῆς ς'.

ΚΑΝΟΝ ΚΒ'. 22.

Τῆς ς'. λγ'. τῆς ζ'. ιδ'. || Ἦρσεν, ἵνα οἱ Ἀναγνώσται τὸν δῆμον μὴ προσκυνῶσιν.

Ἑρμηνεία.

Ὁ Κανὼν οὗτος ἐμποδίζει μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν θείων λόγων, νὰ μὴ στρέφονται οἱ Ἀναγνώσται καὶ προσκυνοῦσι τὸν λαὸν, ἐπειδὴ μόνους τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ Ἱερεῖς καὶ Διακόνους ὀφείλουσι νὰ προσκυνοῦν, ἀλλ' ὄχι καὶ τὸ πλῆθος τῶν λαϊκῶν, καὶ μάλιστα ἐν τῷ καιρῷ τῆς ὑπηρεσίας των. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν λγ'. τῆς ς'.

ΚΑΝΟΝ ΚΓ'. 23.

Ἦρσεν, ἵνα ἡ Μαυριτανία Σιτιφένσης, ὡς ἤτησε, (τὸν πρωτεύοντα τῆς Νουμιδικῆς χώρας ἧς τινος ἐκ τῆς Συνόδου κεχώρισται,) ἵνα ἴδιον ἔχη πρωτεύοντα, συναινέσει πάντων τῶν πρωτεύόντων τῶν Ἀφρικανῶν ἐπαρχιῶν καὶ πάντων τῶν Ἐπισκόπων, διὰ τὸ μακροδαπέδες ἔχειν ἐπετράπη.

Ἑρμηνεία.

Ὁ Κανὼν οὗτος, ἀγκαλὰ καὶ τοπικὸς ἐστίν, λέγων, ὅτι ἡ Μαυριτανία νὰ μὴ ᾔηται ὑποκειμένη εἰς τὸν Μητροπολίτην τῆς Νουμιδίας, διὰ τὸ μακρὸς τοῦ τόπου ὅπου ἔχει ἢ μία ἀπὸ τὴν ἄλλην, καὶ τὴν δυσκολίαν ὅπου ἐντεῦθεν ἀκολουθεῖ εἰς τὸ νὰ συνέρχωνται ἐν τῇ Συνόδῳ, ἀλλὰ νὰ συγχωρηθῇ νὰ ἔχη ἐδικὸν τῆς Μητροπολίτην (1) μὲ ὄλον τοῦτο ὁ τοπικὸς καὶ μερικὸς οὗτος Κανὼν δύναται νὰ γένη καθολικὸς καὶ γενικὸς. Μανθάνομεν γὰρ ἐξ αὐτοῦ, ὅτι καὶ κάθε ἄλλος τόπος μακρᾶν ἀπὸ ἄλλον διακείμενος, πρέπει νὰ συγχωρηθῆται εἰς τὸ νὰ ἔχη ἴδιον Μητροπολίτην διὰ τὰ αὐτὰ αἴτια.

ΚΑΝΟΝ ΚΔ'. 24. (2).

Τῆς ς'. β'. || Ἦρσεν, ὥστε χειροτονουμένου Ἐπισκόπου ἢ Κληρικοῦ, πρότερον ἀπὸ τῶν χειροτονούντων αὐτοὺς τὰ δεδομένα τὰς Συνόδοις εἰς τὰς ἀκοὰς αὐτῶν ἐντίθεσθαι, ἵνα μὴ, ποιοῦντες κατὰ τοὺς ὅρους τῆς Συνόδου, μεταμεληθῶσιν.

Ἑρμηνεία.

Οἱ χειροτονούντες Ἐπίσκοπον ἢ Κληρικὸν πρέπει, κατὰ τὸν Κανόνα τοῦτον, πρὸ τῆς χειροτονίας νὰ λέγουσιν εἰς αὐτοὺς τὰ ὁρισθέντα ἀπὸ τὰς ἁγίας Συνόδους, Οἰκουμενικὰς τε καὶ τοπικὰς, τόσον περὶ ὀρθῆς πίστεως, ὅσον καὶ περὶ βίου ὀρθοῦ, καὶ ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας καὶ καταστάσεως, ἵνα διὰ τῆς διδασκαλίας ταύτης οἱ χειροτονούμενοι οὗτοι μανθάνοντες τοὺς ὅρους καὶ Κανόνας τῶν Πατέρων, καὶ κατ' αὐτοὺς ποιοῦντες καὶ πολιτεύομενοι, μὴ μετανοήσωσιν ὡς παραβάται, οὔτε ἐν τῇ παρουσίᾳ ζωῆ κανονιζόμενοι καὶ Συνοδικῶς ἐπιτιμώμενοι, οὔτε εἰς τὴν μέλλουσαν κολαζόμενοι (ἐπειδὴ δὲ γράφεται, καὶ κατὰ τῶν ὄρων τῶν Συνόδων, εὐδοῦσθαι τὸ νόημα καὶ οὕτω διὰ νὰ μὴ μετανοήσωσιν, εἴτε ἐν τῷ παρόντι, εἴτε ἐν τῷ μέλλοντι, ἀνίσως κάμουν ἐναντίον τῶν διδασθέντων Κανόνων καὶ ὄρων, ὡς ἐν γνώσει ἀμαρτάνοντες.). Ὅρα καὶ τὸν β'. τῆς ς'.

(1) Διὰ τοῦτο τόσον ἐν τοῖς μετὰ τὸν Κανόνα τοῦτον πρακτικοῖς τῆς ἐν Καρθαγ. Συνόδου, ὅσον καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἱστορίᾳ τοῦ Εὐσεβίου κεφ. ς'. τοῦ Ι. βιβλίου, χωρισμένη γράφη-

ται ἡ Μαυριτανία ἀπὸ τὴν Νουμιδίαν, καὶ ἀνάκαλιν.

(2) Ἀριθμὸν 18. ὁ Κανὼν ἔχει ἐπισημῶς παρὰ τοῖς ἐρμηνευταῖς ὁ τίτλος μόνος τοῦ κατ' αὐτοὺς 19. 20. 24. Κανόνος.

ΚΑΝΟΝ ΚΕ'. 25.

Ἦρσεν, ἵνα τοῖς σώμασι τῶν τελευτώντων Εὐχαριστία μὴ δοθῇ. Γέγραπται γάρ, || Τῆς ς'. πγ'. «Λάβετε, φάγετε» [Ματθ. κς'. 26.], τὰ δὲ τῶν νεκρῶν σώματα οὐδὲ λαβεῖν δύναται οὐδὲ φαγεῖν καὶ ἵνα μὴ τοὺς ἤδη τελευτώντας βαπτισθῆναι ποιήσῃ ἢ τῶν Πρεσβυτέρων ἄγνοια.

Ἑρμηνεία.

Ἀπὸ τὸν παρόντα Κανόνα ἐρανίσθη ἡ ς'. Σύνοδος τὸν πγ'. αὐτῆς Κανόνα, δηλ. μόνον τὸ νὰ μὴ μεταλαμβάνῃ τινὰς τοὺς νεκρούς. Καὶ δεῖα τὴν ἐρμηνείαν ἐκεῖ. Ὁ δὲ παρὼν προσδιορίζει ἀκόμη καὶ ὅτι δὲν πρέπει νὰ βαπτίζῃ τινὰς Ἱερεὺς κατὰ ἄγνοϊαν τοὺς ἀποθανόντας καὶ τελευτήσαντας (1), ἐπειδὴ οἱ νεκροὶ οὔτε νὰ συνταχθοῦν δύνανται μὲ τὸν Χριστὸν, οὔτε νὰ ἀποταχθοῦν τὸν Πατῆρα, οὔτε ἄλλο τι νὰ κάμουν σύνηθες εἰς τὴν τελεσιουργίαν τοῦ βαπτίσματος. Ἔως οὐδὲ ἀναπνέει ἀκόμη τινὰς, θέλει ἀξιώθῃ τοῦ θεοῦ Βαπτίσματος, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν.

ΚΑΝΟΝ ΚΓ'. 26.

Ὅστε, κατὰ τοὺς ἐν Νικαίᾳ ὄρους, διὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς αἰτίας, αἵτινες πολλάκις πρὸς ὄλεθρον τοῦ λαοῦ παλαιοῦνται, καθ' ἕναστος ἐνιαυτὸν Σύνοδον συγκαλεῖσθαι, πρὸς ἣν πάντες οἱ τῶν ἐπαρχιῶν τὰς πρώτας καθέδρας ἐπέχοντες, ἐκ τῶν οικειῶν Συνόδων, δύο, ἢ καὶ ὅσους ἐπιλέξωνται, Ἐπισκόπους τοποτηρητὰς ἀποστείλωσιν. Ἴνα ἐν τῇ συναχθείσῃ συνελεύσει, πλήρης εἶναι δυναθῇ ἢ αὐθεντία.

Ἄποσ. λζ'.
τῆς δ. ε. τῆς
δ'. ιθ'. τῆς
ς'. ἢ τῆς ζ'.
ς'. τῆς Ἀν-
τιοχ. κ'. τῆς
Καρθαγ. πα.
πδ' πέ. ρδ'.

Ἑρμηνεία.

Διὰ νὰ μὴ παλαιώνονται, καὶ μὲ τὸν χρόνον βεβαιώνονται αἱ κατὰ καιροὺς ἀνακύπτουσαι ἐκκλησιαστικαὶ ὑποθέσεις καὶ ἀταξίαι, πρὸς βλάβην τοῦ λαοῦ, διορίζει ὁ παρὼν κανὼν, νὰ γίνεσθαι Σύνοδος τῶν Ἐπισκόπων κατ' ἔτος. Ὡς καὶ ὁ ε. τῆς ἐν Νικαίᾳ τοῦτο διορίζει. Πρὸς τὴν ὁποίαν Σύνοδον ὅλοι οἱ Μητροπολιταὶ νὰ στέλλουν δύο, ἢ καὶ περισσοτέρους Ἐπισκόπους ἀπὸ τὴν Σύνοδον τῆς ἐπαρχίας τῶν τοποτηρητὰς, ἧτοι τηρουντας καὶ ἐπέχοντας τὸν τόπον αὐτῶν. Ἴνα τὰ παρὰ τῆς Συνόδου ταύτης διοριζόμενα, μὲ πληρεξουσιότητα διορισθῇ, ὡς συμψηφιζομένων ταῦτα ἀπάντων τῶν Μητροπολιτῶν. Ἐν δὲ τοῖς πρακτικοῖς τῆς παρούσης ταύτης Συνόδου γέγραπται, ὅτι ἀπὸ τὴν Τρίπολιν νὰ στέλλεται εἰς τὴν ἐνιαυσίαν ταύτην Σύνοδον ἕνας τοποτηρητῆς, διὰ τὴν ἐκεῖσε σπανιότητα τῶν Ἐπισκόπων. Ὁ δὲ Βαλαμῶν λέγει, ὅτι δὲν ἐμποδίζεται τὸ νὰ στέλλωνται τοποτηρηταὶ τῶν Μητροπολιτῶν, καὶ Πρεσβύτεροι, καὶ Διάκονοι, καθὼς καὶ εἰς μερικὰς οἰκουμενικὰς Συνόδους τοῦτο ἐγένετο. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν λζ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΟΝ ΚΖ'. 27.

Ἐάν τις τῶν Ἐπισκόπων κατηγορῆται παρὰ τοῖς τῇ αὐτοῦ χώρᾳ πρωτεύουσιν, ὁ κατηγορορ ἀγάγῃ τὸ πρᾶγμα, καὶ μηδὲ ἀπὸ τῆς κοινωνίας κωλυθῇ ὁ κατηγορούμενος, εἰ μὴ ὃ ἂν πρὸς ἀπολογία ἐν τῷ δικαστηρίῳ τῶν ἐπιλεγέντων δικάζειν, γράμμασι προσκληθῆις, τῇ ὠρισμένῃ ἡμέρᾳ οὐδαμῶς ἀπαντήσῃ, τουτέστιν, ἐντὸς προθεσμίας μηνὸς, ἀφ' ἧς ἡμέρας φανερῆ τὰ γράμματα δεξάμενος. Ἐάν δὲ ἀληθεὺς τινὰς καὶ ἀναγκαστικὰς αἰτίας ἀποδείξῃ, τὰς αὐτὸν κωλυούσας ἀπαντῆσαι πρὸς ἀπολογία τῶν κατ' αὐτοῦ προτεθέντων, ἐντὸς ἐτέρου μηνὸς ἀκεραίαν ἐχέτω εὐχέρειαν μετὰ δὲ τὸν δεῦτερον μῆνα μὴ κοινωνήσῃ, ἕως οὐ καθαρὸς ἀποδειχθῆι. Εἰ δὲ πρὸς σύμπασαν τὴν ἐτησίαν Σύνοδον ἀπαντῆσαι μὴ βουληθῆι,

Ἄποσ. οδ'
τῆς β'. ς'
τῆς δ'. θ'
κδ. τῆς Ἀν-
τιοχ. ιδ'. ιε.
Σαρδ. κ. δ'.
τῆς Καρθ. ἢ
ιδ'. ις'. λς'.
ρε ρδ. ρλζ'.
ρλθ. ρλθ.

(1) Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Βαλαμῶν ἐν τῇ κβ'. ἀποκρίσει πρὸς τὸν Μάρκον Ἀλεξανδρείας λέγει, ὅτι εἶναι μεγάλης κολάσεως ἔξοι ἐκεῖνοι ὅπου χροῖσι μὲ Μύρον πρότερον τοὺς ἀποθανόντας Ἀρχιερεῖς καὶ Ἱερεῖς, ἢ ἄλλους τινὰς, καὶ οὕτως ἐνταφιάζοντες αὐτούς, ἐπειδὴ μὲ τοῦτο ὅπου κάμνουσιν, ἢ κατηγοροῦσι τοὺς βαπτισάντας καὶ μυρώσαντας τοὺς ρηθέντας Ἀρχιερεῖς καὶ Ἱερεῖς πῶς δὲν ἦσαν ὀρθόδοξοι, ἢ δὲν ἔχουσιν ἀκόμη πληροφορίαν, ὅτι οἱ ἀποθανόντες αὐτοὶ δὲν ἦσαν κοινωνοὶ τῶν ὀρθοδόξων, τὰ ὅποια καὶ τὰ δύο εἶναι ἄτοπα. Ὁ δὲ θεῖος Χρυσόστομος (λόγῳ περὶ τοῦ μὴ πικρῶς κλαῖειν τοὺς τελευτώντας σελ. 944. τοῦ ς'. τόμ.) λέγει, μὲ ψαλμούς καὶ ὕμνους προπέμπομεν τοὺς ἀποθανόντας, φανερώνοντες μὲ τοῦτο τὴν εὐχαριστίαν ὅπου κάμνομεν

πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν διὰ τὸν θάνατόν τους. Μὲ καιροῦνια σάβανα τοὺς ἐνδύομεν, δηλοῦντες τὸ καινούριον φόριμα τῆς ἀφθαρσίας ὅπου μέλλουν νὰ λάβουν. Μύρον καὶ ἔλαιον χύνομεν εἰς αὐτοὺς καὶ χρίσμα τοῦ βαπτίσματος, πιστεύοντες, ὅτι τοῦτο θέλει γένῃ εἰς αὐτοὺς βοήθεια εἰς τὸν πρὸς τὴν ἐκεῖσε ζωὴν ὄρθεον τους. Μὲ θυμιάματα καὶ κηρία τοὺς συνοδεύομεν, σημαίνοντες, ὅτι ἠλευθερώθησαν ἀπὸ τὸ σκότος τῆς παρούσης ζωῆς, καὶ ἐπῆγαν πρὸς τὸ ἀληθινὸν φῶς. Κατὰ ἀνατολὰς τὸν τάφον τους καὶ τὸ σῶμα τους σχηματίζομεν, δηλοῦντες τὴν ἀνάστασιν ὅπου μέλλουν νὰ λάβουν. Σημειῶσαι δὲ, ὅτι τὸ Μύρον καὶ ἔλαιον, καὶ χρίσμα τοῦ βαπτίσματος, ὅπου λέγει ἐδῶ ὁ Ἀγιος ταυτοσημαντα πρέπει νὰ νοηθῶν, ἀντὶ τοῦ ἔλαιου δηλ. μὲ

ἵνα κἀν ἐκεῖ τὸ πρᾶγμα αὐτοῦ περαιωθῆ, αὐτὸς καθ' ἑαυτοῦ τῆς καταδίκης τὴν ψῆφον ἐκπεφωνηκέναι κριθήσεται. Ἐν δὲ τῷ καιρῷ, ᾧ οὐ κοινωνεῖ, μηδὲ ἐν τῇ ἰδίᾳ Ἐκκλησίᾳ, μηδὲ ἐν παροικίᾳ κοινωνήσῃ. Ὁ δὲ τούτου κατήγορος, ἐὰν μηδαμοῦ ἀπολειφθῆς ἐν αἷς ἡμέραις γυμνάζεται τὰ τοῦ πράγματος, μηδαμῶς κωλυθείη ἀπὸ τῆς κοινωνίας. Ἐὰν δὲ ποτε ἐλλείψῃ ἑαυτὸν ὑποσύρας, ἀποκαθισταμένου τῇ κοινωνίᾳ τοῦ Ἐπισκόπου, αὐτὸς ἀπὸ τῆς κοινωνίας ἐκβληθῆ ὁ κατήγορος. Οὕτω μέντοι, ὡς μὴ καὶ τὴν εὐχέρειαν αὐτῷ ἀφαιρεῖσθαι τῆς κατηγορίας τοῦ πράγματος, ἐὰν δυνηθῆ ἀποδείξει κατὰ τὴν προθεσίαν, οὐχὶ μὴ τεβηληκέναι, ἀλλὰ μὴ δεδυνῆσθαι ἀπαντῆσαι, ἐκείνου δῆλου ὄντος, ὡς ἐν τῷ κινεῖσθαι τὰ τοῦ πράγματος ἐν τῷ τῶν Ἐπισκόπων δικαστηρίῳ, ἐὰν διαβέβληται τὸ πρόσωπον τοῦ κατηγόρου, μὴ προσδεχθῆ εἰς κατηγορίαν, εἰ μὴδ' ἂν ὑπὲρ ἰδίου πράγματος, μὴ μέντοι περὶ ἐκκλησιαστικοῦ θελήσῃ ἐπιβαλέσθαι.

Ἑρμηνεία.

Ὅταν κατηγορηθῆται κανένας Ἐπίσκοπος, πρέπει ὁ κατήγορος νὰ ἀποδεικνύῃ τὴν κατηγορίαν ἔμπροσθεν τοῦ Μητροπολίτου τοῦ Ἐπισκόπου, κατὰ τὸν παρόντα Κανόνα, παρευθὺς δὲ μετὰ τὴν κατηγορίαν, δὲν πρέπει νὰ γίνεταί ἀκοινωνήτος ἀπὸ τοὺς λοιποὺς συνεπισκόπους ὁ κατηγορηθεὶς Ἐπίσκοπος. Ἐξω μόνον ἂν δὲν ἔλθῃ εἰς τὴν κρίσιν μετὰ διορίαν ἐνὸς μηνός, ἀφ' οὗ λάβῃ τὰ γράμματα τοῦ Μητροπολίτου, τὰ προσκαλοῦντα αὐτὸν εἰς τὸ κριτήριον. Εἰ δὲ καὶ ἀποδείξῃ, ὅτι ἀπὸ ἀληθείας, καὶ ὄχι πλαστὰς, ἀλλὰ ἀναγκαίως αἰτίας ἐμποδίσθη καὶ δὲν ἤλθε, νὰ τοῦ δίδεται ἀκόμη ἄλλου ἐνὸς μηνός διορία. Εἰ δὲ καὶ μετὰ τοὺς δύο μηνὰς δὲν ἔλθῃ, νὰ ἀφορίζεται διὰ τὴν ἀπειθείαν του, ἕως οὗ νὰ ἀποδειχθῆ ὅτι εἶναι ἀθῶος τῆς κατ' αὐτοῦ γενομένης κατηγορίας. Ἐὰν δὲ, οὔτε εἰς τὸν Μητροπολίτην του θελήσῃ νὰ κριθῆ, οὔτε εἰς τὴν κατ' αὐτοῦ συναθροιστέαν Σύνοδον, αὐτὸς ἑαυτὸν κατεδίκασε διὰ τὴν ἀπειθείαν καὶ καταφρόνησιν. Ἐν ὄσῳ δὲ καιρῷ εἶναι εἰς τὸ ἐπιτίμιον τοῦ ἀφορισμοῦ ὁ Ἐπίσκοπος, δὲν πρέπει, οὔτε εἰς τὴν ἐπαρχίαν του, οὔτε εἰς ἄλλην, νὰ τὸν συγκοινωνῆ τινὰς, καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ κατηγορουμένου Ἐπισκόπου. Περὶ δὲ τοῦ κατηγόρου αὐτοῦ, ἐν ὄσῳ μὲν αὐτὸς στέκεται κατηγορῶν, δὲν πρέπει διὰ τὴν κατηγορίαν καὶ μόνον νὰ ἀφορίζεται. Ἀνίσως δὲ μὲ κρύφιον τρόπον ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὸ κριτήριον, καὶ δὲν εὐρίσκεται, ὁ μὲν κατηγορούμενος Ἐπίσκοπος, νὰ λύεται τοῦ ἐπιτιμίου τῆς ἀκοινωνήσεως, ὁ δὲ κατήγορος, νὰ ἀφορίζεται. Ἐὰν ὅμως ἀποδείξῃ, ὅτι ὄχι ἀπὸ θέλησίν του, ἢ καταφρόνησιν, ἀλλὰ διὰ τινὰ εὐλογον αἰτίαν ἔλλειψε, δὲν ἐμποδίζεται εἰς τὸ νὰ κατηγορῆ πάλιν. Ἐκείνου ὄντος φανεροῦ ὅτι, ἐὰν ἔχῃ κατηγορημένην ὑβληψιν ἢ ἀμφίβολον ὁ κατήγορος, δὲν πρέπει νὰ δέχεται εἰς κατηγορίαν Ἐπισκόπου, ἐπὶ ὑποθέσεως ἐκκλησιαστικῆς καὶ ἐσωτερικῆς. Ἐπὶ ὑποθέσεως δὲ ἰδίας, χρηματικῆς καὶ ἐξωτερικῆς, δέχεται, ὅποιοι καὶ ἂν ᾖναι. Ὅρα τὸν οὐδ'. Ἀποστολικόν. Τὸν ς'. τῆς β'. καὶ θ'. τῆς δ'.

ΚΑΝΟΝ ΚΗ'. 28.

Τῆς δ'. θ'. ἢ τῆς Ἀντιοχ. δ'. τῆς Καρθ. ιβ'. ις'. Ἐὰν Πρεσβύτεροι ἢ Διάκονοι κατηγορηθῶσι, προzeugνυμένου τοῦ νομίμου ἀριθμοῦ τῶν ἐκ τῆς πλησιαζούσης τοπικῆς αἰρετῶν Ἐπισκόπων, οὓς οἱ κατηγορούμενοι αἰτήσονται, τούτέστιν ἐπ' ὀνόματι Πρεσβυτέρου ἕξ, καὶ τοῦ Διακόνου, τριῶν, σὺν τούτοις αὐτὸς ὁ ἴδιος τῶν κατηγορουμένων Ἐπίσκοπος τὰς αἰτίας αὐτῶν ἐξετάσει, τοῦ αὐτοῦ τῶν ἡμερῶν, καὶ ὑπερθέσεων, καὶ ἐξετάσεων, καὶ προσώπων, μεταξὺ τῶν κατηγορούντων καὶ κατηγορουμένων τύπου φυλαττομένου, τῶν δὲ λοιπῶν κληρικῶν τὰς αἰτίας καὶ μόνος ὁ ἐντόπιος Ἐπίσκοπος διαγνῶ καὶ περατώσει.

Ἑρμηνεία.

Ὁ μὲν ἀνωτέρω Κανὼν εἶπε περὶ Ἐπισκόπων κατηγορουμένων, ὁ δὲ παρῶν περὶ Πρεσβυτέρων καὶ Διακόνων διοριζόμενος, ὅτι, ἐὰν οὗτοι κατηγορηθῶσι, νὰ διαλέγωσιν, ὁ μὲν Πρεσβύτερος ἕξ, ὁ δὲ Διάκονος τρεῖς Ἐπισκόπους ξένους ἀπὸ τὰ πλησιόχωρα μέρη των, καὶ ὁμοῦ μὲ αὐτοὺς νὰ κρίνῃ τὰς κατ' αὐτῶν κατηγορίας ὁ ἐδικὸς των Ἐπίσκοπος, νὰ φυλάττεται δὲ ὁ περὶ τῶν Ἐπισκόπων προδιαληφθεὶς τύπος καὶ Κανὼν (ὁ κζ'. δηλ.) εἰς τοὺς Πρεσβυτέρους καὶ Διακόνους, ἤτοι νὰ δίδεται καὶ εἰς αὐτοὺς ἡ ἰδία διορία τῶν ἡμερῶν, καὶ νὰ γίνεταί ἡ ἰδία ἐξέτασις τῶν προσώπων ὅπου τοὺς κατηγοροῦν, τῶν δὲ ἄλλων μικροτέρων Κληρικῶν τὰς κατηγορίας μόνος ὁ ἐντόπιος αὐτῶν Ἐπίσκοπος κρίνει καὶ ἀποφασίζει. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν θ'. τῆς δ'. καὶ τὸν ιβ'. καὶ ις'. τῆς παρούσης.

ΚΑΝΟΝ ΚΘ'. 29.

Τῆς δ'. ιδ'. ἢ τῆς ς'. οβ'. ἢ τῆς Λαοδικ. ι. λά.

Ἦρσεν, ὥστε τέκνα τῶν Κληρικῶν ἐθνικοῖς ἢ αἰρετικοῖς γαμικῶς μὴ συνάπτεσθαι.

τὸ ὅποιον οἱ βαπτιζόμενοι χροῖον ἔδον τὸ σῶμα. Δίδει καὶ ὁ βαπτίσματος, τὸ Μύρον ἀντὶ τοῦ ἐλαίου ἐκλαμβάνων, ὡς ἐρημη- Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος, (κεφ. β', Ἐκκλησ. Ἱεραχ.) μὲ τρεῖς νεύει ὁ Θεσσαλονίκης Σιμεὼν κεφ. εγ', καὶ ὅρα τὸν Κανόνα τοῦ σταυροειδῆς χύσεως τοῦ μύρου λέγει νὰ τελειοῦται τὸ ὕδωρ τοῦ ἀγίου Κυπριανοῦ.

Ἐρμηνεία.

Προσάξει ὁ παρὼν Κανὼν, ὅτι τὰ τέκνα τῶν Ἱερωμένων καὶ Κληρικῶν νὰ μὴ ὑπανδρεύωνται μὲ γυναί-
κας, τόσον τῶν ἀπίστων, ὅσον καὶ αἰρετικῶν. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ἰδ'. τῆς δ'.

ΚΑΝΩΝ Α'. 30.

Ὅστε τοὺς Ἐπισκόπους καὶ τοὺς Κληρικούς μηδένα συνεισάγειν τοῖς μὴ ὀρθοδόξοις Ἐπίσκοποις ἢ Κληρικοῖς, εἰ καὶ συγγενεὶς ἔτι μὴν ὦσιν, μηδὲ διὰ δωρεᾶς τῶν οἰκείων πραγμάτων, ὡς εἴρηται τοὺς Ἐπισκόπους ἢ Κληρικούς τούτοις συνεισάγειν. Ἀποστ. μ'. τῆς Καρθ. πθ'. ρβ'.

Ἐρμηνεία.

Ἀκολουθῶς μὲ τὸν ἀνωτέρω καὶ ὁ παρὼν Κανὼν περὶ τῶν ἐθνικῶν καὶ αἰρετικῶν διορίζεται λέγων, ὅτι δὲν πρέπει οἱ Ἐπίσκοποι καὶ Κληρικοί, ἀποθνήσκοντες, νὰ εἰσάγουν εἰς τὴν διαθήκην αὐτῶν κληρονόμους (1) τῶν

(1) Κατὰ γὰρ τὸ λέ. βιβλ. τῶν Βασιλικῶν τίτλ. η. κεφ. λη. οὐδὲ παῖδες αἰρετικοὶ δύνανται νὰ κληρονομήσουν τοὺς γονεῖς τῶν ὀρθοδόξου ὄντας. Ἄλλ' οὐδὲ οἱ γονεῖς ὀρθόδοξοι ὄντες, δύνανται νὰ ἀφήσουν κληρονόμους τοὺς αἰρετικούς παῖδας τῶν, ἀλλὰ τοὺς χριστιανούς. Εἰ δὲ καὶ οἱ γονεῖς (ὀρθόδοξοι ὄντες δηλ.) ἔγραψαν κληρονόμους τοὺς αἰρετικούς υἱούς τῶν, ἔαν ἄλλους υἱούς ὀρθοδόξου δὲν ἔχουσιν, ἡ περιουσία αὐτῶν νὰ δίδεται εἰς τοὺς λοιποὺς συγγενεῖς αὐτῶν ὀρθοδόξου. Εἰ δὲ οἱ τελευτήσαντες, Κληρικοί ὄντες, οὔτε παῖδας εἴχον, οὔτε ἄλλους συγγενεῖς, μετὰ χρόνον ἕνα τοῦ θανάτου αὐτῶν λαμβάνουσι τὰ πράγματά τῶν οἱ προσετώτες τῆς Ἐκκλησίας ἐκείνης, τῆς ὁποίας ἦσαν οἱ τελευτήσαντες Κληρικοί, Γέγραπται δὲ καὶ ἐν τῷ α. βιβλίῳ τῶν βασιλικῶν, νὰ μὴ κληρονομοῦν οἱ Σαμαρίται, καὶ ὅπως αἰρετικοὶ. μήτε δωρεὰν νὰ λαμβάνουσι. Τὸ δὲ ἰδ', κεφ. τοῦ γ'. τίτλου τοῦ ε. βιβλ. λέγει, ὅτι κἀνένας αἰρετικὸς νὰ μὴ παίρῃ ἀκίνητον πρᾶγμα ἀπὸ Ἐκκλησίαν, ἢ ἀπὸ ἄλλον σιδάσιμον οἶκον, μήτε μὲ πάκτωσιν, μήτε μὲ ἐμφύτευσιν, μήτε μὲ ἀγορᾶν, ἢ μὲ ἄλλον οἰονδήποτε τρόπον. Τὸ δὲ τρίτον θέμα τοῦ αὐτοῦ βιβλ. καὶ τίτλ. καὶ κεφ. λέγει, ὅτι ἔαν ὀρθόδοξος ἔχοντας ὑποστατικόν, εἰς τὸ ὅποιον μέσα εἶναι Ἐκκλησία κτισμένη, ἔαν, λέγω, τὸ ὑποστατικόν αὐτὸ ἀφήσῃ εἰς ἀπίστον καὶ αἰρετικόν κατὰ τινὰ τρόπον, ἢ Ἐκκλησία τοῦ χωρίου νὰ ἔχη τὴν ἐξουσίαν τοῦ ὑποστατικοῦ αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ κληρονόμους ἀνεφέραμεν, καλὸν εἶναι ἐδῶ νὰ εἰποῦμεν καθολικῶς μερικὰ τινὰ περὶ αὐτῶν. Δοιπὸν κατὰ τὸ λέ. βιβλ. τίτλ. ι. κεφ. λς'. εἰς τὴν κληρονομίαν προτιμῶνται ἀπὸ τοὺς ἀνιόντας ἢ κατιόντας, ἦτοι τὰ παῖδια τοῦ ἀποθανόντος, εἴτε ἀρσενικὰ εἶναι, εἴτε θηλυκὰ. Τὸ δὲ παιδίον ὅπου κληρονομήσῃ τὰ πράγματα τοῦ πατρὸς του, πρέπει νὰ τὰ δίδῃ εἰς τὸν πάππον του νὰ τὰ δουλεύῃ διὰ νὰ κυβερνᾶται ἐξ αὐτῶν. Ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ πάππος καὶ ἀφήσῃ υἱὸν καὶ ἐγγόνους ἀπὸ ἄλλον υἱὸν τοῦ ἀποθανόντος, ἐμβαίνουν καὶ οἱ ἐγγονοὶ εἰς τὴν κληρονομίαν μὲ τοὺς θεῖους τῶν, καὶ λαμβάνουν τὸ μερίδιον τοῦ πατρὸς τῶν. Ἐὰν ὅμως δὲν ἦναι παῖδια, προτιμῶνται οἱ γονεῖς καὶ πάπποι τοῦ ἀποθανόντος καὶ κληρονομοῦν, ἔξω μόνον ἀπὸ τοὺς ἀπὸ μίαν μητέρα, καὶ ἕνα πατέρα ἀδελφούς τοῦ ἀποθανόντος. Καὶ πάλιν ἀπὸ τοὺς ἀνιόντας αὐτοὺς προτιμῶνται ὅσοι εἶναι κοντότεροι εἰς τὸν βαθμὸν, καὶ ὅσοι εἶναι εἰς τὸν αὐτὸν βαθμὸν, τρίτον θεῖον ἢ τέταρτον, ὅσοι ἴσα ἐμοῦ κληρονομοῦν. Ἡ Νισαρή τοῦ Ἀθανασίου Πατριάρχου διαρρίπτει, ὅτι ἔαν ἀποθάνῃ ὁ ἄνδρας ἢ ἡ γυνὴ, καὶ ἀφήσῃ παιδί, καὶ ἀποθάνῃ καὶ αὐτὸ, δὲν πρέπει νὰ κληρονομή τὸ ζωντανὸν μέρος ὅλα τὰ πράγματα τοῦ παιδιοῦ, ἀλλ' ἕνα μέρος νὰ δίδεται εἰς μνημόσυνον

τοῦ ἀποθανόντος, ἄλλο μέρος νὰ παίρουν οἱ γονεῖς τοῦ ἀποθανόντος, καὶ τὸ τρίτον νὰ παίρῃ τὸ ζωντανὸν μέρος ὅπου ἔμεινεν. Ἐὰν δὲ οὔτε οἱ γονεῖς τοῦ ἀποθανόντος ἦναι, ἐμβαίνουν εἰς τὴν κληρονομίαν οἱ ἐκ πλαγίου συγγενεῖς, ἦτοι οἱ ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαίς, καὶ ἀπὸ αὐτοὺς πάλιν προτιμῶνται οἱ ἀμφιθαλεῖς ἀδελφοὶ ἀπὸ τὰ μιλαδέλφια. Ὅμοιως προτιμῶνται εἰς τὸ νὰ κληρονομήσουν τὸν θεῖον τοὺς τὰ παῖδια τοῦ ἀμφιθαλοῦς ἀδελφοῦ, ἦτοι τὰ ἀνέψια, παρὰ τὰ μιλαδέλφια. Εἰ δὲ γνήσια καὶ ἀμφιθαλῆ ἀδέλφια δὲν εἶναι, οὔτε παῖδια ἀμφιθαλοῦς ἀδελφοῦ, κληρονομοῦσι τὸν ἀδελφόν τοὺς καὶ τὰ μιλαδέλφια. Εἰ δὲ ἀδέλφια δὲν ἔχει ὁ ἀποθάνων, ἀλλὰ ἀνέψια, κληρονομοῦσιν αὐτὸν ταῦτα ὅλα ἴσα (Ἀρμενόπουλος βιβλ. ε. τίτλ. η.). Ἐὰν ἀποθάνῃ ὁ ἄνδρας ἢ ἡ γυνὴ χωρὶς διαθήκην καὶ χωρὶς νὰ ἔχουν συγγενεῖς τινὰς ἢ κληρονόμους, τὸ ζωντανὸν μέρος κληρονομεῖ τὸ ἀποθάνων, κἂν καὶ δύο μόνον μῆνας συγκατοικήσῃ μαζῇ (Ἀρμενόπουλ. αὐτόθι), τόσον τὰ φυσικὰ παῖδια, ὅσον καὶ τὰ ψυχοπαῖδια κληρονομοῦν ἐξ ἴσου τοὺς χωρὶς διαθήκης ἀποθανόντας γονεῖς τῶν. Ὅσα ἀφίνει τινὰς εἰς τὰ φυσικὰ τοῦ παιδία ἔχων καὶ ἀδέλφια καὶ μητέρα, τόσα ἀφίνει καὶ εἰς τὸ ψυχοπαῖδί του, ἢ τοῦλάχιστον τὸ δ'. μέρος τῶν πραγμάτων του (αὐτόθι). Τὸ μδ. βιβλ. τῶν Βασιλικῶν τίτλ. ι. κεφ. η. διορίζει ὅτι κἀνένας πατέρα νὰ μὴ κἀμνη εἰς ἕνα, ἢ εἰς μερικὰ τοῦ παιδία χάριν ἀμετρον, ἀφίνωντας εἰς αὐτὰ δηλ. περισσότερα πράγματα, καὶ εἰς ἄλλα τοῦ παιδία, ὄχι. Ἀλλὰ εἰς ὅλα τοῦ τὰ παῖδια νὰ στοχάζεται τὰ μέτρια καὶ νὰ μὴ χερίζει περισσότερα εἰς ἐκεῖνα ὅπου ἀγαπᾷ (ἔξω μόνον ἂν φανοῦν τινὰ παῖδια ἀχάριστα, καὶ ὕβριστον ἢ δειροῦν ἢ κατηγορήσων, ἢ ἄλλα τινὰ πράξων ἐναντίον τῶν γονεῶν τῶν) εἰ δὲ καὶ χάριση, νὰ παίρουν καὶ τὰ ἄλλα παῖδια ἀπὸ τὸ χάρισμα ἐκεῖνο τὸ νόμιμόν τοὺς μερίδιον. Ἀλλὰ καὶ ὁ Μέγας Βασίλειος (θμιλ. η. εἰς τὴν ἐξαήμερον) διορίζει ὅτι οἱ γονεῖς, καθὼς εἰς ὅλα τῶν τὰ παῖδια ἔδωκαν ἐξ ἴσου τὸ εἶναι καὶ τὴν ζωὴν, ἔτσι παρομοίως χρεωστοῦν νὰ μοιράζωσιν ἐξ ἴσου εἰς αὐτὰ καὶ τὰς πρὸς τὸ ζῆν ἀφορμὰς, τὰ πράγματα δηλ. καὶ ὑποστατικὰ τῶν, καὶ ὄχι εἰς ἄλλα μὲν παῖδια περισσότερα νὰ δίδουν, εἰς ἄλλα δὲ ὀλιγώτερα. Ὅθεν μὲν πολλὰ ἐπιτίμια πρέπει νὰ ἐμμοδισθῇ ἢ καταγραμμένη συνήθεια, ὅπου πολιτεύεται εἰς πολλοὺς καὶ διαφόρους τόπους, καὶ μάλιστα εἰς τὰ νησιά, τὸ νὰ δίδουν δηλ. οἱ γονεῖς εἰς τὸν πρῶτον υἱόν, ἢ πρωτοθυγατέρα, τὰ περισσότερα πράγματά τῶν, καὶ τὰ ἄλλα παῖδια τὰ ἀφίνουσιν ἔρημα ἀπὸ τὴν νόμιμον προικὰ τῶν, ὡσὲν νὰ ἦσαν νόθα καὶ ὄχι γνήσια. Παρανομία μεγαλωτάτη! ἀφύσικος ἀσπλαγχνία, τὴν ὁποίαν δὲν ἔχουν τὰ θηρία! καὶ κακία ὀλιθήρας, ἢ ὁποία καὶ τοὺς γονεῖς

ὑπαρχόντων τους τοὺς πιστοὺς καὶ ὀρθοδόξους συγγενεῖς των μαζὺ μὲ τοὺς μὴ ὀρθοδόξους, ἀλλ' ἢ ἀπίστους, ἢ καὶ αἰρετικούς ὄντας, καὶ καὶ συγγενεῖς αὐτῶν εἶναι οἱ τοιοῦτοι ἀπίστοι καὶ αἰρετικοί. Ταῦτόν εἶπεν, δὲν πρέπει οἱ Ἐπίσκοποι καὶ Κληρικοί, νὰ ἀφίνουσιν, ἢ κληρονομίαν ἢ ληγάτον, ἤτοι δωρεάν, ἐν τῇ διαθήκῃ των, εἰς τοὺς συγγενεῖς των αἰρετικούς. Ἀλλὰ οὐδὲ ἐτι ζῶντες πρέπει νὰ χαρίζουν εἰς τοὺς αἰρετικούς τὰ ἐδικά των πράγματα. Ἀλλὰ καὶ οἱ πολιτικοὶ νόμοι ἐμποδίζουν τὸ νὰ ἀφίνουσι οἱ ὀρθόδοξοι εἰς τοὺς αἰρετικούς κληρονομίαν τινὰ ἢ ληγάτον (1). Ὁρα καὶ τὸν μ'. Ἀποστολικόν.

Ἄποστ. ιβ'.
 λγ'. τῆς δ'.
 ιδ'. ιγ'. τῆς
 ς'. ιε'. τῆς
 Ἀντιοχ. ς'.
 ζ'. ἢ. ιδ'. τῆς
 Λαοδικ. μα.
 μβ'. τῆς ἐν
 Σαρδ. ζ'. ἢ.
 τῆς Καρθ.
 ιζ'. ρις'.

ΚΑΝΟΝ ΛΑ'. 31.

Ἐπίσκοποι πέραν θαλάσσης μὴ ἀποδημείωσαν, εἰμὴ μετὰ ψηφίσματος τῆς ἀ. καθέδρας τοῦ ἰδίου ἐκάστης χώρας Ἐπισκόπου, τουτέστιν εἰμὴ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ πρωτεύοντος κατ' ἐξαιρέσιν λάβῃ τὴν, ἣτις λέγεται ἀπολυτική, τετυπωμένην, ἤτοι παραθέσιν.

Ἑρμηνεία.

Προστάζει ὁ παρῶν Κανὼν νὰ μὴν ἀποδημοῦν οἱ τῆς Ἀφρικῆς Ἐπίσκοποι πέραν θαλάσσης, ἤτοι εἰς τὴν Ἰταλίαν, μῆτε ἄλλος τινὰς Ἐπίσκοπος νὰ ἀναχωρῇ ἀπὸ τὴν Ἐπαρχίαν του εἰς μακρινὸν τόπον. Πρέπει γὰρ οὗτοι μᾶλλον νὰ προσμένουσιν εἰς τὰς ἐκκλησίας των, καὶ νὰ ποιμαίνωσι καθημερινῶς τοὺς ἐμπιστευθέντας εἰς αὐτοὺς λαοὺς. Τότε δὲ μόνον νὰ ἀναχωροῦν, ὅταν ἔχουν μὲν καὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἐπισκόπους γράμματα, κυρίως δὲ καὶ ἐξαιρέτως λάβουσι παρὰ τοῦ πρωτεύοντος αὐτῶν Μητροπολίτου ἢ Πατριάρχου τὴν ἀπολυτικὴν καλουμένην ἐπιστολήν, τυποῦσαν καὶ φανερόνουςαν, ὅτι εἶναι ἀναγκαῖα καὶ ἀπόλυτος, ἤτοι ἀνεμπόδιστος, ἢ ἀναχώρησις αὐτῶν ἢ τετυπωμένην ἀντὶ τοῦ, ὑπογεγραμμένην καὶ παρατιθεῖσαν, καὶ συνιστῶσαν αὐτοὺς πρὸς ἐκείνους, πρὸς τοὺς ὁποίους ἀπέρχονται. Ὁρα καὶ τὴν ἑρμηνείαν καὶ ὑποσημείωσιν τοῦ ιβ'. Ἀποστολικοῦ.

ΚΑΝΟΝ ΛΒ'. 32.

Ἄποστ. πέ.
 τῆς Λαοδικ.
 νά. ε'. τῆς
 Καρθαγ. ιδ'.
 Γρηγόριος ὁ
 Θεολόγ. ἐν
 τοῖς αὐτοῦ ἐ-
 πεσιν. Ἀθαν.
 λθ'. κανονικῇ.
 Ἐπιστολῇ Ἀμ-
 φιλόχου Ἰκο-
 νίου δι' Ἰάμ-
 βων.

Ἦρσεν, ἵνα, ἐκτὸς τῶν Κανονικῶν Γραφῶν, μηδὲν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀναγινώσκηται ἐπ' ὀνόματι θείων Γραφῶν. Εἰσὶ δὲ αἱ Κανονικαὶ Γραφαὶ αὗται, Γένεσις, Ἔξοδος, Λευιτικόν, Ἀριθμοὶ, Δευτερονόμιον, Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ, Κριταί, Βασιλειῶν δ'. τῶν Παραλειπομένων βίβλοι δύο, Ἰώβ, Ψαλτήριον, Σολομῶντος βίβλοι δ'. τῶν Προφητῶν βίβλοι ιβ'. Ἡσαίας, Ἰερεμίας, Ἰεζεκιήλ, Δανιήλ, Τωβίας, Ἰουδῆθ, Ἐσθήθ, Ἐσδρου βίβλοι δύο. Τῆς νέας Διαθήκης, Εὐαγγέλια δ'. Πράξεων Ἀποστόλων βίβλος μία, Ἐπιστολαὶ Παύλου ιδ'. Πέτρου Ἀποστόλου δύο, Ἰωάννου Ἀποστόλου τρεῖς, Ἰακώβου Ἀποστόλου μία, Ἰούδα Ἀποστόλου μία, Ἀποκάλυψις Ἰωάννου βίβλος μία.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρῶν Κανὼν διορίζει, ὅτι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἄλλο τι νὰ μὴ ἀναγινώσκηται εἰς ὄνομα ἁγίων Γραφῶν, πᾶρεξ τὰ κανονικὰ ταῦτα βιβλία, ἅτινα καὶ ἐκθέτει ὀνομαστί, περὶ ὧν ὄρα καὶ τὸν πέ. Ἀποστολικόν, καὶ τὴν εἰς αὐτὸν ὑποσημείωσιν.

βλάπτει ψυχικῶς, ὅπου τοῦτο κάμνουν καὶ τὰ παιδιά τὰ ἄθλια ὅπου ὕστεροῦνται. Οἱ πατέρες δὲ, ὅπου γένουν καλόγηροι, ἢ τὰ παιδιά, δὲν εὐγαίνουν ἀπὸ τὴν κληρονομίαν, διὰ αἰτίαν ὅπου ἠκολούθησε πρὶν νὰ γένουν καλόγηροι, τὰ δὲ ἔξοδα τῆς ταφῆς εὐγαίνουν ἀπὸ τὸν βίον ἐκείνου, ὅπου ἀποθάνῃ. (Ἀρμενῶν. αὐτόθι τίτλ. θ'). Ὁρα εἰς τὴν ὑπόσημ. τῆς διαθήκης ἐν τῷ τέλει, καὶ τὴν ὑπόσημ. τοῦ ς'. τῆς ς'.

(1) Κατὰ γὰρ τὸ λέ. βιβλ. τῶν Βασιλικῶν, τίτλ. ἢ. κεφ. λθ. οὐδὲ παιδὲς αἰρετικοὶ δύνανται νὰ κληρονηθῶσι τοὺς γονεῖς των ὀρθοδόξους ὄντας. Ἀλλ' οὐδὲ οἱ γονεῖς ὀρθόδοξοι ὄντες δύνανται νὰ ἀφήσωσι κληρονομήσιν τοὺς αἰρετικούς παῖδας των, ἀλλὰ τοὺς Χριστιανούς. Εἰ δὲ καὶ οἱ γονεῖς (ὀρθόδοξοι ὄντες δηλ.) ἔγραψαν κληρονομοῦσι τοὺς αἰρετικούς υἱοὺς των, ἐν ἄλλοις ὀρθοδόξοις υἱοῦς δὲν ἔχουσιν, ἢ περιορισία αὐτῶν νὰ δίδεται εἰς τοὺς λοιποὺς συγγενεῖς αὐτῶν ὀρθοδόξους. Εἰ δὲ οἱ τελευταῖαντες, Κληρικοί ὄντες, οὐτε παῖδας εἶχον, οὐτε ἄλλους συγγενεῖς, μετὰ χρόνον ἕνα τοῦ

θανάτου αὐτῶν, λαμβάνουσι τὰ πράγματά των οἱ προεστῶτες τῆς Ἐκκλησίας ἐκείνης, τῆς ὁποίας ἦσαν οἱ τελευταῖαντες Κληρικοί. Γέγραπται γὰρ καὶ ἐν τῷ ἀ. βιβλ. τῶν Βασιλικῶν, νὰ μὴ κληρονομοῦν οἱ Σαμαρεῖται καὶ ὅπως οἱ αἰρετικοὶ, μῆτε δωρεάν νὰ λαμβάνουσι. Τὸ δὲ ια. κεφ. τοῦ γ'. τίτλου τοῦ ε. βιβλ. λέγει, ὅτι κἀνίνας αἰρετικὸς νὰ μὴ παίρῃ ἀκίνητον πρᾶγμα ἀπὸ Ἐκκλησίαν, ἢ ἀπὸ ἄλλον σεβάσιμον οἶκον, μῆτε μὲ πᾶκτωσιν, μῆτε μὲ ἐμφύτευσιν, μῆτε μὲ ἀγορᾶν, ἢ μὲ ἄλλον οἰονόησινα τρόπον. Τὸ δὲ γ'. θέμα τοῦ αὐτοῦ βιβλ. καὶ τίτλ. καὶ κεφ. λέγει, ὅτι ἐὰν ὀρθόδοξος ἔχωντας ὑποστατικόν, εἰς τὸ ὁποῖον μέσα εἶναι Ἐκκλησία κτισμένη, ἐὰν, λέγω, τὸ ὑποστατικὸν αὐτὸ ἀφήσῃ εἰς ἄπιστον καὶ αἰρετικὸν κατὰ τινὰ τρόπον, ἢ Ἐκκλησία τοῦ χωρίου νὰ ἔχῃ τὴν ἐξουσίαν καὶ τοῦ ὑποστατικοῦ αὐτοῦ. Καὶ ὁ ρβ'. δὲ τῆς αὐτῆς ἐν Καρθ. προστάζει, ὅτι οἱ αἰρετικοὶ ἀπὸ διαθήκας νὰ μὴ παίρνωσι κληρονομίαν ἢ δωρεάν, ἀλλ' οὐτε ἄλλοι τινὲς νὰ ἀφίνουσι τίποτε εἰς αὐτούς.

ΚΑΝΩΝ ΛΓ'. 33.

Ὅστε τοὺς Ὑποδιακόνους τοὺς τὰ ἱερὰ Μυστήρια ψηλαφῶντας, καὶ τοὺς Διακόνους καὶ Πρεσβυτέρους, ἀλλὰ καὶ Ἐπισκόπους, κατὰ τοὺς ἰδίους ὅρους, καὶ ἐκ τῶν συμβίων ἐγκρατεύεσθαι, ἵνα ὡς μὴ ἔχοντες ὦσιν, ὅπερ εἰ μὴ ποιήσωσι, τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἀποκινήθωσι καθήκοντος. Τοὺς δὲ λοιποὺς Κληρικούς πρὸς τοῦτο μὴ ἀναγκάζεσθαι, εἰμὴ ἐν προδεβηκυῖα κείρῃ, ἀλλ' ὀφείλει κατὰ τὴν ἐκάστης Ἐκκλησίας συνήθειαν παραφυλάττεσθαι.

Ἀποσ. ε. τῆς ς'. ἰβ'. ιγ'. λ'. μὴ τῆς ἐν Γάγγ. δ'. τῆς ἐν Καρθ. γ'. δ'. ἰθ'. α. Κορ. ς'. 29.

Ἑρμηνεία.

Παρομοίως μὲ τὸν γ'. καὶ δ'. καὶ ὁ παρὼν Κανὼν διορίζεται, δηλ. ὅτι αἱ Ὑποδιάκονοι οἱ τὰ Μυστήρια ψηλαφῶντες (περὶ ὧν δρα εἰς τὸν ἰε. τῆς ς'.) καὶ Διακόνοι καὶ Ἐπίσκοποι, πρέπει νὰ παρθενεύουσιν ἀπὸ τὰς γυναϊκάς των μὲ κοινήν συμφωνίαν (1), κατὰ τοὺς ὅρους καὶ τὰς ὑποσχέσεις ὁποῦ ἔκαμαν πρὸ τοῦ νὰ χειροτονηθοῦν, ἵνα κατὰ τὸ Ἀποστολικὸν ἐκεῖνο, καὶ ἔχοντες γυναῖκας, εἶναι ὡσάν νὰ μὴ τὰς εἶχον ὀλότεια. Ἐάν δὲ τοῦτο οὐ φυλάξωσι, νὰ ἐκπίπτουσιν ἀπὸ τὴν τάξιν καὶ τὸν βαθμὸν τῆς Ἱερωσύνης των, ἤτοι νὰ καθαιρῶνται. Οἱ δὲ λοιποὶ Κληρικοὶ κατώτεροι, Ἀναγνώσται δηλ., Ψάλται, Θυρωροὶ, Ἐφορισταὶ καὶ οἱ ἄλλοι, νὰ μὴ ἀναγκάζωνται εἰς τὸ νὰ παρθενεύουν ἀπὸ τὰς γυναϊκάς των, ἐξω μόνον ὅταν φθάσουν εἰς γηραλέαν ἡλικίαν (εἰ γὰρ κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον ἢ ἐν γῆρα σωφροσύνη οὐ σωφροσύνη, ἀλλὰ ἀκολασίας ἀδυναμία, βέβαια ὁ μὴδὲ εἰς τὸ γῆρας του σωφρονῶν, πολλὰ ἀκόλαστος εἶναι, ὅποτος δὲν πρέπει νὰ ᾔηται ὁ Κληρικός), ἀλλὰ νὰ ἀκολουθοῦν κατὰ τὴν συνήθειαν τῆς καθ' ἑκκλησίας, τῆς ὁποίας εἶναι Κληρικοί. Ἡ δὲ ς'. κατὰ τὸν ιγ'. αὐτῆς Κανόνα, τὸ κατὰ τοὺς ἰδίους ὅρους, ἀντὶ τοῦ κατὰ τὰς ἰδίας ἐφημερίας ἐξέλαθε. Καὶ ἀνάγνωθι αὐτόν τε καὶ τὸν ἰβ'. αὐτῆς καὶ τὸν ε. Ἀποστολικόν, καὶ τὸν ἰθ'. τῆς παρούσης.

ΚΑΝΩΝ ΛΔ'. 34.

Ἦρεσεν, ἵνα πρᾶγμα ἐκκλησιαστικὸν μηδεὶς πιπράσκη. Ὅπερ πρᾶγμα, ἐάν προσόδους μὴ ἔχη, καὶ πολλή τις ἐπίειγη ἀνάγκη, τοῦτο ἐμφανίζεσθαι τῷ προτεῦοντι τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας, καὶ μετὰ τοῦ ὠρισμένου ἀριθμοῦ τῶν Ἐπισκόπων βουλευέσθαι τί δεῖ πράξαι. Εἰ δὲ ποσαύτη ἐπίειγο ἀνάγκη τῆς ἐκκλησίας, ὥστε μὴ δύνασθαι πρὸ τοῦ πωλεῖν βουλευέσθαι, κἂν τοὺς γειτνιῶντας εἰς μαρτυρίαν καλέσῃ ὁ Ἐπίσκοπος, φροντίδα ποιούμενος τοῦ ἀποδείξαι τῇ Συνόδῳ πάσας τὰς συμβάσας τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ περιστάσεις. Ὅπερ εἰ μὴ ποιήσῃ, ὑπεύθυνος τῷ Θεῷ, καὶ τῇ Συνόδῳ φανῆ, καὶ ἀλλότριος τῆς οικείας τιμῆς.

Ἀποστ. λα. μα. τῆς ς'. ἰβ'. τῆς ἐν Ἀγκ. ιε. τῆς ἐν Ἀντιοχ. κδ'. τῆς Καρθ. μα. Κυρίλ. β'.

Ἑρμηνεία.

Ἀναφαίρετα καὶ ἀναπόσπαστα πρέπει νὰ εἶναι τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα ἀπὸ τὰς ἐχούσας αὐτὰ ἐκκλησίας, διὰ τοῦτο προτάζει ὁ παρὼν Κανὼν, ὅτι καθ' ἑνὸς Ἐπίσκοπος νὰ μὴν πωλῇ πρᾶγμα τῆς ἐκκλησίας του. Ἐάν δὲ τυχὸν κἀνεὶα τῆς Ἐκκλησίας ὑποστατικὸν δὲν κἀμνη καρποφορίαν καὶ κέρδος, καὶ ἐνταῦτῳ ἀκολουθήσῃ μεγάλη ἀνάγκη διὰ νὰ πωληθῆ, πρέπει νὰ φανερώσῃ τοῦτο ὁ Ἐπίσκοπος εἰς τὸν Μητροπολίτην, καὶ νὰ συμβουλευῶνται περὶ τούτου μὲ τοὺς ὀρισθέντας ἰβ'. Ἐπισκόπους. Εἰ δὲ τόση βίαία ἀνάγκη ἀκολουθῆ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὥστε ὁποῦ οὐδὲ καιρὸν δίδωσι νὰ γένη ἡ τοιαύτη ἐρώτησις καὶ βουλή, πρέπει κἂν τὸ ὀλιγώτερον νὰ κρᾶξῃ εἰς μαρτυρίαν τοὺς γείτονας Ἐπισκόπους, διὰ νὰ ἠμπορέσῃ μὲ τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν νὰ ἀποδείξῃ εἰς τὴν κατ' ἔτος γινομένην Σύνοδον ὅλας τὰς περιστάσεις καὶ ἀνάγκας τῆς Ἐκκλησίας του, διὰ τὰς ὁποίας βιάζόμενος ἐπώλησε τὸ ὑποστατικόν. Ὅχι καὶ δὲν κἀμει ταῦτο, νὰ γίνεταί ὑπεύθυνος καὶ εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὴν Σύνοδον, καὶ τῆς Ἀρχιερατικῆς ἐξουσίας νὰ καθίρεται. Ὅρα καὶ τὸν λή. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΛΕ'. 35.

Ὅμοίως ἐβεβαιώθη, ὡς, ἐάν ποτε Πρεσβύτεροι, ἢ Διακόνοι ἐπὶ τινι βαρυτέρᾳ ἁμαρτίᾳ (2) ἐλεγχθῶσι, τῇ ἀναγκαιῶς αὐτοὺς τῆς λειτουργίας ἀποκινούσῃ, μὴ ἐπιτίθεσθαι αὐτοῖς χεῖρας ὡς μετανουοῦσιν, ἢ ὡς πιστοῖς λαϊκοῖς, μηδὲ ἐπιτρέπεσθαι αὐτοῖς, ὥστε ἀναβαπτίζομένους, πρὸς τὸν τοῦ Κλήρου βαθμὸν προκόπτειν.

Ἀποστ. κέ. ςζ'. ἐπ. Βασιλ. γ'. λβ'. μδ'. νδ. τῆς ς'. κδ. τῆς Καρθ. νζ'.

(1) Φανερὸν γίνεται ἐκ τοῦ Κανόνα τούτου, ὅτι καὶ ἀφ' οὗ ὑπέσχεοντο οἱ τοιοῦτοι Ἱερωμόνοι νὰ ἐγκρατεύωνται ἀπὸ τὰς γυναϊκάς των καὶ νὰ παρθενεύουν, ἐσυγκατοίκουν μὲ αὐτάς, οὐ γὰρ λέγει νὰ μὴ συγκατοικοῦν μὲ αὐτάς, ἀλλὰ μόνον νὰ παρθε-

νεύουν ἀπὸ αὐτάς, τὴν ὁποῖαν συγκατοίκησιν ταύτην ἐμπόδιον ἢ ς'. Σύνοδος, ἀπὸ μὲν τοὺς Ἐπισκόπους, ἐν τῷ ἰβ'. καὶ μὴ Κανόνι, ἀπὸ δὲ τοὺς Ἱερωμόνοις, ἐν τῷ λ'. Κανόνι.

(2) Ἐν ἄλλοις, βαρυτέρω ἁμαρτήματι.

Ἑρμηνεία

Συνήθεια ἦτο καὶ δεῦν εἰ ἁμαρτήσαντες μετενόουν, καὶ ἔξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας των προσήρχοντο εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἐπέθεντο εἰς τὰς κεφαλὰς των τὰς χεῖρας εἰ Ἀρχιερεῖς, ἢ κατὰ γνώμην αὐτῶν, οἱ Ἱερεῖς ἔνδον τῆς Ἐκκλησίας δηλαδὴ (1), καὶ οὕτως εὐχόμενοι ἀφώριζαν αὐτούς, καὶ τοὺς ἐδιώριζαν εἰς τοὺς τόπους τῶν μετανουούντων, τὸν κάθε ἕνα κατὰ τὸ ἁμάρτημά του. Αὐτὴ λοιπὸν ἡ ἐπίθεσις τῶν χειρῶν, διορίζει ὁ παρῶν Κανῶν, νὰ μὴ γίνεταί εἰς τοὺς διὰ βαρὺ ἔγκλημα ἐλεγχθέντας, καὶ διὰ τοῦτο καθαιρεθέντας τῆς Ἱερωσύνης Πρεσβυτέρους καὶ Διακόνους, μηδὲ νὰ βάλωνται οἱ τοιοῦτοι εἰς τοὺς τόπους τῶν μετανουούντων πιστῶν λαϊκῶν τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἐκεῖνοι, ἀφορίζόμενοι. Ἀρκεῖ γὰρ εἰς αὐτούς ἡ παιδεία μόνη τῆς καθαιρέσεως κατὰ τὸν κέ. Ἀποστολικὸν, οὗ καὶ τὴν ἐρμηνείαν ἀνάγνωθι. Ἄλλ' οὐδὲ πρέπει οἱ τοιοῦτοι καθηρημένοι νὰ δευτεροβαπτίζωνται, ἵνα διὰ τοῦ βαπτίσματος τάχα καθαρῶσιν ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας ὅπου ἔκαμαν, καὶ πάλιν χειροτονηθῶσιν Ἱερεῖς καὶ Διάκονοι, ἐπειδὴ ἀσέβεια εἶναι τὸ νὰ διπλασιάζεται καὶ τὸ ἅγιον βάπτισμα, (καὶ δεῖα περὶ τούτου τὸν μ ζ'. Ἀποστολικὸν) καὶ ἡ χειροτονία τῶν Ἱερωμένων, κατὰ τὸν ζή. Ἀποστολικὸν.

ΚΑΝΟΝ ΑΓ'. 36.

Τῆς β'. ζ'. || Ἦρσεν, ἵνα οἱ Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι, καὶ οἱ λοιποὶ κατώτεροι Κληρικοὶ, ἐν
τῆς δ'. θ'. τῆς || αἰς ἔχουσιν αἰτίαις, ἐὰν τὰ δικαστήρια μέμφωνται τῶν ἰδίων Ἐπισκόπων, οἱ γείτονες Ἐπί-
Καρθ. ιδ. || σκοποὶ ἀκροάσωνται αὐτῶν, καὶ μετὰ συναινέσεως τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου, τὰ μεταξὺ αὐτῶν
ρλθ'. || διαθῶσιν οἱ προσκαλούμενοι παρ' αὐτῶν Ἐπίσκοποι. Διὸ, εἰ καὶ περὶ αὐτῶν ἔκκλητον παρέχειν νομί-
σῃσι, μὴ ἐκκαλέσωνται εἰς τὰ πέραν τῆς θαλάσσης δικαστήρια, ἀλλὰ πρὸς τοὺς πρωτεύοντας τῶν ἰδίων
ἐπαρχιῶν, ὡς καὶ περὶ τῶν Ἐπισκόπων πολλάκις ὤρισται. Οἱ δὲ πρὸς περαματικά δικαστήρια διεκκα-
λούμενοι, παρ' οὐδενὸς ἐν τῇ Ἀφρικῇ δεχθῶσιν εἰς κανωνίαν.

Ἑρμηνεία.

Διορίζεται ὁ παρῶν Κανῶν, ὅτι οἱ Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι, καὶ ὅλοι οἱ κατώτεροι Κληρικοὶ νὰ θεωροῦν τὰς κρίσεις αὐτῶν εἰς τὸν ἰδίον τους Ἐπίσκοπον. Εἰ δὲ καὶ μέμφονται τὴν κρίσιν καὶ ἀπόφασιν τοῦ Ἐπισκόπου των, πρέπει νὰ προσκαλοῦν τοὺς πλησιοχώρους καὶ γείτονας Ἐπισκόπους, ἵνα αὐτοὶ τε, καὶ ὁ κρίνας αὐτούς Ἐπίσκοπός των θεωρήσῃ τὰς διαφορὰς των. Εἰ δὲ οὔτε εἰς τὴν κρίσιν τῶν πλησιοχώρων καὶ προσκαλεσθέντων αὐτῶν Ἐπισκόπων δὲν στέρξῃσι, νὰ ἀνατιθῶσιν καὶ νὰ ἐκκαλοῦν τὴν κρίσιν των εἰς τὸν Μητροπολίτην τῆς ἐπαρχίας των, καθὼς εἶπομεν νὰ ποιῶσι τοῦτο καὶ οἱ Ἐπίσκοποι. Ὅχι καὶ ἐκκαλέσῃσι τὴν κρίσιν εἰς τὰ πέραν τῆς θαλάσσης εὐρισκόμενα, ἢτοι εἰς τὰ τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Ρώμης (2), καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν εἰς μακρονὰ καὶ ὑπερῶρια κριτήρια, οὗτοι νὰ γίνωνται ἀκοινωνῆτοι ἀπὸ ὅλων τοὺς Ἐπισκόπους τῆς Ἀφρικῆς. Ἀπαράλλακτος σχεδὸν μὲ τὸν Κανόνα τὸν παρόντα εἶναι καὶ ὁ ρλδ'. τῆς αὐτῆς Συνόδου. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ζ'. τῆς β'. καὶ τὸν θ'. τῆς δ'. καὶ ιδ. τῆς αὐτῆς ταύτης Συνόδου. Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ δ'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ.

ΚΑΝΟΝ ΑΖ'. 37.

Ἄπος. ιβ'. || Ἦρσει συμπάσῃ τῇ Συνόδῳ, ἵνα ὁ διὰ ραθυμίαν αὐτοῦ ἀπὸ κοινωνίας γενόμενος, εἴτε
ιγ'. λθ'. τῆς δ. || Ἐπίσκοπος, εἴτε οἰσοδῆποτε Κληρικὸς, ἐὰν ἐν τῷ καιρῷ τῆς κοινωνίας αὐτοῦ πρὸ τοῦ ἀκου-
έ. τῆς Ἀντιοχ. || σθῆναι, εἰς κοινωνίαν τολμήσῃ, αὐτὸς καθ' ἑαυτοῦ τῆς καταδίκης τὴν ψῆφον ἐξενηνοχέται
ζ'. τῆς Σαρδ. || κριθῇ.
ιδ'.

(1) Ὅρα τὸν ὄρθρον τῆς δ. καὶ τὴν εἰς ἐκεῖνον τρίτην ὑποσημείωσιν.

(2) Ἀπὸ τῶν παρόντων Κανῶν, δ. μὲν καταβάλλεται ἀπὸ αὐτὰ τὰ θεμέλια ἢ ὄφρυς καὶ τὸ γαυρίαμα τῆς μοναρχίας τοῦ Πάπα, ὅστις ἀυχεῖ καὶ φαντάζεσθαι, ὅτι εἰς αὐτὸν ἰδὸθησαν ὕλαι αἱ ἔκκλητοι τῶν ἐν τῇ οἰκουμένῃ Ἐκκλησιῶν. Διότι ἀνίσως ὁ παρῶν Κανῶν ἐμποδίζει τὸ νὰ ἐκκαλοῦνται οἱ τῆς Ἀφρικῆς Ἐπίσκοποι πρὸς τὰ ἀντίπερα τῆς θαλάσσης, καὶ γειτονεύοντα σχεδὸν εἰς αὐτοὺς τῆς Ἰταλίας καὶ τοῦ Ρώμης κριτήρια, πόσω μᾶλλον ἐμποδίζει τὸ νὰ ἐκκαλοῦνται εἰς τὸν Ρώμης οἱ εἰς μακρονότερους εὐρισκόμενοι τόπους; β'. ἀποδεικνύεται φανερώς, ὅτι οἱ Κανόνες τῆς ἐν Σαρδικῇ, οἱ περὶ τῆς ἐκκλήτου τοῦ Ρώ-

μης διαλαμβάνοντες, ὁ γ'. δ'. καὶ ε. δηλ., οὐχὶ περὶ τῶν μὴ ὑποκειμένων τῷ Ρώμης Ἐπισκόπων ἐνοοῦνται, ἀλλὰ μόνον περὶ τῶν ὑποκειμένων αὐτῷ, ὡς καὶ ἡμεῖς ἐρμηνεύσαμεν. Καὶ γ'. ὅτι ὁ περὶ τῆς ἐκκλήτου τοῦ Ρώμης διαλαμβάνων Κανὼν, τὸν ὁποῖον ἐπρόβαλαν εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς παρουσίας Συνόδου οἱ τοῦ Πάπα λεγάτοι, ἦτο ψευδεπίπλαστος, καὶ ὄχι τῆς ἐν Νικαίᾳ δ. Συνόδου, ὡς ἐκεῖνοι ἐφείδοντο, καθὼς καὶ τὰ αὐθεντικά ἴσα τοῦ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἀλεξανδρείας ἀπέδειξαν. Εἰ γὰρ ἦν τῆς δ. Συνόδου, ἀναγκαίως ἔπρεπε νὰ τὸν φυλάξῃ καὶ ἡ Σύνοδος αὕτη, καθὼς ὑπόσχεταί εἰς τὸν δ. αὐτῆς Κανόνα. Ὅρα εἰς τὰ προλεγόμενα τῆς παρουσίας Συνόδου, καὶ εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν ὄσων αὐτῆς ἐπιστολῶν.

Ἑρμηνεία.

Ὁ διά τι ἐξ ἀμελείας ἀμάρτημα ἀφορισθεὶς Ἐπίσκοπος, ἢ ἄλλος ὁποῖος δῆποτε Κληρικὸς, κἂν λέγῃ, ὅτι δὲν ἀφωρίσθη δικαίως, πρέπει ὁμως νὰ μὲνῃ εἰς τὸ ἐπιτίμιον τῆς ἀκοινωνησίας καὶ τοῦ ἀφορισμοῦ, ἕως νὰ ἐξετασθῇ ἀπὸ ἄλλους ἀνωτέρους ἢ κρίσις του. Ἐὰν δὲ πρὸ τοῦ νὰ ἐξετασθῇ, ἂν εὐλόγως ἀφωρίσθῃ, ἢ μὴ, αὐτὸς τολμήσῃ νὰ κοινωνῇ μὲ ἄλλους, καὶ νὰ καταπατήσῃ τὸν ἀφορισμὸν, φανερόν ἐστι: οὗτος μὲ τὴν καταφρόνησιν αὐτὴν κάμνει νὰ ἐκφωνηθῇ κατ' ἐπάνω του ἢ τῆς πρεπούσης καταδίκης ἀπόφασις, ὡς ὁ παρῶν διορίζει Κανὼν. Ὅρα καὶ τὸν λβ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΔΗ'. 38.

Ἦρσεν, ἵνα ὁ κατηγορούμενος, ἢ ὁ κατηγορῶν, ἐν τῷ τόπῳ ὅθεν ἐστὶν ὁ κατηγορούμενος, ἐὰν φοβῆται τινα βίαν προπετοῦς πλυπληθίας, τόπον ἑαυτῷ ἐπιλέξῃται ἐγγίστα, ἐν ᾧ οὐκ ἐστὶν αὐτῷ δυσχέρεια μάρτυρας προκομῆσαι ἐνθα τὸ πρᾶγμα περατοῦται. Ἀποστ. οέ. τῆς α. β'. τῆς Καρθαγ. ρμ'.

Ἑρμηνεία.

Ἀνίσως Κληρικοὶ ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους κρίσιν καὶ διαφορὰν, καὶ ὁ εἷς, ὁ κατηγορῶν δηλ., φοβῆται νὰ θεωρηθῇ ἢ κρίσις του μέσα εἰς τὸν τόπον τοῦ κατηγορουμένου ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐγκαλουμένου Κληρικοῦ, ἢ διατὶ ἔχουν νὰ σηκωθοῦν κατ' ἐπάνω του οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι: ἐκείνου, ἢ διατὶ ἐκεῖσε δὲν ἠμπορεῖ νὰ φέρῃ μάρτυρας τῆς κατηγορίας, ἐὰν τοῦτο, λέγω, φοβῆθῃ ὁ κατήγορος, διορίζει ὁ παρῶν κανὼν νὰ συγχωρηθῇ νὰ διαλέγῃ ἐκεῖ κοντὰ τόπον ἄλλον, εἰς τὸν ὁποῖον νὰ θεωρηθῇ ἢ κρίσις του. Εἴπω δὲ ἐκεῖ κοντὰ, διὰ νὰ ἠμποροῦν καὶ οἱ κριταὶ νὰ ὑπάγουν νὰ κρίνουν, καὶ οἱ μάρτυρες νὰ μαρτυρήσουν μὲ εὐκολίαν, ἐπομένως δὲ καὶ ἡ κρινομένη ὑπόθεσις διὰ νὰ λάβῃ τέλος, καὶ ὄχι νὰ συγχωρηθῇ νὰ ἐκλέγῃ τόπον μακρυνόν, εἰς τὸν ὁποῖον νὰ ὑπάγουν οἱ μάρτυρες καὶ οἱ κριταὶ δυσκολεύονται, καὶ ἀκολούθως ἢ κρίσις δὲν λαμβάνει ἔκδοσιν, καθὼς τοῦτο ποιοῦσι τινες πανοῦργοι, θέλοντες νὰ φύγουν τὴν κρίσιν, διατὶ γνωρίζουν ὅτι ἔχουν ἄδικον. Ὅρα καὶ τὸν οέ. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΛΘ'. 39.

Ἦρσεν, ἵνα οἰοιδήποτε Κληρικοὶ καὶ Διάκονοι, ἐὰν μὴ πειθαρχῶσι τοῖς Ἐπισκόποις ἢ Βασιλ. πθ'. αὐτῶν, βουλομένοι, διὰ τινὰς ἀναγκαστικὰς αἰτίας τῶν Ἐκκλησιῶν αὐτῶν, τούτους πρὸς μείζονας ἀναβιάζειν τιμὰς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ αὐτῶν, μηδὲ ἐν ἐκείνῳ τῷ βαθμῷ διακονήσωσιν, ἐξ οὗ ἀναχωρῆσαι οὐκ ἠθέλησαν.

Ἑρμηνεία.

Ὅσοι γίνονται Ἀναγνώσται, Ψάλται, Ὑποδιάκονοι, καὶ ἀπλῶς Κληρικοὶ καὶ ὑπηρεταὶ τῆς Ἐκκλησίας, πρέπει νὰ ἦναι τόσοσιν ἄξιοι, ὥστε ὁποῦ, χρείας καλούσης, νὰ προβιάζωνται καὶ εἰς τοὺς ἀνωτέρους βαθμοὺς τῆς ἱερωσύνης, καθὼς φανερόν ἐστι τοῦτο ὁ μέγας Βασιλεὺς ἐν τῇ πρὸς τοὺς Χωρεπίσκοπους κανονικῇ αὐτοῦ ἐπιστολῇ, ἧτις ἐστὶ Κανὼν πθ'. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ παρῶν Κανὼν διορίζει, ὅτι ὅσοι Κληρικοὶ καὶ Διάκονοι, ἦτοι ὑπηρεταὶ, (γενικῶς γὰρ λαμβάνεται ἐδῶ τὸ ὄνομα τῶν διακόνων ἐπὶ πάντων τῶν ὑπηρετῶν, κατὰ τὸν Ζωναράν, καὶ ὄχι ἐπὶ τοῦ ἔχοντος μόνον τὴν χειροτονίαν τοῦ Διακόνου, καὶ δηλον ἀπὸ τὸ διακονήσω ρῆμα, ὁποῦ ἐπιφέρεται παρακάτω), ὅσοι, λέγω, Κληρικοὶ καὶ ὑπηρεταὶ δὲν κάμνουσιν ὑπακοὴν εἰς τοὺς Ἐπισκόπους αὐτῶν, οἵτινες διὰ ἀνάγκην καὶ ἐνδειαν τῶν Ἐκκλησιῶν τοὺς ζητοῦν νὰ τοὺς προβιάσουν εἰς μεγαλύτερους βαθμοὺς, θετέον, τοὺς μὲν Ὑποδιακόνους εἰς Διακόνους, καὶ τοὺς Διακόνους εἰς Πρεσβυτέρους, οὗτοι, λέγω, μῆτε εἰς ἐκείνον τὸν κατώτερον βαθμὸν νὰ μένουν, τὸν ὁποῖον νὰ ἀφήσουν δὲν ἠθέλησαν, οὐδὲ εὐλάβειαν, κατὰ τὸν ἀνώυμου ἐρμηνευτὴν, ἢ διὰ ἀναξιώτητα, ἀλλὰ διὰ καταφρόνησιν καὶ ἀπειθειαν, ἢ καὶ διὰ τὸ κοπιαστικόν τοῦ μεγαλύτερου βαθμοῦ, ταύτων εἰπεῖν νὰ καθαίρωνται τῆς ὑπηρεσίας. (1)

ΚΑΝΩΝ Μ'. 40.

Ἦρσεν, ἵνα Ἐπίσκοποι, Πρεσβύτεροι, Διάκονοι, ἢ καὶ οἰοιδήποτε Κληρικοὶ, οἱ μηδὲν ἔχοντες, ἐὰν προκόψαντες τῷ καιρῷ τῆς Ἐπισκοπῆς ἢ τῆς κληρώσεως αὐτῶν, ἀγρούς, ἢ οἰαδήποτε χωρία ἐπ' ὀνόματι αὐτῶν ἀγοράσωσιν, ἵνα ὡς κατὰ δεσποτικῶν πραγμάτων ἔφοδον πεποιηχότες ἐνέχωνται, εἰ μὴ ἄρα λοιπὸν ὑπομνησθέντες, τῇ Ἐκκλησίᾳ ταῦτα εἰσκομίσωσιν. Ἐὰν δὲ εἰς αὐτοὺς κυρίως φιλοτιμία τινὲς, ἢ διαδοχὴ συγγενείας περιέλθῃ, ἐξ αὐ-

Ἀποστ. μ'. τῆς ἐν Ἀντιοχ. κδ'. τῆς δ'. κβ'. τῆς ε'. λέ. τῆς Καρθ. λ'. πθ'.

(1) Παραπονοῦνται δὲ καὶ οἱ Χωρεπίσκοποι ἐν τῷ ρηθέντι πθ'. τοῦ μεγάλου Βασιλεῖος, ὅτι ἀπὸ τόσοσιν ὑπηρετάς ὁποῦ ἀξίος νὰ λάβῃ λειτουργίαν θυσιαστηρίου, ἦτοι νὰ γένῃ Διάκονος καὶ Ἱερέυς.

τοῦ ποιήσωσιν, ὃ ἔχει ἢ πρόθεσις αὐτῶν. Εἰ δὲ καὶ μετὰ τὸ προθέσθαι εἰς τούπισω μετατραπῶσι, τῆς Ἐκκλησιαστικῆς τιμῆς ἀνάξιοι, ὡς ἀδόκιμοι κριθῶσιν.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρῶν Κανῶν διορίζει, ὅτι ὅσοι Ἐπίσκοποι, Πρεσβύτεροι, Διάκονοι καὶ ἀπλῶς Κληρικοὶ, ὄντες πρότερον πτωχοὶ, ἀπέκτησαν μετὰ τὴν ἐπισκοπὴν καὶ τὸν Κλῆρον τσεφτιλίκια, ἢ ἀλλαδήτινα χωράφια καὶ ὑποστατικά, οὗτοι, λέγω, πάντες, ἐὰν τὰ ὑποστατικά ταῦτα μετὰ ὑπόμνησιν, δὲν θελήσουν νὰ τὰ ἀφιερῶσιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐκείνην, τῆς ὁποίας εἶναι Ἐπίσκοποι καὶ Κληρικοὶ, νὰ καθαιρῶνται, ὡς ἀρπαγες καὶ ληστρικῶς σφετερισάντες τὰ ἐκκλησιαστικά πράγματα, ἐπειδὴ μὲ τὰ χρήματα ὁποῦ ἐκ τῆς Ἐκκλησίας ἀπέκτησαν, τὰ ἠγόρασαν. Ἀπὸ δὲ τὰ πράγματα ὁποῦ, ἢ ἀπὸ κληρονομίαν τῶν συγγενῶν αὐτῶν ἀπέκτησαν, ἢ ἀπὸ φιλοτιμίαν καὶ δωρεάν ὁποῦ ἔδωκεν, ἢ ἀφῆκε τινὰς εἰς αὐτοὺς κυρίως, (ἦγουν, ὅχι διὰ νὰ τὰ μοιράσων θετέον εἰς τοὺς πτωχοὺς, ἢ εἰς σκλάβους νὰ τὰ ἐξοδεύσων) ταῦτα γὰρ δὲν ἀπαιτοῦνται νὰ ἀφιερῶνται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ διὰ νὰ τὰ ἔχουν ἐξ εὐθείας αὐτοὶ μόνοι.) καὶ ἀπὸ αὐτὰ, λέγω, πρέπει νὰ ἀφίουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν ἐκεῖνο ὁποῦ προαροῦνται. Ἐὰν δὲ θελήσουν πρῶτον νὰ δώσων ἀπὸ αὐτὰ, ὕστερον δὲ μετανοήσουν, νὰ κρίνωνται ἀνάξιοι τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βραβίου ὁποῦ ἔχουσιν, ὡς ἀχρηστοὶ καὶ ἀδόκιμοι. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν μ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΜΑ'. 41.

Ἄπος. λή.
μά. τῆς δ'.
κς'. τῆς ζ'.
ιδ'. ιβ'. τῆς
Ἄντιοχ. κδ'.
κέ. τῆς ἐν
Ἄγκυρ. ιε.
τῆς Γάγγ. ζ'.
τῆς Καρθ. λδ'.
τοῦ Θεοφ. ι'.
τοῦ Κυρίλ. β'.

Ἦρσαν, ὥστε τοὺς Πρεσβυτέρους παρὰ γνώμην τῶν ἰδίων αὐτῶν Ἐπισκόπων, πρᾶγμα μὴ πιπράσκειν τῆς Ἐκκλησίας, ἐν ἣ καθιέρωνται. Ὅν τρόπον καὶ τοῖς Ἐπισκόποις οὐκ ἐξεστὶ πιπράσκειν χωρὶα τῆς Ἐκκλησίας, ἀγνοούτης τῆς Συνόδου, ἢ τῶν ἰδίων Πρεσβυτέρων. Μὴ οὔσης τοίνυν ἀνάγκης, μὴδὲ Ἐπισκόπῳ ἐξεῖναι καταχρῆσθαι πράγματι ἐκ τοῦ τίτλου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μάτρικος.

Ἑρμηνεία.

Οὔτε οἱ Πρεσβύτεροι ἔχουν τὴν ἀδειαν νὰ πωλοῦν κἀνένα πρᾶγμα τῆς Ἐκκλησίας ἐκείνης, εἰς τὴν ὁποίαν εἶναι ἀφιερωμένον, χωρὶς τὴν γνώμην τῶν Ἐπισκόπων, κατὰ τὸν Κανὸνα τούτου. Οὔτε ἀμοιβαίως οἱ Ἐπίσκοποι ἔχουν τὴν ἀδειαν, χωρὶς ἀνάγκην, νὰ πωλήσων, ἢ νὰ μεταχειρισθῶν κακῶς κἀνένα πρᾶγμα ἀπὸ ἐκεῖνα ὁποῦ εἶναι ὑπογεγραμμένα εἰς τὸν τίτλον (τίτλος γὰρ ἢ ἐπιγραφὴ καὶ ἢ αἰτία, καὶ τὸ βιβλίον λέγεται) τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μάτρικος (1), ταῦτόν εἰπεῖν, ὅσα εἶναι γεγραμμένα εἰς τὸν τῆς Ἐπισκοπῆς Κώδικα, χωρὶς τὴν γνώμην καὶ εἰδήσιν τῆς Συνόδου καὶ τῶν Πρεσβυτέρων αὐτοῦ, ἐπειδὴ εἰς τὴν διοίκησιν τῶν πραγμάτων τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ ἔχων καὶ αὐτοὶ εἰδήσιν, καὶ μάλιστα οἱ Οἰκονόμοι αὐτῶν. Ὅρα τὸν λή. Ἀποστολ.

ΚΑΝΩΝ ΜΒ'. 42. (?)

Τῆς ἐν Γάγγ. ιε. || Ὅστε τοὺς Ἐπισκόπους καὶ τοὺς Κληρικοὺς τὰ τέκνα αὐτῶν μὴ ἔξιν αὐτεξουσίως ἀπιέναι διὰ ἑμαγκιπατίωνος, εἰ μὴδ' ἂν εἰς τοὺς τρόπους καὶ εἰς τὴν ἡλικίαν αὐτῶν πληρορορηθῶσιν. Ὡς λοιπὸν τὰ ἀμαρτήματα αὐτῶν εἰς αὐτοὺς συντείνειν.

Ἑρμηνεία.

Καὶ ἡ λέξις Ἑμαγκιπατίων λατινικὴ ἐστὶ. Διηλοὶ δὲ τὴν παρὰ τῶν πατέρων διδομένην αὐτεξουσιότητα εἰς τοὺς ὑπεξουσίους αὐτῶν υἱούς. Λέγει λοιπὸν ὁ παρῶν Κανῶν, ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι καὶ οἱ Κληρικοὶ νὰ μὴ κἀνωσι τὰ τέκνα αὐτῶν αὐτεξουσία, καὶ ἀφίουν αὐτὰ ἀπὸ τὴν διοίκησιν τους, ἂν πρῶτον δὲν πληροφορηθῶν διὰ τῶν ἔργων, ὅτι καὶ κατὰ τὴν γνώμην εἶναι ἀγαθὰ, καὶ κατὰ τὴν ἡλικίαν ἠμποροῦν νὰ διακρίνουν τὸ πρέπον, καὶ νὰ κυβερνηθῶν ἀπὸ λόγου των. Ἐπειδὴ, ἂν τὰ κάμουν αὐτεξουσίως προτοῦ νὰ τὰ παιδαγωγήσων εἰς τὰ καλὰ καὶ τὴν ἀρετὴν, καὶ πρὸ τοῦ νὰ ἔλθουν εἰς ἡλικίαν δεκτικὴν λόγου καὶ φρονήσεως (ὄρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ μ'. τῆς ζ'), θέλουν γένοι καὶ αὐτοὶ συγκοινωνοὶ εἰς τὰ ἀμαρτήματα ὁποῦ τὰ τέκνα των ἤθελαν κάμει μετὰ τὴν αὐτεξουσιότητα (3). Ὅρα καὶ τὸν ιε. τῆς ἐν Γάγγρα.

(1) Μάτριξ καὶ Μαρτίκιον εἶναι λέξις παρηγμένη ἀπὸ τὸ μήτηρ καὶ μάτηρ ἑλληνικοῦ καὶ λατινικοῦ, τοῦ δηλοῦντος τὴν μητέρα. Κυρίως δὲ θέλει νὰ εἰπῆ τὸ ἀρχέτυπον καὶ πρωτότυπον χαρτοθεσίον καὶ Κώδικα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον γράφονται τὰ ἐξ αὐτοῦ ἴσα καὶ ἀντίγραφα, ὡς ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς Συνόδου ταύτης εὐρίσκεται τὸ Μαρτίκιον καὶ ἀρχέτυπον τῆς Νουμιδίας. Διὸ

καὶ οἱ νησιῶται Μάνα τοῦτο καλοῦσιν, ἄλλοι δὲ Πλάκα.

(2) Ὁ τὸν τοῦ 37 Κανόνος ἀριθμὸν ἔχων παρὰ τοῖς ἐξηγηταῖς, ἀχρηστος πάντη ἐστὶ. Λέγει γὰρ ὅτι δὲν πρέπει νὰ προστεθῆ τι, ἢ νὰ διορθωθῆ, ἀπὸ ἐκεῖνα ὁποῦ ἐπιρρίσθησαν εἰς τὴν ἐν Ἰπώνι Συνόδῳ.

(3) Σημείωσαι δὲ ὅτι εἰς τὴν ἐλευθερίαν καὶ αὐτεξουσιότητα

ΚΑΝΩΝ ΜΓ'. 43.

Ὅστε Ἐπισκόπους, Διακόνους καὶ Πρεσβυτέρους μὴ χειροτονεῖσθαι, πρὶν ἢ πάντας τοὺς || Ἄπος. πβ'. ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῶν Χριστιανούς ὀρθοδόξους ποιήσωσιν.

Ἑρμηνεία.

Ἄν οἱ Ἐπίσκοποι καὶ Διάκονοι καὶ Πρεσβύτεροι χρέος ἔχουν νὰ διδάσκουν ὄλους τοὺς ἄλλους ἀπίστους καὶ κακοδόξους, καὶ νὰ ὀδηγοῦν αὐτοὺς εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν, πῶς μᾶλλον τοὺς ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτῶν ὄντας ἀπίστους καὶ αἵρετικούς παῖδας, τυχοῦν, ἢ γυναῖκας ἢ δούλους; Διὰ τοῦτο ὁ παρῶν Κανὼν διορίζεται, ὅτι αὐτοὶ νὰ μὴ χειροτονουῦνται Ἐπίσκοποι, ἢ Πρεσβύτεροι, ἢ Διάκονοι, ἂν πρῶτον δὲν κάμωσι Χριστιανούς ὀρθοδόξους ὄλους τοὺς οἰκιακοὺς αὐτῶν. «Εἴ τις γὰρ, φησὶν ὁ Παῦλος, τοῦ ἰδίου οἴκου προστῆναι οὐκ οἶδε, πῶς Ἐκκλησίας Θεοῦ ἐπιμελήσεται;» (ἀ. Τιμοθ. κεφ. γ'. ς').

ΚΑΝΩΝ ΜΔ'. 44.

Ἵνα ἐν τοῖς ἀγίοις μὴδὲν πλέον τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου προσενε- || Ἄπος. γ'. χθείη, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος παρέδωκε, τουτέστιν, ἄρτου καὶ οἴνου, ὕδατι μεμιγμένου. || δ'. τῆς ς'. κη', λβ'. νζ'. Ἄπαρχῇ δὲ, εἴτε μέλι, εἴτε γάλα, εἰς τὸ τῶν νηπίων μυστήριον, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἐν || λθ'. θυσιαστηρίῳ προσφέρεται, ὁμῶς ἰδίαν ἐχέτω κυρίως εὐλογίαν, ὡς ἐκ τοῦ ἀγιάσματος τοῦ Κυριακοῦ Σώματος καὶ αἵματος δίστασθαι. Μὴδὲν δὲ πλέον ἐν ταῖς ἀπαρχαῖς προσφερῆσθαι, ἢ ἀπὸ σταφυλῶν καὶ σίτου.

Ἑρμηνεία.

Προστάζει ὁ παρῶν Κανὼν ἄλλο τι νὰ μὴ προσφέρεται εἰς τὰ ἅγια Μυστήρια, πᾶρεξ ἄρτος μὲν, εἰς τὸ νὰ μετουσιωθῇ εἰς Σῶμα Χριστοῦ, οἶνος δὲ, εἰς τὸ νὰ γέννηται Αἷμα Χριστοῦ, καὶ ὕδωρ μιγνύμενον τῷ οἴνῳ, εἰς τύπον τοῦ ἐξεληθόντος ὕδατος ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ Κυρίου. Ἐπειδὴ δὲ ἐσυνειθίσθη νὰ προσφέρεται εἰς τὸ θυσιαστήριον ἐν μιᾷ διωρισμένη ἡμέρᾳ γάλα καὶ μέλι ὡς ἀπαρχῇ, διὰ τὸ Μυστήριον τῶν νηπίων (δηλ. ὑπὲρ τῆς βοήθειας καὶ σωτηρίας τῶν νηπίων, τὰ ὁποῖα μὲ γάλα καὶ μέλι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τρέφονται, κατὰ τὸ προφητικὸν ἐκεῖνο, βούτυρον (τὸ ἐκ γάλακτος ὄν) καὶ μέλι φάγεται τὸ παιδίον, ὁ Ἰησοῦς δηλ. εἰς ἐνδειξίν τῆς ἀληθοῦς ἀνθρωπότητος (καθὼς ἐρμηνεύει τοῦτο ὁ Κορέσιος), ἄς προσφέρωνται, ὁμῶς νὰ μὴ ἐνώωνται ταῦτα μετὰ τὸ Σῶμα καὶ Αἷμα τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ νὰ λαμβάνουν καὶ θέσιν καὶ εὐλογίαν ἰδιάζουσαν καὶ ξεχωριστήν, ὡς ἀπαρχαί. Ἀπὸ δὲ τὰς ἄλλας τῶν γεννημάτων καὶ ὀπωρῶν ἀπαρχὰς ἄλλο τι νὰ μὴ προσφέρεται εἰς τὸ θυσιαστήριον, εἰμὴ σταφύλια καὶ ἀστάχυα σίτου, ὅταν ὄριμα γένωνται. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν γ'. Ἀποστολικόν, καὶ τὸν λβ'. τῆς ς'. ὅφ' οὐ καὶ ὁ παρῶν Κανὼν ἐκτίθεται αὐτολεξεῖ. Ἡ προσφορὰ δὲ τοῦ μέλιτος καὶ τοῦ γάλακτος αὕτη ἀνεστράπη, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἐδιωρθώθη ἀπὸ τὸν νζ'. τῆς αὐτῆς ς'.

ΚΑΝΩΝ ΜΕ'. 45.

Κληρικοί, ἢ ἐγκρατευόμενοι, πρὸς χήρας, ἢ παρθένας, εἰμὴ κατ' ἐπιτροπήν, ἢ συναί- || Τῆς α. γ'. νεσιν τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου, ἢ τῶν Πρεσβυτέρων μὴ εἰσίτωσαν. Καὶ τοῦτο δὲ μὴ μόνον || τῆς ς'. ιθ'. κβ'. τῆς ἐν ποιείτωσαν, ἀλλὰ μετὰ συγκληρικῶν, ἢ μετὰ τούτων, μεθ' ὧν ὁ Ἐπίσκοπος, ἢ οἱ Πρεσβύ- || Ἄγκυρ. ιθ'. Βασιλ. πδ'. τεροι μόνον ἔχουσι τὴν εἴσοδον πρὸς τὰς τοιοῦτοτρόπους γυναῖκας, ἢ ὅπου πάρεσι Κληρικοί, ἢ ἐντιμοὶ τινες Χριστιανοί.

Ἑρμηνεία.

Διὰ τὰς ὑποψίας τῶν πολλῶν, προστάζει ὁ παρῶν Κανὼν νὰ μὴ ἐμβαίνουν εἰς τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν ἢ τῶν παρθένων Κληρικοί ἢ ἐγκρατευόμενοι (1), ἔξω μόνον νὰ ἐμβαίνουν ἢ μὲ συγχώρησιν καὶ ἄδειαν τοῦ Ἀρχιερέως

τῶν υἱῶν δὲν ἀρκεῖ μόνη ἡ τοῦ πατρὸς συγκατάθεσις, ἀλλὰ χρειάζεται νὰ γένῃ καὶ νόμιμος πράξις, ἢτοι ἐγγράφος παράστασις ἐπὶ τοῦ δικαστοῦ κατὰ τὸ γ'. κεφ. τοῦ γ'. τίτλου βιβλ. τῶν Βασιλικ. Πρέπει γὰρ, κατὰ τὸν Ἀρμενόπουλον, νὰ ὑπάγῃ ὁ πατήρ μετὰ τὸν υἱὸν τοῦ εἰς τὸν κριτὴν καὶ νὰ εἰπῇ· Τοῦτον τὸν υἱὸν μου κάμνω αὐτεξούσιον καὶ ἐλευθερόν μου ἀπὸ τῆν ὑπεξουσιότητά μου. Ἐὰν ὁ πατήρ καταδικασθῇ εἰς θάνατον, ἢ γίνῃ πατρίκιος, ἢ ἐπαρχος, ἢ στρατηγός, ἢ Ἐπίσκοπος, λύεται

τῆς ὑπεξουσιότητος ὁ υἱός. Δυνατὸν εἶναι, ὁ μὲν υἱὸς νὰ ᾔναι αὐτεξούσιος, ὁ δὲ ἔγγονος ὑπεξούσιος, ἐὰν ὁ υἱὸς ὑπεξούσιος ὦν, ἐγγάστρωσε τὴν γυναῖκα, ἐγγεννήθη δὲ ὁ ἔγγονος ὅταν ὁ υἱὸς ᾔναι αὐτεξούσιος. Ὅρα τὸν Ἀρμενόπ. βιβλ. α. τίτλ. ιζ'. Ὅρα καὶ τὸν πβ'. Ἀποστολικόν.

(1) Οἱ ἐγκρατευόμενοι ὅπου ἀναφέρει ὁ παρῶν Κανὼν, ὁ μὲν Ζωναράς λέγει νὰ ᾔναι οἱ Μοναχοί. Ἄνδρῶν γὰρ λέγει ὁ Μέγας Βασίλειος Καν. ιθ'. ὁμολογίαν, (ὕπερθεσιν δηλ. παρθεσίας) οὐ

(ἐὰν αὐτὸς δηλ. ἔχη χρεῖαν νὰ τοὺς στείλῃ), ἢ μὲ συναίνεσιν καὶ συγκατάνευσιν αὐτοῦ (ἐὰν ἐκεῖνοι δηλ. ζητήσουν νὰ ὑπάγουν ἀφ' ἑαυτῶν). Πλὴν καὶ ὅταν ὁ Ἀρχιερεὺς τοὺς συγχωρήσῃ ἢ συγκατανεύσῃ εἰς τὸ ζήτημὰ τους, νὰ μὴ ἐμβαίνουν μοναχοὶ εἰς τὰς οἰκίας ἐκείνων, ἀλλὰ μαζῇ μὲ τοὺς συγκληρικούς των, ἢ μαζῇ μὲ ἐκείνους, μὲ τοὺς ὁποίους συνειθίζει ὁ Ἀρχιερεὺς καὶ οἱ Πρεσβύτεροι νὰ ἐμβαίνουν εἰς τὰς τριαύτας γυναῖκας, ἢ εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους νὰ συνομιλοῦν αὐτοὶ μὲ ἐκείνας, εἰς τοὺς ὁποίους εἶναι παρόντες Κληρικοὶ καὶ ἄλλοι τινὲς ἔντιμοι Χριστιανοὶ διὰ τὸ ἀσκανδάλιστον. Ὅρα καὶ τὸν γ'. τῆς α'.

ΚΑΝΩΝ ΜΓ'. 46.

Ἄποστ. λδ'. || Ὅστε τὸν τῆς πρώτης καθέδρας Ἐπίσκοπον μὴ λέγεσθαι ἔξαρχον τῶν Ἱερέων, ἢ ἄκρον Ἱερέα, ἢ τοιουτότροπον τίποτε, ἀλλὰ μόνον Ἐπίσκοπον τῆς α' καθέδρας.

Ἑρμηνεία.

Πρὸς ἀναίρεσιν τῆς ἀλαζονείας καὶ τοῦ τύφου, διορίζει ὁ παρῶν Κανὼν, ὅτι ὁ τῆς α' καθέδρας Ἐπίσκοπος νὰ μὴ ὀνομάζεται Ἐξαρχος τῶν Ἱερέων, ἢ ἄκρος Ἱερεὺς (1), ἢ ἄλλο κἀνένα τοιοῦτον ὑψηλὸν καὶ ὑπερήφανον ὄνομα· ἀλλότριον γὰρ εἶναι τοῦτο τῶν Ἐπισκόπων, τῶν μιμητῶν τοῦ ταπεινοῦ τῆ καρδίας Ἰησοῦ· ἀλλὰ μόνον νὰ ὀνομάζεται Ἐπίσκοπος τῆς α' καθέδρας. Ὅρα τὴν ὑπόσημείωσιν τοῦ λδ'. Ἀποστολικοῦ.

ΚΑΝΩΝ ΜΖ'. 47.

Ἄποστ. μβ'.
μγ'. νδ'. τῆς
ς'. θ'. ν'. τῆς
ζ'. κβ'. Λαοδ.
κδ'. νέ.

|| Ὅστε τοὺς Κληρικούς χάριν τοῦ τρώγειν ἢ πίνειν μὴ εἰσιέναι εἰς καπηλεῖα εἰ μὴδ' ἄν ξενίας ἀνάγκη συνωθουμένους.

Ἑρμηνεία.

Δὲν πρέπει νὰ ἐμβαίνουν οἱ Κληρικοὶ μέσα εἰς καπηλεῖα διὰ νὰ τρώγουν καὶ νὰ πίνουν, κατὰ τὸν παρόντα Κανὼνα, ἔξω μόνον ἂν κατὰ ἀνάγκην ἔμβωσι, ξένοι ὄντες, καὶ ποῦ κονεῦσαι μὴ ἔχοντες. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν μβ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΜΗ'. 48.

Ἄποστ. ξθ'.
τῆς Λαοδ.
μθ'. ν'. νβ'.
νδ'. Τιμ. η'.
ι. τῆς ς'. κθ'.
πθ'. Διον. α'.

|| Ὅστε ἅγια θυσιαστηρίου, εἰ μὴ ἀπὸ νηστικῶν ἀνθρώπων, μὴ ἐπιτελεῖσθαι, ἐξηρημένῃς μιᾶς ἐτησίας ἡμέρας, ἐν ἧ τὸ Κυριακὸν δεῖπνον ἐπιτελεῖται. Ἐὰν δέ τινων κατὰ τὸν δειλινὸν καιρὸν τελευτησάντων, εἴτε Ἐπισκόπων, εἴτε τῶν λοιπῶν, παράθεσις γένηται, μόναις εὐχαῖς ἐκτελεσθῆ, ἐὰν οἱ ταύτην ποιῶντες ἀριστήσαντες εὐρεθῶσι.

Ἑρμηνεία.

Τὸ μὲν α' μέρος τοῦ παρόντος Κανόνος, τὸ διαλαμβάνον, ὅτι κατὰ τὴν μεγάλην Ε'. νὰ λειτουργοῦν οἱ Ἱερεῖς ἀφ' οὗ φάγουν, διορθοῦται καὶ αὐτολεξεῖ ἀναφέρεται ἀπὸ τὸν κθ'. τῆς ς'. καὶ δρα τὴν ἐρμηνεσίαν ἐκεῖ. Τὸ ὑπόλοιπον δὲ μέρος τοῦ Κανόνος φαίνεται νὰ ἦναι τοιοῦτον. Ὅταν ἀπέθνησκε τινὰς, ἦτο συνήθεια νὰ γίνεταί κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ λειτουργία, ἴσως διὰ νὰ μνημονευθῆ ὁ ἀποθνήσκων. Λέγει λοιπὸν ὁ Κανὼν, ὅτι ἐὰν τινες ἀποθάνουν Ἐπίσκοποι ἢ λαϊκοὶ κατὰ τὸ δειλινὸν, καὶ οἱ μέλλοντες ποιῆσαι τὴν διὰ τῶν μνημοσύνων παράθεσιν καὶ οἰκειώσιν πρὸς τὸν Θεὸν τῶν ψυχῶν τῶν ἀποθανόντων Ἱερεῖς, δὲν εὐρεθοῦν νηστικοὶ, ἀλλὰ γευματίσαντες, ἄς μὴ γίνεταί ἱερά λειτουργία, ἀλλὰ μὲ μόναις τὰς συνήθεις εὐχὰς ἄς ἐκτελεσθῆ ἢ τριαύτη τῶν ἐπιταφίων αὐτῶν ἄσμάτων παράθεσις, ἦτοι τὸ νῦν λεγόμενον κοινῶς παραστάσιμον.

γινώσκωμεν ἄλλων, εἰμὴ τῶν συναριθμουμένων εἰς τὸ τάγμα τῶν Μοναχῶν. Ἄλλοι δὲ τινες λέγουσιν, ὅτι ἐγκρατεῦμενοι ὀνομάζονται, οἱ μὴ ἀποφασίσαντες ἀκόμη μὲ στερεὰν γνώμην νὰ ὑπανδρευθοῦν λαϊκοὶ, φέροντες εἰς βεβάζωσιν τὸ τοῦ Παύλου. Εἰ δὲ οὐκ ἐγκρατεῦνται γαμησάτωσαν, ἐμοὶ δὲ δοκεῖ πιθανώτερον, ὅτι οἱ ἐγκρατεῦμενοι οὗτοι ἦσαν οἱ Πρεσβύτεροι, Διάκονοι καὶ Ὑποδιάκονοι, ἢ Ἀναγνώσται, οἵτινες ὑπανδροὶ ὄντες, ὅταν ἐχειροτονοῦντο, ὑπέσχοντο νὰ ἐγκρατεῦνται ἀπὸ τὰς γυναϊκάς των, καθὼς περὶ τῆς ἐγκρατείας αὐτῶν ἀνέφεραν ὁ γ'. δ'. θ'. καὶ λγ'. τῆς παρούσης Συνόδου Κανόνες. Εἰ δὲ ὁ Κανὼν λέγει νὰ πηγαί-

νοῦν μαζῇ καὶ οἱ Πρεσβύτεροι, τοῦτο τὸ λέγει διὰ τοὺς Κληρικούς τοὺς ἄλλους τοὺς κατωτέρους ὁποῦ περιέχει ὁ Κανὼν μὲ τοὺς ὁποίους λέγει νὰ πηγαίνοῦν μαζῇ οἱ Πρεσβύτεροι.

(1) Αἰσχυνέσθω ἀπὸ τὸν παρόντα Κανὼνα ὁ τῆς Ρώμης Ποντίφηξ, ὅστις θέλει νὰ ὀνομάζεται ἄκρος Ἀρχιερεὺς, καὶ ἄλλα ὑπερήφανα καὶ ἰσόθρα ὀνόματα, καὶ γινώτω ὅτι ἐναντιοῦται εἰς τὴν Σύνοδον ταύτην, εἰς τὴν ὁποίαν ἦσαν παρόντες καὶ οἱ αὐτοῦ τοποτηρηταί, ταῦτον εἰπεῖν, ὅτι ἐναντιοῦται αὐτὸς εἰς τὸν ἑαυτόν του.

ΚΑΝΟΝ ΜΘ'. 49.

Ὡστε Ἐπισκόπους ἢ Κληρικούς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μὴ συμποσιάζεσθαι, εἰ μὴδ' ἂν τυχὸν ἀνάγκη ξενίας διαβάντες ἐκεῖ καταλύσωσι. Καὶ οἱ λαϊκοὶ δὲ ἀπὸ τῶν τοιοιτοτρόπων συμποσιῶν, ὅσον δυνατὸν ἐστὶ κωλυθῶσι

Τῆς ς'. οδ'.
ς'. πη. τῆς
ἐν Λαοδ. κς'.
τῆς ἐν Γάγγ.
ιέ.

Ἑρμηνεία.

Δὲν πρέπει οἱ Ἐπίσκοποι καὶ Κληρικοὶ νὰ κάμνουν συμπόσια μέσα εἰς τὰς Ἐκκλησίας, κατὰ τὸν διορισμὸν τοῦ παρόντος Κανόνος, ἐξῶ μόνον νὰ τρώγουν εἰς αὐτάς, ἂν ἐξ ἀνάγκης εὐρισκόμενοι εἰς ξένον τόπον, δὲν ἔχουν τόπον ποῦ νὰ κοινοῦσιν. Ἀλλὰ καὶ οἱ λαϊκοὶ πρέπει νὰ ἐμποδισθῶσιν ἀπὸ τοῦ νὰ κάμνουν τὰ τοιαῦτα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ συμπόσια. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν οδ'. τῆς ς'.

ΚΑΝΟΝ Ν'. 50.

Ὡστε τοῖς μετανοοῦσι, κατὰ τὴν τῶν ἀμαρτημάτων διαφορὰν, τῇ τῶν Ἐπισκόπων κρίσει τὰς μετανοίας ἐν καιρῷ ψηφίζεσθαι. Πρεσβύτερος δὲ παρὰ γνώμην τοῦ Ἐπισκόπου μὴ καταλλάσσει μετανοοῦντα, εἰ μὴδ' ἂν ἀνάγκης συνωθούσης, ἐν τῇ ἀπουσίᾳ τοῦ Ἐπισκόπου. Οὐ τινος δὴποτε δὲ μετανοοῦντος, εἰ πούβλικον καὶ τεθρῦλλημένον ἐστὶ τὸ ἔγκλημα, τὸ σύμπασαν τὴν Ἐκκλησίαν κινῶν, πρὸ τῆς ἀψίδος τούτου ἢ χειρ ἐπιτεθῆ.

Ἄπορ. λθ'.
τῆς Καρθ.
ς'. ζ'.

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ τὸ δεσμεῖν καὶ λύειν εἰς τοὺς Ἀποστόλους ὁ Κύριος ἔδωκεν, οἱ δὲ Ἀρχιερεῖς τύπον ἔχουσι τῶν Ἀποστόλων, διὰ τοῦτο καὶ ὁ παρὼν Κανὼν προστάζει, ὅτι ὁ Ἀρχιερεὺς κατὰ τὴν διαφορὰν τῶν ἀμαρτημάτων (ὄρα τὸν ιθ'. τῆς α. καὶ μάλιστα τὸν ρβ'. τῆς ς'.) ἔτσι νὰ διορίζη εἰς τοὺς μετανοοῦντας τὸν καιρὸν τῆς μετανοίας αὐτῶν, ἥτοι πόσον καιρὸν νὰ εὐρισκῶνται εἰς τὸ ἐπιτίμιον τοῦ δεσμοῦ. Πρεσβύτερος δὲ νὰ μὴ λύῃ ἀπὸ τὸν δεσμὸν κανένα μετανοοῦντα, χωρὶς τὴν γνώμην καὶ ἄδειαν τοῦ Ἀρχιερέως, ἐξῶ μόνον ἂν ὁ μετανοῶν εὐρίσκειται εἰς κίνδυνον θανάτου, καὶ ἂν ὁ Ἀρχιερεὺς δὲν ἦναι παρὼν, ἀλλὰ λείπη μακρὰν. Ἀνίσως δὲ τινὰς εὐρισκόμενος εἰς ἀμάρτημα πούβλικον, ἥτοι τόπον δημόσιον (τοῦτο γὰρ δηλοῖ ἡ Λατινικὴ αὕτη λέξις) καὶ διακλαλημένον, ὥστε ὀρθῶς διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ κακοῦ νὰ κινήσῃ τοὺς Χριστιανούς, ἢ νὰ τὸ μιμοῦνται, ἢ νὰ τὸ διηγῶνται, ἂν, λέγω, τοιοῦτος ἀμαρτωλὸς μετανοήσῃ, εἰς αὐτὸν νὰ ἐπιτίθεται ἡ χεὶρ τοῦ Ἀρχιερέως, ἢ κατὰ γνώμην αὐτοῦ ἢ τοῦ Ἱερέως, ὅχι ἐνδὸν τῆς Ἐκκλησίας καθὼς εἰς τοὺς λοιποὺς μετανοοῦντας (ὄρα τὸν λε. τῆς παρούσης), ἀλλ' ἐξῶ τῆς ἀψίδος, δηλ. τοῦ προπυλαίου καὶ νόρθου (καθὼς ἐξῶ ἐπιτίθετο καὶ εἰς τοὺς ἐξ αἰρέσεων ἐπιστρέφοντας) (Καν. ζ'. τῆς β'), διὰ νὰ στέκωνται νὰ προκλαίουν ἐξῶ τῆς πύλης τῆς Ἐκκλησίας, ἐπειδὴ οἱ τοιοῦτοι, ὡς δημοσίως καὶ φανερὰ ἀμαρτάνοντες, οὐδὲ ὡς ἐξομολογούμενοι λογίζονται. Ἐξομολόγησις γὰρ ὀνομάζεται ἢ τοῦ κρυφίου ἀμαρτήματος φανέρωσις. Οὗτοι δὲ πῶς θέλουν λογιθῆναι ὅτι ἐξομολογούνται, τὸ καὶ πρὸ τῆς ἐξομολογήσεως πασιδῆλον αὐτῶν ἀμάρτημα; Ἀνάγνωθι καὶ τὸν λθ'. Ἀποστολικόν, καὶ τὸν ζ'. τῆς παρούσης.

ΚΑΝΟΝ ΝΑ'. 51.

Ὡστε τὰς ἱεράς παρθένους, ὅτε τῶν πατέρων χωρίζονται ἐξ ὧν ἐφυλάττοντο τῇ τοῦ Ἐπισκόπου, ἢ αὐτοῦ ἀπόντος τῇ τοῦ Πρεσβυτέρου προνοίᾳ ταῖς τιμιωτέραις γυναῖξιν παρατιθεσθαι, ἢ ἅμα κατοικοῦσας ἀλλήλας φυλάττειν, ἵνα μὴ ἀπανταχοῦ πλανώμεναι, τὴν ὑπόληψιν βλάψωσι τῆς Ἐκκλησίας.

Τῆς α. γ'.
ιθ'. τῆς δ'.
ς'. τῆς ἐν
Καρθ. ς'.
ρλέ.

Ἑρμηνεία.

Αἱ καθιερωμέναι κόραι ὅπου ἀναφέρει ὁ ς'. τῆς παρούσης, αὐταὶ αἰ ἴδιαι εἶναι ἱεραὶ παρθένοι, ὅπου ἀναφέρει ὁ παρὼν Κανὼν, διορίζων, ὅτι αὐταὶ, ἐπειδὴ καὶ ἐχωρίσθησαν ἀπὸ τὴν πρόνοιαν καὶ φυλακὴν τοῦ σαρκικοῦ πατρὸς των, καὶ ἀφιερῶθησαν τῷ Θεῷ, ὡς ὁμολογήσασαι παρθεναίαν, πρέπει μὲ τὴν πρόνοιαν τοῦ Ἀρχιερέως, ἢ ὅταν αὐτὸς λείπη, μὲ τὴν πρόνοιαν τοῦ Ἱερέως νὰ παραδίδωνται εἰς τιμίας καὶ σεμνάς γυναῖκας, διὰ νὰ συγκατοικοῦν μὲ αὐτάς, καὶ νὰ παιδαγωγῶνται πρὸς ἀρετὴν, ἢ, ἂν δὲν συγκατοικοῦν μὲ αὐτάς, κἂν νὰ συγκατοικοῦν ὅλοι ὁμοῦ, διὰ νὰ βλέπουσι καὶ νὰ φυλάττουσι μία τὴν ἄλλην, ἵνα μὴ ἀτάκτως περιερχόμεναι ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, κάμνουσι τοὺς ἀπίστους νὰ λαμβάνουν κακὰς ὑπολήψεις διὰ τὴν Ἐκκλησίαν, ἥτοι διὰ τὸ συνέθροισμα τῶν πιστῶν. Ὅρα καὶ τὸν γ'. καὶ ιθ'. τῆς α. καὶ τὸν ις'. τῆς δ'.

ΚΑΝΩΝ ΝΒ'. 82.

Ὡστε τοὺς ἀσθενοῦντας, οἵτινες ὑπὲρ ἑαυτῶν ἀποκρίνεσθαι οὐ δύνανται, τότε βαπτίζεσθαι, ὅτε τῆ αὐτῶν προαιρέσει τὴν περὶ αὐτῶν μαρτυρίαν κινδύνῳ ἰδίῳ εἴπωσιν.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρῶν Κανὼν διορίζει, ὅτι ἐὰν κατηχούμενοι ὄντες, ἀπὸ ἀσθενείαν τινα ἐπιάσθῃ ἢ φωνῇ των, καὶ ἐρωτώμενοι ἐὰν θέλουν νὰ βαπτισθοῦν, δὲν δύνανται νὰ ἀποκριθοῦν διὰ τὴν ἀσθενείαν, οὗτοι, λέγω, τότε νὰ βαπτίζωνται, ὅταν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι δεῖξουν πῶς θέλουν νὰ βαπτισθοῦν μὲ τὴν ἐδικὴν των προαίρεσιν, καὶ πῶς μὲ τὸν ἐδικόν τους κίνδυνον ζητοῦσι τὸ ἅγιον βάπτισμα, ἂν δηλ. δὲν φυλάξωσι τὴν πίστιν, νὰ κινδυνεύουσιν. Οὕτως ἐρμηνεύουσι τὸν Κανὼνα ὁ Ζωναρᾶς, ὁ Βαλασαμῶν, ὁ Ἀριστηνός, ὁ Ἀρμενόπουλος τμήμ. ε. ἐπιγρα. ι'. Ἐμοὶ δὲ μᾶλλον ἀρέσκει ἡ ἐρμηνεία ὁποῦ κάμνει εἰς τοῦτον ὁ ἀνώνυμος ἐρμηνευτής, λέγων, ὅτι οἱ ἀπὸ ἀσθενείαν τινα μὴ δυνάμενοι νὰ ἀποκρίνωνται αὐτοὶ οἱ ἴδιοι μὲ τὸ στόμα των τὰς ἱεράς ἀποκρίσεις ὁποῦ συνειθίζονται νὰ γίνωνται ἐν τῷ θείῳ βαπτίσματι, τότε αὐτοὶ νὰ βαπτίζωνται, ὅταν οἱ ζητοῦντες αὐτοὺς βαπτισθῆναι καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ἀποκριθῆναι ἀνάδοχοι δώσουν μαρτυρίαν νὰ κινδυνεύουσιν αὐτοὶ ὕστερον, ἂν οἱ ἀσθενοῦντες ἐκεῖνοι δὲν ᾔθελαν μὲ τὴν προαίρεσιν των νὰ βαπτισθοῦν (1). ἐὰν δὲ αὐτοὶ πρὸ τῆς ἀσθενείας ἐζήτουν τὸ βάπτισμα, διὰ τινος ὁμοῦς αἰτίας ἀνέβαλον αὐτὸ, πρέπει νὰ βαπτίζωνται ἐὰν καὶ νὰ ἀποκριθῶσι τότε δὲν δύνανται, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ιβ'. τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ.

ΚΑΝΩΝ ΝΓ'. 83.

Ἄπος. νδ'. || Ὡστε τοῖς σκηنيοῖς καὶ μίμοις, καὶ τοῖς λοιποῖς τοιοῦτοτρόποις προσώποις, ἢ ἀπο-
Καρθ. οβ'. || στάταις, μετανοοῦσι καὶ ἐπιστρέφουσι πρὸς τὸν Θεόν, χάριν ἢ καταλλαγὴν μὴ ἀρνεῖσθαι.

Ἑρμηνεία.

Ὅστε ἐκεῖνους ὁποῦ στήνουσι σκηναὶς καὶ τέντες, καὶ μέσα εἰς αὐτάς ὑποκρίνονται διάφορα πρόσωπα, οὔτε τοὺς μιμουμένους, ποτὲ μὲν δούλους, ποτὲ δὲ στρατηγούς, καὶ γυναίκας καὶ ἄλλους, οὔτε ἄλλους τοιοῦτους παιγιώτας καὶ χορευτάς, καὶ τερατοποιούς, ἀλλ' οὔτε τοὺς ἀρνησαμένους τὸν Χριστὸν, πρέπει κατὰ τὸν κανὼνα τοῦτον νὰ μὴ δέχεται ὁ Ἀρχιερεὺς, ἢ ὁ Πνευματικὸς, ὅταν αὐτοὶ μετανοοῦν καὶ ἐπιστρέφουν πρὸς τὸν Θεόν, ἀλλ' ὅλους ἐπίσης δεχόμενος, νὰ δίδῃ εἰς αὐτοὺς καὶ χάριν, δηλαδὴ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, τὴν χάριτι δεδομένην Θεοῦ, καὶ καταλλαγὴν, ἣτοι λύσιν τῶν ἀρμοδιῶν ἐπιτιμιῶν αὐτοῖς, διὰ τῶν ὁποίων φιλιόνεται ὁ Θεὸς μὲ αὐτούς. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν νδ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΝΔ'. 84.

Ἄπος πεί. ||
τῆς ἐν Λαοδ.
νά. ξ'. τῆς ἐν
Καρθαγ. λβ'.
Ἄθαν. ἐπισ.
λθ'. Γρηγορ.
Θεολ. ἐν τοῖς
ἐπισειν Ἀμ-
φιλόχιος.

Ἐξέστω ἔτι μὴν ἀναγινώσκεσθαι τὰ πάθη τῶν Μαρτύρων, ἡνίκα αἱ ἐτήσια αὐτῶν ἡμέραι ἐπιτελοῦνται.

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ καὶ ἡ παρούσα Σύνοδος ἐδιώρισεν ἐν τῷ λβ'. αὐτῆς Κανόνι ποτα βιβλία πρέπει ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ νὰ ἀναγινώσκωνται ἐπ' ὀνόματι κανονικῶν Γραφῶν, προσδιορίζει τῶρα καὶ ἐν τῷ παρόντι, ὅτι κοντὰ εἰς ἐκεῖνα εἶναι ἄδεια νὰ ἀναγινώσκωνται καὶ τὰ Συναξάρια ὁποῦ περιέχουσι τὰ τῶν Μαρτύρων ὑπὲρ Χριστοῦ παθήματα, ὅταν ἐπιτελῆται ἡ μνήμη τοῦ κάθε Μάρτυρος. Ὅρα καὶ τὸν πε'. Ἀποστολικόν.

(1) Πρέπει ὁμοῦς, καθὼς φρονίμως λέγουσιν τινες, ἐὰν οἱ ἀσθενοῦντες δὲν δύνανται νὰ ὁμιλήσουν, νὰ τοὺς φωνάζουν δυνατὰ οἱ μέλλοντες αὐτοὺς βαπτίσει ἂν θέλουν νὰ βαπτισθοῦν, σφιγγόντες τὰ χεῖρά των καὶ κάμνοντες διάφορα νεύματα εἰς ἐκεῖνους, ἕως ὅτου ἢ μὲ νεῦμα, ἢ μὲ ἄλλο τι σημάδι νὰ δεῖξουν ὅτι θέλουν τοῦτο ἐκ προαίρεσός· αὐτὸ τὸ ἴδιον πρέπει νὰ γίνεταί

καὶ ἀπὸ τοὺς πνευματικούς καὶ ὅταν ἔχουν νὰ ἐξομολογήσονται τοιοῦτους ἀσθενεῖς. Ὅταν γὰρ ἀπὸ αὐτοὺς λάβωσι κἀνένα σημάδι ὅτι θέλουν νὰ ἐξομολογηθοῦν, πρέπει νὰ συγχωροῦν, νὰ τοὺς μεταλαμβάνουν διὰ τὴν ἀγάπην τῆς ἀσθενείας, κἀν καὶ δι' ἔργων δὲν ἐξομολογήθησαν, ἵνα μὴ ἀποθάνωσιν ἀκοινωνήτοι.

ΚΑΝΩΝ ΝΕ'. 35.

Ἦρσεν, ἵνα ἐρωτήσωμεν τοὺς ἀδελφοὺς καὶ συνιερεῖς ἡμῶν Συρίκιον καὶ Συμπλικιανὸν περὶ μόνων τῶν νηπίων, τῶν παρὰ τοῖς Δονατισταῖς βαπτιζομένων, μήπως τοῦτο, ὅπερ οἰκεία προθέσει οὐκ ἐποίησαν, ἢ τῶν γονέων πλάνη ἐμποδίσθη αὐτοῖς πρὸς τὸ μὴ προκόπτειν εἰς ὑπουργίαν ἀγίου θυσιαστηρίου, ὅταν πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν σωτηριῶδαι προθέσει ἐπιστρέψωσιν.

Τῆς Καρθ.
ξς'. οέ. ος'.
οζ'. οη. ιθ'.
ρ'. ρά. ρβ'.
ργ'. ρι. ρκή.
ρω'.

Ἑ ρ μ η ν ε ἰ α .

Ἐν μὲν τῷ παρόντι Κανόνι ἀποφασίζει ἡ Σύνοδος αὕτη νὰ ἐρωτήσῃ τοὺς ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, συνεπισκόπους, τίνι τρόπῳ νὰ δεχθοῦν τὰ βαπτισθέντα ἀπὸ τοὺς αἰρετικούς Δονατιστάς (1) νήπια, καὶ ἂν πρέπη νὰ γίνωνται αὐτὰ Ἱερεῖς ἔχοντα τὸ βάπτισμα τῶν αἰρετικῶν, ὅταν ἐπιστρέψουν πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν εἰς ἡλικίαν καὶ γνῶσιν ἐρχόμενα. Ἐν δὲ τῷ ξς'. Κανόνι αὐτῆς διορίζει, ὅτι ταῦτα νὰ δέχωνται μὲν εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῆς χειρὸς τοῦ Ἀρχιερέως ἢ Ἱερέως, καὶ ἀναθεματισμοῦ τῆς πλάνης τῶν Δονατιστῶν, χωρὶς νὰ ἀναβαπτίζωνται· εἰ δὲ καὶ καλὴν πολιτείαν δεῖξωσι, νὰ γίνωνται καὶ Κληρικοί. Ἐν δὲ τῷ οέ. Κανόνι λέγει, ὅτι ἔκριναν νὰ φερθοῦν πρῶτος καὶ εἰρηνικῶς μετὰ τοὺς Δονατιστάς, ἵνα μὲ τοῦτον τὸν τρόπον δυνηθῶσι νὰ τοὺς φέρουν πρὸς τὴν ἀλήθειαν. Ἐν δὲ τῷ ος'. ζητεῖ ἀπὸ τοὺς ἀρχοντας τῆς Ἀφρικῆς νὰ ἐξετάσουσιν διὰ τὰς Ἐκκλησίας τῶν ὀρθοδόξων, ὁποῦ κατακρατοῦσιν οἱ Μαξιμιανισταί, οἱ ἐκ τῆς Δονάτου ὄντες αἰρέσεως. Ἐν τῷ οζ'. ἀποδέχεται τοὺς ἐκ τῶν Δονατιστῶν χειροτονηθέντας καὶ τὰς χειροτονίας αὐτῶν, (ἀγκαλὰ καὶ ταύτας νὰ μὴ ἐδέχθη ἢ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ γενομένη περὶ αὐτῶν Σύνοδος) καὶ διὰ πολλὰ ἄλλα αἴτια, μάλιστα δὲ διὰ τὴν μεγάλην ἀνάγκην, ὁποῦ εἶχεν ἡ Ἀφρικὴ ἀπὸ Ἱερεῖς. Ἐν τῷ οη'. διορίζει νὰ σταλοῦν τοποτηριταὶ πρὸς τοὺς Δονατιστάς, διὰ νὰ παρακαλέσουσιν αὐτοὺς εἰς τὸ νὰ ἐνωθοῦν μετὰ τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν καὶ νὰ εἰρηνεύσουσιν. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ιθ'. διορίζει, ὅτι καὶ κάθε Ἐπίσκοπος νὰ συνομιλῇ μετὰ τοὺς ἀρχηγούς τῶν Δονατιστῶν εἰς τὴν ἐδικήν του ἐπαρχίαν περὶ τῆς τοιαύτης ἐνώσεως. Ἐν τῷ ρ'. ζητεῖ βοήθειαν καὶ συμμαχίαν ἀπὸ τοὺς βασιλεῖς κατὰ τῶν Δονατιστῶν, καθὼς καὶ ὁ χιλιάρχος ἐβόηθησεν εἰς τὸν Παῦλον. Ἐν τῷ ρά. ζητεῖ ἀπὸ τοὺς ἰδίους νὰ βεβαιωθῇ ὁ νόμος τοῦ βασιλέως Θεοδοσίου καὶ κατὰ τῶν Δονατιστῶν, ὁ διορίζων νὰ ζημιούνηται δέκα λίτρας χρυσοῦ ὅσοι χειροτονήσουσιν αἰρετικούς. ἢ χειροτονηθοῦν ἀπὸ αὐτοῦ, ἢ δεχθοῦν αὐτοὺς νὰ λειτουργοῦν. Ἐν τῷ ρβ'. ζητεῖ νὰ ἀνανεωθῇ, καὶ νὰ κρατῆ κατὰ τῶν Δονατιστῶν ὁ νόμος, ὁ διορίζων νὰ μὴ λαμβάνουσιν οἱ αἰρετικοὶ, οὔτε κληρονομίαν, οὔτε δωρεάν. Ἐν τῷ ργ'. ζητεῖ νὰ πεμφθῶσι γράμματα εὐχαριστικά, πῶς ἐγένετο ἐν τῇ Καρχηδόνη ἐνώσει τῶν Δονατιστῶν. Καὶ τελευταῖον ἐν τῷ ρι. διορίζει, ὅτι οἱ ἐκ τῶν Δονατιστῶν ἐπιστρέψαντες Ἀρχιερεῖς καὶ λαϊκοί, εἰ μὲν οἱ λαϊκοὶ αὐτοὶ θέλουν μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν νὰ ἔχουν τοὺς προτέρους αὐτῶν Ἀρχιερεῖς, νὰ μὴ κωλύωνται ἀπὸ τοῦτο. Ἐν δὲ τῷ ρκή. καὶ ρκθ'. περὶ τῶν τόπων διορίζει τῶν ὑπὸ τῶν Δονατιστῶν κατεχομένων, εἴτε πρὸ τῶν νόμων τῶν βασιλέων, εἴτε μετὰ τοὺς νόμους.

ΚΑΝΩΝ ΝΓ'. 36.

Περὶ τῆς πίστεως τοῦ ἐν Νικαίᾳ τρακτάτου ἠκούσαμεν, ἀληθές ἐστι περὶ τῶν μὴ γινομένων μετὰ τὸ ἄριστον ἀγίω, ἵνα ἀπὸ νησιτικῶν, ὡς ἐστὶν ἄξιον, προσφέρωνται, καὶ τότε ἐβεβαιώθη.

Τῆς ς'. κθ'.
τῆς ἐν Καρθ.
μή.

(1) Δονατισταὶ ὀνομάζονται ἀπὸ Δονάτου τινὸς ἐν τῇ Ἀφρικῇ ἀναφανέντος, ὅστις δυσσεβῶς ἐνόμιζεν, ὅτι οἱ ὄντες ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἁμαρτωλοὶ μεταδίδουσιν εἰς τοὺς ἄλλους ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας των, καθὼς μεταδίδουσι τὰ ἀσθενῆ μέλη τοῦ σώματος τὴν νόσον εἰς τὰ μέλη τὰ ὑγιᾶ, καὶ διὰ τοῦτο ἐδογματίζον ὅτι οἱ ἁμαρτάνοντες πρέπει νὰ ἐκκόπωνται ἀπὸ τὴν ὀλομέλειαν καὶ κοινωνίαν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ μάλιστα ἐκεῖνοι οἱ Χριστιανοί, οἵτινες διὰ φόβον θανάτου ἐδίδαν εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Διοκλητιανοῦ τὰ ἱερὰ βιβλία διὰ νὰ καοῦν. Οὗτος παρέδωκεν εἰς τοὺς ἀκολουθούς αὐτοῦ, ὅταν ἔχουν νὰ μεταλάβουν, νὰ κρατοῦν εἰς τὸ χεῖρ των κόκκαλόν τι ἀνθρώπινον, τὸ ὁποῖον πρότερον νὰ ἀσπάζωνται, καὶ ἐπειτα νὰ μεταλαμβάνουν. Κατὰ τῶν Δονατιστῶν διάφοροι Σύνοδοι ἐγένοντο καὶ ἐν Ἰταλίᾳ, μάλιστα δὲ εἰς τὴν Ἀφρικῇ, κατ' αὐτῶν συνέγραψαν πολλοὶ Ἅγιοι, μάλιστα δὲ ὁ θεῖος Ἀύγουστινος· καὶ ὁ Ἱερώνυμος δὲ γράφων κατὰ Λου-

κιφριανῶν, καὶ κατὰ Δονατιστῶν γράφει. ὡς ἂν ἐκεῖνοι τὰ αὐτὰ αἰρεσιώδη φρονήματα εἶχον τῶν Δονατιστῶν. Σημείωσαι δὲ ὅτι εὑρίσκεται σχολίον περὶ τῶν Δονατιστῶν λέγον, ὅτι αὐτοὶ νὰ μὴ ᾔνοι ἄλλοι, παρὰ οἱ Μασσαλιανεῖς, ἦτοι οἱ Εὐχίται. ἐπειδὴ καὶ ἡ Μασσαλία ἀντίπερα εἶναι τῆς Λιβύης, πρὸς τὰ μέρη τῆς Ρώμης τῆς ἐπὶ Τίβερι τῷ ποταμῷ. Ἔλεγον δὲ πρὸς τοῦτοισιν οὗτοι, ὅτι ἡ πρότερον οὕσα θεωρητικὴ Ἐκκλησία ἐξέλιπε, καὶ τῶρα εὑρίσκεται αὕτη μόνον ἐν τῇ συνάξει αὐτῆς. Παρὰ τῶν Δονατιστῶν δὲ καὶ οἱ Λουθηροκαθίνοι τὸ φρόνημα τοῦτο ἠρανόθησαν (Δοσιθ. σελ. 1136. τῆς Δωδεκαβίβλ). Ὁ δὲ ἅγιος Ἐπιφάνιος αἰρέσει νθ'. λέγει, ὅτι οἱ Δονατισταὶ ἐφρόνου τὰ τοῦ Ἀρείου, ἦτοι εἰς αὐτὴν τὰ πρῶτα, ἢ λέγουσι, τῆς πίστεως δόγματα ἔσφαλον, διὰ τοῦτο καὶ ἦσαν ἔχι μόνον σχισματικοί, ἀλλὰ καὶ αἰρετικοί, καθὼς τοὺς ὀνομάζει καὶ ἡ παρούσα Σύνοδος ἐν τῷ ξς'. Κανόνι αὐτῆς.

Ἑρμηνεία.

Τρακτάτον λατινικῶς θέλει νὰ εἴπῃ βούλευμα καὶ σκοπός, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν, δοκιμασία δὲ καὶ ἐξέτασις κατὰ τὸν Βαλαμῶνα (1). Λέγει οὖν ὁ παρῶν Κανὼν, ὅτι ἐν τῇ περὶ πίστεως ἐξετάσει καὶ δοκιμασίᾳ ὅπου ἔκαμεν ἡ ἁ. Σύνοδος, ἠκούσαμεν ὅτι καὶ τοῦτο ἐβεβηκώθη, τὸ νὰ μὴ προσφέρωνται τὰ ἄγια Μυστήρια, ἤτοι τὸ νὰ λειτουργοῦν οἱ Ἱερεῖς ἀφ' οὗ φάγουν, ἀλλὰ νηστικοί. Τοῦτο ὁμοίως ἐν τοῖς Κανόσι τῆς ἁ. Συνόδου οὐχ εὐρίσκειται. Ὅρα καὶ τὸν κθ'. τῆς ς'.

ΚΑΝΩΝ ΝΖ'. 87.

Ἄπος. ιδ'.
κζ'. μζ'. ξη'.
τῆς ἁ. καὶ β'.
θ'. τῆς Ἀντ.
εἰ τῆς Καρθ.
ξβ'. ος'. πγ'.
ηθ' ρ'. ρς'. ρζ'.

Ὡστε μὴ ἐξεῖναι γίνεσθαι ἀναβαπτίσεις, ἢ ἀναχειροτονήσεις, ἢ μετακλήσεις Ἐπισκόπων, καὶ ἵνα ὁ τῇ πρᾶφ ὑπομνήσει τῆς ὑμετέρας ἀγιωσύνης πειθαρχῆσαι μὴ θελήσας, καὶ διορθώσασθαι τὸ ἀσυγχώρητον, ἀθηντία ἀρχοντικῆ παραχρῆμα κωλυθῆ, καὶ, φυλαχθέντος τοῦ τύπου τῆς καταστάσεως, μὴ κριθῆ τῆς Συνόδου ὑπάρχων.

Ἑρμηνεία.

Προσάξει ὁ παρῶν Κανὼν, ὅτι οὔτε οἱ παρὰ τῶν ὀρθοδόξων βαπτισθέντες νὰ βαπτίζωνται β'. κατὰ τὸν μζ'. Ἀποστολικόν, οὔτε οἱ παρὰ τῶν ὀρθοδόξων χειροτονηθέντες νὰ χειροτονοῦνται δευτέραν φοράν, κατὰ τὸν ξη'. Ἀποστολικόν, οὔτε οἱ Ἐπίσκοποι νὰ μεταβαίνουν ἀπὸ μίαν ἐπαρχίαν εἰς ἄλλην, κατὰ τὸν ιδ'. Ἀποστολικόν, οὐς καὶ ἀνάγκη μετὰ τῆς παρακλήλου συμφωνίας τῶν λοιπῶν Κανόνων. Ἐπειδὴ δὲ Ἐπίσκοπός τις Κρυσκῶνιος ὀνόματι, ἀφήσας τὴν ἐπισκοπὴν του ἐπέβη εἰς ξένην, Βεκένην ἐπονομαζομένην, καὶ πολλάκις διὰ τοῦτο παραγγελλεῖς νὰ τὴν ἀφήσῃ δὲν ἠθέλησε, διορίζει ὁ παρῶν Κανὼν, ὅτι οὗτος, ὡς μὴ θελήσας νὰ ὑπακούσῃ καὶ νὰ διορθώσῃ τὸ ἀσυγχώρητον τοῦτο κακόν, νὰ διωχθῆ ἀπὸ τὴν ξένην Ἐκκλησίαν μὲ δύναμιν τῶν ἀρχόντων ἐξωτερικῆν. Πλὴν ἐὰν ἐφυλάχῃ εἰς αὐτὸν ὁ τύπος τῆς καταστάσεως, ἤτοι ἐὰν αὐτὸς ὑπεμνήσθῃ κατὰ τοὺς Κανόνας, καὶ ἔμεινεν ἀπειθής, νὰ ἀπρριφθῆ πρῶτον ἐξῶ τῆς Συνόδου τῶν Ἐπισκόπων, καὶ νὰ καθαιρεθῆ, καὶ ἔπειτα οὕτω καθηρημένος, ὡς λαϊκὸς ἤδη ὢν, νὰ παραδοθῆ εἰς τὸν ἀρχοντα. Ὅρα καὶ πάντας τοὺς εἰς τὸ περιθώριον Ἀποστολικούς.

Ἄπος. ἁ.
τῆς ἁ. δ'. τῆς
ζ'. γ'. τῆς ἐν
Ἀντιοχ. ιθ'.
τῆς Καρθ. ιγ'.
τὰ ὑπομνήμ.
περὶ Ἀγαπ.
καὶ Βαγαδ.

ΚΑΝΩΝ ΝΗ'. 88.

Ὁ ἀρχαῖος τύπος φυλαχθήσεται, ἵνα μὴ ἤττονες τριῶν τῶν ὀρισθέντων εἰς χειροτονίαν Ἐπισκόπων ἀρκέσωσι.

Ἑρμηνεία.

Πρέπει νὰ φυλλάττεται ὁ παλαιὸς Κανὼν τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν καθιεξῆς Συνόδων, καὶ μάλιστα ὁ δ'. τῆς ἁ. εἰς τὴν ὁποίαν ὑπόσχεται νὰ ἀκολουθῆ αὕτη ἡ Σύνοδος ἐν τῷ ἁ. αὐτῆς Κανόνι, καθὼς διορίζει ὁ παρῶν Κανὼν, ἵνα ὀλιγώτεροι ἀπὸ τρεῖς Ἀρχιερεῖς ἄλλον Ἀρχιερέα νὰ μὴ χειροτονοῦσι διὰ τῆς τῶν ἱερῶν εὐχῶν τελεσιουργίας (2). Ὅρα καὶ τὸν ἁ. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΝΘ'. 89.

Ἄπος. ξα'.
τῆς ς'. β'.
τῆς ἐν Καρθ.
ρλη'.

Ὡστε, ἐὰν ποτε πρὸς ἐπιλογὴν Ἐπισκόπου προέλθωμεν καὶ ἀναφυῆ τις ἀναλογία, ἐπειδὴ τὰ τοιαῦτα παρ' ἡμῖν ἐτρακτατίσθησαν, τολμηρὸν εἶναι λοιπὸν τρεῖς μόνους πρὸς τὸ καθῆραι τὸν χειροτονηθῶμενον εὐρεθῆναι, ἀλλὰ τῷ προλεχθέντι ἀριθμῷ προστεθῆ εἰς καὶ ὄσω, καὶ ἐπὶ αὐτοῦ τοῦ λαοῦ, οὐ μέλλει χειροτονεῖσθαι, ἐξετασθῶσι πρῶτον τὰ πρόσωπα τῶν ἀντιλεγόντων ὑστερον γὰρ καὶ τὰ προτεθειμένα συζευχθῶσι, καὶ ὅτε καθαρὸς φανεῖται ἐπὶ δημοσίας προσόψεως, εἴθ' οὕτω χειροτονηθῆι.

Ἑρμηνεία.

Καὶ οὗτος ὁ Κανὼν ἀκόλουθός ἐστιν εἰς τὸν ἀνωτέρω λέγει γὰρ, ὅτι ἀνίσως οἱ τρεῖς Ἐπίσκοποι οἱ ἀρκετοὶ εἰς χειροτονίαν, οἱ αὐτοὶ τρεῖς διαλέξουν καὶ ψηφίσουν τὸν μέλλοντα γενέσθαι Ἀρχιερέα, (καὶ ὅρα τὸν

(1) Ἡ Τρακταίω, τὸ πραγματεύομαι. Ὅθεν καὶ τρακτάτα τὰ πρακτικά τινος κρίσεως, εἴτε Συνόδου. Ὡστε τὸ, τοῦ ἐν Νικαίᾳ τρακτάτου, τῆς ἐν Νικαίᾳ πραγματείας περὶ τῆς πίστεως βούλεται εἰπεῖν.

(2) Πιθανώτερον εἶναι, ὅτι νὰ λέγῃ ὁ Κανὼν οὗτος περὶ τῆς διὰ τῶν εὐχῶν τελειώσεως τοῦ Ἐπισκόπου, ἢ περὶ ψήφου, δια-

τί ἀναφέρουσι τὰ πρακτικά τῆς Συνόδου ταύτης, ὅτι αἱ τοιαῦται χειροτονίαι ἐγίνοντο ἐν Κυριακῇ, ὅτε λειτουργία ἐγίνετο, καθ' ἣν ἐχειροτονοῦντο οἱ ἄξιοι. Δὲν εἶναι ὁμοίως ἀποπὸν νὰ νοήσωμεν ὅτι καὶ περὶ ψήφου λέγει· ὁ γὰρ ἀκόλουθος Κανὼν λέγει ὅτι καὶ τρεῖς μόνου ψηφίζουσιν Ἐπίσκοπον.

δ'. της α.) γένη δὲ ἀπὸ ἄλλους ἀντιλογίᾳ κατηγοριῶν τινῶν ἐναντίον τοῦ ὑποψήφιου (καθὼς τοιαῦτα ἀκολουθῆσαντα πολλάκις ἐτρακτατίσθησαν, ἤτοι ἐξετάσθησαν ἀπὸ ἡμᾶς), δὲν πρέπει οἱ τρεῖς μόνοι ἐκείνοι νὰ κρίνουν καὶ νὰ ἀθωώσουν αὐτὸν, ἀλλὰ νὰ ᾔναι μὲ αὐτοὺς καὶ ἄλλος ἕνας ἢ δύο Ἐπίσκοποι. Καὶ α. μὲν νὰ ἐξετάζουσι ἔμπροσθεν τοῦ λαοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον μέλλει νὰ χειροτονηθῇ ὁ ὑποψήφιος, τὰ πρόσωπα τῶν κατηγορῶν ποίας ὑπολήψεως εἶναι, (περὶ οὗ δρα τὸν οδ'. Ἀποστολ.) καὶ ἂν αὐτοὶ ᾔναι ἀδιάβλητοι, τότε νὰ ἐξετάζουσι καὶ τὰς κατηγορίας τὰς προβαλλομένας ὑπ' αὐτῶν καὶ ἀφ' οὗ ὁ ὑποψήφιος φανῇ καθαρὸς ἀπὸ τὰς κατηγορίας ἔμπροσθεν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ λαοῦ, τότε νὰ χειροτονηθῇ Ἐπίσκοπος. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ξά. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Ε'. 60.

Ὡστε ἐν ἐκάστοις ἐνιαυτοῖς συνέρχεται πρὸς τὸ συζητεῖν, καὶ ὅταν εἰς ἐν συνέλθωμεν, τότε διαδοθήσεται τοῦ ἁγίου Πάσχα ἡ ἡμέρα διὰ τῶν εὑρεθησομένων ἐν τῇ Συνόδῳ τοποτηρητῶν.

Ἑρμηνεία.

Οὐδὲν ἄλλο διορίζει ὁ παρὼν Κανὼν, πᾶρξ' ὅτι νὰ γίνεται Σύνοδος κάθε χρόνον διὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων, καὶ ὅτι ἀπὸ τὴν Σύνοδον ταύτην διὰ τῶν ἐν αὐτῇ εὑρισκομένων τοποτηρητῶν τῶν Ἐπισκόπων, νὰ κοινολογηται εἰς ὄλους πότε ἔχει νὰ τύχη ἡ κατ' ἔτος ἡμέρα τοῦ ἁγίου Πάσχα (1). Ὅρα καὶ τὸν λζ'. Ἀποστολικόν, ἀλλὰ δὴ καὶ τὸν ζ'.

ΚΑΝΩΝ ΕΑ'. 61.

Ὁφείλομεν ἐκάστην ἐπαρχίαν ἐν τῷ καιρῷ τῆς Συνόδου ἐπισκέπτεσθαι.

Ἑρμηνεία.

Ἀλλὰ καὶ ὁ παρὼν Κανὼν, ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐνιαυσίας ταύτης Συνόδου προστάζει νὰ ἐπισκέπτεται καθε ἐπαρχία, ἤτοι νὰ γίνεται ἐξέτασις περὶ τῶν ἐν αὐταῖς ἀναφουμένων ὑποθέσεων, τῶν ἐν τῇ Συνόδῳ τοποτηρητῶν, εἰς κάθε μίαν πορευομένων αὐτοπροσώπως, καὶ θεωρούντων αὐτάς. Ὅρα καὶ τὸν λδ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΕΒ'. 62.

Ἐν πολλαῖς Συνόδοις ὄριστα συνεδρίῳ ἱερατικῷ, ἵνα τὰ πλήθη τὰ ἐν ταῖς παροικίαις ἀπὸ τῶν Ἐπισκόπων κατεχόμενα τὰ ἴδιον Ἐπίσκοπον μηδέποτε ἐσχηκότα εἰμὴ κατὰ συναίνεσιν τοῦ Ἐπισκόπου, παρ' οὗ ἐξ ἀρχῆς κατέχονται, μὴ λαμβάνειν ἰθυτὰς ἰδίους, τουτέστιν Ἐπισκόπους, ἐπειδὴ τινες δηλαδὴ τυραννίδος τινὸς ἐπιτετυχηκότες, τὴν τῶν ἀδελφῶν κοινωνίαν ἀποστρέφονται. Καὶ ὅταν δὲ ἀποφασισθῶσιν, ὡσανεὶ τιμὴ παλαιᾶ τυραννίδι, δεσποτείας ἑαυτοῖς ἐκδικουσι, πολλοὶ δὲ ἐκ τῶν Πρεσβυτέρων φυσιοῦμενοι καὶ μωροί, τοὺς ἀχένας ἐπανιστῶσι κατὰ τῶν οἰκείων Ἐπισκόπων, τὸ πλῆθος συμποσίους καὶ κακῆθεσι συμβουλίαις διεγείροντες, ὡς ἀτάκτῳ εὐνοίᾳ τούτους ἑαυτοὺς ἰθυτὰς καθιστάνειν. Ὁφείλομεν οὖν παντὶ τρόπῳ ἀγωνίσασθαι τούτοις μὴ μόνον τὰς τοιαύτας διοικήσεις μὴ φυλάττεσθαι, ἀλλὰ μηδὲ τὰς ἰδίας Ἐκκλησίας τὰς κακῶς εἰς αὐτοὺς περιελθούσας, καὶ ἵνα αὐθεντικῶς δημοσίᾳ ἐκβάλλωνται, καὶ αὐτῇ τῇ τῶν πρωτεύοντων καθέδρᾳ ἀποκινῶνται.

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρὼν Κανὼν, ὅτι τὰ πλήθη τῶν χριστιανῶν ἐκείνων, ὁποῦ ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς δὲν εἶχον ξεχω-

(1) Ἀπορίας ἄξιον εἶναι, διὰ τί λέγει ἐδῶ ὁ Κανὼν ὅτι εἰς κάθε ἐνιαυσίαν Σύνοδον νὰ φανερώνεται πότε ἔχει νὰ πείσῃ τὸ Πάσχα κατ' ἔτος, εἰς καιρὸν ὁποῦ ἡ α. Σύνοδος ἐποίησε τὸν περὶ τοῦ Πάσχα ὄρον, κατὰ τὸν α. Ἀντιοχείας, ταυτὸν εἰπεῖν τὸ περὶ τοῦ Πάσχα Κανόνιον, διὰ νὰ μὴ χρειάζεται πλέον κατ' ἔτος νὰ γίνεται περὶ τούτου συζήτησις, καὶ μάλιστα εἰς καιρὸν ὁποῦ ὁ α. Κανὼν τῆς παρουσίας Συνόδου λέγει, ὅτι οἱ τῇ α. Συνόδῳ παρόντες Ἀφρικανοὶ Πατέρες ἔφερον μαζὴ τους τὰ ἴσα τῶν ὀρισθέντων ἐπ' ἐκείνης εἰς τὴν Ἀφρικὴν; Πρὸς λύσιν τῆς ἀπορίας λέγομεν, ὅτι ἴσως οἱ Ἀφρικανοὶ Πατέρες ἔφερον μαζὴ των μόνον τοὺς Κανόνας καὶ τὸν περὶ πίστεως ὄρον τῆς α. Συνόδου,

Ἀπος. λζ'. τῆς α. ε. τῆς δ'. ιθ'. τῆς ς'. ἡ. τῆς ζ'. ς. τῆς ἐν Καρθ. κς'. ξ'. ξά. πά. πδ'. πέ. ρδ'.

Ἀπος. λζ'. τῆς α. ε. τῆς δ'. ιθ'. τῆς ς'. ἡ. τῆς ζ'. ς. τῆς Ἀντιοχ. κ'. τῆς ἐν Καρθ. κς'. ξ'. πά. πδ'. πέ.

ἀλλ' ὄχι καὶ τὰ πρακτικὰ τῆς αὐτῆς, μέσα εἰς τὰ ὁποῖα, κατὰ τὸν Βαλαμῶνα, τὸ περὶ τοῦ Πάσχα Κανόνιον περιείχετο, ὡς νῦν ὁρᾶται εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ Γελασίου πρακτικὰ τῆς α. Συνόδου. Ἴσως δὲ καὶ διατὶ δὲν ἦτον ἀκόμῃ τόσο καλὰ κοινολογημένον τὸ Κανόνιον αὐτὸ, ἀκολουθῶς δὲ καὶ οὐδὲ κατὰ ἀκρίβειαν ληπτὸν, οὐδὲ εἰς τοιαύτην εὐκολον μέθοδον, οἷαν ἔχει τώρα, καὶ διὰ τοῦτο ἐχρειάζετο σκέψεις συνοδικῆς. Δι' ὅ, ὡς καὶ ἡ Σύνοδος αὕτη ἀπορούσα περὶ τῆς ἡμέρας τοῦ Πάσχα, ἔγραψεν εἰς τὸν Ἀλεξανδρείας Κύριλλον καὶ παρ' ἐκείνου ἔμαθεν αὐτὴν, καθὼς φαίνεται ἐν τῇ πρὸς τὴν Σύνοδον ταύτην τοῦ ἁγίου Κυρίλλου ἐπιστολῇ.

ριστὸν Ἐπίσκοπον εἰς τὴν πόλιν των, νὰ μὴ λαμβάνουσι τοῦτον (τὸν ὁποῖον ἰθὺντὴν ὀνομάζει, ὡς ὀδηγοῦντα τοὺς πιστοὺς πρὸς πίστιν καὶ ἀρετὴν), χωρὶς τὴν γνώμην καὶ ἄδειαν τοῦ ἀνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς ὀρίζοντος αὐτοῦ Ἐπισκόπου. Ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ Ἐπίσκοποι ζητοῦντες νὰ ἐπισκοπεύουσι εἰς τὰς τοιαύτας ἀνεπισκοπήτους πόλεις, ἀποφεύγουσι τὴν κοινωνίαν τῶν συνεπισκόπων αὐτῶν ἀδελφῶν (ὑπὸ τοὺς ὁποίους, ὡς φαίνεται, ἦσαν αἱ τοιαῦται πόλεις), καὶ ἀφ' οὗ ἀποδοκιμασθῶσι, καὶ φανεροὶ γένουσι κατὰ τὴν κακίαν, ζητοῦν μὲ βίαν καὶ τυραννίαν νὰ δεσπόζωσι τὰς τοιαύτας πόλεις, ὡς ἔχοντες τάχα δίκαιον ἐκ παλαιᾶς συνηθείας, ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴ πολλοὶ Πρεσβύτεροι σηκώνονται ἐναντίον εἰς τοὺς Ἐπισκόπους των, καὶ παρακινουσι τὸ πλῆθος μὲ τὰ συμπόσια ὁποῦ τοὺς κάμνουσι, καὶ τὰς κακὰς συμβουλάς, διὰ νὰ κατασταίνουσι τοὺς Πρεσβυτέρους τούτους Ἐπισκόπους ἐδικούς των, ἐλκόμενοι ἀπὸ μίαν τάχα πρὸς αὐτοὺς ἀτακτον καὶ παράνομον ἀγάπην, διὰ τούτους λοιπὸν ὄλους, λέγει, νὰ ἀγωνισθῇ ἡ Σύνοδος, ὥστε ὁποῦ ὄχι μόνον τὰ κακῶς διοικηθέντα ταῦτα νὰ μὴ φυλαχθοῦν μηδὲ νὰ γίνωνται εἰς τὸ ἐξῆς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰς πόλεις ἐκείνας, τὰς ὁποίας ἐκράτησαν οἱ τοιοῦτοι τυραννικῶς, φανερὰ νὰ ἀποδιώκωνται, καὶ μὲ τῶν ἀρχόντων τὴν ἐξουσίαν, καὶ μὲ τῶν Μητροπολιτῶν ἢ Πατριάρχων. Ἡ τὸ, διοικήσεις νοεῖται, ὅτι οἱ μὲ τοιοῦτον τυραννικὸν τρόπον ἐπισκοπήσαντες, ὄχι μόνον νὰ ἀποδιώκωνται ἀπὸ τὰς ληστρικῶς ὑπ' αὐτῶν ἀρπαχθείσας πόλεις, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰς προτέρας διοικήσεις αὐτῶν. Οἱ δὲ οὕτως ἀποδιωκόμενοι φανερόν ὅτι καὶ καθαιροῦνται, κατὰ τὸν ν.ζ'. τῆς παρουσίας. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν κζ'. λα. λδ'. Ἀποστολικόν, καὶ τὸν ς'. τῆς Σαρδικῆς.

Τῶν Ἀποσ.
 ιε'. τῆς α. ιε'.
 ις'. τῆς δ'. ε.
 ι. κ'. κγ'. τῆς
 ς'. ιζ'. ιθ'. τῆς
 ζ'. ιε'. τῆς Ἀν-
 τιοχ. γ'. τῆς
 Σαρδικ. ιε'. ις'.
 ιθ'. τῆς Καρθ.
 η'.

ΚΑΝΩΝ ΕΓ'. 63.

Ὅστε μηδένα Ἐπίσκοπον ἰδιοποιεῖσθαι ἀλλότριον Κληρικόν παρὰ τὴν κρίσιν τοῦ προτέρου αὐτοῦ Ἐπισκόπου, εἰ δὲ μή γε, μὴ ἐπικοινωνῆ ἀλλοτρίους.

Ἑρμηνεία.

Προστάζει ὁ παρῶν Κανὼν, ὅτι κανένας Ἐπίσκοπος νὰ μὴ οἰκειοποιηθῆται ξένον Κληρικόν, χωρὶς τὴν γνώμην καὶ ἀποδοκίμην ἐπιστολῆν (ιβ'. Ἀποστολ.) τοῦ ἐδικοῦ τοῦ Ἐπισκόπου. Εἰ δὲ καὶ δὲν φυλάξῃ τοῦτο, ὡς μὴ ἐπικοινωνῆ ἀλλοτρίους. Τοῦτο δὲ διχῶς νοεῖται, ἢ ὅτι νὰ μὴ σφετερίζῃ τὸν ἀλλότριον αὐτὸν Κληρικόν, ἀλλὰ νὰ τὸν βιάξῃ νὰ ἐπιστρέφῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν του, ἢ ὅτι νὰ μὴ δέχεται εἰς κοινωνίαν ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἐπισκόπους, ὃ ἐστὶ νὰ γίνεται ἀκοινωνήτος (1). Ὅρα καὶ τὸν ιε'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΕΔ'. 64.

Ἄπει ὑπῆρξεν ἡ αὐθεντία αὕτη τῷ θρόνῳ τούτῳ, ἵνα ὅθεν ἤθελε καὶ περὶ οἰουδήποτε προετράπη ὀνόματος, κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν ἐκάστης Ἐκκλησίας χειροτονῆ Ἐπίσκοπον. Ἀλλ' ἡ ἀγαθοθέλεια μεσάζει τὴν ἐξουσίαν, ὥστε ἀποθεραπεῦσαι ἑνὸς ἐκάστου Ἐπισκόπου τὸ πρόσωπον. Δι' ὃ ἐάν τις εὐρεθῇ ἔχων ἕνα μόνον Πρεσβύτερον καὶ αὐτὸν ἐπιτήδειον τῇ ἐπισκοπῇ, καὶ αὐτὸν τὸν ἕνα ὑφείλει δοῦναι πρὸς χειροτονίαν. Συνωθῆσεται δὲ καὶ ὁ τοὺς πλείονας ἔχων Κληρικούς, ἕνα ἐξ αὐτῶν εἰς χειροτονίαν ἐκείνῳ δαψιλεύσασθαι.

Ἑρμηνεία.

Οἱ μὲν ἄλλοι Ἐπίσκοποι δὲν ἔχουν τὴν ἄδειαν νὰ λαμβάνουσι ξένον Κληρικόν, χωρὶς τὴν γνώμην καὶ ἀποδοκίμην ἐπιστολῆν τοῦ Ἐπισκόπου του, εἰς δὲ τὸν θρόνον τῆς Καρχηδόνας ἀνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς ἦτο τούτο τὸ προνόμιον, τὸ νὰ λαμβάνῃ ἀπὸ κάθε ἐπαρχίαν (2) Κληρικούς, καὶ ὁποιοδήποτε κατ' ὄνομα ἐζήτει καὶ ἐπεθύμει κάθε ἐπαρχία ἢ ὑποκειμένη αὐτῷ, καὶ νὰ χειροτονῆ αὐτοὺς Ἐπισκόπους, ὡς λέγει ὁ παρῶν Κανὼν (καὶ δὲ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ις'. Ἀποστολικοῦ). Ἡ καλὴ ὁμως θέλησις τοῦ Καρχηδόνας ἀπαιτεῖ νὰ μεταχειρίζεται τὸ προνόμιον αὐτὸ καὶ τὴν ἐξουσίαν μὲ μέσον τρόπον, ἥτοι νὰ μὴ λαμβάνῃ τοὺς ξένους Κληρικούς αὐτοὺς αὐθεντικῶς, ἀλλὰ νὰ θεραπεύῃ τὰς καρδίας τῶν Ἐπισκόπων των, καὶ μὲ τὴν γνώμην καὶ ἄδειαν αὐτῶν νὰ τοὺς λαμβάνῃ, διὰ τὸ εἰρηνικὸν καὶ φιλάδελφον. Ὅθεν, ἐάν εὐρεθῇ Ἐπίσκοπος ἔχων ἕνα καὶ μόνον Πρεσβύτερον ἄξιον διὰ Ἐπίσκοπον, πρέπει νὰ τὸν δίδῃ εἰς τὸν Καρθαγένης διὰ νὰ τὸν χειροτονῆ Ἐπίσκοπον. Ἐάν δὲ ἄλλος Ἐπίσκοπος ἔχει περισσοτέρους Κληρικούς εἰς τὴν ἐπισκοπὴν του, θέλει ἀναγκασθῆ καὶ αὐτὸς ἀμοιβαίως νὰ δίδῃ ἕνα ἀπὸ αὐτοὺς εἰς τὸν Ἐπίσκοπον ἐκεῖνον, διὰ νὰ χειροτονῆ αὐτὸν Πρεσβύτερον εἰς τὸν τόπον τοῦ δοθέντος Πρεσβυτέρου. Ὅρα καὶ τὸν ιε'. Ἀποστολ. μετὰ τῆς παραλλήλου σειρᾶς τῶν Κανόνων.

(1) Διὸ ἐν τοῖς πρακτικοῖς γέγραπται τῆς παρουσίας Συνόδου, ὅτι ἀκοινωνήτων ἐποίησαν Ἰουλιανὸν τινὰ Ἐπίσκοπον, διὰ τὸ λαβε τὸν Ἀναγνώστην τοῦ Ἐπιγονίου Ἐπισκόπου, καὶ ἔχειροτόνησεν αὐτὸν Διάκονον, ἕως οὗ νὰ ἐπιστρέφῃ αὐτόν.

(2) Κάθε ἐπαρχίαν, λέγει ὁ Κανὼν, τὴν ὑποκειμένην αὐτῷ, καὶ οὐχὶ τὴν ὑποκειμένην εἰς ἄλλου Πατριάρχου, ἢ αὐτονομίου Μητροπολίτου διοίκησιν, ἵνα μὴ συγχέωνται τὰ δίκαια τῶν Ἐκκλησιῶν.

ΚΑΝΩΝ ΕΕ'. 65.

Ἐκάστῳ Ἐπισκόπῳ τὸ πρέπον ἐφυλάχθη, ἵνα ἐκ τῆς συγκλησίας τῶν παροικιῶν μηδὲν ἄποδρεφθεῖη πρὸς τὸ ἴδιον κτήσασθαι Ἐπίσκοπον, εἰ μὴ κατὰ συναίνεσιν τοῦ ἐξουσίαν ἔχοντος. Ἐὰν δὲ αὐτὸς παραχωρήσῃ, ὥστε τὴν αὐτὴν διοίκησιν ἐπιτραπέυσαν ἴδιον κτήσασθαι Ἐπίσκοπον, εἰς τὰς λοιπὰς τὸν προχειρισθέντα μὴ ἐπιβαλέσθαι διοικήσεις, διότι μία ἐκ τοῦ σώματος τῶν πολλῶν ἀφαιρεθεῖσα, αὐτὴ καὶ μόνη ἤξιώθη τιμὴν ἰδίας ἐπισκοπῆς ἀναδέξασθαι.

|| Τῆς Σαρδικ. ς'. τῆς Καρθ. 66'. ρθ'.

Ἑ ρ μ η ν ε ἰ α.

Ἐπειδὴ εἰς κάθε Ἐπίσκοπον ἐδιωρίσθη ἡ ἀρμόζουσα ὅλη ἐπαρχία, δὲν πρέπει νὰ ἀποσπᾶται ἀπὸ τὴν ὁλόκληρα τῆς ἐπαρχίας ἀκμμία ἐνορία μικρὰ, καὶ νὰ λαμβάνη χωριστὸν Ἐπίσκοπον, χωρὶς τὴν γνώμην καὶ ἀδείαν τοῦ τῆς ἐπαρχίας ὅλης Ἐπισκόπου, ταῦτὸν εἰπεῖν τοῦ Μητροπολίτου, κατὰ τὸν Κανὼνα τοῦτον. Ἐὰν δὲ ὁ Μητροπολίτης δώσῃ τὴν ἀδείαν νὰ γένη τούτος ὁ νέος Ἐπίσκοπος, δὲν πρέπει νὰ σφετερίζῃ αὐτὸς ἄλλας ἐνορίας καὶ χωρὶς τῆς Μητροπόλεως, ἐπειδὴ ἀπὸ τὴν ὁλομέλειαν τοῦ σώματος τῆς ὅλης ἐπαρχίας ἓνα μέλος μόνον καὶ τόπος ἐχωρίσθῃ καὶ ἡξιώθῃ νὰ γένη Ἐπισκοπὴ, εἰς τὸ ὅποιον μόνον πρέπει νὰ ἐμμένῃ ὁ νέος Ἐπίσκοπος, τὰ δὲ ἄλλα πάντα μέλη τῆς ἐνορίας πρέπει νὰ ἴναι ὑποκείμενα εἰς τὴν ἀ. κεφαλὴν, τὸν Μητροπολίτην δηλ. καὶ ἀπὸ ἐκεῖνον νὰ μένουσιν ἀναφαίρετα. Ὁρα καὶ τὸν ς'. Σαρδικίης.

ΚΑΝΩΝ ΕΓ'. 66.

Ὅτε τοὺς παρὰ τοῖς Δονατισταῖς μικροὺς βαπτιζομένους, μηδέπω δυναμένους γινώσκειν τῆς πλάνης αὐτῶν τὸν ὄλεθρον, μετὰ τὸ εἰς κείραν λογισμοῦ δεκτικὴν παραγενέσθαι, ἐπιγνωσθείσης τῆς ἀληθείας, τὴν φαυλότητα ἐκείνων βδελυττομένους, πρὸς τὴν καθολικὴν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν τὴν ἀνά πάντα τὸν κόσμον διακεχυμένην, τάξει ἀρχαία διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῆς χειρὸς ἀναδεχθῆναι τοὺς τοιοῦτους ἐκ τοῦ τῆς πλάνης ὀνόματος, μὴ ὀφείλιν ἐμποδιζέσθαι εἰς τάξιν κληρώσεως, ὅποταν τὴν ἀληθινὴν Ἐκκλησίαν ἰδίαν αὐτῶν ἐλογίσαντο τῇ πίστει προσερχόμενοι, καὶ ἐν αὐτῇ τῷ Χριστῷ πιστεύσαντες, τῆς Τριάδος τὰ ἀγιάσματα ὑπεδέξαντο, ἅτινα πάντα ἀληθῆ καὶ ἅγια καὶ θεῖα εἶναι δῆλόν ἐστι, καὶ ἐν τούτοις πᾶσαν τὴν τῆς ψυχῆς ἐλπίδα ὑπάρχειν, κἂν εἰ τὰ μάλιστα οὖν καὶ ἡ τῶν αἰρετικῶν προληφθεῖσα τὸλμα, τῷ ὀνόματι τῆς ἀληθείας ἐναντιούμενά τινα παραδιδόναι προπετεύεται. Ταῦτα ἐπειδὴ ἀπλᾶ εἰσὶν, ὡς διδάσκει ὁ ἅγιος Ἀπόστολος λέγων «εἰς Θεός· μία πίστις· ἐν βάπτισμα». [Ἐφεσ. δ'. 5.] Καὶ τὸ ὀφείλον πρὸς ἅπαξ διδοσθαι, ἐπαναληφθῆναι οὐκ ἔξῃστιν, ἀναθεματιζομένου τοῦ τῆς πλάνης ὀνόματος, διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῆς χειρὸς ἀναδεχθῶσιν εἰς τὴν μίαν Ἐκκλησίαν, τὴν ὡς εἴρηται, περιστεράν, [Ἄσμα ἁσμάτων ς'. 9.] καὶ μόνην μητέρα τῶν Χριστιανῶν, ἐν ἣ πάντα τὰ ἀγιάσματα σωτηριωδῶς αἰώνια καὶ ζωτικὰ παραλαμβάνονται, ἅτινα τοῖς ἐπιμένουσιν ἐν τῇ αἵρεσει, μεγάλην τῆς καταδίκης τὴν τιμωρίαν παρίζουσιν, ἵνα ὅπερ ἦν αὐτοῖς ἐν τῇ ἀληθείᾳ πρὸς τὴν αἰώνιαν ζωὴν ἀκολουθητέον φωτεινότερον, τοῦτο γένηται αὐτοῖς ἐν τῇ πλάνῃ σκοτεινότερον καὶ πλέον καταδεδικασμένον. Ὅπερ τινὲς ἐφυγον, καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς καθολικῆς μητρὸς τὰ εὐθύτατα ἐπιγνόντες, πάντα ἐκεῖνα τὰ ἅγια Μυστήρια, φίλτρον τῆς ἀληθείας ἐπίστευσαν καὶ ὑπεδέξαντο. Τοῖς τοιοῦτοις, ὅταν δοκιμὴ χρηστοῦ βίου προτέλθῃ, καὶ κληρὸς ἀναμφιβόλως πρὸς ὑπουργίαν τῶν Ἀγίων προσκυρωθήσεται, καὶ μάλιστα ἐν τῇ τοσαύτῃ τῶν πραγμάτων ἀνάγκῃ οὐδεὶς ἐστὶν ὁ μὴ τοῦτο παραχωρῶν. Εἰ δὲ τινες τοῦ αὐτοῦ δόγματος Κληρικοὶ μετὰ τοῦ πλήθους καὶ τῶν τιμῶν αὐτῶν πρὸς ἡμᾶς μετελθεῖν ποθήσουσιν, οἵτινες τῷ ἔρωτι τῆς τιμῆς συμβουλεύσουσι πρὸς ζωὴν, καὶ κατέχουσι πρὸς σωτηρίαν· ἀλλὰ τοῦτο καταληπτέον κρίνομεν τῇ μείζονι κατανοήσει, ψηφίζομένων τῶν προλεχθέντων ἀδελφῶν, ἵνα τῇ συνετωτέρῃ αὐτῶν βουλή, τῆς ἡμετέρας ἀναφορᾶς τὸν λόγον διαγνώσῃ, καὶ ἡμᾶς βεβαιῶσαι καταξιώσωσιν εἰς τὸ ὀφείλον περὶ τούτου τοῦ πράγματος παρ' ἡμῶν τυπωθῆναι. Μόνον δὲ περὶ τῶν ἐν νηπιότητι βαπτισθέντων ἀρκούμεθα, ἵνα εἰ ἀρέσκει αὐτοῖς, τῇ ἡμετέρᾳ συναινέσωσι προαιρέσει περὶ τοῦ χειροτονεῖσθαι τούτους.

|| Ἄπος. με. μζ. ἐπ. τῆς ἀ. ἡ. τῆς β'. ζ'. τῆς ς'. ἡ. Καρθ. νέ. οέ. ος'. ος'. οή. ἡθ'. ρ'. ρθ. ρθ'. ργ'. ρι ρκ'. ρκθ'.

Ἑ ρ μ η ν ε ἰ α.

Ὁ παρὼν Κανὼν ὀρίζει, ὅτι ἀνίσως οἱ ἀπὸ τοῦς Δονατιστὰς ἐν τῇ νηπιότητι βαπτιζόμενοι, ἀφ' οὗ ἔλθουν εἰς ἡλικίαν καὶ διακρίσιν, γνωρίσουν μὲν τὴν ἀλήθειαν τῆς ὀρθοδοξίας, μισήσουσιν δὲ τὴν κακοδοξίαν, οὗτοι, λέγω, ὡσὰν ὅπου ἐβαπτίσθησαν εἰς τὸ βάπτισμα τὸ κατὰ τὴν παράδοσιν δηλ. τελούμενον τῶν ὀρθοδόξων, (ὅπερ ἐστὶν ἐν, καθὼς λέγει ὁ Παῦλος) δὲν πρέπει νὰ δευτεροβαπτίζωνται, ἀλλὰ νὰ ἀναθεματίζωσι τὴν αἵρεσιν τοῦ Δονα-

του, και οὕτω μετὰ τὴν ἐπίθεσιν τῆς χειρὸς τοῦ Ἀρχιερέως ἢ Ἱερέως, κατὰ τὴν παλαιὰν τᾶξιν τῆς Ἐκκλησίας, (δρα τὸν ἡ. τῆς α.) νὰ δέχωνται εἰς τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν, τὴν ἐξηπλωμένην εἰς ὅλον τὸν κόσμον, τὴν κοινὴν μητέρα πάντων τῶν Χριστιανῶν, καὶ μίαν τελείαν περιστράν τοῦ Χριστοῦ, κατὰ τὸ Ἄσμα. Ἐὰν δὲ οἱ οὕτω προσδεχθέντες δείξωσι καὶ ζῶν ἑνάρετον, ἄξιαν χειροτονίας καὶ Κλήρου, πρέπει ἀναμφιβόλως καὶ νὰ χειροτονῶνται· πρῶτον μὲν ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐμποδισθοῦν ἀπὸ τὸν Κλήρον, ἐπειδὴ καὶ ἦσαν πρότερον αἰρετικοί· τὴν αἵρεσιν γὰρ ἀποστραφέντες, ἐγνώρισαν ἐδικὴν τὴν καθολικὴν καὶ ἀληθινὴν Ἐκκλησίαν, ἐπίστευσαν ὀρθοδόξως εἰς τὸν Χριστὸν, καὶ ὡς ἀληθῆ καὶ ἅγια ἐδέχθησαν μετὰ πόθου καὶ ἀγάπης ἀψευδοῦς τὰ ἀγιάσματα τῆς Τριάδος (1), ἦτοι τὰ ἀχραντα Μυστήρια, εἰς τὰ ὁποῖα κρέμαται ὅλη ἡ τῆς ψυχῆς ἐλπίς καὶ σωτηρία. Καὶ εἰς μὲν τοὺς ἐπιμένοντας εἰς τὴν αἵρεσιν σκότος καὶ καταδικη περισσώτερα τρυτά γίνονται, εἰς δὲ τοὺς ὀρθοδόξους, φῶς καὶ ζωὴ αἰώνιος (ἀγκαλιὰ καὶ ἡ τῶν αἰρετικῶν τόλμη καὶ φαρτὶς ἀσθαιδιάζει νὰ παραδιδῆ τάχα καὶ αὐτὴ μυστήριά τινα, ἢ ἐναντία εἰς τὸ ὄνομα τῆς ἀληθείας, ἢ ἔχοντα μὲν ὄνομα ἀληθείας, κατὰ τὸ πρᾶγμα δὲ ὄντα ψευδῆ καὶ θείας χάριτος ἔρημα,) δεύτερον δὲ πρέπει οὗτοι νὰ χειροτονῶνται καὶ διὰ τὴν μεγάλην ἀνάγκην καὶ ἔνδειαν ὅπου ἔχει ἡ Ἀφρικὴ ἀπὸ Ἱερωμένων καὶ Κληρικῶν (2). Ἀνίσως δὲ οἱ τῶν Δονατιστῶν Κληρικοί καὶ Ἱερεῖς θελήσουν νὰ ἔλθουν εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν μὲ τοὺς ὑποκειμένους αὐτοῖς λαοὺς, μετὰ κληρικάτων, οἵτινες μάλιστα διὰ νὰ ἔχουσι ταῦτα, καὶ ἐν τῇ ὀρθοδοξίᾳ, συμβουλεύουσι τοὺς λαοὺς νὰ ἐπιστραφῶσιν. Ἄν, λέγω, τοῦτο γένη, τί ποιητέον; ἀλλὰ τοῦτο, ἐπιφέρει ὁ Κανὼν, ἔχει νὰ σαφηνισθῆ εἰς ἡμᾶς μετὰ ταῦτα ἀπὸ τὸν Πάπαν Ἀνυστάσιον, καὶ Βενέριον Μεδιολάνων. (3) Ἡμεῖς δὲ μόνον ἀρκούμεθα κατὰ τὸ παρὸν νὰ μᾶς φανερώσουν οἱ αὐτοὶ, ἂν τοὺς ἀρέσκη νὰ χειροτονῶνται οἱ ἀπὸ Δονατιστῶν ἐπιστρέφοντες. Ὅρα καὶ τὸν νέ. τῆς παρουσίας, τὸν μς' καὶ μζ'. καὶ ζή. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΕΖ'. 67.

Τῆς ἐν Καρ-
θαγ. 46'. || Αἰτῆσαι δεῖ τοὺς θρησκευτικωτάτους Βασιλεῖς, ὥστε τὰ ἐγκαταλείμματα τῶν εἰδώλων τὰ κατὰ πᾶσαν τὴν Ἀφρικὴν, κελεῦσαι παντελῶς ἀνακοπῆναι. Καὶ γὰρ ἐν πολλοῖς τόποις παραθλασσίους καὶ διαφόροις κτήσεσιν ἀκμάζει ἐτι τῆς πλάνης ἢ ἀδικίας, ἵνα παραγγελθῶσι καὶ αὐτὰ ἀπαλειφθῆναι, καὶ οἱ ναοὶ αὐτῶν οἱ ἐν τοῖς ἀγροῖς καὶ ἐν ἀποκεκρυμμένοις τόποις, χωρὶς τινος εὐκοσμίας καθεστῶτες, παντὶ τρόπῳ κελευσθῶσι καταστραφῆναι.

Ἑρμηνεία.

Ἀγκαλιὰ καὶ ὁ νοητὸς Δράκων ἐστακίσθη κατὰ τὴν κεφαλὴν διὰ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας, μ' ὅλον τοῦτο πάλιν ἐκίνει τὴν οὐράν. Ἐμειναν γὰρ καὶ μετὰ τὸν πλατυσμόν τοῦ κηρύγματος εἰς μερικοὺς τόπους εἰδώλων ναοὶ, ἀλλὰ δὴ καὶ εἰς τοὺς παραθλασσίους τόπους καὶ τσεφλίικαι καὶ ἄλλα ἀπόκρυφα μέρη τῆς Ἀφρικῆς. Διὰ τοῦτο ὁ παρὼν Κανὼν διορίζει νὰ γένη ἀναφορὰ πρὸς τοὺς εὐσεβεστάτους Βασιλεῖς, Ὀνώριον δηλ. καὶ μικρὸν Θεοδόσιον, διὰ νὰ προστάξουν νὰ ἀφκνισθοῦν μὲ τελειότητα ὅλα ταῦτα τὰ ἐν τῇ Ἀφρικῇ λείψανα τῶν εἰδώλων, ἀλλὰ καὶ οἱ ναοὶ τούτων, καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ μὴ ἔχοντες κἀνέναν στολισμόν (4), ἀλλὰ ὄντες ὡσὰν μισοαφρι-

(1) Ἀγιάσματα τῆς Τριάδος καλεῖ ὁ Κανὼν καὶ πάντα μὲν τὰ ἐπτὰ Μυστήρια, κατ' ἐξοχῆς δὲ τρόπον τὸ σῶμα καὶ Αἷμα τοῦ Κυρίου, καθ' ὅτι διὰ τῆς κοινῆς ἐνεργείας τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος ἁγιαζόμενα μετουσιοῦνται, ὁ μὲν ἄρτος εἰς Σῶμα Χριστοῦ, ὁ δὲ οἶνος εἰς Αἷμα Χριστοῦ. Διὸ καὶ ὁ θεολογικώτατος Μάρκος ὁ Ἐφέσου ὑπεραπολογεῖται διὰ τοὺς Ἱερεῖς ἐκείνους, οἵτινες, ὅταν ἐκοινωνοῦν τοὺς Χριστιανούς, ἔλεγον, λάβετε Πνεῦμα ἅγιον (παρὰ Μελετίῳ Συρίγου), ἀποδεικνύον ὅτι καλῶς τοῦτο λέγουσιν. Εἰ γὰρ καὶ τὸ λαμβανόμενον Σῶμα καὶ Αἷμα τοῦ Υἱοῦ ἐστὶ τῷ λόγῳ τῆς ὑποστάσεως, καὶ οὐχὶ τοῦ Πατρὸς ἢ τοῦ Πνεύματος· ἀλλ' ἐπειδὴ ἀδιάρετος ἐστὶν ὁ Υἱὸς τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Πνεύματος, τῷ λόγῳ τῆς οὐσίας καὶ ἐνεργείας, ἀκολούθως καὶ οἱ ταῦτα λαμβάνοντες καὶ πνεῦμα λαμβάνουσιν ἅγιον, ἦτοι τὴν κοινὴν χάριν καὶ ἐνεργείαν, τὴν ἐν Πατρὶ θεωρουμένην καὶ Υἱῷ καὶ ἁγίῳ Πνεύματι, ἥτις κατὰ τοὺς θεολόγους πρὸς τὰ ἕκτος ἅπαντα τῆς ἁγίας Τριάδος, εἰ καὶ ἡ αὐτὴ ἐστὶ, καὶ ἀδιάφορος. Ἐξαιρέτως ὁμοῦ ἀνατίθεται τῷ ἁγίῳ Πνεύματι κατὰ τὸν Κορῆσιον, καθ' ὅτι αὕτη, εἰ καὶ ἐκ τοῦ Πατρὸς μὲν ὡς ἐκ προκαταρκτικοῦ αἰτίου ὀρμάται, διὰ τοῦ Υἱοῦ δὲ πρόεισιν ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ὁμοῦ αὕτη προφαίνεται καὶ ἀμέ-

σως τῇ Κτίσει μεταδίδεται. Δι' ὃ καὶ τελειοῦν τὰ πάντα τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον λέγεται, κατὰ τοὺς αὐτοὺς θεολόγους, καὶ μάλιστα κατὰ τὸν Θεσσαλονίκης Μέγαν Γρηγόριον.

(2) Τόση μεγάλη ἐνδεια Κληρικῶν ἦτον εἰς τὴν Ἀφρικὴν, ὥστε ὅπου, καθὼς ἀναγινώσκωμεν εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς παρουσίας Συνόδου, οὐδὲ ἓνας Διάκονος κᾶν καὶ ἀγράμματος, εἰς μερικὰς Ἐκκλησίας δὲν εὗρίσκετο, πόσω μᾶλλον Πρεσβύτεροι ἢ Ἐπίσκοποι, διὰ τὴν ὁποίαν ἐνδειαν ἐθρήγουν καὶ ἐλυποῦντο καθημερινῶς οἱ Χριστιανοί, καὶ ἀκολούθως διὰ τοὺς θρήγους πάλιν αὐτῶν ἐσυγκατέβη οἰκονομικῶς ἡ Σύνοδος καὶ ἐδέχθη τὰς χειροτονίας τῶν Δονατιστῶν.

(3) Οὗτοι γὰρ ἦσαν ὅπου ἔκαμαν Σύνοδον εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ ἐμπόδισαν τὸ νὰ δέχωνται αἱ χειροτονίαι τῶν Δονατιστῶν, ὡς καὶ ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς Συνόδου ταύτης δηλοῦται, καὶ ἐν τῷ ος'. Κανὼν αὐτῆς.

(4) Καὶ ἂν οἱ ἀστόλιστοι ναοὶ τῶν εἰδώλων πρέπει νὰ κατακρημνίζωνται, πόσω μᾶλλον οἱ στολισμοὶ ἔχοντες; καὶ ἀρμόζει ἐδῶ ἡ προφητεία τοῦ Ζαχαρίου· «Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξολοθρευσά τα ἰδῶματα τῶν εἰδώλων ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ οὐκ ἔτι αὐτῶν ἔσται μνηεῖα.» (γ'. 2).

σμένοι, παντελῶς νὰ κρημισθοῦν ἀπὸ τὰ θεμέλια. Τοῦτο τὸ ἴδιον ἀναφέρει καὶ ὁ 76'. τῆς αὐτῆς ταύτης Συ-
νόδου.

ΚΑΝΩΝ ΕΗ'. 68.

Δεῖ αἰτῆσαι ἔτι μὴν, ἵνα ὀρίσαι καταξίωσωσιν, ὥστε, ἐάν τινες ἐν Ἐκκλησίᾳ οἰανδή-
ποτε αἰτίαν, Ἀποστολικῶ δικαίῳ τῶ ταῖς Ἐκκλησίαις ἐπικειμένῳ, γυμνάσαι θελήσωσι, || Ἀπος. ο.ε.τῆς
καὶ ἴσως ἡ τομὴ τῶν Κληρικῶν τῶ ἐνὶ μέρει ἀπαρέσοι, μὴ ἐξείναι πρὸς δικαστήριον εἰς
μαρτυρίαν προκαλεῖσθαι τὸν Κληρικὸν ἐκεῖνον, τὸν πρότερον τὸ αὐτὸ πρᾶγμα σκοπήσαντα, ἢ καὶ σκο-
πουμένῳ παρατυχόντα, καὶ ἵνα μὴδὲ προσώπων τις ἐκκλησιαστικῶν προσήκων, ἐναχθείη περὶ τοῦ ὀφεί-
λειν μαρτυρεῖν.

Ἑ ρ μ η ν ε ι α.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος προστάζει ὅτι οἱ Χριστιανοὶ νὰ κρίνωνται εἰς τὰ ἐσωτερικὰ τῆς Ἐκκλησίας κριτή-
ρια, καὶ ὄχι εἰς τὰ ἐξωτερικὰ, λέγων· «τολμᾶ τις ὑμῶν κρίνεσθαι ἐπὶ τῶν ἀδίκων, καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν ἀγίων;»
[ἀ. Κορινθ. ς'. 10]. Κατὰ τοῦτο λοιπὸν τὸ Ἀποστολικὸν δίκαιον καὶ προνόμιον, ἐάν Κληρικοὶ τινες κρίνωσιν
ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κάμμιαν ὑπόθεσιν, εἰς τὴν ἀπόφασιν δὲ τούτων δὲν εὐχαριστηθῆ τὸ ἐν μέρος ἀπὸ τὰ κρινό-
μενα, ζητεῖ ὁ παρὼν Κανὼν νὰ ὀρίσῃ οἱ Βασιλεῖς, ὅτι νὰ μὴ ἔχη ἄδειαν ὁ μὴ εὐχαριστηθεὶς ἐκεῖνος νὰ κα-
λῆ εἰς ἄλλο κριτήριο τὸν κρίναντα τὴν ὑπόθεσιν, ἢ παρευρεθέντα ἐν τῇ κρίσει Κληρικὸν, διὰ νὰ μαρτυρῆ περὶ
τούτου, ἀλλ' οὐδὲ ἄλλον τινὰ συγγενῆ ὄντα τοῦ Κληρικοῦ νὰ τραβίξῃ εἰς μαρτυρίαν· ἕνα μὲν, διότι οἱ Ἱερω-
μένοι καὶ Κληρικοὶ, χωρὶς νὰ θέλουν, δὲν μαρτυροῦν ἄλλο δὲ, διὰ τί εἶναι ἐμποδισμένον ἐκεῖνος ὁποῦ ἔκρινεν
ἕνα πρᾶγμα, νὰ μαρτυρῆ περὶ αὐτοῦ (1). Ὅρα καὶ τὸν ο.ε. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΕΘ'. 69.

Κάκεινο ἔτι μὴν δεῖ αἰτῆσαι παρὰ τῶν Χριστιανῶν Βασιλέων, ἐπειδὴ, παρὰ τὰ θεῖα
παραγγέλματα, ἐν πολλοῖς τόποις συμπόσια οὕτως ἐπιτελοῦνται ἐκ τῆς ἐθνικῆς πλάνης
προενεχθέντα, ὡς καὶ Χριστιανούς τοῖς Ἑλλησι λάθρα προσυνάγεσθαι ἐν τῇ τούτων τελετῇ,
ἵνα κελεύσωσι τὰ τοιαῦτα κωλυθῆναι καὶ ἐκ τῶν πόλεων, καὶ ἐκ τῶν κτήσεων, μάλιστα
ὅτι καὶ ἐν αὐτοῖς ταῖς γενεσίαις τῶν μακαρίων Μαρτύρων, ἀνά τινας πόλεις, καὶ εἰς αὐ-
τοὺς τοὺς ἱεροτόπους τὰ τοιαῦτα πλημμελήματα φερῶνται, ἐν αἷς ἡμέραις (ὅπερ καὶ λέ-
γειν αἰσχύνῃ ἐστίν), ὀρχήσεις μουσαρὰς εἰς τοὺς ἀγρούς καὶ εἰς τὰς πλατείας ἐκτελοῦσιν,
ὥστε τῇ τῶν οἰκοδοσιῶν τιμῇ, καὶ ἄλλων ἀναριθμητῶν γυναικῶν τῇ αἰδοῖ τῶν εὐλαβῶν, εἰς τὴν ἀ-
γίαν ἡμέραν παραγενομένων, λάγναις ὕβρεσιν ἐφορμᾶν, ὡς καὶ αὐτῆς τῆς ἀγίας πίστεως σχεδὸν φεύγε-
σθαι τὴν προσέλευσιν.

Ἀπος. μβ'.
μγ'. νδ'. τῆς
ς'. θ'. ν'. ξβ'.
τῆς ζ'. κβ'.
τῆς ἐν Λαοδικ.
κδ'. νγ'. νέ.
τῆς Καρθαγ.
μζ'.

Ἑ ρ μ η ν ε ι α.

Ἐπειδὴ εἰς πολλοὺς τόπους ἐγένοντο ἀκόμη συμπόσια ἐλληνικὰ (2), ὥστε ὁποῦ καὶ οἱ Χριστιανοὶ νὰ συμ-
μαζώνωνται κρυφίως μὲ τοὺς Ἑλληνας εἰς αὐτά· ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴ εἰς τὰς μνήμας (3) καὶ ἑορτὰς τῶν Μαρτύ-
ρων τοιαῦτα συμπόσια καὶ χοροὶ ἐγίνοντο τόσον ἄτακτοι, ὥστε ὁποῦ οἱ ταῦτα ποιοῦντες ὠρμοῦσαν ἄσεμνα καὶ
πορνικὰ ἐπάνω εἰς τὰς σεμνὰς γυναῖκας, ὁποῦ ἐπήγαγιναν χάριν εὐλαβείας εἰς τὰς ἑορτὰς ταύτας, εἰς τρόπον
ὅτι τὰς ἔκαμναν νὰ ἀποφεύγουσι καὶ αὐτὸ τὸ νὰ πηγαίνουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν· διὰ τοῦτο λοιπὸν διορίζει ὁ
παρὼν Κανὼν νὰ παρακαλέσῃ τοὺς Βασιλεῖς, διὰ νὰ προστάξουν νὰ ἐμποδισθοῦν ἐξουσιαστικῶς τὰ τοιαῦτα
πάντα, καὶ οὔτε εἰς τὰς πόλεις, οὔτε εἰς τὰ ὑποστατικὰ ἔξω, οὔτε ἔμπροσθεν εἰς τοὺς Ἱερούς ναοὺς καὶ τὰς
αὐλὰς τῶν Μαρτύρων νὰ γίνωνται. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν μβ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Ο'. 70.

Κάκεινο ἔτι μὴν δεῖ αἰτῆσαι, ἵνα τὰ θεώρια τῶν θεατρικῶν παιγνίων ἐν τῇ Κυριακῇ
καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς φαιδραῖς ἡμέραις τῆς τῶν Χριστιανῶν πίστεως κωλύωνται, μάλιστα
ὅτι ἐν τῇ ὀγδοῶδι τοῦ Ἁγίου Πάσχα οἱ ὄχλοι μᾶλλον εἰς τὸ ἵπποδρόμιον, ἢ περὶ εἰς τὴν
Ἐκκλησίαν συνέρχονται. Ὅφείλειν μετενεχθῆναι τὰς ὠρισμένας αὐτῶν ἡμέρας ὅτε ἀπαν-
τήση, καὶ μὴ ὀφείλειν τινὰ τῶν Χριστιανῶν πρὸς τὰ θεώρια ταῦτα ἀναγκάζεσθαι.

Τῆς ς'. κδ'. νδ'.
ξβ'. ξστ'. τῆς
ζ'. κβ'. τῆς ἐν
Λαοδ. νγ'. νδ'.
τῆς Καρθ. ιζ'.

(1) Καὶ οἱ πολιτικοὶ δὲ νόμοι ἐν βίβλ. κἀ. καὶ τίτλ. ἀ. ἀπα-
ριθμοῦσι τινὰς, οἱ ὅποιοι χωρὶς τὸ θέλημά τους νὰ μὴ μαρτυροῦν.
(2) Ἡτοι καθὼς ἐγίνοντο εἰς τὰς ἑορτὰς τοῦ Κρόνου, τοῦ Διο-
νύσου καὶ ἄλλων ψευδοθεῶν τῶν Ἑλλήνων.

(3) Γενέσιον γὰρ λέγεται καὶ ἡ τοῦ θανάτου ἡμέρα, καὶ ὄρα
τὸν Βαρίνον ἐν τῇ λέξει, γενέθλιος, καὶ τὸν νδ'. τῆς ἐν Λαο-
δικεῖα.

Ἑρμηνεία.

Ζητεῖ διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος ἡ Σύνοδος, ἵνα διὰ προσταγῆς Βασιλικῆς μὴ γίνωνται τρεξίματα ἀλόγων ἢ ἄλλων ζώων παιγνίδια εἰς τὰς Κυριακὰς καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἑορτασίμους ἡμέρας, μάλιστα δὲ εἰς τὴν Διακαινίσμιον ἐβδομάδα τοῦ Πάσχα, ἐπειδὴ περισσότερο συναθροίζονται οἱ Χριστιανοὶ εἰς τὰ θέατρα ταῦτα, πάρεξ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ὅτι κἀνάνας Χριστιανὸς νὰ μὴ ἀναγκάζεται νὰ πηγαίῃ εἰς αὐτά. Νὰ μετατεθοῦν δὲ ταῦτα εἰς ἄλλας ἡμέρας. Ὅρα καὶ τὸν κδ'. τῆς ς'.

ΚΑΝΩΝ ΟΑ'. 71.

Κἀκεῖνο δεῖ αἰτῆσαι, ἵνα ὀρίσαι καταξιώσωσιν, ὥστε Κληρικὸν οἰασδῆποτε τιμῆς τυγ- || Ἄπος. κή. χάνοντα, ἐφ' οἰωδῆποτε ἐγκλήματι, τῇ τῶν Ἐπισκόπων κρίσει καταδικασθέντα, μὴ ἐξείναι τὸν αὐτὸν, εἴτε παρὰ τῆς Ἐκκλησίας, ἧς ὑπῆρχεν, εἴτε ἀπὸ οἰουδῆποτε ἀνθρώπου διεκδικῆσθαι, ποινῆς ἐπὶ τούτῳ παρεντεθείσης ζημίας χρημάτων τε καὶ τιμῆς, ὅπως μὴδὲ κείραν, μὴδὲ φύσιν ἀπολογητέαν εἶναι κελεύσωσι.

Ἑρμηνεία.

Ζητεῖ μὲ τὸν κανὼνα τοῦτον ἡ Σύνοδος, ἵνα προστάξωσιν οἱ Βασιλεῖς νὰ μὴ ἔχη ἀδειαν νὰ διαφεντεύῃ οὔτε ἡ Ἐκκλησία του, οὔτε ἄλλος τις ἀνθρώπος δυνάστης τυχόν, τὸν οἰουδῆτινα Κληρικὸν ὁποῦ ἤθελε καταδικασθῆ ἀπὸ τοῦς Ἐπισκόπους διὰ κἀνένα του ἐγκλημα ἀξίον καταδίκης (1), καὶ ὅτι ὁποῖος τοῦτο ἤθελε κάμει, νὰ λαμβάνῃ ποινὴν, ζημίαν χρημάτων, καὶ ἐκπτώσιν τῆς τιμῆς καὶ τοῦ ἀξιώματός του, καὶ νὰ μὴ ἔχη ἀπολογίαν, ἤτοι νὰ μὴ ὠφεληται μῆτε ἀπὸ τὴν ἡλικίαν του, ὅτι εἶναι τυχὸν γέρον ἢ νέος, μῆτε ἀπὸ τὴν φύσιν, ὅτι εἶναι τυχὸν ἀνδρὸς ἢ γυνῆ, ἢ ὑγιῆς, ἢ κατὰ φύσιν ἀσθενῆς. Ὅρα καὶ τὸν κή. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΟΒ'. 72.

Ἄποστ. νβ'. || Ἐτι μὴν αἰτῆσαι δεῖ, ἵνα ἐάν τις ἐξ οἰουδῆποτε παιγνιώδους ἐπιτηδεύματος πρὸς τὴν
τῆς Καρθαγ. || τοῦ χριστιανισμοῦ χάριν ἐλθεῖν θελήσῃ, καὶ ἐλεύθερος ἀπ' ἐκείνων τῶν σπιλάδων διαμεῖναι,
νγ'. || μὴ ἐξὸν εἴη τινὶ τὸν τοιοῦτον πρὸς τὰ αὐτὰ γυμνάσματα πάλιν προτρέπεσθαι ἢ καταναγκάζειν

Ἑρμηνεία.

Καὶ τοῦτο ζητεῖ ἡ Σύνοδος διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος, νὰ ἐμποδισθῆ ἀπὸ τοῦς Βασιλεῖς δηλ. ἐὰν κἀνάνας Ἑλληνας παιγνιώτης ὦν, σκηνικὸς τυχόν, ἢ μῖμος, ἢ ἄλλο τι, γένη Χριστιανὸς, καὶ θελήσῃ νὰ μὴ μεταχειρισθῆ πλέον τὰ τοιαῦτα ἀκάθαρτα παίγνια, νὰ μὴ ἦναι ἀδεια εἰς κἀνένα νὰ ἀναγκάζῃ τὸν τοιοῦτον, ἢ νὰ τὸν παρακινήσῃ εἰς τὸ νὰ μεταχειρισθῆ πάλιν τὰ τοιαῦτα· διότι τότε εἰς τὰς ἑορτὰς χρέος καὶ διακόνημα εἶχον οἱ τοιοῦτοι παιγνιώται νὰ κάμνουσι ταῦτα, ὡς πληρωμένοι, καὶ ἂν δὲν θέλουν, νὰ τραβίζωνται καὶ στατικῶς. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν νβ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΟΓ'. 73.

Ἄποστ. πβ'. || Περὶ ἐλευθεριῶν δηλαδή ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κηρυκτέον, ἐὰν τοῦτο οἱ ἡμέτεροι συνιερεῖς
τῆς δ'. δ'. τῆς || φαίνωνται ποιοῦντες ἀνά τὴν Ἰταλίαν, καὶ ἡ ἡμετέρα δῆλον πεποιθήσις τῇ τούτων τάξει
ς'. πεί. τῆς ἐν || ἐπηται, δοθείσης φανερώς ἀδείας πεμπομένου τοποτηρητοῦ, ἵνα οἰαδῆποτε ἀξία πίστεως
Γάγγ. γ'. τῆς || ὑπὲρ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως καὶ τῆς τῶν ψυχῶν σωτηρίας ἐκτελεῖσθαι δυνηθῆι,
Καρθ. ιγ'. τοῦ || καὶ ἡμεῖς ἐπαινετῶς ἐνώπιον τοῦ Κυρίου ὑποδεξώμεθα.
Βασ. μ'. μβ'.

Ἑρμηνεία.

Ἀμφιβάλλοντες οἱ Πατέρες τῆς Συνόδου ταύτης, ἂν πρέπη νὰ κηρύττωνται ἐπ' Ἐκκλησίας ἢ ἐλευθερίας. ὁποῦ ἤθελαν κάμει οἱ αὐθένται τῶν δούλων των, γνωματεύουσι διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος, ὅτι νὰ σταλθῆ τοποτηρητῆς εἰς τὴν Ἰταλίαν, καὶ ἂν οἱ ἐκεῖσε συνεπίσκοποι κάμνουσι τοῦτο, νὰ ἀκολουθήσουν μετὰ θάρρους καὶ οὔτοι εἰς ταύτην τὴν τάξιν, καὶ νὰ ὑποδεχθοῦν τὸ πρᾶγμα ὡς ἀξιόπιστον καὶ ἐπαινετὸν, καὶ ὑπὲρ τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας καὶ σωτηρίας τῶν ἐλευθερουμένων δούλων γενόμενον. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν πβ'. Ἀποστολικόν.

(1) Ὁ γὰρ τοιοῦτος οὐδὲ βοήθειαν ἔχει ἐκκλητίου εἰς ἄλλο κριτήριον κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα.

ΚΑΝΩΝ ΟΑ΄. 74.

Τοῦ Αικυτίου ἐτι μὴν, τοῦ ἔκπαλαι κατὰ τὴν ἰδίαν ἀξίαν τῆ τῶν Ἐπισκόπων γνώμη || Ἀποστ. κή. Καρθ. οά. καταδικασθέντος, τὸ πρᾶγμα, οὐκ οἶμαι παρεατέον τῆ πρεσβείᾳ, ἵνα, ἐὰν τυχὸν τοῦτον εὖρη || ἐν ἐκείνοις τοῖς μέρεσιν, ἔστω πρὸς φροντίδος τῷ αὐτῷ ἀδελφῷ ἡμῶν ὑπὲρ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως, ὡς χρῆ, καὶ ὅπου ἐξὸν εἴη, κατ' ἐκείνου διαπράξασθαι.

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ ὁ Αἰκύτιος οὗτος, Ἐπίσκοπος ὦν, καὶ καταδικασθεὶς δικαίως, ὡς ἦτον ἀξιός, ἀπὸ τούτων Ἐπισκόπων ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς Ἰταλίας, καὶ ἐκεῖ δὲν ἡσύχαζε, διορίζει ὁ παρὼν Κανὼν, ὅτι ὁ πρέσβυς καὶ τοποτηρητὴς ὁποῦ ἔχει ἐκείσε νὰ στάλῃ, νὰ φροντίσῃ διὰ τὸν κατατρέξῃ ὅπου καὶ ἂν εἰρίσκεται, ἵνα μὴ τὰ ῥάττη τὴν κατάστασιν τῆς Ἐκκλησίας. Ὅθεν ἀπὸ τῶν παρόντων Κανόνων, καὶ τοὶ τοπικὸν ὄντα, μανθάνομεν ὅτι πρέπει νὰ λαμβάνουσι τὴν ὁμοίαν κριδίαν καὶ ὅσοι ἄλλοι τοιοῦτοι Ἐπίσκοποι εὐρεθοῦν. Ὅρα καὶ τὸν κή. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΟΕ΄. 75.

Μετὰ ταῦτα, ψηλαφηθέντων καὶ κατανοηθέντων πάντων τῶν ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ || Τῆς Καρθ. ξέ. χρησιμότητι συντρέχειν δοκούντων, ἐπινεύσαντος καὶ ἐνηχήσαντος τοῦ πνεύματος τοῦ Θεοῦ, ἐπιλεξάμεθα ἠπιῶς καὶ εἰρηνικῶς διαπράξασθαι μετὰ τῶν μνημονευθέντων ἀνθρώπων, κἂν || ξς'. ος'. ος'. οή. ἡθ'. ρ'. ρά. ρβ'. ργ'. ρι. ρκή. ρκθ'. εἰ τὰ μάλιστα ἐκ τῆς τοῦ Κυριακοῦ σώματος ἐνώσεως, ἀνησυχάστῃ διανοίᾳ ἀποσχίζωσιν, ἵνα, ὅσον τὸ ἐν ἡμῖν, πᾶσι καθόλου γνωσθῇ τοῖς τῆ ἐκείνων κοινωνίᾳ καὶ ἐταιρείᾳ σαγηνευθεῖσιν ἀνὰ πάσας τὰς τῆς Ἀφρικῆς ἐπαρχίας, πῶς ἐλεεινῆ πλάνη κατεδέθησαν. Ἴσως, καθὼς λέγει ὁ Ἀπόστολος· «ἡμῶν ἐν ἡμερότητι συναγόντων τοὺς τὰ διάφορα φρονούντας, ὥσπερ αὐτοῖς ὁ Θεὸς μετάνοιαν πρὸς τὸ ἐπιγῶναι τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἵνα ἀνασφήλωσιν οἱ ἐκ τῶν τοῦ διαβόλου βρόχων αἰχμαλωτισθέντες αὐτῷ εἰς τὸ αὐτοῦ θέλημα.» [β'. Τιμοθ. β'. 26.]

Ἑρμηνεία.

Γράψαντες οἱ Πατέρες οὗτοι πρὸς τὸν Ρώμης καὶ Μεδιολάνων, κατὰ τὸν ξς'. Κανόνα, καὶ λαβόντες γράμματα ἀπὸ τὸν Ρώμης εἰς τὸ νὰ φερθοῦν εἰρηνικῶς μετὰ τοὺς Δονατιστάς, ὡς ἐν τῇ δ'. πράξει τῆς Συνόδου ταύτης καθορᾶται, ἤδη διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος εἰς αὐτὸ τοῦτο καὶ οὗτοι συμφωνούντες, ἐπινεύσει τοῦ ἁγίου Πνεύματος, νὰ φερθοῦν πρῶτος εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀποσχισθέντας ἀπὸ τὸ Κυριακὸν σῶμα, τῆς Ἐκκλησίας δηλ. (ἢ καὶ τῶν Μυστηρίων, ὡς περὶ ταῦτα διαφορομένους, ὡς εἶπομεν). ἵνα ἀπὸ τὴν τοιαύτην πρᾶξι καὶ ἐντροπέμοι, τὴν ἐλεεινὴν πλάνην αὐτῶν γνωρίσουν εἰς τὴν ὁποίαν ἐδέθησαν, καὶ ἵνα, διὰ τῆς τοιαύτης ἡμερότητος ἴσως δώσῃ εἰς αὐτοὺς ὁ Θεὸς μετάνοιαν εἰς τὸ νὰ γνωρίσουν τὴν ἀλήθειαν, καὶ νὰ ἐλευθερωθοῦν ἀπὸ τὰ βρόχια τοῦ διαβόλου, ἀπὸ τὰ ὁποῖα πιασθέντες, ποιοῦσιν αὐτοῦ τὸ θέλημα κατὰ τὸν Ἀπόστολον. Ὅρα καὶ τὸν νέ. τῆς αὐτῆς.

ΚΑΝΩΝ ΟΖ΄. 76.

Ἦρσε τοίνυν, ἵνα ἐκ τῆς ἡμετέρας Συνόδου γράμματα πρὸς τοὺς τῆς Ἀφρικῆς ἄρχοντας δοθῶσιν, ἀφ' ὧν αἰτῆσαι, ἀρμόδιον ἔδοξε περὶ τοῦ βοηθῆσαι τῇ κοινῇ μητρὶ τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐν οἷς ἢ τῶν Ἐπισκόπων ἀσθεντία ἐν ταῖς πόλεσι καταφρονεῖται. Τουτέστιν, ἵνα, ἀρχοντικῇ δυναστείᾳ καὶ ἐπιμελείᾳ, καὶ χριστιανικῇ πίστει, ἀναζητήσωσι τὰ γενόμενα ἐν ὅλοις τοῖς τόποις, ἐν οἷς οἱ Μαξιμιανισταὶ τὰς Ἐκκλησίας κατέσχον· ἐτι δὲ καὶ τοὺς ἀπ' αὐτῶν ἀποσχίσαντας, καὶ δημοσίως πεπραγμένους τὴν περὶ τούτων γνώσιν βεβαίαν πᾶσιν ἀναγκαίως ποιήσωσιν ἐντεθῆναι. || Ἀπος. κς'. τῆς Καρθ. νέ. ξς'. ος'. ος'. οή. ἡθ'. ρ'. ρά. ρβ'. ργ'. ρι. ρκή. ρκθ'. τῆς Ἀντειοχ. ε. τῆς δ. καὶ β'. θ'.

Ἑρμηνεία.

Διορίζουν λοιπὸν ἀκολούθως διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος, ἵνα ἀποσταλθῶσι γράμματα πρᾶξαλυστικά εἰς τοὺς ἄρχοντας τῆς Ἀφρικῆς, διὰ νὰ βοηθήσουν τὴν κοινὴν μητέρα τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ μετὰ ἀρχοντικὴν δυναστείαν καὶ ἐπιμελείαν ζητήσουν νὰ εὕρουν καὶ τοὺς Μαξιμιανιστάς (οἵτινες Δονατισταὶ ὄντες πρότερον ἀποσχίσθησαν ὑστερον ἀπὸ αὐτοῦ, καὶ φησὶν ἐδικὴν τοὺς ἐποίησαν), καὶ ὅσα ἄλλα κακὰ ἔκαμαν, καταφρονούντες τὴν ἀσθεντίαν τῶν Ἐπισκόπων, καὶ κατακρατοῦντες τὰς Ἐκκλησίας αὐτῶν, καὶ τούτων ἀπάντων τὴν βε-

βαίαν εἶδθσιν νά γράψουν εἰς τὰ δημόσια καὶ πολιτικά ὑπομνήματα, ὡς ἀναγκαίαν οὔσαν καὶ ὠφέλιμον. Ὅρα καὶ τὸν νέ. τῆς αὐτῆς καὶ κζ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΟΖ'. 77.

Τῆς Καθ. νέ. || Ἦρσεν, ἵνα γράμματα πεμφθῶσι πρὸς τοὺς ἀδελφούς καὶ συνεπισκόπους ἡμῶν, καὶ
 ξς'. ος'. οζ'. || μάλιστα πρὸς τὴν ἀποστολικὴν καθέδραν, ἐν ἣ προκάθηται ὁ μνημονευθεὶς προσκυνητὸς
 σθ'. λθ'. ρ'. || ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς ἡμῶν Ἀναστάσιος, ἐπειδὴ γινώσκει τὴν Ἀφρικὴν μεγάλην ἐ-
 ρά. ρβ'. ργ'. || χεῖν ἀνάγκην, ὥστε διὰ τὴν τῆς Ἐκκλησίας εἰρήνην καὶ χρησιμότητα, καὶ δι' αὐτῶν
 ρκῆ. ρκθ'. || τῶν Δονατιστῶν, οἵτινες δήποτε Κληρικοὶ, διορθουμένης τῆς βουλῆς, πρὸς τὴν καθολικὴν
 ἐνότητα μετελθεῖν θελήσοιεν, κατὰ τὴν ἐνὸς ἐκάστου καθολικοῦ Ἐπισκόπου προαίρεσιν καὶ βουλήν τοῦ
 ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ κυβερνῶντος τὴν Ἐκκλησίαν, ἐὰν τοῦτο συμβάλλεσθαι τῇ τῶν Χριστιανῶν εἰρήνῃ
 φανείη, ἐν ταῖς ἰδίαις τιμαῖς αὐτοὺς ἀναδεχθῆναι, καθὼς καὶ ἐν ταῖς προλαβοῦσι χρόνοις περὶ τῆς αὐ-
 τῆς διαστάσεως γενέσθαι φανερόν ἐστιν, ὅπερ πολλῶν καὶ σχεδὸν πασῶν τῶν ἐν τῇ Ἀφρικῇ Ἐκκλη-
 σιῶν, ἐν αἷς ἢ τοιαυτῇ πλάνῃ ἀνεφύη, τὰ παραδείγματα μαρτύρονται. Οὐχ ἵνα ἡ Σύνοδος, ἢ ἐν ταῖς
 περαματικοῖς μέρεσι περὶ τούτου τοῦ πράγματος γενομένη, διαλυθῆ, ἀλλ' ἵνα ἐκεῖνο μείνη περὶ τοὺς
 οὕτω μετελθεῖν πρὸς τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν βουλομένους, ὥστε μηδεμίαν ἐπὶ τούτων τῆς ἐνότητος
 συντομίαν περιεργάζεσθαι. Δι' ὧν δὲ παντὶ τρόπῳ ἐτελεσθῆναι καὶ προσδογηθῆναι ἡ καθολικὴ ἐνότης
 φανερῶ κέρδει τῶν ἀδελφικῶν ψυχῶν φανείη ἐν ταῖς τόποις, οἷς διάγουσι, μὴ ἐμποδίσῃ τούτοις τὸ ὀρι-
 σθὲν κατὰ τῶν τιμῶν αὐτῶν ἐν τῇ περαματικῇ Συνόδῳ, ὅποταν τὸ σωθῆναι οὐδενὶ προσώπῳ ἀποκέλει-
 σται. Τουτέστιν, ἵνα οἱ χειροτονηθέντες ἐν τῷ τῶν Δονατιστῶν μέρει, ἐὰν πρὸς τὴν καθολικὴν πίστιν,
 διορθωθέντες, μετελθεῖν θελήσοιεν, μὴ κατὰ τὴν περαματικὴν Σύνοδον μὴ δεχθῶσιν ἐν ταῖς οἰκείαις τι-
 μαῖς, ἀλλὰ μᾶλλον οὗτοι προσδεχθῶσι, δι' ὧν τῇ καθολικῇ ἐνότητι γίνεται πρόνοια.

Ἑρμηνεία.

Περὶ Δονατιστῶν καὶ οὗτος ὁ Κανὼν διορίζεται, λέγων, ὅτι πρέπει νὰ πεμφθῶσι γράμματα πρὸς τοὺς ἐν Ἰταλίᾳ Ἐπισκόπους, καὶ μάλιστα πρὸς τὸν Ρώμης Ἀναστάσιον, τοὺς μὴ δεξαμένους τὰς χειροτονίας τῶν Δονατιστῶν, ἀπολογητικὰ, ὅτι πρέπει νὰ δεχθῶν αὐτὰς εἰς τὴν Ἀφρικὴν. Α', διὰ τὴν μεγάλην ἀνάγκην καὶ ἔνδειαν ὅπου αὐτὴ εἶχεν ἀπὸ κληρικοῦ (δρα Κανὼνα ζς'. τῆς αὐτῆς), εἰς τὴν ὁποίαν αὐτοὶ ἤθελαν χρηματίσθαι. Β', ὅτι καὶ εἰς ὄλους τοὺς τόπους, ὅπου ἐφάνησαν τὸ πάλαι οἱ τοιοῦτοι αἰρετικοὶ, μὲ τὰς τιμὰς καὶ κλήρους αὐτῶν ἐδέχθησαν. Γ', ἵνα διὰ τούτου καὶ αὐτοὶ ἀγαπήσονται νὰ ἐπιστραφοῦν, καὶ ἐντεῦθεν νὰ αὐξήσῃ καὶ νὰ πληθυνθῆ ἡ ἐνότης, καὶ τὸ σύστημα τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ Δ', ὅτι διὰ ταῦτα πάντα τὰ οικονομικὰ αἴτια δέχονται τὰς χειροτονίας αὐτῶν, καὶ οὐχ ὡς ἐναντιούμενοι εἰς τὴν ἐν Ἰταλίᾳ Σύνοδον, ἢ ὡς παραβαίνοντες τὴν ἐκείνης ἀπόφασιν. Ὅρα καὶ τὸν νέ. τῆς αὐτῆς.

ΚΑΝΩΝ ΟΗ'. 78.

Ἦρσεν ἔπειτα, ὥστε, τούτων πραγθέντων, τοποτηρητὰς περὶ τοῦ κηρύξαι εἰρήνην καὶ ἐνότητα, ἧς τινος χωρὶς ἡ τῶν Χριστιανῶν σωτηρία καθίστασθαι οὐ δύναται, πεμφθῆναι ἐκ τοῦ ἡμετέρου ἀριθμοῦ πρὸς τοὺς τῶν αὐτῶν Δονατιστῶν, εἴτε τινὰς ἔχουσι Ἐπισκόπους, εἴτε λαϊκοὺς, δι' ὧν τοποτηρητῶν πᾶσιν ἐν γνώσει γένηται, ὧν (1) οὐδὲν ἔχουσι εὐλογον κατὰ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, μάλιστα, ἵνα φανερὰ πᾶσι γένηται διὰ τῶν πολιχιωτικῶν πεπραγμένων, πρὸς πίστωσιν τῆς ἀποδείξεως, ἅπερ αὐτοὶ περὶ Μαξιμιανιστῶν τῶν ἰδίων σχισματικῶν ἐπραξαν, ἐνθα αὐτοῖς θεόθεν ἀποδείκνυται, ἐὰν ἐπισκῆψαι θελήσοιεν, οὕτως ἀδίκως τότε αὐτοὺς ἀπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐνώσεως ἀποσχίσαντας, ὥσπερ κράζουσιν ἀδίκως ἀπ' αὐτῶν τοὺς Μαξιμιανιστὰς νῦν ἀποσχίσει. Ἐκ δὲ τοῦ ἀριθμοῦ τούτων, οὓς τινὰς φανερᾶ τῆς οἰκείας βουλῆς ἀβεντεία κατεδίκασαν, μετὰ ταῦτα ἐν ταῖς ἰδίαις τιμαῖς ἀνεδέξαντο. Καὶ τὸ βᾶπτισμα, ὃ οἱ παρ' αὐτοῖς καταδεδικασμένοι καὶ ἐκβεβλημένοι δεδώκασιν, προσεδέξαντο, πρὸς τὸ δεχθῆναι, πῶς μωρᾶ καρδίᾳ ἀντιτάσσονται τῇ εἰρήνῃ τῆς Ἐκκλησίας τῆς ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ διακεχυμένης, ταῦτα ποιοῦντες ὑπὲρ τοῦ μέρους τοῦ Δονάτου καὶ μὴ λέγοντες ἑαυτοὺς μολύνεσθαι τῇ κοινωνίᾳ τῶν παρ' αὐτοῖς οὕτω, διὰ τὸ ἀκούσιον τῆς εἰρήνης ἀναδεχθέντων, ἡμῖν δὲ φιλονεικοῦντες, τουτέστι τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἔτι μὴν καὶ τῇ ἐν ταῖς ἐσχάτοις μέρεσι τῆς γῆς καθεστῶσῃ διὰ τῆς μεμιασμένης τούτων κοινωνίας, ὧν τινῶν πρῶην κατητιῶντο, πάντες ἐλέγξαι αὐτοὺς οὐκ ἠδυνήθησαν.

(1) Ἰσ. ὁρθότερον ὡς.

Ἑρμηνεία.

Παρομοίως καὶ ὁ παρῶν Κανῶν περὶ Δονατιστῶν διαλαμβάνει, διορίζων, ὅτι πρέπει νὰ ἀποσταλῶσιν εἰς τοὺς Ἐπισκόπους καὶ λαϊκούς αὐτῶν τοποτηρηταὶ ὀρθόδοξοι, προσκαλοῦντες αὐτοὺς εἰς τὸ νὰ εἰρηνεύσουν καὶ νὰ ἐνωθοῦν μὲ τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν, καὶ νὰ ἐλέγξουν, καὶ νὰ ἀποδείξουν εἰς αὐτοὺς διὰ τῶν γραμμάτων τῶν πολιτικῶν, ὅτι τῶν μὲν Μαξιμιανιστῶν τῶν ἀποσχισάντων ἑαυτοὺς ἀδίκως ἀπὸ τοὺς Δονατιστάς, (ὡς καὶ οἱ Δονατισταὶ ἀπεσχίσθησαν ἀπὸ τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν παραλόγως) καὶ κατακριθέντων διὰ τοῦτο παρ' αὐτῶν, ἐδέχθησαν καὶ τὸ βάπτισμα καὶ τὰς χειροτονίας, καὶ δὲν λογιάζουν ὅτι μολύνονται ἀπὸ τὴν συγκοινωνίαν αὐτῶν, ἐναντίον δὲ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας φιλονεικοῦσι, χωρὶς νὰ ἔχουν κάμμίαν εὐλογον ἀφορμὴν κατ' αὐτῆς, καὶ τὴν κοινωνίαν αὐτῆς ἀποστρέφονται. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν νέ. τῆς αὐτῆς.

ΚΑΝΩΝ ΟΘ'. 79. (1)

Ἦρσεν, ὥστε μηδεὶ ἐξείναι Ἐπίσκοπῳ, καταλειφθείσης τῆς αὐθεντικῆς αὐτοῦ καθέδρας, πρὸς τινα Ἐκκλησίαν ἐν διοικήσει καθεστῶταν, ἑαυτὸν ἀποφέρειν, ἢ ἐν οἰκίῳ πράγματι, ὑπὲρ ὃ χρὴ ἐπιπολὺ ἀπασχολουμένῳ ἀμελεῖν τῆς φροντίδος καὶ τῆς συνεχείας τοῦ ἰδίου θρόνου.

Ἑρμηνεία.

Ἄπος. νή. τῆς δ'. κέ τῆς ς'. ιθ'. τῆς δ. καὶ β'. ις'. τῆς Σαρ. ιδ. τῆς Καρθαγ. ρλά. ρλβ'. ρλγ'. τοῦ Πέτρου ι. τοῦ Νύσσ. ς'.

Διορίζει ὁ παρῶν Κανῶν, ὅτι δὲν εἶναι ἄδεια εἰς κἀνέναν Ἐπίσκοπον νὰ ἀφήνῃ μὲν τὴν αὐθεντικὴν του καθέδραν, ἢ τοὺς πρῶτον τύπον θρόνον του, (κἀν καὶ ἦναι πτωχὸς καὶ ὀλιγάνθρωπος) καὶ νὰ πηγαίῃ νὰ κάθηται εἰς ἄλλην παροικίαν ὑποκειμένην αὐτῷ, (κἀν αὐτὴ ἦναι τυχὸν πλουσιωτέρα καὶ πολυανθρωποτέρα ἀπὸ τὴν ἔχουσαν τὸν θρόνον του πόλιν,) (2) ἢ καὶ νὰ ἀπερναῖ περισσότερο ἀπὸ τὸν πρέποντα καὶ διωρισμένον καιρὸν εἰς αὐτὴν, ἀμελῶν τὴν φροντίδα καὶ πρόνοιαν τῆς ἐχούσης τὸν θρόνον του πόλεως. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν νή. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΙΙ'. 80.

Ἦρσε περὶ τῶν νηπίων, ὅσάκις μὴ εὑρίσκωνται βέβαιοι μάρτυρες, οἱ ταῦτα ἀναμφίβωλως βαπτισθέντα εἶναι λέγοντες, καὶ οὐδὲ αὐτὰ διὰ τὴν κείραν περὶ τῆς παραδοθείσης αὐτοῖς μυσταγωγίας ἀποκρίνασθαι ἐπιτηδείως ἔχωσι, χωρὶς τινος προσκόμματος ὀφείλιν ταῦτα βαπτίζεσθαι, μήποτε ὁ τοιοῦτος δισταγμὸς ἀποστερήσῃ αὐτὰ τῆς τοιαύτης τοῦ ἁγιασμοῦ καθάρσεως.

Ἑρμηνεία.

Οὗτος ὁ Κανὼν ἐρανισθεὶς ἀπὸ τὴν ς'. πδ'. αὐτῆς ἐστὶ, καὶ ἀνάγνωθι τὴν ἐρμηνείαν αὐτοῦ, αὐτολεξεῖ ἐκτιθεμένου ἐκεῖσε.

ΚΑΝΩΝ ΙΙΑ'. 81.

Ἦρσεν, ὥστε τὴν ἡμέραν τοῦ προσκυνητοῦ Πάσχα διὰ τῆς τῶν τετυπωμένων ὑπογραφῆς πᾶσιν ἐμφανίζεσθαι, ἢ δὲ τῆς Συνόδου ἡμέρα ἢ αὐτὴ φυλαχθῆ, ἢ τις ὠρίσθη ἐν τῇ ἐν Ἰππῶνι Συνόδῳ τουτέστιν, ἢ πρὸ δέκα Καλανδῶν Σεπτεμβρίων. Ὄφειλε γὰρ καὶ γραφῆναι πρὸς τοὺς πρωτεύοντας παστῶν τῶν ἐπαρχιῶν, ἵνα, ὅτε παρ' ἑαυτοῖς Σύνοδον προσκαλοῦνται, ταύτην τὴν ἡμέραν φυλάττωσι.

Ἑρμηνεία.

Ἡ ἡμέρα τοῦ κατ' ἔτος ἐρχομένου Πάσχα, διορίζει ὁ παρῶν Κανῶν, νὰ φανερωθῆ εἰς ὅλους μὲ τὸ νὰ ὑπο-

(1) Τὸν τοῦ 74 Κανόνος ἀριθμὸν ἔχει παρὰ τοῖς ἐξηγηταῖς τὸ νὰ ἀπέχουν οἱ Ἐπίσκοποι, Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι ἀπὸ τὰς γυναϊκάς των, καὶ οἱ μὴ τοῦτο ποιοῦντες, νὰ χάνουσι τὸν βαθμὸν τους, ὅπερ ἡμεῖς ἀφήσαμεν ὡς ἀπαξ καὶ δις ἀναφερόμενον κατὰ τὸν γ'. καὶ δ'. Κανόνα. Εἰ γὰρ, κατὰ τὴν παρομίαν, τὸ δις ἔψιν τὴν κράμβην, περιττὸν, πολλῶ μᾶλλον τὸ τρίς ἔψιν αὐτήν.

(2) Ὁ δὲ Βαλσαμὸν λέγει, ὅτι μετὰ ἀδείας βασιλικῆς καὶ διαγνώσεως συνοδικῆς, ἢ μπορεῖ νὰ μετατεθῆ ὁ αὐθεντικὸς θρόνος Ἐπισκόπων ἀπὸ μίαν πόλιν εἰς ἄλλην, χωρὶς δὲ τούτων οὐ δύ-

ναται. Δι' ὃ καὶ ὁ Δέρκου ποτὲ ζητήσας νὰ μεταθῆ τὸν θρόνον ἀπὸ Δέρκου εἰς τὸ Ἐμπόριον, ὡς πολυανθρωπότερον, καὶ ἄλλοι πολλοὶ Ἀρχιερεῖς ἀπὸ πόλεις πτωχὰς ζητήσαντες νὰ μεταθέσουν τοὺς θρόνους των εἰς παροικίας πλουσιωτέρας, οὐκ εἰσηκούσθησαν, κατὰ τὸν αὐτὸν Βαλσαμῶνα, διὰ τὸν Κανόνα τοῦτον. Ἀνάγνωθι καὶ τὸ χρυσόβουλον Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ τὸ διορίζον, ὅτι εἰς ὅποιαν Ἐκκλησίαν χάριση ὁ βασιλεὺς ἀξίωμα ἀνώτερον, Μητροπολίτου τυχὸν ἢ Ἀρχιεπισκόπου, πρέπει καὶ ὁ Πατριάρχης καὶ ἡ Σύνοδος νὰ τιμᾶ τὸν τοιοῦτον ὡς Μητροπολίτην ἢ Ἀρχιεπίσκοπον. Παρὰ Βλάσταρι.

γράφεται εἰς τοὺς διορισμοὺς ὅπου ἤθελε δικτάζει ἢ κατ' ἔτος γινομένη Σύνοδος. Ἡ δὲ ἡμέρα τῆς Συνόδου τῆς ἐνιαυσίας ταύτης, καθ' ἣν πρέπει νὰ συγκροτηθῆται, νὰ ἦναι ἡ κά. τοῦ Αὐγούστου (καλάνδαι γὰρ αἱ πρῶται δέκα ἡμέραι τοῦ μηνὸς λέγονται, ὅρα τὴν ὑποσημ. τοῦ ζβ'. τῆς ς'), καθὼς ὤρισθη εἰς τὴν ἐν Ἰππῶνι (1) Σύνοδον, ἣτις καὶ πρέπει πάντοτε νὰ φυλάττεται, ὅταν γίνεται Σύνοδος. Ὅρα καὶ τὸν ζ'. καὶ λζ'. Ἀποστολ. καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ζ'. τῆς παρούσης.

ΚΑΝΩΝ ΠΒ'. 82.

Ἀποστ. νή.
τῆς δ'. κέ. τῆς
ς'. θ'. τῆς δ.
καὶ β'. ις'. τῆς
Σαρδ'. ιά. τῆς
Καρ. θθ'. πς'.
ρλ. ρλβ'. ρλγ.

Ὁμοίως ὤρισθη, ὥστε μηδὲν ἐξεῖναι μερίτη τὴν καθέδραν κατέχειν, ἢ τινι μερίτης δέδοται διὰ οἰασδήποτε τῶν λαῶν σπουδᾶς ἢ διχοστασίας, ἀλλὰ σπουδᾶζειν ἐντὸς ἐνιαυτοῦ τοῖς αὐτοῖς προνοεῖσθαι Ἐπίσκοπον. Εἰ δὲ περὶ τούτου ἀμελήσῃ, μετὰ τὴν περαιώσιν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἕτερος ψηφισθῆ μερίτης.

Ἐρμηνεία.

Συνήθεια ἦτο πάλαι, καὶ ὅταν καρμίας ἐπαρχίας Ἐπίσκοπος ἐτελεύτα, ἢ κατὰ ἄλλον τρόπον ἔμενεν αὐτὴ χρεεύουσα, καὶ ὁ λαὸς αὐτῆς εἶχε παραχᾶς, ἐστέλλετο εἰς αὐτὴν Ἐπίσκοπός τις, ὅστις ὠνομάζετο μερίτης (ἴσως ὡς μεριτεῶν μεταξὺ τοῦ τελευτήσαντος Ἐπισκόπου καὶ τοῦ μέλλοντος χειροτονηθῆναι), διὰ νὰ κατ-σταθῆ τὸν ἐν αὐτῇ λαόν, στασιάζοντα καὶ ταραττόμενον, ἢ δι' ἄλλας αἰτίας. Διορίζει λοιπὸν ὁ παρῶν Κανὼν, ὅτι ὁ μερίτης αὐτὸς νὰ προνοηθῆται ἀνάμεσα εἰς ἓνα χρόνον, νὰ γίνεταί κύριος καὶ γνήσιος εἰς τὴν ἐπαρχίαν ἐκείνην ἄλλος Ἐπίσκοπος. Εἰ δὲ καὶ ἀμελήσῃ, νὰ γίνεταί ἄλλος μερίτης ἐπιμελέστερος μετὰ τὸ τέλος τοῦ ἐνιαυτοῦ ὁ μερίτης δὲ οὗτος Ἐπίσκοπος, φαίνεται νὰ ἐνεργῆ ὡσάν καὶ γνήσιος Ἀρχιερεὺς, ὅλην τὴν διεξαγωγὴν τῶν ἀρχιερατικῶν δικαίων ἐν τῇ ἐπισκοπῇ ταύτῃ καὶ ἐν πάσῃ τῇ ἐνορίᾳ αὐτῆς, πάρεξ τῆς ἐν τῷ ἱερῷ συνθρόνῳ ἐγκαθιδρύσεως, κατὰ τὴν συνοδικὴν διάγνωσιν Μανουὴλ Κωνσταντινουπόλ. τοῦ Χαριτοπούλου (σελ. 241. τοῦ Γιοῦρ.). Ὅρα καὶ τὸν ιγ'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ (2). Ὅρα καὶ τὸν νή. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΠΓ'. 83.

Ἀποσ. κζ'.
τῆς δ. καὶ β'.
θ'. τῆς Ἀν-
τιοχείας ἐ.
τῆς Καρθ. νζ'.
ξβ'. ςς'. λθ'.
ρ'. ρς'. ρζ'.

Σύμπασιν ἐδόξεν αἰτῆσαι ἀπὸ τῶν Βασιλέων διὰ τὴν τῶν πενήτων κάκωσιν, ὧν ταῖς ἐπαχθείαις ἀπαύστως ἡ Ἐκκλησία παρενοχλεῖται, ὥστε ἐκδίκους τούτους, μετὰ τῆς τῶν Ἐπισκόπων προνοίας ἐπιλεγθῆναι κατὰ τῆς τῶν πλουσιῶν τυραννίδος.

Ἐρμηνεία.

Ἐπειδὴ οἱ Ἐπίσκοποι χρέος ἔχουσιν ὅχι μόνον νὰ διδάσκουν τὸν λαόν τους, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ δυνατὸν νὰ διαφεντεύουσιν αὐτὸν, ὅταν ἀδικῆται, οἱ δὲ τούτους ἀδικούντες διὰ δυναστείαν, δὲν ἐψήφουν τοὺς Ἐπισκόπους διὰ τοῦτο μὲ τὸν παρόντα Κανὼνα ζητεῖ ἡ Σύνοδος ἀπὸ τοὺς βασιλεῖς νὰ κατασταθοῦν ἐκδικοὶ (3), ἧτοι ἀρχόντες τινες δύναμιν ἔχοντες βασιλικὴν εἰς τὸ νὰ ἐμποδίζουσι μὲ τὸν Ἐπισκόπους τὰς τῶν ἀδικούντων πλουσιῶν τυραννίδας, ἵνα μὴ ἀπὸ τὰς βραβεῖς ἀδικίας ὅπου λαμβάνουν οἱ πτωχοὶ ἀπὸ αὐτοῦ, ἐνοχλῆται καθ' ἡμέραν ἡ Ἐκκλησία, ἐρχομένων τῶν πτωχῶν πρὸς αὐτὴν, καὶ ζητούντων βοήθειαν καὶ ἐκδίκησιν. Ὅρα καὶ τὸν κζ'. Ἀποστολικόν.

(1) Σημειῶσαι ἀπὸ τὸν παρόντα Κανὼνα, ὅτι καὶ ἄλλαι Σύνοδοι ἐγέναν εἰς τὴν Ἀφρικὴν, εἰς τε τὴν Ἰππῶνα καὶ εἰς ἄλλα μέρη. ἔξω ἀπὸ τὴν παρούσαν ἐν Καρθαγένῃ. Δύο δὲ Ἰππῶνες ἦσαν ὑποκειμένοι εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Νομηθίας τῆς ἐν Ἀφρικῇ, εἰς τὴν μίαν ἀπὸ τὰς ὑποίας ἦτο Ἐπίσκοπος ὁ ἱερὸς Αὐγουστίνος, ὁ θαυμάσιος ἐκεῖνος ἄνθρωπος, ὁ τοσοῦτος θεολόγος τῆς Ἐκκλησίας, ἐν ἣ καὶ ἐτελεύτησε ὡς χρόνον γέμων εὐρισκόμενος ὄλιγος δι' ὅλου εἰς τὴν προσευχὴν, καὶ ἴρρωστημένος καὶ πολλὰ λειπυμένους διὰ τὴν ἄλωσιν ὅπου ἔκαμαν οἱ Ἀρειανισταὶ Βάνδαλοι εἰς τὴν Ἀφρικὴν, ὑπὸ τῶν ὁποίων εἰ καὶ κατεκῆ ἡ Ἰππῶν αὐτῇ, ἀλλ' ἦ ἐν αὐτῇ βιβλιοθήκη θεϊκὴ καὶ οὐκ ἀνθρωπίνῃ δυνάμει ἐφυλάχθη ἀβλαβῆς. Ὅθεν καὶ τὰ συγγράμματα τοῦ ἀγίου, τὰ κείρου παντὸς ἀξιολογώτερα τε καὶ δυνατώτερα, ἀκαυστα διεφυλάχθησαν, ἀγκαλὰ καὶ μετὰ ταῦτα νὰ ἐνοθεύθησαν ἀπὸ τοὺς αἰρετικούς. Δι' ὃ καὶ οἱ ὀρθόδοξοι ἀνατολικοὶ δὲν δέχονται ταῦτα ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀλλ' ὅσα συμφωνοῦσι μετὰ τὴν κοινὴν δόξαν τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας.

(2) Σημειῶσαι ὅτι διὰ τὰς διχονοίας καὶ μάχας τοῦ λαοῦ, ταῦτον εἶπεν, διὰ τὴν ἀνάγκην. ἐξετάθη εἰς ἓνα χρόνον ἢ ἀναβολῇ τῆς χειροτονίας τοῦ Ἐπισκόπου ἀπὸ τὸν παρόντα Κανὼνα, ἐπειδὴ, ἀνάγκης μὴ οὐσης, εἰς τρεῖς μῆνας πρέπει νὰ χειροτονοῦνται οἱ Ἐπίσκοποι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ προκατόχου των, καὶ ὅχι περισσότερο κατὰ τὸν κέ. τῆς δ'.

(3) Περὶ τῶν ἐκδίκων τούτων διορίζει ἡ ιε. τοῦ Ἰουστινιανοῦ Νεαρά, ὅτι νὰ κρίνουν καὶ χρηματικὰς ὑποθέσεις μέχρι ποσότητος τριακοσίων νομισμάτων, καὶ τὰς ελαφροτέρας ἐγκληματικὰς. Ὅτι νὰ μὴ ἀφίουν τοὺς δυνάστας νὰ κατατρέχουν τοὺς ἀσθενεῖς καὶ πτωχοὺς, μηδὲ νὰ ἀφίουν νὰ παίρνουν οἱ φορολόγοι τίποτε πᾶν ἀπὸ τὰ βασιλικὰ δοσμάτα, καὶ ὅτι εἰς κάθε δύο χρόνους νὰ γίνωνται ἄλλοι καινούριοι, διαλεγόμενοι τόσοι τὸν ἀριθμὸν, ὅσοι εἶναι ἀρκετοὶ εἰς τὸ πλῆθος τῆς κάθε πολιτείας, καὶ ἄλλα προνόμια ἢ αὐτῇ Νεαρά δίδει εἰς αὐτούς. Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ β' τῆς δ'.

ΚΑΝΩΝ ΠΔ'. 84.

Ἦρσεν ἴνα, ὁσακισδήποτε Σύνοδον δεῖ συναχθῆναι, οἱ Ἐπίσκοποι, οἵτινες οὔτε κείρα, οὔτε ἀσθενεία, οὔτε τινα βαρυτέρα ἀνάγκη ἐμποδίζονται, ἀρμοδίως ἀπαντῶσι. Καὶ τοῖς πρωτεύουσιν ἐκάστης ἰδίας αὐτῶν ἐπαρχίας ἐμφανισθεῖη περὶ (1) πάντων τῶν Ἐπισκόπων, εἴτε δύο εἴτε τρεῖς συναθροίσεις γένωνται, καὶ ἀπὸ ἐκάστου δὲ ἀθροισμοῦ εἰς ἀμοιβὴν, ὅσοι-δήποτε ἐπιλεγῶσι, πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς Συνόδου ἐνστατικῶς ἀπαντήσωσιν. Ἐὰν δὲ μὴ δυνηθῶσιν ἀπαντῆσαι, ἀθρόων τινῶν ἀναγκῶν, ὡς εἰκὸς, ἀναφυομένων, εἰμὴ τὸν λόγον τοῦ οἰκείου ἐμποδισμοῦ παρὰ τῷ οἰκείῳ πρωτεύοντι ἀποδώσωσιν, ὀφείλιν τοὺς τοιούτους τῇ κοινωσίᾳ τῆς ἰδίας αὐτῶν ἀρκεῖσθαι Ἐκκλησίας.

Ἄπος. λζ'.
τῆς α. ε. τῆς
δ'. ιθ'. τῆς ς'.
ή. τῆς ζ'. ς'.
τῆς Ἀντιοχ.
κ'. τῆς Καρθ.
κς'. ξ'. πά. πέ.
ρδ'. τῆς Λαοδ.
μ'.

Ἑρμηνεία.

Ἀπρξιτήτως ἀπαιτεῖ ὁ παρὼν Κανὼν νὰ συνάγονται οἱ Ἐπίσκοποι: ἐκάστης ἐπαρχίας, ὅταν γίνεται Σύνοδος. Ἐξω μόνον ἂν ἐμποδίζωνται, ἢ διὰ ἡλικίαν βεβαίως γήρατος, ἢ διὰ ἀσθενείαν, ἢ δι' ἄλλην ἀναγκάειν περιστάσιν· καὶ ἀφ' οὗ συναχθῶν, νὰ δίδουν εἰδήσιν εἰς τοὺς Μητροπολίτας τῶν. Καὶ ἂν δύο ἢ τρεῖς συναθροίσεις γένουν (ἴσως γὰρ, ἢ στενοχωρούμενοι ἀπὸ κατοικίας, ἢ ἀπὸ ἄλλων χρειῶν, δὲν ἐσυναθροίζοντο ὅλοι εἰς μίαν πόλιν, ἀλλὰ εἰς δύο ἢ τρεῖς, πλησιάζουσας εἰς τὴν Μητρόπολιν), ἀπὸ καθῆς ἀθροίσμα νὰ διαλέγωνται, καὶ ἀμοιβαίως ἄλλοτε ἄλλοι νὰ παρουσιάζουν ἐνστατικῶς, ἢτοι ἀνυπερθέτως (ἢ καὶ ἀποδεικτικῶς τοὺς λόγους ποιῶντες) εἰς τὴν Σύνοδον. Ὅχι καὶ δὲν δυνηθῶν νὰ συναχθῶν διὰ ἀναγκάειν τυχόν περιστάσεις ὅπου τῶν ἡκολούθησαν, πρέπει νὰ φανερώσωσιν τὸ ἐμπόδιον αὐτὸ εἰς τὸν Μητροπολίτην, ὅπερ ἂν μὴ ποιήσωσι, νὰ μένουσιν μὲν ἀκοινωνήτοι ἀπὸ ὄλου τοὺς ἄλλους, εἰς μόνην δὲ τὴν ἰδίαν Ἐκκλησίαν τῶν νὰ συγκοινωνοῦν. Ὅρα τὸν λζ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΠΕ'. 85.

Περὶ Κρεσκωνίου τοῦ Βιλλαρεκεντίου τοῦτο πᾶσιν ἔδωξεν, ἵνα ἐντεῦθεν ὁμοίως ἐμφανισθεῖη τῷ πρωτεύοντι τῆς Νουμηθίας, πρὸς τὸ εἰδέναι αὐτὸν ὀφείλιν γράμμασιν οἰκείοις πρὸς συνέλευσιν προτρέψασθαι τὸν μνημονευθέντα Κρεσκώνιον, ὥστε μὴ υπερθέσθαι τὴν παρουσίαν αὐτοῦ τῇ πλησιαζούσῃ συμπάσῃ Ἀφρικανῇ Συνόδῳ παρασχεῖν. Ἐὰν δὲ τοῦ ἐλθεῖν καταφρονήσῃ, ἔσται εἰδὼς κατ' αὐτοῦ ψῆφον νομοθετηθησομένην.

Ἄπος. λζ'.
τῆς α. ε. τῆς
δ'. ιθ'. τῆς ς'.
ή. τῆς ζ'. ς'.
τῆς Ἀντιοχ.
κ'. τῆς ἐν
Καρθ. κς'. ξ'.
πά. ρδ'.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν Κανὼν διὰ τοῦ ἐνὸς τούτου Ἐπισκόπου ἀνάγκην ἐπιφέρει εἰς ὄλους τοὺς Ἐπισκόπους, ἀπαραιτήτως νὰ συνάγονται εἰς τὰς ἐνιαυσίους Συνόδους, εἰς δὲ τοὺς καταφρονούντας καὶ μὴ συνεργομένους κατάκρισιν ἐκκλησιαστικὴν ἀπειλεῖ. Ὅρα καὶ τὸν λζ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΠΖ'. 86.

Ἦρσεν ἴνα, ἐπειδὴ τῆς Ἐκκλησίας τῶν ἐν Ἰπῶνι φροντιστῶν ἢ ἐγκατάλειψις οὐκ ὀφείλει ἐπιπολὺ ἀμεληθῆναι· καὶ ἐπειδὴ αἱ ἐκεῖ Ἐκκλησίαι κατέχονται παρὰ τῶν τὴν ἄτοπον Αἰκυτίου κοινωσίαν παρετηραμένων, πεμφθέντων ἐκ τῆς παρουσίας Συνόδου Ἐπισκόπων, Ρηγίνου, Ἀλυπίου, Αὐγουστίνου, Ματέρνου, Θεασίου, Εὐοδίου, Πλακιανοῦ, Οὐρβανοῦ, Βαλερίου, Ἀμβιβίου, Φουρτουνάτου, Κουοδουλδέου, Ὀνωράτου, Ἰωαννουαρίου, Ἄπτου, Ὀνωράτου, Ἀμπελίου, Βικτοριανοῦ, Εὐαγγέλου καὶ Ρογατιανοῦ, καὶ συναχθέντων καὶ διορθωθέντων τῶν ἐπιφύγῳ μονοτονία τὴν φυγὴν τοῦ αὐτοῦ Αἰκυτίου προσδοκητέαν λογισαμένων, μετὰ τῆς πάντων εὐχῆς, Ἐπίσκοπος τούτοις χειροτονηθῆ. Ἐὰν δὲ μὴ θελήσωσιν ἐκεῖνοι τὴν εἰρήνην κατανοῆσαι μὴ ἐμποδίσωσι τῇ ἐπιλογῇ τοῦ προέδρου πρὸς τὸ χειροτονηθῆναι εἰς χρησιμότητα τῆς ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ἐγκαταλειφθείσης Ἐκκλησίας.

Ἄπος. νή.
τῆς δ'. κέ. τῆς
ς'. ιθ'. τῆς α.
καὶ β'. ς'. τῆς
Σαρδ. ια'. τῆς
Καρθ. οθ'. πβ'.
ρλά. ρλβ'. ρλγ'.

Ἑρμηνεία.

Ὁ Αἰκύτιος οὗτος, Ἐπίσκοπος ὑπάρχων τῆς μιᾶς ἀπὸ τὰς δύο Ἰπῶνας, πόλεις οὖσας τῆς ἐν τῇ Ἀφρικῇ Νουμηθίας (ὄρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ πά. τῆς παρουσίας) καὶ καθαιρεθεὶς διὰ ἐγκλημά του δικαίως (κατὰ τὸν οὐ').

(1) Ἰσ. παρό.

τῆς παρούσης) ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς Ἰταλίας. Τινὲς δὲ ζητοῦντες (1) τὴν ἄτοπον, ἤτοι παράνομον καὶ ἀκανόνιστον συγκοινωνίαν τοῦ Αἰκυτίου, με πεισμονὴν καὶ αὐθάδειαν ἐπρόσμενον αὐτὸν πότε νὰ ἔλθῃ, καταφρονοῦντες τὴν κατ' αὐτοῦ τῆς Συνόδου καθαίρεσιν. Διὰ τοῦτο ἡ Σύνοδος διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος διορίζει νὰ σταλθοῦν ὁ δεῖνα καὶ ὁ δεῖνα, διὰ νὰ εἰσνεύσουν τοὺς ἐναντίους ἐκείνους, καὶ πρὸς τούτους νὰ χειροτονήσουν ἄλλον Ἀρχιερέα εἰς τὴν Ἰππῶνα, ἧτις τόσον καιρὸν διὰ τὰ τοιαῦτα σκάνδαλα ἐγκατελείφθη καὶ ἐχέηρευν Ἐπισκόπου. Ὅρα καὶ τὸν νῆ. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΠΖ'. 87.

Ἄπος. οδ'. τῆς β'. ς'. τῆς δ'. θ'. Ὄρισθη ἵνα, ὡσάκις Κληρικῶν ἐλεγχθέντων καὶ καταθεμένων τινὰ ἐγκλήματα, εἴτε διὰ τὸ τῆς Ἐκκλησίας ὄνειδος, εἴτε διὰ τὴν αἰδεσιμότητα, ὧν χάριν τούτοις φειδῶ γίνεται, εἴτε διὰ τὴν ἀλαζόνα τῶν αἰρετικῶν καὶ ἐθνικῶν ἐπιγαυρίαςιν, ἐὰν ὡς εἰκὸς ἐπαγωνίσασθαι τῷ ἰδίῳ πράγματι, καὶ τῆς ἰδίας ἀβλαβείας φροντίσαι θελήσωσιν, ἐντὸς ἀκοινωνησίας ἐνιαυτοῦ τοῦτο ποιήσωσιν. Ἐὰν δὲ ἐντὸς ἐνιαυτοῦ τὸ πρᾶγμα αὐτῶν καθάραι καταφρονήσωσι, μηδεμίαν τούτων τοῦ λοιποῦ φωνὴ παντελῶς προσδεχθεῖη.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν Κανὼν διορίζει, ὅτι ἐὰν Κληρικοί τινες ἐλεγχθέντες εἰς ἐγκλήματα, καὶ μέλλοντες καταδικασθῆναι, ζητήσουσιν καιρὸν διὰ νὰ δικαιολογηθοῦν, καὶ νὰ δείξουν τὸν ἑαυτὸν τοὺς ἀνεύθυνον, νὰ γίνεται εὐσπλαγχία καὶ ἔλεος εἰς αὐτοὺς, διὰ τὸ σέβας τῆς Ἱερωσύνης, καὶ διὰ νὰ μὴ ὑπερηφανεύονται οἱ ἔθνικοι, καὶ αἰρετικοί, ὄνειδίζοντες τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ τῶν ὀρθοδόξων καταφρονοῦντες τὴν Ἱερωσύνην, καὶ νὰ τοὺς διδῶται διορίξαι εἰς τοῦτο ἕνας χρόνος, κατὰ τὸν ὅποιον πρέπει νὰ στέλωσιν ἀκοινώνητοι. Εἶδὲ καὶ εἰς ἕνα χρόνον δὲν ἀποδείξουν ἀθῶον τὸν ἐκυτὸν τοὺς ἀπὸ τὰ ἐγκλήματα, εἰς τὸ ἐξῆς πλέον νὰ μὴ ἦναι δεκτὴ κἀμμίαν ἀπολογία αὐτῶν. Ὅρα καὶ τὸν οδ'. Ἀποστολ. τὸν ς'. τῆς β'. καὶ τὸν θ'. τῆς δ'.

ΚΑΝΩΝ ΠΗ'. 88.

Τῆς δ'. δ'. τῆς ς'. ιθ'. κδ'. τῆς δ. καὶ β'. γ'. δ'. Ἦρσεν, ἵνα, ἐὰν τις ἀπὸ ἀλλοτρίου Μοναστηρίου ὑποδέξηται τινα, καὶ πρὸς κλήρωσιν προσαγαγεῖν ἐθελήσῃ, ἢ τοῦ ἰδίου Μοναστηρίου Ἠγούμενον καταστήσῃ, ὁ τοῦτο ποιῶν Ἐπίσκοπος ἀπὸ τῆς τῶν λοιπῶν κοινωρίας χωριζόμενος, τῇ τοῦ ἰδίου λαοῦ κοινωρία ἀρκεσθῆ μόνῃ. Ἐκεῖνος δὲ, μηδὲ Κληρικὸς, μηδὲ Ἠγούμενος ἐπιμείνη.

Ἑρμηνεία.

Ἐὰν Ἐπίσκοπὸς τινὰς δεχθῇ Μοναχὸν ἀναχωρήσαντα ἀπὸ τοῦ Μοναστηρίου του, εὐρισκόμενον εἰς ξένην ἐπαρχίαν, κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα, καὶ ἢ Κληρικὸν αὐτὸν ποιήσῃ, ἢ Ἠγούμενον καταστήσῃ τοῦ ἐδικοῦ του Μοναστηρίου, (1) χωρὶς τὴν ἀπολυτικὴν ἐπιστολὴν, καὶ τοῦ Ἐπισκόπου ᾧ ὑπόκειται, καὶ τοῦ Ἠγουμένου παρ' οὗ

(1) Τὸ παραιτησάμενον, ὅπου περιέχει ὁ παρὼν Κανὼν ἀναγκαίως πρέπει νὰ ἐνοηθῇ ἀντὶ τοῦ ζητησάντων, τῆς παρὰ προθέσεως, ἢ περιττῶς κειμένης, ἢ δηλοῦσης τὴν παράλογον αἴτησιν, ἵνα συμβιβασθῇ τὸ νόημα μετὰ τὰ ἀκόλουθα τοῦ Κανόνος. Εἰ δὲ νοηθῇ ἀντὶ τοῦ, ἀποφευγόντων, ὡς τὸ ἡρμήνευσαν Βαλσαμῶν καὶ Ζωναράς, ἐναντίον νόημα ἔλκεται εἰς τὰ ἐπιφερόμενα τοῦ Κανόνος δι' ὃ καλῶς καὶ ὁ Ἀνόνημος ἑρμηνευτὴς τὸ παραιτησάμενον, ἀντιποιοῦμένον ἡρμήνευσε. Σχεδὸν γὰρ ἀναγκάζομαι νὰ εἰπῶ περὶ τῆς ἑρμηνείας τῶν Κανόνων τῆς Συνόδου ταύτης ἐκεῖνο τὸ σοφὸν ἀπόφθεγμα ὅπου εἶπεν ὁ Ζωναράς ἑρμηνεύων τούτους κατὰ τὸν ξδ'. «Ταῦτα μὲν οὐκ οἰκεία τῇ σημασίᾳ τῶν λέξεων. Ὁ δὲ νοῦς τῆς ἀκολουθίας τοῦ λόγου τοιαύτην ἔνοιαν ἀπαιτεῖ. Τὸ δὲ παραιτοῦμαι, ἀντὶ τοῦ ἀπλῶς αἰτῶ ἐξέλαβε καὶ ὁ θεὸς Χρυσόστομος (λόγῳ πρὸς τὸν ἄπιστον πατέρα) λέγων, τοσοῦτον αὐτοὺς παραιτησάμενος, μὴ δυσχεραίνειν μηδὲ ἀγανακτεῖν, εἰς τὸ λυσιτελεῖν τοῖς ἐκείνων παισὶ μᾶλλον αὐτῶν ἐκείνων εἰδέναι λέγει». Σημειῶσαι δὲ ὅτι διὰ τοῦ μερικοῦ Κανόνος τούτου μανθάνομεν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐγκαταλιμπάνωνται αἱ ἐπαρχίαι πᾶσαι εἰς πολὺν καιρὸν χηρεῦσαι Ἐπισκόπου.

(2) Τὸ τοῦ ἐδικοῦ τοῦ Μοναστηρίου ἡμπορεῖ νὰ νοηθῇ καὶ τοῦ Μοναστηρίου τοῦ Μοναχοῦ, ἀπὸ τοῦ ὁποῖον αὐτὸς ἀνεχώρησε, καὶ Μοναστηρίου ἄλλου ἰδίου τοῦ Ἐπισκόπου, τὰ ὅποια καὶ τὰ δύο εἶναι ἄτοπα. Τινὲς δὲ λέγουσιν ὅτι διὰ τοῦτο δὲν καθαίρεται ὁ δεχθεὶς τὸν ξένον αὐτὸν Μοναχὸν καὶ χειροτανήσας Ἐπίσκοπος, κατὰ τὸν ιζ'. τῆς ς'. καθ' ὅτι οὐχὶ Κληρικὸν Ἐπισκόπου ἄλλου ἐδέξατο, χωρὶς τὴν ἐκεῖνου ἀπολυτικὴν ἐπιστολὴν, ἀλλὰ Μοναχὸν Μοναστηρίου, χωρὶς τὸ τοῦ Ἠγουμένου ἀπολυτικὸν γράμμα, ὅπερ εἶναι κατώτερον. Ὅτι δὲ περὶ Μοναχοῦ λέγει ὁ παρὼν Κανὼν, ὄντος ἀπὸ ξένην ἐπαρχίαν, καὶ ἢ λέξις δηλοῖ τοῦ ἀλλοτρίου Μοναστηρίου ὅπου περιέχει. Ὅν τρόπον καὶ ὁ ξγ'. τῆς παρούσης λέγει νὰ μὴ οἰκιοποιῆται ὁ Ἐπίσκοπος ἀλλότριον Κληρικόν, ἤτοι τὸν ἀπὸ ξένην ὄντα ἐπαρχίαν. Ὅρα δὲ καὶ τὸ συνοδικὸν σημεῖωμα τοῦ Πατριάρχου Λουκά (σελ. 222, τοῦ Γιοῦρ. Γραϊκορ.), διορίζον ἐνὰ γίνονται Καθηγούμενοι Ξενοκουρίται εἰς Μοναστήρια τῆς τοῦ Πατριάρχου ἐνορίας, ὅταν δὲν ἔχουν ἱκανοὺς εἰς προστασίαν. Ξενοκουρίται δὲ λέγονται οἱ ἀπὸ ἐτέρας μὲν Μονῆς, οὐσῆς δὲ ἐκ τῆς αὐτῆς ἐνορίας, (εἰ καὶ τὰ τυπικὰ τῶν Μοναστηρίων διορίζουν νὰ μὴ γίνονται Ξενοκουρίτης

ἀπεκάρθη, διορίζει ὁ παρὼν Κανὼν, ὅτι ὁ μὲν τοῦτο ποιήσας Ἐπίσκοπος, νὰ γίνεται μὲν ἀκοινώνητος ἀπὸ τοὺς ἄλλους συνεπισκόπους του, νὰ συγκοινωνῆ δὲ μόνον εἰς τὴν ἐδικήν του Ἐκκλησίαν. Ὁ δὲ φυγὰς Μοναχὸς ἐκεῖνος, οὔτε Κληρικὸς νὰ νομίζεται, οὔτε Ἡγούμενος. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν κ. τῆς ζ'.

ΚΑΝΩΝ ΠΘ'. 89.

• Ὁρίσθη ἵνα, εἴαν τις Ἐπίσκοπος κληρονόμους συγγενεῖς, ἢ ἐκτὸς τῆς ἰδίας συγγενείας, αἰρετικούς ἢ Ἑλληνας προτιμήσῃ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ μετὰ θάνατον ἀνάθεμα τῷ τοιοῦτῳ λεχθεῖη. Καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ μηδαμῶς παρὰ τοῖς τοῦ Θεοῦ Ἱερεῦσιν ἀνευχθῆ. Μηδὲ δυνηθῆ ἀπολογηθῆναι, εἴαν ἀδιάθετος ἀπογένηται. Ἐπειδὴ γενόμενος Ἐπίσκοπος, εἰκότως ὀφείλει τῶν πραγμάτων αὐτοῦ τὴν διατύπωσιν ἀρμοδίαν τῷ ἑαυτοῦ ἐπαγγέλματι ποιήσασθαι.

Ἄπος. μ'. τῆς δ'. κβ' τῆς ς'. λέ. τῆς Ἀντιοχ. κδ'. τῆς Καρθ. λ'. μ'. ρβ'.

Ἑρμηνεία.

Ἐν Ἐπίσκοπος τινὰς ἀφήσῃ κληρονόμους τῆς περιουσίας του, αἰρετικούς, ἢ Ἑλληνας, συγγενεῖς αὐτοῦ ὄντας, ἢ καὶ ξένους, προτιμῶν αὐτοὺς περισσότερον ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, προστάζει ὁ παρὼν Κανὼν, ὅτι ὁ τοιοῦτος καὶ μετὰ θάνατον ἀκόμη νὰ ἀναθεματίζεται, καὶ μνημόσυνον νὰ μὴ τοῦ γένῃ ἀπὸ τοὺς Ἱερεῖς, (ἀλλὰ καὶ ἡ διαθήκη αὐτοῦ ὡς παράνομος νὰ ἀκυροῦται, καὶ τὰ καταλειφθέντα εἰς τοὺς αἰρετικούς πράγματά του νὰ τὰ λαμβάνῃ ἡ Ἐκκλησία) (1). Καὶ αὐτὸς δὲ, εἴαν θετέον ζῆσθ μετὰ τὴν ἀκυρωθεῖσαν ταύτην διαθήκην του, νὰ μὴ δύναται νὰ εὕρῃ δικαιολογίαν πῶς τάχα ἀκυρώθη ἡ διαθήκη του, καὶ ἀδιάθετος ἐμελλε τελευτήσῃ, ἢ πῶς δὲν ἔχει ἄδειαν νὰ διαμοιράσῃ, ὅπου θέλει, τὰ ὑπάρχοντά του, ἐπειδὴ, Ἐπίσκοπος ὢν ὀρθόδοξος, πρέπει κατὰ τὸ ἐπάγγελμά του, οὕτω νὰ διατάξῃ καὶ τὴν διανομὴν τῶν ὑπάρχόντων του, εἰς ὀρθοδόξους ταύτην διακέμων, καὶ ὄχι εἰς Ἑλληνας καὶ αἰρετικούς. Ὅρα καὶ τὸν μ'. Ἀποστολικόν, καὶ τὸν λ'. τῆς παρούσης.

ΚΑΝΩΝ Ι'. 90.

Ἦρσεν, ἵνα περὶ τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ γενομένων ἐλευθεριῶν, ἀπὸ τοῦ Βασιλέως αἰτησίς γένηται.

Ἑρμηνεία.

Ἄπος. πβ'. τῆς δ'. δ'. τῆς ς'. π. τῆς ἐν Γάγ. γ'. τῆς Καρθαγ. ογ'. Βασ. μ'. μβ'.

Εἰπούσα ἡ Σύνοδος αὕτη πρότερον, κατὰ τὸν ογ'. Κανόνα, διὰ τὰς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κηρυττομένας ἐλευθερίας τῶν δούλων, τῶρα διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος ζητεῖ νὰ ἐνθυμῆσθ τὸν Βασιλέα περὶ αὐτῶν, ἵνα δηλαδὴ αἱ ἐλευθερίαι αὗται μένουσιν στερεαί, καὶ ἵνα μὴ οἱ πρότερον αὐθένται αὐτῶν δύναται νὰ μεταδουλώσουσιν αὐτοὺς πάλιν. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν πβ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΙΑ'. 91.

Ἦρσεν, ἵνα πανταχοῦ, ἀνὰ τοὺς ἀγροὺς καὶ τοὺς ἀμπελῶνας, θυσιαστήρια ὡσανεὶ εἰς || Τῆς ζ'. θ'. μνήμην Μαρτύρων καθιστάμενα, ἐν οἷς οὐδὲ ἐν σῶμα, ἢ λείψανον Μαρτύρων ἀποκείμενα δεῖκνυνται, ἀπὸ τῶν ἐντοπίων Ἐπισκόπων, εἰ ἔστι δυνατόν, καταστρέφονται. Εἰ δὲ τοῦτο θεοῦ βούλῃ δημοτικῶς οὐ

Κατηγοῦμενος.) Ἀλλὰ καὶ ὁ δ'. τῆς α. καὶ β'. συγχωρεῖ νὰ μεταθιθεῖται Ἡγούμενος ἄλλου Μοναστηρίου εἰς ἄλλο Μοναστήριον, ἐπὶ βελτιώσει, παρὰ τοῦ Ἐπισκόπου.

(1) Ὁ δὲ Ζωναρᾶς δυσφραστον καὶ δυσνόητον ὀνομάζων τὸ μέρος τοῦ Κανόνος τούτου, λέγει, ὅτι ἴσως τοῦτο νὰ ἐννοῆ, εἴαν δὲ ὁ Ἐπίσκοπος τελευτήσῃ χωρὶς διαθήκην, νὰ ἦναι ὑστερημένος κάθε δικαιολογίας ὁ μετ' αὐτὸν διάδοχος, ἂν μὴ ποιήσῃ ἀρμοδίαν τὴν οἰκονομίαν τῶν πραγμάτων τοῦ ἀποθανόντος Ἐπισκόπου. Κρίπτων ὅμως εἶναι ἡ ἀνωτέρω κατὰ τὸν Βασιλεῦσιν ἐρμηνεία καὶ ἀρμοδιώτερα μὲ τὸ κείμενον τοῦ Κανόνος. Ἡ δὲ Οἰκουμένη ἐ. Σύνοδος, ἐπικυρούσα τὸν παρόντα Κανόνα κείμενον ἐν τῇ τοῦ Βασιλέως Ἰουστινιανοῦ ἐπιστολῇ, αὐτολεξεῖ κατὰ τρόπον ἐνηλλαγμένον, οὕτως αὐτὸν ἀναφέρει: «Πάλιν ὠρίσθη, εἴ τις Ἐπίσκοπος κληρονόμους ἑξωτικούς τῆς ἰδίας συγγενείας, ἢ αἰρετικούς κἢ ἰδίους συγγενεῖς, ἢ Ἑλληνας, προτιμήσῃ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ μετὰ θάνατον ἀναθεματίζεσθαι, καὶ τὸ ὄνομα

αὐτοῦ μεταξὺ τῶν τοῦ Θεοῦ Ἱερέων μὴ ἀναγινωσκέσθαι, καὶ οὐδὲ ἐξαιρεῖται τῆς κατακρίσεως, εἰ ἀδιάθετος τελευτήσῃ, ἐπειδὴ ἔρχοι αὐτὸν Ἐπίσκοπον γενόμενον, μηδαμῶς ἀναβάλλεσθαι τὴν τῆς ἰδίας οὐσίας διοίκησιν ἀρμοδίαν τῷ οἰκείῳ ἐπαγγέλματι.» Δηλοῖ δὲ τοῦτο, ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος κἢ καὶ ἀποθάνῃ χωρὶς νὰ κάμῃ διαθήκην κληρονόμους ποιούσαν τοὺς αἰρετικούς αὐτοῦ συγγενεῖς, εἶχε δὲ γνώμην νὰ κάμῃ τοιαύτην, ἀλλ' ἀνέβαλλε τὸν καιρὸν, οὗτος, λέγω, καὶ ἀδιάθετος ἀποθανὼν, πάλιν μετὰ θάνατον νὰ ἀναθεματίζεται, ἐπειδὴ ἔπρεπε νὰ μὴ ἀναβάλλῃ τὸν καιρὸν, ἀλλὰ νὰ διοικήσῃ νομίμως, καθ' ὃ Ἐπίσκοπος, τὴν περιουσίαν του, (σελ. 392. τοῦ β'. τόμου τῆς συλλογῆς τῶν συνόδων), ἐν οἷς ἐπιφέρει ἡ αὐτή. Ὅτι ὄχι μόνον οἱ εἰς τὴν πίστιν ἁμαρτήσαντες, ἀλλὰ καὶ οἱ εἰς τὴν ἐκείνην Κανόνας, καὶ μετὰ θάνατον ἀναθεματίζονται, ὁ ὁποῖος λόγος οὗτος τῇ ἀληθείᾳ εἶναι φοβερώτατος, καὶ πάσης φρίκης ἄξιος.

συγχωρείται, ὅμως τὰ πλήθη νουθετηθῶσι, μὴ ὀχλαγωγεῖν τοὺς τόπους ἐκείνους, καὶ ἵνα οἱ τὰ ἔρθᾶ φρονούντες, μηδεμιᾷ δεισιδαιμονίᾳ τῶν τοιούτων τόπων καταδεσμῶνται, καὶ παντελῶς μηδὲ μνήμη Μαρτύρων ἐπιτελεσθῇ, ἢ μὴ που, ἢ σῶμα, ἢ τινα λείψανα ὧσιν, ἢ ἀρχαιότητι παραδιδῶνται. Ὅσα γὰρ δι' ἐνυπνίων, καὶ ματαίων ἀποκαλύψεων ἀνθρώπων τινῶν ὅπουδῆποτε καθίστανται Ουσιαστήρια, παντὶ τρόπῳ τὰ τοιαῦτα ἀποδοκιμασθῶσιν.

Ἑρμηνεία.

Τινὲς δι' εὐλάβειν τάχα, ἢ καὶ διὰ τινα ὀράματα καὶ ματαίαις ἀποκαλύψεις ὅπου εἶδον εἰς τὸν ὕπνον τοὺς, ἔκτιζον εὐκτηρίους οἴκους εἰς ὀνόματα Μαρτύρων, μέσα εἰς χωράφια καὶ ἀμπέλια· διὰ τοῦτο ὁ παρὼν Κανὼν διορίζει, ὅτι, ἐὰν μέσα εἰς τοὺς εὐκτηρίους οἴκους τούτους καὶ τὰ Ουσιαστήρια, οὔτε σῶμα ὀλοκλήρον ἢ τμήματα σωμάτων, καὶ λειψάνων Μαρτυρικῶν εὑρίσκωνται τεθησαυρισμένα, ἢ ἦναι ἀρχαία παραδόσεις, ὅτι εὑρίσκοντο ποτε (1), ταῦτόν εἰπεῖν, ἐὰν οὔτε καθιερώθησαν διὰ λειψάνων Μαρτυρικῶν, οὔτε διὰ τῆς συνήθους εὐχῆς τοῦ Ἀρχιερέως ἢ Ἱερέως ἐκτίσθησαν, ἐὰν λέγω, οὕτως ἔχωσι, νὰ κρημνίζωνται ἀν' ἦναι δυνατὸν. Εἰ δὲ τὰ πλήθη ἐμποδίζουσι τοῦτο, πρέπει αὐτὰ νὰ νουθετοῦνται ἀπὸ τοὺς Ἀρχιερεῖς ἵνα μὴ εὐλαβῶς συναθροίζωνται εἰς αὐτὰ, μηδὲ ἔχωσι δεισιδαιμονίαν καὶ πλάνην, πῶς τάχα ἐκτίσθησαν ἀπὸ θεῖας ἀποκαλύψεις. (σκότος γὰρ ὦν ὁ διάβολος, πολλὰς φορὰς μετασχηματίζεται εἰς ἄγγελον φωτός, [β' Κορινθ. ια'. 14.] κατὰ τὸν θεῖον Πῦλον, ἵνα πλανήσῃ τὰς τῶν ἀνθρώπων ψυχὰς μετ' ὑπόκρισιν καὶ ὄνομα εὐλαβείας), ἀλλ' οὐδὲ μνήμη Μαρτύρων νὰ τελεῖται εἰς αὐτὰ. Τούνηκτίον δὲ μετὰ κάθε τρόπον νὰ ἀποδοκιμάζωνται ταῦτα, καὶ ἀπὸ τὴν εὐλάβειαν νὰ ἐκβάλλωνται. Ὅρα καὶ τὸν ζ'. τῆς ζ'.

ΚΑΝΩΝ ἸΒ'. 92.

Τῆς Καρθ. 55'. || Ἦρσεν αἰτηθῆναι ἀπὸ τῶν ἐνδοξοτάτων Βασιλέων ἵνα τὰ λείψανα τῆς εἰδωλολατρείας μὴ μόνον τὰ ἐν ξοάνοις, ἀλλὰ καὶ ἐν οἰοισδῆποτε τόποις, ἢ ἄλσεσιν, ἢ δένδροις παντὶ τρόπῳ ἐξαλειφθῶσι.

Ἑρμηνεία.

Καὶ οὗτος ὁ Κανὼν παρομοίως μετὰ τὸν 55'. διορίζει, ὅτι νὰ ζητηθῇ ἀπὸ τοὺς Βασιλεῖς, τὸ νὰ ἐξαλειφθῶν μετὰ τελειότητα διὰ προσταγῆς αὐτῶν ὅλα τὰ ἐγκαταλείμματα τῆς εἰδωλολατρείας, τόσον τὰ ἀγάλματα, ὅσον καὶ οἱ βωμοὶ τῶν εἰδώλων, οἱ εἰς τὰ δάση καὶ δένδρα καὶ εἰς ἄλλους οἰοισδῆποτε τόπους εὑρισκόμενοι. (2).

ΚΑΝΩΝ ἸΓ'. 93.

Ἀπὸ συμπάντων τῶν Ἐπισκόπων ἐλέχθη, ἵνα ἐὰν ἦρσέ τινα γράμματα βφείλιν ὑπαγορευθῆναι ἐν τῇ Συνόδῳ, ὁ προσκυνητὸς Ἐπίσκοπος ὁ ἐν τῷ θρόνῳ τούτῳ προκαθήμενος καταξιοῖ ἐπ' ὀνόματι πάντων ὑπαγορεύειν καὶ υπογράφειν.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν Κανὼν διορίζει, ὅτι ὅσαι φορὰς κάμη χρεία νὰ γραφθοῦν γράμματα ἀπὸ τῆς Συνόδου πρὸς τὸν Βασιλέα, ἢ πρὸς οἰοισδῆποτε ἄλλους, νὰ ὑπαγορεύῃ ταῦτα καὶ νὰ υπογράψῃ εἰς τὸ ὄνομα πάντων ὁ Ἀρχιε-

(1) Ὁ δὲ Ζωναρᾶς καὶ Βαλαμών, τὸ, ἢ ἀρχαιότητα παραδιδῶνται, ἐρμηνεύουσιν, ἀντὶ τοῦ, ἐὰν οὔτε ἀπὸ ἀρχαίους χρόνους οἱ τοιοῦτοι εὐκτηριοὶ οἴκοι ἐκτίσθησαν. Σημείωσαι δὲ ὅτι κατὰ τὰ Νησιά τὰ καλούμενα Δουκάνησα πολλοὶ τοιοῦτοι εὐκτηριοὶ οἴκοι φαίνονται ἐκτισμένοι, ἐξωκλήσια κοινῶς λεγόμενοι, μέσα εἰς βουνὰ καὶ ἀμπέλια καὶ χωράφια, καὶ τόπους ἐρήμους, εἴτε ἀπὸ ὀνείρατᾶ τινα ὅπου εἶδον οἱ κτίτορες των, εἴτε, ὡς ἄλλοι λέγουσι, διατὶ ὅποιος ἠμάρτανεν, ἐλάμβανε Κανόνα ἀπὸ τὸν Πνευματικὸν νὰ κτίξῃ ἕνα ἐξωκλήσιον. Ὅθεν κατὰ τὸν Κανόνα τοῦτον τὰ τοιαῦτα ἐξωκλήσια δὲν πρέπει νὰ κτίζωνται εἰς τὸ ἐξῆς. Εἰς τόσην γὰρ καταφρόνησιν εὑρίσκονται διὰ τὸ πολὺ πλῆθος καὶ τὴν ἐρημίαν, ὥστε ὅπου μόλις εἰς τόσους χρόνους νὰ τελεσθῇ Ἱερὰ λειτουργία εἰς αὐτὰ τὰ περισσότερα δὲ ἐξ αὐτῶν, μὴ ἔχοντα οὐδὲ θύρας, γίνονται καταγῶγια τῶν ὄνων καὶ βοῶν καὶ τῶν ἄλλων κτηνῶν. Ὡ τῆς μεγάλης ἀμαρτίας! Ὅσαι δὲ λειτουργίαι ἐπιτελοῦνται εἰς αὐτὰ, πρέπει νὰ ἐπιτελοῦνται μετ' ἀντιμίνσια καθιερωμένα, καὶ ἀσφαλέστερον εἰπεῖν μετ' ἀντιμίνσια

ἔχοντα ραιμίνια καὶ μερίδας μαρτυρικῶν λειψάνων (καὶ ἔρα εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ζ'. τῆς ζ'). Προσάξει δὲ ὁ παρὼν Κανὼν, ὅχι ὅτι νὰ καθιεροῦνται δι' ἀγίων λειψάνων τὰ ἀκαθιέρωτα ταῦτα ἐξωκλήσια, καθὼς διορίζει ὁ ζ'. τῆς ζ'. ἀλλὰ τὸ καλῆτερον εἶναι ἀπὸ μίαν νὰ κρημνίζωνται, ἕνα μὲν διὰ τὴν κακὴν ἀρχὴν, μετὰ τὴν ὁποῖαν ἐκτίσθησαν, καὶ ἄλλο δὲ διὰ τὴν καταφρόνησιν καὶ ἀτιμίαν ὅπου λαμβάνουν, ὡς εἴπομεν, διὰ τὸ ἐρημον ἵσως δὲ, καὶ διὰ τὰς πολλὰς ἀταξίας ὅπου γίνονται ἀπὸ τοὺς χριστιανούς τοὺς εἰς αὐτὰ συναθροισμένους (καὶ μάλιστα εἰς τούτους τοὺς καιροὺς), ἐδώρισεν ταῦτα ἡ Σύνοδος.

(2) Ἀπὸ τὸν παρόντα Κανόνα φαίνεται νὰ διδεται ἐκείνη ἡ εὐλογία ὅπου ὑπεσχέθη ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ εἰς τὸν Ἰακώβ, ὅταν συντήρῃ ὅλα τὰ λείψανα τῶν εἰδώλων. «Αὕτη ἐστὶν ἡ εὐλογία αὐτοῦ, ὅταν θῶσι πάντα τοὺς λίθους τῶν βωμῶν κατακεκομμένους ὡς κονίαν λεπτήν, καὶ οὐ μὴ μείνῃ τὰ δένδρα αὐτῶν καὶ τὰ εἰδῶλα αὐτῶν ἐκκεκομμένα ὡς περὶ ὄρυθος μακρᾶν.» Ἡσαίας Κεφ. κζ'. 9.

πίσκοπος και Πάπας τῆς Καρθαγένης. Φορτικὸν γάρ ἐστι καὶ δύσκολον νὰ υπογράφουν ὅλοι οἱ Ἐπίσκοποι ἐν ὄμοις τοῖς Συνοδικοῖς γράμμασιν.

ΚΑΝΩΝ 3Δ'. 94.

Ἐπειδὴ τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας ἐν σῶμα ὑπάρχει, καὶ πάντων τῶν μελῶν μία ἐστὶ κεφαλὴ, συνέδη, θέλοντος τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν ἡμετέραν ἀσθένειαν ἐνδυναμοῦντος, ὥστε πρὸς ταύτην τὴν Ἐκκλησίαν ἐλθεῖν ἡμᾶς, ἀγάπης καὶ ἀδελφότητος χάριν προτραπέντας. Διὸ παρακαλῶ τὴν ἡμετέραν ἀγάπην, ἐπειδὴ οὕτως ἐστὶ πιστευτέον, ὅτι ἡ ἡμετέρα παρ' ἡμῖν συνέλευσις οὔτε περισσὴ, οὔτε ἡδυστάτη πᾶσιν ἐστὶ, ἵνα ἡ συναίνεσις πάντων ἡμῶν φανερωθῇ, ὁμοιοῦν τοῖς δόξασιν τῶν ψηφισμάτων τῶν πάλαι, εἴτε κατὰ τὴν ἐν Ἰππῶνι Σύνοδον βεβαιωθέντων, εἴτε μετὰ ταῦτα τῇ ἐν Καρχηδόνι κρείττονι Συνόδῳ ὀρισθέντων, ὁμοίως δὲ καὶ νῦν κατὰ τὰξιν ἡμῖν ἀναγινωσκομένων. Τότε γὰρ τῆς ἡμετέρας ἀδελφότητος ἡ ἐμόνοια λαμπρότερα τοῦ φωτὸς ἀναδειχθήσεται, ἐὰν τὰ παρ' ἡμῶν ἐν ταῖς ἀνωτέραις Συνοδοῖς νομίμως κριθέντα, μὴ μόνον ἐν τῇ τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις, συναίνεσει ὑμῶν, ἀλλὰ καὶ υπογραφαῖς ἔτι μὴν φανερώσῃτε.

Ἑρμηνεία.

Διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος παρακαλεῖ ὁ Πάπας τῆς Καρχηδόνος, ἦτοι Καρθαγένης, Αὐρήλιος, ὅλους τοὺς Ἐπισκόπους, ὅχι μόνον διὰ λόγου νὰ συναίνεσούν εἰς τὰ ὀρισθέντα τόσον ἀπὸ τὴν ἐν Ἰππῶνι συγκροτηθεῖσαν Σύνοδον, ὅσον καὶ ἀπὸ τὴν ἐν Καρχηδόνι, τὴν μεγαλύτεραν ἐκείνης, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὰς ἰδίας αὐτῶν ὑπογραφὰς νὰ βεβαιώσουν ταῦτα, (ὃ καὶ ἐποίησαν) ἵνα διὰ τῆς συναίνεσεως καὶ τῶν υπογραφῶν τούτων λαμπρότερα τοῦ φωτὸς ἀναφανῇ ἡ ἐμόνοια αὐτῶν, καὶ ἵνα ἐν σῶμα ὁλοκληρούμενον ἐκ πολλῶν μελῶν δειχθῶσιν, ὑπὸ μιᾶν κεφαλῇ, τὸν Χριστὸν, συναρμολογούμενον. Μανθάνομεν δὲ διὰ τοῦ μερικοῦ τούτου Κανόνος, ὅτι τὰ ἐν ταῖς Συνοδοῖς πάσαις γνωμοδοτούμενα ἀνάγκη εἶναι καὶ ἀπὸ τοὺς Ἐπισκόπους τῆς Συνόδου νὰ υπογράφονται, ἵνα ἔχῃσι τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχύν (1).

ΚΑΝΩΝ 3Ε'. 95.

Ὡστε μηδένα τῶν ἀδελφῶν τολμᾶν ἑαυτὸν προτιμᾶν προπετῶς τῶν πρὸ αὐτοῦ, ἀλλ' ἕκαστον ἐπιγνώσκειν τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ, ψηφισθεῖσαν αὐτῷ τάξιν, καὶ ἵνα οἱ μεταγενέστεροι τοῖς προτέροις ἀναφέρωσι καὶ μὴ τολμήσωσι παρὰ γνώμην τούτων τίποτε πράττειν. Τοὺς δὲ καταφρονούντας τῶν πρὸ αὐτῶν καὶ τινα ἀποτολμῶντας, κωλυτέους ἀρμεδιῶς εἶναι ἀπὸ πάσης τῆς Συνόδου.

Ἑρμηνεία.

Εἰς μὲν τὰς πρωτεύουσας καὶ ὑπερχούσας ἐπαρχίας τῆς Ἀφρικῆς, οἶον, τῆς Νουμηδίας, τῆς Μαυριτανίας καὶ Κωνσταντίας καὶ τῶν ἄλλων, τάξεις ἐφυλάττετο μεγαλύτερων καὶ μικροτέρων Ἐπισκόπων, ὡς ἐν τῇ ε'. πράξι τῆς παρούσης Συνόδου ὁρᾶται, εἰς δὲ τὰς ἄλλας, τάξεις τοιαύτη πρωτείου οὐκ ἐφυλάττετο, ἀλλ' ὅσοι Ἐπίσκοποι ἤθελαν προχειροτονηθῶσιν, ἐπροτιμῶντο ἀπὸ τοὺς ὑστεροχειροτονηθέντας. Περὶ τούτου λοιπὸν διορίζει καὶ ὁ παρὼν Κανὼν λέγων, ὅτι οἱ ὑστεροχειροτονηθέντες νὰ μὴ κάμνουν τίποτε χωρὶς τὴν γνώμην τῶν προχειροτονηθέντων. Ὅποιος δὲ ἤθελε τολμήσει νὰ κάμῃ τι, νὰ ἐμποδίζεται ἀπὸ τὴν Σύνοδον.

ΚΑΝΩΝ 3Γ'. 96.

Περὶ Κουοδβουλτδέου, ἔτι μὴν τοῦ Κεντυριάτου. Ἐπειδὴ τοῦ ἐναντίου αὐτοῦ αἰτήσαντος παρὰ τῇ ἡμετέρᾳ εἰσενεχθῆναι Σύνοδῳ, ἐρωτηθεὶς εἰ ἄρα βούλεται μετ' αὐτοῦ, παρὰ τοῖς Ἐπισκόποις ἀποπειραθῆναι; Πρῶτον μὲν ὑπέσχετο, τῇ δὲ ἄλλῃ ἡμέρᾳ τοῦτο μὴ ἀρέσκειν αὐτῷ ἀπεκρίνατο, καὶ ἀνεχώρησεν. Ἦρσεν οὖν πᾶσι τοῖς Ἐπισκόποις, ἵνα μηδεὶς τῷ αὐτῷ Κουοδβουλτδέῳ κοινωνήσῃ, ἕως οὗ τὸ κατ' αὐτὸν πρᾶγμα περατωθῇ. Τὴν γὰρ Ἐπισκοπὴν ἀπ' αὐτοῦ ἀφαιρηθῆναι πρὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ κατ' αὐτὸν πράγματος, οὐδενὶ Χριστιανῷ δύναται δοκεῖν.

Ἄπος. οδ'.
τῆς β'. σ'. τῆς
δ'. θ'. ιζ'. κα.
τῆς ε. καὶ β'.
ις'. τῆς Ἄν-
τισχ. ιδ'. ιε.
τῆς Σαρδ. δ'.
τῆς Καρθ. η'.
ιβ'. ις' κζ'.
ρε. ρδ. ρε'.
ρλθ'.

(1) Τὸ δὲ, ἡ ἡμετέρα παρ' ἡμῖν συνέλευσις, οὔτε περισσὴ, οὔτε ἡδυστάτη πᾶσιν ἐστὶν, ἕως τοῦτο ἔγνωσι, ὅτι ἡ Σύνοδος ὅπου ἕκαμαν οἱ Πατέρες εἰς τὴν Καρχηδόνα δὲν ἦτο περισσὴ, ὡς περὶ ἀναγκαίων πραγμάτων συνηθροισμένη· ἀλλ' οὔτε εἰς ὅλους ἡδυστάτη, καθ' ὅτι εἰς πολλοὺς ἦτον ὀχληρὰ καὶ μάλιστα

τῶν ἀπὸ μακρυνοῦς τόπους ἐλθόντων, διὰ τὸν κόπον τῆς ὁδοπορίας. Λοιπὸν καὶ διατὶ ἀναγκαῖα, καὶ διατὶ τόσον κοπιαστικῶς, λέγει ὁ Αὐρήλιος, πρέπει καὶ μετὰ τὰς ὑπογραφὰς πάντων νὰ βεβαιωθῶν ἐκεῖνα, περὶ ὧν ἡ τούτη ἀνάγκη καὶ ὁ κόπος ἐγένετο.

Ἑρμηνεία.

Τὸν Ἐπίσκοπον τοῦτον φαίνεται ὅτι ἐκατηγόρησέ τινας εἰς κἀνένα πρᾶγμα. Ἐρώτησε δὲ αὐτὸν ἐὰν θέλῃ νὰ κριθοῦν ἐπὶ τῆς Συνόδου, καὶ ὑπέσχετο μὲν πρότερον ὁ Ἐπίσκοπος νὰ κάμῃ τοῦτο, ὕστερον δὲ μετανοήσας παρητήσατο τὴν Σύνοδον. Ὅθεν διορίζει ἡ Σύνοδος διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος, ὅτι νὰ μὴ συγκοινωνῇ τινας μὲ τὸν Ἐπίσκοπον τοῦτον, ἕως οὗ νὰ λάβῃ τέλος ἡ κρίσις του, ὅχι ὁμῶς καὶ νὰ ἀποδιωχθῇ ἀπὸ τὴν Ἐπισκοπὴν, ταῦτόν εἰπεῖν, νὰ καθαιρεθῇ πρὸ τοῦ νὰ τελειώτῃ ἡ κρίσις του· τοῦτο γὰρ ἄδικον. Μανθάνομεν δὲ ἀπὸ τὸν μερικὸν τοῦτον Κανόνα, ὅτι πρέπει οἱ Ἐπίσκοποι νὰ παιδεύωνται, οἱ καταφρονούντες τὸ κριτήριον τῶν Συνεπισκόπων αὐτῶν, καὶ ὅτι, κὰν ὑπὸ κατηγορίαν καὶ ἀφορισμὸν γένη τινὰς Ἐπίσκοπος, δὲν ἐζωθεῖται ἀπὸ τὴν Ἐπισκοπὴν του, οὔτε καθαίρεται ἕως οὗ λάβῃ πέρασ τὸ περὶ αὐτοῦ δικαστήριον. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν οἰ'. Ἀποστολικόν, καὶ τὸν ις'. τῆς α'. καὶ β'.

ΚΑΝΟΝ 47. 97. (1)

Ἄπος. ιβ'. || Ἦρσεν ἵνα, οἵτινες δῆποτε μετὰ ταῦτα χειροτονῶνται ἀνά τὰς τῆς Ἀφρικῆς ἐπαρχίας, γράμματα λάβωσι παρὰ τῶν χειροτονούντων αὐτούς, τῇ χειρὶ αὐτῶν ὑπογεγραμμένα περιέχοντα τὸν Ὑπατον καὶ τὴν ἡμέραν, ὥστε μηδεμίαν ἀμφισβήτησιν περὶ ὑστέρων, ἢ προτέρων ἀναφυῆναι.

Ἑρμηνεία.

Εἰποῦσα ἡ Σύνοδος ἀνωτέρω, ὅτι οἱ πρωτοχειροτονηθέντες Ἐπίσκοποι νὰ προτιμῶνται τῶν ὑστεροχειροτονηθέντων, ἵνα μὴ ἀμφισβητοῦνται περὶ τοῦ καιροῦ τῆς ἐκάστου χειροτονίας, δρίζει τῶρα διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος, νὰ λαμβάνουσιν οἱ χειροτονούμενοι παρὰ τῶν χειροτονούντων αὐτούς γράμματα ὑπογεγραμμένα ἰδιοχείρως, περιέχοντα τὴν ἡμέραν καὶ τὸν Ὑπατον, κατ' ὄνομα τῆς Ἀφρικῆς, εἰς τὸν καιρὸν τοῦ ὁποῦ ἔχειροτονήθησαν. Ἐκ τοῦ Ὑπάτου γὰρ ὁ καιρὸς ἐγνωρίζετο μὲ τὸ νὰ ἦτο γεγραμμένον εἰς τὰς δημοσίας ἀπογραφάς, πότε ἕκαστος Ὑπάτος ὑπάτευσεν. Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ιβ'. Ἀποστολικοῦ.

Ἄπος. ιε.
τῆς α'. ιε. ις'.
τῆς ς'. ιζ. ιη'.
τῆς δ'. ε. ι. κ'.
κγ'. τῆς ζ'. ιε.
τῆς Ἀντιοχ.
γ'. τῆς Σαρδ.
ιε. ις'. ιθ'. τῆς
Καρθαγ. εγ'.

ΚΑΝΟΝ 48. 98.

Ἦρσεν, ἵνα, ὅστις δῆποτε ἐν Ἐκκλησίᾳ, κὰν ἄπαξ ἀναγνῶ, ἀπ' ἄλλης Ἐκκλησίας πρὸς κλήρωσιν μὴ καταδέχηται.

Ἑρμηνεία.

Ὡς φαίνεται ἐδικαιολογοῦντο τινές, ὅτι οἱ κανόνες ἐμποδίζουσι τὸ νὰ μὴ δέχωνται ἀπὸ ἄλλας Ἐκκλησίας οἱ ξένοι Κληρικοί, οἱ ἐπὶ χρόνον ἰκανὸν ποιήσαντες εἰς τὰς Ἐκκλησίας τῶν, καὶ ὅχι οἱ ἐπ' ὀλίγον. Ὅθεν ταῦτην τὴν δικαιολογίαν ἀναίρων ὁ παρὼν Κανὼν, ὅτι κὰ μίαν μόνην φορὰν ἀνχγνώσῃ τις Ἀναγνώστης εἰς τὴν Ἐκκλησίαν του, νὰ μὴ προσδέχεται ἀπὸ ἄλλην, εἰς τὸ νὰ κληρωθῇ ἐν αὐτῇ. Ὅρα καὶ τὸν ιε'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΟΝ 49. 99.

Τῆς Καρθ. || Ἡ ὑπόσχεσις πάντων τοῦτο προεβάλετο, ὀφείλειν ἕνα ἕκαστον ἡμῶν ἐν τῇ ἰδίᾳ πόλει νέ. ζς'. οε. ος'. καθ' ἑαυτὸν συνελθεῖν τοῖς ἀρχηγοῖς τῶν Δονατιστῶν, ἢ προσζεῦξαι ἑαυτῷ γείτονα ἕτερον, ος'. οη'. ηθ'. ἵνα ὁμοίως τοῖς τοιοῦτοις, ἐν ἐκάστη πόλει, καὶ τόπω διὰ τῶν ἀρχόντων, ἢ τῶν τὰ πρῶτα ρ'. ρά. ρβ'. ργ'. φερόντων ἐν τοῖς αὐτοῖς τόποις συνέλθωσιν. ρι. ρη. ρθ'.

Ἑρμηνεία.

Διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος διορίζει ἡ Σύνοδος, ὅτι κάθε Ἐπίσκοπος εἰς τὴν ἐπαρχίαν τοῦ νὰ ἀνταμῶσῃ τοὺς ἀρχηγούς τῶν Δονατιστῶν, ἢ καὶ νὰ συμπαραλάβῃ ἀκόμη καὶ ἄλλον ἕνα Ἐπίσκοπον, καὶ νὰ συνομιλήσῃ μετ' αὐτούς καὶ νὰ διαλεχθοῦν. (2) Ἐὰν δὲ οἱ Δονατισταὶ δὲν θέλουν ἐκουσίως νὰ συναχθοῦν, καὶ στατικῶς διὰ τῆς

(1) Σημειῶσαι ὅτι παρὰ τοῖς ἐρμηνευταῖς τὸν τοῦ 92. Κανόνος ἀριθμὸν ἀναπληροῖ, τὸ νὰ δοθοῦν γράμματα ἀπὸ τὴν Σύνοδον, ἵνα ὁ Βαγένσιος Μαξιμιανὸς ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὴν Ἐπισκοπὴν του, καὶ ἵνα ὁ λαὸς του ζητήσῃσιν ἄλλον Ἐπίσκοπον. Κανὼν τῶσον ἀχρηστος, ὅπου οὐδὲ ἐρμηνείας ἤξιώθη παρὰ τῶν ἐξηγητῶν. Ὅθεν οὐδὲ παρ' ἡμῖν τάξεως καὶ ἀριθμοῦ ἤξιώθη Κανὼνος.

(2) Τί δὲ νὰ συνομιλήσῃ μετ' αὐτούς; ταῦτα, ἄπερ ὁ ἐν τοῖς

πρακτικοῖς (πράξ. ε.) εὑρισκόμενος τύπος τῆς πρὸς Δονατιστὰς συνελεύσεως περιέχει, δηλαδὴ, ὅτι ἐξουσίαν ἐλάβομεν ἀπὸ τὴν Σύνοδον νὰ συνομιλήσωμεν μετ' ἐταῶν, ἐπιποθοῦντες νὰ χαροῦμεν διὰ τὴν διόρθωσίν σας, ἐπειδὴ καὶ ἠξέυρομεν, ὅτι ὁ Κύριος μακαρίζει τοὺς εἰρηνοποιούς, καὶ διὰ τοῦ Προφήτου (τοῦ Ἡσαίου δηλ. Κεφ. ζς'. 5) μᾶς λέγει νὰ λέγωμεν καὶ εἰς τοὺς μισοῦντας καὶ συγχαινομένους ἡμᾶς τὸν λόγον τοῦτον· « Ἀδελφοὶ ἡμῶν ἐστέ. Ταῦτην λοιπὸν τὴν εἰρηνικὴν ὑπόμνησιν, ὅπου σᾶς

ἐξουσίας τῶν Βασιλικῶν ἀρχόντων καὶ τῶν προεστώτων νὰ κάμουν τοῦτο. Ὅρα καὶ τὸν νεῖ. ταύτης.

ΚΑΝΩΝ Ρ'. 100.

Αἰτῆσαι δεῖ, ἵνα ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία ἡ τοὺς θρησκευτικοὺς ἐν Χριστῷ γεννήσασα γαστρι, καὶ τῇ βεβαιώσει τῆς πίστεως ἐκθρέψασα, τῇ αὐτῶν ἔτι μὴν προνοία ὀχυρωθῇ, μήποτε προπετεῖς ἄνθρωποι ἐπὶ τῶν εὐσεβῶν αὐτῶν χρόνων, φόβῳ τινὶ τῶν ἀσθενῶν λαῶν καταδυναστεύσουσιν, ἐπειδὴ ὑποπειθόντες τούτους, ἀποφαυλίσαι οὐ δύνανται. Ἐγνω-
 σται γάρ, καὶ πολλάκις τοῖς νόμοις ἐκδοῦνται, τῶν παρασυναγόντων ἢ βδελυκτῆ πληθῆς ποῖα δια-
 πράττεται, ἅτινα καὶ πολλάκις τοῖς Θεσπίσμασιν αὐτῶν τῶν προλεχθέντων εὐσεβεστάτων Αὐτοκρατό-
 ρων κατεδικάσθησαν. Κατὰ οὖν τῆς ἐκείνων μανίας δεόμεθα συμμαχίας θείας τυχεῖν, οὐκ ἀήθους, οὐδὲ ἀλλοτρίας ἀπὸ τῶν ἁγίων Γραφῶν, ὁπότεν Παῦλος ὁ Ἀπόστολος, ὡς ταῖς ἀληθιναῖς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων δεδήλωται, τὴν σύμπνοιαν τῶν ἀτάκτων στρατιωτικῇ ἀπενίκησε βοθηία. Ἡμεῖς τοίνυν τοῦτο αἰτοῦμεν, ἵνα ταῖς Καθολικαῖς τάξεσι τῶν Ἐκκλησιῶν ἀνά ἐκάστην πό-
 λιν, καὶ ἀνά διαφόρους τόπους τῶν γειτονεουσῶν ἐκάστη κτήσεων ἀνυπερθέτως παραφυλακῆ παρα-
 σχεθῇ.

Τῆς Καρθ. νέ. ες'. οί. ος'. ος'. οί. ἡθ'. ρά. ρβ'. ργ'. ρι. ρκή ρκθ'. Πράξ. κ' 33. κγ'. κδ' κέ.

Ἑ ρ μ η ν ε ί α.

Ἐπειδὴ οἱ Δονατισταὶ δὲν ἠθέλησαν νὰ ὑπακούουσιν εἰς τὰ εἰρηνικῶς λαληθέντα παρὰ τῶν ἀπὸ τῆς Συνό-
 δου ἀποσταλέντων Ἐπισκόπων, ὡς εἴρηται, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ πολλὰς ἐπιβουλὰς ἐποίησαν κατὰ πολλῶν Ἐπι-
 σκόπων καὶ Κληρικῶν, καὶ Ἐκκλησίαις μερικὰς δυναστικῶς κατεκράτησαν, καὶ ἐμελλον νὰ κρατήσουν καὶ ἄλ-
 λας, διὰ ταῦτα πάντα ἀποστέλλει ἡ Σύνοδος αὕτη τοποτηρητὰς ἀπὸ μέρους τῆς, τὸν Θεόσιον καὶ Εὐόδιον τοὺς Ἐπισκόπους, καὶ Κομμονιτῶριον, ἥτοι γράμμα ἐνταλτήριον, περιέχον τί νὰ ἐνεργήσουν, δέδωκεν εἰς αὐτοὺς, μέσα εἰς τὸ ὅποτον ζητοῦσιν ἀπὸ τὸν Βασιλέα Ὀνώριον τὰ διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος δηλούμενα: δηλ. ὅτι νὰ δοθῇ ἀσφάλεια καὶ φυλακὴ εἰς ὅλας τὰς Ἐκκλησίας τὰς εὐρισκομένας εἰς τὰς πόλεις τῆς Ἀφρικῆς, καὶ εἰς τὰ τσεφιλίκια τῶν πόλεων, καὶ ὅτι διὰ τῆς αὐτῶν προνοίας καὶ μεγαλοπρεποῦς (τῷτο γὰρ δηλοῖ τὸ, θείας) συμμαχίας καὶ βοθηίας ἡ πίστις μὲν τῶν ὀρθοδόξων, ἡ πνευματικῶς αὐτοὺς ἀναγεννήσασα διὰ τοῦ βραπτι-
 σματος, καὶ ἐκθρέψασα διὰ τῆς βεβχιότητος τῆς πίστεως καὶ τῶν Μυστηρίων, νὰ κραταιωθῇ, οἱ δὲ προπετεῖς Δονατισταὶ εἰς τοὺς καιροὺς τῶν νὰ μὴ καταδυναστεύουν τοὺς ἀσθενεῖς λαοὺς, φοβερίζοντες αὐτοὺς, ἐπειδὴ μὲ λόγον νὰ τοὺς καταπέσουν εἰς τὴν φαύλην πλάνην αὐτῶν οὐ δύνανται, καὶ μὴ ποιῶσι τὰ ἄλλα πάντα ὅπου εἶναι συνήθη εἰς τοὺς σχισματικούς, καὶ ἐγνωσμένα εἰς τοὺς νόμους αὐτῶν τῶν Βασιλέων, ἀπὸ τοὺς ὁποίους καὶ πολλάκις κατεδικάσθησαν· καὶ ὅτι ἡ τοιαύτη βοθηία ὅπου ζητοῦν δὲν εἶναι ἀσυνήθιστος, ἀλλὰ μαρτυρη-
 μένη ἀπὸ τὰς ἁγίας Γραφάς· διότι καὶ ὁ θεὸς Παῦλος, ὅταν ἠγίσθη καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἱερόν, οἱ δὲ ἐκ τῆς Ἀσίας Ἰουδαῖοι ἐκίνησαν τὸν λαὸν διὰ νὰ τὸν φονεύσουν, ἀπὸ στρατιωτικὴν δύναμιν ἐβοηθήθη, ὁ γὰρ χιλιάρ-
 χος καταβὰς μετὰ τῶν στρατιωτῶν ἐξήρπασεν αὐτόν. Καὶ ὅταν δὲ οἱ πλείους τῶν τεσσαράκοντα ἐκείνοι ἀνε-
 θεμάτισαν τὸν ἑαυτὸν τοὺς νὰ μὴ φάγουν, καὶ νὰ μὴ πίοιεν, ἕως οὗ νὰ θανατώσουν τὸν Παῦλον, καὶ τότε ὁ χιλιάρχος τοῦτο μαθὼν, ἀπέστειλεν αὐτόν μετ' ἀσπίδος εἰς τὴν Καισάρειαν πρὸς τὸν Φίλωνα. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν νεῖ. τῆς παρουσίας.

ΚΑΝΩΝ ΡΑ'. 101.

Καὶ τοῦτο δεῖ αἰτῆσαι, ὥστε τὸν νόμον τὸν ἐκτεθέντα παρὰ τοῦ τῆς εὐσεβοῦς μνήμης πατέρος αὐτῶν Θεοδοσίου, τὸν περὶ τῶν δέκα τοῦ χρυσοῦ λιτρῶν κατὰ τῶν χειροτονούντων καὶ χειροτονουμένων αἰρετικῶν φυλάξωσιν, ἔτι μὴν καὶ κατὰ τῶν κτητόρων τῶν παρ' οἷς ἡ ἐκείνων εὐρεθῇ συναγωγῇ. Εἴθ' οὕτω βεβαιωθῆναι τὸν τοιοῦτον νόμον κελεύσωσιν, ὡς ἰσχύειν κατὰ τούτων, ὧν διὰ τὰς ἐπιβουλὰς, οἱ τῆς καθολικῆς προτραπέντες διὰ μαρτυρίαν (1) ἀπέ-
 θεντο, ἵνα κἄν τούτω τῷ φόβῳ ἐκ τοῦ ποιεῖν σχίσματα, καὶ ἀπὸ τῆς τῶν αἰρετικῶν φαυλότητος παύ-
 σωνται οἱ τῇ κατανοήσει τῆς αἰωνίας κολάσεως καθαρθῆναι καὶ διορθωθῆναι ὑπερτιθέμενοι.

Ἄπος. ἐη. τῆς Καρθ. νέ. ες'. οί. ος'. ος'. οί. ρβ'. ρι. ρκή ρκθ'.

κάμνομεν ἐξ ἀγάπης, δὲν πρέπει καὶ ἐσεῖς νὰ καταφρονήσετε. Εἰ δὲ καὶ νομίζετε ὅτι τὰ φρονήματά σας εἶναι ἀληθινὰ, διαλέ-
 ξετε ἐσεῖς τοὺς ἀνθρώπους ὅπου θέλετε, διαλέγομεν καὶ ἡμεῖς τοὺς ἀνθρώπους ὅπου θέλομεν, καὶ οὕτω νὰ γένη ἡ Σύνοδος ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ἐν διωρισμένῳ τόπῳ καὶ καιρῷ, καὶ νὰ ἐξετασθῇ εἰρηνικῶς ἐκεῖνο ὅπου μᾶς χωρίζει, ἵνα διὰ τῆς εἰρη-
 νικῆς ταύτης ἐξετάσεως τέλος λάβῃ ἡ πλάνη, μετὰ τὴν βοθηίαν

τοῦ Θεοῦ, φανερωθείσης τῆς ἀληθείας, καὶ νὰ μὴ χάνοντα: τό-
 σαι ἀσθενεῖς ψυχὰι καὶ ἀπλαῖ, διὰ πείσμα μερικῶν, χωριζόμε-
 ναι ἀπὸ τὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν μετὰ κλεπτικὸν τρόπον καὶ ἱερδούλον. Ἐὰν δὲ ταῦτα οὐ ποιήσητε, θέλει φανερωθῇ εἰς ὅλους ὅτι εἰσθε ἄπιστοι ἄνθρωποι. Σημειώσαι ὅτι ὁ τύπος οὗτος παρὰ τοῖς ἐξηγηταῖς ἔχει Κανόνος ἀριθμὸν 96.
 (1) Ἰσ. διαμαρτυρίαν ἐπέθεντο.

Ἑρμηνεία.

Καὶ διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος ζητεῖ ἡ Σύνοδος ἀπὸ τὸν Βασιλέα: Ὁνώριον νὰ προστάξῃ νὰ διαφυλάττεται ὁ νόμος ὅπου ἐθεσπίσθη ἀπὸ τὸν πατέρα του μέγαν Θεοδόσιον, δηλ. νὰ ζημιώνωνται δέκα λίτρας χρυσοῦ, τόσον ἐκεῖνοι ὅπου χειροτονοῦν αἰρετικούς, ὅσον καὶ ἐκεῖνοι ὅπου χειροτονοῦνται παρὰ τῶν αἰρετικῶν. Ἀλλὰ δὴ καὶ ἐκεῖνοι ὅπου δεχθοῦν εἰς τὰ ὑπάρχοντά των τοὺς τοιοῦτους νὰ λειτουργοῦν, καὶ ὅτι ὁ τοιοῦτος νόμος νὰ φυλάττεται καὶ εἰς τοὺς Δονατιστάς, ἵνα, ἂν ἀπὸ τὸν φόβον τῆς κολάσεως οὗτοι δὲν διορθωθοῦν, κἄν ἀπὸ τὸν φόβον τῆς ζημίας τῶν χρημάτων παύσουν ἀπὸ τοῦ νὰ κάμνουν σχίσματα καὶ ἐπιβουλὰς, διὰ τὰς ὁποίας παρεκινήθησαν οἱ ὀρθόδοξοι Ἐπίσκοποι νὰ μαρτυροῦν κατ' αὐτῶν. Ὅρα καὶ τὸν ξή. Ἀποστολικόν, καὶ τὸν νέ. τῆς παρούσης.

ΚΑΝΩΝ ΡΒ'. 102.

Ἄποσ. μ'.
τῆς Καθ. λ'.
μ'. νέ. ξς'. οέ.
ος'. ος'. οή.
οθ'. ρά ρή. ρί.
ρκή. ρκθ'.

Κάκιστον ἔτι μὴν αἰτῆσαι δεῖ, ἵνα τῇ αὐτῶν εὐσεβείᾳ, ὁ μέχρι τοῦ παρόντος νόμος ἐπαυληφθῆι, ὁ τὴν εὐχέριαν τῶν αἰρετικῶν ἀφαιρούμενος, τοῦ, εἴτε ἀπὸ χειροτονιῶν, εἴτε ἀπὸ διαθηκῶν, τούτους δύνασθαι λαμβάνειν τίποτε, ἢ καταλιμπάνειν. Καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, τοῦ, εἴτε καταταλιμπάνειν τι, εἴτε λαμβάνειν τὰ ἴδια, ἀφέληται, τῶν τῇ μανίᾳ τοῦ ἰδίου πείσματος τυφλωθέντων, καὶ ἐν τῇ τῶν Δονατιστῶν πλάνῃ ἐπιμένειν βουλομένων. Τοῖς δὲ τῇ κατανοήσει τῆς ἐνότητος καὶ εἰρήνης ἑαυτοὺς διορθώσασθαι βουλομένοις, ὑπερκειμένου τοῦ τοιοῦτου νόμου, ἀνοιχθείη ἢ ἀκρόασις τοῦ λαμβάνειν κληρονομίαν, εἰ καὶ ἔτι τούτοις αὐτοῖς ἐν τῇ τῶν αἰρετικῶν πλάνῃ καθεστῶσι, προσαρμόζει τίποτε ἀπὸ δωρεᾶς, ἢ κληρονομίας, ἐξηρημένων ἐκείνων δηλαδὴ, οἵτινες μετὰ τὸ εἰς δίκην ἐναχθῆναι, ἐλογίσαντο ὀφείλειν πρὸς τὴν Καθολικὴν μετελθεῖν. Περί γὰρ τῶν τοιοῦτων πιστευτέον ἐστὶ, μὴ τῷ φόβῳ τῆς οὐρανίας κρίσεως, ἀλλὰ τῇ ἀπληστία τῆς γήινης λυσιστελείας, τὴν Καθολικὴν ἐνότητα ἐπιποθῆσαι. Πρὸς τούτοις δὲ πᾶσι, τῆς βοηθείας χρεῖα ἐστὶ τῶν δυναστειῶν ἐκάστης ἐπαρχίας ἰδίας, καὶ ἄλλο δὲ, εἴτε δῆποτε κατανοήσωσι τῇ ἐκκλησιαστικῇ χρησιμότητι λυσιστελοῦν, τοῦτο διαπράττεσθαι καὶ ἐξανύειν, αὐτεξούσιον ψηφίζόμεθα τοποτηρησίαν.

Ἑρμηνεία.

Πρὸς τούτοις ζητεῖ ἡ Σύνοδος καὶ διὰ τοῦ παρόντος, ὅτι διὰ τῆς Βασιλικῆς προσταγῆς νὰ ἀνανεωθῇ ὁ μέχρι τότε φυλαττόμενος νόμος, δηλ. ὅτι οἱ αἰρετικοὶ νὰ μὴ δύνανται, μήτε δωρεᾶν, μήτε κληρονομίαν νὰ λαμβάνουν ἀπὸ διαθήκας τινῶν, ἢ ἀπὸ τὰς χειροτονίας ὅπου ἤθελαν κάμει, ἀλλ' οὔτε ἔχει: ἄδειαν νὰ ἀφίη τινὰς τίποτε εἰς αὐτοὺς, καὶ ὅτι ὁ τοιοῦτος νόμος νὰ φυλάττεται καὶ ἐπὶ τῶν ἐπιμενόντων εἰς τὴν πλάνην τῶν Δονατιστῶν· εἰ δὲ τινες ἐξ αὐτῶν θελήσουν νὰ ἐπιστραφοῦν πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν, ὁ τοιοῦτος νόμος νὰ μὴ ἰσχύη, ἀλλὰ νὰ λαμβάνουσιν οὗτοι δωρεᾶς καὶ κληρονομίας, τόσον τὰς περιελθούσας εἰς αὐτοὺς, ἀφ' οὗ ἐπιστραφοῦν εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν, ὅσον καὶ ἐκείνας ὅπου ἤρμυζαν μὲν εἰς αὐτοὺς καὶ ἀφέθησαν, ἔτι ὄντας ἐν τῇ πλάνῃ, καὶ δοθείσας δὲ διὰ τὴν ἀρεσίαν, κατὰ τὸν ἀνωθεν νόμον. Ἐὰν δὲ τινες Δονατισταὶ, ἀφ' οὗ ἐτραβίχθησαν εἰς κριτήρια παρὰ τινῶν, ζητούντων νὰ λάβουν παρ' αὐτῶν ὡς αἰρετικῶν τὰς κληρονομίας, ἢ τὰς δωρεᾶς ὅπου τῶν ἀφέθησαν, θελήσουν νὰ ἐπιστραφοῦν πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν, οὗτοι νὰ μὴ κερδίζουν τίποτε ἀπὸ τὴν τοιαύτην ὑποκριτικὴν ἐπιστροφήν, τὴν ὁποίαν ἠγάπησαν ὅχι διὰ τὸν φόβον τῆς κολάσεως, ἀλλὰ διὰ νὰ κερδίσουν τὸ γήινον κέρδος. Διορίζει δὲ καὶ τοῦτο νὰ ζητηθῇ, τὸ νὰ δοθῇ βοήθεια εἰς κάθε ἐπαρχίαν τῆς Ἀφρικῆς ἀπὸ τὸν ἴδιον δυνάστην καὶ ἄρχοντα, καὶ τέλος ἐπιφέρει, ὅτι κάμνουσιν αὐτεξούσιους τοὺς ρηθέντας τοποτηρητὰς εἰς τὸ νὰ πράξουν καὶ ὅ,τι ἄλλο ἤθελαν νοήσουν ἀφ' ἐχυτῶν πῶς εἶναι συμφέρον εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν κατάστασιν, καθὼς αὐτὸ τοῦτο καὶ ὁ ρή. τῆς αὐτῆς διορίζει (1). Ὅρα καὶ τὸν μ'. Ἀποστολικόν, καὶ τὸν νέ. τῆς παρούσης.

ΚΑΝΩΝ ΡΓ'. 103.

Τῆς Καθ.
νέ. ξς'. οέ. ος'.
ος'. οή. ρά.
ρβ'. ρί. ρκή.
ρκθ'.

Ἦρσεν ἵνα, ἐπειδὴ ἐν Καρχηδόνι μόνον ἔνωσις ἐγένετο, πεμφθῶσι γράμματα πρὸς τοὺς ἄρχοντας, ὅπως καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ πόλεσιν οἱ αὐτοὶ ἄρχοντες σπουδῆν ἐπιχορηγηθῆναι κελεύσωσι τῇ ἐνότητι, ἵνα ἐν Καρχηδόνι εὐχαριστιαὶ ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας ὑπὲρ πάσης τῆς Ἀφρικῆς, περὶ τοῦ ἀπελαθῆναι τοὺς Δονατιστάς μετὰ γραμμάτων τῶν Ἐπισκόπων ἐπὶ τὸ κομητάτον πεμφθῶσιν. ●

(1) Ἐν δὲ τῇ ἐ. πράξει τῆς αὐτῆς Συνόδου σημειοῦται, ὅτι εἰς τοὺς ρηθέντας αὐτοὺς τοποτηρητὰς ἐδόθησαν καὶ γράμματα τῆς Συνόδου πρὸς τὸν Βασιλέα καὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντας τῆς Συγκλήτου, καὶ πρὸς τὸν Ρώμης συστατικὰ καὶ δηλωτικὰ, ὅτι

παρὰ τῆς Συνόδου εἶναι ἀπεσταλμένοι. Καθὼς δηλ. διορίζεται καὶ ὁ θ'. τῆς ἐν Σαρδικῇ, πῶς τοιοῦτοις γράμμασι πρέπει νὰ ἐφοδιάζωνται οἱ πρὸς τὸν Βασιλέα ἀπερχόμενοι, καὶ μάλιστα ὁ ἰά. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ.

Ἑρμηνεία.

Και ὁ παρῶν Κανὼν περὶ τῶν Δονατιστῶν διαλαμβάνει, διοριζόμενος ὅτι νὰ σταλοῦν πρὸς τοὺς ἄρχοντας τῆς Ἀφρικῆς γράμματα παρακινήτικα, ὅτι καθὼς εἰς τὴν Καρθαγένην ἔνωσις ἐγένετο τῶν Δονατιστῶν, ἔτσι νὰ σπουδάσουν εἰς τὸ νὰ γένη ἡ αὐτὴ τῶν Δονατιστῶν ἔνωσις καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπαρχίαις, καὶ ὅτι νὰ ἀποσταλοῦν εἰς τὸ κομητάτον, ἧτοι εἰς τὸ Βασίλειον, εὐχαριστίας ἀπὸ τῆς ἐν Καρθαγένῃ Ἐκκλησίας δι' ὅλην τὴν Ἀφρικὴν, ὅτι διὰ συνεργείας τοῦ Βασιλέως ἀπεδιώχθησαν ἀπὸ αὐτὴν οἱ Δονατισταί. Ὅρα καὶ τὸν νέ. τῆς αὐτῆς.

ΚΑΝΩΝ ΡΑ'. 104.

Ἦρσεν, ὥστε μὴ εἶναι περαιτέρω ἐνιαυσίαν ἀνάγκη τοῦ συντρίβεσθαι τοὺς ἀδελφοὺς, ἀλλ' ὁσάκις ἂν κοινὴ χρεία καλέσῃ, τούτεστι πάσης τῆς Ἀφρικῆς γραμμάτων διδομένων ὁθενδήποτε ἐν ταύτῃ τῇ ἐπαρχίᾳ, ἔνθα ἡ χρεία καὶ ἐπιτηδειότης συνωθήσῃ, αἱ δὲ αἰτίαι, αἱ μὴ οὔσαι κοιναὶ ἐν ταῖς ἰδίαις ἐπαρχίαις κριθῶσιν.

Ἄπος. λζ'.
τῆς δ. ε. τῆς
δ'. ιθ'. τῆς ς'.
ή. τῆς ζ'. ς'.
τῆς Ἀντιοχ.
κ'. τῆς Καρθ.
κς'. ξ'. πά. πδ'.
πί.

Ἑρμηνεία.

Τὸ μὲν νὰ γίνεταί εἰς κάθε ἐπαρχίαν μερικὴ Σύνοδος, διὰ νὰ κρίνη τὰς μερικὰς καὶ ἰδιαζούσας ἀμφιβολίας καὶ ὑποθέσεις ὅπου τύχουν κατ' ἔτος, συγχωρεῖ ὁ παρῶν Κανὼν, κατὰ τὸν Ἀνόνημον ἐρμηνευτήν. Οὐδὲ γὰρ ἄλλως αἱ ἐπαρχιωτικαὶ αὐταὶ καὶ μερικαὶ ὑποθέσεις λύονται, εἰμὴ διὰ συνόδου, καὶ κατὰ τοῦτο συμφωνεῖ μὲ τὸς λοιποὺς κανόνας τοὺς περὶ τῆς τοιαύτης συνόδου διοριζομένου. Ἐδὲ νὰ γίνεταί σύνοδος κοινὴ ὅλων τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἀφρικῆς κατ' ἔτος, ὡς ἐν τῷ κς'. διορίζεται, δὲν συγχωρεῖ εἰς τὸ ἐξῆς, διὰ τὴν δυσκολίαν καὶ κακουχίαν τῆς ὁδοιπορίας. Πλὴν καὶ αὕτη νὰ γίνεταί, λέγω, ὅταν τύχη καμμία χρεία κοινὴ, εἴτε κατ' ἔτος ἐν, εἴτε δῶ. Νὰ γίνεταί δὲ, στελλομένων γραμμάτων πρὸς τὸν Καρχηδόνος, κάκεινου διορίζοντος τὸν ἐπιτηδεῖον τόπον, ὅπου ἔχει ἡ σύνοδος νὰ συγκροτηθῇ. Ὅρα καὶ τὸν λζ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΡΕ'. 105.

Ἐὰν δὲ γένηται ἔκκλητος καὶ ἐπιλέξηται ὁ ἐκκαλεσάμενος δικαστὰς, καὶ μετ' αὐτοῦ κάκεινος, καθ' οὗ ἐξεκαλέσατο, τοῦ λοιποῦ ἀπὸ τούτων μηδενὶ ἐξέστω ἐκκαλεῖσθαι.

Ἄπος. οδ'.
τῆς β'. ς'. τῆς
δ'. θ'. Καρθ.
ις'. ριά. ρλά.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρῶν Κανὼν διορίζει ὅτι, ἐὰν ὁ ἐνάγων καὶ ὁ ἐναγόμενος διαλέξουν αἰρετοὺς κριτὰς, διὰ νὰ κρίνουν τὴν μεταξὺ αὐτῶν ὑπόθεσιν, εἰς τὸ ἐξῆς πλέον νὰ μὴ ἠμποροῦν νὰ μεταθεωρήσουν τὴν κρίσιν αὐτῶν εἰς ἄλλο κριτήριον, ἀλλὰ νὰ στέργουν καὶ οἱ δύο εἰς τὴν ἀπόφασιν αὐτῶν. Ὅρα καὶ τὸν ις'. τῆς παρούσης Συνόδου, καὶ τὸν οδ'. Ἀποστολικόν, καὶ τὸν ς'. τῆς β'. καὶ τὸν θ'. τῆς δ'.

ΚΑΝΩΝ ΡΖ'. 106.

Ἦρσε πρὸς τούτοις, ὥστε ἐκθιβαστὰς ἐν πᾶσι τοῖς τῆς Ἐκκλησίας χρειώδεσι πέντε ἐπιλεγῆναι αἰτηθῆναι, ὅτινες ἐν ταῖς διαφόροις ἐπιμερισθῆσονται ἐπαρχίαις.

Ἄπος. οδ'.
τῆς β'. ς'. τῆς
δ'. θ'. τῆς
Καρθαγ. ις'.
ριά. ρλά.

Ἑρμηνεία.

Οἱ ἐκθιβασταὶ ὅπου ἀναφέρει ὁ παρῶν Κανὼν φαίνεται νὰ ἦσαν Βασιλικοὶ ἄρχοντες, οἱ ὅποιοι ἔφερον εἰς ἐκθασιν καὶ πέρασ τὰς ψήφους καὶ ἀποφάσεις, ὅπου ἤθελον δώσει κατὰ τινῶν οἱ Ἀρχιερεῖς, ἐμποδίζοντες μὲ ἐξουσίαν τοὺς ἀπειθεῖς καὶ ἐναντιουμένους εἰς αὐτὰς, καὶ σωφρονίζοντες αὐτοὺς, ἢ τοὺς διαφεντεύοντας αὐτοὺς μὲ παιδείας (1), ἀπὸ τοὺς ὁποίους πέντε ζητεῖ ἡ σύνοδος νὰ διαλεχθοῦν καὶ νὰ σταλοῦν ἀπὸ τὸν Βασιλέα, διὰ νὰ μοιρασθοῦν εἰς διαφόρους ἐπαρχίας τῆς Ἀφρικῆς. Ὅρα καὶ τὸν κζ'. Ἀποστολικόν.

(1) Ὅσον ἀπὸ τοῦ ὀνόματος διάφορος φαίνεται νὰ ἦτο ὁ ἐκθιβαστὴς ἀπὸ τὸν ἐκδικον. Περὶ τῶν ἐκθιβαστῶν ἀναφέρει ὁ Φώτιος τίτλ. θ'. Κεφ. δ. ταῦτα. Ἡ λβ'. διάταξις τοῦ ς'. τίτλ. εἰς τὰ μικρὰ δικαστήρια καὶ κρίσεις, διὰ τὴν ὑπόμνησιν, δίδουσιν οἱ Ἐπίσκοποι καὶ Κληρικοὶ εἰς τοὺς ἐκθιβαστὰς ὄχι περισσοτέρῳ ἀπὸ ἐνὰ νόμισμα. Καὶ πάλιν, ὁ ἐκθιβαστὴς οἰονδήποτε Κλη-

ρικὸν ὑβρῶν ἢ ἐνοχλῶν, ἐκδύεται τὴν ζώνην καὶ ἐσχάτως τιμωρεῖται. Θεσπίζει δὲ καὶ ὁ Ἰουστινιανὸς, ὅτι: εἴ τις ἔχει κρίσιν μὲ Κληρικόν, ἢ Μοναχόν, ἢ Διακόνισσαν, ἢ Μονάζουσαν, ἢ Ἀσκητρίαν, νὰ ἀναφέρῃ ταύτην εἰς τὸν Ἐπίσκοπον, καὶ αὐτὸς μὲν νὰ κρίνη τὰ ἀρέσκοντα εἰς τὰ δύο μέρη, ὁ δὲ ἄρχων χρεωστεῖ νὰ ἐκθιβάσῃ τὰ ἀπὸ τῆς καταδικῆς. Βασιλικ. Ρ. γ'.

ΚΑΝΩΝ ΡΖ'. 107.

Ἦρσεν ἔτι μὴν, ἵνα ἐξ ὀνόματος πασῶν τῶν ἐπαρχιῶν οἱ πορευθησόμενοι πρεσβευταί, Βικέντιος καὶ Φουρτουνατιανός, αἰτήσωσιν ἀπὸ τῶν ἐνδοξοτάτων Βασιλέων, ὥστε δοθῆναι ἄδειαν τοῦ καταστῆσαι ἐκδίκους σχολαστικούς, οἵτινες αὐτὸ τοῦτο τὸ λειτούργημα τοῦ ἐκδικεῖν τὰ πράγματα, ἐπιτήδευμα ἔχουσι, καὶ ἵνα ὡς Ἱερεῖς (1) τοῖς τῆς ἐπαρχίας, οἱ αὐτοὶ οἱ τὴν ἐκδίκησιν τῶν Ἐκκλησιῶν ἀναδεξάμενοι, εὐχερῶς δυνηθῶσιν ὑπὲρ τῶν τῆς Ἐκκλησίας πραγμάτων, ὡς ἂν ἀνάγκη ἀπαιτήσῃ, πρὸς τὸ ἀντιστῆναι τοῖς ἀνακύπτουσι, καὶ ἀναφέρειν τὰ ἀναγκαῖα, καὶ εἰς τὰ σήκρητα τῶν δικαστηρίων εἰσιέναι.

Ἑρμηνεῖα.

Καὶ οὗτος ὁ Κανὼν παρομοίως μὲ τὸν πγ'. τῆς αὐτῆς διορίζει, ὅτι εἰς ὄνομα τῶν ἐπαρχιῶν ὅλης τῆς Ἀφρικῆς νὰ ζητήσωσιν ἀπὸ τοῦ Βασιλέως οἱ ἀποστελλόμενοι τοποτηρηταί, διὰ νὰ κατασταθοῦν ἐκδίκου σχολαστικοί, ἤτοι ὀφείλοντες νὰ σχολάζουν, καὶ ἐπιτήδευμα νὰ ἔχουν καὶ αὐτὸ τὸ νὰ ἐκδικοῦν καὶ νὰ διαφεντεύουν τὰ πράγματα τῶν Ἐκκλησιῶν, τὸ νὰ ἀντιστέκωνται εἰς τοὺς ἐναντίους, καὶ τὸ νὰ ἀναφέρουν, ἢ διὰ γραμμάτων ἢ αὐτοπροσώπως, τὰς ἀναγκαῖας ὑποθέσεις εἰς τὰ σήκρητα, ἤτοι κριτήρια. Σεκέρνω γὰρ λατινικῶς θέλει νὰ εἴπῃ διακρίνω. Ὅρα τὸν κζ'. Ἀποστολικὸν καὶ τὸν πγ'. τῆς παρούσης.

ΚΑΝΩΝ ΡΗ'. 108.

Τῆς Καθ. ρβ'. || Ἦρσεν, ὥστε αὐτεξούσιον τὴν τοποτηρησίαν ἔχειν τοὺς ἐπὶ τὸ κομητάτον πεμφθέντας ἐπιλέκτους τοποτηρητάς.

Ἑρμηνεῖα.

Δὲν εἶναι εὐκαταφρόνητος ἡ εἰδήσις ὅπου λαμβάνομεν ἀπὸ τὸν παρόντα Κανόνα. Μανθάνομεν γὰρ ἐξ αὐτοῦ, ὅτι οἱ τοποτηρηταί οἱ ἀποστελλόμενοι, ἢ πρὸς τὸν Βασιλέα, ἢ πρὸς τὴν Σύνοδον, ἔχουν τὴν αὐτεξουσίτητα νὰ πράττουν ὄχι μόνον ἐκεῖνα ὅπου ἤκουσαν καὶ ἐδιωρίσθησαν, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνα ὅπου αὐτοὶ ἀφ' ἑαυτῶν ἐπινοήσωσιν ὡς συμφέροντα καὶ καλὰ, τόσον εἰς τοὺς ἀποσταλέντας, ὅσον καὶ εἰς τοὺς ἀποστείλαντας αὐτούς.

ΚΑΝΩΝ ΡΘ'. 109.

Ἀποσ. λδ'. τῆς Σαρδ. ς'. τῆς Καθ. ρβ'. ἔε. || Ἦρσε κάκεινο, ἵνα οἱ ὄχλοι οἱ μηδέποτε ἰδίους ἐσχηκότες Ἐπισκόπους, εἰμὴ ἐκ πάσης τῆς Συνόδου ἐκάστης ἐπαρχίας καὶ τοῦ πρωτεύοντος, ψήφισμα γένηται, καὶ κατὰ συναίνεσιν ἐκείνου, οὐ τινος ὑπὸ τὴν διοίκησιν καθίστατο ἡ αὐτὴ Ἐκκλησία, μηδαμῶς δέξωνται.

Ἑρμηνεῖα.

Καὶ οὗτος ὁ Κανὼν διορίζει νὰ μὴ γίνωνται εἰς μικρὰς παροικίας καὶ πόλεις Ἐπίσκοποι, εἰς τὰς ὁποίας δὲν ἐπεκράτησε συνήθεια ἀνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς νὰ γίνωνται. Τότε δὲ μόνον νὰ γίνωνται, ὅταν καὶ ὁ Μητροπολίτης ἢ ὁ Πατριάρχης ψηφίσῃ αὐτοὺς μετὰ πάσης τῆς Συνόδου τῆς ἐπαρχίας, ἢ διοικήσεως (ὄχι ὑπόσημ. τοῦ ς'. τῆς β'.) καὶ ὁ Ἐπίσκοπος στέρξῃ τοῦτο, ὑπὸ τὴν Ἐπισκοπὴν τοῦ ὁποίου εὕρεται ἡ παροικία, ἢ μέλλουσα αὐτοὺς λαβεῖν. Ὅρα τὸν ς'. τῆς ἐν Σαρδικ. καὶ τὸν λδ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΡΙ'. 110.

Ἀποσ. λη'. τῆς Καθ. νε. ἔς'. οέ. ος'. ςζ'. οη. ρδ. ρβ'. ρκη. ρκδ'. || Ἦρσεν, ἵνα κάκεινοι δηλαδὴ οἱ λαοί, οἱ ἀπὸ τῶν Δονατιστῶν ἐπιστρέφοντες καὶ Ἐπίσκοπους ἐσχηκότες παρὰ γνώμην τῆς Συνόδου, τούτους ἀναμφιβόλους ἔχειν ἀξιώθωσιν. Οἵτινες δὲ λαοὶ ἐσχηκασιν Ἐπίσκοπον, καὶ τούτου τελευτήσαντος, οὐκ ἠθέλησαν ἰδίων Ἐπίσκοπον ἔχειν, ἀλλὰ πρὸς ἄλλου τινὸς Ἐπισκόπου διοίκησιν ἀναδραμεῖν ἀνήκει, τοῦτο μὴ ὀφείλουν τούτοις ἀρνηθῆναι. Οὐ μὴν, ἀλλὰ κάκεινο ἀνηνέχθη, ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι οἱ πρὸ τοῦ Βασιλι-

τίτλ. δ. Κεφ. λε. ὅπερ ἐστὶ Νεαρά ρκγ'. Σημειῶσαι, ὅτι τοὺς παρὰ τῶν Ἐβδομήκοντα ὀνομασθέντας Γραμματεῖς (ἐν Κεφ. δ. Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ ἔδαφ. 1. «Καὶ ἐντελεῖατο Ἰησοῦς τοῖς Γραμματεῦσι τοῦ λαοῦ») τούτους ὁ Ἀκύλας Ἐκβιβαστὰς ἠρμήνευσεν. Ὁ δὲ Προκόπιος λέγει, ὅτι εἶναι οἱ παρὰ Ῥωμαίους καλούμενοι

Ἐκσκέπτορες, διὰ τῶν ὁποίων φανεροῦσιν οἱ ἄρχοντες εἰς τοὺς δῆμους ἐκεῖνα ὅπου βούλονται (σελ. 7. τοῦ β'. τόμ. τῆς Ὀκτατ.). (1) Ἐν ἄλλοις, ὡς Ἱερεῖς τῆς ἐπαρχίας, καὶ αὐτοὶ οἱ τὴν ἐκδίκασι. κτλ.

κοῦ νόμου, τοῦ περὶ ἐνότητος προκομιζομένου, οἵτινες δῆποτε πρὸς τὴν καθολικὴν ἐπιστρέψουσι τοὺς λαοὺς, οὓς εἶχον αὐτοί, τούτους κατέχειν ὑφείλουσι. Μετὰ δὲ τὸν νόμον τῆς ἐνότητος, καὶ ἐπέκεινα, χρὴ πάσας τὰς Ἐκκλησίας καὶ τὰς διοικήσεις αὐτῶν, καὶ ἐάν τινα τυχὸν ὡς ἰδικαιώματα τοῖς δικαίοις ἀνήκοντα τῶν αὐτῶν Ἐκκλησιῶν, διεκδικεῖσθαι ὑπὸ τῶν καθολικῶν Ἐπισκόπων τῶν ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις, ἐν οἷς κατέχοντο παρὰ τῶν αἰρετικῶν, εἴτε ἐπιστρεφόντων λοιπὸν πρὸς τὴν καθολικὴν, εἴτε μὴ ἐπιστρεφόντων. Καὶ ἐάν τινές τισι κατεχρήσαντο μετὰ τὸν Βασιλικὸν νόμον, ὑφείλιν ταῦτα ἀποκἀθίστασθαι.

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρῶν Κανῶν, ὅτι πρὸ τοῦ μὲν νὰ δοθῇ ὁ Βασιλικὸς νόμος, ὁ προστάζων νὰ ἐνωθοῦν οἱ Δονατισταὶ μετὰ τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν, ἐὰν Ἐπίσκοποι τινες Δονατισταὶ ἐπεστράφησαν, ἐπεστράφησαν δὲ καὶ οἱ λαοὶ ἐκείνων, εἴτε ἀφ' ἐαυτῶν, εἴτε διὰ τῆς συνεργείας ἐκείνων, καὶ μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν ἔλαβον τοὺς αὐτοὺς ἐκ Δονατιστῶν ἐπιστραφέντας Ἐπισκόπους τοὺς, ὁποίους εἶχον καὶ πρὸ τῆς ἐπιστροφῆς, ἃς τοὺς ἔχουν ἀναμφιβόλως, κἄν καὶ παρὰ γνώμην τῆς Συνόδου τοὺς ἔλαβον· ἐὰν δὲ ἀποθανόντων τῶν τοιούτων Ἐπισκόπων, θελήσουν οἱ λαοὶ αὐτῶν νὰ μὴ ἔχουν πλέον χωριστὸν τοὺς Ἐπίσκοπον, ἀλλὰ νὰ ὑποτάσσωνται εἰς τὴν διοίκησιν ἄλλου Ἐπισκόπου, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκουσιν, ἃς μὴ ἐμποδιζῶνται ἀπὸ τοῦτο. Ἀφ' οὗ ὁμοῦ ἐδόθη ὁ ἀνωτέρω νόμος περὶ ἐνότητος, ὅλας τὰς Ἐκκλησίας, τὰς εὐρισκομένας ἐν τοῖς τόποις τῶν ἐπιστραφέντων Δονατιστῶν μετὰ τὰς ἐνορίας αὐτῶν καὶ δικαιώματα νὰ διοικῶσιν οἱ τῶν ὀρθοδόξων Ἐπίσκοποι, κἄν οἱ ἐκ τῶν Δονατιστῶν ἐπέστρεψαν αὐτοὺς, κἄν δὲν τοὺς ἐπέστρεψαν. Καὶ ἂν ἀπεξένωσαν οἱ Δονατισταὶ Ἐπίσκοποι κἀνενα ὑποστατικὸν ἀπὸ τὰς Ἐκκλησίας, δαπανήσαντες αὐτὸ, ἢ πωλήσαντες (καὶ ὅρα πῶς ὀνομάζει κατάχρησιν τὴν ἀποξένωσιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων), χρεωστοῦν νὰ τὸ ἐπαναστρέψουσιν εἰς τὰς ἐχούσας αὐτὰ Ἐκκλησίας. Ὅρα καὶ τὸν λη'. Ἀποστολικὸν, καὶ τὸν νε'. τῆς παρούσης.

ΚΑΝΩΝ ΡΙΑ'. 111.

Μαυρέντιος Ἐπίσκοπος εἶπε, κριτὰς αἰτῶ τὸν ἀγιώτατον Σάγκτιππον, Αὐγουστίνον τὸν ἀγιώτατον, Φλωρεντίνον, Θεάσιον, Σαμφύχιον, Σεκοῦνδον καὶ Ποσειδίου. Τοῦτο ψηφισθῆναι μοι κελεύσατε. Ἡ ἀγία Σύνοδος ἐπένευσε τοὺς αἰτηθέντας κριτὰς. Τοὺς λοιποὺς δὲ ἀναγκαιούς δικαστὰς πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ ἀριθμοῦ αὐτοῖς, τοῖς ἀπὸ τῆς νέας Γερμανοῦ, γέρουσιν, ἐπιλέξασθαι ψηφίεται ὁ γέρων Σάγκτιππος.

Ἄπος. οδ'.
τῆς β'. γ'. τῆς
δ'. θ'. τῆς
Καρθ. ις'. ρέ.
ρλα.

Ἑρμηνεία.

Καὶ διὰ τοῦ μερικῶς τούτου Κανόνος μαθαίνομεν, ὅτι δίδεται ἄδεια ἀπὸ τὴν Σύνοδον εἰς τοὺς κατηγορουμένους Ἐπισκόπους παρὰ τινῶν, νὰ ζητοῦσιν οἷους θέλουσι κριτὰς αἰρετοὺς, καθὼς καὶ εἰς τὸν κατηγορηθέντα τοῦτον Μαυρέντιον Ἐπίσκοπον ἐδόθη τότε αὕτη ἡ ἄδεια. Ἀριθμὸς δὲ ἀναπλήρωσις εἶναι ὁ τῶν ιβ'. Ἐπισκόπων, οἵτινες ὠρίσθησαν νὰ κρίνουν τὸν κάθε Ἐπίσκοπον, κατὰ τὸν ιβ'. τῆς παρούσης. Ὅρα καὶ τὸν ις'. ταύτης, καὶ τὸν οδ'. Ἀποστολικὸν, καὶ τὸν γ'. τῆς β'. καὶ τὸν θ'. τῆς δ'.

ΚΑΝΩΝ ΡΙΒ'. 112.

Ἦρσεν ἔτι μὴν, ὥστε περὶ τῆς διχονοίας τῆς Ρωμαϊκῆς καὶ Ἀλεξανδρινῆς Ἐκκλησίας, πρὸς τὸν ἀγιώτατον Πάπαν Ἰννοκέντιον γραφῆναι, ὅπως ἑκατέρω Ἐκκλησία πρὸς ἀλλήλας εἰρήνην φυλάξωσιν, ἣν ὁ Κύριος παραγγέλλει.

Ἑρμηνεία.

Διαφορὰ, ὡς φαίνεται ἀπὸ τὸν παρόντα Κανόνα, ἠκολούθησεν ἀνάμεσα εἰς τοὺς Ρωμαίους καὶ Ἀλεξανδρινούς. Διὰ τὴν ὁποῖαν ἐφάνη εὐλογον εἰς τὴν Σύνοδον ταύτην νὰ γράψῃ πρὸς τὸν τότε Ἰννοκέντιον, ἵνα διαλαγῶσι καὶ εἰρηνεύσουν ἀναμεταξύ των αἱ Ἐκκλησίαι, καθὼς ὁ Κύριος παραγγέλλει λέγων ποτὲ μὲν, «εἰρήνην ἀφήμι ὑμῖν» [Ἰωάν. ιδ'. 27.], ποτὲ δὲ, «εἰρηνεύετε ἐν ἀλλήλοις.» [Μάρκ. θ', 50.]. Ὅρα δὲ ἐνταῦθα τὴν τοπικὴν Σύνοδον διορθώουσαν καὶ συμβουλευούσαν τὸν τῆς Ρώμης Μονάρχην.

ΚΑΝΩΝ ΡΙΓ'. 113.

Ἦρσεν ὥστε, κατὰ τὴν Εὐαγγελικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐπιστήμην, μήτε ὁ ἀπὸ γυναικὸς ἐαθεῖς, μήτε ἡ ἀπὸ ἀνδρὸς καταληφθεῖσα, ἐτέρω συζευχθῇ, ἀλλ' ἢ οὕτω μείνωσιν, ἢ ἑαυτοῖς καταλλαγῶσιν. Οὐπὲρ ἐὰν καταφρονήσωσι, πρὸς μετάνοιαν καταναγκασθῶσιν, ἐν ᾧ πράγματι νόμον Βασιλικὸν ἐκτεθῆναι χρεῶν εἶσθαι.

Ἄπος. μή.
τῆς γ'. πζ'.
τῆς Ἀγκ. κ'.
τοῦ Βασιλ. θ'.
κί. λέ. οζ'.

Ἑρμηνεία.

Προστάζει ὁ παρῶν Κανῶν ὅτι οἱ γάμοι νὰ μὴ χωρίζονται ἄνευ λόγου πορνείας. Ἐὰν δὲ καὶ ἀφήση, ἢ ὁ ἄνδρας τὴν γυναῖκα, ἢ ἡ γυνὴ τὸν ἄνδρα, νὰ μὴ δύνανται νὰ δευτεροῦπανδρευθοῦν, ἀλλὰ ἢ νὰ ἀγαπηθοῦν πάλιν καὶ νὰ ἐνωθοῦν, ἢ ἂν δὲν ἐνωθοῦν, νὰ μένουσιν καὶ οἱ δύο ἄγαμοι, καθὼς καὶ ὁ Κύριος ἐν Εὐαγγελίῳ διδάσκει, λέγων· «Οὐδὲ ὁ Θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω· καὶ ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, παρεκτός· λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχοῦσθαι.» [Ματθ. ε. 32. ἀ. Κορινθ. ζ'.]. Καὶ ὁ Ἀπόστολος παρὰ τοῦ Κυρίου μαθὼν εἰς τοὺς ὑπανδρευθέντας, λέγει· Παραγγέλλω ὅχι ἐγὼ, ἀλλ' ὁ Κύριος, ἢ γυνὴ ἀπὸ τὸν ἄνδρα νὰ μὴ χωρίζεται, εἰ δὲ καὶ χωρισθῆ, ἅς μὲν ἄγαμος, ἢ ἅς φιλιώνεται μὲ τὸν ἄνδρα τῆς. Καὶ ὁ ἄνδρας τὴν γυναῖκα ἅς μὴ ἀφήνῃ. Ἐὰν δὲ χωρισθέντες δευτεροῦπανδρευθοῦν, νὰ ἀναγκασθῶσι πρὸς μετανοίαν, ἥτοι νὰ ἀναγκάζωνται καὶ οἱ δύο νὰ μετανοήσουσιν, ὡς μοιχεύσαν ποιήσαντες. Περὶ τούτου δὲ τοῦ πράγματος λέγει ἡ Σύνοδος, ὅτι πρέπει νὰ ζητήσουσιν ἀπὸ τὸν Βασιλέα διὰ νὰ διορίσῃ καὶ νόμον πολιτικόν. Ὅρα καὶ τὸν μὴ Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΟΝ ΡΙΑ. 114.

Τῆς ἐν Λα- || Ἦρσε καὶ τοῦτο, ὥστε τὰς κεκυρωμένας ἐν τῇ Συνόδῳ ἱερείας, εἴτε προοίμια, εἴτε
οδικ. ιη. || ὑποθέσεις, εἴτε παραθέσεις, εἴτε τὰς τῆς χειρὸς ἐπιθέσεις, ἀπὸ πάντων ἐκτελεσθῆναι, καὶ παν-
τελῶς ἄλλας κατὰ τῆς πίστεως μηδέποτε προενεχθῆναι· ἀλλ' αἵτινες δὴποτε ἀπὸ τῶν συνετωτέρων
συνήχθησαν, λεχθήσονται.

Ἑρμηνεία.

Αἱ παρὰ τῶν Ἱερῶν λεγόμεναι εὐχαὶ πρὸς τὸν Θεὸν εἰς τὰς ἐν Ἐκκλησίᾳ ἱερείας, διάφοροι εἶναι, ἐπειδὴ ἀλλαι μὲν λέγονται προοίμια καὶ προλεγόμενα, ὡσάν ὁποῦ πρῶτον καὶ κατ' ἀρχὰς λέγονται (1), ἀλλαι δὲ λέγονται ὑποθέσεις, ἢ καὶ ἐπιλεγόμενα, ὡσάν ὁποῦ λέγονται μετὰ τὰς καθ' αὐτὸ εὐχὰς, ἀλλαι δὲ ὀνομάζονται παραθέσεις, ὡσάν ὁποῦ παρατίθενται καὶ ἀφιερβύνουν τὸν λαὸν εἰς τὸν Θεόν (2), καὶ ἀλλαι τελευταίων λέγονται εἰς τὰς ἐπιθέσεις τῶν χειρῶν, τόσον δηλ. αἱ εὐχαὶ ὅπου λέγει ὁ Ἀρχιερεὺς ἐν ταῖς χειροτονίαις ἐπιθεῖς τὴν χεῖρα εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ χειροτονουμένου, ὅσον καὶ αἱ συγχωρητικαὶ εὐχαὶ, τὰς ὁποίας πρέπει νὰ ἀναγινώσῃ ὁ Ἀρχιερεὺς, ἢ κατὰ ἄδειαν τούτου, ὁ Ἱερεὺς, ἐπιθεῖς τὴν χεῖρα ἐπάνω εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ μετανοοῦντος, (περὶ οὗ ἄρα τὸν ἡ. τῆς ἀ.). Ταύτας λοιπὸν τὰς εὐχὰς διορίζει ὁ παρῶν Κανῶν νὰ λέγωσιν ὅλοι· τὰς κεκυρωμένας ὁμοῦ ἀπὸ τὴν Σύνοδον καὶ ἀπὸ τοὺς σοφωτέρους, καὶ ὅχι τὰς νέας τὰς παρὰ τινῶν συνθεμένας κατὰ τῆς πίστεως καὶ μὴ κεκυρωμένας Συνοδικῶς. Ὅρα καὶ τὸν ιη. Λαοδικείας.

ΚΑΝΟΝ ΡΙΕ. 115.

Ἄπος. οδ'. || Ἦρσεν ἵνα, ὅστις δὴποτε ἀπὸ τοῦ Βασιλέως διάγνωσιν δημοσίων δικαστηρίων αἰτή-
τῆς β'. ς'. τῆς || σοι, τῆς ἰδίας τιμῆς στερηθῆι. Ἐὰν δὲ κρίσιν Ἐπισκοπικὴν ἀπὸ τοῦ Βασιλέως αἰτήσῃ,
δ'. θ'. τῆς || μηδὲν αὐτῷ ἐμποδίσου.
Καθ. ιδ'. τῆς
Ἀντιοχ. ιβ'.

Ἑρμηνεία.

Ὅλοι οἱ Ἱερωμένοι πρέπει νὰ κρίνονται εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ κριτήρια καὶ ὅχι εἰς τὰ ἐξωτερικά. Διὰ τοῦτο ὁ παρῶν Κανῶν διορίζει, ὅτι ὁποῖος Ἐπίσκοπος ἢ Κληρικὸς ζητήσῃ ἀπὸ τὸν Βασιλέα νὰ κριθῆ ἢ ὑπόθεσις του εἰς πολιτικὰ κριτήρια, νὰ καθαίρεται. Εἰ δὲ καὶ ζητήσῃ ἀπὸ τὸν Βασιλέα κριτήριον ἐκκλησιαστικόν, ἥτοι νὰ συναχθοῦν διὰ προσταγῆς του οἱ Ἐπίσκοποι καὶ νὰ θεωρήσουσιν τὴν αὐτοῦ ὑπόθεσιν, τότε δὲν θέλει ἐπιτιμηθῆ ὡς ἄτεπὸν τι ποιήσας. Πᾶσαι γὰρ αἱ Σύνοδοι Οἰκουμενικαὶ τε καὶ τοπικαὶ τοιοῦτοτρόπως, ἥτοι διὰ Βασιλικῆς προσταγῆς συνηθροίσθησαν. Ὅρα καὶ τὸν οδ'. Ἀποστολικόν, τὸν ς'. τῆς β'. καὶ τὸν θ'. τῆς δ'.

(1) Καθὼς εἶναι ὁ Προοιμιακὸς ψαλμὸς ἐν τῷ Ἑσπερινῷ, καὶ πάντα τὰ πρὸ τῆς τελειώσεως καὶ ἁγιασμοῦ ἐκάστου Μυστηρίου λεγόμενα. Ἐπιλεγόμενα δὲ, τὰ μετὰ τὸν ἁγιασμόν, καὶ τὴν τελείωσιν τούτων λεγόμενα.

(2) Αἱ παραθέσεις αὗται δηλοῦνται μάλιστα διὰ τοῦ λόγου ἐκεῖνου τοῦ λέγοντος, ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν παραδώμεθα. Ὁ δὲ Βαλααμ. λέγει, ὅτι αἱ παραθέσεις αὗται εἶναι αἱ ἐν τῷ μέσῳ ἐκάστης πρὸς Θεὸν ὑμνωδίας ἐδρῆσκόμεναι εὐχαὶ· ἐν μὲν οὖν ταῖς Ἐκκλησίαις καὶ ταῖς κοιναῖς συνάξεσι πρέπει νὰ ἀναγινώσκωνται αἱ τετυ-

πωμένα συνθήεις εὐχαὶ, καὶ ὅχι ἄλλαι νεώτεραι. Κατ' ἴδιαν ὁμοῦ δὲν εἶναι ἀπηγορευμένον τὸ νὰ ἀναγινώσῃ τινὰς καὶ ἄλλας νεωτέρας εὐχὰς, οἷαι εἰσιν οἱ τοῦ Θηκαρᾶ θεολογικοὶ ὕμνοι καὶ εὐχαὶ αἱ τοῦ ἁγίου Αὐγουστίνου ἐρωτικά εὐχαὶ, καὶ ἄλλων πολλῶν. Ὡσάν ὁποῦ αὐταί, κοντὰ ὁποῦ δὲν ἔχουσιν οὐδὲν ἕναντιον κατὰ τῆς πίστεως, καθὼς ὁ Κανὼν αὐτὸς διορίζει τῆς Συνόδου, εἶναι πρὸς τούτοις καὶ κατανοκτικαί, καὶ ψυχοσωτήριοι, καὶ ἀπὸ συνετοῦ καὶ ἁγίους συνελεγμένα, καὶ ἄρα ἐν σελ. 1044. τῆς Φιλοκαλ. διορίζοντα τὸν ἅγιον Κάλλιστον νὰ ἀναγινώσκωμεν ταιαύτας εὐχὰς εἰς τὸν Χριστὸν καὶ εἰς τὴν Θεοτόκον.

ΚΑΝΩΝ ΡΙΓ'. 116.

Ὅστις δήποτε μὴ κοινωνῶν ἐν τῇ Ἀφρικῇ, εἰς τὰ περαματικά πρὸς τὸ κοινωνεῖν ὑπερπύσει, τὴν ζήμιαν τῆς κληρώσεως ἀναδέχεται

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρῶν Κανὼν ὅτι, ἐάν τις Κληρικὸς ἀκοινωνήτος, ἦτοι ἀφωρισμένος ὢν εἰς τὴν Ἀφρικὴν, ὑπάγῃ κρυφίως εἰς τὰ μέρη τῆς Ἰταλίας, καὶ δολερῶς λάβῃ παρὰ τῶν ἐκεῖσε τὴν κοινωνίαν καὶ ἔνωσιν, εἰπὼν τυχὸν ψεύματα εἰς αὐτοὺς, ὅτι εἶναι κοινωνικὸς, οὗτος θέλει καθαιρεθῆ διὰ τὴν ἀπάτην καὶ δολιότητα ὅπου ἐμεταχειρίσθη. Ἀνάγνωθι τὸν β'. καὶ λβ'. καὶ μάλιστα τὸν ιγ'. Ἀποστολικὸν μὲ τὴν παράλληλον αὐτῶν σειρᾶν.

ΚΑΝΩΝ ΡΙΖ'. 117.

Ἦρσεν ἵνα, ὅστις δήποτε πρὸς τὸ κομητάτον πορευθῆναι θελήσῃ, ἐν τῇ ἀπολυτικῇ τῇ ἐπὶ τὴν Ἐκκλησίαν Ρώμης πεμπομένην, κατάδηλος γένηται. Διὸ, ἐάν ὁ λαβὼν ἀπολυτικὴν πρὸς τὴν Ρώμην μόνον, σιωπήσας τὴν ἀνάγκην, δι' ἣν εἰς τὸ κομητάτον αὐτὸν χρὴ πορευθῆναι, θελήσῃ εὐθέως εἰς τὸ κομητάτον βαδίσαι, ἀποκηνηθῆ τῆς κοινωνίας. Ἐάν δὲ ἐκεῖσε ἐν τῇ Ρώμῃ αἰφνιδία ἀνάγκη ἀναφύῃ τοῦ ἀπελθεῖν εἰς τὸ κομητάτον, ἐμφανίσῃ αὐτὴν τὴν ἀνάγκην τῷ Ἐπισκόπῳ Ρώμης, καὶ παρακομίσῃ ἀντίγραφον τοῦ αὐτοῦ τῆς Ρώμης Ἐπισκόπου· αἱ ἀπολυτικαὶ δὲ αἱ ἀπὸ τῶν πρωτευόντων, ἢ τῶν ὠωνδήποτε Ἐπισκόπων τοῖς ἰδίοις Κληρικῶσι δίδόμεναι, σχῶσι τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα. Ἐάν δὲ ἀκμὴν ἢ ἡμέρα τοῦ Πάσχα τοῦ αὐτοῦ ἐνιαυτοῦ, κατάδηλος οὐκ ἔστιν, ἢ τοῦ προηγησαμένου προσζευχθεῖ, ὃν τρόπον εἴωθε μετὰ τὴν Ἰπατεῖαν γράφεσθαι ἐν τοῖς δημοσίοις πεπραγμένοις.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρῶν Κανὼν διορίζει, ὅτι ὁποῖος Ἐπίσκοπος θέλει νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ Βασιλικὸν Παλάτιον, πρέπει νὰ λαμβάνῃ μὲν ἀπὸ τὸν Μητροπολίτην, ἢ τὴν Σύνοδον τῆς ἐπαρχίας ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Βασιλέα καὶ πρὸς τὸν Ρώμης ἀπολυτικὴν, εἰς τὴν ὁποίαν νὰ φανερώνται ἢ ἐκεῖσε ἀποδημία του, νὰ λαμβάνῃ δὲ καὶ ἄλλην ἀπολυτικὴν ἐπιστολὴν ἀπὸ τὸν Ρώμης πρὸς τὸ Παλάτιον. Ἐάν δὲ ὁ λαβὼν μόνον τὴν πρὸς τὸν Ρώμης ἀπολυτικὴν σιωπήσῃ καὶ δὲν εἴπῃ εἰς αὐτὸν τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ἔχει νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ Παλάτιον, ἀλλὰ ἄνευ γνώμης ἐκείνου ὑπάγῃ, οὗτος νὰ ἀφορίζεται. Ἐάν δὲ, εὐρισκομένου τινὸς ἐν τῇ Ρώμῃ, ἀκολουθήσῃ ἐκεῖ κάμμία ἀνάγκη διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ Παλάτιον, τὸ ὅποσον δὲν ἐμελέτα πρὸ τοῦ, νὰ φανερώῃ τὴν ἀνάγκην ταύτην εἰς τὸν Ρώμης καὶ νὰ λαμβάνῃ γράμματα παρ' αὐτοῦ, καὶ νὰ ὑπάγῃ. Αἱ ἀπολυτικαὶ δὲ αὗται ἐπιστολαὶ αἱ δίδόμεναι ἢ ἀπὸ τοῦς Μητροπολίτας εἰς τοῦς Ἐπισκόπους, ἢ ἀπὸ τοῦς Ἐπισκόπους εἰς τοῦς Κληρικοὺς, νὰ ἔχουν ἀντὶ τοῦ ἔτους ὅπου συνειθίζομεν νὰ γράφωμεν, τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα ὅπου μέλλει νὰ ἔλθῃ. Ἄν δὲ ἀκόμη δὲν ἦναι φανερὰ ἢ τοῦ ἐρχομένου Πάσχα ἡμέρα, νὰ γράφεται ἢ ἡμέρα τοῦ ἀπερασμένου· ἕνα μὲν, διὰ νὰ γίνε-ται εἰς ὅλους φανερὰ αὕτη, καὶ ἄλλο δὲ, διὰ νὰ γνωρίζεται ἀπὸ τὴν ἡμέραν ταύτην ὁ χρόνος, εἰς τὸν ὅποσον ἐγράφησαν, καθὼς καὶ εἰς τὰ πολιτικὰ γράμματα γράφεται καὶ ἡ ὑπατεία τοῦ κάθε Ἰπάτου, καὶ διὰ τῆς ὑπατείας φανεροῦται ὁ χρόνος, κατὰ τὸν ὅποσον ἐγράφησαν. Ὅρα καὶ τὸν ια'. Ἀντιοχείας, τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ιβ'. Ἀποστολικοῦ, καὶ τὸν ζ'. Ἀποστολικόν. (1).

ΚΑΝΩΝ ΡΙΗ'. 118.

Ἦρσεν, ὥστε ἕνα Ἐπίσκοπον μὴ ἐκδικεῖν ἑαυτοῦ διάγνωσιν.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρῶν Κανὼν διορίζει, ὅτι ἕνας Ἐπίσκοπος οὔτε Ἐπίσκοπον ἄλλον δύναται νὰ κρίνῃ ἔχοντα πρὸς ἄλλον τινὰ κρίσιν, οὔτε Πρεσβύτερον, ἔχοντα κατ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου διαφορὰν τινὰ, οὔτε ἄλλον τινὰ Κληρικόν, κατὰ τὸν θ'. τῆς δ'. ἀλλ' οὔτε Πρεσβύτερον κατηγορούμενον παρ' ἄλλου, ἢ Διάκονον δύναται νὰ καθάρῃ εἰς μόνος Ἐπίσκοπος, κατὰ τὸν ιβ'. τῆς παρούσης. Ὅρα καὶ τὸν οδ'. Ἀποστολικόν, τὸν ς'. τῆς β'. καὶ ις'. τῆς παρούσης.

ΚΑΝΩΝ ΡΙΘ'. 119.

Νόμος ἐδόθη, ἵνα ἐλευθέρῃ προαιρέσει ἕκαστος τῆς χριστιανότητος τὴν ἄσκησιν ἀναδέχεται.

Ἄπος. οδ'.
τῆς β'. ς'. τῆς
δ'. θ'. τῆς
Καρθ. β'. ις'.
κῆ. ρέ. ριή.

(1) Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ε'. τῆς παρούσης.

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ, κατὰ τὸν ρί. τῆς παρούσης νόμος ἐδόθη Βασιλικός, προστάζων, καὶ τρόπον τινὰ ἀναγκάζων νὰ ἐνωθοῦν οἱ Δονατισταὶ μὲ τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν, διὰ τοῦτο ὁ παρῶν Κανὼν λέγει, ὅτι ἐδόθη νόμος (Βασιλικός δηλ. καὶ ὄρα τὰ προλεγόμενα τῶν Ἀποστολικῶν Κανόνων). ὅτι ὁ καθεὶς νὰ ἀναδέχεται τὸν Χριστιανισμόν (1) μὲ θεληματικὴν καὶ ἐλευθέραν προαίρεσιν, ἐπειδὴ ἡ ἀρετὴ κατὰ τὸ ὄνομα τῆς πρέπει νὰ ᾖται αἰρετὴ καὶ ἐκούσιος, ὅχι βεβιασμένη καὶ ἀναγκαστική. Τὰ γὰρ βιαίως καὶ ἐξ ἀνάγκης γινόμενα, δὲν εἶναι βέβαια καὶ μόνιμα, ἀλλὰ πρόσκαιρα καὶ ὀλιγοχρόνια. Διὸ καὶ ὁ Κύριός φησιν· «Ὅς τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν» [Ματθ. ις'. 24] κ. τ. λ. Βλέπε δὲ, ὅτι ἄσκησιν τὴν τῆς Χριστιανότητος πίστιν εἶπεν ὁ Κανὼν, φανερόντως μὲ τοῦτο, ὅτι ὁ Χριστιανὸς πρέπει νὰ ἀσκήσῃ πᾶσαν ἀρετὴν, ἐγκράτειαν, ταπεινοφροσύνην, ἀγάπην καὶ τὰ λοιπὰ. Ὁ γὰρ ταύτας μὴ ἀσκῶν, κατὰ τὸ ὄνομα μόνον εἶναι Χριστιανός, οὐχὶ δὲ καὶ κατὰ τὸ πρᾶγμα. Ὅρα καὶ τὸν ιβ'. τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ.

ΚΑΝΟΝ ΡΚ'. 120.

Τῆς Καρθ. ρκδ'. ρκβ'. ρκγ' ρκδ'. ρκε'. ρκς'. ρκζ'. Ἦρσεν ἴνα, ὅστις λέγει τὸν Ἀδὰμ τὸν πρωτόπλαστον, ἄνθρωπον θνητὸν γενόμενον οὕτως, ὡς, εἴτε ἀμαρτήσοι, εἴτε μὴ ἀμαρτήσοι, τεθνήξεται ἐν τῷ σώματι, τοῦτ' ἔστιν ἐξελεῖν ἐκ τοῦ σώματος, μὴ τῇ ἀξίᾳ τῆς ἀμαρτίας, ἀλλὰ τῇ ἀνάγκῃ τῆς φύσεως, ἀνάθεμα εἶη.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρῶν Κανὼν τὴν αἴρεσιν ἀνατρέπει τοῦ Πελαγίου, καὶ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Κελεστίου. Οὗτοι γὰρ (ὡς μαρτυρεῖ ὁ θεὸς Αὐγουστίνος περὶ προπατορικῆς ἀμαρτίας κεφ. ε' καὶ ς'), ἐπειδὴ καὶ ἐφρόνου, ὅτι ἡ προπατορικὴ ἀμαρτία οὐ μετὰ τοῦ ἀνθρώπου γεννᾶται, καὶ ὅτι, οὐχὶ τῆς φύσεως, ἀλλὰ τῆς θελήσεως εἶναι σφάλμα, ἀκολούθως ἐκ τούτου συνεπέρινον, ὅτι καὶ ὁ Ἀδὰμ, ὅχι διὰ τὴν ἀμαρτίαν, προαιρετικῶν οὖσαν, ἀπέθανε τὸν φυσικὸν τοῦτον θάνατον, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀνάγκην τῆς φύσεως, ἥτις θνητὴ ἐπ' ἀρχῆς ἐκτίσθη, καὶ ἔμελλε νὰ ἀποθάνῃ, εἴτε ὁ Ἀδὰμ ἀμάρτανεν, εἴτε καὶ δὲν ἀμάρτανε προαιρετικῶς. Ὅθεν ἡ σύνοδος, ἀνατρέπουσα τὸ αἰρετικὸν τοῦτο φρόνημα, ἀναθεματίζει τοὺς τοῦτο λέγοντας. Διότι, ἂν ὁ Ἀδὰμ ἦτο θνητὸς κατὰ ἀνάγκην τῆς φύσεως, Α'. μὲν ὁ κτίσας ταύτην οὕτω Θεὸς ἔπρεπε νὰ ᾖται καὶ ποιητὴς καὶ αἴτιος τοῦ θανάτου. Ἄλλ' ὁ Θεὸς θάνατον οὐκ ἐποίησε, κατὰ τὸ γεγραμμένον. Β'. ἡ σὰρξ ἐκείνη, ἡ πρὸ τῆς παραβάσεως τοῦ Ἀδὰμ, δὲν ἔπρεπε νὰ ἔχῃ διαφορὰν ἀπὸ τὴν ἐδικὴν μας, ἀλλ' ἔπρεπε νὰ ᾖται καὶ ἐκείνη παρομοίως μὲ τὴν ἐδικὴν μας, παχεῖα καὶ θνητὴ καὶ ἀντίτυπος. Ἐπειδὴ καὶ ἡμεῖς οἱ μετὰ τὴν παράβασιν ταύτην ἔχοντες, κατὰ τὴν αὐτὴν ἀνάγκην τῆς φύσεως εἴμεθα θνητοὶ, καὶ ἐξάπαντος μέλλομεν ἀποθανεῖν. [Σοφ. α'. 13]. Ἄλλ' ὁ Θεολόγος Γρηγόριος (ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστοῦ γέννησιν λόγῳ) θέλει, ὅτι τὴν παχεῖαν ταύτην καὶ θνητὴν καὶ ἀντίτυπον, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς τῶρα ἔχομεν, δὲν εἶχε πρὸ τῆς παραβάσεως ὁ Ἀδὰμ, ἀλλὰ μετὰ τὴν παράβασιν. Καὶ Γ'. ἂν ἐκ φύσεως προῆλθεν ὁ θάνατος, πῶς ὁ Παῦλος λέγει, «ὅτι διὰ τῆς ἀμαρτίας εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον ὁ θάνατος» [Ρωμ. ε'. 12.] Καὶ ὁ Σολομών, «φθόνῳ δὲ διαβόλου, θάνατος εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον». [Σοφ. β'. 24]. Ἐπλασε λοιπὸν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, οὐχὶ φυσικὴ ἀνάγκη θνητὸν, κατὰ τὸν Κανόνα τοῦτον, ἀλλὰ φύσει ἀθάνατον. (2)

(1) Χριστιανισμὸς δὲ εἶναι, καθὼς τὸν ὀρίζει ἕνας θεοφόρος Πατὴρ, «καταφρόνησις τῶν ἐν ἀνθρώποις πραγμάτων, ὑπὲρ τῆς εἰς Χριστὸν ὁμολογίας.» Καὶ πάλιν, «Χριστιανισμὸς ἔστιν ἐπίγνωσις εὐσεβείας, εἰς ζωὴν αἰώνιον ὀδηγοῦσα.» Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος τοῦτον ὀρίζομενος λέγει· «Χριστιανισμὸς ἔστιν ὁμοίωσις Θεῷ κατὰ τὸ δυνατόν ἀνθρώπου φύσει» (ὁμιλ. ι'. εἰς τὴν Ἐξάτημερ.).

(2) Ὅθεν καὶ ὁ Σιναίτης Γρηγόριος λέγει (σελ. 880. Φιλοκαλ.). «Ἀφθαρτος ἐπλάσθη ὁ ἄνθρωπος χωρὶς χυμοῦ, ὅιος καὶ ἀναστήσεται. Οὐκ ἄτρεπτος δὲ, οὐδὲ πάλιν τρεπτός. Δύναμιν ἔχων (ὄρα περὶ τῆς δυνάμεως ταύτης εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ἀκολουθοῦ ρκδ'. Κανόνος περὶ αὐτεξούσιου ἀναφέρουσαν) θεληματικῆς ἔξεως, τραπήναι ἢ οὐκ. Δὲν λέγουσι λοιπὸν ὁρθῶς ἐκεῖνοι ὅπου δοξάζουσι πῶς ὁ ἄνθρωπος ἐκτίσθη μὲσον θνητότητος καὶ ἀθανασίας, ἐπειδὴ ὁ τοῦτο λέγων, πρῶτον μὲν φανερόνως πῶς ἡ θνητότης καὶ ἡ ἀθανασία εἶναι ἐπίσης ὄντα καὶ ἀγαθὰ, καὶ ἐπίσης εἶναι ἐν τοῖς οὖσιν, ὅπερ ἔστι ψευδές. Ἡ μὲν γὰρ ἀθανασία εἶναι καὶ ἐν καὶ ἀγαθόν, καὶ ἐν τοῖς οὖσιν, ἡ δὲ θνητότης, καὶ μὴ ἐν καὶ κακόν, καὶ οὐτε ἐν τοῖς οὖσιν ἔστι. Δεύτερον δὲ,

πῶς ὁ Θεὸς ὁ τοῦτον κτίσας ἐν τῇ τοιαύτῃ μεσότητι, ἐξίσου ἤθελε νὰ κινηθῇ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν ἀθανασίαν καὶ τὴν θνητότητα; ὅπερ καὶ αὐτὸ ἔστι ψευδές. Εἰ δὲ λέγουσιν οὗτοι πῶς ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγει ἐν τῷ λόγῳ εἰς τὴν Χριστοῦ γέννησιν, ὅτι ἐπλάσθη ὁ ἄνθρωπος μέσον μεγέθους καὶ ταπεινότητος, ἀποκρινόμεθα, ὅτι ἐκεῖ ὁ Θεολόγος δὲν λέγει περὶ τῆς καταστάσεως μόνης ὅπου εἶχεν ὁ Ἀδὰμ πρὸ τῆς παραβάσεως, ἀλλὰ συνάπτει καὶ τὴν μετὰ τὴν παράβασιν κατάστασιν τοῦ ἀνθρώπου, ὡς σχολιάζει ὁ Νικήτας. Καὶ μέγεθος μὲν νοεῖται ἡ ψυχὴ, ταπεινότης δὲ τὸ σῶμα, ὡς καὶ ὁ Ἀπόστολος εἶπε· «Τὸ δὲ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν» (Φιλιπ. γ'. 21.). λοιπὸν ὁ Θεὸς φύσει ἀθάνατος ὢν, οὕτως ἐκτίσσει καὶ τὸν ἄνθρωπον ἀθάνατον χάριτι, καὶ ἐν τῇ ἀθανασίᾳ μόνῃ, ἀλλ' ὅχι ποτὲ καὶ ἐν τῇ μεσότητι ἀθανασίας καὶ τῆς θνητότητος. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Σολομών εἶπεν· Ὁ Θεὸς ἐκτίσσει τὸν ἄνθρωπον ἐπ' ἀφθαρσίᾳ (Κεφ. β'. 23.) καὶ ἐν τῷ καθίσματι τῆς δ'. τοῦ πλαγ. δ'. ἡχοῦ τῆς Ὀκτωήχου ἀδειῆς ἡ Ἐκκλησία «Τοῦ πρώτου ξύλου φαγόντες, ἀφθαρτοὶ ὄντες, φθαρτοὶ γεγόναμεν». Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀββᾶ Μακάριος ἀφθαρτος λέγει νὰ ἐκτίσθῃ ὁ ἄνθρωπος. Ἄλλ' οὕτε δύναμιν φυσικὴν

Και επειδή ἴδιον εἶναι τοῦ ἀγαθοῦ νὰ μὴ ἀναγκάζῃ τινὰ εἰς τὸ καλόν, διὰ τοῦτο ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον κατὰ ψυχὴν αὐτεξούσιον, διὰ νὰ κινήθῃ κατὰ προαίρεσιν εἰς τὸ καλόν και νὰ μὲνῃ ἐν ταύτῳ, ὅχι ἀναγκαστικῶς και βιαίως, ἀλλὰ αὐτεξουσίως και θεληματικῶς, και οὕτω μένων ἐν τῷ καλῷ προαιρετικῶς, ἐκείθεν νὰ διατηρῇ και τὴν φυσικὴν ἀθανασίαν τοῦ σώματος. Ἄλλ' ἐπειδὴ αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ ἐκινήθη εἰς τὸ κακόν προαιρετικῶς, δὲν εἶχε πλέον δύναμιν νὰ συγκρατήσῃ και τὸ σῶμα εἰς τὴν φυσικὴν του ἀθανασίαν, εἰς τὴν ὅπου ἐκτίσθη ὅθεν ὁ τούτου θάνατος ἠκολούθησε. Και διὰ νὰ εἰπῶ σαφέστερα μὲ τὸν μέγαν τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριον, ἐπειδὴ τὸ κρεῖττον και ἀνώτερον μέρος τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ψυχὴ, ἐχωρίσθη διὰ τῆς ἀμαρτίας (1) και τῆς παραβάσεως, ἀπὸ τὴν ὄντως ζωὴν, ἣτις εἶναι ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, και ἔπεσεν εἰς τὸν ὄντως θάνατον, ὅστις εἶναι τὸ κακόν, διὰ τοῦτο και τὸ κατώτερον μέρος, ἣτοι τὸ σῶμα, ἐχωρίσθη ἀπὸ τὴν κατὰ φύσιν ζωὴν, και ἔπεσεν εἰς τὸν παρὰ φύσιν θάνατον. Και καθὼς ἡ ψυχὴ, φύσει οὕσα ὑποτεταγμένη εἰς τὸν Θεόν, δὲν ὑπετάχθη εἰς αὐτὸν, οὕτω και τὸ φύσει ὑποτεταγμένον σῶμα εἰς τὴν ψυχὴν, εὐγῆκεν ἀπὸ τὴν ὑποταγὴν αὐτῆς μὲ τὰς ἀταξίας τῶν αἰσθήσεών του, τῶν παθῶν του, και τελευταίον μὲ τὴν εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθη στοιχείων διάλυσίν του, ὅπερ ἐστὶν ὁ θάνατος. Συμφώνως μὲ τὸν παρόντα Κανόνα ἀνατρέπουσι τοῦ Πελαγίου και Κελεστίου τὴν αἴρεσιν οἱ ἀκόλουθοι Κανόνες τῆς παρούσης Συνόδου, δηλ. ὁ ρκά. ρκβ'. ρκγ'. ρκδ'. ρκε'. ρκς'. ρκζ'.

ΚΑΝΟΝ ΡΚΑ. 121.

Ἦρσεν ἴνα, ὅστις δὴποτε τὰ μικρὰ και νεογέννητα ἐκ τῶν γαστέρων τῶν μητέρων βαπτιζόμενα ἀρνείται, ἢ λέγει, εἰς ἄφροσιν ἀμαρτιῶν αὐτὰ βαπτίζεσθαι, μηδὲν δὲ ἐκ τῆς τοῦ Ἀδάμ ἔλκειν προγονικῆς ἀμαρτίας, τὸ ἐφείλον καθαρθῆναι τῷ λουτρῷ τῆς παλιγγενεσίας (ὅθεν γίνεται ἀκόλουθον, ὅτι ἐν τούτοις ὁ τύπος τοῦ εἰς ἄφροσιν ἀμαρτιῶν βαπτίσματος οὐκ ἀληθῆς, ἀλλὰ πλαστὸς νοεῖται), ἀνάθεμα εἴη, ἐπειδὴ οὐκ ἄλλως δεῖ νοῆσαι τὸ εἰρημένον τῷ Ἀποστόλῳ. «Δι' ἐνὸς ἀνθρώπου ἡ ἀμαρτία εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον, και διὰ τῆς ἀμαρτίας ὁ θάνατος», [Ρωμ. ἐ. 12,] και οὕτως εἰς πάντας ἀνθρώπους διήλθεν, ἐφ' ᾧ πάντες ἤμαρτον, εἰμὴ, ὅν τρόπον ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία ἡ πανταχοῦ διακεχυμένη και ἠπλωμένη αἰε

ἔχεν ὁ Ἀδάμ εἰς τὸ νὰ φθαρῇ· πρῶτον μὲν διατὶ ἡ πρὸς τὴν φθορὰν δύναμις αὐτῆ δὲν λέγεται κυρίως δύναμις, ἀλλὰ μάλλον ἀδυναμία, και ἔλλειψις, και ἀσθένεια. Δεύτερον ὅτι ἀνητόν ἡ δύναμις αὐτῆ φυσικὴ, ἀκολουθεῖ νὰ ᾔηαι ὁ Θεὸς αἴτιος τῆς φθορᾶς και τοῦ θανάτου, ὡς τὴν τοιαύτην φυσικὴν δύναμιν δεδωκώς, και ἐξ ἐναντίας ὁ ἄνθρωπος ὁ φθαρεὶς νὰ ᾔηαι ἀνάτιος. Και τρίτον ὅτι, ἀν εἶχε δύναμιν φυσικὴν εἰς τὸ νὰ φθαρῇ, δῆλον ὅτι και φυσικὴ ἀνάγκη ἦτο φθαρεὶς, ἐπειδὴ πᾶσα δύναμις φυσικὴ ἐξ ἀνάγκης ἔχει νὰ ἔλθῃ εἰς ἐνέργειαν, ὅταν δὲν ἐμποδίζεται. Ἐναντιοῦται δὲ τοῦτο εἰς τὸν παρόντα Κανόνα, ἀναθεματίζοντα τοὺς ἐκ φυσικῆς ἀνάγκης λέγοντας θνητὸν τὸν Ἀδάμ. Πάντα οὖν ταῦτα ἄτοπα εἰσιν· ὅθεν και αἱ προτάσεις, ἐξ ὧν ταῦτα ἔπονται, ἄτοποι και ψευδεῖς εἰσι. Διὰ τοῦτο ὁ λόγος ἐκεῖνος τοῦ Αὐγουστίνου (Βιβλ. ς'. εἰς τὴν γένεσιν, κατὰ τὸ γράμμ. Κεφ. κη.) ὅτι τὸ σῶμα πρὸ τοῦ ἀμαρτήματος ἦν και θνητὸν και ἀθάνατον· ἡδύνατο γὰρ θνήσκειν, και ἡδύνατο μὴ πρέπει νὰ νοηθῇ, ὅτι ἡδύνατο θνήσκειν προϋποκειμένης τῆς κατὰ τὴν προαιρετικὴν δύναμιν τροπῆς εἰς τὸ κακόν. Ὁ δὲ Κορέσιος θαυμάζω πῶς εἶπεν ὅτι ὁ Ἀδάμ ἦτο φύσει φθαρεὶς, κατὰ τὸν λόγον τῆς βλῆς, ἢ τινι στήρησις καταπέπηγε, και κατὰ τὸν λόγον τοῦ ἐμφύτου θερμοῦ και ὑγροῦ, και τὴν ἐναντιότητα τῶν στοιχείων. Πᾶσα γὰρ ἐναντιότης και βλῆς και θερμοῦ και ὑγροῦ τῶν στοιχείων ἔλειπεν ἀπὸ τὸ σῶμα ἐκεῖνο, ἐπειδὴ ἐναρμονίως και εὐτάκτως ἐκινούοντο πάντα ταῦτα και ὑπετάσσοντο εἰς τὴν δεσποτείαν τῆς ψυχῆς, ἐν ἐκείνῃ τῇ καταστάσει τῆς ἀθωότητος. Ἰσακ δὲ οἱ εἰπόντες δυνάμει θνητὸν τὸν Ἀδάμ, δύναμιν ἐνόησαν τὴν προαιρετικὴν και θελητικὴν τοῦ Ἀδάμ, καθ' ὃ και ὁ Κύριος λέγεται ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ, ὅτι οὐκ ἡδυνήθη λαθεῖν, ἦτοι οὐκ ἠθέλησε, κατὰ τὸν Βλεμμύδην, και ἴσως μέσον φθορᾶς και ἀφθορίας εἶπον αὐτὸν νὰ ἐπλάσθη, ἀφορώντες εἰς τὴν μετὰ τὴν παράβασιν κατάστασιν ὅπου ἔχει ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, καθ' ἣν φυσικὴ ἀνάγκη ἐσμέν φθαρτοὶ, και εἰς τὴν μετὰ τὴν ἀνάστασιν

καθ' ἣν φυσικὴ ἀνάγκη ἐσμέν ἀφθαρτοὶ, και εἰς τὴν πρὸ τῆς παραβάσεως, καθ' ἣν οὐ φυσικὴ ἀνάγκη, προαιρέσει δὲ μόνῃ ἡδύναμεθα φθαρῆναι, ἢ μὴ, μέσῃ πως οὖσαν τῶν ἀμφοτέρων κατστάσεων.

(1) Ἡ δὲ ἀμαρτία τοῦ Ἀδάμ, ὁ μὲν Σειράχ λέγει νὰ ἐστάθῃ ὑπερηφανία. «Ἀρχὴ ὑπερηφανίας ἡ ἀνθρώπου ἀπισταμένου ἀπὸ Κυρίου, και ἀπὸ τοῦ ποιήσαντος αὐτὸν ἀπίστη ἡ καρδία αὐτοῦ, ὅτι ἀρχὴ ὑπερηφανίας ἀμαρτία.» (Κεφ. 16'. 13.). Ὁ δὲ Τερτυλλιανὸς λέγει νὰ ἐστάθῃ ἀπιστία και ἀφροσιν (Βιβλ. 6'. κατὰ Μαρκίωνα). Ὁ δὲ ἱερὸς Αὐγουστίνος (Βιβλ. 14. περὶ Γενέσε.) ἀντιλέγει εἰς τοῦτο μὲ τὸν Τερτυλλιανόν, ἐπειδὴ κατὰ τὸν Ἀπόστολον ὁ Ἀδάμ δὲν ἠπατήθη, ἡ δὲ γυνὴ ἀπατηθεῖσα, ἐν παραβάσει γέγονεν. Ἄλλ' ὅμως ἐὰν ἐξετάσῃ τινὰς καλῶς, και ἀπιστία ἦτον ἡ ἀμαρτία αὐτῆ και ἀπροσεξία και ἀταξία, καθ' ὅτι τὸ ἄρχον, ἦτοι ὁ ἀνὴρ, ὑπετάχθη εἰς τὸ ἀρχόμενον, ἦτοι τὴν γυναῖκα, και κοινῶς ἀπὸ ὅλων τοὺς θεολόγους ἡ ἀμαρτία τοῦ Ἀδάμ ὀνομάζεται παρακοή. Μεγάλῃ δὲ ἐστάθῃ ἡ ἀμαρτία τῶν προπατόρων. Α'. διατὶ ἦσαν ἐν ἀγιότητι και τελείᾳ δικαιοσύνη. Β'. διατὶ τὸν νοῦν εἶχον πεφωτισμένον μὲ γνώσιν καθαρωτάτην. Γ'. διατὶ ἡ τῆς θελήσεως αὐτῶν ἐλευθερία ἦτο τελειοτάτη, ὡς ἀνωτέρα παθῶν και τῆς προσβολῆς τῶν ὀρέξεων. Δ'. διότι ἦτον εὐκόλον εἰς αὐτοὺς νὰ φυλάζουσαν τὴν ἐντολὴν ταύτην, οὐ βαρείαν οὖσαν και κοπιαστικὴν. Και Β'. ὅτι αὐτῆ ἐπροξένησε βλάβην μεγαλωτάτην, διαφθείρασα ὅλον τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων. Μεγαλτέρα ὅμως ἐλογίσθη, κατὰ τοὺς θεολόγους, ἡ ἀμαρτία αὐτῆ εἰς τὴν Εὐάν, παρὰ εἰς τὸν Ἀδάμ, ὡς ἀπατήσασαν αὐτόν. Διὸ και ὁ Σειράχ λέγει (Κεφ. κε'. 24.) «Ἀπὸ γυναικὸς ἀρχὴ ἀμαρτίας, και δι' αὐτὴν ἀποθνήσκουσαν πάντες.» Εἶναι δὲ γνώμη τῶν θεολόγων, ὅτι ἀν δὲν ἀμάρτανεν ὁ ἄνθρωπος, ἀθάνατος ἦθελε μετατεθῆ εἰς τὴν ἐν οὐρανοῖς μακαριότητα, κἂν και τὸ, πότε ἦθελε μετατεθῆ, οὐδεὶς γινώσκει. Οὐ γὰρ πάντοτε ἐμελλε νὰ διατρίβῃ εἰς τὸν ἐπὶ γῆς Παράδεισον.

ἐνόησε. Διὰ γὰρ τὸν Κανόνα τοῦτον τῆς πίστεως καὶ οἱ μικροὶ ἔτι μὴν, οἱ μὴδὲν ἁμαρτημάτων εἰς ἑαυτοὺς ἔτι μὴ πλημμελεῖν δυνάμενοι, εἰς ἄφρασι ἀμαρτιῶν ἀληθινῶς βαπτίζονται, ἵνα καθαρῶθῃ ἐν αὐτοῖς διὰ τῆς παλιγγενεσίας ὅπερ εἴλωσαν ἐκ τῆς ἀρχαιογονίας.

Ἑ ρ μ η ν ε ἰ α.

Καὶ τὸ φρόνημα τοῦτο τῆς αἰρετικῆς φρενοβλαβείας ἦτο γέννημα τῶν Πελαγιαίων, τὸ νὰ λέγουσι δηλαδὴ, ὅτι τὰ νεογνὰ νήπια δὲν βαπτίζονται εἰς ἄφρασι ἀμαρτιῶν, καθὼς ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία δοξάζει, ἀλλὰ καὶ ἐὰν εἴπῃ τινὰς, ὅτι εἰς ἄφρασι ἀμαρτιῶν βαπτίζονται, ἀλλ' ὅμως αὐτὰ δὲν ἐσυγκοινωνήσαν κἀνενα μολυσμὸν ἀπὸ τῆν προπατορικῆν ἁμαρτίαν τοῦ Ἀδάμ (1), ὁ ὅποιος χρειάζεται διὰ νὰ καθαρῶθῃ μὲ τὸ βάπτισμα (ἐπει-

(1) Περὶ τῆς συγκοινωνίας ταύτης καὶ μεταδόσεως τοῦ προπατορικῆν ἁμαρτήματος πολλοὶ δόξα αἰρετικαὶ ἀνεφύησαν. Οἱ μὲν γὰρ Καρποκρατιανοί, οἱ Πελαγίανοι οὗτοι, Ἀρμένιοι, Ἀλβιγῆνσιοι, οἱ νεώτεροι Ἀναβαπτισταὶ καὶ οἱ Σακραμεντῆριοι ἐφρόνησαν ὅτι κἀνενας ἄνθρωπος δὲν ἐκοινωνήσεν ἀπὸ τῆν ἁμαρτίαν αὐτῆν. Ὁ δὲ Καλβίνος, ὁ Βούκερος, ὁ Μαρτίνος καὶ ὁ Βέλζης εἶπον, ὅτι μόνον τὰ ἀπὸ τῶν πιστῶν νήπια γεννώμενα δὲν ἐκοινωνήσεν τῆς τοιαύτης ἁμαρτίας. ἀλλ' ἔχει καὶ τὰ ὑπὸ ἀπίστων γεννώμενα. Ὁ δὲ Σπανγεμέργιος καὶ ὁ Ἰλλυρικὸς καὶ ἄλλοι προπατορικῶν ἁμαρτήμα εἶπον τὴν ἄγνοιαν, ὅπου ἔχει ὁ νοῦς εἰς τὸ ἀληθές, καὶ τὴν κλίσην ὅπου ἔχει ἡ θέλησις εἰς τὰ κακὰ, τὰ ὅποια δὲν εἶναι ἡ προπατορικὴ ἁμαρτία, ἀλλὰ ποιναι καὶ καρποὶ φαρμακευμένοι τῆς φαρμακερῆς ρίζης τῆς προπατορικῆς ἁμαρτίας, ἃ καὶ ἀδιάβλητα ὀνομάζονται πάθη τῆς φύσεως. Καὶ ἄλλοι μὲν εἶπον, ὅτι ἡ ἁμαρτία αὕτη εἶναι οὐσία τοῦ ἀνθρώπου, μεταδομένη εἰς ὅλους κατ' ἐνέργειαν μοχθηρῆς προαιρέσεως, εἰς οὐσίαν καὶ φύσιν μεταβληθεῖσαν ἐκάστῳ. Οἱ δὲ Πελαγίανοι, περὶ ὧν διαλαμβάνει ὁ παρῶν Κανὼν, καὶ μ' ὄλον ὅπου ἀπέβαλον τὴν προπατορικὴν ἁμαρτίαν ἀπὸ ὅλων τῶν γένος τῶν ἀνθρώπων, ἤθελον ὅμως ὅτι νὰ μεταδίδεται εἰς αὐτὸ κατὰ τινὰ ψιλὴν μίμησιν. Τὸ δὲ φρόνημα τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας εἶναι, ὅτι ἡ προπατορικὴ αὕτη ἁμαρτία οὐχὶ οὐσία οὐσα, ἀλλ' ἐκτροπὴ τοῦ ὀρθοῦ λόγου, καὶ παρακοὴ τῆς χρεωστομένης ὑπακοῆς εἰς τὴν ἐντολὴν τοῦ δημιουργοῦ, οὐχὶ ἄγνοια τοῦ νοῦς καὶ κλίσις εἰς τὰ χεῖρω τῆς θελήσεως. ἀλλ' αἰτία καὶ ρίζα τούτων, μεταδίδεται εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ἕως καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἐκ κοιλίας μητρὸς ἠγιασμένους, ἕως καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Κυρίαν ἡμῶν Θεοτόκον, καὶ ἔχει εἰς μόνον τὰ ἀπὸ ἀπίστων γεννώμενα νήπια, ἔχει κατὰ ψιλὴν σχέσιν ἢ μίμησιν, ἀλλὰ κατὰ ἀληθῆ καὶ πραγματικὴν κοινωνίαν. Διὸ καὶ τὰ βρέφη ἀληθῶς καὶ κυρίως εἰς ἄφρασι τῆς τοιαύτης ἁμαρτίας βαπτίζονται κατὰ τὸν παρόντα Κανόνα, ὡς ἀληθῶς καὶ πραγματικῶς αὐτῆς κοινωνήσαντα. Ὁθεν καὶ ὁ θεὸς Κυπριανός, ἐπιστολῇ νθ'. δὲν πρέπει, λέγει, νὰ ἐμποδίζονται τὰ βρέφη ἀπὸ τοῦ βάπτισμα, ἐπειδὴ αὐτὰ εὐκολώτερα ἄφρασι ἀμαρτιῶν λαμβάνουσι· οὐ γὰρ τὰ εἰδικά των, ἀλλὰ τὰ ἕνα ἁμαρτήματα συγχωροῦνται εἰς αὐτά. Ἔξινον δὲ ἁμαρτήματα λέγει τὸ προπατορικόν, τὸ ὅποιον ἕξινον μὲν κατὰ τὴν προαίρεσιν λογίζεται εἰς τὰ νήπια, ἴδιον δὲ, διὰ τὴν κοινωνίαν καὶ μετάδοσιν, καθ' ἣν τὸ μετέλαβον. Τὸ αὐτὸ λέγει περὶ τῶν βρεφῶν καὶ ὁ ἱερὸς Φιρμιλιανὸς ὁ Καισαρείας (ἐπιστολῇ οί. ἐν τοῖς συγγράμμασι τοῦ Κυπριανοῦ) καὶ ὁ Ὀλυμπύδωρος εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῆς σειρᾶς τοῦ Ἰωβ σελ. 289. λέγει· «Καὶ γὰρ καὶ τὰ νήπια τὴν πατροπαράδοτον ἔχουσιν ἁμαρτίαν» καὶ ἄλλαχού ἐν τῇ αὐτῇ σειρᾷ ὁ αὐτός· «Ὁθεν καὶ βαπτίζεται τὰ βρέφη, τὸν διὰ τῆς παρακοῆς τοῦ Ἀδάμ ρῦπον ἀποπλυνόμενα.» Τίς δὲ ὁ λόγος, καθ' ὃν καὶ δι' ὃν ἡ τοιαύτη μετάδοσις καὶ κοινωνία

γίνεται; Κυρίως καὶ ἀκριβῶς εἰπεῖν, ἄγνωστός ἐστι καὶ μόνῳ τῷ Θεῷ γνωστός. Οἱ δὲ θεολογοῦντες, ἐξετάζοντες καὶ περὶ τούτου λέγουσιν, ὅτι, ἐπειδὴ καὶ ὁ Ἀδάμ ἦτο πατὴρ καὶ ρίζα ὄλου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, εἰς μὲν τὸ σῶμα αὐτοῦ φύσει καὶ δυνάμει ἐμπριείχοντο ὅλων τῶν ἐξ αὐτοῦ γεννηθέντων ἀνθρώπων τὰ σώματα, ἐν δὲ τῇ ψυχῇ αὐτοῦ, εἰ καὶ μὴ φύσει ὡς τὰ σώματα (ὡσάν ὅπου ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀδάμ δὲν ἐγέννησε τὴν ψυχὴν τοῦ Ἀβελ.) διὰ νὰ μεταδῶσθαι οὕτω καὶ τὸ εἰδικόν του ἁμαρτήμα εἰς τὴν ἐξ αὐτοῦ δῆθεν γεννηθεῖσαν ψυχὴν· παρὰ Θεοῦ γὰρ, κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν δόξαν, ἐγένετο καὶ ἐκτίσθη ἡ τοῦ Ἀβελ ψυχὴ· ἐκτίσθη ὅμως καὶ ἐγένετο παρὰ Θεοῦ ἡ τοῦ Ἀβελ ψυχὴ, ἀλλὰ καὶ κτίζονται παρὰ Θεοῦ πᾶσαι αἱ τῶν ἀνθρώπων ψυχαί, κατὰ τινὰς μὲν, δημιουργικῶς καὶ ἀμέσως, κατὰ τινὰς δὲ, ἐμέσως καὶ προνοητικῶς, ἦτοι διὰ τοῦ πρώτου ἐκείνου καὶ ζωτικῆς ἐμφυσήματος, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον (λόγ. εἰς τὸ βάπτισμα), ὅπερ ἀπαξ ἐμπνευσθὲν τῷ Ἀδάμ, ἐνεργεῖ εἰς τοὺς ἐξ αὐτοῦ πάντας, κατὰ τὸν σχολιαστὴν Νικήταν, νόμος ἐν τῇ φύσει γινόμενος. Αὐτὸ τοῦτο φησι καὶ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος λέγων· «Ψυχῆς μὲν οὖν γένεσις ἐξ ὑποκειμένης ὕλης οὐ γίνεται καθάπερ τὰ σώματα, ἀλλὰ τῷ βουλήματι τοῦ Θεοῦ, διὰ τῆς ζωτικῆς ἐμπνεύσεως, ἀρρήτως καὶ ἀγνώστως, ὡς οἶδε μόνος ὁ ταύτης δημιουργός, ἡ ψυχὴ τὸ εἶναι λαμβάνουσα κατὰ τὴν σύλληψιν ἅμα τῷ σώματι, πρὸς ἐνός ἀνθρώπου συμπλήρωσιν ἀγεται.» (Παρὰ τῷ λόγῳ Γενναδίου σελ. 94. κρείστων δὲ εἶναι ἡ τῶν δευτέρων δόξα). Ἀγκαλὰ, λέγω, καὶ αἱ ψυχαὶ τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἀδάμ φυσικὰ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Ἀδάμ δὲν περιέχονται, ἀλλὰ συνθήκη τινὶ, ὡς ἀρχηγῷ καὶ γενάρχη. ἐν ἐκείνῃ ἔπασα: συνεννοοῦντο ὄλων τῶν ἀνθρώπων αἱ ψυχαί. Διδόντας λοιπὸν ὁ Θεὸς τὴν διαθήκην καὶ τὴν ἐντολὴν πρὸς τὸν Ἀδάμ, δὲν τὴν εἶδεν εἰς μόνον αὐτὸν, ἀλλὰ δι' αὐτοῦ καὶ ἐν αὐτῷ τὴν εἶδεν καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἐνθεωρουμένους εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀδάμ. Ὁθεν, ἂν μὲν ἐφύλαττε τὴν διαθήκην ὁ Ἀδάμ, ἤθελε μεταδῶσαι καὶ τὴν φυλακὴν ταύτην δι' αὐτοῦ καὶ ἐν ἑαυτῷ καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους αὐτοῦ, ἀκολούθως δὲ καὶ τὴν διὰ τὴν φυλακὴν ταύτην ὑποσχεθεῖσαν μακαριότητα· ἐπειδὴ δὲ παρέβη ταύτην αὐτός, μετέδωκε παρομοίως δι' αὐτοῦ καὶ ἐν ἑαυτῷ τὴν παράβασιν ταύτην καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἀπογόνους του, τοὺς σὺν ἐκείνῳ καὶ δι' ἐκείνου, καὶ λαβόντας καὶ παραβάντας τὴν ἐντολὴν. Ἀκολούθως δὲ μετέδωκεν εἰς αὐτοὺς καὶ τὰς διὰ τὴν παράβασιν ταύτην ἀπειληθείσας ποινὰς, τὸσον τὰς προσαίρους τῆς παρούσης ζωῆς, ὅσον καὶ τὰς αἰωνίας τῆς ἐσομένης. Ὅτι δὲ ἅπαντες οἱ ἐξ Ἀδάμ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἀδάμ ἔλαβον καὶ ἠθέτησαν τὴν διαθήκην τοῦ Θεοῦ, ὁ πολὺς εἰς τὰς θείας Γραφὰς Ἱερώνυμος ἐρευνήσας, εὗρεν ἀνάγραφτον εἰς αὐτάς. Διότι τὸ κατὰ τὴν ἐκδοσιν τῶν ὀ. ἐρμηνευθὲν ρητὸν ἐκεῖνο τοῦ Ὡση, τὸ λέγον· «Αὐτοὶ δὲ εἶσαν ὡς ἄνθρωπος κα-

δὴ, ὡς εἴπομεν, ἐκεῖνοι ἐφρόνου, ὅτι δὲν γενᾶται μὲ τὸν ἄνθρωπον ἢ προπατορικὴ αὕτη ἁμαρτία, ὡτὰν ὀποῦ αὕτη δὲν ἦτο τῆς φύσεως πταίσμα, ἀλλὰ τῆς προαιρέσεως)· τοὺς λέγοντας λοιπὸν τοῦτο αἰρετικούς ἀναθεματίζει ἡ Σύνοδος διὰ τοῦ πρῶτοντος Κανόνος· Α'. μὲν, διατὶ ὁ τύπος τοῦ εἰς ἄφρασι ἀμαρτιῶν βαπτίσματος ὀποῦ γίνεται εἰς τὰ νήπια, δὲν εἶναι κατ' αὐτοὺς ἀληθῆς, ἀλλὰ ψευδῆς καὶ πλαστός, ἐπειδὴ, κατ' αὐτοὺς, ἐκεῖνα ἁμαρτίας δὲν ἔχουν διὰ τὸ συγχωρηθοῦν· Β'. δὲ, διατὶ ὁ Ἀπόστολος μὲ τὸ νὰ λέγη, ὅτι διὰ τοῦ ἐνὸς ἀνθρώπου, τοῦ Ἀδάμ δηλ., ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσηλθε, καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ ἔτσι ὁ θάνατος ἐπέρασεν εἰς ὄλους τοὺς ἀνθρώπους, ἐπειδὴ καὶ ὄλοι ἡμαρτον καθὼς καὶ ὁ Ἀδάμ. Τὸ ρητὸν τοῦτο, λέγω, δὲν δύναται κατ' ἄλλον τρόπον νὰ νοηθῆ, πάρεξ καθὼς ἡ καθόλου Ἐκκλησία τῶν ὀρθοδόξων τὸ ἐνόησε καὶ τὸ πιστεύει, ὅτι δηλ. καὶ αὐτὰ τὰ νεογέννητα νήπια, ἀγκαλὰ καὶ νὰ μὴ ἡμαρτον προαιρετικῶς, ὁμῶς ἐτράβιξαν εἰς τὸν ἑαυτὸν τοὺς ἐκ τοῦ Ἀδάμ τὴν προπατορικὴν ἁμαρτίαν· διὸ καὶ χρειάζονται διὰ τοῦ βαπτίσματος νὰ καθαρῶσθον ἀναγκαιῶς ἀπὸ αὐτῆν· ὅθεν καὶ εἰς ἄφρασι ἀμαρτιῶν ἀληθῶς, καὶ οὐ ψευδῶς βαπτίζονται.

ΚΑΝΩΝ ΡΚΒ'. 122.

Ἦρσεν ἴνα, ὅστις δῆποτε εἴποι τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, ἦτινι δικαιούται διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, πρὸς μόνην ἄφρασι ἀμαρτιῶν ἰσχύειν τῶν ἤδη πεπλημμελημένων, καὶ μὴ παρέχειν ἔτι μὴν βοήθειαν πρὸς τὸ μὴ ἕτερα πλημμελεῖσθαι, ἀνάθεμα εἶη.

Τῆς Καρθ. ρκ'. ρκβ'. ρκγ'. ρκδ'. ρκε'. ρκς'. ρκζ'.

Ἑρμηνεία.

Εἰς τρεῖς προτάσεις ἐπεριλάμβανον οἱ Πελαγίανοι τὰ αἰρετικά τῶν φρονήματα. Εἰς μίαν μὲν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος, μεταχειριζόμενος μόνον τὰς κατὰ φύσιν δυνάμεις, δύναται νὰ τηρήσῃ ὄλον τὸν νόμον καὶ νὰ δικαιωθῆ, καὶ νὰ ἐπιμείνῃ εἰς τὴν δικαιοσύνην, καὶ νὰ ἀπολαύσῃ ζωὴν αἰώνιον. Εἰς ἄλλην δὲ, ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν χρειάζεται ἀμμίαν ἰσωτερικὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, διεγείρουσαν εἰς τὸ καλὸν, ἢ βοηθοῦσαν, ἢ δικαιούσαν, ἀλλ' ἄρκει μόνον εἰς αὐτὸν πρὸς σωτηρίαν τὸ αὐτεξούσιον, ὁ νόμος, ἢ διδασκαλίαι καὶ τὸ παράδειγμα. Καὶ εἰς τρίτην, ὅτι ἂν καὶ χάρις παρὰ τοῦ Θεοῦ δίδεται, ὁμῶς αὕτη δίδεται διὰ τὴν ἀξίαν τοῦ αὐτεξουσίου. Ὅθεν ἀπὸ τὴν β'. ταύτην αὐτῶν πρότασιν κρέμεται καὶ τοῦτο ὀποῦ διορίζει ὁ παρῶν Κανὼν, ἦγον ὅτι ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, ἡ διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ δικαιούσα τὸν ἄνθρωπον ἐν τῷ βαπτίσματι, ἄφρασι μόνον χαρίζει τῶν προτέρων ἀμαρτημάτων, ἀλλ' ὄχι καὶ βοήθειαν εἰς τὸ νὰ μὴ ἁμαρτάνῃ τινὰς ἄλλην φορὰν, δι' ὃ καὶ τοὺς τοῦτο λέγοντας ἀναθεματίζει. Ἡ γὰρ καθολικὴ Ἐκκλησία πιστεύει ὄλον τὸ ἐναντίον, δηλ. ὅτι ἡ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ διδομένη χάρις ἐν τῷ Βαπτίσματι, καὶ ἄφρασι τῶν προτέρων ἀμαρτιῶν παρέχει, καὶ δύναμιν καὶ βοήθειαν εἰς τὸ νὰ μὴ ἁμαρτήσωμεν πλέον, ἂν ἡμεῖς ἀπὸ τὴν ἀμέλειαν δὲν ἐκδώσωμεν τὸν ἑαυτὸν μας εἰς τὰς ἁμαρτίας. Δι' ὃ καὶ ὁ Δαβὶδ λέγει· «Ὁ Θεὸς εἰς τὴν βοήθειάν μου πρόσχες, Κύριε, εἰς τὸ βοηθησάι μοι σπεῦσον. [Ψαλ. ξθ'. 1.] «Καὶ ἡ βοήθειά μου παρὰ Κυρίου» [Ψαλ. ρκ'. 1.] κτλ. καὶ ὁ Παῦλος· «Τὸ Πνεῦμα συναντιλαμβάνεται ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν, καὶ αὐτὸ ὑπερευχαίνεται ὑπὲρ ἡμῶν.» [Ρωμ. ἡ. 26.] Καὶ μυρία ἄλλα ἐν ταῖς θείαις Γραφαῖς εὑρίσκειται.

ΚΑΝΩΝ ΡΚΓ'. 123.

Ἦρσεν ἴνα, ὅστις δῆποτε εἴποι τὴν αὐτὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, τὴν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν εἰς τοῦτο μόνον ἡμῖν βοηθεῖν, πρὸς τὸ μὴ ἁμαρτάνειν, ὅτι δι' αὐτῆς ἡμῖν ἀποκαλύπτεται καὶ φανεροῦται ἡ γνῶσις τῶν ἀμαρτημάτων, ὥστε γινώσκειν ἅ ἐπιζητεῖν

Τῆς Καρθ. ρκ'. ρκβ'. ρκγ'. ρκδ'. ρκε'. ρκς'. ρκζ'.

ραβαίνων διαθήκην μου, ἐκεῖ κατεφρόνησέ μου» (Κεφ. ς'. ζ'), αὐτὸς ἠρμήνευσεν ἐκ τῶν ἰβραϊκῶν πρωτοτύπων οὕτως· «Αὐτοὶ δὲ, ὡσπερ ὁ Ἀδάμ, τὴν διαθήκην μου παρέβησαν.» Καθὼς λοιπὸν ὁ Ἀδάμ παρέβη τὴν ἐντολήν, ἣν ἐδέχθη εἰς τὸ νὰ μὴ φάγῃ ἀπὸ τοῦ ξύλου, ἔτσι καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ γεννηθέντες δι' ἐκείνου, καὶ ἐν ἐκείνῳ ταύτην παρέβησαν, ἣν δηλαδὴ διὰ τοῦ Ἀδάμ εἰς ὄλους ὁ Θεὸς διέθετο. Ἀλλὰ, καὶ καθὼς ὁ Θεὸς δίδωντας τὸν νόμον καὶ τὴν διαθήκην τῆς περιτομῆς εἰς τὸν Ἀβραάμ, τὴν ἔδωκεν ἐνταῦτῳ καὶ εἰς τοὺς ἐξ ἐκείνου μέλλοντας γεννηθῆναι (δι' ὃ καὶ τὸ τικτόμενον βρέφος, ἂν δὲν ἤθελε περιτμηθῆ, προστάζει ὁ ἴδιος Θεὸς νὰ ἐξολοθρευέται, ὅτι, φησί, τὴν διαθήκην μου διεσκέδασεν, ἐπειδὴ καὶ ἐν τῇ ὀσφύτι τοῦ Ἀβραάμ ἔτι ὄν, δι' ἐκείνου καὶ ἐν ἐκείνῳ τὴν διαθήκην ταύτην ἔλαβε, καὶ μ' ὄλον ὀποῦ αὐτὸ κατὰ προαίρεσιν νὰ ἁμαρτάνῃ δὲν ἠδύνατο· τοιοῦτοτρόπως δίδωντας ὁ Θεὸς τὴν ἐντολήν εἰς τὸν Ἀδάμ, ἐνταῦτῳ τὴν ἔδωκε καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους του. Δι' ὃ καὶ τοῦ

Ἀδάμ αὐτὴν παραβάντος, καὶ αὐτὰ τὰ ἐν τῇ μήτρᾳ βρέφη ταύτην παρέβησαν, ὡς διὰ τοῦ Ἀδάμ ταύτην λαβόντα· ὅθεν καὶ χρειάζονται τῆς μυστικωτέρας περιτομῆς τοῦ βαπτίσματος. Ἀλλὰ τί τὰ πολλὰ; ὁ Ἀπόστολος Παῦλος μὲ τὸ, ἐφ' ᾧ πάντες ἡμαρτον, ὀποῦ λέγει, εἰς ἓνα λόγον ἐφανέρωσεν, ὅτι ἐν τῷ Ἀδάμ πάντες ἡμαρτον οἱ ἐκ τοῦ Ἀδάμ, ὅπερ ἐρμήνευον ὁ Θεοφύλακτος λέγει· «Πεσόντος ἐκείνου, οἱ μὴ φαγόντες ἀπὸ τοῦ ξύλου, γέγονασιν ἐξ ἐκείνου θνητοὶ, ὡς ἂν καὶ αὐτοὶ πταίσαντες, διότι ἐκεῖνος ἔπταισεν.» Ὁ ὀλικὸς τρόπος δὲ, διὰ μέσον τοῦ ὀποίου τὸ προπατορικὸν αὐτὸ ἁμάρτημα μεταδίδεται, κοινῶς οἱ Θεολόγοι λέγουσιν, ὅτι εἶναι ἡ ἐμπαθῆς καὶ φιλήδονος ρύσις τοῦ σπέρματος, ἐξ οὗ συλλαμβανόμεθα. Δι' ὃ καὶ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, ὡς μὴ ἐκ σπέρματος γεννηθέντα, ἀνώτερον ὀμολογοῦμεν τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος. Ἐφανίσθη ἡ ὀποσημείωσις αὕτη ἐκ τοῦ ἀνεκδότου Θεολογικοῦ τοῦ κλεινοῦ Εὐγενίου.

καὶ ἂ δεῖ ἐκκλίνειν· οὐ μὴν δι' αὐτῆς ἡμῖν παρέχεται, ἵνα ὅπερ γινώμεν ποιητέον, καὶ ποιῆσαι ἐτι μὴν ἀγαπήσωμεν καὶ ἰσχύσωμεν, ἀνάθεμα εἶη. Τοῦ γὰρ Ἀποστόλου λέγοντος ὅτι «ἡ γινώσις φυσιοῦ, ἡ δὲ ἀγάπη οἰκοδομεῖ» [ἀ. Κορινθ. ἡ. 1.], ἀπεβέβη πᾶν ἐστὶ πιστεύειν, πρὸς μὲν τὸ φυσιοῦν ἡμᾶς ἔχειν τὴν χάριν τοῦ Χριστοῦ, πρὸς δὲ τὸ οἰκοδομεῖν, μὴ ἔχειν, ὅποταν ἐκάτερον δῶρόν ἐστι τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ εἰδέναι τί ποιεῖν δεῖ, καὶ τὸ ἀγαπᾶν ὃ δεῖ ποιεῖν, ἵνα τῆς ἀγάπης οἰκοδομούσης, ἡ γινώσις φυσιοῦν μὴ δυναθῆ, ὡσπερ ἐκ τοῦ Θεοῦ γέγραπται· «Ὁ διδάσκων ἄνθρωπον γινώσιν.» [Ψαλμ. ἡγ'. 10.] Οὕτως ἐτι μὴν γέγραπται, «Ἡ ἀγάπη ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστίν.» [ἀ. Ἰωάν. δ'. 7.]

Ἑρμηνεία.

Καὶ διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος ἀναθεματίζει ἡ Σύνοδος τοὺς Πελαγικανοὺς καὶ Κελεστιανοὺς, τοὺς λέγοντας ὅτι ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, κατὰ τοῦτο μόνον μᾶς βοηθεῖ εἰς τὸ νὰ μὴ ἀμαρτάνωμεν, καθὼ δι' αὐτῆς γνωρίζομεν, ποῖα πρέπει νὰ ζητῶμεν καὶ νὰ κάμνωμεν, ἤτοι τὰ καλὰ, καὶ ποῖα πρέπει νὰ ἀποφεύγωμεν, ἤτοι τὰ κακὰ, καὶ ὅχι ὅτι μᾶς χαρίζει καὶ τὸ νὰ ἀγαπήσωμεν, καὶ τὸ νὰ ἐνδυναμωθῶμεν νὰ κάμνωμεν ἐκεῖνα τὰ καλὰ, ὅπου γνωρίζομεν. Ἐξ Ἰσου γὰρ καὶ τὰ δύο δῶρα εἶναι τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ γινώσις καὶ ἡ ἀγάπη. Διότι περὶ μὲν τῆς γινώσεως λέγει ὁ Δαβὶδ· «Ὁ διδάσκων ἄνθρωπον γινώσιν» περὶ δὲ τῆς ἀγάπης λέγει ὁ ἡγαπημένος Μαθητῆς· «Ἡ ἀγάπη εἶναι ἐκ τοῦ Θεοῦ. Καὶ κατὰ ἄλλον τρόπον δὲ ἀπεβέβη εἶναι τὸ νὰ πιστεύωμεν, ὅτι ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ δίδει μὲν εἰς ἡμᾶς γινώσιν, ἥτις μοναχὴ οὖσα, ὡς λέγει ὁ Παῦλος, φυσιοῦ, ἤτοι οἴησιν προξενεῖ, δὲν δίδει δὲ καὶ ἀγάπην, ἥτις οἰκοδομεῖ καὶ ἐνδυναμοῖ ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ ἐργασθῶμεν τὸ ἀγαθόν. Ὡστε, καθὼς εἶναι δῶρον τῆς θείας χάριτος τὸ νὰ γνωρίζωμεν τί πρέπει νὰ κάμνωμεν, ἔτσι παρομοίως εἶναι καὶ τὸ νὰ ἀγαπῶμεν, ὅτι πρέπει νὰ κάμνωμεν. Ἀποδίδεται δὲ, ἡ μὲν γινώσις εἰς τὸν νοῦν, ἡ δὲ ἀγάπη, εἰς τὴν θέλησιν, τὰς δύο πρώτας καὶ κυριώτερας δυνάμεις τῆς ψυχῆς.

ΚΑΝΩΝ ΡΚΑ'. 124.

Τῆς Καθ. ρκ'. ρκδ'. ρκε'. ρκζ'. ρκδ'. ρκε'. ρκζ'. Ἦρσαν ἵνα, ὅστις δήποτε εἶποι, διὰ τοῦτο τὴν χάριν ἡμῖν τῆς δικαιοσύνης δεδόσθαι, ἵνα ὅπερ ποιεῖν διὰ τοῦ αὐτεξουσίου δυνάμεθα, εὐχερστέρως πληρῶμεν διὰ τῆς χάριτος, ὡς ἂν εἰ καὶ ἡ χάρις μὴ ἐδίδοτο, οὐκ εὐχερῶς μὲν, ἀλλ' ὅμως ἠδυνάμεθα καὶ δίχα ἐκείνης ἐτι μὴν πληρῶσαι τὰς θείας ἐντολάς, ἀνάθεμα εἶη. Περὶ γὰρ τῶν καρπῶν τῶν ἐντολῶν ὁ Κύριος ἐλάλει, ὅπου οὐκ εἶπε, Χωρὶς ἐμοῦ δυσχερῶς δύνασθε ποιεῖν, ἀλλ' εἶπε, Χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν. [Ἰωάν. ιε'. 5.]

Ἑρμηνεία.

Καὶ οὗτος ὁ Κανὼν ἀναθεματίζει τοὺς Πελαγικανοὺς καὶ Κελεστιανοὺς, ὅτι, ἐπειδὴ ἔκαμεν ἡμᾶς αὐτεξουσίους (1) ὁ Θεὸς, ἠμποροῦμεν ναι καὶ χωρὶς τὴν θείαν χάριν νὰ τελειώσωμεν τὰς ἐντολάς, ἂν καὶ ὅχι μὲ εὐκο-

(1) Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἐδικούς μας νεωτέρους Θεολόγους καὶ μεταφυσικοὺς, δὲν ἠξέυρω πῶς καὶ ἀπὸ ποίαν αἰτίαν, δὲν ἠκριβολόγησαν τὸν περὶ τοῦ αὐτεξουσίου λόγον, ἀλλὰ ἄλλοι μὲν ἀπὸ αὐτοὺς ὤρσαν, πῶς αὐτὸ εἶναι μία λογικὴ δύναμις, καθ' ἣν αὐτεξουσίως ἡ ψυχὴ κινεῖται εἰς τὸ ἀγαθὸν καὶ εἰς τὸ κακόν, ἄλλοι δὲ, πῶς εἶναι μία ἐλευθεριότης τῆς ψυχῆς, καθ' ἣν αὕτη θέλει ἐπίσης τὸ ἀγαθόν, καὶ ἐπίσης τὸ κακόν. Ὅτι δὲ οἱ ὀρισμοὶ οὗτοι δὲν εἶναι ὀρθοί, ὀθλὸν ἐστίν. Εἰ μὲν γὰρ αὐτὸ εἶναι δύναμις, κατὰ τὴν ὁποίαν κινεῖται ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸ καλὸν καὶ εἰς τὸ κακόν, πρῶτον μὲν ἡ δύναμις αὕτη ἢ εἰς τὸ κακόν, οὔτε εἶναι, οὔτε λέγεται κυρίως δύναμις, ἀλλὰ μάλλον ἀδυναμία, ἀσθένεια καὶ ἔλλειψις (κατὰ τὸν Ἀρεοπαγίτην Διονύσιον, περὶ θείων ὀνομάτων Κεφ. δ'), ἐπειδὴ οὐκ ἔλαβε δύναμιν ἢ ψυχὴ εἰς τὸ κακόν, ἀλλὰ ἐξ ἀδυναμίας, καὶ ἀσθενείας, καὶ ἔλλειψως, τοῦ νὰ μὴ δύναται νὰ μένῃ ἐν τῷ ἀγαθῷ, πίπτει εἰς τὸ κακόν. Ἄλλ' οὔτε λογικὴ ἠμπορεῖ νὰ λέγεται ἡ τοιαύτη εἰς τὸ κακόν δύναμις, ἀλλὰ μάλλον ἄλογος καὶ ἀσυλλλόγιστος· ἐξ ἀλογίας γὰρ τὸ κακόν γίνεται, κατὰ τὸν αὐτὸν Ἀρεοπαγίτην (αὐτόθι). Δεύτερον δὲ, ἂν ὁ ἄνθρωπος ἔλαβε τοιαύτην δύναμιν εἰς τὸ κακόν, ἔπεται νὰ ᾖ αἰτίας ὁ Θεὸς τοῦ κακοῦ ὃ τὴν τοιαύτην δύναμιν δούς,

ὃ δὲ ἄνθρωπος νὰ ᾖ ἀνάτιος ὃ τὴν τοιαύτην δύναμιν μεταχειριζόμενος. Καὶ πῶς ὁ μὲν αἴτιος τούτου Θεὸς κολάζει, ὃ δὲ ἀνάτιος ἄνθρωπος ὃ προαρούμενος τὸ κακόν κολάζεται; ἀδικία γὰρ τοῦτό ἐστι. Τρίτον, ὅτι, ἂν ἡ τοιαύτη εἰς τὸ κακόν δύναμις ἦτο φύσις τῆ ψυχῆ δεδομένη, ἔπρεπε νὰ συνιστᾷ μάλλον, καὶ ὅχι νὰ φθειρῇ τὴν μεταχειριζομένην ταύτην ψυχὴν. Τίταρον, διατὶ ὑποτίθεται καὶ τὸ κακὸν ὡς ἐν παρομοίως μὲ τὸ καλόν, ὅπερ ἐστὶν ἄτοπον. Καὶ πέμπτον ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ κακόν, τὸ ὅποιον ὑποτίθεται ὡς ἀντικείμενον τῆς προαιρετικῆς δυνάμεως τῆς ψυχῆς, ἔπρεπε παρομοίως μὲ τὸ ἀντικείμενον ἀγαθόν ὅχι νὰ φθειρῇ, ἀλλὰ νὰ τελειοῖ τὴν εἰς τοῦτο κινουμένην ψυχὴν. Ἄλλὰ μὴν ταῦτα ὅλα εἶναι ἄτοπα, καὶ βλάσφημα, καὶ αἰρετικά. Λοιπὸν οἱ ἀνωτέρω ὀρισμοί, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ταῦτα ἔπονται, δὲν εἶναι ὀρθοί. Ταῦτα τὰ ἴδια ἄτοπα ἀκολουθοῦν καὶ εἰς ἐκείνους ὅπου λέγουν, πῶς τὸ αὐτεξουσίον εἶναι ἐλευθεριότης τῆς ψυχῆς, καθ' ἣν αὕτη ἐπίσης θέλει τὸ καλόν, καὶ ἐπίσης τὸ κακόν. Μὴ γένοιτο γὰρ ποτε νὰ ἔδωκεν ὁ Θεὸς ὃ αὐτάγαθος τοιαύτην ἐλευθερίαν εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ κινῆται εἰς τὸ κακόν. Ἄπαγε! φησὶ γὰρ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· «Οὐκ ἐνετείλατο οὐδενὶ ἀσεβεῖν, καὶ οὐκ ἔδωκεν ἄνεσιν οὐδενὶ ἀμαρτάνειν». (Σειρᾶχ

λίαν, ἀλλὰ μὲ δυσκολίαν, διὰ δὲ τῆς θείας χάριτος ἐυκολώτερα θυνάμεθα νὰ κατορθώσωμεν ταύτας (1), ἐπειδὴ καὶ ὁ Κύριος, ὁμιλῶντας διὰ τὰς θείας ἐντολάς, δὲν εἶπε, Χωρὶς ἐμοῦ δύνασθε νὰ κάμετε ταύτας μὲ δυσκολίαν, ἀλλ' ἐπὶ λέγει, Χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν· Οὕτε μὲ εὐκολίαν, οὕτε μὲ δυσκολίαν δηλ. ὥστε τὸ πᾶν εἶναι τῆς θείας χάριτος, καὶ χωρὶς αὐτῆς οὐδὲν κατορθῶσαι θυνάμεθα (2).

ιε'. 20.). 'Π ἀλήθεια λοιπὸν εἶναι αὐτῇ, ὅτι ὁ Θεὸς μόνος ἀγαθὸς ὢν, μᾶλλον δὲ αὐτοαγαθότης, ἐποίησε καὶ τὸν ἄνθρωπον ἀγαθόν. Δὲν ἤθελεν ὅμως καὶ νὰ τὸν ἀναγκάσῃ εἰς τὸ ἀγαθὸν (ἐπειδὴ τοῦτο δὲν εἶναι τοῦ ἀγαθοῦ ἴδιον), ἀλλὰ ἐποίησεν αὐτὸν αὐτεξούσιον, καθ' ὁμοίωσιν ἐδικτὴν του (καὶ αὐτὸς γὰρ ἐστὶν αὐτεξούσιος), ἤτοι τοῦ ἔδωκε μιαν φυσικὴν δύναμιν μετὰ λόγου ὀρεκτικὴν (ὡς λέγει ὁ θεὸς Μάξιμος, διαλέξει πρὸς Πύρρον), μὲ τὴν ὁποίαν νὰ κινῆται εἰς τὸ καλὸν ὄχι ἡναγκασμένως καὶ βιαίως, ἀλλ' αὐτεξουσίως καὶ θεληματικῶς, φερόμενος εἰς αὐτὸ τόσον ἀπὸ τὸν ἐμφυτον λόγον, ὁ ὁποῖος ἔχει ἀντικειμένον του τὴν ἀλήθειαν, ὅσον καὶ ἀπὸ τὴν ἐμφυτον θέλησιν, ἣτις ἔχει ἀντικειμένον τῆς τὸ ἀγαθόν, ὡς λέγει ὁ Ἀριστοτέλης· «Ἀγαθόν ἐστὶν, οὐ πάντα ἐφίεται.», καὶ τοῦτο ἴσως ἐφανέρωσεν ὁ Σειρὰχ λέγων· «Αὐτὸς ἐξ ἀρχῆς ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἀφήκεν αὐτὸν ἐν χειρὶ διαβουλοῦ αὐτοῦ» (Κεφ. ιε.), ἦγον τὸν ἀφήκε νὰ θελήσῃ καὶ αὐτὸς αὐτεξουσίως τὸ ἀγαθὸν ἀπὸ λόγου του, διὰ νὰ ἔχη καὶ μισθὸν περισσότερον, καὶ τὸ ἀγαθὸν νὰ λογίζεται ὡς ἐδικόν του, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, «ἴν' ἢ τοῦ ἐλομένου τὸ ἀγαθὸν οὐχ ἦττον, ἢ τοῦ παρασχόντος τὰ σπέρματα.» Τοσοῦτον δὲ εἶναι μακρὰν ὁ Θεὸς ἀπὸ τοῦ νὰ δώσῃ δύναμιν τινα αὐτεξούσιον ἢ ἐλευθερίαν εἰς τὸ νὰ κινηθῇ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸ κακόν, ὥστε ὅπου καὶ ἐντολὴν τοῦ ἔδωκε προφυλακτικὴν τοῦ νὰ μὴ κινηθῇ εἰς αὐτὸ, καὶ ἀπειλὴν θανάτου, ἂν εἰς αὐτὸ κινηθῇ. Τούτων οὕτως εἰρημένων, συνάγεται ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐκτίσθη παρὰ Θεοῦ καὶ εἶναι αὐτεξούσιος, ἀλλὰ διὰ νὰ κινῆται εἰς μόνον τὸ καλόν, καὶ ὄχι καὶ εἰς τὸ κακόν, καὶ ἔχει δύναμιν καὶ ἐλευθερίαν εἰς τὸ νὰ κάμῃ μόνον τὰ καλὰ ἔργα, καὶ ὄχι τὰ κακά. Καὶ τοῦτο δηλῶν ὁ Ἀπόστολος ἔλεγε· «Κτισθέντες ἐπὶ ἔργοις ἀγαθοῖς (ἀλλ' ὄχι καὶ ἐπὶ κακοῖς), ἵνα ἐν αὐτοῖς περιπατήσωμεν» ('Ἐφ. β'. 10.). Εἰ δὲ καὶ προτείνει τινὰς τὰ ρητὰ τοῦ Σειρὰχ (ἢ καὶ ἄλλων Πατέρων τινῶν), τὸ, «παρέθηκ σοι πῦρ καὶ ὕδωρ, οὐ ἂν θέλῃς ἐκτενεῖς τὴν χεῖρά σου,» καὶ τὸ, «ἐναντι ἀνθρώπων ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος· καὶ ὁ ἂν εὐδοκῆσῃ, δοθήσεται αὐτῷ.» (Κεφ. ιε.), μὲ τὰ ὁποῖα φαίνεται πῶς δοξάζει ὁ σοφὸς μέσσην τινα δύναμιν τῆς θελήσεως, καθ' ἣν νεύει ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸ καλόν καὶ εἰς τὸ κακόν· ἀποκρινόμεθα πρῶτον, ὅτι ταῦτα τὰ λέγει, καθὼς ἐκατέστησεν ὁ ἄνθρωπος τὸν ἑαυτὸν του μετὰ τὴν παράβασιν, ποτὲ μὲν θέλων τὸ καλόν, ποτὲ δὲ τὸ κακόν, καὶ ὄχι καθὼς τὸν ἔκαμε, καὶ καθὼς τὸν θέλει ὁ Θεός· καὶ δεύτερον, ὅτι αὐτὸς οὗτος ὁ Σειρὰχ ὅπου λέγει ταῦτα ἀνωτέρω, εἰς τὸ τέλος τοῦ αὐτοῦ Κεφαλαίου, ὡσπερ διορθῶντας τὰ εἰρημένα, συγκλείει τὴν θέλησιν εἰς μόνον τὸ καλόν, καὶ ὄχι εἰς τὸ κακόν, καὶ λέγει, πῶς ὁ Θεὸς δὲν ἔδωκεν ἐντολὴν εἰς κἀνένα νὰ ἀσεβῇ, οὐδὲ ἔδωκεν ἄνεσιν καὶ ἐλευθερίαν εἰς κἀνένα νὰ ἀμαρτάνῃ· «Καὶ οὐκ ἐνετείλατο οὐδενὶ ἀσεβεῖν, καὶ οὐκ ἔδωκεν ἄνεσιν οὐδενὶ ἀμαρτάνειν» (αὐτόθι).

(1) Τοῦτο τὸ ἴδιον φρόνημα εἶχον καὶ οἱ Ἑμιπελαγίανοι, οἵτινες κατὰ ταῦτο διάφερον ἀπὸ τοὺς Πελαγίανους, καθ' ὅτι ἐκεῖνοι μὲν ἔλεγον, ὅτι ἐκ τοῦ αὐτεξουσίου ἡμῶν κρέμαται ὅλη ἡ σωτηρία ἡμῶν, οὗτοι δὲ ἔλεγον, ὅτι ἡ μὲν ἀρχὴ τῆς σωτηρίας εἶναι ἀπὸ τοῦ αὐτεξουσίου, χρειάζεται ὅμως νὰ ἀκολουθῇ καὶ ἡ χάρις ὄχι καὶ νὰ προηγῆται, εἰμὴ κάποτε. Ἀνατρέπεται ὅμως καὶ αὐτὴ ἡ δόξα καὶ διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος καὶ διὰ τῶν

Γραφῶν. Ὁ γὰρ Ἀπόστολος λέγει «Αὐτὸς ἐστὶν ὁ ἐνεργῶν ἡμῖν καὶ τὸ θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν.» (Φιλιππησίους Κεφ. β'.) καὶ πάλιν· «Οὐχ ὅτι ἱκανοὶ ἐσμεν ἀφ' ἑαυτῶν λογισασθαι τι καὶ ἐξ ἑαυτῶν, ἀλλ' ἡ ἱκανότης ἡμῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ» (β'. Κορινθ. γ'.), τὸ ὁποῖον τοῦτο ρητὸν προβάλλων ὁ Δούγουστινος κατὰ τῶν Ἑμιπελαγίανων (βιβλ. περὶ προορισμοῦ τῶν ἀγίων, Κεφ. β'.) λέγει· «Ὡς Κυριάζουσιν καλὰ τὰ λόγια ταῦτα οἱ νομιζοντες ὅτι ἀπὸ λόγου μας εἶναι τῆς πίστεως ἡ ἀρχή, ἐκ δὲ τοῦ Θεοῦ, ἡ τῆς πίστεως παραπλήρωσις· διότι, ποῖος δὲν ἤξεύρει, ὅτι πρῶτον εἶναι τὸ λογισασθαι, καὶ ὕστερον τὸ πιστεῦσαι; Ὡστε κατὰ τὸν αὐτὸν (βιβλ. εἰς τὸν Ἰωάννην)· «τῷ ἐν αὐτῷ ἐνεργοῦντι Χριστῷ συνεργεῖ ὁ ἄνθρωπος εἰς σωτηρίαν αἰώνιον καὶ εἰς δικαιοσύνην.» Ἐφ' ἣ δὲ καὶ ὁ Σολομών· «Καὶ ἐτοιμάζεται θελήσις παρὰ Κυρίου.»

(2) Ἐπειδὴ διαφόρους χάριτας ἀνέφερον οἱ προλαβόντες Κανόνες, ἐστοχάσθημεν νὰ δώσωμεν μιαν καθολικὴν εἰδήσιν περὶ αὐτῶν. Ὅθεν ἀφίνοντες τὰς περὶ χάριτος διαφόρους διαιρέσεις τῶν σχολαστικῶν, λέγομεν τὰς κοινὰς καὶ ὁμολογουμένας παρὰ πάντων τῶν θεολόγων ταύτας. Ἡ χάρις, ἄλλη μὲν λέγεται προκαταρκτικὴ καὶ φωτιστικὴ, ἣτις πᾶσιν ἀνθρώποις δίδεται, χωρὶς συνεργείας τοῦ αὐτεξουσίου· προηγείται γὰρ αὐτοῦ, ἵνα γνωρίσῃ ὁ ἄνθρωπος τὴν ἀλήθειαν τῶν θείων προσταγμάτων καὶ ἐλευθέρως συγκατατεθῇ. (Περὶ ταύτης τῆς χάριτος τῆς προκαταρκτικῆς λέγει ὁ Θεοφύλακτος Βουλγαρίας ἐρμηνεύων τὸ «Οὐ μὴ διδάξωσιν ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ, λέγων· Γνωθὶ τὸν Κύριον.» (ἐν Κεφ. η'. τῆς πρὸς Ἑβρ.)· «Τοῦ Θεοῦ τὴν φύσιν ἡμῶν τῇ προλήψει θεώσαντος, Ἰλαμψεν ἐν ταῖς πάντων ψυχαῖς τὸ τῆς ἀληθοῦς θεογνωσίας φῶς, καὶ οἷόν τις ἐπιτηδείότης ἐνετέθη τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει ὑπὸ τῆς χάριτος πρὸς τὸ τὸν ὄντως εἶδέναι Θεόν») ἄλλη δὲ λέγεται χάρις ἐνδυναμοῦσα, ἣτις ἐνισχύει τὴν ἀνθρωπίνην θέλησιν εἰς τὸ νὰ ἀγαπήσῃ τὸ ἀγαθόν, οὐκ ἀναγκάζουσα, ἀλλὰ μεθ' ἡδονῆς αὐτὴν πειθούσα· ἄλλη συνεργούσα, ἣτις μετὰ τοῦ ἐνεργοῦντος τὸ ἀγαθὸν συνεργεῖ, ἵνα εἰς ἕκδασιν καὶ τέλος φέρῃ τὴν πρᾶξιν τοῦ ἀγαθοῦ· ἄλλη λέγεται διαμένουσα καὶ δικαιοῦσα, ἣτις κάμνει τὸν ἄνθρωπον νὰ διαμῆνῃ ἐν τῷ ἀγαθῷ μέχρι τέλους, μόνους κληρουμένη τοῖς προωρισμένοις· ἄλλη λέγεται ἐκτικὴ καὶ καθ' ἕξιν, ἣτις εἰς βάθος εἶναι ἐγκεκολλημένη τῷ ἀνθρώπῳ καὶ μένουσα, τόσον ὅταν ἐνεργῇ τὸ ἀγαθόν, ὅσον καὶ ὅταν δὲν τὸ ἐνεργῇ· καὶ αὕτη μόνον τοῖς προωρισμένοις δίδεται, Θεοῦ ἀγάπη καὶ ἀρραβῶν, καὶ χάριμα ἐν ταῖς ἀγλαῖς Γραφαῖς ὀνομαζομένη· παρὰ δὲ τοῦ Βασιλείου ἐν τοῖς περὶ τοῦ ἀγίου Πνεύματος (Κεφ. κς'.) καὶ παρὰ τοῦ Ἀλεξανδρείας Κυρίλλου (βιβλ. δ'. εἰς τὸν Ἡσαΐαν) μὲ τὴν τέχνην παρομοιαζομένη, ἣτις αἰ μὲν εὐρίσκεται καθ' ἕξιν ἐν τῷ τεχνίτῃ, οὐκ αἰ δὲ, οὐδὲ ἀδιαλείπτως τὰς ἐνεργείας προβάλλει. Αἱ μὲν οὖν τρεῖς πρῶται χάριτες, ἡ προκαταρκτικὴ, λέγω, ἡ ἐνδυναμοῦσα καὶ ἡ συνεργούσα, δίδονται καὶ πρὸς ἐκείνους, οἵτινες πρὸς καιρὸν εὐρίσκονται ἐν τῇ ἀρετῇ καὶ χάριτι, ὕστερον δὲ ἐκπίπτοντες κολάζονται, αἱ δὲ δύο, ἡ διαμένουσα καὶ ἡ ἐκτικὴ, εἰς μόνους τοὺς προωρισμένους, ὧν τὸ αὐτεξούσιον μένει ἐδραῖον εἰς τὸ ἀγαθόν καὶ τὴν ἀρετὴν, δι' ἣ καὶ μόναι αὐταὶ ἐπισφραγίζουσι τὸν προορισμὸν καὶ τὰ τοῦ προορισμοῦ ἔργα καὶ ἀποτελέσματα κυρίως λέγονται. Αἱ δὲ τρεῖς ἀνωτέρω καταχρηστικῶς

ΚΑΝΟΝ ΡΚΕ'. 125.

Τῆς Καρθ. ρκ'. ρκδ'. ρκγ'. ρκδ'. ρκς'. ρκζ'. || Ἦρσετε ἵνα, ὅπερ εἶπεν ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Ἀπόστολος· «Ἐάν εἴπωμεν, ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς ἀπατῶμεν, καὶ ἀλήθεια ἐν ἡμῖν οὐκ ἔστιν». [ἀ. Ἰωάν. ἀ. 8.] Ὅστις δὴποτε οὕτω παραληπτέον νομίση, ὡς εἰπεῖν διὰ ταπεινοφροσύνην μὴ ὀφείλειν λέγεσθαι ἡμᾶς μὴ ἔχειν ἁμαρτίαν, οὐχ ὅτι ἀληθῶς οὕτως ἔστιν, ἀνάθεμα εἴη. Ἐπακολουθεῖ γὰρ ὁ Ἀπόστολος καὶ προξεύγνυστιν οὕτως· «Ἐάν δὲ ὁμολογήσωμεν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, πιστός ἐστι καὶ δίκαιος, ὅστις ἀφήσει ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας, καὶ καθαρῖσει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀδικίας». [Αὐτόθ. 9]. Ἐνθα πάνυ δεδήλωται τοῦτο μὴ μόνον ταπεινοφρόνως, ἀλλ' ἔτι μὴν ἀληθῶς λέγεσθαι. Ἡδύνατο γὰρ ὁ Ἀπόστολος εἰπεῖν, ἐάν εἴπωμεν οὐκ ἔχομεν ἁμαρτίαν, ἑαυτοὺς ὑψοῦμεν, καὶ ταπεινοφροσύνη ἐν ἡμῖν οὐκ ἔστιν, ἀλλ' εἰπὼν, ἑαυτοὺς ἀπατῶμεν, καὶ ἀλήθεια ἐν ἡμῖν οὐκ ἔστιν, πάνυ ἀπέδειξε τὸν λέγοντα ἑαυτὸν μὴ ἔχειν ἁμαρτίαν, μὴ ἀληθεύειν, ἀλλὰ ψεύδεσθαι.

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ τὰ δόγματα τῶν Πελαγιαίων ἐσυμφώνουν τρόπον τινὰ μὲ τὰ τῶν Μασσαλιανῶν (1), καθ' ὃ καὶ ἐκεῖνοι καὶ τοῦτοι τὴν ἀρχὴν τῆς σωτηρίας ἔθετον ὄχι προηγουμένως εἰς τὴν θεῖαν χάριν, ἀλλ' εἰς τὴν ἀνθρωπίνην δύναμιν· ἀκολούθως, ἐπειδὴ καὶ οἱ Μασσαλιανοὶ κακῶς ἐφρόνουν, ὅτι δταν ἔλθῃ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἰς τὸν ἀνθρώπον αἰσθητῶς καὶ δρατῶς, ἐλευθεροῦναι αὐτὸν ἀπὸ τὰ πάθη, καὶ πλέον δὲν χρειάζεται νὰ κάμῃ αὐτὸς νηστείας ἢ ἄλλους ἐγῶνας θεοφιλῆς, τοιοῦτοτρόπως φρονούντες καὶ οἱ Πελαγιανοὶ, ἴσως ἔλεγον, ὅτι ἐκεῖνο ὅπου λέγει ὁ Ἰωάννης, τὸ, ἀνίσως εἶπομεν ὅτι δὲν ἔχομεν ἁμαρτίαν, πλανοῦμεν τὸν ἑαυτὸν μας καὶ δὲν λέγομεν τὴν ἀλήθειαν· τοῦτο δὲν λέγεται κατὰ ἀλήθειαν ἀπὸ τοὺς ἁγίους (καθ' ὅτι δηλ. ἐλευθερωθέντες ἀπὸ τὰ πάθη διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἁμαρτίας εἰς τὸ ἐξῆς δὲν ἔχουν, οὔτε νὰ κάμουν ἡμποροῦν), ἀλλὰ μόνον λέγεται διὰ ταπεινοφροσύνην. Ὅθεν τοὺς τοῦτο λέγοντας ἀναθεματίζει ὁ παρῶν Κανὼν, ὡς παρεξηγοῦντας αὐτό. Λέγει γὰρ ἀκολούθως ὁ ἴδιος Ἰωάννης, ἀνίσως δὲ ὁμολογοῦμεν τὰς ἁμαρτίας μας, πιστός καὶ δίκαιος εἶναι ὁ Κύριος, ὅστις θέλει συγχωρήσει τὰς ἁμαρτίας μας, καὶ θέλει μᾶς καθαρῖσει ἀπὸ κάθε ἀδικίαν. Ἀπὸ τὰ ὅποια λόγια γίνεται φανερόν, ὅτι ὄχι διὰ ταπεινώσειν, ἀλλὰ κατὰ ἀλήθειαν ἀπὸ τοὺς ἁγίους λέγεται τὸ ἀνωθεν ρητόν, ἐπειδὴ ἡμποροῦσε νὰ εἰπῇ ὁ Ἀπόστολος, ἀνίσως εἶπομεν ὅτι δὲν ἔχομεν ἁμαρτίαν, ὑπερηφανευόμεθα, καὶ ταπεινοφροσύνη δὲν εἶναι εἰς ἡμᾶς. Ὅθεν τοῦτο οὐ λέγων, ἀποδεικνύει, ὅτι ἐκεῖνος ὅπου λέγει, ὅτι δὲν ἔχομεν ἁμαρτίαν, δὲν ἀληθεύει, ἀλλὰ ψεύδεται (2).

ΚΑΝΟΝ ΡΚΖ'. 126.

Τῆς Καρθ. ρκ'. ρκδ'. ρκδ'. ρκγ'. ρκδ'. ρκζ'. ρκζ'. || Ἦρσετε ἵνα, ὅστις δὴποτε εἶποι ἐν τῇ Δεσποτικῇ εὐχῇ, διὰ τοῦτο λέγειν τοὺς ἁγίους, «ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν», [Ματθ. ζ'. 12.] οὐχ ὅτι ὑπὲρ ἑαυτῶν τοῦτο λέγουσιν, ἐπειδὴ αὐτοῖς λοιπὸν οὐκ ἔστιν ἀναγκαῖα αὕτη ἢ αἰτήσεις, ἀλλ' ὑπὲρ ἄλλων, τῶν ὄντων ἐν τῷ λαῷ αὐτῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ μὴ λέγειν ἕνα ἕκαστον τῶν ἁγίων. ἄφες μοι τὰ ὀφειλήματά μου, ἀλλ' «ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν», [Λουκ. ια'. 4.] ὡς ὑπὲρ ἄλλων τούτων μᾶλλον, ἢ ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὸν δίκαιον αἰτοῦντα νοεῖσθαι, ἀνάθεμα εἴη. Ἅγιος γὰρ καὶ δίκαιος ἦν Ἰακώβος ὁ Ἀπόστολος, ὅτε ἔλεγεν· «Ἐν πολλοῖς γὰρ ἁμαρτάνομεν πάντες.» [Ἰακώβ γ'. 2.] Ἐπεὶ, διὰ τί προστίθεται τὸ, πάντες; εἰ μὴ, ἵνα ἡ ἔννοια αὕτη ἀρμολογηθῇ, καὶ (3) τῷ ψαλμῷ, ὅπου ἀναγινώσκειται· «Μὴ εἰσέλθῃς εἰς κρίσιν μετὰ τοῦ δούλου σου, ὅτι οὐ δικαιωθήσεται ἐνώπιόν σου πᾶς ζῶν». [Ψαλμ. ρμβ'. 2]. Καὶ ἐν τῇ εὐχῇ τοῦ Σολομῶντος τοῦ σοφωτάτου· «Οὐκ ἔστιν ἀνθρώπος, ὃς οὐχ ἡμαρτε». [γ'. Βασιλ. ἡ. 46]. Καὶ ἐν τῇ βίβλῳ τοῦ ἁγίου Ἰωβ τὸ, «Ἐν χειρὶ παντὸς ἀνθρώπου» σημαίνει, ὥστε εἰδέναι πάντα ἀνθρώπον τὴν ἀσθένειαν αὐτοῦ. [Ἰωβ λζ'. 7.] Ὅθεν ἔτι μὴν ὁ ἅγιος καὶ δίκαιος Δανιὴλ ὁ Προφῆτης, πληθυντικῶς λέ-

ἐργα τοῦ προορισμοῦ ὀνομάζονται, καθ' ὃ τὴν σωτηρίαν εἰς τὸν σωζόμενον εὐκολύνουσι (Παρὰ τῷ θεολογικῷ τοῦ Κορεσσίου).

(1) Δι' ὃ καὶ ἡ γ'. Σύνοδος ὁμοῦ μὲ τοὺς Κελεσιανούς τούτους ἢ Πελαγιανοὺς καθείλον καὶ τοὺς Ἐνθουσιαστὰς καὶ Εὐχίτας, ἤτοι Μασσαλιανούς. Ὅρα Δοσίθεον σελ. 278. καὶ εἰς τὰ ἐκείνης πρακτικῆ.

(2) Σημειῶσαι ὅτι ἁμαρτίας ἐννοεῖ ἐδῶ ὁ Κανὼν, ὄχι τὰς θανάσιμους (διατεῖ αὐτὰς κάμνοντες οἱ ἅγιοι δὲν μένουσι πλέον ἅγιοι), ἀλλὰ τὰς συγγνωστάς, αἱ ὅποια, οὔτε τὴν πρὸς Θεὸν καὶ τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην φθείρου, οὔτε κάμνουν τὸν ἀνθρώπον ἐχθρὸν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνοχον εἰς τὸν αἰώνιον θάνα-

τον, εἰς τὰς ὁποίας εἶναι ὑποκείμενοι καὶ αὐτοὶ οἱ ἅγιοι, καὶ μένουσι πάλιν ἅγιοι (πλὴν μόνου τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Θεοτόκου) αὐτὰ δὲ εἶναι, κατὰ τὸν Κορέσιον καὶ τὸν Χρύσανθον, ὁ ἀργὸς λόγος, ἢ πρώτη κίνησις τοῦ θυμοῦ, ἢ τῆς ἐπιθυμίας, τὸ παιγνιώδες ψεῦδος καὶ τὰ ὅμοια. Μόνος γὰρ ὁ Θεὸς εἶναι πάντη ἀκίνητος εἰς τὸ κακόν, Ἄγγελοι δὲ καὶ ἅγιοι, ἂν ᾖναι τέλειοι, ἀκίνητοι μὲν τελείως δὲν εἶναι εἰς τὸ κακόν, ἀλλὰ δυσκολοκίνητοι, καὶ πολλῷ μᾶλλον οἱ ἅγιοι, ὡς σῶμα φοροῦντες, καὶ ὡς ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ πολεμούμενοι, εὐκολώτερα ἀπὸ τοὺς Ἄγγελους δύνανται εἰς τὸ κακὸν νὰ τραποῦν.

(3) Ἴσως καὶ ἐν τῷ ψαλμῷ γέγραπται δηλ.

γων, τὸ, «Ἠμάρτομεν, ἠνομίσαμεν» [Δανιήλ θ'. 5.] καὶ τὰ λοιπὰ, ἃ ἐκεῖ ταπεινοφρόνως καὶ ἀληθινῶς ὁμολογεῖ, ἵνα μὴ νομισθῆι, ὡς τινες νοοῦσι τοῦτο, μὴ περὶ τῶν ἰδίων, ἀλλὰ περὶ τῶν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ μᾶλλον λέγειν ἁμαρτιῶν. Μετὰ ταῦτα εἶπεν, ὅτι «Ἠυχόμεν καὶ ἐξωμολογούμεν τὰς ἁμαρτίας μου, καὶ τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ μου Κυρίῳ τῷ Θεῷ μου.» [αὐτόθ. 20]. Οὐκ ἠθέλησεν εἰπεῖν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, ἀλλὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ εἶπε καὶ ἑαυτοῦ, ἐπειδὴ τούτους μέλλοντας κακῶς νοεῖν, ὡσανεὶ προεῖδεν ὁ Προφήτης.

Ἑρμηνεία.

Καὶ οὗτος ὁ Κανὼν περὶ τῆς ὁμοίας μὲ τὴν ἀνωτέρω φρενοβλαβείας τῶν Πελαγιανῶν ἀναφέρει· ἀναθεματίζει γὰρ αὐτοὺς λέγοντας, ὅτι οἱ ἅγιοι, ὅταν λέγουσιν εἰς τὴν Κυριακὴν προσευχὴν τοῦ, Πάτερ ἡμῶν, τὸν λόγον τοῦτον, Ἄφες εἰς ἡμᾶς τὰς ἁμαρτίας μας, δὲν τὸ λέγουσιν διὰ λόγου τῶν, ἐπειδὴ αὐτοὶ δέησιν τοιαύτην δὲν χρειάζονται ὡς ἀπαθεῖς καὶ ἀναμάρτητοι, ἀλλὰ τὸ λέγουσιν διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν ἄλλων· διότι καὶ ὁ ἅγιος Ἰάκωβος ὁ Ἀδελφόθεος λέγει· Πολλὰ σφάλλομεν ὅλοι μας. Καὶ ὁ Δαβίδ· Μὴ ἔλθῃς, Κύριε, εἰς κρίσιν μὲ τὸν δοῦλόν σου ἐμένα, ἐπειδὴ δὲν ἔμπορεῖ νὰ φανῇ δίκαιος ἐμπροσθέν σου κἀνένας ζωντανὸς ἄνθρωπος. Καὶ ὁ Σολομὼν εἰς τὴν εὐχὴν ὅπου ἔκαμεν εἰς τὸν Θεόν, ἀφ' οὗ ἔκτισε τὸν Ναὸν, λέγει· Δὲν εἶναι ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον, ὅστις δὲν ἥμαρτε. Καὶ ὁ Ἰώβ· Τὰς χεῖρας τοῦ ἀνθρώπου κατασφραγίζει διὰ νὰ γνωρίσῃ κάθε ἄνθρωπος τὴν ἀσθένειάν του (1). Ἀλλὰ καὶ ὁ προφήτης Δανιήλ προσευχόμενος, λέγει μὲν πρῶτον πληθυντικῶς· Ἠμάρτομεν, ἠνομήσαμεν· ἔπειτα ἐπιφέρει ἐνικῶς ὅτι· Ἐξομολογούμεν τὰς ἁμαρτίας μου, καὶ τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ μου· καὶ τοῦτο οὕτω καθαρῶς λέγει, διὰ νὰ μὴ νομίσῃ τινὰς, ὅτι εἶπε διὰ τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ του, καὶ ὄχι διὰ τὰς ἐδικὰς του, προφητικῶς ἐπιστομίζων τοὺς τοῦτο κακῶς μέλλοντας εἰπεῖν.

ΚΑΝΩΝ ΡΚΖ'. 127.

Ἦρσεν, ἵνα οἵτινες δῆποτε τὰ ρήματα τῆς Δεσποτικῆς εὐχῆς, ἅπερ λέγομεν «Ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν», [Ματθ. 5'. 12. Λουκ. 11. 4.] οὕτω βούλονται ἀπὸ τῶν ἁγίων λέγεσθαι, ὡς ταπεινοφρόνως καὶ οὐκ ἀληθῶς ταῦτα λεχθῆναι, ἀνάθεμα εἴη. Τίς γὰρ ὑπένεγκοι τὸν εὐχόμενον, μὴ ἀνθρώποις, ἀλλ' αὐτῷ τῷ Κυρίῳ, ψευδόμενον; τὸν τοῖς χεῖλεσιν αὐτοῦ λέγοντα, τὰς ὀφειλούσας ἀφεθῆναι ἁμαρτίας αὐτῷ, μὴ ἔχειν;

Ἑρμηνεία.

Καὶ οὗτος ὁ Κανὼν ἀναθεματίζει τοὺς Πελαγιανοὺς λέγοντας, ὅτι οἱ ἅγιοι δὲν λέγουσιν κατὰ ἀλήθειαν τὸ, Ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ἐπειδὴ αὐτοὶ, ἁμαρτίας καὶ ὀφειλήματα δὲν ἔχουσιν, ἀλλὰ διὰ ταπεινοφροσύνην καὶ μετρίτητα. Διότι, ποῖος, λέγει, θέλει ὑπομείνει τοὺς τοῦτο λέγοντας ἁγίους νὰ ψεύδωνται, ὄχι εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ εἰς τὸν Θεόν; καὶ μὲ τὰ χεῖλη μὲν νὰ ζητοῦσι συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν τους, μὲ τὴν καρδίαν δὲ νὰ λογιάζουν, ὅτι ἁμαρτίας δὲν ἔχουν; Θεομαχίαι γὰρ τοῦτο, καὶ ὄχι προσευχὴ νομίζεται, ὅπερ ἐπὶ τῶν ἁγίων, καὶ νοῆσαι μόνον, εἶναι ἄτοπον (2).

ΚΑΝΩΝ ΡΚΗ'. 128.

Ἦρσεν, ἐπειδὴ πρό τινων ἐνιαυτῶν ἐν ταύτῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ πεπληρωμένη τῇ Συνόδῳ ὠρίσθη ἵνα, οἰαιδήποτε Ἐκκλησίαι, διοικήσει καθεστῶσαι, πρὸ τῶν νόμων τῶν περὶ τῶν Δονατιστῶν ἐκτεθέντων, καθολικαὶ γένωνται, ἐκείνοις τοῖς θρόνοις ἀνήκωσιν, ὧν τινων διὰ τῶν Ἐπισκόπων προτραπείσαι, τῇ καθολικῇ ἐνότητι ἐκοινώνησαν. Μετὰ δὲ τοὺς νόμους, οἰαιδήποτε ἐκοινώνησαν, ἐκείνοις ἀνήκωσιν, οἷς καὶ ὅτε ἦσαν εἰς τὸ μέρος τοῦ Δονάτου. Καὶ πολλὰ φι-

(1) Τὸ ρητὸν τοῦτο, ἄλλως μὲν εὐρηται παρὰ τῷ Ἰώβ (Κεφ. 13'. 67.) «χειμῶν καὶ ὑετὸς καὶ χειμῶν ὑετῶν δυναστείας αὐτοῦ. Ἐν χειρὶ παντὸς ἀνθρώπου κατασφραγίζει, ἵνα γινῶ πᾶς ἄνθρωπος τὴν ἑαυτοῦ ἀσθένειαν». Ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Ὀλυμπιόδωρος ἐν τῇ σειρᾷ τοῦ Ἰώβ λέγει, ὅτι ὁ χειμῶν κατασφραγίζει, ἵησιν ὡσάν νὰ δέη τὰ χεῖρα τῶν ἀνθρώπων, ἐμποδίζοντας αὐτοὺς ἀπὸ τὸ νὰ ἐργάζωνται εἰς τὰ ἔξω, καὶ τοῦτο γίνεται κατὰ πρόνοιαν Θεοῦ, διὰ νὰ ταπεινωθῇ ὁ ἄνθρωπος καὶ νὰ γνωρίσῃ τὴν ἀσθένειαν καὶ ἀδυναμίαν τῆς φύσεώς του, οἱ δὲ Πατέρες τῆς παρούσης Συνόδου τὴν ἀσθένειαν ἐδῶ ἐνόησαν τὴν πρὸς τὰς ἁμαρτίας κλίσιν καὶ ροπήν τοῦ ἀνθρώπου.

(2) Προσφύεστατα προσαρμόζονται τὰ λόγια τοῦ παρόντος Κανόνος εἰς τοὺς θεομαχίτας καὶ ἀνοήτους ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ὄντες ζωντανοὶ, κἀμνοῦσι τὰ μνημόσυνά των, ὡσάν νὰ ἦσαν ἀποθανόντες. Ποῖος γὰρ θέλει ὑπομείνει καὶ αὐτοὺς νὰ ψεύδωνται; ὄχι εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλ' εἰς τὸν Θεόν; καὶ μὲ τὰ χεῖλη μὲν νὰ λέγωνται καὶ νὰ μνημονεύωνται ὡς νεκροὶ καὶ ἀποθανόντες πρὸ πολλοῦ, τῇ δὲ ἀληθείᾳ καὶ τῷ πράγματι νὰ ἦναι ζωντανοὶ; Καὶ δύναται νὰ εὐρεθῇ μεγαλητέρα μαρτία καὶ θεομαχία ἀπὸ αὐτῆς; ὅθεν οἱ τοῦτο ποιούντες ἅς μὴ κἀμνοῦν εἰς τὸ ἐξῆς τὸ τοιοῦτον ἄτοπον.

λωνεικίαι ὑστερον μεταξύ τῶν Ἐπισκόπων περὶ τῶν διοικήσεων ἀνεφύησαν καὶ ἀναφύονται, οἷς τότε οὐ τελεία δοκεῖ γενέσθαι πρόνοια, νῦν ἐν ταύτῃ τῇ ἀγίᾳ Συνόδῳ ἤρρεσεν ἵνα, ὅπου δῆποτε καθολικὴ ἐγένετο ἐκ τοῦ μέρους τοῦ Δονάτου, καὶ διαφόροις θρόνοις ἀνήκουσαι ἦσαν, ἐν οἰωδῆποτε καιρῷ ἐνωσις ἐκεῖ ἐγένετο, ἢ ἔσται, εἴτε πρὸ τῶν νόμων, εἴτε μετὰ τοὺς νόμους, ἐκείνῳ τῷ θρόνῳ ἀνήκωσιν, ᾧ τινι ἢ ἐκπαλαί ἐκεῖ ὑπάρξασα καθολικὴ ἀνῆκεν (1) οὕτω δηλαδή, ἵνα, εἴπερ Ἐπίσκοποι ἀπὸ τῶν Δονατιστῶν πρὸς τὴν καθολικὴν ἐνότητα ἐπέστρεψαν, ἐξίσου πρὸς ἀλλήλους διέλωσι τὰς οὕτως εὐρισκομένας διοικήσεις, ἔνθα ἦσαν ἀμφοτέρω τὰ μέρη, τουτέστιν, ἵνα ἄλλοι τόποι πρὸς ἐκεῖνον, καὶ ἄλλοι πρὸς ἐκεῖνον ἀνήκωσιν οὕτως, ἵνα ὁ παλαιότερος ἐν τῇ Ἐπισκοπῇ μερίζῃ, καὶ ὁ ἡττων ἐπιλέγηται. Εἰ δὲ τυχὸν εἰς ἔσται τόπος, προσχωρήσῃ, ᾧ τινι μᾶλλον γειτνιαζῶν εὐρίσκεται. Ἐὰν δὲ ἀμφοτέροις τοῖς θρόνοις ἴσως γειτνιαζῇ, ἐκείνῳ παραχωρηθῇ, ὃν τὸ πλῆθος ἐπιλέξηται. Εἰ δὲ τυχὸν οἱ ἀρχαῖοι καθολικοὶ τὸν ἴδιον θελήσουσι, καὶ οἱ ἐκ τοῦ μέρους τοῦ Δονάτου μεταστρέψαντες τὸν ἴδιον, τῶν πλειόνων ἢ γνώμῃ προτιμηθῇ τῶν ὀλιγωτέρων. Εἰ δὲ τὰ μέρη εἰσὶν ἴσα, τῷ παλαιότερῳ Ἐπισκόπῳ καταλογισθῆι. Ἐὰν δὲ οὕτω πλείστοι οἱ τόποι εὐρεθῶσιν, ἐν οἷς ἀμφοτέρω τὰ μέρη εἰσὶν, ὡς μὴ δύνασθαι ἐξίσου μερισθῆναι, τοῦ ἀριθμοῦ τῶν αὐτῶν τόπων ἀνίσου ὑπάρχοντος, πρῶτον μερισθῶσιν οἱ ἴσοι ἀριθμοὶ, καὶ τῷ ἀπομένοντι τοῦτο φυλαχθῇ, ἔπερ ἀνωτέρω λέλεκται, ὅτε περὶ τοῦ ἐνὸς ἐζητεῖτο τόπου.

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ πολλαὶ ἀμφιβολίαι ἐγένοντο ἀνάμεσα εἰς τοὺς Ἐπισκόπους, περὶ τοῦ ποῖος ἐξ αὐτῶν νὰ πάρῃ τοὺς ἀπὸ Δονατιστῶν ἐπιστρέφοντας, διορίζει ὁ παρῶν Κανὼν, ὅτι πρὸ μὲν τῶν Βασιλικῶν νόμων τῶν περὶ ἐνότητος θεσπιζομένων, ἐδιωρίσθη (Καν. ρί.) νὰ ὑπόκηνται εἰς τὸν Ἐπίσκοπον ἐκεῖνον, ἀπὸ τὸν ὅποιον ἐπέστρεψαν, μετὰ δὲ τοὺς νόμους νὰ ὑπόκηνται εἰς τοὺς πλησιοχώρους ὄντας τῶν Δονατιστῶν καθολικοὺς Ἐπισκόπους. Τῶρα δὲ πάλιν εἰς λύσιν τελείαν τῶν ἀναφυομένων ἀμφιβολιῶν, δρίζει ἡ Σύνοδος, ὅτι οἱ τόποι τῶν ἐκ τῶν Δονατιστῶν ἐπιστρέψαντων νὰ ὑπόκηνται εἰς τὸν Ἐπίσκοπον ἐκεῖνον, εἰς τὸν ὅποιον ἦτο ὑποκειμένη ἢ τοῦ τόπου τῶν Δονατιστῶν παλαιότερον εὐρισκομένη ὀρθόδοξος Ἐκκλησία. Μετὰ τοιοῦτον τρόπον δηλ. ὅτι, ἂν οἱ τόποι εὐρίσκωνται ἀνάμεσα εἰς δύο ἐπιστρέψαντας ἐκ τῶν Δονατιστῶν Ἐπισκόπους, καὶ οἱ δύο ἐξίσου νὰ μοιράζωνται αὐτούς, καὶ ὁ μὲν παλαιότερος νὰ μοιράζῃ, ὁ δὲ νεώτερος νὰ διαλέγῃ. Εἰ δὲ ἓνας τόπος εἶναι περὶ τοῦ ὁποῖου μάχωνται, αὐτὸς νὰ ὑπόκηνται εἰς τὸν περισσότερον γειτονεύοντα. Εἰ δὲ καὶ εἰς τοὺς δύο θρόνους αὐτῶν ἴσα συνορεύει, νὰ ὑπόκηνται εἰς τὸν Ἐπίσκοπον ἐκεῖνον ὅπου θελήσῃ τὸ πλῆθος. Εἰ δὲ καὶ οἱ δύο ζητοῦσι τὸν αὐτὸν τόπον ὀλιγώτερον, τῶν περισσοτέρων ἢ γνώμῃ ἄς ὑπερνικᾷ τὴν τῶν ὀλιγωτέρων. Εἰ δὲ καὶ τὰ δύο μέρη εἰσὶν ἴσα, τὸν τόπον νὰ ἐξουσιάζῃ ὁ παλαιότερος. Ἐὰν δὲ οἱ τόποι ἦναι πολλοὶ, ἄς μοιράζωνται μὲν ἐξίσου καὶ οἱ δύο τοὺς ἴσους, καὶ ἂν ἀπομείνῃ ἓνας μόνος τόπος, ἄς ὑπόκηνται ἢ εἰς τὸν μᾶλλον γειτονεύοντα, ἢ εἰς ἐκεῖνον ὅπου θελήσῃ τὸ πλῆθος, ἂν ἴσα μὲν καὶ εἰς τοὺς δύο. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν νέ. τῆς παρούσης.

ΚΑΝΩΝ ΡΚΘ'. 129.

Τῆς δ'. ιζ'. || Ἦρρεσεν ἵνα, ἐὰν τις μετὰ τοὺς νόμους, τόπον τινὰ πρὸς τὴν καθολικὴν ἐνότητα μετα-
 τῆς Καρθ. νέ. || στρέψῃ, καὶ τοῦτον ἐπὶ τριετίαν μηδενὸς ἀναζητοῦντος κατάσχη, τοῦ λοιποῦ παρ' αὐτοῦ μὴ
 ἐς. οέ. ος'. || ἀναζητηθῇ, ἐὰν μὲν τοι ἐντὸς τῆς αὐτῆς τριετίας ὑπῆρχεν Ἐπίσκοπος ὁ ὀφείλων ἀναζη-
 οζ'. ρά. ρβ'. || τῆσαι καὶ ἡσύχασεν· εἰ δὲ μὴ ἦν, μὴ προκριματισθῇ ἐν τῇ Μάτρικι, ἀλλ' ὅτε ὁ χηρέων
 ρι. ρκή. ρλά. || Ἐπίσκοπον, ἐξὸν εἴῃ αὐτῷ ἀπ' αὐτῆς τῆς ἡμέρας ἐντὸς τριετίας ἀναζητῆσαι. Ὁμοίως δὲ
 τῶπος λάβῃ καὶ ἐὰν Ἐπίσκοπος ἐκ τῶν τοῦ Δονάτου μερῶν πρὸς τὴν καθολικὴν ἐπιστρέψῃ, μὴ προκριματισθῆι ἐν
 τῇ Μάτρικι περὶ τοῦ ὁρισθέντος χρόνου, ἀλλ' ἐξ ἧς ἡμέρας ἐπέστρεψεν, ἐχέτω ἐξουσίαν ἀναζητεῖν ἐντὸς
 τριετίας τοὺς τόπους τῇ αὐτοῦ ἀνήκοντας καθέδρᾳ.

Ἑρμηνεία.

Καὶ οὗτος τελευταῖον ὁ Κανὼν περὶ τῶν τόπων τῶν Δονατιστῶν, καὶ ἀπλῶς τῶν ἀπὸ αἰρετικῶν ἐπιστρα-
 φέντων διορίζει, λέγων ὅτι ἐὰν τις Ἐπίσκοπος καθολικὸς, μετὰ τοὺς νόμους τοὺς περὶ ἐνότητος (Κανὼν ρί.)
 ἐπιστρέψῃ τόπον αἰρετικῶν πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν, καὶ κρατήσῃ αὐτὸν τρεῖς χρόνους, χωρὶς νὰ τὸν ζητῇ τις, καὶ
 μετὰ τοὺς τρεῖς χρόνους νὰ μὴ ἠμπορῇ πλέον νὰ τὸν πάρῃ τις ἀπὸ αὐτόν· ἂν δὲ ἡ Ἐπισκοπὴ ἐκεῖνη, τῆς
 ὁποίας ἦτον ὁ τόπος, δὲν εἶχεν Ἐπίσκοπον, καὶ ἀνάμεσα εἰς τοὺς τρεῖς χρόνους χειροτονηθῇ Ἐπίσκοπος εἰς αὐ-
 τήν, εἶναι ἄδεια εἰς αὐτὸν νὰ ζητῇ τὸν τόπον αὐτὸν ὡς ἐδικόν του, καὶ οὐ προκριματισθῆι ἐν τῇ Μάτρικι, ἡ-
 γουν δὲν θέλει βλαβῇ καὶ χάσει τὸν τόπον αὐτὸν, μετὰ τὸ νὰ ἐγράψῃ αὐτὸς εἰς τὸν πρωτότυπον Κώδικα καὶ

(1) Τὸ ἀκόλουθον μέρος τοῦ Κανόνος εὐρίσκεται διηρημένον | παρὰ τοῖς ἐξηγηταῖς, καίτοι ἠνωμένον, ἔχον ἀριθμὸν Κανόνος 129.

μάνναν της νεμθηθείσης εἰς αὐτὸν ξένης Ἐκκλησίας, ἀλλὰ θέλει λάβει αὐτὸν ὀπίσω, ἐὰν μέσα εἰς τρεῖς χρόνους αὐτὸν ζητήσῃ (1). Ὁμοίως δὲ καὶ ἐὰν τις Ἐπίσκοπος Δονατιστῆς ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν, ἢ μὴ πορὲι καὶ αὐτὸς νὰ ζητῇ ἀπὸ τὴν ἡμέραν ὅπου ἐπέστρεψε τὸν ἀνήκοντα τόπον του, τὸν κρατούμενον μέσα εἰς τρεῖς χρόνους ἀπὸ ἄλλον καθολικὸν Ἐπίσκοπον. Ὁρα καὶ τὸν ν.ε. τῆς παρούσης, καὶ τὸν ιζ'. τῆς δ'.

ΚΑΝΩΝ ΡΑ'. 130.

Ἦρσεν ἵνα, οἰοιδήποτε Ἐπίσκοποι τὰ πλήθη, ἃ νομίζουσι τῷ θρόνῳ αὐτῶν ἀνήκειν, μὴ οὕτως ἀναζητῶσιν, ὥστε ἄλλων Ἐπισκόπων κρινόντων, τοῦτο πράττειν, ἀλλ' ὑπὸ ἐτέρου κατεχομένου ἐπέλθωσι τοῖς λαοῖς, εἴτε θέλουσιν, εἴτε μὴ θέλουσι τοῦ ἰδίου πράγματος τὴν ζημίαν ὑπομείνωσι. Καὶ οἵτινες δὴποτε τοῦτο ἐποίησαν, εἰ μὴ ἢ μεταξὺ τῶν Ἐπισκόπων συνέλευσις ἐπερωτηθῇ, ἀλλ' ἀκμὴν περὶ τοῦ αὐτοῦ φιλονεικοῦσιν, ἐκεῖνος ἀποστή ἐκεῖθεν, περὶ οὗ δειχθῆι, ὅτι παρεάσας τοὺς ἐκκλησιαστικούς δικαστάς, ἔφοδον ἐπέδησε. Καὶ μὴ ἑαυτὸν τις κολακεύσῃ, εἰ ἐκ τοῦ πρωτεύοντος γράμματα περὶ τοῦ κατέχειν ἔλαβεν· ἀλλ' εἴτε γράμματα ἔχει, εἴτε οὐκ ἔχει, συνέλθοι τῷ κατέχοντι, καὶ παρ' αὐτοῦ γράμματα λάβει, ὥστε φανῆναι τοῦτον εἰρηνικῶς τὴν αὐτῷ ἀνήκουσαν κατασχεῖν Ἐκκλησίαν. Ἐὰν δὲ κάκεῖνος τινα ζητήσιν ἀντεναγάγῃ, καὶ αὐτὴ περατωθῇ μεταξὺ Ἐπισκόπων κρινόντων, εἴτε οὖς ὁ πρωτεύων αὐτοῖς ὀφ', εἴτε οὖς γειτνιώντας κατὰ συναίνεσιν ἐπιλέξωνται.

Ἑρμηνεῖα.

Ἐμποδίζει ὁ παρὼν Κανὼν τὸ νὰ μεταχειρίζωνται οἱ Ἐπίσκοποι δυναστείαν, ἀλλὰ μετὰ κρίσεως τῶν Ἐπισκόπων αὐτῶν νὰ ζητοῦσι τοὺς λαοὺς ἐκείνους, ὅπου νομίζουσι ὅτι ἀνήκουσιν εἰς αὐτούς. Εἰ δὲ δυναστικῶς ζητήσουσι νὰ πάρουν αὐτούς, εἴτε ἐκεῖνοι θέλουσι, εἴτε δὲν θέλουσι αὐτούς Ἐπισκόπους, οὗτοι νὰ χάνουν τοὺς τοιοῦτους λαοὺς, καὶ καὶ δίκαιον εἶχον νὰ τοὺς λάβουν, διὰ τὴν δυναστείαν ὅπου ἐμεταχειρίσθησαν. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν οἱ δύο Ἐπίσκοποι, οἱ περὶ τῶν λαῶν τούτων μαχόμενοι, ἔλθουν εἰς κρίσιν τῶν Ἐπισκόπων, πρὸ τοῦ δὲ νὰ τελειωθῇ ἡ κρίσις, ἀλλ' ἔτι φιλονεικουμένου τοῦ πράγματος, ὁ ἕνας ἀπὸ αὐτοὺς ἀφήσῃ μὲν τὴν κρίσιν τῶν Ἐπισκόπων, μεταχειρισθῇ δὲ ἔφοδον καὶ δυναστείαν, καὶ οὗτος νὰ χάνῃ τοὺς λαοὺς ἐκείνους, καὶ καὶ δίκαιον εἶχε νὰ τοὺς λάβῃ. Ἄς μὴ κολακεύσῃ δὲ, ἢ τοι ἄς μὴ ἀπατήσῃ τινὰς τὸν ἑαυτὸν του, καὶ μεταχειρισθῇ τὴν δυναστείαν ταύτην, προφασίζόμενος ὅτι ἔλαβε γράμματα ἀπὸ τὸν Μητροπολίτην αὐτῶν, διὰ νὰ πάρῃ τὸν λαὸν ἐκεῖνον· διότι, εἴτε ἔχει, εἴτε δὲν ἔχει τοιοῦτον γράμμα, πρέπει νὰ λάβῃ καὶ γράμμα δηλωτικὸν, ὅτι μετὰ εἰρήνης ἔλαβε τὴν ἀνήκουσαν εἰς αὐτὸν Ἐκκλησίαν ἀπὸ τὸν προκρατοῦντα ταύτην Ἐπίσκοπον (εἰ δὲ τοῦτο οὐ ποιήσῃ, νὰ χάνῃ τὸ δίκαιόν του) (2). Ἐὰν δὲ ὁ ἐναγόμενος Ἐπίσκοπος παρομοίως ἐνάγῃ τὸν ἐνάγοντα, ἢ κρίσις αὕτη νὰ θεωρηθῇ ἀπὸ Ἐπισκόπους, εἴτε ἐκείνους ὅπου ὁ Μητροπολίτης ἤθελε δώσει, εἴτε ἐκείνους ὅπου αὐτοὶ διαλέξουν, γειτνιώντας καὶ πλησιοχώρους. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ιζ'. τῆς δ'.

ΚΑΝΩΝ ΡΑΑ'. 131.

Ἦρσεν ἵνα, οἵτινες δὴποτε ἀμελῶσι τῶν τόπων, τῶν ἀνηκόντων τῇ αὐτῶν καθέδρᾳ, πρὸς τὸ τούτους κερδᾶναι εἰς τὴν καθολικὴν ἐνότητα, ἐγκληθῶσιν ἀπὸ τῶν γειτνιώντων αὐτοῖς ἐπιμελῶν Ἐπισκόπων, περὶ τοῦ, μὴ ἀναβάλλεσθαι τοῦτο πράξιαι. Διὸ, ἐὰν ἐντὸς προθεσμίας μηνῶν ἕξ, ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς περὶ τούτου συνελεύσεως, μὴδὲν ἀνύσωσι, τῷ δυναμένῳ λοιπὸν τούτους κερδᾶναι προσκυρωθῶσιν. Οὕτω μέντοι ἵνα, ἐὰν ἐκεῖνος, πρὸς ὃν δεικνυνται ἀνήκειν οἱ τοιοῦτοι, ἐξεπίτηδες διὰ τινα οἰκονομίαν ἔδοξεν ἀμελεῖν, τοῦτο τῶν αἰρετικῶν ἐπιλεξαμένων, ὥστε ἀθωρόβως αὐτούς παραδέξασθαι. Καὶ ἐν τοσοῦτῳ ἢ αὐτοῦ ἐπιμέλεια ἀπὸ ἐτέρου προελήθη, ἢ τινι, εἰ κατεχρήσατο, τοὺς αὐτοὺς αἰρετικούς πλεόν ἐκάκιζε τούτου, μεταξὺ Ἐπισκόπων κρινόντων, διαγιγνωσκομένου, οἱ τόποι τῇ αὐτοῦ καθέδρᾳ ἀποκατασταθῶσι. Τῶν δὲ κρινόντων Ἐπισκόπων, ἐκ διαφορῶν ὄντων ἐπαρχιῶν, ἐκεῖνος ὁ πρωτεύων τοὺς δικαστάς δώσει, οὗ τινος ἐν τῇ χώρᾳ ὁ αὐτὸς ὑπάρχει τόπος, περὶ οὗ φιλονεικεῖται. Ἐὰν δὲ κατὰ κοινὴν συναίνεσιν γείτονας ἐπιλέξωνται κριτάς, ἢ εἰς ἐπιλεγῆ, ἢ τρεῖς. Καὶ ἐὰν τρεῖς ἐπιλέξωνται καὶ ἀρεστῶσιν, ἢ τῇ τῶν ὄλων ψήφῳ ἐξακολουθήσωσιν ἢ τῇ τῶν δύο (3), ἀπὸ δὲ τῶν δικαστῶν τῶν κατὰ κοινὴν συναίνε-

Ἄπος. ν.η. τῆς δ'. κ.ε. τῆς ς'. ιθ'. τῆς α. καὶ β'. ις'. τῆς Σαρδ. ια. τῆς Καρθ. ις'. οθ'. πβ'. πς'. ρλβ'. ρλγ'. τοῦ Νύσ. ς'. τοῦ Πέτρου ι.

(1) Τὸ, οὐ προκριματισθεῖ ἐν τῇ Μάτρικι, νοεῖται καὶ οὕτω· Δὲν θέλει βλαφθῇ καὶ χάσει κανένα τόπον ἀπὸ τοὺς καταγεγραμμένους εἰς τὸν πρωτότυπον Κώδικα τῆς Ἐκκλησίας του ὁ οἰκοκύριος Ἐπίσκοπος, μετὰ τὸ νὰ τὸν ἐνέμετο ὁ ἄλλος Ἐπίσκοπος ἀνάμεσα εἰς τρεῖς χρόνους, ὅχι, ἀλλὰ θέλει τὸν πάρει ὀπίσω.
 (2) Τοῦτο ὁ Κανὼν οὐ περιέχει, ὃ δὲ Ζωναράς προστίθησι.
 (3) Τὸ ἀκόλουθον μέρος τοῦ Κανόνος, ἠνωμένον ἐν, διηρημένον ἐστὶ παρὰ τοῖς ἐξηγηταῖς, ἀριθμὸν ἔχον Κανόνος 126.

σιν ἐπιλεγέντων μὴ ἐξείναι ἐκκαλεῖσθαι. Ὅστις δὴποτε ἀποδειχθεῖ διὰ μονοτονίαν μὴ θέλειν τοῖς δικασταῖς πειθαρχῆσαι, τοῦτο γινώσκων ὁ τῆς πρώτης καθέδρας Ἐπίσκοπος, δώσει γράμματα, ὥστε μηδένα τῶν Ἐπισκόπων αὐτῷ κοινωνῆσαι, ἕως οὐ πειθαρχήσῃ.

Ἑ ρ μ η ν ε ῖ α.

Δὲν πρέπει νὰ ἀμελῶσιν οἱ Ἐπίσκοποι τοὺς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτῶν εὐρισκομένους αἰρετικούς, ὡς λόγον ἀποδόντες περὶ αὐτῶν, ἀλλὰ νὰ σπουδάζουν μὲ κάθε τρόπον νὰ τοὺς κερδίσουν καὶ νὰ τοὺς ἐπιστρέψουν εἰς τὴν καθολικὴν ἐνότητα (1), ἥτοι Ἐκκλησίαν. Εἰ δὲ ἀναβάλλουσι τὸν καιρὸν, νὰ κατηγορηθῶν διὰ τὴν ἀναβολὴν ταύτην ἀπὸ τοὺς πλησιοχώρους Ἐπισκόπους. Ἐὰν δὲ καὶ κατηγορηθέντες, πάλιν ἀμελῶσι, καὶ εἰς διορίαν μητῶν ἐξ δὲν ἐπιστρέψουν τινὰς ἐξ αὐτῶν, οἱ αἰρετικοὶ οὗτοι μετὰ τῶν τόπων αὐτῶν νὰ δίδωνται εἰς ἄλλον ἐπίσκοπον δυνάμενον νὰ τοὺς ἐπιστρέψῃ. Πλὴν ἐὰν ὁ Ἐπίσκοπος, εἰς τὸν ὑπέκεινται οἱ αἰρετικοὶ, μεταχειρίζεται τὴν φαινομένην ἀμέλειαν ταύτην δι' οἰκονομίαν τινὰ, τὴν ὁποίαν ἐζήτησαν οἱ αἰρετικοὶ, ἵνα εἰρηνικώτερα καὶ ἀβίαστα ἐπιστραφῶσιν, (ὡσὰν ὁποῦ ἂν ἐμεταχειρίζετο ἐπιμέλειαν καὶ σπουδὴν περισσοτέραν, ἤθελαν σκληρυνθῆ διὰ αὐτὴν ἐκεῖνοι), ἄλλος δὲ Ἐπίσκοπος μὴ γινώσκων τὴν οἰκονομίαν ταύτην, ἐπρόλαβε καὶ τοὺς ἐπέστρεψεν· ἐὰν, λέγω, τοῦτο φανερωθῇ μετὰ διαγνώσεως καὶ κρίσεως τῶν Ἐπισκόπων, οἱ τόποι ὅλοι καὶ οἱ λαοὶ τῶν ἐπιστραφέντων αἰρετικῶν νὰ δίδωνται εἰς τὸν ὑπέκειντο Ἐπίσκοπον, τοὺς δὲ μέλλοντας κρίνει Ἐπίσκοπος, ἢ νὰ τοὺς δίδῃ ὁ Μητροπολίτης ἐκεῖνος, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν ἐπαρχίαν εὐρίσκεται ὁ φιλονεικούμενος λαὸς καὶ τόπος τῶν αἰρετικῶν, ἢ μὲ συμφωνίαν νὰ τοὺς ἐκλέγουν καὶ οἱ δύο διαφερόμενοι Ἐπίσκοποι· καὶ ἐὰν μὲν ἕνα ἐκλέξουν, νὰ μένουν εἰς τὴν κρίσιν του, ὡς αἰρετοῦ κριτοῦ, ἐὰν δὲ τρεῖς, συμφωνούντων μὲν καὶ τῶν τριῶν, νὰ ἀκολουθήσουν εἰς τὴν κρίσιν αὐτῶν· μὴ συμφωνούντος δὲ τοῦ ἐνός, νὰ ἀκολουθήσουν εἰς τὴν κρίσιν τῶν συμφωνούντων δύο, καὶ τὴν κρίσιν αὐτῶν νὰ μὴ ἐκκαλοῦν εἰς ἄλλο κριτήριον. Ὅποιος δὲ ἐκ τῶν δύο διὰ πείσμα δὲν πείθεται εἰς τοὺς αἰρετοὺς αὐτοὺς κριτὰς, διὰ γραμμάτων τοῦ Μητροπολίτου νὰ μὴ συγκοινωνῆ τινὰς Ἐπίσκοπος μὲ αὐτὸν, ἕως οὐ νὰ πεισθῇ. Ὅρα καὶ τὸν νη'. Ἀποστολικόν, καὶ τὸν ις'. τῆς παρούσης.

ΚΑΝΩΝ ΡΑΒ'. 132.

Ἐὰν ἐν τοῖς Ματρικίαις, ἦγουν ἐν ταῖς καθέδραις, Ἐπίσκοπος ἀμελής γένηται κατὰ τῶν αἰρετικῶν, ὑπομνησθεῖν ὑπὸ τῶν γειτνιώντων Ἐπισκόπων ἐπιμελῶν, καὶ ὑποδειχθεῖν αὐτῷ ἢ ἰδίᾳ περιφρόνησις πρὸς τὸ μὴ ἔχειν ἀπολογίαν. Ἐὰν δὲ ἀφ' ἧς ἡμέρας ὑπομνησθῇ, ἐντὸς μηνῶν ἐξ, ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ διάγων, μὴ τῶν ὀφειλόντων πρὸς τὴν καθολικὴν ἐνότητα ἐπιστραφῆναι τὴν φροντίδα ποιήσῃται, τῷ τοιούτῳ μὴ συγκοινωνηθῇ, ἕως οὐ τοῦτο πληρώσῃ. Εἰ δὲ ὁ ἐπεξεργαστὴς εἰς τοὺς αὐτοὺς τόπους μὴ παραγένηται, τῷ Ἐπίσκοπῳ μὴ ἐπιγραφῆ.

Ἑ ρ μ η ν ε ῖ α.

Οὐ μόνον τοὺς ἄλλους τόπους τῶν αἰρετικῶν, κατὰ τὸν προλαβόντα Κανόνα, ἀλλὰ καὶ αὐτὰς τὰς καθέδρας καὶ Μητροπόλεις, (εἰς τὰς ὁποίας εὐρίσκονται οἱ πρωτότυποι Κώδικες καὶ ἀπογραφαὶ τῶν πραγμάτων αὐτῶν· τοῦτο γὰρ δηλοῦσι τὰ Ματρικία, καὶ ὄρα εἰς τὸν μα'. τῆς Συνόδου ταύτης) πρέπει ὁ Ἐπίσκοπος νὰ ἐπιμελῆται νὰ ἐπιστρέφῃ πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν καὶ ὅχι νὰ ἀμελῇ. Ὁ δὲ ἀμελῶν αὐτῶν, διορίζει ὁ παρὼν Κανὼν νὰ ἐνθυμίζεται περὶ τούτου ἀπὸ τοὺς γείτονας Ἐπισκόπους, διὰ νὰ μὴ ἔχῃ ὕστερον ἀπολογίαν. Ἐὰν δὲ μετὰ τὴν ἐνθύμησιν, εἰς ἐξ μηνῶν εὐρισκόμενος εἰς τὰς καθέδρας αὐτὰς τῶν αἰρετικῶν, δὲν φροντίσῃ νὰ ἐνεργήσῃ ὅλους τοὺς τρόπους ἐκείνους, μὲ τοὺς ὁποίους ἠμποροῦν νὰ ἐπιστραφοῦν οἱ αἰρετικοὶ, νὰ γίνεταί ἀκοινωνητος (2), ἕως οὐ νὰ κάμῃ τοῦτο. Εἰ δὲ ὁ ἄρχων τῆς χώρας, ὁ ὁποῖος δύναται νὰ ἐπεξεργάσῃ τὴν ὑπόθεσιν καὶ νὰ φέρῃ τοὺς αἰρετικούς, καὶ μὴ θέλοντας εἰς τὸ νὰ ἀπολογηθῶν (3), δὲν εὐρίσκεται παρῶν, ἄς μὴ κατηγορηθῆ διὰ τὴν ἀναβολὴν αὐτὴν τῆς ἐπιστροφῆς τῶν ὁ Ἐπίσκοπος, ὡς μὴ ἐξ κίτιας αὐτοῦ γενομένην. Ὅρα καὶ τὸν νη'. Ἀποστολικόν.

(1) Τὸ, εἰς τὴν καθολικὴν ἐνότητα ὁ Βαλσαμὸν καὶ ὁ Ζωναρᾶς συνάπτουτες μὲ τὸ ἀκόλουθον ἐγκληθῶσι, λέγουσιν, ὅτι νὰ ἐγκαλοῦνται οἱ ἀμελοῦντες οὗτοι Ἐπίσκοποι εἰς τὴν καθολικὴν ἐνότητα, ἥτοι ἐνιαυσίαν Σύνοδον. Ἄλλ' ἡμεῖς βλέποντες πανταχοῦ τῶν Κανόνων τῆς Συνόδου, τὴν καθολικὴν ταύτην ἐνότητα ἐκλαμβανόμενην πάντοτε εἰς τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν καὶ οὐδέποτε εἰς τὴν Σύνοδον, οὕτως αὐτὸ ἐρμηνεύσαμεν.

(2) Ὁ Ἀνόνημος ἐρμηνευτὴς λέγει νὰ γίνεταί ἀκοινωνητος ὁ ἀμελήσας αὐτὸς Ἐπίσκοπος, ἐὰν ἄλλος δηλ. δὲν εὐρεθῇ νὰ ἐπιστρέψῃ τοὺς αἰρετικούς ἐπιμελέστερος Ἐπίσκοπος κατὰ τὸν ρλα'. Κανόνα.

(3) Ὁ Ἐπεξεργαστὴς ἴσως νὰ ᾔνοι ὁ ἐκδικος καὶ ἐμβισατὴς, περὶ οὗ διαλαμβάνουσιν ὁ ρς'. καὶ ρζ'. τῆς παρούσης Συνόδου, τοὺς ὁποίους ἐζήτησαν οἱ Πατέρες ἀπὸ τὸν Βασιλέα.

ΚΑΝΩΝ ΡΑΓ'. 133.

Ἐὰν δὲ ἀποδειχθῇ τὸν τοιοῦτον ψευδόμενον περὶ τῆς ἐκείνων κοινωνίας, ἐν τῷ λέγειν αὐτοὺς κεκοινωνηκέναι, οὐς δέικνυται, συνειδήσει αὐτοῦ μὴ κοινωνῆσαι καὶ τὴν Ἐπισκοπὴν ἔτι μὴν ἀπολέσει.

Ἑρμηνεία.

Ἀκόλουθος εἶναι ὁ παρὼν Κανὼν μὲ τὸν ἀνωτέρω. Λέγει γὰρ ὅτι, ἐὰν κατηγορούμενος ὁ ἀμελήσας νὰ ἐπιστρέψῃ τοὺς αἰρετικούς Ἐπίσκοπος, εἴπῃ ψευδῶς, ὅτι ἐπέστρεψαν καὶ ἐσυκοινώνησαν αὐτοὶ μὲ τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν, χωρὶς νὰ ἐπιστρέψουν ὀλόγιστα, ἢ καὶ ἐπέστρεψαν μὲν, ὄχι δὲ μὲ τὴν εἰδησιν καὶ σπουδὴν τῆν ἐδικήν του, οὗτος νὰ καθαίρεται παντελῶς καὶ διὰ τὴν ἀμέλειαν, καὶ διατὶ εἶπε ψεύματα. Ὅρα καὶ τὸν νῆ. Ἀποστολικόν.

Ἄπος. νῆ.
τῆς δ'. κέ. τῆς
ς'. ιθ'. τῆς δ.
καὶ β'. ις'. τῆς
Σαρδ. ιά. τῆς
Καρ. οθ'. πβ'.
πς'. ρλά. ρλβ'.

ΚΑΝΩΝ ΡΑΔ'. 134.

Ἦρσεν ἴνα, Πρεσβύτεροι, Διάκονοι καὶ οἱ λοιποὶ κατώτεροι Κληρικοὶ ἐν αἷς ἔχουσιν αἰτίαις, ἐὰν περὶ τῆς ψήφου, τοὺς ἰδίους Ἐπισκόπους μέμφωνται οἱ γειτνιῶντες Ἐπίσκοποι τούτων, ἀκροάσωνται, καὶ τὰ μεταξὺ τούτων περατώσωσιν οἱ παρ' αὐτῶν, κατὰ συναί-
νεσιν τῶν ἰδίων αὐτῶν Ἐπισκόπων προσλαμβανόμενοι. Ἐὰν δὲ καὶ ἀπ' αὐτῶν ἐκκαλέσασθαι θελήσωσι, μὴ ἐκκαλέσωνται, εἰμὴ πρὸς τὰς τῆς Ἀφρικῆς Συνόδους, ἢ πρὸς τοὺς πρωτεύοντας τῶν ἰδίων αὐτῶν ἐπαρχιῶν. Πρὸς δὲ τὰ πέραν τῆς θαλάσσης ὁ βουλούμενος ἐκκαλεῖσθαι, ἀπὸ μηδενὸς ἐν Ἀφρικῇ δεχθεῖν εἰς κοινωνίαν.

Ἑρμηνεία.

Οὗτος ὁ Κανὼν εἶναι σχεδὸν ἀπαράλλακτος μὲ τὸν λς'. τῆς παρούσης ταύτης Συνόδου. Δι' ὃ καὶ ἀνάγνωθι τὴν ἑρμηνείαν ἐκεῖ. Τοῦτο δὲ καὶ μόνον προσθέτει παράνω ὁ παρὼν, ὅτι οἱ θέλοντες ἐκκαλέσαι τὴν κρίσιν ἀπὸ τοὺς πλησιοχώρους Ἐπισκόπους, νὰ τὴν ἐκκαλοῦν πρὸς τὰς Συνόδους τῆς Ἀφρικῆς, ἢ πρὸς τοὺς πρωτεύοντας κτλ. (1). Ὅρα καὶ τὸν ς'. τῆς β'. καὶ θ'. τῆς δ'.

Τῆς β'. ς'.
τῆς δ'. θ'.
τῆς Καρθαγ.
ιά. λς'.

ΚΑΝΩΝ ΡΑΕ'. 135.

Ἦρσεν ἴνα, ὅ-τις δῆποτε τῶν Ἐπισκόπων δι' ἀνάγκην τῆς παρθενικῆς σωφροσύνης κινδυνεύουσης, ὅτε, ἢ ἐραστής δυνατὸς, ἢ ἄρπαξ τις ἐστὶν ἐν ὑποψίᾳ, ἢ ἔτι μὴν ὑπὸ τινος θανατηφόρου κινδύνου αὕτη αἰσθηταὶ νυχθεῖσα παρακαλούντων ἢ τῶν γονέων αὐτῆς, ἢ ὧν τῇ φροντίδι ἀνάκειται, διὰ τὸ μὴ χωρὶς τοῦ σχήματος τελειωθῆναι, καλύψῃ παρθένον, ἢ ἐκάλυψεν, ἐντὸς κείρας ἐνιαυτῶν εἰκοσιπέντε, μηδὲν τὸν τοιοῦτον βλάβῃ ἢ περὶ τούτου τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐνιαυτῶν κατασταθεῖσα Σύνοδος.

Ἑρμηνεία.

Εἶπομεν κατὰ τὸν μὲ τῆς ς'. ὅτι οἱ Μοναχοὶ καὶ Μονάζουσαι μὲ τὰ κοσμικὰ φορέματα ἔκαμναν τὴν δοκίμην τῆς καλογερικῆς : τοῦτο δὲ γίνεται φανερώτερον ἀπὸ τὸν παρόντα Κανόνα. Διορίζει γὰρ οὗτος, ὅτι αἱ παρθένοι ἐκεῖναι αἱ καθιερωθεῖσαι εἰς τὸν Θεὸν ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα, κατὰ τὸν ς'. τῆς παρούσης, αὐταὶ νὰ μὴ φοροῦν τὸ σχῆμα ἕως εἰς τὸν κέ. χρόνον τῆς ἡλικίας των, (περὶ οὗ ὄρα τὸν μ'. τῆς ς'.) ἐὰν δὲ ἡγάπησε κάμ-
μίαν ἀπὸ αὐτὰς δυνατὸς τινὰς, ἢ ἦναι ὑποψία ὅτι ἔχει νὰ ἀρπάσῃ αὐτὴν κένενας ἀσελγῆς ἀνθρώπος, ἢ καὶ εἰς κίνδυνον θανάτου εὐρίσκειται, καὶ παρακαλῆ αὕτη καὶ οἱ γονεῖς τῆς διὰ νὰ μὴ ἀποθάνῃ χωρὶς νὰ λάβῃ τὸ σχῆμα, δίδεται ἄδεια εἰς τὸν Ἐπίσκοπον νὰ φέρῃ τὴν αὐτὴν τὸ σχῆμα καὶ πρὸ τοῦ κέ. χρόνου, καὶ διὰ τὸ παράκαιρον αὐτὸ νὰ μὴ βλάπεται οὗτος ἀπὸ τὴν Σύνοδον, ὅπου τὸν τοιοῦτον καιρὸν ἐδιώρισεν, ὡς ἐξ ἀνάγκης, καὶ οὐχ ἔκουσίως αὐτὸν παραβάς. Ὅρα καὶ τὸν ιθ'. τῆς α. καὶ ς'. τῆς παρούσης.

Τῆς α. γ'.
ιθ'. τῆς Καρθ.
ς'. νά. τῆς δ'.
ιέ. τῆς ς'. μ'.
μέ. τοῦ Βασ.
ιη'.

ΚΑΝΩΝ ΡΑΣ'. 136.

Ἦρσε πάση τῇ Συνόδῳ, διὰ τὸ μὴ ἐπιπολῦ τοὺς πρὸς τὴν Σύνοδον συναχθέντας Ἐπισκόπους σύμπαντας κατέχεσθαι, ἐξ ἐκάστης ἐπαρχίας ἀνά τρεῖς ἐπιλεγῆναι δικαστάς.

(1) Διὰ τοῦτο φαίνεται μοι μὲ διπλοῦν Κανόνα ἐμπόδισεν ἡ Σύνοδος τὸ νὰ μὴ ἐκκαλοῦν οἱ Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι εἰς τὴν Ρώμην, διὰ τὴν μεγάλην ἐνόχλησιν ὅπου ἐπροξένησεν εἰς αὐτὴν ὁ Πρεσβύτερος Ἀπιάριος, καὶ διατὶ ὁ Πάπας τῆς Ρώμης ἐζητεῖ παρανόμως μὲ κάθε τρόπον τὴν ἐκκλησίαν τῆς κρίσεως τῶν ἐν

Ἀφρικῇ, καὶ πάντων τῶν μὴ ὑποκειμένων αὐτῷ Ἐπισκόπων, Πρεσβυτέρων, Διακόνων, καὶ πάντων τῶν λοιπῶν Κληρικῶν, ὡς εἶπομεν ἐν ἀρχῇ τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου, καὶ θέλομεν εἰπεῖ καὶ ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τῶν δύο τῆς παρούσης Συνόδου Ἐπιστολῶν.

Ἑρμηνεία.

Οἱ ἀθροισθέντες Ἐπίσκοποι, ἐπειδὴ ἐπολυκαίρισαν εἰς τὴν Σύνοδον ταύτην (εἰς ἕξ γὰρ ὀλοκλήρους χρόνους αὐτῆ, ὡς εἶπομεν, διήρκεσε) καὶ ἔμειναν ἀκόμη κάποια ζητήματα νὰ θεωρηθοῦν, διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος ἐφάνη εὐλογον νὰ διαλεχθοῦν ἀπὸ κάθε ἐπαρχίαν τρεῖς Ἐπίσκοποι, καὶ οἱ μὲν λοιποὶ νὰ ὑπάγουν εἰς τὰς ἐπαρχίας των, οἱ διαλεχθέντες δὲ αὐτοὶ νὰ μείνουν καὶ νὰ θεωρήσουν τὰ ἐναπολειφθέντα ζητήματα.

ΚΑΝΩΝ ΡΑΖ'. 137.

Ἄπος. οδ'. τῆς β'. ς'. τῆς δ'. θ'. κδ. τῆς Καρθ. η'. κζ'. ρλῆ. ρλθ'. Ἦρесе πᾶσιν, ἐπειδὴ τοῖς ἀνωτέροις τῶν Συνόδων ψηφίσμασι περὶ προσώπων Κληρικῶν τῶν μὴ ὀφειλόντων εἰς κατηγορίαν προσδεχθῆναι ὠρίσθη, καὶ οὐκ ἐπεξεργάσθη, ποτα πρόσωπα μὴ προσδεχθῶσι, διὰ τοῦτο ὀρίζομεν τοῦτον ὁρθῶς πρὸς κατηγορίαν μὴ εἰσδέχεσθαι, ὅστις μετὰ τὸ ἀπὸ κοινωνίας γενέσθαι, ἐν αὐτῷ ἔτι τῷ ἀφορισμῷ ὑπάρχει, εἴτε Κληρικὸς εἴη, εἴτε λαϊκὸς κατηγορῆσαι βουλόμενος.

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρὼν Κανὼν, εἰς κατηγορίαν Κληρικῶν νὰ μὴ δέχονται ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ μόνοι οἱ ἀδιάβλητοι καὶ ἀκατηγόρητοι. Ὅστις λοιπὸν Κληρικὸς ἢ λαϊκὸς ἀφώρισθη, ἐν ὅσῳ καιρῷ εὐρίσκεται εἰς τὸν ἀφορισμὸν, νὰ μὴ δέχεται εἰς τὸ νὰ κατηγορῆ Κληρικόν. Ἀνάγνώθι καὶ τὸν οδ'. Ἀποστολικόν, καὶ τὸν ς'. τῆς β'.

ΚΑΝΩΝ ΡΑΗ'. 138.

Ἄπος. οδ'. τῆς β'. β'. ς'. τῆς δ'. θ'. κδ. τῆς Καρθ. η'. κζ'. ρλθ'. Ἦρσεν ἵνα πάντες οἱ δοῦλοι καὶ οἱ ἴδιοι ἀπελεύθεροι εἰς κατηγορίαν μὴ δεχθῶσι, καὶ πάντες, οὓς πρὸς κατηγορητέα ἐγκλήματα οἱ δημόσιοι νόμοι οὐ προσδέχονται· πάντες ἔτι μὴν οἱ τοῖς τῆς ἀτιμίας σπίλοις ἐρραντισμένοι· τούτεστι μίμοι, καὶ ὅσα ταῖς αἰσχροτήσιν ὑποβέβληνται πρόσωπα· αἰρετικοὶ ἔτι μὴν, εἴτε Ἕλληνες, εἴτε Ἰουδαῖοι. Πλὴν ὅμως πᾶσιν, οἷς ἡ τοιαύτη κατηγορία ἀρνεῖται, ἐν ταῖς ἰδίαις αἰτίαις τὴν τοῦ κατηγορεῖν ἄδειαν μὴ ὀφείλειν ἀρνεῖσθαι.

Ἑρμηνεία.

Ἄλλ' οὔτε ὅλοι οἱ δοῦλοι καὶ οἱ ἐλευθερωθέντες δέχονται εἰς τὸ νὰ κατηγορήσουν τοὺς ἐδικούς των αὐθέντας καὶ ἐλευθερωτάς (1) κατὰ τὸν παρόντα Κανόνα, οὔτε ὅλοι ἐλείνοι, τοὺς ὁποίους δὲν δέχονται εἰς κατηγορίαν τινῶν οἱ πολιτικοὶ νόμοι· ἀλλ' οὔτε οἱ ἄτιμοι καὶ οἱ ἀτίμους καὶ αἰσχροῦς μεταχειριζόμενοι τέχνας, ἤγουν, οἱ μίμοι, οἱ σκηνικοὶ καὶ ὑποκριταί, ἢ μονομάχοι καὶ θηριομάχοι, καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι. Ἄλλ' οὔτε αἰρετικοὶ, ἢ σχισματικοὶ, ἢ Ἕλληνες, ἢ Ἰουδαῖοι. Οὗτοι, λέγω, πάντες εἰς ἐγκληματικὰς καὶ ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις δὲν δέχονται νὰ κατηγοροῦν Ἐπισκόπους καὶ Κληρικούς. Εἰς δὲ χρηματικὰς καὶ ἐδικὰς των ὑποθέσεις ὅλοι ἔχουσι τὴν ἄδειαν νὰ κατηγοροῦν αὐτούς. Ὅρα καὶ τὸν οδ'. Ἀποστολ. καὶ τὸν ς'. τῆς β'.

ΚΑΝΩΝ ΡΛΘ'. 139.

Ἄπος. οδ'. τῆς β'. ς'. τῆς δ'. θ'. κδ. τῆς Καρθ. η'. κζ'. ρλῆ. Ἦρσεν ἵνα, ὅσάκις δήποτε Κληρικοί, ἀπὸ κατηγορῶν πολλὰ ἐγκλήματα ὑποβάλλονται, καὶ ἐὰν ἐξ αὐτῶν περὶ οὐ πρῶτον ἐπράχθη, ἀποδειχθῆναι οὐκ ἠδυνήθη, πρὸς τὰ λοιπὰ μετὰ ταῦτα μὴ προσδεχθῶσιν.

Ἑρμηνεία.

Ἐὰν διάφορα ἐγκλήματα εἴπῃ τινὰς κατὰ τῶν Ἐπισκόπων ἢ Κληρικῶν, καὶ ἓνα ἀπὸ αὐτὰ, τὸ πρῶτως ἐξετασθῆν, δὲν δυνήθη νὰ ἀποδείξῃ ἀληθινόν, προστάζει ὁ παρὼν Κανὼν, ὅτι οὔτε εἰς τὰ λοιπὰ ἐγκλήματα νὰ προσδέχεται ὡς ἀληθινὸς ὁ τοιοῦτος. Ὅρα καὶ τὸν οδ'. Ἀποστολ. καὶ τὸν ς'. τῆς β'.

ΚΑΝΩΝ ΡΜ'. 140.

Ἄπος. οέ. τῆς α. β'. τῆς Καρθ. η'. κζ'. λῆ. ἐθ. ρλῆ. ρλθ'. Μάρτυρας δὲ εἰς μαρτυρίαν μὴ εἰσδέχεσθαι, τοὺς μὴδὲ πρὸς κατηγορίαν εἰσδεχθῆναι παραγγελθέντας, ἢ ἔτι μὴν, οὓς αὐτὸς ὁ κατήγορος ἐκ τοῦ ἰδίου οἴκου προσκομίσει. Μαρτυρία δὲ ἐντὸς κείρας ἐνιαυτῶν δεκατεσσάρων μὴ προσδεχθεῖη.

(1) Ἄλλ' οὔτε τοὺς παῖδας ἢ τοὺς κληρονόμους τῶν αὐθέντων | ἀπελεύθεροι, οὔτε πάντας τοὺς ἔχοντας εἰς αὐτοὺς πατρωνικὰ καὶ ἐλευθερωτῶν αὐτῶν δύνανται νὰ κατηγορήσουν οἱ δοῦλοι καὶ | δίκαια. Πατρωνία δὲ κατὰ Δατίνους θέλει νὰ εἴπῃ προστασία.

Ε ρ μ η ν ε ί α.

Ὅχι μόνον οἱ τῶν Κληρικῶν καὶ ἱερωμένων κατήγοροι πρέπει νὰ ἦναι ἀκατηγόρητοι, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ κατὰ τούτων μέλλοντες μαρτυρῆσαι, ὡς ὁ παρῶν Κανὼν διορίζει. Ὅσα λοιπὸν πρόσωπα εἶπομεν ἀνωτέρω, ὅτι εἰς κατηγορίαν δὲν δέχονται Κληρικῶν, αὐτὰ οὐδὲ εἰς μαρτυρίαν τὴν κατὰ τούτων δέχονται. Ἀλλ' οὕτε νὰ δέχωνται εἰς μαρτυρίαν ἐκείνους ὅπου φέρει ὁ κατήγορος ἀπὸ τὸ ὁσπήτιόν του (καὶ μάλιστα ὄντας ὑπεξουσίους) ὑποπτοὶ γὰρ οὗτοι εἶναι διὰ τὴν οἰκειότητα. Ἀλλὰ καὶ ὅσοι εἶναι ἀνηθοὶ, πρὸ τοῦ νὰ φθάσουν εἰς ἡλικίαν ἰδ'. χρόνων, εἰς μαρτυρίαν δὲν δέχονται, μὲ τὸ νὰ μὴ ἔχουσιν ἀκόμη τὸν λογισμὸν καὶ τὸ φρόνημα σταθερόν. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν σέ. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΡΜΑ΄. 141.

Ἦρσεν ἵνα, εἴαν ποτε Ἐπίσκοπος λέγῃ τινὰ, αὐτῷ μόνῳ τὸ ἴδιον ἔγκλημα ὁμολογήσαι, καὶ ἐκείνους ἀρνήται, μὴ λογίσθῃται ὁ Ἐπίσκοπος εἰς ἰδίαν ὕβριν συντείνειν, ὅτι αὐτὸς μόνος οὐ πιστεύεται. Εἰ δὲ καὶ τῷ σκινδαλῶ τῆς ἰδίας συνειδήσεως λέγοι μὴ θέλειν ἑαυτὸν κοινωνεῖν τῷ ἀρνούμένῳ (1), ἐφ' ὅσον τῷ ἀφορισμένῳ μὴ κοινωνῆ ὁ ἴδιος Ἐπίσκοπος, τῷ αὐτῷ Ἐπισκόπῳ ἄλλοι μὴ συγκοινωνήσωσιν Ἐπίσκοποι. Ὅστε μᾶλλον παραφυλάττεσθαι τὸν Ἐπίσκοπον μὴ λέγειν κατὰ τινος, ὅπερ ἀποδείξεσιν ἐλέγξαι παρ' ἐτέροις οὐ δύναται.

Ἀπος. λβ'.
τῆς α. ε. τῆς
Ἀντιοχ. ς'.
τῆς ἐν Ἀγία
Σοφίᾳ δ. τῆς
Σαρδ. ιδ'. τῆς
Καρ. ιδ. λζ'.

Ε ρ μ η ν ε ί α.

Διορίζει ὁ παρῶν Κανὼν, ὅτι ἀνίσως τινὰς ἐξομολογηθῆ κατὰ μόνας εἰς Ἐπίσκοπον ἀμάρτημά τι ἐδικόν του, ἀξίον ἀκοινωνησίας καὶ ἀφορισμοῦ, ἔπειτα ὁ Ἐπίσκοπος μὲν τὸ φανερώσῃ, ὁ δὲ ἐξομολογηθεὶς ἀκούοντας τοῦτο, ἀρνήται ὅτι τοῦ τὸ ἐξομολογήθη· εἴαν τοῦτο, λέγω, ἀκολουθήσῃ, δὲν πρέπει ὁ ἐπίσκοπος νὰ πιστεύεται μόνος, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀναγκάζεται νὰ συγκοινωνῆ μὲ ἐκείνον, καὶ νὰ μὴ νομίζῃ εἰς ὕβριν ἐδικήν του, ὅτι οἱ ἄλλοι δὲν τοῦ πιστεύουσι μόνου. Ἐὰν δὲ αὐτὸς δὲν θέλῃ νὰ συγκοινωνῆ μὲ τὸν ἐξομολογηθέντα καὶ ἀρνούμενον, διὰ τὸ σκάνδαλον ὅπου τοῦ κάμνει ἢ συνειδήσις ἐλέγχουσα αὐτὸν, πῶς τάχα συγκοινωνεῖ μὲ τὸν ἀξίον ἀκοινωνησίας καὶ ἀφορισμοῦ, ἐν ὅτῳ καιρῷ αὐτὸς δὲν συγκοινωνεῖ μὲ τὸν ἀρνούμενον, οὔτε οἱ ἄλλοι Ἐπίσκοποι νὰ μὴ συγκοινωνοῦν μὲ αὐτόν. Καὶ τοῦτο νὰ γίνεταί διὰ νὰ φυλάττεται ὁ Ἐπίσκοπος, νὰ μὴ λέγῃ κἀνένα ἔγκλημα ἐναντίον τινός, τὸ ὅποιον δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὸ ἀποδείξῃ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους διὰ μαρτύρων, ἢ ἄλλου τινός. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν λβ'. Ἀποστολικόν, καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ θ'. τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ.

Ἡ ἀπὸ πάσης τῆς ἐν Ἀφρικῇ Συνόδου, πρὸς Βονιφάτιον τὸν τῆς Ρωμαίων Ἐκκλησίας Ἐπίσκοπον, διὰ Φαυστίνου Ἐπισκόπου, Φιλίππου καὶ Ἀσέλλου πρεσβυτέρου, τῶν τοποτηριτῶν τῆς Ρώμης Ἐκκλησίας, ἀποσταλεῖσα Ἐπιστολὴ Α΄.

Ἐπειδὴ τῷ Κυρίῳ ἦρσεν ἵνα, περὶ ὧν ἅμα ἡμῖν διεπράξαντο οἱ ἀγιώτατοι ἀδελφοὶ ἡμῶν, Φαυστίνος ὁ Συνεπίσκοπος, καὶ οἱ Συμπρεσβύτεροι Φίλιππος καὶ Ἀσελλος, μὴ τῷ τῆς μακαρίας μνήμης Ζωσίμῳ τῷ Ἐπισκόπῳ, ἐφ' οὗ πρὸς ἡμᾶς γράμματα καὶ ἐντολὰς ἤγαγον, ἀλλὰ τῇ ὑμετέρᾳ τιμιότητι εἰς τὸν ἐκείνου τόπον θεόθεν κατασταθῆτη, ἢ ἡμετέρα βραχύτης ἀντιγράφῃ τὰ τῇ ἐκατέρων ἡμῶν ὁμοιοῖα περατωθέντα, ὀφείλομεν διὰ βραχείων ἐμφανῆ καταστήσαι. Οὐ μὴν τὰ τοῖς ἐκτεταμένοις τῶν πεπραγμένων κυλίσμασι κατεχόμενα, ἐν οἷς σωζομένης μὲν τῆς ἀγάπης, οὐ χωρὶς δὲ μικροῦ τῆς ἀμφισβητήσεως καμάτου παρεκλύσαμεν, σκεπτόμενοι τὰ εἰς τὸ πρᾶγμα συντείνοντα, τοῖς πεπραγμένοις ἐνθεῖναι. Κάκεῖνος γάρ, εἰ ἔτι ἦν ἐν τῷ σώματι τούτῳ, χαριστιέως ἐδέχετο, ὅπερ ἔβλεπεν εἰρηνικωτέρως περατωθὲν, Κύριε ἀδελφέ. Ἀπιάριος ὁ Πρεσβύτερος, οὐ τινος καὶ περὶ τῆς χειροτονίας καὶ τῆς ἀκοινωνησίας καὶ προκλήσεως ἀνεφύη, οὐ μόνον τῇ ἐν Σίκκῃ, ἀλλὰ καὶ τῇ ἐν πάσῃ τῇ Ἀφρικῇ Ἐκκλησίᾳ, οὐ μικρὸν σκάνδαλον, περὶ πάντων, ὧν ἐπλανήθη, συγγνώμην αἰτήσας, τῇ κοινωνίᾳ ἀποκατέστη. Πρῶτος γὰρ ὁ Συνεπίσκοπος ἡμῶν Οὐρβανὸς ὁ τῆς Σίκκης, ὅσον ἦν ἐν αὐτῷ διορθωτέον, ἀναμφιβόλως διωρθώσατο. Ἐπειδὴ δὲ τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης καὶ ἡσυχίας οὐ μόνον πρὸς τὸ παρὸν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἐξῆς εἶδει πρόνοιαν ποιήσασθαι, ὅτι πολλὰ τοιαῦτα προηγήσαντο, ὅπως ἀπὸ τῶν ὁμοίων, ἢ καὶ βαρυτέρων, τῶν μετὰ ταῦτα προπαραφυλαξώμεθα, ἦρσεν ἡμῖν, ἵνα ἐκ τῆς ἐν Σίκκῃ Ἐκκλησίας ἀποκινηθῆ ὁ Πρεσβύτερος

(1) Τὸ ἀκόλουθον μέρος τοῦ Κανόνος τούτου, διηρημένον ἐστὶν οὐ καλῶς παρὰ τοῖς ἐξηγηταῖς, ἀριθμὸν ἔχον Κανόνος 137. Ὑπομιμνήσκωμεν δὲ τοὺς ἀναγνώστας, ὅτι ὁ παρὰ τοῖς ἐρμηνευταῖς ἀριθμὸς τῶν Κανόνων λαμβασμένος ἐστὶν ἀπὸ τοὺς τυπο-

γράφους, τὸσον ἐν ταῖς Πανδέκταις, ὅσον καὶ ἐν τῷ Βαλασμῶνι. Ἄντι γὰρ τοῦ 137 ἀριθμοῦ τῶν Κανόνων, αὐτοὶ μόνον ἔχουν 133 ἐν τῷ μέρει που τὸ λάθος τοῦτο ποιήσαντες.

Ἀπίριος, φυλαττομένης αὐτῷ δηλονότι τῆς τιμῆς τοῦ βαθμοῦ αὐτοῦ, καὶ λαμβάνων ἐπιστολὴν, ὅπου δῆποτε ἀλλαγῆς βουλευθείη καὶ δυνηθείη, τῷ καθήκοντι τοῦ πρεσβυτέρου λειτουργήσῃ, ὅπερ τῷ αὐτῷ Ἀπικρίφ δι' οἰκείων γραμμάτων αἰτήσαντι, χωρὶς τινος δυσχερείας συνεχωρήσαμεν. Πρὸ τοῦ δὲ ἡ αἰτία αὕτη τῷ τοιούτῳ πέ-
ρατι παραδοθῆ μεταξὺ τῶν ἄλλων, ἅτινα διηνεκέσι διαγνώσεσιν ἀναστρέφομεν, αὐτοῦ τοῦ λόγου ἀπαιτήσαν-
τος, ὥστε τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πεπραγμένοις ζητησάμεν ἡμῶν παρὰ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν Φυστινίου τοῦ Συνεπι-
σκόπου, καὶ Φιλίππου καὶ Ἀσέλλου τῶν Συμπρεσβυτέρων, ἵνα προενέγκωσιν εἰ τι δῆποτε ἦν αὐτοῖς ἅμα ἡμῖν
πρακτέον ἐπιτραπέν, τινὰ μὲν ἀγράφως διὰ λόγων ἐπεξεργάσατο ἡμῶν δὲ ἀπαιτησάντων, ὅπερ ἐπεφέροντο
ἔγγραφον κομμοντορίον, τοῦτο προήγαγον, ὅπερ ἀναγνωσθὲν παρ' ἡμῶν, τοῖς πεπραγμένοις, ἔτι μὴν ἐνετάγη.
τοῖς καὶ πρὸς ἡμᾶς δι' αὐτῶν ἐπὶ τοῦ παρόντος φερόμενοις, ἐν ᾧ τέσσαρα αὐτοῖς τινὰ ἅμα ἡμῖν πρακτέα ἐνε-
τάγησαν· ἐν, περὶ ἐκκλητῶν Ἐπισκόπων πρὸς τὸν τῆς Ρωμαίων Ἐκκλησίας Ἱερέα· Δεύτερον, ἵνα ἐπὶ τὸ κομη-
τάτον Ἐπίσκοποι, ὡς ἔτυχε, μὴ πλεύσωσι· Τρίτον, περὶ τοῦ τὰς αἰτίας τῶν Πρεσβυτέρων καὶ Διακόνων ζητει-
σθαι παρὰ τοῖς ἁγίοις Ἐπισκόποις, ἐὰν ἐκ τῶν ἰδίων ἀπὸ κοινωνίας προπετῶς γίνωνται· Τέταρτον, περὶ Οὐρ-
βανοῦ τοῦ Ἐπισκόπου ἀποκοινωνητέου, ἢ ἔτι μὴ ἐν Ρώμῃ κλητέου, εἰ μὴ τὰ ὀφείλοντα διορθωθῆναι διορθώ-
σῃται. Ἐξ ὧν πάντων περὶ τοῦ πρώτου καὶ τρίτου, τοῦτ' ἔστιν, ἵνα ἐξείη εἰς Ρώμην τοῖς Ἐπισκόποις ἐκκα-
λεῖσθαι, καὶ ὅτι τῶν Κληρικῶν αἱ αἰτίαι παρὰ τοῖς τῶν ἐπαρχιῶν αὐτοῖς Ἐπισκόποις περατῶνται. Ἦδη ἐν τῷ
προλαβόντι ἐνιαυτῷ, γράμμασιν ἔτι μὴν ἡμετέροις πεμφθεῖσι τῷ αὐτῷ τῆς προσκυνητῆς μνήμης Ζωσίμῳ τῷ
Ἐπισκόπῳ, ἐσπουδάσαμεν ἐμφανῆσαι, ἵνα ταῦτα χωρὶς τινος ὕβρεως αὐτοῦ πρὸς ὀλίγον φυλάξωμεν, ἕως οὐ ζή-
τησις γένηται τῶν ὄρων τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου. Καὶ νῦν δὲ ἀπὸ τῆς σῆς αἰτούμεθα ἀγιωσύνης, ἵνα ὅν τρόπον
ταῦτα ἐν Νικαίᾳ ἀπὸ τῶν Πατέρων ἐπράχθησαν καὶ ὠρίσθησαν, οὕτως αὐτὰ παρ' ὑμῶν φυλαχθῆναι ποιήσης,
καὶ αὐτόθι παρ' ὑμῖν τὰ ἐν τῷ αὐτῷ κείμενα Κομμοντορίῳ γυμνασθῆναι ποιήσης. Τοῦτ' ἔστιν, ἐὰν Ἐπίσκοπος
κατηγορηθῆ καὶ οἱ συνελθόντες Ἐπίσκοποι τῆς αὐτοῦ ἐπαρχίας κρίνωσι, καὶ ἐκ τοῦ βαθμοῦ αὐτοῦ καθέλωσιν
αὐτόν, ὅταν δόξῃ ἐκκαλεῖσθαι, καὶ πρὸς τὸν μακαριώτατον τῆς Ρωμαίων Ἐκκλησίας Ἐπίσκοπον καταφύγῃ, ἐὰν
συνίδῃ αὐτὸν ἀκουσθῆναι, καὶ δίκαιον λογίσθαι, ὥστε ἀνεφθῆναι τὴν κρίσιν, γράψαι καταξίωσῃ τοῖς ἐν τῇ
ἁγίᾳ καὶ ἐγγιζούσῃ ἐπαρχίᾳ καθεστῶσιν Ἐπισκόποις, ἵνα αὐτοὶ πάντα ἐπιμελῶς ἀναζητήσωσι, καὶ κατὰ τὴν
πίστιν τῆς ἀληθείας περατώσωσιν. Ἐὰν δὲ καὶ ὁ παροικῶν τὴν αἰτίαν αὐτοῦ ἀνωθεν ἀκουσθῆναι ἰδίᾳ ἰκεσίᾳ
κινήσῃ τὸν Ρωμαῖκὸν Ἐπίσκοπον, ἵνα ἐκ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ πλευροῦ Πρεσβύτερον ἀποστείλῃ, ἐν τῇ ἐξουσίᾳ, τοῦτ'
ἔστι τοῦ Ἐπισκόπου, τί βουλευθῆ καὶ τί κρίνῃ. Καὶ ἐὰν ψηφίσθαι τοὺς ὀφείλοντας μετὰ τῶν Ἐπισκόπων πα-
ρόντας κρίναι, ἔχοντας τὴν αὐθεντίαν αὐτοῦ ἐξ οὐ ἀπεστάλησαν, ἔσται ἐν τῇ κρίσει αὐτοῦ. Ἐὰν δὲ καὶ πιστεύσῃ
ἀρκεῖν τοὺς Ἐπισκόπους πρὸς τὸ περατῶσαι τὰ τοῦ πράγματος, ποιήσῃ ὅπερ τῷ σοφωτάτῳ αὐτοῦ συνίδῃ βου-
λεύματι. Ὅμοιος περὶ Πρεσβυτέρων καὶ Διακόνων, ἐὰν τις Ἐπίσκοπος ὀργίλος, ὅπερ εἶναι οὐκ ὀφείλει, ταχέως
ἢ τραχέως κινήθῃ κατὰ Πρεσβυτέρου ἢ Διακόνου ἰδίου, καὶ θελήσῃ τοῦτον ἐκ τῆς ἰδίας ἐξορίσαι Ἐκκλησίας,
προνοητέον ἐστίν, ἵνα μὴ ἀδίκως καταδικασθῆ, ἢ ἀπολέσῃ τὴν κοινωνίαν. Ἐχέτω οὖν ὁ ἐκβληθεὶς ἐξουσίαν
προσελθεῖν τοῖς ἁγίοις, καὶ ἡ αἰτία αὐτοῦ ἀκουσθῆτω, καὶ ἐπιμελέστερον ζητηθῆτω· ὅτι οὐκ ὀφείλει πα-
ρακαλοῦντι αὐτῷ ἢ ἀκράδεις ἀρνηθῆναι. Κάκεινος δὲ ὁ Ἐπίσκοπος, ὁ ἢ δικαίως ἢ ἀδίκως ἐκβαλὼν, ἀνεξικακῶς
καταδέξεται τὰ τοῦ πράγματος ἐξετασθῆναι, ἵνα ἡ κυρωθῆ ἢ διορθωθῆ ἢ γνώμῃ αὐτοῦ. Ταῦτα δηλονότι, ἕως
τῆς παρουσίας τῶν ἀληθεστάτων ἐξέμπτων τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου, τοῖς πεπραγμένοις ἐνεβλήθησαν· ἅτινα, ἐὰν
ἐκεῖ, ὅν τρόπον ἐν αὐτῷ τῷ Κομμοντορίῳ περιέχονται, τῷ ἡμῖν διὰ τῶν ἀποσταλέντων ἀδελφῶν ἐκ τῆς ἀποστο-
λικῆς καθέδρας ἐμφανισθέντι, καὶ παρ' ὑμῖν τῇ αὐτῇ τάξει ἐν Ἰταλίᾳ φυλάττωνται, οὐδαμῶς καὶ ἡμεῖς τῶν
τοιούτων μεμνησθαι βουλόμεθα, ἢ οὐχ ὑποφέρειν ἐπειγόμεθα, ἀλλὰ πιστεύομεν, ὅτι βοηθούτος τοῦ ἐλέους
Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, τῆς σῆς ἀγιωσύνης προεστῶσης τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, οὐκέτι λοιπὸν ὑπομένομεν
τὸν τύπον τοῦτον. Φυλαχθῶσι δὲ περὶ ἡμῶν ἅτινα, καὶ μὴ λαλούντων ἡμῶν, ὀφείλουσι φυλαχθῆναι ἀδελφικῆ
ἀγάπῃ, ὅπερ κατὰ τὴν σοφίαν καὶ δικαιοσύνην, ἦν σοὶ ὁ Ὑψίστος ἐδωρήσατο, καὶ αὐτοῦ ἔτι μὴ συνωρᾶς ὀ-
φείλει φυλαχθῆναι, ἐὰν τυχὸν ἀλλοίως ἔχωσιν οἱ Κανόνες τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου. Ἡμεῖς γὰρ πλείστοις ἐντυ-
χόντες βιβλίῳ, οὐδαμῶς ἀγνώμων εἰς τὴν ἐν Νικαίᾳ Σύνοδον ἐν Ρωμαῖκοῖς βιβλίῳ, ὅν τρόπον ἐν τῷ προ-
λεχθέντι Κομμοντορίῳ αὐτόθεν ἀπεστάλησαν. Ὅμως, ἐπειδὴ ἐνταῦθα εἰς οὐδὲ ἐν βιβλίῳ Γραικῶν ταῦτα εἴ-
ρειν ἠδυνήθημεν ἐκ τῶν ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν, ἔθθα λέγονται τὰ αὐτὰ ψηφίσματα, δύνασθαι τὰ αὐθεντικὰ
ἔτι μὴ εὐρεθῆναι, ἡμῖν προσενεχθῆναι μᾶλλον ποθεύμεν. Διὸ καὶ τὴν σὴν σεβασμιότητα δυσωποῦμεν, ἵνα γρά-
ψαι καὶ αὐτὸς ἔτι μὴ καταξίωσῃ πρὸς τοὺς ἐκείνων τῶν μερῶν Ἱερεῖς, τουτέστι τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Ἐκκλη-
σίας καὶ τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ἄλλοις δὲ, ἐὰν παραστῆ τῇ σῇ ἀγιωσύνῃ,
ὅπως ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς οἱ ἐν Νικαίᾳ παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων ὁρισθέντες ἔλθωσι Κανόνες, σοὺ κατ' ἐξάϊρετον
τὴν εὐεργεσίαν ταύτην πάσαις ταῖς δυτικαῖς Ἐκκλησίαις τῇ τοῦ Κυρίου βοηθείᾳ συνεισάγοντος. Τίς γὰρ ἀμ-
φιβάλλει τὰ ἴσα ἀληθέστατα εἶναι ἐν Γραικοῖς τῆς ἐν Νικαίᾳ συναθροισθείσης Συνόδου, ἅτινα ἀπὸ οὕτω διαφῶ-
ρων τόπων καὶ ἐπισήμων Γραικῶν Ἐκκλησιῶν προσενεχθέντα καὶ συγκριθέντα ὁμοουοῦσι; ὅπερ ἕως οὐ γένηται,
τὰ ἐν τῷ προλεχθέντι Κομμοντορίῳ ἡμῖν προσενεχθέντα περὶ τῶν πρὸς τὸν τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας Ἱερέα
ἐκκλητῶν τῶν Ἐπισκόπων, καὶ περὶ τῶν αἰτίων τῶν Κληρικῶν τῶν ὀφειλουσῶν περατοῦσθαι, παρὰ τοῖς τῶν
ἰδίων αὐτῶν ἐπαρχιῶν Ἐπισκόποις, ἡμεῖς ὁμολογοῦμεν, καὶ φυλάξοντες (1) ἕως τῆς ἐπικυρώσεως, καὶ τὴν ὑ-

μετέραν μακαριότητα, θέλοντος τοῦ Θεοῦ, πρὸς τοῦτο ἡμῖν βοηθήσουσιν θαροῦμεν. Τὰ δὲ λοιπὰ τὰ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Συνόδῳ πραχθέντα καὶ βεβαιωθέντα, ἐπειδὴ οἱ προλεχθέντες Ἀδελφοὶ ἡμῶν Φαυστίνος ὁ Συνεπισκοπος, Φίλιππος, καὶ Ἀσελλος οἱ Πρεσβύτεροι μεθ' ἑαυτῶν ἐπιφέρωνται, ἐὰν καταξιώσῃτε, γνωστὰ ποιήσουςι τῇ ὑμετέρᾳ ἀγιωσύνῃ. Καὶ ὑπέγραψαν. Ὁ Κύριος ἡμῶν φυλάξοι σε ἡμῖν ἐπὶ πλείστους χρόνους, μακαριώτατε Ἀδελφέ. Ὑπέγραψαν ὁμοίως, Ἀλύκιος, Ἀδγουστίνος, Ποσειδῖος, Μαρτῖνος καὶ οἱ λοιποὶ Ἐπίσκοποι.

Ἐπιστολὴ Β΄. τῆς ἐν Ἀφρικῇ Συνόδου πρὸς Κελεστίνον τὸν Πάπαν.

Ἐὐχόμεθα, ὃν τρόπον ἡ σὴ ἀγιωσύνη περὶ τῆς παρουσίας τοῦ Ἀπιαρίου χαριέντως ὑμᾶς ἐδήλωσε, γραμμάτων πεμφθέντων διὰ τοῦ πρεσβυτέρου ἡμῶν Λέοντος, οὕτω καὶ ἡμεῖς ὁμοίως περὶ τοῦ καθαρισμοῦ τοῦ αὐτοῦ τὰ παρόντα γράμματα μετὰ χαρᾶς ἀπεστείλαμεν. Ἦν γὰρ δηλαδὴ καὶ ἡ ἡμετέρα, καὶ ὑμετέρα προθυμία ἀσφαλεστέρα, καὶ οὐδὲ πευτικὴ ἔδδκει ἢ περὶ τοῦ ἀκμῆν ἀκουστέου, ἤπερ ὡς περὶ ἀκουσθέντος προηγουμένη. Παραγενομένου τοίνυν πρὸς ἡμᾶς τοῦ ἀγιωτάτου Ἀδελφοῦ καὶ Συνεπισκόπου ἡμῶν Φαυστίνου, συνήξαμεν Σύνοδον, καὶ ἐπιστεύσαμεν διὰ τοῦτο αὐτὸν μετ' ἐκείνου πεμφθέντα, ἵνα ὡς περ οὗτος καὶ ὃν δυνήθη τῷ αὐτοῦ σκοπῷ ἐκ τῶν ἀπὸ τῶν ἐν Θαβρακηνῶν ὑποβληθέντων τοσοῦτων ἐγκλημάτων καθαρθῆναι, οὕτινος τὰ τοσαῦτα καὶ οὕτω παμμεγέθη ἀτοπίματα, ἢ πληθὺς καταδραμοῦσα τῆς ἡμετέρας Συνόδου, εὕρην, ὅτι καὶ τοῦ μνημονευθέντος τὴν πατρωνίαν μᾶλλον, ἢπερ κρίσιν καὶ τὴν ὡς ἐκδίκου σπουδὴν μᾶλλον, ἢπερ διαγνωστού δικαιοσύνην ὑπερενίκησε. Πρῶτον μὲν γὰρ ἀντέστη μεγάλως πάση τῇ Συνόδῳ διάφορους ὕβρεις ἐπιφέρων, ὡσανεὶ τὰ πριβιλέγια τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας διεκδικῶν. Καὶ θέλων αὐτὸν παρ' ἡμῶν εἰς κοινωνίαν δεχθῆναι, ὃν ἡ σὴ ἀγιωσύνη πιστεύσασα ἐκκαλεῖσθαι, ὅπερ ἀποδείξει οὐκ ἡδυνήθη, τῇ κοινωνίᾳ ἀποδέδωκεν ὅμως ἤττον αὐτῷ τοῦτο ἐξεγένετο, ὅπερ ἔτι μὴν τῇ ἀναγνώσει τῶν πεπραγμένων κριττόνως γνοίης. Τριημέρου μὲν τοι δίκης ἐπιμόχθου κινήσεως, ἐν ὅσῳ τὰ διάφορα τῷ αὐτῷ ὑποβληθέντα συντριβόμενοι ἐζητοῦμεν, ὁ Θεὸς ὁ δίκαιος κριτῆς, ὁ ἰσχυρὸς καὶ μακρόθυμος, τὰς τε παρολκὰς τοῦ Συνεπισκόπου ἡμῶν Φαυστίνου, καὶ τὰς τριψεργίας τοῦ αὐτοῦ Ἀπιαρίου, οἷς τὰς ἀθεμίτους αὐτοῦ αἰσχροτήτας συγκαλύψαι ἐπεριείδετο, μεγάλη συντομίᾳ ἔτεμε. τῆς συχαντῆς δηλαδὴ καὶ δυσωδεστέρας ἐπιμονῆς καταργηθείσης, καὶ τῆς ἀναισχυντῆς τῆς ἀρνήσεως, δι' ἧς τῶν τοσοῦτων ἡδονῶν τὸν βόρβορον ἐβούλετο καταβυθίσαι. Τοῦ γὰρ Θεοῦ ἡμῶν τὴν συνείδησιν αὐτοῦ στενοχωρήσαντος, καὶ τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ κρυπτά, ὡς ἐν ἰλύϊ τῶν ἐγκλημάτων ἤδη καταδικασμένα, πᾶσιν ἔτι μὴν τοῖς ἀνθρώποις δημοσιεύσαντος, ἀφινιδίως εἰς δολογίαν πάντων τῶν ὑποβληθέντων αὐτῷ ἐγκλημάτων ὁ δόλιος ἀρνητῆς ἐξέερρηξε, καὶ μόλις ποτὲ περὶ πάντων τῶν ἀπιθάνων ὄνειδῶν ἐκοντὶ αὐτὸς ἑαυτὸν ἠλεγξε, καὶ αὐτὴν ὁμοίως τὴν ἡμετέραν ἐλπίδα, ἣτινι καὶ ἐπιστεύσαμεν αὐτὸν, καὶ νύχόμεθα ἐκ τῶν οὕτως ἐπαισχυντέων σπίλων δύνασθαι καθαρθῆναι, μετέστρεψεν εἰς στεναγμούς, εἰμὴ ὅτι ταύτην ἡμῶν τὴν λύπην μίᾳ καὶ μόνην παραμυθίᾳ κατεπράυνεν, ὅτι καὶ ἡμᾶς τοῦ ὄδυμοῦ τοῦ διηνεκοῦς καμάτου εὐλύτωσε, καὶ τοῖς ἰδίους τραύμασιν ὀπωδήποτε ἴασιν, εἰ καὶ ἀκουσίως καὶ τῆς ἰδίας συνειδήσεως ἀντιμαχομένης, ὁμολογήσας προενοήσατο, Κύριε Ἀδελφέ. Ἐν προσφάτῳ τοίνυν τοῦ καθήκοντος τῆς ὀφειλομένης προσκυνήσεως ἐκπληρουμένων, ἵκετσομεν, ἵνα τοῦ λοιποῦ πρὸς τὰς ὑμετέρας ἀκοάς, τοὺς ἐντεῦθεν παραγινομένους, εὐχερῶς μὴ προσδέχησθε, μὴ δὲ τοὺς παρ' ἡμῶν ἀποκοινωητέους, εἰς κοινωνίαν τοῦ λοιποῦ θελήσητε δέξασθαι, ἐπειδὴ τοῦτο καὶ τῇ ἐν Νικαίᾳ Συνόδῳ ὀρισθὲν εὐχερῶς εὐροὶ ἢ σὴ σεβασμιότης. Εἰ γὰρ καὶ περὶ κατωτέρων Κληρικῶν καὶ περὶ λαϊκῶν φαίνεται ἐκεῖ παραφυλάττεσθαι, πόσῳ μᾶλλον τοῦτο περὶ Ἐπισκόπων βούλεται παραφυλαχθῆναι; Μὴ οὖν οἱ ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐπαρχίᾳ ἀπο τῆς κοινωνίας ἀναρτηθέντες, παρὰ τῆς σῆς ἀγιωσύνης, σπουδαίως καὶ καθῶς μὴ χρῆ, φανῶσιν ἀποκαθιστάμενοι τῇ κοινωνίᾳ. Καὶ τῶν Πρεσβυτέρων δὲ ὁμοίως καὶ τῶν ἐπομένων Κληρικῶν, τὰς ἀναιδέεις ἀποφυγὰς, ὡς ἔστι σου ἀξιῶν, ἀποδιώξει ἢ ἀγιωσύνη ἢ σὴ, ἐπειδὴ καὶ οὐ διὰ τινος ὄρου τῶν Πατέρων τοῦτο ἀπηγόρευται τῇ ἐν Ἀφρικῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ τὰ ψήφισματα τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου, εἴτε Κληρικούς τοῦ κατωτέρου βχμοῦ, εἴτε αὐτοὺς τοὺς Ἐπισκόπους, τοῖς ἰδίους Μητροπολίταις φανερώτατα κατέπεμψαν. Συνετῶς γὰρ καὶ δικαίως συνείδεν, ἀτιναδήποτε πράγματα ἀναφύσῃ, ταῦτα ἐν τοῖς ἰδίους ὀφείλειν περατοῦσθαι τόποις. Οὕτε γὰρ μίᾳ καὶ ἐκάστῃ παροικίᾳ ἐλογίσαντο ἐλλείπειν τὴν χάριν τοῦ ἀγίου Πνεύματος, δι' ἧς ἢ δικαιοσύνη ἀπὸ τῶν τοῦ Χριστοῦ ἱερῶν καὶ ὁράται φρονίμως, καὶ κατέχεται σταθερῶς. Μάλιστα, ὅτι ἐνὶ καὶ ἐκάστῳ συγκεχώρηται, ἐὰν περὶ τῆς δίκης τῶν διαγνωστῶν προσίσταται αὐτῷ, πρὸς τὰς Συνόδους τῆς ἰδίας ἐπαρχίας, ἢ ἔτι μὴν εἰς Οἰκουμενικὴν Σύνοδον ἐκκαλέσασθαι. Εἰ μὴ, ἀρὰ τίς ἐστίν, ὅστις πιστεύσει, ἐνὶ ὀπινηδῆποτε δύνασθαι τὸν Θεὸν ἡμῶν ἐμπνεῦσαι τὴν δικαιοσύνην, τοῖς δὲ ἀναριθμήτοις εἰς Σύνοδον συνθηροισμένοις ἱερεῦσιν ἀρνεῖσθαι; πῶς δὲ αὕτη ἢ περαμακτικὴ κρίσις βεβαία ἔσται, πρὸς ἢν τῶν μαρτύρων τὰ ἀναγκαῖα πρόσωπα, ἢ διὰ τὴν τῆς φύσεως, ἢ διὰ τὴν τοῦ γήρωος ἀσθένειαν, ἢ πολλοῖς ἄλλοις ἐμποδισμοῖς ἐνεχθῆναι οὐ δύναται; Περὶ γὰρ τοῦ, τινὰς, ὡσανεὶ ἐκ τοῦ πλευροῦ τῆς σῆς ἀγιωσύνης πέμπεσθαι, οὐδεμίᾳ τῶν Πατέρων Συνόδῳ ὀρισθὲν εὐρίσκομεν ἐπειδὴ, ὅπερ πάλαι διὰ τοῦ αὐτοῦ Συνεπισκόπου ἡμῶν Φαυστίνου, ὡσανεὶ ἐκ μέρους τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου αὐτόθεν ἀπέσταλτο, ἐν ταῖς ἀληθεστέραις ἀπογραφαῖς τῆς ἐν Νικαίᾳ, ἄσπερ ἐδεξάμεθα ἀπὸ τοῦ ἀγιωτάτου Κυρίλλου, τοῦ τῆς Ἀλεξανδρείων Ἐκκλησίας Συνεπισκόπου ἡμῶν, καὶ παρὰ τοῦ προσκυνητοῦ Ἀττικοῦ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐπισκόπου πεμφθείσας ἐκ τῶν αὐθεντικῶν, αἵτινες ἔτι μὴν πρὸ τούτου, διὰ Ἰννοκεντίου τοῦ Πρεσβυτέρου καὶ Μαρκέλλου τοῦ Ἰποδιακόνου, δι' ὧν πρὸς ἡμᾶς παρ' ἐκείνων ἀπεστάλησαν, τῷ τῆς προσκυνητῆς μηνίμης Βονιφατίῳ τῷ Ἐπισκόπῳ τῷ προηγουμένῳ ἡμῶν, παρ' ἡμῶν

ἐξεπέμφθησαν: τοιοῦτο τίποτε οὐκ ἠδυνήθημεν εὔρειν. Ἐκβιβαστὰς τοίνυν Κληρικούς ἡμῶν, τινῶν αἰτούντων, μὴ θέλετε ἀποστέλλειν, μήτε παραχωρεῖν, ἵνα μὴ τὸν καπνώδη τύπον τοῦ Κόσμου δόξωμεν εἰσάγειν τῇ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ, ἣτις τὸ φῶς τῆς ἀπλότητος καὶ τῆς ταπεινοφροσύνης τὴν ἡμέραν, τοῖς τὸν Θεὸν ἰδεῖν ἐπιθυμοῦσι προσφέρει. Τοῦ γὰρ κλαυσίμου Ἀπιαρίου ἤδη ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν Φαυστίου, κατὰ τὰς ἰδίας ἀθεμίτους ἀχρεισύνας, ἐκ τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἀποικνηθέντος, τοῦτον τῇ δοκιμῇ καὶ ρυθμίσει τῆς σῆς ἀγιωσύνης, ἐν τῷ σώζεσθαι τὴν ἀδελφικὴν ἀγάπην, περαιτέρω ἢ Ἀφρικῇ οὐδαμῶς ὑπομένει.

Ἡ ὑπογραφή. Ὁ Θεὸς ἡμῶν τὴν ἀγιωσύνην ὑμῶν ἐπὶ μήκιστον χρόνον φυλάξει ὑπὲρ ἡμῶν εὐχομένην, Κύριε Ἀδελφέ.

Ἐ ρ μ η ν ε ί α.

Ἡ αἰτία καὶ τῶν δύο τούτων ἐπιστολῶν ἐστάθη κᾶποιος Πρεσβύτερος Σίκκης, ὀνόματι Ἀπιάριος. Συντόμως δὲ καὶ περιληπτικῶς θέλομεν ἐρμηνεύσει αὐτὰς, καὶ κατὰ τὸ νόημα μόνον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ κατὰ λέξιν πᾶσαν, διὰ νὰ φύγωμεν τὴν πολυλογίαν. Φαίνεται λοιπὸν ὅτι ἡ ὑπόθεσις τοῦ Ἀπιαρίου τούτου οἰονομικῶς ἠκολούθησεν, ἵνα ὑπὸ τῆς παρουσίας Συνόδου στηλιτευθοῦν τὰ ὑπερήφανα νεωτερίσματα, ὅπου ἐμελλον νὰ ἐπινοήσουν οἱ Πάπαι τῆς Ῥώμης. Ἡ Ἀναμαρτησία, λέγω, ἡ Μοναρχία, ἡ θρυλλομένη Ἐκκλητος, καὶ ἐπὶ τούτοις ἡ νοθεία καὶ διαφθορά μὲν, τὴν ὁποίαν ἀπὸ τότε ἐπεχείρησαν νὰ κάμουν οἱ Δυτικοὶ εἰς τὰ βιβλία τῶν ἱερῶν Συνόδων καὶ τῶν κατὰ μέρος Πατέρων, ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ, ἢ ἐν τοῖς Γραικοῖς καὶ Ἀνατολικῶς ἀνόθευτος φυλακὴ τῶν αὐτῶν βιβλίων, τὰ ὅποια πάντα ἀποδεικνύονται ἐκ τούτων τῶν δύο τῆς παρουσίας Συνόδου ἐπιστολῶν. Καὶ διὰ νὰ ἀρχίσωμεν ἀπὸ τὸ πρῶτον. Ὁ Ἀπιάριος οὗτος Πρεσβύτερος ὢν εἰς τὴν ἐν Σίκκῃ Ἐπισκοπὴν τῆς Ἀφρικῆς, καὶ διὰ ἐγκλήματα κανονικὰ ὅπου ἔκκαμεν ἐλεγχθεὶς συνοδικῶς, ἐχωρίσθη ἀπὸ τὴν κοινωσίαν τῶν Συμπρεσβυτέρων αὐτοῦ καὶ τῶν Ἐπισκόπων καὶ Κληρικῶν. Ἀπελθὼν δὲ εἰς Ῥώμην δύο φοραῖς, καὶ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Ζωσίμου, καὶ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Κελεστίνου, ἐδέχθη εἰς κοινωσίαν παρ' αὐτῶν, καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ μὲ γράμματα συστατικὰ παρ' αὐτῶν ἐφοδιασθεὶς, ὑπέστρεψεν εἰς τὴν Ἀφρικὴν μὲ τὸν Φαυστίον Ἐπίσκοπον, τὸν τοποτηρητὴν τῶν αὐτῶν Παπῶν, ὅστις, καὶ μὲ δλον ὅπου ἔβαλε τὰς δυνάμεις του ὄλας νὰ ἀθώωσῃ τὸν Ἀπιάριον ἀπὸ τὰ κατ' αὐτοῦ λεγόμενα ἐγκλήματα, προστάτης μᾶλλον ἢ κριτῆς καὶ ἐκδικος, ἢ διαγώστης γενόμενος, εἰς μάτην ἐκοπίασε. Διότι ὁ Ἀπιάριος ὑπὸ τῆς οἰκείας ἐλεγχόμενος συνεδέησεως, ὡμολόγησε φανερά, ὅτι ἀληθῶς ὑπόδικος ἦτον εἰς τὰ ἐγκλήματα ὅπου ἐκατηγορεῖτο, ὡς τοῦτο δείκνυται ἀπὸ τὴν β'. ταύτην πρὸς Κελεστίνον ἐπιστολὴν, καὶ ἰδοὺ ἡ ἀναμαρτησία τοῦ Πάπα στηλιτευομένη δρᾶται. Δύω γὰρ Πάπαι καὶ ὁ τοποτηρητὴς αὐτῶν τρεῖς, τῷ ἀκοινωνήτῳ ἐφάνησαν συκοινωνοῦντες παρανόμως, καὶ ἀκολούθως ἀμαρτάνοντες. Ἐλέγχει ἡ Σύνοδος αὕτη τὸν Κελεστίνον λέγουσα, Κάνεις δὲν θέλει πιστεύσει ὅτι εἰς ἓνα μόνον Ἐπίσκοπον, τὸν Ῥώμης δηλαδὴ, δύναται νὰ δώσῃ ὁ Θεὸς δλην τὴν δικαιοκρίσιαν, καὶ ὅχι εἰς τόσους Ἐπισκόπους ὅπου συναθροισθοῦν εἰς τὴν Σύνοδον. «Οὐδεὶς ἐστιν, ὅστις πιστεύσει ἐνὶ ᾧ τινι δῆποτε δύνασθαι τὸν Θεὸν ἡμῶν ἐμπνεῦσαι τὴν δικαιοσύνην, τοῖς δὲ ἀναριθμήτοις εἰς Σύνοδον συνηθροισμένοις Ἱερεῦσιν, ἀρνεῖσθαι», καὶ ἰδοὺ ἡ μοναρχία τοῦ Πάπα κατακρημνίζεται. Δίδει Κομμονιτῶριον γράμμα, ἣτοι ἐντακτῆριον καὶ προστακτῆριον εἰς τὸν Φαυστίον τὸν τοποτηρητὴν ὁ Πάπας Ζώσιμος, μέσα εἰς τὸ ὅποιον γράφει τὸν ἑ. Κανόνα τῆς Σαρδικῆς, διορίζοντα ὅτι, ἐὰν Ἐπίσκοπος κατηγορηθῇ, καὶ κρίνωσιν αὐτὸν οἱ τῆς ἐπαρχίας Ἐπίσκοποι, οὗτος νὰ ἐκκαλῇ τὴν κρίσιν του εἰς τὸν Ῥώμης. ὅστις νὰ στέλλῃ κριτὰς ἀπὸ τὸ πλευρόν του, διὰ νὰ κρίνωσι τὸν Ἐπίσκοπον. Ὁμοίως γράφει καὶ τὸν ἰδ'. τῆς αὐτῆς Σαρδικῆς, διορίζοντα ὅτι, οἱ Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι, οἱ παρὰ ὀργίλου Ἐπισκόπου ἀφορισθέντες, νὰ ἔχωσιν ἐξουσίαν νὰ πηγαίνωσιν εἰς τοὺς πλησιοχώρους νὰ κρίνωσιν. Καὶ τοὺς δύο τούτους Κανόνας ἐπιγράφει ψευδῶς, ὅτι εἶναι τῆς ἐν Νικαίᾳ α'. Συνόδου. Ἀλλὰ ἡ Σύνοδος αὕτη, καὶ μὲ τὰ ἀντίγραφα ἴσα τῶν Κανόνων, ὅπου ἔφερε πρῶτον ὁ Καικιλιανός, καὶ μὲ τὰ ἀυθεντικά καὶ ἀληθέστατα ἴσα τῶν αὐτῶν Κανόνων τῆς ἐν Νικαίᾳ, ὅπου ἐστάλησαν ὕστερον τόσον ἀπὸ τὸν Κωνσταντινουπόλεως Ἀττικόν, ὅσον καὶ τὸν Ἀλεξανδρείας Κύριλλον, διὰ Ἰννοκεντίου Πρεσβυτέρου καὶ Μαρκέλλου Ἰπποδιακόνου, (διὰ μέσου τῶν ὁποίων ἐστάλησαν τὰ αὐτὰ καὶ εἰς τὸν Βονιφάτιον Ῥώμης ὑπὸ τῆς αὐτῆς Συνόδου), παραβάλλουσα τοὺς δύο Κανόνας αὐτοὺς, καὶ μηδὲν τοιοῦτον διορίζοντας εὐροῦσιν τοὺς ἐν Νικαίᾳ Κανόνας, ἀπέδειξε ψευδόμενον τὸν Ζώσιμον, καὶ ἀκολούθως ψευδεπίπλαστον τὴν παρ' αὐτοῦ ζητουμένην ἔκκλητον τῶν μὴ ὑποκειμένων αὐτῷ Ἐπισκόπων, καὶ Πρεσβυτέρων, καὶ Διακόνων. Διδ καὶ τὴν ἔκκλητον ταύτην τὴν εἰς τὸν Ῥώμης, ἵνα κατὰ κράτος ἀποβάλλῃ εἰς τὸ μετὰ ταῦτα, οὐ μόνον περὶ τούτου ἐπίτηδες ἐξέθετο τοὺς δύο Κανόνας, τὸν λς'. καὶ ρδ'. ἀλλὰ δὴ καὶ εἰς τὸν Κελεστίνον προστακτικῶς γράφει· «Ἐκβιβαστὰς τοίνυν Κληρικούς ὑμῶν, τινῶν αἰτούντων μὴ θέλετε ἀποστέλλειν, μήτε παραχωρεῖν, ἵνα μὴ τὸν καπνώδη τύπον τοῦ κόσμου δόξωμεν εἰσάγειν τῇ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ, ἣτις τὸ φῶς τῆς ἀπλότητος καὶ τῆς ταπεινοφροσύνης τὴν ἡμέραν τοῖς τὸν Θεὸν ἰδεῖν ἐπιθυμοῦσι προσφέρει». Καὶ πάλιν· «Τοὺς ἐντεσθεν παραγινομένους εὐχερῶς μὴ προσδέχησθε, μηδὲ τοὺς παρ' ἡμῶν ἀκοινωνητέους εἰς κοινωσίαν τοῦ λοιποῦ θελήσητε δέξασθαι». Ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ Ἀπιαρίου γράφει· «Ἐὰν θέλῃ νὰ ἀθώωσῃ αὐτὸν ὁ Πάπας, ὅτι ἡ Ἀφρικὴ τοῦτο δὲν ὑπομένει εἰς τὸ ἐξῆς, ἀλλὰ τυχὸν ὡς παράνομον καταφρονήσει» καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ διαφθορεῖ τῶν βιβλίων τοὺς Δυτικῶς ἢ Σύνοδος αὕτη ἀπέδειξε, ἀληθεὶς δὲ τοὺς ἀνατολικούς. Ἐν γὰρ τῇ παρουσίᾳ πρὸς Βονιφάτιον ἐπιστολῇ ταδε φησί· «Τίς γὰρ ἀμφιβάλλει τὰ ἴσα ἀληθέστατα εἶναι ἐν Γραικοῖς, τῆς ἐν Νικαίᾳ συναθροισθείσης Συνόδου; ἅτινα ἀπὸ οὗτω διαφόρων τόπων καὶ ἐπισήμων Γραικῶν προσενεχθέντα καὶ συγκριθέντα, ὁμοιοῦσιν».

ΑΡΧΗ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΜΕΡΟΣ ΚΑΝΟΝΩΝ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Ὁ ἐν ἀγίοις Πατὴρ ἡμῶν Διονύσιος, μαθητὴς ἐχρημάτισε τοῦ Ὁριγένους (1). Πρεσβύτερος τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἐκκλησίας (2) πρότερον γεγωνῶς, περὶ δὲ τὸ 232 ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ τὴν διδασκαλίαν τῶν κατηγήσεων λαβὼν (3) ὕστερον ἐν ἔτει 247, Ἐπίσκοπος τῆς Ἀλεξανδρείας κατέστη, τὸν Ἡρακλῆν διαδεξάμενος τρισκαιδέκατον ὄντα τῆς Ἀλεξανδρείας Ἀρχιεπίσκοπον (4), ἐπὶ δὲ τοῦ διωγμοῦ τοῦ Δεκίου πιασθεὶς ἀπὸ στρατιώτας, ἐφέρθη εἰς Ταπόσιριν (5), ἥτις πολίχνιον ἐστίν, εὐρισκόμενον μεταξὺ Ἀλεξανδρείας καὶ Κανωβίου, κατὰ τὸ λεξικὸν τοῦ Βαουδράντου. Κατὰ δὲ τὸ 257 ἔτος, ἐπὶ τοῦ Οὐαλεριανοῦ τοῦ διώκτου, παραστάς εἰς τὸν ἡγεμόνα Αἰμυλιανὸν, καὶ τὴν καλὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως ὁμολογῆσας ὁ τρισμακάριος, ἐξορίζεται εἰς Κεφρῶν, πόλιν τῆς Λιβύης ἐρημοτάτην (6). Μετὰ δὲ τρεῖς χρόνους (7) ἀνακαλεσθεὶς ἀπὸ τῆς ἐξορίας εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ἐν ἀρχῇ τῆς τοῦ Γαλιήνου βασιλείας, τοῦ υἱοῦ μὲν τοῦ Οὐαλερίου, ἡμερωτέρου δὲ φανεύοντος ἐν ἀρχῇ περὶ τοὺς Χριστιανούς, μὲ ὄλην του τὴν δύναμιν ἠγωνίσθη ὁ τρισόβλιος νὰ ἐπιστρέψῃ τοὺς αἰρετικούς, καὶ νὰ συρράψῃ τὰ τότε γεγονότα σχίσματα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ παρὰ τῶν Ναυατιανῶν, καὶ νὰ φιλιώσῃ τὸν Ρώμης Στέφανον καὶ Κυπριανὸν τὸν Καρχηδόνας, τοὺς πρὸς ἀλλήλους διαφερομένους, ἂν πρέπη νὰ βαπτίζωνται οἱ αἰρετικοὶ καὶ σχισματικοὶ, ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν, ἢ ἂν δὲν πρέπη (8). (καὶ μὲ ὄλον ὅπου μὲ τὸν Κυπριανὸν ἦτο σύμφωνος, ὅπου ἤθελε νὰ ἀναβαπτίζωνται οἱ τοιοῦτοι, ὡς λέγει ὁ Ἱερώνυμος, ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων περὶ οὗ ὄρα εἰς τὰ προλεγόμενα τοῦ Κανόνος τῆς ἐν Καρχηδόνι συνόδου). Γενναίως δὲ καὶ κατὰ Σαβελλίου ἠγωνίσαστο (9), καὶ μὲ τὰς σοφὰς του διαλέξεις ἐπεισε τοὺς ἀπὸ Νέπωτος καλουμένους χιλιαστάς (περὶ ὧν ὄρα τὰ προλεγόμενα τῆς β'. Συνόδου) νὰ παραιτήσων τὰ κακόδοξά των φρονήματα (10). Ἐν ἔτει δὲ 265 (11), παρακαλεσθεὶς νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν ἐν Ἀντιοχείᾳ συγκροτηθεῖσαν Σύνοδον κατὰ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως (12), νὰ ὑπάγῃ μὲν σωματικῶς δὲν ἐδυνήθη διὰ τὸ γῆρας καὶ τὴν ἀσθένειαν, δι' ἐπιστολῆς του δὲ ἐφανέρωσε τὴν ὀρθόδοξον γνώμην τῆς πίστεως, καὶ τὸν Σαμοσατέα δι' ἀποκρίσεων δέκα ἐξελέγχει (13). Κατ' αὐτὸ δὲ τὸ ἔτος, ὅπερ ἦτο δωδέκατον ἔτος τῆς Γαλιήνου βασιλείας, μετέστη πρὸς Κύριον, δεκαεπτὰ χρόνους τῆς Ἀλεξανδρείας ἀρχιερατεύσας (14). Κοντὰ δὲ εἰς τὰ ἄλλα του συγγράμματα (τὰ ὅποια ὄρα εἰς τὴν ιδ'. σελ. περὶ τῶν ὑπομνηματιστῶν τοῦ α'. τόμ. τῆς σειρᾶς τῆς Ὀκτατεύχου) καὶ τὴν Κανονικὴν ταύτην συνέγραψεν ἐπιστολὴν ἐν ἔτει 260, κατὰ τὸν Μίλιαν (ἐν τῷ β'. τόμ. τῶν Συνοδικῶν), καὶ ἀπέστειλε πρὸς τινὰ Βασιλεῖδην Ἐπίσκοπον τῶν τῆς Πενταπόλεως παροικιῶν, κατὰ τὸν Εὐσέβιον (βιβλ. ζ'. Κεφ. 26.), διηρημένην οὖσαν εἰς Κανόνας δ'. καὶ ἐπικυρωθεῖσαν ἀορίστως μὲν ἀπὸ τὸν α'. τῆς δ', ὠρισμένως δὲ ἀπὸ τὸν β'. τῆς Οἰκουμενικῆς

(1) Ὁ Εὐσέβιος βιβλ. ζ'. τῆς ἱστορίας κεφ. 29.

(2) Ὁ Ἱερώνυμος ἐν τῷ καταλ. τῶν ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων.

(3) Ὁ Κάβε τόμῳ 1. σελ. 124.

(4) Ὁ, τε Εὐσέβιος καὶ ὁ Κάβε αὐτόθι.

(5) Ὁ Εὐσέβιος αὐτόθι κεφ. 40.

(6) Ὁ Εὐσέβιος βιβλ. ζ'. κεφ. 11.

(7) Ὁ Κάβε αὐτόθι.

(8) Ὁ Εὐσέβιος βιβλ. ζ'. κεφ. 46. καὶ βιβλ. ζ'. κεφ. δ'. καὶ ε'. καὶ κεφ. 2. καὶ 3.

(9) Ὁ Εὐσέβ. αὐτόθ. κεφ. 24. ὄρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ α. τῆς β'.

(10) Ὁ Εὐσέβ. αὐτόθ. κεφ. 6.

(11) Ὁ Κάβε αὐτόθι.

(12) Ὅρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ιδ'. τῆς α. Συνόδου. Σημείωσαι ὁμῶς ὅτι ἡ τελευταία καὶ πολυανθρωποτέρα Σύνοδος κατὰ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως συνήχθη ἐπὶ Αὐρηλιανοῦ, κατὰ τὸ 272 ἔτος, κατὰ τὸν Εὐσέβιον, βιβλ. ζ'. κεφ. 29, ὡς ἐν τῷ αὐτῷ ιδ'. τῆς α. δηλοῦται.

(13) Ὅρα ταύτας ἐν τῷ α. τόμ. τῶν Συνοδικῶν σελ. 111. ὁ δὲ Δοσθεὸς ἐν τῇ Δωδεκαβίβλ. λέγει ὅτι ἀπὸ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης τοῦ Διονυσίου ἔλαβον παράδειγμα ἔπαντες οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ Πατριάρχαι, οἱ μετὰ ταῦτα, νὰ γράφουν εἰς τὰς μελλούσας συναθροίσεις Συνόδους τοιαύτας ἐπιστολάς, τὸ φρόνημα περιεχούσας τῆς πίστεως, ὅταν δι' ἀσθένειαν, ἢ γῆρας, ἢ ἄλλην ἀναγκαίαν περιστάσιν δὲν ἐδύναντο νὰ ὑπάγουν αὐτοπροσώπως εἰς τὴν Σύνοδον. Digitized by Google

(14) Εὐσέβιος αὐτόθι κεφ. 28.

ς'. και δια της επικυρώσεως ταύτης Οικουμενικῆν τρόπον τινὰ ἀναλαμβάνουσαν δύναμιν. Εὑρίσκεται δὲ αὐτὴ ἐν τῷ β'. τόμ. τῶν Πανδέκτων, καὶ ἐν τῷ ε'. τόμ. τῶν Συνοδικῶν σελ. 106 (1).

Οἱ Δ'. Κανόνες τοῦ ἐν Ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν Διονυσίου Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας καὶ ὁμολογητοῦ ἐρμηνευόμενοι, εἰς οὓς διήρηται ἡ πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον Βασιλείδην Κανονικὴ αὐτοῦ Ἐπιστολή.

ΚΑΝΩΝ Α'.

Τῆς ς'. πθ'. || Ἐπέστειλάς μοι, πιστότατε καὶ λογιώτατε υἱέ μου, πυθνανόμενος καθ' ἣν ὥραν ἀπονηστίζεσθαι δεῖ τὴν τοῦ Πάσχα ἡμέραν. Τινὰς μὲν γὰρ τῶν ἀδελφῶν λέγειν φῆς, ὅτι χρὴ τοῦτο ποιεῖν πρὸς ἀλεκτοροφωνίαν, τινὰς δὲ ὅτι ἀφ' ἑσπέρας χρὴ. Οἱ μὲν γὰρ ἐν Ρώμῃ ἀδελφοί, ὡς φασί, περιμένουσι τὸν ἀλέκτορα, περὶ δὲ τῶν ἐνταῦθα, ἔλεγεσθε ὅτι τάχιον, ἀκριβῆ δὲ ὄρον τιθέναι ἐπιζητεῖτε, καὶ ὥραν πάνυ μεμετρημένην, ὅπερ καὶ δύσκολον καὶ σφαλερόν ἐστι. Τὸ μὲν γὰρ ὅτι μετὰ τὸν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν καιρὸν χρὴ τῆς ἑορτῆς καὶ τῆς εὐφροσύνης ἐνάρχεσθαι, μέχρις ἐκείνου τὰς ψυχὰς ταῖς νηστεύσαις ταπεινοῦντας, ὑπὸ πάντων ὁμοίως ὁμολογηθήσεται. Κατεσκευάσας δὲ δι' ὧν ἐγραψάς μοι πάνυ ὑγιῶς καὶ τῶν θείων Εὐαγγελιστῶν αισθόμενος, ὅτι μηδὲν ἀπηκριβωμένον ἐν αὐτοῖς περὶ τῆς ὥρας, καθ' ἣν ἀνέστη, φαίνεται. Διαφόρως μὲν γὰρ οἱ Εὐαγγελισταὶ τοὺς ἐπὶ τὸ μνημεῖον ἐλθόντας ἀνέγραψαν κατὰ καιροὺς ἐνηλλαγμένους, καὶ πάντες ἀνεστηκότα τὸν Κύριον ἔφασαν εὐρηκέαι. «Καὶ ὅψε Σαββάτων, ὡς ὁ Ματθαῖος εἶπε, Καὶ πρῶτ' σκοτίας ἔτι οὔσης, ὡς ὁ Ἰωάννης γράφει, Καὶ ὄρθρου βαθείως, ὡς ὁ Λουκᾶς, Καὶ λίαν πρῶτ' ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου, ὡς ὁ Μάρκος». [Κεφ. κή. ι.] Καὶ πότε μὲν ἀνέστη, σαφῶς οὐδεὶς ἀπεφήνατο. Ὅτι δὲ ὅψε Σαββάτων τῇ ἐπιφωσκούσῃ μιᾷ Σαββάτων, μέχρις ἀνατολῆς ἡλίου τῆς μιᾷ Σαββάτων, οἱ ἐπὶ τὸ μνημεῖον παραγενόμενοι, οὐκ ἔτι κείμενον ἐν αὐτῷ, κατέλαβον αὐτὸν, τοῦτο ἀνωμολόγηται, καὶ μηδὲ διαφωνεῖν, μηδὲ ἐναντιοῦσθαι τοὺς Εὐαγγελιστὰς πρὸς ἀλλήλους ὑπολάβωμεν. Ἄλλ' εἰ καὶ μικρολογία τις εἶναι δοξεῖ περὶ τὸ ζητούμενον, εἰ συμφωνοῦντες πάντες ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ τὸ τοῦ κόσμου Φῶς τὸν Κύριον ἡμῶν ἀνατεταλκέαι, περὶ τὴν ὥραν διαφέρονται, ἀλλ' ἡμεῖς εὐγνωμόνως τὰ λεχθέντα καὶ πιστῶς ἀρμόσαι προθυμηθῶμεν. Τὸ μὲν ὑπὸ τοῦ Ματθαίου λεχθὲν, οὕτως ἔχει· «Ὅψε Σαββάτων τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν Σαββάτων ἦλθε Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία θεωρῆσαι τὸν τάφον. Καὶ ἰδοὺ σεισμὸς ἐγένετο μέγας. Ἄγγελος γὰρ Κυρίου καταβάς ἐξ οὐρανοῦ προσελθὼν ἀπεκύλισε τὸν λίθον καὶ ἐκάθησεν ἐπάνω αὐτοῦ. Ἦν δὲ ἡ ἰδέα αὐτοῦ ὡς ἀστραπὴ, καὶ τὸ ἐνδύμα αὐτοῦ λευκὸν ὡσεὶ χιών. Ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ, ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες, καὶ ἐγένοντο ὡσεὶ νεκροί. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἄγγελος εἶπε ταῖς γυναῖξί· Μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς. Οἶδα γὰρ ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε· οὐκ ἔστιν ὧδε· ἠγέρθη, καθὼς εἶπε». [Ματθ. κή. 1.] Τοῦτο δὲ τὸ λεχθὲν ὅψε, οἱ μὲν τινες οἰήσονται κατὰ τὴν κοινότητα τοῦ ρήματος, τὴν ἑσπέραν τοῦ Σαββάτου δηλοῦν, οἱ δὲ σοφώτερον ἐξακούοντες, οὐ τοῦτο, ἀλλὰ νύκτα βαθεῖαν ἐροῦσιν εἶναι, βραδυτῆτα καὶ μακρὸν χρόνον τοῦ ὅψε δηλοῦντος. Καὶ ὅτι νύκτα λέγει, καὶ οὐχ ἑσπέραν, ἐπήγαγε τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν Σαββάτων. «Καὶ ἤκον, οὐπω ὡς οἱ λοιποὶ φασί, τὰ ἀρώματα φέρουσαι, ἀλλὰ θεωρῆσαι τὸν τάφον, καὶ εὐρον τὸν σεισμὸν γεγονότα, καὶ καθήμενον τὸν Ἄγγελον ἐπὶ τοῦ λίθου, καὶ ἀκηκόασιν παρ' αὐτοῦ, Οὐκ ἔστιν ὧδε· ἠγέρθη. Ὁμοίως ὁ Ἰωάννης ἐν μιᾷ τῶν Σαββάτων, φησὶ, Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ ἦλθε πρῶτ' σκοτίας ἔτι οὔσης εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ βλέπει τὸν λίθον ἠρμένον ἀπὸ τοῦ μνημείου. Πλὴν παρὰ τούτῳ σκοτίας ἔτι οὔσης εἰς τὸ μνημεῖον προελήλυθει. Ὁ δὲ Λουκᾶς φησὶ, τὸ μὲν Σάββατον ἡσύχαται κατὰ τὴν ἐντολήν, τῇ δὲ μιᾷ τῶν Σαββάτων ὄρθρου βαθείως ἐπὶ τὸ μνήμα ἦλθον φέρουσαι ἃ ἠτοίμασαν ἀρώματα. Εὐρον δὲ τὸν λίθον ἀποκεκυλισμένον ἀπὸ τοῦ μνημείου». Ὁ βαθὺς ὄρθρος, ἴσως προὑποφαινομένην αὐγὴν τὴν ἐωθινὴν ἐμφανίζει τῆς μιᾷ τῶν Σαββάτων, διὰ τὸ παρωχηκέαι ἤδη τελείως σὺν τῇ μετ' αὐτὸ νυκτὶ πᾶν τὸ Σάββατον, καὶ ἑτέραν ἄρχεσθαι ἡμέραν, ὅτε ἦλθον τὰ ἀρώματα καὶ τὰ μύρα φέρουσαι· ὅθεν δῆλον ὡς ἀνειστήκει πρὸ πολλοῦ. Τούτῳ κατακολουθεῖ καὶ ὁ Μάρκος λέγων· «Ἠγόρασαν ἀρώματα, ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσιν αὐτὸν, καὶ λίαν πρῶτ' τῆς μιᾷ Σαββάτων ἐρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον, ἀνατείλαντος

(1) Τὸν θεῖον τοῦτον Διονύσιον κανονικὸν ὀνομάζει ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ ε'. Κανόνι. Οὗτος δὲ πρῶτος ὁ ἅγιος φαίνεται ὅτι κατέβαλε τὰ θεμέλια τοῦ δόγματος τῆς καθ' ὑπόστασιν ἐνώσεως τῶν δύο τοῦ Χριστοῦ φύσεων. Λέγει γὰρ ἐν τῇ ι'. ἀποκρίσει πρὸς τὸν Σαμουελά. «Αὐτὸς ἐγένετό μοι εἰς Θεὸν καὶ

Κύριον Ἰησοῦν ὁ εἰς ὧν Λόγος, μία αὐτοῦ ὑπόστασις, καὶ ἐν πρόσωπον,» ἐπάνω δὲ εἰς τὰ θεμέλια ταῦτα ὁ θεὸς Κύριλλος καὶ ἡ γ'. Σύνοδος μετὰ ταῦτα τὸ μέγα δόγμα τῆς καθ' ὑπόστασιν ἐνώσεως ἐπωκοδόμησαν.

τοῦ ἡλίου». Λίαν μὲν γὰρ πρῶτ' καὶ οὗτος εἶπεν, ὅπερ ταυτόν ἐστι, τῷ βαθέος ὄρθρου. Καὶ ἐπήγαγόν, ἀνατειλαντος τοῦ ἡλίου. Ἡ μὲν γὰρ ὁρμὴ καὶ ἡ ὁδὸς αὐτῶν δῆλον ὡς ὄρθρου βαθέος, καὶ λίαν πρῶτ' κατήρχθη, παρέτεινάν δὲ κατὰ τὴν πορείαν, καὶ περὶ τὸ μνημεῖον διατρίβουται μέχρις ἀνατολῆς ἡλίου. Καὶ λέγει καὶ τότε ταύταις ὁ Νεανίσκος ὁ λευχείμων, ἠγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε. Τούτων οὕτως ἐγόντων, τοῦτο τοῖς ἀκριβολογουμένοις ἀποφαινόμεθα (1), κατὰ ποίαν ὥραν, ἢ καὶ ποῖον ἡμῴριον, ἢ ὥρας τέταρτον, ἄρχεσθαι προσῆκε τῆς ἐπὶ τῇ τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἐκ νεκρῶν ἀναστάσει χαρᾶς. Τοὺς μὲν λίαν ἐπιταχύναντας, καὶ πρὸ νυκτὸς ἤδη μετούσης ἀνιέντας, ὡς ὀλιγώρους καὶ ἀκρατεῖς μεμφόμεθα, ὡς παρ' ὀλίγον προκαταλύοντας τὸν δρόμον, λέγοντος ἀνδρὸς σοφοῦ «Οὐ μικρὸν ἐν βίῳ τὸ παραμικρὸν,» τοὺς δὲ ἐφυστερίζοντας καὶ διαρκούντας ἐπὶ πλείστον, καὶ μέχρι τετάρτης φυλακῆς ἐγκαρτεροῦντας, καθ' ἣν καὶ τοῖς πλείουσιν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἐπεφάνη, ὡς γενναίους καὶ φιλοπόνους ἀποδεχόμεθα. Τοῖς δὲ μεταξὺ, ὡς ἐκινήθησαν, ἢ ὡς ἠδυνήθησαν, ἀναπαυσαμένοις, μὴ πάνυ διοχλῶμεν, ἐπεὶ μηδὲ τὰς ἐξ τῶν νηστειῶν ἡμέρας ἴσως, μηδὲ ὁμοίως πάντες διαμένουσιν· ἀλλ' οἱ μὲν καὶ πάσας ὑπερτιθέασιν, ἅστοι διατελοῦντες, οἱ δὲ δύο, οἱ δὲ τρεῖς, οἱ δὲ τέσσαρας, οἱ δὲ, οὐδεμίαν. Καὶ τοῖς μὲν πάνυ διαπονηθεῖσιν ἐν ταῖς ὑπερθέσεσιν, εἶτα ἀποκαμουσί, καὶ μονοῦ ἐκλείπουσι, συγγνώμη τῆς ταχυτέρας γεύσεως. Εἰ δὲ τινες, οὐχ ὕπως οὐχ ὑπερτιθέμενοι, ἀλλὰ μηδὲ νηστεύσαντες ἢ καὶ τρουφήσαντες, τὰς προαγούσας, τέσσαρας, εἶτα ἐλθόντες ἐπὶ τὰς τελευταίας δύο καὶ μόνας ἡμέρας, αὐτὰς ὑπερτιθέντες τὴν τε Παρασκευὴν καὶ τὸ Σάββατον, μέγα τι καὶ λαμπρὸν ποιεῖν νομίζουσιν, ἂν μέχρι τῆς ἕως διαμείνωσιν, οὐκ οἴμαι τὴν ἴσην ἀθλήσιν αὐτοὺς πεποιεῖσθαι, τοῖς τὰς πλείονας ἡμέρας προσηκόσι. Ταῦτα μὲν, ὡς φρονῶ, συμβουλεύων περὶ τούτων ἔγραψα.

Ἐ ρ μ η ν ε ἰ α.

Φαίνεται ὅτι ἐρώτησεν ὁ θεὸς Βασιλεῖδης τὸν μακάριον τοῦτον Διονύσιον διὰ τὴν τοῦ φανερώσεως ἐγγράφως τὴν ἀκριβῆ ὥραν, καθ' ἣν ἀνέστη ὁ Χριστὸς, καὶ πότε πρέπει νὰ ἀρχίξῃ ἡ χαρὰ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου καὶ ἡ τῆς νηστείας κατάλυσις· διότι, καθὼς φαίνεται ἀπὸ τὴν παροῦσαν ἐπιστολὴν, εἶχον κάποιαν διαφωνίαν οἱ χριστιανοὶ ἀναμεταξύ τους περὶ τούτου· καὶ ἄλλοι μὲν ἔλεγον, ὅτι πρέπει νὰ ἀρχίξῃ ἡ χαρὰ τῆς ἑορτῆς καὶ ἡ τῆς νηστείας κατάλυσις ἀφ' ἑσπέρας, οἱ ὅποιοι ἦσαν οἱ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ εὐρισκόμενοι· ἄλλοι δὲ πάλιν, πῶς ὅταν λαλήσῃ ὁ πετεινός, ὅποιοι ἦσαν οἱ ἐν τῇ Ρώμῃ. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἐζήτησε νὰ τοῦ γράψῃ ἀκριβῶς τὴν ὥραν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, διὰ τὴν ἀρχίξῃ ἡ ἑορτὴ καὶ ἡ κατάλυσις ἀπὸ ὅλους συμφώνως εἰς ὥραν διωρισμένην. Πρὸς ταύτην λοιπὸν τὴν ἐρώτησιν ἀποκρινόμενος ὁ ἱερὸς Διονύσιος λέγει, πῶς ἡ ἀκριβὴς καὶ τελεία ὥρα τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἀναστάσεως ὅπου ζητεῖ, εἶναι δύσκολον καὶ σφικτερόν νὰ διορισθῇ· διότι (λέγει) πῶς μὲν πρέπει νὰ ἀρχίξῃ ἡ χαρὰ τῆς ἑορτῆς καὶ ἡ κατάλυσις ὕστερα ἀπὸ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ, τοῦτο ἀπὸ ὅλους συμφώνως κηρύττεται καὶ ὁμολογεῖται. Ἐν ποίᾳ δὲ ὥρᾳ ἀνέστη, τοῦτο εἶναι τὸ ἄπορον, ἐπειδὴ καὶ οἱ ἱεροὶ Εὐαγγελισταὶ ἐφανέρωσαν μόνον τοὺς κατὰ διαφόρους καιροὺς ἐλθόντας εἰς τὸ μνημεῖον καὶ εἶπον, ὅτι ὅλοι εὗρον ἀναστάντα τὸν Κύριον, ἀμὴ δὲν ἐσημείωσαν καὶ τὴν ὥραν ἀκριβῶς κατὰ τὴν ὁποίαν ἀνέστη· μὲ τὸ νὰ λέγουσιν, ὁ μὲν Ματθαῖος, ὅτι ἦλθον αἱ γυναῖκες ὀψὲ Σαββάτων, ὁ δὲ Ἰωάννης, πρῶτ' σκοτίας ἔτι οὔσης, ὁ δὲ Λουκᾶς, ὄρθρου βαθέος, καὶ ὁ Μάρκος, λίαν πρῶτ' καὶ κατὰ ποίαν μὲν ὥραν ἀνέστη ὁ Κύριος, κἀνένας δὲν ἐφανέρωσεν. Ὅτι δὲ ἐκεῖνοι ὅπου ἦλθον εἰς τὸ μνημεῖον ὕστερα ἀπὸ τὸ Σάββατον πρὸς τὸ ξημέρωμα τῆς Κυριακῆς δὲν εὗρον τὸν Κύριον εἰς τὸν τάφον, τοῦτο ὁμολογοῦσιν ὅλοι, καὶ καμία διαφωνία, ἢ ἐναντιότης δὲν πρέπει νὰ ὑπολάβωμεν ὅτι εἶναι ἀνάμεσα εἰς αὐτούς. Πλὴν, ἀγκαλὰ καὶ τὸ ζήτημα εἶναι παραμικρὸν, ἂν δηλ. οἱ θεοὶ Εὐαγγελιστὰὶ συμφωνοῦντες, ὅτι εἰς τὴν αὐτὴν νύκτα τῆς Κυριακῆς ἀνέτειλεν ἀπὸ τὸν τάφον τὸ Φῶς τοῦ κόσμου, ὁ Κύριος, διὰ τὴν ὥραν μόνον τῆς Ἀναστάσεως διαφέρονται· ἀλλ' ἡμεῖς, λέγει ὁ ἅγιος, καὶ τὸ παραμικρὸν τοῦτο θέλομεν διορθῶσαι, ἥτοι θέλομεν εὑρεῖ συμφώνους καὶ κατὰ τὴν ὥραν τοὺς θεοὺς Εὐαγγελιστὰς, ἀνίσως συμβιβάσωμεν εὐγνωμόνως πρὸς ἄλληλα τὰ θεῖα ρητά. Διότι ἐκεῖνο ὅπου λέγει ὁ ἱερὸς Ματθαῖος, ὀψὲ Σαββάτων, οἱ μὲν πολλοὶ θέλουν νομίσαι, κατὰ τὴν κοινὴν συνήθειαν, ὅτι δηλοῖ τὴν ἑσπέραν τοῦ Σαββάτου, οἱ δὲ τὸν σφωτέρον ἐννοοῦντες, θέλουν εἶπεῖ, ὅτι δηλοῖ νύκτα βαθεῖαν. Τὸ γὰρ ὀψὲ, κατὰ τὴν κυριολεξίαν του, βραδύτητα καὶ πολλὴν ἀργοπορίαν δηλοῖ ταυτόν εἶπεῖν, τὸ μετὰ τὸ Σάββατον διάστημα (2), καὶ διὰ τοῦτο λέγει ὕστερον ὁ Εὐαγγελιστῆς, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν Σαββάτων. Τὸ ὀψὲ λοιπὸν τοῦ Ματθαίου, καὶ τὸ σκοτίας ἔτι οὔσης τοῦ Ἰωάννου, καὶ τὸ ὄρθρου βαθέος τοῦ Λουκᾶ, καὶ τὸ λίαν πρῶτ' τοῦ Μάρκου, ταῦτοσήμαντά εἰσι. Δηλοῦσι γὰρ ὅτι, ἀφ' οὗ ἐπέραςε τὸ Σάββατον καὶ ὅλη ἡ νύκτα τοῦ Σαββάτου, καὶ ὅταν ἀρχισεν ἡ αὐγὴ τῆς Κυριακῆς, ἦλθον αἱ γυναῖκες, καὶ ἔφερον τὰ ἀρώματα, πρὸ τοῦ δὲ νὰ ὑπάγουν αὐταὶ φανερὸν ὅτι ἦτον ἀναστημένος ὁ Κύριος· διότι ἀρχισαν μὲν τὴν ὁδοπορίαν λίαν πρῶτ', ὡς ὁ Μάρκος εἶπεν, ἐπειδὴ δὲ ἐξῴδωσαν τὸν καιρὸν εἰς αὐτὴν, εἰς τὸ μνημεῖον ἔμειναν ἕως ὅτου ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος. Δι' ὃ ἐπιφέρει ὁ αὐτὸς,

(1) Ἐν ἄλλοις ἀπολογούμεθα.

(2) Ὅτι δὲ τὸ ὀψὲ, τὸ ὕστερον δηλοῖ καὶ ἀντὶ τῆς μετὰ προθέσεως ἐκλαμβάνεται, καὶ ὁ Ξενοφῶν ἐν τῇ Κυροπαιδείᾳ

μαρτυρεῖ, εἰπὼν· «Ὅψι τοῦ πολέμου.» Ἀντὶ τοῦ μετὰ τὸν πόλεμον.

ἀνατείλαντος τοῦ Ἡλίου. Τούτων οὕτως εἰρημένων, λέγει ὁ Ἅγιος, εἰς ἐκείνους ὁποῦ ἀκριβῶς ἐξετάζουσι εἰς ποίαν ὥραν τῆς νυκτός, ἢ εἰς ποῖον ἡμῴριον, ἢ καὶ εἰς ποῖον τέταρτον τῆς ὥρας πρέπει νὰ ἀρχίζουσι τὴν χαρὰν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου καὶ τὴν καταλύσιν, τοῦτο ἀποφαντικῶς ὀρίζομεν, ὅτι ἐκείνους μὲν ὁποῦ πολλὰ ταχυεύουσι, καὶ πρὸ τοῦ μεσονυκτίου καταλύσουσι, τούτους ὡς μικροψύχους καὶ λαϊμάργους κατηγοροῦμεν, ἐπειδὴ διὰ ὀλίγον διάστημα ὁποῦ ἔχουσι ἀκόμη νὰ ὑπομείνουσι νήστευσι, καταλύουσι πρὸ καιροῦ τὸν δρόμον τῆς νηστείας ὁποῦ ἔκαμαν, εἰς καιρὸν ὁποῦ λέγει ἕνας σοφός, ὅτι καὶ τὸ παραμικρὸν πρᾶγμα, γενόμενον εἰς ταύτην τὴν ζωὴν, δὲν εἶναι παραμικρὸν (1), (διότι· ἂν ᾖ καλὸν, γεννᾷ μεγάλους μισθοὺς, καὶ ἂν ᾖ κακὸν, γεννᾷ μεγάλας ποινὰς εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν). Ἐκείνους δὲ ὁποῦ ἐκ τοῦ ἐναντίου βραδύνουσι καὶ καρτεροῦσι νήστευσι ἕως τὴν τετάρτην φυλακὴν τῆς νυκτός, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐφάνη ὁ Σωτὴρ ὅτε ἔζη, περιπατῶν ἐπάνω εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐρχόμενος πρὸς τοὺς Μαθητάς του, ταῦτόν εἶπεν, τοὺς καρτεροῦντας ἕως τὴν αὐγὴν τῆς Κυριακῆς, τούτους ὡς ἀνδρείους ἐπαινοῦμεν καὶ φιλοπόνους· Εἰς ἐκείνους δὲ, ὁποῦ εἰς τὸ ἀναμεταξὺ τοῦ μεσονυκτίου καὶ τῆς αὐγῆς τὸ διάστημα κατέλυσαν τὴν νηστείαν, καθὼς ἐδυνήθησαν, δὲν προξενοῦμεν πολλὴν ἐνόχλησιν, πῶς τάχα δὲν ἐκαρτέρησαν ἕως καὶ εἰς τὴν αὐγὴν, ἐπειδὴ μήτε τὰς ἐξ τῆς μεγάλης ἐβδομάδος ἡμέρας ὅλοι ὁμοίως νηστεύουσιν, ἀλλ' ἄλλοι μὲν ὄσας ἄσιτοι διαπερνοῦσιν, ἄλλοι τὰς δύο, ἄλλοι τὰς τρεῖς, ἄλλοι τὰς τέσσαρας, καὶ ἄλλοι κάμμίαν ἄσιτοι δὲν ἀπερνοῦσιν, ὅθεν εἰς ἐκείνους μὲν ὁποῦ ἀπέκαμαν πλεόν, καὶ σχεδὸν ὀλιγοθύμησαν ἀπὸ τὴν νηστείαν, συγχώρησις δίδεται διὰ τὴν ταχυτέραν καταλύσιν τῆς νηστείας. Ἐκείνοι δὲ ὁποῦ ὄχι μόνον ἄσιτοι δὲν ἐπέρασαν κάμμίαν ἡμέραν τῆς μεγάλης ἐβδομάδος, ἀλλὰ μηδὲ ἐνήστευσαν μὲν ζηροφαγίαν καὶ μονοφαγίαν, μᾶλλον δὲ καὶ ἐτύρησαν τὰς τέσσαρας, εἴτα τὰς δύο μόνας, τὴν μεγάλην Παρασκευὴν καὶ τὸ μέγα Σάββατον ἄσιτοι διαπεράσαντες, νομίζουσι ὅτι κάμνουσι μέγα τι καὶ λαμπρὸν κατόρθωμα ἂν μείνωσι νήστευσι ἕως τὴν αὐγὴν τῆς Κυριακῆς· οὗτοι, λέγω, δὲν νομίζω πῶς ἐδοκίμασαν τὴν αὐτὴν κακουχίαν μὲ ἐκείνους ὁποῦ ἐνήστευσαν ὁλοκλήρους τὰς τέσσαρας ἡμέρας. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν πθ'. τῆς ς'.

ΚΑΝΟΝ Β'.

Περὶ δὲ τῶν ἐν ἀφῆδρω γυναικῶν, εἰ προσῆκεν αὐτὰς οὕτω διακειμένας εἰς τὸν ναὸν εἰσέναι τοῦ Θεοῦ, περιττὸν καὶ τὸ πυνθάνεσθαι νομίζω. Οὐδὲ γὰρ αὐτὰς, οἶμαι, πιστὰς οὔσας καὶ εὐλαβεῖς, τολμήσειν οὕτω διακειμένας, ἢ τῇ τραπέζῃ τῇ ἁγίᾳ προσελθεῖν, ἢ τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ προσάψασθαι· οὐδὲ γὰρ ἢ τὴν δωδεκαετῆ ρύσιν ἔχουσα πρὸς τὴν ἴαριν ἔθιγεν αὐτοῦ, ἀλλὰ μόνου τοῦ κρασπέδου. Προσεύχεσθαι μὲν γὰρ ὅπως ἂν ἔχη τις καὶ ὡς ἂν διάκηται μεμνησθαι τοῦ Δεσπότη, καὶ δεῖσθαι βοηθείας τυχεῖν, ἀνεπίφθονον· εἰς δὲ τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, ὃ μὴ πάντῃ καθαρὸς καὶ ψυχῇ, καὶ σώματι, προσιέναι κωλυθήσεται.

Ἑρμηνεία.

Ἐρωτηθεὶς καὶ περὶ τούτου ὁ ἅγιος, ἀνίσως αἱ γυναῖκες ἐν τοῖς καταμηνίσις αὐτῶν εὐρισκόμεναι (2) πρέ-

(1) Τὸ γνωμικὸν τοῦτο τὸ λέγον· «Τὸ μικρὸν ἐν βίῃ οὐ παραμικρὸν,» αὐτολεξεὶ ἀναφέρει καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ περὶ βαπτίσματος δευτέρου λόγου, λέγων ὅτι εἶπε τοῦτο τίς τῶν παρ' ἡμῖν σοφῶν. Τίς δὲ ὁ σοφὸς οὗτος; ἡμῖν ἀδῆλον.

(2) Τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, ἐν ἀφῆδρω, διατι ἀπὸ, ἦτοι χωριστὰ ἀπὸ τὰς ἕδρας τῶν λοιπῶν αἱ ἑβραϊδὲς γυναῖκες ἐκάθηοντο καὶ ἡσύχαζον, ὅταν ἤθελεν ἔλθει εἰς αὐτὰς ἢ τῶν καταμηνίων ρύσις, ἕως ὁποῦ ἀπερνοῦσαν ἑπτὰ ἡμέραι, ἢ καὶ περισσότεραι, καθὼς ἐρμηνεύει ὁ Ζωναράς. «Γυνὴ γὰρ, φησὶν, ἥτις ἂν ἢ ρέουσα αἵματι καὶ ἔσται ἢ ρύσις αὐτῆς ἐν τῷ σώματι αὐτῆς, ἑπτὰ ἡμέρας ἔσται ἐν τῇ ἀφῆδρω αὐτῆς. Πᾶς ὁ ἀπτόμενος αὐτῆς, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας». (Δευτικ. ἰε'. 19.). Καὶ πάλιν «καὶ γυνὴ ἐν ρύσει αἵματος ἡμέρας πλείους, οὐκ ἐν καιρῷ τῆς ἀφῆδρου αὐτῆς, ἐὰν καὶ ρῆν μετὰ τὴν ἀφῆδρον αὐτῆς, καὶ πᾶσαι αἱ ἡμέραι ρύσεως ἀκαθαρσίας αὐτῆς, καθάπερ αἱ ἡμέραι τῆς ἀφῆδρου αὐτῆς, ἀκάθαρτος ἔσται» (αὐτόθι· 25.). Διατι δὲ τὴν ρύσιν τοῦ τοιοῦτου αἵματος καὶ τὴν ταύτην ἔχουσαν γυναῖκα ἀκάθαρτον ὀνόμασεν ὁ Θεός; φαίνεται γὰρ ὅτι ἢ ρύσις αὕτη καθ' ἑ φυσικὴ καὶ παρὰ Θεοῦ, οὕτω γίνεσθαι συγχωρηθεῖσα μετὰ τὴν παράβασιν, οὕτε ἀμαρτία ἔστιν, οὕτε ἀκαθαρσία. «Οὐ γὰρ ἀληθῶς ἀμαρτία ταῦτα, οὐδὲ ἀκαθαρσία, κατὰ τὸν Χρυσόστομον» (σελ. 1059. τοῦ α. τόμου τῆς σειρ.) καὶ τῶν κατὰ φύσιν

γενόμενων οὐδὲν ἀληθῶς ἀκάθαρτον, κατὰ τὸν Θεοδώρητον, (αὐτόθι 1057.) καὶ κατὰ τὸν Θεόδωρον, ἢ Διόδωρον, οὐδὲν ἀκάθαρτον εἰ μὴ πονηρὰ διάθεσις (αὐτόθι 1032.). Δι' ὃ καὶ αἱ ἀποστολικαὶ διαταγαὶ (βιβλ. ς'. Κεφ. κς'.) οὕτε νόμιμος μίξις, οὕτε λέχος, οὕτε αἵματος φορὰ, οὐκ ἐνεῖρωξις, μιᾶναι δύναται ἀνθρώπου φύσιν, ἢ τὸ ἅγιον Πνεῦμα χωρῖσαι, ἢ μόνῃ ἀσέβεια καὶ παράνομος πρᾶξις. Διατι λοιπὸν, ἂν οὕτως ἔχη τὸ πρᾶγμα, ὄχι μόνον ὁ παλαιὸς Νόμος, ἀλλὰ καὶ οἱ Κανόνες τῶν Πατέρων ἀποφασίζουσι ἀκάθαρτον τὴν τὰ ἔμμηνα πάσχουσαν γυναῖκα; Πρὸς τοῦτο, ἐξ αὐτῶν πάλιν τῶν Πατέρων ἀποκρινόμεθα, ὅτι ἀκάθαρτος ἢ ρύσις τῶν καταμηνίων τούτων αἱμάτων λέγεται, Α'. κατὰ τὴν ὑπόληψιν τῶν ἀνθρώπων. Πάντες γὰρ ἄνθρωποι κοινῶς συγχαινόμεθα, καὶ ἀκάθαρτα καὶ βόελυκτὰ νομίζομεν ὅσα ἢ φύσις διὰ τῶν πόρων τοῦ σώματος, ὡς ἄχρηστα ἐκβάλλει καὶ περιττά. Τὰς κυψελίδας, λέγω, τῶν ὄτων, τὰς τσίμπλας τῶν ὀφθαλμῶν, τὰς μύξας τῆς ρινός, τὰ φλέγματα τοῦ στόματος, τὰ οὖρα καὶ ὑποχωρήματα τῆς γαστρός, οὕτω δὲ καὶ τὰ καταμηνία τῶν γυναικῶν. Β'. λέγονται ἀκάθαρτα ταῦτα, ἐπειδὴ διὰ τῶν φυσικῶν ὁ Θεὸς παιδεύει τὰ γνωμικά, ἦτοι τὰ ἠθικά, καὶ διδάσκει διὰ τούτων, ὅπως ἐκεῖνα παγγάλεπα, κατὰ τὸν Θεοδώρητον (σελ. 1057. τοῦ α. τόμου τῆς σειρ.). Εἰ γὰρ τὰ ἀκούσια μιαίνει, πολλῶ μᾶλλον ἐναγῆ τὰ ἐκούσια

πει νὰ ἐμβαίνουσιν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, ἀπεκρίθη, ὅτι τοῦτο δὲν εἶναι χρεῖα μῆτε νὰ τὸ ἐρωτῶσιν, ἐπειδὴ ἐκεῖνοι, ἂν ἔχωσι τὴν πρέπουσαν εὐλάβειαν εἰς τὰ θεῖα, θέλουν ἐμποδισθῆ ἀπὸ λόγου των, καὶ δὲν θέλουν τολμήσει ποτὲ νὰ πλησιάσουν εἰς τὴν ἅγιαν Τράπεζαν, καὶ νὰ μεταλάβουν τοῦ Δεσποτικοῦ σώματος καὶ αἰ-

1062. αὐτόθι). ἦτοι ἂν τὰ φυσικὰ καὶ χωρὶς τὸ θέλημα τοῦ ἀνθρώπου γινόμενα ᾖναι ἀκάθαρτα, πῶς μᾶλλον εἶναι ἀκάθαρτα τὰ ἀμαρτήματα, ὅπου κάμει μὲ τὸ θέλημά του. Γ'. λέγει ἀκάθαρτα τὰ καταμήνια τῶν γυναικῶν ὁ Θεὸς (τὸ ὅποιον καὶ κατὰ ἀλήθειαν εἶναι τὸ μόνον καὶ κυρίως αἷτιον), διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τοὺς ἄνδρας νὰ μὴ σμίγουν μὲ αὐτάς, ὅταν ἔχουν τὰ τοιαῦτά των καταμήνια, ὡς λέγει ὁ Θεοδώρητος (σελ. 1062. αὐτόθι.), ἕνα μὲν, διὰ τὴν σεμνότητα τῶν ἀνδρῶν καὶ τὴν τιμὴν τῶν γυναικῶν, ὡς λέγει ὁ Ἰσίδωρος (αὐτόθι 1058.), καὶ τὴν αἰδῶ τοῦ νόμου τῆς φύσεως, κατὰ τὸν Φίλωνα, κυρίως δὲ καὶ ἐξαιρέτως διὰ τὴν πρόνοιαν τῶν γεννωμένων παιδίων. Διότι τὰ ἐκ τῶν τοιούτων σεσατημένων, ἀχρηστών καὶ μεμολυσμένων αἱμάτων τῶν καταμηνίων συλλαμβανόμενα καὶ διαπλαττόμενα βρέφη, ἀσθενέστερα γίνονται εἰς τὴν φύσιν, καὶ εἰς ἄλλα μὲν πολυποικίλα πάθη ὑπόκεινται, μάλιστα δὲ εὐκολώτατα τὴν λέπραν γεννῶσι καὶ λωθὰ γίνονται, καθὼς συμφώνως καὶ ὁ Θεοδώρητος, καὶ ὁ Ἰσίδωρος, καὶ ὁ Διδώωρος τοῦτο λέγουσιν (σελ. 1034 καὶ 1058 καὶ 1062. τοῦ α. τόμου τῆς σειρ.). Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ ἀκάθαρτον ὠνόμασε τὴν τὰ καταμήνια ἔχουσαν καὶ ἀκάθαρτον τὸν συναπτόμενον ἄνδρα μὲ αὐτὴν, κατὰ τὸν Θεοδώρητον, καὶ τοὺς λεπρούς ἐνομοθέτησε νὰ ἀποδιώκωνται ἐξωτῶν πόλεων καὶ πάσης συναναστροφῆς ἀνθρώπων, κατὰ τὸν Ἰσίδωρον, ἵνα καὶ διὰ τὴν ἀκαθαρσίαν καὶ διὰ τὴν λέπραν καὶ ἀποδιώξιν τῶν μελλόντων γεννηθῆναι παιδίων τοὺς ἐμποδίσῃ τοὺς γονεῖς ἀπὸ τὸ νὰ σμίγουν ἐν καιρῷ τοιούτῳ. "Ὅθεν καὶ αἱ Ἀποστολικά διαταγαὶ (Βιβλ. ζ'. κεφ. . .) τοῦτο τὸ ἴδιον διορίζουσι. «Τῶν φυσικῶν φαινομένων ταῖς γυναιξίν, οἱ ἄνδρες μὴ συνερχίσθωσαν πρόνοιᾳ ἕνεκα τῶν γεννωμένων». "Ὁ δὲ Θεὸς προβαίνωντας εἰς τὸ ἐμπροσθεν, πρεστάζει καὶ νὰ ἐξολοθρευθῶνται καὶ νὰ θανατώνωνται οἱ ἄνδρες, ὅπου κοιμηθῶν μὲ τὰς γυναικῆς των ὅταν ἔχουν τὰ καταμήνια. «Καὶ ἄνθρωπος ὅστις ἂν κοιμηθῆ μετὰ γυναικὸς ἀποκαθμημένης καὶ ἀποκαλύψῃ τὴν ἀσχημωσύνην αὐτῆς, τὴν πυγὴν αὐτῆς ἀπεκάλυψε, καὶ αὐτὴ ἀπεκάλυψε τὴν ῥύσιν τοῦ αἵματος αὐτῆς, ἐξολοθρευθήσονται ἀμφοτέρω ἐκ τῆς γενεᾶς αὐτῶν (Λευϊτικ. κ'. 18)». Δι' ὃ καὶ ὁ Θεὸς διὰ τὴν ἐπιτέλειαν τοῦ δικαίου ἀνθρώπου λέγει νὰ ᾖναι, τὸ νὰ μὴ σμίγῃ μὲ τὴν γυναῖκά του, ὅταν ἔχῃ τὰ καταμήνια τῆς. «Καὶ πρὸς γυναῖκα ἐν ἀφῆδρω οὖσαν οὐ προσεγγίσει» (κεφ. ιη'. 8.). Διὰ ταῦτα πάντα λοιπὸν θέλοντας ὁ Θεὸς νὰ βάλῃ εὐλάβειαν καὶ φόβον ὅχι μόνον εἰς τὰς γυναῖκας, ἀλλὰ πολὺ περισσότερον εἰς τὴν ἀκράτητον ὁρμὴν τῶν ἀνδρῶν, καὶ πάλαι καὶ νῦν διὰ τῶν ἁγίων του ἐμπόδισεν αὐτάς ἀπὸ τὸ νὰ εἰσέρχωνται εἰς τὸν καθ' αὐτὸ ναὸν καὶ νὰ μεταλαμβάνουν τὰ θεῖα Μυστήρια, καθὼς καὶ ὁ Κανὼν οὗτος τοῦ θεοῦ Πατρὸς ἀποφασίζει. Ἀλλὰ καὶ ὁ ζ'. τοῦ Τιμοθέου παρομοίως ταύτας ἐμποδίζει νὰ μὴ μεταλαμβάνουν, ἕως οὗ νὰ καθαρισθῶν. "Ὁ δὲ ζ'. τοῦ αὐτοῦ ἐμποδίζει ταύτας καὶ νὰ μὴ βαπτίζωνται, ἕως οὗ νὰ καθαρισθῶν. Συμφώνως δὲ μὲ τοὺς ἱεροὺς τούτους Κανόνας θεσπίζει καὶ ἡ ιζ'. τοῦ σοφοῦ Διοντος Νεαρά, διορίζουσα, "Ὅτι τὸσον αἰτίκτουςαι γυναῖκες, ὅσον καὶ ἐν τοῖς καταμηνίοις οὖσαι, ἀβάπτιςται μὲν οὖσαι, νὰ μὴ βαπτίζωνται, βαπτισμέναι δὲ οὖσαι, νὰ μὴ μεταλαμβάνουν, ἐὰν πρῶτον δὲν καθαρισθῶν. ἐξω μόνον ἂν τύχῃ εἰς αὐτάς θανατηφόρος ἀσθένεια. Εἰ δὲ καὶ μερικοὶ προ-

βάλλουσι τὸ κζ'. καὶ κη'. καὶ λ'. κεφ. τοῦ ζ'. Βιβλ. τῶν Ἀποστολικῶν διαταγῶν, ὅπου λέγεται, ὅτι αἱ γονόρροιαι καὶ ἐνυπνιασμοί, καὶ κάθαρσις ἢ φυσικὴ καὶ τὰ τοιαῦτα, ὅτι εἶναι παρρητήματα Ἰουδαϊκά, καὶ ἄλλα τοιαῦτα φαινόμενα ἐναντία εἰς τοὺς ἀνωτέρω Κανόνας, ἀποκρινόμεθα, Α'. ὅτι τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὅποιαν εἶπον ταῦτα οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι, αὐτοὶ μόνον πάλιν οἱ ἴδιοι τὴν ἐξήγησαν. Αὕτη δὲ ἦτο, διατι αἱ ἐν τοῖς καταμηνίοις οὖσαι γυναῖκες ἐνόμιζον πῶς εἰς τὰς ἡμέρας τῆς καθάρσεως αὐτῶν ἦσαν κεναί, καὶ ὀστερημέναι ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ παναγίου Πνεύματος, ὅθεν καὶ οὐδὲ νὰ προσευχηθῶν ἤθελον, οὔτε βιβλίον θεῖον νὰ ἀναγώσουν, ἢ καὶ νὰ ἀκούσων. Δι' ὃ, ἵνα ταύτην τὴν ὑπόνοιαν ἀναείρουν, εἶπον ὅσα εἶπον ἐκεῖ: «Εἰ γὰρ νομίζετε, ὡ γύναι, φησὶν, ἐπὶ τὰς ἡμέρας ἐν ἀφῆδρω οὖσα, τοῦ ἁγίου Πνεύματος κενὴ τυγχάνετε, ἄρα τελευτήσατε ἐξαίφνης, κενὴ Πνεύματος καὶ ἀπαρησίαστος τῆς πρὸς Θεὸν ἐλπίδος ἀκλειύση.» Καὶ πάλιν: «Σὺ οὖν, ὡ γύναι, καθὼς λέγεις, εἰ ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ἀφῆδρου κενὴ τυγχάνεις τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τοῦ ἀκαθάρτου πεπλήρωσα. Μὴ προσευχομένη γὰρ, μὴδὲ ἀναγινώσκουσα, ἄκοντα αὐτὸν προσκαλέση (αὐτόθι κζ'). Δι' ὃ τῶν ματαίων ἀπόσχου λόγων, ὡ γύναι, καὶ ἔσο μεμνημένη πάντοτε Θεοῦ τοῦ σὲ δημιουργήσαντος, καὶ προσεύχου αὐτῷ κτλ.» "Ὅρα δὲ ὅτι οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι συγχωροῦσιν εἰς τὰς τοιαύτας γυναῖκας νὰ προσεύχωνται μόνον καὶ νὰ μνημονεύουσι τοῦ Θεοῦ, καθὼς ταῦτα τὰ δύο αὐτολεξεῖ περιέχει καὶ ὁ τοῦ Διονυσίου οὗτος Κανὼν. Δὲν συγχωροῦσιν ὅμως αὐτάς καὶ νὰ μεταλάβων, ἢ νὰ ἐμβαίνων εἰς τὰς Ἐκκλησίας. Τὸ γὰρ ἐν τοῖς περιθωρίοις παραγεγραμμένον (ἐν ἄλλοις Εὐχαριστίας μεταλαβεῖν), ὡς μὴ εἰς τὸ καθ' αὐτὸ κείμενον εὐρισκόμενον τῶν Διαταγῶν, ἢ οὐδεμίαν, ἢ πολλὰ ὀλίγην ἔχει τὴν δύναμιν. Β'. Ἀποκρινόμεθα εἰς αὐτοὺς τὴν ἀληθῆ ταύτην καὶ ἀσφαλιστέραν ἀπόκρισιν, ὅτι ἡμεῖς ἕνα χρέος ἀπαραίτητον ἔχομεν, νὰ ὑπακούωμεν, καὶ νὰ ἀκολουθοῦμεν εἰς τοὺς Κανόνας μὲ ἀδιάκριτον ὑπακοήν, καὶ ὅχι νὰ καθήμεθα κριταὶ καὶ ἐξετασταὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Πνεύματος προστεταγμένων, διὰ τί τοῦτο, καὶ διὰ τί ἐκεῖνοι λέγοντες, ἵνα μὴ ὑποπέσωμεν εἰς τὰ φρικωδέστατα ἐπιτεῖμα τῶν παραβαινόντων τῶν Κανόνων. Σφραγὶς δὲ τῶν εἰρημνίων ἀπάντων ἂς ᾖναι ὁ μέγας Βασίλειος καὶ οὗτος γὰρ ἐν τοῖς ἀσκητικαῖς αὐτοῦ (ὄρα κατ' ἐπιτομ. τθ') ἐμποδίζει τὰς τοιαύτας γυναῖκας ἀπὸ τὸ νὰ κοινωνοῦν. Ἐξίσου γὰρ καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας ἀπὸ τὴν κοινωνίαν ἐμποδίζει ἔχοντας τὰ συνῆθη καὶ φυσικὰ τους, ἄνδρας μὲν τὸν ἐνυπνιασμόν, γυναῖκας δὲ τὰ καταμήνια. Λέγει γὰρ ἀκολουθῶς: «Ἐγὼ δὲ ἔγνων, ὅτι ταῦτα κατωρθώθη Χριστοῦ χάριτι, καὶ ἐν ἀνδράσι καὶ ἐν γυναίξιν πίστει τῇ εἰς τὸν Κύριον γνησίᾳ.» Ἀλλὰ γὰρ αὐτὸ τοῦτο καὶ Ἰωάννης ὁ Νηστευτῆς διορίζεται ἐν τῷ Κανόνι, φέρων εἰς μαρτυρίαν τὸν παρόντα τοῦ Διονυσίου καὶ τὸν ζ'. Τιμοθέου καὶ τὸν παλαιὸν Νόμον. Εἶπα δὲ ἀνωτέρω, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐμβαίνων αἱ τοιαῦται γυναῖκες εἰς τὸν καθ' αὐτὸ ναὸν, διατι εἰς τὰ προαύλια (ἢ καὶ τοὺς πρόναους καὶ τὸν νάρθηκα) τοῦ ναοῦ νὰ ἐμβαίνων ἔχουν τὴν ἁδειαν κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα. Σὺν πᾶσι τοῖς εἰρημνίοις βεβαιοὶ προσέτι τὸν παρόντα Κανόνα τοῦ Ἁγίου καὶ Πέτρος ὁ Διάκονος καὶ χαρτοφύλαξ τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας ἐν τῇ ιη'. αὐτοῦ ἀποκρίσει λέγων, ὅτι ἀνίσως ἐτοιμασθῆ ἡ γυνὴ νὰ εὐλογηθῆ,

ματος, εύρισκόμενοι εἰς τοιαύτην κατάστασιν τῶν καταμηνίων των. Διότι, δύνανται νὰ ἐνθυμηθοῦν καὶ τὴν αἰμορροῦσαν ἐκείνην γυναῖκα, ἣ ὁποία διὰ τὴν ρύσιν τοῦ αἱματός της δὲν ἐτόλμησεν ἀπὸ πολλὴν εὐλάβειαν νὰ πιάσῃ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ μόνον τὴν ποδῖαν τοῦ ἱματίου του. Δὲν εἶναι ὁμοίως ἐμπροσθεν νὰ προσεύχεται κάθε μία ἀπὸ αὐτάς ὅπως καὶ ἂν εύρίσκειται (εἴτε κατ' ἰδίαν εἰς τὸν οἶκόν της, ἢ καὶ ἐν τῷ προνόβῳ τῆς Ἐκκλησίας), παρακαλοῦσα τὸν Θεόν, καὶ ζητοῦσα βοήθειαν καὶ σωτηρίαν παρ' αὐτοῦ. Κωλύεται ὁμοίως νὰ πλησιάζῃ εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, ταῦτ' ἐπεὶ, νὰ μεταλάβῃ τῶν ἁγιασμάτων ἐκεῖνος ὁποῦ δὲν εἶναι καθαρὸς ψυχῇ καὶ σώματι, ὁποῖαί εἰσι καὶ αἱ μετὰ τῶν καταμηνίων γυναῖκες.

ΚΑΝΩΝ Γ'.

Αὐτάρχεις δὲ καὶ οἱ γεγαμηκότες ἑαυτῶν ὀφείλουσιν εἶναι κριταί. Ὅτι γὰρ ἀπέχεσθαι ἀλλήλων προσήκον ἐκ συμφώνου πρὸς καιρὸν, ἵνα σχολάσωσι τῇ προσευχῇ, καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὤσιν, [ἀ. Κορινθ. ζ'. 5] ἀκηκόασι Παύλου γράφοντος.

Ἑ ρ μ η ν ε ἰ α.

Καὶ διὰ τοὺς ὑπάνδρους, ἐρωτηθεὶς ὁ Ἅγιος, ἂν πρέπη νὰ ἐγκρατεύωνται ἀπ' ἀλλήλων, ἀποκρίνεται, ὅτι εἰς τοῦτο πρέπη νὰ γίνωνται αὐτοὶ μοναχοὶ τοὺς ἀρκετοὶ κριταί, ἐπειδὴ εἶναι πρέπον καὶ δίκαιον κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον, ὅταν καταγίνωνται εἰς προσευχὴν (1) νὰ ἀπέχῃσι καὶ ἀπὸ τὴν σωματικὴν συνάφειαν, καὶ τοῦτο νὰ γίνεταί με συμφωνίαν καὶ τῶν δύο μερῶν, τοῦ ἀνδρὸς δηλ. καὶ τῆς γυναίκος, διὰ νὰ μὴ τύχῃ καὶ πειράζῃ ὁ ἐχθρὸς τὸ ἕνα μέρος, καὶ τότε γένηι ἡ ἐγκράτεια τοῦ ἑνὸς βλάβη τοῦ ἄλλου. Ἐὰν γὰρ νικᾶται ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν τὸ ἕνα μέρος καὶ δὲν συγχωρῆται ἀπὸ τὸ ἄλλο νὰ τὴν ἀπολαύσῃ, ἐνδέχεται νὰ πέσῃ μετ' ἄλλην γυναῖκα καὶ νὰ ἁμαρτήσῃ, κατὰ τὸν Ζωναράν.

ΚΑΝΩΝ Δ'.

Οἱ δὲ ἐν ἀπροαιρέτῳ νυκτερινῇ ρύσει γενόμενοι, καὶ οὗτοι τῷ ἰδίῳ συνειδότει κατακολουθεῖτωσαν, καὶ ἑαυτοὺς, εἴτε διακρίνονται περὶ τούτου, εἴτε μὴ, σκοπεῖτωσαν, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν βρωμάτων, «ὁ διακρινόμενος, φησὶν, ἐὰν φάγῃ, κατακέχριται». [Ρωμ. ιδ'. 23] Καὶ ἐν τούτοις εὐσυνειδήτος ἔστω, καὶ εὐπαρησίαστος, κατὰ τὸ ἴδιον ἐνθύμιον, πᾶς ὁ προσίων τῷ Θεῷ. Ταῦτα σὺ μὲν τιμῶν ἡμᾶς (οὐ γὰρ ἄγνοεῖς, ἀγαπητέ,) τὰ πύσματα ἡμῖν προσήγαγες ὁμόφρονος ἡμᾶς, ὡς περὶ οὖν ἐσμέν, καὶ ὁμοψύφους σεαυτῷ παρασκευάζων. Ἐγὼ δὲ, οὐχ ὡς διδάσκαλος, ἀλλ' ὡς μετὰ πάσης ἀπλότητος προσήκον ἡμᾶς ἀλλήλοις διαλέγεσθαι, εἰς κοινὸν τὴν διάνοιαν ἑαυτοῦ ἐξέθηκα, ἣν ἐπικρίνας καὶ σὺ, συνετώτατέ μου υἱέ, ὅτι ἂν σοι φανῇ δίκαιον καὶ βέλτιον, εἰ καὶ οὕτως ἔχειν, δοκιμάζεις, περὶ αὐτῶν ἀντιγράψεις. Ἐρωσθθαί σε, ἀγαπητέ μου υἱέ, ἐν εἰρήνῃ λειτουργοῦντα τῷ Κυρίῳ εὐχομαι.

Ἑ ρ μ η ν ε ἰ α.

Εἰς τὸν παρόντα Κανὼνα ὁμιλεῖ ὁ ἅγιος διὰ τὴν ἀπροαίρετον ἔκρυσιν, εἴτε ἐνυπνιασμὸν κοινότερον λεγομένην, ἣτις γίνεται ἐν τοῖς ὑπνοῖς ἡμῶν, καὶ λέγει οὕτως, ὅτι ὅσοι πάθωσι τοῦτο, ἄς βάνουσι κριτὴν τὴν ἰδίαν των συνειδήσιν· διότι, εἰ μὲν ἠκολούθησεν εἰς αὐτοὺς ὁ ἐνυπνιασμὸς χωρὶς τινος φαντασίαν αἰσχροῦν καὶ ἐμπαθῆ λογισμῶν, καὶ ἔτι χωρὶς πολυφαγίαν καὶ πολυποσίαν, ἀμὴ ἡ φύσις μοναχῆ ἐποίησε τοῦτο ἀφ' ἑαυτῆς, ὡς ἂν ἕνα περίττωμα φυσικόν, δὲν ἐμποδίζονται ἀπὸ τὴν θείαν Μετάληψιν. Εἰ δὲ ἠκολούθησεν ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω αἰ-

καὶ συμβῆ εἰς αὐτὴν τὰ συνήθη, πρέπει μῆτε νὰ εὐλογῆται, μῆτε νὰ μεταλαμβάνῃ, ἕως οὗ νὰ καθαρισθῇ (σελ. 1002. τοῦ Β'. τόμου τῶν Συνοδικῶν). Διὰ τοῦτο καὶ αἱ Διακόνισσαι ἔχασαν τὸν βαθμὸν τους, διὰ τὴν κάκωσιν τῶν καταμηνίων, καὶ ὄρα εἰς τὴν ὑπόσημ. τοῦ αθ'. τῆς α'.

(1) Ἦθελε δὲ ἀπορήσει τινὰς οὕτως. Ἐπειδὴ ὁ Ἀπόστολος λέγει, Ἄδιαλείπτως καὶ παντοτινὰ προσεύχεσθε, οἱ δὲ ὑπανδρευμένοι πρέπει νὰ ἀπέχῃσι τῆς μίξεως ἐν τῷ καιρῷ τῆς προσευχῆς, κατὰ τὸν ἴδιον Παῦλον καὶ τὸν παρόντα Κανὼνα, λοιπὸν παντοτινὰ πρέπει καὶ νὰ ἐγκρατεύωνται καὶ οὐδέποτε να σμίλυνται· Ἄλλὰ τὴν ἀπορίαν ταύτην λύουσιν αὐτάρκιστα οἱ δύο Κανόνες τοῦ Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας ὁ ε'. καὶ ὁ ιγ'. λέγοντες, ὅτι καιρὸς προσευχῆς ἐννοεῖται ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου, ὅταν γίνεταί σόναξις καὶ λειτουργία, ἣτις τότε ἐτελεῖτο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν Σαββάτῳ καὶ Κυριακῇ, καθ' ἃς ἡμέρας ἀπαι-

τοῦντο νὰ ἐγκρατεύωνται οἱ ὁμόζυγοι, διὰ νὰ μεταλαμβάνουν τὰ θεία Μυστήρια. Ὅθεν καὶ ὁ Κανὼν οὗτος τοῦ Διονυσίου, εἰς κάθε συνετὸν ἀκροατὴν, δίδωσι νὰ ἐνοήσῃ ὅτι ἐξ εὐθείας ἀποτείνεται πρὸς τὸν ἐρωτήσαντα Βασιλεῖδην, ἂν πρέπει νὰ ἀπέχῃσι ἀλλήλων οἱ ὑπανδρευμένοι, ὅταν ἔχουν νὰ κοινωνήσουν. Ἀποκρίνεται γὰρ, ὅτι εἰς τοῦτο ἀρκετοὶ κριταί εἶναι οἱ ἴδιοι ὑπανδρευμένοι, πῶς δηλ. πρέπει νὰ ἐγκρατεύωνται ἐν τῷ καιρῷ τῆς Κοινωνίας. Κἂν οὕτω (δὲν ἤξεύρω πῶς) δὲν ἠρμήνευσαν τὸν Κανὼνα ὁ Ζωναράς καὶ ὁ Βαλαμῶν, προσευχὴν ἐνοήσαντες τὴν σπουδαιότεραν, ἣτις πρέπει νὰ γίνεταί μετὰ κακοπαθείας καὶ δάκρυα. Σημείωσαι δὲ, ὅτι κοντὰ εἰς τὴν προσευχὴν, ὁ Ἀπόστολος προσθέτει, ὅτι οἱ ὑπανδρῶν πρέπει νὰ ἐγκρατεύωνται καὶ εἰς καιρὸν νηστείας, τῆς διωρισμένης δηλ. ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, (καὶ ὄρα περὶ τούτου τὴν γ'. ὑπόσημειωσιν τοῦ εθ'. Ἀποστολικῆς).

τια, δηλ. ἀπὸ φαντασίαν καὶ ἐμπαθῆ λογισμὸν, ἢ πολυφαγίαν καὶ πολυποσίαν, πρέπει νὰ ἐμποδίζωνται, ὡς μὴ καθαρὸι ὄντες, οὐχὶ διὰ τὴν ῥύσιν καθ' αὐτὸ τοῦ σπέρματος (ἐπειδὴ τοῦτο δὲν εἶναι ἀκάθαρτον, καθὼς φυσικόν, ὡσπερ οὐδὲ ἡ σὰρξ ἀκάθαρτός ἐστι καθ' αὐτήν, ἢ τὸ σπέρμα εἶναι περίττωμα), ἀλλὰ διὰ τὴν πονηρὰν ἐνθύμησιν καὶ φαντασίαν, ἣτις ἐμβόλυε τὴν διάνοιαν. Οἱ τοιοῦτοι λοιπὸν δὲν εἶναι εὐσυνειδήτοι, καὶ ἀκολούθως δὲν εἶναι εὐπαρησίαστοι διὰ τὴν πονηρὰν ἐνθύμησιν καὶ φαντασίαν. Ὅθεν καὶ ὡς διακρινόμενοι, καὶ ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἐλεγχόμενοι (1), πῶς δύνανται νὰ πλησιάσουσιν εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὰ Μυστήρια; ἐὰν γὰρ οὕτω διακρινόμενοι πλησιάσωσι, κατακρίνονται μᾶλλον, καὶ ὄχι ἀγιάζονται, καθὼς καὶ ἐκεῖνος ὅπου φάγει ἀπὸ τὰ παρὰ Ἰουδαίους κρινὰ καὶ ἀκάθαρτα ζῶα κατακρίνεται, ἐὰν διακρίνεται καὶ διστάζῃ περὶ τούτων, ὡς λέγει ὁ Ἀπόστολος.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΝΕΟΚΑΙΣΑΡΙΑΣ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Ὁ θεὸς οὗτος Γρηγόριος σύγχρονος ἦτο μὲ τὸν ἅγιον Διονύσιον τὸν Ἀλεξανδρείας, εἰ καὶ ὀλίγον ὕστερος ἐκείνου. Δι' ὃ καὶ εἰς τοὺς αὐτοὺς Βασιλεῖς, τὸν Οὐαλεριανὸν καὶ Γαλιηνον, καὶ εἰς τοὺς παρ' ἐκείνων κινήθοντας κατὰ τῶν Χριστιανῶν διωγμούς, καὶ οὗτος ὁμοῦ μὲ ἐκεῖνον ἐχρημάτισεν ὁ Μακάριος. Τὴν τῶν Ἑλλήνων δὲ ἀπαρὰν παιδείαν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ μαθὼν πρότερον, καὶ μαθητῆς ὕστερον τοῦ Ὀριγένους γενόμενος (2), οὕτω μετὰ ταῦτα ὑπὸ Φαιδίμου τοῦ τῆς Ἀμασειας Ἐπισκόπου, μακρὰν μὲν ἀπέχοντος τῷ τόπῳ, πλησίον δὲ ὄντος τῷ ἀπεριγράπτῳ τῆς χάριτος, ἐκ θείας ἐμπνεύσεως, χειροτονεῖται τῆς κατὰ Πόντον (ἦτοι τὴν Μαύρην θάλασσαν) Νεοκαισαρείας Ἐπίσκοπος. Ζητοῦντος δὲ νὰ μάθῃ ἀκριβῶς τὸ τῆς εὐσεβείας δόγμα, ἐφάνησαν εἰς αὐτὸν ἡ τε Κυρία Θεοτόκος, καὶ ὁ Θεολόγος Ἰωάννης, ἵστις διὰ κελεύσεως τῆς τοῦ Θεοῦ μητρὸς, ἀπεκάλυψεν αὐτῷ τὸ τῆς θεολογίας μυστήριον, οὕτω πως ἔχον·

«Εἰς Θεὸς Πατὴρ Λόγου ζῶντος, Σοφίας ὑπερστώσεως καὶ δυνάμεως, καὶ χαρακτῆρος ἀδίδου, τέλειος τελείου γεννήτωρ, Πατὴρ Υἱοῦ μονογενοῦς».

«Εἰς Κύριος μόνος ἐκ μόνου, Θεὸς ἐκ Θεοῦ, χαρακτῆρ καὶ εἰκὼν τῆς θεότητος. Λόγος ἐναργῆς, Σοφία τῆς

(1) Ὁ 16'. τοῦ Τιμοθέου Κανῶν, ὡσὰν ἐξήγησις πλατυτέρα εἶναι τοῦ παρόντος Κανόνος. Ἐρμηνεύει γὰρ τὸν ἐλεγμὸν τοῦτον τῆς συνειδήσεως τοῦ ἐνυπνιασθέντος, καὶ εἰ μὲν ἐλέγχεται ὅτι τοῦτο ἔπαθεν ἀπὸ ἐπιθυμίαν γυναικὸς, ἦτοι ἐμπαθῆ λογισμὸν καὶ φαντασίαν, νὰ μὴ μεταλαμβάνῃ· εἰ δὲ ἐξ ἐπιθυμίας δαιμόνων τοῦτο τοῦ ἐσυνέθη, πρέπει νὰ κοινωνῇ. Ἐπειδὴ ἡμῶς δύσκολα ἡμπορεῖ τινὰς νὰ διακρίνῃ, πότε ἀκολουθεῖ εἰς αὐτὸν ὁ ἐνυπνιασμὸς ἀπὸ μόνον τὸν φθόνον καὶ τὴν ἐπιφροσύνην τῶν δαιμόνων, χωρὶς νὰ δώσῃ αὐτὸς κάμμιαν αἰτίαν ἰδικήν του, τὸ ἀσφαλῆστερον εἶναι νὰ μὴ κοινωνῇ. Ὁ γὰρ ἐνυπνιασμὸς καὶ ἐκ πολυφαγίας καὶ πολυποσίας καὶ πολυῦπνίας γεννᾶται καὶ ἐξ ἀμελείας καὶ ἀναπαύσεως, καὶ χαυνώσεως σώματος, καὶ ἐξ ὑπερηφανίας, καὶ κατακρίσεως, καὶ καταλαλιάς, καὶ ἐξ ἀσθενείας σώματος, καὶ ἐκ πονηρᾶς συνηθείας εἰς τὴν πορνείαν, καὶ ἐκ κόπου καὶ ψυχροποσίας· πολλὰκις δὲ προέρχεται καὶ ἀπὸ τὸν φθόνον τοῦ νὰ μὴ πάθῃ τινὰς ἐνυπνιασμὸν, κατὰ τὸν Συμεὼν τὸν νέον Θεολόγον (καὶ ὄρα ἀποκρ. η'. Ἀναστασίου τοῦ Συναίτου, καὶ Φιλοκαλλας σελ. 906.). Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Νηστευτῆς ἐν τῷ ς'. Κανόνι τὸν καθ' ὑπνοῦς ἐνυπνιασμὸν μίαν ἡμέραν ἐμποδίζει ἀπὸ τὴν κοινωνίαν, καὶ ὁ Κίτρους Ἰωάννης καὶ ὁ Βαλσαμῖν ἐν τῇ Α. ἀποκρ. τοὺς ἐνυπνιασθέντας Ἱερεῖς ἢ λαϊκοὺς παρομοίως μίαν ἡμέραν ἐμποδίζει, ἔξω μόνον ἂν ἦναι κίνδυνος νὰ μεταλάβῃ ὁ λαϊκὸς, ἢ νὰ λειτουργήσῃ ὁ Ἱερεὺς. Καὶ Συμεὼν ὁ Θεσσαλονίκης ἀποκρ. 18'. καὶ 19'. καὶ τὸ Δαυσαϊκὸν ἐν τῷ περὶ Διοσκόρου, καὶ ὁ μέγας ἐν Πατράσι Βαρσανούφιος. Πρὸ δὲ πάντων καὶ ἐπιπάσιν ὁ μέγας καὶ ἀκριβῆς νομογράφος τοῦ Πνεύματος Βασιλεῖος θέλει, ὅτι δὲν πρέπει νὰ κοινωνῇ τινὰς ἔχων τὰ συνήθη (ὄρω κατ' ἐπιτομ. τθ'), καὶ χωρὶς νὰ ἦναι καθαρὸς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος (Ἐρωτῆσ. γ'. περὶ βαπτί-

σματος). Ὁ δὲ ἐνυπνιασμός, ἐξ ἐπιθυμίας μὲν καὶ φαντασίας γινόμενος, μολυσμὸς ἐστὶ καὶ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, καὶ χωρὶς φαντασίας ἢ ἀναισθητικῶς γινόμενος, πάλιν μολυσμὸς ἐστὶ μόνου τοῦ σώματος, καὶ κἀνέως δὲν εὐρίσκεται σχεδὸν, ὅπου νὰ ἐνυπνιασθῇ εἴτε οὕτως, εἴτε ἄλλως, καὶ νὰ μὴ ἐλεγχθῇ ἀπὸ τὴν συνειδήσιν του, ὅτι ἐμολύνθη, δι' ἣν ἔχουσι πρόληψιν περὶ τούτου ἐρριζωμένην κατὰ εἰς τὴν φαντασίαν τους. Τινὲς δὲ διακριτικοὶ, μολυσμὸν σαρκὸς ἐνόησαν ἀκόμη καὶ ἐκείνην τὴν ὀλίγην ἐνίθονον ὑγρασίαν τοῦ σπέρματος, τὴν ὅποιαν αἰσθάνεται τις εἰς τὸ παιδογόνον μόριον, προξενουμένην ἢ ἀπὸ ἐνθύμησιν ἐμπαθῆ ἢ ἀπὸ ὄρασιν καὶ ἀκοῆν ἐμπαθῆ τινος ἐρωμένου προσώπου, ἀπὸ τὸν ὁποῖον καὶ τοῦτον μολυσμὸν πρέπει νὰ ἦναι ἐλεύθεροι οἱ μεταλαμβάνοντες. Δὲν δύναμαι ἰδῶν νὰ κρῦψω μὲ τὴν σιωπὴν τὴν μεγάλην πανουργίαν ὅπου μεταχειρίζεται ὁ διάβολος εἰς τὸ πάθος τοῦτο τοῦ ἐνυπνιασμοῦ, τὴν ὅποιαν ἀναφέρει ὁ σοφὸς ἐκεῖνος Νεῖλος εἰς μίαν τοῦ ἐπιστολῆν. Τσαούτην γὰρ σπουδὴν, λέγει, ὁ μιὰρὸς ἔχει εἰς τὸ νὰ μολύνῃ τὸν ταλαίπωρον ἄνθρωπον μὲ τὸν ἐμπαθῆ ἐνυπνιασμὸν, ὥστε ὅπου δὲν εὐχαριστεῖται νὰ παθαῖν ταύτην ὁ ἄνθρωπος κοιμώμενος, ἀλλὰ ἀφ' οὗ ὁ κατάρατος κινήσῃ τὸ πάθος εἰς τὸν ἄνθρωπον μὲ τὴν φαντασίαν τινῶν προσώπων, καὶ μάλιστα ἐκείνων ὅπου ἐφθάσαμεν νὰ λάβωμεν προσπάθειαν, καὶ ἀφ' οὗ ἤδη ἡ φύσις ἐτοιμασθῇ, τότε ἐξυπνίζει τὸν ἄνθρωπον, διὰ νὰ αἰσθανθῇ ζωντανότερα, ἔξυπνος ὢν, τὴν ἀκάθαρτον ἐκείνην ἡδονὴν, καὶ νὰ τὴν ἐνθυμᾶται καλῆτερα. Ὅθεν ἐκ τούτου ἄς καταλάβῃ ὁ καθ' ἑνας πόσον πολύτιμος θησαυρὸς εἶναι ἡ παρθενία, καὶ πόσον ὁ διάβολος τὸν φθονεῖ καὶ ἐπιβουλεύεται νὰ τὸν κλέψῃ ἀπὸ ἡμᾶς, καὶ ἄς προσέχωμεν.

(2) Τοῦτ' ὁ φησὶν ὁ Νύσσης Γρηγόριος ἐν τῷ ρητορικωτάτῳ ἐγκωμίῳ, τὸ ὅποιον κάμνει εἰς τὸν βίον τούτου τοῦ ἀγίου.

τῶν ὄλων συστάσεως περιεκτικῆ, καὶ δύναμις τῆς ὄλης κτίσεως ποιητικῆ, Υἱὸς ἀληθινὸς ἀληθινοῦ Πατρὸς, ἀδρατος ἀοράτου, ἀφθαρτος ἀφθάρτου, ἀθάνατος ἀθανάτου, καὶ ἀίδιος ἀίδιου. Ἐν Πνεύμα ἁγίον ἐκ Θεοῦ τὴν ὑπαρξιν ἔχον, καὶ δι' Υἱοῦ πεφηνός, δηλ. τοῖς ἀνθρώποις, Εἰκὼν τοῦ Υἱοῦ τελείου τελεία, Ζωὴ ζώντων αἰτία, Πηγὴ ἁγία ἀγιότητος, ἀγιασμοῦ χορηγός, ἐν ᾧ φανεροῦται Θεὸς ὁ Πατὴρ ὁ ἐπὶ πάντων καὶ ἐν πάσι, καὶ Θεὸς ὁ Υἱός, ὁ διὰ πάντων. Τριάς τελεία, ὁδὸς ἀιδιότητι καὶ βασιλείᾳ μὴ μεριζομένη μηδὲ ἀπαλλοτριουμένη. Οὔτε οὖν κτιστόν τι ἢ δοῦλον ἐν τῇ Τριάδι, οὔτε ἐπίστακτον, ὡς πρότερον μὲν οὐχ ὑπάρχον, ὕστερον δὲ ἐπίστακτον, οὔτε οὖν ἐνέλιπέ ποτε Υἱὸς Πατρί, οὔτε Υἱὸς τὸ Πνεῦμα, οὔτε νυζήθη μόνος εἰς δυάδα, καὶ δυὰς εἰς τριάδα, ἀλλ' ἄτρεπτος καὶ ἀναλλοίωτος ἡ αὐτὴ Τριάς αἰῶ» (1).

Ἦν δὲ παρὼν εἰς τὴν ἐν Ἀντιοχείᾳ κατὰ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως συγκροτηθεῖσαν Σύνοδον μετὰ Φιρμιλιανοῦ τοῦ Καισαρείας τῶν Καππαδοκῶν Ἐπισκόπου, καὶ ἄλλων πολλῶν (2). Διήρκεσε δὲ καὶ ἕως Αὐρηλιανοῦ, ὅτε ἐν ἔτει 272 ἡ τελευταία κατὰ τοῦ Σαμοσατέως ἐγένετο Σύνοδος (3). Τοῦτον καὶ ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ἐορτάζει κατὰ τὴν 15. τοῦ Νοεμβρίου μηνός. Ὁ δὲ μέγας Βασιλεὺς ἐν τῇ πρὸς τοὺς κατὰ Νεοκαισαρείαν Κληρικούς ἐπιστολῇ λέγει, ὅτι ὁ Γρηγόριος οὗτος δὲν ἐσκέπαζε τὴν κεφαλὴν του, ὅταν ἐπροσηύχετο, γνήσιος μαθητὴς ὑπάρχων Παύλου τοῦ Ἀποστόλου. Ὅτι ἐφευγε τοὺς ὄρκους, ἀκούμενος εἰς τὸ ναὶ, καὶ τὸ οὐ. Ὅτι κἀνένα δὲν ὠνόμαζε μωρόν. Ὅτι λοιδορίαν ἐμίσει, καὶ ἄλλα πολλὰ λέγει περὶ αὐτοῦ. Ἐν δὲ τῷ κθ'. κεφ. τῶν περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, λέγει δι' αὐτόν· «Γρηγόριον δὲ καὶ τὰς ἐκείνου φωνὰς ποῦ θήσομεν; ἄρ' οὐχὶ μετὰ τῶν Ἀποστόλων καὶ Προφητῶν, ἀνδρα τῷ αὐτῷ Πνεύματι ἐκείνοις περιπατήσαντα; καὶ τοῖς τῶν ἁγίων ἔχουσι διὰ παντός τοῦ βίου στοιχίσαντα; καὶ τῆς εὐαγγελικῆς πολιτείας τὸ ἀκριβὲς διὰ πάσης αὐτοῦ τῆς ζωῆς κατορθώσαντα; ὅς τῃ ὑπερβολῇ τῶν ἐν αὐτῷ χαρισμάτων τῶν ἐνεργουμένων ὑπὸ τοῦ Πνεύματος ἐν πάσῃ δυνάμει, καὶ σημείοις καὶ τέρασι, δευτέρως Μωϋσῆς παρ' αὐτῶν τῶν ἐχθρῶν τῆς ἀληθείας προσηγόρευτο». Οὗτος λοιπὸν κοντὰ εἰς τὰ ἄλλα του συγγράμματα (4), καὶ ταύτην ἔγραψε τὴν κανονικὴν ἐπιστολὴν ἐν ἔτει 262. κατὰ τὸν Μίλιαν ἐν τῷ β'. τόμ. τῶν Συνοδικῶν, διηρημένην εἰς Κανόνας δώδεκα ἢ ἑνδεκα, καὶ ἐπικυρουμένην, ἀορίστως μὲν ἀπὸ τὸν α'. τῆς δ'. ὠρισμένως δὲ καὶ ὀνομαστικῶς ἀπὸ τὸν β'. τῆς Οἰκουμενικῆς ς'. καὶ διὰ τῆς ἐπικυρώσεως ταύτης, Οἰκουμενικὴν τρόπον τινα ἀναλαμβάνουσιν δύναμιν, ἧτις περιέχεται ἐν τῷ β'. τόμῳ τῶν Πανδέκτων, καὶ ἐν τῷ α'. τόμῳ τῶν Συνοδικῶν, σελ. 107. Στέλλει δὲ ταύτην, ἢ πρὸς τὸν ἴδιον Διονύσιον τὸν Ἀλεξανδρείας, ἢ πρὸς τὸν Μάζιμον τὸν διάδοχον τοῦ Διονυσίου, κατὰ τὸν Εὐσέβιον (βιβλίῳ ζ'. κεφ. κη.) τοῦτον γὰρ ὀνομάζει Πάπαν, ἐρωτήσαντα, ὡς φαίνεται, τὸν θεῖον τοῦτον Γρηγόριον περὶ τῶν φαγόντων εἰδωλόθουτα, καὶ ἄλλα τινὰ ποιησάντων εἰς τὴν καταδρομὴν τῶν Βαρβάρων, ἧτις ἔγινε τόσον εἰς τὰ μέρη τοῦ Πόντου, ὅσον καὶ εἰς τὰ μέρη τῆς Ἀλεξανδρείας. Ὅτι δὲ οἱ αὐτοὶ διωγμοὶ ἠκολούθησαν καὶ εἰς τὸν Πόντον, καὶ εἰς τὴν Ἀλεξανδρείαν ἀπὸ τοῦ ἰδίου Βασιλεῖς, ὁ καθ' ἑναὶς δύναται νὰ τὸ μάθῃ τόσον ἀπὸ τὸν βίον τοῦ ἁγίου τούτου, ὅσον καὶ ἀπὸ τὸν Εὐσέβιον (αὐτόθι κεφ. ια.), τὰ κατ' Αἴγυπτον συμβάντα κακὰ ἐπὶ τοῦ Διονυσίου διηγούμενον.

Οἱ 16'. Κανόνες τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου Ἀρχιεπισκόπου Νεοκαισαρείας τοῦ θαυματουργοῦ ἐρμηνευόμενοι, εἰς οὓς διήρηται ἡ Κανονικὴ αὐτοῦ Ἐπιστολή.

ΚΑΝΩΝ Α'.

Οὐ τὰ βρώματα ἡμᾶς βαρεῖ, ἱερώτατε Πάπα, εἰ ἔφαγον οἱ αἰχμάλωτοι ταῦτα, ἅπερ παρετίθεισαν αὐτοῖς οἱ κρατοῦντες αὐτῶν, μάλιστα ἐπειδὴ εἰς λόγος παρ' αὐτῶν πάντων τοὺς καταδραμόντας εἰς τὰ ἡμέτερα μέρη Βαρβάρους εἰδώλους μὴ τεθυκέναι. Ὁ δὲ Ἀπόστολός φησι· «Τὰ βρώματα τῇ κοιλίᾳ, καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώμασιν. Ὁ δὲ Θεὸς καὶ ταύτην, καὶ ταῦτα καταργήσει.» [ἀ. Κορινθ. θ'. β. 13]. Ἀλλὰ καὶ ὁ Σωτὴρ ὁ πάντα καθαρίζων τὰ βρώματα, «οὐ τὸ εἰσπορευόμενον κινεῖ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον» [Ματθ. ιε'. 11] λέγει.

Ἐ ρ μ η ν ε ἰ α.

Ἐπειδὴ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ ἁγίου τούτου ἤλθον εἰς τὰς χώρας τῶν Ῥωμαίων Βάρβαροι, οἵτινες ἐκαλοῦντο Βοράδοι καὶ Γότθοι, καὶ σκληρώσαντες πολλοὺς χριστιανούς, ἔδωκαν εἰς αὐτοὺς καὶ ἔφαγον βρώματα εἰδωλό-

(1) Ὅθεν ταῦτα αὐτολεξεὶ περιέχει ὁ Νύσσης, αὐτόθι.

(2) Ὁ Εὐσέβιος Βιβλίῳ ζ'. κεφ. κη'. καὶ ὁ Ζωναρᾶς καὶ ὁ Βαλασαμῶν.

(3) Ὅρα ἐν τῷ Ὁρολογίῳ κατὰ τὴν 15. τοῦ Νοεμβρίου, καὶ εἰς τὰ προλεγόμενα τοῦ Διονυσίου, καὶ εἰς τὴν ὕποσημ. τοῦ 16'. τῆς α'.

(4) Τὰ συγγράμματα τοῦ ἁγίου τούτου ἐξεδόθησαν εἰς τόπον ἐν Παρισίοις κατὰ τὸ 1622. ἔτος, μὲ τὰ ὅποια συνεξεδόθη καὶ ἡ μετάφρασις εἰς τὸν Ἐκκλησιαστικόν, ἧτις νενοθευμένης ἐπιγράφεται ὅτι εἶναι πόνημα Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου. Τούτου γὰρ γνήσιος πόνος ἐστὶ καὶ ὅρα εἰς τὴν 16'. σελ. τοῦ α. τόμου τῆς σειρᾶς τῆς Ὀκτ. περὶ τῶν Ἰπομνημυσιστῶν.

θυτα, ἢ κατὰ ἄλλον τρόπον ἐμποδισμένα καὶ ἀκάθαρτα, διὰ τοῦτο ἐρωτηθεὶς ἀπὸ τὸν τότε Πάπαν ὁ θεῖος οὗτος Γρηγόριος, ἀποκρίνεται διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος, ὅτι δὲν προξενεῖ βρατεῖαν βλάβην καὶ ἁμαρτίαν τὸ νὰ φάγουν οἱ χριστιανοὶ τοιαῦτα βρώματα (1), καὶ μάλιστα διατὶ παρὰ πάντων φημίζεται, ὅτι οἱ Βάρβαροι αὐτοὶ δὲν ἔθουον εἰς τὰ εἰδωλα, καὶ ἀκολούθως οὐδὲ τὰ βρώματα ὁποῦ ἔδωκαν εἰς τοὺς πιστοὺς, ἦσαν εἰδωλόθυτα. Φέρει δὲ καὶ μαρτυρίαν ἀπὸ τὸν Ἀπόστολον, λέγοντα, ὅτι τὰ βρώματα, ἤτοι ἡ τρυφή, εἰς τὴν κοιλίαν, ἤτοι εἰς τὴν γαστριμαργίαν οἰκιοῦται, καὶ ἀντιστρόφως ἡ γαστριμαργία εἰς τὴν τρυφήν, ὁ δὲ Θεὸς καὶ τὴν τρυφήν, καὶ τὴν γαστριμαργίαν, ἀργὰ καὶ ἀπρακτα θέλει κάμει, ὥστε ὁποῦ κανέννας νὰ μὴ βλάπτεται ἐξ αὐτῶν (2). Δεικνύει δὲ μετὰ τοῦτο ὁ ἅγιος, ὅτι τὰ διὰ τρυφήν καὶ γαστριμαργίαν τραγόμενα βρώματα κατηγοροῦνται, ὄχι τὰ δι' ἀνάγκην καὶ βίαν τῆς φύσεως, καὶ τὰ τῶν Βαρβάρων, βρωθέντα παρὰ τῶν αἰχμαλωτισθέντων Χριστιανῶν. Φέρει δὲ καὶ μαρτυρίαν ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου τὴν λέγουσαν· «Δὲν κάμνει ἀκάθαρτον τὸν ἄνθρωπον τὰ εἰσερχόμενα διὰ τοῦ στόματος βρώματα, ἀλλὰ τὰ ἐκ τῆς καρδίας ἐξερχόμενα».

ΚΑΝΟΝ Β'.

Καὶ τὸ τὰς αἰχμαλώτους γυναῖκας διαφραγῆναι, ἐξυβριζόντων τῶν Βαρβάρων εἰς τὰ σώματα αὐτῶν. Ἄλλ' εἰ μὲν καὶ πρότερον κατέγνωστο τινος ὁ βίος, πορευομένης ὀπίσω ὀφθαλμῶν τῶν ἐκπορευόντων [Ροῦθ. γ'. 10] κατὰ τὸ γεγραμμένον, δῆλον ὅτι ἡ πορνικὴ ἕξις ὑποπτος καὶ ἐν τῷ καιρῷ τῆς αἰχμαλωσίας, καὶ οὐ προχείρως δεῖ τὰς τοιαύτας κοινωνεῖν τῶν εὐχῶν. Εἰ μὲν τοι τις ἐν ἄκρᾳ σωφροσύνη ζήσασα, καὶ καθαρὸν καὶ ἐξω πάσης ὑπονοίας ἐπιδημιζομένη βίον τὸν πρότερον, νῦν περιπέπτωκεν ἐκ βίας καὶ ἀνάγκης ὕβρει, ἔχομεν παράδειγμα τὸ ἐν τῷ Δευτερονομίῳ, τὸ ἐπὶ τῇ νεάνιδι, ἣν ἐν τῷ πεδίῳ εὗρεν ἄνθρωπος, καὶ βιασάμενος αὐτήν, ἐκοιμήθη μετ' αὐτῆς· «Τῇ νεάνιδι, φησὶν, οὐ ποιήσεται οὐδὲν, οὐκ ἔστι τῇ νεάνιδι ἁμαρτήματα θανάτου· ὅτι, ὡς εἶ τις ἀναστῆ ἄνθρωπος ἐπὶ τὸν πλησίον αὐτοῦ καὶ θανατώσῃ αὐτοῦ τὴν ψυχὴν, οὕτω τὸ πρᾶγμα τοῦτο. Ἐβόησεν ἡ νεάνις, καὶ ὁ βοηθῶν οὐκ ἦν αὐτῆς» [Δευτερ. κβ'. 26—28]. Ταῦτα μέντοι τοιαῦτα.

Ἐρμηνεία.

Ἀκολούθως, καὶ διὰ τὰς σκλαβωθείσας γυναῖκας ὁποῦ ἐφάρησαν ἀπὸ τοὺς Βαρβάρους, διορίζει ὁ παρῶν Κανὼν λέγων, ὅτι ἡ κατὰ βίαν φθορὰ αὕτη δὲν εἶναι βαρὺ ἁμαρτήματα. Πρέπει ὅμως νὰ γίνεται ἐξέτασις. Εἰ μὲν γὰρ ἡ προτέρα ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ ζωὴ τῶν τοιούτων γυναικῶν ἦτο κατηγορημένη ὡς πορνικὴ, φανερὸν ὅτι ὑπόψια τρέχει νὰ ἐμεταχειρίσθησαν αὐταὶ τὴν πορνικὴν ἕξιν καὶ συνήθειαν καὶ εἰς τὸν καιρὸν τῆς αἰχμαλωσίας τῶν. Δηλαδὴ ὑπόψια εἶναι νὰ μὴ ἐβιάσθησαν ἀπὸ τοὺς Βαρβάρους, ἀλλ' αὐταὶ μάλλον νὰ ἤθελον τὴν τοιαύτην φθορὰν, ὅθεν καὶ εὐκόλως δὲν πρέπει αὐταὶ νὰ συμπροσεύχωνται μετὰ τὰς ἄλλας γυναῖκας. Εἰ δὲ ἡ προτέρα ζωὴ τῶν τοιούτων γυναικῶν ἦτο μὲν σώφρων καὶ καθαρὰ εἰς τὸ ἄκρον, καὶ ἔξω ἀπὸ κάθε ὑπόνοιαν καὶ κατηγορίαν, ἔπειτα δὲ μετὰ βίαν αὐταὶ ὑβρίσθησαν ἀπὸ τοὺς Βαρβάρους, ἀνωτέρας θανασίμου ἁμαρτίας κρίνει ταύτας ὁ Θεὸς, ὅστις ἀνωτέραν ἀπὸ ἁμαρτήματα θανάτου ἀποφασίζει καὶ τὴν παρθένον ἐκείνην, τὴν ὁποίαν εὐρῶν τινας εἰς τὸν κάμπον μόνην, βιάσει καὶ φθείρει αὐτήν, ἐπειδὴ ἐφώναζε, λέγει, καὶ δὲν εὐρέθη τινὰς ἐκεῖ κοντὰ νὰ τὴν βοηθήσῃ (3).

(1) Διατὶ δὲ ὁ μὲν ιδ'. τοῦ Πέτρου μετὰ τῶν ὁμολογητῶν συναριθμεῖ τὸν λαβόντα κρέας εἰδωλόθυτον εἰς τὸ στόμα, ὁ δὲ παρῶν Κανὼν διὰ τὸν φαγόντα εἰδωλόθυτα οὐδὲν τοιοῦτον φησὶν; Ἐπειδὴ ἐκεῖνος μὲν λέγει διὰ τοὺς δεθέντας καὶ βιασθέντας, καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τοῦ φαγεῖν, βαλλόντων δηλ. μετὰ βίαν τῶν διωκτῶν φαγητῶν εἰς τὸ στόμα τους, τὸ ὁποῖον καὶ ἂν ἤθελαν, δὲν ἐδύναντο ἐκεῖνοι νὰ ἀποπτύσουν· ὁ παρῶν δὲ λέγει διὰ ἐκείνους ὁποῦ ἐβιάσθησαν μὲν εἰς τὸ νὰ φάγουν τὰ εἰδωλόθυτα, ὄχι ὅμως καὶ εἰς τὸν τρόπον τοῦ φαγεῖν, ἤτοι ὡσάν ὁποῦ δὲν ἐδίθησαν, οὔτε μετὰ βίαν ἔβαλον εἰς τὸ στόμα των οἱ Βάρβαροι τὸ φαγητὸν, ἀλλ' αὐτοὶ μόνον ἀφ' ἑαυτῶν μετὰ τὰς χεῖρας των ἔφαγον. Ἀγχαλὰ καὶ βαρὺ ἁμαρτήματα δὲν ἔκαμον τοῦτο ποιήσαντες, μετὰ ὅλον τοῦτο ὄχι καὶ πάντῃ ἀνέγκλητον πρᾶγμα ἔπραξαν· δι' ὃ καὶ μετρίως πρέπει γὰρ ἐπιτιμῶνται κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα. Ὅθεν Πέτρος ὁ Διάκονος καὶ Χαρτοφύλαξ τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας ἐν τῇ ἐνάτῃ αὐτοῦ ἀποκρίσει, λέγων ὅτι ὁ μιαιφάγος, τὸν Χριστὸν ἀρνεῖται, καὶ οὐκ εὐθὺς ἔσται δεκτός, ἀλλὰ μετὰ χρόνον, ἄξια μετανοίας ἔργα ποιήσας, ἵνα μυρωθῇ,

καὶ μετὰ ταῦτα μεταλάβῃ (σελ. 1002. τοῦ β'. τόμου τῶν Συνοδικῶν), μετὰ βαρύτερον τοῦ πρέποντος ἐπιτίμιον ἐπιτιμᾶ τοὺς τοιοῦτους, ἔξω μόνον ἂν οἱ τοιοῦτοι πρὸς τῇ μιαιφωγίᾳ καὶ ἠρνήθησαν τὸν Χριστόν.

(2) Οὕτω μὲν ἐρμηνεύει τὸ ρητὸν τοῦτο ὁ Ζωναράς καὶ Βαλσαμῶν, καὶ πρὸ αὐτῶν ὁ θεῖος Χρυσόστομος (ἐρμην. τῆς πρὸς Κορινθ. α.). Ἄλλ' ἴσως ἀπλοικώτερον ἐξέλαβεν ὁ Ἅγιος τὴν ἐρμηνείαν αὐτοῦ, ὡσπερ δὴ ἐπέφερε καὶ τὸ κατωτέρω τοῦ Εὐαγγελίου ρητὸν, ὅτι δηλαδὴ τὰ βρώματα εἰς τὴν κοιλίαν βάλλονται, καὶ ἡ κοιλία τὰ δέχεται. Ὁ Θεὸς ὅμως καὶ ταῦτα, καὶ ταύτην καταργεῖ. Καθ' ὃ καὶ ἐκεῖνα μὲν μετὰ τὴν φυσικὴν περιδοὺς τῆς χωνεύσεως ἐξέρχονται ἐκ τοῦ ἀφεδρώου, ἡ δὲ κοιλία μένει πάλιν κενὴ καὶ ἄδεια ὡς τὸ πρότερον, χωρὶς νὰ λάβῃ ἐκ τούτων κάμμιαν βλάβην ἢ ψυχὴν.

(3) Σημειώσαι, ὅτι κατὰ τὴν ἐρμηνείαν ὁποῦ κάμνει εἰς τὸ ρητὸν τοῦτο Φίλων ὁ Ἰουδαῖος, ἂν ἡ παρθένος δὲν φωνάζῃ, καταδικάζεται, καὶ ἐν τῷ κάμπῳ εὐρίσκετο, ἐπειδὴ διὰ τῆς σιωπῆς δείχνει, ὅτι συγκατέθετο εἰς τὸ νὰ φθαρῇ. Καθὼς καὶ ἐκ

Συμφωνία.

« Συμφώνως και ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ μθ'. Κανόνι αὐτοῦ λέγει, ὅτι αἱ κατὰ βίαν γενόμεναι φθοραὶ εἶναι ἀνεύθυνοι. Ὁ δὲ κ'. τοῦ ἁγίου Νικηφόρου λέγει, ὅτι ἐὰν φθαρῆ καλογραφα ἀπὸ Βαρβάρους ἢ ἄλλους ἀτάκτους ἀνδρας, εἰ μὲν ἢ προτέρα ζωὴ τῆς ἦτον ἀμβλυντος καὶ ἀκατηγόρητος, μ' ἡμέρας νὰ κανονίζεται, εἰ δὲ ἦτο μολυσμένη, ὡς μοιχαλὶς νὰ ἐπιτιμᾶται » (1).

ΚΑΝΩΝ Γ'.

Δεινὴ δὲ ἡ πλεονεξία, καὶ οὐκ ἔστι δι' ἐπιστολῆς μιᾶς παραθεῖσθαι τὰ θεῖα γράμματα, ἐν οἷς οὐ τὸ ληστεύειν μόνον φευκτὸν, καὶ φρικῶδες καταγγέλλεται, ἀλλὰ καθόλου τὸ πλεονεκτεῖν, καὶ ἀλλοτρίων ἐφάπτεσθαι ἐπὶ αἰσχροκερδεῖα, καὶ πᾶς τοιοῦτος ἐκκήρυκτος Ἐκκλησίας Θεοῦ. Τὸ δὲ ἐν καιρῷ τῆς καταδρομῆς ἐν τοσαύτῃ οἰμωγῇ καὶ τοσοῦτοις θρήνοις τολμῆσαι τινὰς, τὸν καιρὸν, τὸν τοῖς πᾶσιν ὄλεθρον φέροντα, νομίσαι ἑαυτοῖς καιρὸν εἶναι κέρδους, ἀνθρώπων ἔστιν ἀσεβῶν καὶ θεοστυγῶν, καὶ οὐδὲ ὑπερβολὴν ἀτοπίας ἐχόντων. Ὅθεν ἔδοξε τοὺς τοιοῦτους πάντας ἐκκηρῦξαι, μὴ ποτε ἐφ' ὄλον ἔλθῃ τὸν λαὸν ἢ ὀργῇ, καὶ ἐπ' αὐτοὺς πρῶτον τοὺς προεστῶτας, τοὺς μὴ ἐπιζητούντας. Φοβοῦμαι γάρ, ὡς ἡ Γραφὴ λέγει, « μὴ συναπολέσῃ ὁ ἀσεβὴς τὸν δίκαιον ». [Γεν. ιη'. 23. Κολασ. γ'. 6.] « Πορνεία γάρ φησι καὶ πλεονεξία, δι' ἃ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας. Μὴ οὖν γίνεσθε συμμετοχοὶ αὐτῶν. Ἦτε γάρ ποτε σκότος, νῦν δὲ φῶς ἐν Κυρίῳ. Ὡς τέκνα φωτὸς περιπατεῖτε » ὁ γὰρ καρπὸς τοῦ φωτὸς ἐν πάσῃ ἀγαθωσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἀληθείᾳ. Δοκιμάζοντες τί ἐστὶν εὐάρεστον τῷ Κυρίῳ καὶ μὴ συγκοινωνῆτε τοῖς ἔργοις τοῖς ἀκάρποις τοῦ σκοτοῦς, μᾶλλον δὲ καὶ ἐλέγγετε. Τὰ γὰρ κρυφῇ γινόμενα ὑπ' αὐτῶν αἰσχρὸν ἔστι καὶ λέγειν. Τὰ δὲ πάντα ὑπὸ τοῦ φωτὸς ἐλεγχόμενα φανεροῦται » [Ἐφ. ε'. 9.]. Τοιαῦτα μὲν ὁ Ἀπόστολος. Ἐὰν δὲ διὰ τὴν προτέραν πλεονεξίαν τὴν ἐν τῇ εἰρήνῃ γενομένην, δίκην τινῶντες ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ τῆς ὀργῆς, πάλιν πρὸς τὴν πλεονεξίαν ἐκτραπῶσί τινες, κερδαίνοντες ἐξ αἵματος καὶ ὄλεθρου ἀνθρώπων ἀναστάτων γενομένων, ἢ αἰχμαλώτων πεφρονευμένων, τί ἕτερον χρῆ προσδοκᾶν; ἢ, ὡς ἐπαγωνιζομένους τῇ πλεονεξίᾳ, ἐπισωρεῦσαι ὀργὴν, καὶ ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ λαῷ;

Ἑρμηνεῖα.

Ἐν τῷ καιρῷ τῆς τῶν ἀνωτέρω Βαρβάρων ἐπιδρομῆς, μερικοὶ Χριστιανοὶ ὅπου δὲν ἐσκληθῶθησαν, ἐπήγαγαν εἰς τὰ ὀσπητὰ τῶν σκληθθέντων καὶ ἀρπαζαν τὰ πράγματα ἐκεῖνα, ὅσα δὲν ἐπήραν οἱ Βάρβαροι. Περὶ τούτων λοιπὸν ἐρωτηθεὶς ὁ Ἅγιος, ἀποκρίνεται ὅτι καὶ κάθε πλεονεξία εἶναι κακίστη καὶ ἐμποδισμένη ἀπὸ τὴν θεῖαν Γραφήν, εἰς τρόπον, ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν εἰς μίαν μόνην ἐπιστολὴν νὰ περιληθῶσι τὰ Γραφικὰ ρητὰ, τὰ ὅποια ὄχι μόνον στηλιτεύουσι τὴν κλεψίαν πῶς εἶναι φθερά καὶ φρικώδης ἀμαρτία, ἀλλὰ στηλιτεύουσι καθολικῶς καὶ γενικῶς κάθε πλεονεξίαν καὶ ἀρπαγὴν τοῦ ξένου πράγματος καὶ ἀδικίαν. Διότι κάθε κλέπτῃς καὶ πλεονέκτης καὶ ἀδικός, ἀφωρισμένος καὶ ἀποξενωμένος εἶναι ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἂν κάθε πλεονεξία καὶ ἀρπαγὴ ἦναι τοιαύτη, βεβαίωτατα οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι, ὅπου ἐν τῷ καιρῷ τῆς κατα-

τοῦ ἐναντίου, ἢ δεθείσα καὶ ἀποφραγεῖσα τὸ στόμα ἀπὸ τὸν βιαστῆν, διὰ νὰ μὴ ἡμπορῇ νὰ φωνάξῃ, κἂν μέσα εἰς πᾶσιν εὐρίσκειται, δὲν καταδικάζεται. Ὅθεν ὁ πνευματικὸς κριτὴς πρέπει νὰ ἐξετάξῃ εἰς τοιαύτην ὑπόθεσιν, ὄχι τὸσον τὸν τόπον, ὅσον τὴν προαίρεσιν, κατὰ τὸν αὐτὸν Φίλωνα.

(1) Διὰ τί δὲ ὁ μὲν Βασίλειος ἀνεύθυνος κρίνει τὰς τοιαύτας φθοράς, ὁ δὲ Νικηφόρος εἰς μ' ἡμέρας αὐτὰς κανονίζει; ἢ ὅτι, ἀγκαλὰ καὶ αἱ τοιαῦται φθοραὶ, καθ' ὃ βίαιοι, εἶναι ἀνεύθυνοι. Ὅμως ἂ. ἐπειδὴ αἱ φθοραὶ ἐμείναν φθοραὶ, καὶ αἱ ἐφαρμῆναι γυναῖκες μὲ ὅποιον τρόπον καὶ ἂν ἐφθάρησαν, ἐφαρμῆναι εἰσι, καὶ ὄχι παρθένοι καὶ ἄφθοροι ὡς τὸ πρότερον, καὶ β'. ὅτι ἂν καὶ βιαίως φθαρείσαι, δὲν ἔδωκάν τινα αἰτίαν τότε ἀπὸ λόγου των εἰς τοὺς βιάσαντας, ὅμως ἐπειδὴ διὰ ἄλλα ἀμαρτήματά των, ἢ ἀπερασμένα, ἢ ἐνεστῶτα, ἢ μέλλοντα, παρεχωρήθησαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ νὰ πάθουν τὸν τοιοῦτον μολυσμὸν διὰ τοῦτο μετρίως κανονίζει ταύτας ὁ θεὸς Νικηφόρος. Ὅντω γὰρ καὶ ὁ Νηστευτὴς ἐν τῷ λε'. Κανόνι, τὸν μετὰ τὴν θεῖαν κοινωνίαν ξερᾶσαντα μὲ ὅσον δὴ τινα τρόπον, εἰς μ'. ἡμέρας ἐπιτιμᾷ, ὅτι φησὶν, εἰ καὶ μὴ τέως ἀφορμὴν αὐτὸς οἶεται δοῦναι, ἀλλὰ γε

δι' ἕτερά τινα ἴδια πταίσματα τοῦτο παρεχωρήθη, καὶ ἐν τῷ κγ'. τὴν ἐξ ἐπιβουλῆς τοῦ διαβόλου θανατώσαντα μητέρα τὸ βρέφος τῆς, ἐν τῷ ὑπνω, διὰ μετρίων ἐπιτιμιῶν κανονίζει. Ὅτι, φησὶ, δι' ἕτερα πταίσματα ἢ ἐγκατάλειψις αὐτῆ γέγονε. Φαίνεται δὲ ὅτι καὶ ὁ θεὸς οὗτος Γρηγόριος, ἀγκαλὰ καὶ δὲν λέγῃ βαρὺ ἀμάρτημα τὴς τοιαύτας βιαιᾶς φθορᾶς, μὲ ὄλον τοῦτο ὕβριν ὀνομάζει αὐτήν. Διὰ τοῦτο λοιπὸν, ἤγουν διὰ τὴν τῆς φθορᾶς ὕβριν, οἱ μὲν ἄνδρες ὅπου τοιοῦτοτρόπως βιαίως φθαροῦν ἐν βαρβάρων ἐπιδρομῇ, ἱερωμένοι μὲν ὄντες καθαιροῦνται, ἄνθρωποι δὲ οὐχ ἱεροῦνται, αἱ δὲ γυναῖκες τῶν ἱερέων τοῦτο παθοῦσαι, χωρίζονται ἀπὸ τοὺς ἄνδρας αὐτῶν ἱερεῖς, ἂν ἐκεῖνοι θέλουν νὰ ἐνεργοῦν τὰ τῆς ἱερωσύνης· εἰ δὲ καὶ δὲν θέλουν ἀπὸ ταύτας ἐκεῖνοι νὰ χωρισθοῦν, παῦουσιν ἀπὸ τὴν ἱερωσύνην· μῶμος γὰρ ταῦτα πάντα καὶ μολυσμὸς εἰς τὴν ἀμώμητον ἱερωσύνην προσγίνεται. Αἱ δὲ γυναῖκες τῶν λαϊκῶν βιαίως φθαρείσαι, οὐ χωρίζονται ἀπὸ τοὺς ἄνδρας αὐτῶν, ἀλλὰ συγχωροῦνται διὰ τὴν βίαν, κατὰ τὸ ς'. θέμα τοῦ ιβ'. Κεφ. τοῦ λη', τίτλ. τοῦ ε'. βιβλίου τοῦ πολιτικοῦ νόμου.

δρομῆς τῶν Βαρβάρων ἐτόλμησαν ἀνάμεσα εἰς τόσους θρήνους καὶ ἀναστεναγμούς, ἄλλων μὲν κλαίωντων διατὶ αἰχμαλωτίσθησαν αὐτοὶ, ἄλλων δὲ διατὶ αἰχμαλωτίσθησαν οἱ συγγενεῖς των, καὶ ἄλλων, διατὶ ἐπῆραν τὰ πράγματα τῶν οἱ Βάρβαροι· οἱ ἄνθρωποι, λέγω, ἐκεῖνοι ὅπου τοιοῦτον καιρὸν ἀφανισμοῦ τὸν ἐνόμισαν καιρὸν ἐδικοῦ των κέρδους, καὶ ἐτόλμησαν νὰ κλέψουν, καὶ νὰ ἀρπάξουν τὰ τῶν σκλαβωθέντων ἀδελφῶν τοὺς πράγματα, εἶναι ἄνθρωποι ἄσεβεῖς, ἄνθρωποι θεομίσητοι καὶ πάσης κακίας ἐπέκεινα. Διὰ τοῦτο καὶ πρέπει νὰ ἀποδιωχθοῦν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ἵνα μὴ δι' αὐτοὺς ἔλθῃ ἡ τοῦ Θεοῦ ὄργη εἰς ὄλον τὸν λαόν, καὶ μάλιστ' αἰς τοὺς προσετώτας, Ἀρχιερεῖς δηλ. καὶ ἄρχοντας αὐτῶν, οἵτινες δὲν ἐξετάζουσι τὰ περὶ τούτων καλῶς. Ἐπιφέρει δὲ μαρτυρίας περὶ τούτου ὁ Ἅγιος ἀπὸ τῆς Γραφῆς, ὅτι ὁ ἄσεβῆς παιδεύει καὶ ἀπολύει μαζῆ μὲ τοῦ λόγου του καὶ τὸν δίκαιον, καὶ ὅτι διὰ τὴν πλεονεξίαν ἐρχεται ἡ ὄργη τοῦ Θεοῦ εἰς τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας, καὶ ὅτι πρέπει οἱ δίκαιοι καὶ ἐνάρετοι νὰ μὴ γίνωνται συμμέτοχοι· καὶ συγκοινωνοὶ μὲ τὰ ἄκαρπα καὶ σκοτεινὰ ἔργα τῆς κακίας καὶ ἀδικίας. Προστίθῃσι δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι, ἂν οἱ τὰ ξένα πράγματα τῶν σκλαβωθέντων ἀδελφῶν ἀρπάσαντες, δὲν ἐσωφρονίσθησαν μὲ τὴν παιδείαν ταύτην ὅπου ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς ὁ Θεός, (λέγω δὴ τὴν τῶν Βαρβάρων ἐπιδρομὴν) διὰ τὰς πλεονεξίας ὅπου ἔκαμαν ἐν τῷ καιρῷ τῆς εἰρήνης, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ καιρῷ τῆς ὄργης καὶ τῆς ἐπιδρομῆς τούτων πλεονεκτοῦσι, κερδαίνοντες καὶ ἀρπάζοντες ἀπὸ αἵματα καὶ ἀφανισμόν ἀνθρώπων φονευθέντων καὶ σκλαβωθέντων. Τί ἄλλο πρέπει εἰς τὸ ἐξῆς νὰ ἐλπίζῃ τις, πάρεξ, ὅτι αὐτοὶ ἀγωνίζονται μὲ τὴν ἀχόρταγον πλεονεξίαν καὶ κλεψίαν τους, νὰ φέρουν ὄργην τοῦ Θεοῦ μεγάλην καὶ εἰς τὸν ἑαυτὸν τους καὶ εἰς ὄλον τὸν λαόν;

Συμφωνία.

Ἄ' ὁ δὲ δ'. τοῦ αὐτοῦ Γρηγορίου λέγει ἀκολούθως, ὅτι οἱ τοιοῦτοι ἀρπαγες εἶναι χειρότεροι ἀπὸ τὸν Ἄχαρ ὅπου ἔκλεψεν ἀπὸ τὰ ἀφιερωμένα πράγματα τῆς Ἱερῆς. Ἐν δὲ τῷ ε'. ὅτι οὐδὲ ἂν εὔρεν αὐτὰ τινὰς, δύναται νὰ τὰ πάρῃ αὐτὸς, καὶ νὰ τὰ κερδήσῃ. Ἐν δὲ τῷ ς'. φησὶν, ὅτι ἂν αὐτοὶ ἔχασαν τὰ ἐδικὰ των, ἔπειτα εὐρήκαν τὰ ξένα, δὲν ἤμποροῦν νὰ κρατήσουν ταῦτα ἀντὶ τὰ ἐδικὰ των. Ὁ δὲ ιδ'. τοῦ Θεοφίλου συμφώνως μὲ τὸν θεῖον τοῦτον Πατέρα λέγει ὅτι νομίμως καὶ κανονικῶς ἔκαμαν οἱ ἐν Γεμίῳ Πρεσβύτεροι, διατὶ ἀφώρισαν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν ἀδικὸν γυναικᾶ τινά, διατὶ δὲν ἤθελε νὰ ἀφήσῃ τὴν ἀδικίαν. Ὁ δὲ ξα'. Βασιλείου, τὸν μὲν ἀφ' ἑαυτοῦ μετανόησαντα κλέπτην, καὶ ἐξομολογηθέντα, ἕνα χρόνον κανονίζει, τὸν δὲ ἀπὸ ἄλλους ἐλεγχθέντα, δύο χρόνους. Ἐμποδίζει δὲ καὶ ὁ ε'. τῆς ἐν Κερθ. τὴν πλεονεξίαν, λέγων αὐτὴν μητέρα πάντων τῶν κακῶν. Ὁ δὲ Νύσσης ἐν τῷ ς'. αὐτοῦ Κανόνι λέγων, ὅτι ἡ πλεονεξία εἶναι πάθος ὅπου βλάπτει καὶ τὰ τρία μέρη τῆς ψυχῆς, τὸ λογιστικόν, θυμικόν καὶ ἐπιθυμητικόν (1), μοιράζει εἰς δύο τοὺς κλέπτας, εἰς ληστὰς, ἦτοι τοὺς φανεροὺς κλέπτας, οἵτινες διὰ νὰ κλέψουν μεταχειρίζονται καὶ ἄρματα καὶ ἀνθρώπους, καὶ παραμονεύουν εἰς τοὺς ἐπικινδύνους τόπους, καὶ εἰς κλέπτας κρυφοὺς, οἵτινες κρυφίως κλέπτουσι τὰ ξένα τῶν ἄλλων πράγματα. Καὶ τοὺς μὲν πρώτους, ὡς φονεῖς κανονίζει, καθὼς καὶ αὐτὸς ὁ τούτου ἀδελφὸς Βασίλειος ἐν τῷ η'. αὐτοῦ Κανόνι, εἰς τὸ ἐπιτίμιον τῶν ἐκουσίως φονευόντων τούτους καταδικάζει, τοὺς δὲ δευτέρους, μετὰ τὸ ἐξομολογηθῆναι, διορίζει νὰ δώσουν τὰ ὑπάρχοντά των εἰς τοὺς πτωχοὺς, ἂν ἔχουν, εἰ δὲ καὶ δὲν ἔχουν, νὰ δουλεύουν, καὶ ἀπὸ τὴν δούλευσίν τους νὰ δίδουν εἰς τοὺς δεομένους (2). Ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος προβαίνοντας εἰς τὸ

(1) Διὰ τί δὲ ὁ Νύσσης θεῖος Γρηγόριος οὗτος λέγει ἐν τῷ αὐτῷ ς'. Κανόνι ὅτι ἀφῆκαν ἀθεράπευτον, ἦτοι ἀνεπιτίμητον, τὴν πλεονεξίαν οἱ Πατέρες, εἰς καιρὸν ὅπου ὁ θαυματοουργὸς οὗτος Γρηγόριος μὲ ἐπιτίμιον ἀφορισμοῦ καταδικάζει τοὺς πλεονέκτας, ἢ λέγει τοῦτο ὁ Νύσσης, καθ' ὃ εἰς τόσους διωρισμένους χρόνους δὲν ἐπιτιμᾷ τοὺς πλεονέκτας μετὰ τὴν παῦσιν τῆς πλεονεξίας ὁ πατήρ, καθὼς ἐν ὠρισμένοις χρόνοις ἐπιτιμῶσιν οἱ Κανόνες καὶ τοὺς ἄλλους ἀμαρτωλοὺς, ἀλλ' ἕως οὗ μόνον ἐνεργουσι τὴν πλεονεξίαν, καὶ ὄχι μετὰ ταῦτα (ὡς δείκνυται τοῦτο ἀπὸ τὸν ιδ'. Κανόνα τοῦ Θεοφίλου), ἢ λέγει τοῦτο ὁ Νύσσης, καθ' ὃ οἱ Πατέρες συνοδικῶν Κανόνα κατὰ τῶν πλεονεκτῶν οὐκ ἐξέδωκαν.

(2) Κατὰ δὲ τὸν β'. τίτλον τοῦ ς' βιβλίου τοῦ Κώδικος, καὶ τοῦ μζ'. βιβλίου τῶν διατάξεων (παρὰ Φωτ. τίτλ. θ', Κεφ. κζ') δύο εἶναι τὰ εἶδη τῆς κλεψίας, καὶ ἡ μὲν μία λέγεται φανερά, ἡ δὲ ἄλλη ἀφανής. Καὶ φανερά μὲν εἶναι, ὅταν ὁ κλέπτης πιασθῇ μὲ τὸ κλεψιμαῖον πρᾶγμα, προτοῦ ἀκόμη νὰ τὸ ὑπάγῃ εἰς τὸν τόπον, ὅπου ἐμελλε νὰ τὸ ὑπάγῃ ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, καθ' ἣν ἔκλεψεν, ἀφανὴς δὲ κλεψία εἶναι, ὅταν πιασθῇ μὲ τὸ κλεψιμαῖον πρᾶγμα ὕστερα ἀφ' οὗ ὑπῆγεν εἰς τὸν τόπον, ὅπου ἐμελλε νὰ ὑπάγῃ. Καὶ ὁ μὲν φανερός κλέπτης καταδικάζεται νὰ πληρώνη

τετραπλάσιον ἀπὸ ὅ,τι ἔκλεψεν, ὁ δὲ ἀφανὴς νὰ πληρώνη διπλάσιον. Ὁ δὲ αὐτὸς τίτλος τοῦ αὐτοῦ ς'. βιβλίου, καὶ ὁ Ἄρμενόπουλος βιβλ. ς'. τίτλ. ζ'. λέγουσιν, ὅτι ἐκεῖνος ὅπου ἀρπάζει κἀνὲν πρᾶγμα ὅταν καλῶνται ἀπὸ φωτίαν ὀσπήτια, ἢ ὅταν καραβοτσακισθῇ καράβι, ἢ ὅταν κρημνισθῇ ὀσπήτιον, ὡς κλέπτης καταδικάζεται. Καὶ ἐὰν μὲν γνωρῆσθαι τὸ κλεφθὲν αὐτὸ πρᾶγμα ὁ οἰκοκύριος του, ἀνάμεσα εἰς ἕνα χρόνον νὰ τὸ πληρώνη ὁ ἀρπάσας τετραπλοῦν, εἰ δὲ ὕστερα ἀπὸ τὸν χρόνον γνωρῆσθαι αὐτὸ, νὰ τὸ πληρώνη ἀπλοῦν, μόνον δηλ. τὸ πρᾶγμα ὅπου ἐπῆρε, καὶ κοντὰ εἰς τοῦτο παιδεύεται καὶ ἐγκληματικῶς, καθὼς διατάσσει ὁ περὶ τῶν ἀρπάγων νόμος. Τὸ δὲ α. Κεφ. τοῦ κζ'. τίτλ. τοῦ ξ'. βιβλίου τῶν Βασιλικ. λέγει ὅτι οἱ ὑποδοχεῖς τῶν ληστῶν, ὡς ληστὰι τιμωροῦνται, καὶ οἱ δυνάμενοι κρατῆσαι τοὺς ληστὰς, καὶ ἀπολύσαντες αὐτοὺς, διατὶ ἔλαβον χρήματα, ἢ μέρος ἀπὸ τὰ παρ' ἐκείνων κλεφθέντα. Ὁ δὲ συγγενῆ φυλάξας ληστὴν καὶ διασώσας, μὲ μεσαιὸν τρόπον παιδεύεται, κατὰ τὴν β'. διάταξιν τοῦ ις'. τίτλ. τοῦ μζ'. βιβλ. (παρὰ Φωτ. τίτλ. θ'. Κεφ. λγ'). Ἄλλὰ καὶ ὁ Ἄρμενόπουλος βιβλ. ς'. τίτλ. ζ'. λέγει, ὅτι ὅμοιον εἶναι τὸ νὰ ἀρπάσῃ τις, καὶ τὸ νὰ δεχέται τὰ ἀρπαγέντα, ἐὰν τὰ ἤξευρῃ πῶς εἶναι ξένα, συμφώνως δηλ. μὲ τὸν Βασιλείου καὶ τὸν κέ. τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ. Ὡς κλέπτης κα-

ἔμπροσθεν λέγει, ὅτι τὰ ἀδίκως ἀποκτηθέντα, εἴτε ἐκ κλεψίας δηλ., εἴτε ἐξ ἀρπαγῆς καὶ πλεονεξίας, δὲν ἴμπορετὶ νὰ τὰ συγχωρήσῃ ὄχι μόνον ἀπλῶς ἢ μετάνοια, ὄχι μόνον τὸ ἐνδουθῆναι τὸ σχῆμα τῶν μοναχῶν (1), ἀλλ' οὐδὲ αὐτὸ τὸ ἴδιον βάπτισμα, ἐὰν ὁ ταῦτα ἀποκτήσας κακῶς καὶ ἔχων εἰς χεῖράς του δὲν τὰ ἐπιστρέψῃ πρὸς ἐκείνους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους τὰ ἐπῆρεν. Οὕτω γὰρ φησὶν ἐν τῷ β. περὶ βαπτίσματος λόγῳ, ἀποτείνόμενος πρὸς τοὺς ἀδικήσαντας μὲν καὶ βαπτισθέντας, μὴ ἐπιστρέφοντας δὲ τὴν ἀδικίαν μετὰ τὸ βάπτισμα. «Δύω κακὰ ἔπραξας, ὦ ἄρπαξ καὶ πλεονέκτη, ἕνα, ὅτι ἀδίκως ἀπέκτησας τὸ ζῆνον πρᾶγμα, καὶ ἄλλο, ὅτι κρατεῖς καὶ δὲν ἐπιστρέφεις αὐτό. Καὶ διατὶ μὲν ἀδίκως αὐτὸ ἀπέκτησας, ἐσυγχωρήθης παρὰ Θεοῦ μὲ τὸ μέσον τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, διατὶ δὲ κρατεῖς αὐτὸ καὶ δὲν τὸ ἐπιστρέφεις, δὲν ἐσυγχωρήθης. ἐπειδὴ καὶ δὲν ἔκαμες ἀποχὴν τῆς ἀδικίας, ἀλλ' ἔως τῆς σήμερον ἀδικεῖς, μὲ τὸ νὰ ἴναι ἔως τῆς σήμερον εἰς τὸ χεῖρι σου τὸ ζῆνον πρᾶγμα καὶ ἀδικον, καὶ ἡ ἀμαρτία δὲν ἐξαλείφθη μὲ τελειότητα, ἀλλὰ μόνον ἐμοιράσθη εἰς δύο καιρούς. Τὴν μὲν γὰρ ἀρπαγὴν καὶ ἀδικίαν τοῦ ζήνου πράγματος ἔκαμες πρὸ τοῦ νὰ βαπτισθῆς, τὴν δὲ κράτησιν τοῦ ἀρπαχθέντος πράγματος ἐνεργεῖς καὶ ὕστερα ἀκόμη ἀπὸ τὸ βάπτισμα» ὅθεν καὶ μένεις ἀσυγχώρητος, ἐπειδὴ τὸ βάπτισμα συγχωρεῖ καὶ τὰ ἀμαρτήματα ὅπου ἔκαμες προτοῦ, ὅποια εἶναι καὶ ἡ ἀρπαγὴ τῶν ζήνων πραγμάτων, ἀλλὰ δὲν συγχωρεῖ καὶ τὰ ἀμαρτήματα, ὅπου ὄλον ἕνα κάμνεις καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα, ὅποια εἶναι καὶ τοῦ ἀρπαχθέντος πράγματος ἡ κατακράτησις.» Λοιπὸν, ὁποῖος ἀρπάσῃ, ἔπειτα βαπτισθῇ, καὶ δὲν ἐπιστρέφῃ τὴν ἀρπαγὴν, δὲν πρέπει νὰ νομιζῆ ὅτι ἐσυγχωρήθη ἡ ἀδικία του αὐτῆ, διατὶ ἀπατᾷ τὸν ἑαυτὸν του, καὶ σοφίζεται τὴν κάθαρσιν, ἥτοι νομίζει, ὅτι εἶναι καθαρὸς ἀπὸ τὴν ἀδικίαν, χωρὶς νὰ ἴναι. Ὁ δὲ Νηστευτῆς Κανὼν κζ'. τὸν ἐκουσίως ἀφ' ἑαυτοῦ μετανοοῦντα κλέπτην, ἔως εἰς μ' ἡμέρας ἐμποδίζει τῆς κοινωνίας, τὸν δὲ ἀπὸ ἄλλους φανερωθέντα, μῆνας ἔξ, μετὰ ζηροφαγίας καὶ μετανοιῶν, καὶ κατὰ τὸν Ἀρμενόπουλον (ἐπιτομ. Κανὼν. 5 τίτλ. 3.) καὶ Ματθαῖον Βλάσταριν. Ὁ δὲ κλέψας κεφαλαίωδη πράγματα, Ἰερεὺς μὲν οὐ γίνεται, λαϊκὸς ὢν, κατὰ τὸν κη'. τοῦ Νηστευτοῦ, Ἰερεὺς δὲ ὢν καθαιρεῖται, κατὰ τὸν κε'. Ἀποστολικὸν, ὃν καὶ ἀνάγνωθι.

ΚΑΝΩΝ Δ'.

Οὐκ ἰδοὺ Ἀχαρ ὁ τοῦ Ζαρᾶ πλημμυεῖα ἐπλημμύλησεν ἀπὸ τοῦ ἀναθέματος, καὶ ἐπὶ πᾶσαν συναγωγὴν Ἰσραὴλ ἐγεννήθη ἡ ὄργη; [Ἰησοῦς ζ'.] Καὶ εἰς μόνος οὗτος ἡμαρτε, μὴ μόνος ἀπέθανεν ἐν τῇ ἀμαρτία αὐτοῦ; Ἡμῖν δὲ πᾶν τὸ μὴ ἡμέτερον, ἀλλὰ ἀλλότριον τῷ καιρῷ τούτῳ κέρδος, ἀνάθεμα νενομίσθαι προσήκει. Κάκεινος μὲν γὰρ ὁ Ἀχαρ ἐκ τῆς προνομῆς ἔλαβε, καὶ αὐτοὶ νῦν ἐκ προνομῆς. Κάκεινος μὲν τὰ τῶν πολεμίων, οἱ δὲ νῦν τὰ τῶν ἀδελφῶν κερδαίνοντες, ὀλέθριον κέρδος.

Ἐ ρ ρ η ν ε ἰ α.

Φέρε εἰς παράδειγμα διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος ὁ Ἅγιος τὸν Ἀχαρ, τὸν υἱὸν Ζαρᾶ, ὁ ὁποῖος μὲ τὸ νὰ κλέψῃ ἀπὸ τὰ κούρησιν τῆς Ἰερῆς τὰ εἰς τὸν Θεὸν ἀφιερωθέντα, ὑφασμά τι παρδαλὸν καὶ διακόσια διδραχμα ἀργυρίου, καὶ μίαν γλῶσσαν χρυσοῦν, καὶ νὰ τὰ κρύψῃ εἰς τὴν τέταντ του, ὠργίσθη ὁ Θεὸς εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας, καὶ ἐνίκηθησαν εἰς τὸν πόλεμον ὅπου ἔκαμαν ἐν τῇ πόλει Γαί, τριανταεξ φονευθέντες καὶ τρεῖς χιλιάδες διωχθέντες καὶ συντριφθέντες. Λοιπὸν καθὼς ὁ Ἀχαρ οὗτος, ἕνας μόνος ἔκλεψε καὶ ἡμαρτε, μὴ μόνος αὐτὸς δὲν ἀπέθανεν, ἀλλὰ τόσοι καὶ τόσοι, τοιουτοτρόπως καὶ οἱ τὰ τῶν σκλαβωθέντων κλέψαντες, δὲν θέλου ἀφανισθῆ αὐτοὶ μόνοι, ἀλλὰ θέλου συναφανίσουν καὶ ἄλλους πολλοὺς, διατὶ καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τὰ πράγματα τὰ ἀφιερωθέντα εἰς τὸν Θεὸν ἔκλεψαν, ὡς ἐκεῖνος τότε (τὰ γὰρ ὑπὸ τῶν Βαρβάρων ἀφεθέντα ἕνα πράγματα, ὡς Θεῶν ἀφιέρωμα πρέπει νὰ νομιζώνται) καὶ ἀπὸ τὴν προνομῆν καὶ τὰ κούρησιν τὰ ἤρπασαν, ὡς καὶ ἐκεῖνος τότε. Τί λέγω ὡς ἐκεῖνος; ἐτούτοι εἶναι χειρότεροι καὶ ἀπὸ ἐκεῖνον, διατὶ ἐκεῖνος μὲν ἔκλεψε τὰ τῶν ἐχθρῶν πράγματα, οὗτοι δὲ ἔκλεψαν τὰ τῶν ἀδελφῶν τους, καὶ μάλιστα ἀδελφῶν σκλαβωθέντων καὶ ληλατισθέντων. Ὅρα καὶ τὸν γ'. τοῦ αὐτοῦ.

ταδικάζεται καὶ ὁποῖος εὖρη τὸ ζῆνον πρᾶγμα ἐρριμμένον, καὶ τὸ παίρνει αὐτὸς διὰ λόγου του, κἂν καὶ δὲν ἠξεύρῃ τίνας εἶναι, ἔξω μόνον ἂν τὸ πρᾶγμα αὐτὸ ἦτον ἀπρονόητον, ἢ τῇ ἀληθείᾳ, ἢ καθὼς ὁ εὐρῶν αὐτὸ ἐλογίασε νὰ ἴναι τοιοῦτο βιβλ. ξ'. τίτλ. ιβ'. κεφ. μγ'. θέμ. ε. τὸ δὲ μῆ. θέμ. τοῦ ια'. τίτλ. τοῦ ξ'. βιβλ. λέγει, ὅτι δὲν εἶναι κλέπτης ὁποῖος ἠξεύρωντας τὸν κλέπτην δὲν τὸν φανερώσει, ἀλλ' ὁποῖος τὸν κρύπτει, καθὼς καὶ ὁ Δαβὶδ δὲν κατηγορεῖ τὸν θεωροῦντα τὸν κλέπτην, ἀλλὰ τὸν συντρέχοντα, ἥτοι συνεργοῦντα καὶ βοηθοῦντα αὐτὸν λόγῳ ἢ ἔργῳ. «Εἰ θεώρεις, φησὶ, κλέπτην,» καὶ δὲν στέκεται ἔως ἐδῶ; ἀλλ' ἐπιφέρει. «συνέτρεχες αὐτῷ». Οἱ αὐτοὶ δὲ νόμοι τῶν Βασιλείων προστάζουν, ὅτι ὁποῖος μεταθήσῃ σύνορα τόπων, ἢ ἀρπάσῃ γῆν, νὰ πληρώνη διπλὴν τὴν ἀρπαγὴν.

(1) Πηπλανημένοι λοιπὸν καὶ μάταιοι εἶναι ἐκεῖνοι ὅπου λέγουσιν ὅτι, τὸ νὰ λάβῃ τινὰς τὸ σχῆμα τῶν Μοναχῶν, καὶ ἀπλῶς τὸ νὰ μετανόησῃ, δύναται νὰ συγχωρήσῃ τὴν ἀδικίαν του, τὴν ὅποιαν μετὰ τὸ φορέσαι τὸ σχῆμα, ἔχων αὐτὴν εἰς τὰς χεῖράς του, δὲν τὴν ἐπιστρέφει. Εἰ γὰρ αὐτὸ τὸ πρωτότυπον βάπτισμα, τὸ πάσας τὰς ἀμαρτίας συγχωρεῖν δυνάμενον, προπατορικὴν, λέγω, καὶ τὰς προαιρετικὰς, τὴν ἀνεπίστροφον ἀδικίαν οὐ συγχωρεῖ, πῶς δύναται συγχωρῆσαι ταύτην τὸ ἀντίτυπον τοῦ βαπτίσματος σχῆμα, καὶ ἀπλῶς ἢ μετάνοια; Δι' ὅσοφώτατα καὶ ὁ ἱερὸς ἀπεφάνητο Ἀὐγουστίνος· «Εἰ τὸ ἀλλότριον πρᾶγμα ἀποδοθῆναι δύναται καὶ οὐκ ἀποδίδεται, μετάνοια οὐ γίνεται, ἀλλὰ προσποιεῖται.

ΚΑΝΩΝ Ε΄.

Μηδεις εξαπατάτω έαυτον, μήτε ως εύρων' ούτε γάρ εύρόντα κερδαίνειν έξεστι. Φησί γάρ τὸ Δευτερονόμιον, «Μή ιδών τὸν μόσχον τοῦ ἀδελφοῦ σου, καὶ τὸ πρόβατον πλανώμενα, ἐν τῇ ὁδῷ παρίδης αὐτὰ, ἀποστροφῆ ἀποστρέψεις αὐτὰ τῷ ἀδελφῷ σου. Ἐὰν δὲ μὴ ἐγγίξῃ ὁ ἀδελφός σου πρὸς σέ, μηδὲ ἐπίστασαι αὐτὸν, συναΐξεις αὐτὰ καὶ ἔσται μετὰ σοῦ, ἕως ἂν ἐκζητήσῃ αὐτὰ ὁ ἀδελφός σου, καὶ ἀποδώσεις αὐτῷ. Οὕτω ποιήσεις τὸν ὄνον αὐτοῦ, καὶ οὕτω ποιήσεις τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, καὶ οὕτω ποιήσεις κατὰ πᾶσαν ἀπώλειαν τοῦ ἀδελφοῦ σου, ὅσα ἂν ἀπολήται παρ' αὐτοῦ, καὶ εὐρήσεις αὐτὰ». [Δευτερ. κβ'. 1—3.] Ταῦτα τὸ Δευτερονόμιον. Ἐν δὲ τῇ Ἐξόδῳ, οὐ μόνον ἐὰν τὰ τοῦ ἀδελφοῦ τις εὔρῃ, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐχθροῦ. «Ἀποστροφῆ, φησὶν, ἀποστρέψεις αὐτὰ εἰς τὸν οἶκον τοῦ κυρίου αὐτῶν.» [Ἐξοδ. κγ'. 4]. Εἰ δὲ ἐν εἰρήνῃ ραθυμοῦντος καὶ τρυφῶντος, καὶ τῶν ἰδίων ἀμελοῦντος τοῦ ἀδελφοῦ ἢ ἐχθροῦ, κερδάναι οὐκ ἔξεστι, πῶσψ μᾶλλον δυστυχοῦντος καὶ πολεμίους φεύγοντος, καὶ κατὰ ἀνάγκην τὰ ἴδια ἐγκαταλιπόντος;

Ἑρμηνεία.

Ἀκολούθως τῷ ἀνωτέρῳ Κανόνι, λέγει οὕτως εἰς τὸν παρόντα Κανόνα ὁ Ἅγιος. Ἄς μὴ γελαῖ τινὰς ἀπὸ τοὺς τοιοῦτους τὸν έαυτὸν του, προφασιζόμενος, ὅτι ἠῦρε τάχα τὸ πρᾶγμα τοῦ ἀδελφοῦ του ἐρριμμένον καὶ ἀνεπιμέλητον, καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἐπῆρε. διατι, κἂν καὶ ἀνεπιμέλητον αὐτὸ εὔρῃ, δὲν εἶναι συγκεχωρημένον νὰ τὸ οικειοποιηθῇ καὶ νὰ τὸ κατακρατήσῃ, ἐπειδὴ χρεωστῆι νὰ τὸ πάρῃ, καὶ νὰ τὸ φυλάξῃ, ἕως οὐ ὁ οἰκοκύρης ζητήσῃ αὐτό. Φέρει δὲ εἰς τοῦτο καὶ μαρτυρίας δύο, μίαν μὲν ἀπὸ τὸ δευτερονόμιον, λέγουσαν, ὅτι ἀνίσως εὔρῃ τινὰς τὸ χαϊμένον μοσχάρι, ἢ τὸ πρόβατον, ἢ τὸν γαϊδαρον τοῦ ἀδελφοῦ του, ἢ τὸ ρούχον, ἢ κάθε ἄλλο του πρᾶγμα χαϊμένον, πρέπει νὰ τὰ δίδῃ ὀπίσω εἰς τὸν ἀδελφὸν του. Ἐὰν δὲ δὲν ἤξεύρῃ τίνος ἀνθρώπου εἶναι, πρέπει νὰ τὰ φυλάττῃ, ἕως, νὰ τὰ ζητήσῃ ὁ ἀδελφός του, καὶ νὰ τὰ δώσῃ εἰς αὐτόν. Καὶ ἄλλην δὲ μαρτυρίαν φέρει ἀπὸ τὴν Ἐξοδον, λέγουσαν, ὅτι ὄχι μόνον τοῦ ἀδελφοῦ του, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐχθροῦ του τὰ πρᾶγματα ἂν εὔρῃ τις ἐρριμμένα πρέπει νὰ τὰ ἐπιστρέφῃ εἰς αὐτόν. Εἰ δὲ, κατὰ τὰ Θεῖα ταῦτα λόγια, δὲν εἶναι συγκεχωρημένον νὰ κατακρατῆ τινὰς τοῦ ἀδελφοῦ του, ἢ τοῦ ἐχθροῦ του τὰ πρᾶγματα, τὰ ὅποια αὐτὸς ἐν εἰρήνῃ ὦν, ἀπὸ ἀμέλειάν του ἀφήκεν ἀνεπιμέλητα, πῶσψ μᾶλλον δὲν συγχωρεῖται νὰ κατακρασῆσῃ τινὰς πρᾶγμα τοῦ δυστυχημένου ἀδελφοῦ του, τοῦ φεύγοντος τοὺς ἐχθροὺς, καὶ ἐξ ἀνάγκης παραιτήσαντος τὰ ἐδικὰ του πρᾶγματα; Ὅρα καὶ τὸν γ'. τοῦ αὐτοῦ.

ΚΑΝΩΝ ΣΤ΄.

Πολλοὶ δὲ έαυτοὺς εξαπατῶσιν ἀντὶ τῶν ἰδίων τῶν ἀπολλυμένων, ἃ εὔρον ἀλλότρια κατέγοντες, ἵνα, ἐπειδὴ αὐτοὺς Βοράδοι καὶ Γότθοι τὰ τῶν πολεμίων εἰργάσαντο, αὐτοὶ ἄλλοις Βοράδοι καὶ Γότθοι γίνωνται. Ἀπεστείλαμεν οὖν τὸν ἀδελφὸν καὶ συγγέροντα Εὐφρόσυνον διὰ ταῦτα πρὸς ὑμᾶς, ἵνα κατὰ τὸν ἐνθάδε τύπον καὶ αὐτοῦ ὁμῶς ὁμοίως, καὶ ὦν δεῖ τὰς κατηγορίας προσίσσθαι, καὶ οὐς δεῖ ἐκκηρύξαι τῶν εὐχῶν.

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ τινες ἀπὸ τοὺς ἀνωτέρω ἄρπαγας ἐπροφασιολογοῦντο, ὅτι ἐκοάτησαν τὰ ξένα πρᾶγματα, ὅπου εὔρον, ἀντὶ τὰ ἐδικὰ τῶν πρᾶγματα, ὅπου τῶν ἐπῆραν οἱ Βάρβαροι, ἀπολογεῖται διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος ὁ Ἅγιος λέγων, ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα μωρὰ προφασιζόμενοι, γελαῖσι καὶ ἀπατῶσι τὸν έαυτὸν τους' διότι ἐκεῖνο ὅπου ἔγιναν εἰς αὐτοὺς οἱ ἐχθροὶ καὶ πολέμιοι, τοῦτο τὸ ἴδιον ἔγιναν αὐτοὶ, ἤτοι ἐχθροὶ καὶ πολέμιοι εἰς τοὺς ἄλλους ἀδελφοὺς των. Ἦρπασαν οἱ Βάρβαροι τὰ ἐδικὰ των; ἤρπασαν καὶ αὐτοὶ τὰ τῶν ἀδελφῶν τους. Διὰ ταῦτα, λέγει, ἐστείλαμεν καὶ τὸν ἀδελφὸν καὶ γέροντα Εὐφρόσυνον, ἵνα καθὼς ἡμεῖς πράττομεν ἐδῶ, ἔτσι νὰ πράττετε καὶ ἐσεῖς αὐτοῦ, ὅς-τις ἀδελφὸς θέλει σὲς φανερώσει καὶ ποίους πρέπει νὰ δέχεσθε εἰς κατηγορίαν ἄλλων (περὶ ὧν δρᾷ τὸν οὐδ'. Ἀποστολικὸν, καὶ τὸν ζ'. τῆς β')., καὶ ποίους πρέπει νὰ διώξετε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, ὥστε νὰ μὴ συμπροσεύχωνται μὲ τοὺς ἄλλους πιστοὺς. Ὅρα καὶ τὸν γ'. τοῦ αὐτοῦ.

ΚΑΝΩΝ Ζ΄.

Ἀπηγγέλη δὲ τι ἡμῖν ἄπιστον ἐν τῇ χώρᾳ ὑμῶν γενόμενον πάντως που ὑπὸ ἀπίστων καὶ ἀσεβῶν καὶ μὴ εἰδῶτων μήτε ὄνομα Κυρίου, ὅτι ἄρα εἰς τοσοῦτόν τινες ὠμότητος καὶ ἀπανθρωπίας προεχώρησαν, ὥστε τινὰς τοὺς διαφυγόντας αἰχμαλώτους βία κατέχειν, Ἀποστείλατε τινὰς εἰς τὴν χώραν, μὴ σκηπτοὶ πέσωσιν ἐπὶ τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας.

Ἑρμηνεία.

Τινές, λέγει ὁ Ἅγιος, ὡς ἐμάθομεν, εἰς τὴν ἄκραν θηριωδίαν καὶ ἀπανθρωπίαν ἐφθασαν, ὥστε ὁποῦ κρατοῦσι μὲ βίαν μέσα εἰς τὸν τόπον τὸν ἐδικόν σας τοὺς Χριστιανούς ἐκείνους, ὁποῦ ἐφυγον καὶ ἐγλύτωσαν ἀπὸ τοὺς Βαρβάρους, οἵτινες αὐτοί, ἄπιστοι βέβαια καὶ ἀσεβεῖς ἀνθρώποι εἶναι, καὶ οὐδὲ ὄλωσ τὸ ὄνομα ἡξέουρουσι τοῦ Θεοῦ. Στείλατε λοιπὸν καὶ ἐρευνήσατε πανταχοῦ περὶ τούτου, ἵνα μὴ πῦρ καὶ ἀστραποπελίκια πέσουν ἐξ οὐρανοῦ νὰ κατακαύσουν τοὺς τοιαῦτα πράσσοντας (1).

ΚΑΝΟΝ Η΄.

Τοὺς μὲν οὖν ἐγκαταλεχθέντας τοῖς Βαρβάροις καὶ μετ’ αὐτῶν ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ ἀπελθόντας, ἐπιλαθομένους ὅτι ἤσάν ποτε πιστοὶ καὶ Χριστιανοί, ἐκβαρβαρωθέντας δὲ, ὡς καὶ φονεύειν τοὺς ὁμοφύλους, ἢ ξύλω, ἢ ἀγχόνῃ ὑποδεικνῦναι δὲ ἡ ὁδοῦς, ἢ οἰκίας ἀγνοοῦσι τοῖς Βαρβάροις, καὶ τῆς ἀκροάσεως ἀπειρῆσαι δεῖ, μέχρις ἂν κοινή περὶ αὐτῶν τι δόξη συνελθοῦσι τοῖς ἀγίοις, καὶ πρὸ αὐτῶν τῷ ἀγίῳ Πνεύματι.

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρὼν Κανὼν, ὅτι ὅσοι ἐσκλαβώθησαν μὲν ἀπὸ τοὺς Βαρβάρους, ὕστερον δὲ λησμονήσαντες ὅτι ἦσαν Χριστιανοὶ ποτὲ, ἐξεβαρβαρώθησαν εἰς τὰ ἴθη, καὶ ἔγιναν καὶ αὐτοὶ τὸ ἓνα μὲ τοὺς Βαρβάρους, ὥστε ὁποῦ καὶ νὰ φονεύωσι τοὺς ὁμοφύλους τῶν Χριστιανῶν, καὶ νὰ δείχνουν τὰς στρατάς, ἢ τὰ ὀσπήτια αὐτῶν εἰς τοὺς βαρβάρους ὁποῦ δὲν τὰ ἤξευραν οὗτοι, λέγων, ἀφ’ οὗ μετανεθήσουν καὶ ἐπιστραφοῦν, πρέπει οὐδὲ νὰ στέκωνται μὲ τοὺς ἀκρωμένους τὰς θείας Γραφᾶς, ἀλλὰ νὰ στέκουν δηλ. ἔξω εἰς τὴν πόρταν τῆς Ἐκκλησίας μὲ τοὺς προσκλαίοντας, ἕως οὗ νὰ διορίσουν οἱ ἄγιοι Πατέρες, κοινῶς συνελθόντες εἰς Σύνοδον, τὸ πρῆπον περὶ αὐτῶν ἐπιτίμιον, ἢ μάλλον εἰπεῖν, νὰ τὸ διορίσῃ διὰ τῶν ἁγίων τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον (2). Ἅγιους δὲ ἐννοεῖ ἐδῶ ὁ Ἅγιος τοὺς ἐν Ἀγκύρᾳ Πατέρας, οἵτινες μετὰ παρέλευσιν ἑβ’ χρόνων συναθροισθέντες, ἐν τῷ θ’. Κανόνι αὐτῶν ἐπιτίμιον περὶ τῶν τοιούτων ἐδιώρισαν, ὅν καὶ ἀνάγνωθι.

ΚΑΝΟΝ Θ΄.

Τοὺς δὲ οἰκοὶς ἀλλοτριοὺς ἐπελθεῖν τολμήσαντας, ἐὰν μὲν κατηγορηθέντες ἐλεχθῶσι, μὴδὲ τῆς ἀκροάσεως ἀξιώσης, ἐὰν δὲ αὐτοὺς ἐξείπωσι καὶ ἀποδῶσιν, ἐν τῇ τῶν ἐπιστρεφόντων τάξει ὑποπίπτειν.

Ἑρμηνεία.

Εἰπὼν ὁ Ἅγιος εἰς τοὺς προλαβόντας Κανόνας διὰ τοὺς ἀρπάσαντας τὰ τῶν σκλαβωθέντων Χριστιανῶν πράγματα, τῶρα διορίζει καὶ τὰ τούτοις πρέποντα ἐπιτίμια, λέγων, ὅτι ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐπάτησαν ὀσπήτια ξένα τῶν σκλαβωθέντων καὶ ἔρπασαν ἀπὸ ἐκεῖ πράγματα, ἐὰν μὲν κατηγορηθέντες διὰ τοῦτο καὶ ἀρνούμενοι, φανερωθῶσιν ὅτι αὐτοὶ τὰ ἔρπασαν, οὗτοι μῆτε μὲ τοὺς ἀκρωμένους πρέπει νὰ στέκωνται, ἀλλὰ μὲ τοὺς προσκλαίοντας ἔξω. Ἐὰν δὲ αὐτοὶ ἀπὸ λόγου τῶν ἐξομολογηθῶσι καὶ δώσωσιν ὀπίσω τὰ ξένα πράγματα ὁποῦ ἔκλεψαν, νὰ προσεύχωνται μὲ τοὺς ὑποπίπτοντας. Ὅρα καὶ τὸν γ’. τοῦ αὐτοῦ καὶ τὴν ἰχνογραφίαν τοῦ ναοῦ.

ΚΑΝΟΝ Ι΄.

Τοὺς δὲ ἐν τῷ πεδίῳ εὐρόντας τι, ἢ ἐν ταῖς ἑαυτῶν οἰκίαις καταληφθὲν ὑπὸ τῶν Βαρβάρων, ἐὰν μὲν κατηγορηθέντες ἐλεγχθῶσιν, ὁμοίως ἐν τοῖς ὑποπίπτουσιν, ἐὰν δὲ ἑαυτοὺς ἐξείπωσι καὶ ἀποδῶσι, καὶ τῆς εὐχῆς ἀξιώσῃ.

Ἑρμηνεία.

Οἱ Βάρβαροι λεηλατοῦντες τὴν χώραν, καὶ τὰ πράγματα τῶν Χριστιανῶν βαστάζοντες, ἐὰν εὕρισκον μετὰ ταῦτα ἄλλα κελήτερα, ἢ καὶ διὰ βάρος μὴ ἠμποροῦντες νὰ βαστάζουσιν ὅσα ἔρπαζαν, τὰ ἄφιναν ἢ ἔξω εἰς τὸν

(1) Δίκαιον εἶχε νὰ εἰπῇ τοιοῦτον φοβερὸν λόγον ὁ Ἅγιος, διατι κατὰ τὸ με’. Κεφ. τοῦ η’. βιβλίου τῶν Ἀποστολικῶν διαταγῶν, οἱ διωκόμενοι διὰ τὴν πίστιν, καὶ ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν φεύγοντες, καὶ διὰ νὰ μὴ ἀρνηθοῦν τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ ἀφίνοντες νὰ διαρπάσουν οἱ ἄπιστοι τὰ ὑπάρχοντά των, πρέπει νὰ εἰραιοῦνται ἀπὸ τοὺς μὴ διωχθέντας Χριστιανούς, καὶ νὰ βοή-

θοῦνται εἰς τὰ χρειώδη, καὶ ὄχι νὰ κατακρατοῦνται μὲ βίαν καὶ τυραννίαν ἀπὸ αὐτούς.

(2) Ὅρα ὅτι τὰ δοκοῦντα ταῖς ἐν ἀγίῳ Πνεύματι συναχθείσαις Συνόδοις, αὐτῷ συνδοκεῖ τῷ ἀγίῳ Πνεύματι. Καὶ ὅρα εἰς τὴν α’. ὑποσημείωσιν τῶν προλεγομένων περὶ τῆς α’. Συνόδου.

κάμπον, ἢ μέσα εἰς τὰ ὁσπήτια, ὅπου τυχὸν εὕρισκον τὰ καλῆτερα. Διορίζει λοιπὸν ὁ παρὼν Κανὼν, ὅτι ὅσοι εὕρηκαν τοιαῦτα πράγματα τῶν ἀδελφῶν τους ἀφεθέντα ἀπὸ τοὺς Βαρβάρους εἰς τὸν κάμπον, ἢ μέσα εἰς τὰ ἐδικὰ των ὁσπήτια, εἰ μὲν τὰ κρατήσουν καὶ ἔπειτα φανερωθοῦν, νὰ στέκωνται μὲ τοὺς ὑποπίπτοντας, εἰ δὲ αὐτοὶ ἀπὸ λόγου των τὰ φανερώσουν καὶ τὰ δώσουν ὀπίσω, νὰ στέκουν καὶ νὰ συμπροσεύχωνται μὲ τοὺς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μέχρι τέλους προσευχομένους πιστοὺς, ἕως οὐ δηλαδὴ μετάνοιαν ἐπιδείξαντες, τῆς κοινωνίας ἀξιώθωσιν. Ὅρα καὶ τὸν γ'. τοῦ αὐτοῦ, καὶ τὴν ἰχνογραφίαν τοῦ ναοῦ.

ΚΑΝΩΝ ΙΑ'.

Τοὺς δὲ τὴν ἐντολὴν πληροῦντας, ἐκτὸς αἰσχροκερδείας πάσης πληροῦν δεῖ, μήτε μήνυτρα, ἢ σῶστρα, ἢ εὐρητρα, ἢ ᾧ ὀνόματι ταῦτα καλοῦσιν, ἀπαιτοῦντας.

Ἑρμηνεία.

Μετρίως κανονίσας ὁ Ἅγιος ἐν τῷ ἀνωτέρῳ Κανόνι τοὺς ὁμολογοῦντας, ὅτι εὕρηκαν τὸ ξένον πρᾶγμα, τῶρα διὰ τοῦ παρόντος διορίζεται, ὅτι οὐδὲ εὐρετικία πρέπει νὰ ζητοῦν αὐτοὶ ἀπὸ τοὺς οἰκοκυρίους τῶν πραγμάτων, οὔτε τὰ καλούμενα συγχαρήκια, διατὶ τάχα τοὺς τὰ ἐμήνυσαν, οὔτε ἄλλα τοιαῦτα συνήθη παρὰ τοῖς πολλοῖς, ἀλλὰ νὰ τὰ ἐπιστρέφουν χωρὶς κἀνενα τοιοῦτον αἰσχρὸν καὶ ἄτιμον κέρδος. Αἰσχρὸν γὰρ κέρδος εἶναι τῇ ἀληθείᾳ τὸ νὰ ζητῆ τιὰς ἀπὸ ἐκεῖνον ὅπου ἔχασε τὰ πράγματά του ἐν καιρῷ περιστάσεως, καὶ νὰ μὴ ἐπιστρέφῃ ταῦτα εἰς αὐτὸν ἀμισθί. Ὅθεν καὶ οἱ πολιτικοὶ νόμοι, διορίζοντες νὰ λαμβάνουν εὐρετικία ἀπὸ τοὺς οἰκοκυρίους οἱ εὐρόντες τὰ πράγματά των, δὲν πρέπει νὰ εἰσακούωνται κατὰ τοῦτο τὸ μέρος, ὡς ἐναντιούμενοι τῷ παρόντι Κανόνι. Καὶ ὅρα τὰ ἐν ἀρχῇ τῆς βίβλου προλεγόμενα περὶ τῶν Κανόνων.

ΚΑΝΩΝ ΙΒ'.

Ἡ πρόσκλαυσις ἔξω τῆς πύλης τοῦ εὐκτηρίου ἐστίν, ἐνθα ἐστῶτα τὸν ἀμαρτάνοντα, χρῆ τῶν εἰσιόντων δεῖσθαι πιστῶν ὑπὲρ αὐτοῦ εὐχεσθαι. Ἡ ἀκρόασις ἐνδοθὶ τῆς πύλης ἐν τῷ νάρθηκι, ἐνθα ἐστᾶναι χρῆ τὸν ἡμαρτηκότα, ἕως τῶν κατηχομένων καὶ ἐντεῦθεν ἐξέρχεσθαι. «Ἀκούων γὰρ, φησὶ, τῶν Γραφῶν καὶ τῆς διδασκαλίας, ἐκβαλλέσθω καὶ μὴ ἀξιούσθω προσευχῆς». Ἡ δὲ ὑπόπτωσις, ἵνα ἔσωθεν τῆς πύλης τοῦ ναοῦ ἰστάμενος, μετὰ τῶν κατηχομένων ἐξέρχηται ἢ σύστασις, ἵνα συνίσταται τοῖς πιστοῖς, καὶ μὴ ἐξέρχηται μετὰ τῶν κατηχομένων τελευταῖον, ἢ μέθεξις τῶν ἁγιασμάτων.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν Κανὼν δὲν περιέχει ἄλλο τι, εἰμὴ τοὺς τέσσαρας τόπους, εἰς τοὺς ὁποίους ἐστέκοντο οἱ μετανοοῦντες. Σημειῶσαι δὲ ὅτι, ἀγκαλὰ καὶ ὁ Κανὼν οὗτος νὰ μὴ φαίνεται νὰ ἦναι γνήσιος, καὶ διατὶ τὸ ρητὸν ὁποῦ ἐδῶ ἀναφέρεται εἶναι παρμένον αὐτολεξεῖ ἀπὸ τὸν ο.ε. τοῦ ὑστέρου κατὰ τοὺς χρόνους μεγάλου Πατρὸς Βασιλείου, καὶ διατὶ ὁ τῶν ἐξηγητῶν ἔγκριτος Ζωναράς οὐδεμίαν ἐρμηνείαν, ἢ ὅλως μνεῖαν αὐτοῦ ποιεῖται, καὶ διατὶ ἐν τισὶ χειρογράφοις ἐπιγράφεται σχόλιον συμβουλῆ ὁμοῦ τοῦ ἀνακριτοῦ καὶ σοφοῦ μου κυρίου Δωροθέου προσετέθη καὶ οὗτος ὡς Κανὼν, καθὼς εὐρηται ἐν ταῖς Πανδέκταις καὶ ἐν ἄλλοις. Καὶ ὅρα περὶ τῶν τόπων τούτων εἰς τὴν ἰχνογραφίαν τοῦ ναοῦ ἐν τῷ τέλει.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΞΕΡΟΜΑΡΤΥΡΟΣ ΠΕΤΡΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ.

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Ὁ ἐν ἁγίοις Πατῆρ ἡμῶν Πέτρος ἔζη ἐν ἔτει 296 (1). Τὸν δὲ Θεωνῶν διαδεξάμενος, Ἀρχιεπίσκοπος Ἀλεξανδρείας ἐγένετο, δέκατος ἕβδομος ἐν τῇ σειρά τῶν Ἀρχιεπισκόπων τῆς Ἀλεξανδρείας εὕρισκόμενος. Ἐπεὶ δὲ ὁ Μελίτιος, ὁ τῆς ἐν Θηβαῖδι Λυκοπόλεως Ἐπίσκοπος, ἠλέγχθη ὅτι ἐμέτεχεν ἀπὸ πολλὰς αἰρετικὰς παρανομίας, ἐκάθηρε τοῦτον ὁ Ἅγιος (2), καὶ τὸ βᾶπτισμα αὐτοῦ τε καὶ τῶν περὶ αὐτὸν οὐκ ἐδέχετο (3). Οὗτος καὶ τὸν Ἄρειον, φαινόμενον περὶ τὸ τῆς πίστεως δόγμα σπουδαῖον, ἐχειροτόνησε Διάκονον. Ἄλλ' ἐπειδὴ μετὰ

(1) Ὅρα ἐν τῷ Ἐρωτολογίῳ Νοεμβρίου κδ'.

(2) Ἀθανάσιος ἐν τῇ β'. ἀπολογία.

(3) Σωζόμενος βιβλ. α. Κεφ. 14. Ὅρα ὅτι καὶ ὁ ἅγιος οὐ-

τος Πέτρος συμφώνως μὲ τοὺς Ἀποστολικούς Κανόνας, τὸν μζ'. καὶ ζη., καὶ μὲ τὸν ἅγιον Κυπριανόν, καὶ τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἐπισκόπους, τὸ βᾶπτισμα τοῦ αἰρετικοῦ Μελιτίου οὐκ ἐδέξατο.

ταῦτα εἶδεν αὐτὸν ὑπερκαπιζόμενον τὸν ἀποκηρυχθέντα Μελίτιον καὶ συμφωνοῦντα εἰς τὰς μιὰς αὐτοῦ δόξας, ἐκάθην αὐτὸν, καὶ ἀπὸ τῆν Ἐκκλησίαν ἐξέβαλε (1). Καλῶς οὖν καὶ θεαρέστως ἐπὶ νομάς ζωηφόρους ποιάνας τὸ ποιμνιον αὐτοῦ, τέλει μαρτυρικῶ τὸν βίον αὐτοῦ κατέκλεισεν ἐπὶ Διοκλητιανοῦ (2), καταλιπὼν διάδοχον τὸν Ἀχιλλᾶν, φωνῆς οὐρανόθεν ἀκουσθείσης, ὅτε ἀπετμήθη ἡ πανίερος αὐτοῦ κεφαλὴ, ἥτις ταῦτα ἔλεγε· «Πέτρος ἀρχὴ Ἀποστόλων, καὶ Πέτρος τέλος Μαρτύρων». Μετὰ γὰρ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἔπαυσεν ὁ κατὰ χριστιανῶν διωγμὸς τῶν τυράννων, καὶ ἐβασίλευσεν ὁ Ἰσαπόστολος μέγας Κωνσταντῖνος (3). Ἐν δὲ τῷ 304 ἔτει (4) τοὺς παρόντας Κανόνας συνέγραψε περὶ τῶν διαφόρων ἀρνηθέντων ἐν τῷ διωγμῷ, ἀναγκαίους ὄντας εἰς τὴν τῆς Ἐκκλησίας εὐταξίαν καὶ κατάστασιν, ὅτινες ἐπικυροῦνται ἀορίστως μὲν ἀπὸ τῶν α. τῆς δ'. καὶ α. τῆς ζ'. ὠρισμένως δὲ ἀπὸ τῶν β'. τῆς Οἰκουμενικῆς ς'. καὶ διὰ τῆς ἐπικυρώσεως ταύτης Οἰκουμενικὴν τρόπον τινὰ ἀναλαμβάνουσι δύναμιν. Εὐρίσκονται δὲ ἐν τῷ β'. τόμ. τῶν Πανδέκτων, καὶ ἐν τῷ α. τόμ. τῶν Συνοδικῶν σελίς 129.

Οἱ ἱε' Κανόνες τοῦ ἐν Ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν Πέτρου Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας καὶ Μάρτυρος ἐρμηνευόμενοι, εἰς οὓς, παρ' ἑνα, ὁ περὶ μετανοίας αὐτοῦ λόγος διήρηται.

ΚΑΝΟΝ Α'.

Ἐπεὶ τοίνυν τέταρτον ἤδη Πάσχα ἐπικατείληφε τὸν διωγμὸν, αὐτάρκως ἔχει τοῖς μὲν προσενεχθεῖσι καὶ φυλακισθεῖσι, βασάνους τε ἀνηκέστους ὑπομεμενηκόσι, καὶ ἀφορήτους μάστιγας καὶ πολλὰς ἐτέρας ἀνάγκας δεινάς, ὕστερον δὲ προδεδομένοις ὑπὸ τῆς ἀσθενείας τῆς σαρκὸς, εἰ καὶ μὴ ἐξ ἀρχῆς παρεδέχθησαν διὰ τὴν παρακολουθήσασαν μεγίστην πτώσιν· ὅμως διὰ τὸ πολλὰ αὐτοὺς ἠθληκέναι καὶ ἐπὶ πολὺ ἀντιμάχεσθαι (οὐ γὰρ κατὰ προαίρεσιν ἐν τούτῳ ἐληλύθασιν, ἀλλὰ καταπροδοθέντες ὑπὸ τῆς ἀσθενείας τῆς σαρκὸς, ἐπειδὴ καὶ τὰ σίγματα τοῦ Ἰησοῦ ἐνδείκνυνται ἐν τοῖς σώμασιν αὐτῶν, καὶ ἤδη τινὲς τρίτον ἔτος ἔχουσι καταπενοῦντες), προσεπιτιμηθῆναι αὐτοῖς ἀπὸ τῆς προσελεύσεως, καθ' ὑπόμνησιν, ἄλλας τεσσαράκοντα ἡμέρας· ἃς καὶ περ νηστεύσας ὁ Κύριος καὶ Σωτὴρ ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς μετὰ τὸ βαπτισθῆναι, ἐπειράσθη ὑπὸ τοῦ διαβόλου, εἰς ἃς καὶ αὐτοὶ κατὰ τὸ περισσὸν διαγυμνασθέντες, ἐντονώτερον τε νήψαντες, γρηγορήσουσιν εἰς προσευχὰς τοῦ λοιποῦ, καταμελετώντες τὸ λεγόμενον ὑπὸ τοῦ Κυρίου πρὸς τὸν πειράζοντα αὐτὸν, ἵνα προσκυνήσῃ αὐτῷ· «Ἵπαγε ὀπίσω μου, σατανᾶ, γέγραπται γὰρ, Κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις». [Μαθθ. δ'. 10. Λουκ. δ'. 8. Δευτερον. ς'. 13.]

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρῶν Κανὼν ὅτι, ἐκεῖνοι ὅπου πρὸ τριῶν χρόνων ἤδη (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ τέταρτον Πάσχα) ἐπροδόθησαν ἀπὸ ἄλλους, καὶ ἐφυλακώθησαν μὲν πρῶτον καὶ βασάνα ἀνιάτρευτα καὶ πληγὰς ἀνυποφόρους καὶ ἄλλα δεινὰ ἔλαθον ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ, ὕστερον δὲ διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς νικηθέντες, ἠρνήθησαν, οὗτοι, ἀγκαλὰ καὶ προσελθόντες τότε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, δὲν ἐδέχθησαν, ὅμως διατὶ πολλὰ ἠγωνίσθησαν ὑπὲρ Χριστοῦ, καὶ διατὶ ὅχι κατὰ προαίρεσιν ἠρνήθησαν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς, καὶ μάλιστα διατὶ εἰς τὸ διάστημα τῶν ἀπερασμένων τριῶν χρόνων ἐπένησαν καὶ ἐμετανόησαν, διὰ τὴν πτώσιν τῆς ἀρνήσεως, οὗτοι, λέγω, κοντὰ εἰς τοὺς τρεῖς χρόνους, πρέπει ἀκόμη νὰ κανονισθοῦν τεσσαράκοντα ἡμέρας, τόσας δηλαδὴ, ὅσας καὶ ὁ Κύριος ἐνήστευσεν ἐπὶ τοῦ ὄρους, καὶ μετὰ ταῦτα ἐπειράσθη ὑπὸ τοῦ διαβόλου, ἵνα καὶ αὐτοὶ εἰς τὰς ἡμέρας αὐτὰς περισσότερον γυμνασθῶσι, καὶ προσεκτικώτεροι γενόμενοι, ἀγρυπνήσωσιν εἰς προσευχὰς, μελετώντες ἐκεῖνο τὸ λόγιον ὅπου εἶπεν ὁ Κύριος πρὸς τὸν διάβολον, ὅταν τοῦ ἔλεγε νὰ προσκυνήσῃ αὐτόν· «Ἵπαγε ὀπίσω μου, σατανᾶ. Ὅτι εἶναι γεγραμμένον, Κύριον τὸν Θεόν σου θέλεις προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις» (5), καὶ μετὰ ταῦτα νὰ δέχωνται εἰς τὸ νὰ μεταλάβουν. Ὅρα καὶ τὸν δ'. τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ.

ΚΑΝΟΝ Β'.

Τοῖς δὲ μετὰ τὸ φυλακισθῆναι μόνον, καὶ ὑπομεμενηκέναι τὰς ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, ὡς ἂν ἐν πολιορκίᾳ

(1) Θεοδώρητος βιβλ. δ. Κεφ. β'. καὶ Σωζόμενος αὐτόθι.

(2) Σωκράτης βιβλ. δ. Κεφ. ε'.

(3) Ὁ Μεταφραστὴς εἰς τὸν βίον αὐτοῦ.

(4) Σπυρίδων ὁ Μήλιας ἐν τῷ πίνακι τοῦ β'. τόμου τῶν συνοδικῶν.

(5) Ἀρμοδιώτατον ρητὸν προστάζει ὁ Ἅγιος τοὺς τοιοῦτους νὰ μελετῶσιν· ἐπειδὴ γὰρ αὐτοὶ ἀρνηθέντες τὸν Θεόν, προσκύνησαν τῷ διαβόλῳ, τώρα μὲ τὴν μελέτην τῆς προσκυνήσεως μὲν τοῦ Θεοῦ, ἀποστροφῆς δὲ τοῦ διαβόλου, τὴν πρώτην ἀρνήσιν θεραπεύουσι καὶ προσκύνησιν.

κία. θλίψεις τε και δυσωδίας, ὕστερον δὲ χωρὶς πολέμου βασάνων γενομένοις αιχμαλώτοις, κατὰ πολλήν πτωχείαν δυνάμεως, ἐπαρκέσει ἐνιαυτὸς πρὸς τῷ ἐτέρῳ χρόνῳ, ἐπεὶ ὅλως και αὐτοὶ ἐπιδεδώκασιν ἑαυτοὺς ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ θλιβῆναι, εἰ και ἀπήλαυσαν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τῆς παρά τῶν ἀδελφῶν πολλῆς ἀναπαύσεως, ἅπερ πολλαπλασίονα ἀποδώσουσι, ποθοῦντες λυτρωθῆναι ἀπὸ τῆς πικροτάτης αιχμαλωσίας τοῦ διαβόλου, μεμνημένοι μάλιστα τοῦ λέγοντος· «Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὐ ἔνεκεν ἔχρισέ με. Εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με, κηρύξαι αιχμαλώτοις ἄφεςιν, και τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, ἀποστῆλται τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει, κηρύξαι ἐνιαυτὸν Κυρίου δεκτὸν, και ἡμέραν ἀνταποδόσεως.» [Ἦσ. ξα' 1. Λουκ. δ'. 18.]

Ἑρμηνεία.

Ἐκεῖνοι δὲ ὁποῦ μόνον ἐφυλακώθησαν ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ πρότερον, και τὰς ἐν φυλακῇ κακοπαθείας και βρώμας ὑπέμειναν, ὕστερον δὲ χωρὶς κάμμιναν βίαν βασάνων ἠρνήθησαν διὰ τὴν μεγάλην πτωχείαν τῆς δυνάμεώς των, ἥτοι διὰ τὴν ὀλιγοψυχίαν και τὴν τύφλωσιν τοῦ νοῦς των, οὗτοι (διορίζει ὁ παρῶν Κανὼν), ὅτι κοντὰ εἰς τοὺς τρεῖς χρόνους ὁποῦ μετανοοῦντες διεπέρασαν, νὰ κανονίζονται ἀκόμη ἕνα χρόνον, και ὄχι περισσότερον, ἐπειδὴ και αὐτοὶ ὅπωςδῆποτε ἔδωκαν τὸν ἑαυτὸν τους εἰς θλίψιν διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, ἀγκαλὰ και νὰ ἔλαθον ἀνάπαυσιν και παράκλησιν εἰς τὴν φυλακὴν ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀδελφούς· (ὡς φαίνεται γὰρ οἱ μὴ κρατηθέντες ἀπὸ τοὺς διώκτας Χριστιανοὶ ἔδιδον τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν εἰς τοὺς ἐν φυλακῇ κρατούμενους, και ἀνέπαυον αὐτούς.) τῆς ὁποίας ἀναπαύσεως τὸν μισθὸν θέλουν ἀποδώσουν πολλαπλάσιον εἰς αὐτούς, ἐὰν πολλαπλάσιως θλίψαντες τὸν ἑαυτὸν τους λυτρωθῶσιν ἀπὸ τὴν πικρὰν σκλαβίαν τοῦ διαβόλου, τὴν ὁποίαν ἔπαθον διὰ τῆς ἀρνήσεως, ἐνθυμούμενοι τὸ ρητὸν τοῦ προφήτου Ἠσαΐου, τὸ εἰρημένον, ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Κυρίου· Πνεῦμα Κυρίου εἶναι εἰς ἐμέ, τὸ ὁποῖον με ἔχρισε, και με ἔστειλε νὰ δώσω καλὰ μηνύματα εἰς τοὺς πτωχοὺς, νὰ κηρύξω λύτρωσιν εἰς τοὺς σκλαβωμένους, ὁμμάτωσιν εἰς τοὺς τυφλοὺς, νὰ στείλω ἐλευθέρους τοὺς κακοπαθημένους, και νὰ διαλαλήσω πῶς ἦλθε χρόνος δεκτὸς εἰς τὸν Θεὸν και ἡμέρα λυτρώσεως (1). Ὅρα και τὸν δ'. τῆς ἐν Ἀγκύρα.

ΚΑΝΟΝ Γ'.

Τοῖς δὲ μηδ' ὅλως μηδὲν τι τοιοῦτον πεπονθῶσι, μηδὲ ἐνδειξαμένοις καρπὸν πίστεως, ἀλλ' αὐτομολήσασιν πρὸς τὴν κακίαν, προδεδομένοις ὑπὸ δειλίας και φόβου, νῦν δὲ εἰς μετάνοιαν ἐρχομένοις, ἀναγκαῖόν ἐστι και ἀρμόζον τὴν τῆς ἀκάρπου συκῆς παραβολὴν παραθέσθαι, ὡς ὁ Κύριος λέγει· «Συκὴν εἶχέ τις πεφυτευμένην ἐν τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ, και ἦλθε ζητῶν καρπὸν ἐν αὐτῇ και οὐχ εὔρεν. Εἶπε δὲ πρὸς τὸν ἀμπελοουργόν, ἰδοὺ τρία ἔτη ἔρχομαι ζητῶν καρπὸν ἐν τῇ συκῇ ταύτῃ, και οὐχ εὔρισκω· ἔκκοψον αὐτήν, ἵνα τι και τὴν γῆν καταργῇ; Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ· Κύριε, ἄφες αὐτήν και τὸ ἔτος τοῦτο, ἕως οὗ σκάψω περὶ αὐτήν και βάλω κοπρίαν, κὰν μὲν ποιήσῃ καρπὸν· εἰ δὲ μὴ γε, εἰς τὸ μέλλον ἐκκόψεις αὐτήν.» [Λουκ. ιγ'. 6.]. Ἦν πρὸ ὀφθαλμῶν λαβόντες, ἐνδειξάμενοί τε καρπὸν ἄξιον τῆς μετανόιας ἐν τῷ διαστήματι τοῦ τοσοῦτου χρόνου, μᾶλλον ὠφελήθησονται.

Ἑρμηνεία.

Ἐκεῖνοι δὲ, ὁποῦ χωρὶς νὰ πάθουν κἀνένα δεινὸν ἀπὸ τὰ προειρημένα, ἀλλὰ θεληματικῶς ἀπὸ λόγου των ἐπήγαν και ἠρνήθησαν διὰ φόβον μόνον και δειλίαν και τῶρα μετανοοῦν, διὰ τοῦτο οὕτω διορίζει ὁ παρῶν Κανὼν, ὅτι πρέπει νὰ ἔχουν ἐμπροσθεν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ νοῦς των τὴν συκὴν ἐκείνην, εἰς τὴν ὁποίαν ἐρχόμενος ὁ οἰκοκύριος αὐτῆς τρεῖς χρόνους, και μὴ εὔρισκωντας καρπὸν, ἐζήτει νὰ κόψῃ ἀπὸ τὴν ρίζαν αὐτήν, ἵνα μὴ και τὸν τόπον κάμη μάταιον και ἀργόν. Ὁ δὲ ἀμπελοουργὸς παρεκάλεσεν αὐτὸν νὰ τὴν ἀφήσῃ ἀκόμη και τὸν τέταρτον χρόνον, και ἀν δὲν κάμη καρπὸν, τότε νὰ τὴν κόψῃ. Ταύτην, λέγω, τὴν παραβολὴν τοῦ Κυρίου και οἱ ἀφ' ἑαυτῶν ἀρνηθέντες, μελετῶντες και καρπὸν ἄξιον τῆς μετανόιας δεῖξαντες εἰς τέσσαρας χρόνους, θέλουν ἐκ τοῦτου ὠφεληθῶσιν. Ἀνάγνωθι και τὸν ια'. τῆς α'.

ΚΑΝΟΝ Δ'.

Τοῖς δὲ παντάπασιν ἀπεγνωσμένοις και ἀμετανοήτοις, δέρμα τε Αἰθίοπος ἀμετάβλητον κεκτημένοις και ποικίλματα παρδάλεως, λεχθήσεται τὸ τῆς ἐτέρας συκῆς· «Μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα. Δι' ὃ και παραχρῆμα ξηραίνεται» [Ματθ. κα'. 19. Μάρ. ια'. 13.]. Ἀποπληροῦται γοῦν ἐπ' αὐ-

(1) Ἡ αἰτία ὁποῦ ἀνέφερε τὸ ρητὸν τοῦτο ὁ Ἅγιος εἶναι διὰ τὸν ἕνα χρόνον ὁποῦ ἐκανόνισε τοὺς τοιοιουτρόπως ἀρνηθέντας. Ὅθεν και τὴν πτωχείαν, και σκλαβίαν, και τύφλωσιν, ὁποῦ περιέχει τὸ αὐτὸ ρητὸν, τροπολογικῶς και εἰς αὐτοὺς τὰ προσοικαίωσε.

τοῖς καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ εἰρημένον· «Διεστραμμένον οὐ δυνατὸν ἀποκοσμηθῆναι. Καὶ ὑπέ-
ρημα οὐ δυνήσεται ἀριθμηθῆναι» [Ἐκκλ. α'. 15.]. Εἰ μὴ γὰρ πρότερον τὸ διεστραμμένον διορθωθῆ, ἀδύ-
νατόν ἐστιν αὐτὸ ἀριθμηθῆναι. Ὅθεν καὶ ἐπὶ τέλους συμβήσεται αὐτοῖς τὸ λελεγμένον ὑπὸ τοῦ προφή-
του Ἡσαίου· «Καὶ ὕψονται γὰρ, φησί, τὰ κῶλα τῶν ἀνθρώπων τῶν παραβεβηκότων ἐν ἐμοί. Ὁ γὰρ
σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτήσει, καὶ τὸ πῦρ αὐτῶν οὐ σβεσθήσεται, καὶ ἔσονται εἰς ὄρασιν πάση σαρκί»
[Ἡσα. ξς'. 24], ἐπεὶ καὶ ὡς προλέλεκται ὑπ' αὐτοῦ, οἱ δὲ ἄδικοι οὕτω κλυδωνισθήσονται, καὶ ἀναπαύ-
σασθαι οὐ μὴ δυνήσονται· οὐκ ἐστὶ χαίρειν τοῖς ἀσεβέσιν, εἶπεν ὁ Θεός.

Ἑ ρ μ η ν ε ε α.

Οἱ μὲν προρρηθέντες Κανόνες περὶ ἀρνησιχρίστων ἐρρέθησαν τῶν μετανοούντων, ὁ δὲ πρῶτον περὶ ἀρνησιχρί-
στων διορίζει τῶν μὴ μετανοούντων, οἵτινες, ἀπεγνωσμένοι ὄντες καὶ κακόγνωμοι, ἀμετάβλητον ἔχουσι τὴν
μελανάδα τῆς κακίαν τῶν, ὡσάν ὁ Ἀράπης τὸ μαυρὸν δέμα, καὶ ἡ πάρδαλις ταῖς παρδαλάδαις τῆς. Εἰς τοῦ-
τους λοιπὸν θέλει ρηθῆ ἢ κατάρρα, ὅπου εἶπεν ὁ Κύριος εἰς τὴν ἄκαρπον συκὴν· μηκέτι ἐκ σοῦ κερτὸς γένη-
ται εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ παρευθὺς ἐξηράνθη ἡ συκὴ. Καὶ πληροῦται εἰς αὐτοὺς ἐκεῖνο ὅπου λέγει ὁ Ἐκκλησια-
στής, τὸ στραβὸν πρᾶγμα δὲν ἐμπορεῖ νὰ στολισθῆ μὲ ἄλλον τινὰ στολισμὸν, ἂν πρῶτον δηλαδὴ δὲν ἰσασθῆ,
καὶ τὸ ἔλλειπὸς πρᾶγμα δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἀριθμηθῆ ὡς τέλειον, χωρὶς δηλαδὴ πρῶτον νὰ ἀναπληρωθῆ. Ὅθεν
εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς θέλει συμβῆ εἰς αὐτοὺς ἐκεῖνο ὅπου λέγει ὁ Ἡσαίας, ὅτι θέλουν ἰδεῖ οἱ ἄνθρωποι τὰ
κόκκαλα τῶν ἀνθρώπων, ὅπου προέβηκαν τὰ λόγια μου καὶ μὲ ἠρνήθησαν, καὶ ὁ σκώληξ αὐτῶν δὲν θέλει
παύσει ἀπὸ τὸ νὰ τοὺς κατατρῶγῃ, καὶ τὸ πῦρ ὅπου τοὺς καίει, δὲν θέλει σβεσθῆ. Θέλει δὲ πληρωθῆ εἰς αὐ-
τοὺς καὶ τὸ ἄλλο ρητόν, ὅπου πρὸ τῶν ρημάτων τούτων εἶπεν ὁ αὐτὸς Ἡσαίας· Οἱ ἄδικοι θέλουν φουρτουνα-
σθοῦν, καὶ δὲν θέλουν εὐρεῖ ἀνάπαυσιν· διότι εἰς τοὺς ἀσεβεῖς δὲν εἶναι χαρὰ, λέγει ὁ Θεός.

ΚΑΝΩΝ Ε΄.

Τοῖς δὲ καθυποκριναμένοις, κατὰ τὸν ἐπιληπτειοσάμενον Δαβὶδ, ἵνα μὴ ἀποθάνῃ, οὐκ ἔντα ἐπίλη-
πτον, [α'. Βασιλ. κά. 13—15.] καὶ μὴ γυμνῶς ἀπογραφάμενοις τὰ πρὸς ἄρνησιν, ἀλλὰ διαπαίξασιν κατὰ
πολλὴν στενοχωρίαν, ὡς ἂν παιδία βουλευτικὰ ἔμφρονα, ἐν παιδίοις ἄφροσι, τὰς τῶν ἐχθρῶν ἐπιβουλὰς·
ἦτοι ὡς διεληθόντες βωμοὺς, ἢ ὡς χειρογραφήσαντες, ἢ ὡς ἀνθ' ἑαυτῶν βαλόντες ἐθνικοὺς (εἰ καὶ τισὶν
αὐτῶν συνεχώρησάν τινες τῶν ὁμολογησάντων, ὡς ἤκουσα, ἐπεὶ μάλιστα κατὰ πολλὴν εὐλάβειαν ἐξέ-
φυγον αὐτόχειρες γενέσθαι τοῦ πυρὸς καὶ τῆς ἀναθυμιάσεως τῶν ἀκαθάρτων δαιμόνων)· ἐπεὶ τοίνυν ἔλα-
θεν αὐτοὺς ἀνοίᾳ τοῦτο πράξαντας, ὅμως ἐξάμνηος αὐτοῖς ἐπιτεθήσεται τῆς ἐν μετανοίᾳ ἐπιστροφῆς.
Οὕτω γὰρ μᾶλλον καὶ αὐτοὶ ὠφελήθησονται καταμελετώντες τὸ προφητικὸν ρητόν καὶ λέγοντες· «Παιδίον
ἐγεννήθη ἡμῖν, υἱὸς, καὶ ἐδόθη ἡμῖν, οὐ ἡ ἀρχὴ ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ, καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ με-
γάλης βουλῆς Ἄγγελος, ὅς περ, ὡς ἴστε, ἐν τῷ ἕκτῳ μηνὶ τῆς συλλήψεως τοῦ ἐτέρου παιδίου, τοῦ
προκηρύξαντος πρὸ προσώπου τῆς εισόδου αὐτοῦ μετάνοιαν εἰς ἄφροσιν ἀμαρτιῶν, συνελήφθη καὶ αὐτὸς,
κηρύξαι μετάνοιαν». Καὶ γὰρ τῶν ἀμφοτέρων ἀκούομεν ἐν πρώτοις κηρυττόντων οὐ μόνον περὶ μετα-
νοίας, ἀλλὰ καὶ περὶ βασιλείας οὐρανῶν, ἣτις καθὼς μεμαθήκαμεν, ἐντὸς ἡμῶν ἐστὶ, τῷ ἐγγὺς ἡμῶν
εἶναι τὸ ρῆμα «ὁ πιστεύομεν ἐν τῷ στόματι ἑαυτῶν, καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ ἑαυτῶν, περὶ ἧς καὶ αὐτοὶ ὑπο-
μνησθέντες μαθήσονται ὁμολογεῖν ἐν τῷ στόματι αὐτῶν, ὅτι Κύριος Ἰησοῦς, πιστεύοντες ἐν τῇ καρδίᾳ
ἑαυτῶν, ὅτι ὁ Θεὸς αὐτὸν ἠγειρεν ἐκ νεκρῶν, ἅτε δὴ ἀκούοντες, ὅτι καρδίᾳ μὲν πιστεύεται εἰς δικαιοσύ-
νην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν».

Ἑ ρ μ η ν ε ε α.

Διορίζει ὁ παρῶν Κανὼν, ὅτι ἐκεῖνοι ὅπου καθὼς ὁ Δαβὶδ φεύγων τὸν Σαοὺλ ὑπεκρίθη ἔμπροσθεν εἰς τὸν
Βασιλέα Ἀγχοῦς, ὅτι σεληνιάζεται, διὰ νὰ μὴ θανατωθῆ ἀπὸ αὐτὸν, ἔτσι καὶ αὐτοὶ ἐκαμώθησαν πῶς ἐπλη-
σίασαν εἰς τοὺς βωμοὺς τῶν εἰδώλων. ἢ πῶς ἔγραψαν νὰ ἀρνηθοῦν, ἢ ἔβαλον ἀντὶ διὰ λόγου τῶν ἐθνικοὺς καὶ
ἐθυσίασαν, ὅχι ὅμως καὶ φανερῶς ἔγραψαν νὰ ἀρνηθοῦν τὴν πίστιν, ἀλλὰ ὑπὸ πολλῆς στενοχωρίας βιαζόμενοι
μὲ κάποιας μεθόδους ἐπερίπαιξαν τοὺς διώκτας, ὡσάν τὰ γνωστικὰ παιδία ὅπου περιπαίξουν τὰ ἄγνωστα (1)
οὗτοι, λέγω, ἀγκαλὰ καὶ ἀπὸ μερικοὺς ἀγίους ὁμολογητὰς ἐσυγχωρήθησαν διὰ τὰς μεθόδους ὅπου ἐμεταχειρί-
σθησαν νὰ μὴ θυσιάσουν οἱ ἴδιοι μὲ τὰς χεῖράς των εἰς τοὺς δαίμονας, ἐπειδὴ ὅμως ἐν ἀφροσύνῃ τοῦτο ἔπρα-

(1) Ἀρμοδιώτατα ὁ Ἅγιος ὀνομάζει τοὺς τοιοῦτους παιδία φρόνιμα. Φρόνιμα μὲν, διατι ἐγάλασαν τοὺς ἀσεβεῖς καὶ τοὺς ἐνόμισαν πῶς ἐθυσίασαν, χωρὶς τῆ ἀληθείᾳ νὰ θυσιάσουν, παι-
| δια δὲ, διατι δὲν ἔδειξαν εἰς τὴν πίστιν ἀνδρικὸν καὶ τέλειον
φρόνιμα, καθὼς ἔπρεπε, μήτε ἐναντιώθησαν γενναίως κατὰ τῶν
εἰδωλολατρῶν. Digitized by Google

ξαν, και ἐνομίσθησαν ἀπὸ τοὺς ἀπίστους, ὅτι κατὰ τὸ φαινόμενον ἐθυσίασαν, καὶ καὶ τῇ ἀληθείᾳ δὲν ἐθυσίασαν, πρέπει ἐξ μῆνας νὰ κανονίζωνται καὶ νὰ μετανοοῦν. Ἐπειδὴ δὲ εἰς ἐξ μῆνας τὴν μετάνοιαν αὐτῶν ἐδιώρισεν, διὰ τοῦτο καὶ μόνον ἀναφέρει προσφυστάτα τὰ ἐξῆς ρητὰ καὶ λέγει, ὅτι οἱ μετανοοῦντες αὐτοὶ εἰς τοὺς ἐξ μῆνας πρέπει νὰ ἐνθυμοῦνται τὸν Χριστὸν, ὅτις εἰς τὸν ἕκτον μῆνα τῆς συλλήψεως τοῦ Ἰωάννου, τοῦ κηρῦξαντος μετάνοιαν, ἐσυλλήφθη κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ ἐκήρυξε καὶ αὐτὸς παρομοίως τὴν μετάνοιαν. Συμφώνως γὰρ ὁ Πρόδρομος καὶ ὁ Χριστὸς ἐκήρυξαν λέγοντες· «Μετανοεῖτε, ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.» Ἐρμηνεύει δὲ ὁ Ἅγιος, ὅτι διὰ τοῦτο ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν εἶναι μέσζ μας, ὡς εἶπεν ὁ Κύριος, καθ' ὅτι, τὸ ρῆμα ὅπου πιστεύομεν, ὡς λέγει ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Παῦλος, εἶναι κοντὰ καὶ εἰς τὸ στόμα καὶ εἰς τὴν καρδίαν μας. Ὅθεν ἀκολούθως κατὰ τὸ ρητὸν τοῦτο καὶ αὐτοὶ ὅπου ἐπίστευον μὲν μετὰ τὴν καρδίαν τὸν Χριστὸν, δὲν ὡμολόγησαν δὲ μετὰ τὸ στόμα αὐτὸν, πρέπει νὰ μάθουν, ὅτι καὶ μετὰ τὴν καρδίαν πρέπει νὰ πιστεύουν, καὶ μετὰ τὸ στόμα πρέπει νὰ ὁμολογοῦν, ὅτι εἶναι Κύριος καὶ Θεὸς ὁ Ἰησοῦς, ἀκούοντες τοῦ Παύλου νὰ λέγῃ· «Καρδίᾳ μὲν πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν»

ΚΑΝΩΝ Γ'.

Τοὺς δὲ δούλους Χριστιανούς, ἀνθ' ἑαυτῶν ὑποβεβληκόσιν, οἱ μὲν δούλοι, ὡς ἂν ὑποχείριοι ὄντες, καὶ τρόπον τινὰ καὶ αὐτοὶ φυλακισθέντες ὑπὸ τῶν δεσποτῶν, καταπειληθέντες τε ὑπ' αὐτῶν, καὶ διὰ τὸν φόβον αὐτῶν εἰς τοῦτο ἐληλυθότες καὶ ὀλισθήσαντες, ἐν ἐνιαυτῷ τὰ τῆς μετανοίας ἔργα δεῖξουσιν, μανθάνοντες τοῦ λοιποῦ ὡς δούλοι Χριστοῦ ποιεῖν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, καὶ φοβεῖσθαι αὐτὸν, ἀκούοντες μάλιστα, ὅτι ἕκαστος, ἐάν τι ποιῆσῃ ἀγαθὸν, τοῦτο κομιεῖται παρὰ Κυρίου, εἴτε δούλος, εἴτε ἐλεύθερός ἐστιν [Ἐφεσ. ζ'. 8].

Ἐρμηνεία.

Ὁ παρὼν Κανὼν διορίζει, ὅτι ἐκεῖνοι οἱ δούλοι, οἱ ὅποιοι φοβερισθέντες καὶ φυλακισθέντες, ἀπὸ τοὺς αὐθέντας αὐτῶν, ἀντὶ διὰ αὐτοὺς ἐθυσίασαν βιασθέντες, οὗτοι ἕνα χρόνον νὰ κανονίζωνται, διὰ νὰ μάθουν ὅτι, πιστοὶ ὄντες, δούλοι εἶναι τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀκολούθως πρέπει νὰ κάμνουν τὰ θελήματα τὰ του, καὶ νὰ φοβοῦνται αὐτὸν καὶ ὄχι τοὺς ἀνθρώπους, ἀκούοντες μάλιστα τὸν Παῦλον ὅπου λέγει, πῶς, ὅτι καλὸν ποιῆσῃ τινὰς, εἴτε δούλος εἶναι, εἴτε ἐλεύθερος, ἐξἴσου θέλει τὸ λάβει παρὰ Κυρίου ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἀνταποδόσεως.

ΚΑΝΩΝ Δ'.

Οἱ δὲ ἐλεύθεροι ἐν τρισὶν ἔτεσιν ἐξετασθήσονται ἐν μετανοίᾳ, καὶ ὡς ὑποκρινάμενοι καὶ ὡς καταναγκάσαντες τοὺς ἁμοδούλους θῆσαι ἅτε δὴ παρακούσαντες τοῦ Ἀποστόλου τὰ αὐτὰ θέλοντος ποιεῖν τοὺς δεσπότας τοῖς δούλοις, ἀνιέντας τὴν ἀπειλήν, «Εἰδότες, φησὶν, ὅτι καὶ ἡμῶν καὶ αὐτῶν (1) ὁ Κύριος ἐν οὐρανοῖς ἐστι, καὶ προσωποληψία ἐν αὐτῷ οὐκ ἐστίν» [Ἐφεσ. ζ'. 9]. Εἰ δὲ ἕνα Κύριον ἔχομεν οἱ πάντες ἀπροσωπόληπτον, ἐπεὶ καὶ «πάντα καὶ ἐν πᾶσιν ἐστίν ὁ Χριστὸς, ἐν τε Βαρβάροις καὶ Σκύθαις, δούλοις καὶ ἐλευθέροις» [Κολασ. γ'. 11.], σκοπεῖν ὀφείλουσιν ὁ κατειργάσαντο, θελήσαντες τὴν ψυχὴν ἑαυτῶν σῶσαι, οἱ τοὺς συνδούλους ἐλκύσαντες ἐπὶ εἰδωλολατρείαν, δυναμένους καὶ αὐτοὺς ἐκφυγεῖν, εἰ τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἰσότητα [Κολασ. δ'. 1.] ἦσαν αὐτοῖς παρασχόντες, ὡς πάλιν ὁ Ἀπόστολος λέγει.

Ἐρμηνεία.

Ὁ μὲν προλαβὼν Κανὼν τοὺς θυσιάσαντας δούλους ἀντὶ τῶν αὐθέντων αὐτῶν ἐκανόνισεν, ὁ δὲ παρὼν εἰς τρεῖς χρόνους κανονίζει τοὺς τῶν τοιούτων δούλων αὐθέντας· (οὗτοι γὰρ εἰσιν οἱ ἐνταῦθα λεγόμενοι ἐλεύθεροι) ἕνα μὲν, διὰ τὴν ὑπεκρίθησαν καὶ ἐφάνησαν εἰς τοὺς ἀπίστους ὅτι ἐθυσίασαν, καὶ ἄλλο δὲ, διὰ τὴν ἀνάγκασαν τοὺς κατὰ Χριστὸν ἁμοδούλους δούλους αὐτῶν νὰ θυσιάσουν, παρακούσαντες τὸν Ἀπόστολον Παῦλον ὅπου λέγει εἰς τοὺς αὐθέντας, νὰ καταπραΰνουν εἰς τοὺς δούλους αὐτῶν τὴν ἀπειλήν καὶ τὸν θυμὸν, ὡσάν ὅπου καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ δούλοι ὁμοῦ ἕνα αὐθέντην καὶ Κύριον ἔχουσιν ἀπροσωπόληπτον εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ ἐν τῷ Χριστῷ διαφορὰ καμμία δὲν εἶναι Βαρβάρου καὶ Σκύθου, ἢ δούλου καὶ ἐλευθεροῦ· καὶ διὰ τὴν αὐτοὶ μὲν ἐσπούδασαν νὰ λυτρώσων τὴν ψυχὴν των, τοὺς δὲ ἐν Χριστῷ συνδούλους των ἐβίασαν εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν, εἰς καιρὸν ὅπου ἦτο δυνατὸν νὰ φύγουν καὶ νὰ λυτρωθοῦν καὶ αὐτοὶ, ἂν ἐδίδαν οἱ αὐθένται των τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἰσότητα εἰς αὐτοὺς, ὡς πάλιν ὁ Ἀπόστολος λέγει.

ΚΑΝΩΝ Ε'.

Τοῖς δὲ προδεδομένοις καὶ ἐκπεπτωκόσι, τοῖς τε ἑαυτοῖς προτεληλυθόσιν εἰς τὸν ἀγῶνα, καὶ ὁμολο-

(1) Ἐν ἄλλοις καὶ αὐτῶν αὐτῶν

γούσιν εἶναι Χριστιανοίς, ἐμβεδλημένοις τε ἐν τῇ φυλακῇ μετὰ βασάνων, εὐλογόν ἐστιν ἐν ἀγαλλιάσει καρδίας συνεπισχύειν καὶ κοινωνεῖν ἐν πᾶσιν, ἐν τε ταῖς προσευχαῖς, καὶ τῇ μεταλήψει τοῦ Σώματος καὶ τοῦ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ, καὶ τῇ παρακλήσει τοῦ Λόγου, ἵνα ἐντονώτερον ἀγωνισάμενοι καταξιώθωσι καὶ αὐτοὶ τοῦ βραβείου τῆς ἄνω κλήσεως. [Φιλιπ. γ'. 14.] «Καὶ γὰρ ἐπτάκις, φησί, πεσείται ὁ δίκαιος, καὶ ἀναστήσεται.» [Παρ. κδ'. 16.] ὅπερ, εἰ καὶ πάντες οἱ ἐκπεπτωκότες πεποιήκεσαν, τελειοτάτην καὶ ὀλοκάρδιον μετάνοιαν ἐνεδείξαντο.

Ἑ ρ μ η ν ε ῖ α.

Ἐκεῖνοι δὲ ὁποῦ προδοθέντες εἰς τοὺς τυράννους ἀπὸ ἄλλους τινὰς, καὶ βασανισθέντες ἠρνήθησαν μὴ ὑποφέροντες, ὁμοίως καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ ἀφ' ἑαυτοῦ των ἐπήγαν εἰς τὸ μαρτύριον, ἔπειτα μὴ ὑποφέροντες, ἠρνήθησαν, οὗτοι, λέγω, ἐὰν πάλιν δεύτερον ἐπήγαν καὶ ὠμολόγησαν τὴν πίστιν, καὶ εἰς φαλακὴν ἐβάλλθησαν καὶ ἐβασνίσθησαν, διορίζει ὁ παρὼν Κανὼν, ὅτι εἶναι δίκαιον μὲ χαρὰν τῆς καρδίας νὰ δέχωνται, καὶ νὰ συγχωριωνοῦν εἰς τὰς προσευχὰς μὲ τοὺς ἄλλους πιστοὺς, καὶ νὰ μεταλαμβάνουν τὰ θεία Μυστήρια, καὶ νὰ πρᾶκτινοῦνται διὰ λόγου εἰς τὸ μαρτύριον, ἵνα ἀνδραϊότεροι γενόμενοι, ἀξιωθοῦν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Ἴνα δὲ μὴ νομιζῶνται ὡς ἀδεκτοί, διατὶ προλαθόντως ἠρνήθησαν, ἐπιφέρει μαρτυρίαν ὁ Ἅγιος ἀπὸ τῆς Γραφῆς, τὴν λέγουσαν, ὅτι ἐπτάκις, ἤτοι πολλάκις θέλει πέσει ὁ δίκαιος, καὶ πάλιν θέλει σηκωθῆ, τὸ ὅποῖον τοῦτο σήκωμα, ἀν ὅλοι οἱ ἀρνησίχριστοι ἤθελαν κάμουν, ἤτοι ἀν ἤθελαν ἀναπαλαίσουν τὴν πτώσιν, καὶ ὁμολογήσουν πάλιν τὸν Κύριον ἐνώπιον τῶν τυράννων, τότε ἤθελαν δεῖξει μὲ τοῦτο τελειοτάτην καὶ ὀλοκάρδιον μετάνοιαν (1).

ΚΑΝΩΝ Θ'.

Καὶ τοῖς ὡς ἀν ἐξ ὕπνου ἑαυτοῖς παραπηδῶσιν εἰς τὸν ἀγῶνα, ὠδίνοντα καὶ μέλλοντα ἐλκῦσαι, ἑαυτοῖς δὲ πειρασμὸν ἐπισπασαμένοις θαλαττομαχίας καὶ πολλῆς κυματώσεως, μᾶλλον δὲ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς προσεκαίουσιν ἄνθρωκα ἁμαρτωλῶν, καὶ αὐτοῖς κοινωνητέον, ἅτε δὴ ἐν ὀνόματι Χριστοῦ παρερχομένοις εἰς τοῦτο, εἰ καὶ μὴ προσέχουσιν αὐτοῦ τοῖς λόγοις διδάσκοντος: «Προσεύχεσθε μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμὸν». [Ματθ. κς'. 41.] Καὶ πάλιν ἐν εὐχῇ λέγειν τῷ Πατρί: «Καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμὸν, ἀλλὰ ρῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ» [Λουκ. ια'. 4.] Ἴσως δὲ ἀγνοοῦσι τὰς πολλάκις γινομένας ἀναχωρήσεις τοῦ οικείου Δεσπότητος καὶ Διδασκάλου ἡμῶν ἀπὸ τῶν θελόντων ἐπιβουλεύειν, καὶ ὅτι ἐστὶ ὅτε οὔτε παρρησίᾳ περιεπάτει δι' αὐτοὺς, καὶ ὅτι, καὶ ὅτε καιρὸς τοῦ πάθους αὐτοῦ προσήγγισεν, οὐχ ἑαυτὸν παρέδωκεν, ἀλλ' ἐξεδέξατο ἕως ἤλθον ἐπ' αὐτὸν μετὰ μαχαίρων καὶ ξύλων. Λέγει οὖν πρὸς αὐτούς: «Ὡς ἐπὶ ληστὴν ἐξήλθετε μετὰ μαχαίρων καὶ ξύλων συλλαβεῖν με;» [Μάρκ. ιδ'. 48]. Οἱ καὶ παρέδωκαν αὐτὸν, φησί, Πιλάτω. Καθ' ὁμοιότητα γοῦν αὐτοῦ, καὶ οἱ κατὰ σκοπὸν αὐτοῦ βαίνοντες πεπόνθασιν, μεμνημένοι τῶν θείων αὐτοῦ λόγων, δι' ὧν ἐπιστηρίζων ἡμᾶς περὶ τῶν διωγμῶν λέγει: «Προσέχετε ἑαυτοῖς· παραδώσουσι γὰρ ὑμᾶς εἰς συνέδρια, καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν μαστιγώσουσιν ὑμᾶς.» [Λουκ. κἀ. 12.] Παραδώσουσι δὲ, εἶπεν, ἀλλ' οὐχὶ ἑαυτοὺς παραδώσετε. Καὶ ἐπὶ ἡγεμόνας καὶ βασιλεῖς ἀχθήσεσθε διὰ τὸ ὄνομά μου, ἀλλ' οὐχὶ ἑαυτοὺς ἄξετε, ἐπεὶ καὶ μεταπηδᾶν ὑμᾶς βούλεται ἀπὸ τόπον εἰς τόπον διωκομένους, διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Ὡς πάλιν ἀκούομεν αὐτοῦ λέγοντος: «Καὶ ὅτε διώκουσιν ὑμᾶς ἐκ τῆς πόλεως ταύτης, φεύγετε εἰς τὴν ἑτέραν.» [Ματθ. ι. 23.] οὐ γὰρ θέλει αὐτομολεῖν ἡμᾶς πρὸς τοὺς τοῦ διαβόλου ὑπασπιστάς καὶ δορυφόρους, ὅπως μὴ καὶ πλειόνων θανάτων αἰτίοι αὐτοῖς γινώμεθα, ὡς ἀν καταναγκάζοντες αὐτοὺς μᾶλλον κατατραχύνεσθαι καὶ τελεσιουργεῖν τὰ θανατηφόρα ἔργα, ἀλλ' ἐκδέχεσθαι καὶ προσέχειν ἑαυτοῖς. Γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμὸν. [Ματθ. ις'. 41.] Οὕτω Στέφανος πρῶτος κατ' ἴχνος αὐτοῦ μαρτύριον ἀναδεξάμενος ἐν Ἱεροσολύμοις, συναρπασθεὶς ὑπὸ τῶν παρανόμων, καὶ ἀχθεὶς ἐν τῷ συνεδρίῳ λιθοβολούμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐδοξάσθη, παρακαλῶν καὶ λέγων: «Κύριε, μὴ στήσης αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην.» [Πράξ. ζ'. 60.] Οὕτως Ἰάκωβος δεύτερος συλληφθεὶς ὑπὸ Ἡρώδου, μαχαίρα τὴν κεφαλὴν ἀπετεμήθη. [Πράξ. ιβ'. 4.] Οὕτως ὁ πρόκριτος τῶν Ἀποστόλων Πέτρος, πολλάκις συλληφθεὶς καὶ φυλακισθεὶς καὶ ἀτμασθεὶς, ὕστερον ἐν Ρώμῃ ἐσταυρώθη. Καὶ ὁ περιβόητος Παῦλος πολλάκις παραδοθεὶς καὶ ἕως θανάτου κινδυνεύσας, πολλά τε ἀθλήσας, καὶ καυχητάμενος ἐν πολλοῖς διωγμοῖς καὶ θλίψεσιν, ἐν τῇ αὐτῇ πόλει καὶ αὐτὸς μαχαίρα τὴν κεφαλὴν ἀπετεμήθη, ὃς ἐν οἷς ἐκαυχῆσται, κατέληξε· καὶ ὅτι ἐν Δαμασκῷ στυ-

(1) Ὅρα ὅτι, ἀγκαλὰ καὶ οἱ ἄλλοι Κανόνες κανονίζουσι τοὺς ἀρνησίχριστους δι' ἐπιτιμιῶν ἄλλων καὶ ἱκανοποιήσεως, οὗτος δὲ Ἅγιος λέγει, ὅτι ἡ ὀλοκάρδιος καὶ τελειοτάτη μετάνοια τῶν τοιούτων εἶναι, νὰ ὑπάγουν δεύτερον νὰ ὁμολογήσουν τὸν Χριστὸν ἐνώπιον τῶν τυράννων, ἔμπροσθεν τῶν ὁποίων ἐν ἠρνήθησαν πρότερον. by Google

ρίδι έχαλάσθη διὰ τοῦ τείχους νυκτός, καὶ ἐξέφυγε τὰς χεῖρας τοῦ ζητούντος αὐτὸν πιάσαι. Τὸ γὰρ προκείμενον ἦν αὐτοῖς ἐν πρώτοις, εὐαγγελίζεσθαι καὶ διδάσκειν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἐνοῖς ἐπιστηρίζοντες τοὺς ἀδελφούς ἐμμένειν ἐν τῇ πίστει, καὶ τοῦτο ἔλεγον· «Ὅτι διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.» Ἐζήτουν γὰρ οὐ τὸ ἑαυτῶν συμφέρον, ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν, ἵνα σωθῶσι, καὶ ἦν πολλὰ λέγειν αὐτοῖς εἰς ταῦτα πρὸς τὸ κατὰ λόγον πράσσειν, εἰμῆ, ὡς λέγει ὁ Ἀπόστολος, «ἐπιλίποι δ' ἂν ἡμᾶς διηγούμενους ὁ χρόνος». [β'. Κορινθ. ιά. 32. Πράξ. ιδ'. 22. α. Κορινθ. ι. 33. Ἐβρ. ιά. 32].

Ἑ ρ μ η ν ε ι α.

Ἐκεῖνοι ὁποῦ σηκωθοῦν ἀπὸ τὸν ὕπνον, καὶ μάλιστα ἀπὸ ὀλίγον ὕπνον, δὲν ἔχουσι στερεὰν τὸν λογισμόν αὐτῶν, ἀλλὰ τεταραγμένον καὶ ἀκατάστατον. Μὲ τούτους λοιπὸν παρωμοίασεν ὁ Ἅγιος ἐκείνους ὁποῦ παραπηδῶσιν εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ μαρτυρίου, ἦτοι ἐκείνους ὁποῦ δὲν πηγαίνουν εὐτάκτως, ἀλλὰ θρασέως καὶ ἀπερισκέπτως ρίπτουσι τὸν ἑαυτὸν τοὺς εἰς αὐτὸν, οὐχὶ φανερόν ὄντα, ἀλλὰ μελετώμενον ἀπὸ τοὺς διώκτας, οὐδὲ παρόντα καὶ ἐνεργούμενον ἤδη, ἀλλὰ ἀργοποροῦντα εἰς τὸ νὰ τραβίξῃ τοὺς ἀγωνιζομένους Χριστιανούς, καὶ τραβίζουσιν εἰς μὲν τὸν ἑαυτὸν τοὺς πειρασμόν, ἀνάπτουσι δὲ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους Χριστιανούς περισσότερον τὰς τιμωρίας τῶν διωκτῶν μὲ τὸ ἀτακτον αὐτῶν κίνημα. Πλὴν ἂν καὶ ἄξιοι κατηγορίας οὗτοι ἦναι, μ' ὄλον τοῦτο, ἐπειδὴ καὶ διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ πηδοῦν ἔτσι εἰς τὸ μαρτύριον, προστάζει ὁ Ἅγιος διὰ τοῦ παρόντος Κανόνας νὰ συγκοινωνοῦν μὲ τοὺς ἄλλους πιστοὺς, ἀγκαλὰ καὶ νὰ μὴ ἀκολουθοῦσι τὸ παράδειγμα τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος καὶ μὲ τὸν λόγον ἐδίδασκε, ποτὲ μὲν, ὅτι νὰ προσευχόμεθα διὰ νὰ μὴ ἐμῶμεν εἰς πειρασμόν, ποτὲ δὲ ἔλεγεν εἰς τοὺς μαθητάς του καὶ Ἀποστόλους, ὅτι ἔχουν νὰ τοὺς παραδώσουν ἄλλοι εἰς τὰς συναγωγὰς καὶ συνέδρια, ὅχι νὰ παραδώσουν αὐτοὶ τὸν ἑαυτὸν τοὺς. Καὶ πάλιν τοὺς ἔλεγεν, ὅταν τοὺς διώκωσιν οἱ τύραννοι ἀπὸ μίαν πόλιν, νὰ φεύγουν καὶ νὰ πηγαίνουν εἰς τὴν ἄλλην, καὶ νὰ μὴ πηγαίνουν εἰς αὐτοὺς αὐτοὶ ἀπὸ λόγου τῶν, διὰ νὰ μὴ τοὺς σκληρύνουσι περισσότερον, καὶ γίνωνται αἵτιοι νὰ θανατῶνουν περισσότερους Χριστιανούς. Ὅχι μόνον δὲ μὲ τὸν λόγον ἐδίδασκε ταῦτα ὁ Κύριος, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ ἔργον τὸν λόγον ἐβεβαίωσε. Καὶ πρὸ τοῦ πάθους γὰρ ἀνεχώρει πολλαῖς ἀπὸ τὸν θυμὸν τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἐκρύβετο ἀπὸ αὐτούς. Ἐν δὲ τῷ καιρῷ τοῦ πάθους δὲν παρέδωκεν αὐτὸς τὸν ἑαυτὸν του εἰς τοὺς Ἰουδαίους, ἀλλ' ἐκαρτέρησεν αὐτούς ἕως ὁποῦ ἤλθον εἰς τὸν κήπον καὶ τὸν ἐπίασαν, καὶ εἰς τὸν Πιλάτον παρέδωκεν, ὡς διηγοῦνται τὰ θεῖα Εὐαγγέλια. Ὅθεν καὶ οἱ τοῦ Κυρίου μιμηταὶ Ἀπόστολοι ἀκολουθοῦντες καὶ εἰς τὰ ἀνωτέρω λόγια τοῦ Κυρίου, καὶ εἰς τὸ διὰ τῶν ἔργων παράδειγμά του, ἔτσι παρωμοίως ἔκαμαν. Ἐτσι ὁ πρωτομάρτυς Στέφανος δὲν ἐπῆγεν, ἀλλ' ἐτραβίχθη εἰς τὸ συνέδριον ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους καὶ λιθοβοληθεὶς ἐμαρτύρησεν. Οὕτω ὁ Ἰάκωβος ὁ ἀδελφὸς Ἰωάννου ἐπίσθη ἀπὸ τὸν Ἡρώδη καὶ ἀπεκεφαλίσθη. Ἐτσι ὁ Πέτρος πιασθεὶς ἐσταυρώθη. Οὕτω ὁ Παῦλος πρότερον μὲν ἐκρεμάσθη ἀπὸ τὸ τεῖχος καστρου τῆς Δαμασκῆ μὲ ζιμπίλι, καὶ ἔφυγεν ἀπὸ τὸν Ἐθνάρχην τοῦ βασιλέως Ἀρέτα ὁποῦ ἐζήτηε νὰ τὸν πιάσῃ, ὕστερον δὲ ἐν τῇ Ρώμῃ πιασθεὶς ἀπεκεφαλίσθη. Καὶ ἄλλα πάμπολλα ὁμοίως ἤθελα διηγηθῶ εἰς αὐτοὺς, ἂν εἶχον καιρόν.

ΚΑΝΩΝ Ι'.

Ὅθεν οὐκ ἔστιν εὐλογον οὐδὲ τοὺς ἀπὸ Κλήρου αὐτομολήσαντας, ἐκπεπτωκότας, καὶ ἀναπαλαίσαντας, ἔτι ἐν τῇ λειτουργίᾳ εἶναι, ἅτε δὴ καταλείψαντας τὸ τοῦ Κυρίου ποίμνιον καὶ μωμησαμένους ἑαυτούς, ὅπερ οὐδεὶς τῶν Ἀποστόλων πεποίηκε. Καὶ γὰρ ὁ πολλοὺς διωγμοὺς ἐξανύσας, πολλὰ τε ἄθλα ἀγωνισμάτων ἐνδειξάμενος, ὁ μακάριος Ἀπόστολος Παῦλος, ἐγνωκὼς ὅτι κάλλιον ἔστιν ἀναλύσαι, καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι, ἐπιφέρει λέγων· «Τὸ δὲ ἐπιμεῖναι τῇ σαρκὶ ἀναγκαιότερον δι' ἡμᾶς». [Φιλιπ. α'. 24.]. Σκοπῶν γὰρ οὐ τὸ ἑαυτοῦ συμφέρον ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν, ἵνα σωθῶσιν» [α. Κορ. ι'. 33.] ἀναγκαιότερον τῆς ἑαυτοῦ ἀναπαύσεως ἠγγήσατο τὸ παραμένειν τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ἐπιμελεῖσθαι αὐτῶν, ὅς καὶ τὸν διδάσκοντα θέλει εἶναι ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τύπον γινόμενον τῶν πιστῶν. [Ρωμ. ιβ'. 7. α. Τιμ. δ'. 2.] Ὅθεν οἱ τῇ εἰρκετῇ ἐπιδικαζόμενοι, τῆς λειτουργίας ἐκπεπτωκότες καὶ ἀναπαλαίσαντες, πάνυ ἀναισθητοῦσι. Πῶς γὰρ αἰτοῦσιν ὁ κατέλειψαν, δυνάμενοι τοῖς ἀδελφοῖς εὐχρηστοὶ εἶναι ἐν καιρῷ τσιούτῳ; Ἐως μὲν οὖν ἄπταιστοὶ ἦσαν, συγγνώμην εἶχον ἐπὶ τῇ παραλόγῳ αὐτῶν πράξει, ὅτε δὲ ἔπταισαν, ὡς ἂν περπερευτάμενοι καὶ ἑαυτούς μωμησάμενοι, οὐκ ἔτι δύνανται λειτουργεῖν. Διὸ φροντιζέτωσαν μᾶλλον ἐν ταπεινορροσύνῃ πῶς ἐκτελέσουσι, παυσάμενοι τῆς κενοδοξίας. Ἀρκεῖ γὰρ αὐτοῖς ἡ κοινωνία μετ' ἐπιστάσεως (1) καὶ ἀκριβείας πρὸς ἀμφοτέρα γινομένη (2), καὶ ἵνα μὴ δόξωσι λυπεῖσθαι μετὰ βίας περιδρασσομένοι τῆς ἐντεῦθεν ἀναλύσεως, καὶ ἵνα μὴ τινες ἐκπεσόντες, προφασίζωνται, ὡς ἂν διὰ τὴν ἀφορμὴν τῆς ἐπιτιμῆσεως ὑπεκλελυμένοι, οἵτινες πλέον ἀπάντων αἰσχύνην καὶ ὄνειδος ἔξουσι κατ' ἐκεῖνον τὸν τεθεικότα θεμέλιον, καὶ μὴ ἰσχύσαντα ἐκτελέσαι. «Ἀρξονται γὰρ, φησὶ, πάντες οἱ παραπορευό-

(1) Ἐν ἄλλοις, μετ' ἐπιτάσεως.

(2) Ἐν ἄλλοις, γινομένοις.

μενοι ἐμπαίξουσιν αὐτὸν, λέγοντες, οὗτος ὁ ἄνθρωπος θεμέλιον ἔθηκε, καὶ οὐκ ἴσχυσεν ἐκτελεῖσαι.» [Λουκ. ιδ'. 29. 30.].

Ἑ ρ μ η ν ε ι α.

Ἐπειδὴ ἀνωτέρω εἶπεν ὁ Ἅγιος διὰ τοὺς ἀφ' ἐαυτῶν τρέχοντας εἰς τὸ μαρτύριον, τώρα εἰς τὸν παρόντα Κανόνα λέγει περὶ Κληρικῶν ὁποῦ τοιοῦτό τι πράξουν, διορίζων, ὅτι ἀνίσως ἱερωμένοι καὶ Κληρικοί ἐπήγαν μὲν ἀφ' ἑαυτοῦ των εἰς τὸ μαρτύριον, ἔπειτα δὲ μὴ ὑποφέροντες τὰ βόσκανα ἠρνήθησαν, καὶ πάλιν μετὰ τὴν ἀρνησιν ὠμολόγησαν δεῦτερον τὸν Χριστὸν, οὗτοι δὲν πρέπει πλέον νὰ εὐρίσκωνται εἰς τὴν λειτουργίαν, ἀλλὰ νὰ καθίρωνται. Καὶ ἡ ἀφορμὴ εἶναι, ἓνα μὲν, διατι ἀφήκαν τὸ ποιμνίον τους καὶ ἀνεχώρησαν, εἰς τὸ ὅποιον ἐδύναντο νὰ φανοῦν χρήσιμοι ἐν καιρῷ τοιούτῳ, στηρίζοντες αὐτὸ εἰς τὴν εὐσέβειαν, ὡς κλονούμενον διὰ τὸν διωγμὸν· καὶ ἄλλο δὲ, διατι αὐτομολήσαντες καὶ ἀρνηθέντες τὴν πίστιν, μῶμον καὶ ἔγκλημα κωλυτικὸν τοῦ Κλήρου εἰς τὸν ἑαυτὸν τους ἐπροσκόλλησαν. Τὸ δὲ νὰ καταφρονήσουν τὴν διδασκαλίαν τοῦ λαοῦ των, καὶ νὰ προτιμήσουν τὸ ἐδικὸν τους συμφέρον, τοῦτο κἀνένας ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους δὲν ἔκαμε. Διότι ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὁ πολλοὺς διωγμοὺς ὑπομείνας καὶ ἄθλα, καὶ μ' ὄλον ὁποῦ ἐγνώριζεν ὅτι εἶναι κἀλήτερον καὶ ἀναπαυτικώτερον εἰς αὐτὸν νὰ τελευτήσῃ, διὰ νὰ ἦναι μαζ' ἡ μὲ τὸν Χριστὸν, ὅμως μὴ θέλωντας τὸ ἐδικὸν του συμφέρον, ἀλλὰ τὸ συμφέρον τῶν πολλῶν Χριστιανῶν, ἀναγκαιότερον στοχαζόμενος ἀπὸ τὴν ἐδικήν του ἀνάπαυσιν, εἶπεν ὅτι, τὸ νὰ μένῃ ἀκόμη εἰς τὴν ζωὴν αὐτὴν καὶ νὰ ταλαιπωρηθῆται, καὶ νὰ βασανίζεται διὰ τὴν σωτηρίαν καὶ διδασκαλίαν τοῦ λαοῦ, τοῦτο εἶναι ἀναγκαιότερον εἰς τὸν λαόν. Οὐ μόνον δὲ αὐτὸς ὑπέμεινε τοῦτο καὶ ἐποίησεν, ἀλλὰ καὶ παραγγέλλει, ὅτι οἱ διδάσκαλοι καὶ ποιμένες πρέπει νὰ μένουν εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ ποιμνίου των, καὶ νὰ γίνωνται καλὸν παράδειγμα εἰς αὐτούς. Διὰ ταῦτα οὖν πάντα οἱ αὐτομολήσαντες καὶ ἔπειτα ἀρνηθέντες ἱερωμένοι, ἀναίσθητοι εἶναι εἰάν ζητοῦν νὰ ἔχουν ἐκεῖνο ὁποῦ θεληματικῶς παρήτησαν· διότι, εἰ μὲν δὲν ἤθελαν ἀρνηθῆναι, εἶχον συγχώρησιν διὰ τὸ παράλογον κίνημα ὁποῦ ἔπραξαν, οὐ μόνον νὰ αὐτομολήσουν θεληματικῶς εἰς τὸ μαρτύριον, ἀλλὰ πολλῶ μᾶλλον νὰ ἀφήσουν τὸ τοῦ Κυρίου ποιμνιον, καὶ νὰ μὴ στηρίζουν αὐτὸ μὲ τὰς διδασκαλίας. Ἐπειδὴ δὲ ἠρνήθησαν, καθαιροῦνται ἀπὸ τὴν ἱερωσύνην, διατι ἀπὸ περπέρειαν, ἤτοι ἀπὸ οἴσιν καὶ ἀλαζονείαν θαρρήσαντες εἰς τὸν ἑαυτὸν τους, ὤρμησαν εἰς τὸν ἀγῶνα, ἔπειτα ἀρνηθέντες, μῶμον εἰς τὸν ἑαυτὸν τους προσκόλλησαν. Λοιπὸν ἄς παύσουν ἀπὸ τὸ νὰ ζητοῦν πάλιν ἐκ κενοδοξίας τῆς ἱερωσύνης τὸ ἀξίωμα, καὶ ἄς σπουδάξουν μόνον πῶς νὰ τελειώσουν τὴν δευτέραν ὁμολογίαν, καὶ τὸν ὑπὲρ τῆς πίστεως ἀγῶνα. Ἀρκετὸν γὰρ εἶναι εἰς αὐτούς καὶ αὐτὸ, τὸ νὰ συγκοινωνοῦν μὲ τοὺς ἄλλους πιστοὺς εἰς τὰς προσευχάς, ἢ καὶ εἰς τὴν θεῖαν μετάλληψιν τῶν Μυστηρίων, καὶ τοῦτο διὰ δύο αἴτια. Πρῶτον μὲν, ἵνα μὴ ὡς ἀκοινωνήτοι ὄντες λυπῶνται, καὶ μάλιστα τοιοῦτον βίαιον τέλος ἐν τῷ μαρτυρίῳ ὑπὲρ πίστεως λαμβάνοντες· δεῦτερον δὲ, ἵνα μὴ τινες βασανιζόμενοι, καὶ ἀρνηθέντες δεῦτερον τὸν Χριστὸν, προφασίζονται ὅτι διὰ τὸ ἐπιτίμιον τῆς ἀκοινωνησίας ἐμικροψύχησαν εἰς τὸν ἀγῶνα, καὶ δὲν ἐστάθησαν στερεοί, καὶ ἐκ τούτου ἵνα μὴ αἰσχύνῃ καὶ ὄνειδος λάθωσι περισσότερον ἀπὸ τὸ τῆς πρώτης ἀρνήσεως καὶ ἐδῶ καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν κρίσιν, κατ' ἐκεῖνον τὸν ἄνθρωπον, ὁποῦ ἔβαλε μὲν θεμέλιον, μὴ δυνηθεὶς δὲ νὰ τελειώσῃ, ἐπεριπαίξεται ἀπὸ τοὺς διαβάτας, ὡς λέγει τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον. Ὅρα καὶ τὸν ζβ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΟΝ ΙΑ'.

Οἱ γὰρ πρῶτον παραπηδήσαντες ἐν τῷ βράσματι τοῦ διωγμοῦ, περισσώτεροι εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ θεωροῦντες τοὺς ἁγίους Μάρτυρας σπεύδοντας ἐπὶ τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως, [Φιλιπ. γ'. 14.] ἐν καλῷ τῷ ζήλῳ προθυμούμενοι ἐπιδίδουν ἑαυτοὺς εἰς ταῦτο, πολλῇ τῇ παρηρησία γρώμενοι, βλέποντες μάλιστα τοὺς ὑποσυρομένους καὶ ἐκπίπτοντας, δι' οὓς ὑποθερμαίνενοι ἔσωθεν, καὶ ἐνηχοῦμενοι καταπολεμῆσαι τὸν ὑπεραιρόμενον καὶ ἀντικείμενον, ἔσπευδον εἰς τοῦτο «Ἴνα μὴ καὶ δοκῇ παρ' ἑαυτῷ φρόνιμος εἶναι» [Παροιμ. γ'. 7.], ἐφ' οἷς κατὰ πανουργίαν ἐδόξε νικᾶν, εἰ καὶ ἐλάνθανεν ἑαυτὸν νικώμενον ὑπὸ τῶν ἐγκαρτερούντων τὰς τῶν ζυστήρων καὶ μαστίγων βασάνους, τὴν τε ἐξύττητα τῆς μαχαίρας, καὶ τὰς φλέξεις τοῦ πυρός, καὶ τὰς τῶν ὑδάτων καταποντίσεις, καὶ τοῖς κατὰ πίστιν ὑπεξιούσιν εὐχὰς καὶ δεήσεις γίνεσθαι, ἤτοι ὑπὲρ τῶν ἐν φυλακῇ κατατιμωρηθέντων καὶ προδεδομένων, ὑπὸ λιμοῦ καὶ δίψης, ἤτοι, ὑπὲρ τῶν ἐξωθεν τῆς φυλακῆς ἐπὶ τοῦ δικαστηρίου καταβασανισθέντων διὰ ζυστήρων καὶ μαστίγων, ὕστερον δὲ ἠττηθέντων ὑπὸ τῆς ἀσθενείας τῆς σαρκὸς, ἀξίον ἐστὶν ἐπινεῦσαι. Συμπάσχειν γὰρ καὶ ἀλγεῖν τοῖς ὀδυρομένοις καὶ στεναζούσιν ὑπὲρ τῶν ἐν τῷ ἀγῶνι ἠττηθέντων ὑπὸ τῆς πολλῆς βίας τοῦ κακομηχάνου διαδόλου, ἤτοι ὑπὲρ γονέων, ἀδελφῶν, ἢ τέκνων, οὐδένα οὐδὲν καταβλάπτει. Ἴσμεν γὰρ καὶ δι' ἐτέρων πίστιν ἀπολαύσαντάς τινας τῆς τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητος, ἐπὶ τε ἀφέσει ἁμαρτιῶν καὶ ὑγείᾳ σώματος καὶ ἀναστάσει νεκρῶν. Μεμνημένοι τοίνυν τῶν πολλῶν αὐτῶν καμάτων, ὧν προὔπηνεγκαν ἐν ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ταλανισμῶν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ μεταγρόντων αὐτῶν καὶ ἀποδυρομένων τὸ πεπραγμένον αὐτοῖς κατὰ προδοσίαν, ἐν ἀτονίᾳ καὶ νεκρότητι τοῦ σώματος, ἔτι τε καὶ μαρτυρομέ-

νων ἀπολιτευτῶν γενομένων (1) ἐν τῷ βίῳ αὐτῶν, συνευχόμεθα καὶ συμπαρακαλοῦμεν ὑπὲρ ἰλασμοῦ αὐτῶν μετὰ τῶν ἄλλων καθηκόντων, διὰ τοῦ γενομένου ὑπὲρ ἡμῶν Παρακλήτου πρὸς τὸν Πατέρα ἰλασκομένου τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν· «Καὶ ἐάν τις γάρ, φησὶν, ἀμάρτη, Παράκλητον ἔχομεν πρὸς τὸν Πατέρα Ἰησοῦν Χριστὸν δίκαιον, καὶ αὐτὸς ἰλασμός ἐστιν ὑπὲρ τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν [ἀ. Ἰωάν. 6'. 1. 2.].

Ἑ ρ μ η ν ε ἰ α.

Τὸ νόημα τοῦ παρόντος Κανόνος εἶναι τοῦτο, ὅτι πρέπει νὰ προσευχώμεθα καὶ νὰ παρακαλοῦμεν διὰ ἐκείνους, ὅπου ἐπήδησαν μὲν ἀσέπτως, ὄχι ὁμῶς ὅταν δὲν ἦτον ἀνοικτὸν τὸ στάδιον τοῦ μαρτυρίου ἀπὸ τοὺς διώκτας ὡς οἱ ἀνωτέρω, ἀλλ' ὅταν ἦτον ἐπάνω εἰς τὴν ζέσιν καὶ τὴν ἀκμὴν τοῦ διωγμοῦ, θαρσοποιηθέντες εἰς τοῦτο ὡς τὸ νὰ βλέπουν τοὺς ἁγίους Μάρτυρας νὰ ἀγωνίζονται, διὰ νὰ λάβουν τοὺς διὰ τοῦ μαρτυρίου οὐρανίους στεφάνους, καὶ μάλιστα διατι ἐβλεπον πολλοὺς νὰ ἀπατῶνται καὶ νὰ ἀρνοῦνται τὴν πίστιν, διὰ τὴν πτώσιν τῶν ὁποίων ἐθερμαίνοντο, ἵνα νικήσουν τὸν διάβολον ὅπου τοὺς ἠπάτησεν, ἀγκαλὰ καὶ αὐτὸς ἐνίκητο ἀπὸ τοὺς μέχρι τέλους ὑπομένοντας τὰ διὰ ζυστήρων, καὶ μαχαίρας, καὶ πυρὸς, καὶ ὑδάτων μαρτύρια. Διὰ τούτους λοιπὸν, ὅπου μὲ τοιοῦτον τρόπον ἐπήγαν εἰς τὸ μαρτύριον καὶ ἐφυλακίσθησαν μὲν κατ' ἀρχάς, καὶ ἐβασανίσθησαν μὲ πειναν καὶ δίψαν, καὶ διαφόρους πληγὰς, ὕστερον δὲ ἐνίκηθησαν ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς, καὶ ἠρνήθησαν, μετὰ τὴν ἀρνησιν δὲ μετενόησαν καὶ ἐπένησαν διὰ τὴν πτώσιν αὐτὴν, καὶ ὑπεξήλθον, ἦτοι, ἢ ἐν εὐσεβείᾳ τῇ πίστει ἀπέθανον, ἢ κρυφίως ἔφυγον ἀπὸ τοὺς ἀπίστους διὰ νὰ φυλάξουν τὴν πίστιν, καὶ μάλιστα ὅπου οἱ τοιοῦτοι ἐμαρτυρήθησαν, ὅτι ἦσαν καὶ ἄνθρωποι ἀπειροὶ καὶ ἀπράγμονες ἀπὸ τὰ τοῦ βίου πράγματα, ἢ καὶ ἐνάρετοι· διὰ τούτους, λέγω, πρέπει νὰ συμπάσχωμεν καὶ νὰ συλλυπούμεθα, καὶ μὲ τοὺς ὑπὲρ αὐτῶν παρακαλοῦντας, εἴτε γονεῖς αὐτῶν ἦσαν οὗτοι, εἴτε ἀδελφοί, εἴτε τέκνα, πρέπει νὰ συμπαρακαλοῦμεν τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα, διὰ τοῦ γενομένου Παρακλήτου πρὸς αὐτὸν Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ, ἵνα ἐξιλεωθῇ εἰς αὐτούς. Φησὶ γάρ ὁ Ἰωάννης, ὅτι ἐάν ἀμαρτήσῃ τις, ἔχομεν Παράκλητον πρὸς τὸν Πατέρα τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, ὁ ὁποῖος εἶναι ἰλασμός διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν. Πλὴν καὶ αὐτοὶ οἱ ἀρνηθέντες πρέπει νὰ κἀμνοῦσι τὰ πρέποντα εἰς αὐτούς, νηστείας δηλαδὴ, καὶ δάκρυα καὶ ἐλεημοσύνας, ἀν ἔχουν τὸν τρόπον (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, μετὰ τῶν ἄλλων καθηκόντων), λέγω δὲ νὰ παρακαλοῦμεν δι' αὐτούς, διατι μανθάνομεν ἀπὸ τὰς ἱστορίας τῆς θείας Γραφῆς, ὅτι πολλοὶ διὰ τὴν πίστιν, καὶ παρακάλεσιν τῶν ἄλλων, ἀπήλαυσαν τοῦ Θεοῦ ἐλέους· καὶ ἄλλοι μὲν ἔλαβον συγχώρησιν τῶν ἀμαρτιῶν τους, (ὡς οἱ φίλοι τοῦ Ἰωβ διὰ τὴν δέησιν αὐτοῦ), ἄλλοι δὲ ἔλαβον τὴν ὑγίειαν τοῦ σώματος, (ὡς ὁ Παραλυτικὸς διὰ τὴν πίστιν τῶν αἰρόντων αὐτοῦ τὸν κράδδατον), καὶ ἄλλοι ἀνεστήθησαν ἀπὸ τοὺς νεκρούς, (ὡς ὁ Λάζαρος καὶ ἡ θυγάτηρ τοῦ Ἰαείρου, καὶ ὁ υἱὸς τῆς χήρας) διὰ τὴν παρακάλεσιν τῶν γονεῶν καὶ συγγενῶν αὐτῶν.

ΚΑΝΩΝ ΙΒ'.

Τοῖς γὰρ ἀργύρια δειωκόσι πρὸς τὸ ἀνενοχλήτους αὐτοὺς παντάπασιν γενέσθαι ἀπὸ πάσης κακίας, οὐκ ἔστιν ἐγκλημα προτάγειν. Ζημίαν γὰρ καὶ ἀπώλειαν χρημάτων ὑπήνεγκαν, ἵνα μὴ τὴν ψυχὴν ἑαυτῶν ζημιωθῶσιν ἢ ἀπολέσωσιν, ὅπερ ἄλλοι κατὰ αἰσχροκέρδειαν οὐ πεποιήκασιν, καίτοι γε τοῦ Κυρίου λέγοντος· «Τί γὰρ ὠφελήσει ἄνθρωπος, ἐάν τὸν κόσμον ὅλον κερδίσῃ καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ ἢ ἀπολέσῃ; [Μαρκ. ἡ. 36.] «Καὶ ὅτι οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ Μωμμωνᾶ». [Ματθ. Γ'. 24]. Ἐφάνησαν γὰρ παρ' ἐκείνοις Θεῷ δουλεύοντες, τὰ ἀργύρια μισήσαντες καὶ καταπατήσαντες, καὶ καταφρονήσαντες αὐτῶν, ἀπεπλήρωσάν τε καὶ ἐν τούτῳ τὸ γεγραμμένον· «Λύτρον ἀνδρὸς ψυχῆς ὁ ἴδιος πλοῦτος». [Παροιμ. ιγ'. 8.] Ἐπεὶ καὶ ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν Ἀποστόλων ἀνέγνωμεν, τοὺς συρέντας ἀντὶ Παύλου καὶ Σίλα ἐν Θεσσαλονικῇ ἐπὶ τοὺς πολιτάρχας, μετὰ καὶ πλησμονῆς, ἀπολυθέντας (2) μετὰ γὰρ τὸ καταβαρῆσαι (3) αὐτοὺς πολλὰ διὰ τὸ ὄνομα, καὶ ἐκταράξαι τὸν ὄχλον καὶ τοὺς πολιτάρχας «Λαβόντες, φησὶ, τὸ ἱκανὸν παρὰ τοῦ Ἰάσωνος καὶ τῶν λοιπῶν, ἀπέλυσαν αὐτούς, οἱ δὲ ἀδελφοὶ εὐθέως διὰ νυκτὸς ἐξέπεμψαν τὸν τε Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν εἰς Βέρροϊαν.» [Πράξ. ιζ'. 10.]

Ἑ ρ μ η ν ε ἰ α.

Ἐκεῖνοι δὲ ὅπου ἔδωκαν ἀργύρια εἰς τοὺς διώκτας, καὶ διὰ τούτων ἐλυτρώθησαν ἀπὸ τὴν κακίαν, ἦτοι, ἢ ἀπὸ κάδου κακῶσιν καὶ τιμωρίαν, ἢ ἀπὸ τὴν ἀρνησιν, ἧτις ὑπερβαίνει πᾶσαν κακίαν, δὲν εἶναι ἀξιοκατηγόρητοι διὰ τοῦτο, ἐπειδὴ καὶ ἔλαβον ζημίαν καὶ χάσιμον χρημάτων, διὰ νὰ μὴ ζημιωθοῦν καὶ χάσουν τὴν ἐδικὴν τῶν ψυχὴν (τὸ ὅποιον τοῦτο, ἄλλοι διὰ φιλαργυρίαν δὲν ἔλαβαν) καὶ ἐφάνησαν κοντὰ εἰς τοὺς διώκτας ὅτι

(1) Ἐν ἄλλοις οὐχ εὐρίσκειται τὸ, ἀπολιτευτῶν γενομένων, ἀλλὰ μόνον τοῦτο, Ἐτι τε καὶ μαρτυρημένων ἐν τῷ βίῳ αὐτῶν, ὅπερ δηλοῖ, ὅτι οἱ τοιοῦτοι ἦσαν καὶ ἄνθρωποι θεοφιλοῦς

καὶ ἐναρέτου ζωῆς.

(2) Ἐν ἄλλοις, τὸ μετὰ καὶ πλησμονῆς, οὐ κείται.

(3) Ἐν ἄλλοις, κατηγόρησαι.

δουλεύουσι περισσότερον εἰς τὸν Θεόν, παρὰ εἰς τὸν Μαρμωνᾶν, ἤτοι εἰς τὰ ἀργύρια, καὶ ἐπλήρωσαν τὸ ρητὸν τοῦ Παροιμιαστοῦ, ὅπου λέγει, ὅτι λύτρωσις τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὁ ἴδιος πλοῦτός του. Διότι καὶ εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων ἀναγινώσκομεν, ὅτι ὁ Ἰάσων καὶ οἱ λοιποὶ, οἱ ἀντὶ Παύλου καὶ Σίλα ἐν Θεσσαλονίκῃ ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους ἐπὶ τοὺς πολιτάρχας φερθέντες, ἔδωκαν ἰκανὰ ἄσπρα εἰς αὐτοὺς, καὶ οὕτως ἐλυτρώθησαν. «Λαβόντες γάρ, φησί, τὸ ἰκανὸν παρὰ τοῦ Ἰάσωνος καὶ τῶν λοιπῶν, ἀπέλυσαν αὐτούς».

ΚΑΝΩΝ ΙΓ'.

Ὅθεν οὐδὲ τοὺς καταλείψασι πάντα, διὰ τὴν τῆς ψυχῆς σωτηρίαν, καὶ ἀναχωρήσασιν, ἔστιν ἐγκαλεῖν, ὡς ἂν ἐτέρων δι' αὐτοὺς κατατρεθέντων. Καὶ γὰρ καὶ ἐν τῇ Ἐφέσῳ ἀντὶ Παύλου, συνήρπασαν Γάϊον εἰς τὸ θέατρον, καὶ Ἀρίσταρχον, συνεκδήμους Παύλου, καὶ βουλόμενον εἰσελθεῖν εἰς τὸν δῆμον (ἐπεὶ καὶ δι' αὐτὸν, πείσαντα, καὶ μεταστήσαντα, πολὺν ὄχλον ἐπὶ τὴν θεοσέβειαν, ἡ στάσις ἦν γενομένη), οὐκ εἶων αὐτὸν οἱ μαθηταί, φησὶν. Οὐ μὴν ἀλλὰ «καὶ τινες τῶν Ἀσιαρχῶν ὄντες αὐτῶ φίλοι, πέμψαντες πρὸς αὐτὸν, παρεκάλουν μὴ δοῦναι ἑαυτὸν εἰς τὸ θέατρον.» [Πράξ. ιθ'. 30. 31.] εἰ δὲ ἐπιμένονιεν τινες ἐρετχελούντες τοῖς εἰλικρινῶς προσέχουσι τῷ λέγοντι, «σῶζων, σῶζε τὴν σεαυτοῦ ψυχὴν, καὶ μὴ περιδρίψῃς εἰς τὰ ὀπίσω.» [Γεν. ιη'. 17.] Ὑπομνησθήτωσαν καὶ τοῦ προκρίτου τῶν Ἀποστόλων Πέτρου, «βεβλημένου τε ἤδη εἰς φυλακὴν, καὶ παραδοθέντος τέσσαρσι τετραδίοις στρατιωτῶν φυλάσσειν αὐτὸν», [Πράξ. ιε'. 4. 18], οὗ ἐν νυκτὶ φυγόντος καὶ ἐκ χειρὸς τοῦ φωνώδους Ἡρώδου, καὶ πάσης τῆς προσδοκίας τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων ρυσθέντος, κατ' ἐντολὴν Ἀγγέλου Κυρίου. Γενομένης ἡμέρας, φησὶ, τάρραχος ἦν οὐκ ὀλίγος ἐν τοῖς στρατιώταις, τί ἄρα ὁ Πέτρος ἐγένετο; Ἡρώδης δὲ ἐπιζητήσας αὐτὸν καὶ μὴ εὐρών, ἀνακρίνας τοὺς φύλακας ἐκέλευσεν ἀπαγχθῆναι (1), δι' οὗς, οὐδεμίαν αἰτίαν τῷ Πέτρῳ προσάπτειται. Ἐξῆν γὰρ καὶ αὐτοὺς ἐωρακότας τὸ γινόμενον ἐκφυγεῖν, ὡς καὶ πάντα τὰ παῖδια τὰ ἐν Βηθλεὲμ, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὀρίοις αὐτῆς, εἰ ἐγνωκείσαν οἱ γονεῖς αὐτῶν τὸ μέλλον ἔσσεσθαι, ἅπερ ἀνηρέθησαν ὑπὸ τοῦ μαιφόνου Ἡρώδου διὰ τὸ ὑπ' αὐτοῦ ζητούμενον ἀπολέσθαι ἐν παιδίον, ὅπερ καὶ σὺτὸ κατ' ἐντολὴν Ἀγγέλου Κυρίου ἐξέφυγεν, ἤδη ἀρξάμενον ταχέως σκυλεύειν, καὶ ὀξέως προνομεύειν κατὰ τὴν ἐπίκλησιν τοῦ ὀνόματος, καθὼς γέγραπται· «Κάλεσον τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ταχέως σκύλευσον, ὀξέως προνομεύσον. Διότι πρὶν ἢ γινῶναι τὸ παιδίον καλεῖν πατέρα ἢ μητέρα, λήψεται δύναμιν Δαμασκῦ, καὶ τὰ σκύλα Σαμαρείας ἐναντὶ βασιλέως Ἀσσυρίων». [Ἠσα. η'. 3. 4.] Οἱ γοῦν Μάγοι, ὡς ἤδη σκυλευθέντες καὶ προνομευθέντες, ὑποτεταγμένως καὶ τιμητικῶς προσκυνοῦσι τὸ Παιδίον, «ἀνοίγοντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν, καὶ προσφέροντες αὐτῷ καιριώτατα καὶ πρεπωδέστατα δῶρα, χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν,» [Ματθ. β'. 11. 12]. ὡς Βασιλεὶ καὶ Θεῷ καὶ Ἀνθρώπῳ. Ὅθεν οὐκ ἔτι πρὸς τὸν Ἀσσύριον βασιλέα ἠξίωσαν ὑποστρέφαι, συνεργούμενοι ὑπὸ τῆς προνοίας· «Χρηματισθέντες γάρ, φησὶ, κατ' ὄναρ μὴ ἀνακάμψαι πρὸς Ἡρώδην, δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν». [Ματθ. β'. 12]. Ὅθεν ἰδὼν ὁ αἰμοδόρος Ἡρώδης «ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν Μάγων, ἐθυμώθη λίαν, καὶ ἀποστείλας, φησὶν· ἀνείλε πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν Βηθλεὲμ, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὀρίοις αὐτῆς ἀπὸ διητούς καὶ κατωτέρω, κατὰ τὸν χρόνον, ὃν ἠκρίβωσε παρὰ τῶν Μάγων,» [Ματθ. αὐτ. 16.] μεθ' ὧν καὶ τὸ πρὸ αὐτοῦ γεννηθὲν ἕτερον παιδίον ζητήσας ἀποκτεῖναι καὶ μὴ εὐρών, τὸν πατέρα αὐτοῦ Ζαχαρίαν ἐφόνησε «μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου», [Ματθ. κγ'. 35.] ἐκφυγόντος τοῦ παιδὸς μετὰ τῆς μητρὸς Ἐλισάβετ' ἐφ' ὧν οὐδεμίαν μέμψιν ἔχουσιν.

Ἑ ρ η ν ε ι α.

Λέγει διὰ τοῦ Κανόνος τούτου ὁ Ἅγιος ὅτι δὲν ἔχουσιν ἐγκλημα ἐκεῖνοι ὅπου ἀφήκαν δλα τὰ ὑπάρχοντά των καὶ ἔφυγαν διὰ νὰ λυτρώσουν τὴν ψυχὴν των, ἵσως μὴ δυνάμενοι νὰ ὑπομείνουν τὸ μαρτύριον μέχρι τέλους. Ἀλλ' οὐδὲ πρέπει νὰ ἐγκαλοῦνται ἀνίσως, φευγόντων αὐτῶν, ἐπίσασιν οἱ διδῶνται ἄλλους Χριστιανούς δι' αὐτοὺς καὶ τοὺς ἐκακοποίησαν, διατὶ καὶ εἰς τὴν Ἐφεσον, ἀντὶ τοῦ Παύλου, ἐπίσασιν Γάϊον καὶ Ἀρίσταρχον τοὺς συντρόφους τοῦ Παύλου, ἀλλ' ὁ Παῦλος διὰ τοῦτο δὲν ἐκατηγορήθη, καὶ μ' ἔδλον ὅπου ἡ στάσις καὶ ταραχὴ ἔγινε, διατὶ αὐτὸς ἔπεισεν ὄχλον πολὺν καὶ τοὺς ἐπέστρεψεν εἰς τὴν θεογνωσίαν. Καὶ δταν δὲ ὁ Ἄγγελος εὐγαλε τὸν Πέτρον ἀπὸ τὴν φυλακὴν, ὁ Ἡρώδης ἐπίσασε τοὺς φυλάσσοντας αὐτὸν στρατιώτας καὶ τοὺς ἐπαίδευσεν, ἢ καὶ τοὺς ἐκρέμασεν, ἀλλὰ διὰ τοῦτο δὲν κατηγορεῖται οὔτε ὁ Ἄγγελος, οὔτε ὁ Πέτρος, διατὶ ἠμποροῦσαν καὶ οἱ στρατιῶται νὰ φύγουν βλέποντες πῶς ὁ Πέτρος δὲν ἦτον εἰς τὴν φυλακὴν, ἀμὴ δὲν ἔφυγον. Ἀλλὰ καὶ δταν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐγεννήθη, οὐ τὸ ὄνομα ἦτο κατὰ τὴν προφητείαν, Ὅσλίγωρα κούρσευσε τοὺς ὑπὸ τοῦ διαβόλου κούρσευμένους, δηλαδὴ καὶ οἱ Μάγοι ὡς κούρσευθέντες νοητῶς ὑπ' αὐτοῦ, προσεκύνησαν αὐτῷ, προσφέροντες δῶρα, χρυσὸν ὡς Βασιλεῖ, καὶ λίβανον ὡς Θεῷ, καὶ σμύρναν ὡς Ἀνθρώπῳ.

(1) Ἐν ἄλλοις, ἀπαχθῆναι.

νεκρῶ, καὶ μὴ ὑποστρέψαντες εἰς τὸν Ἀσσύριον βασιλέα, ἦτοι τὸν Ἡρώδη (1), ἀλλὰ δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν τῶν. Ὅταν, λέγω, ταῦτα πάντα ἠκολούθησαν, καὶ ὁ Κύριος διὰ τοῦ μηνύματος τοῦ Ἀγγέλου ἔφυγεν εἰς Αἴγυπτον, τότε ὁ αἰμοβόρος Ἡρώδης, θυμωθεὶς διατὶ ἐνεπαίχθη ἀπὸ τοὺς Μάγους, ἐθανάτωσεν ὅλα τὰ βρέφη τὰ ἐν Βηθλεεμ, ἀπὸ δύο χρόνων καὶ κάτω, ἀλλὰ διὰ τοῦτο δὲν κατηγορεῖται ὁ Κύριος. Ζητήσας δὲ καὶ τὸν Προδρόμον Ἰωάννην ὁ αὐτὸς Ἡρώδης καὶ μὴ εὐρών, ἐπειδὴ ἡ μήτηρ του Ἐλισάβετ λαβοῦσα αὐτὸν ἔφυγεν, ἐθανάτωσε τὸν πατέρα του Ζαχαρίαν (?). ἀλλ' ὁμως, οὔτε ὁ Ἰωάννης, οὔτε ἡ Ἐλισάβετ διὰ τοῦτο κατηγορίας ἄξιοι εἶναι.

ΚΑΝΩΝ ΙΑ'.

Εἰ δὲ τινες βίαν πολλὴν καὶ ἀνάγκην πεπόνθασι, χάνον λαβόντες ἐν τῷ στόματι καὶ δεσμούς, καὶ ἐπιμείναντες καρτερώς τῇ διαθέσει τῆς πίστεως, καὶ τὰς χεῖρας αὐτῶν καῆναι καρτερήσαντες, προσαγομένους ἀκοντὶ τῷ ἀνιέρῳ θύματι, ὡσπερ ἔγραψάν μοι οἱ ἀπὸ τῆς φυλακῆς τρισμακάριοι μάρτυρες περὶ τῶν ἐν Λιβύῃ, καὶ ἕτεροι δὲ συλλειτουργοί· οἱ τοιοῦτοι συμμαρτυροῦντων αὐτοῖς μάλιστα καὶ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν, δύνανται εἶναι ἐν τῇ λειτουργίᾳ, ταχθέντες ἐν τοῖς Ὁμολογηταῖς, ὡς καὶ οἱ κατανεκρωθέντες ἐν ταῖς πολλαῖς βασάνοις, καὶ μηκέτι ἐξισχύσαντες λαλῆσαι ἢ φθέγξασθαι, ἢ κινήθῃναι εἰς τὸ ἀντιστήναι τοῖς εἰς μάτην βιαζομένοις. Οὐδὲ γὰρ συγκατέθεντο τῇ βδελυρίᾳ αὐτῶν, ὡσπερ οὔν παρὰ συλλειτουργῶν πάλιν ἤκουσα. Ταχθήσεται δὲ ἐν τοῖς Ὁμολογηταῖς καὶ πᾶς ὅστις οὖν κατὰ Τιμόθεον πολιτεύεται, πειθόμενος καὶ αὐτὸς τῷ λέγοντι· «Δίωκε δικαιοσύνην, εὐτέθειαν, πίστιν, ἀγάπην, ὑπομονὴν, πραότητα. Ἀγωνίζου τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως, ἐπιλαβοῦ τῆς αἰωνίου ζωῆς, εἰς ἣν ἐκλήθης, καὶ ὁμολόγησας τὴν καλὴν ὁμολογίαν ἐνώπιον πολλῶν μαρτύρων». [ἀ. Τιμοθ. ς'. 11. 12].

Ἑρμηνεία.

Οἱ τοὺς ἀγίους πιδεύοντες Μάρτυρες, ὕστερα ἀπὸ τὰς πολλὰς βασάνους μὲ βίαν μεγάλην ἐβαλлон εἰς τὸ στόμα αὐτῶν, ἢ οἶνον ἀπὸ τὰς σπονδάς, ἢ κρέας ἀπὸ τὰ εἰδωλόθυτα, ἢ βάλλοντες λιθάνι καὶ κάρβουνα εἰς τὰς χεῖρας τῶν, ἐπράβιζαν αὐτοὺς δεδεμένους εἰς τὸν βωμὸν, ἵνα μὴ ὑπερέροντες τὸν πόνον τῆς καύσεως, ρίψωσι τὸ λιθάνι εἰς τὰ κάρβουνα τοῦ βωμοῦ, καὶ οὕτω φανῶσιν, ὅτι ἐθυσίασαν. Οὗτοι λοιπὸν, διορίζει ὁ παρῶν Κανὼν, ὅτι ἐὰν ἐστάθησαν στερεοὶ εἰς τὴν πίστιν, καὶ ἐπρωτίμησαν περισσότερο νὰ καύσουν τὰς χεῖρας τῶν, παρὰ νὰ ρίψουν τὸ λιθάνι εἰς τὸν βωμὸν, ὡς ἐποίησαν οἱ ἐν τῇ Λιβύῃ Μάρτυρες (καὶ ὁ Ἅγιος Μάρτυς Βερλακμ), οὐ μόνον δύνανται νὰ ἔχουν τὴν ἱερωσύνην καὶ τὸν Κλήρον αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ μὲ τοὺς Ὁμολογητὰς συναριθμοῦνται. Οὐ μόνον δὲ οὗτοι, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ οἱ διὰ τὰ πολλὰ βέβαια νεκρωθέντες, καὶ μὴ δυνηθέντες νὰ λαλήσουν, ἢ νὰ ἀντισταθοῦν εἰς τοὺς διώκτας, ὅπου εἰς τὸ στόμα τῶν ἐβαλον οἶνον, ἢ εἰδωλόθυτον, καὶ αὐτοὶ παρομοίως μετὰ τῶν Ὁμολογητῶν συναριθμοῦνται. Ἐπιφέρει δὲ εἰς τὸ ἐξῆς ὁ Ἅγιος περὶ τοῦ μαρτυρίου τῆς συνειδήσεως λέγων, ὅτι ὅποιος πολιτεύεται καθὼς ἔγραψεν ὁ Παῦλος εἰς τὸν Τιμόθεον, καὶ ἀγαπᾷ δικαιοσύνην, εὐτέθειαν, πίστιν, ἀγάπην, ὑπομονὴν καὶ πραότητα, καὶ ἀγωνίζεται τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως, καὶ κρατεῖ τὴν ὁμολογίαν, ἣν ὁμολόγησεν ἐπὶ τοῦ ἀγίου βαπτίσματος ἐνώπιον πολλῶν μαρτύρων, καὶ οὗτος μετὰ τῶν Ὁμολογητῶν συναριθμηταί. Ὅρα καὶ τὸν γ'. τῆς ἐν Ἀγκύρα.

(1) Ἐν τοῖς χρόνοις τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, ἄλλου ὄντος βασιλέως ἐν τῇ Ἀσσυρίᾳ, τοῦ Ὀβωδάμ δηλαδὴ, ὡς ὁ Ἰωσήπος ἱστορεῖ βιβλ. ις'. ἀρχαιολογ. κεφ. ς'. καὶ ἄλλου ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ, τοῦ Ἡρώδου δηλ., πῶς ὁ Ἅγιος ἐναυθὰ λέγει, ὅτι οἱ Μάγοι δὲν ὑπέστρεψαν εἰς τὸν Ἀσσύριον Βασιλέα τὸν Ἡρώδη; ἢ ἴσως Ἀσσύριον ὀνομάζει τὸν Ἡρώδη, κατὰ τὴν κακίαν καὶ φονικὴν προαίρεσιν, ὃν τρόπον καὶ ὁ Ἡσαίας Ἀσσύριον νοῦν διὰ τὴν κακίαν ὠνόμασε τὸν διάβολον.

(2) Ὁ δὲ μέγας Βασιλεὺς ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστοῦ γέννησιν λόγῳ φησὶν, ὅτι ἐκ παραδόσεως ἀρχαίας λόγος ἐστὶ, πῶς ὁ Ζαχαρίας γνωρίζων τὴν Κυρίαν Θεοτόκον, ὅτι παρθένος ἐγέννησεν, ἔβαλε ταύτην καὶ μετὰ τὸ γεννησάμενον τὸν Κύριον εἰς τὸν τόπον τῶν παρθένων. Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι, κατηγορήσαντες αὐτὸν, πῶς μὲ τοῦτο ὅπου κάμνει, κατασκευάζει τὸ παράδοξον ἐκεῖνο, τὸ νὰ γενῆσιν παρθένος καὶ νὰ μὴ φθιρῇ τὴν παρθενίαν, ἐφώνευσαν αὐτόν. Ἀλλὰ δυνατὸν εἶναι νὰ ἠκολούθησαν καὶ τὰ δύο, καὶ τότε μὲν, ὅτε εἰσῆγαγε τὴν παρθένον, νὰ ἔδωκε φόνου αἰτίαν εἰς τοὺς Ἰουδαίους ὁ Ζαχαρίας, καθὼς λέγει ὁ Βασιλεὺς, ὕστερον δὲ διὰ τὴν ζήτησιν τοῦ παιδὸς του νὰ ἐφονεύθη ἀληθῶς ἀπὸ

τὸν Ἡρώδη, καθὼς λέγει ὁ θεὸς Πέτρος. Περὶ περιγίας χάριν καὶ τοῦτο προσεθήτω, ὅτι ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ νέου Θεοδοσίου εὐρέθη τὸ λείψανον τοῦ προφήτου τούτου Ζαχαρίου, εἰς τὸ χωρίον Κοφάρ τῆς Ἐλευθερουπόλεως τῆς ἐν Παλαιστίνῃ, ὑπὸ τινος ἀνθρώπου Καλημέρου ὀνομαζομένου, καὶ ἐφόρει ἐν λευκὸν ἔνδυμα, χρυσοῦν Μίτραν εἰς τὴν κεφαλὴν. καὶ εἰς τοὺς πόδας σανδάλια χρυσοῦφανα, καθὼς εὐρίσκετο εἰς τὸ θυσιαστήριον. (Οὗτος δὲ δὲν εἶναι ὁ υἱὸς τοῦ Ἰωδαὶ, καθὼς λέγουσι τινες, τὸν ὅποιον ἐθανάτωσεν Ἰωὰς ὁ βασιλεὺς, ἐν τῇ αὐτῇ οἴκου Κυρίου διότι ἐκεῖνος Ἀζαρίας, καὶ ὄχι Ζαχαρίας ἐκαλεῖτο, κατὰ τὸ κδ'. τῆς β'. τῶν Παραλειπομ. (Δοσιθ. 267. τῆς Δωδεκαβ.). Τώρα δὲ εὐρίσκεται τὸ λείψανόν του εἰς τὴν Ἰταλίαν, καθὼς λέγει ὁ Ἱεροσολ. Νεκτάριος σελ. 192. τῆς περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα ἀντιρρησῶς. Ὁ δὲ Γεώργ. ὁ Κεδρινὸς διηγείται ὅτι, ἡ Ἐλισάβετ, μετὰ τίσσαράκοντα ἡμέρας τοῦ φόνου τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς Ζαχαρίου, ἀπέθανε μέσα εἰς τὸ σπήλαιον, ὅπου ἦν κεκρυμμένη μὲ τὸ παιδίον τῆς τὸν Ἰωάννην; Ἄγγελος δὲ Κυρίου ἐφρόντιζε τῆς ὀφραίας καὶ ἀνατροφῆς τοῦ παιδίου εἰς τὴν ἔρημον. (Δοσιθ. βιβλ. δ. κεφ. Β'. ἐν τῇ Δωδεκαβίβλῳ).

«Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ εἰς τὸ Πάσχα λόγου»

ΚΑΝΩΝ ΙΕ΄.

Οὐκ ἐγκαλέσει τις ἡμῖν παρατηρουμένους Τετράδα καὶ Παρασκευὴν, ἐν αἷς καὶ νηστεύειν ἡμῖν κατὰ παράδοσιν εὐλόγως προτέτακται. Τὴν μὲν γὰρ Τετράδα διὰ τὸ γινόμενον συμβούλιον ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ἐπὶ τῇ προδοσίᾳ τοῦ Κυρίου· τὴν δὲ Παρασκευὴν, διὰ τὸ πεπονθέναι αὐτὸν ὑπὲρ ἡμῶν· τὴν δὲ Κυριακὴν (1) χαρμωσύνης ἡμέραν ἄγομεν, διὰ τὸν ἀναστάντα ἐν αὐτῇ, ἐν ἣ οὐδὲ γόνου κλίνειν παρελήφαμεν.

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρῶν Κανῶν, ὅτι δὲν θέλει κατηγορήσει τινὰς ἡμᾶς τοὺς ὀρθοδόξους, διατι κατὰ παράδοσιν, Ἀποστολικὴν δηλαδὴ, νηστεύομεν παντοτινὰ ὅλας τὰς Τετράδας καὶ Παρασκευάς. Κάθε μὲν γὰρ Τετράδα νηστεύομεν, διατι κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν ἔγινε τὸ συμβούλιον ἀπὸ τοῦ Ἰουδαίου διὰ τὴν προδοσίαν τοῦ Κυρίου· κάθε δὲ Παρασκευὴν, διατι ὑπὲρ ἡμῶν ὁ Κύριος ἔπαθε· τὴν δὲ Κυριακὴν ἡμέραν ἔχομεν ἐργῆς καὶ χαρᾶς, διατι εἰς αὐτὴν ἀνέστη ὁ Κύριος ἀπὸ τοῦ νεκροῦ, κατὰ τὴν ὁποῖαν παρελάβομεν οὐδὲ γόνου νὰ κλίνωμεν. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ξδ΄. Ἀποστολικὸν, καὶ τὸν κ΄. τῆς ε΄.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Ὁ ἐν ἁγίοις Πατὴρ ἡμῶν Ἀθανάσιος ἤκμασεν ἐπὶ Κωνσταντινίου τοῦ μεγάλου (2). Διάκονος γὰρ ὢν, εὐρέθη παρῶν εἰς τὴν α΄ Οἰκουμενικὴν Σύνοδον ἐν ἔτει 325, ὁμοῦ μὲ τὸν Ἀλεξανδρείας Ἀλέξανδρον (3), καὶ ἐν ἔτει 326 (4) Ἀλεξανδρείας κατέστη Ἐπίσκοπος (5)· ἐπειδὴ δὲ δὲν ἠθέλησε νὰ συγκοινωνῆσθαι μὲ τὸν Ἀρειον (καὶ μὲ ὅλον ὁποῦ ἐπρόσταζε τοῦτο ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος, νομίσας ὅτι ὁ Ἀρειος ἐδέχθη τὸν θρον τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου), ἐκ τῆς αἰτίας ταύτης ἐκίνησαν κατ' αὐτοῦ, οἱ περὶ τὸν Νικομηδείας Εὐσέβιον, τὰς δεινάς κατηγορίας καὶ διαβολὰς (6), καὶ ἐν μὲν τῷ 335 ἔτει καθαιρεῖται ἀπὸ τὸ ἐν Τύρῳ ληστρικὸν συνέδριον (7)· εἰς δὲ τὸ ἀκόλουθον ἔτος (8) ἐξορίζεται εἰς Τρίβεριν τῆς Γαλλίας, μὲ τὸ νὰ διέβαλον αὐτὸν οἱ Ἀρειανοὶ πρὸς τὸν Βασιλέα, ὅτι δὲν ἀφίνει νὰ πηγαίνῃ ἀπὸ τὴν Ἀλεξανδρείαν εἰς Κωνσταντινούπολιν τὸ διωρισμένον σιτάρι (9)· μετὰ δὲ δεκαοκτῶ μηνῶν (10), ἀποθάνοντος τοῦ μεγάλου Κωνσταντινίου, ἐπανέρχεται εἰς τὴν Ἀλεξανδρείαν διὰ προσταγῆς τοῦ Κωνσταντινίου τοῦ γ΄. καὶ νεωτέρου υἱοῦ τοῦ Κωνσταντινίου, ἐν ἔτει 332 (11)· ἐν ἔτει δὲ 341 καθαιρεῖται ἀπὸ τὴν ἐν Ἀντιοχείᾳ Σύνοδον (12)· ἀνελθὼν δὲ εἰς Ρώμην καὶ καθαρὸς ἀποδειχθεὶς ἀπὸ τὰ ἐγκλήματα, διὰ τὰ ὅποια ἐκατηγορεῖτο, τόσον ἀπὸ τὴν ἐν Ρώμῃ γενομένην Σύνοδον ἐν ἔτει 342, ὅσον καὶ ἀπὸ τὴν κατὰ τὴν Σαρδικὴν ἐν ἔτει 347, ἀνακαλεῖται πάλιν εἰς τὸν θρόνον αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Αυτοκράτορος Κωνσταντῖνου, διὰ μεσιτίας καὶ ἀπειλῆς Κωνσταντοῦ τοῦ ἀδελφοῦ του (13)· μετὰ δὲ ἐξ χρόνου κατακρίνεται ἀπὸ τὰ συνέδρια ὁποῦ ἔγιναν, ἐν μὲν τῷ Ἀρελάτῳ κατὰ τὸ 353, ἐν Μεδιολάνοις δὲ κατὰ τὸ 357 (14) καὶ εἰς τὴν ἔρημον τῆς Θηβαίδος ὑποχωρεῖ (15), καὶ ἐκεῖ ἔμεινεν ἕως τέλους τοῦ Κωνσταντινίου. Βασιλεύσαντος δὲ τοῦ παραβάτου Ἰουλιανοῦ, ἀνεκαλέσθη εἰς τὸν θρόνον του, καὶ τὴν περὶ τῆς οὐσίας καὶ ὑποστάσεως ποιήσας Σύνοδον, ἤνωσε τοὺς Δυτικούς μὲ τὸς Ἀνατολικούς (16). Ἐν δὲ τῷ 362 (17) ἐξορίζεται ἀπὸ τὴν Ἀλεξανδρείαν προσταγῇ τοῦ Ἀποστάτου, εἰπὼν εἰς τοὺς δι' αὐτὸν κλαίοντας χριστιανούς· «θαρσεῖτε, νεφύδιόν ἐστι καὶ θάπτειν

(1) Ἐν ἄλλοις, τὴν γὰρ Κυριακὴν.

(2) Σημειώσαι, ὅτι, ὅχι μόνον ὁ Ρουφῖνος ἰστόρησεν ἐκεῖνο ὁποῦ λέγεται νὰ ἔκαμεν ὁ μέγας Ἀθανάσιος, μικρὸν παιδίον ὢν, τὸ νὰ βαπτίσῃ δηλ. τὰ ἀβάπτιστα συνομηλικὰ του παιδιά, ἀλλὰ ἀναφέρει αὐτὸ καὶ ὁ Σωκράτης, βιβλ. ε΄. Κεφ. ις΄.

(3) Ὁ Σωζόμενος βιβλ. ε΄. Κεφ. 17.

(4) Ὁ Κἀβ. ἐν τόμ. ε΄. σελ. 190.

(5) Ὁ Σωκράτης, βιβλ. ε΄. Κεφ. 15. καὶ Σωζόμ. βιβλ. 6΄.

Κεφ. 12.

(6) Ὁ αὐτὸς αὐτόθι, καὶ Σωζόμ. βιβλ. 6΄. Κεφ. 22.

(7) Ὁ Σωκράτης αὐτόθι Κεφ. 32.

(8) Ὁ Κἀβ. αὐτόθι.

(9) Ὁ Σωκράτης αὐτόθι Κεφ. 35.

(10) Ὁ Κἀβ. αὐτόθι.

(11) Νικηφόρος ὁ Κἀλλιστος βιβλ. θ΄. Κεφ. 3.

(12) Ὅρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ δ΄. Κανόνος τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ.

(13) Ὅρα τὰ προλεγόμενα τῆς ἐν Σαρδικῇ, καὶ ὁ Σωκράτης αὐτόθι Κεφ. 22. καὶ Κεφ. 23.

(14) Ὅρα τὴν 589. σελ. τοῦ ε΄. τόμου τῶν Συνοδικῶν τῆς τοῦ Βενίου ἐκδόσεως.

(15) Ὁ Ναζιαν. εἰς τὸ ἐγκώμιον τοῦ Ἀθανασίου.

(16) Ὁ Σωζόμενος βιβλ. ε΄. Κεφ. 12, καὶ ὁ Ναζιανζ. καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τῆς παρουσίας Β΄. Ἐπιστολῆς.

(17) Ὁ Κἀβ. αὐτόθι.

παρελύσεται» (1)· ἐν δὲ τῷ 363 ἔλθων εἰς Ἀντιόχειαν, τὸν Ἰοβιανὸν εἰδὼς τὰ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως δόγματα (2)· ἐπὶ δὲ τοῦ Οὐάλεντος διωχθεὶς, κρυφίως εἰς ἓνα μνημεῖον πατρικὸν ἐκρύβη (3)· μετ' ὀλίγον δὲ καλεσθεὶς ἀπὸ τὸν ἴδιον Οὐάλεντα, καὶ ἐν εἰρήνῃ ζήσας ἕως εἰς τὸ 371 ἢ 373 (4) τῷ Θεῷ τὸ πνεῦμα παρέθετο, τεσσαρακονταεξέτη ἐπισκοπεύσας μετὰ πολλῶν καὶ μεγάλων κινδύνων ὁ ἀδαμάντινος (5). Κοντὰ δὲ εἰς τὰ ἄλλα του συγγράμματα, τὰ ὁποῖα εἰς τρεῖς τόμους συντάττονται, ἐν Παρισίοις ἐκδοθέντα κατὰ τὸ 1698 ἔτος, καὶ τὰς κανονικὰς ταύτας τρεῖς Ἐπιστολάς ἀφῆκεν εἰς ἡμᾶς, ἀναγκαίως οὖσας εἰς τὴν τῆς Ἐκκλησίας εὐταξίαν καὶ κατάστασιν, αἵτινες ἐπικυροῦνται, ἀορίστως μὲν ἀπὸ τὸν α. τῆς δ', καὶ τὸν α. τῆς ζ', ὠρισμένως δὲ ἀπὸ τὸν β'. τῆς Οἰκουμ. Γ'. καὶ διὰ τῆς ἐπικυρώσεως ταύτης Οἰκουμενικῆν τρόπον τινὰ ἀναγκάζουσι δύναμιν. Εὐρίσκονται δὲ ἐν τῷ β'. τόμῳ τῶν Πανδέκτων, καὶ σελ. 333 τοῦ α' τόμου τῶν Συνοδικῶν (6).

Α'. Ἐπιστολὴ τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου τοῦ μεγάλου, πρὸς Ἀμοῦν μονάζοντα.

Πάντα μὲν καλὰ καὶ καθαρὰ τὰ τοῦ Θεοῦ ποιήματα, οὐδὲν γὰρ ἀχρηστον ἢ ἀκίθαρτον ὁ τοῦ Θεοῦ πεποίηκε λόγος. «Χριστοῦ γὰρ εὐωδία ἐσμὲν ἐν τοῖς σωζομένοις, κατὰ τὸν Ἀπόστολον» [β'. Κορ. β'. 15.] Ἐπειδὴ δὲ ποικίλα καὶ πολύτροπα τὰ τοῦ διαβόλου βέλη, καὶ τοὺς ἀκραιότερους τὴν γνώμην παρασκευάζει ταράττειν, κωλύει τε τῆς συνήθους γυμνασίας τοὺς ἀδελφοὺς, ὑποσπείρων αὐτοῖς λογισμοὺς ἀκαθαρσίας καὶ μολυσμοῦ, φέρε δὲ βραχέων καὶ τὴν τοῦ πονηροῦ πλάνην ἀπελάσωμεν, τῇ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν χάριτι, καὶ τὴν τῶν ἀπλουστέρων γνώμην στηρίζωμεν. «Πάντα μὲν καθαρὰ τοῖς κληροῖς,» [Γιτ. α. 15.] τῶν δὲ ἀκαθάρτων καὶ ἡ συνειδήτις καὶ τὰ πάντα μεμβλύνονται. Ἄγαμαι δὲ τοῦ διαβόλου τὸ σόφισμα, ὅτι περιφθορὰ καὶ λύπη ὑπάρχων, λογισμοὺς ὑποβάλλει τῷ δοκεῖν μὲν καθαρότητος, ἔστι δὲ τὸ γινόμενον ἐνεδρα μᾶλλον ἢ δοκιμασίας. Ἴνα γὰρ, ὡς προεῖπον, ἀπασχολήσῃ τοὺς ἀσκητὰς τῆς ἐθίμου καὶ σωτηριώδους μελέτης, καὶ δόξη κρατεῖν κατὰ τοῦτο τοιαῦτά τινα κινεῖ βουδύκια, αἵτινα φέρει μὲν οὐδὲν τῷ βίῳ χρήσιμον, κενὰς δὲ ζητήσεις καὶ φλυαρίας, ἃς δεῖ παραιτεῖσθαι.— Τί γὰρ, εἶπέ μοι, ὦ ἀγαπητὲ καὶ εὐλαβέστατε, ἔχει ἀμάρτημα ἢ ἀκίθαρτον φυσικὴ τις ἔκκρισις; ὡς εἰ τις ἐθέλοι ποιηθῆναι ἔγκλημα, καὶ τὰς διὰ τῶν ἐκπεπονημένων μύζας, καὶ τὰς διὰ στόματος πτύσματα. Ἔτι δὲ καὶ τούτων ἔχομεν λέγειν πλείονα, τὰς διὰ γαστέρων ἔκκρίσεις, αἵτινες τῷ ζῶντι πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα καθέστηκεν. Ἔτι τε εἰ τῶν τοῦ Θεοῦ χειρῶν ἔργον πιστεύομεν εἶναι τὸν ἄνθρωπον, κατὰ τὰς θείας Γραφὰς, πῶς ἠδύνατο ἐκ καθαρᾶς δυνάμεως ἔργον τι γίνεσθαι μεμολυμένον; Καὶ εἰ γένος τοῦ Θεοῦ ὑπάρχομεν, [Πράξ. ιζ'. 28, 29.] κατὰ τὰς θείας τῶν Ἀποστόλων Πράξεις, οὐδὲν ἔχομεν ἐν ἐκυτοῖς ἀκίθαρτον. Ἰότε γὰρ μόνον μεμολυμέθα, ὅτε τὴν δυσωδεστάτην ἀμαρτίαν ἐργαζόμεθα. Ὅτε δὲ φυσικὴ τις ἀβουλήτως ἔκκρισις γίνεται, τότε τῇ τῆς φύσεως ἀνάγκῃ μετὰ τῶν ἄλλων, ὡς προεῖπομεν, καὶ τοῦτο ὑπομένομεν.— Ἄλλ' ἔπειδὴ περ οἱ θέλοντες ἀντιλέγειν μόνον τοῖς ὀρθῶς λεγομένοις, μᾶλλον δὲ παρὰ Θεοῦ πεποιημένοις, παραφέρουσι καὶ ρητὸν εὐαγγελικόν, ὡς ὅτι, «οὐ τὰ εἰσερχόμενα κοινοὶ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὰ ἐξερχόμενα.» [Ματθ. ιε'. 11]. Ἀναγκαιῶς αὐτῶν καὶ ταύτην τὴν ἀλογίαν (οὐ γὰρ ἂν εἴπωμεν ζήτησιν) ἐλέγξωμεν. Πρῶτον μὲν γὰρ καὶ τὰς Γραφὰς κατὰ τὰς ἰδίας ἀμαρτίας ἀσθηρικοί οὖντες, βιάζονται. Ἔχει δὲ τὸ θεῖον οὕτω λόγιον. Τινῶν γὰρ πάλιν τούτοις ὁμοίως ἐνδυσατῶς ἐχόντων περὶ βρωμάτων, αὐτοὺς ὁ Κύριος λύων αὐτῶν τὴν ἀγοικν, ἤγουν τὴν ἀπάτην δημοσιεύων, φησί, μὴ τὰ εἰσερχόμενα κοινῶν τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὰ ἐξερχόμενα. Εἶτα ἐπάγει καὶ πόθεν ἐξερχόμενα, τὰ ἀπὸ τῆς καρδίας. Ἐκεῖ γὰρ εἶναι τοὺς πονηροὺς ἠσχυροὺς τῶν βεβήλων λογισμῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀμωρημάτων γινώσκει. Συντομώτερον δὲ ὁ Ἀπόστολος αὐτὸ δεδιδαχμένος (7) φησί· «βρῶμα ἡμῶς οὐ παρίστησι τῷ Θεῷ.» [ἀ. Κορινθ. ἡ. 8.] Φαίη δ' ἂν τις καὶ νῦν εὐλόγως φυσικὴ τις ἔκκρισις ἡμᾶς οὐ παραστήσει πρὸς τιμωρίαν. Τάχα δὲ καὶ παῖδες ἱατρῶν (ἵνα κἂν ἐκ τῶν ἐξωθεν δυσωπηθῶσιν) ὑπὲρ τούτου ἀπολογησονται, ὅτι τῷ ζῶντι δέδονται τινες ἀναγκαῖαι διεξοδοί, πρὸς τὸ τῷ ἐν ἡμῖν ἐκάστῳ μελῶν τρεφόμενων χυμῶν τὸ περιττὸν ἀποπέμψειν. Οἶον κεφαλῆς περιττώματα τρίχες, καὶ τὰ ἀπὸ κεφαλῆς ὑδατώδη πεμπόμενα, καὶ γαστρὸς διαχωρήματα, καὶ τοῖνον τῶν σπερματικῶν πόρων ἐκεῖνο περιττώμα. Ποῖα τοῖνον, ἐστὶ πρὸς Θεὸν (8), ὃ πρεσβύτερα θεοφιλέστατε, ἀμωρία αὐτοῦ τοῦ πλάσαντος τὸ ζῶν Δεσπότη, θελήσαντος καὶ ποιήσαντος ταῦτα τὰ μέλη τοιαύτας ἔχειν διεξόδους;— Ἐπειδὴ δὲ δεῖ προλαμβάνειν τὰ τῶν πονηρῶν ἐναντιώματα (εἴποιεν γὰρ ἂν, οὐκοῦν οὐκ ἔστιν ἀμαρτία οὔτε ἡ ἀληθὴς χρῆσις, εἰ τὰ ὄργανα παρὰ τοῦ Δημιουργοῦ διαπέπλαστα), πρὸς τοῦτο ἐρωτηματικῶς αὐτοῦ· παύσομεν φάσκοντες. Ποῖαν λέγεις χρῆσιν; Τὴν ἐν Νόμῳ, ἣν ὁ Θεὸς ἐπέτρεψε λέγων· «Ἀξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καὶ πληρώσατε τὴν γῆν»; [Γεν. α'. 28.] ἣν ὁ Ἀπόστολος ἀπε-

(1) Ὁ σωζόμενος Κεφ. ιε'.

(2) Ὁ αὐτὸς ἐν βιβλ. ζ'. Κεφ. 5.

(3) Ὁ αὐτὸς αὐτόθι Κεφ. 12.

(4) Ὁ Κ46. αὐτόθι.

(5) Ὁ Σωκράτης βιβλ. δ'. Κεφ. 2.

(6) Τὸν Ἀθανάσιον, ὁ μὲν Ἰουστινιανὸς (ἐπιστολ. πρὸς τὴν ἐ. Σύνοδ.) Μίγαν τῆς Ἐκκλησίας διδάσκαλον ὀνομάζει, ὁ δὲ Βασίλειος (ἐπιστολ. πρὸς Ἀθανάσιον) κεφαλὴν ἔρωμένην, παντὶ τῷ σώματι τὴν ὕλην ἐπιχορηγοῦσαν. Καὶ πάλιν λέγει (ἐπιστολ.

πρὸς τοὺς ἐν τῇ Δύσει ἀδελφ.). Ὁ τιμιώτατος Πατὴρ ἡμῶν Ἀθανάσιος. Ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος (ἐπιστολ. πρὸς Ἰωάν. Ἀντιοχ.) ἀκριβῆ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ πίστεως Ἐκδικον τοῦτον καλεῖ. Ὁ Χρυσόστομος. Ἀποστολικὸν τοῦτον λέγει. Παῦλος Ἐμέσης (ἐν τῇ ὁμιλίᾳ, ἣν ἐποίησεν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ παρόντος τοῦ Κυρῆ). Στόλον καλεῖ ὀρθοδόξιας. Καὶ ἡ ζ'. Σύνοδος (πράξις ἀ) Πένταθλον τῆς Ἐκκλησίας αὐτὸν ὀνομάζει.

(7) Ἐν ἄλλοις, ἀποδοειγμένως φησί.

(8) Ἴσως, πρὸς Θεοῦ.

δέξατο εἰπών· «Τίμιος ὁ γάμος καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος»; [Ἑβρ. ιγ'. 4.] ἢ τὴν δημώδη μὲν, λαθραίως δὲ καὶ μοιχικῶς ἐπιτελουμένην; ἐπεὶ καὶ τῶν ἄλλων, τῶν ἐν τῷ βίῳ γινομένων, εὐρήσομεν τὰς διαφορὰς κατὰ τι γενομένας· οἶον, φονεύειν οὐκ ἔξεστιν, ἀλλ' ἐν πολέμῳ ἀναίρειν τοὺς ἀντιπάλους καὶ ἔνομον καὶ ἐπαίνου ἀξίον. Οὕτω γοῦν καὶ τιμῶν μεγάλων οἱ κατὰ πόλεμον ἀριστεύσαντες ἀξιοῦνται, καὶ στήλαι τούτων ἐγείρονται, κηρύττουσαι τὰ κατορθώματα. Ὡστε τὸ αὐτὸ, κατὰ τι μὲν καὶ κατὰ καιρὸν οὐκ ἔξεστι, κατὰ τι δὲ καὶ εὐκαίρως, ἀφίεται τε καὶ συγκεχώρηται. Ὁ αὐτὸς οὖν καὶ περὶ τῆς μίξεως λόγος. Μακάριος θεὸς ἐν νεότητι ζυγὸν ἔχων ἐλεύθερον, τῆ φύσει πρὸς παιδοποιεῖν κέχρηται· εἰ δὲ πρὸς ἀτέλγειαν, πόρνους καὶ μοιχοὺς, [Ἑβρ. ιγ'. 4.] ἢ παρὰ τῷ Ἀποστόλῳ τιμωρία ἐκδέξεται. Δύω γὰρ οὐσῶν ὁδῶν ἐν τῷ βίῳ περὶ τούτων, μιᾶς μὲν μετριωτέρας καὶ βιωτικῆς, τοῦ γάμου λέγω, τῆς δὲ ἑτέρας ἀγγελικῆς καὶ ἀνυπερβλήτου, τῆς παρθενίης, εἰ μὲν τις τὴν κοσμικὴν, τοῦτ' ἔστι τὸν γάμον ἐλοιτο, μέμψιν μὲν οὐκ ἔχει, τσαῦτα δὲ χαρίσματα οὐ λήψεται. Λήψεται γὰρ, ἐπεὶ περ φέρει καὶ αὐτὸς καρπὸν τὸν τριάκοντα. Εἰ δὲ τὴν ἀγνήν τις καὶ ὑπερκόσμιον ἀσπάσσοιτο, εἰ καὶ τραχεῖα παρὰ τὴν πρώτην καὶ δυσκατόρθωτος ἡ ὁδὸς, ὅμως ἔχει χαρίσματα θαυμασιώτερα· τὸν γὰρ τέλειον καρπὸν, τὴν ἑκατοντάδα ἐβλάστησεν. Ὡστε τὰ ἀκάθαρτα αὐτῶν καὶ πονηρὰ ζητήματα λύσεις ἰδίας ἔσχηκε καὶ παρὰ τῶν θείων Γραφῶν πάλαι προλυθείσας.— Ἰποστήριζε τοίνυν, ὦ Πάτερ, τὰς ὑπὸ σαυτὸν ἀγάλας, ἐκ τῶν Ἀποστολικῶν παρακαλῶν, ἐκ τῶν Εὐαγγελικῶν ψυχαγωγῶν, ἐκ τῶν Ψαλμῶν συμβουλευῶν. Ζῆσόν με, λέγων, κατὰ τὸ λόγιόν σου, [Ψαλμ. ρη'. 7.] λόγιον δὲ αὐτοῦ τὸ ἐκ καθαρὰς λατρεύειν αὐτῷ καρδίας. Τοῦτο γὰρ εἰδὼς ὁ αὐτὸς Προφήτης, ὡς περ ἑαυτὸν μεταφράζων, λέγει· «Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοὶ ὁ Θεός», [Ψαλμ. ν'. 11.], ἵνα μὴ ρυπώδεις λογισμοὶ με ταράξωσι. Καὶ πάλιν Δαβὶδ· «Καὶ πνεύματι ἡγεμονικῷ στήριξόν με,» [Ψαλμ. ν'. 13.] ἵνα κἂν ποτε διαλογισμοὶ με θορυβήσωσιν, ἰσχυρὰ τις δύναμις παρὰ σοῦ στηρίξῃ με, ὡς περ κρηπίς τυγχάνουσα. Αὐτὸς τοίνυν ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα συμβουλευῶν, λέγε πρὸς τοὺς βράδιον τῆ ἀληθείᾳ πειρομένους· «Διδάξω ἀνόμους τὰς ὁδοὺς σου» [Ψαλμ. ν'. 14.], καὶ θαρρῶν Κυρίῳ ὅτι πείσεις ἀποσχέσθαι τῆς τοιαύτης κακίας, ψάλλε· «Καὶ οἱ ἀσεβεῖς ἐπὶ σὲ ἐπιστρέψουσιν». Γένοιτο δὲ, τοὺς μὲν κακοήθως ζητοῦντας, παύσασθαι τῆς τοιαύτης ματαιοπονίας, τοὺς δὲ διὰ εὐσέβειαν ἰδοιοιστῶς ἔχοντας, Πνεύματι ἡγεμονικῷ κρατυνθῆναι. Ὅσοι δὲ βεβαίως τὴν ἀλήθειαν ἐπίστασθε, ἀρραγῆ ταῦτα κατέχετε καὶ ἀσάλευτον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ δόξα καὶ κράτος, σὺν ἁγίῳ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων ἀμήν.

Ἑ ρ μ η ν ε ἰ α.

Ἐπειδὴ ὁ μέγας οὗτος Πατὴρ ἡμῶν ἠρωτήθη, καθὼς φαίνεται, διὰ τὴν ἀπὸ τῆς φύσεως ἐγγινομένην ἡμῖν καθ' ὑπνον ἔκκρισιν, εἴτε ἐνυπνιασμόν κοινότερον λεγομένην, ἀν ἦναι ἐφάμαρτος, ἔκαμε τὴν παροῦσαν ἀποκριτικὴν ἐπιστολὴν, διὰ τῆς ὁποίας λέγει, ὅτι ὅλα τὰ ποιήματα τοῦ Θεοῦ εἶναι καθαρὰ, καὶ κἄνενα ἀκάθαρτον, ἢ μεμολυσμένον δὲν ἐποίησεν ὁ Θεός. Ἀμήν, ἐπειδὴ καὶ τοῦ Διαβόλου ἢ μηχαναῖς εἶναι πολλαῖς καὶ διαφόραις, μετὰ τὰς ὁποίας ἔχει συνήθειαν νὰ συγχίξῃ, καὶ νὰ ἐνοχλῇ τοὺς ἀπλοῦς δούλους τοῦ Θεοῦ, ἦτοι τοὺς ἀσκητάς, καὶ νὰ τοὺς ἐμποδίξῃ ἀπὸ τὴν συνηθισμένην ἀρετὴν τους, μετὰ τὸ νὰ σπέονη λογισμοὺς ἀκαθάρτους εἰς τὴν φαντασίαν τους, πείπει ἡμεῖς νὰ ἐξορίσωμεν αὐτὴν τὴν μηχανὴν τοῦ Διαβόλου μετὰ τὴν βοήθειαν τοῦ Χριστοῦ, καὶ νὰ στερεώσωμεν καὶ τὴν γνώμην τῶν ἀπονηρέτων ἀδελφῶν μας, διὰ νὰ μὴ ἐνοχλοῦνται πλέον. Ἀρχεται δὲ ἀπὸ τὸ ρητὸν τοῦ μακαρίου Παύλου, καὶ λέγει· Ὅλα τὰ ποιήματα τοῦ Θεοῦ εἶναι καθαρὰ εἰς τοὺς καθαρούς, καὶ ἐναρέτους. Εἰς δὲ τοὺς ἀκαθάρτους καὶ ἀμαρτωλοὺς φαίνονται ὅλα ἀκάθαρτα καὶ μεμολυσμένα, διὰ τὴν μεμολυσμένην καὶ ἀκάθαρτον συνειδησίαν τους. Θαυμάζει δὲ ὁ ἅγιος τὴν πονηρίαν τοῦ Διαβόλου, πῶς αὐτὸς ἀκάθαρτος ὢν, σπείρει εἰς ἡμᾶς λογισμοὺς καθαρούς μὲν, κατὰ τὸ φαινόμενον, τῆ δὲ ἀληθείᾳ ὄντας δοκιμαῖς τούτου καὶ κρυφὰ μηχανήματα, (1) διὰ νὰ ἐμποδίσῃ, καθὼς εἴπομεν, τοὺς ἀδελφοὺς ἀπὸ τὴν σωτηριώδη μελέτην, καὶ νὰ φανῇ, ὅτι ἐνίκησεν αὐτοὺς, μετὰ κάποια βομβύκια, ἦτοι μετὰ κάποιους κρότους, καὶ φόβους οὐτιδανούς τῶν ζώϊων τῶν καλουμένων Μπουμπούρων, οἱ ὅποιοι δὲν προξενοῦσιν ἄλλο εἰς τὴν ζωὴν μας, πᾶρεξ λογοτριβὰς καὶ συζητήσεις ματαίας, τὰς ὁποίας μας λέγει νὰ μισῶμεν ὁ Θεὸς Παῦλος. Ἐπειτα ἐρωτᾷ τὸν ὄσιον λέγων, ποίαν ἀμαρτίαν, ἢ ἀκαθαρσίαν ἔχει ἢ φυσικὴ ἔκκρισις, ὅπου συμβαίνει ἐν τοῖς ὑπνοῖς, καὶ εὐγίγει ὡσαν εἶνα περίττωμα; (2) πᾶρεξ ἀνίσως θελήσῃ τινὰς νὰ κατηγορήσῃ καὶ ὄλον τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου διὰ τὰς

(1) Ἡ καὶ οὕτως ἐρμηνεύεται. Οἱ λογισμοὶ οὗτοι ὅπου ὑποβάλλει ὁ διάβολος, εἶναι περισσότερον ἐνεδρα καὶ μηχανή, πᾶρεξ μία ψιλὴ δοκιμὴ.

(2) Ἐναντιοφανεία ἀνακύπτει μεταξὺ τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου καὶ τοῦ οὐρανοφάντορος Βασιλείου· ὁ μὲν γὰρ ἐν ταῦθα ἀποφαίνεται, ὅτι ἢ ἐν τοῖς ὑπνοῖς συμβαίνουσα φυσικὴ ἔκκρισις δὲν εἶναι ἀμαρτία, ὁ δὲ Βασίλειος ἐν τοῖς κατ' ἐπιταμὴν ὁρεῖ τῷ. τὴν θέλει ἐφάμαρτον ἀκαθαρσίαν. Ὅμως καὶ οἱ δύο λέγουσιν ὁρθὰ καὶ ἀλλήλοισ ἀμφω. Ὁ μὲν γὰρ Ἀθανάσιος λέγει διὰ τὴν ρεῦσιν ἐκείνην ὅπου προέρχεται χωρὶς νὰ γνωρίζῃ κάρμιαν ἄλλην αἰτίαν, ἤγουν ἢ πολυφαγίαν καὶ πολυποσίαν καὶ πολυ-

πνίαν καὶ ἀνάπαυσιν, ἢ προηγησαμένην τινὸς προσώπου ἡδονικὴν καὶ ἐμπαθῆ ἐπιθυμίαν, ὃ καὶ μάλιστα προπαρασκευαστικὸν τῆς τοιαύτης ρεύσεως γίνεται. Τὴν τοιαύτην, λέγω, ρεῦσιν, ὅπου ἀπὸ αὐτὰ κἄνενα δὲν τὴν γενεᾶ, ἀλλὰ εἶναι καὶ αὐτὴ εἶνα φυσικὸν περίττωμα, καθὼς εἶναι καὶ ἐκεῖνα τὰ ἄλλα ὅπου ἐκπιθμει ὁ Ἄγιος, δὲν τὴν ἔχει διὰ κακὸν τίποτος. Ὅθεν καὶ δὲν λέγει ἀπλῶς, ἢ ἔκκρισις δὲν εἶναι ἀμαρτία, ἀλλὰ λέγει μετὰ προσθήκην ἢ φυσικὴ ἔκκρισις, ἤγουν ἐκείνη ἢ αὐτόματος καὶ μόνον ὡσαν εἶνα ἀπλῶς περίττωμα συμβαίνουσα, ἐκείνη δὲν εἶναι κακὴ, διατὶ εἶναι ἀποτέλεσμα φυσικὸν φυσικοῦ σώματος, τὸ ὅποιον, ὡς ἀγαθοῦ Δημιουργοῦ δημιούργημα, δὲν εἶναι τρόπος νὰ μὴ ἦναι

ἄλλας ἐκκρίσεις καὶ περιττώματα ὁποῦ εὐγάνει. Ὡσάν νὰ εἰποῦμεν διὰ τὰς μύζας, διὰ τὰ φλέγματα, καὶ πρὸς τούτοις καὶ διὰ αὐτὰ τῆς γαστροῦ τὰ ὑποχωρήματα, τὰ ὅποια εἶναι ὡσάν ἀναγκαῖα εἰς τὸ ἀνθρώπινον σῶμα. Διότι, ἂν πιστεύωμεν (λέγει) πῶς ὁ ἄνθρωπος εἶναι ποίημα τῶν χειρῶν τοῦ Θεοῦ (καθὼς καὶ εἶναι κατὰ τὰς Γραφάς), πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἦναι ἀκάθαρτον τὸ ποίημα τοῦ Θεοῦ, εἰς καιρὸν ὁποῦ ὅσα ἐποίησεν ὁ Θεὸς εἶναι λίαν καλὰ ; Καὶ ἂν ἡμεθεὶς γένος αὐτοῦ, κατὰ τὸν ποιητὴν Ἄρατον, καὶ τὸν Θεῖον Παῦλον, λοιπὸν δὲν ἔχομεν κἀνενα μέρος ἀκάθαρτον· διότι τότε μολυνόμεθα, ὅταν τὴν βρωμερὰν καὶ ἀξιοδάκρυτον ἀμαρτίαν πράττωμεν. Ὅταν δὲ ἡ φυσικὴ ἐκκρίσις συμβῆ ἐν τοῖς ὑπνοῖς ἡμῶν χωρὶς τὸ θέλημά μας, τότε ὑπομένομεν ταύτην, ὡσάν ἓνα παρακολούθημα ἀναγκαῖον τῆς φύσεώς μας, καθὼς καὶ τὰ ἀνωτέρω περιττώματα, ὁποῦ εἴπομεν. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἐκεῖνοι ὁποῦ θέλουσι νὰ ἐναντιῶνται εἰς τὰ ὀρθῶς λεγόμενα, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν εἰς τὰ παρὰ Θεοῦ ποιηθέντα, φέρουσιν εἰς ἐναντίωσίν μας τὸ ρητὸν τοῦ Εὐαγγελίου ὁποῦ λέγει, ὅχι τὰ εἰσερχόμενα, ἀλλὰ τὰ ἐξερχόμενα κοινοὶ τὸν ἄνθρωπον, πρέπει νὰ ἀνκίρῶμεν καὶ αὐτὴν τὴν ἀνοσίαν των καὶ ὅχι ἀπορίαν, καὶ λέγομεν ὅτι, αὐτοὶ ὄντες ἀμαθεῖς, ἐξηγοῦσι καὶ τὰς ἀγίας Γραφάς κατὰ τὴν ἀρέσκειαν καὶ ἀμάθειάν τους. Τὸ δὲ Εὐαγγελικὸν ρητὸν ἔχει τέτοιον νόημα. Ἐπειδὴ μερικοὶ ἐδίσταζον (ὡσάν τούτους) διὰ τὰ φαγητὰ, δειλιῶντες ὅτι ἔχουν νὰ τοὺς μολύνουν ἂν τὰ φάγουν, ὁ Χριστὸς λύει τὴν ἀγνοίαν καὶ φανεροῦναι τὴν ἀπάτην αὐτῶν λέγων, ὅτι ὅχι τὰ εἰσερχόμενα κοινοὶ, ἤτοι μολύνουν τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὰ ἐξερχόμενα, καὶ εὐθύς λέγει καὶ πόθεν ἐξέρχονται, δηλονότι ἀπὸ τὴν καρδίαν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκονται οἱ πονηροὶ ἠθασυροὶ τῶν ἀκαθάρτων λογισμῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀμαρτημάτων. Ὁ δὲ Θεὸς Παῦλος πλέον σύντομα καὶ φανερὰ μᾶς ἐδίδαξε τοῦτο λέγων, «Βρῶμα ἡμᾶς οὐ παρίστησι τῷ Θεῷ». Τοῦτο δὲ τὸ ἴδιον δικαίως ἤθελεν εἰπεῖ τινὰς καὶ εἰς τὴν παρούσαν ὑπόθεσιν. Φυσικὴ ἐκκρίσις οὐ παρίστησιν ἡμᾶς πρὸς τιμωρίαν. Τάχα δὲ περὶ τούτου θέλουσιν ἀποκριθῆναι, λέγει, εἰς αὐτοὺς καὶ οἱ τῶν σωμάτων ἱατροὶ, διὰ νὰ καταπεισθῶσι κἂν ἀπὸ τοὺς ἔξωθεν. Λέγουσι γὰρ καὶ αὐτοὶ, ὅτι ἐδόθησαν κἀποιοὶ ἀναγκαῖοι πόροι ἀπὸ τὸν Δημιουργὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον, διὰ νὰ εὐγαίνωσι τὰ περιττώματα ἀπὸ τὰ τρεφόμενα μέλη μας, ὡσάν νὰ εἰποῦμεν, περιττώματα μὲν τῆς κεφαλῆς εἶναι αἱ τρίχες καὶ τὰ ἄλλα ὑγρὰ ὁποῦ εὐγαίνουσι διὰ τῶν πόρων αὐτῆς (μύζαις δηλ. ἀπὸ τὴν μύτην, πτύσματα ἀπὸ τὸ στόμα, δάκρυα ἀπὸ τὰ ὀμμάτια καὶ τὰ λοιπὰ), τῆς δὲ γαστροῦ περιττώματα εἶναι τὰ ὑποχωρήματα. Τὸ λοιπὸν, καθὼς εἶναι αὐτὰ, ἔτσι καὶ ἐκείνη ἡ ἐκκρίσις τοῦ ἐνυπνιασμοῦ εἶναι ἓνα περιττώμα τῶν σπερματικῶν πόρων· ὅθεν στρέφει πρὸς τὸν ὅσιον καὶ λέγει· Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ ὁ Θεὸς ἐπλασε τὸν ἄνθρωπον καὶ ἠθέλησε νὰ ἔχη τὸ σῶμα του τοιαύτας ὀργανώσεις καὶ πόρους, ποῖαν ἀμαρτίαν πλέον ἔχει ὁ ἄνθρωπος διὰ τοῦτο ; οὐδεμίαν, ὡς νομίζω. Πρέπει δὲ ἀκόμη λέγει, νὰ προλάβωμεν τὰς ἀντιστάσεις τῶν φυλονείκων καὶ πονηρῶν· διότι δύνανται νὰ εἰποῦν, λοιπὸν δὲν εἶναι ἀμαρτία, οὔτε ἡ ἀληθινὴ μεταχειρίσις τῶν σπερματικῶν ὀργάνων, ἐπειδὴ καὶ αὐτὰ ἐδόθησαν ἀπὸ τὸν Θεὸν διὰ τοιούτην χρῆσιν καὶ μεταχειρίσιν ; πρὸς τὸ ὅποιον ἀποκρινόμεθα. Ποῖαν λέγεις χρῆσιν καὶ μεταχειρίσιν ; τὴν νόμιμον καὶ ἐκείνην ὁποῦ ὁ Θεὸς συνεχώρησε μὲ τὴν, αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε ἐντολήν, τὴν ὁποῖαν καὶ ὁ Ἀπόστολος ἐγκωμιάζει, λέγων· Τιμίος ὁ γάμος καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος, ἢ τὴν κοινήν ὁποῦ γίνεται κρυφίως καὶ ἀνόμως ; ταῦτόν εἰπεῖν, τὴν πορνείαν καὶ τὴν μοιχείαν ; εἰ μὲν ἐκείνην λέγεις, φανερόν, ὅτι εἶναι καλὴ, εἰ δὲ ταύτην, φανερόν, ὅτι εἶναι κακὴ. Καὶ ἄς μὴ θαυμάζωμεν (λέγει ὁ Ἅγιος) ἂν ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα γίνεται, ποτὲ μὲν καλόν, ποτὲ δὲ κακόν, ἐπειδὴ βλεπομένον καὶ ἄλλα πολλὰ εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν, ὁποῦ γίνονται· ἄλλοτε μὲν καλὰ, ἄλλοτε δὲ κακὰ. Χάριν λόγου, ὁ φόνος δὲν εἶναι συγκεχωρημένος, ἀμὴ ὅταν γίνεται ἐν καιρῷ πολέμου ἐναντίον εἰς ἐχθροὺς πίστεως, τότε εἶναι καὶ συγκεχωρημένος καὶ ἐπαινετός, καὶ διὰ τοῦτο οἱ νικῆσαντες εἰς πόλεμον μεγάλας τιμὰς λαμβάνουσι καὶ ἀνδριάντες στήνονται εἰς τὸ ὄνομα των, οἰτινες κηρύττουσι τὰς νίκας των (περὶ τούτων ἴδρα τὸν ἱγ'. τοῦ Βασιλείου). Τὸ λοιπὸν, τοῦτος ὁ ἴδιος λογαριασμὸς ἀκολουθεῖ καὶ εἰς τὴν μίξιν. Καὶ ἐπαινεῖ μὲν ὁ Ἅγιος ἐνταῦθα ἐκείνους ὁποῦ μεταχειρίζονται τὴν συνάφειαν τοῦ γάμου πρὸς παιδοποιεῖαν, μὲ τὸ ρητὸν τοῦ Ἱερεμίου· ἐκφοβεῖ δὲ πάλιν τοὺς ἀσελεῖς μὲ τὸ Ἀποστολικὸν ρητὸν, ὁποῦ λέγει, πέρνους καὶ μοιχοὺς κρινεῖ ὁ Θεός. Εἶτα δεικνύουσιν, ὅτι ὁ Θεὸς μᾶς ἐδείξεν εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν δύο στρατάς, μίαν μὲν μετρίαν καὶ ταπεινὴν, τὴν τοῦ γάμου λέγω καὶ τῆς ὑπανδρείας, καὶ ἄλλην δὲ ἀγγελικὴν καὶ ἀσύγκριτον, τὴν τῆς παρθενίας· καὶ ὁποῖος μὲν διαλέξει τὸν γάμον, δὲν ἔχει κἀμμίαν ἀμαρτίαν, πλὴν δὲν ἡμπορεῖ νὰ λάβῃ τὰ χαρίσματα τῆς παρθενίας (1), λαμβάνει ὁμοῦ τὸν τριάκοντα καρπὸν (διὰ

ἀγαθόν. Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ἀκαθάρσιαν ὀνομάζει τὴν ἐν τοῖς ὑπνοῖς συμβαίνουσαν ρεῦσιν, ὅχι ἀπλῶς πᾶσαν, ἀλλὰ τὴν ἀπὸ φαντασίας ἠδονικῆς, τὴν ἀπὸ γαργαλισμοῦ ἡμερινοῦ, ταῦτόν εἰπεῖν τὴν ἐξ ἔρωτος συμβαίνουσαν, διατὶ αὐτὴ δὲν εἶναι μόνον τοῦ σώματος μολυσμὸς, ἀλλὰ καὶ τῆς ψυχῆς, καὶ πολὺ πρότερον τῆς ψυχῆς, ὅτι ἐκείνης πρώτης παθούσης καὶ λογισαμένης τὸ κακόν, ἐκείθεν καὶ εἰς τὸ σῶμα κατέβη τὸ πάθος τοῦ μολυσμοῦ. Ὅρα δὲ ὅτι, καὶ μ' ὅλον ὁποῦ ὁ μέγας Ἀθανάσιος δὲν λέγει ἀκάθαρτον τὴν ρεῦσιν τοῦ σπέρματος, δὲν ἐπρόσθεσεν ὁμοῦ, ὅτι καὶ νὰ μεταλαμβάνουν οἱ τοῦτο παθόντες, ἀλλὰ τὸ ἐσιώπησε, καὶ ἴδρα εἰς τὸν δ'. τοῦ Διονυσίου.

(1) Οὐράνια καὶ ὑπεροχικὰ εἶναι τὰ τῆς παρθενίας χαρίσμα-

τα καὶ προνόμια, καὶ κἀμμίαν σύγκρισιν μετὰ τοῦ γάμου δὲν ἔχουσιν. Ὁ γὰρ θεῖος Χρυσόστομος ἐν τῷ περὶ Παρθενίας λόγῳ φησὶ· «Τοσοῦτω προὔχει τοῦ γάμου ἢ παρθενία, ὅση τῆς γῆς ὁ οὐρανὸς ἀπολείπεται, καὶ τῶν ἀνθρώπων οἱ Ἄγγελοι.» Ὁ Αὐγουστίνος ἐν τῷ περὶ παρθενίας· Ἡ παρθενικὴ διαγωγή ἀγγελικὴ ἐστὶ διαγωγή, καὶ ἐν φθαρτῷ σώματι· ἀιδίου ἀφθαρσίας μελέτη. Ὁ Ἱερώνυμος (βιβλ. κατὰ Ἰοβιδίαν)· Ἡ παρθενία θυσία ἐστὶ τοῦ Χριστοῦ, μίμησιν ἔχουσα ἀγγελικῆν. Καὶ ἐπιστ. κβ'. λέγει· «Ὅταν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ κατέβη ἐπὶ τῆς γῆς, ἀγγελικὴν διαγωγὴν κατέστησεν, ὅπως ὁ ὑπὸ τῶν Ἄγγελων ἐν οὐρανῷ προσκυνούμενος, Ἄγγελος ἐπὶ γῆς ἔχη.» Ὁ Θεοφάνης ἰγνάτιος ἐν τῇ πρὸς Ταρσοῦς ἐπιστολῇ, «Τὰς παρθένας ἱερεῖας

της παιδοποιίας) κατὰ τὴν παραβολὴν τοῦ σπόρου. Ὅποιοι δὲ ἀγαπήσει τὴν παρθενίαν καὶ μοναδικὴν πολιτείαν, (ἀγκαλιὰ καὶ αὕτη εἶναι δυσκατάρθρωτος παρὰ τὴν πρώτην, ἥτοι ἢ περισσότερον ἀπὸ τὴν πρώτην ὁδὸν τοῦ γάμου δηλαδὴ, ἢ κατ' ἀρχάς, διὰ τὸ ἀσυνήθιστον καὶ τὸ τοῦ σώματος νεάζον καὶ πρὸς μίξιν κτωφερὲς), ἀποκτᾷ ὅμως χαρίσματα θαυμαστότερα ἀπὸ τὸν γάμον· διότι βλαστάνει τὸν τέλειον καρπὸν, τὴν ἑκατοντάδα, εἶτα λέγει, ὅτι τὰ τοιαῦτα ἀκάθαρτα ζητήματα τῶν τοιούτων ἔχουσι τὴν λύσιν τῶν ἀπὸ τὰς ἀγίας Γραφάς. Συμβουλευσας δὲ αὐτὸν νὰ ὑποστηρίξῃ μὲ συμβουλὰς καὶ νοουθεσίας τοὺς ὑπ' αὐτοῦ κυβερνωμένους Μοναχοὺς, ἔκ τε τοῦ ἀγίου Εὐαγγελίου, ἔκ τοῦ Ἀποστόλου καὶ ἔκ τῶν Ψαλμῶν τοῦ Δαβὶδ, καὶ εἰς εὐχὴν τρέψας τὸν λόγον, τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν. Ὅρα καὶ τὸν δ' τοῦ Διονυσίου, καὶ τὴν εἰς ἐκεῖνον ὑπόσημειώσιν.

Τοῦ αὐτοῦ Ἐπιστολὴ Β'. πρὸς Ρουφιανὸν, ἢ Ρουφιανόν.

Κυρίῳ υἱῷ καὶ ποθεινοτάτῳ συλλειτουργῷ Ρουφιανῷ, Ἀθανάσιος ἐν Κυρίῳ χαίρειν.

Σὺ μὲν τὰ υἱῷ ἡγαπημένῳ πρέποντα πρὸς πατέρα γράφεις. Ἐγγίσαντα γοῦν σε διὰ τοῦ γράμματος περιεπτυσάμην, πάντων ἐμοί, ποθεινότατε Ρουφιανέ, κἀγὼ δὲ ὡς υἱῷ δυνάμενος γράφειν ἐν τε προσιμοῖσι καὶ μέσοις καὶ τελευταίοις ἐπέσχον, ἵνα μὴ ἐκ γραμμάτων ἢ σύστασις καὶ ἡ μαρτυρία γνωρίζηται. Οὕτω τοίνυν πίστευε διακειμένος· σὺ γὰρ ἐμὴ Ἐπιστολὴ κατὰ τὸ γεγραμμένον, ἐπιγνωσκόμενη καὶ ἀγνωσκόμενη ἐν καρδίᾳ. [β'. Κορ. γ'. 2.] Οὕτω τοίνυν πίστευε διακειμένος. Ναί, πίστευε. Προσπαγορεύω σε καὶ προτρέπω γράφειν· οὐ γὰρ ὀλίγως, ἀλλὰ μεγάλως εὐφραίνεις τοῦτο ποιῶν. — Ἐπειδὴ δὲ φιλοκάλως καὶ ἐκκλησιαστικῶς (τοῦτο γὰρ πάλιν πρέπει τῆ σῆ εὐλαβείᾳ) ἠρώτησας περὶ τῶν δι' ἀνάγκην ὑποστυρέντων μὲν, μὴ φθαρέντων δὲ ἐν τῇ κακοπιστίᾳ, καὶ ἠθέλησας γράψαι με τὰ δόξαντα περὶ αὐτῶν ἐν ταῖς Συνόδοις καὶ πανταχοῦ γίνωσκε, Κύριέ μου ποθεινότατε, ὅτι ἐν ἀρχῇ μὲν παυσαιμένης τῆς γενομένης βίβης, γέγονε Σύνοδος κρόντων ἀπὸ τῶν ἔξω μερῶν Ἐπισκόπων· γέγονε δὲ καὶ παρὰ τοῖς τὴν Ἑλλάδα κατοικοῦσι συλλειτουργοῖς. Οὐδὲν δὲ ἤττον καὶ τοῖς ἐν Ἰσπανίᾳ καὶ Γαλλίᾳ, καὶ ἤρρεσαν ὑπερ ᾧδε καὶ πανταχοῦ. Ὡστε τοῖς μὲν κατακεπητωκόσι καὶ προϊσταμένοις τῆς ἀσεβείας, συγγινώσκων μὲν μετανοοῦσι, μὴ διδόναι δὲ αὐτῆς τόπον Κλήρου. Τοῖς δὲ μὴ ἀθετοῦσι μὲν τῆς εὐσεβείας, παρασυρεῖσι δὲ δι' ἀνάγκην καὶ βίαν, ἔδοξε διδοῦσθαι μὲν συγγνώμην, ἔχειν δὲ καὶ τὸν τόπον τοῦ Κλήρου, μάλιστα ὅτι ἀπολογίαν πιθανὴν ἐπορίσαντο, καὶ ἔδοξε τοῦτό πως οἰκονομικῶς γεγενῆσθαι· διαβεβαιώσαντο γὰρ μὴ μεταβεβληθῆναι εἰς ἀσίβειαν. Ἴνα δὲ μὴ κατασταθέντες τινὲς ἀσεδέστατοι διαφθέρωσι τὰς Ἐκκλησίας, εἴλοντο μᾶλλον συνδραμεῖν τῇ βίᾳ καὶ βαστάσαι τὸ βαρὸς, ἢ λαοὺς ἀπολέσθαι. — Τοῦτο δὲ λέγοντες, ἔδοξαν καὶ ἡμῖν πιθανῶς λέγειν, διὰ τὸ καὶ προφαίζεσθαι αὐτοὺς τὸν Ἀαρὼν τὸν Μωυσέως ἀδελφὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ συνδραμεῖν μὲν τῇ τοῦ λαοῦ παραβάσει, ἀπολογίαν δὲ ἐσχηκέναι, ἵνα μὴ ὁ λαὸς ὑποστρέψας εἰς Αἴγυπτον ἐπιμεῖνῃ τῇ εἰδωλολατρείᾳ. Καὶ γὰρ ἦν φαινόμενον εὐλογον, ὅτι μένοντες μὲν ἐν τῇ ἐρήμῳ, δύνανται παύσασθαι τῆς ἀσεβείας, εἰσελθόντες δὲ εἰς Αἴγυπτον, ἐπετρίβοντο καὶ ἤρξανον ἐν αὐτοῖς τὴν ἀσίβειαν. Τοῦτο τοίνυν ἕνεκα συγγνωστὸν τὸ πρὸς τὸν Κλήρον γέγονε. Τοῖς δὲ ἀπατηθεῖσι καὶ βίαν παθοῦσι συγγνώμη δέδωται. — Ταῦτα καὶ τῆ σῆ εὐλαβείᾳ δηλῶ, θαρρῶν ὅτι καὶ τὰ δόξαντα ὑποδέξεται σου ἡ θεοσέβεια, καὶ οὐ καταγνώσεται ἐκεχειρίαν τῶν συνελθόντων οὕτω. Καταξίωσον δὲ ταῦτα ἀναγνῶναι τῷ ἱερταίῳ καὶ τῷ λαῷ τῷ ὑπὸ σέ, ἵνα καὶ αὐτοὶ γινώσκοντες μὴ μέμφωνται οὕτω σε διακειμένον περὶ τοὺς τοιούτους. Ἀπρεπὲς γὰρ ἦν ἐμὲ γράφειν, δυνάμενης τῆς σῆς εὐλαβείας, καὶ τὴν ἡμῶν περὶ αὐτοὺς διάθεσιν ἀπαγγεῖλαι, καὶ πάντα τὰ λείποντα ἀποπληρῶσαι, χάρις τῷ Κυρίῳ τῷ πληρώσαντί σε ἐν παντί λόγῳ καὶ πάσῃ γνώσει. Οἱ μὲν οὖν μετανοοῦντες, φανερῶς ἀναθεματίζέτωσαν, ὀνομάζοντες Εὐδοξίου καὶ Εὐζώφου τὴν κακοδοξίαν. Αὐτοὶ γὰρ λοιπὸν βλασφημοῦντες, τὸν τοῦ Θεοῦ Λόγον κτίσμα ἐπεγράψαντο, τῆς Ἀρειανῆς (1) αἰρέσεως προστάται. Ὁμολογῆσαν δὲ τὴν ἐν Νικαίᾳ παρὰ τῶν Πατέρων ὁμολογηθεῖσαν πίστιν, καὶ μὴδ' ἔμιν ἄλλην Σύνοδον προκρίνειν ταύτης τῆς Συνόδου, πρόσπειτε τὴν παρὰ σοὶ ἀδελφότητα, ἢ σὺν ἡμῖν ἐν Κυρίῳ προσπαγορεύει σε.

Χριστοῦ ἐπωνόμασεν. Ὁ Ἀμβρόσιος ἐν τοῖς ψαλμ. καλεῖ αὐτοὺς μάρτυρας. Ὁ Κυπριανὸς ἐν τῷ περὶ παρθενίας· «Ἄνθος καὶ ῥόδον τῆς Ἐκκλησίας τὴν παρθενίαν καλεῖ.» Ὁ ἴδιος αὐτὸς Ἀθανάσιος ἐν τῷ περὶ παρθ. λέγει· «Πλούτος ἀδαπάνητός ἐστιν ἡ παρθενία, στέφανος ἀμάραντος, ναὸς Θεοῦ, ἐνδιάστημα τοῦ ἀγίου Πνεύματος, μαργαρίτης ἐντιμος, τρόπαιον κατὰ τοῦ θῆου καὶ τοῦ θανάτου.» Ὁ θεολόγος Γρηγόριος ἐν τοῖς ἐπεισι λέγει, ὅτι οἱ παρθενοὶ μιμοῦνται τὴν παρθένον ἁγίαν Τριάδα, ἐνώπιον τοῦ Ἀρνίου στέκονται, καὶ ἀκολουθοῦσιν αὐτῷ ὅπου ἂν ὑπάγῃ κατὰ τὸ ἰδ'. Κεφ. τῆς Ἀποκαλύψεως. Ἡ παρθενία εἶναι ἐνωμένη μὲ τὴν σοφίαν· δι' ἣ καὶ αὐταὶ ὡς δύο ὡραϊόταται γυναῖκες ἐνηγαλλίσαντο τὸν αὐτὸν Θεολόγον ἐρηγορότα. Τοσοῦτόν ἐστι καλὴ ἡ παρθενία, ὥστε ὅπου καὶ ὁ γάμος χωρὶς αὐτὴν ἀχρηστός ἐστιν. Ὁ γὰρ Παῦλος λέγει, ὅτι οἱ ἔχοντες γυναῖκας

μὲ τὴν σωφροσύνην καὶ παρθενίαν πρέπει νὰ τὰς ἔχουν, ὡς νὰ μὴ τὰς εἶχον καὶ ὀλότεια. Λέγει δὲ καὶ ὁ Πηλουσιώτης Ἰσιδώρος· «Κατὰ μὲν τὴν ἀγγελίαν τοῖς Ἀγγέλοις ὁμοιοῦται ὁ ἄνθρωπος, κατὰ δὲ τὸν γάμον, τῶν θηρίων οὐδὲν διενήνοχεν, οἷς ἡ συνουσία ἀναγκαῖα ἐστίν» (ἐπιστολ. ἀφοη'). Πλὴν, ὅσον ἀτίμητος εἶναι ἡ παρθενία, τόσον πρέπει καὶ νὰ φυλάττεται μὲ δὴν τὴν δύναμιν καὶ προσοχὴν· διατί, ἂν μίαν φοράν τὴν χάσιν ὁ ἄνθρωπος, δὲν θέλει τὴν ἀποκτήσει πλέον ποτὲ ποτὲ, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον, λέγοντα· «Μετάνοια μὲν γὰρ ἀφίσην ἐμαρτίας, τὴν δὲ ἐφαρμένην, ὡς μὴ ἐφαρμένην ἀδυνατοῦσα ποιῆσαι, διὰ βίου ὀδύρεται» (λόγ. περὶ παρθενίας).

(1) Ἴσως, ὡς τῆς Ἀρειανῆς, ἢ ἀπεγράψαντο προστάται τῆς Ἀρειανῆς αἰρέσεως.

Ἑρμηνεία (1)

Ἡ παρούσα ἀποκριτικὴ Ἐπιστολὴ τοῦ Ἁγίου, ὅπου κάμνει πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον Ρουφινιανόν, δὲν διαλαμβάνει διὰ ἐκείνους ὅπου ἠρνήθησαν τὸν Χριστὸν καὶ τοὺς εἰδώλους ἔθυσαν· περὶ τούτων γὰρ ὁμιλεῖ ἡ ἐν Ἀγκυρᾷ Σύνοδος, καὶ ὁ Ἅγιος Πέτρος ὁ Ἀλεξανδρείας πλατύτερον, ἀλλ' ὁμιλεῖ διὰ ἐκείνους ὅπου ἐσυγκοινωνήσαν μετὰ τοὺς αἰρετικούς τοὺς Ἀρειανούς· διότι αὐτοὶ, ἐπειδὴ ἔτυχον Βασιλεῖς κοινωνοῦς τῆς αἰρέσεως των, ἰδυναμώθησαν καὶ ἐβίασαν πολλοὺς ὀρθοδόξους νὰ συγκοινωνήσουν εἰς τὴν αἵρεσίν των, οἵτινες μετενόησαν ὕστερον, καὶ ἐπέστρεψαν τῇ ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ. Καὶ περὶ τούτων ἐρωτᾷ ὁ Ρουφινιανὸς τὸν μέγαν Ἀθανάσιον πῶς πρέπει νὰ τοὺς δέχεται, πρὸς τὸν ὅποιον ἀποκριθεὶς ὁ Ἅγιος διὰ τῆς παρούσης Ἐπιστολῆς, εἰς μὲν τὸ προοίμιον δεικνύει τὸ διάπυρον φίλτρον τῆς πατρικῆς ἀγάπης, ὅπου πρὸς αὐτὸν ἔχει, παρακινῶντας αὐτὸν νὰ τοῦ γράφῃ συνεχῶς, εἰς δὲ τὴν ἐρώτησιν ἀποτεινόμενος λέγει· Ἐπειδὴ ἐρωτᾷς ἐκκλησιαστικῶς διὰ ἐκείνους ὅπου ἐκοινώνησαν τοῖς αἰρετικοῖς, εἴτα δὲν ἔμειναν τῇ αὐτῶν αἰρέσει μέχρι τέλους, ἀλλὰ μετενόησαν ἤξευρε, ὅτι ἔγιναν περὶ τοῦ ζητήματος τούτου διάφοροι Σύνοδοι εἰς διαφόρους τόπους, καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ εἰς τὴν Ἰσπανίαν καὶ εἰς τὴν Γαλλίαν (ἴσως δὲ τὸ, γέγονε καὶ παρὰ τοῖς τὴν Ἑλλάδα κατοικοῦσι συλλειτουργοῖς, δηλοῖ, ὅτι διὰ γρχμμάτων τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου ἀνεκοινώθη εἰς τοὺς Ἀρχιερεῖς τῆς Ἑλλάδος ἡ τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Συνόδου ἀπόφασις, ἡ καὶ μᾶλλον ἀληθές. Δι' ἧ καὶ ὁ Δοσίθεος ἐν σελ. 181 τῆς Δωδεκαβίβλ. λέγει, ὅτι διὰ γραμμάτων ἔλαβε κοινωνοῦς τῆς γνώμης ταύτης ὁ Ἀθανάσιος τοὺς τῆς Μακεδονίας καὶ Ἀχαΐας Ἐπισκόπους, ὡς γράφει ὁ μέγας Βασίλειος), καὶ ἐκεῖνο ὅπου ἐδῶ ἀπεφασίσθη ἀπὸ ἡμᾶς (2), ἀπεφασίσθη καὶ ἀπὸ ὄλους ἐκείνους. Καὶ λέγομεν λοιπὸν, ὅτι ὅσοι ἐρωμένοι δχι μόνον ἐσυγκοινωνήσαν τοῖς Ἀρειανοῖς, καὶ ὠμολόγησαν ὅτι φρονοῦν ὅσα φρονοῦσι καὶ αὐτοὶ, ἀλλ' ἔγιναν μετ' αὐτοὺς καὶ προστάται τῆς αἰρέσεως, ὥστε ὅπου νὰ παρακινῶσιν καὶ ἄλλους νὰ ἔρχωνται εἰς τὸν Ἀρειανισμόν, οὗτοι ὅταν ἐπιστραφῶσιν εἰς τὴν ὀρθοδόξον Ἐκκλησίαν, πρέπει νὰ τοὺς δεχώμεθα, δχι ὁμῶς νὰ τοὺς ἀφίνωμεν καὶ εἰς τὸν βαθμὸν τῆς ἱερωσύνης, ἀμὴ ὡς λαϊκοὺς νὰ τοὺς ἔχωμεν πλέον (3). Ἐκεῖνοι δὲ πάλιν ὅπου ἐσυγκοινωνήσαν εἰς τὴν αἵρεσιν ταύτην δχι μετ' αὐτῶν ἐλευ-

(1) Σημειῶσαι ὅτι ἡ Ἐπιστολὴ αὕτη τρεῖς φορὰς ἀνεγνώσθη ἐν τῇ α. πράξει τῆς ζ'. Συνόδου.

(2) Ἡ Σύνοδος αὕτη συνεκροτήθη ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κατὰ τὸ 362 ἔτος. προνοία μάλιστα καὶ συνεργία Ἀθανασίου τοῦ μεγάλου, ἐν ἧ ἦσαν παράνοτοι Εὐσεβίος ὁ Μαρκέλλων, Ἀστέριος, ὁ Πέτρος τῆς Ἀραβίας Ἐπίσκοπος καὶ ἄλλοι Ἐπίσκοποι ἀπὸ Ἰταλίας, Ἀραβίας, Αἰγύπτου καὶ Λιβύης· ὀλίγοι μὲν, ἀξιόλογοι ὁμῶς ἄνδρες καὶ περιφανεῖς, οἵτινες τὰ ἐν Νικαίᾳ δογματισθέντα ἐκράτουν, καὶ ταῦτα ἰδιαιτέρον ἀπεφάσισαν· Α'. ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ὁμοούσιον ἐστὶ Πατὴρ καὶ Υἱὸς Β'. ὅτι ὁ Θεὸς Λόγος ἐνανθρωπήσας, σάρκα προσέλαβεν ἔμψυχον καὶ ἔννονον (οἱ γὰρ Ἀρειανοὶ ἔλεγον, ὅτι ἄψυχον σάρκα προσέλαβεν, ἐνήργει δὲ ἀντὶ ψυχῆς ἡ Θεότης. Οἱ δὲ Ἀπολιναρισταὶ, ὅτι ἄνονον)· Γ'. ὅτι πρέπει νὰ λέγονται ἐπὶ Θεοῦ αἱ λέξεις τῆς οὐσίας καὶ ὑποστάσεως, ἥτοι μία οὐσία καὶ τρεῖς ὑποστάσεις, πρὸς ἀποβολὴν τῆς τοῦ Σαβελλίου αἰρέσεως, ἵνα μὴ στενώσῃ τῶν λέξεων, ὡς ἐν πρᾶγμα τριώνυμον νομιζόμεν τὴν ἁγίαν Τριάδα, ἀλλ' ἕκαστον τῶν ὀνομάτων, ὁ Πατὴρ δηλαδὴ, ὁ Υἱὸς καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ἐν ἰδίᾳ ὑποστάσει θεολογεῖ (Σωκρατ. βίβλ. γ'. Κεφ. ζ'. Σωζομ. βίβλ. ε. Κεφ. ιβ').), τὴν ὅποιαν ταύτην ζήτησιν ἡ ἐν Νικαίᾳ α. Σύνοδος παρέβλεψεν, οἰκονομοῦσα τὰ πράγματα· Δ'. δὲ μάλιστα κατόρθωμα τῆς Συνόδου ταύτης ἐστάθη, τὸ νὰ ἐνώσῃ τοὺς Ἀνατολικούς μετὰ τοὺς Δυτικούς, οἵτινες ἄκρως διεφέροντο, καὶ μέγα σχίσμα εἶχον ἀναμεταξύ των, διὰ τοῦτο, οἱ μὲν Ἀνατολικοὶ λέγοντες εὐσεβῶς ἐπὶ Θεοῦ μίαν οὐσίαν καὶ τρεῖς ὑποστάσεις, οὐχὶ δὲ μίαν ὑπόστασιν, ἢ τρία πρόσωπα, ἐκατηγοροῦντο ἀπὸ τοὺς Ἰταλοῦς ὅτι εἶναι Ἀρειανοί, (ἐπειδὴ ὁ Ἀρειὸς ὠμολόγει μὲν τὰς τρεῖς ὑποστάσεις ἐπὶ Θεοῦ, ἑτεροφυεῖς ὁμῶς καὶ ἑτεροουσίους, τρία δὲ πρόσωπα μιᾶς φύσεως οὐκ ἰδέχεται)· οἱ δὲ Ἰταλοὶ διὰ τὴν στενότητα τῆς γλώσσης των, μίαν λέξιν ἔχοντες τὴν ὑπόστασιν, δηλωτικὴν καὶ τῆς οὐσίας καὶ τῆς ὑποστάσεως· τρεῖς μὲν ὑποστάσεις δὲν ἔλεγον ἐπὶ Θεοῦ, ἵνα μὴ φανώσιν, ὅτι καὶ τρεῖς οὐσίας ἐν τῇ Τριάδι δεξάμενοι, ἀλλ' ἀντὶ τῶν τριῶν ὑποστάσεων, τρία πρόσωπα ἔλεγον, καὶ ἀντὶ τῆς μιᾶς οὐσίας, μίαν

ὑπόστασιν. Ὅθεν καὶ ἐκατηγοροῦντο ἀπὸ τοὺς Ἀνατολικούς πῶς εἶναι Σαβελλιανοί (ὁ γὰρ Σαβέλλιος μίαν ὑπόστασιν ἔλεγε ἐπὶ Θεοῦ τριώνυμον) διὰ τοῦτο ἡ Σύνοδος αὕτη συγκαλέσασα τοὺς Ἀνατολικούς τε καὶ Δυτικούς, καὶ μαθοῦσα παρ' αὐτῶν, ὅτι τὰ τρία πρόσωπα καὶ αἱ τρεῖς ὑποστάσεις διαφέρουσι μόνον κατὰ τὴν λέξιν καὶ προφορὰν, μίαν δὲ καὶ τὴν αὐτὴν σημασίαν καὶ ἔνοιαν ἔχουσι· παρομοίως καὶ ἡ οὐσία καὶ ἡ ὑπόστασις διάφοροι οὐσαι κατὰ τὸν ἦχον, ἐπὶ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἐνοίας καὶ πράγματος λέγονται παρ' αὐτῶν, ἐσυγχώρησεν εἰς ἐκείνους καὶ εἰς τούτους νὰ λέγουσι τὰς διαφόρους λέξεις αὐτὰς ὡς ἡνωμένας κατὰ τὴν σημασίαν καὶ πρᾶγμα, ἀφ' οὗ πρῶτον ἀνεθεμάτισαν τὸν Ἀρειὸν καὶ τὸν Σαβέλλιον, καὶ οὕτως ἠνώσεν αὐτοὺς καὶ συνώθησεν. Οὐ γὰρ ἐν ὀνόμασιν, ἀλλ' ἐν πράγμασιν ἡμῖν ἡ ἀλήθεια (Περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως ἀναφέρει καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὸ ἐγκώμιον τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου, λέγων, ὅτι ἡ ἔνωσις αὕτη τῶν Ἀνατολικῶν καὶ Δυτικῶν ἐστάθη ἔργον τοῦ Ἀθανασίου, ἐπειδὴ κατὰ πρόνοιαν καὶ συνεργίαν αὐτοῦ, ὡς εἶπομεν, ἡ Σύνοδος αὕτη συνεκροτήθη)· Ε'. ἀπεφάσισεν ἡ Σύνοδος αὕτη, ὅτι οἱ ἐκ τῆς τῶν Ἀρειανῶν κοινωνίας ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν νὰ δέχωνται, ἀναθεματίζοντες τὴν αἵρεσιν τοῦ Ἀρειοῦ, καὶ ὁμολογοῦντες τὴν ἐν Νικαίᾳ πίστιν (καὶ προσέτι ἀναθεματίζοντες τοὺς λέγοντας τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον διηρημένον τῆς οὐσίας τοῦ Χριστοῦ. Ἰσ. τοῦ υἱοῦ)· Ϛ'. δὲ ἐδιώρισεν περὶ τῶν Ἀρειανιστῶν Ἰερωμένων, ἅπερ καὶ τὰ δύο λέγει ἡ παρούσα ἐπιστολὴ (ὅρα περὶ τῆς Συνόδου ταύτης τὸν Ρουφίνον ἱστορικὸν παρὰ τῇ α. πράξει τῆς ζ'. Συνόδου, καὶ τὸν Δοσίθεον σελ. 178 καὶ 180 τῆς Δωδεκαβίβλ.), καὶ περὶ τῆς Ἐπιστολῆς ταύτης ὅρα τὸν αὐτὸν Δοσίθ. σελ. 637 τῆς Δωδεκαβίβλ. ὅρα καὶ τὴν πρὸς Ἀντιοχείας ἐπιστολὴν τῆς Συνόδου ταύτης, κειμένην ἐν τῷ α. τόμ. τοῦ Ἀθανασίου.

(3) Ἐν τῇ α. πράξει τῆς ζ'. Συνόδου Σάββας ὁ ἡγούμενος τῶν Στουδίων ἐπεχείρησεν ἐκ τῆς περιόδου τῆς ἐπιστολῆς ταύτης νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι δὲν πρέπει νὰ δέχωνται αἱ παρὰ τῶν αἰρετικῶν χιροτοναίαι, πρὸς τὸν ὅποιον ἀντίτεινεν ὁ Ἅγιος Τα-

θήραν και εκούσιον, ἀλλὰ μὲ βίαν και στενοχωρίαν, θράνη εὐλογον και συγχώρησις εἰς τούτους νὰ δίδεται, ὅταν ἐπιστραφῶσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, και τὸν τόπον τοῦ κλήρου πάλιν νὰ ἔχωσιν. Ἦτοι, καθὼς ἦτον πρῶτον ἱερεῖς, ἔτσι πάλιν νὰ μένωσιν ἱερεῖς. Εἶναι δὲ ἀξιοὶ συγχωρήσεως, ὄχι μόνον διότι ἐβιάσθησαν ὑπὸ τῶν αἰρετικῶν, ἀλλὰ και διὰ τὴν οἰκονομίαν, ὅπου λέγουσι πῶς ἔλαμαν· διότι, ἀπολογουῦνται πῶς δὲν ἐσυγκοινῶνησαν τῇ αἵρέσει κατὰ ἀλήθειαν, ἀλλὰ μόνον κατὰ προσποιήσιν, και τοῦτο δι' οἰκονομίαν και συγκατάβασιν, διὰ νὰ μὴ διωχθοῦν δηλ. τελείως ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοὶ, και ἀντ' αὐτῶν κατασταθῶσιν ἀσεβέστατοι ἄλλοι, και φθείρωσι τελείως τοὺς ὀρθοδόξους. Ὅθεν ἐπρόκριναν νὰ ὑπομείνουν τὸ βάρος τῆς κατ' ἀνάγκην ἀρνήσεως, και νὰ μὴ ἀπολεσθῇ τὸ πλῆθος τῶν ὀρθοδόξων. Τοῦτο λέγοντες, φέρουσι και παράδειγμα τὸν Ἀαρὼν τὸν ἀδελφὸν τοῦ Μωϋσέως, ὅστις ὑπετάχθη εἰς τὴν παράλογον ὁρμὴν τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, και ἔθωκεν αὐτοῦς ἄδειαν (διὰ τὴν ἀργοπορίαν τοῦ Μωϋσέως) και ἐμοσχοποίησαν. Ἀπελογήθη δὲ τῷ Μωϋσεὶ ὕστερον ὅτι ἔκαμεν αὐτὴν τὴν παρανομίαν, διὰ νὰ μὴ ἐπιστραφῇ ὁ λαὸς εἰς τὴν Αἴγυπτον και ἀσεθήσουν τελείως. Διότι βίβαια, ἂν ἔμενον εἰς τὴν ἔρημον, ἐδύοντο νὰ μεταβληθοῦν ἀπὸ τὴν ἀσέβειαν· ἂν δὲ ὑπέστρεφον εἰς τὴν Αἴγυπτον, οὐδαμῶς, ἀλλὰ μάλιστα ἤθελαν περισσεύσει τὴν ἀσέβειαν· παρομοίως και αὐτοὶ ἐστοχάσθησαν, ὅτι, ἂν αὐτοὶ πρὸς καιρὸν συκοινωνήσουν κατὰ τὸ φαινόμενον τῇ αἵρέσει, θέλουν μείνουν οἱ χριστιανοὶ εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν και δὲν θέλουν ἐξωκεῖλουν εἰς τὴν κακοδοξίαν, μὴ ἔχοντες βίαν παρά τινος, τὴν ὅποιαν βίβαια ἤθελον πάθει, ἂν ἄλλοι τῆς αἵρέσεως ζῆλωται Ἐπίσκοποι εἰς τὰς Ἐκκλησίας καθίσταντο. Διὰ ταύτην τὴν ἀπολογίαν λοιπὸν και τὴν οἰκονομίαν, ἐσυγχωρήθησαν οἱ τοιοῦτοι νὰ ἔχωσι πάλιν τὸν Κλήρον τους. Και περὶ μὲν τῶν συκοινωνησάντων ἱερομένων ταῦτα λέγει ὁ Ἅγιος, εἰς δὲ τοὺς λαϊκοὺς ὅπου ἀπκτῆθησαν, ἢ βιασθέντες παρά τῶν Ἀρειανῶν ἐσυκοινωνήσαν τῇ αὐτῶν αἵρέσει, συγχώρησις δίδεται, λέγει, ὅταν μετανοήσουν και ἐπιστραφῶσι πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν, δεχόμενοι και οἰκονομούμενοι, κατὰ τοὺς Κανόνας τῶν ἁγίων Πατέρων. Ταῦτα, φησὶν, ἔγραψα τῇ θεοσεθείᾳ σου, θαρρῶν ὅτι αὐτὰ ὅπου ἐφάνησαν εὐλογον εἰς ἐμὲ, θέλουν φανεῖ και εἰς ἐσέ, και δὲν θέλεις κατηγορήσεις κατὰ τῆς Συνόδου ἡμῶν ταύτης ἐπεχειρίαν, ἀργίαν δηλαδὴ και ματαιότητα. Ταῦτὸν εἰπεῖν, δὲν θέλεις μὰς κατηγορήσεις, πῶς ἀργῶς και ματαίως συνήχθημεν, και πῶς δὲν ἀπεφασίσαμεν κανονικὴν και εὐλογον ἀπόφασιν διὰ τοὺς συκοινωνήσαντας τοῖς αἰρετικοῖς. Εἰπὼν δὲ ταῦτα ὁ Ἅγιος, και παραγγείλας τῷ Ρουφιανῷ νὰ ἀναγγώσῃ τὴν Ἐπιστολὴν του εἰς ὅλους τοὺς ἱερεῖς, διὰ νὰ ἐξεύρωσι και αὐτοὶ, προσθέτει, και τὶ χρεωστοῦσι νὰ κάμνουσιν οἱ ἐπιστρέφοντες ἐκ τῆς κοινῆς τῶν αἰρετικῶν, ὅτι δηλ. πρέπει νὰ ἀναθεματίσουν φανερά τὴν αἵρεσιν τοῦ Εὐζώτου και Εὐδοξίου, τῶν προστατῶν τῆς Ἀρειανῆς αἵρέσεως, και νὰ ὁμολογήσουν τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως τῶν ἐν Νικαίᾳ θεοφόρων Πατέρων, και ἄλλην κάμίαν Σύνοδον νὰ μὴ προκρίνουν ἐξω ἀπὸ τὴν Οἰκουμένην πρῶτην Σύνοδον. Ἀνάγνωθι και τὸν μζ'. και ξα. και ξη. Ἀποστολικὸν, και τὸν ζ'. τῆς β'.

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς λθ'. ἑορταστικῆς Ἐπιστολῆς, ἥτις ὧδε γ'. ἐστίν.

Ἄλλ' ἐπειδὴ περὶ μὲν τῶν αἰρετικῶν ἐμνήσθημεν ὡς νεκρῶν, περὶ δὲ ἡμῶν ὡς ἐχόντων πρὸς σωτηρίαν τὰς θείας Γραφὰς, φοδοῦμαι μήπως, ὡς ἔγραψε Κορινθίοις Παῦλος, τινὲς τῶν ἀκραίων ἀπὸ τῆς ἀπλότητος [β'. Κορινθ. ια'. 3.] και τῆς ἀγνότητος ἀποπλανηθῶσιν ἀπὸ τῆς πανουργίης τῶν ἀνθρώπων, και λοιπὸν ἐντυγχάειν ἐτέροις ἄρξονται, τοῖς λεγομένοις ἀποκρύτοις, ἀπατωμένοις τῇ ὁμωνυμίᾳ τῶν ἀληθινῶν βιβλίων, παρακαλῶ, ἀνέχεσθε, εἰ περὶ ὧν ἐπίστασθε, περὶ τούτων κἀγὼ μνημονεύων γράφω διὰ τὴν ἀνάγκην και τὸ χρεῖσιμον τῆς Ἐκκλησίας. Μέλλων δὲ τούτων μνημονεύειν, χρῆσομαι πρὸς σύστασιν τῆς ἐμαυτοῦ τόλμης τῷ τύπῳ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ, λέγων και αὐτός· «Ἐπειδὴ πέρ τινες ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι [Λουκ. α'. 1.] ἐαυτοῖς τὰ λεγόμενα ἀπόκρυφα και ἐπιμίξαι ταῦτα τῇ θεοπνεύστῳ Γραφῇ, περὶ ἧς ἐπληροφορήθημεν, καθὼς παρέδοσαν τοῖς Πατράσιν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται και ὑπνῆρται γενόμενοι τοῦ Λόγου, ἔδοξε κάμοι προτραπέντι παρά γνησίων ἀδελφῶν, και μαθόντι ἀνωθεν ἐξῆς ἐκθέσθαι τὰ κανονίζόμενα και παραδοθέντα, πιστευθέντα τε θεῖα εἶναι βιβλία, ἵνα ἕκαστος, εἰ μὲν ἠπατήθη, καταγῶ τῶν πλανησάντων, εἰ δὲ καθαρὸς διακρίνας, χαίρη πάλιν ὑπομνησκόμενος». Ἔστι τοίνυν τῆς μὲν παλαιᾶς Διαθήκης τῷ ἀριθμῷ τὰ πάντα βιβλία εἰκοσιδύω· τσαυτα γὰρ, ὡς ἤκουσα, και τὰ στοιχεῖα τὰ παρ' Ἑβραίοις εἶναι παραδέδοται. Τῇ δὲ τάξει και τῷ ὀνοματί ἐστὶν ἕκαστον οὕτω. Πρῶτον Γένεσις, εἶτα Ἐξοδος, εἶτα Λευιτικὸν, και μετὰ τοῦτο Ἀριθμοὶ, και λοιπὸν τὸ Δευτερονόμιον.

ράσιος, ταῦτα ἐπὶ λέξεως εἰπὼν· «Ὁ περὶ παντὸς ἐπιστρέφοντος ἀποφαίνεται ὁ Πατὴρ μὴ δεχθῆναι, ἀλλὰ περὶ τῶν πρωτάρχων τῆς αἵρέσεως, και τῶν ἐμπαθῶς ἐγκειμένων, και ρήμασι μὲν σχηματιζομένων τὴν ἀλήθειαν, περὶ δὲ τὸν νοῦν κακοουργούντων. . . Ὅθεν μετὰ ταῦτα εἰπόντος πάλιν τοῦ Ταρσίου «Τὴν ἀκράσιν ἐποιησάμεθα τῶν πατρικῶν ἐνταλμάτων. Τί οὖν, δεῖ δέχεσθαι τοὺς ἐξ αἰρετικῶν χειροτονηθέντας;» Ἡ ἁγία Σύνοδος εἶπε, ναί, Δέσποτα, ἤχρσασάμεθα, και δέον δέχεσθαι. Ὅρα και τὸν ζη'. Ἀποστολικὸν. Σημειῶσαι ὁμοῦς ὅτι οἱ εἰκονομάχοι οὗτοι και πάντες οἱ ἄλλοι αἰρετικοὶ, τῶν ὁποίων τὰς χειροτονίας ἐδέχθη ποτὲ ἡ Ἐκκλησία, κατ' οἰκονομίαν και συγκατάβα-

σιν, και ὄχι κατὰ ἀκρίθειαν. οὗτοι, λέγω, ἦσαν ὀρθῶς και κατὰ τὸν τύπον τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας βεβαπτισμένοι. Δι' ὃ και ἡ Ἐκκλησία, καθὼς ἐδέχθη τὸ βάπτισμα αὐτῶν. οὕτως ἀκολουθῶς ἐδέχθη και τὰς αὐτῶν χειροτονίας, οἱ δὲ Λατῖνοι και οἱ ἐξ αὐτῶν, και ὅσοι ἄλλοι τοιοῦτοι, δὲν εἶναι ὀρθῶς βεβαπτισμένοι. Ὅθεν και ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, καθὼς δὲν δέχεται τὸ βάπτισμα αὐτῶν, ὅπερ ἐστὶ πρῶτον τῶν Μυστηρίων, πολλῶ μᾶλλον δὲν δέχεται τὰς χειροτονίας αὐτῶν. Διὰ τοῦτο χρεῖα εἶναι αὐτοὶ και νὰ βαπτισθοῦν και νὰ χειροτονηθοῦν ἀπὸ ὀρθοδόξους ἱερεῖς και Ἀρχιερεῖς.

Ἐξῆς δὲ τούτων ἐστίν, Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ, καὶ Κριταί, καὶ μετὰ τοῦτο ἡ Ρούθ. Καὶ αὐθις ἐξῆς· Βασιλειῶν βιβλία τέσσαρα· καὶ τούτων, τὸ μὲν Πρῶτον καὶ Δεύτερον εἰς ἓν βιβλίον ἀριθμεῖται, τὸ δὲ Τρίτον καὶ Τέταρτον, ὁμοίως εἰς ἓν. Μετὰ δὲ ταῦτα Παρκαλειομένων πρῶτον καὶ δεύτερον, ὁμοίως ἓν βιβλίον ἀριθμούμενα. Ἔττα Ἐσθῆρ πρῶτον καὶ δεύτερον, ὁμοίως ἓν. Μετὰ δὲ ταῦτα βίβλος Ψαλμῶν καὶ ἐξῆς Παροιμίαι. Ἔττα Ἐκκλησιαστής καὶ Ἄσμα Ἀσμάτων. Πρὸς τούτοις ἐστὶ καὶ Ἰώβ. Καὶ λοιπὸν, Προφήται, οἱ μὲν δώδεκα εἰς ἓν βιβλίον ἀριθμούμενοι· εἶτα Ἡσαΐας καὶ Ἱερεμίας, καὶ σὺν αὐτῷ Βαρούχ, Θρήνοι, καὶ Ἐπιστολὴ, καὶ μετ' αὐτῶν Ἰεζεκίηλ, καὶ Δανιήλ. Ἀχρι τούτων τὰ τῆς Πλαιαῆς Διαθήκης ἴσταται. Τὰ δὲ τῆς Καινῆς πάλιν οὐκ ὀκνητέον εἰπεῖν· ἔστι δὲ ταῦτα, Εὐαγγέλια τέσσαρα, κατὰ Ματθαῖον, κατὰ Μάρκον, κατὰ Λουκᾶν καὶ κατὰ Ἰωάννην (1)· εἶτα καὶ μετὰ ταῦτα, Πράξεις τῶν Ἀποστόλων καὶ Ἐπιστολαὶ καθολικαὶ καλούμεναι τῶν Ἀποστόλων ἑπτὰ, οὕτως· Ἰακώβου μία, Πέτρου δύο· εἶτα Ἰωάννου τρεῖς, καὶ Ἰούδα μία. Πρὸς τούτοις Παύλου Ἀποστόλου εἰσὶν Ἐπιστολαὶ δεκατέσσαρες, τῇ τάξει γραφόμεναι οὕτως· Πρῶτη πρὸς Ῥωμαίους, εἶτα πρὸς Κορινθίους δύο, καὶ μετὰ ταῦτα πρὸς Γαλάτας καὶ ἐξῆς πρὸς Ἐφεσίους, εἶτα πρὸς Φιλιππησίους, καὶ πρὸς Κολασσαεῖς καὶ πρὸς Θεσσαλονικεῖς δύο. Καὶ ἡ πρὸς Ἑβραίους καὶ ἐξῆς, πρὸς μὲν Τιμόθεον δύο, πρὸς δὲ Τίτον μία, καὶ τελευταία, ἡ πρὸς Φιλιμόνα μία (2)· καὶ πάλιν Ἰωάννου Ἀποκάλυψις. Ταῦτα πηγὰς τοῦ σωτηρίου, ὥστε τὸν διψῶντα, ἐμφορεῖσθαι τῶν ἐν τούτοις λογίων. Ἐν τούτοις μόνους τὸ τῆς εὐσεβείας διδασκαλεῖον εὐαγγελίζεται. Μηδεὶς τούτοις ἐπιβαλλέτω, μηδὲ τούτων ἀφαιρέσῃ τι. Πεῖ τούτων Σαδδουκαίους ὁ Κύριος ἐδυσώπει λέγων· «Πλανᾶσθε, μὴ εἰδότες τὰς Γραφάς, μηδὲ τὰς δυνάμεις αὐτῶν». Τοῖς δὲ Ἰουδαίοις παρήνει, «ἔρευνητε τὰς Γραφάς, ὅτι αὐταὶ εἰσὶν αἱ μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ» [Ματθ. κβ'. 29. Μάρκ. ιβ'. 24, Ἰωάν. ε. 31.] Ἄλλ' ἕνεκά γε πλείονος ἀκριβείας προστίθημι καὶ τοῦτο, γράφων ἀναγκαίως, ὡς ἔστικαι ἕτερα βιβλία τούτων ἔξωθεν, μὴ κανονιζόμενα μὲν, τετυπωμένα δὲ παρὰ τῶν Πατέρων ἀναγινώσκεσθαι τοῖς ἀρτί προσερχομένοις, καὶ βουλομένοις κατηχεῖσθαι τὸν τῆς εὐσεβείας λόγον, Σοφία Σολομῶντος, Σοφία Σειράχ, καὶ Ἐσθῆρ, καὶ Ἰουδῆθ, καὶ Τωβίτας, καὶ διδασχὴ κλυομένη τῶν Ἀποστόλων (3) καὶ ὁ Ποιμὴν (4). Καὶ ὁμοίως, ἀγαπητοί, ἀκείνων ἀναγινωσκομένων καὶ τούτων κανονιζομένων, οὐδαμοῦ τῶν ἀποκρύφων μνήμη, ἀλλὰ αἰρετικῶν ἐστὶν ἐπίνοια, γραφόντων μὲν ὅτι θέλουσιν αὐτὰ, χαριζομένων δὲ καὶ προστιθέντων αὐτοῖς χρόνους, ἵνα ὡς παλαιὰ προφέροντες, πρόφασιν ἔχωσιν ἀπκνῆν ἐκ τούτων τοὺς ἀκεραίους.

Ἐ ρ μ η ν ε ἰ α.

Εἰς τρία διαιρεῖ ὁ Ἅγιος τὰ βιβλία ἐν τῇ Ἐπιστολῇ ταύτῃ, εἰς ἀπόκρυφα, εἰς κανονιζόμενα καὶ εἰς ἀναγινωσκόμενα. Καὶ ἀπόκρυφα μὲν ὀνομάζει τὰ ἀπατηλὰ καὶ νόηα, τὰ ὅποια γράφοντες οἱ αἰρετικοὶ καὶ λέγοντες ὅτι εἶναι παλαιὰ καὶ τῆς θεῆς Γραφῆς, μετὰ τοῦτο ἐπλάτνουν τοὺς ἀπλουτέρους ὅτι εἶναι γνήσια καὶ καλὰ. Κανονιζόμενα δὲ, τὰ τῆς πλαιαῆς καὶ νέας Γραφῆς, τὰ ὅποια ὀνομαστικῶς ἀριθμεῖ. Ἀναγινωσκόμενα δὲ, τὰ ὄντα μὲν ἔξω ἀπὸ τὰ κανονιζόμενα, οὐκ ἀπόκρυφα δὲ, ἀλλὰ εἰς τοὺς κατηχουμένους διωρισμένα ἀπὸ τοὺς Πατέρας νὰ ἀναγινώσκωνται, τὰ ὅποια καὶ αὐτὰ καθ' ἓνα ἀπαριθμεῖ. Λέγει δὲ ὁ Ἅγιος, ὅτι ἠναγκάσθη νὰ φανερώσῃ χωριστὰ τὰ βιβλία ταῦτα, ἵνα, ἀνίστως μὲν τινὰς ἐπλανήθη καὶ ἐδέχθη τὰ ἀπόκρυφα ταῦτα καὶ αἰρετικὰ, διορθωθῆ καὶ ἀπορρίψῃ αὐτὰ, εἰ δὲ δὲν τὰ ἐδέχθη, χαρῆ, λαμβάνωντας πληροφορίαν περὶ τούτων περισσοτέρων. Μεταχειρίζεται δὲ ὁ Ἅγιος προσφῶς εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην τὴν ἀρχὴν τοῦ κατὰ Λουκᾶν ἀγίου Εὐαγγελίου, καὶ

(1) Ἐπειδὴ πολλοὶ, βλέποντες τοὺς θελοὺς Πατέρας ἐρμηνευτὰς τοῦ κατὰ Ἰωάννην ἀγίου Εὐαγγελίου, πῶς δὲν ἐρμηνεύουν, οὔτε ὅλους ἀναφέρουν τὴν εἰς τὸ ὄρθον Κεφάλαιον γεγραμμένην ἱστορίαν τῆς ἐπ' αὐτοφῶρ μοιχευθείσης γυναικὸς, ἀποροῦσι περὶ τούτου ἢ καὶ λέγουν, ὅτι εἶναι νόθος ἡ ἱστορία αὕτη, διὰ τοῦτο ἡμεῖς, χάριν τῆς ἀληθείας καὶ τῆς τῶν φιλομαθῶν πληροφορίας, ἐρευνησάντες εὗρομεν ταῦτα περὶ τῆς ἱστορίας ταύτης, ἃ καὶ σημειοῦμεν ἐνταῦθα, λέγοντες· Ὅτι τὴν ἱστορίαν ταύτην ἀναφέρουν οἱ θεοὶ· Ἀπόστολοι ἐν ταῖς διαταγαῖς βιβλ. 6'. Κεφ. κδ'. καὶ ὁ Παμφίλου Εὐσέβιος Ἐκκλ. ἱστορ. βιβλ. γ'. Κεφ. λθ'. καὶ βιβλ. δ'. Κεφ. ιδ'. ἐν οἷς τὰ περὶ τοῦ Παύλου Ἱεραπόλεως ἱστορῶν λέγει οὕτω· «Κέχρηται μαρτυρίας ἀπὸ τῆς Ἰωάννου προτέρας ἐπιστολῆς, καὶ ἀπὸ τῆς Πέτρου ὁμοίως. Ἐκτίθεται δὲ καὶ ἄλλην ἱστορίαν περὶ γυναικὸς ἐπὶ πολλαῖς ἀμαρτίαις διαβληθείσης ἐπὶ τοῦ Κυρίου, ἣν τὸ καθ' Ἑβραίους Εὐαγγέλιον (ἴσως δὲ τοῦτό ἐστι τὸ κατὰ Ματθαῖον, ὅπερ ἑβραϊστὶ συνεγράφη, ἀλλὰ τὸ νῦν μεταφρασμένον ταύτην οὐκ ἔχει) περιέχει». Μένεται δὲ τῆς ἱστορίας ταύτης καὶ ὁ μέγας οὗτος Ἀθανάσιος ἐν τῇ κεφαλαιώδει συνόψει τῶν τῆς Γραφῆς βιβλίων. Φησὶ γὰρ τῷ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίῳ, «Γενόμενος πάλιν ὁ Ἰησοῦς δια-

λέγεται αὐτοῖς (τοῖς Ἰουδαίοις δηλ.) καὶ ἐπειρῶντο ἀνατρέπειν αὐτοῦ τὰ ῥήματα.» Ἐνταῦθα τὰ περὶ τῆς κατηγορηθείσης ἐπὶ μοιχεύειν ταύτην τὴν ἱστορίαν περιέχουσι καὶ πολλὰ Τετραευαγγέλια, μεμβράινα χειρόγραφα σωζόμενα ἐν ταῖς ἱεραῖς Μοναῖς τοῦ Ἁγίου Ὄρους, γεγραμμένα πρὸ ὀκτακοσίων χρόνων καὶ ἐπέκεινα. Φαίνεται δὲ ὅτι ἐξ ἀγράφου παραδόσεως ἐπεισέχθη τῷ θεῷ Εὐαγγελίῳ ἡ ἱστορία αὕτη. Παραδόσεως δὲ, λέγω, Ἀποστολικῆς. Φησὶ γὰρ ὁ ἴδιος Ἰωάννης· «Ἔστι δὲ καὶ ἄλλα ὄσα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἃ οὐκ ἔστι γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ» (Ἰω. κ'. 30. κδ. 25.).

(2) Νῦν δὲ, τελευταία εἶναι ἡ πρὸς Ἑβραίους.

(3) Διδαχὴν τῶν Ἀποστόλων ὀνομάζει τὰς διαταγὰς τῶν Ἀποστόλων.

(4) Περὶ τοῦ Ποιμένος εἶπομεν εἰς τὸν πε'. Ἀποστολ. ἐν ταῖς ὑποσημ. τοῦτο μόνον προσθέτοντες ἐδῶ, ὅτι τὸ βιβλίον τοῦτο συνέγραψεν, ὡς λέγουσιν οἱ τινες, ὁ Ἀπόστολος Ἑρμᾶς, δὲ ὁ Παῦλος ἀσπάζεται ἐν τῇ πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστ. Λέγει δὲ ὁ θεὸς Ἰερώνυμος, ὅτι τὸ βιβλίον τοῦ Ποιμένος εἶναι ὠφελιμώτατον καὶ ἀναγκασιότατον (παρὰ Μελετίῳ Ἀθηνῶν, ἐκκλ. ἱστορ. τόμ. α. σελ. 172).

ἀπαριθμῶν τὰ εἰρημμένα κανονιζόμενα καὶ ἀναγινωσκόμενα βιβλία, καὶ παρακινῶν τὸν καθ' ἕνα νὰ ἐρευνᾷ ταῦτα, καθὼς εἶπεν εἰς τοὺς Ἰουδαίους ὁ Κύριος, τελειώνει τὴν Ἐπιστολήν. Ὅρα καὶ τὸν πέ. Ἀποστολικόν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Ὁ ἐν Ἁγίοις Πατῆρ ἡμῶν Βασίλειος, ἐκ τῆς Καισαρείας ἔλκων τὸ γένος, τῆς ἐν τῇ κατὰ τὸν Πόντον μερίδι τῆς Καππαδοκίας κειμένης, ἣτις καὶ Μάζακα πάλαι ὠνομάζετο, ἐγεννήθη μὲν ἐν ἔτει 329 (1), ἐν δὲ τῷ 364 ἔτει ὑπὸ Εὐσεβίου Καισαρείας εἰς τὸν τοῦ Πρεσβυτέρου βαθμὸν ἀνάγεται (2). Καὶ μετ' ὀλίγον, διδούς χώραν εἰς τὸν φθόνον τοῦ Εὐσεβίου, πρὸς τὸν Πόντον ἀνχωρεῖ, τρυβίξας μὲ λόγου του καὶ τὸν ὁμόψυχον αὐτῷ θετον Γρηγόριον τὸν Ναζιανζηνόν (3). Τοῖς ἐκεῖσε δὲ Μοναστηρίοις ἐπιστατήσας, καὶ Ὅρους καὶ Κανόνας εἰς αὐτοὺς ἐκθέμενος, τὴν ἔρημον ἀσπάζεται, ἀπὸ τὸν πόθον τῆς τελειότερας ἡσυχίας δικαιούμενος. Ἐν ἔτει δὲ 365 (4), μαθὼν ὅτι ἡ ἐπὶ τοῦ Οὐάλεντος τοῦ Ἀρείου αἵρεσις ἐμελλε νὰ ἐμφιλοχωρήσῃ καὶ εἰς τὴν Καππαδοκίαν, παρευθεὶς ἐπαναγυρίζει καὶ δίδει τὸν ἐκυτόν του εἰς τὴν μητέρα του Ἐκκλησίαν, καὶ φιλιόνηται μὲ τὸν Εὐσεβίον, καὶ βοηθεῖ εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν γενναυδάτα (5). Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Εὐσεβίου ἐν ἔτει 370 (6), Ἐπίσκοπος τῆς Καισαρείας γεγωνὼς, ἀνδρείως μὲν τὰς τότε αἱρέσεις κατεπολέμησε, παραστάς δὲ εἰς τὸν ἔπαρχον Μόδεστον, ὅστις ἐπεχειρεῖ μὲ κάθε λογῆς τρόπον νὰ μετασλεύσῃ αὐτὸν ἀπὸ τὴν εὐσεβείαν, ταῦτα τὰ ἀξιωμανηθέντα λόγια πρὸς αὐτὸν ἀνδρειοφρόνως ἀνεβόησεν· «Ἐγὼ, ὁ αὐτός σοι καὶ ἄβριον ἤξω· σὺ δὲ μὴ μεταβάλλῃς τὴν γνώμην, ἀλλὰ χυθῆσαι ταῖς ἀπειλαῖς» (7). Εἰς ὁπῶν δὲ ἔτη (8) ποιμάνας τὸ ἑαυτοῦ ποιμνιον, μετέστη πρὸς Κύριον. Κοντὰ δὲ εἰς τὰ ἄλλα αὐτοῦ συγγράμματα, τὰ κατὰ τὸ 1730 ἔτος ἐν Παρισίοις ἐκδοθέντα, καὶ τὰς κανονικὰς ταύτας ἐπιστολάς κατέλιπεν εἰς ἡμᾶς ὁ πανεύφημος, ἀναγκαίως οὕτως εἰς τὴν τῆς Ἐκκλησίας εὐταξίαν καὶ κατάστασιν, αἵτινες ἐπικυροῦνται, ἀορίστως μὲν ἀπὸ τὸν α. τῆς δ'. καὶ τὸν α. τῆς ζ'. ὠρισμένως δὲ ἀπὸ τὸν β'. τῆς Οἰκουμενικῆς ς'. (ἣτις καὶ πολλοὺς Κανόνας τοῦ Βασιλείου δυνειζόμενη, ἰδίους αὐτῆς ποιεῖ), καὶ διὰ τῆς ἐπικυρώσεως τούτης, Οἰκουμενικὴν τρόπον τινα ἀναλαμβάνουσι δύναμιν. Εὐρίσκονται δὲ ἐν τῷ β'. τόμῳ τῶν Πανδέκτων, καὶ σελ. 335 τοῦ α. τόμ. τῶν Συνοδικῶν (9).

Αἱ Κανονικαὶ Ἐπιστολαί, ἦτοι οἱ 16'. Κανόνες τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου τοῦ μεγάλου ἐρμηνευόμενοι.

«Τῆς πρὸς Ἀμφιλόχιον Κανονικῆς α. αὐτοῦ Ἐπιστολῆς, διηρημένης εἰς Κανόνας 15'.

Προοίμιον.

«Ἀνοήτω, φησὶν, ἐπερωτήσαντι σοφίαν, σοφία λογισθήσεται. Σοφοῦ δὲ (ὡς εἰκεν) ἐπερώτημα καὶ τὸν ἀνόητον σοφίζει.» [Παροιμ. 13'. 28.] ὅπερ τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι συμβαίνει ἡμῖν, ὁσάκις ἂν σου δεξώμεθα τῆς

(1) Ὁ Γαρνέρος εἰς τὸν βίον τοῦ Βασίλ. τὸν ἐν τῷ γ'. τόμῳ τῶν τοῦ Ἁγίου συγγραμμάτων (ἐν τῇ 60. σελ. τοῦ 8. τεύχ.) λέγει ὅτι ἐγεννήθη κατὰ τὸ 316 ἔτος, ὁ δὲ Ὅουδίνος (ἐν τῇ 543 σελ. τοῦ α. τόμ. περὶ τῶν Ἐκκλ. συγγραφ.) κατὰ τὸ 328.

(2) Ὁ Γαρνέρος αὐτόθι σελ. 66.

(3) Ὁ δὲ Σωκράτης (βιβλ. δ'. Κεφ. 26) λέγει, ὅτι ἐχειροτονήθη Διάκονος ἀπὸ τὸν Ἀντιοχείας Μελέτιον.

(4) Ὁ Γαρνέρος αὐτόθι σελ. 68.

(5) Ὁ Θεολόγος εἰς τὸν ἐπιτάφ. καὶ ὁ Νικηφόρος Κάλλιςτος βιβλ. 14. Κεφ. 18.

(6) Ὁ Γαρνέρος αὐτόθι καὶ ὁ Φαβρίκιος.

(7) Ὁ Θεοδώρητος βιβλ. δ'. Κεφ. 19. τῆς ἱστορίας.

(8) Ὁ Θεολόγος ἐν τῷ ἐπιγράμματι· Ὁκταετῆ λαοῖο Θεόφρονος ἡγία τεινας. Ὅσπερ ἅπαντα τὰ ἔτη τῆς ζωῆς αὐτοῦ εἶναι 49, καὶ οὐχὶ 45, ὡς γράφει ὁ βίος αὐτοῦ. Ἀφίνω νὰ λέγω ὅτι κατὰ μὲν τὸν Γαρνέρον ἔζησεν ἔτη 62, κατὰ δὲ τὸν Ὅουδίνον ἔτη 50.

(9) Περὶ δὲ τῆς φράσεως αὐτοῦ ταῦτα φησὶ Φώτιος (ἐν Κώδ. 144.)· «Ἄριστος δὲ ἐν πᾶσι τοῖς ἑαυτοῦ λόγοις ὁ Μέγας Βασίλειος. Λίξει τε γὰρ καθαρᾷ καὶ εὐσήμῳ, καὶ κυρίᾳ, καὶ ὅλας πολιτικῆ καὶ πανηγυρικῆ δεινός, εἰ τις ἄλλος χρήσασθαι, νομμάτων τε τάξει καὶ καθαρότητι πρῶτος, ἀλλ' οὐδενὸς δεύτερος. Πιθανότητος δὲ καὶ γλυκύτητος, καὶ γε λαμπρότητος ἑραστής, καὶ ρέων τῷ λόγῳ, καὶ ὡσπερ ἐξ αὐτοσχεδίου πηγάζων τὸ ρέθρον. Καὶ τῷ πιθανῷ δὲ ἐπὶ τοσοῦτον ἦκεν ἀποκεχρημένος, ὡς, εἴ τις πολιτικοῦ λόγου τοὺς αὐτοῦ λόγους παράδειγμα ἑαυτῷ θεῖη, ἔπειτα τούτους ἐμμελετήσῃ, μηδὲ τῶν εἰς τοῦτο συντελούντων, δηλονότι· νόμων, ἀπειρος ὑπάρχων, οὐδενὸς αὐτὸν εἴτερον δεήσεσθαι, οἶμαι, οὔτε Πλάτωνος, οὔτε Δημοσθένους.» Τὸν θεῖον τοῦτον Βασίλειον ἡ ζ'. Σύνοδος (πράξ. ς'.) «Μέγαν ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐκδέλεσεν.» Ὁ δὲ Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης ἐν τῇ 14'. αὐτοῦ ἐπιστολῇ λέγει περὶ αὐτοῦ «τοῦ θεοπνεύστου Πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου.»

φιλοπόνου ψυχῆς τὰ γράμματα. Ἐπιστατικώτεροι γὰρ ἐκυτῶν καὶ οἷον ἐμφρονέστεροι γινόμεθα ἀπ' αὐτῆς τῆς ἐρωτήσεως, πολλὰ ὧν οὐκ ἐπιστάμεθα, διδασκόμενοι, καὶ γίνεται ἡμῶν διδάσκαλος ἡ περὶ τὸ ἀποκρίνασθαι μέριμνα. Ἀμέλει καὶ νῦν, οὐδέποτε λαθόντες ἐν φροντίδι τὰ ἐπερωτήματά σου, ἠνγκάσθημεν καὶ ἐπισκέψασθαι ἀκριβῶς καὶ εἶτι τε ἠκούσαμεν παρὰ τῶν Πρεσβυτέρων, ἀναμνησθῆναι καὶ τὰ συγγενῆ ὧν ἐδιδάχθημεν παρ' ἑαυτῶν ἐπιλογισασθαι.

Ἐρμηνεῖα.

Ἄπο πολλῆν ταπεινοφροσύνην εἶναι γεμάτον τὸ προοίμιον τῆς παρούσης Ἐπιστολῆς. Ἀρχινῶντας γὰρ ὁ μέγας Βασίλειος ἀπὸ τὸ ρητὸν τοῦ Παροιμιαστοῦ, ὁποῦ λέγει, ὅτι θέλει νομισθῆ σοφὸς ὁ ἀνόητος, ἐὰν ἐρωτήσῃ σοφὰ πράγματα· ἀντιστρόφως ἐπιφέρει, ὅτι καὶ τοῦ σοφοῦ ἡ ἐρώτησις σοφίζει καὶ τὸν ἀνόητον· διὰ τοῦ ὁποίου σοφὸν μὲν ἐνοεῖ τὸν ἄγιον Ἀμφιλόχιον ὁποῦ τὸν ἠρώτησεν, ἀνόητον δὲ καὶ σοφίζομενον τὸν ἐκυτὸν του. Λέγει δὲ ἀκολούθως καὶ τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον σοφίζεται. Προτοῦ γὰρ καὶ ἐρωτηθῆ, φησί, μὴ φροντίζων περὶ τῶν ἐρωτημάτων, μετὰ τὴν ἐρώτησιν, προσεκτικώτερος ἔγινεν, ἐνθυμηθεὶς μὲν ὅσα παρὰ τῶν ἀρχαιότερων ἤκουσε, στοχασθεὶς δὲ καὶ ἀπὸ λόγου του ὅσα ἦσαν εἰς τὰ παλαιὰ ἐκεῖνα σύμφωνα καὶ ἀκόλουθα.

ΚΑΝΩΝ Α'.

«Τὸ μὲν οὖν περὶ τοὺς Καθαροὺς ζήτημα, καὶ εἴρηται πρότερον καὶ καλῶς ἀπεμνη-
 μόνευτας, ὅτι δεῖ τῶ ἔθει τῶν καθ' ἑκάστην χώραν ἔπεσθαι, διὰ τὸ διαφόρως ἐνεχθῆναι
 περὶ τοῦ βαπτίσματος αὐτῶν, τοὺς τότε περὶ τούτων διαλαθόντας, τὸ δὲ τῶν Πεπουζηνῶν
 οὐδένα μοι λόγον ἔχει δοκεῖ, καὶ ἐθαύμασα πῶς κανονικὸν ὄντα τὸν μέγαν Διονύσιον, παρῆλ-
 θεν' ἐκεῖνο γὰρ ἔκριναν οἱ παλαιοὶ δέχεσθαι βίπτισμα, τὸ μὴδὲν τῆς πίστεως παρεχθῆναι. Ὅθεν τὰ
 μὲν, αἰρέσεις ὠνόμασαν, τὰ δὲ, σχίσματα, τὰ δὲ, παρασυναγωγάς. Αἰρέσεις μὲν, τοὺς παντελῶς ἀπερ-
 ρηγμένους καὶ κατ' αὐτὴν τὴν πίστιν ἀπηλλοτριωμένους, Σχίσματα δὲ, τοὺς δι' αἰτίας τινὰς ἐκκλησια-
 στικὰς καὶ ζητήματα ἰάσιμα πρὸς ἀλλήλους διενεχθέντας, Παρασυναγωγὰς δὲ, τὰς συνάξεις, τὰς παρὰ
 τῶν ἀνυποτάκτων Πρεσβυτέρων ἢ Ἐπισκόπων, καὶ παρὰ τῶν ἀπαιδευτῶν λαῶν γινομένας. Οἷον, εἴ τις
 ἐν πταισμάτι ἐξετάσθεις, ἀπεσχέθη τῆς λειτουργίας καὶ μὴ ὑπέκυψε τοῖς Κανόνισιν, ἀλλ' ἑαυτῷ ἐξεδίκησε
 τὴν προεδρίαν καὶ τὴν λειτουργίαν καὶ συναπῆλθον τούτῳ τινὲς, καταλιπόντες τὴν καθολικὴν Ἐκ-
 κλησίαν, Παρασυναγωγὴ τὸ τοιοῦτον. Σχίσμα δὲ, τὸ περὶ μετανοίας διαφόρως ἔχειν πρὸς τοὺς ἀπὸ τῆς
 Ἐκκλησίας, Αἰρέσεις δὲ, οἷον τῶν Μανιχαίων καὶ Οὐαλεντίνων καὶ Μαρκιωνιστῶν, καὶ αὐτῶν τούτων
 τῶν Πεπουζηνῶν· εὐθύς γὰρ περὶ αὐτῆς τῆς εἰς Θεὸν πίστεως ἔστιν ἡ διαφορὰ. Ἐδοξε τοίνυν τοῖς ἐξ
 ἀρχῆς, τὸ μὲν τῶν αἰρετικῶν, παντελῶς ἀθετῆται, τὸ δὲ τῶν ἀποσχισθέντων, ὡς ἔτι ἐκ τῆς Ἐκκλησίας
 ὄντων, παραδέξασθαι, τοὺς δὲ ἐν ταῖς Παρασυναγωγαῖς, μετανοία ἀξιολόγῳ καὶ ἐπιστροφῇ βελτιωθέντας,
 συναπτεσθαι πάλιν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὥστε πολλάκις καὶ τοὺς ἐν βαθμῷ συναπελθόντας τοῖς ἀνυποτάκτοις,
 ἐπειδὴν μεταμεληθῶσιν, εἰς τὴν αὐτὴν παραδέχεσθαι τάξιν. Οἱ τοίνυν Πεπουζηνοὶ, προδήλως εἰσὶν αἰρετι-
 κοί· εἰς γὰρ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐβλασφήμησαν, Μοντανῶ καὶ Πρισκίλλῃ τὴν τοῦ Παρακλήτου προσηγο-
 ρίαν ἀθεμίτως καὶ ἀναισχύντως ἐπιφημίσαντες, εἴτε οὖν ὡς ἀνθρώπους θεοποιούντες, κατάκριτοι, εἴτε ὡς
 τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον τῇ πρὸς ἀνθρώπους συγκρίσει καθυβρίσαντες, καὶ οὕτω τῇ αἰωνίῳ καταδίκῃ ὑπεύ-
 θυνοὶ, διὰ τὸ ἀσυγχώρητον εἶναι τὴν εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον βλασφημίαν. [Ματθ. ιβ'. 31.] Τίνα οὖν λό-
 γον ἔχει τὸ τούτων βίπτισμα ἐγκριθῆναι, τῶν βαπτίζοντων εἰς Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ Μοντανὸν καὶ Πρί-
 σκιλλαν; Οὐ γὰρ ἐβαπτίσθησαν, οἱ εἰς τὰ μὴ παραδεδομένα ἡμῖν βαπτισθέντες, ὥστε, εἰ καὶ τὸν μέγαν
 Διονύσιον τοῦτο παρέλαθεν, ἀλλ' ἡμῖν οὐ φυλακτέον τὴν μίμησιν τοῦ σφάλματος. Τὸ γὰρ ἄτοπον αὐ-
 τόθεν πρόδηλον καὶ πᾶσιν ἐναργές, οἷς τι καὶ μικρὸν τοῦ λογιζέσθαι μέτεστιν. Οἱ Καθαροὶ καὶ αὐτοὶ τῶν
 ἀπεσχισμένων εἰσὶ· πλὴν ἀλλ' ἔδοξε τοῖς ἀρχαίοις, τοῖς περὶ Κυπριανὸν λέγω καὶ Φιρμιλιανὸν τὸν ἡμέ-
 τερον, τούτοις πάντας μιᾷ ψήφῳ ὑποβαλεῖν, Καθαροὺς καὶ Ἐγκρατίτας καὶ Ὑδροπαραστάτας καὶ Ἀ-
 ποτακτίτας· διότι ἡ μὲν ἀρχὴ τοῦ χωρισμοῦ διὰ σχίσματος γέγονεν· οἱ δὲ τῆς Ἐκκλησίας ἀποστάντες,
 οὐκ ἔτι ἔσχον τὴν χάριν τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐφ' ἑαυτοὺς· ἐπέλιπε γὰρ ἡ μετάδοσις τῷ διακοπῆναι τὴν
 ἀκολουθίαν. Οἱ μὲν γὰρ πρῶτοι ἀναχωρήσαντες, παρὰ τῶν Πατέρων ἔσχον τὰς χειροτονίας, καὶ διὰ τῆς
 ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν αὐτῶν, εἶχον τὸ χάρισμα τὸ πνευματικόν, οἱ δὲ ἀπορραγέντες, λαϊκοὶ γενόμενοι,
 οὔτε τοῦ βαπτίζειν, οὔτε τοῦ χειροτονεῖν εἶχον ἐξουσίαν, οὔτε ἠδύναντο χάριν Πνεύματος ἁγίου ἑτέροις
 παρέχειν, ἥς αὐτοὶ ἐκπεπτώκασι· δι' ὃ ὡς παρὰ λαϊκῶν βαπτιζομένους τοὺς παρ' αὐτῶν ἐκέλευσαν, ἐρ-
 χομένους ἐπὶ τὴν Ἐκκλησίαν, τῷ ἀληθινῷ βαπτίσματι τῷ τῆς Ἐκκλησίας ἀνακαθαίρεσθαι. Ἐπειδὴ δὲ
 ὄλως ἔδοξέ τισι τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν, οἰκονομίας ἕνεκα τῶν πολλῶν, δεχθῆναι αὐτῶν τὸ βάπτισμα,
 ἔστω δεκτόν. Τὸ δὲ τῶν Ἐγκρατικῶν κακούργημα νοῆσαι ἡμᾶς δεῖ, ὅτι ἵνα αὐτοὺς ἀπροσδέκτους ποιή-

Ἄπος. μς'.
 τῆς α. ἡ. τῆς
 β'. ζ'. τῆς
 ς'. ἡ. τῆς ἐν
 Λαοδ. ζ'.

σωσι τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐπεχείρησαν λοιπὸν, ἰδίῳ προκαταλαμβάνειν βαπτίσματι, ὅθεν καὶ τὴν συνήθειαν τὴν ἑαυτῶν παρεχάραξαν. Νομίζω τοίνυν, ὅτι ἐπειδὴ οὐδὲν ἐστὶ περὶ αὐτῶν φανερῶς διηγορευμένον, ἡμᾶς προτῆκεν ἀθετεῖν αὐτῶν τὸ βάπτισμα, κἄν τις ἦ παρ' αὐτῶν εἰληφῶς, προσιόντα τῇ Ἐκκλησίᾳ βαπτίζειν. Ἐὰν μέντοι μέλλῃ τῇ καθόλου οἰκονομίᾳ ἐμπόδιον ἔσσεσθαι τούτο, πάλιν τῷ ἔθει χρηστέον καὶ τοῖς οἰκονομήσασι τὰ καθ' ἡμᾶς Πατράσιν ἀκολουθητέον· ὑπορῶμαι γὰρ μήποτε, ὡς βουλούμεθα ἕκνηρους αὐτοὺς περὶ τὸ βαπτίζειν ποιῆσαι, ἐμποδίσωμεν τοῖς σωζομένοις διὰ τὸ τῆς προτάσεως (1) αὐστηρόν. Εἰ δὲ ἐκεῖνοι φυλάττουσι τὸ ἡμέτερον βάπτισμα, τούτο ἡμᾶς μὴ δυσωπεῖτω· οὐ γὰρ ἀντιδιδόναί αὐτοῖς ὑπεύθυνοι χάριν ἐσμὲν, ἀλλὰ δουλεύειν ἀκριβείᾳ Κανόνων. Παντὶ δὲ λόγῳ τυπωθήτω, τοὺς ἐπὶ τὸν βαπτισμὸν ἐκείνων προσερχομένους χρίεσθαι ὑπὸ πιστῶν δηλαδή, καὶ οὕτω προσιέναι τοῖς Μυστηρίοις. Οἶδα δὲ ὅτι τοὺς ἀδελφούς τοὺς περὶ Ζώνιον (2) καὶ Σατορνίνον, ἀπ' ἐκείνης ὄντας τῆς τάξεως προτεδεξάμεθα εἰς τὴν καθέδραν τῶν Ἐπισκόπων. Ὡστε τοὺς τῷ τάγματι ἐκείνων συνημμένους οὐκ ἔτι δυνάμεθα διακρίνειν ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας, οἷον Κανόνα τινὰ τῆς πρὸς αὐτοὺς κοινωνίας ἐκθέμενοι, διὰ τῆς τῶν Ἐπισκόπων παραδοχῆς».

Ἑ ρ μ η ν ε ἰ α.

Ἄφ' οὗ ἐπροομίασεν ὁ Ἅγιος, ἀκολουθῶς ἀποκρίνεται πρὸς ἐκεῖνα, ὅπου ὁ Ἀμφιλόχιος τὸν ἠρώτησε. Μέλλωντας δὲ νὰ εἶπῃ διὰ τὸ βάπτισμα τῶν σχισματιστῶν Καθαρῶν, ἦτοι Ναυατιανῶν καὶ τῶν αἰρετικῶν Πεπουζηνῶν (περὶ ὧν δὲα τὰς ὑποσημ. τοῦ ζ'. τῆς β.), ἦτοι Μοντανιστῶν, ἀναβτικώτερον, καθολικώτερον, ποιῶν τὸν λόγον, καὶ τὴν τῶν παλαιῶν ἐκείνην ἀναφέρει διαίρεσιν, καθ' ἣν ἄλλοι μὲν λέγονται Αἰρετικοὶ, ἄλλοι δὲ Σχισματικοὶ, καὶ ἄλλοι Παρασυνάγωγοι. Καὶ Παρασυνάγωγοι μὲν εἶναι οἱ ἀνυπότακτοι Πρεσβύτεροι καὶ Ἐπίσκοποι ἐκεῖνοι, οἵτινες μὲ τὸ νὰ ἔπασαν εἰς σφάλματα, καθήρεθησαν μὲν ἀπὸ τὴν ἱερωσύνην κωνοικῶς μὴ θέλοντες δὲ νὰ ὑποταχθῶν εἰς τοὺς Κανόνας αὐθεντικῶς, αὐτοὶ ἑαυτοὺς ἐξεδίκησαν καὶ ἐνήργουν τὰ τῆς Ἀρχιερωσύνης καὶ Ἱερωσύνης κατ' ἰδίαν, μαζὴ δὲ μὲ αὐτοὺς συνηκολούθησαν καὶ ἄλλοι, ἀποστατήσαντες ἀπὸ τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν. Σχισματικοὶ δὲ ὀνομάζονται ἐκεῖνοι ὅπου διαφέρονται πρὸς τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν, ὅχι διὰ δόγματα πίστεως, ἀλλὰ διὰ κάποια ζητήματα ἐκκλησιαστικὰ καὶ εὐκολοιάτρευτα. Αἰρετικοὶ δὲ ὀνομάζονται ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων ἡ διαφορά παρευθὺς καὶ ἀμέσως εἶναι περὶ τῆς εἰς Θεὸν πίστεως, ἦτοι οἱ κατὰ τὴν πίστιν καὶ τὰ δόγματα χωρισμένοι ἀπὸ τοὺς ὀρθοδόξους καὶ παντελῶς ἀπομεμακρυσμένοι (3). Οἱ Παρασυνάγωγοι λοιπὸν ἐνώνουνται πάλιν μὲ τὴν Ἐκκλησίαν μὲ μόνην ἀξιόλογον μετάνοιαν καὶ ἐπιστροφήν, καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν ὄντες Ἱερεῖς καὶ Κληρικοὶ ἐπιστρέφοντες, εἰς τὴν αὐτὴν τάξιν καὶ βαθμὸν ὅπου ἦσαν πρότερον, δέχονται (4). Οἱ δὲ Αἰρετικοὶ, ὅποιοι εἶναι οἱ Μανιχαῖοι, Οὐαλεντινοὶ καὶ Μαρκιωνισταὶ (περὶ ὧν δὲα τὰς ὑποσημειώσεις τοῦ ἡ'. τῆς ε') καὶ αὐτοὶ οὗτοι οἱ Πεπουζηνοὶ, περὶ ὧν ὁ λόγος, καὶ ὅσοι ἄλλοι, ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν ὀρθοδόξιαν, βαπτίζονται ὡσάν οἱ Ἕλληνας, ἐπειδὴ οἱ παλαιοὶ Πατέρες ἐκεῖνο μόνον τὸ Βάπτισμα ἔκριναν νὰ δεχθῆ, τὸ ὅποσον δὲν ἐκβαίνει τελείως ἀπὸ τὴν πίστιν, τὸ δὲ τῶν αἰρετικῶν βάπτισμα, ὡς ἔξω τῆς ὀρθῆς πίστεως δν, ἔκριναν νὰ ἀποβάλλουσι παντελῶς. Διὰ τούτο ἀκολουθῶς καὶ οἱ Πεπουζηνοὶ μὲ τὸ νὰ βαπτίζουσι, ὅχι εἰς τὰ παραδεδομένα, ἦτοι ὅχι εἰς Πατέρα, Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα, ἀλλ' εἰς Πατέρα, Υἱὸν καὶ Μοντανὸν καὶ Πρίσκιλαν, καὶ ἐντεῦθεν μὲ τὸ νὰ βλασφημοῦν εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, (ἧτις βλασφημία εἶναι ἀσυγχώρητος) ἐπισημίζοντες τὸ ὄνομα αὐτοῦ τοῦ Παράκλητου εἰς ἀνωθῶπους θνητοῦς καὶ τοὺς ἀνωθῶπους θεοποιουσας, αἰρετικοὶ φανερὰ εἶναι· ὅθεν καὶ πρέπει, ἐπιστρέφοντες νὰ βαπτίζωνται. Εἰ δὲ καὶ Διονύσιος (ὁ Ἀλεξανδρείας δηλ.) λέγει νὰ μὴ βαπτίζωνται, ὁμῶς εἰς τούτο ἔσφαλε, καὶ ἡμεῖς δὲν πρέπει κατὰ τούτο νὰ τὸν ἀκολουθῶμεν. Περὶ δὲ τῶν Σχισματικῶν δύο γινῶμαι ἐστάθησαν. Ὁ μὲν γὰρ ἅγιος Κυπριανὸς καὶ αἱ περὶ αὐτὸν ἐν Ἀφρικῇ γενόμενοι δύο Σύνοδοι (δὲα τὸν Κανόνα αὐτοῦ), ἀλλὰ καὶ ἡ Σύνοδος ὅπου ἔγινεν ἐν Ἰκονίῳ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Φιρμιλιανοῦ (τὸν ὅποσον ἐδικόν του ὀνομάζει ὁ Βασίλειος, ὡς χρηματίσαντα Καισαρείας Ἐπίσκοπον), φυλάττοντες τὴν ἀκριβείαν ἐπρόσταζαν, ὅτι οἱ Κληρικοὶ οὗτοι, περὶ ὧν ὁ λόγος, οἱ Ἐγκρατῆται καὶ Ἀποτακτῆται (δὲα ὑποσημειώσεις τοῦ ἡ'. τῆς ε') καὶ οἱ Ἰδρροπαραστάται (δὲα ὑποσημ. τοῦ λβ'. τῆς ε') καὶ ἀπλῶς ὅλοι οἱ Σχισματικοὶ, ἐρχόμενοι εἰς τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν, νὰ βαπτίζωνται, ἐπειδὴ οἱ πρῶτοι Ἱερωμένοι τῶν Σχισματικῶν εἶχον μὲν τὸ χάρισμα τοῦ νὰ χειροτονοῦν καὶ τοῦ νὰ βαπτίζουσι ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν. Ἄφ' οὗ δὲ μίαν φοράν ἐσχίσθησαν ἀπὸ τὸ ὅλον σῶμα

(1) Ἐν ἄλλοις, Προστέξεως, δ καὶ καταλληλότερον.

(2) Ἐν ἄλλοις, Ζώνι ἢ Ζώϊον.

(3) Δι' δ καὶ Γεώργιος ὁ Σχολάριος ἐν τῷ κατὰ Σιμωνίας, αἰρετικὸς εἶναι, λέγει, κάθε ἕνας ὅπου ἦ κατ' εὐθείαν, ἢ πλαγίως πλανᾶται περὶ τι τῶν ἄρθρων τῆς πίστεως. Καὶ οἱ πολιτικοὶ νόμοι φασὶν Αἰρετικὸς ἐστὶ, καὶ τοῖς τῶν αἰρετικῶν ὑπόκειται νόμοις, ὁ μίκρον γούν τι τῆς ὀρθῆς πίστεως παρεκκλίνω. Καὶ ὁ Ταράσιος ἐν τῇ α. πράξει τῆς ζ'. Συνόδου λέγει· Τὸ ἐπὶ δόγμασιν εἴτε μικροῖς, εἴτε μεγάλαις ἁμαρτάνειν, ταῦτόν ἐστι· ἔξ ἀμφοτέρων γὰρ ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ ἀθετεῖται. Καὶ ὁ Φώτιος,

γράφων πρὸς τὸν Ρώμης Νικόλαον· καὶ γὰρ ἐστὶν ὅντως τὰ κοινὰ πᾶσιν ἅπαντα φυλάττειν ἐπάναγκες, καὶ πρὸ γε τῶν ἄλλων τὰ περὶ πίστεως. Ἐνθα καὶ τὸ παρεκκλίναι μίκρον, ἁμαρτεῖν ἐστὶν ἁμαρτίαν τὴν πρὸς θάνατον. Διαφέρουσι δὲ οἱ αἰρετικοὶ ἀπὸ τοὺς ἀπίστους, καθ' ὅτι οἱ μὲν αἰρετικοὶ δὲν φρονοῦσιν ὀρθῶς τὰ τῶν χριστιανῶν, οἱ δὲ ἀπίστοι τελείως δὲν δέχονται τὴν ἑσαρκίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου οἰκονομίαν. (Μελέτιος ἐκκλ. ἱστορ. σελ. 71.).

(4) Ὅρα περὶ τούτων τὸν ιγ'. τῆς Πρωτοεπιτομῆς.

της Ἐκκλησίας (1), ἔχσαν αὐτὸ καὶ δὲν ἠμποροῦν πλέον νὰ βαπτίσουν ἄλλους ἢ νὰ χειροτονήσουν, καὶ ἀπλῶς νὰ δώσουν χάριν, τὴν ὁποίαν διὰ τοῦ σχίσματος ἐστερήθησαν· ὅθεν καὶ οἱ παρ' αὐτῶν βαπτίζομενοι λογιζονται ὅτι ἀπὸ λαϊκοὺς ἐβαπτίσθησαν, διὸ καὶ χρειάζονται νὰ βαπτισθοῦν. Μερικοὶ δὲ Ἐπίσκοποι κατὰ τὴν Ἀσίαν ἐδέχθησαν τὸ βάπτισμα αὐτῶν, χάριν οἰκονομίας καὶ συγκαταβάσεως, καὶ οὐχὶ ἀκριβείας, ὡς ἂν ὁποῦ οἱ σχισματικοὶ εἶναι ἀκόμη μέλη ἐκ τῆς Ἐκκλησίας. Ὅθεν κατὰ τὴν γνώμην αὐτῶν ἄς ἦναι δεκτὸν· οἱ σχισματικοὶ Ἐγκρατῆται ὁμῶς ἰδιαίτερον πρέπει νὰ βαπτίζονται ἐπιστρέφοντες, κατὰ τὴν ἀκριβειαν τῶν κανόνων. Καὶ διατὶ ἴδιον ἐπενόησαν βάπτισμα, παραχαράξαντες τὴν ἐν τῷ βαπτίσματι παράδοσιν (2), καὶ διατὶ περὶ τούτων ξεχωριστὴ καὶ φανερά ψῆφος δὲν ἔγεινε πῶς πρέπει νὰ δέχονται· ἂν δὲ αὐτοὶ δὲν ἀναβαπτίζουσι τοὺς ἐκ τῶν ὁρθοδόξων ἡμῶν προσερχομένους εἰς αὐτοὺς, τοῦτο δὲν πρέπει νὰ μᾶς δυσωπήσῃ, εἰς τὸ νὰ μὴ βαπτίζωμεν ἀμοιβαίως καὶ ἡμεῖς τοὺς ἐξ αὐτῶν εἰς ἡμᾶς προσερχομένους. Πλὴν ἀνίσως καὶ τοῦτο, τὸ νὰ βαπτίζωμεν αὐτοὺς ἐπιστρέφοντας, ἔχη νὰ γένη ἐμπόδιον εἰς τὴν κοινὴν συγκατάβασιν καὶ οἰκονομίαν, ὁποῦ περὶ πάντων τῶν σχισματικῶν ἔκαμαν οἱ Πατέρες, ἄς ἀκολουθοῦμεν καὶ ἡμεῖς εἰς αὐτὴν, μήπως διὰ τὴν αὐστηρότητα τῆς προσταγῆς ταύτης τοὺς κάμνωμεν ἀμελεῖτε εἰς τὸ νὰ βαπτίζονται, αἰσχυνομένους τάχα, ὅτι ὡς ἂν ἄπιστοι τελείως βαπτίζονται, καὶ ἀκολούθως ἐμποδίσωμεν τὴν σωτηρίαν τους. Καὶ συντόμως εἰπεῖν, ὅσοι βαπτισθοῦν εἰς τὸ ἐκείνων βάπτισμα, οὗτοι ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν ὁρθοδόξιαν, ἐξάπαντος τρόπου πρέπει νὰ χρίωνται ἀπὸ τοὺς πιστοὺς μὲ τὸ ἅγιον Μῦρον, καὶ οὕτω νὰ μεταλαμβάνουν. Καὶ ἐπειδὴ ἐδέχθημεν τοὺς τῶν Ἐγκρατικῶν αὐτῶν Ἐπισκόπους καὶ τὰς χειροτονίας, μὲ τὴν παραδοχὴν ταύτην, ἐποιήσαμεν διὰ τῶν ἔργων ὡς ἂν ἓνα Κανόνα, καὶ ἐδείξαμεν ὅτι αὐτοὶ δὲν εἶναι χωρισμένοι ἀπὸ τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν. Ὅρα καὶ τὴν Ἐρμηνείαν τοῦ μς'. Ἀποστολ. τοῦ ἡ. τῆς α. καὶ τοῦ ζ'. τῆς β'. (3).

ΚΑΝΩΝ Β'.

«Ἡ φθείρασα κατ' ἐπιτήδευσιν, φόνου δίκην ὑπέχει. Ἀκριβολογία δὲ ἐκμεμορφωμένου καὶ ἀνεξεικονίστου παρ' ἡμῖν οὐκ ἔστιν. Ἐνταῦθα γὰρ ἐκδικεῖται, οὐ μόνον τὸ γεννηθησόμενον, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἑαυτὴν ἐπιβουλεύσασα· διότι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐναποθνήσκουσι ταῖς τοιαύταις ἐπιχειρήσεσιν αἱ γυναῖκες· πρόσεστι δὲ τούτῳ καὶ ἡ φθορὰ τοῦ ἐμβρύου ἕτερος φόνος, κατὰ γε τὴν ἐπίνοιαν τῶν ταῦτα τολμώντων. Δεῖ μέντοι μὴ μέχρι τῆς ἐξόδου παρατείνειν αὐτῶν τὴν ἐξομολόγησιν, ἀλλὰ δεχεσθαι μὲν μετὰ τὸ μέτρον τῶν δέκα ἐτῶν, ὀρίζειν δὲ μὴ χρόνῳ, ἀλλὰ τρόπῳ τῆς μετανοίας τὴν θεραπείαν».

Ἀπος. ες'. τῆς ἐν Ἀγκ. κα'. τῆς ζ'. ἰδ. Βασ. π'. Ἢ Τῆς δ. ιθ'.

Ἐ ρ μ η ν ε ἰ α.

Διορίζει ὁ παρῶν Κανὼν, ὅτι ἐκεῖνη ἡ γυναῖκα ὁποῦ θανατώσει ἐπίτηδες τὸ παιδίον, ὁποῦ εἶναι ἐγγαστρωμένη, μὲ βότανα καὶ φαρμακερὰ ποτὰ, ἢ μὲ ὑπὲρ δύναμιν τῆς βάρῃ, ἢ καὶ μὲ ἄλλους τρόπους, φονεύτρια εἶναι. Διαφορὰ δὲ κοντὰ εἰς ἡμᾶς δὲν εἶναι, καθὼς ἦτο κοντὰ εἰς τοὺς Ἰουδαίους. Ἄν θετέον, τὸ παιδίον, ὁποῦ ἀποθαμμένον ἀποβῆθῃ, ἦναι ἀκόμη ἀμόρφωτον, ὡς ἂν ἓν κομματί κρέας, ἢ μεμορφωμένον, ἔχον τοὺς χαρακτῆρας καὶ τὰ μέλη ὅλα ἀκέραια τοῦ ἀνθρώπου (4), ἐπειδὴ μὲ τὸν τρόπον τοῦτον τῆς φθορᾶς δὲν ἀποθνήσκει

(1) Διότι, καθὼς ὅταν ἐν μέλος κοπῇ ἀπὸ τὸ σῶμα, νεκροῦται παρεούθς μὲ τὸ νὰ μὴ μεταδίδεται πλέον εἰς αὐτὸ ζωτικὴ δύναμις, τοιοῦτοτρόπως καὶ αὐτοὶ ἀφ' οὐ μίαν φορὰν ἐσχίσθησαν ἀπὸ τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, ἐνεκρώθησαν παρεούθς, καὶ τὴν πνευματικὴν χάριν καὶ ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἔχασαν, μὴ μεταδιδόμενης ταύτης εἰς αὐτοὺς διὰ τῶν ἀφῶν καὶ συνδέσμων, ἦτοι διὰ τῆς κατὰ Πνεῦμα ἐνώσεως. Σημειῶσαι ὁμῶς κατὰ τὸν Δοσίθεον (σελ. 968. τῆς Δωδεκαβίβλ.) ὅτι καὶ ἡ παρασυναγωγὴ εἰδὸς ἐστὶ σχίσματος, ἄνευ αἰρέσεως, ἀγαλὰ καὶ αὐτὸ κακῶς διηρημένον καὶ διαμένον, εἰς αἵρεσιν μεταγίνεταί. Διὸ καὶ ὁ ζ'. Κανὼν τῆς β'. μὲ τοὺς αἰρετικούς συναριθμεῖ τοὺς ὑγιαῖ μὲν ἔχοντας πίστιν, κεχωρισμένους δὲ ὄντας, καὶ κατὰ τῶν Κανονικῶν Ἐπισκόπων φατρίας κατ' ἴδαν συνάγοντας. Οἱ δὲ Σχισματικοὶ σχισματοαἰρετικοὶ εἰσὶ, καθ' ὅτι ὁ Ἀύγουστινός (ἐπιστολῇ ρα'). λέγει, ὅτι δὲν εἶναι κἀνὸν σχίσμα, εἰμὴ πρότερον αἵρεσιν ἀναπλάσῃ, ἵνα ὀρθῶς δόξῃ τῆς Ἐκκλησίας χωρισθῆναι. Καὶ Κεφ. ἰδ. εἰς τὸ κατὰ Ματθ. ὁ αὐτὸς λέγει· Τὸ σχίσμα κακῶς διαμένον, γίνεται αἵρεσις, ἢ καταφέρεται εἰς αἵρεσιν, εἰ καὶ τοὺς Σχισματικούς κυρίως, οὐχ ἡ διάφορος πίστις ποιεῖ,

ἀλλ' ἡ διαρρηχθεῖσα τῆς κοινωνίας συντροφία (αὐτόθι). (2) Καὶ ἂν οἱ Σχισματικοὶ οὗτοι διατὶ παρεχάραξαν τὴν ἐν τῷ βαπτίσματι συνήθειαν, ἄξιοι ἐκρίθησαν παρὰ τῷ μεγάλῳ τούτῳ Πατρὶ Βασιλεῖ νὰ βαπτίζονται, πόσω μᾶλλον πρέπει νὰ βαπτίζονται οἱ παραχαράξαντες, μᾶλλον δὲ παντελῶς διαφθείραντες τὴν τοῦ βαπτίσματος παράδοσιν Λατίνοι, καὶ οὐ μόνον σχισματικοὶ, ἀλλὰ καὶ αἰρετικοὶ φανεροὶ ὑπάρχοντες; (3) Σημειῶσαι ὅτι ὁ Κανὼν οὗτος ἀπὸ τοῦ, τὸ δὲ τῶν Ἐγκρατικῶν κακοῦργημα νοῆσαι ἡμᾶς δεῖ, ἕως τέλους, ἀναφέρεται ἐν τῇ δ. πράξει τῆς ζ'. Συνόδου. (4) Ἐν γὰρ τῷ κα'. τῆς Ἐξόδου 22 γέγραπται ὅτι, ἂν τύχη νὰ κτυπήσῃ τινὰς τὴν ἐγγαστρωμένην γυναῖκα καὶ ἀποβάλῃ τὸ ἐμβρυον, ἐὰν μὲν εὖγῃ αὐτὸ ἀμόρφωτον καὶ ἀτελεῖς, νὰ πληρῶνῃ τόσα ἄσπρα, ὅσα ἤθελε ζητήσει ὁ ἀνδρας τῆς γυναίκος, ὡς ἂν ὁποῦ ἀκόμη δὲν εἶναι τέλειος ἄνθρωπος, μὲ τὸ νὰ μὴ ἔχη λογικὴν ψυχὴν, κατὰ τὸν Θεοδώρητον καὶ Διδώωρον, ἐὰν δὲ ἦναι μεμορφωμένον καὶ τέλειον, νὰ θανατώνεται ὁ θανατώσας αὐτὸ ὡς φονεὺς τελείου ἀνθρώπου ὑπάρχων, ἔχοντος τὸ τε σῶμα τέλειον καὶ ψυχὴν λογικὴν. Ὁ δὲ μέγας Βασιλεὺς λέγει, ὅτι ἡ

μόνον τὸ ἐν τῇ κοιλίᾳ ἔμβρυον, ἀλλὰ τὰς περισσότεραις φοραῖς καὶ αὐτὴ ἡ τοῦτο ἐγγαστρομένη γυναῖκα συναποθνήσκει ὁμοῦ μετὰ τὸ ἔμβρυον, ὥστε καὶ διὰ τοὺς δύο φόνους αὐτοῦς, ὡς φονεὶς ἐπιτιμῶνται οἱ τοῦτο ποιῶντες, εἴτε ἄνδρες εἶναι, εἴτε γυναῖκες. Δὲν ἐπιτιμῶνται ὁμοῦς νὰ ἀπέχουσι τῶν Μυστηρίων εἰς ὅλην τὴν ζῶην, ἀλλὰ διὰ φιλανθρωπίαν εἰς δέκα χρόνους μόνον, κατὰ τὸ ἐπιτίμιον δηλ. τῶν μὴ θεληματικῶς φονευσάντων (κατὰ τὸν νζ'. τοῦ αὐτοῦ Βασιλείου), πλὴν δὲν πρέπει νὰ περιγράφηται ἡ μετάνοια τῶν τοιούτων εἰς τοὺς χρόνους, ἀλλὰ εἰς τὸν τρόπον τῆς μετανοίας τῶν ὥστε, ἂν αὐτοὶ θεομώτερον μετανοοῦν, ὀλιγοστεύουν οἱ δέκα χρόνοι τοῦ ἐπιτιμίου ἀπὸ τὸν Πνευματικόν, ἂν δὲ ἀμελέστερον, αὐξάνουσι περισσότερον. Ὅρα καὶ τὸν ζς'. Ἀποστολικόν, τὸν ζα'. τῆς ς'. ἀνάγνωθι καὶ τὸν ιβ'. τῆς α'.

ΚΑΝΩΝ Γ'.

«Διάκονος μετὰ τὴν διακονίαν πορνεύσας, ἀπόβλητος μὲν τῆς διακονίας ἔσται, εἰς δὲ τὸν τῶν λαϊκῶν ἀπωσθεὶς τόπον, τῆς κοινωνίας οὐκ εἰρχήσεται διότι ἀργαῖός ἐστι Κανὼν τοὺς ἀπὸ βαθμοῦ πεπτωκότας, τούτῳ μόνῳ τῷ τρόπῳ τῆς κολάσεως ὑποβάλλεσθαι, ἀκολουθησάντων, ὡς οἶμαι, τῶν ἐξ ἀρχῆς τῷ νόμῳ ἐκείνῳ τῷ, «οὐκ ἐκδικήσεις δις ἐπὶ τὸ αὐτό.» [Ναοῦμ. α'. θ'.] Καὶ δι' ἑτέραν δὲ αἰτίαν, ὅτι οἱ μὲν ἐν τῷ λαϊκῷ ὄντες τάγματι, ἐκβεβλημένοι τοῦ τόπου τῶν πιστῶν, πάλιν εἰς τὸν ἀπ' οὗ ἐξέπεσον τόπον ἀναλαμβάνονται, ὃ δὲ Διάκονος ἅπαξ ἔχει διαρκῆ τὴν δίκην τῆς καθαιρέσεως. Ὡς οὖν οὐκ ἀποδιδόμενης αὐτῷ τῆς διακονίας, ἐπὶ ταύτης ἔστησαν μόνης τῆς ἐκδικήσεως. Ταῦτα μὲν οὖν τὰ ἐκ τῶν τύπων. Καθ' ὅλου δὲ ἀληθέστερόν ἐστιν ἴαμα ἢ τῆς ἀμαρτίας ἀναχώρησις. Ὡστε ὃ διὰ σαρκὸς ἠδονὴν ἀθετήσας τὴν χάριν, διὰ τοῦ συντριμμοῦ τῆς καρδίας καὶ πάσης δουλαγωγίας τῆς κατ' ἐγκράτειαν τῶν ἠδονῶν ἀποστάς, ὑφ' ὧν κατεστράφη, τελείαν ἡμῖν παρέξει τῆς ἰατρούσεως αὐτοῦ τὴν ἀποδείξιν. Ἀμφότερα τοῖνον εἰδέναι ἡμᾶς δεῖ, καὶ τὰ τῆς ἀκριβείας καὶ τὰ τῆς συνηθείας, ἐπεσθαι δὲ, ἐπὶ τῶν μὴ καταδεξαμένων τὴν ἀκρότητα, τῷ παραδοθέντι τύπῳ.

Ἑρμηνεία.

Ἄνισως Διάκονος μετὰ τὴν χειροτονίαν πορνεύσας, καθαιρεῖται μὲν ἀπὸ τὴν διακονίαν, κατὰ τὸν Κανὼνα τοῦτον καὶ εἰς τὸν τόπον τῶν λαϊκῶν βάλλεται, δὲν ἀποδιώκεται ὁμοῦς ἀπὸ τὴν κοινωνίαν (1), ἤτοι ἀπὸ τὴν μετὰ τῶν πιστῶν σύστασιν καὶ προσευχῆν, ταῦτόν εἰπεῖν, δὲν ἀφορίζεται ἐκ τῆς Ἐκκλησίας, ὡς οἱ κατηγούμενοι (οὐχὶ δὲ καὶ μεταλαμβάνει), ἐπειδὴ ὁ κέ. τῶν Ἀποστόλων (ὅν καὶ ἀνάγνωθι) μετὰ τὴν παιδείαν μόνην τῆς καθαιρέσεως ἐπίδιδουσε τούτους, ὅχι δὲ καὶ μετὰ τὴν τοῦ ἀφορισμοῦ ἐκ τῆς Ἐκκλησίας ἕνα μὲν, διατὶ ἠκολούθησεν εἰς τὸ ρητὸν ἐκεῖνο, τὸ λέγον· Δὲν θέλεις παιδεύσεις τινὰ δύο φοραῖς διὰ ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ ἀμάρτημα, καὶ ἄλλο δὲ (τοῦτο τὸ λέγει ὁ Βασίλειος ἀπὸ λόγου του), διατὶ οἱ μὲν λαϊκοὶ ἀμαρτάνοντες, διώκονται μὲν ἀπὸ τὸν τόπον τῆς μετὰ τῶν πιστῶν συστάσεως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀφ' οὗ δὲ τελιώσων τοὺς διορισθέντας χρόνους τῆς μετανοίας, πάλιν τὸν αὐτὸν τόπον ἀναλαμβάνουσιν. Ὁ δὲ Διάκονος (καὶ ἀπλῶς κάθε Ἱερωμένος), ἀφ' οὗ μίαν φορὰν καθαιρεθῆ καὶ χάσῃ τὴν διακονίαν, δεῦτερον δὲν λαμβάνει αὐτὴν (ὄρα τὴν β'. ὑποσημ. τοῦ κή. Ἀποστολικῶ). Καὶ λοιπὸν λέγει, ἐπειδὴ ἄλλην φορὰν δὲν τοῦ δίδεται ἡ διακονία, διὰ τοῦτο οἱ πάλαιοι Κανόνες, ἦγον οἱ Ἀποστολικοὶ, εἰς τὴν καθαιρέσιν καὶ μόνην ἔστησαν τὴν τιμωρίαν, καθαιρείσθω καὶ μὴ ἀφοριεῖσθω δηλαδὴ, προστάξαντες. Καὶ τοῦτο μὲν εἶναι τὸ ἐπιτίμιον, ὅπου οἱ Κανόνες συνηθίζουν νὰ δίδουν εἰς τοὺς πορνεύσαντας Διακόνους, ἦγον μόνη ἡ καθαιρέσις. Καθολικὴ ὁμοῦς καὶ τελεία καὶ ἀκριβὴς ἰατροεὶα εἰς αὐτοὺς εἶναι, τὸ νὰ κάμουν ἀποχὴν τῆς ἁμαρτίας, καὶ τὸ νὰ μακρύνουν ἀπὸ τὰς ἠδονὰς, ἀπὸ τὰς ὁποίας κατεσκληβώθησαν καὶ τὴν χάριν τῆς ἱερωσύνης ἔχασαν, μετὰ συντριβὴν, μετὰ ἐγκράτειαν καὶ κάθε ἄλλην δουλαγωγίαν καὶ κακοπάθειαν. Τὸ ὑπόλοιπον δὲ μέρος τοῦ Κανόνος τούτου, τὸ διαλαμβάνον περὶ τῆς συνηθείας καὶ ἀκριβείας (2), ὄρα εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ιβ'. τῆς α'. καὶ μάλιστα εἰς τὴν τοῦ ρβ'. τῆς ς'. ὑποσημείωσιν αὐτολεξεῖ γὰρ παρ' ἐκείνου ἀναφέρεται καὶ παρ' ἡμῶν ἐρμηνεύεται.

παρατήρησις αὕτη δὲν θεωρεῖται τῶρα εἰς ἡμᾶς, καθ' ὅτι καὶ ὃ τὸ ἀτελὲς καὶ ἀμόρφωτον ἔμβρυον θανατώσας. φονεὺς ἐστίν, ἐπειδὴ τοῦτο, ἂν καὶ τότε δὲν ἦτο τέλειος ἄνθρωπος, ἐμελλεν ὁμοῦς ἀναγκαιῶς κατὰ τὴν ἀπαραίτητον ἀκολουθίαν τῶν νόμων τῆς φύσεως νὰ τελιωθῆ.

(1) Κάποιοι ἐνόησαν διὰ κοινωνίαν ἐνταῦθα τὴν μετάληψιν τῶν θείων Μυστηρίων, ὁμοῦς δὲν εἶναι ἔτσι, ἀλλὰ καθὼς ἡμεῖς ἐξηγήσαμεν, οὕτω νοεῖται. Καὶ ὁ λβ'. τοῦ αὐτοῦ Πατρὸς ἐξηγεῖ τοῦτον, οὕτω λέγων· «Οἱ τὴν πρὸς θάνατον ἀμαρτίαν ἀμαρτάνοντες Κληρικοὶ, τοῦ βαθμοῦ μὲν κατάγονται, τῆς κοινωνίας δὲ τῶν λαϊκῶν οὐκ ἐξέρχονται· οὐ γὰρ ἐκδικήσεις δις ἐπὶ τὸ αὐτό.»

Μετὰ τῶν λαϊκῶν ἵσταται λοιπὸν, καὶ οὐκ ἐκβάλλεται τῆς Ἐκκλησίας, ὁμοῦς καὶ δὲν κοινωνεῖ τῶν Μυστηρίων, καθὼς τινες λέγουσιν, ὅτι ὁ μδ'. τοῦ αὐτοῦ λέγει οὕτω· «Ἡ Διάκονος ἡ τῷ Ἑλληνι συμπορευσασα δεκτὴ ἐστίν εἰς κοινωνίαν (τὴν μετὰ τῶν πιστῶν δηλονότι), εἰς δὲ τὴν προσφορὰν (ἰδοὺ ἡ τῶν Μυστηρίων) δεχθήσεται τῷ ζ'. ἔτει.» Λέγουσι δὲ οἱ ἐρμηνευταί, ὅτι διὰ τὴν πρὸς τὸν Ἑλληνα μίξιν ἐπετέθη αὕτη τὸ βαρὺ ἐπιτίμιον. Λοιπὸν καὶ τῷ Διακόνῳ ἔσται μὲν ὡσαύτως ἐπιτίμιον ἀκοινωνησίας τῶν Μυστηρίων, ἴσως δὲ ὀλιγώτερον ἀπὸ τὸ τῶν πορνεύοντων, ὅπερ αὐτὸς ὤρισεν, ὡς ἐπὶ τῆς 4.

(2) Μερικοὶ λέγουσιν, ὅτι συνηθείαν μὲν ὀνομάζει ὁ Ἅγιος

ΚΑΝΩΝ Δ'.

«Περὶ τριγάμων καὶ πολυγάμων τὸν αὐτὸν ὠρίσαμεν Κανόνα, ὃν καὶ ἐπὶ τῶν διγάμων ἀναλόγως. Ἐνιαυτὸν μὲν γὰρ ἐπὶ τῶν διγάμων, ἄλλοι δὲ, δύο ἔτη. Τοὺς δὲ τριγάμους ἐν τρισὶ καὶ τέταρσι πολυγάκις ἔτεσιν ἀφορίζουσιν. Ὀνομάζουσι δὲ τὸ τοιοῦτον οὐκ ἔτι γάμον, ἀλλὰ πολυγαμίαν, μᾶλλον δὲ πορνεϊαν κεκολασμένην· δι' ὃ καὶ ὁ Κύριος τῇ Σαμαρείτιδι πέντε ἀνδρας διαμειψάσῃ ὃν νῦν, φησὶν, ἔχεις, οὐκ ἔστι σου ἀνὴρ, [Ἰωάν. δ'. 18.] ὡς οὐκ ἔτι ἀξίων ὄντων τῶν ὑπερεκπεσόντων τοῦ μέτρου τῆς διαγαμίας, τῷ τοῦ ἀνδρός, ἢ τῆς γυναικὸς καλεῖσθαι προσηγήματι. Συνήθειαν δὲ κατελάβομεν ἐπὶ τῶν τριγάμων πενταετίας ἀφορισμὸν οὐκ ἀπὸ Κανόνος, ἀλλ' ἀπὸ τῆς τῶν προειληφόντων ἀκολουθίας. Δεῖ δὲ μὴ πάντη αὐτοὺς ἀπείργειν τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἀκροάσεως αὐτοὺς ἀξιοῦν ἐν δύο που ἔτεσιν ἢ τρισὶ, καὶ μετὰ ταῦτα ἐπιτρέπειν, συστήκειν μὲν, τῆς δὲ κοινωνίας τοῦ ἀγαθοῦ ἀπέχεσθαι, καὶ οὕτως ἐνδειξαμένους καρπὸν τινα μετανοίας, ἀποκαθιστᾶν τῷ τόπῳ τῆς κοινωνίας».

Ἑρμηνεία.

Περὶ τριγαμίας διορίζει ὁ παρῶν Κανὼν λέγων, ὅτι τὴν τριγαμίαν οἱ παλαιοὶ Πατέρες δὲν ὀνομάζουσι γάμον, ἀλλὰ πολυγαμίαν (καὶ ἴσως ἐνοεῖ ἐδῶ τοὺς ἐν Νεοκαισαρείᾳ Πατέρας, οἵτινες ἐν τῷ γ'. Κανόνι πλείστους γάμους τὸν τρίτον γάμον ὀνομάζουσιν), ἢ μᾶλλον εἰπεῖν πορνεϊαν ὄχι ἐξαπλωμένην εἰς κάθε γυναῖκα, ἀλλὰ συνεσταλμένην εἰς μίαν γυναῖκα. Ὅθεν, τόσον αἱ τριγαμοῦσαι γυναῖκες· δὲν εἶναι ἀξίαι νὰ ὀνομάζωνται παρὰ τῶν τριγάμων ἀνδρῶν γυναῖκες των, ὅσον καὶ οἱ τριγάμοι ἄνδρες δὲν εἶναι ἀξιοὶ νὰ ὀνομάζωνται ἀπὸ τὰς τριγάμους γυναῖκας ἀνδρες αὐτῶν. Διότι καὶ ὁ Κύριος εἶπεν εἰς τὴν πέντε ἀνδρας λαβοῦσαν Σαμαρείτιδα, ὅτι τὸν ἄνδρα ὅπου ἔχεις τῶρα δὲν εἶναι νόμιμος, καὶ ἀκολουθῶς δὲν εἶναι ἀξίος νὰ ὀνομάζεται ἄνδρας σου. Τοὺς τριγάμους λοιπὸν καὶ πολυγάμους τούτους, μερικοὶ μὲν κανονίζουν ἀναλόγως μὲ τοὺς διγάμους, ἡγοῦν ἐπειδὴ καὶ τοὺς διγάμους ἄλλοι μὲν ἓνα χρόνον, ἄλλοι δὲ δύο κανονίζουν, διὰ τοῦτο τοὺς τριγάμους ἀναλόγως μὲ τοὺς χρόνους τῶν διγάμων, εἰς τρεῖς καὶ τέσσαρας χρόνους κανονίζουν. Ἀπὸ τὴν τῶν προγενεστέρων ὁμοῦς συνήθειαν καὶ ὄχι ἀπὸ Κανόνα, πέντε χρόνους αὐτοὶ κανονίζονται. Πλὴν δὲν πρέπει νὰ ἐκβάλλωνται τελείως ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν ὡς οἱ ἕξω τῆς πύλης προσκλαίοντες, ἀλλὰ δύο χρόνους ἢ τρεῖς νὰ ἀκροῶνται τὰς Γραφάς, καὶ μετὰ ταῦτα στέκωνται μὲ τοὺς πιστοὺς χωρὶς νὰ μεταλαμβάνουν, καὶ οὕτω καρπὸν δεῖξαντες μετανοίας, νὰ μεταλαμβάνουν. Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ γ'. καὶ ζ'. τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ, καὶ τὴν ἰχνογραφίαν τοῦ Ναοῦ ἐν τῷ τέλει.

ΚΑΝΩΝ Ε'.

«Τοὺς ἐπὶ τῇ ἐξόδῳ μετανοοῦντας τῶν αἰρετικῶν δέχεσθαι χρῆ. Δέχεσθαι δὲ δηλ. οὐκ ἀκρίτως, ἀλλὰ δοκιμάζοντας εἰ ἀληθινὴν ἐπιδείκνυνται τὴν ψῆφον τῆς μετανοίας, καὶ εἰ τοὺς καρποὺς ἔχουσι μαρτυροῦντας τῇ πρὸς τὸ σωθῆναι σπουδῇ».

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ μερικοὶ ἀποροῦσαν ἂν πρέπη νὰ δέχωνται οἱ αἰρετικοὶ, μετανοοῦντες εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς των, ἀποκρίνεται ὁ Ἅγιος διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος ὅτι πρέπει νὰ δέχωνται, ὄχι ὁμοῦς ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ νὰ δοκιμάζωμεν αὐτοὺς, ἂν τῇ ἀληθείᾳ μετνοοῦν καὶ ἀφίνουν τὰ αἰρετικά αὐτῶν δόγματα, καὶ καρποὺς δεῖχουσι μετανοίας. Ὅρα τὸν ζ'. τῆς β'. καὶ ιβ'. τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ.

τοὺς Κανόνας τῶν ἄλλων Συνόδων, ἀκρίθειαν δὲ τοὺς ἐδικούς του. Ἄλλ' ὁμοῦς καὶ ἡ συνήθεια καὶ ἡ ἀκρίθεια ὅπου ἀναφέρει ἐδῶ ὁ Ἅγιος, καὶ εἰς τοὺς ἄλλους Κανόνας ἐμπεριέχεται, καὶ μάλιστα κατὰ τὸν ιβ'. καὶ ιβ'. τῆς ς' ἢ ἀλήθεια ὁμοῦς εἶναι αὐτῇ, ὅτι τὴν ἀκρίθειαν ταύτην μόνος ὁ παρῶν Κανὼν τοῦ Ἁγίου ἰδιαιτέρως εἰς τοὺς διὰ σαρκικὰ ἁμαρτήματα καθαιρεθέντας ἱερωμένους διορίζει, οἱ δὲ τῶν ἄλλων Κανόνες μόνην τὴν συνήθειαν εἰς αὐτοὺς διορίζουσιν, ἧτις εἶναι ἡ καθάρσις τοῦ βαθμοῦ των. Σημειῶσαι δὲ, ὅτι ὁ πνευματικὸς Πατὴρ δύναται νὰ κάμῃ συγκατάβασιν εἰς τὸν τὴν ἀκρίθειαν φυλάξαντα καθηρημένον, καὶ νὰ συγχωρήσῃ εἰς αὐτὸν νὰ μεταλάβῃ τὰ Μυστήρια ὀφλιγορώτερα διὰ τὴν θερμὴν του μετάνοιαν· ὁμοῦς οὐ-

δέποτε δύναται νὰ συγχωρήσῃ αὐτῷ εἰς τὸ νὰ ἔχη καὶ τὴν ἱερωσύνην, ἄπαγε. Παντοτινὴν γὰρ, φησὶν, ἔχει οὗτος τὴν δικὴν τῆς καθαιρέσεως. Ἰστίον δὲ ὅτι ὁ Διάκονος οὗτος καὶ ἀπλῶς ὅλοι οἱ ἱερωμένοι καθαιρούμενοι, καὶ εἰς τὸν τόπον τῶν λαϊκῶν ἀπωθοῦμενοι, πρῶτον μετασχηματίζονται, ἦτοι ἀποβάλλουσι τὸ σχῆμα τῶν ἱερωμένων, καὶ ἔτσι βάλλονται εἰς τὸν τόπον τῶν λαϊκῶν, καθὼς καὶ ὁ κα'. τῆς ς'. φανερώς περὶ τοῦτου διορίζεται. Ἀπρεπὲς γὰρ καὶ ἀνοίκειον εἶναι νὰ στέκωνται οὗτοι μετὰ τῶν λαϊκῶν, ἔχοντες τὸ σχῆμα τῶν Κληρικῶν. Ὅτι δὲ οἱ καθαιρεθέντες μετεσχηματίζοντο, τὸ λέγει καὶ ὁ Βαλαμῶν, ἱρμηνείᾳ τοῦ μδ'. Κανόνος τοῦ μεγάλου Βασιλείου. Αὐτὸ τοῦτό φησι καὶ ὁ α'. τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ.

ΚΑΝΩΝ Γ'.

«Τῶν Κανονικῶν τὰς πορνείας εἰς γάμον μὴ καταλογίζεσθαι, ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ διασπᾶν αὐτῶν τὴν συνάφειαν. Τοῦτο γὰρ καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ πρὸς ἀσφάλειαν λυσιτελεῖς, καὶ τοῖς αἰρετικοῖς οὐ δώσει καθ' ἡμῶν λαβὴν, ὡς διὰ τὴν τοῦ ἀμαρτάνειν ἄδειαν ἐπισπωμένων πρὸς ἑαυτούς».

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρῶν Κανὼν, ὅτι ἀνίσως τινὲς Κανονικοὶ, ἤτοι Ἱερωμένοι καὶ Κληρικοὶ καὶ Μοναχοὶ καὶ Καλογραφαὶ παρθένοι ἤθελαν πορνεύσουν μὲ κάμψιν ἢ μὲ κἀνένα, νὰ μὴ συγχωροῦνται παρὰ τοῦ Ἀρχιερέως νὰ στεφανωθῶνται καὶ νὰ συζῶσιν ὡς τὰ ἄλλα ἀνδρόγυνα, ἀλλὰ νὰ χωρίζεται μὲ κάθε τρόπον τὸ παράνομον αὐτῶν συνοικέσιον, κἀν καὶ φθάσουν νὰ στεφανωθῶν (1)· διατὶ τοῦτο, τὸ νὰ χωρίζωνται, πολλὰ συμφέροι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, διὰ νὰ μὴ κάμνη καὶ ἄλλοι παρόμοιοι πρᾶγμα, καὶ ἡ ἀξία τῆς Ἱερωσύνης καὶ τοῦ Μοναδικοῦ ἐπαγγέλματος νὰ καταφρονῆται, καὶ διὰ νὰ μὴ εὐρίσκουν λαβὴν οἱ αἰρετικοὶ νὰ μᾶς κατηγοροῦν, λέγοντες ὅτι διὰ τοῦτο ἀφίνομεν τοὺς Ἱερωμένους καὶ Μοναχοὺς νὰ μένουν καὶ νὰ συζοῦν εἰς τὴν ἀμαρτίαν, μὴ χωρίζοντες τοὺς ἀθέσμους γάμους αὐτῶν, διὰ νὰ τραβίζωμεν τοὺς αἰρετικούς εἰς τὴν πίστιν μὲς μὲ τὴν ἄδειαν ὁποῦ τῶν δίδομεν εἰς τὸ νὰ ἀμαρτάνουν. Ὅρα καὶ τὴν ἐρμ. τοῦ κς'. Ἀποστολικοῦ, τοῦ ις'. τῆς δ'. καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ς'. τῆς ς'.

ΚΑΝΩΝ Ζ'.

«Ἀρρενοφθόροι καὶ ζωοφθόροι καὶ φονεῖς καὶ φαρμακοὶ καὶ μοιχοὶ καὶ εἰδωλολάτραι, τῆς αὐτῆς καταδικῆς εἰσὶν ἠξιωμένοι, ὥστε ἐν ἔγχει ἐπὶ τῶν ἄλλων τύπον, καὶ ἐπὶ τούτων φύλαξον. Τοὺς δὲ ἐν τριάκοντα ἔτεσι μετανοήσαντας ἐπὶ τῇ ἀκαθαρσίᾳ, ἣν ἐν ἀγνοίᾳ ἔπραξαν, οὐδ' ἀμφιβάλλειν ἡμᾶς προσῆκεν εἰς τὸ παραδέξασθαι. Ἦτε γὰρ ἀγνοία συγγνώμης ἀξίους αὐτοὺς ποιεῖ, καὶ τὸ ἐκούσιον τῆς ἐξαγορεύσεως καὶ ἡ παράστασις ἐν τοσοῦτῳ χρόνῳ γινομένη σχεδὸν γὰρ ὅλην γενεὰν ἀνθρώπου παρεδόθησαν τῷ σατανᾷ, ἵνα παιδευθῶσι μὴ ἀσχημονεῖν. Ὅστε κέλευσον αὐτοὺς ἤδη ἀνυπερθέτως δεχθῆναι, μάλιστα εἰ καὶ δάκρυα ἔχουσι δυσωποῦντά σου τὴν εὐσπλαγχνίαν, καὶ βίον ἐπιδείκνυνται ἄξιον συμπαθείας.»

Ἑρμηνεία.

Εἰς τὴν ὁμοίαν παιδείαν καὶ τὸ ἐπιτίμιον καταδικάζει ὁ παρῶν Κανὼν τοὺς ἀρρενοκοίτας καὶ κτηνοβότας, (περὶ ὧν ὄρα τὸν ις'. τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ), καὶ τοὺς φονεῖς (ὄρα τὸν ξς'. Ἀποστολικόν), καὶ τοὺς φαρμακοὺς (ὄρα τὸν ξά. τῆς ς'), καὶ τοὺς μοιχοὺς (ὄρα τὸν μῆ. Ἀποστολικόν, καὶ πζ'. τῆς ς') καὶ τοὺς εἰδωλολάτραι, ἤτοι ἢ τοὺς μάγους, κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα καὶ Ζωναρᾶν, ὡς ἐπικαλουμένους τοὺς δαίμονας, ἢ κατ' ἄλλους, τοὺς κατὰ τινα περιστάσιν ἀρνηθέντας τὸν Χριστὸν καὶ θύσαντας εἰς τὰ εἰδῶλα (καὶ ὄρα τὸν ιά. τῆς α'). εἰς τὴν αὐτὴν δὲ παιδείαν καταδικάζονται οὗτοι ὅλοι, ὅχι κατὰ τοὺς χρόνους τῶν ἐπιτιμίων, διατὶ ἄλλοι μὲν ἀπὸ αὐτῶν εἰς περισσοτέρους χρόνους ἐπιτιμῶνται, ἄλλοι δὲ εἰς ὀλιγωτέρους, ὡς ἐν τοῖς ἰδίοις αὐτῶν τόποις καὶ Κανόσι φαίνονται· ἀλλὰ καθ' ὃ ὅλοι οὗτοι εἰς πολυχρόνια ἐπιτίμια ὑποβάλλονται, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν, καὶ καθ' ὃ ὅλοι εἰς τοὺς τέσσαρας τόπους τῆς μετανοίας ἐβάλλοντο, κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα. Ὅσοι δὲ εἰς τριάκοντα χρόνους ἐμετανόησαν διὰ τὴν σαρκικὴν ἀκαθαρσίαν ὁποῦ ἐν ἀγνοίᾳ ἔπραξαν, (τυχὸν μὲ συγγένισαν αὐτῶν σιγηθέντες, χωρὶς νὰ ἠξεύρουσιν τὴν συγγένειαν ἢ τοιοῦτο ἄλλο), οὗτοι ἀναμφιβόλως πρέπει νὰ δεχθῶν εἰς τὴν τῶν Μυστηρίων κοινωνίαν διὰ πολλὰ αἴτια, διὰ τὴν ἀγνοίαν τῆς ἀμαρτίας, διὰ τὴν θεληματικὴν ἐξομολόγησιν τῶν, διὰ τὰ δάκρυα καὶ τὴν ἀξίαν ἐλέους ζωῆν ὁποῦ δεῖχουσι καὶ διὰ τὸ πολυχρόνιον ἐπιτίμιον ὁποῦ ἐδοκίμασαν. Διότι σχεδὸν μίαν ὀλόκληρον γενεὰν ἀνθρώπου παρεδόθησαν εἰς τὸν σατανᾶν, χωρισθέντες ἀπὸ τὴν κοινωνίαν τῶν πιστῶν, ὡς ὁ παραδοθεὶς ἐκεῖνος Κορίνθιος εἰς τὸν σατανᾶν, διὰ νὰ μάθουν καὶ αὐτοὶ, ὡς ἐκεῖνος, νὰ μὴ κάμνουν τοιαῦτα ἀκάθαρτα.

Συμφωνία.

Ἐν δὲ τῷ ξβ'. εἰς δεκαπέντε χρόνους κανονίζει τοὺς ἀρρενοκοίτας ὁ αὐτὸς Βασιλεῖος, ὡς καὶ τοὺς μοιχοὺς. Ὁ δὲ Νύσσης ἐν τῷ δ'. εἰς δεκαοκτώ, λέγων, ὅτι αὕτη εἶναι ἀδικία εἰς τὸ ἄλλότριον, καὶ παρὰ φύσιν. Ὁ δὲ Νηστευτῆς ἐν τῷ ιθ'. αὐτοῦ Κανόνι τρία ἔτη ἐμποδίζει τὸν ἀρρενοκοίτην ἀπὸ τὴν κοινωνίαν μετὰ νηστείας, ξηροφαγίας καὶ μετανοιῶν. Ἐν τῷ ιθ'. λέγει, ὅτι, ἂν παιδίον φθαρῆ ἀπὸ τινος, Ἱερεὺς οὐ γίνεται, ἔξω μόνον ἂν εἰς μόνους τοὺς μηροὺς τὴν ροὴν ἐδέξατο. Ὁ δὲ Θεὸς προσταζει εἰς τὸ Λευιτικόν νὰ θανατώνωνται οἱ ἀρρενο-

(1) Σημειώσαι ὅτι ὅχι μόνον ἀφ' οὗ ἀκολουθήσῃ πορνεία, ἢ Ἱερωμένοι Κληρικοὶ καὶ Μοναχοὶ, κατὰ τὸν Κανόνα τοῦτον, ἀλλὰ ἐν ἡμπορεῖ ὁ Ἀρχιερεὺς νὰ δώσῃ ἄδειαν νὰ στεφανωθῶν Ἱε- | παρομοίως καὶ ἂν ἐν ἀκολουθήσῃ προλαβόντως πορνεία.

κοῦται. «Καὶ ὁς ἂν κοιμηθῆ μετὰ ἄρσενος κοίτην γυναικὸς, βδέλυγμα ἐποίησαν ἀμφότεροι, θανάτῳ θανατούσθωσαν, ἔνοχοί εἰσιν.» [Λευτ. κ'. 13] (1).

ΚΑΝΩΝ Η'.

«Ὁ ἀξίνη παρὰ τὸν θυμὸν κατὰ τῆς ἑαυτοῦ γαμετῆς χρησάμενος, φονεὺς ἐστὶ. Καλῶς δέ με ὑπέμνησας, καὶ ἀξίως τῆς σεαυτοῦ συνέσεως, εἰπεῖν περὶ τούτων πλατύτερον. Διότι πολλαὶ ἐν τοῖς ἔκουσίοις καὶ ἀκουσίαις διαφοραὶ. Ἀκούσιον μὲν γάρ ἐστι παντελῶς καὶ πόρρω τοῦ κατάρξαντος, τὸ ἀκοντίζοντα λίθον ἐπὶ κῦνα ἢ δένδρον ἀνθρώπου τυχεῖν. Ἡ μὲν γὰρ ὀρμὴ ἦν τὸ θηρίον ἀμύνασθαι ἢ τὸν καρπὸν κατασεῖσαι, ὑπέβη δὲ αὐτομάτως τῇ πληγῇ κατὰ πάροδον παραπεσῶν, ὥστε τὸ τοιοῦτον ἀκούσιον. Ἀκούσιον μέντοι καὶ εἴ τις βουλόμενος ἐπιστρέψαι τινα, ἰμάντι ἢ ράβδῳ μὴ σκληρὰ τύπτοι, ἀποθάνοι δὲ ὁ τυπτόμενος. Ἡ γὰρ πρόθεσις ἐνταῦθα σκοπεῖται, ὅτι βελτιῶσαι ἐβούλετο τὸν ἀμαρτάνοντα, οὐκ ἀνελεῖν. Ἐν τοῖς ἀκουσίαις ἐστὶ κάκεινο ὁμοίως τὸ, ἀμυνομένον τινα ἐν μάχῃ, ξύλῳ ἢ χειρὶ ἀφειδῶς ἐπὶ τὰ καίρια τὴν πληγὴν ἐνεγκεῖν, ὥστε κακῶσαι αὐτὸν οὐχ ὥστε παντελῶς ἀνελεῖν, ἀλλὰ τοῦτο ἤδη προσεγγίζει τῷ ἔκουσίῳ ὁ γὰρ τοιοῦτῳ χρησάμενος ὄργανῳ πρὸς ἄμυναν, ἢ ὁ μὴ πεφεισμένως τὴν πληγὴν ἐπαγαγὼν, δῆλός ἐστι διὰ τὸ κεκρατῆσθαι ὑπὸ τοῦ πάθους, ἀφειδῶν τοῦ ἀνθρώπου. Ὁμοίως καὶ ὁ ξύλῳ βαρεῖ ἢ λίθῳ μείζονι τῆς δυνάμεως τῆς ἀνθρωπίνης χρησάμενος, τοῖς ἀκουσίαις ἐναριθμεῖται, ἄλλο μὲν τοι προελόμενος, ἄλλο δέ τι ποιήσας ὑπὸ τοῦ θυμοῦ τοιαύτην ἤνεγκε τὴν πληγὴν, ὥστε ἀνελεῖν καὶ τὸν πληγέντα, καὶ τοι ἡ σπουδὴ ἦν αὐτῷ συντρίψαι τυχόν, οὐχὶ δὲ καὶ παντελῶς θανατῶσαι. Ὁ μέντοι ξίφει χρησάμενος ἢ ᾧ τινι οὖν τοιοῦτῳ, οὐδεμίαν ἔχει παραίτησιν, καὶ μάλιστα ὁ τὴν ἀξίνην ἀκοντίσας. Καὶ γὰρ οὐδὲ ἀπὸ χειρὸς φαίνεται πλήξας, ὥστε τὸ μέτρον τῆς πληγῆς ἐπ' αὐτῷ εἶναι, ἀλλ' ἠκόντισεν, ὥστε καὶ τῷ βάρει τοῦ σιδήρου καὶ τῇ ἀκμῇ, καὶ τῇ διὰ πλείστου φορᾶ ὀλεθρίαν ἀναγκαίως τὴν πληγὴν γενέσθαι. Ἐκούσιον δὲ πάλιν παντελῶς, καὶ οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν ἔχον, αἰὼν ἐστὶ τὸ τῶν ληστών, καὶ τὸ τῶν πολεμικῶν ἐφόδων. Οὗτοι μὲν γὰρ, διὰ χρήματα ἀναιροῦσι, τὸν ἔλεγχον ἀποφεύγοντες. Οἱ τε ἐν τοῖς πολέμοις ἐπὶ φόνους ἔρχονται, οὔτε φοβῆσαι, οὔτε σωφρονῆσαι, ἀλλ' ἀνελεῖν τοὺς ἐναντιουμένους ἐκ τοῦ φανεροῦ προαιρούμενοι. Καὶ μέντοι κἂν δι' ἄλλην αἰτίαν περιέργον φάρμακόν τις ἐγκεράσῃ, ἀνέλη δὲ, ἔκούσιον τιθέμεθα τὸ τοιοῦτον, οἷα ποιοῦσιν αἱ γυναῖκες πολλάκις, ἐπαοιδίαις τισὶ καὶ καταδέσμοις πρὸς τὸ ἑαυτῶν φίλτρον ἐπάγεσθαι τινὰς πειρώμεναι καὶ προσδιδούσαι αὐτοῖς φάρμακα, σκότῳσιν ἐμποιοῦντα ταῖς διανοαῖς. Αἱ τοιαῦται τοίνυν ἀνελοῦσαι ἢ καὶ ἄλλο προελόμεναι, ἄλλο ἐποίησαν, ὅμως διὰ τὸ περιέργον καὶ ἀπηγορευμένον τῆς ἐπιτηδεύσεως, ἐν τοῖς ἔκουσίαις φονεύουσι

(1) Τόσον δὲ φοβερὸν πρᾶγμα εἶναι ἡ ἀρσενοκοιλία, καθὼς στοχάζεται ἕνας διδάσκαλος, ὥστε ὁποῦ ὁ ἴδιος Θεὸς ἠθέλησε νὰ καταβῆ προσωπικῶς διὰ νὰ ἰδῆ ἂν τῇ ἀληθείᾳ ἐνεργῆται τοιαύτη ἀμαρτία, ὡσὰν νὰ μὴ ἐπίστευε καλὰ, ἂν ἦτο δυνατόν νὰ ἐυρεθῆ ἐπάνω εἰς τὴν γῆν μίαν τοιαύτην τερατώδησιν κακία. Οὗτω γὰρ ἔλεγε διὰ τοὺς ἀρσενοκόιτας Σοδόμιας: «Καταβάς οὖν ὕψομαι, εἰ κατὰ τὴν κραυγὴν αὐτῶν τὴν ἐρχομένην πρὸς με συντελοῦνται, εἰ δὲ μὴ ἴνα γινῶ» (Γενέσ. ιγ'. 13.). Ὁ δὲ Ἄγγιλιος Ἰερώνυμος λέγει, ὅτι διὰ μόνην τὴν ἀμαρτίαν αὐτὴν ἀργοπόρησεν εἰς τόσας χιλιάδας χρόνους νὰ γένη ἀνθρώπος ὁ ἴδιος τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦτο καὶ οἱ εὐσεβεῖς Βασιλεῖς εἰς τὸν θεῖον τοῦτον νόμον ἀκολουθοῦντες, ἐθανάτωναν τοὺς ἀρσενοκόιτας. Καὶ ὁ μὲν Ἰουστινιανὸς, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν (βιβλ. γ'), καὶ ὁ μέγας Θεοδοσίος πρότερον ἐγύμνωναν τοὺς ἀθέους ἀρσενοκόιτας ἀπὸ ὅλων τῶν τὰ ὑπάρχοντα, ἔπειτα τοὺς ἐπόμπευον, καὶ οὕτω τοὺς ἐδίδαν πικρὸν θάνατον. Ὁ δὲ Οὐαλεντινιανὸς ἐνώπιον πάντων κατέκαιε τοὺς ἀρσενοκόιτας. Καὶ Λέων δὲ καὶ Κωνσταντίνος οἱ Βασιλεῖς ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν νόμων (τίτλ. κη'. σελ. 128. τῆς βίβλ. Γιουρ. Γραικορ.) λέγουσι νὰ θανατώνωνται μὲ ξίφη οἱ ἀσελγεῖς, καὶ ὁ ποιῶν καὶ ὁ ὑπομένων. Ἐὰν δὲ ὁ ὑπομένων ἦν: παρακάτω ἀπὸ τοὺς ἰβ'. χρόνους, νὰ συγχωρῆται διὰ τὸ ἀνήλικον. Ὁ Νύσσης Γρηγόριος ἀναφέρων τὰ λόγια ὁποῦ εἶπεν ὁ Θεὸς περὶ τῶν Σοδόμων τὸ, κραυγὴ Σοδόμων, κτλ. λέγει: «Φρίξομεν οὖν, ἀδελφοί, καὶ τρώμψι περισχιδῶμεν» οὐ γὰρ μικρὸς ὁ κίνδυνος, ὅτι ἡ ἀμαρτία αὕτη, λέγει ὁ Θεὸς, μεγάλη σφόδρα»

Ὁ Πλάτων εἶπεν, ὅτι ἡ παιδευαστία δὲν εἶναι ἔργον ἀνθρώπινον, ἀλλὰ θηριώδες τῶν τετραπόδων, ἀγκαλὰ καὶ μῆτε αὐτὰ τὰ τετράποδα κάμνουσι τοιοῦτον παρὰ φύσιν ἔργον. Ὁ θεὸς Χρυσόστομος λέγει, ὅτι ἐκεῖνοι οἱ νέοι ὁποῦ στέργουν νὰ πάθουν τοιοῦτο πρᾶγμα, καλῆτερον ἦτο νὰ ἀπέθνησκον, παρὰ νὰ λαμβάνουν τοιαύτην ἀτιμίαν «Βέλτιον ἀποθανεῖν, ἢ ζῆν ὑβριζόμενον, ὅπερ ἂν εἴποις ἀμαρτήματα, οὐδὲν ἴσον ἔρις τῆς παρανομίας ταύτης. Καὶ εἰ ἐψηθάνοντο τῶν γινόμενων οἱ πάσχοντες, μύριους ἂν κατεδέξαντο θανάτους, ὥστε μὴ τοῦτο παθεῖν». Διὰ τοῦτο καὶ οἱ τῶν Ἑλλήνων νέοι, ἀγκαλὰ καὶ στερημένοι ἀπὸ τὸ φῶς τῆς πίστεως, ὅμως προτιμότερον ἔστεργον νὰ φονευθοῦν, παρὰ νὰ σταθοῦν νὰ τοὺς ὑβρίσουν. Διηγεῖται γὰρ ὁ Πλούταρχος ὅτι ὁ ἀκόλαστος Ἀριστέδης, ἐπειδὴ καὶ ἤκουσεν ὅτι εἰς τὴν Περσίαν ἦτον ἕνας εὐμορφος νέος, ἀρμάτωσε κάτεργον καὶ ἐπῆγε διὰ νὰ τὸν ἀτιμάσῃ ὁ νέος δὲ τοῦτο μαθὼν, ἀνέβη ἐπάνω εἰς τὰ κεραμίδια τοῦ ὀσπητίου, καὶ ρίπτωντας κάτω τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἀπέθανεν. Ἀναβάς, λέγει, ἐπὶ τὴν κέραμον ἔβαλεν ἑαυτὸν κάτω καὶ ἐτελεύτησεν. «Ὅρα σελ. 333. τῆς σάλπιγγος» ὅθεν καὶ ὁ Ἀταλεάτης ἐν τῇ συνόψει τῶν νόμων (τίτλ. οά. σελ. 64. τοῦ β'. βιβλ. τῆς Γιουρ. Γραικορ.) λέγει, ὅτι ἂν τινὰς βιασθῆ εἰς ἀσελγίαν ἀπὸ ἄλλον, ἀκινδύνως τὸν φονεύει. Ὁ δὲ Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχης Λουκάς λύων τινὰ ζητήματα, μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν Συνόδου ἐν χειρογράφοις σωζόμενα λέγει, ὅτι ἐκεῖνοι ὁποῦ πέσουν εἰς ἀρσενομανίαν, ἕνας τοῦ ἄλλου τὴν ἀδελφὴν νὰ λάθουν δὲν ἠμποροῦν.

καταλογίζονται. Καί αι ταινυν τὰ ἀμβλωθρίδια διδοῦσαι φάρμακα, φονεύτριαί εἰσι καὶ αὐταί, καί αι δε-
χόμεναι τὰ ἐμβρυοκτόνα δηλητήρια.»

Ἑ ρ μ η ν ε ἰ α.

Περὶ φόνων ἐκουσίων καὶ ἀκουσίων ἐρωτηθεὶς ὁ Ἅγιος, ἀποκρίνεται διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος, διαιρῶν, ποιοὶ μὲν εἶναι ἐκούσιοι καὶ θεληματικοί, ποιοὶ δὲ ἀκούσιοι καὶ χωρὶς τὸ θέλημα τοῦ ἀνθρώπου γινόμενοι, καὶ ποιοὶ εἶναι κοντὰ εἰς τοὺς ἐκούσιους. Καὶ ἀκούσιοι μὲν εἶναι, ἐὰν τινὰς ρίψη πέτραν εἰς θηρίον ἢ δένδρον καὶ κατὰ τύχην περνῶντα ἐκείθεν ἄνθρωπον κτυπήσῃ καὶ θανατώσῃ αὐτόν· καὶ ἐὰν θέλωντας τινὰς νὰ σωφρονήσῃ τινὰ, κτυπήσῃ αὐτὸν ἐλαφρὰ μὲ λουρί ἢ ραβδί μικρὸν καὶ συμβῆ νὰ ἀποθάνῃ ὁ κτυπηθεὶς. Ἐκούσιοι δὲ καὶ θε-
ληματικοὶ φόνοι εἶναι, ἐὰν τινὰς μὲ ἀξίνην, ἢ κρατῶντάς τὴν ἢ ριπτωντάς τὴν δηλαδὴ ἀπὸ τὸ χέρι του, κτυ-
πήσῃ τὴν γυναῖκά του ἢ ἄλλον τινὰ εἰς τὸν θυμὸν του καὶ ἀποθάνῃ· ἐὰν μεταχειρισθῇ τινὰς μαχαίρι ἢ του-
φέκι, ἢ ἄλλο τοιοῦτο εἰς τὸ νὰ κτυπήσῃ. Ἐκουσίως φονεύουν οἱ κλέπται καὶ οἱ πολέμους κάμνοντες διὰ νὰ ἀρ-
πάσουσιν ἄσπρα. Καὶ αἱ γυναῖκες καὶ ἄνδρες ὁποῦ κατασκευάζουσι κάποια φαρμακερὰ ποτὰ, καὶ τὰ δίδουσι εἰς
τινας διὰ νὰ τοὺς ἐλκύσουσι εἰς τὸν σαρκικὸν αὐτῶν ἔρωτα, αὐτοὶ δὲ πίνοντες τὰ σκοτίζονται εἰς τὸν νοῦν καὶ
ἀποθνήσκουσι. Ὁμοίως ἐκουσίως φονεύουσι καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ δίδουσι καὶ δεχονται τὰ φαρμακερὰ βότανα, διὰ νὰ θα-
νατώσουσι τὰ ἐν τῇ κοιλίᾳ των βρέφη, (περὶ ὧν ἰδικίτερον δεῖ τὸν ἱ. τῆς ς'). Φόνοι δὲ ἀκούσιοι μὲν, πλη-
σιάζοντες ὅμως κοντὰ εἰς τοὺς θεληματικούς, εἶναι, ἐὰν τινὰς μαχόμενος μὲ τινα, κτυπήσῃ αὐτὸν εἰς καίριον
καὶ θανατηφόρον μέρος ἀλύπητα μὲ ξύλον ἢ μὲ τὸ χέρι του, καὶ ἐκ τῆς πληγῆς ἀποθάνῃ ὁ ἄνθρωπος, ὁμοίως
καὶ ἐὰν τινὰς μεταχειρισθῇ ξύλον βαρὺ καὶ μεγάλην πέτραν ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην δύναμιν εἰς τὸ νὰ κτυπήσῃ
τινὰ, καὶ συμβῆ νὰ ἀποθάνῃ ὁ κτυπηθεὶς. Ὅρα καὶ τὸν ζς'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Θ'.

«Ἡ τοῦ Κυρίου ἀπόφασις κατὰ μὲν τὴν τῆς ἐννοίας ἀκολουθίαν ἐξίσου ἀνδράσι καὶ γυναίξιν ἀρμό-
ζει, περὶ τοῦ μὴ ἐξεῖναι γάμου ἐξίστασθαι, « παρεκτὸς λόγου πορνείας» [Ματθ. ε. 32. καὶ ἰθ'. 7.]. Ἡ δὲ
συνήθεια οὐχ οὕτως ἔχει, ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῶν γυναικῶν πολλὴν εὐρίσκομεν τὴν ἀκριβολογίαν, τοῦ Ἀπο-
στολικοῦ λέγοντος, ὅτι «ὁ κολλῶμενος τῇ πόρῃ ἐν σώμα ἔστι,» [Α'. Κορινθ. ζ'. 16] τοῦ δὲ Ἱερεμίου,
ὅτι, «ἐὰν γένηται γυνὴ ἀνδρὶ ἐτέρῳ, οὐκ ἐπιστρέψει πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς, ἀλλὰ μαινεμένη μαινήσεται.» [Ἱερ. γ'. 1] καὶ πάλιν «Ὁ ἔχων μοιχαλίδα, ἄφρων καὶ ἀσεβής.» [Παρ. ἰθ'. 22.], ἡ δὲ συνήθεια
καὶ μοιχεύοντας ἄνδρας καὶ ἐν πορνείαις ὄντας, κατέχεσθαι ὑπὸ τῶν γυναικῶν προστάσσει, ὥστε ἡ τῷ
ἀφειμένῳ ἀνδρὶ συνοικοῦσα, οὐκ οἶδα, εἰ δύναται μοιχαλὶς χρηματίζειν. Τὸ γὰρ ἐγκλημα ἐνταῦθα, τῆς
ἀπολυσάσης τὸν ἄνδρα ἄπτεται, κατὰ ποίαν αἰτίαν ἀπέστη τοῦ γάμου. Εἴτε γὰρ τυπτομένη μὴ φέρουσα
τάς πληγὰς, ὑπομένειν ἐγοῦν μᾶλλον, ἢ διαζευχθῆναι τοῦ συνοικοῦντος, εἴτε τὴν εἰς τὰ χρήματα ζη-
μίαν μὴ φέρουσα, οὐδὲ αὕτη ἡ πρόφασις ἀξιόλογος. Εἰ δὲ διὰ τὸ ἐν πορνείᾳ αὐτὸν ζῆν, οὐκ ἔχομεν τοῦτο
ἐν συνηθείᾳ τῇ ἐκκλησιαστικῇ τὸ παρατήρημα, ἀλλὰ καὶ ἀπίστου ἀνδρὸς χωρίζεσθαι οὐ προσετάχθη
γυνὴ, ἀλλὰ παραμένειν δεῖ διὰ τὸ ἀδελφὸν τῆς ἐκβάσεως. «Τί γὰρ οἶδας, γυναίκα, εἰ τὸν ἄνδρα σώσεις;»
[Α'. Κορ. ζ'. 16] ὥστε ἡ καταλιποῦσα, μοιχαλὶς εἰ ἐπ' ἄλλον ἤλθεν ἄνδρα. Ὁ δὲ καταλειφθεὶς, συγ-
γνωστός ἐστι, καὶ ἡ συνοικοῦσα τῷ τοιοῦτῳ οὐ κατακρίνεται. Εἰ μὲντοι ὁ ἀνὴρ ἀποστὰς τῆς γυναικὸς
ἐπ' ἄλλην ἤλθε, καὶ αὐτὸς μοιχός, διότι ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι, καὶ ἡ συνοικοῦσα αὐτῷ μοιχαλὶς, διότι
ἀλλότριον ἄνδρα πρὸς ἑαυτὴν μετέστησεν.»

Ἑ ρ μ η ν ε ἰ α.

Ἄπος. μὴ
τῆς ς'. πζ'.
τῆς ἐν Ἀγκύ-
ρα κ', τῆς ἐν
Καρθαγ. ργ'.
Βασ. λ. κ'. Τι-
μοθ. ιδ'.

Ἡ μὲν τοῦ Κυρίου ἀπόφασις θέλει, ὅτι ἐπίσης ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναίκα νὰ μὴ χωρίζονται ἕνας
ἀπὸ τὸν ἄλλον, ἔξω μόνον ἐν ἀκολουθήσῃ πορνείᾳ ἢ μοιχείᾳ, εἴτε εἰς τὸ ἕνα μέρος εἴτε εἰς τὸ
ἄλλο. Ἡ συνήθεια ὅμως θέλει, ὅτι οἱ μὲν ἄνδρες νὰ χωρίζουσι τὰς γυναῖκάς των, ἐὰν πορνευθοῦν
ἢ μοιχευθοῦν ἀπὸ ἄλλον (1), κατὰ τὸ Ἀποστολικὸν ρητὸν καὶ τὸ τοῦ Ἱερεμίου καὶ τὸ τοῦ Πα-
ροιμιαστοῦ, αἱ δὲ γυναῖκες νὰ μὴ χωρίζουσι τοὺς ἄνδρας των, κἂν πορνεύουσι καὶ μοιχεύουσι
εἰς ἄλλας, ὥστε κατὰ τὴν συνηθειαν ταύτην, ἐὰν γυνὴ ὑπανδρευθῇ μὲ ἄνδρα, τὸν ὅποτον
ἐχώρισεν ἡ γυναῖκά του ὡς πορνεύοντα ἢ μοιχεύοντα, ἀπορῶ, ἐν αὐτῇ ἐμπορῇ νὰ ἦναι μοιχα-
λὶς, ἐπειδὴ τὸ ἀμάρτημα τοῦ χωρισμοῦ δὲν δίδεται εἰς τὸν ἄνδρα, ἀλλὰ εἰς τὴν γυναῖκα ὁποῦ τὸν ἀφή-
κεν, ἐπειδὴ αὕτη δὲν ἔχει τὴν ἀδειαν νὰ ἀφίη τὸν ἄνδρα τῆς· ἀλλὰ κἂν δέξηται αὐτὴν ἐκεῖνος, πρέπει νὰ ὑπο-
μένῃ καὶ οὐχ νὰ χωρίζεται, κἂν τὴν προτῆκὰ τῆς ἐξοδεύῃ, κἂν εἰς ἄλλας γυναῖκας πορνεύῃ, αὕτη πρέπει νὰ
καρτερῇ. Τί λέγω ταῦτα; κἂν ἀπίστος εἶναι ὁ ἄνδρας τῆς (2), δὲν πρέπει νὰ τὸν χωρίζεται, ὡς λέγει ὁ Παῦ-

(1) Ἐὰν δηλαδὴ δὲν θέλουσι αὐτάς, εἰ δὲ καὶ τὰς θέλουσι, δὲν
χωρίζουσι αὐτάς κἂν πορνευθοῦν ἢ μοιχευθοῦν. Οὕτω γὰρ καὶ ὁ
Ἰουστινιανὸς καὶ Δίων ὁ σοφὸς ἐνόησαν εἰς τοὺς νόμους των
τὸν Κανὼνα τοῦτον, εἰπόντες ὅτι, ἐν οἱ ἄνδρες συγχωρήσουσι

τὸ σφάλμα τῆς μοιχείας ἢ πορνείας τῶν γυναικῶν των, παίρ-
νουσι πάλιν αὐτάς ἀνεμποδίστως ἀνάμεσα εἰς δύο χρόνους.

(2) Δηλαδὴ ἐὰν, ἀπίστος ὄντες καὶ οἱ δύο ἐξ ἀρχῆς, ἡ μὲν
γυνὴ πιστεύσῃ μετὰ ταῦτα, ὁ δὲ ἄνδρας μείνῃ ἐν τῇ ἀπιστίᾳ.

λος, ἀλλὰ νὰ συγκατοικῆ μετ' αὐτὸν, ἵσως μετ' τὸ παράδειγμα τῆς τὸν ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν θεογνωσίαν. Ὡστε, ἡ μὲν γυναῖκα, ἀρήσασα τὸν ἄνδρα τῆς μοιχαλῆς εἶναι, ἂν πάρῃ ἄλλον. Ὁ δὲ ἀφεθεὶς αὐτὸς ἄνδρας, ἂν πάρῃ ἄλλην, συγχωρεῖται, καὶ ἡ τοῦτον λαβοῦσα δευτέρα γυναῖκα, ὡς μοιχαλῆς δὲν κατακρίνεται. Ἐὰν δμως καὶ ὁ ἄνδρας ἀφήσῃ τὴν γυναῖκα του, χωρὶς αἰτίαν πορνείας, καὶ πάρῃ ἄλλην, μοιχῆς εἶναι, διατὶ ἔκαμε τὴν γυναῖκά του νὰ μοιχευθῇ λαμβάνουσα ἄλλον, ζῶντος τοῦ προτέρου ἄνδρός τῆς. Ἀλλὰ καὶ ἡ δευτέρα γυναῖκά του, μοιχαλῆς εἶναι, διατὶ ἐπήρε τὸν ξένον ἄνδρα τῆς ζωῆς πρώτης αὐτοῦ γυναικός. Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ μή. Ἀποστολικοῦ, καὶ τὸν πζ'. τῆς ς', μέρος ἐκ τοῦ κανόνος τούτου ἐρανιθέντα αὐτολεξεί.

ΚΑΝΩΝ Ι'.

«Οἱ ὁμνύοντες μὴ καταδέχεσθαι τὴν χειροτονίαν, ἐξομνύμενοι, μὴ ἀναγκαζέσθωσαν ἐπιορκεῖν. Εἰ γὰρ καὶ δοκεῖ τις εἶναι Κανὼν ὁ συγχωρῶν τοῖς τοιοῦτοις, ἀλλὰ πείρα ἐγνώκαμεν, ὅτι οὐκ εὐδοοῦνται (1) οἱ παρορκήσαντες. Σκοπεῖν δὲ δεῖ καὶ τὸ εἶδος τοῦ ὄρκου, καὶ τὰ ρήματα, καὶ τὴν διάθεσιν, ἀφ' ἧς ὁμομόκασι, καὶ τὰς κατὰ λεπτόν ἐν ταῖς ρήμασι προσθήκας, ὡς ἐὰν μηδεμίᾳ ἢ μηδαμόθεν παραμυθία, χρή παντελῶς ἔξῃ τοὺς τοιοῦτους. Τὸ μέντοι κατὰ Σευῆρον πρᾶγμα, ἧτοι τὸν ὑπὸ τούτου χειροτονηθέντα Πρεσβύτερον, τοιαύτην τινὰ μοι παραμυθίαν δοκεῖ ἔχειν (εἰ καὶ σοι συνδοκεῖ), τὸν ἄγρον ἐκεῖνον τὸν ὑποκείμενον τῇ Μισθείᾳ, ὧ ἐπεκηρύχθη ὁ ἄνθρωπος, κέλευσον Μασάδοις ὑποτελεῖν. Οὕτω γὰρ κάκεινος οὐ παρορκήσει μὴ ἀναχωρῶν τοῦ τόπου, καὶ ὁ Λογγίνος ἔχων τὸν Κυριακὸν μετ' ἑαυτοῦ, οὐκ ἐρημώσῃ τὴν Ἐκκλησίαν, οὐδὲ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν διὰ τῆς ἀργίας καταδικάσει, καὶ ἡμεῖς δόξομεν μὴ παρὰ Κανόνας ποιεῖν τι, συμπεριφερόμενοι τῷ Κυριακῷ ὁμόσαντι μὲν συμπαραμένειν Μινδανοῖς (2), καταδεξαμένῳ δὲ τὴν μετὰθεσιν. Ἡ γὰρ ἐπάνοδος φυλακῆ ἔσται τοῦ ὄρκου, τὸ δὲ ἄξι αὐτὸν τῇ οικονομίᾳ, εἰς ἐπιορκίαν αὐτῷ οὐ λογισθήσεται, διὰ τὸ μὴ προσκεῖσθαι τῷ ὄρκῳ, μηδὲ πρὸς βραχὺ ἀναχωρήσειν Μινδανῶν, ἀλλὰ παραμένειν εἰς τὸ ἐφεξῆς. Σευῆρῳ δὲ προφατιζομένῳ τὴν λήθην, ἡμεῖς συγχωρήσομεν, εἰπόντες, ὅτι ὁ τῶν κρυπτῶν γνώστης οὐ περιόφεται τὴν ἑαυτοῦ Ἐκκλησίαν ὑπὸ τοιοῦτου λυμαινομένην, ποιῶντος μὲν ἀκανονίστως ἐξ ἀρχῆς, ὄρκῳ, δὲ καταδεσμοῦντος παρὰ τὰ Εὐαγγέλια, ἐπιορκεῖν δὲ διδάσκοντος, δι' ὧν μετετέθη, ψευδομένου δὲ νῦν δι' ὧν τὴν λήθην σχηματίζεται. Ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἐσμὲν καρδιῶν κριταί, ἀλλ' ἐξ ὧν ἀκούομεν κρίνομεν, δῶμεν τῷ Κυρίῳ τὴν ἐκδίκησιν, αὐτοὶ δὲ ἀδιακρίτως αὐτὸν διεξόμεθα, συγγνώμην δόντες ἀνθρωπίνῳ πάθει τῇ λήθῃ».

Ἐρμηνεία.

Ἐπειδὴ μερικοὶ ζητούμενοι νὰ χειροτονηθοῦν, ἐξώμοναν νὰ μὴ δεχθοῦν τὴν χειροτονίαν, διὰ τοῦτο ὁ πρῶν Κανὼν προστάζει, ὅτι οἱ τοιοῦτοι δὲν πρέπει νὰ ἀναγκάζωνται εἰς τὸ νὰ χειροτονοῦνται, καὶ ἀκολούθως εἰς τὸ νὰ παραβαίνουν τὸν ὄρκον ὀποῦ ἔκαμν' διότι ἀγκαλὰ καὶ φαίνεται, ὅτι συγχωροῦνται νὰ λύουσι τὸν δεσμὸν κατὰ τινὰ Κανόνα (3), οἱ ἀφ' ἑαυτῶν ὁμόσαντες, καὶ δήσαντες τὸν ἑαυτὸν τους νὰ κάμουν τὸ τότε πρᾶγμα, ἢ νὰ μὴ τὸ κάμουν' μετ' ὅλον τοῦτο ἡμεῖς μετ' τὴν δοκιμὴν ἠξέυρομεν, ὅτι ὅσοι παραβαίνουν τοὺς ὄρκους τῶν δὲν εὐδοοῦνται, οὕτως κρίνονται εὐδόκιμοι καὶ εὐάρεστοι κοντὰ εἰς τὸν Θεόν, ἀλλὰ περὶ συγχωροῦνται νὰ πάθωσι πειρασμόν. Εἰς τὰ τοιαῦτα δμως πρέπει τινὰς νὰ στοχάζεται καὶ τὸ εἶδος τοῦ ὄρκου, ἧτοι, ἂν ὤμοσε τὸν Θεὸν ἢ ἄλλο τι, καὶ τὰ λόγια τοῦ ὁμόσαντος καὶ τὴν διάθεσιν καὶ γνώμην, μετ' τὴν ὁποίαν ὤμοσεν, ἧτοι ἂν ἀπὸ συναρπαγῆς ἢ ἀπὸ μικροψυχίας, καὶ ὄχι ἀπὸ ἀμετάθετον γνώμην καὶ ἀποφασιστικὴν ὤμοσε, καὶ τὰς παραμικρὰς προσθήκας, ὀποῦ ἐπρόσθεσεν εἰς τὰ λόγια τοῦ ὄρκου' εἰς τρόπον ὅτι, ἂν ἀπὸ κένενα περιστατικὸν δὲν εὐρεθῇ κάμνῃ παραμυθία εὐλόγος εἰς τὸ νὰ λυθῇ ὁ γενόμενος ὄρκος, πρέπει νὰ ἀφήνῃ τοὺς τοιοῦτους τινὰς νὰ φυλάττουν τὸν ὄρκον τους, καὶ μὴ τοὺς ἀναγκάζῃ νὰ ἐπιορκοῦν. Ἡ δὲ τοῦ Σευῆρου ὑπόθεσις τοιαύτη φαίνεται νὰ ἦτο. Λογγίνος τις ὀνομαζόμενος εἶχε τσιφτιλικίον, λεγόμενον Μινδανὰ, ὑποκείμενον εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν τῆς Μισθείας. Σευῆρος δὲ ὁ Μασάδων Ἐπίσκοπος ἐχειροτόνησε Πρεσβύτερον εἰς τὴν ἐν τῷ τσιφτιλικίῳ Ἐκκλησίαν κάποιον Κυριακόν, ὅστις ἠναγκάσθη παρὰ τοῦ Σευῆρου νὰ ὁμῶσῃ, ὅτι ἔχει νὰ μένη ἐκεῖ καὶ νὰ ὑπόκηται εἰς τὴν ἐκείνου Ἐπισκοπὴν. Ἀλλ' ὁ τῆς Μισθείας Ἐπίσκοπος, εἰς τὸν ὁποῖον ὑπέκειτο τὸ τσιφτιλικίον, τοῦτο μαθὼν, ἐμπόδισε τὸν Κυριακὸν ἀπὸ τὸ νὰ ἱερουργῇ εἰς τὴν ἐδικὴν του Ἐκκλησίαν, ὡς παρ' ἑτέρου χειροτονηθέντα. Διὰ τοῦτο, ὁ μὲν Κυριακὸς ἐπήγεν εἰς ἄλλην Ἐκκλησίαν, ὁ δὲ Λογγίνος ὁ οἰκοκύριος τοῦ τσιφτιλικίου λυπούμενος,

(1) Ἐν ἄλλοις, εὐδοκοῦνται, ὡς καὶ ὁ Ζωναρᾶς ἠρμήνευσε.

(2) Ἐν ἄλλοις, Μινδάλους.

(3) Οὐδαμῶς φαίνεται τοιοῦτος Κανὼν, ἔξω μόνον ἂν ὁ Ἅγιος Κανὼν ὀνομάζῃ τὴν συμβουλίαν ὀποῦ δίδει ὁ μέγας Ἀθανάσιος πρὸς τὸν Δρακόντιον, πρὸς τὸν ὁποῖον γράφει τοιαῦτα, διὰ νὰ τὸν καταπέσῃ νὰ δεχθῇ τὴν Ἐπισκοπὴν· «Ἐἵτε λόγου δέδω-

κας, ὁ δὲ λόγος τοῖς Ἁγίοις ὡς ὄρκος ἦν, ἀλλὰ ἀνάγνωθι τὸν Ἱερειαν (κ'. 9.) πῶς καὶ αὐτὸς εἰρηκῶς. Οὐ μὴ ὀνομάσω τὸ ὄνομα Κυρίου.» Ὑστερον δὲ φοβηθεὶς τὸ ἐν αὐτῷ πῦρ γενόμενον, οὐκ ἔτι, ὡς εἶρηκε, πεποίηκεν, οὐ δὲ ὡς προληφθεὶς τῷ ὄρκῳ, ἐκρύβη, ἀλλὰ τὸν ἐγγχειρίσαντα εὐλαβοῦμενος, τετελείωκε τὴν προφητείαν (Τόμ. δ. σελ. 956).

ἐφοβέριζεν, ἢ νὰ χαλάσῃ, ἢ νὰ ἀφήσῃ ἔρημον τὴν Ἐκκλησίαν. Λοιπὸν ὁ μέγας Βασιλεὺς ἐρωτήθη περὶ τούτου καὶ ἀπεκρίθη, ὅτι τὸ μὲν τσιφτιλίκιον πρέπει νὰ δοθῇ εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς Ἐπισκοπῆς Μασσάδων, ἀν καὶ νὰ ἦτον ἄλλης ἐνορίας, ὁ δὲ Πρεσβύτερος Κυριακὸς νὰ ἐπιστρέψῃ καὶ νὰ ἱερουργῇ ἐκεῖ, διατὶ μὲ τοῦτον τὸν τρόπον καὶ αὐτὸς θέλει φυλάττει τὸν ὄρκον ὁποῦ ἔκαμε, καὶ ὁ Λογγίνος δὲν θέλει ἐρημώσῃ τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀκολούθως δὲν θέλει καταδικάσει, διὰ τὴν τῶν θείων ὕμνων ἀργίαν ὁποῦ θέλει προξενήσῃ εἰς αὐτὴν, καὶ ἡμεῖς, λέγει, δὲν θέλομεν κάμει τι παρὰ Κανόνας, ἐπιστρέφοντες τὸν Κυριακὸν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν του, ἐπειδὴ ἐπιστρέφωντας ἐκεῖ, δὲν θέλει παραβῆ τὸν ὄρκον του, καθ' ὅτι, ἀγκαλὰ καὶ ἀνεχώρησε πρὸς ὀλίγον, ἐπειδὴ ὁμοῦ δὲν ἐπρόσθεσεν εἰς τὸν ὄρκον ὅπου ἔκαμεν, ὅτι οὐδὲ πρὸς ὀλίγον νὰ μὴ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὸ τσιφτιλίκιον τῶν Μινδάνων, τοῦτο παράβασις τοῦ ὄρκου δὲν λογίζεται (1). Τὸν δὲ Σευήρον, ἐπειδὴ καὶ προφασίζεται, ὅτι ἐλησμόνησε πῶς ἦτο τὸ τσιφτιλίκιον εἰς ξένην Ἐπισκοπὴν καὶ διὰ τοῦτο ἐχειροτόνησε Πρεσβύτερον εἰς αὐτὸ, ἡμεῖς πρέπει νὰ συγχωρήσωμεν. Καὶ ἀγκαλὰ αὐτὸς παρὰ Κανόνας τρία κακὰ ἔκαμε, τὸ νὰ βάλῃ εἰς ὄρκον τὸν Κυριακὸν, τὸ ὅποσον εἶναι ἕξω τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου· τὸ νὰ παρακινήσῃ νὰ παραβῆ τὸν ὄρκον μὲ τὴν μεταθέσειν, καὶ τὸ νὰ ψεύδεται μὲ τοῦτο ὁποῦ λέγει, ὅτι ἐλησμόνησε· πλὴν, ἐπειδὴ ἡμεῖς καρδιογνώσται δὲν εἴμεθα, συγχωροῦμεν αὐτὸν, καὶ ἀδιακρίτως δεχόμεθα, διὰ τὸ πάθος τῆς λήθης· ἀφίνομεν δὲ εἰς τὸν Κύριον νὰ κάμῃ εἰς αὐτὸν τὴν ἐκδίκησιν. Ὅρα καὶ τὸν ἴδ'. τῆς ς'.

ΚΑΝΩΝ ΙΑ'.

Τῶν Ἀποσ.
ξς'. τῆς ς'.
ιβ'. τῆς ἐν
Ἀγκύρας κα.
κβ'. κγ'. Βα-
σιλ. β'. ιγ'.
μγ'. νδ'. νς'.
νζ'. Ἀθανασ.
ἐπιστολ. πρὸς
Ἀμοῦν. Νύσ-
της ε'.

Ἄ'Ο δὲ τὸν ἀκούσιον ποιήσας φόνον, ἀρκούντως ἐξεπλήρωσε τὴν δίκην ἐν τοῖς ἔνδεκα ἔτεσι. Δῆλον γὰρ ὅτι ἐπὶ τῶν πληγέντων, τὰ Μωσθεῶς παρατηρήσωμεν, καὶ τὸν κατακλιθόντα μὲν ὑπὸ τῶν πληγῶν, ἃς ἔλαβε, βαδίζαντα δὲ πάλιν ἐπὶ τῇ ράβδῳ αὐτοῦ, οὐ λογισόμεθα πεφονεύθαι. [Ἐξόδ. κα. 18. 19.] Εἰ δὲ καὶ οὐκ ἐξανέστη μετὰ τὰς πληγὰς, ἀλλ' οὖν τῷ μὴ προελέσθαι αὐτὸν ἀνελεῖν, ὁ τυπησας φονευτῆς μὲν, ἀλλ' ἀκούσιος διὰ τὴν πρόθεσιν».

Ἑρμηνεῖα.

Ἐνας χωρὶς τὸ θέλημά του φόνον ποιήσας, ἔνδεκα χρόνους διεπέρασεν ἀφωρισμένος ἐν μετανοίᾳ. Ἐρωτηθεὶς δὲ περὶ τούτου ὁ Ἅγιος, ἀπεκρίθη διὰ τοῦ παρόντος, ὅτι ἀρκετὸς εἶναι ὁ Κανὼνας τοῦ αὐτοῦ καὶ πρέπει νὰ λυθῇ ἀπὸ αὐτὸν (2). Προσθέτει δὲ ὅτι πρέπει εἰς τοὺς κτυπηθέντας νὰ παρατηροῦμεν καὶ τὰ τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου. Λέγει γὰρ ἐκεῖνος, ὅτι ἀν τινὰς δαρθῇ, καὶ ἀπὸ τὸν δαρμὸν καταπέσῃ εἰς τὸ στρῶμα· ἐὰν μετὰ ταῦτα σηκωθῇ καὶ περιπατήσῃ μὲ τὸ ραβδί του λείψανα ἔτι ἔχων τῆς ἀσθενείας, δὲν λογίζεται ὅτι ἐφονεύθη, ἀν μετὰ ταῦτα ἀποθάνῃ, καὶ ὁ δειρας αὐτὸν, φονεὺς δὲν λογίζεται. Κοντὰ εἰς τὰ Μωσαϊκὰ ταῦτα προσθέτει ὁ Ἅγιος, ὅτι, ἀν δὲν ἐσηκώθῃ ἀφ' οὗ ἐδόρθῃ, ἀλλ' ἐτελεύτησε, φονεὺς μὲν εἶναι ὁ τοῦτον δειρας, ἀκούσιος ὁμοῦ καὶ ὄχι θεληματικὸς, καθ' ὅτι δὲν ἤθελε νὰ τὸν φονεύσῃ, ἀλλὰ μόνον νὰ τὸν δειρῇ. Ὅρα καὶ τὸν ξς'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΙΒ'.

Ἀποστ. ιζ'.

Τοὺς διγάμους παντελῶς ὁ Κανὼν τῆς ὑπηρεσίας ἀπέκλεισε.

Ἑρμηνεῖα.

Κανὼνα ἐδῶ ὀνομάζει ὁ Ἅγιος τὸν ιζ'. Ἀποστολικόν, ὃν ἐρμηνευθέντα ἀνάγνωθι.

ΚΑΝΩΝ ΙΓ'.

Ἀποσ. ξς'.
τῆς ς', ιβ'.
τῆς ἐν Ἀγκ.
κα. κβ'. κγ'.
Βασιλ. ιβ'.
μγ'. νδ', νς'.
νζ'. Ἀθανασ.
ἐπιστ. πρὸς Ἀ-
μοῦν. Νύσσης.
ε'.

Τοὺς ἐν πολέμοις φόνους οἱ Πατέρες ἡμῶν ἐν τοῖς φόνοις οὐκ ἐλογίζαντο, ἐμοὶ δοκεῖ συγγνώμην διδόντες τοῖς ὑπὲρ σωφροσύνης καὶ εὐσεβείας ἀμυνομένοις. Τάχα δὲ καλῶς ἔχει συμβουλεύειν, ὡς τὰς χεῖρας μὴ καθαρὸς, τριῶν ἐτῶν τῆς κοινωνίας μόνης ἀπέχεσθαι.

(1) Ὅρα τὸν μέγαν Βασιλεῖον πῶς ἀπὸ τὸν στοχασμὸν καὶ τὴν λεπτὴν ἐξέτασιν τῶν ρημάτων τοῦ ὄρκου εὖρε παρηγορίαν, ὥστε νὰ μὴ φαίνεται πῶς παραβαίνει τὸν ὄρκον τοῦ ὁμοῦσας. Τοιοῦτοτρόπως αἱ ἔνδεκα φυλαὶ τοῦ Ἰσραὴλ, ἀφ' οὗ ἐξωλόθρευσαν τοὺς Βενιαμίτας διὰ τὴν πορνείαν ὁποῦ ἔκαμαν εἰς τὴν γυναῖκα τοῦ Λευῖτου, πλὴν μόνον ἐξακοσίων, ἐπειδὴ ἔκαμαν ὄρκον, νὰ μὴ δώσουν γυναῖκας εἰς αὐτοὺς θεληματικῶς. Ὑστερον, διὰ τὰ φυλαχθῆ ὁ ὄρκος τῶν ἀπαράτρωτος, κατὰ τὸν ἄδελον ἐρμηνευτήν, καὶ ἐν ταύτῳ διὰ νὰ μὴ μείνωσιν οἱ ἐξακόσιοι αὐτοὶ χωρὶς γυναῖκας, καὶ κατὰ τελείως ἡ φυλὴ τοῦ Βενιαμίν,

ἐφούρηκαν μηχανὴν, καὶ ἐπῆραν μὲν αὐτοὶ τετρακοσίας παρθένους ἀπὸ τὴν πόλιν Ἰαβείν Γαλαὰδ ὁποῦ δὲν ἦλθον εἰς πόλεμον, διακοσίας δὲ ἄλλας παρθένους ὁποῦ ἐχόρευαν εἰς τὴν Σηλώμ ἐδιώρισαν νὰ ἀρπάξουν οἱ περιλειφθέντες διακόσιοι Βενιαμίται, καὶ οὕτω μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν καὶ τὰ δύο ἐφύλαξαν. Καὶ ὅρα τὸ κα'. Κεφ. τῶν Κριτῶν.

(2) Ὅχι πῶς εἶναι τόσος ὁ Κανὼν τῶν ἀκούσιων φόνων (εἰς δέκα γὰρ χρόνους, καὶ ὄχι εἰς ἔνδεκα οἱ ἀκούσιοι φόνοι ἐπιτιμῶνται ἀπὸ τὸν νζ'. τοῦ αὐτοῦ Βασιλείου), ἀλλ' ὅτι εἰς τόσους χρόνους ἔφθασαν ἐκείνοις νὰ περῶσιν ὑποκάτω εἰς τὸ ἐπιτίμιον.

Ἑρμηνεία.

Πατέρας έννοει ἐδῶ ὁ μέγας Βασίλειος τὸν μέγαν Ἀθανάσιον καὶ τοὺς κατ' αὐτόν. Λέγει γὰρ ἐκεῖνος ἐν τῇ πρὸς Ἀμμοῦν ἐπιστολῇ, ὅτι τὸ νὰ φονεύῃ τινὰς τοὺς ἐχθροὺς εἰς τὸν πόλεμον, εἶναι νόμιμον καὶ ἐπαίνου ἀξίον. Ὁ δὲ Βασίλειος ἐξηγεῖ καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν οἱ ἀρχαιότεροι Πατέρες ἐσυγχώρησαν εἰς αὐτοὺς, ἧτις εἶναι, διατι οἱ ἐν πολέμῳ φονεύοντες οὗτοι, ὑπερμαχοῦσι διὰ τὴν πίστιν καὶ τὴν τῆς σωφροσύνης φύλαξιν. Διότι, ἂν μίαν φορὰν οἱ Βάρβαροι καὶ ἄπιστοι κυριεύσουσιν, οὔτε εὐσέβεια θέλει μείνει, μὲ τὸ νὰ ἀθετοῦν αὐτὴν ἐκεῖνοι καὶ τὴν ἐδικήν των κακοπιστίαν στερεώνουσιν, οὔτε σωφροσύνη καὶ φύλαξις τῆς τιμῆς, μὲ τὸ ἀκολουθοῦν ἀπὸ αὐτοὺς πολλοὶ βίαι καὶ φθοραὶ εἰς νέας καὶ νέους. Ἐπιφέρει δὲ ὁ Ἅγιος καθεξῆς ἀπὸ λόγου τοῦ ὄχι Κανὸνα ἀποφασιστικόν, ἀλλὰ συμβουλευτικόν καὶ διστακτικόν, λέγων, ὅτι, ἀγκαλὰ καὶ οἱ ἐν πολέμῳ φονεύοντες οὗτοι ὡς φονεῖς δὲν ἐλογίσθησαν ἀπὸ τοὺς ἀρχαιότερους, ὁμῶς, ἐπειδὴ καὶ δὲν ἔχουσι καθαρὰς τὰς χεῖράς των ἀπὸ αἵματα, ἴσως εἶναι καλὸν νὰ ἀπέχουν τρεῖς χρόνους ἀπὸ τὴν κοινωνίαν μόνην τῶν Μυστηρίων, ἀλλ' ὄχι δηλαδὴ καὶ νὰ ἐκβάλλωνται ἐκ τῆς Ἐκκλησίας ὡς οἱ ἄλλοι μετανοοῦντες (1). Ὅρα καὶ τὸν ἕξ' Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΙΑ΄.

Ἐὶ τὸ τόκους λαμβάνων, ἐὰν καταδέξηται τὸ ἄδικον κέρδος εἰς πτωχοὺς ἀναλῶσαι καὶ τοῦ λοιποῦ τοῦ νοσήματος τῆς φιλοχρηματίας ἀπαλλαγῆναι, δεκτός ἐστιν εἰς Ἱερωσύνην».

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρὼν Κανὼν ὅτι, ἀνίσως τινὰς, λαϊκὸς ὢν, ἔπερνε διάφορα ἐκ τῶν ἄσπερων του, οὗτος, ἐὰν ἐξοδύσῃ τὸ ἄδικον κέρδος, ἦτοι, τὰ διάφορα αὐτὰ (ὄρα δὲ πῶς ὀνομάζει τὰ διάφορα ἄδικα, κἂν καὶ ἀπὸ τοὺς

(1) Διὰ τί δὲ οἱ μὲν παλαιοὶ Πατέρες δὲν ἐκανόνισαν τοὺς ἐν πολέμῳ φονεύοντας, ὁ δὲ Βασίλειος τρεῖς χρόνους αὐτοὺς τῆς κοινωνίας ἐστέρησε; Ἄντι τὴν ἀπορίαν ταύτην ὁ ἴδιος Θεὸς ἐν τῷ β'. ββλ. τῶν Ἀριθμῶν (Κεφ. λα'. 19. 24.), ὅπου παραγγέλλει, ὅτι νὰ σταθοῦν ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἑπτὰ ἡμέρας, νὰ πλύνουσι τὰ ἱμάτιά των, νὰ καθαρισθοῦν, καὶ ἔτσι νὰ ἔμβουν μέσα εἰς τὴν παρεμβολὴν ἐκεῖνοι οἱ Ἑβραῖοι ὅπου ἐγύρισαν ἀπὸ τὸν πόλεμον τῶν Μαδιθηαίων· «Καὶ ὑμεῖς παρεμβαλεῖτε ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἑπτὰ ἡμέρας, πᾶς ὁ ἀνέλων καὶ ὁ ἀπτόμενος τοῦ τετρωμένου, ἀγιωθήσεται. . . καὶ πλυνεῖσθε τὰ ἱμάτια τῆς ἡμέρας τῆς ἐβδόμης, καὶ καθαρισθήσεσθε, καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσεσθε εἰς τὴν παραβολήν». Καὶ ἡ αἰτία εἶναι, καθὼς ἐρμηνεύει Φίλων ὁ Ἰουδαῖος, διατι ἀγκαλὰ καὶ ἦσαν νόμιμοι οἱ φρόνοι ὅπου γίνονται κατὰ τῶν ἐχθρῶν. ὁμῶς ἐκεῖνος ὅπου φονεύει ἄνθρωπον κἂν δικαίως, κἂν διὰ ἐκδίκησιν, κἂν διὰ βίαν καὶ ἀνάγκην τὸν φονεύει, μὲ ὅλον τοῦτο ὑπὸ ἁμαρτίαν καὶ ἔγκλημα φαίνεται νὰ πέπτῃ, διατι ἐφόνευσεν ἄνθρωπον ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους καὶ τῆς αὐτῆς φύσεως ὄντα, τῆς ἐδικῆς του. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ τοὺς Μαδιθηαίους φονεύσαντες εἰς τὸν πόλεμον, ἀγκαλὰ καὶ δικαίως, ἀγκαλὰ καὶ ὡς ἐχθροὺς, ἀγκαλὰ διὰ ἐκδίκησιν, «Ἐκδικεῖ γὰρ, φησὶν ὁ Θεὸς πρὸς Μωϋσῆν, τὴν ἐκδίκησιν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐκ τῶν Μαδιανιτῶν» (αὐτὸθ. 2.) ὁμῶς ὡς ἀνθρώπους συγγενεῖς καὶ τῆς αὐτῆς φύσεως φονεύσαντες, καὶ ἀκολούθως ὑπὸ ἁμαρτίαν καὶ μαιφονίαν πεσόντες, ἐχρηιάσθησαν νὰ καθαρισθοῦν ἀπὸ αὐτὴν μὲ τὸν ἕξω τῆς παρεμβολῆς ἑπταήμερον καθαρισμόν. Ταύτην τὴν ἰδίαν αἰτίαν λέγουσι καὶ ὁ Προκόπιος καὶ ὁ Ἄδηνλος, ἐρμηνεύοντες τὰ αὐτὰ ρητὰ, καὶ ὄχι διατι ἐζώγησαν τὰς γυναῖκας τῶν Μαδιανιτῶν, ὡς εἰπόντινες. Ὁ γὰρ ἑπταήμερος αὐτὸς καθαρισμὸς ἔγινεν ὑστερα, ἀφ' οὗ ἐθανάτωσαν καὶ τὰς ὑπανδρευμένας γυναῖκας τῶν Μαδιθηαίων, καὶ ὄχι πρὸ τοῦ, ὡς ἐν τῷ αὐτῷ Κεφαλαίῳ δηλοῦται. Ὅθεν εἰς τὸ παράδειγμα τοῦτο ἀκολουθῶν καὶ ὁ μέγας Βασίλειος συμβουλεύει, ὅτι εἶναι καλὸν νὰ ἀπέχουν τρεῖς χρόνους τῆς Κοινωνίας οἱ ἐν πολέμῳ φονεύσαντες, διατι ἐμολύθησαν μὲ τὰ αἵματα τῶν ἀμογενῶν, ἴσως

δὲ καὶ διατι ἔγιναν ἐπιτήδριοι εἰς τὸ νὰ κακοποιῶν καὶ νὰ ἀφανίζουν τὴν δημιουργίαν τοῦ Θεοῦ (ὄρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ἕξ'. Ἀποστολικῷ) συμβουλευτικὸν δὲ καὶ διστακτικὸν τὸν Κανὸνα προέφειν ὁ Ἅγιος, καὶ διὰ τὸ σέβας, καὶ τὴν αἰδῶ τὴν πρὸς τοὺς ἀρχαιότερους Πατέρας ὅπου ἀκανονίστους τοὺς τοιοῦτους ἀφήκαν, καὶ διὰ φιλόσοφον ἴσως μετριοφροσύνην αὐτοῦ καὶ εὐλάβειαν. Ὅτι δὲ ὁ Κανὼν οὗτος τοῦ Ἁγίου ὡς Κανὼν ἀποφαντικὸς, καὶ ὄρος, καὶ νόμος, ἐδέχθη ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ὄχι ὡς μία ἀπλῆ καὶ διστακτικὴ συμβουλή, μαρτυρεῖ ἡ ἐπὶ τοῦ Νικηφόρου Φωκᾶ ἀκολουθήσασα ἱστορία, τὴν ὁποίαν καὶ οἱ δύο ἐρμηνεύται ὁ Ζωναρᾶς καὶ ὁ Βαλαμῶν, λέγουσι, καὶ ὁ Δοσίθεος (σελιδ. 533. τῆς Δωδεκαβίβλου) ὁ γὰρ Βασίλειος οὗτος ἐζήτησεν εἰς τὸν καιρὸν του, ὅτι οἱ ἐν τῷ μετὰ τῶν Βαρβάρων πολέμῳ φονευόμενοι Χριστιανοὶ στρατιῶται νὰ συναριθμοῦνται μὲ τοὺς μάρτυρας, καὶ ὡς μάρτυρες νὰ τιμῶνται καὶ νὰ δοξολογῶνται. Ὁ δὲ τότε Πατριάρχης καὶ ἡ Σύνοδος τῶν Ἀρχιερέων ἐναντιούμενοι εἰς τοῦτο, καὶ μὴ κείθοντες τὸν Βασιλέα, τέλος πάντων ὡς Κανὸνα τὸν Κανὸνα τοῦτον τοῦ Ἁγίου ἐπρότειναν εἰπόντες, πῶς ἡμεῖς θέλομεν συναριθμῆσαι μὲ τοὺς Μάρτυρας τοὺς ἐν τῷ πολέμῳ φονευθέντας, τοὺς ὁποίους ὁ μέγας Βασίλειος, ὡς μὴ καθαρὰς ἔχοντας τὰς χεῖρας, τρεῖς χρόνους ἐμπόδισεν ἀπὸ τὰ Μυστήρια; Ἀλλὰ γὰρ καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος Βασίλειος ἐν τῷ νέ'. Κανόνι αὐτοῦ, τὸν παρῶντα συμβουλευτικόν, ὀριστικὸν καὶ ἀποφασιστικὸν ἐκείσε ἐξέθετο κατὰ τὸν Βαλαμῶνα, ἐμπόδισας τῆς κοινωνίας τοὺς φονεύσαντας λαϊκοὺς τοὺς κατ' αὐτῶν ἐπερχομένους ληστὰς. Εἰ δὲ καὶ ὁ Ζωναρᾶς λέγει, ὅτι ἡ συμβουλή αὕτη τοῦ Ἁγίου, μᾶλλον δὲ ὁ Κανὼν, βαρεία φαίνεται καὶ φορετικὴ, μὲ τὸ νὰ μὴ δύνανται πώποτε νὰ καταπαύσουν τρεῖς χρόνους καὶ ἀκολούθως νὰ μεταλάβουν, οἱ εἰς συνεχεῖς καὶ ἀλλεπαλήλους πολέμους εὐρισκόμενοι στρατιῶται Χριστιανοί, τοῦτο καὶ ἡμεῖς συνομολογοῦμεν ὥστε, ἐν ὅσῳ οἱ στρατιῶται πολεμοῦν, μεταλαθεῖν οὐ δύνανται, ἀλλὰ μετὰ τὴν τριετῆ τοῦ πολέμου κατὰπαυσιν.

λαϊκούς πέρνωνται) εἰς πτωχοὺς, καὶ εἰς τὸ ἐξῆς παύση ἀπὸ αὐτὰ, δέχεται εἰς τὸ νὰ γένη 'Ιερὺς' ὥστε ἐξ ἀντιδιαστολῆς νοεῖται ὅτι ὁ μὴ τὰ διάφορα τῶν χρημάτων τοῦ διαμοιράσαι, 'Ιερὺς νὰ γένη δὲν δύναται.

ΚΑΝΩΝ ΙΕ'.

«Θαυμάζω δὲ σου τὴν γραμματικὴν ἀκρίβειαν ἐπὶ τῆς γραφῆς ἀπαιτοῦντος καὶ λογιζομένου; ὅτι ἠναγκασμένη ἐστὶν ἡ λέξις τῆς ἐρμηνείας τὸ ἑαυτῆς εὐσημον ἐκδιδούσης, οὐ τὸ κύριον τῆς ὑπὸ (1) 'Εβραϊκῆς φωνῆς σημαινόμενον μετατεθείσης. Ἐπὶ δὲ δεῖ μὴ ἀργῶς παρελθεῖν τὸ ὑπ' ἀνδρὸς ζητητικοῦ κινήθην πρόβλημα, τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ οἱ ἰχθύες τῆς θαλάσσης, καὶ ἐν τῇ κοσμοποιῆσιν τὴν αὐτὴν ἔλαχον γένεσιν· ἐκ τῶν ὑδάτων γὰρ ἐξήχθη καὶ ἀμφοτέρω τὰ γένη· τὸ δὲ αἴτιον, ὅτι ταῦτόν ἐστιν ἑκατέροις ἰδίωμα. Τὰ μὲν γὰρ διανήχεται τὸ ὕδωρ, τὰ δὲ ἐπινήχεται τῷ ἀέρι, καὶ διὰ τοῦτο κοινή μὲν αὐτῶν ὑπεμνήσθη, τὸ δὲ σχῆμα τοῦ λόγου, ὡς μὲν πρὸς τοὺς ἰχθύας ἀκαταλλῆλως ἀπεδέθη, ὡς δὲ πρὸς πάντα τὰ ἐν ὕδασι διαιτώμενα καὶ πάνυ οικείως. Τὰ γὰρ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ ὑποτέτακται τῷ ἀνθρώπῳ καὶ οἱ ἰχθύες τῆς θαλάσσης, καὶ οὐκ αὐτοὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ διαπορευόμενα τρίβους θαλασσῶν. Οὐ γὰρ εἶτι ἐνὺδρον, τοῦτο καὶ ἰχθύς ἐστίν, ὡς τὰ κητώδη καὶ φάλαινα καὶ ζύγεναι καὶ δελφῖνες καὶ φῶκαι, καὶ προσέτι ἵπποι καὶ κύνες καὶ πρίονες καὶ ξιφίαι καὶ οἱ θαλάσσιοι βῆες, εἰ δὲ βούλει, καὶ ἀκαλῆφαι καὶ κτένες καὶ τὰ ὄστρακόδερμα πάντα, ὧν οὐδὲν ἐστὶν ἰχθύς, καὶ πάντα, ἃ διαπορεύεται τρίβους θαλασσῶν· ὡς εἶναι τρία τῷ γένει, πετεινὰ οὐρανοῦ, ἰχθύας θαλάσσης καὶ ἕσα τῶν ἐνὺδρων τοῖς ἰχθύσιν ἀντιδιαστελλόμενα, διαπορεύονται καὶ αὐτὰ τὰς τρίβους τῶν θαλασσῶν.»

Ἑρμηνεία.

'Αγκαλὰ καὶ δὲν φανερόνεται καθαρῶς ὁποία ἦτον ἡ ἐρώτησις· ὅσον ὁμοίως ἐκ τῆς ἀποκρίσεως ταύτης, φαίνεται ὅτι ἠρώτησεν ὁ Ἀμφιλόχιος τὸν Βασιλείον, διὰ τί ἐν τῷ ψαλμῷ τῷ ἡ. ὁ Δαβὶδ λέγων περὶ τοῦ ἀνθρώπου, «Πάντα ὑπέταξας ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ... τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοὺς ἰχθύας τῆς θαλάσσης, τὰ διαπορευόμενα τρίβους θαλασσῶν,» ἃ ὁμοῦ ἐσύναψε τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοὺς ἰχθύας τῆς θαλάσσης, καὶ β'. δὲν εἶπε, τοὺς διαπορευομένους τρίβους θαλασσῶν, καθὼς ἦτον ἀκόλουθον, κατὰ τὴν γραμματικὴν τέχνην, ἀλλὰ τὰ διαπορευόμενα τρίβους θαλασσῶν· πρὸς τὴν ἃ. λοιπὸν ἀπορίαν ὁ Ἄγιος ἀποκρίνεται, ὅτι ἡ αἰτία, ὅπου ὁ Δαβὶδ ἐσύναψε τὰ πετεινὰ καὶ τὰ ὄψαρια ὁμοῦ, εἶναι διατὶ καὶ τὰ δύο ταῦτα γένη τῶν ζῶων ἐδημιουργήθησαν ἀπὸ τὰ αὐτὰ νερά, καὶ ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ ἰδίωμα ἔχουσιν· ἐπειδὴ, καθὼς τὰ ὄψαρια κολυμβοῦσι μέσα εἰς τὸ νερὸν, ἔχον-α μὲν ὡσάν κουπία τὰ μικρὰ τῶν πτερύγι, ὡσάν τιμόνι δὲ τὴν οὐρὰν, τοιοῦτοτρόπως καὶ τὰ πουλῖα κολυμβῶσιν εἰς τὸν ἀέρα, ἔχοντα μὲν καὶ αὐτὰ ὡσάν κουπία τὰ πτερὰ, ὡσάν τιμόνι δὲ τὴν οὐρὰν. Πρὸς δὲ τὴν β'. ἀποκρίνεται, ὅτι τὰ διαπορευόμενα τρίβους θαλασσῶν δὲν ἀναφέρονται εἰς τοὺς ἰχθύας, ἀλλὰ εἰς ὅλα τὰ ἄλλα ζῶα ὅπου εὐρίσκονται εἰς τὰ νερά (2), ἤγουν εἰς τὰ κήτη τὰ μεγάλα, εἰς τὰ ὄστρακόδερμα, ὅποια εἶναι τὰ κτένια καὶ ἄλλα, εἰς τὰ μαλακόστρακα, ὅποια εἶναι· αἱ καρίδες, κάβουροι, καὶ εἰς τὰ μαλάκια, ὅποια εἶναι ἡ σουπῖαις, τὰ ὀκταπόδια, τὰ καλαμάρια καὶ ἄλλα, τὰ ὅποια ὅλα ταῦτα ὄψαρια δὲν ὀνομάζονται. Τρία λοιπὸν γένη ζῶων λέγει ὁ Δαβὶδ ὅτι ὑποτάσσονται εἰς τὸν ἀνθρώπον, τὰ ἐκ τῶν ὑδάτων γενόμενα, τὰ πουλῖα, τὰ ὄψαρια καὶ ὅλα τὰ ἄλλα ὅπου ζῶσιν εἰς τὰ νερά, διαφορετικὰ ὄντα ἀπὸ τὰ ὄψαρια, ἔξω δηλαδὴ ἀπὸ τὰ τετράποδα, ὅπου ἔγιναν ἐκ τῆς γῆς.

ΚΑΝΩΝ ΙΖ'.

«Ὁ δὲ Νεεμὰν οὐχὶ μέγας παρὰ Κυρίῳ, ἀλλὰ παρὰ τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, τουτέστι τῶν παραδυναστεύοντων ἦν τῷ Βασιλεῖ τῶν Σύρων [Δ'. Βασιλ. ἐ. 1.]. Πρόσεχε οὖν ἀκριβῶς τῇ Γραφῇ καὶ αὐτόθεν εὐρήσεις τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος».

Ἑρμηνεία.

Ἡρωτήθη ὁ Ἄγιος, διὰ τί ἡ Γραφή λέγει μέγαν τὸν Νεεμὰν; καὶ ἀποκρίνεται, ὅτι δὲν ἦτο μέγας κοντὰ εἰς τὸν Κύριον, ἦτοι εἰς τὸν Θεόν, ἀλλὰ κοντὰ εἰς τὸν κύριόν του, ἦτοι τὸν Βασιλέα τῆς Συρίας, καὶ τοῦτο μαρτυρεῖ ἡ θεία Γραφή λέγουσα· «Καὶ Νεεμὰν ὁ ἀρχὼν τῆς δυναμείως Συρίας ἦν ἀνὴρ μέγας ἐνώπιον τοῦ κυρίου αὐτοῦ». (δ'. Βασιλ. ἐ. 1.)

(1) Ἰσως, ἀπό.

(2) Ὁ δὲ Ἱερὸς Αὐγουστίνος (ἐρμην. τοῦ ψαλ. η'.) τρίβους θαλασσῶν ἐνόησε τοὺς παραθαλασσίους τόπους, καὶ ἀκολούθως,

διαπορευόμενα τρίβους θαλασσῶν, ἐνοεῖ πάντα τὰ εἰς τοὺς τοιοῦτους παραθαλασσίους τόπους εὐρίσκόμενα, οἷα εἶναι οἱ κάβουροι, λεπάδες, κόγχοι, καὶ τὰ τοιαῦτα ἄλλα.

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν, Ἐπιστολὴ Κανονικὴ Β'. διηρημένη εἰς Κανόνας λδ'.

ΚΑΝΩΝ ΙΖ'.

«Ἡρώτησας ἡμᾶς περὶ Βιάνωρος τοῦ Πρεσβυτέρου, εἰ δεκτὸς ἐστὶ πρὸς τὸν Κλῆρον διὰ τὸν ὄρκον. Ἐγὼ δὲ ἤδη τινὰ καὶ κοινὸν ὄρον περὶ πάντων ὁμοῦ τῶν μετ' αὐτοῦ ὁμομοκότων τοῖς κατὰ Ἀντιόχειαν Κληρικοῖς οἶδα ἐκτεθεικῶς, ὥστε τῶν μὲν δημοσίων αὐτοὺς ἀπέχεσθαι συλλόγων, ἰδίᾳ δὲ ἐνεργεῖν τὰ τῶν Πρεσβυτέρων. Τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ὑπηρεσίαν ἄδειαν αὐτῷ παρέχει. Διότι οὐκ ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐστὶν ἡ Ἰερωσύνη, ἀλλ' ἐν Ἰκόνιῳ. ἦν ὡς αὐτὸς ἐπέστειλας ἡμῖν, τῆς Ἀντιοχείας εἰς οἰκησιν ἀντηλλάξατο. Ἔστιν οὖν δεκτὸς ἐκεῖνος ὁ ἀνὴρ, ἀπαιτούμενος παρὰ τῆς εὐλαβείας σου μεταμέλῃσθαι ἐπὶ τῇ εὐκολίᾳ τοῦ ὄρκου, ὃν ἐπὶ τοῦ ἀπίστου ἀνδρὸς ἐξωμόσατο, βαστάσαι τὴν ἐνόχλησιν τοῦ μικροῦ ἐκείνου κινδύνου μὴ δυνηθεῖς».

Ἐ ρ μ η ν ε ε ζ.

Δὲν εἶναι τόσον φανερά ἡ ἀπόκρισις αὕτη, μὲ τὸ νὰ μὴ ᾔηται φανερά οὔτε ἡ ἐρώτησις. Φαίνεται δὲ ὅτι, ἓνας ἀπίστος ἀνθρώπος μὲ ἀπειλὰς καὶ φοβερισμοὺς ἔκαμ'ε τινὰς Ἱερεῖς τῶν Ἀντιοχείων νὰ ὀμόσουν, ὅτι νὰ μὴ ἐνεργοῦν πλέον τὰ τῆς Ἰερωσύνης, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἓνας, Βιάνωρ ὀνόματι, ἐμετοίκησεν εἰς τὸ Ἰκόνιον, περὶ τοῦ ὁποῖου ἠρώτησεν ὁ Ἰκόνιου Ἀμφιλόχιος, ἂν πρέπη οὗτος νὰ λειτουργῇ, καὶ ἀποκρίνεται ὁ Ἅγιος, ὅτι κοινὸν διορισμὸν ἐξέδωκεν εἰς ὄλους ὅπου ὤμοσαν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν νὰ λειτουργοῦν μὲν κατ' ἰδίαν, οὐχὶ δὲ καὶ δημοσίως ἐμπροσθεν εἰς ὄλους, ἵνα μὴ σκανδαλίζουσιν αὐτοὺς, βλέποντας νὰ παραβῶνουν τὸν ὄρκον ὁποῦ ἔκαμαν. Κατὰ τὸν κοινὸν λοιπὸν αὐτὸν διορισμὸν, ἔχει τὴν ἄδειαν καὶ ὁ Βιάνωρ νὰ ἱεουργῇ, καὶ μάλιστα διατὶ μέλλει νὰ ἱεουργῇ (τὸ γὰρ «ἐστίν», ὅπου λέγει ὁ Κανὼν, ἀντὶ τοῦ ἐνεργεῖται ἡ Ἰερωσύνη ἐκλαμβάνεται) ὄχι εἰς τὴν Ἀντιόχειαν ὅπου ὤμοσεν, ἀλλ' εἰς τὸ Ἰκόνιον ὅπου μετοίκησε. Χρεώσται ὁμοίως οὗτος νὰ μετανοῇ διατὶ εὐκόλως καὶ προχείρως ὤμοσε διὰ μικροῦ κινδύνου φοβερισμὸν. Ὅρα καὶ τὸν ζδ' τῆς ς'.

ΚΑΝΩΝ ΙΗ'.

«Περὶ τῶν ἐκπεσοῦτων παρθένων τῶν καθομολογησαμένων τὸν ἐν σεμνότητι βίον τῷ Κυρίῳ, εἶτα διὰ τὸ ὑποπεσεῖν τοῖς πάθεσι τῆς σαρκὸς ἀθετουσῶν τὰς ἑαυτῶν συνθήκας, οἱ μὲν Πατέρες ἡμῶν ἀπλοῦκῶς καὶ πράως συμπεριφερόμενοι ταῖς ἀσθενεῖαις τῶν κατολισθαινόντων, ἐνομοθέτησαν δεκτὰς εἶναι μετὰ τὸν ἐνιαυτὸν, καὶ ὁμοιότητα τῶν διγάμων διαταξάμενοι. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, ἐπειδὴ τῇ τοῦ Χριστοῦ χάριτι προϊούσα ἡ Ἐκκλησία κραταιοτέρα γίνεται, καὶ πληθύνεται νῦν τὸ τάγμα τῶν παρθένων, προσέχειν ἀκριβῶς τῷ κατ' ἐννοίαν φαινομένῳ πράγματι καὶ τῇ τῆς Γραφῆς διανοίᾳ, ἦν δυνατὸν εὑρεῖν ἀπὸ τοῦ ἀκολούθου. Χηρεῖα γὰρ παρθεσίας ἐλάττων. Οὐκοῦν καὶ τὸ τῶν χηρῶν ἀμάρτημα πολλῶν δεύτερόν ἐστι τοῦ τῶν παρθένων. Ἰδῶμεν τοίνυν τί γέγραπται Τιμοθέῳ παρὰ τοῦ Παύλου· «Νεωτέρας δὲ χήρας παραιτοῦ. Ὅταν γὰρ καταστρηλιάσωσι τοῦ Χριστοῦ, γαμῶν θέλουσιν, ἔχουσαι κρίμα, ὅτι τὴν πρώτην πίστιν ἠθέτησαν.» [ἀ. Τιμόθ. ἐ. 11.] Εἰ τοίνυν χήρα κρίματι ὑπόκειται βαρυτάτῳ, ὡς τὴν εἰς Χριστὸν ἀθετήσασα πίστιν, τί χρὴ λογιέσθαι ἡμᾶς περὶ τῆς παρθένου, ἣτις νύμφη ἐστὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ σκευὸς ἱερὸν ἀνατεθὲν τῷ Δεσπότη ; Μέγα μὲν ἀμάρτημα καὶ δούλην λαθραίοις γάμοις ἑαυτὴν ἐπιδοῦσαν, φθορὰς ἀναπλῆσαι τὸν οἶκον καὶ καθυβρίσαι διὰ τοῦ πονηροῦ βίου τὸν κεκτημένον· πλὴν δὲ χαλεπώτερον τὴν νύμφην μοιχαλίδα γενέσθαι, καὶ τὴν πρὸς τὸν νυμφίον ἔνωσιν ἀτιμάσασαν, ἠδοναῖς ἀκολάστοις ἑαυτὴν ἐπιδοῦσαι. Οὐκοῦν, ἡ μὲν χήρα ὡς δούλη διεφθαρμένη καταδικάζεται, ἡ δὲ παρθένος τῷ κρίματι τῆς μοιχαλίδος ὑπόκειται. Ὅσπερ οὖν τὸν ἀλλοτρίᾳ γυναικὶ συνιόντα μοιχὸν ὀνομάζομεν οὐ πρότερον καταδεξάμενοι εἰς κοινωνίαν, πρὶν ἢ παύσασθαι τῆς ἀμαρτίας, οὕτω δηλ. καὶ ἐπὶ τοῦ τὴν παρθένον ἔχοντος διατετησόμεθα. Ἐκεῖνο δὲ νῦν προωμολογῆσθαι (1) ἡμῖν ἀναγκαῖον, ὅτι παρθένος ὀνομάζεται ἡ ἐκουσίως ἑαυτὴν προσαγανοῦσα τῷ Κυρίῳ καὶ ἀποταξαμένη τῷ γάμῳ, καὶ τὸν ἐν ἀγιασμῷ βίον προτιμήσασα, τὰς δὲ ὁμολογίας τότε ἐγκρίνομεν, ἀφ' οὗ περ ἂν ἡ ἡλικία τὴν τοῦ λόγου συμπλήρωσιν ἔσχεν. Οὐ γὰρ τὰς παιδικὰς φωνὰς πάντως κυρίας ἐπὶ τῶν τοιούτων ἠγεῖσθαι προσήκει, ἀλλὰ τὴν ὑπὲρ τὰ δεκαεξ' ἢ δέκα καὶ ἐπτὰ γινομένην ἔτη, κυρίαν οὔσαν τῶν λογισμῶν, ἀνακριθεῖσαν ἐπὶ πλείον, εἶτα παραμείνας καὶ λιπαροῦσαν διὰ ἱκεσιῶν πρὸς τὸ δεχθῆναι, τότε ἐγκαταλέγεσθαι χρὴ ταῖς παρθένοις, καὶ τὴν ὁμολογίαν τῆς τοιαύτης κυροῦν, καὶ τὴν παραίτησιν αὐτῆς ἀπαραιτήτως κολάζειν. Πολλὰς γὰρ γονεῖς προσάγουσι καὶ ἀδελφοί, καὶ τῶν προσηκόντων τινὲς πρὸ τῆς ἡλικίας, οὐκ οἴκοθεν ὀρμηθεῖσας πρὸς ἀγαμίαν, ἀλλὰ τι βιωτικὸν ἑαυτοῖς διοικούμενοι, ἅς οὐ ραδίως προσδέχεσθαι δεῖ, ἕως ἂν φανερῶς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἐρευνήσωμεν γνώμην».

(1) Προδιωμολογῆσθαι, ἐν ἄλλοις.

Ἐρμηνεία.

Ὁ παρὼν Κανὼν διορίζεται, ὅτι οἱ μὲν παλαιοὶ Πατέρες συγκαταβατικώτερον φερόμενοι, καθ' ὁμοίτητα τῶν διγάμων, ἐν χρόνον μόνον ἐκανόνισαν τὰς παρθένας ἐκεῖνας, ὅπου ἀφιερῶσιν μὲν τὸν ἑαυτὸν τοὺς εἰς τὸν Θεὸν καὶ ὑποσχεθοῦν νὰ φυλάξουν παρθενίαν (1), μετὰ ταῦτα δὲ πορνεύσουσιν ἢ ὑπανδρευθοῦν. Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος λέγει, ὅτι ἐπειδὴ μὲ τὴν χάριν τοῦ Χριστοῦ ἡ Ἐκκλησία δυνατωτέρα ἀπὸ τὸ πρῶτον ἐγένεν εἰς τὴν ἀρετὴν, καὶ τὸ τάγμα τῶν παρθένων τούτων, ὅσον πηγαίνει, αὐξάνει, διὰ τοῦτο πρέπει καὶ αἱ παρθένοι ὅπου πορνεύσουσιν αὐστηρότερα νὰ ἐπιτιμῶνται, καὶ τοῦτο ἀκολούθως κατὰ τὸ νόημα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Διότι, ἀνίσως, καθὼς λέγει αὐτὸς, ἡ χήρα ἐκεῖνη ὅπου συναριθμηθῆ μὲν εἰς τὸ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τάγμα τῶν χηρῶν, (περὶ οὗ δρα τὴν ὑπόσημ. τοῦ μ'. τῆς ς'.) καὶ ὑποσχεθῆ σωφροσύνην, ἀθετήσῃ δὲ τὴν ὑπόσχεσιν αὐτῆς καὶ ὑπανδρευθῆ, εἰς κρίμα καὶ καταδίκην βαρυτάτην ὑποπίπτει· πῶσω μᾶλλον καταδικάζεται ἡ παρθένα τοῦτο ποιήσασα, ἥτις εἶναι νύμφη Χριστοῦ καὶ σκευὸς ἀφιερωμένον εἰς αὐτόν; Ὁμολογὸν γὰρ εἶναι ὅτι ἡ χηρεὶα εἶναι κατωτέρα ἀπὸ τὴν παρθενίαν, καὶ ἀκολούθως τὸ τῶν χηρῶν ἀμάρτημα εἶναι κατώτερον ἀπὸ τὸ τῶν παρθένων, καὶ ἀντιστρόφως τὸ ἀμάρτημα τῶν παρθένων εἶναι μεγαλύτερον ἀπὸ τὸ τῶν χηρῶν. Καὶ ἂν ἡ δούλη πορνεύσασα ἀτιμάζῃ καὶ τὸν αὐθέντην αὐτῆς καὶ ὄλον τὸν οἶκόν του, πῶσω μᾶλλον ἀτιμάζει αὐτὸν ἡ ἴδια τοῦ νύμφη καὶ γυνῆ, μοιχαλῖς εὐρεθεῖσα; ὥστε ἡ μὲν ἀνωτέρω χήρα παραβαίνουσα τὴν ὑπόσχεσιν τῆς, ὡς δούλη πόρνη κανονίζεται, ἥτοι ἐπὶ τὰς χρόνους, ἡ δὲ παρθένα τοῦτο ποιοῦσα, ὡς νύμφη μοιχαλῖς ἐπιτιμᾶται, ἥτοι ἰδ'. χρόνους. Καὶ ἀκολούθως, καθὼς τὸν μοιχὸν δὲν δεχόμεθα εἰς τὴν μετανοίαν, ἂν δὲν χωρισθῆ ἀπὸ τὴν ξένην γυναῖκα, τοιοῦτοτρόπως δὲν δεχόμεθα καὶ τὸν ἀμαρτήσαντα εἰς τὴν παρθενίαν, ἂν δὲν χωρισθῆ ἀπὸ αὐτὴν. Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἅγιος, ἐπιφέρει πότε καὶ πῶς πρέπει νὰ συγκαταριθμοῦνται εἰς τὸ τάγμα τῶν παρθένων αἱ γυναῖκες, δηλαδὴ ὑπὲρ τοὺς δεκαεξὶ ἢ δεκαεπτὰ χρόνους τῆς ἡλικίας των, ὅταν γνωρίσουσιν τὸν ἑαυτὸν των καὶ ἔχουσι κύριον τὸν λογισμὸν, καὶ ὅταν αὐταὶ ἀφ' ἑαυτῶν θεληματικῶς προσφέρουσιν τὸν ἑαυτὸν των εἰς τὸν Θεόν, καὶ δοκιμαζόμεναι εἰς τοῦτο πολὺν καιρὸν, μείνουσιν στερεαὶ εἰς τὸν αὐτὸν σκοπὸν καὶ πρᾶκαλοῦν θερμῶς νὰ δεχθοῦν. Τοιοῦτοτρόπως γὰρ ταύτας εἰς τὰς παρθένας συναριθμοῦντες, καὶ τὴν ὑπόσχεσιν αὐτῶν τῆς παρθενίας κεκυρωμένην καὶ βεβαίαν πρέπει νὰ ἔχωμεν, καὶ τὴν ἀθέτησιν αὐτῆς ἀπαραιτήτως νὰ κανονίζωμεν. Τὰς δὲ μὴ θεληματικῶς καὶ ἀφ' ἑαυτῶν προτιμώσας τὴν παρθενίαν, ἀλλὰ πρὸ τοῦ νὰ φθάσουσιν εἰς τὴν ἀνωτέρω ἡλικίαν προσφερομένης ἀπὸ τοὺς γονεῖς καὶ συγγενεῖς των, ἴσως διατὶ δὲν ἔχουσι προῖκα νὰ δώσουσιν εἰς αὐτάς νὰ ὑπανδρευθοῦν, ἢ δι' ἄλλο τοιοῦτο κοσμικὸν τέλος· ταύτας, λέγω, εὐκόλως εἰς τὸ τάγμα τῶν παρθένων δὲν πρέπει νὰ δεχόμεθα, οὐδὲ τὰς ἀνηλικίους ὁμολογίας αὐτῶν βεβαίας καὶ ἀσφαλεῖς νὰ νομίζωμεν, ἕως ὅπου νὰ ἐρευνησωμεν καθαρὰ τὴν γνώμην των. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν μ'. τῆς ς'. καὶ τὸν ις'. τῆς δ'.

ΚΑΝΩΝ ΙΘ'.

« Ἀνδρῶν δὲ ὁμολογίαν οὐκ ἔγνωμεν, πλὴν εἰ μὴ τινες ἑαυτοὺς τῷ τάγματι τῶν μοναζόντων ἐγκατηρήθησαν, εἰ κατὰ τὸ σιωπώμενον δοκοῦσι παραδέχεσθαι τὴν ἀγαμίαν. Πλὴν καὶ ἐπ' ἐκείνων ἐκεῖνα ἡγοῦμαι προηγεῖσθαι προστήκειν. Ἐρωτᾶσθαι αὐτοὺς καὶ λαμβάνεσθαι τὴν παρ' αὐτῶν ὁμολογίαν ἐναργῆ, ὥστε, ἐπειδὴν μετατίθενται πρὸς τὸν φιλόσαρκον καὶ ἡδονικὸν βίον, ὑπάγειν αὐτεὺς τῷ τῶν πορνεούτων ἐπιτιμίᾳ ».

Ἐρμηνεία.

Ἐκ τοῦ Κανόνος τούτου δείκνυται, ὅτι οἱ τότε Μοναχοὶ δὲν ἔκαμαν ὑποσχέσεις διὰ στόματος, ὡς ἂν τώρα, ὅταν ἐγίνοντο Μοναχοὶ, ἕως τοῦ μεγάλου τούτου Βασιλείου. Λέγει γὰρ ὁ Ἅγιος, ὅτι ἄνδρας ὑποσχομένους νὰ φυλάξουν παρθενίαν ἄλλους δὲν ἤξεύρομεν, εἰ μὴ μόνους τοὺς τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἐνδυσμένους, οἱ ὅποιοι καὶ μ' ὄλον ὅπου διὰ λόγου δὲν ὑπόσχονται νὰ φυλάξουν παρθενίαν, διὰ σιωπῆς ὁμῶς καὶ τῆς ἐνδύσεως τοῦ τοιοῦτου σχήματος τοῦτο ὑπόσχονται. Πλὴν καὶ αὐτοὶ προσερχόμενοι εἰς τὸ τάγμα τῶν Μοναχῶν, πρέπει νὰ ἐρωτῶνται περὶ τούτου, καὶ ἡ διὰ λόγου αὐτῶν ὑπόσχεσις νὰ λαμβάνεται ὡς ἐνεχυρον. Διὰ τί; ἵνα ὅταν αὐτοὶ ἀθετήσουσιν ταύτην καὶ πορνεύσουσιν ἢ ὑπανδρευθοῦν, ὡς πόρνοι ἐπὶ τὰς χρόνους νὰ κανονίζωνται, χωριζομένου δηλαδὴ ἀπαραιτήτως τοῦ τοιοῦτου γάμου. Τοῦτο δὲ τὸ ἴδιον πρέπει νὰ γίνεται καὶ ἐπὶ τῶν ἀγάμων Ὑποδιακόνων καὶ Διακόνων, ὅταν χειροτονῶνται. (Ὅρα ὑπόσημ. τοῦ ς'. τῆς ς'.) Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ις'. τῆς δ'.

(1) Ἐπειδὴ αἱ παρθένοι αὗται συναριθμοῦντο εἰς τὸ τάγμα τῶν παρθένων, ἀφ' οὗ ἦσαν τέλειαι καὶ κύριαι εἰς τὸν λογισμὸν, ἀφ' οὗ ὁμολογοῦν παρθενίαν, ἀφ' οὗ ἐδοκιμάζοντο πολὺν καιρὸν ἂν μένουσιν εἰς τὴν ὁμολογίαν ταύτην, καὶ ἀφ' οὗ μετὰ δεήσεως ἐδέχοντο· καὶ πρὸς τοῦτοις, ἐπειδὴ μετὰ τὴν συναριθμῆσιν ταύτην τὴν μετὰ τῶν παρθένων ἐφόρουσιν, κατὰ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον (λογ. περὶ Παρθενίας), καὶ σχῆμα μοναχικὸν, καὶ κατὰ τὸν μ'. τῆς ς'. καὶ τὸν ρλ'. τῆς ἐν Κερθαγ., διὰ τοῦτο δυνάμεθα νὰ

νοοῦμεν αὐτάς πῶς ἦσαν ὡς ἂν τὰς νῦν μοναζούσας Καλογραίας, εἰ καὶ ὁ Βαλασαμὸν λέγει, ὅτι κἂν καὶ δὲν κουρευθῆ τινὰς Καλόγηρος (ὡς οὐδὲ αἱ παρθένοι αὗται), ἀλλὰ μόνον ρασοφορήσῃ (ὡς αὗται), δὲν ἔμπορεῖ πλέον νὰ ἐκβάλῃ τὰ ράσα καὶ νὰ ὑπανδρευθῆ, ἀλλὰ θέλει ἀναγκασθῆ νὰ γυρῆ εἰς τὴν μοναχικὴν ζωὴν, ὡς πολλαῖς φοραῖς, λέγει, εἴπομεν τοῦτο, περὶ οὗ δρα τὴν ὑπόσημ. τοῦ μγ'. τῆς ἑκτης.

ΚΑΝΩΝ Κ'.

«Ὅσαι γυναῖκες ἐν αἰρέσει οὔσαι, παρθενίαν ὠμολόγησαν, εἶτα μετὰ ταῦτα γάμον ἀνθείλοντο, οὐχ ἠγοῦμαι χρῆναι καταδικάζεσθαι ταύτας. «Ὅσα γὰρ ὁ νόμος λαλεῖ, τοῖς ἐν τῷ νόμῳ λαλεῖ.» [Ρωμ. γ'. 13.] Αἱ δὲ μήπω ὑπελθοῦσαι τὸν ζυγὸν τοῦ Χριστοῦ, οὐδὲ τὴν νομοθεσίαν γινώσκουσι τοῦ Δεσπότου, ὥστε δεκταὶ εἰσι τῇ Ἐκκλησίᾳ μετὰ πάντων, καὶ τὴν ἐπὶ τούτοις ἄφρατον ἔχουσιν ἐκ τῆς πίστεως τῆς εἰς Χριστόν. Καὶ καθόλου, τὰ ἐν τῷ κατηχομένῳ βίβι γενόμενα εἰς εὐθύνας οὐκ ἄγεται, τούτους δὲ δηλ. ἄνευ βαπτίσματος ἡ Ἐκκλησία οὐ παραδέχεται, ὥστε ἀναγκαιότατον ἐπὶ τούτοις τὰ πρεσβεῖα τῆς γενέσεως».

Ἑ ρ μ η ν ε ἰ α.

Ἄκλόουθος εἶναι μὲ τὸν ἀνωτέρω ἰη. καὶ ὁ παρὼν Κανὼν. Διορίζει γὰρ ὅτι αἱ αἰρετικαὶ ἐκεῖναι γυναῖκες, ὁποῦ ὠμολόγησαν μὲν νὰ παρθενεύουν, ἔπειτα ὑπανδρεύθησαν, αὐταὶ ὅταν προσέλθουν εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν, δὲν πρέπει νὰ ἐπιτιμῶνται. Διότι κατὰ τὸν Παῦλον, ὅσα ὁ νόμος λέγει, εἰς τοὺς ὑποκειμένους τῷ νόμῳ τὰ λέγει, ὥστε κατὰ τοῦτο καὶ αὐταὶ, ἐπειδὴ δὲν ἦσαν ὑποκάτω εἰς τὸν ζυγὸν τοῦ Χριστοῦ διὰ τὴν αἵρεσιν, οὐδὲ τὸν νόμον ἠξέουσι τοῦ Χριστοῦ. Καὶ λοιπὸν δεκταὶ εἶναι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, λαμβάνουσι συγχώρησιν τοῦ ἀμαρτημάτων τούτου διὰ τῆς εἰς τὸν Χριστόν αὐτῶν ὀρθοδόξου πίστεως. Διὰ τί δὲ ἀκολουθῶς ὁ μὲν Κανὼν οὗτος δὲν κανονίζει τὰ ἐν τῇ κατηχομένῳ ζωῇ ἀμαρτήματα, ὁ δὲ ἰδ'. τῆς α. κανονίζει ταῦτα, ὅρα εἰς ἐκεῖνον τὴν λύσιν τῆς ἐναντιοφανεῖας ταύτης. Ἐπιφέρει δὲ ὅτι, τοὺς αἰρετικούς δὲν δέχεται ἡ Ἐκκλησία χωρὶς νὰ τοὺς βαπτίσῃ (1), δῶρον δὲ καὶ προνόμιον ἀναγκαιότατον τῆς διὰ τοῦ βαπτίσματος ἀναγεννήσεως εἶναι ἡ τῶν προτέρων ἀμαρτημάτων συγχώρησις, ὥστε καὶ ἡ παράβασις τῆς ὁμολογίας τῶν αἰρετικῶν τούτων παρθένων ἐσυγχωρήθη διὰ τοῦ βαπτίσματος ὁποῦ ἔλαβον, εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν προσερχόμεναι. Ὅρα καὶ τὸν ις'. τῆς δ'. καὶ ἰδ'. τῆς α.

ΚΑΝΩΝ ΚΑ'.

«Ἐὰν ἀνὴρ γυναικὴ συνοικῶν, ἔπειτα μὴ ἀρκεσθεὶς τῷ γάμῳ εἰς πορνείαν ἐκπέσῃ, πόρνον κρίνομεν τὸν τοιοῦτον καὶ πλεον αὐτὸν παρατείνομεν ἐν τοῖς ἐπιτιμίαις. Οὐ μὲν τοι ἔχομεν Κανόνα τῷ τῆς μοιχείας αὐτὸν ὑπαγαγεῖν ἐγκλήματι, ἐὰν εἰς ἐλευθέραν γάμου ἢ ἀμαρτία γένηται. Διότι ἡ μοιχαλὶς μὲν, μαινομένη, φησὶ, μιανθήσεται [Ἱερμ. γ'. 1]. καὶ οὐκ ἀναστρέψαι πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς. «Καὶ ὁ κατέχων μοιχαλίδα, ἄφρων καὶ ἀσεβής». [Παρ. ιη'. 22.] Ὁ μὲν τοι πορνεύσας οὐκ ἀποκλεισθήσεται τῆς πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ συνοικήσεως. Ὅστε ἡ μὲν γυνὴ ἐπανιόντα τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀπὸ πορνείας παραδέξεται, ὁ δὲ ἀνὴρ τὴν μιανθῆσαν τῶν οἴκων ἑαυτοῦ ἀποπέμψει. Τούτων δὲ ὁ λόγος οὐ ράδιος, ἡ δὲ συνήθεια οὕτω κεκράτηκεν».

Ἑ ρ μ η ν ε ἰ α.

Ἐὰν ὁ ὑπανδρευμένος ἄνδρας ἀμαρτήσῃ εἰς ἄλλην γυναῖκα ἀνύπανδρον, πόρνος μὲν οὗτος λογίζεται, Κανόνα δὲ οὐδένα ἔχομεν εἰς τὸ νὰ καταδικάζῃ αὐτὸν ὡς μοιχόν. Περισσότερον ὅμως καὶ βαρύτερα κανονίζεται ἀπὸ ἑνα ἀνύπανδρον ὁποῦ πορνεύσει, κατὰ τὸν Κανόνα τοῦτον, ἐπειδὴ εἰς ἐκεῖνον μὲν συγκατάβασις γίνεται διὰ τὴν ἀνάγκην τῆς φυσικῆς ἐπιθυμίας, τὴν ὁποῖαν δὲν ἔχει πῶς νὰ παραμυθήσῃ, ὁ δὲ ὑπανδρὸς ἐστερημένος εἶναι τῆς συγκαταβάσεως ταύτης, διατὶ ἔχει παρηγορίαν τῆς ἐπιθυμίας τὴν νόμιμόν του γυναῖκα. Πλὴν, ἐὰν καὶ βαρύτερα ὁ τοιοῦτος κανονίζεται, ὅμως ἡ γυναῖκα του δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὸν χωρίσῃ διὰ τὴν πορνείαν ταύτην, ὁ δὲ ἄνδρας χωρίζει τὴν γυναῖκα του, ἐὰν μὲ ἄλλον πορνεύσῃ. Τοιαύτη μὲν ἐπεκράτησεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἀπὸ τοὺς Ῥωμαίους συνήθεια ἡ δὲ αἰτία, διὰ τὴν ὁποῖαν τοῦτο γίνεται, δὲν εἶναι εὐκολοκατάληπτος. Ὅρα τὴν ὑποσημ. τοῦ μή. Ἀποστολικῶς, ἀλλὰ κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην ὅρα αὐτὴν.

ΚΑΝΩΝ ΚΒ'.

«Τοὺς ἐξ ἀρπαγῆς ἔχοντας γυναῖκας, εἰ μὲν ἄλλοις προμεμνηστευμένας εἶεν ἀφηρημένοι, οὐ πρότερον χρὴ παραδέχεσθαι, πρὶν ἢ ἀφελῆσθαι αὐτῶν καὶ ἐπ' ἐξουσίας τῶν ἐξ ἀρχῆς μεμνηστευμένων ποιῆσαι, εἴτε βούλονται λαβεῖν αὐτάς, εἴτε ἀποστῆναι. Εἰ δὲ σχολάζουσάν τις λάβῃ, ἀφαιρεῖσθαι μὲν δεῖ καὶ τοῖς οικείοις ἀποκαθιστᾶν, ἐπιτρέπειν δὲ τῇ γνώμῃ τῶν οικείων, εἴτε γονεῖς εἶεν, εἴτε ἀδελφοί, εἴτε οἵτινες οὖν προεστῶτες τῆς κόρης. Κἂν μὲν ἔλωνται αὐτῷ παραδοῦναι, ἴστασθαι τὸ συνοικέσιον, ἐὰν δὲ ἀνανεύσῃσι,

(1) Ὅρα ὅτι τοὺς αἰρετικούς οὐ δέχεται ἡ Ἐκκλησία χωρὶς νὰ βαπτίσῃ αὐτούς, κατὰ τὸν Κανόνα τοῦτον, κλν δ' ζ'. τῆς β'. οἱ Λατῖνοι: πρέπει νὰ βαπτίζονται, αἰρετικοὶ ὄντες. Καὶ ὅρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ μς'. Ἀποστολικῶς. οἰκονομικῶς ἰδέσθαι: τινὰς αἰρετικὸς χωρὶς βάπτισμα, ὅστε καὶ

μὴ βιάζεσθαι. Τὸ μὲν τοι ἐκ διαθορᾶς εἴτε λαθραίας εἴτε βιαιτοτέρας γυναῖκα ἔχοντα, ἀνάγκη τὸ τῆς πορνείας ἐπιγῶναι ἐπιτίμιον. Ἔστι δὲ ἐν τέσσαρσιν ἔτεσιν ὠρισμένη τοῖς πορνεύουσιν ἐπιτίμησις. Χρὴ δὲ τῷ πρώτῳ ἐκβάλλεσθαι τῶν προσευχῶν, καὶ προσκλαίειν αὐτοὺς τῇ θύρᾳ τῆς Ἐκκλησίας, τῷ β'. δεχθῆναι εἰς ἀκρόασιν, τῷ γ'. εἰς μετάνοιαν, τῷ δ'. εἰς σύστασιν μετὰ τοῦ λαοῦ, ἀπεχομένους τῆς προσφορᾶς, εἶτα αὐτοῖς ἐπιτρέπεσθαι τὴν κοινωνίαν τοῦ ἀγαθοῦ».

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρῶν Κανῶν, ὅτι ἐκεῖνοι ὅπου ἀρπάζουσι γυναῖκα, εἰ μὲν ἀρραβωνισμένας, νὰ μὴ δέχωνται εἰς μετάνοιαν, ἂν πρῶτον δὲν τὰς ἀποδώσουν εἰς τοὺς προτέρους αὐτῶν ἀρραβωνιαστικούς, ἴνα, ἂν θέλουν, νὰ τὰς λάβουν ἐκεῖνοι εἰς γυναῖκας· εἰ δὲ ἐλευθέραν μὲν ἀπὸ ἀρραβωνιαστικῶν, ὑπεξουσίαν δὲ εἰς γονεῖς γυναῖκα ἤρπασε τινὰς, νὰ τὴν ἐπιστρέφῃ εἰς τοὺς γονεῖς καὶ συγγενεῖς, ἢ ἐπιτρόπους αὐτῆς· καὶ ἂν μὲν ἐκεῖνοι θέλουσι νὰ τὴν δώσουν εἰς τὸν ἀρπάσαντα αὐτήν, μετὰ συμφωνίας καὶ τῆς γυναικὸς, νὰ στέκεται τὸ συνοικέσιον, ὅχι καὶ δὲν θέλουν, εἰς τοῦτο νὰ μὴ βιάζωνται. Πλὴν, ἐὰν καὶ τελειωθῇ ὁ ἐξ ἀρπαγῆς γάμος αὐτὸς, ἀναγκαιῶς πρέπει ὡς πόρνος νὰ ἐπιτιμᾶται ὁ ἀρπάσας καὶ φθείρας τὴν ἀρπαγεῖσαν, εἴτε κρυφίως, εἴτε βιαίως. Τὸ ἐπιτίμιον δὲ αὐτοῦ εἶναι τέσσαρες χρόνοι. Καὶ τῷ μὲν α. χρόνῳ νὰ προσκλαίῃ, τῷ δὲ β'. νὰ ἀκροάζεται, τῷ γ'. νὰ ὑποπίπτῃ, καὶ τῷ δ'. νὰ στέκεται μετὰ τοὺς πιστοὺς, καὶ μετὰ ταῦτα νὰ μεταλαμβάνῃ.

Συμφωνία.

Τὸν πόρνον, ὁ μὲν Νύσσης ἐννέα χρόνους κανονίζει ἐν τῷ δ'. Κανόνι, ὁ δὲ Βασιλεὺς οὗτος ἐπτὰ ἐν τῷ νθ'. (1), ὁ δὲ Νηστευτῆς ἐν τῷ ιθ'. αὐτοῦ Κανόνι δύο χρόνους μετὰ ξηροφαγίας καὶ μετανοιῶν. Ὅρα καὶ τὴν ἔρμην. τοῦ κζ'. τῆς δ'. καὶ τὴν ἰχνογραφίαν τοῦ ναοῦ.

ΚΑΝΩΝ ΚΓ'.

«Περὶ τῶν δύο ἀδελφᾶς γαμούντων, ἢ ἀδελφοῦς δυοῖν γαμουμένων, ἐπιστολίδιον ἡμῖν ἐκπεφώνηται, οὗ τὸ ἀντίγραφον ἀπεστείλαμέν σου τῇ εὐλαβείᾳ. Ὁ δὲ ἀδελφοῦ ἰδίαν γυναῖκα λαβὼν, οὐ πρότερον δεχθήσεται πρὶν ἀποστῆναι αὐτῆς».

Ἑρμηνεία.

Ἡ ἐπιστολὴ ὅπου ἀναφέρει ὁ παρῶν Κανῶν εἶναι ἢ πρὸς Διόδωρον Ἐπίσκοπον, ἧτις εἶναι Κανὼν πζ'. τοῦ αὐτοῦ Βασιλείου. Ἐν ἐκείνῃ γὰρ ἐμποδίζει ὁ Ἅγιος μετὰ γενναίου λογαριασμοῦ, καὶ μετὰ τὰς ἐκ τοῦ νόμου μαρτυρίας, ὅτι δὲν πρέπει ἓνας καὶ ὁ αὐτὸς νὰ παίρῃ τῆς ἀποθανούσης γυναικὸς τοῦ τὴν ἀδελφὴν, ταῦτόν εἶπεν, δύο ἀδελφᾶς, οὕτε μία καὶ ἡ αὐτῇ γυναῖκα νὰ λαμβάνῃ τὸν ἀποθανόντος ἀνδρός τῆς. Ὅποιος δὲ εἰς τοιοῦτον ἄθεσμον γάμον περιπέσῃ, δὲν θέλει δεχθῆναι εἰς μετάνοιαν, ἂν πρῶτον δὲν χωρίσῃ αὐτήν. Ὅρα καὶ τὸν ιθ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΚΔ'.

«Χήραν τὴν καταλεγείσαν εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν χηρῶν, τοῦτ' ἔστι τὴν διακονουμένην ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ἔκρινεν ὁ Ἀπόστολος γαμουμένην παρορᾶσθαι. Ἄνδρὶ δὲ χηρεύσαντι οὐδεὶς ἐπίκειται νόμος, ἀλλ' ἰκανὸν τῷ τοιοῦτῳ τὸ τῶν διγάμων ἐπιτίμιον. Ἡ μὲντοι χήρα ἐξηκονταετῆς γενοῦσα, ἐὰν ἔλθῃται πάλιν ἀνδρὶ συνοικεῖν, οὐ καταξιωθήσεται τῆς τοῦ ἀγαθοῦ κοινωνίας, ἕως ἂν τοῦ πάθους τῆς ἀκαθαρσίας παύσῃται. Ἐὰν μὲντοι πρὸ ἐξήκοντα ἐτῶν ἀριθμήσωμεν αὐτήν, ἡμέτερον τὸ ἐγκλημα, οὐ τοῦ γυναικοῦ.»

(1) Διατὶ δὲ ἐν μὲν τῷ νθ'. αὐτοῦ ἐπτὰ χρόνους κανονίζει τὸν πόρνον ὁ ἴδιος οὗτος Βασιλεὺς, ἐν δὲ τῷ παρόντι τέσσαρας μόνον χρόνους; Κυρίως μὲν, διατὶ οἱ πρὸ τοῦ Βασιλείου Πατέρες οὕτω τοὺς πόρνους ἐπετίμησαν. Ἐπειδὴ γὰρ ὁ κ'. τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ εἰς ἐπτὰ χρόνους κανονίζει τὴν μοιχείαν, ἧτις εἶναι διπλῆ ἁμαρτία ἀπὸ τὴν πορνείαν, κατὰ τὸν δ'. τοῦ Νύσσης λοιπόν, κατὰ τὸν ἀκόλουθον λόγον, καὶ ἡ πορνεία εἰς τέσσαρας χρόνους κανονίζεται ἀπὸ τοὺς αὐτοὺς Πατέρας τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ, εἰ καὶ μὴ Κανὼν ἔστι προφανῶς τοῦτο διορίζων, ὅσον εἰς τὴν κατ' ἐμὲ γῶσιν. Δια τοῦτο γὰρ καὶ εἶπεν, ὅτι εἶναι ὠρισμένη

ἐν τέσσαρσιν ἔτεσιν ἢ ἐπιτίμησις τοῖς πορνεύουσιν, ὠρισμένη δηλ. ἀπὸ τοὺς πρὸ αὐτοῦ Πατέρας, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν καὶ Βαλσαμῶνα, εἰς τοὺς ὁποίους ἀκολουθῶν, τοῦτο ἐδιώρισεν (Ἰσως δὲ καὶ Ἱεραπολίτην, οὐχὶ εἰς πόρνην ἀπλῶς ἡμαρτε διὰ ἀσίλγειαν ἢ ταύτην ἀρπάσας, ἀλλ' εἰς παρθένον. ἐπὶ σκοπῷ διὰ νὰ λάβῃ αὐτὴν νόμιμον αὐτοῦ γυναῖκα)· εἰς δὲ τὸν νθ'. ἰδίαν διαταγὴν ποιεῖται τοῦ ἐπιτιμίου τῶν πόρνων, καὶ ἀκολουθῶς βαρύτερον τούτους ἐπιτιμᾶ, διὰ τὴν τῆς Ἐκκλησίας αὐξήσιν καὶ κραταίωσιν, καὶ ὅρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ογ'. τοῦ ἰδίου Βασιλείου, καὶ τὸν ιη'. αὐτοῦ Κανόνα.

Ἑρμηνεία.

Τὸ παλαιόν, ὅσαι χήραι ἦσαν τῆ ἀληθείᾳ χήραι καὶ μεμονωμέναι, ἐλπίζουσαι εἰς τὸν Θεόν, καὶ σχολάζουσαι εἰς τὰς δεήσεις καὶ προσευχὰς νύκτα καὶ ἡμέραν, αὗται ἐζήκοντα χρόνων γινόμεναι, ἐτάττοντο εἰς τὸ τάγμα τῶν χηρῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ ὑποσχόμεναι νὰ μὴ δευτεροῦπανδρευθοῦν, ἀλλὰ νὰ σωφρονοῦν, ἐτρέφοντο ἀπὸ τὰ σιτηρέσια καὶ βοθηείας τῆς Ἐκκλησίας, καθὼς ταῦτα λέγει ὁ Παῦλος (ἀ. Τιμοθ. ε. 5. 9. ὅρα καὶ τὴν ὑποσμησίωσιν τοῦ μ'. τῆς ς'.) διὰ τοῦτο καὶ ὁ παρὼν Κανὼν λέγει, ὅτι ἐὰν κάμῃ ἀπὸ τὰς τοιαύτας χήρας, νεωτέρα δηλ., συναριθμηθῆ εἰς τὸ τάγμα τῶν χηρῶν, καὶ ὕστερον ὑπανδρευθῆ, κρίνει ὁ Παῦλος νὰ παροραῖται, ἤτοι νὰ μὴ διακονηθῆ πλέον ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν (1). Ἐὰν δὲ ὁ ἄνδρας χηρεύσῃ, κένενας νόμος δὲν εἶναι νὰ τὸν ἐμποδίξῃ, ἢ νὰ τὸν παιδεύῃ, ἐὰν θέλῃ δεῦτερον νὰ ὑπανδρευθῆ, ἀλλὰ ἱκανὸν εἶναι εἰς αὐτὸν νὰ λαμβάνῃ τὸ ἐπιτίμιον τῶν διγάμων, ἤτοι τὸ νὰ κανονίζεται ἕνα ἢ δύο χρόνους, κατὰ τὸν δ'. τοῦ ἰδίου Βασιλείου. Ἐὰν δὲ ἐζήκοντα χρόνων οὔσα ἡ χήρα, ταχθῆ εἰς τὸ τάγμα τῶν χηρῶν, ἔπειτα ὑπανδρευθῆ, αὕτη ἐπιτιμᾶται νὰ μὴ μεταλαμβάνῃ, ἕως ὅπου νὰ χωρισθῆ ἀπὸ τὴν ἐν γῆρα ταύτην ἀκάθαρτον μίξιν καὶ τὸ ἄθεσμον συνοικέσιον. Ἐὰν δὲ πρὸ τῶν ἐζήκοντα χρόνων, συναριθμηθεῖσα αὕτη ἀπὸ ἡμᾶς εἰς τὸ τάγμα αὐτὸ, ὑπανδρευθῆ, αὕτη μὲν εἶναι ἀξία συγχωρήσεως διὰ τὸ νεαρὸν τῆς ἡλικίας τῆς, τὸ δὲ ἔγκλημα εἶναι ἐδικόν μας, διατὶ παρέβημεν τὴν διαταγὴν τοῦ Παύλου, καὶ συνηριθμήσαμεν αὐτὴν εἰς τὸ χηρικὸν τάγμα, προτοῦ νὰ φθάσῃ εἰς τοὺς ἐζήκοντα χρόνους τῆς ἡλικίας τῆς (αὐτόθι).

ΚΑΝΩΝ ΚΕ'.

«Ὁ τὴν διεφθαρμένην ὑφ' ἑαυτοῦ εἰς γυναῖκα κατέχων, τὸ μὲν ἐπὶ τῇ φθορᾷ ἐπιτίμιον ὑποστήσεται, τὴν δὲ γυναῖκα ἔχειν συγχωρηθήσεται.»

Ἀποσ. εζ'.
Βασιλ. κβ'.
κγ'. κς'.

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρὼν Κανὼν, ὅτι ἀνίσως τινὰς φθείρει γυναῖκα μὴ ἀρραβωνιασμένην μὲ ἄλλον, καὶ μετὰ τὴν φθορὰν λάβῃ αὐτὴν εἰς γυναῖκα, κανονίζεται μὲν διατὶ ἐφθείρην αὐτὴν πρὸ τοῦ γάμου (2), συγχωρηθῆ δὲ νὰ ἔχῃ αὐτὴν πάντοτε ὡς γυναικὰ του. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν εζ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Κς'.

«Ἡ πορνεία γάμος οὐκ ἔστιν, ἀλλ' οὐδὲ γάμου ἀρχή. Ὡστε, ἐὰν ἦ δυνατὸν τοὺς κατὰ πορνείαν συναπτομένους χωρίζεσθαι, τοῦτο κράτιστον. Ἐὰν δὲ στέργωσιν ἐκ παντὸς τρόπου τὸ συνοικέσιον, τὸ μὲν τῆς πορνείας ἐπιτίμιον γνωρίζετωσαν, ἀφιέσθωσαν δὲ, ἵνα μὴ χεῖρόν τι γένηται.»

Ἀποσ. εζ'.
Βασιλ. κβ'.
κγ'. κς'.

Ἑρμηνεία.

Συγχωρήσας ὁ Ἅγιος ἐν τῷ κβ'. καὶ κέ. νὰ συνάπτωνται οἱ πρὸ τοῦ γάμου φθαρέντες, διορίζει τελευταῖον ἐν τῷ παρόντι Κανόνι καθολικὸν καὶ ἀκριβέστατον· ὅτι, ἐκεῖνοι ὅπου πορνεύσουσιν μὲν πρότερον εἴτε μὲ παρθένον, εἴτε μὲ πόρνην, καὶ μετὰ τὴν πορνείαν ζητοῦν νὰ ὑπανδρευθοῦν, τὸ ἀσφαλέστερον καὶ καλῆτερον εἶναι νὰ μὴ ὑπανδρευώνται, ἀλλὰ καὶ ἐὰν φθάσουσιν νὰ ὑπανδρευθοῦν νὰ χωρίζωνται, ἐπειδὴ ὁ γάμος διὰ τοῦτο λέγεται τίμιος καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος, διατὶ εἶναι καθαρὸς ἀπὸ κάθε προηγούμενην ἁμαρτίαν καὶ φθορὰν, ἢ δὲ πορνεία καὶ φθορὰ οὔτε γάμος εἶναι, ἀλλ' οὔτε γάμου ἀρχή. Ἐὰν δὲ οἱ πορνεύσαντες αὐτοὶ δὲν στέργουν κατ' οὐδένα τρόπον νὰ χωρισθοῦν, νὰ ἐπιτιμῶνται μὲν ὡς πόρνοι, ἐπταὶ χρόνους δηλαδὴ, νὰ ἀφίνωνται δὲ ἀχώριστοι, διὰ νὰ

(1) Δύο πράγματα εἶναι ἀξία σημειώσεως εἰς τὸ μέρος τοῦτο τοῦ Κανόνος. Α'. ὅτι ἡ ὑπανδρευομένη αὕτη χήρα καὶ παρορωμένη, πρέπει νὰ προσδιορισθῆ ὅτι εἶναι νεωτέρα καὶ οὐχὶ ἐζήκοντα χρόνων, ὡς ἡ κατωτέρα, Β'. ὅτι ἀγαθὰ καὶ ὁ Ζωναρᾶς λέγει, ὅτι τὸ νὰ παροραῖται ἡ χήρα αὕτη δηλοῖ, τὸ νὰ μὴ τρέφεται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐμοὶ θμως δοκεῖ, ὅτι δηλοῖ πρὸς τοῦτους καὶ τὸ νὰ παραβλέπεται, καὶ νὰ μὴ χωρίζεται ἀπὸ τὸν γάμον, ὡσπερ ἡ κατωτέρα ἐξηκονταετῆς χήρα, πλὴν νὰ κανονίζεται καὶ αὕτη, καὶ περισσότερον ἀπὸ τὸ ἐπιτίμιον τοῦ διγάμου ἄνδρος, ὡς βαρυνεῖται ὑποκειμένη κρίματι, κατὰ τὸν ιη'. τοῦ αὐτοῦ Βασιλείου, καὶ κατὰ τὸν Παῦλον, διότι παρέβη τὴν ὑπόσχεσιν ὅπου ἔδωκεν εἰς τὸν Χριστὸν νὰ μὴ ὑπανδρευθῆ, τὴν ὅποιαν ὁ χῆρος ἄνδρας μὴ ποιήσας, μόνον τὸ ἐπιτίμιον τῶν διγάμων λαμβάνει. καὶ ἐνὶ ἄλλο τι περισσότερον. Σημειώσαι

δὲ, ὅτι γυναῖκας μόνον ἐτάττοντο εἰς τὸ τάγμα τῶν χηρῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐτρέφοντο τῶσον διὰ τὸ ἀσθενεῖς τῆς γυναικείας φύσεως, ὅσον καὶ ἵνα μὴ ὑπὸ τῆς πενίας στενοχωροῦνται πορνεύσουσιν ἢ ὑπανδρευθοῦν, ἄνδρες δὲ χηρευόμενοι, εἰς τοῦτο δὲν συνηριθμοῦντο διὰ τὸ ἀνδρεῖον τῆς φύσεως, μὲ τὸ ὅποιον αὐτοὶ τὰ πρὸς ζωάρκειαν πολυτρόπως πορίζομενοι, καὶ μὴ ὑπὸ τῆς πενίας στενοχωροῦμενοι, εἰς δεῦτερον γάμον ὑπὸ κατηγορίαν ὄντα, καὶ ἀκολούθως ὑποκαίμενον εἰς μετένοιαν, κατὰ τὸν ζ'. Νικοκαισαρ. οὐκ ἤρχοντο.

(2) Τὸ ἐπιτίμιον δὲ τῆς φθορᾶς ταύτης, ὁ μὲν Βαλσαμῶν λέγει, ὅτι εἶναι τρεῖς χρόνοι, φέρων εἰς μαρτυρίαν τὸν λβ'. Βασιλ., ἀληθέστερον θμως καὶ ἀσφαλέστερον εἰς τέσσαρας χρόνους τὸ ἐπιτίμιον τῆς φθορᾶς διορίζεται, κατὰ τὸν κβ'. τοῦ Βασιλ.

μη ακολουθήσῃ κἀνὲν ἄλλο πρᾶγμα χειρότερον, ἦτοι, ἵνα μὴ καὶ χωρισθέντες κρυφίως πορνεύωσιν, ἢ, ἵνα μὴ μὲ ἄλλα πρόσωπα καὶ οἱ δύο συναπτόμενοι: εἰς γάμον, κρυφίως μοιχεύωσιν, ἢ, ἵνα μὴ φονεύωσι τὸν ἑαυτὸν τους, τὸν ὑπερβολικὸν ἔρωτα καὶ τὸν χωρισμὸν μὴ ὑποφέροντες. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ξζ'. Ἀποστολικὸν καὶ τὴν εἰς ἐκεῖνον ὑποσημείωσιν.

ΚΑΝΟΝ ΚΖ'.

«Περὶ τοῦ Πρεσβυτέρου τοῦ κατὰ ἄγνοιαν ἀθέσμῳ γάμῳ περιπαρέντος, ὧρσα ἃ ἐχρῆν, καθέδρας μὲν μετέχειν, τῶν δὲ λοιπῶν ἐνεργειῶν ἀπέχεσθαι. Ἄρκετὸν γὰρ τῷ τοιοῦτῳ ἡ συγγνώμη. Εὐλογεῖν δὲ ἕτερον τὸν τὰ οἰκεία τημελεῖν ὀφείλοντα τραύματα, ἀνακόλουθον. Εὐλογία γὰρ ἀγιασμοῦ μετάδοσις. Ὁ δὲ τοῦτο μὴ ἔχων, διὰ τὸ τῆς ἀγνοίας παράπτωμα, πῶς ἐτέρῳ μεταδώσει; Μῆτε τοίνυν δημοσίᾳ, μῆτε ἰδίᾳ εὐλογεῖτω, μῆτε τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ κατανεμέτω ἐτέροις, μῆτε τι ἄλλο λειτουργεῖτω, ἀλλὰ, ἀρκούμενος τῇ προεδρίᾳ, προσκλαιέτω ἐτέροις καὶ τῷ Κυρίῳ συγχωρηθῆναι αὐτῷ τὸ ἐκ τῆς ἀγνοίας ἁμάρτημα».

Ἐρμηνεῖα.

Ὁ παρὼν Κανὼν, αὐτολεξεῖ ἱερανισθεὶς ἀπὸ τὴν ς', κς'. αὐτῆς ἐστὶ Κανὼν, οὗ τὴν ἐρμηνείαν ἐκέισε ἀνάγνωθι.

ΚΑΝΟΝ ΚΗ'.

«Ἐκεῖνο γεμὴν γελοῖόν μοι κατεφάνη, τὸ εὐξασθαι τινα ὑείων ἀπέχεσθαι κρεῶν, ὥστε, καταξίωσον διδάσκειν αὐτοὺς, τῶν ἀπαιδευτῶν προσευχῶν καὶ ἐπαγγελιῶν ἀπέχεσθαι, τὴν μέντοι χρῆσιν, ἀδιάφορον εἶναι συγχώρησιν· «οὐδὲν γὰρ κτίσμα Θεοῦ ἀπόβλητον, μετ' εὐχαριστίας λαμβανόμενον», [ἀ. Τιμ. δ'. 4.] ὥστε, ἡ εὐχή καταγέλαστος, οὐχ ἡ ἀποχή ἀναγκαία».

Ἐρμηνεῖα.

Ἡρωτήθη ὁ Ἅγιος, ἂν δύναται τις εὐξασθαι τὴν εὐχὴν, ἦτοι τὴν ὑπόσχεσιν ὁποῦ ἔκαμε πρὸς τὸν Θεόν, νὰ μὴ φάγη χοίρειον κρέας, καὶ ἀποκρίνεται, ὅτι ἡ ὑπόσχεσις αὕτη εἶναι ἀξία γέλωτος. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ διδάσκωνται οἱ τοιοῦτοι τοιαύτας μὲν ἀλόγους ὑποσχέσεις νὰ μὴ κάμνουν εἰς τὸ ἐξῆς, τὴν δὲ μεταχειρῆσιν τῶν χοιρείων κρεῶν, διὰ τὰ ὁποῖα ἔφθασαν νὰ ὑποσχεθῶν, νὰ τὴν ἔχουν ἀδιάφορον (1), ἦτοι, ἐπίσης νὰ ἔχουν καὶ

(1) Ὅρα, ὅτι ὁ μέγας Βασιλεὺς λέγων παρατετηρημένως νὰ ἦναι ἀδιάφορος μόνον, καὶ ὄχι συγκεχωρημένη ἡ τῶν ὑποσχεθέντων χοιρείων κρεῶν μεταχειρῆσις, μᾶς δίδει νὰ καταλάβωμεν, ὅτι οὐδὲ αὐταὶ αἱ ἀξιογέλαστοι ὑποσχέσεις, τὰς ὁποίας ἤθελε κάμει τις εἰς τὸν Θεόν, δὲν πρέπει νὰ παραβαίνωνται. Εἰ δὲ αἱ τοιαῦται δὲν πρέπει νὰ παραβαίνωνται, πόσῳ μᾶλλον δὲ ἡμπορεῖ νὰ παραβῆ τις τὰ μετὰ λόγου ταξίματα, ὁποῦ ἤθελε κάμει πρὸς τὸν Θεόν; Ὅθεν ὅλοι ἐκεῖνοι ὁποῦ ἦ ἐν καιρῷ ἀνάγκης, ἢ χωρὶς ἀνάγκης, τάξουν εἰς τὸν Θεόν ἢ νὰ γένουν Καλόγηροι, ἢ νὰ ὑπάγουν εἰς προσκύνῃσιν τοῦ ζωοποιοῦ Τάφου, ἢ ἄλλων ἱερῶν Μοναστηρίων καὶ λειψάνων, ἢ νὰ δώσουν ἑλεημοσύνας, ἢ νὰ συστήσουν σχολεῖα ἢ Μοναστήρια, ἢ νὰ κάμουν τὴν τάδε νηστείαν, ἢ ἄλλην κάμμιαν ἀγαθοεργίαν καὶ ἀρετὴν, αὐτοὶ χρεωστοῦν, ὄχι μόνον ἐξ ἅπαντος νὰ τελειώσουν τὰ ταξίματα αὐτὰ, ἀλλὰ καὶ μίαν ὥραν πρότερον χωρὶς νὰ ἀναβάλλουν τὸν καιρὸν, διατι, ἂν βραδύνουν νὰ τὰ τελειώσουν, μεγάλως ἁμαρτάνουν. Ὅθεν ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος ὁ Θεός, ποτὲ μὲν μὲ τὸ στόμα τοῦ Προφήτου Μωϋσέως λέγει· «Ἐὰν δὲ εὐξῆ εὐχὴν Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου, οὐ χρονεῖς ἀποδοῦναι αὐτὴν, ὅτι ἐκζητῶν ἐκζητήσει Κύριος ὁ Θεός σου παρὰ σοῦ, καὶ ἔσται ἐν σοὶ ἁμαρτία.» (Δευτερον. κγ'. 24.) ποτὲ δὲ μὲ τὸ στόμα τοῦ σοφοῦ Σειράχ· «Μὴ ἐμποδισθῆς τοῦ ἀποδοῦναι εὐχὴν εὐκαίρως, καὶ μὴ μείνης ἕως θανάτου δικαιοθῆναι.» (Σειράχ ιθ'. 22.) Ἀπὸ δὲ τὸ ἄλλο μέρος ὁ θεὸς Γρηγόριος ὁ Διάλογος ἐλέγχει τὴν Ρουσιτικιανὴν πατρικίαν Ρωμίων, διατι ὑπεσχέθη μὲν νὰ ὑπάγῃ νὰ προσκυνήσῃ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ἔπειτα πηγαίνουσα εἰς Κωνσταντινούπολιν

ἵνα ἐκεῖθεν ἀπέλθῃ, ἔχασομέρει, καὶ δὲν ἐτελείονε τὸ συντομώτερον τὴν ὑπόσχεσίν της. Διὰ τοῦτο ἐκεῖνοι ὁποῦ παραβαίνουν τὰς πρὸς τὸν Θεὸν ὑποσχέσεις των καὶ ταξίματα, καὶ μάλιστα ἐκεῖνοι ὁποῦ τάξουν νὰ γένουν Καλόγηροι καὶ δὲν γίνονται, ἐφολοθεύονται καὶ αὐτοὶ, καὶ τὰ ὀσπήτιά των, καὶ προκοπὴν κάμμιαν δὲν βλέπουσιν εἰς ταύτην τὴν ζωὴν, ἐπειδὴ, πρὶν μὲν νὰ τάξουν, πρέπει νὰ στοχάζωνται τὸν ἑαυτὸν τους ἂν ἦναι ἱκανοὶ νὰ τελειώσουν τὸ ταξίμῶν των, ἀφ' οὗ δὲ τὸ τάξουν μίαν φράσιν, πλέον δὲν δύνανται νὰ τὸ παραβοῦν, διατι πειράζουσι καὶ γελοῦσι τὸν Θεόν, ὡς λέγει ὁ Σειράχ· «Πρὶν εὐξασθαι, ἐτοίμασον σεαυτὸν καὶ μὴ γίνου ὡς ἄνθρωπος πειράζων τὸν Κύριον.» (Κεφ. ιθ'. 22.) Ἐὰν δὲ δὲν θέλουν νὰ τάξουν, εἰς τοῦτο ἁμαρτίαν δὲν ἔχουν, ἀλλ' οὔτε ὁ Θεὸς τοὺς βιάζει. «Ἐὰν γὰρ, φησὶ, μὴ θέλῃς εὐξασθαι, οὐκ ἔστιν ἐν σοὶ ἁμαρτία.» (Δευτερονομ. αὐτόθι.) Ἄς ἀκούσουν καὶ τὸν Προφήτην Δαβὶδ λέγοντα· «Ἀποδώσω σοὶ τὰς εὐχὰς μου, ἃς διέστειλε τὰ χεῖρά μου καὶ ἐλάλησεν τὸ στόμα μου ἐν τῇ θλίψει μου» (Ψαλμ. ξε'. 43.) καὶ τὸν Ἰωάννην· «Ὅσα ἠξέμαην, ἀποδώσω σοὶ εἰς σωτηρίαν μου τῷ Κυρίῳ.» Καὶ τοῦτο δὲ πρέπει νὰ σημειώσωμεν ἰδῶ· ὁ Θεὸς προστάζει εἰς τοὺς Ἀριθμοὺς (Κεφ. λ'. 1.) πῶς, ἀνίσως θυγάτηρ τινὸς νῆα (ὑπεξουσία οὕσα δηλαδὴ ἀκόμη εἰς τὸν πατέρα της, κατὰ τὸν Θεοδώρητον καὶ Προκόπιον) τάξῃ κάμμιαν ὑπόσχεσιν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ὁ πατὴρ της ἀκούσας τὴν τοιαύτην ὑπόσχεσιν, σιωπήσῃ καὶ δὲν εἰπῆ τίποτε, ἢ ὑπόσχεσις αὕτη πρέπει ἐξάπαντος νὰ μὲν βεβαία καὶ νὰ τελειοῦται. Εἰ δὲ ὁ πατὴρ της δὲν θελήσῃ τὴν τοιαύτην ὑπόσχεσιν, ἀλλ' ὅταν τὴν ἀκούσῃ, τῆς

τὸ νὰ μὴ φάγουν αὐτὰ, καὶ τὸ νὰ τὰ φάγουν, ἐπειδὴ, κατὰ τὸν Παῦλον, κἀνένα κτίσμα Θεοῦ δὲν εἶναι ἀπόβλητον, καθ' ὃ κτίσμα, μετ' εὐχαριστίας ἐσθιόμενον. Ὅρα καὶ τὸν ἰδ'. τῆς ς'.

ΚΑΝΩΝ ΚΘ'.

« Ἀρχοντας μέντοι ὁμνύειν ἐπὶ τῶ κακοποιεῖν τοὺς ἀρχομένους, καὶ πάνυ θεραπεύεσθαι προσήκει. Θεραπεία δὲ τούτων διττή· Μία μὲν, μὴ ὁμνύειν αὐτοὺς διδάσκεισθαι προχειρῶς, ἕτερα δὲ, μὴ ἐπιμένειν ἐν ταῖς πονηραῖς κρίσεσιν, ὥστε, ὄρκῳ προληφθεὶς τις εἰς κακοποιεῖν ἑτέρου, τὴν μὲν ἐπὶ τῇ προπετείᾳ τοῦ ὄρκου μετάνοιαν ἐπέδεικνύσθω, μὴ μέντοι προσχήματι εὐλαβείας τὴν πονηρίαν ἑαυτοῦ βεβαιούτω. Οὐδὲ γὰρ Ἡρώδῃ συνήνεγκεν εὐορκήσαντι, ὅς ἴνα μὴ ἐπιορκήσῃ δῆθεν, φονεὺς ἐγένετο τοῦ Προφήτου. Καθάπαξ μὲν ὁ ὄρκος ἀπαγόρευται, πολλῶν δὲ που εἰκὸς τὸν ἐπὶ κακῶ γινόμενον κατακεκρίσθαι, ὥστε μεταφρονεῖν χρῆ τὸν ὁμνύοντα, οὐχὶ σπουδάζειν βεβαιοῦν αὐτοῦ τὸ ἀνόσιον. Ἐξέτασον γὰρ πλατύτερον τὴν ἀτοπίαν. Εἴ τις ὁμώσειεν ἐξορῶν τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ ἀδελφοῦ, εἰ καλὸν τὸ τοιοῦτον εἰς ἔργον ἀγαγεῖν αὐτό ;, εἴ τις φονεύσειεν, εἴ τις ὄλωσ δι' ὄρκου ἐντολήν τινα παραβῆσθεσθαι ; ὦμοσα γὰρ καὶ ἔστησα, οὐχὶ τὴν ἀμαρτίαν, ἀλλὰ τοῦ φυλάξεσθαι τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου». [Ψαλμ. ριή. 106.] Ὡσπερ δὲ τὴν ἐντολήν ἀμεταθέτοις κρίμασι προτήκει βεβαιοῦσθαι, οὕτω τὴν ἀμαρτίαν παντοίοις καθήκει ἀκυροῦσθαι καὶ ἀφανίζεσθαι».

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρῶν Κανὼν, ὅτι ἀνίσως κἀνένας ἀρχοντας ὁμῶς διὰ τὴν κακοποίησιν τινὰ, αὐτὸς πρῶτον μὲν πρέπει νὰ διδάσκειται νὰ μὴ ὁμνύῃ εὐκόλως, καὶ πρὸς τούτοις νὰ μετανοῇ διὰ τὸν προπετῆ αὐτὸν ὄρκον ὅπου ἔκαμε. Δεύτερον δὲ, νὰ μὴ μείνῃ εἰς τὴν κακὴν αὐτὴν ἀπόφασιν ὅπου ἔκαμε νὰ κακοποιήσῃ, θέλωντας τάχα νὰ φυλάξῃ τὸν ὄρκον ἀπὸ εὐλάβειαν· διότι οὐδὲ τὸν Ἡρώδην ὠφέλησε τίποτε ἡ φύλαξις τοῦ ὄρκου, ὅστις, διὰ τὴν κακοποίησιν, νὰ μὴ παραβῆ τάχα τὸν ὄρκον του, ἐφόνευσεν τὸν Ἰωάννην· μᾶλλον, γὰρ ἤθελεν ὠφελεῖν αὐτὸν τὸ νὰ παραβῆ τὸν ὄρκον, καὶ νὰ μὴ κάμῃ τοιοῦτον ἀδικὸν φόνον. Καὶ κάθε μὲν ὄρκος ἀπλῶς καθάπαξ, ἤγουν τελείως καὶ ὀλοτελῶς, εἶναι ἐμποδισμένος ἀπὸ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, εἴτε διὰ καλὸν γέννη, εἴτε διὰ κακόν, πολλῶν δὲ περισσότερον εἶναι κατακεκρίμενος ἐκεῖνος ὅπου γέννη διὰ κακόν. Ὡστε καὶ ἐκεῖνος ὅπου ὁμώσει διὰ τὴν κακοποίησιν τινὰ, δὲν πρέπει νὰ βεβαιώσῃ τὸ κακὸν αὐτὸ διὰ τὸν ὄρκον, ἀλλὰ νὰ μετανοῇ διατὶ ὄλωσ ἔκαμε τοιοῦτον ὄρκον. Καθὼς καὶ ἂν τινὰς, λόγου χάριν, ἤθελεν ὁμώσει νὰ ἐκβάλῃ τὰ δμμάτια τοῦ ἀδελφοῦ του, ἢ νὰ φονεύσῃ, ἢ νὰ παραβῆ κάμμιν ἐντολήν τοῦ Κυρίου, δὲν ἦτο καλὸν νὰ φέρῃ εἰς ἐκβασίαν ταῦτα διὰ τὸν ὄρκον, ἐπειδὴ λέγει ὁ Δαβὶδ πρὸς τὸν Θεόν· Ὡμοσα καὶ ἔστρέψωσα τὸν ὄρκον μου, ὅχι διὰ τὴν ἀμαρτήσῃ, ἀλλὰ διὰ τὴν φυλάξω τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου. Καὶ λοιπὸν, καθὼς εἶναι πρόπον νὰ βεβαιώσωμεν τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου μετ' ἀποφάσεως στερεᾶς, ἔτσι ἐξ ἐναντίας εἶναι πρόπον νὰ ἀκυρώσωμεν κάθε ἀπόφασιν ὅπου κάμομεν διὰ τὴν ἀμαρτήσῃμεν. Ὅρα καὶ τὸν ἰδ'. τῆς ς'.

ΚΑΝΩΝ Λ'.

« Περὶ τῶν ἀρπαζόντων, Κανὼνα παλαιὸν οὐκ ἔχομεν, ἰδίαν δὲ γνώμην ἐποίησάμεθα, τρία ἔτη καὶ αὐτοὺς καὶ τοὺς συναρπάζοντας αὐτοῖς ἔξω τῶν εὐχῶν γίνεσθαι. Τὸ δὲ μὴ βιαίως γενόμενον ἀνεύθυνόν ἐστιν, ὅταν μὴ φθορὰ ᾖ, μηδὲ κλοπὴ ἡγουμένη τοῦ πράγματος. Αὐτεξουσία δὲ ἡ χήρα καὶ ἐπ' αὐτῇ τὸ ἀκολουθῆσαι, ὥστε τῶν σχημάτων ἡμῖν οὐ φροντιστέον».

εἶπε ὅτι δὲν στέργει, ἡ ὑπόσχεσις αὐτῆ νὰ γίνεταί ἄκυρος, καὶ ὁ Κύριος θέλει συγχωρήσει τὴν ὑποσχεθεῖσαν γυναῖκα διὰ τὴν παράβασιν πῆς τοιαύτης ὑποσχέσεως. Τοῦτο τὸ ἴδιον προστάζει νὰ γίνεταί καὶ εἰς τὴν ὑπὸ ἀνδρὸν γυναῖκα, ἂν ὁ ἀνδρὸς τῆς σιωπῆσῃ, ἢ ἐναντιωθῇ εἰς τὴν ὑπόσχεσιν τῆς γυναικὸς του. Ἐντεῦθεν λοιπὸν ἀντιστρόφως συνάγεται, ὅτι καὶ ἂν οἱ γονεῖς ὅπου ἔχουν ὑπεξουσία τέκνα των, τὰ τάξουν εἰς τὸν Θεὸν νὰ καλογηρεύσουν, ἢ ἄλλην ἀγαθοεργίαν νὰ κάμουν, παρακινήθεντες ἀπὸ κίνδυνον ἀσθενείας, ἢ ἀπὸ ἄλλο σύμβαμα, χρεωστοῦν τὰ τοιαῦτα τέκνα νὰ τελειώσουν τὸ τοιοῦτο τάξιμον ὅπου ἔκαμαν περὶ αὐτῶν οἱ γονεῖς των, καὶ νὰ γίνων αὐτεξουσία καὶ ἐλεύθερα ἀπὸ τὴν ὑπεξουσιότητα, διατὶ, ὅταν ἐτάχθησαν, ἦσαν ὑπεξουσία, καὶ μάλιστα, ἂν αὐτὰ ἐσιώπησαν ὅταν τὰ ἔταξαν οἱ γονεῖς των. Πρέπει ἕως καὶ οἱ γονεῖς νὰ ἐνθυμίζων εἰς τὰ τοιαῦ-

τα τέκνα τὸ τάξιμον αὐτὸ, καὶ μάλιστα. ἂν τὰ ἔταξαν νὰ καλογηρεύσουν, πρέπει νὰ τὰ γυμνάζουν καὶ νὰ τὰ παιδαγωγοῦν πρὸς τὴν τοιαύτην ζωὴν, προσφέροντές τα εἰς τὸν Θεόν, ὡς ἡ Ἄννα τὸν Σαμουὴλ. Ἔως πότε δὲ εἶναι τὰ τέκνα ὑπεξουσία, ὅρα τὸν μβ'. τῆς ἐν Καρθαγ. Ὅρα δὲ καὶ τὸν ιθ'. τῆς ἐν Ἀγκύρα, πῶς κανονίζει ἐκείνους ὅπου ὑποσχεθῶν νὰ φυλάξουν παρθενίαν, ἔπειτα τὴν ἀθετήσουν. Διὰ τοῦτο καὶ ὅσοι ἔταξαν μὲν πρότερον νὰ καλογηρεύσουν, ὕστερον δὲ ὑπανδρεύθησαν, οὗτοι πρέπει νὰ μετανοοῦν διὰ τὴν παράβασιν τοῦ τάξιματος ὅπου ἔκαμαν, καὶ ἂν μὲν δυνήθουν νὰ καταπέσουν τὰς γυναικὰς των εἰς τὸ νὰ χωρισθῶν μετὰ συμφωνίας καὶ νὰ μονάσουν καὶ τὰ δύο μέρη, καλῶς, εἰ δὲ, ἂν ἀποθῆνῃ ἡ γυνὴ αὐτῶν, ἐξάπαντος πρέπει νὰ πληρώσουν τὸ τάξιμόν τους καὶ νὰ καλογηρεύουν.

Ἑρμηνεία.

Ἐκείνους ὁποῦ ἀρπάζουν γυναίκα, ἢ συνεργοῦν εἰς τὴν τοιαύτην ἀρπαγὴν, πρῶτος οὗτος ὁ Ἅγιος ἐν τῷ παρόντι Κανόνι τρεῖς χρόνους κανονίζει νὰ στέκωνται ἔξω τῶν εὐχῶν, τῶν λεγομένων εἰς τοὺς ὑποκείμετους, ταῦτ' ἐν εἰπεῖν, νὰ στέκωνται ἐν τῷ προνάῳ μετὰ τῶν ἀκρωμένων. Ὁ γὰρ κζ'. τῆς δ'. περὶ τῶν ἀρπαζόντων γυναίκα διορίζων, ὕστερος ἀπὸ τὸν παρόντα ἐστίν. Ἐὰν δὲ αὐτεξουσία οὕσα ἢ γυνὴ καὶ ὄχι ὑπεξουσία εἰς πάτερα, ἢ ἀδελφόν, θεληματικῶς ἠκολούθησεν εἰς τὸν ἄνδρα χωρὶς νὰ βιασθῆ, ἀνεπιτίμητος εἶναι ὁ ταύτην λαβὼν, ἐὰν ὁμοίως δὲν ἐφθείρην αὐτήν, ἢ κρυφίως ἐσμίζε μετὰ αὐτήν (τοῦτο γὰρ δηλοῖ ἡ φθορὰ καὶ ἡ κλοπὴ). Ὡστε καὶ ἐὰν χήρα αὐτεξουσία οὕσα καὶ εἰς τὴν θέλησιν τῆς ἔχουσα τὸ νὰ ἀκολουθήσῃ, εἰ μὴ, ἐντροπομένη δὲ ἴσως νὰ φανῆ ὅτι δίδει τὸν ἑαυτὸν τῆς ἀφ' ἑαυτῆς εἰς τὸν ἀγαπητικόν τῆς, σχηματισθῆ μὲν κατὰ τὸ φαινόμενον, ὅτι ἐκεῖνος τὴν ἤρπασε, κατὰ ἀλήθειαν δὲ αὐτὴ εἰς ἐκεῖνον ἠκολούθησεν· ἐὰν, λέγω, τοῦτο ἀκολουθήσῃ, ἀνεύθυνος εἶναι ὁ ταύτην λαβὼν. Ἡμεῖς γὰρ ὄχι τὸν καθ' ὑπόκεισιν αὐτὸν σχηματισμὸν τῆς ἀρπαγῆς στοχαζόμεθα (1), ἀλλὰ τὴν κατὰ ἀλήθειαν ἀκολούθησιν τῆς χήρας. Ὅρα καὶ τὸν κζ'. τῆς δ'.

ΚΑΝΩΝ ΔΑ'.

Τῆς ς'. κγ'. || «Ἡ, ἀναχωρήσαντος τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἀφανοῦς ὄντος, πρὸ τοῦ πυσθῆναι περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἐτέρῳ συνοικήσασα, μοιχᾶται».

Ἑρμηνεία.

Αὐτολεξεῖ ὁ παρὼν Κανὼν ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν ζγ'. τῆς ς'. καὶ δὴ τὴν ἐρμηνείαν αὐτοῦ ἐκεῖ.

ΚΑΝΩΝ ΔΒ'.

Ἄποσ. κέ.
τῆς ς'. δ'. κδ.
τῆς ἐν Καθ.
λέ. Βασιλ. γ'.
κζ'. λβ'. να'.

«Οἱ τὴν πρὸς θάνατον ἁμαρτίαν ἁμαρτάνοντες Κληρικοί, τοῦ βαθμοῦ μὲν κατάγονται, τῆς κοινωνίας δὲ τῶν λαϊκῶν οὐκ ἐξείργονται. «Οὐ γὰρ ἐκδικήσεις δις ἐπὶ τὸ αὐτό».

Ἑρμηνεία.

Ἔστιν ἁμαρτία πρὸς θάνατον, καὶ ἔστιν ἁμαρτία μὴ πρὸς θάνατον, λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης (ἐπιστολ. ἐ. 16. 17.). Κατὰ ἄλλους λοιπὸν Πατέρας, καὶ μάλιστα κατὰ τὸν Μητροπᾶν Σμύρνης, ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῶν καθολικῶν ἐπιστολῶν, ἄλλως ἐρμηνεύεται ἡ πρὸς θάνατον, καὶ μὴ πρὸς θάνατον ἁμαρτία. Κατὰ δὲ τὸν Ζωναρᾶν, ἁμαρτία πρὸς θάνατον εἶναι ἡ μέχρι πράξεως προχωρήσασα ἁμαρτία, οὕσα δηλ. θανάσιμος, καὶ κατὰ τὸ εἶδος, μὴ πρὸς θάνατον δὲ ἁμαρτία, ἢ μὴ ἐλθοῦσα ἕως εἰς πρᾶξιν καὶ ἔργον, ἀλλὰ σταθεῖσα ἕως εἰς τὴν συγκατάθεσιν (2) (καὶ δὴ τὸν δ'. τῆς ἐν ἐν Νεοκαισ.). Λέγει οὖν ὁ παρὼν Κανὼν, ὅτι ὅσοι Κληρικοί πράξουν τοιαύτην ἁμαρτίαν θανάσιμον, καθαιροῦνται μὲν, δὲν ἐκβάλλονται δὲ καὶ ἀπὸ τὴν κοινωνίαν, ἥτοι ἀπὸ τὸ νὰ συμπροσεύχωνται μετὰ τοὺς λαϊκοὺς, κατ' ἐκεῖνο τὸ λόγιον, «Οὐκ ἐκδικήσεις δις ἐπὶ τὸ αὐτό» δὲν κοινωνοῦν ὁμοίως οἱ τοιοῦτοι καὶ τὰ θεῖα Μυστήρια. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν κε'. Ἀποστολικῶν, καὶ τὸν γ'. τοῦ ἰδίου τούτου Βασιλείου.

ΚΑΝΩΝ ΔΓ'.

Ἄποστ. ζς'. || «Ἡ γυνὴ ἢ διὰ τῆς ὁδοῦ κυήσασα καὶ ἀμελήσασα τοῦ κυήματος, τῷ τοῦ φονέως ἐγκλήματι ὑποκεισθῶ».

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρὼν Κανὼν, ὅτι ἀνίσως γυναίκα εἰς τὸν δρόμον εὐρισκομένη, τύχη νὰ γεννήσῃ, ἐὰν ἀμελήσῃ τοῦ παιδίου τῆς καὶ ἀποθάνῃ, ὡς φονεύτρια κανονίζεται.

(1) Ὅτι δὲ τὰ σχήματα ὁποῦ λέγει ἐδῶ ὁ Κανὼν τὸν σχηματισμὸν τῆς ἀρπαγῆς δηλοῦσιν, ὁ ἴδιος Βασιλ. τοῦτο ἐρμηνεύει εἰς τὸν γγ'. Κανὼνα του φανερώτατα. Ὅθεν οὐ λέγουσιν ὀρθῶς ἐκεῖνοι ὁποῦ διὰ σχήματα ἐνοοῦσι τὸ πενθικὸν τῶν χερῶν σχήμα, ἢ τὸ σχῆμα τῶν ἱματίων, μὲ τὸ ὅποιον προσδοκίμαζον, ὅσαι χῆραι ἤθελον νὰ καταλεχθοῦν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εἰς τὸ τάγμα τῶν χερῶν· ἀνοικία γὰρ ταῦτα εἰς τὸ ἀληθὲς νόημα τοῦ Κανόνος.

(2) Βίβια δὲ, ὅτι ἡ θανάσιμος αὕτη ἁμαρτία καθὼς τὴν ὀρίζει ὁ Ζωναρᾶς, πρέπει νὰ ᾖ τῆς πράξεως καὶ τοῦ ἔργου, ἥτοι

διὰ σώματος γινόμενη, διατὶ καὶ ἡ ἐν τῷ λόγῳ καὶ τῇ γλώσσῃ γενομένη ἁμαρτία, καὶ κατ' εἶδος οὕσα θανάσιμος, καθαιρετικὴ ἐστίν· ὡς εἶναι ἡ βλασφημία, ἡ ἐπιτοκία, κατὰ τὸν κε'. Ἀποστολικόν. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν τῇ διανοίᾳ καὶ τῇ ψυχῇ γινόμενη ἁμαρτία, καὶ κατ' εἶδος οὕσα θανάσιμος, καθαιρετικὴ καὶ αὕτη ἐστίν, ἐὰν φανερωθῇ εἰς τὰ ἔξω· ὡς εἶναι ἡ ὑπερηφάνεια, ἢ ἡ αἵρεσις, κατὰ τὸν β'. τῆς α'. Ὁ δὲ Βαλαμῶν, τὴν ἐν τῷ παρόντι πρὸς θάνατον ἁμαρτίαν, ἠρμήνευσε τὴν ἐπάγουσαν κερὰν τιμωρίαν. Ὅρα καὶ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ ἐ. τῆς ζ'.

Σ υ μ φ ω ν ε ί α .

Παρομοίως δὲ καὶ ὁ νβ'. τοῦ αὐτοῦ Βασιλείου πλατύτερον λέγει, ὅτι ἐὰν γεννήσῃ γυναῖκα εἰς τὸν δρόμον καὶ δυναμένη νὰ ζωογονήσῃ τὸ βρέφος της, τὸ ἀφήσῃ καὶ ἀποθάνῃ, ἢ διὰ νὰ σκεπάσῃ τὴν ἀμαρτίαν της, ἐκ πορνείας ἢ μοιχείας αὐτὸ συλλαβοῦσα, ἢ θηριωδῶς καὶ ἀπανθρώπως καταφρονήσασα τοῦ παιδίου της, ὡς φονεύτρια κατὰδικάζεται. Ἡ καὶ ἂν δὲν ἀποθάνῃ τὸ παιδίον, ἀλλ' εὐρὼν αὐτὸ ἄλλος τινὰς τὸ πάρη καὶ τὸ ζωογονήσῃ, πάλιν ἡ μήτηρ του ὡς φονεύτρια κατακρίνεται, κατὰ τὸν Ζωναρῶν, διὰτι ἀφήκεν αὐτὸ ἀπὸ ἀμέλειαν της ἀνεπιμέλητον, καὶ ὅσον τὸ εἰς αὐτὴν μέρος, ἀφήκε νὰ ἀποθάνῃ αὐτό. Ἐὰν ὁμοίως δὲν εἶχε τὸν τρόπον νὰ τὸ ζωογονήσῃ δι' ἐρημίαν καὶ στέρησιν τῶν ἀναγκαίων, καὶ ἐκ τούτου ἀπέθανε τὸ βρέφος, συγχωρήσεως ἀξία εἶναι καὶ ἡ μήτηρ του, κατὰ τὸν αὐτὸν νβ'. τοῦ Βασιλ. Ὅρα καὶ τὸν ζς'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΛΔ'.

«Τὰς μοιχευθείσας γυναῖκας καὶ ἐξαγορευούσας δι' εὐλάβειαν, ἢ ὅπως οὖν ἐλεγχόμενας, δημοσιεύειν μὲν ἐκώλυσαν οἱ Πατέρες ἡμῶν, ἵνα μὴ θανάτου αἰτίαν παράσχωμεν ἐλεγχθείσας, ἴστασθαι δὲ αὐτὰς ἄνευ κοινωνίας προσέταξαν μέχρι τοῦ συμπληρωθῆναι τὸν χρόνον τῆς μετανοίας».

Ἑ ρ μ η ν ε ί α .

Ἄνισως γυνὴ ὑπανδρὸς μοιχευθῆ μετ' ἄλλον, καὶ εὐλαβομένη, ἥτοι φοβουμένη τὴν μέλλουσαν κρίσιν, ἐξομολογηθῆ τὸ ἀμάρτημα, ἢ ἀπὸ μέρους φανερωθῆ, τυχὸν διὰτι ἐγγαστρῶθη, ἢ διὰτι ἐγέννησε, λείποντος μακρὰν τοῦ ἀνδρός της, ἐπρόσταξαν οἱ Πατέρες ὅτι αὐτὴ νὰ μὴ δημοσιεύεται, ἥτοι νὰ μὴ βάλ्लεται εἰς τοὺς τόπους τῶν μετανοούντων, προσκλαιόντων δηλ., ἀκρωμένων καὶ ὑποπιπτόντων, ἵνα μὴ οἱ βλέποντες αὐτὴν ἐκβαίνουσιν ἐκ τῆς Ἐκκλησίας μετ' οὓς κατηχοιμένοι, ἢ ἐν τῷ Νάρθηκι ἴσταμένην, καταλάβουν ὅτι βεβαίωτατα ἤμαρτε καὶ πρὸ τῶν ἄλλων ἀμαρτημάτων, τὸ τῆς μοιχείας ἔγκλημα προσάψουν εἰς αὐτὴν, καὶ ἔτσι τὸ ἐπιτίμιον αὐτὸ θέλει γίνεαι εἰς αὐτὴν αἰτία θανάτου. Μαθὼν γὰρ τοῦτο ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, ἴσως φονεύσει αὐτὴν, κατ' ἐκεῖνο τὸ Σολομώντιον· «Μεστὸς ζήλου θυμὸς ἀνδρὸς αὐτῆς». [Παροιμ. ς'. 34.] Διὰ τοῦτο λοιπὸν οἱ Πατέρες ἐπρόσταξαν, αἱ τοιαῦται γυναῖκες νὰ στέκωνται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μαζὴ μετ' οὓς ἄλλους πιστοὺς, χωρὶς ὁμοίως καὶ νὰ μεταλαμβάνουν, ἕως ὅπου νὰ τελειώσῃ ὁ διωρισμένος καιρὸς τῆς μετανοίας των (1).

ΚΑΝΩΝ ΛΕ'.

«Ἐπὶ τοῦ καταλειφθέντος ἀνδρὸς ὑπὸ τῆς γυναίκος, τὴν αἰτίαν χρῆ σκοπεῖν τῆς ἐγκαταλείψεως, κὰν φανῆ ἀναλόγως ἀναχωρήσασα, ὁ μὲν συγγνώμης ἐστὶν ἄξιος, ἡ δὲ ἐπιτιμίου. Ἡ δὲ συγγνώμη τούτῳ πρὸς τὸ κοινωνεῖν τῇ Ἐκκλησίᾳ δοθήσεται».

Ἑ ρ μ η ν ε ί α .

Ἐὰν ἡ γυναῖκα ἀφήσῃ τὸν ἀνδρα της, πρέπει νὰ ἐξετάζεται διὰ ποίαν αἰτίαν ἀφήκεν αὐτὸν, τὸ δὲ ὑπόλοιπον τοῦ Κανόνος αὐτολεξεῖ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν πζ'. τῆς ς'. καὶ ὅρα τὴν ἐρμηνείαν αὐτοῦ ἐκεῖ.

ΚΑΝΩΝ Λς'.

«Στρατιώτιδες αἱ τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν ἀφανῶν ὄντων, γαμηθεῖσαι, τῷ αὐτῷ ὑπόκεινται λόγῳ, ὡσπερ καὶ αἱ διὰ τὴν ἀποδημίαν τῶν ἀνδρῶν μὴ ἀναμείνασαι τὴν ἐπάνοδον. Πλὴν ἔχει τινὰ συγγνώμην τὸ πρᾶγμα ἐνταῦθα, διὰ τὸ μᾶλλον πρὸς θάνατον εἶναι τῆμ ὑπόνοιαν.»

Ἑ ρ μ η ν ε ί α .

Οὗτος ὁ Κανὼν αὐτολεξεῖ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν ζγ'. τῆς ς'. καὶ ὅρα τὴν ἐρμηνείαν αὐτοῦ ἐκεῖ.

ΚΑΝΩΝ Λζ'.

«Μετὰ τὸ ἀφαιρεθῆναι τὴν ἀλλοτρίαν ὁ γαμήσας, ἐπὶ μὲν τῇ πρώτῃ μοιχείᾳ ἐγκληθήσεται, ἐπὶ δὲ τῇ δευτέρᾳ ἀνέγκλητος ἐσται.»

(1) Παρομοίως καὶ ὁ Νηστευτῆς ἐν τῷ λγ'. αὐτοῦ Κανόνι | ἐκβάλλεται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν διὰ οἰονδήποτε πταίσμα. Καὶ λέγει, ὅτι κάμμία γυναῖκα, οὔτε λαϊκῆ, οὔτε Μονάζουσα νὰ μὴ | ὅρα τὴν ἐρμηνείαν τοῦ αὐτοῦ Κανόνος τοῦ Νηστευτοῦ.

Ἑρμηνεία.

Κατὰ τὸν Κανὸνα τοῦτον, ἀνίσως τινὰς λάβῃ παρανόμως τὴν ἀρραβωνιαστὴν, ἢ τὴν γυναῖκα τινὸς, ἔπειτα τὴν πάρῃ ἀπὸ αὐτὸν ὁ ἔχων αὐτὴν ἄνδρας, καὶ αὐτὸς μὲ ἄλλην ἐλευθέραν ἀπὸ ἄνδρα γυναῖκα ὑπανδρευθῆ, διὰ μὲν τὴν εἰς τὴν πρώτην ἐκείνην ξένην γυναῖκα ἀμαρτίαν του, ὡς μοιχὸς θέλει κανονισθῆ, διὰ δὲ τὴν δευτέραν γυναῖκα, εἶναι ἀνεύθυνος.

ΚΑΝΟΝ ΔΗ΄.

«Αἱ κόραι, αἱ παρὰ γνώμην τοῦ πατρὸς ἀκολουθήσασαι, πορνεύουσι· διαλλαγέντων δὲ τῶν γονέων, δοκεῖ θεραπείαν λαμβάνειν τὸ πρᾶγμα. Οὐκ εὐθὺς δὲ εἰς τὴν κοινωνίαν ἀποκαθίστανται, ἀλλ’ ἐπιτιμηθῆ-
σονται τρία ἔτη».

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρῶν Κανὼν, ὅτι ὅσαι κόραι καὶ παρθένοι, ὑπεξούσιοι οὗσαι εἰς τὸν πατέρα των, παρὰ γνώμην αὐτοῦ ἠκολούθησαν, ἢτοι θεληματικῶς ἀφ’ ἐαυτῶν ἔδωκαν τὸν ἑαυτῶν εἰς τοὺς ἀγαπητικούς των, αὐταὶ πορνεύουσι καὶ οὐχὶ ὑπανδρεύονται. Ἐὰν δὲ μετὰ ταῦτα διαλλαγῶσι, καὶ συναίνεσιν οἱ γονεῖς τῶν τοιούτων παρθένων εἰς τὸ νὰ συγκατοικοῦν μὲ αὐτὰς οἱ ἀγαπητικοὶ καὶ φθορεῖς αὐτῶν, φαίνεται μὲν, ὅτι τὸ ἐξ ἀρχῆς γεγεννημένον ἰατρεύεται, καὶ ἡ πορνεία αὐτῶν εἰς γάμον καὶ ὑπανδρείαν μεταβάλλεται, (1) ὁμῶς δὲν συγχω-
ροῦνται καὶ παρευθὺς νὰ μεταλαμβάνουν οἱ τοῦτο ποιοῦντες ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, ἀλλὰ κανονίζονται τρία ἔτη.

Συμφωνία.

Ὅτι δὲ οἱ παρὰ γνώμην τῶν πατέρων καὶ τῶν αὐθεντῶν γινόμενοι γάμοι τῶν ὑπεξουσίων αὐτοῖς θυγα-
τέρων καὶ δούλων, ὡς πορνεῖαι λογίζονται καὶ διαλύονται, μετὰ δὲ τὴν συναίνεσιν αὐτῶν λαμβάνουσι τὸ βέ-
βαιον, καὶ γάμοι τῆ ἀληθείᾳ εἰσὶ, δηλοῦσι καὶ ὁ μ’. καὶ ὁ μᾶ., καὶ ὁ μβ’. τοῦ αὐτοῦ Βασιλείου. Ὅρα καὶ τὴν
ὑποσημείωσιν τοῦ κζ’. καὶ τοῦ μβ’. τῆς ἐν Καρθαγένῃ.

ΚΑΝΟΝ ΛΘ΄.

«Ἡ τῷ μοιχῷ συζῶσα, μοιχαλὶς ἐστὶ πάντα τὸν χρόνον».

Ἑρμηνεία.

Ἐκείνη ἡ γυνὴ, ἣτις ἔχουσα ἄνδρα, ἐμοιχεύθη ἀπὸ ἄλλον, ἔπειτα, ἢ τὸν ζῶντα ἄνδρα τῆς ἀφήσῃ καὶ ἀκο-
λουθήσῃ τὸν μοιχεύσαντα αὐτὴν, ἢ ἀφ’ οὗ ἀποθάνῃ ὁ ἄνδρα τῆς, λάβῃ αὐτὸν ἄνδρα καὶ συμβιοῖ μὲ αὐτὸν (2),
αὐτὴ, λέγω, κατὰ τὸν Κανὸνα τοῦτον, κἂν καὶ τοὺς ἰδ’ χρόνους τὸ ἐπιτίμιον τῆς μοιχείας ἐπλήρωσε, μοιχα-
λὶς ὁμῶς εἶναι ὅλους τοὺς χρόνους, κατὰ τοὺς ὁποίους συζῆ μὲ τὸν μοιχόν. Μὴ ἀπέχουσα γὰρ ἀπὸ τὴν ἀμαρ-
τίαν, ἀλλ’ ἐπιμένουσα εἰς αὐτὴν, οὔτε εἰς μετάνοιαν δέχεται, οὔτε πιστεύεται ὅτι μετανόει, καὶ ἀκολούθως
οὔτε συγχώρησιν λαμβάνει ποτέ, ἕως οὐ νὰ χωρισθῆ ἀπὸ τὸν μοιχόν. Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ β’. τῆς ἐν
Νεοκαισαρείᾳ.

ΚΑΝΟΝ Μ΄.

Ἄπος. πβ’.
τῆς δ’. δ’. τῆς
ς’. πῆ. τῆς ἐν
Γάγγ. γ’. τῆς
ἐν Καρθ. ογ’.
κ’. Βασιλ. μ’.
μα’. μβ’.

«Ἡ παρὰ γνώμην τοῦ δεσπότη ἀνδρὶ ἑαυτὴν ἐκδοῦσα, ἐπόρνευσε, ἢ δὲ μετὰ ταῦτα,
πεπαρρησιασμένῳ γάμῳ χρησαμένη, ἐγγήματο. Ὡστε, ἐκεῖνο μὲν πορνεία, τοῦτο δὲ, γάμος.
Αἱ γὰρ συνῆχαι τῶν ὑπεξουσίων οὐδὲν ἔχουσι βέβαιον».

(1) Διὸ καὶ Λέων καὶ Κωνσταντῖνος οἱ Βασιλεῖς ἐν τῇ συν-
τόμῳ ἐλλογῇ τῶν νόμων ὀρίζουν τὸν γάμον, ὅτι συνίσταται ἐγ-
γράφως ἢ ἀγράφως, ὅταν ὁ μὲν ἄνδρας ᾖναι χρόνων ἰε’, ἢ δὲ
γυνὴ ἰγ’. καὶ θέλουσιν ἕνας τὸν ἄλλον, προηγουμένης ὁμῶς καὶ
τῆς θελήσεως τῶν γονέων αὐτῶν (τίτλ. ιβ’. σελ. 404. τοῦ β’.
βιβλ. Γιοῦρ. Γραϊκ.). Ὅθεν οὐδὲ μετὰ τὴν διαλλαγὴν τῶν γονέων
οἱ νόμοι δὲν συγχωροῦν νὰ γίνεταί τὸ συνοικεῖσιν τοῦτο. (Βασιλ.
βιβλ. ξ’. τίτλ. νη’).

(2) Διὸ καὶ οἱ πολιτικοὶ νόμοι διορίζουν συμφῶνως μὲ τὸν
παρόντα Κανὸνα, ὅτι ἡ γυνὴ ἐκείνη, ὅπου μίαν φορὰν μοιχευθῆ,
ἂν καὶ μετὰ ταῦτα λάβῃ ἄνδρα τὸν μοιχόν, δὲν σβέννεται τὸ

ἔγκλημα τῆς μοιχείας μὲ τὸ σχῆμα τοῦ μετὰ τὴν μοιχείαν γε-
νομένου γάμου (μοιχοὶ γὰρ καὶ οἱ δύο εἰσὶ δηλαδὴ, καὶ μετὰ
τὸν γάμον. Μιχαὴλ Ἀτταλειάτης ἐν τῇ συνόψ. τίτλ. σ’.). Ὅθεν
καὶ ὁ Θεὸς περισσώτερον ὠργίσθη κατὰ τοῦ Δαβὶδ, διατι ἐπῆρεν
εἰς γυναῖκά του τὴν Βηρσαβὲ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Οὐρίου,
κατὰ τὸν Θεοδώρητον, παρὰ ὅπου ὠργίσθη διατι τὴν ἐμοίχευσε
ζῶντος ἐκείνου. Εἶπε γὰρ αὐτῷ διὰ τοῦ Νάθαν· «Καὶ νῦν, οὐκ
ἀποστήσεται ρομφαία ἀπὸ τοῦ οἴκου σου ἕως αἰῶνος, ἀπὸ ὧν
ὅτι ἐξουδένωσάς με, καὶ ἔλαβες τὴν γυναῖκα Οὐρίου τοῦ Χετ-
ταίου, τοῦ εἶναι σου εἰς γυναῖκα» (6’. Βασιλ. ιβ’. 4.).

Ἑρμηνεία.

Ἄνισως ἢ ὑπεξουσία, οὐσα δούλη, δώση τὸν ἑαυτὸν τῆς εἰς ἄνδρα χωρὶς τὴν γνώμην τοῦ αὐθέντου τῆς, ἐπόρνευσε μὲ τοῦτο ὅπου ἔκαμεν, ἐπειδὴ, αἱ συμφωνίαι καὶ οἱ ὀρισμοὶ ὅπου δώσουν ἐκεῖναι ὅπου εἶναι ὑπὸ ἐξουσίαν αὐθεντῶν, ἀδέξιοι εἶναι καὶ ἄκυροι (1). Ἐὰν δὲ μετὰ ταῦτα ἢ ὁ αὐθέντης αὐτῆς συγχωρήσῃ νὰ κάμῃ τοῦτο, ἢ καὶ τελείως τὴν ἐλευθερώσῃ (2) καὶ φανερὸν γάμον ἢ τοιαύτη δούλη ποιήσῃ, τότε οὐχὶ ὡς πόρνη λογιζέται, ἀλλ' ὡς νομίμως ὑπανδρευθεῖσα. Ὅρα καὶ τὸν πβ'. Ἀποστολικὸν, καὶ τὸν λή. τοῦ Βασιλείου.

ΚΑΝΩΝ ΜΑ'.

Ἡ ἐν τῇ χηρείᾳ ἐξουσίαν ἔχουσα ἑαυτῆς συνοικεῖν, ἀνέγκλητος (εἰ μὴδεὶς ἐστὶν ὁ διασπῶν τὸ συνοικέσιον), τοῦ Ἀποστόλου εἰπόντος «ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, ἐλευθέρα ἐστὶν ᾧ θέλει γαμηθῆναι, μόνον ἐν Κυρίῳ». [ἀ. Κορ. ζ'. 39. Ρωμ. ζ'. 3].

Ἄπος. πβ'. τῆς δ'. δ'. τῆς ς'. π. τῆς ἐν Γάγγ. γ'. τῆς ἐν Καρθ. ογ'. ι'. Βασιλ. μ'. μδ. μβ'.

Ἑρμηνεία.

Ἐὰν χήρα τις αὐτεξουσία οὐσα, δευτερογαμήτη, ἀκατηγόρητος εἶναι, καθὼς λέγει ὁ Παῦλος περὶ αὐτῆς, ὅτι ἐὰν ἀποθάνῃ ὁ ἄνδρας τῆς, ἐλευθέρα εἶναι μὲ ὅποιον θέλει νὰ δευτεροὑπανδρευθῇ, πλὴν ἐν Κυρίῳ (3), δηλ. ὅχι μὲ ἄπιστον καὶ αἰρετικὸν ἢ καὶ συγγενῆ, κεκωλυμένον ἐκ τοῦ νόμου, ἀλλὰ μὲ πιστὸν καὶ ὀρθόδοξον, καὶ ἀκώλυτον ὄντα ὑπὸ τοῦ νόμου. Τὸ δὲ, εἰ μὴδεὶς ἐστὶν ὁ διασπῶν τὸ συνοικέσιον, δηλοῖ ὅτι, ἐὰν τινες ὑπεξουσίαν ἔχουσιν αὐτήν, πατήρ, ἢ πάππος, ἢ αὐθέντης, δύνανται νὰ διαλύσουν τὸν γάμον τῆς, ἀνίως δὲν θέλουν νὰ συναϊνέσουσιν εἰς αὐτόν (4). Ὅρα καὶ τὴν ὑπόσημειώσιν τοῦ πβ'. Ἀποστολικοῦ, καὶ τὸν λή. τοῦ αὐτοῦ Βασιλείου.

ΚΑΝΩΝ ΜΒ'.

Οἱ ἄνευ τῶν κρατούντων γάμοι, πορνεῖαί εἰσιν. Οὔτε οὖν πατὴρ ζῶντος, οὔτε δεσπότου, οἱ συνιόντες ἀνεύθυνοί εἰσιν, ἕως ἂν ἐπινεύσωσιν οἱ κύριοι τὴν συνοίκτητιν. Τότε γὰρ λαμβάνει τὸ τοῦ γάμου βέβαιον.

Ἑρμηνεία.

Ὁ Κανὼν οὗτος ἀνακεφαλαίωσις εἶναι τῶν ἀνωτέρω τριῶν Κανόνων, τοῦ λή. τοῦ μ'. καὶ μά. λέγων, ὅτι

(1) Τὸ νὰ ἦναι ἀδέξιοι καὶ ἄκυροι αἱ συμφωνίαι καὶ ὀρισμοὶ τῶν ὑπεξουσίων, ἐρανίσθη ὁ Ἅγιος ἀπὸ τὸ λ'. Κεφ. τῶν Ἄριθμῶν, περὶ οὗ ὄρα τὴν ὑπόσημ. τοῦ κη'. τοῦ ἰδίου τούτου Βασιλείου.

(2) Εἶπα ὅτι, ἢ καὶ τελείως τὴν ἐλευθερώσῃ, ἐπειδὴ λέγει ὁ Θεσσαλονικὴς Νικήτας, ὅτι οἱ αὐθένται ἐκεῖνοι ὅπου ἔχουν δούλους καὶ δούλας, καὶ ἠξέφουρον ὅτι ἀναμεταξύ των πορνεύουσι, ἀφορισμοῦ εἶναι ἄξιοι κατὰ τοὺς Κανόνας, ἂν δὲν τοὺς συγχωρήσουσιν νὰ ὑπανδρευθοῦν νομίμως. Ἄς μὴ ὑποπεύωνται δὲ ματαίως, ὅτι ἂν τοὺς ἀφήσουσιν νὰ ὑπανδρευθοῦν δι' ἱερολογίας, ἔχουν νὰ χάσουσιν τοὺς δούλους των, ὡσὰν ὅπου ἢ τοῦ γάμου ἱερολογία τοὺς λύει ἀπὸ τὴν δουλείαν. Ὅχι. Διὰ τὸ Βασιλεὺς Ἀλέξιος διὰ Νεαρᾶς του θεσπίζει καὶ νὰ ἱερολογῶνται οἱ δούλοι καὶ δούλαι, καὶ πάλιν νὰ μένουν ὑποκᾶτω εἰς τὴν δουλείαν (παρὰ τῇ βίβλῳ Γιοῦρ. Γραικορωμ.). Ὅτι δὲ οἱ ὑπανδρευμένοι οὐκ ἐλευθεροῦνται, ὄρα τὸν θεῖον Χρυσόστομον ἀναφέροντα μίαν ἱστορίαν εἰς τοῦτο βλέπουσαν (λόγ. ια'. τῆς πρὸς Θεσσαλ. α. σελ. 217. τοῦ δ'. τόμ.).

(3) Τὸ, μόνον ἐν Κυρίῳ, ἡρμηνεύων οὗτος ὁ μέγας Βασιλεὺς (λόγ. περὶ Παρθενίας,) λέγει ὅτι δηλαῖ, πῶς ὁ γάμος πρέπει νὰ ἔχῃ προηγουμένον σκοπὸν, ὅχι τὸ νὰ πληρώσουσιν οἱ ὑπανδρευόμενοι τὸ πάθος τῆς ἡδονῆς καὶ τῆς σαρκικῆς των ἐπιθυμίας, ἀλλὰ τὸ νὰ ἔχουν βοήθειαν πνευματικὴν ἕνας πρὸς τὸν ἄλλον, διὰ νὰ περάσουσιν τὴν ζωὴν ταύτην ἐπόμενον δὲ σκοπὸν ἔχει ὁ γάμος τὴν παιδοποιίαν, φέρει δὲ εἰς παράδειγμα τὸν λόγον ὅπου εἶπεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν Ἀδὰμ πρὸ τοῦ νὰ κλασθῇ ἡ Εὐὰ τοῦ,

«Ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν, κατ' αὐτόν», τὸ ὅποιον φανερόναι τὴν προηγουμένην τοῦ γάμου ψυχικὴν καὶ πνευματικὴν βοήθειαν. Ἄλλὰ καὶ ὁ Θεοδώρητος λέγει, ὅτι ὁ Θεὸς διὰ τοῦτο ἐπρόσταξε τὸν λαβόντα γυναῖκα, «τὴν ἐπιθυμίαν τὴν ἐκείνου κολάζων ἐκέλευσε, μὴ τῆς ἡδονῆς τὸ πάθος, ἀλλὰ τὸν λογισμὸν τῆς κοινωνίας ἡγήσασθαι» (σελ. 1537. τοῦ α. τόμ. τῆς Πεντατ. Δευτερ. κα'. 13.).

(4) Πρέπει ὁμοίως κατὰ τοὺς πολιτικούς νόμους νὰ προσμένῃ ἢ χήρα τὸν πένθιμον χρόνον, ἥτοι ἕνα ὀλόκληρον ἔνιαυτὸν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ προτέρου ἀνδρός τῆς· ἕνα μὲν, διὰ τὴν πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς αἰδῶ, καὶ ἄλλο δὲ, διὰ νὰ μὴ τύχῃ καὶ εἶναι ἔγγαστριωμένη, καὶ παίρωσα ἄλλον ἄνδρα, γένη σύγχυσις τῆς γονῆς. Ἐὰν δὲ γεννήσῃ ἀνάμεσα εἰς τὸν πένθιμον χρόνον αὐτόν, ὑπανδρεύεται ἐὰν θελήσῃ, καὶ πρὶν νὰ τελειώσῃ ὁ ἔνιαυτός, καλῆτερον ὁμοίως νὰ προσμένῃ ἕως οὗ νὰ τελειώσῃ, διὰ τὸ τιμιώτερον. Ἐὰν δὲ τὸν πένθιμον χρόνον δὲν προσμένῃ, νὰ γίνεταί ἄτιμος. Καὶ εἰ μὲν παιδίαν δὲν ἔχει, νὰ μὴν παίρῃ κληρονομίαν ἀπὸ τὴν περιουσίαν τοῦ προτέρου ἀνδρός τῆς, ἀλλὰ νὰ δίδεταί αὕτη εἰς τοὺς συγγενεὶς ἐκείνου, ἢ ἂν δὲν ἔχῃ συγγενεὶς, νὰ δίδεταί εἰς τὸ Βασιλικὸν θησαυροφυλάκιον. Ὅρα τὸν Βλάσταριν στοιχ. γ', καὶ τὸν Ἀρμενόπουλον βιβλίῳ δ'. τίτλ. ς', καὶ Λέοντα καὶ Κωνσταντίνον ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν νόμων (τίτλ. ιβ'. σελ. 405. τοῦ β'. βιβλ. Γιοῦρ. Γραικ.). Λέγουσι δὲ οἱ Βασιλεῖς οὗτοι, ὅτι τοῦτο ὅπου γίνεται ἐπὶ γυναικός, γίνεται καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνδρός, ἦγον τὸ νὰ καρτερῇ ὁ ἄνδρας ἕνα χρόνον μετὰ τὸν θάνατον τῆς γυναικὸς του.

ἐὰν ὑπεξουσία θυγάτηρ πρὸς τὸν πατέρα της, ἢ δούλη ὑπεξουσία πρὸς τὸν αὐθέντην της ὑπανδρευθοῦν, χωρὶς τὴν γνώμην τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ αὐθέντου, τῶν ἐξουσιαζόντων αὐτάς, πορνεῖται λογίζονται οἱ γάμοι αὐτῶν, καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ διαλύονται οἱ γάμοι αὐτῶν καὶ αὐτοὶ ἐπιτιμῶνται. Ἐὰν δὲ συμφωνήσουν εἰς τοὺς γάμους ὁ πατήρ καὶ ὁ αὐθέντης, οἱ κύριοι αὐτῶν, τότε καὶ οἱ γάμοι λαμβάνουσι τὸ κύρος ἀδιάλυτον, καὶ αὐτοὶ μένουσι ἀνεπιτίμητοι. Ἀνάγνωθι καὶ τὴν ὑπόσημ. τοῦ πβ'. Ἀποστολικοῦ, καὶ τὸν λη. τοῦ αὐτοῦ Βασιλ.

Ἄπος. ζς'.
τῆς ς'. ια'. τῆς
ἐν Ἀγκύρ. κβ'.
κβ'. κγ'. Ἀ-
θανασίου ἐπι-
στολὴ πρὸς
Ἄμμειον. Βα-
σιλ. β'. ἡ. ια'.
ιγ'. λγ'. μγ'.
νδ'. νδ'. νς'.
νς'. Νύσσης ε'.

ΚΑΝΩΝ ΜΓ'.

«Ὁς θανάτου πληγὴν τῷ πλησίον δέδωκε, φονεύς ἐστίν, εἴτε ἤρξε τῆς πληγῆς, εἴτε ἡμίνατο».

Ἑρμηνεία.

Ὅποιοι κτυπήσῃ με κζίριον καὶ θανατηφόρον κτύπημα. καὶ ἐκ τοῦ κτυπήματος ἀπέθωνε ὁ κτυπηθεὶς, φονεύς εἶναι, κατὰ τὸν Κανόνα τοῦτον, καὶν αὐτὸς ἔκαμε τὴν ἀρχὴν καὶ τὸν ἐκτύπησε, καὶν τὸν ἐκτύπησεν ἐκεῖνος πρότερον, καὶ αὐτὸς διὰ τὴν κάμη ἐκδίκησιν τὸν ἀντεκτύπησεν. Ὅρα τὸν ζς'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΜΔ'.

Ἄπος. κζ'.
τῆς ς'. δ'. κβ'.
τῆς ἐν Καρθ.
λε. Βασιλ. λβ'.
ν'. νδ'. δ'.

«Ἡ Διάκονος ἢ τῷ Ἑλληνι συμπορνεύσασα, δεκτὴ ἐστίν εἰς κοινωνίαν, εἰς δὲ τὴν προσφορὰν δεχθήσεται τῷ ζ'. ἔπει, δηλ. ἐν ἀγνείᾳ ζῶσα. Ὁ δὲ μετὰ τὴν πίστιν Ἑλλην, πάλιν τῇ ἱεροσουλία προσιῶν, ἐπὶ τὸν ἔμετον ὑποστρέφει. Ἡμεῖς οὖν τῆς Διακόνου τὸ σῶμα ὡς καθιερωμένον οὐκ ἔτι ἐπιτρέπομεν ἐν χρήσει εἶναι σαρκικῇ».

Ἑρμηνεία.

Ἀνίσως κάμμία Διακόνισσα (περὶ ὧν δρὰ τὴν ὑπόσημ. τοῦ εθ'. τῆς α.) πορνεύσῃ με Ἑλληνα, αὕτη καθαιρεθεῖσα, δέχεται μὲν εἰς κοινωνίαν, ἤτοι εἰς τὴν μετὰ τῶν πιστῶν σύστασιν καὶ συγκοινωνίαν τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ προσευχῶν, εἰς δὲ τὴν κοινωνίαν τῶν ἁγίων Μυστηρίων τότε δέχεται, ὅταν περάσουν ἐπὶ τὰς χρόνοι, τὸ ἐπιτίμιον τῆς πορνείας της (1), πλὴν καὶ τότε νὰ δέχεται, ἐὰν κάμη ἀποχὴν τοῦ κακοῦ καὶ ἐν σωφροσύνῃ ζῇ. Ἐὰν δὲ ὁ Ἑλληνας ὁποῦ ἐπόρνευσε με αὐτὴν πιστεύσῃ, καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν ζητῇ νὰ λάβῃ εἰς γάμον, κατὰ τὸν Βαλαμῶνα καὶ Βλάσταριν, τὴν καθαιρεθεῖσαν Διακόνισσαν (τοῦτο γὰρ ἱεροσουλίαν ὀνομάζει), αὐτὸς ἐγύρισε πάλιν ὡσὰν σκύλος εἰς τὸ ἴδιον ἐξερατόν. Ὅθεν ἡμεῖς δὲν συγχωροῦμεν εἰς τὸ ἐξῆς τὸ ἀφιερωμένον σῶμα τῆς Διακόνισσης (2) νὰ ᾖ εἰς μεταχειρίσιν σαρκικῆς μίξεως καὶ ἡδονῆς, ἤτοι δὲν τῇ συγχωροῦμεν νὰ ὑπανδρευθῇ. Ὅρα καὶ τὸν κβ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΜΕ'.

«Ἐάν τις ὄνομα λαβὼν τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἐνουβρίζῃ τὸν Χριστὸν, οὐδὲν ἕφελος αὐτῷ ἀπὸ τῆς προσηγορίας».

Ἑρμηνεία.

Ὅποιοι πιστεύσῃ εἰς τὸν Χριστὸν καὶ ὀνομασθῇ χριστιανός (3), πρέπει νὰ πολιτεύεται καὶ κατὰ τὰς ἐν-

(1) Ὁμοφώνως καὶ ὁ Ζωναρᾶς καὶ ὁ Βαλαμῶν λέγουσιν, ὅτι ἡ Διάκονος αὕτη διατι ἐπόρνευσε με ἄπιστον καὶ ὄχι με πιστόν, ἐπιτιμήθη ἀπὸ τὸν Ἅγιον. ὄχι με τὸ ἐλαφρότερον ἐπιτίμιον τῆς πορνείας τῶν πρὸ αὐτοῦ Πατέρων (δρὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ κ'. τῆς ἐν Ἀγκύρ. καὶ κβ'. τοῦ Βασιλείου), ἀλλὰ με τὸ βαρύτερον ἐπιτίμιον, ὅπερ αὐτὸς κατὰ τῆς πορνείας ἐδιώρισε, περὶ οὗ ὄρα καὶ τὴν ὑπόσημείωσιν τοῦ μη'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ.

(2) Ἐντεῦθεν συμπεραίνει ὁ Βαλαμῶν, ὅτι μήτε οἱ καθαιρεθέντες καὶ μετασχηματισθέντες Ἱερομόναχοι καὶ Διάκονοι δύνανται νὰ ὑπανδρευθοῦν, μήτε οἱ καθαιρεθέντες κοσμικοὶ Ἱερεῖς, χῆροι ὄντες, δύνανται νὰ δευτεροῦπανδρευθοῦν, ἐπειδὴ, ἂν καὶ καθηρίθωσαν, μ' ὄλον τοῦτο αὐτοὶ καθιέρωσαν τὸ σῶμα των εἰς τὸν Θεόν, καὶ ὑπεσχέθησαν, οἱ μὲν Ἱερομόναχοι καὶ Διάκονοι

νὰ μὴ ὑπανδρευθοῦν τελείως, οἱ δὲ κοσμικοὶ Ἱερεῖς νὰ μὴ δευτεροῦπανδρευθοῦν. Ἄλλ' οὐδὲ αἱ τῶν κοσμικῶν Ἱερέων γυναῖκες δύνανται νὰ δευτεροῦπανδρευθοῦν, ἀποθανόντων ἐκείνων, κατὰ τὸν αὐτὸν Βαλαμῶνα.

(3) Λέγει γὰρ ὁ αὐτὸς μέγας Βασιλεὺς (δρ. π'. κατ' ἐπιτομή.) ὅτι εἶναι ἴδιον τοῦ χριστιανοῦ, τὸ καθαρισθῆναι μὲν ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος ἐν τῷ αἵματι τοῦ Χριστοῦ, ἐπιτελεῖν δὲ ἀγιωσύνην ἐν φόβῳ Θεοῦ καὶ ἀγάπῃ τοῦ Χριστοῦ, καὶ μὴ ἔχειν σπῖλον ἢ ρυτίδα, ἢ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' εἶναι ἄγιον καὶ ἄμωμον, τὸ περισσεύειν τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ ἐν παντί, πλεον τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων, τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς· τὸ προορᾶσθαι τὸν Κύριον ἐνώπιον αὐτοῦ διαπαντός, τὸ ἄφ' ἑκάστης ἡμέρας

τολάς τοῦ ὑπ' αὐτοῦ πιστευομένου Χριστοῦ, ἵνα διὰ μέσου του δοξάζεται ὁ Θεός, κατὰ τὸ, «Οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ἡμῶν ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων» καὶ τὰ ἐξῆς. [Ματθ. ε. 16.] Ἐὰν δὲ τινὰς ὀνομάζεται μὲν χριστιανός, παραβαίνη δὲ τὰς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ, οὗτος ὑβρίζει μὲ τὴν παράβασιν τυχὴν τὸν ἴδιον Χριστὸν, καὶ κἀνένα ὄφελος δὲν θέλει λάβῃ ἀπὸ μόνον τὸ νὰ ὀνομάζεται χριστιανός, κατὰ τὸν Ἀδελφὸθεον Ἰάκωβον, λέγοντα· «Τί τὸ ὄφελος, ἀδελφοί μου, εἰὰν πίστιν τις ἔχη, ἔργα δὲ μὴ ἔχη; μὴ δύναται ἡ πίστις σῶσαι αὐτόν;» [Ἰάκωβ. 6'. 18.] Καὶ ὁ Θεοφόρος δὲ Ἰγνάτιος οὕτω λέγει ἐν τῇ πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολῇ· «Οἱ ἐπαγγελόμενοι Χριστοῦ εἶναι, οὐκ ἐξ ὧν λέγουσι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐξ ὧν πράττουσι γνωρίζονται· ἐκ γὰρ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται. Ἄμεινόν ἐστι σιωπᾶν καὶ εἶναι, ἢ λαλεῖν καὶ μὴ εἶναι. Οὐκ ἐν λόγῳ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἐν δυνάμει». Ὅρα καὶ τὴν τοῦ ζδ'. Ἀποστολικῆς ὑποσημείωσιν, καὶ τὸν ριθ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ.

ΚΑΝΩΝ ΜΓ'.

«Ἡ τῶ καταλειφθέντι πρὸς καιρὸν παρὰ τῆς γυναικὸς, ἐν ἀγνοίᾳ γημαμένη, εἶτα ἀφεθεῖσα διὰ τὸ ἐπανελθεῖν πρὸς αὐτὸν τὴν προτέραν, ἐπόρνευσε μὲν, ἐν ἀγνοίᾳ δέ. Γάμου οὖν οὐκ εἰρχθήσεται, κάλλιον δὲ εἰάν μείνη οὕτως».

Ἑρμηνεία.

Οὗτος ὁ Κανὼν αὐτολεξεῖ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν ζγ'. τῆς ς'. καὶ ὄρα τὴν ἐρμηνείαν αὐτοῦ ἐκεῖ.

ΚΑΝΩΝ ΜΖ'.

«Ἐγκρατῖται καὶ Σακκοφόροι καὶ Ἀποτακτῖται, τῶ αὐτῶ ὑπόκεινται λόγῳ, ὡ καὶ οἱ Ναυατιανοί, ὅτι περὶ μὲν ἐκείνων Κανῶν ἐξεφωνήθη, εἰ καὶ διάφορος, τὰ δὲ κατὰ τούτους ἀποσεσιώπηται. Ἡμεῖς μὲν τοι ἐνὶ λόγῳ ἀναβαπτίζομεν τοὺς τοιοῦτους, εἰ δὲ παρ' ὑμῖν ἀπηγόρευται τοῦτο τὸ τοῦ ἀναβαπτισμοῦ, ὥσπερ οὖν καὶ παρὰ Ῥωμαίοις, οἰκονομίας τινὸς ἕνεκα, ἀλλ' ὁ ἡμέτερος λόγος ἰσχὺν ἐχέτω (1), ὅτι, ἐπειδὴ ὥσπερ Μαρκιωνιστῶν ἐστὶν ἀποβλάστημα ἢ κατ' αὐτοὺς αἵρεσις, βδελυσομένων τὸν γάμον, καὶ ἀποστρεφομένων τὸν οἶνον, καὶ τὴν κτίσιν τοῦ Θεοῦ μεμιασμένην εἶναι λεγόντων. Οὐ δεχόμεθα οὖν αὐτοὺς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, εἰὰν μὴ βαπτισθῶσιν εἰς τὸ ἡμέτερον βάπτισμα. Μὴ γὰρ λεγέτωσαν, ὅτι εἰς Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ Ἅγιον Πνεῦμα βαπτίζονται, οἳ γε κακὸν ποιητὴν ὑποτιθέμενοι τὸν Θεόν, ἐφαιμίλλως τῶ Μαρκίῳ καὶ ταῖς λοιπαῖς αἵρέσεσιν, ὥστε εἰὰν ἀρέσῃ τοῦτο, δεῖ πλείονας Ἐπισκόπους ἐνταύτῳ γενέσθαι, καὶ οὕτως ἐκθέσθαι τὸν Κανόνα, ἵνα καὶ τῶ ποιήσαντι τὸ ἀκίνδυνον ἦ, καὶ ὁ ἀποκρινόμενος τὸ ἀξιώπιστον ἔχη ἐν τῇ περὶ τῶν τοιούτων ἀποκρίσει».

Ἑρμηνεία.

Εἰς μὲν τὸν α. αὐτοῦ Κανόνα ὁ Θεὸς οὗτος Πατὴρ ἐδιώρισεν οἰκονομικῶς, κατὰ τὸν ἀνόνημον ἐρμηνευτὴν τῶν Κανόνων, νὰ δέχεται τὸ βάπτισμα τῶν Ἐγκρατιτῶν καὶ Ναυατιανῶν (ἀγκαλὰ καὶ ἐκεῖσε, εἰς τοὺς τοῦτο δεξαμένους κατὰ τὴν Ἀσίαν Πατέρας, ἀκολουθῶν, τοῦτο ἐδιώρισεν.) εἰς δὲ τὸν παρόντα, τὸ κατ' οἰκονομίαν ἐκεῖσε διορισθὲν, ἐπιδιορθούμενος, λέγει, ὅτι ὅλοι οἱ Ἐγκρατῖται καὶ Σακκοφόροι καὶ Ἀποτακτῖται (περὶ ὧν ὄρα τὰς ὑποσημειώσεις τοῦ ζε, τῆς ς'). ἀλλὰ καὶ οἱ Ναυατιανοὶ πρέπει νὰ ἀναβαπτίζωνται, καὶ ὅτι, ἀγκαλὰ καὶ κοντὰ εἰς τοὺς Ἀσιανούς καὶ Ῥωμαίους ἐμποδίσθη ὁ τῶν τοιούτων ἀναβαπτισμὸς, χάριν οἰκονομίας, ὁ λόγος δὲ μὴ ὁ ἐδικὸς του, λέγει, ὅτι πρέπει νὰ ἔχη τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχὺν (2), ἐπειδὴ ἡ αἵρεσις αὐτῶν εἶναι παραφασὶς ἀπὸ τὴν αἵρεσιν τῶν Μαρκιωνιστῶν, τῶν συγκατακρινόμενων τὸν γάμον καὶ τὸν οἶνον, καὶ κακῶν ποιητῶν λεγόντων τὸν Θεόν. Ὅστε, ἀντίως καὶ ἦναι ἀρεστὴ ἡ γνώμη αὕτη, πρέπει νὰ γένη Σύνοδος Ἐπισκόπων, διὰ νὰ ποιήσουν αὐτὴν, γνώμην μερικὴν οὖσαν, Κανόνα καθολικὸν καὶ ἀπαράβατον (3), ἵνα ἐκ τούτου καὶ οἱ ἀναβα-

καὶ ὄρα γρηγορεῖν, καὶ ἐν τελειότητι τῆς πρὸς Θεὸν εὐαρεστῆσεως ἔτοιμον εἶναι. Καὶ Χριστιανός κατὰ τὸν Παῦλον εἶναι ὁ τὸ σῶμα διὰ Χριστὸν σταυρώσας σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις, καὶ ἀπλῶς ἡ τοῦ Χριστιανοῦ προσήγορία, κατὰ τὸν Θεοδώρητον, εὐφημίας καὶ εὐλογίας ἐστὶ μεστή· ἐπαινοῦντες γὰρ ταύτην οἱ ἄνθρωποι λέγουσιν. Ἀληθῶς Χριστιανός, καὶ παρακαλοῦντας εἰῶθασι λέγειν. Ὡς Χριστιανός ποιήσον. Ὁ πρέπει Χριστιανῶ, ποιήσον.»

(1) Ἀθετήσαι δὲ τὸ βάπτισμα αὐτῶν ὁ ἡμέτερος λόγος ἰσχὺν ἐχέτω. Ἐν ἄλλοις οὕτω κεῖται ὁ Κανὼν.

(2) Εἰς τὸ νὰ ἀθετήσῃ δηλαδὴ τὸ βάπτισμα τῶν τοιούτων

Σχισηματοαιρετικῶν, καὶ ὄρα ὅτι λέγει ὁ Ἅγιος νὰ ἔχη περισσοτέραν δύναμιν καὶ κύρος ὁ λόγος ὁ ἐδικὸς του, ὁ μὴ δεχόμενος τὸ βάπτισμα τῶν τοιούτων, πᾶρεξ ἡ οἰκονομία ὅπου ἔκαμαν τινὲς δεξάμενοι τὸ βάπτισμα αὐτῶν. Καθὼς καὶ ἡμεῖς οἱ Ἀνατολικοὶ εἰς τοῦτο ἀκολουθοῦντες, οὐ δεχόμεθα ἤδη τὸ κατ' οἰκονομίαν ποτὲ δεχθὲν τῶν Λατίνων βάπτισμα (καὶ ἀνάγνωθι τὴν ὑπόσημ. τοῦ μς'. Ἀποστολικῆς).

(3) Ὅρα δὲ ὅτι ἐμεταχειρίσθη ὁ Ἅγιος τὴν λέξιν τοῦ Ἀναβαπτισμοῦ, ὄχι κυρίως, ἀλλὰ καταχρηστικῶς, ἀναφέροντας τὸ βάπτισμα τὸ ἐδικὸν μας, ὄχι πρὸς ἑαυτὸ, ἀλλὰ πρὸς τὸ τῶν τοιούτων αἵρετικῶν, καὶ καλῶν βάπτισμα τὸ ἐκείνων. καθὼς

πρίζοντες αὐτοὺς ἀκινδύνως τοῦτο ποιῶσι, καὶ ὁ ἀποκρινόμενος εἰς τοὺς αὐτὸν περὶ τούτου ἐρωτῶντας ἔχη τὸ ἀξιόπιστον ἀπὸ τοῦ Κανόνος.

ΚΑΝΩΝ ΜΗ΄.

« Ἡ δὲ καταλειφθεῖσα παρὰ τοῦ ἀνδρός, κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην, μένειν ὀφείλει. Εἰ γὰρ ὁ Κύριος εἶπεν, ὅτι ἐάν τις καταλίπη γυναῖκα ἐκτὸς λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχεῖσθαι, [Μάτθ. ἐ. 32.] ἐκ τοῦ μοιχαλίδα αὐτὴν ὀνομάσαι, ἀπέκλεισεν αὐτὴν τῆς πρὸς ἕτερον κοινωνίας. Πῶς γὰρ δύναται ὁ μὲν ἀνὴρ ὑπεύθυνος εἶναι, ὡς μοιχείας αἴτιος, ἡ δὲ γυνὴ ἀνέγκλητος εἶναι, ἡ μοιχαλὶς παρὰ Κυρίου, διὰ τὴν πρὸς ἕτερον ἄνδρα κοινωνίαν, προσαγορευθεῖσα ; »

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρῶν Κανῶν, ὅτι ἐκείνη ἡ γυναῖκα ὅπου ἀφῆθη ἀπὸ τὸν ἄνδρα της, χωρὶς λόγου πορνείας, νὰ μὴ ὑπανδρεύεται μὲ ἄλλον, κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου ἀπόφασιν, τὴν λέγουσαν, ὅτι ὁ ἀπολύσας τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, παρεκτὸς λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχεῖσθαι. Ὀνομάσας γὰρ αὐτὴν ὁ Κύριος μοιχαλίδα, φανερόν, ὅτι τὴν ἐμπόδισεν ἀπὸ τὸ νὰ πάρῃ ἄλλον ἄνδρα, ἐπειδὴ ἂν ὁ ἄνδρας της ἦναι ὑπόδικος, διατὶ ἔκκαμεν αὐτὴν νὰ μοιχευθῇ, παίρνοντας ἄλλον, φανερόν, ὅτι καὶ αὐτὴ δευτεροῦπανδρευμένη, ὑπόδικος εἶναι, διατὶ μοιχεύεται ἔτι ζῶντος τοῦ πρώτου ἀνδρός της, καθ' ὃ καὶ μοιχαλὶς παρὰ τοῦ Κυρίου, ὡς εἶπομεν, ὀνομάσθη.

ΚΑΝΩΝ ΜΘ΄.

Γρηγ. τοῦ Βασιλ. β΄. || « Αἱ πρὸς ἀνάγκην γινόμεναι φθοραὶ ἀνεύθουνοι ἕστωσαν, ὥστε καὶ ἡ δούλη, εἰ ἐβιάσθη παρὰ τοῦ ἰδίου δεσπότη, ἀνεύθυνος ».

Ἑρμηνεία.

Αἱ βιαίως γινόμεναι εἰς τὰς γυναῖκας φθοραὶ, διορίζει ὁ παρῶν Κανῶν, εἰς ἀμαρτίαν νὰ μὴ λογίζονται διὰ τὸ ἀκούσιον, καὶ ἀκολούθως νὰ μὴ ἐπιτιμῶνται, ὥστε καὶ ἂν ἡ δούλη βιασθῇ ἀπὸ τὸν αὐθέντην της, ἀνεπιτιμῆτος εἶναι, ὁμοίως καὶ δεσπότης ἄλλαι τοιοῦτοτρόπως ἐκ βίας φθαροῦν. Ὅρα καὶ τὸν β΄. Γρηγορίου τοῦ Θαυματουργοῦ.

ΚΑΝΩΝ Ν΄.

Τῆς ἐν Νεο-καίσαρῃ Βασιλ. γ΄. κ΄. || « Τριγαμίας νόμος οὐκ ἔστιν, ὥστε νόμῳ τρίτος γάμος οὐκ ἄγεται. Τὰ μὲν τοιαῦτα, ὡς ρυπάσματα τῆς Ἐκκλησίας ὀρωμεν, δημοσίαις δὲ καταδικαῖς οὐχ ὑποβάλλομεν, ὡς τῆς ἀνειμένης πορνείας αἰρετώτερα ».

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρῶν Κανῶν, ὅτι νόμον καὶ Κανόνα ἐκκλησιαστικὸν δὲν ἔχομεν νὰ συγχωρή τὸν τρίτον γάμον (1) ὥστε, οὐ νόμιμος, ἀλλὰ παράνομος ὁ τοιοῦτος γάμος ἐστὶ, καὶ ὡσὺν ἕνας μολυσμὸς τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπειδὴ ὁμοίως οὗτος καλῆτερος εἶναι ἀπὸ τὴν ἐλευθέραν πορνείαν ἐποῦ γίνεται εἰς πολλὰς γυναῖκας, ὡς πορνεία μὲν, συνεσταλμένη δὲ εἰς μίαν γυναῖκα : διὰ τοῦτο φανερῶς τὸν τρίτον γάμον δὲν καταδικάζομεν, ὥστε ὅπου καὶ νὰ τὸν χωρίζωμεν, ἀλλὰ παραβλέπομεν αὐτόν. Ὅρα καὶ τὸν τρίτον τῆς ἐν Νεοκαίσαρῃ.

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν Ἐπιστολὴ κανονικὴ γ΄. διηρημένη εἰς Κανόνας λέ.

ΚΑΝΩΝ ΝΑ΄.

Ἄποσ. κ΄. τῆς ς΄. δ΄. || « Τὸ κατὰ Κληρικούς ἀδιαφόρως οἱ Κανόνες ἐξέθεντο, κελεύσαντες μίαν ἐπὶ τοῖς παραινεσούσιν ὀρίζεσθαι τιμωρίαν, τὴν ἐκπτώσιν τῆς ὑπηρεσίας, εἴτε ἐν βαθμῶ τυγχάνοιεν, εἴτε καὶ ἀχειροτονήτω ὑπηρεσία προσκαρτεροῦεν ».

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ Κανὼν οὗτος, ὅτι οἱ Κανόνες παιδεύουσιν ἀμαρτάνοντας, τόσον τοὺς χειροθεσίαν ἔχοντας Κλη-

αῖτοὶ καὶ τὸ ἐνδομίζον καὶ τὸ ὀνόμαζον. (ὕποσημ. τοῦ μ΄. Ἄποστολικοῦ). μὸν οὐκ ἐπιγινώσκουσιν, ἀλλὰ καὶ τὸν δεύτερον ἐπιτιμῶ μετρίῳ καθυποβάλλουσιν (Ἄποκρίσ. μα΄. σελ. 383. τοῦ Γιοῦρ. Γρακορομ.).

(1) Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Βαλασαμὸν τοῦτο τὸ ἴδιον λέγει, ὅτι οἱ Κανόνες τῶν θείων καὶ ἁγίων Πατέρων οὐ μόνον τὸν τρίτον γά-

ρικούς, Ὑποδιακόνους δηλαδή, Διακόνους καὶ Πρεσβυτέρους, ὅσων καὶ τοὺς σφραγιδα μόνην ἔχοντας Ἀρχιερα-
τικὴν, οἷον Ἀναγνώστας, Ψάλτας καὶ τοὺς κατωτέρω, μὲ μόνην τὴν ἔκπτωσιν τοῦ βαθμοῦ καὶ τῆς ὑπηρεσίας
των, ὅχι μὲ βαρυτέραν παιδείαν τοὺς μεγαλητέρους, καὶ μὲ ἐλαφροτέραν τοὺς μικροτέρους, ἀλλ' ἐπίσης καὶ
τοὺς δύο μὲ μίαν καὶ τὴν αὐτήν. Ὅρα καὶ τὸν κέ. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΝΒ'.

«Ἡ τοῦ κυήματος κατὰ τὴν ὁδὸν ἀμελήσασα, εἰ μὲν δυναμένη περισώσασθαι κατεφρό- || Ἀπος. ἐς'.
νησεν, ἢ συγκαλύψειν ἐντεῦθεν τὴν ἀμαρτίαν νομίζουσα, ἢ καὶ ὅλως θηριώδει καὶ ἀπανθρώπῳ λογισμῷ
χρησαμένη, ὡς ἐπὶ φόνῳ κρινέσθω. Εἰ δὲ οὐκ ἐδυνήθη περιστεῖλαι, καὶ διὰ ἐρημίαν καὶ ἀπορίαν τῶν
ἀγκαίων διεφθάρη τὸ γεννηθὲν, συγγνωστὴ ἢ μήτηρ».

Ἑρμηνεία.

Τοῦτον τὸν Κανὸνα ἐξηγήσαμεν εἰς τὸν λγ'. τοῦ αὐτοῦ Βασιλ. καὶ δὴ τὴν ἐρμηνείαν αὐτοῦ ἔκει. Οὐδὲν
γὰρ ἄλλο διαφέρει οὗτος ἐκείνου, εἰ μὴ ὅτι ἐκεῖνος μὲν εἶναι συντομώτερος, οὗτος δὲ εἶναι πλατύτερος.

ΚΑΝΩΝ ΝΓ'.

«Ἡ χήρα δούλη τάχα οὐ μέγα ἔπταισεν ἐλομένη δεύτερον γάμον ἐν σχήματι ἀρπαγῆς, ὥστε οὐδὲν
τούτου ἔνεκεν ἐγκαλεῖσθαι χρή. Οὐ γὰρ τὰ σχήματα κρίνεται, ἀλλ' ἡ προαίρεσις. Δῆλον δὲ ὅτι τὸ τῆς
διγαμίας μένει αὐτῇ ἐπιτίμιον».

Ἑρμηνεία.

Ἀνίσως ἀμμία χήρα δούλη, ὑπεξουσία ὑπάρχουσα, καὶ θέλουσα νὰ δευτεροῦπανδρευθῆ, ἐσχηματίσθη ὅτι
τὴν ἤρπασεν ὁ μέλλων λαβεῖν αὐτήν, δὲν ἔπταισε μεγάλως διὰ τοῦτο, οὐδὲ ὡς πορνεύσασα καταδικάζεται,
ἐπειδὴ δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῆ ἢ καθ' ὑπόκρισιν ἐσχηματισμένη αὐτῆς ἀρπαγῆ, ἀλλ' ἡ προαίρεσις αὐτῆς, ὅτι
θέλουσα τῇ ἀληθείᾳ τὸν γάμον, ἔδωκε θεληματικῶς τὸν ἑαυτοῦν τῆς εἰς τὸν ἀρπάσαντα, ὅθεν ἡ τοιαύτη μὲ
μόνον τὸ ἐπιτίμιον τῆς διγαμίας κανονίζεται, δηλαδή ἐνα ἢ δύο χρόνους, ἐὰν ὁμοῦς συγκατανεύσῃ εἰς τὸν γά-
μον αὐτῆς καὶ ὁ αὐθέντης τῆς, χωρὶς γὰρ τῆς αὐτοῦ συγκατανεύσεως, πορνεία λογίζεται τὸ γινόμενον. Ὅρα
καὶ τὸν λη'. τοῦ αὐτοῦ Βασιλείου καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ κζ'. τῆς δ'.

ΚΑΝΩΝ ΝΔ'.

«Τὰς τῶν ἀκουσίων φόνων διαφορὰς πρὸ χρόνων οἶδα ἐπιστείλας τῇ θεοσεβείᾳ σου, κατὰ τὸ ἡμῖν δυ-
νατὸν, καὶ πλέον ἐκείνων οὐδὲν εἰπεῖν δύναμαι. Τῆς δὲ σῆς συνέσεώς ἐστι κατὰ τὸ ἰδίωμα τῆς περιστά-
σεως ἐπιτείνειν τὰ ἐπιτίμια, ἢ ὑφείναι».

Ἑρμηνεία.

Ἐν τῷ ἡ. Κανόνι αὐτοῦ εἰπὼν ὁ θεὸς Βασίλειος περὶ διαφορὰς φόνων ἐκουσίων τε καὶ ἀκουσίων, καὶ ἄλλο
τι περισσώτερον ἀπὸ ἐκεῖνα μὴ ἔχοντας νὰ εἴπῃ, συγχωρεῖ εἰς τὸν οἰκονομοῦντα τὴν μετάνοιαν τῶν ἀκουσίως
φονευσάντων Πνευματικῶν, ἢ νὰ αὐξάνῃ τὸ ἐπιτίμιον, ἢ νὰ τὸ ἐλαττώσῃ, κατὰ τὸ ἰδίωμα τῆς περιστάσεως,
ἢ γου, κατὰ τὸν τρόπον καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ φόνου, καὶ κατὰ τὴν διάθεσιν τῆς μετανοίας τοῦ φονεύσαντος.
Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ξς'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΝΕ'.

«Οἱ τοῖς λησταῖς ἀντεπεξίοντες, ἔξω μὲν ὄντες τῆς Ἐκκλησίας, εἶργονται τῆς κοινωνίας τοῦ ἀγα-
θοῦ, Κληρικοὶ δὲ ὄντες, τοῦ βαθμοῦ καθαιροῦνται. Πᾶς γὰρ, φησὶν, ὁ λαβὼν μάχαιραν, ἐν μαχαίρᾳ
ἀποθανεῖται». [Ματθ. κς'. 52].

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρὼν Κανὼν, ὅτι οἱ θανατόνοτες τοὺς κατ' ἐπάνω των ἐρχομένους κλέπτας, λαῖκοι μὲν ὄντες
τρεῖς χρόνους ἀπέχουσι τῶν Μυστηρίων, ὡς μὴ καὶ αὐτοὶ τὰς χεῖρας καθαρὰς ἔχοντες δηλαδή, κατὰ τοὺς ἐν
πολέμῳ φρονεούοντας, κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα καὶ Ζωναράν (1). Ἰερωμένοι δὲ ὄντες καὶ Κληρικοὶ καθαιροῦνται,

(1) Τόσους γὰρ χρόνους ἐκανόνισεν αὐτοὺς καὶ ὁ Κωνσταντι-
νος ὁ Χλιαρηνός, ὁ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχης, μετὰ
τῆς περὶ αὐτὸν Συνόδου· ἐὰν ὁμοῦς οὗτοι δὲν ἠμπόρουσαν νὰ φύ-
γουν ἀπὸ τοὺς κατ' ἐπάνω των ἐρχομένους κλέπτας· εἰ δὲ ἠμπό-
ρουσαν νὰ φύγουν καὶ δὲν ἐφυγον, ἀλλ' ἐφόνευσαν αὐτοὺς, περισσό-
τερον ἀπὸ τρεῖς χρόνους νὰ ἐπιτιμῶνται.

ἐπειδὴ κατὰ τὸν τοῦ Κυρίου λόγον, πάντες οἱ λαβόντες μάχαιραν ἐν μαχαίρᾳ ἀποθάνουσι. Ὅρα δὲ οὗτοι μάχαιραν καὶ θάνατον ὀνομάζει ὁ Ἅγιος τὴν στέρησιν τῆς Κοινωνίας καὶ τὴν καθάρσειν, ἐπειδὴ ταῦτα, κοντὰ εἰς τοὺς φρονίμους καὶ γνωστικούς, θανατηφόρος ἀληθῶς τιμωρία λογίζονται. Ὅρα καὶ τὸν ξς'. Ἀποστολικὸν, ὅρα καὶ τὴν ὑπόσημειωσιν τοῦ ιγ'. τοῦ αὐτοῦ Βασιλείου.

ΚΑΝΩΝ ΝΓ'.

Ἄκουσίως φονεύσας, καὶ μετὰ τοῦτο μεταμεληθεὶς, εἴκοσιν ἔτη ἀκοινώνητος ἔσται τοῦ Ἁγιάσματος. Τὰ δὲ εἴκοσιν ἔτη οὕτως οἰκονομηθήσεται ἐπ' αὐτῷ. Ἐν δ' ἔτεσι προσκλαίειν ὀφείλει ἔξω τῆς θύρας ἐστὼς τοῦ εὐκτηρίου οἴκου, καὶ τῶν εισιόντων πιστῶν δεόμενος εὐχὴν ὑπὲρ αὐτοῦ ποιῆσθαι ἐξαγορεύων τὴν ἰδίαν παρανομίαν. Μετὰ δ' εἰς τοὺς ἀκρωμένους δεχθήσεται, καὶ ἐν ε' ἔτεσι μετ' αὐτῶν ἐξελεύσεται. Ἐν δὲ ζ' ἔτεσι μετὰ τῶν ἐν ὑποπτώσει προσευχόμενος ἐξελεύσεται. Ἐν δ' συστήσεται μόνον τοῖς πιστοῖς, προσφορᾶς δὲ οὐ μεταλήψεται. Πληρωθέντων δὲ τούτων, μεθεξί τῶν Ἁγιασμάτων.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν Κανὼν εἴκοσι χρόνους κανονίζει τὸν θεληματικῶς φονεύσαντα ἄνθρωπον, καὶ μετὰ ταῦτα μετανοήσαντα. Καὶ δ' μὲν χρόνους διορίζει αὐτὸν νὰ προσκλαίῃ, ε' νὰ ἀκροάζεται, καὶ ε' νὰ ἐκβαίῃ ἔξω τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τοὺς ἀκρωμένους ὁμοῦ, ζ' νὰ ὑποπίπτῃ, η' νὰ στέκεται μετὰ τοὺς πιστοὺς, καὶ μετὰ ταῦτα πάντα νὰ μεταλαμβάνῃ. Ὅρα καὶ τὸν ξς'. Ἀποστολικὸν, καὶ τὸν ια'. τῆς α. καὶ τὴν ἐν τῷ τέλει ἰχνογραφίαν τοῦ Ναοῦ.

ΚΑΝΩΝ ΝΔ'.

Ἄκουσίως φονεύσας, ἐν δέκα ἔτεσιν ἀκοινώνητος ἔσται τῶν Ἁγιασμάτων. Οἰκονομηθήσεται δὲ ἐπ' αὐτῷ τὰ δέκα ἔτη οὕτω· δύο μὲν ἔτη ἐν προσκλαύσει, τρία δὲ ἔτη ἐν ἀκρωμένοις διατελέσει, ἐν δ' ὑποπίπτων, καὶ ἐν ἐνιαυτῷ συσταθήσεται μόνον, καὶ τῷ ἐξῆς εἰς τὰ Ἅγια δεχθήσεται.

Ἑρμηνεία.

Τὸν δὲ χωρὶς τὸ θέλημά του φονεύσαντα, δέκα χρόνους ἐμποδίζει ὁ παρὼν Κανὼν ἀπὸ τὰ θεῖα Μυστήρια, καὶ διορίζει αὐτὸν β' νὰ προσκλαίῃ, γ' νὰ ἀκροάζεται, δ' νὰ ὑποπίπτῃ, καὶ α' νὰ στέκεται μετὰ τοὺς πιστοὺς, καὶ οὕτω νὰ μεταλαμβάνῃ. Ὅρα τὸν ξς'. Ἀποστολικὸν, τὸν ια'. τῆς α. καὶ τὴν ἰχνογραφίαν τοῦ Ναοῦ.

ΚΑΝΩΝ ΝΗ'.

Τῆς ἐν Ἁγ-
γύρ. κ'. Νόσ-
σης δ'. || Ἄκουσίως φονεύσας, ἐν ιε' ἔτεσιν ἀκοινώνητος ἔσται τῶν Ἁγιασμάτων. Οἰκονομηθήσεται δὲ τὰ ιε' ἔτη ἐπ' αὐτῷ οὕτως. Ἐν δ' μὲν ἔτεσι προσκλαίων ἔσται, ἐν ε' δὲ ἀκρωμένος, ἐν τέσσαρσιν ὑποπίπτων, ἐν δυσὶ συνεστῶς ἄνευ Κοινωνίας.

Ἑρμηνεία.

Τὸν μοιχὸν ὁ Κανὼν οὗτος ιε' χρόνους κανονίζει νὰ ἀπέχη τῆς Κοινωνίας. Καὶ δ' μὲν νὰ προσκλαίῃ, ε' νὰ ἀκροαται, δ' νὰ ὑποπίπτῃ, β' νὰ στέκεται μετὰ τοὺς πιστοὺς, καὶ οὕτω νὰ μεταλαμβάνῃ. Ὅρα καὶ τὸν κ' τῆς ἐν Ἁγύρᾳ.

ΚΑΝΩΝ ΝΘ'.

Βασιλ. κθ'.
Νόσ. δ'. || Ἄκουσίως φονεύσας, ἐν ἐπτὰ ἔτεσιν ἀκοινώνητος ἔσται τῶν Ἁγιασμάτων. Δύο προσκλαίων, καὶ δύο προσακρωμένος, καὶ δύο ὑποπίπτων, καὶ ἐν ἐνὶ συνεστῶς μόνον, τῷ ὀγδῶφ δὲ δεχθήσεται εἰς τὴν Κοινωνίαν.

Ἑρμηνεία.

Ὁ Κανὼν οὗτος κανονίζει τὸν πόρνον ἐπτὰ χρόνους νὰ ἀπέχη τῶν Μυστηρίων. Καὶ δύο μὲν νὰ προσκλαίῃ, δύο δὲ νὰ ἀκροαται, δύο νὰ ὑποπίπτῃ, ἓνα νὰ συνίσταται μετὰ τοὺς πιστοὺς, καὶ εἰς τὸν ὀγδοὺν χρόνον νὰ μεταλαμβάνῃ. Ὁ Κανὼν οὗτος διορισμὸς ἐστὶν ἴδιος τοῦ Βασιλείου καὶ ἐπιτίμιον, δι' ὃ καὶ βαρύτερόν ἐστι. Καὶ ὅρα τὸν κβ'. Κανόνα αὐτοῦ, καὶ τὴν εἰς ἐκεῖνον ὑπόσημειωσιν.

ΚΑΝΩΝ Ε΄.

« Ἡ παρθενίαν ὁμολογήσατα καὶ ἐκπεσοῦσα τῆς ἐπαγγελίας, τὸν χρόνον τοῦ ἐπὶ τῆς μοιχείας ἀμαρτήματος ἐν τῇ οἰκονομίᾳ τῆς καθ' ἑαυτὴν ζωῆς πληρώσει. Τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν βίον μοναζόντων ἐπαγγελιομένων καὶ ἐκπιπτόντων. »

|| Τῆς δ'. ις'.
τῆς ἐν Ἀγκύ-
ρα ιθ'.

Ἑρμηνεία.

Ὁ Κανὼν οὗτος εἰς τὸ τῆς μοιχείας ἐπιτίμιον ὑποβάλλει, ἥτοι δεκαπέντε χρόνους κανονίζει τὰς Καλογραίας καὶ τοὺς Μοναχοὺς, ὅπου ἢ πορνεύσουσιν ἢ ὑπαινδρευθοῦσιν. Ὅρα καὶ τὸν ις'. τῆς δ'. καὶ τὸν ιθ'. τῆς ἐν Ἀγκύρα.

ΚΑΝΩΝ ΕΑ΄.

« Ὁ κλέψας, εἰ μὲν ἀφ' ἑαυτοῦ μεταμεληθεὶς κατηγορήσῃ ἑαυτοῦ, ἐνιαυτὸν κωλυθήσεται μόνῃς τῆς κοινωνίας τῶν Ἀγιασμάτων, εἰ δὲ ἐλεγχθεῖται, ἐν δυσὶν ἔτεσι. Μερισθήσεται δὲ αὐτῷ ὁ χρόνος εἰς ὑπόπτωσιν καὶ σύστασιν, καὶ τότε ἀξιωθήσεται τῆς Κοινωνίας. »

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρῶν Κανῶν, τὸν μὲν κλέψαντα, καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ ἐξομολογηθέντα καὶ μετανοήσαντα, ἓνα μόνον χρόνον ἐμποδίζει ἀπὸ τῆς κοινωνίας, τὸν δὲ φανερωθέντα ἀπὸ ἄλλου, ἢ πιασθέντα ἐπάνω εἰς τὴν κλεψίαν, ἓνα χρόνον κανονίζει νὰ ὑποπίπτῃ, καὶ ἄλλον ἓνα νὰ στέκεται μὲ τοὺς πιστοὺς, καὶ οὕτω νὰ μεταλαμβάνῃ. Ὅρα καὶ τὸν γ'. Γρηγορίου Νεοκαισαρείας.

ΚΑΝΩΝ ΕΒ΄.

« Ὁ τὴν ἀσχημοσύνην ἐν τοῖς ἄρρεσιν ἐπειδεικνύμενος, τῷ χρόνῳ τοῦ ἐν τῇ μοιχείᾳ παρανομοῦντος οἰκονομηθήσεται. »

|| Βασιλ. ζ'.
Νύσ. δ'.

Ἑρμηνεία.

Τὸν ἀρσενικοῦτον ὁ παρῶν Κανῶν ὁμοίως μὲ τὸν μοιχὸν κανονίζει, ἥτοι χρόνους ιε'. Ὅρα καὶ τὸν ζ'. τοῦ αὐτοῦ Βασιλείου.

ΚΑΝΩΝ ΕΓ΄.

« Ὁ ἐν ἀλόγοις τὴν ἑαυτοῦ ἀσέβειαν ἐξαγορεύων, τὸν αὐτὸν χρόνον ἐξομολογούμενος, παραφυλάσσεται. »

|| Τῆς ἐν Ἀγ.
ις'. ις'. Βα-
σιλ. ζ'. Νύσ-
σης δ'.

Ἑρμηνεία.

Τὸν κτηνοβάτην ὁ παρῶν Κανῶν παρῶμοίως εἰς ιε' χρόνους κανονίζει. Ὅρα καὶ τὸν ις'. τῆς ἐν Ἀγκύρα.

ΚΑΝΩΝ ΕΔ΄.

« Ὁ ἐπίορκος, ἐν δέκα ἔτεσιν ἀκοινωνήτος ἔσται, δυσὶν ἔτεσι προσκλαίων, τρισὶν ἀκροώμενος, τέσσαρσιν ὑποπίπτων, ἐνιαυτὸν μόνον συνεστῶς, καὶ τότε τῆς Κοινωνίας ἀξιούμενος. »

Ἑρμηνεία.

Τὸν ἐπίορκον ὁ παρῶν Κανῶν εἰς δέκα χρόνους ἐμποδίζει ἀπὸ τὰ Μυστήρια, καὶ διορίζει, δύο μὲν νὰ προσκλαίῃ, τρεῖς δὲ νὰ ἀκροᾶται, τέσσαρας νὰ ὑποπίπτῃ, ἓνα νὰ στέκεται μὲ τοὺς πιστοὺς, καὶ ἔτσι νὰ μεταλαμβάνῃ. Ὁ ἐπίορκος δὲ οὗτος πρέπει νὰ νοηθῇ, ὅτι χωρὶς ἀνάγκην ἐπιώρκησεν (1). Ὅρα τὸν ἡδ'. τῆς ς'.

(1) Σημείωσαι ἔμως, ὅτι ὁ θεῖος Ἰσιδώρος ὁ Πηλουσιώτης, ἐπιορκίαν του. « Οὐ γὰρ τὸ σὲ δώροισ ἐξευμενισθῆναι ἀπολύει μαθὼν ὅτι ὁ Ἱερεὺς Ζώσιμος διὰ ὀλίγα ὀφάρια, ὅπου τοῦ ἐπηγεν ἓνας ἐπίορκος, τοῦ ἐσυγχώρησε, τοῦ γράφει, ὅτι μὲ τὰ δῶρα δὲν συγχωρεῖται ὁ τοιοῦτος ἐπίορκος, ἐὰν πρῶτον δὲν λάβῃ τὴν ζῆμιαν ὅπου ἔπαθεν ὁ ἀντίδικος τοῦ ἐπίορκου ἀπὸ τῆς τοιαύτης ἐπιορκίας του. « Οὐ γὰρ τὸ σὲ δώροισ ἐξευμενισθῆναι ἀπολύει μαθὼν ὅτι ὁ Ἱερεὺς Ζώσιμος διὰ ὀλίγα ὀφάρια, ὅπου τοῦ ἐπηγεν ἓνας ἐπίορκος, τοῦ ἐσυγχώρησε, τοῦ γράφει, ὅτι μὲ τὰ δῶρα δὲν συγχωρεῖται ὁ τοιοῦτος ἐπίορκος, ἐὰν πρῶτον δὲν λάβῃ τὴν ζῆμιαν ὅπου ἔπαθεν ὁ ἀντίδικος τοῦ ἐπίορκου ἀπὸ τῆς τοιαύτης ἐπιορκίας του. « Οὐ γὰρ τὸ σὲ δώροισ ἐξευμενισθῆναι ἀπολύει μαθὼν ὅτι ὁ Ἱερεὺς Ζώσιμος διὰ ὀλίγα ὀφάρια, ὅπου τοῦ ἐπηγεν ἓνας ἐπίορκος, τοῦ ἐσυγχώρησε, τοῦ γράφει, ὅτι μὲ τὰ δῶρα δὲν συγχωρεῖται ὁ τοιοῦτος ἐπίορκος, ἐὰν πρῶτον δὲν λάβῃ τὴν ζῆμιαν ὅπου ἔπαθεν ὁ ἀντίδικος τοῦ ἐπίορκου ἀπὸ τῆς τοιαύτης ἐπιορκίας του. »

ΚΑΝΟΝ ΞΕ΄.

«Ὁ γοητεῖαν ἢ φαρμακείαν ἐξαγορεύων, τὸν τοῦ φονεύς χρόνον οικονομηθήσεται, οὕτως οικονομούμενος, ὡς ἐν ἐκάστῳ ἀμαρτήματι ἑαυτὸν ἐλέγξας».

«Ερμηνεῖα.

Τὸν γόητα καὶ φαρμακὸν παρομοίως μὲ τὸν ἐκουσίως φονεύσαντα ὁ παρὼν Κανὼν ἐπιτιμᾷ. Ὅρα καὶ τὸν ξά. τῆς ς΄.

ΚΑΝΟΝ ΞΖ΄.

«Ὁ τυμβωρύχος ἐν δέκα ἔτεσιν ἀκοινωνήτος ἔσται».

«Ερμηνεῖα.

Ὁ παρὼν Κανὼν δέκα χρόνους ἐμποδίζει ἀπὸ τὴν κοινωνίαν ἐκεῖνον ὁποῦ ἀνοίγει τοὺς τάφους, διὰ νὰ κλέψῃ τι κόσμιον ἀπὸ τὸ ἐνταφιασμένον σῶμα (1). Ὁ δὲ Νύστης ἐν τῷ ζ΄. αὐτοῦ Κανόνι εἰς δύο διαιρῶν τὴν τυμβωρυχίαν, εἰς συγγνωτὴν καὶ ἀσύγγνωστον, συγγνωστὴν μὲν λέγει, ὅταν τινὰς μὴ πειράζων τὸν νεκρὸν, παίρῃ τὰς πέτρας ὁποῦ τυχὸν εἰς τὸν τάφον εὐρίσκονται, διὰ νὰ τὰς βάλῃ εἰς ἄλλου τινὸς κοινοφελετέρου ἔργου οἰκοδομήν· ἀσύγγνωστον δὲ τυμβωρυχίαν ὀνομάζει, ὅταν τινὰς ἀνοίγῃ τοὺς τάφους διὰ νὰ πάρῃ ρουχᾶ, ἢ ἄλλο τι κόσμιον ἀπὸ τοὺς ἐκεῖ τεθαμμένους νεκρούς, ἤτις αὕτη ὡς ἡ πορνεία ἐπιτιμᾶται, ἤτοι ἐννέα χρόνους. Ὁ δὲ Νηστευτὴς τὸν τυμβωρύχον ἕνα χρόνον κανανίζει μετὰ ξηροφαγίας καὶ μετανοιῶν ἐν τῷ κθ΄. αὐτοῦ Κανόνι.

(1) Ὁ κγ΄. τίτλ. τοῦ ζ΄. βιβλ. τῶν Βασιλικῶν θεσπίζει, ὅτι οἱ τυμβωρύχοι καὶ ἐγκληματικῶς παιδεύονται· καὶ χρηματικῶς. Ἐγκληματικῶς μὲν, διατι ὡς ἄτιμοι καταδικάζονται, χρηματικῶς δὲ διατι ζημιώνονται, ποτὲ μὲν ἐκατὸν, ποτὲ δὲ, διακόσια νομίσματα. Καὶ ἂν μὲν μὲ ἄρματα ὑπάγουν καὶ ἀνοίξουν τὸν τάφον, κεφαλικῶς τιμωροῦνται, εἰ δὲ χωρὶς ἄρματα, καταδικάζονται νὰ εὐγάζουν χῶμα ἀπὸ τὰ μεταλλεῖα. Καὶ ἂν μὲν ᾖναι εὐτελεῖς, ἄκρως τιμωροῦνται, ἂν δὲ ᾖναι ἐντιμοί, ἐξορίζονται, ἢ εἰς τὰ μεταλλεῖα καταδικάζονται. Ὁ δὲ ζ΄. τίτλ. τοῦ ιδ΄. βιβλ. τῶν Διατάξεων, οἱ τυμβωρύχοι, λέγει, ὑπόκεινται εἰς τὸν περὶ ἱεροσυλίας νόμον. Σημειῶσαι ὅτι χωρὶς ἄδειαν Ἱερέως, ἢ τοῦ Ἐπισκόπου. ἢ τοῦ Βασιλέως, ἢ τῶν ἀρχόντων. ὕσοι μετακινῶσι σῶματα τῶν νεκρῶν, ὡς τυμβωρύχοι λογίζονται. Δι΄ ὃ καὶ χωρὶς τοιαύτης ἐπιτροπῆς, λείψανα μεταθέμενος Ἡγουμένος τις τῆς Μονῆς τοῦ ἀγίου Μωκίου. ἐξεβλήθη τῆς ἡγουμενίας καὶ καθήρηθη κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα. (Ὅρα ταῦτα πάντα παρὰ Φωτί. τίτλ. θ΄. Κεφ. κζ΄.). Ἀρμόδιον εἶναι εἰς τὴν παρούσαν ὑποσημείωσιν νὰ προσθέσωμεν πόσης καταδίκης εἶναι ἄξιοι ἐκεῖνοι· οἱ Ἱερεῖς ἢ λαϊκοί, ὁποῦ ἀνοίξουν τοὺς τάφους, διὰ νὰ εὐρουν, λέγουν, τοὺς παρ' αὐτῶν καλουμένους Βρικολάκους καὶ νὰ τοὺς θανατώσουν. Ὁ τῆς ἐλευθέρως καταστάσεως καὶ ἀγνωσίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἐφθασαν οἱ τωρινοὶ Χριστιανοί! Χριστιανοὶ ἀδελφοί, τί πλάνες εἶναι αὐταῖς ὁποῦ ἔχετε; τί μωροὶ καὶ νηπιώδεις λογισμοί, εἰς τοὺς ὁποίους πιστεύετε; τί περιπαίγματα εἶναι αὐτὰ. μὲ τὰ ὁποῖα σᾶς χωρίζουν οἱ δαίμονες ἀπὸ τὴν εἰς Θεὸν ἀδίστακτον πίστιν, καὶ σᾶς περιπαίξουν ὡσάν τὰ ἀνόητα παιδιά; Σᾶς λέγω καὶ σᾶς πληροφορῶ, ὅτι Βρικολάκες δὲν γίνονται ποτὲ, οὔτε εἶναι εἰς τὸν κόσμον. Οἱ Βρικολάκες ὁποῦ ἐσεῖς λέγετε, ἄλλο δὲν εἶναι, πᾶρξ μία ψεύτικη καὶ παιδαριώδης πρόληψις, ὁποῦ ἐγεννήθη ἀπὸ τὸν φόβον καὶ τὴν ἀπιστίαν σας, καὶ ἕνας ἀνόητος λογισμὸς ὁποῦ σᾶς γελᾷ καὶ σᾶς λέγει, πῶς οἱ νεκροὶ ἀσκηκῶνται ἀπὸ τὰ μνήματα καὶ ἔρχονται καὶ σᾶς πειράζου· δὲν εἶναι Βρικολάκες, διατι ἀθάνατον εἶ-

ναὶ ποτε ὁ διάβολος νὰ ἀσκήσῃ νεκρὸν καὶ τὸ πρὸ ἐνός. ἢ δύο μηνῶν ἀποθαμμένον σῶμα νὰ τὸ κάμῃ νὰ ἔχῃ αἷμα. ἢ οὐχία, ἢ ἄλλην κάμψιν σωματικὴν κίνησιν, καθὼς ἐσεῖς φαντάζεσθε. Οἱ Βρικολάκες εἶναι ἕνας ἀνόητος λογισμὸς, διατι, ἂν ἀκριβῶς ἐξετάσῃ τινὰς ἐκεῖνους ὁποῦ λέγουν, πῶς εἶδαν Βρικολάκας, θέλει εὐρεῖ, πῶς ἀπ' οὗ αὐτοὶ εἶποῦν, ὅτι ἄλλος τις τοὺς τὸ εἶπε, καταντοῦν τέλος πάντων εἰς τὸ νὰ εἶποῦν ταῦτο. Ἔτσι μὴ ἐφάνη. ὡς πολλὰκις ἐπὶ τῶν πραγμάτων εἰς πολλοὺς τόπους ἠκολούθησε τοῦτο. Ὅθεν, ἀδελφοί μου, μαθάνοντες ταῦτα, ἐβάλετε ἀπὸ τὸν λογισμὸν σας τὴν τοιαύτην πρόληψιν καὶ φαντασίαν, καὶ εἰς τὸ ἐξῆς μὴ πιστεύετε ποτὲ, πῶς εἶναι· τῆ ἀληθείᾳ Βρικολάκες. Ἐὰν δὲ ἀπὸ τὴν πρὸς Θεὸν ὀλιγοπιστίαν σας σᾶς δέιγῃ ὁ διάβολος κάποιαν φαντασίαν, λαλεῖτε τὸν Ἱερέα νὰ ψάλλῃ εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον ἀγίασμα, καὶ διὰ τῆς θείας χάριτος διαλύεται ἡ ἐνέργεια τῶν δαιμόνων. Ὅσοι δὲ ἀποτολήσουν νὰ ἀνοίξουν τοὺς τάφους διὰ νὰ κτυποῦν τὸ νεκρὸν σῶμα, ἢ διὰ νὰ κάλουν αὐτὸ, μὲ σκοπὸν τάχα νὰ θανατώσουν μὲ τὸ κτύπημα αὐτὸ καὶ τὸ καύσιμον τὸν Βρικολάκα, οὗτοι ὄχι μόνον ὡς τυμβωρύχοι, ἀλλὰ καὶ ὡς φονεῖς πρέπει νὰ κανονίζονται παρὰ τοῦ Ἀρχιερέως. Τί λέγω ταῦτα; οἱ τοιοῦτοι πρέπει μὲ σφοδρὰ ἐπιτίμια νὰ ἐμποδισθοῦν ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα εἰς τὸ νὰ μὴ ἀποτολμοῦν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν, οὔτε νὰ ἀνοίξουν ὀλίγερα τῶν ὑποπευσομένων νεκρῶν τοὺς τάφους. Ὅρα δὲ καὶ τὸν θεῖον Χρυσόστομον (λόγ. λς΄. εἰς τὸν Λάζαρον σελ. 234. τοῦ ε. τόμ.), πῶς ἐλέγχει ἐκεῖνους τοὺς ἀνόητους, ὁποῦ νομίζουν πῶς γίνονται δαίμονια. ταῦτόν εἰπεῖν, Βρικολάκες, αἱ ψυχαὶ ἐκεῖνων ὁποῦ φονεῦσθαι, ἢ κρεμασθῆναι, ἢ μὲ βίαιον θάνατον ἀποθάνου· λέγει γὰρ εἰς αὐτούς, ἐτι δὲν γίνονται αἱ ψυχαὶ τῶν τοιούτων δαιμόνια ἢ βρικολάκες, ἀλλ' ἐκεῖνων τῶν Χριστιανῶν ὁποῦ ζοῦν εἰς ἀμαρτίας, καὶ ὁποῦ μιμοῦνται τὴν τῶν δαιμόνων κακίαν. Ὅρα καὶ σελ. 992. τοῦ β΄. τόμ. τῶν Συνοδικῶν πρακτικ. πῶς ἦτον αἵρεσις τῶν Βογομίλων, ὅτι οἱ δαίμονες κατοικοῦν εἰς τὰ σῶματα.

ΚΑΝΟΝ ΕΖ'.

«Ἡ ἀδελφομιξία τὸν τοῦ φονέως χρόνον ἐξομολογήσεται». || Βασιλ. οέ.

Ἑρμηνεία.

Εἰς τοῦτον μὲν τὸν Κανόνα ὁ Ἅγιος κανονίζει τὸν σμιζαντα μὲ τὴν αὐτοῦ ἀδελφὴν, ἀμφιθαλῆ οὖσαν, ἥτοι ἀπὸ τὸν αὐτὸν πατέρα καὶ μητέρα, ὡς φονέα ἐκούσιον, ἥτοι εἰς εἴκοσι χρόνους, κατὰ τὸν Ἀνώνυμον ἐρμηνευτὴν τῶν Κανόνων.

Συμφωνία.

Εἰς δὲ τὸν οέ. εἰς ἕνδεκα χρόνους κανονίζει τὸν σμιζαντα μὲ τὴν ἑτεροθαλῆ αὐτοῦ ἀδελφὴν, ἥτοι τὴν ἀπὸ πατέρα μόνον, ἢ τὴν ἀπὸ μητέρα μόνον οὖσαν, λέγων, ὅτι πρὸ τοῦ νὰ χωρισθῆ ἀπὸ τὴν ἀθέμιτον πράξιν αὐτὴν, μέσα εἰς Ἑκκλησίαν νὰ μὴ ἔμβῃ, μετὰ δὲ τὸ χωρισθῆναι νὰ προσκλαίῃ τρεῖς χρόνους, νὰ ἀκροάζεται τρεῖς χρόνους, νὰ ὑποπίπτῃ τρεῖς χρόνους, καὶ δύο χρόνους νὰ στέκεται μὲ τοὺς πιστοὺς χωρὶς νὰ μεταλαμβάνῃ, καὶ οὕτω λοιπὸν νὰ ἀξιοῦται τῆς Κοινωνίας. Ὁ δὲ Νηστευτὴς εἰς γ' ἔτη κανονίζει τὸν τῆ ἰδίᾳ ἐπιμιγνέντα ἀδελφῇ μετὰ ξηροφαγίας καὶ μετανοιῶν, ἐν τῷ ἰδ' αὐτοῦ Κανόνι.

ΚΑΝΟΝ ΕΗ'.

«Ἡ τῆς ἀπειρημένης συγγενείας εἰς γάμον ἀνθρώπων σύστασις, εἰ φωραθῆι, ὡς ἐν ἀμαρτήμασιν ἀνθρώπων γινομένη, τὰ τῶν μοιχῶν ἐπιτίμια δέξεται» (1).

Ἑρμηνεία.

Γενικῶς ὁ Κανὼν οὗτος ἐπιτιμᾷ κάθε γάμον ὀρθοῦ γένῃ εἰς συγγενὲς πρόσωπον, ἐμποδισμένον ὑπὸ τοῦ νόμου, μὲ τὸ ἐπιτίμιον τῶν μοιχῶν, χωριζομένου δηλονότι τοῦ τοιοῦτου γάμου πρότερον, καὶ οὕτως ἐπιτιμωμένου. Φαίνεται δὲ, ὅτι μὲ τὸ ἐλαφρότερον ἐπιτίμιον τῆς μοιχείας τῶν πρὸ αὐτοῦ Πατέρων ἐπιτιμᾷ ὁ Βασίλειος ἐδῶ τοὺς ἀθεμίτους γάμους, ἥτοι ἑπτὰ μόνον χρόνους (περὶ οὗ ὄρα τὸν κ'. τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ, καὶ κβ'. τοῦ αὐτοῦ Βασιλείου), καὶ ὄχι μὲ τὸ ἰδικόν του βαρύτερον, εἰς ιε' ἡλικίαν χρόνους, ἐπειδὴ προῖον εἰς τὸν οή. αὐτοῦ Κανόνα, ἑπτὰ χρόνους κανονίζει τὸν δύο ἀδελφὰς λαμβάνοντα.

ΚΑΝΟΝ ΕΘ'.

«Ἀναγνώστης, ἐὰν τῆ ἑαυτοῦ μνηστῆ πρὸ τοῦ γάμου συναλλάξειεν, ἐνιαυτὸν ἀργήσας, || Ἄπος. κς' εἰς τὸ ἀναγινώσκειν δεχθήσεται, μένων ἀπρόκοπος, κλειψιγαμήσας δὲ ἄνευ μνηστείας, παυθήσεται τῆς ὑπηρεσίας. Τὸ αὐτὸ καὶ ὑπηρέτης».

Ἑρμηνεία.

Ἐὰν Ἀναγνώστης τινὰς σμίξῃ μὲ τὴν ἀρραβωνιστικὴν του πρὸ τῆς τελεσιουργίας τοῦ γάμου, κακείνης θελούσης (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ συναλλάξειεν), ἕνα χρόνον κανονίζεται ἀπὸ τὸν παρόντα Κανόνα νὰ ἀργῆ ἀπὸ τὴν ὑπηρεσίαν του, ἔπειτα δέχεται πάλιν εἰς τὸ νὰ ἀναγινώσῃ, εἰς μεγαλύτερον ὅμως βαθμὸν δὲν ἀναβιβάζεται, ἥτοι οὔτε Διάκονος, οὔτε Πρεσβύτερος γίνεται, διατὶ ἐμικροψύχητε καὶ δὲν ἐκαρτέρεσε νὰ τελεσθῆ ὁ γάμος. Ἐὰν δὲ σμίξῃ μὲ γυναῖκα, τὴν ὁποίαν δὲν εἶχεν ἀρραβωνιστικὴν, νὰ παύῃ ἀπὸ τὴν ὑπηρεσίαν, κἂν καὶ τοῦδ' ἐδῶκε λόγον εἰς αὐτὴν πρὸ τῆς μίξεως, διὰ νὰ τὴν πάρῃ γυναῖκα, κἂν καὶ μετὰ τὴν μίξιν ἔλαβεν αὐτὴν εἰς γυναικῆ του (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ κλειψιγαμήσας)· τοῦτο δὲ τὸ ἴδιον ἐπιτίμιον νὰ λαμβάνῃ καὶ ὁποῖος ἄλλος ὑπηρέτης τῆς Ἐκκλησίας κάμῃ αὐτὸ (περὶ οὗ ὄρα τὴν τοῦ ιε. τῆς ς'. ὑποσημείωσιν), ἢ ψάλτης εἶναι, ἢ θυρωρός (2). Ὅρα καὶ τὸν κς'. Ἀποστολικόν.

(1) Ἐν ἄλλοις δὲ Κώδεξιν ἄλλως εὐρίσκεται ὁ παρὼν Κανὼν, ἥτοι, «Ἐὰν γάμον τις συστήσῃ ἐπὶ συγγενὲς πρόσωπον, πρὸς ὃ ἀπηγόρευται συνιστῆν γάμον, τῷ τῆς μοιχείας ἐπιτίμιον κολασθήσεται, διασπώμενος καὶ τοῦ γάμου.»

(2) Διὰ τοῦτο καὶ Νικήτας ὁ Θεσσαλονίκης Χαρτοφύλαξ, ἀκολούθως μὲ τὸν παρόντα Κανόνα διορίζεται, ὅτι ἂν τινὰς Κληρικὸς σμίξῃ μὲ τὴν ἀρραβωνιστικὴν του πρὸ τῆς ἱερολογίας τοῦ γάμου, εἰ καὶ κλειψιγάμος δὲν εἶναι, νομίσας ὅτι εἶναι ἀρκετὸς τὸ νὰ σμιχθῶν μόνος ὁ ἀρραβῶν, ὅμως οὗτος χειροτονίας

δὲν ἀξιοῦται, ἀλλὰ καὶ ἂν ἐχειροτονήσῃ, καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν ἔλαβε τὴν τελείαν ἱερολογίαν τοῦ γάμου, πάλιν προκριματίζεται, ἥτοι καθαιρεῖται, καὶ διατὶ ἠγνόησεν, ὅτι εἶναι ἀρκετὸς εἰς σμίξιν μόνος ὁ ἀρραβῶν, καὶ διατὶ οὐδὲς μετὰ τὴν χειροτονίαν ἱερολογεῖται εἰς γάμον (σελ. 346. τοῦ Γιοῦρ. Γραικορ.). Ὅρα δὲ, ὅτι ὁ ὑπηρέτης ἐνταῦθα φανερῶς οὐκ ἔστιν ὁ Ἰποδιάκονος, ἐπειδὴ εἰς αὐτὸν ἐν εἶναι ἄδεια νὰ ὑπανδρεύεται μετὰ τὴν χειροτονίαν, κατὰ τὸν ς' τῆς ς'.

ΚΑΝΟΝ Δ'.

«Διάκονος ἐν χεῖλεσι μιανθείς, καὶ μέχρι τούτου ἡμαρτηχέναι ὁμολογήσας, τῆς λειτουργίας ἐπισχεθῆσεται. Τοῦ δὲ μετέχειν τῶν Ἀγιασμάτων μετὰ τῶν Διακόνων ἀξιοθήσεται, τὸ αὐτὸ δὲ καὶ Πρεσβύτερος. Εἰ δέ τι πλέον τούτου φωραθῆῃ ἡμαρτηκῶς, ἐν οἷφ ἂν εἴη βαθμῶ, καθαίρεθῆσεται».

Ἑρμηνεία.

Διορίζεται ὁ πρῶν Κανῶν, ὅτι ἀνίσως Διάκονος τινὰς μιανθῆ μετὰ τὰ χεῖλη, ἤγουν φθάσῃ ἕως εἰς ἐμπαθέσ καὶ ἐρωτικὸν φίλημα μόνον γυναικὸς (μίγμα γὰρ καὶ ἀκαθαρσία τοῦτὸ ἐστὶ ψυχῆς· διότι, ἂν μόνῃ ἢ συγκατάθεσις πρὸς τὴν ἁμαρτίαν μολύνῃ καὶ μαινῇ τὴν ψυχὴν, πολλῶ μᾶλλον τὸ ἐμπαθέσ φίλημα), ἂν, λέγω, Διάκονος τοῦτο ποιήσῃ καὶ ἐξομολογηθῆ, ὅτι ἕως τούτου μόνον ἡμαρτε, νὰ ἀργίξεται μὲν πρὸς καιρὸν ἀπὸ τὴν δικαιοσύνην του, ἐν ὅσῳ δὲ καιρῶ εὐρίσκειται ἀργός, νὰ μεταλαμβάνῃ ὁμοῦ μετὰ τοὺς λοιποὺς ἀνεπιτιμήτους Διακόνους ἐντὸς τοῦ βήματος. Τοῦτο τὸ ἴδιον ἐπιτίμιον νὰ λαμβάνῃ καὶ ὁ Ἱερεὺς ὁποῦ ἁμαρτήσῃ παρομοίως μέχρι μόνου ἐμπαθοῦσ φίληματος (1). Εἰ δὲ καὶ περισσώτερον τι ἀπὸ τὸ ἐμπαθέσ φίλημα ἤθελεν ἁμαρτήσῃ Ἱερεὺς ἢ Διάκονος, συγκυλισμὸν τυχόν, ἢ καὶ συνουσίαν, καὶ ὁμολογήσῃ αὐτὸ, νὰ καθαίρεται καὶ ὁ ἕνας καὶ ὁ ἄλλος (2).

ΚΑΝΟΝ ΟΑ'.

Τῆς ἐν Ἀγ- || «Ὁ συνεγνωκῶς ἐκάστῳ τῶν προειρημένων ἁμαρτημάτων καὶ μὴ ὁμολογήσας, ἀλλ' κυρ. κε'. || ἐλεγχθεῖς, τοῦ τοσούτου χρόνου, εἰς ὃν ὁ ἐργάτης τῶν κακῶν ἐπιτετίμηται, καὶ αὐτὸς ἐστὶ ἐν ἐπιτιμίῳ».

Ἑρμηνεία.

Ἀφ' οὗ ὁ Ἅγιος εἶπε περὶ ἁμαρτημάτων Πρεσβυτέρων, Διακόνων καὶ τῶν λοιπῶν Ἐκκλησιαστικῶν, τῶρα εἰς τοῦτον τὸν Κανὸνα λέγει ὅτι, ὅποιος ἤξευρε ὅτι οὗτοι πάντες ἁμαρτάνουσι, καὶ δὲν ὁμολογήσῃ τοῦτο μυστικῶς εἰς τὸν Ἀρχιερέα διὰ νὰ διορθώσῃ αὐτοὺς, ἢ καὶ αὐτὸς δυνάμενος νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν μετὰ μυστικὴν ὑπόμνησιν, σκεπάζει τοῦτο καὶ σιωπᾷ, ἐὰν οὗτος, λέγω, φανερωθῇ μετὰ ταῦτα, ὅτι ἤξευρε μὲν, εἰώπα δὲ καὶ ἐσκεπάζε ταῦτα, νὰ κανονίξεται καὶ αὐτὸς ἐξίσου, τόσον καιρὸν νὰ ἀπέχῃ τῆς Κοινωνίας, ὅσον καιρὸν ἐκανόνισθη καὶ ὁ τὴν ἐγνωσμένην ὑπ' αὐτοῦ ἁμαρτίαν ποιήσας. Ὅρα καὶ τὸν κέ. τῆς ἐν Ἀγκύρα, καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ γ'. τοῦ Θαυματουργοῦ Γρηγορίου.

ΚΑΝΟΝ ΘΒ'.

Τῆς ε'. εἰ. || «Ὁ μάντεσιν ἑαυτὸν ἐπίδους ἢ τισι τοιούτοις, τὸν χρόνον τῶν φονέων καὶ αὐτὸς ἐπιτιμηθήσεται».

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρῶν Κανῶν κανονίξεται, ὡς τοὺς ἐκουσίως φονεύσαντας, ἤτοι εἴκοσι χρόνους, κατὰ τὸν Ἀνόνημον ἐρμη-

(2) Ἄλλοι δὲ ἐπίσχεσιν τῆς λειτουργίας λέγουσι τὴν παντοτινὴν καὶ τελείαν καθαίρεσιν, μετὰ τὸ νὰ μὴ ἐδιωρτήσῃ παρὰ τοῦ Ἁγίου ὁ καιρὸς τῆς ἀργίας. Τὸ δὲ νὰ ἀξιοῦται νὰ μεταλαμβάνῃ μετὰ τῶν Διακόνων ὁ μιανθείς Διάκονος, τοῦτο ἐγίνε διὰ τὸ ἐλαφρὸν τοῦ ἁμαρτήματος. Τὴν δὲ καθαίρεσιν, ὅπου ἐπάγει ὁ Ἅγιος εἰς τὸν περισσώτερον τι ἀπὸ τὸ φίλημα ἁμαρτήσαντα, λέγουσι νὰ ἦναι ἢ τελεία τοῦ βαθμοῦ ἐκπτώσις, καὶ τὸ μὴ μεταλαμβάνειν τοῦ λοιποῦ μετὰ τῶν Διακόνων ἐντὸς τοῦ βήματος, ἀλλὰ μετὰ τῶν λαϊκῶν. Ταῦτα μὲν οὗτοι, ἀλλ' ἢ ἀνωτέρα δόξα καὶ γνώμη κρείττων ἐστὶν ὡς φιλανθρωποτέρα· δι' ὃ καὶ μᾶλλον ἐγκρίνεται παρὰ τοῦ Ζωναρᾶ. Φαίνεται γὰρ ὅτι κατ' αὐτὸν ἢ χάρις ἐρρύσατο ἐκ τῆς τελείας πράξεως τῆς ἁμαρτίας, κατὰ τὸν ἐπιθυμήσαντα καὶ συγκατατεθένον νὰ κοιμηθῇ μετὰ γυναῖκα καὶ μὴ κοιμηθέντα, ὡς λέγει ὁ δ'. τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ· ὅν δὲ ἢ χάρις ἐρρύσατο, δὲν εἶναι δίκαιον νὰ κατακρίνηται μετὰ τοιαύτην βαρείαν κατάκρισιν τῆς καθαίρεσεως. Τινὲς δὲ λέγουσιν, ὅτι καθὼς ὁ πλέον τοῦ φίληματος συγκυλισμὸς καθαί-

ρει τοὺς Ἱερεῖς, μετὰ τὴν χειροτονίαν γινόμενος κατὰ τὸν Κανὸνα τοῦτον, οὕτω καὶ πρὸ τῆς χειροτονίας γινόμενος, κωλύει εἰς τὸ νὰ ἱερωθῇ τινὰς· ὡσπερ γὰρ τὸ λαβεῖν χρήματα, εἴτε πρὸ τῆς χειροτονίας, εἴτε μετὰ τὴν χειροτονίαν γινόμενον, λαβεῖν ἐστὶ κατὰ τὸν 4'. τοῦ αὐτοῦ Βασιλείου. Οὕτω καὶ ὁ μῶμος οὗτος, εἴτε πρὸ τοῦ γένῃ, εἴτε μετὰ τὴν χειροτονίαν, μῶμος ἐστὶν, ἢ δὲ Ἐκκλησία τοὺς ἀμώμους καὶ ἀνεπιλήπτους θέλει νὰ γίνωνται Ἱερεῖς κατὰ τὸν θ'. τῆς α'.

(2) Προσυπακούεται ἐδῶ, ὅτι οὔτε μεταλαμβάνουν μετὰ τῶν Διακόνων καὶ Πρεσβυτέρων ἐντὸς τοῦ βήματος, ὡς τὸ πρότερον, οἱ καθαίρεθέντες· ὅρα δὲ τὸν Κανὸνα τοῦτον πῶς παιδεύει τοὺς καὶ μόνον ἀφ' ἑαυτῶν ὁμολογήσαντας τὸ ἁμάρτημα ὅπου ἔκαμαν Πρεσβύτερον καὶ Διάκονον, καὶ οὐχὶ παρ' ἄλλων φανερωθέντας, συμφώνως μετὰ τὸν θ'. τῆς α' καὶ θ'. τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ, ὡς καὶ ἀνάγνωθι. Ὁμοίως ἀνάγνωθι καὶ τὴν ὑποσημ. τοῦ κς'. τῆς ε'.

νευτήν, εκείνους ὅπου δώσουν ὄλωσ διόλου τὸν ἑαυτὸν τοὺς εἰς τοὺς μάντεις καὶ τοὺς τοιούτους γόητας ἀνθρώπους. Ὅρα καὶ τὸν ξά. τῆς ς'.

ΚΑΝΩΝ ΟΓ'.

«Ὁ τὸν Χριστὸν ἀρνησάμενος καὶ παραβῆς τὸ τῆς πωτηρίας Μυστήριον, ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ τῆς ζωῆς αὐτοῦ προσκλαίειν ὀφείλει καὶ ἐξομολογεῖσθαι χρεωστῆ ἐν τῷ καιρῷ, ὃ ἐκβαίνει τοῦ βίου, τῶν Ἁγιασμάτων ἀξιούμενος, πιστεὶ τῆς παρὰ Θεοῦ φιλανθρωπίας».

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν Κανὼν ἀορίστως κάθε χριστιανὸν ὅπου ἀρνήσῃ τὸν Χριστὸν (θεληματικῶς δηλ.) κανονίζει ὄλην του τὴν ζωὴν νὰ μὴ εἰσέρχεται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ ἔξω τῆς θύρας τῆς Ἐκκλησίας νὰ προσκλαίῃ, καὶ μόνον εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς του νὰ μεταλαμβάνῃ τὰ θεία Μυστήρια. Ὅρα καὶ τὸν ιά. τῆς α'. (1).

ΚΑΝΩΝ ΟΔ'.

«Ἐὰν μέντοι ἕκαστος τῶν ἐν τοῖς προγεγραμμένοις ἁμαρτήμασι γενομένων, σπουδαῖος γένηται, ἐξομολογούμενος, ὁ πιστευθεὶς παρὰ τῆς τοῦ Θεοῦ, φιλανθρωπίας λύειν καὶ δεσμεῖν, εἰ φιλανθρωπότερος γένοιτο, τὸ ὑπερέβαλλον τῆς ἐξομολογήσεως ὁρῶν τοῦ ἡμαρτηκότος εἰς τὸ ἐλαττώσαι τὸν χρόνον τῶν ἐπιτιμιῶν, οὐκ ἔστι καταγνώσεως ἄξιος, τῆς ἐν ταῖς Γραφαῖς ἱστορίας γνωρίζουσης ἡμῖν, τοὺς μετὰ μείζονος πόνου ἐξομολογουμένους, ταχέως τὴν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν καταλαμβάνειν».

Ἑρμηνεία.

Ἀπαριθμήσας ὁ Ἅγιος διαφόρους χρόνους ἐπιτιμίου, ἀνήκοντας πρὸς διάφορα ἁμαρτήματα, τελευταῖον εἰς τοῦτον τὸν Κανὼνα τὸ πᾶν ἀφαιρῶν εἰς τὸν Ἀρχιερέα καὶ πνευματικόν, τοὺς λύειν καὶ δεσμεῖν τοὺς ἁμαρτωλοὺς τὴν ἐξουσίαν ἔχοντας, καὶ λέγει ὅτι, ἂν βλέπουν τοὺς ἁμαρτήσαντας μὲ θερμότητα καὶ προθυμίαν μετανοοῦντας, δὲν εἶναι ἀξιοκατηγόρητοι, ἂν ὀλιγοστεύσουν εἰς αὐτοὺς τοὺς χρόνους τῶν ἐπιτιμιῶν, ἐπειδὴ ἡ θεία Γραφή μᾶς διδάσκει, ὅτι ὀλίγωρα φθάνει τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ ἐκείνους, ὅπου μὲ μεγαλύτερον πόνον τῆς καρδίας μετανοοῦν, τὸ ὅποῖον μάλιστα ἠκολούθησεν εἰς τὸν Ἐζεκιάν καὶ Μανασσῆν. Ὅρα καὶ τὸν ιβ'. τῆς α'.

ΚΑΝΩΝ ΟΕ'.

«Ὁ ἀδελφεὴ ἰδίᾳ ἐκ πατρὸς, ἢ ἐκ μητρὸς συμμιανθεὶς, εἰς οἶκον προσευχῆς μὴ ἐπιτρέπεται συμπαρεῖναι, ἕως ἂν ἀποστῇ τῆς παρανόμου καὶ ἀθεμίτου πράξεως. Μετὰ δὲ τὸ ἐλθεῖν εἰς συνάληθσιν τῆς φοβερᾶς ἁμαρτίας, τριετίαν προσκλαίειτω, τῇ θύρᾳ τῶν εὐκτηρίων οἴκων παρεστῶς, καὶ δεόμενος τοῦ λαοῦ εἰσιόντος ἐπὶ τὴν προσευχὴν, ὥστε ἕκαστον μετὰ συμπαθείας ὑπὲρ αὐτοῦ ἐκτενεῖς ποιεῖσθαι πρὸς Κύριον τὰς δεήσεις. Μετὰ δὲ τοῦτο ἄλλην τριετίαν εἰς ἀκρόασιν μόνην παραδεχθήτω, καὶ ἀκούων τῆς Γραφῆς καὶ τῆς διδασκαλίας, ἐκβαλλέσθω καὶ μὴ καταξιούσθω προσευχῆς. Ἐπειτα, εἰπερ μετὰ δακρύων ἐξεζήτησεν αὐτὴν καὶ προσέπεσε τῷ Κυρίῳ μετὰ συντριμμοῦ καρδίας καὶ ταπεινώσεως ἰσχυρᾶς, δεδῶσθω αὐτῷ ὑπόπτωσις ἐν ἄλλοις τρισὶν ἔτεσιν, καὶ οὕτως, ἐπειδὴν τοὺς καρποὺς τῆς μετανοίας ἀξίους ἐπιδείξεται, τῷ δεκάτῳ ἔτει εἰς τὴν πιστῶν εὐχὴν δεχθήτω, χωρὶς προσφορᾶς, καὶ δύο ἔτη συστάς εἰς τὴν εὐχὴν τοῖς πιστοῖς οὕτω λοιπὸν καταξιούσθω τῆς τοῦ ἀγαθοῦ κοινωνίας».

Ἑρμηνεία.

Τοῦτον τὸν Κανὼνα ἐρμηνεύσαμεν εἰς τὸν ξζ'. τοῦ αὐτοῦ Βασιλείου, καὶ ὅρα τὴν ἐρμηνεῖαν αὐτοῦ ἐκεῖ.

(4) Διὰ τί οἱ μὲν ἄλλοι Πατέρες οἱ πρὸ τοῦ Βασιλείου οὐδένα ἀρνησῆχριστον ἐποίησαν εἰς ὄλην του τὴν ζωὴν ἀκοινωνητον, ὁ δὲ Βασίλειος τοῦτο ἐν τῷ παρόντι Κανόνι ποιεῖ; καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, διὰ τί ἐκείνοι μὲν ἐλαφρότερα ἐπιτίμια κατὰ τῶν ἁμαρτανόντων διώρισαν, οὗτος δὲ ὁ Ἅγιος, ἀλλὰ δὴ καὶ ἡ ἀδελφὸς αὐτοῦ Νύστος, βαρύτερα; Λύων τὴν ἀπορίαν ταύτην ὁ Ζωναρᾶς λέγει, ὅτι ἕκαστος τῶν Πατέρων, κατὰ τοὺς ἰδίους του καιροὺς, ἔπει καὶ τὰ ἐπιτίμια ἀνάλογα ἐδιώρισεν. Οἱ γὰρ ἐν τοῖς καιροῖς τῶν διωγμῶν εὐρισκόμενοι Πατέρες, οἷος ὁ Πέτρος καὶ οἱ ἐν Ἀγκύρᾳ Πατέρες, διὰ τὴν ἀνάγκην τῶν διωγμῶν, συγκα-

ταβατικώτερα τὰ ἐπιτίμια τῶν ἀρνησῆχριστων ἐποίησαν, ὅτε ἀκόμη ἢ πῶς ἀσθητικὸς ἦν. Ὁ δὲ Βασίλειος, ἐν καιρῷ τοῦ πλατυσμοῦ τῆς πίστεως ὦν, ὅτε ὁ ἰλληνησμός ἔπνευε τὰ λοιπῶν, καὶ ἡ πίστις σφοδρότερα, καὶ ἡ Ἐκκλησία κραταιότερα ἦτο, καὶ οἱ ἀρνούμενοι τὸν Χριστὸν χωρὶς βίας καὶ ἐκουσίως τὸν ἠρνοῦντο, διὰ τοῦτο καὶ ἀσθηρότερον τὸν Κανὼνα τοῦτον ἐξέθετο. Ὅτι δὲ διὰ τὴν κραταίωσιν τῆς Ἐκκλησίας, ἀκριβέστερα πρέπει νὰ δίδονται εἰς τοὺς ἁμαρτανόντας καὶ τὰ ἐπιτίμια, μέρτερος ὁ ἱεὺς τοῦ αὐτοῦ Βασιλείου.

ΚΑΝΩΝ ΟΓ΄.

«Ὁ αὐτὸς τύπος καὶ περὶ τῶν τὰς νύμφας ἐαυτῶν λαμβανόντων».

Ἑρμηνεία.

Παρομοίως μὲ τὸν σμίξαντα μὲ τὴν ἑτεροθαλῆ του ἀδελφὴν, ὁ παρὼν Κανὼν κανονίζει τὸν λαβόντα εἰς γυναῖκα τὴν νύμφην του, ἥτοι ἕνδεκα χρόνους, καὶ μὲ τὴν αὐτὴν οἰκονομίαν τῶν χρόνων, πρότερον δηλαδὴ χωριζομένου τοῦ ἀθεμίτου γάμου. Ὁ δὲ Νηστευτῆς ἐν τῷ ἰε΄ αὐτοῦ Κανόνι δύο χρόνους τὸν τοιοῦτον κανονίζει μετὰ ξηροφαγίας καὶ μετανοιῶν.

ΚΑΝΩΝ ΟΖ΄.

«Ὁ μέντοι καταλιμπάνων τὴν νομίμως συναφθεῖσαν αὐτῷ γυναῖκα, καὶ ἑτέραν ἀγόμενος, κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου ἀπόφασιν, τῷ τῆς μοιχείας ὑπόκειται κρίματι. Κεκανόνισται δὲ παρὰ τῶν Πατέρων ἡμῶν, τοὺς τοιοῦτους ἐνιαυτὸν προσκλαίειν, διετιαν ἐπακροῦσθαι, τριτίαν ὑποπίπτειν, τῷ ἐβδόμῳ συνίστασθαι τοῖς πιστοῖς, καὶ οὕτω τῆς προσφορᾶς καταξιούσθαι, ἐὰν μετὰ δακρύων μετανοήσωσι». [Ματθ. ε΄. 32. καὶ ἰθ΄. 7. Μάρκ. ι. 11. Λουκ. ις΄. 18].

Ἑρμηνεία.

Ὁ Κανὼν οὗτος ἀντολεῖται ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν πζ΄. τῆς ς΄. Κανόνα, καὶ δεῖα τὴν ἐρμηνείαν αὐτοῦ ἐκεῖ.

ΚΑΝΩΝ ΟΗ΄.

Νεοκαιο. β΄. || «Ὁ αὐτὸς κρατεῖτω τύπος καὶ ἐπὶ τῶν δύο ἀδελφᾶς λαμβανόντων εἰς συνοικέσιον, εἰ καὶ κατὰ διαφόρους χρόνους».

Ἑρμηνεία.

Παρομοίως μὲ τὸν ἀφήσαντα τὴν γυναῖκα του καὶ λαβόντα ἄλλην, κανονίζει ὁ παρὼν Κανὼν ἐκεῖνον ὅπου ἀφ' οὗ ἀποθάνῃ ἡ γυναῖκα του, πάρῃ τὴν ἀδελφὴν της, ταῦτὸν εἰπεῖν, ἐκεῖνον ὅπου πάρῃ δύο ἀδελφᾶς, ἐπὶ δύο χρόνους δηλαδὴ, οἵτινες ἐπιτίμιόν ἐστι τῆς μοιχείας ὠρισμένον παρὰ τῶν παλαιῶν (1).

ΚΑΝΩΝ ΟΘ΄.

«Οἱ δὲ τὰς μητρικὰς ἐαυτῶν ἐπιμενόμενοι, τῷ αὐτῷ ὑπόκεινται Κανόνι, ὃ καὶ οἱ τὰς ἐαυτῶν ἀδελφᾶς ἐπιμενόμενοι».

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν Κανὼν κανονίζει τοὺς σμίξαντας μὲ τὰς μητρικὰς τῶν μὲ τὸν ὁμοῖον Κανόνα τῶν σμίξαντων μὲ τὰς ἰδίας τῶν ἀδελφᾶς, δηλ. εἰ μὲν τὰς εἰς ἑνὸς πατρὸς καὶ μητρὸς οὐσας, εἴκοσι χρόνους, κατὰ τὸν ξζ΄. εἰ δὲ μὲ τὰς ἀπὸ δύο πατέρων ἢ μητέρων οὐσας ἀδελφᾶς, ἕνδεκα χρόνους, κατὰ τὸν οε΄ τοῦ αὐτοῦ Βασιλείου.

ΚΑΝΩΝ Ι΄.

«Τὴν πολυγαμίαν οἱ Πατέρες ἀπεσιώπησαν, ὡς κτηνώδη καὶ παντελῶς ἄλλοτριαν τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων. Ἡμῖν δὲ περίσταται πλέον τι πονηρίας εἶναι τὸ ἀμάρτημα, δι' ὃ εὐλογον τοὺς τοιοῦτους ὑποβάλλεσθαι τοῖς Κανόσι, δηλ. ἐνιαυτὸν προσκλαύσαντας, καὶ ἐν τρισὶν ὑποπεσόντας, οὕτω δεκτοὺς εἶναι».

Ἑρμηνεία.

Πολυγαμίαν φέρεται νῦν ἐνοῆ ἔδω ὁ Κανὼν τὴν τριγαμίαν· οὕτω γὰρ οἱ Πατέρες τὸν τρίτον γάμον ὠνόμασαν, κατὰ τὸν δ΄. τοῦ ἰδίου Βασιλείου. Λέγει λοιπὸν ὁ Κανὼν, ὅτι τὸν τρίτον τοῦτον γάμον οἱ προγενέστεροι Πατέρες ἀπεσιώπησαν, μὴ διορίσαντες περὶ αὐτοῦ νόμον καὶ ὄρον τινὰ, ἢ ἐπιτίμιον (τριγαμίας γὰρ νόμος

(1) Τὸ ἐπιτίμιον ἡμῶν αὐτὸ ἐτίθεται εἰς αὐτοὺς, ἀφ' οὗ χωρίζουν τὸ ἄθεσμον συνοικέσιον, καὶ δεχθῶν εἰς τοὺς τόπους τῶν μετανοούντων. Ἐν ὅσῃ δὲ στέργουν αὐτὸ, ἐξωθοῦνται καὶ ἀπὸ

τὴν Ἑκακῆσαν, κατὰ τὸν δ΄. τῆς ἐν Νεοκαισαρείῳ, ὅν καὶ ἀνέγνω.

οὐκ ἔστιν, οὔτε νόμῳ τρίτος γάμος ἄγεται, κατὰ τὸν κ'. τοῦ αὐτοῦ Βασιλείου), ἐπειδὴ καὶ ὁ γάμος οὗτος εἶναι ἴδιος τῶν κτηνῶν, καὶ ἀλλότριος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Κοντὰ δὲ εἰς ἡμᾶς φαίνεται καὶ μεγαλύτερον ἀμαρτημακ ἀπὸ τὴν πορνείαν. Ὅθεν καὶ εἶναι πρέπει οἱ τοιοῦτοι τριτογαμήσαντες, ἕνα μὲν χρόνον νὰ προσκλαύουν, καὶ τρεῖς νὰ ὑποπίπτουν, καὶ οὕτω νὰ μεταλαμβάνουν. (1) Ὅρα καὶ τὸν γ'. τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ.

ΚΑΝΟΝ ΠΑ'.

«Ἐπειδὴ πολλοὶ ἐν τῇ τῶν βαρβάρων καταδρομῇ παρέβησαν τὴν εἰς Θεὸν πίστιν, ὄρκους ἐθνικοὺς τελέσαντες, καὶ ἀθεμίτων τινῶν γευσάμενοι τῶν ἐν τοῖς εἰδώλοις, τοῖς μαγικοῖς προσενεχθέντων αὐτοῖς· οὗτοι κατὰ τοὺς ἤδη παρὰ τῶν Πατέρων ἐξενεχθέντας νόμους καὶ Κανόνας οἰκονομείσθωσαν. Οἱ μὲν γὰρ ἀνάγκην χαλεπὴν ἐκ βασιάνων ὑπομείναντες καὶ μὴ φέροντες τοὺς πόνους, καὶ ἐλκυσθέντες πρὸς τὴν ἀρνητικὴν, ἐν τρισὶν ἔτεσιν ἄδεκτοὶ ἔστωσαν, καὶ ἐν δυσὶν ἀκροάσθωσαν, καὶ ἐν τρισὶν ὑποπεσόντες οὕτω δεκτοὶ γενέσθωσαν εἰς τὴν κοινωνίαν. Οἱ δὲ ἄνευ ἀνάγκης μεγάλης προδόντες τὴν εἰς Θεὸν πίστιν, καὶ ἀψάμενοι τῆς τραπέζης τῶν δαιμονίων, καὶ ὁμόσαντες ὄρκους ἐλληνικοὺς, ἐκβαλλέσθωσαν μὲν ἐν τρισὶν ἔτεσι καὶ δυσὶν ἀκροάσθωσαν, ἐν ὑποπτώσει δὲ εὐξάμενοι ἐν τρισὶν ἔτεσι, καὶ ἐν ἄλλοις τρισὶ συστάντες τοῖς πιστοῖς εἰς τὴν δέησιν, οὕτω δεκτοὶ ἔστωσαν τῇ τοῦ ἀγαθοῦ κοινωνίᾳ.»

3
τῆς ε. ιδ'.
τῆς ς'. ιηδ'.
τῆς ἐν Ἀγκύρ.
δ'. ς'. ε. Πέτρ.
γ'. Βασιλ. ογ'.
Νόσσης γ'.

Ἑ ρ μ η ν ε ε α

Διορίζει ὁ παρῶν Κανῶν, ὅτι ὅσοι πισθάντες ἐν τῇ τῶν βαρβάρων καταδρομῇ, καὶ ἀρνηθέντες τὴν εἰς τὸν ἀληθινὸν Θεὸν πίστιν, ἔλαβαν ὄρκους ἐλληνικοὺς ὁμόσαντες δηλ. εἰς τοὺς παρ' ἐπειῶν πιστευομένους θεοὺς μὲ τὴν ὁμοίαν τῶν ἐλλήνων διαθέσειν, καὶ ἄραγον βρώματα, ὅπου προσεφέρθησαν εἰς τὰ εἶδωλα μὲ μαγικὰς τέχνας καὶ τελετὰς, οὗτοι οἰκονομοῦνται κατὰ τοὺς Κανόνας τῶν Πατέρων (ἴσως τῶν ἐν Ἀγκύρᾳ). Καὶ ὅσοι μὲν βασιανισθέντες σφοδρῶς καὶ μὴ ὑποφέροντες τὰς πόνους ἠρνήθησαν, τρεῖς χρόνους νὰ μὴ δέχωνται, καὶ τρεῖς νὰ ὑποπίπτουν, τρεῖς νὰ στέκωνται μὲ τοὺς πιστοὺς, καὶ οὕτω νὰ μεταλαμβάνουν (2). Ὅρα καὶ τὸν ιδ'. τῆς ε. καὶ τὸν δ'. καὶ ε. τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ.

ΚΑΝΟΝ ΠΒ'.

«Περὶ δὲ τῶν ἐπιτορησάντων, εἰ μὲν ἐκ βίας καὶ ἀνάγκης παρέβησαν τοὺς ὄρκους, κουφοτέροις ὑπόκεινται ἐπιτιμίοις, ὥστε μετὰ ἕξ ἔτη πάντως αὐτοὺς δεκτοὺς εἶναι. Οἱ δὲ ἄνευ ἀνάγκης προδόντες τὴν ἑαυτῶν πίστιν, ἐν δυσὶν ἔτεσι προσκλαύταντες, καὶ ἐν δυσὶν ἀκροασάμενοι, καὶ ἐν πέμπτῳ ἐν ὑποπτώσει εὐξάμενοι, καὶ ἐν δυσὶν ἄλλοις ἄνευ προσφορῆς εἰς τὴν κοινωνίαν τῆς προσευχῆς παραδεχθέντες, οὕτω τελευταῖον ἀξιόλογον δηλ. μετάνοιαν ἐπιδειξάμενοι, ἀποκατασταθήσονται εἰς τὴν κοινωνίαν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ.»

(1) Σημειῶσαι ὅτι δὲν λέγουν ὀρθῶς ἐκεῖνοι ὅπου θέλουσιν, ἔτι πολυγαμίαν ἔννοει ἰδῶ ὁ Ἅγιος οὐχὶ τὴν τριτογαμίαν, ἀλλὰ τὴν τετραγαμίαν καὶ ἀπλῶς τὸ ὑπὲρ τὸν τρίτον γάμον συνοικίσειν· ε. διατὶ, ὡς εἶπομεν, αὐτὸς ἑαυτὸν ἐξηγεῖ ὁ Ἅγιος ἐν τῷ δ'. Κανόνι, πολυγαμίαν ἀνομάζων τὴν τριτογαμίαν, β'. ὅτι, ἂν τῆς τριτογαμίας νόμος δὲν ἦναι, πῶς θέλει εἶναι τῆς τετραγαμίας; καὶ γ'. διατὶ ἂν ἡ τετραγαμία οὕτω συνηρῆται καὶ ἑλαφρῶς κανονίζεται, διὰ τί ὁ Πατριάρχης καὶ ἅπανα ἡ Σύνοδος δὲν ἐσυχώρησαν τὸν Βασιλέα Λέοντα τετραγαμήσαντα; (καὶ ὅρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ γ'. τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ) οὐδέποτε γὰρ ἡ Ἐκκλησία τὴν τετραγαμίαν ἐδίεξετο. Ἀναθιματίζεται γὰρ ὁ τοῦτο εἰπὼν, καθὼς ἡ μετὰ τὸν τετραγαμήσαντα Λέοντα Σύνοδος ἀνεκίηρυξε (σελ. 977. τοῦ β'. τόμου τῶν Συνοδικῶν)· εἰπὼν δὲ ὅτι ἡ τριτογαμία εἶναι μεγαλύτερα ἀπὸ τὴν πορνείαν, διὰ τί ἐκανόνισεν αὐτὴν ὡς πορνείαν; Λύων τὴν ἀπορίαν ὁ Ζωναρᾶς λέγει, ὅτι ἴσως εἶναι μὲν ἡ ποσότης τῶν χρόνων καὶ τῶν ὀνῶν, ἡ δὲ οἰκονομία τῆς τριτογαμίας ταύτης βαρυτέρα εἶναι ἀπὸ τὴν τῆς πορνείας, καθ' ὅτι ἐν τῷ κβ'. Κανόνι οἱ πορνεύοντες μὲν εἰς κάθε ἕνα χρόνον ἀπὸ τοὺς τέσσαρας, με-

ταβαίνουσιν ἀπὸ ἕνα τόπον τῶν μετενοούντων εἰς ἄλλον, οἱ δὲ τριτογαμήσαντες τρεῖς χρόνους ἐκανονίσθησαν νὰ ὑποπίπτουν, ἀλλ' οὐχὶ νὰ στέκωνται καὶ μὲ τοὺς πιστοὺς ὡς ἐκεῖνοι, ὅπερ ἐστὶ βαρύτερον ἐπιτίμιον.

(2) Οὐκ ἐναντιοῦται ὁ παρῶν Κανῶν εἰς τὸν ογ'. ἐκεῖ μὲν γὰρ ὁ Ἅγιος κανονίζει τὸν ἀρνηθίντα, νὰ μὴ μεταλάβῃ εἰς ὅλην τὴν ζωὴν, αὐτὸς παρ' ἑαυτοῦ τὸ ἐπιτίμιον τοῦτο διορίσας, ἰδῶ δὲ οὕτω κανονίζει τοὺς ἀρνηθέντας μὲ ἀνάγκην, ἢ καὶ χωρὶς ἀνάγκην, ἀκολουθῶν εἰς τὰ παρὰ τῶν προγενετέρων Πατέρων ἐπιτίμια. Ὁ γὰρ Ἅγιος οὗτος ἄλλοτε μὲν κανονίζει τοὺς ἀμαρτάνοντας, κατὰ τὰ ἐπιτίμια τῶν προτέρων Πατέρων, ἄλλοτε δὲ, κατὰ τὰ ἰδικὰ τοῦ ἐπιτίμια, ὡς τοῦτο θηλοῦται ἐν τῷ κβ'. καὶ νθ'. αὐτοῦ Κανόνι, ἐν τῷ ογ'. καὶ ἐν τῷ παρόντι, ἐν τῷ ς'. καὶ πγ'. καὶ ἐν ἄλλοις. Ἀδτη δοκεῖ μοι ἡ ἀληθεστέρα αἰτία τῆς τῶν ἐπιτιμίων τοῦ αὐτοῦ ἀμαρτήματος διαφορᾶς, καὶ ὅχι ἐκεῖνη, ἣν λέγει ὁ Ζωναρᾶς, ὅτι ἐκεῖ μὲν ὁ χωρὶς ἀνάγκης ἀρνηθεὶς διὰ τοῦτο σφοδρότερα ἐπιτιμιάται, ἐνεαυθα δὲ ὁ μετὰ ἀνάγκης, καὶ διὰ τοῦτο ἑλαφρότερα, εἰς κερὸν ὅπου καὶ οἱ χωρὶς ἀνάγκης ἀρνηθέντες καὶ ἰδῶ περιέχονται.

Ἑρμηνεία

Ἐπειδὴ εἰς τὸν ζδ'. αὐτοῦ Κανόνα ὁ Ἅγιος οὗτος ἀπροσδιορίστως ἐκανόνισε τὴν ἐπίορκον δέκα χρόνους, τῶρα εἰς τοῦτον τὸν Κανόνα κάμνει διαίρεσιν τῶν ἐπίορκων, καὶ τοὺς μὲν ἐξ ἀνάγκης καὶ βίαις ἐπιορκήσαντας εἰς ἕξ χρόνους κανονίζει, τοὺς δὲ χωρὶς ἀνάγκη προδόντας τὴν πίστιν αὐτῶν, ἤτοι ἐπιορκήσαντας (ἐπειδὴ πᾶς ὄρκος εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ γίνεται, καὶ ἀκολούθως παραβαίνων τὴν εἰς τὸν Θεὸν πίστιν αὐτοῦ παραβαίνει) εἰς ἑνδεκά χρόνους κανονίζει· δύο μὲν νὰ προσκλαίουν, δύο νὰ ἀκροῶνται, πέντε νὰ ὑποπίπτουν, δύο νὰ συνίστανται, καὶ οὕτω νὰ μεταλαμβάνουν (1). Ὅρα καὶ τὸν ζδ'. τῆς γ'.

ΚΑΝΟΝ ΠΓ'.

Οἱ καταμαντευόμενοι, καὶ ταῖς συνηθείαις τῶν ἐθνῶν ἐξακολουθοῦντες, ἢ εἰσάγοντές τινας εἰς τοὺς ἑαυτῶν οἴκους ἐπὶ ἀνευρέσει φαρμακεῶν καὶ καθάρσει, ὑπὸ τὸν κανόνα πιπτέτωσαν τῆς ἐξαετίας, ἐνιαυτὸν προσκλαύσαντες, καὶ ἐνιαυτὸν ἀκροασάμενοι, καὶ ἐν τρισὶν ἔτεσιν ὑποπίπτοντες, καὶ ἐνιαυτὸν συστάντες ἐν τοῖς πιστοῖς, οὕτω δεχθήσονται.»

Ἑρμηνεία

Ὁ παρῶν Κανῶν αὐτολεξεῖ εἶναι ἐρηνισμένους ἀπὸ τὸν κδ'. τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ, καὶ ὅρα τὴν ἐρμηνείαν αὐτοῦ ἐκεῖ. Τοῦτο μόνον διαφέρει ἀπὸ ἐκεῖνον, καθ' ὅτι, ἐκεῖνος μὲν εἰς πᾶν χρόνον καὶ τούτους κατὰ διάφορον τρόπον οἰκονομεῖ, οὗτος δὲ εἰς ἕξ χρόνους κανονίζει τοὺς μνηστευόμενους, ἕνα μὲν χρόνον νὰ προσκλαίουν, ἕνα νὰ ἀκροῶνται, τρεῖς νὰ ὑποπίπτουν, ἕνα νὰ στέκουν μὲ τοὺς πιστοὺς, καὶ οὕτω νὰ μεταλαμβάνουν. Ὅρα δὲ ὅτι καὶ τοὺς μάντις καὶ φαρμακοὺς ὡς φονεῖς ἐκανόνισεν ἐν τῷ ζ'. ὁ Ἅγιος, μὲ τὸ ἰδικόν του ἐπιτίμιον δηλ. ἐνταῦθα δὲ ἔλαφρά αὐτοὺς ἐκανόνισε, κατὰ τὰ ἐπιτίμια τῶν προτέρων Πατέρων. Ὅρα καὶ τὸν ζα'. τῆς γ'.

ΚΑΝΟΝ ΠΔ'.

«Πάντα δὲ ταῦτα γράφομεν, ὥστε τοὺς καρποὺς δοκιμάζεσθαι τῆς μετανοίας. Οὐ γὰρ πάντως τῷ χρόνῳ κρίνομεν τὰ τοιαῦτα, ἀλλὰ τῷ τρόπῳ τῆς μετανοίας προσέχομεν. Ἐὰν δὲ δυσάποσπαστως ἔχουσι τῶν ἰδίων ἐθνῶν, ταῖς ἡδοναῖς τῆς σαρκὸς μᾶλλον δουλεύειν θελήσωσιν, ἢ τῷ Κυρίῳ, καὶ τὴν κατὰ τὰ Εὐαγγέλιον ζωὴν μὴ παραδέχωνται, οὐδεὶς ἡμῖν πρὸς αὐτοὺς κοινὸς λόγος. Ἡμεῖς γὰρ ἐν λαῷ ἀπειθεῖ καὶ ἀντιλέγοντι δεδιδάγμεθα ἀκοῦειν, ὅτι σῶζων, σῶζε τὴν σαυτοῦ ψυχὴν.» [Γεν. ἰθ'. 17].

Ἑρμηνεία.

Ἄφ' οὗ ὁ Ἅγιος διαφόρους χρόνους διαφόρων ἐπιτιμιῶν διώρισεν, ἐπιφέρει καὶ τὸν παρόντα Κανόνα, ὅτι πρέπει νὰ δοκιμάζωνται οἱ καρποὶ τῆς μετανοίας, ἐπειδὴ ἡμεῖς δὲν θεωροῦμεν τὰ ἐπιτίμια εἰς μόνους τοὺς τόσους ἢ τόσους χρόνους, ἀλλὰ προσέχομεν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν μετανοούντων (2). Ὅστε δηλ. ἂν μὲν προθύμως μετανοοῦν νὰ ἐλαττώνωνται οἱ χρόνοι, ἂν δὲ ἀμελῶς, νὰ αὐξάνωνται. Ἐὰν δὲ ἀμπερτάνοντες δὲν θέλουν νὰ κάμουν ἀποχὴν τῶν ἀμπερτιῶν καὶ ἡδονῶν τους, οὔτε θέλουν νὰ ζοῦν κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον ὡς χριστιανοί, ἀλλὰ ἀπειθοῦσι καὶ ἀντιλέγουσι, τότε ἡμεῖς οἱ τῶν ψυχῶν αὐτῶν οἰκονομοὶ Ἀρχιερεῖς καὶ Πνευματικοὶ δὲν πρέπει νὰ συγκοινωνῶμεν εἰς τὰς ἀμπερτίας αὐτῶν, ἀλλὰ νὰ περαιοθῶμεν αὐτοὺς. Ἀκούομεν γὰρ τῆς θείας Γραφῆς ὅπου λέγει· Σῶζων, σῶζε τὴν σαυτοῦ ψυχὴν, ἤτοι, βλέπε μὴ κολάσης καὶ τὴν ψυχὴν τὴν ἰδικὴν σου, συγκοινωνῶν μὲ τοὺς ἀδιορθώτους ἀμπερτωλοὺς.

ΚΑΝΟΝ ΠΕ'.

«Μὴ τοῖνυν καταδεξώμεθα συναπόλλυσθαι τοῖς τοιούτοις, ἀλλὰ φοβηθέντες τὸ βαρὺ κρίμα, καὶ τὴν·

(1) Μερικοὶ λέγουσιν ὅτι εἰς μὲν τὸν δ'. Κανόνα δέκα χρόνους κανονίζει ὁ Ἅγιος τὸν ἐπίορκον. ἤτοι τὸν πολλὰς φοραὶς ἐπιορκοῦντα. ἐδῶ δὲ τὸν ἐπιορκήσαντα κανονίζει, ἤτοι τὸν μίαν φοράν (ἢ καὶ δύο) ἐπιορκήσαντα, ἀλλ' οὐκ ἀληθεύουσιν, ἐπειδὴ ἐδῶ καὶ οἱ ἀπαξ ἐπιορκήσαντες, ἐὰν μόνον χωρὶς ἀνάγκης ἐπιορκήσουν, ἑνδεκά χρόνους κανονίζονται, βαρύτερα, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν παρομοίως μὲ τοὺς ἐν τῷ ζδ'. ἐπίορκους. Ὅστε καὶ οἱ ἐκεῖσε ἐπίορκοι, ὡς οἱ ἐδῶ χωρὶς ἀνάγκη ἐπιορκήσαντες, πρέπει νὰ νοοῦνται ἀπαρἀλλάκτως, διὰ τὴν ὁμοιότητα τοῦ ἐπιτιμίου, καὶ

καὶ εἰς ἐκείνους τὸ, χωρὶς ἀνάγκης δὲν ἐπροσδιορίσθη, ἀλλὰ πρέπει νὰ προσυπακούεται. Εἰ γὰρ ἦτο, καθὼς αὐτοὶ λέγουσιν, ἔπρεπεν ἐκεῖνοι βαρύτερα νὰ ἐπιτιμηθοῦν, ὡς πολλὰκις ἐπιορκήσαντες, καὶ ἔχι οὗτοι οἱ ἀπαξ μόνον ἐπιορκήσαντες. Ὅτι δὲ τὸ ἀπαξ γινόμενον κακὸν ἐλαφρότερα κανονίζεται ἀπὸ τὸ πολλὰκις γινόμενον, ὅρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ἡ. τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ.

(2) Δι' ὃ καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος συμφώνως λέγει· «Ὁ τοῦτο ζητῶ, χρόνου πληθός, ἀλλὰ ψυχῆς διάθεσιν.» (Ὅμιλ. ἰδ'. τῆς β'. πρὸς Κορινθ.)

φοβερὰν ἡμέραν τῆς ἀνταποδόσεως τοῦ Κυρίου πρὸ ὀφθαλμῶν λαβόντες, μὴ θελήσωμεν ἀμαρτίαις ἀλλοτριαῖς συναπέλλυσθαι. Εἰ γὰρ μὴ ἐπαίδευσεν ἡμᾶς τὰ φοβερὰ τοῦ Κυρίου, μηδὲ αἱ τηλικαῦται πληγαὶ εἰς αἰσθησὶν ἡμᾶς ἤγαγον, ὅτι διὰ τὴν ἀνομίαν ἡμῶν ἐγκατέλιπεν ἡμᾶς ὁ Κύριος, καὶ παρέδωκεν ἡμᾶς εἰς χεῖρας βαρβάρων, καὶ ἀπήχθη αἰχμάλωτος εἰς τοὺς πολεμίους ὁ λαὸς, καὶ παρεδόθη τῇ διασπορᾷ· διότι ταῦτα ἐτόλμων οἱ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ περιφέροντες· εἰ μὴ ἔγνωσαν μηδὲ συνῆκαν, ὅτι διὰ ταῦτα ἦλθεν ἐφ' ἡμᾶς ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ, τίς ἡμῖν κρινῶς πρὸς τούτους λόγος; ἀλλὰ διαμαρτύρασθαι αὐτοῖς νυκτὸς καὶ ἡμέρας καὶ δημοσίᾳ καὶ ἰδίᾳ ὀφείλομεν, συναπάγεσθαι δὲ αὐτῶν ταῖς πονηρίαις μὴ παραδεχώμεθα, προσευχόμενοι μάλιστα μὲν κερῆσαι αὐτούς, καὶ ἐξελεῖσθαι τῆς παγίδος τοῦ πονηροῦ· ἐὰν δὲ τοῦτο μὴ ἐννηθῶμεν, σπουδάσωμεν τὰς γούν ἑαυτῶν ψυχὰς τῆς αἰωνίου κατακρίσεως περιζώσασθαι».

Ἐ ρ μ η ν ε ἰ α.

Οὗτος ὁ Κανὼν παραινενετικός ἐστὶ πρὸς τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ Πνευματικούς, παρακαλῶν αὐτοὺς καὶ λέγων· Τὸ λοιπὸν πρέπει ἡμεῖς οἱ τῶν ψυχῶν οἰκονόμοι νὰ φρεθῶμεν τὴν κρίσιν καὶ ἀνταπόδοσιν τοῦ Κυρίου, νὰ μὴ συγκολαζώμεθα μὲ τὰς ξένας ἀμαρτίας τῶν τοιούτων ἀμετανοήτων καὶ ἀδιορθῶτων ἁμαρτωλῶν, μεταχειριζόμενοι εἰς αὐτοὺς ὑπερβολικὴν συγκατάθεσιν· διότι, ἀνίσως οἱ τὰς τοιαύτας ἀμαρτίας τολμῶντες νὰ κάμνουν Χριστιανοί, δι' αὐτὰς ἐγκατελείφθησαν ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ ἐσκληρώθησαν εἰς τοὺς βραβάρους, καὶ εἰς αἰσθησὶν νὰ ἔλθουν δὲν ἐδυνήθησαν, οὔτε ἐγνώρισαν, ὅτι διὰ τὰς ἀνομίας αὐτῶν ἦλθεν εἰς αὐτοὺς ἡ τόσον μεγάλη πληγὴ, καὶ ἡ τόση ὀργὴ τοῦ Θεοῦ· ἂν, λέγω, τόσα κακά διὰ τὴν ἁμαρτίαν νὰ διορθώσουν αὐτοὺς, πῶς λοιπὸν κοινωσίαν θέλομεν ἔχει ἡμεῖς μὲ τοιοῦτον λαὸν σκληροτράχηλον; βέβαια οὐδεμίαν. Ὅθεν χρέος μὲν ἔχομεν νὰ τοὺς διδάσκωμεν καὶ νὰ τοὺς ἐλέγχωμεν καθημερινῶς, καὶ κοινῶς καὶ κατ' ἰδίαν, καὶ νὰ παρακαλοῦμεν τὸν Θεὸν διὰ νὰ τοὺς ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τῆν παγίδα τοῦ διαβόλου· ἂν δὲ δὲν ἐννηθῶμεν αὐτοὺς νὰ ἐλευθερώσωμεν, πρέπει νὰ μὴ συγκρημιζώμεθα καὶ ἡμεῖς μὲ τὰς πονηρίας των, ἀλλὰ καὶ τὸν ἑαυτὸν μας νὰ σπουδάσωμεν διὰ νὰ λυτρώσωμεν ἀπὸ τὴν αἰώνιον κόλασιν (1).

Τοῦ αὐτοῦ, ἐξ ἄλλης πρὸς τὸν αὐτὸν Κανονικῆς Ἐπιστολῆς.

ΚΑΝΩΝ ΠΖ.

«Τοῖς δὲ κομφοῖς Ἐγκρατευταῖς πρὸς τὸ σεμνὸν αὐτῶν πρόβλημα, διατὶ καὶ ἡμεῖς οὐχὶ πάντα ἐσθίομεν, ἐκεῖνα λεγέσθω, ὅτι καὶ τὰ περιττώματα ἡμῶν βδελυσσόμεθα. Κατὰ μὲν γὰρ τὴν ἀξίαν, λάχανα χόρτου ἡμῖν τὰ κρέα, [Γέν. θ'. 3.] κατὰ δὲ τὴν τῶν συμφερόντων διάκρισιν, ὡς καὶ ἐν λαχάνοις, τὸ βλαβερὸν τοῦ καττλήλου χωρίζομεν. Οὕτω καὶ ἐν τοῖς κρέασι τοῦ χρησίμου τὸ βλαβερὸν διακρίνομεν. Ἐπεὶ λάχανόν ἐστὶ καὶ τὸ κώνειον, ὡς περ κρέας ἐστὶ καὶ τὸ γύπειον· ἀλλ' ὅμως οὔτε ὑοσκύαμον φάγοι ἂν τις νοῦν ἔχων (2), οὔτε κυνὸς ἄψετο, μὴ μεγάλης ἀνάγκης κατεπειγούσης, ὥστε (3) ὁ φαγὼν οὐκ ἠνόμησε».

Ἐ ρ μ η ν ε ἰ α.

Τοῦτον τὸν Κανὼνα σχεδὸν αὐτολεξεῖ ἡρμηνεύσαμεν εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ νά. Ἀποστολικοῦ, καὶ δρᾶ τὴν ἐρμηνείαν αὐτοῦ ἐκεῖ. Περὶ δὲ τῶν Ἐγκρατευτῶν ἢ Ἐγκρατιτῶν, δρᾶ εἰς τὰς ὑποσημειώσεις τοῦ 46. τῆς ς'.

Τῆς πρὸς Διοδώρον Ἐπίσκοπον Ταρσοῦ Κανονικῆς Ἐπιστολῆς τοῦ αὐτοῦ

Π ρ ο σ ῖ μ ι ο ν.

Ἀφίκετο πρὸς ἡμᾶς γράμματα τὴν ὑπογραφήν ἔχοντα Διοδώρου, τὰ δὲ ἐφεξῆς, ἄλλοι τινὸς πρέποντα εἶναι, ἢ Διοδώρου. Δοκεῖ μοι γὰρ τις τῶν τεχνικῶν τὸ σοῦ πρόσωπον ὑποδύς, οὕτως ἐκυτὸν ἀξιόπιστον ἐθελῆσαι ποιῆσαι τοῖς ἀκρωμένοις, ὅς γε ἐρωτηθεῖς ὑπὸ τινων, εἰ θεμιτὸν αὐτὸν πρὸς γάμον τῆς τελευταίας αὐτῶ γυναικὸς τὴν ἀδελφὴν ἀγαγεῖσθαι, οὐκ ἔφριξε τὴν ἐρώτησιν, ἀλλὰ καὶ πρῶτος ἤνεγκε τὴν ἀκοήν, καὶ τὸ ἀσελγὲς

(1) Σημειῶσαι, ὅτι ὁ Ζωναρὶς καὶ ὁ Βλάσταρις θέλουσι νὰ τελειώσωσι οἱ Κανόνες τοῦ Βασιλείου ἕως τοῦ πέ'. τούτου Κανόνος. Τὰ δὲ ἐξῆς ἀκόλουθα κανονικὰ ἐκ τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ ὀνομάζουσι, ὡς καὶ ἐν τῇ τῶν Παρισίων ἐκδόσει ἀριθμοῦνται οἱ Κανόνες τοῦ Βασιλείου, ἴσοι δηλαδὴ μὲ τοὺς τῶν ἁγίων Ἀποστόλων. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ πέ' Κανόνες οὗτοι ἐπιστολαὶ εἰσιν, ὡς

καὶ αἱ ἀκόλουθοι, διὰ τοῦτο ἡμεῖς καὶ τὰς ἀκολουθοὺς ἐπιστολάς Κανόνες ἐπεγράψαμεν, ὡς καὶ τὰς προλαβούσας, διὰ τὸ προχειρότερον.

(2) Ὁ γὰρ φαγὼν τὸ κώνειον ἀποθνήσκει, ὃ ἐκ τὸ ὑοσκύαμον παραφρονεῖ, κατὰ τοὺς βοτανικοὺς ἰατρούς.

(3) Ὡς ὅτι φαγὼν, ἐν ἀλλοίᾳ.

ἐπιθύμημα πάνυ γενναίως αὐτῷ καὶ ἀγωνιστικῶς συγκατέπραξεν. Εἰ μὲν οὖν παρῆν μοι τὸ γράμμα, αὐτὸ ἂν ἐπέστειλα, καὶ ἐξήρκας σαυτῷ τε ἀμῦναι καὶ τῇ ἀληθείᾳ. Ἐπει δὲ ὁ δεῖξας κέλευσεν ἀφείλετο, καὶ ὡς περ τι τρέπαιον καθ' ἡμῶν περιέφερε κεκωλυκόντων τὸ ἐξ ἀρχῆς ἐγγράφον, λέγων ἔχειν τὴν ἐξουσίαν, ἐπέστειλα νῦν σοι, ὥστε διπλῆ τῇ χειρὶ ἡμᾶς ἔλθειν ἐπὶ τὸν νότον ἐκεῖνον λόγον, καὶ μαθεῖν αὐτῷ ἰσχύον καταλιπεῖν, ἵνα μὴ ἔχη βλάπτειν ραδίως τοὺς ἐντυγχάνοντας.

Ἐ ρ μ η ν ε ἰ α.

Φαίνεται ἐκ τοῦ προοιμίου τούτου καὶ ἐκ τοῦ κγ'. Κανόνος τοῦ Ἁγίου, ὅτι ὁ μὲν Θεὸς Βασιλεὺς δι' ἐπιστολῆς ἐμπόδιζε νὰ μὴ λαμβάνη ἕνας καὶ ὁ αὐτὸς τὴν ἀδελφὴν τῆς ἀποθανούσης γυναικὸς αὐτοῦ, ταῦτ' ἐπιπεῖν, νὰ μὴ λαμβάνη δύο ἀδελφάς, ὁ δὲ Διόδωρος οὗτος (1), ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τινος ἂν συγχωρηθῆται νὰ λαμβάνη ταύτας, ἀπεκρίθη ἐγγράφως, ὅτι συγχωρεῖται. Ὅθεν ὁ ἐρωτήσας λαβὼν τὴν ἐγγράφον ἀδειαν ταύτην, ἐπέστειλε καὶ τὴν ἐδειξεν εἰς τὸν μέγαν Βασιλεῖον. Διὰ τοῦτο ὁ Ἅγιος, θέλωντας νὰ ἐντροπιάσῃ εἰς ἄλλου πρότωπον τὸν Διόδωρον, καθὼς λέγει ὁ Ζωναράς, γράφει εἰς αὐτὸν, ὅτι δὲν ἦτον ἀληθῶς τοῦ Διοδώρου ἐκείνη ἢ ἐγγράφος ἀδεια, ἀλλὰ πλαστὴ ἄλλου τινός, ὅστις διὰ νὰ φαίνεται ἀξίπιστος εἰς τοὺς ἀκούοντας, ὑπέγραψε τὸ ὄνομα τοῦ Διοδώρου εἰς αὐτήν (ἴσως δὲ καὶ κατὰ ἀλήθειαν ἄλλου τινός ἦτον αὐτή, καὶ οὐχὶ πῶς ἐκαμώθη τοῦτο ὁ Ἅγιος διὰ νὰ τὸν ἐλέγξῃ πλαγίως). Ὅθεν κεντὰ εἰς τὴν πρώτην ἐκείνην ἐπιστολὴν ἠναγκάσθη νὰ γράψῃ καὶ τὴν παροῦσαν, διὰ νὰ ἀνατρέψῃ κατὰ κράτος μὲ διπλῆν δύναμιν τὸ θεσμον αὐτὸ συνοικέσιον.

ΚΑΝΩΝ ΠΖ'.

Πρῶτον μὲν οὖν, (ὃ καὶ μέγιστόν ἐστι) τὸ παρ' ἡμῖν ἔθος ἐπὶ τῶν τοιούτων προβάλλειν ἔχομεν, νόμου δύναμιν ἔχον, διὰ τὸ ὑπὸ ἀγίων ἀνδρῶν τοὺς θεσμοὺς ἡμῖν παραδοθῆναι. Τοῦτο δὲ τοιοῦτόν ἐστιν. Ἐάν τις πάθη ἀκαθαρσίας ποτὲ κρατηθεὶς ἐκπέσῃ πρὸς δυσὶν ἀδελφῶν ἀθεσμον κοινωνίαν, μήτε γάμον ἠγεῖσθαι τοῦτο, μήθ' ὅλως εἰς Ἐκκλησίαν πλήρωμα παραδέχεσθαι πρότερον, ἢ διαλύσαι αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων. Ὡστε, εἰ καὶ μηδὲν εἰπεῖν ἦν ἕτερον, ἐξήρκει τὸ ἔθος πρὸς τὴν τοῦ κακοῦ φυλακὴν. Ἐπει δὲ ὁ τὴν ἐπιστολὴν γράψας ἐπιχειρήματι κινδύλω κακὸν τοσοῦτον ἐπειράθη τῷ βίῳ ἐπαγαγεῖν (2), ἀνάγκη μὴδὲ ἡμᾶς τῆς ἐκ τῶν λόγων βοηθείας ἀπέχεσθαι, καίτοι ἐπὶ τῶν σφόδρα ἐναργῶν, μείζων ἐστὶ τοῦ λόγου ἢ παρ' ἐκάστῳ πρόληψις. Γέγραπται, φησὶν, ἐν τῷ Λευιτικῷ «Γυναῖκα ἐπ' ἀδελφῆ αὐτῆς οὐ λήψῃ ἀντιζήλον, ἀποκαλύψαι τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς ἐπ' αὐτῆ, ἐτι ζώσης αὐτῆς». [Λευιτ. ιη'. 19.] Δῆλον οὖν ἐκ τούτου εἶναι, φησὶν, ὅτι συγχωρεῖται λαμβάνειν, τελευτησάσης τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς. Πρὸς δὲ τοῦτο, πρῶτον μὲν ἐκεῖνο ἐρῶ, ὅτι ὅσα ὁ Νόμος λέγει, τοῖς ἐν τῷ Νόμῳ λαλεῖ, ἐπεὶ οὕτω γε καὶ περιτομῆ καὶ σαββάτῳ καὶ ἀποχῇ βρωμάτων ὑποκεισόμεθα. [Ρωμ. γ'. 19.] Οὐ γὰρ δὴ, ἐάν μὲν τι εὐρωμεν συντρέχον ἡμῶν ταῖς ἡδοναῖς, τῷ ζυγῷ τῆς δουλείας τοῦ νόμου ἑαυτοὺς ὑποθήσομεν, ἐάν δὲ τι φανῇ τῶν νομίμων βαρὺ, τότε πρὸς τὴν ἐν Χριστῷ ἐλευθερίαν ἀποδραμούμεθα. [Γαλάτ. ε'. 1.] Ἐρωτήθημεν, εἰ γέγραπται λαμβάνειν γυναῖκα ἐπ' ἀδελφῆ εἶπομεν, ὅπερ ἀσφαλὲς ἡμῖν καὶ ἀληθές, ὅτι οὐ γέγραπται. Τὸ δὲ ἐκ τῆς ἀκολούθου ἐπιφορᾶς τὸ σιωπηθὲν λογίζεσθαι, νομοθετοῦντός ἐστιν, οὐ τὰ τοῦ Νόμου λέγοντος. Ἐπειδὴ οὕτω γε ἐξέσται τῷ βουλομένῳ κατατολμησαι, καὶ ἐτι ζώσης τῆς γυναικὸς, λαμβάνειν τὴν ἀδελφὴν. Τὸ γὰρ αὐτὸ τοῦτο σόφισμα καὶ ἐπ' ἐκείνῳ ἀρμύζει. Γέγραπται γάρ, φησὶν, «οὐ λήψῃ ἀντιζήλον,» [Λευιτ. αὐτόθ.] ὡς τὴν γε ἐξω τοῦ ζήλου, λαβεῖν οὐκ ἐκώλυσεν. Ὁ δὲ συνηγορῶν τῷ πάθει, ἀζηλότυπον εἶναι διοριεῖται τὸ ἦθος τῶν ἀδελφῶν. Ἀνηρημένης οὖν τῆς αἰτίας, οἱ ἦν ἀπηγόρευσε τὴν ἀμφοτέρων συνοίκησιν, τί τὸ κωλύον ἐστὶ λαμβάνειν τὰς ἀδελφάς; ἀλλ' οὐ γέγραπται ταῦτα φήσομεν, ἀλλ' οὐδὲ ἐκεῖνο ὄριστα, ἢ δὲ ἔννοια τοῦ ἀκολούθου ὁμοίως ἀμφοτέροις τὴν ἀδειαν δίδωσιν. Ἐδεῖ δὲ μικρὸν ἐπὶ τὰ κατόπιν τῆς νομοθεσίας ἐπαναδραμοντά, ἀπηλλάχθαι πραγμάτων. Ἔοικε γὰρ οὐ πᾶν εἶδος ἀμαρτημάτων περιλαμβάνειν ὁ νομοθέτης, ἀλλ' ἰδίως ἀπαγορεύειν τὰ τῶν Αἰγυπτίων, ὅθεν ἀπῆρεν ὁ Ἰσραὴλ, καὶ τὰ τῶν Χαναανίων, πρὸς οὓς μεθίστατο. Ἐχει γὰρ οὕτως ἡ λέξις «Κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα τῆς Αἰγύπτου, ἐν ἧ παρῴκησατε ἐπ' αὐτῆς, οὐ ποιήσετε, καὶ κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα γῆς Χαναάν, εἰς ἣν ἐγὼ εἰσάξω ὑμᾶς ἐκεῖ, οὐ ποιήσετε, καὶ τοῖς νομίμοις αὐτῶν οὐ πορεύεσθε». [Αὐ-

(1) Ὁ Διόδωρος οὗτος, ὅστις καὶ Θεόδωρος καλεῖται παρὰ Φωτίῳ, Μοναχὸς ὦν πρότερον, καὶ τοῦ θείου Χρυσοστόμου χρηματίσας διδάσκαλος εἰς τὴν ἐρμηναίαν τῶν θείων Γραφῶν, Πρεσβύτερος τῆς Ἀντιοχείας ἐγένετο, καὶ Ταρσοῦ κατίστη Ἐπίσκοπος. Οὗτος κατὰ τὸν Θεοδώρητον μετὰ τοῦ Ἁγίου Φλαβιανοῦ πρώτος διεμέρισε τοὺς δύο χωροὺς, καὶ τοὺς ἐδίδαξε νὰ ψάλλουν κατὰ διαδοχὴν τοὺς Ψαλμοὺς τοῦ Δαβὶδ. Ἐπειδὴ ὁμοίως

τὴν τοῦ Νεστορίου ἐνόσησεν αἴρειν. καὶ αὐτοῦ τοῦ Νεστορίου διδάσκαλος ἐχρημάτισεν, ἀνεθεματίσθη μετὰ τοῦ Θεοδώρου τοῦ Μοψουεστίας ἀπὸ τῆς ἑ. Οἰκουμενικῆς Σύνοδος, κατὰ τὸν Φωτίον. Κώδικ. 18. ὅρα τὰ περὶ αὐτοῦ σελ. 18. περὶ τῶν Ἰππομνηματιστῶν ἐν τῷ ε. τόμ. τῆς σειράς.

(2) Ἰσ. ἐπισαγαγεῖν.

τόθ. 3.] Ὡστε τοῦτο εἰκός που τὸ εἶδος τῆς ἀμαρτίας μὴ ἐμπολιτεύεσθαι τότε παρὰ τοῖς ἔθνεσι, δι' ὃ μὴδὲ τῆς ἐπ' αὐτῷ φυλακῆς προσδεηθῆναι τὸν νομοθέτην, ἀλλ' ἀρκεσθῆναι τῷ ἀδιδάκτῳ ἔθει πρὸς τὴν τοῦ μίσους διαβολήν. Πῶς οὖν τὸ μείζον ἀπαγορεύσας, τὸ ἕλαττον ἀπεσιώπησεν; ὅτι ἐδόκει πολλοὺς τῶν φιλοσάρκων, πρὸς τὸ ζώσας ἀδελφαῖς συνοικεῖν, τὸ ὑπόδειγμα βλάπτειν τοῦ Πατριάρχου. Ἡμᾶς δὲ τί χρῆ ποιεῖν; τὰ γεγραμμένα λέγειν, ἢ τὰ σιωπηθέντα περιεργάζεσθαι; Αὐτίκα τε μὴ δεῖν μιᾷ ἑταίρᾳ κεχρῆσθαι πατέρα καὶ υἷον, ἐν μὲν τοῖς νόμοις τούτοις οὐ γέγραπται, παρὰ δὲ τῷ Προφήτῃ μεγίστης κατηγορίας ἤξιώται. Υἱὸς γάρ. φησὶ, καὶ πατὴρ πρὸς τὴν αὐτὴν παιδίσκην εἰσεπορεύοντο. [Ἀμώς 6'. 7.] Πόσα δὲ εἶδη ἄλλα τῶν ἀκαθάρτων παθῶν, τὸ μὲν τῶν δαμονίων διδασκαλεῖον ἐξεύρον, ἢ δὲ θεία Γραφή ἀπεσιώπητε, τὸ σεμνὸν ἑαυτῆς ταῖς τῶν αἰσχυρῶν ὀνομασίαις καταρρυπαίνειν οὐχ αἰρουμένη, ἀλλὰ γενικῶς ὀνόμασι τὰς ἀκαθαρσίας διέλαβεν, ὡς ὁ Ἀπόστολος Παῦλός φησὶ «Πορνεία δὲ καὶ ἀκαθαρσία πᾶσα, μὴ ὀνομαζέσθω ἐν ὑμῖν, καθὼς πρέπει ἁγίοις», [Ἐφῆσ. ε. 3.] τῷ τῆς ἀκαθαρτίας ὀνόματι τὰς τε τῶν ἀρρένων ἀρρητοποιίας καὶ τὰς τῶν θηλειῶν περιλαμβάνων, ὥστε, οὐ πάντως ἡ σιωπὴ ἄδειαν φέρει τοῖς φιληδόνοις. Ἐγὼ δὲ οὐδὲ σεσιωπῆσθαι τὸ μέρος τοῦτό φημι, ἀλλὰ καὶ πάνυ σφοδρῶς ἀπηγορευκέναι τὸν νομοθέτην (1) τὸ γὰρ «οὐκ εἰσελεύσῃ πρὸς πάντα οἰκεῖον σαρκὸς σου ἀποκαλύψαι ἀσχημοσύνην αὐτῶν», [Λευίτ. ιη. 6.] ἐμπεριεκτικόν ἐστι καὶ τούτου τοῦ εἶδους τῆς οικειότητος. Τί γὰρ ἂν γένοιτο ἀνδρὶ οικειότερον τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς, μᾶλλον δὲ τῆς ἑαυτοῦ σαρκὸς; «οὐ γὰρ ἐτι εἰσὶ δύο. ἀλλὰ σὰρξ μία,» [Ματθ. ιθ'. 6.] ὥστε διὰ τῆς γυναικὸς ἢ ἀδελφῆ αὐτῆς πρὸς τὴν τοῦ ἀνδρὸς οικειότητα μεταβαίνει. Ὡς γὰρ μητέρα γυναικὸς οὐ λήψεται, οὐδὲ θυγατέρα ταύτης, διότι μὴδὲ ἑαυτοῦ μητέρα, μὴδὲ τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα· οὕτως οὐδὲ ἀδελφὴν γυναικὸς, διότι μὴδὲ ἀδελφὴν αὐτοῦ, καὶ τὸ ἀνάπαλιν, οὐδὲ γυναικὶ ἔξεται τοῖς οικείοις τοῦ ἀνδρὸς συνοικεῖν· κοινὰ γὰρ ἐπ' ἀμφοτέρων τῆς συγγενείας τὰ δίκαια. Ἐγὼ δὲ παντὶ τῷ περὶ γάμου βουλευομένῳ διαμαρτύρομαι, ὅτι «παράγει τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου,» [ἀ. Κορινθ. ζ'. 29. 31.] καὶ ὁ καιρὸς συνισταλμένος ἐστίν, ἵνα καὶ οἱ ἔχοντες γυναῖκας, ὡς μὴ ἔχοντες ὦσιν. Ἐὰν δὲ μοι παραγινώσκῃ τὸ, «αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε», [Γενέσ. ἀ. 28.] καταγελῶ τοῦ τῶν νομοθεσιῶν τοὺς καιροὺς μὴ διακρίνοντος. Πορνείας παραμύθιον ὁ δεύτερος γάμος, οὐχὶ ἐφόδιον εἰς ἀσέλγειαν. «Εἰ οὐκ ἐγκρατεύωνται, γαμησάτωσαν,» [ἀ. Κορινθ. ζ'. 9.] φησὶν, οὐχὶ δὲ καὶ γαμοῦντες παρανομεῖτωσαν. Οἱ δὲ, οὐδὲ πρὸς τὴν φύσιν ἀποβλέπουσι, τὴν ψυχὴν λημῶντες τῷ πάθει τῆς ἀτιμίας, πάλαι διακρίνασαν τὰς τοῦ γένους προσηγορίας. Ἐκ ποίας συγγενείας τοὺς γεννηθέντας προσαγορεύσουσιν; ἀδελφοὺς αὐτοὺς ἀλλήλων, ἢ ἀνεψίους προσερούσιν; ἀμφοτέρα γὰρ αὐτοῖς προσαρμόσει διὰ τὴν σύγχυσιν. Μὴ ποιήσης, ὦ ἄνθρωπε, τὴν θείαν μητρικὴν τῶν νηπίων, μήτε τὴν ἐν μητρὸς τάξει περιθάλλειν ὀφείλουςαν, ταύτην ἐφοπλίσης ταῖς ἀμειλίχτοις ζηλοτυπίαῖς· μόνον γὰρ τὸ μῖσος τῶν μητρικῶν καὶ μετὰ θάνατον ἐλαύνει τὴν ἔχθραν. Μᾶλλον δὲ, οἱ μὲν ἄλλως πολέμιοι τοῖς τεθηκόσι σπένδονται, αἱ δὲ μητρικαὶ τοῦ μίσους μετὰ θάνατον ἄρχονται. Κεφάλαιον δὲ τῶν εἰρημένων. Εἰ μὲν νόμῳ τις ὀρμαῖται πρὸς γάμον, ἤνοικται πᾶσα ἢ Οἰκουμένη, εἰ δὲ ἐμπαθῆς αὐτῷ ἡ σπουδὴ, διὰ τοῦτο καὶ πλέον ἀποκλεισθήτω, «ἵνα μάθῃ τὸ ἑαυτοῦ σκευὸς κτᾶσθαι ἐν ἁγιασμῷ μὴ ἐν πάθει ἐπιθυμίας». [ἀ. Θεσσαλ. δ'. 4. 5.] Πλείονά με λέγειν ὠρμημένον, τὸ μέτρον ἐπέχει τῆς ἐπιστολῆς. Εὐχομαι δὲ, ἢ τὴν παραινέσιν ἡμῶν ἰσχυροτέραν τοῦ πάθους ἀποδειχθῆναι, ἢ μὴ ἐπίδημησαι τῇ ἡμετέρᾳ τὸ ἄγος τοῦτο, ἀλλ' ἐν οἷς ἂν ἐτολμήθη τόποις, ἐναπομείναι.

Ἑρμηνεία. (2)

Ἀφ' οὗ ἐπροομίασε ταῦτα ὁ Ἅγιος, τῶρα ἔρχεται εἰς τὸ νὰ ἀναίρεσῃ τὴν ψευδεπίπλαστον ἐκείνην ἔγγραφον ἄδειαν, τοῦ νὰ παῖρῃ εἰς καὶ ὁ αὐτὸς δύο ἀδελφάς· καὶ λέγει ὅτι, πρώτη ἀπόδειξις τοῦ νὰ μὴ γίνεταί τὸ τοιοῦτον συνοικέσιον εἶναι ἡ συνήθεια, ὅπου ἐπεκράτησεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἥτις δύναιμι νόμου ἔχουσα, ὡς ὑπὸ ἁγίων ἀνδρῶν παραδοθεῖσα (3), διορίζει οὕτως· ὅτι, ἂν τινες λάβῃ δύο ἀδελφάς, τὸ τοιοῦτον μὴδὲ νὰ νομίζεταί γάμος, μήτε μέσα εἰς Ἐκκλησίαν αὐτοὶ νὰ δέχωνται πρὶν νὰ χωρισθοῦν, ὥστε, ἂν ἄλλον λογαριασμὸν δὲν εἶχομεν νὰ εἰποῦμεν ἐμποδίζοντα τὸ τοιοῦτον ἄθεσμον συνοικέσιον, μοναχὴ ἢ τῆς Ἐκκλησίας συνήθεια εἶναι ἀρκετὴ διὰ νὰ τὸ ἐμποδίτῃ. Ἐπειδὴ δὲ ὁ δεῖξας τὴν ψευδῆ τοῦ Διοδώρου ἐπιστολὴν, ἔφερον εἰς βεβχίωσιν τοῦ ἀθέσμου τούτου συνοικεσίου μαρτυρίαν ἀπὸ τὸ Λευιτικόν, τὴν λέγουσαν· δὲν θέλεις λάβεις ἀντίζηλον γυναῖκα τὴν ἀδελφὴν τῆς γυναικὸς σου, ἐτι ζωντανῆς οὖσης, καὶ ἀπὸ τοῦτο συμπεραίνει ὅτι, ἂν ὁ Νόμος ἐμποδίξῃ νὰ

(1) Ἐν ἄλλοις, ἀπηγόρευται τῷ νομοθέτῃ.

(2) Σημείωσαι ὅτι εἰς τὴν Ἐπιστολὴν ταύτην ἔρμηναίεν δὲν κάμνει ὁ Βαλααμῶν, κρίνας αὐτὴν ὡς περιττὴν, καίτοι ὑπερπαινῶν ταύτην. Ὁ δὲ Ζωναρᾶς ἔχει σὺν τῷ μόνῳ ἔρμηναίεν, οὐχὶ ἄλλως ἐν τῇ σειρά τῶν Κανόνων κειμένην, ἀλλ' ἐν τισὶν ἄλλοις

σημειώμασιν. Ἡμεῖς δὲ μετὰ περιεργίας εἰς πλάτος αὐτὴν ἔρμηναίσαμεν διὰ τὸ ἀξιοσημείωτα καὶ πολλοῦ ἔξια ὅπου περιέχει.

(3) Περὶ συνήθειας, ἕρα εἰς τὴν ὁποσημείωσιν τοῦ ἀ. τῆς ἐν Σαρδικῇ. Digitized by Google

μη λάβη τινὰς τὴν ἀδελφὴν τῆς γυναικὸς του ἐν ὄσῳ εἶναι ζωντανή, λοιπὸν εἶναι συγκεχωρημένον νὰ λάβῃ αὐτὴν ἀφ' οὗ ἀποθάνῃ ἢ γυνὴ του. Πρὸς τὸ σαθρὸν, λέγω, αὐτὸ ἐπιχείρημα ἀποκρινόμεθα. Πρῶτον μὲν, δεῖ ὅσα ὁ παλαιὸς Νόμος λέγει, τὰ λέγει εἰς τοὺς ἐν νόμῳ ὄντας Ἑβραίους καὶ ὄχι εἰς ἡμᾶς τοὺς Χριστιανούς· εἰ δὲ καὶ τὰ λέγει δι' ἡμᾶς, λοιπὸν ἀκόλουθον εἶναι καὶ ἡμεῖς, καθὼς δεχόμεθα τὰ πρὸς ἡδονὴν συντείνοντα διατάγματα τοῦ νόμου, ἔτσι νὰ δεχώμεθα καὶ τὰ ὀδυνηρά, ἤτοι καὶ τὸ Σάββατον νὰ φυλάττωμεν καὶ τὴν περιτομὴν, καὶ τὰ φαγητὰ ὅπου ἐμποδίζει ὁ Νόμος νὰ μὴ τρώγωμεν, καὶ ὄχι ὅσα μὲν εἶναι ἡδονικὰ καὶ ἐλαφρά νὰ δεχώμεθα, ὡς ὑπὸ Νόμον ὄντες, τὰ δὲ ὀδυνηρά καὶ βαρῆα νὰ μὴ δεχώμεθα, λέγοντες ὅτι ὑπὸ τὴν ἐλευθερίαν τὴν ἐν Χριστῷ εὐρίσκομεθα. Ἡμεῖς ἐρωτήθημεν, ἂν ἦναι γεγραμμένον νὰ πάρῃ τινὰς γυναῖκα τὴν ἀδελφὴν τῆς γυναικὸς του, καὶ εἶπομεν, ὅτι δὲν εἶναι, τὸ ὅποσον εἶναι καὶ ἀληθινὸν καὶ ἀσφαλές. Τὸ δὲ νὰ συμπεραίνῃ τινὰς ἀπὸ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ λόγου ἐκεῖνο, ὅπου ἡ Γραφὴ εἰσιώπησε, τοῦτο δὲν εἶναι ἴδιον ἐκείνου ὅπου θέλει νὰ λέγῃ, ὅσα λέγει ὁ νόμος, ἀλλ' ἐκείνου ὅπου θέλει νὰ νομοθετῇ αὐτὸς ἀπὸ λόγου του. Διὰ τὴν, ἂν ἐκεῖνος συμπεραίνῃ, ὅτι ἐμπόδιεν ὁ Νόμος νὰ μὴ παίρῃ τινὰς τὴν ἀδελφὴν τῆς γυναικὸς του, ὄχι ἀφ' οὗ ἀποθάνῃ αὕτη, ἀλλ' ὅταν ἀκόμη ζῆ, ἄλλος τις ἡμπορεῖ νὰ συμπεραίνῃ, ὅτι ἐπειδὴ ὁ Νόμος ἐμπόδιε νὰ μὴ παίρῃ τινὰς τὴν ἀντίζηλον ἀδελφὴν, ἐπιταί, ὅτι ἂν αὕτη δὲν ἦναι ἀντίζηλος, ἡμπορεῖ νὰ πάρῃ ταύτην, καὶ ὅταν ἀκόμη ἢ γυναικᾶ του ζῆ, ταυτὸν εἶπεν, ἡμπορεῖ νὰ λαμβάνῃ τινὰς ἐν τῷ αὐτῷ καιρῷ δύο ἀδελφάς. Εἰ δὲ εἶπῃ τινὰς, ὅτι τοῦτο δὲν εἶναι γεγραμμένον, ἀποκρινόμεθα, ὅτι οὐδὲ ἐκεῖνο δὲν εἶναι, ἀλλὰ καθὼς τὸ ἓνα συμπεραίνεται ἀπὸ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ λόγου, ἔτσι παρομοίως συμπεραίνεται καὶ τὸ ἄλλο. Διὰ τί δὲ ὁ Μωϋσῆς μετὰ δικαστικῆς δὲν ἐπροσδιώρισεν, τὸ νὰ μὴ παίρῃ τινὰς τὴν ἀδελφὴν τῆς γυναικὸς του ἀποθανούσης; λύων τὴν ἀπορίαν ταύτην ὁ Ἅγιος, λέγει, ὅτι δὲν εἶχε σκοπὸν ὁ Μωϋσῆς νὰ περιλάβῃ εἰς τὸ ἀνωτέρω Κεφάλαιον τοῦ Λευϊτικοῦ κάθε εἶδος συγγενικῶν συνοικεσίων, διὰ νὰ εἶπῃ καὶ αὐτὸ, ἀλλ' ἐκεῖνα μόνον ἐμπόδιεν, ὅσα ἔπαιρναν οἱ Αἰγύπτιοι, ἀπὸ τοὺς ὁποίους τότε οἱ Ἑβραῖοι ἔφυγον, καὶ ὅσα ἔπαιρναν οἱ Χαναναῖοι, πρὸς τοὺς ὁποίους ἐκεῖνοι ἐπήγαιναν. Καὶ πόθεν δηλοῦν; ἀπὸ ἐκεῖνα ὅπου ἀναφέρει ὀπίσω εἰς τὴν ἀρχὴν τὸ αὐτὸ Κεφάλαιον, λέγον· Μὴ κάμνετε καθὼς κάμνουσιν οἱ Αἰγύπτιοι, εἰς τοὺς ὁποίους πάροικοι ἐκαθίστατε, οὔτε καθὼς κάμνουσιν οἱ Χαναναῖοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἐγὼ θέλω σὰς φέρω. Ὅθεν ἀκόλουθον εἶναι εἰς τοὺς Αἰγυπτίους καὶ Χαναναίους τοῦτο τὸ συνοικεσίον νὰ μὴ ἐγίνετο, καὶ διὰ τοῦτο ὁ Μωϋσῆς δὲν τὸ ἐπροσδιώρισεν, ἀλλ' ἠρέκεσθη εἰς τὴν συνήθειαν, ὅπου τὸ τοιοῦτον κατηγορεῖ. Ἀλλὰ διὰ τί ἐπροσδιώρισεν νὰ μὴ λαμβάνῃ τινὰς τὴν ἀδελφὴν τῆς γυναικὸς του, ζωντανῆς ἔτι οὖσης; Ἐβλεπε πολλοὺς φιλοσάρκους νὰ παρακινουῦνται εἰς τοῦτο, βλέποντας τὸν Πατριάρχην Ἰακώβ νὰ ἔχῃ ἐν ταύτῳ δύο ζωντανὰς ἀδελφάς, τὴν Λεῖαν καὶ τὴν Ραχὴλ. Πλὴν ἡμεῖς τὰ γεγραμμένα εἰς τὸν Νόμον πρέπει νὰ λέγωμεν, καὶ ὄχι τὰ σεσιωπημένα νὰ περιεργαζώμεθα· διὰ τὴν, ὁ μὲν Νόμος εἰσιώπησε τὸ πῶς δὲν πρέπει πατὴρ καὶ υἱὸς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν δούλην τὴν αὐτὴν δούλην ἐμβαιναν καὶ ἐπόρνευαν. Καὶ πολλὰ ἄλλα εἶδη ἀκαθαρσίας ἐδίδαξαν οἱ δαίμονες τοῦς ἀνθρώπους, μὲ τῶν ὁποίων τὰ κατὰ μέρος ὀνόματα μὴ θέλουσα ἢ θεία Γραφὴ νὰ μολῶν τὴν σεμνότητά της, ἀπεσιώπησε ταῦτα, μὲ καθολικὰ δὲ ὀνόματα αὐτὰ περιέλαβεν, ὡς ὁ Παῦλος λέγει· Πορνεία καὶ ἀκαθαρσία πᾶσα ἃς μὴ ὀνομάζεται εἰς ἐσᾶς, ὡς πρέπει εἰς τοὺς Ἅγιους, ὅπου μὲ τὸ ὄνομα τῆς ἀκαθαρσίας κάθε αἰσχροουργίαν γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν περιέλαβεν. Ὅστε, δὲν εἶναι ἀδίκαι εἰς τοὺς φιληδόνους νὰ κάμνουν τὸ τοιοῦτον ἄθεσμον συνοικεσίον, μὲ τὸ νὰ εἰσιώπησε τοῦτο ἡ θεία Γραφὴ. Ἡμεῖς ὁμῶς ἐξετάζοντες, εὐρίσκομεν, ὅτι οὐδὲ εἰσιώπησε τοῦτο ὁ Νόμος, ἀλλὰ καὶ μάλιστα τὸ ἐμπόδιεν. Ἐκεῖνο γὰρ ὅπου αὐτὸς λέγει· Δὲν θέλεις εἰσελθεῖς εἰς κἀκεῖ συγγενὴ σου διὰ νὰ ἀποκαλύψῃς τὴν αἰσχημοσύνην σου, κάθε παράνομον συνοικεσίον, ἐκ συγγενείας καὶ οἰκειότητος περιέχει· ἀκολούθως δὲ καὶ τοῦτο· διότι, ἂν ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ ἦναι μία σὰρξ, καὶ κἀνένα ἄλλο οἰκειότερον καὶ συγγενέστερον δὲν εἶναι εἰς τὸν ἄνδρα, ἔξω ἀπὸ τὴν σάρκα του, τὴν γυναικᾶ του δηλ., λοιπὸν καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς γυναικὸς του δι' αὐτῆς καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα της γίνεται συγγενὴς καὶ οἰκεία. ἤτοι ἀδελφὴ. Καὶ καθὼς δὲν παίρνει τινὰς τὴν μητέρα τῆς γυναικὸς του, οὐδὲ τὴν μὲ ἄλλον ἄνδρα θυγατέρα τῆς αὐτῆς γυναικὸς του, ἐπειδὴ οὐδὲ τὴν μητέρα του παίρνει, οὔτε τὴν θυγατέρα του διὰ τὴν οἰκειότητα (πρώτου γὰρ βαθμοῦ ἔστι πρὸς ἐκείνας καὶ πρὸς ταύτας), ἔτσι παρομοίως οὔτε τὴν ἀδελφὴν τῆς γυναικὸς του παίρνει, ἐπειδὴ οὐδὲ τὴν ἀδελφὴν του λαμβάνει (δευτέρου γὰρ βαθμοῦ ἔστι πρὸς ἐκείνην καὶ πρὸς ταύτην), καὶ ἀντιστρόφως, οὐδὲ ἡ γυνὴ δύναται νὰ πάρῃ τὸν ἀδελφὸν τοῦ ἀποθανόντος ἀνδρὸς της, οὐδὲ τοὺς ἄλλους ἐκείνου συγγενεῖς Ἐπιφέρει δὲ ὁ Ἅγιος τὰ Ἀποστολικὰ λόγια· Ὅτι παρέρχεται τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου, καὶ ὅτι ὁ καιρὸς εἶναι ὀλιγοχρόνιος, καὶ πρέπει καὶ ἐκεῖνοι ἀκόμη ὅπου ἔχουσι γυναικᾶς νομίμους, νὰ τὰς ἔχουν ὡσὰν νὰ μὴ τὰς ἔχουν. Εἰ δὲ λέγει τινὰς, ὅτι ὁ Θεὸς ἐνομοθέτησεν εἰς τοὺς πρωτοπλάστους νὰ αὐξάνουν καὶ νὰ πληθύνουν, καὶ ὅτι τὰ παιδιά τοῦ Ἀδάμ, ἀδέλφια ὄντα, ἐσυνάρθησαν, καταγελω ἐκεῖνον ὅπου ταῦτα λέγει καὶ δὲν διακρίνει, πῶς τότε μὲν ἦτον ἀνάγκη νὰ γένῃ τοῦτο, διὰ τὴν ἄλλοι ἀνθρώποι ἀπὸ ἄλλο γένος δὲν ἦσαν, ἀλλὰ τώρα, διαφόρων ὄντων γενῶν, τοῦτο κάμμιαν χώραν δὲν ἔχει (1). Ἐπειτα ὁ δεύτερος γάμος εἶναι ἐμπόδιον καὶ χαλινὸς τῆς πορνείας, ἀλλ' ὄχι καὶ ὕλη καὶ ἀφορμὴ

(1) Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ ὅτι τὸ αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, οὐχὶ πρὸς τὸ κατωτέρω συνάπτεται, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἀνωτέρω. Ἐπειδὴ γὰρ εἶπεν ἀνωτέρω, ὅτι ὁ καιρὸς εἶναι συνεσταλμένος καὶ ὀλιγοχρόνιος καὶ πρέπει καὶ ἐκεῖνοι ἀκόμη ὅπου ἔχουσι γυναῖκας νὰ

τὰς ἔχουν μὲ τὴν ἀπροσπάθειαν, ὡσὰν νὰ μὴ τὰς εἶχον ὀλόγελα, ἐπιφέρει ὅτι, ἂν τινὰς ἐναντίον εἰς τὴν νομοθεσίαν τοῦ Παύλου προβάλλῃ τὴν νομοθεσίαν ὅπου ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς τοὺς πρωτοπλάστους τὸ, αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καταγελω ἐκεῖ-

ἀσελγείας. Καὶ ὁ Παῦλος δὲ γράφει πρὸς τοὺς δευτερογαμοῦντας ὅτι, ἂν δὲν ἐγκρατεύωνται, ὡς ὑπανδρεῶνται, δὲν ἐπρόσθεσεν ὁμοῦς, ὅτι καὶ δευτεροὑπανδρευόμενοι ὡς παρανομοῦν, καθὼς ποιοῦσιν οἱ δύο ἀδελφὰς λαμβάνοντες. Ἀποδεικνύει δὲ μετὰ ταῦτα ὁ Ἅγιος τὴν ἀτοπίαν τοῦ τοιοῦτου συνοικεσίου ἀπὸ τὴν σύγχυσιν τῶν ὀνομάτων, ὅπου εἰς τοῦτο ἀκολουθεῖ. Τὰ γὰρ ἐξ αὐτῶν γεννηθέντα παιδιά πῶς θέλουν ὀνομάσει οἱ τὸ τοιοῦτον συνοικεσίον πράττοντες; ἀδελφία ἓνα πρὸς τὸ ἄλλο, ὡς ἀπὸ ἓνα πατέρα γεγεννημένα; ἢ ἀνέψια, ἢτοι ἐξαδελφία (1), ὡς ἀπὸ δύο ἀδελφὰς γεννηθέντα; Καὶ τὰ δύο γὰρ ὀνόματα ἐπίσης ἀρμόζουσιν εἰς αὐτὰ διὰ τὴν σύγχυσιν τῆς φύσεως, ἥτις κατὰ τοὺς φυσικοὺς τῆς νόμους, διχοφορητικὰ ἐποίησε τὰ ἀδελφία. Καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἄλλη ἀκολουθεῖ σύγχυσις. Ὁ γὰρ λαβὼν τὴν ἀδελφὴν τῆς προτέρας γυναικὸς του, τὴν θεῖαν τῶν ἐκ τοῦ πρώτου γάμου τέκνων του κάμνει μητριαν, καὶ ἀκολουθῶς τὴν ὡς μητέρα περιθάψουσαν τὰ τέκνα του, τὴν κάμνει ζηλότυπον καὶ φθονεράν πρὸς αὐτά. Φυσικὰ γὰρ κάθε μητριὰ (2) ζηλοτυπίαν ἔχει πρὸς τὰ παιδιά τοῦ ἀνδρός τῆς, τὰ ἐξ ἄλλου γάμου γεννηθέντα. Καὶ εἰς μὲν τοὺς ἄλλους ἐχθροὺς ὀλιγοστεύει τὸ μῖσος, ὅταν ἀποθάνωσιν οἱ ἐχθροὶ τῶν, εἰς δὲ τὰς μητριὰς τὸ μῖσος ἀρχινᾷ ὅταν ἀποθάνωσιν αἱ ἀντίζηλοὶ τῶν γυναικῶν. Καὶ διὰ τὸ εἰπῶ μὲν συντομίαν τὸ πᾶν, ἀνίσως τινὰς θέλῃ νὰ δευτεροὑπανδρευθῇ με νόμιμον γυναῖκα. ὅλη ἡ Οἰκουμένη εἶναι ἀνοικτὴ διὰ λόγου του, καὶ θέλει εὖρει βέβαια γυναῖκα νὰ πάρῃ, μὴ ἐμποδισμένη ἀπὸ τοὺς νόμους, εἰ δὲ καὶ ἀγαπῶντας μὲ πάθος καὶ ἔρωτα γυναῖκα παράνομον, ζητεῖ νὰ πάρῃ αὐτὴν, διὰ τοῦτο μᾶλλον ὡς ἀποκλεισθῇ καὶ ὡς μὴ συγχωρηθῇ νὰ τὴν πάρῃ, διὰ νὰ μάρη νὰ ἀποκτεῖ τὸ σκεῦός του, ἢτοι, ἢ τὸ σῶμα του, ἢ τὴν γυναῖκά του με ἀγισμαδν, ὡς λέγει ὁ Παῦλος, καὶ ὄχι με πάθος ἀτιμίας. Ἦθελα, λέγει, καὶ περισσότερα νὰ σοῦ γράψω, ἀλλὰ μὲ ἐμπόδισε τὸ μέτρον τῆς ἐπιστολῆς, ἐπειδὴ αἱ ἐπιστολαὶ δὲν πρέπει νὰ ἔχουν μακρολογίαν. Βύχομαι δὲ ὅτι ἡ ἐπιστολή μου, ἢ νὰ νικήσῃ καὶ νὰ ἀφανήσῃ τὸ παράνομον αὐτὸ συνοικεσίον, ἢ ἂν δὲν τὸ νικήσῃ, καὶ τὸ τοιοῦτο νὰ μὴ συνειθισθῇ καὶ εἰς τὴν ἐδικὴν μας ἐπαρχίαν, ἀλλὰ νὰ μείνῃ μόνον εἰς τοὺς τόπους ἐκείνους, ὅπου πρώτον ἐτολμήθη νὰ γίνῃ.

Τοῦ αὐτοῦ, πρὸς Γρηγόριον Πρεσβύτερον Κανονικὴ Ἐπιστολή.

ΚΑΝΩΝ ΠΗ΄.

Ἐνέτυχόν σου τοῖς γράμμασι μετὰ πάσης μακροθυμίας καὶ ἐθαύμασα, πῶς δυνάμενος ἡμῖν συντόμως καὶ εὐκόλως ἀπολογήσασθαι διὰ τῶν πραγμάτων, τοῖς μὲν κατηγορουμένοις ἐπιμένειν καταδέχῃ, λόγοις δὲ μικροῖς θεραπεύειν ἐπιχειρεῖς τὰ ἀνίατα. Οὔτε πρῶτοι, οὔτε μόνοι, ὦ Γρηγόριε, ἐνομοθετήσαμεν γυναῖκας ἀνδράσι μὴ συνοικεῖν, ἀλλὰ ἀνάγνωθι τὸν Κανὼνα τὸν ἐξενεγθέντα παρὰ τῶν Ἁγίων Πατέρων ἡμῶν ἐν τῇ Συνόδῳ Νικαίας, ὃς φανερῶς ἀπαγορεύει συνεισάκτους μὴ εἶναι. Ἀγαμία δὲ ἐν τούτῳ ἔχει τὸ σεμνόν, ἐν τῷ κεχωρισθαι τῆς μετὰ γυναικῶν διαγωγῆς. Ὡς, ἐὰν ἐπαγγελλόμενός τις τῷ ὀνόματι, ἔργῳ τὰ τῶν ταῖς γυναῖξιν συνοικούντων ποιῇ, δῆλός ἐστι, τὸ μὲν τῆς παρθενίας σεμνόν ἐν τῇ προσηγορίᾳ διώκων, τοῦ δὲ καθ' ἡδονὴν ἀπρεποῦς μὴ ἀφιστάμενος. Τοσούτῳ οὖν μᾶλλον ἐχρῆν σε εὐκόλως εἶξαι ἡμῶν τῇ ἀξιώσει, ὅσῳ περ λέγεις ἐλεύθερος εἶναι παντὸς σωματικοῦ πάθους. Οὔτε γὰρ τὸν ἐβδόμηκονταετῆ γεγονότα πείθομαι ἐμπαθῶς γυναικὶ συνοικεῖν, οὔτε ὡς ἐπιγενομένη τινὶ ἀτόπῳ πράξει ὠρίσαμεν, ἃ ὠρίσαμεν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐδιδάχθημεν παρὰ τοῦ Ἀποστόλου «Μὴ τιθεῖν πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ ἢ σκάνδαλον». [Ῥωμ., ιδ'. 13]. Οἶδαμεν δὲ, ὅτι τὸ παρὰ τινῶν ὑγιῶς γινόμενον, ἄλλοις ἀφορμὴ πρὸς ἁμαρτίαν ὑπάρξει. Τούτου ἕνεκα προσετάξαμεν, ἐπόμνοι τῇ διαταγῇ τῶν Ἁγίων Πατέρων, χωρισθῆναί σε τοῦ γυναιίου. Τί οὖν ἐγκαλεῖς τῷ χωρεπισκόπῳ καὶ πλαιαῖς ἐχθρας μὲνησαι; τί δὲ ἡμᾶς καταμέμφῃ ὡς εὐκόλους ἀκοὰς ἔχοντας εἰς τὸ τὰς διαβο-

Τῆς γ'. τῆς
ζ'. ε. ι. τῆς
ζ'. ιθ. κδ'. τῆς
ἐν Καρθ. με'.
Βασιλ. πη'.

νον ὅπου τοῦτο ἠθέλεν εἰπεῖ, ἐπειδὴ δὲν κάμνει διαφορὰν τοῦ καιροῦ, καθ' ὃν εἶπεν ὁ Θεὸς τὸ αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καὶ τοῦ καιροῦ, καθ' ὃν ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Παύλου ἔδωκε τὴν νομοθεσίαν τῆς ἀπροσπαθείας τῶν γυναικῶν. Τότε γὰρ ἦτο χρεῖα τοιοῦτες νόμοι νὰ δοθῇ, διὰ νὰ πληθυνθῇ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, διατι οἱ τότε εἶχον ζωὴν πολυχρόνιον, καὶ μάλιστα διατι οἱ τότε ἀνθρώποι ἦσαν σαρκικοὶ καὶ νήπιοι, ὄχι πνευματικοὶ καὶ τέλειοι ἄνδρες κατὰ Χριστόν. Ἐπιπλέον δὲ ἐχρειάσθη νὰ δοθῇ ἡ ἀνωτέρω νομοθεσία τοῦ Παύλου, καὶ διατι τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων ἐπληθύνθη, καὶ διατι ὀλιγοχρόνιος αὐτῶν ἐστὶν ἡ ζωὴ, κυρίως δὲ καὶ ἐξαιρέτως, διατι οἱ Χριστιανοὶ εἶναι πνευματικοὶ, καὶ ὄχι σαρκικοὶ, καὶ πρέπει νὰ ζῶσι κατὰ Πνεῦμα, θανατόνουντες τὰς τῆς σαρκὸς ὀρέξεις καὶ ἡδονὰς, καὶ ὄχι νὰ ζητοῦν γάμους, καὶ νὰ δουλεύουν εἰς προσπαθείας γυναικῶν.

(1) Πολλαχοῦ γὰρ παρὰ τοῖς παλαιοῖς εὐρίσκονται οἱ ἐξαδελφοὶ ὀνομαζόμενοι μὲ τὸ ὄνομα τῶν ἀνεψιῶν, κατὰ τὸν Ζωναράν. Ὅρα δὲ, ὅτι ὅποιον συνοικεσίον συγγείει τὰ ὀνόματα, εἶναι παράνομον καὶ ἀθεσμον κατὰ τοὺς νόμους τῆς φύσεως, καὶ ἀκολουθῶς δὲν γίνεται, καὶ ἔχει τοῦτο διὰ καθολικὸν ἀξίωμα καὶ Κανὼνα εἰς πάντα τὰ συνοικεσία τὰ ἐξ ἀγχιστείας. Ἦτως δὲ καὶ ἀνέψια ὀνομάζει ταῦτα ὁ Ἅγιος. καθ' ὃ τὰ παιδιά μὲν τῆς μιᾶς ἀδελφῆς, ἀναφερόμενα πρὸς τὴν ἄλλην, ἀνέψια εἰσι, κάθε δὲ μία ἀπὸ τὰς δύο ἀδελφὰς ἀναφερομένη πρὸς τὰ παιδιά τῆς ἀδελφῆς τῆς, θεῖα εὐρίσκεται.

(2) Σημείωσαι ὅτι κατὰ τοὺς νομικοὺς καὶ βαθμολόγους τῶν συνοικεσιῶν, καὶ κάθε γυνή, τοῦ πάπου ἢ τοῦ διαπάπου μητριὰ ὀνομάζεται, καὶ ὅρα εἰς τὴν περὶ συνοικεσιῶν διδασκαλίαν.

λάς προσίεσθαι ; ἀλλ' οὐχὶ σεαυτῷ, μὴ ἀνεχομένῳ ἀποστῆναι τῆς πρὸς τὴν γυναῖκα συνθηθείας ; ἔκβαλε τοίνυν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ οἴκου σου, καὶ κατὰστησον αὐτὴν ἐν Μοναστηρίῳ. Ἔστω ἐκείνη μετὰ παρθένων, καὶ σὺ ὑπηρετοῦ ὑπὸ ἀνδρῶν, ἵνα μὴ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ βλασφημηθῆται δι' ὑμᾶς. [Ἡσαΐ. νβ'. 9. Ρωμ. β'. 24]. Ἔως δ' ἂν ταῦτα ποιῆς, αἱ μυριάδες, ἄσπερ σὺ γράφεις διὰ τῶν ἐπιστολῶν, οὐδὲν ὠφελήσουσέ σε, ἀλλὰ τελευτήσεις ἀργῶν, καὶ δώσεις τῷ Κυρίῳ λόγον περὶ τῆς σεαυτοῦ ἀργίας. Ἐὰν δὲ τολμήηης, μὴ διορθωσάμενος σεαυτὸν, ἀντέχεσθαι τῆς Ἱερωσύνης, ἀνάθεμα ἔστω παντὶ τῷ λαῷ, καὶ οἱ δεχόμενοί σε ἐκκήρυκτοι κατὰ πᾶσαν Ἐκκλησίαν γενήσονται.

Ἑ ρ μ η ν ε ἰ α.

Ὁ Γρηγόριος οὗτος μὲ τὸ νὰ εἶχε γυναῖκα παρθένον καὶ Καλογραῖαν μέσα εἰς τὸν οἶκόν του καὶ τὸν ὑπηρέτει, ἔγραψε πρὸς αὐτὸν ὁ μέγας Βασίλειος νὰ τὴν διώξῃ. Ὁ δὲ Γρηγόριος μὲ πολλὰς προφάσεις περὶ τούτου ἀπολογεῖται. Ὅθεν διὰ τῆς παρουσίας ἐπιστολῆς ὁ Ἅγιος, πρῶτον μὲν ἐλέγχει αὐτὸν, ὅτι ἡμπορῶντας μὲ τὸ ἔργον καὶ μὲ εὐκολίαν νὰ ἀπολογηθῇ, διώκοντας τὴν γυναῖκα, μυρίας προφασιολογίας προτείνει. Δεύτερον λέγει, ὅτι δὲν ἐνομοθέτησεν ὁ Βασίλειος νὰ μὴ ἔχουν οἱ Κληρικοί καὶ οἱ Ἱερωμένοι γυναῖκας συγκατοίκους, ἀλλ' ἡ πρώτη Σύνοδος ἐν τῷ γ'. αὐτῆς Κανόνι· ἔπειτα προσθέτει, ὅτι οἱ παρθένοι καὶ Ἱερωμένοι εἰς τοῦτο ἔχουσι τὴν σεμνότητα, εἰς τὸ νὰ ἦναι χωρισμένοι ἀπὸ συναναστροφῆν γυναικῶν. Ἀνίσως δὲ τινὰς ἀπὸ αὐτοῦ ἐπαγγέλλεται μὲν νὰ παρθευῆ, ἔπειτα μὲ γυναῖκας συγκατοικῆ, οὗτος φανερόν, ὅτι μὲ ψιλὸν ὄνομα ἀγαπᾷ τὴν παρθενίαν, μὲ τὸ ἔργον δὲ, δὲν εἶναι χωρισμένος ἀπὸ τῶν γυναικῶν ἡδονῆν. Ἐπρεπε λοιπὸν, τοῦ λέγει, Γρηγόριε, τόσον εὐκολὰ νὰ μὰς ὑπακούσης καὶ νὰ διώξης τὴν γυναῖκα, ὅσον εὐκολὰ λέγεις, πῶς δὲν ἔχεις κάμμιαν προσπάθειαν εἰς αὐτὴν. Ἡ γὰρ εὐκολία καὶ ταχύτης τοῦ διωγμοῦ τῆς γυναικὸς, βεβαιώνει τὴν πρὸς αὐτὴν ἀπροσπάθειαν· διότι οὔτε ἐγὼ πιστεύω ποτέ, πῶς ἐσὺ ὁ ἐβδομηκοντούτης γέρον συγκατοικεῖς μὲ τὴν γυναῖκα ἐμπαθῶς καὶ ἡδονικῶς. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐδιδάχθμεν ἀπὸ τὸν Ἀπόστολον νὰ μὴ προξενούμεν σκάνδαλον εἰς τοὺς ἄλλους, καὶ ἐπειδὴ ἐκεῖνο τὸ πρᾶγμα ἐποῦ ἄλλοι κάμνουσι χωρὶς πάθος καὶ ἁμαρτίαν, ὅποιον δηλ. κάμνεις καὶ τώρα ἐσὺ, τοῦτο τὸ ἴδιον εἰς ἄλλους ἐμπαθεῖς γίνεται αἰτία καὶ παράδειγμα πρὸς ἁμαρτίαν· διὰ ταῦτα πάντα σὲ ἐπροστάξαμεν νὰ διώξης ἀπὸ τὸν οἶκόν σου τὴν γυναῖκα, ἀιολουθῶντες εἰς τὸν γ'. Κανὸνα τῆς ἐν Νικαίᾳ, καὶ μὴ κατηγορῆς οὔτε τὸν χωρεπίσκοπον, πῶς τάχα αὐτὸς ἐχθρευόμενός σε, μοῦ ἀνήγγειλε περὶ τῆς γυναικὸς, οὔτε ἐμένα, πῶς εἰμαι εὐκολος· νὰ πιστεύω εἰς τὰς διαβολὰς, ἀλλὰ κατηγορεῖ τὸν ἑαυτὸν σου, ὅπου δὲν θέλεις νὰ χωρισθῆς ἀπὸ τὴν γυναῖκα· ἔκβαλε λοιπὸν αὐτὴν καὶ βάλε τὴν εἰς μοναστήριον, καὶ ἄς ἦναι μὲν ἐκείνη ὡς παρθένος μὲ τὰς παρθένας καὶ Μοναχὰς, καὶ σὺ ὡς ἄνδρας, ὑπηρετοῦ ἀπὸ ἄνδρας, ἵνα μὴ βλασφημηθῆται διὰ λόγου σας τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τοὺς ἀπίστους, ὅπου σὰς βλέπουν. Ἐὰν δὲ τὴν γυναῖκα δὲν διώξης, ἤξευρε καλὰ, ὅτι ὄλαις ἢ μυριάδες τῶν προφάσεων ὅπου λέγεις δὲν θέλουν σὲ ὠφελήσουν, ἀλλὰ θέλεις ἀποθάνεις ἀργὸς τῆς Ἱερωσύνης σου, καὶ σὺ ἔχεις νὰ δώσεις λόγον τῆς ἀργίας ὡς ταύτης αἴτιος, οὐχὶ ἐγὼ (1)· ἐὰν δὲ τολμήηης πρὸ τοῦ νὰ διορθωθῆς, νὰ ἐνεργήσης τι ἱερατικόν, θέλεις ἀναθεματισθῆς ἀπὸ ὅλον τὸν λαόν, καὶ ὅσοι σὲ δεχθοῦν, ἔχουν ἀπὸ κάθε Ἐκκλησίαν νὰ ἀποδιωχθοῦν. Ὅρα καὶ τὸν γ'. τῆς α'.

Τοῦ αὐτοῦ, πρὸς τοὺς Χωρεπισκόπους Κανονικὴ Ἐπιστολὴ.

ΚΑΝΩΝ ΠΘ'.

Τῆς ἐν Ἀγ-
κύρ. ιγ'. τῆς
ἐν Νεοκαισι.
ιδ'. τῆς ἐν Ἀν-
τιοχ. η'. ι. τῆς
ἐν Δαοδικ.
νς'. τῆς ἐν
Σαρδικ. ς'.

Πάνυ με λυπεῖ ὅτι ἐπιλελοιπάσι λοιπὸν οἱ τῶν Πατέρων Κανόνες, καὶ πᾶσα ἀκρίβεια τῶν Ἐκκλησιῶν ἀπελήλαται, καὶ φοβοῦμαι μὴ, κατὰ μικρὸν τῆς ἀδιαφορίας ταύτης ὁδῷ προΐουσης, εἰς παντελεῖ σύγχυσιν ἔλθῃ τὰ τῆς Ἐκκλησίας πράγματα. Τοὺς ὑπηρετοῦντας τῇ Ἐκκλησίᾳ, πάλαι ταῖς τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαις ἐμπολιτευομένη συνήθεια, μετὰ πάσης ἀκριβείας δοκιμάζουσα παρεδέχετο καὶ ἐπολυπραγμονεῖτο πᾶσα αὐτῶν ἡ ἀναστροφή, εἰ μὴ λοιδόροί εἰσιν, εἰ μὴ μέθυσοι, εἰ μὴ πρόχειροι πρὸς τὰς μάχας, εἰ παιδαγωγοῦσιν ἑαυτῶν

(1) Διὰ τοῦτο Συμεὼν ὁ Θισσαλονίκης (ἐρωτῆσει ι'. ια. ιβ'. ιγ'), τοῦτο τὸ ρητὸν φέρων τοῦ Βασιλείου εἰς μαρτυρίαν, λέγει, ὅτι ὅποιος κανονικῶς ἔχειροτονήθη, πρέπει νὰ ἦναι πρόθυμος καὶ ἐπιμελὴς εἰς τὰ θεία, καὶ ὄχι ἀμελὴς καὶ ῥέθυμος διὰ νομιζομένην εὐλάβειαν. Διότι δὲν εἶναι εὐλάβεια τὸ νὰ ἀργῇ τινὰς, καὶ νὰ μὴ ἐνεργῇ τὸ κανονικῶς ληφθὲν λειτουργήματα τῆς Ἱερωσύνης, ὅτι σωτηριώδης ἐστὶ τὸ ἐνεργεῖν αὐτὸ τόσον εἰς τὸν ἑαυτὸν του, ὅσον καὶ εἰς ὄλους τοὺς ζῶντας καὶ κεκοιμημένους. Εἰ δὲ καὶ κάθεται ἀργός, θέλει δώσει λόγον τῷ Θεῷ διὰ τὴν ἀργίαν του. Καὶ ὁ Σευῆρος δὲ ὁ Γαβαλὼν λέγει· Ὁ Ἱερεὺς ὄμμα

καὶ ὄρων δοκεῖ προσφέρειν τῷ Θεῷ τὴν λειτουργίαν τῆς Ἱερωσύνης, ἢ τετιμῆται παρὰ Θεοῦ, ὥστε, ὁ τὰς λειτουργίας δὲ· εὐλάβειαν παρεπεμπόμενος, ἀγνοεῖ μίλλον περιπίπτων ἁμαρτήματι, μὴ ἀμειβόμενος τὸν τιμήσαντα» (σελ. 1284. τοῦ α. τόμου τῆς Πεντατ.) προσθέτει δὲ ὁ αὐτὸς Συμεὼν (ἐν τῇ οδ'. ἀποκρίσει) καὶ ταῦτα· Ὅτι κάθε Ἱερεὺς ὅπου πληρωθῇ λειτουργίας, καὶ δὲν τὰς κάμῃ, καὶ ὡς ἄδικος, καὶ ὡς κλέπτης κατακρίνεται παρὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ ὡς ὕστερῶν τὸν ἀδελφὸν ἐκείνον ὅπου τὰς ἔδωκεν ἀπὸ τὸν ἁγιασμόν ὅπου ἡμπορεῖ νὰ λάβῃ ἐκ τῆς θείας λειτουργίας· ἐπειδὴ, μὴ γινόμενων τῶν λειτουργιῶν, αὐτὸς ἀγα-

τὴν νεότητά, ὥστε κατορθοῦν δύνασθαι τὸν ἁγιασμὸν, «οὐ χωρὶς, οὐδεὶς ἄφεται τὸν Κύριον.» [Ἑβρ. ιβ'. 14.] Καὶ τοῦτο ἐξέταζον μὲν Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι οἱ συνοικοῦντες αὐτοῖς, ἐπανάφερον δὲ τοῖς Χωρεπισκόποις, οἱ τὰς παρὰ τῶν ἀληθινῶς μαρτυρούντων δεξάμενοι ψήφους, καὶ ὑπομνήσαντες τὸν Ἐπίσκοπον, οὕτως ἐνηριθμοῦν τὸν ὑπηρετήν τῷ τάγματι τῶν ιερατικῶν. Νῦν δὲ πρῶτον μὲν ἡμᾶς παρωσάμενοι, καὶ μὴδὲ ἐπαναφέρειν ἡμῖν καταδεχόμενοι, εἰς ἑαυτοὺς τὴν ὅλην περιεστήσατε αὐθεντίαν. Ἐπειτα καὶ καταρραθυμοῦντες τοῦ πράγματος, Πρεσβυτέρους καὶ Διακόνους ἐπετρέψατε, οὓς ἂν ἐθέλωσιν, ἀπὸ ἀνεξετάστου βίου, κατὰ προσπάθειαν, ἢ τὴν ἀπὸ συγγενείας, ἢ τὴν ἐξ ἄλλης τινὸς φιλίας ἐπεισάγειν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοὺς ἀναξίους. Δι' ὃ πολλοὶ μὲν ὑπηρεταὶ ἀριθμοῦνται καθ' ἑκάστην κώμην, || Τῆς ἐν Καρθ. ἄξιος δὲ λειτουργίας θυσιαστηρίου οὐδεὶς, ὡς ὑμεῖς αὐτοὶ μαρτυρεῖτε, ἀποροῦντες ἀνδρῶν ἐν || 18'. ταῖς ψηφοφορίαις. Ἐπεὶ οὖν τὸ πρᾶγμα λοιπὸν εἰς ἀνήκεστον προῖον, μάλιστα δὲ νῦν, τῶν πλείστων φόβῳ τῆς στρατολογίας εἰσποιοῦντων ἑαυτοὺς τῇ ὑπηρεσίᾳ, ἀναγκαιῶς ἤλθον εἰς τὸ ἀνανεώσασθαι τοὺς τῶν Πατέρων Κανόνας, καὶ ἐπιστέλλω ἡμῖν ἀποστεῖλαι μοι τὴν ἀναγραφὴν ἑκάστης κώμης τῶν ὑπηρετούντων, καὶ ὑπὸ τίνος εἰτῆται ἕκαστος, καὶ ἐν ποίῳ βίῳ ἐστίν, ἔχετε δὲ καὶ αὐτοὶ παρ' ἑαυτοῖς τὴν τοιαύτην ἀναγραφὴν, ὥστε συγκρίνεσθαι τοῖς παρ' ἡμῖν ἀποκειμένοις γράμμασι τὰ ὑμέτερα, καὶ μὴδενὶ ἐξείναι ἑαυτὸν, ὅτε βούλεται, παρεγγράφειν. Οὕτω μόντοι μετὰ τὴν πρώτην ἐπινέμησιν, εἴ τινες ὑπὸ Πρεσβυτέρων εἰσῆχθησαν, ἐπὶ τοὺς λαϊκοὺς ἀπορριφῶσιν, ἄνωθεν δὲ γένηται αὐτῶν παρ' ὑμῖν ἐξέτασις, κἂν μὲν ἄξιοι ᾖσι, τῇ ὑμετέρᾳ ψήφῳ παραδεχθῆτωσαν, ἐπεὶ καθάρισατε τὴν Ἐκκλησίαν τοὺς ἀναξίους αὐτῆς ἀπελαύνοντες, καὶ τοῦ λοιποῦ ἐξετάζετε μὲν τοὺς ἀξίους καὶ παραδέχεσθε, μὴ ἀριθμεῖτε δὲ, πρὶν εἰς ἡμᾶς ἐπανενεγκεῖν, ἢ γινώσκετε, ὅτι λαϊκὸς ἐσται, ὃ ἄνευ ἡμετέρας γνώμης εἰς ὑπηρεσίαν παραδεχθεῖς.

• Ε ρ μ η ν ε ῖ α .

Διὰ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης κατηγορεῖ ὁ μέγας Βασίλειος τοὺς Χωρεπισκόπους, πῶς παρέβησαν τὴν παλαιὰν τάξιν ὅπου ἐπολιτεύοντο εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἥτις ἦτο νὰ ἐξετάζωνται πρῶτον ἀπὸ τοὺς Πρεσβυτέρους καὶ Διακόνους ὅσοι ἐμελλον νὰ γένουν ὑπηρεταὶ τῆς Ἐκκλησίας, Ἰποδιάκονοι δηλ. Ἀναγνώσται καὶ Ἐφορικσταὶ (περὶ ὧν ὄρα τὴν ὑπόσημ. τοῦ ιβ'. τῆς γ'), ἂν δὲν ᾖναι λοιδοροὶ ἢ μέθυσοι, ἂν χαλιναγωγῶσι τὰς σαρκικὰς ὁρμὰς τῆς νεότητος, καὶ οὕτω νὰ ψηφίζουσι μὲν αὐτοὶ τούτους, τὴν δὲ ψήφον νὰ ἀναφέρωσιν εἰς τοὺς Χωρεπισκόπους, καὶ οἱ Χωρεπίσκοποι πάλιν εἰς τοὺς Ἐπισκόπους, καὶ μὲ τοιοῦτον τρόπον νὰ συναριθμοῦν αὐτοὺς εἰς τὸν Κλήρον. Τώρα δὲ, φησὶν, ὄλον τὸ ἐναντίον γίνεται. Οὕτε γὰρ οἱ Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι ἐξετάζουσι τοὺς τοιοῦτους, ἀλλὰ κατὰ προσπάθειαν τοὺς συγγενεὶς αὐτῶν καὶ φίλους ψηφίζουσι, οὕτε οἱ Χωρεπίσκοποι εἰς τοὺς Ἐπισκόπους ἀναφέρουσι αὐτούς. Δι' ὃ καὶ ἐκ τῆς παραβάσεως ταύτης πολλοὶ μὲν Ἰποδιάκονοι καὶ Ἀναγνώσται καὶ Ἐφορικσταὶ καὶ ἄλλοι Κληρικοὶ εὐρίσκονται εἰς κάθε χωρίον, ἄξιος δὲ ἀπὸ αὐτοὺς εἰς τὸ νὰ γένη Ἱερεὺς κἀνένας δὲν εἶναι. Διὰ τοῦτο παραγγέλλει εἰς τοὺς Χωρεπισκόπους ὁ Ἅγιος, νὰ σταίλωσιν εἰς αὐτὸν τὸν κατάλογον τῶν τοιοῦτων ὑπηρετῶν, δηλωτικῶν ὄντα, ἀπὸ ποῖου Χωρεπισκοποῦ ἐκκληρώθη ὁ καθεὶς, καὶ ἐποικὸς ζῶης ἀνθρωπος εἶναι, ἂν ἔχουν δὲ καὶ αὐτοὶ τὸ ἴσον τοῦ ἰδίου καταλόγου, διὰ νὰ μὴ ἤμπορη τινὰς μὲ τοῦτον τὸν τρόπον νὰ γράφῃ τὸν ἑαυτὸν του εἰς τὸν κατάλογον ὅπουταν θέλῃ. Καὶ ὅσοι μὲν ὑπηρεταὶ (τοὺς λέγει) ἐψηφίσθησαν ἀπὸ τοὺς Πρεσβυτέρους μόνους ὕστερα ἀπὸ τὴν πρώτην Ἰνδικτιῶνα, νὰ ρίπτωνται εἰς τὴν τάξιν τῶν λαϊκῶν· ἐξ ὑπαρχῆς δὲ ἐξετάζόμενοι αὐτοὶ ἀπὸ ἐσᾶς τοὺς Χωρεπισκόπους, μὲ τὴν ἐδικήν σας ψήφον ἄς δέχωνται· διώκοντες δὲ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τοὺς ἀναξίους, εἰς τὸ ἐξῆς, τοὺς μὲν ἀξίους δέχεσθε, μὴ συναριθμητὲ δὲ αὐτοὺς εἰς τὸν Κλήρον, χωρὶς νὰ ἀναφέρετε τὸ πρᾶγμα εἰς ἡμᾶς, ἐπειδὴ, ὅποιος ἀπὸ λόγου σας χωρὶς τὴν ἐδικήν μας γνώμην εἰς ὑπηρεσίαν δεχθῆ τινα, ὃ δεχθεὶς οὗτος θέλει καθαιρεθῆ ἀπὸ αὐτὴν, καὶ εἰς τὴν τάξιν τῶν λαϊκῶν θέλει ριθῆ. Ὅρα καὶ τὴν ὑπόσημείωσιν τοῦ ἡ. τῆς α. καὶ τὸν 18'. Καρθαγένης καὶ τὴν ὑπόσημείωσιν τοῦ ιζ'. Ἀποστολικοῦ.

Τοῦ αὐτοῦ, πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτὸν Ἐπισκόπους Ἐπιστολὴ Κανονικὴ (1).

ΚΑΝΟΝ 7'.

Τὸ τοῦ πράγματος ἄτοπον, περὶ οὗ γράφω, διὰ τί μὲν ὄλωσ ὑπωπτεῦθη καὶ ἐλαλήθη, ὀδύνησ ἐπλή-

σμὸν δὲν λαμβάνει, ἀλλ' ἴσως μόνον μισθὸν ἐλεημοσύνης, καὶ μισθὸν ὄχι τόσον, ὅσον ἤθελεν· ἔχει ἂν ἔδιδε τὴν ἐλεημοσύνην εἰς τοὺς πτωχοὺς. Ἐν δὲ τῇ με'. ἀποκρ. λέγει, ὅτι, ὅταν μὲν ἔχη πολλὰς προσφορὰς καὶ λειτουργίας ὁ Ἱερεὺς πρέπει νὰ μνημονιῇ ὀλοῶν κοινῶς τὰ ὀνόματα τῶν προσφερόντων, καὶ μερῶσ νὰ ἐκβάλῃ· πρέπει δὲ νὰ σημειῶνῃ καὶ τὰ ὀνόματά των,

διὰ νὰ λειτουργῇ καὶ εἰς ἄλλους καιροὺς ὑπὲρ αὐτῶν, ἐπειδὴ τὴν προσφορὰν ὅπου ἔδωκε καθ' ἑνασ, τὴν ἔδωκε διὰ νὰ γίνεταὶ λειτουργία ὑπὲρ αὐτοῦ.

(1) Καὶ εἰς τὴν ἐπιστολὴν ταύτην συντομωτάτην ἐρμηνείαν ἔχει ὁ Ζωναρᾶς, κειμένην οὐκ ἐν τῇ σειρᾷ τῆς ἐρμηνείας τῶν Κανόνων, ἀλλ' ἐν ἄλλοις τισὶ σημειώμασι.

ρωσέ με τὴν ψυχὴν, τέως δὲ ἐφάνη μοι ἄπιστον. Τὸ οὖν περὶ αὐτοῦ γράμμα, ὁ μὲν συνεγνωκῶς ἑαυτῷ, δεξάσθω, ὡς ἴαμα, ὁ δὲ μὴ συνεγνωκῶς, ὡς προφυλακτῆριον, ὁ δὲ ἀδιάφορος, ὅπερ ἀπεύχομαι ἐφ' ὑμῖν εὐρεθῆναι, ὡς διαμαρτυρίαν. Τί δέ ἐστιν ὃ λέγω; φασὶ τινες ὑμῶν παρὰ τῶν χειροτονουμένων λαμβάνειν χρήματα, ἐπισκιάζειν δὲ ὀνόματι εὐσεβείας. Τοῦτο δὲ χειρὸν ἐστίν. Ἐὰν γάρ τις τὸ κακὸν ἐν προσήματι τοῦ ἀγαθοῦ ποιῇ, διπλασίου τιμωρίας ἐστὶν ἄξιος· διότι αὐτὸ τὸ οὐκ ἀγαθὸν ἐργάζεται καὶ κέχρηται εἰς τὸ τελῆσαι τὴν ἁμαρτίαν, ὡς ἂν εἴποι τις, τῷ καλῷ συνεργῷ. Ταῦτα, εἰ οὕτως ἔχει, τοῦ λοιποῦ μὴ γινέσθω, ἀλλὰ διορθωθῆτω, ἐπεὶ ἀνάγκη λέγειν πρὸς τὸν δεχόμενον τὸ ἀργύριον, ὅπερ ἐρρέθη παρὰ τῶν Ἀποστόλων πρὸς τὸν θέλοντα δοῦναι, ἵνα Πνεύματος ἁγίου μετουσίαν ὠνήσῃται· «Τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἴη εἰς ἀπώλειαν» [Πράξ. ἡ. 20.]. Κουφότερος γὰρ ὁ δι' ἀπορίαν ὠνήσασθαι θέλων, ἢ ὁ πιπράσκων τὴν τοῦ Θεοῦ δωρεάν. Πράσις γὰρ ἐγένετο, καὶ ὁ σοὶ δωρεάν ἔλαβες, ἐὰν πωλῆς ὡσανεὶ πεπραμένος τῷ σατανᾷ, ἀφαιρηθῆσθαι τοῦ χαρίσματος. Καπηλείαν γὰρ ἐπεισάγεις τοῖς πνευματικοῖς καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐνθα πεπιστεύμεθα σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ. Ταῦτα οὕτω γίνεσθαι οὐ χρή. Ὁ δὲ ἐστὶ τὸ τέχνασμα λέγω, νομίζουσι μὴ ἁμαρτάνειν, τῷ μὴ ἅμα λαμβάνειν, ἀλλὰ μετὰ τὴν χειροτονίαν λαμβάνειν, λαβεῖν δὲ ἐστὶ τὸ ὅτε δῆποτε λαβεῖν. Παρακαλῶ οὖν, ταύτην τὴν πρόσδοον, μᾶλλον δὲ τὴν προσαγωγὴν τὴν ἐπὶ γέενναν ἀπόθεσθε. Καὶ μὴ τὰς χεῖρας μολύναντες τοιοῦτοις λήμμασιν, ἑαυτοὺς ἀναξίους ποιήσητε τοῦ ἐπιτελεῖν ἅγια Μυστήρια. Σύγγνωτε δέ μοι, εἰ πρῶτον μὲν ὡς ἀπιστήσας, εἴτα δὲ ὡς πεισθεις, ἀπειλῶ. Εἴ τις μετὰ ταύτην μου τὴν ἐπιστολὴν πράξει ἐτι τοιοῦτον, τῶν μὲν ἐνταῦθα θυσιαστηρίων ἀναχωρήσει, ζητήσῃ δὲ, ἐνθα τὴν τοῦ Θεοῦ δωρεάν ἀγοράζων μεταπωλεῖν δύναται. «Ἡμεῖς γὰρ καὶ αἱ Ἐκκλησίαι τοῦ Θεοῦ τοιαύτην συνήθειαν οὐκ ἔχομεν.» [ἀ. Κορ. ιά. 16. ἀ. Τιμῶ. ς'. 10.] Ἐν δὲ προσθεις παύσομαι. Διὰ φιλαργυρίαν γίνεται ταῦτα. Ἡ δὲ φιλαργυρία καὶ ρίζα πάντων τῶν κακῶν ἐστὶ καὶ ὀνομάζεται εἰδωλολατρεία. [Κολασ. γ'. 5.] Μὴ οὖν τοῦ Χριστοῦ προτιμήσητε τὰ εἰδωλα διὰ μικρὸν ἀργύριον, μηδὲ πάλιν τὸν Ἰούδαν μιμήσησθε, λήμματι προδιδόντες δεύτερον τὸν ἅπαξ ὑπὲρ ἡμῶν σταυρωθέντα, ἐπεὶ τὰ χωρία καὶ αἱ χεῖρες τῶν τοὺς καρποὺς τούτους δεχόμενων, ἀκελδαμὰ κληθήσονται. [Ματθ. κζ'. 5. Πράξ. ἀ. 19.]

Ἑ ρ μ η ν ε ἰ α.

Μαθῶν ὁ θεὸς Βασίλειος ὅτι οἱ ὑποκείμενοι εἰς αὐτὸν Ἐπίσκοποι ἐλάμβανον ἀπὸ τούτων χειροτονουμένους χρήματα, γράφει πρὸς αὐτοὺς τὴν παρούσαν ἐπιστολὴν καὶ τοὺς λέγει, ὅτι ἄπιστον ἐφάνη εἰς αὐτὸν τὸ πρᾶγμα τοῦτο, τὸ ὅποιον, λέγει, εὐθὺς ὅπου καὶ μόνον ὑπωπεύθη καὶ ἐλαλήθη, μεγάλην λύπην μοὶ ἐπροξένησεν. Ὅθεν ταῦτα ὅπου γράφω, ὁ μὲν τὴν παρονομίαν ταύτην ποιήσας, ὡς τὰ δεχθῆ ὡσάν ἱατρικὸν τῆς κακίας τοῦ· ὁ δὲ μὴ ποιήσας, ὡς τὰ δεχθῆ ὡσάν προφυλακτικὸν ἱατρικὸν, ὁποῖος δὲ εἶναι ἀδιάφορος, ἦτοι κάμνει τὸ κακὸν τοῦτο καὶ δὲν νομίζει πῶς κάμνει ὄλως κακὸν (τὸ ὅποιον τοῦτο πάθος τῆς ἀδιαφορίας παρακαλῶ τὸν Θεὸν νὰ μὴ εὐρεθῆ εἰς ἐσᾶς) (1), ὡς δεχθῆ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ὡς παραγγελίαν καὶ ἀπειλήν. Λέγουσι λοιπὸν τινες ὅτι παίρνετε ἄσπρα ἀπὸ τούτων χειροτονουμένων, καὶ ὅτι σκεπάζετε τὸ κακὸν τοῦτο μὲ ὄνομα εὐσεβείας, λέγοντες τάχα, ὅτι ὡς καλὸν καὶ εὐσεβὲς τοῦτο κάμνετε (2), τὸ ὅποιον εἶναι χειρότερον· διότι ὁποῖος κάμνει τὸ κακὸν, ἔπειτα σχηματίζεται ὅτι κάμνει καλὸν, οὗτος διπλῆς κολάσεως εἶναι ἄξιος, καὶ διατὶ τὸ κακὸν κάμνει, καὶ διατὶ μεταχειρίζεται τὸ καλὸν, ἦτοι τὸ ὄνομα τοῦ καλοῦ, ὄργανον καὶ προσωπεῖον εἰς τὸ νὰ κάμνη τὸ κακόν. Ὅθεν, εἰ μὲν ταῦτα ἔτσι εἶναι, εἰς τὸ ἐξῆς ὡς μὴ γίνονται, ἀλλ' ὡς διορθωθῶν (3), ἐπειδὴ

(1) Εὐχεται ὁ Ἅγιος νὰ μὴ εὐρεθῆ ἡ ἀδιαφορία εἰς τοὺς Ἐπισκόπους του, διὰ τὸ μέγιστον κακὸν ὅπου προφενεῖ αὐτῇ, ὅπου καὶ ἂν εὐρίσκεται. Διατὶ ἐκεῖνος μὲν ὅπου κάμνει τὸ κακόν, καὶ φησὶ ὅτι κάμνει κακόν, εἶναι ἑλπίς ὅτι θέλει κάμει ποτὲ ἀποχὴν τοῦ κακοῦ, καὶ νὰ διορθωθῆ, ἐκεῖνος δὲ ὅπου κάμνει τὸ κακόν, καὶ δὲν φησὶ ὅτι κάμνει κακόν, οὗτος ποτὲ δὲν θέλει ἀφήσει τὸ κακόν, καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς μετάνοιαν, καθὼς λέγει ὁ Ζωναράς. Ὅθεν, μαθόντες ἀπὸ τοῦτον τὸν Ἅγιον δι' ὀλίγων, πόσον κακόν εἶναι ἡ ἀδιαφορία, ὡς ἐξοστρακίσωμεν ταύτην ἀπὸ λόγου μας, ἀδελφοί! Ἄλλοτρία γὰρ αὕτη εἶναι τελείως τῆς πολιτείας τῶν Χριστιανῶν, διατὶ αὕτη ἄνω κάτω ἔφερε τὰ πράγματα, καὶ ὅλα σχεδὸν ἐγέννησε τὰ κακὰ, τὴν ἀθεοφοβίαν, τὴν ἀνευλάβειαν, τὴν ψυχρότητα, εἰς τὰ θεῖα, τὴν καταφρόνησιν εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν ζωοποιῶν τοῦ Θεοῦ ἐντολῶν, εἰς κάθε πρᾶγμα τοῦτο τὸ θεοκατάρτατον προβάλλουσα λόγιον. Καὶ τί εἶναι τοῦτο; καὶ τί εἶναι ἐκεῖνο; τοῦτο δὲν εἶναι τίποτε, ἐκεῖνο δὲν εἶναι τίποτε.

Καὶ συντόμως εἰπεῖν, ἐκ τῆς ἀδιαφορίας ἔπισαν καὶ πίπτουν οἱ πολλοὶ εἰς αἵρεσιν καὶ ἀθείαν· διὸ καὶ ὁ Πηλουσιώτης Ἰσιδωρος σοφώτατα λέγει· «Τὸ γὰρ Χεῖριν οὐδὲν παρὰ τούτων τὴν κακίαν ἐπισκωμάσαι τῷ βίῳ πεποίηκεν» (ἐπιστολ. ἀσλγ'). Σημειώσαι δὲ ὅτι καὶ ἡ εἰς τὴν παρούσαν ἐπιστολὴν ἐρμηνεία τοῦ Ζωναρά οὐχ εὐρίσκεται εἰς τὴν σειρὰν τῆς ἐπιστολῆς, ὡς ἐν τοῖς ἄλλοις Κανόσιν, ἀλλ' εὐρίσκεται μόνον ἐν τισὶ σημειώμασι.

(2) Ἴσως δὲ οὗτοι ὡς καλὸν ἐνόμιζον τοῦτο, μὲ τὸ νὰ μὴ ἐλάμβανον τὰ χρήματα πρὸ τῆς χειροτονίας, ἢ μαζὴ μὲ τὴν χειροτονίαν, ἀλλ' ὕστερα ἀπὸ τὴν χειροτονίαν, ὅπερ λέγει παρακάτω ὁ Ἅγιος, καὶ ὁ Ζωναράς ἐρμηνεύει.

(3) Παρηγορία μεγάλη γεννᾶται εἰς τοὺς ἐπὶ χρήμασι χειροτονούντας καὶ χειροτονουμένους. ἀπὸ τὸν συγκαταβατικὸν τοῦτον λόγον ὅπου λέγει ὁ Ἅγιος, Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν λόγον ὅπου λέγει παρακάτω, ἦγουν τὸ, Ὅποῖος ἀπὸ ἐσᾶς ὕστερα ἀπὸ τὴν παραγγελίαν ταύτην ἤθελε κάμει τι τοιοῦτο καὶ τὰ λοιπὰ. Διότι.

ανάγκη είναι νὰ εἰποῦμεν καὶ ἡμεῖς, πρὸς τὸν θέλοντα νὰ παίρῃ ἀσπρα ἀπὸ τὰς χειροτονίας, τὸν λόγον ὅπου εἶπεν ὁ Πέτρος πρὸς τὸν Σίμωνα, «Τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἶη εἰς ἀπώλειαν». Καὶ ὁ μὲν διδοὺς τὰ ἀργύρια ἐλαφρότερον ἀμαρτάνει, διατι ἐξ ἀγνωσίας τοῦ ζητεῖ νὰ ἀγοράσῃ ἐκεῖνο ὅπου δὲν ἔχει, ὁ δὲ λαμβάνων σὺ, ἐπειδὴ πωλεῖς τὴν χάριν ὅπου ἔλαβες δωρεάν, ὡς πωλημένος δούλος εἰς τὸν διάβολον, θέλεις τὴν ὑστερηθῆ, ἤτοι θέλεις καθαιρεθῆ, διότι, ρυπαρὰν καὶ ἀτιμον πραγματείαν (τοῦτο γὰρ ἡ καπηλεία δηλοῖ), ἐμβάζεις μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὅπου ἐνεπιστεύθημεν νὰ ἔχωμεν τὰ τιμιώτατα καὶ ὑπέρτιμα Μυστήρια τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ· ταῦτὸν εἶπεν, διότι καπηλικῶς καὶ ἀτίμως πωλεῖς τὰ ὑπὲρ πᾶσαν τιμὴν ὄντα τοῦ Χριστοῦ Μυστήρια. Ἐπειδὴ δὲ μὲ τέχνην ἔκρυπτον οἱ Ἐπίσκοποι τὴν ἀμαρτίαν ταύτην, καὶ ἐνόμιζον ὅτι δὲν εἶναι ἀμαρτία τὸ νὰ λάβουν ἀργύρια ὑστερα ἀπὸ τὴν χειροτονίαν, τοὺς λέγει ὁ Ἅγιος, ὅτι τὸ πάρισμον τῶν τοιούτων ἀσπρων εἰς ὅ,τι καιρὸν γένηται ἀπὸ αὐτοὺς, πάρισμον εἶναι, εἴτε πρὸ τῆς χειροτονίας, εἴτε μαζὴ μὲ τὴν χειροτονίαν γένηται, καὶ ἀκολουθῶς ὅτι εἶναι ἀμαρτήρια. Παρακαλῶ σας λοιπὸν, τοὺς παραγγέλλει, ἀπορρίψατε τὸ τοιοῦτον κέρδος ὅπου σὰς φέρει εἰς κόλασιν, καὶ μὴ γενήτε ἀνάξιοι νὰ ἱεουργήτε τὰ θεῖα Μυστήρια, ἔχοντες χεῖρας μεμολυσμένας ἀπὸ τοιαῦτα παράνομα χρήματα. Διότι ὅποιος ἀπὸ ἐσᾶς ὑστερα ἀπὸ τὴν παραγγελίαν ταύτην ἤθελε κάμει τοιοῦτό τι, οὗτος θέλει ἐμποδισθῆ νὰ ἱεουργῇ ἐδῶ εἰς τὴν ἐπαρχίαν μου, καὶ ἄς ὑπάγῃ ὅπου ἡμπορεῖ νὰ ἀγοράζῃ καὶ νὰ μεταπωλῇ τὴν τοῦ Θεοῦ χάριν, ἐπειδὴ ἡμεῖς καὶ αἱ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαι τοιαύτην συνήθειαν δὲν ἔχομεν, ὡς λέγει ὁ Παῦλος. Βέβαια τὸ νὰ πωλήτε τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, διὰ φιλαργυρίαν τὸ κάμνετε, ἡ δὲ φιλαργυρία εἶναι ρίζα πάντων τῶν κακῶν, καὶ εἰδωλολατρεία ὀνομάζεται ἀπὸ τὸν Παῦλον. Λοιπὸν μὴ προτιμῆσατε τὰ εἰδῶλα περισσύτερον ἀπὸ τὸν Χριστὸν, μηδὲ μιμηθῆτε τὸν Ἰουδαῖον, μὲ τὸ νὰ προδίδετε καὶ ἐσεῖς, ὡς ἐκεῖνος, διὰ ἀργύρια, δεύτερον τὸν ἀπαξ ὑπὲρ ἡμῶν σταυρωθέντα Χριστόν. Δικτὶ, ἤξέυρετε, καλὰ, ὅτι, καθὼς ὁ διὰ τριάκοντα ἀργυρίων, μὲ τὰ ὅποια ἐπροδόθη ὁ Κύριος, ἀγορασθεὶς ἀγρὸς, ἀκελδαμὰ ὠνομάσθη, ὡς λέγουσιν αἱ Πράξεις (ὅπερ δηλοῖ τόπος καὶ τιμὴ αἵματος), ἔτσι καὶ αἱ χεῖρες τῶν Ἐπισκόπων, ὅπου δέχονται τὰ τοιαῦτα ἀσπρα, καὶ αἱ ἐνορίαι καὶ κῶμαι καὶ τῶν διδόντων καὶ τῶν λαμβανόντων αὐτὰ, τόπος καὶ τιμὴ αἵματος θέλουν ὀνομασθῶν. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν κθ'. Ἀποστολικόν.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ κζ'. Κεφαλαίου τῶν πρὸς Ἀμφιλόχιον περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

ΚΑΝΩΝ 3Α'. (1)

Τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ πεφυλαγμένων δογμάτων, καὶ κηρυγμάτων, τὰ μὲν ἐκ τῆς ἐγγράφου διδα-

μὲ τὰ λόγια ταῦτα δὲν προστάζει ὁ Ἅγιος νὰ καθαιρεθοῦν καὶ νὰ μὴ ἱεουργοῦν ὅσοι ἕως τότε ἔφθασαν μὲ ἀσπρα νὰ χειροτονήσουν καὶ νὰ χειροτονηθοῦν, ἀλλὰ ὅσοι ἤθελαν κάμουν τοῦτο ἀπὸ τότε καὶ ὑστερα. Ἐμεταχειρίσθη δὲ τὴν συγκατάθεσιν ταύτην ὁ Ἅγιος καὶ τὴν οικονομίαν, διατι, καθὼς τινες λέγουσι, τὸ τῆς Σιμωνίας κακὸν ἐπεπόλαζε τότε εἰς ἔλος σχεδὸν τοὺς Ἰερωμένους, ὡς καὶ νῦν ἐπιπολάζει, καὶ πάντας κατακυρτέυσεν, ὅθεν οὕτω συνέφερε ποιῆσαι, ἵνα μὴ πάντων καθαιρουμένων, ἀπόιμαντα γενήσεται τὰ τῆς Ἐκκλησίας, καθὼς καὶ ἡ γ'. Οἰκουμένηκὴ τοιαύτην οικονομίαν ποιήσασα, οὐκ ἐκάθρε τοὺς δυσήγμοις περιπεσόντας μετὰ τὴν χειροτονίαν Ἰερωμένους, μὲ τὸ νὰ ἦσαν εἰς τὴν παρανομίαν ταύτην πλῆθος πολὺ, δι' ὃ καὶ κατὰ συγκατάθεσιν τὸν γ'. Κανὸνα αὐτῆς ἐξέδωκε. Διὰ τί δὲ ὁ μέγας Βασίλειος, τοὺς μὲν πορνεύσαντας, ἢ μοιχεύσαντας, ἢ φονεύσαντας Ἱερεῖς καθαιρεῖ ἐν τοῖς Κανόσιν αὐτοῦ, τοὺς δὲ Σιμωνιακοὺς τούτους ἀκαθαιρέτους ἀφῆκε, καὶ μ' ἔδωκε ὅπου οἱ Σιμωνιακοὶ εἶναι χειρότεροι ἀπὸ τὸν Μακεδόνην, καθὼς λέγει ὁ θεὸς Ταράσιος; Φασὶ τινες, ὅτι ἡ Σιμωνία νοήματος ἐστὶ διαφθορὰ, ταῦτὸν εἶπεν τῆς ψυχῆς μόνης. «Ἐνόμισας γάρ, εἶπεν ὁ Πέτρος τῷ Σίμωνι, τὴν δωρεάν τοῦ Θεοῦ διὰ χρημάτων κτάσθαι» ἡ δὲ πορνεία καὶ ὁ φόνος καὶ ἡ μοιχεία τῆς ψυχῆς ὁμοῦ καὶ τοῦ σώματος εἶναι διαφθορὰ. Ὁ γὰρ πορνεύων, κατὰ τὸν Παῦλον, εἰς τὸ ἴδιον σῶμα ἀμαρτάνει. Ὅθεν τὴν μὲν φθορὰν τοῦ νοῦς, εἶπεν τῆς ψυχῆς τῶν Σιμωνιακῶν, μόνῃ ἢ μετάνοια δύναται νὰ ἀφανίσῃ. Δι' ὃ καὶ ὁ Πέτρος πρὸς τὸν Σίμωνα τοῦτο μόνον εἶπε· «Μετανόησον οὖν ἀπὸ τῆς κακίας σου ταύτης, καὶ δεηθήτι τοῦ Θεοῦ, εἰ ἄρα ἀφεθήσεται σοὶ ἡ ἐπίνοια τῆς καρδίας σου», τὴν δὲ ἐκ τῆς σαρκτικῆς ἀμαρτίας γενομένην φθορὰν τῆς

ψυχῆς ὁμοῦ καὶ τοῦ σώματος τῶν πορνευόντων, ἢ μετάνοια νὰ ἀφανίσῃ δὲν δύναται. Καθὼς αὐτὸς πάλιν ὁ Μέγας Βασίλειος εἴρηκεν ἐν τῷ περὶ παρθενίας· «Μετάνοια γάρ, φησὶν, ἀμαρτίαν ἀφῆσι, τὸ δὲ ἐφθαρμένον ὡς μὴ ἐφθαρμένον ποιῆσαι πάλιν ἀδυνατοῦσα, διὰ βίου ὀδύρεται». Ὅρα καὶ τὸν ἴδ'. τοῦ Νηστευτοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ δ'. Κανὼν τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ τὸν ποιήσαντα μὲν συγκατάθεσιν καὶ ἐπιθυμήσαντα νὰ πορνεύσῃ, μὴ πορνεύσαντα δὲ, οὐ καθαιρεῖ, ὡς κατὰ διάνοιαν καὶ ψυχὴν μόνον ἀμαρτήσαντα, ἀλλ' οὐχὶ καὶ κατὰ σῶμα.

(1) Ἡ Ἐκκλησία τῶν Ὀρθοδόξων ἐξ ἀρχαίας παραδόσεως παρέλαβε νὰ δοξολογῇ τὸν ἐν Τριάδι Θεὸν, ἢ οὕτω· Δόξα Πατρὶ, καὶ Υἱῷ, καὶ Ἁγίῳ Πνεύματι· ἢ, δόξα Πατρὶ, καὶ Υἱῷ σὺν τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι. Διότι, ἀγκαλὰ καὶ τὸ καὶ ἰ, τὸ σὺν, καὶ τὸ ἐν, τὰ τρία ταῦτα διαφέρουσι κατὰ τοὺς γραμματικούς, ὡς φησὶν ὁ Βασίλειος οὗτος (Κεφ. κε' περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος), καθ' ὃ, ὁ μὲν καὶ σύνδεσμος συμπλέκει τὰ ὅμοια, ἡ δὲ σὺν πρόθεσις δηλοῖ τὴν μετ' ἄλλου κοινίαν, ἡ δὲ ἐν πρόθεσις σημαίνει τὴν ἐν τόπῳ τοῦ πράγματος σχέσιν μ' ἔδωκε τοῦτο κατὰ τὸ νόημα ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα δηλοῦσι, κατὰ τὸν αὐτὸν Βασίλειον (αὐτόθ. Κεφ. κε'. κζ'.) ὁ μὲν γὰρ καὶ ἰσοδυναμεῖ μὲ τὴν σὺν ὁμοίως καὶ ἡ ἐν. Δι' ὃ καὶ κατὰ μετέληψιν πολλάκις ἡ ἐν λαμβάνεται ἀντὶ τῆς σὺν, ὡς ἐν ἐκείνῳ τῷ ψαλμικῷ «Ἐπιστεύσομαι εἰς τὸν οἶκόν σου ἐν ἄλοκαυτώμασιν», ἀντὶ τοῦ σὺν ἄλοκαυτώμασιν. Οἱ θεοφόροι Πατέρες ὁμοῦς διὰ τὸ ἀκριβέστερον ὡς ἐπιτοπλεῖστον ἐσυνειθίζον νὰ δοξολογοῦσι μὲ τὴν σὺν πρόθεσιν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τοῦτο μὲν, ἐναντιούμενοι εἰς τὴν ἀρεσὴν τοῦ Σαβαλλίου, ὅστις ἤρνετο τὰς τρεῖς θεαρχικὰς ὑποστάσεις· λέγοντες γὰρ δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ σὺν Ἁγίῳ Πνεύματι,

σκαλίας ἔχομεν, τὰ δὲ ἐκ τῆς τῶν Ἀποστόλων παραδόσεως διαδοθέντα ἡμῖν ἐν μυστηρίῳ παρεδεξάμεθα, ἅπερ ἀμφοτέρα τὴν αὐτὴν ἰσχύον ἔχει πρὸς τὴν εὐσέβειαν, καὶ τούτοις οὐδεὶς ἀντερεῖ, ὅστις γὰρ κατὰ μικρὸν γοῦν θεσμῶν ἐκκλησιαστικῶν πεπειράται. Εἰ γὰρ ἐπιχειρήσαιμεν τὰ ἄγραφα τῶν ἑσθῶν, ὡς μὴ μεγάλην ἔχοντα τὴν δύναμιν, παραιτεῖσθαι, λάθοιμεν ἂν εἰς αὐτὰ τὰ καιρία ζημιούντες τὸ Εὐαγγέλιον, μᾶλλον δὲ εἰς ὄνομα ψιλῶν περιστῶντες τὸ κήρυγμα. Οἷον (ἵνα τοῦ πρώτου καὶ κοινοτάτου πρώτον μνησθῶ) τὸ, τῷ τύπῳ τοῦ Σταυροῦ τοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἠλπιότατος κατασημαίνεσθαι, τίς ὁ διὰ γράμματος διδάξας; τὸ πρὸς ἀνατολὰς τετράφθαι κατὰ τὴν προσευχὴν, ποῖον ἡμᾶς ἐδίδαξε γράμμα; τὰ τῆς ἐπικλήσεως ῥήματα ἐπὶ τῇ ἀναδείξει τῆς εὐχαριστίας καὶ τοῦ ποτηρίου τῆς εὐλογίας, τίς τῶν Ἁγίων ἐγγράφως ἡμῖν καταλέλοιπεν; οὐ γὰρ δὴ τούτοις ἀρκοῦμεθα, ὧν ὁ Ἀπόστολος, ἢ τὸ Εὐαγγέλιον ἐπεμνήσθη, ἀλλὰ καὶ προλέγομεν καὶ ἐπιλέγομεν ἕτερα, ὡς μεγάλην ἔχοντα πρὸς τὸ Μυστήριον τὴν ἰσχύον, ἐκ τῆς ἀγράφου διδασκαλίας παραλαβόντες. Εὐλογοῦμεν δὲ τὸ ὕδωρ τοῦ βαπτίσματος καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ προσέτι αὐτὸν τὸν βαπτιζόμενον, ἀπὸ ποίων ἐγγράφων; οὐκ ἀπὸ τῆς σιωπωμένης καὶ μυστικῆς παραδόσεως; τί δέ; αὐτὴν τοῦ ἐλαίου τὴν χρίσιν, τίς λόγος γεγραμμένος ἐδίδαξε; τὸ δὲ τρις βαπτίζεσθαι τὸν ἄνθρωπον, πῶθεν; ἀλλὰ καὶ ὅσα περὶ τὸ βάπτισμα, ἀποτάσσεσθαι τῷ σατανᾷ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ, ἐκ ποίας ἐστὶ Γραφῆς; οὐκ ἐκ τῆς ἀδημοσιεύτου ταύτης καὶ ἀπορρήτου διδασκαλίας, ἣν ἐν ἀπολυπραγμονήτῳ καὶ ἀπεριεργάστῳ σιγῇ οἱ Πατέρες ἡμῶν ἐφύλαξαν, καλῶς ἐκεῖνοι διδαγμένοι τῶν Μυστηρίων τὰ σεμνὰ σιωπῇ διασωζέσθαι; ἂν γὰρ οὐδὲ ἐποπτεύειν ἔξεστι τοῖς ἀμυήτοις, τούτων πῶς ἦν εἰκὸς τὴν διδασκαλίαν θριαμβεύειν ἐν γράμμασι; καὶ μεθ' ἕτερα οὗτος ὁ λόγος τῆς τῶν ἀγράφων παραδόσεως, ὡς μὴ καταμελετηθεῖσαν, τῶν δογμάτων τὴν γνῶσιν εὐκαταφρόνητον τοῖς πολλοῖς γενέσθαι διὰ συνήθειαν. Ἄλλο γὰρ δόγμα, καὶ ἄλλο κήρυγμα. Τὰ μὲν γὰρ δόγματα σιωπᾶται, τὰ δὲ κηρύγματα δημοσιεύεται. Σιωπῆς δὲ εἶδος καὶ ἡ ἀσάφεια, ἣ χρῆται ἡ Γραφή, δυσθεώρητον κατασκευάζουσα τῶν δογμάτων τὸν νοῦν πρὸς τὸ τῶν ἐντυγχανόντων λυσιτελέσ. Τούτου χάριν πάντες μὲν ὀρώμεν κατὰ ἀνατολὰς ἐπὶ τῶν προσευχῶν, ὀλίγοι δὲ ἴσμεν, ὅτι τὴν ἀρχαίαν ἐπιζητοῦμεν πατρίδα, τὸν παράδεισον, ὃν ἐφύτευεν ὁ Θεὸς ἐν Ἐδέμ κατὰ ἀνατολὰς. Καὶ ὀρθοὶ μὲν ποιούμεν τὰς εὐχὰς ἐν τῇ μιᾷ τοῦ Σαββάτου, τὸν δὲ λόγον οὐ πάντες οἶδαμεν. Οὐ γὰρ μόνον, ὡς συναναστάντες Χριστῷ καὶ τὰ ἄνω ζητεῖν ὀφείλοντες, ἐν τῇ ἀναστασίμῳ ἡμέρᾳ τῆς δεδομένης ἡμῖν χάριτος, διὰ τῆς κατὰ τὴν προσευχὴν στάσεως ἑαυτοὺς ὑπομνήσκωμεν, ἀλλ' ὅτι καὶ δοκεῖ πως τοῦ προσδοκωμένου αἰῶνος εἶναι εἰκῶν. Δι' ὃ καὶ ἀρχὴ οὕσα ἡμερῶν, οὐχὶ πρώτη παρὰ Μωϋσέως, ἀλλὰ μία ὠνόμασται· «ἐγένετο γὰρ, φησὶν, ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωὶ ἡμέρα μία», [Γένεσ. α'. 5] ὡς τῆς αὐτῆς ἀνακυκλουμένης πολλάκις. Καὶ μία τοίνυν ἡ αὐτὴ καὶ ὀγδόη, τὴν μίαν ὄντως ἐκείνην καὶ ἀληθινὴν ὀγδόην, ἧς καὶ ὁ Ψαλμῶδης, ἐν τισὶν ἐπιγραφαῖς τῶν Ψαλμῶν ὑπεμνήσθη, [Ψαλμ. 5'. Ψαλμ. ια'.] δι' ἑαυτῆς ἐμφανίζουσα τὴν μετὰ τὸν χρόνον τοῦτον κατάστασιν, τὴν ἄπαυστον ἡμέραν, τὴν ἀνέσπερον, τὴν ἀδιάδοχον, τὸν ἀληκτον καὶ ἀγήρω αἰῶνα. Ἀναγκαιῶς οὖν τὰς ἐν αὐτῇ προσευχὰς ἐστῶτας ἀποπληροῦν τοὺς ἑαυτῆς τροφίμους ἢ Ἐκκλησίᾳ παιδεύει, ἵνα τῇ συνεχῇ ὑπομνήσει τῆς ἀτελευτήτου ζωῆς, τῶν πρὸς τὴν μετὰστασιν ἐκείνην ἐφοδίων μὴ ἀμελῶμεν. Καὶ πᾶσα δε ἡ Πεντηκοστὴ τῆς ἐν τῷ αἰῶνι προσδοκωμένης ἀναστάσεώς ἐστὶν ὑπόμνημα. Ἡ γὰρ μία ἐκείνη καὶ πρώτη, ἐπτάκις ἐπταπλασιασθεῖσα, τὰς ἐπτὰ τῆς ἱερᾶς Πεντηκοστῆς ἑβδομάδας ἀποτελεῖ. Ἐκ πρώτης γὰρ ἀρχομένη εἰς τὴν αὐτὴν καταλήγει, δι' ὁμοίων τῶν ἐν τῷ μέσῳ ἐξελιττομένη πεντηκοντάκις. Δι' ὃ καὶ

ἐν ταύτῃ δεικνύουσι καὶ τὴν ιδιότητα τῶν ὑποστάσεων, καὶ τὸ ἀχώριστον τῆς κοινωνίας (ὁ Βασίλ. αὐτόθ. Κεφ. κε'.)· τοῦτο δὲ, καὶ διατι, ἢ μὲν σὺν, τὴν μετὰ Θεοῦ κοινωνίαν τοῦ Πνεύματος ἐξαγγέλλει, καὶ τὸ θεοπροπέδες ἀξίωμα δηλοῖ τοῦ Πνεύματος. Δι' αὐτῆς γὰρ ἡμεῖς, κατὰ τὴν ἀφ' ἡμῶν πρὸς τὸν Θεὸν ἀνάβασιν, παριστάνομεν ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον συνάπτεται μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱόν, καὶ ὅτι ὁμοούσιον εἶναι μὲ αὐτοὺς καὶ Θεὸς, καὶ ἀπὸ τὰ κτίσματα χωρίζεται. Ἡ δὲ ἐν πρόθεσις δηλοῖ τὴν ἐκ Θεοῦ εἰς ἡμᾶς διδομένην χάριν ἐν τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι. Δι' αὐτῆς γὰρ ἡμεῖς, κατὰ τὴν ἀπὸ Θεοῦ εἰς ἡμᾶς κατάβασιν, παριστάνομεν, ὅτι πᾶσα χάρις καὶ χορηγία τῶν ἀγαθῶν ἐν τῷ Πνεύματι εἰς ἡμᾶς μεταδίδεται (αὐτόθ. Κεφ. κζ'). Τούτων οὕτω προειρησμένων, ἔπειθ' ὁ μέγας οὗτος Βασιλεὺς ἔτυχε μίαν ῥοπὴν νὰ δοξολογῇ ἐνώπιον τοῦ λαοῦ τὸν Πατέρα μετὰ τοῦ Υἱοῦ σὺν τῷ Πνεύματι, τινὲς Πνευματομάχοι ἀκούσαντες ἐκα-

τηγήρσαν αὐτὸν, διατι δοξολογεῖ μὲ τὴν σὺν, ἧτις εἶναι καινούρια καὶ ἄγραφος εἰς τὰς Γραφὰς, καὶ ὅχι μὲ τὴν ἐν (αὐτόθ. Κεφ. α'). ἴσως διατι αὐτὴ εἶναι γεγραμμένη παρὰ τῷ Ἀποστόλῳ λέγοντι· Καὶ ἐν Πνεύμα ἄγιον, ἐν ᾧ τὰ πάντα (τὸν γὰρ καὶ σύνδεσμον, μὲ τὸν ὅποιον λέγομεν, «Δόξα Πατρί, καὶ Υἱῷ καὶ Ἁγίῳ Πνεύματι», δὲν ἐδύνατο νὰ κατηγορήσουν, ἴσως διὰ τί αὐτοὺς εἶναι γεγραμμένους καὶ ἐν τῇ παραδόσει τοῦ βαπτίσματος, ὡς εἶπεν ὁ Κύριος «βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος» καὶ ἐν τῷ Συμβόλῳ τῆς ἐν Νικαίᾳ πίστεως, ὅπου λέγεται «Πιστεύω εἰς ἕνα Θεὸν Πατέρα Παντοκράτορα, καὶ εἰς ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον»· διὰ ταύτην, λέγω, τὴν αἰτίαν ἠναγκάσθη ὁ Ἅγιος νὰ γράψῃ τὰ ἐν τῷ παρόντι Κανόνι περιεχόμενα.

αἰῶνα μιμνῆται τῇ ὁμοιότητι, ὥσπερ ἐν κυκλικῇ κινήσει ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἀρχομένη σημεῖων, καὶ εἰς τὰ αὐτὰ καταλήγουσα, ἐν ἣ τὸ ὄρθιον σχῆμα τῆς προσευχῆς προτιμᾶν οἱ θεσμοὶ τῆς Ἐκκλησίας ἡμᾶς ἐξεπαίδευσαν, ἐκ τῆς ἐναργοῦς ὑπομνήσεως οἰονεὶ μετοικίζοντες ἡμῶν τὸν νοῦν ἀπὸ τοῦ παρόντος ἐπὶ τὰ μέλλοντα. Καὶ καθ' ἑκάστην δὲ γονυκλιτίαν καὶ διανάστασιν ἔργῳ δείκνυμεν, ὅτι διὰ τῆς ἀμαρτίας εἰς γῆν κατερρώημεν, καὶ διὰ τῆς φιλανθρωπίας τοῦ κτίσαντος ἡμᾶς εἰς οὐρανὸν ἀνεκλήθημεν. Ἐπιλείψει με ἡ ἡμέρα, τὰ ἄγραφα τῆς Ἐκκλησίας Μυστήρια διηγούμενον. Ἐῷ τὰ ἄλλα. Αὐτὴν δὲ τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως, πιστεύειν εἰς Πατέρα, Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα, ἐκ ποίων συγγραμμάτων ἔχομεν; εἰ μὲν ἐκ τῆς τοῦ βαπτίσματος παραδόσεως, κατὰ τὸ τῆς εὐσεβείας ἀκόλουθον, ὡς βαπτιζόμεθα, οὕτω καὶ πιστεύειν. Ἐφείλοντες ὁμοίαν τῷ βαπτίσματι τὴν ὁμολογίαν κατατιθέμεθα. Συγχωρησάτωσαν ἡμῖν ἐκ τῆς αὐτῆς ἀκολουθίας, ὁμοίαν τῇ πίστει τὴν δόξαν ἀποδίδουσι. Εἰ δὲ τὸν τρόπον τῆς δοξολογίας ὡς ἄγραφον παρὰ τούτων, δότωσαν ἡμῖν τῆς τε κατὰ τὴν πίστιν ὁμολογίας καὶ τῶν λοιπῶν, ὧν ἀπηριθμησόμεθα ἐγγρόφως τὰς ἀποδείξεις. Εἶτα, τοσούτων ὄντων ἀγράφων καὶ τοσαύτην ἐχόντων ἰσχὺν εἰς τὸ τῆς εὐσεβείας μυτήριον, μίαν λέξιν ἡμῖν ἐκ Πατέρων εἰς ἡμᾶς ἐλθοῦσαν οὐ συγχωρήσουσιν; ἦν ἡμεῖς ἐκ τῆς ἀνεπιτηδύτου συνηθείας ταῖς ἀδιαστροφίαις τῶν Ἐκκλησιῶν ἐναπομείνασαν εὐρομεν, οὐ μίκρον τὸν λόγον ἔχουσαν, οὐδὲ βραχεῖαν συντέλειαν εἰς τὴν τοῦ Μυστηρίου δύναμιν εἰσφερομένην;

Ἐ ρ μ η ν ε ε α.

Ἐπειδὴ οἱ Πνευματομάχοι ἐναντιόνοντο εἰς τὴν δοξολογίαν, ὅπου ἐπρόσφερον ὁ μέγας Βασίλειος ποτὲ μετὰ τῶν δοθολόγων εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, διὰ τοῦ συντόμου τούτου τροπακίου, Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ σὺν ἁγίῳ Πνεύματι, διὰ μέσου τοῦ ὁποῦ συνδοξάζεται, καὶ ἀκολουθῶς ὁμοούσιον ἀποδείκνυται μετὰ τὸν Πατέρα καὶ Υἱὸν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· ἐπειδὴ, λέγω, αὐτοὶ εἰς τὸ τροπακίον αὐτὸ ἐναντιόνοντο καὶ ἔλεγον, ὅτι δὲν εἶναι ἡ σὺν πρόθεσις γεγραμμένη εἰς τὴν θείαν Γραφήν, ὡς προείπομεν, διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ὁ μέγας Βασίλειος ἀποδεικνύει εἰς τὸν Κανόνα τοῦτον, ὅτι, ὄχι μόνον ἡ σὺν πρόθεσις αὐτῇ, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἄλλα ἀκόμη εὐρίσκονται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, τὰ ὅποια γεγραμμένα μὲν δὲν εἶναι εἰς τὴν ἁγίαν Γραφήν, φυλάττονται ὁμοῦς ἀπαρραλλάκτως καθὼς καὶ τὰ γεγραμμένα. Διότι τὰ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ φυλαττόμενα, γενικῶς καὶ καθολικῶς εἰς δύο διαιροῦνται, εἰς δόγματα καὶ κηρύγματα· καὶ τὰ μὲν κηρύγματα εἶναι γεγραμμένα εἰς τὴν παλαιὰν Γραφήν, καὶ μάλιστα τὴν Νέαν, δι' ἧ καὶ ταῦτα εἰς ὄλους δημοσιεύονται, τὰ δὲ δόγματα εἶναι παραδεδωμένα ἀπὸ τῆς ἄγραφον διὰ λόγου μυστικῆς τῶν Ἀποστόλων παραδόσεως, δι' ἧ καὶ ταῦτα σιωπημένα καὶ μυστικὰ μένουσιν εἰς τοὺς πολλοὺς. Καὶ τὰ δύο ὁμοῦς αὐτὰ τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχουσι πρὸς τὴν πίστιν, ἐπειδὴ, ἂν ἐπιχειρήσωμεν νὰ παραιτήσωμεν τὰ ἄγραφα ἔθι τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἀνίσχυρα, θέλομεν βλάψει μεγάλως τὴν διὰ τοῦ Εὐαγγελίου κηρυχθεῖσαν εἰς ἡμᾶς πίστιν, καὶ θέλομεν τὴν καταστήσει εἰς ὄνομα μόνον ψιλόν (1) ἐφεξῆς δὲ ἀπαριθμεῖ ὁ Ἅγιος τὰ ἐξ ἀγράφου παραδόσεως φυλαττόμενα· οἷον, τὸ νὰ κάμνωμεν τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ (2), τὸ

(1) Ἀφίπωντας γὰρ τὰς ἄλλας ἀνάγκας καὶ χρεῖας, ὅπου ἔχει ἡ πίστις ἀπὸ τὰς Ἐκκλησιαστικὰς παραδόσεις, ταύτην μόνην λέγω, ὅτι ἡ ἐκκλησιαστικὴ παράδοσις εἶναι ἡ λυθία λίθος, καὶ βῆσανος τῶν γνησίων καὶ κανονισμῶν βιβλίων τῆς παλαιᾶς τε καὶ νέας Γραφῆς. τῶν τὴν πίστιν περιεχοσῶν, καὶ τῶν ψευδεπιπλάστων καὶ ἀκανονιστῶν. Ὅθεν καὶ ὁ Εὐσέβιος (Ἐκκλησιαστ. ἱστορ. βιβλ. γ'. Κεφ. κε') τὴν παράδοσιν ὡς Κανόνα ἀλάθηστον μεταχειριζόμενος ἐνδιαθήκους βιβλούς καὶ μὴ διακρίνει, τὰδε αὐτολεξεὶ λέγων· Ἐ'Αναγκαίως δὲ καὶ τούτων ὁμοίως τὸν κατάλογον πεποιήμεθα, διακρίνοντες τὰς κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν ἀληθεῖς καὶ ἀπλάστους καὶ ἀνωμολογημένας Γραφὰς. καὶ τὰς ἄλλως παρὰ ταύτας, οὐκ ἐνδιαθήκους μὲν, ἀλλὰ καὶ ἀντιλεγόμενας, ὁμοῦς δὲ παρὰ πλείστοις τῶν ἐκκλησιαστικῶν γινωσκομένας. Ὅστε, καθὼς αἱ ἐκκλησιαστικαὶ παραδόσεις ἔχουσι χρεῖαν ἀπὸ τῆς πίστεως, οὕτω παρομοίως καὶ ἡ πίστις ἔχει χρεῖαν ἀπὸ τὰς ἐκκλησιαστικὰς παραδόσεις, καὶ νὰ χωρισθοῦν ἀπ' ἀλλήλων δὲν δύνανται.

(2) Τὸν τύπον τοῦ τιμίου Σταυροῦ οἱ παλαιοὶ χριστιανοὶ κατ' ἄλλον σχηματισμὸν τῆς χειρὸς ἔκαμαν, δηλ. μὲ μόναν τὰ δύο δάκτυλα τῆς χειρὸς. τὸν μέσον καὶ τὸν λιχανόν, καθὼς λέγει ὁ ὅσιος Πέτρος ὁ Δαμασκηνός (σελ. 642. τῆς Φιλοκαλ.), ὅπου λέγει ὅτι ἡ μὲν νέα δὴ σημαίνει τὴν μίαν ὑπόστασιν

τοῦ Χριστοῦ, οἱ δὲ δύο δάκτυλοι τὰς δύο φύσεις αὐτοῦ. Ἡ δὲ ἕξῃ ἐπικρατοῦσα συνήθεια τῶν χριστιανῶν εἶναι, νὰ σμίγουν τὰ δύο δάκτυλα τῆς χειρὸς ἑαυτοῦ μετὰ τὸν μέγαν, καὶ μετὰ τὰ τρία ταῦτα σημαίνοντα τὴν ἁγίαν Τριάδα νὰ σχηματίζουσι τὸν σταυρὸν, βάλλοντες τὸ χεῖρι, πρῶτον εἰς τὸ μέτωπον, δεῦτερον εἰς τὸν δεξιὸν ὦμον, οὐ παριστάνεται τὸ ὄρθιον μέρος τοῦ σταυροῦ, τρίτον βάλλοντες τὸ χεῖρι εἰς τὸν δεξιὸν ὦμον, καὶ τέταρτον, βάλλοντες τε εἰς τὸν ἀριστερὸν, δι' οὗ παριστάνεται καὶ τὸ πλάγιον μέρος τοῦ Σταυροῦ. Κατηγοροῦσι δὲ οἱ Λατίνοι ἡμᾶς τοὺς Γραικοὺς, διατὶ δὲν βάλλομεν τὸ χεῖρι πρῶτον εἰς τὸν ἀριστερὸν ὦμον, καὶ ἔπειτα εἰς τὸν δεξιόν, καθὼς ἐκεῖνοι ποιοῦσιν. Ἄλλ' ἀρὰ γε νοοῦσι τί λέγουσιν; ἡμεῖς τοῦτο ποιοῦμεν, διατὶ μετὰ τὸ σχῆμα τοῦτο τοῦ Σταυροῦ ζητοῦμεν νὰ ἐντυπώσωμεν τὸν σταυρωθέντα Χριστὸν εἰς τὸν ἑαυτὸν μας, ὅστις, ἐπειδὴ καὶ ἔβλεπε κατὰ δυσμὰς ὅταν ἐσταυρώθη, ἡμεῖς δὲ βλέπομεν κατὰ ἀνατολάς ὅταν προσκυνῶμεν, ἐνεῦθεν ἀκολουθεῖ ὅτι, ὁ μὲν ἀριστερὸς ὦμος τοῦ Χριστοῦ νὰ πίπτῃ εἰς τὸν ἰδικὸν μας δεξιόν, ὁ δὲ δεξιὸς ἐκείνου, νὰ πίπτῃ εἰς τὸν ἰδικὸν μας ἀριστερὸν. Ὅθεν, ὅταν ἡμεῖς βάλωμεν τὸ χεῖρι εἰς τὸν δεξιόν μας ὦμον, τὸ βάλωμεν εἰς τὸν ἀριστερὸν τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὅταν τὸ βάλωμεν εἰς τὸν ἀριστερὸν, τὸ βάλωμεν ἐξανατίας εἰς τὸν δεξιόν ὦμον τοῦ Χριστοῦ. (Ἡ δὲ ὁρθόδοξος ὁμολογία, δὲν ἤξερω πῶς.

νά βλέπωμεν κατὰ ἀνατολὰς δταν προσευχόμεθα. Ἐγραφα εἶναι τὰ λόγια τῆς ἐπικλήσεως ὅπου λέγει ὁ Ἰερεὺς ἐν τῇ μετουσίῳσει τῶν θείων Μυστηρίων (1)· διότι δὲν λέγει ὁ Ἰερεὺς μόνα τὰ Κυριακὰ λόγια (?), οὔτε μόνα τὰ ἐκ τοῦ Ἀποστόλου, ἀλλὰ προσθέτει καὶ ἄλλα τινὰ, καὶ προητέρως καὶ ὕστερα ἀπὸ τὰ Κυριακὰ, μὴ γεγραμμένα μὲν ὄντα εἰς τὴν θείαν Γραφήν, ἀλλ' ἐκ μυστικῆς παραδόσεως ὄντα, μεγάλην δὲ δύναμιν ἔχοντα εἰς τὴν τῶν Μυστηρίων τελείωσιν. Ἐγραφα εἶναι ἡ εὐλογία τοῦ ὕδατος τοῦ βαπτίσματος καὶ τοῦ ἐλαίου τῆς χρίσεως καὶ αὐτοῦ τοῦ βαπτίζομένου, τὸ νὰ βαπτίζεται ἕκαστος εἰς τρεῖς καταδύσεις καὶ ἀναδύσεις, αἱ ἀποταγαὶ τοῦ σατανᾶ καὶ συνταγαὶ μετὰ τοῦ Χριστοῦ, τὰς ὁποίας ὁ μέλλων βαπτισθῆναι συνηθίζει νὰ κάμνῃ. Ἡ αἰτία δὲ, διὰ τὴν ὁποίαν τὰ δόγματα δὲν ἔγραψαν, οἱ Πατέρες δηλ. ἢ οἱ Ἀπόστολοι, ἢ καὶ οἱ διάδοχοι αὐτῶν, ἀλλὰ διὰ τῆς σιωπῆς, ἦτοι, οὐχὶ δι' ἐγγράφου λόγου, ἀλλὰ δι' ἀγράφου παρέδωκαν, εἶναι, διὰ νὰ μὴ μελετῶνται· πολλὰ καὶ ὑπὸ τῆς συνηθείας γένουν εὐκαταφρόνητα εἰς τοὺς πολλούς. Ἐγίνωσκον γὰρ ἐκεῖνοι καλῶς, ὅτι τὰ μυστηριώδη μὲ τὴν σιωπὴν σεμνὰ καὶ ἐνδοξα διασώζονται, καὶ ὅτι, ἀν οὐδὲ τὰ σύμβολα τῶν Μυστηρίων ἦναι συγκεχωρημένον νὰ βλέπουσι οἱ ἀβάπτιστοι, πῶς ἦτο συγκεχωρημένον νὰ δημιουργηθῆναι εἰς αὐτοὺς ἡ διδασκαλία αὐτῶν μὲ τὰ γράμματα; ἀλλὰ γὰρ καὶ ἀτάφεια ὅπου μεταχειρίζεται ἡ θεία Γραφή (καὶ μάλιστα ἡ Παλαιά), κάμνουσα δυσνόητα τὰ τῶν δογμάτων νοήματα διὰ τὴν ὠφέλειαν τῶν ἀναγιγνωσκόντων, εἰδὸς ἐστὶ σιωπῆς. Ταῦτα εἰπὼν, ἐρμηνεύει εἰς τὸ ἐξῆς τοὺς λογαριασμοὺς καὶ τὰς αἰτίας τινῶν μυστικῶν ἀγραφῶν ἐθῶν, οἷον ὅτι διὰ τοῦτο κατὰ ἀνατολὰς προσευχόμεθα, διατὶ ζητοῦμεν τὴν πατρίδα μας, τὸν κατὰ ἀνατολὰς, λέγω, φυτευθέντα Παράδεισον· ὅτι, διὰ τοῦτο ὄρθιοι προσευχόμεθα τὴν Κυριακὴν, ὅχι μόνον διατὶ συνανέστημεν μὲ τὸν Χριστὸν διὰ τῆς πίστεως, καὶ χρεωστοῦμεν νὰ ζητοῦμεν τὰ ἄνω καὶ τὰ οὐράνια, ἀλλὰ καὶ διατὶ ἡ Κυριακὴ ἡμέρα φαίνεται τρόπον τινὰ πῶς εἶναι εἰκὼν καὶ τύπος τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, ἐν ᾧ δηλοῦντι πάντες ἀναστημένοι θέλουσι εὐρεθῆναι. Δι' ὃ καὶ ἀρχὴ οὕσα αὕτη τῶν ἡμερῶν, οὐχὶ πρώτη, ἀλλὰ μία ὠνομάσθη ἀπὸ τὸν Μωϋσῆν, ἥτις καὶ ὀγδόη ἐστὶν ἀπὸ τῶν πρὸ αὐτῆς ἡμερῶν, κατὰ τὸν Θεολόγον, δηλοῦσα τὴν ὄντως ὀγδόην ἐκείνην καὶ ἀνέσπερον καὶ ἀδιάδοχον, ὅπου μέλλει νὰ γένη μετὰ τὴν τοῦ ἑβδομαδιακοῦ τούτου αἰῶνος τελείωσιν, τὴν ὁποίαν καὶ ὁ Δαβὶδ ἀναφέρει εἰς μερικὰς ἐπιγραφὰς τῶν Ψαλμῶν, τοῦ ς'. δηλ. καὶ τοῦ ια'. ὑπὲρ τῆς ὀγδόης αὐτοὺς ἐπιγράψας (3), ὅτι καὶ ὅλη ἡ Πεντηκοστὴ εἶναι ἐνθύμησις τῆς ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι ἐλπίζομένης ἀνα-

λέγει νὰ βάλλωμεν τὸ χεῖρ εἰς τὸν θώρακα, ἦτοι στῆθος, ἀντὶ νὰ τὸ βάλλωμεν εἰς τὸν ὄμφαλον, καὶ ἀντὶ εἰς τοὺς ὠμους, λέγει νὰ τὸ βάλλωμεν εἰς τοὺς βραχίονας. σελ. 73.). Πρέπει δὲ οἱ Χριστιανοὶ καθὼς τοὺς παραγγέλλει ὁ Ἱεροσολύμων Κύριλλος (κατήχ. ιγ'.) κάμναιαν δουλείαν νὰ μὴ ἀρχίζουσι, χωρὶς νὰ κάμνουν πρῶτον τὸν Σταυρὸν τοὺς, τόσον εἰς τὸν οἶκόν τοὺς μίση, ὅσον καὶ εἰς τὸν δρόμον ἔξω, καὶ εἰς κάθε τόπον, καὶ νύκτα, καὶ ἡμέραν. Τὰ αὐτὰ λέγει καὶ ὁ θεὸς Χρυσόστομος λόγῳ ε'. κατὰ Ἰουδαίων. Ὅρα καὶ τὸν ογ'. Κανὼνα τῆς ς'. καὶ τὰς ἐκεῖνου ὑποσημειώσεις.

(1) Αἱ μυστικαὶ εὐχαί, εὐλογίαι τε καὶ ἐπικλήσεις αἱ ἁγιαστικαί, καὶ τελειωτικαὶ τῶν Μυστηρίων, ἐξ ἀγράφου παραδόσεως θίλει νὰ ἦναι καὶ ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος ἐν τῷ ς'. Κεφ. τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας, οὕτω λέγων· «Τὰς δὲ τελειωτικὰς ἐπικλήσεις οὐ θεμιτὸν ἐν Γραφαῖς ἐφερμηνεύειν, οὔτε τὸ μυστικὸν αὐτῶν, ἢ τὰς ἐπ' αὐταῖς ἐνεργουμένας ἐκ Θεοῦ δυνάμεις ἐκ τοῦ κρυφίου πρὸς τὸ κοινὸν ἐξάγειν, ἀλλ' ὡς ἡ καθ' ἡμᾶς ἱερὰ παράδοσις ἔχει, ταῖς ἀνεκπομπέτοις μυσήσεσιν αὐτὰς ἐκμαθῶν» Ὅθεν καὶ ἡ πρᾶξις τῆς Ἐκκλησίας φέσιποτε μυστικῶς, καὶ οὐχὶ ἐκφώνως, ὡς τὰ Κυριακὰ λόγια, ἀναγιγνώσκουσα τὰς εὐχὰς ταύτας, τὴν σιωπημένην καὶ ἀγραφον καὶ μυστικὴν ταύτην παράδοσιν αἰνίττεται.

(2) Αἰσχυνέσθωσαν οἱ παπισταὶ, βλέποντες ἐν ταῦθα τὸν μέγαν Βασιλεῖον, τὸν τρισκαίδεκατον Ἀπόστολον, νὰ λέγῃ, ὅτι εἶναι ἀρκετὰ τὰ Κυριακὰ λόγια τὸ, λάβετε φάγετε, καὶ τὸ, πίετε κτλ. εἰς τὴν τῶν θείων Μυστηρίων τελείωσιν, ὡς αὐτοὶ κακῶς καὶ σφαλερῶς λέγουσιν, ἀλλὰ κοντὰ εἰς αὐτὰ εἶναι ἀναγκαῖαι καὶ αἱ διὰ τοῦ Ἱερέως μυστικῶς λεγόμεναι εὐχαί τε καὶ ἐπικλήσεις. Ὅτι δὲ τοῦτο ἐστὶ πανάληθες καὶ τοῦ Ἥλιου φανερώτερον, δι' ἀναντιρρήτων ἀποδείξεων καὶ γενναιοτάτων ἀποδείκνυσιν ὁ πολυμαθέστατος ἀνὴρ Εὐστράτιος ὁ Ἀργεντής ἀπὸ σελ. 92. ἕως 250 τοῦ περὶ Μυστηρίων αὐτοῦ βιβλίου, καὶ ἀνεγνώθῃ ταύτας ἐκεῖ.

(3) Πολλὰ εἶναι τὰ προνόμια, μὲ τὰ ὁποῖα ἠθέλησεν ὁ Θεὸς νὰ τιμῆσθαι τὴν ἁγίαν ἡμέραν τῆς Κυριακῆς, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ πρῶτιστον εἶναι, διατὶ τὰς μὲν ἄλλας ἡμέρας ἐποίησεν, ἢ τὸ πρῶτόγονον ἐκεῖνο φῶς, ἢ ὁ φωστὴρ Ἥλιος, ὁ εἰς τὴν τετάρτην ἡμέραν δημιουργηθεὶς, τὴν δὲ Κυριακὴν ὁ ἴδιος Θεὸς ἀμείσως ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παρήγαγε. Πρὸ γὰρ τῆς δημιουργίας τῆς κτίσεως, χρόνου μὴ ὄντος, οὐδὲ ἡμέρας, δταν ὁ Μωϋσῆς λέγῃ· «Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν» φανερόν ἐστι ἐδημιούργησε χρόνον, καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ δημιουργηθέντος χρόνου ἔκαμε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, κατὰ τὸν Βασίλειον. Χρονικὰ γὰρ ταῦτα, καὶ ἐν χρόνῳ, οὐκ ἀναρχα, οὐδὲ ἀχρονα. Ἡ δὲ ἀρχὴ τοῦ χρόνου ἐκεῖνου ἀρχὴ ἦτο καὶ τῆς πρώτης ἐκείνης καὶ μιᾶς ἡμέρας, ἥτις ἦτο Κυριακὴ· ὡσπερ γὰρ τὰ ἄλλα κτίσματα ἐν ἐκάστη ἡμέρᾳ ἐγένετο τῆς ἑβδομάδος, οὕτω καὶ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, καὶ τὰ ἐν μίση, ἐν τῇ πρώτῃ καὶ Κυριακῇ ἡμέρᾳ παρήχθησαν. Ὅθεν κομψῶς καὶ αἰνιγματωδῶς ἡμπορεῖ νὰ ἐρωτήσθαι τινὰς, τί ἐποίησεν ὁ Θεὸς ἐν τῇ πρώτῃ Κυριακῇ ἡμέρᾳ; καὶ νὰ ἀποκριθῆ, ὅτι· ἐποίησεν αὐτὴν πάλιν τὴν πρώτην καὶ Κυριακὴν ἡμέραν (τὸ γὰρ πρῶτόγονον φῶς μετὰ τὴν δημιουργίαν τῆς ἀρχῆς τοῦ χρόνου, καὶ τῆς Κυριακῆς ἐγένετο). Δι' ὃ καὶ εἶναι γνώμη τινῶν θεολόγων νὰ ἀρχίσεν ἡ παραγωγή τοῦτο ἀπὸ τὸ μέσον τοῦ ἡμισφαιρίου τοῦ οὐρανοῦ, ἦτοι ἀπὸ τὸ μεσημέρι. Ὅθεν καὶ Μωϋσῆς ἤρξατο νὰ μετρᾷ τὴν ἡμέραν ἀπὸ ἐσπέρας, πρὸς ἣν αὐτὸ ἔκλινεν, εἰπὼν· «Καὶ ἐγένετο ἐσπέρα, καὶ ἐγένετο πρώτη ἡμέρα μία»· καὶ αὕτη εἶναι ἡ αἰτία, διὰ τὴν ὁποίαν, καὶ ὁ Ψαλμῶδός εἶπε περὶ τῆς Κυριακῆς· «Ἀβυτὴ ἡ ἡμέρα, ἣν ἐποίησεν ὁ Κύριος», καθ' ὅτι, ὡς εἶπομεν, ταύτην μόνον ὁ Κύριος ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παρήγαγε· τὰς δὲ ἄλλας ἡμέρας, τὸ φῶς ἐποίησεν, ὡς καὶ τις ἐρμηνευτὴς ἐν τῇ σειρά τοῦ Ψαλτῆρος οὕτω φαίνεται τὸ ρητὸν ἐρμηνεύων. Ἐν τῇ Κυριακῇ ἡμέρᾳ ὁ Πατὴρ ἤρξατο τὴν δημιουργίαν τῆς κτίσεως. Ἐν Κυριακῇ ἤρξατο ὁ Πῶς ἀπὸ μέρους τὴν ἀνακαίνισιν τῆς δευτέρας καὶ φθαρτῆς κτίσεως διὰ τῆς ἐαυτοῦ Ἀ-

στάσεως. ἐπεὶ δὴ, καθὼς ἡ περιφέρεια τοῦ κύκλου ἀπὸ τὸ αὐτὸ σημεῖον καὶ κέντρον ὁποῦ ἀρχινᾷ, εἰς αὐτὸ τὸ ἴδιον πάλιν τελειώνει, καὶ διὰ τοῦτο ὁ κύκλος φαίνεται ὡσάν ἀναρχος καὶ ἀτελεύτητος, ἔτσι καὶ ἡ Πεντηκοστὴ ἀρχινᾷ ἀπὸ τὴν Κυριακὴν (τὴν λαμπροφόρον δηλ.) καὶ διὰ τῶν ἐν μέσῳ ἑξὶ Κυριακῶν κυκλοφοροῦμένη, εἰς ὁδὸν Κυριακὴν πάλιν τελειώνει, δι' ἧ καὶ κατὰ τοῦτο ὁμοιάζει μὲ τὸν αἰῶνα, τοῦ ὁποίου εἶναι ἴδιον. κατὰ τὸν θεολόγον Γρηγόριον (λόγῳ εἰς τὴν Χριστοῦ γέννησιν), τὸ νὰ ἦναι ἀναρχος καὶ ἀτελεύτητος (1). Ὅθεν, διατὶ καὶ αὕτη εἶναι εἰκὼν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, διὰ τοῦτο οἱ Κανόνες τῆς Ἐκκλησίας (ὁ κ'. δηλ. τῆς α. θν καὶ ἀνάγνωθι) μᾶς διορίζουν νὰ προσευχόμεθα ὁρθοὶ καὶ ὄχι γονατιστοί. Ἴνα διὰ τοῦ ὁρθίου σχήματος μεταφέρωμεν τὸν νοῦν μας ἀπὸ τὸν παρόντα αἰῶνα ἐπὶ τὸν μέλλοντα, ὅτι καὶ κάθε γονυκλισία καὶ ἀνάστασις ὁποῦ κάμνομεν, δηλοῖ πῶς διὰ τῆς ἁμαρτίας εἰς τὴν γῆν κατεπέσαμεν, καὶ διὰ τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ εἰς οὐρανούς ἀνυψώθημεν (ὄρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ αὐτοῦ κ'. τῆς α.). Ἐπιφέρει δὲ εἰς τὸ ἑξῆς ὁ Ἅγιος, ἀφίνω ὄλα τὰ ἄλλα ἄγραφα μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐρωτῶ τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως, ἦτοι τὸ νὰ πιστεύωμεν εἰς Πατέρα, Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα, ἔτσι αὐτολεξεῖ, ἐκ ποίας Γραφῆς ἔχομεν; εἰ μὲν οἱ Πνευματομάχοι εἶποῦν, ὅτι ἔχομεν αὐτὴν ἀπὸ τὴν περὶ τοῦ βαπτίσματος παράδοσιν τοῦ Κυρίου ὁποῦ εἶπε, Βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἅς συγχωρήσουν καὶ ἡμᾶς, καθὼς ἔχομεν τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως ὁμοίαν μὲ τὸ βάπτισμα, οὕτω νὰ δίδωμεν καὶ τὴν δοξολογίαν εἰς τὴν Τριάδα, ὁμοίαν μὲ τὴν εἰς αὐτὴν πίστιν, ἦγουν καθὼς λέγομεν ὅτι πιστεύομεν εἰς Πατέρα, Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα, ἔτσι καὶ νὰ λέγωμεν, Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ ἁγίῳ Πνεύματι, ἢ σὺν ἁγίῳ Πνεύματι. Ἄν δὲ λέγουσιν, ὅτι ἡ δοξολογία αὕτη ἦναι ἄγραφος εἰς τὴν Γραφήν, λέγομεν καὶ ἡμεῖς, ὅτι παρομοίως καὶ ἡ ὁμολογία τῆς πίστεως καὶ ὄλα τὰ ἄλλα ὁποῦ προείπομεν, εἶναι ἄγραφα εἰς αὐτήν. Εἰ δὲ τὰ ἄγραφα ταῦτα, τόσον πολλὰ ὄντα εἰς τὸν ἀριθμὸν, καὶ τόσην μεγάλην δύναμιν ἔχοντα εἰς τὴν πίστιν, συγχωροῦσιν οἱ Πνευματομάχοι, διὰ τί νὰ μὴ συγχωρήσουν καὶ εἰς ἡμᾶς τὴν μίαν λέξιν, τὴν ἐν τῇ δοξολογίᾳ ταύτῃ περιεχομένην, τὴν σὺν πρόθεσιν δηλ. ἢ τὸν καὶ σὺν-δεσμον, τὴν ὁποῖαν εὕρομεν παραδεδομένην ἀπὸ τοὺς Πατέρας εἰς τὰς ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς (καὶ μάλιστα παραδοθεῖσαν ἀπὸ τὸν θαυματουργὸν Γρηγόριον εἰς τὴν ἐν Νεοκαισαρείᾳ Ἐκκλησίαν), ἡ ὁποία μεγάλην δύναμιν ἔχει εἰς τὴν πίστιν τῆς ἁγίας Τριάδος (2) ;

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ κθ'. Κεφαλαίου ἐκ τῆς αὐτῆς πραγματείας.

ΚΑΝΟΝ ἢ Β'.

Πρὸς γεμῆν τὸ ἀμάρτυρον καὶ ἄγραφον εἶναι τὴν σὺν τῷ Πνεύματι δοξολογίαν, ἐκεῖνο λέγομεν, ὅτι εἰ μὲν μὴδὲν ἕτερον ἄγραφον, μὴδὲ τοῦτο παραδεχθήτω· εἰ δὲ τὰ πλεῖστα τῶν μυστικῶν ἀγράφων ἡμῖν

ναστάσεως, καὶ Ἐν Κυριακῇ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον μέλλει νὰ τελεσιουργήσῃ τὴν ἀνακαίνισιν ὅλης τῆς κτίσεως, κατὰ τὴν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας· Ἐξαποστειλεῖς, γὰρ, φησὶ, τὸ Πνεῦμά σου καὶ κτισθήσονται, καὶ ἀνακαινίσεις τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. Πολλοὶ δὲ διδάσκαλοι θέλουσιν ὅτι ἐν Κυριακῇ ἐγένετο ὁ ἑορταστικὸς. Ἐν Κυριακῇ ἡ Χριστοῦ γέννησις. Ἐν Κυριακῇ τὸ θαῦμα τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν πέντε ἄρτων. Ἐν Κυριακῇ διέβησαν τὴν Ἐρυθρὰν οἱ Ἰσραηλίται, καὶ ἐν Κυριακῇ ἠξιώθη ὁ Ἰωάννης νὰ ἴδῃ τὴν φρικτὴν Ἀποκάλυψιν, ὡς δηλοῦται ἐν Κεφ. α. τῆς αὐτῆς. Μία δὲ ὀνομάσθη ἡ Κυριακὴ, διατὶ κοντὰ εἰς τοῦτα ὁποῦ λέγει ὁ θεὸς Βασιλεῖος, καὶ μέσα εἰς τὴν μίαν ἐκείνην ὄλα αἱ καθ' ἑξῆς ἑξὶ ἡμέραι· ἐμπεριείχοντο, καθ' ὅτι τὰ ἐν αὐταῖς γεννηθέντα ποιήματα, ἐκ τῆς προϋπαρχούσης ὕλης τῶν στοιχείων, τῆς ἐν τῇ μιᾷ ἐκείνῃ ἡμέρᾳ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παραχθείσης ἐγένοντο, καὶ ὄχι ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι. Προνόμιον γὰρ καὶ τοῦτο μέγιστον ἐστάθη τῆς Κυριακῆς, τὸ νὰ γεννηθοῦν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι τὰ ἐν αὐτῇ γεννηθέντα κτίσματα, καὶ τὸ νὰ δώσουν τὴν ὀλικὴν αἰτίαν εἰς τὰ ὑστερον γεννηθέντα· οἶονεῖ γὰρ ἐγγαστρωμένα τὰ τῆς α. Κυριακῆς ἡμέρας κτίσματα ἐγεννήθησαν. κατὰ τὸν Θεσσαλονίκης Γρηγόριον, ἀφ' ὧν τὰ ἄλλα ἐγένοντο. Ἐπειδὴ τινες ἐναντιόνονται, λέγοντες, ὅτι ἡ Κυριακὴ δὲν εἶναι εἰκὼν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος κυρίως, διατὶ κεκολασμένως εἰκόνα ταύτην ἐκείνου ὀνομάζει· ἐδῶ ὁ Βασιλεῖος, ἅς μάθουν, ὅτι ὁ ἴδιος οὗτος Βασιλεῖος (ὁμιλίᾳ β'. εἰς τὴν ἐξαμ. σελ. 28. τοῦ α. τόμου) ἀποφαντικῶς,

καὶ χωρὶς κἀνεῖνα κολαστικὸν μόριον, εἰκόνα ἐκείνου αὐτὴν ὀνομάζει, οὕτω λέγων· Ἐδιὰ τοῦτο τὴν κεφαλὴν τοῦ χρόνου ὄχι πρώτῃν ἡμέραν μίαν ὀνόμασεν, ἴνα καὶ ἐκ τῆς προσηγορίας τὸ συγγενὲς ἔχη πρὸς τὸν ἕνα. Τοῦ γὰρ μοναχοῦ καὶ ἀκωνωνήτου πρὸς ἕτερον (αἰῶνα) ἢ τὸν χαρακτῆρα δεικνύουσα, οἰκείως καὶ προσφῶς προσηγορεύθη μία. Καὶ πάλιν. Ἐἴνα οὖν πρὸς τὴν μέλλουσαν ζωὴν τὴν ἔννοιαν ἡμῶν ἀπαγάγη, μίαν ὀνόμασε τοῦ αἰῶνος τὴν εἰκόνα, τὴν ἀπαρχὴν τῶν ἡμερῶν, τὴν ὀμῆλικα τοῦ φωτός, τὴν ἁγίαν Κυριακὴν, τὴν τῇ Ἀναστάσει τοῦ Κυρίου τετιμημένην. Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ συντόμως τὸ πᾶν, ὄλος ἐκεῖνος ὁ αἰὼν μία ἡμέρα Κυριακῆ θέλει εἶναι, ἀδιάδοχος καὶ ἀτελεύτητος.

(1) Καθὼς δὲ ὁ μέγας Βασιλεῖος ἐδῶ λέγει, ὅτι ἡ μία ἐκείνη καὶ πρώτη, ἦτοι ἡ Κυριακὴ, ἐπτάκις ἐπταπλασιασθεῖσα, συμποσεῖ τὰς ἐπτά ἑβδομάδας τῆς Πεντηκοστῆς, ἔτσι καὶ ὁ Θεολόγος λέγει, ὅτι ὁ ἐπτά ἀριθμὸς ἐπτάκις ἐπταπλασιασθεῖς, τὴν Πεντηκοστὴν γεννᾷ παρὰ μίαν ἡμέραν, τὴν ὁποῖαν λαμβάνομεν ἀπὸ τὸν μέλλοντα αἰῶνα, τὴν Κυριακὴν δηλ. Ἐὐ γὰρ ἐπτά ἐφ' ἑαυτὸν συντιθέμενος, γεννᾷ τὸν πενήκοντα, μιᾶς δευτέρας ἡμέρας, ἦν ἐκ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος προσειλήφαμεν, ὁδὸν τε οὖσαν τὴν αὐτὴν καὶ πρώτην, μᾶλλον δὲ μίαν καὶ ἀκατάλυτον (λόγῳ εἰς τὴν Πεντηκοστὴν).

(2) Περὶ τῆς δοξολογίας ταύτης, ἦτοι τοῦ, Δόξα Πατρὶ, ὄρα εἰς τὴν ἀποσημ. τοῦ παρόντος Κανόνος.

ἐμπολιτεύεται, μετὰ πολλῶν ἐτέρων καὶ τοῦτο καταδεξόμεθα. Ἀποστολικὸν δὲ, οἶμαι, καὶ τὸ ταῖς ἀγράφοις παραδόσει παραμένειν. «Ἐπαινῶ γάρ, φησὶν, ὑμᾶς, ὅτι πάντα μου μέμνησθε, καὶ καθὼς παρέδωκα ἡμῖν τὰς παραδόσεις κατέχετε». [ἀ. Κορ. ιά. 2.] Καὶ τὸ, «Κρατεῖτε τὰς παραδόσεις, ἃς παρελάβετε, εἴτε διὰ λόγου, εἴτε δι' Ἐπιστολῆς», [β'. Θεσσαλ. β'. 15] ὧν μάλιστα μία ἐστὶ καὶ ἡ παρούσα αὕτη, ἣν οἱ ἐξ ἀρχῆς διαταξάμενοι παραδίδόντες τοῖς ἐφεξῆς, συμπροϊούσης αἰεὶ τῷ χρόνῳ τῆς γρῆσεως, διὰ μακρᾶς συνηθείας ταῖς Ἐκκλησιαστικαῖς ἐγκατερρίζωσαν. Ἀρ' οὖν εἰ ὡς ἐν δικαστηρίῳ τῆς διὰ τῶν ἐγγράφων ἀποδείξεως ἀποροῦντες, μαρτύρων ἡμῖν πλῆθος παρεστησάμεθα, οὐκ ἂν τῆς ἀφείσεως παρ' ὑμῶν ψήφου ἐτύχομεν; Ἐγὼ μὲν οὕτως οἶμαι, «Ἐπὶ στόματος γὰρ δύω καὶ τριῶν μαρτύρων σταθίηται πᾶν ῥῆμα». [Δευτερ. ιζ'. 6.] Εἰ δὲ καὶ τὸν πολὺν χρόνον πρὸ ἡμῶν ὄντα ἐναργῶς, ὑμῖν ἐπεδείκνυμεν, οὐκ ἂν ἐδόξαμεν ὑμῖν εἰκότα λέγειν, μὴ εἶναι καθ' ἡμῶν τὴν δίκην εἰσαγωγίμων ταύτην; Δυσωποητικὰ γάρ πως τὰ παλαιὰ τῶν δογμάτων, οἰοεὶ πολιᾶ τινι τῇ ἀρχαιότητι τὸ αἰδέσιμον ἔχοντα.

Ἑ ρ μ η ν ε ῖ α.

Καὶ οὗτος ὁ Κανὼν παρομοίως περὶ τῶν ἀγράφων τῆς Ἐκκλησίας παραδόσεων διαλαμβάνει, λέγων, ὅτι, ἂν οἱ Πνευματομάχοι δὲν δέχωνται τὴν σὺν τῷ Πνεύματι δοξολογίαν τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ, διατι εἶναι ἀγραφος εἰς τὴν Γραφήν, εἰ μὲν δὲν δεχόμεθα κανένα ἄλλο ἄγραφον ἔθος, ἃς μὴ δεχθῆ μήτε αὐτό· εἰ δὲ πολλότατα ἄγραφα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν εὐρίσκονται, ἃς δεχθῆ μαζῇ μὲ τὰ ἄλλα καὶ ἡ σὺν τῷ Πατρὶ καὶ Υἱῷ δοξολογία τοῦ Πνεύματος. Ἐδιδάχθημεν γὰρ ἐκ τοῦ Ἀποστόλου νὰ φυλάττωμεν καὶ τὰς ἀγράφους παραδόσεις, λέγοντος· «Ἐπαινῶ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ὅτι πάντα μου μέμνησθε, καὶ καθὼς παρέδωκα ὑμῖν, τὰς παραδόσεις κατέχετε.» Καὶ πάλιν· «Κρατεῖτε τὰς παραδόσεις, ἃς ἐδιδάχθητε, εἴτε διὰ λόγου, εἴτε δι' Ἐπιστολῆς ἡμῶν». Ἀπὸ τὰς ὁποίας παραδόσεις μία εἶναι καὶ ἡ δοξολογία τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τὴν ὁποῖαν οἱ προγενέστεροι, παραδόντες εἰς τοὺς μεταγενεστέτους, μὲ τὴν πολυκαιρίαν καὶ μεταχειρίσιν καὶ συνηθειαν, εἰς τὰς Ἐκκλησίας ἐρρίζωσαν. Ὡστε, ἂν, θετέον, περὶ τῆς συνδοξολογίας τοῦ Πνεύματος κρινώμεθα, καὶ μὴ ἔχοντες ἐγγράφους ἀποδείξεις, ἠθέλαμεν φέροι πολλοὺς μάρτυρας, ἀρὰ γε δὲν ἠθέλαμεν νικῆσαι ἡμεῖς; βέβαια ἠθέλαμεν νικῆσαι, ἐπειδὴ, «ἐπὶ στόματος δύω μαρτύρων καὶ τριῶν σταθίηται πᾶν ῥῆμα». [Δευτερ. ιζ'. 6.] Ἄν δὲ καὶ ἠθέλαμεν δεῖξει, πῶς καὶ ἡ ἀρχαιότης τοῦ χρόνου καὶ πολυκαιρία εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην μᾶς βοηθεῖ, δὲν ἠθέλαμεν κάμει, ὥστε ὅπου ἡ κρίσις μᾶς μήτε δλωσ νὰ χρειασθῆ νὰ ἐμβῆ εἰς δικαστήριον νὰ κριθῆ, ἀλλὰ νὰ αποφασισθῆ παρευθὺς, ὅτι ἡμεῖς ἔχομεν τὰ νικητήρια; Διότι τὰ παλαιότερα ἐπικρατήσαντα δόγματα δυσωποῦσι τὸν καθ' ἓνα καὶ καταπειθουσιν, αἰδέσιμα ὄντα καὶ εὐλαθείας ἀξία διὰ τὴν ἀρχαιότητα (1). Καθεξῆς δὲ ἐπιφέρει ὁ Ἅγιος ἐν τῷ αὐτῷ

(1) Συμφώνως μὲ τὸν παρόντα Κανὼνα καὶ ὁ ζ'. τῆς ζ'. διατάσσεται, ὅτι τὰ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἔθη πρέπει νὰ κρατοῦν κατὰ τὴν ἔγγραφον καὶ ἄγραφον θεσμοθεσίαν. Καὶ ὁ γ'. τῆς ἐν Καρθαγίνῃ, καὶ ὁ κα'. τῆς ἐν Γάγγρα, τὰς ἐγγράφους καὶ ἀγράφους παραδόσεις θέλουσι νὰ κρατοῦν. Ὁ δὲ Χρυσόστομος (ἐν τῷ δ'. λόγῳ τῆς β'. πρὸς Θεσσαλ.) τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ἀποστόλου ἐρμηνεύων λέγει· «Ἐνεαῦθα δὴλον, ὅτι οὐ πάντα δι' ἐπιστολῆς παρεδίδοσαν (οἱ Ἀπόστολοι δηλαδὴ), ἀλλὰ πολλὰ καὶ ἀγράφως. Ὁμοίως δὲ κάκεινα, καὶ ταῦτά ἐστιν ἀξίόπιστα, ὥστε καὶ τὴν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας ἀξίόπιστον ἡγοῦμεθα. Παράδοσις ἐστὶ, μηδὲν πλέον ζητεῖν». Ἀλλὰ καὶ ἡ ζ'. Σύνοδος ἐν τῇ η'. πρᾶξι αὐτῆς ἀναθεματίζει τοὺς παραβαίνοντας τὰς παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας, οὕτω λέγουσα· «Εἴ τις πᾶσαν παράδοσιν ἐκκλησιαστικὴν, ἔγγραφον ἢ ἄγραφον, ἀθετεῖ, ἀνάθεμα» (σελ. 883. τοῦ β'. τόμου τῶν Συνοδικῶν). Καὶ ἐν τῇ πρὸς τοὺς Ἀλεξανδρείας δὲ ἐπιστολῇ αὐτῆς ἢ αὐτῇ Σύνοδος οὕτω γράφει· «Ἄπαντα τὰ παρὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν, καὶ τὴν διδασκαλίαν, καὶ ὁποσῶσιν τῶν Ἁγίων καὶ ἀοιδίμων Πατέρων καινοτομηθέντα καὶ πραχθέντα, καὶ μετὰ τοῦτο πραχθησόμενα, ἀνάθεμα» (σελ. 606. τοῦ β'. τόμου τῶν Συνοδικῶν). Αὐτὸ τοῦτο μὲ τὰς ἰδίας λέξεις ἐξέβησε καὶ ἡ μετὰ τὸν Πορφυρογέννητον Κωνσταντινὸν Σύνοδος (σελ. 977. τοῦ β'. τόμου τῶν Συνοδ.). συμπιανεται οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι παράδοσις κυρίως μὲν καὶ ἑξαίρετως ἐστὶ, κατὰ τοὺς θεολογούντας, ῥῆμα Θεοῦ ἄγραφον, ὅτι, ἐν τῇ θεῇ Γραφῇ οὐ γέγραπται, καὶ μ' ἄλλο ὅπου εἶναι γεγραμμένον εἰς τὰς βίβλους τῶν θεοφόρων Πατέρων, καὶ

ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῶν Συνόδων. Καταχρηστικῶς δὲ καὶ σπανίως παράδοσις ὀνομάζεται καὶ τὸ γεγραμμένον ἐν τῇ θεῇ Γραφῇ (καὶ μὲ ἄλλο ὅπου αὕτη κυρίως Γραφή ἐστὶ τε καὶ ὀνομάζεται, καὶ ὅρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ π'. Ἀποστολικῶν). καθὼς τοῦτο συνάγεται ἀπὸ τὸν λόγον τοῦ Παύλου· «Κρατεῖτε τὰς παραδόσεις, ἃς ἐδιδάχθητε, εἴτε διὰ λόγου, εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν», ὅπου παράδοσιν καλεῖ καὶ τὴν δι' ἐπιστολῆς του, ταῦτόν εἰπεῖν, τῆς θείας Γραφῆς, γεγραμμένην καὶ διδαγμένην. Εἰς ἔγγραφον δὲ καὶ ἄγραφον ταύτην ἐδιαίρει καὶ ἡ ζ'. Σύνοδος ἀνωτέρω. Τριττὴ δὲ ἐστὶν ἡ παράδοσις, Θεία, Ἀποστολικὴ καὶ Ἐκκλησιαστικὴ. Καὶ Θεία μὲν ἐστὶν ἐκείνη, ἣς ἀρχηγὸς ὁ Θεὸς, Ἀποστολικὴ δὲ ἡ παρὰ τῶν Ἀποστόλων παραδοθεῖσα, θεωρουμένων καθ' ὁ Οἰκονόμων καὶ Ποιμένων τῶν πιστῶν, οὐ καθ' ὁ κηρύκων, ὧν ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ἤκουσαν, οἷον ἐπὶ παραδείγματός, λέγει ὁ Παῦλος· «Τοῖς δὲ γεγαμηκόσι παραγγέλλω, οὐκ ἐγὼ, ἀλλ' ὁ Κύριος» (ἀ. Κορινθ. ζ'). Ἡ παράδοσις αὕτη δὲν εἶναι Ἀποστολική, καὶ μ' ἄλλο ὅπου ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου λέγεται, ἀλλὰ Θεία, ὡς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ μὲν τοῦ Νομοθέτου διερρηθείσα, διὰ δὲ τοῦ Ἀποστόλου κηρυχθεῖσα. Ἐπειτα λέγει ὁ ἴδιος Παῦλος· «Τοῖς δὲ λοιποῖς ἐγὼ λέγω, οὐχὶ ὁ Κύριος.» Ἡ παράδοσις αὕτη ἐστὶν ἄλλῶς ἰδία Ἀποστολική, τὴν ὁποῖαν ἐφ' ἑαυτοῦ ὁ Ἀπόστολος, καθ' ὁ Οἰκονόμος καὶ Ποιμὴν τοῦ λαοῦ ἐδιώρισεν. Ἐκκλησιαστικὴ δὲ παράδοσις ἐστὶν ἡ παρὰ τῶν διδόντων τῶν Ἀποστόλων διορισθεῖσα. Χαρακτὴρ δὲ καὶ συστατικὸν ἰδίωμα εἶναι τῆς μὲν Θείας καὶ τῆς Ἀποστολικῆς, τὸ μὲ δέχωνται παρὰ τῶν Πατέρων ὡς ἐν καὶ αἱ δύο, καὶ τὸ νὰ φυ-

Κεφαλαίῳ πολλοὺς παλαιούς μάρτυρας, καὶ μάλιστα καὶ Ἁγίους, ἐγγράφως τοῦτο δηλοῦντας, οἵτινες ποτὲ μὲν ἐδοξολογοῦν οὕτω· Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ σὺν ἁγίῳ Πνεύματι, ποτὲ δὲ οὕτω· Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ ἁγίῳ Πνεύματι.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΝΥΣΣΗΣ ΑΓΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Ὁ ἐν Ἁγίοις Πατῆρ ἡμῶν Γρηγόριος, ὁ τῆς ἐν τῇ Καππαδοκίᾳ Νύσσης Ἐπίσκοπος, καὶ τοῦ μεγάλου Βασιλείου αὐτάδελφος, Ἀναγνώστης ὢν πρότερον, ὕστερον ἀφήσας τὴν ἰδίαν του τάξιν, ἔδωκεν ὄλον τὸν ἑαυτὸν του εἰς τὴν σπουδὴν τῆς ρητορικῆς τέχνης, ἀλλ' ἀνεκαλέσθη πάλιν εἰς τὴν τάξιν του διὰ τῶν ἐπιπληκτικῶν παρακινήσεων Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου (1). πρὸ τοῦ δὲ νὰ γένη Ἐπίσκοπος, ἔλαβεν εἰς γυναῖκα τὴν Θεοσεβίαν, τῆς ὁποίας τὸν θάνατον ἀνδρείως ὑπέμεινε (2), καὶ κατὰ τὸ 372 ἔτος Ἐπίσκοπος τῆς Νύσσης κατέστη (3). ὀλίγον δὲ ὕστερον ἀπὸ τὴν Ἐπισκοπικὴν ἀξίαν, διὰ τὸν ζῆλον τῆς πίστεως, ἐξορισθεὶς διὰ προσταγῆς τοῦ Οὐάλεντος, εἰς διαφόρους τόπους ἐπεριπάτει, ταλαιπωρούμενος ἀπὸ τὰς ἐπιβουλὰς τῶν Ἀρειανῶν (4). ἐν ἔτει δὲ 378, τελευτήσαντος τοῦ Οὐάλεντος, ἀνεκαλέσθη εἰς τὸν θρόνον του ὑπὸ τοῦ Γρατιανοῦ (5). Παραστάς δὲ ἐν τῇ κατὰ Ἀντιόχειαν Συνόδῳ πέμπεται παρ' αὐτῆς εἰς τὴν Ἀραβίαν ὁμοῦ μὲ ἄλλους Ἐπισκόπους, διὰ νὰ ἐπισκερθῆ τὰς ἐκεῖσε Ἐκκλησίας (6). ἐλθὼν δὲ εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ προσκυνήσας τοὺς ἁγίους τόπους, ἀηδίσσε διὰ τὰς ἐκεῖ γενομένας κακίας ὁποῦ εἶδε· δι' ὃ καὶ ἔγραψε πρὸς τὸν φίλον του τὴν Ἐπιστολὴν, ὁποῦ διαλαμβάνει διὰ τοὺς πηγαίνοντας εἰς Ἱεροσόλυμα. Παρῶν δὲ εὔρεθει εἰς τὴν ἁγίαν καὶ Οἰκουμενικὴν β'. Σύνοδον ἐν ἔτει 381, τὸ Σύμβολον ἀνεπλήρωσε τῆς ἐν Νικαίᾳ, προσθεὶς τὴν θεολογίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ τὰ τέσσαρα ἄλλα ἄρθρα μεχρι τέλους (7). εὔρεθη δὲ παρῶν καὶ εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει γενομένην τοπικὴν Σύνοδον, περὶ Ἀγαπίου καὶ Βαγαδίου, ἐν ἔτει 391 (8). Κοντὰ δὲ εἰς τὰ ἄλλα αὐτοῦ πάνσοφα συγγράμματα, καὶ τούτους τοὺς Κανόνας συνέγραψεν, ἀναγκαίους ὄντας εἰς τὴν τῆς Ἐκκλησίας εὐταξίαν καὶ κατὰστασιν, οἵτινες ἐπικυροῦνται, ἀορίστως μὲν ἀπὸ τὸν α'. τῆς δ'. καὶ τὸν α' τῆς ζ', ὠρισμένως δὲ ἀπὸ τὸν β'. τῆς ε'. Οἰκουμενικῆς, καὶ διὰ τῆς ἐπικυρώσεως ταύτης, Οἰκουμενικὴν τρόπον τινὰ ἀναλαμβάνουσι δύναμιν. Εὐρίσκονται δὲ ἐν τῷ β'. τόμῳ τῶν Πανδέκτων, καὶ ἐν σελ. 349 τοῦ α'. τόμου τῶν Συνοδικῶν (9).

λάττωνται ἀνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς κοινῶς εἰς ὅλας τὰς Ἐκκλησίας· τῆς δὲ Ἐκκλησιαστικῆς χαρακτῆρ ἐστὶ τὸ νὰ φυλάττεται καὶ αὐτὴ παρομοίως μὲ τὴν Ἀποστολικὴν εἰς ὅλας τὰς Ἐκκλησίας. ἂν ἦναι δυνατόν, διὰ τὸ τῆς κοινῆς συμφωνίας καλόν. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Δουθηροκαλβίνοι, ἀκολουθοῦντες Μοντανῶ, τῷ κατὰ τὸν β'. αἰῶνα, ἀθετοῦντι τὰ Ἐκκλησιαστικὰ ἔθη καὶ τὰς ἐκ τῶν Ἀποστόλων διαδοθείσας παραδόσεις, (καὶ ὄρα τὴν ε'. ὑποσημείωσιν τοῦ ζ'. τῆς β'). ἀναιροῦσι τὰς παραδόσεις, καὶ ἐνίστανται λέγοντες, ὅτι ὁ Θεὸς ἐν τῷ Δευτερονομίῳ (Κεφ. δ'.) καὶ ἐν τῇ Ἀποκαλύψει (Κεφ. κβ'.) προστάζει νὰ μὴ προσθήσῃ τινὰς τίποτε εἰς τὰ ἐν αὐτοῖς γεγραμμένα, ἀποκρινόμεθα, ὅτι, κατὰ τὸν Αὐγουστίνον (Κεφ. οθ'. εἰς τὸν Ἰωάνν.), ἐμπόδιον ὁ Θεὸς νὰ μὴ προστεθοῦν τὰ βλαβερά καὶ ἀσύμφωνα, ἀλλ' ἔχει καὶ τὰ ἐπωφελεῖ καὶ σύμφωνα. Εἰ δὲ καὶ ὁ Θεοφύλακτος, ἑρμηνεύων τὸ, εἴ τις ὑμᾶς εὐαγγελίζεται παρ' ὃ παραλάβετε, ἀνάθεμα ἔστω, λέγει ὅτι δὲν εἶπεν, ἔάν τὰ ἐναντία καταγγιλωσιν, ἀλλὰ κἂν μικρόν τι εὐαγγελίζωνται παρ' ὃ εὐηγγελισάμεθα, λέγομεν, ὅτι, ὁ μὲν Ἀπόστολος μὲ τὸν λόγον ὁποῦ λέγει εὐηγγελισάμεθα καὶ παραλάβετε, τὰς παραδόσεις μᾶλλον βεβαίῳ, καθ' ὅτι διὰ λόγου καὶ αὐτὸς εὐηγγελισατο, καὶ οἱ Γαλάται παρελάβον, καὶ ταῦτα εἶναι αἱ παραδόσεις ὁποῦ προσδεόμεν ἡμεῖς (οὗ γὰρ εἶπε παρ' ὃ ἐγράψαμεν, ἀλλὰ παρ' ὃ εὐηγγελισάμεθα) ὁ δὲ Θεοφύλακτος εἶπε τοῦτα διὰ νὰ μᾶς ἐμποδίσῃ ἀπὸ τὸ νὰ περιγεγράφωμεν μίσα εἰς τὰς θείας Γραφὰς τὰ ἰδικά μας λόγια, ὡς ἂν Θεοῦ λόγια, κατὰ τοὺς ψευδοπροφήτας ἐκείνους ὁποῦ ἔλεγον· Τάδε λέγει Κύριος, χωρὶς νὰ τὰ λέγῃ εἰς αὐτοὺς ὁ Κύριος, καὶ ἔχει διὰ νὰ μᾶς ἐμποδίσῃ νὰ μὴ δειχθῶμεθα τὰς ἐκ τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν διαδόχων αὐτῶν παραδόσεις. Ἐκείνο δὲ ὁποῦ λέγει ὁ θεὸς Ἱερώνυμος (Κεφ. κγ'.

Μαθ.) ἐν τῷ κατὰ Ἐλβιδίου, εἴθεπερ τὰ γεγραμμένα οὐκ ἀπαναινώμεθα, οὕτω τὰ μὴ γεγραμμένα οὐκ ἀποδεχόμεθα, καὶ τὸ ἐκ τῶν Γραφῶν μὴ μαρτυρούμενον, ρηθῆς ὀλιγοῦρεται, οἷα δὴ καὶ κατασκευάζεται· τὸ ρητὸν, λέγω, τοῦτο εἶπεν, ἔχει διὰ τὰς τῆς Ἐκκλησίας παραδόσεις, ἀλλὰ διὰ τινὰς ἀβεβαίους καὶ μυθολογουμένας ἱστορίας, ὁποῦ ἐφλυδαίει ὁ Ἐλβιδίος· οἶον, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐγεννήθη ὡς ἂν τὰ ἄλλα βρέφη ρυπώδης, καὶ ἄλλα τοιαῦτα αἰρετικὰ φληναφήματα. Αἱ παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας συνιστῶνται καὶ ἀπὸ ἐκεῖνο ὁποῦ λέγει ὁ Παῦλος πρὸς τὸν Τιμόθεον· «Ἄ ἤκουσας παρ' ἐμοῦ διὰ πολλῶν μαρτύρων, ταῦτα παράθου πιστοῖς ἀνθρώποις, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται καὶ ἑτέροις διδάξαι». Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ α'. τῆς ἐν Σαρδικῇ.

(1) Ὅρα τὴν 43. Ἐπιστολὴν τοῦ Θεολόγου.

(2) Ὅρα τὴν 95. Ἐπιστολὴν τοῦ αὐτοῦ.

(3) Ὁ Φαβρίκιος 8. σελ. 141. Ὅρα καὶ τὴν 225 καὶ τὴν 385. Ἐπιστολὴν τοῦ μεγάλου Βασιλείου.

(4) Ὁ Κάβε ἐν τόμ. ι'. σελ. 244. Ὅρα καὶ τὴν Ἐπιστολὴν 237. καὶ τὴν 264. τοῦ μεγάλου Βασιλείου.

(5) Ὁ Φαβρίκιος αὐτόθι.

(6) Ἡ Σύνοδος αὕτη φαίνεται νὰ ἦτον ἢ ἐπὶ Μελετίου γενομένη ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐν ἔτει 379. ἢ 380, ἥτις τὸ μὲν θεοποιὸν Σύμβολον ἐκύρωσε τῆς ἐν Νικαίᾳ, Μάρκελλον δὲ καὶ Φωταίνον καὶ Ἀπολινάριον ἀνεθεμάτισε, καὶ ὄρα τὸν β'. τόμ. τῶν Συνοδικῶν ἐν τῷ πίνακι.

(7) Νικηφόρος ὁ Κάλλιστος βιβλ. 12. Κεφ. 13.

(8) Ὁ Φαβρίκιος καὶ ὁ Κάβε, αὐτόθι. Περὶ τῆς Συνόδου ταύτης ὄρα μετὰ τὴν ἐν Σαρδικῇ.

(9) Τὰ δὲ περὶ ἀποκαταστάσεως διαλαμβάνοντα ἔχρη, τὰ ἐν τοῖς συγγράμμασιν αὐτοῦ ἐνεσημασμένα, ὁ μὲν ἀνάθευτος τοῦ

Τοῦ ἐν Ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου Ἐπισκόπου Νύσσης, Ἐπιστολὴ κανονικὴ
πρὸς Λητότιον Ἐπίσκοπον Μελιτίνης.

ΚΑΝΟΝ Α΄.

Ἐν καὶ τοῦτο τῶν εἰς τὴν ἁγίαν ἑορτὴν συντελούντων ἐστὶ, τὸ κατανοῆσαι ἡμᾶς τὴν ἔννομόν τε καὶ κανονικὴν ἐπὶ τῶν πεπλημμεληκότων οἰκονομίαν, ὅπως ἂν θεραπευεῖται πᾶν ἀρρώστημα ψυχικόν, τὸ διὰ τινος ἁμαρτίας ἐπιγιγνόμενον. Ἐπειδὴ γὰρ ἡ καθολικὴ αὕτη τῆς κτίσεως ἑορτὴ, κατὰ τὴν τεταγμένην περίσθον τοῦ ἐνιαυσίου κύκλου, καθ' ἕκαστον ἔτος ἐν παντὶ πληρουμένη τῷ κόσμῳ ἐπὶ τῇ ἀναστάσει τοῦ πεπτωκότος ἐπιτελεῖται (πτῶσις δὲ ἐστὶν ἡ ἁμαρτία, ἀνάστασις δὲ ἡ ἐκ τοῦ πτώματος (1) ἀνόρθωσις), καλῶς ἂν ἔχοι κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην, οὐ μόνον τοὺς ἐκ τῆς παλιγγενεσίας μεταστοιχειουμένους διὰ τῆς τοῦ λουτροῦ χάριτος τῷ Θεῷ προσάγειν, ἀλλὰ καὶ τοὺς διὰ τῆς μετανοίας τε καὶ ἐπιστροφῆς ἀπὸ τῶν νεκρῶν ἔργων [Ἐβρ. θ'. 14] εἰς τὴν ζῶσαν ὁδὸν πάλιν ἐπανιόντας, καὶ τούτους χειραγωγεῖν εἰς τὴν σώζουσαν ἐλπίδα, ἧς διὰ τῆς ἁμαρτίας ἀπεξενώθησαν. Ἔστι δὲ οὐ μικρὸν ἔργον τοὺς περὶ τούτων λόγους οἰκονομῆσαι ἐν τῇ ὀρθῇ τε καὶ δεδοκιμασμένη κρίσει, κατὰ τὸ παράγγελμα τοῦ Προφήτου τὸ κελεύον, «δεῖν οἰκονομεῖν τοὺς λόγους ἐν κρίσει» ἵνα καθὼς ἔχει τὸ λόγιον, μὴ σαλευθῆ εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ «εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δίκαιος». [Ψαλ. ριά. 6.] Ὡς περὶ γὰρ ἐπὶ τῆς σωματικῆς θεραπείας, ὃ μὲν σκοπὸς τῆς ἰατρικῆς ἐστὶ, τὸ ὑγιᾶναι τὸν κάμνοντα, τὸ δὲ εἶδος τῆς ἐπιμελείας διάφορον (κατὰ γὰρ τὴν ποικιλίαν τῶν ἀρρωστημάτων καταλλήλως καὶ ἡ θεραπευτικὴ μέθοδος ἐκάστῳ τῶν νοσημάτων προτάγεται) οὕτω, πολλῆς οὔσης καὶ ἐν τῇ ψυχικῇ νόσῳ τῆς τῶν παθῶν ποικιλίας, ἀναγκαίως πολυειδῆς γενήσεται ἡ θεραπευτικὴ ἐπιμέλεια, πρὸς λόγον τοῦ πάθους ἐνεργοῦσα τὴν ἴασιν. Ὡς δ' ἂν γένοιτό τις τεχνικὴ μέθοδος περὶ τοῦ προκειμένου προβλήματος, οὕτω τὸν λόγον διαληψόμεθα. Τρία ἐστὶ τὰ περὶ τὴν ψυχὴν ἡμῶν θεωρούμενα κατὰ πρώτην διαίρεσιν, τὸ τε λογικόν, καὶ τὸ ἐπιθυμητικόν καὶ τὸ θυμοειδές. Ἐν τούτοις εἰσὶ καὶ τὰ κατορθώματα τῶν κατ' ἀρετὴν βιούντων καὶ τὰ πτώματα τῶν εἰς κακίαν ἀπορρέοντων δι' ὃ προσήκει τὸν μέλλοντα τὴν κατάλληλον θεραπείαν προσάγειν τῷ νεοσηκῶτι τῆς ψυχῆς μέρει. Πρῶτον μὲν ἐπισκέπτεσθαι ἐν τίνι συνέστη τὸ πάθος, εἴθ' οὕτω τῷ πεπονηθέντι προσάγειν ἀρμοδίως τὴν θεραπείαν, ὡς ἂν μὴ δι' ἀπειρίαν τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου, ἄλλο μὲν ἢ τὸ νοσήσαν μέρος, ἕτερον δὲ τὸ τὴν θεραπείαν δεχόμενον, ὥσπερ ἀμέλει βλέπομεν πολλοὺς τῶν ἰατρῶν, ἐν ἀπειρίᾳ τοῦ πρωτοπαθόντος μέρους, προσεπιτρίβοντας τὴν νόσον δι' ὧν θεραπεύουσι. Τῆς γὰρ ἀρρωστίας πολλάκις οὔσης κατὰ θερμοῦ ἐπικράτησιν, ἐπειδὴ τοῖς κατὰ πλεονασμὸν τοῦ ψυχροῦ κεκακωμένοις χρήσιμον τὸ θερμαίνον τε καὶ ἀναθάλλον ἐστὶ, τὸ τούτοις κατὰ λόγον συνενεγκόν, ἀπερισκέπτως τὸ αὐτὸ τοῖς ἐν ἀμετρίᾳ θερμότητος ἐκκαυμένοις ἐπαγαγόντες, δυσίατον τὸ πάθος ἐποίησαν. Ὡς περὶ τοίνυν ἀναγκαιοτάτη τοῖς ἰατροῖς ἐνομισθῆ ἡ κατανόησις τῆς τῶν στοιχείων ιδιότητος, ὅπως ἂν ἐκάστου τῶν εὖ ἢ κακῶς διακειμένων γένοιτο τοῦ παρὰ φύσιν διατεθέντος ἢ ἐπανόρθωσις, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐπὶ ταύτην ἀναδραμόντες τὴν διαίρεσιν τῶν ἐν τῇ ψυχῇ θεωρουμένων, ἀρχὴν καὶ ὑπόθεσιν τῆς καταλλήλου τῶν παθῶν θεραπείας ποιησόμεθα τὴν γενικὴν θεωρίαν. Οὐκοῦν τριχῆ, καθὼς ἔφημεν, διηρημένης τῆς ιδιότητος τῶν τῆς ψυχῆς κινήματων, εἰς τὸ λογικόν τε καὶ ἐπιθυμητικόν καὶ θυμοειδές, κατορθώματα μὲν τοῦ λογιστικοῦ (2) μέρους τῆς ψυχῆς ἐστὶν, ἡ εὐσεβὴς περὶ τὸ θεῖον ὑπόληψις, καὶ ἡ τοῦ καλοῦ τε καὶ κακοῦ διακριτικὴ ἐπιστήμη, καὶ ἡ τρανήν γε καὶ ἀσύγχυτον ἔχουσα περὶ τῆς φύσεως (3) τῶν ὑποκειμένων δόξαν, τί μὲν ἐστὶν αἰρετὸν ἐν τοῖς οὔσι, τί δὲ βδελυκτὸν καὶ ἀποτρόπαιον. Καὶ πάλιν ἐκ τοῦ ἐναντίου πάντως ἢ ἐν τῷ μέρει τούτῳ κακία θεωρηθήσεται, ὅταν ἀσέβεια μὲν ἢ περὶ τὸ θεῖον, ἀκρισία δὲ περὶ τὸ ὄντως καλόν. Ἐνηλλαγμένη δὲ καὶ ἐσφαλμένη ἡ περὶ τὴν τῶν πραγμάτων φύσιν ὑπόλη-

Κωνσταντινουπόλεως Γερμανοῦ λόγος λέγει, ὅτι εἶναι ἐπισποραὶ τῶν αἰρετικῶν, ὃ δὲ ἐν Πατρᾷσι μέγας Βαρσανούφιος δι' ἀποκαλύψεως ἐμύθηθ, ὅτι εἰσὶν οἰκεία αὐτοῦ, ὅχι ὁμοῦ μετὰ πεισμονῆς ὑπερασπιζόμενα, τὸ ὁποῖον εἶναι οὐσιώδες ἰδίωμα τῶν αἰρετικῶν, ἀπαγε! ἀλλὰ ἀπεριέργως εἰλημμένα, καθὼς παρεδόθησαν εἰς αὐτὸν ἀπὸ τοῦ διδασκάλου του, καὶ μάλιστα διατὶ περὶ αὐτῶν Συνοδικῆ διαγνώσει δὲν εἶχε γένει ἀκόμη. Συμφωνεῖ δὲ εἰς τὴν γνώμην τοῦ Βαρσανουφίου καὶ ὁ Ἅγιος Μάξιμος, ἐρημηνεύων πρὸς τὸν ὀρθὸν σκοπὸν τὰ περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως ταύτης. Σύμφωνας τούτοις φαίνεται νὰ ᾖ καὶ Γεννάδιος ὁ Σχολάριος ἐν τοῖς περὶ τῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐκπορεύσεως

κατὰ Λατίνων λόγους (τμῆμ. γ'. Κεφ. ιη'). Περὶ δὲ τῆς φράσεως τοῦ Ἁγίου τούτου λέγει ὁ Φώτιος (Κώδικ. 6.)· εἴη δὲ τὴν μὲν φράσιν, εἴ τις ἄλλος ρητόρων λαμπρὸς, καὶ ἠδονῆς ὡσὶν ἀποστάζων... πλεονάζει δὲ τοῖς ἐνθυμήμασι καὶ τοῖς παραδείγμασι... τοῦτον ἡ ζ'. Σύνοδος (πράξ. ς'.) Πατέρα Πατέρων ὀνομάζει. Ὁ δὲ Ἀγάθων ἐν τῇ ἀναφορᾷ, Μέγαν καλεῖ τῆς Νύσσης Ἐπίσκοπον.

(1) Ἐν ἄλλοις, ἢ ἐκ τοῦ πτώματος τῆς ἁμαρτίας.

(2) Ἐν ἄλλοις, τοῦ λογικοῦ.

(3) Ἐν ἄλλοις, περὶ τῆς φύσεως τῆς ὑπόληψιν, καὶ τῶν ὑποκειμένων τὴν δόξαν.

ψις, ὥστε τιθέναι τὸ φῶς σκότος, καὶ τὸ σκότος φῶς, [Ἦσ. ἐ. 20.] καθὼς φησιν ἡ Γραφή. Τοῦ δὲ ἐπιθυμητικοῦ μέρους, ἡ μὲν ἐνάρετος κίνησις ἐστὶ, τὸ πρὸς τὸ ὄντως ἐπιθυμητὸν καὶ ἀληθῶς καλὸν ἐνάγεσθαι (1) τὸν πόθον, καὶ εἴ τις ἐν ἡμῖν ἐρωτικὴ δύναμις τε καὶ διάθεσις, ἐκεῖ κατασχολεῖσθαι πᾶσαν, ἐν τῷ πεπεισθαι μηδὲν ὀρεκτὸν εἶναι τῆ ἑαυτοῦ φύσει ἄλλο, πλην τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς τὴν ἀρετὴν πηγαζούσης φύσεως. Παρατροπὴ δὲ καὶ ἁμαρτία τοῦ τοιοῦτου μέρους ἐστίν, ὅταν τις μεταγάγῃ τὴν ἐπιθυμίαν πρὸς τὴν ἀνυπόστατον κενοδοξίαν, ἢ πρὸς τὸ ἐπικεχρωσμένον τοῖς σώμασιν ἄνθος, ὅθεν γίνεται ἡ φιλοχρηματία καὶ ἡ φιλοδοξία καὶ ἡ φιληδονία, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, ὅσα ἤρτηται τοῦ τοιοῦτου γένους τῆς κακίας. Πάλιν δὲ τῆς θυμώδους διαθέσεως κατόρθωμα μὲν ἐστὶν ἡ πρὸς τὸ κακὸν ἀπέχθεια, καὶ ὁ πρὸς τὰ πάθη πόλεμος, καὶ τὸ πρὸς ἀνδρείαν ἐστομῶσθαι τὴν ψυχὴν, ἐν τῷ μὴ καταπτῆσειν τὰ τοῖς πολλοῖς φοβερὰ νομιζόμενα, ἀλλὰ μέχρις αἵματος πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ἀντικαθίστασθαι, καταφρονεῖν δὲ θανατικῆς ἀπειλῆς, καὶ ἀλγεινῶν κολαστηρίων, καὶ τῆς τῶν ἡδίστων διαζεύξεως, καὶ πάντων ἄπαξ τῶν διὰ τινος συνηθείας καὶ προλήψεως ἐν ἡδονῇ τοὺς πολλοὺς κατεχόντων, κρείττονα γενέσθαι, τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀρετῆς προμαχόμενον. Τὰ δὲ ἀποπτώματα τοῦ τοιοῦτου μέρους ἐστὶν ἅπασι πρόδηλα· ὁ φόνος, τὸ μῖσος. ἡ μῆνις, ἡ λοιδορία, αἱ συμπλοκαὶ αἱ φιλόνοιχοι τε καὶ ἀμυντικαὶ διαθέσεις, αἱ μέχρι πολλοῦ παρατείνουσαι τὴν μνησικακίαν, καὶ πολλοὺς εἰς φόνους καὶ αἵματα καταλήγουσαι. Μὴ γὰρ εὐρὼν ὁ ἀπαίδευτος λογισμὸς, ὅπου χρήσεται τῷ ὄπλῳ λυσιτελῶς ἐφ' ἑαυτὸν, τρέπει τὴν τοῦ σιδήρου ἀκμὴν. Καὶ γίνεται τὸ ἐκ Θεοῦ δοθὲν ἡμῖν ἀμυντήριον ὄπλον, τῷ κακῶς κεχρημένῳ ὀλέθριον.

Ἐ ρ μ η ν ε ἰ α. (2)

Κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἐορτῆς τοῦ Πάσχα φαίνεται νὰ ἔστειλε τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ὁ Ἅγιος, δι' ὃ καὶ ἐκ περιστάσεως τοῦ καιροῦ ἀρχινᾷ τὸ προοίμιον, λέγων: ἕνα ἀπὸ ἐκεῖνα ὁποῦ συντείνουσι εἰς τὴν ἐορτὴν ταύτην εἶναι καὶ τὸ νὰ στοχασθῶμεν νὰ ἰατρεύσωμεν κάθε ψυχικὴν ἀσθένειαν τῶν ἁμαρτωλῶν, μὲ τρόπον νόμιμον καὶ κανονικόν· διότι, ἐπειδὴ ἡ παγκόσμιος αὕτη τῆς Λαμπρᾶς ἐορτῆς ἐπιτελεῖται διὰ τὴν αἰτίαν τῆς σωματικῆς ἀναστάσεως τοῦ πεπτωκότος καὶ φθαρέντος Ἀδάμ· πτώσις δὲ ψυχικὴ εἶναι καὶ ἡ ἁμαρτία, καθὼς καὶ ἀνάστασις ψυχικὴ εἶναι ἡ ἐκ τῆς ἁμαρτίας ἀνόρθωσις· διὰ ταύτην τὴν ὁμοιότητα ἀρμόδιον εἶναι κατὰ τὴν ἐορτὴν ταύτην, ὄχι μόνον νὰ προσφέρωμεν εἰς τὸν Θεὸν πνευματικῶς ἀφθαρτισμένους τοὺς διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ἀναγεννηθέντας (κατὰ τὸ Πάσχα γὰρ ἐβαπτίζοντο τότε οἱ κατηχούμενοι, καὶ ὄρα τὸν μετὰ τῆς ἐν Λαοδικείῳ). ἀλλὰ καὶ νὰ ὀδηγήσωμεν πρὸς σωτηρίαν ἐκείνους, ὁποῦ διὰ μετανοίας καὶ ἀποχῆς τῶν νεκρῶν ἔργων τῆς ἁμαρτίας ἐπιστρέφουσι πρὸς τὴν ζῶσαν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς, ὡς λέγει ὁ Ἀπόστολος. Πλην δὲν εἶναι ὀλίγη δυσκολία τὸ νὰ κυβερνήσῃ τινὰς μὲ ὀρθὴν καὶ ἀλάνθαστον κρίσιν τοὺς λόγους καὶ τὰς αἰτίας τῆς τῶν τοιούτων ἁμαρτωλῶν διορθώσεως. Λέγει γὰρ ὁ Δαβὶδ, ὅτι ὁ δίκαιος πρέπει νὰ οἰκονομῇ τοὺς λογαριασμοὺς του μὲ διάκρισιν μεγάλην, ἵνα μὴ σαλευθῇ εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλ' ἵνα μὲν τὸ μνημόσυνόν του αἰώνιον. Διότι, καθὼς ἡ ἱατρικὴ τέχνη τῶν σωμάτων, ἕνα μὲν σκοπὸν ἔχει νὰ ἰατρεύσῃ τὸν ἀσθενῆ, ἡ δὲ μεταχειρίσις καὶ ἐπιμέλεια ὁποῦ εἰς αὐτὸν κάμνει δὲν εἶναι μία καὶ ἡ αὐτὴ, ἀλλὰ πολυποικίλος καὶ διαφορετικὴ, παρομοίᾳ δηλ. μὲ τὰ διαφορετικὰ καὶ πολυποικίλα εἶδη τῶν ἀσθενειῶν, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ ἱατρικὴ τέχνη τῶν ψυχῶν, κατὰ τὰς διαφορὰς καὶ πολυτρόπους ἀσθενείας τῆς ψυχῆς, διαφορὰς καὶ πολυτρόπους μεταχειρίζεται καὶ τὰς ἱατρείας. Καὶ διὰ τὸ γένῃ μὲ μέθοδον καὶ τάξιν ἡ περὶ τούτου διδασκαλία μας, μὲ τοιοῦτον τρόπον ὡς ἀρχίσωμεν. Τρία εἶναι τὰ μέρη τῆς ψυχῆς, λογιστικόν, (ἢ λογικόν), ἐπιθυμητικόν καὶ θυμικόν (3). Μὲ ταῦτα τὰ τρία καὶ ἡ ἀρεταὶς ἐνεργοῦνται καὶ ἡ κακίαις. Διὰ τοῦτο ὁποῖος Πνευματικὸς ἱατρὸς θέλει νὰ ἰατρεύῃ ἐμπείρως καὶ τεχνικῶς, πρέπει πρῶτον νὰ ἐξετάξῃ εἰς ποῖον μέρος ἀπὸ τὰ τρία ταῦτα ἐνεργεῖται ἡ κάθε ἁμαρτία, καὶ ἔτσι ἀκολούθως νὰ ἰατρεύῃ τὸ πονεμένον μέρος καὶ ἀσθενές, καὶ ὄχι ἄλλο μὲν νὰ ἦναι τὸ ἀσθενές, ἄλλο δὲ μέρος νὰ ἰατρεύῃ αὐτὸς, καθὼς βλέπομεν καὶ πολλοὺς ἀπειροὺς ἱατροὺς νὰ αὐξάνουσι περισσότερον τὴν ἀσθένειαν, παρὰ νὰ ἰατρεύουσι, μὲ τὸ νὰ μὴ ἠξέυρουν τὸ μέρος ὁποῦ πάσχει. Παραδείγματός χάριν, πολλὰς φορὰς γεννᾶται ἡ ἀσθένεια ἀπὸ ὑπερβολῆς τῆς θερμότητος, αὐτοὶ δὲ, μὲ τὸ νὰ δώσουν εἰς φλογιζόμενον ἀσθενῆ, ὄχι ψυχρὰ καὶ ὀρσοιστικά ἱατρικὰ (καθὼς ἀπαιτεῖ ὁ λογαριασμὸς τῆς ἱατρικῆς), ἀλλὰ θερμὰ καὶ πυρὰ, τὰ εἰς τοὺς ὑπὸ ψυχρότητος πάσχοντας ὠφέλιμα (4), δυσκολοῖάτρευτον κατασκευάζουσι τὴν ἀσθένειαν. Λοι-

(1) Ἴσον ἀνάγεσθαι.

(2) Σημειώσαι ὅτι εἰς τοὺς Κανόνας τούτους, οὔτε ὁ Ζωναρᾶς, οὔτε ὁ Ἀριστηνὸς, οὔτε ὁ Ἀνώνυμος ἐρμηνεῖαν ἔχουσι, ἀλλὰ μόνος ὁ Βαλασαμῶν.

(3) Τὴν διαίρεσιν ταύτην φαίνεται νὰ ἰδανείσθῃ ὁ Ἅγιος ἀπὸ τὸν Πλάτωνα. Ἐκεῖνος γὰρ ἐν τῷ περὶ Πολιτείας οὕτω λέγει: «Ὡσπερ πόλις διήρηται κατὰ τρία εἶδη, οὕτω καὶ ψυχὴ ἐνὸς ἐκάστου τριχῇ διέχεται, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. Τριῶν δὲ ὄντων,

τριτταὶ καὶ ἡδοναὶ μοι φαίνονται ἐκάστου μίᾳ ἰδίᾳ, ἐπιθυμίαι τε ὡσαύτως καὶ ἀρχαί... Τὸ μὲν γὰρ ἐστὶν ᾧ μανθάνει ἄνθρωπος, τὸ δὲ ᾧ θυμοῦται, τὸ δὲ τρίτον διὰ πολυεῖδιαν, ἐνὶ οὐκ ἔχομεν ὀνόματι προσοικεῖν ἰδίῳ αὐτοῦ, ἀλλ' ὁ μέγιστον καὶ ἰσχυρότατον ἔσχειν ἐν ἑαυτῷ, τούτῳ ἐπινομάσαμεν ἐπιθυμητικὸν γὰρ αὐτὸ κεκλήκαμεν». Αὐτὸ τοῦτο λέγει καὶ ὁ Δαίρειος εἰς τὸν βίον τοῦ Πλάτωνος.

(4) Ἀρχαλὰ καὶ Ὀνεσίος Ἐπίσκοπος λέγει: «Οὐ γὰρ, ὡς

πόν, καθὼς κοντὰ εἰς τοὺς ἰατροὺς ἀναγκαιοτάτη λογίζεται ἡ μάθησις τοῦ ἰδιώματος τῶν τεσσάρων στοιχείων, οἷον τοῦ θερμοῦ, ψυχροῦ, ξηροῦ καὶ ὑγροῦ, διὰ τὰ ἡμποροῦν μὲ τὴν μάθησιν ταύτην νὰ διορθώουσι τὴν παρὰ φύσιν κίνησιν καὶ ἀταξίαν αὐτῶν, τοιοῦτοτρόπως κοντὰ εἰς τοὺς Πνευματικούς ἰατροὺς ἀναγκαῖα εἶναι καὶ ἡ καθολικὴ καὶ στοιχειώδης μάθησις τῶν εἰρημένων τριῶν μερῶν τῆς ψυχῆς, διὰ τὰ ἰατρεύου ἀρροδίως τὰ πάθη αὐτῆς. Τοῦ λογιστικοῦ μέρους λοιπὸν ἀρεταὶ μὲν εἶναι ἡ πρὸς Θεὸν εὐσέβεια καὶ πίστις, ἡ τοῦ καλοῦ καὶ κακοῦ διάκρισις, ἡ διακεκριμένη καὶ ἀσύγχυτος γνῶσις καὶ δόξα τῆς τῶν ὄντων φύσεως, ἧτις παστικὰ καὶ καθαρὰ γνωρίζει, ποῖον ἀπὸ τὰ ὄντα πρέπει ἀληθῶς νὰ ἀγαπάται, καὶ ποῖον πρέπει νὰ μισῆται καὶ νὰ ἀποστρέφεται. Κακίαι δὲ ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ εἶναι, ἡ πρὸς Θεὸν ἀσέβεια καὶ ἀπιστία, ἡ ἀδιακρίσις καὶ σφαλερὰ γνῶσις τοῦ ἀληθινοῦ καλοῦ καὶ κακοῦ, ἧτις λογιᾶται μὲν τὸ φῶς ὡσάν σκοτός, τὸ δὲ σκοτός ὡσάν φῶς, ἧτοι τὴν ἀρετὴν ὡς κακίαν, καὶ τὴν κακίαν ὡς ἀρετὴν, τὸ ὅποσον ταλανίζει ὁ Ἡσαίας. Τοῦ δὲ ἐπιθυμητικοῦ μέρους, ἀρετὴ μὲν εἶναι τὸ νὰ ἀναβιβάξῃ τὸν πόθον πρὸς τὸ ἀληθῶς ἐπιθυμητὸν καλὸν, καὶ ὅλην τὴν ἀγαπητικὴν του δύναμιν νὰ τὴν εὐκαιρῶνῃ εἰς αὐτὸ, μὲ τὸ νὰ ἦναι πεπεισμένον ὅτι ἄλλο πρᾶγμα δὲν εἶναι φυσικὰ ἐπιθυμητὸν, πᾶρεξ ἡ ἀρετὴ καὶ ὁ πάσης ἀρετῆς αἴτιος Θεός. Κακίαι δὲ τούτου εἶναι, ὅταν μεταφέρῃ τὴν ἐπιθυμίαν πρὸς τὴν φιλοδοξίαν, πρὸς τὰ κάλλη τῶν σωματίων, πρὸς τὴν φιλαργυρίαν, πρὸς τὴν φιληδοσίαν καὶ πρὸς τὰ ἄλλα παρόμοια. Τοῦ δὲ θυμικοῦ μέρους, ἀρεταὶ μὲν εἶναι τὸ μῖσος πρὸς τὴν ἁμαρτίαν, ὁ πρὸς τὰ πάθη πόλεμος, ἡ ψυχικὴ ἀνδρεία, ἡ ὅποια δὲν φοβεῖται τὰ εἰς τοὺς ἄλλους φοβερά, ἀλλ' ἐναντιόνηται μέχρι αἵματος πρὸς τὴν ἁμαρτίαν, τὸ νὰ καταφρονῇ ὅλα τὰ βᾶσανα καὶ τοὺς πόρους, ὅταν ὑπὲρ πίστεως καὶ ἀρετῆς μάχεται. Κακία δὲ αὐτοῦ εἶναι ὁ φόβος, τὸ πρὸς τὸν πλησίον μῖσος, αἱ φιλονεικίαι, αἱ ὕβρεις, αἱ μνησικακίαι, ἡ ἐκδικητικὴ διάθεσις, ἧτις ἐκρήμνισε πολλοὺς καὶ εἰς φόβους καὶ αἵματα. Ἔτσι ὁ θυμὸς ὅπου ἐδόθη εἰς τὸν ἀνθρώπον παρὰ Θεοῦ ἔργα βοθητικὸν, γίνεται ἔργα ἀφανιστικὸν εἰς ἐκεῖνον ὅπου κακῶς τοῦτο μεταχειρίζεται.

ΚΑΝΟΝ Β'.

Τούτων τοίνυν κατὰ τὸν εἰρημένον διευκρινηθέντων τρόπον, ὅσα μὲν ἁμαρτήματα τοῦ λογιστικοῦ τῆς ψυχῆς ἄπτεται μέρους, χαλεπώτερα παρὰ τῶν Πατέρων ἐκρίθη, καὶ μείζονος καὶ διαρκεστέρας καὶ ἐπιπονωτέρας τῆς ἐπιστροφῆς ἀξία· οἷον, εἰ τις ἠρνήσατο τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν, ἢ πρὸς Ἰουδαϊσμόν, ἢ πρὸς εἰδωλολατρείαν, ἢ πρὸς Μανιχαϊσμόν, ἢ πρὸς ἄλλο τι τοιοῦτο ὁμνήσας κακὸν, εἶτα καταγνοὺς ἑαυτοῦ, χρόνον τῆς μετανοίας ἔχει ὅλον τὸν τῆς ζωῆς αὐτοῦ χρόνον. Οὐδέποτε γὰρ, μυστικῆς ἐπιτελουμένης εὐχῆς, μετὰ τοῦ λαοῦ προσκυνῆσαι τὸν Θεὸν καταξιοῦται, ἀλλὰ κατὰ μόνας μὲν εὐξεται, τῆς δὲ κοινωνίας τῶν Ἀγιασμάτων καθόλου ἀλλότριος ἔσται· ἐν δὲ τῇ ὥρᾳ τῆς ἐξόδου αὐτοῦ, τότε τῆς τοῦ Ἀγιασμοῦ μερίδος ἀξιωθήσεται. Εἰ δὲ συμβαίῃ παρ' ἐλπίδα ζῆσαι αὐτὸν, πάλιν ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι διαθιώσεται, ἀμέτοχος τῶν μυστικῶν Ἀγιασμάτων μέχρι τῆς ἐξόδου γενόμενος. Οἱ δὲ βασιάνοι καὶ τιμωρίαι χαλεπαῖς αἰκισθέντες, ἐν ρητῶ χρόνῳ ἐπετιμῆθησαν, οὕτω φιλανθρωπία, ἐπ' αὐτῶν χρησαμένων τῶν ἁγίων Πατέρων, ὡς οὐ ψυχῆς γενομένης ἐν πτώματι, ἀλλὰ τῆς σωματικῆς ἀσθενείας πρὸς τὰς αἰκίας οὐκ ἀντισχύουσα· δι' ὃ τῷ μέτρῳ τῶν ἐν πορνείᾳ πλημμελησάντων, καὶ ἡ βεβιασμένη τε καὶ ἐπώδυνος παράβασις ἐν τῇ ἐπιστροφῇ συνεμετρήθη.

Ἑρμηνεῖα.

Βίβων εἰς τὸν προλαβόντα Κανὸνα ὁ Ἅγιος τὰς κακίας τοῦ κάθε μέρους τῆς ψυχῆς, τῶρα εἰς τὸν παρόντα καὶ περὶ τῶν ἐπιτιμιῶν διαλαμβάνει τῶν αὐτῶν καιῶν, λέγων· Ὅτι τὰ ἁμαρτήματα τοῦ λογιστικοῦ ἔκριναν οἱ Πατέρες χειρότερα ἀπὸ τὰ τῶν ἄλλων μερῶν, καὶ ἀκολούθως ἀξία περισσοτέρας καὶ ἐπιπονωτέρας μετανοίας καὶ ἱκανοποιήσεως. Παραδείγματος χάριν· Ἀνίσως τινὰς ἠρνήθη τὸν Χριστὸν καὶ ἔγεινεν Ἑβραῖος, ἢ εἰδωλολάτρης, ἢ Μανιχαῖος, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτο, εἰ μὲν αὐτὸς ἀπὸ λόγου του τοῦτο ἔκαμε, χωρὶς ἀνάγκην καὶ βίαν, οὗτος ἀφ' οὗ ἐπιστρέψῃ πάλιν πρὸς τὴν εὐσέβειαν, ὅλην του τὴν ζωὴν ἔχει Κανὸνα μετανοίας, καὶ ποτὲ δὲν θέλει συμπροσευχηθῆ μὲ τοὺς πιστοὺς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀλλ' ἔξω τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῶν κατηγουμένων, οὐδὲ θέλει ἀξιωθῆ νὰ κοινωνήσῃ τὰ θεῖα Μυστήρια, πᾶρεξ μοναχὰ εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς του· εἰ δὲ καὶ κινδυνεύσας εἰς θάνατον μεταλάβῃ, πάλιν ἀφ' οὗ ὑγιάνῃ, εἰς τὸν αὐτὸν Κανὸνα εὐρίσκεται, μὴ κοινωνῶν μέχρι τέλους ζωῆς του (1)· ὅσοι δὲ ἀπὸ βᾶσανα καὶ τιμωρίας ἠρνήθησαν τὸν Χριστὸν, ὁμοίως μὲ τοὺς πόρους ἐκατονίσθησαν ἀπὸ τοὺς Πατέρας, ἧτοι ἐννέα χρόνους νὰ μὴ κοινωνήσουν. Ἐκαμαν γὰρ φιλανθρωπίαν εἰς αὐτοὺς, διατι δὲν ἠρνήθησαν ἀπὸ τὴν προαίρεσίν των, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς, ὅπου δὲν ὑπέφερε τὰς βασάνους. Ὅρα τὸν ἰά. τῆς ε.

ΚΑΝΟΝ Γ'.

Οἱ δὲ πρὸς γόητας ἀπιόντες, ἢ μάντις, ἢ τοὺς διὰ δαιμόνων καθάρσιά τινα καὶ ἀποτροπιασμοὺς

ἐνεργεῖν ὑπισχνουμένους, οὗτοι ἐρωτῶνται δι' ἀκριβείας καὶ ἀνακρίνονται, πότερον ; ἐπιμένοντες τῇ εἰς Χριστὸν πίστει ὑπ' ἀνάγκης τινὸς συνηχέθησαν ἐκείνῃ τῇ ἀμαρτίᾳ, κακώσεώς τινος, ἢ ἀφορήτου ζημίας ταύτην αὐτοῖς τὴν ὁρμὴν ἐμποησάσης, ἢ καθ' ὅλου καταφρονήσαντες τοῦ πεπιστευμένου παρ' ἡμῶν μαρτυρίου, τῇ τῶν δαιμόνων συμμαχίᾳ προσέδραμον ; Εἰ μὲν γὰρ ἐπὶ ἀθετήσει τῆς πίστεως, καὶ πρὸς τὸ μὴ πιστεῦειν εἶναι Θεὸν τὸν παρὰ χριστιανοῖς προσκυνούμενον ἐκεῖνο ἐποίησαν, δηλαδὴ τῷ κρίματι τῶν παραβαίνόντων ὑπαχθήσονται· εἰ δέ τις ἀδάστακτος ἀνάγκη κατακρατήσασα τῆς μικροψυχίας αὐτῶν, εἰς τοῦτο προήγαγε, διὰ τινος ἡπατημένης ἐλπίδος παρακρουσθέντας, ὡσαύτως ἔσται καὶ ἐπ' αὐτῶν ἡ φιλανθρωπία, καθ' ὁμοιότητα τῶν πρὸς τὰς βασάνους ἐν τῷ καιρῷ τῆς ὁμολογίας ἀντισχεῖν μὴ ὀνηθέντων.

Ἑρμηνεία.

Τὰς γοητείας καὶ μαντείας κανονίζει ὁ Ἅγιος διὰ τοῦ Κανόνος τούτου, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἁμαρτήματα τοῦ λογικοῦ, λέγων· Ὅποιοι πηγαίνουν πρὸς γόητας καὶ μάντις, ἢ πρὸς ἐκείνους ὁποῦ ὑπόσχονται νὰ τοὺς καθάρισον μετὰ τὴν ἐνέργειαν τῶν δαιμόνων ἀπὸ τὰς ἀσθενείας, ἢ δυστυχίας, ἢ βασκανίας, ἢ ἄλλα τινὰ κακὰ ὁποῦ πάσχουν, οὗτοι πρέπει νὰ ἐρωτῶνται, καὶ εἰ μὲν ἐπιμένοντες εἰς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ, διὰ δὲ τὴν ἀνάγκην ἀσθενείας τινὸς, ἢ ζημίης μεγάλης ἐμικροψύχησαν καὶ ἔκκρυσαν τοῦτο, πλανηθέντες πῶς θέλουν ἐλευθερωθῆ ἐκ τούτων διὰ τῆς μαντείας κανονίζονται ὡς διὰ βασάνων ἀρνηθέντες τὸν Χριστόν, ἤτοι ἐννέα χρόνους. Εἰ δὲ ὡς ἀθετήσαντες τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ καὶ καταφρονήσαντες τῆς βοηθείας τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑπὸ Χριστιανῶν προσκυνουμένου, ἐπρόστρεξαν εἰς τὴν βρῆθειαν τῶν δαιμόνων, νὰ κανονίζονται ὡς οἱ θεληματικῶς ἀρνηθέντες τὸν Χριστόν. Ὅρα καὶ τὸν ξ'. τῆς ε'.

ΚΑΝΟΝ Δ'.

Τῶν δὲ δι' ἐπιθυμίαν καὶ ἡδονὴν γενομένων ἁμαρτημάτων, τοιαύτη ἐστὶν ἡ διαίρεσις· τὸ μὲν γὰρ καλεῖται μοιχεία, τὸ δὲ πορνεία. Τισὶ μὲν οὖν τῶν ἀκριβεστέρων ἤρесе, καὶ τὸ κατὰ πορνείαν πλημμέλημα μοιχείαν εἶναι νομίζειν· διότι μία ἐστὶν ἡ νόμιμος συζυγία, καὶ γυναικὸς πρὸς ἄνδρα, καὶ ἄνδρος πρὸς γυναῖκα. Πᾶν οὖν τὸ μὴ νόμιμον, παράνομον πάντως, καὶ ὁ μὴ τὸ ἴδιον ἔχων, δηλ. τὸ ἀλλότριον ἔχει. Τῷ γὰρ ἀνθρώπῳ μία δέδοται παρὰ τῷ Θεῷ βοηθός, [Γεν. β'. 20] καὶ τῇ γυναικὶ μία ἐφήρμοστα κεφαλὴ. «Ὁυκοῦν, εἰ μὲν τις τὸ ἴδιον αὐτοῦ σκευὸς [Α'. Θεσσαλ. δ'. 4. 5.], καθὼς ὀνομάζει ὁ θεὸς Παῦλος, ἑαυτῷ κτήσαιο, συγχωρεῖ ὁ νόμος τῆς φύσεως τὴν δικαίαν χρῆσιν· εἰ δὲ τις ἐξω τοῦ ἰδίου τραπέη, ἐν ἀλλοτρίῳ πάντως γενήσεται, ἀλλότριον δὲ ἐκάστῳ πᾶν τὸ μὴ ἴδιον, κἂν μὴ ὁμολογούμενον ἔχη τὸν κυριεύοντα.» Οὐκοῦν, οὐ πόρρω τοῦ κατὰ μοιχείαν πλημμελήματος καὶ ἡ πορνεία τοῖς τὸν ἀκριβεστέρον ἐξετάζουσι λογισμὸν ἐδείχθη, λεγούσης καὶ τῆς θείας Γραφῆς, ὅτι, «μὴ πολὺς ἴσθι πρὸς ἀλλοτρίαν.» [Παροιμ. ε'. 20]. Πλὴν ἀλλ' ἐπεὶ τοῖς ἀσθενεστέροις ἐγένετό τις παρὰ τῶν Πατέρων συμπεριφορὰ, διεκρίθη τὸ πλημμέλημα τῇ γενικῇ διαίρεσει ταύτῃ ὡς πορνείαν μὲν λέγεσθαι τὴν χωρὶς ἀδικίας ἑτέρου γινομένην τινὶ τῆς ἐπιθυμίας ἐκπλήρωσιν, μοιχείαν δὲ, τὴν ἐπιβουλήν τε καὶ ἀδικίαν τοῦ ἀλλοτρίου. Ἐν ταύτῃ δὲ καὶ τὴν ζωοφθορίαν καὶ παιδεραστίαν εἶναι λογίζονται, διότι καὶ ταῦτα φύσει ἔστι μοιχεία. Εἰς γὰρ τὸ ἀλλότριον τι καὶ παρὰ φύσιν γίνεται ἡ ἀδικία. Ταύτης οὖν τῆς διαίρεσεως καὶ ἐν τούτῳ τῷ εἶδει τῆς ἀμαρτίας γεγενημένης καθολικὴ μὲν ἐστὶ θεραπεία, τὸ τῆς ἐμπαθοῦς λύσεως τῆς περὶ τὰς τοιαύτας ἡδονὰς καθαρὸν ἐκ μεταμελείας γενέσθαι τὸν ἄνθρωπον. Ἐπεὶ δὲ τῶν ἐν πορνείᾳ μολυνθέντων ἀδικία τις τῇ ἀμαρτίᾳ ταύτῃ οὐ καταμείμικται, διὰ τοῦτο διπλασίον ὠρίσθη τῆς ἐπιστροφῆς ὁ χρόνος τοῖς ἐν μοιχείᾳ μιανθεῖσι, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις τοῖς ἀπηγορευμένοις κακῶς· ζωοφθορία τε καὶ τῇ κατὰ τοῦ ἄρρενος λύσει διπλασιάζεται γὰρ, ὡς εἶπον, ἐπὶ τῶν τοιούτων ἡ ἀμαρτία, μία μὲν ἡ κατὰ τὴν ἀθεσμον ἡδονὴν, ἕτέρα δὲ ἡ κατὰ τὴν ἀλλοτρίαν ἀδικίαν συνισταμένη. Διαφορὰ δὲ ἐστὶν ἐν τῷ λόγῳ τῆς μετανοίας, καὶ ἐπὶ τῶν καθ' ἡδονὴν πλημμελημάτων τοιαύτῃ. Ὁ μὲν γὰρ ἀφ' ἑαυτοῦ πρὸς τὴν ἐξαγάγευσιν τῶν ἀμαρτιῶν ὁρμήσας, αὐτῷ τῷ καταδέξασθαι δι' οἰκείας ὁρμῆς γενέσθαι τῶν κρυφίων κατήγορος, ὡς ἤδη τῆς θεραπείας τοῦ πάθους ἀρξάμενος, καὶ σημεῖον τῆς πρὸς τὸ κρεῖτον μεταβολῆς ἐπιδειξάμενος, ἐν φιλανθρωποτέροις γίνεται τοῖς ἐπιτιμίοις. Ὁ δὲ φωραθεὶς ἐπὶ τῷ κακῷ ἢ διὰ τινος ὑποψίας ἢ κατηγορίας ἀκουσίως ἀπελεγχθεὶς, ἐν ἐπιτεταμένῃ γίνεται τῇ ἐπιστροφῇ· ὥστε, καθαρισθέντα δι' ἀκριβείας αὐτὸν, οὕτως ἐπὶ τὴν τῶν Ἁγιασμάτων κοινωνίαν παραδεχθῆναι. Ἔστι τοίνυν ὁ Κανὼν τοιοῦτος, ὥστε τοὺς ἐν πορνείᾳ μολυνθέντας, ἐν τρισὶ μὲν ἔτεσι μετὰ τῶν ἐν ἐπιστροφῇ ὑποπιπτόντων προσεύχεσθαι καὶ τότε μετέχειν τῶν Ἁγιασμάτων· ἐπὶ δὲ τῶν σπουδαιοτέρᾳ κεκρημένων τῇ ἐπιστροφῇ καὶ τῷ βίῳ δεικνύντων τὴν πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἐπάνοδον, ἔξεστι τῷ αἰκονομοῦντι πρὸς τὸ συμφέρον τῇ ἐκκλησιαστικῇ οικονομίᾳ, συντεμεῖν τὸν χρόνον τῆς ἀκροάσεως καὶ τάχιον εἰς ἐπιστροφήν ἀγαγεῖν· καὶ πάλιν καὶ τοῦτον συντεμεῖν τὸν χρόνον καὶ τάχιον ἀποδοῦναι τῇ Κοινωνίᾳ, ὅπως ἂν τῇ ἑαυτοῦ δοκιμασίᾳ ἐγκρίνη τὴν τοῦ θερα-

πνευμένον κτάσταισιν [Ματθ. ζ' 6]. Ὡσπερ γὰρ τὸ τοῖς χοίροις ρίπτειν τὸν μαργαρίτην ἀπειρήται, οὕτω τὸ ἀποτερεῖν τοῦ τιμίου Μαργαρίτου τὸν ἤδη ἄνθρωπον, διὰ τῆς ἀπαθείας τε καὶ καθαρότητος γενομένου, τῶν ἀτόπων ἐστίν. Ἡ δὲ κατὰ τὴν μοιχείαν, ἦτοι κατὰ τὰ λοιπα εἶδη τῆς ἀκαθαρσίας γενομένη παρανομία, καθὼς προεῖρηται κατὰ πάντα ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι θεραπευθήσεται ἐν ᾧ καὶ τὸ τῆς πορνείας ἄγος, τῷ δὲ χρόνῳ διπλασιάζεται. Παρατηρηθήσεται δὲ ἐπ' αὐτῷ ἢ τοῦ θεραπευομένου διάθεσις, ὃν τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν μολυσμῶ τῆς πορνείας συνενεχθέντων, ὥστε, ἢ θάπτον, ἢ βραδύτερον γενέσθαι αὐτοῖς τὴν τοῦ ἀγαθοῦ μετουσίαν.

Ἐ ρ μ η ν ε ῖ α.

Περὶ ἐπιτιμιῶν τοῦ ἐπιθυμητικοῦ μέρους· τῶν ἀμικρημάτων εἰς τὸν κανόνα τοῦτον διορίζει ὁ Ἅγιος, καὶ πρῶτον περὶ τῆς πορνείας, λέγων ὅτι οἱ ἀκριβέστεροι καὶ διακριτικώτεροι λέγουσιν, ὅτι καὶ ἡ πορνεία ὡς μοιχεία λογίζεται, με τοιαύτην ἀπόδειξιν. Διότι, ἢ ἡ μοιχεία εἶναι ἀμικρῆ πρὸς ξένην γυναῖκα, κατὰ τὸν τρόπον τὸν λόγον καὶ ἡ πορνεία πρὸς ξένην γυναῖκα γινόμενη ὡς μοιχεία λογίζεται. Μία γὰρ εἶναι ἡ νόμιμος συζυγία καὶ μία γυναικὸς πρὸς ἄνδρα, καὶ ἄνδρος πρὸς γυναῖκα, ἥτις γίνεται πρὸς ἐδικόν του σώμα· κάθε δὲ ἄλλη μία, ἔξω ἀπὸ αὐτὴν, πρᾶνομος εἶναι, καὶ ἀκολουθῶς οὐδὲ πρὸς ἴδιον σώμα γίνεται, ἀλλὰ πρὸς ξένον, ἐπειδὴ ἀπ' ἀρχῆς ὁ Θεὸς μίαν γυναῖκα ἔδωκεν εἰς τὸν ἄνδρα, καὶ ἓνα ἄνδρα εἰς τὴν γυναῖκα. Καὶ λοιπὸν, ἂν ἕξη τινὰς ἐδικόν του σκευὸς (καθὼς λέγει ὁ Παῦλος), ἦτοι γυναῖκα, εἶναι συγκεχωρημένον νὰ σμίξη με αὐτό· εἰ δὲ ἔξω ἀπὸ τὸ ἐδικόν του σμίξη με ἄλλο, βέβαια με ξένον σώμα σμίξει, καὶ αὐτὸ ὠρισμένον καὶ φανερόν οἰκοκύρη δὲν ἔχη. Ἀλλὰ μὴ ταῦτα πάντα εἰς τὴν πορνείαν ἀκολουθοῦσι, λοιπὸν ἡ πορνεία, κατὰ τὴν ἀπόδειξιν ταύτην, δὲν εἶναι μακρὴν ἀπὸ τὴν μοιχείαν, καὶ μάλιστα ὅπου λέγει ὁ Σολομών, σμὴ πολὺς ἔσθι πρὸς ἀλλοτρίαν· ἦτοι μὴ γίνεσαι ἐκδοτος εἰς ξένην γυναῖκα, πόρνην δηλ. Πλὴν με δλα ταῦτα οἱ Πατέρες συγκαταβακίοντες, πορνείαν μὲν λέγουσι τὴν ἀμαρτίαν ὅπου γένη εἰς γυναῖκα, χωρὶς νὰ ἐκδικηθῇ ἄλλος· ταῦτὸν εἶπεν ὅπου γένη εἰς γυναῖκα ἐλευθέραν ἀπὸ ἄνδρα· θῆεν καὶ συγκαταβατικώτερον ἀπὸ τὴν μοιχείαν αὐτὴν ἐκάνονισαν, εἰς ἐνέα χρόνους δηλ. τρεῖς μὲν χρόνους διορίζαντες τοὺς πορνεύσαντας νὰ προσκλαίουν ἔξω τοῦ νάρθηκος, τρεῖς δὲ χρόνους νὰ ἀκροάζωνται, καὶ ἄλλους τρεῖς νὰ ὑποπίπτουν, καὶ ἔπειτα νὰ μεταλαμβάνουν (ὄρα καὶ τὸν κβ'. Βασιλείου)· εἶναι ὁμοίως ἀδεια εἰς τὸν Πνευματικὸν ἱερεὲν νὰ συντέμνη μὲν τοὺς χρόνους τῆς ἀκροάσεως εἰς ἐκείνους τοὺς πόρνους ὅπου προθυμότερα μετανοοῦν, νὰ συντέμνη δὲ καὶ τοὺς χρόνους τῆς ὑποπτώσεως, καὶ νὰ φέρη αὐτοὺς ταχύτερα εἰς τὴν μετάληψιν τῶν Μυστηρίων, καθὼς ἤθελε γνωρίζει τὴν διάθεσιν τοῦ μετανοοῦντος. Διότι, καθὼς εἶναι ἄτοπον νὰ ρίπη τινὰς τοὺς μαργαρίτας τὰ ἅγια μυστήρια δηλαδὴ, εἰς τοὺς χοίρους, εἰς τοὺς ἀκαθάρτους δηλαδὴ καὶ μὴ γνησίως μετανοοῦντας, ἔτσι εἶναι ἄτοπον νὰ ἀποστερῇ ἀπὸ τὸν τίμιον Μαργαρίτην, ἦτοι τὸ σώμα τοῦ Χριστοῦ, τὸν διὰ τῆς ἀποχῆς τοῦ κακοῦ καὶ τῆς μετανοίας καθαρισθέντα καὶ ἀπὸ χοίρου γεγονότα ἄνθρωπον. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς πορνείας. Τὴν δὲ μοιχείαν, ἀρσενοκοιτίαν καὶ κτηνοβακίαν, διπλῶς ἐκάνονισαν οἱ Πατέρες ἀπὸ τὴν πορνείαν, ἦτοι δεκαοκτῶ χρόνους τὴν κάθε μίαν, ἐπειδὴ καὶ ἡ ἀμαρτία ὅπου δι' αὐτῶν γίνεται εἶναι διπλή. Ἡ μὲν γὰρ μοιχεία κοντὰ εἰς τὴν ἀθεσμον ἠδονὴν ὅπου ἐργάζεται, ἀδικεῖ καὶ τὸν ἄνδρα τῆς παρ' αὐτοῦ μοιχευθείτης γυναικὸς, διατὶ οἰκτροποιεῖται ἀδικως τὴν ἐδικόν του πρᾶγμα, τὴν γυναῖκά του δηλ., ἢ δὲ ἀρσενοκοιτία καὶ κτηνοβακία καὶ αὐταὶ ὁμοίως κοντὰ εἰς τὴν ἀθεσμον ἠδονὴν ὅπου ἐνεργοῦν, εἶναι καὶ ἀδικία εἰς τὸ ξένον καὶ πρὸς φύσιν, ἦτοι ἀδικουσι τοὺς νόμους τῆς φύσεως, ὡς παρὰ φύσιν ὄντα ἀμαρτήματα. Οἱ χρόνοι δὲ ἐκάστου τῶν τοιούτων ἀμικρημάτων οἰκονομοῦνται παρομοίως με τοὺς τῆς πορνείας διπλασίως ὁμοίως, ἦτοι ἐξ χρόνους νὰ προσκλαίουν οἱ μοιχοί, καὶ ἀρσενοκοῖται, καὶ κτηνοβάται ἔξω τῆς Ἐκκλησίας, ἐξ νὰ ἀκροῶνται, ἐξ νὰ ὑποπίπτουσι, καὶ οὕτω νὰ μεταλαμβάνουν. Πλὴν ἔχει νὰ παρατηρηθῆται ἀπὸ τὸν Πνευματικὸν καὶ ἡ διάθεσις τῶν τοιούτων, ὡς καὶ τῶν πόρνων, ὥστε, εἰ μὲν προθυμότερα μετανοοῦν, ταχύτερα νὰ τοὺς συγχωρῇ νὰ μεταλαμβάνουν, εἰ δὲ ἀμελέστερα ἐπιστρέφουν, ἀργότερα ἀκόμη καὶ ἀπὸ τοὺς δεκαοκτῶ χρόνους νὰ μὴ τοὺς ἀφίη νὰ κοινωνοῦν. Καθολικὴ δὲ ἱερεῖα, καὶ πόρνων καὶ μοιχῶν καὶ ἀρσενοκοιτῶν καὶ κτηνοβακτῶν, εἶναι τὸ νὰ κάμουν ἀποχὴν τελείαν ἀπὸ τὰς τριαύτας ἠδονὸς καὶ νὰ μετανοήσουν. Εἶναι δὲ καὶ διαφορὰ ἀνάμεσα εἰς τὸν τρόπον τῆς ἐξομολογήσεως τῶν τοιούτων ἀμικρημάτων· διότι, ἐκεῖνος μὲν ὅπου ἀφ' ἑαυτοῦ του ὑπάγη καὶ ἐξομολογήθῃ, φιλανθρωπότερος καὶ ἐλαφρότερος κανονίζεται, με τὸ νὰ στέρη αὐτὸς ἀπὸ λόγου του νὰ κατηγορήσῃ τὸν ἑαυτὸν του, καὶ νὰ δεῖξη σημάδι μεταβολῆς εἰς τὸ καλῆτερον, ἐκεῖνος δὲ ὅπου ἀρνούμενος πρότερον, ἐλεγχθῇ ὑστερον πῶς ἤμαρτεν, εἶτε διὰ ὑποψίας, εἶτε διὰ κατηγορίας τινῶν, οὗτος βαρύτερος καὶ πολυχρονιώτερος κανονίζεται. Ὅρα τὸν ις'. καὶ κ'. τῆς ἐν Ἀγούρα καὶ τὸν ζ'. τοῦ Βασιλείου καὶ τὸν ιβ'. τῆς α'. κατὰ τὴν μετένοιαν τοῦ ἀμικρῶντος διορίζοντα νὰ γίνηται καὶ ἡ συγκατάβασις.

ΚΑΝΟΝ Ε'.

Λεῖπεται πρὸς τούτους τὸ θυμοειδὲς τῆς ψυχῆς προθεῖναι εἰς ἐξέτασιν, ὅταν παρασφαλεῖσα τῆς ἀγαθῆς τοῦ θυμοῦ χρήσεως, εἰς ἀμαρτίαν ἐκπέσῃ. Πολλῶν δὲ ὄντων τῶν κατὰ θυμὸν εἰς ἀμαρτίαν ἐνεργουμένων, καὶ πάντων κακῶν, ἤρεσέ πως τοῖς Πατράσιν ἡμῶν ἐν τοῖς ἄλλοις μὴ λίαν ἀκριβολογεῖσθαι, μηδὲ πολλῆς ἀξίον ἠγεῖσθαι σπουδῆς, τὸ θεραπεύειν πάντα τὰ ἐκ τοῦ θυμοῦ παραπτώματα. Καίτοι γε τῆς Γραφῆς οὐ μόνον τὴν ψιλὴν ἀπαγορευούσης πληγὴν, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν λαιδωρίαν ἢ βλασφημίαν, καὶ

εἴ τι ἄλλο τοιοῦτο ὁ θυμὸς κατεργάζεται. [Κολασ. γ'. 8. Ἐφ δ'. 31.] Μόνου δὲ τοῦ κατὰ φόνον ἄγους τὴν παραφυλακὴν ἐποιήσατο διὰ τῶν ἐπιτιμιῶν. Διήρηται δὲ τὸ τοιοῦτο κακὸν τῇ διαφορᾷ τοῦ ἐκούσιου τε καὶ ἀκούσιου, ἐν οἷς ἐκούσιος φόνος ἐστὶ. πρῶτον μὲν ὁ ἐκ παρασκευῆς τετολμημένος τοῦ εἰς αὐτὸ τοῦτο εὐτρεπισταμένου, ὅπως ἂν ἄγος ἐργάσῃται, ἔπειτα δὲ κάκεινος ἐν τοῖς ἐκούσιος ἐνομίσθη, ὅταν τις ἐν συμπλοκῇ τύπτων τε καὶ τυπτόμενος, ἐνέγκῃ κατὰ τινὸς καιρίου τὴν διὰ τῆς χειρὸς πληγὴν. Ὁ γὰρ ἄπαξ τῷ θυμῷ κρατηθεὶς, καὶ τῇ ὀρμῇ τῆς ὀργῆς χαριζόμενος, οὐδὲν ἂν παρὰ τὸν καιρὸν τοῦ πάθους τῶν ἀνακόψαι τὸ κακὸν δυναμένων ἐπὶ νοῦν λάβοι, ὥστε τὸ ἐκ τῆς συμπλοκῆς ἀποτελεσμα τοῦ φόνου εἰς ἔργον αἰρέσεως, καὶ οὐκ εἰς ἀποτυχίαν ἀνάγεται. Οἱ δὲ ἀκούσιοι φανερὰ ἔχουσι τὰ γνωρίσματα, ὅταν τις πρὸς ἕτερόν τι τὴν σπουδὴν ἔχων, ἐξ ἀποτυχίας τι τῶν ἀνηκέστων ὀράσῃ. Ἐπὶ τούτων τοίνυν, ὁ μὲν ἐκούσιος φόνος εἰς τριπλασίονα χρόνον παρατείνεται τοῖς δι' ἐπιστροφῆς θεραπευμένοις τὸ ἐκούσιον ἄγος. Τρὶς ἐννέα γὰρ εἰσὶν ἐνιαυτοὶ, καθ' ἕκαστον βαθμὸν τῆς ἐννάδος τῶν ἐτῶν ὀρισθείσης, ὥστε ἐν μὲν τῷ παντελεῖ ἀφορισμῷ ἐννεαετῆ χρόνον διαγενέσθαι ἀπειργόμενον τῆς Ἐκκλησίας, ἄλλα δὲ τσαυτὰ ἔτη ἐν τῇ ἀκροάσει παραμεῖναι, μόνον τῆς τῶν διδασκάλων καὶ τῆς τῶν Γραφῶν ἀκροάσεως ἀξιούμενον, ἐν δὲ τῇ τρίτῃ ἐννάδι μετὰ τῶν ὑποπιπτόντων ἐν ἐπιστροφῇ προσευχόμενον, οὕτως ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν μετουσίαν τοῦ Ἀγιασματος. Δηλονότι καὶ ἐπὶ τοῦ τοιοῦτου ἡ αὐτὴ παρατήρησις ἔσται παρὰ τοῦ οἰκονομοῦντος τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ πρὸς τὸν λόγον τῆς ἐπιστροφῆς συντηρηθήσεται αὐτῷ καὶ ἡ τοῦ ἐπιτιμίου παράτασις, ὥστε, ἀντὶ ἐννέα ἐτῶν ἐφ' ἑκάστῳ βαθμῷ, ἢ ὀκτώ, ἢ ἐπτὰ, ἢ ἕξ, ἢ πέντε μόνον γενέσθαι, εἴπερ τὸ μέγεθος τῆς ἐπιστροφῆς νικῶν τὸν χρόνον, ὑπερβάλλοι τῇ σπουδῇ τῆς διορθώσεως τοὺς ἐν τῇ μακρᾷ προθεσίμῃ ραθυμότερον ἑαυτοὺς ἀπὸ τῶν κηλίδων καθαίροντας. Τὸ δὲ ἀκούσιον ἄγος, συγγνωστὸν μὲν, οὐ μὴν ἐπαινετὸν ἐκρίθη. Τοῦτο δὲ εἶπον, ὥστε δῆλον γενέσθαι ὅτι, κὰν ἀκουσίως τις γένηται ἐν τῷ τοῦ φόνου μιάσματι, ὡς ἤδη βέβηλον αὐτὸν ὑπὸ τοῦ ἄγους γινόμενον, ἀπόβλητον ὁ Κανῶν ἱερατικῆς χάριτος ἀπεφῆνατο. Ὅσος δὲ ἐστὶν ἐπὶ τῇ ψιλλῇ πορνείᾳ τοῦ καθαρσίου ὁ χρόνος, τοσοῦτος καὶ ἐπὶ τῶν ἀκουσίως πεφονευκῶτων ἐδοκιμάσθη καλῶς ἔχειν, δηλαδὴ καὶ ἐν τούτοις τῆς προαιρέσεως τοῦ μετανοοῦντος δοκιμαζομένης· ὥστε εἰ ἀξίόπιστος γένοιτο ἡ ἐπιστροφή, μὴ παραφυλαχθῆναι τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐτῶν, ἀλλὰ διὰ συντομίαν ἀγαγεῖν αὐτὸν εἰς τὴν τῆς Ἐκκλησίας ἀποκατάστασιν καὶ εἰς τὴν τοῦ ἀγαθοῦ μετουσίαν. Εἰ δὲ τις μὲν μὴ πληρώσας τὸν χρόνον τὸν ἐκ τῶν Κανόνων ἀφωρισμένον, ἐξοδεύοι τοῦ βίου, κελεύει ἡ τῶν Πατέρων φιλανθρωπία, μετασχόντα τῶν Ἀγιασμάτων, μὴ κενὸν τοῦ ἐφοδίου πρὸς τὴν ἐσχάτην ἐκείνην καὶ μακρὰν ἀποδημίαν ἐκπεμφθῆναι. Εἰ δὲ μετασχὼν τοῦ Ἀγιασματος, πάλιν εἰς τὴν ζωὴν ἐπανέλθοι, ἀναμένειν τὸν τεταγμένον χρόνον, ἐν ἐκείνῳ τῷ βαθμῷ γενόμενον, ἐν ᾧ ἦν πρὸ τῆς κατὰ ἀνάγκην αὐτῷ δοθείσης Κοινωνίας.

Ἐ ρ μ η ν ε ἰ α.

Περὶ τῶν ἐπιτιμιῶν τῶν ἀμαρτημάτων τοῦ τρίτου, ἦτοι τοῦ θυμικοῦ μέρους τῆς ψυχῆς, ὁ παρὼν Κανὼν διορίζει, λέγων ὅτι τὰ μὲν ἄλλα ἀμαρτήματα ὁποῦ γενῶνται ἀπὸ τὸ θυμικὸν μέρος, οἱ Πατέρες δὲν ἔκριναν εὐλόγον νὰ τὰ λεπτολογήσουσιν πολὺ, καὶ ἀκολούθως τόσον πολλὰ δὲν ἐσπούδασαν νὰ τὰ ἱατρεύουσιν μὲ ἐπιτιμία (καὶ μ' ὄλον ὁποῦ ἡ ἀγία Γραφή ἐμποδίζει, ὅχι μόνον καὶ τὸ ψιλλὸν κτύπημα, ἀλλὰ καὶ κάθε λοιδορίαν καὶ βλασφημίαν, καὶ ὅτι ἄλλο τοιοῦτο γέννημα τοῦ θυμοῦ), ἀλλὰ μόνον τὸν φόνον ἱκανοποίησαν. Διαιρεῖται δὲ ὁ φόνος εἰς δύο, καὶ ἄλλος μὲν εἶναι θεληματικὸς καὶ ἐκούσιος, ἄλλος δὲ ἀκούσιος καὶ χωρὶς θελήματος. Καὶ θεληματικὸς μὲν φόνος εἶναι ἐκεῖνος, ὅταν φονεύσῃ τινὰς μὲ μελέτην καὶ προετοιμασίαν, θεληματικὸς φόνος ἀκόμη εἶναι καὶ ὅταν τινὰς μαχόμενος μὲ ἄλλον, καὶ κτυπῶντας καὶ κτυπούμενος, δῶσῃ εἰς κἀνένα καιρίον καὶ κινδυνῶδες μέρος θανατηφόρον βάρεμα· διότι ἐκεῖνος ὁποῦ μίαν φοράν κυριεῦθη ἀπὸ τὸν θυμὸν, δὲν συλλογίζεται πλέον οὔτε κινδυνῶδες μέρος, οὔτε ἀκίνδυνον· ὅθεν καὶ ὁ ἐκ τῆς τοιαύτης μάχης γεννηθεὶς φόνος, προαιρετικὸς καὶ θεληματικὸς εἶναι, καὶ ὅχι ἀκούσιος. Τοῦ δὲ ἀκούσιου φόνου σημάδι εἶναι, ὅταν ἄλλο τι σπουδάζωντας νὰ κάμῃ τινὰς, τύχῃ, χωρὶς νὰ θέλῃ καὶ κάμῃ φόνον· καθὼς, λόγου χάριν, ἐὰν ρίπτοντας τινὰς πέτραν εἰς δένδρον διὰ νὰ τινάζῃ τὸν καρπὸν, τύχῃ καὶ ἀπεράσῃ ἄνθρωπος ἐκεῖθεν καὶ τὸν φονεύσῃ. Λοιπὸν ὁ θεληματικῶς φονεύσας, εἰς τρὶς ἐννέα, ἦτοι εἰς εἴκοσι ἐπτὰ χρόνους κανονίζεται, ἐννέα μὲν χρόνους μὲ τοὺς προσκλαίοντας, ἕξ τῆς θύρας τοῦ Νάρθηκος στεκόμενος, ἐννέα δὲ μὲ τοὺς ἀκρωμένους τῶν ὁσίων Γραφῶν, καὶ ἐννέα μὲ τοὺς ὑποπίπτοντας, καὶ οὕτω νὰ μεταλαμβάνῃ. Πλὴν ὁ Πνευματικὸς ἱατρὸς κατὰ τὴν πρόθυμον μετάνειαν τοῦ φονεύσαντος, ἔτσι πρέπει νὰ ὀλιγοστεύῃ καὶ τοὺς χρόνους τοῦ τοιοῦτου ἐπιτιμίου, ὥστε ὁποῦ τοὺς ἐννέα χρόνους τῆς κάθε τάξεως, τῆς προσκλαύσεως δηλαδὴ καὶ ἀκροάσεως καὶ ὑποπτώσεως, νὰ συντέμνῃ εἰς ὀκτώ, ἢ ἐπτὰ, ἢ ἕξ, ἢ καὶ πέντε μόνον, ἂν ὁ φονεύσας δηλαδὴ μὲ τὸ μέγεθος τῆς μετανοίας τὸν νικᾷ τὴν πολυκαιρίαν τῶν ἐπιτιμιῶν, καὶ ὀλιγοχρονιώτερη κανονίζόμενος. Ὁ δὲ ἀκούσιως φονεύσας συγγνωστὸς μὲν εἶναι, ἀλλ' ὅχι καὶ ἐπαινετός. Ἀπόβλητος ὁμοίως ὁ τοιοῦτος καὶ ἀπὸ τὴν Ἱερωσύνην ἐστὶ (ἦτοι ὁποῦς φονεύσῃ, κὰν στατικῶς καὶ ἀκουσίως, λαϊκὸς μὲν ὢν, οὐ γίνεται Ἱερεὺς, Ἱερεὺς δὲ ὢν, καθαιρεῖται) καὶ ἐννέα χρόνους κατὰ τὸν φόνον κανο-

νίζεται. Ἐάν δὲ καὶ τούτου ἡ μετάνοια ᾗκει γνησία καὶ πρόθυμος, ὀλιγοχροινώτερη θέλει κανονίσει αὐτὸν ὁ Πνευματικὸς, καὶ συντομώτερη θέλει συγχωρήσει εἰς αὐτὸν νὰ μεταλάβῃ. Σημείωσθε ὁμως, ὅτι, ἂν τινες ἐκ τῶν μετανοούντων κινδυνεύῃ νὰ ἀποθάνῃ, πρὸ τοῦ νὰ τελειώσῃ τοὺς χρόνους τοῦ Κανόνος του, οὗτος συγχωρεῖται ἀπὸ τὴν φιλανθρωπίαν τῶν Πατέρων νὰ μεταλαμβάνῃ, διὰ νὰ μὴ μείνῃ ἔρημος ἀπὸ τὸ ἐφόδιον τῶν Μυστηρίων, τὸ ὁποῖον μεγάλως συμβάλλει πρὸς τὸ μακρὸν ἐκεῖνο διὰ τοῦ θανάτου ταξίδιον. Εἰ δὲ πάλιν ὑγιάνῃ, νὰ μὴ ἀκολουθῶντας τοὺς χρόνους τοῦ ἐπιτιμίου, ἀπὸ ἐκεῖ ὀπίω τοὺς ἀφῆσθε πρὸ τοῦ νὰ μεταλάβῃ. Ὅρα τὸν ζς'. Ἀποστολικὸν, τὸν εβ'. καὶ ιγ'. τῆς α'. καὶ τὴν ἰχνογραφίαν τοῦ Νκοῦ.

ΚΑΝΟΝ Γ'.

Τὸ δὲ ἕτερον εἶδος τῆς εἰδωλολατρίας (οὕτω γὰρ ὀνομάζει τὴν πλεονεξίαν ὁ θεὸς Ἀπόστολος), οὐκ οἶδ' ὅπως ἀθεράπευτον ὑπὸ τῶν Πατέρων ἡμῶν παρώρηθη, καίτοιγε δοκεῖ τὸ τοιοῦτον κακὸν τῆς τριττῆς ἐν τῇ ψυχῇ καταστάσεως πάθος εἶναι. [Κολατ. γ'. 5]. Καὶ γὰρ ὁ λογισμὸς τῆς τοῦ καλοῦ κρίσεως ἀμαρτάνων, ἐν τῇ ὕλῃ τὸ καλὸν εἶναι φαντάζεται οὐ πρὸς τὸ αὐτὸν ἀναβλέπων κάλλος καὶ ἡ ἐπιθυμία πρὸς τὰ κάτω ρεῖ, τοῦ ἀληθοῦς ὀρεκτοῦ ἀπορρέουσα, καὶ ἡ φιλόνηκός τε καὶ θυμώδης διάθεσις πολλὰς ἐκ τῆς τοιαύτης αἰτίας τὰς ἀφορμὰς λαμβάνει, καὶ τὸ ὅλον εἰπεῖν συμφωνεῖ ἡ τοιαύτη νόσος τῷ Ἀποστολικῷ τῆς πλεονεξίας ὄρω. Ὁ γὰρ θεὸς Ἀπόστολος οὐ μόνον αὐτὴν «εἰδωλολατρίαν, ἀλλὰ καὶ ρίζαν πάντων τῶν κακῶν» ἀπερήνατο [Α'. Τιμοθ. ζ'. 10]. Καὶ ὁμως τὸ τοιοῦτον εἶδος παρώρηθη τῆς νόσου ἀνεπίσκεπτόν τε καὶ ἀτημέλητον· δι' ὃ καὶ πλεονάζει κατὰ τὰς Ἐκκλησίας τὸ τοιοῦτον ἀρρώστημα, καὶ οὐδεὶς τοὺς ἐπὶ τὸν Κλῆρον ἀγομένους περιεργάζεται, μήπως τῷ τοιοῦτῳ εἶδει τῆς εἰδωλολατρίας κατεμιάνθησαν. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων διὰ τὸ παρεῖσθαι τοῖς Πατράσιν ἡμῶν ἀρκεῖν ἡγοῦμεθα τῷ δημοσίῳ τῆς διδασκαλίας λόγῳ, ὅπως ἂν οἶόν τε ᾖ, θεραπεύειν, ὡς περ τινὰ πληθωρικὰ τὰς πλεονεκτικὰς ἀρρωστίας διὰ τοῦ λόγου καθαιρόντες. Μόνην δὲ τὴν κλοπὴν, καὶ τὴν τυμβωρυχίαν, καὶ τὴν ἱεροσυλίαν, πάθος νομίζομεν διὰ τὸ οὕτως ἐκ τῆς τῶν Πατέρων ἀκολουθίας τὴν παράδοσιν ἡμῶν περὶ τούτων γενέσθαι καὶ τοι παρὰ τῆς θείας Γραφῆς ὁ πλεονασμὸς, καὶ ὁ τόκος τῶν ἀπειρημένων ἐστὶ, καὶ τὸ ἐκ δυναστείας τινὸς τῇ ἰδίᾳ κτήσει προσαγαγεῖν τὰ ἀλλότρια, κἂν ἐν προσχήματι πραγματείας τὸ τοιοῦτον τύχη γινόμενον. Ἐπειδὴ τοίνυν τὸ καθ' ἡμᾶς εἰς ἐξουσίαν Κανόνων οὐκ ἀξιοπίστον, τὴν ἐπὶ τῶν ὁμολογουμένως ἀπηγορευμένων κανονικῆν κρίσιν ἤδη τοῖς εἰρημένοις προσθήσομεν. Διήρηται δὲ ἡ κλοπὴ εἰς τε ληστείαν, καὶ εἰς τοιχωρυχίαν· καὶ εἰς μὲν ἐπ' ἀμφοτέρων σκοπὸς, ἡ τῶν ἀλλοτρίων ἀφαιρέσις, πολλή δὲ κατὰ τὴν γνώμην αὐτῶν, ἢ πρὸς ἀλλήλους ἐστὶ διαφορὰ. Ὁ μὲν γὰρ ληστῆς καὶ τὴν μισοφονίαν εἰς σύμμαχίαν τοῦ σπουδαζομένου παραλαμβάνει, πρὸς αὐτὸ τοῦτο παρασκευαζόμενος, καὶ ὄπλους, καὶ πολυχρία, καὶ τοῖς ἐπικαίροις τῶν τόπων, ὥστε τὸν τοιοῦτον τῷ κρίματι τῶν ἀνδροφόνων ὑπάγεσθαι, εἰ διὰ μεταμελείας ἑαυτὸν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ ἐπαναγάγῃ, ὁ δὲ δ' ὑφαιρέσεως λανθανούσης σφετεριζόμενος τὸ ἀλλότριον, εἴτε δι' ἐξαγορεύσεως τὸ πλημμέλημα ἑαυτοῦ τῷ Ἱερεὶ φανερώσας, τῇ περὶ τὸ ἐναντίον τοῦ πάθους σπουδῇ, θεραπεύσει τὴν ἀρρωστίαν. Λέγω δὲ, διὰ τοῦ τὰ προσόντα παρέχειν τοῖς πένησιν, ἵνα τῷ προέσθαι, ἃ ἔχει φανερώς γένηται καθαρῶν τῆς κατὰ πλεονεξίαν νόσου. Εἰ δὲ μὴδὲν ἔχει, μόνον δὲ τὸ σῶμα ἔχει, κελεύει ὁ Ἀπόστολος διὰ τοῦ σωματικοῦ κοποῦ τὸ τοιοῦτον ἐξιάσθαι πάθος. Ἐγεί δὲ ἡ λέξις οὕτως «ὁ κλέππων μὴκέτι κλεπτέτω, μᾶλλον δὲ κοπιᾶτω ἐργαζόμενος τὸ ἀγαθόν, ἵνα ἔχει μεταδιδόναι τῷ χρεῖαν ἔχοντι» [Ἐφεσ. δ'. 28].

Ἐ ρ μ η ν ε ἰ α.

Ἀφ' οὗ εἶπεν ὁ Ἅγιος τὰ ἐπιτίμια τῶν ἀμαρτημάτων τοῦ κάθε μέρους ξεχωριστὰ τῆς ψυχῆς, τῶρα λέγει καὶ περὶ πλεονεξίας, τῆς καὶ εἰδωλολατρίας ὀνομαζομένης ὑπὸ τοῦ Παύλου, ἧτις θεωρεῖται καὶ εἰς τὰ τρία μέρη ὁμοῦ τῆς ψυχῆς. Θεωρεῖται εἰς τὸ λογιστικόν, διὰ τὸ ὁ λογισμὸς, μὴ κρίνωντας ποῖον εἶναι τὸ ἀληθινὸν καλόν, μηδὲ βλέπων πρὸς τὸ αὐτὸν κάλλος, τὴν ὕλην τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου νομίζει πῶς εἶναι τὸ ὄντως καλόν. Θεωρεῖται εἰς τὸ ἐπιθυμητικόν, διὰ τὸ ἡ ἐπιθυμία δίδεται πρὸς τὰ γήινα κέρδη, καὶ ἀφίνει τὸ ὄντως ἐπιθυμητὸν, τὸν Θεὸν δηλαδή. Θεωρεῖται καὶ εἰς τὸ θυμικόν, διὰ τὸ ἐξ αἰτίας τῆς πλεονεξίας πολλοὶ θυμοὶ καὶ μάχαι γεννῶνται. Μὲ ἓνα λόγον ὁ Ἀπόστολος ρίζαν ὄλων τῶν κακῶν τὴν πλεονεξίαν ὀρίσας σύμφωνον, καὶ ἐρμῶδιον τὸν ὀρισμὸν αὐτῆς μὲ τὸ πραγματ. ἀπέδωκε. Δὲν ἠξέουρα ὁμως διὰ τί ἡ τόση μεγάλη κακία ἐμεινεν ἀπὸ τοῦ Πατρὸς ἀνεπιτιμητοῦ; (1) διὰ τοῦτο καὶ πλεονάζει εἰς τοὺς ἐκκλησιαστικούς, καὶ κανένας ἀπὸ τοῦ

(1) Διὰ τί ὁ Ἅγιος οὗτος λέγει πῶς ἀφῆκαν ἀνεπιτιμητὸν τὴν πλεονεξίαν οἱ Πατέρες, εἰς καιρὸν ὀπίω δ' γ'. τοῦ θαυματουργοῦ Γρηγορίου τὴν ἐπιτιμῆ; ὄρα τὴν λύσιν ἐκεῖ. Σημείωσι δὲ, ὅτι ἕτερον εἶδος τῆς εἰδωλολατρίας τὴν πλεονε-

ξίαν ὁ Ἅγιος ὀνόμασεν ἐν ἀρχῇ τοῦ Κανόνος τούτου, ὅχι διὰ τὸ εἶπεν ἀνωτέρω κανένα ἄλλο εἶδος αὐτῆς, ἀλλὰ τοῦτο δηλοῖ, ὅτι δύο εἶδη τῆς εἰδωλολατρίας· ἐν μὲν αὐτῇ ἡ ἀμείωσις καὶ φανερὸν τῶν εἰδωλῶν προσκύνησις, καὶ ἄλλο δὲ ἡ πλεονεξία

μέλλοντας χειροτονήθηναι δὲν ἐξετάζεται, ἀν ἐμολύθη μὲ τοῦτο τὸ εἶδος τῆς εἰδωλολατρείας. Ἄλλ' ἐπειδὴ τὴν πλεονεξίαν, ὡς εἶπομεν, ἀφῆκαν οἱ Πατέρες ἀνεπιτίμητον, διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἀρκούμεθα εἰς τὸ νὰ καθάρζωμεν τὴν ἀσθένειαν ταύτην μὲ τοὺς ἐπ' Ἐκκλησίαις κηρυττομένους λόγους, ὡσάν τόσα πληθωρικὰ πάθη (πληθώρα δὲ λέγεται κατὰ τοὺς ἰατροὺς, ὅταν πληθύνῃ κίνενας ἀπὸ τοὺς τέσσαρες χυμοὺς τοῦ σώματος, οἶνον, ἢ ξανθὴ χολή, τὸ φλέγμα, τὸ αἷμα καὶ ἡ μέλαινα χολή, καὶ ἀκολούθως πληθωρικὰ πάθη λέγονται αἱ ἐκ τοῦ τοιούτου πληθυσμοῦ ἀκολουθοῦντα: ἀσθένεια) ἐπιτιμῶμεν δὲ μόνον τὴν κλεψίαν, τὸ ἀνοιγμα τῶν τάφων καὶ τὴν ἱεροσυλίαν, διατὶ καὶ οἱ Πατέρες αὐτὰ ἐπετίμησαν. Καὶ μ' ὄλον ὅπου καὶ ὁ πλεονασμὸς, ἤτοι τὸ νὰ παίρνῃ τινὰς περισσότερον ἀπὸ ὅ,τι εἶδος ἄλλο δώσῃ, ἔξω ἀπὸ τὰ ἄσπρα, καὶ τὸ διάφορον τῶν ἄσπρων, καὶ τὸ νὰ ἀρπάξῃ τινὰς δυναστικῶς τὰ ξένα πράγματα, κἂν καὶ εἰς σχῆμα πραγματείας τὴν ἀρπαγὴν ταύτην μεταχειρίζεται, ταῦτα, λέγω, πάντα εἶναι ἐμποδισμένα ἀπὸ τὴν θείαν Γραφὴν (1). Καὶ ἡμεῖς ἠθέλαμεν τὰ ἐπιτιμήσει μὲ Κανόνα, ἀν ἡμεῖς μόνον εἶχομεν τὴν ἐξουσίαν νὰ ἐκθέσωμεν Κανόνα (τῆς Συνόδου γὰρ τοῦτο, καὶ ὄρα εἰς τὰ προλεγόμενα ἐν γένει περὶ τῶν ἱερῶν Κανόνων), ὅθεν λέγομεν μόνον τὸ παρὰ τῶν Πατέρων κανονικὸν ἐπιτίμιον τῶν εἰρημένων τριῶν ἀμαρτιῶν. Διαιρεῖται λοιπὸν ἡ κλεψία εἰς ληστείαν, ἤτοι εἰς φανεράν κλεψίαν καὶ κρυφὴν. Καὶ ἓνα μὲν ἔχουσι σκοπὸν καὶ αἱ δύο, νὰ πάρουν τὸ ξένον πρᾶγμα διαφέρον· δὲ, καθ' ὃ οἱ μὲν φανεροὶ κλέπται καὶ φόνους εἶναι ἐτοιμασμένοι νὰ κάμουν καὶ μὲ ἄρματα καὶ ἀνθρώπους σφύρουν πολλοὺς, καὶ εἰς τοὺς στενοὺς καὶ κινδυνώδεις τόπους παραμονεύουσι, δι' ὃ καὶ ὡς φονεῖς κανονίζονται ὅταν μετανοήσουν. Ὁ δὲ κρυφὸς κλέπτης, εἰάν μόνος ἐξομολογηθῇ τὴν κλεψίαν, θέλει κανονισθῆ νὰ δώσῃ τὰ ὑπάρχοντά του εἰς τοὺς πτωχοὺς, εἰάν ἔχῃ, καὶ οὕτω νὰ ἰατρευθῇ (2). εἰ δὲ ὑπάρχοντα δὲν ἔχει, πρέπει μὲ τὸν κόπον του νὰ δουλεύῃ, καὶ νὰ διδῇ εἰς τοὺς χρεῖαν ἔχοντας, ὡς λέγει ὁ Παῦλος. Ὁ κλέπτης, πλέον ἄς μὴ κλέπτῃ, ἀλλὰ μᾶλλον ἄς δουλεύῃ, διὰ νὰ ἔχῃ νὰ διδῇ εἰς τὸν χρεῖαν ἔχοντα (3). Ὅρα καὶ τὸν γ' τοῦ Νεοκαισαρείας.

ΚΑΝΟΝ Ζ'.

Ἡ δὲ τυμβωρυχία, καὶ αὕτη διήρηται εἰς συγγνωστόν τε καὶ ἀσύγγνωστον. Εἰ μὲν γὰρ τις τῆς ὀσίας φειδόμενος, καὶ ἄσυλον ἀφείς τὸ κεκρυμμένον σῶμα, ὡς μὴ ἀναδειχθῆναι ἠλίφ τὴν ἀσχημοσύνην τῆς φύσεως λίθους τισὶ τῶν ἐν τῷ τάφῳ βεβλημένων συγχρήσεται εἰς ἔργου τινὸς κατασκευῆν. Ἐπαινετὸν μὲν οὐδὲ τοῦτο ἔστι, πλὴν ἀλλὰ συγγνωστόν ἐποίησεν ἡ συνήθεια, ὅταν εἰς προτιμότερόν τι καὶ κοινωφελέστερον ἢ τῆς ὕλης μετάθεσις γένηται. Τὸ δὲ διερευνᾶσθαι τὴν κόνιν ἀπὸ τῆς γεωθείσης σαρκὸς καὶ ἀνακινεῖν τὰ ὅσα, ἐλπιδί τοῦ κόσμου τινὰ τῶν συγκατορυθέντων κερδάναι, τοῦτο τῷ αὐτῷ κρίματι κατεδικάσθη, ὡ καὶ ἡ ψιλὴ πορνεία, καθὼς ἐν τῷ προλαβόντι διήρηται λόγῳ, ἐπισκοποῦντος δηλαδὴ τοῦ οἰκονόμου, ἐξ αὐτοῦ τοῦ βίου τὴν ἰατρείαν τοῦ θεραπευομένου, ὥστε συντεμεῖν τὴν ἐκ τῶν Κανόνων ὀρισθεῖσαν τοῦ ἐπιτιμίου προθεσίαν.

Ἑρμηνεία.

Ἡ δὲ τυμβωρυχία, ἤτοι τὸ ἀνοιγμα τῶν τάφων, εἰς δύο καὶ αὕτη διαιρεῖται, ὡς ἡ κλεψία, κατὰ τὸν παρόντα Κανόνα, εἰς συγγνωστὴν καὶ ἀσύγγνωστον. Διότι, εἰ μὲν ὁ ἀνοίγων τοὺς τάφους δὲν ξεγυμνῶναι τὸν νεκρὸν, φυλάττωντας τὴν πρέπουσαν εἰς τοὺς νεκροὺς τιμὴν (τοῦτο γὰρ ἡ ὀσία δηλοῖ), ἀλλὰ παίρνει μόνον τοὺς ἐν τῷ τάφῳ εὑρισκομένους λίθους, διὰ νὰ τοὺς βάλῃ τυχὸν ἄλλου, εἰς προτιμότερου καὶ κοινωφελεστέρου ἔργου οἰκοδομήν, ἐπαινετὸν μὲν δὲν εἶναι καὶ τοῦτο, συγγνωστὸν ὅμως τὸ ἔκαμεν ἡ συνήθεια (1). Ἐὰν δὲ ἀνακατόνη

ἡ ἡμμεσος καὶ λεληθότως διὰ τῆς προσκαθείας τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου λατρεύουσα τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντά.

(1) Τὸν μὲν γὰρ πλεονασμὸν ἐμποδίζει ὁ Κύριος εἰς τὸ Εὐαγγέλιον λέγων· «Ὅρατε καὶ προσέχετε ἀπὸ τῆς πλεονεξίας, ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ». Τὸν δὲ τόκον, ἤτοι τὸ διάφορον, ἐμποδίζει τὸ Δευτερονόμιον, λέγον· «Οὐκ ἐκτοικεῖς τῷ ἀδελφῷ σου». Ἡ δὲ ἐν σχήματι πραγματείας ἀδικία καὶ ἀρπαγὴ τοῦ ξένου πράγματος, φαίνεται μοι νὰ δηλοῦται δι' ἐκείνου τοῦ ψαλμικοῦ· «Ψευδεῖς οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐν ζυγοῖς τοῦ ἀδικησαι, αὐτοὶ ἐκ ματαιότητος ἐπὶ τὸ αὐτό. Μὴ ἐλπίζετε ἐπ' ἀδικίαν, καὶ ἐπὶ ἄρπαγμα μὴ ἐπιποθεῖτε» (Ψαλ. 101. 9. 10.) συντομώτατα δὲ ταῦτα τὰ τρία περιλαμβάνει ὁ Θεὸς ἐν τὸν Ἰεζεκιήλ, λέγων περὶ τοῦ δικαίου ἀνθρώπου, «Τὸ ἀργύριον αὐτοῦ ἐπὶ τόκῳ οὐ δώσει, καὶ πλεονασμὸν οὐ λήψεται, καὶ ἐξ ἀδικίας ἀποστρέψει τὴν χεῖρα αὐτοῦ» (Ἰεζεκιήλ. κβ' 8.) καθὼς καὶ περὶ τοῦ λοιμοῦ, καὶ ἀδικίου ἀνθρώπου λέγει παρακάτω ὅτι δὲν φυλάττει ταῦτα.

(2) Δικαιοσύνη καὶ πρέπουσα ἰατρικὴ, νὰ ἰατρευθῶνται τὰ ἐναντία μὲ τὰ ἐναντία, κατὰ τοὺς νόμους, καὶ τῶν φυσικῶν καὶ τῶν ἱατρῶν. Νὰ διδῇ τὰ οἰκία ὁ ἀρπάσας τὰ ξένα, καὶ νὰ δευτεῖται τῶν ἐδικῶν τοῦ ὁ πλεονεκτήσας τὰ τῶν ἄλλων.

(3) Ἐὰν ὅμως καὶ αὐτὸς βασιτῆ ἄρματα, καὶ ἔτοιμος ᾖναι νὰ τὰ μεταχειρισθῇ ἐναντίον ἐκείνου ὅπου ἤθελε τοῦ ἐναντιωθῆ, ὡς ὁ φανερός κλέπτης καὶ ληστὴς πρέπει νὰ κανονίζεται, ὅτι καὶ τὴν ὁμοίαν ἐκείνου ἔχει προαίρεσιν, καθὼς λέγει ὁ Βαλσαμών.

(4) Ὁ δὲ πολιτικὸς νόμος ἐν β.βλ. ζ'. τίτλ. κγ'. λέγει, οἱ ἀπὸ τοὺς τάφους παίρνοντες λίθους, ἢ μάρμαρα, ἢ κίονας, ἢ ἄλλην οὐρανθήποτε ὕλην, εἰκοσι νομίσματα χρυσοῦ πληρόνου εἰς τὸ δημόσιον, καὶ ὑπόκεινται τῷ τῆς ἱεροσυλίας ἐγκλήματι. Δεῖν δὲ καὶ Κωνσταντίνος οἱ Βασιλεῖς ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν νόμων (τίτλ. κγ'. σελ. 429. τοῦ β'. βιβλίου τοῦ Γεοργ. Γραικορ.) λέγουσι ὅτι νὰ κόπτονται τὰ χεῖρα ἐκείνων ὅπου ἐκδύουσι τοὺς νεκροὺς εἰς τοὺς τάφους. Ἄξιον δὲ εἶναι νὰ σημειώσωμεν ἔδω καὶ περὶ τῶν

τινάς τὰ χρώματα καὶ τὰ κόκκαλα τοῦ νεκροῦ, διὰ νὰ πάρῃ κἀνένα σπογγίον ἢ ροῦχον, ἢ ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κατεσκευασμένον, τὸ ὅποιον συνετάφη μὲ τὸν νεκρὸν, οὗτος ὡς πόρνος κανονίζεται, ἥτοι ἐννέα χρόνους. Ὁ δὲ Πνευματικὸς ἰατρὸς ἔχει τὴν ἀδειαν, κατὰ τὴν ζῶην καὶ μετάνοιαν τοῦ εἰς τοῦτο ἀμαρτήσαντος, νὰ ὀλιγοστεύῃ τοὺς χρόνους τοῦ τοιούτου ἐπιτιμίου. Ὅρα καὶ τὸν ζς'. τοῦ Βασιλείου.

ΚΑΝΩΝ Η'.

Ἡ δὲ ἱεροσουλία, παρὰ μὲν τῆ ἀρχαίᾳ Γραφῇ οὐδὲν ἐνομίσθη τῆς φονικῆς κατακρίσεως ἀνεκτοτέρα. Ὁμοίως γάρ, ὅτε ἐπὶ φόνῳ ἀλοῦς [Ἰησοῦ ζ'.] καὶ ὁ τὰ ἀνατιθέντα τῷ Θεῷ ἀφελόμενος, τὴν διὰ τῶν λίθων τιμωρίαν ὑπέσχετο. Ἐπὶ δὲ τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνηθείας οὐκ οἶδα πῶς συγκατάβασίς τις ἐγένετο καὶ συμπεριφορὰ, ὥστε ἀνεκτότερον νομισθῆναι τὸ τῆς τοιαύτης νόσου καθάρσιον ἐν ἐλάττοσι γὰρ χρόνῳ παρὰ τὴν μοιχείαν τοῖς τοιούτοις τὸ ἐπιτίμιον διετάξατο ἢ τῶν Πατέρων παράδοσις. Πανταχοῦ δὲ ἐν πλημμελήματι εἶδει καθορᾶν τοῦτο προσήκει πρὸ πάντων, οἷα ἐστὶν ἢ τοῦ θεραπευομένου διάθεσις, καὶ μὴ τὸν χρόνον οἰεσθαι πρὸς θεραπείαν ἀρκεῖν (τίς γὰρ ἂν ἴασις ἐκ τοῦ χρόνου προσγένετο;), ἀλλὰ τὴν προαίρεσιν τοῦ ἑαυτὸν δι' ἐπιστροφῆς θεραπεύοντος. Ταῦτά σοι, ὦ ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, κατὰ πολλὴν σπουδὴν ἐκ τῶν προχείρων συνθέντες, διὰ τὸ δεῖν τοῖς τῶν ἀδελφῶν ἐπιτάγμασι πείθεσθαι, κατὰ σπουδὴν ἐπεστείλαμεν, σὺ δὲ τὰς συνήθεις ὑπὲρ ὑμῶν εὐχὰς τῷ Θεῷ προτάγων, μὴ διαλίπῃς. Χρεωστεις γάρ, ὡς εὐγνώμων υἱὸς, τῷ κατὰ Θεὸν σε γεννήσαντι τὴν διὰ τῶν προσευχῶν γηροκομίαν, κατὰ τὴν ἐντολὴν τὴν κελεύουσαν «τιμᾶν τοὺς γονεάς, ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ ἔσῃ μακροχρόνιος ἐπὶ τῆς γῆς». [Ἐξὸς κ'. 12.] Δῆλον δὲ, ὅτι ὡς σύμβολον ἱερατικὸν δέξῃ τὸ γράμμα, καὶ οὐκ ἀτιμάσεις τὸ ξένιον, κἄν τι μικρότερον τῆς σῆς μεγαλοφυίας εἴῃ.

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρῶν Κανὼν, ὅτι ἡ ἱεροσουλία, ἥτοι τὸ νὰ κλέπτῃ τινὰς τὰ ἀφιερωμένα πράγματα εἰς τὸν Θεόν, κοντὰ μὲν εἰς τὴν παλαιὰν Γραφὴν ἐξίσου μὲ τὸν φόνον ἐπαιδεύετο, διατι καὶ ὁ φονεύσας καὶ ὁ ἱερόσυλος (ὡς φαίνεται τοῦτο ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ Ἀχαρ, τοῦ κλέψαντος ἀπὸ τὰ ἀφιερωμένα εἰς τὸν Θεὸν λάφυρα τῆς Ἰεριχῶ, καὶ διὰ τοῦτο λιθοβοληθέντος μὲ δλὴν τὴν οἰκογένειάν του (Ἰησοῦ ζ'. ὄρα καὶ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ δ'. Γρηγορίου τοῦ θαυματουργοῦ), παρομοίως καὶ οἱ δύο ἐλιθοβολοῦντο. Ἡ δὲ συνήθεια τῆς Ἐκκλησίας συγκαταβαίνουσα, ἐλαφρότερα τὴν τοιζύτην ἀμαρτίαν ἐκανόνισεν ἀπὸ τὴν μοιχείαν, καθὼς διετάξατο ἢ τῶν Πατέρων παράδοσις. Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἅγιος ἐπιφέρει, ὅτι εἰς κάθε εἶδος ἀμαρτήματος πρέπει ὁ Πνευματικὸς ἰατρὸς νὰ στοχάζεται ὅποια εἶναι ἢ τοῦ μετανοοῦντος διάθεσις, καὶ νὰ μὴ νομίζῃ ὅτι εἶναι ἀρκετὸς πρὸς ἱατρειαν μόνος ὁ χρόνος καὶ ἡ πολυκαιρία τῶν ἐπιτιμίων (ἐπειδὴ ποία ἱατρεία ἤμπορεῖ νὰ προξενηθῇ ἀπὸ μόνῃν τὴν πολυκαιρίαν τῶν ἐπιτιμίων, ἂν ὁ ἐπιτιμηθεὶς ἀμαρτωλὸς ζῆ ἀμελῶς εἰς τὸ διάστημα αὐτὸ, καὶ δὲν θέλῃ νὰ διορθωθῇ;), ἀλλὰ νὰ νομίζῃ, ὅτι ἡ τὴν ἱατρειαν προξενουσα εἶναι ἢ προαίρεσις καὶ προθυμία τοῦ διὰ μετανόιας ἑαυτὸν ἱατρούοντος.

νεκρῶν ὅπου εὐγαίνουσι δεμένοι μετὰ θάνατον, διορίζοντες, ὅτι δῶα εἶναι ἢ αἰτίαι ἢ καθολικαὶς τοῦ δεσμοῦ τῶν τοιούτων. Ἡ μία εἶναι φυσικὴ, καὶ ἡ ἄλλη ὑπερφυσικὴ ἢ φυσικὴ αἰτία τοῦ δεσμοῦ τούτων προέρχεται, ἢ ἀπὸ τὴν κρᾶσιν τῶν σωμάτων. λέγει γὰρ ὁ μέγας Βασιλεὺς, ὅτι τὴν μεγάλην διαφορὰ εὐρίσκεται ἀνάμεσα εἰς τὰς κρᾶσεις, ὅση εἶναι ἀνάμεσα εἰς τὸν σίδηρον καὶ εἰς τὰ φρύγανα. Ὅθεν ἀκολούθως καὶ ὅσα σώματα εἶναι δυνατῆς καὶ στερεᾶς κρᾶσεως, ταῦτα συνακολούθως χρειάζονται νὰ εὐρίσκωνται πολλοὺς χρόνους εἰς τὸν τάφον, ἄλλα μὲν πέντε, ἄλλα δὲ καὶ ἑπτὰ, διὰ νὰ διαλύσων, καὶ ὀλίγωρα δὲν πρέπει νὰ γίνετα ἢ τῶν τοιούτων ἀνακομιδῇ. Προέρχεται καὶ ἀπὸ τὸν καιρὸν, διατι ὅσοι ἀποθνήσκουν ἐν καιρῷ χειμῶνος ἢ χιόνων καὶ πάγου, δυσκολώτερα λύονται ἀπὸ ἐκείνους ὅπου ἀποθνήσκουν ἐν καιρῷ θέρους καὶ καύματος. Προέρχεται ἀκόμη ὁ δεσμὸς καὶ ἀπὸ τὸν τόπον καὶ τὸ χῶμα τῆς γῆς· διότι καθὼς ἄλλη μὲν γῆ κἀμνει εὐκολώτερα τὰ ὄσπρια, ἄλλη δὲ δυσκολώτερα, τοιούτοτρόπως καὶ ἄλλη μὲν γῆ εὐκολώτερα διαλύει τὰ σώματα, ἄλλη δὲ δυσκολώτερα. Ἡ δὲ ὑπερφυσικὴ αἰτία τοῦ δεσμοῦ τῶν σωμάτων προέρχεται, ἢ ἀπὸ νόμιμον καὶ δίκαιον καὶ κανονικὸν ἀφορισμὸν Ἀρχιερέως τινός, Ἐπισκόπου τυχόν, ἢ Μητροπολίτου, ἢ Πατριάρχου, ἢ Ἱερέως, ἢ ἀπὸ κἀμμίαν ἀδικίαν ὅπου ἔκαμεν

ὁ ἀποθάνων, ἢ εἰς ἓνα μερικὸν ἄνθρωπον, ἢ εἰς ὀλόκληρον χωρίον, ἢ χῶραν, ἢ πόλιν. Ὅθεν, ἐὰν τύχῃ καὶ εὐγῆ κἀνένας δεδεμένος, εἰ συγγενεὶς αὐτοῦ καὶ κληρονόμος πρέπει νὰ τὸν μεταθέτῃ εἰς ἄλλον τόπον καὶ γῆν, καὶ ἀφ' οὗ ἰδοῦν ὅτι ἀπὸ φυσικῆν αἰτίαν δὲν εἶναι ὁ δεσμὸς, πρέπει νὰ παρακαλοῦν τὸν Ἀρχιερέα, ἢ Μητροπολίτην, ἢ Πατριάρχην ὅπου τυχὸν τὸν ἀφώρισαν· ἢ, ἂν ἀπέθανον ἐκεῖνοι, νὰ παρακαλοῦν τοὺς διαδόχους ἐκείνων διὰ νὰ τὸν συγχωρήσων. Εἰ δὲ καὶ ἔκαμε κἀμμίαν ἀδικίαν, πρέπει, ἂν ἔχουν τὸν τρόπον, νὰ τὴν δίδουν ὀπίσω, ἢ ἂν δὲν ἔχουν, νὰ παρακαλοῦν τοὺς ἀδικηθέντας διὰ νὰ συγχωρήσων τὸν ἀδικήσαντα, καὶ οὕτως ὁ δεσμὸς διαλύεται. Ὅρα καὶ σελ. 206. τῆς κατὰ τοῦ Πάπα ἀρχῆς ἀντιρρήσεως τοῦ Νεκταρίου Ἱεροσολύμων, ἵνα ἰδῆς ἐκεῖ ὅτι τὰ σημάδια τῶν ἀφωρισμένων σωμάτων εἶναι ταῦτα, α. εἶναι ἀδιάλυτα, β'. εἶναι ἄσχημα καὶ δυσειδῆ, γ'. εἶναι δυσώδη καὶ βρωμερὰ, δ'. εἶναι φουσκωμένα ὡς τύμπανον. Ἐγὼ δὲ προσθέτω καὶ ε. ὅτι εἶναι φόβου καὶ φρίκης πρόξενον εἰς τοὺς ὄρωντας. Καθὼς τὰ ἅγια λείψανα ἔχουσι τὰ ἐναντία τούτων σημάδια· ἐκεῖνα γὰρ ἀδιάφθαρτά εἰσιν, ὡραία, εὐώδη, ἑηραμιμένα, ἡμερὰ καὶ εὐπρόσιτα, ὡσὲν νὰ ἦναι κοιμισμένα. Καὶ πρὸς τούτους, βρῦουσι καὶ διάφορα θαύματα.

ἁμαρτωλοῦ. Τελειώσας δὲ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ὁ Ἅγιος, λέγει εἰς τὸν Λητότιον, ὅτι νὰ προσεύχεται ὑπὲρ αὐτοῦ πρὸς τὸν Κύριον, ὡς Πνευματικὸς τοῦ υἱὸς, καὶ ὅτι νὰ δεχθῆ τὴν ἐπιστολὴν ὡς ἄν ἕνα δῶρον ζήνιον οὐχὶ κοσμικόν, καθὼς ἐσυνείθιζον οἱ πολλοὶ νὰ στέλλουν τῇ ἑορτῇ τοῦ Πάσχα, ἀλλὰ θεῖον, καὶ Ἱερῶσιν ἀρμόδιον. Ὅρα καὶ τὸν ὀβ'. Ἀποστολικόν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, σύγχρονος γενόμενος τῷ μεγάλῳ Βασιλεῖ, ὑπ' αὐτοῦ Σασίμων χειροτονεῖται Ἐπίσκοπος, καὶ τὰ Σάσιμα καταλιπὼν, τῆς ἐν Ναζιανζῷ τῇ ἰδίᾳ πατρίδι Ἐκκλησίας τὴν ἐπιμέλειαν ἀνέλαβεν, ὑπακούσας εἰς τὸν πατέρα του Γρηγόριον. Κατὰ δὲ τὸ 378 ἔτος, ἐστάλη εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀπὸ τὴν ἐν Ἄντιοχείᾳ συστάσαν Σύνοδον, ἵνα ἐπιμέλειαν τῶν ὀρθοδόξων ποιήσῃ. Παραιτησάμενος δὲ τὴν παρὰ τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου ἐγγχειρισθεῖσαν αὐτῷ προεδρίαν τῆς βασιλευούσης, ἐνώπιον τῆς β'. Οἰκουμενικῆς Συνόδου, εἰς Ἀριανζὸν. τὸ πλησίον τῆς (καεῖ) Ναζιανζοῦ χωρίον ἦλθε, πολλὰ στιχοιουργήσας ποιήματα, ἐν ἔτει μὲν ἀπὸ Χριστοῦ 391, τῆς δὲ ἡλικίας αὐτοῦ 91, κατὰ τὸν Φαβρίκιον, τὸν φθαρτὸν καταλύει βίον. Τῶν δὲ συγγραμμάτων αὐτοῦ προτιμωτέρα φαίνεται τῶν ἄλλων ἢ ἐν Παρισίοις ἔκδοσις (1). ἀγκαλὰ δὲ καὶ ὅλα τὰ συγγράμματα τοῦ Ἁγίου τούτου ἐπεκύρωσεν ὁ β'. τῆς Οἰκουμενικῆς ε'. Συνόδου, ἀλλ' ἐν ταῖς Πανδέκταις ταῦτα μόνον εὐρίσκονται, τὰ διὰ στίχων ἡρωϊκῶν ἐπικυροῦντα ποῖα βιβλία εἶναι δεκτὰ τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Νέας, ἀπὸ τὰ ὁποῖα καὶ ἡμεῖς ἐδῶ ἐπροσθέσαμεν (2).

Στίχοι ἡρωϊκοὶ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, περὶ τοῦ ποῖα Βιβλία εἶναι δεκτὰ.

«Ὅρα δὲ μὴ ξείνησι νόον, κλέπτοιο Βίβλοισι
 »Πολλοὶ γὰρ τελήθουσι, παρίγγραπτοι κακότητες,
 »Δίχυσσο τοῦτον ἑμοῖο τὸν ἔγκριτον, ὦ φίλ' ἀριθμῶν.
 »Ἱστορικαὶ μὲν ἔασι βιβλοὶ, δύο καὶ δέκα πᾶσαι
 »Τῆς ἀρχαιοτέρας Ἑβραϊκῆς σοφίης.
 »Πρώτη Γένεσις, εἴτ' Ἔξοδος, Δευτεῖκόν,
 »Ἐπειτ' Ἀριθμοὶ, εἴτα Δεύτερος νόμος,
 »Ἐπειτ' Ἰησοῦς, καὶ Κριταὶ, Ρουθ ὀγδόη,
 »Ἡ δ' ἐνάτη, δεκάτη τε βίβλοισι, πράξεις Βασιλειῶν,
 »Καὶ Παραλειπόμενα, ἔσχατον Ἔσδραν ἔχεις.
 »Αἱ δὲ στιχηραὶ πέντε, ὧν πρώτη Ἰώβ,
 »Ἐπειτα Δαβὶδ, εἴτα τρεῖς Σολομώντιαι,
 »Ἐκκλησιαστής, Ἄσμα, καὶ Παροιμίαι,
 »Καὶ πένθ' ὁμοίως πνεύματος προφητικῶν.
 »Μία μὲν εἰσὶν εἰς Γραφὴν οἱ δώδεκα,
 »Ὡσὲν, Ἀμώς τε, καὶ Μιχαῖας ὁ τρίτος,
 »Ἐπειτ' Ἰωὴλ, εἴτ' Ἰωνᾶς καὶ Ἀβδίας,

»Ναοὺμ τε, Ἀβδακούμ τε καὶ Σοφορίας,
 »Ἀγγαῖος, εἴτα Ζαχαρίας καὶ Μαλαχίας.
 »Μία μὲν ἦδη, δευτέρα δ' Ἡσαίας.
 »Ἐπειθ' ὁ κληθεὶς Ἱερεμίας ἐκ βρύφου,
 »Ἐπειτ' Ἰεζικιήλ, καὶ Δανιήλος χέρις.
 »Ἀρχαῖας μὲν ἔθηκα δύο καὶ εἴκοσι βιβλοῦς,
 »Τοῖς τῶν Ἑβραίων γράμμασιν ἀντιθέτους.
 »Ἡδὴ δ' ἀριθμεῖ καὶ νέου Μυστηρίου.
 »Ματθαῖος μὲν ἔγραψεν Ἑβραίοις θαύματα Χριστοῦ.
 »Μάρκος δ' Ἰταλῆ, Λουκᾶς Ἀχαιῶν,
 »Πᾶσι δ' Ἰωάννης κήρυξ μέγας οὐρανοφοίτης.
 »Ἐπειτα Πράξεις τῶν σοφῶν Ἀποστόλων,
 »Δέκα δὲ Παύλου, τέσσαρες τ' ἐπιστολαί.
 »Ἐπτὰ δὲ καθολικαί, ὧν Ἰακώβου μία,
 »Δύο δὲ Πέτρου, τρεῖς δ' Ἰωάννου κάλιν.
 »Ἰούδα δ' ἐστὶν ἑβδόμη. Πᾶσας ἔχεις,
 »Ἐῖτι δὲ τούτων ἐκτός, οὐκ ἐν γνησίαις (3).

Ἑρμηνεῖα.

Ταῦτα οὐδὲ ἑρμηνεῖαν καὶ ἐξήγησιν χρειάζονται. Ἐπειδὴ ὡς εἶπομεν, ἄλλο τι δὲν περιέχουσιν, εἰ μὴ ποῖα βιβλία ὡς γνήσια πρέπει νὰ δεχώμεθα ἀπὸ τὴν παλαιάν γραφὴν, καὶ ποῖα ἀπὸ τὴν νέαν, διὰ νὰ μὴν ἀπατηθῶμεν καὶ δεχθῶμεν καὶ τὰ νόθα ὡς γνήσια, καὶ ἐκ τούτου βλαδῶμεν ψυχικά. Σημειῶσαι δὲ ὅτι οἱ στίχοι

(1) Ὅρα εἰς τὸν πρῶτον τόμον τῆς Ὀκτατεύχου, σελ. 16'. περὶ τῶν Ἰπομνηματιστῶν.

(2) Περί δὲ τῆς ἐν λόγοις δυνάμειος αὐτοῦ, ταῦτα λέγει Φιλοστόργιος ὁ Ἀρειανὸς (παρὰ Σουίδᾳ εἰς τὸ, Ἀπολιναρ.) «Τῷ μὲν γε Ἀπολιναρίῳ τὸ ὑπομνηματικὸν εἶδος τῆς λέξεως, μακρῶν ἄριστα εἶχε, Βασίλειος δὲ πανηγυρῶσαι λαμπρότατος ἦν. Τῷ δὲ γε Γρηγορίῳ, καὶ παρ' ἀμφοτέροις ἔξεταζομένη, μίζω βάσιν εἰς συγγραφήν εἶχεν ὁ λόγος, καὶ ἦν εἰπεῖν Ἀπολιναρίου μὲν ἀρβύτερος, Βασιλείου δὲ σταθερότερος».

(3) Σημειῶσαι, ὅτι ἐν ἄλλοις αὐτοῦ συγγράμμασιν ὁ Θεολό-

γος Γρηγόριος δέχεται ὡς γνήσιαν καὶ θεόπνευστον βίβλον καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν Ἰωάννου. Εἰ δὲ καὶ εἰς τοὺς διὰ Κλήμεντος ἐκδοθέντας Ἀποστολικούς Κανόνας μνεία οὐ γίνεται, οὐδὲν θαυμαστόν διότι καθ' ἐν καιρὸν λέγει ὁ Θεολόγος Ἰωάννης ὅτι ἔγραψε τὴν Ἀποκάλυψιν ἐν Πάτμῳ, ὄντας ἐξόριστος ἀπὸ τὸν τύραννον Δομετιανόν, ὁ Κλήμης ἦτο ἐξόριστος ἀπὸ τὸν ἴδιον Δομετιανόν εἰς τὴν Ταυρικὴν χειρόνησον, ὅπου καὶ ἐτελεύτησεν· ὅθεν οὐτε ἦν ἐπὶ τῇ βίβλῳ Ἀποκάλυψις γαγραμμένη, εἰς καιρὸν ἀποῦ ὁ Κλήμης ἔγραψε τοὺς Κανόνας.

οὔτοι, εἰς πολλὰ μέρη δὲν εἶναι ὀρθοὶ κατὰ τὰ μέτρα, ἀλλ' ἡμεῖς ὥς εὐρομεν αὐτοὺς, οὕτως ἐγράψαμεν. Καὶ δεῖα τὸν πέ. Ἀποστολικὸν, ὅπου πλατύτερον περὶ τῶν βιβλίων τούτων λέγομεν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΜΦΙΛΟΧΙΟΥ ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Ο ἅγιος Ἀμφιλόχιος ἦν ἐπὶ τῶν βασιλέων, Οὐάλεντινιανῶ καὶ Οὐάλεντος ἐν ἔτει 374, ἀσκήσει δὲ καὶ θεῖα γνώσει διαλάμπων, Ἐπίσκοπος Ἰκονίου ἐγένετο. Καὶ προστάτης ὑπὲρ τῆς Θεότητος τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐχημάτισε. Παρῆν γὰρ τῇ ἁγίᾳ καὶ Οἰκουμἐνικῇ β'. Συνόδῳ, εἰς τῶν ἐκεῖσε ἑκατὸν πενήκοντα Πατέρων ὑπάρχων, καὶ κατὰ Μακεδονίου τοῦ Πνευματομάχου, καὶ τῶν τοῦ Ἀρείου λειψάνων ἀγωνίζομενος. Διὰ δὲ τοῦ ἀστείου δράματος, ὅπου ἐμεταχειρίσθη πρὸς τὸν Βασιλέα μέγαν Θεοδόσιον, αὐτὸν μὲν ἀσπασάμενος, τὸν δὲ υἱὸν τοῦ Ἀρχαδίου, νεωστὶ χειροτονηθέντα Βασιλέα, μὴ ἀσπασάμενος, κατὰ τὸν Θεοδώρητον (1) ἢ κατὰ τὸν Σωζόμενον (2), Χαῖρε, τέκνον, εἰπὼν τὸν υἱὸν του, σείων τὸν δάκτυλον, ἐπεισε τὸν ρηθέντα Βασιλέα νὰ γράψῃ νόμον, ὅτι εἰς τὸ εἶξῃς νὰ μὴ κάμνουσι Συνόδους οἱ αἰρετικοὶ, Ἀρειανοὶ τε καὶ Μακεδόνιοι, μήτε περὶ οὐσίης καὶ φύσεως Θεοῦ νὰ διαλέγονται, καὶ ὅποιος τὸν νόμον τοῦτον παραβῆ, νὰ τιμωρῆται (3). Πρὸς τοῦτον τὸν Ἅγιον ἐρωτήσαντα, ἀπέστειλεν ὁ μέγας Βασιλεὺς τὰ 27 κεφάλαια, τὰ περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ἀγκαλιὰ δὲ καὶ δεῖα τὰ συγγράμματα τούτου ἐπεκύρωσεν ὁ β'. τῆς Οἰκουμἐνικῆς σ', ὅμως ἐπειδὴ μόνα ταῦτα εὐρίσκονται εἰς τὰς Πανδέκτους, τὰ περὶ τῶν γνησίων βιβλίων διορίζοντα, ὧδε καὶ ἡμεῖς αὐτὰ κερθεύσαμεν.

Στίχοι τοῦ Ἁγίου Ἀμφιλοχίου πρὸς Σέλευκον, περὶ τοῦ ποῖα Βιβλία εἶναι δεκτά.

» Πλὴν ἄλλ' ἐκεῖνο προσμαθεῖν μέλιστα σοι
» Προσῆκον. Οὐχ ἄπασα βιβλος ἀσφαλής,
» Σεμνὸν ὄνομα τῆς Γραφῆς κεκτημένη.
» Εἰσὶ γὰρ, εἰσὶν ἑσθ' ὅτε ψευδώνυμοι
» Βιβλοὶ, τινὲς μὲν ἡμεῖσοι καὶ γέγονες,
» Ὡς ἂν τις εἴποι τοῦ ἀληθείας λόγου.
» Αἱ δ' ἄρα νόθοι τε καὶ λαν ἐπισημαίεις.
» Ὡς τὰ κερδέσημα καὶ νόθα νομίσματα,
» Ἄ βασιλείως μὲν τὴν ἐπιγραφὴν ἔχει,
» Κίβδηλα δ' ἐστὶ ταις βλαῖς δηλούμενα.
» Τούτου χάριν σοι τῶν θεοκνεύστων ἐρῶν
» Βιβλον ἐκάστην, ὡς δ' ἂν εὐκρινῶς μάθοις.
» Τὰ τῆς παλαιᾶς σοι Διαθήκης ἐρῶ.
» Ἡ Πεντάτευχος τὴν Κτίσιν, εἴτ' Ἐξοδος.
» Δευτερικόν τε τὴν μέσην ἔχει βιβλον,
» Μεθ' ἣν Ἀριθμοὺς, εἴτα Δεύτερον νόμον.
» Τούτοις Ἰησοῦν προστίθει καὶ τοὺς Κριτάς.
» Ἐπειτα τὴν Ρουθ, Βασιλείων δὲ τέσσαρας.
» Βιβλους Παραλειπομένων δὲ γε τὰς δύο.
» Ἐσθρας ἐπ' αὐταῖς πρῶτος, εἴθ' ὁ δεύτερος.
» Ἐξῆς στιχηρὰς πέντε βιβλους ἐρῶ.
» Στεφθέντος ἄθλοιο, ποικίλων παθῶν ἰδὲ.
» Ψαλμῶν τε βιβλον, ἡμελὲς ψυχῶν ἄκος.
» Τρεῖς Σολομῶντος τοῦ σοφοῦ Παραομιίας,
» Ἐκκλησιαστήν, Ἄσμα δ' αὐτῶν Ἀσμάτων.
» Ταύταις Προφήταις προστίθει τοὺς δώδεκα.
» Ὡσπὲρ πρῶτον, εἴτ' Ἀμῶς τὸν δεύτερον.
» Μιχαῖαν, Ἰωήλ, Ἀβδὶαν καὶ τὸν τύπον
» Ἰωνᾶν αὐτοῦ τοῦ τριημέμου πάθους
» Ναοὺμ, μετ' αὐτὸν Ἀββακούμ' εἴτ' ἔναντον
» Σοφορίαν, Ἀγγαῖόν τε καὶ Ζαχαρίαν,
» Διώνυμόν τε ἄγγελον Μαλαχίας.
» Μεθ' οὗς Προφήτας μανθάνεις τοὺς τέσσαρας

» Παρρησιαστήν τὸν μέγαν Ἡσαίαν,
» Ἰερεμίαν συμπαθὴ καὶ μυστικόν,
» Ἰεζεκιήλ, ἰσχατον δὲ Δανιήλ,
» Τὸν αὐτὸν ἔργοις καὶ λόγοις σοφάτατον.
» Τούτοις προσεγκρίνουσι τὴν Αἰσθήρ τινες.
» Καινῆς διαθήκης ὡφ μοι βιβλους λέγειν.
» Εὐαγγελιστὰς τέσσαρας δέχου μόνους
» Ματθαῖον, εἴτα Μάρκον, εἰς Λουκᾶν τρίτον
» Προσθεὶς ἀρβίμει, τὸν Ἰωάννην χρόνῳ
» Τίταρτον, ἀλλὰ πρῶτον ὕψει δογματῶν.
» Βροντῆς γὰρ υἱὸν τοῦτον εἰκότως καλῶ,
» Μέγιστε ν' ἠχῆσαντα τῷ Θεῷ λόγῳ.
» Δέχου δὲ βιβλον Λουκᾶ καὶ τὴν δευτέραν,
» Τὴν τῶν καθολικῶν Πράξεων Ἀποστόλων.
» Τὸ σκεῦος ἐξῆς προστίθει τῆς ἐκλογῆς,
» Τὸν τῶν ἐθνῶν κήρυκα καὶ Ἀπόστολον
» Παῦλον, σοφῶς γράψαντα ταις Ἐκκλησίαις,
» Ἐπιστολάς, δις ἑπτὰ, Ῥωμαίοις μίαν.
» Ἡ χρῆ συνάπτειν πρὸς Κορινθίους δύο,
» Τὴν πρὸς Γαλάτας, τὴν τε πρὸς Ἐφεσίους
» Μεθ' ἣν τὴν ἐν Φιλίπποις, τὴν γεγραμμένην
» Κολασσαεῦσι, Θεσσαλονικεῦσι δύο,
» Τιμοθέῳ. Τίτω τε καὶ Φιλήμονι
» Μίαν ἐκάστῳ, καὶ πρὸς Ἑβραίους νόθον,
» Οὐκ εὖ λέγοντες, γνησία γὰρ ἡ χάρις
» Εἶεν. Τί λοιπὸν καθολικὰς ἐπιστολάς,
» Τινὲς μὲν ἑπτὰ φασίν, οἱ δὲ τρεῖς μόνους;
» Χρῆναι δέχεσθαι τὴν Ἰακώβου μίαν,
» Μίαν τε Πέτρου, τῶν τ' Ἰωάννου μίαν,
» Τινὲς δὲ τὰς τρεῖς, καὶ πρὸς αὐταῖς τὰς δύο,
» Πέτρου δέχονται, τὴν Ἰούδα δ' ἐβδόμην.
» Τὴν δ' Ἀποκάλυψιν Ἰωάννου πάλιν,
» Τινὲς μὲν ἐγκρίνουσιν, οἱ πλείους δὲ γε
» Νόθον λέγουσιν. Οὗτος ἀψευδέστατος
» Κανὼν ἂν εἴη τῶν Θεοκνεύστων Γραφῶν.

(1) Βιβλῶ ε'. Κεφ. ις'.

(2) Βιβλῶ ζ'. Κεφ. σ'.

(3) Σωζόμενος αὐτόθι.

Ἑρμηνεία.

Οὐδὲ ταῦτα ἐξήγησιν χρειάζονται, ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἄλλο, πέραξ μία ἀπαρίθμησις τῶν γνησίων καὶ ἀληθῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς νέας Γραφῆς. Φέρει δὲ παράδειγμα εἰς τὴν ἀρχὴν πῶς, καθὼς εἶναι πολλὰ ἄσπρα, ὅπου ἔχουσι μὲν τὴν σφραγίδα τὴν βασιλικὴν ἐπάνω, δὲν εἶναι δὲ καθαρὰ, ἀλλὰ κίβδηλα καὶ ὑπόχαλκα, ἔτσι καὶ πολλὰ βιβλία, ὀνομάζονται μὲν τῆς Γραφῆς, ὁμῶς εἶναι νόθα καὶ αἰρετικά. Σημείωσαι, ὅτι καὶ οἱ στίχοι οὗτοι εἰς πολλὰ μέρη δὲν εἶναι ὀρθοὶ κατὰ τὰ μέτρα, ἀλλὰ καθὼς εὑρομεν αὐτούς, καταγράψαμεν. Ὅρα καὶ τὸν πέ. Ἀποστολικόν. Ὅτι δὲ δύο ἀποκαλύψεις τοῦ Ἰωάννου εὑρίσκονται, ἡ μία γνησία καὶ ἡ ἄλλη νόθος, ὅρα εἰς τὸν ζ'. Ἀποστολικόν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΙΜΟΘΕΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Τιμόθεος δ' Ἀλεξανδρείας ἤμαζεν ἐπὶ τοῦ Βασιλέως Οὐάλεντος, κατὰ τὸ 372. ἔτος. Διάδοχος δὲ τοῦ ἀδελφοῦ του Πέτρου γενόμενος, τοῦ ὑπὸ τοῦ Οὐάλεντος ἐξορισθέντος διὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ πίστιν, Ἀρχιεπίσκοπος κατέστη τῆς Ἀλεξανδρείας (1) εἰκοστὸς τέταρτος, εἰς τὴν σειρὰν τῶν τῆς Ἀλεξανδρείας Ἐπισκόπων εὐρισκόμενος· ἐγένετο δὲ ἄκρος ὑπερασπιστὴς τοῦ ὁμοουσίου. Ἐν δὲ τῇ β'. Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ, τῇ κατὰ τὸ 381. ἔτος συγκροτηθείσῃ, ἦτο παρῶν ὁ μακάριος, καὶ τὴν τοῦ ἀγίου Πνεύματος Θεότητα ἀνεκῆρυξε. Μετὰ δὲ ζ' ἔτη τῆς β'. Οἰκουμενικῆς Συνόδου κοιμηθεὶς ἐν Κυρίῳ, ἀφῆκε διάδοχον τῆς Ἀλεξανδρείας Θεόφιλον. Συνέγραψε δὲ οὗτος βίους πολλῶν καὶ θαυμαστῶν ἀσκητῶν, μάλιστα δὲ τοῦ ἀββᾶ Ἀπολλῶ (2), ἀλλὰ δὴ καὶ τοὺς κατ' ἐρωταποκρίσιν παρόντας Κανόνας, οἵτινες ἐπικυροῦνται ἀορίστως μὲν ἀπὸ τὸν α. τῆς δ'. καὶ τὸν α. τῆς ζ'. ὠρισμένως δὲ ἀπὸ τὸν β'. τῆς ς'. Οἰκουμενικῆς, καὶ διὰ τῆς ἐπικυρώσεως ταύτης Οἰκουμενικὴν τῶν τῶν ἀναλαμβάνουσι δύναμιν. Εὐρίσκονται δὲ ἐν τῷ β'. τόμῳ τῶν Πανδεκτῶν, καὶ τῷ α. τόμῳ τῶν Συνοδικῶν σελ. 352.

Αἱ Ἐρωταποκρίσεις, ἦτοι οἱ ἰή. Κανόνες Τιμοθέου, τοῦ ἀγιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας ἐρμηνευόμενοι.

Ἑρώτησις Α'.

Ἐάν παιδίον κατηχούμενον ὡς ἐτῶν ἐπτὰ, ἢ ἄνθρωπος τέλειος, εὐκαιρήσῃ σου, προσφορᾶς γινομένης, καὶ ἀγνοῶν μεταλάβῃ, τί ὀφείλει γίνεσθαι περὶ αὐτοῦ ;

Ἀπόκρισις.

Φωτισθῆναι ὀφείλει· παρὰ Θεοῦ γὰρ κέκληται.

Ἑρμηνεία.

Ἐρωτηθεὶς ὁ Θεὸς Πατὴρ οὗτος, ἐάν παιδίον, ἢ καὶ ἄνδρας τέλειος, ἔτι κατηχούμενος ὢν, τύχῃ ἐπιτήδειον καιρὸν, ὅταν εἰς κάμμιαν Ἐκκλησίαν γίνεται λειτουργία, καὶ μεταλάβῃ ὄχι καταφρονῶν, ἀλλὰ μὴ ἡξεύρων ὅτι οἱ κατηχούμενοι δὲν πρέπει νὰ μεταλαμβάνουν πρὸ τοῦ Βαπτίσματος, περὶ τούτου, λέγω, ἐρωτηθεὶς ἀποκρίνεται, ὅτι πρέπει νὰ βαπτισθῇ ὁ τοιοῦτος, ἐπειδὴ καὶ ἐκαλέσθη εἰς τοῦτο ἀπὸ τὸν Θεόν. Κάλεσμα γὰρ θεϊκὸν φαίνεται νὰ ἦναι, τὸ νὰ μὴ ἐμποδίσουν ἀπὸ τὴν Κοινωνίαν τὸν τοιοῦτον οὔτε οἱ παρόντες ἐκεῖσε Χριστιανοί, οὔτε αὐτὸς ὁ κοινωήσας τοῦτον ἱερεὺς· ἴσως δὲ καὶ τὸ νὰ μὴ τὸν καταλάβουν τότε, ὅτι ἦτο κατηχούμενος, καίτοι προτοῦ γινώσκοντες αὐτόν. Ὅρα καὶ τὴν πρώτην ὑποσημείωσιν τοῦ β'. τῆς α.

Ἑρώτησις Β'.

Ἐάν δαιμονιζόμενος κατηχούμενος ᾖ, καὶ θελήσῃ αὐτὸς, ἢ οἱ ἴδιοι αὐτοῦ, ἵνα λάβῃ τὸ ἅγιον βάπτισμα, ὀφείλει λαβεῖν, ἢ οὐ, καὶ μάλιστα ἐάν πρὸς θάνατον ἐστίν ;

(1) Σωκράτης βιβλ. δ'. Κεφ. λς'.

(2) Σωζόμενος βιβλ. ς'. Κεφ. κη'.

Ἄποκρισις.

Ἐάν ὁ δαιμονιζόμενος μὴ καθαρισθῆ ἀπὸ τοῦ ἀκαθάρτου πνεύματος, οὐ δύναται λαβεῖν τὸ ἅγιον βάπτισμα. Περὶ τὴν ἐξοδὸν βαπτίζεται.

Ἑρμηνεία.

Ἀγκαλιὰ καὶ κάθε ἀβάπτιστος κατηχούμενος ἀκάθαρτος εἶναι, διατὶ ἔχει εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ τὴν ἀκαθαρσίαν τῆς προπατορικῆς ἀμαρτίας, καὶ πνεῦμα ἔχει πονηρὸν, ὅπου ἐμφωλεῖται μέσα εἰς τὴν καρδίαν του, καὶ κρυπτῶς εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς του ἐνεργεῖ, κινουῦν αὐτὸν εἰς ἀμαρτίας (1), κατ' ἐξοχῆς ὁμοῦ τρόπον ἀκάθαρτος λογίζεται ἐκεῖνος ὁ ἀβάπτιστος κατηχούμενος, ὅπου καὶ φανερώς ἐνεργεῖται ἀπὸ δαιμόνιον. Φαίνεται γὰρ, ὅτι διὰ προαιρετικῆς ἀμαρτίας του ἔδωκε χώραν εἰς τὸν δαίμονα νὰ τὸν ἐνεργῆ ἔτσι φανερώς καὶ νὰ τὸν διασπαράσῃ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἅγιος οὗτος ἐρωτηθεὶς, ἂν ἤμπορῆ νὰ βαπτισθῆ ὁ τοιοῦτοτρόπως φανερῶς δαιμονιζόμενος, ἀπεκρίθη, ὅτι δὲν ἤμπορεῖ, ἕως οὐ νὰ καθαρισθῆ, ἤτοι, ἕως οὐ νὰ ἐλευθερωθῆ ἀπὸ τὴν φανερὰν ἐνεργεῖαν τοῦ δαιμονος· ἕνα μὲν, διατὶ αὐτὸς ἔγινεν αἴτιος, διὰ τῶν προαιρετικῶν ἀμαρτημάτων του, νὰ ἐνεργῆ ἔτσι αὐτὸν ὁ δαίμων, καὶ ἄλλο δέ, ἵνα μὴ, ἐν ᾧ καιρῷ βαπτίζεται, τύχῃ νὰ δαιμονισθῆ, καὶ ἔξω φρενῶν γενόμενος, δὲν νοῆσθαι νὰ ἀποκρίνεται εἰς τὰς γενόμενας ἐν τῷ βαπτίσματι ἐρωτήσεις, καὶ ἀκολούθως δὲν καταλάβῃ τοῦ Μυστηρίου τὴν χάριν καὶ δύναμιν (2). Ἐάν ὁμοῦ ὁ τοιοῦτος κινδυνεύσῃ νὰ ἀποθάνῃ, λέγει ὁ Ἅγιος, νὰ βαπτίζεται, ἵνα μὴ ἐκβῆ ἀπὸ ταύτην τὴν ζωὴν χωρὶς τὴν σφραγίδα τοῦ θεοῦ Βαπτίσματος, καὶ ὑστερηθῆ διὰ τοῦτο τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Ἀναγνώθι καὶ τὸν ὁθ'. Ἀποστολικόν.

Ἑρώτησις Γ'.

Ἐάν πιστός τις ὢν, δαιμονίζεται, ὀφείλει μεταλαμβάνειν τῶν ἁγίων Μυστηρίων ἢ οὐ ;

Ἄποκρισις.

Ἐάν μὴ ἐξαγορεύῃ τὸ Μυστήριον, μήτε ἄλλως πως βλασφημῆ, μεταλαμβάνετω, μὴ μέντοι καθ' ἑκάστην ἀρκεῖ γὰρ αὐτῷ κατὰ Κυριακὴν μόνον.

(1) Ὅτι δὲ τὸ πονηρὸν πνεῦμα ἐμφωλεῖται εἰς κάθε ἀβάπτιστον, κἂν ἀνὴρ τέλειος ᾖ, κἂν νήπιον. Α'. δηλοῦται ἀπὸ τὰς εὐχὰς, ὅπου ἡ Ἐκκλησία ἀναγινώσκει πρὸ τοῦ Βαπτίσματος εἰς κάθε ἀβάπτιστον κατηχοῦμενον, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὰ λόγια ταῦτα· Καὶ ἐμφυσῶ ὁ ἱερεὺς αὐτοῦ τὸ στόμα, τὸ μέτωπον καὶ τὸ στῆθος, λέγων· «Ἐξέλασον (Κύριε δηλ.) ἀπὸ αὐτοῦ (τοῦ κατηχομένου) πᾶν πονηρὸν καὶ ἀκάθαρτον πνεῦμα. κεκρυμμένον καὶ ἐμφωλεῦον αὐτοῦ τῆ καρδίας». Β'. ἀπὸ τοῦ ὁσ'. Κεφάλαιον τοῦ Ἁγίου Διαδόχου (σελ. 224. τῆς Φιλοκαλίας). ἐν ᾧ λέγει· «Ἐγὼ ἐκ τῶν θείων Γραφῶν, καὶ ἐξ αὐτῆς τοῦ νοῦ τῆς αἰσθησεως κατελήφα, ὅτι πρὸ μὲν τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος ἐξῶθεν ἡ χάρις πρὸς τὰ καλὰ προτρέπεται τὴν ψυχὴν, ὁ δὲ σατανᾶς ἐν τοῖς αὐτῆς ἐμφωλεῖται βάθεισιν, ὅλας τὰς τοῦ νοῦ ἀποφράττειν διεξόδους δεξιᾶς πειρώμενος. Ἀπὸ δὲ αὐτῆς τῆς ὥρας, ἤπερ ἀναγεννώμεθα, ἐξῶθεν μὲν ὁ δαίμων γίνεται, ἐσῶθεν δὲ ἡ χάρις» καὶ Γ'. ἀπὸ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, ὃν εἶπεν, ὅτι, ὅταν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐκβῆ ἀπὸ τὸν ἀνθρώπον, πορεύεται εἰς ἀνύδρους τόπους, ζητοῦν ἀνάπαυσιν καὶ οὐχ εὐρίσκει (Ματθ. 16. 43). Τοῦτον γὰρ τὸν λόγον ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὸν περὶ βαπτίσματος λόγον του, ἐνόησε διὰ τὸν κάθε βαπτιζόμενον, ὅτι ἐκβαίνει ἀπὸ αὐτὸν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα. Σημείωσαι δὲ ὅτι εἰς τὸ αὐτὸ ἁγιασθῆν ἕδωρ τοῦ βαπτίσματος πολλοὶ δύναται νὰ βαπτισθῶν κατὰ τὸν Ἰωβ (σελ. ρλ'. τοῦ συνταγματικοῦ τοῦ Χρυσάνθου).

(2) Ὁ δὲ Βασίλειος λέγει καὶ Γ'. αἰτίαν. Ὅτι διὰ τοῦτο δὲν βαπτίζεται ὁ φανερῶς ἐνεργούμενος ὑπὸ τοῦ δαιμονος, ἕως οὐ νὰ καθαρισθῆ, διατὶ ἔχει νὰ λάβῃ διὰ τοῦ βαπτίσματος ἔνοιον τὴν χάριν τοῦ Παναγίου Πνεύματος. Ὅθεν πρέπει νὰ διαχωθῆ

πρῶτον τὸ ἐναντίον πνεῦμα, καὶ τότε νὰ εἰσέλθῃ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἐπειδὴ, δύο ἐναντίων πνευμάτων δὲν ἔμπορεῖ νὰ ᾖ καὶ δεκτὸς ἕνας καὶ ὁ αὐτός. Διότι ἀνίσως, ὡς εἵπομεν, ᾖ τὸ ἐμφωλεῦον εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀβαπτίστου πνεῦμα πονηρὸν, καὶ κρυπτῶς ἐνεργεῖ, πρέπει πρῶτον νὰ ἐκβῆ (καὶ διὰ τοῦτο ἀναγινώσκονται πρὸς αὐτὸν οἱ πρὸ τοῦ Βαπτίσματος ἀφορκισμοί), πόσω μᾶλλον πρέπει πρῶτον νὰ ἐκβῆ, τὸ καὶ φανερώς ἐνεργεῖ; Ὅτι δὲ εἰς τὴν αὐτὴν ψυχὴν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εὐρίσκονται καὶ ἡ χάρις καὶ ὁ πονηρὸς, ὁ προρρηθεὶς Ἅγιος Διάδοχος ἀποδεικνύει ἀπὸ τοῦ ὁσ'. Κεφαλαίου, ἕως τοῦ πη'. (αὐτόθ. παρὰ τῆ Φιλοκαλίας)· εἰ δὲ καὶ ὁ Ἅγιος Μακάριος λέγει, ὅτι δύο πρόσωπα εὐρίσκονται εἰς τὴν ψυχὴν, κακίας καὶ ἀρετῆς, καὶ κατὰ τοῦτο φαίνονται ἐναντίοι πρὸς ἀλλήλους οἱ δύο Πατέρες, ἀλλ' ἴσως συμβιβάζονται. καθ' ὅ, ἐν ἐνὶ μὲν καὶ τῷ αὐτῷ ἀνθρώπῳ μετὰ τὸ βάπτισμα καὶ τὰ δύο εὐρίσκονται, ὡς εἶπεν ὁ θεὸς Μακάριος, κατ' ἄλλο δὲ καὶ ἄλλο δὲ μέρος, ἤτοι ἡ μὲν χάρις εὐρίσκειται εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς μετὰ τὸ βάπτισμα, ὁ δὲ πονηρὸς, περὶ τὴν καρδίαν, καὶ ἀπλῶς εἰς τὸ σῶμα. καπνίζων τὴν ψυχὴν διὰ τῆς ὑγρότητος τοῦ σώματος, καὶ τοῦτο κατὰ θέαν συγχώρησιν, πρὸς δοκιμὴν τοῦ αὐτεθουσίου καὶ γύμνασιν, ὡς λέγει ὁ αὐτὸς Διάδοχος (αὐτόθ.). Σημείωσαι δὲ ὅτι ὁ ἴδιος οὗτος Ἅγιος τὸν μὲν κατὰ καιροὺς δαιμονιζόμενον, πιστὸν καὶ μὴ βλασφημοῦντα τὸ Μυστήριον, συγχωρεῖ νὰ μεταλάβῃ ἐν τῷ Γ'. Κανόνι, ὅταν δὲ ἐνεργῆται ὑπὸ τοῦ δαιμονος· οὐδὲν δὲ τοιοῦτο λέγει νὰ γίνεται καὶ εἰς τὸν ἀβάπτιστον κατηχοῦμενον ὅπου δαιμονίζεται, ἂν καὶ οὗτος δηλ. μετὰ τὴν ἀποκρίσιν δαιμονιζόμενος, ἤμπορῆ νὰ βαπτισθῆ, ὅταν δὲ δαιμονίζεται, ἢ ὅχι.

Ἑρμηνεία.

Ἐρωτηθεὶς ὁ Ἅγιος, ἂν πρέπει ὁ δαιμονιζόμενος νὰ μεταλαμβάνῃ τὰ θεία Μυστήρια, ἀποκρίνεται διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος ὅτι νὰ μεταλαμβάνῃ, ναι, ὅχι ὅμως καθ' ἑκάστην ἡμέραν (1), ἀλλὰ μόνον εἰς κάθε Κυριακὴν, κατὰ τὸν Ἀριστηνὸν καὶ τὸν Ἀρμενόπουλον (τμημ. εἰ. ἐπιγραφ. β'. τῆς ἐπιτομῆς τῶν Κανόνων), ἢ (κατ' ἄλλους) κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκείνους. ὅπου δὲν δαιμονίζεται (2), καὶ ἀντίτως ἐν τῷ καιρῷ ὅπου σωφρονεῖ, δὲν βλασφημεῖ τὰ θεία Μυστήρια, μηδὲ ἐξαγορεύῃ αὐτὰ, ἤτοι φανερόν τι τυχόν, ὅτι αὐτὰ εἶναι: ψωμί καὶ κρασί κοινοῦν, μὴ πιστεύων ὅτι ἀληθῶς εἶναι Σῶμα καὶ Αἷμα Χριστοῦ. ὥστε, περὶ δαιμονιζομένου ἐδῶ λέγει ὁ Ἅγιος, ὅπου δὲν ἐνεργεῖται συνεχῶς, ἀλλὰ πότε καὶ πότε, εἰς διαστήματα καιροῦ, κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα καὶ Ζωναράν, ἐρμηνεύοντας τὸν ὁθ'. Ἀποστολικὸν, ὅν καὶ ἀνάγνωθι.

Ἑρώτησις Δ'.

Ἐάν τις κατηχούμενος, ὦν ἀσθενής, γένηται ἐκ φρονός, καὶ μὴ δύναται αὐτὸς ὁμολογήσαι τὴν πίστιν, καὶ παρακαλῶσιν οἱ ἴδιοι αὐτοῦ, ἵνα λάβῃ τὸ ἅγιον βάπτισμα, ἕως ζῆ, ὀφείλει λαβεῖν, ἢ οὐ;

Ἀπόκρισις.

Ὅφείλει λαβεῖν, ἐάν μὴ ὑπὸ πνεύματος ἀκαθάρτου πειράζῃται.

Ἑρμηνεία.

Ἐρωτήθη ὁ Ἅγιος, ἀνίσως πρέπει νὰ βαπτισθῇ τινὰς κατηχούμενος, ὅστις ἀσθενήσῃ τόσον, ὥστε ὅπου, ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν νὰ ἐκβῇ ἔξω ἀπὸ τὸν νοῦν του (καθὼς ἀκολουθεῖ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τοὺς ἔχοντας λοιμικὴν), καὶ δὲν δύναται αὐτὸς μόνος του νὰ ἀποκριθῇ τὰς συνήθεις ἀποκρίσεις τοῦ βαπτίσματος, οἱ δὲ συγγενεῖς αὐτοῦ, βλέποντες αὐτὸν οὕτω, παρακαλοῦσι διὰ νὰ βαπτισθῇ, ἐπειδὴ, ἂν καὶ τότε, διὰ τὴν ἀσθένειαν, δὲν ἤμπορῇ νὰ ὁμολογήσῃ τὴν πίστιν καὶ νὰ ζητήσῃ τὸ βάπτισμα, ἀλλ' ὅμως μὲ τὸ νὰ ἔγινε προλαβὼν κατηχούμενος, ἔδειξε μὲ τοῦτο, ὅτι θέλει καὶ ἀγαπᾷ τὴν τῶν Χριστιανῶν πίστιν καὶ τὸ Βάπτισμα προαιρετικῶς, καὶ μάλιστα ὅταν πρὸ τῆς ἀσθενείας ἐζήτει τὸ βάπτισμα, διὰ τινὰς ὅμως αἰτίας ἀνέβαλεν αὐτὸ, ὡς λέγει ὁ Ζωναράς ἐν τῇ ἐρμ. τοῦ ἰβ'. τῆς Καρθαγ. Πλὴν ἀνίσως ἀπὸ δαιμόνιον ἐνεργούμενος, ἐκβῆκεν ἔξω φρονῶν, νὰ μὴ βαπτίζεται, ἕως οὐ νὰ καθαρισθῇ, ὡς προείπομεν. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ὁθ'. Ἀποστολικὸν, καὶ ἰβ'. τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ.

Ἑρώτησις Ε'.

Ἐάν γυνὴ συγγένηται μετὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς τὴν νύκτα, ἦγουν, ὁ ἀνὴρ μετὰ τῆς γυναικὸς, καὶ γένηται σύναξις, ὀφείλουσι μεταλαβεῖν, ἢ οὐ;

Ἀπόκρισις.

Οὐκ ὀφείλουσι, τοῦ Ἀποστόλου βοῶντος, «Μὴ ἀποστερήτε ἀλλήλους, εἰ μὴ τι ἂν ἐκ συμφώνου πρὸς καιρὸν, ἵνα σχολάσητε τῇ προσευχῇ» καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνέρχεσθε, ἵνα μὴ πειράζῃ ὑμᾶς ὁ σατανᾶς διὰ τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν». [ἀ. Κορ. ζ'. 5].

Ἑρμηνεία.

Πρὸς τὸν ἐρωτήσαντα, ἀνίσως πρέπει νὰ λάβῃ τὰ θεία Μυστήρια, τὸ πρῶτ' ἡγενομένης λειτουργίας, τὸ ἀνδρῶνον ὅπου σμίξῃ σαρκικῶς κατὰ τὴν ἀμέσως περασμένην νύκτα, ἀπεκρίθη διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος ὁ Ἅγιος, ὅτι δὲν πρέπει νὰ μεταλαμβάνῃ (3) καὶ φέρει εἰς μαρτυρίαν τὸν λόγον τοῦ Ἀποστόλου, ὅπου παραγγέλλ-

(1) Ὅρα τὸν ὁθ'. Κανόνα τῶν Ἀποστόλων.

(2) Ὅρα καὶ σελ. 1046. τοῦ Εὐεργετινοῦ, ὅπου λέγει ὁ Ἀββᾶς Κασσιανός, ὅτι ἡ Ἁγία Κοινωνία ἐδίδοτο εἰς τοὺς δαιμονιζομένους, καὶ δὲν ἐμποδίσθη ποτὲ αὕτη ἀπὸ αὐτοῦ παρὰ τῶν παλαιῶν Γερόντων, καὶ ὅτι δὲν δίδεται εἰς τροφήν τοῦ δαίμονος τὰ Ἅγια, ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς καθαρισμόν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, καὶ εἰς κατάφλεξιν τοῦ πονηροῦ πνεύματος, τοῦ ἐγκαθμινοῦ εἰς τὰ μέλη τοῦ σώματος τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὅτι, ἂν

ἐμποδίζωμεν τὴν Κοινωνίαν ἀπὸ τοὺς δαιμονιζομένους, δίδομεν ἄδειαν εἰς τὸν δαίμονα συχνότερα καὶ βαρύτερα νὰ τοὺς ἐνεργῇ, ὡς στερουμένους τῆς ἐκ τῆς θείας Κοινωνίας διδομένης τοῦ Θεοῦ βοηθείας.

(3) Τὸ ἐλιγώτερον γὰρ τρεῖς ἡμέρας πρέπει νὰ ἀπέχουν, πρὸ τῆς σαρκικῆς μίξεως, τὰ νόμιμα ἀνδρόγυνα, καὶ οὕτω νὰ μεταλαμβάνουσιν, καὶ ὅρα τὴν πρώτην ὑπόσημίωσιν τοῦ ἰγ'. τῆς ε'.

λει εἰς τὰ ἀνδρόγυνα νὰ μὴ ἀποστεροῦν τὸ ἓνα μέρος ἀπὸ τὸ ἄλλο τὴν σαρκικὴν μίξιν, παρέξ μὲ συμφωνίαν καὶ τῶν δύο μερῶν, τότε δὲ μόνον νὰ μὴ σμίγουν, ὅταν γίνεται ἱερὰ λειτουργία, τὸ Σάββατον καὶ τὴν Κυριακὴν, καὶ ἀπλῶς ὅλας τὰς ἑορτάς, διὰ νὰ μεταλάβουν (ἔτσι γὰρ ἐρμηνεύουσι τὸ, ἵνα σχολάσῃτε τῇ προσευχῇ, τόσον ὁ ἰγ'. τοῦ ἰδίου τούτου Ἁγίου, ὅσον καὶ ὁ τρίτος τοῦ Ἁγίου Διονυσίου, οὗ καὶ ἀνάγνωθι), καὶ πάλιν νὰ σμίγουν σαρκικῶς, καὶ τοῦτο νὰ κάμνουν διὰ τὴν ἀκράτητόν τους ἐπιθυμίαν, διὰ νὰ μὴ πειράξῃ αὐτοὺς ὁ σατανᾶς, παρακινῶν αὐτοὺς νὰ πορνεύουν καὶ νὰ μοιχεύουν εἰς ξένας γυναίκας καὶ ξένους ἀνδρας.

Ἐρώτησις 5'.

Ἐὰν γυνὴ κατηχομένη δέδωκε τὸ ὄνομα αὐτῆς ἵνα φωτισθῇ, καὶ περὶ τὴν ἡμέραν τοῦ βαπτίσματος αὐτῆς γέγονεν αὐτῇ τὰ κατ' ἔθος τῶν γυναικείων, ὀφείλει φωτισθῆναι αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ, ἢ ὑπερθέσθαι, καὶ πόσον ὑπερθέσθαι ;

Ἀπόκρισις.

Ἐπερθέσθαι ὀφείλει, ἕως οὗ καθαρισθῇ.

Ἐρμηνεία.

Ἐκεῖνοι οἱ κατηχομένοι ἢ κατηχομέναι, ὅπου ἐμελλον νὰ βαπτισθοῦν, πρὸ ἡμερῶν ἀπεγράφοντο κατ' ὄνομα ἀπὸ τῶν ἐπιστάτας τῶν Ἐκκλησιῶν, ὅστινες καὶ ὠνομάζοντο φωτιζόμενοι καὶ ἐκλεκτοὶ (καὶ ὄρα τὸν ἰδ'. τῆς α.). Καὶ λοιπὸν ἀπὸ τότε προετοιμάζοντο εἰς τὸ ἅγιον Βάπτισμα μὲ περισσότερον πόλον καὶ ἀγῶνα, ἀπὸ ὅσον ἔκαμαν εἰς τὸν ἄλλον καιρὸν, ὅπου ἦσαν κατηχομένοι. Τούτων οὕτως εἰρημένων, ἀποκρίνεται διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος ὁ Ἁγιος, ὅτι, ἀνίσως γυνὴ τις κατηχομένη ἀπογράφῃ τοιοῦτοτρόπως τὸ ὄνομά της καὶ ἐτοιμάζεται εἰς τὸ Βάπτισμα, κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν ὅπου μέλλει νὰ βαπτισθῇ, καὶ ἔλθουν τὰ συνήθη καὶ γυναικεῖά της, νὰ μὴ βαπτίζεται ἢ τοιαύτη, ἀλλὰ νὰ ἀναβάλῃ τὸν καιρὸν, ἕως οὗ νὰ καθαρισθῇ ἀπὸ αὐτά. Ὅρα καὶ τὸν β'. τοῦ Διονυσίου.

Ἐρώτησις 5'.

Ἐὰν γυνὴ ἴδῃ τὰ κατ' ἔθος τῶν γυναικείων αὐτῆς, ὀφείλει προσέρχεσθαι τοῖς Μυστηρίοις αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ, ἢ οὐ ;

Ἀπόκρισις.

Οὐκ ὀφείλει, ἕως οὗ καθαρισθῇ.

Ἐρμηνεία.

Ὅμοιως καὶ μὲ τὸν ἀνωτέρω, ὁ παρὼν Κανὼν διορίζει νὰ μὴ μεταλαμβάνῃ ἡ γυνὴ τὰ θεῖα Μυστήρια κατὰ τὰς ἡμέρας ὅπου ἔχει τὰ συνήθη καὶ γυναικεῖά της, ἀλλὰ τότε νὰ μεταλαμβάνῃ, ὅταν καθαρισθῇ ἀπὸ αὐτά. Ὅρα καὶ τὸν β'. Διονυσίου.

Ἐρώτησις 6'.

Γυνὴ, ἐὰν γεννήσῃ τὸ Πάσχα καὶ ὀφείλει νηστεῦσαι, μὴ πιεῖν οἶνον, ἢ ἀπολύεται τῆς νηστείας καὶ τοῦ μὴ πιεῖν οἶνον, διὰ τὸ γεννησῆαι ;

Ἀπόκρισις.

Ἡ νηστεία ἐπενοήθη διὰ τὸ σῶμα ταπεινώσαι· εἰ οὖν τὸ σῶμα ἐν ταπεινώσει ἐστὶ καὶ ἀσθενείας, ὀφείλει μεταλαβεῖν, καθὼς βούλεται καὶ δύναται βαστάσαι τροφῆς καὶ ποτοῦ.

Ἐρμηνεία.

Ἐρωτηθεὶς ὁ Πατὴρ οὗτος, ἂν πρέπει ἡ γυναῖκα ὅπου γεννήσῃ κατὰ τὴν μεγάλην τεσσαρκοστὴν τοῦ Πάσχα, κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα καὶ Βλάσταρην (1), νὰ συγχωρηθῆται εἰς τὸ νὰ λύσῃ τὴν νηστείαν (2) καὶ νὰ πῖν

(1) Ὁ δὲ Ἀριστήριος καὶ ἄλλοι τινὲς λέγουσιν, ὅτι Πάσχα ἐνοεῖται ἐδῶ ἡ μεγάλη ἑβδομάς, δὲν εἶναι ὁμοίως τὴν διαφορὰ ἐν οὕτω νοηθῇ τὸ Πάσχα. ἢ οὕτω, ἐπειδὴ τόσον καὶ ἡ τεσσαρκοστὴ, ὅσον καὶ ἡ μεγάλη ἑβδομάς διὰ ξηροφαγίας πρέπει νὰ νηστεύωνται, καὶ κατὰ τοῦτο δὲν ἔχουν διαφορὰν. ἀκολούθως δὲ καὶ ἡ γυναῖκα ὅπου γεννήσῃ, εἴτε εἰς ἐκείνην, εἴτε εἰς ταύτην, δὲν πρέπει νὰ λαμβάνῃ διαφορετικὴν λύσιν τῆς νηστείας.

(2) Ἡ λύσις τῆς νηστείας ἐδῶ ἐνοεῖται, τὸ νὰ φάγῃ ἡ γυνὴ τὸ φαγητὸν ἐκεῖνο, μὲ τὸ ὅποιον δύναται νὰ συστήσῃ τὴν ἀπὸ τῆς γεννήσεως ἀσθένειαν καὶ ταλαιπωρίαν τοῦ σώματός της, ὡς ἐρμηνεύει ἀκολούθως ὁ Ἁγιος. Τοῦτο δὲ εἶναι φαγητὸν μὲ ἔλαιον μόνον. Λέγει γὰρ ὁ ἴδιος οὗτος Πατὴρ ἐν τῷ ι'. Κανόνι, ὅτι ἐκεῖνος ὅπου ἀπὸ ἀσθένειαν τελείως καταξηρανθῇ, εἶναι δικαιον νὰ τρώγῃ ἔλαιον.

κρασί, ἀποκρίνεται, ὅτι πρέπει νὰ συγχωρηθῆ, ἐπειδὴ ἡ νηστεία γίνεται διὰ ταπεινώσειν καὶ χαλιναγωγίαν τοῦ σώματος, ἀνίσως δὲ τὸ σῶμα ἦναι τεταπεινωμένον καὶ ἀσθενές, πρέπει νὰ φάγῃ ἐκεῖνο τὸ ἀρκετὸν φαγητὸν καὶ ποτὸν, μὲ τὸ ὅποιον δύναται νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν ἀσθενείαν του καὶ νὰ συσταθῆ. Ὅρα καὶ τὸν ξθ'. Ἀποστολικόν.

Ἑρωτήσεις Θ'.

Εἰ ὀφείλει Κληρικὸς εὐχέσθαι, παρόντων Ἀρειανῶν, ἢ ἄλλων αἰρετικῶν, ἢ οὐδὲν αὐτὸν βλάπτει, ὁπόταν αὐτὸς ποιῇ τὴν εὐχὴν, ἢ γοῦν τὴν προσφορὰν;

Ἀποκρίσεις.

Ἐν τῇ θεῖᾳ ἀναφορᾷ ὁ Διάκονος προσφωνεῖ πρὸ τοῦ ἀσπασμοῦ· Οἱ ἀκοινώνητοι περιπατήσατε. Οὐκ ὀφείλουσιν οὖν παρεῖναι, εἰ μὴ ἂν ἐπαγγέλλωνται μετανοεῖν καὶ ἐκφεύγειν τὴν αἵρεσιν.

Ἑρμηνεία.

Ἐρωτήθη ὁ Πατὴρ οὗτος, ἂν πρέπη ὁ Ἱερεὺς νὰ προσφέρῃ ἀναίμακτον ἱερουργίαν, ὅταν ἦναι παρόντες Ἀρειανοὶ καὶ ἀπλῶς αἰρετικοὶ, καὶ ἀποκρίνεται, ὅτι ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἱερουργίας ὁ Διάκονος φωνάζει νὰ ἐκβῶν ἔξω τοῦ ναοῦ ὅσοι εἶναι Κατηχούμενοι, λέγων· «Ὅσοι Κατηχούμενοι προέλθετε» (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, οἱ ἀκοινώνητοι περιπατήσατε). Ἀνίσως λοιπὸν, ὅσοι εἶναι Κατηχούμενοι δὲν συγχωροῦνται νὰ σταθοῦν ἐν τῷ καιρῷ, ὅταν γίνεται ἡ θεία λειτουργία, πόσω μάλλον οἱ αἰρετικοί; ἔξω μόνον, ἂν ὑπόσχωνται νὰ μετανοήσουν καὶ νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν αἵρεσιν· πλὴν καὶ τότε πάλιν δὲν πρέπει νὰ ἀφίνωνται μέσα εἰς τὸν ναὸν, ἀλλὰ νὰ στέκωνται ἔξω μὲ τοὺς Κατηχουμένους. Εἰ δὲ τοιοῦτοτρόπως δὲν ὑπόσχονται, οὐδὲ μὲ τοὺς Κατηχουμένους συγχωροῦνται νὰ στέκουν, ἀλλὰ νὰ ἀποδιώκωνται, κατὰ τὸν Βαλασαμῶνα.

Ἑρωτήσεις Ι'.

Ἐάν τις ἦ ἀσθενῶν καὶ ἐκτακὸς πάνυ ἀπὸ τῆς πολλῆς ἀσθενείας, καὶ ἔλθῃ τὸ ἅγιον Πάσχα, πάντως ὀφείλει νηστεῦσαι, ἢ ἀπολύει αὐτὸν ὁ Κληρικὸς λαμβάνειν, ὃ δύναται, ἢ καὶ ἔλαιον καὶ οἶνον, διὰ πολλὴν αὐτοῦ ἀσθενείαν;

Ἀποκρίσεις.

Ἀπολύεσθαι ὀφείλει μεταλαμβάνειν καὶ τῆς τροφῆς καὶ τοῦ ποτοῦ ὁ ἀσθενῶν, πρὸς ἃ δύναται βαστάσαι. Τὸ γὰρ μεταλαμβάνειν ἐλαίου τὸν ἅπαξ ἐκτακέντα δίκαιόν ἐστιν.

Ἑρμηνεία.

Ἐρωτηθεὶς οὗτος ὁ θεῖος Πατὴρ, ἂν ὁ πολλὰ ἀσθενής, καὶ μὲ ὑπερβολὴν καταξηρανθεὶς ἀπὸ τὴν πολλὴν ἀσθενείαν, πρέπει ἐν τῇ Μ'. τοῦ Πάσχα (1) νὰ νηστεύσῃ ἀπαραιτήτως, ἀπεχόμενος οἴνου καὶ ἐλαίου, ὡς καὶ οἱ ὑγιεῖς, ἢ ἂν πρέπη νὰ συγχωρηθῆ νὰ φάγῃ ἔλαιον καὶ νὰ πῖῃ οἶνον διὰ τὴν πολλὴν ἀσθενείαν (2), ἀποκρίνεται, ὅτι πρέπει νὰ συγχωρηθῆ ὁ τοιοῦτος νὰ λάβῃ τὸ ἱκανὸν φαγητὸν καὶ ποτὸν, μὲ τὸ ὅποιον δύναται νὰ βαστάσῃ καὶ νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν ἀσθενείαν του, καθὼς ἤθελε διορισθῆ ἀπὸ τινος θεοφοβοῦμένου ἱατροῦ· διότι δίκαιον εἶναι νὰ τρώγῃ λάδι ἐκεῖνος ὅποθ' τελείως ἐξηράνθη ἀπὸ τὴν ἀσθενείαν. Ὅρα καὶ τὸν ξθ'. Ἀποστολ.

Ἑρωτήσεις ΙΑ'.

Ἐάν τις καλέσῃ Κληρικὸν εἰς τὸ συζεῦξαι γάμον, ἀκούσῃ δὲ τὸν γάμον παράνομον, ἢ θειογαμίαν, ἢ γοῦν ἀδελφὴν τελευτησάσης γυναικὸς τὴν μέλλουσαν ζεύγυσθαι, εἰ ὀφείλει ἀκολουθήσαι ὁ Κληρικὸς, ἢ προσφορὰν ποιῆσαι;

Ἀποκρίσεις.

Ἀπαξ εἶπατε. Ἐάν ἀκούσῃ ὁ Κληρικὸς τὸν γάμον παράνομον, εἰ οὖν ὁ γάμος παράνομός ἐστιν, οὐκ ὀφείλει ὁ Κληρικὸς κοινωνεῖν ἁμαρτίαις ἄλλοτρίαις.

(1) Καὶ ἐδῶ παρομοίως Πάσχα ἐνόησάν τινες τὴν μεγάλην | (2) Ὅρα καὶ ἀπὸ τὸν παρόντα Κανόνα, ὅτι ἡ νηστεία τῆς Ἑβδομάδα. | μεγάλης μ'. εἶναι ἐνηρηγία, καὶ ἀποχὴ οἴνου καὶ ἐλαίου.

Ἑρμηνεία.

Ἐρωτήθη ὁ Ἅγιος, ἀνίσως τινὰς Ἱερεὺς καλεσθῆ εἰς τὸ νὰ εὐλογήσῃ γάμον, ἔπειτα μάθη, ὅτι αὐτὸς ὁ γάμος εἶναι παράνομος (τυχὸν, διατὶ ὁ ἀνὴρ μέλλει νὰ λάβῃ εἰς γυναῖκα τὴν θείαν του, ἢ τὴν ἀδελφὴν τῆς ἀποθανούσης γυναικὸς του, ταῦτὸν εἶπε, δὴ ἀδελφὰς ζητεῖ νὰ λάβῃ, ἢ καὶ ἄλλην συγγενισσάν του), ἐὰν αὐτὸς ὁ Ἱερεὺς πρέπη νὰ τοὺς εὐλογήσῃ, ἢ νὰ λειτουργήσῃ (1), ταῦτα, λέγω, ἐρωτηθεὶς, ἀποκρίνεται διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος, ὅτι, ἂν Ἱερεὺς μάθῃ πῶς ὁ γάμος εἶναι παράνομος, δὲν πρέπει οὔτε νὰ τοὺς εὐλογήσῃ, οὔτε νὰ λειτουργήσῃ, καὶ ἀκολούθως δὲν πρέπει καὶ αὐτὸς νὰ συγκοινωνῇ εἰς τὰς ξένας ἀμαρτίας, ἧτοι εἰς τὸν παράνομον γάμον τους, καὶ εἰς τὰ ἐπιτίμια τοῦ τὸν τοιοῦτον γάμον ἱερολογήσαντος Ἱερέως (2).

Ἐρώτησις ΙΒ'.

Ἐὰν ὄνειρασθεὶς ὁ λαϊκὸς, ἐρωτήσῃ Κληρικόν, ὀφείλει ἐπιτρέψαι αὐτῷ κοινωῆσαι ἢ οὐ ;

Ἀποκρίσις.

Εἰ μὲν ὑπόκειται ἐπιθυμία γυναικὸς, οὐκ ὀφείλει· εἰ δὲ ὁ σατανᾶς πειράζει αὐτὸν, ἵνα διὰ τῆς προφάσεως ταύτης ἀλλοτριώσῃ τῆς κοινωνίας τῶν θείων Μυστηρίων, ὀφείλει κοινωῆσαι, ἐπεὶ οὐ παύεται ὁ πειράζων κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν, ὅτε ὀφείλει κοινωῆναι, ἐπιτιθέμενος αὐτῷ.

Ἑρμηνεία.

Ἐρωτηθεὶς ὁ Πατὴρ οὗτος, ἂν πρέπη νὰ μεταλάβῃ ὁ ἐνυπνιασθεὶς λαϊκὸς κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὅπου ἐνυπνιάσθῃ, ἀποκρίνεται διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος ὅτι, εἰ μὲν αὐτὸς ἔπαθε τοῦτο ἀπὸ ἐπιθυμίας ἢ ἐνθύμησιν γυναικὸς, δὲν πρέπει νὰ κοινωῆσῃ, ἐπειδὴ καὶ ἡ ἔμπαθῆς αὐτῇ ἐνθύμησις, κατόπιν ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἡ ρεῦσις ἠκολούθησεν, ἐμόλυνε τὴν διάνοιάν του. Εἰ δὲ τοιαύτη ἐπιθυμία καὶ ἐνθύμησις δὲν ἠκολούθησεν, ἀλλὰ μόνον ὁ σατανᾶς ἀπὸ τὸν φθόνον του ἐπείραξεν αὐτὸν, διὰ νὰ τὸν ἐμπαθίσῃ ἀπὸ τὸν ἁγιασμὸν τῶν θείων Μυστηρίων, πρέπει νὰ μεταλάβῃ, ἐπειδὴ, ἂν δὲν μεταλάβῃ, δὲν θέλει παύσει ὁ σατανᾶς νὰ τὸν πειράζῃ, καὶ μὲ τέτοιον τρόπον νὰ τὸν ἐμποδίσῃ, ὅταν ἐτοιμάζεται νὰ κοινωῆσῃ (3). Ἀνάγνωθι καὶ τὸν δ'. Διονυσίου.

Ἐρώτησις ΙΓ'.

Τοῖς ζευγνυμένοις εἰς γάμον, περὶ ποίων ἡμερῶν τῆς ἐβδομάδος παρατίθεσθαι χρὴ ἀπέχεσθαι τῆς πρὸς ἀλλήλους κοινωνίας ; καὶ ποίας ἡμέρας ἔχειν ἐπ' ἐξουσίας ;

Ἀποκρίσις.

Ἄ προείρηκα καὶ νῦν λέγω. Ὁ Ἀπόστολος λέγει, «μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους, εἰ μὴ τι ἂν ἐκ συμ-

(1) Ἡ λειτουργία ὅπου λέγει ἰδῶ ὁ Κανὼν νὰ γίνεται μετὰ τὴν εὐλογίαν τοῦ γάμου, ἐγένετο βίβαια διὰ νὰ μεταλάβῃ τὰ θεία Μυστήρια τὸ εὐλογηθὲν ἀνδρόγυνον, τὸ ὅποιον πρέπει καὶ τώρα νὰ τὸ κάμνουν οἱ ἀληθεῖς καὶ σωθῆναι θέλοντες Χριστιανοί, ἰξομολογούμενοι προτοῦ καὶ προετοιμαζόμενοι μετ' ἐγκράτειαν καὶ ἄλλας ἀγαθοεργίας, περὶ οὗ ὅρα τὴν α. ὑποσημείωσιν τοῦ ιγ'. τῆς ε'.

(2) Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Νικηφόρος, ἀγκαλὰ καὶ ἀπὸ βίαν μεγάλην τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου, υἱοῦ τῆς Εἰρήνης, συνεχώρησε (μετὰ καὶ τοῦ Ταρσσοῦ) κατ' ἀρχὰς Ἰωσήφ τὸν οἰκονόμον τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας, ὅστις εὐλόγησεν αὐτὸν τὸν Βασιλέα μετὰ τὴν Κουβουκουλαρίαν Θεοδότην τὴν συγγενῆ του, παραιτησάμενον Μαρίαν τὴν προτέραν γυναῖκά του· μ' ὄλον τοῦτο ὑστερον, ὅταν ἐβασίλευσε Μιχαὴλ ὁ εὐσεβῆς Βασιλεὺς, ἐκάθηρεν αὐτὸν ὁ αὐτὸς Ἅγιος Νικηφόρος, καὶ ὅρα τὸν Δοσιθ. σελ. 664 καὶ 745 τῆς Δωδεκαβίβλ. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ νόμοι προστάττουσι (Ἀρμενὸν. βίβλ. καὶ τίτλ. δ'.) κρυφίως τινὰς νὰ μὴ στεφανώνηται, ἀλλὰ παρησιάζων πολλῶν ἀνθρώπων ἐνώπιον, ἵνα δηλ. οἱ Ἱερεῖς οἱ μέλλοντες ἱερολογήσῃ

ἐξετάζουσι μετὰ ἀκριβείαν τοὺς ἐκείσε παρόντας, ἂν ὁ γάμος ᾖναι νόμιμος, ἢ οὐ. Ὅποιος δὲ τολμήσῃ νὰ στεφανώσῃ κρυφίως, νὰ παιδεύεται καὶ αὐτὸς, καὶ ὁ τοῦτον στεφανώσας Ἱερεὺς κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικούς Κανόνας. Ἀλλὰ καὶ ὁποιος Ἱερεὺς στεφανώσῃ τινὰ χωρὶς τὴν ἐγγραφὴν ἄδειαν τοῦ Ἀρχιερέως, παρομοίως πρέπει καὶ αὐτὸς νὰ παιδεύηται.

(3) Τοῦτον τὸν Κανόνα ἀναφέροντας ὁ Βαλαμὸν ἐν τῇ πρὸς Μάρκον α. ἀποκρίσει, λέγει, ὅτι οἱ μὲν λαϊκοὶ ὅπου ἐνυπνιασθῶσι, κατὰ τὴν περίληψιν τοῦ Κανόνος τούτου, νὰ μεταλαμβάνουσι, οἱ δὲ ἱερωμένοι νὰ μὴ λειτουργοῦσι κατὰ τὴν ἡμέραν ὅπου τοῦτο πάθουσι, διὰ τὸ σεβάσμιον τῆς ἱερωσύνης, ἔξω μόνον ἂν ᾖναι ἑορτὴ μεγάλη, καὶ ἡ ἀναβολὴ μὲν ἱερωργίας προξενῇ κίνδυνον, ἢ δὲ ταύτης ἱεροτελεστία ᾖναι χρειώδης, καθὼς καὶ ὁ Κίτρος τοῦτο τὸ ἴδιον λέγει, καὶ ὅρα τὴν ὑποσημ. τοῦ δ'. τοῦ Διονυσίου· ἐπειδὴ δὲ δύσκολα ἡμπορεῖ νὰ διακρίνῃ τινὰς πότε ἐνυπνιάζεται ἀπὸ πειρασμὸν καὶ φθόνον μόνον τοῦ διαβόλου, καὶ πότε ἀπὸ ἐπιθυμίας γυναικὸς ἢ ἀπὸ ἄλλων αἰτίαν ἰδικῆν του, τὸ ἀσφαλέστερον καὶ φρονιμώτερον εἶναι νὰ μὴ μεταλαμβάνῃ, ὅταν πάθῃ τινὰς λαϊκὸς ἢ Ἱερεὺς ἢ Μοναχὸς, τοιοῦτον πρᾶγμα, ὡς προείπομεν ἐν τῇ ὑποσημ. τοῦ δ'. τοῦ Διονυσίου.

φώνου πρὸς καιρὸν, ἵνα σχολάζητε τῇ προσευχῇ». [ά. Κορ. ζ'. 5]. Καὶ πάλιν «ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνέρχεσθε, ἵνα μὴ πειράζῃ ὑμᾶς ὁ σατανᾶς διὰ τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν». Ἐξ ἀνάγκης ἐν τῷ Σάββατον καὶ τὴν Κυριακὴν ἀπέχεσθαι δεῖ, διὰ τὸ ἐν αὐταῖς τὴν πνευματικὴν θυσίαν ἀναφέρεισθαι τῷ Κυρίῳ.

Ἑρμηνεία.

Ἐρωτήθη ὁ Ἅγιος, εἰς ποίας ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος πρέπει νὰ μὴ σμίγουν τὰ ἀνδρόγυνα, καὶ ἀπεκρίθη διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος, φέρων εἰς μαρτυρίας τὰ λόγια τοῦ Παύλου τὰ ρηθέντα πρὸς τὰ ἀνδρόγυνα, ἧγουν μὴ ἀποστερεῖτε τὸ ἓνα μέρος ἀπὸ τὸ ἄλλο ἀπὸ τὴν σαρκικὴν μίξιν, πάρεξ νὰ μὴ σμίγετε μετὰ συμφωνίαν καὶ τὰ δύο μέρη πρὸς καιρὸν, διὰ νὰ καταγίνεσθε εἰς τὴν προσευχὴν, καὶ πάλιν νὰ σμίγετε, διὰ νὰ μὴ σας πειράζῃ ὁ σατανᾶς διὰ τὴν ἀκρασίαν σας. Ἐξηγῶντας δὲ ὁ Ἅγιος ποῖον καιρὸν καὶ ποῖαν προσευχὴν ἔννοεῖ ἡ Παῦλος νὰ μὴ σμίγουν τὰ ἀνδρόγυνα, λέγει, ὅτι εἶναι τὸ Σάββατον καὶ ἡ Κυριακὴ (καὶ ἀπλῶς κάθε ἑορτῆ), εἰς τὰς ὁποίας ἡμέρας πρέπει νὰ μὴ σμίγουν αὐτὰ, διατὶ τότε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς ταύτας ἐγένετο πνευματικὴ θυσία, ἧτοι ἱερὰ λειτουργία, καὶ ἔπρεπε νὰ ἐτοιμασθῶν διὰ νὰ μεταλάβουν τὰ θεῖα Μυστήρια (1). Ὅρα καὶ τὸν γ'. τοῦ Διονυσίου.

Ἐρωτήσεις ΙΔ'.

Ἐάν τις μὴ ἔχων ἑαυτὸν χειρίσῃται, ἢ κρημνίσῃ ἑαυτὸν, εἰ γίνεται προσφορὰ περὶ αὐτοῦ, ἢ οὐ ;

Ἀποκρίσεις.

Ἦπερ αὐτοῦ διακρίναι ὁ Κληρικὸς ὀφείλει, εἰ τὸ ἀληθὲς ἔκφρων ὢν, πεποίηκε τοῦτο. Πολλάκις γὰρ οἱ διαφέροντες τῷ πεπονθότι, θέλοντες τυχεῖν τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς ὑπὲρ αὐτοῦ εὐχῆς, καταψεύδονται καὶ λέγουσιν, ὅτι οὐκ εἶχεν ἑαυτὸν. Ἐνίοτε δὲ ἀπὸ ἐπηρείας ἀνθρώπων, ἢ ἄλλως πως ἀπὸ ὀλιγωρίας πεποίηκε τοῦτο, καὶ οὐ χρὴ προσφορὰν ἐπάνω αὐτοῦ γενέσθαι· αὐτοφονευτῆς γὰρ ἑαυτοῦ ἐστὶ. Δεῖ οὖν πάντως τὸν Κληρικὸν μετὰ ἀκριβείας ἐρευνῆσαι, ἵνα μὴ ὑπὸ κρίμα πέσῃ.

Ἑρμηνεία.

Ἐρωτήθη ὁ θεῖος οὗτος Πατήρ, ἂν πρέπει νὰ γένη λειτουργία καὶ μνημόσυνον διὰ ἐκεῖνον τὸν ἀιθρῶπον, ὁποῦ ἐφόνευσεν, ἢ ἐκρημνίσεν, ἢ ἐπνίξεν, ἢ ἐκρέμασεν, ἢ κατὰ ἄλλον τρόπον ἐθανάτωσε τὸν ἑαυτὸν του, μὴ ἔχοντας τὸν νοῦν σῶον καὶ ὑγια, εἴτε ἀπὸ δαιμόνιον, εἴτε ἀπὸ ἀσθένειαν, καὶ ἀποκρίνεται μετὰ τὸν παρόντα Κανὸνα λέγων, ὅτι, ὁποῖος Ἰερεὺς καὶ ὁποῖος ἄλλος Κληρικὸς προσκαλεσθῆ εἰς τὸ νὰ τὸν μνημονεύσῃ, πρέπει νὰ ἐξετάζῃ κατὰ μὲ ἀκριβείαν, ἂν τῇ ἀληθείᾳ ὄντας ἔξω ἀπὸ τὰς φρένας του ὁ τοιοῦτος, ἐθανάτωσε τὸν ἑαυτὸν του· διότι, πολλαῖς φοραῖς οἱ συγγενεῖς καὶ οἱ οἰκετοὶ τοῦ τοιούτου, θέλοντες νὰ μνημονευσθῆ καὶ νὰ ψαλθῆ ἀπὸ τοὺς Ἱερεῖς, καὶ λειτουργία νὰ γένη ὑπὲρ τῆς ἀφέσεως τῶν ἀμαρτιῶν του, λέγουν ψεύματα, ὅτι ἦτον ἔξω φρενῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἐθανάτωσε τὸν ἑαυτὸν του. Μερικαῖς φοραῖς δὲ θανατόνει τινὰς τὸν ἑαυτὸν του, ἢ ἀπὸ κάμμιαν βλάβην καὶ ἐνόχλησιν ὁποῦ ἔλαβεν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ἢ ἀπὸ ὀλιγοψυχίαν καὶ λύπην ὑπερβολικὴν, ἢ ἄλλην κάμμιαν ἀφορμὴν, θέλωντας καὶ ἔχωντας τὸν νοῦν του ὑγια, διὰ τὸν ὁποῖον δὲν πρέπει νὰ γένη λειτουργία καὶ μνημόσυνον, ἐπειδὴ καὶ ἐστάθη αὐτὸς τοῦ ἑαυτοῦ του φονεύς (2).

(1) Ὁ δὲ Βαλαμῶν ἐν τῇ ιδ'. ἐρωταποκρίσει τῇ πρὸς τὸν Μάρκον Ἀλεξανδρείας λέγει, ὅτι τὰ ἀνδρόγυνα ἀναγκαίως πρέπει νὰ μὴ σμίγουν ὄχι μόνον κατὰ τὴν ἡμέραν ὁποῦ κοινωνήσου, ἀλλὰ καὶ πρὸ τῆς κοινωνίας, καὶ ὕστερα ἀπὸ τὴν κοινωνίαν, καὶ ὅσοι τοῦτο δὲν φυλάττουν, μετὰ ἀυστηρὰ ἐπιτίμια νὰ κανονίζονται, καὶ ὅρα τὴν α. ὑποσημ. τοῦ ιγ'. τῆς ς'. Ἀλλὰ καὶ ἂν δὲν μεταλάβουν εἰς τὰς ἡμέρας ταύτας, πάλιν πρέπει νὰ μὴ σμίγουν. Διὸ καὶ ὁ Βαλαμῶν ἐν τῇ μθ'. ἀποκρίσει πρὸς τὸν αὐτὸν Μάρκον λέγει, ὅτι τὰ ἀνδρόγυνα ὁποῦ δὲν ἐγκρατεῖονται ἀπὸ τὴν σαρκικὴν μίξιν τὸ Σάββατον καὶ τὴν Κυριακὴν, πρέπει νὰ διορθῶνται μετὰ μέτρια ἐπιτίμια. Ὁμοίως πρέπει νὰ ἀπέχουν ταῦτα καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ μ'. καὶ τὰς δ'. καὶ ς'. καὶ ὅρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ θ'. Ἀποστολικῶν.

(2) Σημείωσαι δὲ ὅτι οἱ πολιτικοὶ νόμοι, διὰ νὰ ἐμποδίσουν

τοὺς τοιούτους βιοθανεῖς ἀπὸ τὸ νὰ σκοτώνωνται, προστάζου, ὅτι ὁποῖος ἀφ' ἑαυτοῦ θανατωθῆ, νὰ δημεύηται, ἧγουν νὰ διαρπάζονται ἀπὸ τὸν λαὸν τὰ ὑπάρχοντά του· ἀλλὰ καὶ ὁποῖος ἐπιχειρήσῃ νὰ σκοτωθῆ καὶ δὲν προφθάσῃ, καὶ αὐτὸς νὰ παιδεύεται ὡσὰν φονεὺς. Ὅρα τὸν Βλάσταριν (ἐν τῷ περὶ βιοθανῶν). Ἐπειδὴ δὲ μερικοὶ ἄφρονες ἐνόμισαν ὅτι αἱ ψυχαὶ τῶν μετὰ βίαν θάνατον ἀποθνήσκόντων γίνονται δαίμονες, ἀναιρεῖ τὴν κακὴν ὑπόληψιν αὐτῶν ταύτην ὁ θεῖος Χρυσόστομος. (λόγ. λς'. εἰς τὸν Δάζαρον σελ. 234. τοῦ ε'. τόμ.). Σημείωσαι δὲ ὅτι τὸν διορισμὸν τοῦ παρόντος Κανόνος προλαβὼν ἐπεκύρωσε καὶ ὁ Πρεσβύτερος ἐνὸς Μοναστηρίου τοῦ Ἁγίου Παχωμίου ἐπρόσταξε γὰρ οὗτος νὰ μὴ μνημονεύονται αἱ δύο ἐκεῖναι Μοναχαί, ὁποῦ ἐφανεύθησαν ἀφ' ἑαυτῶν (καὶ ὅρα εἰς τὸν βίον τοῦ Ἁγίου Παχωμίου ἐν τῷ Λαυσαϊκῷ).

Ἐρωτήσεις ΙΕ'.

Ἐάν τις γυνή πνευματιᾶ, ὥστε και σίδηρα φορεῖν, ὁ δὲ ἀνὴρ λέγων, ὅτι οὐ δύναμαι ἐγκρατεῦσθαι και θέλω λαβεῖν ἄλλην, ὀφείλει λαβεῖν ἑτέραν, ἢ οὐ;

Ἀποκρίσεις.

Μοιχεία μεσολαβεῖ τῷ πράγματι, και περι τούτου τί ἀποκρίνασθαι οὐκ ἔχω, οὐδὲ ἐφευρίσκω.

Ἐρμηνεία.

Ἐρωτηθεὶς ὁ Ἅγιος, ἀνίσως γυναικά τινος δαιμονίζεται τόσο, ὥστε ὁποῦ νὰ τὴν δένουν μὲ σίδηρα και ἀλύσεις, (τυχὸν, ἢ διὰ νὰ μὴ φύγη, ἢ διὰ νὰ μὴ θανατώσῃ τὸν ἑαυτὸν της, ἢ ἄλλον τινὰ), ὁ δὲ ἀνδρας αὐτῆς μὴ δυνάμενος νὰ σωφρονῇ και νὰ ἐγκρατεῦσθαι ἀπὸ τὴν σαρκικὴν μίξιν (ἐπειδὴ μὲ τὴν γυναικά του νὰ σμίξῃ οὕτως ἔχουσαν δὲν ἠμπορεῖ), ζητεῖ νὰ λάβῃ ἄλλην γυναίκα, ἀν πρέπει νὰ λάβῃ ἄλλην, ἢ ὄχι; Τοῦτο, λέγω, ἐρωτηθεὶς, ἀποκρίνεται διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος, ὅτι περι τούτου δὲν ἔχει, οὔτε ἐφευρίσκει τι νὰ ἀποκριθῇ, ἐπειδὴ, ἀν αὐτὸς πάρῃ ἄλλην γυναίκα, μοιχεύει εἰς τὸ πάσιμον αὐτὸ ἀκολουθεῖ διότι ἀπέλυσε τὴν πρώτην γυναικά του, χωρὶς λόγου πορνείας, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου ὁποῦ εἶπεν· «Ὅς ἀν ἀπολύσῃ τὴν γυναίκα αὐτοῦ παρεκτὸς λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχεῖσθαι (1)». Ὅρα και τὸν μή. και ὀθ'. Ἀποστολικόν. Ἀλλὰ και ἡ ἐκλογὴ τῶν νόμων Λέοντος και Κωνσταντίνου τῶν Βασιλέων (τίτλ. ιγ'. σελ. 107. τοῦ β'. βιβλ. τῆς Γιοῦρ Γραικορωμ.) προστάζει νὰ μὴ χωρίζωνται: οὕτω γάρ φησιν· «Εἰ δὲ συμβῇ ἐξ αὐτῶν, ἵνα μετὰ τὸν γάμον ὑπὸ δαίμονος κυριευθῆναι, και ἐκ τῆς τοιαύτης αἰτίας ἀπ' ἀλλήλων μὴ χωρίζεσθαι.» Ὅθεν ἐδῶ ὁ ἴδιος Λέων ἀντιρεῖ τὴν κάτω Νεαράν του. Ὅρα και τὴν ὑποσημείωσιν εἰς τὸ περι ἀρραβῶνος Κεφάλαιον.

Ἐρωτήσεις ΙΓ'.

Ἐάν τις νηστεύων ἐπὶ τῷ κοινωνῆσαι, νιπτόμενος τὸ στόμα, ἢ ἐν τῷ βαλανεῖω, κατέπειεν ὕδωρ μὴ θέλων, ὀφείλει κοινωνῆσαι;

Ἀποκρίσεις.

Ναί. Ἐπεὶ εὐρών ὁ σατανᾶς ἀφορμὴν τοῦ κωλύειν αὐτὸν τῆς Κοινωνίας, συχνότερον τοῦτο ποιήσει.

Ἐρμηνεία.

Ἐρωτηθὲν ὁ Ἅγιος, ἀνίσως πρέπει νὰ μεταλάβῃ ἐκεῖνος ὁποῦ νηστεύων και ἐτοιμαζόμενος νὰ μεταλάβῃ, ἐτυχὲ νὰ καταπίῃ νερὸν στακτικῶς, ἢ εἰς καιρὸν ὁποῦ ἐπιπτε τὸ στόμα του, ἢ εἰς καιρὸν ὁποῦ εὐρίσκετο εἰς τὸ λουτρόν (2), και πρὸς τοῦτο ἀποκρίνεται διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος, ὅτι πρέπει νὰ μεταλάβῃ, ἐπειδὴ ἀν

(1) Ὅθεν, ἐπειδὴ και κατὰ τὸν Κανὸνα τοῦτον, και κατὰ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, μοιχεία ἀκολουθεῖ εἰς τοὺς ἀπολύοντας τὴν δαιμονιζομένην γυναίκα των, εἴτε παντοτινὰ, εἴτε πρὸς καιρὸν αὐτὴ δαιμονίζεται, διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἀκυρωθῇ ἡ τοῦ Βασιλέως Λέοντος Νεαρά, ὁποῦ συγχωρεῖ τὸν ἄνδρα νὰ ἀφίρῃ τὴν παντοτινὰ δαιμονιζομένην γυναίκα του, και ὁ Βαλασαμὸν δὲν πρέπει νὰ εἰσακούεται, ὅστις συγχωρεῖ τὸν τοιοῦτον ἄνδρα νὰ παίρῃ ἄλλην γυναίκα, και ἀποδέχεται τὴν νομοθεσίαν τοῦ Λέοντος. Διότι τόσοι ὁ ἄνδρας, ὅσον και ἡ γυναίκα, ὁποῦ ἀπὸ δαιμόνων ἤθελον ἐνεργηθῆναι, πρέπει νὰ ὑπομένουν ἕνας τὸν ἄλλον, στοχαζόμενοι, ὅτι διὰ κἀποίας ἁμαρτίας των τοῦτο ἤκολούθησε, και ὄχι ἀπλῶς και ὡς ἐτυχεν· Ἔς λάβουν παράδειγμα οἱ ἄνδρες ὁποῦ ἔχουν γυναικας δαιμονιζομένας ἀπὸ τὸν εὐλαβίστατον ἐκείνον και θεοφοβούμενον ἄνδρα τῆς γυναικὸς Θεοτέκνας τῆς ἐν τῇ Ρωσσοπάλει τῆς Κιλικίας εὐρισκομένης, καθὼς ἀναφέρεται εἰς τὸν βίον τοῦ Ἁγίου Συμεὼν τοῦ θαυμαστορεῖτου (πράξι δ'. τῆς ζ'. Συνόδου). Αὕτη γὰρ εἴκοσι χρόνους ἐσυγκατοίκησε μὲ τὸν ἄνδρα της, και μ' ἑλυν ὁποῦ ἐπιπτε κάτω ἀπὸ τὸ δαιμόνιον (τὸ ὅποιον τῆς ἠκολούθησεν ὅταν ἦτο παῖς, δηλ.

ὅταν ἦτο ἰδ'. χρόνων, ταῦτόν εἶπεν, ὅταν εἰς ὕδωρ γάμου εὐρισκομένην ἐπῆρεν αὐτὴν ὁ ἄνδρας της). και ἔμασσα τὴν γλῶσσάν της, ὁ εὐλογημένος ἄνδρας της ὑπέμεινε γενναίως τὴν θλίψιν και τὴν πύρωσιν τῆς σαρκὸς, χωρὶς νὰ πάρῃ ἄλλην γυναίκα, ἕως ἐποῦ ἡ γυναίκα του ἐλυτρώθη τοῦ δαιμονίου διὰ προσευχῆς τοῦ Ἁγίου Συμεὼν.

(2) Ὅμως διὰ νὰ μὴ εὐρίσκη ὕλην και ἀφορμὴν ὁ διάβολος νὰ προεῖνῃ τοιοῦτό τι, πρέπει ὅλοι ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐτοιμαζονται νὰ κοινωνήσουν, νὰ μὴ νιπτοῦν τὸ στόμα, οὔτε νὰ λούωνται κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁποῦ ἔχουν νὰ μεταλάβουν. ἀλλὰ νὰ νιπτοῦν τὸ στόμα ἀπ' ἑσπέρας, και νὰ λούωνται μίαν ἡμέραν πρὸ τῆς Κοινωνίας δι' ὃ και ὁ Βαλασαμὸν ἐν τῇ πρὸς Μάρκον β'. ἀποκριθεὶς αὐτοῦ λέγει, ὅτι οὔτε Ἱερεὺς, οὔτε λαϊκὸς συγχωρεῖται νὰ λούεται, ἢ και νὰ φλιβετομηται κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν ὁποῦ ἐκοινωνήσεν, οὔτε πρὸ τῆς Κοινωνίας, οὔτε ὕστερα ἀπὸ τὴν Κοινωνίαν. Πρέπει γὰρ οἱ τοιοῦτοι και πρὸ τοῦ νὰ κοινωνήσουν, και ἀπ' οὗ κοινωνήσουν μὲ κάθε κατάνυξιν και εὐλάβειαν νὰ προσπίπτουν εἰς τὸν Θεόν, και νὰ τὸν εὐχαριστοῦν διὰ τὴν μετάληψιν τοῦ Παναγίου σώματος και αἵματος ὁποῦ ἤξι-

ἐμποδισθῆ, συχνὰ θέλει κάμνει τὸν τοιοῦτον ὁ διάβολος νὰ καταπίνῃ νερὸν διὰ συνεργείας του, διὰ νὰ τὸν ἐμποδίσῃ ἀπὸ τὰ θεῖα Μυστήρια.

Ἐρωτήσεις ΙΖ΄.

Συχνῶς ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ μὴ ποιῶντες, ἄρα ὑπὸ κατάκρισιν ἐσμὲν ;

Ἀποκρίσεις.

Εἰ καὶ μὴ ποιῶμεν, ἀλλ' οὐκ ἐνδέχεται μὴ μέμφεσθαι ἑαυτοὺς, ὅτι ἀκούοντες παρακούομεν. Μῆρος δὲ σωτηρίας ἐστὶ καὶ τὸ μέμφεσθαι ἑαυτοὺς.

Ἐρμηνεῖα.

Ἐρωτήθη ὁ Ἅγιος τάχα κατακεκριμένοι εἴμεθα, διατὶ ἀκούομεν μόνον συχνάκις τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, μὲ τὰ ἔργα δὲ δὲν κάμνομεν ἐκεῖνα ὅπου ἀκούομεν, καὶ ἀποκρίνεται, ὅτι πρέπει νὰ τὸν ἀκούωμεν, καὶ καὶ μὲ τὸ ἔργον δὲν τὸν κάμνωμεν. Διατὶ, ἀγκαλὰ καὶ δὲν τὸν ἔργαζόμεθα, ὅμως ἀδύνατον εἶναι νὰ μὴ κατηγοροῦμεν καὶ τὸν ἑαυτὸν μας, ὅτι ἀκούοντες αὐτὸν, παρακούομεν καὶ δὲν κάμνομεν καθὼς ἀκούομεν. Τὸ δὲ νὰ κατηγοροῦμεν τὸν ἑαυτὸν μας, μέρος σωτηρίας εἶναι καὶ αὐτὸ, ὡσάν ὅπου γεννᾷ εἰς τὴν ψυχὴν μας ταπεινώσιν, διὰ μέσου τῆς ὁποίας ἴλεως γίνεται ὁ Θεὸς εἰς τὰς ἀμαρτίας μας καὶ μᾶς δικαιοῖ, καθὼς καὶ τὸν ἀμαρτωλὸν μὲν, ταπεινὸν δὲ Τελώνην, ὑπὲρ τὸν ἐνάρετον μὲν, ὑπερήφανον δὲ Φαρισαῖον, ἐδικαίωσεν (1).

Ἐρωτήσεις ΙΗ΄.

Ἐκ ποίας κείρας κρίνονται παρὰ Θεοῦ τὰ ἀμαρτήματα ;

Ἀποκρίσεις.

Πρὸς τὴν γνῶσιν καὶ τὴν φρόνησιν ἐκάστου. Οἱ μὲν ἀπὸ δεκαετῶς κείρας, οἱ δὲ καὶ μείζονος.

Ἐρμηνεῖα.

Ἐρωτήθη καὶ περὶ τούτου ὁ Πατὴρ οὗτος, ἀπὸ ποίαν ἡλικίαν τοῦ ἀνθρώπου κρίνονται παρὰ Θεοῦ τὰ ἀμαρτήματα, καὶ ἀποκρίνεται ὅτι, κατὰ τὴν γνῶσιν καὶ τὴν φρόνησιν τοῦ κάθε ἀνθρώπου, ἔτσι κρίνονται καὶ τὰ ἀμαρτήματά του. Διότι, ἐκεῖνα μὲν τὰ παιδία ὅπου εἶναι φύσεως δεξιᾶς καὶ ἔξυπνα, αὐτὰ εὐκολώτερα καὶ ὀχλιγωρότερα διακρίνουσι τὸ καλὸν ἀπὸ τὸ κακόν, διὰ τοῦτο καὶ ἀπὸ δέκα χρόνων κρίνονται παρὰ Θεοῦ τὰ ἀμαρτήματά των. Ἐκεῖνα δὲ ὅπου εἰς ἐναντίας εἶναι φύσεως νοθρᾶς καὶ νοδὸς ἀποκοιμημένου, δυσκολώτερα καὶ ἀργότερα ἔρχονται εἰς τὴν τοῦ καλοῦ καὶ κακοῦ διάκρισιν· ὅθεν καὶ ἀπὸ περισσοτέρους χρόνους τῆς ἡλικίας των κρίνονται παρὰ Κυρίου τὰ ἀμαρτήματά των. Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημ. τοῦ μ'. τῆς ς'.

θησαν, καὶ ἔχι νὰ χαινοῦνται καὶ νὰ ζητοῦν ποικίλας βλακείας καὶ πλοσίματα ὑδάτων θερμῶν, ἔξω μόνον τότε νὰ φλεβοτομοῦνται, ὅταν κοινωνήσουν, ἂν ἦναι κάμμία, ἀνάγκη ἀσθένειας θανατηφόρου. Τοῦτο τὸ ἴδιον λέγει καὶ ὁ Ἀρμενόπουλος ἐν τῇ ἐπιτομῇ τῶν Κανόνων· ὅτι δὲ χωρὶς ἰσθίνειαν τοῦ σώματος δὲν πρέπει νὰ λούωνται οὔτε οἱ λαῖκοι, καὶ πολλῶ μᾶλλον οἱ Κληρικοί, ἀνάγνωθι τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ οζ'. τῆς ς'.

(1) Τοῦτον τὸν ἴδιον Κανόνα δανεῖσθεῖς, ργ'. ἐρωταπόκρισιν, ἴδιαν κάμνει αὐτοῦ ὁ Ἀναστάσιος Συναίτης, εἰ τῇ ἀληθείᾳ τοῦ Συναίτου εἰσὶν ἅπασαι αἱ ἐρωταποκρίσεις ὅπου ἐξεδόθησαν εἰς τὸπον κατὰ τὸ 1777 ἔτος. Σημειῶσαι δὲ ὅτι δὲν λέγει τὸν Κανόνα τοῦτον ὁ Πατὴρ διὰ ἐκείνους τοὺς ἀμειλίς, οἵτινες ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ ἀμειλίαν των καταφρονοῦσι καὶ δὲν κάμνουσι καθὼς ἀκούουσι, νομίζοντες τάχα, ὅτι κατηγοροῦντες τὸν ἑαυτὸν τους πῶς δὲν κάμνουσιν, ἔχουν νὰ σωθῶν. Ἄς μὴ νομίζουσιν ἔτσι οἱ ἀμειλίς, μηδὲ ὅλην τῆς ἰδίας των

ἀμειλίας ἔς λαμβάνουσι τὸν Κανόνα. Οὐ γὰρ διὰ τούτους τὸν λέγει ὁ Πατὴρ, ἀλλὰ διὰ ἐκείνους, ὅπου ἀκούουσιν αὐτὸν καὶ ἀγωνίζονται μὲν ὅσον τὸ δυνατόν, νὰ τὸν ἐργάζωνται, ὅμως διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς ἀδυνατοῦσιν εἰς τὸ νὰ τὸν κάμνουσι μὲ ὅλην τὴν τελειότητα. Συμφάνως μὲ τὸν Κανόνα τοῦτον λέγει καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος, ὅτι ὁποιος ἀκούσῃ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ δὲν τὸν φυλάξῃ, κατηγορήσῃ δὲ τὸν ἑαυτὸν του πῶς δὲν τὸν ἐφύλαξεν, οὗτος ἔχι μόνον λογίζεται ὡσάν νὰ ἐφύλαξεν τὸν μισὸν ἀπὸ ἐκείνου ὅπου ἤκουσεν, ἀλλὰ πρὸς τούτοις, ἐκ τῆς αὐτομαμφίας ταύτης σπουδάζει καὶ νὰ φυλάξῃ. Ὅρα τὸ ρητὸν τοῦτο ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς βίβλου. Ὅμοιος ἔρα ἐν τῇ αὐτῇ ἀρχῇ καὶ τὸ ρητὸν τοῦ θεοῦ Μαξίμου, ἤγουν τὸ, «Πολλοὶ ἐσμὲν οἱ λέγοντες, ἅλγοι δὲ οἱ ποιῶντες», καὶ ἔχε τοῦτο κατὰ νοῦν πάντοτε, διατὶ εἶναι χρήσιμον εἰς κάθε σχεδὸν συναναστροφῆν τῶν μὴ μόνον ἐν ἀμειλίᾳ καὶ ἀδιαφορίᾳ ζώντων, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀμειλίαν αὐτῶν καὶ τὰς Γραφὰς καὶ τὰ θεῖα λόγια κακίζόντων.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Θεόφιλος δὲ κατὰ τὸ 389. ἔτος χρηματίσας τῆς Ἀλεξανδρείας Ἀρχιεπίσκοπος, σοφὸς καὶ ἀνδρὸς ὢν τὸ φρόνημα, πρότερον μὲν ἠλευθέρωσε τὴν Ἀλεξανδρείαν ἀπὸ τὴν πλάνην τῶν εἰδώλων διότι, ὅχι μόνον ἐδειχθεν εἰς τοὺς ἠπατημένους Ἕλληνας τὰς κρυφὰς μηχανὰς ὅπου εἶχον οἱ Ἱερεῖς τῶν, διὰ μέσου τῶν ὀπίων ἐμβαῖνον μέσα εἰς τὰ ἄδεια καὶ ἄψυχα εἰδῶλα, καὶ ἔλεγον ἀπὸ ἐκεῖθεν μέσα ἐκεῖνα ὅπου ἤθελον, ἀλλὰ καὶ τὸ ζόκνον τοῦ Σαρπίδος (τὸ ὅποιον διὰ τὸ ὑπερβάλλον μέγεθος, ἄδετο λόγος, ὅτι ἂν σεισθῆ, ἔχει νὰ σεισθῆ ὅλη ἢ γῆ), ἐσύνηριψε καὶ ἐδειξεν αὐτὸ εἰς τοὺς ὀρώντας Ἕλληνας ποτικῶν κατοικητήριον (1) καὶ τὰ φονικά μυστήρια τοῦ Μυθρείου ἐπόμπευσε, καὶ τὰ ἀγάλματα τῶν ψευδοθεῶν ἐχώνευσεν εἰς λεβήτιχ καὶ ἄλλας χρείας τῆς Ἐκκλησίας (2). Ὑστερον ὁμῶς ἐξ αἰτίας τῶν περὶ τὸν Ἀμμώνιον μοναχῶν, τῶν λεγομένων μακρῶν, μάχη κατὰ τοῦ θεοῦ Χρυσοστόμου κινήσας, ὡς μὴ ὤφειλε, διὰ τοῦτο μισητὸς παρὰ πᾶσιν ἐγένετο. Ἡΐησε δὲ τὸ κατ' αὐτοῦ μῖσος καὶ διατι κατεγίνετο εἰς τὴν μελέτην τῶν βιβλίων τοῦ Ὀριγένους, τὰ ὅποια προλαβὼν εἶχεν ἀποκηρύξει (3). Παρῶν δὲ ἦτο εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ Νεκταρίου Σύνοδον, ἧτις μετὰ τὴν β'. Οἰκουμενικὴν ἐγένετο ἐν ἔτει 394. περὶ Ἀγαπίου καὶ Βαγαδίου τῶν ἀντεχομένων τῆς ἐπισκοπῆς Βόστρης (περὶ ἧς ὄρα μετὰ τὴν ἐν Σαρδικῇ). Τελειώσας δὲ ἐν μετανοίᾳ τὴν ζωὴν του (4), ἀφῆκεν εἰς ἡμᾶς τὰς κανονικὰς ἐπιστολάς ταύτας, ἀναγκαίαις οὖσας εἰς τὴν τῆς Ἐκκλησίας σύστασιν, αἵτινες ἐπικυροῦνται. ἀορίστως μὲν ἀπὸ τὸν α'. τῆς δ'. καὶ τὸν α'. τῆς ζ', ὠρισμένως δὲ ἀπὸ τὸν β'. τῆς ς'. Οἰκουμενικῆς, καὶ διὰ τῆς ἐπικυρώσεως ταύτης Οἰκουμενικὴν τρόπον τινὰ ἀναλαμβάνουσι δύναμιν. Εὐρίσκονται δὲ ἐν τῷ β'. τόμῳ τῶν Πανδεκτῶν, καὶ ἐν τῷ α'. τόμῳ τῶν Συνοδικῶν, σελ. 353.

Οἱ ιδ'. Κανόνες Θεοφίλου τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας ἐρμηνευόμενοι.

ΚΑΝΩΝ Α'.

Καὶ τὸ ἔθος καὶ τὸ πρόπον ἡμᾶς ἀπαιτεῖ πᾶσαν Κυριακὴν τιμᾶν, καὶ ἐν ταύτῃ πανηγυρίζειν, ἐπειδὴ ἐν ταύτῃ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν ἐκ νεκρῶν Ἀνάστασιν ἡμῖν ἐπρυτάνευσε. Διὸ ἐν ταῖς ἱεραῖς Γραφαῖς καὶ πρώτη κέκληται, ὡς ἀρχὴ ζωῆς ἡμῖν ὑπάρχουσα, καὶ ὀδὸς, ἅτε δὴ ὑπερναβηκτικῶς τὸν τῶν Ἰουδαίων Σαββατισμόν. Ἐπεὶ οὖν συνέβη τὴν τῶν ἁγίων Θεοφανείων νῆστιμον ἡμέραν εἶναι, ταύτην οἰκονομήσωμεν καὶ πρὸς ἐκάτερον ἐπιστημόνως χωρήσωμεν, ἵνα μεταλαμβάνοντες ὀλίγων φοινίκων, ἐκκλίνωμεν ἅμα καὶ τὰς αἱρέσεις, τὰς μὴ τιμώσας τὴν ἀναστάσιμον τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡμέραν καὶ τὸ ὀφειλόμενον τῇ νηστίμῳ ἡμέρᾳ ἀποδῶμεν, περιμένοντες τὴν ἐσπερινὴν σύναξιν, ἧτις ἐνταῦθα, Θεοῦ θέλοντος, τελεῖται. Συναχθῶμεν τοίνυν ἀπὸ ὥρας ἐνάτης ἐνταῦθα.

Ἐρμηνεῖα.

Ἐπειδὴ ἡ νῆστιμος ἡμέρα, ἦτοι ἡ παραμονὴ τῶν Θεοφανείων (5), ἠκολούθησε νὰ τύχη εἰς ἡμέραν κατα-

(1) Θεοδώρητ. βιβλ. ε. Κεφ. κβ'. Ἄξιον δὲ σημειώσεως εἶναι ἐκεῖνο ὅπου λέγει ὁ Σωζόμενος (βιβλ. ζ'. Κεφ. ιε.), ὅτι εἰς καιρὸν ὅπου ἐρμηνύζετο ὑπὸ τοῦ Θεοφίλου ὁ ναὸς τοῦ Σαρπίδος τούτου (ὅστις, κατὰ τὸν Θεοδώρητον, ἦτον ὁ πλῖον μεγαλῆτερος καὶ ὠραιότερος ἀπὸ ὅλων τοὺς ναοὺς ὅπου τότε ἦσαν εἰς τὸν κόσμον), εὐρέθησαν μέσα εἰς τὰς πέτρας ἱερογλυφικὰ γράμματα, παρόμοια μὲ τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ, τὰ ὅποια ἐξηγήθησαν ἀπὸ ἑνα ἐπιστήμονα Ἕλληνα, καὶ ἔλεγον, ζωὴν ἐπερχομένην. ἦτοι, εἴθη εἶναι ἡ μέλλουσα ζωὴ, καὶ ἄλλα γράμματα, τὰ ὅποια ἔλεγον, ὅτι τότε ἔχει νὰ λάβῃ τέλος ὁ ναὸς αὐτὸς, ὅταν φανοῦν τὰ εἰς τύπον Σταυροῦ ταῦτα ἱερογλυφικά. Ὅθεν ἀπὸ τὴν αἰτίαν ταύτην πολλοὶ Ἕλληνες ἐβαπτίσθησαν καὶ ἔγιναν Χριστιανοί.

(2) Σωκράτ. βιβλ. ε. Κεφ. ις'. οὗτος καὶ κατὰ τῶν ἀνθρωπομορφιτῶν ἀντεστάθη, οἵτινες ἔλεγον ὅτι ὁ Θεὸς ἔχει ὀφθαλμοὺς καὶ ὠτα καὶ τὰ λοιπὰ ἀνθρώπινα μέλη.

(3) Σωκράτ. βιβλ. ς'. Κεφ. ις'. κἄν καὶ ἐρωτώμενος διὰ τοῦτο ἔλεγε. Τὰ Ὀριγένους βιβλία ἀμωιάζουσι μὲ τοῦ περιβολίου

τὰ ἄνθη, καὶ ἐγὼ, ὅτι εὖρω καλὸν εἰς αὐτὰ, τὸ παίρνω, ὅτι εἶναι ἀκανθῶδες, τὸ ἀφίνω.

(4) Φαίνεται γὰρ εἰς τὸ Γεροντικόν, ὅπερ καλεῖται Παράδεισος τῶν Πατέρων, ἐν τῇ περὶ κατανύξεως ὑποθέσει μία διδασκαλία τοῦ Θεοφίλου τούτου περὶ τῆς μελλούσης καταστάσεως τῶν ψυχῶν τῶν τεθνεώτων, πολλὰ κατανοητικῆ. Ἐν δὲ τῷ τίλει αὐτῆς καὶ τοῦτο τὸ ἀξιόμητον εὐρίσκειται ἀπόφθεγμα, ἔχον οὕτω, ὅτι, Θεόφιλος ὁ Ἀρχιεπίσκοπος μέλλων τελευτῆν, εἶπε «Μακάριος εἶ, ἀββᾶ Ἀρσένιε, ὅτι ταύτης φεῖ ἐμνημόνευσε τῆς ὥρας».

(5) Ἔτσι ἐνόησε τὸν Κανόνα τούτον καὶ ὁ Κίτρος Ἰωάννης. Τὴν γὰρ νῆστιμον ἡμέραν τῶν ἁγίων Θεοφανείων ἐξήγησεν εἰς τὸν ις'. αὐτοῦ Κανόνα, τὴν πρὸ τῶν ἁγίων Θεοφανείων ἡμέραν. Ἔτσι παρομοίως ἐνόησαν αὐτὸν καὶ οἱ τὸν Κανόνα τούτον ἐν τῷ τυπικῷ τῷ περὶ τῶν ἁγίων Θεοφανείων γράψαντες. Ἔτσι ἐνόησεν αὐτὸν καὶ ὁ Ἅγιος Μάρκος ὁ Ἐφέσου, ἐνεφερόμενος ἐν τῷ περὶ ἑορτῆς τῶν Θεοφανείων τυπικῷ, καὶ

λύσιμον, τὴν Κυριακὴν, διὰ τοῦτο ὁ παρῶν Κανὼν διορίζει, ὅτι πρέπει νὰ οἰκονομήσωμεν μὲ σοφίαν καὶ διάκρι-
σιν καὶ τὰ δῶν ἐναντία ταῦτα, τρώγοντες μὲν ὀλίγους φοῖνικας (ἢ καὶ σῦκα καὶ σταφίδας), καὶ μὲ τὴν λύσιν
τῆς νηστείας ταύτην, νὰ τιμῆσωμεν τὴν ἀνκατάσιμον καὶ καταλύσιμον ἡμέραν τῆς Κυριακῆς, καὶ νὰ ἀποφύ-
γωμεν τὰς αἰρέσεις ὁποῦ τὴν Κυριακὴν δὲν τιμοῦν μὲ τὴν τελείαν ἀσιτίαν ὁποῦ εἰς αὐτὴν κάμνουσι (καὶ δρᾶ
τὸν ἰθ. τῆς ἐν Γάγγρα). Διότι καὶ τὸ πρόπον, καὶ ἡ ἀρχαία συνήθεια καὶ παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας, χρεωστι-
κῶς ζητοῦν νὰ τιμῶμεν ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι: κάθε Κυριακὴν καὶ νὰ πανηγυρίζωμεν εἰς αὐτὴν, χαίροντες διὰ τὴν
ἐκ νεκρῶν Ἀνάστασιν ὁποῦ ἐχάρισεν εἰς ἡμᾶς ὁ Κύριος κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν, ὡσὰν ὁποῦ ἡ ἡμέρα αὕτη ὀνο-
μάζεται εἰς τὰς θείας Γραφὰς καὶ πρώτη, διατὶ εἶναι ἀρχὴ τῆς ζωῆς ἡμῶν, καὶ ὀγδόη, διὰτὶ ὑπερέβη τὴν
ἐβδόμην, τὸ Σάββατον δηλ. τῶν Ἰουδαίων, ὡς μετὰ τὴν ἐβδόμην ἀριθμουμένη (καὶ δρᾶ τὸν ἰθ. Βασιλείου.).
Νὰ τιμῆσωμεν δὲ πάλιν καὶ τὴν νηστιμον ἡμέραν τῆς παραμονῆς μὲ τὴν ἰδίαν αὐτὴν λύσιν, μὲ τὸ νὰ μὴ λύω-
μεν αὐτὴν, ἢ νὰ καταλύωμεν εἰς ἄλλα παχύτερα καὶ λιπαρώτερα φαγητὰ, προσμένοντες τὴν ὥραν τοῦ Ἑσπε-
ρινοῦ, ὅστις ἔχει νὰ γένη σὺν Θεῷ μετὰ τὴν ἐνάτην ὥραν. Ὅρα καὶ τὸν ξδ'. Ἀποστολικόν.

Ἐκ τοῦ Ὑπομνηστικοῦ, ὅπερ ἔλαβεν Ἀμμῶν διὰ τὴν Λυκῶ.

ΚΑΝΟΝ Β'.

Περὶ τῶν κοινωνησάντων τοῖς Ἀρειανοῖς καὶ μέχρι νῦν τὰς Ἐκκλησίας κατεχόντων, ὡς ἔχει τὸ
ἔθος γινέσθω. Οὕτω μέντοι, ὥστε ἐτέρους καταστῆναι μαρτυρουμένους ἐν ὀρθοδοξίᾳ, κάκινους ἀυλιζε-
σθαι, οὕτως οἰκονομουμένων καὶ τούτων, ὡσπερ καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι πεποιήκασιν οἱ ἐν τῇ Θη-
βατῖδι ὀρθόδοξοι Ἐπίσκοποι. Οἱ καταστάντες παρ' Ἀπόλλωνος τοῦ Ἐπισκόπου, καὶ κοινωνήσαντες τοῖς
ἔχουσι τὰς Ἐκκλησίας Ἀρειανοῖς, ἐπιτιμάσθωσαν, εἴγε γνώμη ἑαυτῶν πεποιήκασιν τοῦτο· εἰ δὲ ὑπήκοοι
γεγόνασιν, τῷ οικείῳ Ἐπισκόπῳ ἀυλιζέσθωσαν, ὡς μὴ ἐπεγνωκότες τὸ ἄλογον. Καὶ εἰ μὲν πάντες οἱ
λαοὶ τούτους ἀποποιῶνται μετὰ τῶν ἄλλων, ἕτεροι χειροτονεῖσθωσαν· εἰ δὲ ἀντιποιῶνται αὐτῶν μετ'
ἐκείνων οἷς κεκοινωνήκασιν, ταύτης καὶ οὗτοι ἀποπειράσθωσαν τῆς συνηθείας, ἢ ἐχρήσαντο οἱ ἐν Θη-
βατῖδι πάντες ὀρθόδοξοι Ἐπίσκοποι.

Ἐ ρ μ η ν ε ἰ α.

Διορίζει ὁ παρῶν Κανὼν, ὅτι ἐκεῖνοι οἱ Ἐπίσκοποι ὁποῦ ἐσυγκοινώνησαν μὲ τοὺς Ἀρειανούς, καὶ ἐκράτη-
σαν ἕως τοῦ νῦν τὰς Ἐκκλησίας τῶν ὀρθοδόξων, νὰ ἐξωσθῶν μὲν αὐτοὶ ἀπὸ αὐτὰς, νὰ συκοινωνοῦν ὁμοῦ μὲ
τοὺς ὀρθοδόξους, ἀφ' οὗ γένη εἰς αὐτοὺς ἡ οἰκονομία ἐκείνη, τὴν ὁποίαν ἐδιώρισαν οἱ ἐν τῇ Θηβατῖδι ὀρθόδοξοι
Ἐπίσκοποι, νὰ γίνεταί καὶ εἰς τὰς ἄλλας πόλεις, ὁποῦ εὐρίσκονται τοιοῦτοι Ἀρειανοί, ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν
ὀρθοδοξίαν (1). Αὐτοὶ, λέγω, νὰ ἐξωσθῶν ἀπὸ αὐτὰς, καὶ νὰ κατασταίνωνται ἄλλοι ὀρθόδοξοι εἰς αὐτὰς. Ἐ-
κεῖνοι δὲ οἱ ὀρθόδοξοι, τοὺς ὁποίους κατέστησεν ὁ Ἐπίσκοπος Ἀπόλλων, εἰ μὲν καὶ ἐσυκοινώνησαν ἀφ' ἑαυ-
τοῦ των μὲ τοὺς Ἀρειανούς, νὰ ἐπιτιμῶνται, εἰ δὲ μὲ γνώμην τοῦ ρηθέντος Ἐπισκόπου των τοῦτο ἔκαμαν,
νὰ ἔχουν τὴν κοινωनीαν μὲ τοὺς ἄλλους Ἐπισκόπους, διατὶ, θέλοντες νὰ φυλάξουν ὑπακοὴν εἰς τὸν Ἐπίσκοπόν
τους, δὲν ἐδυνήθησαν νὰ γνωρίσουν ποῖον ἦτον ἔυλογον νὰ κάμουν, ἦτοι τὸ νὰ μὴ συκοινωνήσουν μὲ ἐκείνους.

πρὸ τούτων ἀπάντων, καὶ πρὸ τοῦ Θεοφίλου αὐτοῦ. Ἔτσι καὶ ὁ
Ἀλεξανδρείας Τιμόθεος θέλει νὰ ἦναι νηστιμος ἡ παραμονὴ τῶν
Φώτων (αὐτόθι παρὰ τῷ τυπικῷ τῶν Θεοφανείων). Σημεῖωσαι
ὁμοῦ, ὅτι ὁ μὲν ρηθεὶς Κίτρος εἰς τὸν αὐτὸν Κανόνα λέγει, ὅτι
ὁ Θεόφιλος ἐδῶ θέλει νὰ μὴ καταλύωμεν εἰς ἔλαιον καὶ οἶνον
μετὰ τὸν Ἑσπερινὸν τῆς παραμονῆς τῶν Θεοφανείων. (ὡς καὶ
ὁ Τιμόθεος Ἀλεξανδρείας εἰς ὕδωρ μόνον συγχωρεῖ νὰ λύεται ἡ
νηστεία τῶν Φώτων, καὶ ἐν Σαββάτῳ, καὶ ἐν Κυριακῇ.) Καὶ νη-
στιμον φαίνεται νὰ θέλῃ ταύτην καὶ ὁ Ἐπίσκοπος Μάρκος (αὐτόθι).
Νεῖλος δὲ τις (δὲν ἤξεύρω, εἴτε Μοναχὸς εἶναι, εἴτε Ἱερομόνα-
χος) σχολιάζων, ἀντιλέγει εἰς τὴν ἑρμηνείαν ταύτην τοῦ Κί-
τρος, καὶ φησὶν, ὅτι ὁ Θεόφιλος ἐδῶ δὲν λέγει διὰ τὴν μετὰ
τὸν Ἑσπερινὸν τροφήν, ἀλλὰ διὰ τὴν τροφήν ὁποῦ γίνεταί μετὰ
τὴν λειτουργίαν τοῦ Χρυσοστόμου, ἣστις τελεῖται τὸ πρωτὶ, ὅταν
τύχη ἐν Κυριακῇ ἡ τῶν Θεοφανείων παραμονή· ἐπειδὴ μετὰ
τὸν Ἑσπερινὸν τῆς παραμονῆς, τόσον τῶν Θεοφανείων, ὅσον καὶ
τῶν Χριστοῦ γεννῶν, ἐν ὁποίᾳ ἡμέρᾳ τύχη, καταλύουσιν ἐν
τοῖς Μοναστηρίοις ἔλαιον καὶ οἶνον κατὰ τὴν διάταξιν τῶν τυ-
πικῶν. Δὲν ἤξεύρω ἂν ὁ Νεῖλος οὗτος ἦναι ὁ ἴδιος ὁποῦ γρά-

φει ἐν τῷ τυπικῷ τῆς παραμονῆς τῶν Θεοφανείων, ὅτι καταλύε-
ται αὕτη εἰς ἔλαιον καὶ οἶνον, τυχούσα ἐν Σαββάτῳ ἢ Κυριακῇ.

(1) Οἰκονομίαν φαίνεται μοι ὅτι ἐννοεῖ ἐδῶ ὁ Κανὼν ἐκείνην,
ὁποῦ ἐδιώρισεν ἡ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Σύνοδος ἐπὶ τοῦ μεγάλου Ἀ-
θανασίου, τὸ νὰ ἀναθεματίζουσι δηλαδὴ οἱ συκοινωνήσαντες τοῖς
Ἀρειανοῖς τὴν αἵρεσιν τοῦ Ἀρείου, ὅταν ἐπιστρέφουν πρὸς τὴν
ὀρθοδοξίαν, καὶ νὰ ὁμολογοῦν τὴν πίστιν τῶν ἐν Νικαίᾳ, καὶ
οὕτω νὰ δέχωνται· περὶ τῆς Συνόδου δρᾶ εἰς τὴν πρὸς Ρουφια-
νὸν ἐπιστολὴν τοῦ Ἀθανασίου. Λέγει δὲ ὁ Κανὼν, ὅτι ἐδιώρι-
σαν οἱ ἐν Θηβατῖδι Ἐπίσκοποι, καθ' ὅτι ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον ἦσαν
παρόντες Ἐπίσκοποι εἰς ἐκείνην τὴν Σύνοδον, ἡ δὲ Θηβαὶς ἦτο
μέρος τῆς Αἰγύπτου. Ἡ γὰρ Αἴγυπτος, κατὰ τὸν Μελέτιον τὸν
γεωγράφον, διηρεῖτο εἰς ἄνω Θηβαίδα, καὶ κάτω Θηβαίδα, καὶ
δεύτερον, διατὶ ἡ Λυκὴ ἦτο πόλις τῆς Θηβαίδος, πρὸς τὸν Ἐπί-
σκοπον τῆς ὁποίας. Ἀμμῶν ἐδόθη ὁ παρῶν ὑπομνηστικὸς λόγος.
Ἀναφέρει δὲ τοὺς ἐν Θηβατῖδι Ἐπισκόπους ὁ Θεόφιλος, διὰ τὴν
πέισην τὸν Ἀμμῶν εὐκολώτερα εἰς τὸ νὰ φυλάξῃ τὴν τοιαύτην
συνήθειαν, τὴν ὁποίαν οἱ προκάτοχοί του ἐμεταχειρίζοντο, καὶ
διὰ τὴν ὁποίαν τοῦ γράφει αὐτός.

Καὶ ἂν μὲν ὅλον τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ ἀποστρέφονται τοὺς τοιοῦτους, ὡς συγκοινωνοὺς τῶν Ἀρειανῶν, ἃς χειροτονοῦνται ἄλλοι ἀντ' αὐτῶν ὀρθόδοξοι, εἰ δὲ στέργουν, τόσον αὐτοὺς, ὅσον καὶ τοὺς Ἀρειανούς, μὲ τοὺς ὁποίους ἐσυγκοινωνήσαν, ἃς δεχθοῦν κατὰ τὴν συνήθειαν ὅπου ἐμεταχειρίσθησαν οἱ βηθέντες ἐν Θηβαΐδι Ἐπίσκοποι εἰς τοὺς ἐκ τῆς κοινωρίας τῶν Ἀρειανῶν ἐπιστρέφοντας. Σημειῶσαι ὅτι, οὔτε εἰς τὸν α. οὔτε εἰς τὸν κάρντα Κανὼνα σώζεται τις ἐρμηνεία τοῦ Βαλαμῶνος. Ὅρα καὶ τὸν ζή. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Γ'.

Περὶ Βίστου καταστάντος ἐν Ἐρέβῃ Πρεσβυτέρου, ζητητέον. Καὶ εἰ μὲν ἀποταξζμένην τινὰ, ζῶντος τοῦ ἀνδρός, ἐβιάσατο, μὴ συγχωρεῖσθω εἶναι Πρεσβύτερος, ὅπουγε, οἷδὲ ὡς λαϊκὸς ὀφείλει συναγεσθαι. τῆς Ἐκκλησίας εἰωθίας τοὺς τοιοῦτους χωρίζειν. Οὐ φέρει δὲ τοῦτο πρόκριμα τῷ Ἐπισκόπῳ Ἀπόλλωνι, εἰ ἐξ ἀγνοίας αὐτὸν κατέστησε, τῆς ἁγίας Συνόδου κελευσάσης, τοὺς ἀναξίους, μετὰ τὴν χειροτονίαν, ἐλεγχομένους ἐπὶ ἐγκλήματι ἐκβάλλεσθαι.

Ἑρμηνεία.

Ὁ Βίστος οὗτος ἐφημίζετο, ὅτι ἐβίασε καὶ ἔλαβε μίαν γυναῖκα ὑπανδρον, ἥτις ζῶντος τοῦ ἀνδρός τῆς ἐχωρίσθη ἀπὸ αὐτόν. Ἐπειτα ἐχειροτονήθη Πρεσβύτερος ἀπὸ τὸν Ἀπόλλωνα εἰς τὴν Ἐρέβην πόλιν τῆς Αἰγύπτου, μὴ γινώσκοντα, ὅτι αὐτὸς ἔλαβε τοιαύτην γυναῖκα. Λέγει λοιπὸν ὁ παρῶν Κανὼν, ὅτι πρέπει νὰ ἐξετασθῆ αὕτη ἡ ὑπόθεσις, καὶ εἰ μὲν οὕτως ἔχει, ὁ μὲν χειροτονηθεὶς αὐτὸς Πρεσβύτερος νὰ καθαιρεται καὶ πλεον νὰ μὴ ᾖναι Ἱερεὺς εἰς καιρὸν ὅπου οὐδὲ ὡς λαϊκὸς ὁ τοιοῦτος πρέπει νὰ συνίσταται μὲ τοὺς πιστοὺς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐπειδὴ ἡ Ἐκκλησία χωρίζει τοὺς τοιοῦτους ἀπὸ τὴν σύναξιν τῶν πιστῶν. Εἰς δὲ τὸν χειροτονήσαντα Ἀπόλλωνα τοῦτο δὲν προξενεῖ βλάβην καὶ καθάρεισιν τῆς Ἀρχιερωσύνης του, ἐπειδὴ ἐξ ἀγνοίας αὐτὸν ἐχειροτόνησε. Διότι ἡ ἁγία Σύνοδος, ἦτοι ἡ α. ἐν τῷ θ'. Κανὼνι αὐτῆς ἐπρόσταξεν, ὅτι οἱ ἀναξίως χειροτονηθέντες οὗτοι καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν ἐλεγχομένοι, ἐκβάλλονται ἀπὸ τὴν Ἱερωσύνην. Ὅρα αὐτὸν τοῦτον τὸν θ' τῆς α.

ΚΑΝΩΝ Δ'.

Περὶ δὲ Σούρ. ἐπειδὴ ὁ Ἐπίσκοπος Ἀπόλλων διεβεβαιώσατο καὶ ἀπεσταλκέναι τοῦτον, καὶ ἀλλότριον τῆς Ἐκκλησίας πεποιηκέναι, ἔστω οὕτως, ὡς ἀπεφάνητο ὁ Ἐπίσκοπος, χρωμένον ἐκείνου ταῖς οικείαις δικαιολογίαις, εἶγε βούλεται καὶ μέμφεται τὴν ἀπόφασιν τοῦ Ἐπισκόπου.

Ἑρμηνεία.

Ὁ Σούρ οὗτος Κληρικὸς ἦτο τοῦ Ἐπισκόπου Ἀπόλλωνος, ὁ ὅποιο; ἀπεστάλη (1), ἦτοι ἀπεβλήθη ἀπὸ τὸν Κλήρον (καθὼς ἐρμηνεύει ὁ Βαλαμῶν) καὶ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν ἐδιώχθη, ὡς ὁ ἴδιος Ἀπόλλων ἐβεβαίωσε. Λέγει λοιπὸν ὁ Κανὼν οὗτος, ὅτι, ἐπειδὴ τοῦτο οὕτως ἐγινεν, ἃς ᾖναι καθὼς ἐδιώρισεν ὁ Ἐπίσκοπος. Πλὴν, ἐὰν ὁ Σούρ κατηγορῆ τὴν κατ' αὐτοῦ τοῦ Ἐπισκόπου του ἀπόφασιν, ἃς εἶπῃ τὰς δικαιολογίας του, ἐὰν θέλῃ, εἰς τὴν Σύνοδον, μέρος τῆς ὁποίας ἦτο καὶ ὁ Ἀπόλλων.

ΚΑΝΩΝ Ε'.

Περὶ δὲ Πανούφ τοῦ καταστάντος Διακόνου ἐν τῇ Λυκῷ, χρῆ ζήτησθαι. Καὶ εἰ μὲν εὐρεθείη οὗτος κατηχούμενος ὦν, τὴν ἀδελφιδὴν ἑαυτοῦ πρὸς γάμου κοινωρίαν δεξάμενος. μετὰ δὲ τὸ βάπτισμα εἰς Κλήρον ἀχθεὶς, μενέτω ἐν τῷ Κλήρῳ, εἶγε κεκοιμηται ἐκείνη. καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα οὐ κεκοινωνήσεν αὐτῇ. Εἰ δὲ πιστὸς ὦν, τὴν αὐτὴν ἀδελφιδὴν αὐτοῦ πρὸς γάμου κοινωρίαν ἐδέξατο, ἔστω τοῦ Κλήρου ἀλότριος· οὐ γὰρ πρόκριμα τῷ Ἐπισκόπῳ φέρει Ἀπόλλωνι, εἰ ἐξ ἀγνοίας κατέστησεν αὐτόν.

Ἑρμηνεία.

Ὁ Πανούφ οὗτος, πρὸ τοῦ νὰ βαπτισθῆ, ἐφημίζετο ὅτι ἐπῆρεν εἰς γυναῖκα τὴν ἀνεψιάν του καὶ μετὰ ταῦτα ἐχειροτονήθη Διάκονος. Ὅθεν ὁ παρῶν Κανὼν διορίζει νὰ ἐξετασθῆ ἡ ὑπόθεσις, καὶ εἰ μὲν αὐτὸς, ἀφ' οὗ ἐβαπτίσθη δὲν ἐμεταχειρίσθηκεν αὐτὴν ὡς γυναῖκά του, ἐπειδὴ ἐκείνη ἀπέθανεν (2), ἃς μὲν Διάκονος· τὴν

(1) Ἴσως δὲ τὸ ἀπεστάλη δηλοῖ, ὅτι ἔστειλεν ὁ Ἀπόλλων πρὸς τὸν ἴδιον Σούρ πρὸς τὸν Θεόφιλον, καὶ διὰ γραμμάτων ἐβεβαίωσε, ὅτι ἀπέβαλε τὸν ἀπεσταλέντα ἀπὸ τὸν Κλήρον.

(2) Ὅχι μόνον δὲ ἂν ἀπέθανεν ἡ γυνὴ, ἀλλὰ καὶ ἂν αὐτὴ ἤθελεν ἀφήσει αὐτὴν μετὰ τὸ βάπτισμα, χωρὶς νὰ σμίξῃ μὲ αὐτὴν, ἄξιός ἦτο νὰ μὲνῃ εἰς τὸν Κλήρον.

γὰρ πρὸ τοῦ βαπτίσματος χρῆσιν τῆς γυναικὸς ἐκαθάρισε τὸ ἄγιον βάπτισμα· εἰ δὲ τὴν ἐμεταχειρίσθη, νὰ κα-
θαίρεται· Εἰς δὲ τὸν χειροτονήσαντα αὐτὸν Ἀπόλλωνα δὲν προξενεῖ βλάβην ἢ τοιαύτη χειροτονία, ἐπειδὴ ἐν
ἀγνοίᾳ, καὶ μὴ ἤξεύρων ὅτι εἶχεν ἐκεῖνος εἰς γυναῖκα τὴν ἀνεψιάν του, ἐχειροτόνησεν αὐτόν. Ὅρα καὶ τὸν ιθ'·
Ἀποστολικὸν, καὶ τὸν θ'. τῆς α'.

ΚΑΝΩΝ Γ'.

Περὶ Ἰακώβ χρῆ ζητῆσαι. Εἰ γὰρ Ἀναγνώστης ἦν, καὶ ἐγκλήματι πορνείας ἐδείχθη ὑπεύθυνος, καὶ
παρὰ τῶν Πρεσβυτέρων ἐξεβλήθη, εἶτα χειροτόνηται, οὗτος ἐκβαλέσθω, ἀκριβοῦς ἐξετάσεως γενομέ-
νης, καὶ μὴ μόνον ἐκ ψιθυρισμοῦ ἢ κακολογιῶν ὑποψίας εἰς αὐτὸν γινομένης· εἰ δὲ μὴ εὐρεθῆι, ὑπεύθυ-
νος μενέτω ἐν τῷ Κλήρῳ· οὐ γὰρ δεῖ ταῖς ματαίαις διαβολαῖς προσέχειν.

Ἑ ρ μ η ν ε ι α.

Ὁ Ἰακώβ οὗτος ἐφημίζετο, ὅτι ἦτον Ἀναγνώστης, καὶ ἐπειδὴ ἐκατηγορήθη ὅτι ἐπόρνευσεν, ἐδιώχθη ἀπὸ
τὸν Κλήρον παρὰ τῶν Ἱερέων, ἔπειτα ἐχειροτονήθη εἰς μεγαλύτερον βαθμόν. Διὰ τοῦτο λέγει ὁ παρῶν Κανὼν,
ὅτι νὰ γένη πρῶτον ἀκριβοῦς ἐξέτασις περὶ τούτου, καὶ ἂν μὲν εὐρεθῆ ὑπεύθυνος εἰς τὴν κατηγορίαν τῆς πορ-
νείας, νὰ ἐκβάλλεται ἀπὸ τὸν Κλήρον· εἰ δὲ εὐρεθῆ καθαρὸς ἀπὸ αὐτὴν, νὰ μένη εἰς τὸν Κλήρον. Εἶπα δὲ νὰ
γένη ἀκριβοῦς ἐξέτασις περὶ τούτου, ἐπειδὴ δὲν πρέπει τινὰς ἀπὸ μοναχᾶς κατηγορίας, ἐξ ὑποψίας γενομένης, νὰ
καθαιρήται, ἀλλ' οὕτε πρέπει τινὰς νὰ προσέχη εἰς ματαίαις καὶ ἀναποδείκτους διαβολὰς. Ὅρα καὶ τὸν θ'. τῆς α'.

ΚΑΝΩΝ Ζ'.

Περὶ τῶν μελλόντων χειροτονηθῆναι οὗτος ἔστω τύπος, ὥστε πᾶν τὸ Ἱερατεῖον συμφωνεῖν καὶ αἰρεῖ-
σθαι, καὶ τότε τὸν Ἐπίσκοπον δοκιμάζειν. Καὶ συναινούντος αὐτῷ τοῦ Ἱερατείου, χειροτονεῖν ἐν μέσῃ τῇ
Ἐκκλησίᾳ, παρόντος τοῦ λαοῦ καὶ προσφωνούντος τοῦ Ἐπισκόπου, εἰ καὶ ὁ λαὸς δύναται αὐτῷ μαρτυρεῖν
χειροτονία δὲ λαθραίως μὴ γινέσθω. Τῆς γὰρ Ἐκκλησίας εἰρήνην ἐχούσης, πρέπει παρόντων τῶν ἁγίων,
τὰς χειροτονίας ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας γίνεσθαι. Ἐν δὲ τῇ ἐνορίᾳ, εἰ μὲν κοινωνήσαντες εἰσὶ τινες ταῖς
τῶν κοινωνισάντων γνώμας, μὴ ἄλλως χειροτονεῖσθωσαν, ἀλλὰ τῶν ἀληθῶς ὀρθοδόξων Κληρικῶν δο-
κιμαζόντων, παρόντος πάλιν τοῦ Ἐπισκόπου καὶ προσφωνούντος, παρόντι τῷ λαῷ, μόνον εἰ μὴ παρα-
δρομῇ τις γένηται (1).

Ἑ ρ μ η ν ε ι α.

Ὁ παρῶν Κανὼν εἶναι Κανὼν καὶ τύπος ἐκείνων ὁποῦ μέλλου νὰ χειροτονοῦνται, ποιοὶ καὶ πῶς πρέπει νὰ
χειροτονοῦνται. Διορίζει γὰρ ὅτι ὅλον τὸ Ἱερατεῖον πρέπει πρῶτον νὰ συμφωνῆ, καὶ νὰ ἐκλέγῃ ἐκεῖνον ὁποῦ
ἔχει νὰ χειροτονηθῆ, καὶ τότε νὰ δοκιμάζῃ αὐτόν καὶ ὁ ἐπίσκοπος, καὶ συμφωνούντος τοῦ Ἱερατείου, καὶ παρ-
ρόντος τοῦ λαοῦ, νὰ ἐρωτᾷ τὸν λαόν, ἂν καὶ αὐτοὶ τὸν μαρτυροῦν ἄξιον, καὶ οὕτω νὰ χειροτονηθῆ αὐτὸν παρη-
σίᾳ εἰς τὸ μέσον τῆς Ἐκκλησίας, κρυφίως δὲ χειροτονία νὰ μὴ γίνεται. Διότι, ἀφ' οὗ ἡ Ἐκκλησία ἔλαβεν εἰ-
ρήνην ἀπὸ τοὺς αἰρετικούς, ἢ καὶ ἀπὸ τοὺς ἐθνικούς, διὰ τὸν φόβον τῶν ὁποίων ἠναγκάζετο νὰ κάμνῃ τὰς χει-
ροτονίας κρυφᾶ, πρέπει αἱ χειροτονίαι νὰ γίνωνται φανερά ἐπ' Ἐκκλησίας, ὅταν ἦναι παρόντες οἱ Ἅγιοι, ἦτοι
οἱ χριστιανοὶ (2). Ἐὰν δὲ εἰς τὴν ἐνορίαν (3) τινὲς Ἐκκλησίας εὐρίσκωνται τινες πιστοὶ, οἵτινες μὴ θέλοντες
ἐσυγκοινωνήσαν κατὰ συγκατάβασιν μὲ τὰς γνώμας τῶν κοινωνισάντων τοῖς αἰρετικοῖς, οἱ τοιοῦτοι, λέγω,
κατὰ ἄλλον τρόπον νὰ μὴ χειροτονοῦνται εἰς ἐκείνην τὴν ἐνορίαν, ἀνίσως πρῶτον δὲν δοκιμασθοῦν ἀπὸ ὀρθο-
δόξου Κληρικοῦ, ἂν ἔχουν ὀρθόδοξα φρονήματα, παρόντος καὶ τοῦ ἐπισκόπου, καὶ ἐρωτούντος πάλιν τὸν λαόν,
ἂν ἦναι ἄξιοι, καὶ τοῦτο νὰ γίνεται, διὰ νὰ μὴ ἀκολουθήσῃ κάμμία συναρπαγὴ καὶ ἀπάτη, καὶ χειροτονηθῆ
τινὰς ἔχων αἰρετικὰ φρονήματα. Ὅρα καὶ τὸν β'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Η'.

Τὰ προσφερόμενα εἰς λόγον θυσίας, μετὰ τὰ ἀναλισκόμενα εἰς τὴν τῶν Μυστηρίων χρείαν, οἱ Κλη-

(1) Ἴνα μὴ μέσον παραδρομῇ τις γένηται, ἐν ἄλλοις.

(2) Ἅγιους ὀνομάζει ὁ Κανὼν τοὺς Χριστιανοὺς καθ' ὁμοί-
τητα τοῦ Παύλου, ὅστις γράφει ἐν τῇ πρὸς Ἐφesoῦς ἐπιστολῇ·
«Τοῖς Ἅγιοις τοῖς οὖσιν ἐν Ἐφesoῦ». Ὁ δὲ Βασίλ. ἐν τῷ β'. λό-
γῳ, κατ' Εὐνομίου, λέγει, ὅτι εἰς ἄλλα ἀντίγραφα παλαιά, τὸ
ἐν Ἐφesoῦ, δὲν γράφεται, ἀλλὰ μόνον τούτο· «Τοῖς Ἅγιοις τοῖς
οὖσιν», ἦτοι τοῖς ἀληθινοῖς καὶ πραγματικῶς οὖσιν, ὡς τὸν ὄν-

τως ὄντα Θεὸν λατρεύουσιν. Οἱ γὰρ ἄπιστοι μὴ ὄντες εἰσὶ, δια-
τι τοῖς μὴ οὖσι θεοῖς ἐλάτρευον, ὡς καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ, λέγει,
παρέδωκαν, καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος τοῦτο εἶπεν οὕτω γεγραμμένον.

(3) Ὁ δὲ Βαλαμῶν λέγει, ὅτι τὰ μὲν ἀνωτέρω φαίνεται νὰ
διορίζῃ ὁ Κανὼν νὰ γίνωνται εἰς τὰς πόλεις, τὰ δὲ κατωτέρω,
εἰς τὴν ἐνορίαν, ἦτοι εἰς τὰς χώρας καὶ πόλεις μικράς.

ρικοί διανεμέσθωσαν, και μήτε κατηχούμενος εκ τούτων εσθιέτω, ἢ πινέτω, ἀλλὰ μᾶλλον οἱ Κληρικοί, και οἱ σὺν αὐτοῖς πιστοὶ ἀδελφοί.

Ἐ ρ μ η ν ε ι α.

Διορίζει ὁ παρὼν, ὅτι ἀπὸ τὰ προσφερόμενα παρὰ τοῦ λαοῦ εἰς τὴν λειτουργίαν, ὅσαι προσφοραὶ περισσεύουσιν παρὰ τὴν χρεῖαν τῶν ἁγίων Μυστηρίων, νὰ διαμοιράζωνται εἰς τοὺς Κληρικούς, και ἀπὸ αὐτοῦ, ὁμοῦ και ἀπὸ τοὺς πιστοὺς λαϊκοὺς νὰ τρώγονται και νὰ πίνωνται. Κένενας δὲ κατηχούμενος και ἀβάπτιστος ἀπὸ αὐτὰ οὔτε νὰ τρώγῃ, οὔτε νὰ πίνῃ· διότι, ἐπειδὴ αὐτὰ ἐπροσφέρθησαν εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον· και μερίδες ἀπὸ αὐτὰ εὐγῆκαν εἰς τὰ θεῖα Δῶρα, διὰ τοῦτο και τὰ ἐναπολειφθέντα ἐξ αὐτῶν ἁγιασθήσαν· ὅθεν και ἀπὸ τοὺς ἀβάπτιστους και ἀμυήτους δὲν πρέπει νὰ τρώγονται και νὰ πίνωνται (3). Ὅρα και τὸν γ'. Ἀποστολ.

(3) Συμφώνως μὲ τὸν παρόντα Κανόνα και αἱ Ἀποστολικάι διαταγαὶ διατάσσουσιν (βιβλ. ἡ'. Κεφ. λα'.) λέγουσαι, ὅτι τὰς εὐλογίας ὅπου περισσεύουσιν ἀπὸ τὰ Μυστήρια, μὲ τὴν γνώμην τοῦ Ἐπισκόπου και τῶν Ἱερέων, πρέπει νὰ διαμοιράζουσιν οἱ Διάκονοι εἰς τοὺς Κληρικούς, και εἰς μὲν τὸν Ἐπίσκοπον νὰ δίδουν τέσσαρα μερίδια, εἰς τὸν Ἱερέα τρία, εἰς τὸν Διάκονον δύο, και εἰς τοὺς ἄλλους Ὑποδιακόνους, Ἀναγνώστας, Ψάλτας και Διακονίσσας, ἓνα μερίδιον. Σημειῶσαι, ὅτι διὰ νὰ γένη ὁ λόγος ὁ περὶ προσφορῶν σαφῆς και διακεκριμένος, πρέπει νὰ διαιρέσωμεν εἰς τρία ὅλας τὰς προσφοράς ὅπου προσφέρονται παρὰ τῶν Χριστιανῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, Α'. εἰς τὴν Προσφορὰν ἐκείνην, ἀπὸ τὴν ὅποιαν εὐγαίνει ὁ Ἀμνὸς, ἥτις και προσφορὰ κυρίως ὀνομάζεται κατὰ τὸ Εὐχολόγιον, και ὑψωθείσα προσφορὰ, κατὰ τὸν ε'. Νικολάου (ἴσως διατι ὑφούται ὁ ἐξ αὐτῆς ἅγιος Ἄρτος, κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ κοινωνικοῦ, ἢ και διατι αὕτη μόνη ἀπὸ τὰς ἄλλας ὑφούται, ἥτοι τιμᾶται. διὰ τὸν ἐξ αὐτῆς ἐκβαλλόμενον Ἀμνόν), ὡς λέγει ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ αὐτοῦ Κανόνος και ὁ Βαλασμών, και τῆς ὁποίας τὰ περισσεύσαντα κλάσματα ἀντιδῶρον ὀνομάζεται. τύπον ἐχούσης τοῦ παρθενικοῦ σώματος, κατὰ τὸν Ἅγιον Γερμανόν. Β'. εἰς τὰς τέσσαρας ἄλλας προσφοράς, ἀπὸ τὰς ὁποίας εὐγαίνει ἡ μερίς τῆς Θεοτόκου, αἱ μερίδες τῶν ταγματῶν τῶν Ἁγίων, αἱ μερίδες τῶν ζώντων, και αἱ μερίδες τῶν κεκοιμημένων, τὰς ὁποίας ταύτας τέσσαρας, σφραγίδας ὀνομάζει τὸ Εὐχολόγιον, ὧν τὰ περισσεύματα ἔχει ἀντιδῶρον, ἀλλὰ πατημάδι κοινότερον ὀνομάζονται παρὰ τῶν ἐν τῷ ἁγίῳ Ὅρει Πατέρων, και εἰς χωριστὸν δίσκον βάλλονται ἀπὸ τὸν δίσκον τοῦ ἀντιδῶρου, και μετὰ τὸ ἀντιδῶρον τρώγονται, και Γ'. εἰς τὰς ἄλλας ἐπιλοιπούς προσφοράς, αἱ ὁποῖαι προσφέρονται μόνον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ πρὸς τὸν Θεὸν ὡς δῶρα, ἢ και ἐμβαδίζονται και μέσα εἰς τὸ ἅγιον βῆμα, μερίς δὲ κάμμια δὲν εὐγαίνει ἀπὸ αὐτάς, οὔτε Ἁγίων, οὔτε ζώντων, οὔτε κεκοιμημένων. Τούτων οὕτως εἰρημένων, λέγει ὁ ε'. τοῦ Νικολάου, ὅτι τὰ μὲν κομμάτια ὅπου περισσεύουσιν ἀπὸ τὴν ὑψωθείσαν προσφορὰν, ἥτοι τὰ μὲν ἀντιδῶρα πρέπει νὰ τρώγονται, μόνον μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἕως ὅπου ὅλα νὰ ἐξοδευθῶν, τὰ δὲ κομμάτια ὅπου περισσεύουσιν ἀπὸ τὰς ἄλλας τέσσαρας προσφοράς, ἥτοι τὸ λεγόμενον πατημάδι, νὰ τρώγονται μοναχὰ, και μὲ ξεχωριστὸν τρόπον, και ἔχει νὰ τρώγονται ὁμοῦ μὲ γάλα, και τυρὴ, και ψάρια ὡς ὁ κοινὸς ἄρτος, καθὼς χωριστὰ τρώγονται και ἐν τῷ ἁγίῳ Ὅρει μετὰ τὸ ἀντιδῶρον, ὡς εἴπομεν. Αἱ δὲ ἄλλαι προσφοραὶ ὅπου περισσεύουσιν, ἀπὸ τὰς ὁποίας κάμμια μερίς δὲν εὐγῆται εἰς τὰ Μυστήρια, αὐταὶ τρώγονται εἰς τὰ ὁσπήτια τῶν Ἱερέων. Πρέπει λοιπὸν οἱ μὲν Χριστιανοὶ ὅλοι ἄνδρες τε και γυναῖκες νὰ προσφέρουσιν εἰς ὅλας τὰς Κυριακὰς ἡμέρας προσφορὰν ἀπὸ ἄρτον και οἶνον, ἵνα λυτρωθῶσιν ἀπὸ τὸν δεσμόν τῶν ἀμαρτιῶν τους μὲ τὰς τοιαύτας θυσίας και προσφοράς (και ὅρα

περὶ τούτου τὸν Ἀργέτην σελ. 45. περὶ Μυστηρίων), και νὰ ἐπιμελοῦνται, ἔχει μόνον νὰ προσφέρουν ταύτας, ἀλλὰ και νὰ τὰς κατασκευάζουσι μὲ ὅλην τὴν ἐπιμέλειαν ἀπὸ τὰς πλέον ἐκλεκτὰς ὅπου ἔμπορουν· ἤθουν τὴν μὲν προσφορὰν τοῦ Ἄρτου, νὰ τὴν κατασκευάζουν μόνον ἀπὸ σιτάρι, και ἔχει ἀπὸ κένενα ἄλλο γέννημα, ἢ σίκαλιν, ἢ κεχρὶ. ἢ ἀραποσίτι, ἢ τοιοῦτο ἄλλο, ἐπειδὴ ὁ Κύριος μὲ τὸ σιτάρι ἐπαρωμοίωσε τὸ πανάγιον Σῶμα του, εἰς τὸ ὅποιον μετουσιούται ὁ σιταρένιος ἄρτος, λέγωντας· Ἐὰν μὴ ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσῶν εἰς τὴν ἀποθάνη, αὐτὸς μόνος μένει· ἐὰν δὲ ἀποθάνη. πολὺν καρπὸν φέρει· (Ἰωάν. ε'. 24.), και εἰς τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ Ἀσώτου υἱοῦ ἰθυσιάθη ὁ μύσχος ὁ σιτευτός (Λουκ. ις'. 23.), ὁ ὁποῖος εἶναι τὸ ἐν τῇ εὐχαριστίᾳ Σῶμα τοῦ Κυρίου, κατὰ τὸν Θεοφύλακτον Βουλγαρίας ἐρμηνεύοντα οὕτως· Ὁ Ἄρτος, ἐν κλῶμεν, κατὰ τὸ φαινόμενον μὲν ἐκ σίτου συνεστῶς, σιτευτός ἂν ρηθῆι, κατὰ τὸ νοούμενον δὲ σὰρξ ὦν, μύσχος ἂν λεχθῆι. Ὅθεν κατὰ τὸν Ἀργέτην (σελ. 84.) κένενας ἀπὸ τοὺς εὐσεβεῖς Ἱερεῖς δὲν ἐτόλμησι νὰ λειτουργήσῃ μὲ ἄλλο τι, ἐξῶ ἀπὸ τὸν Ἄρτον ὅπου γίνεται ἐκ τοῦ ἀλεύρου τοῦ σίτου. Ὅποιος δὲ ἤθελε τολμήσει τοῦτο, θανασίμως ἀμαρτάνει, και ἄς μὴ εἰπῆ τις, ὅτι τοῦτο δύναται νὰ γένη, ἂν ἐξ ἀνάγκης δὲν εὐρεθῆ σιτάρι. Πρόφασις εἶναι ἡ τοιαύτη ἀνάγκη. Διατι σχεδὸν ὅπου εὐρίσκονται ἄνθρωποι, ἐκεῖ δύσκολον εἶναι νὰ μὴ εὐρίσκειται ὁμοῦ και σιτάρι. Ὅχι δὲ ἀπὸ σιτάρι μόνον πρέπει οἱ χριστιανοὶ νὰ κατασκευάζουν τὰς προσφοράς τοῦ Ἄρτου, ἀλλὰ και ἀπὸ σιτάρι τὸ πλέον ἐκλεκτὸν, τὸ ὅποιον μὲ διαφορετικὸν τρόπον ἀπὸ τὸ κοινὸν ψωμί. πρέπει νὰ τὸ παστρεύουν και νὰ τὸ ἀλιθουν και νὰ τὸ ζυμῶνουν και νὰ τὸ φουρνίσουν, τὴν δὲ προσφορὰν τοῦ οἴνου, ἥτοι τὸ νᾶμα. πρέπει νὰ τὸ διαλέγουν, και αὐτὸ, ὅπου νὰ μὴ ἦναι ζῦδι. ἢ μούστος, ἢ πετμέλι, ἢ ἄλλο τι γέννημα τῆς ἀμπέλου, ἀλλὰ ἀπὸ μόνον κρασί, και κρασί καλὸν και κόκκινον, διατι τὸ κόκκινον ἔχει περισσοτέραν ἀναλογίαν και ὁμοιότητα μὲ τὸ αἷμα, εἰς τὸ ὅποιον ἔχει νὰ μεταβληθῆ ἐν τοῖς Μυστηρίοις, κατὰ τὸν Ἀργέτην (Σελ. 87.). Διότι ἐκεῖνοι ὅπου τοιαύτας ἐκλεκτὰς προσφοράς προσφέρουσιν εἰς τὸν Θεόν, παρομοιάζουσι μὲ τὸν Ἄβελ, τοῦ ὅπου ἰδέχθη τὴν θυσίαν ὁ Κύριος. Ὅσοι δὲ, ἔχει ἀπὸ τὰ καλῆτερα, ἀλλὰ ἀπὸ τὰ κατώτερα προσφέρουσιν εἰς τὸν Θεόν, οὗτοι μὲ τὸν Κεῖν παρομοιάζουσι, τοῦ ὅπου δὲν ἰδέχθη τὸ δῶρα ὁ Θεός, ἀλλὰ τὰ ἀπεστράφη. εἰαὶ δὲν ἐπροσφέρθησαν ἀπὸ τὰ καλῆτερα και ἐκλεκτὰ, περὶ τῶν ὁποίων γράφει ὁ μέγας Βασίλειος (ἐρωτήσ. ἡ'. τοῦ 6'. πρὸν βαπτίσματος λόγος), ὅτι ἡ προσφορὰ αὐτῶν ἔχει μόνον ἀπρόσδεκτος εἶναι, ἀλλὰ και εἰς ἀμαρτιαν λογίζεται, καθὼς εἶπεν ὁ Θεός πρὸς τὸν Κεῖν· Ἐὰν ὀρθῶς προσενέγκῃς, ὀρθῶς δὲ μὴ διέλθῃς, ἡμαρτεῖς (Γεν. δ'. 7.). Διότι δὲν εἶναι, λέγει, εὐπρόσδεκτον εἰς τὸν Θεὸν τὸ ἔργον τῆς ἐντολῆς, ὅταν δὲν γένη και κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ (σελ.

ΚΑΝΩΝ Θ'.

Ἐπειδὴ Ἱεραξ, τόνδε, ὡσανεὶ ἐπὶ πορνείᾳ διαβαλλόμενον, οὐκ ὀφείλειν λέγει ἐν τῷ Κλήρῳ εἶναι, ὁ δὲ Ἐπίσκοπος Ἀπόλλων δι' ὑσχυρίσατο, τηνικαῦτα μῆδενα κατήγορον ἐν μέσῳ ἐληλυθῆναι κατ' αὐτοῦ, ἐξεταζέσθω καὶ οὗτος, καὶ εἰ μὲν κατήγορός τις ἀναφύεται πιστεως ἄξιος καὶ τὸ ἔγκλημα ἀποδείκνυται, φερομένων ἀξιοπίστων μαρτύρων, τῆς Ἐκκλησίας ἐκβαλλέσθω, εἰ δὲ τοῦ Κλήρου ἄξιός ἐστι καὶ ἐπὶ σωφροσύνῃ μαρτυρεῖται, μενέτω ἐν τούτῳ.

Ἑρμηνεία.

Ὁ Ἱεραξ οὗτος ἐκατηγόρει κάποιον Κληρικόν ὅτι ἐπόρνευσε, καὶ διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ μένη εἰς τὸν Κλήρον, ἀλλὰ νὰ κχοιρεθῆ· ὁ δὲ Ἐπίσκοπος Ἀπόλλων, ὁ χειροτονήσας τὸν Κληρικόν, ἐβεβαίωσεν, ὅτι τῷ τότε καιρῷ (ἴσως τῆς χειροτονίας του) κἀνένας κατήγορος δὲν ἐφάνη νὰ τὸν κατηγόρησῃ. Ὅθεν καὶ ὁ παρῶν Κανὼν διορίζει, ὅτι νὰ ἐξετασθῆ ἡ ὑπόθεσις τοῦ διαβληθέντος Κληρικοῦ, καὶ εἰ μὲν εὔρεθῆ ἀξιοπίστος κατήγορος ὅπου νὰ τὸν κατηγόρη (1) (καὶ ὄρα τὸν ὀδ'. Ἀποστολικόν, καὶ τὸν ε'. τῆς β'), καὶ τὸ ἔγκλημά του

409. τοῦ α. τόμου τῆς σειρᾶς τῶν Πατέρων) πρέπει λοιπόν, ὡς εἴπομεν, οἱ μὲν λαϊκοὶ τοιαύτας προσφορὰς νὰ προσφέρουσιν εἰς τὸν Θεόν, οἱ δὲ Ἱερεῖς νὰ διαλέγουσι πέντε τὰς πλείον καλητέρας, καὶ αὐτὰς νὰ μεταχειρίζωνται εἰς τὰ θεῖα Μυστήρια. Ὅχι καὶ δὲν εἶναι πέντε, τὸ ὀλιγώτερον ὀλιγώτερον δύο προσφορὰς πρέπει νὰ ἔχουν, καὶ ἀπὸ μὲν τὴν μίαν νὰ ἐκβάλλωσι μόνον τὸν ἄμων καὶ ὄχι ἄλλο, ἀπὸ δὲ τὴν ἄλλην ἔχουσαν σφραγίδας τέσσαρας, νὰ ἐκβάλλωσι τὰς μερίδας τὰς ἄλλας, καθὼς καὶ εἰς τὰ Μοναστήρια τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἔστι μὲ δύο προσφορὰς λειτουργῶν (καὶ ὁ ε. τοῦ Νικολάου εἰς δύο τὰς προσφορὰς ἐδιαίρεσαν ἀνωτέρω) μὲ μίαν δὲ προσφορὰν νὰ μὴ λειτουργῆ τινὰς Ἱερεῦς, οὔτε ἀπὸ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν νὰ ἐκβάλλῃ τὸν Ἄμων καὶ τὰς μερίδας, διατὶ ἡ προσφορὰ σημαίνει τὴν κοιλίαν τῆς Θεοτόκου, κατὰ τὸν Ἅγιον Γερμανόν, ἡ δὲ Θεοτόκος ἕνα μονογενῆ Υἱὸν ἐγέννησε, καὶ ὄχι ἄλλον τινά· διὸ ἔστι καὶ ἀπὸ μίαν προσφορὰν ἕνας μονογενῆς Ἄμων πρέπει νὰ εὐγαίῃ καὶ ὄχι καὶ ἄλλων μερίδες. Σημειῶσαι ὅτι ὁ ε'. τοῦ Νικολάου λέγει· Ἐκεῖνο ὅπου γράφει ὁ μέγας Βασιλεὺς εἰς τὰ Ἀσκητικά του, ὅτι οἱ Μοναχοὶ ὅπου κἀμουν μικρὰ σφάλματα καὶ εἰς μικρὰ ἐπιτίμια εὐρίσκονται, νὰ γίνωνται ἀπ' εὐλογίας, ἐρμηνεύεται, ὅτι νὰ μὴ παίρουν οἱ τοιοῦτοι εὐλογίαν, ἥτοι ἀντίδωρον, ὡς καὶ ὁ Βαλασμών ἐρμηνεύων τοῦτον τὸν Κανόνα τὸ ἴδιον λέγει· ὁ δὲ ιη'. τοῦ ἁγίου Νικηφόρου λέγει, ὅτι οἱ ἐν ἐπιτιμίοις ὄντες Μοναχοὶ πρέπει νὰ συντρώγουν καὶ νὰ συμπροσεύχωνται μὲ τοὺς λοιποὺς Μοναχοὺς, καὶ ὁμοῦ μὲ τὴν ἔξομολόγησιν των νὰ τρώγουν καὶ εὐλογίαν, ἥτοι κατακλαστόν καὶ ἀντίδωρον, ὄχι ἐναντιούμενος εἰς τὸν μέγαν Βασιλεῖον, ἀλλὰ προστιθεὶς τὸ, ὁμοῦ μὲ τὴν ἔξομολόγησιν των, ἔδειξεν ὅτι ὁ μὲν Βασιλεὺς λέγει νὰ μὴ παίρουν ἀντίδωρον οἱ Μοναχοὶ ἐκεῖνοι ὅπου πρὸ τῆς ἔξομολογήσεως ἐλεγχθοῦν, ὅπερ εἶναι βαρύτερον, αὐτὸς δὲ λέγει διὰ τοὺς Μοναχοὺς ὅπου πρὸ τοῦ νὰ ἐλεγχθοῦν ὡς ἁμαρτήσαντες, προσέδωσαν καὶ ἔξομολογηθοῦν. Ἄλλοι δὲ λέγουσιν ὅτι, τὸ ἀπ' εὐλογίας γενέσθω, ὅπου γράφει ὁ Βασιλεὺς, θέλει νὰ εἰπῆ, ὅτι νὰ ἀπέχουσι τῶν θείων Μυστηρίων, ἐπειδὴ εὐλογία λέγεται καὶ ἡ θεῖα Εὐχαριστία κατ' ἐκεῖνο τοῦ Παύλου· «Τὸν Ἄρτον δὲ κλώμεν καὶ τὸ ποτήριον τῆς Εὐλογίας, ὃ εὐλογοῦμεν» (ἀ. Κορινθ. κεφ. 1.). Καὶ κατὰ τὸν Θεοδώρητον ἐρμηνεύοντα τὸ ψαλμικόν ἐκεῖνο· «Τοῦ Κυρίου ἡ σωτηρία καὶ ἐπὶ τὸν λαόν σου ἡ εὐλογία σου,» ἥτοι ἡ θεῖα Εὐχαριστία, ἡ δεδομένη εἰς τὸν λαόν πρὸς μετέληψιν· ἀλλ' ἡ προτέρα ἐξήγησις τῆς εὐλογίας εἶναι ἀρμοδιωτέρα. Σημειῶσαι πρὸς τούτοις, ὅτι ὁ ια. Κανὼν τοῦ Νικο-

λάου λέγει, ὅτι ἀπὸ τὰ βιβλία τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τοῦ Σουεῶτου μαθητόμενον ὅτι, ὅσοι διὰ ἁμαρτήματά των εἶναι ἐμποδισμένοι ἀπὸ τὰ θεῖα Μυστήρια, εἶναι ἐμποδισμένοι ἐνταῦθα νὰ μὴ παίρουν οὔτε ἀντίδωρον. Ὁ δὲ Βαλασμών εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ρηθέντος ι. Κανόνος τοῦ Νικολάου λέγει, ὅτι αἱ γυναῖκες ἐκεῖναι ὅπου δὲν μεταλαμβάνουν τὰ θεῖα Μυστήρια πρέπει νὰ παίρουν ἀντίδωρον, διὰ νὰ μὴ λάβουν κακὴν ὑπόψιν ἀπὸ αὐτῶν οἱ ἄνδρες των. Σημειῶσαι πρὸς τούτοις ὅτι δὲν ἁμαρτάνει τινὰς ἂν προσφέρῃ διὰ τρεῖς ἀνθρώπους μίαν προσφορὰν, ἢ ἅπτη μίαν κανδήλιαν, κατὰ τὸν ια. Κανόνα τοῦ ἁγίου Νικηφόρου. Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ε'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ, καὶ τὴν τοῦ δ'. Ἀποστολικῆς. Ὁ δὲ χαρτοφύλαξ τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας Πέτρος λέγει, ὅτι δὲν εἶναι δεκταὶ οὔτε αἱ προσφοραὶ τῶν πορνῶν γυναικῶν, οὔτε τὸ θυμίαμα, ἐπειδὴ καὶ εἶναι ὑποκάτω εἰς ἐπιτίμιον (Σελ. 396. τῆς βίβλ. Γιωῦρις Γραικορ. καὶ παρὰ τῷ β'. τόμ. τῶν Συνεδικῶν.). Καὶ ὁ Θεσσαλονίκης δὲ Συμεὼν (ἀποκρ. κς.) λέγει, ὅτι δὲν πρέπει νὰ δέχωνται αἱ προσφοραὶ τῶν ἀνθρώπων ἐκεῖνων, ὅπου ἁμαρτάνουν φανερά, καὶ δὲν ἀπέχουν ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν· ὄρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ κε. τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ. Διὸ καὶ ὁ Θεὸς φανερὰ ἐμποδίζει τὸ νὰ προσφέρουν αἱ πόρνοι τι εἰς αὐτόν, λέγων· «Οὐ προσύσεις μίσθωμα πόρνης, οὐδὲ ἀλλαγμὰ κυνὸς εἰς τὸν οἶκόν Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου πρὸς πᾶσαν εὐχὴν, ὅτι βδύλυγμα Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου ἐστὶ καὶ ἀμφοτέρα.» Ὅπερ ρητὸν δανεισθεὶς καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἶπε· «Μίσθωμα πόρνης ἀγνός οὐ μερίζεται» (ἐν τοῖς τετραστίχοις Ἰάμβοις). Ὁ δὲ Πατριάρχης Λουκᾶς λύων τινὰ ζητήματα μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν Συνόδου λέγει, ὅτι δὲν πρέπει νὰ δεχθῆ ὁ Ἱερεὺς τὴν προσφορὰν ἐκείνων ὅπου ἀπειθοῦν, καὶ δὲν θέλουν νὰ δεχθοῦν τὸν Κανόνα τῆς ἁμαρτίας των. Καὶ οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὰς διαταγὰς των (βίβλ. δ'. κεφ. ε'.) λέγουσιν· «Οἱ ἐν ἁμαρτίαις γινόμενοι, καὶ μὴ μεταγνόντες, οὐ μόνον οὐκ εἰσακουσθήσονται προσευχόμενοι, ἀλλὰ καὶ τὸν Θεὸν παροξύνουσιν, ὑπομνησκόντες αὐτὸν τῆς ἑαυτῶν μογηρίας. Περιστασθε (ἥτοι μὴ παίρνετε) οὖν τὰς τοιαύτας διακονίας, ὡς ἀλλαγμὰ κυνὸς, καὶ μίσθωμα πόρνης· ἐκάτερα γὰρ τοῖς νόμοις ἀπηγόρευται. Οὔτε γὰρ Ἐλισσαῖος τὰ παρὰ τοῦ Ἀζαήλ κομισθέντα εἰδέξατο, οὔτε Ἀχιὰς τὰ παρὰ τοῦ Ἱεροδοάμ.»

(1) Ὅρα ὅτι ἕνας καὶ μόνος ἀξιοπίστος κατήγορος ἀρκεῖ εἰς κατηγόριαν, μάρτυς δὲ ἕνας δὲν εἶναι ἀρκετός, ἀλλὰ χρειάζονται νὰ ᾖναι πολλοί, ἥθουν πέντε κατὰ τὸν Βλάσταριν, ἢ τὸ ἐλάχιστον τρεῖς κατὰ τὸν Ζωναρᾶν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἁρακλείας Νικητάς (ἀποκρ. βδ.) λέγει, ὅτι ἂν κἀμμία πόρνη γυναῖκα ἐγγα-

ἀποδειχθῆ ἀληθῆς διὰ ἀξιοπίστων μαρτύρων (δρα καὶ τὸν ο.έ. Ἀποστολ.), ἀς ἐκβάλλεται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν (1)· εἰ δὲ μαρτυρηθῆ σὺφρων καὶ τοῦ Κλήρου ἀξιός, ἀς μὲν εἰς αὐτόν.

ΚΑΝΩΝ Γ'.

Ὅστε γνώμη παντός τοῦ Ἱερατείου Οἰκονόμον ἀποδειχθῆναι ἕτερον, ἐφ' ᾧ συντέθεται καὶ ὁ Ἐπίσκοπος Ἀπόλλων, πρὸς τὸ τὰ τῆς Ἐκκλησίας εἰς δέον ἀναλίσκεσθαι.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν Κανὼν διορίζει, ὅτι μὲ τὴν γνώμην ὅλου τοῦ Ἱερατείου νὰ γίνεταί ἄλλος (2) Οἰκονόμος εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν, διὰ νὰ οἰκονομῇ καλῶς καὶ νὰ ἐξοδεύῃ εἰς τὰ πρόποντα, ἥτοι εἰς τὰς ἀναγκαίαις χρεῖαις τῶν χηρῶν καὶ πτωχῶν, τὰ τῆς Ἐκκλησίας σιτηρέσια. Εἰς τὸν διορισμὸν δὲ τούτου τοῦ Οἰκονόμου ἔδωκε γνώμην καὶ ὁ Ἐπίσκοπος Ἀπόλλων, εἰς τοῦ ὁποίου, ὡς φαίνεται, τὴν Ἐπισκοπὴν ἐμελλε νὰ κατασταθῆ ὁ Οἰκονόμος αὐτός. Ὅρα καὶ τὸν λή. καὶ μά. Ἀποστολικόν, καὶ τὸν κς'. τῆς δ'. καὶ τὴν εἰς ἐκεῖνον ὑποσημείωσιν.

ΚΑΝΩΝ ΙΑ'.

Αἱ χῆραι καὶ οἱ πέννητες καὶ οἱ παρεπιδημοῦντες ξένοι πάσης ἀναπαύσεως ἀπολαυέτωσαν, καὶ μὴ τις τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἰδιοποιεῖσθω.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν Κανὼν ἐξήγησις εἶναι τοῦ ἀνωτέρω. Ἐπειδὴ γὰρ ἐκεῖνος ἐδιώρισεν νὰ ἐξοδεύωνται διὰ τοῦ Οἰκονόμου τὰ τῆς Ἐκκλησίας πράγματα εἰς τὰ πρόποντα, οὗτος λέγει, ποῖα εἶναι τὰ πρόποντα αὐτά· ὅτι δηλαδὴ αἱ χῆραι καὶ οἱ πτωχοὶ καὶ οἱ ξένοι ἀδελφοί, ὅπου τύχη νὰ ἔλθουν εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν, πρέπει νὰ ἀπολαμβάνουν κάθε ἀνάπαυσιν ἀπὸ τὰ σιτηρέσια τῆς Ἐκκλησίας, καὶ κἀνάς Ἐπίσκοπος ἢ Οἰκονόμος νὰ μὴ εἰσιοποιῆται αὐτὰ καὶ νὰ τὰ τρώγῃ μόνον αὐτός. Ὅρα καὶ τὸν λή. μάλιστα δὲ τὸν μά. Ἀποστολικόν.

Τοῦ αὐτοῦ, Ἀφυγγίω (ἢ Ἀφρυγγίω παρ' ἄλλοις) Ἐπισκόπου, περὶ τῶν λεγομένων Καθαρῶν.

ΚΑΝΩΝ ΙΒ'.

Δεδήλωκέ μοι ἡ σὺ εὐλάβεια, ὡς τινες τῶν ὀνομαζόντων ἑαυτοὺς Καθαροὺς, προσελθεῖν βούλονται τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἐπειδὴ τοίνυν ἡ μὲν Σύνοδος ἡ γενομένη ἐν Νικαίᾳ παρὰ τῶν μακαρίων Πατέρων ἡμῶν ὤρισεν, ὥστε χειροτονεῖσθαι τοὺς προσερχομένους, θέλησον κατὰ τὸν τύπον τοῦτον τοὺς ἐθέλοντας προσέρχεσθαι τῇ Ἐκκλησίᾳ χειροτονεῖν, εἰ γε ὁ βίος αὐτῶν ὀρθός ἐστι καὶ μηδὲν τούτοις ἀντίκειται.

Ἑρμηνεία.

Ἡ κανονικὴ αὕτη ἐπιστολὴ διορίζει διὰ τοὺς Ναυατιανούς, οἵτινες θέλουσι νὰ ἐπιστραφοῦν πρὸς τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, λέγων ὅτι, ἐπειδὴ ἡ ἐν Νικαίᾳ πρώτη Σύνοδος ὤρισε νὰ χειροτονοῦνται οἱ ἐπιστρέφοντες ἐκ τῆς κακοδοξίας εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν αἱρετικοί, ἂν εὑρεθῶν μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν ἀξιὸς τῆς Ἱερωσύνης (3), διὰ τοῦτο καὶ ἐσὺ, ὦ Ἀφρυγγίε, θέλησον νὰ χειροτονήσῃς τοὺς θέλοντας ἐπιστραφῆναι πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν Ναυατιανούς, ἐὰν ἡ ζωὴ αὐτῶν φανῆ μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν ἀνέγκλητος, καὶ κἀνένα ἐμπόδιον δὲν ἔχη εἰς τὸ νὰ λάβουν τὴν Ἱερωσύνην. Ὅρα καὶ τὸν ἡ. τῆς α'.

σερωθῆ, καὶ ἔμολογῆ μεθ' ὅρκου ὅτι ἔφθειρεν αὐτὴν κἀνάς Ἱερεὺς, νὰ μὴ πιστεύεται, ἂν δὲν ἀποδειχθῆ τὸ πρᾶγμα δι' ἀξιοπίστων μαρτύρων. Ὅθεν πρέπει νὰ ἀρεθῆ ὁ Ἱερεὺς εἰς τὴν κρίσιν τοῦ Θεοῦ, καὶ αὐτὸς ποιῆ ἐν τάχει τὴν ἐκδικήσιν (σώζεται εἴη ἐν χειρογράφοις, καὶ ἐν σελ. 310 τοῦ Γιοῦρις Γραικορ.)

(1) Ἐκκλησία ἐδῶ πρέπει νὰ ἐνηθηθῶν οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ καὶ Κληρικοὶ, ἀπὸ τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ ἐκβάλλεται ὁ κατηγορηθεὶς αὐτὸς Κληρικὸς· ὡ γὰρ καὶ ἀπὸ τὸν Κλῆρον καὶ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν ἑμῶν πρέπει νὰ ἐκβάλλωνται οἱ καθαιρεθίντες Κληρικοὶ, ὅτι εὐὸς ἐκδικήσεως δις ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ τὸν κ.έ. Ἀποστολ. καὶ γ'. καὶ δβ'. Βασιλείου, ἐξω μόνον ἂν ὁ καθαιρε-

θεὶς αὐτὸς πίστη καὶ β'. εἰς ἀμαρτημά τι καθαιρετικὸν τῆς Ἱερωσύνης, περὶ οὗ δρα τὸν αὐτὸν Ἀποστολικόν.

(2) Ὡς φαίνεται ἄλλος ἦτον Οἰκονόμος πρὸ τοῦ, μὴ κατὰ τὸ πρόπον διοικῶν τὰ τῆς Ἐκκλησίας πράγματα, καὶ διὰ τοῦτο ἐχρειάσθη νὰ κατασταθῆ Οἰκονόμος ἄλλος.

(3) Διορίζει δὲ ἡ α'. Σύνοδος τοῦτο, ἔχι, καθὼς λέγει ὁ Βαλαμῶν ἐν τῷ ἡ. Κανόνι αὐτῆς, ὅπου περὶ τῶν Ναυατιανῶν λέγει, ἀλλὰ ἐν τῷ ιθ'. ὅπου λέγει περὶ τῶν Παυλιανισάντων, ὅτι ἂν αὐτοὶ μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν εὑρεθῶν ἀξιὸς, νὰ χειροτονοῦνται.

Τοῦ αὐτοῦ, Ἀγάθωνι Ἐπισκόπῳ.

ΚΑΝΩΝ ΙΓ'.

Ἀγνοῶν τοὺς τῆς Ἐκκλησίας νόμους ὁ Μάξιμος, διςχυρίσατο παρανόμῳ συμβιώσει συνῆφθαι καὶ ἐπειδὴ θορυβεῖ αὐτὸν τὸ ἀσύνακτον εἶναι, διεβεβαίωσατο (ἐπειδὴ ἀγνοία τὸ παράνομον ἔδρασε) ἐκ συμφώνου ἀπέχεσθαι τῆς παρανόμου συμβιώσεως, κίκεινης ἀγαπώσης τοῦτο. Ἐὰν τοίνυν δοκιμάσῃς ὅτι τοῦτο ποιοῦσιν ἐκ συμφώνου καὶ μὴ ἀπατῶσιν (ἐπειδὴ δεκαετής ἐστὶν ὁ χρόνος), εἰ σκοπεῖς μετὰ τῶν κατηγουμένων αὐτοὺς συνάγεσθαι τέως, οὕτω διοικήσον· εἰ δὲ συνορᾷς, ὅτι ἀπατῆσαι βούλονται, καὶ δεῖται τὰ κατ' αὐτοὺς ἔτι στυψέως, ὅπερ ὁ Θεὸς ὑποβάλλει σοι, τοῦτο ποιήσον, πανταχοῦ πρὸς τὸ ἐπέχον ὀδηγούμενος· ἐπὶ γὰρ τῶν τόπων τυγχάνων, τὰς γνώμας αὐτῶν μᾶλλον εἰδέναι δύνασαι.

Ἑρμηνεία.

Ὁ Μάξιμος οὗτος, μὴ ἠξεύρωντας τοὺς νόμους τῆς Ἐκκλησίας, μὲ ἰσχυρογνωμοσύνην ἔλαβε γυναικα μὲ παράνομον γάμον, διὰ τὸν ὅποιον καὶ ἀφώρισθη ἀπὸ τῆν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν σύναξιν τῶν πιστῶν. Ἐπειδὴ δὲ ἔλυπετο πολλὰ διατι ἦτον ἀσύνακτος, ἤγουν ἀφωρισμένος ἀπὸ τοὺς πιστοὺς, ἐβεβίωσεν, ὅτι ἔχει νὰ χωρισθῆ ἀπὸ τὸ παράνομον αὐτὸ συνοικέσιον, ὅπου κατ' ἀγνοίαν ἐπραξε, θελούσης τοῦτο συμφώνως καὶ τῆς γυναικός. Ὅθεν ὁ Θεόφιλος γράφει εἰς τὸν Ἀγάθωνα τοῦτον καὶ τοῦ λέγει ὅτι, ἂν δοκιμάσῃ καὶ ἰδῆ πῶς αὐτοὶ τῆ ἀληθείᾳ χωρίζονται ἐκ συμφώνου ἀπὸ τὸν γάμον αὐτὸν, καὶ δὲν ἔχουν νὰ ἀπατήσουν τὴν Ἐκκλησίαν, στοχαζόμενοι, ὅτι διὰ τὴν παρανομίαν των εἶναι δέκα χρόνους ἀφωρισμένοι (1). ἂν τοῦτο, λέγω, στοχασθῆ καὶ ἰδῆ, νὰ τοὺς ἀφήσῃ κατὰ τὸ παρὸν νὰ ἔμβουν μὲ τοὺς κατηγουμένους εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ πάλιν νὰ ἐκβαίνουν ὁμοῦ μὲ αὐτούς. Εἰ δὲ καὶ στοχασθῆ, ὅτι ἔχουν νὰ ἀπατήσουν, καὶ ἀκόμη χρειάζονται παιδεῖν, νὰ κάμῃ εἰς αὐτοὺς ἐκεῖνο ὅπου ἤθελε τὸν φωτίσει ὁ Θεός, ὀδηγούμενος εἰς κάθε ὑπόθεσιν πρὸς τὸ ἐπέχον, ἦτοι κατὰ τὸν στοχασμὸν, ὅπου ἤθελε κάμει περὶ αὐτῆς μὲ ἐποχὴν καὶ ἀργοπορίαν. Διότι εὐρισκόμενος εἰς τὸν τόπον, ὅπου ἀκολουθοῦν τὰ πράγματα, ἔμπορεῖ νὰ ἠξεύρῃ καλῆτερα ἀπὸ τὸν Θεόφιλον τὰς γνώμας τῶν ἐκεῖσε ἀνθρώπων, καὶ ἀκολούθως τὸν συμφερώτερον τρόπον τῆς τούτων διορθώσεως.

Τοῦ αὐτοῦ, Μηνᾷ Ἐπισκόπῳ.

ΚΑΝΩΝ ΙΔ'.

Νόμιμον πρᾶγμα πεποιήκασιν οἱ Πρεσβύτεροι ἐν Γεμίῳ τῆ κώμῃ, εἰ ἀληθεύει ἡ κομίζουσα τὸ γράμμα Εὐσταθία. Φάσκει γάρ, ὅτι Κυρράδιον ἀδικοῦσαν καὶ μὴ βουλομένην ἀναστῆλαι τὴν ἀδικίαν, ἐχώρισαν τῆς συνάξεως. Ἐπειδὴ τοίνυν εὖρον ὡς τὸ ἑαυτῆς κακὸν θεραπεύουσα βούλεται συναχθῆναι, θέλησον παρασκευάσαι αὐτήν, ἀποθέσθαι πρῶτον τὴν ἀδικίαν καὶ πείσαι μετανοῆσαι, ἵνα οὕτως, εἰ συνίδεις ὅτι νόμῳ Θεοῦ προσέρχεται, τῆς συνάξεως ὀρεγομένη, ἐπιτρέψῃς αὐτῇ μετὰ τῶν λαῶν συνάγεσθαι.

Ἑρμηνεία.

Ἡ παρούσα κανονικὴ Ἐπιστολὴ λέγει, ὅτι οἱ Πρεσβύτεροι τοῦ χωρίου Γεμίου ἀφώρισαν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν σύναξιν τῶν πιστῶν μίαν γυναῖκα Κυρράδιον ὀνομαζομένην, διατι ἀδίκει καὶ ἀρπαξε τὰ ξένα πράγματα, καὶ ἀπὸ τὴν ἀδικίαν δὲν ἤθελε νὰ ἀφεθῆ, κατὰ τὸ δηλωτικὸν περὶ τούτου γράμμα ὅπου ἔφερον ἀπ' ἐκεῆ τῆ Εὐσταθία, καὶ ὅτι ὁ ἀφορισμὸς αὐτὸς ὅπου τῆς ἔκαμαν εἶναι νόμιμος καὶ κανονικός. Περὶ τούτου λοιπὸν τοῦ ἰδίου διορίζων ὁ Θεόφιλος τὸν Ἐπίσκοπον Μηνᾶν τοῦ λέγει, ὅτι, ἐπειδὴ ἡ ἀδικος γυνὴ αὕτη ἠθέλησε καὶ ὑπεσχέθη νὰ ἰατρῶσῃ τὸ κακὸν αὐτὸ καὶ τὴν ἀδικίαν ὅπου ἔκαμε, καὶ οὕτω νὰ λυθῆ ἀπὸ τὸν ἀφορισμὸν, καὶ νὰ δεχθῆ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἐπιμελήσου νὰ τὴν καταπέσις νὰ ἀποβάλλῃ πρῶτον τὴν ἀδικίαν, ἦτοι νὰ ἐπιστρέψῃ ὀπίσω τὰ ξένα πράγματα, ὅπου ἤρπασε, καὶ νὰ μετανοήσῃ πρὸς τὸν Θεόν, διὰ νὰ συγχωρηθῆ ἡ ἁμαρτία της αὕτη καὶ ἀπ' οὗ ταῦτα κάμῃ, ἐὰν καταλάβῃς ὅτι μὲ θεῖον νόμον, ἦτοι μὲ ἀγαθὴν συνείδησιν καὶ διὰ τὸν Θεόν, καὶ ὄχι διὰ μόνην τὴν κατασίχυνην τῶν ἀνθρώπων καταφεύγει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ὀρέγεται νὰ συ-

(1) Ὁ δὲ Βαλσαμὸν λέγει, ἐπειδὴ αὐτοὶ δέκα χρόνους ἔχουν ὅπου συνοικοῦν, δυσκόλως δύνανται νὰ χωρισθοῦν, καὶ μήπως διὰ τὴν πολυχρόνιον συνοικίαν ταύτην ἀπατήσουν τὴν Ἐκκλησίαν. Ἀλλὰ τοῦτο, ἢ οὕτω νοηθῆ, πρέπει νὰ συναφθῆ, ὅχι μὲ τὴν προηγουμένην περίοδον, ὅπερ οὐκ ἔχει ὁ Κανὼν, ἀλλὰ μὲ τὴν ἐπομένην, μὲ τὸ, εἰ δὲ καὶ στοχασθῆ ὅτι ἔχουν νὰ ἀπατήσουν, κτλ. Digitized by Google

νάζεται με τοὺς λοιποὺς Χριστιανοὺς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, συγχώρησαι τὴν νὰ ἐκκλησιασθῇ. Ὅρα καὶ τὸν γ'. Γρηγορίου τοῦ Θαυματουργοῦ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ ΘΕΙΟΥ ΚΥΡΙΛΛΟΥ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Ὁ ἐν ἁγίοις Πατὴρ ἡμῶν Κύριλλος, ὁ ἀνεψιὸς τοῦ Θεοφίλου, κατὰ τὸ 412, (1) κατέστη τῆς Ἀλεξανδρείας Ἀρχιεπίσκοπος καὶ τοῦ θείου διαδόχος. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἀποθνήσκοντα ἐχθρεύετο τὸν θεῖον Χρυσόστομον, διὰ τὴν πρόληψιν καὶ προσπάθειαν ὅπου εἶχεν εἰς τὸν ἐχθρὸν τοῦ Χρυσοστόμου Θεοφίλον τὸν θεῖόν του, ἐφάνη εἰς αὐτὸν ἡ Θεοτόκος καὶ τοῦ εἶπε νὰ βάλῃ τὸν Χρυσόστομον εἰς τὰ ἱερά διπτυχα, ὃ καὶ ἐποίησε, μετανοήσας διὰ τὴν πρωτέραν δυσμένειαν (2). Ἀποδιώξας δὲ ὄλους τοὺς Ἑβραίους ὅπου ἦσαν εἰς Ἀλεξάνδρειαν (3), καὶ κατὰ τῶν τότε αἰρετικῶν πόλεμον πνευματικῶν ἐκίνησε, μάλιστα δὲ κατὰ Νεστορίου, τὸν ὅποιον μὴ δυναθεὶς νὰ ἐπιστρέψῃ ἀπὸ τὴν πλάνην, οὔτε μὲ τὰ παρχκλητικὰ γράμματα ὅπου πρότερον τοῦ ἔστειλεν, οὔτε μὲ τὴν τοπικὴν Σύνοδον, τὴν ὁποίαν ἤηροισε κατ' αὐτοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐν ἔτει 326. (4), ἐν ἣ καὶ τοὺς δώδεκα ἀναθεματισμοὺς κατὰ τῆς αἰρέσεως ἐκείνου ἐξέδωκε, τέλος ἔπεισε τὸν Βασιλέα Θεοδοσίον, καὶ ἐποίησε τὴν Οἰκουμενικὴν γ'. Σύνοδον (περὶ ἧς ὄρα εἰς τὰ ἐκείνης προλεγόμενα), αὐτὸς προεξάρχων αὐτῆς, διὰ τῆς ὁποίας τὸν δυσσεβῆ καθέλε Νεστόριον, ἐν ἔτει δὲ 444. (5) ἀπῆλθε πρὸς Κύριον. Τὰ δὲ συγγράμματα τούτου τὰ ἐν Παρισίοις ἐκδεδωμένα ἐν ἔτει 1638. εἰς ἑπτὰ τόμους συναριθμοῦνται, κοντὰ εἰς τὰ ὅποια καὶ ἡ κανονικὴ αὕτη Ἐπιστολὴ σώζεται, ἀναγκαίαι οὖσα εἰς τὴν τῆς Ἐκκλησίας σύστασιν, διηρημένη εἰς Κανόνας, τέσσαρες μὲν κατὰ τὸν Βαλαμῶνα, εἰς πέντε δὲ κατὰ τὸν Ἀριστηνὸν, εἰς τὸν ὅποιον καὶ ἡμεῖς ἀκολουθήσαμεν. Ὁ δὲ Δόμωνος οὗτος, πρὸς ὃν ἐπιστέλλεται, ἦτο Πατριάρχης Ἀντιοχείας (6). Ἐπικυροῦται δὲ ἡ ἐπιστολὴ αὕτη, ἀόριστως μὲν ἀπὸ τὸν α. τῆς δ'. καὶ α. τῆς ζ'. ὠρισμένως δὲ ἀπὸ τὸν β'. τῆς Οἰκουμενικῆς γ'. καὶ διὰ τῆς ἐπικυρώσεως ταύτης Οἰκουμενικὴν τρόπον τινὰ ἀναλαμβάνει δύναμιν (7). Εὐρίσκεται δὲ ἐν τῷ β'. τόμῳ τῶν Πανδεκτῶν, καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ β'. τόμου τῶν Συνδιδικῶν.

Οἱ ε' Κανόνες τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Κυρίλλου Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας ἐρμηνευόμενοι,

Εἰς οὓς διαιροῦνται, ἡ πρὸς Δόμον Ἀντιοχείας, καὶ ἡ πρὸς τοὺς ἐν Διόβῃ Ἐπισκόπους κανονικαὶ αὐτοῦ Ἐπιστολαί.

Ἡ πρὸς Δόμον κανονικὴ Ἐπιστολή.

ΚΑΝΟΝ Α'.

Ἐκαστα τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων, ὅταν εὐθυρῆται Κανονικῆς εὐταξίας, οὐδένα μὲν ἐντίκει τὸ ὄρυθον ἡμῖν, ἀπαλλάττει δὲ καὶ τῆς παρὰ τινων δυσρημίας, μᾶλλον δὲ καὶ τὰς παρὰ τῶν εὐφρονούντων εὐφημίας ἡμῖν προξενεῖ. Τίς γὰρ οὐκ ἀν' ἀποδέξειτο ψῆφον ἀπροσκλητῆ, ἢ περ' ἀν' γένοιτο παρὰ τινων; ἢ πῶς τὸ κρίνειν ὀρθῶς καὶ ἐνόμως οὐκ ἀνεπίπληκτον ἔσται, μᾶλλον δὲ παντὸς ἐπαίνου μεστόν; καὶ

(1) Ὁ Φαβρίκιος ἐν τεύχ. 8. σελ. 553.

(2) Ὁ Νικηφόρος ἐν βιβλ. ιδ'. Κεφ. 28.

(3) Ὁ Νικηφόρος αὐτόθι Κεφ. 14. καὶ ὁ Κάβι τόμ. 1. σελ. 394.

(4) Ὁ Κάβι αὐτόθι.

(5) Ὅτι Φαβρίκιος καὶ ὁ Κάβι αὐτόθι.

(6) Σημειῶσαι ὅτι ἄλλην μίαν ἐπιστολὴν στέλλει ὁ Θεῖος Κύριλλος πρὸς τὸν αὐτὸν Δόμον, καὶ ἄλλην μίαν ὁ Κωνσταντινουπόλεως Πρόκλος, τὴν αὐτὴν σχεδὸν περιεχούσας ὑπόθεσιν μὲ τὴν τῆς παρούσης, αἰτινες εὐρίσκονται ἐν τῇ ιδ'. πράξει τῆς δ'. Συνόδου τόμ. 6'. τῶν Συνδικ. σελ. 192—193.

(7) Περὶ τῆς φράσεως τοῦ Ἁγίου Κυρίλλου γράφει ταῦτα ὁ Φώτιος (ἐν Κώδ. 49.). «Ὁ δὲ λόγος αὐτῷ πεπειθμένος, καὶ εἰς ἰδιόζουσαν ἰδίαν ἐκδεδωμένος, καὶ ὡς ἰδίαν λελυμένην, καὶ τὸ μέτρον ὑπερῶσα ποιήσας. Τὸν θεῖον τεῦτον Κύριλλον Ἀναστάσιος ὁ

Συναγῆς ἐν τῇ Ὁδηγῷ (Κεφ. ζ'.) σφραγίδα τῶν Πατέρων καλεῖ. Καὶ πάλιν (ἐν Κεφ. η.) λέγει: «Παραστήσωμεν αὐτὸν τὸν Φωστῆρα καὶ τοῦ χοροῦ τῶν Πατέρων ἀπόδεσμον». Καὶ πάλιν φησὶν: «Οὐδεὶς τῶν Πατέρων τὸ πάγιον, καὶ αἰώνιον, καὶ ἀνεξάλειπτον τῶν Χριστοῦ φύσεων εἴρηκεν, ὡς ὁ θεοφόρος Κύριλλος. Οἱ μὲν γὰρ μακάριοι Πατέρες τὸν ἀριθμὸν εἰρήκασιν, ὁ δὲ τρισμακάριστος Κύριλλος μετὰ τοῦ ἀριθμοῦ, τὴν ἀνεξάλειπτον καὶ τηρουμένην αἰ τῶν φύσεων διαμονὴν μετὰ τὴν ἔνωσιν. Εὐ σοὶ μένοι τὸ, Φωστῆρ καὶ πυρσὶ καὶ στυλὲ τῆς ἀληθείας». Παύλου δὲ τοῦ Ἐμίσεως διδάσκοντος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ ἐπαινοῦντος τὸν Κύριλλον παρόντα, ὁ λαὸς ἐβόα πρὸ Κυρίλλου, «Τὸν Πατέρα τῶν Ἐπισκόπων, «Κύριε ὦσον» (σελ. 955. τῆς Δωδεκαβίβλ. Δοσιθ.). Ὁ δὲ Ἀγάθων Πάπας ἐν τῇ ἀναφορᾷ ἐνομαζεὶ τὸν Κύριλλον, συστατικὸν τῆς ἀληθείας Κύριου». Digitized by Google

ταῦτα γράφω νυνί, τῆς σῆς θεοσεβείας ἐν τοῖς ἑαυτοῖς γράμμασι, τοῖς σαλεῖσι πρὸς ἐμέ τε καὶ τὸν ὁσιώτατον καὶ θεοφιλέστατον ἀδελφὸν ἡμῶν, καὶ Συνεπίσκοπον Πρόκλον, Ἐπίσκοπον μὲν ὀνομαζούσης τὸν εὐλαβέστατον καὶ θεοφιλέστατον Πέτρον αὐτοῦ κλαίοντος, καὶ τῆς ἐκνεμηθείσης αὐτῷ Ἐκκλησίας παρανόμως κεκινῆσθαι λέγοντος. Ἦν δ' ἀκόλουθον, ἢ καὶ τὸ τῆς Ἱερωσύνης ὄνομα μετὰ τοῦ θείου πράγματος ἔχειν αὐτὸν, ἤγουν εἶπερ μὴ ἦν ἄξιος τοῦ προεστάναι θείου θυσιαστηρίου, μὴδ' αὐτῇ τιμᾶσθαι τῇ κλήσει τῆς Ἐπισκοπῆς. Ἄλλ' ἴσως δόξειεν ἂν τῇ σῇ θεοσεβείᾳ σκληρὸς εἶναι τις καὶ ἀφιλάλληλος ὁ παρ' ἐμοῦ λόγος· ἔχει δὲ οὐχ οὕτω κατὰ τὸ ἀληθές. Ἐλεῆσθαι γὰρ τάχα που νομίζομεν τὸν Πρεσβύτερον, μόνον αὐτῷ τὴν κλήσιν ἀφέντες, μακρῶ δὲ ἦν ἄμεινον ἐνοησαί καὶ τὸ ἕτερον. Φάσκει γὰρ δύνασθαι μὲν συστῆναι τῇ οικείᾳ ὑπολήψει, οὐ λαβεῖν δὲ καιρὸν ἀπολογίας, οὔτε μὴν ἀκρόασιν αὐτῷ προστεθῆναι κανονικῆν. Εἰ δ' ἐγεγόνει τι τοιοῦτον, αὐτῇ τῶν ὑπομνημάτων ἡ σύστασις διήλεγξεν ἂν αὐτὸν, ἢ ἄλόντα τοῖς αἰτιάμασιν ἐνοχὸν ἀποφασισμένον, καὶ οὐδὲν ἔχοντα λοιπὸν εἰπεῖν ὡς ἡδίκημένον, ἢ γοῦν ἐλεύθερον ἀποφῆνασα, πάλιν ἐδίδου τὸ προεστάναι τῆς Ἐκκλησίας, ἢ καὶ ὑπὸ χεῖρα γέγονε τὴν ἑαυτοῦ. Οὐδενὸς δὲ πεπραγμένου τοιοῦτου, καταβοᾷ τοῦ πράγματος (καὶ ἀδικίαν ἀφόρητον ὑποστῆναί φησι καὶ ἀθέσμως ἐκβέβλησθαι) προσεπάγει, δὲ, ὅτι καὶ ἡρπάγη πάντα τὰ προτόντα αὐτῷ χρήματα. Ἡ σὴ τοιγαροῦν ὁσιότης, ἐννοοῦσα καὶ τὸ τοῖς θείοις Κανόσι δοκοῦν, καὶ τὸ πρέπον τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ τοῖς τεταγμένοις εἰς ἱερὰν λειτουργίαν· ἔτι δὲ πρὸς τούτοις καὶ τὰ παρ' ἡμῶν δυσωπηθεῖσα γράμματα, στησάτω τοῦ πρεσβύτου τὸ δάκρυον· καὶ εἰ μὲν ἔλοιτο δικάσασθαι πρὸς τοὺς ἐπάγοντας αὐτῷ τὰς αἰτίας, δικαίως κατὰ τὸ εἰωθὸς ἐπὶ τῆς σῆς θεοσεβείας, συμπαρόντων δηλονότι τῶν ὑπὸ τὴν αὐτοῦ χεῖρα θεοσεβηστάτων Ἐπισκόπων, ἐκτὸς εἰμὴ παραιτοῦτό τινας, ὡς ὑπόπτους· οὐδένα μὲν γὰρ τῶν θεοσεβηστάτων Ἐπισκόπων ἐχθρὰ φρονεῖν ἀδελφῶ πιστεύομεν. Ἴνα δὲ μὴ πρόφασις αὕτη γένηται, τὴν ἐσομένην ἐπ' αὐτῷ κρίσιν παραλύουσα, πρὸς τὸ μὴ ἐν δίκῃ πεποιεῖσθαι δοκεῖν, οὐδὲν ἐστὶ τὸ λυποῦν ἀπείναι τοῦ συνεδρίου τῶν ἐν ὑποψίᾳ τινάς.

Ἐ ρ μ η ν ε ἰ α.

Ἀρχίζοντας δ' Ἅγιος τὴν παροῦσαν ἐπιστολὴν λέγει, ὅτι κάθε πρᾶγμα ἐκκλησιαστικόν, ὅταν γίνεται κατὰ τὴν εὐταξίαν τῶν ἱερῶν Κανόνων, ὄχι μόνον δὲν προξενεῖ εἰς ἡμᾶς τοὺς Ἱερωμένους κάμψιν ταραχῆν καὶ δυσφημίαν, ἀλλὰ μάλιστα καὶ ἐπαίνους ἀπὸ τοῦς φρονίμους καὶ διακριτικούς. Ποῖος γὰρ δὲν ἐπαινεῖ τὴν ἀφιλοπρόσωπον καὶ δικαίαν ἀπόφασιν; ἢ πῶς δὲν εἶναι ἔξω ἀπὸ κάθε ἐπίπληξιν καὶ κατηγορίαν ἢ ὀρθῆ καὶ νόμιμος κρίσις, καὶ γεμάτη ἀπὸ κάθε εὐφημίαν καὶ ἐπαινον; οὕτω προοιμιάσας, ἔρχεται εἰς τὴν ὑπόθεσίν του, καὶ λέγει πρὸς τὸν Δόμνον. Αὐτὰ σοῦ γράφω, δικτὶ εἰς τὰ γράμματα ὅπου ἔστειλες τόσον εἰς ἐμένα, ὅσον καὶ εἰς τὸν συνάδελφόν μας Κωνσταντινουπόλεως Πρόκλον, σὺ μὲν ὀνομάζεις Ἐπίσκοπον τὸν εὐλαβέστατον Πέτρον, αὐτὸς δὲ ἐξ ἐναντίας, ἐρχόμενος εἰς ἡμᾶς, κλαίει καὶ δδύρεται λέγων, ὅτι ἀδίκως καὶ παραλόγως ἐξώσθη παρὰ σοῦ ἀπὸ τὴν δοθείσαν Ἐπισκοπὴν του· ἦτο δὲ πρέπον ἢ νὰ ἔχη καὶ τὸ ὄνομα τῆς Ἐπισκοπῆς καὶ τὸ πρᾶγμα, ἦτοι τὴν Ἐπισκοπὴν, ἢ, ἂν δὲν ἦτον ἄξιος νὰ ἔχη τὴν Ἐπισκοπὴν καὶ τὴν Ἀρχιερωσύνην, οὐδὲ μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Ἐπισκόπου νὰ τιμᾶται, καθὼς δηλ. ἐσὺ τὸν ὀνομάζεις. Ὁ γὰρ Ἐπίσκοπος, Ἐπισκοπῆς λέγεται καὶ εἶναι Ἐπίσκοπος, καὶ ὄχι μόνον καὶ καθ' ἑαυτὸ, μὲ τὸ νὰ ἦναι τὰ δύο ταῦτα ὀνόματα τοῦ Ἐπισκόπου καὶ τῆς Ἐπισκοπῆς ἓνα μὲ τὸ ἄλλο συνδεδεμένον καὶ σχετικόν. Εἰ δὲ καὶ ἴσως ἤθελε σοῦ φανεῖ σκληρὸν καὶ ἀφιλάδελφον τοῦτ' ὅπου λέγω, τὸ νὰ μὴ λέγεται δηλονότι Ἐπίσκοπος, ἂν δὲν ἔχη καὶ τὴν Ἐπισκοπὴν, ὅμως τῇ ἀληθείᾳ δὲν εἶναι σκληρόν. Διότι ἡμεῖς λογιάζομεν (ὅρα πῶς πληθυντικῶς ὀμιλεῖ δ' Ἅγιος, βάλλωντας καὶ τὸ ἐδικόν του πρόσωπον διὰ νὰ κάμῃ τὸν λόγον ἀνεπαχθέστερον καὶ πλέον εὐπαράδεκτον), πῶς ἐκάμαμεν ἕλεος εἰς τὸν γέροντα αὐτὸν Πέτρον, μὲ τὸ νὰ τὸν ὀνομάζωμεν μὲ ψιλὸν ὄνομα Ἐπίσκοπον, καλλιώτερα ὅμως ἠθέλαμεν ἐλεήσει αὐτὸν, ἂν ἐστοχαζόμεθα νὰ τοῦ κάμωμεν καὶ τὸ ἄλλο. Ποῖον; τὸ νὰ δώσωμεν εἰς αὐτὸν καιρὸν νὰ ἀπολογηθῇ, καὶ τὸ νὰ ἀκροασθῶμεν καὶ τὰ δικαιολογήματά του, καθὼς οἱ θεοὶ Κανόνες διατάξουσιν, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς λέγει, ὅτι, ἂν ταῦτα τοῦ ἐδίδοντο καὶ ἐπὶ Συνόδου ἐκρίνετο, ἐδύνητο νὰ ἀποδείξῃ τὸν ἑαυτὸν του ἀθῶον καὶ ἀναίτιον ἀπὸ ἐκείνου ὅπου κατηγορεῖται. Καὶ βεβαιότατα, ἂν τοῦτο ἐγίνετο, αὐτῇ ἢ ἐγγραφὸς ἀπόφασις ὅπου ἤθελεν ἐκδοθῇ περὶ τῆς ὑποθέσεως του, εἰ μὲν αὐτὸς ἦτο πταίστης, ἤθελε τὸν ἐλέγχει εἰς τὸ νὰ μὴ ἔχη πλέον νὰ εἰπῇ ὅτι ἀδικήθηκα· εἰ δὲ πάλιν ἦτον ἀθῶος, ἤθελε δώσει εἰς αὐτὸν τὴν Ἐπισκοπὴν του· ἐπειδὴ δὲ τοιαύτη συνοδικὴ κρίσις καὶ ἀπόφασις δὲν ἐγινε περὶ αὐτοῦ, φωνάζει καὶ λέγει, ὅτι ἔλαβεν ἀνυπόφορον ἀδικίαν, καὶ παρανόμως ἐξεβλήθη ἀπὸ τὴν Ἐπισκοπὴν του, καὶ πρὸς τούτοις λέγει, ὅτι ὅλα τὰ ἄσπρα ὅπου εἶχε, τοῦ τὰ ἔρπασαν. Ταῦτα εἰπὼν δ' Ἅγιος, τῶρα ἐπιστρέφει πρὸς τὸν Δόμνον καὶ τοῦ λέγει· λοιπὸν ἢ ὁσιότης σου, ἓνα μὲν δικτὶ ἠξέυρεις τί διορίζουν οἱ θεοὶ Κανόνες (ὅτι δηλαδή νὰ μὴ κατακρίνεται τις πρὸ συνοδικῆς κρίσεως καὶ διαγνώσεως, καὶ ὅρα τὸν ὀδ'. Ἀποστολ. καὶ τὴν ἐν ἐκείνῳ συμφωνίαν), καὶ ποῖον εἶναι τὸ πρέπον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τοὺς τῆς Ἐκκλησίας λειτουργοὺς (ὅπερ ἐστὶν ἢ κατὰ Κανόνας δικαιοσύνη), καὶ ἄλλο δὲ, αἰδεσθεῖσθα τὰ ἐδικά μου γράμματα, ἃς πύσῃ τοῦ γέροντος τὰ δάκρυα. Καὶ εἰ μὲν αὐτὸς θέλοι νὰ κριθῇ μὲ τοὺς κατηγοροῦς του, ἃς κριθῇ ἔμπροσθεν εἰς τὴν θεοσεβειάν σου, παρόντων καὶ τῶν ὑπακειμένων

αὐτοῦ (1) Ἐπισκόπων· ἔξω μόνον ἂν ὑποπτεύεται τινὰς ὡς ἐχθροῦ του, καὶ διὰ τοῦτο δὲν θέλη νὰ ᾖναι παρόντες. Ἡμεῖς γὰρ, ἀγκαλιὰ καὶ πιστεύωμεν, ὅτι κἀνένας Ἐπίσκοπος δὲν εἶναι ἐχθρὸς κατὰ ἄλλου συναδελφοῦ του, μ' ὄλον τοῦτο, διὰ νὰ μὴ γένη ἡ παρουσία τῶν ὑποπτευομένων παρ' αὐτοῦ αἰτία νὰ μὴ θεωρηθῇ ἡ κρίσις του, καὶ μὲ τὸ νὰ νομίξῃ ὅτι ἔχει νὰ ἀδικηθῇ παρ' αὐτῶν, ἃς λείψουν οἱ ὑποπτοὶ ἀπὸ τὴν χωρικὴν ταύτην περὶ αὐτοῦ Σύνοδον (2).

ΚΑΝΩΝ Β'.

Τὰ δὲ ἀδίκως ληφθέντα παρ' αὐτοῦ χρήματα ἀναδοθῆναι δίκαιον κατὰ δύο τρόπους. Πρῶτον μὲν, ὅτι οὐδὲ ἐχρῆν ὄλως γενέσθαι τι τοιοῦτον, καὶ ὅτι λυπεῖ σφόδρα, καὶ εἰς ἐσχάτην ἀκηδῖαν καταφέρει τοὺς ἀπανταχόσε γῆς ὄντας θεοσεβεστάτους Ἐπισκόπους, τὸ ἀπαιτεῖσθαι λόγους τῆς οἰκονομίας τῶν παραπιπτόντων αὐτοῖς ἀναλωμάτων, εἴτε ἐκ προσόδων Ἐκκλησιαστικῶν, εἴτ' οὖν καὶ ἀπὸ τῆς τινῶν καρποφορίας· ἕκαστος γὰρ ἡμῶν τῶν ἰδίων καιρῶν (3) δώσει λόγον τῷ πάντων κριτῇ. Κειμήλια μὲν γὰρ καὶ κτήσεις ἀκινήτους, ἀνεκποιήτους ταῖς Ἐκκλησίαις σώζεσθαι χρῆ, θαρρεῖσθαι δὲ τοὺς κατὰ καιρὸν τὴν θείαν διέποντας Ἱερωσύνην, τῶν παραπιπτόντων ἀναλωμάτων τὴν οἰκονομίαν.

Ἑ ρ μ η ν ε ε α.

Ἀκόλουθος εἶναι ὁ παρῶν Κανὼν μὲ τὸν ἀνωτέρω. Λέγει γὰρ, εἰναι δίκαιον νὰ δεθοῦν εἰς τὸν ρηθέντα Ἐπίσκοπον Πέτρον τὰ ἄσπρα ὅπου τοῦ ἤρπασαν ἀδίκως (δρα τὸν γ'. Γρηγορ. τοῦ Θαυματουργοῦ) διὰ δύο αἰτίας, α'. διατὶ ἦτον ἀδικον πρᾶγμα νὰ τοῦ ἀρπάσουν ὄλως αὐτὰ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν, καὶ β'. διατὶ πολλὰ λυπεῖ, καὶ εἰς μεγάλην ἀμέλειαν βάλλει τοὺς Ἐπισκόπους ἐκάστης ἐπαρχίας, τὸ νὰ χρεωστοῦν νὰ δίδουν λογαριασμοὺς διὰ τὰ ἔξοδα ὅπου κάμνουν εἰς τὰς ἐπαρχίας των, τὰ ὅποια ἔρχονται εἰς αὐτοὺς, ἢ ἀπὸ τὰ σιτηρέσια ὅπου ἤθελον φέροι τινές, ἢ ἀπὸ τὰς καρποφορίας τῶν ὑποστατικῶν τῆς Ἐπισκοπῆς, ἐπειδὴ καὶ καθ' ἕνα ἀπὸ τοὺς Ἐπισκόπους ἔχει νὰ δώσῃ λογαριασμὸν εἰς τὸν Θεόν, διὰ τὰ ἔξοδα ὅπου ἔκαμεν εἰς ὄλον τὸν καιρὸν ὅπου Ἐπισκόπος. Διότι, τὰ μὲν ἱερά κειμήλια καὶ τὰ ἀκίνητα ὑποστατικὰ τῶν Μητροπόλεων καὶ Ἐκκλησιῶν πρέπει νὰ σώζονται εἰς αὐτὰς ἀναπόσπαστα καὶ ἀναφαίρετα, τὴν δὲ οἰκονομίαν τῶν ἐξόδων ὅπου τυγχίνουσιν εἰς αὐτάς, πρέπει νὰ ἐμπιστεύωνται οἱ κατὰ καιροὺς Μητροπολίται καὶ Ἀρχιερεῖς. Διὰ τὸ ἀνύποπτον ὅμως, πρέπει νὰ ἔχουν καὶ Οἰκονόμους, οἵτινες κατὰ τὴν γνώμην τῶν Ἐπισκόπων νὰ διοικοῦσιν ἅπαντα τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἔσοδα τε καὶ ἔξοδα. Καὶ δρα τὸν λη. καὶ μα'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Γ'.

Τοὺς δὲ τῆς παραιτήσεως λιβελλοὺς, οὐ κατὰ προαίρεσιν οἰκείαν, ἀλλ' ὡς ἐξ ἀνάγκης καὶ φόβου, καὶ τῆς τινῶν ἀπειλῆς ἐπιδοῦναι φησι. Καὶ ἐτέρως δὲ, πρᾶγμα ἔστιν, οὔτε τοῖς τῆς Ἐκκλησίας ἀρέσκουσιν θεσμοῖς, τὸ λιβελλοὺς παραιτήσεων προσάγειν τινὰς τῶν Ἱερουργῶν. Εἰ γὰρ εἰσιν ἄξιοι τοῦ λειτουργεῖν, ἔστωσαν ἐν τούτῳ, εἰ δὲ ἀνάξιοι, μὴ ἀπὸ παραιτήσεως ἐξιτωσάν, κατεγνωσμένοι δὲ μᾶλλον ἐπὶ πράγμασιν, ὧν ἂν τις πολλὴν ποιήταιτο τὴν καταδοῆν, ὡς ἔξω τε ἐχόντων (4) πάσης ἀκολουθίας. Πρόσειπε τὴν παρὰ σοὶ ἀδελφότητά. Σὲ ἢ σὺν ἡμῖν ἐν Κυρίῳ προσταγορεύει.

Ἑ ρ μ η ν ε ε α.

Ὁ προρρηθεὶς Ἐπίσκοπος Πέτρος φαίνεται, ὅτι ἔδωκε καὶ παραίτησιν ἔγγραφον, ὅτι παραιτεῖται τὴν Ἐπαρχίαν του. Περὶ τούτου οὖν ὁ παρῶν Κανὼν λέγει, ὅτι τὴν τοιαύτην παραίτησιν δὲν ἔδωκεν αὐτὸς θεληματικῶς καὶ μὲ τὴν ἰδικὴν του προαίρεσιν, ὡς ὁμολογεῖ, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης, ἀπὸ φόβου καὶ φοβερισμῶν τινῶν, ὅπου τοῦ ἔκαμαν νὰ τὸν κακοποιήσουν. Ἐπειτα δὲ καὶ ἂν τυχῶν θεληματικῶς ἔδωκε τὴν τοιαύτην παραίτησιν, ὅμως τὸ νὰ δίδουν τινές Ἐπίσκοποι ἐγγράφους παραιτήσεις, ὅτι παραιτοῦνται τὰς Ἐπισκοπὰς καὶ ἐπαρχίας των, τοῦτο δὲν εἶναι ἀρεστὸν εἰς τοὺς Κανόνες τῆς Ἐκκλησίας, ταῦτόν εἰπεῖν, ὅτι εἶναι παρὰ Κανόνες καὶ ἀτεκνόν· διότι, εἰ μὲν οἱ Ἐπίσκοποι αὐτοὶ εἶναι ἄξιοι νὰ ἔχουν τὴν Ἀρχιερωσύνην, ἃς μένουσιν εἰς αὐτὴν καὶ ἃς μὴ πα-

(1) Ὁ δὲ Βαλαμών, δὲν ἤξεύρω διὰ ποίαν ἀφορμὴν, λέγει, ὅτι νὰ ᾖναι παρόντες εἰς τὴν Σύνοδον, ὅχι οἱ ὑπὸ τὸν Πέτρον Ἐπίσκοποι, ἀλλὰ οἱ ὑπὸ τὸν Δόμνον. Φησι γὰρ, δικασθήτω παρὰ σοὶ, καὶ τοῖς ὑπὸ σὲ Ἐπισκόποις, εἰς καιρὸν ὅπου ὁ Κανὼν λέγει διὰ τοὺς Ἐπισκόπους αὐτοῦ, τοῦ Πέτρου δηλ.

(2) Οὕτω καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος ἔγραψεν εἰς τὴν κατ' αὐτοῦ ἐπὶ τὴν Δρῦν συναχθεῖσαν Σύνοδον, ὅτι παραιτεῖται καὶ δὲν θέλει νὰ ᾖναι ὡς Κριταὶ εἰς τὴν Σύνοδον ὁ Θεόφιλος Ἀλε-

ξανδρείας, ὁ Ἀκάκιος, ὁ Σευηριανὸς καὶ ὁ Ἀντίοχος, διατὶ ἦσαν αὐτοὶ καὶ κατήγοροι καὶ δικασταὶ, καὶ ἐχθροὶ του φανεροί, καὶ ὅτι, ἂν αὐτοὶ οἱ τέσσαρες λείψουν ἀπὸ τὴν Σύνοδον, ἔχει νὰ ὑπάγῃ πρὸς αὐτὴν καὶ νὰ κριθῇ, εἰ δὲ καὶ εἶναι αὐτοὶ κριταὶ, δὲν θέλει ὑπάγει ποτε, καθὼς οὔτε ἐκείνοι τοὺς εὐγαλαν, οὔτε αὐτὸς ὑπῆγε (σελ. 332. τοῦ 4. τόμ. τῶν Συνοδικῶν).

(3) Ἐν ἄλλοις, κακῶν by Google

(4) Ἐν ἄλλοις, τρεχόντων.

ραιτούνται, ὄχι καὶ εἶναι ἀνάξιοι, ἀε μὴ εὐγαίνουσι ἀπὸ τὰς ἐπαρχίας των, ὡς τάχα παραιτούμενοι, ἀλλὰ μάλ-
λον ὡς κατακεκριμένοι διὰ ἄτοπα, ὁποῦ ἔκαμαν (1), τὰ ὅποια ἤθελε κατηγορήσει μεγάλως τινὰς, ὡς ἐξ ὄντα
πίσης ἀκολουθίας τῶν Ἱερῶν Κανόνων, ἤτοι ὡς πάντα παράνομα καὶ ἀκνώριστα (εἰ δὲ ταῦτα ἤθελε κατη-
γορήσει τινὰς, πρόδηλον ὅτι ὡς φανερῶς πρὸς τὸν, καὶ ὡς ἐγνωσμένα εἰς αὐτὸν, καὶ μαρτυρούμενα παρ'
ἄλλων, ἤθελε τὰ κατηγορήσει· οὐδεὶς γὰρ τὰ ἄγνωστα καὶ κρυφία κατηγορεῖ). Εἰ δὲ τοῦτο, ἐπιτεταῖ ἐξ ἀντι-
διαστολής, ὅτι δύναται ὁ Ἐπίσκοπος νὰ παραιτηθῆ καὶ χωρὶς νὰ κατακριθῆ φανερά· ὅταν δηλαδὴ, ἢ πρὸ τῆς
Ἀρχιερωσύνης, ἢ καὶ μετὰ τὴν Ἀρχιερωσύνην ἤθελε πράξει κρυφίως κἀνὲν ἁμάρτημα κωλυτικὸν καὶ καθαιρε-
τικὸν τῆς Ἀρχιερωσύνης, τὸ ὁποῖον ἐξομολογηθῆ εἰς πνευματικὸν Πατέρα, καὶ ἐλεγχόμενος ὑπὸ τῆς συνειδή-
σεως, ἔμοῦ μὲ τὴν Ἱεροπραξίαν τῆς Ἀρχιερωσύνης, παραιτεῖται καὶ τὴν Ἐπισκοπὴν. Καὶ ὅρα τὸν θ'. τῆς α'.
καὶ τὴν ἐπιστολὴν τῆς γ'. καὶ τὸν ις'. τῆς α'. β'.

Τοῦ αὐτοῦ, τοῖς κατὰ Λιβύην καὶ Πεντάπολιν Ἐπισκόποις.

ΚΑΝΩΝ Δ'.

Παντὸς τοῦ χρησίμου καὶ ἀναγκαίου πρὸς οἰκοδομὴν τῶν λαῶν, τελούντος δὲ εἰς ὑπόληψιν τῶν Ἁγίων
Ἐκκλησιῶν, φροντίδα ποιεῖσθαι χρῆ. Γέγραπται γάρ, ὅτι, «εὐλαβεῖς ποιεῖται τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ».
[Λευιτ. ιε'. 31.] Μοναστηρίων τοίνυν Πατέρες τῶν κατὰ τὴν Θηβαίων ἐπαρχίαν, ἄνδρες εὐσεβεῖς καὶ
οὐκ ἰθὺμάκτων ἔχοντες πολιτείαν, ἐλθόντες ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἐρωτώμενοι τε παρ' ἐμοῦ τὴν κατάστα-
σιν τῶν αὐτῶσι Μοναστηρίων, ἐδίδασκον ὅτι σκανδαλίζονται πολλοὶ διὰ τὴν τοιαύτην αἰτίαν. Νεωστὶ
γεγαμηκότες τινὲς καὶ οἶον ἐξ αὐτῶν καταβάντες τῶν νυμφῶνων, συναρπάζουσι τινὰς τῶν θεοφιλεστά-
των Ἐπισκόπων, καὶ οὐδενὸς τάχα που τὰ κατ' αὐτοὺς καταγγέλλοντος, χειροτονοῦνται Κληρικοὶ, ἤγουν
Πρεσβύτεροι. Ἄλλοι δὲ τινὲς ἐξ αὐτῶν τῶν Μοναστηρίων ὡς ἄτακτοι ἐκβαλλόμενοι, πάλιν ὑποτρέχουσι
τὰς χειροτονίας, καὶ γενόμενοι Κληρικοὶ, εἰσέρχονται καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς Μοναστηρίοις, ἔθεν ἐκβέβληνται.
Καὶ βούλονται προσφέρειν καὶ ὅσα Κληρικῆς ἔθος πληροῦν, καὶ ταῦτα ἔραν, ὡς καὶ τινὰς τῶν εἰδότην
αὐτοὺς παραιτεῖσθαι καὶ τὰς συνάξεις, καὶ μὴ ἀνέχεσθαι κοινωνεῖν, λειτουργούντων ἐκείνων. Ἐπειδὴ τοί-
νυν πρὸς οἰκοδομὴν, ὡς ἔφην, τῶν λαῶν πάντα χρῆ πράττεσθαι παρ' ἡμῶν, ἐπιτηρεῖτω ταῦτα ἡ θεο-
σέβεια ὑμῶν, καὶ εἰ μέλλοι τις χειροτονεῖσθαι Κληρικὸς, περιεργάζεσθω τὸν βίον αὐτοῦ, καὶ πότερὸν
ποτε, γαμετὴν ἔχει ἢ οὐ, καὶ πῶς καὶ πότε ἠγάγετο, καὶ εἰ ἀπέσχιοτο, καὶ εἰ μὴ τις ἐστὶ τῶν ἐκβε-
βλημένων, ἢ παρ' ἑτέρου θεοσεβειστάτου Ἐπισκόπου, ἢ ἐκ Μοναστηρίου, καὶ τότε χειροτονεῖσθω, ἀδιά-
βλητον εὐρεθέντα. Τηρήσωμεν γὰρ οὕτω καθαρὸν καὶ τὸ ἑαυτῶν συνειδὸς, καὶ ἀδιάβλητον τὴν ἱεράν καὶ
σεπτήν λειτουργίαν.

Ἐρμηνεία.

Τὸ μὲν προοίμιον τῆς παρούσης ἐπιστολῆς λέγει, ὅτι οἱ Ἀρχιερεῖς πρέπει νὰ φροντίζουσι διὰ κάθε πρᾶγμα
ἀναγκαῖον καὶ χρήσιμον, τόσον εἰς τὴν οἰκοδομὴν καὶ ὠφέλειαν τοῦ λαοῦ, ὅσον καὶ εἰς τὴν καλὴν ὑπόληψιν
καὶ δόξαν τῶν ἁγίων Ἐκκλησιῶν, ταῦτ' εἰπεῖν τῶν ἐκκλησιαστικῶν τε καὶ Κληρικῶν. Διότι εἶναι γεγραμ-
μένον, «εὐλαβεῖς ποιεῖτε τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ.» Ἀκολουθῶς δὲ ἡ ἐπιστολὴ ἀναφέρει εἰς τοὺς Ἐπισκόπους, ὅτι
μερικοὶ Πατέρες Θηβαῖοι, θαυμαστοὶ καὶ ἐνάρετοι ἄνδρες, ἐλθόντες εἰς τὴν Ἀλεξανδρείαν, καὶ ἐρωτηθέντες
παρὰ τοῦ Ἁγίου περὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἐκεῖσε Μοναστηρίων, ἐδιηγήθησαν εἰς αὐτὸν, ὅτι μερικοὶ νεωστὶ
ὑπανδρευόμενοι ἀπατῶσι κατὰ συναρπαγὴν τοὺς Ἀρχιερεῖς, καὶ χειροτονοῦσιν αὐτοὺς Κληρικοὺς καὶ Ἱερεῖς,
χωρὶς νὰ φανερώσῃ τινὰς εἰς αὐτοὺς προτὸν τὴν τῶν τοιοῦτων πολιτείαν καὶ ζωὴν. Καὶ ὅτι ἄλλοι πάλιν διω-
κόμενοι ἀπὸ τὰ Μοναστήρια τῶν διὰ τὰς ἀταξίας των, μὲ τρόπον ἀπατηλὸν χειροτονοῦνται, καὶ πάλιν ἐπι-
στρέφουσιν εἰς τὰ ἴδια Μοναστήρια, ἀπὸ τὰ ὅποια ἐδιώχθησαν, καὶ θέλουσι νὰ λειτουργοῦσι εἰς αὐτὰ, καὶ τὰς

(1) Ἐπειδὴ δὲ ὁ θεὸς Χρυσόστομος διορίζει νὰ παραιτοῦ-
ται ἀπὸ τὴν Ἱερωσύνην καὶ ἐκεῖνοι ἀκόμη οἱ Ἱερωμένοι ὁποῦ
δὲν ἐλεγχθοῦν φανερά, διὰ τὰ κρυφὰ ἁμαρτήματα ὁποῦ ἔκαμαν
οὕτω γράφων (λόγ. γ'. περὶ Ἱερωσ.) «Ἐχρῆν δὲ, οἶμαι, τσαύ-
την τοῦ πράγματος, ἔχειν εὐλάβειαν, ὡς καὶ τὴν ἀρχὴν ἐκφυγεῖν
τὸν ἔγκον, καὶ μετὰ τὸ γενέσθαι ἐν αὐτῇ, μὴ περιμένειν τὰς
παρ' ἑτέρων κρίσεις, εἴ ποτε συμβαίη ἁμάρτημα καθάρσειν ἱκα-
νὸν ἐργάζεσθαι, ἀλλὰ προλαβόντα ἐκβάλλειν ἑαυτὸν τῆς ἀρχῆς.
Οὕτω μὲν γὰρ καὶ ἔλεον ἐπισπάσασθαι παρὰ Θεοῦ εἰκὸς ἦν. Τὸ
δὲ ἀντιχεσθαι παρὰ τὸ πρέπον τῆς ἀξίας πάσης ἑαυτὸν ἀπο-
στερεῖν, συγγνώμη ἐστὶ, καὶ μᾶλλον ἐκκαλεῖν τοῦ Θεοῦ τὴν ὀρ-

γὴν, δεῦτερον χαλεπώτερον προσθέντα πλημμέλημα.» Ἐπειδὴ,
λέγω, ταῦτα γράφει ὁ θεὸς Χρυσόστομος, ἵνα μὴ ἀντινομία καὶ
μάχη ἀκολουθῆ μεταξὺ τῶν τοῦ Πνεύματος, πρέπει νὰ προσυ-
πακούεται, ὅτι οἱ τῆς Ἱερωσύνης ἐκβαλλόμενοι νὰ μὴ ἴναι· μό-
νον κατακεκριμένοι ἀπὸ τὸν λαὸν διὰ ἁμαρτήματά των φανερά,
ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν συνειδήσιν των διὰ ἁμαρτήματά των κρυφὰ,
καθὼς λέγει ὁ χρυσοῦς οὗτος Ἅγιος, ταῦτ' εἰπεῖν, νὰ παραι-
τοῦνται καὶ πρὸ Συνοδικῆς διαγνώσεως, προστιθέντες φεῖ εἰς τὸ
τῆς παραιτήσεως των γράμμα, ὅτι ὑπὸ τῆς συνειδήσεως των
ἐλεγχόμενοι, διὰ τὴν ἀναξιοτήτά των, παραιτοῦν. Καὶ ὅρα ἐν τῷ
τέλει τῆς βίβλου τὸν κανονικὸν τύπον τῆς παραιτήσεως.

ἄλλας ἱεροπραξίας νὰ κάμνουν, τὰς ἀνηκούσας εἰς τοὺς Ἱερεῖς, ὥστε ὁποῦ ἐκ τούτου, μερικοὶ ἀδελφοί, γινώσκοντες τὴν φαύλην πολιτείαν αὐτῶν, ἀναχωροῦσιν ἀπὸ τὰς λειτουργίας των καὶ δὲν τὸ ὑπομένουν νὰ κοινοῦν παρ' αὐτῶν. Ὅθεν, ἐπειδὴ, ὡς προείπον, χρέος ἔχομεν νὰ πράττωμεν τὰ εἰς οἰκοδομὴν τῶν λαῶν συντείνοντα, ἀς προσέχη εἰς αὐτὰ ἡ ἐδική σας θεοσέβεια, ὧ Ἐπίσκοποι, καὶ δταν θέλη τινὰς νὰ χειροτονηθῆ, περιεργάζεσθε τὴν ζωὴν του, καλὴ εἶναι ἢ κακὴ, καὶ ἂν ἔχη γυναῖκα ἢ ὄχι, καὶ πῶς καὶ πότε ἐπῆρεν αὐτὴν, καὶ ἂν ἐχώρισεν ἀπὸ τὴν σαρκικὴν μίξιν αὐτῆς· τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ ἀπέσχετο (1), καὶ ἂν δὲν ἦναι διωγμένος ἀπὸ Μοναστήριον, ἢ ἄλλον Ἐπίσκοπον, καὶ ἀφ' οὗ ταῦτα ἐξετάσετε καὶ εὐρήτε αὐτὸν ἀκατηγόρητον, τότε νὰ τὸν χειροτονήτε, διατι μὲ τὴν τοιαύτην δι' ἐξετάσεως χειροτονίαν, καὶ τὴν ἐδικὴν μας συνειδήσιν θέλομεν φυλάξει καθαρὰν, καὶ τὴν θείαν Ἱερωσύνην ἀκατηγόρητον. Ὅρα καὶ τὸν π'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Ε΄.

Τῆς δ. ιγ'. ἢ ἰδ'. τῆς ἐν Νεοκαισι. ιβ'. Ἐὰν δὲ χωρισμὸν ὑπομένωσι τινες, ἐπιτιμηθέντες πταισμάτων ἕνεκα, εἶτα μέλλοντες τελευτᾶν, κατηχούμενοι ὄντες, βαπτίζεσθωσαν, καὶ μὴ ἀποδημείωσαν τῶν ἀνθρώπων, ἀμέτοχοι τῆς Χάριτος, ἦγουν ἀκοινωνῆτοι. Δοκεῖ γὰρ προσέχειν καὶ τοῦτο τοῖς τῆς Ἐκκλησίας θεσμοῖς.

Ἑ ρ μ η ν ε ἰ α.

Ὁ παρῶν Κανῶν διορίζει, ὅτι ἂν τινες κατηχούμενοι, διὰ ἀμαρτήματα ὁποῦ ἐπραξάν, ἐπιτίμιον ἔλαβον διὰ νὰ χωρισθοῦν ἀπὸ τοὺς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ προσευχομένους κατηχουμένους, καὶ ἐξω τοῦ Νάρθηκος νὰ ἐξωσθοῦν· οὗτοι, ἂν κινδυνεύουν νὰ ἀποθάνουν, ἀς βαπτίζωνται, διὰ νὰ μὴ ἀποθάνουν ἀμέτοχοι τῆς θείας χάριτος τοῦ Βαπτίσματος καὶ ἀκοινωνῆτοι, ἥτοι χωρὶς νὰ λάβουν καὶ τὴν μετὰ τῶν πιστῶν κοινωνίαν ἐν ταῖς προσευχαῖς, καὶ τὴν κοινωνίαν τῶν Μυστηρίων· φανερόν γὰρ εἶναι, ὅτι οὗτοι εὐθύς ὁποῦ βαπτισθῶν, πρέπει καὶ νὰ κοινωνήσουν τὰ θεία Μυστήρια, ἐπειδὴ τοῦτο τὸ νὰ βαπτίζωνται οἱ κατηχούμενοι ἐν κινδύνῳ θανάτου (2) καὶ τὸ νὰ κοινωνοῦν ἀφ' οὗ βαπτισθῶν, εἰκεῖον καὶ ἀρμόδιον εἶναι εἰς τοὺς Κανόνας τῆς Ἐκκλησίας, ταῦτόν εἰπεῖν, εἶναι νόμιμον καὶ κανονικόν. Καὶ ὅρα τὸν ιγ'. καὶ ἰδ'. τῆς δ. καὶ τὸν ιβ'. τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΠΡΟΔΕΓΜΕΝΑ

Ὁ ἐν Ἀγίοις Πατῆρ ἡμῶν Γεννάδιος ἦτον ἐπὶ τοῦ Βασιλέως Λέοντος τοῦ μεγάλου (ὅστις καὶ Μακέλλης ἐπωνομάζετο). Πρεσβύτερος δὲ ὢν πρότερον τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐκκλησίας (3), προεβιάσθη εἰς τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως ἐν ἔτει 458. (4), μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀνατολίου, τοῦ ἐν τῇ δ'. Συνόδῳ παρόντος· ποιήσας δὲ Οἰκονόμον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων Μαρκιανόν, τὸν ἐκ τῆς τῶν Καθαρῶν θρησκείας, πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν ἐπιστραφέντα, ἐπρόσταξε νὰ μοιράζωνται δι' αὐτοῦ τὰ προσφερόμενα εἰς κάθε Ἐκκλησίαν οἱ Κληρικοὶ τῆς κάθε μιᾶς Ἐκκλησίας, καὶ ὄχι νὰ τὰ λαμβάνῃ ὅλα ἡ μεγάλη Ἐκκλησία, ὡς ἦτο

(1) Τοῦτο φαίνεται νὰ λέγῃ ὁ Ἅγιος, κατὰ τὴν συνήθειαν ὁποῦ εἶχον οἱ ἐν τῇ Λιβύῃ καὶ ταῖς Βαρβαρικαῖς χώραις εὐρισκόμενοι Ἱερωμένοι, τὸ νὰ ὑπόσχωνται δηλ. νὰ ἀπέχουν ἀπὸ τὴν σαρκικὴν μίξιν τῶν γυναικῶν τους, δταν ἐμελλον νὰ χειροτονηθοῦν· καθὼς περὶ τοῦτου ἀναφέρουν ὁ γ'. δ'. λγ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ, καὶ ὁ ιβ'. καὶ λ'. τῆς ς'. ἐπειδὴ καὶ εἰς τοὺς Ἐπισκόπους τῆς Λιβύης στέλλει καὶ τὴν παρούσαν ἐπιστολήν. Σημειώσαι ὅμως ὅτι τὸ, ἀπέσχετο, οὐχ εἰρήσκειται, οὔτε εἰς τὰς Πανδέκτας, οὔτε ἐν τῷ β'. τόμ. τῶν Συνοδικῶν, οὔτε ἐν τῇ ἱερμηνείᾳ τῶν Κανόνων τοῦ Βαλσαμῶνος, ἀλλ' ἐν παλαιοῖς χειρογράφοις Κώδῃξιν ὀρθογράφου καὶ καλλιγράφου χειρὸς πονήμασι. Καὶ τοῦτο δὲ σημειοῦμεν ἐνταῦθα, ὅτι ἀγκαλὰ καὶ ὁ θεῖος Κύριλλος ἐνταῦθα λέγει ταῦτα περὶ τῶν ἀναξίων Ἱερέων, καθὼς καὶ ὁ Ἅγιος Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης ἐλέγχει πολλὰκις τὸν ἀνάξιον Ζώσιμον, λέγων αὐτῷ· «Εἶργε τοίνυν, εἶργε σαυτὸν τοῦ θεοῦ θυσιαστηρίου, μήποτε σκηπτός κατὰ τῆς σῆς χωρήσει κεφαλῆς» (ἐπιστολ. φθ'.) ὅμως οἱ χριστιανοὶ ἀδιακρίτως πρέπει

νὰ μεταλαμβάνουν τὰ θεία Μυστήρια καὶ ἀπὸ τοὺς ἀναξίους Ἱερεῖς, ἐπειδὴ ἡ ἀναξίότης τῶν Ἱερέων εἰς αὐτοὺς δὲν βλέπει τίποτε, καθὼς ὁ αὐτὸς Ἰσίδωρος εἰς μερικὰς ἐπιστολάς του τοῦτο λέγει, πρὸς ἐκείνους ὁποῦ ἐσκανδαλίζοντο καὶ δὲν ἤθελαν νὰ μεταλαμβάνουν ἀπὸ τὸν ἀσελγῆ Ζώσιμον. Φέρει δὲ καὶ παραδείγματα τὸν Βαλαάμ καὶ τὸν Καϊάφαν, οἵτινες καὶ ἀνάξιοι ὄντες προεφήτευσαν, καὶ τὸν Ἥλιαν ὁποῦ ἐλάμβανε τροφήν διὰ μέσου τοῦ ἀκαθάρτου κόρακος (ἐπιστολ. φθ'). Ὅρα καὶ τὴν ὑπόσημ. τοῦ δ. τοῦ Νηστευτοῦ ἐκ τῶν ἐπιγραφόμενων.

(2) Ἐκεῖνο δὲ ὁποῦ λέγει ὁ Βαλσαμῶν, ὅτι νόμιμον καὶ κανονικόν ἔννοεῖ ὁ Κανὼν ἐδῶ, τὸ νὰ μὴ στέκωνται οἱ κατηχούμενοι, ἢ οἱ ἐπιτιμώμενοι, μαζῇ μετὰ τοὺς πιστοὺς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ νὰ συμπροσεύχωνται ἐν ὅλῃ τῇ λειτουργίᾳ, τοῦτο ὀρθὸν μὲν εἶναι καθ' ἑαυτὸ, ἀνάρμοστον δὲ καὶ ἀκατάλληλον, ὅσον εἰς τὴν ἔννοιαν καὶ σύμφρασιν τοῦ Κανόνος.

(3) Θεόδωρος ὁ Ἀναγνώστης ἐν βιβλ. δ. σελ. 553.

(4) Ὁ Κώδι ἐν τόμῳ 1. σελ. 447.

συνήθεια πρότερον. Κάνενα δὲν χειροτόνει ὁ τρισμακάριος, ἀν δὲν ἤξυρεν ἐκ στήθους τὸ ψαλτήριον (1), Ἦν δὲ καὶ θαυματουργός. Διότι μὲ τὴν προσευχὴν του ἰάτρευσε τὸ ξηραθὲν χέρι τοῦ ζωγράφου ἐκείνου, ὁποῦ ἐζωγράφησε τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν εἰς τὸ εἶδος τοῦ Διδῶ (2) (δηλ. μὲ πολλά, καὶ μακρὰ μαλλία, καὶ γένεια) καὶ εἰς τὸν ἅγιον Ἐλευθέριον ἔγραψε ταῦτα, ἐγκαλώντας ἕνα του κληρικόν. Ἅγιε μάρτυς τοῦ Θεοῦ Ἐλευθέριε, ὁ σὸς στρατιώτης ἀτάκτως ζῆ, καὶ ἡ νὰ τὸν διορθώσης, ἡ νὰ κόψης τὴν ζωὴν του. Καὶ, ὦ τοῦ θαύματος! εὐθὺς ὁ Κληρικὸς ἐτελεύτησεν. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ θυσιαστήριον ἐμβαίνωντας μίαν νύκτα διὰ νὰ προσευχηθῆ, εἶδεν ἕνα φάντασμα διαμονικόν, τὸ ὁποῖον, ἐπειδὴ τὸ ἐπετίμησεν, ἐφώναζεν, ὅτι, ἐν ὅσῳ μὲν αὐτὸς ζῆ, ἡσυχάζει, ἀφ' οὗ δὲ ἀποθάνῃ, ἔχει νὰ ταράξῃ τὴν Ἐκκλησίαν. Διὰ τὸ ὁποῖον φοβηθεὶς ὁ ἅγιος, καὶ παρακαλέσας τὸν Θεόν, μετ' ὀλίγον ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ, ἐν ἔτει 471. (3). Κοντὰ δὲ εἰς τὰ ἄλλα συγγράμματα ὁποῦ ἐσύθησε, συνέγραψε καὶ ταύτην τὴν κανονικὴν ἐπιστολὴν κατὰ τῶν Σιμωνιακῶν, ἐν ἔτει 459. ὁμοῦ μὲ δλην τὴν περὶ αὐτὸν σύνοδον τῶν οἰκουμενικῶν, (4) ἧτις ἐπιστολὴ ἐπικυροῦται, ἀορίστως μὲν ἀπὸ τὸν α. τῆς ζ'. ὠρισμένως δὲ ἀπὸ τὸν β'. τῆς οἰκουμενικῆς ς'. καὶ διὰ τῆς ἐπικυρώσεως ταύτης οἰκουμενικὴν τροπὸν τινὰ ἀναλαμβάνει δύναμιν. Εὐρίσκεται δὲ ἐν τῷ β'. τόμῳ τῶν Πανδεκτῶν, ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Βαλαμῶνος σελ. 1085. καὶ ἐν τῇ βίβλῳ τῇ καλουμένῃ Γιοῦρις Γραικορωμ. σελ. 187.

Ἡ κανονικὴ καὶ ἐγκύκλιος Ἐπιστολὴ πρὸς ἅπαντας τοὺς Ὀσιωτάτους Μητροπολίτας, καὶ πρὸς τὸν Πάπαν Ρώμης (5), ἧτοι ὁ Κανὼν τοῦ Ἁγίου Γενναδίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τῆς σὺν αὐτῷ Συνόδου, ἐρμηνευόμενος.

Ὁ Δεσπότης ἡμῶν καὶ Θεός, καὶ Σωτὴρ Ἰησοῦς Χριστός, ἐγχειρίσας τοῖς Ἁγίοις αὐτοῦ Μαθηταῖς τοῦ Εὐαγγελίου τὸ κήρυγμα, καὶ διδασκάλους τούτους ἀνὰ πᾶσιν τὴν Οἰκουμένην ἀνθρώποις ἐξαποστείλας, παρεκελεύσατο δικροθῆναι, ἢν εἰλήφῃσι παρ' αὐτοῦ δωρεάν, ταύτην καὶ αὐτοὺς τοῖς ἀνθρώποις μεταδιδόναι δωρεάν, μὴ κτωμένους ὑπὲρ αὐτῆς χαλκόν, ἢ ἄργυρον, ἢ χρυσόν, ἢ τινὰ περιουσίαν ἄλλην ὅπως ὕλικήν ἢ γασθῆ. Μὴ γὰρ εἶναι τῶν ἐπουρζνίων καὶ πνευματικῶν χρισμάτων ἀμοιβὴν τὰ γενηρά καὶ ἐπίκρηκα. Ταύτην τὴν ἐντολήν, οὗ μόνον ἐκείνοις, ἀλλὰ καὶ ἡμῖν δι' ἐκείνων ἐνετείλατο, οὗς εἰς τὸν ἐκείνων βραχμόν τε καὶ τόπον εἰσαγαγεῖν κατηξίωσε· καὶ δεῖ, καθάπερ ἐκείνοι τότε, καὶ ἡμᾶς νῦν ἀκριβῶς φυλάττειν τε καὶ παρατηρεῖν, καὶ μὴ σοφίζεσθαι τὰ ἀσόφιστα, μηδὲ κύβον ἀναρριπτεῖν ἐπικίνδυνον· «δωρεάν, φησὶν, ἐλάβετε, δωρεάν δότε. Μὴ κτήσῃτε χαλκόν, μηδὲ ἄργυρον, μήτε χρυσόν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν». Ἀπλοῦς καὶ σαφὴς ὁ τῆς ἐντολῆς ταύτης λόγος ἐστίν, οὐδὲν ποικίλον ἔχων, οὐδὲ δυσέφικτον, οὐδὲ σοφιστικῆς δεόμενον ἐξηγήσεως. Παρ' ἐμοῦ, φησὶν, ἐδέξασθε τὸ τῆς Ἰερωσύνης ἀξίωμα· εἰ μὲν ὑπὲρ αὐτοῦ μοι μικρὸν ἢ μέγα τι κατεβάλλεσθε, καὶ τοῦτο ἡμῖν πέπραται παρ' ἐμοῦ, πωλεῖται καὶ ὑμεῖς ἑτέροις αὐτὸ, εἰ δὲ δωρεάν εἰλήφατε, δότε δωρεάν καὶ ὑμεῖς. Τί τῆς ἐντολῆς ταύτης σαφέστερον; τί δὲ τοῖς πειθορχοῦσι λυσιτελέστερον; Οὐαί, τῶντι τοῖς κτήσασθαι τὴν τοῦ Θεοῦ δωρεάν, ἢ δίδοναι ταύτην διὰ χρημάτων ὑπειληθόνσι! Βίς γὰρ χολὴν πικρίας καὶ σύνδεσμον ἀδικίας οἱ τοιοῦτοι, κατὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ ἁγίου Πέτρου, ὑπάρχουσι, συλληθθέντες ὑπὸ τῆς ἑαυτῶν φιλαργυρίας. Ὅθεν καὶ τῶν ἑσίων καὶ μακαρίων Πατέρων, τῶν τῆς ἀγίας καὶ μεγάλης οἰκουμενικῆς Συνόδου, τῆς ἐν Χαλκηδόνι

(1) Ὁ Θεόδωρος αὐτόθι.

(2) Θεόδωρος Ἀναγν. καὶ Νικηφόρος ὁ Κάλλιςτος (ββλ. 15. Κεφ. 23.) ταῦτα προσθέτοντες, ὅτι πρέπει νὰ ἡξυρωμεν, ὅτι ὁ Κύριός μας εἶχε τὰ μαλλία καὶ γένεια σγουρά, ἧτοι συστρεμμένα, καὶ ὄχι ἀνοικτὰ καὶ μακρὰ ἢ πλατέα, ἀλλὰ ὀλιγότριχα, καθὼς, λέγει, ἐμάθομεν ἐκ παβιδύσεως ἀπὸ ἐκείνου, ὁποῦ εἶδον αὐτὸν ἐπὶ γῆς σωματικῶς, καὶ τοῦτο εἶναι τὸ ἀληθέστερον.

(3) Ὁ Κόβς αὐτόθι.

(4) Ὁ δὲ νεώτερος Ὁουδίνος λέγει, ὅτι τὰ ὀνόματα τῶν Ἐπισκόπων τούτων ἦσαν, ὄχι οἱ εἰς τὸν ἀριθμὸν, ἀλλὰ πα', τοῦτο εὐρὸν ἐν τινι παλαιῷ Κώδῃκι τῆς ἐν Βιέννῃ βιβλιοθήκης. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ βίβλῳ τῇ καλουμένῃ Γιοῦρις Γραικορωμ. ὀγδοήκοντα ἕνας Ἐπίσκοπος εἶναι ὑπογεγραμμένοι, καὶ δρα τούτους σελ. 189. τῆς αὐτῆς βίβλου.

(5) Σημειώσαι ὅτι ὁ νεώτερος Ὁουδίνος (ἐν τῷ περὶ Ἐκκλησιαστ. συγγραφ. ἰ. τόμ. σελ. 1878), ἀγκαλὰ καὶ λέγει ὅτι ἐν τινι Κώδῃκι χειρογράφῳ τῆς ἐν Βιέννῃ βιβλιοθήκης, οὐχ εὐρίσκειται τὸ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τῆς παρούσης ἐπιστολῆς κείμενον. «ετὸ πρὸς τὸν Πάπαν Ρώμης.» Μὲ ὅλον τοῦτο οὕτε ἔαρ χελιδὼν μία καθίστησι κατὰ τὴν παροιμίαν, ἢ ἕνας μάρτυς εἶναι ἀξίόπιστος, οὔτε ἐν χειρογράφῳ μόνον δύναται νὰ συστήσῃ τὴν

τοιαύτην ἀλήθειαν. Ἄπαντες γὰρ οἱ χειρόγραφοι Κώδῃκις οἱ παλαιοὶ ὁποῦ ἔφθασα νὰ ἰδῶ ἐγώ, ἀλλὰ δὴ καὶ τὰ ἐκδομένα τύποις βιβλία, τὰ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἔχοντα, αἰετὴν ἐπιγραφὴν ταύτην ἐπιφέρουσι. Διὸ καὶ ἡ τῶν πλειόνων ψῆφος κἂν τούτοις πρέπει νὰ κρατῆ, καὶ οἱ περισσότεροὶ μάρτυρες ἀξιοπιστότεροι τοῦ ἐνός, μάλιστα δὲ διατετὴ παρούσα ἐπιστολὴ, καὶ τοὶ εἶναι ἐγκύκλιος, ἧτοι καθολικὴ καὶ κεινὴ, ὅμως ἐν τῷ μέσῳ καὶ ἐν τῷ τέλει πρὸς ἕνα μόνον ἀποτελεῖται Ἐπίσκοπον, λέγουσα· «Ἰσθι τοῖνον τὰ πάντα, Θεοσεβέστατε.» Καὶ πάλιν· «Φροντισάτω δὲ ἡ σὴ δσιότης, ταῦτα διὰ πάσης φυλακῆς ποιουμένη δῆλα καταστήσαν διὰ ἀντιγράφων, καὶ τοῖς ὑπὸ σὲ θεοφιλεστάτοις Ἐπισκόποις καὶ περιορευταῖς, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν.» Τίς δὲ ἄλλος οὗτος, εἰ μὴ ὁ Πάπας Ρώμης, πρὸς δὲν καὶ ὁ Ταρσίσιος μετὰ ταῦτα κατὰ μίμησιν τοῦ Γενναδίου πρὸς τὸν Ἀδριανὸν Ρώμης, τὴν κατὰ Σιμωνιακῶν ἐπιστολὴν ἔγραψεν; Ὁ δὲ ἐπὶ Γενναδίου Πάπας φαίνεται νὰ ἦτον ὁ πρὸ τοῦ Φίληκος Συμπλικίος. Ὅρα δὲ διὰ τῆς ἐπιστολῆς καὶ ἐπιγραφῆς ταύτης, πῶς ἢ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐκκλησία διορθοῖ καὶ βοηθεῖ τὴν ἐν Ρώμῃ Ἐκκλησίαν, τῆς Σιμωνιακῆς ἐνεργούσαν· ἢ μία ἀδελφὴ τῆς ἄλλῃν ὁμοίαν ἀδελφῆν τῆς. Καὶ ποῦ λοιπὸν ἢ νῦν ἐπὶ τῶν Συνόδων φανταζομένη μοναρχίᾳ τοῦ Ρώμης;

συναχθείσης, τῷ δεσποτικῷ τούτῳ νόμῳ συνάδει ὁ περὶ τούτου Κανὼν, ὃς ἡμῖν σαφῶς οὕτως λέξειν αὐτάς ἐκπεφώνηται· «Εἰ τις Ἐπίσκοπος ἐπὶ χρήμασι χειροτονίαν ποιήσαιο, καὶ εἰς πράσιν καταγάγοι τὴν ἀκρατον χάριν, καὶ χειροτονήσῃ ἐπὶ χρήμασιν Ἐπίσκοπον, ἢ Πρεσβύτερον, ἢ Διάκονον, ἢ ἑτερόν τινα τῶν ἐν τῷ Κλήρῳ καταριθμουμένων, ἢ προβάλοιτο ἐπὶ χρήμασιν Οἰκονόμον, ἢ Ἐκδικον, ἢ Παραμονάριον, ἢ ὅπως τινὰ τοῦ Κλήρου, δι' αἰσχροκέρδειαν οἰκείαν, ὁ τοῦτο ἐπιχειρήσας, ἐλεγχθεὶς, κινδυνεύτω περὶ τὸν οἰκείον βῆθμον, καὶ ὁ χειροτονοῦμενος μηδὲν ἐκ τῆς κατ' ἐμπορίαν ὠφελείθω χειροτονίας ἢ προβολῆς, ἀλλ' ἔστω ἀλλότριος τῆς ἀξίας, ἢ τοῦ φροντισματος, οὐ περ ἐπὶ χρήμασιν ἔτυχεν. Εἰ δέ τις καὶ μεσιτεύων φωνῇ τοῖς αἰσχροῖς τούτοις καὶ ἀθεμίτοις λήμμασι, καὶ οὗτος, εἰ μὲν Κληρικὸς εἴη, τοῦ οἰκείου ἐκπιπέτω βῆθμου, εἰ δὲ λαϊκὸς ἢ μονάζων, ἀναθεματιζέσθω». Κάλιστα καὶ λίαν εὐσεβῆ τοῦ Κανόνος τῶν ἁγίων Πατέρων ὑπάρχει τὰ παραγγέλματα, πᾶσαν ἐφοδον σατανικὴν καὶ πᾶν ἐπιχείρημα διαβολικόν, κατὰ τῆς πνευματικῆς φερόμενον δωρεᾶς, ἀπωθούμενά τε καὶ ἀνακόπτοντα. Οὐ βούλεται γὰρ οὐδαμῶς διὰ χρημάτων γίνεσθαι τῆς χειροτονίας τὴν προβολήν, ἢ ὑποδέχεσθαι, οὔτε παρὰ τοῦ ταύτην ἐνεργούντος, οὔτε παρὰ τοῦ τῆς χειροτονίας τὴν προβολὴν ὑποδεχόμενου, ἀλλ' οὐδὲ πρὸ τοῦ καιροῦ τῆς χειροτονίας, οὐδὲ μετὰ τὸν καιρὸν αὐτὸν τῆς χειροτονίας (1), ὑπὲρ τῆς χειροτονίας δίδοσθαι χρήματα συγχωρεῖ· καθόλου γὰρ τὴν ἐπὶ τῷ πράγματι τούτῳ δωροδοκίαν ἀπέφρασεν. Ὅμως ἐπειδὴ νῦν, καίτοι προδήλως τούτων κεκωλυμένων, ἐφωράθησάν τινες κατὰ τὴν Γαλατῶν ὀλιγοῦντες καὶ παραβαίνοντες δι' αἰσχροκέρδειαν καὶ φιλαργυρίαν τὰ σωτήρια ταῦτα καὶ φιλόνητοπα παραγγέλματα, εὐχεῖν ἔδοξε καὶ ἡμῖν, αὐτὰ ταῦτα πάλιν ἀνανεώσασθαι μετὰ τῆς ἁγίας Συνόδου τῆς ἐνδημούσης ἐν ταύτῃ τῇ βασιλευσίᾳ νέᾳ Ρώμῃ, ὥστε δίχα πάσης ἐπινοίας, καὶ πάσης προφάσεως, καὶ παντὸς σοφισμοῦ τὴν ἀσεβῆ καὶ βδελυρὰν, οὐκ οἶδ' ὅπως, ἐπεισελοῦσαν συνήθειαν ταῖς ἁγιωτάταις Ἐκκλησίαις, παντελῶς ἐκτεμεῖν, ἵνα ἀληθῶς ἀκκπηλεύτου καὶ καθαρῆς παρὰ τῶν Ἀρχιερέων τῆς ἐπὶ τῶν χειροτονοῦμένων ἀναρρήσεως γινομένης, ἀνωθεν ἢ τοῦ ἁγίου Πνεύματος χάρις ἐπιφοιτῇ. Ὡς νῦν γε, οὐκ οἶδα, εἰ διὰ χρημάτων τὴν προβολὴν ποιουμένων, καὶ οὐ τῆς χειρὸς καθαρῶς ἐνεργούσης, ἐπιφοιτῇ τῷ προχειριζομένῳ κατὰ τὴν φωνὴν τοῦ κηρύγματος, καὶ οὐχὶ συστέλλεται μᾶλλον ἢ τοῦ ἁγίου Πνεύματος χάρις. Ἴσθι τοίνυν τὰ πάντα, θεοσεβέστατε· πάντα τὸν ὄντινα οὐν ἀλισκόμενον, ἐπὶ τοιούτῳ τινὶ Ἐπίσκοπον, ἢ Χωρεπίσκοπον, ἢ Περιουτευτὴν, ἢ Πρεσβύτερον, ἢ Διάκονον, ἢ ἄλλον ὄντινα δήποτε τοῦ Κανόνος, ἢ λαϊκόν, κοινῷ δόγματι τῶν Ἀρχιερέων κατακεκρίσθαι καὶ κοινῇ ψήφῳ. Καθὼς περὶ τούτου καὶ ὁ τῶν ἁγίων Πατέρων Κανὼν φράσας διακλαεῖ· δεῖ γὰρ εἶναι χάριν τὴν χάριν, καὶ μηδαμοῦ παρ' αὐτῆ μεσιτεύειν ἀργύριον. Ἔστω τοίνυν καὶ ἔστιν ἀποκλήρυκτος, καὶ πάσης ἱερατικῆς ἀξίας τε καὶ λειτουργίας ἀλλότριος, καὶ τῆς κατὰρ τοῦ ἀναθέματος ὑποκειμένου, ὅτε ταύτην κτᾶσθαι διὰ χρημάτων οἰόμενος, καὶ ὁ ταύτην παρέχειν ἐπὶ χρήμασιν ὑπισχνούμενος, εἴτε Κληρικὸς, εἴτε λαϊκὸς εἴη, κἂν ἐλέγχωτο, κἂν μοι ἐλέγχωτο τοῦτο ποιεῖν· οὐ γὰρ οἶδ' ὅτε συμβιβασθῆναι ποτε τὰ ἀσύμβατα, οὐδὲ Θεῷ συμφωνῆσαι τὸν Μαμωνᾶν, ἢ τοὺς τούτῳ δουλεύοντας δουλεύσαι Θεῷ. Δεσποτικὴ καὶ αὕτη ἔστιν ἀπόφασις ἀναμφίλεκτος. «Οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεῖν καὶ Μαμωνᾷ». Τούτοις ἐπιπαροῦντες ἡμεῖς κατὰ δύναμιν καὶ τούτοις ὑπέκοντες, μετὰ τοῦ ταῦτα φήσαντος, κατὰ τῶν τὰ τοιαῦτα παρανομούντων τὴν ἀπόφασιν πεποιήμεθα. Φροντισάτω δὲ καὶ ἡ σὴ δσιότης ταῦτα διὰ πάσης φυλακῆς ποιούμενη, ὅλα καταστήσασθαι δι' ἀντιγράφων, καὶ τοῖς ὑπὸ σὲ θεοφιλέστατοις Ἐπισκόποις καὶ Περιουτευταῖς, καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπασιν, ἵνα ἐν ἐνὶ πνεύματι καὶ μιᾷ ψυχῇ, πάντες ἑμοῦ χριστιανοὶ συμφραζόμενοι, κατὰ τοῦ κοινοῦ δυσμενοῦς ἰσχύσωμεν, σὺν Θεῷ, ταύτην ὑπ' ἐκείνου φυτευθεῖσαν ἐν ἡμῖν τῆς φιλαργυρίας ρίζαν, ἅμα πᾶσιν αὐτοῖς τῶν κακῶν τοῖς βλαστήμασιν ἐκτεμεῖν. Πᾶσαν τὴν σὺν σοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφότητα προσαγορεύομεν. Ἐρωμένως ἐν Κυρίῳ ὑπερέχου ἡμῶν, θεοφιλέστατε ἀδελφέ. Τούτῳ τῷ ἐπιστολιμαίῳ λόγῳ, σὺν αὐτῷ δὴ τῷ Γενναδίῳ, ὑπέγραψεν καὶ ἐβδομήοντα τρεῖς Ἐπίσκοποι (ἢ ὀδοῦκοντα καὶ εἰς).

Ἐ ρ μ η ν ε ἰ κ.

Ἡ παροῦσα ἐπιστολὴ προοιμιάζει ἐξ αὐτῶν τῶν σπλάγγων τοῦ λόγου. Ρητὸν γὰρ τοῦ Εὐαγγελίου προφίρει, εἰς αὐτὴν ἀμέσως ἀποτεινόμενον τὴν ὑπόθεσιν καὶ τὸ τέλος, διὰ τὸ ὅποιον αὕτη συντέθη καὶ ἀπεστάλη. Λέγει γὰρ ὅτι ὁ Κύριος καὶ Θεὸς ὑμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ἐκείνην τὴν ἐντολὴν ὅπου ἔδωκεν εἰς τοὺς ἱερούς τοῦ Ἀποστόλους καὶ μαθητάς, ὅταν τοὺς ἔστειλεν εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου, δηλ. τὸ νὰ δίδωσιν αὐτοὶ εἰς τοὺς ἄλλους δωρεὰν καὶ χάρισμα ἐκείνην τὴν δωρεὰν καὶ χάριν ὅπου ἔλαβον ἀπὸ αὐτῶν, καὶ δι' αὐτὴν νὰ μὴ πάρουσιν χάλκωμα, ἢ ἀτῆμι, ἢ χρυσάφι, ἢ ἄλλο κἀνένα πρᾶγμα ὑλικὸν καὶ γήϊνον (διότι τὰ ὑλικά καὶ φθαρτὰ πρᾶγματα δὲν ἡμποροῦν ποτε νὰ ᾖναι μισθὸς καὶ πληρωμὴ τῶν οὐρανίων καὶ ἀφάρτων τοῦ πνεύματος χάρισματων), ἐκείνην, λέγων, τὴν ἐντολὴν ὅπου ἔδωκεν εἰς τοὺς Ἀποστόλους τότε, αὐτὴν τὴν ἰδίαν ἔδωκε διὰ μέσου τῶν Ἀποστόλων καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς διαδόχους τῶν Ἀποστόλων, Πατριάρχας καὶ Ἀρχιερεῖς, καὶ πρέπει καθὼς ἐκείνοι τὴν ἐφύλαξαν ἀκριβῶς, ἔτσι καὶ ἡμεῖς νὰ τὴν φυλάττωμεν, καὶ νὰ μὴ ζητοῦμεν νὰ σοφίζωμεθα μετὰ παρεξηγήσεως τὰ ἀσόφιστα καὶ φανερά λόγια τοῦ Κυρίου. Δωρεὰν, εἶπεν ὁ Κύριος, ἐλάβετε, δωρεὰν δότε. Μὴ κτήσησθε χρυσόν, μηδὲ ἀργυρὸν, μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν. Ἀπλᾶ καὶ φανερὰ εἶναι τὰ λόγια τῆς ἐντολῆς ταύτης, χωρὶς νὰ ἔχουν κἀνένα δύσκολον νόημα, ὅπου νὰ χρειάζεται ἐξηγήσιν σοφιστικὴν καὶ περιεργον. Ἀπὸ ἐμένα, λέγει, ἐλάβετε τὸ ἀξίωμα τῆς Ἱερωσύνης, καὶ εἰ μὲν δι' αὐτὸ ἐπληρώσατε πολὺ ἢ ὀλίγον,

(1) Ἐν ἄλλοις, κατὰ τὸν καιρὸν αὐτὸν τῆς χειροτονίας.

και ἐγὼ τὸ ἐπώλησα εἰς ἑσας, πωλεῖτε και ἑσεῖς αὐτὸ εἰς τοὺς ἄλλους, εἰ δὲ χάρισμα τὸ ἐλάβετε, χάρισμα δότε αὐτὸ και ἑσεῖς. Ποία ἐντολὴ εἶναι φανερωτέρα ἀπὸ αὐτῆν ; ἢ ποῖον πρᾶγμα εἶναι ὠφελιμώτερον ἀπὸ αὐτὸ εἰς ἐκεῖνους ὅπου ὑπακούουσιν ; Ἄλλοιόμονοι ἀληθῶς εἰς ἐκεῖνους, ἔποῦ, νομίζουν νὰ παίρνουν και νὰ δίδουν μὲ ἄσπρα τὴν δωρεάν και χάριν τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ και αὐτοὶ εἰς χολὴν πικρίας και σύνδεσμον ἀδικίας εὐρίσκονται, ὡς ὁ Σίμων ἔμαχος, καθὼς τοῦ εἶπεν ὁ Ἀπόστολος Πέτρος. Σύμφωνανος δὲ μὲ τὴν ἀνωτέρω δεσποτικὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου εἶναι και ὁ β'. Κανὼν τῆς δ'. Συνόδου, ὃν και ἐκθέτει αὐτολεξεῖ (οὕτινος ὄρα τὴν ἐρμηνείαν ἐν τῷ τόμῳ αὐτοῦ)· τελειώσας δὲ τὸν Κανόνα, λέγει ὁ Ἅγιος, ὅτι κάλλιστα εἶναι τὰ παραγγέλματα τοῦ Κανόνος τούτου, και ἀποβάλλουσι κάθε ἐπιχείρημα διαβολικόν, ὅπου ἤθελε προτείνει τινὰς· ἐπειδὴ κοινῶς και καθολικῶς ἐμποδίζει τόσον τὸν χειροτονοῦντα, ὅσον και τὸν χειροτονοῦμενον ἀπὸ τὸ νὰ διδῆ και νὰ λαμβάνῃ χρήματα, τόσον διὰ τὰς χειροτονίας, ὅσον και διὰ τὰς προβολάς (1), τόσον πρὸ τῆς χειροτονίας, ὅσον και ἐν τῷ καιρῷ τῆς χειροτονίας και μετὰ τὴν χειροτονίαν. Ἐπειδὴ ὁμως και μερικοὶ ἐν τῇ Γαλατῶν χώρα (2) ἐφανερώθησαν παραβλίνοντες διὰ φιλαργυρίαν και αἰσχροκέρδειαν τὰς σωτηριώδεις ταύτας παραγγελίας, και παίρνοντες χρήματα χειροτονοῦν, διὰ τοῦτο ἐφάνη εὐλογον νὰ ἀνακαινίσωμεν ταύτας μὲ τὴν ἐπιδημοῦσαν ἐν τῇ Βασιλευούσῃ ἁγίαν Σύνοδον, ἵνα ἐκριζώσωμεν παντελῶς χωρὶς κάμμιαν ἐπίνοιαν, πρόφασιν και σοφισμόν, τὴν ἀσεβῆ ταύτην συνήθειαν τῆς Σιμωνίας, ἣτις δὲν ἐξέυρω πῶς ἐπεπόλασεν εἰς τὰς Ἐκκλησίας, και ἐπομένως ἐκ τούτου, ἵνα γενομένων παρὰ τοῦ Ἀρχιερέως καθαρῶν και χωρὶς χρημάτων τῶν χειροτονιῶν, καταβαίη ἀληθῶς ἀνωθεν εἰς τὸν χειροτονοῦμενον ἡ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος· ἐπειδὴ τῶρα ὅπου γίνονται διὰ τῶν χρημάτων, και οὐ καθαρῶς ἡ χεὶρ τῶν Ἀρχιερέων ἐπιτίθεται και ἐνεργεῖ, δὲν ἡξέυρω (3) ἀνίσως καταβαίη εἰς τὸν χειροτονοῦμενον, καθὼς ἐπεύχεται εἰς αὐτὸν ὁ Ἀρχιερεὺς (4), ἡ τοῦ ἁγίου Πνεύματος χάρις, και δὲν ἐμποδίζεται μᾶλλον ἀπὸ αὐτόν. Ἡξέυρε λοιπὸν, ὦ θεοσεβέστατε Πάπα, ὅτι εἶναι κατακεκριμένος ἀπὸ τὴν κοινὴν ψῆφον τῶν Ἀρχιερέων, και ἀπὸ τὸν ἀνωτέρω Κανόνα τῆς δ'. κάθε Ἐπίσκοπος ἢ Χωρεπίσκοπος, ἢ Περιουτευτής (5), ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, ἢ κάθε ἄλλος Κληρικὸς ἢ λαϊκὸς ὅπου διὰ χρημάτων χειροτονηθῆ· διότι ἡ χάρις ἀληθῶς πρέπει νὰ ἦναι χάρις, και ὄχι νὰ μεσολαβῆ εἰς αὐτὴν ἀργύριον. Ἄς ἦναι τὸ λοιπὸν, και εἶναι (6) ἀπόβλητος και ξένος πάσης Ἱερατικῆς ἀξίας και ἐνεργείας, και ὑπεύθυνος εἰς τὴν κατάραν τοῦ ἀναθήματος, τόσον ἐκεῖνος ὅπου νομίζει νὰ ἀποκτήσῃ τὴν τῆς Ἱερωσύνης χάριν μὲ ἀργύρια, ὅσον και ἐκεῖνος ὅπου ὑπόσχεται νὰ δώσῃ ταύτην, εἴτε Κληρικὸς εἶναι εἴτε λαϊκὸς, κἂν φανερωθῆ και ἐλεγχθῆ ὅτι ἄσπρα ἐπῆρε, κἂν δὲν φανερωθῆ (7)· ἐπειδὴ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συμφωνήσουν ποτὲ τὰ ἀτυμφῶνητα, ὁ Μαρμωνας, ἦτοι ὁ ἀδικος πλοῦτος μὲ τὸν Θεόν, και οἱ τῷ Μαρμωνᾷ δουλεύοντες μὲ τοὺς δουλεύοντας τῷ Θεῷ, κατὰ τὴν δεσποτικὴν ἀπόφασιν· «Οὐ δύ-

(1) Τί διαφέρει ἡ χειροτονία ἀπὸ τὴν προβολήν. ὄρα εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ β'. Κανόνος τῆς δ'.

(2) Γαλάτας ἐδῶ φαίνεται νὰ ὀνομάζῃ ὄχι τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ἀλλὰ τοὺς ἐν τῇ Δύσει, ἦτοι τοὺς Γάλλους και Φραντσέζους· Γαλάτας γὰρ και αὐτοὶ ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας ὀνομάζονται, κατὰ τὸν Μελέτιον, σελ. 67. τῆς Γεωγραφίας.

(3) Ὅρα ὅτι δὲν λέγει ἀποφαντικῶς και ὀριστικῶς, ὅτι δὲν καταβαίνει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἰς τοὺς μὲ χρήματα χειροτονοῦμενους, ἀλλὰ ἀπορητικῶς και ὀλιως διστακτικῶς, διὰ νὰ δείξῃ μὲ τοῦτο, ὄχι πῶς δὲν λαμβάνουσι Πνεῦμα Ἅγιον οἱ ἐπὶ χρήμασι χειροτονοῦμενοι, ἀπαγε! ἐπειδὴ, κατὰ τὸν Χρυσόστομον, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον οὐ πάντας χειροτονεῖ, διὰ πάντων δὲ ἐνεργεῖ, και τῶν ἀναξίων δηλαδὴ, ἀλλὰ διὰ νὰ δείξῃ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ Σιμωνιακοῦ ἀμαρτήματος.

(4) Λέγει γὰρ ὁ Ἀρχιερεὺς μεγαλοφώνως χειροτονῶν τὸν χειροτονοῦμενον· «Εὐζώμεθα οὖν ὑπὲρ αὐτοῦ, ἵνα ἔλθῃ ἐπ' αὐτὸν ἡ χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος»

(5) Περὶ τοῦ Περιουτευτοῦ ὄρα τὴν ὑπόσημ. τοῦ νζ'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ.

(6) Μερικοὶ Ἱεροκατήγοροι, οἱ λέγοντες, ὅτι τῶρα δὲν εἶναι Ἱερωσύνη, μὲ τὸ νὰ χειροτονοῦνται οἱ περισσότεροι μὲ ἀργύρια, ἐπιστηρίζονται εἰς τὰ λόγια ταῦτα τοῦ Ἁγίου, και λέγουν, ὅτι ὄχι μόνον λέγει ὁ Ἅγιος, και ἡ περὶ αὐτὸν Σύνοδος, ὅς ἦναι ἀπόβλητος ὁ τοιοῦτος, παρὰ τῆς Συνόδου δηλ. διὰ προστακτικοῦ ρήματος ἁμιλῶν, ἐδὲ ὅποιον χωρὶς μεσιτείαν τοῦ β'. προσώπου εἶναι ἀσώστατον κατὰ τοὺς γραμματικούς, ἀλλὰ προσθέτει και τὸ, εἶναι ἀπόβλητος, και χωρὶς νὰ καθαιρεθῆ δηλαδὴ ἀπὸ ἄλλου. Ἀλλὰ ἀκουσάτωσαν· ὅτι τὸ μὲν ἄς ἦναι, ἐννοεῖται, ὅτι νὰ γένη ὁ τοιοῦτος ἐνεργεῖα και κατὰ τὴν ποινήν ἀπόβλητος

παρὰ τῆς διεκδικούσης Συνόδου τοὺς θεῖους Κανόνας, τὸ δὲ εἶναι, ἐννοεῖται, ὅτι εἶναι ἀπόβλητος δυνάμει και κατὰ τὴν ἐνοχήν· ἐπειδὴ, ἂν και τὰ δύο ἦσαν ταυτοσημᾶντα, τὸ ἄς ἦναι, τί ἐχρειάζετο καὶ τὸ εἶναι ; ἢ τὸ εἶναι, τί ἐχρειάζετο και τὸ ἄς ἦναι ; και τὸ μὲν, μέλλοντος, τὸ δὲ, ἐνεστῶτος, και διὰ τοῦτο ἐναντιεῖ ὄντα ἀλλήλοις ; Πλὴν ταῦτα λέγοντες, οὐδὲ ἐκεῖνο σιωποῦμεν, ὅτι ἀληθῶς φοβερὸν εἶναι εἰς τοὺς ἐπὶ χρήμασι χειροτονοῦντας και χειροτονοῦμενους, τοῦτο ὅπου λέγει ἐδῶ ὁ Ἅγιος ἀποφαντικῶς και ὀριστικῶς, ὅτι εἶναι ἀμέσως ἀπόβλητοι οἱ τοιοῦτοι τῆς Ἱερωσύνης.

(7) Ὅρα ὅτι, ζῆλον ἔχων πολὺν ὁ Ἅγιος νὰ ἐκριζώσῃ τελείως τὸ κακόν, εἶπε, τὸ κἂν φανερωθῆ, κἂν δὲν φανερωθῆ. Ὁ γὰρ β'. τῆς δ'. ὃν ἀνέφερον ἀνωτέρω, ἔχει· «Ὁ τοῦτο ἐπιχειρήσας (τὴν Σιμωνίαν δηλ.) και ἐλεγχθεῖς, κινδυνεύετω περὶ τὸν οἰκεῖον βαθμόν.» Ὁμοίως και ὁ Ταράσιος λέγει· «Εἰ δὲ τις ἐλεγχθεῖ χρυσίῳ ταύτην ὠνησάμενος». Ἴσως δὲ τὸ, κἂν μὴ ἐλέγχωτο, θέλει νὰ εἴπῃ, ὅτι κἂν δὲν φανερωθῆ ὁ ποιήσας τοῦτο, μηδὲ καθάρηθῃ ἢ ἀναθεματισθῆ φανερῶς, ἔνοχος ὁμως εἶναι δυνάμει εἰς τὴν καθάρσιν και τὸ ἀνάθεμα, ὥστε ὁ ἀμετανοήτως ἐκ τῆς φοβερᾶς και δυσσεβοῦς ταύτης ἀμαρτίας τελειώσας, ἀπεκδέχεται τὰς ποινὰς και ἀποφάσεις ἐν τῇ μελλούσῃ ἀπεράντῳ καταδίκη, ὅταν ἐνταῦθα ἐνεργῇ αὐτὴν τὴν παρὰνομίαν, και μείνῃ ἀκαθαίρετος και ἀτιμώρητος, ταῦτόν εἰπεῖν ἀδιδόρθωτος· διότι οἱ θεοὶ λόγοι εἶναι ἀμετάσπαστοι εἰς τοὺς οὕτω μένοντας διὰ βίου, και μὴ διὰ μετανόιας ἀνορθούμενους. Ἴσως δὲ και τινες ἐνδεῖς χειροτονοῦντες και χειροτονοῦμενοι ἔχουσι τινὰς ἀπατηλὰς προφάσεις. Ὅσοι δὲ και προσόδους χωρίων και ἄλλων κτήσεων ἔχουσιν, οἱ τοιοῦτοι ἀνασχύντως δυσσεβεῖσι και ἀμαρτάνουσι, και μεγαλύτερα καταδίκη και ἀπεραλόγιστος αὐτοὺς ἀπεκδέχεται.

νασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ Μαμωνᾷ, εἰς τὰ ὅποια λόγιζ τοῦ Κυρίου καὶ ἡμεῖς θρονοντες καὶ ὑπακούοντες, ἐποιήσαμεν τὴν Συνοδικὴν ταύτην ἀπόφασιν κατὰ τῶν ταῦτα ποιούντων Συμωνικῶν, ὁμοῦ μὲ τὴν βουλὴν καὶ τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου, τοῦ εἰπόντος τὰ ἀνωτέρω. Ὅθεν, ὡ ἱερεῖ Πάπκ, καὶ ἡ σὴ δούτης ταῦτα φυλάττουσα ἀκριβῶς, ἄς φροντίσῃ νὰ τὰ φανερώσῃ μὲ τὰ ἴσα τούτων καὶ ἀντιγρῶσθαι εἰς τοὺς ὑποκειμένους αὐτῇ Ἐπισκόπους καὶ Χωρεπισκόπους, καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἴσλους Κληρικούς τε καὶ λαϊκούς· ἵνα μὲ ἓνα πνεῦμα καὶ μὲ μίαν ψυχὴν, ὅλοι ὁμοῦ οἱ Χριστιανοὶ ἀρματωθέντες, νικῆσωμεν τὸν κοινὸν ἐχθρὸν διάβολον, καὶ τὴν παρ' αὐτοῦ φυτευθεῖσαν τῆς φυλαργυρίας ρίζαν ἐκρίζωσωμεν μὲ δλα τῆς τὰ κάκιστα βλαστήματα, ἀπὸ τὰ ὅποια ἓνα εἶναι καὶ ἡ Συμωνία. Ταῦτα εἰπὼν, χαιρετήσας τὴν μετὰ τοῦ Πάπα ἀδελφότητα, τελειοῖ τὴν ἐπιτολὴν, εἰς τὴν ὁποῖαν καὶ ὑπεγράφησαν ἅπαντες οἱ σὺν αὐτῷ Ἐπίσκοποι.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΝΗΣΤΕΥΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ

ΠΡΟΔΕΙΓΟΜΕΝΑ

Ὁ ἐν Ἀγίοις Πατὴρ ἡμῶν Ἰωάννης, ὁ φερωνόμως καλούμενος Νηστευτής, ἤκμαζεν ἐν ἔτει 580. (1), φθίσας τρεῖς Βασιλεῖς, τὸν Ἰουστίνον, Τιμόριον καὶ Μαυρίκιον (2)· συμβουλή δὲ Εὐτυχίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ ἀπὸ σχολαστικῶν, εἰς τὸν Κλήρον καταλέγεται καὶ χειροτονεῖται Διάκονος. Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Εὐτυχίου, κρατηθεὶς εἰς τὸ χειροτονηθῆναι, οὐκ ἐπέθετο. Ἐπειδὴ δὲ εἶδε φοβερὰν ἔκστασιν, καὶ Ἀγγέλους ἤκουσε λέγοντας αὐτῷ νὰ σιωπᾷ καὶ εἰς τοῦτο νὰ μὴ ἀντιτείνῃ, εἰς τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως Πατριαρχικὸν θρόνον καὶ ἄκων ἀναβιβάζεται, τέταρτος ἐνίστασθαι ἐν τῇ σειρά τῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως Πατριαρχῶν, τῶν ὀνομαζομένων μὲ τοῦ Ἰωάννου τὸ ὄνομα· (3). Πρῶτος δὲ οὗτος ἀρχισε νὰ ἐπιγράψῃ αὐτὸς ἑαυτὸν μὲ τὸν τίτλον τοῦτον, Οἰκουμενικός (4), διὰ τὸν ὅποιον, μᾶλλον δὲ διὰ τὴν ἐμωνυμίαν τούτου, ἠκολούθησαν τὰ ἱστορούμενα σκάνδαλα μεταξὺ τούτου καὶ τῶν Παπῶν τῆς Ρώμης, Πελαγίου τοῦ β' καὶ Διαλόγου (5). Τόσῃν δὲ ἀσκησίν καὶ νηστείαν μετεχειρίζετο ὁ αἰδίδιμος, ὥστε ὁποῦ εἰς μὲν ἕξ μῆνας δὲν ἐπὶ νερὸν, εἰς τοὺς δεκατρεῖς δὲ ἡμισυ χρόνους, καθ' οὓς ἐπατριάρχευεν, ἄλλο τι δὲν ἔφαγεν, εἰ μὴ γούλαν τοῦ μαρουλλίου, ἢ ὀλίγον πεπόνι, ἢ σταφύλι, ἢ σῦκα, καὶ ὑπὸν δὲ ὀλιγώτατον καὶ μεμετρημένον ἐλάμβανε, διὰ τὰ ὅποια καὶ τὸ τῆς θαυματουργίας χάρισμα θεῶθεν ἐκομίσατο ὁ τριστόλιος, καὶ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ (6) καὶ μετὰ θάνατον (7)· ποιμάντας δὲ δούως τὸ ποιμνιον αὐτοῦ μετέστη πρὸς Κύριον ἐν ἔτει 619 (8), καταλιπὼν εἰς ἡμᾶς τοὺς παρόντας Κανόνας, οἵτινες κοινότερον Κανονικὸν τοῦ Νηστευτοῦ ὀνομάζονται (9).

(1) Ὁ Μαρκουάρδος ἐν τῇ χρονολογίᾳ, κειμένη ἐν τῇ β' βλ. τῇ καλουμένῃ Γιοῦρις Γραικορωμάνι, καὶ ὁ Μελέτιος ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ τόμ. β'. Κεφ. ε'.

(2) Ὁ Συναξαριστής ἐν τῇ β'. τοῦ Σεπτεμβρίου, καὶ ὁ Μαρκουάρδος (αὐτόδι).

(3) Ὁ Μαρκουάρδος αὐτόδι.

(4) Ἐλέγετο μὲν καὶ ἐγράφετο καὶ πρὸ τοῦ Νηστευτοῦ ὁ τίτλος οὗτος εἰς τοὺς Πατριάρχας Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλὰ παρὰ τῶν ἄλλων· οὗτος δὲ ἀρχισεν εἰς ἑαυτὸν νὰ τὸν ἐπιγράψῃ. Καὶ ὅρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ κη. τῆς δ'.

(5) Ὅρα εἰς τὴν αὐτὴν ὑποσημείωσιν.

(6) Διὰ προσευχῆς αὐτοῦ καὶ τυφλὸν ἰάτρευσε, καὶ στείρας εὐτεκνοῦσας ἔδειξε, καὶ δαιμονισμένον τοῦ δαιμονίου ἠλευθέρωσε, καὶ ἄλλους ἀσθενεῖς ἰθεράπευσε. Καὶ ὅρα τὸν Συναξαριστὴν.

(7) Φοβερὸν γὰρ θαῦμα ἐποίησε μετὰ τὸν θάνατόν του, ἐπειδὴ νεκρὸς ὢν, ἰσχυρώθη, καὶ ἀντεφίλησε τὸν Ἐπαρχον Νείλον, ὅστις ἐπῆγε νὰ τὸν ἀσπασθῇ, κατὰ τὸ σῶνθαι, ὡς νεκρὸν, καὶ λόγιά τινα εἶπεν εἰς τὸ αὐτὶ του. πάντων βλεπόντων μὲ ἐκπληξίν.

(8) Ἐν τῷ Ὁρολογίῳ κατὰ τὴν β'. τοῦ Σεπτεμβρίου, καθ' ἣν καὶ ἑορτάζεται.

(9) Οἱ Κανόνες τούτου τοῦ Νηστευτοῦ, ἀγκαλὰ καὶ δὲν ἐκυρώθησαν ἀπὸ τὴν ὑστερον γενομένην Οἰκουμενικὴν ε'. Σύνοδον, τὴν καὶ τοὺς λοιποὺς Κανόνας ἐκυρώσασαν (δὲν ἤξερω ἀ ποίαν ἀφορμὴν)· μ' ὅλον τοῦτο ἐκυροῦνται, ὡρισμένως μὲν ἀπὸ τὸν Βαλαμῶνα, ἀπὸ τὸν Βλάσταριν, ἀπὸ τὸν Ἀρμενόπουλον, ἀπὸ τὸν Νικηφόρον Χαρτοφύλακα καὶ ἀπὸ τὸν Νικόλαον

Πατριάρχην, ἀορίστως δὲ ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὴν πρᾶξιν αὐτὴν, εἰς τὴν ὅποιαν οἱ τοῦ Νηστευτοῦ Κανόνες ἐβάλλοντο. Πολλοὶ γὰρ ἐξωμολογοῦντε καὶ ἐδιορθώνοντο κατ' αὐτὸν, ὅχι μόνον ἀπὸ τὸν καιρὸν τοῦ Βαλαμῶνος (καθὼς αὐτὸς οὗτος ὁ Βαλαμῶν λέγει τοῦτο ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ τελευταίου Κανόνος τοῦ Νικόλαου), ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς καιροὺς Νικόλαου τοῦ Πατριάρχου, ὡς τοῦτο δηλοῦται ἀπὸ τὸν ρηθέντα τελευταῖον αὐτοῦ Κανόνα. Εἰ δὲ καὶ ὁ ρηθεὶς αὐτὸς Νικόλαος ἐν τῷ προρηθέντι Κανόνι λέγει, ὅτι τὸ Κανονικὸν τοῦ Νηστευτοῦ, πολλῇ συγκαταβάσει χρησάμενον, πολλοὺς ἀπώλεσε, τοῦτο δὲν πρέπει νὰ νοῆται ἀπλῶς, ἀλλὰ μετὰ προσδιορισμοῦ, ὅτι δηλ. μεταχειρίζεται καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τῶν ἐπιτιμῶν τὴν συγκατάβασιν, ἀλλ' ὅχι καὶ κατὰ τὴν ἱκανοποίησιν ὅπ ὁ διορίζει. Ἄν θέλωμεν γὰρ νὰ ἐξετάσωμεν μὲ ὀρθὸν λογαριασμόν τὴν ἀλήθειαν, τὸ Κανονικὸν τοῦ Νηστευτοῦ, διὰ τὴν ἱκανοποίησιν οὐδὲν δίδει, ὅχι μόνον δὲν εἶναι συγκαταβατικόν, ἀλλὰ (ἀποτολμῶ νὰ εἰπῶ) ὅτι εἶναι κοντὰ εἰς τοὺς φιλοσάρκους καὶ ὀλιγὸν αὐστηρον· διότι περισσύτερον προκρίνει ἓνας φιλόσαρκος νὰ ἀπέχη ἀπὸ τὰ θεῖα Μυστήρια ἢ ἐπὶ τὰ δέκα ἢ δεκαπέντε χρόνους, καθὼς διορίζουν οἱ Κανόνες τῶν λοιπῶν Πατέρων, παρὰ νὰ ἀπέχη μὲν ἀπὸ τὴν Κοινωνίαν τρεῖς μόνους χρόνους, νὰ ἐρησάγῃ δὲ μετὰ τὴν ἐνάτην, καὶ νὰ κάμῃ διακοσίας ἢ τριακοσίας μετανοίας καθ' ἑκάστην, καὶ ἄλλας σκληραγωγίας νὰ κάμῃ, καθὼς διορίζει τὸ Κανονικὸν τοῦτο τοῦ Νηστευτοῦ. Ἀληθῶς τότε γίνεται συγκαταβατικὸν καὶ πολλοὺς ἡμπορεῖ νὰ ἀπολέσῃ ἀνίσως οἱ πνευματικοὶ καὶ Ἀρχιερεῖς ὅπου τὸ μετα-

Οἱ λε' Κανόνες Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ, ἐρμηνευόμενοι.

ΚΑΝΟΝ Α'. (ἢ ἀπολογία)

«Τὸ συντέμνειν ἡμᾶς τοὺς τῆς μετανοίας χρόνους, οὐκ ἂν δόξη μὴ λόγον σῶζον τοῖς ὀρθῶς, ὡς οἶμαι, λογιζομένοις. Ἐπει γὰρ οὔτε παρὰ τῷ μεγάλῳ Πατρὶ Βασιλείῳ, οὔτε μὴν παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις τῶν θεσπεσίων ἡμῶν Πατέρων νηστεία τις, ἢ ἀγρυπνία, ἢ γο-
 νυχλισίων ἀριθμὸς ὠρίσθη τοῖς ἀμαρτάνουσι, μόνη δὲ τῆς ἱερᾶς ἀποχῆ Κοινωνίας, δεῖν ἡμεῖς
 φήθημεν, τοῖς γνησίως μετανοοῦσι καὶ τὴν σάρκα σκληραῖς ἀγωγαῖς κατατρύχειν προθυ-
 μουμένοις, καὶ βίον εὐγνωμόνως μετιέναι τῆς πρώην κακίας ἀντίρροπον, κατὰ τὸ μέτρον
 τῆς ἐγκρατείας, ἀντιμετρεῖν αὐτοῖς καὶ τὴν τοῦ χρόνου τῆς μετανοίας ἐλάττωσιν. Οἷον εἴ τις οἴνου μὴ
 πίνειν ἐπὶ ρηταῖς ἡμέραις κατεδέξατο, ἐνιαυτὸν καὶ ἡμεῖς ἐκρίναμεν ἀφαιρεῖν ἓνα τῆς ὀρισθείσης τῷ αὐ-
 τοῦ πταίτηματι πρὸς τῶν Πατέρων ἐπιτιμίας. Ὡσαύτως εἰ κρέως ἐγκράτειαν ἐπαγγέλλεται πρὸς καιρὸν,
 ἕτερον ἡμεῖς χρόνον ἐκκόπτειν ἐδοκιμάσαμεν, εἰ τυροῦ καὶ ὠῶν, ἢ ἰχθύος, ἢ ἐλαίου, καὶ οὕτω καθ' ἐκά-
 στην ἐγκράτειαν ἐνὸς τῶν τοιούτων εἰδῶν, ἓνα χρόνον περιερεῖν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ εἰ συχναῖς γονάτων
 κλίτεσι τὸ θεῖον ἐξευμενίζειν αἰρεῖται, ἁμοίως ποιεῖν, καὶ μάλιστα εἰ φιλότιμον πρὸς ἐλεημονύνην καὶ τῆς
 δυνάμεως οὐκ ἀποδέουσαν τὴν προαίρεσιν ἐπιδείκνυται. Εἰ δὲ καὶ μετὰ τὸ παράπτωμα τὸν θεοφιλῆ τις
 καὶ μονότροπον βίον ὑπῆλθεν, ἐτι συντομωτέραν αὐτῷ μνηστεύειν ἄφεισιν καλῶς ἔχειν ἐδοκιμάσαμεν,
 διὰ βίου μέλλοντι κακοπάθειαν μετιέναι, ἀγωγῇ τοιαύτῃ προσήκουσαν».

Τῆς δ. ιβ'.
 τῆς ς. ρβ'.
 τῆς ἐν Ἀγκλῶ.
 β'. ε. καὶ ζ'.
 τοῦ Βασιλ. β'.
 γ'. οδ'. πδ'.
 Γρηγ. Νύσσα.
 δ'. ε. ζ'. η'.

Ἑ ρ μ η ν ε ἰ α.

Εἰς τὸν α'. τοῦτον Κανόνα ἀπολογεῖται ὁ Ἅγιος εἰς ἐκείνους ὁποῦ τυχὸν ἤθελαν τὸν κατηγορήσουσιν διατι-
 εῦντεμε τοὺς χρόνους τῆς μετανοίας, καὶ λέγει, ὅτι ἡ συντομία αὕτη ὁποῦ ἐμεταχειρίσθη, κοντὰ εἰς τοὺς φρο-
 νίμους καὶ στοχαστικούς, δὲν εἶναι χωρὶς λογαριασμῶν καὶ διάκρισιν (1). Θεμελιούται δὲ ὁ λογαριασμὸς οὗτος

χειρίζονται, συγκαταβάδουσι μὲν τοὺς χρόνους τῶν ἐπιτιμιῶν
 εἰς τοὺς ἀμαρτωλοὺς κατὰ τὸν Νηστευτὴν, δὲν δίδουσι δὲ καὶ
 τὴν ἱκανοποίησιν καὶ τὰ ἐπιτίμια ὁποῦ αὐτοῖς διορίζει, λέγω,
 τὴν μέχρις ἐνάτης ξηροφαγίαν καὶ τὰς τόσας μετανοίας καὶ τὰ
 λοιπὰ, ἀλλὰ διὰ ἀργύρια ἢ διὰ χατίρια, ἢ δι' ἄλλας αἰτίας συγ-
 καταβάδουσι καὶ αὐτὰ ἁμοῦ μὲ τοὺς χρόνους, τὸ ὁποῖον πα-
 ρανομώτατα καὶ παρὰ Κανόνας ποιοῦσι, καὶ ἔχουσι νὰ δώσουσιν
 λόγον εἰς τὸν Θεὸν διὰ τὴν ἀπώλειαν ὁποῦ προξενουσι τῶν ἐξο-
 μολογουμένων αὐτοῖς ψυχῶν, μὲ τὴν πλατεῖαν ἰδὸν ὁποῦ τῶν
 ἀνοήτουσιν. Ὅθεν καὶ δεσ διορθώσουσιν, δι' ἀγάπην Θεοῦ, τὸ ψυ-
 χοβλαβὲς αὐτὸ κακὸν ὁποῦ κάμνουσι. Ὁ γὰρ Ἅγιος Νηστευ-
 τῆς οὗτος σχεδὸν εἰς κάθε Κανόνα λέγει, ὅτι ὁποῖος δὲν θέλει
 νὰ φυλάξῃ τὴν ἱκανοποίησιν καὶ τὸν Κανόνα ὁποῦ αὐτὸς διορι-
 ρίζει, οὗτος οὐδὲ τοὺς ὀλίγους χρόνους τῆς ἀποχῆς τῆς Κοινω-
 νίας νὰ φυλάττῃ ὁποῦ αὐτὸς ἐδιώρισεν, ἀλλὰ τοὺς πολλοὺς χρό-
 νους ὁποῦ ἐδιώρισαν οἱ Πατέρες. Ἀλλὰ τί ὑπεραπολογουμαι
 ἐγὼ διὰ τὴν συγκατάβασιν τῶν Κανόνων τούτων; αὐτοῖς ὁ ἴδιος
 Νηστευτῆς δίδει τὴν εὐλογον ἀπολογίαν διὰ τὴν τοιαύτην συγ-
 κατάβασιν ἐν τῷ α. Κανόνι αὐτοῦ, μᾶλλον δὲ πρὸ αὐτοῦ ὑπὲρ
 αὐτοῦ ἀπολογεῖται ἡ συμφωνία τῶν ἄλλων Κανόνων τῶν Πατέ-
 ρων, ἢ γεγραμμένη ἐν τῷ περιθωρίῳ, καὶ ὄρα καλῶς. Δίδομεν δὲ
 τὴν εἰρησιν εἰς τοὺς ἀναγνώστας, ὅτι, ἐπειδὴ καὶ εὐρίσκονται
 (καὶ ἡμεῖς εὐρήκαμεν) πολλὰ χειρόγραφα βιβλία, περιέχοντα
 Κανόνας τινὰς, οἱ ὁποῖοι ἐπιγράφονται μὲν ὅτι εἶναι τοῦ Νη-
 στευτοῦ, πολλὰ δὲ παραλογώτατα καὶ πάντη πάντως παράνομα
 καὶ ἀκανόνιστα περιέχουσι, τόσον εἰς καταλόσεις νηστειῶν,
 ὅσον καὶ εἰς ἄλλας ὑποθέσεις, ὥστε ὁποῦ φαίνονται οἱ διορισμοὶ
 αὐτοῖ νὰ ᾔναι ἀίρετικῶς τινος καὶ κακόφρονος ἀνθρώπου ἐπιστο-
 ρὰ καὶ γεννήματα, καὶ ὄχι τοῦ Ἁγίου τούτου, τοῦ διὰ τὰς ὑπερ-
 βολικὰς του νηστείας ὀνομασθέντος Νηστευτοῦ. Ἐπειδὴ, λέγω,

καὶ τοιοῦτοι εἶναι οἱ ἐν χειρογράφοις ψευδεπίγραφοι Κανόνες
 τοῦ Νηστευτοῦ. ἄπαγε γὰρ ἀπὸ τὸ νὰ ᾔναι τοῦ Νηστευτοῦ, διὰ
 τοῦτο ἡμεῖς ἠκολουθήσαμεν εἰς δύο ἀξιοπιστοὺς μάρτυρας, τὸν
 Ματθαῖον Βλάσταριν καὶ τὸν Κωνσταντῖνον Ἀρμενόπουλον, ὅτι-
 τινες ἐν συνόψει ἀναφέρουσι τοὺς ἀληθεῖς καὶ γνησίους Κανόνας
 τοῦ Νηστευτοῦ· μάλιστα δὲ καὶ ἐξαιρέτως ὁ Βλάσταρις, τοῦ
 ὁποῦ καὶ τὴν σύνοψιν ὁποῦ ἔχει εἰς τοὺς Κανόνας αὐτολεξεῖ
 μετεχειρίσθημεν ὡς ἴδιον κείμενον τοῦ Νηστευτοῦ, ὀλίγα μὲν
 τινα παραλλάξαντες κατὰ τὴν λέξιν μόνον, ἀφῆσαντες δὲ ἐξω-
 τοὺς τοῦ Πατριάρχου Μεθοδίου Κανόνας τοὺς περὶ τῶν ἐρησι-
 χρίστων διορίζοντας, καὶ εἰς τὴν σύνοψιν ταύτην ἐμπεριεχομέ-
 νους, ἐπειδὴ καὶ κατ' ὄνομα ἐπιγράφονται ἀπὸ τῶν ἰδίων Βλά-
 σταριν ὅτι εἶναι τοῦ Μεθοδίου, οἵτινες καὶ ἐν τῷ Εὐχολογίῳ
 περιέχονται· ἀφῆσαμεν δὲ καὶ τοὺς συμφώνους Κανόνας τῶν ἄλ-
 λων Πατέρων, καὶ μόνους τοὺς ἰδίους τοῦ Νηστευτοῦ κατεγρά-
 ψαμεν. Καὶ λοιπὸν ἐπάνω εἰς τὴν ἀξιοπιστίαν τῶν δύο τούτων
 σοφῶν ἀνδρῶν, τὴν γνησιότητα τῶν Κανόνων τοῦ Νηστευτοῦ
 ἐστηρίξαμεν καὶ ἐβεβαιώσαμεν, ὅλους δὲ τοὺς ἄλλους ψευδεπιγρά-
 φους ἀπερρίψαμεν, καὶ φανερόνομεν καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς ἀδελ-
 φούς νὰ μὴ τοὺς δέχωνται, ἀλλὰ νὰ τοὺς ἀποβάλλουσιν ὡς νό-
 θους, καὶ ψυχικὴν προξενούντας ἀπώλειαν. Ἡ αἰτία δὲ, διὰ τὴν
 ὁποῖαν ἐγράψαμεν χωριστὰ μόνους τοὺς Κανόνας τούτους τοῦ
 Νηστευτοῦ, καὶ ὄχι ἄλλου τινὸς Πατρὸς (ἐξω δηλαδὴ ἀπὸ τοὺς
 μὴ ἐπικυρωμένους ὑπὸ τῆς ς'. Οἰκουμένης) εἶναι, διατι κατ'
 αὐτοὺς καὶ πάλαι, καὶ τώρα, οἱ περισσώτεροι Πνευματικοὶ (διὰ
 νὰ μὴ εἰπῶ ὅλοι) ἐξομολογοῦν καὶ διαρθῶνουν τοὺς μετανοοῦντας
 Χριστιανοὺς.

(1) Αὐτὴν τὴν ἰδίαν ἀπολογίαν, ὁποῦ κάμνει ὁ Νηστευτῆς
 ὑπὲρ αὐτοῦ, κάμνει καὶ ὁ Νικηφόρος Χαρτοφύλαξ (παρὰ τῇ
 βίβλ. τῇ καλομένην Γιοῦρις Γραικορωμάνι σελ. 343.) διὰ τὸν

ἐπάνω εἰς ταύτην τὴν ἀφορμὴν· διότι, ἐπειδὴ οὔτε ὁ μέγας Πατὴρ Βασίλειος, οὔτε οἱ ἄλλοι παλαιότατοι Πατέρες ἐδιώρισαν εἰς τοὺς μετανοοῦντας ἱκανοποίησιν καὶ Κανόνα μὲ νηστείαν, ἢ ἀγρυπνίαν, ἢ γονυκλισίας, ἀλλὰ ἐκανόνισαν αὐτοὺς μὲ μοναχὴν τὴν ἀποχὴν τῆς θείας Κοινωνίας (1), διὰ τοῦτο, λέγει ὁ Ἅγιος, ἡμεῖς ἐκρίναμεν εὐλογον, νὰ ὀλιγοστεύσωμεν τοὺς χρόνους τῆς μετανοίας εἰς ἐκείνους, ὅπου γνησίως μετανοοῦν, καὶ προθυμοποιοῦνται νὰ ταλαιπωρήσουν τὸ σῶμά των μὲ σκληραγωγίας, καὶ νὰ ζήσουν εἰς τὸ εὖτης ζωὴν ἐνάρετον ἐναντίαν εἰς τὴν προτέραν κακὴν ζωὴν ὅπου εἶχον. Νὰ ὀλιγοστεύωμεν ὁμοίως τοὺς χρόνους αὐτοὺς κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἐγκρατείας, ὅπου ἤθελον δεῖξει· λόγου χάριν, ἀνίσως ὁ μετανοῶν δεχθῆ ὡς Κανόνα τὸ νὰ μὴ πίνῃ κρασί εἰς τόσας διωρισμένους ἡμέρας, ἐκρίναμεν εὐλογον νὰ ὀλιγοστεύσωμεν εἰς αὐτὸν ἕνα χρόνον πικρακᾶτω ἀπὸ τοὺς χρόνους τοῦ ἐπιτιμίου, ὅπου διορίζουσιν εἰς αὐτὸν οἱ Κανόνες τῶν Πατέρων. Ὅμοίως ἂν ὑπόσχηται νὰ μὴ φάγῃ κρέας, νὰ τοῦ ὀλιγοστεύωμεν ἄλλον ἕνα χρόνον. Ὅμοίως ἂν δὲν φάγῃ τυρὶ, ἢ αὐγά, ἢ ψάρι, ἢ λάδι, εἰς κάθε ἕνα ἀπὸ αὐτὰ ἐκρίναμεν νὰ τοῦ ὀλιγοστεύωμεν ἕνα χρόνον. Ἀνίσως δὲ θέλῃ νὰ ἐξιλεωῇ τὸν Θεὸν καὶ μὲ συχνὰς γονυκλισίας καὶ μετανοίας, ὁμοίως καὶ δι' αὐτὰς νὰ τοῦ ὀλιγοστεύωμεν ἕνα χρόνον, καὶ μάλιστα ἀνίσως θέλῃ νὰ δείχνῃ καὶ τὸ χέρι τοῦ πλουσιωπάροχον εἰς ἐλεημοσύνην, καὶ κατὰ τὴν δύναμιν τοῦ πλοῦτου ὅπου ἔχει, νὰ δείχνῃ καὶ τὴν προαίρεσίν του ἰσομέτρον εἰς τὸ νὰ μετακτίδῃ. Ἀνίσως δὲ ὁ μετανοῶν μετὰ τὸ οἰοῦν ὅτι ἀμαρτήματός του ὅπου ἔπραξεν, ἔγινε καὶ Μοναχός, ἐκρίναμεν εὐλογον, πλέον ὀλιγοχρόνιον νὰ δίδωμεν εἰς αὐτὸν τὴν τοῦ ἀμαρτήματός του συγχώρησιν, ἐπειδὴ διὰ τῆς μοναχικῆς πολιτείας ἔχει νὰ ἀπερῶξ εἰς ὅλην του τὴν ζωὴν σκληραγωγίαν καὶ κκοπήθειαν. Ὅρα καὶ τὸν 16'. τῆς α. καὶ πᾶσαν τὴν ἐν ἐκείνῳ συμφωνίαν τῶν Κανόνων, οἵτινες ὑπεραπολογοῦνται διὰ τὴν ὀλιγόστευσιν ταύτην τῶν χρόνων ὅπου ἔλαβεν ὁ Νηστευτής. Λέγουσι γὰρ καὶ αὐτοὶ ὅτι κατὰ τὴν διάθεσιν καὶ μετάνοιαν τῶν ἐξομολογουμένων, οὕτω πρέπει νὰ ὀλιγοστεύωνται εἰς αὐτοὺς καὶ οἱ χρόνοι τῶν ἐπιτιμίων.

ΚΑΝΩΝ Β'.

Ἡ διὰ τῶν λογισμῶν ἐπὶ τὴν καρδίαν τῆς ἡδονῆς προσβολή, ὡς ἀμαρτίαν μὴπω ἀπεργασμένη καὶ ἀνεπιτίμητος τὸ παράπαν.

Ἐρμηνεύει.

Ἡ προσβολή, κατὰ τὸν Ἅγιον Ἰωάννην τῆς Κλίμακος (λόγος 16.), εἶναι λόγος ψιλοῦς, ἢ καὶ εἰκὼν τοῦ τυ-

Νηστευτῆν λέγων· «Συνήθειαν παραλάβομεν, ὥστε κατὰ τὴν δύναμιν τοῦ καθ' ἑνὸς νὰ οἰκονομοῦμεν καὶ τὰ ἐπιτίμια». Πλὴν τοῦτο λέγομεν, ἐκεῖνα ὅπου φαίνονται πῶς δὲν τὰ εἶπεν ὁ Νηστευτής κατὰ τὴν ἀκρίβειαν τῶν Κανόνων, ὅποιος φρόνιμος τὰ στοχασθῆ. Ὅλα κατὰ τὴν διάνοιαν καὶ τὸν σκοπὸν τῶν Πατέρων τὰ εὐρίσκει· διότι, ἐπειδὴ ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸν 16'. Κανόνα παραγγέλλει νὰ δίδεται ἄδεια εἰς κάθε Οἰκονόμου ψυχῶν νὰ αὐξάνῃ, καὶ νὰ ὀλιγοστεύῃ τὰ ἐπιτίμια κατὰ τὰς διαθέσεις καὶ τὰ πρόσωπα, καὶ τὰ πράγματα τῶν ἐξομολογουμένων, καὶ μὲ διάκρισιν νὰ οἰκονομῇ τὴν τῶν ψυχῶν ὠφέλειαν, δὲν εἶναι παράδοξον ἂν καὶ ὁ Νηστευτής εἰς τοῦτον τὸν Κανόνα πιθόμενος, ἐκαινοτόμησε τίποτε, κατὰ τὸ πνευματικὸν χάρισμα ὅπου τοῦ ἐδόθη, οἰκονομῶν βίβαια τὸν ἀμαρτωλὸν πρὸς ὠφέλειαν.

(1) Ἀνίσως δὲ ἀπορῆ τινὰς διατι οἱ παλαιοὶ Πατέρες διωρισμένην ἱκανοποίησιν δὲν ἔδωκαν εἰς τοὺς μετανοοῦντας τόσων νηστεϊῶν, ἢ τόσων καὶ τόσων μετανοϊῶν (ἀδιόριστον γὰρ ἱκανοποίησιν ἀφήκαν εἰς τὸν καθ' ἕνα ἀμαρτωλὸν νὰ κάμῃ, διὰ δακρύων καὶ νηστεϊῶν, καὶ ἄλλων ἀγαθοεργειῶν), ἀλλὰ μόνον διωρισμένως τὴν ἀποχὴν τῆς Κοινωνίας, ἂν, λέγω, περὶ τοῦτου ἀπορῆ τινὰς, ἀποκρινόμεθα ὅτι οἱ τότε Χριστιανοὶ τόσῃ θερμῇ ἀγάπῃ εἶχον εἰς τὸ νὰ μεταλαβάνουσαν συνεχῶς τὰ θεία Μυστήρια, ὥστε ὅπου, ἂν τινὰς τοὺς ἐμπόδιζεν ἀπὸ τὴν κοινωνίαν τῶν Μυστηρίων, τοῦτο ἐφαίνετο τῇ ἀληθείᾳ εἰς αὐτοὺς πρᾶγμα μέγαλον καὶ ἀνυπόφορον, καὶ Κανὼν καὶ βαρυτάτη ἱκανοποίησις. Ὅθεν καὶ οἱ θεοὶ ἐκεῖνοι Πατέρες, τοῦτο γινώσκοντες, ἄλλην βαρυτέραν ἱκανοποίησιν δὲν ἐδυνήθησαν νὰ εὕρουσιν διὰ νὰ τοὺς ἐμπόδισον ἀπὸ τὴν κακίαν, ὡσὰν τὸ νὰ τοὺς ἐμπόδισον ἀπὸ τὴν κοινωνίαν τῶν Μυστηρίων. Ὅτι μὲν οὖν ἐπιτίμια ὑνομάζονται, καὶ ὡς ἐπιτίμια λογίζονται εἰς τοὺς ἀμαρτάνοντας ἢ νηστείας καὶ προσευχαίς καὶ ὁ συντημὸς τοῦ σώμα-

τος, καὶ πάντα τὰ ἔργα τῆς μετανοίας, καὶ οἱ καρποὶ τοὺς ὅποιους διωρισμένως ἐν τοῖς Κανόσι τοῦτοις ἐκθέτει ὁ Νηστευτής, ὅρα εἰς τὸν 16'. τῆς α. καὶ β'. τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ, καὶ δ. καὶ γ'. τοῦ Πέτρου, καὶ τὸν γ'. τοῦ μεγάλου Βασιλείου. Ἐξαιρέτως δὲ ὅρα εἰς τὰ ἀσκητικὰ τοῦ αὐτοῦ Βασιλείου ἐν τοῖς ἐπιτίμοις, ὅπου δίδεται ὡς ἐπιτίμιον, οὐ μόνον ὁ ἀφορισμὸς, ἀλλὰ καὶ τὸ μένειν ἀσίτους τοὺς ἀμαρτήσαντας Μοναχοὺς, καὶ τὸ στήναι εἰς προσευχὴν. Ὅτι δὲ ὁ θεὸς οὗτος Νηστευτῆς φυλάττει ἐν τοῖς Κανόσι τοῦτοις καὶ τὰ δύο ἐκεῖνα τὰ ἴδια τοῦ πνευματικοῦ Οἰκονόμου ὅπου ἀναφέρει ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ γ'. καὶ ἢ ς'. ἐν τῷ ρβ'. τὴν ἀκρίβειαν δηλ. καὶ ἀκρότητα καὶ τὸν τύπον καὶ τὴν συνήθειαν, εἰς τοὺς μὴ καταδεχομένους τὴν ἀκρίβειαν, ὅρα εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ 16'. τῆς α. ἵνα μὴ τὰ αὐτὰ καὶ ἐνταῦθα λέγωμεν. Καὶ ἀφ' ἑνὸς νὰ λέγω ὅτι πολλαχοῦ τῶν Κανόνων, τόποι τῆς μετανοίας καὶ τῶν μετανοοῦντων καλοῦνται, οἱ δ' τόποι τῶν προσκλιόντων, τῶν ἀκρωμένων, τῶν ὑποκλιπόντων καὶ τῶν συνεστῶτων, οἵτινες εἰδίδοντο ἐπιτίμια τῷ τότε καιρῷ· λέγω δὲ τῷ τότε καιρῷ, ἐπειδὴ τὴν σήμερον οὐδεὶς τῶν μετανοοῦντων εἰς τοὺς τοιοῦτους τόπους τίθεται. Λέγει γὰρ ὁ Ζωναρᾶς εἰς τὸν 16'. Κανόνα τῆς ἐν Λαοδικ. «Ἀλλὰ νῦν τὰ τῶν ἐν μετανοίᾳ οὐ γίνεται, οὐκ οἶδ' ὅπως σχολάσαντας». Ὁ δὲ Θεσσαλονικὴς Συμεὼν προστιθεὶς τὴν αἰτίαν λέγει· «Νῦν δὲ διὰ τοὺς διωγμοὺς καὶ συνεχεῖς περιστάσεις, οὕτω τῶν Πατέρων καλὸν εἶναι λογισαμένων κατηχούμενοι μὲν, καὶ ἀνησθημένοι καὶ φονεύσαντες, ἐξωθούμενοι, οἱ δὲ λοιποὶ βάπτισμα μόνον κακτῆμένοι ἀφίενται, ἴδια τῆς μετανοίας αὐτῶν παρὰ τῶν πνευματικῶν Πατέρων ἐνεργουμένης». Πλὴν ἀλλὰ ἄμποτε καὶ τώρα νὰ ἐνεργοῦντο ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ αἱ τέσσαρες αὐταὶ τάξεις τῶν μετανοοῦντων, διατι ἀπὸ τὴν ἐντροπήν τῶν ἀνθρώπων ἦθελον ἐκπέταται ἢ ἀμαρτία εὐκολώτερα.

χρότος πράγματος, ἥτις νωστὶ καὶ κατὰ πρώτην φοράν φαίνεται εἰς τὸν νοῦν καὶ εἰς τὴν καρδίαν. Λοιπὸν εἰς τοῦτον τὸν Κανὸνα λέγει ὁ Ἅγιος καὶ συνώνυμός του Νηστευτῆς, ὅτι ἡ προσβολὴ αὕτη τοῦ λογισμοῦ ἢ ὁποία φέρει εἰς τὴν καρδίαν σαρκικὴν τινα ἡδονήν, εἶναι τελείως ἀκανόνιστος, ὡσάν ὅπου ἀμαρτίαν ἀκόμη δὲν ἔκαμε. Πρέπει δὲ νὰ ἡξεύρωμεν ὅτι καθολικῶς ὅλοι οἱ πονηροὶ λογισμοὶ προσβάλλουσιν εἰς τὴν ψυχὴν, ἢ ἐσωτερικῶς, ἢ ἐξωτερικῶς. Καὶ ἐσωτερικῶς μὲν προσβάλλουσιν, ἢ διὰ ἰδέας καὶ εἰκόνας τυπουμένης ἐν τῇ φαντασίᾳ θεωρητικῶς, ἢ διὰ τοῦ ἐνδιαθέτου λόγου τῆς καρδίας, τυπουμένου ἐν τῇ αὐτῇ φαντασίᾳ ἀκουστικῶς. Ἐξωτερικῶς δὲ προσβάλλουσιν εἰς αὐτὴν διὰ μέσου τῶν αἰσθητῶν ἀντικειμένων εἰς τὰς πέντε αἰσθήσεις μας, ἤγουν διὰ τῶν ὁρατῶν πραγμάτων, ἀκουστῶν, ὄσφραντῶν, γευστῶν καὶ ἀπτῶν. Αἴτια δὲ καὶ τῶν ἐσωτερικῶς καὶ τῶν ἐξωτερικῶς κινουμένων λογισμῶν εἶναι τρία. Κυρίως μὲν καὶ πρώτως οἱ δαίμονες, δευτέρως δὲ καὶ καταχρηστικῶς, τὰ πάθη, ἤγουν αἱ πληγαὶ, ὅπου ἐφθάσαμεν νὰ λάβωμεν ἐσωτερικῶς εἰς τὴν καρδίαν μὲ τὴν προαίρεσίν μας καθ' ἑξῆς, ἢ μισοῦντες κἀνένα πρᾶγμα, ἢ ἀγαπῶντες αὐτὸ ἐμπαθῶς, τρίτον δὲ καὶ πόρρω αἴτιον εἶναι ἡ διεφθαρμένη ἐκ τῆς παρακοῆς κατάστασις τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως (1).

ΚΑΝΟΝ Γ'.

Ὁ συνδυασμὸς, μετανοίαις ἀποπλύνεται δώδεκα.

Ἑρμηνεία.

Ὁ συνδυασμὸς δὲ εἶναι, κατὰ τὸν ρηθέντα Ἅγιον Ἰωάννην (αὐτόθι), ὅταν δεχθῆ καὶ συνομιλήσῃ ψυχὴ μὲ πάθος, ἢ χωρὶς πάθος, μὲ τὸν φανέντα λογισμὸν, τὸν ὅποιον τοῦτον ὁ συνώνυμός του οὗτος Νηστευτῆς λέγει, ὅτι εἶναι ὑπὸ ἐπιτίμιον, καὶ ὅτι καθαρίζεται μὲ γονυκλισίας δώδεκα, ἐπειδὴ καὶ εἰς τὴν προαίρεσιν τοῦ ἀνθρώπου στέκει, ἢ νὰ δεχθῆ τὸ φανὲν διὰ τῆς προσβολῆς καὶ νὰ συνομιλήσῃ μὲ αὐτὸ, ἢ νὰ τὸ ἀποβάλλῃ καὶ νὰ μὴ τὸ δεχθῆ παντελῶς. Τὸν συνδυασμὸν ὑπὸ ἐπιτίμιον βάλλει καὶ ὁ τῆς Κλίμακος (αὐτόθι) (2).

ΚΑΝΟΝ Δ'.

Ἡ πάλη, ἢ στεφάνων, ἢ τιμωρίας ἀξία.»

Ἑρμηνεία.

Ἡ πάλη εἶναι, κατὰ τὸν ἴδιον Ἰωάννην τῆς Κλίμακος (αὐτόθι), μία δύναμις τῆς ψυχῆς ἰσόμετρος μὲ τὸν μαχόμενον λογισμὸν, κατὰ τὴν ὁποίαν, ἐάν μὲν θέλῃ ἡ ψυχὴ, νικᾷ τὸν λογισμὸν, ἐάν δὲ δὲν θέλῃ, νικᾶται ἀπὸ αὐτόν. Ὅθεν τόσον ὁ τῆς Κλίμακος, ὅσον καὶ ὁ θεὸς οὗτος Νηστευτῆς, λέγουσιν ὅτι ἡ πάλη αὕτη, ἢ γίνεται αἰτία νὰ λάβῃ στέφανα ἢ ψυχὴ, ἐάν δηλαδὴ νικήσῃ τὸν πονηρὸν λογισμὸν, ἢ νὰ λάβῃ κόλασιν καὶ τιμωρίαν, ἐάν δηλαδὴ νικηθῆ ἀπὸ αὐτόν (3).

ΚΑΝΟΝ Ε'.

Ἡ συγκατάθεσις αἰτία καὶ ἀρχὴ τῶν ἐπιτιμιῶν.

(1) Σημείωσαι ὅτι, κατὰ μὲν τὸν ἀσκητὴν Μάρκον, προσβολὴ εἶναι ἓνα ἀνείδωλον κίνημα καρδίας κατεχομένης ὑπὸ τῶν ἐμπίρων ὡσάν μέσα εἰς κλεισοῦραν, κατὰ δὲ τὸν Ἰωσήφ Βρυένιον (λόγῳ ἰ. περὶ Τριάδος), προσβολὴ εἶναι ἡ ἀπλῶς γενομένη τοῦ ἔχθρου ὑπόμνησις καὶ ἐνθύμησις, οἷον κάμε τοῦτο, ἢ τοῦτο. Αὕτη δὲ εἶναι ἀπὸ τὰ ἀκούσια καὶ οὐκ ἐφ' ἡμῖν, ὡσάν ὅπου δὲν εἶναι ἡ προαίρεσίς μας αἰτία νὰ μᾶς προσβάλουν οἱ λογισμοί, ἀλλὰ ὁ διάβολος, ὁ κακὸς σπορεύς τῶν τοιούτων. Ὅθεν ἡ προσβολὴ τῶν λογισμῶν λέγεται νὰ ἦναι ἀνεπιτίμητος, ὅχι μόνον διατι ἀκόμη ἀμαρτίαν δὲν ἐγέννησεν, ἀλλὰ μέγιστα διατι εἶναι ἀκούσιος καὶ ὅχι τῆς προαίρεσώς μας. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον (διατάξ. ἰζ'. ἢ ιη') κατὰ δύο τρόπους προσβάλλουσιν εἰς ἡμᾶς οἱ ἄπρεκοὶ λογισμοί, ἢ διατι ἡ ψυχὴ ἀμελεῖ καὶ ἀργεῖ ἀπὸ πνευματικὰ νοήματα, καὶ μετεωρίζεται ἀπὸ λόγου τῆς εἰς νοήματα τὰ μὴ πρέποντα, καὶ ἀπὸ μίαν φαντασίαν μεταβαίνει εἰς ἄλλην, ἢ κατ' ἐπιβουλὴν τοῦ διαδόλου, ὅστις θέλει νὰ φανταζῆ εἰς τὴν διάνοιάν μας ἀτόπους λογισμοὺς, καὶ μὲ αὐτοὺς νὰ μᾶς ἐμποδίσῃ ἀπὸ τὴν θεωρίαν καὶ στοχασμὸν τῶν καλῶν καὶ ὠφελίμων πραγμάτων. Ἐπειδὴ, λέγω, κατὰ

δύο τρόπους προσβάλλουσιν εἰς ἡμᾶς οἱ κακοὶ λογισμοί, φανερόν εἶναι ὅτι ἡ μὲν προσβολὴ, ἢ κατ' ἐπιβουλὴν γινομένη τοῦ διαδόλου, εἶναι τελείως ἀνεύθυνος καὶ ἀνεπιτίμητος, ἢ δὲ προσβολὴ ὅπου γίνῃ ἀπὸ τὴν ἀργίαν καὶ ἀμελείαν τῆς ψυχῆς δὲν εἶναι ἀνεπιτίμητος, ὅχι διὰ τὴν προσβολὴν καθ' αὐτὴν, ἀλλὰ διατι ἀμελήσεν ἡ ψυχὴ, καὶ οὕτως ἐν ἀμελείᾳ καὶ ἀργίᾳ εὐρών αὐτὴν ὁ ἔχθρος, ἐπρόσβαλεν εἰς αὐτὴν τὸν πονηρὸν λογισμὸν. Λέγεται δὲ προσβολὴ κυρίως ἐπὶ τῶν κακῶν λογισμῶν, καὶ ἡ τοῦ ἄλλοτε μὴ νοηθέντος πράγματος, καταχρηστικῶς δὲ, καὶ ἡ κατὰ πρόληψιν τοῦ καὶ ἄλλοτε νοηθέντος πράγματος.

(2) Τὸν συνδυασμὸν τῶν λογισμῶν ὀρίζει ἔτσι ὁ Βρυένιος (αὐτόθι). Συνδυασμὸς ἐστὶ παραδοχὴ τοῦ ὑποβαλλομένου λογισμοῦ παρὰ τοῦ ἔχθρου, καὶ ἡ μετ' αὐτοῦ μελέτη καὶ ὁμιλία, ἢ παρὰ τῇ προαίρεσιν ἡμῶν.

(3) Ἡ πάλη ὀρίζεται ἀπὸ τὸν Βρυένιον οὕτως «Πάλη ἐστὶν ἀνθίστασις, ἢ πρὸς ἀναίρεσιν τοῦ λογισμοῦ τοῦ πρὸς τὸ πάθος ἐρεθίζοντος, ἢ πρὸς αὐτὸν συγκατάθεσις, ὡς λέγει ὁ Ἀπόστολος ἢ σὰρξ ἐπιθυμεῖ κατὰ τοῦ πνεύματος, καὶ τὸ πνεῦμα κατὰ τῆς σαρκός».

Ἑρμηνεία.

Ἡ συγκατάθεσις εἶναι, κατὰ τὸν ἴδιον Ἰωάννην τῆς Κλίμακος (αὐτόθι), μία συγκατάνευσις ἡθονικῆ τῆς ψυχῆς, τὴν ὅποιαν κάμνει πρὸς τὸν ἐμπαθη λογισμὸν ὅπου τὴν πολεμεῖ, διὰ τὴν ὅποιαν αὐτὴν συγκατάθεσιν, λέγει ὁ θεὸς οὗτος Νηστευτῆς, ὅτι αὐτὴ γίνεται ἀρχὴ καὶ αἰτία τῶν ἐπιτιμιῶν (1).

ΚΑΝΩΝ Γ'.

Ὁ μολυνθεὶς καθ' ὕπνου τῷ τῆς ἐκρίσεως πάθει, ἡμέραν μίαν τῆς Κοινωνίας ἐκβάλλεται τὸν δὲ πεντηκοστὸν ἄσας Ψαλμὸν καὶ τεσσαράκοντα ἐννέα μετανόιας ποιήσας, οὕτω τοῦ ρύπου καθαρῆναι πιστεύεται.

Ἑρμηνεία

Ὁ παρῶν Κανὼν διορίζει, ὅτι ὅποιος μολυνθῆ τὴν νύκτα μετὰ τὴν καθ' ὕπνου ρευσίν, νὰ μὴ μεταλαμβάνῃ ἐκείνην τὴν ἡμέραν. Εἰπὼν δὲ τὸν ν'. Ψαλμὸν τοῦ Δαβὶδ, καὶ τεσσαράκοντα ἐννέα μετανόιας ποιήσας, ἔτσι καθαρίζεται ἀπὸ τὸν μολυσμὸν αὐτόν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ αἱ γυναῖκες παθαίνουσι καθ' ὕπνου ἐνουπνιασμὸν, πρέπει παρομοίως μὲ τούτους ἄνδρας νὰ ἐπιτιμῶνται. Μὲ τὸ ἴδιον δὲ τοῦτο ἐπιτίμιον κανονίζει καὶ ὁ μέγας Βαρσανούριος τοὺς ἐνουπνιασθέντας. Αἱ γυναῖκες ὁμοίως, κατὰ τὸν Βλασμαῶνα, πρέπει νὰ λαμβάνουν ἀντίδωρον, ὅταν δὲν μεταλαμβάνουσι, διὰ νὰ μὴ ἐμβραίνουσι εἰς ὑποψίαν οἱ ἄνδρες αὐτῶν. Ὅρα καὶ τὸν δ'. Διονυσίου.

(1) Ἡ δὲ συγκατάθεσις ὀρίζεται ἀπὸ τὸν Βρυένιον (αὐτόθι) ἔτσι. Συγκατάθεσις ἐστὶν ἡ τοῦ λογισμοῦ πρὸς τὸ πάθος ἐνδοσις καὶ κατάνευσις. Ὁ δὲ Κορίσιος λέγει, ὅτι ἡ συγκατάθεσις, ἢ τελεία εἶναι, ἢ ἀτελής· καὶ ἡ τελεία περιέχει τελείαν κατάληψιν τοῦ νοῦς καὶ τελείαν συγκατάνευσιν τῆς θελήσεως, ὅθεν καὶ ἔμμονον τὴν ἁμαρτίαν ἐργάζεται. Σημειῶσαι δὲ, ὅτι ἡ προσβολή, ὁ συνδυασμὸς, ἡ πάλη καὶ ἡ συγκατάθεσις, αὐτὰ τὰ τέσσαρα εἶναι ὡσάν τῶσοι βαθμοὶ καὶ σκαλοπάτια νοητὰ, ἀπὸ τὰ ὅποια κατ' ὀλίγον καταβαίνουσα εἰς τὰ κάτω καὶ ὕλικὰ ἡ ψυχὴ κρημνίζεται καὶ εἰς τὴν πρᾶξιν καὶ τὸ ἔργον τῆς ἁμαρτίας· διότι ἀπὸ τὴν συγκατάθεσιν, παρευθὲς ἔρχεται ὁ ἄνθρωπος νὰ κάμνῃ καὶ ἐμπράκτως διὰ τοῦ σώματος τὴν ἁμαρτίαν. Καὶ ἂν μὲν ὁ καιρὸς καὶ ὁ τόπος καὶ αἱ ἄλλαι περιστάσεις δίδουσι χεῖρι εὐθὺς ὅπου κάμῃ τὴν συγκατάθεσιν ἢ ψυχῇ, ὁρμῆ καὶ εἰς τὴν πρᾶξιν τῆς ἁμαρτίας, ὡς εἴπομεν· καὶ διὰ τοῦτο ὁ θεὸς Ἰωάννης οὗτος ὁ Νηστευτῆς μόνον τὰ τέσσαρα ταῦτα ἀναφέρει εἰς τοὺς Κανόνας του, ὡσάν ὅπου εἶναι ἱκανὰ αὐτὰ μόνον, ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον, νὰ καταβιδάξουσι τὴν ψυχὴν εἰς τὴν σωματικὴν πρᾶξιν τῆς ἁμαρτίας. Ἐὰν ὅμως τύχῃ νὰ ἐμποδισθῆ ἡ πρᾶξις τῆς ἁμαρτίας, ἀκολουθοῦν ἀκόμη εἰς τὴν ψυχὴν καὶ ἄλλα δύο νοητὰ κατὰ, ἀπὸ τὰ ὅποια, τὸ μὲν ἐν ὀνομάζεται αἰχμαλωσία, τὸ δὲ ἄλλο πάθος. Καὶ αἰχμαλωσία μὲν, κατὰ τὸν Ἅγιον Ἰωάννην τῆς Κλίμακος (λόγ. ἰ.) εἶναι ἕνα φέρισμον τῆς καρδίας βίαιον καὶ στανικὸν εἰς τὸν κακὸν λογισμὸν, καὶ μία ἐπίμονος συνομιλία μὲ αὐτόν, ἡ ὅποια αὕτη αἰχμαλωσία καὶ υποδοῦλωσις τοῦ νοῦς ἀφανίζει τὴν καλὴν κατάστασιν τῆς ψυχῆς. Καὶ ἄλλως μὲν κρίνεται ὅταν ἔλθῃ ἐν καιρῷ προσευχῆς (ἦτοι ἐλαφρατέρα ἴσως, μὲ τὸ νὰ εὐρίσκειται τότε εἰς ἔργον πνευματικὸν ἢ ψυχῇ, καὶ νὰ μὴ ἦναι ἀργή). Ἄλλως δὲ, ὅταν ἔλθῃ εἰς ἄλλον καιρὸν (βαρύτερα δηλαδὴ) καὶ ἄλλως μὲν κρίνεται ἡ αἰχμαλωσία τοῦ νοῦς, ὅταν γένη εἰς τὰ μέσα πράγματα, τὰ μῆτε καλὰ, μῆτε κακὰ, ἀλλὰ εἰς τὰ μάταια, ἄλλως δὲ εἰς τὰ πονηρὰ καὶ κακὰ. Πάθος δὲ εἶναι, κατὰ τὸν αὐτὸν Ἰωάννην (αὐτόθι), ἐκεῖνος ὁ πονηρὸς λογισμὸς ὅπου ἐμφωλεύσει μέσα εἰς τὴν ψυχὴν μὲ πολυκαιρίαν, ὅστις ἀπὸ τὴν πολλὴν συνθήθειαν κάμῃ τὴν ψυχὴν νὰ λάβῃ ἔξιν εἰς αὐτόν, ὡστε ὅπου ἐκ τῆς ἕξεως ταύτης νὰ τρέχῃ εἰς αὐτὸν αὐτὴ ἀφ' ἑαυτῆς μὲ τὴν ἰδικὴν τῆς προαίρεσιν, καὶ ὅχι μὲ βίαν. Τὸ

πάθος δὲ τοῦτο, λέγει, ἢ ἰατρεύεται μὲ ἰσόμετρον, ἦτοι μὲ πολυχρόνιον μετάνοιαν, ἢ ἂν δὲν ἰατρευθῆ μὲ τὴν μετάνοιαν, θέλει ὑποβληθῆ εἰς τὴν μέλλουσαν κόλασιν (ὅρα, ὡ ἀναγνώστη, τὸν φοβερὸν λόγον τοῦτον, καὶ ἔχε τον πάντοτε εἰς ἐνθύμησιν). Τὸ πάθος τοῦτο καὶ ὁ Ἅγιος Μάρκος ὁ Ἀσκητὴς λέγει, ὅτι εἶναι μία ροπή καὶ κλίσις τῆς διανοίας εἰς τὰ βλαβερά, πεπηγμένη εἰς τὴν ψυχὴν καὶ δυσκολεῖ ἀλείπτως. Ταῦτα δὲ τὰ δύο ὁμοῦ, ἢ αἰχμαλωσία καὶ τὸ πάθος, φαίνεται πῶς νὰ συνιστῶσι τὴν κατὰ διάνοιαν ἁμαρτίαν, ἣν ἀναφέρει ὁ θεὸς Μάξιμος, τὴν μετὰ τὴν συγκατάθεσιν γινομένην. Ὅποιος λοιπὸν τὴν πρώτην εἶχαν καὶ ἀρχὴν τῶν λογισμῶν, ἦτοι τὴν προσβολὴν, δεχθῆ χωρὶς πάθος, οὗτος, κατὰ τὸν τῆς Κλίμακος, ὅλα τὰ ἄλλα βλαστήματα ἀπὸ μιᾶς ἔκοψε καὶ ἐνέκρωσε. Κοντὰ δὲ εἰς ταῦτα προσθέτει ἀκόμη ὁ τῆς Κλίμακος καὶ ἄλλο ἕνα, τὸ ὅποιον λέγεται παραρρηπισμὸς τοῦ νοῦς, κατὰ τὸν ὅποιον ἡ ψυχὴ χωρὶς πολυκαιρίαν, χωρὶς προσβολὴν, ἀλλὰ ἀπὸ μίαν μοναχὴν ψιλὴν θεωρίαν ἐνὸς υποκειμένου, ἀπὸ μίαν ἀκρόασιν ἐνὸς τραγωδίου, ἀπὸ ἕνα ἐγγίξιμον τῆς χειρὸς, ἐν τῷ ἅμα πορνεύει ἐμπαθῶς, ἀπὸ δὲ τὸ πάθος τοῦτο προέρχεται καὶ ἡ πρᾶξις τῆς ἁμαρτίας. Δι' ὃ καὶ ὁ Βρυένιος λέγει (ἐν τῷ ιε'. λόγῳ περὶ τριάδος), ὅτι ἐνέργεια πάθους εἶναι αὐτὴ ἡ πρᾶξις ἢ ἄτοπος. Σημειῶσαι δὲ ὅτι: τὰ τέσσαρα ταῦτα, ἢ προσβολή, ὁ συνδυασμὸς, ἡ πάλη, καὶ ἡ συγκατάθεσις, δὲν θεωροῦνται ἢ κανονίζονται: εἰς μόνον τὰ σαρκικὰ ἁμαρτήματα. ἀλλὰ θεωροῦνται καὶ κανονίζονται παρομοίως καὶ εἰς τὸν φόνον, καὶ εἰς τὴν κλειψίαν, καὶ εἰς τὴν φιλαργυρίαν, καὶ εἰς τὴν ὑπεριφάνειαν καὶ εἰς ὅλας τὰς ἄλλας ἁμαρτίας. Ὁ δὲ θεὸς Νηστευτῆς ἔφερε παράδειγμα εἰς αὐτὰ ἀπὸ μόνον τὰ σαρκικὰ, διὰ νὰ καταλάβωμεν ταῦτα καλῆτερα ἀπὸ τὰ καχύτερα ἁμαρτήματα. Προσθέτομεν δὲ καὶ τοῦτο ἰδῶ, ὅτι, ἐπειδὴ ὁ ἰ. Κανὼν τοῦ Νικολάου ἐμποδίζει: νὰ μὴ παίρνουν οὔτε ἀντίδωρον οἱ ὄντες ἐμποδισμένοι ἀπὸ τὰ θεῖα Μυστήρια, διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἐνουπνιασθέντες δὲν πρέπει νὰ παίρνουν ἀντίδωρον ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καθὼς δὲν πρέπει καὶ νὰ μεταλαμβάνουν· δὲν εἶναι ὁμοίως ἐμποδισμένοι ὑπὸ Κανόνος τινὸς ἀπὸ τὸ νὰ φιλοῦν τὴν χεῖρα τοῦ Ἱερέως καὶ νὰ ἀσπάζονται τὰς θείας εἰκόνας, ἢ νὰ ἀνάψουν τὰς ἱερὰς κανδήλας, ὡς τινες παρατηροῦσιν.

ΚΑΝΩΝ Ζ΄.

Ὁ δὲ ἐγρηγορότος τοῦ σώματος μολυνθεὶς, εἰς ἐβδόμην ἡμέραν τῆς Κοινωνίας εἴργεται τὸν ν'. καθ' ἑκάστην ἄδων, καὶ τεσσαράκοντα ἑννέα μετανοίας ποιῶν.

Ἑρμηνεία.

Ὅποιος δὲ πάθῃ βεῦσιν ὄντας ἔξυπνος, ἐπτά ἡμέρας ἐμποδίζεται ἀπὸ τὴν θείαν Κοινωνίαν κατὰ τὸν Κανὸνα τοῦτον, λέγωντας εἰς κάθε ἡμέραν ἀπὸ αὐτὰς τὸν ν'. Ψαλμὸν, καὶ κείμενωντας καθ' ἡμέραν μετανοίας τεσσαράκοντα ἑννέα (1).

ΚΑΝΩΝ Η΄.

Ὁ μαλακίαν διαπραξάμενος, τεσσαράκοντα ἡμέρας ἐπιτιμᾶται, ξηροφαγία διαιτώμενος καὶ μετανοίας ἐκάστης ποιῶν ἑκατόν.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρῶν Κανῶν διορίζει, ὅτι ὁποιος κάμῃ μαλακίαν, τεσσαράκοντα ἡμέρας νὰ μὴ μεταλαμβάνῃ ἀπερῶντας αὐτὰς μὲ ξηροφαγίαν, ἥτοι μὲ ψωμί μόνον καὶ νερὸν, καὶ κάμνωντας καθ' ἡμέραν μετανοίας ἑκατόν. Περὶ δὲ τῶν μαλακῶν καὶ πόρων ἀπλῶς λέγει ὁ ἅγιος Μελέτιος ὁ Ὁμολογητῆς, ὅτι κάμνουσι θυσίαν εἰς τὸν διάβολον τὸ σπέρμα τους, τὸ ὅποιον εἶναι τὸ τιμιώτερον μέρος τοῦ σώματός των (2).

(1) Τὸ νὰ παθαῖν τινὰς ἔξυπνος ρεῦσιν προέρχεται, ἢ ἀπὸ μίαν ζωντανὴν φαντασίαν καὶ εἰκόνα τοῦ ὑποκειμένου ὅπου ἀγαπᾷ, ὅταν αὐτὸ δὲν ᾔναι παρὸν, ἢ ἀπὸ μίαν ἡδονικὴν θεωρίαν τοῦ προσώπου, ἢ ἀκοὴν τῆς φωνῆς, ἢ ἐγγίξιμον τοῦ ἐρωμένου ὑποκειμένου, ὅταν αὐτὸ ᾔναι παρὸν. Ἀκολουθεῖ δὲ τοῦτο ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον εἰς ἐκείνους ὅπου εἶναι θερμῆς κρᾶσεως καὶ θερμοῦ αἵματος, καὶ εἰς ἐκείνους ὅπου ἐσυνείθισαν εἰς τὴν πορνεῖαν πολλὸν καιρὸν· τούτων γὰρ οἱ πόροι τοῦ σπέρματος μὲ τὸ νὰ ᾔναι ἀνοικτοί, ἀπὸ ὀλίγην αἰτίαν εὐκολον ἀποσπερματίζουσι καθὼς λέγουσιν οἱ ἱατροί. Σημειῶσαι δὲ ὅτι εὐρίσκεται ἐπιγραφομένη Ἀναστασίας Ἀντιοχείας διαίρεισι τοιαύτη περὶ τῆς ρεῦσεως ὅπου πάθῃ τινὰς ἔξυπνος ὢν, οὕτω λέγουσα· Τὴν ἔξυπνον ρεῦσιν, ἢ τὴν κάμνει ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸν ἑαυτὸν του, ἢ πρὸς ἄλλον. Ἡ εἰς τὸν ἑαυτὸν του γινομένη, ἢ γίνεται μὲ πιάσιμον τῆς χειρὸς, καὶ αὐτὴ κανονίζεται εἰς σαράντα ἡμέρας (ἐπειδὴ εἶναι ἡ ἰδία μαλακία), ἢ χωρὶς πιάσιμον τῆς χειρὸς. Αὕτη δὲ ἄλλη γίνεται ἀπὸ μόνην προσβολὴν, καὶ κανονίζεται μίαν ἡμέραν, καὶ ἄλλη γίνεται μὲ συνδυασμὸν τοῦ λογισμοῦ. Ἡ μὲ συνδυασμὸν γινομένη, ἢ γίνεται χωρὶς συγκατάθεσιν καὶ χωρὶς γαργαλισμὸν, καὶ κανονίζεται τρεῖς ἡμέρας, ἢ καὶ μὲ γαργαλισμὸν, χωρὶς ὅμως συγκατάθεσιν, καὶ κανονίζεται ἐπτά ἡμέρας. Πάλιν ἢ πρὸς ἄλλο πρόσωπον γινομένη, ἢ γίνεται μὲ συγκυλισμὸν, ἢ χωρὶς συγκυλισμὸν. Ἡ χωρὶς συγκυλισμὸν γινομένη, ἢ γίνεται μὲ πιασμάτα καὶ φιλήματα, χωρὶς ὅμως γαργαλισμὸν, καὶ κανονίζεται εἴκοσι ἡμέρας, ἢ γίνεται καὶ μὲ γαργαλισμὸν, καὶ κανονίζεται τριάντα ἡμέρας. Ἡ δὲ μὲ συγκυλισμὸν γινομένη, ἢ γίνεται εἰς ὁμογενῆ, καὶ κανονίζεται ἐβδόμηνα (ἢ ὀγδοῆντα) ἡμέρας, ἢ γίνεται εἰς ἑτερογενῆ, ζῶα δηλ. καὶ κανονίζεται ἐπτά χρόνους.

(2) Ἐφθάσαμεν τέλος πάντων καὶ εἰς τὴν κατάρτατον μαλακίαν, ἥτις τὴν σήμερον ἀληθῶς εἶναι ἡ κοινὴ καὶ ψυχώλεθρος πανοῦκλα ὅπου φθείρει καὶ ἀπολλύει τοὺς περισσοτέρους ἀνθρώπους τοῦ κόσμου, καὶ μέλιστα τοὺς ἀθλοὺς νέους, κατὰ τῆς ὁποίας, ὅσα καὶ ἂν εἴπῃ τινὰς, ἔχοντας σκοπὸν νὰ ἐκρίψωσιν ἀπὸ τὸν κόσμον τοιοῦτον φοβερὸν καὶ θεομίσητον κακὸν, ποτε δὲν ἤθελαν νομισθοῦν μάταια καὶ περιττά. Ἡ μαλακία λοιπὸν εἶναι μία ἁμαρτία τόσον μισητὴ κοντὰ εἰς τὸν Θεόν, ὥστε ὅπου ἔθα-

νάτωσε δι' αὐτὴν τὸν Αὐτὸν τὸν υἱὸν τοῦ Ἰούδα, ὅστις πρῶτος ἔδειξε τὸ κακὸν τοῦτο ἐπάνω εἰς τὴν γῆν, ἀπὸ τοῦ ὁποίου καὶ ἡ μαλακία ὠνομάσθη ἀνυανισμός. Λέγει γὰρ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἰς τὴν Γένεσιν (Κεφ. λη'. 10.). «Πονηρὸν δὲ ἐφάνη ἐναντίον τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἐποίησε τοῦτο, ὁ Αὐτὸν, καὶ ἐθανάτωσεν αὐτὸν» (ὁ Θεὸς δηλ.), καὶ εἶναι γνώμη τινῶν διδασκάλων ὅτι ὁ Θεὸς μισῶντας τόσον πολλὰ ἐκείνους τοὺς ὑπερηφάνους φιλοσόφους τῶν Ἑλλήνων, τοὺς ἀφῆκε νὰ κυριευθοῦν ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν αὐτὴν διὰ τιμωρίαν τῆς εἰδωλοατρίας των, ἐπειδὴ γνότες τὸν Θεόν, οὐχ ὡς Θεὸν ἐδόξασαν. Συμπεραίνεται δὲ τοῦτο ἀπὸ ἐκεῖνο ὅπου λέγει ὁ Παῦλος περὶ αὐτῶν· «Διὸ καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν καρδιῶν αὐτῶν εἰς ἀκαθαρσίαν τοῦ ἀτιμᾶσθαι τὰ σώματα αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς» (Ρωμ. 4. 24.), ὅπου μὲ τὸ, αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς, ἐφανέρωσε τὸ πάθος τῆς μαλακίας, κατὰ τὸ ὅποιον τὸ αὐτὸ σῶμα καὶ ἐνεργεῖ καὶ πάσχει αὐτὸ εἰς ἑαυτό. Ἡ μαλακία, καθὼς λέγει Ἰωάννης ὁ τῆς Κλίμακος (λόγ. ιε'), εἶναι πορνεία γινομένη χωρὶς ἄλλου σώματος, ὑπὸ τῆς ὁποίας ἔπεισον ὁ μέγας ἐκεῖνος ἀναχωρητῆς, ὁ προστάζων μὲν πρότερον τοὺς ἀγρίους ὄνους, ὕστερον δὲ ὑπὸ τῶν ἀνέγκων διαβόλων ἐμπαιχθεὶς, περὶ οὗ, εἶπε τότε ὁ θεὸς Ἀντώνιος, ὅτι στύλος μέγας ἔπεισε. Τὴν μαλακίαν ὁ ἴδιος Ἰωάννης (λόγ. τῷ αὐτῷ) θάνατον ὀνομάζει καὶ ἀπώλειαν πτώματος, ὁ ὁποῖος ἀείποτε εὐρίσκεται καὶ συμπεριφέρεται εἰς ἡμᾶς καὶ μαζῇ μὲ ἡμᾶς, καὶ μέλιστα εἰς τὴν νεότητά μας. Ὅθεν, ἐπειδὴ καὶ ἡ ἁμαρτία αὕτη συμπεριφέρεται μαζῇ μὲ ἡμᾶς, πολλὰ δύσκολον εἶναι νὰ κάμῃ ἀποχὴν ἀπὸ αὐτῆς, καὶ νὰ μετανοήσῃ ὁποιος μίαν φορὰν πιασθῇ ἀπὸ αὐτῆς. Δι' ὅ καὶ ἕνας διδάσκαλος παρομοιάζει τὴν μαλακίαν μὲ ἕνα μέγαν δίκτυον τοῦ διαβόλου καὶ ἔδου, μὲ τὸ ὅποιον ἐτράβιζε τὸν κόσμον εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοὶ μὲν πιάνονται ἀπὸ αὐτὸ, ὀλίγοι δὲ ξεμπερδεύονται. Καὶ χαίρεται ἡ καρδία του διὰ τὸ πολὺ κυνῆγι ὅπου κάμνει μὲ τοῦτο τὸ δίκτυον καὶ θυμιάζει αὐτὸ, διὰ τὸ τοῦ ἐπίσει πολλὰ φαγητὰ καὶ πολλὰς ψυχὰς, ὡς λέγει ὁ Ἀββακούμ (Κεφ. 4. 15.). «Συντίλειαν ἐν ἀγκίστρῳ ἀνέσπασε (τὸν κόσμον) καὶ εἴλκυσε αὐτὸν ἐν ἀμφιβλήστρῳ, καὶ συνήγαγεν αὐτὸν ἐν ταῖς σαγήναις αὐτοῦ. Ἐνεκεν τούτου εὐφρανθήσεται, καὶ χαρήσεται ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ θύσει τῇ σαγήνῃ αὐτοῦ, καὶ θυμιάσει τῷ ἀμφιβλήστρῳ ἀδελφῷ, ὅτι ἐν αὐ-

ΚΑΝΩΝ Θ'.

Ἡ δὲ εἰς ἀλλήλους μίξις, οἷα διπλῆν ἐργαζομένη τὴν μαλακίαν, μέχρις ὀγδοήκοντα ἡμερῶν τὸ δηλωθὲν ἐπιτίμιον δέχεται.

Ἑρμηνεία.

Μίξιν ἐδῶ ὁ κανὼν λέγει ὄχι τὴν τελείαν ἀμαρτίαν τῆς ἀρσενοκοιτίας, ἀλλὰ δταν δύο τινές, ἕνας εἰς τὸν ἄλλον κάμνουσι τὴν μαλακίαν. (1) Τὸ ὁποῖον μὲ διπλοῦν κανόνα κανονίζει ὁ ἅγιος, καὶ τὸν τοῦτο ποιήσαντα εἰς ὀγδοήκοντα ἡμέρας ἐπιτιμᾶ νὰ ξηροφαγῆ, καὶ νὰ κάμνη καθ' ἐκάστην μετανοίας ἑκατόν. Ἐπειδὴ, ὄχι μόνον βλάπτει τὸν ἑαυτὸν του, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀδελφόν του, καὶ κάμνει τὴν ἀμαρτίαν διπλῆν.

ΚΑΝΩΝ Ι'.

«Εἰ δὲ τις τῶν τοῦ κλήρου, πρὸ τοῦ ἱερωθῆναι τῷ τῆς μαλακίας περιπέπτωκε πάθει μὴ θαρρῶν ἴσως ὡς παρὰ τοῦτο μόνον τῆς ἱερωσύνης ἀποπεμφθήσεται, ἀποχρῶσαν πρότερον δεξάμενος ἐπιτίμησιν, οὕτως εἰς ἱερωσύνην ἐρχέσθω. Εἰ δὲ τούτῳ μετὰ τὴν ἱερωσύνην ἐάλω, ἐπὶ ἐνιαυτὸν ἕνα ταύτης ἀργήσας, καὶ τοῖς εἰωθῶσιν ἐπιτιμίοις σωφρονισθεὶς πρὸς τὴν ἱερωσύνην ἐπανιέτω. Εἰ δὲ μετὰ τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀμαρτίας, δις, ἢ τρίς τοῦτο ἐργάσαιτο, τῆς ἱερωσύνης παυσάμενος, εἰς ἀναγνώστου τάξιν ἐρχέσθω.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρῶν Κανῶν λέγει, ὅτι ἀνίσως τινὰς πρὸ τοῦ νὰ ἱερωθῆ ἔπεσεν εἰς τὸ πάθος τῆς μαλακίας, μὴ ἤξεύρωντας ὅτι διὰ τοῦτο καὶ μόνον ἐμποδίζεται ἀπὸ τοῦ νὰ ἱερωθῆ (2), οὗτος, ἀφ' οὗ δεχθῆ πρῶτον Κανόνα ἀρετῶν διὰ τὸ ἀμάρτημά του (3), ἃς γίνεται ἱερεὺς. Ἀνίσως δὲ, ἀφ' οὗ ἱερῶθη, ἔπεσε πάλιν εἰς τοῦτο, νὰ ἀργῆ

τοῖς ἐλπίαν μερίδα, καὶ τὰ βρώματα αὐτοῦ ἐκλεκτά. Τί νὰ λέγω τὰ πολλά; ἡ μαλακία ὄχι μόνον προξενεὶ ζημίαν αἰώνιον εἰς τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ καὶ ζημίαν εἰς τὴν υἰγιαίν του σώματος. Ζημίαν αἰώνιον εἰς τὴν ψυχὴν, διατι τὴν ὑστερεὶ τῆς Βασιλείας τῶν οὐρανῶν. καὶ τὴν καταδικάζει εἰς τὴν παντοτινὴν τιμωρίαν τῆς κολάσεως, ὡς λέγει ὁ Παῦλος (ἀ. Κορινθ. γ'. 9.) «Μὴ πλανᾶσθε, οὔτε πόρνοι, οὔτε εἰδωλολάτραι, οὔτε μοιχοί, οὔτε μαλακοί, βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι» (καὶ ἀγκαλὰ τοὺς μαλακοὺς, ὁ μὲν Χρυσόστομος φημιγνευσεν ἡταιρηκότας, ὁ δὲ Θεοφύλακτος αἰσχροπαθοῦντας, μέλον τοῦτο πολλοὶ τῶν διδασκάλων καὶ ἐπὶ τῆς ἑνοίας ταύτης τοὺς μαλακοὺς ἐξέλαβον) προξενεὶ καὶ ζημίαν εἰς τὸ σῶμα καὶ εἰς τὴν υἰγιαίν του σώματος, διατι καθὼς ὅλοι κοινῶ; λέγουσιν, οἱ τε παλαιοὶ καὶ νεώτεροι ἱατροί, οἱ μαλακοὶ εἶναι ἄθλιοι καὶ ἐλεινοί, διατι Α'. κίτρινίζουσι, Β'. ἀδυνατεὶ ὁ στόμαχος των καὶ νὰ χωνεύουσιν δὲν ἔμποροῦν, Γ'. ἀσθενεὶ ἡ ὄρασις τῶν ὀφθαλμῶν τους, Δ'. χάνουσι τὴν φωνήν, Ε'. χάνουσι τὴν εὐφυίαν καὶ ὀξύτητα τοῦ νοῦς, ς'. χάνουσι τὴν μνήμην, Ζ'. χάνουσι τὸν ὕπνον, μὲ κάποια παραχῶδη ἐνύπνια, Η'. τρέμει τὸ σῶμα των, Θ'. χάνουσιν ὅλην τὴν ἀνδρείαν τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς, καὶ γίνονται ἀνανδροὶ ὡσὰν γυναῖκες, Ι'. ἀκολουθεὶ εἰς αὐτοὺς ἡ ἀποπληξία, ἥτοι ὁ ταμπλας, ΙΑ'. ἀκολουθεὶ εἰς αὐτοὺς συχνάκις ἡ καθ' ὕπνου ρεῖσις, πολλάκις δὲ καὶ δταν ἦναι ἐξυπνοί, διὰ τὸ πολὺ ἀνοιγματοῦν σπερματικῶν τους πόρων, καὶ ΙΒ'. τέλος πάντων γηράσκουσιν ὀγγίγωρα καὶ ἀποθνήσκουσι κακῶς. Ὅποιος θέλει, ἃς ἀναγνώσῃ τὸ νεοτύπων βιβλίον τὸ περὶ μαλακίας, καὶ ἐκεὶ θέλει ἰδεὶ τὰς ἀναριθμήτους ἀσθενείας καὶ συμπτώματα ὅπου προξενεὶ ἡ ἀμαρτία αὐτὴ εἰς τοὺς μαλακοποιούς, κατὰ τὰς γνώμας τῶν φυσικῶν καὶ τῶν ἱατρῶν. Ἐκεὶ θέλει εὐρεὶ ὅτι εἶναι ἀφρονέστατοι ἐκεῖνοι ὅπου διὰ τῆς μαλακίας καὶ πορνείας χάνουσι τὸ σπέρμα των, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ βάλσαμον καὶ ἡ δύναμις, καὶ τὸ πλέον πολυτίμιον ὑγρὸν τοῦ σώματός των, τόσον ἀναγκαῖον εἰς τὴν ζωὴν καὶ σύστασιν τοῦ σώματος, ὥστε ὅπου, κατὰ πέν-

τας τοὺς ἱατροὺς, ἕνα δράμι σπέρμα ἀξίζει διὰ σάραντα δράμιαι αἷμα, καὶ ἡ δύναμις ἐκείνου εἶναι ἰσόμετρος μὲ τὴν δύναμιν τῶν τεσσαράκοντα δραμίων τοῦ αἵματος. Λοιπὸν, ὡς νεὶ ἀδελφοί μου, φυλάττεσθε δι' ἀγάπην Θεοῦ, νὰ μὴ πείσετε εἰς τοιοῦτον θεοκατάρτον, διαβολικὸν καὶ θεομίσητον ἀμάρτημα. Φοβηθήτε το ὡσὰν πανοῦκλαν καὶ φθορὰν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, καὶ μισήσετέ το, ἂν ὄχι διατι σὰς ὑστερεὶ ἀπὸ τὴν οὐράνιον Βασιλείαν, ὄχι, διατι σὰς καταδικάζει εἰς τὴν αἰώνιον καταδίκην, ἀλλὰ κἂν διατι σὰς ὑστερεὶ ἀπὸ τὴν υἰγιαίν του σώματος καὶ ἀπὸ τόσα κατὰ φυσικά, καὶ σὰς κάμνει νὰ ζήσετε μίαν ἐβίωτον, ἀθλίαν καὶ ἐλεινήν ζωὴν. Καὶ ἂν ἡ ἐπιθυμία τῆς σαρκὸς σὰς πολεμῆ καὶ δὲν σὰς ἀφίη νὰ εἰρηνεύσετε, σὰς συμβουλεύει ὁ θεὸς Χρυσόστομος (σελ. 58. τοῦ ἑ. τόμ. στίχ. ἑ.) νὰ ὑπανδρεύεσθε νεοί, πρὸ τοῦ νὰ πείσετε εἰς κάμμιαν τοιαύτην περὶ φύσιν κίνησιν καὶ φθορὰν τῆς παρθενίας σας, ἕαν δηλ. ἦσθε κοσμικοὶ καὶ λαϊκοί. Ἀλλὰ πρέπει καὶ νὰ σημειώσωμεν ὅτι ἡ μαλακία γίνεται τριῶν λογικῶν, ἢ μὲ τὸ χεῖρ τὸ ἴδιον τοῦ ἀνθρώπου, ἢ μὲ τὸ χεῖρ ἄλλου, ἢ μὲ τὸ κοπάνισμα καὶ κτύπημα εἰς τὰ μηρία. Δὲν πρέπει καὶ τοῦτο νὰ λανθάνῃ τοὺς πνευματικούς Πατέρας, ὅτι ἡ κατάρτος μαλακία προχωρεὶ καὶ εἰς τὰς γυναῖκας. Διὰ τοῦτο καὶ αὐταὶ πρέπει νὰ κωνορίζοντα: ὡσὰν καὶ οἱ ἄνδρες, ἵνα μὴ λέγω καὶ βαρύτερα.

(1) Μερικοὶ δὲ μίξιν ἐνόησαν ἐδῶ τὸν συγκυλισμὸν καὶ τὴν παρεπιθῆν τῶν μελῶν, καὶ ὄχι τὴν τελείαν ἀμαρτίαν. Γίνεται δὲ ὁ συγκυλισμὸς, ἢ μετὰ δύο ἀνδρῶν, ἢ μετὰ δύο γυναικῶν, ἢ μετὰ ἀνδρὸς καὶ γυναικός. Εἶναι δὲ ὁ συγκυλισμὸς κατὰ τὸ βέρος τῆς ἀμαρτίας, ἀναμίσσον μαλακίας καὶ πορνείας, τῆς μὲν μαλακίας μεγαλῆτερος, τῆς δὲ πορνείας μικρότερος.

(2) Ἐὰν δηλαδὴ κατὰ τὰ ἄλλα ἦναι σπουδαῖος καὶ ἐνάρετος. Ὅρα δὲ ὅτι καὶ ἡ μαλακία μόνη ἐν γνώσει γινομένη, κωλυτικὴ εἶναι τῆς ἱερωσύνης.

(3) Εἰς τεσσαράκοντα ἡμέρας δηλαδὴ νὰ ἀπέχη τῆς Κοινωνίας, νὰ ξηροφαγῆ, καὶ μετανοίας καθ' ἐκάστην νὰ κάμνη ἑκατόν.

Ἐνα χρόνον ἀπὸ τὴν Ἱερωσύνην, καὶ σωφρονισθεὶς μὲ τὰ συνήθως διδόμενα εἰς τοὺς μαλακοὺς ἐπιτίμια, ἄς ἐνεργῆ πάλιν τὴν Ἱερωσύνην. Εἰ δὲ καὶ μετὰ τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ κακοῦ, δύο, ἢ τρεῖς φοραὶς μαλακισθῆ, νὰ παύῃ ἀπὸ τὴν Ἱερωσύνην, καὶ νὰ καταβαίῃ εἰς τὰς ἑν Ἀναγνώστου.

ΚΑΝΩΝ ΙΑ'.

« Ἄλλὰ καὶ τῶν γυναικῶν ἢ εἰς ἀσπατμοὺς ἀνδρὸς ἐλθοῦσα καὶ ἐπαφὰς, μὴ μέντοι διαφθαρεῖσα, τὸ τῆς μαλακίας ἐπιτίμιον δέχεται».

Ἑρμηνεία.

Ὁ Κανὼν οὗτος μὲ τὸ ἐπιτίμιον τῆς μαλακίας κανονίζει τὴν γυναῖκα ἐκείνην, ὅπου ἔλθῃ εἰς φιλήματα καὶ πικσίματα τοῦ ἀνδρὸς, ἥτοι εἰς τεσσαράκοντα ἡμέρας νὰ ξηροφαγῆ, καὶ μετανοίας καθ' ἐκάστην νὰ κάμνῃ ἐκά-
τον, ἀπεχομένη τῆς Κοινωνίας (1).

ΚΑΝΩΝ ΙΒ'.

« Παντὶ τῷ πορνεύσαντι Μοναχῷ, ἢ λαϊκῷ, διετῆ χρόνον μὴ κοινωνεῖν ὑποτιθέμεθα, εἴγε μετὰ τὴν ἐνάτην προθυμεῖται ξηροφαγία χρῆσθαι, καὶ μετανοίας ποιεῖν διακοσίας πενήκοντα· ἐὰν δ' ἀμελῶς ἔχη-
τὸν ὀρισθέντα τοῖς Πατράσι πληροῦτω χρόνον».

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρῶν Κανὼν κανονίζει κάθε Μοναχὸν ἢ λαϊκὸν, ὅπου πορνεύσῃ, δύο χρόνους νὰ μὴ κοινωνῇ, καὶ καθ' ἐκάστην ἡμέραν νὰ κάμνῃ διακοσίας πενήκοντα μετανοίας, καὶ μετὰ τὴν ἐνάτην ὥραν τῆς ἡμέρας νὰ ξηροφα-
γῆ, ἥτοι νὰ τρώῃ ψωμὶ καὶ νερόν, ἐὰν δὲ ἀμελῆ καὶ δὲν θέλῃ νὰ κάμνῃ αὐτὰ, ἄς ἀπέχη τῆς Κοινωνίας, εἰς ὄσους χρόνους ἐδιώρισαν οἱ θεοὶ Πατέρες (2). Ὅρα τὸν μδ'. τῆς ς'. τὸν κβ'. Βασιλείου, καὶ τὸν ις'. τῆς δ'.

ΚΑΝΩΝ ΙΓ'.

« Τὸν μοιχὸν μετὰ τρία ἔτη τῆς Κοινωνίας μετέχειν ἀξιούμεν, μὴ δυσχεραίνοντα τὴν μετὰ τὴν ἐν-
νάτην ξηροφαγίαν, ἀλλὰ καὶ μετανοίας ἐκάστης βῆλλοντα σν' ραθύμως διακεείμενον, τὸ τέλος τοῦ και-
ροῦ περιμένειν, ὃ οἱ Πατέρες ὤρισαντο».

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρῶν Κανὼν, ὅτι ὁ μοιχὸς ἐπιτιμᾶται τρεῖς χρόνους νὰ μὴ κοινωνῆσῃ, ξηροφαγῶν μετὰ τὴν ἐνάτην, καὶ μετανοίας ποιῶν καθ' ἐκάστην διακοσίας πενήκοντα. Εἰ δὲ καὶ ἀμελῶν δὲν θέλει νὰ κάμνῃ ταῦτα, ἄς ἀπέχη τῆς Κοινωνίας εἰς ὄσους χρόνους ἐδιώρισαν οἱ Πατέρες (3). Ὅρα καὶ τὸν κ'. τῆς ἐν Ἀγκύρας.

ΚΑΝΩΝ ΙΔ'.

« Τὸν τῆ ἰδίᾳ ἐπιμανέντα ἀδελφῆ, μετὰ ἔτη γ' τῆς Κοινωνίας ἀξιοῦσθαι κελεύομεν· εἰ μέχρις ἐσπέ-
ρας νηστεύειν αἰρῆται καὶ ξηροφαγεῖν, καὶ μετανοίας καθ' ἐκάστην φ' ποιεῖν».

Ἑρμηνεία.

Ὁ Κανὼν οὗτος κανονίζει ἐκεῖνον ὅπου πέσει μὲ τὴν ἀδελφὴν του, τρεῖς χρόνους νὰ μὴ κοινωνῆσῃ, ξηρο-
φαγῶν μετὰ τὴν ἐνάτην, καὶ μετανοίας ποιῶν πεντακοσίας καθ' ἡμέραν (4). Ὅρα καὶ τὸν οέ. Βασιλείου.

ΚΑΝΩΝ ΙΕ'.

« Τὸν τῆ ἰδίᾳ νόμφῃ ἐπιμιγέντα, εἰς ἔτη δύο τῆς κοινωνίας ἐκβάλλομεν, εἰ μετὰ τὴν θ'. ξηροφαγῶν,
καὶ μετανοίας καθ' ἐκάστην τριακοσίας εἴη ποιῶν· ἀμελεία δὲ δουλεύων, τὰ ὀρισθέντα τοῖς Πατράσιν
ἔτη πληροῦτω».

(1) Καὶ τοῦτον τὸν Κανὼνα ἀναφέρει ὁ Ἀρμενόπουλος ὅτι εἶναι τοῦ Νηστευτοῦ (τμῆμα ε. ἐπιγραφ. β'. τῆς ἐπιτομῆς τῶν Κανόνων).

(2) Καὶ τοῦτον μαρτυρεῖ ὁ Ἀρμενόπουλος. αὐτόθι: (ἐπιγραφ. γ').

(3) Καὶ τοῦτον τὸν Κανὼνα ἀναφέρει ὁ Ἀρμενόπουλος. (τμῆμα ε. ἐπιγραφὴ γ'. τῆς ἐπιτομῆς τῶν Κανόνων).

(4) Ὁμοίως καὶ τοῦτον ἀναφέρει ὁ Ἀρμενόπουλος. (αὐτόθι).

Ερμηνεία.

Ἐκεῖνος δὲ ὅπου πέσει μὲ τὴν νόμφην του, δὴν χρόνους κανονίζεται: ἀπὸ τὸν παρόντα Κανόνα νὰ ἀπέχη τῆς Κοινωνίας, ξηροφαγῶν μετὰ τὴν ἐνάτην, καὶ μετανοίξῃ καθ' ἑκάστην ποιῶν τριακοσίας. Εἰ δὲ ἀπὸ ἀμέλειαν δὲν θέλει νὰ κάμνη ταῦτα, ἄς ἀπέχη τῆς Κοινωνίας εἰς ὄσους χρόνους ἐδιώρισαν οἱ Πατέρες περὶ αὐτοῦ (1). Ὅρα τὸν ος'. Βασιλείου.

ΚΑΝΩΝ ΙΓ'.

«Τοῖς αὐτοῖς ἐπιτιμίαις ὑπόκειται καὶ ὁ τῆ ἰδία ἐπιμανεὶς πενθερᾶ, τῆς γυναικὸς αὐτοῦ μὴ χωριζόμενος, κατὰ τὸν λέγοντα νόμον. «Τὰ ἐξ ἀρχῆς βέβαια, ἐκ τῶν ἐπισυμβαίνοντων οὐκ ἀκυροῦνται».

Ερμηνεία.

Ὁ παρὼν Κανὼν ἐπιτιμᾷ ἐκεῖνον ὁποῦ πέσει μὲ τὴν πενθερὰν του μὲ τὸ ἴδιον ἐπιτίμιον ἐλείνου ὁποῦ πέσει μὲ τὴν νόμφην του ἢτοι δὴν χρόνους νὰ ἀπέχη τῆς Κοινωνίας, νὰ ξηροφαγῇ μετὰ τὴν ἐνάτην, καὶ νὰ κάμνη καθ' ἑκάστην τριακοσίας μετανοίας ὁμοῦ νὰ μὴ χωρίζεται ὁ τοιοῦτος ἀπὸ τὴν νόμιμόν του γυναῖκα, διὰ τὴν ἔπεσε μὲ τὴν πενθερὰν του ἐπειδὴ εἶναι νόμος ὁποῦ λέγει, ὅτι ἐλεῖνα ὁποῦ ἔχουν ἀρχὴν βεβαίαν καὶ νόμιμον, δὲν ἀκυροῦνται ἀπὸ τὰ ὕστερον συμβαίνοντα παράνομα. Ἐὰν ὁμοῦ δὲν ἔχη τελεῖν ἱερολογίαν γάμου μὲ τὴν γυναῖκά του, ἀλλὰ μόνον ἀρραβῶνα, ἀφ' οὗ πέση μὲ τὴν πενθερὰν του, ἢ μὲ ἄλλο συγγενὲς πρότερον τῆς γυναικὸς του, νὰ χωρίζεται καὶ ἀπὸ τὴν ἀρραβωνιστὴν του, καὶ ὁ γάμος νὰ μὴ τελειῶνῃ, καθὼς λέγει ὁ Βλάσταρις καὶ ἄλλοι. Καὶ ὅρα εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ κέ. τῆς ἐν Ἀγχύρᾳ, ἐπειδὴ εἶναι πρᾶγμα παράνομον νὰ γένη ἐν γνώσει τῆς αἰρομίζια (2).

(1) Καὶ τοῦτον ὁμοίως ἀναφέρει ὁ Ἀρμενόπουλος. (αὐτόθι).

(2) Καὶ τοῦτον ἀναφέρει ὁ Ἀρμενόπουλος (αὐτόθι), προσθεθεὶς σὺν τῷ Βλάσταρι, ὅτι ἡ Ἐκκλησία καὶ Σύνοδος τὴν σήμερον κανονίζει τοὺς τοιοῦτους νὰ μὴ κοινωνοῦν ἐξ χρόνους ὁμοίως μὲ τοὺς φονεῖς καὶ μάγους. Ὅμως ὁ Βλάσταρις μόνος ἀναφέρει καὶ πῶς νὰ οικονομοῦνται οἱ τοιοῦτοι εἰς τοὺς ἐξ χρόνους αὐτοῦς ἦγουν, ὅτι πρέπει ἐξ μῆνας νὰ μὴ τρώγουν κρέας τελείως, καὶ ὅταν πηγαίνουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, νὰ στίκωνται ἔξω προσκλαιόμενοι καὶ ζητοῦντες παρὰ τοῦ Κυρίου τοῦ ἁμαρτημάτων συγχώρησιν, καὶ μῆτε ἀντιδῶρον νὰ παίρνουν, μῆτε ἁγιασμὸν νὰ πίνουν, εἰ μὴ μόνον κατὰ τὴν παραμονὴν τῶν Φώτων (ὅταν ψάλλεται, δηλ. ὁ μέγας Ἁγιασμός), νὰ σηκώνουσι δὲ μόνον ὕψωμα εἰς τὸ ὄνομα τῆς Παναγίας, καὶ νὰ τρώγουν ἀπὸ αὐτὸ, εἰς βεβαίωσιν τῆς τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτοὺς φιλανθρωπίας (ἀλλ' οὐδὲ νὰ ἀσπάζωνται τὰς ἁγίας εἰκόνας, ἀλλὰ τὰ ὑποπόδια τῶν ἁγίων εἰκόνων τὰ μὴ ζωγραφημένα μὲ φόβον πολύν) εἰς ὄλους δὲ τοὺς ἐξ χρόνους νὰ κάμνουν καθ' ἑκάστην ἑκατὸν μετανοίας, ἔξω μόνον τὸ Σάββατον καὶ τὴν Κυριακὴν. Νὰ ξηροφαγοῦν κάθε Τετράδα καὶ Παρασκευὴν (ὅταν δηλ. τυχαίνουσι ἑορταῖς καταλύσιμαίς εἰς τὰς ἡμέρας αὐτάς, καὶ καταλύουσι οἱ ἄλλοι Χριστιανοί), μὴ τρώγοντες οὔτε ὄψαρι, οὔτε ἔλαιον, οὔτε κρασί, δὴν χρόνους νὰ στίκωνται μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ὅπισθεν ἀπὸ τοὺς ψάλτας, καὶ νὰ ἀκροάζωνται τὰ πνευματικὰ ἔσματα τοὺς δὲ λοιποὺς τρεῖς ἡμῶν χρόνους νὰ στίκωνται μαζὴ μὲ τοὺς πιστοὺς νὰ προσεύχωνται, καὶ ἔτσι ἀφ' οὗ πληρωθῶν οἱ ἐξ χρόνους, νὰ κοινωνοῦν τὰ θεία Μυστήρια. Πρέπει ὁμοῦ νὰ κάμνουν οἱ τοιοῦτοι καὶ ἐλεημοσύνας κατὰ τὴν δύναμιν των, καὶ μάλιστα εἰς τὰς ἡμέρας τῆς δ'. καὶ ε'. διὰ τὸ ὅσα ἄσπρα ἤθελαν ἐξοδεῖν αὐτοὶ, ὄντες ἐλεύθεροι ἀπὸ Κανόνα εἰς τὰς ἡμέρας ταύτας (ὅταν ἦναι δηλ. καταλύσιμοι διὰ τὰς ἑορτὰς τὰς Δεσποτικὰς, ἢ τὰς Θεομητορικὰς, ἢ τῶν μεγάλων Ἀγίων, ὁποῦ τυχαίνουσι εἰς αὐτάς), πρέπει νὰ τὰ δίδουν εἰς τοὺς πτωχοὺς, διὰ νὰ παρακαλοῦν τὸν Θεὸν διὰ λόγου των. Νὰ στέλλουσι καὶ

ἐδωμάδα μίαν προσφορὰν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν πρὸς ἐξίλασιν τῶν ἁμαρτιῶν τους (ὅρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ἡ. τοῦ Θεοφίλου), ἂν ἔχουν τὸν τρόπον. Νὰ μὴ λέγουν ψεύματα, ἢ νὰ κάμνουν ὄρκους, μὲ τοὺς ὁποίους ἀκολουθεῖ καὶ ἡ ἐπιτορία. Ἐὰν δὲ οἱ τοιοῦτοι κινδυνεύουν εἰς θάνατον πρὸ τοῦ νὰ πληρώσουν τὸν Κανόνα των, ἄς μεταλαμβάνουν καὶ ἂν πάλιν ζήσουν, νὰ ἀρχίσουν πάλιν τὸν Κανόνα ἀπὸ ἐκεῖ ὁποῦ τὸν ἄφησαν, καὶ μὲ κατάνυξιν καὶ δάκρυα νὰ καθαρίζουν τὸν μολυσμὸν τῆς ψυχῆς των ὅσον δύναται. Ἐπιφέρει δὲ εἰς τοῦτο ἀκόμη ὁ Βλάσταρις, ὅτι οὗτος ὁ Κανὼν εἶναι ἀρμόδιος νὰ διδῆται καὶ εἰς γόητας καὶ μοιχοὺς καὶ φονεῖς, καὶ εἰς ὄλους ὁποῦ πέσουν εἰς βεβαία ἁμαρτήματα. ὁμοῦ κατὰ τὴν διάθεσιν τῶν μετανοούντων, πότε μὲν διλογαστέται, ἂν δηλ. ἡ μετανοία τῶν ἐξομολογουμένων ἦναι πρόθυμος καὶ θερμὴ, πότε δὲ καὶ αὐξάνει, ἂν ἦναι ψυχρὰ ἢ μετανοία των. Σημειῖται δὲ ὅτι, ἐπειδὴ ἐγὼ εἶδον εἰς παλαιὰ χειρόγραφα Κανονικά, ὅτι ἡ οἰκονομία τῶν ἐξ χρόνων τούτων ὁποῦ λέγει ὁ Βλάσταρις, καὶ ὁ Κανὼνας αὐτὸς ἐδίδοτο εἰς ἐκείνους ὁποῦ ἤθελαν ἀποστατήσαι ἀπὸ τοὺς Βασιλεῖς, καὶ εἰς τοὺς συνεργήσαντας μὲ ἐκείνους ἀφ' οὗ ἤθελαν παύσει τὴν ἀποστασίαν, ὅστις Κανὼνας εὐρίσκειτο ἐν τῷ πρωτοεκδόκῳ τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας, ἐπιγραφόμενος Συνοδικὴ διάγνωσις περὶ τῶν ἀποστατούντων διὰ τοῦτο δὲν ἐρίναμεν νὰ τὸν βάλωμεν ὡς κείμενον τοῦ Νηστευτοῦ, ἀλλὰ τὸν ἐτάξαμεν εἰς τὴν παρούσαν ὑποσημείωσιν, ὡς χρήσιμον ὄντα τῇ ἀληθείᾳ καὶ σοφῇ οἰκονομίᾳ περιέχοντα, καὶ ὅποιος θέλει ἄς τὸν μεταχειρίζεται. Δὲν εὐρίσκειται δὲ ὁλόκληρος ὁ Κανὼν οὗτος ἐν τοῖς χειρογράφοις ἐκείνοις, ἀλλ' ἔως τοῦ, πρέπει ὁμοῦ νὰ κάμνουν οἱ τοιοῦτοι καὶ ἐλεημοσύνην. Ἄλλ' οὐδὲ τὸ διὰ μέτρον τοῦτο (λέγω δὴ τὸ νὰ μὴ ἀσπάζωνται τὰς ἁγίας εἰκόνας, ἀλλὰ τὰ ὑποπόδια) εἰς τοὺς χειρογράφους ἐκείνους εὐρίσκειται Κώδικας. Καὶ ὁ Ἀρμενόπουλος δὲ τελείως δὲν ἀναφέρει διὰ τὸν Κανόνα τοῦτον, ὅτι εἶναι τοῦ Νηστευτοῦ. Φαίνεται δὲ ὁ Κανὼν οὗτος νὰ ἔγινεν ἐπὶ Κωνσταντινίου τοῦ Πορφυρογενήτου.

ΚΑΝΩΝ ΙΖ'.

«Τὰς ἐν ἀφῆδρῳ γυναίκας μηδεὶς τῶν Ἁγίων ἀπτεσθαι μέχρις ζ' ἡμερῶν, ὁ β'. Κανὼν τοῦ Ἁγίου Διονυσίου, ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ ζ'. τοῦ Τιμοθέου διακελεύεται. Τοῦτο καὶ ὁ παλαιὸς παραγγέλλει Νόμος, ἀλλ' οὐδὲ ἀνδράσι μίγνυσθαι συγχωρεῖ· συμβαίνει γὰρ παρὰ τοῦτο, ἀσθενῆ καὶ ἐξίτηλα γίνεσθαι τὰ σπειρόμενα. Ἐντεῦθεν καὶ ὁ θεὸς Μωϋσῆς τὸν τοῦ λελωθῆμένου πατέρα κατέλευσεν, ὅτι δι' ἀκρασίαν τῆς γυναικὸς τὸν καθαρισμόν οὐκ ἀνέμεινε. Τὴν δὲ ἐν τῷ καιρῷ τῆς αὐτῆς ἀκαθαρσίας καταφρονήσασαν, καὶ ἀφαμένην τῶν θείων Μυστηρίων, μ' ἡμέρας ἀκοινωνήτων εἶναι κελεύουσι».

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν Κανὼν διορίζει, νὰ μὴ μεταλαμβάνουν τὰ θεῖα Μυστήρια αἱ γυναῖκες ἐκεῖναι ὅπου ἔχουν τὰ συνήθη καὶ καταμήνιά των ἕως ἑπτὰ ἡμέρας (1). καθὼς καὶ ὁ β'. τοῦ Διονυσίου, καὶ ὁ ζ'. τοῦ Τιμοθέου προστάζουσι. Τοῦτο τὸ ἴδιον παραγγέλλει καὶ ὁ παλαιὸς νόμος, ὁ ὁποῖος δὲν συγχωρεῖ νὰ σμίγουν μὲ τοὺς ἀνδρας των αἱ τοιαῦται γυναῖκες, ἐν ὧν ἔχουν τὰ καταμήνιά των, ἐπειδὴ καὶ τὰ παιδιὰ ὅπου σπαροῦν καὶ συλληφθοῦν ἀπὸ τὰς ἐν τοιαύτῃ καταστάσει οὔσας γυναῖκας, ἀκολουθεῖ νὰ γίνωνται ἀσθενῆ καὶ λωδὰ ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ νόμος ἐπρόσταξε νὰ λιθοβληθῆται τοῦ λωδοῦ παιδίου ὁ πατήρ, ἐπειδὴ διὰ τὴν ἀκόλαστον ἐπιθυμίαν του, δὲν ἐκκρέτησε νὰ καθαρισθῆ ἡ γυνὴ του ἀπὸ τὰ καταμήνιά της, ἀλλ' ἐκοιμήθη μὲ αὐτὴν ταῦτα ἔχουσαν, καὶ οὕτως ἔγεινε λωδὸν τὸ σπαρθὲν παιδίον. Ἐὰν δὲ ἡ τὰ καταμήνια ἔχουσα γυνὴ καταφρονήσῃ καὶ μεταλάβῃ τὰ θεῖα Μυστήρια, προστάζουσι νὰ μὴ κοινωνῆ τεσσαράκοντα ἡμέρας (2). Ἀνάγνωθι καὶ τὸν β'. τοῦ Διονυσίου.

ΚΑΝΩΝ ΙΗ'.

«Τὸν ἀρρενομανήσαντα τρία ἔτη τῆς Κοινωνίας εἶργεσθαι ἔδοξε, κλαίοντα καὶ νηστεύοντα, καὶ πρὸς ἑσπέραν ξηροφαγοῦντα, καὶ μετανοίας διακοσίας ποιῶντα· περὶ πλείονος δὲ τὴν ραστώνην ποιούμενος, τὰ τε ἔτη πληροῦτα».

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν Κανὼν κανονίζει τὸν ἀρρενοκοίτην τρεῖς χρόνους νὰ μὴ μεταλάβῃ, καὶ νὰ κλαίῃ διὰ τὴν ἁμαρτίαν του, καὶ νηστεύων ἕως τὸ ἑσπέρας, νὰ ξηροφαγῇ, καὶ μετανοίας νὰ κάμνῃ καθ' ἑκάστην διακοσίας. Ἐὰν δὲ ἀπὸ ἀμέλειαν δὲν θέλῃ νὰ φυλάττῃ ταῦτα, ἅς μὴ κοινωνῆ εἰς δεκαπέντε χρόνους, καθὼς ὁ ξβ'. Βασιλείου κανονίζει τοὺς ἀρρενοκοίτας, ὃν καὶ ἀνάγνωθι, καὶ τὸν ζ'. αὐτοῦ Κανόνα (3).

ΚΑΝΩΝ ΙΘ'.

Παιδίον δὲ πρὸς τινος φθαρὲν, εἰς Ἱερωσύνην οὐκ ἔρχεται· εἰ γὰρ κἀκεῖνο διὰ τὸ ἀτελὲς τῆς ἡλικίας οὐχ ἤμαρτεν, ἀλλὰ τὸ αὐτοῦ σκευὸς ἐρράγη καὶ εἰς ἱερὰν ὑπουργίαν ἄχρηστον γέγονε. Εἰ δὲ εἰς τοὺς μηροὺς τὴν ροὴν ἐδέξατο προσφόρως ἐπιτιμώμενον, εἰς Ἱερωσύνην προβῆναι οὐ κωλυθήσεται.

(1) Τὰς ἑπτὰ ἡμέρας ὅπου λέγει ἐδῶ ὁ Κανὼν, ἀγκαλὰ δὲν τὰς περιέχουν αἱ τοῦ Διονυσίου καὶ τοῦ Τιμοθέου Κανόνες, ὁ παλαιὸς ὁμοῦς Νόμος ἀναφέρει ταῦτα ρητῶς, ἐπειδὴ ἡ περισσότηρας γυναῖκες ἕως ἑπτὰ ἡμέρας καθαρίζονται (ἀγκαλὰ καὶ ἄλλαι καθαρίζονται εἰς περισσοτέρας ἡμέρας, κατὰ τὴν τῶν σωμάτων ἰδιοσυγκρασίαν, ὡς θέλουσι οἱ ἰατροί), καὶ ὅρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ β'. Κανόνα τοῦ Διονυσίου.

(2) Τὸ νὰ κανονίζεται εἰς τόσας ἡμέρας ἡ ἔχουσα τὰ καταμήνια καὶ μεταλαβοῦσα, δὲν ἀναφέρεται εἰς τοὺς Κανόνας τοῦ Διονυσίου καὶ Τιμοθέου, ἀλλὰ εἶναι διορισμὸς ἴδιος τοῦ Νηστευτοῦ, ὡς ἡμεῖς εὕρομεν αὐτὸ εἰς τὸ τοῦ Νηστευτοῦ χειρόγραφον Κανονικόν. Ὁ δὲ Βλάσταρις οὕτω τὸν Κανόνα συνώψισε.

(3) Σημείωσαι ὅτι εὐρήθη ἐν τοῖς τοῦ Νηστευτοῦ Κανόνοι, παρὰ χειρογράφῳ Κώδικι, ἡ διαίρεσις αὕτη τῆς ἀρρενοκοιτίας, οὕτως ἔχουσα. Ἡ ἀρρενοκοιτία εἶναι δύο λογίων, ἡ μὲν εἰς γυναῖκας.

ὅταν οἱ ἄνδρες πέσουν μὲ αὐτὰς εἰς τὸ παρὰ φύσιν, ἡ δὲ εἰς ἄνδρας, ὅταν ἄρσενες ἐν ἄρσεσι τὴν ἀσχημοσύνην κατεργάζωνται, ὡς λέγει ὁ Παῦλος. Καὶ ἀπὸ τοὺς ἀνδρας, ἄλλος μὲν ἐνεργεῖ μόνον τὴν ἀρρενοκοιτίαν, ἄλλος δὲ τὴν πάσχει μόνον, ἄλλος δὲ καὶ τὴν κάμνει καὶ τὴν παθαίνει ὁ ἴδιος· καὶ χειρότερον μὲν ἁμαρτήματα εἶναι τὸ νὰ τὴν κάμνῃ τινὰς ἀπὸ τὸ νὰ τὴν παθαίνῃ, πλέον δὲ χειρότερον εἶναι καὶ τὸ νὰ τὴν κάμνῃ, καὶ τὸ νὰ τὴν παθαίνῃ. Καὶ τὸ μὲν νὰ τὴν κάμνῃ τινὰς εἰς γυναῖκας ἀπλῶς ξίνας, εἶναι βαρύτερον ἁμαρτήματα ἀπὸ τὸ νὰ τὴν κάμνῃ εἰς ἄνδρας· τὸ δὲ καὶ νὰ τὴν κάμνῃ εἰς τὴν ἴδιαν τοῦ γυναῖκα, τοῦτο εἶναι βαρύτερον ἀπὸ τὸ νὰ τὴν κάμνῃ εἰς ξίνην γυναῖκα. Ὅθεν ἀπὸ τὰ λόγια ταῦτα συμπεραίνομεν, ὅτι τὸ ἀνδρόγυνον ὅπου πέσει εἰς τὸ παρὰ φύσιν, πολὺ βαρύτερα κανονίζεται ἀπὸ τὸν εἰς ἄνδρας ἢ εἰς ξίνας γυναῖκας ἀρρενοκοιτήσαντα. Πόσον δὲ κανονίζεται ὁ πῶσον μὲ τὴν γυναῖκά του εἰς τὸ παρὰ φύσιν, ὅσα εἰς τὸ τέλος τῶν ἐπιτιμῶν τοῦ αὐτοῦ Νηστευτοῦ.

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρὼν Κανὼν ὅτι, ἀνίσως κἀνένας, ὅταν ἦτο παιδίον ἐπτά χρόνων, ἐφθάρη ἀπὸ κἀνένα, ἀγκυλά και τότε διὰ τὸ ἀτελές τῆς ἡλικίας και γνώσεως δὲν ἤμυρτεν, Ἱερεὺς ὁμως νὰ μὴ γίνεται, ἐπειδὴ και ἐτσακίσθη τὸ σκεῦος τοῦ σώματος του και ἀχρηστον ἔγινεν εἰς τὴν τῆς Ἱερωσύνης ὑπηρεσίαν. Εἰ δὲ ἐδέχθη τῶν ρεῦσιν τοῦ σπέρματος μόνον εἰς τὰ μηρία του, χωρὶς νὰ ἔμυθ δηλαδὴ ὁ καυλὸς εἰς τὸν ἀφεδρῶνά του, ταῦτόν εἰπεῖν ἀν πάθη συγκυλισμὸν νὰ ἐπιτιμᾶται πρῶτον τὸν πρέποντα Κανόνα, και ἔτσι, ἀν θέλῃ νὰ γένη Ἱερεὺς, δὲν ἐμποδίζεται (1). Ὅτι δὲ οὐ δύναται πλέον νὰ ἀποκτήσῃ τὴν παρθενικὴν ὁποιος μίαν φορὰν τὴν χάση, τὸ λέγει και ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ περὶ Παρθενικῆς, και ὅρα ἐν τῇ τελευταίᾳ ὑπόσημ. τῆς πρὸς τὸν Ἀμμοῦν ἐπιστολῆς τοῦ Ἀθανασίου.

ΚΑΝΩΝ Κ'.

Τὸν ἐκούσιον μὲν φόνον εἰς πενταετίαν, τὸν ἀκούσιον δὲ (2) εἰς τριετίαν τῆς Κοινωνίας ἐκβάλλομεν, εἶγε μετὰ τὴν μέγχις ἐσπέρας νηστείαν, ὁ αὐτόχειρ ἀκροτάτη χρῆται ξηροπραγία και μετανοίας προθυμῆται καθ' ἐκάστην ποιεῖν τριακοσίας νωθρῶς δὲ ὀιακείμενος, τὸν ὄρον τῶν Πατέρων πληροῦται.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν Κανὼν κανονίζει τὸν μὲν θεληματικῶς φονεύσυντα, πέντε χρόνους νὰ μὴ μεταλάβῃ, τὸν δὲ σταγνικῶς, τρεῖς χρόνους. Νὰ νηστεύουν δὲ και οἱ δύο ἔως τὴν ἐσπέραν και νὰ κἀμουν ἄκραν ξηροπραγίαν, ποιῶντες καθ' ἐκάστην και μετανοίας τριακοσίας. Εἰ δὲ ἀμελοῦν εἰς τὸ νὰ κἀμουν ταῦτα, ἀς μὴ μεταλαμβάνουν, ὁ μὲν θεληματικῶς φονεύσας, εἰκοσι χρόνους, ὁ δὲ σταγνικῶς, δέκα, κατὰ τὸν νς' και νζ' τοῦ Βασιλ. Ἀνάγνωθε και τὸν ζς'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΚΑ'.

Τὰς φθειρούσας τὰ ἔμβρυα κατ' ἐπιτήδευσιν και τὰς οἰδούσας και τὰς λαμβανούσας φάρμακα, ὡστε ἀμυλωθρίσαι και ἄωρα τὰ βρέφῃ ἐκπεσεῖν, ἡμεῖς μέγχι τῶν ἑ ἡ και τριῶν ἑτῶν τὸ πλεῖον, οἰκονομεῖσθαι ταύτας ὀρίζομεθα.

Ἑρμηνεία.

Ὁ Κανὼν οὗτος κανονίζει πέντε χρόνους, ἡ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τρεῖς, τὰς γυναικας ἐκείνας, ὁποῦ ἐπίτηδες

(1) Σημειῶσαι, ὅτι, ἐπειδὴ ὁ ο'. Κανὼν τοῦ Βασιλείου καθαιρεῖ ἐκεῖνον τὸν Διάκονον ἢ Ἱερέα, ὁποῦ πράξει τι περισσότερον ἀπὸ τὸ φίλημα, ἢτοι κἀμει συγκυλισμὸν, και ἀκολούθως κωλύεται ἀπὸ αὐτὸν νὰ ἱερωθῇ ὁ ποιήσας συγκυλισμὸν διὰ τοῦτο ἡμεῖς εὑρίσκοντες σύμφωνον μὲ τὸν Βασίλειον ἐν παλαιὸν χειρῶγραφον, ὁποῦ περιεῖχε τοὺς Κανόνας τοῦ Νηστευτοῦ, ἐδέχθημεν τὸν προσδιορισμὸν ὁποῦ ἐκεῖνο προσετίθει εἰς τὸν παρόντα Κανόνα. Λέγει γὰρ, ὅτι ἐκεῖνος ὁποῦ ἐδέχθη τὴν ρεῦσιν εἰς τοὺς μηρούς του νὰ γίνεται νὰ Ἱερεὺς. ὁμως ἀνίσως, Α'. και ἔπαθε τοῦτο μίαν φορὰν, ἢ τὸ πολὺ πολὺ δύο, Β'. ἀν ἦναι σπουδαῖος και ἐνάρετος, Γ'. νὰ κλαίῃ τὸ πρᾶγμα αὐτὸ εἰς ὄλην του τὴν ζωὴν, και Δ'. ἀν ἦτο παιδίον ἀνῆλικον, ὅταν τὸ ἔπαθεν. Ὅσοι δὲ ἔπαθον τὸν τοιοῦτον συγκυλισμὸν, ἢ και τὸν ἔκαμαν ὄντες εἰς ἡλικίαν, νὰ μὴ γίνωνται Ἱερεῖς, συμφῶνως μὲ τὸν μέγαν Βασίλειον.

(2) Ὁ μὲν Ἀρμενόπουλος (τμῆμα ἐ. ἐπιγραφ. γ'. τῆς ἐπιτομ. τῶν Κανόνων) ἔτσι ἀναφέρει τὸν Κανόνα τοῦ Νηστευτοῦ, χωριστὰ περιέχοντα τὸ ἐπιτίμιον τοῦ θεληματικῶς φονεύσαντος, και χωριστὰ τοῦ σταγνικῶς, δι' δ και εἰς τοῦτο μᾶλλον ἠκολούθησαμεν ὁ δὲ Βλάσταρις (δὲν ἠξίωω πῶς) ἀδιάκριτον ἔχει τὸ ἐπιτίμιον ἐκείνου και τούτου, ὅρα ἀνάμμοστον. Ὑποσμενοῦμεν ἐδῶ ἕνα καθολικὸν Κανόνα και ἱκανοποιῆσιν διὰ τοὺς φονεῖς και κλέπτας και τυμωρῶντας και ἱεροσόλους, και τοὺς ἄλλῃ ἀμαρτίαν κρυφίαν ποιήσαντας, ὅτι, ἐάν τινας ἐκ τούτων εὑρεθῇ πρόθυμος εἰς τὴν μετάνοιαν, δύναται νὰ παρρησιάζῃ μόνος τὸν ἑαυτὸν του εἰς τὸν κατὰ τόπον κριτὴν, και νὰ λαμβάνῃ τὴν παι-

δείαν κατὰ τοὺς ἐξωτερικοὺς νόμους, και μάλιστα ἐν ἄλλοις ἁθῶσι πιασθῶν και φυλακόνωνται και παιδεύωνται (ὡς ἀκολουθεῖ πολλὰκις) διὰ τὸν φόνον, ἢ κλεψίαν, ἢ ἱεροσυλίαν, ἢ τυμωροχίαν, ὁποῦ αὐτὸς ἔκαμε. Βεβαιούται ἡ καθολικὴ ἱκανοποίησις αὕτη ἀπὸ τὰ ἀκόλουθα. Ὁ γὰρ Μέγας Βασίλειος ἐν τῇ ἔμμη. τοῦ λδ'. Ψαλμοῦ, οὕτω λέγει· «Ἐπειδὴ τῷ σώματι ἡμάρτομεν... τῷ σώματι και ἰσομολογήσαμεθα, τῷ αὐτῷ κευρημένοι ὄργανοι πρὸς τὴν ἀνάλυσιν τῆς ἀμαρτίας. Ἐλοιδόρησας; εὐλόγησον. Ἐπλεονέκτησας; ἀπόδος. Ἐμεθύσθη; νύστασον. Ἐλαζονεύσω; ταπεινώθητι. Ἐφθύνησας; παρακάλεισον. Ἐφόνευσας; μαρτύρησον, ἢ τὰ ἰσοδυναμοῦντα τῷ μαρτυρίῳ, διὰ τῆς ἰσομολογήσεως σεαυτοῦ τῷ σώματι κάκωσον.» Και ὁ σοφὸς δὲ Συνέσιος προστάζει τὸν φονεύσαντα Ἰωάννην νὰ ὑπάγῃ νὰ μαρτυρήσῃ τὸν φόνον ὁποῦ ἔκαμεν, Ἐπιστολῇ μδ'. Διὰ τοῦτο και ἐν τῇ ιδ'. τοῦ Ἀπριλίου ἀναγινώσκομεν εἰς τὸν Συναξαριστὴν, ὅτι ὁ τὴν νύμφην αὐτοῦ ἀγίαν Θωμαῖδα φονεύσας πενθερὸς, ἡμαρτύρησε τὸν φόνον ὁποῦ ἔκαμε, και παραδοὺς τὸν ἑαυτὸν του εἰς τὸν ἄρχοντα, ἀντεφονεύθη ὑπ' αὐτοῦ. Ὅρα και εἰς τὴν γ'. ὑπόθεσιν σελ. 20. τοῦ Εὐεργετινοῦ, πῶς εἰς Μοναχὸς ἐπαρστέθη εἰς τὸν ἄρχοντα, και μαρτυρήσας τὰς ἀμαρτίας του, ἐζήτη νὰ παιδευθῇ κατὰ τοὺς νόμους. Ἀλλὰ τοῦ ἄρχοντος μὴ παιδεύσαντος αὐτὸν, ἐκεῖνος μόνος ἔβαλε σιδερεῖν ἄλυσον εἰς τὸν λαμόν του και εἰς τοὺς πόδας του, και πρὸ μιᾶς ἡμέρας τῆς τελευταίας του φανέντος Ἀγγέλου και λύσαντος τὰ δεσμά ὁμοῦ και τὰς ἀμαρτίας του διὰ τὴν ὑπομονὴν του, παρρυθὺς ἐκοιμήθη.

θανατόνους τὰ ἐν τῇ κοιλίᾳ τῶν ἔμβρυα. Ὁμοίως καὶ ἐκείνας τὰς γυναῖκας, ὅπου δίδουσιν εἰς τὰς ἐγγαστρωμέναις βότανα, ἢ ἄλλα τινὰ κατασκευαστὰ εἶδη, διὰ τὰ ἀποβάλλοντα βρέφη ἄωρα καὶ νεκρά (1). Ὅρα τὸν ζς'. Ἀποστολικὸν, καὶ τὸν ζά. τῆς ς'.

ΚΑΝΩΝ ΚΒ'.

«Ἡ ἀκουσίως τὸ βρέφος ἀποβαλοῦσα, εἰς ἓν ἔτος τὴν ἐπιτίμησιν δέχεται».

Ἑρμηνεία.

Ἐκεῖνη δὲ ἡ γυνὴ ὅπου οὐσα ἐγγαστρωμένη ἀπέβαλε τὸ βρέφος χωρὶς τὰ θέλην (ἀπὸ τινος περιστάσεως ἀκούσιον), ἓνα χρόνον κανονίζεται ἀπὸ τὸν παρόντα Κανὼνα νὰ μὴ μεταλάβῃ (2).

ΚΑΝΩΝ ΚΓ'.

Ἡ δὲ τῷ βρέφει ἐπικοιμημένη καὶ ἀποπνίχσασα, μετὰ ἔτη γ' τῆς Κοινωνίας ἀξιοῦται, κρεῶν ρηταῖς ἡμέραις ἀπεχομένη, καὶ τυροῦ καὶ τὰ λοιπὰ ἐμπόνως ἐπιτελοῦσα. Καὶ εἰ μὲν ἐκ ραθυμίας ἢ ἀκρασίας τῶν γονέων τοῦτο συνέβη, φόνω ἐκουσίῳ παρειασται· εἰ δὲ ἐξ ἐπιβουλῆς τοῦ ἀντικειμένου, συγγνώμης τὸ πρᾶγμα ἀξίον· πλὴν καὶ τοῦτο δεῖται μετρίων ἐπιτιμιῶν. Δι' ἕτερα γὰρ πταίσματα ἡ ἐγκατάλειψις αὕτη γέγονε.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν Κανὼν τρεῖς χρόνους κανονίζει νὰ ἀπέχη ἀπὸ τὴν Κοινωνίαν ἡ γυναῖκα ἐκεῖνη ὅπου, ὅταν ἐκοιμάτο, ἐπλάκωσε τὸ βρέφος τῆς καὶ τὸ ἐπνίξε. Νὰ μὴ τρώγῃ δὲ ἡ τοιαύτη κρέας ἢ τυρὶ, εἰς τόσον διωρισμένον καιρὸν, ἀλλὰ καὶ ἄλλας ἀγαθοεργίας νὰ κάμνῃ μὲ πόνον τῆς καρδίας τῆς. Καὶ εἰ μὲν ἀπὸ ἀμέλειαν, ἢ ἀκρασίαν, (πολυφαγίαν δηλ. καὶ πολυποσίαν, ἢ ἄλλην ἀκόλαστον ὀρεῖν τῶν γονέων) ἠκολούθησε τοῦτο, μετὰ τὸν θεληματικὸν φόνον παρομοιάζεται· εἰ δὲ ἠκολούθησεν, ὄχι ἀπὸ αἰτίαν τοιαύτην τῶν γονέων, ἀλλὰ ἀπὸ ἐπιβουλῆν καὶ ἐνέργειαν διαβολικὴν, ἀξίον μὲν συγχωρήσεως εἶναι τὸ πρᾶγμα, ὁμοίως πάλιν χρειάζεται μετρία ἐπιτιμῆ καὶ Κανὼνα, ἐπειδὴ ἡ ἐγκατάλειψις αὕτη τοῦ Θεοῦ, ὅπου ἠκολούθησεν εἰς αὐτοὺς, ἐγένετο δι' ἄλλας προσητερινὰς, ἢ ἐνεστώσας, ἢ μελλούσας ἁμαρτίας τῶν (3).

ΚΑΝΩΝ ΚΔ'.

«Παιδίου ἀβαπτίστου ἀποθανόντος τῇ τῶν οικειῶν γονέων ἀμελείᾳ, εἰς γ' ἔτη οἱ γονεῖς τῆς Κοινωνίας ἐκβάλλονται, ξηροφαγοῦντες ἐν αὐτοῖς καὶ γονάτων κλίσει τὸ Θεῖον ἐξιλεοῦμενοι, κλαυθμῶ καὶ τῇ κατὰ δύναμιν ἐλεημοσύνῃ, ποιοῦντες καὶ καθ' ἐκάστην μετανοίας μ'» (4).

(1) Σημείωσαι ὅτι ἐν χειρογράφῳ Κώδῃκι τοὺς Κανὼνας τοῦ Νηστευτοῦ περιέχοντι, εὐρομην καὶ τοῦτο, κατὰ τὸν παρόντα Κανὼνα, ὅτι διαφόρως μεταχειρίζονται αἱ γυναῖκες τὰ τοιαῦτα βότανα, ἄλλαι μὲν πίνουσι ταῦτα ἢ τρώγουσι, διὰ τὰ μὴ ἐγγαστρωθῶν ποτὲ, ἄλλαι φονεύουσι τὰ βρέφη, ὅταν τὰ συλλάβουσι, ἢ ἴναι κοντὰ νὰ γεννηθῶν (ὅπερ εἶναι χειρότερον ἁμαρτήριον ἀπὸ τὸ πρῶτον), ἄλλαι δὲ κάθε μῆνα κάμνουσι φόνον μὲ τὰ τοιαῦτα βότανα, ὅπερ εἶναι χειρίστον τῶν ἄλλων. Δι' δ' α' τοῦτο ποιοῦσαι τρεῖς χρόνους νὰ ἐμποδίζονται τῆς Κοινωνίας, καὶ καθ' ἐκάστην νὰ κάμνουσι ξηροφαγίαν καὶ μετανοίας ρ'.

(2) Διὰ τοῦτο προσοχὴν μεγάλην πρέπει νὰ ἔχουν τῶν αἰ γυναικῶν ὅπου εἶναι ἐγγαστρωμέναι, νὰ μὴ ἀσκήνουν κανένα βάρος (καὶ μάλιστα ὅταν ἴναι ἐπτὰ, ἢ ὀκτῶ μηνῶν), νὰ τρώγουν ὅταν ὀσφρανθῶν μυρωδιῶν φαγητοῦ ἢ ἄλλου τινός, καὶ νὰ φυλάττωνται ἀπὸ ὅλα τὰ πράγματα, ὅσα ταῖς προξενοῦν βάρους καὶ ἐνόχλησιν. Τόσον καὶ οἱ ἄνδρες, οἱ ὅποιοι εὐθὺς ὅπου συλλάβουσι αἱ γυναῖκες τῶν, πρέπει νὰ μὴ κοιμῶνται εἰς ἓνα κρεβάτι μαζὶ οὔτε νὰ σμίγουν πλὴν μὲ αὐτὰς, οὔτε νὰ τὰς κτυποῦν, ἢ ἄλλην κάμμιαν λύπην καὶ ἐνόχλησιν νὰ δίδουν εἰς αὐτὰς, διὰ τὸ ἀπὸ ὅλα ταῦτα τὰ αἰτία ἀποβάλλουσιν αἱ γυναῖκες τῶν τὰ πα-

θία, καὶ γίνονται οἱ ταλαίπωροι φονεῖς. Δι' δ' καὶ ὅσοι Ἱερεῖς εἶναι ὑπανδρῶν, ἢ ἔχουν νὰ γένουσι Ἱερεῖς, ἂν κάμνουσι κανένα ἀπὸ αὐτὰ καὶ ἀποβάλῃ τὸ βρέφος ἢ γυνὴ τῶν, οἱ μὲν ὄντες Ἱερεῖς καθαιροῦνται, οἱ δὲ μέλλοντες ἱερωθῆναι κωλύονται τῆς Ἱερωσύνης, διὰ τὸν φόνον ὅπου ἔκαμαν.

(3) Καὶ τοῦτον τὸν Κανὼνα ἀναφέρει ὁ Ἀρμενόπουλος, ὅτι εἶναι τοῦ Νηστευτοῦ (τμημ. ς'. τῆς ἐπιτομῆς τῶν Κανόνων.)

(4) Σημείωσαι ὁμοίως, ὅτι εἰς πολλὰ χειρόγραφα βιβλία εὐρήκαμεν καὶ ταύτην τὴν προσθήκην ἐν τῷ παρόντι Κανόνι τοῦ Νηστευτοῦ, ὅτι ἂν τὸ βρέφος ἴναι ἐπτὰ μόνον ἡμερῶν καὶ ἀποθάνῃ ἀβάπτιστον, οἱ γονεῖς του νὰ ἐμποδίζονται ἀπὸ τὴν Κοινωνίαν μ' ἡμέρας, καὶ νὰ ξηροφαγοῦν εἰς αὐτὰς, καὶ καθ' ἐκάστην νὰ κάμνουσι μετανοίας μ'. Νομίζω δὲ νὰ ἐγένετο ἡ συγκατάθεσις αὕτη πρὸς αὐτοὺς, ἐπειδὴ ἦτο συνήθεια, ὡς φαίνεται, πρὸ τῶν ὀκτῶ ἡμερῶν παιδίον νὰ μὴ βαπτίζεται, ἀκολουθοῦσα εἰς τὸν λόγον τῆς ἐν τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ γινομένης περιτομῆς, ἀντὶ τῆς ὁποίας γίνεται ἡ δὴ τὸ βάπτισμα. Ὅθεν, διὰ τὰ μὴ ἀκολουθοῦσι τὰ τοιαῦτα, πρέπει ἀπαρτηρητῶς εἰς ὅποιαν ἡμέραν ἀσθενήσῃ τὸ βρέφος, νὰ βαπτίζεται, κατὰ τὴν λέξιν ἀπόκρισιν τοῦ Χαρτοφύλακος Πάτερου (σελ. 395 τῆς Γιοῦρ Γραικορ.)

Ἑ ρ μ η ν ε ί α.

Ὁ παρὼν Κανὼν κανονίζει τοὺς γονεῖς ἐκείνους, διὰ τὴν ἀμέλειαν τῶν ὁποίων ἀπέθικεν ἀβάπτιστον τὸ παιδίον των, διορίζων ὅτι τρεῖς χρόνους νὰ μὴ μεταλαμβάνουν, νὰ ξηροφγοῦν, νὰ κλαίουں, καὶ νὰ μετνοοῦں, νὰ κάμνουν ἐλεημοσύνην, καὶ νὰ ποιοῦν καθ' ἡμέραν μετνοίας τεσσαράκοντα. (1)

ΚΑΝΩΝ ΚΕ'.

Μοναχὴ ἐτέραις συνεγνωκυῖα μοιχεῖαν ἢ παιδοφθορίαν, καὶ μὴ φανερωῖσα τῇ Προεστῶσῃ, ἴσον ἔχει τὸ ἐπιτίμιον τῇ πραττούσῃ, κατὰ τὸν οἶ. Κανόνα τοῦ μεγάλου Βασιλείου.

Ἑ ρ μ η ν ε ί α.

Διορίζει ὁ Κανὼν οὗτος, ὅτι ἡ Καλογραῖα ἐκείνη, ὅπου εὐρίσκεται μὲ ἄλλας Καλογραῖας εἰς Μοναστήριον, ἐὰν καταλάβῃ, ὅτι κάμμια ἀπ' αὐτὰς μοιχεύεται ἀπὸ τινα (2), ἢ ἐφθάρῃ πρὸ τοῦ νὰ φθάσῃ εἰς ἡλικίαν (3) καὶ δὲν φανερώσῃ τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν Ἠγουμένην, διὰ νὰ τὸ διορθώσῃ, ἀλλ' ἐσιώπησῃ, νὰ κανονίζεται παρόμοια μὲ ἐκείνην ὅπου ἔκαμε τοῦτο, διατὶ ἠμποροῦσε νὰ ἐμπόδισῃ τὸ κακὸν καὶ δὲν τὸ ἐμπόδισε, κατὰ τὸν οἶ. τοῦ Βασιλείου. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν κέ. τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ.

ΚΑΝΩΝ ΚΓ'.

Τὰς ἐκτιθεμένας τὰ οἰκεῖα βρέφη πρὸς τὰς εισόδους τῶν Ἐκκλησιῶν, ὡς φονευτρίαις ὁ νόμος κολλάζει, κἄν τινες ἀνελόμενοι ταῦτα περιποιήσωνται.

Ἑ ρ μ η ν ε ί α.

Ὁ παρὼν Κανὼν ὡς φονευτρίαις κανονίζει τὰς γυναῖκας ἐκείνας ὅπου ρίπτουν τὰ βρέφη των εἰς τὰς θύρας τῶν Ἐκκλησιῶν, κἄν καὶ τὰ παίρνουσί τινες καὶ τὰ ἀντρέφουν (4). Ὅρα καὶ τὸν ξς'. Ἀποστολικὸν, καὶ τὸν πδ'. τῆς ς'. καὶ π'. τῆς ἐν Κερθαγένῃ.

ΚΑΝΩΝ ΚΖ'.

Τὸν ἐκουσίως μετανοοῦντα κλέπτην, ἕως μ' ἡμερῶν τῆς Κοινωνίας ἀπείργομεν, τὸν δὲ ἐλεγχθέντα, ἕως μηνῶν ἕξ. μετὰ τὴν θ'. ξηροφαγοῦντα, καὶ μετνοίας ρ' καθ' ἐκάστην ποιοῦντα.

Ἑ ρ μ η ν ε ί α.

Εἰς τεσσαράκοντα ἡμέρας κανονίζει ὁ παρὼν Κανὼν τὸν κλέπτην ἐκεῖνον ὅπου ἀφ' ἑαυτοῦ μαρτυρήσῃ ὅτι

(1) Καὶ τοῦτον μαρτυρεῖ ὁ Ἀρμενόπουλος ὅτι εἶναι τοῦ Νηστευτοῦ (ἐν τῇ ἐπιτομ. τῶν Κανόνων). Σημειώσαι δὲ ὅτι, εἰ μὲν τὸ νήπιον εἶναι ὑγιές, πρέπει μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἀφ' οὗ γεννηθῆ νὰ βαπτίζεται κατὰ τὸν Ἀρμενόπουλον (τμημ. ε. ἐπι-ἐπιγραφ. α'. τῆς ἐπιτομ. τῶν Κανόνων ἐν σελ. 47 τῆς καλουμένης βίβλ. ιγ'. Γραικορωμάνι) καὶ τὴν πρώτην ἀπόκρισιν τοῦ Χαρτοφύλακος Πέτρου (σελ. 395. τῆς αὐτῆς βίβλου). Εἰ δὲ ἀσθενήσῃ καὶ κινδυνεύῃ εἰς θάνατον, ἀνίσως τὸ βαπτισμὸς ἱερέως μὲ μύνας τὰς τρεῖς καταδύσεις καὶ τὰς ἐπικλήσεις τῆς ἀγίας Τριάδος, δὲν εἶναι χρεια πλέον ἢν ζήσῃ αὐτὸ μετὰ ταῦτα, νὰ διαβάξῃ εἰς αὐτὸ τὰς πρὸ τοῦ βαπτισθῆναι εὐχὰς ἢ τοὺς ἐφορισμοὺς, κατὰ τὸν Ἀρμενόπουλον (αὐτόθι) καὶ τὸν Ἕλληνα τὸν Κρήτης Μητροπολίτην (ἐν σελ. 340. τῆς αὐτῆς βίβλου). Ἐὰν δὲ καὶ ἱερέως δὲν εὐρίσκεται εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον, καὶ τὸ παιδίον κινδυνεύῃ, πρέπει νὰ τὸ βαπτίσῃ ὅποιος εὐρεθῇ ἐκεῖ παρὼν, ἢ Μοναχὸς, ἢ Διάκονος κατὰ τὸν Ἅγιον Νικηφόρον (ὄρα τὸν ς'. Κανόνα αὐτοῦ τὸν ληφθέντα ἐκ τῶν πρακτικ.) ἢ λαϊκὸς, Χριστιανὸς ὅμως, ἢ καὶ ὁ ἴδιος πατὴρ τοῦ παιδίου, κατὰ τὸν αὐτὸν Ἅγιον Νικηφόρον (Καν. ζ'. καὶ παρὰ Ἀρμενοπούλ. τμημ. ε'. ἐπιγραφ. α'. τῆς ἐπιτομῆς τῶν Κανόνων) δὲν χωρίζεται δὲ ἀπὸ

τὴν γυναῖκά του ὃ ἐν τοιαύτῃ περιστάσει βαπτίσας πατὴρ τὸ παιδίον του, διατὶ, καθὼς ὁ ἱερέως δὲν κωλύεται ἀπὸ τὸ νὰ βαπτίσῃ τὸ ἴδιόν του παιδίον, κατὰ τὸν Πέτρον Χαρτοφύλακα τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας (σελ. 4002. τοῦ β'. τόμου τῶν Συνοδικῶν), ἔτσι μὴδὲ ὁ λαϊκὸς χωρίζεται τῆς γυναίκος του, διατὶ εἰς τὸν ἱερέως ἐβάπτισε τὸ παιδίον του. Τότε ἀληθῶς χωρίζεται ἔὰν ἀναδεχθῇ τοῦτο ἐκ τοῦ βαπτίσματος, ἐπειδὴ καὶ ἔγιναν μὲ τὴν γυναῖκά του πνευματικὰ ἀδέλφια κατὰ τὸν Βλάσταριν (σοιχ. β'). Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ς'. τῆς ἐν Νεοκαισαρ. Ταῦτα μὲν οἱ ἀνωτέρω, ὃ δὲ Βλαστωμῶν καὶ Βλάσταρις λήγουσι νὰ βαπτίζωνται παρὰ ἱερέως ἢν ζήσουν τὰ ἀνωθεν νήπια, καὶ ὄρα τὴν ὑποσημ. τοῦ μζ'. Ἀποστολικῶν.

(2) Ὅρα ὅτι μοιχεῖαν ὀνομάζει ὁ Κανὼν τὴν εἰς Καλογραῖας πορνείαν, συμφώνως μὲ τὸν ιη. καὶ ξ'. τοῦ Βασιλείου.

(3) Τὴν παιδοφθορίαν γὰρ ἔτσι τινὲς ἐρμηνεύουν νὰ ἴναι ἢ τῆς ἀνηλικίου κόρης φθορὰ, ἢ πρὸ τῶν ιδ' ἐτῶν.

(4) Καὶ τοῦτον μαρτυρεῖ ὁ Ἀρμενόπουλος, ὅτι εἶναι τοῦ Νηστευτοῦ (τμημ. ς'. τῆς ἐπιτομ. τῶν Κανόνων), προσθέτωντας ὅτι τοῦτο διωρίσθη καὶ ὑπὸ Συνοδικῆς ἀποφάσεως.

ἔκλεψε. Ἐκεῖνον δὲ ὁποῦ μαρτυρηθῆ ἀπὸ ἄλλους, ἐξ ἡμερῶν κωνοῖζει νὰ μὴ μεταλάβῃ, ὅστις καὶ νὰ ξηροφαγῆ μετὰ τὴν ἐνάτην, καὶ μετανοίας καθ' ἑκάστην νὰ κάμῃ ἑκατόν (1). Ὅρα καὶ τὸν γ'. τοῦ Νεοκαισαρείας.

ΚΑΝΩΝ ΚΗ'.

Ὁ δημοσίου κλοπῆς ἐκλωκῶς περὶ τὰ λεγόμενα κεφαλαιώδη κλέμματα, εἰς Ἱερωσύνην οὐκ ἔρχεται· ἀλλ' εἰ καὶ μετὰ ταύτην τῷ πάθει περιπέσειε τούτω, τῆς Ἱερωσύνης ἀπογυμνοῦται, κατὰ τὸν κέ. τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν Κανὼν ἐμποδίζει νὰ μὴ γίνεταί Ἱερεὺς ἐκεῖνος, ὁποῦ πιεσθῆ καὶ μαρτυρηθῆ, ὅτι ἔκλεψε πράγματα κεφαλαιώδη, ἢτοι τὰ προξενουῦντα εἰς τὸν κλέψαντα κεφαλικὴν τιμωρίαν· ἀλλὰ καὶ ἂν τις, ὄντας Ἱερεὺς, κλέψῃ τὰ τοιαῦτα κεφαλαιώδη, καθαιρεταὶ κατὰ τὸν κέ. Ἀποστολικόν, ὅν ἀνάγνωθι, ἵνα μάθῃς ἐκεῖ καὶ ποῖα εἶναι ἡ κεφαλικὴ τιμωρία.

ΚΑΝΩΝ ΚΘ'.

Τὸν τυμβωρύχον εἰς ἔτος ἐν ὀρίζομεν ἀκκινώνητον, μετὰ τὴν θ'. ξηροφαγοῦντα, καὶ μετανοίας διακοσίας ἐκάστης ἡμέρας βάλλοντα.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν Κανὼν κωνοῖζει ἐκεῖνον ὁποῦ ἀνοίγει τοὺς τάφους, ἕνα χρόνον νὰ μὴ μεταλάβῃ, ὅστις καὶ νὰ ξηροφαγῆ μετὰ τὴν ἐνάτην, καὶ καθ' ἡμέραν νὰ κάμῃ μετανοίας διακοσίας (2). Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ξς'. τοῦ Βασιλείου.

ΚΑΝΩΝ ΛΑ'.

Ἡ ἱεροτυλία, ἐν ἐλάττονι χρόνῳ, ἢ ἡ μοιχεία κολάζεται, κατὰ τὸν Ἅγιον Γρηγόριον Νύσσης, οἰκονομεῖται δὲ ἕως τριετίας.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν Κανὼν κωνοῖζει τὸν ἱερόσυλον νὰ μὴ μεταλάβῃ τρεῖς χρόνους (3). Ὅρα καὶ τὸν οβ'. Ἀποστολ.

ΚΑΝΩΝ ΛΑΑ'.

Τοὺς ἐξ ἀνάγκης (ἢ χωρὶς ἀνάγκης) ἐπιορκήσαντας, ἕνα χρόνον τὴν Κοινωνίαν δεῖν ᾤθημεν ὑπερτίθεσθαι, μετὰ τὴν θ'. ξηροφαγοῦντας, καὶ διακοσίας πεντήκοντα καθ' ἑκάστην μετανοίας ποιοῦντας.

Ἑρμηνεία.

Κωνοῖζει ὁ παρὼν Κανὼν ἐκείνους, ὁποῦ κάμνουν ὄρκον ψευδῆ, ἢ καὶ παραβοῦν τὸν ὄρκον ἐξ ἀνάγκης (ἢ καὶ χωρὶς ἀνάγκης) (4) ἕνα χρόνον νὰ μὴ κοινωνήσουν, ξηροφαγοῦντες κατὰ τὴν ἐνάτην ὥραν, καὶ κάμνοντες καθ' ἑκάστην μετανοίας διακοσίας. Ὅρα καὶ τὸν κέ. Ἀποστολικόν, καὶ τὸν ζδ'. τῆς ς'.

(1) Ὁμοίως καὶ τοῦτον μαρτυρεῖ ὁ Ἀρμενόπουλος (τμῆμα ε. ἐπιγραφὴ γ'. τῆς ἐπιτομῆς τῶν Κανόνων), παρηλλαγμένον ὅμως. Λέγει γὰρ οὗτος εἰς τρεῖς χρόνους τὸν ἐξομολογηθέντα τοιχωρύχον, ἢτοι τὸν κλέπτην, κωνοῖζει· ὁ Νηστευτῆς· καὶ θαυμάζω πῶς τοῦτο λέγει, εἰς καιρὸν ὁποῦ ὁ βαρύτερος τῶν ἄλλων ἐπιτιμητῆς, ὁ Βασιλεῖος, λέγω, ὀλιγώτερον τὸν κλέπτην κωνοῖζει. Ὁ δὲ Νύσσης τὸν τοιχωρύχον οὐδόπως ἐμπόδισεν ἀπὸ τῆς θείας Κοινωνίας, διὰ δὲ τὸν ἀπὸ ἄλλους ἐλεγχθέντα κλέπτην, οὐδὲν λέγει ὁ Ἀρμενόπουλος (αὐτόθι).

(2) Καὶ τοῦτον ὁ Ἀρμενόπουλος μαρτυρεῖ (τμῆμα ε. ἐπιγραφὴ γ'. τῆς ἐπιτομῆς τῶν Κανόνων).

(3) Πλὴν κατὰ τὴν οἰκονομίαν ὁποῦ συνθίξει ὁ Νηστευτῆς, ἢτοι νὰ ξηροφαγῆ μετὰ τὴν ἐνάτην, καὶ νὰ κάμῃ γονυκλισίας

τ'. Σημειώσεως δὲ ἄξιον εἶναι τὸ νὰ εἰποῦμεν ἐδῶ, ὅτι ἀνίσως ὁ ἱερόσυλος κωνοῖζεται ὀλιγώτερον ἀπὸ τὸν μοιχόν, κατὰ τὸν Νύσσης Γρηγόριον, ὁ δὲ μοιχὸς κωνοῖζεται ἀπὸ τὸν ιγ'. Κανόνα τοῦ Νηστευτοῦ τρεῖς χρόνους, λοιπὸν ὁ ἱερόσυλος ὀλιγώτερον ἀπὸ τοὺς τρεῖς χρόνους πρέπει νὰ κωνοισθῆ.

(4) Ἀγαθὰ καὶ πρέπει νὰ ᾖναι διαφορετικόν τὸ ἐπιτίμιον τοῦ ἐξ ἀνάγκης καὶ χωρὶς ἀνάγκης ἐπιορκήσαντος· βλέποντες ὅμως ἡμεῖς τὸν Βλάσταριν νὰ ἐπιφέρῃ τὸν Κανόνα τοῦ Νηστευτοῦ ἀλόγιστον, ὑπερὰ ἀφ' οὗ εἶπε τοὺς ἐξ ἀνάγκης καὶ χωρὶς ἀνάγκης ἐπιορκήσαντας, οὕτως αὐτὸν ἐγράψαμεν, οἱ δὲ Ἀρχιερεῖς καὶ Πνευματικοὶ Πατέρες, ἃς δίδουσι τὸ ἐπιτίμιον διωρισμένον, καὶ μετὰ διακρίσεως εἰς αὐτοὺς.

ΚΑΝΩΝ ΑΒ΄.

Τοῖς γοητεῖαν ἢ φαρμακεῖαν ἐξαγορεύουσιν, ἐπὶ τρία ἔτη τῆς μετανοίας τὴν οἰκονομίαν συντέμνομεν, εἴ γε προθυμηθεῖεν ἡμέρας ἐκάστης περὶ πλείστου τὴν νηστεῖαν ποιῆσθαι, καὶ μετὰ ὦραν ἐνάτην ἀπεσκληχυῖα καὶ ξηρὰ τροφή χρῆσθαι, καὶ ὕσον ἀτεχνῶς ἀποζῆν. Ἀλλὰ καὶ προσκυνήσεις ποιῆν διακοσίας πενήτηντα, τὸ μέτωπον εὐλαβῶς τῆ γῆ προτερείδοντας (1)· τούτοις εὐθύνομεν, καὶ τῶν γυναικῶν τὰς ποιούσας περιάπτα καὶ μαντεῖας μετερχομένας (2).

Ἑρμηνεία.

Οἱ Γόητες καὶ φαρμακοὶ, ἀλλὰ καὶ αἱ γυναῖκες ἐκεῖνοι ὅπου κάμουν φυλακτὰ καὶ μαντεύουσι, τρεῖς χρόνους κανονίζονται νὰ μὴ μεταλάβουν, ἀπὸ τὸν παρόντα Κανῶνα, οἵτινες πρέπει καὶ νὰ ζηροφάγουσι ἕως μετὰ τὴν ἐνάτην ὦραν, καὶ τόσον νὰ τρώγουν, ὅσον μόνον νὰ ζοῦν, καὶ νὰ κάμουν διακοσίας πενήτηντα μετανοίας καθ' ἐκάστην ἡμέραν. Ὅρα καὶ τὸν ξά. τῆς ε΄.

ΚΑΝΩΝ ΑΓ΄.

Γυνὴ οὔτε λαϊκὴ, οὔτε μονάζουσα, δι' οἰονδήποτε πταῖσμα τῆς Ἐκκλησίας χωρίζεται, ὅτι μὴ μόνον τῆς Κοινωνίας· λέγει γὰρ ὁ Κανὼν, ὅτι τοῦτο ποιοῦμεν, διὰ τὸ πολλὰς ὑπὸ αἰσχύνῃς ἑαυτὰς διαχειρίσασθαι, ὡσπερ οὔτε Πρεσβύτερος, οὔτε Διάκονος, διὰ τὸ «Ὅτι ἐκδικήσεις δις ἐπὶ τὸ αὐτό». [Ναοῦμ. α. 9].

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρὼν Κανὼν, ὅτι καμμία γυναῖκα, εἴτε λαϊκὴ, εἴτε Καλογρικὴ, διὰ κάθε ἀμάρτημα ὅπου κάμει, νὰ μὴ χωρίζεται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν σύναξιν τῶν πιστῶν, ἀλλὰ ἀπὸ μόνην τὴν θείαν Κοινωνίαν. Λέγει γὰρ ὁ Κανὼν (δ λδ΄. τοῦ Βασιλ. δηλ.) νὰ μὴ κάμνωμεν τοῦτο εἰς αὐτὰς. ἵνα μὴ ἀπὸ τὴν πολλὴν τῶν ἐντροπῆν φονεύσωσι τὸν ἑαυτὸν τους, καθὼς οὔτε ὁ Ἱερεὺς ἢ ὁ Διάκονος ἐκβάλλονται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ ἀπὸ μόνην τὴν κοινωνίαν τῶν Μυστηρίων, ἵνα μὴ λάβωσιν ἐν ταύτῃ δύο παιδείας, κατὰ τὸν κέ. Ἀποστολικόν. Ὁ δὲ Βαλσακῶν λέγει εἰς τὸν λδ΄. Βασιλείου ὅτι, ἐὰν δημοσιευθῇ τὸ ἀμάχημα τῆς μοιχευθείσης, πρέπει νὰ ἐπιφορτίζεται εἰς αὐτὴν καὶ ὁ ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας χωρισμός. Προσθέτει δὲ καὶ τοῦτο ὁ Βαλσακῶν ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ ε. Κανόνος Νικολάου, ὅτι αἱ γυναῖκες ἐκεῖνοι ὅπου δὲν μετελλαμβάνουν, νὰ παίρουν ἀντίδωρον, διὰ νὰ μὴ λάβουν κακὴν ὑποψίαν οἱ ἄνδρες αὐτῶν διὰ λόγου τῶν.

ΚΑΝΩΝ ΑΔ΄.

Ἐμπεσόντος τινὸς ἀκαθάρτου εἰς φρέαρ, ἢ εἰς ἔλαιον, ἢ εἰς οἶνον, ὁ τούτου γευσάμενος, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας κρέατος καὶ τυροῦ μὴ ἀπτέσθω· ἑπτὰ δὲ μὴ κοινωνεῖτω.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν Κανὼν διορίζει ὅτι, ἀνίσως πύση μέσα εἰς λάδι, ἢ κρασί, κένενα ἀπὸ τὰ λεγόμενα ἀκάθαρτα ζώφια (ὡσὰν πεντικὸς ἢ ἄλλο τι), καὶ φάγη τινὰς ἀπὸ αὐτὸ ἐν γνώσει (3), τρεῖς ἡμέρας νὰ κανονίζεται νὰ μὴ φάγη κρέας καὶ τυρὶ, καὶ ἑπτὰ νὰ μὴ κοινωνήσῃ.

ΚΑΝΩΝ ΑΕ΄.

Ὁ μετὰ τὴν θείαν ἐμέσας Μετάληψιν, μ' ἡμέρας τῆς Κοινωνίας τῆς θείας ἀφίσταται, τὸν ν'. ἄδων Ψαλμὸν καθ' ἐκάστην, καὶ μετανοίας ποιῶν ν', κὰν ὁπωσδήποτε τοῦτο συμβῆ. Εἰ γὰρ καὶ μὴ τίως ἀφορμὴν αὐτὸς οἶεται δοῦναι, ἀλλὰ γε δι' ἕτερα ἢ τινὰ ἴδια πταίσματα τοῦτο πάντως παρεχωρήθη.

(1) Καὶ τοῦτον τὸν Κανῶνα ὁ Ἀρμενόπουλος μαρτυρεῖ (αὐτόθι).

(2) Καὶ τοῦτο τὸ μέρος τοῦ Κανόνος ὁ Ἀρμενόπουλος μαρτυρεῖ (αὐτόθι).

(3) Ἴσως διὰ τοῦτο κανονίζεται ὁ τοῦτο φαγῶν, διατι πρὸ τοῦ νὰ ἀγίασῃ διὰ ραντισμοῦ ἀγιασμοῦ τὸ ὕδρον ἐκεῖνο, τὸ ἔφαγε κατακρινόμενος ὑπὸ τῆς συνειδήσεως, ἢ καὶ διατι τὸ ἔφα-

γεν, ἀφ' οὗ ἐσάπησε μέσα τὸ ζώφιον, καὶ ἐφάνη ὅτι πρῶγε πικρὸν καὶ θνησιμαῖον, καὶ ἀπλῶς αἶμα ζώου, ἔπερ ἐμποδίζονται, καὶ ἔρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ εγ'. Ἀποστολικοῦ. Σημείωσαι δὲ, ὅτι καὶ τοῦτον τὸν Κανῶνα μαρτυρεῖ ὁ Ἀρμενόπουλος ὅτι εἶναι τοῦ Νηστειοῦ (τμημ. ε'. ἐπιγραφὴ γ'. τῆς ἐπιτομῆς τῶν Κανόνων).

Ἑ ρ μ η ν ε ί α.

Ὅποιος ἐξέραση μὲ δ, τι λογιῆς τρόπον καὶ ἂν ᾖ ὑστερὰ ἀφ' οὗ μεταλάβῃ, τεσσαράκοντα ἡμέρας κανονίζεται, νὰ μὴ μεταλάβῃ, ἀπὸ τὸν πρῶτον Κανόνα, λέγωντας καθ' ἡμέραν τὸν ν'. Ψαλμὸν, ἦτοι τὸ, «Ἐλέησόν με ὁ Θεός,» καὶ ποιῶν καθ' ἑκάστην μετανοίας πενήντα. Διότι ἀγκαλὰ καὶ ὁ τοῦτο παθὼν τότε δὲν ἔδωκε κἀμμίαν αἰτίαν ἀπὸ λόγου του, ὁμῶς δι' ἄλλα του ἀμαρτήματα προτερινὰ, ἢ ἐνεστώτα, ἢ μέλλοντα, παρεχρήθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ νὰ πάθῃ τοῦτο (1). Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ β'. τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ.

Σημείωσαι, ὅτι ἐν χειρογράφῳ Κώδικι εὕρηται τὸ Κανονικὸν τοῦ Νηστευτοῦ, περιέχον καὶ τὰ κάτωθεν ἐπιτίμια, ἔξω δηλαδὴ τῶν ὑπὸ τοῦ Βλαστέρεως ἀναφερομένων (2).

Ἐάν τις πῆσῃ μὲ τὴν μητρικὴν του, τρεῖς ἔτη ἐπιτιμᾶται, νηστεύων δηλονότι ἕως ἐσπέρας, καὶ ξηροφαγῶν καὶ ποιῶν καθ' ἑκάστην γονυκλισίας πεντακοσίας (3).

Ἐάν πῆσῃ μὲ μητέρα καὶ θυγατέρα ἐν ταύτῳ, τέσσαρα ἔτη ἐπιτιμᾶται, ξηροφαγῶν μετὰ τὴν ἐνάτην, καὶ ποιῶν γονυκλισίας τριακοσίας καθ' ἑκάστην.

Ἐάν τις ἀρσενοκοιτήσῃ δύο ἀδελφούς, ὁμοίως ἐπιτιμᾶται.

Ἐάν ἀρσενοκοιτήσῃ τις τὸν γαμβρόν του, τέσσαρα ἔτη ἐπιτιμᾶται, ξηροφαγῶν μετὰ τὴν ἐνάτην, καὶ ποιῶν καθ' ἑκάστην γονυκλισίας διακοσίας.

Ἐάν τις ἀρσενοκοιτήσῃ τὸν ἀδελφόν του, ὅκτῳ χρόνους ἐπιτιμᾶται, ξηροφαγῶν μετὰ τὴν ἐνάτην, καὶ ποιῶν καθ' ἑκάστην γονυκλισίας τετρακοσίας.

Ἐάν δὲ τις ἀδελφὸς μικρότερος ἀρσενοκοιτηθῇ ἀπὸ τὸν μεγαλύτερον, χωρὶς νὰ ἀρσενοκοιτήσῃ αὐτὸς, τρεῖς χρόνους ἐπιτιμᾶται, ξηροφαγῶν μετὰ τὴν θ'. καὶ ποιῶν γονυκλισίας ἑκατὸν.

Ἐάν τις πῆσῃ μὲ τὴν θυγατέρα του μίαν φορὰν, πέντε χρόνους ἐπιτιμᾶται· εἰ δὲ περισσότερον, ἕξ χρόνους καὶ ἑπτὰ, ξηροφαγῶν μετὰ τὴν ἐνάτην, καὶ ποιῶν καθ' ἑκάστην γονυκλισίας πεντακοσίας.

Ἐάν τις πῆσῃ μὲ τὴν μητέρα του μίαν φορὰν, ἑπτὰ χρόνους ἐπιτιμᾶται· εἰ δὲ πολλάκις, δώδεκα χρόνους, ξηροφαγῶν μετὰ τὴν θ'. καὶ ποιῶν γονυκλισίας πεντακοσίας.

(1) Καὶ τοῦτον μαρτυρεῖ ὁ Ἀρμενόπουλος (αὐτόθ.). ὁ δὲ Βαλασαμῶν ἐν τῇ ιβ'. αὐτοῦ ἀποκρίσει λέγει· Εἰ μὲν ἐξέρασε τις ἀπὸ πολυφαγίαν, ἢ πολυποσίαν, νὰ λαμβάνῃ βαρύτερον ἐπιτίμιον· εἰ δὲ ἀπὸ τινα συμβᾶσαν ταραχὴν τοῦ στομάχου καὶ ἀσθένειαν τοῦτο ἔπαθεν, ἐλαφρότερα νὰ κανονίζεται, ἐπειδὴ καὶ τοῦτο ἐστάθη ἔργον τῆς θείας ἐγκαταλείψεως. Ὅθεν καὶ ἐκεῖνοι ὅπου ἐνοχλοῦνται ἀπὸ τὴν θάλασσαν, δὲν πρέπει νὰ ἐμβαίνουν εἰς πλοῖα νὰ πλέου κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν ὅπου κοινωνήσουσι, διατὶ πολλοὶ ἐκ τούτου ἐξέρασαν καὶ ὑπέπεσαν εἰς Κανόνα. Σημείωσαι ὅτι εἰς μερικὰ χειρόγραφα εὕρομεν καὶ τούτους τοὺς Κανόνας ἐπιγραφομένους τοῦ Νηστευτοῦ καὶ ὀρθῶς ἔχοντας.

Α'. «Ὅτι ὁποιος Ἱερεὺς δὲν νηστεύει τὰς τετράδας καὶ παρασκευὰς ἀπὸ ψάρι καὶ ἔλαιον, νὰ μὴ κοινωνῇ τις ἀπὸ αὐτὸν, κἂν καὶ ᾖ ὀρθόδοξος (*).

Β'. «Ὅτι, ὁποιος ἄνδρας ἢ γυναῖκα καταλαλή, νὰ κἀμνη τεσ-

(*) Τὸ ἐπιτίμιον τοῦτο ἐδόθη εἰς αὐτὸν, διατὶ, ὡς φαίνεται, καταφρονητικῶς κἀμνει τὴν κατάλυσιν ταύτην, ἵνα ἐκ τούτου ἐντραπῇ καὶ διορθωθῇ καθ' ὅτι καὶ ὁ κβ'. τοῦ Ἀγίου Νικηφόρου παρομοίως προστάζει νὰ μὴ κοινωνῇ τινὰς ἀπὸ τὸν Ἱερομόναχον ἐκεῖνον, ὅστις, νέος ὢν τῇ ἡλικίᾳ, ὑπηρετεῖ εἰς τὰς Καλογραίας, ἵνα ἐκ τούτου ἐντραπῇ καὶ αὐτὸς καὶ διορθωθῇ. Ὅρα καὶ τὸν ιθ'. τῆς ἐν Γάγγρα, ἀναθεματίζοντα τὸν μὲ λογισμοὺς καὶ προφάσεις ἰδίας καταλύοντα τὰς παραδοδομένας νηστείας εἰς τὸ κοινόν. Ὁ ἴδιος οὗτος Κανὼν ὁ τῷ Νηστευτῇ ἐπιγραφόμενος, εὕρισκεται καὶ ἐν τινι Συνοδικῇ διαγνώσει περὶ διαφόρων Κεφαλαίων χειρογράφων. Ἀπειλητικώτερον δὲ ἐγράφη, καθ' ὅτι ἡμεῖς ὀφειλομένοι μεταλαμβάνειν καὶ ἀπὸ ἐκείνου τὸν Ἱερέα, τὸν ὅποιον ἠθέλαμεν ἰδεῖ με τοὺς ὀφθαλμούς μας νὰ κἀμνη ἀμαρτίαν θανάσιμον, καὶ ὄρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ δ'. τοῦ Κυρίλλου.

σαράκοντα μετανοίας, καὶ εἰς κάθε μετόνοια νὰ λέγῃ· Κύριε ἐλέησόν με.

Γ'. «Ὅτι, ἂν δύο ἔχωσιν ἔχθραν καὶ ἀποθάνῃ ὁ εἰς ἐξ αὐτῶν, πρέπει τὸ ζωντανὸν πρόσωπον νὰ πηγαίῃ εἰς τὸ μνήμα τοῦ ἀποθανόντος καὶ νὰ κλαίῃ, καὶ νὰ ζητῇ συγχώρησιν, ὡσὰν νὰ ᾖ ζωντανός. Νὰ ξηροφαγῇ τὰς δ'. καὶ ε'. (καὶ ὅταν τύχουσι δηλ. καταλύσιμαίς ἡμέραις εἰς αὐτὰς), νὰ κἀμνη κάθε πρωτὴ καὶ ἐσπέρας μετανοίας εἴκοσι. Νὰ παρακαλῇ τὸν Θεὸν διὰ τὸν ἐχθρόν του, καὶ λειτουργίας καὶ προσφορὰς νὰ δίδῃ, διὰ νὰ τὸν μνημονεύουσι.

Δ'. «Ὅτι, ὁποιος βλασφημῆσιν ἐκ παραδόξου (ἦτοι ἀπὸ κἀμμία παράξενον ἀφορμὴν κινήσει), νὰ κἀμνη ἑκατὸν μετανοίας, καὶ νὰ νηστεύῃ μίαν ἑβδομάδα ἀπὸ κρίας ἕως κρασί. (*).

(2) Ἄς μὴ με κατηγορήσῃ τις ὅτι ἐγραψα ἐνταῦθα τὰ παρὰ φύσιν ταῦτα καὶ ἀφύσικα ἀμαρτήματα· τοῦτο γὰρ ἐποίησα, ἀδελφοί μου, ἐξ ἀνάγκης, διὰ νὰ δώσω εἰδῆσιν εἰς τοὺς Πνευματικούς νὰ τὰ κανονίσουσι, ἐπειδὴ ἐπιτίμια τῶν τοιούτων ἀμαρτιῶν εἰς τοὺς ἄλλους Κανόνας δὲν εὕρισκονται. Εἰ γὰρ καὶ σπανίαις, ἀλλ' ὅμως δὲν λείπουν νὰ ἀκολουθοῦν τὰ τοιαῦτα. Ὅθεν οἱ Πνευματικοὶ, μὴ ἔχοντες τὴν εἰδῆσιν ταύτην, ἀποροῦν καὶ δὲν ἤξευρον, πῶς νὰ τὰ διορθώσουσι καθὼς πρέπει καὶ κανονικῶς.

(3) Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ οθ'. αὐτοῦ Κανόνι, εἴκοσι χρόνους κανονίζει τὸν τοιοῦτον, ὁμοίως μὲ τὸν πεσόντα μὲ τὴν ἀδελφῆν του.

(*) Ὁ δὲ μέγας ἐν Πατράσι Βαρσανούφιος ἐπιτιμᾷ ἐκεῖνον, ὅπου βλασφημῆσιν κατὰ τοῦ Θεοῦ, τεσσαράκοντα ἡμέρας νὰ λέγῃ τρεῖς φορὰς κάθε ἡμέραν, «Δόξα σοι ὁ Θεός.» Καὶ «Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε, εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν», βάλλωντας καὶ τρεῖς μετανοίας καθ' ἑκάστην, καὶ λέγωντας· «Συγχώρησόν μοι τῷ βλασφημήσαντι κατὰ σοῦ τοῦ Θεοῦ μου.»

Ἐάν τις πέση μετὰ τὴν ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος θυγατέρα του μίαν φοράν, ὁκτώ χρόνους ἐπιτιμᾶται· εἰ δὲ περισσότερον, δέκα χρόνους. Ζηροφαγῶν μετὰ τὴν θ'. καὶ ποιῶν γονυκλισίας πεντακοσίας.

Ἐάν τις πέση μετὰ τὴν συντέκνισσάν του, ὁκτώ χρόνους ἐπιτιμᾶται. Ζηροφαγῶν μετὰ τὴν ἐνάτην, καὶ ποιῶν γονυκλισίας τριακοσίας καθ' ἑκάστην (ὄρα καὶ εἰς τὸ ἦ. Κεφάλαιον τῆς ἐκ τοῦ βαπτίσματος συγγενείας, ποίαν τιμωρίαν λαμβάνουν οὗτοι ἀπὸ τοὺς βασιλικούς νόμους, ἦτοι τὸ νὰ κόπτεται ἡ μύτη καὶ τῶν δύω).

Ἐάν τις πέση εἰς κτήνος πολλάκις, ἔχων καὶ γυναῖκα, ὁκτώ χρόνους ἐπιτιμᾶται, εἰ δὲ οὐκ εἶχε γυναῖκα, καὶ ἀπαξ, ἢ δις, ἢ τὸ πολὺ τρεῖς ἔπασε, τρεῖς χρόνους ἐπιτιμᾶται, Ζηροφαγῶν μετὰ τὴν ἐνάτην, καὶ ποιῶν μετανοίας τριακοσίας.

Τὰ αὐτὰ ἐπιτίμια νὰ λαμβάνῃ καὶ ἡ γυνὴ ὅπου πέσει μετὰ κτήνος.

Ἐάν τις πέση μετὰ τὴν πρώτην του ἐξαδέλφην, δύο χρόνους ἐπιτιμᾶται, Ζηροφαγῶν μετὰ τὴν θ'. καὶ ποιῶν καθ' ἑκάστην γονυκλισίας πεντακοσίας.

Ἐάν τις πέση μετὰ ἔθνηκην, ἦγουν Ἑβραϊκὴν, ἢ Γούρκισσαν, ἢ καὶ αἰρετικὴν, μὴ ἔχων γυναῖκα νόμιμον, τρεῖς χρόνους ἐπιτιμᾶται, Ζηροφαγῶν μετὰ τὴν ἐνάτην, καὶ ποιῶν καθ' ἑκάστην γονυκλισίας διακοσίας. Παρομοίως ἐπιτιμᾶται καὶ ἡ γυνὴ ἢ μὴ ἔχουσα ἄνδρα νόμιμον, ἔάν μετ' Ἑβραϊκὸν πετη, ἢ μετ' Γούρκον, ἢ μετ' αἰρετικόν, ἦγουν Λατῖνον ἢ Ἀρμένιον. Εἰ δὲ ὁ ἄνδρας ἔχων γυναῖκα, καὶ ἡ γυνὴ ἔχουσα ἄνδρα νόμιμον, ἔπειτα πέσουν μετὰ τοιαύτη ἔθνηκᾶ, ἢ αἰρετικᾶ πρόσωπα, τέσσαρς, ἢ πέντε χρόνους ἐπιτιμῶνται, Ζηροφαγοῦντες μέχρις θ'. καὶ ποιῶντες καθ' ἑκάστην γονυκλισίας διακοσίας πενήκοντα (1).

Ἐάν δὲ γυνὴ Πρεσβυτέρου ἢ Διακόνου μοιχευθῇ, τρεῖς χρόνους ἐπιτιμᾶται, Ζηροφαγοῦσα μετὰ τὴν ἐνάτην, καὶ γονυκλισίας ποιοῦσα καθ' ἑκάστην τριακοσίας, βρῦτερα δηλαδὴ ἀπὸ τὰς ἄλλας μοιχιλίδας, καθ' ὅτι φονεύουσι τοὺς ἄνδρας τῶν, μετὰ τὸ νὰ γίνονται αἷτις νὰ καθιροῦνται τῆς Ἱερωσύνης μετὰ τὴν τοιαύτην μοιχείαν. Οἱ δὲ ἄνδρες αὐτῶν, ἔάν μὲν θέλουν νὰ τὰς ἔχουν, καθιροῦνται τῆς Ἱερωσύνης, εἰ δὲ θέλουν νὰ ἔχουν τὴν Ἱερωσύνην, χωρίζονται ἀπὸ αὐτὰς, πρὸ τοῦ νὰ συνευρεθοῦν μετὰ αὐτὰς ὕστερον ἀπὸ τὴν μοιχείαν, κατὰ τὸν ἦ. τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ.

Ἐάν δὲ τις γυνὴ πέση μετὰ δύο ἀδελφοὺς, τρεῖς χρόνους ἐπιτιμᾶται, Ζηροφαγοῦσα μετὰ τὴν ἐνάτην, καὶ μετανοίας ποιοῦσα καθ' ἑκάστην διακοσίας (2).

Ἐάν γυνὴ πέση μετὰ εὐνοῦχον, τρεῖς χρόνους ἐπιτιμᾶται, Ζηροφαγοῦσα μετὰ τὴν ἐνάτην, καὶ γονυκλισίας ποιοῦσα καθ' ἑκάστην τριακοσίας.

Ἐάν τις ἀρσενοκοιτήσῃ τὴν γυναῖκά του, ὁκτώ χρόνους ἐπιτιμᾶται, Ζηροφαγῶν μετὰ τὴν ἐνάτην, καὶ ποιῶν καθ' ἑκάστην μετανοίας διακοσίας (3).

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ἉΓΙΟΥ ΤΑΡΑΣΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Ὁ θεὸς Πατὴρ ἡμῶν Τάρασιος ἦν ἐπὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς μητρὸς αὐτοῦ, ἐπὶ Νικηφόρου τοῦ ἀπὸ Γενικῶν. Ἐν δὲ τῷ 795. ἔτει, βίᾳ τῆς Βασιλίσσης Εἰρήνης ἐκ τῆς τῶν λαϊκῶν τάξεως εἰς τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνον προεβιάσθη, μετὰ τὸν Κωνσταντινουπόλεως Παῦλον, τῇ εἰκοστῇ πρώτῃ τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς (4), πατριαρχεύσας ἔτη α' καὶ μῆνας β' (5)· μέγα δὲ ὡς ἀληθῶς ἔργον ἐποίησεν, ὅτι

(1) Σημειῶσαι ὅτι οἱ τοιοῦτοι δὲν χρίονται μετὰ τὸ ἅγιον Μύρον, ὡς οἱ ἀρνῆθέντες τὸν Χριστὸν, ἀλλὰ μόνον βαρύτερα ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἐπιτιμῶνται, κατὰ τὴν λα'. ἀπόκρισιν τοῦ Κίτρου, καὶ τὴν μζ'. ἀπόκρισιν τοῦ Βαλαμῶνος.

(2) Ὅρα περὶ τοῦτου τὸν κγ'. καὶ πζ'. τοῦ μεγάλου Βασιλείου.

(3) Λέγει δὲ ἀκόμη ἐκεῖσε ὁ Ἅγιος Νησευτῆς καὶ ταῦτα, τὰ παρὰ τοῖς Ἀρχιερεῦσι καὶ Πνευματικαῖς εἰδήσεως ἀξία· ἦγουν, ὅτι ὅλοι ἐκεῖνοι ὅπου εὐρίσκονται ὑποκάτω εἰς Κανόνα καὶ ἐπιτίμιον, καὶ διὰ τοῦτο δὲν μεταλαμβάνουσι τὰ θεῖα Μυστήρια, οὗτοι νὰ παίρουν μεγάλον Ἀγιασμόν τῇ μεγάλῃ Ε'. τῇ Λαμπρῇ, τῇ τῶν Χριστοῦ γεννιῶν ἑορτῇ, καὶ τῇ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, ὅτι ἐκεῖνοι ὅπου κἀμὸν ἀμαρτίας θανασίμου, καὶ ἔπειτα καταφρονοῦν καὶ ἀποτολμοῦν νὰ μεταλαμβάνουν ἀναξίως τὰ θεῖα Μυστήρια, οὗτοι βαρύτερα ἀπὸ ὅλους ἀμαρτάνουσιν ὄθεν καὶ πρέπει νὰ κανονίζονται περισσότερον καιρὸν νὰ ἀπέχουν τῆς θείας Κοινωνίας, ἀπὸ τοὺς ἀμαρτάνοντας καὶ μὴ μεταλαμβάνοντας· ὅτι οἱ πρὸ τριάκοντα ἐτῶν ἀμαρτάνοντες, συγκαταβατικώτερα κανονίζονται ἀπὸ τοὺς ἀμαρτάνοντας ὑπὲρ τὰ

τριάκοντα ἔτη· ὅτι οἱ ἔχοντες Κανόνα καὶ μὴ μεταλαμβάνοντες εἰς μὲν τὸν καιρὸν τῆς θείας Λειτουργίας νὰ ἐκβιάζοντο ἔξω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, ὅταν ὁ Ἱερεὺς λέγῃ, τὸ, ὅσοι κατὰ τὴν χούμενοι πρόεθετε, καὶ νὰ στείκωνται εἰς τὸν Νάρθηκα, εἰς δὲ τὸν καιρὸν τοῦ Ἑσπερινοῦ καὶ τοῦ Ὁρθρου, νὰ στείκωνται μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καθὼς καὶ ἡ ὑποσημείωσις τοῦ ἱ. Κανόνος τοῦ αὐτοῦ Νησευτοῦ διορίζει, ἦν καὶ ἀνάγνωθι. Ἐάν δὲ τις φονεύσῃ θεληματικῶς τὸν πατέρα του, τριανταπέντε χρόνους κανονίζεται, κατὰ τὸν ἱ. Κανόνα τοῦ Ἁγίου Νικηφόρου, τὸν ἐρανισθέντα ἐκ τοῦ δ'. τόμου τῶν Πρακτικῶν, καὶ ὄρα εἰς τοὺς Κανόνας αὐτοῦ.

(4) Δοσιθ. σελ. 631. τῆς Δωδεκαβίβλου. Πλὴν καὶ μετὰ ὅλον ὅπου ἐβιάσθη, πάλιν δὲν ἠθέλησε τὸ πρῶτον νὰ πεισθῇ εἰς τὴν βίαν, προβάλλωντας πρῶτον τὸ μέγα τῆς Ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα, Β'. ὅτι ἦν κοσμικὸς καὶ ἐδειλία, καὶ Γ'. διὰ τὴν Ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως ἀνεθιματίζετο ὑπὸ τῶν εἰκονομάχων αἰρετικῶν (αὐτόθι).

(5) Ὅρα σελ. 300. τοῦ Γίουρ. Γραικορωμαίων.

διὰ παρακινήσεως αὐτοῦ, ἔπεισε τοὺς Βασιλεῖς νὰ συναθροίσουν τὴν ἀγίαν καὶ Οἰκουμενικὴν ζ'. Σύνοδον, καὶ διὰ τῶν παρακλητικῶν αὐτοῦ γραμμάτων πρὸς τὸν Ρώμη· Ἀδριανὸν καὶ τοὺς Πατριάρχας τῆς Ἀνατολῆς, ἔπεισε καὶ τούτους νὰ στείλουν τοποτηρητὰς εἰς τὴν Σύνοδον. Ἦτο δὲ θεῖος τοῦ ἀγιωτάτου Πατριάρχου Φωτίου. Κοντὰ δὲ εἰς τὰς λοιπὰς του ἐπιστολάς, καὶ τὴν Ἐπιστολὴν τυχύτην συνέγραψε κατὰ Σιμωνιακῶν, καὶ πρὸς τὸν Ρώμη· ἀπέστειλεν Ἀδριανὸν, μὲ τὸ νὰ ἐπεπόλαζε καὶ εἰς τὴν Ρώμην τὸ τοιοῦτον κακὸν, τὴν ὁποίαν ὡς Κανονικὴν ἀπεδέχθη ἡ Ἐκκλησία, καὶ κεῖται ἐν τῇ 896. σελ. τοῦ β'. τόμου τῶν Συνοδικῶν, καὶ ἐν τῷ β'. τμήμῳ τῶν Πανδεκτῶν (1).

Ἡ τοῦ Ταρασίου Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τὸν Ἀδριανὸν Πάπαν Ἐπιστολὴ

Ἑ ρ μ η ν ε υ ο μ ε ν η .

Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως, Εὐαγγελικῶς, Ἀποστολικῶς τε καὶ Πατρικῶς διδασκόμεθα, ἀφιλόργυρον τὸν τρόπον ἔχειν ἐν τῇ τῆς Ἱερωσύνης ἀγιστεία, καὶ μὴ χρυσιζέσθαι, ἢ ἀργυρίζεσθαι ἐπὶ χειροτονία παντὸς ιερατικοῦ ἀνδρός, ὡς ὑποδείξομεν ἐν ταῖς ὑποτεταγμέναις γρήσεσιν, ἀπὸ τε Γραφικῶν θεηγοριῶν καὶ Πατρικῶν διδασκαλιῶν. Οἱ γὰρ ἐπιθέντες χεῖρας ὑπῆρέται τοῦ Πνεύματος τοῦ ἀγίου εἰσιν, οὐχὶ πρᾶται· δωρεὰ· γὰρ λαμβάνοντας τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος, δωρεὰν δίδοσθαι τοῖς παρ' αὐτῶν μεταλαμβάνουσιν ἀπεφήναντο. [Ματθ. ι. 8.] ἐκ τῆς Κυριακῆς φωνῆς τὴν ἐλευθερίαν ταύτην εἰληφότες. Εἰ δέ τις ἐλεγγθεῖ χρυσίῳ ταύτην ὠνητάμενος, ἀποκῆρυκτον διαγορεύουσι τὸν τοιοῦτον τῆς ιερατικῆς τάξεως. Εἰ γὰρ καὶ ὀνόματι τὴν Ἱερωσύνην κεκλήρωται, ἀλλ' οὐν διαφεύδεται ὁ λόγος ἐπὶ τῷ πράγματι. Οὐδεὶς γὰρ Θεῶ δουλεύειν δύναται καὶ Μαμωνᾶ, ὡς εὐαγγελικῶς ἐμάθομεν. [Ματθ. ζ'. 24.] Καὶ ἐπειδὴ ἠκούσαμεν προφητικῶς τοῦ Θεοῦ βοῶντος· «Ἱερεῖς λαλήσατε εἰς τὴν καρδίαν Ἱερουσαλήμ». [Ἠσαίας μ'. 2.] Αὐθίς τε ἐπαπειλοῦντος· «Ὁ σκοπὸς ἐάν ἴδῃ τὴν ρομφαίαν ἐρχομένην, καὶ μὴ σημάνη τῇ σάλπιγγι, καὶ ὁ λαὸς μὴ φυλάξηται, καὶ ἐλθοῦσα ἡ ρομφαία λάβῃ ἐξ αὐτῶν ψυχὴν, τὸ αἷμα ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ σκοποῦ ἐκζητήσω· [Ἰεζεκ. λγ'. 6.] φέβω τοῦ τῆς σιωπῆς κατακρίματος, ἀναγγέλλομεν τοῖς προέδροις πᾶσι τῶν καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησιῶν, ἵνα μετὰ παρρησίας, κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον, εἴπωμεν· «Καθαροὶ ἐσμεν ἀπὸ τοῦ αἵματος [Πράξ. κ'. 26.] τῶν παραβαινόντων τὰς Κανονικὰς διατάξεις, καὶ πάνυ γε μᾶλλον τῶν ἐπὶ γρήμασι χειροτονησάντων, ἢ χειροτονηθέντων. Πέτρου τοῦ θεοῦ Ἀποστόλου, οὐ καὶ τὴν καθέδραν ἐκπληρώσατο ἡ ἀδελφικὴ ὑμῶν ἀγιότης, ὡς Σίμωνα τὸν μάγον τούτους καθελόντος. Τούτου ἕνεκεν, οὐχ ὑποστελλόμεθα τοῦ ἀναγγέλλειν τὴν ἀλήθειαν, φυλάττοντες καὶ κρατοῦντες τὰ παρὰ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων καὶ τῶν ἀοιδίμων Πατέρων ἡμῶν κανονικῶς ἐκδοθέντα, καὶ εἴ τι τούτων παρεβάθη ὑπό τινων, βδελυττόμεθα. Ἡ οὐν ἀδελφικὴ ὑμῶν ἱεροπρεπὴς Ἀρχιερωσύνη, ἐνθέσμως καὶ κατὰ Θεοῦ βούλησιν πρυτανεύουσα τὴν ἱεραρχικὴν ἀγιστείαν, διαδόχον ἔχει τὴν δόξαν. Εἶρηκε γὰρ διὰ τοῦ Προφήτου ὁ Μιέγας καὶ πρῶτος Ἀρχιερεὺς Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν· «Ζῶ ἐγὼ, ἀλλ' ἢ τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω». [Ρωμ. ιδ' 11.] Οἶδα γὰρ, ἀνερ, ἐπιθυμιῶν τῶν τοῦ πνεύματος, ὅτι φορητοτέρα μᾶλλον ἐστὶ Μακεδονίου καὶ τῶν ἀμφ' αὐτὸν πνευματομάχων ἢ δυσσεβῆς αἵρεσις· ἐκείνων γὰρ κτίσμα καὶ δοῦλον τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς τὸ ἅγιον Πνεῦμα ληρωδούντων, οὗτοι, ὡς δοκοῦσι, δοῦλον ἑαυτῶν τοῦτο ποιεῖσι. Πᾶς γὰρ δεσπότης, ὅ,τι ἂν ἔχοι, εἰ βούλοιο, πιπράσκει, εἴτε οἰκέτην, εἴτε ἕτερον ὧν κέκτηται. Ὡσαύτως καὶ ὁ ἀγοράζων, δεσπότης βουλόμενος εἶναι τοῦ ἠγορασμένου, διὰ τιμῆς ἀργυρίου τοῦτο κτᾶται. Οὕτως οἱ ταύτην τὴν ἄθεσμον πρᾶξιν ἐργαζόμενοι, καταθιβάουσι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἴσα ἀμαρτάνοντες τοῖς βλασφημοῦσιν, ἐν Βεελζεβούλ ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια τὸν Χριστὸν [Ματθ. θ'. 34.] ἢ τό γε ἀληθέστερον εἶπεν, παρεόικασιν Ἰουδα τῷ προδότῃ, ἕς τοῖς θεοκτόνοις Ἰουδαίοις, τιμῆς ἀργυρίου τὸν Χριστὸν ἀπημπολήσατο. Ὡς οὐν τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἡμοούσιόν ἐστι Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, τῆς αὐτῆς παντί που δῆλον, ἔσσονται μερίδος, ὡς ἀποδέδεικται. Εἰ δὲ πιπράσκειται (πρόδηλον γὰρ, οὐδαμῶς) ἀναμφιλέκτως, οὐκ ἐστὶν ἐν αὐτοῖς ἡ χάρις τοῦ ἀγίου Πνεύματος, ἥτοι ἢ τῆς Ἱερωσύνης ἀγιστεία καὶ οὐκ ἔλαβον. οὐδὲ ἔχουσι. Μνησθήτωσαν τοῦ ἀγίου Πέτρου πρὸς τὸν τοῦτο ἐπιτηδεύσαντα, οὕτω λέγοντος· «οὐκ ἐστὶ σοι μερίς, οὐδὲ

(1) Σημείωσαι δὲ, ὅτι ὄχι μόνον ἐν τῇ Ἐπιστολῇ ταύτῃ ἐλέγχει τὴν Σιμωνίαν ὁ θεὸς Ταρᾶσιος, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἐπιστολῇ, τὴν ὁποίαν στέλλει πρὸς Ἰωάννην Πρεσβύτερον ἠγούμενον καὶ ἀναχωρητὴν, ἥτις κεῖται ἐν σελ. 899. τοῦ β'. τῶν Συνοδικῶν, λέγων ὅτι ἐκπίπτει τῆς Ἱερωσύνης καθὲρ Ἐπίσκοπος. ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, ὅστις ἐλεγχθῆ ὅτι ἔδωκεν, ἢ ἐπῆρε τὴν Ἱερωσύνην μὲ χρῆματα, καὶ ὅτι εἶναι τὸ ἐπιτήδευμα αὐτὸ

Καίσαρῶν καὶ Σιμωνιακῶν. Ἀποδεικνύει δὲ εἰς αὐτὴν καὶ τοῦτο, ὅτι ὁ διὰ χρῆματα χειροτονήσας, ἢ χειροτονηθείς, αὐτὸς ἐάν μετανοήσῃ, δέχεται μὲν παρὰ τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν μετάνοιαν, ὅμως νὰ ἐνεργῆ τὰ τῆς Ἱερωσύνης δὲν δύναται, ἀλλὰ τῆς Ἱερωσύνης ξένος εἶναι καὶ κεχωρισμένος, διὰτὶ δὲν εἶναι ἀνεπιληπτος, κατὰ τὸν Ἀπόστολον.

κλῆρος ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ». [Πράξ. ἡ. 21.] Εἰ γὰρ ἀπεμπολεῖται ἡ τῆς Ἱερωσύνης ἀξία, ἄρα περιττὴ παρ' αὐτοῖς ἢ κατὰ τὸν βίον σεμνὴ πολιτεία, καὶ ἡ ἐν ἀγνείᾳ καὶ ἀρετῇ ἀνατροφή. Περιττὸς κατ' αὐτοὺς καὶ ὁ Παῦλος ὁ θεὸς Ἀπόστολος διδασκῶν «δεῖ τὸν Ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον εἶναι, σώφρονα, κόσμιον, διδακτικόν, ἐγκρατῆ, νηφάλιον, ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ᾖ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ ὑγιαίνουσῃ διδασκαλίᾳ, καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν» [ἁ. Τιμοθ. γ'. 1.] Οἰχεται ταῦτα πάντα ἐκ τοῦ πρατοῦ καὶ ἀγοραστοῦ τῆς Ἱερωσύνης. Αἱ οὖν ὑποκείμεναι ἀγιόλεκτοι χρήσεις ἀλλότριον πάντῃ τῆς Ἱερωσύνης ἀποφαίνονται τὸν ποτὲ διδόντα, ἢ λαμβάνοντα ἐν οἰωδῆποτε χρόνῳ, εἴτε καὶ πρὸ τῆς χειροτονίας, εἴτε καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν· λαβεῖν γὰρ ἐστὶ, τὸ λαβεῖν ὄτε δήποτε, ἀλλὰ καὶ πάσας τὰς προσβολὰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀφαιροῦσιν ἐπὶ τῇ τῶν χρημάτων δόσει.

Κατὼν τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων κθ'.

«Εἴ τις Ἐπίσκοπος διὰ χρημάτων τῆς ἀξίας ταύτης ἐγκρατῆς γένηται, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, καθαιρεῖσθω καὶ αὐτὸς καὶ ὁ χειροτονήσας, καὶ ἐκκοπέσθω τῆς κοινωνίας, ὡς Σίμων ὁ μάγος ὑπ' ἐμοῦ Πέτρου».

Ἐκ τῆς βίβλου τῶν Πράξεων.

«Ἰδὼν δὲ ὁ Σίμων ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν Ἀποστόλων δίδεται τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, προσήνεγκεν αὐτοῖς χρήματα λέγων, ὅτε κάμοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην, ἵνα, ὡς ἂν ἐπιθῶ τὰς χεῖρας, λαμβάνῃ Πνεῦμα ἅγιον. Πέτρος δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν· Τὸ ἀργύριόν σου εἶη σὺν σοὶ εἰς ἀπώλειαν, ὅτι τὴν δωρεάν τοῦ Θεοῦ ἐνόμισας διὰ χρημάτων κτᾶσθαι· οὐκ ἐστὶ σοὶ μερίς, οὐδὲ κλῆρος ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ· ἡ γὰρ καρδία σου οὐκ ἐστὶν εὐθεῖα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Μετανόησον οὖν ἀπὸ τῆς κακίας σου ταύτης, καὶ δεήθητι τοῦ Θεοῦ, εἰ ἄρα ἀφεθήσεται σοὶ ἡ ἐπίνοια τῆς καρδίας σου· εἰς γὰρ χολὴν πικρίας καὶ σύνδεσμον ἀδικίας ὀρῶ σε ὄντα». [Πράξ. ἡ. 18. 24].

Ἐκ τῆς γ'. τῶν Βασιλειῶν Κεφ. ιγ'. 33.

«Καὶ οὐκ ἐπέστρεψεν Ἱεροδοᾶμ ἀπὸ τῆς κακίας αὐτοῦ. Καὶ ἐπέστρεψε καὶ ἐποίησεν ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ Ἱερεῖς ὑψηλῶν. Ὁ βουλόμενος ἐπλήρου τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ ἐγένετο Ἱερεὺς εἰς τὰ ὑψηλά. Καὶ ἐγένετο τοῦτο τὸ ρῆμα εἰς ἀμαρτίαν τῷ οἴκῳ Ἱεροδοᾶμ, καὶ εἰς ὄλεθρον καὶ εἰς ἀφανισμόν ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς».

Ἐκ τῆς δ'. τῶν Βασιλειῶν Κεφ. ε. 15 — 27.

«Καὶ ἐπέστρεψε Νεεμάν πρὸς Ἐλισσαιὲ αὐτὸς καὶ πᾶσα ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ. Καὶ ἦλθε, καὶ ἔστη ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ εἶπεν· Ἰδοὺ δὴ ἐγνώκα, ὅτι οὐκ ἐστὶ Θεὸς ἐν πάσῃ τῇ γῆ, ἀλλ' ἡ ἐν τῷ Ἰσραὴλ. Καὶ νῦν λάβε τὴν εὐλογίαν παρὰ τοῦ δούλου σου. Καὶ εἶπεν Ἐλισσαιέ· Ζῆ Κύριος, ὃς παρέστην ἐνώπιον αὐτοῦ, εἰ λήψομαι. Καὶ παρεδιάτατο αὐτὸν λαβεῖν, καὶ ἠπειθήσε. Καὶ μετ' ὀλίγα. Καὶ εἶπε Γιεζῆ τὸ παιδάριον Ἐλισσαιέ· Ἰδοὺ ἐφείσατο ὁ Κύριός μου τοῦ Νεεμάν τοῦ Σύρου τοῦ λαβεῖν ἐκ χειρὸς αὐτοῦ, ἃ ἐνήνοχε. Ζῆ Κύριος, εἰμὴ δραμοῦμαι ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ λήψομαι παρ' αὐτοῦ τι. Καὶ ἐδίωξε Γιεζῆ ὀπίσω Νεεμάν. Καὶ μετὰ βραχέα. Καὶ εἶπε Νεεμάν· Λάβε διτάλαντον ἀργυρίου. Καὶ ἔλαβε δύο τάλαντα ἀργυρίου ἐν δυσὶ θυλάκοις, καὶ δύο ἀλλασσομένας στολάς. Καὶ μεθ' ἕτερα. Καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν Ἐλισσαιέ· Πόθεν Γιεζῆ; Καὶ εἶπε Γιεζῆ· Οὐ πορεύεται ὁ δούλός σου ἐνθα καὶ ἐνθα; Καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν Ἐλισσαιέ· Οὐχὶ ἡ καρδία μου ἐπορεύθη μετὰ σοῦ; καὶ οἶδα, ὅτι ἀπέστρεψεν ὁ ἀνὴρ ἀπὸ τοῦ ἄρματος εἰς συνάντησίν σου; καὶ νῦν ἔλαβες τὸ ἀργύριον, καὶ λήψῃ ἐν αὐτῷ κήπους, καὶ ἐλαιῶνας, καὶ ἀμπελῶνας, καὶ πρόβατα, καὶ βόας, καὶ παῖδας, παιδίσκας, καὶ Νεεμάν κολληθήσεται ἐν σοὶ, καὶ ἐν τῷ σπέρματί σου εἰς τὸν αἰῶνα. Καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ προσώπου αὐτοῦ λελεπτωμένος ὡσεὶ χιών».

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἐκ τῆς εἰς τὸν Ἡσαΐαν ἐρμηνείας. || Κεφ. ἡ. 30.

«Νόμον ἔδωκε, εἰς βοήθειαν, ἵνα εἴπωσιν οὐχ ὡς τὸ ρῆμα τοῦτο τοῦ ἐγγαστριμύθου· οὐ γὰρ πρὸς ἀπάτην ἐπινενόηται, ὡσπερ ἐκεῖνα, ἀλλ' ἀληθείας ἐστὶ διδασκαλός, κἀκεῖνοι μὲν ἐπ' ἀργυρίῳ μαντεύονται. Τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ καταγέλαστον, ὅτι καὶ ἀργύριον αὐτοῖς τελοῦσι μισθὸν τοῦ ψεύδους οἱ ἀπατώμενοι. Τοῦτο δὲ τὸ ρῆμα τοῦ νόμου οὐκ ἐστὶ τοιοῦτον, ὥστε δῶρα δοῦναι περὶ αὐτοῦ· οὐδεὶς γὰρ τὴν χάριν ἀποδίδεται. «Δωρεάν, φησὶν, ἐλάβετε, δωρεάν ὁύτε». [Ματθ. ι. 8.] Ὅρα, πῶς ἠγανάκτησε Πέτρος

ἐπὶ Σίμωνι, ἀργύριον ἐπὶ τῆς δωρεᾶς τοῦ Πνεύματος προκομίσαντι ; Τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοί, φησὶν, εἰς ἀπώλειαν, ὅτι ἐνόμισας τὴν δωρεάν τοῦ Θεοῦ διὰ χρημάτων κτᾶσθαι». [Πράξ. ἡ. 21]. Οὐκ ἔστιν οὖν τοῦ Εὐαγγελίου λόγος, ὡς τὰ πωλούμενα ρήματα τῶν ἐγγαστριμύθων. Τί γὰρ ἂν τις δοίῃ ἄξιον αὐτοῦ ἀντάλλαγμα ; Ἐκουε τοῦ Δαβὶδ ἀποροῦντος καὶ λέγοντος· «Τί ἀνταποδώσω τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων, ὧν ἀνταπέδωκέ μοι ;» [Ψαλμ. ρέ. 2.] οὐκ ἔστιν οὖν δῶρα δοῦναι περὶ τούτου ἀντάξια τῆς ἀπ' αὐτοῦ χάριτος. Ἐν δῶρον ἄξιον, ἡ φυλακὴ τοῦ δωρηθέντος. Ὁ δούς σοι τὸν θησαυρὸν, οὐχὶ τιμὴν ἀπαιτεῖ τοῦ δωθέντος, ἀλλὰ φυλακὴν ἀξίαν τοῦ δεδομένου».

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς Ἐπιστολῆς τῆς πρὸς τοὺς ὕφ' ἑαυτὸν Ἐπισκόπους, ἧτις ἐστὶ Κατὼρ γ'.

«Νομίζουσι μὴ ἀμαρτάνειν τῷ μὴ ἅμα προσλαμβάνειν, ἀλλὰ μετὰ τὴν χειροτονίαν λαμβάνειν. Λαβεῖν δὲ ἔστιν, ὅτε δήποτε λαβεῖν. Παρακαλῶ οὖν ταύτην τὴν πρόσδον, μᾶλλον δὲ τὴν προσαγωγὴν τὴν ἐπὶ γέενναν ἀπόθεσθε, καὶ μὴ τὰς χεῖρας μολύνοντες τοιοῦτοις λήμμασιν, ἑαυτοὺς ἀναξίους ποιήσητε τοῦ ἐπιτελεῖν τὰ ἅγια Μυστήρια.»

Ἐκ τοῦ βίου τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.

«Προτῆλθεν ὁ τῆς μακρηγορίας ἡμῖν αἴτιος τοῖς Ἐπισκόποις πᾶσιν Εὐσέβιος, ὁ κατήγορος τῶν ἐξ λοιπῶν Ἐπισκόπων, ἀξίων δεχθῆναι εἰς κοινωνίαν. Προσαντιλέγουσι τινες τῶν Ἐπισκόπων μὴ δεῖν αὐτὸν δεχθῆναι ὡς συκοφάντην. Ἐπὶ τούτοις ἰκέτευε λέγων· Ἐπειδὴ ἡ δίκη τὸ πλεῖστον μέρος ἐπὶ ἔτη δύο ἐβατανίσθη, εἰς μάρτυρας δὲ γεγένηται ἡ ὑπέθεσις, δέομαι τῆς ὑμετέρας θεοφιλίας, σήμερον παρκατὰ δοῦναι με τοὺς μάρτυρας· εἰ γὰρ καὶ Ἀντωνίνος τετελεύτηκεν ὁ Ἐπίσκοπος, ὁ λαβὼν τὸ χρυσίον καὶ χειροτονήσας, ἀλλ' οὖν γε μένουσιν οἱ δεδωκότες καὶ χειροτονηθέντες. Ἐδικαίωσεν ἡ παρούσα Σύνοδος ζητηθῆναι τὸ πρᾶγμα, καὶ ἄρχεται ἡ ὑπόθεσις ἐξ ἀναγνώσεως τῶν πρώην πραχθέντων ὑπομνημάτων. Ἐιστῆλθον οἱ μάρτυρες, εἰσῆλθον καὶ οἱ ἐξ τῶν δεδωκότων καὶ χειροτονηθέντων. Ἐν ἀρχῇ ἤρουντο. Ἐπιμενόντων δὲ τῶν μαρτύρων, τῶν μὲν λαϊκῶν, τῶν δὲ Πρεσβυτέρων, οἷς ἔδοξαν τεθαρρηκέναι (1), πρώτα μὲν ἤρουντο· ὡς δὲ οἱ μάρτυρες ἤλεγχον, τόπων αὐτοὺς ὑπομιμνήσκοντες καὶ καιρῶν, καὶ τὰ εἶδη τῶν ἐνεγύρων λέγοντες, καὶ τὴν ποσότητα, οὐ πάνυ καλῶς τῆς συνειδήσεως αὐτῶν διακειμένης, αὐθαίρετοι ὁμολογοῦσι δίχα πολλῆς ἀνάγκης, ὅτι δεδώκαμεν καὶ γεγόναμεν (2), τοιαύτην νομίσαντες ἀκολουθίαν εἶναι, ἵνα τῆς λειτουργίας τῆς δημοσίας ἐλευθερωθῶμεν (3), καὶ νῦν δεόμεθα, εἰ μὲν ἔστιν ὅσιον ἡμᾶς εἶναι ἐν τῇ λειτουργίᾳ τῆς Ἐκκλησίας, ἐπεὶ κἂν τὸ χρυσίον ὁ ἐδώκαμεν, ἵνα λάβωμεν τῶν γὰρ γυναικῶν ἡμῶν δεδώκαμέν τινα σκεύη. Ὁ Ἰωάννης πρὸς ταῦτα ὑπέσχετο τῇ Συνόδῳ, ὅτι τοῦ μὲν βουλευτηρίου ἐγὼ αὐτοὺς ἀπαλλάσσω, ἀξιώσας τὸν Βασιλέα, ὑμεῖς δὲ προστάξετε λαβεῖν αὐτοὺς ὁ δεδώκασιν παρὰ τῶν κληρονόμων τοῦ Ἀντωνίνου. Προσέταξεν ἡ Σύνοδος, τὸ μὲν χρυσίον αὐτοὺς λαβεῖν παρὰ τῶν κληρονόμων τοῦ Ἀντωνίνου, κοινωνεῖν δὲ ἔνδον τοῦ θυσιαστηρίου, εἶναι δὲ ἀπὸ Ἰερῶν, ἵνα μὴ τούτων συγχωρηθέντων, ἔθος γένηται Ἰουδαϊκόν, ἢ Αἰγύπτιον, τοῦ πωλεῖν καὶ ἀγοράζειν τὴν Ἰερωσύνην. Φασὶ γὰρ τὸν λυμεῶνα καὶ ψευδώνυμον Πατριάρχην τῶν Ἰουδαίων κατ' ἔτος ἀμείβειν, ἢ καὶ παρ' ἔτος, τοὺς ἀρχισυναγώγους ἐπὶ συλλογῇ ἀργυρίου, ὁμοίως καὶ τὸν ζηλωτὴν τούτου τῶν Αἰγυπτίων Πατριάρχην, ἵνα πληρωθῇ τὸ προφητικόν· «Οἱ Ἰερεῖς αὐτῆς μετὰ δώρων ἀπεκρίναντο, καὶ οἱ Προφῆται μετὰ ἀργυρίου ἐμαντεύοντο». [Μιχ. γ'. 11].

Ὡδε παράγεται εἰς μαρτυρίαν καὶ ὁ β'. Κατὼρ τῆς δ'. ὅν καὶ ἀνάγνωθι ἐκεῖ, καὶ ἐν τῇ προλαβούσῃ τοῦ Γερραδίου Ἐπιστολῇ.

(Ἐκ τῆς ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς Γενναδίου Πατριάρχου).

«Ἐστω τοίνυν καὶ ἔστιν ἀποκήρυκτος, καὶ πάσης Ἱερατικῆς ἀξίας τε καὶ λειτουργίας ἀλλότριος, καὶ τῇ κατὰ τὸ ἀναθέματος ὑποκείμενος, ὃ τε κτᾶσθαι ταύτην τὴν Ἰερωσύνην διὰ χρημάτων οἰόμενος, καὶ ὁ ταύτην παρέχειν ἐπὶ χρήμασιν ὑπισχνούμενος, εἴτε Κληρικὸς, εἴτε λαϊκὸς εἴη, κἂν ἐλέγχωτο, κἂν μὴ ἐλέγχωτο ποιεῖν. Οὐ γὰρ οἷόν τε συμβιβάσθηναι ποτε τὰ ἀσύμβατα, οὐδὲ Θεῷ συμφωνῆσαι τὸν

(1) Ἐν ἄλλοις καὶ τοῦτο πρόκειται· Τινῶν δὲ καὶ γυναικῶν.

(2) Ἐν ἄλλοις καὶ τοῦτο πρόκειται· Ὁμολογοῦμεν.

(3) Παρὰ τῷ β' τόμῳ τῶν Συνοδικῶν οὕτω κεῖται· Ἴνα δόξωμεν τῆς βουλῆς τῆς δημοσίας ἐλευθερωθῆναι.

Μαμωνᾶν, ἢ τοὺς τούτω δουλεύοντας δουλεύσαι Θεῷ, Δεσποτική καὶ αὕτη ἐστὶν ἀπόφασις ἀναμφίλεκτος. «Οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ Μαμωνᾷ» [Ματθ. 5'. 21].

Κατὼν κθ'. ἐκ τῶν Κατόνων τῆς Ἁγίας καὶ Οἰκουμένης 5'. Συνόδου.

Τοὺς ἐπὶ χρήμασι χειροτονοούμενους, εἴτε Ἐπισκόπους. ἢ οἰουσδήποτε Κληρικούς, καὶ μὴ κατὰ δοκιμασίαν καὶ αἵρεσιν βίου, καθαιρεῖσθαι προστάσσομεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς χειροτονήσαντας. Ἀκούσωμεν ταῦτα πάντες καὶ ἐνωτισώμεθα οὐ μόνον Ἀρχιερεῖς, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν τῷ Κλήρῳ κατηριθμημένοι, καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν Οἰκουμένην. «Δεῖ γὰρ περισσοτέρως ἡμᾶς προσέχειν τοῖς ἀκουσθεῖσι, μήποτε παραρρυῶμεν». [Ἑβρ. β'. 1.] «ὅτι οὐ φθαρτοῖς ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ, ἠγοράσθημεν ἐκ τῆς ματαίας πατροπαροδότου ἀναστροφῆς, ἀλλὰ τιμίῳ αἵματι, ὡς ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου Χριστοῦ». [ἀ. Πέτρ. ἀ.] Οὕτως ἡμᾶς δίδαξον, ἄνερ ἱερώτατε, ἔπεσθαι τοῖς Γραφικοῖς καὶ Εὐαγγελικῶς καὶ Ἀποστολικῶς, Κανονικοῖς τε καὶ Πατρικοῖς παραγγέλμασι. Πειθόμεθα γὰρ τοῖς ῥήμασι τοῦ στόματος ὑμῶν. «Ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν ἀνάβηθι, ὑψώσον ἐν ἰσχύϊ τὴν φωνὴν σου». [Ἠσαϊ. μ'. 9.] Πορεύθητι ἐν πλατυσμῷ. Κήρυξον μετὰ παρρησίας, ἕως ἐξαρθῆ καὶ εἰς ἀφανισμόν οἰχῆσεται ἡ διὰ χρημάτων χειροθεσία, καὶ πᾶν εἴ τι διὰ φιλαργυρίαν ταύτη, ἀδικίαν τε καὶ ἐμπορίαν, αἰσχροκερδῶς ἔπεται. Ταύτης γὰρ μετὰ τῶν συστοιχούντων αὐτῇ ἐξαιρουμένης ἐκ τοῦ περιουσίου λαοῦ, τοῦ τῷ ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ κεκλημένου καὶ δωρεάν τυχόντος τῆς ἀπολυτρώσεως, πάντα τὰ τῇ κακίᾳ συνεπόμενα μιάσματα πρόρριζα συνεκμηθήσεται, καὶ οἱ Ἱερεῖς ὡς φοινῆς ἀνθήσουσι, Χριστοῦ εὐωδίαν τοῖς σωζομένοις ἐμπνέοντες, καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπινικίως προσάδοντες. «Περιεῖλε Κύριος ἐκ σοῦ τὰ ἀδικήματά σου». [Σοφον. γ'. 16.] Ἐτι δὲ καὶ τοὺς ὀρεπομένους (1) γλυκάζοντες. Πληθύνοντες τε αὐτοὺς ἐν γῆρει πίωνι, καὶ τῆς μακαρίας (2) ἐκείνης, λέγω, καὶ ἀκηράτου ζωῆς κληρονόμους ἀναδεικνύοντες.

Ἑ ρ μ η ν ε ἰ α.

Καὶ ἡ παρούσα ἐπιστολή, παρομοίως μὲ τὴν τοῦ Γενναδίου, περὶ Σιμωνίας διακλαμβάνουσα, προοιμιάζει, ὅτι ἀπὸ πολλὰ μέρη διδασκόμεθα, τὸ νὰ μὴ λαμβάνῃ τινὰς ἀργύριον ἢ χρυσίον, διὰ νὰ χειροτονη κανένα Ἱερωμένον, ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιον, λέγω, ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους, καὶ ἀπὸ τοὺς θεῖους Πατέρας. Διότι οἱ χειροτονοῦντες ἐκεῖνοι Ἀρχιερεῖς, μὲ τὸ νὰ ἦναι ὑπηρεταὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ οὐκ ὀπωληταὶ, διὰ τοῦτο, καθὼς αὐτοὶ ἔλαβον τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος δωρεάν καὶ χωρὶς χρήματα, τοιοῦτοτρόπως ἐδιώρισαν νὰ τὴν δίδωσι δωρεάν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἐκεῖνοι ὅπου παρ' αὐτῶν τὴν ἔλαβον, ἀκολουθήσαντες τὸν Κύριον, ὅπου λέγει, δωρεάν ἐλάβετε, δωρεάν δότε. Ὅποιος δὲ φανερωθῆ νὰ τὴν ἀγοράσῃ μὲ χρήματα, ἀπόβλητον αὐτὸν κάμνουσι τῆς Ἱερωσύνης, καὶ ἀγκαλιὰ οἱ τοιοῦτοι ἔχουσι τὸ ὄνομα τοῦ Ἱερέως, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα τῆς Ἱερωσύνης δὲν ἔχουσι· διατὶ κανένας δὲν ἠμπορεῖ νὰ δουλεύσῃ ἐν ταῦτῳ Θεῷ τε καὶ Μαμωνᾶν, ἦτοι τὸν πλοῦτον. Ἐπειδὴ ὁμοίως καὶ ὁ Ἠσαΐας λέγει νὰ λαλήσουν οἱ Ἱερεῖς εἰς τὴν καρδίαν τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ διὰ Ἱεζεκίηλ φοβερίζει ὁ Θεὸς τὸν βιγλάτορα ἐκεῖνον, ὅπου ἰδῆ τὸν πόλεμον, ὅταν ἐρχεται, καὶ δὲν τὸ φανερώσει εἰς τὸν λαόν, διὰ νὰ φυλαχθῆ, ὅτι θέλει ζητήσῃ ἀπὸ τὰς χεῖράς του τὸ αἷμα ἐκείνων, διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς φοβούμενοι νὰ μὴ κατακριθῶμεν διὰ τὴν σιωπὴν, φανερόνομεν εἰς τοὺς Ἀρχιερεῖς ὅλους τὸ ἀμάρτημα τοῦτο, διὰ νὰ φυλαχθῶν ἀπὸ αὐτό. Καὶ διὰ νὰ εἰπῶμεν μὲ τὸν Ἀπόστολον, καθαροὶ ἐσμέν ἀπὸ τὸ αἷμα ἐκείνων, ὅπου παραδοίνοισι τοὺς θεῖους Κανόνας, καὶ μὲ χρήματα χειροτονοῦσιν, ἢ χειροτονοῦνται, εἰς καιρὸν ὅπου ὁ Ἀπόστολος Πέτρος τὸν μάγον Σίμωνα, ὅπου πρῶτος ἔδειξε τὸ τοιοῦτον ἀμάρτημα, εἰς ἀπώλειαν ἐπεμφεν. Ἀκολουθῶς δὲ ἐπιστρέφει ὁ Ἅγιος πρὸς τὸν Πάπαν, καὶ τοῦ λέγει ὅτι ἡ δυσσεβὴς αἵρεσις τῶν Σιμωνιακῶν (3) εἶναι βαρυτέρα ἀπὸ τὴν αἵρεσιν τοῦ Πνευματομάχου Μακεδονίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ· διότι ἐκεῖνοι μὲν ἔλεγον, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἶναι κτίσμα καὶ δούλον τοῦ Πατρὸς, οἱ δὲ Σιμωνιακοὶ δοῦλον ἐδικόν τους κάμνουσι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Καθὼς γὰρ κάθε αὐθέντης πωλεῖ τὸ πρᾶγμα ὅπου ἔχει καθὼς θέλει, εἴτε δούλος εἶναι αὐτό, εἴτε ἄλλο τι εἶδος, καὶ καθὼς ὅποιος ἀγοράζει πρᾶγμα, μὲ τὰ χρήματα τὸ ἀγοράζει καὶ γίνεται κύριος καὶ αὐθέντης ἐκείνου τοῦ ἀγορασμένου πράγματος, τοιοῦτοτρόπως καὶ οἱ Σιμωνιακοὶ ἀτιμάζουσι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ ὡς δούλον αὐτὸ πωλοῦσι καὶ ἀγοράζουσι, καὶ βλασφημοῦσι παρόμοια μὲ ἐκείνους ὅπου ἐβλασφήμουν τὸν Χριστόν, καὶ ἔλεγον ὅτι μὲ τὸν Βεελζεβούλ ἄρχοντα τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τὰ δαιμόνια· ἢ μάλλον εἶπεν παρομοιάζουσι μὲ τὸν προδότην Ἰούδαν, ὁ ὅποιος ἐπώλησε τὸν Χριστόν εἰς τοὺς Ἰουδαίους μὲ τὰ ἀργύρια, διατὶ καὶ αὐτοὶ πωλοῦσι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸ Ὀμοούσιον, καὶ τὴν αὐτὴν φύσιν ἔχον μὲ τὸν Χριστόν, καθ' ὃ Θεόν. Εἰ δὲ δὲν πωλεῖται ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος (φανερόν γὰρ εἶναι ὅτι δὲν πωλεῖται πώποτε), βεβαίωτατα δὲν μένει εἰς τοὺς ἀγοράζοντας ἢ τῆς Ἱερωσύνης χάρις, ἀλλ' οὔτε ἔλαβον τελείως Ἱερωσύνην, οὔτε

(1) Ἐν ἄλλοις πρόκειται· Καὶ τοὺς ὀρεπομένους καρπούς.

(2) Ἐν ἄλλοις· Μακραιώνας.

(3) Ὅρα ὅτι διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν κακίαν τῆς Σιμωνίας,

αἵρεσιν αὐτὴν ὀνομάζει ὁ Πατὴρ, ὡς καὶ ὁ Πάπας Γρηγόριος, καὶ ὁ Γεννάδιος, καὶ ὅρα τὸν κθ'. Ἀποστολικόν.

ἔχουσι. Καὶ ἄς ἐνθυμηθῶν τὰ λόγια τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου ὁποῦ εἶπε πρὸς τὸν Σίμωνα· «Οὐκ ἔστι σοι μερὶς οὐδὲ κληρὸς ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ» [Πράξ. ἡ. 21.] διότι, ἂν ἐπωλεῖτο ἡ Ἰερωσύνη, περιττὴ καὶ ματαία ἦθελεν εἶναι κοντὰ εἰς τοὺς ἀγοράζοντας ἡ σεμνὴ καὶ ἐνάρετος πολιτεία καὶ ἡ ἐν ἀγνείᾳ καὶ ἀρετῇ ζωὴ, ἡ ἀπαιτουμένη ἀπὸ τοὺς μέλλοντας ἱερωθῆναι. Περιττὸς καὶ μάττιος ἦθελεν εἶναι ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὅστις θέλει νὰ ᾔηται ὁ Ἀρχιερεὺς ἀκατηγόρητος, σωφρονισμένος, κόσμιος, ἐγκρατὴς καὶ νηφάλιος, διδασκτικὸς καὶ δυνατὸς νὰ παρακινή καὶ ἄλλους εἰς τὴν θεογνωσίαν, καὶ νὰ ἐλέγῃ τοὺς ἀντιλέγοντας, διατὶ αὐτοὶ ὅλοι εἰς οὐδὲν λογίζονται ἀπὸ τὸν πωλητὴν τῆς Ἰερωσύνης καὶ τὸν ἀγοραστὴν, διὰ τὰ ἀργύρια. Καθ' ἐξῆς δὲ φέρει μαρτυρίας, αἱ ὅποια ὀρίζονται ἀλλότριον τῆς Ἰερωσύνης ἐκεῖνον ὁποῦ λάβει ἢ δώσει ἀργύρια, ἢ πρὸ τῆς χειροτονίας, ἢ μετὰ τὴν χειροτονίαν· καὶ ἡ μὲν ἀπὸ τοῦ ἐννενηκостоῦ Κανόνος τοῦ μεγάλου Βασιλείου μαρτυρία, καὶ ὁ β'. τῆς δ'. καὶ ἡ ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Γενναδίου μαρτυρία, καὶ ὁ κβ'. τῆς ς'. ἐρμηνεῖαν δὲν χροιάζονται, διατὶ ἐξηγήσαμεν αὐτοὺς, καὶ ὅρα τὸν καθ' ἓνα εἰς τὸν τόπον του. Τὰς δὲ ἄλλας μαρτυρίας ὁποῦ φέρει ἀπὸ τὴν Γραφὴν καὶ τὸν Βασιλείου καὶ τὸν βίβν τοῦ Χρυσόστομου, συντόμως θέλουμεν τὰς ἐξηγήσει.

Ἡ μὲν οὖν ἐκ τῶν Πράξεων μαρτυρία λέγει, ὅτι ὁ Σίμων ὁ μάγος ἔφερεν εἰς τοὺς Ἀποστόλους χρήματα, λέγωντας εἰς αὐτοὺς, νὰ δώσουν καὶ εἰς αὐτὸν τὴν ἐξουσίαν, καὶ εἰς ὅποιον ἐπάνω βάλῃ τὸ χεῖρ του, νὰ λαμβάνῃ Πνεῦμα ἅγιον· ὁ δὲ Πέτρος τοῦ εἶπε· Νὰ ᾔηται τὰ χρήματα ὁμοῦ μὲ αὐτὸν εἰς ἀπώλειαν, ἐπειδὴ καὶ ἐνόμισεν νὰ ἀποκτήσῃ μὲ ταῦτα τὴν δωρεάν τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅτι νὰ μετανοήσῃ ἀπὸ αὐτὴν τὴν κακίαν του, κτλ.

Ἡ δὲ ἐκ τῆς τῶν Βασιλείων μαρτυρία λέγει, ὅτι ὁ Ἰεροδοάμ ὁ δοῦλος τοῦ Σολομώντος (ὅστις ἐπῆρε τὰς δέκα φυλάς καὶ ἐβασίλευσεν εἰς τὴν Σαμάρειαν) ἔκαμεν Ἱερεῖς εἰς τὰ ὑψηλά, καὶ ὅτι ὅποιος ἦθελεν, ἐγέμιζεν τὸ χεῖρ του (ἦτοι ἐδίδεν ἴσως ἀργύρια) καὶ ἐγένετο Ἱερεὺς εἰς τὰ ὑψηλά, καὶ τὰ ἐξῆς (1).

Ἡ δὲ ἐκ τῆς δ'. Βασιλείων λέγει, ὅτι, ἀφ' οὗ ἐκαθαρίσθη εἰς τὸν Ἰορδάνην ὁ Νεεμάν, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Ἑλισσαίου, ἐγύρισεν εἰς αὐτὸν μὲ ὄλην του τὴν παράταξιν καὶ ἐζήτησεν νὰ τοῦ δώσῃ δωρεάς, καὶ τὸν ἐβίασεν νὰ λάβῃ, ἀλλ' ὁ Ἑλισσαῖος δὲν ἔλαβε· βλέπων δὲ Γιεζῆ ὁ δοῦλος τοῦ Ἑλισσαίου ὅτι ὁ Ἑλισσαῖος δὲν ἔλαβεν, ἔδραμε κρυφίως κατόπι εἰς τὸν Νεεμάν καὶ τοῦ ἐζήτησεν. Ὁ δὲ Νεεμάν ἔδωκεν αὐτῷ δύο τάλαντα ἀργυρίου, εἰς δύο θυλακούρας καὶ δύο φορεσίαις ρυθχ. Ἀφ' οὗ δὲ ἐστράφη ὁ Γιεζῆ, ἤλεγξεν αὐτὸν ὁ Ἑλισσαῖος, ὅτι ἐπῆρε τὰ χρήματα διὰ νὰ ἀγοράσῃ κήπους καὶ ἐλαιώνας καὶ ἀμπελῶνας, καὶ πρόβατα καὶ βόας, καὶ δούλους καὶ δούλας, καὶ ἡ, τι θέλει κολλήσῃ ἢ λέπρα τοῦ Νεεμάν εἰς αὐτὸν καὶ εἰς ὅλον τὸ σπέρμα του, καὶ παρευθὺς ἐγένε λευκὸς ἀπὸ τὴν λέπραν ὡσὺν τὸ χιόνι (2).

Ἡ δὲ μαρτυρία, τὴν ὅποιαν φέρει ἀπὸ τὴν ἐρμηνεῖαν ὁποῦ κάμνει ὁ μίγχις Βασιλεῖος εἰς τὸ ἡ. Κεφ. τοῦ Ἡσαίου λέγει· Ὁ νόμος, τὸν ὅποιον ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς βοήθειαν τῶν ἀνθρώπων, δὲν εἶναι ὡσὺν τὰ λόγια τῶν μάγων, διὰ νὰ δώσῃ τινὰς χρήματα νὰ τὸν ἀγοράσῃ (καθὼς ἐκεῖνα ἀγοράζουσι οἱ παρὰ τῶν μάγων πλανώμενοι, ὄντες ἀξιογέλαστοι, διατὶ δὲν φθάνει ὁποῦ ἀπατῶνται ἀπὸ τὸ ψεῦδος, ἀλλὰ δίδουσι καὶ πληρωμὴν νὰ τὸ ἀγοράζουσι), ἐπειδὴ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ δὲν πωλεῖται. Εἶπε γὰρ ὁ Κύριος· Δωρεάν ἐλάβετε, δωρεάν δότε. Βλέπετε πῶς ἐθυμώθη ὁ Πέτρος κατὰ τοῦ Σίμωνος καὶ τοῦ εἶπε, τὸ ἀργυρίον σου οὐν σοὶ εἰς ἀπώλειαν, ἐπειδὴ καὶ ἐνόμισεν ὅτι μὲ χρήματα ἀποκτάται ἡ δωρεά τοῦ Θεοῦ· Δὲν εἶναι λοιπὸν τὰ λόγια τοῦ Εὐαγγελίου, ὡσὺν τῶν μάγων, ἐπειδὴ τὴ πληρωμὴν ἀξίαν ἠμπορεῖ νὰ δώσῃ ἄνθρωπος δι' αὐτά· Ἀκουσον πῶς ἀπορεῖ ὁ Δαβὶδ καὶ δὲν ἔχει τί νὰ ἀνταποδώσῃ εἰς τὸν Θεὸν διὰ τὰς χάριτάς του· ὡστε, κἀνέναν δῶρον δὲν εἶναι ἀξίον τῆς θείας χάριτος. Ἐνα μόνον δῶρον εἶναι ἀξίον, ἀνίσως τινὰς φυλάξῃ τὸ δωρηθὲν εἰς αὐτὸν χάρισμα, διατὶ ἐκεῖνος ὁποῦ σοὶ ἔδωκε τὸν θησαυρὸν, δὲν σοῦ ζητεῖ πληρωμὴν, ἀλλὰ φύλαξιν τοῦ δεδομένου.

Ἡ δὲ ἐκ τοῦ βίου τοῦ Χρυσόστομου μαρτυρία διηγεῖται, ὅτι Εὐσέβιος τις ἐκκληγόρει ἐν τῇ Ἀσίᾳ κάποιον Ἀντωνῖνον Ἐπίσκοπον, ὅστις ἔλαβε χρήματα καὶ ἐχειροτόνησεν ἐξ Ἐπισκόπου. Ἡ κρίσις τῆς ὑποθέσεως ταύτης ἐκράτησε δύο χρόνους, μὲ τὸ νὰ εἶπεν ὁ Εὐσέβιος ὅτι ἔχει νὰ παρστήσῃ εἰς αὐτὴν μάρτυρας. Παραστήσας λοιπὸν τούτους μετὰ τοὺς δύο χρόνους, ἀφ' οὗ ὁ Ἀντωνῖνος εἶχεν ἀποθάνει, εἶπε πρὸς τὴν Σύνοδον, ὅτι ἀγκαλὰ καὶ ὁ χειροτονήσας Ἀντωνῖνος ἐτελεύτησεν, ὅμως οἱ ὄντες τὰ χρήματα καὶ χειροτονηθέντες ζῶσιν· ἐξέτασεν ἡ Σύνοδος τὸ πρᾶγμα, ἐδιαβίβασθησαν τὰ γράμματα ὁποῦ ἔγιναν εἰς τὴν προτέραν κρίσιν· ἀρνοῦντο οἱ ἐξ Ἐπίσκοποι, ὅτι ἔδωσαν χρήματα καὶ ἐχειροτονήθησαν. Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ οἱ μάρτυρες ἐπέμενον μαρτυροῦντες καὶ τοὺς τόπους, καὶ τοὺς καιροὺς, καὶ τὰ εἶδη τῶν ἀργυρίων, καὶ τὴν προσότητα, τέλος καὶ οἱ Ἐπίσκοποι

(1) Τὸ ρητὸν τοῦτο ἀναφέρει ὁ θεῖος Χρυσόστομος (ὁμίλ. ιδ. πρὸς Ἐφεσίους σελ. 823. τοῦ γ'. τόμ.) λέγων· «Εἰ παντὶ ἐξεστι πληρῶν τὰς χεῖρας αὐτοῦ, κατὰ τοὺς παλαιούς καὶ Ἱερεῖς γίνεσθαι, παρίτωσαν πάντες· εἰκὴ τὸ θυσιαστήριον τοῦτο ἠκοδόμηται». Ὁ δὲ Θεοδώρητος ἐρμηνεύων τοῦτο λέγει· «Πῶς νοητέον, ὅτι ὁ βουλόμενος ἐπλήρωσεν τὴν χεῖρα αὐτοῦ; τὸ ἐπαγόμενον ὁλοῖ, καὶ ἐγένετο Ἱερεὺς τῶν ὑψηλῶν, τουτίστιν ἱεράτευε, καὶ τὸ θυμίαμα ταῖς χερσὶ προσέφερε» (σελ. 735. τοῦ β'. τόμ. τῆς Ὀκτατεύχου).

(2) Τὴν περικοπὴν ταύτην ἐρμηνεύων ὁ Ἱεροσολύμων Κύριλλος λέγει· «Ἐπῆρακα τὸ λεπρῶν τῶν ἴασι, καὶ κληρονομίαις

τὴν λέπραν. Ἐπλήρωσα, φησὶν, ἐγὼ τὸ κέλευσμα τοῦ εἰρηκότους μοι, δωρεάν ἐλάβετε, δωρεάν δότε, σὺ δὲ ἐπώλησας τὴν χεῖρ ἀπόδειξι τῆς πράσεως τὴν ὑπόθεσιν». Ὁ δὲ Θεοδώρητος· «Ἄλλ' ἐκεῖνος μὲν (ὁ Γιεζῆ) ἐραστὴς χρημάτων γεγονώς, ἀπεφάνθη λεληπρὸς. ὁ δὲ τῶν Προφητῶν χορὸς τὴν ἐσχάτην πενίαν ἠσπάσματο». Ὁ δὲ Ἀστέριος Ἀμασίας· «Συνδιαμνημόνευσον. ὅπως μὲν ὁ Σύρος Νεεμάν ἐκαθαρίσθη τῆς λέπρας, ἐν τῷ Ἰορδάνη λουσάμενος· ὅπως δὲ μετῆλθε τὸ πάθος εἰς Γιεζῆ τὸ παιδάριον, νεανίσκον πλεονέκτην καὶ ἀφιλόσοπον, Πνευματικὸν πωλήσαντα χάρισμα, καὶ τὴν ἀμισθὸν ἱατρείαν τοῦ διδασκάλου (σελ. 850 τοῦ β'. τῆς Ὀκτατεύχου).»

ὡμολόγησαν, ὅτι ἔδωκαν χρήματα καὶ ἐχειροτονήθησαν, διὰ νὰ μὴ τοὺς πειράζουσι εἰς τὰς βασιλικὰς ὑπηρεσίας. Ἐζήτησαν δὲ, ὅτι εἰ μὲν συγχωροῦνται νὰ ἦναι Ἐπίσκοποι καλῶς, εἰ δὲ μὴ, νὰ πάρουν τὰ χρήματα ὅπου ἔδωκαν, τὰ ὅποια ἦσαν κῶσμία τῶν γυναικῶν τους (1). Ὅθεν ὁ θεὸς Χρυσόστομος καὶ ἡ Σύνοδος ἐπέβησαν, ὅτι μὲν κληρονόμοι τοῦ Ἀντωνίνου νὰ δώσουν τὰ χρήματα ὀπίσω, οἱ δὲ χειροτονηθέντες Ἐπίσκοποι νὰ ἦναι ἀπόβλητοι τῆς Ἱερωσύνης, νὰ κοινοῦσι δὲ μετὰ τὸν ἐγιον βῆμα, ἵνα μὴ αὐτοὶ συγχωρηθέντες νὰ ἐνεργοῦσι τὰ τῆς Ἱερωσύνης, συνήθεια γένηται Ἰουδαϊκῇ, ἢ Αἰγύπτια μετὰ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, νὰ πωλῆται καὶ νὰ ἀγοράζεται ἡ Ἱερωσύνη. Ὁ γὰρ ψευδώνυμος Πατριάρχης καὶ χαχάμης τῶν Ἰουδαίων κάθε χρόνον ἀλλάζει τοὺς ἀρχηγούς τῆς συναγωγῆς, διὰ νὰ παίρῃ παραδῆς, ὁμοίως καὶ ὁ Πατριάρχης τῶν Αἰγυπτίων, τοῦ Ἰουδαίου μιμούμενος, τὸ ἴδιον κάμνει, ἵνα πληρωθῇ ἡ προφητεία ἡ λέγουσα: «Οἱ Ἱερεῖς αὐτῆς (τῆς Ἱερουσαλὴμ) μὲ μισθὸν ἀπεκρίναντο, καὶ οἱ Προφῆται μὲ χρήματα ἐμαντεύοντο.»

Ταῦτα εἰπὼν ὁ θεὸς Τράσιος, ἐν εἰδεί ἐπιλόγου ἐπιφέρει. Αὐτὰ πρέπει νὰ ἀκούσωμεν ὅλοι οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ Κληρικοί, καὶ ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς Οἰκουμένης, φυλάττοντες αὐτὰ καὶ προσέχοντες εἰς τὰ ἀκουσθέντα, κατὰ τὸν Παῦλον, διὰ νὰ μὴ ἀφηνισθῶμεν. Παρακινεῖ δὲ καὶ τὸν Πάπαν Ἀδριανὸν νὰ ἀναβῇ εἰς τὰ ὑψηλὰ καὶ νὰ ὑψώσῃ τὴν φωνὴν του, κατὰ τὰ λόγια τοῦ Ἡσαίου, διὰ νὰ ἀφηνισθῇ ἢ διὰ χρημάτων χειροτονία, καὶ ὅτι ἄλλο ἐπεταί εἰς αὐτὴν γινόμενον διὰ φιλαργυρίαν καὶ ἀισχροκέρδειαν, καὶ νὰ ἀσηκωθῇ καὶ νὰ ἐκριζωθῇ ἀπὸ τὸν Χριστῶνυμον λαόν, ὅστις δωρεὰν ἠλευθερώθη μὲ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ἡ κκλία αὐτῆ καὶ τὰ ἀδόλουθα αὐτῆς πονηρὰ βλαστήματα, ἵνα οἱ Ἱερεῖς ἀνθήσωσιν ὡς φοίνικες, εὐωδίαν Χριστοῦ πνέοντες εἰς τοὺς σωζομένους Χριστιανούς, καὶ λέγοντες μὲ τὸν Σοφονίζην εἰς τὴν Ἐκκλησίαν: «Περὶ ἐλε Κύριος τὰ ἀδικήματά σου,» γλυκίζοντες τοὺς λαοὺς ὅπου τρυγοῦν τοὺς πνευματικούς των καρπούς, καὶ τῆς ἀθανάτου καὶ μακαρίας ζωῆς κληρονόμους τούτους ἀποδεικνύοντες.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΟΜΟΛΟΓΗΤΟΥ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Ὁ ἐν Ἀγίοις Πατὴρ ἡμῶν Νικηφόρος ὁ Ὁμολογητῆς, ὄντας πρότερον Ἀσκηρίτης, ὕστερον γέγονε Μοναχὸς, εἶτα κατέστη Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ τῶν Βασιλέων Νικηφόρου, Σταυρακίου τε καὶ Μιχαὴλ τοῦ Ραγκαβῆ, ἐν ἔτει 815, κατὰ τῶν Ἀθηνῶν Μελέτιον (Ἐκκλ. Ἱστορ. τόμ. 6'. σελ. 259.). διάδοχος ἀμέσως γενόμενος τοῦ θρόνου μετὰ τὸν θεῖον Τράσιον τὸν ἐν τῇ ζ'. Συνόδῳ. Ἐδιώχθη δὲ ἀπὸ τὸν θρόνον παρὰ τοῦ εἰκονομάχου Λέοντος τοῦ Ἀρμενίου, καὶ ὡς ἅγιος ἐορτάζεται κατὰ τὴν ιγ'. Μαρτίου καὶ 6'. τοῦ Ἰουνίου μηνός, καὶ ὄρα εἰς τὸν ἐκεῖσε Συναξαριστὴν.

Τοῦ ἐν Ἀγίοις Νικηφόρου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Ὁμολογητοῦ Κανόνες, ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν αὐτοῦ Συντάξεων καὶ τῶν σὺν αὐτῷ Ἀγίων Πατέρων, τριάκοντα ἐπτὰ μεταφρασμένοι εἰς τὸ ἀπλοῦν (2).

ΚΑΝΩΝ Α'.

Ἀποσ. ογ'. || Ἄνισως ἐν ἀγνοίᾳ πλυθῆ ἅγιον Ἀντιμίνσιον, δὲν ἀποβάλλει τὸν ἀγιασμόν, οὐδὲ ἀκάθαρτον γίνεται, διατὶ ἐπλύθη.

ΚΑΝΩΝ Β'.

Νεοκαιο. ζ'. || Ὁ δίγαμος δὲν εὐλογεῖται μὲ στέφανα, ἀλλὰ καὶ ἐπιτιμᾶται νὰ μὴ μεταλάβῃ δύο χρόνους, ὁ δὲ τρίγαμος χρόνους τρεῖς (3).

(1) Οὗτοι ἢ ἦσαν πρότερον νυμφευμένοι, ὕστερον δὲ χηρέυσαντες ἔγιναν Ἀρχιερεῖς, ἢ μὲ συμφωνίαν τῶν γυναικῶν τους χωρισθέντες ἀπ' αὐτὰς, κατὰ τὸν μῆ. τῆς ζ'. ἐπισκόπευσαν μετὰ ταῦτα. Ἦσως δὲ γυναῖκες αὐτῶν ὀνομάζουσι οὗτοι τὰς συγγενίδας αὐτῶν.

(2) Οὕτως εὑρίσκειται ἡ ἐπιγραφή τῶν Κανόνων τούτων ἐν τισὶ χειρογράφοις βιβλίοις τῶν τοῦ Ὁρους σεβασμίων Μονῶν ἐν ἄλλοις ὁμοῦ χειρογράφοις τριανταεξή μόνον ἀριθμοῦνται, χωρὶς

δηλαδὴ τοῦ τελευταίου τριακοστοῦ ἐβδόμου.

(3) Καὶ Συμεὼν δὲ ὁ Θεσσαλονίκ. ἀποκρίσ. πα'. λέγει ὅτι εἶναι θεοφιλὲς πρᾶγμα τὸ νὰ ἀποπλύνῃ τινὰς Ποτήριον ἄγιον σπόγγον κτλ., ἐπεὶ τὸ τοῦτο ἀποβλέπει εἰς τιμὴν καὶ ὠραισμόν τῶν θείων σκευῶν. Ὅθεν λογιάζω, ὅτι καὶ ἐὰν ἐν γνώσει ἀποπλύνῃ τινὰς ἄγιον Ἀντιμίνσιον, ὅταν τύχῃ νὰ λερωθῇ ἱκανῶς, οὐ κατακρίνεται. Ὅρα καὶ τὴν ογ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Γ'.

Ὅποιος μείνει εἰς τὸν νάρθηκα τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ ἀνάγκη καὶ εἰς ὀλίγον καιρὸν || Τῆς ε'. 43'.
δὲν κατακρίνεται. Ἐὰν ὁμως πολυκαιρίσῃ εἰς αὐτὸν, αὐτὸς μὲν νὰ ἐκβάλλεται ἀπὸ ἐκεῖ μὲ ἐπιτίμια, ἣ
δὲ Ἐκκλησία νὰ λαμβάνῃ πάλιν τὰ ἐδικὰ τῆς δίκαια, δηλ. τὸ νὰ μὴ γίνεταί οἶκος κοινὸς καὶ ἀδιάφορος.

ΚΑΝΩΝ Δ'.

Πρέπει νὰ δέχωνται αἱ ὑπὲρ τῆς ψυχῆς γινόμενα ἐλεημοσύνα ἐκείνων ὁποῦ ἀπέθανον, χωρὶς νὰ κά-
μουν διαθήκην καὶ διάταξιν περὶ τῶν πραγμάτων τους· πλὴν, ἀνίσως καὶ αὐτοὶ, ὅταν ἦσαν ζωντανοί,
εἶχον σκοπὸν καὶ θέλησιν νὰ γένουν διὰ λόγου τῶν αἱ τοιαῦται ἐλεημοσύναί, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, ἐὰν ἤθε-
λον νὰ ἐλεοῦν (1).

ΚΑΝΩΝ Ε'.

Ἀνίσως τύχη ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆ μεγάλης ε. ἢ τῆ μεγάλης ε'. δὲν ἀμαρτάνομεν ἀνί- || Ἀποκ. 18'.
σως τότε καταλύσωμεν κρασί καὶ οἶψα (2).

ΚΑΝΩΝ ΣΤ'.

Ὅποιος ἔχει εὐχὴν Ἡγουμένου Πρεσβύτερος, οὗτος ἠμπορεῖ νὰ χειροτονήσῃ Ἀναγνώστην || Τῆς ε'. 18'.
καὶ Ὑποδιάκονον εἰς τὸ Μοναστήριόν του.

ΚΑΝΩΝ Ζ'.

Ἀνίσως τινὰς ἔζησεν ἐν ἀσωτία (3) εἴκοσι χρόνους ἢ καὶ περισσότερον, ἔπειτα κάμη || Τῆς ε. 18'. τῆς
ἔργα ἀρετῆς, αὐτὸς δὲν πρέπει νὰ χειροτονῆται. Ἱερεὺς, ἐπειδὴ τὸ ἱερὸν εἶναι καθαρὸν καὶ || Νικομαε. 18'.
ἀμόλυντον.

ΚΑΝΩΝ Η'.

Ὅσα παιδιά γεννηθῶν μὲν ἀπὸ παλλακίδα, ἢ ἀπὸ διγάμους καὶ τριγάμους. ἀξίαν ὁμως || Τῆς ε'. 17'.
ἔχουσι τῆς Ἱερωσύνης ζωὴν, γίνονται Ἱερεῖς (4).

ΚΑΝΩΝ Θ'.

Πρέπει νὰ μεταλαμβάνῃ ὁ Ἱερεὺς ἐκεῖνον ὁποῦ κινδυνεύει εἰς θάνατον καὶ ἀφ' οὗ ἔφαγε.

ΚΑΝΩΝ Ι'.

Πρέπει νὰ κλινῇ τινὰς γόνου χάριν ἀσπασμοῦ (5) ἐν τῇ Κυριακῇ καὶ ἐν ὅλῃ τῇ Πεντη- || Τῆς ε. κ'. τῆς
κοστῇ, ὄχι ὁμως καὶ νὰ κάμη τὰς συνήθεις γονυκλισίας. || ε'. 17'. Πέτρ.
ἐ. Βασιλ. 14.

(1) Ἐπειδὴ καὶ οἱ στέφανοι εἶναι ἴδιοι τῶν νικῶντων, καὶ οὐχὶ τῶν νικηθέντων ἀπὸ τὴν ἡδονὴν τῆς σαρκὸς, οἱ δὲ δευτερογαμοῦντες, ὡς νενικημένοι λογίζονται, καὶ δὴ καὶ τὸν ε'. Νεοκαισαρείας.

(2) Τοῦτο τὸ ἴδιον λέγει καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἀποκρίσει 17'. τῶν πρὸς Ἀντίοχον, διατ'. ἐὰν αὐτὸς ἦτον ἐλεήμων ὅταν ἐξῆ, φανερὸν ὅτι πολλῶ μᾶλλον ἤθελε φανῆ ἐλεήμων ἐν τῷ καρῷ τοῦ θανάτου του· ὅθεν καὶ αἱ ὑπὲρ αὐτοῦ γινόμενα ἐλεημοσύναί δεκταὶ εἶναι βέβαια. Ἐὰν ὁμως τινὰς ἦτον ἀνελεήμων, ὅταν ἐξῆ, καὶ ἀνεξομολόγητος ἀπέθανε, νεκρῶν θυσίας ὀνομάζει ὁ μέγας Ἀθανάσιος, ἐν τῇ αὐτῇ ἀποκρίσει, τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ διδομένας ἐλεημοσύνας ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς του.

(3) Τυχὸν ἢ ἀσωτία ἐδῶ νοεῖται, ἢ ἐκδοσις οὐχὶ εἰς τὰς σαρκικὰς ἀμαρτίας καὶ τῶν ὑπογαστρῶν τὰς ἡδονὰς, ἀλλὰ εἰς τὰς τρυφὰς καὶ φαγοπότια, καὶ εἰς τὰς λεγομένας ἡδονὰς τῶν αἰσθη-

σεων. Ἐπειδὴ, ἂν ἐννοηθῇ διὰ τὰς σαρκικὰς ἀμαρτίας, οὐχὶ εἴκοσι· χρόνοι, ἀλλὰ καὶ μία μόνη ἡμέρα καὶ ὄρα εἶναι ἱκανὴ νὰ καταστήσῃ τὸν ἄνθρωπον ἀνάξιον τῆς Ἱερωσύνης, καὶ μὲ μίαν μόνην σαρκικὴν ἀμαρτίαν, πορνείαν θετέον, ἢ μοιχείαν, ἢ ἀρσενοκοίτην. Ὅδε λέγει ὁ Κανὼν, ὅτι τὸ ἱερὸν εἶναι ἀμόλυντον, δηλοῖ ὅτι οἱ μέλλοντες ἱερωθῆναι πρέπει νὰ ἦναι ὄχι μόνον ἀνέγκλητοι, ἀλλὰ καὶ ἄμωμοι, εἴτουν ἐλεύθεροι καὶ ἀπὸ τὰ ἐλαφρὰ καὶ μὴ βαρῆα ἀμαρτήματα, ὁποῖα εἶναι καὶ αἱ τρυφαὶ καὶ αἱ ἡδοναὶ τῶν αἰσθήσεων, καὶ δὴ εἰς τὸν 18'. τῆς ε. καὶ τὰς ἐκεῖνου ὑποσημειώσεις.

(4) Ἐπειδὴ κατὰ τὸ Δευτερονόμιον «Οὐκ ἀποθανοῦνται υἱοὶ ὑπὲρ τῶν πατέρων, ἀλλ' ἕκαστος ἐν τῇ ἑαυτοῦ ἀμαρτίᾳ ἀποθάνει» (Κεφ. κδ'. 16.).

(5) Αἱ μὲν συνήθεις γονυκλισίας εἶναι ἐκεῖναι ὁποῦ γίνονται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κατὰ τὴν τεσσαρακοστὴν, αἱ ὁποῖα εἶναι ἐμ-

ΚΑΝΟΝΙΑ΄.

Δὲν ἁμαρτάνει τινὰς ἀνίσως διὰ τρεῖς ἀνθρώπους ἐνταύτῳ προσκομίση μίαν προσφορὰν (1), ἢ ἀνάφη μίαν κανδήλαν.

ΚΑΝΟΝ ΙΒ΄.

Δὲν πρέπει ὁ Ἱερεὺς νὰ κάμνη σφραγίδα εἰς τὸ ἅγιον Ποτήριον ἐν τῇ εὐχῇ τοῦ σκευοφυλακείου (2).

ΚΑΝΟΝ ΙΓ΄.

Δὲν πρέπει χωρὶς θερμὸν, ἤτοι ζέον, νὰ λειτουργήσῃ Ἱερεὺς, πλὴν χωρὶς ἀνάγκης μεγάλης, καὶ ἰὰν ἐκείσε δὲν ευρεθῇ τελείως θερμὸν (3).

ΚΑΝΟΝ ΙΔ΄.

Πρέπει ὁ Μοναχὸς ἐκεῖνος ὁποῦ ρίφει τὸ σχῆμα, ὅταν ἐπιστραφῇ καὶ μετανοήσῃ, νὰ ἐνδύεται πάλιν τὸ σχῆμα τὸ μοναχικὸν ὁποῦ ἐξεδύθη, χωρὶς ἔμως νὰ λέγωνται πάλιν εἰς αὐτὸν αἱ εὐχαὶ τοῦ σχήματος (4).

ΚΑΝΟΝ ΙΕ΄.

Τῆς ς΄. 80. || Πρέπει αἱ Καλογραταὶ νὰ ἐμβαίνουν εἰς τὸ ἅγιον βῆμα, διὰ νὰ ἀνάπτουν κηρὶ καὶ κανδήλαν, καὶ διὰ νὰ σαρόνουσιν αὐτό (5).

ΚΑΝΟΝ Ις΄.

Ἄπορ. 80. || Δὲν πρέπει οἱ Μοναχοὶ νὰ κάμνουσι δουλείας γεωργικὰς εἰς τὴν μεγάλην Τεσσαρακοστὴν, καὶ διὰ τὴν πρόφασιν αὐτὴν καὶ αἰτιαν νὰ καταλύουν κρασί καὶ λάδι, ἐπειδὴ αὐτὰ εἶναι γαστριμαργίας ἀποτελέσματα (6).

ΚΑΝΟΝ ΙΖ΄.

Τῆς ς΄. κβ. || Διὰ τρεῖς αἰτίας εἶναι συγχωρημένον εἰς τὸν Μοναχὸν νὰ φεύγῃ ἀπὸ τὸ Μοναστήριόν του, ἢ ἀνίσως ὁ Ἠγούμενος εἶναι αἰρετικὸς, β΄ ἀνίσως ἐμβαίνουν γυναῖκες εἰς τὸ Μοναστήριον, καὶ γ΄ ἀνίσως μανθίνωσιν εἰς τὸ Μοναστήριον παιδιὰ κοσμικὰ γράμματα, ἐπειδὴ εἶναι ἄτοπον μὲ τὸ μέσον τῶν παιδιῶν τούτων νὰ φανερώωνται εἰς τοὺς κοσμικοὺς ὅσα γίνονται εἰς τὸ Μοναστήριον. Ὅρα καὶ τὸν κβ. τῆς ς΄.

ΚΑΝΟΝ ΙΗ΄.

Ὅσοι Καλόγηροι εὐρίσκονται ὑποκάτω εἰς Κανόνα, πρέπει νὰ συντρώγουν μὲ τοὺς λοιποὺς Μοναχοὺς καὶ νὰ συνεύχωνται, καὶ νὰ τρώγουν καὶ εὐλογίαν, ἤτοι ἀντίδωρον, ὁμοῦ μὲ τὴν ἐξομολόγησίν τους (7).

ποδισμένα νὰ μὴ γίνωνται ἐν Κυριακῇ (καὶ ἐν Σαββάτῳ κατὰ τὸν τύπον τῆς Ἐκκλησίας). ὡς μανθάνομεν, εἰς τὰ Σάββατα ὅλα τῆς τεσσαρακοστῆς. Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημ. τοῦ ις΄. Νηστευτ., ἐν ἣ ἐπίσης ἐμποδίζονται αἱ μετάνοιαι Σάββατον καὶ Κυριακῇ, ὡς δηλωτικαὶ τῆς εἰς τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὸν θάνατον πτώσεως. Αἱ δὲ χάριν ἀσπασμοῦ γινόμεναι, ὁποῖαι εἶναι ἐκεῖναι αἱ μετάνοιαι ὁποῦ βάλλουσιν οἱ Ἀναγνώσται εἰς τοὺς χορούς, ἢ οἱ Ἱερεῖς εἰς τὸν Ἠγούμενον καὶ Ἀρχιερεῖα φιλοῦντες τὰς χεῖρας αὐτῶν, αὐταί, ὡς μὴ δηλωτικαὶ οὐσαι τοιοῦτου μυστηρίου, γίνονται καὶ ἐν Κυριακῇ καὶ ἐν τῇ Πεντηκοστῇ.

(1) Διὰ τοῦτο καὶ ἐν τῇ λειτουργίᾳ τοῦ μεγάλου Βασιλείου πληθυντικῶς οὕτω γράφεται: Μνήσθητι. Κύριε, τῶν τὰ δῶρα ταῦτα προσκομισάντων, καὶ ὑπὲρ ὧν (ἰδοὺ πῶ ὑπὲρ πολλῶν προσφέρεται μία προσφορὰ) καὶ δι' ὧν (ὑπηρετῶν δηλ. καὶ λειτουργῶν Ἱερέων), καὶ ἐφ' οἷς (ἤτοι ἐφ' αἷς χρεῖαις καὶ ὑποθέσει) αὐτὰ προσεκόμισαν. Ἀνάγνωθι κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην καὶ τὴν ὑποσημ. τοῦ πη΄. τοῦ Βασιλείου.

(2) Εἴπομεν περὶ τούτου εἰς τὴν ὑποσημ. τοῦ κβ΄. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ, καὶ ὅρα ἐκεῖ.

(3) Τυχὸν διατὶ δὲν εὐρίσκεται λεητάριον καὶ ἀγγεῖον διὰ νὰ ζεσταθῇ ἐν αὐτῷ τὸ νερὸν, ἢ διὰ τινὰ ἄλλην περίστασιν ἐπαραίτητον.

(4) Ἐπειδὴ ἡ χάρις τοῦ σχήματος δὲν ἀφηρέθη ἀπὸ αὐτοῦ, δευτέρου ὄντος βαπτίσματος, ὥσπερ οὐδὲ ἡ τοῦ πρώτου βαπτίσματος χάρις ἀφαιρεῖται, δι' ἧ οὐδὲ δευτεροῦται.

(5) Ἴσως ὁ παρὼν Κανὼν συγχωρεῖ νὰ ἐμβαίνουν αἱ Καλογραταὶ εἰς τὸ Ἅγιον βῆμα, οὐχὶ ἀπλῶς ὄλων τῶν Ἐκκλησιῶν, ὁποῦ εὐρίσκονται ἄνδρες, ἀπρῆπις γὰρ, ἀλλὰ τῶν ἐν Μοναστηρίοις αὐτῶν. Ὅρα καὶ τὸν 80. τῆς ς΄.

(6) Ὅρα καὶ τὸν 80. Ἀποστολικόν.

(7) Ὁ δὲ ι΄. τοῦ Νικολάου, ἀγκαλὰ καὶ λέγει ὅτι ὅσοι ἀπέχουν ἀπὸ τὴν Κοινωνίαν, νὰ μὴ τρώγουν οὔτε ἀντίδωρον, ἀλλ' ἔμως ἴσως οὗτοι συγχωροῦνται νὰ παίρνουν τὸ ἀντίδωρον ἀπὸ τῶν Κανόνα τούτου διὰ τὴν ἐξομολόγησίν τους, ὡς εἴπομεν εἰς τὸν ἡ. Θεοφίλου, καὶ μ' ὄλον ὁποῦ δὲν μεταλαμβάνουν ὡς ὑπὸ Κανόνα ὄντες. Ἴσως δὲ καὶ τὰ δύο ἐνεργοῦντο ἐν διαφόροις τόποις τῆ τότε καιρῶ.

ΚΑΝΟΝ ΙΘ'.

Εἰς τὴν νηστείαν τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων καὶ τοῦ Ἀγίου Φιλίππου (ἦτοι τοῦ σαρανταήμερου) (1) πρέπει οἱ ἐν τῷ Μοναστηρίῳ καθήμενοι Μοναχοὶ νὰ τρώγουν μίαν φορὰν τὴν ἡμέραν, κατὰ τὴν δ' καὶ ε'. Ὅσοι δὲ Μοναχοὶ εὐρίσκονται εἰς ἐργασίας, νὰ τρώγουν δύο φοραὶς, μετὰ τὴν ἕκτην ὥραν καὶ κατὰ τὸ ἐσπέρας.

ΚΑΝΟΝ Κ'.

Ἀνίσως καὶ φθαρῆ Καλογρατα ἀπὸ βαρδύρους καὶ ἀτάκτους ἀνθρώπους, καὶ ὁ προτε- || Γρηγορ. Νεο-
καιοσρ. β'.
Βασιλ. μθ'.
ρινὸς βίος τῆς ἦτον καθαρὸς, νὰ κανονίζεται μόνον εἰς σαράντα ἡμέρας νὰ μὴ μεταλαμβάνη.
Εἰ δὲ ὁ προτερινὸς τῆς βίος ἦτο μεμολυσμένος, ὡς μοιχαλῖς κανονίζεται, ἦτοι τρεῖς χρόνους
νὰ μὴ μεταλαμβάνη, κατὰ τὸν ιγ'. Κανόνα τοῦ Νηστευτοῦ. Ὅρα καὶ τὸν β'. τοῦ Νεοκαισαρείας

ΚΑΝΟΝ ΚΑ'.

Ὅποιος, φοβούμενος νὰ μὴ τὸν πάρουν εἰς τὸ σπράτευμα, ἢ κατὰ ἄλλην τινὰ πανουργίαν, ἐνδύθη τὸ σχῆμα τῶν Μοναχῶν περιγελῶντας αὐτὸ, οὗτος ἀφ' οὗ ἐκδύθη τὸ σχῆμα, ὕστερον ἀπὸ τὸν φόβον καὶ τὴν ὑπόκρισιν ταύτην καὶ πανουργίαν, νὰ κανονίζεται τρεῖς τεσσαρακοστὰς ἡμερῶν νὰ μὴ μεταλάβη.

ΚΑΝΟΝ ΚΒ'.

Ἀνίσως τινὰς Ἱερομόναχος νέος ὑπηρετῆ τὰς Καλογραίας, λειτουργῶν καὶ μεταλαμβάνων αὐτάς, δὲν πρέπει νὰ μεταλαμβάνωμεν ἀπ' αὐτὸν τὰ θεία Μυστήρια (2).

ΚΑΝΟΝ ΚΓ'.

Δὲν πρέπει ὁ Ἠγούμενος νὰ ἐκβάλῃ τὸ κουκούλιον τοῦ Καλογήρου καὶ ὑποτακτικοῦ του, καὶ οὕτω νὰ τὸν διώκῃ ἀπὸ τὸ Μοναστήριον (3).

ΚΑΝΟΝ ΚΔ'.

Δὲν πρέπει νὰ ἐμβάζῃ τινὰς εἰς τὸν οἶκόν του ἐκεῖνον τὸν Μοναχὸν ὅπου ρίψῃ τὸ ἅγιον || Τῆς δ'. ζ'.
ις'. τῆς ἐν
Νεοκαισ. ιβ'.
σχῆμα καὶ δὲν διορθόνηται, οὔτε νὰ τὸν χαιρετᾷ τινὰς. Ὅρα καὶ τὸν ις'. τῆς δ'.

ΚΑΝΟΝ ΚΕ'.

Ἀνίσως τινὰς ἦναι ἀσθενὴς καὶ ζητῆ νὰ βαπτισθῆ, ἢ νὰ γένῃ Καλόγηρος, πρέπει χωρὶς ἀναβολῆν καιροῦ νὰ τοῦ δίδωμεν τὴν χάριν τοῦ Βαπτίσματος καὶ τοῦ σχήματος, καὶ νὰ μὴ τὴν ἐμποδίζωμεν ἀπὸ αὐτόν (4). Ὅρα καὶ τὸν ιβ'. τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ

ΚΑΝΟΝ ΚΣ'.

Δὲν πρέπει ὁ Ἱερομόναχος νὰ λειτουργῆ χωρὶς νὰ φορῆ μανδύαν (5).

(1) Ὅρα καὶ ἐνταῦθα πῶς ἀναφέρεται ἡ νηστεία τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, καὶ ἡ τοῦ Σαρανταήμερου, καθὼς καὶ ἐν τῷ τόμῳ τῆς Ἐνώσεως ἀναφέρεται ἡ αὐτὴ νηστεία τοῦ Σαρανταήμερου, καὶ ἡ τοῦ Αὐγούστου, καὶ ὅρα εἰς τὸν γ'. τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ, καθὼς καὶ ἡ τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων ἀναφέρεται ἐν ταῖς Ἀποστολικαῖς Διαταγαῖς, καὶ ὅρα τὰς ὑποσημειώσεις τοῦ ξθ'. Ἀποστολικῷ.

(2) Τοῦτο τὸ ἐπιτίμιον ἐδόθη εἰς αὐτὸν ἀπειλητικῶς, διὰ τὴν ἀφθῆ ἀπὸ τὴν τοιαύτην ἀξιοκατηγόρητον καὶ σκανδαλώδη ὑπηρεσίαν. Ἡμεῖς γὰρ χρεωστοῦμεν νὰ μεταλαμβάνωμεν καὶ ἀπὸ τὸν Ἱερεῖα ἐκεῖνον, ὅπου ἰδοῦμεν ὀφθαλμοφανῶς νὰ ἀμαρτάνῃ σαρκικῶς.

(3) Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Πρεσβύτερος τοῦ Πηλουσίου ὠνειδίσθη, διὰ τὴν ἐξίβλη τὰ κουκούλια τινῶν σκητιωτῶν, ὅπου ἀτάκτησαν

(καὶ ὅρα τὸν Εὐεργετινὸν σελ. 593.) εἰ δὲ καὶ ὁ μέγας Παχώμιος ἐτοιμάσθη νὰ εὐγάλῃ τὸ κουκούλιον Σιλβανοῦ τοῦ μαθητοῦ του, ὡς φαίνεται εἰς τὸν βίον του, ἀλλὰ τυχὸν τοῦτο κατὰ τὸ φαινόμενον μόνον καὶ κατὰ ἀπειλήν, καὶ οὐχὶ τῆ ἀληθείᾳ ἐποίησε. Πρέπει γὰρ οἱ σκανδαλιζόντες τὴν ἀδελφότητα νὰ διώκωνται (καὶ ὅρα σελ. 4 98 τοῦ Εὐεργετινοῦ), ἀλλ' ὅχι καὶ νὰ μετασχηματίζωνται.

(4) Διὰ τὴν ἀνίσως ὁ δ'. Κανὼν τοῦ Τιμοθέου συγχωρῆ νὰ βαπτίζωνται οἱ ἐξω φρενῶν, πῶσφ μᾶλλον οἱ σώας ἔχοντες τὰς φρένας, καίτοι ἄλλως ἀσθενοῦντες. Ὅρα δὲ τὸν Εὐεργετινὸν σελ. 184, ὅπου γέρον τις μέγας καὶ διορατικὸς ἔβλεπε τὴν αὐτὴν δύναμιν τοῦ Πνεύματος, ὅταν λαμβάνῃ τὸ σχῆμα ὁ Μοναχὸς, τὴν ὅποιαν ἔβλεπε καὶ ὅταν τινὰς ἐβαπτίζετο.

(5) Καθὼς συνειθίζεται νὰ γίνεταί εἰς τὰ ἱερά Μοναστήρια

ΚΑΝΟΝ ΚΖ'.

Πρέπει ὁ Πνευματικὸς, ἐκείνους ὅπου ἐξομολογοῦνται εἰς αὐτὸν κρυφὰ ἁμαρτήματα, νὰ τοὺς ἐμποδίζῃ μὲν ἀπὸ τὴν θεῖαν Κοινωνίαν, νὰ τοὺς ἀφίνη ὅμως νὰ ἐμβαίνουν μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ νὰ μὴ φανερώνη τὰς ἁμαρτίας των, ἀλλὰ νὰ τοὺς συμβουλεύῃ μὲ πραότητα νὰ μένουν εἰς τὴν μετάνοιαν καὶ προσευχὴν, καὶ νὰ οἰκονομῇ τὰ ἐπιτίμια ὅπου πρέπει εἰς τὸν καθ' ἕνα κατὰ τὴν προαίρεσίν του.

ΚΑΝΟΝ ΚΗ'.

Οἱ μοιχοὶ, καὶ οἱ κτηνοβάται, καὶ οἱ φονεῖς καὶ οἱ ἄλλοι τοιοῦτοι, ἐὰν ἀφ' ἑαυτοῦ των ἐξομολογηθῶν τὴν ἁμαρτίαν ὅπου ἔκαμαν, κρυφὴν ὅταν εἰς τοὺς πηλοῦς, ἐμποδίζονται μὲν ἀπὸ τὴν θεῖαν κοινωνίαν, καὶ τὸν Κανὸνα τῶν ἁμαρτιῶν τοὺς δέχονται, ἐμβαίνοντες δὲ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν νὰ στέκωνται ἕως εἰς τὴν εὐχὴν τῶν κατηχομένων, καὶ ἔπειτα νὰ εὐγαίνουν. Ἐὰν ὅμως ἦναι φανερά εἰς τοὺς ἄλλους τὰ ἁμαρτήματά των, τότε νὰ κανονίζονται κατὰ τοὺς νόμους τῆς Ἐκκλησίας, ἤτοι νὰ μὴ ἐμβαίνουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ νὰ στέκωνται μὲ τὴν τάξιν τῶν ἕξω τῆς πύλης τοῦ ναοῦ προσκλιαιμένων, καὶ τῶν ἐν τῷ νάρθηκι ἀκρωμένων.

ΚΑΝΟΝ ΚΘ'.

Ἄνισως τινὰς κοσμικὸς ἐξομολογηθῇ τὰς ἁμαρτίας τοὺς μὲ τὸ θέλημά του, ὁ Πνευματικὸς δύναται νὰ κάμῃ οἰκονομίαν εἰς αὐτόν.

ΚΑΝΟΝ Λ'.

Μὲ τὴν ἄδειαν τοῦ Ἀρχιερέως κάμνει σταυροπήγιον καὶ ὁ Ἱερεὺς. Ὅρα καὶ τὸν λά. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΟΝ ΛΑ'.

Δὲν πρέπει τινὰς Ἱερεὺς νὰ μεταλαμβάνῃ ἐκείνους ὅπου παίρνουν διάφορα, μῆτε νὰ συντρώγῃ μὲ αὐτοὺς, ἐὰν ἐπιμένουν εἰς αὐτὴν τὴν παρανομίαν.

ΚΑΝΟΝ ΛΒ'.

Πρέπει νὰ νηστεύουν οἱ Μοναχοὶ τὴν Τετράδα καὶ Παρασκευὴν τῆς Τυροφάγου, καὶ ἀφ' οὗ ἀπολύσει ἡ προηγιασμένη λειτουργία (ἐγένετο γὰρ τότε προηγιασμένη εἰς αὐτὰς τὰς ἡμέρας, καθὼς καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Συμεὼν τοῦτο λέγει, καὶ ὅρα τὸν μβ'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ) νὰ τρώγῃσι τυρὶ, ὅπου ἂν ἐπιχωριάζωσιν, ἤτοι ὅπου τύχῃ νὰ εὐρίσκωνται, εἰς ἀναίρεσιν τῆς αἰρέσεως τῶν Ἰακωβιτῶν καὶ τῶν Τετραδιτῶν (1).

ΚΑΝΟΝ ΛΓ'.

Ἄποστολ. ιζ'. τῆς Ἀγκύρ. κε'. καὶ Θεοφίλ. η'. Ὅποιος ἔχει παλλακὴν καὶ δὲν θέλει οὔτε νὰ τὴν ἀφήσῃ, οὔτε νὰ τὴν εὐλογηθῇ ὡς γυναϊκά του, δὲν πρέπει νὰ δεχώμεθα τὰς προσφορὰς ὅπου φέρει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, τῆς ὁποίας τοὺς νόμους διὰ τῶν ἔργων ὑβρίζει καὶ καταφρονεῖ. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν κε'. τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ, καὶ τὸν η'. Θεοφίλου καὶ τὸν ιζ' Ἀποστολικόν.

τοῦ Ἄθω, καὶ εἰς τὰ Κυριακὰ τῶν Σκήσεων, τὸ νὰ τελοῦν τὰς ἱερὰς ὑπηρεσίας, ἐν αἷς οὐ χρεῖα Φαινολλίου, μετὰ Μανδύου οἱ ἐκεῖσε Ἱερομόναχοι ἐν τοῖς Ἑσπερινοῖς καὶ Ὁρθροῖς καὶ ἄλλαις Ἱεροπραξίαις. Λειτουργία γὰρ καὶ κάθε Ἱεροπραξία ὀνομάζεται κατὰ τὸν γ'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ.

(1) Ὁ Κανὼν οὗτος ἀναφέρεται καὶ εἰς τὸ Τυπικόν. ἐν τῇ διατάξει τοῦ Τριφλίου Κεφ. κζ'. ὅστις, ἐὰν θέλωμεν τὸ ἀκριβὲς, καὶ δὲν χαρίζομεθα τῇ γαστρὶ κατὰ τὸν Κίτρον, πρέπει νὰ νοσηθῇ καθὼς νοοῦνται καὶ αἱ περὶ τοῦ Ἀρτζιβουρίου καταλύσεις, ἧγουν νὰ φυλάττεται ἐκεῖ, ὅπου εἶναι Ἰακωβίται, ἤτοι Ἀρμένιοι καὶ Τετραδίται, καὶ ὅχι ὅπου δὲν εἶναι. Δι' ὃ καὶ Συνοδικῆς τῆς διέγνωσις περὶ διαφόρων Κεφαλαίων φέρεται ἐν χειρογράφῳ

σωζομένη, ἣτις καὶ τοῦτο περιέχει· «Πρέπει οἱ Μοναχοὶ κατὰ τὴν Τυρινὴν νὰ νηστεύουν μὲν ἐν τῷ Μοναστηρίῳ ὄντες, τὴν Τετάρτην καὶ Παρασκευὴν. Ἐὰν ὅμως ὑπάγῃ τινὰς ἀλλοῦ καὶ τραπεζωθῇ τυρὶ, ἢς τρώγῃ αὐτό.» Καὶ τοῦτο νομίζω ὅτι δηλοῖ τὸ, ὅπου ἂν ἐπιχωριάζωσιν, ὅπου λέγει ὁ Κανὼν, ἧγουν ὅπου τύχουν ἕξω τοῦ Μοναστηρίου, καὶ ὅχι ἐνδον τοῦ Μοναστηρίου εὐρισκόμενοι. Ὅρα καὶ τὸν ζθ'. Ἀποστολικόν. Πόθεν δὲ ἐλέγοντο Ἰακωβίται; ὅρα εἰς τὰ προλεγόμενα τῆς δ'. Συνόδου. Οἱ δὲ Τετραδίται, κατὰ τὸν Βλάσταριν, ἦσαν ἐκεῖνοι ὅπου δὲν ἐκατάλυον, δταν ἐώρταζον τὸ Πάσχα, ἀλλ' ἐνήστευον καθὼς ἡμεῖς νηστεύομεν τὰς Τετράδας, μιμούμενοι τάχα τοὺς Ἰουδαίους τοὺς ἐν τῷ Πάσχα ἄζυμα τρώγοντες καὶ πικρίδας. Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ζ'. τῆς β'.

ΚΑΝΟΝ ΛΔ΄.

Ἄνίσως τινὰς Μοναχὸς ρίψη τὸ ἅγιον σχῆμα, καὶ κρεοπαγήσῃ καὶ λάβῃ γυναῖκα, || Τῆς δ΄. ζ΄. καὶ ἔπρέπει ὁ τοιοῦτος νὰ ἀναθεματίζεται· ἔάν δὲν ἐπιστραφῇ, καὶ στανικῶς νὰ ἐνδύνηται τὸ σχῆμα, καὶ μέσα εἰς Μοναστήριον νὰ ἐγκλεισθῆται (1). Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ις΄. τῆς δ΄.

ΚΑΝΟΝ ΛΕ΄.

Ὅποιος κἄν μίαν μόνην φορὰν ἐπόρνευσε, δὲν πρέπει νὰ γίνεταί Ἱερεὺς, κἄν καὶ ἀφῆκε τὴν ἁμαρτίαν. Λέγει γὰρ ὁ μέγας Βασίλειος, ὅτι ὁ τοιοῦτος κἄν νεκροὺς ἀναστήσῃ, Ἱερεὺς δὲν γίνεταί.

ΚΑΝΟΝ Λς΄.

Ὅταν ὁ Ἀπόστολος λέγῃ· «Εἴ τις ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος πόρνος, τῷ τοιοῦτῳ μηδὲ συνεσθίειν» (ἀ. Κορ. ε. 11) φαίνεται ὅτι λέγει, ὅχι ἐκεῖνον ὁποῦ ἠξεύρει ἕνας ἢ δύο ὅτι πορνεύει, ἀλλὰ ἐκεῖνον ὁποῦ ἠξεύρουσι ὅλοι πορνεύοντα, καὶ ὡς τοιοῦτον ὀνομαζόμενον ἀπὸ ὅλους, ἐπειδὴ ὅσα ἁμαρτήματα γίνονται ἀναίσχυντα καὶ μὲ κοινὸν σκάνδαλον, αὐτὰ ἔχουν καὶ περισσοτέραν παιδείαν ἀπὸ τὰ κρυφίως γινόμενα.

ΚΑΝΟΝ ΛΖ΄.

Ἐάν γεννήσῃ γυναῖκα καὶ τὸ βρέφος κινδυνεύῃ νὰ ἀποθάνῃ, τριῶν ἢ πέντε ἡμερῶν ἐν, τὸ μὲν βρέφος ἄς βαπτίζεται, ἄλλη δὲ γυναῖκα βαπτισμένη καὶ καθαρὰ πρέπει νὰ βυζάνῃ, τὸ βρέφος, καὶ ἡ μητέρα τοῦ δὲν πρέπει οὔτε νὰ ἐμβαινῇ ἐκεῖ ὁποῦ εἶναι τὸ παιδίον, οὔτε ὅλως νὰ τὸ πιάνῃ, ἕως ὁποῦ μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας νὰ καθαρισθῇ τελείως, καὶ νὰ λάβῃ παρὰ τοῦ Ἱερέως εὐχὴν (2).

Εἰσι δὲ καὶ ἄλλοι 7 Κανόνες οἱ κατωτέρω, ἐν μὲν τοῖς χειρογράφοις βιβλίοις τοῦ Ὁρους μὴ εὕρισκόμενοι, ἐν δὲ τῷ β΄. τόμῳ τῶν Πρακτικῶν σελ. 918. καὶ ἐν τῇ βιβλίῳ τῇ καλουμένῃ Γιοῦρις Γραικορωμαίων σελ. 196 τοῖς τετυπωμένοις, γέγραμμένοι.

ΚΑΝΟΝ Α΄.

Δὲν πρέπει τινὰς χωρὶς ἀνάγκην καὶ βίαν νὰ περιπατῇ τὴν Κυριακὴν.

ΚΑΝΟΝ Β΄.

Δὲν πρέπει νὰ δεχώμεθα τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ Παύλου καὶ τὰ λεγόμενα Βροντολόγια καὶ Σεληνοδρόμια (3) καὶ Καλανδαλόγια (4), ἐπειδὴ ὅλα εἶναι ἀκάθαρτα.

ΚΑΝΟΝ Γ΄.

Δὲν πρέπει νὰ δεχώμεθα τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ Ἐσδρα καὶ Ζωσιμᾶ, καὶ τὰ δύο μαρτύρια τοῦ Ἀ-

(1) Καὶ ὁ Ἅγιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης ἀναθεματίζει τοὺς τοιοῦτους, καὶ ὅρα τὴν ις΄. αὐτοῦ Κατήχησιν, ὅπου παραγγέλλει νὰ μὴ κρύπτωμεν τὰ ἁμαρτήματά μας.

(2) Ὁ Κανὼν οὗτος, ὡς προείπον, ἐν τισὶ μὲν χειρογράφοις οὐχ εὕρισκεται, ἐν τισὶ δὲ εὕρισκεται. Εἰ μὲν λοιπὸν ἔχει τὸν τρόπον ἢ γεννήσασα τὸ βρέφος, πρέπει νὰ φυλάττεται ἢ διάταξις αὐτῆ· εἰ δὲ μὴ, συγχωρεῖται καὶ ἡ ἴδια μήτηρ, καίτοι· ἀκάθαρτος οὖσα, νὰ τὸ βυζάνῃ, καθὼς Πέτρος ὁ χαρτοφύλαξ λέγει, ἀποκρίσει κα΄. σελ. 1003. ἐν τόμ. β΄. τῶν Πρακτικῶν.

(3) Σεληνοδρόμια πρέπει νὰ νοήσωμεν ἐδῶ οὐχὶ τὰ περὶ τῆς

φυσικῆς κινήσεως, γενέσεώς τε καὶ αὐξήσεως καὶ μειώσεως τῆς Σελήνης διηγούμενα, ἀλλὰ τὰ λέγοντα ὅτι, ἔάν τυχὸν ἡ Σελήνη ᾖ ἰσχυρὰ, σημαίνει νίκη, καὶ ἔάν πλαγία, σημαίνει πόλεμον, καὶ ὅλως τὰ ἐκ τῶν σχημάτων τῶν διαφόρων τῆς Σελήνης προματεύοντα τὰ προαιρετικὰ τῶν ἀνθρώπων κινήματα καὶ ἔργα.

(4) Καὶ τὰ Καλανδαλόγια δὲ προμηνυμάτα τινα νοητέον, γινόμενα εἰς τὰς Καλάνδας, ἧτοι εἰς τὰς ἀρχιμηνίας, τὰ ὅποια καὶ ποδαρικά τινὲς ὀνομάζουσι, καὶ ἄλλα τοιαῦτα. περὶ ὧν ὅρα τὸν ἐβ΄. τῆς ε΄.

γίου Γεωργίου, και τὰ δύο μαρτύρια τῶν ἁγίων Μαρτύρων Κηρύκου και Ἰουλίττης, και τὴν βίβλον Μάρκου (1) και Διαδόχου (2), ἐπειδὴ αὐτὰ εἶναι ἀπόβλητα και ἄδεκτα.

ΚΑΝΟΝ Δ'.

Δὲν πρέπει νὰ ἐργάζεται τινὰς τὴν διακαινήσιμον ἐβδομάδα (3), οὐδὲ νὰ ψάλλῃ τὸν Ἀμωμον εἰς τὸ Σάββατον τῆς ἀπολυσίμου (4), οὐδὲ πρέπει νὰ φυλάττῃ τινὰς τὰς πέμπτας (5).

ΚΑΝΟΝ Ε'.

Ὅποιος θανατώσῃ τὸν πατέρα του θεληματικῶς, νὰ κωνιζέται χρόνους τριανταπέντε.

ΚΑΝΟΝ ΣΤ'.

Κατὰ ἀνάγκην και Μοναχὸς ιδιώτης και ἀνίτρος βαπτίζει παιδίον, ὁμοίως και διάκονος (6).

ΚΑΝΟΝ Ζ'.

Τὰ ἀβάπτιστα νήπια δταν δὲν ἦναι παρὼν Ἱερεὺς, πρέπει νὰ τὰ βαπτίξῃ ὁποιος τύχη, κἂν και ὁ ἴδιος πατὴρ αὐτῶν, ἢ ἄλλος οἰοσδήποτε ἄνθρωπος, μόνον νὰ ἦναι Χριστιανὸς, και δὲν ἀμαρτάνει.

Ἐρωτήσεις τινῶν Μοναχῶν ἀσκουμένων ἔξω τῆς πόλεως (7) και Ἀποκρίσεις εἰς ταύτας, παρὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἁγίας Συνόδου· Πατριάρχου μὲν ὄντος Νικολάου (8), βασιλευστος δὲ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, μεταγραφασμένοι εἰς τὸ ἀπλοῦθ.

Ἐρωτήσεις Α'.

Πρέπει νὰ ἐμβαλῆ Μοναχὸς εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον; τοῦτο γὰρ ἐμποδίζει ὁ ξθ' και ὁ λγ'. Κα-

(1) Βίβλος τοῦ Μάρκου ὅπου ἀναφέρεται ἐδῶ, εἶναι ἡ τοῦ αἰρετικοῦ Μάρκου ἐκείνου, τοῦ καταγομένου ἐκ τῆς αἰρέσεως τῶν Γνωστικῶν, ἀπὸ τὸν ὅποιον ὠνομάσθησαν οἱ ἀκόλουθοι του Μαρκόσιοι, οἵτινες κατεγίνοντο εἰς τὸ νὰ ἀριθμοῦν τὰ στοιχεῖα τῶν ὀνομάτων, και δι' αὐτῶν νὰ εὐρίσκωσι κάποια λεπτὰ νοήματα και θεωρήματα· περὶ τούτων ἀναφέρει ὁ Ἅγιος Ἐπιφάνιος ἐν τοῖς κατὰ αἰρέσεων, και οὐχὶ ἡ βίβλος τοῦ ὀσίου Μάρκου τοῦ ἀσκητοῦ. Ἄπαγε! Ἅγιος γὰρ οὗτος, ἑορταζόμενος κατὰ τὴν ἑ. Μαρτίου, και ἡ βίβλος αὐτοῦ και τὰ συγγράμματα ἐπαινοῦνται ἀπὸ τε τὸν ἁγιώτατον Φώτιον, ἀναγνώσει σ'. σελ. 268. τῆς Μυριοβίβλ. και ἀπὸ τὸν Νικηφόρον Κάλλιστον τόμ. 6'. β. βλ. ιδ'. Κεφ. γγ'. τῆς Ἐκκλ. Ἱστορίας, και δρα σελ. 89. τῆς Φιλοκαλίας.

(2) Ἡ τοῦ Διαδόχου βίβλος δὲν εἶναι τὰ ἑκατὸν Κεφάλαια τὰ ἐν τῇ Φιλοκαλίᾳ ὄντα. Ἄπαγε! ὁρόδοξοι γὰρ εἰσι ταῦτα και δεκτὰ, και δρα σελ. 203. τῆς αὐτῆς Φιλοκαλ. ἀλλ' εἶναι μία θεωρία ἐν χειρογράφοις σωζομένη και ἐπιγραφομένη εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Διαδόχου, εἰς τὴν ὅποian φέρονται τινὰ λεπτὰ νοήματα και παράδοξα εἰς τὰς ἀκοὰς τῶν πολλῶν και δυσπαράδεκτα, διὰ τὸ παράδοξον και ξένον τῶν νοημάτων. Ὅρα και εἰς τὴν δ'. ὑποσημείωσιν τοῦ β'. τῆς Πρωτοδευτέρας ἕνα ἄλλον Κανόνα, ἐπιγραφόμενον τοῦ Ἁγίου Νικηφόρου.

(3) Διὰ τοῦτο και εἰς τὴν Μοσκειαν εἰς ὅλην τὴν Διακαινήσιμον ἐβδομάδα δὲν ἐργάζονται, ἀλλὰ καθ' ἡμέραν κἀμνοῦσι λιτανείας, και δρα τὸν ξς'. τῆς σ'.

(4) Ἦτοι νὰ μὴ ψάλλεται Ἀμωμος τῷ Σαββάτῳ πρῶτῃ τῆς Διακαινήσιμου καθὼς ψάλλεται εἰς τὰ ἄλλα Σάββατα. Ἐν τῇ

Διακαινήσιμῳ γὰρ οὗ λέγεται Ψαλτήριον. Ἀπολύσιμον δὲ εἶπε τὴν Διακαινήσιμον, ἢ διατὶ εἶναι εἰς πάντα καταλύσιμος, ἢ λέγει τοῦτο, διατὶ τὸ Σάββατον αὐτῆς εἶναι ἀπολύσιμον, ἦγον τελευταία ἡμέρα τῆς ἐβδομάδος, εἰς τὴν ὅποian αὕτη ἀπολύεται.

(5) Συνθήσια ἐπεκράτει, και ἔως τῆς σήμερον ἐπικρατεῖ τόσον εἰς τοὺς Ἀρμενίους, ὅσον και εἰς τοὺς Χριστιανοὺς τοὺς ἐν τῇ Ἀνατολῇ, νὰ μὴ ἐργάζωνται ὄλας τὰς Πέμπτας ἀπὸ τὸ Πάσχα ἔως τῆς Πέμπτης τῆς Ἀναλήψεως, ἕως διὰ τὸ σίβας τῆς Πέμπτης ἐκείνης. Ὅθεν προστάζει ὁ Κανὼν νὰ μὴ φυλάττῃ τινὰς τὰς Πέμπτας ταύτας εἰς τὸ ἔξῃς. Τὴν συνθήσιαν αὐτὴν, ἀπὸ ἀμείλιαν και ἀφροντίσταν τοῦ ἐν Μολδοβλαχίᾳ Ἱερατείου, κρατοῦσιν ὄλας τὰς ἑ. αὐτὰς μέχρι τῆς σήμερον, περισσότερο τῶν Κυριακῶν. Εἰς τὴν Ἀνατολὴν εἶπον τινὲς ἰλλόγμοι Ἀνατολίται, ὅτι οὔτε Ὀρθοδόξους εἶδον, οὔτε Ἀρμενίους νὰ κρατοῦν αὐτάς.

(6) Τὸν Κανόνα τοῦτον ἀναφέρει και ἡ ἐπιτομὴ τῶν Κανόνων τοῦ Ἀρμενοπούλου, τμήμ. δ'. ἐπιγραφ. β'. ιδ'. ἀριθμούμενον, ἐν ᾧ και ὁ λαϊκὸς προστίθεται εἰς τὸ νὰ βαπτίξῃ (τόμῳ ἐτῶν Πρακτικῶν)

(7) Αἱ ἐρωταποκρίσεις αὐταὶ ὀκτὼ μὲν ἀριθμοῦνται ἐν τῷ β'. τόμῳ τῶν Πρακτικῶν τῶν Συνόδων (σελ. 984.), και ἐν τῷ Γραικολατίνῳ τόμῳ τῷ περιέχοντι μόνας τὰς ἐρμηνείας τοῦ Βαλσαμῶνος ἐν δὲ τοῖς χειρογράφοις β. βλίοις τοῦ Ἁγίου Ὅρου εὐρίσκονται ἔνδεκα, ἔχει δὲ ἐρμηνείαν εἰς ταύτας ὁ Βαλσαμῶν. Ταύτας ἀναφέρει και ὁ Ἀρμενόπουλος ἐν τῇ προθεωρίᾳ τῆς ἐπιτομῆς τῶν Κανόνων. Κανονικαὶ δὲ εἶναι αὐταί, ὡς ὑπὸ τοῦ Βαλσαμῶνος ἐρμηνευόμενα.

(8) Ὁ Νικολάος οὗτος, γραμματικὸς ὢν και Μοναχὸς ἐν

νων τῆς ς', ὅστις δὲν συγχωρεῖ νὰ ψάλλῃ, ἢ νὰ ἀναγινώσκῃ ἐπὶ τοῦ ἄμβωνος κἀνένας ἱποῦ νὰ μὴ ἔχῃ σφραγίδα ἢ κἀνένας Μοναχός. Ὁμοίως καὶ ὁ ἱε. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ, καὶ τῆς ζ'. ὁ ἰδ'.

Ἀποκρίσεις.

Τὸ μὲν νὰ κάμνῃ ὁ Μοναχὸς τὰς ὑπηρετίας τοῦ Ἀναγνώστου ἐπὶ τοῦ ἄμβωνος, χωρὶς χειρθεσίαν, εἶναι ἐμποδισμένον, τὸ δὲ νὰ ἐμβαίη εἰς τὸ ἅγιον βῆμα, διὰ νὰ ἄπτη κηρία καὶ κανδήλας ἐκεῖνος ὁ Μοναχὸς ὅπου δὲν εἶναι εἰς κἀνένα ἐγκλημα ὑπεύθυνος, νομίζω ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐμποδίζεται διὰ τὴν σεμνότητα τοῦ μοναχικοῦ σχήματος (1).

Ἐρώτησις Β'.

Πρέπει νὰ μὴ κλίνη τινὰς γόνου ἐν τῷ Σαββάτῳ, καθὼς δὲν κλίνει ἐν τῇ Κυριακῇ καὶ || Ἀποσ. ες'. τῆς ἐν τῇ Πεντηκοστῇ; ὁ ἰδ' καὶ ἡ'.

Ἀποκρίσεις.

Ἀπὸ τὸν Κανόνα μὲν τοῦτον δὲν ἐμποδίσθη (2)· οἱ πολλοὶ ὅμως μὲ τὸ νὰ μὴ ἀκολουθῇ νηστεία εἰς τὸ Σάββατον, ἀκολουθῶς οὐδὲ γόνου κλίνουσι.

Ἐρώτησις Γ'.

Πρέπει νὰ νηστεύωμεν τὴν νηστείαν τοῦ Αὐγούστου;

Ἀποκρίσεις.

Ἦτο πρότερον ἡ νηστεία τοῦ Αὐγούστου, ὕστερον δὲ μετετέθη διὰ νὰ μὴ συμπίπτῃ μὲ τὰς νηστείας τῶν ἐθνικῶν, τὰς ὁποίας κάμνουν εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον· ὅμως καὶ τῶρα πολλοὶ ἄνθρωποι νηστεύουσι τὴν νηστείαν ταύτην (3).

Ἐρώτησις Δ'.

Πρέπει νὰ μεταλαμβάνῃ ἐκεῖνος ὅπου δαίμονίζεται; διότι ὁ μὲν Τιμόθεος ἄλλως εἶπε, || Ἀποσ. οθ'. καὶ οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι ἄλλως, καὶ οἱ μεταγενέστεροι ἄλλως. || Τιμοθ. γ'. δ'.

Ἀποκρίσεις.

Ἀνίσως μὲν τινὰς ἐνοχλῆται ἀπὸ τὸν μαῦρον γυμὸν τόσον πολλὰ, ὥστε ὅπου φαίνεται ἐκ τούτου πῶς εἶναι δαιμονισμένος, δὲν ἐμποδίζεται νὰ μεταλάβῃ. Ἀνίσως δὲ τινὰς τῇ ἀληθείᾳ δαιμονίζεται, δὲν δύναται νὰ μεταλάβῃ, ἐπειδὴ καμμίαν κοινωνίαν δὲν ἔχει τὸ φῶς μὲ τὸ σκότος (4).

Ἐρώτησις Ζ'.

Ἄν πρέπει ἀδιαφόρως καὶ ὡς θέλει νὰ τρώγῃ ὁ Ἱερεὺς τὰ προσφερόμενα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν || Θεοφ. ἡ'.

τῷ Λοφάδιῳ, ὕστερον ἐγένετο Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, πατριαρχεύσας ἕτη εἰκοσιεπτὰ καὶ μῆνας τρεῖς, καὶ ὄρα σελ. 302. τοῦ Νομίμου Γραικωρωμ. Ἐξῆ δὲ κατὰ τὸ 1087. ἔτος.

(1) Ἐὰν ὅμως τινὰς δὲν ᾔδει Μοναχός, ἀλλὰ δοκιμὸς ἀκόμη, εἶτε μὲ τὰ μοναχικὰ ρούχα κάμνῃ τὴν δοκιμὴν, ὡς θέλει ὁ Ζωναρᾶς εἰς τὴν ἐξήγησιν τοῦ λ'. Κανόνος τοῦ Βασιλείου, εἶτε μὲ τὰ κοσμικὰ, ὡς θέλει ὁ Βαλασμών εἶτε μὲ τὰ τοῦ Μοναστηρίου ρούχα, καὶ οὔτε μὲ κοσμικὰ τελεῖως, οὔτε μὲ μοναχικὰ, ὡς λέγει ὁ Κασσιανὸς σελ. 156, 157. τοῦ Εὐεργετινοῦ, καθὼς δηλ. καὶ τῶρα εἰς τὸ Ὅρος γίνεται ἡ δοκιμὴ μὲ τὰ μαῦρα ράσα τὰ ὁμόχροα τῶν Μοναχῶν (περὶ οὗ ὄρα τὸν μέ. τῆς ς'), ὁ δοκιμὸς, λέγω, Μοναχὸς δὲν δύναται νὰ ἔμβῃ εἰς τὸ βῆμα, καθὼς ἐρημηνεύει ὁ Βαλασμών.

(2) Ὅμως οὐ πᾶν τὸ μὴ ἐμποδισμένον καὶ συγχωρεῖται, κατὰ

τὸ Νομικὸν παράγγελμα, καθὼς λέγει, ὁ Βαλασμών.

(3) Πότε δὲ μετετέθη ἡ νηστεία αὕτη, καὶ ἀπὸ ποίαν Σύνοδον, ἀδηλον λέγει ὁ Βαλασμών ὅτι εἶναι. Ἐξητήθη δὲ διὰ τὴν νηστείαν ταύτην ἐνώπιον τοῦ Βασιλείου Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ, καὶ Λουκᾶ Πατριάρχου, καὶ ἐθεσπίσθη Συνοδικῶς νὰ γίνεταί ἡ νηστεία αὕτη, καὶ διατὶ ἡ περὶ τὴν Νικόλαον Σύνοδος ταύτην εἶπεν ὅτι ἐγένετο, καὶ διατὶ ὁ τόμος τῆς Ἐνώσεως τὴν ἀναφέρει, ὃν ὄρα εἰς τὸν γ'. τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ.

(4) Ἀπαντες ὅμως οἱ δαιμονιζόμενοι, εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς τῶν ἐρχόμενων, μεταλαμβάνουν, ὡς λέγει ὁ Βαλασμών. Πλὴν καθὼς ἐὰν ὁ μελαγχολικὸς βλασφημῇ, δὲν πρέπει νὰ μεταλαμβάνῃ, ἔτσι ἐξ ἀντιθέσεως καὶ ἐὰν ὁ δαιμονισμένος δὲν βλασφημῇ, μεταλαμβάνει, κατὰ τὸν γ' τοῦ Τιμοθέου, ὃν καὶ ἀνάγνωθι σὺν τῷ οθ'. Ἀποστολικῷ.

σίαν, προσφοράς δηλ. καινάματα, και άν πρέπει να τρώγη ταύτα ώσαν τον κοινόν άρτον, και τί πρέπει να κάμνη, όταν αι τοιαύται προσφοραι και τανάματα συναχθούν πολλά ;

Ἀ π ό κ ρ ι σ ι ς .

Τά κομμάτια όπου μέινουν από τήν ύψωθείσαν προσφοράν, δέν πρέπει να τρώγωνται εις άλλον τόπον, πάρεξ εις μόνην τήν εκκλησίαν έως όπου να έξοδοθεούν όλα, όσα και άν ήναι. Τά δε κομμάτια, όπου μέινουν από τας άλλας προσφοράς όπου δέν ύψώθησαν, πρέπει να τρώγωνται και έξω τής Έκκλησίας, όχι όμως μαζί με γάλα και τυρί και ύψάρια θετέον, ώσαν ο κοινός άρτος, αλλά μοναχά χωρίς άλλς φαγητόν (1).

Ἐ ρ ώ τ η σ ι ς Γ'.

Της ζ'. κβ. || Ἀνίσως τινάς κουρευθη Μοναχός εις όποιον τόπον και άν ήναι, έπειτα βλάπτεται εκεί ψυχικώς, και θέλωντας να άναχωρήση από εκεί διά τήν βλάβην, λάβη δεσμόν από τον Προεστώτα να μη φύγη, αυτός τί πρέπει να κάμνη ; να καταφρονήση τήν ψυχικήν βλάβην όπου λαμβάνει, ή να καταφρονήση τον δεσμόν του Προεστώτος ;

Ἀ π ό κ ρ ι σ ι ς .

Πρέπει να λέγη πρώτον εις τον Προεστώτα τήν αίτίαν, διά τήν όποιαν βλάπτεται (2), και άν ή βλάβη αύτη και ο ψυχικός κίνδυνος ήναι φανερός, πρέπει να άναχωρη ή από εκεί, και να μη φροντίζη διά τον δεσμόν του Προεστώτος.

Ἐ ρ ώ τ η σ ι ς Ζ'.

Έάν θετέον ένας Ἠγούμενος αποθαιώνοντας, άφησεν άλλον Ἠγούμενον άντι διά λόγου του, δούς εις αυτόν δεσμόν να μη άναχωρήση από το Μοναστήριον εκείνο, ύστερον ο τοιοϋτος διάδοχος του Ἠγουμένου εκείνου, έλεγχόμενος ύπό τής συνειδήσεως ως άσθενής και αδύνατος να διοικη το Μοναστήριον, άνεχώρησε, τί λοιπόν πρέπει οϋτος να κάμη διά τον δεσμόν αυτόν ;

Ἀ π ό κ ρ ι σ ι ς .

Ο δεσμός αυτός είναι άλογος, και διά τουτο είναι αδύνατος. Όταν εκείνος όπου εδέθη από αυτόν, λύεται εάν υπάγη εις Ἀρχιερέα και φανερώση τά κατ' αυτόν.

Ἐ ρ ώ τ η σ ι ς Η'.

Πρέπει εκείνος ο ιερεύς όπου καθαιρεθη διά έγκλήματά του Κανονικά, ή θεληματικώς παραιτήση τήν ιερωσύνην, κατηγορούμενος ύπό τής οικείας συνειδήσεως (3), να λέγη τδ, Εύλογητός ο Θεός, ή τδ, Χριστός ο αληθινός ; ή να θυμιάζη με θυμιατόν ; ή να μεταλαμβάνη μέσα εις τδ βήμα ;

(1) Έν τή ύποσημειώσει του η. του Θεοφίλου είπομεν διατι λέγεται ύψωθείσα ή προσφορά, από τήν όποιαν εύγαίνει ο άγιος Άρτος, και άνάγνωθι ταύτα εκεί.

(2) Πρέπει να προσυπακούεται εδω, ότι, εάν ο Προεστώς δέν διορθώνη το σκάνδαλον και τήν αίτίαν τής βλάβης, πρέπει να άναχωρη ή Μοναχός. Πρέπει όμως να φροντίζη ο τοιοϋτος δια να λυθη από τον δεσμόν του Προεστώτος αυτού, εάν αυτός θελήση να τον λύση· ει δε και εκείνος δέν θελήσει, πρέπει να υπάγη εις τον κατά τόπον Ἀρχιερέα δια να λυθη παρ' αυτού, και όχι παρ' άλλου, καθώς και ο λβ'. Κανών των Ἀποστόλων όρίζει, διότι κανένας αυτός άφ' έαυτου του δέν δύναται να λυθη. "Ορα και τον λδ'. Ἀποστολικόν, ίνα μάθης εκεί, ότι ο άλλως άφορίσας, άφορίζεται κατά τους πολιτικούς νόμους.

(3) "Ορα ενταύθα τί λέγει ή Κανονική αύτη έρώτησις, ότι παραιτεί τινάς ναι τήν Ἱερωσύνην θεληματικώς, όχι όμως άπλώς και ως έτυχεν, όχι από άμέλειαν και ραθυμίαν, όχι δια νομιζομένην εύλάβειαν (διατι ο τοιοϋτοτρόπως παραιτήσας θέλει δώ-

σει λόγον τῷ Θεῷ δια τήν άργίαν του, κατά τον πη'. του μεγάλου Βασιλείου, και κατά την ι'. ια. ιβ'. ιγ'. έρώτησιν Συμεών του Θεσσαλονίκης· διότι, όποιος κανονικώς χειροτονηθη, κατ' τον ανωτέρω Συμεών, πρέπει να ήναι πρόθυμος και έπιμελής εις τά θεία, και όχι άμελής και ράθυμος δια νομιζομένην εύλάβειαν, και όρα εις τήν ύποσημείωσιν του πη'. του Βασιλείου), αλλά διατι τον κατηγορεί ή συνείδησίς του, βίβαια ως άνάξιον και ως ύποπεσόντα εις έγκλημα Κανονικόν και τής Ἱερωσύνης καθαιρετικόν. Ο τοιοϋτος γάρ καλώς ποιεί παραιτών τήν Ἱερωσύνην, ίνα περισσότερον τραβίξη εις τον έαυτόν του τδ έλιος του Θεού, και μη άνάπη εναντίον του τήν όργήν του, καθώς λέγει ο Χρυσόστομος εν τῷ γ'. λόγῳ περὶ Ἱερωσύνης (τδ ρητόν τουτο όρα εις τον τύπον τής Κανονικής παραιτήσεως εν τῷ τέλει του βιβλίου), και ίνα μετανοήση και σωθη κάμνωντας τελείαν άποχήν από τά άγιώτατα έργα τής Ἱερωσύνης, κατά την ιγ'. έπόκρισιν Συμεώνος του Θεσσαλονίκης.

Ἀποκρίσεις.

Ὅχι. Ταῦτα πάντα δὲν πρέπει νὰ ἐνεργῆ οὔτε ὁ ἕνας, οὔτε ὁ ἄλλος, ἀλλὰ θέλει ταχθῆ εἰς τὸν τόπον τῶν λαϊκῶν (1).

Ἑρώτησις Θ'.

Τί θέλει νὰ εἰπῆ ἐκεῖνο ὁποῦ λέγει ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὰ μικρὰ ἐπιτίμια. Κατὰ τὴν ἄναλογίαν καὶ διαφορὰν τοῦ σφάλματος, ἤγουν τὸ «Ἐστω ἀπ' εὐλογίας;» ||| Θεοφ. ἡ Νικηφ. ιθ.

Ἀποκρίσεις.

Τὸ νὰ ὑστερῆται τινὰς τῆς δεδομένης εὐλογίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ (2).

Ἑρώτησις Ι'.

Πρέπει νὰ τρώγουν ὑψωμένας προσφορὰς ἐκεῖνοι ὁποῦ εἶναι ἐμποδισμένοι νὰ μὴ μεταλαμβάνουν; ||| Θεοφ. ἡ Νικηφ. ιθ.

Ἀποκρίσεις.

Εἰς τὸν βίον τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου τοῦ Συκεώτου εὐρίσκομεν γεγραμμένον, ὅτι εἶναι ἐμποδισμένοι οἱ τοιοῦτοι καὶ ἀπὸ τὸ νὰ τρώγουν τὰς τοιαύτας προσφορὰς (3). Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ιθ. Νικηφόρου.

(1) Ἐκ τῆς ἀποκρίσεως ταύτης τῆς κανονικῆς καὶ τυφλῷ γίνεται φανερόν, ὅτι ὅσοι Ἱερωμένοι καθρέθησαν διὰ ἔγκλημά τε των φανερά, ἢ παραίτησαν ἀφ' ἑαυτοῦ των (ἰσομολογηθέντες πνευματικῷ Πατρὶ) τὴν Ἱερωσύνην, διὰ ἁμαρτήματα κρυφὰ καὶ τῆς Ἱερωσύνης καθαιρετικά, οὗτοι δὲν δύνανται νὰ ἐνεργοῦν κἀμίαν ἱεροπραξίαν, ἤγουν στεφανώματα, ἀγιασμοὺς, βαπτίσματα, πνευματικὴν διαγωγὴν. Πῶς γὰρ δύνανται ταῦτα νὰ ἐκτελέσουν εἰς καιρὸν ὁποῦ εἰς αὐτὰ μὲν χρειάζεται νὰ προέλγεται τὸ, Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς, αὐτοὶ δὲ τὸ τοιοῦτον νὰ λέγουν δὲν συγχωροῦνται ἀπὸ τὸν παρόντα Κανόνα, οὔτε ὅπως νὰ θυμῶσι μετὰ θυμιατοῦ, ἢ νὰ μεταλαμβάνουν ἐντὸς τοῦ βήματος ὅθεν συμφώνως καὶ ὁ Βαλαμῶν ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ Κανόνος τούτου φέρων τὸν θ'. τῆς ἐν Νεοκαισαρεῖα καὶ τὴν οθ'. Νεαρὰν Λέοντος τοῦ σοφοῦ, θέλει ὅτι οἱ τοιοῦτοι νὰ ὑστεροῦνται μὲν καθε ἱεροπραξίαν τὴν ἐντὸς τοῦ βήματος γινομένην, νὰ ἐνεργοῦν δὲ τὰς ἀνηκούσας ἐνεργείας εἰς τοὺς ἔξω τοῦ βήματος Κληρικούς καὶ ἐκκλησιαστικούς ὑπηρέτας. Ποῖοι δὲ εἶναι οἱ ἔξω τοῦ βήματος Κληρικοί καὶ οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ὑπηρέται; οἱ Ἀναγῶσταί, οἱ Ψάλται, οἱ θυρωροί, οἱ διδάσκαλοι. Ὅθεν τὰς ἐνεργείας τούτων δύνανται νὰ κάμουν καὶ οἱ ἀνωτέρω καθρημένοι: καὶ παραιτημένοι, δηλ. τὸ νὰ ψάλλουν, τὸ νὰ ἀναγινώσκουν, τὸ νὰ διδάσκουν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ ἄλλα τοιαῦτα νὰ κάμουν. Προσθέτει δὲ ὁ αὐτὸς Βαλαμῶν εἰς τὴν Ἑρμηνείαν τοῦ θ'. τῆς ἐν Νεοκαισαρεῖα, καὶ τοῦ κα'. καὶ κς'. τῆς ς'. ὅτι ὁ ἀφ' ἑαυτοῦ του ἰσομολογηθεὶς τὴν πρὸ τῆς χειροτονίας ἁμαρτίαν ὁποῦ ἔκαμε, νὰ μὴ ἱεουργῆ, νὰ ἔχη ὅμως τὴν μετὰ τῶν Ἱερέων καθέδραν καὶ στέσιν καὶ τιμὴν, καὶ νὰ μεταλαμβάνῃ ἐντὸς τοῦ βήματος. Ὁ γὰρ ἐλεγχθεὶς καὶ διὰ τοῦτο καθαιρεθεὶς, οὔτε τὴν τοιαύτην τιμὴν καὶ καθέδραν καὶ στέσιν δύνανται νὰ ἔχη, ἀλλὰ εἰς τὸν τόπον τῶν λαϊκῶν τάσσεται, κατὰ τὸν γ'. τοῦ Βασιλείου καὶ τὸν κα'. τῆς ς'. Λοιπὸν ἅς ἔχουν καὶ ταῦτα οἱ ἀνωτέρω παραιτηθέντες, καὶ τὴν Ἱερωσύνην θεληματικῶς διὰ ἔγκλημα ἀφήσαντες. Τί λέγω; ὁ Βαλαμῶν καὶ τοῦτο λέγει ἀλ-

λαχοῦ, ὅτι ἐκεῖνοι ὁποῦ παραιτήσων τὴν Ἱερωσύνην θεληματικῶς καὶ τὰς τῆς Ἱερωσύνης ἐνεργείας, ὅχι διὰ κανένα τους ἔγκλημα τῆς Ἱερωσύνης καθαιρετικόν, καὶ οὗτοι, λέγει, ἀφ' οὗ περάσων τρεῖς χρόνοι, πλέον δὲν δύνανται νὰ ἀναλάβουν πάλιν τὰς ἐνεργείας τῆς Ἱερωσύνης. ὁποῦ ἀφ' ἑαυτοῦ των ἀφήκαν. Βλέπεις τί λέγει; ὅθεν πόσω μᾶλλον δὲν δύνανται νὰ ἐνεργοῦν ταῦτας οἱ δι' ἔγκλημα καθαιρετικόν παραιτηθέντες; Ὅσοι ὅμως παραίτησαν τὴν Ἱερωσύνην ὅχι διὰ ἔγκλημά τους καθαιρετικόν, ἀλλὰ διὰ ἀσθένειαν, ἢ γῆρας, ἢ ἄλλην φυσικὴν ἀνάγκην, οὗτοι εἶναι ἐλεύθεροι ἀπὸ τὰ τοιαῦτα ἐπιτίμια τοῦ παρόντος Κανόνος, καὶ οὗτοι δύνανται, ἀφ' οὗ ἀναλάβουν τὴν ὕψην τους, νὰ ἐνεργοῦν πάλιν τὰ τῆς Ἱερωσύνης, κἂν καὶ οἱ τρεῖς χρόνοι περάσων, ἐπειδὴ ὅχι θεληματικῶς παραίτησαν τὴν Ἱερωσύνην χωρὶς ἔγκληματος (τὸ ὅποιον εἶναι ἀξιοκατηγόρητον καὶ ἐμποδισμένον, ὡς εἶπομεν πρότερον), ἀλλὰ διὰ τὴν ἀνάγκην τῆς φύσεως. Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ κς'. τῆς ς'.

(2) Ὅτι εἶναι ἡ εὐλογία αὕτη τὸ λεγόμενον ἀντίδωρον, εἵπομεν εἰς τὸν ἡ. Θεοφίλου καὶ τὸν ιθ. Νικηφόρου. Ὁ δὲ Βαλαμῶν λέγει, ὅτι Ἐκκλησιαστικαὶ εὐλογίαι εἶναι πάντα τὰ ὑπὸ Ἐπισκόπων καὶ Πρεσβυτέρων ἐπ' Ἐκκλησίας δεδομένα, ἢ γινόμενα εἰς στριγμὸν καὶ εὐχὴν τοῦ λαοῦ.

(3) Ὁ Ἅγιος οὗτος Θεόδωρος ἰορτάζεται τῇ κβ'. τοῦ Ἀπριλίου. Οὐδὲν δὲ τοιοῦτον περιέχει ὁ βίος αὐτοῦ εἰς τὸν Συναξαριστῆν, ἔξω ἂν ᾖ ἄλλος βίος αὐτοῦ κατὰ πλάτος. Ἐν ἄλλοις δὲ ἀντιγράφοις γράφεται εἰς τὸ βιβλίον τοῦ ἁγίου Θεοδώρου, ἀλλὰ βιβλίον τούτου τοῦ Ἁγίου οὐκ οἶδα, εἰ ὅπως εἶναι. Λέγει δὲ ὁ Βαλαμῶν, ὅτι βλέπομεν πραγματικῶς γινόμενον τὸ νὰ μὴ τρώγουν ἀντίδωρον οἱ ὄντες ἐμποδισμένοι νὰ μὴ μεταλαμβάνουν. Λέγει δὲ, ὅτι αἱ γυναῖκες δὲν πρέπει νὰ ἐμποδίζωνται εἰς τὸ νὰ παίρνω ἀντίδωρον ὡσὰν καὶ οἱ ἄνδρες, ἴσως διὰ νὰ μὴ δώσω ὑποψίαν εἰς τοὺς ἄνδρας των. Ὁ ιθ. ὅμως τοῦ Νικηφόρου ἄλλως λέγει.

Ἐρωτήσεις ΙΑ΄.

Πρέπει νὰ κανονίζῃ τινὰς τοὺς μετανοοῦντας κατὰ τὸ Κανονικόν, ἤγουν τοὺς κανόνας τοῦ Νηστευτοῦ ;

Ἀποκρίσεις.

Τὸ Κανονικόν αὐτὸ, ἐπειδὴ μεταχειρίζεται πολλὴν συγκατάβασιν, πολλοὺς ἀπώλεσε. Διὰ τοῦτο ἀγνώσιν ἔχοντες τοῦ καλοῦ, καὶ τοῦτο μὴ φυλάττοντες, πρέπει νὰ διορθωθοῦν (1).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Υπόλοιπον ἦτο νὰ προσθέσωμεν εἰς τὴν παροῦσαν βίβλον καὶ χωριστὴν τινὰ διδασκαλίαν πρὸς τὸν Πνευματικόν, περὶ τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐξομολογήσεως, ὁμοίως καὶ χωριστὴν συμβουλήν πρὸς τὸν μετανοοῦντα, τίνι τρόπῳ πρέπει νὰ ἐξομολογῆται καὶ νὰ μετανοῇ. Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ τοιαύτην διδασκαλίαν καὶ τοιαύτην συμβουλήν πρότερον φιλοπονήσαντες, εἶδμεν αὐτὰς ἤδη τυπωθείσας χάριτι Χριστοῦ, ὁμῶς μὲ τοὺς Κανόνας τοῦ θείου Νηστευτοῦ, διὰ τοῦτο περιττὸν τὸ ἐκρίναμεν καὶ ἐδῶ νὰ τὰς τυπώσωμεν δεύτερον. Ὅθεν οἱ ἀγοράζοντες τὸ παρὸν, ἅς ἀγοράσωσι καὶ τὸ Ἐξομολογητᾶριον ἐκεῖνο, διατὶ εἶναι τῆ ἀληθείᾳ ἀναγκαῖον εἰς αὐτοὺς καὶ ψυχωφελέστατον.

(1) Περὶ τοῦ Κανονικοῦ τοῦ Νηστευτοῦ λέγει ὁ Βαλσαμών. Βλέπομεν ὅτι οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς Πνευματικοὺς μὲ αὐτὸ τὸ Κανονικόν κανονίζουσι τοὺς ἐξομολογουμένους. Τὸ δὲ, «οἱ γνῶσιν ἔχοντες τοῦ καλοῦ, καὶ τοῦτο μὴ φυλάττοντες, πρέπει νὰ διορθωθοῦν» δηλοῖ κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα, ὅτι, Πρόσειχε λοιπὸν, ὦ Πνευματικέ, διὰ νὰ κάμῃς κατὰ τὴν παροῦσαν σωτήριον συμβουλήν, καὶ νὰ μὴ μεταχειρίζεσαι πολλὴν συγκατάβασιν εἰς τοὺς παρὰ σοῦ ἐξομολογουμένους, φοβούμενος τὸ παράδειγμα ὁποῦ ἀνεγινώσκομεν εἰς τὰς ἱστορίας. Εὐρίσκομεν γὰρ εἰς αὐτὰς, ὅτι ἓνας Ἄρχων, πλησιάζοντας εἰς τὸν θάνατον, ἔκραζεν ἓνα γραμματικόν διὰ νὰ τοῦ γράψῃ τὴν διαθήκην του, καὶ ἀφ' οὗ τοῦ εἶπε μερικὰ, τοῦ λέγει· Θίλω ὅτι τὸ σῶμά μου νὰ δοθῇ εἰς τὴν γῆν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐπλάσθη, ἢ δὲ ψυχὴ μου νὰ παραδοθῇ εἰς τὸν διάβολον, διατὶ εἶναι ἰδική του. Ἀκούων ταῦτα ὁ

γραμματικὸς, ἔμεινεν ἑστατικὸς, καὶ δὲν ἤθελε νὰ γράψῃ ἄλλο τι. Τότε ὁ ἀσθενὴς θυμωθεὶς τοῦ λέγει πάλιν· «Τὴν ψυχὴν μου πρέπει νὰ λάβουν οἱ δαίμονες, καὶ τὴν ψυχὴν τῆς γυναικός μου, καὶ τὴν ψυχὴν τῶν παιδίων μου, καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ Πνευματικοῦ μου. Τὴν ψυχὴν μου, διατὶ ἀδίκως ἤρπασα τὸ ξένον πρᾶγμα καὶ τὸ ἐράτησα. Τῆς γυναικός μου, διατὶ αὐτὴ εἰς τοῦτο μ' ἐπαρακίνησε. Τῶν παιδίων μου, διατὶ θέλωντας νὰ τὰ κάμω πλούσια, ἠδίκησα, καὶ τοῦ Πνευματικοῦ μου, διατὶ παρανόμως μὲ ἐσυγχώρησε, καὶ ποτὲ δὲν μὲ ἐνουθέτησεν, οὔτε μὲ ἤλεγξε. Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐξεψύχθη» (Παρὰ τῷ Πολιτικῷ Θεάτρῳ σελ. 353.). Ὅρα καὶ σελ. 82. τοῦ νεοτύπου Ἐξομολογητᾶριου, ἓνα ἄλλο φρικτὸν παράδειγμα τοῦ συγκαταβατικοῦ ὑπὲρ τὸ μέτρον Πνευματικοῦ. Ὅρα καὶ τὰ προλεγόμενα εἰς τοὺς Κανόνας τοῦ Νηστευτοῦ.

« Ἄνθρωπος, ἄνθρωπος πρὸς πάντα οἰκεῖον σαρκὸς αὐτοῦ οὐ προσελεύσεται, ἀποκαλύψαι ἀσχημοσύνην· ἐγὼ Κύριος (Λευϊτικὸν ἰή. 6.).

(Τοῦτο τὸ ρητὸν δὲν περιέχει μόνον τοὺς ἐξ αἵματος συγγενεῖς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκ συμπενθερίας. Σὰρξ γὰρ τοῦ ἀνδρὸς εἶναι ἢ γυνή, καὶ ἀντιστρόφως, ὁ ἀνὴρ τῆς γυναικὸς, κατὰ τὸ «Ὡστε οὐκ ἔτι εἰσὶ δύο, ἀλλὰ σὰρξ μία» καὶ ἀκολούθως, οἱ συγγενεῖς καὶ οἰκετοὶ τῆς γυναικὸς εἶναι συγγενεῖς καὶ οἰκετοὶ καὶ τοῦ ἀνδρὸς τῆς, τοὺς ὁποίους εἰς γάμον ἐκ συμπενθερίας νὰ λάβῃ δὲν ἴμφορεῖ. Ὅμοίως καὶ οἱ συγγενεῖς τοῦ ἀνδρὸς εἶναι συγγενεῖς καὶ τῆς γυναικὸς του, τοὺς ὁποίους εἰς γάμον ἐκ συμπενθερίας νὰ λάβῃ δὲν ἴμφορεῖ, καθὼς ὁ μέγας Βασιλεὺς ἐρμηνεύει τοῦτο εἰς τὸν πζ'. Κανὼνα αὐτοῦ.)

« Ἡ τῆς ἀπειρημένης συγγενείας εἰς γάμον ἀνθρώπων σύστασις, εἰ φωραθεῖ, ὡς ἐν ἀμαρτήμασιν ἀνθρώπων γινομένη, τὰ τῶν μοιχῶν ἐπιτίμια δέξεται » (Βασιλείου Κανῶν ξή.).

ΠΕΡΙ ΣΥΝΟΙΚΕΣΙΩΝ

ΕΚ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΣΥΝΕΡΑΝΙΣΘΕΙΣΑ (1)

Ἐπειδὴ καὶ οἱ Ἱεροὶ Κανόνες, Ἀποστολικοὶ, Συνοδικοὶ τε καὶ Πατρικοὶ, εἰς διάφορα μέρη ἀναφέροντες περὶ νομίμων καὶ παρανόμων γάμων (Ἀποστολ. ἰθ'. τῆς ς'. γ'. νδ'. τῆς ἐν Νεοκαισαρ. β'. τοῦ Βασιλ. κγ'. κζ'. κη'. ζή. ος'. οζ'. οή. τοῦ Τιμοθ. ια'. τοῦ Θεοφίλ. ε. ιγ'). ἀπαιτοῦσι νὰ ἦναι ἠνωμένη μετ' αὐτοῦ καὶ ἡ περὶ τῶν συν-οικεσιῶν ἐδῶσι· διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς εὐλογον ἐκρίναμεν μετὰ τὴν ἐρμηνεῖαν τῶν ἱερῶν Κανόνων νὰ καταστρώσωμεν εἰς χωριστὸν τόπον, πρὸς σαφεστέραν τῶν ἀπλουστέρων κατὰληψιν, μίαν σύντομον ἐν ταύτῃ καὶ ἀκριβῆ διδασκαλίαν, τόσον τῶν συγκεχωρημένων γάμων ἀπὸ τοὺς νόμους, ὅσον καὶ τῶν ἐμποδισμένων, μετὰ τὸ νὰ ἦναι αὕτη ἀναγκαῖα καὶ εἰς ὅλους· μὲν ἀπλῶς, μάλιστα δὲ εἰς τοὺς ἁγίους Ἀρχιερεῖς καὶ Πνευματικούς καὶ Ἱερεῖς, οἵτινες ἔχουν χρέος νὰ ἐξετάζουσι ἀκριβῶς περὶ τούτων. Οἱ μὲν Ἀρχιερεῖς, ὅταν δίδουσι ἀδειαν, οἱ δὲ Πνευματικοὶ, ὅταν ἐξομολογοῦσι, καὶ οἱ Ἱερεῖς, ὅταν τοὺς γάμους ἱερολογοῦσι, κατὰ τὸν ια'. τοῦ Τιμοθέου, ἵνα μὴ συγγενικά συγγέοντες αἵματα, εἰς ἀμάρτημα βαρύτερον πέσωσι. Ἡ συγγένεια λοιπὸν καθολικῶς διαιρεῖται εἰς πέντε, εἰς τὴν ἐξ αἵματος, ἥτοι τὴν ἐξ ἑνὸς γένους· εἰς τὴν ἐξ ἀγχιστείας, ἥτοι τὴν ἐκ δύο γενῶν· εἰς τὴν ἐκ τριγενείας, ἥτοι τὴν ἐκ τριῶν γενῶν· εἰς τὴν διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος, καὶ εἰς τὴν διὰ τῆς υἰοθεσίας, περὶ τῶν ὁποίων κατὰ μέρος θέλομεν εἰπεῖ. Πρὸ τοῦ ὅμως νὰ ἀρχίσωμεν, καλὸν εἶναι νὰ βάλωμεν ἐδῶ, ὡς ἀνὰ ἀξιώματα, ἐνέκ τινά, τὰ ὅποια θεωροῦνται κοινῶς εἰς κάθε συγγένειαν, ἧγουν Α'. ὅτι τὰ δίκαια τῆς συγγενείας ἐξίσου θεωροῦνται καὶ εἰς τοὺς ἄνδρας καὶ εἰς τὰς γυναῖκας· Β'. ὅτι εἰς τοὺς γάμους ζητεῖται, ὅχι μόνον τὸ νὰ ἦναι συγχωρημένοι ἀπὸ τὸν νόμον, ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ ἔχουσι τὸ σεμνὸν καὶ εὐπρεπές (2)· Γ'. ὅτι ὅπου τὰ γένη καὶ τὰ ὀνόματα τῶν γενῶν συγγέονται, ἐκεῖ ὁ γάμος εἶναι ἀθέμιτος καὶ παράνομος (3)· Δ'. ὅτι ὁ ἄνδρας πρὸς τὴν γυναῖκά του, καὶ ἀντιστρόφως ἡ γυνὴ πρὸς τὸν ἄνδρα τῆς, δὲν εἶναι κἀνεὸς βαθμοῦ (4)· Ε'. ὅτι εἰς ἕνα πρόσωπον βαθμὸς δὲν θεωρεῖται ποτὲ, ἀλλὰ ἀνάμεσα εἰς δύο μόνα· ς'. ὅτι οἱ περὶ γάμων νόμοι καὶ βαθμοὶ πρέπει νὰ φυλάττωνται καὶ εἰς τοὺς ἐκ πορνείας γεννωμένους παῖδας· παιδεύουσι γὰρ οἱ νόμοι τοὺς ἐκ πορνείας συναπτομένους συγγενεῖς, καθὼς παιδεύουσι καὶ τοὺς ἐξ ἐνόμων γάμων συναπτομένους συγγενεῖς, κατὰ τὸν Βλασταριν (στοιχ. π'. κεφ. ιη'). Ζ'. οἱ περὶ συγγενείας βαθμοὶ πρέπει νὰ φυλάττωνται καὶ ἐπὶ τοῦ τελείου καὶ νομίμου ἀρραθωνισμοῦ. Ὅθεν, ἐὰν ἀρραθωνιστὴν τινὰς ἔχοντα ἀποθάνῃ, δὲν παίρνουσιν αὐτὴν οἱ συγγενεῖς τοῦ ἀνήρως οἱ κεκωλυμένοι, ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ γάμου, καὶ ὅρα τὸ ια'. Κεφάλαιον περὶ ἀρραθῶντος· Η'. ἡ συγγένεια κρατεῖ καὶ ἐπὶ τοῦ ὑπανδρευθέντος μὲν, πρὸ τοῦ ὅμως νὰ σμίξῃ μετὰ τὴν γυναῖκά του, ἀποθανόντος· οὐ γὰρ ἡ συνάφεια, ἀλλ' ἡ τῆς εὐχῆς τελετὴ ποιεῖ τὸν γάμον, κατὰ τὸν Βλασταριν καὶ Βλάσταριν καὶ τοὺς νομιμούς· Θ'. ὅτι ἡ συγγένεια ἀκόμη κρατεῖ καὶ εἰς τοὺς ἀρσενικοῖτας· κατὰ γὰρ τὸν ἀγιώτατον Πατριάρχην Λουκᾶν, οἱ ἐκλήλους ἀρσενικοιτήσαντες ἕνας τοῦ ἄλλου τὴν ἀδελφὴν νὰ πάρῃ δὲν ἡμπορεῖ.

Κεφ. α'. Περὶ τῆς ἐξ αἵματος συγγενείας, ἥτοι τῆς ἐξ ἑνὸς γένους.

Ἡ ἐξ αἵματος συγγένεια διαιρεῖται εἰς τρία, εἰς ἀνιόντας, κατιόντας καὶ εἰς πλαγίους. Καὶ ἀνιόντες μὲν εἶναι οἱ γονεῖς, οἱ πάπποι, οἱ προπάπποι, κατιόντες δὲ οἱ υἱοὶ, οἱ ἔγγονοι καὶ δισέγγονοι καὶ οἱ λοιποὶ, πλάγιοι δὲ εἶναι ἀδελφοί, υἱοὶ ἀπλοὶ καὶ ἀνεψιοὶ (5), ἐξάδελφοι πρῶτοι, μικροὶ θετοὶ καὶ ἀνεψιοὶ, δευτέρου ἐξάδελφοι

(1) Ἡ διδασκαλία αὕτη μάλιστα συνερانیσθη ἐκ τῆς βίβλου τῆς καλουμένης Γιοῦρις, ἧγουν νομίμου Γραικορωμαϊκοῦ.

(2) Ὅρα καὶ τὸν Βασίλειον Ἀχριδῶν τοῦτο λέγοντα (σελ. 309. τῆς β.βλ. Γιοῦρις Γραικορ.), καὶ τὸν Βλάσταριν (στοιχ. β').

(3) Τοῦτο τὸ ἀξίωματικὸν ρητὸν ὁ ρηθεὶς Βασίλειος (αὐτόθι), καὶ ὁ Βλάσταριν (στοιχ. β'), καὶ ὁ ἀγιώτατος Σισίνιος ὁ Πατριάρχης (σελ. 199. τῆς Γιοῦρις Γραικορ.) λέγουσιν ὅτι εἶναι ἀυτολεξίαι τοῦ μεγάλου Βασιλείου· οὐ δὲ ὅρα καὶ τὸν πζ'. Κατόνα τοῦ Βασιλείου, εἰς τοῦ ὁποιοῦ τὸ τέλος δὲν θέλει ὁ Ἅγιος νὰ γίνεταί σύγχυσις τῶν ὀνομάτων εἰς τὰ συνοικεία, ὅτι τοῦτο εἶναι παρὰ τὴν φύσιν, ἡ ὅποια, λέγει, ἀσύγχυτα φυλάττει τὰ

τοῦ γένους ὀνόματα. Ἐκ ποίας γὰρ, φησὶ, συγγενείας τοὺς γεννηθέντας προσαγορεύουσιν· ἀδελφούς αὐτοὺς ἀλλήλων, ἢ ἀνεψιούς προσερούσιν· ἀμφότερα γὰρ αὐτοῖς προσαρμόσει διὰ τὴν σύγχυσιν.

(4) Ὁ Ἀρμενόπουλος βιβλίον δ'. τίτλ. ς'.

(5) Τριῶν λογίων λέγονται οἱ θετοὶ πρὸς τοὺς ἀνεψιούς, ἀπλοὶ, μεγάλοι καὶ μικροί. Καὶ ἀπλοὶ μὲν εἶναι, οἱ τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρὸς μου ἀδελφοί, μεγάλοι δὲ, οἱ τοῦ πάππου ἢ καὶ τῆς μῆ-μου μου ἀδελφοί, μικροὶ δὲ, οἱ πρώτοι ἐξάδελφοι τῶν γονέων μου. Ὅμοιος δὲ καὶ οἱ ἀνεψιοί, ἀπλοὶ μὲν λέγονται, τοῦ ἀδελφοῦ μου τὰ παῖδια, μεγάλοι δὲ, τοῦ ἀδελφοῦ μου τὰ ἐγγόνια (τὰ ὅποια

καὶ καθεξῆς. Οἱ μὲν οὖν ἀνιόντες καὶ κατιόντες, ταῦτόν εἶπεν, οἱ κατὰ βάθος συγγενεῖς, δὲν παίρνονται ποτέ, μὲ τὸ νὰ μὴ φθάσῃ ἡ ζωὴ των ἕως τοῦ ἡ. βαθμοῦ (1)· οὐδεὶς γὰρ ἀνθρώπος ζεῖ νὰ πάρῃ τὴν ἑπταεγγόνην του, μὲ τὴν ὁποῖαν εἶναι ὀγδόου βαθμοῦ. Οἱ δὲ ἐκ πλαγίου, ταῦτόν εἶπεν, οἱ κατὰ πλάτος ἐμποδισμένοι γάμοι, εἶναι οὗτοι.

Ἔμ πο δε σ μ έ ν ο ς .

1. » Ὁ ἀδελφός δὲν ἔμπορεῖ νὰ πάρῃ τὴν ἀδελφήν του, εἴτε τὴν ἐκ πατρὸς καὶ μητρὸς, εἴτε τὴν ἐξ ἑνὸς μέρους μόνον, εἴτε τὴν ἐκ πορνείας, ἢ τὸ ἀνάπαλιν, διατὶ εἶναι βαθμοῦ β'.
2. » Ὁ ἀπλοῦς θετός δὲν ἔμπορεῖ νὰ πάρῃ τὴν ἀπλὴν του ἀνεψιάν (ἦτοι τὴν θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ του), ἢ τὸ ἀνάπαλιν, ὅτι εἶναι βαθμοῦ γ'.
3. » Ὁ μέγας θετός δὲν ἔμπορεῖ νὰ πάρῃ τὴν ἀνεψιάν του (ἦτοι τὴν θυγατέρα τῆς ἀπλῆς του ἀνεψιάς), ἢ τὸ ἀνάπαλιν, ὅτι εἶναι βαθμοῦ δ'.
4. » Ὁ πρῶτος ἐξαδελφός δὲν δύναται νὰ πάρῃ τὴν ἐξαδέλφον αὐτοῦ, ὅτι εἶναι βαθμοῦ δ'.
5. » Ὁ μέγας θετός δὲν δύναται νὰ πάρῃ τὴν θυγατέρα τῆς μεγάλης του ἀνεψιάς, διατὶ εἶναι βαθμοῦ ε'.
6. » Ὁ μικρός θετός δὲν παίρνει τὴν μικρὰν του ἀνεψιάν (ἦτοι τὴν θυγατέρα τοῦ πρώτου τοῦ ἐξαδέλφου), ὅτι εἶναι βαθμοῦ ε'.
7. » Ὁ μικρός θετός δὲν παίρνει τὴν θυγατέρα τῆς μικρῆς του ἀνεψιάς (ἦτοι τὴν ἐγγόνην τῆς πρώτης τοῦ ἐξαδέλφου), ὅτι εἶναι βαθμοῦ ς'.
8. » Ὁ μέγας θετός δὲν παίρνει τὴν ἐγγόνην τῆς μεγάλης του ἀνεψιάς (ἦτοι τῆς ἐξανεψιάς), ὅτι εἶναι βαθμοῦ ς'.
9. » Ὁ ἀπλοῦς θετός δὲν παίρνει τὴν τρισεγγόνην τῆς ἀπλῆς του ἀνεψιάς, ὅτι εἶναι βαθμοῦ ζ'.
10. » Ὁ δεύτερος ἐξαδελφός δὲν παίρνει τὴν δευτέραν του ἐξαδέλφον, ὅτι εἶναι βαθμοῦ ς'.
11. » Ὁ μικρός θετός δὲν παίρνει τὴν ἐγγόνην τῆς μικρῆς του ἀνεψιάς, ὅτι εἶναι βαθμοῦ ζ'.
12. » Ὁ δεύτερος ἐξαδελφός δὲν παίρνει τὴν θυγατέρα τῆς δευτέρας του ἐξαδέλφου, ὅτι εἶναι βαθμοῦ ζ'. (2).

καὶ ἐξανέψια λέγονται, ὡς γεννηθέντα ἐκ τοῦ μικροῦ ἀνεψιοῦ), μικροὶ δὲ, τοῦ πρωτεξαδέλφου τὰ παιδιά. Λέγονται ὁμοῦ θεῖοι καὶ οἱ β'. ἐξαδελφοί, πρὸς τὰ παιδιά τῶν δισηξαδέλφων των, καὶ ἐκεῖνα πρὸς αὐτοὺς ἀνεψία. Ὄνομάσθησαν δὲ θεῖοι, οἱ τε ἀδελφοὶ καὶ οἱ ἐξαδελφοὶ τῶν γονέων, ἀπὸ τούτους γονεῖς, οἵτινες, κατὰ τοὺς Ἕλλητας, θεοὶ ὀνομάζοντο. Δι' ὃ καὶ Φίλων ὁ Ἰουδαῖος, κατοικιδίους θεοὺς τοὺς γονεῖς ἐκάλεσεν, ἀπὸ γούν τοῦ θεοῦ θεῖοι παρονομάζονται.

(1) Οἱ βαθμοὶ τοῦ γάμου ὀνομάσθησαν ἀπὸ τὰς βαθμίδας, ἦτοι τὰ σκαλοκάτια τῆς σκάλας, κατὰ τὸν Χωμαντινὸν Δημήτριον τὸν Βουλγαρίας Ἐπίσκοπον (σελ. 342. τῆς Γιοῦρ. Γραικορωμ.) καὶ τὸν Βαλαμῶνα· διότι, καθὼς διὰ μέσου τῶν σκαλοπατιῶν τῆς σκάλας ἀρχινῶντες ἀπὸ κάτω, ἀναβαίνομεν ἕως εἰς τὴν κορυφὴν τῆς σκάλας, καὶ πάλιν ἀπὸ ἐκεῖ διὰ τῶν αὐτῶν καταβαίνομεν, τοιοῦτοτρόπως διὰ μέσου τῶν βαθμῶν τοῦ γάμου ἀναβαίνομεν, ἕως οὐ νὰ εὐρωμεν τὴν ρίζαν καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ γένους, καὶ πάλιν ἀπὸ ἐκεῖ καταβαίνομεν· βαθμοὺς δὲ ὅταν λέγωμεν ἐδῶ, τὰς γεννήσεις λέγομεν, ἐπειδὴ καθὲ μίαν γέννησιν εἶναι ἕνας βαθμός, κατὰ τὸν αὐτὸν Δημήτριον (αὐτόθι). Χάριν παραδείγματος· ὁ πατὴρ πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ ἑνὸς βαθμοῦ εἶναι, διατὶ μίαν εἶναι καὶ ἡ πρὸς αὐτὸν γέννησις. Ὁ ἀδελφός μὲ τὸν ἄλλον τοῦ ἀδελφόν, δύο βαθμοὶ εἶναι, κἄν καὶ διδύμα ἦναι, διατὶ διὰ δύο γεννήσεων προέρχονται. Τὰ πρῶτα ἐξαδέλφια, εἶναι τίσσaris βαθμοὶ, διατὶ μὲ τίσσaris γεννήσεις ἐγεννήθησαν, καὶ ἔτσι καθεξῆς. Ὅποτε ὁποῖος θέλει εὐκόλως νὰ εὐρίσκῃ τοὺς βαθμοὺς, δύο πράγματα πρέπει νὰ στοχάζεται. Πρῶτον νὰ εὐρίσκῃ τὴν ρίζαν καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ γένους, καὶ δεύτερον νὰ μετρᾷ τὰς γεννήσεις, καὶ ὅσαι εἶναι αὐταί, τόσοι εἶναι καὶ οἱ βαθμοί. Λόγου χάριν, ἂν θέλῃ νὰ εὕρῃ τινὰς πόσων βαθμῶν εἶναι ὁ ἀπλοῦς θετός μὲ τὸν ἀπλοῦν ἀνεψιόν, ἦτοι τὸν υἱὸν τοῦ ἀδελφοῦ του, εὐρίσκει πρῶτον τὸν πατέρα τῶν δύο ἀδελφῶν, καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ αὐτὸν μὲ δύο γεννήσεις ἐγεννήθησαν τὰ δύο ἀδέλφια, ἰδοὺ δύο γεννήσεις καὶ δύο βαθμοί. Ἐπειδὴ δὲ πάλιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀδελφοῦ

του μὲ μίαν γέννησιν ἐγεννήθη ἀπὸ αὐτὸν, ἰδοὺ καὶ ἡ μία γέννησις αὕτη ἀποτελεῖ ἕνα βαθμόν· καὶ λοιπὸν αἱ τρεῖς ὁμοῦ γεννήσεις συνιστῶσι καὶ τρεῖς βαθμοὺς. Ἔτσι τὰ δεύτερα ἐξαδέλφια εἶναι ς'. βαθμοῦ, διατὶ ἀπὸ τὴν πρώτην ρίζαν τοῦ γένους, ἦτοι ἀπὸ τὴν πατέρα τῶν δύο ἀδελφῶν, ἕως τὰ δεύτερα ἐξαδέλφια, ἐξ γεννήσεις ἐμεσολάβησαν. Ἔτσι καὶ τὰ τρίτα ἐξαδέλφια εἶναι ἡ. βαθμοῦ, διατὶ ἀπὸ τὴν ρίζαν τὴν πρώτην τῶν ἀδελφῶν, ἕως εἰς τὰ γ'. ἐξαδέλφια ἡ γεννήσεις ἐμεσολάβησαν. Διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ἐξ αἵματος ἡ συγγένεια αὕτη λέγεται, διατὶ οἱ κατ' αὐτὴν συγγενεῖς εἰς ἕνα αἷμα καὶ εἰς μίαν ρίζαν τοῦ γένους, καὶ εἰς ἕνα πατέρα ἀνακεφαλαιοῦνται, ἐξ οὗ λαμβάνουσι καὶ τὴν ἀρχὴν οἱ βαθμοὶ αὐτῆς, καὶ πάλιν εἰς αὐτὴν ἀποκαταντῶσιν· οὕτω ποιῶν καὶ μετρῶν τὰς γεννήσεις, εὐκόλως θέλει εὐρεῖ καὶ τοὺς βαθμοὺς. Ὅρα καὶ σελ. 416. τῆς αὐτῆς βίβλου, ὅπου Εὐστάθιος Πατριῆκος ὁ Ῥωμαῖος τὰ αὐτὰ λέγει μὲ τὸν ἀνωτέρω Χωμαντινὸν περὶ τῶν βαθμῶν. Ἴδε καὶ Βαλαμῶνα.

(2) Σημειῶσαι ὅτι, ἐπειδὴ ὁ νόμος, ἐν τίτλ. ε. τοῦ κη. βιβλίου τῶν Βασιλικῶν εἰς τὴν ἐξ αἵματος συγγένειαν ἐμπόδιε μὲν ρητῶς ἀπὸ τὸ νὰ γίνωται οἱ τοῦ ς'. βαθμοῦ γάμοι, δὲν ἐσυγχώρησε δὲ νὰ γίνωται οἱ τοῦ ἡ. βαθμοῦ, διὰ δὲ τοὺς γάμους τοῦ ζ'. βαθμοῦ ἐσιώπησε, καὶ οὐτε ἐμπόδιεν αὐτοὺς, οὐτε ἐσυγχώρησε· διὰ τοῦτο μερικοὶ, λαμβάνοντες ἀφορμὴν ἀπὸ τὴν σιωπὴν ταύτην τοῦ νόμου, ὤρισαν, ὅτι οἱ τοῦ ζ'. βαθμοῦ ἐξ αἵματος γάμοι, ἂν μὲν ἐρωτηθῶσι πρὸ τοῦ νὰ γένουν, νὰ ἐμπεδίζονται καὶ νὰ μὴ γίνωται, ὅχι καὶ φθάσουν νὰ γένουν πρὸ τοῦ νὰ ἐρωτηθῶν, νὰ μὴ χωρίζονται. Οἱ τοῦτο δὲ ὀρίσαντες εἶναι Ἀλέξιος καὶ Νεόφυτος οἱ Πατριάρχαι Κωνσταντινουπόλεως καὶ Θεοφάνης Ἱεροσολύμων. Ὁ δὲ Κύριος Ἀλέξιος, τὸ εἰς τὸν ζ'. τοῦτον βαθμὸν συναφθὲν ἀνδρόγονον πρὸ ἐρωτήσεως καὶ εἰς ἐπιτίμια ὑπέβαλε. Νὰ μὴ τρώγουν κρέας εἰς δύο ὁλοκλήρους χρόνους, νὰ μὴ πίνουν κρασί εἰς τὰς τετραδοπαρσκαυὰς (ὅταν τύχουν δηλ. εἰς τὰς ἡμέρας αὐτὰς καταλυσιμαῖαις ἑορταῖς), καὶ νὰ κοινωνοῦν τὰ θεῖα Μυστήρια μόνον εἰς τὰ Δεσποτικὰς ἑορτάς (ἀλλ' ὅχι δηλ.

Ἄσσοι δὲ γάμοι ἐξ αἵματος ὑπερβαίνουσι τὸν ζ'. βαθμὸν, ἀκωλύτως γίνονται. Οἶον, ὁ τρίτος ἐξ ἀδελφῶν παίρνει τὴν τρίτην τοῦ ἐξαδέλφου, ὅτι εἶναι βαθμὸς ἡ'. Ὁ δεύτερος παίρνει τὴν ἐγγόνην τῆς δευτέρας τοῦ ἐξαδέλφου, ὅτι εἶναι βαθμὸς ἡ'. καὶ καθεξῆς οἱ λοιποὶ, ὅσοι εἶναι βαθμὸς ἡ'. (1).

Κεφ. β'. Περὶ συγγενείας τῆς γινομένης ἐξ ἀγχιστείας, ἤτοι διγενείας.

Ἡ ἐξ ἀγχιστείας, ἤτοι συμπεθερίας διγενοῦς συγγένεια εἶναι, ὅταν δύο διαφορετικὰ γένη μὲ τὸ μίσην τοῦ γάμου καὶ τῆς ὑπανδρείας συνάπτονται καὶ γίνονται οἰκετοί. Ἀγχιστεία γὰρ κατὰ τὸν νόμον εἶναι προσώπων οἰκειότης, ἐκ γάμων συνημμένων ἀνευ συγγενείας (ἤτοι ἐξ αἵματος). Ὁ οὖν νόμος ἐν Κεφαλ. γ'. τοῦ ἐ. τίτλ. τοῦ κή. βιβλ. (2) εἰς τὴν ἐξ ἀγχιστείας ταύτην συγγένειαν ἐμπόδισε νὰ μὴ λαμβάνῃ τινὰς τῆς γυναικὸς τοῦ τὴν μητέρα, ἢ μάμμη, ἢ προμάμμη, οὐδὲ τὴν γυναῖκα τοῦ υἱοῦ τοῦ, ἢ τοῦ ἐγγόνου τοῦ, ἢ τοῦ προεγγόνου τοῦ, καὶ ἀπλῶς εἶπεν, ἐμπόδισε μέχρι τρίτου μόνον βαθμοῦ. Οἱ πλαισιότατοι νομοθέται δὲν ἐβχλαν καθαρῶς βαθμοὺς εἰς τὴν ἐξ ἀγχιστείας ταύτην συγγένειαν, ἀλλὰ τοῦτο ἐδιώρισαν μόνον νὰ μὴ γίνεταί εἰς αὐτὴν σύγχυσις τῶν γενῶν καὶ ὀνομάτων, οὔτε τὸ ἀσεμνον καὶ ἀπρεπές. Ὁ δὲ ἀγιώτατος καὶ μακαριστὸς ἐν Πατριάρχαϊς, καὶ σοφὸς τὰ θεῖα Σισίνιος, πικιδίθην ἀνατραφεὶς εἰς τὰ δικαστήρια καὶ νομομαθέστατος ὢν, μὲ τὸν νέον Τόμον ὁποῦ ἔγραψεν, ὅχι μόνον εἰς τοὺς ἐκ πλαγίου συγγενεὶς ἀδελφοὺς, λέγω, καὶ ἐξαδέλφους καὶ θείους καὶ ἀνεψιούς, βαθμοὺς ἐδιώρισεν (3), ἀλλὰ καὶ ἐξέτεινε τοὺς βαθμοὺς, ἐμπόδισας τοὺς ἐξ ἀγχιστείας γάμους

καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἡμέρας. εἰς τὰς ὁποίας μεταλαμβάνουν οἱ μὴ ἔχοντες ἐπιτίμια Χριστιανοί). Ὅτι δὲ οἱ ἀνωτέρω Πατριάρχαι οὐ καλῶς ἐνόησαν τὸν νόμον, καὶ ὅτι οὐ νομίμως ἐσυγχώρησαν τὸ νὰ μὴ χωρίζονται οἱ τοῦ ζ'. βαθμοῦ γάμοι, δεικνύται ἀ. διατί εἰ ὁ νόμος συγχώρησας μὲν τὸν ἡ. βαθμὸν εἰς τὴν ἐξ αἵματος συγγένειαν, μὴ συγχώρησας δὲ τὸν ζ'. ἐκ τῶν δύο τούτων, ἔδειξεν. ὅτι καὶ ὁ ζ'. βαθμὸς δὲν εἶναι συγχωρημένος, ὡς καὶ ὁ ε'. ὀροθεῖσιον γὰρ τῆς συγχώρησεως ἔστησε τὸν ἡ. βαθμὸν, τὸ ὅποιον δὲν πρέπει νὰ παραβῆται. β'. διατί εἰς τὸν ζ'. αὐτὸν βαθμὸν γίνεταί σύγχυσις τῶν ὀνομάτων τῆς συγγενείας, καὶ ὅπου τοιαύτη γίνεταί σύγχυσις, ἐκεῖ καὶ ὁ γάμος εἶναι παράνομος, ὡς εἴπομεν ἐν ἀρχῇ γ'. διατί ὁ ζ'. βαθμὸς δὲν ἔχει τὸσον μακρὸν διάστημα, καθὼς ἔχει ὁ συγχωρούμενος ἡ. δ'. διατί ἂν συγχωρηθῇ ὁ ἐξ αἵματος ζ'. βαθμὸς, καθὼς συγχωρεῖται καὶ εἰς τὸν ἐξ ἀγχιστείας, ἢ ἐξ αἵματος συγγένεια θέλει νομισθῇ ἢ αὐτὴ μὲ τὴν ἐξ ἀγχιστείας. Ἄλλ' ἐπειδὴ αὐταὶ διαφέρουσι πολὺ ἀναμεταξύ των, καὶ μία καὶ ἡ αὐτὴ οἰκειότης δὲν εἶναι εἰς αὐτάς, καθ' ὅτι ἡ μὲν ἐξ αἵματος μίαν ρίζαν καὶ ἓνα γένος ἔχει, ἡ δὲ ἐξ ἀγχιστείας, δύο ζένων γενῶν εἶναι ἔνωσις· διὰ τοῦτο λοιπὸν, οὔτε ὁ ζ'. βαθμὸς δὲν πρέπει νὰ συγχωρηθῆται καὶ εἰς τὴν ἐξ αἵματος συγγένειαν, καθὼς συγχωρεῖται καὶ εἰς τὴν ἐξ ἀγχιστείας. ε'. διατί οἱ κακοῦργοι καὶ πονηροὶ ἄνθρωποι ἤξειύροντες ὅτι ὁ τοῦ ζ'. βαθμοῦ γάμος οὗτος δὲν χωρίζεται, ἀφ' οὗ μίαν φορὰν γένει, κρυφῶς καὶ πρὸ τοῦ νὰ ἐρωτηθῶν, τοιοῦτους γάμους ἔκαμναν παράνομους, καὶ οὕτως ἡ τῶν ἀνωτέρω Πατριαρχῶν οἰκονομία ὅλη παρανομίας ἐγένετο· ζ'. δὲ καὶ τελευταῖον, διατί ὁ τοιοῦτος ἐξ αἵματος ζ'. βαθμὸς συνοδικῶς ἐμπόδισθη ἀπὸ τὸν ἀγιώτατον Πατριάρχην Λουκῆν καὶ τὴν περὶ αὐτὸν Σύνοδον, ὅστις καὶ ἐπρόσταξεν ὅχι μόνον νὰ ἐμπόδισθῆται ἐρωτώμενος κάθε γάμος ζ'. βαθμοῦ ἐξ αἵματος. ἀλλὰ καὶ ἂν φθάσῃ νὰ γένη πρὸ ἐρωτήσεως, νὰ χωρίζεται ἐξ ἀπαντος καὶ μὲ τελειότητα νὰ καταργηταί, καὶ ἔτσι μὲ τοῦτο ἐμπόδισθησαν ἀπὸ τὸν παράνομον αὐτὸν γάμον ὅλοι ἐκείνοι ὅπου προηγήθησαν κρυφὰ καὶ πρὸ ἐρωτήσεως τοιοῦτον γάμον ζ'. βαθμοῦ ἔκαμναν, ἐλπίζοντες ὅτι, μετὰ τὸ εὐλογηθῆναι δὲν ἔχουν πλέον νὰ χωρισθῶν. Τὴν Συνοδικὴν αὐτὴν ἀπόφασιν ἐπικύρωσε μετὰ ταῦτα ἡ προσταγὴ τοῦ βασιλέως Μαυρουῆ τοῦ Κομνηνοῦ, καὶ ὁ ἀγιώτατος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Μιχαὴλ ὁ Κηρουάριος καὶ ἡ περὶ αὐτὸν Σύνοδος. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἀπὸ τότε καὶ ἐδώθεν, ὅσα μὲν ἀνδρίγνα ἐ-

ρεθῶν νὰ κάμουν τὸν τοιοῦτον παράνομον γάμον πρὸ τοῦ νὰ ἐρωτηθῶν, ὅχι μόνον χωρίζονται τελειῶς ἀπὸ τὸν Ἀρχιερεῖα, ἀλλὰ καὶ ἀφορίζονται ὅποιοι δὲ Ἱερεῖς, ἐν γνῶσει ὢν τῆς τοιαύτης συγγενείας, κρυφῶς εὐλογῆσθαι αὐτοὺς, καθαιρεῖται. Ὅθεν δὲν πρέπει οἱ ἅγιοι Ἀρχιερεῖς νὰ ὑπακούουν τὸν Ἀλίξιον τὸν Σπανόν, ὅστις, παρὰ Ἀρμενοπόλιν ἐν τῷ περὶ Συνοικισίων ἐγχειριδίῳ, λέγει νὰ μὴ χωρίζονται οἱ ἐξ αἵματος γάμοι τοῦ ζ'. βαθμοῦ, ἂν φθάσῃ νὰ γένουν πρὸ τοῦ νὰ ἐρωτηθῶν, καὶ ὅτι εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Ἀρχιερέως νὰ τοὺς χωρίσῃ ἢ μὴ ἀστοχάστως γὰρ τοῦτο εἶπε καὶ οὐκ ὀρθῶς, ἀλλὰ μάλλον εἰς τὴν ἀκριβῆ ταύτην διδασκαλίαν ἀκολουθεῖτωσαν· ἀπὸ τότε γὰρ καὶ ὕστερον εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἀρχιερέων τοῦτο δὲν εἶναι, καὶ ἄς ἴδωμεν ἐν σελ. 312. τῆς βιβλ. Γιοῦρ. Γραικορ. τὸν Βουλγαρίας Δημήτριον τὸν Χωματεῖνον καὶ σελ. 288. τῆς αὐτῆς, καὶ μάλιστα τὴν ὄντως νομιχωτάτην Συνοδικὴν ψήφον τοῦ ρηθέντος Κηρουάριου, κειμένην ἐν σελ. 206. τῆς αὐτῆς, ὅστις μὲν ἀκόλαστον καὶ μολυσμὸν καὶ φθορὰν τοῦ γένους, καὶ συγγενείας φαρμὸν, καὶ ἀντίθετον εἰς τὴν νομικὴν διάταξιν τὸν ἐξ αἵματος ζ'. βαθμὸν ὀνομάζει, καὶ ὅτι παράνομον αὐτὸν εἶχον καὶ οἱ πλαισιότατοι δικασταί. Ἄς ἴδωμεν δὲ καὶ τὸν Βαλαμῶνα (σελ. 467. τῆς αὐτῆς βιβλ.) ἐν τῇ μελίτρῃ, ὅπου λέγει, ὅτι ὁ ἐξ αἵματος ζ'. βαθμὸς συνεξισθῆ μὲ τὸν ε'. διὰ βασιλικῆς ὀρισμοῦ καὶ τῶν Συνοδικῶν.

(1) Οἱ τοῦ ἡ'. βαθμοῦ γάμοι εἰς τὴν ἐξ αἵματος συγγένειαν ἀκώλυτοι εἶναι· διότι, ἀγκαλὰ καὶ σύγχυσις τῶν ὀνομάτων ἀκολουθῇ εἰς αὐτὸν, γινομένων τῶν ἐξ αὐτῶν τιχομένων παιδίων ἀδελφῶν ὁμοῦ καὶ τεταρτοεξαδέλφων, μ' ὅλον τοῦτο παραβλέπεται ἢ τοιαύτη σύγχυσις, κυρίως μὲν διὰ τὸ πολὺ μέγρος τοῦ ἡ'. βαθμοῦ, κατὰ λόγον δὲ ἐπόμενον καὶ διὰ τὴν τοῦ νόμου συγχώρησιν, εἰς ἔνωσιν τὰ γένη καλοῦσαν, κατὰ Μιχαὴλ τὸν Κηρουάριον καὶ τὴν περὶ αὐτὸν Σύνοδον (σελ. 207. τῆς αὐτῆς βιβλ.) καὶ τὸν Εὐστάθιον Πατρικίον (σελ. 417. τῆς αὐτῆς).

(2) Ὅρα σελ. 313. τῆς αὐτῆς βιβλίου.

(3) Ἐκείνοι ὅπου θέλουσι εὐκολὰ νὰ μετροῦν τοὺς βαθμοὺς εἰς τὴν ἐκ συμπεθερίας διγενοῦς συγγένειαν, κοντὰ ὅπου πρέπει νὰ εὐρίσκουν τὰς ρίζας τῶν δύο γενῶν, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ νὰ μετροῦν τὰς γεννήσεις, καὶ ὅσα αὐταὶ εἶναι, τόσοι εἶναι καὶ οἱ βαθμοί, τὰ ὁποῖα εἶναι κοινὰ καὶ εἰς τὴν ἐξ αἵματος συγγένειαν, ὡς προεῖπομεν. Πρέπει πρὸς τοῦτους νὰ ἤξειρόνται καὶ δύο ἄλλα, τὰ ὅ-

ἕως εἰς τὸν ἕκτον βαθμὸν, ἂν δηλονότι συγγέουσι τὰ γένη (οὐ μόνον δὲ δ' ε', ἀλλὰ καὶ δ' ζ'. βαθμὸς ἐμποδίζε-
ται εἰς τὴν ἐξ ἀγχιστείας συγγένειαν, ἂν συγγέη τὰ γένη ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ καὶ δ' ε'. συγχωρεῖται, ἂν δὲν
συγγέη τὰ γένη καὶ τὰ ὀνόματα, ὡς θέλομεν εἶπε. Τόσην δύναμιν ἔχει εἰς τοὺς ἐξ ἀγχιστείας γάμους ἢ τῶν
ὀνομάτων σύγχυσις.) καὶ κανόνισας ἱεροπρεπέστατα καὶ καθαρίσας τὴν ὑπαρξιν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, με τοὺς
ἀμέμπτους καὶ νομίμους γάμους (1). Τοῦτων οὕτω προεγνωσμένων, τώρα πρέπει νὰ καταστρώσωμεν τοὺς ἐξ ἀγ-
χιστείας ἐμποδισμένους γάμους καὶ συγκεχωρημένους. Ἐπειδὴ δὲ ἀπὸ τὰ δύο γένη τῆς ἀγχιστείας δύο ἀνδρό-
γυνα γίνονται, καὶ ἢ τὸ ἓνα γένος δίδει μόνον ἓνα μέρος καὶ εἰς τὰ δύο ἀνδρόγυνα, ἢ δίδει δύο μέρη καὶ εἰς
τὰ δύο, διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς, διὰ νὰ γένη εὐκολοκατάληπτος ὁ περὶ αὐτῶν λόγος, θέλομεν διαίρειν εἰς τέσ-
σαρα μέρη τοὺς τοιοῦτους γάμους, καὶ εἰς μὲν τὸ α'. μέρος θέλομεν καταστρώσει τοὺς γάμους ἐκείνους, εἰς τοὺς
ὁποίους τὸ ἓνα γένος δίδει κατὰ βάθος ἓνα μέρος μόνον καὶ εἰς τὰ δύο ἀνδρόγυνα, εἰς δὲ τὸ δεύτερον, τοὺς
γάμους ἐκείνους, εἰς τοὺς ὁποίους τὸ ἓνα γένος δίδει κατὰ βάθος καὶ τὰ δύο μέρη εἰς τὰ δύο ἀνδρόγυνα, εἰς
τὸ γ'. καταστρώνομεν τοὺς γάμους ἐκείνους, εἰς τοὺς ὁποίους τὸ ἓνα γένος δίδει κατὰ πλάτος τὸ ἓνα μέρος μόνον
εἰς τὰ δύο ἀνδρόγυνα, καὶ εἰς τὸ δ'. τοὺς γάμους ἐκείνους, εἰς τοὺς ὁποίους τὸ ἓνα γένος δίδει κατὰ πλά-
τος καὶ τὰ δύο μέρη εἰς τὰ δύο ἀνδρόγυνα.

Κεφ. γ'. Περὶ τῶν ἐξ ἀγχιστείας διγενῶν γάμων, εἰς τοὺς ὁποίους τὸ ἓνα γένος
δίδει κατὰ βάθος ἓνα μέρος μόνον.

Ἐμποδισμένοι.

1. » Ἐνας καὶ ὁ αὐτὸς παίρωνντας πρῶτον τὴν μητέρα, μετὰ τὸν θάνατόν της, δὲν παίρνει καὶ τὴν θυγατέρα
της, τὴν ὅποιαν εἶχεν ἀπὸ ἄλλον ἄνδρα (ἢ τὸ ἀνάπαλιν), ἐπειδὴ καὶ αὐτὴ λογίζεται προγονὴ του καὶ
αὐτὸς πατὴρ της, καὶ ἀκολουθῶς εἶναι μὲ αὐτὴν α'. βαθμοῦ τῆ ἐπινοίᾳ, διὰτι αὐτὴ ἔγινε μὲ τὴν μητέρα
της μία σάρκα.
2. » Ἐνας καὶ ὁ αὐτὸς παίρωνντας μᾶμμη, μετὰ τὸν θάνατόν της δὲν παίρνει καὶ τὴν μὲ ἄλλον ἄνδρα ἐγγύ-
νην της (ἢ τὸ ἀνάπαλιν), ἐπειδὴ αὐτὴ λογίζεται προγονοεγγόνη του, καὶ ἀκολουθῶς εἶναι μὲ αὐτὴν τῆ
ἐπινοίᾳ β'. βαθμοῦ, διὰτι αὐτὸς ἔγινε μία σάρκα μὲ τὴν μᾶμμη της.
3. » Ἐνας καὶ ὁ αὐτὸς παίρωνντας δισμᾶμμη, μετὰ τὸν θάνατόν της δὲν παίρνει καὶ τὴν μὲ ἄλλον ἄνδρα
δισεγγόνην της (ἢ τὸ ἀνάπαλιν), ἐπειδὴ αὐτὴ λογίζεται προγονοδισεγγόνη του, καὶ ἀκολουθῶς εἶναι μὲ
αὐτὴν βαθμοῦ γ'. τῆ ἐπινοίᾳ, διὰ τὴν εἰς μίαν σάρκα συναφείαν αὐτοῦ καὶ τῆς δισμᾶμμης της (2).

ποία εἶναι ἴδια μόνον εἰς τὴν ἐξ ἀγχιστείας ταύτην συγγένειαν
ἔχουν α'. πρέπει νὰ ἤξεύρου, ὅτι ὅταν ἐνὸς ὁ ἀδελφὸς κέρη
γυναῖκα, τότε καὶ αὐτὸς ἀδελφὸς πρὸς ἐκείνην (τὴν νύμφην του
δηλ.) λογίζεται, καὶ δύο βαθμῶν εἶναι πρὸς αὐτὴν, καθὼς καὶ
μὲ τὸν ἀδελφόν του· διὰτι ὁ ἀδελφὸς του ἔγινε μία σάρκα μὲ
αὐτὴν, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου τὸν λέγοντα· «Ὅστε οὐκ ἔτι
εἰσὶ δύο, ἀλλὰ σὰρξ μία». Ὅμοιος καὶ ὁ πενθερὸς, πατὴρ τῆς
νύμφης του λογίζεται, καὶ ἀκολουθῶς πρῶτου βαθμοῦ εἶναι μὲ
αὐτὴν, καθὼς καὶ μὲ τὸν υἱόν του, διὰτι ὁ υἱὸς του ἔγινε μία
σάρκα μὲ αὐτὴν· καὶ συντόμως εἰπεῖν, τὸ ἐνωθὲν ἀνδρόγυνον,
παιδιά μὲν λογίζονται καὶ οἱ δύο, τόσον πρὸς τοὺς γονεῖς τοῦ
ἀνδρός, ὅσον καὶ πρὸς τοὺς γονεῖς τῆς γυναίκος, ἀδελφία δὲ καὶ
οἱ δύο, τόσον πρὸς τὰ ἀδελφία τοῦ ἀνδρός, ὅσον καὶ πρὸς τὰ ἀ-
δελφία τῆς γυναίκος· β'. Πρέπει νὰ ἤξεύρου, ὅτι, ὅταν θετίον
ἢ ἀδελφὴ τῆς γυναίκος τοῦ ἀδελφοῦ μου, ἦτοι τῆς νύμφης μου,
θεωρεῖται μὲ ἐμένα τὸν ἀνδράδελφον τῆς ἀδελφῆς της, τότε δὲν
εἶναι β'. βαθμοῦ πρὸς ἐμένα, οὕτε ἀδελφὴ μου λογίζεται, ἐπειδὴ
δὲν ἔγινε ὁ ἀδελφὸς μου μία σάρκα μὲ ἐκείνην, ἀλλὰ εἶναι βαθ-
μοῦ δ', ὡς χωρισμένον γὰρ τότε τὸ ἀνδρόγυνον θεωρεῖται, καὶ ὁ
μὲν ἄνδρας καὶ ἀδελφὸς μου συναριθμεῖται μὲ ἐμένα τὸν ἀδελ-
φόν του ὡς δύο ἀδελφία, καὶ δύο βαθμοί, ἢ δὲ γυνὴ του καὶ
νύμφη μου, συναριθμεῖται μὲ τὴν ἀδελφὴν της, ὡς ἄλλα δύο ἀ-
δελφία, καὶ ἄλλοι δύο βαθμοί. Λέγει γὰρ ὁ ἀγιώτατος Πατρι-
άρχης Μιχαὴλ ὁ Κηρουλάριος (σελ. 248. τῆς Γιοῦρ Γραικωρμ.),
ὅτι, ἐπειδὴ καὶ ἐγὼ μὲ τὴν νύμφην μου, ἦτοι τὴν γυναῖκα τοῦ ἀ-
δελφοῦ μου, λογίζομαι ἀδελφὸς διὰ τὴν μετ' αὐτῆς τοῦ ἀδελφοῦ
μου εἰς μίαν σάρκα ἔνωσιν, δὲν πρέπει· νὰ λογίζονται· καὶ τὰ ἀ-

δέλφια τῆς ἀδελφίδ μου καὶ τὰ ἐξαδέλφια της ἐξαδέλφια μου, οἱ
θεοὶ της θεοὶ μου, καὶ ἀπλῶς ὅλη της ἢ συγγένεια, συγγένεια
ἐδική μου, καὶ ἀντιστρόφως ἢ ἐδική μου συγγένεια ἐδική της,
ὡσὰν νὰ ἦναι καὶ συγγενεῖς μου ἐξ αἵματος. Ὅχι· διότι οἱ δύο
βαθμοὶ ὅπου ἔχω ἐγὼ πρὸς τὴν νύμφην μου, ὀνομάζονται βαθ-
μοὶ τῆ ἐπινοίᾳ, καὶ μὲ λεπτόν νόημα, καὶ ἔχι πραγματικοί, κα-
θὼς εἶναι οἱ ἐξ αἵματος· ὅθεν ἐπάνω εἰς τὴν τοιαύτην ἐπινοίαν
δὲν πρέπει νὰ ἐποικοδομηταὶ ὀλόκληρος συγγένεια.

(1) Ὅρα τὴν 219. σελ. τῆς ρηθείσης βιβλ. ὅπου Μιχαὴλ ὁ
Κηρουλάριος σὺν τῆ περὶ αὐτὸν Συνόδῳ, μὲ θαυμαστοὺς ἐπαίνους
ἐπαίνει διὰ τὸν τόμον αὐτόν, τὸν ἀγιώτατον Σισινίου· ὅρα δὲ
καὶ τὸν ἴδιον αὐτόν Συνοδικὸν τόμον τοῦ Σισινίου σελ. 197.
τῆς αὐτῆς βιβλίου.

(2) Ἐως εἰς τὸν τρίτον τοῦτον βαθμὸν ἐμπόδιεν ὁ νόμος
τὰ ἐξ ἀγχιστείας διγενοῦς κατὰ βάθος συνοικέσια, ὡς εἴπομεν,
οἱ δὲ μετὰ ταῦτα ἐμπόδιεν αὐτὰ ἕως εἰς τὸν ζ'. βαθμὸν. Ἄλλ'
ἐπειδὴ ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων δὲν φθάνει διὰ νὰ κέρη τοιοῦτον
γάμον ζ'. βαθμοῦ· οὐδεὶς γὰρ ἄνθρωπος ζῆ διὰ νὰ κέρη ἓνας
καὶ ὁ αὐτὸς δισμᾶμμη, καὶ τὴν τρισεγγόνην τῆς μὲ ἄλλον
ἄνδρα δισεγγόνης αὐτῆς, τὸ ὅποιον συνοικέσιον εἶναι ζ'. βαθμοῦ,
διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς δὲν καταστρώσαμεν ὅλα τὰ ἕως ζ'. βαθμοῦ
συνοικέσια, εἰς καιρὸν ὅπου καὶ ὅποιος λάβει γάμον τοῦ γ'. μόνον
βαθμοῦ εἶναι σχεδὸν ἐσχατόγηρος. Καὶ λοιπὸν συνάγεται ὅτι,
καθὼς τὰ κατὰ βάθος ἐξ αἵματος συνοικέσια μὲ τελειότητα εἶ-
ναι ἐμποδισμένα, διὰ τὸ ὀλιγοχρόνιον τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων,
ἔτσι παρομοίως καὶ κατὰ βάθος ἐξ ἀγχιστείας διγενοῦς.

4. » Ένας και ὁ αὐτὸς παίρνοντας δισμάμμη, μετὰ τὸν θάνατόν της δὲν παίρνει καὶ τὴν μὲ ἄλλον ἄνδρα τρισεγγόνην της (ἢ τὸ ἀνάπαλιν), ἐπειδὴ καὶ αὐτὴ λογίζεται προγενοτρισεγγόνη του, καὶ ἀκολουθῶς εἶναι μὲ αὐτὴν βαθμοῦ δ'. τῆ ἐπινοία, διὰ τὴν εἰς μίαν σάρκα ἔωσιν αὐτοῦ καὶ τῆς δισμάμμης της.

Κεφ. δ'. Περὶ τῶν ἐξ ἀγχιστείας διγενῶν γάμων, εἰς τοὺς ὁποίους τὸ ἓνα γένος δίδει κατὰ βάθος δύο μέρη.

Ἐ μ π ο δ ε σ μ ἔ ν ο ς.

1. » Πατὴρ καὶ υἱὸς δὲν παίρνουσι μητέρα καὶ θυγατέρα' εἶον, ὁ Παῦλος ἔχωντας υἱὸν ἀπὸ τὴν ἀποθανούσαν γυναῖκά του τὸν Νικόλαον, ἐπῆρεν ὕστερον ἄλλην γυναῖκα τὴν Μάρθαν, ἣ ὁποία εἶχε μὲ ἄλλον ἄνδρα θυγατέρα τὴν Μάρθαν. Ὁ Νικόλαος λοιπὸν δὲν παίρνει τὴν Μάρθαν, ἐπειδὴ καὶ αὐτὴ εἶναι θυγατέρα τῆς μητρικῆς του, καὶ λογίζεται ἀδελφὴ του, καὶ εἶναι β'. βαθμοῦ πρὸς αὐτήν.
2. » Οὔτε παίρνουσι τοιοῦτοτρόπως μάμμη καὶ ἐγγόνην, ἐπειδὴ καὶ εἶναι τῆ ἐπινοία γ'. βαθμοῦ, ἓνας μὲν ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱὸς, δύο δὲ ἡ μάμμη καὶ ἡ ἐγγόνη (1).
3. » Οὔτε δισμάμμη καὶ δισεγγόνην, ἐπειδὴ εἶναι τῆ ἐπινοία δ'. βαθμοῦ (2).
4. » Οὔτε τρισμάμμη καὶ τρισεγγόνην, ἐπειδὴ εἶναι ε'. βαθμοῦ (3).
5. » Οὔτε παίρνουσι δύο ἀδελφάς, ἐπειδὴ καὶ εἶναι τρίτου βαθμοῦ, καὶ ἐπειδὴ ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱὸς γίνονται ἀναμεταξύ τους σύγγαμβροι (4), ὅπερ ἄτοπον.
6. » Οὔτε θεῖαν ἀπλῆν καὶ ἀνεψιάν, ἐπειδὴ εἶναι δ'. βαθμοῦ (5).
7. » Οὔτε μεγάλην θεῖαν καὶ ἀνεψιάν, ἐπειδὴ εἶναι ε'. βαθμοῦ (6).
8. » Οὔτε δύο πρῶτας ἐξαδέλφας, ἐπειδὴ εἶναι ε'. βαθμοῦ, καὶ ἐπειδὴ γίνονται σύγγαμβροι ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱὸς, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀπρεπές (7).
9. » Οὔτε δύο δευτέρας ἐξαδέλφας' διότι ἀγκαλὰ καὶ εἶναι ζ'. βαθμοῦ, ζ'. μὲν αἱ δευτεροεξαδέλφαι, ἓνας δὲ ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱὸς, διὰ τὴν σύγχυσιν ὁμοῦ τῶν γενῶν, ὁ δεύτερος γάμος οὐ συγχωρεῖται (8).

Ἀ ν ε μ π ὀ δ ε σ τ ο ς.

1. » Πατὴρ καὶ υἱὸς παίρνουσι μικρὰν θεῖαν καὶ ἀνεψιάν, τὴν θεῖαν μὲν ὁ πατὴρ, τὴν ἀνεψιάν δὲ ὁ υἱὸς, ἐπειδὴ καὶ εἶναι ζ'. βαθμοῦ, καὶ ἐπειδὴ σύγχυσις τῶν ὀνομάτων δὲν ἀκολουθεῖ (9).
2. » Ὅμοίως παίρνουσιν, ὁ μὲν πατὴρ τὴν μεγάλην θεῖαν, ὁ δὲ υἱὸς τὴν θυγατέρα τῆς μεγάλης τῆς ἀνεψίας, ἐπειδὴ καὶ εἶναι ζ'. βαθμοῦ καὶ τὰ γένη δὲν συγχέονται (10).
3. » Ὅμοίως παίρνουσιν, ὁ μὲν πατὴρ τεταρτομάμμη, ὁ δὲ υἱὸς τεταρτοεγγόνην, ἐπειδὴ καὶ εἶναι ζ'. βαθμοῦ, καὶ τὰ γένη οὐ συγχέονται (11).

Ἐ μ π ο δ ε σ μ ἔ ν ο ς.

1. » Πάππος καὶ ἐγγονος δὲν παίρνουσι μάμμη καὶ τὴν μὲ ἄλλον ἄνδρα ἐγγόνην αὐτῆς, ἐπειδὴ εἶναι δ'. βαθ-

(1) Καὶ ὅτι εἶναι ἐγγόνη αὐτὴ τῆς μητρικῆς τοῦ υἱοῦ. καὶ ἔχει τόπον ἀπλῆς θείας πρὸς αὐτόν, καὶ αὐτὸς πρὸς αὐτὴν τόπον ἀπλοῦ ἀνεψιοῦ.

(2) Καὶ ὅτι εἶναι αὕτη δισεγγόνη τῆς μητρικῆς τοῦ υἱοῦ. καὶ ἀκολουθῶς εἶναι μεγάλη του ἀνεψιά.

(3) Καὶ ὅτι εἶναι αὕτη τρισεγγόνη τῆς μητρικῆς τοῦ υἱοῦ, καὶ ἀκολουθῶς λογίζεται θυγάτηρ τῆς μεγάλης του ἀνεψίας.

(4) Σημειῶσαι δὲ ὅτι γαμβρὸς λέγεται, ὄχι μόνον ὁ ἄνδρας τῆς θυγατρὸς μου, καὶ ἐγγόνης, καὶ δισεγγόνης μου, ἀλλὰ καὶ ὁ ἄνδρας τῆς ἀδελφῆς μου, καὶ πρωτεξαδέλφης μου, καὶ δισεξαδέλφης μου. Ὅμοίως καὶ νόμφη λέγεται ἡ τοῦ υἱοῦ μου γυναῖκα, ἡ τοῦ ἐγγόνου μου καὶ δισεγγόνου μου, καὶ ἡ τοῦ ἀδελφοῦ μου καὶ πρωτεξαδέλφου μου καὶ δισεξαδέλφου μου' ὅθεν καὶ σύγγαμβροι λέγονται, ὄχι μόνον οἱ ἔχοντες δύο ἀδελφάς, ἀλλὰ καὶ οἱ ἔχοντες δύο πρῶτας ἐξαδέλφας καὶ δισεξαδέλφας.

(5) Καὶ ὅτι εἶναι ἀνεψιά τῆς μητρικῆς τοῦ υἱοῦ, καὶ ἀκολουθῶς λογίζεται πρωτεξαδέλφη πρὸς αὐτόν.

(6) Καὶ ὅτι εἶναι μεγάλη ἀνεψιά τῆς μητρικῆς τοῦ υἱοῦ, καὶ λογίζεται πρὸς αὐτόν μικρὰ ἀνεψιά.

(7) Καὶ ὅτι ἡ πρωτεξαδέλφη τῆς μητρικῆς τοῦ υἱοῦ, λογίζεται μικρὰ θεία πρὸς αὐτόν.

(8) Ἐπειδὴ ὁ μὲν πατὴρ καὶ υἱὸς γίνονται σύγγαμβροι, ὅπερ εἶναι ἄτοπον, τὰ δὲ ἐξ αὐτῶν γεννώμενα παιδιά τρισεξαδέλφια μὲν εἶναι διὰ τὰς μητέρας, διὰ δὲ τοὺς πατέρας λαμβάνουσι τὴν συγγένειαν θείου καὶ ἀνεψιοῦ, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι εὐπρεπές, καὶ ὅπερ τὸν Βλάσταριν εἰς τὸ στοιχ. β'. περὶ βαθμῶν.

(9) Ἐὰν δὲ ὁ πατὴρ προλάβῃ τὴν ἀνεψιάν, ὁ υἱὸς δὲν εἴμπορεῖ πλέον ὕστερον νὰ πάρῃ τὴν θεῖαν, εἰ δὲ καὶ τὴν πάρῃ χωρίζονται, διατὶ συγχέονται τὰ γένη, καὶ ὁ μὲν πατὴρ γίνεται ἀνεψιός, ὁ δὲ υἱὸς θεῖος, ἀπὸ μέρους τῶν γυναικῶν, ἀπὸ μέρους δὲ τῶν ἀνδρῶν, ἡ ἀνεψιά γίνεται μήτηρ, καὶ ἡ θεία θυγατέρα, ὅπερ ἄτοπον.

(10) Εἰ δὲ καὶ προπάρῃ ὁ πατὴρ τὴν θυγατέρα τῆς μεγάλης ἀνεψίας, δὲν εἴμπορεῖ ὕστερον ὁ υἱὸς νὰ πάρῃ τὴν μεγάλην θεῖαν, διατὶ συγχέονται τὰ γένη.

(11) Εἰ δὲ ὁ πατὴρ προπάρῃ τὴν τεταρτοεγγόνην, ὁ υἱὸς δὲν δύναται ὕστερον νὰ πάρῃ τὴν τεταρτομάμμη, διατὶ συγχέονται τὰ γένη.

μοῦ, δύο ἀπὸ κάθε μέρος, καὶ ὁ ἔγγονος καὶ ἡ προγονοεγγόνη τοῦ πάππου του, γίνονται ἀναμεταξύ των πρῶτα ἐξαδέλφια, ὅπερ ἄτοπον.

2. » Οὕτε δισημάμμη καὶ τὴν μὲ ἄλλον ἀνδρα δισεγγόνην αὐτῆς, ἐπειδὴ εἶναι ε'. βαθμοῦ, καὶ ὁ ἔγγονος μὲ τὴν προγονοδισεγγόνην τοῦ πάππου του γίνονται μικρὸς θεῖος καὶ μικρὰ ἀνεψιά.
3. » Οὕτε δύο ἀδελφάς, ἐπειδὴ εἶναι δ'. βαθμοῦ, καὶ ὁ πάππος καὶ ἔγγονος γίνονται σύγγαμβροι (1).
4. » Οὕτε θείαν ἀπλῶς καὶ ἀνεψιάν, ἐπειδὴ καὶ εἶναι ε'. βαθμοῦ, καὶ ὁ ἔγγονος μὲ τὴν ἀνεψιάν λαμβάνουν συγγένειαν μικρᾶς θείας καὶ ἀνεψιοῦ.
5. » Οὕτε δύο πρῶτας ἐξαδέλφιας, ἐπειδὴ καὶ εἶναι ε'. βαθμοῦ, καὶ τὰ ὀνόματα συγχέονται (2).

Ἀνεμπόδιστοι.

1. » Πάππος καὶ ἔγγονος λαμβάνουσι τρισημάμμη καὶ τρισεγγόνην, ἐπειδὴ καὶ εἶναι ε'. βαθμοῦ, καὶ σύγχυσις τῶν γενῶν δὲν ἀκολουθεῖ (3).
2. » Ὅμοίως παίρνουσιν, ὁ μὲν πάππος μεγάλην θείαν, ὁ δὲ ἔγγονος μεγάλην ἀνεψιάν, ἐπειδὴ εἶναι ε'. βαθμοῦ, καὶ τὰ ὀνόματα δὲν συγχέονται (4).
3. » Ὅμοίως παίρνουσιν, ὁ μὲν πάππος τὴν μικρὰν θείαν, ὁ δὲ ἔγγονος τὴν μικρὰν ἀνεψιάν, ἐπειδὴ καὶ εἶναι ε'. βαθμοῦ, καὶ τὰ γένη δὲν συγχέονται (5).

Ἐμπόδισμένοι.

1. » Πρόπαππος καὶ δισηγγονος δὲν παίρνουσι δύο ἀδελφάς, ἐπειδὴ καὶ εἶναι βαθμοῦ ε'.
2. » Οὕτε δύο πρῶτας ἐξαδέλφιας διότι ἀγκαλιὰ καὶ εἶναι ε'. βαθμοῦ, συγχέονται ὁμοῦς τὰ ὀνόματα (6).

Ἀνεμπόδιστοι.

1. » Πρόπαππος καὶ δισηγγονος παίρνουσιν ὁ μὲν πρόπαππος θείαν ἀπλῆν, ὁ δὲ δισηγγονος ἀνεψιάν ἀπλῆν, ἐπειδὴ εἶναι ε'. βαθμοῦ, καὶ τὰ ὀνόματα δὲν συγχέονται (7).

Ἐμπόδισμένοι.

1. » Πρόπαππος καὶ τρισηγγονος δὲν παίρουν δύο ἀδελφάς, ἐπειδὴ καὶ εἶναι βαθμοῦ ε'. καὶ τὰ ὀνόματα συγχέονται (8).

Ἀνεμπόδιστοι.

1. » Πρόπαππος καὶ τρισηγγονος παίρνουσιν, ὁ μὲν θείαν ἀπλῆν, ὁ δὲ τρισηγγονος ἀνεψιάν ἀπλῆν, ἐπειδὴ εἶναι βαθμοῦ ε'. καὶ τὰ ὀνόματα δὲν συγχέονται (9).

Κεφ. ε'. Περὶ τῶν ἐξ ἀγχιστείας διγενῶν γάμων, εἰς τοὺς ὁποίους τὸ ἓνα γένος δίδει κατὰ πλάτος ἓνα μόνον μέρος.

Ἐμπόδισμένοι.

1. » Ἐνας καὶ ὁ αὐτὸς δὲν παίρνει ἀπὸ ἄλλο γένος δύο ἀδελφάς, ἥτοι δὲν παίρνει τὴν γυναικαδέλφην αὐτοῦ,

(1) Καὶ ὅτι ἡ μία ἀδελφή, εἶναι ἀδελφή τῆς μητρικοῦσιν τοῦ ἐγγόνου καὶ λογίζεται μεγάλη θεία πρὸς αὐτόν.

(2) Γίνονται γὰρ ὁ πάππος καὶ ὁ ἔγγονος σύγγαμβροι. καὶ ἴσοι εἰς τὴν τιμὴν διὰ τὴν ἰσότητα τῶν γυναικῶν τὰ δὲ παῖδια τῶν, διὰ μὲν τὰς μητέρας εἶναι δισηξαδέλφια, διὰ δὲ τοὺς πατέρας, λαμβάνουσι συγγένειαν τοῦ θείου καὶ ἀνεψιοῦ.

(3) Εἰ δὲ ὁ πάππος προλάβῃ τὴν τρισεγγόνην, ὁ ἔγγονος πλεον δὲν ἔμπορεῖ νὰ πάρῃ ὑστερον τὴν τρισημάμμη, ὅτι ὁ πάππος γίνεται ἔγγονος, καὶ ὁ ἔγγονος πάππος ἐκ τῶν γυναικῶν, ἡ δὲ μᾶμη γίνεται ἔγγονη, καὶ ἡ ἔγγονη μᾶμη ἐκ τῶν ἀνδρῶν.

(4) Εἰ δὲ ὁ πάππος προλάβῃ τὴν μεγάλην ἀνεψιάν, ὁ ἔγγονος δὲν παίρνει ὑστερον τὴν μεγάλην θείαν, διὰ τὴν συγχέονται τὰ ὀνόματα.

(5) Εἰ δὲ πάρῃ πρότερον ὁ πάππος τὴν ἀνεψιάν, ὁ ἔγγονος

δὲν παίρνει τὴν θείαν ὑστερον διὰ τὴν τῶν ὀνομάτων σύγχυσιν.

(6) Γίνονται γὰρ ὁ πρόπαππος καὶ δισηγγονος σύγγαμβροι, καὶ ἴσοι τῇ τάξει τῆς τιμῆς, καὶ αἱ προτεξάδελφαι γίνονται, ἡ μὲν, προσημάμμη, ἡ δὲ, δισεγγόνη.

(7) Εἰ δὲ πάρῃ πρότερον ὁ πρόπαππος τὴν ἀνεψιάν, ὁ δισηγγονος δὲν παίρνει ὑστερον τὴν θείαν, διὰ τὴν συγχέονται τὰ γένη, καὶ γίνεται ἀνεψιὸς μὲν ὁ πάππος, θεῖος δὲ ὁ ἔγγονος, ἐκ τῶν γυναικῶν, ἡ δὲ θεία, ἔγγονη, καὶ ἡ μᾶμη, ἀνεψιά ἐκ τῶν ἀνδρῶν.

(8) Γίνονται γὰρ σύγγαμβροι ὁ πρόπαππος καὶ τρισηγγονος, καὶ αἱ ἀδελφαὶ γίνονται μᾶμη καὶ ἔγγονη.

(9) Εἰ δὲ πάρῃ πρότερον ὁ πρόπαππος τὴν ἀνεψιάν, ὁ τρισηγγονος δὲν παίρνει ὑστερον τὴν θείαν, διὰ τὴν τὰ γένη συγχέονται

- μετὰ τὸν θάνατον τῆς πρώτης του γυναικός, ὅτι εἶναι βαθμοῦ β'. τῇ ἐπινοίᾳ πρὸς αὐτὴν λογιζόμενος ἀδελφός, διὰ τὴν πρὸς τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς εἰς μίαν σάρκα συνάφειαν.
2. » Οὔτε θεῖαν ἀπλην καὶ ἀνεψιάν, διατι εἶναι γ'. βαθμοῖ.
 3. » Οὔτε μεγάλην θεῖαν καὶ ἀνεψιάν, διατι εἶναι δ'. βαθμοῦ.
 4. » Οὔτε δύο πρώτας ἐξαδέλφους, διατι εἶναι δ'. βαθμοῦ.
 5. » Οὔτε μικρὰν θεῖαν καὶ ἀνεψιάν, διατι εἶναι ε'. βαθμοῦ.
 6. » Οὔτε μεγάλην θεῖαν καὶ θυγατέρα τῆς ἐξ ἀνεψίας αὐτῆς, ἐπειδὴ εἶναι ε'. βαθμοῦ.
 7. » Οὔτε δύο δευτέρας ἐξαδέλφους, ἐπειδὴ εἶναι ς'. βαθμοῦ, καὶ λογίζεται καὶ αὐτὸς δισεξαδέλφος τῆς δευτέρας του γυναικός, διὰ τὴν εἰς μίαν σάρκα μετὰ τῆς πρώτης γυναικός του καὶ δισεξαδέλφος αὐτῆς συνάφειαν· ἀλλὰ καὶ τὰ γένη συγγέονται (1).
 8. » Οὔτε μικρὰν θεῖαν καὶ τὴν θυγατέρα τῆς μικρῆς ἀνεψίας αὐτῆς (ἴτοι τὴν ἐγγόνην τῆς α'. ἐξαδέλφου τῆς γυναικός του), διατι εἶναι ς'. βαθμοῦ, καὶ τὰ γένη συγγέονται (2).

Ἄνεμ πόδιστοι, ἢ ἀμφέβολοι.

1. » Ἐνας καὶ ὁ αὐτὸς λαμβάνει β' ἐξαδέλφην ἀπὸ ἄλλο γένος, καὶ μετὰ τὸν θάνατόν τῆς λαμβάνει τὴν θυγατέρα τῆς β'. ἐξαδέλφου τῆς γυναικός του, ὅτι εἶναι βαθμοῦ γ'. εἶναι ὁμοῦς ἕξιον ζητήτως τοῦτο (3).

Κεφ. ς'. περὶ τῶν ἐξ ἀγχιστείας διγενῶν γάμων, εἰς τοὺς ὁποίους τὸ ἓνα γένος διδίδει κατὰ πλάτος ὅσω μέρη.

Ἐμποδισμένοι.

1. » Δύο ἀδελφοὶ δὲν παίρνουν δύο ἀδελφάς, ἐπειδὴ εἶναι δ'. βαθμοῦ, καὶ τὰ γένη συγγέουσι.
2. » Οὔτε παίρνουν θεῖαν ἀπλην καὶ ἀνεψιάν (ἢ τὸ ἀνάπαλιον), ἐπειδὴ εἶναι ε'. βαθμοῦ, καὶ τὰ γένη συγγέονται (4).

(1) Ὁ γὰρ γαμβρὸς πρότερον ὢν, διὰ τὴν γυναῖκά του τὴν δισεξαδέλφην αὐτῆς γίνεται ἄνδρας τῆς ὑστερίν, καὶ αὐτὴ ἡ πρότερον αὐτοῦ νύμφη, ἔγινεν ὑστερον γυνή. Καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν παιδία ἀδελφοὶ μὲν λέγονται διὰ τὸν πατέρα, τρισεξαδέλφοι δὲ διὰ τὰς μητέρας, καὶ ἀκολουθῶς, ἐπειδὴ καθ' ὃ τρισεξαδέλφοι, εἶναι ὀγδοῦ βαθμοῦ, ἔχουν λοιπὸν καὶ τὰ ὑπανδρευοῦν οἱ ἀδελφοί, τὸ ὅποιον εἶναι παρανομώτατον. Ὅθεν καὶ τὸ συνοικέσιον αὐτὸ καὶ διατι εἶναι ς'. βαθμοῦ, καὶ πολλῶ μᾶλλον διὰ τὰς συγγύσεις τῶν γενῶν ὅπου προξενεῖ, παράνομόν ἐστι, καὶ τελείως δὲν πρέπει νὰ γίνεταί. Ὅτι δὲ ς'. βαθμοῦ ἐλογίζετο τοῦτο τὸ συνοικέσιον καὶ ἐπὶ τοῦ βασιλείου Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ καὶ μετὰ ταῦτα. ὄρα τοῦτο ἐν τῇ 411. σελ. τῆς Γιοῦρ. Γραικορωμ. Ἐκεῖνοι δὲ ὅπου ἀναβιβάζουσιν αὐτὸ εἰς γ'. βαθμοῦν, ς'. μὲν ἀπὸ τὰς δισεξαδέλφους, ἓνα δὲ ἀπὸ τὸν ἐξ ἑτέρου γένους ἄνδρα αὐτῶν, καὶ διὰ τοῦτο συγχωροῦσιν αὐτὸ νὰ γίνεταί, οἱ τοιοῦτοι παρανόμως ποιοῦσι, καὶ τὴν τῶν βαθμῶν ἀκρίθειαν δὲν ἤξυρουσιν. Ὁ γὰρ ἄνδρας αὐτῶν, αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν δὲν εἶναι κἀνεὸς βαθμοῦ, ἐπειδὴ, ὡς προεῖπομεν εἰς τὴν ἀρχήν, εἰς ἓνα πρόσωπον βαθμὸς δὲν θεωρεῖται ποτὲ, εἰ δὲ καὶ ὁ υἱὸς εἶναι ἓνας βαθμὸς, ἀλλ' ὄχι καθ' ἑαυτὸν, ἀλλὰ πρὸς τὸν πατέρα του ἀναφερόμενος. Ὅθεν ὁ ἐξ ἑτέρου γένους ἄνθρωπος χωρίζεται ἀπὸ τὸν πατέρα του, θεωρούμενος, καὶ μηδένα ἔχων βαθμὸν πρὸς τὴν πρώτῃν δισεξαδέλφην, ἔλαβεν αὐτὴν εἰς γυναῖκα (διότι ἂν εἶχεν ἓνα βαθμὸν πρὸς αὐτὴν, ὡς λέγουσιν αὐτοί, ποτὲ δὲν ἤθελε τὴν πάρεθρον γυναικα), καὶ οὕτω λαμβάνων αὐτὴν, καὶ γενόμενος μὲ ἀυεθρὴν μίαν σάρκα, ἔγινεν διὰ τοῦτο δισεξαδέλφος καὶ πρὸς τὴν δισεξαδέλφην τῆς γυναικός του, καὶ ἀκολουθῶς εἶναι ς'. βαθμοῦ πρὸς αὐτὴν, καὶ ὄχι γ'. Ἄν δὲ καὶ καθ' ὑπόθεσιν δώσωμεν νὰ ᾖναι γ'. βαθμοῦ τὸ τοιοῦτον συνοικέσιον, ἀλλ' ὁμοῦς διὰ τὰς ἀτοπωτάτας συγγύσεις τῶν γενῶν ὅπου προξενεῖ, μὲ τελειότητα πρί-

πει νὰ ἐμποδίζεται· διότι καὶ πολλὰ ἄλλα συνοικέσια ἐξ ἀγχιστείας γ'. βαθμοῦ ὄντα, διὰ τὴν σύγγυσιν ἐμποδίζονται, ὡς εἶπομεν. Σημεῖωσαι δὲ ὅτι τὸ συνοικέσιον αὐτὸ ἐμποδίσθη ἀπὸ τὸν Πατριάρχην Νικόλαον, καὶ τὴν περὶ αὐτὸν Σύνοδον, ἀπὸ τὸ θεόπισμα τοῦ προρηθέντος Μανουὴλ βασιλείου τοῦ Κομνηνοῦ, κατὰ τὸν Βλάσταριν ὁμοῦς καὶ ἀπὸ τὸν Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννην τὸν Καματηρὸν, καὶ τὴν περὶ αὐτὸν Σύνοδον (σελ. 285. τοῦ Γιοῦρ. Γραικορωμ.). Ἐμποδίζει τοῦτο καὶ ὁ Βαλαμῶν, καὶ ς'. βαθμοῦ λέγει ὅτι εἶναι (σελ. 469. τῆς αὐτῆς βίβλου). Εἰ δὲ καὶ οἱ πολιτικοὶ κριταὶ τοῦτο συνεχώρησαν, ἀλλ' οὗτοι ἐμπροσθεν εἰς τοὺς Ἐκκλησιαστικοὺς κριτὰς ἀγίους Πατριάρχας καὶ Ἀρχιερεῖς, δὲν πρέπει τελείως νὰ παρρησιάζωνται. Ἡ δὲ Συνοδικὴ ἀπόφασις ἢ ἐπὶ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Θεοδοσίου γενομένη, τὴν ὅποιαν φέρει εἰς μαρτυρίαν Δημήτριος ὁ Χαματεινός (παρὰ τῇ αὐτῇ βίβλῳ) καὶ ὁ Σπανός Ἀλέξιος, διὰ ὑπόθεσιν ἄλλην ἔγινε, μνηστίας ἀηλίκου ὀηλαδῆ, καὶ ὄχι καθ' αὐτὸ διὰ τοῦτο. Ὅρα δὲ τὸν Βαλαμῶνα τὸν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Θεοδοσίου ὄντα τότε Χαρτοφύλακα, καὶ ταύτην τὴν Συνοδικὴν ἀπόφασιν συνθέμενον, ὅτι δυσαρεστεῖται εἰς ταύτην, δι' ὃ καὶ τὴν ἀποβάλλει, λέγων ὅτι, ἀναγκαζόμενος τὴν ἔγραψε (σελ. 469. τῆς αὐτῆς). Ὅρα δὲ καὶ σελ. 216. ὅπου Νικόλαος ὁ Κωνσταντινουπόλεως ς'. βαθμοῦ λέγει ὅτι εἶναι ὁ τοιοῦτος γάμος, καὶ ἀκολουθῶς ἐκώλυσεν αὐτόν.

(2) Γίνονται γὰρ σύννυμφαις ἢ θεῖα καὶ ἀνεψιά, ὅπερ δὲν εἶναι εὐπρεπές. Ἡ γὰρ β'. ἐξαδέλφη θεῖα λέγεται πρὸς τὴν θυγατέρα τῆς δισεξαδέλφου τῆς, ὡς εἶπομεν.

(3) Διατι συγγέονται τὰ γένη καὶ γίνονται σύννυμφαις ἢ θεῖα καὶ ἢ ἀνεψιά.

(4) Ἡ μὲν γὰρ θεῖα καὶ ἀνεψιά γίνονται σύννυμφαις, οἱ δὲ ἀδελφοὶ γίνονται, ὁ μὲν ἓνας θεῖος τοῦ ἄλλου, ὁ δὲ, ἀνεψιός, τὸ

3. » Ούτε δύο πρώτας εξαδέλφας, ἢ τὸ ἀνάπλιν : δύο ἀδελφαι δηλ. δὲν παίρνουν δύο πρώτους εξαδέλφους, διατι εἶναι ς'. βαθμοῦ, καὶ τὰ γένη συγγέονται (1).
4. » Ούτε μεγάλην θείαν καὶ ἀνεψιάν, διατι εἶναι ς'. βαθμοῦ, καὶ τὰ γένη συγγέονται (2).
5. » Ούτε μικρὰν θείαν καὶ ἀνεψιάν· διότι ἀγκαλὰ καὶ ἦναι ζ'. βαθμοῦ, ὁμῶς διὰ τὴν σύγχυσιν τῶν γενῶν ἐμποδίζεται (3).

Ἄνεμπόδεστοι.

- 1 » Δύω δὲ ἀδελφοὶ παίρνουσι δύο δευτέρας εξαδέλφας ἐξ ἄλλου γένους.

Ἐμπόδεσμένοι.

1. » Θεὸς καὶ ἀνεψιὸς δὲν παίρνουν μητέρα καὶ θυγατέρα, ἐπειδὴ εἶναι δ'. βαθμοῦ.
2. » Ούτε δύο θεοὶ ἀπλοῖ λαμβάνουσι τὰς ἐδικὰς τῶν ἀπλὰς ἀνεψιάς, ἐπειδὴ καὶ εἶναι ς'. βαθμοῦ, καὶ τὰ γένη συγγέονται (4).

ὅποιον δὲν εἶναι εὐπρεπές. Δι' ὃ καὶ ὁ ἀγιώτατος Σισίνιος ὁ Πατριάρχης μὲ τὴν περὶ αὐτὸν Σύνοδον τριάκοντα Ἐπισκόπων, ἐμπόδισε τοῦτο σφοδρῶς, καὶ ὤρισεν ὅτι, ἂν ἀπὸ τοὺς δύο γάμους αὐτοὺς φθάσῃ νὰ γένη ὁ δεύτερος, νὰ χωρίζεται. κἂν καὶ παῖδας ἔχουσι, καὶ ὁ εὐλογήσας αὐτοὺς Ἱερεὺς νὰ καθαίρεται (ὄρα σελ. 199. τῆς ρηθείσης Βίβλου).

(1) Γίνονται γὰρ, αἱ μὲν πρωτεξάδελφαι, σύννυμφαι, ὅπερ ἄτοπον. οἱ δὲ παῖδες αὐτῶν, ἀπὸ μὲν τοὺς πατέρας γίνονται πρωτεξάδελφοι, ἀπὸ δὲ τὰς μητέρας, δισεξάδελφοι. ὅπερ οὐκ εὐπρεπές. Σημείωσαι ὅτι ἀπὸ τὰ συνοικέσια ταῦτα, τὸ δεύτερον ἀναιδῶς γινόμενον πρότερον, ὁ ρηθεὶς ἀγιώτατος καὶ σοφὸς τὰ θεῖα Σισίνιος ἐμπόδισε σφοδρῶς νὰ μὴ γίνεταί, μὲ τὴν περὶ αὐτὸν τῶν τριάκοντα Ἐπισκόπων ἀμήγυριν, καὶ ὅτι, ἂν φθάσῃ νὰ γένη, οἱ μὲν τοῦτο ποιήσαντες νὰ μὴ δέχονται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἂν πρῶτον δὲν χωρισθῶν, κἂν καὶ παῖδια ἔχουν, ὁ δὲ εὐλογήσας αὐτοὺς Ἱερεὺς νὰ καθαίρεται. Τὴν ἀπόφασιν ταύτην τοῦ ἀγιωτάτου Σισίνιου ἐβίβασε καὶ ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως μετὰ ταῦτα Μιχαὴλ ὁ Κηρουλάριος (τὸν ὅποιον ὁ ἀοιδίμος τῶν Ἱεροσολύμων Δοσίθεος παρὰ τῇ Δωδεκαβίβλῳ ὑπερθαυμάζει, ὡς ἀγιώτατον ἄνδρα καὶ ἐννερέτωτατον), ὑπερπαινῶν τὸν θεῖον Σισίνιον, ὅτι ἐούναξε τὰ τῶν θεοφόρων ἀνδρῶν κανονίσματα, καὶ ἀκριβεστάτην τάξιν περὶ τῶν συνοικεσιῶν ἐξέθετο, καὶ στηλογραφίαν ὀνομάζει τὴν ἀπόφασιν του. ὄντως ἀψευδὴ καὶ ἀμώμητον (σελ. 209. τῆς ρηθείσης Βίβλου). Εἰ δὲ καὶ ὁ Μανουὴλ ὁ Κομνηνὸς ἐθέσπισεν, ὅτι ἂν τὸ τοιοῦτον συνοικέσιον φθάσῃ νὰ γένη πρὸ ἐρωτήσεως, νὰ μὴ χωρίζεται, ἀλλὰ νὰ ἐπιτιμᾶται, καὶ ἂν Νεόφυτος ὁ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ Θεοφάνης Ἱεροσολύμων ἐδώρισαν τὸ νὰ γίνεταί τὸ τοιοῦτον συνοικέσιον, τί ἀπὸ τοῦτο; Ἐχουν ἄρα νὰ πρωτιμηθῶν οὗτοι, ὅπου δὲν εἶναι τῆς Ἐκκλησίας μας Ἅγιοι, οὔτε θεοφόροι Πατέρες, ἀπὸ τοὺς Ἁγίους καὶ θεοφόρους; μὴ γένοιτο! Ὁ μέγας τῆς Ἐκκλησίας Ἅγιος, ὁ οὐρανοφάντωρ, φημί, Βασίλειος, ὁ τὰ βᾶθη ἐρευνήσας τοῦ Πνεύματος, κατὰ τὸν Θεολόγον, τοῦ ὁποίου ἡ γλῶσσα εἶναι νόμος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, κατὰ τὸν ἅγιον Σισίνιον, καὶ ὁ φθόγγος τῶν ρημάτων, θεογράφοι πλάκες, δακτύλῳ ἐγκεχαραγμέναι Θεοῦ, λέγει, ὡς προείπομεν, ὅτι, ὅπου τὰ γένη συγγέονται, ἐκεῖ καὶ ὁ γάμος εἶναι ἄνομος. Ὁμοίως ὁ Σισίνιος, ὅστις καὶ αὐτὸς ὡς ἀγιώτατος καὶ σοφὸς τὰ θεῖα ἐπαινεῖται ἀπὸ τὸν Κηρουλάριον, ὡς εἶπομεν. Ὁ Μιχαὴλ ὁ Κηρουλάριος καὶ αὐτὸς ἅγιος ἄνδρας, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Δοσίθεος, οἱ τρεῖς οὗτοι ἀγιώτατοι καὶ θεοφόροι τὸ τοιοῦτον συνοικέσιον ἐμποδίζουσι, ὡς συγγέον τὰ γένη, καὶ ἀναθολοῦν τὰ συγγενικὰ ἀφαιμάτα καὶ ποῖος ἄλλος δύναται νὰ εἰσακουσθῇ ἀπὸ αὐτοὺς προ-

τιμότερον; ἢ νὰ εὐρεθῇ νομοθέτης ἀνώτερος; εἰς γὰρ τὰ ἐξ ἀγχιστείας συνοικέσια τοῦτο μόνον ἐζητεῖτο ἀπὸ τοὺς παλαιούς, τὸ νὰ μὴ ἀκολουθῇ τῶν γενῶν σύγχυσις. Χριστιανοὶ ἀδελφοί, μὴ, παρακαλῶ σας, μὴ, δι' ἀγάπην Θεοῦ, βιάζεσθε τοὺς ἁγίους Ἀρχιερεῖς, μεταχειριζόμενοι πολλὰκις καὶ ἐξωτερικὰ μέσα, διὰ νὰ σᾶς συγχωροῦν, καὶ μὴ θέλοντες τοιαῦτα παράνομα συνοικέσια. Λέγει γὰρ ὁ προρρηθεὶς ἅγιος Σισίνιος, ὅτι διὰ τὰς παρανομίας αὐτὰς, ἀκολουθοῦν σεισμοὶ, λοιμοὶ, λιμοὶ, πόλεμοι, ἀνομοθραῖαι καὶ ἄλλαι θεϊκαὶ ὄργαι καθ' ἡμῶν, καὶ ὅτι, ὅσοι εἶναι ἐκεῖνοι ὅπου ζητοῦν νὰ κάμνουν τοιαῦτα συνοικέσια, παρακινουῦνται ὄχι ἀπαθῶς, ἀλλὰ ἢ ἀπὸ δόξαν, ἢ πλοῦτον, ἢ εὐγένειαν, ἢ κάλλος, ἢ ἀπὸ ἄλλο πάθος· δι' ὃ καὶ προκοπήν δὲν βλέπουν οἱ τοιοῦτοι, ἀλλ' ἢ ὄργη τοῦ Θεοῦ κατοικεῖ εἰς τὸν οἶκόν τους καὶ τοὺς ἐξολοθρεύει, ἐπειδὴ εὐθὺς ἀπὸ τὴν ἀρχὴν δὲν παίρνουν τὴν εὐλογίαν τῆς πνευματικῆς μητρός των ἁγίας Ἐκκλησίας, ἀλλὰ παίρνουν τὴν κατάραν τῆς, ἣτις ἐκρίζονε τὰ θεμέλια τῶν οἴκων τους, κατὰ τὸν Σειράχ· «Κατὰρὰ δὲ μητρός ἐκρίζοι θεμέλια» (Κεφ. γ'. 9). Μακάριοι δὲ εἶναι τῇ ἀληθείᾳ οἱ Ἀρχιερεῖς ἐκεῖνοι, οἵτινες οὔτε μὲ δῶρα, οὔτε μὲ ἀπειλὰς καὶ φόβον ἀνθρώπινον πείθονται εἰς τὸ νὰ συγχωροῦν τοιαῦτα παράνομα συνοικέσια. Ὅσοι δὲ καὶ προσλάβουσι ζημίαν, ἢ ἀτιμίαν καὶ πληγὰς ὑπὲρ τῆς φυλακῆς τῶν θείων νόμων καὶ Κανόνων, οὗτοι Ὁμολογηταί εἰσι καὶ μαρτυρικῶν στεφάνων τῶν ἐξωθήσονται.

(2) Γίνονται γὰρ, ἢ μὲν θεῖα καὶ ἀνεψιά σύννυμφαι. οἱ δὲ ἀδελφοὶ γίνονται ἀναμεταξύ των θεοὶ καὶ ἀνεψιοί, ὅπερ ἄτοπον.

(3) Γίνονται γὰρ ἢ μὲν θεῖα καὶ ἀνεψιά σύννυμφαι, οἱ δὲ ἀδελφοὶ θεοὶ πρὸς ἀλλήλους καὶ ἀνεψιοί, ὅπερ ἄτοπον. Τοῦτον ὁμῶς τὸν γάμον τινὲς δὲν χωρίζουν ἂν φθάσῃ νὰ γένη πρὸ ἐρωτήσεως, λέγοντες ὅτι ἡ σύγχυσις τῶν γενῶν ἐπὶ μὲν τοῦ ς'. βαθμοῦ πάντοτε πρέπει νὰ παραφυλάττεται, ἐπὶ δὲ τοῦ ζ'. κάποτε νὰ παραβλέπεται διὰ τὸ μακρὸς.

(4) Οὗτος ὁ γάμος οὐκ ὀρθῶς ἐσυγχωρήθη, νὰ γίνεταί, τοῦτο μὲν διατι εἶναι ς'. βαθμοῦ, τοῦτο δὲ καὶ διατι συγγέει τὰ γένη. Γίνονται γὰρ οἱ μὲν θεοὶ ἀνεψιοί, ἀπὸ τὰς γυναῖκας, καὶ οἱ ἀνεψιοὶ θεοὶ, ἀπὸ τοὺς ἄνδρας. Ὁμοίως καὶ αἱ γυναῖκες θεοὶ καὶ ἀνεψιαὶ γίνονται πρὸς ἀλλήλας, ὅπερ οὐκ εὐπρεπές. Ἐπὶ δὲ τῶν ἐξ ἀγχιστείας γάμων συγχωρεῖται μὲν ὁ ς'. βαθμὸς, ὄχι ὁμῶς ἀπλῶς, ἀλλὰ ἂν δὲν φέρῃ σύγχυσιν, ἐπειδὴ ὁ παρὼν φέρει σύγχυσιν· λοιπὸν οὐδὲ πρέπει νὰ συγχωρῆται διὰ τὸ ἀπρεπές. Τί γὰρ διαφέρει τοῦτο, ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ παράνομον, τὸ νὰ λάβῃ ὁ θεὸς τὴν ἀνεψιάν, καὶ ὁ ἀνεψιὸς τὴν θεῖαν; καὶ βέβαια τίποτε, ὡστὶ καθὼς ἐκεῖνο ἐμποδίζεται, ἔτσι πρέπει νὰ ἐμποδίζεται καὶ αὐτό.

3. » Ούτε δύο άπλοι άνεψιοι παίρνουν τὰς άπλὰς θείας των, διὰ τὴν τῶν γενῶν σύγχυσιν (1).

Ἄνεμπόδιοι.

1. » Θετός δὲ άπλους και άνεψιός, λαμβάνουσιν ὁ μὲν θετός τὴν θείαν, ὁ δὲ άνεψιός τὴν άνεψιάν· ζ'. γὰρ εἶναι βαθμοῦ, και τὰ γένη ασύγχυτα μένουσι (2).

Ἐμποδισμένοι.

1. » Δύο πρώτοι εξαδέλφοι δὲν παίρνουν δισμάμην και δισεγγόνην· διότι, άγκυλά και ἦναι ζ'. βαθμοῦ, διὰ τὴν σύγχυσιν ὁμοῦ τῶν γενῶν ἐμποδίζονται (3).

Ἄνεμπόδιοι.

1. » Δύο δὲ πρωτεξαδέλφοι παίρνουσι θείαν και άνεψιάν, ἐπειδὴ και εἶναι ζ'. βαθμοῦ, ἢ δὲ τῶν γενῶν φαινομένη σύγχυσις παραβλέπεται διὰ τὸ μάκρος τῶν βηθμῶν.

2. » Ὅμοίως παίρνουν και δύο προτεξαδέλφους, ἐπειδὴ εἶναι ἢ. βαθμοῦ. Κοντὰ δὲ εἰς τὰ συνοικέσια ταῦτα και τοῦτο πρέπει νὰ σημειώσωμεν, ὅτι δὲν ἡμπαρεῖ τινὰς νὰ πάρῃ τὴν γυναῖκα, ἢ τὴν θυγατέρα τῶν προσώπων ἐκείνων, τὰ ὅποια εἰς γάμον νὰ λάβῃ δὲν ἡμπαρεῖ.

Ὅθεν.

1. » Δὲν δύναται τινὰς νὰ πάρῃ τὴν γυναῖκα τοῦ πατρὸς του, κἄν και πολλὰς αὐτὸς ἔχῃ, ἢ τοῦ πάππου του, ἢ τοῦ μητριάν του (4), διότι οὐδὲ τὴν μητέρα του παίρνει, οὔτε τὴν μάμμη του· α'. γὰρ και β'. βαθμοῦ εἶναι με αὐτὰς, και ἡ ἡτέρα και μάμμη αὐτοῦ αὐτὰι λογίζονται.

2. » Οὔτε τὴν πενθεράν του, ὅτι οὐδὲ τὴν μητέρα του.

3. » Οὔτε τοῦ ἀδελφοῦ τὴν γυναῖκα, ἢ τοῦ τὴν νύμφην του, ὅτι οὐδὲ τὴν ἀδελφὴν του παίρνει.

4. » Οὔτε τὴν γυναῖκα τοῦ θείου του, ὅτι οὐδὲ τὴν θείαν.

5. » Οὔτε τὴν με ἄλλον άνδρα θυγατέρα τῆς μητριᾶς του, ὅτι οὐδὲ τὴν ἀδελφὴν του.

6. » Οὔτε τὴν νύμφην τοῦ υἱοῦ του, ἢ τοῦ ἐγγόνου του, ἢ τοῦ δισεγγόνου του, ὅτι οὐδὲ τὴν θυγατέρα τοῦ θυγατέρων γὰρ τάξιν αὐτὰι ἔχουσι πρὸς αὐτόν.

7. » Οὔτε τὴν προγόνην του, ἢ τοῦ θυγατέρα, ἢ ἐγγόνην, ἢ δισεγγόνην τῆς γυναικὸς ὅπου ἐχωρίσθη, τὰς ὁποίας ἐγέννησε με ἄλλον άνδρα, ἢ πρὸ τοῦ νὰ τὴν πάρῃ γυναῖκα, ἢ ὕστερα ἀφ' οὗ τὴν ἐπῆρεν, ἐπειδὴ και ἔχουσι θυγατέρων τάξιν πρὸς αὐτόν.

8. » Τὰ δὲ παῖδια ὅπου γεννηθοῦν ἀπὸ τὰ προγονοαδέλφια, τὰ κοινῶς μιλαδέλφια λεγόμενα, λέγουσι τινες ὅτι αὐτὰ παίρνονται άνεμποδιστως, ἐπειδὴ και ἡ συγγένεια τῶν τοιούτων μιλαδελφίων εἰς μὴνα αὐτὰ μονοπροσώπως φυλάττεται και δὲν παίρνονται, ὅχι δὲ και εἰς τὰ παῖδια των, τὸ ὅποτον εἶναι ἀμφίβολον και ἄξιον ζητήσεως· αἰμομιξία γὰρ ἀκολουθεῖ. Διότι· ἡ συγγένεια αὕτη ἐξ αἵματος εἶναι, κἄν ἀπὸ δύο πατέρων και μητέρων μίαν, κἄν τὸ ἀνάπλαιν, ἀπὸ δύο μητέρων και ἓνα πατέρα, τὰ τοιαῦτα ἀδέλφια γεννηθοῦν.

9. » Και τοῦτο πρέπει νὰ ἠξεύρωμεν, ὅτι οἱ γονεῖς τοῦ γαμβροῦ και τῆς νύμφης, πρώτοι συμπενθεροὶ λογίζονται, οἱ δὲ γονεῖς τοῦ πρώτου εξαδέλφου αὐτῶν, τοῦ γαμβροῦ δηλ. και τῆς νύμφης, λέγονται δεύτεροι συμπενθεροί. Οἱ δὲ τοῦ δευτέρου αὐτῶν εξαδέλφου γονεῖς, τρίτοι συμπενθεροί· και οἱ μὲν πρώτοι συμπενθεροὶ τὰς πρώτας συμπενθεράς δὲν παίρνουν, οὔτε τὰς δευτέρας, ἀλλὰ τὰς τρίτας· ἀλλ' οὐδὲ ἀδελφὰς ἢ πρώτας εξαδέλφους λαμβάνουσιν οἱ πρώτοι συμπενθεροί· οἱ δὲ δεύτεροι συμπενθεροὶ παίρνουν τὰς δευτέρας και τρίτας συμπενθεράς.

(1) Ὅσα εἶπομεν διὰ τὸ ἀνωτέρω, ἀκολουθοῦν και εἰς τὸ συνοικέσιον τοῦτο· δι' ὃ και πρέπει νὰ ἐμποδίζεται, κἄν τινες αὐτὸ ἀκονίστως συνεχώρησαν.

(2) Εἰ δὲ προλάβῃ ὁ θεός και πάρῃ τὴν άνεψιάν, ὁ άνεψιός ὕστερον δὲν ἡμπαρεῖ νὰ λάβῃ τὴν θείαν, διὰ τὴν σύγχυσιν τῶν γενῶν. Οὔτοι οἱ γάμοι κατὰ τοὺς περισσοτέρους συγχωροῦνται νὰ γίνωνται, διατὶ ασύγχυτα μένουσιν τὰ γένη, κἄν Μιχαὴλ ὁ Χοῦμος και Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης τὸ τοιοῦτον ἐμπόδιον τῶν περισσοτέρων ὁμοῦ γνώμη ἐπικρατεῖ. Ἐγένετο δὲ και πρόσταξις τοῦ Βασιλέως Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, ἐπὶ ἐρωτησίῃ Βάρδα

τοῦ Ξηροῦ, συγχωροῦσα τοῦτο, κατὰ τὸν Βαλοσμίωνα (σελ. 466. τῆς Γιούρ. Γραικ.).

(3) Γίνεται γὰρ ἡ δισεγγόνη νύμφη εἰς τὴν μάμμη, και δισεγγόνη ἐνταύτῃ, ὅπερ ἄτοπον. Και τὰ παῖδια των διὰ μὴν τοὺς πατέρας γίνονται δισεξαδέλφοι· διὰ δὲ τὰς μητέρας γίνονται πρὸς ἀλλήλους θεῖοι και άνεψιοί, ὅπερ οὐκ εὐπρεπές.

(4) Μητριὰ, ὅχι μόνον ἡ τοῦ πατρὸς λεγεται γυναῖκα, ἀλλὰ και ἡ τοῦ πάππου και προπάπου. Ἄλλοι δὲ λέγουσι τὴν τοῦ πάπου μὲν μητριομάμμη, τὴν δὲ τοῦ προπάπου, μητριοδισμάμμη.

Κεφ. ζ'. Περὶ συγγενείας τῆς ἐκ τριγενείας γινομένης.

Ἡ συγγένεια αὕτη εἶναι, ὅταν τρία ζῆνα γένη συγγενεύσουν διὰ γάμου ἀναμεταξύ των· οἶον, Ἄννα καὶ Θωμάς, ἀδελφία· ἰδοὺ ἓνα γένος. Ἡ μὲν Ἄννα ἐπήρε τὸν Πέτρον· ἰδοὺ δύο γένη, ὃ δὲ Θωμάς, ἐπήρε τὴν Μάρθαν, ἰδοὺ τρία γένη (1). Οἱ μὲν οὖν παλαιὸι βαθμοὺς εἰς τὴν συγγένειαν ταύτην δὲν ἔβαλον, ἀλλὰ ἐκεῖνα μόνον τὰ συνοικέσια παρετήρουν, ὅσα ὁ νόμος ἐμπόδισεν. Ἐμπόδισε δὲ ὁ νόμος ἓνα καὶ μόνον συνοικέσιον εἰς τὴν συγγένειαν αὐτὴν, ἥτοι τὸ νὰ μὴ λαμβάνη τινὰς ἀνδρας τὴν γυναῖκα τοῦ προγονοῦ του, ἢ γυνὴ τὸν ἀνδρα τῆς προγονῆς της, τὸ ὅποιον εἶναι βῆθμου πρώτου τῆ ἐπινοία. Οἱ δὲ μεταγενέστεροι ἔβαλον καὶ εἰς ταύτην βαθμοὺς, καὶ ἕως μὲν τὸν γ'. βῆθμὸν ἐμπόδισαν τοὺς γάμους αὐτῆς, ὅσοι δὲ γάμοι ὑπερβαίνουσι τὸν γ'. καὶ εἶναι δ'. βαθμοῦ, ἢ ε'. ἢ ζ'. καὶ καθέξῃς εἶναι ἀνεμπόδιστοι.

Ἐμποδισμένοι.

1. » Δὲν λαμβάνει τινὰς μητριῶς τὴν γυναῖκα τοῦ προγονοῦ του, διατι εἶναι βαθμοῦ α'.
2. » Οὔτε τὸ ἀνάπαλιον παίρνει μητριῶς τὸν ἀνδρα τῆς προγονῆς της, διατι εἶναι βαθμοῦ α'. ταῦτα γὰρ εἶναι ὁποῦ ὁ νόμος ρητῶς ἐμπόδισε.
3. » Ἐνας καὶ ὁ αὐτὸς δὲν παίρνει τὴν ἀδελφὴν καὶ τὴν προγονὴν τοῦ γυναικαδέλφου αὐτοῦ. Οἶον, ὁ Θωμάς ἔχων γυναῖκα τὴν Μάρθαν, μετὰ τὸν θάνατόν της δὲν παίρνει τὴν Μαρίαν τὴν προγονὴν τοῦ γυναικαδέλφου του, διατι εἶναι γ'. βαθμοῦ. Αὐτὸς μὲν μὲ τὴν ἀδελφὴν καὶ γυναικαδέλφον β', ὃ δὲ γυναικαδέλφος μὲ τὴν προγονὴν ἓνας (2).
4. » Οὔτε ἀπλὴν ἀνεψιῶν καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ ἀπλοῦ θεοῦ της, διατι εἶναι γ' βαθμοῦ. (3).
5. » Οὔτε ἀνδραδέλφον καὶ νύμφην, διατι εἶναι β' βαθμοῦ (4).
6. » Ἐνας καὶ ὁ αὐτὸς μητριῶς δὲν παίρνει τὴν προγονὴν τῆς αὐτοῦ προγονῆς, διατι εἶναι β'. βαθμοῦ, καὶ ἔχει τόπον πάππου πρὸς αὐτήν.
7. » Ὁ γυναικαδέλφος δὲν παίρνει τὴν δευτέραν γυναῖκα τοῦ ἀνδρὸς τῆς ἀδελφῆς του, ἥτοι τοῦ γαμβροῦ του, μετὰ τὸν θάνατον τῆς ἀδελφῆς του, ἐπειδὴ καὶ εἶναι βῆθμου β'.
8. » Πατὴρ καὶ υἱὸς δὲν παίρνουν ἀνδραδέλφον καὶ νύμφην, διατι εἶναι γ'. βαθμοῦ, ἓνας μὲν, ὁ πατὴρ καὶ υἱὸς, δύο δὲ, ἡ ἀνδραδέλφη καὶ νύμφη.
9. » Δύο ἀδελφοὶ δὲν παίρνουν μητριῶν καὶ προγονὴν, διατι εἶναι βῆθμου γ'.

(1) Ἐκεῖνοι ὁποῦ θέλουσι νὰ εὐρίσκουσι τοὺς βαθμοὺς εἰς τὴν ἐκ τριγενείας συγγένειαν, εἶναι χρεῖα νὰ ἐνθυμοῦνται τὰ κοινὰ ἰδιώματα τῆς ἐξ αἵματος συγγενείας, ἥτοι τὸ νὰ εὐρίσκουσι τὴν ἀρχὴν τοῦ γίνους, καὶ τὰς γεννήσεις νὰ μετροῦν. Ὅμοιως νὰ ἐνθυμοῦνται καὶ τὰ κοινὰ ἴδια τῆς ἐξ ἀγχιστείας διγενεῦς ἤγουν ὅτι ἡ τοῦ ἀδελφοῦ μου γυναῖκα εἶναι καὶ ἐμοῦ ἀδελφὴ, διὰ τὴν εἰς μίαν σάρκα τοῦ ἀδελφοῦ μου μετ' αὐτῆς συνάφειαν. Καὶ ὅτι, ὅταν ἡ ἀδελφὴ τῆς γυναικὸς τοῦ ἀδελφοῦ μου θεωρητῆται πρὸς ἐμένα, εἶναι δ'. βαθμοῦ, διατι τότε ὁ ἀδελφός μου ἔρχεται πρὸς ἐμένα, καὶ γινόμεθα δύο βαθμοὶ τέλειοι, ἡ δὲ νύμφη μου πηγαίνει μὲ τὴν ἀδελφὴν της, καὶ γίνονται καὶ ἐκεῖναι δύο βαθμοὶ τέλειοι, τὰ ὅποια ταῦτα εἶπομεν προλαβόντως. Κοντὰ δὲ εἰς ταῦτα πρέπει νὰ ἐνθυμοῦνται καὶ τοῦτο τὸ ξεχωριστὸν ἰδιώμα τῆς ἐκ τριγενείας συγγενείας ἤγουν, ὅτι ἀπὸ τὰ τρία γένη, ὁποῦ ἐκινῶνται εἰς τὴν συγγένειαν αὐτὴν, τὰ μὲν δύο ἀδελφία ὁποῦ προεἶπομεν, ἢ Ἄννα καὶ ὁ Θωμάς, λέγεται μέσον γένος, ὃ δὲ Πέτρος καὶ ἡ Μάρθα, λέγονται ἄκρα γένη. Ὅπόταν λοιπὸν τὰ γένη αὐτὰ ἀκολουθήσῃ νὰ ὑπανδρευθοῦν ἓνα μὲ τὸ ἄλλο, τότε ἐκεῖνοι ὁποῦ θέλει νὰ ἡξυρῆ, ἂν παίρνωται ἢ ὄχι, πρέπει νὰ στοχάζεται· τὸ μέσον γένος, καὶ ὅσον περισσότερον μακρύνουσι ἀπὸ αὐτὸ, τόσον καὶ πέρνοται, ὅσον δὲ κοντεύουσι, τόσον καὶ ἐμπόδιζονται. Λόγου χάριν εἰς τὸ ἀνωτέρω παράδειγμα· ἂν ὁ Πέτρος, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Θωμά καὶ τῆς Ἄννης, ζητήσῃ νὰ πάρῃ τὴν γυναῖκα τοῦ γυναικαδέλφου του Μάρθαν, ἐμπόδιζεται, συγχωρεῖται δὲ νὰ πάρῃ τὴν γυναικαδέλφον τοῦ γυναικαδέλφου του Μαρίαν, διατι αὐτὴ περισσότερον ἀπέχει ἀπὸ τὸ μέσον γένος, παρὰ ἡ Μάρθα. Ἐκεῖνη γὰρ ἦτο β'. βαθμοῦ, αὕτη δὲ εἶναι δ'. πρὸς τὸν Πέτρον. Ὁ γὰρ Πέτρος καὶ ἡ Μάρθα, ἐ-

πειδὴ καὶ ἔσμιξαν μὲ τὰ δύο ἀδελφία, ξεχωριστὸν βαθμὸν δὲν ἔχουσι, διατι τὸ ἀνδρόγυνον κἀνενα βαθμὸν δὲν ἔχει πρὸς ἑαυτὸ, ὡς εἶπομεν ἐν τῇ ἀρχῇ, τὸ ὅποιον ἐξίωμα πρέπει νὰ ἐνθυμηται τινὰς, ὡς ἀναγκαῖον καὶ χρησιμώτατον εἰς τὴν ἐκ τριγενείας ταύτην συγγένειαν, ἀλλὰ λογίζονται καὶ αὐτοὶ ὡς ἀδελφία, καὶ τὸν β'. βαθμὸν τῶν ἀδελφῶν ἔχουσι. Ὅταν δὲ ὁ Πέτρος πάρῃ τὴν ἀδελφὴν τῆς γυναικὸς τοῦ γυναικαδέλφου του, τότε λύονται τὰ ἀνδρόγυνα, καὶ γίνονται χωριστὰ τὰ δύο ἀδελφία τοῦ ἑνὸς γένους, καὶ τὰ δύο ἀδελφία τοῦ ἄλλου γένους, καὶ φαίνονται οἱ βαθμοὶ τέλειοι, δ'. δηλαδὴ.

(2) Οὐκ ὀρθῶς λέγει ὁ Σπανὸς Ἀλέξιος εἰς τὸ περὶ συνοικεσίων, ὅτι τὸ συνοικέσιον τοῦτο ἡ συνθήθεια ἐσυγχώρησε νὰ γίνεταί· κατὰ γὰρ τὸ β'. βιβλ. τῶν Βασιλικῶν, τίτλ. α'. ἡ συνθήθεια ἐκείνη ὅπου ἐναντιόνηται εἰς ἔγγραφο νόμον, πρέπει· νὰ ἀκυρῶνται. Ἐπειδὴ δὲ ἡ συνθήθεια αὕτη ἐναντιόνηται εἰς τοὺς μεταγενεστέρους νομοθέτας ὁποῦ ἐνομοθέτησαν ἕως τὸν γ' βαθμὸν νὰ ἐμπόδιζονται τὰ ἐκ τριγενείας συνοικέσια, διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἀκυρωθῇ, ὡς ἄλογος καὶ παράνομος, καὶ ὅρα εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ α'. τῆς ἐν Σαρδικῇ.

(3) Ὅσα εἶπομεν διὰ τὸ πρότερον συνοικέσιον, προσάρμωσον καὶ εἰς τὸ παρόν. Παράνομος γὰρ εἶναι ἡ συνθήθεια, ὁποῦ τοῦτο ἐσυγχώρησε, καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἐμπόδιζεται.

(4) Τὸ συνοικέσιον τοῦτο γ'. βαθμοῦ λέγει νὰ ᾖναι ὁ ρηθεὶς Ἀλέξιος οὐκ ὀρθῶς· β'. γὰρ μόνον ἐστίν· ἐπειδὴ γὰρ ἡ ἀνδραδέλφη μὲ τὴν νύμφην εἶναι β'. βαθμοῦ, καὶ αὐτὸς σμίγωντας μὲ τὴν ἀνδραδέλφον πρότερον, τὸν ἴδιον βαθμὸν ἔχει πρὸς τὴν νύμφην, διὰ τὴν εἰς μίαν σάρκα μετ' ἐκείνης ἔνωσιν.

10. » Ούτε πενθεράν και νύμφην, διατί είναι παρομοίως βαθμοῦ γ'.

Ἄνεμπόδιστοι.

1. » Ἐνας και ὁ αὐτὸς παίρνει ἀδελφὴν και ἀνδραδέλφην τῆς γυναικαδελεφῆς του. Οἶον· ἂν ὁ Ἰωάννης πάρῃ Μάρθαν τὴν ἀδελφὴν τῆς Μαρίας, και τὴν Μαρίαν ἐπήρην ὁ Πέτρος, ἔχουσιν ἀδελφὴν τὴν Σαλώμην, ὁ αὐτὸς Ἰωάννης παίρνει και τὴν Σαλώμην, τὴν ἀνδραδέλφην τῆς γυναικαδελεφῆς του Μαρίας, διατί εἶναι βαθμοῦ δ'.
2. » Δύω ἀδελφοὶ πέρουσι νύμφην και ἀνδραδέλφην, διατί εἶναι βαθμοῦ δ'.
3. » Ὅμοίως παίρρουσι μητριουμάμμην και προγονοεγγόνην τῆς θυγατρὸς αὐτῆς, ἐπειδὴ εἶναι βαθμοῦ δ'.
4. » Ὅμοίως παίρρουσι μητέρα και τὴν προγονὴν τῆς θυγατρὸς αὐτῆς, διατί εἶναι βαθμοῦ δ'.
5. » Ὅμοίως παίρρουσι προγονὴν και ἀνεψιάν, μίας και τῆς αὐτῆς μητρὸς και θείας οὔσης, ἐπειδὴ και εἶναι βαθμοῦ ε'. τὰ μὲν δύο ἀδέλφια βαθμοὶ δύο, ἡ θεία μὲ τὴν ἀνεψιάν τῆς τρεῖς, ἡ αὐτὴ πάλιν θεία, καθ' ὃ λογίζεται και μήτηρ τῆς προγονῆς τῆς, ἄλλος ἕνας βεθμοῦ, ἰδοῦ ε'. βαθμοί.
6. » Ὁ πατὴρ παίρνει τὴν γυναικαδέλφην τοῦ γυναικαδέλφου τοῦ υἱοῦ του. Οἶον· ἂν ὁ Θωμᾶς πάρῃ τὴν Μαρίαν, τὴν ἀδελφὴν τοῦ Πέτρου, ὁ πατὴρ τοῦ Θωμᾶ παίρνει τὴν Μάρθαν ἀδελφὴν τῆς Ἄννης, γυναικὸς τοῦ Πέτρου, ἐπειδὴ και εἶναι βαθμοῦ ε'. ἕνας μὲν ὁ πατὴρ και ὁ υἱός, δ'. δὲ ὁ γυναικαδέλφος μὲ τὴν γυναικαδέλφην.
7. » Γαμβρός και γυναικαδέλφος παίρρουσι θείαν και ἀνεψιάν, ἐπειδὴ εἶναι βαθμοῦ ε'.
8. » Δύω ἀδελφῶν ὁ γυναικαδέλφος και γυναικαδέλφη παίρνει ἕνας τὴν ἄλλην. Οἶον· Θωμᾶς και Παῦλος ἀδέλφια, ἡ γυναικαδέλφη τοῦ Θωμᾶ παίρνει τὸν γυναικαδέλφον τοῦ Παύλου Πέτρον, διατί εἶναι βαθμοῦ ε'. δύο μὲν ἀπὸ τὰ ἀδέλφια, δ'. δὲ ἀπὸ τὸν γυναικαδέλφον και γυναικαδέλφην.
9. » Μητριὸς και προγονὸς παίρρουσι θείαν ἀπλῆν και ἀνεψιάν, διατί εἶναι βαθμοῦ δ'. Ἐκεῖνος δὲ ὁποῦ ἀλλάζει τὰ δακτυλίδια και τὰ στέφανα, ἤτοι ὁ κουμπάρος, κάμμίαν συγγένειαν δὲν ἔχει μὲ τὸ ἀνδρόγονον. Ὅθεν και δταν χηρεύση τὸ ἕνα μέρος ἀπὸ αὐτὸ, τὸ παίρνει εἰς γάμον. Πρέπει δὲ οἱ κουμπάροι νὰ ἦναι ὀρθόδοξοι και δχι ἄπιστοι ἢ αἰρετικοί, κατὰ τὸν Συμεῶν τὸν Θεσσαλονίκης (Κεφ. σπ'.) οὔτε νὰ ἦναι Μοναχοί, και δρα τὴν ὑπόσημ. τοῦ γ'. τῆς δ'.

Κεφ. ἡ. Περὶ τῆς ἐκ τοῦ ἀγίου Βαπτίσματος συγγενείας.

Ἡ συγγένεια αὕτη εἶναι δταν ἀναδεχθῇ τινὰς παιδίον ἀπὸ τοῦ ἀγίου Βαπτίσματος. Ὁ γὰρ τοῦτο ἀναδεχόμενος, πνευματικὸν του υἱὸν τοῦτο ποιεῖ, και πλέον κοντήτερος και οἰκειότερος συγγενῆς και πατὴρ γίνεται μὲ αὐτὸ, παρὰ ὅπου εἶναι ὁ σαρκικός του πατὴρ, ἐπειδὴ, ὅσον εἶναι ἀνώτερον τὸ πνεῦμα ἀπὸ τὸ σῶμα, τόσον οἰκειότερα εἶναι και ἡ συγγένεια τοῦ πνεύματος ἀπὸ τῆς σαρκός. Ὅθεν κατὰ τοῦτον τὸν λόγον τῆς οἰκειότητος λέγει ὁ νγ'. Κανὼν τῆς Οἰκουμενικῆς ε'. ὅτι ἡ κατὰ Πνεῦμα συγγένεια εἶναι μεγαλύτερα τῆς σαρκικῆς. Μερικοὶ δὲ (1) ἀκούοντες τὸν παρόντα Κανόνα, δὲν τὸν ἐνόησαν τοιουτοτρόπως, κατὰ τὴν ποιότητα τῆς οἰκειότητος, ἀλλὰ τὸν ἐνόησαν κατὰ τὴν ποσότητα τῶν βαθμῶν· δι' ὃ και ἐξάπλωσαν τὴν ἐκ βαπτίσματος συγγένειαν ἕως εἰς τὸν ζ'. βαθμόν. Ἄλλοι δὲ και αὐτὸν τὸν ἡ. ἐμπόδισαν, περισσότερο παρὰ εἰς τὴν ἐξ αἵματος συγγένειαν (2). Εἰς τοὺς περισσύτερους ἡμῶς τοῦτο δὲν ἀρέσει, ὡς λέγει ὁ Βλάσταρις (στοιχ. β'), ἀλλὰ ἀρέσει εἰς αὐτοὺς νὰ ἐμποδίζωνται ἐκεῖνα μόνον τὰ πρόσωπα, ὅπου ἐμπόδισεν ὁ νόμος. Ἐμπόδισε δὲ ὁ νόμος, δχι τοὺς ἐκ πλαγίου συγγενεῖς, τοὺς ἀδελφοὺς δηλ. και ἀδελφὰς τοῦ ἀναδόχου και ἀναδεκτοῦ, ἀλλὰ μόνον τοὺς κατὰ βᾶθος, και τούτους δχι ἕως τοῦ ἡ βαθμοῦ, ἀλλ' ἕως τοῦ γ'. ἤτοι τὸ νὰ μὴ ἡμπορῇ ὁ ἀνάδοχος νὰ πάρῃ τὴν ἀναδεκτὴν του, οὔτε τὴν μητέρα ἢ τὴν θυγατέρα αὐτῆς, ἀλλ' οὔτε ὁ υἱός τοῦ ἀναδόχου δύναται νὰ πάρῃ εἰς γυναῖκα κάμμίαν ἀπὸ τὰς τρεῖς αὐτάς. Λοιπὸν·

Ἐμπόδισμένοι.

1. » Δὲν δύναται νὰ πάρῃ ὁ ἀνάδοχος (ἢ ὁ σαρκικός του υἱός) τὴν ἀναδεκτὴν του, διατί αὕτη πρὸς μὲν αὐ-

(1) Οὗτοι εἶναι Νικόλαος ὁ Πατριάρχης. Ὁ Βαλαμῶν ἐν ταῖς ἀποκρίσεσι πρὸς τὸν Μάρκον Ἀλεξανδρείας. Ἰωάννης ὁ Κίτρος ἐν ταῖς πρὸς Κωνσταντῖνον Καθόσταν ἀποκρίσεσι. Δημήτριος ὁ Χωματεινός ἐν τῷ περὶ βαθμῶν. Νεόφυτος ὁ Κωνσταντινουπόλεως, και Θεοφάνης Ἱεροσολύμων, ἅπαντες ἐν τῷ Γιοῦρ. Γραϊκορ. περιεχόμενοι, και Μανουήλ τις Ἱεροδιάκονος και μέγας Χαρτοφύλαξ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἐπὶ Ἱερεμίου ὡν τοῦ Πατριάρχου, τοῦτο συνομολογεῖ, ἐν τῇ περὶ συνοικεσιῶν συν-

τόμῳ διδασκαλίᾳ του.

(2) Οἱ τῆς συγγενείας ταύτης βαθμοὶ μετροῦνται τοιουτοτρόπως. Ὁ ἀνάδοχος, πρὸς μὲν τὸν ἀνάδεκτόν του εἶναι βαθμοῦ α'. πρὸς δὲ τοὺς γονεῖς του, εἶναι βαθμοῦ β'. πρὸς δὲ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, βαθμοῦ γ'. οἱ δὲ υἱοὶ αὐτοῦ πρὸς μὲν τὸν ἀνάδεκτόν του, εἶναι βαθμοῦ β'. πρὸς δὲ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, βαθμοῦ δ'. οὕτω φησὶν ὁ Ἀρμενόπουλος, βιβλ. δ'. Κεφ. ε'.

τόν εἶναι θυγάτηρ πνευματικὴ καὶ α'. βαθμοῦ, πρὸς δὲ τὸν υἱὸν τοῦ εἶναι ἀδελφὴ πνευματικὴ, καὶ ἀκολούθως β'. βαθμοῦ.

2. » Οὐτε τὴν μητέρα αὐτῆς, ἢ τὴν θυγατέρα, διατὶ εἶναι β'. βαθμοῦ (1).
3. » Δὲν δύναται κἀνεὶα ἀπὸ τὰ παῖδιά τοῦ ἀναδόχου νὰ πάρῃ τὴν μητέρα τοῦ ἀναδεκτοῦ τοῦ πατρὸς των, ἐπειδὴ καὶ λογίζονται ἀνέψια πρὸς αὐτὴν, καὶ εἶναι βαθμοῦ γ'. (2).
4. » Οὐτε δύναται κἀνεὶν παιδίον νὰ πάρῃ τὴν θυγατέρα τῆς ἀναδεκτῆς τοῦ πατρὸς τοῦ (ἢ τὸ ἀνάπαλιν), διατὶ λογίζεται θεῖος πνευματικὸς πρὸς αὐτὴν, καὶ ἀκολούθως εἶναι γ'. βαθμοῦ.

Ἄνεμπόδιστοι.

1. » Ὁ σύντεκνος παίρνει τοῦ συντέκνου τοῦ τὴν ἀδελφὴν, κατὰ τὸν Βλάσταριν' ἢ ἀντιστρόφως, ὁ τοῦ συντέκνου ἀδελφὸς παίρνει τὴν συντέκνισσαν τοῦ ἀδελφοῦ του.
2. » Ὁ σαρκικὸς υἱὸς τοῦ ἀναδόχου παίρνει τὴν σαρκικὴν ἀδελφὴν τοῦ ἀναδεκτοῦ κατὰ τοὺς περισσοτέρους γὰρ οὐδενὸς ἐστὶ βῆχμοῦ, διὰ τὴν ἐκ πλαγίου συγγένειαν.
3. » Ὁμοίως καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἀναδόχου παίρνει τὴν ἀδελφὴν τοῦ ἀναδεκτοῦ, καὶ ἀντιστρόφως ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἀναδεκτοῦ, παίρνει τὴν ἀδελφὴν τοῦ ἀναδόχου.
4. » Δύω πνευματικὰ ἀδελφία ἔχοντα ἕνα ἀνάδοχον, παίρνουν δύο σαρκικὰς ἀδελφάς.

Ἐμποδισμένοι.

1. » Ἄνισως δὲ δύο παῖδιά, ἀρσενικὸν καὶ θηλυκὸν, μὴ ἔχοντα συγγένειαν σαρκικὴν, βαπτισθοῦν ἀπὸ ἕνα ἀνάδοχον. ταῦτα δὲν παίρνονται, διατὶ εἶναι ἀδελφοὶ πνευματικοί, κατὰ τὸν ἀγιώτατον Σισίνιον, καὶ β'. βαθμοῦ (3).

(1) Σημείωσαι ὅτι Λέων καὶ Κωνσταντῖνος οἱ Βασιλεῖς ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν νόμων (τίτλ. κη. σελ. 130 τῆς Γιοῦρ. Γραικορ.) λέγουσιν, ὅτι ἂν λάβῃ τις γυναῖκα τὴν συντέκνισσάν του, ἢ σιμῆν μὲ αὐτὴν σαρκικῶς, νὰ χωρίζεται πρῶτον ἀπὸ αὐτὴν, καὶ ἐπειτα νὰ κόπτεται ἡ μήτηρ ἐκείνου καὶ ἐκείνης. Πῶς δὲ οὗτοι κλονίζονται, ὅρα εἰς τὰ ἐπιτίμια τοῦ Νηστευτοῦ.

(2) Ἔως εἰς τὸν τρίτον τοῦτον βαθμὸν ἐμπόδιεν ὁ νόμος τοὺς κατὰ βῆθος συγγενεῖς εἰς τὴν πνευματικὴν ταύτην συγγένειαν, μὲ τὸν ὅποιον συμφωνοῦσι καὶ οἱ περισσότεροι, ὡς εἴπομεν. Ὁ δὲ Νεόφυτος Πατριάρχης καὶ τὸ σημεῖωμα, τὸ γεγονός ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Νικολάου, ἐμπόδιεν τὴν συγγένειαν ταύτην ἕως εἰς τὸν η'. βαθμὸν, ὡς εἴπομεν ὅσον, ὁ ἔγγονος τοῦ ἀναδόχου (ἢ τοῦ ἀναδεκτοῦ) δὲν παίρνει τὴν θυγατέρα τῆς ἀναδεκτῆς (ἢ τοῦ ἀναδόχου), διατὶ εἶναι βαθμοῦ δ'. Ὁ ἔγγονος τοῦ ἀναδόχου δὲν παίρνει τὴν ἔγγονον τῆς ἀναδεκτῆς τοῦ πάππου, διατὶ εἶναι βαθμοῦ ε'. Ὁ δισέγγονος τοῦ ἀναδόχου δὲν παίρνει τὴν ἔγγονον τῆς ἀναδεκτῆς τοῦ πάππου του, διατὶ εἶναι βαθμοῦ ς'. καὶ καθεξῆς. Ὁ δὲ Ἰωάννης ὁ Κίτρονς θέλει νὰ ἐμποδίζωνται καὶ οἱ ἐκ πλαγίου βαθμοὶ εἰς τὴν ἐκ τοῦ βαπτισματος συγγένειαν (σελ. 325. τῆς Γιοῦρ. Γραικορ.). Ὅμως ἡ ψήφος τῶν περισσοτέρων κρατεῖ.

(3) Τοῦτο τὸ συνοικέσιον θαυμάζω πῶς ἐσυγχώρησαν νὰ γίνεται ὅ,τι Ἱερεμίας καὶ Νεόφυτος οἱ Πατριάρχαι, προβάλλοντες τάχα ὅτι τοῦτο νὰ φυλαχθῆ εἶναι ἀδύνατον, μὲ τὸ νὰ βαπτίζῃ πολλὰκις ἕνας καὶ ὁ αὐτὸς ἀνάδοχος ἕνα ἀρσενικὸν παιδίον τυχὸν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἄλλο θηλυκὸν εἰς τὴν Βενετίαν, τὰ ὅποια τυχαίνει νὰ ἀνταμωθοῦν καὶ τὰ δύο εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἢ εἰς τὴν Βενετίαν, καὶ νὰ ὑπανδρευθοῦν. Ἄλλὰ τοῦτο ἡμπερεῖ νὰ ἀκολουθήσῃ καὶ εἰς δύο ἀδελφία σαρκικὰ ἐνδέχεται γὰρ ἕνας σαρκικὸς ἀδελφὸς νὰ φύγῃ μικρὸς ἀπὸ τὸν τόπον του, καὶ νὰ διατρίβῃ εἰς ἄλλον μακρυνὸν τόπον, ὅστερον δὲ νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν αὐτὸν τόπον καὶ ἡ σαρκικὴ ἀδελφὴ του, ἢ σκλαβωθείσα ἢ κατὰ ἄλλην περίστασιν, καὶ ἐστὶ μὴ γινώσκον-

τα ὅτι εἶναι ἀδελφία, νὰ ὑπανδρευθοῦν ὅθεν, ἀνίσως τοῦτο γένη εἰς τὰ σαρκικὰ ἀδελφία. χωρίζεται τὸ συνοικέσιον ἐξάπαντος. Πόσῳ μᾶλλον χωρίζονται τὰ πνευματικὰ ἀδελφία, ἂν τύχῃ νὰ ὑπανδρευθοῦν, χωρὶς νὰ λογισθῇ εἰς τὸ οὐδὲν ἢ ἐν ἀγνοίᾳ αὐτῶν ἔνωσις, ὅσα καὶ μείζων εἶναι ἢ κατὰ πνεῦμα συγγένεια ἀπὸ τὴν κατὰ σάρκα. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ὁ νθ'. τῆς ς'. προστάζει νὰ μὴ γίνωνται βαπτίσματα εἰς εὐκτηρίους οἴκους, ἀλλ' εἰς τὰς καθολικὰς Ἐκκλησίας, διὰ νὰ καταγράφωνται ἐκεῖ παρὰ τῶν Ἱερέων τὰ ὀνόματα τῶν ἀναδόχων καὶ ἀναδεκτῶν, καὶ ὁ χρόνος, καὶ διὰ νὰ ἦναι μάρτυρες τῶν βαπτιζομένων πολλοί, καὶ ἐκ τούτων ἀπάντων, εἰς κάθε καιρὸν νὰ μὴ ἡμπορῇ νὰ γένη τὸ ἄτοπον τοῦτο, καὶ παίρνωνται τὰ πνευματικὰ ἀδελφία, ἢ μετ' ἀλλήλων, ἢ μετὰ τοῦ ἀναδόχου, καθὼς τώρα συνειθίζουσι νὰ κάμνουν καὶ εἰς τὴν Μοσχοβίαν τὴν καταγραφὴν ταύτην, καὶ εἴθε νὰ ἐπιμεληθοῦν οἱ ἄγιοι Ἀρχιερεῖς εἰς τὸ νὰ ἐνεργῆται καὶ εἰς τὰς ἰδικὰς τῶν Ἐπαρχίας μίᾳ τοιαύτῃ ἀγία συνήθεια πρὸς ἀσφάλειαν. Ὅτι δὲ τὰ ἐξ ἑνὸς ἀναδόχου ἀδελφία πνευματικὰ δὲν δύναται οὔτε νὰ ὑπανδρευθοῦν ἕνα μὲ τὸ ἄλλο, οὔτε νὰ ἀρραβωνισθοῦν, βεβαίον καὶ ὁ Λέων καὶ ὁ Κωνσταντῖνος οἱ Βασιλεῖς (ἐκλογ. τῶν νόμων τίτλ. ιβ'. σελ. 102. τοῦ 6'. βιβλ. τῆς Γιοῦρ. Γραικορωμ.). Διὰ νὰ μὴ ἀκολουθοῦν λοιπὸν αὐτὰ τὰ ἄτοπα, εἶναι καλὸν καὶ ἐπωφελεῖς νὰ φυλάττεται πανταχοῦ ἐκείνη ἡ ὀρθὴ καὶ φρονίμη συνήθεια, ὅπου γίνεται εἰς μερικοὺς τόπους τῆς Ἀνατολῆς ἤγουν, τὸ νὰ μὴ βαπτίζουσι τὰ παῖδιά ξένοι ἀνθρώποι ἀπὸ ἄλλην πατρίδα, οὔτε ἀπὸ ἄλλο γένος καὶ συγγένειαν, κἂν καὶ ἦναι Ὀρθόδοξοι, ἀλλὰ νὰ τὰ βαπτίζουσι οἱ ἴδιοι συγγενεῖς, οἱ κατὰ σάρκα τῶν βαπτιζομένων παιδιῶν, θεῖοι, χάριν λόγου, ἢ ἐξάδελφοι πρῶτοι, ἢ δευτέροι, καὶ οἱ ἄλλοι συγγενεῖς οἱ ἐμποδισμένοι εἰς γάμον, ἐπειδὴ αὐτοὶ ἔχοντες τὴν κατὰ σάρκα συγγένειαν, καὶ δι' αὐτὴν ἐμποδίζόμενοι νὰ μὴ ὑπανδρευθοῦν, ἀκολούθως ἐμποδίζονται νὰ μὴ ὑπανδρευθοῦν καὶ διὰ τὴν κατὰ πνεῦμα συγγένειαν, καὶ οὕτω δὲν πίπτουν εἰς κάμμιαν πανομίαν.

2. » Δὲν δύναται τινὰς νὰ πάρῃ τὴν γυναῖκα τοῦ πνευματικοῦ ἀδελφοῦ του, διατὶ ἀδελφὸς λογίζεται καὶ αὐτῆς, διὰ τὴν μετ' αὐτῆς εἰς μίαν σάρκα τοῦ ἀδελφοῦ του συγγένειαν, καὶ εἶναι δευτέρου βθμοῦ.
3. » Ὅμοίως ἂν ὁ μὲν ἄνδρας βραπτίσῃ ἓνα παιδίον, ἢ δὲ γυναϊκά του ἄλλο, τὰ παιδιά ταῦτα δὲν παίρνονται, διατὶ φαίνεται ὅτι ἓνας ἀνάδοχος τὰ ἐδάπτισε, μὲ τὸ νὰ λογίζεται μίε σὰρξ τὸ ἀνδρόγονον.
4. » Ὅμοίως καὶ τὴν ἀναδεκτὴν τοῦ πενθεροῦ δὲν παίρνει ὁ γαμβρός, ἐπειδὴ καὶ λογίζεται ἀδελφὴ τῆς ἀποθανούσης γυναικὸς του. Δύω δὲ ἀδελφὰς σαρκικὰς ἢ πνευματικὰς ἓνας καὶ ὁ αὐτὸς δὲν λαμβάνει ποτέ.

Ἄνεμπόδιστοι ἢ Ἀμφίβολοι.

1. » Ἐὰν δὲ ὁ πενθερὸς μὲν βραπτίσῃ τὸ ἓνα παιδίον, ὁ δὲ γαμβρός τὸ ἄλλο, τὰ παιδιά ταῦτα παίρνονται, διατὶ ὁ πενθερὸς πρὸς τὸν γαμβρὸν πίπτει ἐκ τοῦ πλαγίου, ὡς λέγουσι τινες· ὅμως ὁ πενθερὸς πρὸς τὸν γαμβρὸν κατὰ βᾶθος λογίζεται, καὶ ὄχι ἐκ πλαγίου, διὰ τὴν τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ μετὰ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ εἰς μίαν σάρκα ἐνωσιν· ὅθεν ἀμφίβολον τὸ τοιοῦτόν ἐστι συνοικέσιον, καὶ ἄξιον ζητήσεως.

Σημείωσαι δὲ, ὅτι ἐάν τις ἀναδεχθῇ τὸ παιδίον του, χωρίζεται ἀπὸ τὴν γυναϊκά του, διατὶ ἔγιναν πνευματικὰ ἀδελφια με αὐτὴν, ὡς λέγει ὁ Βλάσταρις (στοιχ. β'). Ὅμοίως σημείωσαι ὅτι οἱ ἀνάδοχοι πρέπει νὰ ἴναι ὀρθόδοξοι καὶ ὄχι ποτὲ ἀπιστοὶ ἢ αἰρετικοὶ, κατὰ τὸν Θεσσαλονίκης Συμεὼν Κεφ. σπ'. δι' ὃ καὶ ὁ Βλασαμῶν (ἀποκρίσ. λβ') σφοδρῶς ἐμποδίζει τὸ νὰ γίνωνται ἀνάδοχοι ὀρθοδόξων παιδίων Λατίνοι, ἢ Ἀρμένιοι, ἢ Νεστοριανοὶ καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι, καὶ ὅτι οἱ τοιοῦτο συγχωρήσαντες νὰ γίνῃ ἀκοινωνῆτοι πρέπει νὰ γίνωνται, ὡς τοῖς ἀκοινωνήτοις αἰρετικοῖς συκοινωνήσαντες (1)· Ἡλίας δὲ ὁ Κρήτης Μητροπολίτης γράφων περὶ ἀναδόχων, πρὸς τινα Διοσύνσιον Μοναχόν, λέγει, «ὅτι ἂν οἱ ἀνάδοχοι ἤξευραν ἀκριβῶς ἐκεῖνα ὅπου διορίζει ὁ Ἀρειοπαγίτης Διονύσιος νὰ ἔχουν οἱ ἀνάδοχοι καὶ τὴν φροντίδα καὶ φύλαξιν, ὅπου χρεωστοῦν νὰ δείχνουν εἰς τὸν ἀνάδεκτόν του» (ὁ γὰρ ὁ Ἀρειοπαγίτης Διονύσιος (Κεφ. ζ' περὶ Ἐκκλησι. ἱεραρχ.) λέγει ὅτι, «δταν ὁ ἀνάδοχος εἰς τὸ βάπτισμα λέγῃ· Ἀποτάσσομαι τῶσαντᾶ καὶ συντάσσομαι τῷ Χριστῷ, φανερώνει τοῦτο· Ἐγὼ ὁμολογῶ, ὅτι θέλω καταπέσει τὸ παιδίον τοῦτο μετὰ τὴν διδασκαλίαν καὶ καλὴν παιδείαν, ὅπου ἔχω νὰ τοῦ κάμω, νὰ ἀποταχθῇ αὐτὸ ἀπ' ἑαυτοῦ τὸν διάβολον καὶ τὰ ἔργα του, δταν ἔλθῃ εἰς τὸ τέλειον λογικόν, καὶ νὰ συνταχθῇ μετὰ τὸν Χριστόν, καὶ νὰ ὁμολογήσῃ τὰς Θείας ταύτας ὁμολογίας»· ἂν, λέγω, καὶ ἤξευραν τοῦτο, μὲ ὑμεγάλῃν δυσκολίαν ἤθελαν βραπτίζου. καὶ καὶ θερμῶς ἤθελαν προκαλοῦνται εἰς τοῦτο. Ἐπειδὴ ὅμως τοῦτο δὲν γνωρίζουν, λέγει, καὶ ἐπειδὴ συνήθεια ἐπεκράτησε νὰ βραπτίζου καὶ γυναῖκες, δὲν εἶναι ἐμποδιζόμενον ἂν ὁ ἄνδρας βραπτίσῃ ἐνδὲ τὸ πρῶτον παιδίον, καὶ λείποντος τοῦ ἀνδρός, νὰ βραπτίσῃ καὶ ἡ γυναϊκά του τὸ δεύτερον» (σελ. 340. τῆς Γιοῦρ. Γραϊκορ.)· πλὴν τὰ παιδιά ταῦτα εἰς γάμον δὲν παίρνονται, ὡς προείπομεν, μόνος δὲ ὁ ἀναδεχόμενος τὸ παιδίον τινὸς ὀνομάζεται σύντεκνος, καὶ ὄχι καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, κατὰ τὸν Χαρτοφύλακα Πέτρον (σελ. 369. τῆς αὐτῆς). Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ζ' τῆς ἐν Καισαρείᾳ.

Κεφ. θ'. Περὶ τῆς ἐξ υἱοθεσίας συγγενείας.

Ἡ ἐξ υἱοθεσίας συγγένεια εἶναι, δταν τινὲς, καὶ μάλιστα ἀτεκνοὶ ὄντες, κάμνουν τινὰ υἱὸν τοὺς θετὸν, εἰς παρηγορίαν τῆς ἀτεκνίας των καὶ εἰς κληρονομίαν τῆς περιουσίας των· δταν ὅμως κάμνουν αὐτὸν υἱὸν τους, ὄχι μὲ λόγια ψιλὰ, ἀλλὰ κατὰ νόμον τὸν πρέποντα, μετὰ τελετῆς ἱερῶν Εὐχῶν, κατὰ τὴν κδ'. Νεαρὰν Λέοντος τοῦ σοφοῦ. Διὰ ταύτης γὰρ τῆς συγγενείας, οἱ μὲν υἱοθετοῦντες τάξιν γονέων λαμβάνουν, οἱ δὲ θετοὶ υἱοὶ τάξιν παιδίων, καὶ εἰς γάμου κοινωνίαν ἀναμεταξύ των δὲν ἔρχονται. Πρέπει δὲ νὰ ἴναι ἐκεῖνος ὅπου κάμει υἱὸν θετὸν εἰς τελείαν ἐφηβότητα καὶ ἡλικίαν, κατὰ τὸν Ἀρμενόπουλον (βιβλ. β'. τίτλ. θ'), ἤτοι δεκαπέντε, ἢ ἰς'. χρόνων, καὶ μεγαλύτερος εἰς τὴν ἡλικίαν ἀπὸ τὸν υἱοθετούμενον. Ὁ μὲν οὖν νόμος (βιβλ. 17.) παρὰ τῷ Βλάσταρι, ἐμποδίζει ἀπὸ τὸ νὰ λαμβάνῃ ὁ θετὸς υἱὸς (καὶ καὶ αὐτεξούσιος γένῃ) τὴν γυναῖκα τοῦ θετοῦ του πατρὸς, οὔτε ὁ θετὸς πατὴρ νὰ λαμβάνῃ τὴν γυναῖκα τοῦ θετοῦ του υἱοῦ, ἐπειδὴ ἡ μὲν ἔχει μητρὸς τάξιν πρὸς τὸν θετὸν υἱὸν, ἢ δὲ νύμφης πρὸς τὸν θετὸν πατέρα καὶ εἶναι α'. βαθμοῦ. Ἄλλ' οὔτε τὴν θυγατέρα, ἢ τὴν προγονὴν τοῦ θετοῦ πατρὸς του λαμβάνει ὁ θετὸς υἱὸς, ἐπειδὴ ἔχει ἀδελφοῦ τάξιν πρὸς αὐτὰς καὶ εἶναι βθμοῦ β'. Οὔτε τὴν μητέρα, ἢ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς (τῆς μητρός του δηλ.) (2) τοῦ θετοῦ αὐτοῦ πατρὸς λαμβάνει, ἐπειδὴ ἡ μὲν μᾶμμη, ἢ δὲ θείας ἔχει τάξιν πρὸς αὐτὸν, καὶ ἡ μὲν, εἶναι β'. βθμοῦ, ἢ δὲ δ'. πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' οὔτε παίρνει τὴν ἀπὸ υἱοῦ ἐγγόνῃν τοῦ θετοῦ του πατρὸς, οὔτε παίρνει τινὰς τὴν θετὴν θυγατέρα τοῦ πάπου του, διατὶ λογίζεται ἀδελφὴ τοῦ πατρὸς του, θεία δὲ αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθῶς μητρὸς τάξιν ἔχει πρὸς αὐτόν. (3)

(1) Ἄλλ' οὔτε οἱ Μοναχοὶ ἀναδέχονται παιδιά ἐκ τοῦ βαπτίσματος. καὶ ὅρα τὴν ὑποσημ. τοῦ γ'. τῆς δ'.

(2) Ἄξιον ζητήσεως καὶ ἀπορίας εἶναι, διὰ τί ἡ μὲν Νεαρὰ νομοθεσία Λέοντος τοῦ σοφοῦ προστάζει νὰ κρατοῦσι καὶ εἰς τὴν ἐξ υἱοθεσίας συγγένειαν τὰ ἴδια ἐκεῖνα, ὅπου ἀκολουθοῦν καὶ εἰς τὴν ἐκ τοῦ Ἁγίου βαπτίσματος συγγένειαν, καὶ κατὰ τὸ σημεῖωμα τὸ γεγονός ἐπὶ Νικολάου Κωνσταντινουπόλεως, ὁ δὲ νόμος τοὺς μὲν ἐκ πλαγίου συγγενεῖς δὲν ἐμποδίσεν ἀπὸ τὸ νὰ παίρνωνται εἰς τὴν ἐκ τοῦ Βαπτίσματος, ἐδῶ δὲ εἰς τὴν ἐξ υἱοθεσίας καὶ τοὺς ἐκ πλαγίου συγγενεῖς ἐμποδίσεν; Ἄλλ' ἴσως ἐμποδίσεν αὐτοὺς, προηγουμένως μὲν, καὶ διατὶ κατὰ τοὺς νόμους, ἢ ἐξ υἱοθεσίας συγγένεια στενωτέρα φαίνεται ἀπὸ τὴν ἐκ

τοῦ βαπτίσματος (καὶ αὐτὴ εἰς τοὺς ἐδικούς μας καιροὺς ἐπαυσε, καὶ σπανιὰς εὐρίσκεται), διὰ τοῦτο εἰς μὲν τὴν ἐκ τοῦ βαπτίσματος συγγένειαν, ἐμπόδισε μόνον ἑὸς τὸν γ'. βαθμὸν τοὺς κατὰ βᾶθος συγγενεῖς, τοὺς δὲ ἐκ πλαγίου τελείως δὲν ἐμποδίσεν, εἰς δὲ τὴν ἐξ υἱοθεσίας ταύτην, καὶ τοὺς ἐκ πλαγίου ἀκόμη ἐμποδίσεν, ἐπομένως δὲ, καὶ διὰ νὰ γίνων φανεροὶ οἱ ἔχοντες κληρονομήσαι τὴν περιουσίαν τῶν ἐξ υἱοθεσίας συγγενῶν τους, ὡς καὶ εἰς τὴν ἐξ αἵματος, εἰς δὲ τὴν ἐκ τοῦ βαπτίσματος συγγένειαν, τοὺς ἐκ πλαγίου δὲν ἐμποδίσεν, ὅτι μηδὲ οἱ κατ' αὐτὴν συγγενεῖς κληρονομοῦσι τοὺς πνευματικοὺς των πατέρας καὶ συγγενεῖς.

(3) Καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, κατὰ τὸν Βλάσταριν, ἡ ἐξ υἱοθεσίας

Κεφάλαιον ι'.

Ἡ δὲ λεγομένη ἀδελφοποίησις, ὅχι μόνον εἶναι ἐμποδισμένη ἀπὸ τὸ λέ. Κεφ. τοῦ ιγ'. τίτλου τοῦ ε. βιβλίου τοῦ νόμου (σελ. 217. τῆς Γιοῦρ Γραικορ.) τελείως νὰ μὴ γίνεταί, καὶ ἀποβεβλημένη ἐστὶν ἀπὸ τὴν Ἑκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐναντία εἶναι εἰς τὴν φύσιν, κατὰ τὸν Χωματεινὸν Δημήτριον (αὐτόθ). Ἡ γὰρ θέσις μιμεῖται τὴν φύσιν, ἡ δὲ φύσις δὲν γεννᾷ ἀδελφὸν ποτε, ἀλλὰ υἷόν· λοιπὸν καὶ ἡ θέσις, ὡς μιμουμένη τὴν φύσιν, δὲν δύναται νὰ κάμῃ ἀδελφόν. Ὅθεν ἡ τοιαύτη ἀδελφοποίησις ὅχι μόνον δὲν γίνεταί, ἢ λογίζεται τελείως ἐμπόδιον εἰς τὸ νὰ ὑπανδρευώται ἀναμεταξύ των οἱ τοιοῦτοι ψευδαδελφοποιητοί, ἀλλ' οὐδὲ ὅπως πρέπει νὰ γίνεταί. Ἀπόβλητον γάρ ἐστὶ τοῦτο ἀπὸ τὴν Ἑκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, ὡς πολλῶν κακῶν καὶ ἀπωλείας πρόξενον ψυχικῆς εἰς τοὺς περ σσοτέρους, καὶ ὕλη διὰ νὰ πληροῦνουν τινὲς τὰς ἡδονὰς καὶ τὰ σαρκικά των θελήματα, καθὼς ἡ δοκιμὴ μυρία εἰδείξει τὰ παρχαίγματα κατὰ διαφόρους καιροὺς καὶ τόπους.

Κεφ. ιζ. Περί Μνηστείας, ἢ τοι Ἀρραβωνισμοῦ.

Ἡ Μνηστεία, ἢ τοι ὁ ἀρραβωνισμὸς, εἶναι κατὰ τοὺς νόμους μίξ ἐνθύμησις καὶ ὑπόσχεσις τῶν γάμων ὅπου μέλλουν νὰ γένουν (1) μὲ συμφωνίαν, τὸτον τῶν ἀρραβωνιζομένων, ὅσον καὶ τῶν γονέων αὐτῶν. Φαίνονται δὲ νὰ συμφωνοῦν εἰς τὸν ἀρραβωνισμὸν ἐκεῖνοι ὅπου ἀπὸ τοὺς ρηθέντας δὲν ἀντιλέγουσι φανερῶς (2). Ἐπειδὴ δὲ εἴπομεν εἰς τὴν ὑπόσημειώσιν τοῦ Ἀποστολικοῦ, ὅτι ἡ νόμιμος καὶ ἀληθὴς μνηστεία πρέπει νὰ γίνεταί μετὰ ἱερολογίας, ὅταν ὁ ἄνδρας ἦναι ἰδ'. χρόνων, ἡ δὲ γυνὴ ἰγ' μὲ τὴν ὄσιν τῶν ἀρραβῶνων καὶ μὲ τὴ συνειθισμένον φίλημα τῶν ἀρραβωνιζομένων, διὰ τοῦτο δὲν εἶναι χρεία νὰ λέγωμεν πάλιν ἐδῶ τὰ αὐτὰ, ἀλλὰ πέμπομεν τὸν ἀναγνώστην νὰ ἰδῇ ταῦτα πλατύτερον ἐκεῖ, καὶ ποιοὶ τὰ ἐδιώρισαν. Τόσον δὲ μόνον λέγομεν, ὅτι ὁ τοιουτοτρόπως γενόμενος ἀρραβωνισμὸς, εἰ καὶ κατώτερος εἶναι τοῦ γάμου, ὡς ἴσως ὁμως σχεδὸν μὲ τὸν τέλειον γάμον λογίζεται, καὶ οἱ τοιουτοτρόπως ἀρραβωνισθέντες, ἐὰν ἀποθάνῃ ἡ ἀρραβωνιαστὴ των, οἱ μὲν μέλλοντες νὰ γένουν Ἱερεῖς, ἄλλην γυναῖκα νὰ πάρουν δὲν δύναται, ὡς διγαμοὶ λογίζόμενοι, εἰ δὲ καὶ πάρουν, οὐ γίνονται Ἱερεῖς, ἀλλ' ἐὰν καὶ γένουν καθαιροῦνται, κατὰ τὴν τοῦ Ξιφιλίνου ἀπόφασιν (σελ. 214. τῆς Γιοῦρ Γραικορ.). Οἱ δὲ λαϊκοὶ ἐμποδίζονται ἀπὸ τὸ νὰ λάβουν τὴν ἐξαδέλφην, ἢ ἄλλο πρόσωπον συγγενὲς τῆς ἀρραβωνιαστῆς των, καὶ συντόμως εἶπειν, ὁ Συνοδικὸς τόμος τοῦ Πατριάρχου Σισινίου καὶ Ξιφιλίνου ἐδιώρισεν, ὅτι ὅσα πρόσωπα συγγενικά ἐμποδίζονται ἀπὸ τοὺς ὑπανδρευθέντας τελείως, τόσα νὰ ἐμποδίζωνται καὶ ἀπὸ τοὺς ὄντας ἀρραβωνισμένους κατὰ τὸν ἄνωθεν τρόπον (3). Ὅσαι δὲ μνηστεία δὲν γένουν κατὰ τὸν ἄνωθεν τρόπον, αὐταὶ μνηστεία ἀληθινὰ οὔτε εἶναι, οὔτε ὀνομάζονται, ἀλλὰ ὡς ἀπλατ' ἀρέσκειαι τῶν ἀνθρώπων εἶσι. Διὰ τοῦτο καὶ ἂν ἡ κόρη ἦναι ἀνήλικος, καὶ μικρότερη ἀπὸ ζ'. χρόνων ἀρραβωνισθῇ (ἢ κατὰ τὸν Βλάσταριν μικρότερη ἀπὸ εἴ. χρόνων), δύναται ὁ ἀρραβωνιαστὴς τῆς νὰ πάρῃ τὴν ἀδελφὴν τῆς ἀποθανούσης ἀρραβωνιαστῆς του, κατὰ τὸν Συνοδικὸν τόμον Σισινίου καὶ Ξιφιλίνου. Ὁ τοιοῦτος δὲ δύναται νὰ γένη καὶ Ἱερεὺς. ἂν χαλασθῇ ἡ τῆς τοιαύτης ψευδομνηστείας συμφωνία, κατὰ τὸν Βλάσταριν. Ἐὰν δὲ ἡ κόρη ἦτο ἐπτά χρόνων καὶ ἐπάνω ἀπὸ τοὺς ἐπτά, παρακάτω ὁμως ἀπὸ τοὺς ἰγ'. καὶ ἡ μνηστεία ἔγινε χωρὶς ἱερολογίας, με συμφωνίαν δὲ μόνον, ἐὰν ἀποθάνῃ αὐτῆ, διορίζει ὁ ἴδιος τόμος αὐτὸς, ἀλλὰ καὶ ἡ Νεαρά τοῦ Βασιλέως Ἀλεξίου, νὰ μὴ παίρῃ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆ, ὁ ἀρραβωνιαστὴς τῆς, οὔτε ἄλλος τινὰς νὰ παίρῃ τὴν τοιουτοτρόπως μνηστὴν οὕτω τοῦ ἀδελφοῦ του, ἀποθανόντος αὐτοῦ δηλ. (4) ἐκεῖνος δὲ ὅπου ἀρραβωνιασθῇ γυναῖκα καὶ δὲν ἐδιώρισε χρόνον ποτε νὰ τὴν εὐλογηθῇ, πρέπει νὰ τὴν εὐλογηταὶ ἀνάμεσα εἰς δύο χρόνους, ἂν εἰς τὸν ἴδιον τόπον εὕρισκεται τῆς ἀρραβωνιαστῆς· εἰ δὲ λείπει, νὰ τὴν εὐλογηταὶ εἰς τρεῖς χρόνους,

συγγένεια πρέπει νὰ φυλάττεται καθὼς καὶ ἡ ἐξ αἵματος. τόσον εἰς τοὺς βαθμοὺς τῶν γάμων. ὅσον καὶ εἰς τῶν γονέων τὴν κληρονομίαν, καθὼς οἱ φιλοσοφικοὶ νόμοι διδάσκουσι.

(1) Β. βλ. ε. (ἐν σελ. 513. τῆς Γιοῦρ Γραικορ.).

(2) Β. βλ. β'. καὶ ζ. (αὐτόθ).

(3) Οἱ τοιουτοτρόπως ἀρραβωνισθέντες δὲν χωρίζονται, καὶ τὴν τύχην νὰ δαιμονισθῇ τὸ ἐν μέρος αὐτῶν, καθὼς οἱ νόμοι διορίζουσι. (Βλάσταρ. Κεφ. ιε' στοιχ. γ').

(4) Λέγει γὰρ ὁ Βαλαμών (ἀποκρ. μη'.) ὅτι Κληρικὸς τις ἀρραβωνισθεὶς δι' ἐγγράφων δεσμῶν γυναῖκα ἐπταετῆ, καὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτῆς ἄλλην γυναῖκα λαβὼν, ἐν ἐσυγχωρήθη ἀπὸ τὴν Σύνοδον, νὰ χειροτονηθῇ Ἱερεὺς ὡς δίγαμος. ἐπειδὴ εἶπεν ἡ Σύνοδος, ὅτι ἡ ἐπταετῆς γυνὴ εἶναι δεκτικὴ ἔρωτος, καὶ φθορὰν ὑπομένει, καὶ ἀπὸ τοὺς λογισμοὺς τῆς πορνείας πειράζεται. Σημειώται δὲ ὅτι, κατὰ τὴν Νεαράν τοῦ Βασιλέως Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, σφοδρῶς πρέπει νὰ ἐμποδισθῇ ἡ κατάρτατος συνήθεια ὅπου ἐπικρατεῖ εἰς πολλοὺς τόπους, τὸ νὰ ἐμβαίνουν

οἱ ἀρραβωνιαστικοὶ μέσα εἰς τὴν οἰκίαν τῶν ἀρραβωνιαστῶν τοὺς πρὸ τοῦ νὰ εὐλογηθοῦν, διατὶ ἀπὸ τὴν συχνὴν θεωρίαν καὶ συνομιλίαν ὅπου κάμνουσιν αὐτοὶ μὲ αὐτὰς, ἀνάπτουσιν ἀπὸ τὸν ἔρωτα. καὶ πολλάκις σμίγουσι μὲ αὐτὰς πρὸ τοῦ γάμου. Ὅθεν διὰ νὰ κοπῇ ἡ μεγάλη παρανομία αὐτῆ, πρέπει καὶ οἱ κατὰ τόπον Ἀρχιερεῖς, καὶ μάλιστα οἱ γονεῖς τῶν παιδίων, νὰ μὴ ἀφίνουσι αὐτὰ νὰ συνομιλοῦν μὲ τὰς ἀρραβωνιαστὰς των. Καὶ τοῦτο δὲ πρέπει νὰ σημειώσωμεν, ὅτι καὶ χωρὶς μνηστείας καὶ ἀρραβῶνα ὁ γάμος γίνεταί, κατὰ τὴν Συνοδικὴν διαγνώσιν τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Νικολάου, τοῦ ἐπὶ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, λέγουσαν· Ἀρραβῶνες δίδονται ὅχι μόνον εἰς τὸν γάμον, ἀλλὰ καὶ εἰς κάθε ἄλλην ἀλλαγίαν καὶ πραγματείαν, ὅχι ἀνεγκαιρικῶς, ἀλλὰ θεληματικῶς. Λοιπὸν καθὼς εἰς τὰς ἄλλας πραγματείας δὲν λέγομεν ὅτι εἶναι ἄκυρον ἐκεῖνο ὅπου γένη, ἂν καὶ ἀρραβῶνες δὲν δοθοῦν, ἔτσι καὶ ὁ γάμος εἶναι βέβαια ἀχώριστος, καὶ καὶ ἀρραβωνιασμὸς δὲν φθάσῃ νὰ γένη (σελ. 216. τῆς Γιοῦρ. Γραικορ.).

κατὰ τὸν Βλάσταριν. Ἐὰν ὁμοίως καμμία εὐλογος αἰτία καὶ ἀνάγκη ἀκολουθήσῃ, μακρύνει ἢ διορῖα περισσότερον καὶ ἀπὸ τοὺς τέσσαρας χρόνους, κατὰ τὸν Ἀρμενόπουλον. Ὅρα ταῦτα πάντα εἰς τὸν Βλάσταριν, εἰς τὸ περὶ Μνηστείας, καὶ εἰς τὸν Ἀρμενόπουλον, βιβλ. δ'. τίτλ. α. καὶ ς'. Ὅποιος δὲ ἀρπάσῃ ἄλλου ἀρραβωνιαστὴν, πρέπει νὰ τὴν ἐπιστρέφῃ εἰς τὸν ἀρραβωνιαστικὸν τῆς, κἀν καὶ τὴν ἐφθεῖρε, κατὰ τὸν ἰά. τῆς ἐν Ἀγλύρ. καὶ τὸν κβ'. Βασιλείου. Ὅρα καὶ τὸν κέ. τῆς ἐν Ἀγχόρα (1).

ΤΥΠΟΙ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΤΙΝΩΝ

Τύπος Συστατικοῦ καὶ Ἀπολυτικοῦ Γράμματος.

Ἀποστολικοὶ καὶ Συνοδικοὶ Κανόνες διακελεύουσι, συστατικαῖς καὶ ἀπολυτικαῖς ἐπιστολαῖς τοῦς ἀποδημεῖν ἐθέλοντας Ἱερωμένους, παρὰ τῶν αὐτοῦς χειροτονηκόντων ἐφοδιάζεσθαι. Συστατικαῖς μὲν τοῦ τε δόγματος καὶ βίου καὶ τῆς χειροτονίας αὐτῶν, ἐξαίρετως δὲ, τῆς διαβληθείσης αὐτῶν ὑπολήψεως. ἀπολυτικαῖς δὲ, πρὸς δῆλωσιν τῆς ἀδείας, ἣν παρ' αὐτῶν εἰληφον ἐνεργεῖν τὰ τῆς Ἱερωσύνης, ὅπου περ ἀπέλθωσι. Γύτοιοις τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς τοῖς Θεοῖς καὶ ἱεροῖς Κανόνσι ἐπόμμενοι, τοῖς ἀπανταχοῦ Ἱερωμένοις καὶ λαϊκοῖς, διὰ τοῦ παρόντως Συστατικοῦ ἐν ταύτῃ καὶ Ἀπολυτικοῦ γράμματος, πρωτοτύπως συνστῶμεν, τὸ ἐπιφέροντα τοῦτο εὐλαβίστατον καὶ πανοσιωτάτον ἐν Ἱερομονάχοις (ἢ αἰδεσιμώτατον ἐν Ἱερεῦσι) κύριον (δεῖνα) ὅτι καὶ τοῦ ὁμοδόξου δόγματος ἔχεται, καὶ βίου σεμνοῦ καὶ ἀδιαβλήτου ὑπολήψεως· καὶ ὅτι, παρ' ἡμῶν τῇ χάριτι τοῦ παναγίου καὶ τελεταρχικοῦ Πνεύματος, χειροτονῆται νομίμως καὶ κανονικῶς, κατὰ τὴν συμμαρτυρίαν τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ Πατρὸς καὶ ἄλλων ἀξιοπίστων ἀνδρῶν, βαθμηδὸν Ἀναγνώστης. Ὑποδιάκονος, Διάκονος καὶ Πρεσβύτερος, ἐν τῷ πανσέπτῳ ναῷ τοῦ (δεῖνος Ἁγίου) ἐπομένως δὲ καὶ ἀπολύομεν αὐτὸν καὶ ἐξουσίαν διδοῦμεν, ὅπου ἀν ἀπέλθῃ, τὰ τῆς Ἱερωσύνης ἀκωλύτως ἐπιτελεῖν, μετὰ καὶ τῆς κανονικῆς ἀδείας καὶ συνκινέσεως τοῦ κατὰ τόπον Ἀρχιερέως. Ὅθεν εἰς πίστῳσιν καὶ ἀσφάλειαν ἐδόθη τὸ παρὸν ἡμῶν εἰς χεῖρας αὐτοῦ (δρα καὶ τὸν εβ'. Ἀποστολ.) (αὐξδ'. Μαρτίου.).

Τύπος Ἐνταλτηρίου Γράμματος.

Ἄ ἡ μετριότης (ἢ ἡ ταπεινότης) ἡμῶν, διὰ τῆς χάριτος τοῦ παναγίου καὶ τελεταρχικοῦ Πνεύματος, ἀνατίθησί σοι τῷ πανοσιωτάτῳ ἐν Ἱερομονάχοις (ἢ ἐν Ἱερεῦσι) κυρίῳ (δεῖνι) ὡς ἀνδρὶ τμίῳ, καὶ εὐλαβείας ἀξίῳ, τὸ τῆς Πνευματικῆς πατρότητος λειτουργήμα. Ὅς δὲ ὀφείλεις ἀναδέχεσθαι τοὺς λογισμοὺς πάντων, τῶν ἐπὶ ἐξομολογήσει τῶν ἰδίων ἀμαρτημάτων προσερχομένων σοι, καὶ ἀνακρίνειν αὐτοὺς καὶ τὰ βέθη τῶν καρδιῶν αὐτῶν, ἐρευνᾶν τὰ διανοήματα καὶ τὰς πράξεις καταμανθάνειν: ἐφ' ᾧ, τὰς μὲν ἀρχὰς καὶ αἰτίαις ὡς οἶόν τε ἀνιστέλλειν καὶ ἀνασπᾶν, τὰ δὲ τέλη καὶ ἐνεργήματα τούτων εὐθύνειν κανονικῶς καὶ πρὸς τὰς ἑξῆς καὶ δικασίσεις τῶν προσερχομένων, καὶ τὰ φάρμακα τούτοις ἐπιτιθέσθαι, καὶ γίνεσθαι τοῖς πᾶσι τὰ πάντα. Ἐὰν πανταὶ κερόσης, ὡς μὲν ἐλέγχων, ὡς δὲ ἐπιτιμῶν καὶ παρακαλῶν, καὶ παντὶ τρόπῳ τὴν σωτηρίαν τούτων πρηνευόμενος. Ὅθεν καὶ δῆσεις μὲν, ἀ δεῖ δεθῆναι, λύσεις δὲ πάλιν τὰ λύτως ἄξια. Ἐτι δὲ ὀφείλεις τοὺς προσερχομένους εἰς τὸ τῆς Ἱερωσύνης ἀξίωμα οὕτω διερευνᾶν καὶ ἀκριβῶς ἐξετάζειν, ὡς οἱ θεοὶ καὶ ἱερὸν ἀπικτιοῦσι Κανόνες, μήποτε ἀμαρτιαῖς ἀλλοτριαῖς συγκοινωνήσης, καὶ τὴν σαυτοῦ ψυχὴν σὺν ταῖς ἐκείνων, τῷ κίω ἰψὸν περὶ παραδῶς. Ἀποκείρειν δὲ καὶ Μοναχοὺς, μετὰ δαιμῆς, καὶ ἀναδόχων, κατὰ τοὺς Κανόνας, ὡς σύνηθες. Καὶ ἐπὶ πᾶσιν, ὀφείλεις ἐν πάσῃ εὐλαβείᾳ ἀναστρέφεσθαι καὶ σεμνότητι, ἥτις ἀμόλυντά ἐστι πνευματικῆς ἀνδραγαθίας, ὡς λόγον ἀποδώσων τῷ Θεῷ. Ὅθεν εἰς δῆλωσιν ἐδόθη σοι καὶ τὸ παρὸν ἡμῶν Ἐνταλτήριον γράμμα.

(Σημείωσαι ὅτι τὸ, ἡ μετριότης, γράφουσιν οἱ Πατριάρχαι, ἢ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης καὶ ὁ Μονεμβασίας, κατὰ τινὰ φιλοτιμίαν βασιλικὴν, πλὴν εἰς τὰς ἐπαρχίας τῶν μόνων· τὸ δὲ, ἡ ταπεινότης, γράφουσιν ἀπλῶς ὅλοι οἱ Μητροπολίται, Ἀρχιεπίσκοποι καὶ Ἐπίσκοποι).

Τύπος Κανονικῆς Συμμαρτυρίας.

Οἱ τὰ θεῖα καλῶς διαταξάμενοι θεοκλήρυκες Ἀπόστολοι, καὶ ὁ μετ' αὐτοὺς τῶν θεοφόρων Πατέρων σύλλογος, κανονικῶς ὤρισαν, μηδένα τοῦ Θεοῦ βεβήμω τῆς Ἱερωσύνης καταξίωσθαι: δίχα πολλῆς ἐρεύνης καὶ ἐπι-

(1) Ὁ δὲ ἰ. τίτλ. τοῦ κη'. βιβλ. τῶν Βασιλικῶν λέγει, ὅτι δὲν ἔμπορῶ νὰ πάρω εἰς γυναῖκα τὴν ἀρραβωνιαστὴν τοῦ πατρὸς μου, ἢ τοῦ ἀδελφοῦ μου (ἢ παρ' ἄλλοις τοῦ υἱοῦ μου), ἐπειδὴ ἡ μὲν ἔχει τῆς μητρικῆς πρὸς ἐμὲ, ἡ δὲ νόμφης. Καὶ πάλιν δὲν ἔμπορῶ νὰ πείρω τὴν μητέρα τῆς ποτέ μου ἀρραβωνιαστῆς, ἐπειδὴ καὶ ἔχειν κενθερά μου. Καὶ πάλιν λέγει ἄλ-

λαχοῦ ὁ πολιτικὸς νόμος, ὅτι ὁ θεὸς πατὴρ δὲν ἔμπορεῖ νὰ πάρῃ τὴν ἀρραβωνιαστὴν τοῦ θεοῦ τοῦ υἱοῦ, κἄν καὶ ἡ θεία λυθῇ διότι αὕτη, ὡς νόμφη μὲν αὐτοῦ λογίζεται, ὡς δὲ γυνὴ τοῦ ἰδίου υἱοῦ. Ὅρα καὶ τὰς περὶ Μνηστείας δύο Συνοδικὰς ἀποφάσεις Ἰωάννου τοῦ Ἐπιφιλίου (σελ. 241. τῆς Γιοῦρ Γραικοφωμ.).

Θεός ἐξετάσῃ, ἵνα μὴ ὑπ' ἀναξίων τὰ θεϊότατα τελεσιουργῶνται. Προσελθὼν τοίνυν ἐμοὶ καὶ ὁ κατὰ πνευμά μου υἱός (θεῖνα), υἱός τοῦ (θεῖνος) ἐκ χώρης τῆς (θεῖνος), ἐζήτησε λαβεῖν τὸ μέγα τῆς Ἱερουσούνης ἀξίωμα. ὅν καὶ στήσας ἐνώπιον τῆς ἱερέως εἰκόνας τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τὰ βέθη τῆς καρδίας αὐτοῦ ἐρευνήσας, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ παρ' ἄλλων ἀξιοπίστων ἀνδρῶν πληροφορηθεὶς τῶν εἰδόντων τὴν αὐτοῦ πολιτείαν, καὶ μηδὲν εὐρῶν ἐν αὐτῷ, κατὰ νόμους κωλύον, μαρτύρομαι αὐτὸν ἄξιον τῆς Ἱερουσούνης ὄντα καὶ τέλειον τῇ ἡλικίᾳ. καθὼς οἱ ἱεροὶ Κανόνες διακελεύονται. Ὅθεν καὶ ἐδόθη αὐτῷ τὸ παρὸν εἰς ἐνδειξιν, κεκυρωμένον ἰδίᾳ ἐμῇ ὑπογραφῇ, καὶ μαρτυρίαίς, ὧν προεῖρηκα ἀξιοπίστων μαρτύρων. Καὶ οὕτως ὑπογράφεται, ὅτε Πνευματικὸς καὶ οἱ μάρτυρες. αὐξῶδ'.

Τύπος τοῦ πρὸς τοὺς Πένητας Γράμματος.

Ἐντιμότατοι Κληρικοὶ, εὐλαθέστατοι Ἱερεῖς καὶ οἱ λοιποὶ πάντες εὐλογημένοι χριστιανοὶ τῆς καθ' ἡμᾶς ἐπαρχίας, χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ. Ὁ τὸ παρὸν ἡμῶν ἐπιφέρων γράμμα τιμιώτατος ἐν Χριστῷ ἀδελφός (θεῖνα), ὑπάχθων ἐκ τῆς πόλεως (θεῖνος), ἐκ τινων καιρικῶν περιστάσεων καὶ ἀνωμαλιῶν ὑπέπεσεν εἰς χεῖρος βρῦρατον γροσσιων τῶσων, ὡς ἐγνωσεν καλῶς καὶ ἐπληροφόρησεν παρὰ τῶν εἰδόντων τὰ κατ' αὐτόν. Ὅθεν μὴ ἔχων ὁ δυστυχὴς ἀλλαχόθεν βνηθείας καὶ ἐλέους τυχεῖν, προστρέχει εἰς τὰ φιλόχριστα σπλάγχθνα ἡμῶν τῶν φιλελεγκῶν Χριστιανῶν. Ὑποδεξάμενοι τοίνυν αὐτὸν ἀπαξιάπντες ἰλαρῶ τῷ προσώπῳ, ὡς Θεοδίδωκοι ὄντες εἰς τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους, [ἀ. Θεοσ. δ'. 9.] κατὰ τὸν Ἀπόστολον, ἔκαστος τὴν κατὰ δύναμιν ἐλεημοσύνην [Ματθ. ε. 7] αὐτῷ ἐπιχρηγήσατε, διὰ τὸν τοὺς ἐλεήμονας μακαρίζοντα Κύριον. Οἴδατε γάρ, ὅτι ἡ ἐλεημοσύνη ἐκ θανάτου ρύεται, κατὰ τὸν Γωβίτ. [Γωβίτ ιβ'. 8.] καὶ ὅτι, κατὰ τὸν Παροιμιστὴν, «ὁ ἐλεῶν πτωχόν, δανεῖζει Θεῷ,» [Παροιμ. ιθ'. 17.] οὗ ἡ χάρις καὶ τὸ ἔλεος, καὶ ἡ παρ' ἡμῶν εὐχὴ καὶ εὐλογία εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν.

Τύπος Διαθήκης. (1).

Τοῦ πρωτοπλάστου Ἀδάμ, φθόνῳ διαβόλου, τὴν ζωοποιὸν παραβάσαντος τοῦ Θεοῦ ἐντολήν, ἅπαντες ἡμεῖς οἱ ἐξ ἐκείνου τὸ γένος κατὰ διαδοχὴν ἔλκοντες, οὐ μόνον θνητοὶ ἐξ ἀθανάτων κατέστημεν, ἀλλ' οἴμοι! κα

(1) Σημειῶσαι δὲ ὅτι κατὰ τρεῖς τρόπους ἀφίνει τινὰς τὰ πράγματά του, ἢ μὲ διαθήκην, ἢ μὲ κωδικελλον, ἢ καὶ ἀγράφως. Διαθήκη λοιπὸν εἶναι μία διὰ τὰς θέλησις. τὴν ὅποιαν κάμνει τινὰς ἔχων τὸν νοῦν του ὕγιᾶ, εἰς ἐκεῖνα, ὅπου θέλει νὰ γένουν μετὰ τὸν θάνατόν του, κατὰ τὸν Ἀρμενόπουλον (βιβλ. εἰ. τίτλ. ε.) διὰ τῆς διαθήκης ἀφίνει τινὰς πρῶτον τὸ φαλλίδιον. ἦτοι τὸ μερίδιον καὶ τὴν κληρονομίαν εἰς τοὺς νομίμους κληρονόμους του καὶ συγγενεῖς. ἦτοι ἂν ἔχη τέσσαρα, ἢ ὀλιγώτερα παιδία, ἀφίνει εἰς αὐτὰ τὸ τρίτον μερίδιον τῆς περιουσίας του, εἰ δὲ παρᾶν ἀπὸ τὰ τέσσαρα, τὸ ἥμισυ τῆς περιουσίας του, καὶ τὰ λοιπὰ δύο μερίδ. α. ἢ τὸ ἥμισυ τὰ ἀφίνει κατὰ δεῦτερον λόγον (αὐτόθι. τίτλ. θ'). λεγάτον, ἦτοι τὰ ἀφίνει αὐτὸς δωρεᾶν καὶ χάριν διὰ νὰ τὸν ἐνθυμοῦνται. εἰς ὅποιον θέλει καὶ βούλεται ἡγαπημένον του, ἢ συγγενῆ του, εἴτε καὶ ξένον. Ἡ τὰ ἀφίνει εἰς πτωχοὺς, εἰς Μονατηρία. εἰς νοσοκομεία. εἰς σχολεῖα, καὶ εἰς ἄλλα τοιαῦτα θεοφιλῆ ψυχικά. Λεγάτον γὰρ εἶναι δωρεᾶ ἐν διαθήκῃ καταλειφθεῖσα (βιβλ. μδ. των Βασιλικῶν, τίτλ. ε.) καὶ κατὰ τὸν Ἀρμενόπουλον (αὐτόθι. τίτλ. ε.) γίνεται καὶ μυστικὴ διαθήκη, ἦτοι πρέπει νὰ ἔχη τὴν ἰδιοχέρην ὑπογραφὴν καὶ βούλλαν τοῦ διατιθεμένου. Ἀγραμμάτου δὲ αὐτοῦ ὄντος, νὰ γράφῃ καὶ ὁ γραφεὺς καὶ οἱ μάρτυρες, ὅτι ἐν φόβῳ Θεοῦ ἀληθῶς ταῦτα γράφουν, καθὼς τὰ ἤκουσαν ἐκ στόματος τοῦ ποιούντος τὴν διαθήκην. Ἡ δὲ φανερὰ διαθήκη πρέπει νὰ ᾖ βεβαιωμένη μετὰ τὴν ὑπογραφὴν καὶ βούλλα. τοῦ Πραίτωρος (ἦτοι τοῦ ἄρχοντος), καὶ μετὰ τὴν ὁμόφωνον μαρτυρίαν καὶ βούλλαν ἐπὶ τὰ πέντε μαρτύρων, ἐν καιρῷ δὲ ἀνάγκης. καὶ τριῶν ἢ δύο μαρτύρων, γράφοντος καὶ τοῦ ποιούντος τὴν διαθήκην ἰδιοχέρως τὸ ὄνομα τοῦ κληρονόμου του (Ἀρμενόπουλος αὐτόθι. τίτλ. ε.). Αἱ διαθήκαι ἄλλαι μὲν ξεσχίζονται ὀλοκλήρως ἢ κατὰ μέρος, ὅταν τὸν θε-

θίμενος, καὶ ὅταν ἔχη ὑπερῶσαν θυγατέρα, ἢ ἔγγονον καὶ δὲν τοὺς γράψῃ καὶ αὐτοὺς κληρονόμους· σχίζεται κατὰ μέρος καὶ διὰ ἄλλα πολλὰ αἷτια. Ἄλλαι δὲ διαθήκαι ἀκυροῦνται, ὅταν ἡ κατὰ νόμους δευτέρα διαθήκη ἀκυρότην τὴν πρώτην. καὶ διὰ ἄλλα πολλὰ. Ἄλλαι δὲ διαθήκαι εἶναι ἀτελεῖς, ὅταν δὲν ᾖ παρόντες ἐπὶ τὰ πέντε μάρτυρες, οὐδὲ συμφώνως τὴν ὑπογράψουν καὶ τὴν βουλώσουν, μηδὲ τὸ ὄνομα γράψῃ τοῦ κληρονόμου ἰδιοχέρως ὁ διατιθέμενος (Ἀρμενόπουλ. αὐτόθι. τίτλ. ε.). Δὲν πρέπει δὲ τινὰς νὰ ἀφίη δωρεὰς καὶ λεγάτα εἰς τὴν διαθήκην του, ἔξω ἀπὸ τὰ κοινὰ νόμιμα, ἦγουν πρῶτον πρέπει νὰ ἀφίη τὸ νόμιμον μέρος εἰς τὰ παιδία του, καὶ ὑστερον ἀπὸ τὸ ἐπιλοιπον μέρος τῆς περιουσίας του νὰ εὐγάνῃ καὶ τὴν προῖκα καὶ τὴν προγαμιαίαν δωρεᾶν, καὶ τότε ἂν περισσεύσῃ, νὰ τὸ ἀφίη δωρεᾶν καὶ ψυχικῶν, ὅπου θέλει (Ἀρμενόπουλ. αὐτόθι. τίτλ. ε. καὶ τίτλ. θ'). Γίνεται καὶ πρώτη, γίνεται καὶ δευτέρα, ἢ ὑτέρα διαθήκη· καὶ εἰ μὲν εἶναι τελεία ἢ ὑτέρα, χαλᾶ τὴν πρώτην (Ἀρμενόπουλ. αὐτόθι, τίτλ. ε.), εἰ δὲ εἶναι ἀτελής, δὲν τὴν ξεσχίζει (αὐτόθι. τίτλ. ε.)· βεβαιοῦται δὲ καὶ ἡ πρώτη, ὅταν ἀναφέρεται ἀπὸ τὴν ὑτέραν. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ διαθήκης. Κωδικελλος δὲ εἶναι μία ἀναπλήρωσις τῆς λειψῆς διαθήκης, ὅστις γίνεται ὅταν, ἀφ' οὗ κάμῃ τινὰς τὴν διαθήκην του, καὶ ἐνθυμηθῇ ὑστερον ἄλλα τινὰ, τότε γράφει εἰς ἄλλο χαρτίον ἐκεῖνα ὅπου ἐλησμένησε νὰ γράψῃ εἰς τὴν διαθήκην, τὸν ὅποιον Κωδικελλον βεβαιοῦσι πέντε μάρτυρες μόνον, καὶ ὁμοῦ ὅλοι οἱ ἐδρισκόμενοι παρόντες. Γίνεται δὲ καὶ Κωδικελλος πολλᾶκις χωρὶς νὰ γένη διαθήκη, ὅταν ἀπὸ ἀναγκαίαν περίστασιν δὲν φάσῃ τινὰς νὰ κάμῃ τελείαν διαθήκην (Ἀρμενόπουλ. αὐτόθι. τίτλ. ζ'). ἀγράφως δὲ ἀφίνει τινὰς τὰ πράγματά του, ὅταν παραγγεῖλῃ καὶ διαθήσῃ αὐτὰ ἐμπροσθεν πέντε μαρτύρων, κατὰ τὴν κ. Νεαράν τοῦ σοφοῦ Λέοντος (παρὰ Ἀρμενοπούλ. αὐτόθι. τίτλ. ε.), ἢ καὶ

τῷ θανάτῳ παραδιδόμεθα, ἐν ἡμέρᾳ ἣ οὐ προσδοκῶμεν, καὶ ἐν ὥρᾳ, ἣ οὐ γινώσκουμεν. Δι' οὗ καὶ ὁ Κύριος, ποτὲ μὲν διὰ τοῦ Προφήτου Ἡσαΐου παραγγέλλει τῷ Βασιλεῖ Ἐζεκίᾳ, «Γάζον περὶ τοῦ οἴου σου ἀποθνήσκεις γὰρ σὺ καὶ οὐ ζήσῃ». [Ἡσαΐας λή. 1]. Ποτὲ δὲ ἐν Εὐαγγελίοις αὐτὸς δι' ἐχυτοῦ, «Γρηγορεῖτε, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν, οὐδὲ τὴν ὥραν, ἐν ἣ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται». [Ματθ. κέ. 13] Τούτου χάριν καὶ γὰρ, ὁ δεῖνα φοβούμενος, μὴ ποτε διὰ τὸ ἀδελφὸν τοῦ θανάτου, τὰ κατ' ἐμὲ ἀδιάθετα μείνωσιν, ἐρρωμένους ἔχων τοὺς λογισμοὺς καὶ τὸν νοῦν ὑγιαῖν, τὴν παροῦσάν μου τελευταίαν διατίθεμαι διχθήκην. Καὶ πρωτοτύπως μὲν ἀφίημι πᾶσι τοῖς ἀδελφοῖς μου Χριστιανοῖς καὶ αὐτοῖς τοῖς μισοῦσι καὶ ἀδικήσασιν τὴν ἀπὸ καρδίας συγχώρησιν. Ἐπομένως δὲ, διατάσσω περὶ τῆς κινήτης καὶ ἀκινήτου περιουσίας μου ταῦτα. Ἀφίημι τῷ δεῖναι καὶ τῷ δεῖναι (καὶ γράφει ἐδῶ, τόσον τὴν νόμιμον κληρονομίαν εἰς τοὺς συγγενεῖς του, ὅσον καὶ τὰς θύρας καὶ ψυχικὰ ὅπου θέλει. Ἐν δὲ τῷ τέλει γράφει οὕτω) (1). Ταύτην μου τὴν διαθήκην κυρίαν καὶ βεβαιὴν εἶναι βούλομαι ἐπὶ παντὸς δικαστηρίου καὶ πάσης ἐξουσίας, ὃ δὲ ἐπιχειρῶν αὐτὴν ἀνατρέπειν, δώσῃ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως τῷ ἐπιπροσωπολήπτῳ Κριτῇ. καὶ τὰς ἀρὰς ἔξει τῶν Ἁγίων τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτώ θε. φώων Πιτέρω. Διὸ αὐτῆ χειρὶ τῇ ἐμῇ ἐβεβαιώθη καὶ ἄλλων ἀξιοπίστων προσώπων ὑπογραφαῖς εἰς ἀσφάλειαν (αὐτῶν. Ἰ. οὐλίου).

«Ὁ δεῖνα ἀναγνοὺς τὴν διαθήκην καὶ ἀρεθεὶς πᾶσι τοῖς γεγραμμένοις ὑπεγραψαὶ χειρὶ ἐμῇ, καὶ ἰσχύειν αὐτὴν κελεύω καὶ βούλομαι».

Ἐρεξῆς δὲ ὑπογράφουσι καὶ οἱ μάρτυρες οὕτω.

Ὁ δεῖνα παρῶν τῇ διαθήκῃ ταύτῃ τοῦ δεῖνος καὶ παρακληθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, ὑπέγραψαὶ χειρὶ ἐμῇ. (Περὶ δὲ τοῦ πῶς κληρονομοῦν οἱ κληρονόμοι, ὅρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ λ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ).

Τύπος Προικοσυμφώνου Γράμματος

Τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν ἐν Κανᾷ γάμον παρκαγενομένου, κίκεσε τὸ ὕδωρ εἰς οἶνον μεταβαλλόντος, καὶ διὰ τῆς ἀρχῆς τῶν σημείων ταύτης τὴν δόξαν αὐτοῦ φανερώσαστος. ὡς ὁ τῶν Εὐαγγελιστῶν ἐξοχώτατος ἱστορεῖ Ἰωάννης : θείας εὐλογίας καὶ τιμῆς ὁ γάμος ἡζῶνται, καὶ εἰς βῆθρον ὑπερῷωται Μυστηρίου, δηλωτικῶς Μυστηρίου μείζονος καὶ δείκνυσι Παῦλος βοῶν, νῦν μὲν. «Τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσι καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος.» [Ἐβρ. ιγ'. 4.]. Νῦν δὲ «τὸ Μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν, ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.» [Ἐφεσ. ε. 32.]. Ἐντεῦθεν καὶ οἱ κατὰ τοὺς θεοὺς Κανόνας καὶ νόμους εἰς γάμον συναπτόμενοι, παρὰ Κυρίου εὐλογεσθαι καὶ ἀρμόζεσθαι λέγονται, εἴ γε κατὰ τὸν Παροιμιαστὴν, «παρὰ Κυρίου ἀρμόζεται γυνὴ ἀνδρὶ.» [Παρ. ιθ'. 14.]. Ἐπει τοίνυν καὶ ἡμεῖς, ὅτε Πέτρος καὶ ἡ Μαρία, διὰ τοιοῦτου νομίμου καὶ Κανονικοῦ γάμου συνάψαι μέλλομεν τὸν υἱὸν ἡμῶν Ἰωάννην τῇ τιμῇ Ἐλένη τῇ θυγατρὶ Παύλου καὶ Ἐλισάβετ, προηγουμένως μὲν ἀποδίδομεν αὐτῷ τὰς ἀπὸ καρδίας καὶ ψυχῆς πατρικὰς ἐμῶν εὐχὰς τε καὶ εὐλογίας, ἵνα ἔχῃ ταύτας διὰ βίου στηριγμὸν καὶ σωτηριῶδες ἐφόδιον. «Εὐλογία γὰρ πατρὸς κατὰ τὸν Σεισάχ, στηρίζει οἴκους τέκνων.» Ἐπομένως δὲ, δίδομεν αὐτῷ εἰς λόγον προικὸς, τὸ καὶ τὸ (καὶ ἐδῶ γράφουσι ὅσας προίκας θέλουσι, τόσον εἰ γονεῖς τοῦ ἀνδρός, ὅσον καὶ οἱ γονεῖς τῆς γυναίκος. Ἐἴτα ἐν τῷ τέλει προσθέτουσι). Ταῦτα πάντα δίδομεν ἐκουσίᾳ γνώμῃ ἡμεῖς οἱ γονεῖς καὶ πατέρες τοῦ ἀνωτέρω ἀνδρός Ἰωάννου καὶ τῆς ἀνωτέρω γυναίκος Ἐλένης, ἵνα ἔχωσιν αὐτὰ ἀμφοτέρω διὰ παντὸς τοῦ βίου, καὶ ἐξουσιάζωσιν αὐτῶν ὡς ἰδίων κτημάτων, καὶ ἀπὸ τῆς σήμερον καὶ εἰς τὸ ἔξῃς, ἐσμέν πάντῃ ἀπηλλοτριωμένοι τῶν τοιοῦτων καλῶς δεδομένων προικῶν πραγμάτων, κινήτων τε καὶ ἀκινήτων, αὐτοῖς τε ἡμεῖς καὶ τὰ ἐξ ἡμῶν τέκνα, δηλονότι τὰ τοῦ διακληθέντος ἀνδρουνοῦ ἀδελφία. «Οἶκον γὰρ καὶ ὑπαρξίν, κατὰ τὸν Σολομώντα, μερίζουσι πατέρες πικροῖς» [Παρ. ιθ'. 14.]. Ὁ δὲ Θεός, ὁ εἰπὼν πρὸς τὸν Ἀδάμ καὶ τὴν Εὐάν, «αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε», [Γεν. α. 28.]. αὐξάναι καὶ πληθύναι αὐτοὺς, εὐτεκνίαν καὶ πολυτεκνίαν, τὸ πᾶσι γονεῦσι περιπόθητον χρῆμα αὐτοῖς χαριζόμενος μέχρι τρίτης καὶ τετάρτης γενεᾶς, καὶ εὐλογῆσαι αὐτοὺς, ὡς εὐλόγησε τὸν Ἀβραάμ καὶ τὴν Σάρραν, τὸν Ἰσαὰκ καὶ τὴν Ρεβέκκαν, τὸν Ἰα-

ἐπὶ τριῶν μαρτύρων κατὰ τοὺς νόμους Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου (τίτλ. ις'. σελ. 109. τοῦ β'. βιβλ. τῆς Γιοῦρ. Γραικωρῶν). Πλὴν ὅταν ἡ διαθήκη εἶναι βεβαία καὶ κερυρωμένη, ὅλα, ὅσα αὐτὴ διορίζει, πιάνονται, ὅσα δὲ ἄλλα χωρὶς διαθήκην ἐδωρίσθησαν, δὲν πιάονται, κατὰ τὸ β'. βιβλ. τῶν Βασιλικῶν τίτλ. γ'. ὅτι δὲ ἡ βούλησις καὶ ἐπιλογὴ τοῦ τελευταίου πρέπει νὰ μὴν βεβαία, καὶ ὁ μᾶ'. Ἀποστολικῶς, καὶ ὁ κδ'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ, καὶ ὁ πθ'. τῆς ἐν Καρθ. καὶ τὸ λζ'. βιβλ. τῶν βασιλ. τίτλ. δ'. Κεφ. ιδ'. συμμαρτυροῦσι, καὶ ὁ Ἀπόστολος φησὶ «Κερυρωμένην ἀνθρώπου διαθήκην οὐδεὶς ἀθετεῖ ἢ ἐπιδιατάσσεται» (Γαλ. γ'). «Ὁρα καὶ τὸν μᾶ'. Ἀποστολικὸν καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ λ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ.

(1) Τινὲς δὲ νεώτεροι λέγουσιν, ὅτι πρῶτον πρέπει νὰ διατάσῃ τινὰς νὰ δοθῇ τὸ χρέος του εἰς τοὺς χρεωφειλέτας του κατ' ὄνομα, καὶ ἡ ζημία καὶ ἀδικία, ὅπου εἰς τινὰς ἕκαμε ἐστέ-

ρον νὰ εἴδεται ἡ πληρωμὴ εἰς τοὺς δούλους του· τρίτον νὰ δίδῃ ἔλεος διὰ τὴν ψυχὴν του καὶ τὴν θανάτῃ του· καὶ τέταρτον, ὅτι μείνει νὰ τὸ μοιράζουσι οἱ νόμιμοι κληρονόμοι του, οἱ πλησιέστεροι πρῶτον, ἔπειτα οἱ μακρύτεροι. Λέγει δὲ ὁ θεὸς Χρυσόστομος ὅτι, εἰς τὰς διαθήκας πρέπει νὰ γράφεται πάντοτε ὁ Χριστός, ἥτοι οἱ πτωχοὶ, ὑποκάτω εἰς τὸ πρόσωπον τῶν ὁποίων λαμβάνει ὁ Χριστὸς τὴν ἐλεημοσύνην, ὡς εἶπεν «Ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε» (Ματθ. κέ. 40.) τὰ δὲ λόγια τοῦ χρυσορρήμονος εἰσι ταῦτα· «Ἐν ταῖς διαθήκαις τὸν Χριστὸν κατέλιπε κληρονόμον» (λόγ. ιη. πρὸς Ἐφ. σ.). Καὶ πάλιν «Ὅταν τις μέλλῃ τελευτῆν, ὁ οἰκίος τῷ τελευτῶντι κατασκευάζτω τὰ ἐντάφια, καὶ ἐπιθέτω τὸν ἀπὸντα τοῖς διομένοις τι καταλιμπάνειν.» (Ὁμιλ. πε'. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην).

κῶς καὶ τοὺς δώδεκα Πατριάρχας, καὶ δὴν αὐτοῖς ὁμόνοιαν, συμπυχίαν, ζῶν ἑιρηνικὴν καὶ ἐνάρετον, πληρῶν εἰς αὐτοὺς καὶ τὴν εὐλογίαν ἐκείνην τοῦ προφητάνακτος Δαβὶδ, δηλονότι, ἵνα «ὁ μὲν ἀνὴρ εἴη πεπληθυσμένος ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ὡσεὶ κέρδος τοῦ Λιβάνου, ἢ δὲ γυνὴ αὐτοῦ, ὡς ἀμπελος εὐθηνούσα ἐν τοῖς κλίτεσι τῆς οἰκίας, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν, ὡς νεόφυτε ἐλαιῶν κύκλι τῆς τραπέζης αὐτῶν», [Ψαλμ. ρζ'. 3.] καὶ ἀπλῶς εἶπειν, ἵνα «διὰ τῆς τοιαύτης καλῆς τεκνογονίας καὶ αὐτοὶ σωθῶσι, μένοντες ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ καὶ ἀγιασμῷ μετὰ σωφροσύνης», [ἀ. Τιμ. β'. 15.] ὡς λέγει ὁ Παῦλος. Ὅθεν εἰς ἐνδειξιν καὶ ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν προικοσύμφωνον, ὑπογεγραμμένον δι' ἀξιοπίστων μαρτύρων. Ἐν ἔτει αὐτῷ. κατὰ μῆνα Αὐγούστου.

Τύπος κανονικοῦ Διαζυγίου.

Προκαθήμενης τῆς ἡμῶν ταπεινότητος, συνεδριάζοντων αὐτῇ καὶ τῶν ἐντιμοτέρων Κληρικῶν, εὐλαβεστάτων Ἱερῶν, καὶ τιμιωτάτων Ἀρχόντων τε (καὶ Προσεστώτων) παρέστη ἐνώπιον πάντων ὁ τιμιώτατος κῆρ. Γεώργιος ἀπὸ χωρίου, ἢ ἐνορίας (τῆς δεῖνος) κατηγορῶν τῆς αὐτοῦ γυναικὸς Μαρίας μοιχείας ἐγκλημα, καὶ λέγων ὡς εὗρεν αὐτὴν ἀληθῶς μιάνασαν τὴν ἐπ' αὐτῇ κοίτην τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, καὶ παρ' ἄλλου ἐπαυτοφώρῳ μοιχευμένην. Ἀπαιτηθεὶς δὲ περὶ τούτου, καὶ μάρτυρας ἀξιοπίστους παρήγαγε (τὴν δεῖνα καὶ τὸν δεῖνα καὶ τὸν δεῖνα), οἵτινες ἐν φόβῳ Θεοῦ καὶ ἐν βάρει συνειδήσεως, ἐνώπιον πάντων ἐμαρτύρησαν περὶ τῆς αὐτοῦ γυναικὸς, ὡς ἀψευδῶς οὐκ ἐφύλαξε τὴν προσήκουσαν πίστιν τῷ ἰδίῳ ἀνδρὶ, ἀλλ' ἐπιβουλεύσαμένη τὴν ἑαυτῆς σωφροσύνην, μοιχαλῆς ἐχρημάτισε. Καὶ τοίνυν ἡ ταπεινότης ἡμῶν, τούτων ἀκούσασα καὶ πληροφορηθεῖσα, εἶδωκεν ἀναβολὴν τῇ ὑποθέσει ταύτῃ. Καὶ δὴ χρησαμένη ἔπειτα διαφόροις λόγοις καὶ τρόποις, ὥστε καταπεισῆαι τὸν διαληφθέντα Γεώργιον παραλαβεῖν αὐτὴν καὶ δεχθῆναι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ (ἔξεστι γὰρ καὶ τοῦτο κατὰ τοὺς θεοὺς νόμους), παραβλέψαντα τὸ τοιοῦτον αὐτῆς παράπτωμ, μετανοούσης πικρῶς ἐπὶ τούτῳ, καὶ μηδὲ ποτε ἄλλοτε τοῦτο πράξει ὑπισχνουμένης, καὶ ταῦτα πάντα πραγματευσάμενη εἰς διάστημα καιροῦ ἱκανοῦ, οὐκ ἠδυνήθη ὁμοῦ τούτου δεῖξαι καταπειθῆ. Ὅθεν ἐπομένη τῇ ἐν Εὐαγγελίοις τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἀποφάσει, τῇ λεγούσῃ, ὅτι «εἰς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, παρεκτὸς λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχεῖσθαι» [Ματθ. ε'. 32. 1θ'. 7. 9.]. Καὶ διανοουμένη, ὡς αὕτη μὸν νόμιμος καὶ εὐλογος αἰτία ἐστὶ τοῦ χωρίσθαι ἀνδρα ἀπὸ γυναικὸς, δηλαδὴ ὁ τῆς μοιχείας λόγος, καθὼς ὁ Κύριος ἀπεφῆναντο· ἅμα δὲ καὶ προνοουμένη μήτι γε δεινότερον συμβῆ ἕκ τῆς τούτων εἰς τὸ ἐξῆς συνοικίσεως, τῆς μοιχείας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὴν ζηλοτυπίαν τικτούσης, καὶ τῆς ζηλοτυπίας αὐτῆς τὸν φόνον· τούτου οὖν χάριν, ἔχει διεζευγμένον καὶ λελυμένον τὸν ρηθέντα Γεώργιον ἀπὸ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Μαρίας, κατὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Κυρίου καὶ τοὺς θεοὺς Κανόνας, Ἀποστολικούς τε καὶ Συνοδικούς, ἀλλὰ καὶ δίδωσιν αὐτῷ ἄδειαν ἑτέραν γυναῖκα λαβεῖν, τῇ δὲ προδιαληφθείσῃ γυναικὶ αὐτοῦ Μαρίας, οὐδέποτε δίδωσιν ἄδειαν ἑτέρον ἀνδρα λαβεῖν, ὡς αἰτία γενομένη τοῦ τοιοῦτου χωρισμοῦ καὶ τῆς διαζεύξεως. Πρέπει γὰρ εἰς αὐτὴν ἀντὶ τῶν δευτέρων γάμων καὶ ὑμεναίων, νὰ μὴν οὕτω, κλαίονσα καὶ πενθοῦσα διὰ βίου τὴν ἑαυτῆς ἀμαρτίαν, ὅτι «Ὁ ὁ Θεὸς συνέζευξεν, αὐτὴ διεχώρισε.» [Ματθ. 19'. 6.]. Ἐπεὶ καὶ ἄλλως, ἐζῶντος τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, ἂν αὐτὴ διὰ τῆς ἀκολασίας αὐτῆς διέζευξε, φόβος ὑποτρέχει μήπως μοιχαλῆς χρηματίσῃ, ἐὰν γένηται ἀνδρὶ ἑτέρῳ.» [Ρωμ. ζ'. 3.] κατὰ τὸν Παῦλον, ὅς καὶ ἄλλαχού φησιν, ὅτι «ἐὰν ἡ γυνὴ χωρισθῇ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, μενέτω ἄγαμος.» [ἀ. Κορ. ζ'. 11.] Ὅθεν εἰς ἐνδειξιν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν Διαζύγιον, καὶ ἐδόθη τῷ πολλακίς διαληφθέντι Γεωργίῳ (1) ἐν ἔτει αὐτῷ. κατὰ μῆνα Αὐγούστου.

Τύπος Κανονικῆς Παραιτήσεως.

Οἶδα μὲν οἶδα, Παναγιώτατε καὶ θεϊότατε Δέσποτα, καὶ θεῖα καὶ ἱερὰ τῶν ἁγίων Ἀρχιερέων Σύνοδος, ὅτι οὐκ ἔξεστι τοῖς ἀξίως καὶ ὡς δεῖ τοῦ τῆς Ἀρχιερωσύνης ἀντεχομένοις ἀξιώματος Ἐπισκόποις, καὶ κατὰ Κανόνας μὲν ποιμένουςι καὶ διεξάγουσι τὰ λογικὰ τοῦ Χριστοῦ ποίμνια, μηδαμῶς δ' ἐπὶ τινὶ τῶν ἀτόπων καὶ καθάραισιν δυναμένων ἐπάγειν, καταγινῶσκον ἔνδον φέρουσι τὸ οἰκεῖον αὐτῶν συνειδὸς, παραιτήσεως διδόναι καὶ προκομίζειν λιβελλοὺς, καθάπερ οἱ ἱεροὶ Κανόνες διαγορεύουσι, καὶ μάλιστα ὅτε τρίτος τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, καὶ ἡ πρὸς τὴν ἐν Παμφυλίᾳ Σύνοδον ἐπιστολὴ τῆς ἁγίας καὶ Οἰκουμενικῆς τρίτης Συνόδου. Εἰ γὰρ καὶ μέγα καὶ φοβερὸν ἀληθῶς ὑπάρχει τὸ τῆς Ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα καὶ αὐταῖς ταῖς ἐπουρανίοις δυνάμεσιν· ἀλλ' οὖν τὸν ἀπαξ αὐτὸ ἐγκρανευμένον μὴ ἀναξίως· μηδὲ γοῦν ἐν κατεγνωσμένῳ συνειδῶτι αὐτὸ διιδύοντα, τοῦτου μετ' εὐρωστίας πνευματικῆς ἀντιποιεῖσθαι δεῖ, καὶ οἷον ἀνταποδύεσθαι τοῖς πόνοις, καὶ ἰδρῶτα τὸν ἑμισθον ἐθελοντὶ ὑπομένειν, καὶ μὴ ἐξ ἀπραγμοσύνης. Ἡ ὀλιγορίας καὶ ἄσκου ἀπαγορεύειν πρὸς τὰς ἐπεννηγεμένας φροντίδας, καὶ πρὸς τὰς ἀδοκίμους τοῦ βυθμοῦ περιστάσεις, ἣν ποὺ καὶ ταῦτά φησιν ἐν τῇ προδιαληφθείσῃ ἐπιστολῇ ἡ ἁγία καὶ Οἰκουμενικὴ τρίτη Σύνοδος. Ἐπεὶ δ' ἐγὼ, οἴμοι! ὁ ταπεινὸς Ἐπίσκοπος (ἢ Μητροπολίτης) τῆς δεῖνος Ἐπισκοπῆς (ἢ Μητροπόλεως ἀναξίως τοῦ τοιοῦτου πεπολίτευμαι ἐπαγγέλματος, καὶ σύνοῖδα ἑμαυτῷ ἐγκλήμασι τισὶ λάθρα περιπεσῶν, ὧν ἂν ἐληγεγμένων τε καὶ πεφωραμένων, πάντως καθάραισιν ἂν ὑπέστην

(1) Ὅποιος Ἀρχιερεὺς μέλλει νὰ δώσῃ εἰς τινὰ Διαζύγιον κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην, ὡς ἀναγκαῖα καὶ ἀπαραίτητα εἰς τὴν ὑπὸ τὸν παρακαλοῦμεν νὰ ἀναγνώσῃ πρῶτον τὸν μῆ'. Ἀποστολικόν, καὶ τὴν εἰς ἐκείνον ὑποσημειώσιν· ἀλλὰ νὰ τὰ ἀναγώσῃ

δικαίαν και έννομον, και ἄ κἄν τοὺς πολλοὺς λανθάνῃ, εὖλογος ἂν εἴη αἰτία κανονικῆς παραιτήσεως. Τούτου χάριν, προλαβὼν, ἐκβάλλω ἑμαυτὸν τοῦ Ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος, ὅπως διὰ τούτου τὸν θεῖον ἐπισπάσωμαι ἔλεον. Ἀκούω γὰρ τοῦ Θεοῦ Χρυσοστόμου λεγοντος· «Ἐχρῆν τοσαύτην τοῦ πράγματος ἔχειν εὐλάβειαν, ὡς και κατ' ἀρχὰς ἐκφυγεῖν τὸν ὄγκον. Καί μετὰ γενέσθαι ἐν αὐτῇ μὴ περιμένειν τὰς παρ' ἑτέρων κρίσεις, εἴποτε συμβαίη ἀμάρτημα καθαίρεισιν ἱκανὸν ἐργάζεσθαι, ἀλλὰ προλαβόντα ἐκβάλλειν ἑαυτὸν τῆς ἀρχῆς. Οὕτω μὲν γὰρ και ἔλεον ἐπισπάσασθαι παρὰ Θεοῦ εἰκὸς ἦν· τὸ δὲ ἀντέχεσθαι παρὰ τὸ πρέπον τῆς ἀξίας, πάσης ἑαυτὸν ἀποστερεῖν συγγνώμης ἐστὶ, και μᾶλλον ἐκκαίειν τοῦ Θεοῦ τὴν ὀργήν, δεύτερον χαλεπώτερον προσθέντα πλημμέλημα». [Ἀδγ. περὶ Ἱερωσύνης]. Τούτου χάριν καὶ γὰρ ὑπὸ τοῦ οἰκείου συνειδότες ἐλεγχόμενος και κατακρινόμενος διὰ τὴν ἐμὴν ἀναξιοσύνην, τοὺς παρ' ἑτέρων οὐ περιμένω ἐλέγχους και κατακρίσεις. Ἀλλὰ διὰ τῆς παρούσης μου παραιτήσεως παραιτοῦμαι ἐν ταυτῷ και τὴν, ἣν περ ἔλαχον, ἐπαρχίαν μου ταύτην, σὺν αὐτῇ δὲ και τὴν τῆς Ἀρχιερωσύνης ἀξίαν, και αὐτὸ τὸ τῆς Ἐπισκοπῆς ὄνομα. «Ὁ γὰρ μὴ ἀξιος προεστάναι· θεοῦ θυσιαστηρίου, μηδ' αὐτῇ τιμᾶσθαι τῇ τῆς Ἐπισκοπῆς κλήσει ἐστὶν ἀξιος». ὡς ὁ γ'. Κανὼν τοῦ ἀγίου Κυρίλλου διακελεύεται. Ὅθεν εἰς ἐνδειξιν δέδωκα και τὸν παρόντα τῆς παραιτήσεως Λίβελλον, ὑπογεγραμμένον τῇ ἐμῇ χειρὶ· ἐν ἔτει.

Τύπος Ἀντιμινσίου.

Θυσιεσθήριον Θεῖον και ἱερὸν, τοῦ τελεῖσθαι δι' αὐτοῦ τὰς ἀναιμάκτους Ἱερουργίας.

ΠΙΝΑΞ ΚΕΦΑΛΑΙΩΔΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΗΣ ΒΙΒΛΟΥ.

Κανόνες τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων : : : : : : : : ΠΕ'. Σελ. 15

ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΩΝ ΣΥΝΟΔΩΝ.

Κανόνες τῆς Α'. Συνόδου :	Κ'.	104
Κανόνες τῆς Β'. Συνόδου	Ζ'.	131
Κανόνες τῆς Γ'. Συνόδου	Η'.	141
Κανόνες τῆς Δ'. Συνόδου	Λ'.	153
Κανόνες τῆς Ε'. Συνόδου	ΡΒ'.	177
Κανόνες τῆς Ζ'. Συνόδου	ΚΒ'.	257

ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΣΥΝΟΔΩΝ.

Κανόνες τῆς Πρωτοδευτέρας	ΙΖ'.	280
Κανόνες τῆς ἐν τῇ Ἁγίᾳ Σοφίᾳ	Γ'.	294
Κανὼν τῆς ἐν Καρχηδόνι	Α'.	298
Κανόνες τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ :	ΚΕ'.	302
Κανόνες τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ	ΙΕ'.	318
Κανόνες τῆς ἐν Γάγγρα	ΚΑ'.	322
Κανόνες τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ.	ΚΕ'.	330
Κανόνες τῆς ἐν Λαοδικείᾳ	Ε'.	342
Κανόνες τῆς ἐν Σαρδικῇ	Κ'.	360
Κανόνες τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει	Β'.	375
Κανόνες τῆς ἐν Καρθαγένῃ	ΡΜΑ'.	376

ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΜΕΡΟΣ ΠΑΤΕΡΩΝ.

Κανόνες τοῦ ἁγίου Διονυσίου Ἀλεξανδρείας	Δ'.	441
Κανόνες τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Νεοκαισαρείας	ΙΒ'.	447
Κανόνες τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Πέτρου	ΙΕ'.	453
Κανονικαὶ Ἐπιστολαὶ τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου.	Γ'.	466
Κανόνες τοῦ μεγάλου Βασιλείου.	ΖΒ'.	474
Κανόνες τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης	Η'.	525
Κανὼν τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου	Α'.	535
Κανὼν τοῦ ἁγίου Ἀμφιλοχίου	Α'.	536
Κανόνες τοῦ ἁγιωτάτου Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας	ΙΗ'.	537
Κανόνες τοῦ Ἀλεξανδρείας Θεοφίλου	ΙΔ'.	546
Κανόνες τοῦ ἁγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας	Ε'.	554
Κανονικὴ Ἐπιστολὴ τοῦ ἁγίου Γενναδίου	Α'.	558
Κανόνες τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ	ΛΕ'.	562
Κανονικὴ Ἐπιστολὴ τοῦ ἁγίου Ταρασίου.	Α'.	578
Κανόνες τοῦ ἁγίου Νικηφόρου τοῦ Ὁμολογητοῦ	ΛΖ'.	584
Κανονικαὶ Ἐρωταποκρίσεις, αἱ ἐπὶ Νικολάου Πατριάρχου	ΙΑ'.	590
Σύντομος ὁμοῦ καὶ ἀκριβὴς διδασκαλία περὶ Συνοικισίων		596
Τύποι Γραμμάτων τινῶν, Συστατικοῦ, Ἀπολυτικοῦ, Ἐνταλτηρίου, Συμμαρτυρίας, τοῦ πρὸς τοὺς πένητας, Διαθήκης, Προικοσυμφώνου, κανονικοῦ Διαζυγίου, κανονικῆς Παραιτήσεως καὶ Ἀντιμινσίου		610-614
Ἰχνογραφία, ἢ Εἰκονογραφία τοῦ Ναοῦ		617

ΙΑΜΒΟΙ.

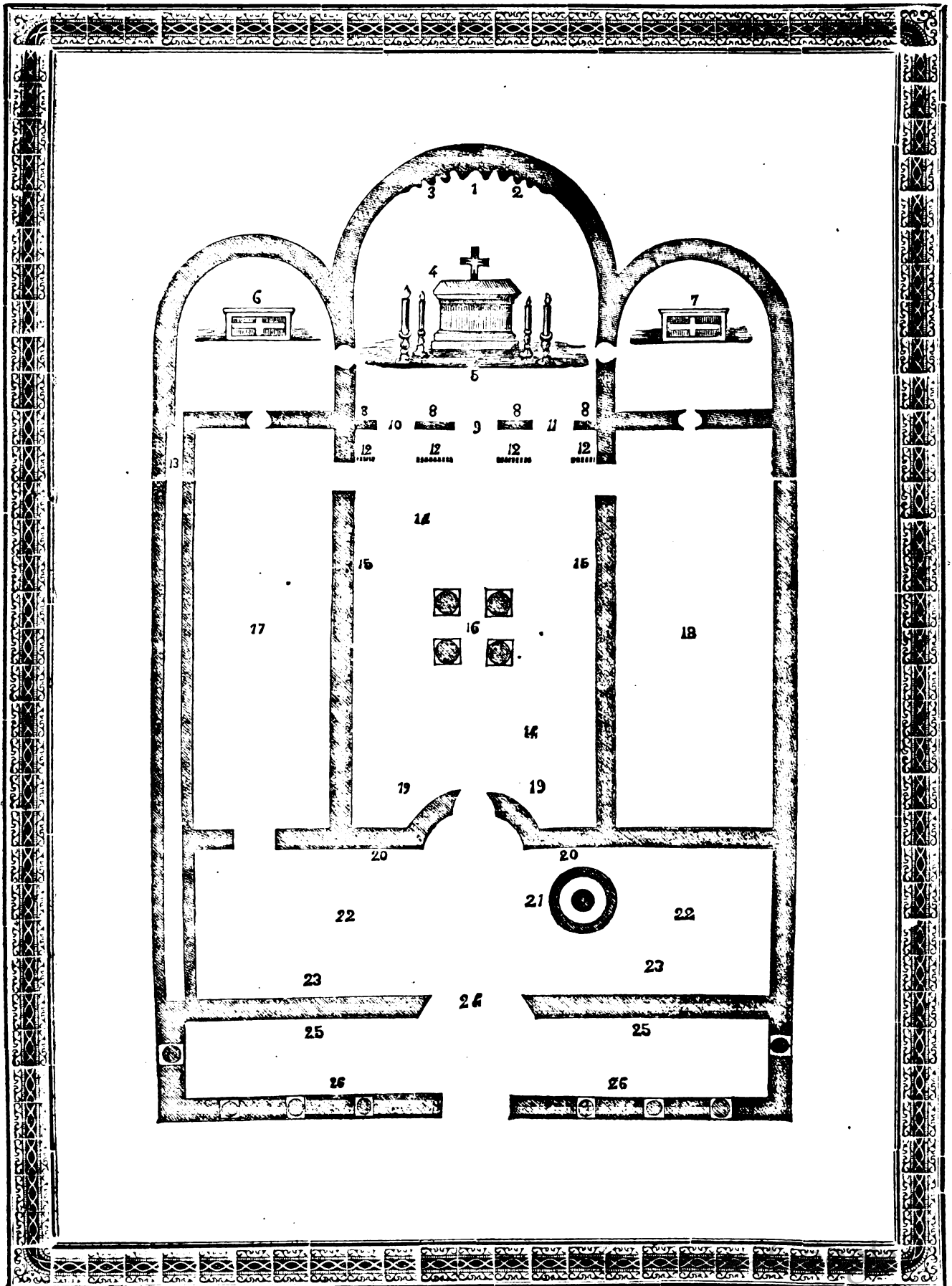
» Ἄλλη Κιβωτός ἐστὶν ἡ Ἐκκλησία,
» Τάξις φέρουσα, ποικιλοτρόπους ἔσω,

» Μυστῶν τε Πιστῶν, Γνωσιμαχοῦντων πάλιν
» Μυουμένων τε, πίστιν Ὀρθοδοξίας.

1. Θρόνος.
2. 3. Σύνθρονον.
4. Ἁγία Τράπεζα.
5. Ἁγιον Βῆμα.
6. Πρόθεσις.
7. Διακονικόν, (τὸ νῦν λεγόμενον Διακονικόν, ὅπερ καὶ Μεσατώριον καὶ Μισατώριον καὶ Μινσατώριον ἐλέγετο).
8. Ἁγίαι Πύλαι καὶ ἅγια Θυρίδια γενικῶς.
9. Ἁγία Πύλη.
10. Ἰδίως δὲ Ἰ. Βόρειος καὶ πλαγία Πύλη.
11. Ἰ. Νότιος καὶ πλαγία Πύλη.
12. Κάγκελοι, ἤτοι Κιγκλίδες.
13. Διακονικὸν ἀρχαῖον.
14. Ἡ κυρίως καὶ κατ' ἐξοχὴν Ἐκκλησία καὶ Ναός.
15. Στάσις τῶν Πιστῶν καὶ τῶν Συνισταμένων.
16. Ἄμβων.
17. Βόρειον Κλίτος.
18. Νότιον Κλίτος.
19. Ὁραταὶ Πύλαι, αἱ καὶ Βασιλικαὶ καὶ Ἀγγελικαί.
20. Στάσις τῶν Ἀχρωμένων.
21. Κολυμβήθρα.
22. Νάρθηξ, ὅστις ἐνίοτε καὶ Πρόναος λέγεται.—Στάσις τῶν Χειμαζομένων, τῶν καὶ δαιμονιζομένων καὶ Ἐνεργουμένων.
23. Στάσις τῶν Κατηχομένων.
24. Μεγάλαι Πύλαι.
25. Στάσις τῶν Προσκληιόντων.
26. Προπύλαιον, τὸ αἰεὶ Προαύλιον καὶ Πρόθυρον, ὅπερ πολλάκις καὶ Πρόναος λέγεται.

ΣΗΜ. Ὁ Ναός γενικῶς ὀνομάζεται τὰ δ' ἔμμερα τοῦ Ναοῦ ταῦτα· τὸ Βῆμα, ὃ κυρίως
Ναός, ὃ Νάρθηξ καὶ τὸ προαύλιον, καθ' ἣν ἐννοιαὶν καὶ αὐτὸ Πρόναος λέγεται.

Ἡ ἰχνογραφία αὕτη ἀντεγράφη ἐκ τοῦ Ἐξομολογηταρίου τοῦ Χρυσάνθου Ἱεροσολίμων.

ΠΙΝΑΞ ΤΟΠΟΛΟΓΙΚΟΣ ΤΩΝ ΕΝ ΤΗ ΠΑΡΟΥΣΗ ΒΙΒΛΩΙ ΑΞΙΟΜΝΗΜΟΝΕΥΤΩΝ

ΚΑΤ' ΑΛΦΑΒΗΤΩΝ.

Α.

Ἄαρών, διατι ἔδωκεν ἄδειαν εἰς τοὺς Ἑβραίους νὰ μοσχοποιήσουν.	472
Ἀγάλματα, τι εἶναι, καὶ διατι ταῦτα δὲν εἰκονίζομεν.	257
Ἀγάπαι, ἤτοι τραπέζια κοινὰ πῶς ἐγένοντο, καὶ ποῖαι μὲν ἐμποδίζονται, ποῖαι δὲ οὐχί. 234. Πῶς αὐτὰ ὠνομάζοντο.	234
Ἄγγελοι, εἰκονίζονται 259. Οἰκετὰ σώματα αὐτῶν ποῖά εἰσι· αὐτόθι. Οὐκ εἰσι πάντῃ ἀσώματοι· αὐτόθι. Οὐ χρὴ ἐπικαλεῖσθαι αὐτοὺς ὡς θεοὺς 353. Ἐπιστατοῦσι τῶν Ἐκκλησιῶν.	101
Ἀγένειοι νέοι, δὲν πρέπει νὰ συγκατοικοῦν μὲ Ἱερωμένους ἢ Μοναχοὺς.	110
Ἄγια, ἂν χυθοῦν, ἢ φρωθοῦν, ἢ μουχλιάσουν, τι πρέπει νὰ γίνεσθαι 206. Κατὰ τι μουχλιάζουν αὐτόθι. Ἰδὼρ ζεστόν καὶ κοχλιάζον διατι βίλλεται εἰς αὐτὰ αὐτόθι. Χωρὶς αὐτὸ δὲν τελοῦνται 585. Μετὰ τὴν μετουσίωσιν λατρευτικῶς προσκυνοῦνται 260. Διατι καὶ μετὰ τὸν ἀγιασμὸν ἀντίτυπα λέγονται τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου αὐτόθι. Διὰ πόσας αἰτίας ἐφυλάττοντο 220. 346. Διατι ταῦτα ἐστέλλοντο· αὐτόθι. Διατι ἀγιάσματα τῆς τριάδος κελοῦνται 404. Ταῦτα οὐ συτέλλονται ἀπὸ λαϊκούς, ἢ Ἀναγνώστας τῇ μεγάλῃ Πέμπῃ 231. Ὅρα καὶ εἰς τὴν λέξιν Κοινωνία ἐν τῷ ἰδίῳ τούτῳ Πίνακι.	
Ἄγιασμός μικρὸς καὶ μέγας, τι διαφέρουν 229. Ὁ μέγας διατι γίνεται δύο φοραὶς αὐτόθι. Οἱ μὴ μετακλυμδάνοντες, πότε νὰ παίρουν μέγαν ἀγιασμόν.	165
Ἄγιοι, διατι λέγονται ὄντες 549. Καὶ πάντες οἱ χριστιανοὶ οὕτως ὀνομάζονται· αὐτόθι.	
Ἄγιοι, ἔχουν ἁμαρτίας ἀληθῶς 430. Καὶ ἀληθῶς τὸ, ἄφες ἡμῖν, λέγουσι, τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν 431. Συγγνωστὰς ὁμοῦ, οὐ θανασίμους ἁμαρτίας κείμενους 430. Τὰ ὀνόματα αὐτῶν τὰ γεγραμμένα πρέπει νὰ τιμῶνται.	233
Ἄγιον, διαφορὰν ἔχει ἀπὸ τὸ ἱερόν.	189
Ἄδὰμ, δὲν ἐκτίσθη φύσει θνητὸς 424. εἰς τὴν β'. ὑπόσημ. Οὔτε μέσον θνητότητος καὶ ἀθνασίας, ἀλλὰ μόνον φύσει ἀθάνατος αὐτόθι. Διατι εἰπὸν τινες αὐτὸν μέσον κτισθῆναι φθορᾶς καὶ ἀφθορίας· αὐτόθι. Ἄμαρτία αὐτοῦ ποῖα ἐστάθη· αὐτόθι. Πῶς μετεδόθη ἡ ἁμαρτία του εἰς ὄλους τοὺς ἀνθρώπους αὐτόθι. Διατι τὰ παιδιά του ὑπανδρεύθησαν μετ' ἀλλήλων.	514
Ἄδελφός ὁποῦ πέση μὲ ἀδελφὴν του, πῶς ἐπιτιμᾶται 507. Ἡ μὲ ἀδελφὸν του.	577
Ἄδελφοποιήσια, εἶναι ἐμποδισμένη.	609
Ἄδικίαν, οὔτε τὸ βάπτισμα δύναται νὰ συγχωρήσῃ, οὔτε τὸ σχῆμα τῶν Μοναχῶν, ὅταν ἦναι δυνατὸν νὰ ἐπιστραφῇ καὶ δὲν ἐπιστρέφεται.	451
Ἄδιαφορία, πότεν ἐστὶ κακόν.	518
Ἄζυμα τίνες προσέφερον 87. Τούτων εὔρετῆς ποῖος ἐστάθη ἐν τῇ Δύσει· αὐτόθι. Ἀπόβλητά εἰσι· αὐτόθι.	
Ἄϊμα, οἱ τρώγοντες πῶς ἐπιτιμῶνται 76. Καὶ διατι τοῦτο οὐ τρώγεται.	76
Ἄϊρεσις, τι διαφέρει ἀπὸ τὸ σχίσμα καὶ τὴν παρξουαγωγίην.	475
Ἄϊρετικοὶ, ποῖοι ἐσυγχαινόντο τοὺς ἁμαρτολοὺς 67. Ποῖοι ἐσυγχαινόντο τὰ κρέατα 65. Αἱ χειροτονίαι αὐτῶν ἀπόβλητοι εἶναι 83. Ποῖοι προσέφερον ἄζυμα 87. Τεσσαρεσκαιδεκατίται οἱ καὶ Τετραδίται τι ἦσαν 139. 588. Ποῖοι ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν ἐδέχθησαν, ἢ διὰ Μύρου, ἢ διὰ Βαπτίσματος 139. 249. Ἄϊρετικοὶ Μονοφυσίται εἰς πόσας αἵρέσεις διηρέθησαν 155. Οἱ Κολλυριδιανοὶ τι ἦσαν 238. Ἄϊρετικοὶ ποῖοι εἶναι ὁποῦ κόπτουν τὰ μέλη τοῦ σώματος των 31. εἰς τὴν γ'. ὑπόσημ. Ποῖοι ἐμποδίζουσι τὸν γάμον τῶν Ἱερῶν, ἢ τὸν γάμον διαβόλλου 19. 324. Μὲ αὐτοὺς δὲν πρέπει νὰ συμπροσεύχωνται οἱ Κληρικοὶ καὶ ὀρθόδοξοι, οὔτε εἰς Ἐκκλησίαν νὰ τοὺς δέχωνται 54. Βάπτισμα τούτων ἄδειον· αὐτόθι. Μὲ αὐτοὺς οὐ συνάπτονται εἰς γάμον οἱ ὀρθόδοξοι 164. Τίνες μετὰ τῆς προσθήκης ἔλεγον τὸ Τρισάγιον 238. Ἀγγελικοὶ τι ἦσαν 353 Δὲν κληρονομοῦν οὔτε τοὺς πατέρας των, ὀρθόδοξους ὄντας, οὔτε παίρουν ἂν ἀφεθῇ τι εἰς αὐτοὺς 389. 390. Τίνες κοινωνοῦντες, ἐβάπτιζον ἀνθρώπινον κόκκαλον, ἤτοι οἱ Δονατισταὶ 399. Τι πρέπει νὰ συνομιλῇ τινὰς μὲ αὐτοὺς διὰ τὴν ἔνωσιν 416-417. Ἄν χειροτονήσῃ τινὰς, πῶς παιδεύονται.	

- Αίρετικῶν ἐπιστρέφόντων, τόποι πῶς οἰκονομοῦνται 421. 431. 432. Οἱ Πελαγίανοι τί ἦσαν 429. Καὶ οἱ Ἑμιπελαγίανοι 426. Μασσαλιανοὶ τί ἐφρόνου 430. Ἀρειανοὶ ἄψυχον σάρκα ἔλεγον, ὅτι ὁ Κύριος ἔλαβε 474. Ἀπολιναρισταί, ὅτι καὶ ἄνουν 133. Αἰρετικὸς ποῖος λέγεται 476. Οἱ αἰρετικοὶ τί διαφέρουν ἀπὸ τοὺς ἀπίστους αὐτόθι. Ἀφ' ἑαυτῶν πρέπει νὰ ζητοῦν νὰ βαπτισθοῦν, καὶ ὄχι νὰ παρακινῶνται ἀπὸ ἄλλους 250. εἰς τὴν δ'. ὑπόσημ. Οἱ συγκοινωνήσαντες αὐτοῖς, πῶς οἰκονομοῦνται: ἐπιστρέφοντες. 472
- Αἰχμαλωσία νοδὸς τί εἶναι. 566
- Ἀκάθαρτα διατὶ λέγονται 65. Ὅταν πέσουν εἰς ἀγγιστον, τί νὰ γίνεσθαι. 77
- Ἀκοινωνήτος. ὄνομα, πόσα σημαίνει. 6
- Ἀκρίβεια τί ἐστὶ 54. 55. Ἡ ἐπὶ τῶν ἐπιτιμιῶν διοριζομένη, ὁποῖα ἐστὶ 256. Ἀφ' οὗ περᾶση ἡ οἰκονομία, πρέπει πάλιν αὐτὴ νὰ φυλάττεται. 58-59
- Ἀμαρτία θανάσιμος, ὁποῖα 267. Κατὰ πόσους τρόπους συγκοινωνεῖ τινὰς μετὴν ἁμαρτίαν τοῦ ἄλλου. 312
- Ἡ προπατορικὴ τί ἦτο. 424
- Ἀμάρτημα ψυχικὸν ὁποῖον. 109
- Ἄμφια ἱερά. ἂν πρέπει νὰ πλύωνται 89. Ὅταν χαλάσουν, τί νὰ γίνωνται αὐτόθι.
- Ἀναγνώστης διγμοῦσας καθαίρεται 28. Καὶ ἀφ' οὗ χειροτονηθῆ ὑπανδρεύεται καὶ πῶς, καὶ πότε. 45. Ὁ μὲ ἄσπρα χειροθετηθεὶς πῶς ἐπιτιμᾶται 38. Κἂν κυβερνᾷ τὰ τῆς Μονῆς πράγματα, οὗ προκαθέζεται τῶν Ἱερέων 187. Ἄλλ' οὔτε τῶν ὑποδιακόνων αὐτόθι. Πόσων χρόνων χειροτονεῖται 192. Χωρὶς χειροθεσίαν δὲν ἀναγινώσκει 207. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν δὲν προσκυνεῖ τὸν λαὸν αὐτόθι. Θεῖα λόγια ἐποὺ ἀναγινώσκει τί εἶναι αὐτόθι. Μεταδίδει τὰ Μυστήρια 223. Ἡ ἐγκράτεια αὐτῶν ὑπὸ γυναικός, Ρωμαϊκὴ ἦν αὐτόθι. Ἄν πέσῃ μετὴν ἀρραβωνιστὴν τοῦ πρὸ τοῦ γάμου, πῶς ἐπιτιμᾶται 505. Ὅρα καὶ εἰς τὴν λέξιν Κληρικοί.
- Ἀνάδοχος τῶν Μοναχῶν, ἦτοι ὁ Γέροντας, ποῖας ἀρετὰς πρέπει νὰ ἔχῃ 283. Οἱ τὰ παιδιά ἀναδεχόμενοι, πῶς πρέπει νὰ τὰ ἐπιμελοῦνται, καὶ ποῖοι νὰ ἦναι. 317. 607
- Ἀνάθεμα ποῖοι, καὶ κατὰ τίνων λέγουσι 352. Τί δηλ. αὐτόθι.
- Ἀνάξιος, καὶ μὴ ἀξιός, διαφέρουσι. 265. 266
- Ἀνάστασις Χριστοῦ. ποῖαν ὥραν πρέπει νὰ ἐορτάζεται, καὶ νὰ καταλύεται 244. Διατὶ λέγομεν ὅτι ἐν Κυριακῇ ἡμέρᾳ ἐγένετο αὐτόθι. Πῶς πρέπει νὰ ζωγραφῆται 261. Τροπάριον τὸ ἐν αὐτῇ ψαλλόμενον, πῶς ἐνοεῖται 244. Δις ἐν αὐτῇ ὁ ἄσπασμος ἐγένετο, ὅς καὶ δευτέρᾳ Ἀνάστασις ἀμαθῶς λέγεται αὐτόθι. Διατὶ ἐν αὐτῇ κοκκινίζομεν τὰ αὐγά αὐτόθι.
- Ἄνδρας, μοιχὸς καὶ αὐτὸς λέγεται 61. Οὔτε ἐπὶ λόγῳ πορνείας, ἢ μοιχείας ἀναγκάζεται νὰ χωρῖσῃ τὴν γυναῖκά του αὐτόθι. Πρέπει νὰ ὑπομένῃ τὰ ἐλαττώματα τῆς γυναικὸς του, καὶ ἀσθενείας αὐτόθι. Ὁ μετὰ τὴν πορνείαν δεχθεὶς τὴν γυναῖκά του ἐπαινετὸς εἶναι αὐτόθι. Δὲν πρέπει νὰ φορῆ ρούχα γυναικεῖα. 227
- Ἄνδρόγυνα, δὲν πρέπει νὰ σμίγουν ἐν τῇ Μ'. καὶ ἐν δ'. καὶ ς'. καὶ ἀπλῶς ἐν καιρῷ νηστείας καὶ προσευχῆς 86. Καὶ ὅταν ἔχουν νὰ κοινωνήσουν 191. 542. Ἐὰν τὸ ἐν μέρος αὐτῶν αἰχμαλωτισθῇ (σπλαβωθῇ) τί νὰ γίνεσθαι. 246
- Ἄνδριὰς τοῦ Χριστοῦ, ποῖος ἦτο. 259
- Ἀντίδωρον, τί εἶναι καὶ τίνος τύπον ἔχει, 332. 550. 551. Ὅρα καὶ εἰς τὴν λέξιν Προσφερόμενα καὶ Εὐλογία.
- Ἀντιμίνοια διατὶ λέγονται, καὶ τίς ἡ χρῆσις αὐτῶν 269. Πῶς πρέπει νὰ καθιεροῦνται αὐτόθι. Καὶ τί πρέπει νὰ συρράπτωνται μετὰ αὐτὰ αὐτόθι. Οἱ χωρὶς αὐτῶν λειτουργήσαντες, ἐν εὐκτηρίῳ καθαιροῦνται. 203
- Ἄπιστοι, τί διαφέρουν ἀπὸ τοὺς αἰρετικούς. 476
- Ἀποκάλυψις τί εἶναι 100. Ἡ τοῦ Ἰωάννου γνησία ἐστὶ 101. Ἔστι καὶ μὴ γνησία ἄλλη. 536
- Ἀπόστολοι οἱ Ὁ'. δὲν μετέδιδον εἰς ἄλλους τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον 321. Μετέδιδον αὐτὸ αὐτόθι. Ποῖοι ἦσαν εἰς τύπον αὐτῶν αὐτόθι.
- Ἀρραβωνιασμὸς νόμμος ποῖος, καὶ ὅτι οὗτος ἴσος λογίζεται μετὸν γάμον 28. Ἐλάττων εἶναι τοῦ γάμου 312. 313. Περὶ αὐτοῦ πλατύτερον ἀναφέρεται 609. Καὶ χωρὶς ἀρραβῶνος γάμοι γίνονται αὐτόθι.
- Ἀρραβωνιαστικὴ ἀρπαζομένη, ἐπιστρέφεται εἰς τὸν ἀρραβωνιαστικὸν τῆς 307. Ὁ πεσὼν μετὴν ἀδελφῆν, ἢ τὴν πανθεράν τῆς ἀρραβωνιαστικῆς του, πῶς ἐπιτιμᾶται. 312
- Ἀρνήσεως τρόποι διάφοροι. 75
- Ἄρνηται τῆς πίστεως χωρὶς ἀνάγκην καὶ βάσανα, πῶς ἐπιτιμῶνται 118. Οἱ πηγαίνοντες ἀφ' ἑαυτοῦ τῶν εἰς τὸν ἀγῶνα, καὶ ἔπειτα ἀρνηθέντες, πῶς οἰκονομοῦνται 119-120. Κατὰ τὴν τωρινὴν συνήθειαν τῆς Ἐκκλησίας πῶς διορθοῦνται 57. Οἱ προδοθέντες ἀπὸ ἄλλους, καὶ βασανισθέντες, καὶ μετὰ βίαν βρώματα εἰς τὸ στόμα λαβόντες, πῶς οἰκονομοῦνται 465. Οἱ μετὰ βάσανα ἀρνηθέντες, πῶς ἐπιτιμῶνται 303. Οἱ τοὺς ἄλλους Χριστιανούς ἀναγκάσαντες ἀρνηθῆναι Χριστιανούς

- νοί, ἢ προδόντες, πῶς ἐπιτιμῶνται 304. Ἡ ὀλοκάριος μετάνοια τῶν ἀρνηθέντων εἶναι νὰ δμολογήσουν τὸν Χριστὸν ἐκεῖ ὅπου τὸν ἠρνήθησαν 460. Οἱ ἀρνηθέντες διαφόρως, πῶς οἰκονομοῦνται 461-462. Οἱ τοὺς δούλους των βλάπτοντες νὰ ἀρνηθῶν, ἢ ἀσπρα δόντες νὰ μὴ ἀρνηθῶν, ἢ ἀναχωρήσαντες, πῶς οἰκονομοῦνται 459. 463 464. Οἱ κατὰ προσποίησιν διαπαίξαντες τοὺς ἀπίστους, καὶ φανέντες ὅτι ἠρνήθησαν, πῶς οἰκονομοῦνται 459. Καὶ μὲ μόνον νεῦμα δύναται τινὰς νὰ ἀρνηθῇ.
- * Ἀρπάζοντες τι ἀπὸ φωτῖαν, ἢ καταβοτσακισμὸν, πῶς παιδεύονται 451. Οἱ γῆν ἀρπάζοντες πῶς αὐτόθι. 75
- * Ἀρσενοκοιλία τι καλὸν εἶναι, καὶ πῶς ἐπιτιμᾶται 480. Πῶς ἐπαιδεύονται οἱ ταύτην ποιοῦντες 481. Οἱ ταύτην πάσχοντες, καλλίτερόν τους ἦτο νὰ ἀποθάνουν, παρὰ νὰ ζοῦν αὐτόθι. Καὶ εἰς γυναικίαι γίεται, καὶ πῶς ἐπιτιμᾶται 571. Οἱ ἀρσενοκοιτήσαντες, ἕως τοῦ ἄλλου τὴν ἀδελφὴν δὲν πείρουν. 481
- * Ἄρτος, ὃν ὁ Κύριος τοῖς Ἀποστόλοις παρέδωκε, ποῦ εὑρέθη 88. Ἐνζυμος ἦτο αὐτόθι. Ὅρα καὶ εἰς τὴν λέξιν Ἄγρια, καὶ Κοινωνία.
- * Ἀρχιεπισκοπαὶ αὐτοκέφαλοι, ποῖαι. 149
- * Ἀρχόντες, ἕαν ὁμῶσιν νὰ κακοποιήτουν τινὰ, πῶς θεραπεύονται 493. Ἄν μεσιτεύσουν εἰς χειροτονίας πῶς ἐπιτιμῶνται. 39
- * Ἀρχόντες πρέπει νὰ βοηθοῦν τὴν Ἐκκλησίαν ὡς Μητέρα των 407. Διατί νὰ ἀντιγράψουν τὸ Δευτερονόμιον 265. Ἡ παρὰ ἀρχόντων γινομένη ψήφος τῶν Κληρικῶν ἄκυρος αὐτόθι.
- * Ἀσθενεῖς ὅπου δὲν στέργουν νὰ τοὺς γητεύτουν, μαρτυρίου λαμβάνουν στέφανον 226. Ὅρα καὶ εἰς τὰς λέξεις Βάπτισμα, Κοινωνία.
- * Ἀστρολόγων μωρίαν ποῖαι ἐλέγχουν 354. Καὶ διατί μαθηματικοὶ ὀνομάζονται αὐτόθι. καὶ 226. 448
- * Ἀσπασμὸς τι δηλοῖ 229
- Ἀγούστου α. διατί ἐγίετο ἁγιασμὸς καὶ λιτανεῖα.
- Αὐθένται οἱ ἡξέροντες τοὺς δούλους των πορνεύοντες, πῶς ἐπιτιμῶνται 497. Ὅρα καὶ εἰς τὴν λέξιν ὑπεζούσιοι καὶ δοῦλοι.
- Αὐτεξουσίου ὄρισμὸν παρὰ τῶν καθ' ἡμᾶς νεωτέρων θεολόγων λεγόμενοι, οὐκ εἶναι ὀρθοὶ 423. Οὐκ ἔστι τοῦτο ἐλευθερίαι εἰς τὸ καλὸν καὶ κακόν, ἀλλὰ μόνον εἰς τὸ καλόν αὐτόθι. Ὅν προηγεῖται τὸ αὐτεξούσιον τῆς χάριτος 145. 377. Οὐδὲ ἱκανοὶ εἰς ἐκπλήρωσιν τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ αὐτόθι.
- * Ἀφορισμὸς πόσον λογίων εἶναι 41. Ὁ νῦν γενόμενος, τίνι ὁμοιος αὐτόθι. Καὶ Πρεσβύτεροι, καὶ Διάκονοι ἀφορισμὸν κέμουν 48. Ὁ ἀνεύλογος πῶς λύεται. 41
- * Ἀφωρισμένον ἐκεῖνος ὅπου δεχθῇ, ἀφορίζεται 26. 41. Ἀφωρισμένων σημάδια ποῖαι εἶναι 534. Ἀφωρισμένον παρ' ἄλλου δὲν πρέπει νὰ λύη ἄλλος 41. Οἱ ἀφορισθέντες ἀδίκως, μακαρισμοῦ εἶναι ἄξιοι αὐτόθι. Τοῖς ἀφορίζουσι κατὰ πάθος, τὸ Θεῖον οὐχ' ἔπεται αὐτόθι.

B.

- Βαθμοὶ εἰς τοὺς ἐκ Συγγενείας σαρκικῆς γάμους πῶς μετροῦνται 596-605.
- Εἰς τοὺς ἐκ τοῦ βαπτίσματος πῶς 606-608. Καὶ εἰς τοὺς ἐκ τῆς υἰοθεσίας πῶς 608.
- Βαῖον ἐν τῇ ἐρτηρῇ ὄψαρια οὐ καταλύομεν. 84
- Βάπτισμα αἰρετικῶν, σχισματικῶν καὶ Λατίνων, ἄδεκτον 54-57. Βάπτισμα τὸ τῶν ὀρθοδόξων διατί οὐ δευτεροῦνται αὐτόθι. Εἰς ποίους δευτεροῦνται αὐτόθι. Εἰς τὸ ὄνομα τῆς Τριάδος γίνεται 62. Εἰς τρεῖς διαιρεῖται 62 Αἱ τρεῖς ἀναδύσεις καὶ καταδύσεις συττατικαὶ αὐτοῦ 62-63. Δύω δόγματα συνέχει, τὰ πρῶτιστα 63. Ποίων αἰρετικῶν ἐδέχθη, καὶ ποίων σχι. καὶ δικτι 139-140 249. Εἰς οἶκον εὐκτήριον δὲν γίνεται, πλὴν ἀνάγκης 204. Καὶ διατί αὐτόθι. Βαπτισμένης τῆς μητρὸς, δὲν συμβαπτίζεται καὶ τὸ ἐν τῇ μήτρᾳ τῆς ἐμβρυον 316. Διατί τὰ νήπια βαπτίζονται καὶ μὴ αἰσθανόμενα τὴν χάριν τοῦ βαπτίσματος αὐτόθι. Δικτι τὴν νύκτα τοῦ μεγάλου Σαββάτου βαπτίσματα γίνονται 356. Καὶ εἰς τοὺς ἐν ἀσθενείᾳ ὄντας συγχωρεῖται νὰ γίεται, καὶ πῶς 320-394. Ὅτι μετὰ τὸ βάπτισμα πρέπει νὰ γίνεται ἡ χορῆσις τοῦ Μύρου 344. Ὁ δευτεροῦται εἰς τοὺς καθιερθέντας Κληρικούς 392. Καὶ τὰ βρέφη εἰς ἄρσιν τοῦ προπικτορητοῦ ἀμαρτηματικῶς βαπτίζονται 426. Μετὰ τὸ βάπτισμα πρέπει νὰ τελεῖται λειτουργία εὐχῆς, καὶ τὰ βαπτισθέντα νήπια νὰ κοινωνοῦν 204. Ἐν ποίαις ἡμέραις οὐ τελεῖται 356. Εἰς τὸ αὐτὸ νερόν τοῦ βαπτίσματος πολλοὶ βαπτίζονται 538. Ὅρα καὶ εἰς τὴν λέξιν δαιμονιζόμενοι, καὶ συγγένεια καὶ ἀδικία.
- Βαρνάβα τοῦ Ἀποστόλου τὸ Λεῖψνον ποῦ εὑρέθη 149. εἰς τὴν α. ὑπόσημ.
- Βασιλεὺς, πότε ἐμβικινεν εἰς τὸ βῆμα, καὶ πῶς μετελάμβανε 231. Δύναται μετὰ Συνόδου νὰ μετα-

- Θέση τὸν θρόνον μιᾶς ἐπαρχίας, ἀπὸ μίαν τῆς πόλιν εἰς ἄλλην 409. Πρέπει νὰ βοηθῆ τὴν μητέρα τοῦ Ἐκκλησιαν. 418
- Βασιλέα** ὁ ὑβρίζων τιμωρεῖται 98. Πῶς καταπραύνηται ἡ ὀργή του· αὐτόθι. Βασιλεύς τι θέλει νὰ εἴπῃ αὐτόθι. Οὐ πάντα δύναται 138. Εἰς αὐτὸν δὲν πρέπει νὰ κρίνωνται οἱ Κληρικοὶ· αὐτόθι. Εἰς τὸν Βασιλέα δὲν πηγαίνει Κληρικὸς χωρὶς τὴν γνώμην τοῦ Μητροπολίτου 336. Εἰς τὰ προσταγματὰ του ἀκολουθεῖ ἢ παρ' αὐτοῦ κτισθεῖσα πόλις 167. Δύναται νὰ ἐμποδίσῃ τοὺς ἐπισκόπους νὰ μὴ ὑπάγουν εἰς τὴν ἐπαρχίαν τους, καὶ ὑπὲρ τοὺς ἐξ ἡμέρας 293, ἰδίως, καὶ πῶς τῶρα μεταλαμβάνει 231.
- Βασιλεία** καὶ Ἱερωσύνη, ἐναντία εἶναι, καὶ οὐ μιγνύονται. 98
- Βῆμα** εἰς τὴ Θεῖον, ποιοὶ ἐμβαίνουν. 231
- Βιβλία** ψευδεπίγραφα καὶ ἀπόκρυφα, ποία καὶ πῶς πρέπει νὰ ἀποβάλλωνται 72-73. Τὰ τοῦ Βολταίρου ἀθεῖα καὶ ἀπόβλητα· αὐτόθι. Τὰ αἰρετικά, καὶ γελοιώδη, καὶ μυθώδη ἀπόβλητα· αὐτόθι. Τὰ Ἁγία καὶ σεβάσιμα τῆς Παλιᾶς καὶ Νέας Γραφῆς ποία εἶναι 98-103. Ποία εἶναι τὰ κανονιζόμενα, καὶ ποία τὰ ἀγνωστούμενα· αὐτόθι. Βιβλίᾳ μαγικῇ, τὰ βροντολόγια, καὶ τὰ ἄλλα οἱ διαβάλλοντες, πῶς παιδεύονται 225. Οἱ διαφθείροντες τὰ Ἱερὰ βιβλία πῶς παιδεύονται 230. Καὶ παλαιωθέντα ταῦτα, δὲν πρέπει νὰ τὰ μεταχειρίζεται τινὲς εἰς αἰσχρὰς καὶ ἀτίμους ὑπηρεσίας· αὐτόθι. Τὰ τοῦ Ἀγίουστίνου πῶς δὲν ἐκάησαν, ἀλλὰ ἐνοθεύθησαν 410. Πῶς πρέπει νὰ διαρρηθῶνται· αὐτόθι.
- Βλαστημῆσαι** τις, πῶς ἐπιτιμᾶται 577.
- Βουλγῆτα**, ποία ἐκδοσις ὀνομάζεται 103. Ὁ πατὴρ αὐτῆς ἄδελφος· αὐτόθι.
- Βυζαντινοί**, ὅτι δὲν εἶναι, καὶ πῶς πρέπει νὰ κανονίζωνται οἱ τούτους καίοντες 504.

IV.

- Γαμβροί**, ποιοὶ λέγονται 600.
- Γάμος** παρανόμους καὶ ἀθέτους, οἱ λαβόντες δὲν γίνονται Κληρικοὶ 30. Ποιοὶ λέγονται ἀθέμιτοι καὶ κατακριτοὶ· αὐτόθι. Μία μόνη εὐλογος αἰτία τοῦ χωρισμοῦ των κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον, κατὰ δὲ τοὺς Κανόνας διάφοροι 59-61. Τὸ γεόμενον αἴτιον νὰ χωρισθῇ ὁ γάμος δὲν πρέπει νὰ δευτεροῦπαδρευθῇ 61 Ἐν τῇ μ'. δὲν πρέπει νὰ γίνωνται 358. Οὔτε ἐν τῇ Διακαινισμῷ 86. Τί εἶναι ὁ γάμος, καὶ μὲ ποίους γίνεται 165. Καὶ πῶς αὐτόθι. Πῶς πρέπει νὰ ἱερολογηται 190. Οἱ ἐκ συγγενείας, ἐξ αἵματος καὶ οἱ ἐξ ἀγχιστείας ἐμποδίζονται 221. Ὁ πρῶτος γάμος καὶ ὁ δεύτερος τί εἶναι 317. Ὁ τρίτος γάμος τί εἶναι, καὶ πῶς ἐπιτιμᾶται 315. 509. Ὁ γάμος ἀπλῶς, καὶ ὁ τῶν Ἱερωμένων ἀκατηγόρητος εἶναι 19. 324 Τῆς παρθενίας ὁ γάμος πολὺ ἐστὶ κατώτερος 469 Τί δηλοῖ ὅτι ὁ γάμος νὰ γίνεται ἐν Κυρίῳ 497. Γάμους νομίμους καὶ παρανόμους, ποιοὶ Κανόνες ἀναφέρουσι, 596. Γάμοι οἱ ἐξ αἵματος ἐμποδισμένοι καὶ ἀνεμπόδιστοι, ποιοὶ εἶναι· αὐτόθι. Οἱ ἐξ ἀγχιστείας διγενοῦς ποιοὶ 599-600. Οἱ ἐκ τριγενείας ποιοὶ 605. Καὶ χωρὶς ἀρραβῶνος γίνονται 609. Καὶ ἐν τῷ γάμῳ ὧν, δύναται τις νὰ κατορθώσῃ τὸν σκοπὸν τῆς Καλογηρικῆς καθάρσεως. 36
- Γένεια**, ποῖος Πάππας ἐπρόσταξε νὰ ζουραφίζουσι 251. Δὲν πρέπει νὰ ζουραφίζωνται αὐτόθι.
- Γεθλοῖς** ἡμέρα, διατί ὁ θάνατος τῶν Μαρτύρων λέγεται 358.
- Γέροντες**, εἴτ' οὖν Πνευματικὸς Πατήρ, πόσας ἀρετὰς πρέπει νὰ ἔχῃ· 283. Ὅρα καὶ εἰς τὴν λέξιν Ἠγούμενος.
- Γνώσται**, τί ἦσαν. 229
- Γοεῖς** τὰ τέκνα δὲ πρέπει νὰ ἀφίουν 327. Ὁ τούτους ὑβρίζων υἱός, πῶς ἐπιτιμᾶται 96. Δὲν πρέπει νὰ τὰ ἐμποδίζουσι ἀπὸ τὴν μοναδικὴν πολιτείαν 327. Οὔτε νὰ τὰ παίρνουν ἀπὸ τὰ Μοναστήρια 277. Δὲν πρέπει νὰ ἀφίουν κληρονομίαν, εἰς ἄλλα μὲν παιδία περισσοτέρων, εἰς ἄλλα δὲ ὀλιγωτέρων. 389. Ἄρκει μόνη ἡ μαρτυρία των κατὰ τῶν υἱῶν· 92. Ὅρα καὶ εἰς τὴν λέξιν, παιδία καὶ ὑπεξούσιος.
- Γουλισίαι** καὶ μετάνοια, πότε πρέπει νὰ γίνωνται 129-130. Ὅτι εἶναι ἡ γουλισία, καθ' ἣν ἐπάνω εἰς τὰ γονατὰ προσευχόμεθα, συνήθεια Εὐαγγελικῇ, Ἀποστολικῇ καὶ Ἐκκλησιαστικῇ· αὐτόθι. ἰδίως αὕτη ἐσηκώθη ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν 245
- Γράμματα**, πόσα ἦτο συνήθεια νὰ λαμβάνουν οἱ Κληρικοὶ. 25. Συστατικόν, πῶς γίνεται. 610.
- Πτωχῶν** γράμματα, πῶς γίνονται 611.
- Γραφί**, δὲν ἐξήγουνται ἄλλως, εἰμὴ καθὼς ἐξηγήθησαν ἀπὸ τοὺς Θεῖους διδασκάλους. 195
- Γραφῆς** Παλαιᾶς τῶν βιβλίων, ἢ οὖν τάξις οὐ καλῶς ἔχει 98 99. Τί εἶναι Γραφή. 100. Εἰς πόσα διαιρεῖται τὸ νόμα των, καὶ εἰς ποίαν γλῶσσαν ἐγράφησαν. 101-103. Εἰς πόσα διαιροῦνται τὰ βιβλία τῆς· αὐτόθι. Πόσοι ἐκδόσεις αὐτῆς εἶναι αὐτόθι. Ἡ τῶν ο'. μεταφράσεις, ἀξιοπιστοτέραι εἶναι ὄλων τῶν ἄλλων, καὶ αὐτῶν τῶν ἤδη ἐπισκοπόμενων Ἑβραϊκῶν· αὐτόθι. Τετραπλᾶ, Ἑξα-

πλα, και Ὀκταπλα τῆς Γραφῆς τινὰ αὐτόθι. Ἄπικτος νοσήματος εἶναι φάρμακον ἢ Γραφή. αὐτόθι. Διεφθάρη τὸ Ἑβραϊκὸν αὐτῆς πρωτότυπον 100. Παλαιᾶς Γραφῆς τὸ Δευτερονόμιον, διατι οἰκεία χειρὶ ἀντέγραφε κάθε νέος ἄρχων 265. Γραμματικὴ ἀκρίβεια εἰς αὐτὴν δὲν ἀπαιτεῖται. 486. Ἀσάφεια αὐτῆς τί δηλοῖ. 519. Γυναίκες συνείσακτοι, ἤτοι ξένοι, δὲν πρέπει νὰ συγκατοικοῦν μὲ Ἰερωμένους καὶ Κληρικούς. 109. Δὲν πρέπει νὰ χορεύουν 227. Οὔτε ἀνδρικήα νὰ φοροῦν. 326. Δὲν πρέπει νὰ φοροῦν ροῦχα πολυτίμα 200. Γυναίκες φονεύτριαι, ποταὶ εἶναι 79. Αἱ ἀρπαζόμεναι, πῶς οἰκονομοῦνται 172. Δὲν πρέπει νὰ διδάσκουν, ἀλλὰ νὰ σιωποῦν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν 231. Γυναίκα καταγορημένηα ἐκείνοι ὁποῦ ἔχουν, δὲν γίνονται Ἱερεῖς 28-29. Πρέπει νὰ ὑποφέρουν τὰ ἐλαττώματα τῶν ἀνδρῶν τους 59-61. Γυναίκες αἱ μαντεύουσαι, πῶς παιδεύονται 225. Αἱ ποιοῦσαι φάρμακα διὰ νὰ τραβίζουν τινὰ εἰς τὴν ἀγάπην των, πῶς παιδεύονται 226

Τυνὴ ἢ μοιχευθεῖσα, καὶ διὰ τὴν μοιχείαν χωρισθεῖσα δὲν δευτεροῦπανδρεύεται 60. 613-614. Κλήδονας δὲν πρέπει νὰ κάμνουν 228. Αἱ μυρολογήτριαι ἀφορίζονται 241. Μοιχαλίδες εἶναι ἀν ἀφήσουν τοὺς ἀνδρας των 242. Ἡ ἀν ὑπανδρευθοῦν πρὸ τοῦ νὰ μάθουν διὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός των. 246. Αἱ βάνουσαι φτιασίδικα εἰς τὸ πρόσωπον πῶς ἐπιτιμοῦνται 250-251. Παντοτινὴ μοιχαλὶς ποία εἶναι 496. Ὅποιος κάμει συγκατάθεσιν νὰ κοιμηθῆ μὲ γυναίκα, καὶ δὲν πράξῃ τὴν ἀμαρτίαν, ἐλυτρώθη ὑπὸ τῆς χάριτος 16 Ἡ ἐγγατρωμένη καταγορημένη, ὁπόταν θέλῃ βαπτίζεται αὐτόθι. Ἡ ἀφίνουσα τὸν ἀνδρα της, ἢ τὰ τέκνα της, ὡς συγχαίνομένη τὸν γάμον, ἀναθεματίζεται 327. Δὲν κρυβεῖ τὰ μαλλία της 328. Πρεσβύτιδες καὶ παρακαθήμεναι ποταὶ λέγονται 345. Δὲν ἐμβάνουν εἰς τὸ θυσιαστήριον 355. Ἡ τὰ καταμήνια ἔχουσα οὔτε μεταλαμβάνεται, οὔτε εἰς τὸν ναὸν ἐμβάνει 444-445. Καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν τὰ καταμήνια της ἀκάθαρτα λέγονται αὐτόθι. Ἄλλ' οὔτε εὐλογεῖται ἀν ἰδῆ ταῦτα αὐτόθι. Οὔτε βαπτίζεται αὐτόθι. Ἄν βιαίως φθαροῦν ἀπὸ τινὰ αἱ γυναίκες λαϊκῶν, ἢ Ἰερωμένων, τί νὰ γίνεταί 449. Αἱ αἰρετικαὶ, ἀν ὁμολογήσουν νὰ παρθενεύουν καὶ παρέβησαν οὐκ ἐπιτιμῶνται 489. Ἡ μοιχευθεῖσα καὶ ἐξαγορευθεῖσα, διατι ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν δὲν ἐκβάλλεται 495. Αἱ ὑπεξούσαι εἰς πατέρα ἢ ἀδελφὴν ἀν ὑπανδρευθοῦν, πῶς ἐπιτιμῶνται 496. Αἱ τῶν Ἱερέων χηρευθεῖσαι δὲν δευτεροῦπανδρεύονται. 218. Ἄν γεννήσῃ τὴν Τεσσαρακοστὴν, ἢ τὴν Μεγάλην ἐβδομάδα, πῶς νὰ οἰκονομηταί 540. Καὶ αἱ γυναίκες μαλακίζονται 567. Ἄν μόνον φιληθοῦν καὶ πισηθοῦν ἀπὸ ἀνδρα, πῶς κανονίζονται 569. Ἡ στατικῶς ἀποβαλοῦσα τὸ βρέφος, πῶς ἐπιτιμάται 573. Ἡ εἰς τὸν ὕπνον θανατώσασα τὸ βρέφος της, πῶς ἐπιτιμάται αὐτόθι. Καὶ αἱ γυναίκες ἐνυπνιάζονται. 566.

▲.

Δαβὶδ, διατι ἀμαρτήματα ὠργίσθη ὁ Θεὸς περισσότερον. 496.

Δαιμονιζόμενοι, οὐ γίνονται Κληρικοί. 94. Ποιοὶ, καὶ πότε μεταλαμβάνουν, καὶ ποιοὶ ὄχι αὐτόθι. Οἱ διὰ κέρδος καὶ πλαστὰ χρηματιζόμενοι ὅτι δαιμονίζονται, πῶς παιδεύονται 224. Οὐ βαπτίζονται, ἕως οὐ νὰ καθαρισθοῦν 537-538. Οἱ ἀπὸ τὸ δαιμόνιον θανατωθέντες, μνημονεύονται 543. Ἐὰν τὸ ἐν μέρος τοῦ ἀνδρογύνου δαιμονίζεται, δὲν χωρίζεται διὰ τοῦτο αὐτόθι 59-61. Οὔτε οἱ νομίμως ἀρραβωνισθέντες, διὰ τοῦτο δὲν χωρίζονται 609.

Δαίμων, εἰς τὴν καρδίαν τῶν ἀβλαπίστων κατοικεῖ, μετὰ δὲ τὸ βάπτισμα ἔξωθεν γίνεται 538-539. Αἴτιον κυρίως εἶναι ὄλων τῶν πονηρῶν λογισμῶν 565. Δαίμονες διττῶς τοὺς ἀνθρώπους πειράζουσι 94. Ποίαν πανουργίαν μεταχειρίζεται εἰς τὸν ἐνυπνιασμόν. 446.

Διαζυγίου τύπος, ὁποῖός ἐστι. 613.

Διαθήκη, πῶς καὶ πόσων λογίων γίνεται 611-612. Τύπος αὐτῆς ὁποῖός αὐτόθι.

Δικονικόν, διατι τὸ Σκευοφυλάκιον ὀνομάζεται.

Διακόνισσαι, διὰ ποίας αἰτίας ἐγίνοντο 127-128. Τὰ καταμήνια τὰς ἀπεξένωσαν ἀπὸ τὸν βαθμῶν των αὐτόθι. Πότε καὶ πῶς ἐχειροτονοῦντο αὐτόθι. Καὶ

Διακονισσῶν παράδειγμα, ὁποῦ φέρει ὁ μ'. τῆς ς'. πῶς δὲν εἶναι ἀνάρμοστον.

Διάκονος, ὅτι ψηφίζεται 17. Γάμος αὐτοῦ εἶναι σωφροσύνη, τὸ δὲ ἐμποδίζει αὐτὸν εἶναι φρόνημα αἰρετικῶν 19. Δὲν κάμνει τίποτε χωρὶς τὴν γνώμην τοῦ Ἐπισκόπου 48. Κανονίζει καὶ ἀφορίζει αὐτόθι. Οὐ βαπτίζει 62-63. Πῶς καὶ ἀπὸ πόσου κρίνεται 90-91. Δὲν πρέπει νὰ μεταδίδη εἰς τοὺς Πρεσβυτέρους τὴν Κοινωνίαν. Οὔτε νὰ κἀθηται ἔμπροσθεν αὐτῶν 125. Ὅταν χειροτονηταί, πρέπει νὰ ὁμολογήῃ ὅτι δὲν ὑπανδρευθεῖται 186. Ἐὰν ὑπανδρευθῆ, πῶς ἐπιτιμάται, καὶ αὐτὸς, καὶ τὰ παιδία του, καὶ ὁ γάμος του αὐτόθι. Οὐ προκαθεζέται τῶν Ἱερέων αὐτόθι. Κἀν χαρτοφύλαξ ἦναι, οὐ προκαθεζέται τῶν Ἱερέων ἢ Ἀρχιερέων 125-126. Ἱατρικὴν δὲν μεταχειρίζεται 188. Πόσων χρόνων χειροτονεῖται 192. Οἱ ἐπτὰ Διάκονοι τί ἦσαν 193. Πῶς πρέπει νὰ ζωγραφοῦνται αὐτόθι. Μεταδίδει τὴν θέσαν Κοινωνίαν εἰς τοὺς λαϊκοὺς 197. Εἰρηνικὰ ἢ αἰτήσεις, δὲν λέγουν οἱ ἀρνηθέντες καὶ πάλιν ὁμολογήσαντες 303-304. Ὅρα καὶ εἰς τὰς λέξεις Ἰερωμένοι καὶ Κληρικοί.

349

192

210

- Διάφορα (τόκοι),** ἐμποδίζονται ἀπὸ Κληρικούς καὶ λαϊκούς καὶ Μοναχοὺς 52-53. Διὰ τὴν τὸκοὶ ὀνομάζονται αὐτόθι. Ἄδικα κέρδη ὀνομάζονται αὐτόθι. Ὁ μὴ διαμοιράσας ταῦτα εἰς πτωχοὺς, Ἱερεὺς οὐ γίνεται αὐτόθι.
- Δίγαμοι,** δὲν ἱεροῦνται 28. Οὐτε γίνονται ὑπηρέται τῆς Ἐκκλησίας αὐτόθι. Περιπαίζονται, καὶ εἰς τοὺς γάμους αὐτῶν Ἱερεῖς δὲν τρώγουν, οὔτε στεφανοῦνται αὐτοί. 317.
- Διδάσκαλοι,** πῶς πρέπει νὰ τιμῶνται καὶ νὰ κυβερνῶνται 71-72. Οἱ τοὺς πολιτικούς νόμους διδάσκοντες, δὲν πρέπει νὰ μεταχειρίζονται συνθεταῖς ἑλληνικάς. 236. Πρέπει νὰ μὴ ἀμελοῦν τὸ ἔργον τους 70. Διδάσκαλοι εἶναι καὶ οἱ Πρεσβύτεροι αὐτόθι.
- Διοίκησις** ἑ. σημαίνει 137. Ἐξάρχοι αὐτῆς ποῖοι ἦσαν αὐτόθι. Καὶ 160-161.
- Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου συγγράμματα,** βεβαιοῦνται ἀπὸ πολλὰς Συνόδους. 264.
- Δουλοὶ** δὲν γίνονται Κληρικοί, χωρὶς τὴν γνώμην τῶν αὐθεντῶν τους 96. Πῶς ἐλευθεροῦνται καὶ διὰ ποίας αἰτίας αὐτόθι. Ὅρα καὶ εἰς τὴν λέξιν ὑπεξούσιοι.
- Δωδεκαήμερον,** τί εἶναι. 320.

Ε.

- Ἐβδομάς Μεγάλη,** πῶς πρέπει νὰ νηστεύεται 202. Εἰς τὴν Διακαινίσμον ἑβδομάδα τί πρέπει νὰ κάμνουν οἱ Χριστιανοί. 229-230.
- Ἐγγαστρίμυθοι,** τί ἦσαν αὐτόθι.
- Ἐγγύησις,** δὴ σημαίνοντα ἔχει 31.
- Ἐγκαίνια ναοῦ,** πῶς καὶ παρὰ τίνων πρέπει νὰ γίνονται. 268.
- Ἐγκλημα,** τί διαφέρει ἀπὸ τὴν μέμφιν. 126-127.
- Ἐγκληματικά κρίσεις,** διαφέρουν ἀπὸ τὰς χρηματικάς καὶ ἰδιωτικάς 137-138.
- Εἰδώλων ναοὶ καὶ βωμοὶ καὶ ζόανα,** πρέπει νὰ κατακρημνίζονται. 404.
- Εἰδῶλον,** τί ἐστὶ, 257.
- Εἰκονομάχοι,** ποῖοι ἐστάθησαν αὐτόθι.
- Εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ,** δὲν ζωγραφεῖται ὡς Ἄμνός 239. Εἰκόνες ἄσμενοι καὶ ἐρωτικά, δὲν πρέπει νὰ ἱστοροῦνται 254. Τί διαφέρει ἀπὸ τὸ εἶδῶλον καὶ τὸ ἄγαλμα 257. Καὶ ἡ κηρόχυτος δέχεται, καὶ αἰ μὴ ὄλον τὸ σῶμα περιέχουσαι τοῦ εἰκονιζομένου, ἐξέχουσαι δὲ ἀπὸ τὴν ἐπίπεδον ἐπιφάνειαν. 258.
- Εἰκονίζονται καὶ οἱ Ἄγγελοι αὐτόθι.** Πῶθεν λέγεται εἰκὼν. 259. Ὁμοιάζει τῷ πρωτοτύπῳ κατὰ τὸ ὄνομα, καὶ κατὰ τὰ χαρακτηριζόμενα μέλη αὐτόθι. Τριχῶς λέγεται ἡ εἰκὼν αὐτόθι. Σχετικῶς προσκυνοῦνται οὐχὶ ἀσχετῶς οὐδὲ λατρευτικῶς 259-261. Ἀσπασμὸς καὶ προσκύνησις ἐπ' αὐτῶν ἐν δηλοῦ αὐτόθι. Αἱ τελείως χαλασθεῖσαι εἰκόνες, τί γίνονται αὐτόθι. Μύρωμα δὲν χρειάζονται αὐτόθι. Εἰκονίζεται ὁ Πατὴρ καὶ τὸ Πνεῦμα, καὶ αἱ δράσεις τῶν Προφητῶν αὐτόθι. Μετὰ φόβου πρέπει νὰ τὰς ἀσπαζόμεθα αὐτόθι. Διὰ ἐξ τινὰ εἰκονίζονται αὐτόθι. Ὅρα καὶ εἰς τὴν λέξιν ζωγράφοι.
- Ἐκδιδοῦνται,** τί ἦσαν 419.
- Ἐκδικος,** ἐὰν μὲ ἄσπρα προβληθῇ, πῶς ἐπιτιμᾶται 38. Τί ἦτο καὶ πόσοι 156. Τί ἔκαμνον 410.
- Ἐκδοσις πράγματος,** ποῖα λέγεται, καὶ ποῖα ἐκποίησης. 271.
- Ἐκκλησιαστικὰ πράγματα,** καὶ εἰς πτωχοὺς πρέπει νὰ μοιράζονται 50. Αἱ εἰς βάρβαρα ἔθνη εὐρισκόμενα, πῶς οἰκονομοῦνται 134. Ἡ Ἀνατολική, οὐκ ἐστὶ Νεστοριανή. 141. Πῶς πρέπει νὰ κτίζονται 158. Μέσθ εἰς αὐτάς δὲν πρέπει νὰ στρώνουσι τινὲς, καὶ νὰ τρώγουν 234. Διὰ τὴν ὀνομάζονται Κυριακὰ 234. Εἰς αὐτὴν οἱ προσφεύγοντες κακοὶ ἐγλύτωναν 252. Καὶ πῶς οὗτοι οἱ προσφεύγοντες οἰκονομοῦντο αὐτόθι. Εἰς τὰ κατηχομένα τῶν κἀνένας δὲν κατοικεῖ αὐτόθι. Ἐγκαίνια αὐτῶν χωρὶς ἁγίων Λειψάνων, οὐ γίνονται 268. Καὶ ποῦ πρέπει ταῦτα νὰ βῆλλονται αὐτόθι. Ἐξοκλήσια τὰ εἰς τόπους ἐρήμους ὄντα, τί νὰ γίνονται 414. Μέσθ εἰς Ἐκκλησίας δὲν πρέπει νὰ θάπτωνται νεκροὶ 240-241.
- Ἐκκλητος κρίσεως,** τί εἶναι 104-105. Ὅρα καὶ εἰς τὴν λέξιν Πατριάρχης καὶ Σύνοδοι.
- Ἐκποίησης πράγματος,** ποῖα λέγεται 271. 272.
- Ἐμπνευσις θεῖα,** τί εἶναι 100-103. Μὲ αὐτὴν ἐγράφησαν τὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας αὐτόθι.
- Ἐνταλτήριον γράμμα,** πῶς γράφεται 610.
- Ἐνυπνιασμός,** πῶς ἐπιτιμᾶται 446-447. Μηχανὴ διαβόλου εἰς αὐτὸν ὀνομάζεται αὐτόθι.
- Ἐορτῶν ἀργία,** εἰς ποῖα πρέπει νὰ γίνεται, καὶ εἰς ποῖα ὄχι 351.
- Ἐορταὶ Ἑλληνικαί,** ποῖαι 226. 227
- Ἐπεξεργαστής,** τί ἦτο 434.
- Ἐπίθαισις,** διαφέρει μεταβάσεως 27. Καὶ ἡ μετάθεσις τῆς μεταβάσεως αὐτόθι.
- Ἐπίσκοποι** πῶς ἐπιτιμῶνται 247. 248.

- Ἐπίσκοποι, αἱ μὴ ἐξ ἀρχῆς ἔχουσαι ἴδιον Ἐπίσκοπον, νὰ μὴ λαμβάνουσιν αὐτὸν χωρὶς τὴν γνώμην τοῦ ἔχοντος αὐτὰς Ἐπισκόπου 368. 401. 402.
- Ἐπίσκοπος δνομα, πότε καὶ εἰς ποίους λέγεται 15. Πῶς δρίζεται 15-17. Ἐν ποίᾳ ἡλικίᾳ χειροτονεῖται αὐτόθι. Πόθεν ἐτυμολογεῖται καὶ τί σημαίνει 70-71. Λαμβάνει τὸ δνομα τῶν κατωτέρων του 16. Δὲν μεταβαίνει ἀπὸ μίαν Ἐπαρχίαν εἰς ἄλλην, οὔτε ὅπως πηγαίνει 27. 363. 364. Ἐὰν δεχθῆ ξένους Κληρικούς, τί νὰ παθαίνη 28. Ὁ χειροτονήσας μὲ ἄσπρα, τί νὰ παθαίνη 38. Ἐπίσκοπος ἀν ἀφορίση τινα ἀδίκως, τί πρέπει νὰ γίνεταί 41. Ὁ πρῶτος τῶν Ἐπισκόπων πῶς δνομάζεται 43: Χωρὶς τὴν γνώμην τοῦ Μητροπολίτου, δὲν πρέπει νὰ πράττηται αὐτόθι. Ὁ εἰς ξένην Ἐπαρχίαν χειροτονῶν, πῶς ἐπιτιμᾶται 43-44
- Ἐπίσκοποι δύο, εἰς ἓνα τόπον δὲν εἶναι 43. 44. Διττῶς τις χειροτονεῖ παρ' ἐνορίαν 44. 116. Ἐπίσκοπος δλα τὰ τῆς Ἐκκλησίας πράγματα διοικεῖ, καὶ πῶς 48. 49. 50. Ἀφίνει τὰ πράγματά του ὅπου θέλει αὐτόθι. Καὶ πόσων λογίων αὐτόθι. Πρέπει ταῦτα νὰ μὴ διχοπάζωνται αὐτόθι. Δὲν πρέπει νὰ ἀμελεῖ, ἢ νὰ μὴ διδάσκη, ἢ νὰ λείπῃ πολὺν καιρὸν ἀπὸ τὸν λαόν του 70-71. Ἄν δὲν διδῆ τὰ χρειαζόμενα εἰς τοὺς Κληρικούς του, καθαιρεῖται 72. Ἐὰν χειροτονήσῃ δύο Πρεσβυτέρους ἢ Διακόνους, ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν Διάκονον καὶ Πρεσβύτερον, ἐν μιᾷ λειτουργίᾳ, πῶς ἐπιτιμᾶται 83. Πῶς καὶ ποῦ, καὶ ἀπὸ πόσους καὶ ποίους πρέπει νὰ κρίνεταί 90. 136-137. Δὲν πρέπει νὰ ἀφίη εἰς ἄλλους ὡς κληρονομίαν τὴν Ἐπισκοπὴν του 92-93. Ὑβριζόμενος, πρέπει νὰ ὑπιμένῃ 70. Ἡ κατάσταση αὐτοῦ, καὶ ἀντι ψήφου, καὶ ἀντι χειροθετικῆς λαμβάνεται 111. Δὲν πρέπει νὰ παραιτῆ τὴν Ἐπισκοπὴν του, εἰμὴ διὰ φανερά, ἢ κρυφὰ ἀμαρτήματά του καθαιρετικὰ 151. Πρέπει νὰ προνοηται διὰ τὰς χήρας καὶ ὄρφανὰ, καὶ ἀδικουμένους καὶ φυλακισμένους 367. 368. Εἰς δύο τὴν μίαν ἐπαρχίαν οὐ χωρίζει 163. 164. Ὅτι νὰ ἔχη τὰς ἐγροικικὰς ἐνορίας του καὶ τοὺς ἄλλους του τόπους, οὐχὶ ὅμως δυναστικῶς 166-167. 433. Εἰς βεθμόν καὶ τόπον Πρεσβυτέρου οὐ καταβιβάζεται 175. Ὁ δούς ἀδειαν εἰς Ὑποδιάκονον ἢ Διάκονον νὰ ὑπανδρευθῆ, πῶς παιδεύεται 186. Διὰ ποῖα αἰτία δὲν ὑπανδρεύεται 189. Καὶ πρὸ τοῦ 16. Κανὼν τῆς ἑ. γυναικας δὲν εἶχον αὐτόθι. Εἰς ξένην ἐπαρχίαν δημοσίᾳ δὲν διδάσκει 196. Οἱ ἔχοντες ἐπαρχίας ἀίχμαλώτους, καὶ λείποντες, χειροτονοῦν εἰς αὐτὰς Κληρικούς 208-209. Οἱ ὑπανδροὶ Ἱερωμένοι, μὲ συμφωνίαν τῶν γυναικῶν τους χωρίζομενοι, γίνονται Ἐπίσκοποι 217. 218. Ὁ μέλλων χειροτονηθῆναι πρέπει νὰ ἠξέυρη τοὺς Κανόνας καὶ τὰς Γραφὰς κατὰ βέβαιον 264. Ὁ ἐγκαινιάζων Ἐκκλησίαν χωρὶς ἁγία Λειψάνα καθαιρεῖται 268. Δὲν πρέπει νὰ παραβλέπῃ μὲν τὴν Ἐπισκοπὴν του ἀφαιζόμενην, νὰ κτίξῃ δὲ Μοναστήρια 287. 288. Παρόντος αὐτοῦ εἰς τὰ τσεφιλίγια τῆς Ἐπισκοπῆς, πρέπει τότε νὰ ἀναχωροῦν ἐκεῖθεν αἱ γυναῖκες 275. Οἰκονόμον πρέπει νὰ ἔχη 47. Ἄν χωρισθῆ ἀπὸ τὸν Μητροπολίτην καὶ Πατριάρχην του, πῶς ἐπιτιμᾶται 292. Ποῖοι δὲν γίνονται Ἐπίσκοποι 95. Ἄν γένη Μοναχός, οὐδὲ μίαν ἀρχιερατικὴν ἱερωπραξίαν ἐνεργεῖ 297. Ὁ τιμῶν τοῦτον, ὑπὸ Θεοῦ τιμηθήσεται 298. Οὐδὲ ὁ μεγαλύτερος ἀρχὼν δύναται νὰ τὸν ἐκδικήσῃ, ἀλλ' ἢ Σύνοδος αὐτόθι. Ὁ δειρὸς αὐτόν, πῶς παιδεύεται αὐτόθι. Ἄν δεχθῆ τὰς γυναῖκας, ὅπου κουρεύουν τὰ μαλλία των, καθαιρεῖται 328. Ποῖος λέγεται ὅτι δικαίως καθρέθη, καὶ τόπον ἀπολογίας δὲν ἔχει πλέον 333. 334. Ἐὰν καλεσθῆς νὰ ἱεουργήσῃ εἰς ξένην ἐπαρχίαν, ἱεουργεῖ, εἰς τὸ Σύνορον ὅμως δὲν κάθηται 337. Σχολάζων, ποῖος λέγεται αὐτόθι. Εἰς ἐπαρχίαν ἐρημον Κλήρου καὶ πιστῶν, δὲν πρέπει νὰ χειροτονῆται 208. 209. Μὲ τί τρόπον πρέπει νὰ πηγαίνουν εἰς τὸν Βασιλέα, καὶ διὰ ποῖας αἰτίας 335. 336. Ὁ διὰ τὴν πίστιν, ἢ τὴν ἀλήθειαν διωχθεὶς, πρέπει νὰ περιποιητῆται 373. Ὁ μὴ πειθόμενος εἰς τοὺς αἰρετοὺς κριτὰς, τί νὰ παθαίνη 384. Αἰρετικούς ἢ συγγανεὶς των, δὲν ἀφίνουν κληρονόμους 389. Καὶ ἀπὸ τρεῖς μόνους Ἐπισκόπους ψιφίζεται 111. 400. Δὲν πρέπει νὰ μεταθέτῃ τὸν θρόνον του ἀπὸ μίαν τοῦ πόλιν εἰς ἄλλην 409. Ὁ πρὸς καιρὸν ἀποσταλεὶς μεσίτης εἰς μίαν χηρεύουσαν Ἐπισκοπὴν, τί νὰ πράττη 410. Ἄν δεχθῆ ξένου Μοναστηρίου Μοναχόν, πῶς παιδεύεται 412. Ἀπὸ τὴν Ἐπισκοπὴν δὲν ἐκβάλλεται ἀν δὲν τελειωθῆ ἢ κρίσις του 415. 416. Μόνος οὐ-ε κρίνει, οὔτε καθαιρεῖ Ἱερωμένους 423. Τοὺς ἐν τοῖς τόποις του αἰρετικούς πρέπει νὰ ἐπιστρέφῃ 433. 434. Διατί λέγεται ὅτι δὲν ἀποκείρει Μοναχόν 380 εἰς τὴν γ'. ὑπόσημ. Ἄν εἰπῆ ψευδῶς ὅτι ἐπέστρεψαν οἱ αἰρετικοί, πῶς ἐπιτιμᾶται 435. Ὅσα ἀμαρτήματα δὲν ἐπιτιμῶνται ἀπὸ τοὺς Κανόνας, πρέπει νὰ ἐπιτιμᾶ αὐτὸς ἀπροσπχῶς 7-11. Ὁ μέλλων χειροτονηθῆναι Ἐπίσκοπος, πρέπει πρῶτον νὰ γίνεταί Μοναχός 16. 65. Ὅρα καὶ εἰς τὰς λέξεις Ἱερωμένοι καὶ Κληρικοί.
- Ἐπιτίμια τοῦ Νηστευτοῦ τὰ μὴ ἐν τοῖς Κανόσι περιεχόμενα, οὔτε τοῖς αὐτοῦ, οὔτε τοῖς ἄλλοις, τίνα εἰσίν. 577.
- Ἐρημῆται, εἰς τὸν κόσμον οὐ περιέρχονται 213. Ὅρα καὶ εἰς τὴν λέξιν Μοναχοί.
- Ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ, τίς εὔρε 46. Πόσοι χρόνοι εἶναι αὐτὸ ὀπίσω αὐτόθι.
- Ἐξαγγέλιον τοῦ Ματθαίου τὸ ἐλληνικόν, ποῦ εὔρεθη 149-150. Τὸ τοῦ Λουκᾶ, ποῦ ἐγράφη. 101.
- Ὅπου εἶναι, ἀπὸ ἐκεῖ φεύγει ὁ Διάβολος 226. Ὁ εἰς αὐτὸ ὀμόσας, εἰς ποῖον ὀμνύει 247-248.
- Αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδία ἐκρέμων αὐτὸ εἰς τὸν τράχηλόν τους 226. Πρῶτον ἀπὸ τὸν Σταυρόν,

και τοῦ Χριστοῦ τὴν εἰκόνα προσκυνεῖται 260-262. Παλαιὰ δὲν ἀνεγινώσκето εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου 347. Καὶ οἱ Μοναχοὶ καὶ λαϊκοὶ πρέπει νὰ τὸ ἀναγινώσκουν αὐτόθι.

Εὐαγγελίου ἔκαινοι, τίνες αὐτόθι.

Εὐαγγελιστὰι, δὲν πρέπει νὰ ἱστοροῦνται ὡς ζῶα. 239-240.

Εὐλογία, ποῖα ὀνομάζεται. 550.

Εὐνοχοὶ, τριῶν λογιδῶν εἶναι 31-32. Ποιοὶ πρέπει νὰ γίνωνται Κληρικοὶ, καὶ ποιοὶ ὄχι αὐτόθι.

Ὁ εὐνοχίσας τὸν ἑαυτὸν του, πῶς ἐπιτιμᾶται αὐτόθι. Οἱ Κληρικοὶ ὄντες εὐνοχοὶ, μὲ ξένας γυναῖκας οὐ συνοικοῦν. 165-186.

Εὐρετικία, οἱ Χριστιανοὶ δὲν πρέπει νὰ λαμβάνουν. 455.

Εὐχέλαιον, συγχωρεῖται νὰ γίνεταὶ καὶ ἀπὸ ἑνὸς Ἱερέως. 383.

Εὐχαι αἱ παρὰ Συνόδου κεκυρωμέναι, πρέπει νὰ λέγωνται ἀπὸ ὄλου 348. Καὶ αἱ νεώτεραι εὐχαι δὲν εἶναι ἐμποδισμένον νὰ ἀναγινώσκωνται κατ' ἰδίαν. 422.

Ἐφορμιστὰι καὶ ἐξορκιστὰι, ποιοὶ εἶναι. 335.

Z.

Ζαχαρίας, διατὶ ἀπεκεφαλίσθη 464. Ποῦ εὐρέθη τὸ λείψανόν του αὐτόθι. Ποῦ τῶρα εὐρίσκεται αὐτόθι.

Ζέον, διατὶ βραστὸν πρέπει νὰ βάλλεται εἰς τὰ Μυστήρια 205-206. Χωρὶς αὐτὸ ἱερωργία οὐ γίνεται. 586.

Ζῆα, ποῖα ὑποτάσσονται εἰς τὸν ἄνθρωπον. 486.

Ζωγράφοι, δὲν πρέπει νὰ ἱστοροῦν τὸν Χριστὸν ὡς ἄμυν. 239. Πολλὰ ἔτοπα ἱστοροῦν, καὶ πρέπει νὰ τὰ διορθώσουν. 259 262. Οὔτε τοὺς Εὐαγγελιστὰς ζῶα μοναχῶν. 239. Οὔτε τὴν Θεοτόκον ὡς βᾶτον μόνον, καὶ θυμιατήριον, καὶ τὰ λοιπὰ σύμβολα τοῦ Νόμου αὐτόθι. Οὔτε πρέπει νὰ ζωγραφοῦν ζωγραφίας ἀσέμνους καὶ ἐρωτικάς. 254. Δὲν πρέπει νὰ ζωγραφοῦν ἐν τῇ Χριστοῦ γεννήσει τὴν Θεοτόκον ἐπὶ κλίνης κειμένην, καὶ ὡς ἀποκαμωμένην ἀπὸ τοὺς πόρους, οὔτε γυναῖκας πλουούσας τὸν Χριστὸν 237-238. Ὅρα καὶ εἰς τὴν λέξιν Εἰκῶν καὶ Διάκονος.

H.

Ἡγούμενος Μοναστηρίου Ἱερεὺς ὢν, καὶ διὰ χειροθεσίας Ἀρχιερέως γεγονὼς Ἡγούμενος, ἔχει ἀδειαν νὰ χειροτονῇ Ἀναγνώστιας εἰς μόνον τὸ Μοναστήριόν του καὶ Ὑποδιάκονον 272-273. Πῶς πρέπει νὰ γίνεταὶ αὐτόθι. Πῶς παιδεύεται ἐὰν δέχεται μὲ ἄσπρα τοὺς ἐρχομένους εἰς τὴν μοναδικὴν ζωὴν. 275-276. Καὶ ἀνέτερος Μοναχὸς γίνεταὶ Ἡγούμενος αὐτόθι. Ἡγούμενος δὲν γίνεταὶ εἰς τὸ Μοναστήριόν του ὁ κτήτωρ αὐτοῦ ἀπὸ λόγου του 282. Ἀφορίζεται ἂν δὲν ζητῇ τοὺς φυγόντας Μοναχοὺς του 283-284. Ἐὰν ἀποξενώσῃ πράγματα τοῦ Μοναστηρίου, τί νὰ παθαίνη 272. Παρόντος αὐτοῦ εἰς τὰ τεφλίκια τοῦ Μοναστηρίου, πρέπει νὰ ἀναχωροῦν ἐκείθεν αἱ γυναῖκες 275. Ἄν καλογκρεύσῃ τινὰ χωρὶς τῆς Κανονικῆς δοκιμῆς, τί νὰ παθαίνη 285. Ξενοκουρίτης γίνεταὶ Ἡγούμενός εἰς ἄλλο Μοναστήριον ἀδεία τοῦ Ἀρχιερέως 412.

Ἡλιοῦ τοῦ Προφήτου ἦτο ποτὲ βιβλίον ἀπόκριφον ἀνόθευτον 73. Ἡμέρα ποτὲ ἀρχινᾷ.

243-244

Θ.

Θανάσιμος ἁμαρτία, ποῖα εἶναι 266-267.

Θάνατος Μαρτύρων, ἡμέρα γενέθλιος ὀνομάζεται 220. 358. Καὶ διατὶ αὐτόθι.

Θέατρα, δὲν πρέπει νὰ γίνωνται 198. Καὶ πόσων κακῶν εἶναι αἷτια αὐτόθι. Δὲν πρέπει νὰ πηγαίνουν εἰς αὐτὰ Κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ αὐτόθι.

Θεοὶ, πόσων λογιδῶν εἶναι, καὶ διατὶ οὕτως ὀνομάζονται. 596-597.

Θεοδωρήτου μεταξὺ καὶ ἁγίου Κυρίλλου ἡ διαφορὰ, κατὰ θεῖαν οἰκονομίαν ἐγένετο 141-142. Δὲν ἀναθεματίσθησαν ἀπλῶς τὰ συγγράματά του, ἀλλὰ κατὰ μέρος 176-177. Οὐκ ἦν Νεστοριανός. 144-145.

Θεολογίας μυστήριον, τίνα ἀπεκαλύφθη 447.

Θεός, διατὶ πρέπει νὰ λέγεται, διὸ ἔχει μίαν οὐσίαν καὶ τρεῖς ὑποστάσεις 470-471. Οὐκ ἔστι μίκα ὑπόστασις τριώνυμος, οὔτε τρεῖς ὑποστάσεις ἑτεροουσίαι αὐτόθι. Ἀπὸ τὸν Θεὸν πρέπει νὰ ἀρχινᾷ κάθε λόγος καὶ ἔργον 180-182.

Θεοτόκος, ὄνομα ἦν καὶ πρὸ τῆς γ'. Συνόδου, καὶ ποιοὶ τοῦτο εἶπον 141. 143. Τί δηλοῖ αὐτόθι.

Ὁ τόκος αὐτῆς εἶναι ἀλόγευτος, καὶ διατὶ 237-238. Τὸ ὄνομα αὐτῆς πρέπει νὰ τιμᾶται 233.

Σεμιδάλι, ἡ ἄλλα τινὰ δὲν πρέπει νὰ ψῆνουν εἰς τὴν τιμὴν τῆς 237-238. Τίς αὐτὴν ἐκάρουζεν

φειπάρθενον 143. Δέν πρέπει νά ζωγραφῆται ἐπὶ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως, ἐπὶ κλίνης κειμένη, ὡς τάχα ἀποκαμωμένη ἀπὸ τοὺς πόρους 238. Μόνα τὰ προτυπώσαντα αὐτὴν σύμβολα, δέν πρέπει νά ἱστοροῦνται ἐντὶ αὐτῆς 240. Συγγνωστὸν ἀμάρτημα οὐκ εἶχε 430. Προπατορικὸν δέν εἶχε 425. Καὶ μετὰ τὸ γεννησθαι ἐβάλλη εἰς τὸν τόπον τῶν Παρθένων 465. Κατὰ δύο τρόπους λέγεται Θεοτόκος 143. Θεοφανείων ἡ παρχμονὴ ἐν Κυριακῇ, πῶς οἰκονομεῖται 546-547. Θρόνος, πῶς ὀνομάζεται 209. Θυμελικοὶ, τί ἦσαν 359.

Θυρωρὸς, διατὶ Ὀστιάριος ὀνομάζεται, καὶ πόσοι ἦσαν. 350.

II.

- Ἰατρὸς ἔμπειρος, πρέπει νά διορίζῃ τί νά καταλύουσιν οἱ ἀσθενεῖς ἐν ταῖς νηστεῖαις. 86-87.
- Ἰερά σκεύη καὶ ἀμφί, δέν πρέπει νά μεταχειρίζεται τινὰς εἰς ὑπηρεσίαν κοινήν. 89. Ἄν χωνευθοῦν ἢ πλῆθοῦν, οὐ κοινοῦνται· αὐτόθι Ἄν παλαιωθοῦν τί νά γίνωνται· αὐτόθι.
- Ἰεραμίου τοῦ Προφήτου, ἤτό ποτε βιβλίον ἀπόκρυφον ἀνόθευτον. 73.
- Ἰερολογία, καὶ ἐπὶ ἀραβῶνος λέγεται, καὶ ἐπὶ εὐλογήσεως γάμου. 313.
- Ἰερομόναχοι, δέν πρέπει ἐν τῷ κόσμῳ οὔτε νά χειροτονῶνται, οὔτε νά ἱεροπράττουν 158. Ἐξ αὐτῶν τινὰς νέος ὢν, ὑπηρετῆ εἰς Καλογραίικας, κένενος νά μὴ μεταλαμβάνῃ ἀπὸ αὐτόν. 277. 587.
- Ἰερὸν, τί εἶναι 170. Διαφέρει ἀπὸ τὸ ἅγιον 89 90. Τόπων ἱερῶν πώλησις, καὶ ἐξαγόρασις, καὶ κοίνας ὁποῖα 169. Ἰερά, ὅσα ἀφιερῶσι τινὰς εἰς Μοναστήρια, πότε δύναται νά τὰ παύσῃ ὀπίσω, καὶ πότε ὄχι 276. Ὅρα καὶ εἰς τὴν λέξιν Μοναχοί.
- Ἰεροσόλυμα, πῶς ἄλλως ἐκαλοῦντο, καὶ διατὶ 114. Ποίον τιμὴν καὶ ἐξουσίαν εἶχον· αὐτόθι.
- Ἰεροσουλία, διαφέρει ἀπὸ τὴν ἁγιοσουλίαν 290.
- Ἰερόσουλαι, πῶς ἐπιτιμῶνται 88.
- Ἰερωμένοι, τίνων προγράτων πρέπει νά φροντίζου, καὶ τίνων ὄχι 20. Οἱ δίγαμοι καθιροῦνται 28. Προξενηταὶ δέν γίνονται, οὔτε ἐγγύς δίδου 30. Καθιροῦνται οἱ μὲ καθηρημένοι· συνευθήμενοι 25. Οἱ τύπτοντες πιστοὺς, ἢ ἀπίστους ἐμμέσως ἢ ἀμέσως καθιροῦνται 35. Οἱ μετὰ τὴν δικαίαν καθάρσειν ἱερατικὸν τί ἐνεργήσαντες, τί νά παθύνουσιν 36. Αἱ τῶν δικαίως καθηρημένων ἱεροπραξίαι ἄκυροι, καὶ ὡς μὴ οὕτως εἶναι· αὐτόθι. Ἄγιοι εἶναι καὶ τέλει· αὐτόθι. Ἀμφίβολοι εἶναι· αὐτόθι. Οἱ μὲ ἄσπρα χειροτονούμενοι καθιροῦνται καὶ ἀφορίζονται 38. Συγκατάβασις ὅμως γίνεται εἰς αὐτοὺς τὸ νά μεταλαμβάνου ἐντός τοῦ βήματος αὐτόθι. Καὶ ἄλλη μεγαλύτερα 518. Οἱ ἀδίκως καθιροθέντες πρέπει νά χαίρου 38. Ἄν δέν δεχθοῦν τὴν φροντίδα τοῦ ἐγγχειρισθέντος αὐτοῖς λαοῦ, πῶς ἐπιτιμῶνται 45. Οἱ εἰς παιγνίδια χαρτίων καὶ μέθης καταγινόμενοι, πῶς ἐπιτιμῶνται 50-51. Δέν παίρουν διάφορα 52. Οἱ μὴ ὄντες Μοναχοί, θεληματικῶς καὶ δι' ἐγκράτειαν, οὐ διὰ βδελυρίαν, δέν κρεωργοῦσι 65. 68. Οἱ δὲ ὄντες Μοναχοὶ παρὰ τὸ πρέπον ποιοῦσιν ἂν κρεωργοῦν· αὐτόθι. Οἱ ἀρνηθέντες τὸν Χριστόν, ἢ πρὸ τῆς χειροτονίας ἢ μετὰ ταῦτα, στανικῶς ἢ θεληματικῶς, πῶς οἰκονομοῦνται 75. 118. 119. Οἱ τρώγοντες αἶμα, καθιροῦνται 76. Ἐκαστος βαθμὸς τῶν Ἰερωμένων μοναδικῶς χειροτονεῖται ἐν μιᾷ λειτουργίᾳ, καὶ οὐ δύο, καὶ διατὶ 82-83. Οἱ ὑπερήφανοι καθιροῦνται 108. Δέν πρέπει νά συγκατοικοῦν μὲ ξένους γυναίκας, ἢ μοναζούσας, ἢ ἀγενεῖους νέους 109-110. Ἡ ὄλιος νά συνκιστρέφωται κατ' ἰδίαν μὲ μόνους αὐτάς, κὰν καὶ εἶναι συγγενεῖς καὶ ἀνύποπτοι αὐτόθι. Εἴτε πρὸ τῆς Ἰερωσύνης, ἢ μετὰ τὴν Ἰερωσύνην ἡμάρτον καὶ ὁμολόγησιν, καθιροῦνται ἢ πραιτοῦνται 117, 319. Οἱ ἀνάξιοι πρὸ τοῦ νά καθιροθῶν, τῆ ἀληθείᾳ Ἰερεῖς εἶναι, καὶ τὰ ὑπ' αὐτῶν τελούμενα Μυστήρια τέλειά εἰσι, καὶ διατὶ. 117. Οἱ ἀνάξιοι ἂν δέν πραιτήσουν τὰ τῆς Ἰερωσύνης ἔργα, οὐ δύναται σωθῆναι· αὐτόθι. Ὅχι μόνον χωρὶς ἐγκλήμα πρέπει νά ἦναι, ἀλλὰ καὶ χωρὶς μέρψιν 126-127. Χειροτονοῦνται εἰς μερικὴν καὶ ἰδίαν Ἐκκλησίαν 153. Πορνεύσαντες μὲ γυναίκα ἀφιερωμένην ἢ λαίχην, καθιροῦνται 185. Διατὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν οὐκ ὑπανδρεύονται, ἀλλὰ πρὸ τῆς χειροτονίας 186. Ἰατροὶ, παρὰ Ἰουδαίων, οὐ μεταχειρίζονται 188. Μὲ συμφωνίαν χωρίζονται τῶν γυναικῶν τους, καὶ οὐχὶ μὲ βίαν 188-189. Ὅταν ἐρημερεύουν, ἀπέχουν τῆς μέξεως τῶν γυναικῶν τους 190-191. Πόσας ἡμέρας πρέπει νά ἀπέχουν τῶν γυναικῶν τους πρὸ τῆς ἱεροουργίας· αὐτόθι. Ὅταν καθιροῦνται διὰ κανονικὰ ἐγκλήματα, τὸ σχῆμα ἀποβάλλου τοῦ Κληρικοῦ 196. Πρὸ ἡλικίαν οὐ χειροτονοῦνται 192. 320. Οἱ μὲ χρήματα κοινωνοῦντές τινα, τί νά παθαίνου 197.
- Ἰπποδρόμια, θέτρα καὶ παίγνια, δέν πρέπει νά βλέπου 198. Οἱ καθιροθέντες ἢ πραιτηθέντες, ὄχι μόνον δέν λειτουργοῦν, ἀλλ' οὐδὲ ἄλλην ἱεροπραξίαν δύναται νά ἐκτελοῦν. 199. Οἱ μὲ σταφίδα μεταλαμβάνοντες τοὺς Χριστιανούς ἐν καιρῷ πινώλης καθιροῦνται 201. Ἀπὸ τὰς μερίδας· δέν πρέπει νά κοινωνοῦν τοὺς Χριστιανούς· αὐτόθι. Νηστικοὶ πρέπει νά ἱεροργοῦν 201. 202. Οὔτε λειτουργοῦν, οὔτε βαπτίζου εἰς εὐκτήριον οἶκον, εἰμὴ ἐξ ἀνάγκης 203. Οἱ χωρὶς

ἀντιμισίου λειτουργήσαντες ἐν εὐκτηρίῳ καθιροῦνται 203-204. Ἄν χύσουν τὰ Ἅγια, ἢ τὰ ἀφήσουν καὶ φαγωθῶν, ἢ μουχλιάσουν, ἢ δὲν κάμουν ἐνώσειν, πῶς ἐπιτιμῶνται 205-206. Οἱ μὴ βραστὸν βάλλοντες τὸ ὕδωρ εἰς τὰ Μυστήρια εἰς μέγα δόγμα σφάλλουσιν· αὐτόθι. Πόσα πρέπει νὰ ἤξέουεν ἐν τῇ θείᾳ Λειτουργίᾳ 348. Οἱ ὑπανδρῶι Ἱερωμένοι, μὲ συμφωνίαν τῶν γυναικῶν τοὺς χωρίζομενοι γίνονται Ἐπίσκοποι 217-218. Οἱ μαντείας μεταχειριζόμενοι καθιροῦνται 225. Οὔτε ἄνοσ μὲ γυναίκα, οὔτε δλωσ πρέπει νὰ λούωνται 236. Δὲν πρέπει νὰ ξυραφίζουεν τὰ γένεια ἢ τὰ μαλλία, ἢ νὰ τὰ καλλωπίζουεν 250. Εἰς κατηχούμενα Ἐκκλησίας, δὲν κατοικοῦν 252. Δὲν πρέπει νὰ μεταλαμβάνουεν τοὺς νεκροὺς, οὔτε νὰ τοὺς βαπτίζουεν οὔτε εἰς Ἐκκλησίαν νὰ τοὺς θάπτουεν· 240-241. Κυνηγοὶ δὲν γίνονται 220. Ποιοὶ οὐχ ἱεροῦνται 95. Ἐὰν ψευδομαρτυρήσουεν, πῶς παιδεύονται 91-92. Ἄν αἱ γυναϊκὲς τῶν μοιχευθῶσι, τί νὰ κάμουν 318. Μὲ πόλους εἶναι ὁμοιοὶ 321. Ἄν εὐλογήσουεν γάμους ἐν τῇ Μ'. πῶς παιδεύονται 358. Ἄν δὲν ἀναγινώσκουεν τὴν διωρισμένην ἀκολουθίαν τῶν, πῶς θεῶθεν παιδεύονται 371. Οἱ διὰ τὴν πίστιν καὶ τὰς παραδόσεις διωκόμενοι, πρέπει νὰ περιποιουενται 373. Τὰ τέκνα τῶν ἀμαρτάνοντα, περισσότερον τιμωροῦνται ἀπὸ τὰ τῶν λαϊκῶν 384. Εἰς αὐτοὺς ἀποθανόντας δὲν χύνεται μύρον 387. Οἱ καθαιρεθέντες, οὐ δευτεροβαπτίζονται 391-392. Πότε πρέπει νὰ κάμουν τὰ τέκνα τῶν αὐτεξούσια 394. Οὐ χειροτονοῦνται, ἂν δὲν κάμουν ὀρθοδόξους τοὺς οικιακοὺς τῶν· αὐτόθι. Οἱ καταδικασθέντες καὶ εἰς ἄλλον τόπον ἀπελθόντες, καὶ ἐκεῖ πρέπει νὰ κατατρέχωνται, ἂν δὲν ἠσυχάζουεν 407. Οἱ προχειροτονηθέντες προτιμοῦνται ἀπὸ τοὺς ὑστεροχειροτονηθέντας 415. Οἱ ἐνυπνιασθέντες, μεταλαμβάνουσι ἢ ὄχι 446. Ἄν βιαίως φθαροῦν ἀπὸ τινος αἱ γυναϊκὲς τῶν, τί νὰ γίνωνται 449. Οἱ ὁμόσαντες νὰ μὴ ἱερωθῶν, τί νὰ κάμουν 483. Οἱ δὲ ὁμόσαντες νὰ μὴ ἱερωργοῦν τί. 487. Χηρευόμενοι Ἱερεῖς οὐ δευτεροὑπανδρεύονται 498. Οἱ ἄγαμοὶ Ἱερομόναχοι καὶ ἀφοῦ καθιροῦνται, οὐ δύναται νὰ ὑπανδρευθῶν· αὐτόθι. Ἄν μόνον φιλήσωσιν ἐμπάθως, πῶς ἐπιτιμῶνται 506. Οἱ ἀργοῦντες, ἢ λαβόντες λειτουργίας καὶ μὴ λειτουργοῦντες, δώσουσι λόγον τῷ Θεῷ διὰ τοῦτο 516. Οἱ ἱερολογήσαντες γάμον πκράνομον, πῶς παιδεύονται 541-542. Δὲν πρέπει νὰ φλεβοτομοῦν τὴν ἡμέραν ὅπου ἱερωγῆσουεν 544. Οὔτε νὰ ἐμβαίνουεν εἰς θαλασσοῦν 576. Ἡ ἀναξιώτης τῶν Ἱερωμένων δὲν βλάπτει τοὺς Χριστιανούς· ὅθεν καὶ παρὰ τῶν ἀναξίων πρέπει νὰ μεταλαμβάνουεν 558. Ἄν διαβάλλῃ γυνὴ Ἱερωμένον, ὅτι μὲ αὐτὴν ἤμαρτε, χωρὶς μαρτύρων, νὰ μὴ πιστεύεται 551. Ἄν πρὸ τῆς Ἱερωσύνης, ἢ μετὰ τὴν Ἱερωσύνην μαλακισθῶν, πῶς εἰκονομοῦνται 568. Ἄν δὲν μοιράσουεν εἰς πτωχοὺς, ὅσα πρὸ τῆς Ἱερωσύνης διάφορα ἐπήραν, δὲν ἱερόνονται 485-486. Τῶν πορνευσάντων Ἱερέων τὴν κατηγορίαν, πόσοι μάρτυρες βεβαιουεν. Ὅρα καὶ εἰς τὰς λέξεις, Κληρικοὶ καὶ Ἐπίσκοποι.

Ἰουδαίων ἑορτὰς, καὶ ἄζυμα καὶ ἱατρικὰς καὶ συναγωγὰς, πρέπει νὰ ἀποστρεφώμεθα 20-22. Διατὶ μὲ τοὺς πατέρας τῶν τὰ παιδιὰ οὐ συλλοῦνται 236. Μὲ μεγάλην δοκιμὴν καὶ πολυκαιρίαν πρέπει νὰ τοὺς βαπτίζωμεν 269.

Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος, ὑπὸ Ἀγγέλου ἀνετρέφετο εἰς τὴν ἔρημον 464-465.

Κ'.

Καθαίρεισι, θάνατος καλεῖται καὶ μάχαιρα 478.

Καθαίρεισθω καὶ ἀφορίζεσθω, πῶς ἐρμηνεύονται 18.

Καλάνδαι, τί εἶναι 227.

Κανόνες, διατὶ λέγονται 7. Πόσα τὰ κανονικῶς αὐτοῖς ἐνθεωρούμενα ἀξιώματα αὐτόθι. Οἱ κατὰ μέρος τῶν Ἀποστόλων, τῶν Συνόδων καὶ τῶν πατέρων, ἀπὸ τίνος βεβαιουονται 156. 183. Κανόνας, κάθε Ἐπίσκοπος ἐμολογεῖ νὰ φυλάττῃ ὅταν χειροτονῆται 263.

Κανονικοὶ, ποιοὶ λέγονται 124.

Καταλαλήσας τις, πῶς διορθοῦται 577.

Κατάστασις Ἐπισκόπων, καὶ τὴν ψῆφον σημαίνει καὶ τὴν χειροθεσίαν 111.

Κατηγοροὶ, ποιοὶ εἶναι δεκτοὶ, καὶ ποιοὶ ἀδεκτοὶ 74. 90. 136. Καὶ εἰς μόνος ἀρει εἰς κατηγορίαν 551. Οἱ τοὺς ὑποψηφίους συκοφαντοῦντες, τί νὰ παθαίνουεν 74. Οἱ ψευδομένοι εἰς τὰς κατηγορίας, πῶς παιδεύονται 136-137. 436. Εἰς τὰς χρηματικὰς ὑποθέσεις ὅλοι κοινῶς δεχονται 136-137. 436. Οὐκ ἀφορίζονται διατὶ κατηγοροῦν 387-388. Μεταθέτουεν τὴν κρίσιν εἰς ἄλλον πλησίον τόπον, διὰ νὰ φέρουεν ἐκεῖθεν ἀκύρας 393.

Κατηχῆσεως καιρὸς, δὲν διορίζεται εἰς καὶ ὁ αὐτὸς ἀπὸ ὅλου 108. Ἄρκετὸς πρέπει νὰ ᾖ αὐτόθι.

Κατηχουμένων τάξεις τέσσαρες, ποιαὶ εἶναι 122 123. Καὶ αὐτοὶ ἐπιτιμῶνται ἀμαρτάνοντες καὶ διατὶ· αὐτόθι. Ἐὰν κίνδυνουεν εἰς θάνατον βαπτίζονται καὶ κοινωνοῦν, καὶ ἡμαρτον 558. Δὲν εἶναι ἀπεγνωσμένοι ἀπὸ κάθε ἐλπίδα σωτηρίας 122-123. Ποίαν ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος ἔλεγον ἐκεῖνα, ὅπου ἐμάνθκων 337. Οἱ πρὸ τοῦ βαπτίσματος θυσιάσαντες τοῖς εἰδώλοις, ἱεροῦνται 307. Ὅρα καὶ εἰς τὴν λέξιν γυναικὲς.

Κεραλική τιμωρία, ποία ὀνομάζεται. 33.

Κιβώτιον, ὃ βασιτάζουσι οἱ Διάκονοι, διατι ἐπενοήθη ; 350.

Κλέπται, πῶς ἐπιτιμῶνται 451. Καὶ οἱ εὐρόντες ἐρριμένον πρᾶγμα καὶ μὴ δίδόντες, κλέπται εἰσι 454. Οἱ τούτους δεχόμενοι, ὡς κλέπται παιδεύονται· αὐτόθι. Οἱ κατὰ διαφόρους τρόπους κλέπτοντες, πῶς παιδεύονται 503. Καὶ ὁ κλέπτων ἀγιόν τι δι' εὐλάβειαν, ὡς κλέπτης παιδεύεται 88.

Κλεψίας, πόσα εἶδη εἶναι 451-452.

Κλήδων τι εἶναι 229.

Κληρικοί, ποιοὶ λέγονται, καὶ διατι 17. Σφραγίζονται καὶ χειροθετοῦνται, καὶ πῶς καλεῖται ἡ σφραγὶς αὐτῶν 156. Δὲν πρέπει νὰ ἀφίενον τὴν Ἐκκλησίαν τῶν καὶ νὰ πηγαίνουσι εἰς ἄλλην 27-28. Οὐτε νὰ δέχωνται ἀπὸ ἄλλους 25. Δὲν πρέπει νὰ γίνωνται ἐγγυηταὶ 30. Οἱ εὐνοουχίζοντες τὸν ἑαυτὸν τοὺς καθαιροῦνται 32. Διὰ ποῖα ἀμαρτήματα καθαιροῦνται, ἀλλ' ὄχι ἀφορίζονται 33. Οἱ μὲ χρέηματα χειροτονηθέντες πῶς ἐπιτιμῶνται 38. Ἐὰν χωρισθῶν ἀδίκως ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπόν τοὺς ἢ Πατριάρχην τοὺς, πῶς ἐπιτιμῶνται 41. 292. Ἐὰν ἀφορισθῶν ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπόν τοὺς, τί πρέπει νὰ κάμνουσι 41. Οἱ χειροτονηθέντες ὑπερόρια καὶ καθαιρεθέντες, πῶς ἀναλαμβάνουσι τὸν Κλήρον 44. Ἰβρίζοντες Ἐπίσκοπον, ἢ Πρεσβύτερον καὶ Διάκονον, πῶς ἐπιτιμῶνται 69-70. Οἱ περιγελῶντες τοὺς μισερῶς ἀφορίζονται· αὐτόθι. Ποῖοι δὲν πρέπει νὰ γίνωνται Κληρικοί; 74. 94. Οἱ ἀρνηθέντες, ἢ τὸν Χριστὸν, ἢ τὸ δ.ο.μ.α. τοῦ Κλήρου, καθαιροῦνται 75. Οἱ ὀπωσδήποτε πορνεύοντες, καθαιροῦνται 33. Ἄν ὑπάγουσι εἰς Βασιλέα, ἢ εἰς κοσμικὰ κριτήρια νὰ κριθοῦν, πῶς παιδεύονται 136-138. Οἱ λαμβάνοντες ἀξίαν κοσμικὴν, πῶς παιδεύονται 159-160. Ἐνας Κληρικὸς εἰς δύο Ἐκκλησίας δὲν τάττεται 163. Οὐ φατριάζουσι 167. Εἰς Κωνσταντινούπολιν δὲν πρέπει νὰ πηγαίνουσι 169. Πορνεύσαντες καθαιροῦνται 185. Εἰς ἐργαστήρια μυρεψικὰ, ἢ καπηλεία, ἢ λουτρά, δὲν ὑπηρετοῦν 188. Ἄνοικεια καὶ λαμπρὰ φορέματα, δὲν πρέπει νὰ φοροῦν 200. Γίνονται Ἱερεῖς, κὰν καὶ ἀπὸ γένους ἱερατικῶν δὲν εἶναι 207. Οὐτε εἰς Κλήρον καὶ ἐφημερίαν Ἐκκλησίας τινὸς συναριθμοῦνται μὲ χρέηματα 266-267. Μὲ Ἐβραίους δὲν συλλοοῦνται, οὔτε προσκλυοῦν αὐτοὺς εἰς ἱατρίαν 188. Αἰρετικούς δὲν ἀφίενουσι κληρονόμους τῶν πραγμάτων τοὺς 389-390. Ὅσοι ρίψουσι τὸ σχῆμα τοῦ Κλήρου, καὶ στανικῶς πρέπει νὰ τὸ φοροῦν 186. Ὅσοι δὲν θέλουσι νὰ ἀναθοῦν εἰς μεγαλύτερους τῆς Ἱερουσαλῆμ βηθλοῦς καθαιροῦνται 393. Τὰ πράγματα ὀποῦ μετὰ τὸν Κλήρον ἀπέκτησαν, εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν πρέπει νὰ τὰ ἀφερώσουσι 393-394. Οἱ κρίνοντες τινα ὑπόθεσιν, οὐ μαρτυροῦσιν εἰς ἄλλο κριτήριον περὶ αὐτῆς 405. Εἰς τοὺς ἐλεγχθέντας, δίδεται καιρὸς διὰ νὰ ἀθωωθοῦν.

407

Κληρονόμοι, ποιοὶ γίνονται καὶ πῶς κληρονομοῦν 389. Ὅρα καὶ ἐν τῷ τέλει ὅπου ἐστὶν ἡ διαθήκη 611-612.

Κοινωνία ἡ τῶν θεῶν Μυστηρίων, πρέπει νὰ γίνεταί καὶ ἀξίως καὶ συνεχῶς 23. Δίδεται καὶ εἰς τοὺς ἔχοντας Κανόνα πιστοῦς, ἂν κινδυνεύουσι εἰς θάνατον 121. Δίδεται καὶ εἰς τοὺς φηγόντας, ἂν κινδυνεύουσι 585. Εἰς τοὺς ἀναισθητοὺς πῶς νὰ δίδεται· 122. Δὲν πρέπει νὰ ἐνοῦται μὲ σταφυλίαν ἢ σταφίδα, καὶ νὰ μεταδίδεται 201. Ἄντι αὐτῆς αἱ μερίδες δὲν πρέπει νὰ δίδονται· αὐτόθι. Δίδεται καὶ ἀπὸ Ἀναγνώστην, καὶ λαϊκῶν 223. Μὲ τὸ χεῖρ πρέπει νὰ λαμβάνεται, καὶ ὄχι μὲ σκευὴ 254. Τὸ νὰ κοινωνοῦν τρεῖς φραγῆς τὸν χρόνον, εἰς τοὺς τριγάρους ἐρρήθη 315. Οἱ μετὰ τὴν Κοινωνίαν ξεράσαντες, πῶς ἐπιτιμῶνται 576-577. Πρὸ τῆς Κοινωνίας, πόσαι ἡμέραι νηστείας καὶ τῆς σαρκικῆς μίξεως εἶναι ἀρκεταὶ 190-191. Ἡ στέρησις τῆς Κοινωνίας, θάνατος καλεῖται καὶ μύχαιρα 501-502. Ὅρα καὶ εἰς τὴν λέξιν Ἄγια.

Κολυμβήθρας μεγάλας καὶ βαθείας, πρέπει νὰ κατασκευάζουσι οἱ ὀρθόδοξοι.

62-63

Κουρμπάνια, δὲν πρέπει νὰ γίνωνται 253.

Κρέας, ποιοὶ δὲν τρώγουσι, καὶ διατι 65-67. Δὲν πρέπει τιναὶ νὰ τὸ συγγαίνεταί· αὐτόθι. Μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν κρέατα οὔτε φήνονται, οὔτε προσφέρονται 253.

Κριτῆς ὁ κρίνας τινα, δὲν γίνεται μάρτυς εἰς ἄλλο κριτήριον τοῦ αὐτοῦ 405.

Κριτῶν αἰρετῶν ἢ ἀπόφραξις, δὲν μεταθεωρεῖται 384. Διατι αὐτοὶ διαλέγονται· αὐτόθι. Ἐὰν δύο ἔντες οὐ συμφωνοῦν, τί νὰ γίνεταί· αὐτόθι.

Κτηνοβάται, πῶς ἐπιτιμῶνται 308-309. Πῶς ἄλλως ὀνομάζονται· αὐτόθι.

Κτίσματα, εἰκόνες εἶναι ἀπροσκύνηται τοῦ Κτίστου Θεοῦ 259-262.

Κυλίστρα τί ἦτο 232.

Κύπρου προνόμια, ὅποια 149-150. 209-210.

Κυριακῆ, νηστεία οὐ γίνεται, καὶ διατι 77-78. Οὐτε γονυκλισίαι, καὶ διατι 128. Εἰς αὐτὴν πρέπει νὰ σχολάζουσι οἱ χριστιανοὶ 351. Οὐ γίνονται εἰς αὐτὴν θέατρα 405-406. Εἰκὼν ἐστὶ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, καὶ διατι 522. Προνόμια αὐτῆς, ποῖα· αὐτόθι. Εἰς τὴν Κυριακὴν δὲν πρέπει νὰ σμίγουν τὰ ἀνδρόγυνα 539.

Κυριακὰ, διατι ὀνομάζονται αἱ Ἐκκλησίαι 8. 234. Δεῖπνον Κυριακῶν, τί ἦτο· αὐτόθι.

Κυριακὰ μανδυλάκια, ποῖα ἐλέγοντο 254.

Κωδικελλος, τι είναι και πότε και πώς γίνεται 611.

Α.

Λαβίς, δὲν ἐπενοήθη ἀπὸ τὸν Χρυσόστομον, καὶ διατὶ 234-255.

Λαῖκοι, οἱ μεσιτεύοντες εἰς τὰς μὲ χρήματα χειροτονίας ἀναθεματίζονται 39. Οἱ χωρισθέντες ἀδί-
κως ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπόν τους, πῶς ἐπιτιμῶνται 39 40. Ἐὰν ἀφωρισθῶν ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπόν τους,
δικαίως ἢ ἀδίκως, τι νὰ κάμνουν 41. Δὲν πρέπει νὰ κάμνουν μὲ ἐράνους ἢ ρεφενέδες συμπόσια 51.
Οὔτε νὰ χορεύουν εἰς ἐορτάς, ἢ νὰ τρώγουν μὲ ὄργανα αὐτόθι. Οἱ καίζοντες παιγνίδια καὶ με-
θοῦντες, ἀφορίζονται αὐτόθι 52. Δὲν πρέπει νὰ παίρνουν διάφορα αὐτόθι. Τὰς γυναῖκας δὲν πρέ-
πει νὰ ἀφίνουν 59 61. Οἱ περιγελῶντες κωφὸν ἢ χωλὸν, ἀφορίζονται 70. Οἱ τρώγοντες αἷμα,
πῶς παιδεύονται 76. Οἱ κατὰ διαφόρους τρόπους ἀρνούμενοι τὴν πίστιν, πῶς οἰκονομοῦνται. Ὅρα
εἰς τὴν λόξιν ἀρνηταί. Πόσας ἡμέρας πρέπει νὰ ἀπέχουν τῶν γυναικῶν τους, ὅταν μέλλουν νὰ
κοινωνήσουν 191. Ἄν πέσουν εἰς τὸ παραφύσιν μὲ τὰς γυναῖκας των, πῶς ἐπιτιμῶνται 573.
Ἄν κοιμηθῶν μὲ τὰς γυναῖκας των, ὅταν ἔχουν τὰ καταμήνιά των, θανασίμως ἀμαρτάνουν
444-445. Ἐὰν πέσουν μὲ τὰς πενθεράς των πρὸ τοῦ νὰ λάβουν τελείαν ἱερολογία γάμου μὲ τὰς
γυναῖκας των, πῶς οἰκονομοῦνται 570. Οἱ ἀρπάζοντες γυναῖκας, πῶς ἐπιτιμῶνται 495-496. Δὲν
πρέπει νὰ πλησιάζουν εἰς τὰ θέατρα, ἢ νὰ θεωροῦν χωρὸς καὶ κωμωδίας, οὔτε νὰ χορεύουν οὔτε
νὰ καίζου ὄργανα εἰς τοὺς γάμους 198. Οὔτε νὰ φοροῦν γυναικεῖα ροῦχα, ἢ προσωπίδας 200-201.
227. Δὲν πρέπει νὰ φοροῦν πολύτιμα καὶ μεταξωτὰ 200-201. Οἱ ὑπανδρῶι, ἐὰν θέλουν νὰ γίνου
Μοναχοί, οὐ γίνονται χωρὶς τὴν συμφωνίαν τῶν γυναικῶν τους 217. Μίμοι δὲν πρέπει νὰ γίνωνται
219. Δὲν μεταλαμβάνου μόνον τῶν χωρὶς ἀνάγκην 223. Μεταλαμβάνου ἄλλους αὐτόθι. Οἱ
ποιοῦντες μαντείας, ἢ πηγαίνοντες εἰς τοὺς γάμους, καὶ οἱ δέοντες τὰ ἀνδρόγυνα, καὶ ἄλλα
τοιαῦτα κάμνοντες, πῶς παιδεύονται 224-225. Δὲν πρέπει δημοσίως νὰ διδάσκουν 228 Κάλαντα,
δὲν πρέπει νὰ λέγουν 227. Κλήδονας, δὲν πρέπει νὰ κάμνουν, οὔτε ματους, οὔτε φωτίας νὰ ἀ-
ανάπτου καὶ νὰ τὰς πηδοῦν 229. Ριζικὰ καὶ ποδαρικὰ καὶ συναπαντήματα δὲν πρέπει νὰ πι-
στεῦον τελείως αὐτόθι. Εἰς τὴν Διακαινίσμον, τι πρέπει νὰ κάμνουν αὐτόθι. Μέσα εἰς τὸ Βῆμα
δὲν ἐμβαίνου 231. Οὔτε συστῆλου τὰ Ἅγια τῆ μεγάλης Πέμπτη αὐτόθι. Μέσα εἰς τὰς Ἐκ-
κλησίας δὲν πρέπει νὰ τρώγουν 233-234. Οὔτε πωλοῦν εἰς αὐτὰς βρώματα 236. Οὔτε κονοῦον
252. Οὔτε κτηνὸς των ἐμβάζου 243. Δὲν πρέπει νὰ λούωνται τὴν ἡμέραν ὅπου κοινωνοῦν, ἢ
νὰ φλεβοτομοῦν 544. Ὅποιος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τρεῖς Κυριακὰς δὲν πηγαίνει, ἀφορίζεται 238.
Πρέπει καθὲ ἡμέραν νὰ πηγαίνου εἰς τὸν Ἑσπερινόν, Ὁρθρον καὶ Λειτουργίαν 370-371. Οἱ θα-
πτόμενοι μέσα εἰς τὰς Ἐκκλησίας, κόλασιν παρὰ Θεοῦ λαμβάνουσι καὶ ὄχι ὠφέλειαν 240-241.
Οἱ καλοῦντες μυρολογήτρας καὶ κλαίοντες τοὺς νεκροὺς των, ὡς εἰδωλόατραι κατακρίνονται
αὐτόθι. Οἱ ἐπιλοκοὶ καὶ ὀμνύοντες, πῶς ἐπιτιμῶνται 247. Δὲν πρέπει νὰ καλλωπίζου τὰ μαλ-
λία καὶ γένειά των 250. Εἰς τὰ κατηγυόμενα δὲν κατοικοῦν 252. Δὲν πρέπει νὰ λούωνται μὲ
τοὺς Ἑβραίους, οὔτε νὰ τοὺς προσκαλοῦν εἰς ἱατρείαν των 188. Οἱ δειρντες Ἐπίσκοπον ἀναθε-
ματίζονται 298. Ὁ ὑπερασπιζόμενος ἢ διαφενδεύων Κληρικὸν σφάλλοντα, ζημιοῦται καὶ ἀτιμά-
ζεται 406. Οἱ ἐνυπιασθέντες, μεταλαμβάνου ἢ ὄχι 446-447. Οἱ ἔχοντες γυναῖκας, πρέπει νὰ
τὰς ἔχουν ἀπροσπαθῶς ὡσὰν νὰ μὴ τὰς ἔχουν 514-515. Οἱ στανικῶς καταπιόντες νερὸν, ἂν κοι-
νωνοῦν ἢ ὄχι 544. Οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ κατηγοροῦντες τὸν ἑαυτὸν τους, ὅτι
δὲν τὸν κάμνουσι, ὠφελοῦνται 445. Οἱ φθειρόντες πρὸ τοῦ γάμου τὰς γυναικὰς των, ἢ χωρί-
ζονται, ἢ ὡς πόροι ἐπιτιμῶνται 81-82. 491. Κὰν εὐλαβεῖς καὶ σοφοὶ εἶναι, ἐκκλησιαστικὰς
ὑποθέσεις δὲν πρέπει νὰ ἀνακοινοῦσι 160. Καὶ αὐτοὶ πρέπει ἐπτάκις νὰ αἰνοῦσι τὸν Θεὸν καθ'
ἡμέραν 371. Δὲν πρέπει νὰ βιάζου τοὺς Ἀρχιερεῖς εἰς τὸ νὰ τοὺς συγχωροῦν νὰ ὑπανδρεύω-
νται παρανόμως 603. Ὅσοι παρανόμως ὑπανδρεύονται, προκοπὴν δὲν βλέπου αὐτόθι.

Λατῖνοι παρανόμως χωρίζου τὰς γυναῖκας τῶν Ἱερωμένων, καὶ λύσις τῶν περὶ τούτου λόγων τους
190-191. Σχισματικοὶ εἶσι, διὰ τὴν μετάθεσιν τοῦ Πασχαλίου καὶ Καλανταρίου των. Καὶ ὅτι
δύω ἄτοπα ἢ μετάθεσις αὐτῆ γενεῆ εἰς αὐτοὺς 21. Βάπτισμα αὐτῶν κατὰ πόσους τρόπους ἀ-
δεκτον 54-59. Τὸ βάπτισμα αὐτῶν ἐρημον ὃν καταδόσεων καὶ ἀναδόσεων, ἐρημόν ἐστι καὶ χά-
ριτος 62-64. Τρώγοντες αἷμα, εἰς τι σφάλλουσι 76. Παρνόμως τὸ Σάββατον νηστεύουσι 78.
Ἄζυμα αὐτῶν ἀπόβλητα εἶναι καὶ ἰουδαϊκὰ 87. Ἡ ἐν τῷ Συμβόλῳ αὐτῶν προσθήκη, ὑπὸ ἀνά-
θεμα εἶναι 147. Κακῶς κατηγοροῦσι τὸν ἰγ'. τῆς ς'. 190. Πότε σφάλλουσιν ἑλληνικὰ τὸ τρι-
άγιον 239. Λατίνων Ἱερεῖς, κακῶς ξυρίζου τὰ γένεια 250-251. Καταισχύνονται λέγοντες τε-
λειοποιὰ τὰ κυριακὰ λόγια 522. Αἱρετικοὶ εἶσιν 54-57. Ἄφ' ἑαυτῶν πρέπει νὰ ζητοῦν νὰ βπ-
πτισθοῦν, καὶ ὄχι νὰ παρακινῶνται ἀπὸ ἄλλους 250.

Λατρεία, μόνῳ τῷ Θεῷ πρέπει 259-261. Τι εἶναι αὕτη αὐτόθι. Ἐὰν εἰς ἄλλον δοθῇ, κατὰ συμβε-
βηκὸς λέγεται καὶ οὐ κυρίως αὐτόθι.

Λεγάτον, τί είναι 611.

Λειτουργία ἢ τελεία, πότε ἐγένετο παλαιά 23-24. Ἐν τῇ μ'. οὐ τελεῖται 357. Εἰς εὐκτήριον οἶκον δὲν γίνεται πλὴν ἀνάγκης 203. Διατί μίαν φοράν τὴν ἡμέραν, καὶ ἐν μιᾷ τραπέζῃ τελεῖται 83. Εἰς ὅποιον τόπον γένη, ἀφιερώνεται αὐτὸς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ ἰδίου τόπου· αὐτόθι. Ἡ τελεία λειτουργία πανηγύρεως καὶ χαρᾶς νομιζέται ὑπόθεσις 220. Ἡ τοῦ Ἀδελφοθέου, δεκτὴ ἐστὶ 205-207. Οὐκ ἐστὶ δεκτὴ αὐτόθι. Καὶ ἡ προσευχὴ, λειτουργία ὀνομάζεται, καὶ καθε ἱεροπραξία 380-381. Ἐν τῇ λειτουργίᾳ, πῶσα πρέπει νὰ ἤξουρον οἱ Ἱερεῖς 347. Ἀπὸ νηστικῶν πρέπει νὰ γίνεταί 201-202. Αἱ δ:δόμεναι παρὰ τινῶν λειτουργίαι πρέπει νὰ τελοῦνται 516. Ἐν αὐτῇ ἄπαξ μόνον ἢ τοῦ οἴνου καὶ ὕδατος ἔνωσις γίνεται, καὶ οὐ δις 19.

Λεῖψανα ἄγια, με ποτα σημεῖα γνωρίζονται 533-534.

Λίτρα, πόσον εἶναι 82.

Λογισμοί, ἐκ πόσων προσβάλλουσι 564-565.

Λόγον τοῦ Θεοῦ, οἱ ἀκούοντες καὶ κατηγοροῦντες ἑαυτοὺς διὰ δὲν τὸν κάμνουσιν, ὠφελοῦνται 545.

Λουτρά, πρέπει νὰ ἀποφεύγουν Ἱερωμένοι καὶ Μοναχοὶ 237.

Λογεία, κυρίως ἐπὶ τοῦ ἀνωδύνου τόκου τῆς Θεοτόκου, οὐ λέγεται, ἀλλὰ καταχρηστικῶς 238.

Λωβοὶ καὶ λιπροὶ, διατί γίνονται 444-445.

Μ.

Μαλακία, πῶς ἐπιτιμᾶται 567. Πόσον μισητὸν ἀμάτημά ἐστὶν αὐτόθι. Πόσας ζημίας προξενεῖ αὐτόθι. Πόσον λογίων γίνεται αὐτόθι. Ἡ δὴ τινῶν μετ' ἀλλήλων γινομένη πῶς ἐπιτιμᾶται 568. Ἐμποδίζει ἀπὸ τὴν Ἱερωσύνην αὐτόθι.

Μάντις, μάγοι, σύροντες ἀρλούδας, νεφοδιᾶται, γητευταί, φυλακτῆριοι, γόντες, φαρμακοὶ, ἐπασιδοὶ καὶ μαθηματικοί, τί εἶναι καὶ πῶς παιδεύονται 224-227. Ὅρα καὶ εἰς τὴν λέξιν, ἀστρολόγοι.

Μάρτυρες, ποιοὶ εἶναι δεκτοί, καὶ ποιοὶ ἀδεκτοὶ 91-92. Εἰς μόνος δὲν πιστεύεται αὐτόθι. Οὔτε δὴ τῶν, καὶ πότε αὐτόθι. Οἱ ἀξιόπιστοι δὲν ἐμνύουσιν αὐτόθι, καὶ 247-248. Ἐὰν Ἱερεῖς καὶ Διάκονοι ψευδομαρτυρήσουν, πῶς παιδεύονται 91-92.

Μαρτύρων γενέθλια, ποτα λέγονται 358. Τὰ εἰς τὰς μνήμας αὐτῶν γινόμενα συμπόσια, γενεθλιακά καλοῦνται 234. Οἱ βίοι αὐτῶν, πρέπει νὰ ἀναγιγνώσκωνται εἰς τὰς ἐορτάς των 398. Εἰς τὰς ἐορτάς των δὲν γίνονται συμπόσια καὶ χοροὶ 405. Με λείψανα αὐτῶν μόνον γίνονται τὰ ἐγκρίνια των ναῶν 268. Οἱ τῶν αἰρετικῶν μάρτυρες, ψευδομάρτυρες εἶναι 353. Οἱ εἰς αὐτοὺς πηγαίνοντες, πῶς ἐπιτιμῶνται αὐτόθι.

Μεθόντες Ἱερωμένοι, πῶς παιδεύονται 50-51. Οἱ ἀπὸ μέθης ξεράσαντες, πῶς διορθώνονται αὐτόθι.

Μερίδας δὲν πρέπει νὰ μεταδίδουν εἰς τοὺς Χριστιανούς οἱ Ἱερεῖς 201.

Μετάβασις καὶ μετάθεσις, διαφέρουν καὶ ἀλλήλων καὶ τῆς ἐπιβάσεως 26-27.

Μετανοίας ἔργα καὶ οἱ καρποὶ, ἐπιτίμια ὀνομάζονται καὶ λογίζονται 563-564.

Μετανοοῦντες, καὶ ἔχοντες ἀκόμη Κανόνα, κοινωνοὶν, ἀν κινδυνεύουν εἰς θάνατον 121. Διατί οὐκ ἐξωθοῦνται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τὴν σήμερον 564.

Μητροπολίτης, ἀν λειτουργήσῃ εἰς Ἐπισκοπὴν του, ποῖον νὰ μνημονεύῃ 43. Χωρὶς τὴν γνώμην τῶν Ἐπισκόπων του κανένα κοινὸν πρᾶγμα δὲν κάμνει αὐτόθι. Τί θέλει νὰ εἴπῃ τὸ ὄνομα αὐτό. 16.

Ἄν χωρισθῇ ἀπὸ τὸν Πατριάρχην του, πῶς παιδεύεται 291. Οὐκ ἀρκεῖ μόνος ψηφίσει Ἐπίσκοπον 366-367. Οἱ μακρὰν ὄντες ἀπ' ἀλλήλων, πρέπει νὰ ἔχουν ἐδικὸν τοὺς Μητροπολίτην 386.

Ὅρα καὶ εἰς τὰς λέξεις Ἱερωμένοι, Κληρικοὶ καὶ Ἐπίσκοπος.

Μητρικαί, πόσον μέσος ἔχουσι 513-515.

Μῆτροι, δὲν πρέπει νὰ γίνωνται 219.

Μῆσος οἱ ἔχοντες καὶ ἔχθραν, εἴτα πῶς ἐπιτιμῶνται 577.

Μνημόσυνα ἐδικά των, οἱ ζῶντες ἐτι ποιοῦντες θεοματαικαί εἰσι 431. Ἐν τῇ Τεσσαρακοστῇ πότε μόνον γίνονται 220 Τρίτα καὶ Ἐννατα καὶ Τεσσαρακοστὴ τί δηλοῦν 221.

Μοιχεία, πόσον ἐπιτιμᾶται 242-243. Καὶ ἡ πορνεία μοιχεύει λογίζεται 530. Ὅρα καὶ εἰς τὴν λέξιν Γυναίκες.

Μοιχὸς καὶ ὁ ἄδελφος λέγεται 59-61. Καὶ ὁ ἀρραβωνιαστὴν ἄλλου ζῶντος λαβὼν 252. Καὶ ὁ ὑπανδρευθεὶς, ἢ πορνεύσας Μοναχὸς, ἢ Μοναχὴ. 165-166.

Μολυσμὸς σαρκὸς, ποῖος εἶναι 446-447.

Μοναστήρια, πῶς πρέπει νὰ κτιζῶνται 157-158. Δὲν γίνονται κοσμικὰ καταγῶγια, καὶ τὰ πρᾶγματα αὐτῶν φυλάττονται 169-170. Οὐ δύνανται πωληθῆναι, ἢ χαρισθῆναι, οὐδὲ τὰ πρᾶγματα αὐτῶν 271-272. Οὔτε τὰ σκεύη αὐτῶν 89. Οὔτε διὰ σύστασιν καὶ βελτίωσιν των δίδονται εἰς τοὺς κοσμικοὺς. 218-219. Ἀπὸ τὰ Μοναστήρια δὲν δύνανται νὰ παίρουν οἱ γονεῖς τὰ τέκνα των καλογερεύσαντα 277. Διατί δὲν πωλοῦν εἰς ἄρχοντας τὰ πρᾶγματα αὐτῶν 271-272. Εἰς αὐτὰ

γυναίκες δὲν πρέπει νὰ εὐρίσκωνται 275. Διπλὰ Μοναστήρια, ποτα ἦσαν 276. Βραβεῖον καὶ Κώδικα τῶν ἀφιερωμάτων τους πρέπει νὰ ἔχουν 282. Ὅρα καὶ εἰς τὴν λέξιν Ἡγούμενος. Μοναχὰι, δταν ἔχουν νὰ κουρευθοῦν, δὲν πρέπει νὰ φοροῦν λαμπρὰ φορέματα 215. Ἐξω ἀπὸ τὸ Μοναστήριον δὲν πρέπει νὰ εὐγαίνου 216 217. Εἰς Μοναστήριον ἀνδρῖκειον δὲν κοιμοῦνται, οὔτε ἐμβαίνου 276. Ἄν ὑπανδρευθοῦν, πῶς ἐπιτιμῶνται 165-166. Ἐμβαίνου εἰς τὸ βῆμα καὶ ποθ 586. Πῶς πρέπει νὰ συνμιλοῦν μὲ τοὺς Μοναχοὺς. 276-277. Ἄν καὶ πρὸ τῶν κεί. χρόνων ἐνδουθοῦν ἐξ ἀνάγκης τὸ σχῆμα, τί νὰ γίνεταί 435. Παρὰ παλαιοῖς παρθένοι ὀνομάζονται. 310. 165. 166.

Μοναχοὶ οἱ μεσιτεύοντες εἰς τὰς μὲ χρήματα χειροτονίας, ἀναθεματίζονται 38. 156. Οὐ γίνονται Πνευματικοὶ 256. Διὰ ποίας αἰτίας δὲν πρέπει νὰ κρεωφγοῦν 65-66. Κληρικοὶ ὀνομάζονται 17. Καὶ Κανονικοὶ 124. Παιδία δὲν ἀναδέχονται, οὔτε στεφάνους κρατοῦν, οὔτε ἀδελφοποιήσεις κάμνου 157. Μοναστήριον δὲν οἰκοδομοῦν χωρὶς τὴν γνώμην τοῦ Ἐπισκόπου 159. Δέχονται λογισμοὺς ἐξ ἀνάγκης 256. Οἱ κοσμικὴν ἀξίαν λαμβάνοντες, πῶς παιδεύονται 160. Ὑπόκεινται τῷ Ἐπισκόπῳ αὐτόθι. Ἄν ὑπανδρευθοῦν, πῶς ἐπιτιμῶνται 166. Οὐ φατριάζουσι 167-168. Εἰς Κωνσταντινούπολιν δὲν πρέπει νὰ πηγαίνου 169. Ἄπὸ πόσους χρόνους καλογηρεύου 210-211. Δὲν πρέπει νὰ ἐμποδίζου οἱ γονεῖς τὰ τέκνα των εἰς τὸ νὰ γίνωνται Μοναχοὶ. 327. Οἱ ἐν Κοινοβίοις πρέπει νὰ κουρεύου τὰ μαλλία των 213-214. Σχῆμα τῶν Μοναχῶν, ὅτι εἰς τρεῖς διαιρεῖται, Ρασσοφόρου, Σταυροφόρου καὶ Μεγαλοσχήμου· αὐτόθι. Οἱ Ρασσοφόροι τὸ σχῆμα νὰ ρίψου δὲν ἔμποροῦν αὐτόθι. Οἱ Σταυροφόροι πρέπει νὰ μεγαλοσχημοῦν αὐτόθι. Διατί λέγεται τὸ σχῆμα τούτων Ἀγγελικόν· αὐτόθι. Οἱ θέλοντες ἐγκλεισθῆναι, πῶς πρέπει νὰ δοκιμάζου 212-213. Οἱ Ἐρημίται πρέπει νὰ μὴ γυρίζου εἰς τὸν κόσμον· αὐτόθι. Φορέματα Μοναχῶν διατί μαῦρα, καὶ τί θέλει νὰ εἴπῃ τὸ κάθε των φόρεμα. 215-216. Μὲ ποῖα φορέματα ἐδοκιμάζου· αὐτόθι. Εἰς Μοναστήριον γυναῖκετον δὲν κοιμοῦνται οὔτε ἐμβαίνου 217. Οἱ ὑπανδροὶ πρότερον, χωρὶς συμφωνίαν τῶν γυναικῶν τους, οὐ γίνονται Μοναχοὶ· αὐτόθι. Μοναχοὶ οἱ ἐν ἐρήμοις, πῶς ἀφ' ἐκυτῶν μεταλαμβάνου καὶ πότε 223. Δὲν πρέπει νὰ λουῶνται 236. Δὲν πρέπει νὰ πηγαίνου εἰς τὸν κόσμον καὶ νὰ ζητοῦν ἐλεημοσύνην. 158. Οὔτε μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν δὲν πρέπει νὰ θάπτωνται 240-241- Χωρὶς χειροτονίαν Ἀναγνώστου, δὲν δύνανται νὰ ἀναγνώσου 273. Εἰσέρχονται εἰς τὸ βῆμα καὶ ποῖοι. 231. Πῶς ἀφιερόνου τὰ πράγματά των κινητὰ καὶ ἀκίνητα εἰς Μοναστήριον, καὶ πότε παίρνου αὐτὰ ὀπίσω 275-276. Οἱ εἰς τὰς Μοναχὰς ὑπερετοῦντες πρέπει νὰ ἦναι γέροντες 276-277. Διὰ πόσας αἰτίας ἀναχωρεῖ τις ἀπὸ τὸ Μοναστήριόν του 278. Χωρὶς ἀνάδοχον δὲν πρέπει νὰ γίνωνται 283. Πόσον καιρὸν πρέπει νὰ δοκιμάζου 285. Πρὸ τοῦ νὰ γένου Μοναχοὶ, δοίζου ὅτι θέλου νὰ κάμου τὰ πράγματά των, ἀφ' οὗ δὲ γένου, ὄχι 276. Ὅσοι ἔταξαν νὰ μονάσου, καὶ ἔπειτα ἀθέτησαν τὴν ὑπόσχεσίν των, πῶς κανονίζονται 310. 492. Καὶ οἱ ἐν ἀσθενείᾳ λαμβάνου τὸ σχῆμα 320. Οἱ μέλλοντες γενέσθαι Σταυροφόροι, ἢ Μεγαλόσχημοι, διὰ τὸ εὐσυνείδητον πρέπει νὰ γίνωνται ἀπὸ Σταυροφόρον καὶ Μεγαλόσχημον Ἱερέα 283-284. Κανὼν Ρασσοφόρων Σταυροφόρων καὶ Μεγαλοσχήμων, ποῖος εἶναι αὐτόθι. Ὅρα καὶ εἰς τὴν λέξιν, Ἀδικία καὶ Παρθενία.

Μουσικὴ, ποῖα ἐστὶν ἀπόβλητος καὶ ποῖα δεκτή. 234-235.

Μύρον, ἄγιον ἔλαιον ὀνομάζεται, καὶ διατί 301. Ποῖος Κανὼν διατάσσει πρῶτον διὰ τὴν χρίσιν τοῦ Μύρου· αὐτόθι. Διατί τὸ χρίμεθα 357. Κακῶς ποιοῦσιν οἱ τοῦτο ἀντὶ Κοινωνίας μεταλαμβάνοντες, καὶ οἱ χριόμενοι διατί ἔπεσαν εἰς ἀπίστους γυναῖκας· αὐτόθι. Ἡ ἔψησις αὐτοῦ καὶ τελετὴ, πότε καὶ ἀπὸ ποῖους γίνεταί 380-381. Ὅταν ἦναι ὀλίγον, προστίθεται καὶ ἔλαιον ἐν ἀνάγκῃ, ὄχι ὅμως πολὺ· αὐτόθι. Δὲν πρέπει νὰ χύνεται εἰς τοὺς Ἱερεῖς καὶ Ἀρχιερεῖς ἐν τῷ τάφῳ 387. Δευτεροῦται καὶ τοὶ χαρακτήρα ἐντυποῦν τῇ ψυχῇ 83.

Μυστήρια, τίνα οὐ δευτεροῦνται 83. καὶ διατί αὐτόθι.

Μωϋσῆς, μετὰ τὸ προφητικὸν χάρισμα, μὲ γυναῖκα δὲν ἔσμιξε 19. εἰς τὴν β'. ὑπόσημ.

N.

Νεκροὶ, δὲν πρέπει νὰ μεταλαμβάνωνται, οὔτε νὰ βαπτίζωνται, οὔτε πικρῶς νὰ κλαίωνται 240. Οὔτε μέσα εἰς Ἐκκλησίαν νὰ θάπτωνται· αὐτόθι. Νεκροὶ, διὰ ποίας αἰτίας εὐγαίνου δειμένοι, καὶ ποῖα σημάδια ἔχου 533-534. Μύρον δὲν χύνεται εἰς αὐτοὺς ἐν τῷ τάφῳ, ἀλλὰ μόνον ἔλαιον καὶ τί δηλοῦν ὅσα κάμνομεν εἰς τὴν θανά των 387. Δὲν μετατοπίζονται χωρὶς τὴν γνώμην τῶν Προσετώτων 504.

Νεοφώτιστοι, παρευθὺς δὲν πρέπει νὰ ἱερόνωνται 95.

Νεστόριος, εἰς τὴν οἰκονομίαν μόνον ἐβλασφήμη, ὁρθὰ δὲ ἐφρόνει εἰς τὴν θεολογίαν τοῦ Πνεύματος 141.

Νηστεία, τί ἐστὶ, καὶ τί λύσεις αὐτῆς καὶ τί κατάλυσις 77-78.

Νηστεία Τεσσαρακοστῆς, καὶ Τετράδος καὶ Ἑκτῆς ὅτι ἴση, καὶ ποία εἶναι 84 86. Ἡ τῶν Χριστοῦ γεννῶν, τῶν ἀγίων Ἀποστόλων, καὶ ἡ τοῦ Αὐγούστου, πῶς πρέπει νὰ νηστεύωνται αὐτόθι. Ἐν αὐτῇ δὲν πρέπει νὰ σμίγουν τὰ ἀνδρόγυνα· αὐτόθι. Οὐκ ὠφελεῖ μόνη αὐτόθι. Νηστεία ἡ τῆς 6'. ὅτι εὐλογος καὶ πρόπουσα· αὐτόθι. Ἡ τῆς Μεγάλης ἑβδομάδος, πῶς γίνεται 202.

Νόμοι πολιτικοί, οἱ ἐναντιούμενοι εἰς τοὺς Κανόνας ἀκυροῦνται 8-9. Βοήθειαν προξενούσιν εἰς τοὺς Κανόνας· αὐτόθι. Πόθεν οὗτοι ἔλαβον τὴν ἀρχὴν 15. Τί εἶναι νόμος· αὐτόθι. Πολλὰκις δὲν συμφέρουσι 38. Πῶς ἄλλως καλοῦνται 7.

Νόμος ὁ παλαιός, εἰκὼν ἦν τῆς χάριτος τοῦ Εὐαγγελίου 259-261.

Νύμφη, αὐτοῦ ὁ σμίξας, πῶς ἐπιτιμᾶται 508.

Ι.

Οἰκονομία, τί ἐστὶ. 54-57. Ἐχει μέτρα καὶ ὄρια, καὶ δὲν εἶναι παντοτινὴ αὐτόθι. Ὅρα καὶ εἰς τὴν λέξιν ἀκρίβεια.

Οἰκονόμος, προβληθεὶς μὲ χρήματα, πῶς ἐπιτιμᾶται 38. Πῶς πρέπει νὰ διοικῆ τὰ πράγματα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν Μοναστηρίων 46-47. 171. Πότε νὰ δίδῃ λογαριασμὸν, καὶ ποίας ἄλλας ἐνεργείας ἔλαμψε· αὐτόθι.

Οἰκουμηνικός, ὄνομα, πότε ἀρχισε 173. Δύω σημαίνόμενα ἔχει· αὐτόθι.

Οἰωνοσμός, τί εἶναι 129.

Ὅμοια ἐκ τῶν ὁμοίων, πρέπει νὰ κρίνονται καὶ νὰ συμπεριζίνονται. 192.

Ὁμολογητὴς ἐστὶν ὁ τὰς ἀρετὰς φυλάττων, καὶ τὴν ἐν τῷ βαπτίσματι ὁμολογίαν 465.

Ὁμοουσίου, ἡ λέξις ἦτο εἰς χρῆσιν καὶ πρὸ τῆς πρώτης Συνόδου 106. Τί διαφερὰν ἔχει ἀπὸ τὸ συνούσιον· αὐτόθι.

Ὁράριον, πότεν ἐτυμολογεῖται, καὶ τί δηλοῖ 350.

Ὁργανα μουσικά, διὰ τὴν τῆς Ἐκκλησίας ἀπεβλήθησαν 235.

Ὁρχοὺς ἑλληνικοὺς, δὲν πρέπει νὰ ὀμνύουν οἱ χριστιανοὶ 247. Οὔτε ὄλωσ νὰ ὀμνύουν εἰς τὸν Θεόν, ἢ εἰς τὰ κτίσματα· αὐτόθι. Οἱ τοὺς ματαίους καὶ συνήθεις ὄρκους ὀμνύοντες, ὡς φονεῖς καὶ πόρνοι τῆς κοινωνίας χωρίζονται καὶ τῆς Ἐκκλησίας· αὐτόθι. Διὰ τὴν ἐσυγχωροῦντο εἰς τοὺς παλαιούς, ἀλλ' ὄχι καὶ εἰς τοὺς χριστιανούς. Διὰ ὅλον τὸν κόσμον δὲν πρέπει νὰ ὀμνύῃ τινὰς· αὐτόθι. Πόσων λογίων εἶναι οἱ ὄρκοι· αὐτόθι. Οἱ παραβαίνοντες τοὺς ὄρκους πῶς ἐπιτιμῶνται· αὐτόθι. 503. Ἀπὸ τὰ λόγια μὲ τὰ ἔποια οἱ ὄρκοι λέγονται, πρέπει νὰ εὐρίσκειται ἡ τούτων παρηγορία 483 484.

ΙΙ.

Πάθος, τί εἶναι καὶ πῶς ἰατρύεται 566. Πάθη, αἷτια δεύτερα εἶναι τῶν πονηρῶν λογισμῶν· αὐτόθι.

Παιγνιδταί, δὲν ἀναγκάζονται ἀπὸ τινὰ εἰς τὸ νὰ παίζουσι 406.

Παιδιά, ἄλλα μὲν ὀγληγώρτερα, ἄλλα δὲ ἀργότερα διακρίνουσι τὸ καλὸν καὶ τὸ κακὸν 210-211.

Ἀπὸ πότε νὰ ἐξομολογοῦνται αὐτόθι. Καὶ τὰ νεογένητα παιδιά εἰς ἀφῆσιν ὀμάρτιων βαπτίζονται 425 426. Δὲν πρέπει νὰ ἀφίνουσι ἀγνηροκομήτους τοὺς γονεῖς τῶν 327. Ἐκεῖνα ὀποῦ ὕβρίζουσι τοὺς γονεῖς τῶν, πῶς ἐπιτιμῶνται 69. Ἄν φηροῦν ἢ συγκυλισθοῦν, πῶς ἐπιτιμῶνται 572. Ἄν ἀποθάνουσι ἀβάπτιστα, πῶς ἐπιτιμῶνται οἱ γονεῖς τῶν 573-574. Ἄν βαπτισθοῦν πρὸ τῶν τεσσαράκοντα ἡμερῶν, ποία νὰ τὰ βυζάνη αὐτόθι. Τὰ κινδυνεύοντα εἰς θάνατον, βαπτίζει ὀποιος τύχη Λαϊκὸς ἢ Μοναχὸς, καὶ εἰς μόνας τὰς τρεῖς καταδύσεις καὶ ἀναδύσεις αὐτόθι. Ἄλλὰ καὶ μυρβνεὶ καὶ μεταλαμβάνει αὐτὰ 58-59. Ἄν οὕτω βαπτισθῶσι, καὶ μνημονεύονται ἀποθανόντα· αὐτόθι. Ἄν ζήσουσι βαπτίζονται ὕπὸ Ἱερέως αὐτόθι. Ὅσα ἀμφισβᾶλλοντα ἂν ἐβαπτίσθησαν νὰ βαπτίζωνται 241. Ὅρα καὶ εἰς τὴν λέξιν ὕπεξούσιος, καὶ Γονεῖς.

Πάλη, τί ἐστὶ 565.

Παλλακὴ, ποία εἶναι, καὶ ὁ ἔχων αὐτήν, πῶς ἐπιτιμᾶται 588. Διαφέρει ἀπὸ τὴν πόρνην· αὐτόθι.

Παναγιώτατος, ὄνομα, πότε ἀρχησε 173-174.

Παπαλήθρα, τί εἶναι καὶ τί δηλοῖ 196-197.

Πάπας, Ἀρχιερεὺς ὢν καὶ Βασιλεὺς ὅτι καθιερρεῖται 97-98. Μάτην φαντάζεται νὰ λαμβάνῃ ἐξουσίαν ἀπεριόριστον ἀπὸ τὸν 5'. Κανὼνα τῆς 4. 113. Ἰπόκειται ταῖς Οἰκουμηνικαῖς Συνόδοις 104-107. Δὲν ἦτο παρὼν εἰς τὴν β'. Σύνοδον, οὔτε διὰ τοποτηρητῶν, οὔτε δι' ἐπιστολῆς 131. Οὐκ ἔστιν ἔσχατος Κριτὴς τῶν Πατριαρχῶν ὄλων 161. Τὸ περὶ αὐτοῦ θρυλλούμενον τοῦ Κωνσταντίνου θέσισμα, νόθον ἐστὶ 173. Ἴσος ἐστὶ μὲ τὸν Κωνσταντινουπόλεως, τῇ τάξει μόνη πρωτεύων· αὐτόθι. Μονάρχης οὐκ ἔστιν, οὐδὲ ἐπὶ τῶν Συνόδων, διὰ τὸν Ἑπαινον τῆς τοῦ Λέοντος ἐπιστολῆς 153-154. Ὁ μονοθελητὴς Ὀνώριος, ὡς αἰρετικὸς ἀναθεματισθεὶς, ἀποδεικνύει ὅτι ὁ Πάπας σφέλ-

λει και εις τὰ περι πίστεως 177-178. Οὐ μόνον ἀπὸ τὴν ς'. ἀλλὰ και ἀπὸ ἄλλας συνόδους αὐτὸς κατεκρίθη αὐτόθι. Πάπαι πολλοὶ εἶχον υἱοῦς 20. Καὶ εἶχον γένηαι 251. Ἡ καθόλου ἐκκλητος τῆς οἰκουμένης εἰς αὐτὸν δὲν δίδεται 362-363. Ἐκκαλοῦν τὴν κρίσιν των εἰς αὐτὸν μόνον οἱ τούτῳ ὑποκειμένοι 365. Ἡ ἀναμαρτησία αὐτοῦ, ἡ μοναρχία και ἡ θρυλουμένη ἐκκλητος στηλιτεύονται 392. 437-440. Ἄκρος Ἀρχιερεὺς, οὗ λέγεται 396. Καὶ τοπικὴ Σύνοδος αὐτὸν διορθοῖ 421. Καὶ ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐκκλησία διορθοῖ τὴν ρωμαϊκὴν 559-561.

Παράδοσις, τί ἐστὶ 99-100. Βάσανός ἐστὶ τῶν γενεῶν, ἢ νόθων βιβλίων τῆς Γραφῆς 520-522. Τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχει μὲ τὸ κήρυγμα εἰς τὴν πίστιν 512-514. Πόσων λογίων εἶναι αἱ παραδόσεις, και κατὰ τῶν ἀνακίρουντων αὐτάς 524.

Παραίτησις, πῶς, και πότε κάμνουν οἱ Ἀρχιερεῖς. 150-151. Τύπος αὐτῆς Κανονικῆς, ποῖος 613. Ποῖα εἶναι τὰ Κανονικὰ λόγια, ὅπου πρέπει νὰ προστίθενται εἰς αὐτὴν 554-556.

Παραρριπισμὸς, τί εἶναι 566.

Παρασκευῆς νηστεία, ποῖα εἶναι 84-85.

Παρασυναγωγή, τί εἶναι 475-476. Εἰς αἵρεσιν μεταγίνεται αὐτόθι.

Παρ' ἐνορίαν, δύο λογίων εἶναι 44.

Παρθενίας προνόμια, ὅποια, και πόσον ὑπερέχει τοῦ γάμου 469-470. Ἄν μίαν φοράν χαθῆ, πλεόν δὲν ἀποκτάται αὐτόθι. Παῦλος δὲν πρέπει νὰ ζωγραφῆται ἐν τῇ Πεντηκοστῇ 262 εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.

Πάσχα, πότε πρέπει νὰ ἐορτάζεται, και πῶς, και διατί, και ποῖοι τὸ ἐδιώρισαν 21-22. Τὸ ἡμέτερον, μᾶλλον εὐάρεστον τῷ Θεῷ, ἢ τὸ τῶν Λατίνων, διὰ τὰ ἐν τούτῳ γινόμενα θαύματα αὐτόθι. Πάσχα Κανόνιον, ἐπὶ τῆς ἐν Κερθαγίνῃ Συνόδου, δὲν ἦτο τοσοῦτον εὐληπτον και κοινολογημένον 401.

Πατριάρχης, ὄνομα πότε ἄρχισε 113. Δύο σημαίνόμενα ἔχει αὐτόθι.

Πόσοι Πατριάρχαι εἶναι 113. Κάραὶ ὀνομάζονται, και διατί αὐτόθι. Ποῖας στολὰς φοροῦσιν αὐτόθι. Τί ἐστὶ Πατριάρχης αὐτόθι. Πρεσβεῖαι αὐτῶν, ἀπὸ ποῖον Κανόνα δηλοῦνται αὐτόθι. Αἱ ψῆφοι αὐτῶν, πῶς λέγονται, ὅτι δὲν ἔχουν ἐκκλητον 104-106. Τὰ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως προνόμια ὅποια 135, 173, 208. Οὐκ ἐξουσιάζει εἰς τὰς Ἐκκλησίας τῶν ἄλλων Πατριαρχῶν. Οὔτε ἄλλος τις Πατριάρχης 161. Ὁ Κωνσταντινουπόλεως, ἱεὸς ἐστὶ μὲ τὸν Ρώμη, διαφέρων τῇ τάξει μόνῃ 173. Τοὺς Ἐπισκόπους τῶν βαρβάρων αὐτὸς χειροτονεῖ 174. Διατί λέγεται Παναγιώτατος και Οἰκουμενικός αὐτόθι. Καὶ ὑπὲρ τοὺς ἑξ ἡμέρας ἐμποδίζου τοὺς Ἐπισκόπους νὰ μὴ ὑπάγουν εἰς τὰς ἐπαρχίας των 179-180. Ἐλευθέρως προβιδάζου τοὺς Κληρικούς τοὺς ὑπὸ τὸ κλίμα αὐτῶν 28, 402.

Πεντηκοστῆς εἰς τὰς ἡμέρας, γονυκλισίαι δὲν γίνονται, και διατί 129-130. Ἡ τῆς Πεντηκοστῆς κυρία ἡμέρα, δὲν πρέπει νὰ νηστεύεται αὐτόθι. Τίνος εἶναι αὕτη Εἰκὼν 522-523. Ἡ τετράδες αὐτῆς και Παρασκευαίς, πῶς νηστεύονται 638 εἰς τὸ Σχόλιον. Ἡ Εἰκὼν αὐτῆς, πῶς πρέπει νὰ ζωγραφῆται.

261-262

Περιοδεύεται, τί ἦσαν 359.

Περπέρεια, τί εἶναι 274.

Πίστεως δόγματα. ποῖοι Κανόνες λέγουσι 132. Ταῦτα ἀναφέρονται και εἰς τὰ προλεγόμενα ἐκᾶστης Συνόδου τῶν Οἰκουμενικῶν.

Πλεονέκται, πῶς ἐπιτιμῶνται 451.

Πλούσιοι, και χωρὶς νὰ ἀναχωρήσουν εἰς τὴν ἀσκησιν σώζονται 329-330.

Πνεῦμα ἅγιον, ὁμοούσιον τῷ Υἱῷ 131, 141. Τὴν τούτου δοξολογίαν τίνες μετήλλαξαν 131. Οἱ εἰς τοῦτο βλασφημοῦντες ὅποιοι 131-133, 145. Ἴδιον τοῦ Υἱοῦ, πῶς λέγεται 141. Οὐ διὰ τὴν ἀξίαν τῆς προαιρέσεως προσκαλεῖται ἢ ἀπωθεῖται 145. Θεός ἐστὶ 132. Εἰκονίζεται ἐν εἰδει περισσεύει 261-262. Πνεῦμα ἅγιον λαμβάνουσιν οἱ μεταλαμβάνοντες, και διατί 404. Ἡ τῆς Τριάδος κοινὴ ἐνέργεια αὐτῷ ἀνατίθεται αὐτόθι. Δοξολογία αὐτοῦ, πῶς ἐγίνετο. 519.

Πνευματικὸς, ὅταν γίνεται πρέπει νὰ χειροθετηται και διατί 48. Χωρὶς ἄδειαν τοῦ Ἐπισκόπου του δὲν ἐξομολογεῖ αὐτόθι. Ὁ καθαιρεθεὶς, ἢ παραιτηθεὶς τῆς Ἱερωσύνης, οὐ γίνεται Πνευματικός αὐτόθι. Μοναχὸς ἢ Μοναχὴ οὐκ ἐξομολογοῦσι αὐτόθι. Ὁ μὴ δεχόμενος τοὺς ἁμαρτωλοὺς καθαιρεῖται 66-68. Ὅτι πρέπει νὰ εὐσπλαγγίζεται αὐτούς αὐτόθι. Πρέπει νὰ ἐπιθέτῃ τὴν χεῖρα εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν μετανοούντων, ὅταν τοὺς διαβάλλῃ τὴν συγχωρητικὴν εὐχὴν 116. Κατὰ τὴν μετάνοιαν και προαιρέσιν τῶν μετανοούντων πρέπει νὰ διορίζῃ τὰ ἐπιτίμια 120 Ὑπερβολικὰ δὲν πρέπει νὰ συγκαταβαίνῃ αὐτόθι. Καθαίρεται ἀν ζήτησῃ τι διὰ νὰ συγχωρήσῃ, νὰ κοινωνήσῃ τινὰς 198. Πῶς πρέπει νὰ ἐξομολογῇ τοὺς βουβαθέντας ἀσθενεῖς 594. Μόνος δὲν πιστεύεται, ἀν ὁμολογήσῃ τινὸς ἁμάρτημα 437. Ὁ εἰς πνευματικὸς οὐ λύει τοῦ ἄλλου τὸ δικαίως δοθὲν ἐπιτίμιον. 41. Ὁ πολλὴν συγκατάβασιν μεταχειριζόμενος, κολάζεται 594.

Πρέπει νὰ συμπευθῇ και νὰ συνδακρῇ εἰς τὰς ἁμαρτίας τῶν ἐξομολογουμένων 120. Ὅταν δίδῃ τὰ ἐπιτίμια, πρέπει νὰ ἡζεύῃ τὴν συνήθειαν και τὴν ἀκρίθειαν 121, 256.

Πνικτὰ οἱ τρώγοντες, πῶς παιδεύονται 76.

Πῆλις κτισθεῖσα ὑπὸ βασιλέως ἀκολουθεῖ τὰ εὐλείνου προστάγματα 167.

Πολυσταύρια Πατριαρχῶν, τί εἶναι 114. Ποιοὶ ἄλλοι ταῦτα φοροῦσι 161-162.

Πορνεία, καὶ ἡ μοιχεία λέγεται.

59-61

Πορνοδοσκοί, ἦτοι οἱ τρέφοντες πόρνους διὰ ἀπώλειαν πολλῶν πῶς παιδεύονται. 242.

Πόρνοι, πῶς ἐπιτιμῶνται 489. Οἱ πορνεύσαντες, ἦτοι φθείραντες πρὸ τοῦ γάμου τὰς γυναῖκας τῶν, πῶς ἐπιτιμῶνται, καὶ ὅτι πορνεία λέγεται, ἡ τούτων φθορά 81. 489-490.

Πραγματευταί, διὰ τί κλέπται ὀνομάζονται ἀπὸ τὸν Χριστὸν 136.

Πρεσβύτερος, ὅτι ψηφίζεται 17. Γάμος αὐτοῦ εἶναι σωφροσύνη, καὶ τὸ νὰ ἐμποδίζεται εἶναι αἰρετικῶν φρόνημα 19. Ἐὰν ἀφώριση τινὰ ἀδίκως, τί πρέπει νὰ γίνεταί 41. Δὲν κάμνει τίποτε χωρὶς τὴν γνώμην τοῦ Ἐπισκόπου 48. Διδάσκων εἶναι τοῦ λαοῦ. Καὶ Προσετῶς 70-71. Καὶ ποιμὴν 171. Ἄν δὲν διδῇ τὰ χρειάζομενα εἰς τοῦ; κατωτέρω Κληρικούς, καθιερῆται 72. Πῶς καὶ ἀπὸ πόρους κρίνεται 90-91. Πόσων χρόνων χειροτονεῖται 192. Καὶ Μοναχὸς γινόμενος, διὰ τί ἐσπουργεῖ 297. Ποῖος οὐ γίνεται Πρεσβύτερος 95. 319. Ὁ τοῦ χωρίου, εἰς πόλιν δὲν λειτουργεῖ 321. Οἱ πρωτοπρεσβύτεροι τῶν χωρίων, δὲν διδουσι εἰρηνικὰ γράμματα 334. Ἄν λάθῃ γάμον ἄθεσμον, καθιερῆται 199-200. Ὅρα καὶ εἰς τὰς λέξεις Ἰερωμένοι καὶ Κληρικοί.

Προηγιασμένη, πότε καὶ πῶς γίνεται, καὶ διὰ τί ἐπενοήθη, καὶ ἀπὸ ποίους χρόνους, ἄρχισε 220. Εἰς αὐτὴν χειροτονεῖται οὐ γίνονται 357. Ἐγένετο πάλιν καὶ κατὰ τὴν δ' καὶ ε' τῆς Τυρινῆς καὶ τὴν μεγάλην ε'. αὐτόθι. Ὅτι μὲ δλόκληρον ἄρτον πρέπει νὰ τελεῖται καὶ ὄχι μὲ τμήμα αὐτόθι. Ὁ προηγιασμένος ἄρτος, μὲ σιωπὴν πρέπει νὰ βρίζεται αὐτόθι. Ἐφυλάττετο καὶ οἶνος προηγιασμένος αὐτόθι.

Προικοσυμφώνου τύπος, ὁποῖός ἐστι 612.

Προσβολή, τί εἶναι 564 Ὅτι καὶ αὕτη ὑπὸ ἐπιτιμιῶν ἐστὶ καὶ πότε 565. Ὅρα καὶ εἰς τὴν λέξιν, λογισμοί. Διὰ τί εἰς ἐπιτὰ διαλείμματα ἢ προσευχὴ ἐμοιράσθη 129-130. Καὶ γονυκλιτῶς καὶ ὀρθίως, πρέπει νὰ γίνεταί αὐτόθι. Λειτουργία ὀνομάζεται 380-381.

Προσευχὴ, πότε πρέπει νὰ γίνεταί 235. Διαφέρει τῆς Ψαλμωδίας αὐτόθι. Προσκύνησις, τρίτη ἐστὶ. 259.

Προσμονάριος, ἂν μὲ χρήματα προβληθῇ, πῶς ἐπιτιμᾶται 156-157.

Προσφερόμενα εἰς τὸ θυσιαστήριον, ποῖα εἶναι, καὶ ποῖα ὄχι 17-18. Τὰ μὴ εἰς τὸ βῆμα προσφερόμενα, πῶς πρέπει νὰ μοιράζουσι οἱ Κληρικοί 19. Ποίων εἶναι δεκταὶ αἱ προσφοραὶ, καὶ ποίων ἄδεκτοι 52-53. 165. 312. 550-551. Εἰς πόσα δικιροῦνται αἱ προσφοραὶ αὐτόθι.

Πόθεν πρέπει νὰ γίνωνται αὐτόθι. Ὅτι αἱ ἐκλεκτότεραι πρέπει νὰ προσφέρωνται τῷ Θεῷ αὐτόθι.

P.

Ρεῦσις σπέρματος ἢ καθ' ὕπνου μετὰ φαντασίας, ἐμποδίζει, τοῦ; παθόντος ἀπὸ τὴν Κοινωνίαν 446-447. Κατὰ πόσας αἰτίνας αὕτη γίνεται αὐτόθι. Ἡ ἀκολουθοῦσα δταν ἦναι τὸ σῶμα ἔξυπνον, πῶς ἐπιτιμᾶται 567.

Ρύσις αἵματος γυναικός, ἐμποδίζει αὐτὴν νὰ μὴ ἐμβλῖνη εἰς Ἐκκλησίαν 127-128. 444-445.

S.

Σαββάτω, νηστεία οὐ γίνεται οὔτε ἀργία 77. Οἱ μὲν ἐν αὐτῷ γονυκλιτοῦσιν, οἱ δὲ οὐ 129. Νεκρῶσιμος ἐστὶν ἡμέρα καὶ καταπαύσιμος αὐτόθι. Ὅρα καὶ ἐν τῷ τέλει τοῦ περόντος Πίνκκος. Μέγχα Σάββατον πῶς πρέπει νὰ νηστεύηται 202. Δὲν πρέπει νὰ σχολάζῃ τινὰς εἰς αὐτὸ 351. Ὅρα καὶ εἰς τὴν λέξιν Τεσσαρακοστής.

Συριακὰ ἱμάτια διὰ τί λέγονται 273-274.

Συμικίνθια, τί ἦσαν 350.

Σιευθῶν ἱερῶν ἀνακαινίσις, συγχωρεῖται νὰ γίνεταί 89-90. Ταῦτα οὐ πωλοῦνται αὐτόθι. Πότε πωλοῦνται καὶ πῶς αὐτόθι.

Σκουφολάκιον, ἡ ἀγία πρόθεσις καλεῖται 349.

Σπάνις, οὐ νόμος γίνεταί 82-84.

Σπεκουλάτωρ, ἄξιος ἐπιτιμίου, διὰ τοῦ; φόνους ὁποῦ κάμνει 80-81.

Σταυροπήγια, ποῖα καὶ πῶς, καὶ διὰ τί γίνονται 40.

Σταυρὸς, κατὰ γῆς δὲν πρέπει νὰ χαράττεται, ἀλλὰ νὰ τιμᾶται 233. Ποῦ πρέπει αὐτὸν νὰ βέλλωμεν, καὶ πῶς αὐτὸν ποιούμεν πανταχοῦ αὐτόθι. Ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ πρέπει νὰ τὸν φοροῦν εἰς τὸν τράχηλον αὐτόθι. Καὶ Τοῦρκοι εἶχον αὐτὸν εἰς τὸ μέτωπον αὐτόθι. Δεύτερός ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιον προσκυνεῖται 260. Καὶ ὁ ἀνιστόρητος Σταυρὸς πρέπει νὰ ἔχῃ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ γεγραμμένον αὐτόθι. Διὰ γραμμάτων ἱερογλυφικῶν ποῦ ὁ Σταυρὸς ἐτυπώθη, καὶ τί ἐδήλου τυ-

ποδμενος 546. Σταυροὺς τύπον καὶ σχῆμα, πῶς ἔκαμναν οἱ Χριστιανοὶ εἰς τὸ σῶμά των 261. 521. Καὶ τί δηλοῦν οἱ τύποι αὐτοῖ· αὐτόθι. Ὁ ἀζωγράφητος Σταυρὸς ἐλάττων ἐστὶ τῆς Εἰκό-
νος τοῦ Χριστοῦ 259-261.

Συγγένεια, πῶσον λογιῶν εἶναι 596. Ἀξιώματα αὐτῆς, ποῖα εἶναι· αὐτόθι. Ἡ ἐκ τοῦ βαπτίσματος, ἕως τοῦ ἐμποδίζεσθαι 606-607. Ἡ ἐξ υἰοθεσίας, ἕως τοῦ 608-609.

Συγκατάθεσις, τί εἶναι, καὶ πῶς ἐπιτιμᾶται 565-566. Ὅρα καὶ εἰς τὴν λέξιν Γυναίκες.

Συγκυλισμὸς πρὸς τῆς Ἱερωσύνης γινόμενος ἐμποδίζει, καὶ μετὰ τὴν Ἱερωσύνην καθαίρει 506.

Σύμβολον Πίστεως τῆς ἐν Νικαίᾳ, ἔσοτον 107-108. Ἀνεπτύχθη καὶ ἀνεπληρώθη ἀπὸ τὴν β'. Σύνο-
δον 132. Πρέπει τὸ κοινὸν Σύμβολον νὰ μὲν ἀναλλοίωτον μέχρι λέξεως καὶ συλλαβῆς 147-
148. Ἡ ἐν αὐτῷ προσθήκη, καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ, ὑπὸ ἀνάθεμά ἐστιν αὐτόθι. Γίνεται καὶ ἴδιον Σύμ-
βολον, καὶ τί διαφέρει τοῦ κοινοῦ 149. Τὸ τῶν Ἀποστόλων Σύμβολον γνήσιον ἐστίν, ἢ ὄχι 182.
Τὸ τῆς πίστεως ἀκαινοτόμητον ἐφώνησε καὶ ἐβεβαίωσεν ἡ α'. καὶ β'. αὐτόθι. Καὶ ἡ ἐν τῇ ἀγίᾳ
Σοφίᾳ, παρόντων Τοποτηρητῶν τοῦ Ρώμης Ἰωάννου, Πέτρου, Παύλου καὶ Εὐγενίου 295-296.
Πότε τοῦτο ἀνεγινώσκετο 107. 147. Διατί οὕτως ὠνομασθη 107.

Συμμετρία, πῶς γίνεται 610-611.

Συνδιασμός, τί εἶναι, καὶ πῶς ἐπιτιμᾶται 565.

Συνελύσεις Ἀποστόλων, πῶσαι 11.

Συνήθεια, πότε ἀντὶ νόμου κρατεῖ 125. Συνήθεια, ποῖα εἶναι ἢ ἐπὶ τῶν ἐπιτιμῶν διοριζομένη 123.
256. Αἱ μὲν καλῆ, πρέπει νὰ στερεοῦνται, αἱ δὲ κακῆ νὰ ἐκρίζωνται 364.

Συνθρόνου ἱεροῦ ἐπάνω, ποιοὶ Ἐπίσκοποι δὲν κάθηται 337.

Σύνοδοι περὶ τοῦ Πάσχα διάφοροι 21. Σύνοδοι, πῶσαι, καὶ πῶς καὶ διατί, καὶ πότε πρέπει νὰ γίνων-
ται καθὲς χρόνον 45-46. Σύνοδος Οἰκουμενικῆ, πῶσαι ἰδιώματα ἔχει, μὲ τὰ ὅποια διαφέρει ἀπὸ
τὴν Τοπικὴν 104-106. Καὶ τί ἐστίν· αὐτόθι. Ἡ Οἰκουμενικῆ, ἔσχατος κριτῆς εἶναι εἰς τὴν Ἐκ-
κλησίαν αὐτόθι. Ὁ ἐναντιούμενος εἰς αὐτὴν οὐκ ἐστὶν εἰσεθῆς· αὐτόθι. Ἡ ψῆφος αὐτῆς οὐκ ἐκ-
καλεῖται· αὐτόθι. Κρίνει τὰς Γραφὰς καὶ τὸ αὐτὸ νόμα· αὐτόθι. Ὁ Οἰκουμενικὴν Σύνοδον ζη-
τῶν ἵνα κριθῇ Ἐπίσκοπος, πῶς παιδεύεται 136-138.

Σύνοδος Τοπικῆ, διαφέρει τῆς χωρικῆς 298-299.

Σύνοδος ἀπλῶς τί εἶναι 46. Ὅσα ἡ Σύνοδος γνωμοδοτήσει, πρέπει νὰ υπογράφωνται ἀπὸ τοὺς
παρόντας εἰς αὐτὴν Ἐπισκόπους, 415. Αἱ ἐν τῇ Δύσει γεγενημένα, πῶς εἰσι δεκταὶ 184. Ἡ
ἐπὶ Νεκταρίου καὶ Θεοφίλου ὅποια· αὐτόθι.

Συστατικὸν γράμματος τύπος, ὅποιος 610.

Σφραγὶς τῶν Κληρικῶν, πῶς καλεῖται 156.

Σχῆμα Μοναχῶν, ποίαν χάριν δίδει εἰς τὸν λαμβάνοντα 587. Εἰς τρία διαίρεται 215-216. Διατί
λέγεται ἀγγελικὸν αὐτόθι. Ὅρα καὶ εἰς τὴν λέξιν Μοναχοί.

Σχίσαι τὴν Ἐκκλησίαν, δὲν εἶναι ὀλιγώτερον κακὸν ἀπὸ τὴν αἵρεσιν 40. Τὸ ὑπὲρ τοῦ μὴ σχίσαι
τὴν Ἐκκλησίαν μαρτύριον μεῖζον ἐστὶ, τοῦ ὑπὲρ τοῦ μὴ εἰδωλολατρεῖσαι· αὐτόθι.

Σχισηματικοὶ οὐ συμπροσεύχονται τοῖς ὀρθοδόξοις 54-55. Βάπτισμα τούτων ἄδεκτον· αὐτόθι. Ἐπι-
στρέφοντες, ἐδέχθησαν ἢ διὰ χειροθεσίας, ἢ διὰ βαπτίσματος 116. 301.

Σχισηματικοὶ εἶναι καὶ οἱ παρασυναγάωγοι 477. Καὶ τὸ σχίσμα αἵρεσις γίνεται· αὐτόθι.

Σχολάζων Ἐπίσκοπος καὶ σχολάζουσα Ἐπισκοπῆ, ποῖα λέγεται 338.

Σχολαστικὸς, ποῖος εἶναι 369.

T.

Ταῖζματα, ἐπεὶ κάμει τινὰς πρὸς Θεὸν, δὲν πρέπει νὰ τὰ παραβαίη 310. 492.

Τάφους, οἱ ἀνοίγοντες καὶ κλέπτοντες, πῶς ἐπιτιμῶνται καὶ παιδεύονται 504. 533.

Τερερίσματα, ἄσχημοι φωναὶ εἶναι, καὶ πότε ἄρχισαν 235.

Τεσσαρακοστῆς νηστεία, πῶς πρέπει νὰ γίνεται 84-85. 357. Γάμοι εἰς αὐτὴν δὲν γίνονται, οὔτε τε-
λεῖα Λειτουργία, οὔτε Μαρτύρων γενέθλια 87. Μὲ αὐτὴν συναριθμεῖται καὶ ἡ Μεγάλῃ ἑβδομάς·
αὐτόθι. Πῶς εἶναι τοῦ χρόνου ἀποδεκτάσις 84 85. Εἰς αὐτὴν μίαν μόνην φορὰν ὀψάριον κατ-
λύομεν· αὐτόθι. Προηγιασμένη ἐν αὐτῇ γίνεται 220. Σάββατα αὐτῆς καὶ Κυριακαὶ μὲ ξηροφ-
γίαν οὐ νηστεύονται αὐτόθι. Οὔτε καταλύονται· εἰς αὐτὰ καὶ τυρεὶ αὐτόθι. Ἄν πρέπη νὰ τρώ-
γωνται εἰς αὐτὰς αὐτὰ τῶν ἰχθύων αὐτόθι.

Τετραγαμίαν ἡ Ἐκκλησία οὐδέποτε ἐδέξατο 508-509.

Τετράδος νηστεία, ποῖα εἶναι 84-85.

Τρισημία, τί εἶναι, καὶ πότε συγχωρεῖται, καὶ πῶς κανονίζεται 315. Οἱ βίαν ἐπάγοντες διὰ νὰ τρι-
σημήσουν, καὶ οἱ τοὺς τοιοῦτους ἱερολογήσαντες Ἱερεῖς πῶς ἐπιτιμῶνται· αὐτόθι.

Τρισάγιον, εἰ λέγοντες μετὰ τοῦ, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, ἀναθεματίζονται 238-239.

Τὶ σημαίνει, καὶ πῶθεν ἡ Ἐκκλησία τὸ παρέλαβε, καὶ εἰς ποίαν γλῶσσαν ψάλλεται· αὐτόθι.

Τοποτηρηται αὐτεξούσιοι, καὶ τὰ παρ' αὐτῶν ἐπινοηθέντα, ὡς συμφέροντα πράττουν 420. Ἀπὸ καθέ-
ἐπαρχίαν πέμπονται εἰς τὴν Σύνοδον 487.
Τυπικὰ δύο, ὅποῖα 357.

Π.

- Ἑβρίζων τις Ἐπίσκοπον, πῶς παιδεύεται 69. Ὁ ἑβρίζων τὸν Βασιλέα πῶς παιδεύεται 93. Ὁ ἐν τῇ
Ἐκκλησίᾳ ἢ ἐν λιτκνίξ ἑβρίσας Κληρικούς, πῶς παιδεύεται 69.
Υἱὸν ἡμορούσιον τῷ Πατρὶ, τίνες ἐκήρυξαν 104-107. Διατί οὐ λέγεται συνούσιος· αὐτόθι.
Ἑπεξούσιοι, πόσων λογίων εἶναι 96. Τὰ ὑπεξούσια τέκνα, πῶς λύονται ἀπὸ τὴν ὑπεξουσιότητα 394.
Αἱ ὑπεξούσιαι γυναικες εἰς πατέρα ἢ ἀθέτην, ἀν ὑπανδρευθοῦν, πῶς ἐπιτιμῶνται 496. Οὐκ
ἐλευθεροῦνται, κἀν καὶ ὑπανδρευθοῦν· αὐτόθι.
Ἑπερηφανία, καθαιρετικὴ ἔστιν, ὡς ἀμαρτία θανάσιμος 108-109.
Ἑπηρεται, ποιοὶ λέγονται 29. Οἱ κατώτεροι τῶν Ἀναγκωστῶν καὶ ψαλτῶν καὶ ἀρ' οὐ χειροτονη-
θοῦν ὑπανδρεύονται 34-35. Διάφορος ἦτο ἡ ἐνέργειά των ἀπὸ τὴν τοῦ Ἑποδικίου 193. Λέ-
γονται ἁμῶς καὶ οἱ Ἑποδιάκονοι· αὐτόθι. Ἑποδιάκονος εἶναι καλὸν νὰ ὁμολογῇ ὅταν χειροτο-
νῆται, ὅτι δὲν ὑπανδρεύεται 186. Ἐν ὑπανδρευθῆ μετὰ τὴν χειροτονίαν, πῶς παιδεύεται· αὐ-
τόθι. Πόσων χρόνων χειροτονεῖται 192. Ποίως ὑπηρεσίαις ἐλαμνε 193. Διάφορος εἶναι ἀπὸ τὸν
ὑπηρετήν· αὐτόθι.
Ἑπόστασις, τί εἶναι 154. Καὶ τί τὸ ὕλικόν αὐτῆς ἰδίωμα 142-143.
Ἑποσχέσεις ὁποῦ κάμει τινὰς πρὸς Θεόν, δὲν πρέπει νὰ τὰς παραβρίνη 310. 492.
Ἑποτακτικὸς Μοναχὸς, πόσας ἀρετὰς πρέπει νὰ ἔχη 283.
Ἑποψηφίους οἱ συλοφαντοῦντες, πῶς ἐπιτιμῶνται 74. Τῶν κτηγορουμένων ὑποψηφίων αἱ χειροτο-
νίαι πρέπει νὰ ἀναβῶνται· αὐτόθι.
Ἑψωμὴ τῆς Παναγίας προξενεῖ εὐλογίαν καὶ τὴν τῶν ἀγαθῶν χορηγίαν 332.

Φ.

- Φαγητὰ ἀπίστων οἱ φαγόντες, πῶς οἰκονομοῦνται 449.
Φόνοι, πόσων λογίων εἶναι 79. Ἐπιτίμιξι τῶν ἐκουσίων καὶ ἀκουσίων, ὅποῖα εἶναι· αὐτόθι. Οἱ ἐ-
τοῖς πολέμοις γινόμενοι, διατί ἀπὸ ἄλλους ἐπιτιμῶνται καὶ ἀπὸ ἄλλους ὄχι 485. Ὁ φονεύσας
ἑαυτὸν, ἢ ἐπιχειρήσας νὰ φονεύτῃ πῶς ἐπιτιμᾶται 543.
Φύσις ἀθρωπίνῃ τρεῖς καταστάσεις ἔλαβε 424. Ἐπιτηδειότητα αὕτη ἔλαβεν, εἰς τὸ εἰδέναι Θεὸν
παρὰ τοῦ Χριστοῦ 429.
Φωτιζόμενοι, τίνες ἐλέγοντο 122-123.
Φωτισμός, τί εἶναι 100-101.

Χ.

- Χαρακτήρ, ὃν τυποῦσιν ἐν τῇ ψυχῇ τὸ βῆπτισμα καὶ ἡ Ἱερωσύνη, τί ἔστιν 83. Οὐκ ἔστιν ἀποχρῶν
λόγος τοῦ μὴ δευτεροῦσθαι τὰ Μυστήρια· αὐτόθι.
Χάρις, οὐ μόνον ἀφίνει τὴν ἀμαρτίαν, ἀλλὰ καὶ βρῆθαι εἰς τὸ νὰ μὴ ἀμαρτήσωμεν 129. Καὶ γινῶ-
σιν δίδει, καὶ ἀγάπην· αὐτόθι. Χωρὶς αὐτὴν οὐδὲν κατορθοῦμεν· αὐτόθι. Καὶ τοῦ αὐτεξουσίου
ποσηγεῖται· αὐτόθι. Πόσαι εἶναι αἱ χάριτες· αὐτόθι. Χάρις ἡ τοῦ Εὐαγγελίου πρωτότυπον ἦν
τοῦ νόμου 259-261.
Χερτίον, πότε εἰρήθη 347.
Χήρα, πόσων χρόνων συναριθμεῖται εἰς τὸ τάγμα τῶν χηρῶν, καὶ ἂν ὑπανδρευθῆ 211. 491. Καὶ διατί
εἰς αὐτὸ ἀριθμοῦντο· αὐτόθι. Ἐν θέλῃ νὰ δευτεροῦπκνδρευθῆ, πρέπει νὰ προσμένη τὸν πένθιμον
χρόνον τοῦ προτέρου ἀνδρός τῆς 497.
Χειμαζόμενοι, ποιοὶ εἶναι 303.
Χειροθεσία, γενικωτέρα εἶναι τῆς χειροτονίας 17. Εἰς ποίους γίνεται· αὐτόθι. Ὡς βῆπτισμᾶ ἔστι
τοῖς μεταροῦσιν 116. Εὐλογίαν σημαίνει· αὐτόθι. Καλὸν εἶναι νὰ γίνεται ἐπὶ τῶν γινόμενων
Πνευματικῶν 48.
Χειροτονία, πόσα σημερινόμενα ἔχει 17. Διαφορᾶν ἔχει ἀπὸ τὴν σφαγγίδα καὶ προσβολὴν καὶ χειρο-
θεσίαν αὐτόθι. Ὁ διαφέρει· αὐτόθι. Χειροτονίαι ὑπερρίαι, πῶς λαμβάνουν τὸ κύρος 44. Διατί
αἱ τῶν ὁρθοδόξων οὐ δευτεροῦνται 82 83. Ποῖα ἀμαρτήματα λύουν, καὶ ποῖα ὄχι 319. Αἱ τῶν
αἰρετικῶν οὐ δέχονται· 82-83. Ἐδέχθησαν οἰκονομικῶς 83. Ἐν ποταῖς ἡμέραις οὐ γίνονται
357. Ἡ κύρος χειροτονία, πῶς νοεῖται 36-37.
Χίλιασται, τί ἦσαν, καὶ ποιοὶ 130 131. Χίλια ἔτη τῆς Ἀποκλύψεως πῶς ἐξηγοῦνται· αὐτόθι.
Χρῆσμα, ὅρα εἰς τὴν λέξιν Μύρον.

- Χριστιανισμός, ἐλευθέρως πρέπει νὰ ζητηῖται, ὄχι βιαστικῶς 423-424. Τί εἶναι αὐτόθι.
- Χριστιανούς οἱ κρατοῦντες βικίως, φυγόντας ἐκ βαρβάρων, πῶς ἐπιτιμῶνται 454. Οἱ τὰ τῶν αἰχμαλωτισθέντων ἀρπάζοντες πράγματα, πῶς ἐπιτιμῶνται αὐτόθι. Ὁ παραβαίνων τὰς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ, οὐδὲν ὄφελος ἔχει ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ 498-499.
- Χριστιανός, τί εἶναι, καὶ τί ἴδιον αὐτοῦ αὐτόθι. Διατί Χριστιανοὶ ὀνομαζόμεθα 357.
- Χριστός, ἐκτύπησε τοὺς πραγματευτάς ἐν τῷ Ἰερῷ 35. Δὲν τοὺς ἐκτύπησεν αὐτόθι. Ὁ ἀκάνθινος Στέφανος καὶ τὰ Σανδαλίᾳ του ποῦ εὐρέθησαν 87 88. Ἐν τῇ Μισσοπεντηκοστῇ δὲν πρέπει νὰ ζωγραφῆται ὡς παῖς ἀγένειος 262. Τὰ μαλλία καὶ γένεια εἶχε συστρεμμένα καὶ ὀλιγότριχα 558-559. Ἡ ἐπ' αὐτοῦ καθ' ὑπόστασιν ἔνωσις, τί δηλοῖ 153-155. Τέλειός ἐστι Θεὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπος 106-107. Εἶχεν ἅπαντα τὰ ὑποστατικά ἰδιώματα, πλὴν μόνου τοῦ ὕλικου ἰδιώματος αὐτόθι. Δύο φύσεις ἔχει 153-154. 178. Ἑρμηνεία τῶν αὐτοῦ φύσεων θεολογικωτάτη αὐτόθι. Ποῖος πρῶτος εἶπε διὰ τὴν καθ' ὑπόστασιν αὐτοῦ ἔνωσιν 442. Φυσικὴ ἔνωσις ἐπ' αὐτοῦ, πῶς λέγεται 154. Θεότης αὐτοῦ ἀπαθής αὐτόθι. Θεῖαν καὶ ἀνθρωπίνην θέλησιν καὶ ἐνέργειαν ἔχει 178. Αὐταὶ ἐπ' αὐτοῦ φυσικαὶ λέγονται καὶ ὄχι ὑποστατικαί, καὶ διατί αὐτόθι. Ἐπιτηδεύματα ἐνέθηκε τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει πρὸς τὸ εἰδέναι τὸν Θεόν 429. Ὡς ἀμνός δὲν πρέπει νὰ ἱστορηθῆται, ἀλλ' ὡς ἄνθρωπος 239-240. Λατρευτικῶς αὐτὸς προσκυνεῖται, ἡ δὲ εἰκὼν αὐτοῦ σχετικῶς 259-261. Ἡ εἰκὼν αὐτοῦ μετὰ τὸ εὐαγγέλιον, καὶ τὸν Σταυρὸν προσκυνεῖται αὐτόθι. Πόσων χρόνων ἐδοκίμησεν 320. Καὶ διατί αὐτόθι. Ἡ ἐποχὴ τῶν χρόνων ἀπὸ γεννήσεως αὐτοῦ, ὑπὸ τίνος εὐρέθη, καὶ πόσους χρόνους εἶναι ὀπίτω 46. Ὁ μοναδικὸς αὐτοῦ θάνατος αἰτία ἐστὶ τοῦ μὴ δευτεροῦσθαί τινα Μυστήριον 83. Διατί λέγομεν, βούτυρον καὶ μέλι ἔφαγε παιδίον ὧν 395. Ποῖος πρῶτος εἶπεν αὐτὸν μίαν ὑπόστασιν καὶ ἐν πρόσωπον 442. Ὄνομα αὐτοῦ τὸ γεγραμμένον ἐν τοῖς γράμμασι πρέπει νὰ τιμᾶται 233. Ἐμψυχον καὶ ἔνουν σάρκα προσέλαβεν 471. Προπατορικὸν ἁμάρτημα οὐκ εἶχαν 426-427. Οὔτε συγγνωστὸν 430. Ὁ ἄνωθεν ὕφαντος χιτῶν αὐτοῦ τίς ἦν. 201.
- Χωρεπίσκοποι, τί ἦσαν, καὶ ποῦ καὶ πῶς, καὶ τί ἐνήργουν 117.

Ψ.

- Ψαλμοὶ ἰδιωτικοί, ποῖοι εἶναι, καὶ ἐπ' Ἐκκλησίας δὲν ἀναγιγνώσκονται 360.
- Ψαλμῶδις, διαφέρει τῆς προσευχῆς 235.
- Ψάλλται, καὶ ἀφ' οὗ χειροτονηθοῦν ὑπανδρεύονται, καὶ πῶς 34-35. Οἱ μὲ χρήματα χειροτονηθέντες, πῶς ἐπιτιμῶνται 38. Χωρὶς χειροθεσίαν οὐ ψάλλουσι 207. Ἀτάκτους βοᾶς, καὶ σχήματα ἐξωτερικά, καὶ ἀσήμους φωνὰς δὲν πρέπει νὰ μεταχειρίζωνται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ 235.
- Ψαλτήριον, διατί εἰς καθίσματα διαίρεται 348. Ὅλον ἦτο τονισμένον αὐτόθι.
- Ψηλαφῶντες τὰ Μυστήρια, ποῖοι εἶναι 193. 391.
- Ψῆφοι τῶν Ἱερωμένων, ἀπὸ ποίους, καὶ ἔμπροσθεν εἰς ποίους πρέπει νὰ γίνωνται. 40. 74-75. Ἡ τῶν πλειόνων ψῆφος πρέπει νὰ ἐπικρατῇ 112-113.
- Ψυχῆς τρία μέρη, ὅποια 526-527. Κατ' αὐτὰ πρέπει νὰ γίνεται ἡ πνευματικὴ ἰατρεία εἰς τοὺς ἁμαρτωλοὺς αὐτόθι. Ποῖαι ἁμαρτίαι καὶ ἀρεταὶ γεννῶνται ἀπὸ τὸ καθ' ἕνα αὐτόθι. Ψυχὴ λογικὴ ἐν τοῖς ἀμορφώτοις ἐμβρύοις οὐχ ὑπάρχει 477.
- Ψυχῆς τῆς ἀύλου, τύπον ἔχει τὸ αἷμα, καὶ διατί 76. Εἰς αὐτὴν πῶς εἰρίσκονται δύο πρόσωπα, τῆς κακίας καὶ τῆς ἀρετῆς. 538. Αἱ ψυχαὶ δημιουργικῶς πρὸς Θεοῦ κτίζονται 426. Προνοητικῶς κτίζονται αὐτόθι.

Ω.

- Ὁριγένους Τετραπλᾶ, Ἐξάπλᾶ καὶ Ὀκταπλᾶ, τίνα 103. Εὐνουχίσθη ἐπισφκλῶς 33 Ἀνεθεματίσθη διὰ τὰς αἱρέσεις αὐτοῦ 177. Τὰ βιβλία του, μὲ τί παρομοιάζουν 546.

Παρατηρητέον ὅτι ὁ παρῶν τοπολογικὸς πίναξ κατέστη ἀκριβέστατος ἕνεκα τῆς μεγάλης προσοχῆς καὶ ἐπεξεργασίας ἡμῶν ἢν κατεβάλομεν δι' αὐτόν καθ' ὅτι ὁ τῶν μέχρι τοῦδε ἐκδόσεων ὡς εἶναι γνωστὸν εἶχε πολλὰς ἀνακρίβειας.

Τ Ε Λ Ο Σ.

Σχόλιον εἰς τὸ τέλος τῆς Συμφωνίας τοῦ Κ'. Κανόνος τῆς Α'. Συνόδου, παραληφθὲν ἐν τῇ β'. ἐκδόσει.—(Ὅρα Σελίδας 128-130 τῆς παρούσης ἐκδόσεως).

Πῶς δὲ πρέπει νὰ νηστεύωνται ἡ Τετράδες καὶ παρασκευαίς τῆς Πεντηκοστῆς ἀπὸ ὀψάρια, εἰς οἶνον δὲ καὶ ἔλαιον μόνον νὰ καταλύωνται, φανερόν ἐστίν ἀπὸ τὸ καθολικὸν Τυπικὸν καὶ Πεντηκοστᾶριον, τὴν καθολικὴν καὶ κοινὴν διδασκαλίαν τῶν ὀρθοδόξων, ἐν τοῖς τοιούτοις ἐθίμοις διδάσκοντα. Ἐπειδὴ γὰρ αὐτὰ διορίζουσι νὰ καταλύωνται ὀψάρια ἐν ταῖς τετράσι τῆς Μεσοπεντηκοστῆς καὶ τῆς ἀποδόσεως τῆς Ἀναστάσεως, πρόδηλόν ἐστίν ὅτι προσδιωρισμένως εἶπον τὰ ὀψάρια, ὅχι πρὸς ἀντιδικστολήν, διὰ νὰ μὴ κρεωφαγίῃ τινὰς εἰς αὐτάς (οὐδέποτε γὰρ ἡ Ἐκκλησία τὴν τοιαύτην κρεωφαγίαν ἐδέχθη, δι' ἧ καὶ αἱ ἐν τῷ Τυπικῷ νομικαὶ Διατάξεις, ἀλλὰ καὶ ὁ Κίτρος ἐν ταῖς ἐρωταποκρίσεσιν αὐτοῦ, τὴν εἰς αὐτάς κρεωφαγίαν οὐ δέχονται) ἀλλὰ διὰ νὰ νοήσωμεν ἡμεῖς ἐξ ἀντιδιαστολῆς ὅτι εἰς μὲν τὰς ἄλλας Τετράδας καὶ Παρασκευὰς κατάλυσις ὀψαρίων οὐ γίνεται, ἀλλ' εἰς μόνας ταύτας, διὰ τὸ εορτάσιμον. Εἰ δὲ ἄλλως λέγουσιν, ὅτε Πατριάρχης Νικόλαος καὶ αἱ νομικαὶ Διατάξεις, ἀλλ' οὗτοι οὐκ εἰσὶ νομοθεσία καθολικὴ τῆς Ἐκκλησίας ἐν τοῖς τοιούτοις ἀλλὰ τὰ τῶν Ἁγίων Τυπικῶν. Ὅρα δὲ καὶ ἐν τῷ τέλει τοῦ Τυπικοῦ, ὅπου γέγραπται, ὅτι αἱ Λαῦραι καὶ οἱ καθ' ἑαυτοὺς ζῶντες νὰ καταλύουν εἰς οἶνον μόνον καὶ ἔλαιον, τὴν Πεντηκοστὴν καὶ τὸ Δωδεκαήμερον.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ

Κ. Κ. ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ.

ΑΘΗΝΩΝ	Σώμ.	Σώμ.	Σώμ.
Μάξιμος Ίωαννίδης Ἀρχιμανδρ.	1	Ἀναστάσιος Ι. Ἀπέργης	1
Γερμανὸς Μαυροειδῆς Ἱερομόν.		Γεώρ. Χρυσοχοϊδῆς Δικηγόρος	
Ίωσήφ Ἱερομ. Ἐσφιγμένιτης Ἐφ.		Γεώρ. Σκαρλάτος Νεωκέρως Ἀγ.	
Μ. Μονακτοῦρου.		Κωνσταντίνου.	
Ἡσύχιος Παπαδόπουλος Ἱερομόν.		Γεώρ. Σ. Μαυρογιαννάκης Κρής	
Ἐφημ. Ἀγ. Τριάδος.		Δημήτριος Κ. Μπουτούρης	
Ἠλ. Μαυροειδῆς Ἱερ. Ἀγ. Ἰσιδώρου		Ἰάκωβος Κ. Μπουτούρης	
Ἀθην. Ὀλύμπιος Ἐφ. Ἀγ. Σπυρίδ.		Ἠλίας Ἀργυρίου	
(Βερθεκονησίου).		Ἀναγνώστης Ντακαρώνιας	
Τ. Ι. Καλαντζῆς Ἐφ. ἁγ. Δημητρίου		Ἀγγελῆς Ι. Ἀπέργης	
Δημ. Μαργέτης Ἱερ. (Λιόπεσι).		Ἰωάννης Σκάρδης	
Μελχισεδέκ Φρουδάκης Ἀρχιμανδρ.		Στέργιος Α. Παπαγεωργίου	
Ἰω. Μάρκου Οἰκονόμος Χρυσοσπυλ.		Βασίλειος Γαλανόπουλος	
Ἰωακείμ Οἰκονόμου Ἀρχιμανδρ.		Θεόδωρος Μακρῆς Μπογιατζῆς	
Προκόπιος Θ. Ἀλεξόπουλος Ἐφ.		Ν. Ἀναστasioύ ὑπάλ. Ἐθν. Στόλου	
Ἀγ. Ἀναργύρων.		Στάμος Μαργέτης (Λιόπεσι)	
Κων. Οἰκονόμου. Ἐφ. Ἀγ. Γεωργίου.		Θεόδωρος Ν. Χανιώτης	
Ἰωάν. Γραικούσης Ἱερεὺς.		Ἀντώνιος Χριστοφόρου	
Ἀγαθάγ. Τσαβέλας προλ. τῆς Θεολ.		Εὐθύμιος Κωνσταντόπουλος	
Ἐλευθ. Καστρησίου Ἀρχιμ. Νάξιος.		Σωτήριος Χρήστου	
Ἀθ. Τ. Νούσκαλης Ἱερεὺς		Γεώργιος Παπαδάκης	
Ἰωάν. Ἀιθαλιώτης Σύμβουλος Μ.		Χρῆστος Δ. Καρκαβίτσας	
Πελαγίας.		Νικόλ. Κωνσταντινίδης	
Γρηγ. Ἱερομνήμων Ἐφ. Μεταμορφ.		Ἀθανάσιος Πλαιάκης	
Ἰγνάτιος Παπαγεωργίου		Βασίλειος Στεργιόπουλος	
Σπυρίδων Ἱερεὺς Κτενᾶς		Κωνστ. Κατσιγιαννης	
Ἰωακείμ Βασιλείου Ἱερομόναχος	2	Ἐμμαν. Α. Καπαϊδωνάκης	
Γρηγόριος Καπόμπασης Ἱεροδιάκ.	1	Στυλιανὸς Μ. Σηλίδης	
Ἀμφιλόχιος Μοναχὸς		Ι. Πανταζῆς	
Προκόπιος Μοναχὸς		Γεώρ. Ι. Τσέγκος	
Κυριακὸς Ζαχχαριάδης Μοναχὸς		Σπυρίδων Δ. Κροκιδᾶς	
Ἀθ. Ἱεροδ. Ἰβηρίτης Ἀγ. Ὅρους.		Παῦλος Σ. Κροκιδᾶς	
Δανιὴλ Μοναχὸς Κουτλουμουσιανὸς		Θεόδωρος Τσαμάτας	
Μιχαὴλ Θεοδοριδῆς Ἱεροδιάκονος		Ἀριστοφάνης Σ. Εὐμορφιάδης	
Ἰωσήφ. Δημόπουλος Ἱεροδιάκονος		Γεώρ. Κ. Φύτιζας	
Ἠλίας Μιχαλιῶρος		Ἰωάν. Κ. Φύτιζας	
Νικόλ. Γ. Γαρόζης		Νικόλ. Σταϊκοβίτς	
Ἄγγελος Π. Κοσμηῆς		Π. Δ. Δημητριάδης	
Γεράσιμος Ν. Δημουλάς		Ν. Ριζόπουλος	
Γεώρ. Κατσουρόπουλος		Ν. Γ. Λογγόπουλος Χρυσοχώως	
Γεώρ. Ι. Λυγδόπουλος		Γεώρ. Π. Κελπερῆς	
Π. Βασιλειάδης.		Δαμιανὸς Ἀρμένης	
Δημήτριος Ἐλενόπουλος		Σπύρ. Βουτέρης	
Γεώρ. Σ. Λομβαρδῆς φοιτ. φιλολ.		Νικόλαος Βαλλώσης	
Δημ. Καραμάνος μαθητῆς		Νικόλαος Μπενουλιᾶς	
Ἰωάν. Μ. Τσάκας (Κιοῦρκα)		Ἰωάννης Π. Π. Λελέκης	
Θεόφιλος Κόντης		Κωνσταντίνος Ἰω. Δημητρίου	itized by
		Δημήτριος Βάμβας	
		Νικόλαος Λαζάνης	1
		Μιχαὴλ καὶ Ἰωάν. Γ. Φορμάνου	
		Ἀνδρέας Π. Ρόκας (Μάνδρα)	
		Περικλῆς Ἠλιάκος	10
		Ἀριστοτέλης Ματθόπουλος	1
		Χρῆστος Περιβολαρόπουλος διδάσκ.	
		Μάρκος Α. Καραμάνος	
		Ἠλίας Β. Μανιατόπουλος	
		Ἰωάννης Σκαλίδης	
		Θεόδωλος Γουτουτσάκης	
		Χρῆστος Γ. Ντουμπιώτης	
		Α. Ν. Ἀντωνόπουλος	
		Π. Α. Ἀντωνόπουλος	2
		Ἰωάν. Κ. Καντιλάς (ἐξ Ἠπείρου)	1
		Σπύρος Κόγκος	3
		Νικόλαος Ὀδυσσεὺς	1
		Κυριακὸς Κ. Γκιούζης	
		Κωνσταντίνος Κουτσίκος	
		Παναγῆς Κόκας	
		Κωνσταντίνος Α. Κοσμηῆς	
		Πέτρος Α. Κοσμηῆς	
		Λάμπρος Διπλὸς	
		Ματθαῖος Ι. Ἰακωβάκης	
		κάτω Σουδενῶν	
		Ἰερά Ἐκκλ. τῶν Κ. Σουδενῶν (Ζα-	
		γορίου) ὑπὸ Ζήση Α. Ντόβα ἐπιτρ.	
		Μιλτιάδης Κοπίδης	
		Γεώρ. Ν. Γρύσπος	
		Χρῆστος Περάκης	
		Δημήτριος Καλογρίδης	
		Ι. Δ. Χρυσότομος Καλογρίδου	
		Ι. Β. Ἀπολλωνίδης	
		Ἰωάννης Γ. Πλατὺς	2
		Δημήτριος Σέρβιος	1
		Θεόδωρος Τερζόπουλος	
		Γεώρ. Μουρατῆς	
		Γεώρ. Χαραλάμπους	
		Χρῆστος Μαργαρίτης	
		Γεώρ. Χ. Σκοῦφος	
		Νικόλαος Καρακωστας	
		Σπυρίδων Α. Λύγκος	
		Ἀργύμιος Δ. Φύσσας	
		Διονύσιος Πικατόρης	
		Νικόλαος Γ. Γορτύνιος	
		Βασίλειος Παπαθνασίου	
		Παναγιώτης Ζαφειρίου	
		Ἰωάννης Ὁρφανὸς	
		Νικόλαος Στεῖρους	

Σώμ.		Σώμ.	Σώμ.		
1	Ἰωάννης Παρασχίδης Δημ. Ἀναστασόπουλος ἐκ Γυθείου Κωνσταντῖνος Μαχλιώρος Σπυρίδων Ἀντίοχος Δικηγόρος Κωνσταντῖνος Φλώρος Ἰωάννης Νικίτας Κωνσταντῖνος Διαλεισιμᾶς Παναγιώτης Τημελής Δημήτριος Παπαρίζου Β. Νούσκαλης Θεόδωρος Κ. Ρουμπέσης Ἰωάννης Κουμειόπουλος Ἀλέξανδρος Πολυχρόνης Γ. Ι. Χαλκιδόπουλος Ἀνάργ. Λιάτσης Τσαννῆς Σκούταρης Νικόλαος Σκιαδάς Ἰωάννης Α. Μαλακατιές Σπυρίδων Μπήλιος Γεώργιος Ἄνδρ. Λαγανόπουλος Ἄθ. Σακελλαριάδης καθηγητῆς Ν. Β. Παπακωνσταντῖνου Ἀλέξανδρος Ν. Οἰκονόμου Γ. Δ. Παπακυριακοῦ διδ. νομ. Κ. Δ. Κυριαζῆς Ἀλέξ. Χ. Δήμητριάδης διδάκ. Νομ. Κωνστ. Σ. Καζατζῆς δικηγόρος Περ. Γ. Μεντζελόπουλος φοιτ. νομ. Δ. Παπα Ρίζου διδάκτωρ Νομικῆς Πάνος Πανόπουλος ἱερεὺς Γεώργιος Δημητριάδης ἱερεὺς Κύριλλος Βασιλείου ἱεροδ. Ἀνδρέας Τσικινόπουλος φοιτ. Νομ. Εὐθύμιος Πλατῆς Ἀπόστολος Κολαράκης Ἰωσήφ Ι. Πετράνης Δημήτριος Κ. Ράλλης Κώστας Ἀθανασίου Δημ. Λαγούλης Βασίλ. Βασιλειάδης	1	Μαριγῶ Ἀσιμακοπούλου Ἐκ τῶν περιχώρων Ἀθηνῶν. <i>Μαραθῶν.</i> Τῆ ἐπιστάσις Βενιαμὶν ἱεροδ. τοῦ Κρητὸς Γραμματοδιδασκάλου Ἡσαΐης Φωκᾶς Ἀρχιμ. Ἄνδριος Γρηγόρ. Σπυρ. ἱερομόν. καὶ Ἥγουμ. Μονῆς Κλειστῶν Δῆμος Μαραθῶνος Ἀναστάσιος Σύνας ἱερεὺς Ἄθ. Ἀναστασίου Πρωτοπρεσβ. Δ. Π. Διαμάντης Ἰωάν. Κ. Βιλιώτης ἱερεὺς Σπύρος Παπαμελετίου » Φώτιος Γ. Βλάχος ἱερεὺς Ἄθων. Παπαϊωάννου ἱερεὺς 3 Παναγ. Παπαϊωάννου ἱερεὺς 1 Ἰωάννης Μηλωνᾶς Γεώρ. Ἀλέξης Σπύρος Χριστοφίλης ἔμπορος Ἀντώνιος Μπάρδας <i>Δῆμος Ὠρωπίων.</i> Σταμ. Εὐσταθίου Πρωτοπρεσβ. Βενιαμὶν Χρυσάλης Ἀρχιμ. Κρής Ἀπόστ. ἱερεὺς Πρωτοπρεσβ. Φώτιος Θ. Βλάχος ἱερεὺς Κ. Παπαδημητρίου Ν. Παπασταματίου καὶ διμοδιδ. Θεόδ. Παπαθεοδώρου Ἀριστείδης Βάθης ἔμπορος Μιχαὴλ Τσουμάκος ἱερεὺς Ἀπόστ. Ν. Σπανός <i>Ἀμαρόσιοι.</i> Ἀναστάσιος Λάσκαρης ἱερεὺς Κωνστ. Γ. Δούσης Ἰωάν. Γ. Πολιτόπουλος 3 Κωνστ. Σωτηρίου Χαϊμαντᾶς 2 1 <i>Χαλάνδρι.</i> Σωτήριος Κυριακοῦ ἱερεὺς Ἰωάν. Νικολάου Ἀρχιπρεσβύτερος Σπυρίδων Σταύρου ἱερεὺς Γ. Σκούρτης ἱερ. (χωρ. Μπραχαμ.) <i>Δῆμος Κρωπίας.</i> Ἰωάν. Χούντας ἱερ. (χωρ. Βάρι) 1 Χρ. Ι. Δημητρίου ἱερ. (Χ. Κωροπι)	1	Εὐστράτιος ἱερεὺς (χωρ. Κωροπι) 2 Μερκούριος Γ. Δ. ἱερεὺς. Παπαϊωάννης Ἰσιδώρου Ἡλίας Μπάλλτας δημοδιδάκ. Ἄθ. Μελ. Μπάρτσης (Χ. Καρά) <i>Κολοκυνθοῦς</i> Νικόλ. Μπήτρος ἱερεὺς Νικόλ. Κεραμᾶς 7 1 <i>Μερίδιον</i> Κοσμάς Παπαδημητρίου ἱερεὺς Δημήτριος Παπαδημητρίου Χρῆστος Ἀναστασίου. Ἰωάν. Δελερίγκας. Φώτιος Λιάκος (Καλυθ. Χασίης) ΠΕΙΡΑΙΩΣ Γερμανὸς Λίμας Ἀρχιμανδρίτης Γρηγόρ. Κ. Παπαγρηγορίου ἱερεὺς Γεράσ. Βεργινάδης ἱερ. Ἀγιορείτης Ἄθ. Πάλλης Σακελλάριος Ἡσύχιος Παπαδόπουλος ἱερομόν. Δημ. Παπακωνσταντόπουλος ἔφημ. Ἄγ. Σπυρίδωνος Λεωνίδας Α. Οἰκονομόπουλος ἱερεὺς (χωρ. Ἴσαρι) Γ. Γεωργιάδης ἱεροδιάκονος Κρής Γαβριὴλ Παπαϊωάννου ἱεροδιακ. Ἄνθυμος Μοναχός 2 Ἐμμανουὴλ Ν. Καστριώτης 2 Φωκίων Βάμβας 2 Ἡρακλῆς Χριστοδούλου 1 Μιχαὴλ Μελισσόπουλος Κυριακὸς Λυγινὸς ἐργοστασιάρχης Κωνσταντῖνος Καραγιαννόπουλος Νικόλ. Παπαϊωάννου πρωτοψάλτης Μπεν. Καλοπαίδης Ἰωάν. Κουλεντιανός Δημήτριος Κ. Τσόγιας Σάββας Ν. Λίνος Κωνσταν. Ζουσακῆς Χρῆστος Β. Στύλος Εὐθυμ. Ι. Σφέτσος Ἰωάν. Χ. Κλαδιάς Ματθαῖος Γ. Γάσπαρης (ἐκ Καρίσου) Χρῆστος Βρυχωρόπουλος Γεώρ. Β. Καψαμπέλης Ἰωάννης Τράγγας Ἀπόστολος Κ. Στουκίδης Ἡρακλῆς Βλασόπουλος Γ. Παϊζῆς Ἰ. Γ. Σιδερίδης Γρ. Κούπας

Κυριαὶ Ἀθηνῶν.

Χρυσόθεμις Βασιλοπούλου
Ἀκριβὴ Κίμη
Πηνελόπη Μπούκη
Ἐλένη Μπούκη
Σταματικὴ Ἰωάννου
Παναγιώτα Θεοδώρου Διδασκάλ.
Δήμητρα Χαύτα
Βασιλικὴ Τρικκαλιώτου
Ἐλπίς Ὀδ. Πατρατσικιώτου]
Στυλιανὴ Βόγλη
Χαρίκλεια Ι. Ἀπέργη
Μαριγῶ Ρόμβου
Βασιλικὴ Ἰωάννου
Ἀγγελικὴ Βουδούρη

Σώμ.	Σώμ.	Σώμ.
Γ. Π. Μπουρνάκης	1 'Η 'Ι. Μονή τοῦ Προδρόμ. (Δεσφίνος)	1 'Ιωάν. Δ. Καβούρας Διάκονος
Χρῆσ. Μητρόπουλος		Ζωσιμάς 'Εσφιγμενίτης
Π. Παναγουλάκος	ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ	Κυριακός Κυριακόπουλος
Χαρίλ. Γεωργόπουλος	'Ιερά Μονή 'Οσίου Λουκά	Παπαγεωρ. 'Ιερ. (ἐξ 'Αγ. Λαυρεντίου)
Νικολ. Πυρουλάκης	Νικόδημος 'Ηλιάδης 'Ηγούμενος	2 Εἰσταθ. Κ. Πτεϊζάρης
Χρ. Παπαγιαννούλης	Γαβριήλ Καστρίτης Σύμβουλος	1 Δημήτριος Α. 'Αργύρη
'Αργύριος Λέγγερης	Εὐγένιος Οικονόμου »	Γεώρ. Δ. Μητσόπουλος
Γρηγ. Γεωργόβιτις 'Αρχιμουσικός	Διονύς. Ρήγας 'Ιερομόναχος	Παῦλος Ι. Μουτογιάννης
Κ. Π. Τσαντίλης (ἐκ Μεγαλουπόλ.)	'Ιωάσαφ Γ. Καστρίτης »	'Αθ. Ν. Χρυσοχοῦτης
'Αντών. 'Αθ. Μαρκόπουλος (Μεσσήνιος)	'Ιωσήφ Τσάμης »	Γ. Ι. Οικονομίδης
'Αντ. Δ. 'Αγριανίτης (ἐξ 'Υδρας)	'Ιερὸθ. 'Ανδρίτσος »	'Ι. Δ. Σαχίνης Σχολάρχης
Παναγ. Ν. Θυάφης »	'Ι. Σκόνδρας 'Ιερεὺς (ἐκ Κυριακίου)	Κ. 'Ιω. 'Αδαμβόπουλος
Μιχαήλ Προηγούμε. Τσιλδάκος Κρής	'Ιωάν. Σφοντσηρῆς 'Ιερεὺς	ΛΑΡΙΣΣΗΣ.
Ν. Βασ. Κουτσουβέλης (ἐκ Βώλου)	Νεκτάρ. Β. Μπένος 'Ιεροδιάκονος	
Μιχ. Λιδόκουρας μηχανικός Σιδηροδρ.	<i>Διστομον</i>	Μιχ. Σ. Μυλωνάς
Γεωρ. Τσαντίλης χωροφύλαξ	Γ. Ν. Παπαναστασίου φοιτητῆς	Κωνστ. Χατζιδάκης
Νικολ. Μανολακάκης ἡ Πατίτης	'Αναγνώστ. 'Α. Βασιλείου.	'Ιωάν. Κουτσαμπασάκης
Μιχαήλ Παπαδάς	ΛΑΜΙΑΣ	'Εμμ. Νικηφοράκης
Νικολ. Χαντσηγεωργίου	Παναγ. Π. Σακελλάριος	Θεόδ. Κέκκος
'Αναστάσιος Α. Κουπουτῶρης	Α. Σ. Χαρτοφύλαξ	Βασιλ. Μακρῆς
Σπυρίδων Β. 'Αρπογιάννη	'Ιωάν. Μηλαρόπουλος 'Ιερομνήμων	'Ανδρέας Φουσέκης
'Ιωάν. Μαρκόπουλος	'Αθαν. Θεοδώρου 'Ιερεὺς	ΤΡΙΚΚΑΛΩΝ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ.
Νικόλ. Μπενόπουλος διδ. 'Αθηνῶν	1 Λάμπρος Κουκουτάκος 'Ιερεὺς	Βισαρίων Γεωργίου 'Ιερεὺς
<i>Κυρίας</i>	5 'Αθαν. Θεοδώρου 'Ιερεὺς	Ζήσης 'Ιακώβου »
Εὐφημία Α. Καστριώτου	1 Λάμπρος Κουκουτάκος 'Ιερεὺς	ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ.
Φωτεινὴ Τσαμπάκη	Στυλιαν. Χουλιάρας 'Ιερεὺς (Στυλίσ)	Γερ. Καλαντσόπουλος 'Ιεροδιάκ. 20
Μαρία Κέκε	Θ. Λαγγύλης 'Ιερεὺς (ἐκ Καλυβίων)	ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ.
Μαρία Β. 'Αραπογιάννη	Κ. 'Αβραάμ 'Ιερ. (ἐκ Μουσαφάμπη)	'Ιωάν. 'Ανδρέοπουλος 'Ιερεὺς
Σταματικὴ Δανιήλ 'Αθήνας	Θεοδ. Παπαναστασίου 'Ιερ. (ἐξ 'Ελευθεροχωρίου)	Γεώργ. Θεοφανόπουλος
ΣΑΛΑΜΙΝΟΣ	'Ι. Παπαλιβέντης 'Ιερ. (ἐκ Δαδίου)	'Αντών. Φ. Οἰκονομόπουλος
Μιχαήλ Παπακωνσταντίνου 'Ιερεὺς	Γ. Διαμαντόπουλος » (ἐκ Δακωσπηλαιῶς)	Γεωρ. Μπιργιώνης
Δημ. Παπαπαναγιώτου »	Κ. 'Αντωνόπουλος » (ἐκ Κομποτάδων)	'Απόστολ. Σ. Σκουλίκης
Στυλιανὸς 'Ιωάν. Θεοχάρης »	'Αθ. Ι. Κατσουρόπουλος 'Ιερ. (ἐξ 'Ελατείου)	Στεφ. Μεσσηνίτης
Κοσμάς Ν. Μάθεσις	Παπαπαναγ. Σακελλάριος	<i>Κεφαλόβρυσον 'Αγριτίου.</i>
Σωτήρ. Ραυτόπουλος	Παπαθασίλ. 'Ιωάννου (ἐκ Δραμάνων)	Γεωρ. 'Αντ. Κουβέλης
ΘΗΒΩΝ	<i>Δημ. Δρυμίας καὶ Τιθορείας.</i>	Γρηγ. Παπανικολάκος (Μ. Μυρτιάς)
<i>Ἰερά Μονή Σαγματῶν.</i>	Σπ. 'Αγραφιῶτης Σακελ. (ἐκ Δαδίου)	ΚΟΡΙΝΘΟΥ.
Καλλιόπιος Σταματιάδης 'Ηγούμεν.	Παπαλουκάς Πέτρος (Μόδιον)	'Αναξαγόρας Δαμουλιάνου
Βησσαρίων Ι. Βσιώτης 'Ιερομόν.	Παπακωνσταντ. Βασιλείου »	Παναγ. Ζωγράφος
'Η ἐκκ. ἀγ. Γεωργ. (χωρ. Σπαίδες)	Παπαλουκάς Μακρυγένης (Δαδίον)	Μάρθα Μοναχὴ
Εὐάγγελος Γεωργίου	Παπζ-'Ιωάν. Κουτσουπιᾶς »	'Ιωάννα Δαμουλιάνου
<i>Ἰερά μονή Ταξιαρχῶν Δημ. Θιοβης.</i>	Τὸ κοινὸν τῆς 'Ιερας Μονῆς »	'Αθ. Ρομπόκος ('Ιβραίμπη)
Πανάρετος Κ. Μίχας 'Ηγούμενος	Νεόφ. 'Ι. Κανέλλου 'Ηγούμενος	Γαλακτίων Κανελλόπουλος μοναχὸς
Δανιήλ. 'Αθ. Σπηλιώτου 'Ιερεὺς	Σερραφίμ Εὐσταθίου Πνευματικὸς	<i>Ἐκ τῆς 'Ι. Μ. Προφ. 'Ηλ. Ζαχόλης.</i>
ΑΜΦΙΣΣΗΣ.	Μιλτ. Καφούσης 'Ιερ. Γλευνίτης	'Αγαθ. Θ. Κανελλόπουλος 'Ιερομόν. 5
Εὐθύμιος Στεργιόπουλος 'Ιερεὺς	Θεμ. Α. Σουφλῆς » Παλαιοχωρίου	Παρθ. Σπανόπουλος » 1
Νικόλαος Λιμπέρης »	'Ι. Μονὴ 'Αγάθωνος Γεννάδιος Δημητριάδης 'Ηγούμενος	Εὐγέν. Χασαπόπουλος (ἐφ. Κγούρα)
Γεώργιος Παπασπύρου »	ΒΩΛΟΥ	Διονύς. Κλουτσουνιώτης Μοναχὸς
Κωνσταντῖνος Ζήσης »	Βενιαμίν Λαμπέτης 'Αρχιμανθρ.	
Γ. Λάιες (ἐκ Σερνικακίου) »		
'Ιωάννης Γλημῆς 'Αγ. Εὐθυμίας » 2		
Πέτρος Κρινόπουλος ἔμπορος		
ΠΗΛΑΔΙΩΝ		

Σώμ. 1
 Παναγ. Οικονομόπουλος (ἔφ. Μάζι)
 Π. Παπαζυθυμίου Προλ. Θεολογίας
 Ἡλίας Σπανός Ἱερεὺς
 Π. Α. Τριζυθαυλλόπ. (δικ. κλητ.)
 Ἰω. Α. Γεωργαντόπουλος.
 Ἰωάννης Ψαρρὸς Ἱερεὺς
 Γεώργ. Κορούλης »
 Σωτήρ. Σιετῆς δημοδιδασκαλος
 Παναγῆς Γκανᾶς Ἱερεὺς
 Ἄγγ. Σωτηρόπουλος Πνευματικὸς
 Συμεὼν Ν. Κουμούσης Ἱερομον (ἐκ
 Τρικιάλων Κορίνθου)
 Ἀνθίμος Λαζανᾶς Ἱερομόναχος
 Γ. Σταματέλος Ἱερ. (ἐκ Γελληνίου)
 Σπ. Χρυσανθόπουλος (ἐκ Ναυπάκτ.)

ΝΑΥΠΛΙΟΥ

Θ. Παπακωνσταντίνου (Ἱρ. φρουρᾶς)
 Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μοῦνης Ταλαρείου
 Τὸ κοινὸν τῆς Μοῦνης
 Δανιὴλ Χρήστου Ἠγούμε. Ἱερομόν.
 Γεράσιμος Μπόνης Σύμβουλος »
 Ἱερὰ Μοῦνὴ Ἀγούνητος. Δοσίθεος
 Πρωτόπαπας Ἠγούμενος 2
 Ἀναστ. Πέτρος Ἱερομόναχος 1
 Δαμιανὸς Κυράκης Πνευματικὸς

ΑΡΓΟΥΣ

Γ. Σάννης Ἱερεὺς καὶ διδάσκαλος
 Ἄγγελ. Ἀθανασόπουλος »
 Γεώρ. Ἀθανασόπουλος »

ΥΔΡΑΣ

Τῆ Ἐπιστολῆ Μωσῆ Κοκκαλιάρη.
 Ὁ Σεβασ. Ἐπίσκ. Ὑδρας καὶ Σπε-
 τῶν Ἀρσένιος 1
 Ἀρχιμ. Μωσῆς Κοκκαλιάρης 2
 Πάμφιλος Παπαδόπουλος ἐξ Αἰγίου
 Ἱερεὺς
 Ὁ τοῦ Ἀγ. Ὑδρας Ἱεροδ. Δοσίθ.
 Μιχαὴλ Α. Σακελλαρίου
 Δαμιανὸς Καλιγκούνης Ἱερομόν.
 Βασίλ. Ἱερεὺς Φραγκουδάκης
 Ἀνακίας Μιχ. Ἀγρίνης »
 Ἠγ. Ἀγ. Ἀναργ. Δωρόθ. Δακουτρῆς
 Ἀναστ. Βλάσης Ἱερεὺς
 Ἰωάσαφ Κολέτσης Ἱερομόναχος,
 Γερμ. Παπακυριακοῦ Σύμβ. Μ. Πρ.
 Ἥλιοῦ
 Ἀνακίας Βουχούνης Ἱερομ.
 Παπαμακάριος Κολέτσης
 Ν. Κ. Θεριακόπουλος
 Ἀθαν. Ι. Μπαλάσκα
 Στυλιανὸς Χαλιωρῆς Πρωτοψάλτης

Σώμ. 1
 Ἀνώνυμὸς τις Εὐσεβῆς
 Παναγ. Ἀθ. Δεληγιάννης
 Ἄγγελῆς Καρίτσης
 Ἰωάν. Χρ. Καβουράκης
 Δημήτριος Ἀντ. Πανάγος
 Ἀντώνιος Α. Βότσης
 Γ. Μ. Χαλιωρῆς Λαμπαδάριος τῆς
 Κ. Θεοτόκου
 Ν. Ἀντ. Καρδούλης (Καλύμνιος)
 Τῆ ἐπιστολῆ Ἡσυχίου Ἱερομον.
 β. βλ. οὐδ. ὁ ἴδιος
 Γεώργ. Ἱερεὺς Μαραγκουδάς
 Γεώρ. » Κουρῆς
 Χρυσανθος » Μπίκος
 Γεώρ. Ν. Χεῖλαρης
 Δημ. Ἀθ. Βλαστοῦ

Κυριαί

Ἀνοῦσα Μοναχὴ
 Ἐλένη Θ. Καλαμῆτσου
 Σταματίνα Π. Σκουμπάφη
 Μαριγὼ Παντελῆ Κιούση 1
 Θεοδωρούλα Δ. Καλίτσα

ΑΙΓΙΟΥ

Ἀριστείδης Γιαννόπουλος 40
 Σπύρος Οἰκονόμου 20
 Βασίλ. Οἰκονόμου Ἱερεὺς 1
 Γεώρ. Α. Οἰκονόμου »
 Γ. Ι. Ἀγγελτόπουλος »
 Θεόδωρ. Σταυρόπουλος »
 Χαρίτων Θ. Παπαθανασόπουλος
 Γεώρ. Δαδιώτης Ἱερεὺς
 Νικολ. Οἰκονόμου » (Ἀρφαρᾶ)
 Νικολ. Σωτηρόπουλος »
 Κων. Πετρόπουλος »
 Ἀθαν. Σκαρτσῆλας »
 Ἄγγελῆς Μπακόπουλος
 Παναγ. Δημάκης ἔμπορος
 Μιχαὴλ Στ. Γεωργίου 2
 Ἰωάννης Α. Γιόζας
 Ἰωάν. Παυλῆς
 Ἀνδρῆκος Ἀνδρικόπουλος
 Δήμος Καρακατσάνης
 Χρήστος Ἀναστασόπουλος
 Κωνστ. Γ. Κουγέβετας
 Ἄγγ. Γ. Κουγέβετας
 Χαράλαμπος Γ. Κουγέβετας
 Πανάγος Γ. Κουγέβετας
 Πέτρος Ν. Κουσουρῆς
 Δημ. Π. Ταξιάρχης
 Βασίλ. Ν. Παναγιωτόπουλος
 Ἀναγν. Σωτηρακόπουλος (Γέμενη)
 Κων. Σ. Δημόπουλος (Καμάρες)
 Δημ. Κωνσταντίνου (Μουρᾶ)
 Κωνστ. Νικολακόπουλος
 Παναγῆς Λαμπρόπουλος.

Σώμ. 1
 Ἰωάν. Δασκαλάκης
 Γεωρ. Κουτσόπουλος (Λόγγου)
 Χαράλ. Σωτηρόπουλος
 Μιχαὴλ Μεγαχρίτης
 Εὐστρ. Κωστόπουλος (Ἡπειρώτης)
 Χαράλ. Παπαδημητρίου
 Ἀθ. Καμπέρος
 Πανάγος Λιριντσηῆς
 Γεώρ. Ζωλότας
 Μιχαὴλ Γαλάνης
 Ἄδελφοὶ Κ. Τοπολιανίτη 1
 Σπυρ. Δ. Κουλούβαρδης
 Μιχαὴλ Σούρηης
 Ἰωάν. Δ. Φίλιας 2
 Σπύρος Ἀνδρικόπουλος 1
 Χριστόδ. Παπαχριστοδουλόπουλος
 Κωνστ. Τσιχλόπουλος
 Ν. Α. Οἰκονομόπουλος (Ἀρφαρᾶ)
 Ἀναγνώστης Κοντοροηγόπουλος
 Α. Κανελλόπουλος
 Δημ. Βέρας
 Παναγ. Σακελλαρίου Εἰκονογράφος
 Πανάγ. Εὐθ. Κανελλόπουλος
 Γεώρ. Ἀντ. Μπουζόπουλος
 Σωτ. Γ. Πατρῆς
 Σπήλιος Γιουργιοτόπουλος 40
 Ἀναγν. Γ. Παπαθανασόπουλος 20
 Βασίλειος Μπόκολας 1
 Πέτρος Βάβαλος ἔμπορος
 Κυριαί
 Ἄδελφοὶ Καρακατσάνη
 Διονυσία Καρακατσάνη
 Χρυσούλα Γαργαράκη
 Ἀγγελικὴ Στ. Γεωργίου
 Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μοῦνης τῶν Παμμα-
 ριστῶν Ταξιαρχῶν.
 Τὸ κοινὸν τῆς Ι. Μοῦνης 2
 Προκόπιος Ἡλιόπουλος Ἠγούμε. 1
 Ἀγαθᾶγ. Νικολαΐδης Ἀρχιμανδρ. 1
 Θεοφ. Παπασταθόπουλος Ἱερομόν.
 Καλλιόπιος Ἀθραμόπουλος »
 Βενέδικτος Πετούλιας »
 Ναθαναὴλ Πονηρόπουλος »
 Ἐπιφάνιος Ἰωαννίδης »
 Ἀμφιλόχιος Λουκόπουλος »
 Γερβάσιος Ἰωαννίδης Ἀρχιμ.
 Ἀγαθάγγελος Δ. Ἰωαννόπουλος
 Παρθένιος Βασιλειάδης
 Δανιὴλ Π. Χρυσανθακόπουλος Ἱεροδ.
 Ἀσημάκης Α. Σταυρόπουλος
 Σταμάτιος Ἀργυρόπουλος

ΠΑΤΡΩΝ.

Χρυσ. Βενέτης Ἱερομ. (Μαρίτσης) 1
 Φιλῆθ. Ἰωαννίδης Ἱερ. (Σταυροῦ)
 Ν. Παναγιωτόπ. (Ἐφ. Ἀγ. Νικολ.)

Σώμ.	Σώμ.	Σώμ.	Σώμ.
<p>Σεραφίμ Δ. Ρηγόπουλος 'Ιερομ. (Αγίου Αλεξίου) 'Επαμ. Γεωργόπουλος 'Ιερέυς 'Ιω. Δούκας 'Ιερ. (ἐκ Γουμνίτσας) 'Ιω. Γ. Ψιμάδας 'Ιεροδιακόνος Θρασύβ. Συριόπουλος ἔμπορος Κων. Ντούκουρης βιβλιοπώλης 'Ανδρέας Β. Πάσχας » Σπυρ. Μέγαρης » Γεώρ. Δ. Μόσχος (ἐξ 'Ηπείρου) Νικολ. Παυλάκης Χαρ. Παπαδημητρίου (ἐξ 'Ηπείρου) Γεώρ. Κυπαρίσσης » Γεώρ. Παπακώστας » Κωεστ. Ν. Σούρλας » Χρήστος Κ. Γεωργίου » 'Απόστολος Ι. 'Εξαρχος » Γεώργιος Ψόλλας » Χρήστος 'Αθανασόπουλος » Γεώρ. Ι. 'Εξαρχος » Φώτιος 'Αγγελόπουλος Δημήτριος Π. Ρόζης Γεώργιος Ρόζης Κωνστ. Στούλος Δημήτριος Γ. Σίμος Νικόλ. Ντράκας (ἐξ 'Ηπείρου) Γεώρ. Μανιστόπουλος Βασίλ. Α. Μεντσελόπουλος Μιχαήλ Φωτόπουλος Νικολ. Σαμαρᾶς 'Ανδρέας Βλασταράς Εὐθ. Καράκαλος πρόεδρος Πρωτοβ. Χρυσανθος Χρυσανθόπουλος Κωνστ. Δασκαλόπουλος Δημ. Γούναρης 'Ιωάν. Γούναρης Δημ. Σπηλιόπουλος 'Απόστολος Γ. Συρογιάννης 'Ιωάν. Χρυσανθακόπουλος Δημ. Μ. Ζωγράφος Νικολ. Τσαγκρώνης 'Ελευθέριος Μιχαλόπουλος Διονύσιος Λογοθέτης Φώτης 'Αντίπας Λεων. Γ. Παπαδόπουλος Πέτρος Πετρόπουλος Γεώρ. Μ. 'Ασημακόπουλος 'Αδελφοὶ Πετρόπουλοι Παναγ. Φραντούρης (Κεφαλήν) Κωνστ. 'Αλεξάνδρου 'Ιατρὸς Περικλῆς 'Αδαμόπουλος 'Ανδρέας Πριονᾶς ('Αγιογράφος) <i>Κυρίαί</i> Χρ. Π. Παπαγιαννοπούλου Γεωργίτσα Δημητρίου Διαμάντω Μπαλασσοπούλου Μαρ. 'Αργυρ. Παπαδοπούλου</p>	<p>'Αγγελικὴ Καρνηκολάου 'Εκ τῆς 'Ιερᾶς Μονῆς 'Ομπλοῦ. Τὸ κοινὸν αὐτῆς Δανιὴλ Ραπτόπουλος (Σύμβουλος) 'Αγάπ. Ν. 'Αντωνόπουλος 'Ιερομόν. Τὸ 'Ηγουμενοσυμβούλιον Σωτήριος 'Ασημακόπουλος 'Αγαθάγ. Γχοτσόπουλος 'Ιεροδ. Δανιὴλ Πανχυιωτόπουλος 'Ελληνοδ. <i>Πύργου 'Ηλείας</i> Κύριλλος 'Ιερομόναχος 'Αθράμιος Γιαννόπουλος Γεώρ. Γκάψης 'Ιερέυς Θ. Β. Παπαδόπουλος 'Ιερέυς (Δημ. Λαμπίας). Θ. Σπηλιοτόπουλος » (» Αετρινῶν) 'Ηλ. 'Αναστόπουλος » (Βαρβάσσενα) Παναγ. Κανελλόπουλος Γ. Παπανικολάου Οἰκονόμος Σπυριδῶν Γαίβαλος Χρήστος 'Αλεξόπουλος ράπτης Χρήστος Σταματόπουλος Δημ. Διονυσόπουλος ΓΑΣΤΟΥΝΗΣ ΗΛΕΙΑΣ. Σακελλάριος 'Αρχιεπ. ἐπίτροπος Κωνσταντῖνος Μαρατός 'Ιερέυς 'Αθ. Παπαπαύλου » 'Ανδρ. Παπακανέλλου » (χωρ. Καραγιούζη) 'Ηλίας Γκούσιος » Δ. Σχίζας 'Ιερέυς ('Αντραβίδα) Χρ. Ντεβένος Πρωτοπρεσβύτερος) Χρ. Παπαδικμαντόπουλος 'Ανδ. Μάλλιαρης ψάλ. (Καββάσιλα) <i>'Αγ. 'Αθανάσιος Καραγιούζη</i> Εὐπραξία Μοναχῆ <i>'Αγ. Νικόλαος Καββάσιλα.</i> Θεοφάνη Μοναχῆ ΚΥΛΛΗΝΗΣ. Τὸ κοινὸν τῆς Μονῆς Βλαχερνῶν Χριστόφ. Γ. Χριστόπουλος 'Ιερέυς 'Αριστ. Δ. Λευκαδίτης 'Εκ τῆς 'Ιερᾶς Μ. Βλαχερνῶν. Συμεὼν Λακιώτης 'Ιερέυς Χαραλ. Κατσιᾶς » Κύριλλος Χρήστου 'Ιερομόναχος 'Ιωσήφ 'Αβραμόπουλος » Εὐθύμ. Χ. Χρηστόπουλος ΝΕΖΕΡΩΝ. 'Η 'Ιερὰ Μονὴ Χρυσοποδαριτίσης Δανιὴλ 'Ηγούμ. 'Ανδρουσόπουλος</p>	<p>ΔΙΒΡΗΣ. Δημ. Σταθόπουλος 'Ιερέυς 1 'Ανδρέας Μαραζῆς » Νικολ. Παναγούλης » Βασ. Φακῆς Σακελλίων» Χαραλαμ. Γιούλης Κωνσταν. Σπ. Γιούλης 'Αποστολ. Δ. Μαραγκός Ν. Α. Μαραγκόπουλος (ἐκ Πατρῶν) 'Αναστ. Δ. Σαρατσόπουλος » Νικολ. Τσεντσερῆς » <i>'Ανω Μονὴ Δίβρης</i> 'Αγάπιος Παπανδρόπουλος 'Ηγ. 3 Δανιὴλ Κωνσταντόπουλος 'Ιερομον. Εὐγένιος 'Ιερομόνοχος <i>Κάτω Μονὴ Δίβρης.</i> Γρηγ. Γιαννόπουλος 'Ιερομόν. ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ. Δῆμος Λαπαθῶν 'Ι. Μονὴ 'Αγ. Νι- κολ. Δι' ἐπιστ. Παρθ. Καστανᾶ 'Ιάκωβος Γ. Λαμπίρης Προηγούμ. Παφνούτ. Σακελλαρόπουλος Πνευμ. 'Αμβρόσιος Γεωργίου σύμβουλος Κύριλλος Μενύκτης 'Ιερομόν. Καλλίνικος 'Αναγνωστόπουλος » Παρθένιος Καστανᾶς » Νικολ. Χ. Κριμπᾶς δόκιμος 'Αριστείδης Αὐγερόπουλος » ΒΛΑΣΙΑΣ. 'Ανδρέας Παπανδρικόπουλος 'Ιερέυς Θεόδωρ. Σπηλιοτόπουλος » 'Αθαν. Κωνσταντάρας » Θεόδ. Μπελερῆς » Δ. Παπαγεωργίου 'Επισκ. 'Επίτρ. 'Ηλίας Κατσαρὸς Σακελλάριος Δημ. Δημόπουλος 'Ιερέυς Νικολ. 'Ιω. Κριμπᾶς » ΜΟΝΗ ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΠΗΛΑΙΟΥ. Τῆ ἐπιστασίᾳ Κυρίου Κυρίλλου Κυ- ριακοπούλου 'Ιεροδιακόνου. Γαβριὴλ Παπανικολάου Πνευματ. 1 Γερμανὸς Γεωργιάδης 'Ιερεμ. Θεοφυλακτόπουλος 'Ιγνάτιος 'Αναγνωστόπουλος Διονύσιος 'Ιωαννίδης Κύριλλος Κυριακόπουλος 'Ιεροδ. 20 Νήφων Γ. Δημόπουλος » 1 Διονύσ. 'Ασημακόπουλος 'Ιερέυς Στέφαν. 'Αναγνωστόπουλος » 'Αγαθάγγελος Δημητρίου »</p>	

Σώμ.		Σώμ.	Σώμ.
1	Ἄγγελ. Χ. Σταυρόπουλος ἱερογράφ. 1 Βαρθ. Κωνσταντινίδης Ἱεροδιᾶκ.	1	Γεώρ. Ψαρίδης διδάσκαλος 1 Χρῆστ. Ἱερ. ψάλτης Δ. Μερλόπουλος Γεώρ. Δροσινός Γ. Κ. Τζακανίος Κούμανης Παπαδάκης δημοδιδάσ.
	ΑΓΙΑΣ ΛΑΥΡΑΣ.		ΣΠΑΡΤΗΣ.
	Εὐγέν. Φελεμέγκας Ναθαναήλ Ἀντωνίου		Στυλιανός Δημητράδης 1 Δημ. Νικρέας Ἱερεὺς Νικολ. Κονταξόπουλος » Νικόλ. Σαραντόπουλος » Μιχαήλ Μιχαλόπουλος » Γρηγ. Τσιγκουράκος » Παναγ. Γραφειάδης » Κωνστ. Κανέλλος » Ἰωάν. Λάμπρου » Ἱερός Ναός (χωρ. Ἀριανῶν) Ἀνθιμος Μιχαήλ Μοναχός Ἀριστείδης Γ. Πολυχρονάκης Π. Βλασόπουλος Π. Κωνσταντάρης Κ. Σακελαρόπουλος Ἐμμ. Δόξας Χρ. Μπεκράκος Ἰωάν. Βαμβάλης Ἀγισίλαος Κυρούσης
	ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ.		ΖΑΚΥΝΘΟΥ
	Σπυρίδων Ρηγόπουλος Ἱερεὺς Ἄλέξαν. Ἀλεξανδρόπουλος » Π. Οἰκονόμ. ἡ Κουτσουράκης » Σωτήρ. Παπακωνσταντίνου » Κωνσταντ. Ζῆς » Φίλιππος Ξινός » Πέτρος Παναγιώταρος » Προκόπιος Προκοπῆκης » Διαμαν. Διαμαντόπουλος Ἱεροδιᾶκ. Ἰωάν. Βουγιουκλίπουλος » Δημ. Ἀθανασιάδης Νικόλαος Π. Ζαφειρόπουλος Ἀντώνιος Καρακασόπουλος Γεώργ. Εὐσταθίου Ἡλίας Γ. Λαμπρόπουλος Νικόλ. Α. Λαδόπουλος Ἰωάν. Γ. Γιαννούλης (Μαυρίκι) Γεώρ. Τράκας Παναγ. Χ. Κογιωνᾶς Ἀθανασ. Τούτουνας Βασίλειος Ζερβόπουλος Δημήτριος Πάρχας Γεώργιος Μικρόπουλος Ἀναστάσ. Ρ. Πετρόπουλος Δημητρ. Θεοδοσόπουλος Ἀνδρέας Σκοθρας Νικολ. Ἀν. Πιρασκευόπουλος Μιχαήλ Γ. Μιχαλόπουλος Ἀθαν. Εὐ. Κοντονικολάκος Ἰωάν. Δημητρακόπουλος (Λεβίδι) Δημ. Καμπέλος » Θεόφιλ. Ζαχαρόπουλος Δημ. Ἐμμ. Καρζῆ φαρμακοποιός Ἰωάννης Β. Μπαμπανικολός Κωνστ. Ριζιώτης		Μονή Ἁγίου Διονυσίου 1
	ΓΛΑΝΤΣΑΣ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ.		ΛΕΥΚΑΔΟΣ
	Θεοδ. Πολυχρονόπουλος Ἱερεὺς Δημ. Π. Φουρνόδαυλος » Δ. Κορδοπάτης » Ἰωάν. Ν. Ροζῆς » Ἀντών. Χ. Φουρνόδαυλος Ἱερὰ Μονὴ Προδρόμου Γενάδιος Φοραδάς Ἡγούμενος Καλλιστρατ. Σιγαδινός Ἱερομ. Ἰ. Τσουτσιάνης (ἐξ Ἀτσιώλου)		Γρηγ. Σούντιας Ἡγ. Ἀσωμάτων 6 Παντελεήμων Φίλιππας Ἱερομόν. 1 Φιλάρ. Καρύδης » Ἡγ. Φανερ. Ἀβερκίος Κομπίτης » Γεώρ. Καββαδίας » Ἀνδρέας Ἀργύρης Ἱερεὺς Σωφρόνιος Κατωπόδης » Ἐπαμ. Κατωπόδης » Εὐστάθιος Δ. Γουριώτης ἔμπορος Σπυρ. Θ. Μελλάς » Φίλιππος Σ. Ἀρέθας »
	ΚΑΛΑΜΩΝ.		ΚΕΡΚΥΡΑ
	Δι' ἐπιστασίας Κωνστ. Χ. Δουκάκη. Χρυσαν. Ταμουρατζῆς Μ. Αἰμουαλῶν 5 Κυπριαν. Θεοφιλόπουλος Ἀρχιμ. Μ. Βελανιδιάς 2 Π. Τρικντόπουλ. Ἱερ. (Δ. Κορώνης) 1 Ν. Βέλμαχος » (Φλαρίου) Περ. Στασινόπουλος Ἱερ. » Ν. Σταματέλλος Σακελλαρ. (Ἁγ. Ἰωάν. Προδρόμου) Γ. Βέλμαχος Ἱερ. (Γιαννιτσάνικα) Ἄνδρ. Γ. Μάστρακας Πέτρος Κάτσαρης Ἱερεὺς Ἀθ. Διπλαρίδης » Δημ. Δ. Γεργούλος (ἐκ Κορώνης) Ἀπόστ. Καμαρινάκης Ἰωάν. Δαμιανός Γ. Ἀθ. Μιχαλακίας Β. Ἀθ. Μιχαλακίας Κ. Ν. Ψαλτήρας ζαχαροπλάστης Ἰωάν. Ἀθ. Ταϊόπουλος 2 Ἀριστοτ. Η. Γαρίδης βιβλιοπώλ. 1 Σωτήρ. Θεοδ. Πελεκάνος Καστανιά		Ἀγαθάγ. Ἱερομ. Μάμαλος Κέρκ. Βενέδικτος Ἱερομ. Μακρῆς Χρῖσ. Κοντογεώργης, Ἱερομ. Σπυρίδων Γώγγας Ἀναγνώστης Γεώρ. Μοναστηριώτης Ἀναγνώστης Μιχαήλ Ἱερεὺς Βραδῆς Ἱερεὺς Ἀρσένιος Λευθεριώτης Δημήτριος Βασιλῆς Ἱεροδιάκονος
	ΜΕΣΣΗΝΗΣ.		
	Ἰωάν. Πιεράκος Ἀνδρέας Τριναδάρας Σταυ. Οἰκονομάκης δημοδιδάσκ. Ἡρ. Γ. Σανδάλης (ἐξ Ἀρεωπέλ.) Ἰωάν. Δ. Καραμπάγιας		

Σώμ.		Σώμ.		Σώμ.
Σπυρ. 'Αναγνώστης Δαπέργουλας	1	Πέτρος Α. Καλιγκούνης	1	Ι. Μιχαλόπουλος
'Αναστάσιος 'Ιερεὺς Φαγωγένης		Παπα 'Αντώνιος Δ. Μεθενίτης		Δ. Ζαννης
Σπυρ. Μακρῆς 'Αναγνώστης		Μιχαήλ. 'Ιω. Μπούκουρας		Π. Β. Λεβεντάκης
Κωνσταντῖνος 'Αγάθος 'Αναγν.		Γεώρ. Βασιλάκης 'Ιερεὺς		Α. Βογιατζῆς
Σπυριδῶν Μουμούρης				<i>Κυρίες</i>
Γεράσ. Κοντογεώργης 'Αναγν.		ΣΥΡΟΥ		'Ανέτα Βιδάλη
<i>Τῆ 'Επιστολα Νικηφόρου 'Αρμένη</i>				Κλεοπάτρα Βουτσινᾶ
<i>'Ιερομονάχου</i>		<i>Τῆ 'Επιστολα Παναγιώτου Οικονόμου 'Ιεροδιακόνου.</i>		ΤΗΝΟΥ
'Αθανάσιος Σκιαδόπουλος		Σύρου 'Αρχιεπ. Μεθόδιο;	5	
Χρυσάνδρος 'Ιερ. Πλατσατος		Γεώρ. Βαρούχας 'Ιερεὺς		1 'Αγγελος Κονταρίνης 'Ιερεὺς
Γεώρ. Ρεπούλιος		Ι. Ρενιέρης 'Ιερεὺς Πρωτοψάλτης		'Αγγελος Φώσκολος »
'Οδυσσεὺς Παπαβλασόπουλος		'Αγγελος Μαρκουλης »		'Αντ. Κονταρίνης »
Σπυριδῶν Σαβανῆς		Μ. Π. Βλυσίδης »		'Αλέκος Γάφος »
Γρηγ. Μεταλινός		Δ. Λιβέριος »		'Αντ. Βαλλῆς 'Ιεροδιάκ.
Φίλιππος Γρηγ. Πρεντόης		'Ιωάν. Λουντιδης »		Πέτρος Ρέγγος 'Ιερεὺς
'Ιωαν. Σ. 'Ασπιώτης		'Αντών. Γαβαλλάς »		Σταῦρος Κουφάκης »
Γεωρ. Σ. Τριβυζᾶς		Γεράσ. Γ. Κουτούρης »		Νικόλ. Δοξαράτορας »
Διονύσιος Μιλιαρῆσης		Γεώρ. Σκουλούδης »		Κωνστ. Βασιλικιάς »
Νικηφόρος 'Ιερομόν. 'Αρμένης		Γεώρ. Καραβέλας »		'Ιωάν. Π. Δελγιαννάκης
Σπ. Α. Χανδρινός Συμβολαιογρ.		Κοσμάς Βλάχος »		ΠΑΡΟΥ
Νικόλαος Σ. Μακρῆς »		'Αθαν. 'Ισιδώρου »		
Χρῆστος Οικονόμου Δημοδιδ.		Κύριλ. Βενιέρης Καθηγ. 'Ιερῶν		Γεώρ. Κονταράτος 'Ιερεὺς
Γεώρ. Μ. Κοντάλιπος Συμβολαιογρ.		'Αθ. Τσαγκαράκης 'Ιερομ. (ἐκ Χίου)		Λεων. Κωνσταντινίδης »
Κωνσταντῖνος Ν. Κούρκουλος		Παναγ. Οικονόμου 'Ιεροδιάκονος		2 'Αλέξανδρ. Ζησιμόπουλος »
'Αρσένιος Σ. Καστρίτης		'Ιωάν. Γλύκας »		Κοινοβιακῆ Μονῆ Ζ. Πηγῆς Λαγγοθάρα. 1
Θεόδωρος Γ. Μιλιώτης		Κωνστ. Μπάτσης »		Φιλθέος 'Ιερομόν. Βωσυνιώτης
'Αθ. Βρανᾶς Πτ. 'Ιερ. 'Αναστασίου		Παρασκευᾶς Ν. Βοσκουδάκης »		'Ιερόθεος » Βωσυνιωτης
'Ιωάννης 'Ιερεὺς Γκίνης		'Ελευθέριος Πλυτᾶς »		
Σπ. 'Ιερ. Αὐλωνίτης Δημοδιδ.		Κωνστ. 'Ιωάν. Ζολώτας »		ΜΥΚΟΝΟΥ
Νικόλαος 'Ιερωνόμου 'Αρμένης		Γεώρ. Μ. Ζολώτας 'Ιεροδιάκ.		
Δημήτριος Σ. Αὐγερινός χειρουργος		Γαβριήλ Κατακουζηνός »		Παν. Μήλιος 'Ιερεὺς
Θωμ. 'Ονουφρίου Αὐγερινός		Νικόλ. Μηνάρδος »		Σπυριδῶν Κωνσταντάρης »
Βασίλειος Θεοδ. 'Αρμένης		Γεννάδ. Σ. Εὐμορφόπουλος »		'Εκ τῆς 'Ιερας Μονῆς Τουρλιανῆς
Δημ. Πτ. Θ. Μακρῆς		Σισώης Μοναχός 'Ιάκκιος		Κλεόπας Μαρουλάκης 'Ιερομ.
Σταμάτιος Λευκιμιάτης		Θεοφ. Ππαδόπουλος ψάλτης		Μεθόδ. Καρέλης 'Ιεροδ.
Δημ. 'Ιερ. 'Αρμένης		Δ. Α. Βλαχόπουλος Φαρμακέμ.		Φρανζέσκος Παπουτσᾶς ἀναγν.
'Ονούφριος Σικαλαβενίτης		'Αριστ. Σωτηρόπουλος		
Γρηγόριος Κ. Γεωργάτος		Κωνστ. Δ. 'Ελευθεριάδης		ΣΙΦΝΟΥ
Γεώρ. Σ. Κάνταρέλης		Παναγ. Παπαδόπουλος		
'Αθαν. 'Ιερεὺς Πέτας		Νικολ. Ζολώτας 'Ιεροσπουδαστ.		'Ιερά Μονῆ Παναγία Βρύσεως
'Ιεροδ. Κωνστ. Πρίφτης Σχολάρ.		'Εμμανουήλ. Ι. Βιόλας »		
Πέτρος Ζουπάνος δημοδιδ.		Κυριάκος Παγώνης		ΘΗΡΑΣ
Σπ. Ο. Χαλικιάς συμβολαιογρ.		Παναγ. Παπαδημητρίου		
'Αγάπιος 'Ιερομ. Δολιανίτης		Παναγ. Λιβανός		'Ο Σεβ. 'Επίσκ. Θήρας Νικόλ. 2
Θεόφιλος 'Ιερεὺς Γκινάκης		Στέφανος Νικολαΐδης		Γαβριήλ Νομικός 'Αρχιμανδρ.
'Αθανάσιος 'Ιερεὺς Χανδρινός		Στέφανος Μαντσουλίνος		'Αβέρκιος Βασάλος Σκευοφύλαξ
Ν. Μάμαλος 'Ιερ. (χωρ. Ψωραρούς)		Κωνστ. Μονογᾶς		Κωνστ. 'Αγγέλου
'Εφημέριος τῆς Μονῆς 'Αγ. Εὐφημίας (Δημ. Μεσοχωριτῶν)		Μιχ. 'Ιω. Ζολώτας		'Ιωάν. Βασκράμπης 'Ιερεὺς
'Ιερά Μονῆ 'Αγ. Εὐφημίας (Προάστ. 'Ανεμομύλου)		Γεώρ. 'Ανταρῆς		Διονύσιος Σιγάλας 'Αρχιμανδρ.
Νικηφ. Βασιλάκης 'Ιερεὺς (Προάστ. Γαρίτσας)		Οικονόμος Δεναζᾶς		'Εμμ. Ζῶρος χαρτοφύλαξ
		Σωτήρ. Εὔστ. Γαυλαρίου		'Ιωάν. Παράβαλος 'Ιερεὺς
ΠΟΡΟΥ		'Αθαν. 'Εμ. Κορολόγος		Γ. Μαυρομμάτης Πρωτόπαπας
		'Εμμ. Δόμορος		'Ιερ. Χαδεμῆνος Πρωτοσύγγελος
Παπαπαναγιώτης Παπαβασιλείου		'Ανδρέας Ψύχας		Διονύσιος 'Ιερ. Ζερῶνος 'Ιερεὺς
		Σταμάτιος Ι. Σίδερης		
		Ν. Μιζούλης		

Σώμ.	Σώμ.	Σώμ.
Γεώρ. Δακορώνιας	1	1
Κωνστ. Δακορώνιας	»	»
Νικόλ. Μπονάκης		»
Μιχαήλ Συρίγος		»
Κωνστ. Δ. Βενιέρης		»
Γεώργιος Βαρβαρήζος		»
Κωνστ. Βάτλας 'Ιερεύς		»
'Εμμ. Δρόσος	»	
Θ. Σ. Μαρκεζίνης Βουλευτής		
Γεώρ. 'Αργυρός Σακελλάριος		
Γεώρ. Λιγνός		
Γεώρ. Ζαχαρίας		
Γεώρ. Ι. Σαμαρής 'Ιερεύς		
Ν. Βενετσάνος Πρωτοπρεσβύτε.		
Κωνστ. Βάτλας 'Ιερεύς		
Γεώρ. 'Αργυρός Σακελλάριος		
Μακάριος Μηντρινός 'Ιερεύς		
Κύριλ. 'Αντωνόπουλος 'Ηγουμ. Μονής		
Γοργοπηκόου		
Καλλίνικος 'Αλιφερόπουλος Σύμβ.		
'Ανθιμ. Α. 'Αλεξόπουλος 'Ιεροδιάκ.		
ΑΜΟΡΓΟΥ.		
Οικονόμος Πάσαρης		
Δημ. Πράσινοσ 'Ιερεύς	»	
Ν. 'Αλεξανδράκης	»	
Ν. Πλατής	»	
'Εμμ. 'Ιωαννίδης		
Ν. Συνοδινός Δικηγόρος		
Ν. Κωβαίος Δημοδιδάσκ.		
Σταμάτιος Α. Μαύρος		
Νικήτας Πράσινοσ 'Ιεροδ.		
Ν. Δ. Βλαδιανός Δήμαρχος		
Παππ. Φ. Συνοδινός		
Κωνστ. Π. Θεολογίτης 'Ιερεύς		
Δημ. Σίμος	»	
Δημ. Π. 'Ιω. Θεολογίτης	»	
'Ιωάν. Μ. Νομικός	»	
ΙΟΥ		
Οικονόμος Π. Κασσιμάτης		
ΑΝΔΡΟΥ		
Σπ. Μαρξ Οικονόμος		
'Ιωάν. Συρίγος	»	
Γεώρ. Ν. Μήμης	»	
Νικ. Μπαμπούση Σακελλάριος		
Νικόλ. Γ. Μαμάης		
Μιχαήλ Ζάννε Πέτας		
'Ιωάν. Στ. Βιδάλης		
Γεώρ. Μαμάης 'Ιερεύς		
Νικολ. Λιμπεράτος	»	
Πέτροσ Δ. Καίρης	»	
Γεώρ. 'Αργυρός Χαρτοφύλαξ	»	
Νικόλ. Πανταζής 'Ιερεύς	1	1
Σταμάτιος Ψάλτης	»	»
Κωνστ. Δ. Σαραβάνος		»
ΣΚΙΑΘΟΥ		
Γεώρ. Λογοθέτης 'Ιερεύς		
Μιχαήλ Ρήγας		
'Εκ τής 'Ιερ. Μορ. Εδαγγελισμού		
'Ακάκιος Μοναχός Κανελλόπουλος		
'Ιωσήφ 'Ιερομόναχος Καραμνησίρης		
Γρηγ. Μοναχός		
'Ιωάν. Σωμαροπούκας		
Σακελλάριος Ι. Μενιώτης		
ΟΙ ΕΝ ΤΩ ΑΓΙΩΝΥΜΩ ΟΡΕΙ ΤΟΥ ΑΘΩ		
<i>Οι εν τῇ ιερᾷ Μορῇ τῆς μεγ. Λαύρας</i>		
Δι' ἐπιμελείας Κ. Χ. Δουκάκη μοναχ.		
Νικηφόρος Λαυριώτης Συρνατός	1	
Προκόπιος Ἱερομόν. ἐκ σαράντα ἐκ.		
Πρώην ἡγούμ. Διον. Καθισματάρη		
Μελέτ. Μ. Λαυριώτης ἐξ 'Αδριαν.		
'Ιωακείμ Ἱερομόν. ἐκ Καρπενησιού		
<i>Ἐν τῇ ιερᾷ Μορῇ τοῦ Βατοπεδίου.</i>		
Τὸ κοινὸν αὐτῆς		
Θεοδώρ. Μ. Χαρμίδης ἐκ Νεγρίτης		
<i>Οι εν τῇ 'Ιερᾷ Μορῇ τῶν 'Ιθέρων</i>		
Τὸ κοινὸν αὐτῆς		
ὁ γέρων Κύριλλοσ 'Ιθρηίτης		
ὁ Προηγούμενοσ 'Αγαθάγγελοσ		
ὁ Προηγούμενοσ 'Ιωήλ		
Χρῦσανθοσ Ἱερομόναχοσ 'Ιθρηίτης		
Προηγ. 'Ιθρηίτης Διον. Παπαστεφανόπουλοσ.		
<i>Οι εν τῇ 'Ιερᾷ Μορῇ τοῦ Παντοκρ.</i>		
Διονύσιοσ Μοναχός	»	
<i>Οι εν τῇ 'Ιερᾷ Μορῇ Ξηροποτάμου</i>		
Προηγούμενοσ Εὐγένιοσ	»	
Προηγούμενοσ Φιλθέοσ	»	
Παύλοσ 'Ιερομ. Κελ. Μεταμορ.»		
<i>Τὸ 'Ιερ. Κοινόβιοσ Καρακάλου</i>		
Τὸ κοινὸν αὐτοῦ	1	
<i>Οι εν τῇ ιερᾷ Μορῇ τοῦ Φιλοθείου.</i>		
Τὸ κοινὸν αὐτῆς		
Θεοδόσιοσ 'Ιεροδιάκονοσ Φιλοθείτης		
<i>Τὸ ἱερὸν Κοινόβιοσ τοῦ Γρηγορίου.</i>		
Καλλίνικοσ ἱερ. πνευμ. Γρηγοριάτης		
<i>Οι εν Καραυαί.</i>		
'Ο πρωτοεπιστάτης τῆς ἱερ. Κοινόβιότητοσ Προηγ. Διον. Βατοπαϊδ.		
ὁ συνεπιστ. 'Ιερὸθ. 'Ιερομ. Κουτλουμουσιανός		
ὁ συνεπιστ. Ματθ. ἱεροδιάκ.		
Καρκακαλλινός		
ὁ συνεπιστ. Γαβριήλ Προηγούμ.	1	
Σταυρονικητιανός	1	
Σάββασ 'Ιερομόν. κελλιὸν 'Ιθρηίτικ.		
'Αγιοι 'Ανάργυροι.		
<i>Οι εν τῇ ιερᾷ Σκῆτῃ τῆσ 'Αγ. 'Αρρης</i>		
Χρῦσανθοσ μοναχός Μαντριτσότης		
κάθισμα τῆσ 'Αγ. 'Αννης 'Αγ. Παντελεήμων		
<i>Οι εν τῇ μικρᾷ Σκῆτῃ τῆσ ἀγ. 'Αρρης</i>		
Μόδεστοσ μοναχός ἐκ Τριπέλεωσ		
<i>Οι εν τῇ ιερᾷ Σκ. τοῦ Κανσοκαλλέου</i>		
Χριστόφοροσ μοναχός		
Καουράκια		
'Αντώνιοσ μοναχός		
'Ανατόλιοσ	»	
Κυπριανός	»	
Γεράσιμοσ Βουρλιώτης Εὐαγγελισμοσ		
Κασσάνδρα		
Παππᾶ 'Ιωάν. Γεωργ. χωρ. Βάλτοσ		
Δι' ἐπιμελείασ Πατσίου μοναχ. Ζωγράφου ἀπὸ ἀγ. Βασίλειον		
'Αρτέμιοσ μοναχ. Ζωγράφοσ ἔνωθεν τῆσ ἀγ. 'Αννης		
Γεννάδιοσ μοναχός ἐκ τῆσ Καλύβησ Εὐαγγελισμοῦ τῆσ Θεοτόκου		
'Αγάτιοσ 'Ιερομόν. Καψοκαλύβια		
Κερασιά.		
1		
Αὐξέντιοσ μοναχός	1	
'Απὸ 'Αγιορ Βασιλειωρ.		
Πατίοσ μοναχ. Ζωγράφ. Τσιργώτης		
5		
Μάξιμοσ μοναχός	5	
1		
Χαρίτων 'Ιερ. Πνευματικὸσ	1	
Δωρόθεοσ μοναχός		
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ		
Δημοσ Β. Μπουρμπουλιάνησ Μακεδ.		
Νικόλαοσ Γ. Μακρυγούλασ	»	
1		
Θεόδωροσ Γεωργίου	1	
ΗΠΕΙΡΟΥ		
Δ. Π. Χατζηδόλου Δροβιανίτης 'Ηπ. 4		
'Ιωάννησ Β. Βάρτσο	»	1
1		
Πέτροσ Γ. Μαλλιιάδησ	»	
'Αθανάσιοσ Παππᾶ 'Ιωάννου	»	
Χ. Παπαβασίλειου Σταρίτσενη	»	
Δ.Χ. Μπουμπούλησ 'Ιερ. Μόλιςκα»		
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ		
Παππᾶ Στέφανοσ Μαλακοπήτης		
'Επαρχ. 'Ικονίου		2
'Ιερατικὸσ προϊσταμ. Παναγ. Καφαιανῆσ 'Αρχ. Θεόφιλοσ		2
'Ιεροδιάκ. Εὐάγγελοσ 'Εκκλησιάσ		
Καφαιανῆσ		1

Σώμ.
 Ἀριστείδης Ἀδαμαντίδης
 Σωτήριος Ἀδαμαντίδης
 Ἀλέξ. Ἰ. Μαραμενίδης Μυριόφυτον
 Ἰω. Βασιλείου χωρίον Περίστασις
 Δ. Ἰωακείμ Ἐπαρχ. Καισαρεύς
 Γερμανὸς Θεοτοκᾶς προϊστ. ἐκκλ.
 Ἄγ. Ἰωάννου Γαλατᾶ
 Ἀρχιμαν. Ἰερσμ. Πέτρου, Μ. Σπηλ.
 Γεώργιος Παππαδάκης
 Ἀθανάσιος Ἰωαννίδης
 Πραχάπιος Π. Γραφόπουλος
 Γρηγόρ. Καλόγλου Ἀρχιμανδρ.
 Κωνστ. Θ. Ρίζος

ΒΡΑΪΛΑΣ.

Γ. Γαρδέλλης
 Γ. Δ. Χρυσοχρῆδης
 Ε. Σ. Χριστοφόρου
 Σπύρος Ζαβιτσάνος

ΣΜΥΡΝΗΣ.

Δι' ἐπιστάσις Θεολόγου Δημητριάδης
 Θεολόγος Δημητριάδης σώμ. 150
 † Μητροπολίτης Σμύρνης Βασίλειος
 Νεόφυτος Ἀργυρούδης Ἱερομόν.
 Ἰωάσαφ Ἀρχιμ. Πνευμ. Ψαριανὸς
 Διονύσιος Παρασάκης Ἀρχιμανδρ.
 Κύριλλος Κῶος Ἱερεὺς
 Θεόδωρος Ἱερεὺς Κυθήριος
 Παππᾶ Σάββας Κύπριος
 Ἰωάννης Ἱερεὺς Στρατηγοῦ
 Μάρκος Παυλάκης Ἱερεὺς
 Γρηγόριος Βουλιέρης Ἱερομόναχος
 Χριστόφορος Ἀρχιμ. Σερέμελης Χίος
 Παππᾶ Κυριάκος (ἐκ Κουκλουστᾶ)
 Μανασσῆς Ἱερομόναχος Κρητικὸς
 Νικόλαος Ἱερεὺς Δάββελος Νάτιος
 Λεόντιος Κοντόπουλος Ἱεροδιάκονος
 Ἀγαθάγγελος Ἱεροδιάκονος
 Καλλίνικος Μελαχρινὸς »
 Ἐμμανουὴλ Νικολάτζος »
 Ἰάκωβος Δημητριάδης »
 Ἰωάννης Ἱεροδ. Καμπανόπουλος
 Ἰωσήφ Οἰκονομίδης
 Ἀθανάσιος Καμπουρόπουλος
 Κωνσταντῖνος Ι. Ψαρόπουλος
 Παναγιώτης Δακρόπουλος
 Λάζαρ. Χ. Σαρανδόγλου Μαϊδιανὸς
 Δημήτριος Γ. Φελοκατζῆς
 Δημήτριος Σ. Γεμουγιάννης
 Ἐμμανουὴλ Ι. Βουρβούλια
 Ν. Χ. Δημόπουλος
 Θεόδωρος Ε. Βενέρης
 Ἰγνάτιος Παππακυριακόπουλος
 Γεώργιος Α. Ἀρχοντόπουλος

Σώμ.
 1 Εὐάγγελος Π. Γούναρης
 2 Μιχαὴλ Π. Καλέργης
 1 Χρῆστος Εὐαγγελίδης
 Παναγιώτης Θ. Πετρόχειλος
 Κωνσταντῖνος Ἀναστασιάδης
 Σταυρὸς Μενεμελῆς
 2 Διονύσιος Κωνσταντινού
 Νικόλαος Δ. Σκορδέλης
 Νικόλαος Εὐστ. Κασυράνης
 Εὐστράτιος Γ. Βόλος
 Κοσμάς Παππᾶ Κυριάκου
 Σπύρος Καπνιάς
 Ἰωάννης Χ. Χ. Λούη
 Μάρκος Δήμου
 Γεώργιος Ε. Βαρδόπουλος
 Παναγιώτης Π. Τουμαζιώτης
 Γεώργιος Π. Παπαδιώτου
 2 Εὐάγγελος Κ. Κυριακίδης
 1 Φίλιππος Κ. Ζανάρης
 Ἠλίεζ Τσακλάς
 Κωνσταντῖνος Ἀρετάκης
 Μιχαὴλ Πέτρου
 Σπύρος Χρ. Καμούνη
 Γεώργιος Χρ. Φουντοβκος
 Παναγιώτης Γ. Βελετζῆς
 Στρατῆς Δ. Δοροντόγλου
 Παντολέων Χ. Κ. Σάββας
 Γεώργιος Χ. Σαραντόγλου
 Τριαντάφυλλος Νικολάου
 Ἀλέξιος Ἀρβανίτης
 Βασίλειος Πικπαζῆς
 Γεώργιος Ἐμ. Πολίτης
 Γρηγόριος Α. Σουφατζῆς
 Σπύρος Παυλόπουλος βιβλιοδέτης
 Δι' ἐπιστάσις Γ. Καμπέρογλου
 ὁ Ἀρχιδιάκ. Νικόλ. Σακκόπουλος
 Ἱερ. Μισα. Διακάκης ἐφ. ἀγ. Φωτ.
 Ἱερομόναχος Ἰωάσαφ
 Ἱερομόν. Δωρόθεος ἔφημ. ἀγ. Δημ.
 Ἱεροδιάκ. Δωρόθεος Δαδίνου »
 Χρῆστος Ἀγγελίδης
 Κωνσταντῖνος Ἀναστασιάδης
 Σταυρὸς Μαινεμενῆς
 Σπύρος Χρήστου
 Εὐστράτιος Γεωργίου
 Κοσμάς Κυριακοῦ
 Ἀθανάσιος Γ. Δεληγιάννης
 Εὐστράτιος Δ. Δοροτόγλου
 Παντελῆς Κ. Χρ. Σάββας
 Εὐάγγελος Γαϊτάνης
 Νικόλαος Δ. Τριανταφύλλου
 Γεώργιος Ε. Τασιδέλης
 Ἐπαμεινώνδας Καλλιμέρης
 Παῦλος Ι. Κεφκλησιάδης
 Εὐάγγελος Μορόκος
 Ἀρχιμανδρ. Χριστοφόρος Σερέμελης
 Γεώργιος Καμπέρογλου

Σώμ.
 1 Ἀρτέμιος Χ. Σαραντίδης
 Ἐπαμεινώνδας Καλλιμέρης
 Εὐάγγελος Σ. Γαϊτάνης
 Γεώργ. Εὐστ. Τακίδης

ΒΟΥΡΛΩΝ.

Δημήτριος Ἱερεὺς Χίος
 Στέφανος Φλώρου Ἱερομόναχος
 Μητροφάνης Ἱερεὺς
 Κατηχητῆς Γαβρ. Μαυρίδης Μακεδὼν
 Μάξιμος Χ. Στυλιανοῦ Ἱερομόναχ.
 Ἰωαννίκιος Ἱερομόναχος Χίος
 Ἀγαθάγγελος Σικελλίου Ἱερομόν.
 Γρηγόριος Ἱερομόναχος Κατηχητῆς
 Παππᾶ Στέφανος
 Παρθένιος Ἱεροδιάκονος
 Κύριλλος Πετροῦτσος Ἱεροδιάκονος
 Νικήτας Μοναχὸς
 Φώτιος Βουγιούκας Ἱεροκλήρῳ
 Γεώργιος Ἰζούνης
 Στυλιανὸς Τσανετῆς
 Τρύφων Ἰωαννίδης
 Δημήτριος Λεοντίου Γιαννακάκης
 Γεώργιος Ἀπαλδῆς
 Κωνσταντῖνος Καφετζῆς
 Θεόδωρος Γ. Πιτζινάκης
 Κωνσταντῖνος Α. Ἰατρίδης
 Ἀναστάσιος Α. Ἀπαλδῆς
 Στυλιανὸς Χ. Κοκοῦ
 Μιχαὴλ Ἀθανασίου Ψυλιώτης
 Μανώλης Πραβοσάρης
 Στυλιανὸς Ἰωάννου
 Δημήτριος Π. Χ. Ἀδάμ
 Γεώργιος Κοκκίνης
 Νικόλαος Γ. Βαμβάκος
 Χ. Π. Ν. Βαμβάκος

ΘΕΙΡΩΝ.

Θρησκ. ἀναγνώσ. « Ἡ Ὁμοφροσύνη »
 Δημοσθένης Ἀξαρηλῆς 4
 Ἀπόστολος Χ. Στυλιανῶν
 Μελέτιος Θεοχαρίδης Ἀρχιμανδρ.
 Ἀναστάσιος Μιχαηλίδης
 Ἐμμανουὴλ Γεωργίου
 Ναθαναὴλ Ἀλεξίου
 Ἰωάννης Π. Τζακίρη
 Μιχαὴλ Κ. Σταμπολοῦ
 Νεοκλῆς Δημητρίου
 Χαράλαμπος Ἀποστόλου
 Ἀλέξανδρος Χ. Ἰωάννου
 Γεώργιος Εὐσταθόπουλος

ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ

Ἄγιος Φιλαδέλφειας κ. Διονύσιος

Σώμ.		Σώμ.	Σώμ.
Γρηγόριος Κράλογλους Γεώργιος Σκραντίδης Χ. Σταύρος Τούρτογλους Παρασκευή Δημητριάς	Κων. Ἰακώβου Λαγγαδούσης Δημ. Ζαχαρίας	1	Σωφρόνιος Ἱερομ. Πελοποννήσιος Νικόδ. Ἱερομόν. Μ. Κρής Δανιὴλ Ἱερομ. Πολοπον. Ὁ τοῦ Ἀγ. Δημ. ἡγ. Ἱεροδ. Ἀνθιμος Ἐλευθ. Ἱεροδ. ἀρχιεραμ. τῆς Ἱερ. Συνόδ. τοῦ Πατριαρχικ. θρόνου Βενιαμὴν Ἱεροδιάκονος Κύπριος Βασίλ. Ἱεροφάλτ. Καλίμνιος Δοσίθεος Ἱεροδιάκ. Τραπεζούντιος Συνέσιος » ἐξ Ἀλατσάτων Μελέτιος Ἱεροδιάκ. Σάμιος Παχέμιος » Πελοποννήσ. Σεραπίων Μοναχὸς ἐκ Καρδαμύλης Βηρλακὰμ » Λέσβιος Κοσμὰς Μοναχὸς Σαββαίτης Ἰωακείμ Μοναχὸς ἐκ τῆς νέας σκή- τεως Ἀγίου Παύλου Χαρτίων Μοναχὸς Λαυριώτης
ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	ΚΥΠΡΟΥ		
Ἄγ. Ἀρκαδιουπόλεως κ. Ἀνθιμος Χειμῆνιος Ἡλίας Χ. Βερούλης Νικόλαος Παναγιωτόπουλος	Ἐκκλ. Φανερωμένη Ἄνω Πλατρῶνι » Σταυρὸς Φοινίου » Ἀρχάγγελος Ἀνώγυρα » Ἀπόστολος Φίλιππος Ἄρσος » Ἅγιος Γεώργιος Μανδρινῶν » Ἅγιος Δημ. Τορναριδῶν Κύριλλος Χ. Ἱεροδιάκ. Ἀμαργέτης Ἐκκλησία Ἅγιος Γεώρ. Πάχνας » Ἰω. Πρόδρομος Βουνίων » Ἅγιος Θεράπων » Σολομῶν Σολομονίδης Βάσα Ἀνδρέας Α. Ν. Ἱεροφάλτου Βάσα Δημοσθένης Κυριακοῦ Βάσα Ἀχιλλεὺς Νικολάου Ἱεροφάλτης Ἱερὰ Μονὴ Ζερμπίτης Παρθένιος Πουλημενάκης Ἠγ. Ἱερομ. Μητροφάνης Πικραθενσίου Σύμβ.	2 1 2 1	18 1 1 3 1 2 1
ΙΚΑΡΙΑΣ	ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ		ΠΕΘΥΜΝΟΥ ΚΡΗΤΗΣ
Ἡ Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ Διονύσιος Ἱερομόναχος Σαλάς Δανιὴλ Ἱερομόναχος Σάμιος Γρηγόριος Ἱεροδ. » Μαστρογιώργη Βησσαρίων Ἱεροδιάκ. Τζαρνάς Ἱερὸθ. Μοναχὸς Παπᾶ Γ. Νουνούσης. Λεόντιος Μοναχὸς Τζαρνάς Ἀγάθων Μοναχὸς Ι. Παρέμιου Παπᾶ Γεώργιος Μωραίτης Παπᾶ Μιχαὴλ Κάσιος Παπᾶ Ἰωσήφ Πλάκας Παπᾶ Γεώργιος Ζαχαριάδης Παπᾶ Γεώργιος Καροῦτζος Παπᾶ Ἡλίας Μουσέτης	Πέτρ. Ἱερ. Πετράκης Ἐφ. Χωρίον Καμῆνια		Θεόδ. Ι. Παππαδάκης Ἐμμ. Χ. Κασιμάτης Ἀντ. Ι. Παππαδάκης Ἐμμανουὴλ Ι. Γλυστρίδης Ἐμμανουὴλ Ἀστρινός Ἀνθιμος Ἱεροδιάκονος Ἀρσανίου Καλλίνικος Καθηγούμε. Μ. Πρέβελι Μελέτιος Τσηριτάκης Ἱερομ. Γαβριὴλ Παπαδᾶ Μιχαὴλ. Ἐμμ. Μαρκάκης ράπτης (χωρίον Κεραμέ) Ν. Κ. Παπαδάκης Μεθόδιος Ἱερομ. μονὴ ἁγ. Πνεύμ. Ἰ. Γ. Μαραγκουδάκης χωρ. Ἀντ.
ΚΑΛΥΜΝΟΥ	† Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Νικόδ. Α΄. Ὁ Πέλλης Σωφρόνιος Ὁ Κυριακοπόλεως Δανιὴλ Ὁ τοῦ Π. Τ. Σκευοφύλ. Σεραφείμ Ὁ Σχολάρ. τῆς Θ. Σχολ. Ἀρχηγμ. Ἱερὸθεος Ἀρχηγμ. Ἰωσήφ Καμαράσης » Ἀβράμιος » Πολύκαρπος » Παρθένιος	2 2 1	
Παπᾶ Θεόδωρος Σέργιος Οἰκονόμος Ἰωάν. Θ. Καζάσιλας Καλίμνιος. Παπᾶ Θέμελης Ζαρώνης	Πρωτοσύγγελος Βενιαμὴν ἐκ Κα- σάνδρας Δωρόθ. Ἱερομόν. Ἀνδριανοπολίτης Εὐγέν. Ἱερομόν. Λέσβιος Κύριλ. Ἱερομόν. Τυπηκάριος ἐκ Μουδανίων Καίσι. Ἱερομ. Πελοπ. πρ. τοῦ Α΄ Τ. Γεράσι. Ἱερομόναχος	2 2 2	
ΧΙΟΥ			ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
Κων. Ἡλιάδης Παπαλήλιος Ἱατρὸς Δημ. Ἀθ. Πρωτατος Ἱατρὸς Ἀδελφοὶ Μιλαίτη Ἀδελφοὶ Ζανάρια Βροντάδο Ἡ Μονὴ Ἁγίου Στεφάνου Ὀρεινῆς Ἡ Σκήτη Ἀγ. Μάρκου Πενθόδου. Κυριακὸς Τσαμαρδίνος Ἀντ. Ν. Μάρκοβιτς ἐκ Χίου			Δωρόθεος Κλωναρχῆς Κρής Μελέτιος Ἱεροδ. Μητροπ. Κρήτης
			ΠΥΡΓΟΥ ΡΟΜΪΛΙΑΣ
			Σεραφίμ. Ἰωάννου Ἱερομ.

Ζητοῦμεν Συγγνώμην κατὰ τῶν κ. κ. Συνδρομητῶν διὰ τὴν μὴ καταχώρησιν τῶν ὀνομάτων αὐτῶν καθόσον δὲν ἔλαβόμεν τὰς παρ' αὐτῶν σταλείσας ἀγγελίας. Συνέβησαν δὲ πολλοὶ τοιαῦται παρεκτροπαί, καθὲν τοῦτο ἀδηλον, θεωροῦνται δὲ ὡς τοιοῦτοι καὶ οἱ μὴ ἐγγεγραμμένοι ἕνεκα τῆς παρεκτροπῆς ταύτης καὶ θὰ λάβωσι τὸ βιβλίον μὲ τὴν αὐτὴν τιμὴν, ἢ καὶ οἱ ἐγγεγραμμένοι λαμβάνουσι.

3 2044 010 575 157

THE BORROWER WILL BE CHARGED AN OVERDUE FEE IF THIS BOOK IS NOT RETURNED TO THE LIBRARY ON OR BEFORE THE LAST DATE STAMPED BELOW. NON-RECEIPT OF OVERDUE NOTICES DOES NOT EXEMPT THE BORROWER FROM OVERDUE FEES.

WIDENER
STALL STUDY
CHARGE
CANCELLED

WIDENER
WIDENER
SEP 10 2001
SEP 07 2001
BOOK DUE
CANCELLED

a

